Большой современный русско-монгольский — монгольско-русский словарь

ОРОС-МОНГОЛ – МОНГОЛ-ОРОС
ОРЧИН ҮЕИЙН ХЭЛНИЙ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТОЛЬ БИЧИГ

- Более 115 000 слов и выражений, отражающих современную русскую и монгольскую лексику
- Наиболее употребительные словосочетания
- Поможет при переводе с русского языка на монгольский, с монгольского на русский, а также при чтении текстов
- Словарь рассчитан на самые широкие круги как русскоязычных, так и монголоязычных читателей

Монгол

БОЛЬШОЙ СОВРЕМЕННЫЙ РУССКО-МОНГОЛЬСКИЙ — МОНГОЛЬСКО-РУССКИЙ СЛОВАРЬ

Ю. Кручкин

БОЛЬШОЙ СОВРЕМЕННЫЙ РУССКО-МОНГОЛЬСКИЙ — МОНГОЛЬСКО-РУССКИЙ СЛОВАРЬ

Москва
АСТ ВОСТОК ЗАПАД
2006

Ю. Кручкин

ОРОС-МОНГОЛ — МОНГОЛ-ОРОС ОРЧИН ҮЕИЙН ХЭЛНИЙ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТОЛЬ БИЧИГ

Москва
АСТ ВОСТОК ЗАПАД
2006

УДК 811.512.3(038)
ББК 81.2Мон-4
К 84

Подписано в печать 29.06.06. Формат 84×108$^{1}/_{16}$.
Усл. печ. л. 59,0. Тираж 1000 экз. Заказ № 1926.

Кручкин, Ю.

К84 Большой современный русско-монгольский — монгольско-русский словарь = Орос-монгол — монгол-орос орчин үеийн хэлний дэлгэрэнгүй толь бичиг / Ю. Кручкин. — М.: АСТ: Восток — Запад, 2006. — 921, [7] с.

ISBN 5-17-039772-0 (ООО «Издательство АСТ»)
ISBN 5-478-00365-4 (ООО «Восток — Запад»)

Словарь содержит более 115 тыс. слов и выражений в обеих частях. Издание может успешно использоваться при изучении монгольского языка и выполнении переводов. Особое внимание уделено современному разговорному языку, таким образом, словарь поможет в овладении монгольским языком, привьет навыки устной речи.

Словарь рассчитан на самые широкие круги как российских, так и монгольских читателей.

© Ю. Кручкин, 2006
© «Восток – Запад», 2006

Дорогие друзья!

Мне лестно и приятно представить на ваш суд самый большой за последние 150 лет «Большой современный русско-монгольский — монгольско-русский словарь», который в нашей стране все так долго ждали.

Несомненным преимуществом этого подвижнического труда монголоведа и моего давнего друга Юрия Кручкина является то, что впервые, пожалуй, за последние 60 лет автором подобного словаря стал русский человек, сумевший в лучших традициях российского востоковедения проникнуть в душу монгола и блестяще овладеть монгольским языком.

Для тех, кто только начинает изучать монгольский и русский языки, в словаре найдется немало сюрпризов и головоломок, благодаря которым приобретение новых знаний будет захватывающе интересным.

Президент Монголии
Н. ЭНХБАЯР

От автора

Словарь этот несовершенен, как и вся наша жизнь. Однако, надеюсь, будет востребован подобно всем предыдущим моим книгам и подобно редким ныне изданиям о Центральной Азии и Монголии.

Хочу выразить искреннюю признательность моим друзьям, оказавшим поддержку в подготовке издания настоящего словаря: Намсрайдоржийн Батболду, Г. Балдандоржу, Ц. Батсуху, Да. Ганболду, Константину Геневски, Х. Наранхуу, Лодой-дамбын Насанбаяр, С. Оюун, Никите Пронскому, Ч. Тунгалаг, Л. Хангаю, До. Цэдэву, О.Чулуунбату, Намбарын Энхбаяру, М. Энхсайхану, Ч. Энхтайвану, а также компаниям «Орион», «Nature Tour». В работе над словарём в конце XX — начале XXI вв. принимали участие: Агиймаа Кручкина, Гончигийн Балдандорж, Азей Илиза, Л. Долгорсурэн, В. Дунаев, Х. Мэргэн, Ж. Амгалан, С. Нямжав, С. Мунхтулга.

Не могу не поблагодарить и неординарную команду моих помощников.

Книгу посвящаю моей единственной и неповторимой дочери Агийме.

Все пожелания и критические замечания приветствуются и принимаются по адресу:
e-mail: kruchkin@hotmail.com

РУССКО-МОНГОЛЬСКИЙ СЛОВАРЬ

А

А 1. ба, бөгөөд; *(заримдаа орчуулагдахгүй)*; 2. харин, боловч, -ч; 3. аа, өө; **а! он, значит, выздоровел өө**, тэр чинь эдгээ бий; 4. (*разг.*) аа, өөв, хөөе; **пойдем танцевать, а?** хоёулаа бүжиглэе, хөөе.

АБАЖУ́Р 1. чийдэнгийн бүрхүүл, дэнгийн саравч; 2. *разг.* толгой.

АБЕРА́ЦИЯ гажиг; **~ света** гэрлийн гажиг.

АББА́Т католик сүмийн хамба, лам.

АББРЕВИАТУ́РА хураасан үг, товчилсон нэр.

АБЗА́Ц 1. шинэ мөр, догол мөр, догол; 2. догол мөрт; 3. *разг.* хараач!

АБИТУРИЕ́НТ их дээд сургуульд элсэгч.

АБОНЕМЕ́НТ захиалга, захиалах эрх.

АБОНЕ́НТ захисан хүн, захиалагч, хэрэглэгч.

АБОНИ́РОВАТЬ захиалах.

АБОРДА́Ж хавиргалах байлдаан, онгоц зэрэгцэн тулалдах.

АБОРИГЕ́Н уул нутгийн хүн, нутгийнхан.

АБО́РТ үр хөндөх, зулбуулах.

АБРАКАДА́БРА үл ойлгогдох, утга замбараагүй үг.

АБРА́М *(разг.)* жүүд, еврей.

АБРИКО́С 1. гүйлээс, гүйлс, чангааны; 2. (*разг.*) эр хүний төмсөг.

АБРИ́С агьтай.

А́БСЕНТ агиар хандалсан архи.

АБСЕНТЕ́ЙЗМ зайлсхийх, иргэний үүргээс зайлсхийх.

АБСОЛЮ́Т абсолют, туйл, үнэмлэхүй.

АБСОЛЮТИ́ЗМ хязгааргүй эрхт засаг, хаант засаг.

АБСОЛЮ́ТНО 1. огт, тун, туйлын; **~ не знаю** огт мэдэхгүй; 2. тов, чив, хов (*монгол үгийн эхний үеийг давтаж хуч оруулна*); **~ ясно** тов тодорхой.

АБСОЛЮ́ТН||ЫЙ 1. дийлэнх, үнэхээр; **~ое большинство** дийлэнх олонх; 2. туйлын, үнэмлэхүй; **~ая истина** туйлын үнэн; **~ высота** үнэмлэхүй өндөр; 3. **~ слух** сонор сонсгол.

АБСОРБИ́РОВАТЬ шингээх, сорох.

АБСО́РБЦИЯ шингэх, уусах.

АБСТРАГИ́РОВАТЬ хийсвэрлэх.

АБСТРАГИ́РОВАТЬСЯ хийсвэрлэн бодох.

АБСТРА́КТНЫЙ абстракт, хийсвэр.

АБСУ́РД учир утгагүй, шал дэмий.

АБСУ́РДНЫЙ учир утгагүй, шал дэмий; **~ вывод** учир утгагүй дүгнэлт.

АБСЦЕ́СС буглаа, бээрлэх.

АБХА́ЗЕЦ абхаз хүн.

АВАНГА́РД магнай, тэргүүн, хушууч, толгойн сэргийлэх.

АВАНГАРДИ́ЗМ хушуучлагч арга.

АВАНГА́РДНЫЙ магнайн, тэргүүн, хушууч, толгойн сэргийлэхийн.

АВАНПО́СТ тэргүүн хэсэг, магнайн харуул, өмнөх *пост*.

АВА́НС 1. урьдчилгаа, **выдать ~** урьдчилгаа олгох; 2. *разг.* хоосон амлалт.

АВАНСИ́РОВАНИЕ урьдчилах, мөнгө урьдчилан олгох.

АВАНСИ́РОВАТЬ урьдчилуулах, мөнгө урьдчилан олгох.

АВА́НСОВЫЙ урьдчилгааны, урьдчилсан.

АВАНСЦЕ́НА өмнөх тайз.

АВАНТЮ́РА адал балмад явдал, зальхай хэрэг, адтай явдал, адал явдал.

АВАНТЮРИ́ЗМ адал балмад явдал, зальхай явдал.

АВАНТЮРИ́СТ адал балмад этгээд, зальхай хүн, залилагч.

АВАНТЮ́РНЫЙ 1. адал балмад, зальхай; 2. адал явдалтай, элдэвтэй; **~ роман** адал явдалтай роман.

АВА́РЕЦ авар хүн.

АВАРИ́ЙН||ЫЙ ослын, сүйдэл арилгах, гэмтэл засах; **~ое освещение** ослын гэрэлтүүлэг.

АВА́РИ||Я авааръ, осол, сүйдэл, сүйд, гэмтэл; **потерпеть ~ю** сүйдэлд учрах, осол гарах, осолд орох.

А́ВГУСТ наймдугаар сар.

АВЕНЮ́ гудамж, өргөн чөлөө.

АВИАБА́ЗА нисэх онгоцны бааз, агаарын бааз.

АВИАБО́МБА агаарын бөмбөг.

АВИАДЕСА́НТ агаарын десант, агаараас цөмрөн буух цэрэг.

АВИАКОНСТРУ́КТОР нисэх онгоц зохиогч.

АВИАЛИ́НИЯ агаарын зам.

АВИАМОДЕЛИ́ЗМ нисэх онгоцны загвар хийх явдал.

АВИАПО́ЧТА агаарын шуудан.

АВИАСЪЁМКА агаараас зураг авах.

АВИА́ТОР нисэгч.

АВИАЦИО́ННЫЙ нисэх онгоцны, агаарын.

АВИА́ЦИЯ авиаци, нисэх хүчин, нисэх; **гражданская ~** иргэний нисэх хүчин.

АВИ́ЗО мөнгөний санхүүгийн мэдүүлэг.

АВИТАМИНО́З (*спец.*). витамингүйдэх, амин дэм дутах өвчин.

АВОКА́ДО авокадо жимс.

АВО́СЬ *частица* (*разг.*) магадгүй, аз турших, дөнгөх; **~, он придёт** тэр ирэх магадгүй; **делать на ~** дөнгөх болов уу гэж, аз мэдэг гэж.

АВРА́Л яарч ажиллацгаах.

АВРА́ЛЬНЫЙ яаралтай.

АВСТРИ́ЕЦ австри хүн.

АВТАРКИ́Я автарки, эдийн засгийг хэтэрхий тусгаарлах.

АВТОБА́ЗА автобааз, машины зогсоол, чийчээний зогсоол.

АВТОБИОГРА́ФИЯ өөрийн намтар, биеийн намтар.

АВТОБЛОКИРО́ВКА автомат хориг, автомат тохируулга.

АВТО́БУС автобус.

АВТОГЕ́ННЫЙ автоген, халуун гагнуур, улайсгаж ширээсэн.

АВТО́ГРАФ өөрийн үсэг, гарын үсэг, мутрын бичиг.

АВТОЗАВО́Д автозавод, хөнгөн тэрэгний үйлдвэр.

АВТОМАГИСТРА́ЛЬ машины зам, их дардан зам, хангай зам.

АВТОМА́Т 1. автомат, өөрөө ажиллагч; **телефон-~** автомат утас; 2. автомат, автомат буу; 3. *(разг).* шалгалтгүй тавьсан дүн.

АВТОМАТИЗА́ЦИЯ автоматчилах, автомат машин өргөн хэрэглэх.

АВТОМАТИЗИ́РОВАТЬ автоматчилах, автомат машин өргөн хэрэглэх, автомат ажиллагаатай болгох.

АВТОМАТИ́ЗМ дадлагаар үйлдэх, ухамсаргүй хөдлөл.

АВТОМАТИ́ЧЕСКИЙ 1. автомат, өөрөө; 2. санамсаргүй хөдлөх.

АВТОМАШИ́НА автомашин, машин, чийчаан.

АВТОМОБИ́Л||Ь автомобиль, машин, суудлын тэрэг, чийчаан; **легковой ~** суудлын машин; **грузовой ~** ачааны тэрэг; **управлять ~ем** машин жолоодох.

АВТОМОБИ́ЛЬНЫЙ автомобилийн, машины.

АВТОНО́МИЯ автономи, өөртөө засах.

АВТОПИЛО́Т 1. өөрөө удирдах (онгоц, г.м.); 2. *разг.* хэт согтуу хүний ухаангүй байдал.

АВТОПЛУ́Г авто анжис, моторт анжис.

АВТОПОРТРЕ́Т өөрийгөө зурсан хөрөг, өөрийн хөрөг.
АВТОПРОБЕ́Г 1. машины явсан хэмжээ; 2. машины уралдаан.
А́ВТОР зохиогч.
АВТОРЕМО́НТНЫЙ машин засварын.
АВТОРЕФЕРА́Т зохиогчийн товчлол, товчоо.
АВТОРИЗО́ВАННЫЙ зохиогчийн хийсэн, зохиогчийн зөвшөөрсөн, зохиогчилсон; ~ **перевод** зохиогчийн сайшаасан орчуулга.
АВТОРИТА́РНЫЙ 1. арчаагүй захирагдах; 2. зандрамтгай, ноёрхуу.
АВТОРИТЕ́Т 1. нэр хүнд, алдар хүнд, олонд тоогдох; **пользоваться ~ом** нэр хүндтэй байх; 2. атаман, овгор.
АВТОРИТЕ́ТНЫЙ нэр хүндтэй, олонд тоогдсон, итгүүштэй; ~ **учёный** нэр хүндтэй эрдэмтэн.
А́ВТОРСК||ИЙ зохиогчийн, зохиогчдын; **~ое право** зохиогчийн эрх.
А́ВТОРСТВО зохиолын эзэн, зохиогч; **установить ~** зохиогчийг олох.
АВТОРУ́ЧКА бэхт үзэг, үзэг, бал.
АВТОСВА́РКА халуун гагнуур.
АВТОСТРА́ДА автомобилийн тусгай зам, машины хангай зам.
АВТОСТО́П (*разг*). замын машинд дайгдаж явах.
АВТОТРА́НСПОРТ авто тээвэр, машин тээвэр.
АВТОХТО́Н уугуул хүн.
АВТОХТО́ННЫЙ язгуурын.
АГА́, 1. *межд.* уухай, ай; 2. *частица* (*прост.*) **видишь? — ~, вижу** харж байна уу? за, харж байна.
АГА́Т, гартаам.
АГГЛЮТИНАТИ́ВН||ЫЙ дагаварт, залгамал; **~ые языки** дагаварт хэлнүүд.
АГЕ́НТ 1. агент, төлөөлөгч; **страховой ~** даатгалын агент; 2. агент, тагнуулч.
АГЕ́НТСТВО агентлаг, төлөөлөгчийн газар, салбар.
АГЕНТУ́РА 1. агентын ажил, хайх албан ажил; 2. тагнуул; **вражеская ~** дайсны тагнуул.
АГИТА́ТОР ухуулагч, ятгагч.
АГИТАЦИО́ННО-ПРОПАГАНДИ́СТСКИЙ суртал ухуулгын.
АГИТАЦИО́НН||ЫЙ ухуулгын; **~ая работа** ухуулгын ажил.
АГИТА́ЦИЯ ухуулга, ятгал.
АГИТБРИГА́ДА ухуулах бригад.
АГИТИ́РОВАТЬ ухуулах, ятгах.
АГИТПУ́НКТ ухуулах байр.
А́ГНЕЦ хурга, тэнгэр бурханд тахилга үйлдэн төхөөрдөг байсан хонь.
АГНОСТИЦИ́ЗМ агностицизм, ертөнцийг ойлгошгүй гэдэг гүн ухаан, ойлгошгүйн онол.
АГО́НИЯ амь давчдах, тарчлах; ~ **предсмертная** амь тийрэх.
АГОРАФО́БИЯ ил задгай, орон зайгаас айх өвчин.
АГРА́РНЫЙ газрын, газар тариалангийн, хөдөө аж ахуйн.
АГРЕГА́Т 1. агрегат, цогцолбор, угсраа машин; ~ **управления** жолоодох цогцолбор; 2. (*разг*). бяртай хүн.
АГРЕГА́ТНЫЙ жолоодох төхөөрөмжийн тасалгаа.
АГРЕССИ́ВНЫЙ түрэмгий, түрэмгийлэн халдах, дайрч давшлах.
АГРЕ́ССИЯ түрэмгийлэл, халдан довтлох.
АГРЕ́ССОР түрэмгийлэгч, халдан довтлогч.
АГРИКУЛЬТУ́РНЫЙ тариалангийн.
АГРОБИОЛО́ГИЯ агробиологи, хөдөө аж ахуйн амьд бодисын судлал.
АГРОНО́М агрономич, тариалангийн мэргэжилтэн.
АГРОНОМИ́ЧЕСКИЙ агрономын, тариалангийн.
АГРОНО́МИЯ агрономи, тариалангийн ухаан, хөдөө аж ахуйн ухаан.
АГРОТЕ́ХНИКА агротехник, тариа ногоо ургуулах арга.
АД там.
АДАПТА́ЦИЯ дасах, тааралдах, орчиндоо тохирох.
АДАПТИ́РОВАННЫЙ танаж тааруулсан, хялбаржуулсан, танагдсан; ~ **текст** хялбаржуулсан бичиг.
АДА́ПТЕР шулуутгагч.
АДВОКА́Т 1. өмгөөлөгч; 2. өмөөрөгч.
АДВОКАТУ́РА 1. өмгөөлөгч нар; 2. өмгөөлөх ажил.
АДЕНИ́Т булчирхайн үрэвсэл.
АДЕНО́МА булчирхайн хоргүй хавдар.
АДЕКВА́ТНЫЙ тэнцүү, адил.
АДЕ́ПТ аливаа үзэл.
АДМИНИСТРАТИ́ВН||ЫЙ захиргааны, засаг захиргааны; **~ое задержание** баривчлах, захиргааны журмаар албадан саатуулах; **~о-правовая ответственность** захиргааны эрх зүйн хариуцлага.
АДМИНИСТРА́ТОР захирагч, эрхлэгч.
АДМИНИСТРА́ЦИЯ захиргаа.
АДМИНИСТРИ́РОВАНИЕ захирах, захиргааны арга, захирах тушаах; **голое ~ дан** захиргааны арга.
АДМИНИСТРИ́РОВАТЬ захирах, захирах тушаах.
АДМИРА́Л адмирал, далайн цэргийн жанжин.
АДО́КСА (*бот*). ариун заарт.
АДО́НИС (*бот*). алтан хундага.
А́ДРЕС 1. адрес, хаяг; 2. суудаг газар нь; 3. ерөөх бичиг; **обращать не по ~у** буруу хүнд хандах, хүн эндүүрэх.
АДРЕСА́Т, захидлыг авах хүн, авах эзэн, хаягласан хүн; **за ненахождением ~а** хаягласан хүн олдохгүй учраас.
А́ДРЕСНЫЙ хаягийн.
АДРЕСОВА́ТЬ хаяглах.
АДРЕНАЛИ́Н бөөрний дэргэдэх булчирхайн даавар.
А́ДСКИЙ 1. тамын; 2. тэсэшгүй, айхтар, хэцүү; ~ **холод** айхтар хүйтэн.
АДЪЮТА́НТ туслах занги, даалгавар гүйцэтгэх офицер, хиа.
АДЮЛЬТЕ́Р эхнэр нөхрийн элбэрэл журмыг зөрчих явдал.
АДЪЮ́НКТ цэргийн академийн сонсогч.
АЖИОТА́Ж 1. ханшийг хувилган завших; 2. зориуд онгируулах.
АЖУ́РНЫЙ сиймхий, нарийн шаа, нарийн; **~ые чулки** сиймхий оймс; **~ая работа** нарийн ажил.
АЗА́РТ шунал, онгод, махрах, мөрийцөх; **войти в ~** шунал орох; **~ная работа** нарийн ажил.
АЗА́РТН||ЫЙ шуналтай, мөрийтэй; **~ые игры** мөрийтэй тоглоом.
А́ЗБУКА үсэг, цагаан толгой, цагаан толгойн үсэг.
А́ЗБУЧН||ЫЙ 1. үсгийн, цагаан толгойн; 2. мэдээжийн; **~ая истина** мэдээжийн үнэн.
АЗИА́Т ази хүн.
АЗИА́ТСКИЙ Азийн, Ази тивийн.
А́ЗИМУТ азимут, зовхис, чиг.
А́ЗИЯ Ази тив.
АЗО́Т азот.
АЗО́ТИСТ||ЫЙ азотлог, азоттай; **~ые удобрения** азотлог бордоо.
АЗО́ТН||ЫЙ азотын, азот хийн; **~ая кислота** азотын хүчил.
АЗУ́ хэрчсэн махаар хийсэн хоол.
АЗЫ анхны мэдэгдэхүүн, а үсгийн толгой.
АЙР (*бот*). годил өвс.
А́ИСТ өрөв тас, хилэн шувуу, ханжилд.

АЙ *межд.* (*разг.*) 1. **өй, эй; ~, как не хорошо!** өй, яасан муухай юм; 2. ёо; **~, больно!** ёо, өвдөж байна; 3. уухай; **~ да молодец!** уухай яамай даа!
АЙРА́Н хоормог, цэгээ.
А́ЙСБЕРГ 1. мөсөн уул; 2. *разг.* еврей, жүүд.
АКАДЕ́МИК академич.
АКАДЕМИ́ЧЕСКИЙ 1. академийн; 2. хичээллэх; **~ год** хичээллэх жил; 3. шалгармал; 4. ягшмал.
АКАДЕ́МИЯ академи, хүрээлэн.
АКАДЕ́МКА *студ.* жилийн чөлөө авах.
А́КАНЬЕ аалах, аагаар дуудах (*о-гийн оронд а гэж хэлэх*).
АКАФИ́СТ үнэн алдартны сүмд бурханд өргөх дуу.
АКА́ЦИЯ хуайс мод; **~ жёлтая** харгана.
АКВАЛА́НГ усанд шумбах хэрэгсэл.
АКВАРЕ́ЛЬ усан будаг.
АКВА́РИУМ 1. аквариум, савтай цөөрөм, цөөрмөг; 2. *разг.* шилэн тасалгаа.
АКВАТО́РИЯ усан хил.
АККЛИМАТИЗИ́РОВАТЬ цаг уурын өөр нөхцөлд идээшүүлэх, нутагшуулах.
АККОМПАНЕМЕ́НТ найруу хамсраа, дагалт хөгжим.
АККОМПАНИА́ТОР найруу хамсраач, дагалдан хөгжимдөгч, аяслах хөгжимч.
АККОМПАНИ́РОВАТЬ найруу хамсрах, дагалдан хөгжимдөх, аяслах.
АККО́РД 1. найруу эгшиг, эгшиг нийлүүлэх, төгсгөл; 2. яаралтай ажил.
АККОРДЕО́Н аккордеон, баян хуур.
АККО́РДИКА (*муз.*) хам эгшгийн зүй.
АККО́РДН||ЫЙ хэлэлцээт, бүхэлд нь олгох; **~ая оплата труда** хөдөлмөрийн бүхэлд нь олгох хөлс.
АККРЕДИТИ́В аккредитив, *мөнгөний итгэмжлэх бичиг*, авлагын баримт; **~ для оплаты ещё не отгруженной продукции** ачаагүй бүтээгдэхүүний төлбөр хийхэд зориулсан аккредитив.
АККРЕДИТОВА́ТЬ томилох (элчин сайд, сэтгүүлч нарыг г.м.).
АККУМУЛЯ́ТОР аккумулятор, зайн хураагуур.
АККУРА́ТНОСТЬ нямбай, нягт.
АККУРА́ТН||ЫЙ нямбай, нарийн нягт; **~ое исполнение** *нарийн* нягт гүйцэтгэх.
АКОНИ́Т (*бот.*) хорс.
АКР акр (*4047 дөрвөлжин метр газар*).
АКРОБА́Т акробат, уран биеийн тамирч, уран дүүлэгч, уран нугараач.
АКРО́СТИК мөрүүдийн эхний үсгээр үг бүтээсэн шүлэг.
АКСЕЛЕРА́ТОР өсгүүр, хурдлуур.
АКСЕЛЕРА́ЦИЯ эрчимтэй өсөлт.
АКСЕССУА́Р тайзны жижиг хэрэглэл, дагалдах зүйл, аар саар чимэглэл.
АКСИО́МА аксиом, илт үнэн, нотлогоогүй үнэн.
АКСИ́РС *бот.* алис.
АКТ 1. акт, үйл, явдал; 2. акт, баримт, баталгаа; **составить ~** акт тогтоох; 3. бүлэг.
АКТЁР жүжигчин.
АКТИ́В I идэвхтэн.
АКТИ́В II актив, *бэлэн ба авлагын бүх зөөр, эд хөрөнгө.*
АКТИВИЗИ́РОВАТЬ идэвхжүүлэх.
АКТИВИ́СТ идэвхтэн.
АКТИ́ВНЫЙ 1. идэвхтэй; **~ работник** идэвхтэй ажилтан; 2. актив, идэвхтэй, олзтой; **~ баланс** актив баланс, олзтой баланс.
АКТИ́ВНОСТЬ идэвхжил, идэвхитэй байдал; **деловая ~** ажил хэргийн идэвхжил; **~ экономическая** эдийн засгийн идэвхи.
АКТРИ́СА эмэгтэй жүжигчин.
АКТУА́ЛЬНОСТЬ, чухал; **~ вопроса** асуудлын чухал нь.
АКТУА́ЛЬНЫЙ цаг тухайн, чухал, тулгамдсан чухал.
АКУ́ЛА аварга загас, хадарган загас, дулан загас, далайн чоно; **~-людоед** мангас аварга загас.
АКУПУНКТУ́РА зүү эмчилгээ.
АКУ́СТИКА 1. акустик, дуулдахын ухаан, авианы судлал; 2. дуулдац, сонслог, дуулдахуй; **хорошая ~ зала** танхимын дуулдац сайн.
АКУШЕ́Р эх баригч.
АКУШЕ́РКА эх баригч, сувилагч, эмч.
АКУШЕ́РСТВО эх барих зүй, төрүүлэх сургаал.
АКЦЕ́НТ 1. өргөлт; **поставить ~** өргөлт тавих; 2. аялгат; **говорить с ~ом** аялагатай ярих; 3. онцлох.
АКЦЕНТИ́РОВАТЬ 1. *үгийн өргөлт тавих*; 2. онцлох.
АКЦЕ́ПТ бичгээр өгсөн зөвшөөрөл.
АКЦЕ́ПТН||ЫЙ зөвшөөрсөн баталсан; **~ое финансирование** баталсан санхүүжилт; **~ая фирма** баталгааны пүүс.
АКЦИ́З акциз, барааны үнэ нэмж хонжих татвар, барааны хонжоо **~ водочный** архины онцгой татвар.
АКЦИОНЕ́Р хувь нийлүүлэгч, хувьцаа эзэмшигч.
АКЦИОНЕ́РНЫЙ хувь нийлүүлсэн.
А́КЦИЯ 1. акци, хувь нийлүүлсэн бичиг; 2. үйл явууллага.
АКЫ́Н хуурч, үлгэрч.
АЛБА́НЕЦ албани хүн.
А́ЛГЕБРА алгебр, томъёоны ухаан.
АЛГОРИ́ТМ бодлого бодох дэс дараалал, төлөвлөгөөний бүдүүвч.
АЛЕБА́СТР алебастр, болсон гөлтгөнө.
АЛЕОТО́РИКА *муз.* тохиолдлын арга.
АЛЕ́ТЬ улайх.
А́ЛИБИ гэм буруугүйг нотлох баримт.
АЛИЗАРИ́НОВЫЙ ализарины, ализарин будгийн.
АЛИМЕ́НТЫ алимент, үүрэгт тэтгэмж, хүүхдийн тэтгэвэр.
АЛКА́Ш зартай архичин, хар архичин.
АЛКОГОЛИ́ЗМ архинд орох.
АЛКОГО́ЛИК архичин.
АЛКОГО́ЛЬ спирт, архи, согтууруулах ундаа.
АЛЛА́Х Исламын шашны тэнгэр бурхны нэр.
АЛЛЕГО́РИЯ ёгтлол, ёгт үг.
АЛЛЕРГЕ́Н харшил үүсгэгч бодис.
АЛЛЕРГИ́Я харшил.
АЛЛЕ́Я аллей, ой модтой гудамж.
АЛЛИЛУ́ЙЯ загалмайтан Иудейн шашны уухай түрлэг; магтан дуулах.
АЛЛИТЕРА́ЦИЯ авиа давтах, *толгой холбох.*
АЛЛЮ́Р морины явдал (*хатирах, давхих*).бөжигнөсөн алхаа
АЛМА́З алмас, доржпалам, очир эрдэнэ.
АЛО́Э алоэ, агар, зуун наст.
АЛТА́РЬ 1. гонхон, шүтээн, тахилын ширээ; 2. тахил болгох, өргөх; **принести свою жизнь на ~ отечества** амь насаа эх орондоо өргөх.
АЛТЫ́Н гурван зоос, гурван мөнгөний зоос.
АЛФАВИ́Т үсэг, цагаан толгой, аабээ.
АЛФАВИ́ТН||ЫЙ үсгийн, цагаан толгойн, үсгийн дараалалтай; **расположить в ~ом порядке** үсгийн дараллын ёсоор тавих.
А́ЛЧНОСТЬ хомхой ховдог, шунамхай.
А́ЛЫЙ ал улаан, ув улаан, час улаан.
АЛЬБО́М альбом, цомог.
А́ЛЬМА-МА́ТЕР их дээд сургууль; ихэвчлэн оюутнууд нь ингэж хэлдэг.

АЛЬМАНА́Х цоморлиг, уран зохиолын цоморлиг.
АЛЬПИ́ЙСК||ИЙ, альпын уулын, уулархаг газрын; **~ие луга** уулархаг газрын нуга.
АЛЬПИНИ́ЗМ альпинизм, уулын спорт, уулын аян.
АЛЬПИНИ́СТ альпинист, ууланд авирагч.
АЛЬСТОНИ́Т *геол.* аржин.
А́ЛЬТ 1. эрдүү хоолой; 2. эрдүү хийл, 3. эрдүү бүрээ.
АЛЬТЕРА́ЦИЯ (*муз.*) хувиргал.
АЛЬТЕРНАТИ́ВА хоёрын нэг, хоёрхноос нэгийг шилэх сонголт.
АЛЬТРУИ́ЗМ бодь сэтгэл, амиа бодохгүй, тусч сэтгэл.
АЛЬТРУИ́СТ бодь сэтгэлтэн.
А́ЛЬФ||А альф, эх, анх, грек цагаан толгойн эхний үсэг; **~ и омега** эх ба адаг; **от ~ы до омеги** эхнээс эцэс хүртэл.
АЛЬФО́НС эмэгтэй хүнээр тэжээлгэдэг эр хүн.
А́ЛЬЧИК шагай, шаа.
АЛЮМИ́НИЙ хөнгөн цагаан, цайрга.
АЛЯПОВА́ТЫЙ болхи, балиар, баазлаг.
АЛЯ́СКА (*разг.*) өвлийн хүрэмний төрөл
АМАЗО́НКА (*устар.*) 1. зоригт дайчин бүсгүй; 2. тэрлэг.
АМАЛЬГА́МА 1. амальгам, мөнгөн устай металл; 2. холимог.
АМБА́Л (*разг.*) дарлигар том биетэй залуу, авдар шиг эр.
АМБА́Р амбаар, пин.
АМБИВАЛЕ́НТНЫЙ хоёрдмол шинжтэй.
АМБИ́ЦИЯ их зан, биеэ тоох, сагсуурах.
А́МБРА халимны заар, сүрчиг.
АМБРАЗУ́РА шагаавар, ухмай, ангархай.
А́МБРЭ (*разг.*) өмхий үнэр.
АМБУЛАТО́РИЯ амбулатори, явуут эмнэх газар.
АМВО́Н христосын ламын үг хэлэх индэр.
АМЁБА амёб (*нэг эстэй амьтан, доод шатын амьтан*).
АМЕРИКА́НЕЦ америк хүн.
АМЕРИКАНИЗИ́РОВАННЫЙ америкжсан.
АМЕТИ́СТИЯ *(бот).* цэнхэр башига
АМИ́НЬ (*частица)* мангаалам, даший шог (*номын төгсгөлийн үг*)
АММИА́К шүлтэр.
АМНЕЗИ́Я ой санамжгүй болох согог.
АМНИСТИ́РОВАТЬ ял хэлтрүүлэх, өршөөл үзүүлэх, өршөөх.
АМНИ́СТИЯ өршөөх, ял хэлтрүүлэх, өршөөл үзүүлэх.
АМОРА́ЛЬНОСТЬ журамгүй, ёс суртахуунгүй байх, зүй бус.
АМОРА́ЛЬНЫЙ журамгүй, зүй ёсыг эвдсэн, ёс суртахуунгүй зан үйл.
АМОРТИЗА́ТОР 1. амортизатор, зөөллүүр, донсолгооны зөөллүүр; 2. (*разг.*) бэлгэвч; 3. (*разг.*)аманжийн.
АМОРТИЗА́ЦИЯ 1. элэгдэл, хорогдол; **~ обычная** ердийн элэгдэл хорогдол; 2. донсолгоог зөөллөх, доргио зөөллөх.
АМО́РФНЫЙ аморф, хувилаасгүй, үг нь хувирдаггүй, хэлбэржээгүй.
АМПЕ́Р ампер (*цахилгааны хэмжээ*).
АМПЕРМЕ́ТР амперметр, цахилгааны урсгалын хэмжээс.
АМПИ́Р барилгын хэт гоёмсог маяг.
АМПЛИТУ́ДА ганхалтын тэлц, гуйвалтын хярхаг, зөрүү.
АМПЛУА́ 1. жүжигчийн дадмал дүр; 2. дадсан ажил.
А́МПУЛА ампул, шоовон шил, эмтэй лонхог, гожоохой.
АМПУТА́ЦИЯ тайрах, танах (*өвчтэй эрхтнийг тайрах*).
АМПУТИ́РОВАТЬ тайрах, огтлох.
АМУЛЕ́Т сахиус, зангиа.
АМУНИ́ЦИЯ цэргийн хэрэгсэл, тоног.
АМУ́Р янагийн тэнгэр, хүслийн тэнгэр.
А́МФОРА галуун хүзүүтэй ваар, ваар багвар
АМФИ́БИЯ газар усны амьтан, хос амьсгалт амьтан.
АМФИБРА́ХИЙ амфибрахи, дундаа өргөлттэй гурван үет өлмий (*шүлгийн хэмжээ*).
АМФИТЕА́ТР өгсүүр хүрээ, дугаргий шатлаг суудал, саран хүрээ.
АНАБИО́З ичээний байдалд орох.
АНАГАЛЛИ́ДИУМ (*бот).* жандиг.
АНА́ЛИЗ анализ, задлаг, шинжилгээ; **~ крови** цусны шинжилгээ.
АНАЛИЗИ́РОВАТЬ анализ хийх, задлан шинжлэх, нягтлан судлах, дүн шинжилгээ хийх.
АНАЛОГИ́ЧН||ЫЙ нэг адил, тэр мэт, мөн тийм, төсөөтэй; **~ое явление** нэг адил үзэгдэл.
АНАЛО́ГИ||Я нэг адил, тэр мэт, мөн тийм, төсөө, адилтгах; **заключение по ~и** адилтгаж дүгнэх.
АНАЛО́Й үнэн алдартны сүм дотор шашны номны тавиур.
АНА́ЛЬНЫЙ хошногын.
АНА́МНЕЗ өвчний удиртгал түүх.
АНАНА́С 1. хан боргоцой, цал; 2. (*разг.*) эмэгтэй хүний мөөм.
АНА́ПЕСТ анапест (*эцэстээ өргөлттэй гурван үет шүлгийн өлмий*).
АНАРХИ́ЗМ анархизм (*засаг хэрэггүй гэдэг үзэл*).
АНАРХИ́СТ анархист, ямар ч засгийг буруушаагч.
АНА́РХИЯ анархи, засаг захиргаагүй, эмх журамгүй, эмх замбраагүй.
АНАТО́М анатомич, биеийн бүтцийг судлагч.
АНАТОМИ́РОВАТЬ биеийн бүтцийг судлах, хүүр задлан шинжлэх.
АНАТО́МИЯ анатоми, бие бүтцийн зүй, амьд цогцын судлал.
АНА́ФЕМА тэрслүү, золигт гаргах.
АНАХРОНИ́ЗМ анахронизм, оң цаг эндүүрсэн, цагийн байдалд нийлэмжгүй, улирч баларсан.
АНАША́ хар тамхи.
АНГАЖЕМЕ́НТ жүжигчдийг уран бүтээл хийхээр хөлслөх, урих.
АНГАЖИ́РОВАТЬ татан оролцуулах.
АНГА́Р ангар, нисэх онгоцны байр.
А́НГЕЛ 1. сахиулсан тэнгэр; 2. хонгор; **~ мой!** хонгор минь! 3. **тёмный морской ~ (рыба)** хар эрмэг аварга.
АНГИ́НА бах, хоолой хавдах.
АНГЛИ́ЙСКИЙ английн, англи.
АНГЛИЧА́НИН англи хүн.
АНГЛОФИ́Л англид элэгсэг.
АНДЕГРА́УНД албан ёсоор эс зөвшөөрсөн урлаг, соёл.
АНДРО́ПОВКА, (*разг.*) Андропов даргын үеийн хямд архины сорт (төрөл).
АНЕКДО́Т инээдтэй үг, наргиантай яриа, хөгийн юм.
АНЕКДОТИ́ЧЕСКИЙ хөгийн, инээдтэй, наргианы.
АНЕМАРРЕ́НА (*бот).* номилгоно.
АНЕМИ́ЧЕСКИЙ цонхигор, цонхийсон.
АНЕМИ́ЧНЫЙ цонхигор, цонхийсон.
АНЕМИ́Я цонхийх.
АНЕСТЕЗИ́РОВАТЬ мэдээ алдуулах, хөндүүргүй болгох, бадайруулах.
АНЕСТЕЗИ́Я өвдөхгүй болгох, мэнэрэх, бадайрах.
АНИЛИ́Н анилин (*будгийн зүйл*).
АНИМАЛИ́СТ амьтан зураач
АНИМИ́ЗМ анимизм, юм бүрийг сүнстэй гэх үзэл, сүнсэнд итгэх.
АНИ́С гоньд.
АНИ́СКИН (*разг.*) цагдаа.
А́НКЕР (*тех).* зангуу, тушаа.
АНКЕ́Т||А анкет, асуултын хуудас, биеийн байцаалт; **заполнить ~у** анкет бичих, бөглөх.

АНКЛА́В бүхлээрээ өөр улсын нутаг дэвсгэр дээр орших бөгөөд далайд гарцгүй улс орон.
АННА́ЛЫ 1. түүхийн судар, түүх, оны тэмдэглэл; 2. (*разг.*) бөгс.
АННЕКСИ́РОВАТЬ албадан хавсаргах.
АННЕ́КСИЯ дагуулж авах, албадан хавсаргах.
АННОТА́ЦИЯ товч агуулга, товчлоос, тайлбар хавсаргах.
АННОТИ́РОВАТЬ товч агуулгыг бичих, товчлоос бичих, тайлбар хавсаргах.
АННУЛИ́РОВАНИЕ хүчингүй болгох, болиулах.
АННУЛИ́РОВАТЬ хүчингүй болгох, болиулах; ~ **договор** гэрээ хүчингүй болгох.
АНО́Д 1. анод, эерэг цэнэгтэй электрод. 2. арга; **ток ~ный** эерэг туйлын гүйдэл
АНОМА́ЛИЯ гаж, сөөлжир, хазайлт; **магнитная** ~ соронзны хазайлт.
АНОНИ́М нэргүй, гарын үсэггүй.
АНОНИ́МКА разг. нэргүй мэдээлэл.
АНОНИ́МН||ЫЙ зохиогчийн нэргүй, бичсэн хүний нэргүй; **~ое письмо** бичсэн хүний нэргүй захиа.
АНО́НС зар, сонсгол.
АНОНСИ́РОВАТЬ зар тараах, сонсгох.
АНО́ФЕЛЕС батганаан, (*хомх өвчний ялаа*).
АНСА́МБЛЬ чуулга, тааралжтай цогцолол; **архитектурный** ~ уран барилгын чуулга.
АНТАГОНИ́ЗМ антагонизм, харшлал.
АНТАГОНИ́СТ антагонист, харшлагч.
АНТАГОНИ́ЧЕСКИЙ харшлалдаант.
АНТА́НТА антант (*дэлхийн нэгдүгээр дайны үеийн Англи, Франц, Орос зэрэг улсын эвслийн нэр*).
АНТА́РКТИКА Антарктик, дэлхийн өмнөд туйл, өмнөд туйлын тив.
АНТЕ́ННА антенн, шураг, радиогийн зэл.
А́НТИ-, (*в сложн.*) эсэргүү, эсэргүүцэх, харш.
АНТИИМПЕРИАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ эзэрхэг түрэмгийг эсэргүүцсэн, империалистыг эсэргүүцсэн.
АНТИКВА́Р 1. чухаг юм худалдагч, хуучны ховор эд зүйл худалдагч; 2. (*разг.*) өөрөөсөө хөгшин авгай авсан хүн.
АНТИКВА́РН||ЫЙ чухаг юмны, хуучны ховор юмны; **~ые книги** хуучны ховор ном.
АНТИЛО́ПА, 1. оронго, зээр; ~ **джейран** хар сүүлт; ~ **сайга** бөхөн; ~ **рыжая** галжир 2. амарлиг.
АНТИМИ́Р эсрэг ертөнц.
АНТИНАРО́ДНЫЙ ардын эсэргүү.
АНТИНАУ́ЧНЫЙ шинжлэх ухааны эсэргүү, шинжлэх ухаанд харш.
АНТИОБЩЕ́СТВЕННЫЙ нийгэмд харш, нийгмийн эсрэг.
АНТИПАРТИ́ЙНЫЙ намын эсрэг.
АНТИПАТИ́ЧНЫЙ дургүйцмээр, дур гутмаар, нүдэнд хүйтэн.
АНТИПА́ТИ||Я дургүйцэх, нүдэнд хүйтэн, дур гутах; **внушать ~ю** дур гутаах.
АНТИПО́Д тэс өөр хүн, огт ондоо үзэлтэн.
АНТИПОЛИЦА́Й (*разг.*) архины үнэрийг арилгах эм.
АНТИРЕЛИГИО́ЗНЫЙ шашныг эсэргүүцэх, шашны эсрэг, шашинд харш.
АНТИСАНИТА́РНЫЙ эрүүл мэндэд харш, ариун цэвэрт харш.
АНТИСЕМИТИ́ЗМ семит үндэстний эсрэг (*еврей нарыг хяхах харгис үзэл*).
АНТИСЕ́ПТИКА үжил эсэргүүцэх зай, үжүүлэхгүй эм, халдварын ерөндөг.
АНТИТЕ́ЗА эсрэг зүйрлэл.
АНТИТЕ́ЗИС антитезис, хөгжил нь үүсгэлээ үгүйсгэх.
АНТИТОКСИ́Н антитоксин, хорын ерөндөг, хороос хамгаалах зай.
АНТИ́ХРИСТ ад чөтгөр.
АНТИЦИКЛО́Н эсрэг тойрог, эсрэг циклон, тогтмол улиралтай газар, салхи шуургагүй нутаг.
АНТИ́ЧН||ЫЙ эртний Грек, Ромын, эллин галбын; **~ое искусство** эртний Грек, Ромын урлаг.
АНТОЛО́ГИЯ цоморлиг, зохиолын цоморлиг.
АНТО́НИМ антоним, эсрэг утгатай үгс, сөрөлдсөн үгс (*жишээ нь: халуун хүйтэн, хар цагаан г.м.*).
АНТО́НОВКА намарлиг алим (*орой боловсордог нэг төрлийн алим*).
АНТРА́КТ завсарлагаа.
АНТРАЦИ́Т антрацит, шилдэг чулуун нүүрс.
АНТРЕКО́Т хавирганы мах, үхрийн шарсан мах.
АНТРЕПРЕНЁР театрын эзэн, үзмэрийн даамал.
АНТРЕПРИ́ЗА хувийн театр, хувийн цирк.
АНТРЕСО́ЛИ хагас давхарлаг, завсрын давхарлаг, дашинга.
АНТРОПО́ЛОГ *антропологич*, хүн судлагч, хүний цогц судлагч.
АНТРОПОЛО́ГИЯ антропологи, хүний судлал.
АНТРОПОМОРФИ́ЗМ антропоморфизм, бүх юмыг хүнтэй адилтгах үзэл, хүнчлэх үзэл.
АНТРОПОФА́Г махчин, хүний махан хүнстэн.
АНТУРА́Ж орчин тойрны байдал, хүрээлэн байгаа орчин.
АНФА́С цэх өөдөөс харсан царай.
АНФИЛА́ДА цувраа өрөө, цуваа тасалгаа.
АНЧА́Р анчар мод (*хорт мод*).
АНЧО́УС (*рыб.*) харалзай
АНШЛА́Г театрын зарлал дууссан тухай зарлал.
АНЮ́ТИНЫ ГЛА́ЗКИ алаг нүдэн цэцэг.
АО́РТА аорт, гол судас, улаан гол.
АПАРТЕ́ЙД арьсны өнгөөр ялгаварлан гадуурхах үзэл.
АПАТИ́Т апатит чулуу.
АПАТИ́ЧНОСТЬ номой, гөлөр.
АПА́ТИЯ номой, гөлөр.
АПА́Ш 1. зуйгуур этгээд, балмадчууд; 2. задгай цамц.
АПЕЛЛИ́РОВАТЬ 1. давж заалдах; ~ **в высшую инстанцию** дээд газар давж заалдах; 2. хандаж хэлэх; ~ **к общественному мнению** нийгмийн анхааралд хандаж хэлэх.
АППЕЛЯЦИО́НН||ЫЙ давж заалдсан; **~ая жалоба** давж заалдсан гомдол; *айлтган заалдах гомдох*.
АППЕЛЯ́ЦИЯ давж заалдах, гомдол мэдүүлэх, айлтган заалдах.
АПЕЛЬСИ́Н апельсин, амтат жүрж.
АПЕРИТИ́В хоолны өмнөх уух архи.
АПЛОДИ́РОВАТЬ алга таших.
АПЛОДИСМЕ́НТЫ алга ташилт; **бурные** ~ нижигнэтэл алга таших.
АПЛО́МБ мэдэмгий; **говорить с ~ом** мэдэмгий хэлэх.
АПОГЕ́Й туйл, оргил, мандлын оргил, алсдах, аглаг.
АПОКА́ЛИПСИС лүндэн, эш үзүүлсэн судар.
АПО́КРИФЫ гажсан ном, хуудам судар.
АПОЛИТИ́ЗМ улс төрд үл хамаарах, төрөөс хөндий.
АПОЛИТИ́ЧНЫЙ төрд хамаарахгүй, төрийн бодлогоос хөндий.
АПОЛОГЕ́Т өмөөрөгч, магтагч.
АПОЛОГИ́Я өмөөрөх, хэтэрхий магтах.
АПОПЛЕКСИ́Я мэнэн өвчин, саа дайрах, цус харвах.
АПО́СТОЛ архад, ном айлдагч, найдан.
АПО́СТРОФ апостроф, эгшиг үсгийг төлөөлөх тэмдэг, эгшгийн орлуур, орлуур.

АПОФЕО́З өргөмжлөх, магтан ёслох.
АППАРА́Т 1. аппарат, багаж хэрэгсэл; 2. аппарат, албан газар; 3. эрхтэн; **пищеварительный ~** хоол шингээх эрхтэн.
АППАРАТУ́РА аппарат хэрэгслүүд, багаж тоног.
АППЕНДИЦИ́Т мухар олгой үрэвсэх, олгой цанх.
АППЕТИ́Т идэх дуршил, амтархах, хорхой хүрэх, жилбэрхэх, хомхой; **~ приходит во время еды** амсаж байж амтархдаг юм.
АППЕТИ́ТНЫЙ идүүштэй, дурламаар, хорхой хүрмээр.
АППЛИКА́ЦИЯ хатгамал, наамал хөрөг.
АПРЕ́ЛЬ дөрөвдүгээр сар.
АПРИО́РИ таамаг, тааж.
АПРИО́РНЫЙ таамаг, тааж, баримтгүй.
АПРОБА́ЦИЯ сайшаах, сорьж үзэх; **~ семян** үр тариа сорьж үзэх.
АПРОБИ́РОВАТЬ сайшаах, сорьж үзэх.
АПТЕ́КА 1. аптек, эмийн сан; 2. (*разг.*) маш тодорхой, маш нарийн; **у нас всё как в ~е** манайд бүх юм маш нягт, нарийн шүү.
АПТЕ́КАРЬ аптекч, аптекийн ажилтан, эмийн санч.
АПТЕ́ЧКА жижиг аптек, ойр зуурын эмүүд, манхаг.
АР ар, 100 дөрвөлжин метр талбай.
АРА́Б араб хүн.
АРАБЕ́СК навчин хээ, сүлжээ угалз.
АРАБЕ́СКА навчин хээ, сүлжээ угалз.
АРА́БСК||ИЙ арабын, араб; **~ие цифры** араб тоо.
АРА́ЗМЕНТ дарга, нарийн бичигч эмэгтэйн хоорондын нууц амрагийн холбоо.
АРАКЧЕ́ЕВЩИ́НА аракчеевийн дэглэм, хэрцгий журам.
АРАНЖИРО́ВКА *муз.* хөрвүүлэг.
АРА́П хар бор арьстай хүн.
АРА́ПНИК мянаа, шилбүүр.
АРБА́ тэрэг, мухлагтай тэрэг.
АРБИ́ТР зарга таслагч, хөндлөнгөөс таслагч.
АРБИТРА́Ж арбитраж, зарга таслах, хөндлөнгөөс таслах, арбитрын шүүх.
АРБУ́З тарвас, шийгуа.
АРГАМА́К аргамаг, хүлэг морь.
АРГО́ этгээд хэл, гаж үг.
АРГУМЕ́НТ шалтгаан, баримт, учир; **приводить ~ы** шалтгааныг тодорхойлох.
АРГУМЕНТА́ЦИЯ шалтгаан, баримт, шалтгааныг тодорхойлох, баримт учир; **слабая ~** шалтгаан баримт муутай.
АРГУМЕНТИ́РОВАТЬ шалтгааныг тодорхойлох, учрыг гаргах.
АРЕА́Л бүс.
АРЕ́НА талбай, тайз, дэвсгэр.
АРЕ́НД||А түрээс, түрээслэх; **сдать ~у** түрээсэлж өгөх, түрээслүүлэх.
АРЕНДА́ТОР түрээсэлж авагч, түрээслэгч.
АРЕ́НДН||ЫЙ түрээсийн, түрээс; **~ая плата** түрээс.
АРЕНДОВА́ТЬ түрээсэлж авах.
АРЕ́СТ 1. баривчлах, хорих, хорилт; **взять под ~** баривчилж авах; **освобождать из-под ~а** хорихоос суллах; 2. битүүмжлэх; **наложить ~ на имущество** хөрөнгийг битүүмжлэх.
АРЕСТА́НТ хоригдол, хоригдогч.
АРЕСТО́ВАННЫЙ баригдсан, баривчлагдсан, хоригдсон, хоригдол.
АРЕСТОВА́ТЬ 1. баривчлах, хорих; 2. битүүмжлэх; **~ имущество** хөрөнгө битүүмжлэх.
АРИ́ДНОСТЬ хуурайших өвчин.
АРИ́ДН||ЫЙ хуурай; **~ая область** хуурай муж; **~ климат** хуурай уур амьсгал.
АРИ́ЕЦ ари хүн.
АРИСТИ́ДА бөөдий.
АРИСТОКРА́Т язгууртан, сурвалжтан, ноён.
АРИСТОКРАТИ́ЧЕСКИЙ язгууртны, сурвалжитны, ноёрхог; **~ образ жизни** язгууртны янзаар амьдрах.
АРИСТОКРА́ТИЯ язгууртан ноёд.
АРИТМИ́Я зүрхний лугшилтын хэм өөрчлөгдөх.
АРИФМЕ́ТИКА арифметик, тоо бодлого.
АРИФМЕТИ́ЧЕСКИЙ арифметикийн, тоо бодлогын, тооны.
АРИФМО́МЕТР арифмометр, тоо бодох машин.
А́РИЯ ари, бодрол дуу, үглэл дуу.
А́РКА хаалга, гулдан хаалга, нуман хаалга, хангай хаалга; **триумфальная ~** ёслолын хаалга.
АРКА́Н бугуйл, цалам, хуйв, боомь.
А́РКТИКА арктик, умард туйл.
АРКТОГЕРО́Н (*бот.*) гэсэрдэй.
АРКТО́УС (*бот.*) чонын элэг.
АРМАГЕДДО́Н ертөнцийн сүйрэл.
АРМА́ДА цэргийн олон онгоц.
АРМАТУ́РА тоног, төхөөрөмж.
АРМЕ́ЕЦ армийн хүн, цэрэг.
АРМЕ́ЙСКИЙ армийн, цэргийн.
А́РМИЯ арми, цэрэг, зэвсэгт хүчин.
АРМЯНИ́Н армян хүн.
АРМЯ́НСКИЙ армяны, армян үндэстний.
АРМЯ́К (*устар.*) өрмөг дээл, жанч.
АРНО́ЛЬД *разг.* өргөн цээжтэй, бадриун эр хүн.
АРОМА́Т сайхан үнэр, ханхалмал үнэр, хуншуу.
АРОМА́ТНЫЙ, сайхан үнэртэй, сайхан үнэр анхилсан.
АРСЕНА́Л 1. арсенал, зэвсгийн хороо, зэвсгийн хуараи; 2. нөөц, зоорь.
АРТА́ЧИТЬСЯ (*разг.*) адрах, ярдаглах, эрэгцэх.
АРТЕЗИА́НСКИЙ артезиан, өрөмдмөл, оргилуур; **~ колодец** оргилуур худаг.
АРТЕ́ЛЬ артель, хамтрал; **сельскохозяйственная ~** хөдөө аж ахуйн хамтрал.
АРТЕ́ЛЬНЫЙ артелийн, хамтралын.
АРТЕРИА́ЛЬНЫЙ артерийн, гол судасны.
АРТЕ́РИЯ 1. артери, гүрээ, гол судас; **сонная ~** гүрээний судас; 2. чухал зам харилцаа, зам судал.
АРТИКУЛИ́РОВАТЬ авиаг өгүүлэх, өгүүлэх эрхтнийг ажиллуулах.
АРТИКУЛЯ́ЦИЯ өгүүлэх эрхтний ажиллагаа, авиаг өгүүлэх, тод дуудлага.
АРТИЛЛЕРИ́ЙСК||ИЙ артиллерийн, их бууны; **~ая подготовка** их бууны бэлтгэл, их буугаар буудах.
АРТИЛЛЕРИ́СТ артиллерист, их бууч, их бууны цэрэг.
АРТИЛЛЕ́РИЯ артиллери, их буу; **полевая ~** хээрийн их буу; **~ дальнего действия** хол тусгалтай их буу; **тяжёлая ~** хүнд их буу.
АРТИ́СТ 1. жүжигчин; 2. чадмаг хүн.
АРТИСТИ́ЧЕСКАЯ жүжигчний өрөө.
АРТИСТИ́ЧЕСКИ чадамгай, их чадмаг.
АРТИСТИ́ЧЕСКИЙ уран чадамгай, их чадмаг.
АРТИ́СТКА жүжигчин эмэгтэй.
А́РФА ятга, босоо ятга.
АРХАИ́ЗМ 1. хуучирсан үг; 2. хуучны үлдэгдэл.
АРХАИ́ЧЕСКИЙ хуучирсан, хуучны; **~ стиль** хуучирсан найруулга.

АРХАЙ́ЧНЫЙ хуучирсан, хуучны.
АРХА́НГЕЛ тэнгэрийн их элч.
АРХЕО́ЛОГ археологич, хуучны судлалын эрдэмтэн.
АРХЕОЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ археологийн, хуучны судлалын; **~ая находка** археологийн олдвор.
АРХЕОЛО́ГИЯ археологи, хуучны судлал (*үлдэгдэл юмыг шинжиж эртний түүхийг судлах ухаан*).
АРХИ́В архив, хуучин данс бичгийн газар; **государственный ~** улсын архив; **сдать в ~** архивт шилжүүлэх.
АРХИ́ВНЫЙ архивын, хуучин данс бичгийн.
АРХИВА́РИУС архивын захирагч.
АРХИДЬЯ́КОН хуврагуудын ахлагч.
АРХИЕПИ́СКОП загалмайтан шашинтны дээд мяндагтан.
АРХИЕРЕ́Й хамба, дэд хамба, хамбын зиндааны санваартан.
АРХИМАНДРИ́Т сүмийн хамба.
АРХИПЕЛА́Г олтриг, бүлэг арлууд.
АРХИТЕКТО́НИКА архитектоник, цогцын зохицол.
АРХИТЕ́КТОР архитектор, уран барилгач, барилгын мэргэжилтэн.
АРХИТЕКТУ́РА барилгын урлал, барилгын маяг.
АРХИТЕКТУ́РНЫЙ барилгын, уран барилгын.
АРШИ́Н аршин, хагас алд (*71 сантиметр*); **мерить на свой ~** өөртэйгөө адилаар бодох.
АРЫ́К суваг.
АРЬЕРГА́РД арын цэрэг, арын сэргийлэх.
АС дайчин нисэгч.
АСБЕ́СТ шөрмөсөн чулуу.
АСБЕ́СТОВЫЙ шөрмөсөн чулуун.
АСЕ́ПТИКА халдахаас царах, үжихгүй болгох.
АСИММЕТРИ́ЧЕСКИЙ өрөөсгөл, өрөөсгөл хэлбэртэй, ижил буруу.
АСИММЕТРИ́ЧНЫЙ өрөөсгөл, өрөөсгөл хэлбэртэй, ижил буруу.
АСКАРИ́ДА хүж хорхой, гэдэсний хорхой.
АСКЕ́Т даяанч.
АСКЕТИ́ЗМ 1. хатуужил, даяан. 2. анахуй.
АСПЕ́КТ үзэх, авч үзэхэд, үзэх төлөв; **в ином аспекте** өөр талаас авч үзэхэд.
А́СПИД 1. хорт могой; 2. хар занар.
А́СПИДН||ЫЙ хар занар, чулуун; **~ая доска** чулуун самбар.
АСПИРА́НТ аспирант, оюунтан, дагалт эрдэмтэн, аспирантурт суралцагч
АСПИРАНТУ́РА аспирантур, дагалдуулан сургах, эрдэмтнийг дагуулан бэлтгэх.
АСПИРИ́Н аспирин (*халууныг намжаах эм*).
АССАМБЛЕ́Я ассамблей, их хурал, их чуулган.
АССЕНИЗА́ТОР ариутгагч, цэвэрлэгч.
АССЕНИЗА́ЦИЯ хог арилгах, бохир цэвэрлэх, ариутгах.
АССИГНА́ЦИЯ ассигнаци, цаасан мөнгө.
АССИГНОВА́НИЕ 1. мөнгө төсөвлөх, мөнгө зориулах; 2. төсөвлөсөн мөнгө.
АССИГНОВА́ТЬ төсөвлөн олгох, зардал төсөвлөх.
АССИГНО́ВКА ассигнов (*мөнгө олгох баримт*).
АССИМИЛИ́РОВАТЬ ижилшүүлэх, шингээх, хайлуулах, уусгах.
АССИМИЛИ́РОВАТЬСЯ ижилших, хайлах, адилших, уусах.
АССИМИЛЯ́ЦИЯ ижилших, адилших, автагдан шингэх.
АССИСТЕ́НТ ассистент, туслагч, туслалцагч.
АССИСТИ́РОВАТЬ туслалцах, туслах (*эрдэмтэн ба эмчийн ажилд туслах*).
АССОНА́НС хөг нийлэх, эгшиг зохицох.
АССОРТИ́ холимог, цуглуулга; **шоколадное ~** холимог шоколад.
АССОРТИМЕ́НТ барааны зүйл, элдэв бараа.
АССОЦИА́ЦИЯ 1. эвлэл, холбоо; 2. холбож бодох, уламжилж санаа авах.
АССОЦИ́ИРОВАТЬ холбож бодох, санаа авах, уламжлан санах.
АССОЦИ́ИРОВАТЬСЯ холбож бодогдох, холбогдох, уламжлан санагдах.
А́СТМА багтраа, бүгших мэнгэр; **бронхиальная ~** мөгөөрсөн хоолойн бүгших мэнгэр.
А́СТРА гэсэрт цэцэг, гол-гэсэр.
АСТРАГА́Л (*бот.*) хунчир. **~ короткокистистый** ахар цацагт хунчир.
АСТРА́Л хачин, гайхамшигт байдал.
АСТРА́ЛЬНЫЙ сансар, оддын ертөнцийн.
АСТРО́ЛОГ зурхайч.
АСТРОНА́ВТ сансрын нисгэгч.
АСТРОНО́М астрономич, тэнгэр судлагч, одон орны судлагч.
АСТРОНОМИ́ЧЕСК||ИЙ 1. астрономийн, одон орны, тэнгэрийн; **~ие наблюдения** одон орныг ажиглах; 2. маш олон, тоо томишгүй; **~ие координаты** астрономын солбицол.
АСТРОНО́МИЯ астрономи, тэнгэрийн судлал, одон орны судлал.
АСТРОТАМИ́УС *бот.* лавай.
АСТРОФИ́ЗИКА одон орны бодис зүйн ухаан.
АСФА́ЛЬТ асфальт, цардас, лага, барагшин, газрын давирхай (*зам засахад хэрэглэдэг хар давирхай*).
АСФАЛЬТИ́РОВАНИЕ асфальтлах, давирхайдах, асфальт нялах.
АСФАЛЬТИ́РОВАТЬ асфальтлах, давирхайдах.
АСФА́ЛЬТОВ||ЫЙ 1. асфальтын, хар давирхайн, асфальт нялсан; 2. *разг.* **~ая болезнь** дандаа бүдэрч унадаг хүний тухай.
АТАВИ́ЗМ атавизм, удамшил, уг удмаа дууриах.
АТА́К||А атак, довтлох, дайран орох, дайралт; **броситься в ~у** дайрч орох, атак хийх; **отразить ~у** дайралтыг няцаах.
АТАКОВА́ТЬ атаклах, дайрах, довтлох.
АТАМА́Н тэргүүн, шүүлэнгээ, зайсан.
АТА́С *разг.*болгоомжил.
АТЕИ́ЗМ атеизм, шашин шүтэхгүй, шүтлэггүй үзэл.
АТЕИ́СТ атеист, шашингүй хүн, шүтлэггүй хүн, сүжиггүй хүн.
АТЕИСТИ́ЧЕСКИЙ шашингүй, бурхангүйчүүдийн.
АТЕЛЬЕ́ урлалын газар, оёдлын газар.
АТЛА́НТ аман хүзүү, амаргал.
А́ТЛАС I. атлас, газрын зураг; **~ мира** дэлхийн зураг.
АТЛА́С II. пүүсүү, хэгүй торго.
АТЛА́СН||ЫЙ пүүсүү, торгон, гөлгөр, гилгэр; **~ое платье** пүүсүү тэрлэг; **~ая бумага** гөлгөр цаас.
АТЛЕ́Т бөх, чийрэг тамирчин.
АТЛЕ́ТИКА атлетик, чийрэгжих, тамиржих, тамирын хичээл.
АТЛЕТИ́ЧЕСК||ИЙ чийрэг, биерхэг, бөх биетэй; **человек ~ого сложения** чийрэг бөх хүн.
АТМОСФЕ́РА 1. атмосфер, агаар, агаар мандал, хийн бүрхэвч; 2. орчин, байдал, нөхцөл; **дружественная ~** найрсаг байдал.
АТМОСФЕ́РН||ЫЙ атмосферын, агаарын; **~ое давление** агаарын даралт.
А́ТОМ, атом (*бодисын маш жижиг хувь*), хумхи, барамнас.
А́ТОМНЫЙ атомын; **~ вес** атомын жин.
АТОМОХО́Д атомын хөдөлгүүрт хөлөг онгоц.
АТОНА́ЛЬНОСТЬ (*муз.*) хөг эгшиглэгээ үгүйсгэл.
АТРИБУ́Т гол шинж, байгын шинж, тодотгол; **движение — ~ материи** хөдлөл бол материйн гол шинж мөн.

АТРОФИ́РОВАТЬСЯ хатангирлах, эрэмдэг болох, биеийн хэсэг хатанхайрах.
АТРОФИ́Я хатангирлах, хатанхайрах.
АТС (автоматическая телефонная станция) АТС, автомат телефоны станци (*өөрөө залгах телефон утасны хороо*).
АТТАШЕ́ атташе, түшээ.
АТТЕСТА́Т аттестат, үнэмлэх бичиг; **~ зрелости** дунд сургууль төгссөн үнэмлэх, боловсролын үнэмлэх.
АТТЕСТА́ЦИЯ мэргэжлийн үнэлэлт, чадварыг дүгнэх, цол олгох.
АТТЕСТОВА́ТЬ мэргэжлийг үнэлэх, чадварыг дүгнэх, цол олгох.
АТТРАКЦИО́Н циркийн гайхам үзэгдэл, сонирхолтой тоглолт.
АТУ́ туу туу (*нохой тухирах аялга*).
АУ́ гүүг, гүүг, ээй өөй.
АУДИЕ́НЦИЯ бараалхах, ёслолын уулзалт.
АУДИ́ТОР хянан шалгагч, аудитор.
АУДИТО́РИЯ 1. сонсох танхим; 2. сонсогчид.
АУ́КАТЬ гүүглэх, гууглах.
АУ́КАТЬСЯ гуугалалцах.
АУКЦИО́Н үнэ хаялцуулах, үнэ хаялцаан; **продать вещи с ~а** юм үнэ хаялцуулан худалдах.
АУ́Л айл, суурин, гацаа.
А́УРА 1. татаж унадаг өвчний өмнөх онцгой байдал; 2. амьд биетийн эрчим хүчний цацраг; аливаа хүн юмыг тойрсон агаар амьсгаа, гэрлэн бие.
А́УТ бөмбөг талбайгаас гарах.
АУТОГЕ́Н бие махбодь.
АУТОГЕ́ННЫЙ бие махбодь дотор үүсдэг.
АУТОДАФЕ́ талдахуй.
АУТЕНТИ́ЧНЫЙ жинхэнэ, ав адил.
АУТСА́ЙДЕР 1. монополь нэгдэлд ороогүй жижиг үйлдвэр, 2. тэмцээнд хожигдсон баг; 3. нийгэмд байр сууриа олоогүй хүн.
АФГА́НЕЦ 1. афган хүн; 2. Афганистаны дайнд оролцож явсан оросын цэрэг; 3. нохойн үүлдэр.
АФЁР||А луйвар, мэх гох, завшаан эрэх; **впутаться в ~у** хоморгонд орох, мэхлэгдэх.
АФЕРИ́СТ луйварчин, завшаан эрэгч.
АФИ́ША зарлал.
АФИШИ́РОВАТЬ гайхуулах, сайрхах.
АФОРИ́ЗМ оновчтой үг, мэргэн үг, зүйр үг.
А́ФРИКА 1. Африк тив; 2. бүгчим халуун газар.
А́ФТА *мед.* амруу, үлхий.
АФФЕ́КТ цухалдуу болох, цухалдах өвчин.
АФФЕКТА́ЦИЯ хачин авирлах.
АФФРИКА́ТА хамжин шүргэх гийгүүлэгч.
АХ пээ, хүүе, өө; **~, как красиво** пээ, яасан сайхан юм; **~, я забыл** өө, би мартчихжээ.
А́ХАТЬ пэй гэх, хүүе хүүе гэх, халаг хоохой болох.
АХИНЕ́Я утгагүй үг яриа.
АХИЛЛЕ́СОВА ПЯТА́ амин газар.
А́ХНУ||ТЬ тас хийх; **~ли пушки** их буу тас хийв.
А́ХОВЫЙ олиггүй, базаахгүй.
АХТИ́ базаах; **не ~ какой** базаахгүйхэн, тулиурхан.
АШУ́Г үлгэрч, хуурч (*Кавказад*).
АЭРОВОКЗА́Л нисэх онгоцны буудал.
АЭРОГЕОЛО́ГИЯ аэрогеологи.
АЭРОГИДРОЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ аэрогидр; **~ое дешифрирование** агаарын зураглалд гидрогеологийн тайлал хийх.
АЭРОДИНА́МИКА аэродинамик, агаар хавиралцахын судлал.
АЭРОДРО́М аэродром, нисэх онгоцны буух нисэх газар.
АЭРОНА́ВТИКА агаарт нисэх судлал.
АЭРОНАВИГА́ЦИЯ агаараар замнах ухаан.
АЭРОПЛА́Н аэроплан, нисэх онгоц.
АЭРОПО́РТ аэропорт, нисэх онгоцны буудал.
АЭРОПО́ЧТА агаарын шуудан.
АЭРОСА́НИ сэнст чарга.
АЭРОСТА́Т аэростат, агаарт хөөрөх аппарат.
АЭРОСЪЁМКА агаараас зураг авах.
АЭРОФОТОСЪЁМКА агаараас гэрэл зураг авах ажил.
АЯ́НИЯ *(бот).* боролз.

Б

Б сан бол; **если ~ я мог** би чаддагсан бол.
БА, хүүе; **~! Кого я вижу** хүүе, чи хаанаас гарч ирэв.
БА́БА I 1. эм, хүүхэн; **вздорная ~** уймар эм; **бой~** гал хүүхэн; 2. эхнэр, самган; 3. бүрэг; **снежная ~** цасан хүн; **~Яга** алмас эм, эм мангас, эм шулам
БА́БА II өлгүүр, балт, балбуур, аварга лантуу; **чугунная ~** ширмэн лантуу.
БА́БА III шовгор боов.
БАБА́ХНУТЫЙ маанаг, галзуурсан.
БАББИ́Т баббит, тугалганцар, цад.
БА́Б||ИЙ *разг.* эмсийн, чавганц нарын; **~ье лето** намрын шар нар
БА́БКА I *разг.* 1. эмэг эх; 2. эмгэн, эмгээ; **повивальная ~** эх баригч эмгэн
БА́БК||А II тагалцаг, сагаг, шагай, шивнүүр; **игра в ~и** шагай орхих, шагалзах
БА́БКИ *разг.* **мөнгө; сшибать ~** мөнгө цохих
БА́БОЧКА эрвээхэй
БА́БУШКА эмэг эх, эмгээ, *аажий;* ***вот тебе, ~, и Юрьев день!*** их санасан газар долоо хоног хоосон
БАГА́Ж тээш, ачаа; **ручной ~** гар ачаа, хөнгөн тээш; **камера хранения ~а** ачаа хадгалах газар; **умственный ~** оюуны баялаг, мэдэц
БАГА́ЖН||ЫЙ ачааны, тээшийн; **~ вагон** ачааны вагон; **~ая квитанция** тээш тушаасан тасалбар, ачааны баримт
БАГЕ́Т хээлсэн янз.
БАГО́Р гох, дэгээ, чагттай тулгуур
БАГРОВЕ́||ТЬ улайх, хүрэнтэх, улаан туяатай; **небо ~ет** тэнгэр улаан туяатай байна.
БАГРО́В||ЫЙ, улаан, ув улаан, час улаан; **~ дым пожара** түймрийн улаан гал; ***~ое лицо*** ув улаан царай.
БАГРЯ́НЕЦ час улаан, ув улаан.
БАГУ́ЛЬНИК тэрэлж, сургар.
БАДМИНТО́Н агаарын теннис.
БАДЬЯ́ хөнөг, суулга.
БАДЬЯ́Н одон гоньд.
БА́З||А бааз, суурь, ул, үндэс; **социальная ~** нийгмийн бааз; **на ~е** үндэс болгож, суурь дээр; **подвести ~у** суурь тавих; **военно-морская ~** далайн цэргийн бааз, далайн цэргийн суурин газар; **сырьевая ~** түүхий эдийн бааз.
БАЗА́ЛЬТ хүрмэн чулуу.
БАЗА́Р зах, зээл, базаар, дэлгэвэр.
БАЗА́РНЫЙ зах гарах, дэлгэврийн; **~ день** зах гарах өдөр.
БАЗИ́РОВАТЬ түшиглэх, дулдуйдах.
БАЗИ́РОВАТЬСЯ 1. түшиглэх, дулдуйдах, баримтлах; **~ на фактах** баримтыг түшиглэх; 2. суурилах, байрлах.
БА́ЗИС базис, суурь, ул, үндэс; **экономический ~** эдийн засгийн суурь.
БАЙ-БАЙ бүүвэй бүүвэй.
БАЙБА́К 1. тарвага; 2. хойрог, *бойдоо.*
БАЙДА́РКА хөнгөн завь.
БА́ЙКА үстэй даавуу, суян.
БА́ЙКОВЫЙ үстэй даавуу, суян.
БА́ЙТ мэдээлэл хэмжих нэгж.
БАК 1. ган, том лааз, хөнөг; 2. *спец.* онгоцны өмнөх дээд хэсэг.
БАКАЛА́ВР бакалавр, боловсролын зэрэг.
БАКАЛЕ́ЙН||ЫЙ хуурай хүнсний, цай талхны, *зуушны;* **~ая лавка** хуурай хүнсний мухлаг.
БАКАЛЕ́Я *собир.* хуурай хүнс, хуурай зууш.
БА́КЕН *бакен,* усны болгоомжлох тэмдэг.
БАКЕНБА́РДЫ хууз, битүү сахал, томго сахал.
БА́КИ хууз, битүү сахал, томго сахал.
БАКЛА́ГА хавчиг сав, шахуу, цавир.
БАКЛАЖА́Н баклажан, чэс (*хүнсний ногоо*).
БАКЛА́Н гогой, хар галуу.
БАКЛУ́ШИ модон халбаганы бэлдмэл, **бить ~** (*разг.*) цагийг дэмий өнгөрүүлэх, дэмий суух.
БА́КСЫ *разг.* америк доллар, ногоон.
БАКТЕРИО́ЛОГ бактери судлагч, нян судлагч.
БАКТЕРИОЛО́ГИЯ бактериологи, бактери судлал, нян судлал.
БАКТЕРИОФА́Г бактериофаг, бактери уусгагч, бактери устгагч.
БАКТЕ́РИЯ бактери, нян.
БАЛ, бүжигт үдэшлэг, бүжигт найр; **костюмированный ~** багт наадам; **кончен ~!** наргиан дуусав!
БАЛАГА́Н 1. саравч, бүхээг, урц; 2. адгай тоглох ший.
БАЛАГУ́Р алиа хүн, наргиач.
БАЛАГУ́РИТЬ алиалах.
БАЛАЛА́ЕЧНИК домборч, товшуурч.
БАЛАЛА́ЙКА домбор, товшуур, балалайк.
БАЛАМУ́Т будлиан таригч, үймүүлэгч, балмад этгээд.
БАЛАМУ́ТИТЬ хуттах, булингартуулах, уршиг татах.
БАЛА́НС I баланс, тэнцвэр, тохирол, тооцооны дүн; **торговый ~** худалдааны баланс; **активный ~** идэвхтэй баланс, олзтой баланс.
БАЛА́НС II, внешнеторговый ~ гадаад худалдааны баланс, **ведомость платёжного ~а** төлбөрийн балансын мэдээ.
БАЛАНСЁР тэнцүүрч.
БАЛАНСИ́Р тэнцүүрэг, тэнцүүрийн уурга, дамнуурга, дэмнүүр.
БАЛАНСИ́РОВАТЬ 1. тэнцүүрлэх; 2. баланслах, тооцооны дүн гаргах.
БАЛАХО́Н жанч; **это платье сидит как ~** энэ даашинз жанч шиг элбэгдэж байна.
БАЛБЕ́С мунаг хүн, бүтэлгүй амьтан.
БАЛДА́ I мангуу амьтан, тэнэг хүн.
БАЛДА́ II лантуу, балт.
БАЛДАХИ́Н шүхэр, лавир.
БАЛЕРИ́НА балерин, эмэгтэй бүжигчин.
БАЛЕ́Т балет бүжиг, бүжгэн жүжиг.
БАЛЕТМЕ́ЙСТЕР балетмейстер, бүжиг дэглэгч.
БАЛЕТОМА́Н балет шохоорхогч.
БА́ЛКА I дамнуур, дам нуруу, хөндлөвч, гулдан; **поперечная ~** хөндлөвч, хөндлөн дам нуруу; **~ продольная** дагуу дам нуруу.
БА́ЛКА II жалга.
БАЛКО́Н 1. балкон, тагт, тай, сэрүүвч; 2. дээд давхрын суудал
БАЛЛ 1. балл, хүчтэй, хүчлэг; **ветер в шесть ~ов** зургаан хүчлэгийн салхи; 2. *тоогоор* үнэлэх; 3. хаалттай сонгуулийн бөмбөр.
БАЛЛА́ДА дууль, домогт шүлэглэл.
БАЛЛА́СТ 1. тээр, дарамт; 2. тохируулах ач аа дайвар; 3. чигжээс.
БАЛЛИ́СТИКА сумны явцын судлал, харвал зүй.
БАЛЛО́Н баллон, битүү сав.

БАЛЛОТИ́РОВАТЬ санал хураах, сонгох, саналаа өгөх.
БАЛЛОТИ́РОВАТЬСЯ сонгогдохыг зөвшөөрөх.
БАЛО́ВАННЫЙ эрх танхи.
БАЛОВА́ТЬ эрхлүүлэх, хэтэрхий эрхлүүлэх; ~ **ребёнка** хүүхэд эрхлүүлэх.
БАЛОВА́ТЬСЯ 1. эрхлэх, зүггүйтэх; 2. зугаа болгох.
БА́ЛОВЕНЬ эрх хүүхэд, танхи хүүхэд.
БАЛОВНИ́К *разг.* эрх хүү, дүрсгүй хүү.
БАЛОВНИ́ЦА эрх охин, дүрсгүй охин.
БАЛОВСТВО́ эрхлэх, зүггүйтэх.
БАЛЫ́К давсалсан загасны ууц.
БАЛЬЗА́М 1. үнэртэй давирхай, гүгэл; 2. утлага.
БАЛЬЗАМИ́Н *(бот).* хумсан будаг ургамал.
БАЛЬЗАМИ́РОВАТЬ шарил хатаах, занданшуулах.
БАЛЬНЕОЛО́ГИЯ рашаан эмнэлгийн ухаан.
БА́ЛЬНЫЙ бүжигт үдэшлэгийн.
БАЛЮСТРА́ДА гоё хайс, чимэглэлт хашлага, хэрсэг.
БАМБУ́К хулс.
БАМБУ́КОВ||ЫЙ хулсан; **~ая роща** хулсан шугуй.
БА́МПЕР *(авто).*бамбай, гүүпэр.
БАНА́ЛЬНОСТ||Ь улиг үг, чихний чийр; **говорить ~и** улиг үг ярих
БАНА́ЛЬНЫЙ улиг болсон, чихний чийр болсон.
БАНА́Н банан, гадил.
БА́НДА бүлэг хулгай, дээрэмчид, зандалчид.
БАНДА́Ж 1. бэлхэнцэг, татуурга; 2. жийрэг.
БАНДЕРО́ЛЬ 1. бандероль, боодол, ороолт, хуйлаас; **посылать ~ ю** шуудангаар боодол явуулах; 2. гаалийн хуудас, гааль хураасан тэмдэг.
БА́НДЖО *(муз).* хөгжмийн хэрэгслэл.
БАНДИ́Т дээрэмчин, муу хулгай, хунхууз.
БАНДИТИ́ЗМ дээрэм, хулгай.
БАНДИ́ТСКИЙ дээрмийн, дээрэмчний.
БАНДУ́РА бандур, украин ятга.
БАНК 1. банк; **государственный ~** улсын банк; **положить деньги в ~** банкинд мөнгө хадгалуулах; 2. мөрийцөх мөнгө, мөрий тавих; **держать ~** мөрий тавьж хөзөрдөх.
БА́НК||А I 1. шилэн сав, лааз, лонх; 2. цагаан төмөр сав; 3. бумба; **поставить ~ и** бумбадах, бумба тавих.
БА́НКА II *(спец).* далайн бартаа, далайн гүйхэн газар.
БАНКЕ́Т будаалга, дайллага, зочиллого.
БАНКИ́Р банкны эзэн.
БАНКНО́ТА мөнгөн тэмдэгт, цаасан мөнгө.
БА́НКОВСКИЙ/БА́НКОВЫЙ банкны; **~ билет** банкны билет, цаасан мөнгө.
БАНКОМА́Т соронзон картаар бэлэн мөнгө олгодог банкны цахим төхөөрөмж.
БАНКРО́Т өрөнд орсон хүн, дампуурсан хүн.
БАНКРО́ТСТВО өрөнд идэгдэх, өрөнд унах, дампуурах; **политическое ~** улс төрийн талаар дампуурах.
БА́ННЫЙ усанд орох, халуун усны; **~ день** усанд орох өдөр; **пристать к кому-либо, как ~ лист** нойтон хамуу шиг наалдах.
БАНТ, бүчин зангилаа; **завязать ~ом** бүч зангидах.
БА́НЩИК халуун усанд бие арчигч, арчуулч.
БА́НЯ баня, бие угаах газар, халуун усны газар.
БАПТИ́ЗМ христийн шашны нэгэн урсгал.
БАР I зуушны газар, баар.
БАР II *(спец).* агаарын даралтын нэгж.
БАРАБА́Н 1. хэнгэрэг, бөмбөг, хэц; **бить в ~** хэнгэрэг цохих, бөмбөр цохих; 2. барбан, хөндий хүрд; 3. чихний хэнгэрэг.
БАРАБА́НИТЬ 1. бөмбөр цохих, хэнгэрэг дэлдэх; 2. балбах, тонших, пижигнүүлэх, нижигнүүлэх.
БАРАБА́НН||ЫЙ хэнгэргийн, бөмбөрийн; **~ая перепонка** чихний хэнгэргийн хальс.
БАРАБА́ШКА гэрийн оногон
БАРА́К түр байр, банзан байшин, орц.
БАРА́Н 1. хуц; 2. ирэг, эр хонь; **дикий ~ (*самка*)** аргаль; **дикий ~ (*самец*)** угалз.
БАРА́Н||ИЙ 1. хонины, хонин; **~ья грудинка** хонины өвчүү; 2. нэхий, хонины арьс; **~ья шапка** нэхий малгай.
БАРА́НИНА хонины мах.
БАРА́НКА 1. цагираг боорцог; 2. жолоо (*машины*).
БАРАХЛО́ *также собир. (прост.)* 1. хуучин хувцас хунар; 2. хог новш.
БАРАХО́ЛКА хуучирсан юм борлуулах газар.
БАРА́ХТАТЬСЯ *разг.* тийчигнэх, балчигнэх, хөлбөрөх.
БАРА́ШЕК 1. хурга; 2. хурганы арьс.
БАРА́ШКИ 1. хөөсөрхөг долгио; 2. өдөн үүл.
БАРА́ШКОВЫЙ хурганы арьсан, хурганы.
БАРБАРИ́С тошлог, шар мод.
БАРД шүлэгч-дуучин.
БАРДА́ (*спец.*) нитгэл, шаар шүүдэс.
БАРЕЛЬЕ́Ф ингэмэл, товгор сийлээс, товгор хээ.
БА́РЖА чиргүүл онгоц, ачааны онгоц.
БА́РИН *господа* (*прост.*) ноён, зайсан.
БАРИТО́Н 1. баритон, баргил хоолой; 2. баргил бүрээ.
БА́РКА чиргүүл онгоц, ачааны онгоц.
БАРКА́С том завь.
БА́РИЙ бари.
БА́РМЕН баарны үйлчлэгч.
БАРО́ГРАФ (*спец.*) барограф, даралт тэмдэглэгч.
БАРО́МЕТР барометр, агаарын даралтын хэмжүүр; **~ падает** агаарын даралт буурч байна.
БАРО́Н барон, гүн (*Европын ноёдын хэргэм*).
БАРОНЕ́ССА гүн ноёны авгай.
БА́РРЕЛЬ шингэн ба элсэн бие хэмжих нэгж; **нефтяной ~** — 159 дм³.
БАРРИКА́ДА баррикад, гудамжны хориглол, гудамжны байлдах бэхлэл.
БАРРИКАДИ́РОВАТЬ гудамжны байлдах бэхлэл.
БАРС ирвэс, барс.
БА́РСКИЙ ноёны, ноёрхог.
БА́РСТВО *презр.* 1. ноёд; 2. Танхи.
БАРСУ́К дорго.
БА́РТЕР баараа солилцоо.
БАРХА́Н манх.
БА́РХАТ хилэн.
БАРХАТИ́СТЫЙ хилэн шиг.
БА́РХАТНЫЙ 1. хилэн, хилэнгээр хийсэн; 2. зөөлөн.
БАРЧУ́К *устар.* агь, ноёны хүү.
БА́РЩИНА ноёдын албадлагын хөдөлмөр, ноёны газарт хөлсгүй ажиллах.
БА́РЫНЯ хатан.
БАРЫ́Ш *(разг).* олз хонжвор.
БАРЫ́ШНИК *(устар).* дамын худалдаачин, дамлагч, морины наймаачин.
БАРЫ́ШНИЧАТЬ *(устар).* дам худалдаалах, дамлах.
БА́РЫШНЯ *(устар).* Авхай.
БАРЬЕ́Р саад, хориг.
БАС 1. аргил хоолой, умзад хоолой; 2. аргил дууч; 3. аргил бүрээ
БАСИ́ТЬ *разг.* аргил дуугаар ярих
БАСКЕТБО́Л баскетбол, сагсан бөмбөг
БАСМА́Ч басмач, хувьсгалын эсэргүү дээрэмчин

БАСНОПИ́СЕЦ ёгт үлгэр зохиогч
БАСНОСЛО́ВНЫЙ үлгэрийн, гайхмаар их, хачин том
БА́СН||Я 1. ёгт үлгэр; 2. дэмий яриа, хоосон зүйл, худал юм; **рассказывать ~и** худал юм ярих.
БАСО́К *(разг).* аргилдуу хоолой.
БАССЕ́ЙН цөөрөм, усан сав, сав газар; **~ для плавания** самрах цөөрөм, шумбах цөөрөм; **каменноугольный ~** чулуун нүүрсний сав газар.
БА́СТА *(разг).* больё! боллоо.
БАСТИО́Н цайз, цамхаг.
БАСТОВА́ТЬ ажлаа хаях, ажлаа хаяж тэмцэх.
БАТАЛИ́СТ дайныг зурагч.
БАТА́ЛЬН||ЫЙ дайныг үзүүлсэн; **~ая живопись** дайныг үзүүлсэн зураг
БАТАЛЬО́Н батальон, суман цэрэг.
БАТАРЕ́ЙКА жижиг батарей, зайт хайрца.г
БАТАРЕ́Я 1. батарей, суман, хэсэг; **артиллерийская ~** их бууны батарей; 2. цахилгаан цэнэгт хайрцаг, зайн нэгдүүр; 3. батарей; **~ парового отопления** уурын халаалтын халаах хэрэгсэл.
БАТА́Т амтат төмс.
БАТЕ́НЬКА *(разг).* эрхэм ах, ах гуай.
БАТИ́К даавууны төрөл (зурагтай.).
БАТИСКА́Ф усны гүнд шумбагч хөлөг.
БАТИ́СТ батист, нимгэн даавуу.
БА́ТНИК цамны төрөл.
БАТО́Г торлог цийдэм.
БАТО́Н гонзгой талх.
БАТРА́К зарц, барлаг.
БАТРА́ЦКИЙ/БАТРА́ЧЕСКИЙ зарцын.
БАТРА́ЧЕСТВО 1. зарцын ажил; 2. зарц нар.
БАТРА́ЧИТЬ зарцлагдах.
БАТРА́ЧКА зарц бүсгүй.
БАТТЕРФЛА́Й сэлэх арга.
БА́ТЮШК||А 1. аав, эцэг, баавай; **как Вас по~е звать?** Таны эцгийн алдар хэн бэ? 2. ламбугай; **~и мои!** ай зайлуул!
БАУ́Л урт авдар.
БАХ *(межд). звукоподр.* тас хийх, түр няр хийх.
БАХВА́Л *разг. неодобр.* сайрхагч.
БАХВА́ЛИТЬСЯ *разг. неодобр.* бардамнах, сайрхах.
БАХВА́ЛЬСТВО сайрхах, бардамнах.
БАХРОМА́ цацагтай туушин, цацаг, залаа.
БАХРО́МЧАТЫЙ цацагтай, цацагласан.
БАХЧА́ тарвасын тариалан.
БАХЧЕВО́ДСТВО тарвас, гуа тариалах.
БАЦИ́ЛЛА савхан бактери, савхан нян, ин.
БА́ШЕННЫЙ цамхгийн, цамхагт; **~ кран** цамхагт өргүүр.
БАШКА́ *(прост).* толгой, бөндгөр.
БАШЛЫ́К юүдэн.
БАШМА́К 1. шаахай; 2. *спец.* дэр, ивүүр, тоормос.
БАШМАЧЁК *(бот).* саадган цэцэг.
БА́ШНЯ цамхаг; **орудийная ~** их бууны цамхаг; **водонапорная ~** ус татах цамхаг.
БАШТА́Н тарвас, гуа тарих газар.
БА́Ю-БА́ЮШКИ-БАЮ *(межд).* бүүвэй, бүүвэй.
БАЮ́КАТЬ бүүвэйлэх.
БАЯ́Н баян хуур.
БАЯНИ́СТ баян хуурч.
БДЕ́НИЕ сэрүүн байх, унтахгүй.
БДИ́ТЕЛЬНОСТЬ сонор сэрэмжтэй.
БДИ́ТЕЛЬНЫЙ сонор сэрэмжтэй.
БЕГ гүйх, гүйдэл, явц, уралдах; **~ с препятствиями** саад давж гүйх; **~ времени** цагийн явц.
БЕГА́ уралдаан.
БЕ́ГАТЬ 1. гүйх; **~ взад и вперёд** өөдөө сөөргөө гүйх; 2. зайлсхийх; **от дела не бегай** ажлаас битгий зайлсхий.
БЕГЕМО́Т бегемот, армана (*Африкийн туурайт том амьтан*); усны үхэр.
БЕГЛЕ́Ц оргодол.
БЕ́ГЛО *нареч.* 1. торохгүй, түгдрэхгүй; **~ говорить по-китайски** хятадаар түгдрэхгүй ярих; 2. гүймэг, зэрвэсхэн, өнгөцхөн; **~ просмотреть** гүймэг үзэх, зэрвэсхэн харах.
БЕ́ГЛЫЙ 1. оргосон; 2. хурдан, гүймэг, торохгүй, дүгдрэхгүй; **~ взгляд** хурдан харц.
БЕГЛЯ́НКА оргодол хүүхэн.
БЕГОВ||О́Й уралдааны, уралдахад хэрэглэх; **~ая лошадь** уралдааны морь.
БЕГО́М *(нареч).* гүйдлээр, хар хурдаар.
БЕГО́НИЯ хайтан цэцэг..
БЕГОТНЯ́ *(разг).* ийш тийш гүйх, гүйлдэх, бужигналдах.
БЕ́ГСТВО зугатах, дүрвэх, оргох, босох; **~ из плена** олзлогдлоос оргох; **паническое ~** санд мэнд зугатах.
БЕГУ́Н хурдан хүн, гүйдэг хүн, гүймхий хүн.
БЕД||А́ гай, гамшиг, сүйд болох, харлах; **не ~** гайгүй; **что за ~** сүйд болох юу байх вэ; **на ~у** гай дайрахад.
БЕДЛА́М замбараа алдах.
БЕДНЕ́ТЬ үгүйрэх, хоосрох, ядуурах.
БЕ́ДНОСТЬ хоосон, ядуу, тарчиг.
БЕДНОТА́ *(собир).* ядуучууд, хоосон ядуус.
БЕ́ДНЫЙ 1. ядуу хоосон; 2. дулимаг, дутмаг, хомсхон; 3. хөөрхий.
БЕДНЯ́ГА *(разг).* хөөрхий, хөөрхийлөлтэй амьтан.
БЕДНЯ́ЖКА хөөрхий, хөөрхийлөлтэй амьтан.
БЕДНЯ́К ядуу хүн, хоосон хүн.
БЕДНЯ́ЦКИЙ ядуучуудын.
БЕДО́ВЫЙ *(разг).* хэцүү, гайтай.
БЕ́ДРЕНЕЦ *(бот).* цийр.
БЕ́ДРЕНН||ЫЙ гуяны, дунд чөмөгний; **~ая кость** дунд чөмөгний яс.
БЕДРО́ 1. дунд чөмөг; 2. ташаа, гуя.
БЕ́ДСТВЕННЫЙ хэцүүдсэн, ядуу зүдүү.
БЕ́ДСТВИЕ гай тохиолдох, аюулд учрах, хэцүүдэх, ядрах.
БЕ́ДСТВОВАТЬ ядах, зүдэх, дорой амьдрах.
БЕДУ́ИН бедуин хүн, арабын нүүдэлчин, бядан явагч.
БЕЖ хул, ухаа.
БЕЖ||А́ТЬ 1. гүйх, яарах, давхих; **~ сломя голову** ухаан жолоогүй гүйх; 2. орхих, зайлах; 3. зугатах, оргох; 4. урсах, гоожих; **вода ~ит** ус гоожиж байна; 5. хурдан өнгөрөх; **время ~ит** цаг хурдан өнгөрч байна; 6. дэврэх, сагах; **молоко ~ит** сүү дэвэрч байна.
БЕ́ЖЕВЫЙ хул, ухаа.
БЕ́ЖЕНЕЦ оргодол, дүрвэгч.
БЕЗ (БЕЗО) (*предлог с род.п.),* 1. үгүй, гүй; **~ его ведома** түүнд мэдэгдэлгүй; **~ сомнения** эргэлзээгүй; **~ оговорок** үг дуугүй, олон таван үггүй; 2. эзгүйд; **~ вас приехали гости** таны эзгүйд зочид ирэв; 3. дутуу; **~ четверти час** нэг цагт арван таван минут дутуу байна; **~ того** тэртэй, тэргүй, угаасаа.
БЕЗАЛКОГО́ЛЬН||ЫЙ согтоохгүй; **~ые напитки** согтоохгүй ундаа.
БЕЗАПЕЛЛЯЦИО́ННЫЙ 1. давж заалдах эрхгүй; 2. татгалзаж болшгүй, эрс тэс.
БЕЗА́ТОМНЫЙ атомын зэвсэггүй.
БЕЗБЕ́ДНЫЙ дутагдалгүй, хүрэлцээтэй, чинээлэг.
БЕЗБИЛЕ́ТНЫЙ билетгүй, пиугүй.
БЕЗБО́ЖИЕ бурхангүй, шүтлэггүй, бурхныг үгүйсгэх үзэл.

БЕЗБО́ЖНИК *(разг).* шүтлэггүй хүн, сүжиггүй хүн.
БЕЗБО́ЖН||ЫЙ *(разг).* 1. бурхангүй, сүжиггүй; 2. сүнсгүй, ичгүүргүй; **~ая ложь** сүнсгүй гүжир.
БЕЗБОЛЕ́ЗНЕННЫЙ 1. өвчингүй, өвдөхгүй; 2. төвөггүй, яршиггүй.
БЕЗБОЯ́ЗНЕННО *нареч.* айхгүй, аймшиггүй, эмээхгүй.
БЕЗБРА́ЧИЕ гэрлэхгүй, эр эм болохгүй.
БЕЗБРЕ́ЖНЫЙ 1. захгүй, хязгааргүй; 2. уудам цэлгэр.
БЕЗВЕ́СТНО признание гражданина ~ отсутствующим иргэнийг сураггүй алга болсонд тооцох.
БЕЗВЕ́СТНОСТЬ мэдээ чимээгүй, сураггүй.
БЕЗВЕ́ТРЕННЫЙ салхигүй.
БЕЗВИ́ННЫЙ гэмгүй, зэмгүй, хилс.
БЕЗВКУ́СН||ЫЙ 1. амтгүй, заваан; **~ая еда** заваан хоол; 2. марзан; **~ая обстановка комнаты** тасалгааны марзан засал.
БЕЗВЛА́СТИЕ засаггүй, төрийн захиргаагүй.
БЕЗВО́ДНЫЙ усгүй, хуурай.
БЕЗВОЗВРА́ТНЫЙ буцалтгүй, эргүүлж өгөхгүй, эргэлтгүй, бүрмөсөн.
БЕЗВОЗДУ́ШНЫЙ хийгүй, агааргүй.
БЕЗВОЗМЕ́ЗДНЫЙ *книжн.* төлбөргүй, зүгээр.
БЕЗВО́ЛЬНЫЙ зориггүй, шийдвэргүй, шийдэмгий биш.
БЕЗВРЕ́ДНЫЙ хоргүй, гэмгүй.
БЕЗВРЕ́МЕННЫЙ цаг бусын, гэнэтийн.
БЕЗВЫ́ЕЗДНО *нареч.* суурин, байран, гадагш гарахгүй.
БЕЗВЫ́ХОДНЫЙ 1. мухардсан, арга барагдсан; 2. байран, гадагш гарахгүй.
БЕЗГЛА́СНЫЙ *устар.* 1. дуугүй, аниргүй; 2. бүрэг, номой.
БЕЗГОЛО́СЫЙ хоолой муутай, дуу багатай.
БЕЗГРА́МОТНО *нареч.* 1. бичиг баг мэдэх, алдаатай, мадагтай; 2. чадваргүй.
БЕЗГРА́МОТНОСТЬ 1. бичиг үсэг мэдэхгүй; 2. бичиг баг мэдэх; 3. юм мэдэхгүй.
БЕЗГРА́МОТНЫЙ 1. бичиг мэдэхгүй; 2. бичиг баг мэдэх, алдаатай; 3. юм мэдэхгүй, чадваргүй; **технически ~** техникийн талаар юм мэдэхгүй.
БЕЗГРАНИ́ЧНЫЙ хязгааргүй, маш их, энгүй.
БЕЗГРЕ́ШНЫЙ нүгэлгүй, хилэнцгүй, гэмгүй.
БЕЗДА́РНОСТЬ мохоо, мулгуу.
БЕЗДЕ́ЙСТВИЕ I 1. оролдлогогүй; 2. хөдлөхгүй.
БЕЗДЕ́ЙСТВИЕ II (юр.) эс үйлдэхүй.
БЕЗДЕ́ЛИЦА *разг.* 1. яль шальгүй юм, юухан хээхэн; 2. чамин юм, хөөрхөн юм.
БЕЗДЕЛУ́ШКА хөөрхөн юм, чамин юм, жижиг гоё юм.
БЕЗДЕ́ЛЬЕ зүгээр суух; **вынужденное ~** аргагүй зүгээр суух.
БЕЗДЕ́ЛЬНИК *неодобр.* зүгээр суугч, анхиагүй амьтан.
БЕЗДЕ́ЛЬНИЦА зүгээр суудаг эмэгтэй, анхиагүй эхнэр.
БЕЗДЕ́ЛЬНИЧАТЬ *неодобр.* зүгээр суух, дэмий байх.
БЕЗДЕ́НЕЖНЫЙ мөнгөгүй, мөнгөгүйдэх, мөнгө ховордох.
БЕЗДЕ́НЕЖЬЕ мөнгөгүй, мөнгөгүйдэх, мөнгө ховордох.
БЕЗДЕ́ТНОСТЬ хүүхэдгүй, үр хүүхэдгүй.
БЕЗДЕ́ЯТЕЛЬНОСТЬ юу ч хийхгүй, ажиллахгүй, идэвхгүй, назгай.
БЕЗДЕ́ЯТЕЛЬНЫЙ юу ч хийхгүй, назгай.
БЕ́ЗДНА 1. ёроолгүй, оломгүй, хөлгүй, гүн хавцал; 2. тоо томшгүй.
БЕЗДОКА́ЗАТЕЛЬНОСТЬ нотолгоогүй, баримтгүй, үнэмшмээргүй.
БЕЗДОКА́ЗАТЕЛЬН||ЫЙ нотолгоогүй; **~ое обвинение** нотолгоогүй яллах..
БЕЗДО́МН||ЫЙ гэр оронгүй, золбин; **~ая собака** золбин нохой.
БЕЗДО́ННЫЙ, ёроолгүй, оёоргүй, маш гүн.
БЕЗДОРО́ЖНЫЙ 1. замгүй, зам муутай; 2. зам шал шавар болох.
БЕЗДОХО́ДН||ЫЙ орлогогүй, олзгүй, ашиггүй; **~ое предприятие** орлогогүй үйлдвэр.
БЕЗДУ́ШИЕ 1. өрөвдөх сэтгэлгүй, хүний үнэргүй; 2. сүнсгүй, амьгүй.
БЕЗДУ́ШНЫЙ өрөвдөх сэтгэлгүй, сүнсгүй.
БЕЗДЫ́МНЫЙ утаагүй.
БЕЗДЫХА́ННЫЙ амьсгаагүй, амьгүй.
БЕЗЖА́ЛОСТНЫЙ өрөвдөхгүй, хайрлахгүй, хайр гамгүй, хэрцгий.
БЕЗЖИ́ЗНЕННЫЙ 1. амьгүй, үхсэн; 2. цог жавхлангүй, явайгүй.
БЕЗЗАБО́ТНОСТЬ амарлингүй, санаа амар, яршиггүй.
БЕЗЗАБО́ТНЫЙ амарлингүй, яршиггүй.
БЕЗЗАВЕ́ТН||ЫЙ чин үнэнч; **~ая преданность делу революции** хувьсгалын хэрэгт чин үнэнч..
БЕЗЗАКО́НИЕ хууль зүйгүй, хууль бус, ёс бус, ёс эвдэх; **совершить ~** хууль бус хэрэг хийх; **полное ~** ямар ч хуульгүй.
БЕЗЗАКО́ННЫЙ хуульгүй, ёс бус, ёс эвдэх.
БЕЗЗАСТЕ́НЧИВ||ЫЙ ичихгүй, ичгүүр сонжуургүй, увайгүй, улайн цайм; **~ая ложь** ичихгүй худал хэлэх; улайн цайм худал хэлэх.
БЕЗЗАЩИ́ТНОСТЬ хамгаалалтгүй, биеэ арчилж чадахгүй, арчаагүй; **~ ребёнка** арчаагүй хүүхэд.
БЕЗЗВЁЗДН||ЫЙ одгүй, харанхуй, бүрхэг; **~ая ночь** бүрхэг шөнө.
БЕЗЗВУ́ЧНЫЙ чив чимээгүй, аниргүй.
БЕЗЗЕМЕ́ЛЬНЫЙ газаргүй.
БЕЗЗЛО́БИЕ хорон санаагүй, хар санаагүй
БЕЗЗЛО́БН||ЫЙ гэм хоргүй, уур хилэнгүй; **~ая насмешка** хоргүй шоолох.
БЕЗЗУ́БЫЙ, шүдгүй, майрдах, шамшгар; **~ рот** шүдгүй ам.
БЕЗЛЕ́СНЫЙ ой модгүй.
БЕЗЛИ́КИЙ *устар.* өвөрмөц шинжгүй.
БЕЗЛИ́ЧН||ЫЙ 1. өвөрмөц шинжгүй, биеэ даасан шинжгүй; 2. эзэн биегүй, өгүүлэгдэхүүнгүй; **~ое предложение** эзэн биегүй өгүүлбэр; **~ глагол** эзэн биегүй үйл үг.
БЕЗЛОША́ДНЫЙ морьгүй, унаагүй.
БЕЗЛУ́ННЫЙ саргүй.
БЕЗЛЮ́ДНЫЙ хүнгүй, зэлүүд, буйд, хүн ховортой.
БЕЗМЕ́Н гар жин, пуршит чигнүүр.
БЕЗМЕ́РНЫЙ хэмжээгүй, хэмгүй.
БЕЗМО́ЗГЛЫЙ *разг.* мунаг, мангуу.
БЕЗМО́ЛВИЕ чив чимээгүй, таг чиг; **в лесу царило ~** ой дотор чив чимээгүй байв.
БЕЗМО́ЛСТВОВАТЬ 1. чив чимээгүй байх; 2. таг чиг болох, дуугаа хураах.
БЕЗМЯТЕ́ЖНО амар жимэр.
БЕЗМЯТЕ́ЖНОСТЬ амгалан, энх, тэнэгэр.
БЕЗМЯТЕ́ЖН||ЫЙ амгалан, тайван, энх, тэнэгэр; **~ое будущее** энх ирээдүй.
БЕЗНАДЁЖНОСТЬ горьдлогогүй, найдваргүй.
БЕЗНАДЁЖНЫЙ горьдлогогүй, найдваргүй; **~ больной** найдваргүй өвчтөн.
БЕЗНАДЗО́РНЫЙ өмөггүй, хяналтгүй, харгалзамжгүй.
БЕЗНАКА́ЗАННОСТЬ цээрлэл үзээгүй, шийтгэгдээгүй, зэмлэгдээгүй.
БЕЗНАКА́ЗАНН||ЫЙ шийтгэгдээгүй, цээрлэл үзээгүй; **остаётся ~ым** шийтгэгдээгүй үлдэнэ.
БЕЗНАЛИ́ЧНЫЙ *спец.* дансаар, бэлэн мөнгөөр биш; **~ расчёт** дансаар тооцох, бэлэн мөнгөгүй тооцох.

БЕЗНО́ГИЙ хөлгүй.
БЕЗНРА́ВСТВЕННЫЙ 1. ёс журамгүй, зүйгүй; 2. завхай, садар.
БЕЗНРА́ВСТВЕННОСТЬ 1. ёс журамгүй, зүйгүй; 2. завхай, садар.
БЕЗОА́Р гяваан.
БЕЗОБИ́ДН||ЫЙ гэм хоргүй, энгийн, номхон; **~ая шутка** энгийн шо.
БЕЗО́БЛАЧН||ЫЙ 1. үүлгүй цэлмэг; **~ое небо** үүлгүй тэнгэр; 2. зовиургүй, энх, амгалан; **~ое счастье** энх жаргал.
БЕЗОБРА́ЗИЕ жигшүүр, үзэшгүй муухай, бузар булай юм; **какое ~** яасан муухай юм, яасан булай юм!
БЕЗОБРА́ЗИТЬ 1. завхруулах, гажуудуулах, үзэмжгүй болгох; 2. зүгүйтэх, танхайрах.
БЕЗОБРА́ЗНИК *разг. неодобр.* дүрсгүй тархи, балиар амьтан.
БЕЗОБРА́ЗНИЦА дүрсгүй эм, булай эм.
БЕЗОБРА́ЗНИЧАТЬ *разг. неодобр.* зүгүйтэх, булай авирлах, жигшмээр аашлах.
БЕЗОБРА́ЗНЫЙ I *спец.* дүрслэлгүй, зүйрлэмжгүй, уран дүргүй.
БЕЗОБРА́ЗНЫЙ II булай, балиар, муухай, жигшмээр; **~ вид** муухай үзэмж; **~ поступок** булай хэрэ.г
БЕЗОГОВО́РОЧН||ЫЙ, үг дуугүй, хэлэлцээнгүй, яриагүй; **~ое согласие** үг дуугүй зөвшөөрөх.
БЕЗОПА́СНОСТЬ аюулгүй, осолгүй, энх, амар.
БЕЗОПА́СН||ЫЙ аюулгүй, осолгүй, энх, амар; **находиться в ~ом месте** аюулгүй газарт байх; **~ая бритва** эсгэдэггүй тонгорог.
БЕЗОРУ́ЖНЫЙ 1. зэвсэггүй; 2. яах ч аргагүй, өмөггүй.
БЕЗОСНОВА́ТЕЛЬНЫЙ үндэсгүй, байр суурьгүй, баримтгүй.
БЕЗОСТАНО́ВОЧНЫЙ зогсолтгүй, тасралтгүй.
БЕЗОТВЕ́ТНЫЙ 1. хариу үггүй; 2. номхон, номой.
БЕЗОТВЕ́ТСТВЕННОСТЬ хариуцлагагүй.
БЕЗОТВЕ́ТСТВЕНН||ЫЙ хариуцлагагүй; **~ое отношение к делу** ажилд хариуцлагагүй хандах.
БЕЗОТКА́ЗН||ЫЙ *спец.* зогсолтгүй, бараргүй; **мотор работает ~о** мотор бараргүй ажиллаж байна.
БЕЗОТЛАГА́ТЕЛЬНЫЙ хойшлуулшгүй, яаралтай, даруй гүйцэтгэх.
БЕЗОТЛУ́ЧНО салшгүй, холдолгүй, байнга; **~ находиться при больном** өвчтэй хүний дэргэд байнга байх.
БЕЗОТРА́ДНЫЙ *книжн.* баяр бахдалгүй, уйдам, золгүй.
БЕЗОТЧЁТНЫЙ 1. хяналтгүй, тайлангүй; 2. санамсаргүй, ухамсаргүй.
БЕЗОШИ́БОЧНЫЙ алдаагүй, эндэгдэлгүй, ташаагүй; **~ расчёт** алдаагүй тооцоо.
БЕЗРАБО́ТИЦА ажилгүйдэх.
БЕЗРАБО́ТНЫЙ 1. ажилгүй; 2. ажилгүй хүн.
БЕЗРА́ДОСТНЫЙ баяргүй, баясгалангүй.
БЕЗРАЗДЕ́ЛЬН||ЫЙ хуваарилалгүй, хуваахгүй, дангаараа; **~ое имущество** хуваахгүй хөрөнгө.
БЕЗРАЗЛИ́ЧИЕ хамаагүй, хайхрамжгүй.
БЕЗРАЗЛИ́ЧНО хамаагүй, өөрцгүй.
БЕЗРАЗЛИ́ЧНЫЙ хамаагүй, хайхрамжгүй, өөрцгүй.
БЕЗРАССУ́ДНЫЙ бодомжгүй, учиргүй; **~ поступок** бодомжгүй явдал.
БЕЗРАССУ́ДСТВО бодомжгүй, учиргүй.
БЕЗРЕЗУЛЬТА́ТНЫЙ үр дүнгүй, бүтээлгүй, амжилтгүй; **~ спор** үр дүнгүй маргаан.
БЕЗРЕ́ЛЬСОВЫЙ шугам төмөргүй, төмөр замын биш.
БЕЗРЕССО́РНЫЙ нумгүй, зөөлөвч нумгүй.
БЕЗРО́ГИЙ эвэргүй, мухар, тоймог, моголцог.
БЕЗРО́ДНЫЙ төрөл садангүй, бутач, уг удамгүй, оорцог.
БЕЗРО́ПОТНО үг дуугүйгээр, дув дугай.
БЕЗРО́ПОТНЫЙ үг дуугүй, улиг үггүй, дугай.
БЕЗРУКА́ВКА хантааз, цээживч.
БЕЗРУ́КИЙ 1. гаргүй; 2. гаргүй хүн; 3. дүйгүй, салан.
БЕЗРЫ́БЬЕ загасгүй; **на ~ и рак рыба** загасгүйд жараахай ч яамай (нохойгүйд гахай хуцах).
БЕЗУБЫ́ТОЧН||ЫЙ гарзгүй, хохиролгүй; **~ое предприятие** гарзгүй үйлдвэр, хохиролгүй үйлдвэр.
БЕЗУДА́РНЫЙ *спец.* өргөлтгүй, **~ слог** өргөлтгүй үе.
БЕЗУ́ДЕРЖНЫЙ тогтохгүй, тэсвэргүй, тэсгэлгүй.
БЕЗУКОРИ́ЗНЕННО өөгүй, өө сэвгүй.
БЕЗУКОРИ́ЗНЕНН||ЫЙ өөгүй, өө сэвгүй; **~ человек** өөгүй хүн; **~ая работа** өө сэвгүй ажил.
БЕЗУ́МЕЦ *книжн.* гань галзуу хүн, солиотой хүн.
БЕЗУ́МИ||Е ухаангүй, галзуу, солио, бодолгүй; **любить до ~я** ухаангүй дурлах.
БЕЗУ́МНО 1. ухаангүй, солиотой; 2. маш, дэндүү, учиргүй; **~ холодно** учиргүй хүйтэн.
БЕЗУ́МНЫЙ 1. ухаангүй, галзуу, солиотой; 2. маш, дэндүү.
БЕЗУМО́ЛЧНЫЙ *устар.* дугай болохгүй, зогсоо жолоогүй, зогсолтгүй; **~ шум моря** тэнгисийн зогсолтгүй чимээ анир.
БЕЗУ́МСТВО ухаангүй, бодомжгүй, ганирал.
БЕЗУ́МСТВОВАТЬ галзуурах, ганирах.
БЕЗУПРЕ́ЧНЫЙ зэмгүй, зэмлэлтгүй, өө сэвгүй.
БЕЗУСЛО́ВНО 1. ямар ч яриагүй, гарцаагүй, эргэлзээгүй; **все эти недочёты, ~, исправимы** энэ бүх дутагдалыг гарцаагүй засаж болно; 2. лав, магад, чухам; **~, вы правы** таных магад зөв.
БЕЗУСЛО́ВНЫЙ 1. ямар ч яриагүй, эргэлзээгүй, болзолгүй; 2. дамжиггүй, үнэхээр, чухам.
БЕЗУСПЕ́ШН||ЫЙ амжилтгүй, бүтэлгүй; **~ая попытка** амжилтгүй оролдлого.
БЕЗУ́СЫЙ 1. сахалгүй; 2. амных нь салай арилаагүй, хал үзээгүй.
БЕЗУТЕ́ШН||ЫЙ *книжн.* тайтгаршгүй; **~ое горе** тайтгаршгүй гаслан.
БЕЗУ́ХИЙ чихгүй, хулгар, хув.
БЕЗУЧА́СТНОСТЬ оролцоогүй, хайхрамжгүй.
БЕЗУЧА́СТНЫЙ оролцоогүй, хайхрамжгүй, ажиггүй.
БЕЗЫДЕ́ЙНЫЙ үзэл сурталгүй, үзэл суртлаар дорой.
БЕЗЫЗВЕ́СТНЫЙ нэрд гараагүй, мэдэгдээгүй.
БЕЗЫМЕ́ННЫЙ нэргүй, нэр нь мэдэгдээгүй.
БЕЗЫМЯ́ННЫЙ нэргүй, нэр нь мэдэгдээгүй; **~ палец** нэргүй хуруу, ядам хуруу.
БЕЗЫНИЦИАТИ́ВНЫЙ санаачилгагүй, идэвхгүй.
БЕЗЫСКУ́ССТВЕННЫЙ зохиомол биш, хиймэл биш, төрөлхийн, цагаан; **~ язык этого писателя** энэ зохиолчийн цагаан хэл.
БЕЗЫСХО́ДНЫЙ *книжн.* аргалшгүй, баршгүй, засаршгүй
БЕКА́Р *муз.* цэвэршүүлэг.
БЕКА́С хараалж.
БЕКЕ́ША бекеш, цувцаа.
БЕКМА́НИЯ *бот.* тор өвс.
БЕКО́Н гахайн шорвог мах, утсан мах.
БЕЛЕН||А́ лантанз, зэмбэ; **он ~ы объелся** тэр хийрхэж байна.
БЕЛЁНЫЙ цайруулсан, цагаан болгосон
БЕЛЁСЫЙ цайвар, цагаавтар.
БЕЛЕ́ТЬ 1. цайрч харагдах; 2. цайрах, цайх.
БЕЛЕ́ТЬСЯ 1. цайрч харагдах; 2. цайрах, цайх.
БЕ́ЛИ *мед.* умайн салхаг.
БЕЛИБЕРДА́ *разг. неодобр.* дэмий үг, солиотой үг.
БЕЛИЗНА́ цагаан өнгө, цав цагаан; цайруулагч.

БЕЛИ́ЛА, цагаан зос, оо.
БЕЛИ́ТЬ 1. цагаанаар будах, цайлгах; 2. шохойдох; ~ **стены** туургa шохойдох; 3. оодох, оо түрхэх.
БЕЛИ́ТЬСЯ 1. шохойдогдох, цайх; 2. оо түрхэх.
БЕ́ЛИЧИЙ хэрэмний, хэрмэн; ~ **мех** хэрэмний арьс.
БЕ́ЛКА хэрэм.
БЕЛКОВИ́НА *спец.* Уураг.
БЕЛКО́В||ЫЙ уураг, уургийн, уурагт; **~ое вещество** уурагт эд, уурагт бодис.
БЕЛЛАДО́ННА гувай хатан (*хорт ургамал*).
БЕЛЛЕТРИ́СТ яруу найрагч, зохиолч.
БЕЛЛЕТРИ́СТИКА уран зохиол, хүүрнэсэн уран зохиол.
БЕЛОБОРО́ДЫЙ цагаан сахалтай, агсгалдай.
БЕЛОБРЫ́СЫЙ *разг.* цагаан үстэй, хялман, цанхир.
БЕЛОВА́ТЫЙ цэгээн, цагаавтар.
БЕЛОВИ́К сийрүүлэг бичиг.
БЕЛОВО́Й сийрүүлсэн, сийрүүлж бичсэн.
БЕЛОГВАРДЕ́ЕЦ цагаантны этгээд, цагааны цэрэг.
БЕЛОГВАРДЕ́ЙСКИЙ цагаантны.
БЕЛОЗУ́БКА малтаахай.
БЕЛО́К I уураг.
БЕЛО́К II нүдний цагаан.
БЕЛО́К III өндөгний цагаан.
БЕЛОКА́МЕННЫЙ цагаан чулуун.
БЕЛОКРО́ВИЕ цагаан бөөмтөх, цагаан цустах (*цусны цагаан бөөм олшрох өвчин*).
БЕЛОКУ́РЫЙ цайвар, цайвар үстэй.
БЕЛОЛИ́ЦЫЙ цагаан царайтай.
БЕЛОРУ́ЧКА *разг. презр.* ажилд халирхай хүн, танхи амьтан.
БЕЛОРЫ́БИЦА олбого загас, цагаан загас.
БЕЛОСНЕ́ЖНЫЙ цасан цагаан, дун цагаан, цав цагаан.
БЕЛОШВЕ́ЙКА дотуур хувцас оёгч.
БЕЛОШВЕ́ЙНЫЙ дотуур хувцасны.
БЕЛУ́Г||А, ховор загас; **реветь ~ой** орилох, үхтлээ бархирах.
БЕЛУ́ХА мөсөн далайн гахай.
БЕ́Л||ЫЙ 1. цагаан; ~ **платок** цагаан алчуур; 2. цагаантан, цагаан арьстан; **средь ~а дня** гэгээн цагаан өдөр; **~ая горячка** архины хий; **на ~ом свете** нарт ертөнцөд; **~ое мясо** тахианы мах, тугалын мах; **~ое пятно** онгорхой газар.
БЕЛЬЁ 1. дотуур хувцас, дотоож; 2. цагаан хувцас; 3. цагаан бүс даавуу, угааш.
БЕЛЬЕВО́Й 1. дотуур хувцасны; 2. цагаан даавууны, угаашийн
БЕЛЬКА́НТО *муз.* уянгалуулан дуулах
БЕЛЬМЕ́С ни ~а не знать юу ч мэдэхгүй.
БЕЛЬМО́ нүдний үүл, цагаа; **как ~ на глазу** хаширтай дарамт, залхах, ярших болох.
БЕЛЬЭТА́Ж хоёрдугаар давхар, дээд давхар.
БЕЛЯ́К цагаан туулай, чандага.
БЕ-МО́ЛЬ *муз.* доошлуулга; **~ные тональности** доошлуулгат хөг эгшиглэгээ.
БЕНЕФИ́С тэтгэмжийн тоглолт.
БЕНЗИ́Н бензин (*машины шингэн шатахуун*).
БЕНЗИ́НОВЫЙ бензин, бензиний, бензинээр ажиллах.
БЕНУА́Р хаяаны суудал (*театрын*).
БЕРГАМО́Т амтат лийр, жинхэнэ жүрж.
БЕРДА́НКА бердан буу.
БЕРДЫ́Ш саран сүх.
БЕ́РЕГ эрэг, хөвөө, зах; ~ **реки** мөрний эрэг.
БЕРЕГИ́СЬ болгоомжил, анаж яв.
БЕРЕГОВО́Й эргийн.
БЕРЕДИ́ТЬ хөндөх, сэдрүүлэх, үгдрүүлэх; ~ **старую рану** хуучин шархыг сэдрүүлэх.
БЕРЕЖЛИ́ВОСТЬ гамнах, хэмнэх, арвилах.
БЕРЕЖЛИ́ВЫЙ гамтай, хямгатай, нарийн.
БЕ́РЕЖНЫЙ болгоомжтой, гамтай, халамжтай.
БЕРЁЗА хус.
БЕРЕЗНЯ́К хусан ой.
БЕРЁЗОВ||ЫЙ хусан, хусаар хийсэн; **~ая роща** хусан төгөл.
БЕРЕ́ЙТОР *спец.* морь унаж сургагч.
БЕРЕ́МЕННАЯ жирэмсэн, хээлтэй, боос, хөл хүнд; ~ **женщина** жирэмсэн эмэгтэй.
БЕРЕ́МЕННОСТЬ жирэмсэн, бие давхар эмэгтэй.
БЕРЁСТА үйс, хусны үйс.
БЕРЁСТОВЫЙ үйсэн, үйсээр хийсэн.
БЕРЕСТЯНО́Й үйсэн, үйсээр хийсэн.
БЕРЕ́Т эсгий тоорцог, хилэн тоорцог.
БЕРЕ́ЧЬ 1. хямгадах, гамнах; 2. хураах, хадгалах, нөөх; ~ **сено на зиму** өвөлд өвс нөөх; 3. хайрлах, арчлах.
БЕРЕ́ЧЬСЯ болгоомжлох, сэрэмжлэх.
БЕРИ́ЛЛ биндэрьяа.
БЕ́РКУТ бүргэд.
БЕРЛО́ГА баавгайн хэвтэр, баавгайн ичээ, цооног.
БЕРЦО́В||ЫЙ шаантны, шилбийн, тахилзуурын; **большая ~ая кость** шаантны яс, шилбиний яс; **малая ~ая кость** тахилзуурын яс
БЕС ад, албин, зэтгэр; **рассыпаться мелким ~ом** долигонох, хуурмаг магтах; **седина в бороду, а ~ в ребро** сахал нь цайвч, санаа нь завхай.
БЕСЕ́Д||А яриа, ярилцах, хөөрөлдөөн; **провести ~у** яриа хийх.
БЕСЕ́ДКА сэрүүн асар, тагт, сэхээвч.
БЕСЕ́ДОВАТЬ ярилцах, хөөрөлдөх.
БЕСЁНОК адтай амьтан, гайтай чөтгөр.
БЕСИ́ТЬ хорыг малтах, гааруулах.
БЕСИ́ТЬСЯ 1. хийрхэх; 2. хилэгнэх, ганирах.
БЕСКИ́ЛЬНИЦА *бот.* зурман сүүл.
БЕСКЛА́ССОВ||ЫЙ ангигүй; **~ое общество** ангигүй нийгэм.
БЕСКОЗЫ́РКА саравчгүй малгай.
БЕСКОЗЫ́РНЫЙ хөзөргүй.
БЕСКОНЕ́ЧНО хязгааргүй, эцэсгүй, дуусгаргүй, барагдахгүй; ~ **малый** хязгааргүй бага.
БЕСКОНЕ́ЧН||ЫЙ 1. эцэсгүй, дуусгаргүй, барагдашгүй, хязгааргүй; **~ое мировое пространство** дуусгаргүй огторгуй; 2. ямагт, үргэлжийн, байнгын.
БЕСКОНТРО́ЛЬНЫЙ хяналтгүй.
БЕСКО́РМИЦА зуд, гачиг.
БЕСКОРЫ́СТИЕ харамгүй, хайр харамгүй, завшихыг бодохгүй.
БЕСКОРЫ́СТНО хайр харамгүй, завшихыг бодохгүй.
БЕСКОРЫ́СТНЫЙ харамгүй, хайр харамгүй, завшихыг бодохгүй.
БЕСКО́СТНЫЙ ясгүй.
БЕСКРА́ЙНИЙ зах хязгааргүй, хил хязгаггүй.
БЕСКРО́ВНЫЙ I 1. цусгүй, цус гаргахгүй, цус асгаруулахгүй; 2. цонхигор.
БЕСКРО́ВНЫЙ II орох оронгүй, орон гэргүй.
БЕСКУЛЬТУ́РЬЕ соёлгүй, соёлжоогүй, харанхуй.
БЕСНОВА́ТЫЙ *устар.* адтай, албинтсан.
БЕСНОВА́ТЬСЯ адлах, ганирах.
БЕСПА́ЛЫЙ хуруугүй.
БЕСПА́МЯТНЫЙ *разг.* мартамхай.
БЕСПА́МЯТСТВО мэдээ алдах, мартамхай.
БЕСПАРДО́ННЫЙ *разг.* горимгүй, нүүргүй, ичих нүүргүй.
БЕСПАРТИ́ЙНОСТЬ намын бус, намын гишүүн бус.
БЕСПАРТИ́ЙНЫЙ 1. намын бус, намын гишүүн биш; 2. намын гишүүн биш хүн.

БЕСПАТЕ́НТНЫЙ үнэмлэх тэмдэггүй, баталгаагүй.
БЕСПЕРЕБО́ЙН||ЫЙ тасралтгүй, жигд, саадгүй, зогсолтгүй; **~ая работа** саадгүй ажиллах.
БЕСПЕРЕСА́ДОЧНЫЙ шууд, тууш, зогсолтгүй.
БЕСПЕРЕМЕ́ННЫЙ өөрчлөлтгүй, хувиралтгүй, халаагүй.
БЕСПЕРСПЕКТИ́ВНЫЙ ирээдүйгүй, урагшлалгүй.
БЕСПЕЧА́ЛЬНЫЙ уйтаргүй, гуниггүй.
БЕСПЕ́ЧНО алмайтаж, амарлингүй, ажиггүй, хааш хэрэг.
БЕСПЕ́ЧНОСТЬ 1. алмай, амарлингүй, ажиггүй; 2. хааш хэрэг.
БЕСПЕЧНЫЙ алмай, амарлингүй, ажиггүй, арчаа муутай.
БЕСПИ́СЬМЕННЫЙ бичиг үсэггүй, бичиг үсэг мэдэхгүй.
БЕСПЛА́НОВОСТЬ төлөвлөгөөгүй.
БЕСПЛА́НОВЫЙ төлөвлөгөөгүй.
БЕСПЛА́ТНО төлөөсгүй, үнэ төлбөргүй.
БЕСПЛА́ТНЫЙ төлөөсгүй, үнэ төлбөргүй.
БЕСПЛО́ДИЕ 1. үргүй, хүүсэр, эрмэг; 2. үржилгүй, шим муутай.
БЕСПЛО́ДНОСТЬ үр дүнгүй, дэмий, ямар ч ашиггүй; **~ попыток** үр дүнгүй оролдлого.
БЕСПЛО́ДН||ЫЙ 1. хүүсэр, эрмэг, төлгүй, үргүй; 2. үржилгүй, шим муутай, ургац муутай; **~ая земля** шим муутай газар; 3. үр дүнгүй, дэмий; **~ая попытка** дэмий оролдлого.
БЕСПОВОРО́ТНЫЙ буцалтгүй, эргэлтгүй, өөрчлөлтгүй.
БЕСПОДО́БНЫЙ *разг.* зүйрлэшгүй, хосгүй.
БЕСПОЗВОНО́ЧН||ЫЙ сээр нуруугүй; **~ое животное** сээр нуруугүй амьтан.
БЕСПОКО́ИТЬ 1. амруулахгүй, амраахгүй, зовоох; 2. өвдөх, тавгүйдэх; 3. төвөг учруулах, яршиг болох, хашраах.
БЕСПОКО́ИТЬСЯ 1. санаа зовох, сэтгэл зовних; **~ о детях** хүүхдийн төлөө санаа зовох; 2. тавгүйдэх, төвөг учрах, яршиг болох, зовох; **не беспокойтесь, я сам сделаю** битгий зов, би өөрөө хийчихнэ
БЕСПОКО́ЙНЫЙ 1. түгшүүртэй, тайвангүй; 2. тавгүй, тогтворгүй; **~ сон** тавгүй унтах, тавгүй нойр.
БЕСПОКО́ЙСТВО 1. зовиур, сэтгэл зовох; 2. төвөг татах, яршиг болгох; **простите за ~** төвөг болсныг уучлаарай.
БЕСПОЛЕ́ЗНО тусгүй, дэмий, талаар; **это совершенно ~** энэ огт дэмий.
БЕСПОЛЕ́ЗНОСТЬ тусгүй, дэмий, талаар.
БЕСПОЛЕ́ЗН||ЫЙ тусгүй, дэмий; **~ые усилия** дэмий чармайлт.
БЕСПО́Л||ЫЙ 1. хормойгүй; 2. эр эмийн бэлэггүй, бэлгийн бус, хүүсэр; **~ое размножение** бэлгийн бус үржил, хүүсэр үржил.
БЕСПО́МОЩНОСТЬ арчаагүй, дорой, үхээнц.
БЕСПО́МОЩНЫЙ арчаагүй, дорой, үхээнц.
БЕСПОРО́ЧНЫЙ *устар.* өөгүй, гэм зэмгүй, эндэгдэлгүй.
БЕСПОРЯ́ДКИ үймээн, самуун, дэглэм алдах.
БЕСПОРЯ́ДОК эмхгүй, эмх замбараагүй, зуун задгай.
БЕСПОРЯ́ДОЧНОСТЬ эмхгүй, эмх замбараагүй, зуун задгай.
БЕСПОРЯ́ДОЧН||ЫЙ эмхгүй, замбараагүй, зуун задгай; **~ые записи** эмхгүй тэмдэглэл.
БЕСПОСА́ДОЧНЫЙ буултгүй, тууш; **~ перелёт** тууш нисэх.
БЕСПО́ЧВЕНН||ЫЙ үндэсгүй, улгүй, баримтгүй; **~ое обвинение** баримтгүй зэмлэх.
БЕСПО́ШЛИННЫЙ гайльгүй, цүүвэнгүй.
БЕСПОЩА́ДНО хайр гамгүй, хайр найргүй.
БЕСПОЩА́ДНОСТЬ хайр гамгүй, хайр найргүй.
БЕСПОЩА́ДНЫЙ хайр гамгүй, хайр найргүй, өршөөлгүй.
БЕСПРА́ВИ, эрхгүй, эрх мэдэлгүй, хууль журамгүй.
БЕСПРА́ВНЫЙ эрхгүй, хуульгүй, эрх мэдэлгүй.
БЕСПРЕДЕ́ЛЬН||ЫЙ *книжн.* зах хязгааргүй, хэмжээгүй; **~ая радость** хэмжээгүй баяр.
БЕСПРЕДМЕ́ТН||ЫЙ агуулгагүй, зорилтгүй, чиггүй, хоосон, дэмий; **~ая злоба** дэмий хорсгол.
БЕСПРЕКОСЛО́ВНЫЙ үг дуугүй, шалтгаан заалтгүй.
БЕСПРЕПЯ́ТСТВЕННЫЙ саадгүй, саад тотгоргүй, торохгүй.
БЕСПРЕРЫ́ВНЫЙ тасралтгүй, зогсолтгүй, үргэлж, турш.
БЕСПРЕСТА́ННО зогсолтгүй, үргэлж; **~ повторять одно и то же** нэгийгээ л үргэлж давтах.
БЕСПРЕСТА́ННЫЙ зогсолтгүй, үргэлж.
БЕСПРИ́БЫЛЬНЫЙ олзгүй, ашиггүй, хонжоогүй.
БЕСПРИДА́ННИЦА инжгүй хүүхэн.
БЕСПРИЗО́РНИК өнчин хүүхэд, асрагчгүй хүүхэд, тэнэмэл хүүхэд.
БЕСПРИЗО́РНЫЙ 1. хэрмэл, асрах хүнгүй, золбин; 2. зөнд нь хаясан, арчилгаагүй, хаягдмал.
БЕСПРИМЕ́РНЫЙ жишээгүй, ижилгүй, зүйргүй, гойд.
БЕСПРИНЦИ́ПНОСТЬ зарчимгүй.
БЕСПРИНЦИ́ПНЫЙ зарчимгүй.
БЕСПРИСТРА́СТИЕ алагчлалгүй, тал тохой татахгүй, шударга.
БЕСПРИСТРА́СТНЫЙ алагчлалгүй, тал тохой татахгүй.
БЕСПРИЧИ́НН||ЫЙ шалтгаангүй, учиргүй; **затеять ~ую ссору** шалтгаангүй хэрүүл өдөх.
БЕСПРИЮ́ТНЫЙ орох оронгүй, хэрмэл, тэнэмэл
БЕСПРОБУ́ДН||ЫЙ сэршгүй, тэлрэшгүй; **~о пьянствовать** тэлрэшгүй согтуурах; **~ сон** сэршгүй нойр.
БЕСПРО́ВОЛОЧНЫЙ утасгүй, зэлгүй
БЕСПРО́ИГРЫШН||ЫЙ алдагдалгүй, хонжвортой; **~ая лотерея** хонжвортой сугалаа.
БЕСПРОСВЕ́ТНЫЙ 1. хав харанхуй, балай; 2. горьдлогогүй.
БЕСПРОСЫ́ПУ *разг.* сэрэлтгүй, сэрэхгүй; **~ спать** сэрэхгүй унтах.
БЕСПРОЦЕ́НТНЫЙ хүүгүй, процентгүй, төрцгүй; **~ выигрышный заём** хүүгүй хонжворт зээллэг.
БЕСПУ́ТН||ЫЙ завхай, замаа алдсан, олхиогүй; **~ая женщина** завхай эм.
БЕСПУ́ТСТВО завхай, замаа алдсан.
БЕССВЯ́ЗНЫЙ утга уялгагүй, уялдаагүй, дэс дараагүй.
БЕССЕМЕ́ЙНЫЙ гэр бүлгүй, гоонь.
БЕССЕРДЕ́ЧНОСТЬ энэрэх сэтгэлгүй, нигүүлсэнгүй.
БЕССЕРДЕ́ЧНЫЙ энэрэх сэтгэлгүй, нигүүлсэлгүй, хатуу сэтгэлтэй.
БЕССИ́ЛИЕ 1. тамиргүй, тэнхээгүй; 2. арга ядах.
БЕССИ́ЛЬНЫЙ 1. тамиргүй, тэнхээгүй, чадалгүй; 2. арга ядах.
БЕССИСТЕ́МНЫЙ системгүй, эмх цэгцгүй, дараалалгүй, тогтолцоогүй.
БЕССЛА́ВИЕ *книжн.* муу нэр, нэр гутах.
БЕССЛА́ВНЫЙ *книжн.* муу нэртэй, гутамшигтай, нэр гутах.
БЕССЛЕ́ДНЫЙ 1. мөргүй, оргүй, сураггүй; 2. уршиггүй.
БЕССЛОВЕ́СНЫЙ 1. үг хэлгүй; 2. яриа хөөрөөнд дургүй, дугай.
БЕССМЕ́ННЫЙ халаагүй, сэлээгүй, халагдахгүй, үргэлжийн; **бессменная стража** халаагүй манаа.
БЕССМЕ́РТИЕ үхэлгүй, мөнх, мөнх нас.
БЕССМЕ́РТНИК мөнх цэцэг.
БЕССМЕ́РТНЫЙ мөнх, мөнхийн, үхэлгүй.
БЕССМЫ́СЛЕННЫЙ утгагүй, учиргүй, шал дэмий; **~ набор слов** олон үг дэмий хөвүүлэх; **~ взгляд** гөлийсөн харц.
БЕССМЫ́СЛИЦА *разг.* дэмий юм, чалчаа үг, утгагүй юм.
БЕССНЕ́ЖНЫЙ цасгүй.
БЕССО́ВЕСТНОСТЬ 1. ичих нүүргүй, ичгүүргүй, увайгүй; 2. шударгагүй, сүнсгүй.
БЕССО́ВЕСТН||ЫЙ 1. ичих нүүргүй, ичгүүргүй сонжуургүй, увайгүй; 2. шударга сэтгэлгүй, сүнсгүй; **~ая ложь** сүнсгүй гүжир.

БЕССОДЕРЖА́ТЕЛЬНЫЙ агуулга муутай, гүехэн утгатай, мэдэц муутай; ~ **человек** мэдэц муутай хүн, хөндий цээж.
БЕССОЗНА́ТЕЛЬНЫЙ ухаан мэдрэлгүй, ухамсаргүй, санаатайгаар биш.
БЕССО́ННИЦА нойр хүрэхгүй, унтаж чадахгүй, нойр хулжих.
БЕССО́НН||ЫЙ нойргүй, нойр хүрэхгүй, унтахгүй, унтаж чадахгүй, нойр хулжих; **~ая ночь** шөнө унтахгүй, нойргүй хонох.
БЕССПО́РНЫЙ 1. маргаангүй, гарцаагүй; 2. лав, магад, үнэхээр.
БЕССРО́ЧНЫЙ хугацаагүй, болзоогүй; ~ **отпуск** хугацаагүй амралт.
БЕССТРА́СТНЫЙ тэвчээртэй, тачаалгүй.
БЕССТРА́ШИЕ айхгүй, аймшиггүй, зоригтой, зүрхтэй.
БЕССТО́ЧНЫЙ тогтмол (*ус*).
БЕССТЫ́ДНИК *разг.* ичгүүргүй амьтан, ичгүүрээ алдсан, ичих нүүргүй хүн.
БЕССТЫ́ДНЫЙ, ичгүүргүй, ичгүүрээ алдсан.
БЕССТЫ́ЖИЙ *прост.* ичгүүргүй, ичгүүрээ алдсан.
БЕССЧЁТН||ЫЙ тоо томшгүй, тоолшгүй, тоолж баршгүй; **~ое число** тоолж барашгүй олон тоо.
БЕСТА́КТНЫЙ аягүй, зохимжгүй явдал, ёс алдах, зохисгүй зан.
БЕСТАЛА́ННЫЙ I билэггүй, авъяасгүй.
БЕСТАЛА́ННЫЙ II золгүй, азгүй.
БЕСТЕЛЕ́СНЫЙ биегүй, бодьгүй.
БЕ́СТИЯ *прост.* зальхай этгээд, зүйгуур, хүлтгэр.
БЕСТОЛКО́ВЫЙ сэхээгүй, ойлгомжгүй, мулгуу.
БЕСТОЛКО́ВЩИНА *разг. неодобр.* эмх замбараагүй.
БЕ́СТОЛОЧЬ *неодобр.* 1. замбараагүй, 2. ойлгомжгүй, сэхээгүй, мулгуу.
БЕСТРЕ́ПЕТНЫЙ *высок.* зоригтой, айхгүй, шантрахгүй.
БЕСФО́РМЕННЫЙ хэлбэргүй, төлөвгүй, хэлбэржээгүй.
БЕСХАРА́КТЕРНЫЙ зориг муутай, гуйвамтгай.
БЕСХВО́СТЫЙ сүүлгүй, оодон.
БЕСХИ́ТРОСТНЫЙ 1. овгүй, зальгүй, мэхгүй, цагаан санаатай; 2. эгэл, энгийн.
БЕСХО́ЗНЫЙ эзэнгүй, эзэмших хүнгүй.
БЕСХОЗЯ́ЙСТВЕННОСТЬ аж ахуйч бус, анхиагүй, салан задгай.
БЕСХОЗЯ́ЙСТВЕННЫЙ аж ахуйч бус, салан задгай, анхиагүй.
БЕСЦВЕ́ТНЫЙ 1. өнгөгүй, зэвхий; 2. базаахгүй, сулхан.
БЕСЦЕ́ЛЬНО зорилгогүй, дэмий.
БЕСЦЕ́ЛЬНЫЙ, зорилгогүй, дэмий.
БЕСЦЕ́ННЫЙ 1. үнэлж баршгүй, үнэт, хайрт; **~ые сокровища** үнэт эрдэнэ; ~ **друг** хайрт найз; 2. үнэ өртөггүй, маш хямдхан.
БЕСЦЕ́НОК сул, маш хямд, зүгээр шахуу; **купить за** ~ зүгээр шахуу худалдаж авах.
БЕСЦЕРЕМО́ННО зүй ёсгүй, увайгүй, танхайран.
БЕСЦЕРЕМО́ННЫЙ зүй ёсгүй, увайгүй, танхайран.
БЕСЧЕЛОВЕ́ЧНОСТЬ хүний үнэргүй, энэрэлгүй, хэрцгий.
БЕСЧЕЛОВЕ́ЧНЫЙ хүний шинжгүй, хүний үнэргүй, [illegible]рцгий.
Б [illegible]нэрийг гутаах, хүндгүй болгох.
Б [illegible]оромжлох, гутамшигт учруулах, нэр гутах.
Б [illegible]ГВО *неодобр.* түйвээл, зүй бус аашлах.
Б [illegible]НСТВОВАТЬ *неодобр.* түйвээх, зүй бус аашлах, [illegible]оор авирлах.
БЕСЧИ́СЛЕНН||ЫЙ тоо томшгүй, тоолж баршгүй; **~ое множество** тоо томшгүй олон.
БЕСЧУ́ВСТВЕННОСТЬ 1. мэдрэл алдах, ухаан алдах; 2. өрөвдөх сэтгэлгүй.
БЕСЧУ́ВСТВЕННЫЙ 1. мэдрэл алдах, ухаан алдах, муурч унах; 2. өрөвдөх сэтгэлгүй.
БЕСШАБА́ШНЫЙ *разг.* алмай, хамаа намаагүй.
БЕСШИ́БНИК *бот.* мохдой.
БЕСШО́ВНЫЙ оёдолгүй, залгаагүй.
БЕСШУ́МНЫЙ чимээгүй, шуугиангүй, аниргүй.
БЕТО́Н бетон, хиймэл гуранз, аргай.
БЕТОНИ́РОВАТЬ бетоноор цутгах, бетоноор зууралдуулах.
БЕТО́ННЫЙ бетон, бетоноор хийсэн.
БЕТОНОМЕША́ЛКА бетон зууруул.
БЕФ-СТРО́ГАНОВ хигдэс махан хуурга, нарийн махан хуурга.
БЕЧЕВА́ аргамж, татлага.
БЕЧЁВК||А дээс, шидмэс; **перевязать ~ой** дээсээр уях.
БЕ́ШЕНСТВО 1. галзуурах, солиорох; 2. ухаангүй уурлах.
БЕ́ШЕН||ЫЙ 1. галзуу, солиотой; **~ая собака** галзуу нохой; 2. айхтар, тоймгүй, учиргүй их; **~ая скорость** айхтар хурдан; **~ые цены** тоймгүй их үнэ.
БЕШМЕ́Т оготор дээл.
БИБЛИО́ГРАФ библиографич, ном зүйч, номын сангийн мэргэжилтэн.
БИБЛИОГРАФИ́ЧЕСК||ИЙ ном зүйн; ~ **указатель** ном зүйн хэлхээ, номын жагсаалт; **~ая редкость** ховор ном, чухаг ном
БИБЛИОГРА́ФИЯ ном зүй, номын жагсаалт.
БИБЛИОТЕ́КА номын сан; **передвижная** ~ нүүдлийн номын сан.
БИБЛИОТЕ́КАРСКИЙ номын сангийн ажилтны.
БИБЛИОТЕ́КАРЬ номын санч.
БИБЛИОТЕ́ЧНЫЙ номын сангийн.
БИБЛИОФИ́Л ном цуглуулагч, ном шохоорхогч.
БИ́БЛИЯ библи, христосын шашны судар.
БИВА́К хээрийн буудал, хуаран.
БИВА́ЧНЫЙ хуарангийн.
БИ́ВЕНЬ соёо; ~ **слона** зааны соёо.
БИВУА́К хуаран, хээрийн буудал.
БИДО́Н бидон, хавхагтай цайран хувин.
БИЕ́НИЕ цохилт, лугшилт; ~ **сердца** зүрхний цохилт.
БИЗО́Н бизон, америкийн сарлаг.
БИЛЕ́Т 1. билет, пиу; ~ **в театр** театрт орох билет, театрын билет; 2. батлах, үнэмлэх; **партийный** ~ намын батлах.
БИЛЕТЁР билет шалгагч.
БИЛЕ́ТН||ЫЙ билетийн; **~ая касса** билетийн касс, билет худалдах газар.
БИЛЛИО́Н биллион, миллиард, арван дүнчүүр, (*заримдаа*) түмэн дүнчүүр.
БИЛЬЯ́РД бильярд, ширээний бөмбөг (*тоглоом*).
БИНО́КЛЬ хоёр нүдний дуран, дурамбай; **полевой** ~ хээрийн дуран.
БИНО́М бином, хоёр гишүүнт, хослог.
БИНТ бинт, шархны ороолт.
БИНТОВА́ТЬ бинтээр боох, ороох.
БИО био, амь, амин (*амьд бодисын гарал үүсэлтэй, амьд бодист хамаатай гэсэн утга өгдөг угтвар*)
БИОГЕ́ННЫЙ шим гаралтай; **~ые вещества** шим гаралтай бодис; **~ые элементы** шим гарлын элемент.
БИОГЕОХИ́МИЯ биогеохими.
БИО́ГРАФ намтарч, намтар зохиогч.
БИОГРАФИ́ЧЕСКИЙ намтрын, биеийн түүхийн.
БИОГРА́ФИЯ намтар, биеийн түүх, цадиг.
БИО́ЛОГ биологич, амин судлагч.
БИОЛО́ГИЯ биологи, амин судлал.

БИОЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ биологийн; **~ая очистка воды** усны биологийн цэвэрлэгээ; **~ анализ вод** усны биологийн шинжилгээ.
БИОПСИ́Я *мед* амь үзэх (шинжилгээний арга).
БИОСТИМУЛЯ́ТОР амь тэтгэгч.
БИОТО́К амин гүйдэл.
БИОХИ́МИЯ биохими.
БИПЛА́Н давхар далавчтай нисэх онгоц.
БИ́РЖА 1. *бирж*; **~ ценных бумаг** үнэт цаасны зах; **~ фондовая** хөрөнгийн бирж; 2. хөдөлмөрийг зуучлах газар; **~ труда** хөдөлмөрийн бирж, зах.
БИРЖЕВ||О́Й, биржийн; **~ая сводка** биржийн мэдээ; **~ая цена** биржийн үнэ.
БИ́РКА зүүлт, сэтэр, пайз, хаяг.
БИРЮЗА́ оюу, хэрс.
БИРЮЗО́ВЫЙ оюун.
БИРЮ́ОК 1. золбин чоно; 2. зожиг хүн.
БИРЮ́ЛЬКИ савхан тоглоом, шавга татах.
БИС! дахиад! уухайлах *(дахин дуулах, тоглохыг хүсэх урна).*
БИ́СЕР *жинжүү, сувс, өлбөн;* **низать ~** өлбөн хэлхэх.
БИ́СЕРНЫЙ жинжүү, сувсан, өлбөн.
БИСИ́РОВАТЬ гарамгай тоглох, уухайлагдах.
БИСКВИ́Т бисквит, амталсан боорцог.
БИ́ТВА байлдаан, тулалдаан.
БИТКО́М пиг дүүрэн; **~ набитый** пиг дүүрэн чихэх.
БИТО́К бөөрөнхий шанз.
БИТОНА́ЛЬНОСТЬ *муз.* хос хөг, эгшиглэгээ.
БИТО́ЧЕК бөөрөнхий шанз.
БИ́ТУМ битум лаав.
БИ́ТЫЙ 1. эвдэрсэн, хэмхэрсэн, цохигдсон; 2. нядлагдсан, алагдсан; *** ~ час** бүр бүтэн цаг, зөндөө удтал.
БИТЬ 1. жанчих, зодох, нанчих, шаах; 2. нядлах, алах; **~ скот** мал нядлах; 3. цохих; **~ врага** дайсныг цохих; 4. дэлдэх, цохих, балбах, таших; **~ в барабан** бөмбөр дэлдэх, хэнгэрэг цохих; **~ в ладоши** алга таших; 5. эвдэх, хэмхлэх, хагалах; **~ посуду** хувин сав хэмхлэх; 6. тусах, онох; **~ наверняка** магад онох; 7. оргилох, ундрах; **~ ключом** оргилон ундрах; 8. дохио өгөх; **~ тревогу** түгшүүрийн дохио өгөх; 9. бүлэх; 10. савах, гүвэх; **~ шерсть** ноос савах; 11. хооглох, барах, хохирол учруулах; **~ по карману** өвөр хооглох, мөнгө барах; 12. идэх *(тоглоомд);* **~ пешку** хүү идэх *(шатарт);* *** ~ копытом** өшиглөх *(морь);* **~ плетью** ташуурдах, гуядах; **~ челом** мөргөн гуйх; **~ баклуши** огт дэмий байх, хоосон сэлгүүцэх.
БИ́ТЬСЯ 1. зодолдох, занчилдах; 2. тулалдах, байлдах; 3. цохих, дэлдэх; **бьётся сердце** зүрх цохино; 4. чармайх, мэрийх; **~ над решением задачи** бодлого бодох гэж мэрийх; 5. мөргөх, мөргөлдөх; **~ головой об стену** туурга мөргөх; 6. тарчлах, үйлээ үзэх; **~ как рыба об лёд** мөс мөргөсөн загас шиг үйлээ үзэх; 7. хэмхрэх, хагарах; 8. мөрийцөх; **~ об заклад** мөрийцөх, бооцолдох.
БИТЮ́Г хүдэр морь, ажлын тоомсог.
БИФШТЕ́КС бифштекс, шарсан мах, хайрмал мах.
БИ́ЦЕПС гарын хөвч, булчин.
БИЧ 1. шилбүүр, ташуур, мянаа; 2. гамшиг, хохирол.
БИЧЕВА́ТЬ 1. ташуурдаж яллах, шавхуурдах; 2. муучлан илчлэх, зад шүүмжлэх.
БИШЬ байз; **как ~ его зовут?** тэр хэн гэдэг билээ, байз?.
БЛА́Г||О I тус, шим, буян, баялаг, хэрэгцээт бүхэн; **общественное ~** нийгмийн тус; **земные ~а** дэлхийн шим; **~ жизни** амьдралын буян.
БЛА́ГО II тул, байхад нь, ер нь ч; **бери, ~ дают** өгч байхад нь аваач; **кончайте работу, ~ вечер близко** ажлаа дуусгаач, ер нь орой боллоо
БЛАГОВИ́ДН||ЫЙ аятайхан, үзэмжтэй; **под ~ым предлогом** аятайхан шалтаг олох.
БЛАГОВОЛЕ́НИЕ таалал, соёрхол.
БЛАГОВОЛИ́ТЬ таалах, соёрхох, болгоох.
БЛАГОВО́НИЕ сайхан үнэр, анхилам үнэр, хүжийн үнэр.
БЛАГОВО́ННЫЙ сайхан үнэртэй.
БЛАГОВОСПИ́ТАННЫЙ сайн хүмүүжилтэй, томоотой.
БЛАГОГОВЕ́ЙНЫЙ бишрэлтэй, сүслэлтэй.
БЛАГОГОВЕ́ТЬ бишрэх, сүслэх.
БЛАГОДАР||И́ТЬ талархах, ачийг хариулах, баярлалаа гэх; **~ю вас!** танд талархья!
БЛАГОДА́РНОСТЬ ачийг бодох, талархал; **объявить ~** талархал хүргэх.
БЛАГОДА́РНЫЙ ачийг бодох, талархаг.
БЛАГОДАРЯ́ ачаар, тусламжаар, туслалцаагаар, шалтгаанаар; **~ вам** таны ачаар.
БЛАГОДА́ТНЫЙ элбэг дэлбэг, өн баян; **~ край** өн баян нутаг.
БЛАГОДА́ТЬ 1. өн таатай; **какая ~!** ямар өн таатай юм! 2. буян хишиг.
БЛАГОДЕ́НСТВИЕ *устар.* энх мэнд, түвшин жаргал, буянаа эдлэх.
БЛАГОДЕ́ТЕЛЬ *устар. и ирон.* ачит хүн, ивээгч.
БЛАГОДЕ́ТЕЛЬНОСТЬ ач тус, ивээл.
БЛАГОДЕ́ТЕЛЬНЫЙ *книжн.* ачтай, ивээлтэй.
БЛАГОДЕЯ́НИЕ *высок.* сайн үйл, буянт үйл, ач тус.
БЛАГОДУ́ШИЕ 1. амгалан, номхон, зөөлөн сэтгэл; 2. санаа амарлингуй, алмай.
БЛАГОДУ́ШНЫЙ 1. амгалан, номхон, зөөлөн сэтгэлтэй; 2. амарлингуй, алмай.
БЛАГОЖЕЛА́ТЕЛЬНЫЙ *книжн.* сайныг хүсэх, ерөөх, ивээлт, тааламжтай.
БЛАГОЗВУ́ЧИЕ яруу дуу, сонсголон, авиа тааралдах.
БЛАГОЗВУ́ЧНЫЙ яруу дуутай, сонсголонтой.
БЛАГ||О́Й I сайн, буянт; **~ие намерения** буянт санаа.
БЛАГ||О́Й II кричать ~им матом тэнхээ мэдэн бархирах.
БЛАГОНАДЁЖНЫЙ найдвартай, итгэлтэй.
БЛАГОНАМЕ́РЕННЫЙ итгэмжтэй, дуулгавартай.
БЛАГОНРА́ВНЫЙ авир сайтай, хил зантай.
БЛАГООБРА́ЗНЫЙ ариухан, үзэмжтэй.
БЛАГОПОЛУ́ЧИЕ амар мэнд, элбэг дэлбэг.
БЛАГОПОЛУ́ЧН||ЫЙ амар мэнд, эсэн мэнд, элбэг дэлбэг; **~ое прибытие** энх мэнд ирэх, сайн явж ирэх.
БЛАГОПРИОБРЕТЁННЫЙ 1. өөрөө олсон; 2. удамшлын бус.
БЛАГОПРИСТО́ЙНЫЙ зүй ёсны, аятай, зохистой.
БЛАГОПРИЯ́ТН||ЫЙ тохиромжтой, таарамжтай, аятайхан; **~ое условие** таарамжтай болзол, аятайхан нөхцөл.
БЛАГОПРИЯ́ТСТВОВА||ТЬ ивээх, өршөөх, таарах, таарамжтай болгох; **счастье ему ~ло** өлзий хутаг нь өршөөжээ; **случай ему ~л** аз нь таарчээ.
БЛАГОРАЗУ́МИЕ сайн оюун, хэрсүү ухаан.
БЛАГОРАЗУ́МНЫЙ сайн оюун, хэрсүү ухаантай.
БЛАГОРО́ДИЕ эрхэм гуай; **ваше ~** эрхэм та.
БЛАГОРО́ДН||ЫЙ 1. сурвалжит; 2. ариун шударга, буянтай; **~ое дело борьбы за мир** энх тайвны төлөө тэмцэх ариун шударга хэрэг; 3. эрдэнийн, зэврэхгүй; **~ металл** зэврэхгүй металл *(алт, мөнгө);* **~ая душа** ариун цагаан сэтгэл.
БЛАГОСКЛО́ННОСТЬ эзэл, ивээл, эзэнг, элэгсэг.
БЛАГОСКЛО́ННЫЙ эзэлтэй, ивээлтэй, элэгсэг.
БЛАГОСЛОВЕ́НИЕ адис, ерөөл.
БЛАГОСЛОВИ́ТЬ адислах, ерөөх сайшаах, зөвшөөрөх.
БЛАГОСЛОВЛЯ́ТЬ адислах, ерөөх сайшаах, зөвшөөрөх.
БЛАГОСОСТОЯ́НИЕ баялаг, чинээлэг аж амьдрал, сайн сайхан байдал.

БЛАГОТВОРИ́ТЕЛЬНОСТЬ өглөг өгөх, тэтгэх, тусламж үзүүлэх.
БЛАГОТВОРИ́ТЕЛЬНЫЙ өглөгийн, тэтгэмжтэй, зэнэгтэй; **~ спектакль** тэтгэмжийн жүжиг *(орлогыг нь ядуучуудад туслахад зориулсан)*.
БЛАГОТВО́РН||ЫЙ ашиг тустай, ачтай, тааламжтай, өөдлүүлэх; **~ое влияние** ачтай нөлөө.
БЛАГОУСТРО́ЕННЫЙ тохилог, хангамж сайтай, тохинуун.
БЛАГОУСТРО́ИТЬ тохижуулах.
БЛАГОУХА́НИЕ сайхан үнэр анхилах, анхилахуй.
БЛАЖЕ́ННЫЙ 1. их амгалан; 2. дүйрэн.
БЛАЖЕ́НСТВО амар жаргал, жаргал цэнгэл.
БЛАЖЕ́НСТВОВАТЬ амар жаргах, жаргаж цэнгэх, алтан аяганаас ус уух.
БЛАЖИ́ТЬ авиргүйтэх, овилгогүйтэх.
БЛАЖНО́Й овилгогүй, уцаар.
БЛАЖЬ овилгогүй.
БЛАНК бланк, цагаан хуудас, албан хуудас.
БЛАТ хулгайчдын этгээд хэл; * **по блату** танил талын аргаар, арын хаалгаар.
БЛЕДНЕ́||ТЬ 1. цайх, цонхийх, зэвхийх; 2. яльгүй шиг санагдах; **перед кровавым призраком минувшей войны ~ют все ужасы рабства** өнгөрсөн дайны цуст хямралын дэргэд боолчлолын бүх гай зовлон нь яльгүй шиг болно.
БЛЕ́ДН||ЫЙ, 1. цайвгар, цонхигор, зэвхий; **~ое лицо** цонхигор царай; 2. барагтайхан; **~ый рассказ** барагтайхан өгүүллэг; * **бледная немочь** хулгана өвчин.
БЛЁКЛЫЙ бүдэг, зэвхий.
БЛЁКНУТЬ зэвхийрэх, бүдэгрэх.
БЛЕСК 1. хурц гэрэл, гялбах, гялалзах, гялгар; **~ солнца** нарны хурц гэрэл; 2. цог жавхлан, үзэсгэлэн; **во всём ~е** үзэсгэлэн төгөлдрөөр; 3. гялга, гялтгана, тол; **железный ~** төмрийн гялга.
БЛЕСНА́ халбаган дэгээ, илбэсэн гох, гялтгануур, гялбаа.
БЛЕСНУ́||ТЬ 1. гялалзах, гялсхийх; 2. гайхуулах; 3. гэнэт санах; **~ла мысль** гэнэт санаа төрөв.
БЛЕСТЕ́ТЬ 1. гялалзах, гялсхийх, гялайх; **не всё то золото, что блестит** гялалзах юм бүр алт байдаг биш; 2. гайхуулах, сүрхий, олигтой; **он не блещет умом** тэр сүрхий ухаантай хүн биш.
БЛЁСТКИ 1. гялалзуур, тол, гялгар толбо; 2. гялалзсан үг, оновчтой үг; **рассыпать ~ остроумия** хурц ухаанаар оновчтой үг ярих.
БЛЕСТЯ́ЩИЙ гялалзсан, гайхуулам, гоц.
БЛЕФ хоосон гайхуулалт, бардам үг.
БЛЕХА́ алх жимсэг.
БЛЕ́ЯНИЕ майлах; **~ овец** хонь майлах.
БЛЕ́ЯТЬ майлах.
БЛИЖА́ЙШ||ИЙ 1. ойр, ойрын, дөтийн, зэргэлдээ орших, дотнын; 2. шууд, нарийвчлан; **при ~ем рассмотрении** нарийвчлан хянахад.
БЛИ́ЖЕ ойр, дотно.
БЛИ́ЖНИЙ ойр, ойрын, дотнын, дөтийн.
БЛИЗ дэргэд, ойр.
БЛИ́ЗИТЬСЯ ойртох, ойртож ирэх, дөтлөх, шахах; **близится к десяти** арван цаг шахаж байна.
БЛИ́ЗКИЙ 1. ойрын, дөтийн; 2. дотно, янаг, элгэн; 3. төстэй, *ойролцоо, адил шахуу.*
БЛИ́ЗКО ойр, дотно.
БЛИЗЛЕЖА́ЩИЙ ойрх, зэргэлдээ орших.
БЛИЗНЕ́Ц ихэр, ихрийн өрөөсөн; **~ы** ихэр хүүхэд.
БЛИЗОРУ́КИЙ харалган, алсын хараагүй.
БЛИЗОРУ́КОСТЬ харалган, алсын хараагүй.
БЛИ́ЗОСТЬ 1. ойр, ойртох, дотно; **чувствуется ~ рассвета** үүр цайх ойртсон нь мэдэгдэнэ; 2. *ойролцоо, адил шахуу.*
БЛИК цагаан толбо, тол.
БЛИН шүүрмэг бин, хуймаг; * **первый ~ комом** анхны юм алдаатай.
БЛИНДА́Ж блиндаж, хээрийн бэхлэлт.
БЛИ́НЧИКИ амтат бин, хачиртай бин.
БЛИ́СМУС *бот.* алиус.
БЛИСТА́ТЕЛЬНЫЙ гялалзсан, гоёмсог.
БЛИСТА́ТЬ гялалзах.
БЛОК I 1. блок, гулдмай, өргөх оньс, араа; **~ шестерни** ул араа; **строительный ~** барилгын гулдмай; 2. хэмхдэс хад.
БЛОК II эвсэл, бүлэглэх.
БЛОКА́Д||А блокад, бүслэлт, хяхалт, хорио; **в кольце ~ы** бүслэлтийн цагаригт; **кономическая ~** эдийн засгийн хяхалт; **~ финансовая** санхүүгийн хавчлага.
БЛОКГА́УЗ цэргийн хээрийн бэхлэлт, бэхлэсэн хуаран.
БЛОКИ́РОВАТЬ бүслэх, хүрээлэн хяхах эвсэх, бүлэглэх зам хаах.
БЛОКИ́РУЮЩ||ИЙ атавчлах; **~ее реле** атавчлах татагдуур.
БЛОКНО́Т блокнот, өврийн дэвтэр, тасалбар дэвтэр.
БЛОНДИ́Н цайвар үстэй хүн.
БЛОНДИ́НКА цайвар үстэй эмэгтэй, шар хүүхэн.
БЛОХА́ нохой бөөс, бүүргэнэ.
БЛОШИ́НЫЙ нохой бөөсний.
БЛО́ШКИ товч; **играть в ~** товч үсэргэж наадах.
БЛУДИ́ТЬ 1. садарлах, завхайрах; 2. төөрөх, тэнэх.
БЛУДЛИ́ВЫЙ садар, завхай.
БЛУ́ДНЫЙ тэнэмэл, хэрмэл; **~ сын** алдуул мал шиг хүү.
БЛУЖДА́ТЬ төөрөх, хэрэх, тэнүүчлэх.
БЛУЖДА́ЮЩИЙ төөрсөн, хэрмэл, тэнэмэл; **~ огонёк** хээрийн гал, чөтгөрийн гал.
БЛУ́ЗА гадуур цамц.
БЛУ́ЗКА эмэгтэй хүний гадуур цамц.
БЛЮДЕ́ЧКО дийз, цөгц.
БЛЮД||О 1. пял таваг; 2. идээ, хоол, зууш; **обед из трёх ~** гурван төрлийн хоол, гурван тавагтай хоол.
БЛЮДЦЕ дийз.
БЛЮСТИ́ сахих, харах, хамгаалах; **~ законы** хуулийг сахих, хуулийг хамгаалах.
БЛЮСТИ́ТЕЛЬ журам сахиулагч, дэмч.
БЛЯ́ХА товруу, баавар, даруулга, товх.
БЛЯ́ШКА бяцхан товх, даруулга, жижиг баавар.
БОБ шош; * **остаться на ~ах** аль ч үгүй хоцрох, аль ч үгүй алцан туухай.
БОБЁР минжний арьс, минж.
БОБИ́НА ороомог, намгийн минж.
БОБО́ВЫЕ *бот.* буурцагтан.
БОБР минж.
БО́БР||ИК сахлаг цэмбэ, үст өрмөг; **причёска ~ом** пинтүү засуулах.
БОБЫЛЬ гоонь хүн, гоонь бие, гозон толгой.
БОГ тэнгэр, бурхан; **~ с ними** буянаараа болог, яавал яаг; **шляется ~ знает где** хаа тэнэж яваг хэн мэдэх вэ; **боже, дай мне душевный покой, чтобы переносить то, чего я не могу изменить, сил, чтобы изменить то, что могу, и мудрости — чтобы отличать одно от другого. (Р.Нибур)** Тэнгэр бурхан минь, надад, өөрөө өөрчилж чадахгүй зүйлээ тэсвэрлэн давах сэтгэлийн амар амгалан хайрла, өөрчилж чадах зүйлээ өөрчлөх хүч чадал хайрла, нэгийг нь нөгөөгөөс нь ялгах саруул ухаан хайрла. (Р.Нибур)

БОГАДЕ́ЛЬНЯ настный тэжээх газар.
БОГАТЕ́ТЬ баяжих.
БОГА́ТСТВ||О баялаг, элбэг дэлбэг; **естественные ~а** байгалийн баялаг; **~ национальное** үндэсний баялаг; **общественное ~** нийгмийн баялаг.
БОГА́Т||ЫЙ 1. баян, баялаг, элбэг дэлбэг, өн элбэг; 2. тансаг сайхан; *** чем ~ы, тем и рады** байгаагаараа баярхахаас биш яах вэ, эрээлэлгүй зоогло.
БОГАТЫ́РСКИЙ баатар, баатрын, баатарлаг.
БОГАТЫ́РЬ баатар.
БОГА́Ч баян хүн; **~и** баячууд.
БОГДЫХА́Н богд хаан, богд эзэн.
БОГЕ́МА 1. хувиа аргацаах сэхээтэн, зайгуул сэхээтэн, танхай тариачин; 2. задгай зайдан, танхай.
БОГИ́НЯ дарь эх, охин тэнгэр, дагина, лхамо.
БОГОМА́З бурхан зураач, бурханч.
БОГОМО́ЛЕЦ мөргөлчин, бадарчин.
БОГОМО́ЛЬЕ мөргөл.
БОГОМО́ЛЬНЫЙ сүжигтэй, мөргөлч.
БОГОСЛО́ВИЕ шажны номлол, судар.
БОГОСЛУЖЕ́НИЕ бурхан тахих, мөргөл хийх, хурал хурах.
БОГОТВОРИ́ТЬ тахих, бишрэх, хэтэрхий шүтэх.
БОГОХУ́ЛЬСТВО бурхан шүтээн хараах.
БОДА́ТЬ мөргөх, олих.
БОДА́ТЬСЯ мөргөлдөх, олилдох.
БОДЛИ́В||ЫЙ мөргөмтгий, мөргөдөг; **~ая корова** мөргөдөг үнээ.
БОДНУ́ТЬ мөргөчих, ольчих.
БОДРИ́ТЬ зориг оруулах, сэтгэл сэргээх, урамшуулах.
БОДРИ́ТЬСЯ зориг орох, сэтгэл сэргэх, урамших.
БО́ДРОСТЬ урам, зориг, сэргэлэн, цовоо.
БО́ДРСТВОВАТЬ сэргэлэн байх, сэрүүн байх, нойргүйдэх; **~ всю ночь** шөнө турш сэрүүн байх, нойргүй хонох.
БО́ДРЫЙ цариун, тэнхлүүн, тартай, цовоо.
БОДЯ́К *бот.* азаргана.
БОЕВ||О́Й 1. байлдааны, байлдаанд явсан; **~ое задание** байлдааны даалгавар; 2. дайчин, эрэлхэг, цогтой, зоригтой; **~ дух** дайчин амьсгал; 3. чухал; *** ~ое крещение** байлдаанд анх оролцох.
БОЁК цохилуур.
БОЕПРИПА́СЫ зэр зэвсэг.
БОЕСПОСО́БНОСТЬ дайчин чадвар, байлдааны чадвар.
БОЕСПОСО́БНЫЙ дайчин, байлдааны чадвартай.
БОЕ́Ц байлдагч, цэрэг.
БОЖЕ́СТВЕННЫЙ 1. бурхны, тэнгэрийн; **~ые книги** бурхны ном; 2. гайхамшиг, гоц сайхан; **~ голос** гоц сайхан хоолой.
БОЖЕСТВО́ бурхан, тэнгэр.
БО́Ж||ИЙ бурхны; *** ~ья коровка** шүрэн хорхой, тэвтээр цох.
БОЖИ́ТЬСЯ ам алдах, андгайлах.
БОЙ 1. байлдаан, тулалдаан, байлдах, тулалдах; 2. зодох; 3. цохих, дэлдэх; **~ часов** цаг цохих; 4. тусгал; **~ ружья** бууны тусгал; 5. нядлах; **~ скота** мал нядлах; **~баба** айхтар эхнэр, галтай хүүхэн, данх хүүхэн.
БО́ЙК||ИЙ 1. цовоо, шаламгай; **~ малый** цовоо залуу; 2. хүн олонтой, хөл ихтэй, гүйлгээтэй; **~ая улица** хөл ихтэй гудамж.
БОЙКО́Т бойкот, ойшоохгүй, тэвчих эсэргүүцэл, харилцаа таслах; **объявить ~** тэвчих эсэргүүцлийг зарлах; **экономический ~** эдийн засгийн хясан боогдуулах ажиллагаа.
БОЙКОТИ́РОВАТЬ бойкот зарлах, тэвчин эсэргүүцэх, ойшоохгүйгээ зарлах.
БОЙНИ́ЦА буудлагын сүв.
БО́ЙНЯ 1. бойний газар, мал нядлах газар, ярганы газар; 2. хядалдаан, хиартал хядах.
БОК хажуу, хавирган тал, ташаа зэрэгцээ, дэргэд; **~ о ~** мөр зэрэгцэн.
БОКА́Л хундага, цом, жүнз; **поднимать ~** дугараа барих, хундага өргөх.
БОКОВ||О́Й хажуугийн, хажуу талын; **отправиться на ~ую** хажуулдах, унтаахайнд очих.
БО́КОМ хажуулдан, хажуугаар, тойроод, хэлтгий; **протиснуться ~ в дверь** үүдээр хажуулдан орох.
БОКС бокс, нударгалан барилдах.
БОКСЁР боксч, нударгалагч.
БОКСЁРСК||ИЙ боксын; **~ое восстание** их нударгатны бослого *(1900 оны хятадын бослого, цагаан хулгана жилийн самуун).*
БОКСИ́Т боксит, хөнгөн цагааны хүдэр.
БОЛВА́Н 1. тайрдас мод, хэрчим; 2. малгайн хэлбүүр; 3. шал тэнэг, дүлий годил, мануухай.
БОЛВА́НКА 1. цутгамал болд, тайрдсан төмөр; 2. малгайн хэлбүүр.
БОЛЕВО́Й өвчинтэй, эмзэг, хөндүүр.
БО́ЛЕЕ 1. үлэмж, илүү, нилээд; 2. улам илүү, тэр ч байтугай, түүгээр ч барахгүй; **~ того** тэр ч байтугай, түүгээр ч үл барам; **~ или менее** их ч, бага ч гэсэн, нилээд овоо.
БОЛЕ́ЗНЕНН||ЫЙ 1. эмзэг, өвдөмтгий, үлбэгэр; 2. хөндүүр, өвчинтэй, өвдгөх; 3. хэтэрхий, дэндүү; **~ое самолюбие** дэндүү биеэ тоох.
БОЛЕЗНЕТВО́РНЫЙ өвчин үүсгэгч, өвдгөгч.
БОЛЕ́ЗНЬ өвчин, эмгэг; **хроническая ~** архаг өвчин, эмгэг.
БОЛЕ́ЛЬЩИК санаа зовогч, залбирагч, хөгжөөн дэмжигч.
БОЛЕ́ТЬ 1. өвдөх, өвчин тусах, өвчлөх, өвчин хүрэх; 2. сэтгэл зовох, өрөвдөх, зовних; **~ душой о ребёнке** хүүхдийн төлөө сэтгэл зовох.
БОЛЕУТОЛЯ́ЮЩИЙ өвчнийг намдаах, өвдөхийг номхруулах, өвчин дарах.
БОЛО́НКА хав нохой.
БОЛО́ТИСТЫЙ намагтай, намаг, балчиг.
БОЛО́ТНИК *бот.* намгалж.
БОЛО́ТНИЦА *бот.* гурвалж.
БОЛОТНОЦВЕ́ТНИК *бот.* замбагана.
БОЛО́ТНЫЙ намгийн; **~ газ** намгийн хий.
БОЛО́ТО намаг, балчиг; **торфяное ~** хүлрийн намаг.
БОЛТ татуурга, болт, эр эрэг.
БОЛТА́ТЬ I 1. зайлах, хутгах; 2. тийчигнэх, хөдөлгөх, санжигнуулах; **~ ногами** хөлөө санжигнуулах.
БОЛТА́ТЬ II чалчих, донгосох, бавтнах; **~ вздор** дэмий чалчих.
БОЛТА́ТЬСЯ 1. санжганах, унжганах; 2. зайлагдах, холхих; 3. сэлгүүцэх, дэмий хэсэх; 4. элбэгдэх.
БОЛТЛИ́ВОСТЬ чалчаа, задгай амтай.
БОЛТЛИ́ВЫЙ чалчаа, бураа, задгай амтай.
БОЛТОВНЯ́ дэмий яриа, чалчаа үг, хов жив.
БОЛТУ́Н I чалчаа, хагархай хэнгэрэг.
БОЛТУ́Н II үргүй өндөг.
БОЛТУ́НЬЯ чалчаа эхнэр.
БОЛТУ́ШКА 1. хутгуур, бүлмэг, бантан; 2. уймар амьтан.
БОЛЬ 1. өвдөх, өвчин, хөндүүр; **зубная ~** шүд өвдөх; 2. зовлон; **душевная ~** сэтгэлийн зовлон; **с ~ю в душе** сэтгэл зовлонтой, сэтгэлээр шаналах, элэг эмтрэх.
БОЛЬНИ́ЦА больниц, эмнэлгийн газар, сувиллын газар.
БОЛЬНИ́ЧНЫЙ эмнэлгийн; **~ лист** эмнэлгийн хуудас.
БО́ЛЬНО I 1. өвдтөл, өвдөнө, хөндүүр; **~ дышать** амьсгалахад *өвдөнө;* 2. харамсах, гуних; **мне ~ за него** түүний төлөө би харамсах юм.

БО́ЛЬНО II маш айхтар; **ой ~ хитёр** тэр айхтар зальтай хүн.
БОЛЬН||О́Й 1. өвчин, өвчтэй, хөндүүр, эмзэг; **~ое место** хөндүүр газар, эмзэг газар; **~ вопрос** эмзэг асуулт, хөндүүр асуулт; 2. өвчтөн; **приём ~ых** өвчтөнийг үзэх.
БО́ЛЬШЕ илүү, их, том, үлэмж дахиад, дахин, цааш нь; **~ не буду** дахиад тэгэхгүй; **~ того** түүгээр ч барахгүй, тэр ч байтугай.
БОЛЬШЕВИ́ЗМ большевизм.
БОЛЬШЕВИ́К большевик.
БОЛЬШЕГОЛО́ВНИК *бот.* их уул.
БО́ЛЬШ||ИЙ ихэнх, ихдээ, илүү, гол төлөв; **~ей частью** ихэнхдээ, гол төлөв; **самое ~ее** ихдээ, ихдэхдээ.
БОЛЬШИНСТВ||О́ ихэнх, олонх, дийлэнх; **~ом голосов** олонхийн саналаар; **подавляющее ~** давуу олонх.
БОЛЬШ||О́Й 1. том, их, их болсон; **~ дом** том байшин; **~ сын** их хүү; 2. олон; **~ знакомство** олон танил; * **~ палец** эрхий хуруу; **~ая Медведица** Долоон өвгөн, Долоон бурхан, Дохиур од.
БОЛЬШУ́ЩИЙ асар том, учиргүй их, мундаг.
БОЛЯ́ЧКА шарх, хатиг.
БО́МБА бөмбөг *(зэвсэг)*; **зажигательная ~** шатаах бөмбөг.
БОМБАРДИРОВА́ТЬ бөмбөгдөх.
БОМБАРДИРО́ВКА бөмбөгдлөг.
БОМБАРДИРО́ВЩИК бөмбөгдөгч онгоц.
БОМБЁЖКА бөмбөгдөх.
БОМБИ́ТЬ бөмбөгдөх.
БОМБОВО́З бөмбөгдөгч онгоц.
БОМБОНЬЕ́РКА чихрийн гоё хайрцаг.
БОМБОУБЕ́ЖИЩЕ бөмбөгдөхөөс хоргодох газар.
БОН мөнгөн тэмдэгт, цаасан мөнгө.
БОНД өрийн бичиг.
БОНДА́РНЫЙ торхны, боошгийн.
БОНДА́РНЯ торх хийх газар.
БОНДА́РЬ торхоч, торхчин.
БОНИТИРО́ВКА ангилан ялгах.
БОР шилмүүст ой, ой; **сосновый ~** нарсан ой; **с ~у, да с сосенки** эрээвэр хураавар юм.
БОРДО́ хүрэн улаан.
БОРДО́ВЫЙ хүрэн улаан.
БОРДЮ́Р хөвөө, эмжээр, хиаз.
БОРЕ́Ц 1. бөх; 2. тэмцэгч.
БОРЖО́М боржом, рашаан.
БОРЗА́Я тайга нохой.
БОРЗОПИ́СЕЦ хайш яйш зохиогч, гадилагч, ноорологч.
БО́РЗЫЙ агсам; **~ конь** агсам морь.
БОРМОТА́НЬЕ бөвтнөх, аман дотроо ярих.
БОРМОТА́ТЬ бөвтнөх, аман дотроо ярих.
БО́РН||ЫЙ борын; **~ая кислота** борын хүчил.
БО́РОВ 1. эр гахай, хөнгөлсөн гахай; 2. яндангийн хүхээ, хэвтээ хүхээ.
БОРОВИ́К цагаан мөөг.
БОРОДА́ сахал, эрүүний сахал.
БОРОДА́ВКА үү.
БОРОДА́ТЫЙ сахалтай, хууз сахалтай.
БОРОДА́Ч1. сахалт; 2. тас, ёл.
БОРО́ДКА 1. богино сахал, ооч сахал; 2. түлхүүрийн өргөс, түлхүүрийн шүд.
БОРОДО́К цоолтуур.
БОРОЗДА́ шан, ховил, гурви, анжисны мөр, хагалмай.
БОРОЗДИ́||ТЬ шан гаргах, хагалмайлах; * **морщины ~ли его чело** магнайд нь атираа гарчээ.
БОРО́ЗДКА жижиг шан, атираа.
БОРОНА́ тарианы самнуур, дагнуур, борной.
БОРОНИ́ТЬ самнах, дагнах, борнойдох.
БОРОНОВА́ТЬ самнах, дагнах, борнойдох.
БОРО́ТЬСЯ 1. тэмцэх; **~ с культурной отсталостью** соёлын хоцрогдсон байдалтай тэмцэх; 2. зөрчилдөх; **у него радость боролась с завистью** түүний баяр атаа хоёр зөрчилдөж байв; 3. барилдах; **борцы борются** бөхчүүд барилдана.
БОРТ энгэр, хажлага; **~ одежды** дээлийн энгэр хажуу, мөгүү, ирмэг; * **за ~ом** онгоцноос ойчих, гологдох; **выкинуть за ~** голж хаях.
БОРТМЕХА́НИК бортмеханикч, нисэх онгоцны механикч.
БО́РТНИЧЕСТВО ойн зөгийг ашиглах ажил.
БОРЩ улаан манжинтай шөл, борщ, хүрэн шөл.
БОРЬБА́ 1. барилдаан; **~ борцов** бөхийн барилдаан; 2. тэмцэл; **классовая ~** ангийн тэмцэл; **национальная ~** үндэсний тэмцэл; **экономическая ~** эдийн засгийн тэмцэл.
БОСИКО́М хөл нүцгэн, холхиндог.
БОС||О́Й хөл нүцгэн, холхиндог; * **на ~у ногу** холхиндгоор.
БОСОНО́ГИЙ хөл нүцгэн.
БОСОНО́ЖКА 1. хөл нүцгэн хүүхэн; 2. задгай шаахай.
БОСС данжаад.
БОСТО́Н 1. хөзрийн тоглоом; 2. бостон, цэмбэ, ноосон даавуу; 3. бостон бүжиг.
БОСЯ́К зайгуул хүн, хөл нүцгэн хүн.
БОТА́НИК ботаник, ургамалч, ургамал судлаач.
БОТА́НИКА ботаник, ургамал судлал.
БОТАНИ́ЧЕСКИЙ ботаникийн, ургамлын.
БОТВА́ төмст ургамлын навч шилбэ, иш навч.
БОТИ́НОК ботинки, шагайвч гутал.
БО́ТЫ гадуур гутал, бот гутал, тогонцог.
БОЧА́Р торхоч, торх хийгч.
БО́ЧКА ган, торх, боошиг.
БОЧКО́М хажуулдан.
БОЯ́ЗЛИВОСТЬ аймтгай, аймхай.
БОЯ́ЗЛИВЫЙ аймтгай, аймхай, уульхай.
БОЯ́ЗНЬ айх, эмээх, айдас хүрэх.
БОЯ́РИН боярин, их ноён, нутгийн ноён.
БОЯ́РЫШНИК долоогоно, имдий.
БОЯ́РЫШНИЦА толботой цагаан эрвээхэй.
БОЯ́ТЬСЯ 1. айх, эмээх, зовох; **~ темноты** харанхуйгаас айх; **боюсь сказать** хэлэхээсээ зовж байна; 2. гутах, гэмтэх, муудах; **книга боится сырости** ном чийгэнд гэмтэнэ.
БРА ханын дэнгийн тавиур, туурган дэн.
БРАВА́ДА бардам, сайрхал.
БРАВИ́РОВАТЬ бардамнах, сайрхах; **~ опасностью** аюулыг тоомсорлохгүй бардах.
БРА́ВО уухай! мөн дөө! дориун; **он выглядит ~** тэр дориун харагдаж байна.
БРАВУ́РНЫЙ бадрангуй, шуугиантай; **~ марш** бадрангуй марш.
БРА́ВЫЙ дориун, хийморьтой, золбоотой.
БРА́ГА шар айраг.
БРА́ЖНИЧАТЬ архидах, айрагдах.
БРАЗДЫ ~ правления төр жолоодох, төр барих.
БРАК I эр эм болох, гэрлэх, хадамд очих, эхнэр авах; **вступить в ~** эр эм болох, гэрлэх.
БРАК II зааз, гологдол, шаар.
БРАКЕРА́Ж барааны чанарыг шалгах.
БРАКО́ВАННЫЙ заазлагдсан, гологдсон, гологдол.
БРАКОВА́ТЬ заазлах, голох, шаарлах.
БРАКО́ВЩИК заазлагч, шаарлагч, шалгагч.
БРАКОДЕ́Л гологдол гаргагч, гадилагч.

БРАКОНЬЕ́Р сэм гөрөөлөгч, далдын анч.
БРАКОРАЗВО́ДНЫЙ эр эм салах.
БРАКОСОЧЕТА́НИЕ гэрлэх, эр эм болох.
БРАМИ́Н бярман *(Энэтхэгийн язгууртан)*
БРАХМА́Н бярман *(Энэтхэгийн язгууртан).*
БРАНДМЕ́ЙСТЕР гал командын дарга.
БРАНДСПО́ЙТ хушуувч, усан хөөрөгний хушуу.
БРАНИ́ТЬ хараах, аашлах, загнах.
БРАНИ́ТЬСЯ хэрэлдэх, хараалцах.
БРА́ННЫЙ I хараалын.
БРА́НН||ЫЙ II дайчин, дайнд хэрэглэх; **~ые доспехи** дайнд хэрэглэх зүйл, хуяг дуулга, өвч зэмсэг.
БРАНЧЛИ́ВЫЙ хэрүүлч, хараалч.
БРАНЬ I хараал.
БРАНЬ II дайн, тулалдаан; **на поле брани** дайны талбар дээр.
БРАСЛЕ́Т бугуйвч.
БРАТ ах, дүү *(эрэгтэй)*; **родной ~** төрсөн ах, төрсөн дүү; ***двоюродный ~(по отцу)*** үеэл дүү, *(по матери)* бөл дүү; *** ты, ~, не кури** хүүхээ, чи тамхи битгий тат; **ваш ~** та нарын өрөөсөн, танайхны хүн.
БРАТА́НИЕ ах дүү бололцох, найрамдан уулзах.
БРАТА́ТЬСЯ ах дүү бололцох, найрамдах.
БРАТВА́ нөхөд, найз нар.
БРА́ТЕЦ дүүдэй.
БРА́ТИНА завьяа, баур.
БРАТИ́ШКА дүүдэй.
БРА́ТСКИ, по-~ ах дүүгийн ёсоор.
БРА́ТСК||ИЙ, ах дүүгийн, ахын, дүүгийн; **~ая республика** ах дүү бүгд найрамдах улс.
БРА́ТСТВО ах дүүгийн барилдлага, нөхөрлөл; **~ народов** улс түмний нөхөрлөл.
БРАТЬ 1. авах, авч явах; **~ провизию в дорогу** замд хүнс авч явах; **~ пример** жишээ авах, дууриах; **~ в аренду** түрээслэн авах; 2. барих; **~ перо в руку** гартаа үзэг барих; **~ себя в руки** биеэ барих; 3. дийлэх, ялах; **~ верх** дийлэх; 4. орох, хэрэглэгдэх; 5. эзлэх; **~ крепость штурмом** хэрмийг дайран эзлэх; 6. даах; **бритва хорошо берёт** тонгорог сайн дааж байна; 7. хөдөлгөх, гансруулах; **~ за сердце** сэтгэл хөдөлгөх; 8. явах; **~ право** баруун гараа дагаж явах; 9. заалгах; **~ уроки** хичээл заалгах; **~ в скобки** хаалтын дотор бичих; **~ на мушку** буу тулгах.
БРА́ТЬСЯ 1. барилцах; **~ за руки** гар гараас барилцах; 2. барих; **~ за оружие** зэвсгээ барих; 3. хийж эхлэх; **~ за работу** ажлаа хийж эхлэх; 4. болох; **~ за ум** ухамсартай болох, юм боддог болох, хашрах.
БРА́УНИНГ браунинг, гар буу.
БРА́ЧНЫЙ гэрлэхийн.
БРАХИА́КТИС *бот.* сороолж.
БРЕВЕ́НЧАТЫЙ дүнзэн, гуалин.
БРЕВНО́ гуалин, дүнз.
БРЕД дэмийрэх, солиорох.
БРЕ́ДЕНЬ гувчуур, тор.
БРЕ́ДИТЬ 1. дэмийрэх, солиорох; 2. мун болох, хэнээтэх; **~ музыкой** хөгжмийн мун *(мөн)* болох.
БРЕ́ДНИ дэмий үг, балай үг.
БРЕ́ЗГАТЬ сэжиглэх, ой гутах цамаархах, цээрлэх.
БРЕЗГЛИ́ВОСТЬ сэжиглэх, ой гутах.
БРЕЗГЛИ́ВЫЙ ой муутай, сэжигч, цамаан, цээрч.
БРЕЗЕ́НТ брезент, ус нэвтрэхгүй өрмөг.
БРЕЗЕ́НТОВЫЙ брезентен, брезентээр хийсэн.
БРЕ́ЗЖИТЬ үүр цайх, үүр хаяарах, гэгээ татах, сүүмэлзэх.
БРЕ́ЗЖИТЬСЯ үүр цайх, үүр хаяарах, гэгээ татах, сүүмэлзэх.
БРЕ́М||Я дарамт, дарлал, тээр; **разрешиться от ~ени** амаржих, нярайлах; **~ налогов** татварын дарамт.
БРЕ́ННЫЙ сансрын, орчлонгийн, мөнх бусын.
БРЕНЧА́ТЬ хангинуулах, харжигнуулах, хангируулах.
БРЕСТИ́ гэлдрэх, мацах.
БРЕХА́ТЬ 1. хуцах; 2. худал хэлэх, дэмий донгосох.
БРЕХНЯ́ дэмий донгосолт.
БРЕХУ́Н дэмий донгосогч.
БРЕШЬ 1. сэтэрхий, сэт, цөмөрхий; **пробить ~** сэт татах, сэт дайрах, сэтлэх; 2. хохирол, гарз.
БРИГА́ДА бригад, баг, хэсэг, бүлгэм.
БРИГАДИ́Р бригадач, бригадын дарга.
БРИГА́ДНЫЙ бригадын, бригадлах.
БРИКЕ́Т шахмал тоосго, шахмал нүүрс, туйпуунцар.
БРИЛЛИА́НТ засмал алмас, алмас эрдэнэ.
БРИЛЬЯ́НТ засмал алмас, засмал эрдэнэ.
БРИЛЬЯ́НТОВЫЙ засмал алмаазан.
БРИ́ТВА тонгорог, хяргуур; **безопасная ~** эсгэдэггүй тонгорог.
БРИ́ТВЕННЫЙ тонгоргийн; **~ прибор** сахал хусах хэрэгсэл.
БРИ́ТЫЙ үсээ хуссан, сахлаа хуссан.
БРИТЬ үс хусах, сахал хусах.
БРИ́ТЬСЯ үс хусах, сахал хусах, үсээ хусуулах, сахлаа хусуулах.
БРИ́ЧКА сүйх тэрэг.
БРОВЬ хөмсөг; **попасть не в ~, а прямо в глаз** орой руу нь онох, улаан голд нь тусах.
БРОД гарам, олом.
БРОДИ́ЛЬНЫЙ эсгэх, эсэх, гашлах.
БРОДИ́ТЬ I гэлдрэх хэсэх, зайх.
БРОДИ́ТЬ II эсэх, гашлах.
БРОДЯ́ГА тэнүүлч, зайгуулч, бадарчин, цагаачин.
БРОДЯ́ЖНИЧАТЬ хэсэх, хэрэх.
БРОДЯ́Ч||ИЙ хэсүүл, хэрмэл, золбин; **~ музыкант** хэсүүл хөгжимчин; **~ая собака** золбин нохой.
БРОЖЕ́НИЕ 1. эсэх, бүрэлдэх, сагах, хөөрөх; 2. санал алдагдах, дургүйцэх.
БРО́КЕР брокер, зуучлагч.
БРО́КЕРСК||ИЙ брокерийн; **~ие операции** брокерийн ажилбар.
БРОНЕАВТОМОБИ́ЛЬ хуягт автомобиль.
БРОНЕБО́ЙНЫЙ хуяг нэвтлэх.
БРОНЕВИ́К хуягт тэрэг.
БРОНЕВО́Й хуягт.
БРОНЕНО́СЕЦ I хуягт онгоц.
БРОНЕНО́СЕЦ II хуягт зараа.
БРОНЕПО́ЕЗД хуягт галт тэрэг.
БРО́НЗА хүрэл хүрлээр хийсэн юм.
БРО́НЗОВЫЙ хүрэл, хүрэн улаан; **~ век** хүрэл зэвсгийн үе.
БРОНИ́РОВАНН||ЫЙ I нөөц, захиалсан; **~ое место** нөөц байр, захиалсан суудал.
БРОНИ́РОВАННЫЙ II, хуягт, хуягласан.
БРОНИ́РОВАТЬ нөөх, захиалах.
БРОНИРОВА́ТЬ хуяглах.
БРО́НХИ мөгөөрсөн хоолой, гуурс.
БРОНХИ́Т хий ханиалгах, бронхит, мэнгэр; **хронический ~** мэнгэр.
БРО́НЯ нөөц захиалга, баталгаатай нөөц.
БРОНЯ́, хуяг.
БРОСА́ТЬ 1. хаях, шидэх, чулуудах; **~ окурки** тамхины иш хаях; 2. явуулах, илгээх, гаргах; 3. болих, зогсох; **~ курить** тамхи татахаа болих; 4. дайрах, зэмлэх; **~ упрёк** үгээр дайрах, зэмлэх; **~ обвинение** ял тохох, зэмлэх; 5. үрэх;

6. тусгах; ~ **лучи** туяа тусгах, муутгах; ~ **взгляд** хяламхийж харах, нүд ширвэх; ~ **жребий** шоодох, шавга татах.

БРОСА́ТЬСЯ 1. хаялцах, шидэлцэх; 2. орхигдуулах, хаягдуулах; 3. ухасхийх, дайрах, давхийх; ~ **в атаку** дайран орох; 4. унах, ойчих, харайх; ~ **в воду** ус руу унах; 5. хөөх, гарах; ~ **в погоню** хөөж гарах, мөрдөн хөөх; ~ **в глаза** илт үзэгдэх, анхаарал татах, содон харагдах, нүдэнд тусах.

БРО́СИТЬ хаях, шидэх, орхих.

БРО́СИТЬСЯ 1. хаялцах, шидэлцэх; 2. дайрах, ухасхийх, яарч очих, гүйж очих.

БРО́СКИЙ гялайм, гялтайм, содон, хурц; ~ **цвет** содон өнгө.

БРОСОВО́Й хаячмаар, адгийн, шаараи.

БРОС||О́К, шидэлт, ухасхийх; **~ом** ухасхийх, давхийх.

БРО́СЬТЕ! орхи! боль! байг! битгий тэг!

БРО́ШКА гоёлын зүү, хатгуур.

БРОШЬ гоёлын зүү, хатгуур.

БРОШЮ́РА товхимол.

БРОШЮРОВА́ТЬ товхих.

БРУДЕРША́ФТ найз болох; **выпить на ~** найз болж хундага тулгах.

БРУС ялуу, дүнз, хөндөл.

БРУ́СЬЯ ~ параллельные савлуур.

БРУСНИ́КА алирс, анис.

БРУСНИ́ЧНЫЙ алирсан.

БРУСО́К тэвхэр, дүнзэнцэр, дөрвөлжин билүү, хайрга.

БРУ́СТВЕР шороон овоо, дош.

БРУСЧА́ТКА дэвсмэл, дөрвөлжин чулуу.

БРУ́ТТО брутто, савтай жин, хамарсан жин, овор жин.

БРУЦЕЛЛЁЗ бруцеллёз *(малын халдварт өвчин)*.

БРЫЖЕ́ЙКА, чацархай.

БРЫ́ЗГАТЬ цацах, шүрших, үсэргэх, тургих.

БРЫ́ЗГАТЬСЯ шүршилдэх, цацах.

БРЫ́ЗГИ цацрах, шүршдэс, цалгидас; ~ **дождя** бороонь шүршдэс.

БРЫЗГОВИКИ́ шаврын хаалт.

БРЫ́ЗНУТЬ олгойдох, годхийх.

БРЫКА́ТЬ өшиглөх, тийрэх.

БРЫКА́ТЬСЯ өшиглөлцөх, тийрэлцэх.

БРЫ́НЗА хонины сүүн бяслаг, бяслаг.

БРЮЗГА́ үглүүр хүн, уймар хүн.

БРЮЗГЛИ́ВЫЙ үглүүр, гэмэргэн, уймар.

БРЮЗЖА́НИЕ үглэх, гэмэрлэх, уймарлах.

БРЮЗЖА́ТЬ үглэх, гэмрэх, уймрах.

БРЮ́КВА шар манжин.

БРЮ́КИ өмд.

БРЮНЕ́Т хар үстэй хүн.

БРЮНЕ́ТКА хар үстэй эмэгтэй.

БРЮ́ХО гэдэс, гүзээ, хэвэл.

БРЮШИ́НА цорой.

БРЮ́ШКО гэдэс, гүзээ, харвин.

БРЮШНО́Й хэвлийн, гэдэсний; ~ **тиф** гэдэсний хижиг.

БРЯ́КАТЬ 1. хангиргах, харжигнуулах; 2. унагаах, шидэх; 3. үг алдах, зохисгүй үг хэлэх.

БРЯ́КНУТЬ хангиргах, харжигнуулах унагаах, шидэх үг алдах, зохисгүй үг хэлэх.

БРЯЦА́НИЕ харчигнуулах, хангиргах.

БРЯЦА́ТЬ харчигнуулах, хангиргах; ~ **оружием** зэвсэг хангиргах, зэвсгээр далайлгах.

БУ́БЕН хэц, тал хэнгэрэг.

БУБЕНЦЫ́ хонх, зүүлт хонх.

БУБЕ́НЧИК 1. жижиг хонх; 2. хонх цэцэг, хонхлой.

БУ́БЛИК цагариг боов.

БУБНИ́ТЬ бөвтнөх, гөвтнөх, амандаа ярих.

БУБНО́ВЫЙ дөрвөлжингийн *(хөзрийн)*; ~ **туз** дөрвөлжингийн тамга.

БУ́БНЫ дөрвөлжин *(хөзрийн)*.

БУБО́Н цавины булчирхай цочих, моом.

БУГО́Р дов, болдог.

БУГОРО́К дош, довцог товруу, бэсрүү, товон.

БУГО́РЧАТЫЙ товруутай.

БУГРИ́СТЫЙ довтой, довцогтой.

БУДДИ́ЗМ Буддийн шажин, бурхны шажин.

БУДДИ́ЙСКИЙ Буддын шажны, бурхны шажны.

БУДДИ́СТ буддист, бурхны шажинтан.

БУ́ДЕТ болно, байна, боль! за болно!; ~ **тепло** дулаан болно.

БУДИ́ЛЬНИК сэрүүлэгтэй цаг.

БУДИ́ТЬ 1. сэрээх, сэрүүлэх; 2. төрүүлэх, үүсгэх, гааруулах.

БУ́ДКА шовгор, бүхээг, мухлаг; **суфлёрская** ~ сануулагчийн бүхээг; **сторожевая** ~ манаанн шовгор; **телефонная** ~ утасны бүхээг.

БУ́ДНИ ерийн, жирийн, энгийн; **~й день** ерийн өдөр, жирийн өдөр.

БУ́ДНИЧН||ЫЙ ерийн, жирийн; **~ая одежда** балбаа хувцас.

БУДОРА́ЖИТЬ бужигнуулах, бургиулах.

БУ́ДТО шиг, мэт, юм шиг, гэж үү?, гэнэ, бололтой; **лежит, ~ мёртвый** үхсэн юм шиг хэвтэнэ; **он, ~, был на войне** тэр дайнд явсан бололтой.

БУ́ДУЩ||ЕЕ ирээдүй, ирэх цаг, хэтдээ, хойч; ~ **время** ирээдүй цаг; ~ **поколение** хойч үеийн хүмүүс; **в ~ем** хэтдээ.

БУ́ДУЩ||ИЙ ирээдүй, хойч, ирэх, хожмын, хэтдээ; **~ее покажет** хэтдээ мэдэгдэнэ.

БУ́ДУЩНОСТЬ ирээдүй, хойч.

БУЕРА́К жалга, гуу, хонхцог.

БУЖ тэвнэн бургуй, сэтгүүр.

БУЖЕНИ́НА чанасан гахайн мах.

БУЗА́ I цуугиан, хэрүүл, шуугиан.

БУЗА́ II зөөлөн архи.

БУЗИНА́ өмхий ховол, заяахай, гандигар.

БУЗИ́ТЬ цуугиан гаргах, хэл ам удах.

БУЗОТЁР цуугиан гаргагч, хэл ам удагч.

БУЗУ́ЛЬНИК *бот.* залсхай.

БУЙ усны болгоомжлох тэмдэг, хөвүүр тэмдэг.

БУ́ЙВОЛ одос, усны үхэр, махь.

БУ́ЙН||ЫЙ 1. агсам, догшин, ширүүн, омголон; ~ **ветер** ширүүн салхи; ~ **нрав** догшин авир; 2. өтгөн; **~ые побеги** өтгөн ургац.

БУ́ЙСТВОВАТЬ агсамнах, нанчилдах, хэрүүл цуугиан өдөөх.

БУК эвэрлэг мод, хайл.

БУ́КА хадны мангаа жожиг хүн, номой хүн.

БУКА́ШКА хорхой шавьж.

БУ́КВА үсэг; *** ~ в букву** яг үсэгчилсэн.

БУКВА́ЛЬНО үсэгчлэн, үсгийг мөрдөн, яг; **он ~ сказал следующее ...** тэр яг ингэж хэлсэн.

БУКВА́ЛЬН||ЫЙ үсэгчилсэн, үг үсэг дагасан, шууд; ~ **перевод** үсэгчилсэн орчуулга; **в ~ом смысле слова** үгийн шууд утгаар үнэндээ, үнэхээр.

БУКВА́РЬ үсэглэл, цагаан толгой.

БУ́КВЕННЫЙ үсгийн; **~ое обозначение** үсгийн тэмдэг.

БУКВОЕ́Д үсгийг яг баримтлагч, үсэгтэй зууралдагч, утгыг алдаж үсгийг дагагч.

БУКЕ́Т багц цэцэг, цоморлиг цэцэг, баглаа цэцэг.

БУКИНИ́СТ хуучин ном худалдагч.

БУ́КОВЫЕ эвэрлэг мод.

БУ́КСА гүүшин, вагоны тэнхлэгийн хайрцаг.

БУКСИ́Р 1. чирдэг онгоц, зүтгүүр онгоц; 2. чирүүл, аргамж, буксир; 3. тусламж, дэмжлэг; **взять на ~** хоцрогсдод туслах.
БУКСИ́РНЫЙ чирэх, чирдэг, зүтгүүрийн.
БУКСИ́РОВАТЬ чирэх, зүтгүүлэх.
БУКСОВА́ТЬ хий эргэх.
БУЛАВА́ бялуу, бэрээ, бороохой.
БУЛА́ВКА зүү, бичгийн зүү, тавтай зүү.
БУЛА́ВОЧНЫЙ тавтай зүүний, эвхмэл зүүний.
БУЛА́Н||ЫЙ хонгор, халиун; **~ая масть** аранзал зээрд.
БУЛА́Т болд, ган.
БУ́ЛКА талх, цагаан талх.
БУ́ЛОЧНАЯ талхны дэлгүүр.
БУ́ЛОЧНИК талх баригч, талх худалдагч.
БУЛТЫХА́ТЬСЯ пүл хийх, цүл хийх.
БУЛТЫХНУ́ТЬСЯ *пүл хийх, цүл хийх.*
БУЛЫ́ЖНИК нударга чулуу, бүл чулуу, монцгор чулуу, мөлгөр чулуу.
БУЛЫ́ЖН||ЫЙ чулуулсан; **~ая мостовая** чулуулсан гудамж.
БУЛЬВА́Р тарималт гудамж, цэцэрлэгт гудамж, сэлгүүцэх цэцэрлэг.
БУЛЬВА́РНЫЙ гудамжийн, тарималт гудамжийн; **~ роман** бэртэгчин роман.
БУЛЬДО́Г бух нохой, ёл нохой.
БУ́ЛЬКАТЬ хол хол хийх, шалчигнах.
БУЛЬО́Н шөл, усан шөл.
БУМ I түн тан хийх.
БУМ II 1. зохиомол амжилт, өрнөл гэгч; 2. цэцэглэн хөгжих.
БУМА́Г||А I 1. цаас; **писчая ~** бичгийн цаас; **промокательная ~** бэх уух цаас; **туалетная ~** ариун цэврийн цаас; **~ гербовая** сүлдэт цаас; 2. албан бичиг, үнэмлэх; **рыться в ~ах** албан бичиг онгичих; 3. цаасан мөнгө, цаас; *** это остаётся только на ~е** цаасан дээр л үлдлээ, биелэнгүй.
БУМА́Г||А II бөс даавуу, бөс утас, **~и ценные** үнэт цаас, **~и на предъявителя** мэдүүлгийн үнэт цаас.
БУМАГОМАРА́НИЕ цаас эрээчих.
БУМАГОПРЯДИ́ЛЬНЫЙ, бөс нэхэх, даавуу нэхэх.
БУМА́ЖКА цаас, хуудас, бичиг.
БУМА́ЖНИК I түрийвч, хэтэвч.
БУМА́ЖНИК II цаас үйлдвэрлэгч.
БУМА́ЖН||ЫЙ I цаасан; **~ змей** цаасан шувуу; **~ые деньги** цаасан мөнгө.
БУМА́ЖН||ЫЙ II бөс, бөсийн; **~ая ткань** бөс даавуу.
БУМАЗЕ́ЙНЫЙ үстэй даавуун, суян.
БУМАЗЕ́Я үстэй даавуу, суян.
БУМЕРА́НГ буцах шидүүр.
БУ́НКЕР нүүрсний цооног, будааны авдар.
БУНТ I баглаа, боодол.
БУНТ II бослого, хөл үймээн, самуун.
БУНТА́РСКИЙ үймээний, самууны.
БУНТА́РСТВО бослого гаргах, үймээн.
БУНТА́РЬ үймээнч, бослогоч, үймээн дэгдээгч.
БУНТОВА́ТЬ бослого гаргах, үймээн дэгдээх.
БУНЧУ́К молцог.
БУР өрөм.
БУРА́ тунсаа.
БУРА́В нарийн өрөм.
БУРА́ВИТЬ өрөмдөх.
БУРА́К түйс улаан манжин.
БУРА́Н шуурга, нүдгүй шуурга.
БУРАЧО́К *бот.* шар дэмэг.
БУРГОМИ́СТР хотын дарга.
БУРДА́ зутан, шалханцаг.
БУРДО́Н *муз.* суурь эгшиг.
БУРДЮ́К хөхүүр.
БУРЕВЕ́СТНИК *салхич шувуу,* амуулай.
БУРЕЛО́М дархи мод, нүүл, унанги мод.
БУРЕ́НИЕ өрөмдөх, өрөмдлөг; **~ глубокое** гүний өрөмдлөг; **~ колонковое** баганат өрөмдлөг; **~ роторное** эргэлтэт өрөмдлөг; **~ ударное** цохилтот өрөмдлөг; **~ шнековое** шурган өрөмдлөг.
БУРЕ́ТЬ хүрэнтэх, борлох.
БУРЖУА́ буржуй, хөрөнгөтөн.
БУРЖУА́ЗИЯ хөрөнгөтөн.
БУРЖУА́ЗН||ЫЙ хөрөнгөтний, буржуйлэг; **~о-демократический** хөрөнгөтний ардчилсан.
БУРЖУ́Й буржуй, хөрөнгөтөн.
БУРЖУ́ЙКА 1. хөрөнгөтөн эмэгтэй; 2. төмөр зуух.
БУРИ́ЛЬНЫЙ өрөмдөх.
БУРИ́ЛЬЩИК өрөмдөгч.
БУРИ́ТЬ өрөмдөх.
БУ́РКА I буурал морь.
БУ́РКА II хэвнэг, нөмрөг.
БУ́РКИ бүүркэн гутал, эсгий гутал.
БУ́РКНУТЬ бөвтнөх, хэлмэр болох.
БУРЛА́К барлаг, онгоц чирэгч.
БУРЛИ́ВЫЙ оргих, бургих, ширүүн урсгалтай, шуугисан.
БУРЛИ́ТЬ *оргилох,* бургилах, шуугих.
БУ́РН||ЫЙ 1. догшин, салхи шуургатай; **~ое море** догшин далай; 2. хурдан; **~ рост** хурдан өсөлт; **~ поток** түргэн урсгал; 3. ширүүн, эрс; **~ разговор** ширүүн яриа; 4. *нижигнэтэл,* хөхин; **~ые аплодисменты** нижигнэтэл алга таших; **~ восторг** ихэд хөхин бахдах.
БУРОВ||О́Й өрөмдсөн, өрөмдлийн; **~ая скважина** өрөмдсөн цооног; **~ая вышка** *өрөмдлийн* түшүүрэг.
БУРОЗУ́БКА атаахай.
БУРУНДУ́К жирх.
БУРЧА́ТЬ 1. гурчигнах; **у меня в животе бурчит** миний гэдэс гурчигнаж байна; 2. гүвтнэх, бөвтнөх.
БУ́Р||ЫЙ хүрэн, хар хүрэн; **~ уголь** хүрэн нүүрс; **~ая почва** хар хүрэн хөрс.
БУРЬЯ́Н шарилж, лууль.
БУ́РЯ хар салхи, их салхи; *** ~ в стакане воды** аяга усны айхтар долгион, дэмий юманд дэндүү маргах.аяга усанд далай шуурга.
БУРЯ́Т буриад.
БУРЯ́ТКА буриад эмэгтэй.
БУ́СИНКА сувс, өлбөн.
БУССО́ЛЬ өнцгийн дуран, бусоль *(соронзны гуйлтай харьцуулж зовхисыг олох хэмжүүр).*
БУ́СЫ хүзүүний чимэг, сувс, сондор.
БУТ барилгын чулуу.
БУТА́Н бутан *хий.*
БУТАФО́Р засалч, чимэгч.
БУТАФО́РИЯ 1. засал чимгийн зүйл; 2. хиймэл, дууриамал юм, хуурамч юм.
БУТАФО́РСКИЙ 1. засал чимгийн; 2. дууриамал, хуурамч.
БУТЕРБРО́Д тостой талх, хачиртай талх.
БУТИ́ТЬ чулуугаар суурь тавих.
БУТО́Н цэцгийн цоморлог, цэцгийн сор, бундуу.
БУ́ТСЫ бутс, бутс гутал, өшиглүүр гутал.
БУТУ́З мариатай хүүхэд.
БУТЫ́ЛКА лонх, шил.
БУТЫ́ЛЬ лонх, том шил.
БУ́ФЕР бамбай, буфер, завсрын зөөлөвч.

БУ́ФЕРН||ЫЙ бамбайн, буферын, завсрын; **~ое государство** буфер улс, завсрын улс.
БУФЕ́Т 1. аяга савны шүүгээ, эргэнэг; 2. лангуу; 3. зуушны газар.
БУФЕ́ТНАЯ зуушны газар.
БУФЕ́ТЧИК зуушны худалдагч.
БУФЕ́ТЧИЦА зуушны худалдагч.
БУФФОНА́ДА алиа жүжиг.
БУХГА́ЛТЕР нягтлан бодох, ня-бо.
БУХГАЛТЕ́Р||ИЯ нягтлан бодох газар, санхүүгийн газар; **~ская прибыль** нягтлан бодохын ашиг.
БУ́ХНУТЬ I хөвсийх, бэлхийх, бамбайх, тэлэх; **двери бухнут от сырости** хаалга чийгнээс хөвсийнө.
БУ́ХНУТЬ II 1. цохичих; 2. үг алдах.
БУ́ХТА далайн тохой, тэнгисийн булан.
БУ́ХТЫ-БАРА́ХТЫ с ~ хамаа намаагүй.
БУ́ЧА цуугиан.
БУ́ЧИТЬ дэвтээх, шүлтлэх.
БУШЕВА́ТЬ 1. оргилох, бургилах; **река бушует** мөрөн бургилж байна; 2. цуугиан гаргах.
БУЯ́Н агсагнагч, түйвүүлэгч.
БУЯ́НИТЬ агсагнах, түйвүүлэх.
БЫ сан, сэн, - маар, - мээр, - моор, - мөөр; **я ~ охотно почитал книгу** би ном дуртай уншихсан, би ном уншмаар л байна; 2. - гүй юу?, - гаач дээ; **вы ~ присели** та суухгүй юу, та суугаач дээ.
БЫВА́ЛО урьд □ сан, сэн; **я, ~, охотился на волков** урьд би чоно авладаг сан; *** как ни в чём не ~** огт хэнэггүй байлаа.
БЫВА́ЛЫЙ хашир, догь, долорсон; **он — человек ~** тэр чинь хашир хүн.
БЫВА́||ТЬ 1. байх; **по вечерам я ~ю дома** оройдоо би гэртээ байдаг; 2. тохиолдох, дайралдах; **~ет, что щуки весят 70кг** 70 кг жинтэй цурхай тохиолддог; 3. очих, орох; **он часто ~ет в клубе** тэр клубт олон очдог; **~ у друзей** нөхдийндөө орох; *** с ним это ~ет** тэр ч тэгдэг юм.
БЫ́ВШИЙ агсан, байсан, хуучин, урьдын; **~ министр** сайд байсан.
БЫК I бух, шар.
БЫК II гүүрийн тулгуур, аргил багана.
БЫЛИ́НА хууч, тууль, үлгэр.
БЫЛИ́НКА ногооны шилбэ.
БЫ́ЛО 1. гэж байгаад, байсан; **пошёл ~, да остановился** явах гэж байгаад болилоо; 2. арай л, шахлаа; **я чуть ~ не сказал** би арай л хэлсэнгүй, би хэлэх шахлаа.
БЫЛО́Е өнгөрсөн явдал, урьдын хэрэг.
БЫЛ||О́Й урьдын, өнгөрсөн; **в ~ое время** урьдын цагт.
БЫЛЬ, үнэн явдал; **это не сказка, а ~** энэ үлгэр домог биш, үнэн явдал юм.
БЫЛЬЁ ~м поросло таг мартчихжээ.
БЫСТРЕ́Е бушуу! хурдан! түргэн! шалавхан!.
БЫСТРИ́НА харгил, даргил.
БЫ́СТРО хурдан, түргэн, шамдуу.
БЫСТРОТ||А́ хурд, хурдан, түргэн; **с ~ой молнии** цахилгаан шиг хурдан.
БЫСТРОХО́ДНЫЙ хурдан явдалтай.
БЫ́СТРЫЙ хурдан, түргэн, бушуу, шамдуу.
БЫТ аж байдал, ахуй.
БЫТИЁ ахуй; **«не сознание людей определяет их ~, а наоборот, их общественное ~ определяет их сознание»** *(Маркс)* «хүмүүсийн ухамсар нь ахуйг шийдвэрлэдэггүй, харин нийгмийн ахуй нь тэдний ухамсрыг шийдвэрлэдэг юм» *(Маркс).*
БЫ́ТНОСТЬ в ~ байхад, байх үед; **в ~ мою студентом** намайг оюутан байхад.
БЫТОВА́ТЬ байх, орших, үзэгдэх.
БЫТОВ||О́Й аж байдлын, ахуйн; **~ые условия** аж байдлын нөхцөл; **~ое явление** аж байдлын үзэгдэл, ерийн үзэгдэл.
БЫТЬ 1. байх; **~ рабочим** ажилчин байх; **~ на лицо** бэлхэн байх; **~ не причём** огт хамаагүй байх; 2. болох; **будут выборы** сонгууль болно; **у него будет сын** тэр хүүтэй болно; **будь, что будет** юу л болбол болог; **будет снег** цас орно; **~ может** магад, магадгүй; **так и ~** тэгэхээсбиш! за тэгье!; **как ~?** яах вэ?; **была не была** аз мэдэг! яавал яаг! дүүрсэн хэрэг; **будь здоров!** бурхан өршөө, дарь эх өршөө.
БЫТЬЁ аж байдал, ахуй байдал; **житьё~** аж төрөл.
БЫЧА́ЧИЙ үхрийн, бухын.
БЫ́ЧИЙ үхрийн, бухын.
БЫЧО́К 1. бухандай, гуна; 2. эр шүдлэнгийн шир; 3. бүвэр загас.
БЮДЖЕ́Т төсөв, орлого зарлага; **государственный ~** улсын төсөв.
БЮДЖЕ́ТН||ЫЙ төсвийн; **~ые ассигнования** төсвийн зориулалт.
БЮЛЛЕТЕ́НЬ 1. мэдээ; 2. хуудас; **информационный ~** мэдээллийн хуудас; **избирательный ~** сонгуулийн хуудас; 3. албан сэтгүүл; 4. эмчийн магадлагаа.
БЮРО́ товчоо; **~ партийной ячейки** намын үүрийн товчоо; 2. бичгийн ширээ.
БЮРОКРА́Т хүнд сурталтан, ноёнч, саригач.
БЮРОКРАТИ́ЗМ хүнд суртал.
БЮРОКРАТИ́ЧЕСКИЙ хүнд суртлын, хүнд сурталтай.
БЮРОКРА́ТИЯ түшмэд, хүнд сурталтан.
БЮСТ 1. баримал цээж, сийлмэл цээж; 2. цээж, хөх
БЮСТГА́ЛЬТЕР хөхний даруулга, хөхөвч.
БЯЗЬ цагаан ямбуу, цуу яамбуу.
БЯ́ЗЕВЫЙ цуу яамбуу, ямбуу.

В

В 1. *(хааш)* - д, - т; **зайти ~ дом отца** аавынд очих; **ехать ~ Москву** Москвад очих; 2. *(юунд)* - д, - т; **положить ~ сундук** авдранд хийх; **войти ~ юрту** гэрт орох; 3. *(хаана)* - д, - т; **живу ~ городе** хотод сууж байна; **находится ~ ящике** хайрцагт бий; 4. *(хэдийд)* - д, - т; **~ январе** нэгдүгээр сард; **два раза ~ день** өдөрт хоёр удаа; 5. дотор; **я это сделаю ~ две недели** би үүнийг хоёр долоо хоногийн дотор хийнэ; 6. - тай, - тэй, - той; **он был ~ летней одежде** тэр зуны хувцастай байв; **комната ~ десять квадратных метров** арван метр квадрат өрөө; 7. - аар, - өөр, - ээр, - оор; **выбросить ~ окно** цонхоор хаях; **слово ~ слово** яг үгээр нь; 8. *(заримдаа орчуулагдахгүй орхигдоно)* **книги ~ трёх экземплярах** гурван ширхэг ном; **разница ~ двух годах** хоёр жилийн зөрүүтэй; 9. болох, болгох; **руки ~ чернилах** гар нь бэх болсон; **произвести ~ полковники** хурандаа болгох; *** стена ~ трещинах** ан гарсан туурга, цавтсан хана; **ехать ~ город** хот орох; **~ этом месте** энд, энэ газар; **~ дождь** бороон дундуур; **~ честь вашего приезда** таны ирсэнд зориулан; **он ~ отпуске** тэр хүн амралтаа авсан.

ВАГО́Н вагон; **мягкий ~** зөөлөн вагон; **жёсткий ~** яндгай вагон, хатуу вагон.

ВАГОНЕ́ТКА вагонцар, бэсрэг вагон.

ВАГО́ННЫЙ вагоны, вагон.

ВАГОНОВОЖА́ТЫЙ вагоны жолооч, вагоны хөтөч.

ВАГОНОСТРОИ́ТЕЛЬНЫЙ вагон хийх, вагон үйлдэх.

ВА́ЖНИЧАТЬ 1. их зан гаргах, ихэрхэх; 2. таахалзах.

ВА́ЖНО 1. чухал; 2. ихэрхэг.

ВА́ЖНОСТЬ 1. чухал, эрхэм; 2. ихэрхэг, их зан; *** эка ~! велика ~!** юу базаадаг юм! тэр яадаг юм!

ВА́ЖН||ЫЙ 1. чухал; **~ое открытие** чухал нээлт; 2. дээд, их, өндөр, эрхэм; **~ая персона** өндөр тушаалтан; 3. ихэрхэг, их, дээгүүр; **~ая шишка** их амьтан, дээгүүр хүн.

ВА́ЗА ваар, бумба, багвар.

ВАЗЕЛИ́Н вазелин, түрхэх тослог.

ВАКА́НСИЯ сул орон тоо, онгорхой суурь.

ВАКА́НТН||ЫЙ сул байгаа, орон гарсан, онгорхой; **~ая должность** сул байгаа орон тоо.

ВА́КСА гутлын хар тос, өнгөлөгч.

ВА́КСИТЬ гутал тослох.

ВА́КУУМ вакуум, сийрэг хийтэй хөндий, хоосон.

ВАКХАНА́ЛИЯ 1. Вакх тэнгэрийн тахилга; 2. учиргүй наргих, замбараагаа алдах.

ВАКЦИ́НА вакцин, халдварыг сэргийлэх тарилга.

ВАЛ I давалгаа, долгио; *** огневой ~** их бууны хүчит галлалт.

ВАЛ II далан, гөвөн, шороон далан.

ВАЛ III тэнгэлэг, гол, бул; **коленчатый ~** тахир гол; **вторичный ~** хоёрдогч гол; **переходный ~** дамжлагын бул.

ВАЛА́НДАТЬСЯ 1. сэлгүүцэх, хэсүүчлэх; 2. хийгчээн болох, оронцоглох, зууралдах.

ВАЛЕ́ЖНИК дархи, хохиур, нүүл.

ВА́ЛЕНКИ эсгий гутал.

ВАЛЕРЬЯ́НА валериана, бамбай.

ВАЛЕРЬЯ́НОВ||ЫЙ валерианы, бамбайт, бамбайн; **~ые капли** бамбайн дусаалга.

ВАЛЕ́Т хөзрийн боол, барлаг.

ВАЛЁК 1. нухлуур, цохиур; 2. жижиг бул; 3. гулууз.

ВА́ЛИК буланцар, жижиг гол, тэнгэлэг.

ВАЛИ́ТЬ I 1. унагах; **буря валит деревья** салхи модыг унагаж байна; 2. тохох; **~ вину на других** гэмээ бусдад тохох; 3. хиаруулах, олноор үхүүлэх; 4. овоолох, хураах; **~ книги в кучу** номыг овоолж хураах.

ВАЛИ́ТЬ II цувалдах, шавалдах, чихэлдэх; **~ валом** зай завсаргүй цувалдах; *** дым валит из трубы** яндангаас утаа баагина; **вали!** талий! тонил! бушуул!

ВАЛИ́ТЬСЯ унах, ойчих, нурах.

ВА́ЛКА I мод унагах, унагаалт.

ВА́ЛКА II булдах, хийх, нягтруулах, агшаах.

ВА́ЛКИЙ ганхалзуур, тогтвор муутай.

ВАЛОВО́Й бүх, нийт, бөөн.

ВА́ЛОВЫЙ бүх, нийт, бөөн; **~ доход** бүх орлого; **~ внутренний продукт** дотоодын нийт бүтээгдэхүүн.

ВАЛТО́РНА мушгиа бүрээ, угалз бүрээ.

ВАЛУ́Н бул чулуу.

ВА́ЛЬДШНЕП ойн сараалж, шаншмаа *(шувуу)*, хомноот.

ВАЛЬС вальс бүжиг, эргэнцэх бүжиг.

ВАЛЬСИ́РОВАТЬ вальс хийх, вальс бүжиглэх.

ВАЛЬЦЕВА́ТЬ булдах, хавтгайлах.

ВАЛЬЦО́ВКА булдах, нитгэрэх, зулах.

ВАЛЮ́ТА, 1. мөнгөн дэвсгэр, валют; 2. гадаадын мөнгө.

ВАЛЮ́ТНЫЙ валютын, мөнгөний.

ВАЛЯ́ЛЬН||ЫЙ элдэх, хийх; **~ая машина** эсгий хийх машин.

ВАЛЯ́ЛЬНЯ эсгий хийх газар.

ВАЛЯ́ЛЬЩИК эсгий хийгч, нухагч, элдэгч.

ВАЛЯ́ТЬ 1. өнхрүүлэх, хөлбөрүүлэх, бөмбөрүүлэх; **~ по полу** шал дээгүүр өнхрүүлэх; 2. элдэх; **~ войлок** эсгий хийх; *** дурака ~** марзганах, дэмий донгосох; **валяй!** талий! тонил! бушуул!

ВАЛЯ́ТЬСЯ хэвтэх, өнхрөх, хөлбөрөх, хөрвөх.

ВАМ танд, та нарт.

ВАМП эмэгтэй ороолон.

ВАМПИ́Р 1. буг, ороолон, махчин; 2. сарьсан багваахай.

ВАНДА́Л соёлыг баллагч, булай амьтан.

ВАНДАЛИ́ЗМ соёлыг сүйтгэх, соёлыг баллах.

ВАНИЛИ́Н ванилин, ариг үнэрт зүйл.

ВАНИ́ЛЬ ваниль *(халуун орны үнэрт ургамал)*.

ВА́ННА 1. тэвш, угаалгын сав, бие угаах онгоц, цур; 2. угаал, нарлах, шарах, шавших; **солнечная ~** наранд шарах; 3. тэвш; **химическая ~** химийн тэвш.

ВА́ННАЯ угаах газар, онгоцны өрөө.

ВА́НТУЗ ус дамжуулах хоолойг цэвэрлэх төхөөрөмж.

ВА́НЬКА-ВСТА́НЬКА босдог хүүхэлдэй.

ВАР чанамал давирхай, хар лав.

ВА́РВАР зэрлэг хүн, зандалчин.

ВАРВАРИ́ЗМ, харь үг, гадаад үг.

ВА́РВАРСКИЙ бүдүүлэг, хэрцгий.

ВА́РВАРСТВО 1. бүдүүлэг ёс; 2. хэрцгий явдал.

ВА́РЕВО шөл, бантан.

ВА́РЕЖКА ноосон бээлий.

ВАРЕНЕ́Ц аарц, тараг.

ВАРЕ́НИКИ идмэг боорцог, хачиртай боов.

ВАРЁНЫЙ чанасан, болгосон.

ВАРЕ́НЬЕ чанамал жимс, варень.

ВАРИА́НТ хувилбар, өөр янз, янз; **проект в двух ~ах** хоёр өөр янзын төсөл.

ВАРИА́ЦИЯ хувилбар, гажилт, өөр янз.

ВАРИ́ТЬ 1. чанах, болгох; ~ **мясо** мах чанах; 2. жигнэх; ~ **на пару** уураар жигнэх; 3. нэрэх; ~ **пиво** пиво нэрэх; 4. шингээх; **желудок варит хорошо** ходоод сайн шингээнэ, хоол сайн шингээнэ.

ВАРИ́ТЬСЯ чанах, болох; * ~ **в собственном соку** шүүсэндээ чанагдах, явцуу хүрээндээ эргэлдэх.

ВА́РКА чанах, болгох.

ВА́РНИЦА давс нэрэх газар.

ВАРЬИ́РОВАТЬ хувиргах, өөрчлөх.

ВАС таныг, та нарыг, таны, танаас.

ВАСИЛЁК зэс цэцэг, хонгорзул; ~ **шероховатый** арзгар баг цэцэг.

ВАССА́Л хараат, харьяат.

ВАССА́ЛЬНЫЙ хараат, харьяат, харьяалагдсан.

ВА́ТА хөвөн.

ВАТА́ГА бүлэг цүлэг, бөөн; ~ **ребятишек** бөөн хүүхэд.

ВАТЕРЛИ́НИЯ усны шугам, түвшин.

ВАТЕРПА́С тэгшлүүр.

ВАТЕРПО́ЛО усан поло.

ВАТИКА́Н ватикан, ромын пап ламын орд буюу захиргаа.

ВАТИ́Н цаваг.

ВА́ТН||ЫЙ хөвөнтэй, хөвөн; ~**ое одеяло** хөвөнтэй хөнжил.

ВАТРУ́ШКА цагаан идээтэй боов, аарцтай боов.

ВА́УЧЕР 1. үнэт цаас; 2. аяллын бичиг баримт.

ВА́ФЛЯ өрменцөр, уураг боорцог.

ВА́ХТ||А 1. манаа, зөлж, жасаа; **стоять на** ~**е** манаанд зогсох; 2. золбоот зөлж; ~ **мира** энх тайвны золбоот зөлж.

ВАХТЁР ахлах манаач.

ВАШ таны, таных, та нарын; **по**-~**ему** *таныхаар.*

ВА́ШИ таны, танайхан.

ВАЯ́НИЕ сийлэх, дүрс хийх.

ВАЯ́ТЬ *сийлэх, дүрс хийх.*

ВБЕГА́ТЬ гүйж орох.

ВБЕЖА́ТЬ гүйж орох.

ВБИВА́ТЬ зоох, шаах, хадах.

ВБИРА́ТЬ сорох, балгах, шингээх.

ВБИТЬ зоох, шаах, хадах; ~ **гвоздь** хадаас хадах; * ~ **себе в голову** тархиндаа шингээх.

ВБЛИЗИ́ ойр, дэргэд.

ВБРОД олмоор; **переходить реку** ~ голыг олмоор гатлах.

ВВА́ЛИВАТЬСЯ 1. ойчих, унах; 2. хонхойх.

ВВАЛИ́||ТЬСЯ 1. ойчих, унах; ~ **в яму** нүхэнд ойчих; 2. хонхойх; **твои щёки** ~**лись** хацар чинь хонхойжээ.

ВВЕДЕ́НИЕ 1. удиртгал, оршил; ~ **к книге** *номын удиртгал;* 2. орох, явуулах; ~ **всеобщего обучения** *нийтийг сургах ажлыг явуулах.*

ВВЕЗТИ́ нэвтрүүлэн оруулах, аваачих, авчрах.

ВВЕК бүх насаараа, хэзээд; ~ **я этого не забуду** би үүнийг хэзээд мартахгүй.

ВВЕРГА́ТЬ хавчиж оруулах, эрсдүүлэх.

ВВЕ́РГНУТЬ хавчиж оруулах, эрсдүүлэх.

ВВЕ́РЕНН||ЫЙ хариуцсан, хариуцуулсан; ~**ое мне учреждение** над хариуцуулсан албан газар.

ВВЕ́РИТЬ найдах, даалгах.

ВВЕРНУ́ТЬ эрэгдэх, эрэгдэж оруулах.

ВВЁРТЫВАТЬ эрэгдэх, мушгих.

ВВЕРХ 1. өөд, дээш; ~ **по реке** усан өөд, голын эх өөд; **поднять** ~ дээш өргөх; 2. өргөх; **руки** ~**!** гараа өргө! * ~ **дном** хөмрөх.

ВВЕРХУ́ дээр нь, дээд талд нь.

ВВЕРЯ́ТЬ итгэмжлэх, даалгах.

ВВЕСТИ́ 1. оруулах; ~ **в эксплуатацию** ашиглалтад оруулах; 2. танилцуулах; ~ **в курс дела** *хэргийн байдалтай танилцуулах;* 3. тогтоох, гаргах; ~ **закон** *хууль тогтоох.*

ВВИДУ́ 1. учраас, улмаас; ~ **вашего отсутствия** та эзгүй байсан учраас; 2. тул, иймд, иймийн тул; ~ **этого** иймийн тул.

ВВИНТИ́ТЬ эрэгдэх, эрэгдэж оруулах.

ВВИ́НЧИВАТЬ эрэгдэх, эрэгдэж оруулах.

ВВИТЬ *нийтгэх, нийлүүлж гөрөх.*

ВВОД *оруулах, нэвтрүүлэх, оруулга.*

ВВОДИ́ТЬ оруулах, хүчинтэй болгох.

ВВО́ДН||ЫЙ 1. удиртгал; 2. оруулга; ~**ые предложения** оруулга өгүүлбэр.

ВВОЗ 1. оруулах зүйл, импорт; 2. авчрах, аваачих.

ВВОЗИ́ТЬ нэвтрүүлэн оруулах, авчрах.

ВВО́ЛЮ *ханатал, зөндөө, дуураараа;* **нагуляться** ~ ханатал зугаалах.

ВВОСЬМЕРО́М наймуул.

ВВЫСЬ дээшээ, өөдөө.

ВВЯЗА́ТЬ 1. нэхэх, сүлжих; 2. орооцолдуулах, холбогдуулах.

ВВЯЗА́ТЬСЯ оролцох, холбогдох; ~ **в разговор** ярианд оролцох.

ВВЯ́ЗЫВАТЬ 1. нэхэх, сүлжих; 2. орооцолдуулах, холбогдуулах.

ВВЯ́ЗЫВАТЬСЯ оролцох, холбогдох.

ВГИБА́ТЬ нугалах, тахийлгах, хонхойлгох.

ВГЛУБЬ гүнд, гүнзгий, ёроол руу; **измерить озеро** ~ нуурын гүнзгийг хэмжих.

ВГЛЯДЕ́ТЬСЯ ажиглан харах, ширтэн үзэх, ажих.

ВГЛЯ́ДЫВАТЬСЯ ажиглан харах, ширтэн үзэх, ажих.

ВГОНЯ́ТЬ шаах, оруулах, чихэх.

ВДАВА́ТЬСЯ 1. гүн орох, гүнзгий нэвтрэх; 2. нарийвчлан, тодорхойлох; ~ **в подробности** нарийвчлан тодорхойлох.

ВДАВИ́ТЬ дарж оруулах, шургуулах; ~ **пробку в бутылку** лонхонд бөглөө дарж оруулах.

ВДАВИ́ТЬСЯ дарагдаж орох, чихэгдэх, хонхойх.

ВДА́ВЛИВАТЬСЯ дарагдаж орох, чихэгдэх, хонхойх.

ВДА́ЛБЛИВАТЬ улиглах, чүү *чамай ойлгуулах.*

ВДАЛЕКЕ́ алс, хол зайтай.

ВДАЛИ́ алс, хол зайтай.

ВДАЛЬ *алс, хол, холуур.*

ВДА́ТЬСЯ гүн орох, гүнзгий нэвтрэх.

ВДВИГА́ТЬ түлхэж оруулах, шургуулах.

ВДВИГА́ТЬСЯ түлхэгдэж орох, шургаж орох, хаагдах.

ВДВИ́НУТЬ түлхэж оруулах, шургуулах.

ВДВО́Е хувь илүү, хоёр дахин, нугалах; **заплатить** ~ хувь илүү төлөх, нугалж төлөх; **сложить** ~ нугалан эвхэх.

ВДВОЁМ хоёул, хоёулаа.

ВДВОЙНЕ́ давхар, хоёр дахин хувь илүү.

ВДЕВА́ТЬ 1. сүвлэх, нэвт гаргах; 2. дөрөөлөх, цүүлэх.

ВДЕВА́ТЬСЯ сүвлэх, оруулах; **нитка вдевается в иголку** зүүнд утас сүвлэж байна.

ВДЕ́ВЯТЕРО ес дахин.

ВДЕВЯТЕРО́М есүүл.

ВДЕ́ЛАТЬ шигтгэх.

ВДЕ́ЛЫВАТЬ шигтгэх.

ВДЁРГИВАТЬ угзран оруулах, сүвлэх, дөрлөх.

ВДЁРНУТЬ *угзран оруулах, сүвлэх, дөрлөх.*

ВДЕ́СЯТЕРО арав дахин.

ВДЕСЯТЕРО́М арвуул.

ВДЕТЬ 1. сүвлэх, нэвт гаргах; ~ **нитку в иголку** зүү сүвлэх; 2. дөрөөлөх, цүүлэх; ~ **замок в колечко** цүүлэх, цоожлох.

ВДОБА́ВОК дээрээс нь, бас л, үл барам.

ВДОВА́ бэлэвсэн эхнэр.

ВДОВЕ́ТЬ бэлэвсрэх.

ВДОВЕ́Ц бэлэвсэн эр, эхнэр нь нас барсан хүн.

ВДО́ВОЛЬ элбэг дэлбэг, ханатал, элбэг хүртээмжтэй; **у нас всего ~** манайд бүх юм элбэг дэлбэг байна.
ВДО́ВСТВО бэлэвсрэх.
ВДОГО́НКУ хойноос нь нэхэж; **побежать ~** хойноос нь нэхэж гүйх.
ВДОЛБИ́ТЬ улиглах, чүү чамай ойлгуулах, хүчээр цээжлүүлэх.
ВДОЛЬ дагуу, уртааш нь, ; улд.
ВДО́СТАЛЬ ханатал, цадтал.
ВДОХ амьсгаа авах, амьсгаалах.
ВДОХНОВЕ́НИЕ зориг орох, урамшил.
ВДОХНОВЕ́ННЫЙ бадрангуй, урамшсан, зориг бадарсан.
ВДОХНОВИ́ТЕЛЬ бадруулагч, урамшуулагч, өдөөгч.
ВДОХНОВИ́ТЬ зориг оруулах, урамшуулах, хөхүүлэх, өдөөх.
ВДОХНОВИ́ТЬСЯ зориг орох, урамших, өдөх.
ВДОХНОВЛЯ́ТЬ зориг оруулах, урамшуулах, хөхүүлэх, өдөөх.
ВДОХНОВЛЯ́ТЬСЯ зориг орох, урамших, өдөх.
ВДОХНУ́ТЬ 1. амьгаалах, дотогш амьсгаалах; 2. урамшуулах, зоригжуулах.
ВДРЕ́БЕЗГИ 1. бут, бяц, хэмх; **разбить ~** бут цохих; 2. шал; **~ пьяный** шал согтуу.
ВДРУГ 1. гэнэт, гэнэтхэн; **~ раздался звонок** гэнэт хонх дуугарав; 2. цөмөөрөө, нэгмөсөн; **все ~** цөм хамтаар, цөм нэг зэрэг.
ВДРЫЗГ няц,хэмх,шал.
ВДУВА́НИЕ үлээх, үлээжбүлхийлгэх.
ВДУВА́ТЬ үлээх, үлээжбүлхийлгэх.
ВДУ́МАТЬСЯ хянанбодох, бодох, хэрсүүлэх.
ВДУ́МЧИВОСТЬ хянанбодох, хэрсүү.
ВДУ́МЧИВЫЙ бодлогот, хянуур, хэрсүү.
ВДУ́МЫВАТЬСЯ хянанбодох, хэрсүүлэх.
ВДУ́НУТЬ, ВДУТЬ үлээх, үлээж оруулах.
ВДЫХА́НИЕ амьсгаалах, амьсгаа авах.
ВДЫХА́ТЕЛЬНЫЙ амьсгаалах, амьсгалын.
ВДЫХА́ТЬ амьсгаалах, амьсгаа авах.
ВЕГЕТЕРИА́НЕЦ ургамал идээтэй, мацагтан, цагаан хоолтон.
ВЕГЕТАРИА́НСК||ИЙ ургамал идээтний; **~ая пища** цагаан хоол.
ВЕГЕТЕРИА́НСТВО ургамал идээтний ёс, цагаан хоол хэрэглэх ёс.
ВЕГЕТАТИ́ВНЫЙ вегетатив, ургал, ургацын.
ВЕГЕТАЦИО́ННЫЙ ургах, ургацын; **~ период** ургах үе.
ВЕГЕТА́ЦИЯ ургалт, ургах үе.
ВЕ́ДАТЬ 1. мэдэх; 2. эрхлэх, захирах.
ВЕДЕ́НИЕ явуулах, эрхлэх, хөтлөх, удирдах; **~ бухгалтерских книг** нягтлан бодох, данс хөтлөх; **~ заседания** хурал удирдах; **~ дела** хэрэг хөтлөх, хэрэг явуулах.
ВЕ́ДЕНИ||Е мэдэл; **это не в моём ~и** энэ миний мэдлээр биш.
ВЕ́ДОМ||О без вашего ~а таны зөвшөөрөлгүй; **с ~а всех** олны зөвшөөрлөөр.
ВЕ́ДОМОСТЬ хүснэгт, бүртгэл, цэс.
ВЕ́ДОМСТВЕННЫЙ албан газрын, албаны.
ВЕ́ДОМСТВО албан газар, албан захиргаа.
ВЕ́ДОМЫЙ илэрхий,мэдээж.
ВЕДО́МЫЙ хөтлөгдсөн, түрэгдэх, дагалдах.
ВЕДР||О́ хувин, хөнөг, суулга; **дождь льёт как из ~а** бороо хувингаар асгах мэт орно, бороо шаагиж орно, аадар цутгах.
ВЕДУ́Щ||ИЙ 1. хөтлөгч, дагуулагч, удирдах; **~ самолёт** дагуулагч нисэх онгоц; 2. голлох, манлайлах; **~ая роль** манлайлах роль; 3. түрэх, татуурга; **~ая ось** түрэх тэнгэлэг.
ВЕ́ДЫ *(реми.)* бэд.
ВЕДЬ бишүү, шүү; **~ это правда!** энэ үнэн бишүү! **~ я же ему сказал!** би түүнд хэлсэн шүү! би түүнд эс хэллүү! **а ~ я знал это давно** би үүнийг хэдийн мэдсэн юм шүү дээ; **~ я не ребёнок** би хүүхэд биш шүү дээ.
ВЕ́ДЬМА ягчис, эм шулам, айсхий эм.
ВЕ́ДРО́ цэлмэг дулаан.
ВЕ́ЕР дэвүүр.
ВЕ́ЖЛИВОСТЬ эелдэг, эелдэг зөөлөн.
ВЕ́ЖЛИВЫЙ эелдэг, найрсаг.
ВЕЗДЕ́ хаяагүй, энд тэндгүй, газар сайгүй.
ВЕЗДЕСУ́ЩИЙ явахгүй газаргүй, юм бүрээс хожигддоггүй.
ВЕЗДЕХО́ДНЫЙ хаана ч явдаг, бартаач.
ВЕЗЁТ тебе ~ чиний аз дайрч; **мне не ~** миний аз харьжээ.
ВЕЗТИ́ тээх, тээж явах, зөөх, чирж явах, аваачих; **он вёз уголь** тэр нүүрс тээж явна; **~ вещи на дачу** юмаа зусланд аваачих.
ВЕ́ЙНИК *бот.* сорвоо; **~ наземный** явган сорвоо.
ВЕК 1. зуун, зуун жил, зууны үе; **двадцать первый ~** хорин нэгдүгээр зуун; **в пятом ~е** тавдугаар зууны үед; 2. үе; **каменный ~** чулуун зэвсгийн үе; **средние ~а** дундад зууны үе, дундад эртний үе; 3. нас; **на моём ~у** миний насанд; **весь свой ~** бүх насандаа; 4. үүрд, мөнх, их удах, зөндөө; **на ~и вечные** үүрд мөнх; **целый ~ мы не встречались** бид уулзаагүй болсоор их удлаа.
ВЕ́КИ аньсага, зовхи.
ВЕКОВЕ́ЧНЫЙ өнө үеийн, үүрдийн, мөнхийн.
ВЕКОВО́Й он удсан, эрт урьдын.
ВЕ́КСЕЛЬ вексель; **переводной ~ с оплатой по предъявлении** шаардахад төлдөг шилжүүлгийн вексель; **~ коммерческий** арилжааны вексель.
ВЕ́КТОР зүг чиг, уртын хэмжээ.
ВЕЛЕ́ТЬ 1. хийх, тушаах, зарлиг болох; 2. - уулах, - үүлэх, гэх; **~ прийти** ирүүлэх; **~ читать** уншуулах, унш гэх.
ВЕЛИКА́Н үлэмж биетэн, аварга амьтан.
ВЕЛИ́К||ИЙ их, агуу их, асар их; **~ие державы** асар их гүрнүүд; **~ князь** чин ван; *** от мала до ~а** их багагүй; **к ~ому моему счастью** миний их аз болоход.
ВЕЛИКОВА́ТЫЙ ихэвтэр, арай ихэдсэн, томдсон.
ВЕЛИКОВО́ЗРАСТНЫЙ нас хэтэрсэн, ахимаг насны, насаа идсэн.
ВЕЛИКОДЕРЖА́ВНЫЙ их гүрний, их үндэстний, дээрэлхэг.
ВЕЛИКОДУ́ШИЕ уудам сэтгэл, өршөөл.
ВЕЛИКОДУ́ШНИЧАТЬ дэндүү уучлах, уучлагчаан болох, хэтэрхий өршөөх.
ВЕЛИКОДУ́ШНЫЙ уужим санаатай, ариун сэтгэлтэй, өршөөлтэй.
ВЕЛИКОЛЕ́ПИЕ эрхэмсэг, тансаг, гойд сайхан.
ВЕЛИКОЛЕ́ПНЫЙ тансаг, эрхэм сайхан, гойд сайн.
ВЕЛИКОРУ́ССКИЙ их оросын.
ВЕЛИКОСВЕ́ТСКИЙ дээд язгууртны, ихэс ноёдын.
ВЕЛИЧА́ВЫЙ ихэмсэг, сүрлэг.
ВЕЛИЧА́ТЬ 1. алдар, алдраар нь нэрлэх; **как вас ~?** таны алдар хэн бэ; 2. ерөөх, цоллох.
ВЕЛИ́ЧЕСТВЕННЫЙ сүр жавхлантай, цогтой, сүрлэг.
ВЕЛИ́ЧЕСТВО өндөр дээд төрөлт, дээдийн гэгээн.
ВЕЛИ́ЧИ||Е сүр жавхлан, цог заль; **мания ~я** биеэ өргөмжлөх хийтэй, ихэмсэглэх өвчтэй.
ВЕЛИЧИН||А́ 1. хэмжээ, хэмжигдэхүүн, их бага, чинээ; **~ комнаты** тасалгааны хэмжээ; **~ою с горошину** буурцгийн чинээ; 2. их хүн, том хүн, нэртэй хүн; **литературная ~** утга зохиолын том хүн.
ВЕЛОДРО́М дугуйн уралдаан зохиох байгууламж.
ВЕЛОСИПЕ́Д унадаг дугуй; **трёхколёсный ~** гурван дугуйт.
ВЕЛОСИПЕДИ́СТ дугуй унадаг хүн, дугуйтай хүн, дугуйчин.
ВЕЛЬВЕ́Т тансран, тансар хилэн.

ВЕЛЬМО́ЖА амбан, ихэс.
ВЕЛЮ́Р велюр, үслэг цэмбэ.
ВЕ́Н||А вена, цус хураагч судас; **расширение ~** судас бүдүүрэх.
ВЕНГР унгар хүн, мажар хүн.
ВЕНГЕ́РКА 1. унгар эмэгтэй, мажар эмэгтэй; 2. мажар бүжиг.
ВЕНЕ́РА 1. цолмон, сүгар, баасан; 2. Алтан од.
ВЕНЕРИ́ЧЕСКИЙ өнгөний өвчний, арьс өнгөний.
ВЕНЕ́РКА *разг.* арьс өнгөний өвчин.
ВЕНЕРО́ЛОГ арьс өнгөний эмч.
ВЕНЕ́Ц титэм, цагираг, хүрээ; **~ шестерни** углаа араа.
ВЕ́НЗЕЛЬ нэрийн эвхмэл толгой үсэг.
ВЕ́НИК 1. шүүр, туужуу; 2. түмпэн толгойтой; * **прикинуться ~ом** тэнэг царайлах.
ВЕНО́ЗНЫЙ вена судасны, цус хураагч судасны.
ВЕНО́К цэцэг титэм, гөрсөн цэцэг.
ВЕ́НСКИЙ Вена хотын; * **~ стул** матмал сандал.
ВЕНТИЛИ́РОВАТЬ 1. сэнсээр салхи оруулах, сэнсээр агаар сэлбэх, салхилуулах; 2. *разг.*юм хум тодруулах.
ВЕ́НТИЛЬ эргүүлгэн хаалт, таглаа.
ВЕНТИЛЯ́ТОР агаар сэлбүүр, сэнс, салхивч.
ВЕНТИЛЯ́ЦИЯ агаар сэлгэгч, салхивчийн хэрэгсэл, агааржуулалт.
ВЕНЧА́ТЬ 1. титэм өмсгөх, титэмлэх; 2. ёсолж ураг болох; 3. амжилттай төгсгөх.
ВЕ́НЧИК цэцгийн туурцаг, дэлбэ, титэм.
ВЕ́НЧУРНЫЙ эрсдэл, эрсдэлтэй.
ВЕПРЬ бодон гахай.
ВЕ́РА 1. итгэл, итгэх, үнэмшил, найдлага; **~ в победу** ялалтад итгэх; 2. шүтлэг, шажин, сүжиг.
ВЕРА́НДА сэрүүн тавцан, жигүүрийн асар.
ВЕ́РБА бургаас, хонин бургас.
ВЕРБА́ЛЬНЫЙ амаар уламжилсан, бичгийн хуулбарын.
ВЕРБЛЮ́Д 1. тэмээ; **~ самец** буур; 2. хэнээд,тэнэг.
ВЕРБЛЮ́ДИЦА ингэ.
ВЕРБЛЮ́ДКА *бот.* хамхуул; **~ перекати-поле** бөөнөг хамхуул.
ВЕРБЛЮЖА́ТИНА тэмээний мах.
ВЕРБЛЮЖ||ИЙ тэмээний; **~ья колючка** *бот.*жантаг.
ВЕРБЛЮЖО́НОК ботго.
ВЕРБОВА́ТЬ элсүүлэх.
ВЕРБО́ВКА элсэлт, элсүүлэх.
ВЕРБО́ВОЧНЫЙ элсүүлэх, элсэлтийн.
ВЕРБО́ВЩИК элсүүлэгч.
ВЕРДИ́КТ шийдвэр; **судебный ~** шүүхийн шийдвэр, шийдвэр.
ВЕРЕБЕ́ЙНИК *бот.* тэрэм.
ВЕРЁВКА дээс, татлага, аргамж.
ВЕРЁВОЧКА шидмэс, оосор.
ВЕРЁВОЧНЫЙ дээсэн, шидмэсэн.
ВЕРЕНИ́ЦА цуваа, зэллэх; **~ уток** нугас зэллэн нисэх; * **~ мыслей** олон юм санагдах, олон санаа төрөх.
ВЕ́РЕСК хонин арц, даль.
ВЕРЕТЕНО́ 1. эрүүл, иг; 2. эргэдэг гол, тэнгэлэг.
ВЕРЗИ́ЛА *разг.* данхгар хүн, янхигар хүн.
ВЕРИ́ТЕЛЬНЫЙ итгэмжлэх; **верительная грамота** итгэмжлэх жуух.
ВЕ́РИТЬ итгэх; **~ на слово** үгэнд итгэх.
ВЕ́РИТЬСЯ итгэх, итгэгдэх, үнэмших; **не верится, что это правда** үүнийг үнэн гэж итгэмээргүй байна.
ВЕРМИШЕ́ЛЬ гоймон, нарийн гоймон.
ВЕРНЕ́Е 1. илүү зөв, бүр зөв; **это решение задачи ~** зорилгыг ингэж шийдвэрлэх нь илүү зөв; 2. нарийвчилбал, чухамдаа; **доклад или, ~, тезисы к докладу** илтгэл буюу чухамдаа илтгэлийн товчоо.
ВЕ́РНО 1. зөв, үнэн; 2. магад, нээрээ.
ВЕРНОПО́ДДАННЫЙ дуулгавартай, харъяат, шударга албат.
ВЕ́РНОСТЬ 1. үнэн, зөв; **~ перевода** зөв орчуулга; 2. үнэнч, шударга, чин бат; **~ своему слову** үгэндээ үнэнч, үгэндээ хүрдэг.
ВЕРНУ́ТЬ эргүүлэх, буцаах.
ВЕРНУ́ТЬСЯ буцах, эгэх, харих; **~ домой** гэртээ харих; **~ к вопросу** асуудалдаа буцаж орох.
ВЕ́РН||ЫЙ 1. зөв, зүйтэй; **~ое решение** зөв шийдвэр; **~ая мысль** зүйтэй санаа; 2. үнэнч шударга; **~ друг** үнэнч нөхөр,шударга найз; 3. найдвартай, бат; **~ая опора** найдвартай түшиг; 4. лав, магад, гарцаагүй; **~ проигрыш** гарцаагүй хожигдох.
ВЕ́РОВАНИЕ шүтлэг, сүсэглэл.
ВЕ́РОВАТЬ сүсэглэх, шүтэх.
ВЕРОИСПОВЕ́ДАНИЕ шажин шүтлэг.
ВЕРОЛО́МНЫЙ тангараг эвдэгч, итгэлийг эвдэх, урвагч.
ВЕРОЛО́МСТВО тангараг эвдэх, итгэлийг эвдэх, урвах.
ВЕРО́НИКА *бот.* ганд бадраа.
ВЕРОТЕРПИ́МОСТЬ аль ч шажныг хүлцэх.
ВЕРОУЧЕ́НИЕ шажны сургааль.
ВЕРОЯ́ТНО байх, байхаа, биз, бололтой; **в шесть часов я, ~, буду дома** зургаан цагт би гэртээ байна байх; **~, сегодня будет дождь** өнөөдөр бороо орох нь бололтой.
ВЕРОЯ́ТНОСТЬ 1. магадлал, магадгүйн чанар; **~ доверительная** үнэмшлийн магадлал; **~ расчётная** тооцооны магадлал; **~ условная** болзолт магадлал, томъёолсон магадлал; 2. магадгүй, байж болмоор, тийм бололтой.
ВЕРОЯ́ТНЫЙ магад, магадгүй, байж болмоор, үнэмшмээр.
ВЕ́РСИЯ хувилбар, өөр эх, өөр янз,ялгаа.
ВЕРСТА́ мод газар *(километр илүү газар)*, бээр.
ВЕРСТА́К дархны ширээ, вандан.
ВЕРСТА́ТЬ боох, өрсөн үсэг боох.
ВЁРСТКА үсэг боох, хуудаслах, боолт.
ВЕРТАНУ́ТЬ *разг.* луйвардах.
ВЕ́РТЕЛ шор.
ВЕРТЕ́П 1. хүүхэлдэй, наадах авдар; 2. орогнох газар.
ВЕРТЕ́ТЬ эргүүлэх, эргүүлдэх, өнхрүүлэх.
ВЕРТЕ́ТЬСЯ 1. эргэлдэх; **колесо вертится** дугуй эргэлдэж байна; 2. ороолдох; **~ под ногами** хөлөөр оролдох; 3. булзааруулах, бултах; **не вертись, говори правду** биттий булзааруул, үнэнээ хэл; * **~, как белка в колесе** ааг амьсгаагүй ажиллах.
ВЕРТИКА́ЛЬ 1. босоо, эгц, чанх дээшээ; 2. *разг.* эр хүний бэлэг эрхтэн.
ВЕРТИКА́ЛЬН||ЫЙ босоо, эгц; **~ая линия** босоо шугам; **~ая ось** босоо тэнхлэг.
ВЁРТКИЙ шаламгай, овлог.
ВЕРТЛУ́ЖН||ЫЙ ~ая впадина түнх.
ВЕРТЛЯ́ВЫЙ годгонуур, холборхой.
ВЕРТОПРА́Х дэгдэгнүүр, салхин хормойтой.
ВЕРТУ́НЬЯ сээтэгнүүр хүүхэн.
ВЕРТУ́ШКА 1. хүрд, сэнс, эргэлдүүр, нисдэг тэрэг; 2. *разг.* төрийн тусгай холбооны утас.
ВЕРТУХА́Й *разг.* цагдаа, замын цагдаа.
ВЕ́РУЮЩИЙ сүжигтэн, шажинд итгэдэг.
ВЕРФЬ усан онгоц хийх, засах газар.
ВЕРХ 1. орой, дээд тал; **~ горы** уулын орой; 2. өнгө, гадар; **где ~, где изнанка** өнгө дотор нь аль вэ; 3. дээд хязгаар, туйл; **~ счастья** жаргалын туйл; 4. манлай, охь; **он на ~у славы** тэр алдрын манлайд хүрлээ; * **взять ~** дийлэх.
ВЕРХ||ИЙ 1. төрийн эрх баригчид, толгойлогчид; 2. шингэн хоолой, цангинуур дуу; 3. өнгөцхөн, өнгө, дээгүүр; **скользить по ~ам** өнгөн дээгүүр гулгах;

ВЕ́РХН||ИЙ 1. дээд, дээрхи; **~ее веко** дээд зовхи; **~ этаж** дээд давхар; **~ моляр** дээд том араа; 2. гадуур; **~яя рубашка** гадуур цамц; 3. эхний, эх орчмын; **~ее течение реки** голын эхний урсгал.

ВЕРХО́ВНЫЙ дээд, ерөнхий; **~ совет** Дээд Зөвлөл; **~ главнокомандующий** ерөнхий жанжин; **~ святитель** богд гэгээн.

ВЕРХОВО́Д ахлагч, ах зах.

ВЕРХОВО́ДИТЬ толгойлох, зонхилох.

ВЕРХОВО́ДКА өнгөний ус *(шанд)*.

ВЕРХОВ||О́Й 1. унах, уналгын; **~ая лошадь** унах морь; 2. морьтой хүн; **послать ~ого** морьтой хүн илгээх.

ВЕРХО́ВЬ||Е эх; **с ~я** эхнээс; **~ Волги** Ижил мөрний эх.

ВЕРХОГЛЯ́Д хуумгай хүн, үүлгэр хүн.

ВЕ́РХОГЛЯ́ДНИЧАТЬ хуумгайдах.

ВЕ́РХОМ 1. дээгүүр, эхээр; 2. бялхтал, хальтал; **налить ~** хальтал хийх

ВЕРХО́М унах, унаатай; **ездить ~** унаатай явах..

ВЕРХУ́ШКА1. үзүүр, орой, толгой; **~ дерева** модны үзүүр; 2. толгойлогчид; **правящая ~** захирах толгойлогчид.

ВЕРЧЕ́НИЕ эргүүлэх, эргэлдүүлэх.

ВЕ́РША сүлжмэл гувчуур, гүр *(загас барих сагс)*.

ВЕРШИ́НА орой, оргил.

ВЕРШИ́ТЕЛЬ шийдвэрлэгч.

ВЕРШИ́ТЬ эрхлэх, шийдвэрлэх, гүйцэтгэх; **~ всеми делами** бүх хэргийг эрхлэх.

ВЕРШО́К цун, ямх *(4,4 сантиметр орчим)*.

ВЕС 1. жин; **удельный ~** өөрийн жин; **~ удельный** хувийн жин; **абсолютный ~** туйлын жин, үнэмлэхүй жин; **~ животных** амьтны жин; 2. нөлөөтэй, хүндтэй; **человек с ~ом** нөлөөтэй хүн, хүндтэй хүн; *** на ~ золота** алт шиг чухаг юм; **прибавить в ~е** мариалах.

ВЕСЕЛИ́ТЬ цэнгүүлэх, зугаацуулах, баясгах.

ВЕСЕЛИ́ТЬСЯ цэнгэх.

ВЕ́СЕЛО цэнгэлтэйгээр, цэнгэлдэж.

ВЕСЁЛОСТЬ зугаатай, наргиантай, цэнгэлтэй.

ВЕСЁЛЫЙ цэнгэлтэй, зугаатай.

ВЕСЕ́ЛЬЕ зугаа, цэнгэл, наргиан.

ВЕСЕЛЬЧА́К зугаатай хүн, алиа хүн.

ВЕСЕ́НН||ИЙ хаврын; **~ее половодье** хаврын шар усны үер; **~ее стойбище скота** хаваржаа.

ВЕ́СИ||ТЬ 1. татах, хүнд байх; **рыба ~т три килограмма** загас гурван килограмм хүнд байна; 2. жигнэх, дэнслэх.

ВЕ́СК||ИЙ 1. хүнд жинтэй, чамбай; **~ие товары** хүнд жинтэй таваар; 2. ноцтой, чансаатай, үнэмшмээр; **~ие слова** чансаатай үг.

ВЕСЛО́ сэлбүүр, сэлүүр, хаяур; **суши вёсла!** баларлаа, дууслаа.

ВЕСНА́ хавар; **~ жизни** аагтай залуу нас.

ВЕСНУ́ШКИ сэвх, бөрт, бүдэн.

ВЕСНУ́ШЧАТЫЙ сэвхтэй, бөрт.

ВЕСОВ||О́Й жингийн; **~ая гиря** жингийн туухай; **~ая категория** жингийн зэрэг.

ВЕСОВЩИ́К жигнэгч, чигнэгч, пүүлэгч.

ВЕСО́МОСТЬ жин чанар, чансаа.

ВЕСО́МЫЙ жинтэй, чансаатай.

ВЕСТИ́ 1. хөтлөх, дагуулах; **~ лошадь** морь хөтлөх; **~ книги** данс хөтлөх; 2. удирдах, жолоодох; **~ кружок** дугуйлан удирдах; 3. хийх, үйлдэх; **~ переговоры** хэлэлцээ хийх; 4. аваачих, очих, хүргэх; **эта дорога ведёт в лес** энэ зам ойд хүргэнэ; *** ~ переписку** захидлаар харилцах; **~ кочевой образ жизни** нүүж аж төрөх; **~ себя** биеэ авч явах; **~ своё начало** эх авах, үүсэж гарах, үүсгэлтэй.

ВЕСТИБУЛИ́Т вестибулит, тэнцвэрийн эрхтний өвчин, үрэвсэл.

ВЕСТИБЮ́ЛЬ үүдэн танхим, үүдний өрөө, үүдэвч.

ВЕ́СТНИК зарч, мэдээч.

ВЕСТОВО́Й 1. дохионы, мэдээлэх; 2. тахар, мэдээ хүргэгч, зарлага.

ВЕ́СТОЧКА зурвас мэдээ, сураг.

ВЕСТЬ мэдээ, сураг, чимээ; **без вести пропасть** сураггүй алга болох; **~ о победе** ялалтын мэдээ; **бог ~ кто** хэнийг чөтгөр бүү мэд.

ВЕСЫ́ чигнүүр, жинлүүр, пүү, дэнс; **десятичные ~** аравтын чигнүүр.

ВЕСЬ (ВСЯ, ВСЁ, ВСЕ) 1. бүх, бүхий, хамаг, даяар, хотол; **вся сумма** бүх дүн; **всеми силами** хамаг хүчээр; **вся Москва** Москва даяар; 2. бүгд, бүгдээр, цөм; **прочёл всё** цөмийг уншсан; **все приехали** бүгдээрээ ирсэн; 3. бүрмөсөн, бүр; **я ~ измучился** бид бүр ядарчихлаа; *** лучше всего** хамгийн дээр, алинаас нь ч дээр; **при всём том** тэгэхдээ бас; **от всего сердца** үнэн зүрхнээсээ; **всего понемногу** юм бүрээс яльгүй; **прежде всего** юуны өмнө; **всё равно** өөрцгүй, ялгаагүй, хамаагүй; **всё равно где** хаана ч яах вэ; **всё равно не дам** яасан ч өгөхгүй; **во ~ голос** өндөр дуугаар.

ВЕСЬМА́ маш, тун, их, үлэмж; **~ рад** их баярлав.

ВЕТВИ́СТЫЙ мөчирлөг, салаалаг.

ВЕТВИ́ТЬСЯ салаалах, мөчирлөх.

ВЕТВЬ 1. салаа, мөчир, найлзуур, гишүү; **~ шовная** заадасны салаа; **~ копытной кости** туурайн ясны салаа; 2. салбар анги.

ВЕ́ТЕР салхи, жавар; **мягкий ~** зөөлөн салхи; **холодный ~** хүйтэн салхи, жавар; **свежий ~** сэвэлзүүр салхи; **~ преобладающий** зонхилох салхи; *** держать нос по ветру** салхины аясыг дагах; **бросать слова на ~** хамаагүй бурах, үгэндээ эзэн болохгүй.

ВЕТЕРА́Н ахмад дайчин, хуучин зүтгэлтэн.

ВЕТЕРИНА́Р малын эмч.

ВЕТЕРИНА́РИЯ мал эмнэлгийн ухаан, мал эмнэлэг.

ВЕТЕРИНА́РН||ЫЙ мал эмнэлгийн, малын; **~ая дезинфекция** мал эмнэлгийн шавьж устгалт; **~о-санитарная экспертиза** мал эмнэлэг ариун цэврийн магадлан шинжилгээ; **~ые лечебницы** мал эмчлэх байр; **~ карантин** мал эмнэлгийн хорио цээр.

ВЕТЕРО́К бяцхан салхи, сэвшээ салхи.

ВЕ́ТКА 1. найлзуур, мөчир; 2. салаа, салбар; **железнодорожная ~** төмөр замын салаа.

ВЕТЛА́ өшөөс, туйван, цагаан уд.

ВЕ́ТО вето, хориг, хориглох; **право ~** хориглох эрх.

ВЕ́ТОШЬ 1. хагд; 2. хуучин хувцас, навтас; 3. түмпэн толгойтой.

ВЕ́ТРЕНИК дэгдэгнүүр, салхин хормойт.

ВЕ́ТРЕНИЦА *бот.* яргуйжин; **~ вильчатая** ацан яргуйжин.

ВЕ́ТРЕН||ЫЙ 1. салхитай; **сегодня ~ая погода** өнөөдөр салхитай байна; 2. хийсвэр, дэгдэгнүүр; **~ человек** хийсвэр хүн.

ВЕТРО́ВКА нимгэн хүрэм.

ВЕТРОЗАЩИ́ТА салхи хаах.

ВЕТРЯ́К салхин тээрэм, салхин хөдөлгүүр.

ВЕ́ТРЯН||ЫЙ салхин; **~ая мельница** салхин тээрэм; **~ая оспа** салхин цэцэг, чонын хөрвөш.

ВЕ́ТХИЙ 1. хуучин, өгөрсөн, тамтарсан; 2. өвгөрсөн, эрүү өвдгөө тулсан.

ВЕТХОЗАВЕ́ТНЫЙ эрт балрын, дивангарын үеийн.

ВЕ́ТХОСТЬ өмхрөх, өгөр, тамтаг, хүүрших.

ВЕТЧИНА́ гахайн шорвог мах.

ВЕТША́ТЬ хуучрах, өмхрөх, тамтрах.
ВЕ́Х||А 1. шавга, шав, шон; **ставить ~** шавга тавих; 2. чиглэл, шат; **смена вех** чиглэлийг солих; **основные ~и истории** түүхийн гол шатнууд.
ВЕ́ЧЕ хотынхны хуралдаан.
ВЕ́ЧЕР 1. үдэш, орой; **сегодня ~ом** энэ үдэш, энэ орой; 2. үдэшлэг; **~ воспоминаний** дурсгалын үдэш; **устроить литературный ~** утга зохиолын үдэшлэг, зохиох.
ВЕЧЕРЕ́ТЬ үдэш болох.
ВЕЧЕРИ́НКА үдшийн наадам, үдэшлэг.
ВЕЧЕРКО́М үдэш, орой; **я зайду ~** би үдэш очно.
ВЕЧЕ́РН||ИЙ үдшийн, оройн; **~яя школа** оройн сургууль.
ВЕЧЕ́РНИЦА *бот.* үдшийн нил.
ВЕ́ЧЕРОМ үдэш, орой; **поздно ~** үдэш орой.
ВЕ́ЧНО 1. мөнх, ашид, үүрд; 2. үргэлж, ямагт; **он ~ занят** тэр үргэлж завгүй байдаг.
ВЕЧНОЗЕЛЁНЫЙ мөнх ногоон.
ВЕ́ЧНОСТЬ мөнх, үүрд, өнө удаан; * **кануть в ~** бүр мартагдах, сураггүй алга болох.
ВЕ́ЧН||ЫЙ мөнх, үүрд, бүх насны; **~ огонь** мөнхийн гал; **~ая мерзлота** мөнх цэвдэг, олон жилийн цэвдэг чулуулаг; * **~ое перо** энгэрийн үзэг, бэхт үзэг; **заснуть ~ым сном** амь юүлэх.
ВЕ́ШАЛКА 1. өлгүүр, өлгөц; 2. өлгөх гогцоо, түдүүл.
ВЕ́ШАТЬ 1. өлгөх, дүүжлэх; 2. жигнэх, чигнэх; **~ голову** толгойгоо ганзагалах; **~ лапшу на уши** худлаа ярих.
ВЕ́ШАТЬСЯ 1. дүүжлэгдэх, боож үхэх; 2. чигнүүлэх, биеэ чигнэх; **~ на шею** салахаа болих, үлхээцэлдэх, хүзүү сээрээ холбох, аальгүйтэх.
ВЕ́ШНИЙ хаврын.
ВЕЩА́НИЕ нэвтрүүлэг, дамжуулга.
ВЕЩА́ТЬ 1. нэвтрүүлэх, дамжуулах; 2. зөгнөх, лүндэн буулгах.
ВЕЩДО́К *(вещественное доказательство)* эд мөрийн баримт.
ВЕЩЕВО́Й юмны, юм хийх; **~ мешок** юмны тулам, юм хийх шуудай.
ВЕЩЕ́СТВЕНН||ЫЙ бодитой, бодит, эд мөрийн; **~ое доказательство** эд мөрийн баримт.
ВЕЩЕСТВО́ эд, бодис, юм; **взрывчатое ~** тэсрэх бодис; **адсорбирующее ~** шингээх бодис; **~ белковое** уураг бодис; **~ дезодорирующее** үнэр дарах бодис; **жидкое ~** шингэн бодис; **~ межклеточное** эс хоорондын бодис; **ядерное ~** бөөмийн бодис.
ВЕ́ЩИЙ зөн билэгт, мэргэн.
ВЕЩИ́ЦА аар саар юм, юм.
ВЕЩЬ юм, юм хум, эд, хогшил; **сколько у вас вещей** таны юм хэдий вэ; **домашние вещи** гэрийн хогшил.
ВЕ́ЯЛКА тарианы хийсгүүр, шигшүүр машин.
ВЕ́ЯНИЕ 1. үлээх, салхилах; **~ ветра** салхи үлээх; 2. хийсгэх, шигших; 3. амьсгал орох; **~ весны** хаврын амьсгал орох; 4. амьсгал, чиглэл; **новое ~ в искусстве** урлагийн доторхи шинэ чиглэл.
ВЕ́ЯТЬ 1. тариа хийсгэх, цэвэрлэх; 2. үлээх, сэнгэнэх, салхилах; **ветер веет** салхи сэнгэнэж байна; 3. хийсэх, намирах; **веют знамёна** тугууд намирч байна; 4. амьсгалах, амьсгал орох; **веет весной** хаврын амьсгал орж байна.
ВЖИВА́ТЬСЯ дадах, эзэмших, гүнзгий танилцах;
ВЗАД гэдэргээ, сөөргөө, хойш; **~ и вперёд** хойш урагш, өөдөө сөөргөө; **ни ~, ни вперёд** хойш ч гүй, урагш ч гүй, цааш ч гүй, ааш ч гүй.
ВЗАИ́МНОС||ТЬ 1. харилцан, бие биедээ; 2. уггац, тосолт; **любить без ~ти** уггацгүй янаглах.
ВЗАИ́МН||ЫЙ харилцан, бие биедээ; **~ая любовь** харилцан дурлалцах.
ВЗАИМОДЕ́ЙСТВИЕ харилцан үйлдэх, харилцан ажиллах.
ВЗАИМОЗАВИ́СИМОСТЬ харилцан тохирох, бие биедээ дулдуйдах, харилцан шалтгаалах.
ВЗАИМОЗАЧЁТ харилцан тооцох; **прекращение обязательства по ~у** шаардлага бүхий үүргийг харилцан тооцож дуусгавар болгох.
ВЗАИМООТНОШЕ́НИ||Е харилцаа, хоорондын харилцаа; **нормальные ~я** хэвийн харилцаа.
ВЗАИМОПО́МОЩ||Ь харилцан туслалцах; **общество ~и** харилцан туслалцах нийгэмлэг.
ВЗАИМОПОНИМА́НИЕ харилцан ойлголцох, үгээ ололцох, учраа мэдэлцэх.
ВЗАЙМЫ́ зээл, зээлдэх, урьдчилгаа; **брать ~** зээл авах, зээлдэх; **давать ~** зээлдүүлэх, зээл өгөх.
ВЗАМЕ́Н оронд, төлөөнөө; **что вы дадите ~ этого** үүний оронд та юу өгөх вэ.
ВЗАПЕРТИ́ түгжээтэй, хаалттай, битүү.
ВЗА́ПУСКИ уралдаж, хөөцөлдөж; **бежать ~** уралдаж гүйх.
ВЗАСО́С озох; **целоваться ~** озож үнсэх.
ВЗАШЕ́Й түлхэх, нудрах; **прогнать ~** нударч хөөх.
ВЗБАЛАМУ́ТИТЬ үймүүлэх, балмадлах, булингартуулах.
ВЗБА́ЛМОШНЫЙ овилгогүй.
ВЗБА́ЛТЫВАТЬ зайлах, бүлэх, хутгах.
ВЗБЕГА́ТЬ дээш гүйх, гүйж авирах.
ВЗБЕЛЕНИ́ТЬСЯ уур хилэн буцлах, уур унтуу буцлах.
ВЗБЕСИ́ТЬ уурыг хүргэх, ганируулах.
ВЗБЕСИ́ТЬСЯ 1. уур хүрэх, хилэгнэх; 2. хийрхэх, галзуурах.
ВЗБИВА́ТЬ 1. бүлэх, хутгах, хөөсрүүлэх; 2. гөвөх, сэвсийлгэх.
ВЗБИРА́ТЬСЯ авирч гарах.
ВЗБОЛТА́ТЬ зайлах, бүлэх, хутгах.
ВЗБРЕСТИ́ 1. авирах, мацаж гарах; **~ на гору** ууланд авирч гарах; 2. орох, санагдах; **~ в голову** санаанд орох.
ВЗБУДОРА́ЖИВАТЬ бужигнуулах, үймүүлэх, хөл болгох.
ВЗБУНТОВА́ТЬ үймүүлэх, хөдөлгөх.
ВЗБУНТОВА́ТЬСЯ үймэх, хөдлөх.
ВЗБУ́ЧК||А загнах, нанчих, хашраах; **давать ~у** загнах.
ВЗВА́ЛИВАТЬ 1. үүрэх, ачих; 2. тохох, түлхэх.
ВЗВАЛИ́ТЬ 1. үүрэх, ачих; **~ мешок на спину** шуудай үүрэх; 2. тохох, түлхэх; **~ вину на другого** гэмээ бусдад тохох.
ВЗВЕ́СИТЬ 1. чигнэх, дэнслэх; **~ багаж** ачаа чигнэх; 2. эрэгцүүлж бодох, харьцуулж бодох; **~ все за и против** болох болохгүй бүгдийг харьцуулж бодох.
ВЗВЕ́СИТЬСЯ биеэ чигнэх.
ВЗВЕСТИ́ *1. өргөх, татах; **~ курок** гох татах; 2. оногдуулах, тохох; **~ обвинение** зэмлэл оногдуулах, өө сэв эрэх.
ВЗВЕ́ШИВАНИЕ 1. чигнэх; **контрольное ~** магадлан чигнэх; 2. тэнсэн бодох, эргэцүүлэн бодох.
ВЗВИВА́ТЬСЯ дэгдэх, дэгдэн нисэх, хуйлран дэгдэх.
ВЗВИ́ЗГНУТЬ чарлах, гангинах.
ВЗВИНТИ́ТЬ 1. дэндүүлэх, дэвэргэх; **~ цены** үнийг дэвэргэх; 2. шавхан дайчлах, чармайх.
ВЗВИ́НЧИВАТЬ 1. дэндүүлэх, дэвэргэх; 2. шавхан дайчлах, чармайх.
ВЗВОД 1. цэргийн салаа; 2. сөхөх, татах, сойх; **при ~е курка** чавх татмагц, гох сойх үед; 3. сэтгэл санааны хувьд тогтворгүй байх; * **быть на ~е** нервтэх.
ВЗВОДИ́ТЬ 1. ял тохох; 2. чавх татах.
ВЗВО́ДНЫЙ 1. салааны; 2. салааны дарга.
ВЗВОЛНО́ВАННЫЙ 1. долгилсон; 2. мэгдсэн, сандарсан, сэтгэл хөдөлсөн.
ВЗВОЛНОВА́ТЬ 1. долгилуулах; 2. сэтгэл хөдөлгөх, санаа зовоох.

ВЗВОЛНОВА́ТЬСЯ 1. долгилох; 2. сандрах, сэтгэл зовох.
ВЗВЫТЬ улих, гинших.
ВЗГЛЯД 1. харц, харах, үзэх; **суровый ~** ширүүн харц; **с первого ~а** эхлээд үзэхэд, харангуут, анхны харцаар; **бросить ~** хальт харах; 2. санал, ойлголт, бодох; **высказать свой ~** саналаа хэлэх; **научный ~** шинжлэх ухааны ойлгоц; **у меня другой ~** би өөрөөр бодож байна; **на мой ~** миний бодоход.
ВЗГЛЯ́ДЫВАТЬ харах, үзэх.
ВЗГЛЯН||У́ТЬ харах, хальт харах, үзэх, хальт үзчих; **~и сюда** наашаа хар.
ВЗГО́РЬЕ довцог, сэрвэн.
ВЗГРЕТЬ 1. зандрах, донгодох; 2. тонших, дэлдэх.
ВЗГРОМОЖДА́ТЬ овоолох, овооруулах.
ВЗГРОМОЖДА́ТЬСЯ овоололдох, оворолдох, мацаж авирах.
ВЗГРУСТНУ́||ТЬСЯ гуних, уйдах; **мне ~лось** би уйдаж байна.
ВЗДВА́ИВАТЬ давхар эгнэх, хоёр эгнээ болох.
ВЗДЁРГИВАТЬ 1. өргөх, дээш нь татах; 2. шантайх, агсах;
ВЗДЁРНУТЬ ~ нос хамраа шантайлгах, их зантай болох.
ВЗДОР дэмий балай; **молоть ~** дэмий балай чалчих, шаан паан гэх.
ВЗДО́РИТЬ тар түр хийх, үг хаялцах, муудалцах.
ВЗДО́РНЫЙ 1. дэмий, балай; 2. яншаа, хэрүүлч.
ВЗДОРОЖА́НИЕ үнэ нэмэгдэх, үнэтэй болох.
ВЗДОРОЖА́ТЬ үнэ нэмэгдэх, үнэтэй болох.
ВЗДОХ гүнзгий амьсгалах, сүүрс алдах, санаа алдах; **испустить последний ~** амьсгал тасрах.
ВЗДОХНУ́ТЬ амьсгаа авах, амьсгаалах; **~ свободно** чөлөөтэй амьсгаалах.
ВЗДРА́ГИВАТЬ 1. сочих, чацвалзах, татвалзах; 2. *разг.* архи уух.
ВЗДРЕМНУ́ТЬ үүрэглэх, дуг хийх.
ВЗДУВА́ТЬ 1. үлээх, хийсгэх; 2. хавдах, *сэлхийх*; 3. даврууллах, гаарууллах.
ВЗДУ́МАТЬ санаанд орох, гэнэт санах.
ВЗДУ́МА||ТЬСЯ санаа төрөх, санаанд орох; **что тебе ~лось?** юу санаанд *чинь оров*?
ВЗДУ́ТЫЙ хий дүүрсэн, ёлхойсон.
ВЗДУ||ТЬ 1. үлээх, хийсгэх; **ветер ~л песок** салхи элс хийсгэв; 2. хавдах, сэлхийх; **у меня ~ло щёку** *миний* хацар хавдлаа; 3. даврууллах, гаарууллах, ахдуулах; **~ цены** үнэ даврууллах.
ВЗДУ́ТЬСЯ 1. хавдах, хөөх, булцайх, овойх; **почки на деревьях вздулись** модны найлзуур булцайв; 2. даврах, хэтрэх; *** река вздулась** гол үерлэв.
ВЗДЫБИТЬ цоройлгох, цовхруулах.
ВЗДЫМА́ТЬ өргөх, бургиулах; **~ пыль** тоос бургиулах.
ВЗДЫХА́ТЬ 1. амьсгаа авах; 2. шүүрс алдах, санаа алдах, санаашрах.
ВЗИМА́НИЕ хураах, татах; **~ налогов** татвар хураах.
ВЗИМА́ТЬ хураах, төлүүлэх, татах, авах; **~ штраф** торгууль төлүүлэх.
ВЗИРА||ТЬ харах, үзэх, ширтэх; **критиковать, не ~я на лица** нүүр харгалзахгүй шүүмжлэх; *** не ~я ни на что** яалаа ч гэсэн; **не ~я на это** тэглээ ч гэсэн.
ВЗЛА́МЫВАТЬ эвдэх, хэмхчих.
ВЗЛЕЗА́ТЬ авирах, асах; **~ на дерево** мод өөд авирах.
ВЗЛЕЛЕ́ЯТЬ 1. торниулах, энхрийлэх; 2. - саар явах, - сээр явах; **~ надежду** найдсаар явах.
ВЗЛЁТ нисэх, дэгдэх, хөөрөх.
ВЗЛЕТА́ТЬ нисэх, хийсэх, харайх; *** ~ на воздух** тэс үсрэх.
ВЗЛОМ эвдэх, хамхлах; **кража со ~ом** эвдэж хулгайлах.
ВЗЛОМА́ТЬ эвдэх, хамхлах; **~ дверь** хаалга эвдэх.
ВЗЛО́МЩИК эвдэж хулгайлагч.
ВЗЛОХМА́ТИТЬ өрвийлгөх, сэгсийлгэх.
ВЗЛОХМА́ТИТЬСЯ өрвийх, сэгсийх.
ВЗЛОХМА́ЧЕННЫЙ өрвийсөн, сэгсийсэн.
ВЗМАХ дэвэх, самрах, далайх.
ВЗМА́ХИВАТЬ дэвэх, далайх, даллах.
ВЗМЁТ атар хагалах.
ВЗМЕТА́ТЬ 1. хийсгэх; 2. дэвэх, далайсхийх.
ВЗМЕТНУ́ТЬСЯ дээш үсрэх, зурсхийх.
ВЗМОЛИ́ТЬСЯ гуйж гувших, мөргөн гуйх.
ВЗМО́РЬЕ далайн хаяа, далайн хөвөө.
ВЗМЫВА́ТЬ хөврөн нисэх, дэгдэн нисэх.
ВЗМЫЛЕННЫЙ 1. хөөсөрсөн; 2. хөлсөө гоожуулсан.
ВЗМЫ́ЛИТЬ 1. хөөсрүүлэх; 2. хөлөргөх; **~ коня** морио хөлөргөх.
ВЗМЫТЬ хөврөн нисэх, дэгдэн нисэх.
ВЗНОС татвар, төлбөр; **членский ~** гишүүний татвар; **~ квартирной платы** байрын хөлс төлөх.
ВЗНУЗДА́ТЬ хазаарлах.
ВЗОБРА́ТЬСЯ авирч гарах, мацаж авирах.
ВЗОЙТИ́ 1. гарах, дээр гарах; **~ на трибуну** индэр дээр гарах; 2. гарах, мандах; **солнце взошло** нар мандав; 3. ургах, булталх; **пшеница хорошо взошла** буудай сайн ургалаа.
ВЗОР харц, анхаарал; **задумчивый ~** санааширсан харц; **~ы всей публики** олон нийтийн анхаарал; *** вперить ~** ширтэх, гөлийх.
ВЗОРВА́||ТЬ 1. тэслэх, дэлбэлэх; 2. цухалдуулах, уур их хүргэх; **его слова ~ли меня** түүний үг миний уурыг хүргэв.
ВЗОРВА́ТЬСЯ тэсрэх, дэлбэрэх.
ВЗРАСТИ́ТЬ 1. ургуулах; 2. бойжуулах, торниулах.
ВЗРЕВЕ́ТЬ чарлах, бархирах.
ВЗРЕ́ЗАТЬ хага зүсэх, тас хэрчих.
ВЗРО́СЛ||ЫЙ насанд хүрсэн, том, цээнд хүрсэн, өөлий; **~ человек** насанд хүрсэн хүн; **~ые и дети** томчууд ба багачууд.
ВЗРЫВ дэлбэрэх, тэсэлгээ, тэсрэх; *** ~ смеха** инээд алдах; **~ аплодисментов** нижигнэтэл алга таших; **~ на макаронной фабрике** босоо, замбараагүй үгтэй байх.
ВЗРЫВА́ТЬ 1. дэлбэлэх, тэслэх; 2. ухах, малтах.
ВЗРЫВА́ТЬСЯ дэлбэрэх, тэсрэх.
ВЗРЫВН||О́Й дэлбэрэх, тэслэх, тэсрэлтийн; **~ая волна** тэсрэлтийн долгио; **взрывные работы** тэсэлгээний ажил.
ВЗРЫВЧАТ||ЫЙ тэсрэмтгий, дэлбэрэх, тэсрэх; **~ые вещества** тэсрэх эд.
ВЗРЫТЬ ухах, малтах, онгилох.
ВЗРЫХЛИ́ТЬ хөвсийлгөх, сийчих, зөөлрүүлэх; **~ почву** хөрс сийчих.
ВЗЪЕРЕПЕ́НИТЬСЯ адрах, шазрах.
ВЗЪЕРО́ШИТЬ сэгсийлгэх, өрвийлгөх.
ВЗЪЕРО́ШИТЬСЯ сэгсийх, өрвийх.
ВЗЪЕ́СТЬСЯ занах, зүхэх, зэмлэх.
ВЗЫВА́ТЬ дуудах, гуйж хүсэх.
ВЗЫСКА́НИЕ 1. шийтгэл, зэмлэл, цээрлэл үзүүлэх; **дисциплинарное ~** сахилга батын зэмлэл; 2. албадан төлүүлэх, нэхэлт.
ВЗЫСКА́ТЕЛЬНЫЙ чанга, шаардлагатай.
ВЗЫСКА́ТЬ, 1. хураах, нэхэж авах, төлүүлэх; **~ налоги** татвар хураах; **~ недоимки** дутууг нэхэж авах; 2. гэсгээх, цээрлүүлэх, шийтгэх; *** не взыщите** өршөөж хайрла.
ВЗЯ́ТИ||Е 1. олзлох; **~ в плен** олзлон авах; 2. эзлэн авах; **при ~и крепости** хэрмийг эзлэн авахад; 3. авах; **~ пробы** сорьц авах.
ВЗЯ́ТК||А 1. хээл, хахууль, идэш, авлига; 2. идэх, цохих; **остался без ~ок** нэг ч идэлгүй хоцорлоо *(хөзрөөр тоглоход)*.
ВЗЯ́ТОЧНИК авлигач, хахууль авагч.

ВЗЯ́ТОЧНИЧЕСТВО хээл хахууль авах явдал.

ВЗЯТЬ 1. авах; ~ **взаймы** зээл авах; 2. барих; ~ **за руку** гараас барих; 3. давах, дийлэх, ялах; ~ **препятствие** саадыг давах; ~ **под стражу** хорих; **возьми и скажи** заа, хэлж орхи; ~ **на мушку** буу тулгах; ~ **страх** айдас хүрэх; ~ **в оборот** ажиллуулах, хэрэглэх; ~ **слово** хурал дээр үг хэлэх.

ВЗЯ́ТЬСЯ 1. барих, барилцах; 2. эхлэх, орох; ~ **за работу** ажилдаа орох; 3. бий болох, олох; **откуда у тебя взялась эта книга?** чи энэ номыг хаанаас олов? 4. авах, болох, гэх; ~ **написать статью** үгүүлэл бичих гэх; * **откуда ни возьмись** хаанаас ирснийг бүү мэд.

ВИАДУ́К гүүрэг, дам гүүр.

ВИБРА́ТОР 1. цацаргуур; 2. чичиргүүр; 3. доргилуур.

ВИБРА́ЦИЯ чичрэх, чичигнэх, доргилох, долгион.

ВИБРИ́РОВАТЬ чичрэх, чичигнэх, доргилох.

ВИВА́РИЙ амьтны жүчээ, амьтан агуулах газар.

ВИГВА́М Хойт Америкийн индианчуудын сууц, урц, байшин сав, орох орон.

ВИД I 1. байдал, дүр, хэлбэр, янз; **внешний** ~ гаднах байдал; **потерять** ~ янзаа алдах; 2. харах, харагдах, үзэгдэх, үзэмж; **самолёт скрылся из** ~**у** нисэх онгоц харагдахаа болилоо; 3. шиг, мэт; **камень в** ~**е яйца** өндөг шиг чулуу; 4. анхаарах, хараандаа авах, мартахгүй, бодох, мэдэх;**иметь в** ~**у** анхааралдаа авч байх; 5. санаатай байх, хэлэх; **кого имеете в** ~**у?** хэнийг та хэлж байна? * **под** ~**ом друга** найзын нэрийдлээр; **для** ~**а** үзэмжийн төдий, ёсын төдий; **видавшие** ~**ы** хал үзсэн, догь.

ВИД II 1. зүйл, төрөл; **дерево — ~ растения** мод бол нэг зүйл ургамал; 2. байдал; **совершенный** ~ **глагола** төгс байдалт үйл үг; **несовершенный** ~ **глагола** төгс бус байдалт үйл үг.

ВИДА́||ТЬ I 1. харах, үзэх; 2. харагдах, үзэгдэх; ~**л?** харав уу? **поезда не** ~ галт тэрэгхарагдахгүй байна.

ВИДА́ТЬ II 1. байх бололтой, шиг байх; **он,** ~**, дома** тэр гэртээ байгаа байх.

ВИДЕ́НИЕ 1. үзэгдэл, харагдах, хараа; **ясное** ~ **предметов** юм тодорхой харагдах; 2. хий үзэгдэл, сүүдэгнэх.

ВИ́ДЕО дүрс бичлэгийн.

ВИДЕОЗА́ПИСЬ дүрс бичлэг.

ВИДЕОКА́МЕРА дүрс бичлэгийн камер, видеокамер.

ВИДЕОКАССЕ́ТА хуурцаг.

ВИДЕОМАГНИТОФО́Н видеомагнитофон, приставк.

ВИДЕОТЕЛЕФО́Н дүрс дамжуулагчтай утас.

ВИ́ДЕ||ТЬ 1. харах, үзэх; **слепые не видят** сохор хүн юм хардаггүй; 2. уулзах, учрах, дайралдах; **рад вас** ~ тантай уулзсандаа баярлалаа; 3. мэдэх, ойлгох; **вижу свою ошибку** алдаагаа мэдлээ; **вижу, что он прав** түүний зөвийг ойлголоо; **только и** ~**л** хальт хараад алдсан; **он, видите ли, много читает** тэр ч нээрээ их уншдаг хүн; **видит око, да зуб неймёт** харахад ойрхон ч хазахад хол, санаа байвч сачий хүрэхгүй.

ВИ́ДЕТЬСЯ учрах, уулзах.

ВИ́ДИМО бололтой, биз, байх, бараглахад; **он,** ~**, задержится ещё на час** тэр дахиад нэг цаг саатах нь бололтой.

ВИ́ДИМО-НЕВИ́ДИМО нүд алдам, учир нажиргүй олон.

ВИ́ДИМОСТЬ 1. үзэгдэх, бараа, харагдах; **в ясный день** ~ **лучше** тунгалаг өдөр үзэгдэх нь сайн; 2. үзэгдэхийн төдий, нүд хуурах, хуурмаг; **одна** ~ нүд хуурах төдий.

ВИ́ДИМ||ЫЙ 1. харагдах, үзэгдэх; ~ **мир** үзэгдэх ертөнц; 2. илэрхий, үзэгдэхүйц; **для этого нет никакой** ~**ой причины** ингэнэ гэхэд ямар ч үзэгдэхүйц шалтгаан байхгүй; 3. хуурмаг, өнгөцхөн, үзэгдлийн төдий; **этот успех только** ~ энэ амжилт нь үзэгдлийн төдий юм.

ВИДНЕ́ТЬСЯ харагдах, үзэгдэх, сүүмэлзэх; **вдали виднелись горы** нүдний үзүүрт уул сүүмэлзэж байв.

ВИ́ДНО 1. харагдах, үзэгдэх; **ни зги не** ~ бүр юу ч харагдахгүй байна; **из этого** ~ үүнээс үзэхэд; 2. бололтой, юм шиг; ~**, что ты устал** чи ядарсан бололтой.

ВИ́ДН||ЫЙ 1. ил, үзэгдэх, харагдах; **на** ~**ом месте** ил газарт; 2. чухал, томоохон, нэртэй; **занимать** ~ **пост** чухал тушаалд томилогдох; ~ **учёный** нэртэй эрдэмтэн; 3. биелэг, том; ~ **мужчина** том эр.

ВИДОИЗМЕНЕ́НИЕ хувирах, ондооших, өөрчлөгдөх.

ВИДОИЗМЕНИ́ТЬ хувиргах, ондоо болгох, өөрчлөх.

ВИДОИЗМЕНИ́ТЬСЯ хувирах, ондооших, өөрчлөгдөх.

ВИДОИСКА́ТЕЛЬ хараа, шагайвар.

ВИ́ДЫВАТЬ харсаар байх, үзсээр байх.

ВИ́ЗА виз, цохдол, хил нэвтрэх зөвшөөрөл.

ВИЗГ чарлах, орилох.

ВИЗГЛИ́ВЫЙ чарладаг, орилдог, чарлаа.

ВИЗЖА́ТЬ гангинах, чарлах.

ВИЗИ́РОВАТЬ 1. виз олгох; 2. хараа чиглүүлэх, шагайх.

ВИЗИ́РЬ их сайд, чинсан.

ВИЗИ́Т уулзах, уулзалт хийх, золгох.

ВИЗИ́ТКА нэрийн хуудас.

ВИЗИ́ТН||ЫЙ уулзалтын, золголтын, нэрийн; ~**ая карточка** нэрийн хуудас.

ВИЗУА́ЛЬН||ЫЙ ~**ое наблюдение** нүдээр ажиглах; ~**ое обследование** харж судлах, нүдэн баримжаагаар судлах; ~ **способ** нүдээр баримжаалах арга.

ВИ́КА *бот.* гиш өвс, хүсий.

ВИКТОРИ́НА асуултын наадам.

ВИ́ЛКА сэрээ, ац.

ВИ́ЛЛА сэрүүн лавран, сэрүүн ордон.

ВИЛО́К монцгор байцай.

ВИЛЬНУ́ТЬ шарвах, бултах.

ВИЛЯ́||ТЬ 1. шарвах; ~ **хвостом** сүүлээ шарвах; 2. бултах; **не** ~**й, а прямо говори** бултаглүй шууд хэл.

ВИН||А́ ял, гэм, осол, алдал; **вменять в** ~**у** ял тулгах, буруушаах; **сваливать** ~**у на других** гэмээ бусдад тохох; **не по моей** ~**е** миний буруугаас болоогүй.

ВИНЕГРЕ́Т 1. холимцог, ногоотой хярамцаг; 2. холио бантан.

ВИНИ́Л винил.

ВИНИ́ТЕЛЬНЫЙ ПАДЕ́Ж заахын тийн ялгал.

ВИНИ́ТЬ буруушаах, буруутгах, зэмлэх.

ВИНИ́ТЬСЯ буруугаа хүлээх, гэмших.

ВИ́НН||ЫЙ архины, дарсны; ~ **погреб** дарсны зоорь; * ~ **камень** 1. дарсны чулуу, дарсны тунадас; 2. шүдний хөгц; ~**ая ягода** инжир.

ВИНО́ дарс, сархад; **виноградное** ~ үзмийн дарс; **белое** ~ цагаан дарс.

ВИНОВА́Т||ЫЙ 1. буруу, буруутай; **он не** ~ түүний буруу биш; 2. гэмших, буруугаа мэдэх; ~ **вид** гэмшсэн байдалтай; * ~**!** өршөө!; **без вины** ~ гэмгүй мөртлөө зэмтэй.

ВИНО́ВНИК 1. гэмт этгээд; 2. өдүүлэгч, үүсгэгч; ~ **торжества** хуримын эзэн, баярын шалтгаан бологч.

ВИНО́ВНОС||ТЬ буруу, буруутай, зэмтэй; ~ **его установлена** түүний буруутай нь нотлогдсон юм; **степень** ~**ти** хэр зэрэг буруутай нь.

ВИНО́ВН||ЫЙ буруутай, буруут, гэмт этгээд, зэмт хүн; **чувствовать себя** ~**ым** буруугаа мэдэх.

ВИНОГРА́Д үзэм, усан үзэм.

ВИНОГРА́ДАРЬ үзэмчин.

ВИНОГРА́ДНИК үзмийн тариалан.

ВИНОГРА́ДН||ЫЙ үзмийн; ~**ая лоза** үзмийн залаа.

ВИНОДЕ́Л дарсч, сархад нэрэгч.
ВИНОКУ́Р архи спирт нэрэгч.
ВИНОКУРЕ́НИЕ архи нэрэх, спирт үйлдэх.
ВИНОКУ́РЕННЫЙ архи нэрэх.
ВИНТ 1. шүрэв, шураг, эрэг; 2. сэнс.
ВИ́НТИК жижиг шүрэв, эрэгтэй хадаас; **у него ~а не хватает** ухаанд нь согог оржээ.
ВИНТИ́ТЬ эрэгдэх, шүрэвдэх.
ВИНТО́ВКА винтоов буу.
ВИНТОВ||О́Й 1. шураг,эрэгтэй, эргийн шүрэвтэй, шүрвийн; **~ая шляпка** шүрвийн тав; 2. мушгиа, эргүүлгэн; **~ая лестница** эргүүлгэн шат.
ВИНТО́ВОЧНЫЙ винтоов буюны.
ВИНТООБРА́ЗНЫЙ эрэг шиг мушгиа.
ВИНЬЕ́ТКА бирга, номын чимэг.
ВИОЛОНЧЕ́ЛЬ эхил хуур, хийл хуур, морин хийл.
ВИРА́Ж 1. тодруулга зай; 2. ташуу эргэлт, хэлтийж эргэх.
ВИРТУО́З 1. дадамгай жүжигчин, гарамгай жүжигчин; 2. мэргэжсэн ажилтан.
ВИРТУО́ЗНЫЙ дадамгай мэргэжсэн.
ВИ́РУС, вирус, хоруу *(халдварт өвчний нян)*.
ВИ́СЕЛИЦА цаазын дүүжлүүр.
ВИСЕ́ТЬ 1. өлгөөтэй байх, дүүжлээтэй байх, зүүлттэй байх, унжих; **картина висит** зураг өлгөөтэй байна; **лампа висит над столом** ламп ширээн дээр унжиж байна; 2. элбэгдэх, хэлхийх; **платье висит на ней** тэрлэг нь элбэгдэж байна; 3. өнгийх; **скала висит над дорогой** зам дээгүүр хад өнгийж байна; 4. тусах, учрах, тулгарах; **над ними висит опасность** тэдэнд аюул учрах гэж байна; *** ~ на волоске** дээсэн дөрөөтэй; **~ в воздухе** тэнгэрт хөвөх, яаж ч мэдэхээр; **висит на шее** тээр болох.
ВИСКО́ЗА 1. вискоз, зуурмаг; 2. дууриамал торго, торгонцор.
ВИСЛОУ́ХИЙ дэлдэн чихтэй, дэлдэн.
ВИ́СМУТ висмут, ягаанжин.
ВИ́СНУТЬ унжих, орооцолдох.
ВИСО́К чамархай, санчиг.
ВИСОКО́СНЫЙ ~ год өндөр жил *(хоёрдугаар сар нь хорин есөн хоногтой)*.
ВИСО́ЧН||ЫЙ чамархайн, санчгийн; **~ая доля** чамархайн хэсэг; **~ая кость** чамархайн яс.
ВИСЮ́ЛЬКА молцог, унжлага.
ВИСЯ́ЧИЙ өлгөх, өлгүүр, дүүжин; **~ замок** өлгүүр цоож; **~ мост** дүүжин гүүр.
ВИТАЛИ́ЗМ амьдралын ёс.
ВИТАМИ́Н аминдэм *(амьдралын чухал бодис)*.
ВИТАМИ́НН||ЫЙ аминдэмийн; **~ая недостаточность** витамины дутагдал; **~ые корма** витаминт тэжээл.
ВИТА́ТЬ хөвөлзөх, санаархах; **~ в облаках** санашгүй юманд санаархах, хоосон бодолд автагдах.
ВИТИЕВА́ТО гоёмсоглож, хөвөлдүүлэн, эздрэнгэ.
ВИТИЕВА́ТЫЙ гоёмсоглон, орооцолдсон, хөвөлдсөн; **~ стиль** хөвөлдсөн найруулга.
ВИТ||О́Й мушгимал, томсон, эрчилсэн; **~ая колонна** мушгимал багана.
ВИТО́К эргүүлэг, мушгирал, эргэц.
ВИТРИ́НА үзмэрийн цонх, дэлгэц, дэлгээс.
ВИТЬ 1. томох, гөрөх; **~ верёвку** дээс томох; 2. засах, хийх; **~ гнездо** үүр засах.
ВИ́ТЬСЯ 1. буржийх; **волосы вьются** үс буржийна; 2. хуйлрах, мушгирах, эргэлдэх; **пыль вьётся** тоос хуйларч байна.
ВИ́ТЯЗЬ баатар, хөлөг баатар.
ВИХЛЯ́ТЬ майжигнах, яйжигнах.
ВИХО́Р хөхөл, өрвөлгө, өрвийсэн үс.
ВИ́ХРЕМ хуйлран, мушгиран.
ВИХРЬ *хуй салхи, шуурга*.
ВИ́ЦЕ- ... дэд; **~президент** дэд ерөнхийлөгч.
ВИЧ *(вирус иммунодефицита человека)* дархлал хомсдолын нян.
ВИШНЁВЫЙ интоорын.
ВИ́ШНЯ *интоор*.
ВИШЬ! хараач гэм! ээ! **~ ты какой!** ээ чи ийм бий.
ВКА́ПЫВАНИЕ зоох.
ВКА́ПЫВАТЬ зоох, суулгах.
ВКАТИ́ТЬ өнхрүүлэн оруулах; **~ бочку в погреб** торхыг зооръ өнхрүүлэн оруулах.
ВКАТИ́ТЬСЯ өнхрөн орох, бөмбөрөн орох.
ВКА́ТЫВАТЬ өнхрүүлэн оруулах.
ВКЛАД 1. хадгалуулсан мөнгө; **сделать ~ в сберкассу** хадгаламжийн кассад мөнгө хадгалуулах; 2. нэмэр, нэмэр хандив; **сделать ~ в науку** шинжлэх ухаанд нэмэр оруулах.
ВКЛА́ДКА хавчуулга.
ВКЛА́ДЧИК-ДО́НОР хандивлагч.
ВКЛА́ДЫВАНИЕ хавчуулах, хадгалах, нийлүүлэх.
ВКЛА́ДЫВАТЬ хадгалах, хавчуулах, нийлүүлэх.
ВКЛА́ДЫШ 1. хавчуулга, хавчуулсан хуудас; 2. жан.
ВКЛЕ́ИВАТЬ наах, наалдуулах, хавчуулж наах.
ВКЛЕ́ЙКА наалт хавсаргах, наалт.
ВКЛИ́НИВАТЬ шаантаглан шаах, шааж оруулах.
ВКЛИ́НИТЬСЯ 1. шаантаглан орох, хавчуулагдан орох; 2. *цөмрөн орох*, хушууран орох.
ВКЛЮЧА́ТЬ 1. багтаах, оруулах; 2. асаах, ноцоох, залгах.
ВКЛЮЧА́ТЬСЯ 1. багтах, оролцох, орох; 2. асах, ноцох, залгагдах.
ВКЛЮЧА́Я оролцуулаад, багтаан.
ВКЛЮЧЕ́НИЕ 1. оруулах, багтаах; 2. залгах, ноцоох.
ВКЛЮЧИ́ТЕЛЬНО оролцуулаад, тоололцоод; **по десятое число ~** аравны өдрийг оролцуулаад.
ВКЛЮЧИ́ТЬ 1. багтаах, оруулах; **~ в список** цэсэнд оруулах; 2. асаах, ноцоох, залгах; **~ свет** цахилгаан гэрэл залгах.
ВКЛЮЧИ́ТЬСЯ 1. багтах, оролцох, орох; **~ в соревнование** уралдаанд оролцох; 2. асах, ноцох, залгагдах.
ВКОЛА́ЧИВАНИЕ хадах, шаах.
ВКОЛА́ЧИВАТЬ хадах, шаах, зоох.
ВКОЛОТИ́ТЬ хадах, шаах, зоох; **~ в стену гвоздь** туурганд хадаас шаах.
ВКОЛО́ТЬ хатгах, сүлбэх.
ВКОНЕ́Ц дуустал, бүрмөсөн, бүүр; **~ измучился** бүүр ядарчлаа.
ВКО́ПАННЫЙ зоомол, зоогдсон, хадагдсан; **он стоит как ~** тэр зоомол юм шиг зогсож байна.
ВКОПА́ТЬ зоох, шаах, суулгах.
ВКОРЕНИ́ТЬ шингээх, заншуулах, бэхжүүлэх.
ВКОРЕНИ́ТЬСЯ шингэх, занших.
ВКОСЬ буруу, ташаа, сөөлжүү, муруй; **~ и вкривь** буруу зөрүү, эндүү ташаа.
ВКРА́ДЧИВОСТЬ 1. зулгуй; 2. гэтэх.
ВКРА́ДЧИВЫЙ 1. зулгуй; 2. гэтүүр.
ВКРА́ДЫВАТЬСЯ 1. зулгуйдах; 2. гэтэж орох, сэм орох, мэдэгдэлгүй орох.
ВКРА́СТЬСЯ 1. зулгуйдах; 2. гэтэж орох, сэм орох, мэдэгдэлгүй орох; **вкрался в доверие** зулгуйдан итгэгдэх; 2. гэтэж орох, сэм орох, мэдэгдэлгүй орох; **вкралась ошибка** алдаа мэдэгдэлгүй оржээ.
ВКРА́ТЦЕ товч, товчхон; **~ изложить содержание книги** номын агуулгыг товчлон хэлэх.

ВКРИВЬ ташаа, мушгиу, муруй, сарий; **буквы шли ~ и вкось** үсгүүд нь муруй сарий байлаа.
ВКРУГ эргэн тойрон.
ВКРУТУ́Ю аргатал, аргуухан; **сварить яйцо ~** өндөг аргатал чанах.
ВКУ́ПЕ цугтаа, хамт.
ВКУС амт, амтших; **приятный на ~** аятайхан амттай; **войти во ~** амтших, амтанд орох; **~ воды** усны амт; **вяжущий ~** ахуун амт, хөхүүн амт; **кислый ~** эсгэлэн амт; **сладкий ~** чихэрлэг амт; **солёный ~** шорвог амт; * **одеваться со ~ом** аятайхан хувцаслах; **тонкий ~** юмыг нарийн мэддэг.
ВКУСИ́ТЬ амтлах, амтших.
ВКУ́СНЫЙ амттай, амтлаг.
ВКУСОВ||О́Й ааг амтны, амтлаг, амт; **~ая адаптация** амтанд дасах; **~ое качество пищи** хүнсний амтлаг чанар; **~ое восприятие** амт мэдрэхүй; **~ анализатор** амт задлуур..
ВКУША́ТЬ амтлах, амтших.
ВЛА́ГА чийг, нойт; **~ грунтовая** хөрсний чийг.
ВЛАГА́ЛИЩЕ үтрээ, умсаг.
ВЛАГА́ЛИЩН||ЫЙ үтрээний; **~ая полость** үтрээний хөндий; **~ое зеркало** үтрээний толь; **влагалищное исследование** үтрээний үзлэг.
ВЛАГОМЕ́Р чийг хэмжүүр.
ВЛАГООБМЕ́Н чийг солилцоо.
ВЛАДЕ́ЛЕЦ эзэн, юмны эзэн; **~ счёта** харилцагч.
ВЛАДЕ́НИЕ 1. эзэмшихүүн, эзлүүр, эзэмших газар, харъяат газар; 2. өмч хөрөнгө.
ВЛАДЕ́ТЕЛЬ эзэн, засаг ноён.
ВЛАДЕ́ТЕЛЬНЫЙ засаг, харъяат бүхий.
ВЛАДЕ́ТЬ 1. эзэмших, эрхлэх; 2. эзэмшиж чадах, хэрэглэж сурах; **~ инструментом** багаж хэрэглэж сурах; 3. мэдэх, сайн мэдэх; **~ русским языком** орос хэл сайн мэдэх.
ВЛАДЫ́КА эзэн; **~ солнца** *фольк.* арван хоёрын эзэн.
ВЛАДЫ́ЧЕСТВО эзэрхэх, эрхшээл.
ВЛАДЫ́ЧЕСТВОВАТЬ эзэрхэх, захирах.
ВЛА́ЖНОСТЬ чийг, нойтон, чийгшил; **~ воздуха** агаарын чийг; **~ зерна** үр тарианы чийг; **~ почвы** хөрсний чийгшил.
ВЛА́ЖН||ЫЙ чийгтэй, нойтон; **~ая повязка** чийгтэй боолт.
ВЛА́МЫВАТЬСЯ дайран орох, түрж орох; **~ в амбицию** шаралхах.
ВЛА́СТВОВАТЬ захирах, ноёлох.
ВЛА́СТНЫЙ 1. эзэрхэг, ноёрхог, захирамтгай; 2. эрх мэдэл; **я не властен это сделать** би үүнийг хийх эрх мэдэлгүй билээ.
ВЛАСТЬ 1. засаг, засаг захиргаа; **Советская ~** Зөвлөлт засаг; 2. эрх мэдэл, мэдэл; **превышение власти** эрх мэдлийг хэтрүүлэх; **это вне его власти** энэ түүний мэдлээс хэтэрсэн хэрэг; **употребить ~** эрх хүчийг хэрэглэх.
ВЛАЧИ́ТЬ 1. ядах, зүдэх; 2. чирэх; **~ жалкое существование** амь улжих, ядаж аж төрөх, амь зогоох, өлөн живэр аж төрөх.
ВЛЕ́ВО зүүн тийш, зүүн гар тийш.
ВЛЕЗА́ТЬ 1. авирах, асах, дээр нь гарах; **~ на дерево** модонд авирах; 2. багтаж орох, шургах; **~ в окно** цонхоор шургах.
ВЛЕПИ́ТЬ шигтгэх, тусгах; * **~ пощёчину** алганы амт үзүүлэх.
ВЛЕТА́ТЬ 1. нисэж орох, гүйж орох; 2. өртөгдөх, аашлуулах; **шалуну влетело** дүрсгүй жаал аашлуулав.
ВЛЕЧЕ́НИЕ хүсэл, дур.
ВЛЕЧ||Ь 1. чирэх, чангаах; 2. дуртай болох, татагдах; **его ~ёт к искусству** түүний сэтгэл урлагт татагдана; 3. уршиг гаргах.
ВЛИВА́НИЕ юүлэх, тарих, хийх; **подкожное ~** арьс махны завсраар тарих.
ВЛИВА́ТЬ 1. цутгах, юүлэх, дүүргэх; 2. нэмж оруулах; 3. оруулах, нэмэгдүүлэх.
ВЛИВА́ТЬСЯ 1. цутган урсах, юүлэх, дүүрэх; 2. нэмэгдэх, нэмэх.
ВЛИ́ТЬ 1. цутгах, юүлэх, дүүргэх; 2. нэмж оруулах.
ВЛИ́ТЬСЯ 1. цутган урсах, юүлэх, дүүрэх; **вода влилась в канал** ус сувагт цутган урсав; 2. нэмэгдэх, нэмэх.
ВЛИЯ́НИ||Е нөлөө, эрхшээл; **под ~ем этого** үүний нөлөөгөөр, үүнээс болж.
ВЛИЯ́ТЕЛЬНЫЙ нөлөөтэй.
ВЛИЯ́ТЬ нөлөөлөх.
ВЛКСМ *(Всесоюзный Ленинский Коммунистический Союз Молодёжи)* Бүх Холбоотын Лениний Коммунист Залуучуудын Эвлэл.
ВЛОЖЕ́НИ||Е оруулалт, оруулах, хавсралт; **капитальное ~ в строительство** барилгад хөрөнгө оруулалт; **письмо с ~ем** хавсралттай захиа.
ВЛОЖИ́ТЬ 1. агуулах, хийх; **~ письмо в конверт** захиа дугтуйд хийх; 2. зориулах, оруулах, зарцуулах; 3. хандуулах; **~ всю душу в любимое дело** бүх сэтгэлээ дуртай хэрэгтээ хандуулах.
ВЛОМИ́ТЬСЯ түрж орох, давшлан орох.
ВЛЮБИ́ТЬ дурлуулах, биедээ татах.
ВЛЮБИ́ТЬСЯ дурлах, янаг болох, сэтгэлтэй болох.
ВЛЮБЛЁННОСТЬ дурлал, янаг, амраг.
ВЛЮБЛЁННЫЙ янаг амраг, дурласан, дуртай.
ВЛЮБЛЯ́ТЬ дурлуулах.
ВЛЮБЛЯ́ТЬСЯ дурлах, янаглах, сэтгэлтэй болох.
ВМА́ЗАТЬ шигтгэж шавах, шигтгэж наах.
ВМЕНИ́ТЬ гэж үзэх, тооцох, оноох.
ВМЕНЯ́ЕМОСТЬ эрүүл эсэн, мэдрэл эрүүл, эрүүл ухаантай.
ВМЕНЯ́ЕМЫЙ эрүүл эсэн, мэдрэл бүтэн, хэргийн хариуцлага хүлээх чадвартай.
ВМЕНЯ́ТЬСЯ даалгагдах, тооцогдох; **это вменяется ему в заслугу** түүний гавьяа гэж энэ тооцогдоно.
ВМЕ́РУ тааруу, хирийн дотор.
ВМЕ́СТЕ 1. хамт, цуг; **жить ~** хамт амьдрах; 2. хамт, зэрэгцээгээр; **~ с тем** түүний зэрэгцээгээр.
ВМЕСТИ́ЛИЩЕ сав, багтаах газар.
ВМЕСТИ́МОСТЬ багтац, багтаамж, зай.
ВМЕСТИ́ТЕЛЬНЫЙ багтаамжтай, зайтай; **~ зал** багтаамжтай танхим.
ВМЕСТИ́||ТЬ 1. багтаах, багтах; **зал не ~л всех слушателей** бүх сонсогчид танхимд багтсангүй; 2. хийх, багтаах; **~ все книги в шкаф** шүүгээнд бүх номыг хийх.
ВМЕСТИ́ТЬСЯ багтах.
ВМЕ́СТО оронд, төлөөнөө; **взять одну книгу ~ другой** нэг номын оронд нөгөөг авах.
ВМЕТА́ТЬ шидэх, шидэж оёх; **~ рукав** ханцуй тааруулж шидэх.
ВМЕША́ТЕЛЬСТВО оролцох, оролцогоо; **хирургическое ~** мэс заслын оролцогоо.
ВМЕША́ТЬ 1. холих; 2. оролцуулах, холбогдуулах.
ВМЕША́ТЬСЯ 1. холилдох; 2. оролцох, хамаарах.
ВМЕЩА́ТЬ багтаах.
ВМЕЩА́ТЬСЯ багтах.
ВМИГ нүд ирмэхийн завсар, агшин зуур, хоромхон зуур.
ВМЯ́ТИНА хонхорхой.
ВМЯТЬ хонхойлох.
ВНАЁМ хөлсөөр, хөлсөлж; **сдавать ~** хөлслөх; **взять ~** хөлсөөр авах.
ВНАКИ́ДКУ эгэлдрэх, нөмрөх, хэдрэх; **носить куртку ~** хүрмээ эгэлдрэх.
ВНАКЛА́ДКУ саахартай; **пить чай ~** саахартай цай уух.

ВНАЧА́ЛЕ эхэнд, анханд, түрүүнд.
ВНЕ 1. гадна, гадуур; ~ **города** хотын гадна; ~ **плана** төлөвлөгөөнөөс гадуур; 2. гүй; ~ **очереди** дугааргүй, оочиргүй; ~ **сомнения** эргэлзээгүй; * ~ **закона** хуулинд харш, хуулинд хамаагүй; **быть** ~ **себя** байж ядах, тачаадах.
ВНЕБРА́ЧНЫЙ бутач, хоноцын, гэр бүлээс гадуур олсон; ~ **ребёнок** бутач хүүхэд.
ВНЕДРЕ́НИЕ нэвтрэх, нэвтрүүлэх.
ВНЕДРИ́ТЬ нэвтрүүлэх; ~ **в практику достижения науки** шинжлэх ухааны ололтыг амьдралд нэвтрүүлэх.
ВНЕДРИ́ТЬСЯ нэвтрэх.
ВНЕЗА́ПНО гэнэт, гэнэт, цочмог.
ВНЕЗА́ПНОСТЬ гэнэт, цочмог.
ВНЕЗА́ПНЫЙ гэнэт, цочмог.
ВНЕКЛА́ССНЫЙ хичээлээс гадуур, сургуулиас гадуур.
ВНЕКЛА́ССОВ||ЫЙ ангийн гаднах, ангигүй; **~ая точка зрения** ангиас гаднах үзэл.
ВНЕКЛЕ́ТОЧНЫЙ эсийн гаднах.
ВНЕМА́ТОЧН||ЫЙ умайн гаднах, савны гадуур; **~ая беременность** савны гадуур хүүхэд олох.
ВНЕОЧЕРЕДНО́Й эзлэгүй, эзлэжит бус, онцын.
ВНЕПАРТИ́ЙНЫЙ намын гаднах.
ВНЕПЛА́НОВЫЙ төлөвлөгөөнөөс гадуур.
ВНЕСЕ́НИЕ 1. оруулах, тэмдэглэх; ~ **в протокол** тогтоолд оруулах; ~ **в список** дансанд оруулах; 2. хураалгах; ~ **платы** төлбөрийг хураалгах.
ВНЕСЛУЖЕ́БНЫЙ албан бус, албанаас гадуур.
ВНЕСТИ́ 1. оруулах; ~ **вещи в дом** юм гэртээ оруулах; 2. төлөх, хураалгах, тушаах; ~ **деньги в кассу** мөнгө кассад хураалгах; 3. гаргах, оруулах, илэрхийлэх; ~ **предложение** санал гаргах, санал оруулах; 4. нэмэх, нэмж оруулах; ~ **в список** жагсаалтад нэмж оруулах.
ВНЕУТРО́БНЫЙ хэвлийн гадна.
ВНЕШКО́ЛЬНЫЙ сургуулиас гадуур.
ВНЕ́ШНЕ гаднаа, өнгөндөө.
ВНЕШНЕПОЛИТИ́ЧЕСКИЙ гадаад бодлогын.
ВНЕШНЕТОРГО́ВЫЙ гадаад худалдааны.
ВНЕ́ШН||ИЙ 1. гадаад; **~яя среда** гадаад орчин; **~яя торговля** гадаад худалдаа; **Внешняя Монголия** Гадаад Монгол; 2. гаднах; 3. өнгөндөө, наагуураа; **~ее спокойствие** өнгөндөө амгалан.
ВНЕ́ШНОСТЬ гадаад байдал, царайтай; **красивая** ~ сайхан царайтай.
ВНЕШТА́ТНЫЙ орон тооноос гадуур, орон тооны бус.
ВНИЗ доош, доошоо, уруу, уруудаж; ~ **по течению** гол уруудаж.
ВНИЗУ́ 1. дор; ~ **у подножия горы видны дома** дор, уулын бэлд байшингууд харагдана; 2. доод талд, адагт; ~ **письма стояла дата** захидлын доод талд өдөрлөл байлаа.
ВНИКА́ТЬ нарийвчлан хянах, нягтлах, сайтар мэдэх.
ВНИМА́НИ||Е анхаарах, анхаарал; **обращать** ~ анхаарал тавих; **достойный ~я** анхаарвал зохих; **привлекать** ~ анхаарал татах.
ВНИМА́ТЕЛЬНО анхааралтай.
ВНИМА́ТЕЛЬНОСТЬ анхаарал, болгоомж.
ВНИМА́ТЕЛЬНЫЙ 1. анхааралтай, хичээлтэй; 2. халамжтай, хайхрамжтай.
ВНИМА́||ТЬ анхаарах, сонсох, хайхрах; **слушай и ~й!** аан гээд уун гэж бай!
ВНИЧЬЮ́ хайнцах, тэнцэх, хожилгүй болох.
ВНОВЬ 1. дахиж, дахин; **увидеться** ~ дахин уулзах; 2. шинээр, саяхан; ~ **прибывший** саяхан ирсэн.
ВНОСИ́ТЬ оруулах, хураалгах; ~ **в протокол** тогтоолд оруулах; ~ **свой членский взнос** гишүүнийхээ татварыг хураалгах.
ВНОСИ́ТЬСЯ орох, оруулагдах.
ВНУК ач хүү, зээ хүү; **сын сына** ач хүү; **сын дочери** зээ хүү.
ВНУ́ТРЕНН||ИЙ 1. доторх; **~яя обстановка дома** гэрийн доторхи хогшил; **~ее повреждение** доторх гэмтэл; 2. дотоод; **~яя торговля** дотоод худалдаа; **~яя политика** дотоод бодлого; 3. дотрын, дотор; **~яя болезнь** дотрын өвчин.
ВНУ́ТРЕННОСТИ гэдэс дотор.
ВНУ́ТРЕННОСТЬ доторх байдал, доторх хогшил, дотор байгаа юм.
ВНУТРИ́ дотор, доторх, дотоод, дунд; ~ **города** хотын дотор.
ВНУТРИМА́ТОЧН||ЫЙ савны доторхи, савны; **~ое вливание** саванд юүлэх.
ВНУТРИПАРТИ́ЙНЫЙ намын дотоод.
ВНУТРИСОСУ́ДИСТЫЙ судас доторхи.
ВНУТРИУТРО́БН||ЫЙ эх доторхи, савны доторхи; **~ая асфиксия** эх дотроо бүтэх.
ВНУТРИЧЕРЕПН||О́Й гавлын доторхи; **~ое давление** гавлын даралт.
ВНУТРЬ дотор, дотогш нь, уруу; **войти** ~ **дома** байшингийн дотор орох; * **принять лекарство** ~ эм уух.
ВНУЧА́ТА ач нар, зээ нар.
ВНУ́ЧКА ач охин, зээ охин; **дочь сына** ач охин; **дочь дочери** зээ охин.
ВНУША́ТЬ ятгах, ойлгуулах, итгүүлэх.
ВНУШЕ́НИЕ ятгах, ойлгуулах, итгүүлэх.
ВНУШИ́ТЕЛЬН||ЫЙ бишрэм, сүрлэг, их, бараа сүрээ ихтэй; ~ **вид** сүрлэг байдал; **~ых размеров** их хэмжээний.
ВНУШИ́ТЬ ятгах, ойлгуулах, итгүүлэх.
ВНЯ́ТНОСТЬ тод, ойлгомжтой.
ВНЯ́ТНЫЙ тод, ойлгомжтой.
ВНЯТЬ дуулах, сонсох, хайхрах.
ВО ~ **время** цаг тухайд; ~ **весь рост** бүх хэмжээгээрээ, бүхэл бүтэн биеэрээ; ~ **имя** төлөө,тусын тул; ~ **главе** тэргүүнтэй, толгойлуулан.
ВО́БЛА башинга загас.
ВОБРА́ТЬ сорох, балгах, шингээж авах.
ВОВЕ́К үүрд, ашид, хэзээд.
ВОВЕ́КИ үүрд, ашид, хэзээд; **во веки веков** үүрд мөнх.
ВОВЛЕКА́ТЬ элсүүлэх, хамаарууллах, татан оруулах.
ВОВЛЕЧЕ́НИЕ элсүүлэх, хамаруулах,татан оруулах.
ВО́ВРЕМЯ цаг тухайд, зохих цагт нь, цагаа олж, яг цагтаа.
ВО́ВСЕ ердөө, бүрмөсөн, огт; ~ **нет** огтгүй; ~ **не нужно** ердөө хэрэггүй.
ВОВСЮ́ хамаг чадлаараа; **жатва идёт** ~ хамаг чадлаараа хадаж байна.
ВО-ВТОРЫ́Х хоёрдугаарт.
ВОГНА́ТЬ 1. тууж оруулах, хөөж оруулах; 2. оруулах, шаах, хатгах; ~ **под ноготь занозу** хумсны завсраар өргөс шаачхах; * ~ **в гроб** үхтэл нь зовоох, тарчилгах; ~ **в краску** улайлгах, ичээх.
ВО́ГНУТ||ЫЙ хотойсон, хотгор, хүнхэр, матгар; **~ое зеркало** хотгор толь, хүнхэр толь; **~ая линза** хүнхэр мэшил.
ВОД||А́ ус; **проточная** ~ урсгал ус; **стоячая** ~ тогтмол ус; **питьевая** ~ амны ус, ундны ус; ~ **пресная** цэнгэг ус; ~ **речная** голын ус; ~ **солёная** давслаг ус; ~ **сточная** хаягдал ус; **морская** ~ далайн шорвог ус; **минеральная** ~ рашаан ус; ~ **горячая** халуун ус; ~ **грунтовая** ул хөрсний чөлөөт гадаргатай ус; ~ **неочищенная** цэвэрлэгдээгүй ус; ~ **в порах** сүв дэх ус; ~ **околоплодная** ургийн ус; * **много ~ы утекло** их

удлаа; **толочь ~у в ступе, черпать воду решетом, носить ~у в решете** ёроолгүй хувингаар ус зөөх мэт, ёроолгүй хувингаар ус авах; **концы в ~у** сумаа харваад нумаа нуух; **их ~ой не разольёшь** салшгүй найз, сааршгүй зангилаа; **как в ~у кануть** далайд хаясан чулуу шиг, сураггүй алга болох; **чувствовать себя как рыба в ~е** усанд байгаа загас шиг дураараа байх; **вывести на чистую ~у** хар цагааныг ялгах; **выйти сухим из ~ы** уснаас хуурай гарах мэт, гэмээ хийгээд зэмээ хүлээхгүй; **быть тише ~ы, ниже травы** хониноос номхон, өвснөөс намхан явах; **как две капли ~ы** усны хоёр дусал шиг, ав адил, ив ижил; **пройти сквозь огонь и ~у** хал үзэж халуун чулуу долоох.

ВОДВОРЕ́НИЕ 1. байрлуулах, төвхнүүлэх, тогтоох; 2. тогтох, болгох.

ВОДВОРИ́ТЬ 1. байрлуулах, төвхнүүлэх; 2. тогтоох, болгох.

ВОДВОРИ́ТЬСЯ 1. байрлах, төвхнөх; 2. тогтох.

ВОДЕВИ́ЛЬ 1. алиа дуурь, инээдтэй ший; 2. дууны наадал.

ВОДИ́ЛА жолооч, машины эзэн, таксины жолооч.

ВОДИ́ТЕЛЬ жолооч.

ВОДИ́ТЕЛЬСТВО жолоодлого.

ВОДИ́ТЬ 1. дагуулах, хөтлөх; ~ **детей гулять** хүүхэд дагуулан зугаалах; 2. жолоодох; ~ **трамвай** трамвай жолоодох; 3. удирдах; 4. заах; ~ **карандашом по карте** зураг дээгүүр харандаагаар заах; 5. харьцаа тогтоох; ~ **знакомство** танилын харьцаа тогтоох; * ~ **за нос** толгой эргүүлэх, залилах.

ВОДИ́ТЬСЯ 1. байх, бий; **в лесах водятся медведи** ойд баавгай байдаг; 2. нөхөрлөх, явах, явалцах; **скажи мне, с кем ты водишься** хэнтэй явдгаа хэл; * **как водится** заншлаараа.

ВО́ДКА крепкая ~ хатуу архи; ~ **молочная двойной перегонки** арз; ~ **молочная тройной перегонки** хорз.

ВО́ДН||ЫЙ усан, устай; ~ **транспорт** усан тээвэр; **~ая растительность** усны ургамал; **~ое законодательство** усны хууль тогтоомж; **~ое хозяйство** усны аж ахуй; **~ые ресурсы** усны нөөц; **~о-солевой обмен** ус эрдсийн солилцоо; ~ **режим** усны горим.

ВОДОБОЯ́ЗНЬ уснаас айх өвчин.

ВОДОВО́Д ус дамжуулагч.

ВОДОВО́З усчин, ус зөөгч.

ВОДОВО́ЗН||ЫЙ усчны, ус зөөх; **~ая бочка** ус зөөх ган.

ВОДОВОРО́Т усны эргүүлэг, усны ойл, эргэц.

ВОДОЁМ усны сав газар, усны уурхай, усан сан.

ВОДОИЗМЕРИ́ТЕЛЬНЫЙ ус хэмжих.

ВОДОИЗМЕЩЕ́НИ||Е усан түрц; **пароход ~ем в тысячу тонн** мянган тонн усан түрцтэй галт онгоц.

ВОДОЗАБО́Р ус татаж хураах байгууламж.

ВОДОКА́ЧКА усан бүлүүр, өндөр худаг, бүлүүртэй худаг.

ВОДОЛА́З шумбагч.

ВОДОЛА́ЗНЫЙ шумбах, шумбалтын.

ВОДОЛЕ́Й хумх

ВОДОЛЕЧЕ́НИЕ усан засал, рашаан эмнэлэг.

ВОДОЛЕЧЕ́БНИЦА рашаан эмнэлэг, рашаан эмнэлгийн газар.

ВОДОМЕ́Р усны хэмжүүр, тоолуур.

ВОДОМЕ́РНЫЙ ус хэмжүүрийн; ~ **пост** усны харуул.

ВОДОНАПО́РН||ЫЙ бүлүүрийн, бүлүүрт худгийн, ус түрэх; **~ая башня** ус түрэх цамхаг.

ВОДОНЕПРОНИЦА́ЕМОСТЬ ус үл нэвтрүүлэх чанар.

ВОДОНЕПРОНИЦА́ЕМЫЙ нэвтрэхгүй, ус даах.

ВОДОНО́СНОСТЬ ус агууламж, усжилт.

ВОДОНО́СНЫЙ устай, усархаг, усан судалтай; ~ **слой земли** газрын усан судалтай давхарга.

ВОДООБЕСПЕЧЕ́НИЕ ус хангалт.

ВОДООБЕСПЕ́ЧЕННОСТЬ усаар хангасан байдал.

ВОДООТВО́Д ус зайлуулалт.

ВОДООТВО́ДН||ЫЙ зайлуулал; **~ая линия** ус зайлуулах шугам.

ВОДООХРА́НН||ЫЙ ус хамгаалалт; **~ая зона** ус хамгаалалтын бүс.

ВОДООЧИСТИ́ТЕЛЬНЫЙ ус цэвэрлэх, ус цэвэрлүүрийн.

ВОДООЧИ́СТКА ус цэвэрлэх.

ВОДОПА́Д усан хүрхрээ, хөрхрөө.

ВОДОПЛА́ВАЮЩ||ИЙ усанд самардаг, усны; **~ие птицы** усны шувууд.

ВОДОПОТРЕБЛЕ́НИЕ усны хэрэглээ.

ВОДОПОТРЕ́БНОСТЬ усны хэрэгцээ.

ВОДОПО́Й услуур, мал услах газар.

ВОДОПРОВО́Д ус түгээгүүр, усан хоолой.

ВОДОПРОВО́ДЧИК усан түгээлийн ажилтан.

ВОДОПРОНИЦА́ЕМЫЙ ус нэвтрэх.

ВОДОРАЗДЕ́Л усны хагалбар.

ВОДОРО́Д устөрөгч, гидроген.

ВОДОРО́ДНЫЙ устөрөгчийн; ~ **показатель** устөрөгчийн илтгэгч.

ВО́ДОРОСЛ||Ь замаг, хиг, хигдэр; **зелёные ~и** ногоон замаг; **~и кораллиновые** үрэн замаг.

ВОДОСБО́Р 1. ус цуглуулах сав газар; 2. *бот.* удвал.

ВОДОСБО́РНЫЙ ус цуглуулах; ~ **бассейн** ус хураах сав газар.

ВОДОСНАБЖЕ́НИЕ усаар хангах, усан хангамж.

ВОДОСПУ́СК гоожуур, цорго.

ВОДОСТО́ЙКИЙ усанд тэсвэртэй.

ВОДОСТО́К ус урсгуур.

ВОДОСТО́ЧН||ЫЙ усны, ус урсгуурын; **~ая труба** ус урсгуурын хоолой.

ВОДОСЧЁТЧИК ус хэмжүүр.

ВОДОУПО́Р ус үл нэвтрүүлэгч чулуулаг.

ВОДОУПО́РНЫЙ ус даах, ус нэвтрэхгүй.

ВОДОХРАНИ́ЛИЩЕ хиймэл усан сан, ус хураах газар, цөөрөм, цунхээл.

ВО́ДОЧНЫЙ архины.

ВОДРУЖА́ТЬ мандуулах, хатгах, босгох.

ВОДРУЖЕ́НИЕ босгох, хатгах, зоох, мандуулах.

ВО́ДЫ 1. рашаан ус; 2. тунадас; ~ **атмосферные** хур тунадас; 3. ус; ~ **бытовые сточные** ахуйн хаягдал ус; ~ **грунтовые** ул хөрсний ус.

ВОДЯНИ́СТЫЙ усавхи, услаг, усархаг.

ВОДЯ́НКА усан хаван; ~ **беременных** жирэмсний усан хаван.

ВОДЯ́НИК ямаан арц.

ВОДЯН||О́Й 1. лус; 2. усан, усны; **~ое растение** усны ургамал; * ~ **знак** далд хээ.

ВОЕВА́ТЬ 1. дайтах, байлдах; 2. тулалдах, маргалдах.

ВОЕВО́ДА мужийн цэргийн ноён, мужийн ноён.

ВОЕВО́ДСТВО 1. мужийн ноёны хэргэм; 2. муж.

ВОЕДИ́НО хамт, цуг, нэг дор; **собрать всех** ~ булты нь нэг дор цуглуулах.

ВОЕНАЧА́ЛЬНИК цэргийн тэргүүн, жанжин.

ВОЕНИЗА́ЦИЯ цэрэгжих, цэрэгжүүлэх.

ВОЕНИЗИ́РОВАТЬ цэрэгжүүлэх.

ВОЕНИЗИ́РОВАТЬСЯ цэрэгжих.

ВОЕНКО́М цэргийн комиссар; **военно-политический комиссар** цэргийн улс төрийн комиссар.

ВОЕНКОМА́Т цэргийн комиссариат, цэргийн яам.

ВОЕНКО́Р цэргийн сурвалжлагч.

ВОЕ́ННО-ВОЗДУ́ШН||ЫЙ, агаарын цэргийн; **~ые силы** цэргийн нисэх хүчин.

ВОЕ́ННО-МОРСКО́Й усан цэргийн.
ВОЕННООБЯ́ЗАННЫЙ цэргийн албаны, цэргийн бүртгэлтэй, цэргийн насны.
ВОЕННОПЛЕ́ННЫЙ *олзлогдсон* цэрэг.
ВОЕННО-ПОЛЕВ||О́Й цэргийн, хээрийн; ~ **суд** цэргийн хээрийн шүүх; **~ая хирургия** цэргийн хээрийн мэс засал.
ВОЕ́ННО-РЕВОЛЮЦИО́ННЫЙ хувьсгалт цэргийн.
ВОЕННОСЛУ́ЖАЩИЙ цэргийн албаны хүн.
ВОЕННОУЧЕ́БН||ЫЙ цэргийн сургуулийн; **~ое заведение** цэргийн сургууль.
ВОЕ́НН||ЫЙ 1. цэргийн, дайны; **~ое время** дайны цаг; **~ая служба** цэргийн алба; 2. цэрэг, цэргийн хүн.
ВОЕ́НЩИНА дайнчид.
ВОЖА́К 1. хушуу, удирдагч; 2. хөтлөгч, газарч; ~ **слепого** сохор хүний хөтлөгч; 3. түрүүч, дагуулагч; ~ **стада** сүргийн түрүүч.
ВОЖА́ТЫЙ 1. удирдагч; ~ **пионеров** пионерийн удирдагч; 2. жолоодогч; ~ **слона** зааны жолоодогч; 3. газарч.
ВОЖДЕЛЕ́НИЕ шунахайрал, хурьцал.
ВОЖДЕ́НИЕ жолоодох, жолоодлого.
ВОЖДЬ удирдагч, жолоодогч; ~ **партии** намын удирдагч.
ВО́ЖЖИ жолоо; **отпустить** ~ *жолоо сулруулах*, сахилга сулрах; **натянуть** ~ жолоо татах, сахилга чангалах; * **вожжа под хвост попала** адгаж алдах.
ВОЗ тэрэг, тээвэр, ачаа; ~ **дров** тэрэг түлээ; * **что с ~у упало, то пропало** гэсэн *юм гэдэргээ ирэхгүй*.
ВОЗБРАНИ́ТЬ цээрлэх, хориглох.
ВОЗБРАНЯ́ТЬСЯ цээртэй, хориотой; **не возбраняется** цээргүй, хориогүй.
ВОЗБУДИ́МОСТЬ хөөрөх, сэргэх, өдөгдөх.
ВОЗБУДИ́МЫЙ хөөрүү, өдөгдөх.
ВОЗБУДИ́ТЕЛЬ сэргээгүүр, өдөөгүүр, үүсгүүр; ~ **болезни** өвчин өдөөгүүр.
ВОЗБУДИ́ТЬ сэргээх, өдөөх, төрүүлэх.
ВОЗБУДИ́ТЬСЯ хөөрөх, өдөгдөх.
ВОЗБУЖДА́ТЬ сэргээх, өдөөх, төрүүлэх; ~ **вопрос** асуудал тавих; ~ **внимание** анхаарлыг татах; ~ **иск** зарга мэдүүлэх.
ВОЗБУЖДА́ЮЩ||ИЙ өдөөх, сэргээх; **~ее средство** сэргээх эм.
ВОЗБУЖДЕ́НИЕ 1. хөөрөл, өдөгдөх, сэрэх, сэргээх, сэрэл; ~ **деятельности сердца** зүрхний үйл ажиллагааг сэргээх; 2. цочрох, цочрол,
ВОЗБУЖДЕ́ННОСТЬ хөөрөх, өдөгдөх, сэргэх.
ВОЗБУЖДЕ́ННЫЙ хөөрсөн, өдөгдсөн, хөхүүн.
ВОЗВЕДЕ́НИЕ 1. босгох, барих, байгуулах; ~ **здания** барилга барих; 2. дэвшүүлэх, оруулах; ~ **в степень** зэрэгт дэвшүүлэх; 3. өргөдөх, өргөмжлөгдөх.
ВОЗВЕЛИ́ЧИВАТЬ өргөмжлөх, магтан мандуулах.
ВОЗВЕСТИ́ 1. босгох, байгуулах, барих; ~ **здание** барилга барих; 2. дэвшүүлэх; ~ **в степень** зэрэгт дэвшүүлэх; 3. өргөмжлөх; ~ **в графское достоинство** гүнгийн хэргэм өргөмжлөх; * ~ **в принцип** зарчим болгож өргөмжлөх.
ВОЗВЕСТИ́ТЬ мэдэгдэх, зарлах, тунхаглах.
ВОЗВЕЩА́ТЬСЯ зарлагдах, сонсдох.
ВОЗВОДИ́ТЬ 1. босгох, барих; 2. эхэлж бий болох, үүссэн гэж үзэх, үүсэх; **возникновение валунов возводят к ледниковому периоду** адуун чулууны гарал нь мөсөн галбын үеэс үүссэн ажээ.
ВОЗВОДИ́ТЬСЯ босгогдох, дэвшигдэх, өргөмжлөгдөх.
ВОЗВРА́Т 1. буцах, буцаах, гэдрэг, сөөрөг нь; 2. дахих; ~ **болезни** өвчин дахих.
ВОЗВРАТИ́ТЬ 1. буцаах, эгүүлэх, буцааж өгөх; ~ **книгу** номыг буцааж өгөх; 2. сэргээх, дахих; ~ **здоровье** дахиж эрүүл болох.
ВОЗВРАТИ́ТЬСЯ 1. буцаж ирэх, буцаж очих, харих, гэдрэг буцах; 2. сэргэх дахих, дахин тэнхрэх.
ВОЗВРА́ТН||ЫЙ дахих, дахисан, буцах; ~ **тиф** дахих хижиг; **~ая локтевая артерия** тохойн буцсан артери.
ВОЗВРАЩЕ́НИЕ 1. буцаж ирэх, харьж ирэх; ~ **из командировки** албан томилолтоос буцаж ирэх; 2. буцааж өгөх; ~ **денег** мөнгийг буцааж өгөх; 3. тэнхрэх, дахих.
ВОЗВЫ́СИТЬ 1. өргөмжлөх; 2. чангаруулах; ~ **голос** дуугаа чангаруулах.
ВОЗВЫ́СИТЬСЯ 1. товойх, гөвийх, сүндэрлэх; 2. дэвших, дээшлэх, хүндтэй болох.
ВОЗВЫША́ТЬСЯ 1. товойх, гөвийх, сүндэрлэх; 2. дэвших, дээшлэх, хүндтэй болох.
ВОЗВЫШЕ́НИЕ 1. дэвших, дээшлэх, дэвшилт; 2. өндөрлөг газар.
ВОЗВЫ́ШЕННОСТЬ 1. өндөр газар, өндөрлөг, гүдгэр газар; 2. эрхэм дээд, ариун санаа.
ВОЗВЫ́ШЕНН||ЫЙ 1. өндөр, тэгш өндөрлөг; **~ая местность** өндөрлөг газар; 2. эрхэм дээд, ариун сайхан; **~ая цель** эрхэм дээд зорилго.
ВОЗГЛА́ВИТЬ толгойлох, тэргүүлэх, манлайлах.
ВО́ЗГЛАС чанга авиа, дуун аялгуу, уухай; ~ **радости** баярын уухай.
ВОЗГЛАСИ́ТЬ өндөр дуугаар зарлах.
ВОЗГОРА́ТЬСЯ 1. *ноцох, асах, бадрах*; 2. дүрэлзэх, оргилох.
ВОЗГОРДИ́ТЬСЯ бардамнах.
ВОЗГОРЕ́ТЬСЯ 1. *ноцох, асах, бадрах*; **из искры возгорится пламя** очноос дөл бадарна; 2. дүрэлзэх, *оргилох*; ~ **желанием учиться** сурах хүсэл нь дүрэлзэх.
ВОЗДАВА́ТЬ ачлах, ач хариулах, хариулах, үнэлэх.
ВОЗДА́ТЬ ачлах, ач хариулах, хариулах, үнэлэх; ~ **по заслугам** зүтгэлий нь үнэлэх; ~ **добром за зло** хорыг тусаар хариулах.
ВОЗДВИГА́ТЬ босгох.
ВОЗДВИГА́ТЬСЯ байгуулагдах, босох.
ВОЗДВИ́ГНУТЬ босгох; ~ **памятник** дурсгалын хөшөө босгох.
ВОЗДВИ́ГНУТЬСЯ байгуулагдах, босох.
ВОЗДЕВА́ТЬ наманчлах, зангах.
ВОЗДЕ́ЙСТВИЕ үйлдэл үзүүлэх, нөлөөлөх, үйлчлэл.
ВОЗДЕ́ЙСТВОВАТЬ нөлөөлөх, үйлдэл үзүүлэх.
ВОЗДЕ́ЛАТЬ газар эдлэх, тариалах, тариалан үйлдэх.
ВОЗДЕ́ЛЫВАТЬСЯ эдлэгдэх, тариалагдах.
ВОЗДЕРЖА́ВШ||ИЙСЯ татгалзсан, түдгэлзсэн; **при голосовании ~ихся не было** *санал хураахад* түдгэлзсэн хүнгүй байв.
ВОЗДЕРЖА́НИЕ цээрлэх, тэвчих, түдгэлзэх.
ВОЗДЕ́РЖАННОСТЬ тэвчээр, биеэ барих, хирээ мэдэх.
ВОЗДЕ́РЖАННЫЙ тэвчилтэй, биеэ барьсан, даруу.
ВОЗДЕРЖА́||ТЬСЯ цээрлэх, царгалах, түдгэлзэх, биеэ барих; ~ **от курения** тамхи татахыг цээрлэх; **десять голосовало за, пятеро против, двое ~лось** арван хүн зөвшөөрч, таван хүн татгалзаж, хоёр хүн түдгэлзэв.
ВО́ЗДУХ агаар, агаарын хий; **свежий** ~ цэвэр агаар; * **выйти на** ~ салхинд гарах; **парить в ~е** агаарт халин нисэх.
ВОЗДУХООБМЕ́Н агаар солилцоо.
ВОЗДУХОПЛА́ВАНИЕ агаарт дэгдэх, агаарт хөөрөх.
ВОЗДУХОПЛА́ВАТЕЛЬНЫЙ агааралр дэгдэх.
ВОЗДУ́ШН||ЫЙ 1. агаарын; ~ **шар** агаарын бөмбөрцөг; **~ое сообщение** агаарын харилцаа; 2. сиймхий, сэмбэгэр; **~ое платье** сиймхий даашинз; * **~ые замки** тэнгэрийн харш,гандирсын балгас, хоосон санаа.
ВОЗЗВА́НИЕ уриа, тунхаг.
ВОЗЗРЕ́НИЕ үзэл.
ВОЗИ́ТЬ зөөх, тээх, чирэх.

ВОЗЙ||ТЬСЯ 1. ноололдох; **дети ~лись на полу** хүүхэд шалан дээр ноололдож байв; 2. зууралдах, мунгинах, нооролдох; **~ со сборами** төхөөрөх ажлаар зууралдах.
ВО́ЗКА, зөөх, тээх.
ВОЗЛАГА́ТЬ 1. тавих, өргөх; 2. даалгах, үүрүүлэх; **~ тяжёлую ответственность** хүнд хариуцлагыг даалгах.
ВОЗЛАГА́ТЬСЯ даалгагдах, үүрэх, тохогдох.
ВО́ЗЛЕ дэргэд, хажууд; **стоять ~** дэргэд зогсох.
ВОЗЛИКОВА́ТЬ баясах, бахдах.
ВОЗЛО́ЖИТЬ 1. тавих, өргөх; **~ венок на могилу** шарилд цэцэг тавих; 2. даалгах үүрүүлэх, оногдуулах; **~ вину** гэмийг оногдуулах.
ВОЗЛЮБЛЕННЫЙ янаг хайртай, хайртай хүн.
ВОЗМЕ́ЗДИЕ хариулал, ланчиг, хохь нь болох, өр төлөөс; **справедливое ~** зохих хариулал, хохь нь болж таарах; **~ за грехи** тийн боловсрох гэсгээл.
ВОЗМЕСТИ́ТЬ төлж өгөх, нөхөн төлөх, нөхөн олгох.
ВОЗМЕЩА́ТЬ төлж өгөх, нөхөн төлөх, нөхөн олгох; **~ расходы** зардлыг нөхөн төлөх.
ВОЗМЕЩЕ́НИЕ нөхөж төлөх, төлбөр; **получить ~ за убытки** хохирлын төлбөрийг авах.
ВОЗМО́ЖНО магадгүй, мэдэж; **~ придёт** ирж магадгүй, ирж мэднэ.
ВОЗМО́ЖНОСТ||Ь болмоор, боломж, бололцоо, бололцох, болох арга; **~ такого исхода сомнительна** тэгж болмоор байгаа нь эргэлзээтэй байна; **тут имеются разные ~и** үүнд элдэв бололцоо байна; **производственные ~и** үйлдвэрлэлийн боломж; * **по мере ~и** бололцох хирээр, чадах чинээгээр.
ВОЗМО́ЖН||ЫЙ болмоор, боломжтой; **сделать всё ~ое** болмоор бүгдийг хийх.
ВОЗМУЖА́ЛЫЙ идэрших, бялдар суух, чийрэг эр болох.
ВОЗМУТИ́ТЕЛЬНО жигшүүртэй, зэвүү хүрмээр, эгдүүтэй.
ВОЗМУТИ́ТЕЛЬНЫЙ жигшүүртэй, эгдүү хөдөлмөөр, зэвүү хүрэх.
ВОЗМУТИ́ТЬ эгдүү хөдөлгөх, зэвүү хүргэх.
ВОЗМУТИ́ТЬСЯ эгдүү хөдлөх, зэвүү хүрэх, жигших.
ВОЗМУЩЕ́НИЕ 1. жигшил, эгдүү хөдөлгөх, зэвүү хүргэх; 2. долгисол; **магнитное ~** соронзонгийн долгисол.
ВОЗМУЩЁННО эгдүүцэн, зэвүүцэн.
ВОЗМУЩЁННЫЙ эгдүүцсэн, зэвүүцсэн.
ВОЗНАГРАДИ́ТЬ шагнах, ач хариулах; **~ за доблестный труд** гавъяат хөдөлмөрийн төлөө шагнах.
ВОЗНАГРАЖДЕ́НИЕ шагнах, ач хариулах.
ВОЗНЕГОДОВА́ТЬ хорсох, зэвүүцэх.
ВОЗНЕНАВИ́ДЕТЬ үзэн ядах, жигших.
ВОЗНЕСТИ́ өргөмжлөх, магтах; **~ до небес** тэнгэрт тулгал магтах.
ВОЗНИКА́ТЬ төрөх, үүсэх, бий болох; **возникла мысль** санаа төрлөө.
ВОЗНИКНОВЕ́НИЕ үүсэх, бий болох; **~ жизни на земле** дэлхий дээр амьдрал үүссэн нь.
ВОЗНИ́ЦА улаач.
ВОЗНОСИ́ТЬСЯ 1. өргөмжлөгдөх, магтагдах; 2. дээрэлхэх.
ВОЗН||Я́ 1. шуугилдах, бужигнах; **дети подняли ~ю** хүүхэд шуугилдаж байв; 2. төвөг, чирэгдэл, уршиг, яршиг.
ВОЗОБЛАДА́ТЬ дийлэх, булих.
ВОЗОБНОВИ́ТЬ дахин сэргээх, дахин үргэлжлүүлэх, дахин хийх; **~ занятие** хичээлээдахин хийх.
ВОЗОБНОВИ́ТЬСЯ дахин хийгдэх, сэлбэгдэх, сэргээгдэх, дахин эхлэх.
ВОЗОБНОВЛЕ́НИЕ сэлбэх, сэргээх, дахин хийх, үргэлжлүүлэх.
ВОЗОБНОВЛЯ́ТЬ дахих, сэлбэх, сэргээх, үргэлжлүүлэх.
ВОЗОМНИ́ТЬ биеэ тоох.
ВОЗРАЖА́||ТЬ татгалзах; **вы не ~ете** та татгалзахгүй биз.
ВОЗРАЖЕ́НИЕ татгалзал.
ВО́ЗРАСТ нас; **школьный ~** сургуулийн нас; **я одного ~а с ним** би түүнтэй нас чацуу; **выйти из ~а** нас хэтрэх; **абсолютный геологический ~** геологийн үнэмлэхүй нас.
ВОЗРАСТА́НИЕ өсөх, нэмэгдэх, олшрох.
ВОЗРАСТА́ТЬ өсөх, нэмэгдэх, олшрох.
ВОЗРАСТА́ЮЩИЙ өсөх, нэмэгдэх.
ВОЗРАСТНО́Й насны, насаар нь ялгах.
ВОЗРОДИ́ТЬ, 1. сэргээн мандуулах, сэргээн хөгжүүлэх, сэргээн босгох; **~ промышленность** үйлдвэрийг сэргээн босгох; 2. оруулах; **~ к жизни** амь оруулах.
ВОЗРОДИ́ТЬСЯ 1. сэргэн мандах, дахин хөгжих, сэргэж босох; 2. зориг орох, хүч орох.
ВОЗРОЖДЕ́НИ||Е 1. мандал, хөгжил, сэргэлт; **эпоха ~я** сэргэлтийн үе; 2. төлжиж ургах; **~ органов** эрхтэн төлжиж ургах.
ВО́ЗЧИК жинчин, хөтөч, тэрэг хөтлөгч.
ВОЗЫМЕ́ТЬ хүрэх, орох, төрөх; **~ желание** хүсэл төрөх дур хүрэх; **~ силу** хүч орох.
ВО́ИН цэрэг, дайчин цэрэг, цэргийн хүн.
ВО́ИНСКИЙ цэргийн; **~ поезд** цэргийн галт тэрэг.
ВОЙНСТВЕННЫЙ дайнч, дайчин.
ВОЙНСТВУЮЩИЙ дайчин.
ВОЙСТИНУ үнэхээр, чухамхан, нээрээ.
ВОЙ 1. улих; 2. ухилах, уйлаан, майлаан; 3. сүнгэнэх; **~ ветров** салхи сүнгэнэх.
ВО́ЙЛОК эсгий.
ВО́ЙЛОЧНЫЙ эсгий, эсгийгээр.
ВОЙНА́ дайн, байлдаан; **гражданская ~** иргэний дайн.
ВО́ЙСКО цэрэг, цэргүүд.
ВОЙСКОВО́Й цэргийн.
ВОЙТИ́ 1. орох; **~ в комнату** тасалгаанд орох; 2. багтах; **бельё вошло в чемодан** дотуур хувцас чемоданд багтав; 3. оролцох; **~ в состав комиссии** комиссын бүрэлдэхүүн доролцох; 4. дадах; **актёр вошёл в роль** жүжигчин дүрдээ дадав; 5. оруулах, хийх, олох; **~ с предложением** санал оруулах; **~ в доверие** итгэлийг олох.
ВОКА́ЛЬНЫЙ дуулалт, дууны, дуулаачны; **~ вечер** дуулалт үдэшлэг.
ВОКАЛИ́ЗМ эгшиг авиа.
ВОКЗА́Л төмөр замын буудал, төмөр замын өртөө.
ВОКРУ́Г эргэн тойрон, орчин, ойр хавь; * **~ да около** хальт хавьтуулаад.
ВОЛ шар, эр үхэр.
ВОЛА́Н салбан, хуниас, санжуурга.
ВОЛДЫ́РЬ цэврүү, бэлцрүү.
ВОЛЕВО́Й чин зоригтой, зориг төгөлдөр, туйлбартай.
ВОЛЕИЗЪЯВЛЕ́НИЕ саналаа илэрхийлэх.
ВОЛЕЙБО́Л гар бөмбөг, волейбол.
ВО́ЛЕЙ-НЕВО́ЛЕЙ дуртай дургүй ч гэсэн, аргагүй.
ВОЛК чоно; **~ в овечьей шкуре** хонины арьс нөмөрсөн чоно; **~ гривистый** дэлт чоно; * **~а бояться — в лес не ходить** чононоос айвал ойд битгий яв, айвал бүү хий, хийвэл бүү ай; **и ~и сыты, и овцы целы** чоно ч цатгалан, хонь ч бүтэн; 2. *устар.* арааиға.
ВОЛКОДА́В гарз нохой, хасар нохой.
ВОЛНА́ долгион, давалгаа; **морская ~** далайн долгио; **~ сейсмическая** газар хөдлөлийн долгион.
ВОЛНЕ́НИЕ 1. долгио, долгилоо, долгилох, давалгаа; **морское ~** далайн давалгаа; 2. санаа зовох, сэтгэл түгших, догдлох; 3. үймээн, хөдөлгөөн; **народное ~** ардын хөдөлгөөн.

ВОЛНИ́СТ||ЫЙ долгиотсон, буржгар, гөвөөтэй, атиралдсан, эвхрэлдсэн; **~ые волосы** буржгар үс; **~ая степь** гөвөөтэй тал.

ВОЛНОВА́ТЬ 1. долгилуулах, долгисуулах; 2. санаа зовоох, сэтгэл түгшүүлэх, тэвдүүлэх.

ВОЛНОВА́ТЬСЯ 1. *долгилох*, долгисох; 2. санаа зовох, сэтгэл түгших, тэвдэх.

ВОЛНОВ||О́Й долгионы; **~ое движение** долгионы хөдөлгөөн.

ВОЛНООБРА́ЗН||ЫЙ долгион шиг, долгион хэлбэртэй; **~ая лихорадка** халуурал.

ВОЛНУ́ШКА хагархай сархиаг мөөг.

ВОЛО́ВИЙ үхрийн, шарын.

ВОЛОДУ́ШКА *бот.* бэриш.

ВОЛОКИ́ТА унжруулах, яршиг, нуршуудал, чирэгдэл.

ВОЛОКИ́ТЧИК нуршигч, чирэгдүүлэгч, ярвиг татагч.

ВОЛОКНИ́СТ||ЫЙ ширхэгт, сэмэрхий, цуултархаг; **~ая ткань** ширхэгт эд; **~ межпозвоночный хрящ** нугалмын хоорондох ширхэгт мөгөөрс.

ВОЛОКНО́ ширхэг, сэмэрдэс, цуулт; **шёлковое ~** торгон цуулт.

ВО́ЛОКОМ чирэх; **тащить ~** газар дээгүүр чирэх.

ВОЛОКУ́ША аралт чиргүүл.

ВОЛОНТЁР сайн дураар элсэгч, элссэн цэрэг.

ВО́ЛОС үс, хялгас; **расчесать ~ы** үс самнах; **конские ~ы** хялгас; *** краснеть до корней волос** ичиж час улаан болох; **ни на ~** бүр юу ч байхгүй; **~ы встают дыбом** үс арвайж босох.

ВОЛОСА́ТЫЙ үсэрхэг, үслэг.

ВОЛОСН||О́Й хялгасан, цуултан, маш нарийхан; **~ые сосуды** хялгасан судас.

ВОЛОСО́К 1. жаахан үс, үсхэн, өчүүхэн хялгас; 2. утас; *** быть на ~ от смерти** үхлийн амсар дээр гарах, арай л үхсэнгүй; **держаться на волоске** дээсэн дөрөөтэй дөнгөж явах, хялгасанд торж байх, амь алддагийн даваан дээр.

ВОЛОСТНО́Й хушууны, аймгийн.

ВО́ЛОСТЬ хушуу, отог.

ВОЛОСЯНО́Й хялгасан, үсэн; **~ матрац** хялгасан дэвсгэр.

ВОЛОЧИ́ТЬ чичрэх.

ВОЛОЧИ́ТЬСЯ 1. чирэгдэх, чиргүүлдэх; 2. хүүхэн эргүүлэх.

ВОЛХВ шидтэн, арш.

ВОЛЧА́НКА чонын хөрөвдөс, чоно яр.

ВОЛЧА́РА 1. чоно, боохой; 2. амиа бодсон, өлөн ховдог, идэж ашиглах дуртай хүн.

ВО́ЛЧИЙ чонын, чонон; **волчья доха** чонон дах; *** волчья ягода** чөтгөрийн идээ.

ВОЛЧИ́ХА өлөгчин чоно, гичий чоно.

ВОЛЧКО́М эрчигнүүр шиг.

ВОЛЧНИКО́ВЫЕ *бот.* далан түрүүтэн.

ВОЛЧО́К 1. эрчигнүүр, удган; 2. ээрүүл, газрын сам хорхой.

ВОЛЧО́НОК бэлтрэг, чонын гөлөг.

ВОЛШЕ́БНИК илбэчин.

ВОЛШЕ́БНИЦА илбэч эмэгтэй.

ВОЛШЕ́БН||ЫЙ 1. илбийн, автай, шидэт; **~ая сказка** шидэт үлгэр; 2. *хачин сайхан, жигтэй сайхан*; **~ая музыка** хачин сайхан хөгжим.

ВОЛШЕБСТВО́ илбэ, шид.

ВОЛЫ́НИТЬ, унжруулах, нурших, ужаах.

ВОЛЫ́НКА 1. хөөрөгт цуур; 2. нурших, нуршил.

ВОЛЬГО́ТНО эрх дураараа, талбиун, санаа амар.

ВОЛЬГО́ТН||ЫЙ эрх дураар, талбиун; **~ая жизнь** талбиун амьдрал.

ВО́ЛЬНАЯ чөлөөлөх бичиг, хамжлагаас гаргах баримт.

ВО́ЛЬНИЧАТЬ зоргоор аашлах, дур мэдэх.

ВО́ЛЬНО 1. дураараа, дуртай; **~ или невольно** дуртай ч дургүй ч гэсэн; 2. сул, сул зогс; **~!** сул зогс!

ВОЛЬНОДУ́МЕЦ чөлөөт санаатан.

ВОЛЬНОДУ́МНЫЙ чөлөөт санааны.

ВОЛЬНОДУ́МСТВО *чөлөөт санаа, чөлөөтэй сэтгэх явдал.*

ВОЛЬНОЛЮБИ́ВЫЙ эрх чөлөөнд дуртай.

ВОЛЬНОНАЁМНЫЙ хөлсний, хөлсөлсөн.

ВОЛЬНООТПУ́ЩЕННИК суллагдсан боол, чөлөөлөгдсөн хамжлага.

ВОЛЬНОСЛУ́ШАТЕЛЬ лекци сонсогч, сайн дурын оюутан.

ВО́ЛЬНОСТЬ 1. эрх чөлөө, чөлөөтэй; 2. задгай, сул, зоргондоо орох.

ВО́ЛЬН||ЫЙ сул, эрх чөлөөт, дархан, зоргоороо; **~ город** дархан хот; **~ перевод** чөлөөтэй орчуулга, найруулан орчуулах; **~ые движения** чөлөөт хөдөлгөөн; **~ая птица** зоргоороо хүн.

ВОЛЬТ 1. вольт *(цахилгааны урсгалын хүчдэлийг хэмжих нэгж)*; 2. эргэлт, тойруулга.

ВО́ЛЬТОВА ДУГА́ вольтын нум, вольтын дугуй, цахилгаан гэрэлтүүр.

ВОЛЬФРА́М вольфрам, *гянт (амархан хайлдаггүй төмөрлөг).*

ВОЛЬФРА́МОВЫЙ вольфрамын, вольфрамт.

ВО́Л||Я 1. чөлөө, эрх чөлөө; 2. зориг, дур хүсэл, таалал; **человек железной ~и** хатан зоригтой хүн; **отдаться на ~ю победителей** ялагсдын дур зоргонд автах; **это в вашей ~е** та дураараа бол та л мэднэ; 3. суллах, тавих; **отпустить на ~ю** суллаж гаргах; *** ~ею судеб** заяаны эрхээр; **~ неба** тэнгэрийн бошго.

ВОН I 1. тонил, зайл, талий, гар; **~ отсюда!** эндээс зайл! талий! **пошёл ~!** тонил! **выгнать ~** хөөж гаргах; 2. хэтрүү, гаргуун; **из ряда ~ выходящий** хирээс хэтрүү давсан; *** из рук ~ плохо** авах танагтүй муу.

ВОН II тээ тэр, тээр; **~ он идёт** тээ тэр айсуй; **~ там** тээр тэнд.

ВОНЗА́ТЬ бүлэх, шаах, хатгах, шигтгэх.

ВОНЗА́ТЬСЯ бүлэгдэх, шаагдах, хатгагдах, *шигдэх.*

ВОНЗИ́ТЬ бүлэх, шаах, хатгах, шигтгэх; **~ кинжал** чинжаал хутга шаах.

ВОНЬ өмхий үнэр, үнэр танар.

ВОНЮ́ЧИЙ өмхий, муухай үнэртэй, өмхий самхай.

ВОНЯ́ТЬ өмхийрөх, өмхий үнэр гаргах, унгах.

ВООБРАЖА́ЕМЫЙ сэтгэлдээ бодсон, ухаанд ургасан, санаанд дүрсэлсэн.

ВООБРАЖА́ТЬ 1. сэтгэх, санаандаа дүрслэх; 2. биеэ тоох, сайрхах.

ВООБРАЖЕ́НИЕ 1. дүрслэн бодох, тухайлах; 2. хоосон санаа, санаархал.

ВООБРАЗИ́МЫЙ бодож болом, сэтгэж болом.

ВООБРАЗИ́ТЬ 1. санах, сэтгэх; 2. биеэ тоох, сайрхах.

ВООБЩЕ́ ер, ер нь, ердөө; **~, это верно** ер нь энэ зөв; **я ~ сегодня никуда не пойду** би өнөөдөр ердөө хаашаа ч гарахгүй.

ВООДУШЕВИ́ТЬ урам оруулах, урамшуулах, *зоригжуулах.*

ВООДУШЕВИ́ТЬСЯ урам орох, урамших, зоригжих.

ВООДУШЕВЛЕ́НИЕ урам хөгжих, урамшил, зоригжил.

ВООДУШЕВЛЁННЫЙ урам хөгжсөн, урам орсон, зоригжсон.

ВООДУШЕВЛЯ́ТЬ урам оруулах, зоригжуулах.

ВООДУШЕВЛЯ́ТЬСЯ урам орох, зоригжих.

ВООРУЖА́ТЬ зэвсэглэх, зэвсэгжүүлэх.

ВООРУЖА́ТЬСЯ зэвсэглэх.

ВООРУЖЕ́НИЕ зэр зэвсэг, зэвсэглэх.

ВООРУЖЁННОСТЬ зэвсэглэл, зэвсэглэх.

ВООРУЖЁНН||ЫЙ зэвсэгт, зэвсэглэсэн; **~ые силы** зэвсэгт хүчин; **~ техникой** техникээр зэвсэглэсэн.

ВООРУЖИ́ТЬ зэвсэглэх, зэвсэгжүүлэх; **~ армию** цэргийг зэвсэглэх.

ВООРУЖИ́ТЬСЯ зэвсэглэх, зэвсэглүүлэх; * ~ **терпением** тэсэж үзэх, тэсвэржих
ВОО́ЧИЮ нүдний өмнө, илт, ив илхэн, нүдээрээ харж.
ВО-ПЕ́РВЫХ нэгдүгээрт, нэгд.
ВОПИ́ТЬ орилох, бархирах, чарлах.
ВОПИЮЩ||ИЙ хачин жигтэйхэн, жигшмээр, зэвүү хүрмээр; * **глас ~его в пустыне** хоосон цөлд гуугалах мэт.
ВОПЛОТИ́ТЬ биелүүлэх, хэрэгжүүлэх; ~ **замысел в произведении** санаснаа сайхан зохиол болгон биелүүлэх.
ВОПЛОТИ́ТЬСЯ биелэх, биелэгдэх, гүйцэтгэгдэх.
ВОПЛОЩА́ТЬ биелүүлэх, хэрэгжүүлэх.
ВОПЛОЩА́ТЬСЯ биелэх, биелэгдэх.
ВОПЛОЩЕ́НИЕ 1. биелэх, биелэгдэх; 2. хувилгаан.
ВОПЛОЩЁНН||ЫЙ 1. биелсэн; **проект, ~ в жизнь** амьдралд биелсэн төсөл; 2. эрхэм жишээ, оргил; **человек этот — ~ая справедливость** энэ хүн үнэн шударгын эрхэм жишээ болно.
ВОПЛЬ орилоон, чарлаан.
ВОПРЕКИ́ зөрүү, сөрөх, гадуур; ~ **здравому смыслу** зүйг сөрж; ~ **желанию** дур хүслээсээ гадуур.
ВОПРО́С, 1. асуулт; **задать** ~ асуулт тавих; **осаждать ~ами** асуултаар ноцох, асууж шалах; 2. асуудал; **аграрный** ~ газар тариалангийн асуудал; **оставить** ~ **открытым** асуудлыг шийдэлгүй орхих; 3. хэрэг, учир зүйл; **весь** ~ **в том, что...** бүхучир нь юу вэ гэхэд□; **это** ~ **времени** энэ байзнаж байтал болох зүйл; **по личному ~у** хувийн хэргээр; * ~ **жизни и смерти** амь өрөх асуудал, амь насны хэрэг; **что за ~?** ямар асуулт байх вэ? хэлэлцээн юу байх вэ?; **ставить под** ~ асуудал болгох.
ВОПРОСИ́ТЕЛЬНЫЙ асуух, асуусан; ~ **знак** асуух тэмдэг.
ВОПРО́СНИК асуултын хуудас, асуулга.
ВОПРОША́ТЬ лавлах, сураглах.
ВОР хулгайч; **карманный** ~ өвөр суйлах хулгайч.
ВОРВА́ТЬСЯ 1. нэвтрэх, орох, цөмрөн орох; 2. нэвт үлээх.
ВОРИ́ШКА явган хулгайч, шалихгүй хулгайч.
ВОРКОВА́ТЬ 1. гөвтнөлдөх, шивэр авир хийх; 2. түдэглэх, донгодох.
ВОРКОТНЯ́ 1. гөвтнөх, түдэгнэх; 2. түдэглэх, донгодох.
ВОРОБЬЁ́Й бор шувуу, богширго, гятруу, бялзуухай; * **стреляный** ~ долорсон амьтан, хашир гайхал.
ВОРОБЬИ́НЫЙ бор шувууны.
ВОРО́ВАННЫЙ хулгайлсан, хулгайн.
ВОРОВА́ТЫЙ хулгай, нохойрхог, гөнтэй; ~ **взгляд** хулгай харц.
ВОРОВА́ТЬ хулгайлах, хулгуух, хулгай хийх.
ВОРО́ВКА хулгайч хүүхэн.
ВОРОВСКО́Й хулгайгаар.
ВОРОВСКО́Й хулгайн, хулгайчийн.
ВОРОВСТВО́ хулгай, хулгайлах, хулгуух; ~ **скота** *разг.* толгой салгах.
ВОРОЖБА́ 1. дом, домнох, гүрэм; 2. мэрэглэх, төлөг үзэх.
ВОРОЖЕ́Я домч эхнэр, төлөгч эхнэр, удган.
ВОРОЖИ́ТЬ домнох, мэрэглэх, төлөг үзэх.
ВО́РОН хон хэрээ, хэрээ.
ВОРО́НА турлааг, хар торуу; * **пуганая ~ и куста боится** сүүнд халаад тараг үлээх; **ворон считать** ангайх, ангалзах.
ВОРО́НЕЦ *бот.* ховолгоно; ~ **красноплодный** улаан ховолгоно.
ВОРОНЁНЫЙ хав хар, бараан, хар будагтай.
ВОРО́НИЙ хэрээний, турлаагийн; ~ **глаз** *бот.* чандган чих.
ВОРОНИ́ТЬ өнгөлөх, хараар будах.
ВОРО́НКА 1. гоожуур, юүлүүр, юүлүүр лууз, хүнхий; ~ **ушная** чихний лууз; 2. өрх, шувтан нүх.
ВОРОНО́Й хар, хөө хар.
ВОРО́НЬЁ сэгийн хэрээ, шунахайчууд.
ВО́РОТ 1. зах, заам, энгэр; 2. эргүүлэг өргөх хөшүүр.
ВОРО́ТА хаалга, их хаалга; **триумфальные** ~ ёслолын хаалга.
ВОРОТИ́ЛА мундагчууд, толгойлогчид.
ВОРОТИ́ТЬ буцаах, эргүүлэх.
ВОРОТИ́ТЬСЯ буцах, эргэх.
ВОРОТНИ́К зах заам, зах.
ВОРОТНИЧО́К зах, бяцхан зах; **стоячий** ~ босоо зах; **отложной** ~ эвхээ зах, сөхдөг зах.
ВО́РОХ бөөм, овоо.
ВОРО́ЧАТЬ 1. мухруулах, хөлбөрүүлэх, эргүүлэх, өнхрүүлэх; ~ **брёвна** мод өнхрүүлэх; 2. захирах, даамалдах; ~ **всеми делами** бүх хэргийг даамалдах.
ВОРО́ЧАТЬСЯ эргэлдэх, өнхрөх, хөрвөх, хөлбөрөх.
ВОРОШИ́ТЬ урвуулах, сийчих; ~ **сено** өвс сийчих.
ВОРС илбэргэ, илбэрээс.
ВОРСИ́НКА цэлмэн, илбэрхий.
ВОРСИ́СТЫЙ илбэргэтэй, илбэрхий.
ВОРСЯ́НКОВЫЕ *бот.* бааварын овог.
ВОРЧА́НИЕ 1. архирах; 2. янших, донгосох.
ВОРЧА́ТЬ 1. архирах; 2. янших, донгосох.
ВОРЧЛИ́ВОСТЬ яншаа, уймраа.
ВОРЧЛИ́ВЫЙ яншаа, уймар.
ВОРЧУ́Н яншаа хүн, уймар хүн.
ВОРЧУ́НЬЯ яншаа эхнэр, уймар эхнэр.
ВОСВОЯ́СИ гэр тийшээ гэлдрэх, орон нутгаа тэмцэх.
ВОСЕМНА́ДЦАТ||ЫЙ арван наймдугаар, арван найм; ~ **параграф** арван наймдугаар зүйл; **~ое число** арван наймны өдөр.
ВОСЕМНА́ДЦАТЬ арван найм.
ВО́СЕМЬ найм.
ВО́СЕМЬДЕСЯТ ная.
ВОСЕМЬСО́Т найман зуу.
ВО́СЕМЬЮ найман, найм дахин; ~ **восемь — шестьдесят четыре** найман найм — жаран дөрөв.
ВОСК лав, цагаан лав, балуус, шааг; ~ **зубоврачебный** шүдний хэв авах зориулалтын бэлдмэл.
ВОСКЛИ́КНУТЬ халаглан хэлэх, бахдан хашгирах.
ВОСКЛИЦА́НИЕ дуудал, халаглан хашгирах, бахдан бархирах.
ВОСКЛИЦА́ТЕЛЬНЫЙ дуудах, анхааруулах, халаглах; ~ **знак** дуудах тэмдэг.
ВОСКЛИЦА́ТЬ халаглан хэлэх, бахдан хашгирах.
ВОСКОВ||О́Й лавын; **~ая свеча** лавын лаа; * **~ое лицо** цонхигор царай.
ВОСКРЕСА́ТЬ амь орох, амьдрах, сэхэх.
ВОСКРЕСЕ́НИЕ 1. амь орох, дахин амьдрах; 2. сэргэх, сэхэх, тамир орох.
ВОСКРЕСЕ́НЬЕ ням гариг, адьяа, сайн өдөр, бүтэн сайн өдөр.
ВОСКРЕСИ́ТЬ амь оруулах, амьдруулах, сэхээх.
ВОСКРЕ́СНИК сайн өдрийн хамтын ажил.
ВОСКРЕ́СНУТЬ 1. амь орох, үхээд амилах, дахин амьдрах, сүнс орох; 2. сэргэх, сэхэх.
ВОСКРЕ́СН||ЫЙ сайн өдрийн, ням гаригийн; **~ая прогулка** сайн өдрийн зугаалалт.
ВОСКРЕША́ТЬ 1. амь оруулах, амьдруулах; ~ **из мёртвых** үхсэнийг амилуулах; 2. сэргээх, сэхээх.
ВОСПАЛЕ́НИЕ үрэвсэл, үрэвсэх; ~ **лёгких** уушиг үрэвсэх; ~ **крупозное** сахуулайт үрэвсэл.
ВОСПАЛИ́ТЕЛЬНЫЙ үрэвсэх.
ВОСПАЛИ́ТЬСЯ үрэвсэх, үрэвсчих, улайх.

ВОСПЕВА́ТЬ магтан дуулах, сайшаах, дуурсгах.
ВОСПЕВА́ТЬСЯ магтагдах, алдарших, дуурсган дуулах.
ВОСПЕ́ТЬ магтан дуулах, алдрыг дуурсгах, цолыг дуудах.
ВОСПИТА́НИЕ хүмүүжил, хүмүүжүүлэх, хүмүүжих, бойжуулах.
ВОСПИ́ТАННИК хүмүүжигч, тэжээлгэгч, суралцагч.
ВОСПИ́ТАННИЦА хүмүүжигч охин, суралцагч хүүхэн.
ВОСПИ́ТАННОСТЬ хүмүүжил, боловсон, ургамж, учир мэдэх.
ВОСПИ́ТАННЫЙ хүмүүжүүлсэн, боловсорсон, сургамжтай, томоожсон.
ВОСПИТА́ТЕЛЬ хүмүүжүүлэгч, асрагч багш, сургамжлагч.
ВОСПИТА́ТЕЛЬНИЦА хүмүүжүүлэгч эмэгтэй, асрагч эх, эмэгтэй багш.
ВОСПИТА́ТЕЛЬНЫЙ хүмүүжүүлэх.
ВОСПИТА́ТЬ хүмүүжүүлэх, сургамжлах; ~ **в детях привычку к труду** хүүхдийг хөдөлмөрийн дадлагатай болгон хүмүүжүүлэх.
ВОСПИ́ТЫВАТЬ хүмүүжүүлэх, хүмүүжүүлсээр байх.
ВОСПИ́ТЫВАТЬСЯ хүмүүжих, сургамжлагдах.
ВОСПЛАМЕНЕ́НИЕ ноцох, шатах, асах, гал авалцах.
ВОСПЛАМЕНИ́ТЬ 1. *ноцоох*, шатаах, асах, гал авалцуулах; 2. бадруулах.
ВОСПЛАМЕНИ́ТЬСЯ 1. ноцох, шатах, гал авалцах, асах; 2. бадрах.
ВОСПЛАМЕНЯ́ЕМОСТЬ шатах чанар, шатамгай, гал авалцамтгай.
ВОСПЛАМЕНЯ́ТЬ 1. ноцоох, шатаах, асаах, гал авалцуулах; 2. бадруулах.
ВОСПЛАМЕНЯ́ТЬСЯ 1. ноцох, шатах, гал авалцах; 2. бадрах.
ВОСПО́ЛНИТЬ нөхөж гүйцээх, нөхөх.
ВОСПО́ЛНИТЬСЯ нөхөгдөх, нөхөгдөж гүйцэх.
ВОСПОЛНЯ́ТЬ нөхөж гүйцээх, дутууг нөхөх.
ВОСПОЛНЯ́ТЬСЯ нөхөгдөх, гүйцэлдэх.
ВОСПО́ЛЬЗОВАТЬСЯ ашиглах, самбаачлах, завших; ~ **случаем** завшааныг ашиглах.
ВОСПОМИНА́НИЕ дурсах, дурсан санах, дурсамж.
ВОСПРЕПЯ́ТСТВОВАТЬ саад хийх, түйтгэрлэх.
ВОСПРИИ́МЧИВОСТЬ 1. авхаалж, ухамтгай; 2. халдамтгай, эмзэг, өвчлөмтгий, эмзэг чанар.
ВОСПРИИ́МЧИВЫЙ 1. авхаалжтай, ухамтгай, ойлгомжтой; 2. халдамтгай, өртөмхий эмзэг.
ВОСПРИНИМА́ТЬ ухах, ойлгох.
ВОСПРИНЯ́ТЬ ойлгочих, ухамсарлах, шүүрч авах.
ВОСПРИЯ́ТИЕ ойлгоц, ойлгох, ухах.
ВОСПРОИЗВЕДЕ́НИЕ 1. нөхөн үйлдвэрлэх, ахиж үйлдэх; 2. буулгавар, хуулбар.
ВОСПРОИЗВЕСТИ́ 1. нөхөн үйлдвэрлэх, ахиж үйлдэх; 2. буулгах, хуулбарлах; 3. сэргээж санах.
ВОСПРОИЗВОДИ́ТЬ 1. нөхөн үйлдвэрлэх, ахиж үйлдэх; 2. буулгах, хуулбарлах 3. сэргээж санах.
ВОСПРОИЗВО́ДСТВО 1. нөхөн үйлдвэрлэл, ахиж үйлдэх; **простое** ~ энгийн нөхөх үйлдвэрлэл.
ВОСПРОТИ́ВИТЬСЯ эсэргүүцэх, татгалзах, цааргалах.
ВОСПРЯ́НУТЬ сэргэх, сэхэх, орох; ~ **духом** зориг орох, сэтгэл сэргэх.
ВОСПЫЛА́ТЬ буцлах, оргилох; ~ **гневом** уур буцлах; ~ **любовью** янаг сэтгэл оргилох, хурьцах.
ВОССЕДА́ТЬ морилж суух, ажааран суух, залран суух.
ВОССЕ́СТЬ морилж суух, ажааран суух, суух; ~ **на престол** хаан ширээнд суух.
ВОССОЕДИНЕ́НИЕ сөөргө нь нийлүүлэх.
ВОССОЕДИНИ́ТЬ сөөргө нь нийлүүлэх, ахиж нийлүүлэх.
ВОССОЕДИНИ́ТЬСЯ сөөргөө нийлэх, ахиж нийлэх.
ВОССОЗДАВА́ТЬ сөөргө нь босгох, ахиж үүдэх, дахин сэргээх.
ВОССОЗДАВА́ТЬСЯ *сөөргөө* байгуулагдах, ахиж хийгдэх, дахин сэргэх.
ВОССОЗДА́НИЕ сэргээн байгуулах, ахиж босгох, дахин сэргээх, сэлбэх.
ВОССОЗДА́ТЬ дахин босгох, сөөргө нь байгуулах, ахиж сэргээх.
ВОССОЗДА́ТЬСЯ сөөргөө байгуулагдах, дахин сэргэх, сэлбэгдэх.
ВОССТАВА́ТЬ эсэргүүцэх, эсэргүүцэн босох.
ВОССТАНА́ВЛИВАТЬ 1. сэргээн босгох, сэргээн тогтоох, сэлбэн засах, тэнхрүүлэх; ~ **разрушенный город** эвдэрсэн хотыг сэлбэн засах; 2. сэргээн санах; 3. хэвээр болгох, эгүүлэн олгох; ~ **в правах** эрхийг эгүүлэн олгох.
ВОССТАНА́ВЛИВАТЬСЯ 1. сэргэн босох, сэргэн тогтох, сэлбэгдэх, тэнхрэх; 2. сэргэж санагдах; 3. хэвээр болох, эгж орох.
ВОССТА́НИЕ бослого; **вооружённое** ~ зэвсэгт бослого.
ВОССТАНОВИ́ТЕЛЬНЫЙ 1. сэргээн босгох, сэргээн тогтоох, сэлбэн засах тэнхрүүлэх; 2. сэргээн санах.
ВОССТАНОВИ́ТЬ 1. сэргээн босгох, сэргээн тогтоох, тэнхрүүлэх; ~ **своё здоровьебиеэ** тэнхрүүлэх; 2. сэргээн санах; ~ **в памяти** сэтгэлдээ сэргээн санах; 3. хэвээр болгох, эгүүлэн оруулах; ~ **в должности** *албан тушаалд эргүүлэн оруулах*; 4. хандуулах, болгох; ~ **всех против себя** бүгдийг өөрийн эсрэг хандуулах.
ВОССТАНОВИ́ТЬСЯ 1. сэргэн босох, сэргэх, тэнхрэх; 2. буцаж орох, олж авах ~ **в правах** эрхээ олж авах.
ВОССТАНОВЛЕ́НИЕ 1. сэргээн босгох, сэргээх, сэлбэн засах; ~ **репутации** *сайн нэрээ* сэргээх; 2. тэнхрүүлэх; 3. хэвээр болгох, эгж орох.
ВОССТА́ТЬ босох, эсэргүүцэн босох.
ВОСТО́К дорно, дорно зүг, дорнод, зүүн, зүүн зүг; **идти на** ~ зүүн тийшээ явах **Дальний** ~ Алс Дорнод; **Ближний** ~ Ойрхи Дорнод.
ВОСТОКОВЕ́Д дорно дахиныг судлагч.
ВОСТОКОВЕ́ДЕНИЕ дорно дахины судлал.
ВОСТОКОВЕ́ДЧЕСКИЙ дорно дахины судлалын.
ВОСТО́РГ сэтгэл хөгжих, хөөрөх, бахдах; **приходить в** ~ сэтгэлийг хөгжөөн бахдуулах; **я в восторге от этого** би үүнд бахдана.
ВОСТОРГА́ТЬСЯ бахдах.
ВОСТО́РЖЕННО бахдан, бахархан; ~ **отзываться** бахдан хэлэх.
ВОСТО́РЖЕННОСТЬ бахдах, бахархах.
ВОСТО́РЖЕННЫЙ бахдах; ~ **поклонник** бахдан шүтэгч.
ВОСТОРЖЕСТВОВА́ТЬ ялах, дийлэх.
ВОСТО́ЧН||ЫЙ дорнод, дорно дахины, зүүн, зүүн зүгийн; ~**ая граница** дорнод хил; ~ **ветер** зүүн зүгийн салхи.
ВОСТРЕ́БОВАНИ||Е нэхэх, нэхэж авах, шаардах; **письмо до** ~**я** өөрөө хүлээн авах захиа.
ВОСТРЕ́БОВАТЬ нэхэх, шаардах.
ВОСТРЕ́Ц хиаг, түнх; ~ **пушистоколосый** унгариль түрүүт түнх.
ВОСТРО́ держать ухо ~ чихээ сонор байлгах сэрэмжтэй байх
ВОСХВАЛЕ́НИЕ магтах, магтаал.
ВОСХВАЛИ́ТЬ магтах, их магтах.
ВОСХВАЛЯ́ТЬСЯ магтуулах, их магтагдах.
ВОСХИТИ́ТЕЛЬНО гайхамшигтай, гайхалтай, дур булаам.
ВОСХИТИ́ТЕЛЬНЫЙ дур булаамаар, гайхалтай.
ВОСХИТИ́ТЬ гайхуулах, дур булаах.
ВОСХИТИ́ТЬСЯ дур булаагдах, шагшин гайхах.
ВОСХИЩА́ТЬ гайхуулах, дур булаах.
ВОСХИЩА́ТЬСЯ шагшин гайхах, дур булаагдах.

ВОСХИЩЕ́НИЕ шагшин гайхах, дур булаах.
ВОСХО́Д мандах, ургах; **на ~е солнца** нар мандах үед.
ВОСХОДИ́||ТЬ 1. мандах, ургах, гарах; **солнце ~т** нар ургаж байна; 2. авирах, авиран гарах, мацаж гарах; **~ на вершину горы** уулын оргилд авиран гарах; 3. үүсвэр, үүсвэрлэх, гарал; **многие обычаи ~ят к глубокой древности** олон заншил эрт урьдын гаралтай юм.
ВОСХОДЯ́Щ||ИЙ мандах, ургах, гарах; **~ее солнце** мандаж байгаа нар; **родственник по ~ей линии** дээд үеийн садан; **~ая звезда** алдаршиж яваа хүн, гийж яваа од.
ВОСХОЖДЕ́НИЕ мандах, авиран гарах.
ВОСШЕ́СТВИЕ ~ на престол хаан ширээнд суух, хаан ширээнд залрах.
ВОСЬМЁРКА найм, найман, наймт, найман тоот.
ВОСЬМИДЕСЯТИЛЕ́ТНИЙ наян наст.
ВОСЬМИДЕСЯ́ТЫЙ наядугаар.
ВОСЬМИКЛА́ССНИК наймдугаар ангийн сурагч.
ВОСЬМИКЛА́ССНИЦА наймдугаар ангийн эмэгтэй сурагч.
ВОСЬМИЛЕ́ТНИЙ найман наст, найман жилийн.
ВОСЬМИСО́ТЫЙ найман зуудугаар.
ВОСЬМИЧАСОВО́Й найман цагийн.
ВОСЬМ||О́Й найман, наймдугаар, найм дахь; **~ое ноября** арван нэгдүгээр сарын найман; **~ час** найм дахь цаг, долоо өнгөрч байна.
ВОСЬМУ́ШКА наймны нэг, наймт; * **~ чаю** хоёр шар цай.
ВОТ 1. энэ, уухай; **~ такой** иймэрхүү; **~ наказание-то** ийм лай байх гэж; **~ и зима настала** за өвөл болжээ, тэгээд өвөл боллоо.
ВОТИ́РОВАТЬ санал өгөх, санал хураах.
ВОТКНУ́ТЬ шаах, хатгах, зоох, чичих; **~ кол в землю** гадас газарт шаах.
ВОТКНУ́ТЬСЯ шаагдах, хатгагдах.
ВО́ТУМ санал илэрхийлэх, олонхийн санал; **~ недоверия** үл итгэх саналыг илэрхийлэх.
ВО́ТЧИНА ноёны харьяат газар, эзэмшлийн нутаг, өв газар.
ВОЦАРЕ́НИЕ 1. хаан суух; 2. чив чимээгүй болох, нам гүм болох, намхрах.
ВОЦАРЯ́||ТЬСЯ 1. хаан суух; 2. чив чимээгүй болох; **~лась тишина** чив чимээгүй болов.
ВОШЬ 1. бөөс; 2. ширх; 3. бүүрэг.
ВОЩЁНЫЙ лавдсан, лав шингээсэн.
ВОЩИ́ТЬ лавдах, лав шингээх, цардах.
ВОЮ́ЮЩИЙ байлдагч, байлдаж байгаа.
ВОЯ́КА хэцүү цэрэг, хэцүүдсэн цэрэг, үхээнц баатар.
ВПАДА́||ТЬ 1. урсаж орох, цутгаж орох; **Волга ~ет в Каспийское море** Ижил Мөрөн Каспийн тэнгист цутган ордог; 2. орох; **~ в бедность** ядуу байдалд орох; **~ в противоречие** зөрчилд орох; 3. хонхойх, хотойх; **щёки впали** хацар нь хонхойжээ.
ВПА́ДИНА 1. ухархай; **глазная ~** нүдний ухархай; 2. хонхорхой, хонхор газар, хотгор.
ВПА́ИВАТЬ гагнах, ширээх.
ВПА́ЙКА гагнаас, гагнуур, гагнах.
ВПА́Л||ЫЙ хонхор, хөнхөр; **~ые глаза** хөнхөр нүд.
ВПАСТЬ 1. хонхойх, хотойх; **после болезни глаза и щёки впадают** өвдсөнөөс хойш нүд хацар нь хонхойжээ; 2. орох, доройтох шиг болох; **~ в отчаяние** цөхрөлд орох, цөхрөх; **~ в крайность** хэтрэлд орох, бүр хэтрэх; **~ в детство** хүүхэд шиг болох.
ВПАЯ́ТЬ гагнах, ширээх, гагнаж суулгах.
ВПЕРВЫ́Е анх, анх удаа.
ВПЕРЕВА́ЛКУ гуйвалзан, дайвалзан, майжигнан.
ВПЕРЕГИ́Б тонгойн, бөгтийн, бөхийн.
ВПЕРЕГО́НКИ́ уралдан; **бежать ~** уралдан гүйх.
ВПЕРЕГО́НКУ уралдан, хойно урдаа, оролцон, хөөцөлдөн.
ВПЕРЁД 1. урагшаа, урагш давших, урагш; **сделать два шага ~** хоёр алхам урагш давших; 2. хойшдоо, цаашдаа; **~ будь осторожнее** хойшдоо болгоомжтой бай; 3. урьдаас, урьдчилан; **заплатить ~** урьдчилан төлөх.
ВПЕРЕДИ́ 1. өмнө, урьд, түрүүнд, түрүүлэн; **идти ~** өмнө явах, түрүүлэн явах; 2. өмнө нь, урьд нь, ирээдүйд; **у него вся жизнь ~** түүний бүх насны явдал өмнө нь *(ирээдүйд)* байна; 3. урьд нь, түрүүнд нь; **он ехал ~ всех** тэр бүгдийн түрүүнд нь явж байлаа.
ВПЕРЕМЕ́ЖКУ сольцолдон, сэлгэлдэн.
ВПЕРЕМЕ́ШКУ хольцолдон, хутгалдан.
ВПЕЧАТЛЕ́НИЕ сэтгэгдэл, хошигнол, хадаашрал; **произвести сильное ~** гүн сэтгэгдэл төрүүлэх.
ВПЕЧАТЛИ́ТЕЛЬНОСТЬ сэтгэгдэлтэй, авхаалж, хоногшил, хадаашрал.
ВПЕЧАТЛИ́ТЕЛЬНЫЙ сэтгэгдэлт, авхаалжтай, соргог, мэдрэлтэй.
ВПИВА́ТЬ сорох, уух, уусгах.
ВПИВА́ТЬСЯ шигтгэх, зуух; **~ зубами** шүдээр зуух.
ВПИ́КУ хорлох гэж, зориуд санаатайгаар.
ВПИСА́ТЬ 1. оруулж бичих, оруулга хийх, нэмэх; 2. дотор нь зурах, оруулж зурах, багтааж зурах; **~ треугольник в окружность** тойргийн дотор гурвалжныг багтааж зурах.
ВПИ́СЫВАТЬ оруулах, оруулж бичих, багтааж бичих.
ВПИТА́ТЬ 1. шингээх; 2. ойлгож авах.
ВПИТА́||ТЬСЯ шингэх, нэвтрэх, орох; **вода ~лась в землю** ус газарт шингэв.
ВПИ́ТЫВАНИЕ шингэх, нэвтрэх.
ВПИ́ТЬСЯ зуух, зуурчих, шигдэх; **~ в когтями** хумсаараа зуурчих.
ВПИ́ХИВАТЬ чихэх, чихэж оруулах.
ВПЛАВЬ самран, усчлан.
ВПЛЕСТИ́ залгаж гөрөх, сүлжих; **~ ленту в косу** гэзгэнд бүч залгаж гөрөх.
ВПЛЕТА́ТЬ залгаж гөрөх.
ВПЛОТНУ́Ю тулж, ойртож очих, шахцалдаж.
ВПЛОТЬ хүртэл, болтол; **~ до вечера** үдэш хүртэл, орой болтол.
ВПОВА́ЛКУ хавьдахуйц хэвтээд, ундуй сундуй хэвтэж; **спать ~** ундуй сундуй хэвтэн унтах.
ВПОЛГО́ЛОСА нам дуугаар, авир шивэр.
ВПОЛЗА́ТЬ мөлхөж орох, мөлхөж гарах, гулгах.
ВПОЛНЕ́ бүрэн, бардаагаар; **я ~ удовлетворён** би бүрэн ханав.
ВПОЛОБОРО́ТА хагас эргээд, эргэсгээд..
ВПОЛОВИ́НУ 1. хагас; 2. хоёр дахин; **~ меньше** хоёр дахин бага.
ВПОПЫХА́Х тэвдүү, тэвдээд, яаран, санд мэнд, адгаад; **~ я забыл книгу дома** тэвдээд би номоо гэртээ мартжээ.
ВПО́РУ 1. цаг нь болох; **~ над этим подумать** үүнийг бодох цаг нь болов; 2. таарах, яг тааруу; **эти ботинки мне ~** энэ гутал над яг таарав.
ВПОРХНУ́ТЬ нисэж орох, дүрхийн орох, сэвэлзэн орох.
ВПОСЛЕ́ДСТВИИ эцэсдээ, хойно, хожим, байн байсаар; **~ не повторяй** хожим битгий тэгээрэй.
ВПОТЬМА́Х харанхуйгаар, харанхуйд.
ВПРА́ВДУ үнэхээр, нээрээ; **я и ~ этого не знал** би үүнийг нээрээ мэдээгүй.
ВПРА́ВЕ эрхтэй; **он ~ требовать** тэр шаардах эрхтэй.
ВПРА́ВИТЬ барих, барьж засах; **~ вывихнутую руку** булгарсан гарыг барих.

ВПРА́ВО баруун тийш, баруун гар тийш, баруунш; **повернуть ~** баруун тийш эргүүлэх.

ВПРЕДЬ үүнээс хойш, цаашдаа, хойшдоо; **~ будь внимательней** үүнээс хойш анхааралтай бай.

ВПРИКУ́СКУ саахар үмхэж; **пить чай ~** саахар үмхэж цай уух.

ВПРИПРЫ́ЖКУ харайн гүйх, дэвхцэн гүйх, догонцон гүйх.

ВПРИСЯ́ДКУ суун босон, цовхчин.

ВПРО́ГОЛОДЬ өл залгаж, өлөн зэлмүүр, арайхан амь улжиж; **жить ~** өлөн зэлмүүр амь зуух.

ВПРОК 1. нөөц, үүц; **заготовить ~** нөөц бэлтгэх; 2. тус; **ему ничто ~ не идёт** түүнд юу ч тус болохгүй.

ВПРОСА́К попасть ~ бачлагдах, гэнэдэх.

ВПРО́ЧЕМ гэвч, үгүй, тэгээд.

ВПРЫ́ГИВАТЬ үсрэн орох, харайн орох.

ВПРЫ́СКИВАНИЕ тарих; **подкожное ~** арьс махны завсар тарих.

ВПРЯГА́ТЬ хөллөх.

ВПРЯГА́ТЬСЯ хөллөх, хөллүүлэх.

ВПРЯМЬ нээрээ, үнэхээр.

ВПРЯЧЬ хөллөх; **~ лошадь в повозку** морь тэргэнд хөллөх.

ВПУСКА́||ТЬ оруулах, нэвтрүүлэх; **не ~йте его сюда** түүнийг нааш нь битгий оруулаарай.

ВПУСКА́ТЬСЯ орох, оруулах, тавигдах.

ВПУСТУ́Ю талаар, шал хэрэггүй, мийн.

ВПУ́ТАТЬ ороолдуулах, холбогдуулах, оролцуулах.

ВПУ́ТАТЬСЯ ороолдох, холбогдох, оролцох.

ВПУХ бүрмөсөн, яйртал, ягтаа тултал; *** ~ и впрах** үнсэн товрог болтол.

ВПЯ́ТЕРО тав дахин.

ВПЯТЕРО́М тавуул, тавуулаа.

ВРАГ дайсан, өшөөтөн.

ВРАЖДА́ дайсагнах, өшөө хонзон.

ВРАЖДЕ́БНО дайсагнан, өшөөрхөн.

ВРАЖДЕ́БНОСТЬ дайсагнал, өшөөрхөл.

ВРАЖДЕ́БНЫЙ дайсагнасан, өшөөтэй, хонзонтой.

ВРАЖДОВА́ТЬ дайсагнах, өшөөрхөх, хонзогнох.

ВРА́ЖЕСКИЙ дайсны.

ВРА́Ж||ИЙ 1. дайсны; 2. шумнасын; **~ья сила** шумнасын хүч.

ВРАЗБИ́ВКУ энд тэндээс, салаавчлан, сөөлжүүлэн; **спрашивать ~ таблицу умножения** үржүүлэх хүснэгтийг энд тэндээс асуух.

ВРАЗБРО́Д 1. тархай, саланги; 2. чиг, чигээрээ.

ВРАЗВА́ЛКУ найгалзан, хэлтэлзэн, дайвалзан.

ВРАЗНОБО́Й чиг чигээрээ, тус тусдаа.

ВРАЗРЕ́З тас зөрүү, огт ондоо, бүр сөрүү.

ВРАЗУМИ́ТЕЛЬНО ойлгомжтой, мэдэгдэхүйц.

ВРАЗУМИ́ТЕЛЬНЫЙ ойлгомжтой, мэдэгдэхүйц.

ВРАЗУМИ́ТЬ ойлгуулах, ухамсарлуулах.

ВРА́КИ дэмий балай юм.

ВРАЛЬ худалч.

ВРАНЬЁ худал үг.

ВРАСПЛО́Х гэнэдүүлэх, гэнэдүүлэн, цочмог.

ВРАССЫПНУ́Ю таран, бутран, бут үсрэн.

ВРАСТА́НИЕ шигдэн ургах, дотогш ургах, лавшран суух, тааралдан орох.

ВРАСТА́ТЬ 1. шигдэн ургах, дотогшоо ургах, авалцан ургах; 2. тааралдан орох, зохицон нийлэх.

ВРАСТЯ́ЖКУ сунаж, сунгаж; **лежать ~** сунаж хэвтэх.

ВРАТА́ хаалга.

ВРАТА́РЬ хаалгач, үүдэч.

ВРАТЬ худал хэлэх; *** часы врут** цаг буруу явж байна; **~ как сивый мерин** худал галлах.

ВРАЧ эмч, их эмч.

ВРАЧЕ́БНЫЙ эмнэлгийн.

ВРАЩА́ТЕЛЬН||ЫЙ эргэх, орчих, эргэлдэх; **~ое движение** эргэх хөдөлгөөн.

ВРАЩА́ТЬ эргүүлэх, эргэлдүүлэх, өнхрүүлэх.

ВРАЩА́ТЬСЯ эргэх, эргэлдэх, өнхрөх; *** ~ среди молодёжи** залуучуудын дунд явах, залуучуудтай нийлж авах.

ВРАЩЕ́НИЕ эргэх, эргэлдэх, орчих, өнхрөх.

ВРЕД хор, хөнөөл, хохирол; **причинить ~** хор хүргэх; *юрид.* **возмещение неимущественного вреда** эдийн бус гэм хорыг арилгах.

ВРЕДИ́ТЕЛЬ хорлогч, сүйтгэгч, хорлон сүйтгэгч.

ВРЕДИ́ТЕЛЬСКИЙ хорлох, хорлон сүйтгэх.

ВРЕДИ́ТЕЛЬСТВО хорлон сүйтгэх.

ВРЕДИ́ТЬ хорлох, хорлон сүйтгэх, хор хүргэх, гэмтээх.

ВРЕ́ДНО хортой, хөнөөлтэй, гэмтэй; **курение ~ для здоровья** тамхи татах нь эрүүл мэндэд хортой.

ВРЕ́ДНОСТЬ хор хөнөөл.

ВРЕ́ДНЫЙ хортой, хөнөөлтэй.

ВРЕДОНО́СНЫЙ их хортой, хор хүргэх, хөнөөлтэй.

ВРЕ́ЗАТЬ суулгах, шигтгэх, шааж оруулах, зүсэж оруулах.

ВРЕ́ЗА||ТЬСЯ 1. шааж орох, хатган орох; **лодка ~лась в берег** завь эрэг рүү шааж оров; 2. зүсэж орох, нэвтрэх орох, дайран орох; 3. хадаж орох, хадагдах; **~ в память** санаанд хадагдах.

ВРЕМЕНА́МИ заримдаа, хааяа хааяа.

ВРЕ́МЕННО түр, түр зуур, цаг зуур.

ВРЕМЕНН||О́Й цагийн; **~ая связь между двумя событиями** хоёр явдлын хоорондох цагийн холбогдол.

ВРЕ́МЕНН||ЫЙ түр, түр зуурын, цаг зуурын; **~ое правительство** түр засгийн газар; **~ поверенный в делах** хэргийг түр хамаарагч.

ВРЕМЕНЩИ́К түр ноёрхсон сайд, өргөмжийн ноён.

ВРЕ́М||Я 1. цаг, хугацаа; **вне ~и и пространства движение материи невозможно** цаг зай хоёроос гадна материйн хөдөлгөөн байж болохгүй; **в назначенное ~** болзсон цагт; **в рабочее ~** ажлын цагт; **в нерабочее ~** ажлын бус цагаар; **в свободное ~** чөлөөт цагт; **всему своё ~** аливаа юм өөрийн цаг хугацаатай байдаг; **в прежние ~ена** эрт цагт, урьд цагт; **в зимнее ~** өвлийн цагт; **сколько ~ени?** хэдэн цаг болж байна? **~ истекло** цаг өнгөрлөө, цаг дууслаа; **прошедшее ~** өнгөрсөн цаг, **настоящее ~** одоо цаг; **будущее ~** ирээдүй цаг; 2. үе; **во ~ Петра Первого** нэгдүгээр Петр хааны үед; **в последнее ~** сүүлийн үед; **во ~ революции** хувьсгалын үед; **в то ~** мөн тэр үед; 3. зав, зав чөлөө; **у меня нет ~ени** би завгүй; *** в любое ~** хэзээ ч, хэзээ ч хамаагүй; **в скором ~ени** мөд, удахгүй; **в короткое ~** богино хугацаанд; **~ от ~ени** үе үе, хааяа хааяа; **в своё ~** цаг тухайдаа; **до сего ~ени** одоо хүртэл, одоо болтол; **до поры, до ~ени** одоохондоо байзнаж байгаад; **четыре ~ени года** жилийн дөрвөн улирал, жилийн дөрвөн цаг; **всё ~** цаг үргэлж, дандаа; **на ~** түр зуур; **~ не ждёт** бушуухан, яарах хэрэгтэй; **тем ~енем** тэр сацуугаар, тэгж байтал; **в данное ~** одоо үед.

ВРЕМЯИСЧИСЛЕ́НИЕ цаг тоолох, лэт зохиох.

ВРЕМЯ́НКА ортог, зөөдөг зуух.

ВРЕМЯПРЕПРОВОЖДЕ́НИЕ цаг өнгөрөөх, цаг нөгчөөх.

ВРО́ВЕНЬ чацуу, чацуу тэгш.

ВРО́ДЕ шиг, шүү, мэт; **он, ~ тебя, увлекается футболом** тэр чам шиг хөл бөмбөг сонирхдог.

ВРОЖДЁНН||ЫЙ төрөлхийн; **~ талант** төрөлхийн билэг; **~ая аномалия** төрөлхийн гажиг; **~ инстинкт** төрөлхийн зөн билэг.

ВРО́ЗНИЦУ жижиглэн, ширхгээр; **продажа оптом и ~** бөөнөөр ба жижиглэн худалдах.

ВРОЗЬ саланги, тус тусдаа, хувь хувьдаа.
ВРУБА́ТЬ ухаж суулгах, төнхөж суулгах.
ВРУБА́ТЬСЯ 1. ухаж орох, төнхөж засвар гаргах; 2. цөмрөн орох.
ВРУБИ́ТЬСЯ 1. ухаж орох, төнхөж завсар гаргах; ~ **в каменную породу** хад төнхөж завсар гаргах; 2. цөмрөн орох; ~ **в ряды врага** дайсны эгнээнд цөмрөн орох.
ВРУ́БОВ||ЫЙ өрөмдөх, төнхөх; **~ая машина** өрөмдөх машин.
ВРУКОПА́ШНУЮ гардан, гараараа, улаан гараараа; **драться** ~ гардан ноцолдох.
ВРУН худалч.
ВРУ́НЬЯ худалч эмэгтэй.
ВРУЧА́ТЬ гардуулах, бариулах, шилжүүлэх, олгох.
ВРУЧА́ТЬСЯ олгогдох, өгөгдөх.
ВРУЧЕ́НИЕ гардуулах, гардуулан өгөх, бариулах, шилжүүлэх, олгох; ~ **послом верительных грамот** элчин сайд итгэмжлэх бичгээ гардуулан өгөх.
ВРУЧЁННЫЙ олгогдсон, өгөгдсөн.
ВРУЧИ́ТЕЛЬ гардуулан өгөгч, бариулагч, олгогч.
ВРУЧИ́ТЬ 1. гардуулах, гардуулан өгөх, бариулах, олгох; ~ **письмо** захиа гардуулан өгөх; 2. даатгах, даалгах, мэдэлд өгөх; ~ **свою судьбу** хувь заяагаа даалгах.
ВРУЧНУ́Ю гараар.
ВРЫВА́ТЬ зоох, булах, ухаж суулгах.
ВРЫВА́ТЬСЯ 1. нэвтрэн орох, цөмрөн орох; 2. ухаж орох, малтаж орох.
ВРЫТЬ зоох, малтан суулгах; ~ **столбы в землю** газарт багана зоох.
ВРЫ́ТЬСЯ малтан орох, ухаж орох.
ВРЯД ЛИ юу л бол, ямар бол даа, үгүй байхаа; ~ **он придёт** тэр ирэхгүй байхаа.
ВСАДИ́ТЬ шаах, хадаах, хоноох; ~ **топор в бревно** сүх шургаатт хадаах.
ВСА́ДНИК морьтой хүн.
ВСА́ДНИЦА морьтой эмэгтэй, морь унасан эмэгтэй.
ВСА́ЖИВАТЬ шаах, хадаах, хоноох.
ВСА́СЫВАНИЕ сорох, соролт, хөхөх, шингээх.
ВСА́СЫВАТЬ сорох, хөхөх.
ВСА́СЫВАТЬСЯ 1. сорогдох, хөхөгдөх; 2. шингэх.
ВСЁ 1. ямагт, үргэлж, хэзээд, дандаа; **он ~ в разъездах** тэр үргэлж ийш тийш явсаар байна; 2. одоо болтол, - саар л; **дождь ~ ещё идёт** бороо орсоор л байна; 3. улам бүр; ~ **дальше** улам цаашаа; ~ **более и более** улам улам, улам бүр; 4. ч, гэсэн, гэвч; **как ни старается, ~ не выходит** хичнээн оролдлоо ч гэсэн бүтэхгүй байна; * ~ **же** ямар ч гэсэн; **~таки мужчина** ямар ч гэсэн эр хүн; **и ~ из-за тебя** цөм чамаас боллоо; ~ **равно** ялгаагүй, хамаагүй, яасан ч яах вэ.
ВСЁ бүгд, бүх,цөм, булт, бултаараа.
ВСЕВЕ́ДУЩИЙ 1. хамгийг айлдагч, бүхнийг мэдэгч; 2. мэдэмгий.
ВСЕВОЗМО́ЖНЫЙ янз янзын, элдэв янзын, янз бүрийн.
ВСЕГДА́ үргэлж, байнга, хэзээд, ямагт; ~ **готов** хэзээд бэлхэн.
ВСЕГДА́ШНИЙ үргэлжийн, байнгын.
ВСЕГО́ 1. дүн, бүгд, нийлсэн тоо; **израсходовано ~ сто рублей** бүгд зуун төгрөг зарцуулагдав; 2. - хан, - хэн, - хон, - хөн; **работа началась ~ два месяца назад** ажил хоёрхон сарын өмнө эхэлсэн; * **~навсего** зөвхөн, төдийхөн; **только и ~** ердөө л энэ, энэхэн л байна; ~ **хорошего** за баяртай.
ВСЕЗНА́ЙКА мэдэмгий хүн, их мэдэх.
ВСЕЗНА́ЙСТВО мэдэмгий, мэдэмгийлэх.
ВСЕЛЕ́НИЕ оруулан суулгах, байрлуулах, нүүлгэн оруулах.
ВСЕЛЕ́ННАЯ орчлон ертөнц, ертөнц.
ВСЕЛИ́||ТЬ 1. оруулж суулгах, нүүлгэж оруулах; **в квартиру ~ли нового жильца** байранд шинэ хүнийг оруулж суулгав; 2. оруулах, төрүүлэх; **его слова ~ли в нас уверенность** түүний үг нь бидэнд итгэл найдвар төрүүлэв; ~ **тревогу в сердце** зүрхэндтүгшүүр төрүүлэх.
ВСЕЛИ́ТЬСЯ 1. нүүж орох; 2. орох, төрөх.
ВСЕМЕ́РНО аль болохуйц, аль болохоор, бүх аргаар.
ВСЕМИ́РНО-ИСТОРИ́ЧЕСКИЙ бүх дэлхийн түүхт, даян дэлхийн түүхт, дэлхий дахины түүхт.
ВСЕМИ́РН||ЫЙ бүх дэлхийн, даян дэлхийн, дэлхий дахины, ертөнцийн; **~ое тяготение** ертөнцийн таталцахуй; ~ **банк** дэлхийн банк; **Всемирная торговая организация** Дэлхийн худалдааны байгууллага.
ВСЕМОГУ́ЩЕСТВО төгс хүч, хамгийг чадах.
ВСЕМОГУ́ЩИЙ хамгийг чадагч, төгс хүчит.
ВСЕНАРО́ДНЫЙ бүх ардын, хамаг ардын.
ВСЕО́БЩ||ИЙнийтийн, нийтээр, нийгмийн, хотол олны; **~ее избирательное право** нийтээр сонгох эрх.
ВСЕО́БЩНОСТЬ нийт, нэлэнхий, даяар.
ВСЕОБЪЕ́МЛЮЩИЙ хамарсан, цөмийг багтаасан, бүхнийг мэдэх.
ВСЕОРУ́ЖИ||Е во **~и** бүрэн зэвсэглээд, төгс зэвсмшин; **во ~и знаний** мэдлэгээр бүрэн зэвсэглээд.
ВСЕПОБЕЖДА́ЮЩИЙ бүхнийг ялах, хамгийг дийлэх.
ВСЕПОГЛОЩА́ЮЩИЙ сэтгэлийг бүрэн хамарсан, дур сэтгэлийг цөм булаасан.
ВСЕРДЦА́Х цухалдаж, уурлаад.
ВСЕРОССИ́ЙСКИЙ бүх оросын.
ВСЕРЬЁЗ 1. үнэн гэж, нээрээ гэж, үнэнээсээ; **принимать** ~ үнэн гэж бодох; 2. лавдуун, чармайж; **довольно гулять, пора ~ приняться за учение** зугаалахаа бользноод сурах ажилдаа лавдуун орох цаг боллоо.
ВСЕСИ́ЛИЕ хамгийг чадах, эрх хүч, төгс хүч.
ВСЕСИ́ЛЬНЫЙ хамгийг чадагч, төгс хүчит.
ВСЕСОЮ́ЗНЫЙ Бүх Холбоот Улсын, Бүх Холбоотын.
ВСЕСТОРО́ННИЙ нарийвчлан, аль ч талаар, бүх талаар, тал бүрээс.
ВСЕСТОРО́ННЕ бүх талаар, тал бүрээс нь; ~ **обсудить вопрос** асуудлыг тал бүрээс нь авч хэлэлцэх.
ВСЁ-ТАКИ бас л, тэгсэн ч, хэдий тийм боловч, ийгээс.
ВСЕУСЛЫ́ШАНИЕ во ~ өндөр дуугаар, олонд дуулдахаар; **говорить во** ~ өндөр дуугаар өгүүлэх, олны сонорт хүргэх.
ВСЕЦЕ́ЛО бүрнээр, бүрмөсөн; **это зависит** ~ **от вас** энэ танаас бүрмөсөн шалтгаална.
ВСЕЯ́ДН||ЫЙ холимог тэжээлтэн, юуг ч иддэг; **~ое животное** холимог тэжээлт адгуус.
ВСКА́КИВАНИЕ босон харайх, үсрэн гарах.
ВСКА́КИВАТЬ босон харайх, үсрэн гарах.
ВСКАРА́БКАТЬСЯ авирах, авиран гарах.
ВСКА́РМЛИВАНИЕ тэжээх, бордох; * **искусственное ~ ребёнка** хүүхэд угжих.
ВСКА́РМЛИВАТЬ хөхүүлэх тэжээх.
ВСКА́ЧЬ хар хурдаар харайлган, давхин.
ВСКИ́ДЫВАТЬ, ВСКИ́НУТЬ,1. хаях, шидэх; ~ **мешок на плечи** мөрөн дээрээ шуудай хаях; 2. өлсхийх; ~ **голову** толгойгоо өлсхийх.
ВСКИПА́НИЕ буцлах.
ВСКИПА́ТЬ 1. буцлах; 2. их уурлах.
ВСКИПЯТИ́ТЬ буцалгах.
ВСКЛОКО́ЧЕННЫЙ сагсайсан, өрвийсөн.
ВСКОЛЫХНУ́ТЬ намилзуулах, долгилуулах.
ВСКОЛЫХНУ́ТЬСЯ намилзах, долгилох.

ВСКО́ЛЬЗЬ хальт мөлт, өнгөцхөн, зэрвэсхэн.
ВСКО́ПАННЫЙ онгилсон, сэвсийлгэсэн, хөвсийлгөсөн.
ВСКОПА́ТЬ онгилох, хөвсийлгөх, сэвсийлгэх.
ВСКО́РЕ удалгүй, даруйхан.
ВСКОРМИ́ТЬ тэжээж өсгөх, бойжуулах.
ВСКОЧИ́||ТЬ 1. харайж орох, үсэрч мордох; ~ **на лошадь** моринд үсэрч мордох; 2. харайжбосох; ~ **с постели** хөнжлөөс харайн босох; 3. гэнэт гарах; **прыщ ~л на лбу** батга магнайд гэнэт гарав.
ВСКРИ́КИВАТЬ дуу тавих, бархирах, чарлах.
ВСКРИЧА́ТЬ хашгирах, бархирах.
ВСКРУЖИ́ТЬ, эргүүлэх; ~ **голову** толгой эргүүлэх.
ВСКРЫВА́ТЬ 1. нээх, задлах, уудлах; 2. хагалах; 3. илрүүлэх, олох.
ВСКРЫВА́ТЬСЯ 1. хагарах, задрах; 2. урсах, ханзрах; 3. илрэх.
ВСКРЫ́ТИЕ хагалах, задлах, ханзрах, илрэл, нээх, илрүүлэх.
ВСКРЫ́ТЬ 1. нээх, задлах; ~ **письмо** захидал нээх; 2. хагалах, эвдэх; ~ **труп** хүүр задлах; 3. илрүүлэх, олох; ~ **недостатки** дутагдлыг илрүүлэх.
ВСКРЫ||ТЬСЯ 1. хагарах; **нарыв ~лся** буглаа хагарлаа; 2. ханзрах; **река ~лась** гол ханзрав; 3. илрэх, олдох, тодрох; **недостатки в работе ~лись критикой** ажлын дутагдал шүүмжлэлээр илэрлээ.
ВСЛАСТЬ ханатал, бахаа ханатал, цадтал.
ВСЛЕД хойноос, араас нь; **послать** ~ хойноос нь явуулах.
ВСЛЕ́ДСТВИЕ үчир, учраас, тул; ~ **болезни** өвчний учраас.
ВСЛЕПУ́Ю харалгүй, мухар сохор, нүд балай.
ВСЛУХ дуулдахаар, дуудаж; **читать** ~ дуудаж унших.
ВСЛУ́ШАТЬСЯ чагнах, чих тавих, анхаарч сонсох.
ВСМА́ТРИВАТЬСЯ ажиглах, ширтэн үзэх.
ВСМЯ́ТКУ яйцо ~ шүүрхий болгосон өндөг, нялцгай өндөг.
ВСО́ВЫВАТЬ шургуулах, чихэх, хийх.
ВСОСА́ТЬ хөхөх, сорох, шингээх; * ~ **с молоком матери** хар нялхаасаа сурсан юм.
ВСОСА́||ТЬСЯ 1. шингэх, нэвтрэх; **вода ~лась в землю** ус шороонд шингэв; 2. сорогдох; 3. хөхөж сурах,
ВСПА́ИВАТЬ уулгах, тэжээх.
ВСПА́РЫВАТЬ ханз татах, хага татах.
ВСПА́ХАННЫЙ хагалсан.
ВСПАХА́ТЬ хагалах; ~ **целину** атар газар хагалах.
ВСПА́ШКА хагалах; **зяблевая** ~ намар паар хагалах.
ВСПЕ́НИВАТЬ 1. хөөсрүүлэх, хөөс сагуулах; 2. их хөлөргөх.
ВСПЕ́НИВАТЬСЯ хөөсрөх, хөөс сагах.
ВСПЕНИ́ТЬ 1. хөөсрүүлэх, хөөс сагуулах; 2. их хөлөргөх; ~ **коня** морио их хөлөргөх.
ВСПЕ́НИТЬСЯ хөөсрөх, хөөс сагах.
ВСПЛЕСК цалгиа, цалгих.
ВСПЛЕ́СКИВАТЬ 1. цалгиулах, цалгилуулах; 2. шагшрах, шогшрох.
ВСПЛЕСНУ́ТЬ 1. цалгиулах, цалгилуулах; 2. шагшрах, шогшрох; ~ **руками** зүхэн шагшрах.
ВСПЛОШНУ́Ю туж, үргэлж, нэлэнхүйдээ.
ВСПЛЫВА́ТЬ 1. хөвөх, хөөрөн гарах; 2. илрэх, илрэн гарах.
ВСПЛЫ||ТЬ 1. хөвөх, хөөрөн гарах; 2. илрэх, илрэн гарах; **~ли наружу недочёты** дутагдал илрэн гарав.
ВСПОЙТЬ уулгаж идүүлэх, угжиж өсгөх, торниулах.
ВСПОЛА́СКИВАТЬ зайлах.
ВСПОЛЗА́ТЬ авирч гарах, мөлхөж гарах.
ВСПОЛОШИ́ТЬ сандруулах, сандаргах, бахардуулах.
ВСПОЛОШИ́ТЬСЯ сандрах, бахардах.
ВСПОМИНА́ТЬ дурьдах, дурсах.
ВСПОМИНА́ТЬСЯ санагдах, дурсагдах, дурьдагдах.
ВСПОМОГА́ТЕЛЬН||ЫЙ туслах, дэмжих; ~ **глагол** туслах үйл үг; **~ая дорога** туслах зам.
ВСПОРО́ТЬ ханз татах, хага татах, задчих.
ВСПОРХНУ́||ТЬ дэгдэх, давхийх, дэрхийх; **птичка ~ла и улетела** шувуу дэрхийн нисэв.
ВСПОТЕ́ТЬ хөлрөх.
ВСПРЫ́ГИВАТЬ харайж гарах, үсэрч гарах.
ВСПРЫ́СКИВАТЬ 1. цацах, шүрших, үсэргэх; 2. мялаах; 3. тарих.
ВСПРЫСНУТЬ 1. цацах, шүрших, үсэргэх; ~ **цветы водой** цэцэгт ус шүрших; 2. мялаах; ~ **новую квартиру** шинэ байраа мялаах; 3. тарих.
ВСПУ́ГИВАТЬ үргээх, цочоох, айдас хүргэх, айлгах.
ВСПУХА́ТЬ хавагнах, хөвсийх, хөөх.
ВСПУ́ЧИВАНИЕ хөвсийлт.
ВСПУ́ЧИВАТЬ овойлгох, хөвсийлгөх, цүрдийлгэх.
ВСПЫЛИ́ТЬ унтууцах, цухалдах; ~ **из-за пустяков** яльгүй юманд цухалдах.
ВСПЫ́ЛЬЧИВОСТЬ унтуу цухал, түргэн уур.
ВСПЫ́ЛЬЧИВЫЙ цочмог ууртай, түргэн ууртай, цухалдуу.
ВСПЫ́ХИВАТЬ 1. гялс хийх, гал авалцах, дүрд хийх; 2. дэгдэх, гэнэт гарах, **вспыхнула война** дайн дэгдлээ.
ВСПЫ́ШКА 1. гялс хийх, гал авалцах, дүрд хийх; 2. улайх; ~ **гнева** уурлаж улайх.
ВСПЯТЬ гэдрэгээ, сөөргөө ухарч.
ВСТАВА́НИЕ босох, босоо зогсох.
ВСТАВА́ТЬ босох, өндийх, босоо зогсох.
ВСТА́ВИТЬ 1. суулгах, хийх, углах; ~ **стекло в раму** жаазанд шил суулгах; 2. хавчуулах, оруулах; ~ **слово в разговор** ярианд үг хавчуулах.
ВСТА́ВКА оруулга, нөхөөс.
ВСТАВЛЯ́ТЬ 1. суулгах, хийх, углах; 2. хавчуулах, оруулах.
ВСТАВЛЯ́ТЬСЯ суух, хийгдэх, тавигдах.
ВСТАВН||О́Й *хиймэл, шургуулдаг;* **~ые зубы** *хиймэл шүд;* ~ **шип** хиймэл углуурга.
ВСТАРЬ хуучин цагт, эрт урьд цагт.
ВСТА||ТЬ 1. босох, зогсох, босоо зогсох, өндийх; ~ **с места** суудлаас босох; ~ **на ковёр** хивсэн дээр зогсох; 2. гишгэх, зогсох; ~ **на стул** сандал дээр зогсох; 3. багтах; **стол ~нет между окнами** хоёр цонхны хооронд ширээ багтана; 4. гарах, ургах; **солнце ~ёт** нар гарч байна; 5. тохиолдох, учрах; **~ли препятствия** саад тохиолдов; 6. мордох, жагсах; ~ **на защиту родины** эх орноо хамгаалахаар мордох; 7. тулгарах; **перед ними ~л вопрос** тэдний өмнө асуудал тулгарав.
ВСТРЕВО́ЖИТЬ мэгдүүлэх, үймүүлэх, сэтгэл зовоох.
ВСТРЕВО́ЖИТЬСЯ мэгдэх, цочих, түгших.
ВСТРЁПАННЫЙ бөрзийсөн,үнгэгдсэн, салмарсан.
ВСТРЕПЕНУ́ТЬСЯ зог тусах, сэрвэд хийх, догдолс хийх.
ВСТРЕ́ТИ||ТЬ 1. уулзах, учрах, дайралдах, харгах; ~ **знакомого** танилтайгаа уулзах; 2. угтах, тосох; ~ **гостей на вокзале** төмөр замын буудал дээр зочдыг угтах; 3. хүлээн авах, угтаж авах; **его ~ли хорошо** түүнийг сайнаар хүлээн авлаа.
ВСТРЕ́ТИТЬСЯ уулзалдах, дайралдах.
ВСТРЕ́ЧА 1. учрах, уулзах, золгох; 2. угтлага, уулзалт, угтах; ~ **нового года** шинэ жилийг угтах.
ВСТРЕЧА́ТЬ 1. уулзах, учрах, дайралдах; 2. угтах, тосох; 3. хүлээж авах.
ВСТРЕЧА́ТЬСЯ уулзах, дайралдах, тохиолдох, учрах.
ВСТРЕ́ЧНЫЙ 1. сөрүү, эсрэг, зөрөлцөх; ~ **ветер** сөрүү салхи; ~ **поезд** зөрөлцөх галт тэрэг; 2. угтан, дайралдсан; ~ **бой** угтан байлдах; **первый** ~ аль дайралдсан хүн; ~ **и поперечный** аль уулзсан, дайралдсан хүн.

ВСТРЯ́СКА 1. сэгсрэх, гөвөх; 2. гэгж гинших; 3. гөвдөх.
ВСТРЯ́ХИВАТЬ сэгсрэх, сэгсчих, гөвөх, донслох.
ВСТРЯ́ХИВАТЬСЯ 1. шилгээх, гөвөгдөх; 2. сэргэх, хөхих, цэнгэх.
ВСТРЯХНУ́ТЬ сэгсрэх, сэгсчих, гөвөх, донслох; ~ **шубу** дээл сэгсрэх
ВСТРЯХНУ́||ТЬСЯ 1. шилгээх, гөвөгдөх; **птичка ~лась после дождя** шувуу бороонд дараа шилгээв; 2. сэргэх, хөхих, цэнгэх.
ВСТУПА́ТЬ элсэх, орох; ~ **на военную службу** цэргийн албанд орох; ~ **в партию** намд элсэх; * ~ **в брак** эр эм бололцох, гэрлэх.
ВСТУПА́ТЬСЯ өмгөөлөх, өмөөрөх; ~ **за кого-либо** ямар нэгэн хүнийг өмгөөлөх.
ВСТУПИ́ТЕЛЬН||ЫЙ оролтын, элсэлтийн, эхлэлтийн удиртгал; ~ **взнос** элсэлтийн татвар; **~ое слово** эхлэлтийн үг.
ВСТУПИ́||ТЬ 1. орох; **войска ~ли в город** цэрэг хотод оров; 2. элсэх; ~ **в партию** намд элсэх; 3. оролцох; ~ **в разговор** ярианд оролцох; 4. эхлэх; ~ **в переговоры** хэлэлцээ хийж эхлэх; ~ **в спор** маргаж эхлэх; 5. болох; ~ **в силу** хүчин төгөлдөр болох; ~ **во владение** эзэн болох; ~ **в брак** эр эм болох, гэр бүл болох; **весна ~ла в свои права** гүйцэд хавар боллоо,ёстой хавар боллоо.
ВСТУПИ́ТЬСЯ өмөглөх, өмөөрөх.
ВСТУПЛЕ́НИЕ оролт, элсэлт, удиртгал.
ВСУ́НУ||ТЬ хийх, дүрэх, шургуулах; **~л записную книжку в карман** тэмдэглэлийн дэвтрийг хармаандаа хийв.
ВСУХОМЯ́ТКУ хуурайгаар.
ВСУ́ЧИВАТЬ 1. томох, гөрөх; 2. атгуулах; 3. шааж өгөх.
ВСХЛИ́ПЫВАНИЕ мэгшин уйлах, сугшран ухилах, эхрэх.
ВСХОДИ́||ТЬ гарах, авирах; ~ **на трибуну** индэр дээр гарах; 2. ургах, мандах; **солнце ~т** нар мандаж байна; 3. хөөх, хөөрөх, бүлхийх; 4. цухуйх, соёолох.
ВСХО́ДЫ соёололт, цухуйц, ургалт.
ВСХО́ЖЕСТЬ ургах чанар, ургахуйц, ургамтгай.
ВСХО́ЖИЙ ургах, ургамтгай, ургахуйц.
ВСЫ́ПАТЬ хийх, юүлэх; ~ **муку в мешок** гурил шуудайд хийх.
ВСЮ́ДУ газар бүр, хаяагүй, газар сайгүй.
ВСЯ́К||ИЙ 1. бүр, бүх, ямар ч, аль ч; **во ~ое время** ямар ч цагт; **~ими путями** бүх аргаар; 2. аливаа хүн, ямар ч хүн, хэн ч; ~ **может это сделать** үүнийг хэн ч хийж чадна; * **во ~ом случае** юу ч гэсэн, ямар ч болсон; **на ~ случай** хэрэг болж магадгүй гээд, юу ч болтугай; **~ое бывает** элдвийн юм дайралдана; **~ой твари по паре** аавын хүү алагтай цоогтой, агтны унага алагтай булагтай.
ВСЯ́ЧЕСКИ элдэв аргаар, янз бүрээр.
ВСЯ́ЧЕСКИЙ элдэв, элдэв янзын, янз бүрийн.
ВСЯ́ЧИНА всякая ~ элдвийн юм, элдэв шалдвын юм.
ВТА́ЙНЕ нууцгай, далдуур, битүү, дотроо.
ВТА́ЛКИВАТЬ чихэх, түлхэн оруулах.
ВТА́ПТЫВАТЬ гишгэчих, нухчих.
ВТА́СКИВАТЬ чирж оруулах, зөөж оруулах.
ВТАЧА́ТЬ хавчаас, барьж оёх, хавчааслах.
ВТАЩИ́ТЬ чирж оруулах, зөөж оруулах.
ВТЕКА́ТЬ цутгах, урсаж орох.
ВТЁМНУЮ харалгүй, нүд балай, таамгаар,
ВТЕМЯ́ШИТЬ арай гэж ойлгуулах.
ВТЕМЯ́ШИ||ТЬСЯ хадаж орох; **~лось ему в голову** сэтгэлд нь хадаж орлоо.
ВТЕРЕ́ТЬ түрхэх, үрдэж шингээх; * ~ **очки** нүд алдуулах залилах.
ВТЕРЕ́ТЬСЯ 1. нэвтрэн шингэх; 2. чихэлдэн орох; ~ **в толпу** олны дотор чихэлдэн орох; 3. шургалж орох, нүүр тал олох.
ВТЕЧЬ гоожин орох, урсаж орох.
ВТИРА́НИЕ 1. түрхэж шингээх; 2. түрхлэг.
ВТИРА́ТЬ түрхэх, үрдэж шингээх; * ~ **очки** нүд алдуулах, залилах.
ВТИРА́ТЬСЯ 1. нэвтрэн шингэх; 2. чихэлдэн орох; 3. шургалж орох, нүүр тал олох.
ВТИ́СКИВАТЬ чихэж оруулах, шахаж оруулах, хавчуулах.
ВТИ́СКИВАТЬСЯ чихэлдэн орох, шахалдан орох.
ВТИХОМО́ЛКУ сэмхэн, далдуур, чимээгүйхэн.
ВТОЛКНУ́ТЬ түлхэж оруулах, чигчих.
ВТОЛКОВА́ТЬ тайлбарлан таниулах, сэнхрүүлэх.
ВТОПТА́ТЬ гишгэчих, далдартал гишгэчих; * ~ **кого-либо в грязь** хэн нэгнийг шаварт суулгах, хэн нэгнийг нухчин дарлах.
ВТОРГА́ТЬСЯ халдан орох, цөмрөн орох.
ВТОРЖЕ́НИЕ халдан орох, цөмрөн орох; ~ **в чужую область** хүний газар халдан орох.
ВТО́РИТЬ дахих, давтах, дууриан дугарах, дагалдан хэлэх.
ВТОРИ́ЧНО 1. дахин, дахиж; ~ **просить** дахиж гуйх; 2. хоёрдох.
ВТО́РНИК ангараг, мягмар, хоёрдох өдөр.
ВТОРОГО́ДНИК жил улирсан сурагч, анги дэвшээгүй сурагч.
ВТОР||О́Й 1. хоёрдугаар, дэд; 2. хоёрон, хоёрны өдөр; **~ое число мая** тавдугаар сарын хоёрны өдөр.
ВТОРОКЛА́ССНИК хоёрдугаар ангийн сурагч.
ВТОРОКЛА́ССНИЦА хоёрдугаар ангийн бүсгүй сурагч охин.
ВТОРОПЯ́Х яараад, яарч сандрахдаа, яарахдаа.
ВТОРОРАЗРЯ́ДНЫЙ хоёрдугаар зэргийн.
ВТОРОСО́РТНЫЙ хоёрдугаар зэргийн, зэхийхэн, барагтайхан.
ВТОРОСТЕПЕ́ННЫЙ хоёрдугаар зэргийн, дунд хирийн.
В-ТРЕ́ТЬИХ гуравдугаарт, гуравд.
ВТРИ́ДОРОГА учиргүй үнэтэй, гурван давхар үнэтэй.
ВТРО́Е гурван давхар, гурав дахин; **увеличить** ~ гурав дахин өсгөх.
ВТРОЁМ гурвуул.
ВТРОЙНЕ́ гурав дахин их.
ВТУЗ, *(Высшее техническое учебное заведение)* техникийн дээд сургууль.
ВТУ́ЛКА 1. холхивч, цөн; 2. бөглөө, таглаа.
ВТЫКА́ТЬ хатгах, чичих, шаах.
ВТЫКА́ТЬСЯ хатгагдах, шаагдах, чичигдэх.
ВТЯ́ГИВАТЬ татах, татан оруулах, сорох, хураах.
ВТЯ́ГИВАТЬСЯ 1. татагдан орох; 2. хонхойх; 3. дадах, дадал олгох.
ВТЯНУ́||ТЬСЯ 1. татагдан орох; 2. хонхойх; **у больного щёки ~лись** өвчтэй хүний хацар нь хонхойжээ; 3. дадах, дадал олох; ~ **работу** ажилд дадах.
ВУАЛИ́РОВАТЬ бүрхэгдүүлэх.
ВУА́ЛЬ 1. гивлүүр, торон бүрхэвч; 2. торон шаа; 3. зэвхий толбо.
ВУ́ДСИЯ *бот.* барагжаа.
ВУЗ *(Высшее учебное заведение)* дээд сургууль.
ВУ́ЗОВСКИЙ дээд сургуулийн.
ВУЛКА́Н галт уул; **потухший** ~ сөнөсөн галт уул.
ВУЛКАНИЗА́ЦИЯ халааж нөхөх, халааж боловсруулах.
ВУЛКАНИЗИ́РОВАТЬ хүхэрдүүлэх, резин халааж боловсруулах.
ВУЛКАНИ́ЧЕС||КИЙ галт уулын, дэлхийн дотоод хүчний; **~ие породы** галт уулын чулуулаг.
ВУЛЬГАРИЗА́ТОР хазайлгагч, гуйвуулагч.
ВУЛЬГАРИЗА́ЦИЯ хазайлгах, гуйвуулах.

ВУЛЬГАРИЗИ́РОВАТЬСЯ, хазайх, гуйвах.
ВУЛЬГАРИ́ЗМ баазхан үг, бүдүүлэг үг, балиар үг.
ВУЛЬГА́РНО бүдүүлэг, балиар, булай.
ВУЛЬГА́РНОСТЬ бүдүүлэг, балиар, бузар булай.
ВУЛЬГА́РНЫЙ балиар, бүдүүлэг, булай.
ВХОД 1. орох газар, хаалга үүд; **главный ~** гол хаалга; 2. орох; **~ воспрещён** орж болохгүй; **плата за ~** орохын төлбөр, орох билетийн үнэ.
ВХОДИ́||ТЬ 1. орох; **~ в дом** гэрт орох; 2. оролцох; **он сам ~т во все дела** тэр өөрөө бүх хэрэгт оролцдог; 3. багтах; **в бочонок ~т одно ведро** торхонд ганц хувин багтана; 4. эхлэх, болох; **~т в употребление** хэрэглэгдэж эхлэх; * **~т в долги** өрөнд баригдах; **~ в лета** насжих; **~ в доверие** итгэгдэх; **~ в силу** хүчин төгөлдөр болох.
ВХОДН||О́Й орох, орохын; **~ая дверь** орох үүд.
ВХОДЯ́Щ||ИЙ 1. орох, оролцох; 2. орсон, ирсэн; **~ая бумага** ирсэн бичиг; **~ журнал** ирсэн бичгийн данс; 3. дотор; **~ угол** дотор өнцөг.
ВХОЖДЕ́НИЕ орох, оролт.
ВХО́ЖИЙ оромтгой, явамтгай, ордог; **он вхож в этот дом** энэ гэрт тэр хүн ордог юм.
ВХОЛОСТУ́Ю бүтэцгүй, ашиггүй, урагшгүй; **работать ~** бүтэцгүй ажиллах.
ВЦЕПИ́ТЬСЯ асах, ноцох, зууралдах.
ВЦСПС *(Всесоюзный Центральный Совет профессиональных союзов)* БХҮЭТЗ (Бүх Холбоотын Үйлдвэрчний Эвлэлийн Төв Зөвлөл).
ВЧЕРА́ өчигдөр.
ВЧЕРА́ШНИЙ өчигдрийн.
ВЧЕРТИ́ТЬ зурах, багтааж зурах.
ВЧЕ́ТВЕРО дөрвөн давхар, дөрөв дахин, дөрөв; **увеличить ~** дөрөв дахин өсгөх; **сложить ~** дөрөв нугалах.
ВЧЕТВЕРО́М дөрвүүл.
В-ЧЕТВЁРТЫХ дөрөвдүгээрт, дөрөвд.
ВЧИТА́ТЬСЯ хянаж унших, сайн унших, уншиж ойлгох.
ВЧУ́ЖЕ хөндлөнгөөс, хажуу талаас; **мне его ~ жаль** би түүнийг хөндлөнгөөс өрөвдөх юм.
ВШЕ́СТЕРО зургаан давхар, зургаа дахин.
ВШИВА́ТЬ зүйх, оёх, үдэх.
ВШИВА́ТЬСЯ зүйх, оёх, үдэгдэх.
ВШИВНО́Й зүйдэлтэй, залгаастай.
ВШИ́ВЫЙ бөөстэй, бөөсөндөө баригдсан.
ВШИРЬ хөндлөөшөө, өргөөшөө, өргөн тийшээ; **раздаться ~** өргөөшөө сунах.
ВШИТЬ 1. зүйх, залгаж оёх; **~ рукав в рубаху** цамцанд ханцуй залгаж оёх; 2. үдэх; **~ бумагу в папку** хавтсанд бичиг үдэх.
ВЪЕДА́ТЬСЯ шингэх, идэж сурах.
ВЪЕЗД орох, нэвтрэн орох, орох газар.
ВЪЕЗЖА́ТЬ орох, орж ирэх, орж суух.
ВЪЕ́ХАТЬ 1. орох, нэвтрэн орох, орж ирэх; **~ во двор** хашаанд орох; 2. орж суух, нүүж орох; **~ в квартиру** байранд орж суух.
ВЫ, та, та нар; **что с вами?** та яагаа вэ? **благодарю вас** танд баярлалаа.
ВЫБА́ЛТЫВАТЬ задруулан чалчих, задруулах; **~ секрет** нууцыг задруулан чалчих.
ВЫБЕГА́ТЬ гүйж гарах.
ВЫБЕЛИ́ТЬ цайруулах, цагаанаар будах, цагаан болгох.
ВЫБИВА́ТЬ ховх цохих, цохих, гөвөх, арилгах.
ВЫБИВА́ТЬСЯ арай чамай гарах, арай гэж мултрах.
ВЫБИРА́ТЬ шилэх, шилж авах, шигших, сонгох.
ВЫБИРА́ТЬСЯ арай гэж гарах, чуу чамай гарах, мултрах.
ВЫБИ́ТЬ 1. ховх цохих, мулт цохих, цөм цохих; **~ из седла** эмээлээс ховх цохих; **~ стекло** шил цөм цохих; 2. гөвөх, сэгсрэх; **~ ковёр** хивс гөвөх; 3. дэлдэх, цутгах; **~ монету** зоос дэлдэх; * **~ из колеи** замыг алдуулах, барилыг алдуулах.
ВЫБИ́ТЬСЯ 1. арай гэж гарах, арайхан мултрах; **~ из толпы** олны дундуур арай гэж гарах; 2. барах, алдах; **~ из сил** хүчээ барах; 3. цухуйх, булталх; **волосы выбились из-под шляпы** малгай доогуур үс нь цухуйв.
ВЫБОИНА хонхор, цөмөрхий газар, сэв гарах.
ВЫБОЛТА́ТЬ үг алдах, үг задруулах, чалчих.
ВЫБО́Р 1. шилэх, шилэлт; **брать на ~** шилж авах; **остановить свой ~** шилж авах; 2. сонгох сонголт; **~ы в совет** зөвлөлийн гишүүдийг сонгох; **собрание избирателей для ~ов** сонголт хийх сонгогчдын хурал; **~ проектного решения** зураг төслийн шийдэл, сонголт.
ВЫБО́РК||А түүвэрлэх, түүвэр; **делать ~и** түүвэрлэн авах, түүвэр хийх.
ВЫБО́РНОСТЬ сонгуульт ёс, сонгож байгуулах, сонгуулиар томилох.
ВЫБО́РНЫЙ 1. сонгуулийн, сонголтын; 2. сонгогдсон хүн.
ВЫБО́РОЧН||ЫЙ түүвэр, түүвэрлэсэн; **~ое обследование** түүвэрлэсэн шинжилгээ.
ВЫБО́РЩИК сонгогч, сонголтын төлөөлөгч.
ВЫБО́РЫ сонгууль, сонголт; **всеобщие, равные и прямые ~ при тайном голосовании** нууц санал хураах журмаар явуулах бүх нийтийн тэгш шууд сонгууль.
ВЫБРА́НИТЬ хараах.
ВЫБРА́СЫВАТЬ хаях, гаргах.
ВЫБРА́СЫВАТЬСЯ харайж буух, үсэрч буух.
ВЫБРА́ТЬ 1. шилэх, шилж авах; **~ профессию** мэргэшил шилж авах; 2. сонгох; 3. ялгах, түүвэрлэх; **~ ягоды** жимс ялгах; 4. уудлах, уудалж гаргах; **~ всё из коробки** хайрцгаас бүгдийг уудалж гаргах.
ВЫБРА́ТЬСЯ 1. арай гэж олж гарах, олж гарах; **~ из леса на дорогу** ой дотроос замаа арай гэж олж гарах; 2. мултрах, ангижрах; **~ из затруднения** бэрхшээлээс ангижрах; 3. зав олох; **найти время ~ в театр** театрт очих зав олох.
ВЫБРИ́ТЬ хусах, авах; **~ голову** үс хусах, үс авах.
ВЫБРИ́ТЬСЯ үсээ хусуулах, үсээ авахуулах, хусах.
ВЫБРОСИ́ТЬ 1. хаях, гадагш хаях; **~ из окна** цонхоор гаргаж хаях; 2. гаргах; **~ товар на рынок** зах зээлд бараа гаргах.
ВЫБРОСИ́ТЬСЯ харайж буух, үсэрч буух.
ВЫБЫВА́ТЬ мордох, гарах, зайлах, огцрох.
ВЫБЫ́ТИ||Е за ~ем очсон дээрээс, явсан учраас.
ВЫБЫ́ТЬ мордох, гарах, зайлах, огцрох; **~ из города** хотоос мордох; **~ из строя** жагсаалаас гарах.
ВЫВА́ЛИВАТЬ унагаах, өнхрүүлэх, алдах.
ВЫВА́ЛИВАТЬСЯ унах, ойчих.
ВЫВА́ЛЯТЬ өнхрүүлэх, хөрвүүлэх, хөлбөрүүлэх.
ВЫВА́ЛЯТЬСЯ өнхрөх, хөлбөрөх, хөрвөх.
ВЫВА́РИВАТЬ чанах, чанаж бэлтгэх, болгох.
ВЫВА́РИВАТЬСЯ чанагдах.
ВЫВА́РКА чанах, үлтэртэл чанах.
ВЫВА́РОЧНЫЙ чанасан, чанах.
ВЫВЕДА́ТЬ сураглах, сурвалжлах, лавлах, заншлах.
ВЫВЕДЕ́НИЕ 1. арилгах, гаргах; 2. ургуулах, бойжуулж гаргах; **~ новых сортов пшеницы** шинэ зүйлийн буудайг бойжуулж гаргах.
ВЫВЕЗТИ 1. гадагш гаргах, зөөх; 2. авчрах; 3. нэвтрүүлэн гаргах.
ВЫВЕРИ́ТЬ шалгах, тааруулах; **~ часы** цаг тааруулах.
ВЫВЕРНУ́ТЬ сугалж авах, мушгиж авах, эрэгдэж авах; **~ лампочку** лампа эрэгдэж авах; 2. булгалах; 3. урвуулах,

гадагш эргүүлэх; ~ **карманы** хавтгаа урвуулах, хармаанаа эргүүлэх.

ВЫВЕРНУТЬСЯ 1. сугарах, эргэж мултрах; 2. булгарах; 3. урвах, гадагш эргэх.

ВЫ́ВЕРТ 1. нахилзах, годгонох, огдгонох; **отплясывать с ~ами** нахилзан бүжиглэх; 2. ороцолдсон үг.

ВЫВЁРТЫВАТЬ урвуулах, сугалах, булгалах.

ВЫВЁРТЫВАТЬСЯ 1. мултрах, сугарах; 2. булгарах; 3. гадагш эргэх.

ВЫВЕРЯ́ТЬ шалгах, тааруулах.

ВЫ́ВЕСИТЬ 1. өлгөх, наах; ~ **флаги** далбаа өлгөх; ~ **объявление** зарлал наах; 2. жигнэж үзэх, чигнэж үзэх, дэнсэлж шалгах.

ВЫ́ВЕСКА 1. илэрхийлэл, өлгөөс, хаяг; 2. халхавч; 3. жинлэх, дэнслэх.

ВЫ́ВЕСТИ 1. гаргах; ~ **лошадь из конюшни** саравчнаас морь гаргах; ~ **из состава президиума** тэргүүлэгчдийн бүрэлдэхүүнээс гаргах; 2. арилгах; ~ **пятна** толбыг арилгах; 3. бойжуулах; ~ **цыплят** дэгдээхий бойжуулах; 4. барих, босгох; ~ **стену** туурга босгох; 5. дүрслэн үзүүлэх; **писатель вывел в повести тип рабочего** зохиолч туужиндаа ажилчдын нийтлэг дүрийг дүрслэн үзүүлэв; * ~ **из терпения** тэсвэрлэх аргагүй болгох; ~ **на чистую воду** гэмийг илрүүлэх; ~ **на широкую дорогу** цагаан замд оруулах, зөв замд оруулах.

ВЫ́ВЕСТИСЬ 1. алга болох, үгүй болох, устах; 2. гарах, бойжих.

ВЫВЁТРИВАНИЕ салхинд элэгдэх, өгөршил, өгөршил.

ВЫВЁТРИВАТЬ 1. салхи оруулах, салхинд гарах; 2. элэгдэх, өгөрших; 3. мартуулах.

ВЫВЁТРИВАТЬСЯ 1. салхинд цэвэрших; 2. өгөрших, элэгдэх; 3. мартагдах.

ВЫВЁШИВАТЬ 1. өлгөх, наах; 2. дэнсэлж үзэх, чигнэж шалгах.

ВЫВЁШИВАТЬСЯ 1. өлгөгдөх, наагдах; 2. дэнслэгдэх, чигнэгдэх.

ВЫ́ВИНТИТЬ шураг сугалах, шураг мултлах, мушгиж авах.

ВЫ́ВИНТИТЬСЯ мултрах, шураг мултрах.

ВЫ́ВИХ үе мултрах, булгалах, булгарах.

ВЫ́ВИХНУТЬ үе мултрах, булгалах; ~ **ногу** хөлөө булгалах.

ВЫ́ВОД 1. дүгнэлт, гаргалт; **ложный** ~ ташаа дүгнэлт; 2. гаргах; ~ **информации** машинаас мэдээллийг гаргах.

ВЫВОДИ́ТЬ 1. гаргах; 2. арилгах, үгүй болгох; 3. бойжуулах; 4. барих, босгох; 5. дүрслэн үзүүлэх.

ВЫВОДИ́ТЬСЯ 1. алга болох, үгүй болох; 2. гарах, бойжих.

ВЫ́ВОДОК нялх зулзага, улаан цурав, ангаахай.

ВЫ́ВОЗ 1. гадаадад гаргах зүйл, экспорт; 2. зөөж гаргах.

ВЫВОЗИ́ТЬ 1. гадагш гаргах, гадагш нэвтрүүлэх; 2. зөөж гаргах.

ВЫВОЗИ́ТЬСЯ 1. гадагш гаргах, гадаадад нэвтрэх, авчрах; 2. зөөж гаргах.

ВЫ́ВОЗКА зөөж гаргах, гаргах, аваачих.

ВЫВОЗН||О́Й 1. гадагш гаргах; ~**ая пошлина** гадагш гаргахын үүрвэн; 2. зөөж гаргах.

ВЫВОЛА́КИВАТЬ чирж гаргах.

ВЫВОРА́ЧИВАТЬ урвуулах, гадагш эргүүлэх.

ВЫВОРА́ЧИВАТЬСЯ гадагш эргэх.

ВЫ́ВОРОТ шиворот на ~ урвуу.

ВЫ́ВОРОТИТЬ малтаж гаргах, онгилон гаргах, оглоруулах; ~ **камень из земли** газраас чулуу онгилон гаргах; 2. урвуулж гаргах, гадагш эргүүлэх, онгичих.

ВЫ́ВИХ мултрах; ~ **челюсти** эрүү мултрах.

ВЫ́ГАДАТЬ ашиг олох, хонжих, арвилах.

ВЫ́ГИБ матгар, тахигар, нугалаас.

ВЫГИБА́НИЕ нугалах, тахийлгах, матах.

ВЫГИБА́ТЬ матах, нугалах, гүдийх.

ВЫГИБА́ТЬСЯ матийх, хотойх, нугарах.

ВЫ́ГЛАДИТЬ тэнийлгэх, индүүдэх, илүүрдэх.

ВЫ́ГЛЯД||ЕТЬ үзэгдэх, харагдах, царайтай байх; **она ~ит моложе своих лет** тэр овор багатай; **вы хорошо ~ите** таны царай сайхан байна.

ВЫГЛЯ́ДЫВАТЬ 1. шагайх; 2. булталх, цухуйх.

ВЫ́ГЛЯНУ||ТЬ 1. шагайх; ~ **из окна** цонхоор шагайх; 2. булталх, цухуйх; **из-за туч ~ла луна** үүлний цаанаас сар цухуйв.

ВЫ́ГНАТЬ 1. хөөж гаргах; ~ **из дому** гэрээс хөөж гаргах; 2. туух, залах; ~ **скот на пастбище** бэлчээрт мал туух; 3. нэрэх, нэрж гаргах; ~ **дёготь** давирхай нэрэх.

ВЫ́ГНУТЫЙ матгар, матмал, нугархай.

ВЫ́ГНУТЬ матах, нугалах.

ВЫ́ГНУТЬСЯ матайх, нугарах, бөгцийх.

ВЫГОВА́РИВАТЬ 1. дуудах, үгүүлэх; 2. донгодох, зэмлэх; 3. хэлэлцэж тохирох.

ВЫ́ГОВОР 1. аялга, хэллэг; **чистый** ~ цэвэрхэн аялга; 2. донгодох, зэмлэх; **строгий** ~ хатуу донгодох.

ВЫ́ГОДА ашиг, завшаан, хонжоо.

ВЫ́ГОДНО ашигтай, завшаантай.

ВЫ́ГОДНЫЙ дөхөмтэй, ашигтай.

ВЫ́ГОН билчээр, билчээх.

ВЫГОНЯ́ТЬ 1. хөөж гаргах; 2. билчээх; 3. нэрэх.

ВЫГОРА́ЖИВАТЬ 1. хаших, хороолох; 2. хаацайлах, өмгөөлөх; ~ **приятеля** найзыгаа хаацайлах.

ВЫГОРА́||ТЬ 1. бүр шатах, хуу шатах; 2. онгох, гандах; **одежда ~ет на солнце** хувцас наранд гандана.

ВЫ́ГОРОДИТЬ 1. хороолох, хүрээлэх, хаших; 2. хаацайлах, өмгөөлөх.

ВЫ́ГРАВИРОВАТЬ сийлбэрлэх.

ВЫГРЕБА́ТЬ 1. үтгаж гаргах, малтаж авах; 2. сэлэх, самран явах.

ВЫГРЕБН||О́Й асгах, арилгах, бохирын; ~**ая яма** бохирын нүх, муу усны нүх.

ВЫГРУЖА́ТЬ ачаа буулгах.

ВЫГРУЖА́ТЬСЯ ачаа буух, ачаа буулгагдах.

ВЫ́ГРУЗКА ачаа буулгах..

ВЫГРЫЗА́ТЬ химлэх, цоо мэрэх.

ВЫДАВА́ТЬ 1. өгөх, олгох; 2. барьж өгөх, зааж өгөх; 3. мэдэмгийрэх, мэргэмших.

ВЫДАВА́ТЬСЯ 1. цухуйх, хушууран орох; 2. өгтөх, олгогдох, өгөх, олгох; 3. ялгаран гарах.

ВЫ́ДАВИТЬ 1. шахах, шахаж гаргах; ~ **сок из моркови** луувангийн шүүсийг шахаж гаргах; 2. хэмх дарах, цөм дарах; ~ **стекло** шил хэмх дарах; 3. дарах, хэв гаргах; ~ **знак на металле** төмөрлөг дээр тэмдэг дарах; * ~ **слёзы** хүчээр уйлах; ~ **улыбку** хүчээр инээмсэглэх.

ВЫДА́ИВАТЬ саах, сүү саах.

ВЫДА́ЛБЛИВАТЬ 1. төнхөх, нухах; 2. цээжлэх.

ВЫ́ДАТЬ 1. өгөх, олгох; ~ **удостоверение** үнэмлэх олгох; 2. илчлэх; ~ **себя** өөрийгөө илчлэх; 3. мэт болох, шиг дүр үзүүлэх, гэж мэдээрхэх; ~ **себя за знатока** юм мэдэх хүний дүр үзүүлэх.

ВЫ́ДА||ТЬСЯ 1. цухуйж гарах; **дом ~лся углом на площадь** байшин өнцгөөрөө талбай дээр цухуйн гарчээ; 2. болох, тохиолдох, олдох; **~лся солнечный день** нартай өдөр боллоо; **~лся удобный случай** аятайхан учир тохиолдлоо.

ВЫ́ДАЧА 1. түгээх, олгох; ~ **информаций** машинаас мэдээллийг гаргах; 2. олгосон юм; 3. шилжүүлж өгөх.

ВЫДАЮЩИЙСЯ гарамгай сод, товойн гарсан; ~ **учёный** гарамгай эрдэмтэн.
ВЫДВИГА́ТЬСЯ 1. тавих, түрэгдэх, түрж тавих; 2. дэвших, нэр цохогдох; 3. сугарах, хөдлөх, холхих.
ВЫДВИЖЕ́НЕЦ дэвшсэн хүн.
ВЫДВИЖЕ́НИЕ дэвшүүлэх, дэвших.
ВЫДВИЖН||О́Й сугардаг, шургуулга, автах; **шкаф с ~ыми ящиками** шургуулгатай шүүгээ.
ВЫ́ДВИНУТЬ 1. түлхэж тавих, урагш тавих, урагш түлхэх; ~ **стол на середину комнаты** тасалгааны дунд ширээг түлхэж тавих; 2. дэвшүүлэх, нэр гаргах; ~ **на должность** албан тушаалд дэвшүүлэх; 3. тавих, гаргах; ~ **доказательства** нотолгоо гаргах; 4. сугалах, татах; ~ **ящик** шургуулга татах.
ВЫ́ДВИНУТЬСЯ 1. дэвших, урагш ахих; 2. сугарах, татах; 3. тодрон гарах, давшин гарах.
ВЫ́ДВОРИТЬ байраас нь албадан гаргах, албадаж нүүлгэх.
ВЫ́ДЕЛ өмч олгох, оногдсон хувь.
ВЫ́ДЕЛАТЬ 1. элдэх, боловсруулах; 2. урлах.
ВЫДЕЛЕ́НИЕ 1. ялгаруулах, ялгаж өгөх, тасалж өгөх, өмчийг олгох, тусгаарлах; 2. гарах, гоожих, гоождос, ялгадас; ~ **пота** хөлс гарах.
ВЫ́ДЕЛИТЬ 1. хуурааарилж өгөх, гаргаж өгөх; ~ **участок для строительства** барилга барих газар гаргаж өгөх; 2. ялгаж бичих, онцгойлох; ~ **особым шрифтом** тусгай үсгээр ялгаж бичих; 3. гаргах, гоожуулах; ~ **пот** хөлс гаргах; 4. онцлон тэмдэглэх.
ВЫ́ДЕЛИТЬСЯ 1. салах, тусгаарлах; 2. ялгаран гарах, товойх; 3. гарах, гоожих, тусах.
ВЫ́ДЕЛКА элдүүр.
ВЫДЕ́ЛЫВАТЬ 1. элдэх, боловсруулах; 2. хийх, үйлдвэрлэх.
ВЫДЕ́ЛЫВАТЬСЯ 1. элдэх, элдэгдэх; 2. хийх, хийгдэх.
ВЫДЕЛЯ́ТЬ 1. хуваарилж өгөх, гаргаж өгөх; ~ **часть имущества** юмны хэсгийг хуваарилж өгөх; 2. ялгаж тэмдэглэх; 3. гаргах, гоожуулах.
ВЫДЕРГАТЬ сугалах, суга татах,зулгаах, сэмлэх; ~ **все сорняки** бүх хог ургамлыг зулгаах.
ВЫДЁРГИВАТЬСЯ сугарах, мултрах, сэмлэх.
ВЫ́ДЕРЖАННОСТЬ тэвчээр, тэсвэртэй; ~ **характера** тэсвэртэй зан.
ВЫ́ДЕРЖАНН||ЫЙ 1. тэсвэртэй, тэвчээртэй; 2. дарагшмал, удсан, хадгалсан; ~**ое вино** удсан дарс.
ВЫ́ДЕРЖ||АТЬ 1. даах; **лёд ~ит машину** мөс машиныг даана; 2. тэсэж өнгөрөөх, тэсвэрлэх; ~ **операцию** мэс заслыг даах; 3. давж гарах, давах; ~ **экзамен** шалгалтыг давах; 4. хуршуулах, удаан дарах, дарагшуулах; ~ **вино** архи дарагшуулах; 5. байлгах; ~ **больного в постели** өвчтэй хүнийг хэвтүүлж байлгах; * **не ~ивает критику** шүүмжлэл даахгүй юм; ~ **несколько изданий** хэд дахин хэвлэгдэх.
ВЫ́ДЕРЖК||А 1. иш татах; **привести ~у из книги Ленина** Ленины номоос иш татах; 2. тэсвэр, биеэ барьж чадах, тогтвор; 2. барилт, хугацуур; **фотографировать с большой ~ой** удаан барилттай зураг авах.
ВЫ́ДЕРНУТЬ суга татах, мулт татах.
ВЫ́ДЕРНУТЬСЯ сугарах, мулт үсрэх.
ВЫДИРА́ТЬ хуу татах, урж авах.
ВЫДОЛБИТЬ 1. төнхөх, цоолох, ухах, хонхойлгох; 2. цээжлэх.
ВЫ́ДОХ амьсгаа гаргах, гадагш амьсгаалах.
ВЫ́ДОХНУТЬСЯ сулрах, улбайх.
ВЫ́ДРА халиу.
ВЫ́ДРАТЬ 1. хуу татах, урж авах; ~ **лист из тетради** дэвтрээс хуудас урж авах; 2. чангаах, мушгих; ~ **за уши** чихийг мушгих.
ВЫ́ДРЕССИРОВАТЬ сургах, адгуус сургах, дадлагажуулах.
ВЫ́ДУБИТЬ арьс идээлэх, шүүлэх, идээлж элдэх.
ВЫДУВА́НИЕ үлээх.
ВЫДУВА́ТЬ үлээх, хийлэх.
ВЫДУВА́ТЬСЯ үлээгдэх.
ВЫ́ДУМАНН||ЫЙ санаанаас авсан, санаагаараа зохиосон, хуурмаг; ~**ая история** санаагаараа зохиосон явдал.
ВЫ́ДУМАТЬ 1. санаачлах, санаагаар зохиох; 2. худал хэлэх.
ВЫ́ДУМКА 1. санаагаараа зохиох; 2. санаанаас авсан зүйл, хуурмаг юм.
ВЫ́ДУМЩИК 1. санаачлагч, овжин хүн; 2. худалч хүн.
ВЫДУ́МЫВАТЬ 1. санаачлах, бодож олох; 2. худалч хүн.
ВЫ́ДУТЬ 1. үлээх, үлээж арилгах, үлээж гаргах; ~ **пепел из трубки** гаанснаас үнс үлээх; 2. үлээж хийх, хийлэх; ~ **стекло** шил үлээж хийх.
ВЫДЫХА́НИЕ амьсгал гаргах.
ВЫДЫ́ХАТЬ амьсгал гаргах.
ВЫДЫХА́ТЬСЯ сулрах, улбайх.
ВЫЕДА́ТЬ 1. идэх, *цөлмөх*; 2. хүүршүүлэх, хорсгох.
ВЫ́ЕЗД 1. гарах, мордох; 2. мордох газар; 3. морин тэрэг, хөсөг.
ВЫЕЗДН||О́Й 1. мордохын, мордож гарахын; 2. нүүдлийн; ~**ая сессия суда** шүүхийн нүүдлийн хурал.
ВЫЕЗЖА́ТЬ 1. гарах, мордох, одох; 2. зайдагнаж явах, унаж явах, дулдуйдаж явах; ~ **на своём помощнике** туслахаа дулдуйдаж явах; 3. эмнэг сургах.
ВЫ́ЕМКА 1. авах, гаргаж авах; 2. ухаадас, сэтэрхий, ухмай; ~ **для рукава** ханцуйн ухаадас.
ВЫ́ЕСТЬ 1. ухаж идэх, цөмөх мэрэх; ~ **начинку** доторхи нь ухаж идэх, чөмгийг ухаж идэх; 2. хорсгох; **глаза выело дымом** утаанд нүд хорсов.
ВЫ́ЕХАТЬ мордох, гарч явах, одох.
ВЫ́ЖАТЬ 1. шахах, шүүсийг шахах; ~ **лимон** нимбэг шахах; 2. шавхах, шавхруулах, мушгих; ~ **бельё** дотуур хувцыг мушгих; 3. шүүсийг сорох, *мөлжих*; ~ **левой рукой 50 кг** солгой гараараа 50 килограмм өргөх; 4. даах, өргөх 5. хадах; ~ **сто гектаров** зуун га хадах; **превратиться в выжатый лимон** аарц болох.
ВЫ́ЖДАТЬ хүлээх, анах; ~ **удобный случай** таарамжтай цагийг хүлээх.
ВЫ́ЖЕЧЬ 1. түлэх шатаах, төөнөх, гандаах; 2. дарах; ~ **клеймо** тамга дарах.
ВЫ́ЖЖЕНН||ЫЙ шатсан,түлэгдсэн; ~**ая солнцем степь** наранд түлэгдсэн тал.
ВЫЖИВА́ТЬ 1. амьд үлдээх, амь мэнд гарах; 2. хавчиж гаргах; 3. *зөнөх*; * ~ **из ума** аргиатах.
ВЫЖИГА́НИЕ шатаах, түлэх, төөнөх.
ВЫЖИГА́ТЬ түлэх, шатаах, түлэгдэх; * ~ **по дереву** мод төөнөж хээлэх.
ВЫЖИГА́ТЬСЯ шатах, түлэгдэх.
ВЫЖИДА́ТЕЛЬНЫЙ хүлгэлзсэн, азнасан, цагийг хүлээсэн.
ВЫЖИДА́ТЬ цагийг хүлээх, хүргэлзэх, азнах.
ВЫЖИМА́НИЕ 1. шахах, шавхруулах, мушгих; 2. өргөх, дааж өргөх.
ВЫ́ЖИМКИ шавхдас, *шимэгдэл*.
ВЫЖИНА́ТЬ хадах.
ВЫ́ЖИТЬ 1. амьд үлдэх, амь мэнд гарах; 2. хавчиж гаргах; 3. *зөнөх*; ~ **из ума** зөнөх.
ВЫ́ЖРАТЬ *разг.* архи, хоол унд гудрах, цуслах.
ВЫ́ЗВАТЬ 1. дуудах, ирүүлэх, урих; ~ **в суд** шүүхэд дуудах; 2. уриалах; ~ **на соревнование** уралдаанд уриалах; ~ **аплодисментами** алга ташиж урих; 3. дуудуулах, ирүүлэх,

уриулах; ~ **на откровенность** үнэнийг шууд хэлүүлэх; ~ **подозрения** сэжиг төрүүлэх; ~ **слёзы** нулимс асгаруулах.

ВЫ́ЗВАТЬСЯ өөрөө хийе гэх, өөрөө явъя гэх, өөрөө тусалъя гэх; ~ **вести кружок** өөрөө дугуйлан удирдъя гэх.

ВЫ́ЗВОЛИТЬ мултлах, гаргах, тэнхлүүлэх.

ВЫЗДОРА́ВЛИВАТЬ эдгэх, эдгэрэх, бие зүгээр болох, эрүүл болох.

ВЫЗДОРОВЛЕ́НИЕ эдгэрэх, эрүүл болох.

ВЫ́ЗОВ 1. дуудах, дуудлага; ~ **врача на дом** гэртээ эмч дуудах; ~ **по телефону** утсаар дуудах; 2. уриалах; ~ **на соревнование** уралдаанд уриалах; 3. эсэргүүцэн өдөх, дайрч өдөөх; ~ **всему обществу** бүх нийгмийг дайрч өдөх.

ВЫ́ЗОЛОТИТЬ алтлах, алтдах.

ВЫЗРЕВА́НИЕ үр боловсрох.

ВЫЗРЕВА́ТЬ үр боловсрох.

ВЫЗУ́БРИВАТЬ цээжлэх, үсэглэн цээжлэх.

ВЫЗЫВА́ТЬ 1. дуудах, ирүүлэх, урих; 2. уриалах; 3. хүргэх, төрүүлэх, гаргах; ~ **пот у больного** өвчтөний хөлсийг гаргах; ~ **гнев** уур хүргэх.

ВЫЗЫВА́ТЬСЯ өөрөө хийе гэх.

ВЫЗЫВАЮ́Щ||ИЙ өдөөх сөргөөх; ~**ее поведение** сөргөх авир гаргах.

ВЫ́ИГРАТЬ 1. хожих, хонжих, шүүх; ~ **одну партию в шахматы** шатар тавьж нэг өрөг хожих; ~ **в лотерее ручку** сугалаанд үзэг хожих; ~ **время** цаг хожих; 2. ялах, дийлэх; ~ **битву** тулалдаанд дийлэх.

ВЫ́ИГРЫШ хонжвор, хожоо, хожилт.

ВЫ́ИГРЫШН||ЫЙ хонжвортой, хожмоор, давуу; ~ **заём** хонжвортой зээллэгээ; ~**ое положение** давуу байдал.

ВЫ́ИСКАТЬ эрж олох; ~ **редкую книгу** ховор номыг эрж олох.

ВЫ́ИСКАТЬСЯ олдох.

ВЫ́ЙТИ 1. гарах; ~ **из комнаты** тасалгаанаас гарах; ~ **в свет** нийтлэгдэж гарах; ~ **на сцену** тайзан дээр гарах; 2. очих; ~ **на работу** аажилдаа очих; 3. барагдах, дуусах; **у меня вышли все деньги** миний мөнгө дууслаа; 4. болох; **доклад вышел слишком длинным** илтгэл хэтэрхий урт боллоо; * **не вышло** болсонгүй, бүтсэнгүй; ~ **из терпения** тэсэх аргагүй болох; ~ **за пределы** даврах, хэтрэх; * ~ **в люди** гар нь ганзаганд, хөл нь дөрөөнд хүрэх.

ВЫ́КАЗАТЬ харуулах, үзүүлэх; ~ **храбрость** зоригоо үзүүлэх.

ВЫКА́ЛЫВАТЬ хатгах, цоо хатгах.

ВЫКА́ПЫВАТЬ малтах, ухах, малтаж гаргах.

ВЫ́КАРАБКАТЬСЯ 1. авирч гарах; 2. мултарч гарах.

ВЫКА́РМЛИВАТЬ тэжээх, тэжээн өсгөх.

ВЫ́КАТАТЬ 1. тэнийлгэх, гөлгөр болгох, хавтгайлах; 2. өнхрүүлэх.

ВЫ́КАТИТЬ өнхрүүлж гаргах; * ~ **глаза** нүдээ бүлтийлгэх.

ВЫ́КАТИТЬСЯ өнхөрч ойчих; **яблоки выкатились из корзины** арагнаас алим өнхөрч уналаа.

ВЫ́КАЧАТЬ 1. хөөргөдөн гаргах, бүлж гаргах; ~ **воду насосом** ус бүлүүрээр бүлж гаргах; 2. сорж авах; ~ **желудочный сок** ходоодны шүүсийг сорж авах; 3. хамж авах, шавхаж авах.

ВЫКА́ШИВАТЬ хуу хадах, хадаж цэвэрлэх.

ВЫКИ́ДЫВАТЬ 1. гаргаж хаях, хаях, шидэх; 2. хасах, гаргах, хөөх; ~ **прогульщика с фабрики** ажил таслагчийг фабрикаас хөөх; 3. зулбах, хэзл хаях.

ВЫ́КИДЫШ зулбадас, зулбах, дутуу төрөх.

ВЫ́КИНУ||ТЬ 1. гаргаж хаях, хаях, шидэх; 2. хасах, гаргах, хөөх; **редактор ~л главу из книги** редактор номоос нэг бүлгийг хасав; ~ **прогульщика с фабрики** ажил таслагчийг фабрикаас хөөх; 3. зулбах, хэзл хаях; * ~ **из головы** тэгж санахаа болих; ~ **флаг** далбаагаа өргөх.

ВЫКИПА́ТЬ ширгэх, буцалж ширгэх.

ВЫ́КИПЯТИТЬ буцалгах, буцалгаж ширгээх.

ВЫКИСА́ТЬ эсэх, гашлах.

ВЫ́КЛАДКА 1. өрөх, дэлгэх, гаргаж дэлгэх; 2. хээ тавих; 3. бодрол, тоолж бодох.

ВЫКЛА́ДЫВАТЬ 1. өрөх, дэлгэх, гаргаж тавих; 2. илэн далангүй ярих, бүгдийг хэлэх; 3. дэвсэх, бүрхэх.

ВЫ́КЛЕВАТЬ тонших.

ВЫКЛИКА́ТЬ дуудах, нэрээр дуудах.

ВЫКЛЮЧА́ТЕЛЬ унтраалга, салгуур.

ВЫКЛЮЧА́ТЬ унтраах, сугалах; ~ **электрический свет** цахилгаан гэрэл унтраах; 2. гаргах, хасах; ~ **из списка** нэрийн данснаас хасах.

ВЫКЛЯ́НЧИВАТЬ гуйж, гувших.

ВЫ́КОВАТЬ 1. давтах, давтаж хийх; 2. хатуужуулах, хүмүүжүүлэх.

ВЫ́КОВАТЬСЯ 1. давтагдах; 2. хатуужих, хүмүүжих.

ВЫКОВЫ́РИВАТЬ ухчлан гаргах, этэж гаргах, төнхөх.

ВЫКОЛА́ЧИВАТЬ 1. суга татах, мулт цохих; **выколотить клин** шаантаг суга татах; 2. гөвөх: ~ **ковёр** хивс гөвөх.

ВЫ́КОРМИТЬ тэжээх, бойжуулах.

ВЫ́КОРЧЕВАТЬ 1. үндсийг сугалах, үндсээр нь урвуулах; 2. бүрмөсөн арилгах, үндсээр нь устгах.

ВЫ́КОСИТЬ хуу хадах, хадаж цэвэрлэх.

ВЫКРА́ДЫВАТЬ хулгайлах, хулуух.

ВЫКРА́ИВАТЬ 1. эсгэх; 2. илүүчлэх, аргацаах.

ВЫ́КРАСИТЬ будах, ширдэх.

ВЫ́КРАСИТЬСЯ будагдах, будуулах.

ВЫ́КРАСТЬ хулгайлах, хулуух.

ВЫКРА́ШИВАТЬ будах, ширдэх.

ВЫКРА́ШИВАТЬСЯ эмтрэх, үйрэх.

ВЫ́КРИК хашгираан, цуугиан.

ВЫКРИ́КИВАТЬ 1. хашгирах, цуугих; 2. ооголон дуудах, хүүе хаая гэх.

ВЫ́КРИСТАЛЛИЗОВАТЬСЯ талсдах, хэлбэрийг олох, кристаллажих.

ВЫ́КРОИТЬ 1. эсгэх; ~ **брюки** өмд эсгэх; 2. зав гаргах; ~ **время** зав гаргах.

ВЫ́КРОЙКА загвар, үлгэр; ~ **рукава** ханцуйн загвар.

ВЫ́КРОШИТЬСЯ үйрэх, эмтрэх.

ВЫКРУТА́СЫ 1. нахилзах, намбаганах; 2. хачин үг, ээдрээтэй үг; **дипломатические** ~ элчин ёсны ээдрээтэй үг.

ВЫКРУТИТЬ 1. эрчлэх, томох; 2. эргүүлдэж авах, мушгиж авах; ~ **лампу** лампа эргүүлдэж авах.

ВЫ́КРУТИТЬСЯ 1. эргэлдэн сугарах, мултран гарах; 2. цагаадан гарах.

ВЫ́КУП золио, золиодос, төлөөс.

ВЫ́КУПАТЬ угаах, шумбуулах.

ВЫКУПА́ТЬ зольж авах, төлж авах.

ВЫ́КУПАТЬСЯ биеэ угаах, шумбах, уймах.

ВЫКУПА́ТЬСЯ золиосоор гарах, төлөөсөөр автах.

ВЫКУ́РИВАТЬ 1. дуустал татах; ~ **сигарету** янжуур дуустал татах; 2. нэрэх, нэрж авах; 3. утах, утаж гаргах; ~ **лису из норы** үнэг нүхэнд утах; 4. хөөж гаргах, зайлуулах.

ВЫЛА́ВЛИВАТЬ 1. барих, шүүж барих, барьж авах; 2. барьж дуусах.

ВЫ́ЛАЗКА 1. цөм дайрах, гэнэт халдах; 2. аялах, явах; **лыжная** ~ цанаар аялах.

ВЫ́ЛАКАТЬ шавхан долоох, долоож орхих.

ВЫЛА́МЫВАТЬ эвдэх, хэмхлэх.

ВЫ́ЛЕЖАТЬ хэвтэж байх, нилээд хэвтэх.

ВЫ́ЛЕЖАТЬСЯ хэвтэж амрах, хэвтэж байх.

ВЫЛЕЗА́ТЬ 1. гарч ирэх, сугарч гарах; 2. унах, халцрах, гуужих, зулгарах.

ВЫ́ЛЕЗ||ТЬ 1. гарч ирэх, сугарч гарах; ~ **из ямы** нүхнээс гарч ирэх; 2. унах, халцрах, гуужих, зулгарах; **волосы ~ли** үс уналаа.

ВЫ́ЛЕПИТЬ барималлах, шавж хийх, шавааслах, шавж наах.

ВЫ́ЛЕТ нисэлт; **пуля на~** нэвт шархдуулах.

ВЫЛЕТА́ТЬ нисэх, нисэн гарах.

ВЫ́ЛЕТЕТЬ нисэх, нисэн гарах; * ~ **из головы** таг мартах.

ВЫЛЕ́ЧИВАТЬ эдгээх, анагаах, эдгэрүүлэх.

ВЫЛЕ́ЧИВАТЬСЯ эдгэх, эдгэрэх.

ВЫЛИВА́ТЬ 1. асгах, цутгах; 2. хэвд цутгах.

ВЫЛИВА́ТЬСЯ 1. асгарах, бялхах; 2. цутгагдах.

ВЫ́ЛИЗАТЬ долоох.

ВЫ́ЛИНЯТЬ 1. гандах, онгох; 2. гуужих.

ВЫ́ЛИТЫЙ 1. цутгамал; 2. их дууриасан, тун адилхан; **он ~ *отец*** *тэр эцгээ өвчсөн юм шиг дууриажээ.*

ВЫ́ЛИТЬ 1. асгах, цутгах; 2. хэвд цутгах.

ВЫ́ЛИ||ТЬСЯ 1. асгарах, гарах; **вода ~лась из бочки** ус торхноос асгарав; 2. болох, юу болох; **неизвестно, во что выльются эти события** энэ явдал цаашаа юу болох нь мэдэгдээгүй байна.

ВЫ́ЛОВИТЬ 1. барих, барьж авах; 2. барьж дуусах.

ВЫ́ЛОЖИТЬ 1. гаргаж тавих, дэлгэх; 2. илэн далангүй ярих, цөмийг хэлэх; 3. дэвсэх, хучих, бүрхэх; ~ **мостовую булыжником** гудамжинд чулуу дэвсэх; 4. хөнгөлөх, агтлах; ~ **жеребца** азарга агтлах; 5. тових, чимэглэх, имжих.

ВЫ́ЛОМАТЬ эвдэх, хэмхлэх.

ВЫ́ЛОЩЕНН||ЫЙ 1. өнгөлсөн, зүлгэсэн, гялгар; ~**ая бумага** гялгар цаас; 2. ганган, дэгжин; ~ **молодой человек** ганган залуу.

ВЫ́ЛУДИТЬ тугалгаар зайлах, тугалга гүйлгэх, тугалгаар доторлох.

ВЫ́ЛУПИТЬ 1. цөмөх; 2. бүлтийлгэх; ~ **глаза** нүдээ бүлтийлгэх.

ВЫ́ЛУПИТЬСЯ өндөг дэлбэрэх, өндөг нэвчих.

ВЫЛУ́ЩИВАТЬ цөмөх, хальсыг арилгах.

ВЫ́МАЗАТЬ 1. будах, түрхэх; 2. болох, болгох; ~ **маслом** тос болгох, тосдох; ~ **дёгтем** давирхай болгох, давирхайдах; ~ **грязью** хир болгох, буртаг болох.

ВЫ́МАЗАТЬСЯ будагдах, түрхэгдэх, хир болох.

ВЫМА́ЛИВАТЬ гуйх, гуйж гувших.

ВЫМА́НИВАТЬ 1. мэхлэн авах; 2. мэхлэн гаргах, хуурч гаргах.

ВЫ́МАНИТЬ 1. мэхлэн авах; ~ **деньги** *мөнгө мэхлэн авах*; 2. мэхлэн гаргах, хуурч гаргах; ~ **противника из засады** дайсныг хоргодсон газраас нь мэхлэн гаргах.

ВЫ́МАРАТЬ 1. хир буртаг болгох; 2. баллах.

ВЫМА́ТЫВАТЬ 1. ороолт задлах, ээрч барах; 2. тамир тэнхээ барах, ядраах, ягт нь хүргэх.

ВЫМА́ЧИВАТЬ дэвтээх, норгох.

ВЫМЕ́НИВАТЬ арилжих, андалдах, солих.

ВЫ́МЕРЕТЬ үхэж дуусах, үхэж сөнөх.

ВЫМЕРЗА́ТЬ тас хөлдөх, хөлдөж үхэх.

ВЫ́МЕРИТЬ хэмжиж олох.

ВЫ́МЕСИТЬ зуурах, зуурч бэлтгэх.

ВЫ́МЕСТИ шүүрдэх, шүүрдэж цэвэрлэх, хамж хаях.

ВЫ́МЕСТИТЬ 1. өшөө авах, өшөөлөх; 2. хонзогнох.

ВЫ́МЕТАТЬ хөвөрдөх.

ВЫМЕТА́ТЬ шүүрдэх, туужуудах.

ВЫМЕЩА́ТЬ өшөөлөх, өшөөрхөх.

ВЫМИРА́ТЬ үхэж дуусах, сөнөх.

ВЫМОГА́ТЕЛЬ авлигач, шахаж авагч.

ВЫМОГА́ТЕЛЬНИЦА авлигач эмэгтэй.

ВЫМОГА́ТЕЛЬСТВО авлигалах, шахаж авах явдал.

ВЫМОГА́ТЬ авлигалах, шахаж авах, шалах.

ВЫМОКА́ТЬ норох, дэвтэх, нэвтрэх.

ВЫ́МОКНУТЬ норох, дэвтэх, нэвтрэх; * ~ **до нитки** шал ус болох.

ВЫ́МОЛВИТЬ хэлэх, дуу гарах.

ВЫ́МОЛИТЬ гуйж гувших, мөргөж гуйх.

ВЫМОРА́ЖИВАТЬ хөлдөөх, царцаах, хөргөх.

ВЫ́МОРИТЬ хордуулж хядах, өлсгөж үхүүлэх.

ВЫ́МОРОЧН||ЫЙ эзэнгүй болсон; ~**ое имущество** эзэнгүй болсон хөрөнгө.

ВЫ́МОСТИТЬ чулуу дэвсэх, шаллах; ~ **дорогу** замд чулуу дэвсэх.

ВЫ́МОТАТЬ 1. ороолт задлах, ээрч барах; 2. тамир тэнхээ барах, ядраах, ягт нь тулгах; ~ **душу** ягт нь тулгах.

ВЫ́МОТАТЬСЯ 1. ороолт задрах, ээрч барагдах; 2. тамирдах, чадлаа барах.

ВЫ́МОЧИТЬ дэвтээх, норгох, усаар нэвтлэх

ВЫ́МПЕЛ дадар, дарцаг, хиур.

ВЫМЫСЕЛ зохиогдохуун, зохиомол зүйл, санаанаасаа авсан зүйл.

ВЫ́МЫТЬ угаах.

ВЫ́МЫТЬСЯ биеэ угаах, өөрийгөө угаах.

ВЫ́МЫШЛЕННЫЙ зохиомол, санаанаас авсан.

ВЫ́МЯ дэлэн.

ВЫНА́ШИВАТЬ 1. гэдсэндээ тээх; 2. сайтар бодох, бодож боловсруулах, бодсоор байх.

ВЫНЕСЕ́НИЕ гаргах, гадна гаргах; ~ **числа за скобки** тоог хаалтын гадна гаргах; ~ **приговора** *шийтгэх тогтоол гаргах, шийдвэр гаргах.*

ВЫ́НЕС||ТИ 1. гаргах, аваад гарах, гаргаж хаях; **волной ~ло лодку на берег** долгион онгоцыг эрэг дээр гаргаж хаяв; ~ **решение** шийдвэр гаргах; 2. тавих, хэлэлцүүлэх; ~ **вопрос на собрание** асуудлыг хурал дээр тавих; 3. - тай гарах, төрөх; ~ **хорошее впечатление** сайн сэтгэгдэл төрөх; 4. хатамжих, тэсэх,тэсвэрлэх, давж гарах; ~ **сильную боль** их өвдөхийг хатамжих; 5. хүлцэх, үзэж чадах, тэвчээрлэх; **я не выношу лодырей** залхуу хүнийг би үзэж чаддаггүй; * ~ **на своих плечах** *дангаар бүгдийг дааж давж гарах.*

ВЫ́НЕСТИСЬ гүйлгэн гарч ирэх, давхин гарах.

ВЫНИМА́ТЬ авах, гаргах, уудалж авах, сугалах.

ВЫ́НОС 1. гаргах, гаргаж хаях; 2. хөдөөлүүлэх.

ВЫ́НОСИТЬ 1. гэдсэндээ тээх; 2. сайтар бодох, бодож боловсруулах.

ВЫНОСИ́ТЬ 1. гаргах, аваачих; 2. хүлцэх, тэсвэрлэх, хатамжлах; **хорошо ~ жару** халуунд сайн тэсвэрлэх.

ВЫНОСИ́ТЬСЯ давхих, гүйлгэн гарч ирэх.

ВЫ́НОСКА 1. зөөж гаргах; 2. зүүлт.

ВЫНО́СЛИВОСТЬ даамгай, тэсвэртэй, хатуужил.

ВЫНО́СЛИВЫЙ даамгай, тэсвэртэй, хатуужилтай, өлчир.

ВЫ́НУДИТЬ албадах, тулгах, аргагүй болгох, - уулах, - үүлэх; ~ **противника отступить** дайсныг аргагүй ухруулах.

ВЫ́НУЖДЕНН||ЫЙ тулгагдах, аргагүйдсэн, аргагүй болох, шаагдах; ~**ое согласие** тулгагдаж зөвшөөрөх.

ВЫ́НУТЬ гаргах, авах, уудалж авах, сугалах; ~ **деньги из кошелька** хэтэвчнээс мөнгө авах.

ВЫ́НЫРНУТЬ шумбаж гарах, гарч ирэх.

ВЫНО́ХИВАТЬ үнэрлэх, шиншлэх.

ВЫ́НЯНЧИТЬ бойжуулах, өөлэй болгох, өрлөг эх болох.

ВЫ́ПАД дайралт, дайрах; **остроумный** ~ онгтой үгээр дайрах; **резкий** ~ хатуугаар дайрах.

ВЫПАДА́ТЬ 1. унах, ойчих, зулгарах, гуужих; 2. орох; 3. оногдох.
ВЫПАДЕ́НИЕ 1. унах, зулгаран унах, гуужих, сугарах; 2. орох; ~ **снега** цас орох.
ВЫПА́ИВАТЬ 1. уулгах, ундлах; 2. гагнах.
ВЫПА́ЛИВАТЬ 1. буудах; 2. дуржигнуулан ярих.
ВЫПА́ЛЫВАТЬ зулгааж засах, түүж тэгшлэх.
ВЫПА́РИВАНИЕ ширгээх, жигнэх.
ВЫПА́РИВАТЬ 1. жигнэх, буцалгах; 2. ширгээх, чанах, нэрэх.
ВЫПА́РИВАТЬСЯ ширгэх, буцлах, уур болох.
ВЫ́ПАРИТЬ 1. жигнэх, буцалгах; 2. ширгээх, чанах, нэрэх; ~ **соль** давс чанах.
ВЫ́ПАРИТЬСЯ ширгэх, буцлах, уур болох.
ВЫ́ПАС билчээр.
ВЫ́ПА‖СТЬ 1. унах, ойчих; 2. орох; ~**л снег** цас оров; 3. оногдох, тохиолдох; **на мою долю ~ла честь** миний хувьд аз тохиолдов.
ВЫ́ПАЧКАТЬ хир болгох, хар болгох.
ВЫ́ПАЧКАТЬСЯ будагдах, хир болох, хар болох.
ВЫПЕКА́ТЬ жигнэх, болгох, барих.
ВЫПЕКА́ТЬСЯ гүйцэд болох, жигнэгдэх.
ВЫПЕ́НДРИВАТЬСЯ томрох, пээдийх.
ВЫ́ПЕРЕТЬ 1. түрэх, шахах; 2. ёрдойх, түнхийх.
ВЫ́ПЕСТОВАТЬ тэтгэж бойжуулах, хүмүүжүүлэх.
ВЫ́ПЕЧКА талх барих, ээдмэг жигнэх.
ВЫ́ПЕЧЬ болгох, барих; ~ **сто килограммов хлеба** зуун кило талх барих.
ВЫ́ПЕЧЬСЯ болох, бэлэн болох, жигнэгдэх.
ВЫПИВА́ТЬ уух, архи балгах.
ВЫ́ПИВКА 1. архидаан, ууж согтуурах; 2. архи дарс.
ВЫ́ПИВШИ уусан, ам халсан, халамцуу.
ВЫПИ́ЛИВАНИЕ хөрөөдөх.
ВЫПИ́ЛИВАТЬ хөрөөдөх, хөрөөдөж хийх.
ВЫПИРА́ТЬ 1. түрэн гарах, түлхэж гаргах; 2. урагш овойх, цүрдийх.
ВЫ́ПИСАТЬ 1. хуулах, хуулж бичих, бичиж авах; ~ **точное заглавие книги** номын жинхэнэ нэрийг хуулж бичих; 2. түүвэрлэх, түүж хуулах; ~ **цитату из книги** номноос иш татах зүйлийг түүж хуулах; 3. тод бичих, сайн зурах; **красиво ~ все буквы** бүх үсгийг тод сайн бичих; 4. захиалах, захиалж авах; ~ **газету** сонин захиалах; 5. захидлаар дуудах, дуудаж авчрах; 6. хасах, гаргах.
ВЫ́ПИСАТЬСЯ гаргах, хасагдах.
ВЫ́ПИСКА 1. хуулбар, хуулга; 2. хуулж авах, түүвэрлэж хуулах; 3. захиалга, захиалж авах; 4. гаргах, хасах.
ВЫПИ́СЫВАТЬ 1. хуулж бичих, бичиж авах; 2. түүж хуулах; 3. тод бичих; 4. захиалж авах, захиалах; 5. дуудаж авчрах; 6. хасах, гаргах.
ВЫПИ́СЫВАТЬСЯ 1. гарах, хасагдах; 2. хуулагдах, захиалагдах.
ВЫ́ПИТЬ уух, ууж орхих, шавхах; ~ **до дна** дуустал ууж орхих, шавхах.
ВЫПИ́ХИВАТЬ ёворч гаргах, түлхэж гаргах.
ВЫ́ПЛАВИТЬ хайлах, хайлуулах.
ВЫ́ПЛАВКА 1. хайлах, хайлуулах; ~ **стали** болд хайлах; 2. хайлсан зүйл, хайлсан төмөрлөг.
ВЫ́ПЛАКАТЬ 1. уйлж унжих; 2. улиглан гуйх; * ~ **все глаза** нүдээ улцайтал уйлах.
ВЫ́ПЛАКАТЬСЯ уйлж тайтгарах, уйлж сэтгэлээ онгойлгох.
ВЫ́ПЛАТА төлөх, төлбөр, олгох; ~ **в рассрочку** цувуулан төлөх.
ВЫ́ПЛАТИТЬ төлөх, төлж дуусах, олгох; ~ **долг** өр төлөх; ~ **зарплату** цалин олгох.
ВЫПЛА́ЧИВАТЬСЯ төлөгдөх, олгогдох.
ВЫПЛЁВЫВАТЬ нулимах.
ВЫ́ПЛЕСКАТЬ цалгиах, цалгиаж асгах.
ВЫ́ПЛЁСКИВАТЬСЯ цалгих, цалгилж асгарах.
ВЫ́ПЛЕСНУТЬ асгах, цалгих.
ВЫ́ПЛЕСТИ гөрлөө задлах, задалж авах; ~ **ленту из косы** гэзэгний гөрлөө задалж бүч авах.
ВЫПЛЫВА́ТЬ 1. хөвж гарах, самарч гарах; 2. гарч ирэх.
ВЫ́ПЛЫ‖ТЬ 1. хөвж гарах, самарч гарах; 2. гарч ирэх; ~**л ряд вопросов** нилээд асуудал гарч ирэв.
ВЫ́ПОИТЬ уулгах, ундлах.
ВЫПОЛА́СКИВАТЬ зайлах, угаах.
ВЫПОЛЗА́ТЬ 1. мөлхөж гарах, гулган гарч ирэх; **змея выползла из травы** хагд өвснөөс могой гулган гарч ирэв.
ВЫПОЛНЕ́НИЕ гүйцэтгэл, биелэлт; ~ **плана** төлөвлөгөөний гүйцэтгэл.
ВЫПОЛНИ́МЫЙ гүйцэтгэж болмоор, биелүүлж болохуйц.
ВЫ́ПОЛНИТЬ гүйцэтгэх, биелүүлэх, бүтээх; ~ **пятилетку в четыре года** таван жилийн төлөвлөгөөг дөрвөн жилд биелүүлэх.
ВЫ́ПОЛОСКАТЬ усаар зайлах, усанд зайлах; ~ **рот** амаа усаар зайлах; ~ **бельё** дотуур хувцас усанд зайлах.
ВЫ́ПОЛОТЬ зулгааж засах, түүж тэгшлэх.
ВЫ́ПОРОТЬ 1. ханзалж авах; 2. ороолгох, зодох.
ВЫ́ПОРХНУТЬ 1. дүрд хийн нисэх; 2. гүйж гарах.
ВЫ́ПОТРОШИТЬ гэдэс дотры нь гаргах, гэдэс арилгах.
ВЫ́ПРАВИТЬ 1. шулуутгах, тэгшлэх; 2. засах, залруулах; ~ **рукопись** эх нооргийг засах.
ВЫ́ПРАВИТЬСЯ 1. шулуун болох, шулуудах, тэгшрэх; 2. засрах, засагдах.
ВЫ́ПРАВКА 1. засах, залруулах; 2. ирлэх, билүүдэх; 3. шаламгай байдал, цовоо чийрэг, цэмцгэр; **военная** ~ цэргийн шаламгай байдал.
ВЫПРАВЛЯ́ТЬ 1. шулуутгах, тэгшлэх; 2. засах, залруулах.
ВЫПРАВЛЯ́ТЬСЯ 1. шулуудах, тэгшрэх; 2. засагдах.
ВЫПРА́ШИВАТЬ гуйх, гуйж авах.
ВЫПРОВА́ЖИВАТЬ тонилгох, хөөн зайлуулах.
ВЫ́ПРОСИТЬ гуйж авах.
ВЫПРЫ́ГИВАТЬ харайж гарах, үсрэн гарах.
ВЫ́ПРЯМИТЬ тэнийлгэх, шулуутгах, тэгшлэх.
ВЫ́ПРЯМИТЬСЯ тэнийх, шулуудах, тэгшрэх.
ВЫПРЯМЛЕ́НИЕ тэнийлгэх, шулуутгах, тэгшлэх.
ВЫПРЯМЛЯ́ТЬ тэнийлгэх, шулуутгах, тэгшлэх.
ВЫПРЯМЛЯ́ТЬСЯ тэнийх, шулуун болох, тэгшрэх.
ВЫ́ПРЯЧЬ хөллөгөө буулгах, буулгах.
ВЫ́ПУКЛО гудгэр, товойж, тодоор.
ВЫ́ПУКЛОСТЬ 1. гөвгөр, гудгэр; 2. тодорхой, томруун.
ВЫ́ПУКЛЫЙ 1. бүлтгэр, гудгэр, товгор; 2. тод томруун.
ВЫ́ПУСК 1. гаргах; ~ **продукции** үйлдэхүүн гаргах; ~ **займа** зээллэгээ гаргах; 2. төгсгөлт, төгсгөх; **в этом году большой** ~ энэ жилийн *(сургуулийн)* төгсөлт олон хүнтэй; 3. дугаар гарах, гаралт, хэсэг; **вышло пять ~ов** таван дугаар гарав; **второй** ~ хоёрдугаар гаралт; 4. товчлох, хасах; **пьесу давали с большими ~ами** жүжгийг их товчилж тавив.
ВЫПУСКА́ТЬ 1. гаргах, тавих; 2. алдах; 3. хасах, хаях.
ВЫПУСКА́ТЬСЯ гарах, төгсөх.
ВЫПУСКНИ́К төгсөх ангийн сурагч, төгсөх ангийн оюутан.
ВЫПУСКНИ́ЦА төгсөх ангийн эмэгтэй сурагч, төгсөх ангийн эмэгтэй оюутан
ВЫПУСКНО́Й 1. гаралтын; 2. төгсгөлийн; ~ **экзамен** төгсгөлийн шалгалт.
ВЫ́ПУСТИТЬ 1. гаргах; ~ **корову из хлева** үнээг хашаанаас гаргах; ~ **заём** зээллэгээ гаргах; 2. гаргаж тавих, тавих,

суллах; ~ **птиц из клетки** шувуу торноос гаргаж тавих; 3. хийж гаргах, үйлдэж гаргах; ~ **товары высокого качества** сайн чанарын таваарыг үйлдэж гаргах; 4. хэвлэж гаргах, зохиож гаргах, сургаж гаргах, бэлтгэж гаргах; 5. асгах; ~ **воду из ванны** онгоцны усыг асгах; 6. хасах, товчлох; ~ **вторую главу** хоёрдугаар бүлгийг хасах; * ~ **из виду** хараанаасгаргах, мартах; ~ **рукав** ханцуй урт болгох, ханцуй унжуулах; ~ **кишки из кого-либо** голыг нь гогодох.

ВЫПУТАТЬ зэдрээг гаргах, зангилааг тайлах, сугалах, мултлах.

ВЫПУТАТЬСЯ 1. тайлагдах, алдуурах; 2. мултрах, ангижрах; ~ **из беды** гай зовлонгоос мултрах.

ВЫПУ́ЧИВАТЬ овойх, цүрдийх, цүлхийх, бүлтийлгэх.

ВЫ́ПУЧИТЬ овойх, цүрдийх, цүлхийх, бүлтийлгэх; ~ **глаза** нүдээ бүлтийлгэх.

ВЫ́ПУШКА хиаз.

ВЫ́ПЫТАТЬ байцаах, мөшгөх, шахаж хэлүүлэх; ~ **секрет** нууцыг шахаж хэлүүлэх.

ВЫПЬ бух шувуу, бухандай, цудран, чойрон.

ВЫ́ПЯТИТЬ түрэх, ханайлгах, цорвойлгох; ~ **губы** уруулаа цорвойлгох.

ВЫРАБА́ТЫВАТЬ 1. үйлдвэрлэх, үйлдэх, хийж гаргах; 2. боловсруулах, зохиох; 3. болгох, хүмүүжүүлэх, хатуужуулах; 4. олох, ажиллаж□ олох.

ВЫРАБА́ТЫВАТЬСЯ 1. бүтээгдэх, бүтэж гарах; 2. зохиогдох, боловсрох; 3. хүмүүжих.

ВЫ́РАБОТА||ТЬ 1. үйлдвэрлэх, үйлдэх, хийж гаргах; 2. боловсруулах, зохиох; 3. болгох, хүмүүжүүлэх, хатуужуулах; **жизнь ~ла из него стойкого борца** амьдрал түүнийг хатамжтай тэмцэгч болгов. 4. олох, ажиллаж олох.

ВЫ́РАБОТК||А 1. үйлдэх, хийж гаргах, бүтээмж, гаргалт; 2. боловсруулах, зохиох; ~ **законопроекта** хуулийн төсөл боловсруулах; 3. үйлдэхүүн, бүтээсэн зүйл; 4. хийх ажил, бүтээц; **норма ~и** бүтээцийн норм; 5. олох, олгох; ~ **навыков к труду** хөдөлмөрт дадал олох.

ВЫРА́ВНИВАНИЕ тэгшлэх, тэгшитгэх, жигдрүүлэх.

ВЫРА́ВНИВАТЬ тэгшлэх, тэгшитгэх.

ВЫРА́ВНИВАТЬСЯ тэгшрэх, зэрэгцэх.

ВЫРАЖА́ТЬхэлэх, илэрхийлэх.

ВЫРАЖА́ТЬСЯ хэлэх, илэрхийлэх, тодруулах; * **мягко выражаясь** зөөлнөөр хэлэхэд.

ВЫ́РОВНЯТЬ тэгшлэх, шулуутгах.

ВЫ́РОВНЯТЬСЯтэгшрэх, шулуудах, томоожих.

ВЫ́РОДИТЬСЯ 1. үүлдэр доройтох, муудах, зэхийрэх; 2. доройтож хувирах.

ВЫ́РОДОК шааран, адгийн шааран; **он ~ в нашей семье** манай гэр бүлийн доторхи шааран нь тэр.

ВЫРОЖДЕ́НИЕ 1. үүлдэр доройтох, зэхийрэх, буурах, доройтох.

ВЫРОНИТЬ унагах, алдах; ~ **газету из рук** сониныг гараас унагаах.

ВЫРУБА́ТЬ 1. огтолж дуусгах; 2. тас цавчих, цавчиж цоолох.

ВЫ́РУБК||А 1. мод огтлох; 2. ойн цоорхой, мод тайрсан талмай; **на ~е растёт земляника** ойн цоорхойд гүзээлзгэнэ ургана.

ВЫ́РУГАТЬ хараах, загнах.

ВЫ́РУГАТЬСЯ хараал тавих.

ВЫРУЧА́ТЬ 1. аврах, ач тус хүргэх, тус болох; 2. өртгийг олох, үнийг авах, олз оруулах.

ВЫ́РУЧИТЬ 1. аврах, ач тус хүргэх, тус болох; ~ **из беды** гачигдлаас аврах; 2. өртгийг олох, үнийг авах, олз оруулах; ~ **деньги за товар** барааны үнэ мөнгийг оруулах.

ВЫ́РУЧК||А 1. аврах, тус хүргэх; **прийти на ~у** тус хүргэхээр ирэх; 2. орлого; **дневная ~** өдрийн орлого.

ВЫРЫВА́ТЬ 1. зулгаах, зулгааж авах, урж авах; 2. суга татах, булааж авах; 3. хүчээр тулгах, хүлээлгэх; 4. ухах, онгилох, малтаж гаргах.

ВЫРЫВА́ТЬСЯ 1. тасрах, тасарч унах; 2. мултрах, ангижрах; 3. цоргилон гарах, үсрэн гарах; 4. гарч орхих, гэнэт гарах.

ВЫ́РЫТЬ 1. ухах, малтах; ~ **колодец** худаг ухах; 2. ухаж гаргах, уудалж олох; ~ **камень** чулуу ухаж гаргах.

ВЫРЯДИ́ТЬ гоёх, гоё хувцас өмсгөх.

ВЫРЯДИ́ТЬСЯ гоёх, гангалах.

ВЫСАДИ́ТЬ 1. буулгах; ~ **из повозки** тэрэгнээс буулгах; 2. шилжүүлж суулгах, гаргаж суулгах; ~ **помидоры из парников** улаан лоолийг дулаавчаас гаргаж суулгах.

ВЫСАДИ́ТЬСЯ буух, гарах; ~ **из поезда** галт тэрэгнээс буух.

ВЫСА́ДК||А 1. буулгах, буулгах явдал; ~ **с судна** галт онгоцноос буулгах; 2. шилжүүлэн суулгах; ~ **растения** ургамлыг шилжүүлэн суулгах; 3. суулгасан ургамал; **семенные ~и** үр авахаар шилжүүлэн суулгасан ургамал.

ВЫСА́ЖИВАТЬ буулгах.

ВЫСА́ЖИВАТЬСЯ буух.

ВЫСА́СЫВАТЬ шимэх, сорох, хөхөх.

ВЫСВЕ́РЛИВАТЬ өрөмдөх, өрөмдөж нүхлэх.

ВЫ́СВОБОДИТЬ 1. сугалах, мултлаж авах; ~ **ногу из стремени** хөлөө дэрээнээс мултлаж авах; 2. чөлөөлөх, гаргаж авах; ~ **часть оборотных средств** гүйлгээний хөрөнгөний заримыг гаргаж авах.

ВЫ́СВОБОДИТЬСЯ 1. сугарах, мултрах; 2. чөлөө гарах.

ВЫСВОБОЖДЕ́НИЕ 1. сугалах, мултлах; 2. чөлөөлөх.

ВЫ́СЕВ тарилга тариа.

ВЫСЕВА́ТЬтарих, тариалах.

ВЫ́СЕВКИ хэвэг, хомхруу.

ВЫСЕКА́ТЬ 1. сийлэх; 2. цахих.

ВЫСЕЛЕ́НИЕ нүүлгэх, байраас гаргах.

ВЫ́СЕЛИТЬ нүүлгэх, байраас гаргах.

ВЫ́СЕЛИТЬСЯ нүүх, байраас гарах.

ВЫ́СЕЧЬ 1. сийлэх, ухаж сийлэх; 2. цахих; ~ **огонь** хэт цахих; 3. зодох, жанчих.

ВЫ́СЕЯТЬ тарих, тариалах.

ВЫ́СИДЕТЬ 1. өндгөө дарах; 2. суусаар байх, сууж л байх; ~ **до конца представления** тоглолтыг дуустал сууж л байх.

ВЫСИ́ЖИВАНИЕ суусаар байх, сууж л байх.

ВЫ́СИ||ТЬСЯ сүндэрлэх; **вдали ~лась башня** алсад цамхаг сүндэрлэв.

ВЫСКА́БЛИВАНИЕ хусах, арилгах.

ВЫСКА́БЛИВАТЬ хусах, хусаж арилгах.

ВЫ́СКАЗАТЬ хэлэх, илэрхийлэх; ~ **своё мнение** саналаа илэрхийлэх.

ВЫ́СКАЗАТЬСЯ саналаа хэлэх, санаснаа хэлэх; ~ **за** сайшаах, дэмжих, зөвшөөрөх; ~ **против** татгалзах, бууруушаах.

ВЫСКА́ЗЫВАНИЕ 1. саналаа хэлэх, ярих; 2. хэлсэн үгс, хэлсэн зүйл.

ВЫСКА́ЗЫВАТЬ хэлэх, саналаа хэлэх.

ВЫСКА́ЗЫВАТЬСЯ хэлэх, саналаа хэлэх.

ВЫСКА́КИВАТЬ 1. үсэрч гарах; 2. мултарч ойчих.

ВЫСКА́ЛЬЗЫВАТЬ 1. гулгаж ойчих; **тарелка выскользнула из рук** гараас таваг гулгаж ойчлоо; 2. сэмхэн гарах, сэм гараад явчих.

ВЫСКОБЛИТЬ хусах, хусаж арилгах.

ВЫ́СКОЧИ||ТЬ мултрах, үсэрч гарах; ~**л винтик** эрэгтэй хадаас мултрав.

ВЫ́СКОЧКА шургалан орогч хүн.

ВЫСКРЕБА́ТЬ хусах, хусаж арилгах, маажиж малтах.
ВЫ́СЛАТЬ илгээх, явуулах.
ВЫ́СЛЕДИТЬ мөрдөх, мөшгих, гэтэх; ~ **лисицу** үнэг мөрдөх.
ВЫ́СЛУГ||А он удсан, удтал албан хаасан; **за ~у лет** он удтал алба хаасан тул.
ВЫСЛУ́ЖИВАТЬ 1. алба хааж... авах болох; 2. албан хаах, алба хийх.
ВЫСЛУ́ЖИВАТЬСЯ зулгуйдах.
ВЫ́СЛУЖИТЬ 1. алба хааж□ авах болох; ~ **пенсию** алба хааж тэтгэвэр авах болох; 2. албан хаах, алба хийх.
ВЫСЛУ́ЖИТЬСЯ зулгуйдах.
ВЫ́СЛУШАТЬ сонсох, чагнах.
ВЫСМА́ТРИВАТЬ ажиглах, ажиж харах, сайн үзэх.
ВЫСМЕ́ИВАТЬ элэглэх, шоолох, инээдэм болгох.
ВЫ́СМОРКАТЬ нийх, нусаа нийх.
ВЫ́СМОРКАТЬСЯ нийх, нусаа нийх.
ВЫ́СМОТРЕТЬ 1. сайн үзэх, ажиглах, ажиж харах; 2. олж харах; ~ **в толпе знакомого** олны дотроос танилаа олж харах.
ВЫСО́ВЫВАТЬ гаргах, цухуйлгах.
ВЫСО́ВЫВАТЬСЯ цухуйх, булгайх, гарах.
ВЫСО́К||ИЙ 1. өндөр; ~ **дом** өндөр байшин; **~ие цены** өндөр үнэ; 2. дээд, эрхэм; **~ая награда** дээд шагнал; 3. их; **ток ~ого напряжения** их хүчдэлтэй гүйдэл; **~ое давление крови** цусны даралт их болох; 4. сайн; **работа ~ого качества** сайн чанарын ажил; 5. нарийн, шингэн;~ **тенор** нарийн цээл хоолой; * ~ **лоб** уужим магнай; **быть ~ого мнения** дээгүүр бодож байх.
ВЫСОКО́ өндөр, дээр, дээгүүр; ~ **держать знамя** тугаа өндөр өргөж явах.
ВЫСОКОГО́РНЫЙ өндөр уулын, өндөр зооны.
ВЫСОКОИДЕ́ЙНЫЙ өндөр үзэл сурталтай, дээд үзэл сурталтай.
ВЫСОКОКА́ЧЕСТВЕННЫЙ сайн чанарын, маш сайн.
ВЫСОКОКВАЛИФИЦИ́РОВАННЫЙ мэргэшил ихтэй, маш чадвартай.
ВЫСОКОМЕ́РИЕ их зан, дээрэлхүү зан, ихэрхэг зан.
ВЫСОКОМЕ́РНЫЙ ихэрхэг, их зантай.
ВЫСОКООБРАЗО́ВАННЫЙ их боловсролтой, ихэрдэмтэй.
ВЫСОКООПЛА́ЧИВАЕМЫЙ их цалинтай; ~ **труд** их цалинтай хөдөлмөр.
ВЫСОКОПА́РНО хачин маягаар, дэндүү гоёор; ~ **говорить** дэндүү гоёор ярих.
ВЫСОКОПА́РНЫЙ хачин маягийн, дэндүү гоё; ~ **стиль** дэндүү гоё найруулга.
ВЫСОКОПОСТА́ВЛЕННЫЙ дээд тушаалын, өндөр тушаалын.
ВЫСОКОПРЕВОСХОДИ́ТЕЛЬСТВО өндөр дээд ноён, их ноён, чинсан.
ВЫСОКОПРОДУКТИ́ВНЫЙ ашиг шим ихтэй; ~ **скот** ашиг шим ихтэй мал.
ВЫСОКОПРОИЗВОДИ́ТЕЛЬНЫЙ бүтээц ихтэй.
ВЫСОКОСО́РТН||ЫЙ сайн чанартай, дээд зэргийн; **~ые семена** сайн чанарын үр тариа.
ВЫСОКОТОВА́РНЫЙ үйлдэхүүн ихтэй, таваар их бүтээдэг.
ВЫСОКОУРОЖА́ЙНЫЙ их ургацтай, ургац сайтай.
ВЫ́СОСАТЬ хөхөх, сорох, шимэх; ~ **все соки** хамаг шим шүүсий нь сорох; * ~ **из пальца** хамаа намаагүй хэлэх, баримтгүй ярих.
ВЫСОТ||А́ 1. өндөр; **поднять на большую ~у** их өндөрт гарах; ~ **треугольника** гурвалжны өндөр; 2. өндөрлөг; **занять ~у** өндөрлөгийг эзлэх; 3. нарийн, шингэн; ~ **голоса** нарийн хоолой; **быть на ~е положения** шаардлагыг хангаж сайн чадах, албан тушаалаа сайн хариуцах.
ВЫСО́ТН||ЫЙ өндөрлөг; ~ **полёт** өндөрлөгийн нисэлт; **~ое здание** өндөрлөг барилга.
ВЫ́СОХ||НУТЬ 1. хатах, хагсах, ширгэх; **бельё ~ло** дотоож хатлаа; 2. гандах; **цветы ~ли** цэцэг гандав; 3. туранхилах, хатаж хоцрох, арьс яс болох.
ВЫ́СОХШ||ИЙ 1. хуурай, хув хуурай, хатсан, ширгэсэн; **~ая земля** хув хуурай газар; ~ **источник** ширгэсэн шанд; 2. гандсан; 3. туранхилсан, хатангир, арьс яс болсон.
ВЫСОЧА́ЙШИЙ 1. маш өндөр; 2. дээдийн гэгээн.
ВЫСО́ЧЕСТВО дээдийн гэгээн.
ВЫ́СПАТЬСЯ унтаж амрах, ханатал унтах, нойр ханах.
ВЫСПРА́ШИВАТЬ асууж мэдэх, асууж авах, асууж сурах.
ВЫ́СТАВИТЬ 1. гаргаж тавих, тавих; ~ **стол на середину** ширээ тэг дунд тавих; 2. үзэсгэлэнд тавих; ~ **картины художника** уран зураачийн зургийг үзэсгэлэнд тавих; 3. авах, гаргаж авах, сугалж авах; ~ **рамы** жааз гаргаж авах; 4. дэвшүүлэх;~ **кандидатуру** нэр дэвшүүлэх; 5. гаргах, илгээх, явуулах; 6. үзүүлэх, харуулах; ~ **в дурном свете** муу талаар нь харуулах; 7. хөөж гаргах.
ВЫ́СТАВКА 1. үзэсгэлэн; 2. гаргаж тавих, тавих.
ВЫСТАВЛЕ́НИЕ тавих, дэвшүүлэх; ~ **кандидата** нэр цохож дэвшүүлэх.
ВЫСТАВЛЯ́ТЬСЯ тавиулах, үзүүлэх, цухуйх, булгайх.
ВЫ́СТАВОЧНЫЙ үзэсгэлэнгийн.
ВЫСТА́ИВАТЬ зогсож байх, тэсэж байх.
ВЫСТА́ИВАТЬСЯ дарагших, ааг орох.
ВЫ́СТЕГАТЬ 1. хавах; ~ **одеяло** хөнжил хавах; 2. гуядах, шавхуурдах.
ВЫСТИЛА́ТЬ дэвсэх, хучих.
ВЫСТИЛА́ТЬСЯ дэвсэх, хучигдах.
ВЫ́СТИРАТЬ угаах.
ВЫ́СТОЯТЬ 1. яг зогсох, зогсож байх; 2. тэсэх, тэсэж гарах; ~ **против врага** дайсныг эсэргүүцэн тэсэж гарах.
ВЫ́СТОЯТЬСЯ дарагших, ааг орох.
ВЫ́СТРАДАТЬ зовлон үзэх, хал үзэх.
ВЫСТРА́ИВАТЬ 1. барих, барилга барих; 2. жагсаах,өрөх.
ВЫСТРА́ИВАТЬСЯ жагсах; ~ **в боевом порядке** байлдааны журмаар жагсах.
ВЫ́СТРЕЛ буудах, харвах, буу дуугарах, бууны дуу; **раздался** ~ бууны дуу гарав, буу дуугарлаа; **на** ~ сум хүрэх газар.
ВЫ́СТРЕЛИТЬ буудах, харвах.
ВЫСТРИГА́ТЬ хайчлах, хяргах.
ВЫ́СТРИЧЬ хайчлах, хяргах; ~ **волосы** үс хяргах.
ВЫ́СТРОГАТЬ харуулдах, зорох.
ВЫ́СТРОИТЬ 1. барьж дуусгах, босгох; 2. жагсаах, өрөх.
ВЫ́СТРОИТЬСЯ жагсах.
ВЫ́СТУДИТЬ хөргөх, хүйтрүүлэх; ~ **помещение** байр хөргөх.
ВЫ́СТУКАТЬ 1. тоншиж үзэх, тогшиж үзэх; 2. тогшиж мэдээлэх.
ВЫ́СТУП 1. хушуу, хамар; ~ **скалы** хадан хушуу; 2. урагшаа илүү гарсан, төвийсөн, хэрдэг; ~ **стены** урагшаа илүү гарсан хана.
ВЫСТУПА́||ТЬ 1. үг илтгэх, унших, тоглох, юм бичих, ажиллах *(зэрэг өгүүлэгдэхүүний мэргэжлийн үйл үгээр орчуулагдана)*; ~ **с речью** үг илтгэх; 2. урагш гарах, гарч ирэх; 3. урагш давших, урагшаа хөдлөх, мордох; 4. хушууран орох, илүү гарах, урагш ёрдойх; **здание ~ет орлом в переулок** байшингийн өнцөг гудамж руу хушууран орно; 5. халих, давах, үерлэх; 6. гарах, бурзайх.
ВЫ́СТУПИ||ТЬ 1. үг илтгэх, унших, тоглох, юм бичих, ажиллах; ~ **в печати** хэвлэлд юм бичих; 2. урагш гарах, гарч ирэх; 3. урагш давших, урагшаа хөдлөх, мордох; 4. хушууран орох, илүү гарах, урагш ёрдойх; 5. халих, давах,

үерлэх; **река ~ла из берегов** гол эргээ даван урсав; 6. гарах, бурзайх; **на лбу ~ли капли пота** магнай дээр нь хөл сний дусал бурзайв.

ВЫСТУПЛЕ́НИЕ 1. гарах, мордох; 2. хөдлөх, давших; 3. үг илтгэх, тоглох.

ВЫ́СУНУТЬ гаргах, цухуйлгах; ~ **язык** хэлээ гаргах; **нельзя носу ~ из дому** гэрээсээ гарах аргагүй.

ВЫ́СУНУТЬСЯ гарах, цухуйх, булталх.

ВЫСУ́ШИВАНИЕ хатаах.

ВЫСУ́ШИВАТЬ хатаах, хуурайлах, хагсаах.

ВЫСУ́ШИВАТЬСЯ хатах, хуурай болох, хагсах.

ВЫ́СЧИТАТЬ *бодож гаргах, тоолж тодорхойлох*; ~ **размер расходов** зарлагын хэмжээг бодож гаргах.

ВЫ́СШ||ИЙ дээд, эрхэм; **~ая власть** дээд эрх баригчид, дээд газар; **~ая награда** дээд шагнал; **~ая школа** дээд сургууль; **~ая мера** дээд хэмжээ; * **в ~ей степени** маш, тун их.

ВЫСЫЛА́ТЬ 1. илгээх, явуулах; 2. зайлуулах.

ВЫСЫЛА́ТЬСЯ 1. илгээгдэх, явах; 2. зайлуулагдах.

ВЫ́СЫЛКА 1. илгээх, явуулах; 2. албадан зайлуулах.

ВЫ́СЫП||АТЬ 1. асгах, хийх; ~ **соль в миску** давс пяланд хийх; 2. гарах, туурах; **~ала сыпь** эсэргэнэ туурав; 3. бужигнан гарцгаах; **на улицу ~али из школ ребятишки** гудамжинд сургуулиас хүүхэд бужигнан гарцгаав.

ВЫ́СЫПА||ТЬСЯ асгарах; **~лась вся мука из мешка** гурил цөм шуудайнаас асгарчээ.

ВЫСЫХА́ТЬ хатах, ширгэх, хагсах.

ВЫСЬ өндөр, дээд.

ВЫТА́ЛКИВАТЬ түлхэн гаргах, түлхэх, ёврох.

ВЫТА́ПЛИВАТЬ хайлах, хайлуулах, шахах.

ВЫТА́ПТЫВАТЬ чийрлах, гишгэчих, дэвслэх.

ВЫ́ТАРАЩИТЬ бүлтийлгэх, их болгох; ~ **глаза** нүдээ бүлтийлгэх,нүд нь орой дээрээ гарах.

ВЫТА́СКИВАТЬ 1. авах, аваачих; 2. чирж гаргах, татаж гаргах; 3. суйлах.

ВЫТА́ЧИВАТЬ зорох, билүүдэх;

ВЫ́ТАЩИТЬ 1. авах, аваачих; ~ **занозу** өргөс авах; 2. чирж гаргах, татаж гаргах; 3. суйлах.

ВЫТВОРЯ́ТЬ хөг тарих, хөглүүлэх, маяг гаргах.

ВЫТЕКА́||ТЬ 1. гоожих, дуслах; **вода ~ет из бочки** торхноос ус гоожиж байна; 2. урсаж гарах, эх авч урсах; **эта река ~ет из озера** энэ гол нуураас урсаж гардаг; 3. үүгээр болбол, үүсэн гарах; **этот вывод ~ет из ранее сказанного** энэ дүгнэлт бол түрүүн хэлсэн зүйлээс үүсэн гарч байна.

ВЫ́ТЕРЕТЬ 1. арчих; ~ **руки** гараа арчих; 2. элээх, элэгдэх, сэмрүүлэх; ~ **локти на рубашке** цамцны тохой элэгдэх.

ВЫ́ТЕРЕТЬСЯ 1. арчигдах; 2. элэх, сэмрэх.

ВЫ́ТЕРПЕ||ТЬ тэсэх, тэсвэрлэх; ~ **боль** өвдөхийг тэсвэрлэх; **я не ~л и сказал** би тэсэлгүй хэлчихсэн.

ВЫТЕСНЕ́НИЕ шахаж гаргах, зайлуулах, түрэн зайлуулах; ~ **пара электричеством** уурын хүчийг цахилгааны хүч түрэн зайлуулах.

ВЫ́ТЕСНИ||ТЬ түрэх, түрж гаргах, шахаж зайлуулах; **~ли его из толпы** түүнийг олны дундаас түрж гаргав.

ВЫТЕСНЯ́ТЬСЯ түрэгдэн гарах, шахагдан зайлах.

ВЫ́ТЕ||ЧЬ 1. гоожих; **вода ~кла из бочки** ус торхноос гоожив; 2. үндэслэн гарах, шалтгаалан гарах; **это решение ~кает из предыдущего** энэ шийдвэр түрүүчийн шийдвэрээс үндэслэн гарч байна.

ВЫТИРА́ТЬ арчих.

ВЫТИРА́ТЬСЯ 1. арчих; 2. элэгдэх, урагдах.

ВЫ́ТКАТЬ нэхэх, шаглах; ~ **узор на скатерти** ширээний бүтээлэг дээр угалз шаглах.

ВЫ́ТОЛКАТЬ түлхэн гаргах.

ВЫ́ТОПИТЬ 1. түлэх, гал түлэх, халаах; 2. хайлах; ~ **сало** өөх хайлах, шахах.

ВЫ́ТОПИТЬСЯ 1. түлэх, гал түлэх, халах; 2. хайлах.

ВЫ́ТОПТАТЬ гишгэчих, дэвслэх, чийрлах; ~ **траву** өвс ногоо гишгэчих.

ВЫ́ТОРГОВАТЬ наймаалж олох, хонжих, бага төлөх, наймаацалдан хямдруулах.

ВЫ́ТОЧЕННЫЙ билүүдсэн, зорж хийсэн, өөлж хийсэн, өөлөгдсөн; * **словно ~ өөгүй** тэгшхэн, жирвийсэн.

ВЫ́ТОЧИТЬ билүүдэх, ирлэх, зорох, точийлдох; ~ **ножи** хутга ирлэх.

ВЫ́ТРАВИТЬ 1. хордуулах, арилгах; ~ **мышей** оготно хордуулах; ~ **пятно** толбо арилгах; 2. хордуулж хэз гаргах, хороор сийлбэр гаргах; 3. чийрлах, гишгэчих; 4. өдөөж гаргах, үргэжж гаргах.

ВЫ́ТРЕБОВАТЬ 1. нэхэмжлэх; 2. ирүүлэх, нэхэж авах.

ВЫТРЯСА́ТЬ сэгсрэх, дугтрах, гөвөх.

ВЫ́ТРЯСТИ сэгсрэх, дугтрах, гөвөх; ~ **муку** гурил сэгсрэх; ~ **ковёр** хивс гөвөх.

ВЫТРЯ́ХИВАТЬ сэгсрэх, дугтрах.

ВЫТЬ 1. улих, гангинах; **волк воет** чоно ульж байна; 2. сүнгэнэх, шуугих, сүүгэх; **в трубе воет ветер** салхи янданд сүнгэнэж байна.

ВЫТЯ́ГИВАТЬ 1. сунгах, тэлэх; 2. татаж гаргах; 3. хөхөх.

ВЫТЯ́ГИВАТЬСЯ 1. сунах, тэнийх; 2. өндөр болох, өсөх.

ВЫ́ТЯЖК||А сунац, татац; **стоять на ~у** номхон зогсох.

ВЫТЯЖН||О́Й сорох, хөхөх; **~ая труба** сорох яндан; ~ **пластырь** хөхөх гоюу.

ВЫ́ТЯНУ||ТЬ 1. сунгах, сунаах; ~ **кожу** арьс сунгах; 2. хөхөх, сорох; **пластырь ~л весь гной** гоюу бүх идээрийг хөхөв; 3. татаж гаргах, татагдаж гарах; **весь дым ~ло в трубу** бүх утаа яндангаар татагдаж гарав.

ВЫ́ТЯНУ||ТЬСЯ 1. сунах, тэлэгдэх; **вязаная кофта очень ~лась** сүлжмэл цамц их суначихлаа; 2. өндөр болох; **мальчик за лето ~лся** тэр хүү зундаа өндөр болжээ; 3. татагдан гарах, сорогдох, хөхөгдөх; **дым из комнаты ~лся** утаа байшингаас татагдан гарав; 4. тэрийн хэвтэх, суниах; ~ **на постели** орон дээр тэрийн хэвтэх; 5. номхон зогсох; **~лся перед командиром** даргынхаа өмнө номхон зогсов; * **лицо ~лось** царай нь барс хийв.

ВЫ́УДИТЬ 1. хөхидөх, дэгээгээр барих; ~ **щуку** цурхай загасыг дэгээгээр барих; 2. гогодох, олоод авчих.

ВЫ́УТЮЖИТЬ индүүдэх, илүүрдэх.

ВЫУ́ЧИВАТЬ 1. цээжлэх, тогтоох; 2. сургах, зааж өгөх.

ВЫУ́ЧИВАТЬСЯ сурах, дадах, чадмаг болох.

ВЫ́УЧИТЬ 1. цээжлэх, тогтоох; ~ **стихотворение** шүлэг цээжлэх; 2. сургах, зааж өгөх; ~ **игре в шахматы** шатар тавьж сургах.

ВЫ́УЧИТЬСЯ сурах, дадах, чадмаг болох; ~ **читать** уншиж сурах; ~ **плавать** сэлж чаддаг болох.

ВЫ́УЧК||А 1. сургах; **отдать на ~у** сургахаар өгөх; 2. сурлага чадвар; **хорошая ~** сурлага чадвар сайтай.

ВЫХА́ЖИВАТЬ сувилах, бойжуулах.

ВЫ́ХВАТИТЬ шүүрэн авах; ~ **книгу из рук** гараас нь ном шүүрэн авах; ~ **горящую головню из костра** гал дотроос ноцож байгаа цуцлыг шүүрэн авах.

ВЫ́ХЛОПОТАТЬ чармайж олох, *дөнгөж олох*; ~ **себе хорошее местечко** аятайхан ажил чармайж олох.

ВЫ́ХОД 1. гарах; ~ **книги в свет** ном хэвлэгдэж гарах; 2. гарах газар, хаалга; **стоять у ~а** гарах газарт нь зогсож байх; 3. гарах арга; **найти ~ из трудного положения** бэрхшээлээс

гарах арга олох; 4. гарц; ~ **зерна с гектара** гектар газраас авах үр тарианы гарц; * **знать все ходы и ~ы** нүх сүвий нь бүрэн мэдэх; **в доме два ~а** байшин хоёр үүдтэй.

ВЫ́ХОДЕЦ гаралтай хүн; ~ **из народа** ард гаралтай хүн; ~ **из крестьян** тариачин гаралтай хүн.

ВЫХО́ДИТ тэгвэл....шив дээ; ~, **что я был не прав** тэгвэл би буруудаа шив дээ; **вывод этот, ~, был правилен** энэ дүгнэлт чинь, тэгвэл, зөв байгаа шив дээ; **это, ~, не так ново** энэ чинь тэгвэл тийм шинэ юм биш шив дээ.

ВЫ́ХОДИТЬ 1. сувилах, асрах; ~ **больного** өвчтэй хүнийг асрах; 2. бойжуулах, торниулах, арчилж ургуулах.

ВЫХОДИ́ТЬ 1. гарах; ~ **из юрты** гэрээс гарах; ~ **из затруднения** бэрхшээлээс гарах, төвгөөс мултрах; ~ **замуж** нөхөрт гарах; 2. буух; ~ **из вагона** вагоноос буух; 3. болох; ~ **из терпения** тэсэхгүй болох; ~ **из употребления** хэрэглэгдэхгүй болох; 4. харах; **окно выходит в сад** цэцэрлэг рүү харсан цонх; 5. очих; ~ **на работу** ажилдаа очих.

ВЫ́ХОДКА төрхгүй аашлах, муу авир гаргах.

ВЫХОДН||О́Й 1. гарах, гардаг; ~**ая дверь** гарах үүд; 2. гоёлын; ~**ая одежда** гоёлын хувцас; 3. амралтын; ~ **день** амралтын өдөр; 4. амралттай; **у него сегодня** ~ тэр хүн өнөөдөр амралттай.

ВЫ́ХОЛЕННЫЙ энхрий, танхил, тордмол.

ВЫ́ХОЛИТЬ энхрийлэх, арчлах, бөөцийлөх; ~ **коня** морио арчлах; ~ **ребёнка** хүүхэд бөөцийлөх.

ВЫ́ХОЛОСТИТЬ 1. агтлах, хөнгөлөх; 2. муудуулах, доройтуулах; ~ **содержание книги** номын агуулгыг муудуулах.

ВЫ́ХУХОЛЬ үхэр халиу, хүжлэг хулгана.

ВЫЦАРАПАТЬ 1. холтчих, холтчин сийлэх; ~ **надпись на камне** чулуун дээр бичиг холтчин сийлэх; 2. самардах, савардах, маажлах; 3. арай гэж авах.

ВЫЦВЕСТИ гандах, өнгө алдах, хувхайрах, онгох.

ВЫ́ЦЕДИТЬ шүүх, шүүж юүлэх; ~ **вино из бочки** торхноос дарс шүүж юүлэх.

ВЫ́ЧЕКАНИТЬ цутгах, хэвд цутгах; ~ **монету** зоос цутгах.

ВЫЧЁРКИВАНИЕ баллах.

ВЫЧЁРКИВАТЬ баллах, хасах.

ВЫЧЁРКИВАТЬСЯ баллагдах.

ВЫ́ЧЕРКНУТЬ баллах, хасах; ~ **слово** үг баллах; * ~ **из своей жизни** өөрийн амьдралаас бүрэн арчиж хаях.

ВЫ́ЧЕРПАТЬ шавхан авах, утгаж авах; ~ **всю воду из ведра** хувингаас бүх усыг шавхаж авах.

ВЫ́ЧЕРТИТЬ зурах, зурчих; ~ **план дома** байшингийн төлөвлөгөөг зурах.

ВЫ́ЧЕСАТЬ самнах, шүүрдэх.

ВЫ́ЧЕСТЬ 1. хасах, хасаж бодох, хороох; ~ **два из пяти** таваас хоёрыг хасах; 2. суутгах, суулгаж авах; ~ **задолженность** өр суутгах.

ВЫ́ЧЕТ суутгах, суутгал хасах; **за ~ом накладных расходов** нэмэгдэл зардлыг хасаад.

ВЫЧИСЛЕ́НИЕ бодох, бодож гаргах.

ВЫ́ЧИСЛИТЬ бодох, бодож гаргах, тооцон бодох.

ВЫЧИСЛЯ́ТЬСЯ бодуулах, тоолуулах.

ВЫ́ЧИСТИТЬ цэвэрлэх.

ВЫ́ЧИСТИТЬСЯ цэвэрлэгдэх, цэвэрших.

ВЫЧИТА́ЕМОЕ хасагдагч.

ВЫЧИТА́НИЕ хасах.

ВЫ́ЧИТАТЬ 1. уншиж мэдэх; 2. уншиж засах.

ВЫЧИТА́ТЬ 1. хасах, тайрах; 2. суутгах.

ВЫЧИТА́ТЬСЯ хасагдах, суутах.

ВЫЧИ́ТЫВАТЬ уншиж мэдэх, уншиж засах, уншиж өгөх.

ВЫЧИЩА́ТЬ цэвэрлэх.

ВЫЧИЩА́ТЬСЯ цэвэрлэгдэх, цэвэрших.

ВЫ́ЧУРНО дэндүү гоёмсгоор, марзганан.

ВЫ́ЧУРНОСТЬ дэндүү гоёмсог, марзан.

ВЫ́ЧУРНЫЙ дэндүү чимсэн, марзан; ~ **фасон платья** марзан янзын даашинз.

ВЫШВЫ́РИВАТЬ гаргах, шидэх, гадагш чулуудах.

ВЫ́ШЕ өндөр, дээр, дээш; **эта скамейка** ~ **той** энэ бандан түүнээс өндөр; **как говорилось** ~ дээр хэлсэн ёсоор; **дети семи лет и** ~ долоо ба түүнээс дээш насны хүүхэд; ~ **колена** өвдөгнөөс дээш.

ВЫШЕОЗНА́ЧЕННЫЙ дээр дурьдсан.

ВЫШЕСКА́ЗАННЫЙ дээр хэлсэн.

ВЫШЕСТОЯ́Щ||ИЙ дээд, дээр байгаа; ~**ие органы** дээд газрууд.

ВЫШИБА́ЛА *разг.* бар, ресторан, үйлчилгээний газрын хамгаалагч, зохицуулагч.

ВЫШИБА́ТЬ 1. ховх цохих, хэмх цохих; 2. хөөж гаргах.

ВЫ́ШИБИТЬ 1. ховх цохих, хэмх цохих; ~ **дверь** үүд хэмх цохих; 2. хөөж гаргах.

ВЫШИВА́ЛЬЩИЦА шаглаач эмэгтэй, харгам хатгах эмэгтэй.

ВЫШИВА́НИЕ харгам хатгах, хээ оёх.

ВЫШИВА́ТЬ харгам хатгах, хээ оёх.

ВЫШИВА́ТЬСЯ харгам хатгагдах.

ВЫ́ШИВКА харгам хатгах, угалз хээ хатгах.

ВЫШИН||А́ 1. өндөр; ~**ой в двадцать метров** хорин метр өндөр; 2. их, дээгүүр; **орёл парил в** ~**е** бүргэд их дээгүүр нисэж байлаа.

ВЫ́ШКА 1. цамхаг; 2. ялын дээд хэмжээ, алах ял, цаазаар авах, дээд тоо; 3. ~ **нефтяная** газрын тосны аранга.

ВЫ́ШКОЛИТЬ сахилгажуулах, томоожуулах, сургах.

ВЫ́ЩИПАТЬ зулгаах, зумлах; ~ **траву** ногоо зулгаах; ~ **перья** өд зумлах.

ВЫЩИ́ПЫВАТЬ зулгаах, зумлах.

ВЫ́ЯВИТЬ илрүүлэх, тодруулах; ~ **недостатки в работе** ажлын дутагдлыг илрүүлэх.

ВЫ́ЯВИТЬСЯ илрэх, илрэн гарах, тодрох.

ВЫЯВЛЕ́НИЕ илрүүлэх, илрүүлэн гаргах, тодруулах.

ВЫЯВЛЯ́ТЬ илрүүлэх, тодруулах.

ВЫЯВЛЯ́ТЬСЯ илрэх, илрэн гарах, тодрох.

ВЫЯСНЕ́НИЕ магадлах, учрыг олох.

ВЫ́ЯСНИТЬ магадлах, учрыг олох.

ВЫ́ЯСНИ||ТЬСЯ илрэх, тодрох, мэдэгдэх; ~**лось, что он не виноват** тэр буруугүй нь мэдэгдэв.

ВЫЯСНЯ́ТЬ магадлах, учрыг олох.

ВЫЯСНЯ́ТЬСЯ илрэх, тодрох, мэдэгдэх.

ВЬЮ́ГА шуурга, цасан шуурга.

ВЬЮК тэгнээ, ачаа.

ВЬЮН могой жараахай, ховх.

ВЬЮНО́К *бот.* алтан агъ, сэдэргэнэ; ~ **полевой** чөдөр сэдэргэнэ.

ВЬЮ́ЧИТЬ ачих, тэгнэх; ~ **верблюда** тэмээ тэгнэх.

ВЬЮ́ЧН||ЫЙ ачааны; ~**ое животное** ачааны мал.

ВЬЮ́ШКА яндангийн хаалт.

ВЬЮ́ЩИЙСЯ 1. ороонго; **вьющееся растение** ороонго ургамал; 2. буржгар, бужгар; **вьющиеся волосы** буржгар үс.

ВЯ́ЖУЩИЙ 1. сүлжигч; 2. аргуун, наалданги, зууралдуулах.

ВЯЗ хайлаас.

ВЯЗА́ЛЬНЫЙ нэхэх, сүлжих.

ВЯЗА́ЛЬЩИК нэхмэлч, сүлжигч.

ВЯЗА́ЛЬЩИЦА нэхмэлч эмэгтэй, сүлжигч эмэгтэй.

ВЯЗА́НИЕ боох, сүлжих.

ВЯЗА́НКА тэвэр, баглаа; ~ **дров** тэвэр түлээ.

ВЯ́ЗАН||ЫЙ нэхмэл, сүлжмэл; **~ые рукавицы** сүлжмэл бээлий.
ВЯЗА́ТЬ I 1. боох, хүлэх; **~ руки** гарыг хүлэх; 2. сүлжих, нэхэх; **~ чулки** оймс сүлжих.
ВЯЗА́ТЬ II аргах, наалдагдах.
ВЯЗА́ТЬСЯ 1. хүлэгдэх, уягдах; 2. таарах, тааралдах; * **дело не вяжется** бүтэж өгөхгүй байна, болж өгөхгүй байна.
ВЯ́ЗКА сүлжих, хүлэх, боох.
ВЯ́ЗКИЙ унжралдсан, наалданги, аргуун.
ВЯ́ЗКОСТЬ наалдамхай чанар, наалданги зуурамтгай чанар.
ВЯ́ЗНУ||ТЬ шавардах, шигдэх; **колёса ~т в грязи** дугуй шаварт шигдэнэ.
ВЯЗЬ эвхмэл үсэг.
ВЯ́ЛЕН||ЫЙ борцолсон; **~ое мясо** борцолсон мах.
ВЯ́ЛИТЬ борцлох, хатаах.
ВЯ́ЛИТЬСЯ борцлогдох, хатах.
ВЯ́ЛОСТЬ номой, үлбэгэр.
ВЯ́Л||ЫЙ сул, сул дорой; **~ое животное** сул дорой мал.
ВЯ́НУ||ТЬ хатах, гутах, муудах; **цветы ~т без воды** цэцэг усгүйдээд хатаж байна; * **уши ~т** чихэн чийр болох, дуулахаас дур гутах.
ВЯ́ЩЕ||ИЙ улам, ихэд; **для ~ей убедительности** улам итгүүлэхийн төлөө.

Г

ГА га, гаа; (гект ар — 10000 дөрвөлжин метр кв. талбай).
ГАБАРДИ́Н габардин (хувцас хийдэг ноосон бөс).
ГАБАРИ́Т овор, овор хэмжээ.
ГАБАРИ́ТНЫЙ ~ ые огни оврын гэрэл.
ГА́ВАНЬ далайн боомт, онгоцны зогсоол.
ГА́ВКАТЬ хуцах.
ГАГА́РА ахууна.
ГАД 1. хэвлээр явагч, могой; 2. зэвүүцмээр амьтан, муухай золиг.
ГАДА́ЛКА мэргэч эхнэр, төлөгч авгай.
ГАДА́НИЕ мэргэлэх, төлөгдөх, төлөг үзэх.
ГАДА́ТЕЛЬНЫЙ 1. таамаг; 2. төлөг үзэх, мэргэлэх, төлгийн, мэргийн.
ГАДА́ТЬ 1. мэргэлэх, төлөг үзэх; 2. таах, тухайлах.
ГА́ДИНА бузар золиг, зэвүүцмээр амьтан.
ГА́ДИТЬ буртаглах, хорлох, бузарлах.
ГА́ДКИЙ муухай, нүдэнд хүйтэн, зэвүүцмээр; ~ **человек** зэвүүцмээр амьтан.
ГАДЛИ́ВОСТЬ дур гутах, ой гутах, жигшүүртэй муухай.
ГАДЛИ́ВЫЙ дур гутам, ой гутам, бөөлжис хутгам, жигшим.
ГА́ДОСТЬ бузар явдал, муухай юм.
ГАДЮ́КА загалмайт могой, хорт могой.
ГА́ЕЧНЫЙ эм эргийн, углаа эргийн.
ГАЗ I гааз, хий; **гремучий** ~ тэсрэмхий хий; **удушливый** ~ бүтэм хий; **ядовитый** ~ хорт хий.
ГАЗ II шаа, торгон шаа.
ГАЗЕ́ЛЬ (самка) сүүлтэй гөрөөс, шаргачин, **(самец)** ооно.
ГАЗЕ́ТА сонин; **ежедневная** ~ өдөр тутмын сонин; **стенная** ~ ханын сонин.
ГАЗЕ́ТН||ЫЙ сонины; **~ая статья** сонины өгүүлэл.
ГАЗЕ́ТЧИК 1. сонин худалдагч, сонин тараагч; 2. сонины ажилтан.
ГА́ЗИК газ машин.
ГАЗИРО́ВАНН||ЫЙ гаазтай, хийлсэн; **~ая вода** хийжүүлсэн ус.
ГАЗИФИКА́ЦИЯ гааз хэрэглэх, гааз болгох, хийжүүлэх.
ГАЗИФИЦИ́РОВАТЬ гааз хэрэглэх, хийжүүлэх.
ГАЗОАНАЛИ́ЗАТОР хийн задлуур.
ГА́ЗОВ||ЫЙ 1. гаазын, гааз, хийн, хийт; **~ая промышленность** хийн үйлдвэр; **~ая плита** хийн зуух; 2. шаа, сиймхий.
ГАЗОГЕНЕРА́ТОР газогенератор, гааз үүсгүүр, хий үүсгүүр.
ГАЗОЛИ́Н газолин, (шингэн шатахуун).
ГАЗОМЕ́ТР гаазметр, хийн хэмжүүр.
ГАЗО́Н таримал ширэг, засмал зүлэг.
ГАЗООБМЕ́Н хийн солилцоо.
ГАЗООБРА́ЗН||ЫЙ хий шиг, хий байдалт, гааз шиг; **~ое тело** хий шиг бодис.
ГАЗООБРАЗОВА́НИЕ гааз тогтох, хий буй болгох.
ГАЗОПРОВО́Д хийн хоолой, хийн түгээгүүр.
ГАЗОУБЕ́ЖИЩЕ хийгээс хоргодох газар.
ГА́ЙКА эрэг, эм эрэг, углаа эрэг.
ГАЙМОРИ́Т нармайн салст бүрхүүлийн үрэвсэл.
ГАЛА́КТИКА галактик, огторгуй.
ГАЛЛАКТОРРЕ́Я *(мед)* сүү гоожих.
ГАЛАНТЕРЕ́ЙНЫЙ жижиг барааны.
ГАЛАНТЕРЕ́Я жижиг бараа.
ГАЛА́НТНЫЙ элдэг наалинхай, дэгжин.
ГАЛДЁЖ шуугиан, хашгиралдах, шуугилдах.
ГАЛДЕ́ТЬ шуугилдах, хашгиралдах.
ГАЛЕРЕ́Я 1. галерей, гудамлаг; 2. үзэсгэлэн; **картинная** ~ зургийн үзэсгэлэн; 3. дээрх эгнээ, дээд давхар; 4. зэллээс.
ГАЛЕ́ТА хайрмаг, хатаамал ээдмэг.
ГАЛЁРКА дээд давхар, дээд эгнээ, арын суудал.
ГАЛИ́Т жамц давс.
ГАЛИМАТЬЯ́ чалчих, солиорох, дэмийрэх.
ГАЛИФЕ́ галифе, цэрэг өмд.
ГАЛЛИЦИ́ЗМ галлицизм, францчилах, франц хэллэг.
ГА́ЛКА алаг туу, жунгаа (улаан хошуут),чогнуун.
ГАЛЛО́Н галлон. *(3-4 литрийн хэмжээ)*
ГАЛЛЮЦИНА́ЦИЯ хоосон үзэгдэл, хий хоосон юм үзэх, сонсох.
ГАЛО́ИД галоид.*(химийн нэгдэл)*
ГАЛО́П давхиа, цогио.
ГАЛОПИ́РОВАТЬ цогих, цогиулах.
ГАЛО́ПОМ цогих, давхих; **скачка** ~ цогин давхих.
ГАЛО́ШИ галош.
ГА́ЛСТУК галстук, бүч зангиа.
ГАЛУ́Н тууз, хиаз.
ГАЛУ́ШКА таслуур гурил, хэтүүр, пиартан.
ГАЛЧО́НОК алаг тууны дэгдээхэй.
ГАЛЬВАНИЗА́ЦИЯ гальванизаци, цахилгаан эмчилгээ.
ГА́ЛЬКА хайр чулуу, хайрга.
ГАМ шуугиан, дуу чимээ.
ГАМА́К гамак, дүүжин ор.
ГАМАРТИ́Н эрдсийн хямрал.
ГАМАРТО́МА согогт бундуу.
ГАМА́ША түрий, түрий оймс.
ГА́ММА 1. гамма, зохиром эрэмбэ, дараалсан аяс; 2. алагласан; ~ **красок** алагласан өнгө.
ГАМЕ́ТА бэлэг эс.
ГАНГРЕ́НА үхшил, гал хавдар, илжрэл.
ГА́НГСТЕР дээрэмчин.
ГА́НГЛИЙ зангилаа.
ГАРА́Ж гарааш, машины агуулах.
ГАРАНТИ́ЙНЫЙ даалт, баталгаа, даасан, баталсан.
ГАРАНТИ́РОВАТЬ даах, батлах.
ГАРА́НТИ||Я даалт, баталгаа; **давать ~ю** баталгаа өгөх.
ГАРДЕРО́Б 1. хувцасны шүүгээ; 2. хувцасны өлгүүр, хувцас өлгөх газар; 3. хувцас хунар; **у него большой** ~ тэр хувцас хунар ихтэй.
ГАРДЕРО́БЩИК хувцас өлгөгч, хувцас хадгалагч.
ГАРДИ́НА цонхны хөшиг.
ГАРЕ́М 1. гарем (лалын шажинтны эхнэрүүдийн байр); 2. нэг хүний олон эхнэр, татвар эмс.
ГА́РКАНЬЕ хашгиралдах, хашгичих.
ГА́РКАТЬ хашгирах, хашгичих, зандран хашгичих.
ГА́РКНУТЬ хашгирчих, зандран хашгирчих.
ГАРМО́НИКА гармони хөгжим, дуурьсаахай хуур, дуурьсхуур.
ГАРМОНИ́РОВАТЬ зохицох, найралдах, тааралдах.
ГАРМОНИ́ЧЕСКИЙ дуурьсалт, яруу найралт.
ГАРМОНИ́ЧНЫЙ дуурьсалт, яруу найралт.
ГАРМО́НИЯ дуурьсал, нийцэх, зохицох, хөг; ~ **красок** өнгө нийцэх.
ГАРНИЗО́Н гарнизон, хот хамгаалах цэрэг, хот сахих цэрэг.

ГАРНИ́Р хачир, хольц; **котлета с ~ом** хачиртай котлет.
ГАНИТУ́Р бүрэн хэрэгсэл, өвч, иж; ~ **мебели** гэрийн бүрэн хэрэгсэл.
ГА́РН||ЫЙ шатаах, дэнгийн; **~ое масло** шатаах тос, дэнгийн тос.
ГАРПУ́Н жалан, гинжит жад, гинжит сум, арам.
ГА́РУС ноосон утас.
ГАРЦЕВА́НИЕ гунхалзах, даналзах.
ГАРЦЕВА́ТЬ гунхалзах, даналзах.
ГАРЬ 1. шатсан газар; 2. хиншүү хярвас; **пахнет ~ю** хярвас үнэртэнэ.
ГАСИ́ТЬ 1. унтраах, бөхөөх; ~ **электричество** цахилгаан унтрах, гэрэл унтраах.; 2. дарах; ~ **долги** өр дарах; ~ **известь** шохой буцалгах.
ГА́СН||УТЬ 1. унтрах, бөхөх, сөнөх; **огонь ~ет** гал унтрах; 2. сулрах, буурах, доройтох; **силы ~ут** хүч доройтох.
ГАСТРИ́Т, ходоодны үрэвсэл; **острый** ~ ходоодны цочмог үрэвсэл.
ГАСТРОЛЁР нүүдлийн жүжигч, айлчлах жүжигчин.
ГАСТРОЛИ́РОВАТЬ 1. айлчлан жүжиглэх; 2. хэсэж ажиллах.
ГАСТРО́ЛЬН||ЫЙ ~ая поездка нүүдлийн жүжгээр явах, айлчилж жүжиг гаргах, айлчлан тоглох, аялан тоглох.
ГАСТРОНО́М 1. идээний мэдлэгтэн, нарийн хоолны зүйч; 2. хүнсний дэлгүүр.
ГАСТРОНО́МИЯ нарийн хоолны зүй, идээ зууш.
ГАТИ́ТЬ мод дэвсэх, намагт мод дэвсэх, зам засах.
ГАТЬ дэвсмэл зам, модон харгуй, намгийн гатлуур.
ГА́УБИЦА гаубиц буу, охор их буу.
ГАУПТВА́ХТА 1. цэргийн шорон; 2. харуулын байр.
ГАШЕ́НИЕ 1. унтраах, сөнөөх, хүчингүй болгох; 2. болгох, буцалгах; ~ **извести** шохой болгох, шохой буцалгах.
ГАШЁН||ЫЙ буцалгасан, болгосон, номгорсон, зуурсан; **~ая известь** болгосон шохой, зуурсан шохой.
ГАШИ́Ш хар тамхи.
ГВАЛТ шуугиан, бархиралдаан; **поднять** ~ шуугих бархиралдах.
ГВАРДЕ́ЕЦ гвардич, ардын цэрэг, торгон цэрэг.
ГВАРДЕ́ЙСКИЙ ардын торгон цэргийн.
ГВА́РДИЯ гварди, торгон цэрэг.
ГВО́ЗДИК жижиг хадаас.
ГВОЗДИ́КА лиш цэцэг, хадаасан цэцэг, башир цэцэг.
ГВО́ЗДЬ 1. хадаас; 2. дээж, охь; ~ **вечера** үдшийн дээж; ~ **сезона** улирлын охь.
ГДЕ 1. хаа, хаана; ~ **вы работаете?** Та хаана ажиллаж байна? ~ **ты был?** чи хаа байв?; 2. хаа ч, хаана ч, газар, газарт; ~ **бы то ни было** хаа ч болсон, аль тохиолдсон газар; **безразлично** ~ хаана ч хамаагүй.
ГДЕ-ЛИ́БО, ГДЕ-НИБУ́ДЬ, аль нэг газар, ямар нэг газар, аль нэгтээ.
ГДЕ-ТО́, нэг газарт, нэгтээ, хаана; ~ **он живёт** тэр нэг газарт амьдардаг.
ГЕГЕМО́НИЯ ноёрхол, манлайлал.
ГЕЙ хөөс! өөс!
ГЕ́ЙЗЕР оргилмол булаг, халуун булаг.
ГЕ́ЙША дууч эм.
ГЕКТА́Р гектар *(түмэн дөрвөлжин метр талбай),* га, га.
ГЕКТО́ГРАФ гектограф, бичиг хуулах багаж, хуулах машин.
ГЕ́ЛИЙ гели.
ГЕЛИОТРО́П нарлаг цэцэг, наран чиглүүр.
ГЕМАТО́МА цусан бундуу.
ГЕМОГЛОБИ́Н гемоглобин, цусан бөөмлүүр.
ГЕММОРО́Й шамбарам, гортиг гөвдрүү.
ГЕННЕАЛО́ГИЯ 1. гэрийн үеийн бичиг, угийн бичиг; 2. уг гарал, уг гарлын судлал.
ГЕНЕ́ЗИС гарал, уг, гарваль.
ГЕНЕРА́Л генерал, жанжин; ~ **армии** армийн генерал, армийн жанжин; **~-майор** хошууч генерал; **~-лейтенант** дэслэгч генерал; **~-полковник** хурандаа генерал.
ГЕНЕРА́Л-ГУБЕРНА́ТОР хязгаарын сайд, амбан захирагч.
ГЕНЕРАЛИ́ССИМУС генералиссимус, их өрлөг жанжин.
ГЕНЕРАЛИТЕ́Т цэргийн дээд ноён, жанжин нар.
ГЕНЕРА́ЛЬНЫЙ ерөнхий, жанжин; ~ **штаб** ерөнхий штаб, жанжин штаб. **ГЕНЕРА́ЛЬСКИЙ** генералын, жанжны.
ГЕНЕРА́ЛЬША генералын авгай, жанжны эхнэр.
ГЕНЕРА́ТОР генератор, үүсгүүр, цахилгаан үүсгүүр.
ГЕНЕРА́ТОРНЫЙ генераторын үүсгүүрийн.
ГЕНЕ́ТИКА генетик, төрөл зүй.
ГЕНИА́ЛЬНОСТЬ суу билэг.
ГЕНИА́ЛЬН||ЫЙ суут; **~ая мысль** суут сэлгэлгээ; **~ое произведение** суут зохиол.
ГЕ́НИЙ 1. суут ухаан, суу заль; 2. суут хүн.
ГЕНШТА́Б жанжин штаб.
ГЕО́ГРАФ газар зүйн мэргэжилтэн, газар зүйч.
ГЕОГРАФИ́ЧЕСК||ИЙ газар зүйн, **~ая карта** газар зүйн зураг; **~ая широта** газар зүйн өргөрөг.
ГЕОГРА́ФИЯ газар зүй, газрын зүй, географи; **экономическая** ~ эдийн засгийн газар зүй.
ГЕОДЕЗИ́СТ газар хэмжээсч, газрын хэлбэр судлагч.
ГЕОДЕ́ЗИЯ геодези, газар хэмжээс, газар хэмжих.
ГЕО́ЛОГ геологч, газар судлагч.
ГЕОЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ газар судлалын, газар тогтцын; **~ая разведка** газар судлалын хайгуул.
ГЕОЛО́ГИЯ геологи, газар судлал.
ГЕОМЕТРИ́ЧЕСК||ИЙ геометрийн, хэмжих ухааны, **~ая задача** хэмжих ухааны бодлого.
ГЕОМЕ́ТРИЯ геометр, хэмжих ухаан.
ГЕОРГИ́Н даль, мандарваа цэцэг.
ГЕОФИ́ЗИКА геофизик, газар бодис зүй.
ГЕОФИЗИ́ЧЕСКИЙ геофизикийн, газар бодис зүйн.
ГЕОХИ́МИЯ геохими, газар хувилахуйн ухаан.
ГЕРА́НЬ шимтэглэй; тарлан цэцэг; туух цэцэг.
ГЕРБ сүлд; тэмдэг; **государственный** ~ төрийн сүлд.
ГЕРБА́РИЙ ургамлын түүвэр; хатаадас.
ГЕ́РБОВ||ЫЙ тэмдэгт; сүлдэт; **~ая бумага** тэмдэгт цаас; ~ **сбор** тэмдэгтийн татвар.
ГЕРБИЦИ́ДЫ гербицид.
ГЕРКУЛЕ́С 1. аварга, баатар; 2. хэмхдэс, овьёос.
ГЕРМА́НЕЦ герман хүн.
ГЕРМАНИЗА́ЦИЯ германчлах.
ГЕРМАНИ́ЗМ германизм, герман хэллэг.
ГЕРМАФРОДИ́Т хиосгон, саармаг хүн амьтан, манин хүн.
ГЕРМЕТИ́ЧЕСКИЙ бин битүү.
ГЕРМЕТИЗА́ЦИЯ бин битүүлэх.
ГЕРОИ́ЗМ баатарлаг, баатар зүттэл.
ГЕРО́ИКА баатар явдал, чин зоригт явдал.
ГЕРОИ́НЯ баатар, эмэгтэй баатар.
ГЕРОНТОЛО́ГИЯ бие махбодийн өтлөлт, хөгшрөлтийг судлах ухаан.
ГЕРОИ́ЧЕСК||ИЙ баатарлаг, баатар зоригт, чин зоригт, хийморьтой, **~ая борьба** баатарлаг тэмцэл; ~ **дух** хий морьтой байдал.
ГЕРО́Й баатар, чин зоригт; ~ **Труда** хөдөлмөрийн баатар; ~ **повести** туужийн баатар.
ГЕРО́ЙСКИЙ баатарлаг, эр зоригт; ~ **поступок** баатарлаг явдал.
ГЕРО́ЙСТВО баатар зориг, баатар явдал.

ГЕРО́ЛЬД зарч.
ГЕ́РЦОГ герцог, бэйс.
ГЕ́РЦОГСТВО 1. герцогийн хэргэм; 2. герцогийн нутаг.
ГЕ́ТМАН гетман дарга.
ГЕ́ТРЫ түрий, шагайвч.
ГЕ́ТТО хорих газар.
ГИАЦИ́НТ хэлгий цэцэг.
ГИ́БЕЛЬ 1. сөнөх, үхэл, сүйрэл; 2. үй түм, тоо томшгүй.
ГИ́БЕЛЬН||ЫЙ аюултай, сөнөхөд хүргэх, аминд хүрэх; **~ые последствия** аюултай уршиг.
ГИ́БК||ИЙ 1. налархай, уян, уяхан; 2. эв зүйг олох, уян хатан; **~ая политика** уян хатан бодлого.
ГИ́БКОСТЬ 1. налархай; 2. эв зүйг олох, эвтэй уяхан.
ГИ́БЛ||ЫЙ баларсан, сүйрсэн; **~ое дело** баларсан хэрэг.
ГИ́БНУТЬ мөхөх, үхэх, үрэгдэх.
ГИБРИ́Д гибрид, эрлийз.
ГИГА́НТ 1. үлэмж биетэн; 2. аварга том, мундаг.
ГИГА́НТСК||ИЙ аврага их, үлэмж их; **~ие успехи** үлэмж их амжилт.
ГИГИЕ́Н||А эрүүл ахуй, ариун цэвэр; **~ труда** хөдөлмөрийн эрүүл ахуй; **соблюдать ~у** ариун цэврийг сахих; **~ питания** хүнсний эрүүл ахуй.
ГИГИЕНИ́ЧЕСКИЙ ~ душ эрүүл ахуйн шүршүүр.
ГИГИЕНИ́ЧН||ЫЙ эрүүл ахуйн ариг цэвэр; **~ая одежда** эрүүл ахуйн хувцас.
ГИГРОСКО́П чийг шалгуур.
ГИГРОСКОПИ́ЧЕСК||ИЙ чийг шингээх; чийг шалгуурын; **~ая вата** чийг татах, шингээх хөвөн.
ГИД 1. газарч, үйлчлэгч, тайлбарч; 2. танилцуулга.
ГИ́ДРА 1. домгийн аврага могой; 2. цэнгэг усны амьтан, хөндий хэвэлтэн.
ГИДРОГРА́ФИЯ гидрографи, ус зүй, усны зүй.
ГИДРОЛИ́З гидролиз, усжин задрах.
ГИДРО́ЛОГ гидрологич, ус судлаач.
ГИДРОЛО́ГИЯ гидрологи, ус судлал.
ГИДРОПЛА́Н усны нисэх онгоц.
ГИДРОСТА́НЦИЯ гидростанци, усан станци, усан цахилгаан станци.
ГИДРОСТА́ТИКА усан тэнцэллэг.
ГИДРОТЕРАПИ́Я усан засал, усан эмнэлэг.
ГИДРОТЕ́ХНИК ус технигч.
ГИДРОТЕ́ХНИКА ус техник, ус ашиглах техник.
ГИДРОТЕХНИ́ЧЕСКИЙ ус техник, ус ашиглах техникийн.
ГИДРОУ́ЗЕЛ гидроузел, усны зангилгаа.
ГИДРОЭЛЕКТРОСТА́НЦИЯ усан цахилгаан станци.
ГИЕ́НА гиена, чононцор.
ГИ́КАНЬЕ гуугалах, хашгирах, гийнгоолох.
ГИ́КАТЬ гуугалах, хашгирах.
ГИ́ЛЬДИЯ зэрэг, зиндаа.
ГИ́ЛЬЗА бортого, хонгио.
ГИЛЬОТИ́НА цаазын заазуур.
ГИМН дуулах; **государственный ~** төрийн дуулал.
ГИМНАЗИ́СТ дунд сургуулийн сурагч.
ГИМНАЗИ́СТКА дунд сургуулийн эмэгтэй сурагч.
ГИМНА́ЗИЯ дунд сургууль.
ГИМНА́СТ тамирч, дасгалч, чадамгай тамирч, гимнастикч.
ГИМНАСТЁРКА гимнастёрк, цэрэг цамц.
ГИМНА́СТИКА тамир дасгал, гимнастик, суниалт; **врачебная ~** эмнэлгийн тамир дасгал.
ГИМНАСТИ́ЧЕСКИЙ тамир дасгалын, гимнастикийн; **~ зал** тамир дасгалын танхим.
ГИНЕКО́ЛОГ эмэгтэйчүүдийн эмч.
ГИНЕКОЛОГИ́ЧЕСКИЙ эмэгтэйчүүдийг анагаах, эмэгтэйчүүдийн өвчний.
ГИНЕКОЛО́ГИЯ эмэгтэйчүүдийг анагаах ухаан, эмэгтэйчүүдийн судлал.
ГИПЕ́РБОЛА хэтэрхийлэл, хэтрүүлэг, даврууллах.
ГИПЕРБОЛИ́ЧЕСКИЙ хэтрүүлсэн, даврууласан.
ГИПЕРТОНИ́Я даралт ихдэх(өвчин); цусны даралт ихдэх; **~ острая** цочмог даралт ихдэх.
ГИПЕРТРОФИ́РОВАННЫЙ хэт томорсон.
ГИПЕРТРОФИ́РОВАТЬСЯ хэт томрох.
ГИПЕРТРОФИ́Я хэт томрох.
ГИПНО́З гипноз, ховс; **лечить ~ом** гипнозоор эмнэх.
ГИПНОТИЗЁР гипнозоч, ховсч.
ГИПНОТИЗИ́РОВАТЬ ховслох.
ГИПНОТИ́ЗМ гипнотизм, ховс ухаан, ховс арга.
ГИПО́ТЕЗА таамнал, тухайламж; **научная ~** шинжилгээний таамнал.
ГИПОТЕНУ́ЗА гипотенуз, бэл (гурвалжны бэл).
ГИПОТЕТИ́ЧЕСКИЙ таамаг; таамналын.
ГИПОЦЕ́НТР дэнсэлгийн төв.
ГИППОПОТА́М армаана.
ГИПС гипс, гөлтгөнө, шохой.
ГИРЛЯ́НДА цэцгийн хэлхээ; хэлхээ цэцэг.
ГИ́РЯ туухай; **~ для весов** жинлүүрийн туухай.
ГИСТО́ЛОГ гистологич, нэхдэс судлалч.
ГИСТОЛО́ГИЯ гистологи, нэхдэс судлал.
ГИТА́РА гитар.
ГИТАРИ́СТ гитарчин.
ГЛАВ||А́ I 1. тэргүүн, тэргүүлэгч; **~ правительства** засгийн газрын тэргүүн; **~ семьи** өрхийн тэргүүн; 2. орой; **~ церкви** шашны тэргүүн; **ставить во ~у угла** хамгийн чухал гэж үзэх.
ГЛАВА́ II бүлэг; **третья ~ романа** романы гуравдугаар бүлэг.
ГЛАВА́РЬ толгойлогч, овгор; **~ шайки** дээрэмчний толгойлогч.
ГЛАВЕ́НСТВО толгойлох, манлайлах.
ГЛАВЕ́НСТВОВАТЬ толгойлох, тэргүүлэх, манлайлах.
ГЛАВК ерөнхий хороо.
ГЛАВНОКОМА́НДУЮЩИЙ ерөнхий жанжин, ерөнхий командлагч.
ГЛА́ВН||ЫЙ 1. гол, чухал, ерөнхий; **~ые силы** гол хүч; **самое ~ое** хамгийн чухал; 2. ерөнхий, ахлагч; **~ врач** ерөнхий эмч; **~ бухгалтер** ерөнхий нягтлан бодох; **~ым образом** их төлөв, гол төлөв, голцуу, голдуу; **~ые члены предложения** өгүүлбэрийн гол гишүүд.
ГЛАГО́Л үйл үг.
ГЛАГО́ЛЬНЫЙ үйл үгийн.
ГЛАДИА́ТОР мэсчин.
ГЛАДИ́ЛЬНЫЙ зүлгэх, индүүдэх.
ГЛАДИ́ЛЬЩИЦА илүүрч, индүүч.
ГЛА́ДИТЬ 1. индүүдэх, илүүрдэх, толийлгох; **~ воротнички** зах индүүдэх; 2. илэх; **~ волосы** үс илэх.
ГЛА́ДК||ИЙ 1. тэгшхэн, өө сэвгүй, цагаан; **~ая дорога** тэгшхэн зам; цагаан зам; **~ая кожа** гөлгөр илэг; 2. жигдхэн гөлгөр, түгдрэлгүй; **~ая речь** түгдрэлгүй ярих, урсган ярих; 3. булцгар, голцгор.
ГЛА́ДК||О 1. тэгш, гөлгөр; 2. жигд, өө сэвгүй; **с него взятки ~и** тэр хүнээс олж авна гэдэг өнгөрсөн.
ГЛАДКОСТВО́ЛЬН||ЫЙ цулгай, гөлгөр; **~ое оружие** цулгай буу.
ГЛАДЬ I усны мандал, мандал; **морская ~** далайн мандал; **тишь да ~** нам гүм, тайван сайхан.
ГЛАДЬ II шаглаа оёдол.

ГЛА́ЖЕН||ЫЙ индүүдсэн, илүүрдсэн; **~ое бельё** индүүдсэн дотуур хувцас, илүүрдсэн дотоож.

ГЛАЗ||А́ 1. нүд; **левый ~** зүүн нүд; 2. харц, хараа, хараа нүд; **хорошие ~** сайн хараатай; **на ~ах** нүдний өмнө, харсаар байтал; **с ~у на ~** хоёулхан байгаад; **хоть ~ выколи** юу ч харагдахгүй, таг харанхуй; **ради прекрасных глаз** нүүр шагнах; **броситься в ~** нүдэнд тусах, содон харагдах; **куда ~ глядят** харсан тийшээ явах, хаашаа ч хамаагүй явах; **за ~ говорить** эзгүйд нь хэлэх, далдуур ярих; **в ~ говорить** өөрт нь хэлэх; 3. мэлмий.

ГЛАЗА́СТЫЙ 1. бүлтгэр нүдтэй; 2. хурц нүдтэй.

ГЛАЗЕ́Т нолом (хоргой).

ГЛАЗЕ́ТЬ сонирхон харах, алмайрах; **~ по сторонам** ийш тийш харж алмайрах.

ГЛАЗИ́РОВАТЬ 1. паалан гүйлгэх, пааландах; 2. чихэр гүйлгэх, гялайлгах, гялгар.

ГЛАЗНИ́К нүдний эмч.

ГЛАЗН||О́Й нүдний; **~ врач** нүдний эмч; **~ая впадина** нүдний ухархай.

ГЛАЗО́К I жаахан нүд; **на ~** багцаалахад, тухайлахад; **взглянуть одним глазком** хальт харах, жирвэс харах.

ГЛАЗО́К II ургамлын гөлөг, нахиа.

ГЛАЗО́К III шагайвар.

ГЛАЗОМЕ́Р барагцаа, нүдэн баримжаа, нүдээр хол ойрыг барагцаалах, нүдээр хэмжих, хэмжих.

ГЛАЗОМЕ́РН||ЫЙ барагцаалах, нүдээр хэмжих, **~ая съёмка** барагцаалж зураг авах.

ГЛАЗУ́НЬЯ хайрсан өндөг.

ГЛАЗУ́РЬ 1. паалан, гялгануур; 2. гүйлгэсэн чихэр, чихэр түрхэц, өнгөлгөө.

ГЛА́НДА найлзуурхай.

ГЛАСИ́||ТЬ хэлэх, бичих, гэх, гэсэн байна, гэж хэлсэн байна, гэж бичсэн байна; **закон ~т,что...** хуульд□ гэсэн байна.

ГЛА́СНО илэрхий, олны өмнө, ил тод.

ГЛА́СНОС||ТЬ ил тод байдал, илэрхий, олонд, олон нийтийн өмнө, олны өмнө; **предать ~ти** олонд сонсгох.

ГЛА́СНЫЙ I, 1. эгшиг; 2. илэрхий, нээлттэй; **~ суд** нээлттэй шүүх.

ГЛА́СНЫЙ II нутгийн захиргааны гишүүн буюу төлөөлөгч, санги.

ГЛАША́ТАЙ зарч, тунхагч.

ГЛЕ́ТЧЕР мөсөн гол.

ГЛИ́Н||А шавар, наанги, шороо; **мазать ~ой** шавар түрхэх, шавардах.

ГЛИНИ́СТ||ЫЙ шаварт, наанги, шороот, шавартай; **~ая почва** шавартай хөрс.

ГЛИНОБИ́ТН||ЫЙ шавар цогцолсон, шавар, шавраар хийсэн; **~ая стена** шавар хана.

ГЛИНОЗЁМ наанги шороо, хөнгөн цагаант шороо.

ГЛИ́НЯН||ЫЙ шавар; **~ая посуда** шавар ваар.

ГЛИ́ССЕР гулгуур завь.

ГЛИСТ цагаан хорхой, буцаш хорхой, уш.

ГЛИСТОГО́НН||ЫЙ цагаан хорхой туух, хорхой туулгах; **~ое средство** хорхой туулгах эм.

ГЛИЦЕРИ́Н амтлаг тос, глицерин.

ГЛИЦЕРИ́НОВ||ЫЙ амтлаг тосны, глицеринийн; **~ое мыло** глицеринийн саван.

ГЛОБАЛИЗА́ЦИЯ даяаршил, даяарчлал.

ГЛОБА́ЛЬНЫЙ дэлхий дахины, бүх дэлхийн.

ГЛО́БУС глобус, бөмбөрцөг, бөмбөрцгийн дүрс.

ГЛОДА́ТЬ 1. мөлжих, мэрэх; **~ кость** яс мөлжих, яс мэрэх; 2. зовоох; дарагдах; **тоска гложет** уйтгар зовооно.

ГЛОТА́НИЕ залгих.

ГЛОТА́ТЬ залгих.

ГЛО́ТК||А багалзуур, залгиур, хоолой; **кричать во всю ~у** хоолой мэдэн бархирах; **заткнуть ~у** амыг таглах, амаа хамхих.

ГЛОТ||О́К балга, оочих; **одним ~ком** ганц балгах, ганцхан оочих.

ГЛО́ХН||УТЬ 1. дүлийрэх; 2. унтрах, дарагдах, намдах; **шум постепенно ~ет** чимээ улмаар намдана; 3. дарагдах, хагдрах; **сад без ухода ~ет** цэцэрлэг арчилгаагүй хагдарч байна.

ГЛУБИН||А́ 1. гүн, гүнзгий; **морские ~ы** далайн гүн; 2. гүн дотор; **в ~е леса** ойн гүн дотор; 3. гүн; **~ мысли** гүн бодол; 4. уг; **в ~е души** сэтгэлийн угт.

ГЛУБИ́ННЫЙ гүний, усны гүн, гүн; **~ лов рыбы** усны гүнээс загас барих.

ГЛУБО́К||ИЙ 1. гүн, гүнзгий; **~ая река** гүн мөрөн; **~ая вспашка** гүнзгий хагалалт; 2. маш их; **~ая тайна** их нууц; 3. гүн, гүнзгий, их; **~ ум** гүнзгий ухаан; их ухаан; 4. орой, бүр орой; **~ая осень** намар орой; **~ой ночи** шөнө орой болтол.

ГЛУБОКО́ 1. гүнзгий, гүнд; **~ зарыть** гүнд булах; 2. ихээр, гүнээ; **~ уважать** гүнээ хүндэтгэх.

ГЛУБОКОВО́ДН||ЫЙ гүн устай, гүн усны; **~ые рыбы** гүн усны загас.

ГЛУБОКОМЫ́СЛЕНН||ЫЙ гүн бодлын, гүн сэтгэлийн, гүнзгий утгатай, их юм бодсон; **~ взгляд** гүн бодлын харц; **с ~ым видом** их юм бодсон байдалтай.

ГЛУБОКОМЫ́СЛИЕ гүн санаа, сэтгэлэг гүн, гүн бодол.

ГЛУБОКОУВАЖА́ЕМЫЙ эрхэм хүндэт.

ГЛУБЬ гүн, гүнзгий.

ГЛУМЛЕ́НИЕ доромжлох, элэг доог хийх.

ГЛУМИ́ТЬСЯ доромжлох, элэг доог хийх.

ГЛУПЕ́ТЬ тэнэг болох, мангуу болох, ухаан муудах, зөнөх.

ГЛУПЕ́Ц тэнэг хүн, мунхаг, мангуу, ухаангүй.

ГЛУПИ́ТЬ *тэнэглэх, мунхаглах, тэнэг юм хийх, дэмий юм хийх.*

ГЛУ́ПО 1. тэнэгээр, тэнэг янзаар; **~ улыбаться** тэнэг янзаар инээмсэглэх; 2. тэнэг явдал, бүр дэмий; **~ так волноваться из-за пустяка** шальгүй юманд ингэж сэтгэлээ зовоох бүр дэмий.

ГЛУПОВА́ТЫЙ тэнэгдүү, тэнэгэвтэр, тэнэг шиг.

ГЛУ́ПОСТ||Ь тэнэг юм, тэнэг явдал; **говорить ~и** тэнэг юм хэлэх; **делать ~** тэнэг юм хийх.

ГЛУ́П||ЫЙ тэнэг, мунхаг, мангуу; **~ человек** тэнэг хүн; **~ поступок** тэнэг явдал; **глуп, как пробка** шал тэнэг, уушгин тэнэг; **глуп, как осёл** ухэр шиг тэнэг, тэнэг мал; **это ~о** энэ тусгүй дээ, тэр тусгүй дээ, энэ дэмий хэрэг.

ГЛУХА́РЬ сойр(шувуу), хөх ногтруу.

ГЛУ́ХО битүү, бүдэг.

ГЛУХ||О́Й 1. дүлий, чих хатуу; **~ старик** дүлий өвгөн; 2. дүлий хүн; **азбука для ~их** дүлий хүмүүсийн үсэг; 3. дүлий хайхрамжгүй; **~ ко всем просьбам** хамаг гуйлтыг хайхрахгүй; 4. бүдэг, хүнгэнэх; **~ шум** бүдэг чимээ. 5. бөглүү, буйд, зэлүүд; **~ое место** буйд газар, **~ая улица** бөглүү гудамж; 6. битүү, үүд хаалгагүй, үүд цонхгүй; **~ая стена** битүү хана, үүд цонхгүй хэрэм; 7. далдуур, цаагуураа, битүүлгээр; **~ое недовольство** битүүлгээр дургүйцэх; **~ согласный** дуугүй гийгүүлэгч.

ГЛУХОНЕМО́Й дүлий, хэлгүй; **~ ребёнок** дүлий хэлгүй хүүхэд.

ГЛУХОТА́ дүлий, чих хатуу.

ГЛУШИ́ТЕЛЬ 1. чимээ намхруулагч, чимээ дарагч; 2. хавчигч; **~ критики** шүүмжлэл хавчигч.

ГЛУШИ́ТЬ 1. дүлийрүүлэх, балмагдуулах, бахардуулах; **~ рыбу** тэслэж загас барих; 2. дарах, дарагдах; 3. хавчих,

хяхах; ~ **критику** шүүмжлэлийг хяхах; ~ **водку** архины лүү оргих.

ГЛУШЬ бөглүү, буйд, зэлүүд, ширэнгэ; **лесная** ~ бөглүү ой, ойн ширэнгэ.

ГЛЫ́БА бөөнцөг, бөөн, бул, том; **каменная** ~ бул чулуу; ~ **льда** бөөн мөс.

ГЛЮКО́ЗА глюкоз, үзмийн чихэр, үзэмлэг.

ГЛЯДЕ́ТЬ 1. харах, үзэх, шагайх; ~ **в окно** цонхоор харах; 2. харах, асрах, бөөцийлөх; ~ **за ребёнком** хүүхэд харах, хүүхэд асрах; 3. харах, хандах; **окна глядят на юг** цонх нь урагшаа харсан; ~ **в оба** сэрэмжтэй байх; ~ **косо** хялайх; **того и гляди** харж байхгүй бол; ~ **сквозь пальцы** хараагүй юм шиг байх, үл мэдэгч болох.

ГЛЯДЕ́ТЬСЯ үзэх, харах, харагдах, тусах; ~ **в зеркало** биеэ толинд харах.

ГЛЯДЬ -тал (тэл), тэгэхнээ, нэг мэдэхнээ; ~, **он идёт** хартал тэр явж байна.

ГЛЯ́НЕЦ гялгар, гилгэр; **навести** ~ гялгар болгох, гялайлгах.

ГЛЯ́НУТЬ ширвэн харах, нүдний өнцгөөр харах, хялам хийж харах, харсхийх.

ГЛЯ́НЦЕВ||ЫЙ гялгар, гилгэр; **~ая бумага** гялгар цаас.

ГМ! хм, ээ дээ! (эргэлзсэн санаа).

ГНАТЬ I 1. хөөх, үлдэх; ~ **из дому** гэрээс хөөх; 2. туух; ~ **стадо** мал туух; 3. шамдах, гарах, давхих, гүйлгэх; ~ **лошадей во весь опор** морины хар хурдаар давхих.

ГНАТЬ II нэрэх; ~ **спирт** спирт нэрэх, архи нэрэх.

ГНА́ТЬСЯ 1. хөөх, нэхэх, мөрдөх; ~ **по пятам** мөрдөн хөөх; 2. хөөцөлдөх; ~ **за славой** алдар нэр хөөцөлдөх.

ГНЕВ хилэн, уур, унтуу; **приступ ~а** хилэн хүрэх, уур хүрэх, уур шатах.

ГНЕВА́ТЬСЯ хилэгнэх, уурлах, цухалдах.

ГНЕ́ВНЫЙ хилэнт, ууртай, ~ **взгляд** ууртай харц.

ГНЕД||О́Й хээр, халтар; **~ая лошадь** хээр морь.

ГНЕЗДИ́ТЬСЯ 1. үүрлэх; **ласточки гнездятся под крышей** хараацай дээвэр дор үүрлэж байна; 2. орогнох; үүрлэх; **тараканы гнездятся в щелях** жоом завсар заалхайгаар нь үүрлэж байна; 3. орших, хоногших; **в голове гнездились назойливые мысли** толгойд өнөөх л санаа хоногшоод байна.

ГНЕЗД||О́ 1. үүр; **вить** ~ үүр засах, үүрлэх; **волчьи ~а** чоныи үүр; 2. үүр, бут; ~ **груздей** сархианы үүр, мөөгийн бут; 3. үүр, уурхай; ~ **заразы** халдварын уурхай; 4. суурь, хаацай.

ГНЕЗДОВА́НИЕ үүрлэх, үүрлэн орших.

ГНЕЗДОВО́Й үүрлэх, үүрэн, үүрлүүлсэн; ~ **посев** үүрэн тарилга.

ГНЕТ 1. дарлал, дарлагдал, дарлах, дарамт; **колониальный** ~ колонийн дарлал; **избавить от ~а** дарлалаас ангижруулах; 2. шахах, дарах; **творог под ~ом** тараг шахах, аарц шүүх.

ГНЕТУ́Щ||ИЙ зовлонтой, зовнилтой, сэтгэлд эвгүй; **~ие мысли** зовнилтой бодол.

ГНИ́ДА хуурс, хуус.

ГНИЕ́НИЕ ялзрах, үжих, өмхрөх.

ГНИЛ||О́Й 1. өмх, ялзархай, үжсэн; **~ое дерево** өмх мод; 2. нойтлог, чийглэг; **~ая погода** нойтлог цаг уур.

ГНИ́ЛОСТН||ЫЙ 1. үжээх, бээлгэх, өмхийрүүлэх, өмхрөх; **~ые бактерии** үжээх нян; 2. өмхий, үжмэл; ~ **запах болота** балчгийн өмхий үнэр.

ГНИЛУ́ШКА өмх мод, өмх юм.

ГНИЛЬ өмх, ялзархай; ~ **древесины** модны өмх.

ГНИЛЬЁ ялзарсан юм, ялзарсан хог, өмхий хог.

ГНИТЬ ялзрах, өмхийрөх, өмхрөх; **сено гниёт** өвс ялзарч байна.

ГНОЕ́НИЕ идээлэх, бээрлэх.

ГНОИ́ТЬ өмхийрүүлэх, ялзруулах, үжээх.

ГНОИ́ТЬСЯ 1. өмхийрөх, ялзрах, идээлэх, бээрлэх; **рана ещё гноится** шарх бээрлэж л байна; 2. нуухдах; **глаза гноятся** нүд нуухдаж байна.

ГНО||Й 1. идээр, бээр; **из нарыва вышло много ~я** идээрлэсэн газраас их бээр гарлаа; 2. нуух; ~ **в глазах** нүдний нуух.

ГНОЙНИ́К 1. буглаа, бээрлэсэн газар; **вскрыть** ~ буглааг хагалах; 2. архаг бузрын голомт.

ГНО́ЙН||ЫЙ идээртэй, бээрлэсэн, бугласан; **~ая рана** бээрлэсэн шарх.

ГНОМ анахай, үлгэрийн одой хүн.

ГНОСЕОЛО́ГИЯ гноселоги, мэдлэгийн онол.

ГНУСА́ВИТЬ гунших.

ГНУСА́ВОСТЬ гуншаа.

ГНУ́СНОСТЬ шившиг, бузар явдал, булай хэрэг; **совершить** ~ шившгээ тарих; бузар явдал гаргах.

ГНУ́СНЫЙ жигшүүртэй, шившгийн муу; ~ **поступок** жигшүүртэй явдал.

ГНУ́Т||ЫЙ матмал, махийсан; **~ая мебель** матмал ширээ сандал.

ГНУТЬ 1. матах, бөхийх, бөхийлгөх; ~ **проволоку** төмөрлөг утсыг матах; ~ **спину** нуруу бөхийх, бөхөлзөх; 2. тахийлгах, нахилзуулах, бөхөлзүүлэх; **буря гнёт деревья** шуурга модыг бөхөлзүүлж байна.

ГНУ́ТЬСЯ матагдах, маталзах, матайх, хотойх, хотолзох, гулзайх; ~ **под тяжестью** хүнд юманд дарагдан хотойх; **дерево гнётся от ветра** мод салхинд гулзайж байна.

ГНУША́ТЬСЯ жигших, дур гутах, тоохгүй, тоож үзэхгүй; ~ **лжи** худлаас жигших, худал үгэнд дур гутах.

ГОБЕЛЕ́Н гобелен хивс, уран хээтэй хивс, хивсэн аравч.

ГОБО́Й жимбүүр.

ГОВЕ́ТЬ мацаг барих, мацаг барьж мөргөл хийх.

ГО́ВОР 1. аман аялгуу; **местный** ~ нутгийн аман аялгуу; 2. дуудлага, аялгуу, **с нерусским ~ом** орос биш аялгуутай; 3. ярих, хөөрөх, ярих үг; **тихий** ~ аяархан ярих.

ГОВОРИ́ЛЬНЯ чалчих газар, сул үгний танхим.

ГОВОРИ́ТЬ 1. хэлэх, ярих, хэл мэдэх, хэлд орох; ~ **по-русски** оросоор ярих; **ребёнок уже говорит** хүүхэд хэлд орж байна; 2. хэлэх, ярих, гэх; ~ **правду** үнэнийг хэлэх; ~ **быстро** түргэн ярих; **иначе говоря** өөрөөр хэлбэл; 3. ярилцах, хэлэлцэх, хөөрөлдөх; ~ **с приятелем** найзтайгаа ярилцах; 4. харуулах, үзүүлэх, гэрчлэх; **этот факт говорит о многом** энэ баримт олон юмыг харуулна; **нечего ~, что и ~** яриагүй, ойлгомжтой; **это говорит не в вашу пользу** энэ бол танд тусгүй юм болж байна; **как говорят** олны хэлэлцдэг ёсоор.

ГОВОРЛИ́ВОСТЬ яримтгай, ярианд дуртай, хэлэмтгий.

ГОВОРЛИ́ВЫЙ 1. яримтгай, ярианд дуртай; 2. дуу чимээтэй, хорчигносон; ~ **ручеёк** хоржигносон булаг.

ГОВОРУ́Н яримгай хүн, хэлэмгий хүн, яриа хүн.

ГОВОРУ́НЬЯ яримгай эхнэр, хэлэмгий эхнэр, яриа эмэгтэй.

ГОВЯ́ДИНА үхрийн мах.

ГОВЯ́ЖИЙ үхрийн, үхрийн махан; ~ **жир** үхрийн өөх.

ГО́ГОЛ||Ь нугас, шунгаач алаг; **ходить ~ем** ганган амьтан, айхтар гоё юм явах.

ГО́ГОЛЬ-МО́ГОЛЬ өндгөн бантан.

ГОГОТА́НЬЕ 1. ганганах, гангар гунгар хийх; 2. тачигнатал инээх.

ГОД 1. жил; **в будущем ~у** ирэх жил, хойт жил; **в прошлом ~у** нодниц жил; ~ **тому назад** нэг жилийн өмнө; **круглый** ~ бүтэн жил; ~ **от ~у** жил тутам, жил ирэх тутам; 2. он; **80-ые ~ы прошлого столетия** өнгөрсөн зууны наяад он; ~ **издания**

хэвлэсэн он; 3. нас; **который ~ ему?** нас нь хэд вэ? хэдэн настай вэ? **молодые ~ы** залуу нас; **он уже в ~ах** тэр настай болж байгаа, нас нь ахиж байгаа; **без ~у неделя** тун саяхан.

ГОДИ́Н||А цаг, үе жилүүд; **в тяжелую ~у** бэрх цагт.

ГОДИ́ТЬСЯ зохих, зохилдох, таарах, хэрэг болох; **сапоги не годятся** гутал таарахгүй байна; **это никуда не годится** энэ юм юунд ч хэрэг болохгүй; **так поступать не годится** тэгж болохгүй.

ГОДИ́ЧНЫЙ нэг жилийн; **~ доход** жилийн орлого; **~ срок** нэг жилийн хугацаа.

ГО́ДНОСТЬ хэрэглэж болох эсэх, тохиромж, таарамж.

ГО́ДНЫЙ 1. тохирох, таарах, хэрэглэж болох, болох; **~ к военной службе** цэргийн албанд тохирох; **~ для питья** ууж болох; **~ в пищу** хоолонд хэрэглэж болох; 2. хүчин төгөлдөр, хүчинтэй, хугацаатай.

ГОДОВА́ЛЫЙ нэг настай, ойндоо хүрсэн; **~ ребёнок** ойндоо хүрсэн хүүхэд; **~ ягнёнок** төлөг.

ГОДОВО́Й 1. жилийн, жил тутмын; **~ план** жилийн төлөвлөгөө; **~ отчёт** жилийн тайлан.

ГОДОВЩИ́Н||А ой, ойн өдөр; **праздновать ~у** ойн баярыг тэмдэглэх; **~ свадьбы** хуримын ой, гэрлэсний ой.

ГОЗНА́К мөнгөн тэмдэгт гаргах улсын удирдах газар.

ГОЛ гол, байны хаалга; забить гол байны хаалганд оруулах, гол цохих (*бөмбөгөөр*).

ГОЛЕНИ́Щ||Е түрий; **головки износились, а ~а совсем целые** зулаг нь урагдаад түрий нь бүтэн үлдлээ.

ГО́ЛЕНЬ шилбэ, шаант.

ГОЛЕ́Ц 1. сардиг, ян уул; 2. толбот малма загас.

ГОЛЛА́НДЕЦ холланд хүн, нидерланд хүн.

ГОЛЛА́НДКА I 1. холланд эмэгтэй, нидерланд эмэгтэй.

ГОЛЛА́НДКА II 1. холланд үнээ; 2. холланд пийшин.

ГОЛЛА́НДСКИЙ холланд, нидерланд; **~ язык** холланд хэл.

ГОЛО́В||А 1. толгой; **понурить ~у** толгойгоо унжуулах, уруу царайлах; **надеть на ~у** толгойд өмсөх; 2. толгой (*ихэнхдээ орчуулахгүй*) **сто голов крупного рогатого скота** зуун үхэр; 3. толгой, тархи, ухаан; **светлая ~** сэргэлэн толгой; **человек с ~ой** ухаантай хүн; 4. тэргүүн, дарга; **он всему делу ~** тэр бүх хэргийн тэргүүн; **вбить в ~у** толгойд нь шингээх; **терять ~у** сандрах, самгардах; **как снег на ~у** гэв гэнэт; **ломать ~у** ойлгож ядах; **уйти с ~ой в работу** шургуу, нөр ажиллах; **валить с больной ~ы на здоровую** өөрийн гэмийг бусдад тохох; **не выходит из ~ы** мартах аргагүй, санаанаас гарахгүй; **~ садовая** алмай амьтан.

ГОЛОВА́СТИК 1. *шанаган хорхой*; 2. том толгойт.

ГОЛОВЕ́ШКА цуцал.

ГОЛО́ВКА 1. бяцхан толгой; 2. ширхэг; **~ чеснока** нэг ширхэг саримсаг; 3. тав; **~ гвоздя** хадаасны тав; **~ полового члена** чивээ, сэлдийн толгой.

ГОЛОВН||О́Й 1. толгойн; **~ая боль** толгойн өвчин; 2. түрүү; **~ отряд** түрүү отряд; **~ убор** малгай.

ГОЛОВНЯ́ 1. цуцал; 2. харуу, харуутах, *хар түрүү*, харанцаг (*тарианы өвчин*).

ГОЛОВОКРУЖЕ́НИЕ толгой эргэх, ташуурах; **~ от успехов** амжилтаас толгой эргэх, амжилтандаа ташуурах.

ГОЛОВОКРУЖИ́ТЕЛЬНЫЙ толгой эргэм, толгой эргэмээр, ташуурмаар.

ГОЛОВОЛО́МКА зулай атируулах юм, түвэгтэй бодлого, ухааны сорилт.

ГОЛОВОМО́ЙКА сургаж загнах, загнах.

ГОЛОВОРЕ́З 1. танхай этгээд, төрхгүй амьтан; 2. яргачин.

ГОЛО́ВУШКА буйная ~ хэцүү эр, горьгүй хүн; **бедная моя ~!** хөөрхий болсон би!

ГОЛОГРА́ФИЯ гурван хэмжээст зураг.

ГО́ЛОД 1. өлсөх, өлбөрөх; **умирать с ~у** өлсөж үхэх; 2. өлсгөлөн.

ГОЛОДА́ТЬ өлсөх, өлбөрөх; **целый день ~** өдөр турш өлсөх.

ГОЛОДА́ЮЩИЙ өлсөж байгаа, өлсгөлөн хүн, өлсгөлөнд нэрвэгдэгсэд.

ГОЛО́ДН||ЫЙ 1. өлөн, өлссөн, өлсөх; **быть ~ым** өлсөж байх; **~ желудок** өлөн ходоод; 2. өлсгөлөн, турах, өлбөрөх, гуринхилах; **~ая смерть** өлбөрч үхэх, турж үхэх; **~ волк** өлөн чоно, гуринхилсан чоно; 3. өл залгах, өлөн, ховор хомс; **~ая степь** өлөн хээр; **~ обед** өл залгах хоол.

ГОЛОДО́ВК||А өлсгөлөн; **объявить ~у** өлсгөлөн зарлах.

ГОЛОЛЕ́ДИЦА төмөр зуд, зуд турхан, халтиргаа.

ГО́ЛОС 1. дуу; **кричать во весь ~** чанга дуугаар хашгирах; **возвышать ~** дуугаа чангатгах; **в один ~** нэг дуугаар; 2. хоолой; **высокий ~** нарийн хоолой; **низкий ~** бүдүүн хоолой; 3. эрх; **решающий ~** таслах эрх; **лишить права ~а** сонгох эрхийг хасах; 4. санал; **большинством ~ов** олонхийн саналаар; **поднять ~** саналаа шууд гаргах; **голос избирателей** сонгогчдын санал.

ГОЛОСИ́СТЫЙ сүрхий дуутай, чанга дуутай.

ГОЛОСИ́ТЬ уйлах, орилох, гиншин гашуудах.

ГОЛОСЛО́ВНО баримтгүй, үндэсгүй, оргүй; **утверждать ~** баримтгүй нотлох, үндэсгүй хэлэх.

ГОЛОСЛО́ВНОСТЬ баримтгүй, үндэсгүй, оргүй үг.

ГОЛОСЛО́ВН||ЫЙ баримтгүй, үндэсгүй, оргүй; **~ое обвинение** баримтгүй зэмлэх.

ГОЛОСОВА́НИЕ санал авах, санал өгөх, санал хураах, гар өргөх; **всеобщее ~** нийтийн санал авах; **открытое ~** илээр санал хураах, гар өргөж таслах; **поставить на ~** гар өргүүлэх, санал хураах.

ГОЛОСОВА́ТЬ 1. санал өгөх, санал хураах; **~ поднятием руки** гар өргөж санал өгөх, гар өргүүлж санал хураах; 2. гар өргөх, гар өргөж таслах; **~ предложение** саналыг гар өргөж таслах.

ГОЛОСОВ||О́Й дууны, хоолойн; **~ые связки** дууны хөвч.

ГОЛУБЕ́||ТЬ цэнхэрлэн харагдах, хөхрөх; **море г~ет** тэнгис цэнхэрлэн харагдана.

ГОЛУБИЗНА́ хөх өнгө, цэнхэр; **~ глаз** цэнхэр нүд.

ГОЛУБИ́КА нэрс.

ГОЛУБИ́Н||ЫЙ 1. тагтаан, тагтааны; **~ая почта** тагтаан *шуудан*; 2. *номхон, тагтаа шиг*; **~ая кротость** тагтаа шиг номхон.

ГОЛУ́БИТЬ энхрийлэх, эрхлүүлэх.

ГОЛУ́БКА 1. эм тагтаа; 2. хүүхэн хонгор, хайртай хонгор.

ГОЛУБОВА́ТЫЙ хөхөвтөр, хөхөмдөг, цэнхэр, цэгээн.

ГОЛУБОГЛА́ЗЫЙ цэнхэр нүдтэй.

ГОЛУБ||О́Йцэнхэр, хөх; ~ая лента цэнхэр тууз; **~ая кровь** язгууртан; 2. гомо.

ГОЛУБО́К1. тагтаа, хүүрзгэнэ; 2. хайртай хонгор.

ГОЛУБЦЫ байцаанд ороосон шанз.

ГОЛУ́БЧИК хонгор минь, чи минь.

ГО́ЛУБЬ тагтаа, хүүрзгэнэ; **почтовый ~** шуудангийн тагтаа; **дикий ~** хүүрзгэнэ, зэрлэг тагтаа; **домашний ~** тэжээмэл тагтаа; **~ мира** энх тайвны тагтаа.

ГОЛУБЯ́ТНИК тагтаа тэжээгч.

ГОЛУБЯ́ТНЯ тагтааны байр.

ГО́Л||ЫЙ 1. нүцгэн; **~ые ноги** нүцгэн хөл; **~ое дерево** нүцгэн мод; **совершенно ~ человек** чармаа нүцгэн хүн; 2. хоосон, нүцгэн, цулгай; **~ая степь** нүцгэн тал, цагаан тал; **~ая стена** цулгай хана; 3. ганц л, ганцхан л, дан; **~ая соль** дан давс; **~ая истина** ганцхан л үнэн; **~ые цифры** дан ганц тоо; ***брать**

~ыми руками улаан гараар барих; **гол как сокол** гон бие гозон толгой, юу ч үгүй хоосон.

ГОЛЫТЬБА́ ядуучууд, гуйлгачид.

ГОЛЫ́Ш 1. нүцгэн хүн; 2. голын чулуу.

ГОЛЬЁ 1. шийр цувдай; 2. сармай.

ГОМЕОПА́Т гомеопат эмч, ижил зүйлээр эмнэгч.

ГОМЕОПАТИ́ЧЕСК||ИЙ гомеопатийн, ижил зүйлээр эмнэх; **~ая доза** гомеопатийн тун.

ГОМЕОПА́ТИЯ гомеопати, ижил зүйлээр эмнэх арга (*эрүүл хүнд ихээр уулгавал нэг зүйл өвчин үүсгэдэг эмийг бага багаар уулгаж мөн төрлийн өвчнийг анагаах арга*).

ГОМЕРИ́ЧЕСКИЙ 1. хомерийн; 2. элэг хөшөл, тачигнатал; **~ смех** элэг хөшөл инээх, тачигнатал инээх.

ГО́МОН шуугиан, дуу чимээ, шулганах, шулганаан; **птичий ~** шувуу шулганах.

ГОМОСЕКСУАЛИ́ЗМ ижил хүйстэнтэйгээ явалдах гаж үзэгдэл.

ГОНГ харанга; **ударить в ~** харанга цохих.

ГОНДО́ЛА 1. гондол завь; 2. дүүжин саг, өлгөө хайрцаг (*агаарын бөмбөрцөгт дүүжилдэг сууц*).

ГОНЕ́НИ||Е хавчих, хяхах; **~ на свободу печати** хэвлэлийн эрх чөлөөг хавчих; **подвергнуться ~ям** хавчигдах, хяхагдах.

ГОНЕ́Ц элч, буухиа.

ГО́НК||А 1. хөөх, хөөцөлдөх, адгах; **~ вооружений** зэвсгээр хөөцөлдөх; 2. уралдаан; **задать ~у** уралдуулах, шавдуулах.

ГО́НКИ 1. уралдаан; **~ на короткую дистанцию** ойрын зайны уралдаан, ойрын уралдаан; **~ на длинную дистанцию** урт хөлийн уралдаан, холын зайны уралдаан.

ГО́НОР их зан, ихэмсэг, нэрэлхүү; **человек с ~ом** их зантай хүн.

ГОНОРА́Р шан, шагнал, харамж; **авторский ~** зохиогчийн шагнал.

ГОНОРРЕ́Я хүйтэн өвчин, заг.

ГО́НОЧНЫЙ уралдааны; **~ автомобиль** уралдааны машин, уралдааны чийчээ.

ГОНЧА́Р ваарч.

ГОНЧА́РН||ЫЙ ваар үйлдэх, ваарын; **~ое искусство** ваар үйлдэх урлаг; **~ые изделия** ваарын үйлдэхүүн.

ГО́НЧИЙ тайга нохой.

ГОНЯ́ТЬ 1. хөөх, хөөж байх, үлдэх; 2. гүйлгэх, байн байн явуулах.

ГОНЯ́ТЬСЯ хөөцөлдөх, хөөх.

ГОПА́К гопак бүжиг, дэвхрэх бүжиг.

ГОР||А́ 1. уул; **жить в ~ах** ууланд суух, ууланд нутаглах; **взбираться на ~у** уул өөд авирах; **по ~ам и по полям** уул талаар; 2. овоо, овоолготой; **~ книг** овоолготой ном; **~ камней** овоо чулуу; **словно ~ свалилась с плеч** санаа амарлаа, дотор онгойлоо; **стоять горой** бүх чадлаар өмөглөх, өмөг түшиг болох; **не за ~ами** удахгүй, ойрхон; **идти в ~у** шууд дэвших, өөдлөх; **сулить золотые ~ы** их олзтой гэж горьдуулах; **пир ~ой** далай их хурим, идээн уул, архин далай.

ГОРА́ЗД сүрхий, чадамгай; **он ~ спать** унтахдаа сүрхий.

ГОРА́ЗДО нэн, улам, бүр илүү, жишээгүй, хавьгүй ойр; **~ важнее** илүү чухал; **в Крыму ~ теплее, чем в Москве** Крымд Москвагаас илүү дулаахан; **~ лучше** хавьгүй дээр.

ГОРБ, бөх; ***на своём ~у испытать** өөрийн биеэр амсах; **своим ~ом жить** өөрийн хөдөлмөрөөр амьдрах.

ГОРБА́ТЫЙ 1. бөгтөр; нуруугүй; **~ мост** бөгтөр гүүр; 2. монхор; **~ нос** монхор хамар.

ГОРБИ́НК||А монхор; **нос с ~ой** монхор хамар.

ГО́РБИТЬ бөгцийлгөх, бөгцийх.

ГО́РБИТЬСЯ бөгтийх, бөгцийх; **он горбится при ходьбе** тэр бөгтийж явдаг.

ГОРБУ́Н бөгтөр хүн, нуруугүй, нуруу муутай хүн.

ГОРБУ́НЬЯ бөгтөр эмэгтэй.

ГОРБУ́ШКА талхны булан, булан талх.

ГОРБЫ́ЛЬ зах банз.

ГОРДЕЛИ́В||ЫЙ омогтой, бардам, ихэмсэг, дээрэлхэг; **~ая осанка** бардам янзтай, ихэмсэг байдалтай.

ГОРДЕ́Ц ихэмсэг бардам, их зантай хүн.

ГОРДИ́ТЬСЯ 1. бахархах; **~ своими успехами** амжилтандаа бахархах; 2. бардах, бардамнах, сайрхах; **что ты гордишься? держись попроще** чи яагаад бардамнав? зүгээр энгийн бай.

ГО́РДОСТЬ 1. бахархал, бахдал, урдаа барих юм; **национальная ~** үндэсний бахархал; 2. бардам, омог; **обвинять кого-нибудь в гордости** хэн нэгийг бардам гэж зэмлэх.

ГО́РДЫЙ бардан сайрхаг, омогтой; **~ человек** бардан хүн.

ГО́Р||Е гаслан, зовлон, гай; **случилось большое ~** их гаслан тохиолдов; **ему и ~я мало** огт ажиггүй; **горе-учёный** гавихгүй эрдэмтэн, асман эрдэмтэн.

ГОРЕВА́ТЬ гаслах, гашуудах, зовних, шаналах.

ГОРЕ́ЛКА дэнгийн толгой, дэнгийн гол, галлуур.

ГОРЕ́Л||ЫЙ хиншүү ханхалсан, шатанги, шатанхай, түлэнхий; **пахнет ~ым** хиншүү ханхална; **~ая доска** түлэнхий банз.

ГОРЕМЫ́КА зовлонт хүн, зол заяагүй амьтан, зовсон, хөөрхий амьтан.

ГОРЕМЫ́ЧНЫЙ зовлонт.

ГОРЕ́НИЕ шатах, ноцох, асах.

ГО́РЕСТНЫЙ гашуудалтай, гаслантай.

ГО́РЕСТ||Ь эмгэнэл, гаслан, зовлон; **пережить много ~ей** их зовлон амсах.

ГОРЕ́ТЬ 1. шатах; **дрова хорошо горят** түлээ сайн шатаж байна; 2. ноцох; **свеча не горит** лаа ноцохгүй байна; 3. гялалзах; **глаза горят от радости** баярлаад нүд нь гялалзаж байна; 4. улайх; **щёки горят от мороза** хацар нь даараад улайж байна; **лицо горит** нүүр улайж байна; 5. халуурах, төөнөрөх; **гореть в жару** халуурах; **гореть желанием** их хүсэх; **земля горит под ногами** байх суух аргагүй болох; **не горит** яаралтай биш.

ГОРЕ́Ц 1. уулын хүн, уулынхан; 2. *(бот)* мэхээр, тарна; **~ тонкий** туяхан тарна.

ГО́РЕЧЬ 1. гашуу, хорсох; **~ во рту** ам гашуу оргих; 2. уйтгар, гаслан; **~ разлуки** хагацлын гаслан; **~ воспоминания** гашуудалтай дурсамж.

ГОРИЗО́НТ 1. тэнгэрийн хаяа, тэнгэрийн хормой, хаяалбар; **скрыться за ~ом** тэнгэрийн хаяанд далдрах; **солнце на ~е** нар тэнгэрийн хаяанд очих; **видимый ~** харагдах хаяалбар; 2. уудам газар, хараагүй газар, нүдний үзүүр; **с горы открылся широкий ~** уулан дээрээс уудам газар харагдав; 3. харц, хараа, мэдлэг; 4. далайц; **большие ~ы** өргөн далайц.

ГОРИЗОНТА́Л||Ь хэвтээ шугам, хэвтээ хямцаа, хөндлөн, хаяалбар; **по ~и** хөндлөн.

ГОРИЗОНТА́ЛЬНОСТЬ хөндлөн чиг, хэвтээ чиг.

ГОРИЗОНТА́ЛЬН||ЫЙ хэвтээ, хөндлөн, хаяалбар; **~ая линия** хэвтээ шугам; **~ая поверхность** хөндлөн гадарга.

ГОРИ́ЛЛА горил мич (*хүн төстэй сармагчин*).

ГОРИСПОЛКО́М (*городской исполнительный комитет*) хотын гүйцэтгэх хороо.

ГОРИ́СТЫЙ уулархаг, уултай; **гористая местность** уулархаг нутаг.

ГО́РКА толгой, болдог, дов.

ГО́РКН||УТЬ гашуун болох, эхүүн болох, хурших; **масло ~ет в тепле** тос дулаан газарт эхүүн болно.

ГОРКО́М (*городской комитет*) хотын хороо; **~ партии** хотын намын хороо.

ГОРЛА́Н их дуутай хүн, бархираа эр.
ГОРЛА́НИТЬ орилох, бархирах; ~ **на всю улицу** гудамжаар нэг бархирах.
ГОРЛА́СТЫЙ чанга дуутай, их дуутай, бархираа; ~ **парень** чанга дуутай хүн.
ГО́РЛИЦА хүүрзгэнэ, хүтгээ, түүтэй.
ГО́РЛО 1. хоолой; **дыхательное** ~ мөгөөрсөн хоолой; 2. хоолой; ~ **Белого моря** Цагаан тэнгисийн хоолой; **кричать во всё** ~ өндөр дуугаар хашгирах, тэнхээ мэдэн бархирах; **быть занятым по** ~ амьсгаа авах ч завгүй байх; **хватать за** ~ багалзуурдах; **я сыт по** ~ би айхтар цадлаа.
ГОРЛОВ||О́Й хоолойн; ~**ая чахотка** хоолойн сүрьеэ; ~**ое пение** хөөмийлөх.
ГО́РЛЫШКО хоолой, амсар, хүзүү, цорго; ~ **бутылки** лонхны хоолой; ~ **сепаратора** сүүний машины цорго.
ГОРМО́Н даавар.
ГОРН I хясаа, хяс.
ГОРН II бүрээ; **играть на** ~**е** бүрээ татах.
ГОРНИ́Л||О гал дөл, ааг; **в** ~**е войны** дайны гал дөл дотор.
ГОРНИ́СТ бүрээч.
ГО́РНИЦА зочлох тасалгаа.
ГО́РНИЧНАЯ үйлчлэгч эмэгтэй.
ГОРНОЗАВОДСК||О́Й уурхайн, уул уурхайн; ~**ая промышленность** уурхайн үйлдвэр.
ГОРНОЛЫ́ЖНЫЙ уулын цанын.
ГОРНОПРОМЫ́ШЛЕННЫЙ уурхайн үйлдвэрийн.
ГОРНОРАБО́ЧИЙ уурхайн ажилчин.
ГОРНОСТА́Й үен.
ГО́РН||ЫЙ 1. уулын; ~ **воздух** уулын агаар; ~**ое ущелье** уулын хавцал; ~**ые породы** уулын чулуулаг; 2. уулархаг; ~**ая страна** уулархаг орон; 3. уурхайн; уул уурхайн; ~ **институт** уул уурхайн дээд сургууль; уурхайн институт; ~**ое дело** уурхайн ажил; ~ **хрусталь** усан болор.
ГОРНЯ́К уурхайч; уурхайн ажилчин.
ГОРНЯ́ЦКИЙ уурхайчны.
ГО́РОД хот, балгас; **главный** ~ төв хот; **поехать за** ~ хотын гадна гарах.
ГОРОДИ́ТЬ 1. хаших, хороолох, хашаа барих; ~ **поле** талбайг хаших; талбайд хашаа барих; 2. донгосох; ~ **чепуху** дэмий донгосох.
ГОРОДИ́ШКО хотын оронцог, хотонцор, тур.
ГОРОДИ́ЩЕ туурь, эвдэрхий балгас, балгас.
ГОРОДНИ́ЧИЙ хотын дарга.
ГОРОДОВО́Й түрүүч цагдаа.
ГОРОДСК||О́Й хотын; ~**ое население** хотын хүн ард; ~ **житель** хотын хүн; ~ **совет** хотын зөвлөл.
ГОРОЖА́НИН хотын хүн.
ГОРОЖА́НКА хотын эмэгтэй.
ГОРООБРАЗОВА́НИЕ уул тогтох.
ГОРО́Х буурцаг, вандуй; **как об стену** ~ хананд будаа цацах шиг, юу ч хэлээд нэмэргүй.
ГОРО́ХОВЫЙ буурцгийн, вандуйн; **шут** ~ *алиа салбадай.*
ГОРО́ШЕК буурцаг, вандуй, хорхиног; **душистый** ~ үнэрт хорхиног; **зелёный** ~ ногоон буурцаг.
ГОРО́ШИНА бяцхан буурцаг.
ГО́РСК||ИЙ уулын, уулынхан, уулынхны; ~**ие племена** уулын аймгууд.
ГОРСОВЕ́Т хотын зөвлөл.
ГО́РСТОЧКА 1. атга, атгын чинээ; 2. хэдхэн, цөөхөн.
ГОРСТЬ атга; ~ **муки** атга гурил, бага, цөөн, хэдхэн, цөөхөн тоотой.
ГОРТА́ННЫЙ төвөнгийн, төвөнгөөр; ~**звук** төвөнгийн авиа.
ГОРТА́НЬ *төвөн, төвөнх.*
ГОРЧА́К I *(бот)* ягаан түрүү.
ГОРЧА́К II рыб.цэнхэр жараахай; хатгуурт жараахай.
ГОРЧИ́||ТЬ гашуун, гашуун амттай, хуршсан амттай; **масло** ~**т** тос гашуун болжээ; **во рту** ~**т** аманд гашуун оргино.
ГОРЧИ́ЦА гич.
ГОРЧИ́ЧНИК гичийн гоюу; **ставить** ~ гоюу тавах.
ГОРЧИ́ЧНИЦА гичийн сав.
ГОРЧИ́ЧНЫЙ гичийн.
ГОРШО́К 1. ваар, бутан, ховоон; **цветочный** ~ цэцгийн ваар; 2. хөтөвч; **ночной** ~ шөнийн хөтөвч.
ГО́РЬК||АЯ 1. гашуун; 2. архи, хар архи; **пить** ~**кую** архи уух.
ГО́РЬК||ИЙ 1. гашуун; ~ **вкус** гашуун амт; ~**ое лекарство** гашуун эм; 2. гашуун; гашуудал; гаслант; уйтгар; ~**ие слёзы** гашуудлын нулимс; ~ **смех** гаслант инээд; 3. аягүй; хэцүүдсэн; зовлонт; ~**ая участь** зовлонт тавилан; ~**ая истина** аягүй үнэн; ~ **пьяница** арчаагүй архичин; ~ **опыт** гашуун туршлага, хал үзэх, хашрах.
ГО́РЬКО 1. гашуун; **это лекарство очень** ~ энэ эм их гашуун байна; 2. гашуудалтай; ~ **думать об этом** энэ тухай бодоход гашуудалтай; 3. зовлонтой, уйтгартай; ~ **на душе** сэтгэл зовлонтой байна; 4. хуримын үед зочид, залуу хосоос үнсэлцэхийг шаардах үг, уриа.
ГОРЮ́ЧЕЕ шатахуун; **жидкое** ~ шингэн шатахуун.
ГОРЮ́Ч||ИЙ 1. шатамхай, шатдаг, шатах; ~ **материал** шатдаг юм; ~ **газ** шатах хий; 2. шатахуун; ~**его не хватило** шатахуун дутав; ~**ие слёзы** гашуун нулимс.
ГОРЯ́НКА уулын эмэгтэй.
ГОРЯ́Ч||ИЙ 1. халуун; ~**ие и холодные напитки** халуун хүйтэн унд; ~**ая пища** халуун хоол; 2. халуун, чин сэтгэлийн; ~ **привет** халуун баярыг хүргэе; 3. түргэн, түргэн ууртай, аагтай, догшин; **у него** ~ **характер** тэр түргэн ууртай; 4. агсам; ~**ая пора** ид ажлын үе,толгой өндийх завгүй цаг; **попасть кому-либо под** ~**ую руку** болдогтүй үеэр нь тааралдах; ууртай байхад нь орох; **по** ~**им следам** халуун мөрөөр нь.
ГОРЯЧИ́ТЬ 1. агсамнуулах, шавдах, ташуурдан шавдах; ~ **лошадь** морио агсамнуулах; 2. халамцуулах.
ГОРЯЧИ́ТЬСЯ хөөрөх, уурлах, түргэдэх, унтуущах; **напрасно** ~ дэмий уурлах.
ГОРЯ́ЧКА 1. халуурах, чичрэг; 2. сандрах, сандруу цаг; ~ **перед отъездом** явахын өмнө сандрах; **экзаменационная** ~ шалгалтын сандруу цаг; **белая** ~ архины галзуу.
ГОРЯ́ЧНОСТЬ 1. түргэдүү, түргэн; ~ **характера** түргэдүү зан; 2. чармайлт; шавдуу.
ГОРЯЧО́ халуун, халуунаар, чин санаанаас.
ГОСБА́НК (государственный банк) улсын банк.
ГОСБЕЗОПА́СНОСТЬ улсыг аюулаас хамгаалах байгууллага.
ГОСБЮДЖЕ́Т (государственный бюджет) улсын төсөв, улсын орлого зарлага.
ГОСИЗДА́Т (государственное издательство) улсын хэвлэлийн газар.
ГОСПИТАЛИЗИ́РОВАТЬ эмнэлгэд хэвтүүлэх, хэвтүүлэн эмчлэх.
ГО́СПИТАЛЬ цэргийн эмнэлгийн газар, **полевой** ~ цэргийн хээрийн эмнэлгийн газар.
ГОСПЛА́Н *(государственный плановый комитет)* улсын төлөвлөгөөний газар.
ГОСПОДА́ ноёд; **дамы и** ~**!** ноёд хатагтай нараа!
ГОСПОДИ́Н эзэн, ноён, эрхэм; ~ **председатель!** Ноён даргаа! **Сам себе** ~ өөрөө өөртөө эзэн, бор гэртээ богд,хар гэртээ хаан.

ГОСПО́ДСКИЙ ноёны, эзний.
ГОСПО́ДСТВО ноёрхол, ноёрхох, ноёлох, зонхилох; ~ **на море** далай дээр ноёрхох; **политическое** ~ улс төрийн ноёрхол.
ГОСПО́ДСТВОВАТЬ ноёрхох, ноёлох, зонхилох; ~ **в воздухе** агаарт ноёрхох.
ГОСПО́ДСТВУЮЩ||ИЙ ноёрхох, ноёлох, зонхилох; ~ **класс** ноёрхогч анги; **~ая высота** ноёлох өндөрлөг.
ГОСПОЖА́ 1. хатан, хатагтай, ноёгтой; 2. авгай.
ГОСПРЕДПРИЯ́ТИЕ (государственное предприятие) улсын худалдаа үйлдвэрийн газар.
ГОСТ стандартын хороо, тогтсон стандарт хэв хэмжээ.
ГОССТРА́Х (государственное страхование) улсын даатгалын газар.
ГОСТЕПРИИ́МН||ЫЙ найрсаг, элэгсэг, зочломтгой; **~ые люди** зочломтгой хүмүүс.
ГОСТЕПРИИ́МСТВО зочлон хүндлэх, зочлох, зочлол.
ГОСТИ́НАЯ зочлох тасалгаа, зочлох өрөө, зочлох танхим.
ГОСТИ́НЕЦ бэлэг, ёсны юм, гарын бэлэг.
ГОСТИ́НИЦ||А зочид буудал; **останавливаться в ~е** зочид буудалд байрлах.
ГОСТИ́ТЬ айлчлах, зочин болох, гийчлэх.
ГО́СТ||Ь айлчин, гийчин, зочин, айлчлах; **быть в ~ях** зочин болж байх; **незваный ~** урилгагүй зочин; **принимать ~ей** зочдыг хүлээн авах; **в ~ях хорошо, а дома лучше** айлд аятай боловч гэртээ бүр аятай.
ГО́СТЬЯ эмэгтэй гийчин, зочин эмэгтэй.
ГОСУДА́РСТВЕННОСТЬ засаг төр, төр.
ГОСУДА́РСТВЕНН||ЫЙ улсын, төрийн, гүрний; ~ **строй** төрийн байгуулал; **~ые органы** төрийн байгууллага; **~ая власть** улсын засаг; **~ая независимость** улсын тусгаар тогтнол; ~ **флаг** төрийн далбаа; **~ая граница** улсын хил.
ГОСУДА́РСТВО улс, гүрэн, засаг төр, төр; **граница** ~ улсын хил; ~ **и революция** төр ба хувьсгал; **многонациональное** ~ олон үндэстнээр бүрэлдсэн улс.
ГОСУДА́РЫНЯ хатан; хатагтай; **милостивая** ~ хүндэт хатагтай.
ГОСУДА́РЬ 1. хаан; 2. ноён; **милостивый** ~ хүндэт ноён.
ГО́ТИКА готик (Баруун Европын хуучин цагийн шовх уран барилгын маяг).
ГОТИ́ЧЕСКИЙ готик, гот(шовх хэлбэртэй).
ГОТОВА́ЛЬНЯ гортиг хэрэгсэл.
ГОТО́ВИТЬ 1. бэлтгэх, бэлдэх, зэхэх; ~ **кадры** боловсон хүчнийг бэлтгэх; 2. бэлдэх, хийх; ~ **уроки** хичээл бэлдэх, хичээлээ хийх; ~ **обед** хоол хийх; 3. бэлтгэл хийх, бэлтгэх; ~ **встречу гостям** зочдыг угтах бэлтгэл хийх.
ГОТО́ВИТЬСЯ бэлтгэх, бэлдэх, бэлтгэгдэх, зэхэх, хийх, төхөөрөх; **книга готовится к изданию** ном хэвлэлд бэлтгэгдэж байна.
ГОТО́ВНОСТЬ бэлэн, бэлхэн, зэхээстэй; **выразить** ~ **ехать** явахад бэлнээ хэлэх.
ГОТО́В||ЫЙ бэлэн, бэлхэн, бэлэн зэлэн; **обед готов** хоол бэлэн; **мы ~ы к экзаменам** бид шалгалтанд бэлэн; **будь готов** бэлэн бай; **готов на всё** яахад ч бэлэн.
ГОФРИРО́ВАНН||ЫЙ атриатай, нугачмал, долгионтой; **~ое железо** атриатай төмөр.
ГОФРИРОВА́ТЬ атриа гаргах, нугачаа гаргах, нугачмал болгох, хуниас гаргах.
ГРАБЁЖ тонуул, дээрэм; **вооружённый** ~ зэвсэгт дээрэм.
ГРАБИ́ТЕЛЬ дээрэмчин, тонуулч.
ГРА́БИТЬ дээрэмдэх, тонох.
ГРА́БЛИ тармуур, **конные** ~ морин тармуур.
ГРАВЁР сийлбэрч.
ГРАВЁРН||ЫЙ сийлбэрийн,сийлэх; **~ое искусство** сийлбэрийн урлаг.
ГРА́ВИЙ хайрга, хайрын чулуу.
ГРАВИ́РОВАТЬ сийлэх; ~ **на меди** зэсэн дээр сийлэх.
ГРАВИРО́ВКА сийлэх, сийллэг.
ГРАВИРО́ВЩИК сийлбэрч.
ГРАВИТА́ЦИЯ дэлхийн таталт.
ГРАВЮ́РА сийлбэр.
ГРАД I 1. мөндөр; **выпал сильный** ~ их мөндөр орлоо; 2. гоожих, ус шиг урсах, үргэлжлэн цувах; **пот льётся ~ом** хөлс гоожих, хөлс ус шиг урсах.
ГРАД II балгас, хот.
ГРАДА́ЦИЯ шатлал, зиндаа.
ГРАДОНАЧА́ЛЬНИК хотын дарга, хотын тэргүүлэгч.
ГРАДУ́ИРОВАТЬ шатлах, шатлан эмжээслэх.
ГРА́ДУС градус (дугуй ба өнцгийг хэмжих нэгж); **угол в шестьдесят ~ов** жаран градусын өнцөг.
ГРА́ДУСНИК халууны хэмжүүр, халууны шил.
ГРА́ДУСН||ЫЙ градуст, хуваарьт, градусын; **~ое измерение** градусын хэмжил.
ГРАЖДАНИ́Н 1. иргэн, харьяат; 2. хүн, нөхөр, эрхэм; **неизвестный ~ пришёл** нэг танихгүй хүн ирсэн; **~! постойте!** ай нөхөөр! зогсоорой!
ГРАЖДА́НКА 1. эмэгтэй иргэн, харьяат эмэгтэй; 2. авгай.
ГРАЖДА́НСК||ИЙ иргэний, ард иргэний; ~ **долг** иргэний үүрэг; **~ие права** иргэний эрх; ~ **кодекс** иргэний хууль; **~ая война** иргэний дайн.
ГРАЖДА́НСТВ||О 1. харьяат, иргэн; 2. сайшаагдах, зөвшөөрөгдөх, нийтэд дэлгэрэх; **получить права ~а** олонд сайшаагдах, нийтэд дэлгэрэх.
ГРАММ грамм(хэмжээс); **сто ~ов** зуун грамм.
ГРАММА́ТИК||А хэл зүй, хэлний зүй; **морфология и синтаксис являются частями ~и** хэлбэр зүй, өгүүлбэр зүй бол хэл зүйн хэсэг болно.
ГРАММАТИ́ЧЕСК||ИЙ хэл зүйн; **~ие ошибки** хэл зүйн алдаа; ~ **строй** хэл зүйн байгуулал.
ГРАММОФО́Н эгшигт хайрцаг, граммофон.
ГРА́МОТ||А 1. бичиг, бичиг үсэг, ном; **обучаться ~е** бичиг заалгах; ном заалгах, бичиг үсэг сурах; 2. жуух, үнэмлэх; **почётная** ~ хүндэт жуух; **верительная** ~ итгэмжлэх жуух бичиг.
ГРА́МОТНО зүгээр, эвтэйхэн, учир мэдэх байдалтай.
ГРА́МОТНОСТЬ 1. бичиг мэдэх, бичиг мэдэх явдал; **всеобщая** ~ нийтээр бичиг мэдэх болох; 2. алдаагүй, зөв зүйтэй, мэдлэг, чадмаг; **политическая** ~ төрийн бодлогын мэдлэг.
ГРА́МОТН||ЫЙ 1. бичиг мэдэх, бичиг үсэг мэдэх; ~ **человек** бичиг мэдэх хүн; 2. алдаагүй, алдаа мадаггүй, зөв; **~ое письмо** алдаагүй бичиг; 3. чадмаг, мэдэц сайтай, мэдлэгтэй; 4. зөв сайн, сайн хийгдсэн; **вполне ~ая работа** нилээд сайн хийгдсэн ажил.
ГРАНА́Т анар, сэмбэрүү.
ГРАНА́ТА гранат, бөмбөг; **ручная** ~ гар бөмбөг.
ГРАНДИО́ЗН||ЫЙ агуу, лут, их, асар их; **~ое здание** лут барилга; **~ые замыслы** асар их санаархал.
ГРАНЁНЫЙ засмал, талстай, цамцаалтай; ~ **стакан** талст шилэн аяга.
ГРАНИ́Т боржин, **набережная облицована ~ом** голын эрэг боржингоор хөвөөлөгджээ.
ГРАНИ́ТН||ЫЙ боржин; **~ая глыба** бөөм боржин; түнтгэр боржин.
ГРАНИ́ТЬ талс гаргах, цамцаал гаргах, цамцааллах; ~ **алмаз** алмаз цамцааллах.

ГРАНИ́Ц||А 1. хил; **государственная ~** улсын хил; 2. хязгаар, хэмжээ; **нашей радости не было границ** бидний баярласан нь хязгааргүй байлаа; **за ~ей** хилийн цаана, гадаадад.

ГРАНИ́ЧИ||ТЬ 1. хил залгах, зах нийлэх; 2. нийлэх, адилсах, ойртох, хүрэх; **его мастерство ~т с искусством** түүний чадвар урлагт ойртоно.

ГРА́НКА өрдөс.

ГРАН||Ь 1. талс, цамцаал; **у куба шесть ~ей** шоо дөрвөлжинд зургаан талс бий; 2. зааг, хязгаар, ирмэг, даваа; **на ~и смерти** үхэхийн даваан дээр.

ГРАТИС үнэгүй, үнэ төлбөргүй.

ГРАФ гүн.

ГРАФА́ хүснэг.

ГРА́ФИК 1. хуваарь; **~ движения поездов** галт тэрэг явах хуваарь; 2. зурмаг, хүснэгт; **производственный ~** үйлдвэрлэлийн зурмаг.

ГРА́ФИКА 1. зураас (будаггүй шугам зураг); 2. үсгийн дүрс; **русская ~** орос үсгийн дүрс.

ГРАФИ́Н галуун хүзүүт лонх, бутан.

ГРАФИ́НЧИК жижиг лонх.

ГРАФИ́НЯ гүнгийн хатан, хатан.

ГРАФИ́Т бал чулуу.

ГРАФИ́ТЬ хүснэгдэх, хүснэг татах.

ГРАФИ́ЧЕСК||ИЙ зурмал, зураасан зургийн; **~ое искусство** зураасан зургийн урлаг.

ГРАФОЛО́ГИЯ бичгийн хэвээр хүний зан байдлыг шинжих ухаан.

ГРАФЛЕ́НИЕ хүснэг татах, шугам татах.

ГРАФЛЁН||ЫЙ хүснэг татсан, шугамтай, шугам татсан; **~ая бумага** шугамтай цаас.

ГРА́ФСКИЙ гүнгийн.

ГРА́ФСТВО 1. гүнгийн хэргэм; 2. гүнгийн харьяат газар, гүнлэг.

ГРАЦИО́ЗН||О, ГРАЦИО́ЗН||ЫЙ гунхсан, гунхалзуур, гунхалзах; **~ая девушка** гунхсан хүүхэн; **~ танец** гунхалзах бүжиг.

ГРА́ЦИЯ гунхах, гунхалзах.

ГРАЧ хар туруу (тороо), хар хэрээ, турлааг.

ГРЕБЁНК||А 1. сам; **расчесать волосы ~ой** самаар үс самнах; 2. дэржигнүүр (зам); **стричь всех под одну ~у** тэгшлэн засах; бүгдийг нэг загвартай болгох.

ГРЕ́БЕНЬ 1. сам; **частый ~** шигүү сам; 2. хяр, хянга; **~ горы** уулын хяр; 3. залаа, цацаг; **петушиный ~** тахианы залаа; 4. цохио; сэрвэн; нуруу; **~ волны** долгионы нуруу.

ГРЕБЕ́Ц сэлүүрч, сэлбүүрч.

ГРЕБЕШО́К 1. бяцхан сам; 2. залаа, цацаг; **петушиный ~** тахианы залаа.

ГРЕ́БЛЯ сэлүүрдэх, сэлбүүрдэх; **парная ~** хосоор сэлүүрдэх.

ГРЕБН||О́Й сэлүүрийн, сэлүүр, сэлэх; **~ая лодка** сэлүүрт завь.

ГРЁЗА сэтгэл зүүдний бодол, мөрөөдөл,хүсэл.

ГРЕ́ЗИТЬ санагалзах, сэтгэл зүүдэндээ бодох, мөрөөдөх.

ГРЕ́ЗИТЬСЯ сэтгэлд ургах, зүүдэнд орох.

ГРЕК грек, эллин хүн.

ГРЕ́ЛКА хөлчлөг, халуун жин.

ГРЕМЕ́ТЬ 1. нижигнэх, нир хийх, хангинах, дуугарах; **гром гремит** тэнгэр дуугарч байна; 2. алдарших, дуурсах, цууриатах.

ГРЕМУ́Ч||ИЙ 1. тэсрэмтгий; **~ газ** тэсрэмтгий хий; 2. хоржигнуурт; **~ая змея** хоржигнуурт могой.

ГРЕ́НА хүр хорхой.

ГРЕНАДЁР гренадёр, өндөр биетэй цэрэг.

ГРЕНКИ́ хайрсан хатаамал (талх).

ГРЕСТИ́ I сэлүүрдэх; сэлбүүрдэх.

ГРЕСТИ́ II тармах, хамах, овоолох.

ГРЕ||ТЬ 1. шарах, дулаацуулах; **солнце ~ет** нар шарж байна; 2. ээх; хөлчих; дулаацуулах; **~ руки** гар хөлчих, гараа ээх; 3. халаах; **~ воду ус** халаах; **~ пищу** хоол халаах; **~ руки** гар дүрэх, завших.

ГРЕ́ТЬСЯ дулаацах, ээх; **~ на солнце** наранд ээх; **~ у огня** галд дулаацах.

ГРЕХ нүгэл, хилэнц; **с ~ом пополам** чуу чамай гэж, арай чүү гэж; ***как на ~** гай болоход, гай болж; **нечего ~а таить** зэмээ нуулгүй; нүглээ нуулгүй; **водится за ним один ~** түүнд нэг гэм бий; **отпустить ~и** нүглий нь арилгах.

ГРЕХО́ВНЫЙ нүгэлт, нүгэлтэй, хилэнцтэй.

ГРЕ́ЦКИЙ ~ орех хушга.

ГРЕЧА́НКА грек эмэгтэй, грек хүүхэн.

ГРЕ́ЧЕСКИЙ грек; **~ язык** грек хэл.

ГРЕЧИ́ХА сагаг, сагадай.

ГРЕЧИ́ШНЫЙ сагагийн, сагадайн.

ГРЕ́ЧНЕВ||ЫЙ сагадайн; **~ая крупа** сагадайн будаа; гурвалжин будаа; **~ая каша** сагадайн зутан; сагадайн агшаамал.

ГРЕШИ́ТЬ 1. хилэнц үйлдэх, нүгэл хийх; 2. зөрчих, алдаа гаргах, эндүүрэх, будлих; **~ против логики** логикийн эсрэг будлих.

ГРЕ́ШНИК нүгэлтэй хүн, нүгэлтэн.

ГРЕ́ШН||ЫЙ нүгэлтэй, хилэнцэт; **~ым делом** гэмээ хэлэхэд; нуулгүй хэлэхэд.

ГРЕШО́К бяцхан нүгэл, нүгэлхэн; гэм.

ГРИБ мөөг; **белый ~** цагаан мөөг; **~ маслёнок** шар хусандай мөөг; **~ подберёзовик** барзгар хусандай мөөг; **~ подосиновик** салбан хусандай мөөг; **собирать ~ы** мөөг түүх; **расти как ~ы** мөөг шиг хурдан ургачхах.

ГРИБКО́ВЫЙ мөөгөнцрийн.

ГРИБН||О́Й мөөгтэй, мөөгний; **~ суп** мөөгний шөл; **~ое место** мөөгтэй газар; **~ дождь** зүс бороо; зөөлөн хур.

ГРИБО́К 1. бяцхан мөөг; 2. мөөгөнцөр.

ГРИ́ВА дэл, зогдор; **конская ~** адууны дэл; **львиная ~** арслангийн зогдор.

ГРИ́ВЕННИК арван мөнгө.

ГРИМ нүүр будах, нүүрний будаг, энгэсэг.

ГРИМА́СА ярвайх, ярвалзах, урвалзах, нүүрээ татгануулах.

ГРИМА́СНИЧАТЬ уравганах, яравганах.

ГРИМЁР нүүр будагч, нүүр хувирагч, нүүр будах.

ГРИМИРОВА́ТЬСЯ нүүрээ будах.

ГРИМИРО́ВКА нүүрээ будах.

ГРИПП томуу, ханиад; **болеть ~ом** ханиад хүрэх.

ГРИППО́ЗНЫЙ томууны, ханиадны.

ГРИФ I 1. тас, нөмрөг тас; 2. гардилаг.

ГРИФ II 1. сийлбэр үсэг; 2. гарын тийз; 3. чавхдас хөгжмийн бариул.

ГРИ́ФЕЛЬ чулуун үзэг.

ГРИ́ФЕЛЬН||ЫЙ занар, чулуун; **~ая доска** чулуун самбар.

ГРО́Б 1. авс; 2. үхлүүд, үхэх; **свести в ~** үхэхэд хүргэх; **верность до ~а** үхтэл үнэнч; **по ~** төрөл арилжих.

ГРОБНИ́ЦА бунхан.

ГРОБОВ||О́Й авсны; **до ~ доски** үхтлээ; **~ое молчание** дув дуугай болцгоох; **~ая тишина** чив чимээгүй болцгоох.

ГРОБОВЩИ́К авсчин.

ГРОЗА́ 1. аадар, ширүүн бороо, аянгатай бороо; **разразилась ~** ширүүн бороо оров; 2. айхтар юм, аянга, аюулт амьтан; **он был ~ою нашего района** тэр бол манай нутгийн аюулт амьтан нь байлаа.

ГРОЗДЬ хонгорцог; **~ винограда** үзмийн хонгорцог.

ГРОЗИ́||ТЬ 1. занах, заналхийлэх, сүрдүүлэх, далайлгах; **~ разрывом** сална гэж далайлгах; 2. аюул тулгарах, аюул

учрах, магадгүй, гэж байх, аюултай болж мэдэх; **ему ~ла гибель** түүнд үхлийн аюул тулгарч байв.

ГРОЗИ́ТЬСЯ занаж зүхэх, сүрдүүлэн занах.

ГРО́ЗНО айхтар, догшин, сүртэй, ууртайгаар.

ГРО́ЗН||ЫЙ 1. айхтар, аюултай, аймшигтай; ~ **час** аюултай цаг; **~ая сила** аймшигт хүч; ~ **взгляд** айхтар харц; 2. догшин, сүртэй, ширүүн; ~ **человек** ширүүн хүн; ~ **правитель** догшин захирагч.

ГРОЗОВ||О́Й аянгатай бороонтой, азарган бороонтой, аюултай; **~ая туча** аянгатай бороонтой үүл.

ГРОМ аянгын дуу, тэнгэрийн дуу, аянга; **послышались раскаты ~а** тэнгэрийн дуу нижигнэж байв; **удар ~а** аянга буух; ***метать ~ы и молнии** ганирах, сүйд майд болох, догшин сахиусаа буулгах; **пока ~ не грянет** айхтар юм болохоос наана; **как ~ среди ясного неба** цэлмэг тэнгэрээс цахилгаан буух шиг, ав ажиггүй байтал аюул болох.

ГРОМА́ДА аварга, их том, мундаг их; ~ **гор** мундаг их уулс.

ГРОМА́ДИНА лут мундаг; аварга том.

ГРОМА́ДНЫЙ маш том, маш их, маш олон.

ГРОМИ́ЛА тонуулчин, бусинулагч.

ГРОМИ́ТЬ 1. сүтгэх, бусниулах; ниргэх; 2. бут цохих; үнсэн товрог болгох; ~ **врага** дайсныг бут цохих.

ГРО́МК||ИЙ 1. чанга дуугаар; ~ **разговор** чанга дуугаар ярих; 2. алдарт, цуутай, цуу; **~ое имя** цуутай нэр; **~ая слава** алдар цуу.

ГРО́МКО чанга, чимээтэй, сүртэй.

ГРОМКОГОВОРИ́ТЕЛЬ дуу чангатгагч.

ГРОМОВ||О́Й 1. аянгын, тэнгэрийн; **~ые раскаты** аянгын дуу; 2. луугийн, ууртай, нижигнэсэн; **~ым голосом** луугийн дуугаар, ууртай дуугаар.

ГРОМОГЛА́СНО өндөр дуугаар; ~ **заявить** өндөр дуугаар зарлах, луугийн дуугаар лужигнаж, барын дуугаар бажигнаж хэлэх.

ГРОМОГЛА́СНЫЙ нижигнэсэн дуутай, өндөр дуугаар, луугийн дуугаар.

ГРОМОЗДИ́ТЬ 1. овоолох; ~ **ящики** хайрцаг овоолох; 2. овооруулах; шавалдуулах; ~ **цитаты** шавалдуулан иш татах.

ГРОМОЗДИ́ТЬСЯ овоорох, овоолдох; **вдали громоздятся прибрежные скалы** эргийн хаднууд алсад овоорон харагдав.

ГРОМО́ЗДК||ИЙ нүсэр, тойвтой, авсаархан бус; **~ая мебель** гэрийн нүсэр тавилга.

ГРОМООТВО́Д аянгын сарниул, аянгын хориг; аянгын хорилт.

ГРОМОПОДО́БНЫЙ аянга мэт, аянга шиг, лууны; ~ **голос** аянга мэт дуу, лууны дуу.

ГРОМЫХА́ТЬ 1. нижигнэх, нирхийх; 2. түжигнэх, тэржигнэх.

ГРОССМЕ́ЙСТЕР 1. шатрын их мастер; 2. их багш.

ГРОТ агуй, засмал агуй.

ГРОТЕ́СК хачин маягтай урлаг, хөгийн зохиол.

ГРО́ХНУТЬ 1. нирхийх, нижигнэх; 2. тар няр хийтэл хаях.

ГРО́ХНУТЬСЯ нирхийж унах, пидхийтэл ойчих.

ГРО́ХОТ нижигнэх, тажигнах, тар няр хийх, тус тас хийх; ~ **пушек** их буу нижигнэх.

ГРОХОТА́НЬЕ нижигнэх чимээ, тачигнах чимээ.

ГРОХОТА́ТЬ нижигнэх, тачигнах.

ГРОШ 1. зэс зоос; 2. сохор зоос, улаан мөнгө; **не иметь ни ~а** сохор зоос ч үгүй; ***~а ломаного не стоит** улаан мөнгөний ч үнэгүй юм; **купить за ~и** хямдхан үнээр авах, зүгээр шахуу авах.

ГРОШО́В||ЫЙ шалихгүй, яльгүй; **~ые расходы** яльгүй зардал; **~ая цена** шалихгүй үнэ.

ГРУБЕ́||ТЬ 1. дарсайх, саарьтах; **кожа ~ет** арьс дарсайна; 2. болхи болох, эв хавгүй болох; дүй муутай болох; **голос ~ет** хоолой эв хавгүй болж байна.

ГРУБИ́ТЬ ширүүн үг хэлэх; авирлах; аашлах; муухай загнах; зүй бус үг хэлэх; **не груби старшим** ах хүнд битгий ширүүн үг хэл.

ГРУБИ́ЯН хэрцгий хүн, ааш муутай хүн.

ГРУ́БО 1. зүй бус, ширүүн; 2. болхи хийцтэй, бүдүүлэг.

ГРУ́БОСТ||Ь бүдүүлэг, хэрцгий, ширүүн; **говорить ~и** ширүүн үг хэлэх.

ГРУ́Б||ЫЙ 1. бүдүүн, бүдүүн хийцтэй; **~ое сукно** бүдүүн цэмбэ; 2. бүдүүлэг, ширүүн, догшин, муухай ааштай; **~ое обращение** ширүүн авирлах; 3. багцаалах, бараглах; **~о говоря** бараглаж хэлэхэд; **~ая сила** хар хүч; **~ая ошибка** муухай алдаа; их алдаа; ~ **голос** бүдүүн хоолой.

ГРУ́Д||А овоо, бөөн; **~ы фруктов** жимсний овоо; **превращать в ~у развалин** үнсэн товрог болгох; эвдэрхий туурь болгох.

ГРУДИ́НКА өвчүү, хэрсэн; **копчёная ~** утсан хэрсэн.

ГРУДНИ́ЦА хөхний хавдар.

ГРУДН||О́Й 1. хөхүүл; ~ **ребёнок** хөхүүл хүүхэд; 2. цээжний; **~ая жаба** цээжний бах; **~ая клетка** цээжний яс, хэнхэрцэг; **~ая железа** хөх, дэлэн.

ГРУДОБРЮ́ШН||ЫЙ цээж хэвлийн; **~ая преграда** өрц.

ГРУ́ДЬ 1. цээж, хэнхдэг; **дышать всей ~ю** бүх цээжээр амьсгалах; **широкая ~** өргөн цээж; **прикрыть ~ю** цээжээр халхлах; 2. хөх; **кормить ребёнка ~ю** хүүхдийг хөхөөр тэжээх; **встать ~ю на защиту родины** амь биеэр эх орноо хамгаалах.

ГРУЖЁНЫЙ ачсан, ачаатай.

ГРУЗ ачаа, тээш; **взваливать ~ на чужие плечи** үүргээ бусдад үүрүүлэх.

ГРУЗДЬ дөрдгөр сархиаг, мөөг.

ГРУЗИ́ЛО живүүр, чивүүр.

ГРУЗИ́Н гүрж хүн.

ГРУЗИ́НКА гүрж эмэгтэй.

ГРУЗИ́НСКИЙ гүрж, гүржийн.

ГРУЗИ́ТЬ 1. ачих, тээх; ~ **дрова** түлээ ачих; ~ **на машину** машинд ачих; 2. зовоох; ядраах.

ГРУЗИ́ТЬСЯ ачаагаа тээх, юмаа ачих.

ГРУ́ЗН||ЫЙ нүсэр лантгар, тойвтой; **~ая фигура** нүсэр бие.

ГРУЗОВИ́К ачааны машин, ачааны тэрэг.

ГРУЗОВО́Й ачааны, тээврийн; ~ **автомобиль** ачааны тэрэг.

ГРУЗООБОРО́Т ачааны эргэлт.

ГРУЗООТПРАВИ́ТЕЛЬ ачаа явуулагч, ачаа илгээгч.

ГРУЗОПОДЪЁМНИК ачаа өргөгч.

ГРУЗОПОДЪЁМНОСТЬ даац, ачаа даац.

ГРУЗОПОДЪЁМНЫЙ ачаа өргөдөг, өргөгч; ~ **кран** ачаа өргөдөг кран, өргөгч цамхаг.

ГРУЗОПОЛУЧА́ТЕЛЬ ачаа хүлээн авагч, ачааны эзэн.

ГРУЗОПОТО́К ачааны цуваа, ачааны гүйлгээ.

ГРУ́ЗЧИК ачигч, ачаа зөөгч.

ГРУНТ 1. хөрс; **каменистый ~** чулуурхаг хөрс; **песчаный ~** элсэрхэг хөрс; 2. дэвсгэр.

ГРУНТОВА́ТЬ зургийн дэвсгэр засах.

ГРУНТОВ||О́Й хөрсний, хөрсөн; **~ая вода** хөрсний ус, хөрсөн доорх ус; **~ая дорога** хөрсөн зам, засаагүй зам.

ГРУ́ППА хэсэг, бүлэг; ~ **крови** цусны бүлэг.

ГРУППИРОВА́ТЬ бүлэг болгох, бүлгээр хуваах, бүлэглэн хуваах, хэсэг хэсэг болгох, ангилах.

ГРУППИРОВА́ТЬСЯ 1. цугларах; бөөгнөрөх; 2. бүлэглэн хуваагдах, бүлэглэх, бүлэглэн хуваах.

ГРУППИРО́ВКА 1. бүлэглэл; **южная ~ войск** цэргийн өмнөд бүлэглэл; 2. бүлэглэн хуваах; ангилах; ~ **документов** баримт бичгийг ангилах; 3. багцлал.

ГРУППОВО́Й бүлгийн, бүлгээр, бөөнөөр ангийн; ~ **снимок** бөөнөөр авхуулсан зураг; бүлгээр авахуулсан зураг.

ГРУСТИ́ТЬ гуних, гиюүрэх.
ГРУ́СТНЫЙ гунигт, гиюүрсэн; ~ **взгляд** гунигт харц.
ГРУСТЬ гуниг, гансрал, гиюүрэх.
ГРУ́ША лийр, хэдмэн; ~ **китайская** алмарад.
ГРУШЕВИ́ДНЫЙ лийр мэт, хэдмэн шиг.
ГРУ́ШЕВЫЙ лийрийн.
ГРЫ́ЖА ивэрхий.
ГРЫЗНЯ́ 1. мэрэлцэх, зулгаалцах, химлэлдэх; 2. хэрэлдэх, муудалцах; хавиралдах; химлэлдэх.
ГРЫЗТЬ мэрэх, хэмлэх, цөмөх; ~ **орехи** самар цөмөх.
ГРЫ́ЗТЬСЯ мэрэлцэх, химлэлдэх, химхэлдэх; **собаки грызутся** нохой химлэлдэж байна.
ГРЫЗУ́Н мэрэгч, оготно хулгана.
ГРЯД||А́ 1. далан, үелээ, шан; **засеять три ~ы огурцов** гурван үелээ өргөст хэмх тарих; 2. үргэлж нуруу, урт сэрвэн, хэлхээ уул.
ГРЯ́ДКА далан, үелээ.
ГРЯДУ́Щ||ИЙ ирэх, ирээдүй, айсуй; ~**ие события** ирээдүйн явдлууд; **на сон** ~ унтахын өмнө.
ГРЯЗЕВ||О́Й шавар, шаврын, шаварт; ~**ая ванна** шавар ванна; шавар угаал.
ГРЯЗЕЛЕЧЕ́НИЕ шавар эмнэлэг.
ГРЯ́ЗИ эмнэлгийн шавар; шавар эмнэлэг; **поехать на** ~ шавар эмнэлэгт явах.
ГРЯЗНИ́ТЬ 1. буртаглах, бохир болгох, хир буртаг болгох, хиртээх; ~ **помещение** байр буртаглах; байшин бохир болгох; 2. гутаах; бузарлах.
ГРЯЗНИ́ТЬСЯ буртаг болгох, бохир болох, хиртэй болох, хиртэх.
ГРЯЗНУ́ХА бохир амьтан, бохир хүн.
ГРЯ́ЗН||ЫЙ 1. шавартай, хиртэй, өнгөртэй, булингартай, бохир, буртаг; ~**ая рука** хиртэй гар; ~**ая вода** булингартай ус, бохир ус; 2. бүдэг; саарал; ~ **цвет** бүдэг өнгө; 3. бузар, муухай, өөдгүй; ~**ая история** муухай явдал.
ГРЯЗЬ 1. шавар, шавхай, балчир, бохир, хир; **на дворе** ~ хашаанд шавхайтай; **порываться** ~**ю** хирэнд дарагдах; 2. бузар явдал, муухай хэрэг; **не ударить лицом в** ~ нэрээ гутаахгүй.
ГРЯ́НУ||ТЬ 1. тас хийх, пир хийх; ~**л гром** аянга тас хийв; ~**ла музыка** хөгжим пир хийв; 2. гэнэт хөдлөх; гэнэт болох; ~**ла буря** шуурга гэнэт хөдлөв.
ГУБ||А́ I уруул; **сжать** ~**ы** уруулаа жимийх; **заячья** ~ сэтэрхий уруул; **кусать** ~**ы** уруулаа хазах; хөмхийгөө зуух; *~ **не дура** шилээд долоох.
ГУБА́ II булан; **Онежская** ~ Онег нуурын булан.
ГУБА́СТЫЙ зузаан уруултай, даравгар уруултай.
ГУБЕРНА́ТОР мужийн сайд, хязгаарын амбан, амбан захирагч.
ГУБЕ́РНИЯ муж.
ГУБЕ́РНСКИЙ мужийн.
ГУБИ́ТЕЛЬ хөнөөгч, үхүүлэгч.
ГУБИ́ТЕЛЬНЫЙ хөнөөлтэй, хөнөөлт, хорт; ~ **климат** хөнөөлтэй уур амьсгал.
ГУБИ́ТЬ хөнөөх, үхүүлэх.
ГУ́БКА губк; далайн хөвөн, сархинцаг.
ГУБН||О́Й уруулын; ~**ые звуки** уруулын авиа; ~**ая помада** уруулын будаг.
ГУ́БЧАТЫЙ нүхтсэн, сархиатсан.
ГУВЕРНЁР хүмүүжүүлэгч.
ГУ-ГУ дув дуугай, таг дуугай; **сидит и весь вечер ни** ~ үдшийн турш дув дуугай суугаад л байв; **смотри, об этом никому ни** ~ хөөс, энэ тухай хэнд ч таг дуугай байна шүү.
ГУДЕ́НЬЕ хүнгэнэх, дүнгэнэх.
ГУДЕ́ТЬ дүнгэнэх, сүнгэнэх, дугарах; **гудит в ушах** чих дүнгэнэнэ.
ГУДО́К яндан, яндангийн дуу; **пароходный** ~ онгоцны яндангийн дуу.
ГУЖ хомын чих; ***взялся за ~, не говори, что не дюж** эхэлбэл эцсий нь үз, захалбал заагий нь үз.
ГУЖЕВО́Й ~ **транспорт** ердийн хөсөг.
ГУЛ анир, олны чимээ, дуу чимээ, хүнгэнэх чимээ.
ГУ́ЛКИЙ хүнгэнэсэн, дүнгэнэсэн, пижигнэсэн.
ГУЛЬБА́ наргих, найрлах.
ГУЛЯ́КА наргиач.
ГУЛЯ́НЬЕ 1. зугаацалга, зугаацах; 2. найр цэнгэл, зугаалга; **народное** ~ ардын найр цэнгэл.
ГУЛЯ́ТЬ 1. зугаалах, зугаалж явах; ~ **с детьми** хүүхэдтэйгээ үүгаалж явах; 2. наргих, зугаацах.
ГУЛЯ́Ш төмстэй махан хуурга, гулиаш.
ГУМАНИ́ЗМ хүнлэг ёс, энэрэнгүйн ёс, энэрэл, нигүүлсэл.
ГУМАНИ́СТ энэрэлт хүн, энэрэнгүй сэтгэлтэн, нигүүлсэгч.
ГУМАНИСТИ́ЧЕСК||ИЙ энэрэхүй сэтгэлийн, энэрэлт, **в ~их целях** энэрэлт зорилгоор, энэрэнгүй сэтгэлийн үүднээс.
ГУМАНИТА́РН||ЫЙ хүмүүнлэгийн ухааны, нийгмийн ухааны, соёл түүхийн; ~**ые науки** соёл түүхийн шинжлэх ухаан.
ГУМА́ННО энэрэнгүй, энэрэлтэй.
ГУМА́ННОСТЬ энэрэнгүй сэтгэл, хүнлэг ёс, энэрэнгүй чанар, нигүүлсэл.
ГУМА́ННЫЙ энэрэлт, энэрэнгүй, нигүүлсэлт, хүнлэг; **гуманное отношение** энэрэлт харьцаа.
ГУМНО́ үтрэм.
ГУ́ННЫ хүннү.
ГУРМА́Н тансаг идэштэн.
ГУРТ сүрэг, тууврын сүрэг, суурь, тууврын суурь; ~ **овец** тууврын хонин сүрэг, суурь хонь.
ГУРТОВЩИ́К суурьчин, сүрэгчин, мал туугч, тууварчин.
ГУРТО́М сүргээр, бөөнөөр; **продал все** ~ бүгдийг бөөнөөр худалдсан.
ГУРЬБ||А́, бөөн; **идти** ~**ой** *бөөнөөр явах*; ~ **ребят** *бөөн* хүүхэд.
ГУСА́К эр галуу.
ГУ́СЕНИЦА 1. төөлүүр хорхой, төөч хорхой, эрвээхэйн авгалдай; 2. тракторын гинж.
ГУ́СЕНИЧНЫЙ мөлхдөг, гинжит; ~ **трактор** гинжит трактор.
ГУСЁНОК галууны ангаахай, галууны дэгдээхэй.
ГУСИ́Н||ЫЙ галууны; ~**ая кожа** бэржгэр арьс; ~ **лук** (*бот.*) хаврын шар.
ГУ́СЛИ ятга.
ГУСЛЯ́Р ятгач.
ГУСТЕ́||ТЬ өтгөрөх, өсгөрөх; **клей** ~**ет** цавуу өтгөрнө.
ГУСТ||О́Й өтгөн, нягт, чигжүү; ~ **лес** өтгөн ой; шигүү ой; ~**ая сметана** өтгөн зөөхий; ~ **туман** битүү манан.
ГУСТОЛИ́СТВЕННЫЙ өтгөн навчтай.
ГУСТОТА́ нягт сийрэг, өтгөн шингэн.
ГУСЫ́НЯ эм галуу.
ГУСЬ галуу; **хорош** ~**!** сүрхий гайхал.
ГУСЬКО́М цувж, цувалдан; **идти** ~ цувалдан явах.
ГУСЯ́ТИНА галууны мах.
ГУТАЛИ́Н гутлын тос.
ГУ́Щ||А 1. шаар, нитгэл, тунадас; **кофейная** ~ кофейн шаар; 2. ширэнгэ; **забраться в** ~**у леса** ойн ширэнгэд орох; 3. тэг дунд, дунд; **в** ~**е толпы** олны тэг дунд.
ГУ́ЩЕ *өтгөн шиг, арай өтгөн.*

Д

ДА I за, тиймээ, тэглээ, зөв; ~ **конечно** за,тэгэлгүй яах вэ; 2. **все пришли?** — ~ цөм ирсэн үү? — ирсэн; 3. өө тийм үү? **он уехал, ~ ? А я и не знал** тэр явчихсан — өө, тийм үү, би мэдээгүй шүү; 4. өө; ~, **ещё одна новость!** өө, бас нэг сонин юм!

ДА II -тугай, -түгэй, болтугай.

ДА III дааНч, л; ~ **не может быть?** дааНч үгүй байгаадаа? **это что нибудь ~ значит** энэ ч нэг ойшоогдмоор л юм даа; ~ **скажите же!** хэл л дээ!

ДА IV 1. хоёр, гурав; **он ~ я** тэр бид хоёр; **однажды лебедь, рак ~ щука везти с покляжей воз взялись** нэг цагт хун шувуу, хавч хорхой, цурхай загас гурав ачаатай тэрэг чирэх болжээ; 2. тэгээд бүр; **шёл я ночью один, ~ ещё лесом** би ганцаараа шөнө, тэгээд бүр ой дотуур явж байлаа; 3. гэтэл, гэвч; **она охотно выучила бы японский, ~ у неё нет времени** тэр япон хэл дуртай сурах байсан, гэвч тэр завгүй байна; **думал, думал, ~ и надумал** бодож бодож, бодчихсон нь; **смеётся, ~ и только** инээхээс л өөр юмгүй.

ДА́БЫ тул, тулд, төлөө.

ДАВА́||ТЬ 1. өгөх; 2. алий, тэгье; **давайте** алий, тэгье; **~йте, я вам помогу** алий, би та нарт тусалъя.

ДАВА́ТЬСЯ ойлгогдох, баригдах, чадах болох.

ДА́ВЕЧА саяхан, тугаар.

ДА́ВЕШНИЙ саяын.

ДАВИ́ЛЬНЯ шахуур.

ДАВИ́||ТЬ 1. дарах; **снег ~т на крышу** цас дээврийг дарна; 2. шахах; ~ **виноград** үзэм шахах; 3. барих; 4. хавчих; **сапог ~т ногу** гутал хөл хавчиж байна; 5. дарлах.

ДАВИ́ТЬСЯ 1. хахах, бүгших, бүгтрэх; ~ **костью** ясанд хахах; ~ **от смеха** бүгтэртлээ инээх; 2. учиргүй залгилах, яаран идэх.

ДА́ВКА шахалдаан, чихэлдээн; **у входа образовалась** ~ үүдэнд шахалдаан болж байна.

ДАВЛЕ́НИ||Е 1. даралт, түрэлт; **атмосферное** ~ агаарын даралт; ~ **льдов** мөсний түрэлт; **котёл высокого ~я** өндөр даралт даах тогоо; **кровяное** ~ цусны даралт; 2. хавчих, шахалт; **оказывать ~ на кого-либо** аливаа хүнийг хавчиж нөлөөлөх, шахалт үзүүлэх; **под ~ем обстоятельств** нөхцлийн эрхэнд шахагдах.

ДАВНЕ́НЬКО нилээд эртний.

ДА́ВН||ИЙ эртний, аль хэдийний; **с ~их пор** аль хэдийнээс.

ДАВНИ́ШНИЙ хуучин, хэдийний эртний; ~ **приятель** хуучин найз.

ДАВНО́ 1. аль хэдийн, эрт, өнө; **это было** ~ энэ бол аль хэдийний явдал билээ; **он ~ приехал** тэр аль хэдийн ирсэн юм; **дело ~ прошедшее** аль хэдийн өнгөрсөн хэрэг; 2. хэдийн, удах; **я ~ не видел Заю** би Заяатай уулзаагүй удаж байна; ~ **пора** явах цаг хэдийн болжээ.

ДА́ВНОС||ТЬ 1. он удах, эрт өнгөрөх; ~ **событий** явдал өнгөрөөд он удах; **дело большой ~ти** их удсан хэрэг, эрт өнгөрсөн явдал; 2. удах, хугацаа улирах, он удах; **срок ~ти** хөөн хэлэлцэх хугацаа; **утерять право за ~тью** он удсан учир эрхээ алдах.

ДАВНЫ́М-ДАВНО́ эрт урьд, аль хэдийн, өнө, диван галвын үед.

ДАГЕСТА́НСКИЙ дагестаны, дагестан аймгийн.

ДА́ЖЕ хүртэл; **я ~ представить себе этого не мог** би ч ингэнэ гэж санаагүй дээ; ~ **и подумать не могу об этом** энэ чинь санаанд ч ормооргүй юм; ~ **и теперь** одоо ч хүртэл; ~ **если** тэглээ ч гэсэн; ~ **я не знаю** би ч мэдэхгүй байна.

ДАКТИЛОЛО́ГИЯ хэлгий хүний дохио (*дүлий хэлгий хүмүүсийн дохиогоор ярих арга*).

ДИКТИЛОСКОПИ́Я хуруу шинжүүр, хурууны хээгээр таних.

ДА́КТИЛЬ (*эхэндээ өргөлттэй гурван үетэй шулгийн өлмий*).

ДА́ЛЕЕ 1. хол, илүү; **до города не ~ версты** хот хүртэл нэг модноос холгүй; 2. тэгээд, цааш нь; ~ **мы приступим к изучению вопроса** тэгээд бид асуултыг судлах ажилд орно; **и так ~** гэх мэт.

ДА́ЛЁК||ИЙ 1. алсын, холын; **~ие страны** холын орнууд; 2. урт хол; ~ **путь** урт зам; 3. алсын, холын; **~ое будущее** алсын ирээдүй; 4. хавьдахгүй өөр, хол ондоо; **они ~не друг другу люди** тэд нар хоорондоо хавьдахгүи өөр хүмүүс; 5. сэргэлэн, ухаалаг; **не очень ~ человек** их сэргэлэн хүн биш; **я далёк от предположения** би тэгж ердөө бодоогүй.

ДАЛЕКО́ хол, хол зайтай, гүн; **зайти ~ в лес** ойд гүн орох; **я живу ~ от вас** би танайхаас хол зайтай суудаг; **отсюда до дома ~** эндээс байшин хүртэл хол; ~ **за полночь** шөнө дунд их өнгөрсөн; **ему ~ за сорок** дөч нилээд гарсан хүн; **он ~ не глуп** тэр тэнэг ч хүн бишээ; **мне ~ до него** миний түүнд хүрэх ч хол байна; **он ~ пойдёт** тэр их ахих хүн.

ДАЛЬ 1. алс газар, дайд; **голубая** ~ цэнхэрлэн харагдах алс, цэнхэр дайд; 2. хол газар; **идти в такую ~!** тийм хол газар явах гэж!

ДАЛЬНЕВОСТО́ЧН||ЫЙ алс дорнодын; **~ая республика** алс дорнодын БНУ.

ДАЛЬНЕ́ЙШ||ИЙ цаашдын, хойшдын, хожмын, яваандаа; **~ие события** цаашдын явдлууд; **отказаться от ~их переговоров** цаашдаа хэлэлцээ хийхээс татгалзах; **в ~ем** сүүлдээ, хожимдоо, яваандаа.

ДА́ЛЬН||ИЙ 1. холын, алсын, хол, алс; **~ее плавание** алсын далайн аян; **~ее расстояние** хол газар; **поезд ~его следования** алс явах галт тэрэг; 2. холын; ~ **родственник** холын садан.

ДАЛЬНОБО́ЙН||ЫЙ, хол тусдаг, хол тусгалын; **~ое орудие** хол тусгалын их буу.

ДАЛЬНОВИ́ДНОСТЬ холын бодлого, алсын хараа.

ДАЛЬНОВИ́ДНЫЙ холын бодлоготой, алсын хараатай; ~ **человек** холын бодлоготой хүн.

ДАЛЬНОЗО́РКИЙ холын хараатай, хараа нарийссан, ойрын харалган.

ДАЛЬНОЗО́РКОС||ТЬ холын хараа, харалган; **страдать ~тью;** холын хараа сайжирч ойрын хараа муудах, ойрын харалган болох.

ДАЛЬНОМЕ́Р холын хэмжүүр (*газрын хол ойрыг хэмжих багаж*).

ДА́ЛЬНОСТЬ хол; **~расстояния** газрын хол нь; ~ **полёта снаряда** их бууны сумны тусгалын хол нь.

ДАЛЬТОНИ́ЗМ өнгөний харалган (*зарим өнгийг ялган харж чадахгүй болох*)

ДА́ЛЬШЕ 1. хол, цаана; **я живу ~ вас от центра** би төвөөс танаас хол суудаг; 2. цааш нь; ~ **что было?** цааш нь юу байв?

ДА́МА 1. авгай, хатагтай, эхнэр; 2. үчраа; 3. хатан; **пиковая ~** гилбэрийн хатан.

ДА́МБА далан (*усны хаалт далан*).

ДА́МК||А даам; **проходит в ~и** даам гаргах.

ДА́МСКИЙ эмэгтэй хүний, эхнэр хүний, эмэгтэй; ~ **портной** эмэгтэй хувцас оёх хүн.

ДА́ННИК албат.

ДА́ННЫЕ 1. мэдээ, баримт; **цифровые ~** тоо мэдээ, тоо баримт; **по неполным ~ым** бүрэн биш мэдээгээр; 2. төрөлхийн, заяаны, учрал бүрдсэн; **хорошие голосовые ~** заяаны овоо сайхан хоолой.

ДА́ННЫЙ өнөө, одоо, энэ, тус, өгсөн, өгөгдсөн, тухайн; **в ~ момент** өнөө цагт, одоо хир; **в ~ом случае** энэ тухайд; **~ая величина** өгөгдсөн хэмжигдэхүүн; **при ~ых условиях** тухайн нөхцөл ийм байхад.

ДАНТИ́СТ шүдний эмч.

ДАНЬ 1. алба, гувчуур; **взимать ~** алба татварлах; 2. өргөмжлөх, хүндлэх; **~ уважения** эрхэмлэж хүндлэх; **отдать ~ чему-либо, кому-либо** ямарваа юм буюу хүнийг хүндэтгэж үзэх.

ДАР 1. бэлэг, бэлэглэх; **принести что-либо в ~** ямар нэг юм бэлэг өгөх; 2. авьяас, чадвар; **~ красноречия** уран ярих авьяас; **обладать ~ом речи** үг хэлэхдээ чадвартай.

ДАРВИНИ́ЗМ дарвины онол (*байгалийн шалгарлаар амьтан ба ургамлын зүйл үүсэх хөгжихийн тухай сургаал*).

ДАРВИНИ́СТ Дарвины үзлийг баримтлагч, Дарвины сурталтан, дарвинист.

ДАРЕ́НИЕ бэлэглэх.

ДАРЁН||ЫЙ бэлэглэсэн, бэлгийн; **~ая вещь** бэлэглэсэн юм.

ДАРИ́ТЬ 1. бэлэглэх, бэлэг өгөх; 2. өршөөх, багтаах; **~ вниманием** анхааруулах өршөөх.

ДАРМОЕ́Д хоолны тулам, зүгээр сууж химлэгч.

ДАРОВА́НИЕ билэг, авьяас; **природное ~** төрөлхийн авьяас.

ДАРОВА́ТЬ өршөөх, соёрхох, хайрлах; **~ свободу** *чөлөөлж* соёрхох: **~ жизнь** амь өршөөх.

ДАРОВИ́ТОСТЬ авьяаслаг, билэг.

ДАРОВИ́ТЫЙ авьяастай, билэгтэй; **~ юноша** авьяастай залуу.

ДАРОВО́Й үнэгүй, өртөггүй.

ДАРОВЩИ́Н||А үнэгүй, зүгээр; **на ~у** үнэгүй, зүгээр авах, бэлэн юман дээр.

ДА́РОМ 1. үнэгүй, төлөөсгүй, зүгээр; **получить ~** үнэгүй авах; **и ~ не нужно** зүгээр ч өгсөн хэрэггүй; 2. зүгээр шахуу их хямдхан; 3. дэмий, зүгээр; **весь день пропал ~** бүхэл өдөр дэмий өнгөрлөө; **~ что** боловч, болсон ч; **это ~ не пройдёт** энэ зүгээр өнгөрөхгүй.

ДА́РСТВЕННЫЙ бэлэглэсэн, соёрхлын; **~ая запись** бэлэглэсэн баримт бичиг, соёрхлын бичиг.

ДА́Т||А он, сар, өдөр, огноо; **историческая ~** түүхт өдөр; **поставить ~у** он сарыг тавих, огноо тавих.

ДА́ТЕЛЬНЫЙ ~ падеж өгөхийн тийн ялгал.

ДАТИ́РОВАННЫЙ он сартай, өдөрлөсөн, бичигдсэн; **~ документ** өдөрлөсөн бичиг баримт.

ДАТИ́РОВАТЬ өдөрлөх, он цагийг тогтоох; **~ сегодняшним числом** өнөөдрөөр өдөрлөх; **~ события** явдлын он цагийг олох.

ДА́ТСКИЙ Данийн, дани; **~ язык** дани хэл.

ДАТЧА́НЕ дани хүмүүс.

ДАТЧА́НИН *дани хүн.*

ДАТЧА́НКА дани эмэгтэй.

ДАТЬ 1. өгөх олгох; **~ взаймы** зээл олгох; **~ телеграмму** цахилгаан мэдээ өгөх; **~ лекарство** эм өгөх; 2. аль; **дайте я вам помогу** аль би чамд тусалья; **~ дорогу** зам зайлах, зай тавих; **~ согласие** зөвшөөрөл өгөх, зөвшөөрөх; **~ показание** өчиг өгөх; **~ повод к чему-либо** ямар нэг юманд шалтаг олгох; **~ отчёт** ухамсарлах, ойлгох; **~ ход делу** хэрэгт явц олгох, хэргийг урагш ахиулах; **~ волю** зоргонд нь тавих, дураар нь тавих; **~ знать** мэдээ өгөх, мэдэгдэх; **~ разрешение** зөвшөөрөл өгөх; **~ слово** үг хэлэхийг зөвшөөрөх, үгээ өгөх, амлах; **~ клятву** тангараг өгөх, тангараглах; **~ течь** гоожих, гоождог болгох; **~ трещину** ан гаргах, хагарах; **~ залп** буудах; **~ отпор врагу** дайсанд хариу цохилт өгөх, дайсныг няцаах; **~ начало** эхлэх, үүсгэх; **~ понять** *ойлгуулах*; ***не ~ в обиду** гомдоохгүй, доромжлуулахгүй; **ни ~, ни взять** ав адилхан, ив ижилхэн; **~ задний ход** ар хударгаар сугарч хоцрох.

ДА́ТЬСЯ өгөх, орох, ойлгогдох, баригдах, автагдах; **не ~ в обман** мэхлэгдэж өгөхгүй; **далась тебе эта студентка** энэ оюутан эмэгтэй хэрэг алга.

ДА́ЧА I 1. өгөх, мэдүүлэх; **~ показаний** өчиг мэдүүлэх, өчиг өгөх; 2. хувь өгц.

ДА́ЧА II зуны байр, зуслан, лагерь.

ДА́ЧНИК зуслангийн хүн; **~и** зуслангийнхан.

ДА́ЧНЫЙ зуслангийн; **~ поезд** зуслангийн галт тэрэг.

ДВА хоёр; ***в двух словах** товчхон хэлэхэд, хэдхэн үгээр; **в двух шагах** хоёрхон алхам газар, дэргэд нь, ойрхон; **в ~ счёта** төдхөн, дорхон нь, хоромхон зуур; **ни ~, ни полтора** хоёрын хооронд, гурвын дунд, аль ч биш, алцан туухай.

ДВАДЦАТИЛЕ́ТИЕ 1. хорин жил, хорин он; 2. хорин жилийн ой.

ДВАДЦАТИЛЕ́ТНИЙ 1. хорин настай, хорьтой; **~ юбилей** хорин жилийн ой.

ДВАДЦА́Т||ЫЙ 1. хорьдугаар; 2. хорины; **~ая доля** хорины нэг хувь; 3. хорин; **~ое февраля** хоёрдугаар сарын хорин; 4. хориод; **~ые годы** хориод оны үе.

ДВА́ДЦАТЬ, хорь, хорин; **~ один** хорин нэг.

ДВА́ЖДЫ 1. хоёр удаа, хоёр дахин; **~ два — четыре** хоёрон хоёр — дөрөв, хоёрыг хоёроор үржүүлэхэд дөрөв; **~ сказал** хоёр удаа хэлсэн; 2. хошой; **~ герой** хошой баатар.

ДВЕ хоёр.

ДВЕНАДЦАТИПЕ́РСТН||ЫЙ ~ая кишка арван хоёр нугалаа гэдэс.

ДВЕНА́ДЦАТЫЙ 1. арван хоёрдугаар; **~ год** арван хоёрдугаар он; 2. арван хоёр.

ДВЕНА́ДЦАТЬ арван хоёр.

ДВЕРН||О́Й үүдний, хаалганы; **~ая ручка** хаалганы бариул.

ДВЕ́РЦ||А үүд, хаалга, хаавар, ам; **~ печки** зуухны ам; **~ы автомобиля** машины хаалга.

ДВЕР||Ь үүд, хаалга, хатавч; **входная ~** орох үүд; **стоять в ~ях** үүдэнд зогсох; **показать на ~** хөөх, гар гэх; **при закрытых ~ях** хаалттай, нууц, ондоо хүнгүйгээр; **ломиться в открытую ~** онгорхой үүдийг онгойлгох «*эргэлзээгүй юмыг дэмий нотлох*».

ДВЕ́СТИ хоёр зуу.

ДВИ́ГАТЕЛЬ 1. хөдөлгүүр, мотор; **~ внутреннего сгорания** дотоод шаталтын хөдөлгүүр; **двухтактный ~** хоёр цохиот хөдөлгүүр; 2. хөдөлгүүр, хөтлүүр, түлхэц; **~ прогресса** давшилтын хөтлүүр.

ДВИ́ГАТЕЛЬНЫЙ хөдөлгөх; **~ нерв** хөдөлгөх мэдрэл, хөдөлгөх нерв.

ДВИ́ГАТЬ 1. хөдөлгөх, түлхэх; **~ пальцами** хуруугаа хөдөлгөх; 2. хөдөлгөх, явуулах, мордуулах; 3. ахиулах, давшуулах, хөгжүүлэх; **~ науку** шинжлэх ухааныг ахиулах; 4. хөтлөгдөх, өдөгдөх, татагдах; **им движет чувство жалости** өрөвдөх сэтгэлдээ татагдана

ДВИ́ГАТЬСЯ 1. хөдлөх, явах, давших; **~ вперёд** урагш давших; 2. хөдлөх; **не ~!** бүү хөдөл!

ДВИЖЕ́НИ||Е 1. *хөдлөх, хөдөлгөөн, хөдлөл*; **~ руки** гарын хөдлөл; **лежать без ~я** хөдлөхгүй хэвтэх; **привести в ~** хөдөлгөх, явуулах; **вольное ~** чөлөөтэй хөдлөл; 2. хөдөлгөөн; **революционное ~** хувьсгалт хөдөлгөөн; **национально-освободительное ~** үндэсний эрх чөлөөний хөдөлгөөн;

3. хөдөлгөөн, явдал, хөдлөл; **правила уличного ~я** гудамжны хөдөлгөөний дүрэм; **служба ~я** хөдөлгөөний алба, хөдөлгөх хэлтэс; **~ вперёд** урагш ахих.

ДВИ́ЖИМОСТЬ хөдлөх хөрөнгө, эд хогшил, зөөр.

ДВИ́ЖИМ||ЫЙ 1. хөтлөгдөх, зоригжох; **~ чувством сострадания** эмгэнэх сэтгэлээр хөтлөгдөн; 2. хөдлөх; **~ое имущество** хөдлөх хөрөнгө.

ДВИ́ЖУЩ||ИЙ, хөдөлгөх, дэвшүүлэх; **~ие силы революции** хувьсгалын хөдөлгөх хүч; **~ие силы исторического развития** түүхэн хөгжлийн хөдөлгөх хүч.

ДВИ́НУТЬ 1. хөдөлгөчих, хөдөлгөх, түлхчих; **~ рукой** гараар түлхчих; 2. явуулах, ахиулах, давшуулах.

ДВИ́НУТЬСЯ 1. хөдлөх, мордох, явах; **~ в путь** замд хөдлөх, аянд явах; **~ в поход** байлдаанд мордох, аянд мордох; 2. хөдлөх, шилжих; **он не двинулся с места** тэр сууринаасаа хөдөлсөнгүй.

ДВО́||Е хоёр, хоёул; **~ суток** хоёр хоног; **нас было ~** бид хоёул байлаа; **на своих ~их** хоёр хөлөөрөө, явган.

ДВОЕВЛА́СТИЕ хоёр засаг, хоёр мэдэл.

ДВОЕДУ́ШИЕ хоёр нүүр, хоёр аяш, хуурамч.

ДВОЕДУ́ШНЫЙ хоёр нүүртэй, хоёр аяштай, хуурамч.

ДВОЕЖЁНСТВО хоёр эхнэртэй байх, давхар гэрлэх, татвар эм авах.

ДВОЕТО́ЧИЕ давхар цэг, хоёр цэг.

ДВОЙ́ТЬСЯ хоёртож харагдах, хоёр болж харагдах, эрээлжлэх; **у него ~ в глазах** нүд нь эрээлжилж байна, нүдэнд нь хоёрдож харагдана.

ДВО́ЙК||А 1. хоёр, хоёрын тоо; 2. хоёр, хангалтгүй дүн, муу дүн; **он получил ~у** тэр муу дүн авчээ; 3. туг, хоёр нүд; **~ червей** бундангийн туг; 4. хоёр хүний завь, хос юм.

ДВОЙНИ́К ав адил хүн, ижлийн өрөөсөн, ижил хүн.

ДВОЙН||О́Й 1. хоёр, давхар, хоёр дахин их; **~ расход** давхар зардал, хоёр дахин их зардал; 2. давхар, хос; **~ые рамы** давхар жааз; **~ое дно** давхар ёроол; **~ая тяга** хос зүтгүүр; **~ая бухгалтерия** давхар данс, хуурамч явдал; **вести ~ую игру** хоёр нүүр гаргаж аашлах, хоёр тийшээ ажиллах.

ДВО́ЙНЯ ихэр хүүхэд, ихэр.

ДВО́ЙСТВЕННОСТЬ хоёрдмол явдал, гуйвалт, ацан.

ДВО́ЙСТВЕНН||ЫЙ хоёр, хоёрдмол, гуйвамтгай; хоёр нүүртэй, ацантай; **~ое решение** хоёрдмол шийдвэр; **~ое число** хошоод тоо.

ДВОР 1. хашаа, хот; **скотный ~** малын хашаа; 2. айл, өрх, аж ахуй; 3. орд, өргөө, шадар; **быть при ~е** шадар бараа болох, ордонд шадар байх; 4. гадаа; **весна на ~е** хавар гадаа ирлээ, хавар боллоо; **на ~е мороз** гадаа хүйтэн байна; 5. дэн, буудал; **постоялый ~** дэн буудал; **гостиный ~** худалдаачны буудал, худалдааны эгнээ; ***прийтись не ко ~у** таарамжгүй байх; **ни кола, ни ~а** орох гэргүй, ойчих аягагүй.

ДВОРЕ́Ц ордон, орд, харш; **~ культуры** соёлын орд.

ДВОРЕ́ЦКИЙ хафан, бойдаа, гэрийн дарга.

ДВО́РНИК хашаа цэвэрлэгч, хашаач.

ДВО́РНЯ гэрийн зарц нар, гэрийн хамжлага.

ДВОРНЯ́ГА хоточ нохой.

ДВОРО́В||ЫЙ 1. хашаан дахь, гэрийн хавийн; **~ые постройки** хашаан дахь барилгууд; 2. гэрийн зарц нарын; хамжлагын; **музыканты из ~ых** хамжлагын хөгжимчид.

ДВОРЦО́ВЫЙ 1. ордны; **~ парк** ордны цэцэрлэг; **~ переворот** ордны хувьсгал, ордны урвалт, хаан ширээ солигдох.

ДВОРЯ́НИН тайж, язгууртан.

ДВОРЯ́НКА хатагтай, авгай, авхай, бэйж.

ДВОРЯ́НСК||ИЙ тайж нарын, язгууртны; **~ое сословие** тайж нарын давхраа, язгууртны давхрага.

ДВОРЯ́НСТВО тайж нар, язгууртан, ноёд.

ДВОЮ́РОДН||ЫЙ үеэл, бөл; **~ая сестра по отцу** үеэл эгч, үеэл дүү; **~ая сестра по матери** бөл эгч бөл дүү.

ДВОЯ́К||ИЙ хоёр, хоёр янз, давхар, хоёр талдаа; **~ое значение** хоёр утгатай; **~ая польза** хоёр давхар ашигтай.

ДВОЯ́КО хоёр янзаар, хоёр зүйлээр.

ДВОЯКОВО́ГНУТЫЙ хоёр талаасаа хоттор, хоёр талдаа гүдгэр.

ДВОЯКОДЫ́ШАЩИЕ хоёр амьсгалтан, хоёр янзын амьсгалтан *«заламгай уушиг хоёроор амьсгалах загасны төрлийн амьтан»*.

ДВУБО́РТНЫЙ хоёр энгэртэй; **~ пиджак** хоёр энгэртэй цамц.

ДВУГЛА́ВЫЙ хоёр толгойтой.

ДВУГЛА́СНЫЙ хос эгшиг, давхар эгшиг.

ДВУГО́РБЫЙ хоёр бөхтэй; **~ верблюд** хоёр бөхтэй тэмээ.

ДВУГРИ́ВЕННЫЙ хорин мөнгө, хорин мөнгөний зоос.

ДВУДО́ЛЬН||ЫЙ хоёр хуваарьт, хоёр талт; **~ое растение** хоёр талт ургамал.

ДВУДО́МНЫЙ хоёр гэрт */эр эмийн цэцгий нь тус тус ургацанд байдаг ургамал/.*

ДВУЖИ́ЛЬНЫЙ бөх шөрмөстэй, долоон голтой, амь бөхтэй

ДВУЗНА́ЧН||ЫЙ хоёр оронтой; **~ое число** хоёр оронтой тоо.

ДВУКО́ЛКА хоёр дугуйтай тэрэг, хасаг тэрэг.

ДВУКРА́ТН||ЫЕ хоёр дахин, хоёр давхар; **в ~ом размере** хоёр давхар хэмжээгээр, хоёр нугалж.

ДВУКРЫ́ЛЫЕ хоёрхон дальтай, хоёрхон жйгүүртэй амьтан *«ганцхан хос далавчтай ялаа батгана зэрэг жижиг амьтад»*.

ДВУЛИ́ЧИЕ хоёр нүүр гаргах, хуурмаг зан, хуурмаг царай.

ДВУЛИ́ЧНЫЕ хоёр нүүртэй, хуурамч зантай.

ДВУНО́ГИЙ хоёр хөлтэй.

ДВУО́КИСЬ давхар эсэл.

ДВУПА́ЛУБН||ЫЙ хоёр давхарлагт; **~ое судно** хоёр давхарлагт онгоц.

ДВУПО́ЛЫЙ 1. эрс, саармаг; 2. эрс *«нэг хонгорцогт дэлбэ дохиур хоёр нь хамт төрдөг ургамал»*.

ДВУРУ́ШНИК хоёр нүүртэн, хоёр санаатан.

ДВУРУ́ШНИЧАТЬ хоёр нүүр гаргах, хоёр санаа хадгалах.

ДВУСКА́ТН||ЫЙ хоёр ташуутай; **~ая крыша** хоёр ташуутай дээвэр.

ДВУСЛО́ЖН||ЫЙ хоёр үетэй; **~ое слово** хоёр үетэй үг.

ДВУСМЕ́ННЫЙ хоёр халаатай, хоёр ээлжтэй.

ДВУСМЫ́СЛЕННО хоёр утгатай, давхар утгатай, ёжтой ац утгатай; **~ усмехнуться** ёжтой инээмсэглэх.

ДВУСМЫ́СЛЕННОСТЬ хоёр утга, давхар утга, ёж, ац утга.

ДВУСМЫ́СЛЕННЫЙ хоёр утгатай, ацмалжин, ац утгатай, ацан, зайламтгай; **~ разговор** ац утгатай яриа; **~ ответ** ацан хариу.

ДВУСМЫ́СЛИЦА хоёр утгатай үг, ац утгатай үг.

ДВУСПА́ЛЬН||ЫЙ хоёр хүний, хоёр хүний унтах; **~ая кровать** хоёр хүний ор.

ДВУСТВО́ЛКА хоёр амтай буу.

ДВУСТВО́ЛЬН||ЫЙ хоёр амтай; **~ое ружьё** хоёр амтай буу.

ДВУСТВО́РЧАТ||ЫЙ хоёр далавчтай, хоёр самбартай; **~ая дверь** хоёр далавчтай хаалга.

ДВУСТОРО́ННЕ||ИЙ 1. хоёр талтай, хоёр өнгөтэй; 2. хоёр талын, хоёр этгээдийн, хоёр талаас баталсан; **~ее соглашение** хоёр этгээдийн хэлэлцээр; 3. хоёр чиглэлийн, хоёр талаас; **~ее движение** хоёр чиглэлийн хөдөлгөөн; **~ее торможение** хавчиж тоормослох.

ДВУХГОДИ́ЧН||ЫЙ хоёр жилийн; **~ые курсы** хоёр жилийн дамжаа.

ДВУХГОДОВА́ЛЫЙ 1. хоёр настай, хоёртой; ~ **ребёнок** хоёр настай хүүхэд, хоёртой хүүхэд; 2. шүдлэн; ~ **конь** шүдлэн үрээ.
ДВУХДНЕ́ВНЫЙ хоёр хоногийн, хоёр өдрийн; ~ **срок** хоёр хоногийн хугацаа; ~ **запас** хоёр өдрийн нөөц.
ДВУХКОЛЕ́ЙН||ЫЙ хоёр ховхилтой, хоёр царгитай, хоёр харгуйтай; **~ая железная** дорога хоёр ховхилтой төмөр зам.
ДВУХЛЕ́ТН||ИЙ 1. хоёр жилийн; ~ **труд** хоёр жилийн хөдөлмөр; 2. хоёр настай, хоёртой, хоёр наст; ~ **сын** хоёр настай хүү; **~ее растение** хоёр наст ургамал; 3. шүдлэн; ~ **конь** шүдлэн үрээ.
ДВУХМЕ́СТН||ЫЙ хоёр суудалтай; **~ое купе** хоёр суудалтай купе.
ДВУХМЕ́СЯЧНЫЙ хоёр сарын.
ДВУХНЕДЕ́ЛЬНЫЙ 1. хоёр долоо хоногийн; ~ **отпуск** хоёр долоо хоногийн амралтын чөлөө; 2. хоёр долоо хоногийн, хоёр долоо хоног тутмын; ~ **журнал** хоёр долоо хоног тутмын сэтгүүл.
ДВУХСОТЛЕ́ТИЕ 1. хоёр зуун жил; 2. хоёр зуун жилийн ой; ~ **основания города** хотыг байгуулсны хоёр зуун жилийн ой.
ДВУХСОТЛЕ́ТНИЙ хоёр зуун жилийн; ~ **юбилей** хоёр зуун жилийн ой.
ДВУХСО́ТЫЙ, хоёр зуудугаар, хоёр зуу дахь.
ДВУХТА́КТНЫЙ хоёр айзамтай.
ДВУХЦВЕ́ТНЫЙ хоёр өнгөтэй, хоёр өнгийн; ~ **флаг** хоёр өнгөтэй далбаа.
ДВУХЭТА́ЖНЫЙ хоёр давхар; ~ **дом** хоёр давхар байшин.
ДВУЧЛЕ́Н хоёр гишүүнт.
ДВУЯЗЫ́ЧН||ЫЙ 1. хоёр хэлтэй; **~ое население** хоёр хэлтэй ард иргэн; 2. хоёр хэлний; ~ **словарь** хоёр хэлний толь.
ДЕ гэнэ, гэж хэлнэ, гэж байна; **он~ не может прийти** тэр ирж чадахгүй гэж байна.
ДЕБАТИ́РОВАТЬ шүүмжлэн хэлэлцэх; ~ **вопрос** асуудлыг шүүмжлэн хэлэлцэх.
ДЕБАТИ́РОВАТЬСЯ шүүмжлэн хэлэлцэгдэх.
ДЕБА́ТЫ шүүмжлэл, санал шүүмжлэл, маргалдаан.
ДЕ́БЕТ дебет, орлого.
ДЕБИ́Т ундрага.
ДЕБИТО́Р өртөн, өртэй хүн.
ДЕБО́Ш хэрүүл шуугиан, хэрүүл зодоон, агсамнах; **устроить ~** хэрүүл зодоон гаргах.
ДЕБОШИ́Р зодооч, шуугиан таригч.
ДЕБОШИ́РИТЬ шуугилдах агсамнах, зодолдох.
ДЕ́БРИ шугуй, ширэнгэ; **непроходимые** ~ нэвтэрч гаршгүй шугуй.
ДЕБЮ́Т эхэлж гарах, анх тоглох, гараа; ~ **в оперном театре** дуурийн театрт анх тоглох.
ДЕБЮТА́НТ эхлэн гарагч, анх гарагч.
ДЕБЮТИ́РОВАТЬ гарах анх удаа гарах.
ДЕ́ВА охин, хүүхэн; **старая** ~ гэртээ хөгширсөн хүүхэн.
ДЕВАЛЬВА́ЦИЯ ханш буурах.
ДЕВА́ТЬ хийх, яах, тавих, байлгах; **куда ~ книгу** номыг хаана хийх вэ? **не помню, куда девал перчатки?** бээлийгээ хаана хийснээ «яаснаа» мэдэхгүй байна.
ДЕВА́ТЬСЯ яах, хийх, алга болох; **куда книги со стола деваются?** ширээн дээрх ном хаашаа алга болов? ***не знать, куда** ~ орох нүхээ олохгүй, орох газраа олохгүй.
ДЕ́ВЕРЬ хадам ах, хадам дүү.
ДЕВИ́З уриа, товч уриа.
ДЕВИ́ЦА хүүхэн, охин; **~~красавица** сайхан хүүхэн.
ДЕВИ́ЧЕСКИЙ хүүхний, охины, басганы.
ДЕ́ВКА хүүхэн, хүүхэнцэр.
ДЕ́ВОЧКА жаахан охин, жаахан бүсгүй.
ДЕ́ВСТВЕННИЦА онгон охин.
ДЕ́ВСТВЕННОСТЬ онгон бүтэн, хурьцал эдлээгүй.
ДЕ́ВСТВЕННЫЙ 1. онгон, бүтэн; 2. аглаг, ариун; ~ **лес** аглаг ой
ДЕ́ВУШКА хүүхэн, охин, бүсгүй.
ДЕВЧА́ТА хүүхнүүд, охид, басгад.
ДЕВЧО́НКА хүүхэнцэр, жаахан охин.
ДЕВЯНО́СТО ер; ~ **один** ерэн нэг.
ДЕВЯНОСТОЛЕ́ТНИЙ ерэн настай, ертэй.
ДЕВЯНО́СТЫЙ ердүгээр.
ДЕВЯТИСО́ТЫЙ есөн зуудугаар.
ДЕВЯ́ТКА ес, *ест.*
ДЕВЯТНА́ДЦАТЫЙ арван есдүгээр.
ДЕВЯТНА́ДЦАТЬ арван ес.
ДЕВЯ́ТЫЙ есдүгээр.
ДЕВЯ́ТЬ ес, есөн.
ДЕВЯТЬСО́Т *есөн* зуу, есөн зуун.
ДЕВЯТЬЮ есөн; ~ **девять — восемьдесят один** есөн ес — наян нэг.
ДЕГАЗА́ЦИЯ газгүй болгох, хорт хийг арилгах; ~ **местности** нутгийн хорт хийг арилгах.
ДЕГЕНЕРА́Т доожоогүй амьтан, доожоогүй хүн, зэрэмдэг хүн.
ДЕГЕНЕРА́ЦИЯ 1. доожоогүй болох, зэрэмдэг болох, угсаа доройтох; 2. ондоо болох, сөнөх.
ДЕ́ГОТЬ давирхай; ***ложка дёгтя в бочке мёда** халбага давирхай торх балыг гутаах.
ДЕГРАДА́ЦИЯ алдрах, доройтох, буурч мөхөх.
ДЕГТЯ́РН||ЫЙ давирхайн, давирхайтай; ~ **завод** давирхайн завод; **~ое мыло** давирхайтай саван.
ДЕГУСТА́ТОР амтлагч, амт соригч, амт шалгагч.
ДЕГУСТА́ЦИЯ амтлах, *амт сорих, амт шалгах.*
ДЕД өвөг эцэг, өвөг, өвгөн аав, нагац өвөг; ~ **по отцу** өвөг эцэг; ~ **по матери** нагац өвөг; ~ **Мороз** өвлийн өвгөн, хүйтний өвгөн.
ДЕ́ДОВСКИЙ өвөг эцгийн, өвгөн аавын, өвгөдийн, өвгөдийн үеийн.
ДЕДОВЩИ́НА дэг
ДЕДУКТИ́ВНЫЙ дедукцийн, ерөнхийгөөс тасархайг нотлох.
ДЕДУ́КЦИЯ дедукци, нотлох,ерөнхийд тулгуурлаж тасархайг нотлох.
ДЕ́ДУШКА өвөг, өвгөн аав:*дедушка по матери* нагац өвөг.
ДЕЕПРИЧА́СТИЕ нөхцөл үйл үг, нөхцөл үг.
ДЕЕСПОСО́БНЫЙ 1. ажиллагаатай, чадалтай; ~ **организм** ажиллагаатай махбод; 2. хуулийн хариуцлагатай, үйлдэх эрхтэй; ~ **гражданин** хуулийн хариуцлагатай иргэн.
ДЕЕСПОСО́БНОСТЬ эрх зүйн чадамж; **полная** ~ эрх зүйн бүрэн чадамж; **неполная** ~ эрх зүйн бүрэн бус чадамж; **частичная** ~ эрх зүйн зарим чадамж.
ДЕЖУ́РИТЬ жижүүрлэх, жижүүр хийх, ээлжийн алба хаах.
ДЕЖУ́РНЫЙ жижүүр, ээлжийн; ~ **офицер** жижүүрийн офицер; ~ **врач** жижүүр эмч, ээлжийн эмч; ~ **по станции** өртөөний жижүүр.
ДЕЖУ́РСТВО жижүүр, ээлж; **назначать на** ~ жижүүрийг томилох; **ночное** ~ шөнийн жижүүр, шөнийн ээлж.
ДЕЗЕРТИ́Р оргодол цэрэг, босгуул.
ДЕЗЕРТИ́РОВАТЬ оргох, босох, зайсхийх.
ДЕЗЕРТИ́РСТВО оргох, босох, зайлсхийх.
ДЕЗИНФЕКЦИО́НН||ЫЙ халдваргүй болгох, ариутгах; **~ая камера** халдваргүй болгох өрөө, ариутгах камер.
ДЕЗИНФЕ́КЦИЯ ариутгал, ариутгах, халдваргүй болгох; ~ **помещения** байр ариутгах.

ДЕЗИНФИЦИ́РОВАТЬ ариутгах, халдваргүй болгох.
ДЕЗИНФОРМА́ЦИЯ хуурмаг мэдээлэх, хуурч төөрөлдүүлэх.
ДЕЗОРГАНИЗА́ТОР түйвээгч, хутган үймүүлэгч.
ДЕЗОРГАНИЗА́ЦИЯ эмхгүй болгох, хутган үймүүлэх, түйвээх.
ДЕЗОРИЕНТА́ЦИЯ төөрөлдөх, буруу чиглэлд орох, чиг алдах.
ДЕЗОРИЕНТИ́РОВАТЬ төөрөлдүүлэх, буруу чиглэлд оруулах, чигийг алдуулах.
ДЕЙЗМ деизм, *«тэнгэр, ертөнцийг тогтоогоод орхисон гэдэг шашны сургаал»*.
ДЕЙСТ деист, *«деизм шашны үзэлтэн»*.
ДЕ́ЙСТВЕННОСТЬ үйлдэл, хүч чадал.
ДЕ́ЙСТВЕНН||ЫЙ үйлдэлтэй, хүчтэй; **~ое средство** үйлдэлтэй хэрэглүүр, хүчтэй юм.
ДЕ́ЙСТВИ||Е 1. үйлдэл, үйл, үйл явдал, хөдлөх, ажиллах; **машина в ~и** машин хөдөлж байна; **приводить в ~** үйлдэлд оруулах, хөдөлгөх, ажиллуулах; **самовольное ~** дур зоргоор ажиллах, нөлөө, тус; **лекарство оказало свое ~** эм тус хүргэв; 3. хүчин төгөлдөр байх, хугацаа; **продлить ~ договора** гэрээний хугацааг сунгах; 4. болох явдал, гарах хэрэг; **~ происходит в Париже** Парисад болж байгаа явдал; 5. тулалдаан; **военные ~я** цэргийн тулалдаан, 6. бүлэг; **пьеса в четырёх ~ях** дөрвөн бүлэгтэй жүжиг.
ДЕЙСТВИ́ТЕЛЬНО үнэхээр, нээрээ, чухамхан; **это ~ так** нээрээ тийм **ДЕЙСТВИ́ТЕЛЬНОСТ||Ь** 1. чухам байдал, үнэн байдал, бодит байдал; **современная ~** одоогийн үнэн байдал; **превратить возможность в ~** боломжийг бодит байдал болгох; 2. хүчинтэй байх, хүчин төгөлдөр; **~ документа** баримт бичгийн хүчинтэй байх; 3. чухамдаа, үнэндээ; **в ~и** чухамдаа.
ДЕЙСТВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. бодит, чухам болсон; **~ое событие** чухам болсон явдал; **~ факт** бодит баримт; 2. үнэн, үнэхээр, жинхэнэ; **это его ~ое слово** энэ түүний үнэхээр хэлсэн үг; **~ член** жинхэнэ гишүүн; 3. хүчинтэй, хүчин төгөлдөр; **билет действителен на трое суток** билет гурав хоног хүчинтэй; 4. үйлдэх; **~ое причастие** үйлдэх үйлт нэр; **~ залог** үйлдэх хэв.
ДЕ́ЙСТВОВАТЬ 1. хийх,үйлдэх; **~ сообразно закону** хуулийн ёсоор хийх; 2. ажиллах; **телефон не действует** утас ажиллахгүй байна; **эта машина действует хорошо** энэ машин сайн ажиллаж байна; 3. нөлөөлөх, нөлөө үзүүлэх; **лекарство уже действует** эм одоо нөлөөлж байна; **~ на нервы** мэдрэлд нөлөөлөх, уур хүргэх; 4. хөдлөх, ажиллах, хийх; **~ одной рукой** өрөөсөн гараараа хөдлөх; **он действует осторожно** тэр болгоомжтой хөдөлж байна; 5. хүчинтэй байх, хүчин төгөлдөр болох, хэрэглэгдэж байх; **закон действует со дня его опубликования** хууль нийтлэгдсэн өдрөөсөө хүчин төгөлдөр болно.
ДЕ́ЙСТВУЮЩ||ИЙ 1. ажиллаж байгаа; **~ая электростанция** ажиллаж байгаа цахилгаан станци; 2. хөдөлгөх, үйлчлэх; **~ее напряжение переменного тока** хувьсах гүйдлийн үйлчлэх хүчдэл; **~ее лицо** жүжиглэх хүн, гарах хүн; **~ие законы** хүчин төгөлдөр байгаа хуулиуд, хүчинтэй байгаа хуулиуд.
ДЕКАБРИ́СТЫ декабристууд, декабрийнхан 1825 оны бослогод оролцогсод.
ДЕКА́БРЬ арван хоёрдугаар сар.
ДЕКА́БРЬСКИЙ арван хоёрдугаар сарын.
ДЕКА́ДА арван хоног.
ДЕКАДЕ́НТ декадент, соёлын буурал гэгчид, урлагийн цөхрөлтөн, унанги үзэлтэн.
ДЕКАДЕ́НТСТВО декадент үзэл, соёлын буурал гэх, урлагийн цөхрөл, унанги үзэл *«19 зууны эцэс 20 зууны эхээр гарсан өрнөдийн хөрөнгөтний зохиол урлагийн унанги цөхрөлийн үзэл чиглэл»*
ДЕКА́Н декан, дээд сургуулийн факультетийн эрхлэгч.
ДЕКАНА́Т деканат, факультетийн захиргаа, дээд сургуулийн факультетийн захиргаа.
ДЕКАТИРО́ВКА декатировать уурдах, уураар ноосон эдийг засах.
ДЕКВАЛИФИЦИ́РОВАТЬСЯ мэргэшлээ алдах, мэргэшлээ мартах.
ДЕКЛАМА́ТОР уран уншигч, яруу уншигч.
ДЕКЛАМА́ЦИЯ уран унших, яруу унших.
ДЕКЛАМИ́РОВАТЬ уран унших, яруу унших.
ДЕКЛАРАТИ́ВН||ЫЙ тунхгийн, тунхаглалын, зарлалын; **~ое заявление** тунхаглалын илэрхийлэл; **это заявление носит ~ характер** энэ илэрхийлэл зарлалын шинжтэй байна.
ДЕКЛАРА́ЦИЯ тунхаг, тунхаглал; **~ прав народов России** Орос орны ард түмний эрхийн тунхаг.
ДЕКЛАРИ́РОВАТЬ тунхаглах, зарлах; **буржуазная конституция только декларирует права трудящихся** хөрөнгөтний үндсэн хууль бол хөдөлмөрчдийн эрхийг зөвхөн л тунхаглаж байдаг.
ДЕКЛАССИ́РОВАННЫЙ ангиасаа тасарсан, ангиа алдсан, ангийн чанарыг алдсан; **~ элемент** ангиасаа тасарсан этгээд.
ДЕКОЛЬТЕ́ задгай даашинз.
ДЕКОРАТИ́ВН||ЫЙ гоёлын, чимэглэлийн; **~ые растения** чимэглэлийн ургамал.
ДЕКОРА́ТОР чимэгч, тайзны зураач.
ДЕКОРА́ЦИЯ чимэг, засал, тайзны чимэглэл.
ДЕКОРИ́РОВАТЬ чимэглэх, засах.
ДЕКРЕ́Т тогтоол, засгийн хууль.
ДЕКРЕТИ́РОВАТЬ хууль зарлах, тогтоол гаргах.
ДЕКРЕ́ТНЫЙ хуулийн; **~ отпуск** жирэмсний чөлөө.
ДЕ́ЛАНН||ЫЙ хуурамч, хиймэл; **~ая скромность** хуурамч даруу зан; **~ая улыбка** хуурмаг инээмсэглэх.
ДЕ́ЛА||ТЬ 1. хийх, үйлдэх; **ничего не ~ю** ч хийхгүй; 2. хийх, бүтээх, үйлдэх, үйлдвэрлэх, гаргах; **~ станки** суурь машин үйлдвэрлэх; **~ стол** ширээ хийх; **~ ошибки** алдаа гаргах; 3. явах, өнгөрөх; **поезд ~ет семьдесят километров в час** галт тэрэг цагт далан километр явдаг; 4. болгох; **~ помощником** туслагч болгох; **что ~?** яах билээ? **от нечего ~** хийх ажилгүйгээс; ***~ из мухи слона** туулайн чинээ юмыг уулын чинээ болгох; **~ вид** маяг үзүүлэх; **~й, что хочешь** яавал яа, хийх дуртайгаа хий; **~ исключение** ялгаж үзэх, онцолж үзэх; **что с ним ~?** үүнийг яах билээ; **так ~ можно** тэгж болно?
ДЕ́ЛА||ТЬСЯ 1. болох; **погода ~ется лучше** тэнгэр сайхан болж байна; **~ется темно** харанхуй болно; **что у вас ~ется?** танайд юу болж байна ? 2. бий болох, гарах.
ДЕЛЕГА́Т төлөөлөгч, төлөөний хүн.
ДЕЛЕГА́ТСКИЙ төлөөлөгчийн, төлөөлөгчдийн.
ДЕЛЕГА́ЦИЯ төлөөлөгчид.
ДЕЛЕГИ́РОВАТЬ төлөөлөгч томилох, төлөөлөгч илгээх.
ДЕЛЁЖ хуваах, хуваарь.
ДЕЛЕ́НИЕ 1. хуваах, хуваалт, хуваарилалт; **~ на части** хэсэглэн хуваах; 2. хуваагдал; **~ клетки** эсийн хуваагдал; 3. хуваарь; **~ термометра** халууны хэмжүүрийн хуваарь.
ДЕЛЕ́Ц завшаан эрэгч, завшаанч, муу овтой хүн.
ДЕЛИКАТЕ́С нарийн хоол, тансаг идээ.
ДЕЛИКА́ТНИЧАТЬ хэтэрхий эелдэг, дэндүү хүндлэх, зулгуйдах.
ДЕЛИКА́ТНО эетэй, эелдэг.
ДЕЛИКА́ТНОСТЬ эелдэг зантай, эетэй.
ДЕЛИКА́ТН||ЫЙ 1. эетэй, эелдэг, аятайхан зантай, зулгуй; **~ человек** эелдэг хүн; 2. болгоомжилмоор, төвөгтэй, эдрээтэй; **~ое дело** төвөгтэй хэрэг; **~ вопрос** эдрээтэй асуудал.

ДЕЛИ́МОЕ хуваагдах тоо, хуваагдагч.
ДЕЛИ́МОСТЬ хуваагдах чанар.
ДЕЛИ́МЫЙ хуваагдагч, хуваагдах.
ДЕЛИ́ТЕЛЬ хуваагч тоо, хуваагч.
ДЕЛИ́ТЬ 1. хуваах; ~ **хлеб** талх хуваах; ~ **поровну** адил хуваах; ~ **число** тоо хуваах; 2. хуваах, хуваалцах, хамт эдлэх, амсалцах; ~ **горе и радость** зовлон жаргалаа хуваах, зовлон жаргалыг хамт эдлэх.
ДЕЛИ́ТЬСЯ 1. хуваагдах; **дети делятся на группы** хүүхдүүд хэдэн хэсэгт хуваагдана; 2. хуваах, хуваалцах, хувааж хэрэглэх; ~ **деньгами** мөнгөө хуваалцах, мөнгөө хувааж хэрэглэх; 3. хэлэх,ярилцах, мэдэгдэх; ~ **впечатлениями** сэтгэгдлээ ярилцах.
ДЕ́Л||О 1. хэрэг, ажил; **общественные ~а** нийгмийн хэрэг, нийтийн албан ажил; **быть без ~а** ажилгүй байх; **пойти на ~** хулгай дээрэм хийхээр явах; **делу — время, потехе — час** ажлаа амжуул, цэнгэлээ цэглүүл; 2. үйл, явдал,юм; **сделать доброе ~** сайн үйл хийх, буянт үйл үйлдэх; 3. үүрэг, хамаатай юм; **это не его ~** энэ түүний хэрэг биш, энэ түүнд хамаагүй юм; 4. мэргэжил; **горное ~** уурхайн мэргэжил; 5. хэрэг, зарга; **уголовное ~** эрүүгийн хэрэг; **защищать ~ в суде** шүүхэд хэрэг өмгөөлөх; **возбудить ~** зарга мэдүүлэх; 6. ажил, явдал; **как ваши ~а?** таны ажил юу болж байна? 7. хэрэг, албаны хэрэг, бичиг, данс бичиг; **~а хранятся в папках** албан хэргүүд хавтсанд хадгалагдна; 8. хэрэг явдал **~а минувших дней** өнө өнгөрсөн хэрэг, эрт урьдын явдал; **это ~ им создано** энэ түүний үүсгэсэн хэрэг; ~ **в шляпе** хэрэг бүтжээ, айдаггүйгээ авдрандаа хийжээ; **то и ~** байсгээд, байн байн; **на ~е** хэрэг дээрээ; **на самом ~е** чухамдаа, үнэндээ; **первым ~ом** хамгийн түрүүнд, эхлээд; **теперь ~ за вами** одоо таны ээлж боллоо, одоо таны мэдэх хэрэг боллоо; **в чём ~?** юу болоо вэ? ~ **в том, что** юу болов гэхэд, ийм л байна; **за ~** ажилдаа, ажилдаа орьё; **ближе к ~у** ажил хэрэгтээ ойртьё, гол асуудлаа хэлэлцэе; ~ **мастера боится** чадах хүнд хийх амархан; **между ~ом зав чөлөөндөө; не у дел** албанаас чөлөөтэй, сул байгаа; ~ **десятое** аар саар хэрэг, яльгүй хэрэг.
ДЕЛОВИ́ТО **деловитость**, ажилсаг, оролдлого, ажилч чанар, хичээнгүй.
ДЕЛОВИ́Т||ЫЙ нягт, нямбай, ажилсаг, оролдлоготой, хичээнгүй; **с ~ым видом** ажилсаг янзаар.
ДЕЛОВ||О́Й 1. албаны, ажил хэргийн; ~ **разговор** ажил хэргийн яриа; **~ое письмо** албаны захиа; 2. ажилсаг, хичээнгүй, ажил, оролдлоготой; ~ **человек** ажилсаг хүн; ~ **подход** ажилсаг хандах.
ДЕЛОПРОИЗВОДИ́ТЕЛЬ хэрэг хөтлөгч, бичиг хэргийн эрхлэгч.
ДЕЛОПРОИЗВО́ДСТВО хэрэг хөтлөх, бичиг хэрэг эрхлэх.
ДЕ́ЛЬН||ЫЙ 1. нягт, ажилсаг, оролдлоготой; ~ **человек** нягт хүн; 2. чухал, хэрэгтэй; **~ое предложение** хэрэгтэй санал.
ДЕ́ЛЬТА садраа адаг, ац адаг, мөрний бэлчир; ~ **Волги** Ижил мөрний бэлчир.
ДЕЛЬФИ́Н дельфин, далайн гахай.
ДЕЛЯ́ГА явцуу албархаг хүн, явцуу албархагч.
ДЕЛЯ́НКА мод огтлох газар, хуваарьт талбай.
ДЕМАГО́Г хуурмаглагч, сүржин яригч.
ДЕМАГОГИ́ЧЕСКИЙ хуурмаглах.
ДЕМАГО́ГИЯ хуурмаг яриа.
ДЕМАРКАЦИО́НН||ЫЙ зааг, цэрэггүй зурвас; **~ая линия** заагийн шугам, цэрэггүй зурвасын шугам.
ДЕМАРКА́ЦИЯ зааг, зааглал, цэрэггүй зурвас, хилийг тогтоох.
ДЕМАСКИ́РОВАТЬ 1. далдын цэргийг илрүүлэх, далдаас гаргах, далдлахгүй болох; 2. илчлэх, илрүүлэх.
ДЕМИЛИТАРИЗА́ЦИЯ, демилитаризовать, цэрэгжилгүй болгох, цэрэг зэвсэггүй болгох.
ДЕМИЛИТАРИЗО́ВАНН||ЫЙ цэрэгжилгүй, цэрэг зэвсэггүй, зэвсэглэлгүй: **~ая зона** цэрэгжилгүй бүслүүр.
ДЕМИСЕЗО́НН||ЫЙ хавар намрын; **~ое пальто** хавар намрын пальто.
ДЕМОБИЛИЗА́ЦИЯ1. цэрэг халах, цэрэг халагдах, цэрэг буулгах; 2. цэрэгжлийн бус болгох, амгалан болгох; ~ **промышленности** үйлдвэрийг цэргийн бус болгох.
ДЕМОБИЛИЗО́ВАННЫЙ 1. халагдсан, цэргээс халагдсан; 2. халагдсан цэрэг.
ДЕМОБИЛИЗОВА́ТЬ цэрэг халах, цэргээс халах.
ДЕМОБИЛИЗОВА́ТЬСЯ цэргээс халагдах.
ДЕМОКРА́Т 1. демократ, ардчилсан үзэлтэн, ард үзэлтэн; 2. демократ намын гишүүн.
ДЕМОКРАТИЗА́ЦИЯ ардчилал, ардчилах явдал.
ДЕМОКРАТИЗИ́РОВАТЬ ардчилах, ардчилан байгуулах.
ДЕМОКРАТИ́ЗМ *демократизм*, ардчилсан ёс.
ДЕМОКРАТИ́ЧЕСКИЙ ардчилсан; ~ **строй** ардчилсан байгуулал.
ДЕМОКРАТИ́ЧНЫЙ ардчиллын, ардчилсан, энгийн; **его образ жизни очень демократичен** түүний амьдрал *их* ардчилсан байдалтай.
ДЕМОКРА́ТИЯ ардчилах, ардчилал, ардын эрх, демократи; **социалистическая** ~ социалист ардчилал; **буржуазная** ~ хөрөнгөтний ардчилал.
ДЕ́МОН адын тэнгэр.
ДЕМОНИ́ЧЕСК||ИЙ адын тэнгэрийн; **~ая натура** шулам шиг хүн; **~ая женщина** шулам эхнэр.
ДЕМОНСТРА́НТ жагсагч.
ДЕМОНСТРАТИ́ВН||ЫЙ 1. эсэргүүцэн, зоримгоор, сүрдүүлэн; ~ **отказ** эсэргүүцэн тэтгалзах; **~о покинуть собрание** хурал сүрдүүлэн хаяж гарах; 2. үзүүлэн таниулах; ~ **метод** үзүүлэн таниулах арга.
ДЕМОНСТРА́ЦИЯ 1. сүрт жагсаал, жагсаал; **первомайская** ~ тавдугаар сарын нэгний жагсаал; 2. үзүүлэх, харуулах; ~ **научного фильма** шинжлэх ухааны кино үзүүлэх.
ДЕМОНСТРИ́РОВАТЬ 1. жагсаал хийх, жагсах; ~ **по улицам города** хотын гудамжаар жагсах; 2. үзүүлэх, үзүүлэн таниулах; ~ **новый фильм** шинэ кино зураг үзүүлэх; ~ **волю к победе** ялалтад хүрэх зорилгоо үзүүлэх.
ДЕМОНТА́Ж задлах, задалж буулгах, задлал.
ДЕМОРАЛИЗА́ЦИЯ 1. суртахуун буурах, ёс доройтох, журам алдагдах; 2. завхайрах, доройтох, эх захаа алдах.
ДЕМОРАЛИЗОВА́ТЬ шантруулах, сахилга бууруулах, зориг алдуулах, завхай задгай болгох.
ДЕ́МПИНГ гадаадад үнэ алдаж худалдах, үнэ буулган худалдах, зориуд хямд худалдах.
ДЕНАТУРА́Т денатурат хувилгасан спирт, хортой архи.
ДЕНАТУРИ́РОВАТЬ спирт хувилгах, архинд хор холих.
ДЕНАЦИОНАЛИЗА́ЦИЯ хураасан хөрөнгийг эгүүлэн олгох, хураасан хөрөнгийг тараах.
ДЕНАЦИФИКА́ЦИЯ фашизмын үлдэгдлийг арилгах.
ДЕ́НЕЖН||ЫЙ мөнгөний, мөнгөн; **~ое обращение** мөнгөний гүйлгээ; ~ **перевод** мөнгө гуйвуулах, гуйвуулсан мөнгө; **~ая помощь** мөнгөн тусламж; ~ **знак** мөнгөн тэмдэгт; **~ое пособие** мөнгөн тэтгэвэр; **~ые сбережения** мөнгөн хуримтлал.
ДЕННИ́ЦА үүрийн туяа.
ДЕ́НЬГИ мөнгө, өдөржин; ~ **и нощно** өдөр шөнөгүй, өдөржин шөнөжин.
ДЕНОНСА́ЦИЯ цуцлах, хүчингүй болгох; ~ **договора** гэрээг цуцлах.

ДЕНТИ́Н шүдний яс, тугалмай.
ДЕНЩИ́К хөтөч, зангийн хөтөч, цэргийн даргын дагалт, даргын үйлчлэгч.
ДЕНЬ 1. өдөр; **солнечный ~** нартай өдөр; **рабочий ~** ажлын өдөр; **~ рождения** төрсөн өдөр; **в час дня** өдрийн нэг цагт; **~ за днём** өдөр дараалан; **каждый ~** өдөр бүр; **с каждым днём** өдөр ирэх бүр; **~ ото дня** өдрөөс өдөрт; **средь бела дня** гэгээн цагаан өдөр; **целый ~** бүхэл өдөр; 2. үе, нас; **в наши дни** манай үед; **в дни молодости** залуу насанд, залуу байхдаа; **дни сочтены** үхэх нас ойртжээ, цөөн нас үлджээ; **на другой ~** маргааш нь, дараа өдөр нь; **на днях** ойрын өдрүүдэд, удалгүй; **он со дня на ~ приедет** тэр удалгүй ирнэ; **добрый ~** сайн уу; **третьего дня** уржийн цаад өдөр; **~деньской** бүхэл өдөртөө; **~ и ночь** өдөр шөнөгүй.
ДЕ́НЬГ||И мөнгө, цаас; **бумажные ~** цаасан мөнгө, цаас; **мелкие ~** жижиг мөнгө, бутархай мөнгө; **наличными ~ами** бэлэн мөнгөөр; **быть без денег** мөнгөгүй болох; **ни за какие ~ не даст** ямар ч үнээр өгөхгүй.
ДЕПАРТА́МЕНТ 1. департамент, хэлтэс, яам; **государственный ~** «Америкийн Нэгдсэн Улсын гадаад яам», улсын департамент, төрийн яам, гадаад яам; 2. муж.
ДЕПЕ́ША яаралтай мэдээ, яаралтай цахилгаан мэдээ, буухиа, мэдээ.
ДЕПО́ депо, төмөр замын засварын газар.
ДЕПОЗИ́Т депозит, хадгаламж, хадгаламжийн мөнгө, нөөцийн мөнгө.
ДЕПРЕССИ́ВН||ЫЙ 1. зогсонги байдал, уналт; 2. доройтол, гуниг гутрал; **~ое состояние больного** өвчтөний гуниг гутрал.
ДЕПРЕ́ССИЯ 1. зогсонги байдал 2. уналт, бууралт, гуниг гутрал.
ДЕПУТА́Т депутат «ардын төлөөлөгч»
ДЕПУТА́ТСКИЙ депутатын; **~ мандат** депутатын үнэмлэх.
ДЕ́РБИ хязаалан морины уралдаан.
ДЕ́РВИШ бадарчин «лалын шашны»
ДЁРГА||ТЬ 1. угзрах, татах; **~ за рукав** ханцуйгаас татах; 2. сугалах, суга татах; 3. зулгаах, ноолох, зууралдах; 4. таталдах, татвалзах, татганах; **его всего ~ет** бүх бие нь татганана.
ДЁРГАТЬСЯ татганах, татвалзах; **~ всем телом** бүх бие нь татганах
ДЕРЕВЕНЕ́||ТЬ хөших, бадайрах, мэнэрэх, чилэх, мэдээгүй болох; **ноги от холода ~ют** хөл даараад мэдээгүй болж байна.
ДЕРЕВЕ́НСКИЙ хөдөөний, тосгоны; **~ житель** хөдөөний хүн, тосгоны хүн.
ДЕРЕВЕ́НЩИНА хөдөөх болхи.
ДЕРЕ́ВН||Я тосгон, айл, хөдөө; **лицом к ~е** хөдөө тийш нүүрээ хандуулах, хөдөөг анхаарах; **жить в ~е** тосгонд суух.
ДЕ́РЕВ||О мод; **хвойное ~** шилмүүст мод; **лиственное ~** навчит мод; **резьба по ~у** модон дээр сийлэх, овог төрлийн цэс.
ДЕРЕВООБДЕ́ЛОЧ||НЫЙ модны дархны, мод дархлах, модон эдлэлийн; **~ая мастерская** мод дархлах газар; **~ цех** модон эдлэлийн цех.
ДЕРЕВООБРАБА́ТЫВАЮЩ||ИЙ мод боловсруулах, мод дархлах; **~ая промышленность** мод боловсруулах үйлдвэр.
ДЕРЕВУ́ШКА бяцхан тосгон, гацаа.
ДЕ́РЕВЦЕ, деревцо бяцхан мод, жаахан мод.
ДЕРЕВЯНИ́СТ||ЫЙ 1. модорхог; **~ое строение вещества** бодисын модорхог бүтэц; 2. мод шиг, модорхуу; **~ое яблоко** модорхуу алим.
ДЕРЕВЯ́НН||ЫЙ модон, модоор, модны; **~ дом** модон байшин; **~ая облицовка** модоор өнгөлөх, модоор гадарлах.
ДЕРЕВЯ́ШКА модны тайрдас.
ДЕРЖА́ВА гүрэн улс.
ДЕРЖА́ВНЫЙ 1. гүрний; 2. сүрлэг, ихэмсэг.
ДЕРЖА́ТЕЛЬ 1. хадгалагч, баригч; **~ займа** зээллэг баригч; 2. хавчуур; **~ для бумаг** цаасны хавчуур.
ДЕРЖА́ТЬ 1. барих; **~ за руку** гараас барих; 2. байлгах, тавих; **~ молоко в холодном месте** сүү сэрүүн газарт байлгах; 3. тэжээх, үнээ авч байх; 4. байх, байлгах; **~ деньги в сберкассе** хадгаламжийн кассад мөнгөтэй байх; **~ в руках** чанга барьж байх; **~ слово** үгэндээ хүрэх; **~ в тайне** нууц байлгах; **~ язык за зубами** дуугай байх, амаа хавчих; **~ ухо востро** чихээ сонор байлгах; **~ речь** үг хэлэх; **~ пари** мөрийцөх, бооцоо тавих; **~ путь** чиглэн явах.
ДЕРЖА́ТЬСЯ 1. барих, барилцах, барьж явах; **~ руками за дерево** модноос гараараа барих; 2. биеэ авч явах, итгэж явах, байх; **~ уверенно** итгэлтэй байх, биедээ итгэж явах; 3. тогтох; **крышка не держится** хавхаг тогтохгүй байна; 4. баримтлах, дагах; **~ своего мнения** саналаа баримтлах; 5. тэсвэрлэх, тогтох, тэсч байх; **~ до прибытия подкрепления** туслах хүчнийг иртэл тэсч байх; 6. тэсэх,тогтож байх; **привычки могут ~ долго** хэвшмэл зан удтал тэсч байна; 7. дагаж явах, барьж явах, баримжаа болгож явах; **~ правого берега** баруун эргийг дагаж явах; **~ на ногах** зогсож чадах, босоо явах; **~ в воздухе** агаарт тогтож байх; **~ прямо** биеэ шулуун байлгах, чигээрээ явах; **~ вместе** хамт байцгаах, цуг байх; **~ в стороне** хөндий байх, холхон байх; **только держись** тэснэ шүү, тэсээд байгаарай.
ДЕРЗА́НИ||Е зүрхлэл, зориглол; **юношеские ~я** идэрчүүдийн зүрхлэл.
ДЕРЗА́||ТЬ, зүрхлэх, зориглох, халдах, чадах; **враги не ~и приблизиться к крепости** дайсан бэхлэлтэд ойртож зүрхэлсэнгүй.
ДЕРЗИ́ТЬ шазруун, үг хэлэх, хэгжүүрхэх.
ДЕ́РЗКИЙ 1. шазруун, ширүүн; **~ ответ** шазруун хариу; **~ юноша** шазруун залуу; 3. сортоотой, зоримог, зоригтой; **~ поступок** зоримог явдал.
ДЕ́РЗКО 1. шазруун, ширүүн; 2. зоримгоор.
ДЕРЗНОВЕ́НИЕ зүрхлэл, зориг гаргах.
ДЕРЗНОВЕ́ННЫЙ зүрхтэй, зоригтой.
ДЕРЗНУ́ТЬ зүрхлэх, зориг гаргах.
ДЕ́РЗОСТЬ ширүүн үг, шазруун зан, хэрцгий авир, сөс их.
ДЕРМАТИ́Н дерматин, хиймэл илэг.
ДЁРН ширэг, ширэгтэй хөрс, жим.
ДЕРНО́ВЫЙ ширэг, ширэгтэй, ширгийн.
ДЁРНУ||ТЬ угзрах, татах, суг а татах, дав хийх; **лошади ~ли** морьд дав хийв.
ДЕРЮ́ГА таар, тампуу, өрмөг.
ДЕСА́НТ десант, байлдааны үед дайсны газар дээр буулгах цэрэг.
ДЕСА́НТНЫЙ десантын, дайсны газарт буулгасан цэргийн.
ДЕСЕ́РТ амтат зууш, төгсгөлийн зууш.
ДЕСЕ́РТНЫЙ амтат зуушны.
ДЕ́СКАТЬ гэж, гэдэг; **ты, ~, сам виноват** өөрийн чинь буруу гэдэг.
ДЕСНА́ буйл.
ДЕ́СПОТ 1. дарангуйлагч, даргач, дангаар ноёрхогч; 2. зоргоороо айлдагч, дураар туйлагч, дураар туйлдаг хүн; **~ в семье** гэр бүлдээ дураар туйлдаг хүн.
ДЕСПОТИ́ЗМ 1. дарангуйлах, даргачлах, дангаар ноёрхох; 2. зоргоор айлдах, дураар туйлах.
ДЕСПОТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. ганцаар эзэрхэх, дангаар ноёрхох; **~ образ правления** ганцаар эзэрхэн захирах байдал;

2. зоргоороо айлдах, дураараа туйлах; **~ая натура** дураараа туйлдаг хүн.

ДЕСПОТИ́ЧНЫЙ зоргоороо айлдах, дураараа туйлах.

ДЕСПОТИ́Я ганц эзэрхэгчтэй улс, дан ноёрхогчтой гүрэн.

ДЕСЯТИДНЕ́ВКА арван хоног.

ДЕСЯТИДНЕ́ВНЫЙ арван хоногийн, арван өдрийн; **~ срок** арван хоногийн хугацаа, арван өдрийн болзоо.

ДЕСЯТИКРА́ТН||ЫЙ арван давхар, арав дахин үржүүлсэн, **в ~ом размере** арван давхар хэмжээгээр, арав нугалж.

ДЕСЯТИЛЕ́ТИЕ 1. арван жил, 2. арван жилийн ой.

ДЕСЯТИЛЕ́ТКА арван жилийн дунд сургууль, арван жилийн сургууль.

ДЕСЯТИЛЕ́ТНИЙ 1. арван жилийн; **~ труд** арван жилийн хөдөлмөр; 2. арван настай, аравтай; **~ сын** арван настай хүү.

ДЕСЯТИ́НА десятин «1,09 *га газрын хэмжээ*».

ДЕСЯТИ́ЧН||ЫЙ аравтын; **~ая система** хэмжүүрийн аравтын систем; **~ые дроби** аравтын бутархай тоо.

ДЕСЯ́ТКА арван, арав, аравт, аравдугаар

ДЕСЯ́ТНИК аравны дарга.

ДЕСЯ́ТОК арван; **~ яиц** арван өндөг; **не робкого десятка** айдаг нь биш, авалцдаг нь, айдаг аавын хүү биш.

ДЕСЯ́Т||ЫЙ 1. аравдугаар; **~ая страница** аравдугаар тал; 2. аравны; **одна ~ая** аравны нэг; 3. арван; **~ого октября** аравдугаар сарын арван; 4. арваад; **~ые годы XX века** хорьдугаар зууны арваад оны үе.

ДЕ́СЯТЬ арав, арван; **~ рублей** арван рубль.

ДЕ́СЯТЬЮ арав, арав дахь; **~ десять — сто** арван арав — зуу.

ДЕТАЛИЗИ́РОВАТЬ нарийвчлах, нарийвчлан боловсруулах; **смету необходимо ~** төсвийг нарийвчлан боловсруулах хэрэгтэй.

ДЕТА́Л||Ь 1. нарийвч, бүрдэх зүйл, жижиг хэсэг, хэсэг; **~ машины** машины жижиг хэсгүүд; **~ бритвы** тонгоргийн хэсгүүд; 2. нарийвчлах, тодорхойлох; **вдаваться в ~и** нарийвчилж үзэх.

ДЕТА́ЛЬНО нарийвчлан, нарийвчилсан, тодорхой; **~е описание** нарийвчилсан бичлэг хийх, нарийвчлан тодорхойлох.

ДЕТВОРА́ багачууд, хүүхдүүд.

ДЕТДО́М хүүхдийн гэр, хүүхдийг асрах газар.

ДЕТЕКТИ́ВНЫЙ тагнуулын, цагдаагийн, эрүүлчийн; **~ роман** тагнуулын роман.

ДЕТЁНЫШ зулзага, гөлөг, бэлтрэг; **~ волка** чонын бэлтрэг.

ДЕТЕРМИНИ́ЗМ учир ухааныг баримтлах ухаан.

ДЕ́ТИ багачууд, хүүхэд, хүүхдүүд.

ДЕТИ́НА хүдэр хүү, чийрэг залуу.

ДЕ́ТИЩЕ 1. үр хүүхэд; 2. үр бүтээл, үр; **авиация — любимое ~ российского народа** нисэх хүчин бол Оросын ард түмний хайрт үр мөн.

ДЕ́ТКА хүүхэд, жаал.

ДЕТОНА́ТОР детонатор, тэслүүр, бялт.

ДЕТОНА́ЦИЯ тэсрэл, дэлбэрэх, дэлбэ үсрэх.

ДЕТОНИ́РОВАТЬ 1. дэлбэлэх, тэслэх; 2. хөг алдаж дуулах.

ДЕТОРОЖДЕ́НИЕ хүүхэд төрөх, нярайлах

ДЕТСА́Д хүүхдийн цэцэрлэг.

ДЕ́ТСКАЯ хүүхдийн тасалгаа, хүүхдийн өрөө.

ДЕ́ТСК||ИЙ 1. хүүхдийн; **~ сад** хүүхдийн цэцэрлэг; **~ая комната** хүүхдийн тасалгаа; **~ая площадка** хүүхдийн талбай; **~ая болезнь** хүүхдийн өвчин; 2. нялхсын, хүүхэд шиг; **~ое рассуждение** хүүхэд шиг бодох, нялхсын бодол;

ДЕ́ТСТВ||О бага нас; **с самого ~а** хар бага наснаас; **друг ~а** бага насны найз; **впасть в ~** хүүхэд шиг болох, зөнөх; **счастливое ~** алдрай бага нас.

ДЕТЬ 1. хийх, тавих; **куда ты дел книгу** ? чи ном хаана хийв? 2. яах, яаж зарцуулах; **он не знает, куда ~ свои деньги** тэр хүн мөнгөө яахыг мэдэхгүй байна; 3. байх, байлгах; **куда я дену свою семью на лето**? зун би гэр бүлээ хаана байлгах билээ?

ДЕ́ТЬСЯ орох, очих, байх; **куда он делся**? тэр хаа оров ? **куда он теперь денется**? Тэр одоо хаа очих вэ?

ДЕФА́КТО үнэн хэрэг дээр, чухамдаа, чухам байгаа; **признать ~** чухам байгаагий нь зөвшөөрөх.

ДЕФЕ́КТ согог, дутагдал, гэм; **товар с ~ом** согогтой бараа; **крупный ~ проекта** төслийн их дутагдал.

ДЕФЕКТИ́ВНЫЙ гэмтэлтэй, согогтой, гэмтсэн, дутагдалтай, эрэмдэг.

ДЕФЕ́КТНЫЙ согогтой, гэмтсэн; **~ экземпляр** согогтой хувь.

ДЕФЕЛИ́РОВАТЬ цувах, жагсаалаар цувах.

ДЕФИ́С богино зураас, зураасхан.

ДЕФИЦИ́Т 1. дутагдах, гарз, гарлага «орлогоос зарлага үлэмж болох»; 2. ховордох, хомсдох, ховор; **~ товаров** бараа ховордох.

ДЕФИЦИ́ТНОСТЬ дутагдал, гарздал, ховордол.

ДЕФИЦИ́ТН||ЫЙ 1. гарзтай; 2. ховордсон, ховор; **~ые товары** ховор бараа.

ДЕФОРМА́ЦИЯ хэв гажил, өөрчлөгдөх.

ДЕФОРМИ́РОВАТЬ хэвийг гажуудуулах, хэлбэр өөрчлөх.

ДЕФОРМИ́РОВАТЬСЯ хэв гажих, хэлбэрээ алдах, хэлбэр өөрчлөгдөх. **ДЕЦЕНТРАЛИЗА́ЦИЯ** **децентрализовать**, төвлөрөх явдлыг багасгах, төвлөн захирах явдлыг хомстгох.

ДЕЦИМЕ́ТР дециметр, арван сантиметр.

ДЕШЕВЕ́ТЬ хямдрах.

ДЕШЕВИ́ЗНА хямд, хямд үнэ.

ДЕШЁВК||А хямдхан, тун хямдхан; **купить по ~е** тун хямдхан авах.

ДЕ́ШЕВО 1. хямд, хямд үнээр; **~ заплатить** хямд төлөх; 2. хялбар, амархан; **~ отделаться** хялбар салах.

ДЕШЁВ||ЫЙ 1. хямд, хямдхан, татаг үнэ; **работать за ~ую цену** хямд үнээр ажил хийх; **~ые ткани** хямдхан бөс, татаг үнэтэй даавуу; 2. базаахгүй, завхай; **~ успех** базаахгүй амжилт; **~ые шуточки** завхай шог яриа.

ДЕ-Ю́РЕ хууль ёсоор; **признать державу ~** гүрнийг хууль ёсоор зөвшөөрөх.

ДЕЯ́НИЕ үйлс; **великое ~** их үйлс.

ДЕ́ЯТЕЛЬ зүтгэлтэн, зүтгэгч; **государственный ~** төрийн зүтгэлтэн; **~ науки** шинжилгээний зүтгэлтэн; **заслуженный ~** гавьяат зүтгэлтэн.

ДЕ́ЯТЕЛЬНОСТЬ ажиллагаа, үйл ажил; **научная ~** шинжилгээний үйл ажил.

ДЕ́ЯТЕЛЬН||ЫЙ оролдлоготой, хичээлтэй, хөдөлгөөнтэй, идэвхтэй; **принимать ~ое участие** идэвхитэй оролцох; **~ человек** оролдлоготой хүн, хөдөлгөөнтэй хүн.

ДЖАЗ джаз, жаз «үлээвэр, цохивор, шуугиант зэвсгийн найрал хөгжим»

ДЖА́ЗОВЫЙ жаз хөгжмийн.

ДЖЕ́МПЕР жемпер, сүлжмэл хантааз, цээживч, цэгдэг.

ДЖЕНТЛЬМЕ́Н боловсон хүн, ёсорхог хүн; **~ское соглашение** аман хэлэлцээр.

ДЖИГИ́Т жигит, гавшгай морьтон, моринд чадамгай хүн.

ДЖУЗГУ́Н азар(улаан түлээ)

ДЖУ́НГЛИ ширэнгэ, ой, битүү шугуй.

ДЗОТ зот, буудлагын хорго, буудлагын бэхэлсэн газар «мод шороогоор бэхэлсэн буудлагын газар».

ДИАБЕ́Т шижин өвчин; **сахарный ~** чихрийн шижин.

ДИА́ГНОЗ оношлогоо; **устанавливать ~** оношлогоо тавих.

ДИАГНО́СТИКА оношлогооны зүй, оношийн зүй, өвчнийг таних ухаан.

ДИАГОНА́Л||Ь ташууч, ташуу шугам, хушуулдах шугам; **располагать по ~и** ташуучлан жагсаах, хушуулдан жагсах.

ДИАГОНА́ЛЬН||ЫЙ диогональ, ташууч, хушуулдах, сөөлжүү; **в ~ом направлении** ташууч чиглэлээр.

ДИАГРА́ММА диаграмм, жишиг зураг, харьцангуй жишиг.

ДИАДЕ́МА титэм, овоодой.

ДИАКРИТИ́ЧЕСКИЙ ялгах, үсгийн дуудлагыг ялгах нэмэлт; **~ знак** ялгах тэмдэг.

ДИАЛЕ́КТ аялгуу, аман аялгуу; **местные ~ы** нутгийн аман аялгуу.

ДИАЛЕ́КТИК диалектикч.

ДИАЛЕ́КТИКА диалектик «байгаль ба хүний нийгмийн хөгжил, хөдөлгөөний нийт хуулиудын тухай шинжлэх ухаан».

ДИАЛЕКТИ́ЧЕСКИЙ диалектик, **~ материализм** диалектик материализм; **~ метод** диалектик арга «*харш зүйлүүдийн зөрчлөөс хөгжил хөдлөл үүснэ гэдэг марксист шинжлэх ухааны арга*»

ДИАЛЕКТОЛО́ГИЯ аялгууны судлал, аман аялгууны судлал.

ДИАЛО́Г харилцан яриа.

ДИАЛОГИ́ЧЕСКИЙ харилцан ярианы.

ДИАМА́Т диалектик материализм.

ДИА́МЕТР диаметр тэнгэлэг, голч.

ДИАМЕТРА́ЛЬН||ЫЙ 1. голч шугамын хоёр үзүүрийн; 2. тэс, огт; **~ая противоположность** тэс өөр.

ДИАПАЗО́Н 1. диапазон, цар, чинээ, хөгжим дууны цар; 2. хэмжээ, багтаамж, мэдэц.

ДИАПОЗИТИ́В зурагт шил, зурагт хальс.

ДИАФРА́ГМА 1. өрц; 2. диафрагм, өрцөн сөхүүр.

ДИВА́Н диван, урт зөөлөн сандал, буйдан.

ДИВЕРСА́НТ хорлон сүйтгэгч.

ДИВЕРСИО́ННЫЙ хорлон сүйтгэх; **~ акт** хорлон сүйтгэх явдал.

ДИВЕ́РСИЯ хорлон сүйтгэх.

ДИВЕРТИСМЕ́НТ зугаа наадам, нэмсэн тоглолт.

ДИВИДЕ́НД ногдол ашиг.

ДИВИЗИО́Н дивизион; **кавалерийский ~** морьт цэргийн дивизион.

ДИВИЗИО́ННЫЙ дивизионы.

ДИВИ́ЗИЯ дивизи «*хэдэн хороо цэрэг*»; **пехотная ~** явган цэргийн дивизи; **стрелковая ~** буудлагын дивизи.

ДИВИ́ТЬ хачирхуулах, гайхуулах.

ДИВИ́ТЬСЯ хачирхах, гайхах; **я дивился его успехам** би түүний амжилтыг хачирхаж байлаа.

ДИ́ВНО хачирхалтай, хачин, гайхалтай.

ДИ́ВН||ЫЙ хачин, хачирхалтай, хачин сайхан, гайхамшиг; **~ые дела** хачин хэрэг; **~ый голос** хачин сайхан хоолой.

ДИ́В||О хачин, хачин сайхан, гайхалтай; **что за ~?** ямар хачин юм бэ? **~у даваться** гайхах, хачирхах; **на ~!** хачин сайхан!

ДИДАКТИ́ЧЕСКИЙ сургаалын сургамжийн.

ДИЕ́Т||А цагаан хоол, сувиллын хоол, эмнэлгийн хөнгөн хоол; **посадить на ~у** цагаан хоол идүүлэх.

ДИЕТИ́ЧЕСК||ИЙ цагаан хоолны, сувиллын, эмнэлгийн хөнгөн хоолны; **~ая столовая** цагаан хоолны гуанз; **~ое питание** сувиллын хоол.

ДИ́ЗЕЛЬ дизель дотоood шаталтын хөдөлгүүр.

ДИЗЕНТЕРИ́Я дизентери, цусан балнад өвчин.

ДИКА́РЬ зэрлэг хүн.

ДИ́К||ИЙ 1. зэрлэг, бүдүүлэг; **~ое животное** зэрлэг амьтан; **~ие племена** зэрлэг аймгууд, бүдүүлэг аймгууд; 2. зэрлэг, хээрийн; **~ая яблоня** зэрлэг алим, өрөл; **~ая утка** хээрийн нугас; 3. аглаг, хээр, зэлүүд, буйд, эзгүй; **~ая местность** аглаг газар, зэлүүд нутаг; 4. ичимхий, зожиг, бишүүрхүү; **~ ребёнок** ичимхий хүүхэд; 5. догшин, зэрлэг; **~ие нравы** догшин зан, зэрлэг араншин; 6. зэрлэг, эмнэг; **~ая лошадь** эмнэг морь, тахь; **~ баран** хонин гөрөөс, аргаль угалз; **~ зверь** араатан.

ДИКОБРА́З үхэр зараа.

ДИКО́ВИН||А хачин, жигтэй; **что за ~?** ямар хачин юм бэ? **в ~у** жигтэй юм.

ДИКО́ВИННЫЙ хачин, жигтэй,ер бусын; **~ случай** жигтэй явдал, ер бусын тохиол.

ДИКОРАСТУ́ЩИЙ зэрлэг, зэрлэг ургадаг, хээрийн, таримал бус.

ДИ́КОСТЬ 1. зэрлэг; 2. дэмий юм, шал дэмий.

ДИКТА́НТ цээж бичиг, цээжээр бичих, сонсож бичих; **писать ~** цээжээр бичих.

ДИКТА́Т шахаж хүлээлгэх; тулгаж хүлээлгэх.

ДИКТА́ТОР диктатор, дарангуйлан захирагч.

ДИКТА́ТОРСК||ИЙ ганцаараа захирах, диктаторын, дарангуйлан захирах; **~ая власть** дарангуйлан захирах засаг.

ДИКТА́ТОРСТВО дарангуйлан захирах, ганцаараа захирах, диктаторлох.

ДИКТАТУ́РА диктатур, дарангуйлан захирах засаг **~ пролетариата** пролетарийн диктатур, ажилчин ангийн дарангуйлан захирах засаг.

ДИКТОВА́ТЬ 1. цээжээр бичүүлэх, хэлж бичүүлэх; **~ ученикам** сурагчдад цээжээр бичүүлэх; **~ письмо машинистке** машины бичээчэд захидал хэлж бичүүлэх; 2. тулгаж хэлүүлэх, тушаах, албадан хүлээлгэх; **~ условия** албадан тулгах; **~ свою волю побеждённому** ялагдсан этгээдэд өөрийн саналыг тушааж хүлээлгэх.

ДИКТО́ВК||А 1. цээжээр бичүүлэх; 2. шахаж бичүүлэх, тулгаж бичүүлэх, тушаалаар бичих; **под ~у** хэлснийг дагаж бичих.

ДИ́КТОР диктор, уншигч, радио нэвтрүүлэгч.

ДИ́КЦИ||Я үгийн дуудлага, дуудлага, үг хэлэх; **речь было трудно понимать вследствие плохой ~и оратора** илтгэгчийн үгийн дуудлага муу учраас ойлгоход хэцүү байлаа.

ДИЛЕ́ММА хоёрын нэгийг шилэх; **перед ним стоит ~** хоёрын нэгийг шилэх явдал түүнд оногдов.

ДИЛЕТА́НТ зөвхөн шохоорхогч, өнгөц сонирхогч, гүехэн мэдлэгтэн.

ДИЛЕТА́НТСКИЙ зөвхөн шохоорхох, өнгөц сонирхох, гүехэн мэдлэгтэй.

ДИЛЕТА́НТСТВО зөвхөн шохоорхох, өнгөц сонирхох, гүехэн мэдлэг.

ДИНА́МИК||А 1. динамик, хүчлэг, бодисын хөдлөлийн ухаан; 2. хөдлөл, явц; **~ общественного развития** нийгмийн хөгжлийн явц; 3. хөдлөц, эрчимтэй хөдлөц, их хөдлөл; **в этой пьесе много ~и** энэ жүжигт эрчимтэй хөдлөц их байна.

ДИНАМИ́Т динамит, «*тэсрэх бодис*».

ДИНАМИ́ТНЫЙ динамитын, динамиттай.

ДИНАМИ́ЧЕСК||ИЙ динамикийн, эрчтэй, хөдлөлтэй; **~ая теория** динамикийн онол; **~ое движение** эрчтэй хөдөлгөөн.

ДИНАМИ́ЧНЫЙ хөдлөнгө, эрчимтэй, эрч хүчтэй; **~ танец** эрчимтэй бүжиг.

ДИНА́МО динам, цахилгаан гаргах машин.

ДИНА́СТИЯ 1. овгийн хаад, нэг угсааны хаад; **~ Романовых** Романов овгийн хаад; 2. улс, гүрэн; **юаньская ~** юань улс.

ДИНОЗА́ВР динозавр, аварга гүрвэл, үлэг гүрвэл.

ДИНЬ динь, жин-жин «хонхны дуу».

ДИПКУРЬЕ́Р элчин яамны буухиа, дипломат элч.

ДИПЛО́М 1. диплом үнэмлэх, сургууль төгссөний үнэмлэх; 2. үзэсгэлэнд шалгарсан үнэмлэх.

ДИПЛОМА́НТ уралдаанд шалгарч дипломоор шагнуулагч.
ДИПЛОМА́Т 1. гадаад харилцааны ажилтан; 2. ухаан зальтай хүн, зальжин хүн.
ДИПЛОМАТИ́ЧЕСКИЙ, дипломатично, харьцахдаа чадамгай, зальжин, догь, ухаан зальтай; ~ **ответ** ухаан зальтай хариу.
ДИПЛОМАТИ́ЧЕСК||ИЙ. дипломат, элчин; **~ое отношение** дипломат харилцаа, элчин харилцаа; **~ая миссия** дипломат элчин яам, дипломат даалгавар; 2. дипломат, харьцахдаа чадамгай, зальжин, догь, ухаан зальтай; ~ **подход к делу** хэрэг ажилд ухаан зальтай хандах.
ДИПЛОМА́ТИ||Я 1. *дипломати, дипломат явдал,* гадаад харилцааны ажил; 2. ухаан заль; **пустить в ход ~ю** ухаан залиа гаргах.
ДИПЛОМИ́РОВАННЫЙ дипломат, дипломтай, дээд сургууль төгссөн үнэмлэхтэй.
ДИПЛО́МНИК дипломч, шалгалтын зохиол бичигч оюутан.
ДИПЛО́МН||ЫЙ дипломын, сургууль төгсөх шалгалтын; **~ая работа студента** оюутны дипломын ажил.
ДИРЕКТИ́В||А удирдамж, захирамж; **давать ~у** удирдамж өгөх.
ДИРЕКТИ́ВН||ЫЙ удирдамжийн, захирамжийн; **~ое указание** удирдамжийн заавар.
ДИРЕ́КТОР захирал, дарга, эрхлэгч; ~ **школы** сургуулийн захирал. **ДИРЕКТО́РИЯ** директори, дээд захиргаа.
ДИРЕ́КТОРСКИЙ захирлын, даргын; ~ **кабинет** захирлын өрөө.
ДИРЕ́КЦИЯ захиргаа; ~ **театра** театрын захиргаа.
ДИРИЖА́БЛЬ *дирижабль,* агаарын хөнгөн онгоц.
ДИРИЖЁР удирдаач, хөгжмийн удирдаач, хөг зохицуулагч; ~ **оркестра** найрал хөгжмийн удирдаач.
ДИРИЖЁРСК||ИЙ удирдаачийн; **~ая палочка** удирдаачийн дохиур.
ДИРИЖИ́РОВАТЬ хөгжим удирдах, хөг зохицуулах; ~ **оркестром** найрал хөгжим удирдах.
ДИСГАРМОНИ́РОВАТЬ дуурсалгүй болгох, дуурсалгүй болгох, зөрөлдүүлэх, зохицолгүй болгох.
ДИСГАРМО́НИЯ дуурсалгүй, дуурсалгүй, зөрөлдөх, зохицолгүй.
ДИСК 1. диск, зээрэнхий, зээрэнцэг, хавтгай дугариг; ~ **для метания** шидэх зээрэнхий; 2. дүгрэг; диск луны сарны дүгрэг.
ДИСКА́НТ нарийн дуу, хангинам шингэн хоолой, *цангинах* дуу.
ДИСКВАЛИФИЦИ́РОВАТЬ1. гүйцэтгэх эрхийг хасах, мэргэжлийн эрхийг хасах; 2. мэргэжилгүй болгох, мэргэжилгүй гэж үзэх, чадваргүй гэж үзэх.
ДИСКРЕДИТА́ЦИЯ нэрийг гутаах, олны өмнө нэрийг гутаах, нэр хугалах, нэр хүндийг бууруулах.
ДИСКРЕДИТИ́РОВАТЬСЯ нэр гутах, нэр хугарах, нэр хүнд буурах.
ДИСКРИМИНА́ЦИЯ гадуурхах, алагчлах,,ялгаварлан хяхах; **расовая ~ в капиталистических странах** хөрөнгөтөн орнуудад арьс өнгөөр ялгаварлан хяхах явдал.
ДИСКУССИО́НН||ЫЙ шүүмжлэн хэлэлцэх, маргаантай; **в ~ом порядке** шүүмжлэн хэлэлцэхээр; ~ **вопрос** маргаантай асуудал.
ДИСКУССИ́РОВАТЬ шүүмжлэн хэлэлцэх, маргах, шүүмжлэлцэх.
ДИСКУ́ССИЯ өргөн шүүмжлэл, шүүмжлэн мэтгэлзэх, шүүмжлэлцээн, маргаан; **свободная ~ чөлөөт** шүүмжлэлцээн.
ДИСЛОКА́ЦИЯ 1. шилжээс, шилжих, зөрөлдөх; ~ **костей** яс шилжих, бэртсэн яс зөрөлдөх; 2. байрлуулах ~ **армии** армийг байрлуулах.
ДИСПАНСЕ́Р эмчлэн сэргийлэх газар.
ДИСПАНСЕ́РНЫЙ диспансерын, эмчлэн сэргийлэх газрын, эмчлэн сэргийлэх.
ДИСПЕ́ТЧЕР мэдээч; ~ **поезда** галт тэрэгний мэдээч.
ДИСПЕ́ТЧЕРСК||ИЙ диспетчерийн, мэдээчийн; **~ая вышка** мэдээчийн цамхаг.
ДИСПОЗИ́ЦИЯ диспозици, байлдаанд бэлэн байрлах, бэлэн жагсах.
ДИСПРОПО́РЦИЯ диспропорци, пропорцигүй болох, тэнцвэргүй болох, хэмжээ таарцгүй болох.
ДИ́СПУТ эрдмийн маргаан; ~ **теологов** ном хаялцах.
ДИСПУТИ́РОВАТЬ эрдмийн маргаан хийх, диспут хийх, ном хаялцах.
ДИССЕРТА́НТ диссертаци хамгаалагч, эрдмийн зэрэг хамгаалагч, эрдмийн зэрэг горилогч.
ДИССЕРТА́ЦИ||Я диссертаци, эрдмийн зэрэг горилох зохиол: **защищать ~ю** диссертаци хамгаалах; **кандидатская** ~ дэд эрдэмтний диссертаци.
ДИССИДЕ́НТ тэрсүүд, тэрс үзэлтэн, өөрөөр сэтгэгчид.
ДИССИМИЛЯ́ЦИЯ ондооших.
ДИССОНА́НС дууны харшлал, ая сөөлжих; 2. харшлал, дэг алдуулах; **внести ~ в работу** ажлын дэг алдуулах.
ДИССОНИ́РОВАТЬ дуу харшлах, ая сөөлжих, дэг алдах.
ДИСТА́НЦИ||Я1. зай, завсар, зайтай газар; **соблюдать ~ю** зайг барих; **на большой ~и** хол зайтай газарт; 2. анги; ~ **пути** замын анги.
ДИСТИЛИРО́ВАНН||ЫЙ нэрсэн; **~ая вода** нэрмэл ус.
ДИСТИЛЛИ́РОВАТЬ нэрэх.
ДИСЦИПЛИ́Н||А I 1. сахилга; **трудовая** ~ хөдөлмөрийн сахилга; **поднять ~у** сахилгыг дээшлүүлэх.
ДИСЦИПЛИ́НА II салбар ухаан, шинжилгээний тусгай ухаан, ухааны зүй; **историческая** ~ түүхийн салбар ухаан.
ДИСЦИПЛИНА́РН||ЫЙ сахилгын; **~ое взыскание** сахилгын шийтгэл; ~ **устав** сахилгын дүрэм.
ДИСЦИПЛИНИ́РОВАННОСТЬ, дисциплинированный, сахилга баттай, журамтай, сахилга сайтай.
ДИСЦИПЛИНИ́РОВАТЬ сахилга журмыг бататгах, сахилгатай болгох.
ДИТЯ́ нялх хүүхэд, балчир хүүхэд.
ДИФИРА́МБ хэтэрхий магтах, магтаал; **петь ~ы** хэтэрхий магтан дуурсгах.
ДИФТЕРИ́ТН||ЫЙ дифтеритный, сахууны; **~ая сыворотка** сахууны шар ус; **~ая прививка** сахууны тарилга.
ДИФТЕРИ́Т, дифтерия, сахуу, хоолойн сахуу.
ДИФТО́НГ хос эгшиг.
ДИФФЕРЕНЦИА́Л ялгал.
ДИФФЕРЕНЦИА́ЛЬН||ЫЙ 1. дифференциал, дифференциаллын; **~ое исчисление** дифференциал тоолол; 2. ялгаварт; **~ая среда** *ялгаварт орчин.*
ДИФФЕРЕНЦИА́ЦИЯ ялгарал, ялгаралт, ялгавар; **классовая** ~ ангийн ялгаралт.
ДИФФЕРЕНЦИ́РОВАТЬ ялгах, ялгаллах.
ДИФФУ́ЗИЯ диффузи, нэвчих, нэвчээслэх, халдан шингэх.
ДИФФУ́ЗНЫЙ нэвчсэн, халдан шингэх, нэвчээ.
ДИЧА́ТЬ1. зэрлэгших, эмнэгших,ардагших.
ДИЧИ́ТЬСЯ бишүүрхэх; ~ **посторонних** бусдаас бишүүрхэх.
ДИЧО́К 1. жимсний зэрлэг мод; 2. бишүүрхэг хүүхэд.
ДИЧЬ 1. ангийн шувуу; 2. шувууны мах; 3. дэмий үг.
ДЛИН||А́ урт, уртаараа, уртаашаа; **~ой в два метра** урт нь хоёр метр, хоёр метр урт; **в ~у** уртаараа; **меры ~ы** уртын хэмжээ.
ДЛИННОНО́ГИЙ урт хөлтэй, урт чацтай.
ДЛИННОНО́СЫЙ урт хамартай, унжуу хамартай.

ДЛИ́ННЫЙ 1. урт; ~ **путь** урт зам; 2. удаан; ~ **перерыв** удаан завсарлал; **у него ~ язык** задгай амтай хүн, урт хушуутай хүн.

ДЛИ́ТЕЛЬНОСТЬ удаан түргэн, урт богино; ~ **рабочего дня** ажлын өдрийн урт богино; ~ **звука** авианы урт богино.

ДЛИ́ТЕЛЬНЫЙ удаан, удаан хугацааны, өнө удаан, урт; ~ **отпуск** удаан хугацааны амралтын чөлөө.

ДЛИ́ТЬСЯ удах, үргэлжлэх; **недолго длилась наша беседа** бидний яриа их удсангүй; **собрание длилось два часа** хурал хоёр цаг үргэлжлэв.

ДЛЯ 1. тул, тулд; тусын тулд, төлөө, төлөө зориулах; **всё ~ победы** ялалтын тул цөмийг, бүгдийг ялалтын төлөө зориулах; **он приехал сюда ~ отдыха** тэр хүн энд амрахын тул ирсэн; ~ **того, чтобы** тэгэхийн тул, ингэхийн төлөө; 2. -д,-т, **вредно ~ здоровья** эрүүл мэндэд хортой, биенд хортой; **эта книга необходима ~ него** энэ ном түүнд заавал хэрэгтэй; **готовить обед ~ вас** танд хоол хийх; 3. зориулах; **книга ~ детей** хүүхдэд зориулсан ном; ~ **юношества** идэрчүүдэд зориулан; 4. **кувшин ~ воды** усны домбо; **папка ~ бумаг** бичгийн хавтас; 5. **он приехал ~ учёбы** тэр хүн сурахаар иржээ, тэр хүн сурах гэж иржээ.

ДНЕВА́ЛЬНЫЙ өдрийн жижүүр.

ДНЕВА́ТЬ өдөржин байх; ~ **и ночевать** өнжих, хонох, хонон өнжин.

ДНЕВНИ́К өдрийн тэмдэглэл, өврийн дэвтэр; **вести ~** өдрийн тэмдэглэл хийх; **школьный ~** сурагчийн өдрийн тэмдэглэл.

ДНЕВНО́Й өдрийн, өдөрчийн; ~ **свет** өдрийн гэрэл; ~ **заработок** өдрийн хөлс, өдрийн цалин; ~ **переход** өдрийн газар; өдөрчийн газар.

ДНЁМ өдөр, өдөртөө; ~ **и ночью** өдөр шөнөгүй.

ДНИ́ЩЕ ёроол.

ДНО 1. ёроол, оёор; ~ **моря** далайн ёроол; **на дне** ёроолд; **достать до дна** ёроолд хүрэх; **идти ко дну** ёроолд орох, живэх; 2. ёроолд, живүүлэх; **пускать ко дну** ёроолд оруулах, живүүлэх; 3. шавхах, дуусгах **пить до дна** шавхан уух, дуустал уух; **использовать ресурсы до дна** нөөц бэлтгэлийг шавхан ашиглах; **перевернуть вверх дном** хөмрөх, хөмрүүлэх, онгичиж урвуулах; **золотое ~** алтны сан, олзтой газар.

ДО 1. хүртэл, болтол, -тал, тэл; ~ **города осталось пять километров** хот хүртэл таван километр үлдэжээ; **ждать ~ вечера** үдэш болтол хүлээх; **отложить ~ его возвращения** түүний буцаж иртэл хойшлуулах; ~ **рассвета** үүр цайтал; **промокнуть ~ костей** ясандаа хүртэл норох, шал нойтон болох; ~ **особого распоряжения** тусгай тушаал гартал; **весом ~ двух килограммов** хоёр килограмм хүртэл жинтэй; 2. хүрэх, очих, тулах, тулж очих; **мы дошли ~ леса** бид ойд хүрэв, бид ойд тулж очив; 3. өмнө, урьд; ~ **революции** хувьсгалын өмнө; ~ **наступления холодов** хүйтэн болохоос урьд; ~ **и после** урьд хожид; 4. шахам, хүрэх, -аад, ээд; **зал вмещает ~ тысячи человек** танхимд мянга шахам хүн багтана; **мороз доходит ~ сорока градусов** хүйтэн дөчөөд градус болж байна, хүйтэн дөчин градус хүрч байна; 5. доош, хүртэл; **дети ~ десяти лет** арваас доош насны хүүхэд, арав хүртэл насны хүүхэд; **ему не ~ вас** таны тухай бодох ч аргагүй байна, таныг бодох байтугай өөрийгөө яая гэж байна; **мне не ~ шуток** над тоглох шоглох ч арга алга; **он так занят, что ему не ~ прогулок** тэр зугаалах ч завгүй их ажилтай байна; **что ~ меня, то я согласен** миний хувьд гэвэл би зөвшөөрч байна; ~ **свидания** баяртай! баяртай учиръя; ~ **чего интресная книга** ямар сонин ном бэ! ~ **сих пор** одоо хүртэл.

ДОБА́ВИТЬ,

ДОБАВЛЯ́ТЬ, нэмэх.

ДОБА́ВКА нэмэр.

ДОБАВЛЕ́НИ||Е нэмэлт, нэмэх; **примечания и ~я** тайлбар нэмэлт; **в ~ к сказанному** хэлсэн үгэндээ нэмэлт болгон.

ДОБА́ВОЧН||ЫЙ нэмэлтийн, нэмсэн, нэмэгдэл; **~ая прибыль** нэмэгдэл ашиг.

ДОБЕГА́ТЬ гүйж хүрэх.

ДОБЕЖА́ТЬ гүйж хүрэх; ~ **до дома** гэртээ гүйж хүрэх.

ДОБЕ́ГАТЬСЯ гүйн гүйсээр, ~ **до простуды** гүйн гүйсээр ханиад хүрэх.

ДОБЕЛА́1. цайтал, гялайтал; **отмыть ~** цайтал угаах, гялайтал угаах; 2. улайстал, улайсгах; **раскалить железо ~** төмөр улайстал халаах, төмөр улайсгах.

ДОБИВА́ТЬ нэрмэх, дуустал цохих, эвдэж дуусах.

ДОБИВА́ТЬСЯ оролдох, уулахыг оролдох, гэж оролдох, хүрэх, чармайх, -уулж чадах; ~ **решения** тогтоол гаргуулахыг оролдох; ~ **успеха** амжилтад хүрэхийг оролдох; **от него слова не добьёшься** түүгээр үг хэлүүлж чадахгүй.

ДОБИРА́ТЬСЯ хүрэх.

ДОБРА́ТЬСЯ 1. хүрэх; ~ **до дома** гэртээ хүрэх; 2. учрыг олох; ~ **до сути дела** хэргийн голд хүрэх, хэргийн учрыг олох.

ДОБИ́||ТЬ нэрмэх, дуустал цохих, хэмхчиж дуусах; ~ **врага** дайсныг дуустал цохих.

ДОБИ́ТЬСЯ олох, оролдох, хүрэх, чармайх; **наша страна добилась больших успехов** манай орон их амжилт олов; ~ **своего** санасандаа хүрэхийг чармайх.

ДО́БЛЕСТН||ЫЙ гавьяат, баатарлаг, чин зоригт; ~ **труд** гавьяат хөдөлмөр; **~ые защитники родины** эх орны баатарлаг хамгаалагчид.

ДО́БЛЕСТЬ гавьяа, гавьяат явдал, баатарлаг зүтгэл; **проявить ~** гавьяа байгуулах; **трудовая ~** хөдөлмөрийн гавьяа.

ДОБРА́ТЬСЯ хүрэх, учрыг олох.

ДОБР||О́ I 1. сайн, сайн юм, тус; **он желает вам ~а** тэр хүн танд сайныг хүсч байна; **сделать много ~а людям** олонд их тус хүргэх; 2. юм, баялаг, эд зөөр, хөрөнгө; **чужое ~** бусдын хөрөнгө, хүний юм.

ДОБРО́ II за, сайн, болно, тэгье; **~! сделаем так** болно, за тегье; ~ **пожаловать** морилон орно уу, тавтай морилно уу, тавтай ажаамуу, орох ажаамуу.

ДОБРОВО́Л||ЕЦ сайн дураар элсэгч, элсэгч, сайн дурын цэрэг, элссэн цэрэг, **пойти в армию ~ьцем** цэрэгт сайн дураар орох, цэрэгт элсэх.

ДОБРОВО́ЛЬНО сайн дураар, хүслээрээ.

ДОБРОВО́ЛЬН||ЫЙ сайн дурын; **~ое общество** сайн дурын нийгэмлэг; **на ~ых началах** сайн дурааараа, өөрсдийн хүслээр.

ДОБРОВО́ЛЬЧЕСКИЙ сайн дурын, сайн дуртны.

ДОБРОДЕ́ТЕЛЬ буян, буянт үйл, ач тус, сайн үйл.

ДОБРОДЕ́ТЕЛЬНЫЙ буянтай, буяны, ач тустай, сайн үйлийн; ~ **человек** буянтай хүн.

ДОБРОДУ́ШИЕ сайн сэтгэл, цагаан сэтгэл, бодь.

ДОБРОДУ́ШНЫЙ сайн сэтгэлтэй, цагаан сэтгэлтэй, бодь сэтгэлтэй.

ДОБРОЖЕЛА́ТЕЛЬ сайныг хүсэгч, сайныг ерөөгч.

ДОБРОЖЕЛА́ТЕЛЬНЫЙ сайныг хүсэх, сайныг ерөөх, сайн санаатай.

ДОБРОЖЕЛА́ТЕЛЬСТВО сайн санаа, сайн ерөөл, сайныг хүсэх явдал.

ДОБРОКА́ЧЕСТВЕННОСТЬ сайн чанар, сайн аястай; ~ **продуктов** хүнсний сайн чанар.

ДОБРОКА́ЧЕСТВЕНН||ЫЙ 1. сайн аястай, сайн чанартай, чансаатай; ~ **товар** сайн чанартай товар; 2. хоргүй; **~ая опухоль** хоргүй хавдар.

ДОБРО́М сайн дураар, хүслээрээ, саналаараа; **лучше ~ отдай** сайн дураар өгчихвэл дээр.

ДОБРОСЕРДЕ́ЧИЕ, добросердечность, сайн сэтгэл, эелдэг найр.

ДОБРОСЕРДЕ́ЧНЫЙ сайн сэтгэлтэй, эелдэг найртай.

ДОБРО́СИТЬ хүртэл шидэх, хүртэл хаях; **~ мяч до сетки** бөмбөгийг торонд хүртэл шидэх.

ДОБРОСО́ВЕСТНО шудрагаар, үнэнчээр, шудрага, сайнаар; **~ относиться к своим обязанностям** *оногдсон* үүргээ шудрагаар гүйцэтгэж байх.

ДОБРОСО́ВЕСТН||ЫЙ шудрага сайн үнэнч, нягт нямбай; **~ работник** шудрага сайн ажилтан; **~ владелец** шударга эзэмшигч.

ДОБРОСОСЕ́ДСК||ИЙ сайн хөршийн, нөхөр ёсны; **~ие отношение** сайн хөршийн харилцаа.

ДОБРОТА́ сайн зан, сайн сэтгэл, буянт сэтгэл.

ДОБРО́ТНОСТЬ яс чанар, чансаа.

ДОБРО́ТН||ЫЙ сайн чанартай, яс чанар сайтай, чансаатай; **~ое сукно** сайн чанартай цэмбэ.

ДО́БР||ЫЙ сайн, сайн чанартай, цагаан санаатай; **~ человек** сайн хүн; **~ молодец** сайн эр; **~ое имя** сайн нэр; **будьте ~ы!**тэгж өгөөч, ингэж өгөөч; **по ~ой воле** сайн дураараа; **всего ~ого** баяртай, сайн суугаарай; **~ день** сайн уу; **чего доброго** яаж ч магад; **~ых три часа** бүхэл гурван цаг.

ДОБРЯ́К сайн сэтгэлт хүн, сайн хүн.

ДОБУДИ́||ТЬСЯ арайхийж сэрээх, арай чамай сэрээх; **с трудом ~лся** арай чамай сэрээв.

ДОБЫВА́НИЕ 1. олох; 2. малтах, гаргах, ухах, уудлах; **~ средств к жизни** амь зуух хөрөнгө олох; **~ каменного угля** чулуун нүүрс малтаж гаргах.

ДОБЫВА́ТЬ,

ДОБЫ́ТЬ, 1. олох; **~ нужную сумму денег** хэрэгцээтэй мөнгийг олох; 2. малтах, гаргах, ухах, уудлах, малтаж гаргах, ашиглах; **~ нефть** нефть гаргах, газрын тос гаргаж авах.

ДОБЫВА́ТЬСЯ малтагдах, гарах.

ДОБЫВА́ЮЩ||ИЙ малтах, гаргах, уурхайн, уудлах, олборлох; **~ая промышленность** олборлох үйлдвэр.

ДОБЫ́Ч||А 1. олсон юм, олз; **охотники вернулись с богатой ~ей** анчид их олзтой буцаж ирэв; **военная ~** цэргийн олз; 2. малтаж авах, ухах, уудлах; **~ каменного угля** чулуун нүүрс малтаж авах; 3. автах, идэгдэх; **дом стал ~ей огня** байшин түймэрт автав.

ДОВА́РИВАТЬ, доварить, болтол чанах, гүйцэд чанах.

ДОВА́РИВАТЬСЯ, свариться гүйцэд болох, сайн чанагдах; **мясо ещё не доварилось** мах гүйцэд болоогүй л байна.

ДОВЕЗТИ́ хүргэх, аваачих; **~ до дому** гэрт нь хүргэх.

ДОВЕ́РЕННОСТ||Ь итгэмжлэл, итгэмжлэх бичиг, итгэмж бичиг; **получить деньги по ~и** итгэмжлэлээр мөнгө авах.

ДОВЕ́РЕНН||ЫЙ *төлөөлөгч*, итгэмжит, төлөөний найдлагатай; **~ое лицо** итгэмжит хүн, төлөөний хүн.

ДОВЕ́РИЕ итгэх, итгэл, итгэмж; **облечённый ~м** итгэл хүлээсэн; **питать ~** итгэж болох; **оправдать ~** итгэл биелүүлэх; **потерять ~** итгэл алдах.

ДОВЕРИ́ТЕЛЬ итгэмжлэгч, итгэгч; даалгавар өгөгч.

ДОВЕ́РИТЬ итгэх, найдах, итгэмжил өгөх, даалгах; **~ получить деньги** мөнгө авах итгэмжил өгөх; **~ тайну** нууцаа даалгах.

ДОВЕ́РИТЬСЯ итгэх, найдах, итгэжлэх.

ДО́ВЕРХУ дүүртэл, бялхтал, амсарт нь хүртэл, оройд нь тултал; **наполнить ведро ~** хувинг амсарт нь хүртэл дүүргэх.

ДОВЕ́РЧИВОСТЬ итгэмтгий, амархан итгэдэг.

ДОВЕРША́ТЬ гүйцээх, дуусгах, төгсгөх, эцэст нь хүргэх.

ДОВЕРШЕ́НИЕ гүйцээх, төгсгөл, дуусвар, эцэст нь хүргэх; **~ всего** түүний дээр, тэгээд бас; **в ~ всех бед** гай дээр гамшиг нэмж, хахсан дээр нударч.

ДОВЕРШИ́ТЬ гүйцээх, дуусгах, төгсгөх, эцэст нь хүргэх; **~ начатое дело** эхэлсэн хэргээ эцэст нь хүргэх.

ДОВЕРЯ́||ТЬ итгэх, найдах, итгэмжлэх; **он мне ~ет во всём** тэр хүн над бүх талаар итгэдэг.

ДОВЕРЯ́ТЬСЯ итгэх, найдах.

ДОВЕ́СИТЬ зохих жинд хүргэх, гүйцээж жигнэх.

ДОВЕ́СОК зохих жинд хүргэх нэмэлт, жингийн нэмэлт.

ДОВЕСТИ́ 1. хүргэх; **~ до дома** гэрт нь хүргэх; **~ дело до конца** хэрэг ажлыг эцэст нь хүргэх; **~ железную дорогу до города** төмөр замыг хот хүргэх; 2. хүргэх, -уулах, -үүлэх; **~ до слёз** уйлахад хүргэх уйлуулах; **~ до сознания** сонорт хүргэх, мэдэгдэх.

ДОВЕСТИ́СЬ тохиолдох, тохиох, тохиол болгох; **довелось встретиться** уулзах тохиол боллоо.

ДОВЛЕ́ТЬ I биеэ дааж байх, хангалуун байх.

ДОВЛЕ́ТЬ II давуу байх, давуутай байх.

ДО́ВОД учир, баримт, учир баримт; **все ~ы за и против** болох эсэхийн учир баримт; **веский ~** ноцтой баримт; **неоспоримый ~** маргашгүй баримт.

ДОВОДИ́ТЬ 1. хүргэх, хүргүүлэх; **~ до нужды** гачигдалд хүргэх; **~ до отчаяния** цөхөхөд хүргэх; 2. хүргэх, -уулах,-үүлэх; **~ до слёз** уйлахад хүргэх, уйлуулах.

ДОВОДИ́ТЬСЯ 1. тохиолдох, тохиох, тохиол болох; **довелось побывать там** тэнд очих завшаан *тохиолдов*; 2. хүргэх; **доводится до всеобщего сведения** нийтийн сонорт хүргэнэ; 3. болох, юм; **он доводится ему братом** тэр хүн түүний ах нь болно.

ДОВОЕ́НН||ЫЙ дайны өмнөх, дайны урьдах; **~ое время** дайны өмнөх үе.

ДОВОЗИ́ТЬ хүргэх, аваачих; **довожу его ежедневно до завода и еду дальше** би түүнийг өдөр бүр заводад хүргээд цааш явдаг.

ДОВО́ЛЬНО 1. болно, боллоо, хүрнэ, хүрлээ; **с меня и этого ~** над энэ ч боллоо; 2. ханамжтай, хангалттай; **~ улыбался** ханамжтай инээмсэглэв; 3. нилээд, нилээн, -втар; **~ хорошо** нилээд сайн байна; **он ~ молод** тэр хүн нилээд залуу, тэр залуувтар хүн; **прошло уже ~ много времени** нилээд олон цаг өнгөрлөө; 4. болъё, зогсъё, цэглэе; **~ спорить** маргаанаа зогсъё, маргахаа болъё.

ДОВО́ЛЬН||ЫЙ ханамжтай, сэтгэл дүүрэн, урамтай; **~ вид** ханамжтай янз; **быть ~ым** ханамжтай байх, урамтай байх.

ДОВО́ЛЬСТВИ||Е хэрэглэл, хангалт, хүнс хувцас; **снабжение ~ем** хэрэглэлийг нийлүүлэх; **снять с ~я** хангалтаас хасах.

ДОВО́ЛЬСТВ||О 1. чинээлэг, элбэг дэлбэг; **жить в ~е** чинээлэг амьдрах; 2. хангалуун байдал, ханамжтай байдал; **лицо выражало ~** царай нь хангалуун байдлыг илэрхийлэв.

ДОВО́ЛЬСТВОВАТЬСЯ сэтгэл ханах, ханамжтай байх, бололцох; **~ малым** бага юмаар сэтгэл ханах; **~ скромным заработком** бага цалингаар *бололцож* байх; 2. хэрэглэх, хангагдах

ДОВЫБО́РЫ нэмж сонгох, нөхөж сонгох

ДОГАДА́ТЬСЯ таах, тааварлах, тааж мэдэх, тухайлах, гадарлах.

ДОГА́ДКА таавар, таамнал, таамаглал; **теряться в ~х** таамаглаж ядах.

ДОГА́ДЛИВОСТЬ ухамсартай, овсоргон, таамтгай, тааж мэдэхдээ сайн.

ДОГА́ДЫВАТЬСЯ таах, тааварлах, таамаглах, гадарлах.

ДОГЛЯДЕ́ТЬ 1. ажиглах, сайн харах; 2. дуустал үзэх; **~ пьесу** жүжгийг дуустал үзэх.

ДО́ГМА догма, тогтсон таалал, ягшмал номлол.
ДО́ГМАТ догмат, шашны номлол, тогтсон таалал ягшмал номлол, улиг номлол.
ДОГМАТИ́ЗМ догматизм, тогтсон таалын суртал, ягшмал номлолын суртал.
ДОГМА́ТИК догмач, тогтсон таалалч, ягшмал номлолч, ягшмал номлолтон.
ДОГМАТИ́ЧЕСКИЙ 1. догматик, тогтсон тааллын, ягшмал номлолын; 2. яг шийдсэн, ягшуулсан.
ДОГНА́ТЬ гүйцэх, нэхэн очих; **~ и перегнать** гүйцээд түрүүлэх.
ДОГОВА́РИВАТЬ, договорить, гүйцээж хэлэх, цөмийг хэлэх, хэлэх; **не ~** дутуу хэлэх, хагас хугас хэлэх.
ДОГОВА́РИВАТЬСЯ, договориться; 1. хэлэлцэн тогтох; **~ о поездке** явах тухай хэлэлцэн тогтох; 2. чалчих, дэндүү чалчих; **договориться до нелепостей** дэмий юм чалчих.
ДОГОВА́РИВАЮЩИЙСЯ хэлэлцэгч, хэлэлцэн тогтогч; **~еся стороны** хэлэлцэн тогтогч этгээд.
ДОГОВО́Р гэрээ; **заключать ~ о ненападении** үл довтолзох гэрээ байгуулах; **~ о взаимной помощи** харилцан туслалцах гэрээ; **подписывать ~** гэрээнд гарын үсэг зурах; **сепаратный ~** дангаар байгуулсан гэрээ; **~ займа** зээлийн гэрээ; **~ о найме имущества** эд хөрөнгө хөлслөх гэрээ; **~ доверения имущества** хөрөнгө итгэмжлэх гэрээ; **стандартные условия ~а** гэрээний стандарт нөхцөл; **~ поручения** даалгаврын гэрээ; **~ в пользу третьего лица** гуравдагч этгээдэд ашигтай гэрээ; **~ купли-продажи** худалдах худалдан авах гэрээ; **~ дарения** бэлэглэлийн гэрээ; **~ подряда** ажил гүйцэтгэх гэрээ..
ДОГОВОРЁННОСТЬ хэлэлцээ, хэлэлцэн тогтох; **действовать на основе ~и** хэлэлцээний ёсоор хийх, хэлэлцэн тогтсон ёсоор үйлдэх.
ДОГОВОРИ́ТЬ гүйцээж хэлэх, цөмийг хэлэх, хэлж гүйцэх, хэлэх; **не ~** дутуу хэлэх; **дать ~** гүйцэд хэлүүлэх.
ДОГОВОРИ́ТЬСЯ 1. хэлэлцэн тогтох; **~ о встрече** уулзах тухай хэлэлцэн тогтох; **нам надо с вами ~** тантай хэлэлцэж тогтох хэрэгтэй байна; 2. чалчих.
ДОГОВО́РНЫЙ гэрээний, гэрээнд дурьдсан, хэлэлцэн тогтсон, хэлэлцсэн; **~ое обязательство** гэрээнд дурьдсан үүрэг; **на ~ых началах** эрээний ёсоор; **~ое право** гэрээний эрх зүй.
ДОГОЛА́ шалдан болтол, нүцгэртэл, чармаа нүцгэртэл, нүцгэлэх; **раздеться ~** хувцсаа тайлж нүцгэлэх.
ДОГОНЯ́ТЬ 1. гүйцэх, нэхэн очих, гүйцэж очих; 2. разг.ойлгох, ухаарах.
ДОГОРА́ТЬ,
ДОГОРЕТЬ ноцож дүүрэх, шатаж гүйцэх.
ДОДА́ТЬ гүйцээж өгөх; **~ оставшиеся десять рублей** үлдсэн арван рублийг гүйцээж өгөх.
ДОДЕ́ЛАТЬ, доделывать, гүйцээх, гүйцээж хийх, хийж дуусгах.
ДОДЕ́ЛКА дуусварын ажил, гүйцээх ажил.
ДОДУ́МАТЬСЯ, додумываться, бодож олох, бодолхийлэх.
ДОЕДА́ТЬ, доесть, идэж дуусах, дуустал идэх, идэж барах.
ДОЕЗЖА́ТЬ, доехать, явж хүрэх, хүрэх; **~ до места назначения** очих газартаа хүрэх.
ДОЕ́НИЕ саах, саалга; **~ коров** үнээ саах.
ДОЖА́РИВАТЬ болтол шарах, гүйцэд шарах.
ДОЖА́РИВАТЬСЯ болтол шарагдах, гүйцэд шарагдах.
ДОЖА́ТЬ хадаж дуусгах, гүйцэд хадах; **~ пшеницу** буудай хадаж дуусгах
ДОЖДА́ТЬСЯ хүлээх, -тал хүлээх; **я его ~лся** би түүнийг иртэл хүлээв; **ждём не дождёмся** хүлээж ядаж байна.
ДОЖДЕВА́ЛЬНЫЙ усалгааны **~ая машина** услагааны машин.
ДОЖДЕВ||О́Й борооны, хурын; **~ая вода** борооны ус; **~ червь** чийгийн улаан хорхой.
ДОЖДЁМ бороо шиг, мөндөр шиг; **пули сыпались ~** бууны сум мөндөр шиг асгарч байв.
ДО́ЖДИК жаахан бороо, зөөлөн бороо.
ДОЖДЛИ́В||ЫЙ хуртай, бороотой, хурархаг, бороорхог; **~ое лето** бороотой зун.
ДОЖДЬ бороо хур; **~ моросит** бороо шивэрнэ; **идёт ~** бороо орно; **мелкий холодный ~** хүйтэн шиврээ бороо; **проливной ~** усархаг бороо.
ДОЖЕ́ЧЬ шатааж дуусгах, дуустал шатаах.
ДОЖИВА́ТЬ 1. наслах, хүртэл амьд байх, -тал амьд байх; **~ до глубокой старости** их өвгөртөл наслах; 2. хүртэл суух, хүртэл байх, болтол суух; **доживём здесь до лета, а потом уедем** энд зун болтол суугаад явна.
ДОЖИДА́ТЬСЯ хүлээх, болтол хүлээх; **~ поезда** галт тэрэг ирэх болтол хүлээх.
ДОЖИНА́ТЬ хадаж дуусгах, дуустал хадах.
ДОЖИ́ТЬ 1. наслах, хүртэл наслах, болтол амьд байх; 2. хүртэл суух, болтол суух.
ДО́ЗА тун, хэмжээ; **~ лекарства** тун эм.
ДОЗВА́ТЬСЯ дуудах, дуудаж ирүүлэх; **никого не дозовёшься** дуудахад хэн ч ирэхгүй.
ДОЗВО́ЛЕННЫЙ зөвшөөрөгдсөн, соёрхогдсон, хориогүй; **~ приём борьбы** барилдааны зөвшөөрөгдсөн аргууд, бөхийн хориогүй мэх.
ДОЗВО́ЛИТЬ зөвшөөрөх, зөвших, соёрхох; **~ отъезд** явахыг зөвшөөрөх.
ДОЗВОНИ́ТЬСЯ 1. утасдаж хариу авах, утасдаж ярилцах; 2. хонх дугарах; **не ~ в квартиру** байрын хонхыг дугаргавч хариугүй.
ДОЗИ́РОВАТЬ тугнах; **~ лекарство** эм тугнах.
ДОЗИРО́ВКА тугнал, хэмжээ.
ДОЗНАВА́ТЬСЯ мэдэхийг хүсэх, лавлах, сураглах; **я не мог дознаться, кто он такой** ямар хүн болохыг сураглаад мэдэж чадсангүй.
ДОЗНА́НИЕ байцаалт, мөшгөлт; **произвести ~** байцаалт явуулах, мөшгөлт хийх.
ДОЗО́Р харуул манаа, хайгуул цэрэг; **выслать ~** хайгуул цэрэг явуулах. **ДОЗО́РНЫЙ** 1. харуулын цэрэг, манааны цэрэг, хайгуулын цэрэг, хайгуул цэрэг; 2. харуулын, манаа, хайгуул; **~ое судно** харуулын онгоц.
ДОЗРЕВА́ТЬ боловсрох, болох; **винограду нужно ещё ~** үзэм арай боловсроогүй байна; **яблоки уже дозрели** алим боловсорсон байна.
ДОИГРА́ТЬ тоглож дуусгах, дуустал тоглох; **~ пьесу** жүжгийг тоглож дуусгах; **~ партию в шахматы** шатрын өргийг тоглож дуусгах.
ДОИГРА́ТЬСЯ тоглоом шоглоом болох.
ДОЙЛЬН||ЫЙ, саах, саалийн; **~ая машина** саах машин.
ДОИСКА́ТЬСЯ уудлах, байцаах, эрж олох, мэдэж авах; **~ правды** үнэнийг мэдэж авах.
ДОИСТОРИ́ЧЕСКИЙ балар эртний; **~ человек** балар эртний хүн
ДОИ́ТЬ саах; **~ корову** үнээ саах.
ДОИ́ТЬСЯ саалгах; **~ хорошо** ивлэх
ДО́ЙКА саах, саалт; **~ коров** үнээ саах.
ДО́ЙНОСТЬ саам, жилбэ; **~ коров** үнээний жилбэ.
ДО́ЙН||ЫЙ саалийн, саах; **~ая корова** саалийн үнээ.
ДОЙТИ́ 1. хүрэх, очих, явж хүрэх, тулах; **~ до станции** станцид хүрэх; **письмо дошло быстро** захидал түргэн хүрлээ; **вода дошла до краев** ус эрэгтээ хүрлээ; ус хөвөөндөө туллаа; **звук**

не дошёл дуу хүрсэнгүй; **счёт дошёл до тысячи рублей** тоо нь мянган рубльд хүрлээ; 2. ухаж мэдэх, ойлгох, ойлгогдох; **смысл речи не дошёл до него** үгийн утга түүнд ойлгогдсонгүй; ~ **своим умом** ухаанаараа бодож ойлгох; 3. болох, боловсрох; **помидоры дошли на солнце** улаан лооль наранд боловсров; **тесто дошло** зуурсан талх бэлэн боллоо.

ДОК док, онгоцны засварын газар; **плавучий** ~ хөвөгч док.

ДО́КА догь хүн; **в этом он** ~ үүнд тэр догь шүү.

ДОКАЗА́ТЕЛЬНЫЙ нотолгоотой, баримттай.

ДОКАЗА́ТЕЛЬСТВ||О *нотолгоо, нотлол, нотлох, баримт*; **служить ~ом** нотолгоо болох; **вещественное** ~ эд юмын нотолгоо, эд мөрийн баримт; **в** ~ нотолгоо болгож, баримт болгож.

ДОКАЗА́ТЬ *нотлох*; ~ **свою невиновность** гэмгүйгээ нотлох; ~ **теорему** теорем нотлох, магадлах үнэнийг нотлох.

ДОКАЗУ́ЕМЫЙ нотлогдмоор, нотолж болмоор; **легко** ~ амархан нотлогдмоор.

ДОКА́НЧИВАТЬ, докончить, дуусах, гүйцээх, эцэст нь хүргэх, төгсгөх.

ДОКАПИТАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ капиталист ёсны өмнөх, хөрөнгөт ёсны өмнөх, *капитализмын урьдах*.

ДОКА́ПЫВАТЬ малтаж дуусгах, хүртэл малтах.

ДОКА́ПЫВАТЬСЯ 1. хүртэл малтах, тултал ухах; ~ **до воды** усанд хүртэл малтах; 2. уудалж олох, учрыг олох, ёзоорыг олох; ~ **до сути дела** хэргийн сүнсийг уудалж гаргах.

ДОКАТИ́||ТЬ, докатывать, өнхрүүлж хүргэ, хүртэл өнхрүүлэх; **~ли бочку до сарая** торхыг пинд хүртэл өнхрүүлэв.

ДОКАТИ́ТЬСЯ, докатываться; 1. хүртэл *өнхрөх*, хүртэл, гулгах, өнхөрч хүрэх; **мяч докатился до забора** бөмбөг хашаа хүртэл өнхрөв; 2. орох, хэцүү байдалд орох, арчаагүй болох; ~ **до преступления** ялт хэрэгт орох; **вот до чего он докатился** тэр *ингэж* арчаагүй болоод байна.

ДО́КЕР докч, докийн ажилчин, галт онгоцийг засах газрын ажилчин.

ДОКИ́НУТЬ хүртэл шидэх.

ДОКЛА́Д 1. итгэл; ***отчётный*** ~ тайлан илтгэл; **делать** ~ илтгэл хийх; 2. илтгэх, хэлэх; ~ **директору** захиралд илтгэх; **без ~а не входить** зөвшөөрөлгүй орж болохгүй.

ДОКЛА́ДН||ОЙ итгэлийн, илтгэх; **~ая записка** илтгэх хуудас.

ДОКЛА́ДЧИК илтгэл; илтгэгч.

ДОКЛА́ДЫВАТЬ, доложить; 1. илтгэл хийх; 2. илтгэх, хэлэх, уламжлан мэдэгдэх.

ДОКЛА́ССОВ||ЫЙ *анги* гарахаас өмнөх, анги ялгарахаас урьдах, эртний ангигүй; **~ое общество** анги гарахаас өмнөх нийгэм.

ДОКОНА́ТЬ алах, эцэс болгох.

ДОКО́НЧИТЬ дуусах, төгсгөх, гүйцээх, эцэст нь хүргэх.

ДОКОПА́ТЬ 1. малтаж дуусгах, ухаж дуусгах; ~ **яму до середины** нүхийг дунд нь хүртэл малтах.

ДОКОПА́ТЬСЯ 1. хүртэл малтах, *тултал ухах*; ~ **до слоя глины** шаврын давхаргад хүртэл малтах; 2. уудалж олох, учрыг олох, ёзоорыг олох; ~ **до истины** үнэн учрыг олох.

ДОКРАСНА́ улайтал, ув улаан болтол; **накалить** ~ ув улаан болтол халаах.

ДОКРИЧА́||ТЬСЯ 1. сонстол хашгарах, дуултал бархирах, дуулгах; **наконец я вас ~лся** арай гэж бархирч танд дуулгав; 2. -тал хашгарах; **~лся до хрипоты** сөөтөл хашгирав.

ДО́КТОР 1. доктор; ~ **медицинский наук** анагаах ухааны доктор; 2. доктор, эмч, их эмч; **позвать ~а к больному** өвчтэй хүнд эмч дуудах.

ДОКТОРА́НТ докторант, докторын зэрэг горилогч.

ДО́КТОРСК||ИЙ 1. докторын; **~ая степень** докторын зэрэг; **защищать ~ую диссертацию** докторын зэрэг горилох зохиол хамгаалах; 2. *докторын, эмчийн*.

ДОКТРИ́НА номлол, сургаал.

ДОКТРИНЁР хоосон номлогч, хоосон онолыг баримтлагч, онолыг яг дагагч.

ДОКТРИНЁРСКИЙ хоосон номлолын, хоосон онолыг баримтлах, онолыг яг дагах.

ДОКТРИНЁРСТВО хоосон номлол, хоосон онолыг баримтлах явдал, онолыг яг дагах явдал.

ДОКУ́ДА хаа хүртэл, аль хүртэл, хэдий болтол; ~ **читать рассказ?** өгүүллэгийг аль хүртэл унших вэ?

ДОКУМЕ́НТ үнэмлэх, баримт, баримт бичиг; **предъявить свой** ~ *үнэмлэхээ үзүүлэх*; **расходные ~ы** зарлагын баримтууд.

ДОКУМЕНТА́ЛЬНО баримтаар; ~ **доказать** баримтаар нотлох

ДОКУМЕНТА́ЛЬН||ЫЙ баримттай,баримтат; **~ые данные** баримттай мэдээ; ~ **фильм** баримтат кино зураг; **~ая точность** баримттай яг нарийн, баримт шиг яг нарийн. **ДОКУМЕНТА́ЦИЯ** 1. баримттай болгох,баримтжуулах; **подробная** ~ тодорхой баримттай болгох; 2. баримт бичиг; **техническая** ~ техникийн баримт бичиг.

ДОКУМЕНТИ́РОВАТЬ баримттай болгох, баримтжуулах.

ДОКУПА́ТЬ, докупить нэмж авах, нэмж худалдан авах.

ДОКУ́РИВАТЬ, докурить, тамхи татаж дуусах, тамхиа дуустал татах.

ДОКУЧА́ТЬ залхаах, залхуу хүргэх, нурших, янших.

ДОКУ́ЧЛИВОСТЬ залхуу хүргэх, нурших, янших.

ДОКУ́ЧЛИВЫЙ залхуутай, залхуу хүрэм, *нуршаа үгтэй*, яншаа; ~ **человек** нуршаа үгтэй хүн.

ДОЛ хөндий, **по горам и ~ам** уул ба хөндийгөөр.

ДОЛБИ́ТЬ 1. ухах, төнхөх, цоолох, тогших; ~ **долотом** цүүцээр ухах; 2. *нурших, давтах, давтан хэлэх*.

ДОЛГ, үүрэг, уялга; **по ~у службы** албаны үүргээр; **выполнять свой** ~ үүргээ биелүүлэх; 2. өмнө, урьд; **первым ~ом** юуны урьд, юуны өмнө; 3. өр, өр шир, өгцөө, зээл; **право ареста всего имущества в случае неуплаты ~а** өр төлөөгүй тохиолдолд бүх эд хөрөнгийг нь битүүмжлэх эрх; **давать в** ~ зээл өгөх; **погашать ~и** өрөө дарах, **отдать последний** ~ сүүлчийнхээ хүндэтгэлийг хийх; **не остаться в ~у** өртэй үлдэхгүй, ач хариулах; **давнишний** ~ амбасын үеийн өр.

ДО́ЛГ||ИЙ урт, удаан; ~ **путь** урт зам; ~ **гласный** урт эгшиг; **~ое молчание** удаан дугай байх; **откладывать в** ~ **ящик** *удаашруулах, хойш тавих*.

ДО́ЛГО удаан, удтал, өнө; **пришлось** ~ **ждать** удтал хүлээж байлаа; ~ **ли, коротко ли** удсан ч юм уу, удаагүй ч юм уу; ~ **ли до беды** гай учрах хол биш.

ДОЛГОВЕ́ЧН||ЫЙ 1. урт настай, урт удаан; **~ая дружба** урт удаан найрамдал; 2. бэх, бат, бэх сайн, эвдэршгүй; **~ая кровля** бэх сайн дээвэр.

ДОЛГОВ||О́Й өрийн, өр төлөх; **~ое обязательство** өр төлөх баталгаа.

ДОЛГОВРЕ́МЕНН||ЫЙ, удаан хугацааны, удаан байх, удтал; **~ое укрепление** удаан байх бэхлэлт; **~ое отсутствие** удтал *эзгүй байх, удтал байхгүй байх*.

ДОЛГОВЯ́ЗЫЙ разг. нарийхан өндөр, гонжгор; ~ **юноша** нарийхан өндөр залуу.

ДОЛГОЖДА́НН||ЫЙ удтал хүлээсэн; **~ая встреча** удтал хүлээсэн уулзалт.

ДОЛГОЛЕ́ТИЕ урт нас, урт наслах, урт наслал.

ДОЛГОЛЕ́ТН||ИЙ олон жилийн, өнө удааны; **~яя дружба** олон жилийн найрамдал; **~ее сотрудничество** өнө удааны хамтын ажиллагаа.

ДОЛГОСРО́ЧНЫЙ удаан хугацаатай, удаан хугацааны; ~ **кредит** удаан хугацааны зээл.

ДОЛГОТА́ 1. урт,урт богино; ~ **дня** өдрийн урт, өдрийн урт богино; 2. уртраг; **географическая** ~ газарзүйн уртраг; 3. урт дуудлага, уртаттал; ~ **звука** авианы уртаттал.

ДОЛГУНЕ́Ц зарам, маалинга.

ДОЛЕВ||О́Й 1. уртаашаа, уртааш гулд; ~ **разрез дерева** модыг уртааш нь зүсэх; **разрезать в ~ом направлении** уртааш нь зүсэх; 2. хувийн, хэсгийн, хувь; **~ое отчисление** хувийн ногдол; **~ое участие** хувиар оролцох.

ДО́ЛЕЕ удаан, илүү, цаашаа; ~ **так продолжаться не может** цаашаа ингэж байж чадахгүй.

ДОЛЕЗА́ТЬ хүртэл авирах, авиран гарах авиран хүрэх; ~ **до крыши** дээвэр дээр авиран гарах.

ДОЛЕТА́ТЬ хүрэх, нисч хүрэх; **снаряд долетел до реки** их бууны сум мөрөнд хүрэв; **орёл долетел до облаков** бүргэд үүлэнд нисч хүрэв.

ДОЛЖА́ТЬ *разг.* өрөнд орох, өр тавих, өрөнд унах.

ДО́ЛЖ||ЕН 1. өртэй, өгцөөтэй; 2. ёстой, хэрэгтэй, байвал зохино; **мы ~ны преодолеть все трудности** бид бүх бэрхшээлийг давах ёстой; **ты ~ быть здесь в два часа** чи хоёр цагт энд байх хэрэгтэй.

ДОЛЖЕНСТВОВА́ТЬ зохих, байвал зохих, байх ёстой.

ДОЛЖНИ́К 1. өртөн, өртэй хүн; 2. үүрэг гүйцэтгэгч.

ДО́ЛЖНО хэрэгтэй, ёстой, байвал зохино.

ДОЛЖНО́ ~ быть байхаа, байх ёстой; **~, так** тийм байх ёстой; **~, он не придёт** тэр ирэхгүй байхаа; **~, пойдёт дождь** бороо орох байхаа, бороо орох нь дээ.

ДОЛЖНОСТН||О́Й албаны, албан үүргийн; **~ое лицо** албаны хүн.

ДО́ЛЖНОСТ||Ь албан, албан тушаал, үүрэг, хариуцлага; **выгодная** ~ ашигтай тушаал; **занимать высокую** ~дээд тушаалд орох, их тушаалд орох; **исполнять ~ секретаря** нарийн бичгийн даргын үүргийг гүйцэтгэх; **освобождать от ~и** албан тушаалаас чөлөөлөх.

ДО́ЛЖН||ЫЙ 1. зохих; **на ~ом уровне** зохих хэмжээнд; **~ое внимание** зохих анхаарал; **~ым образом** зохих ёсоор; 2. зохих зүйл, зохистой; **воздавать ~ое по заслугам** гавьяанд нь зохих хэмжээний анхаарал хүндэтгэл хүртээх **отдать ~ое** зохих ёсоор үнэлэх хэрэгтэй.

ДОЛИВА́ТЬ дүүргэх, нэмж дүүргэх.

ДОЛИ́ТЬ дүүргэх, нэмж дүүргэх, дүүртэл хийх; ~ **молоко в стакан** шилэн аяганд сүү дүүргэх.

ДОЛИ́НА хөндий, хоолой; ~ **реки** голын хөндий.

ДО́ЛЛАР доллар.

ДОЛОЖИ́ТЬ I 1. илтгэх, айлтгах, мэдүүлэх; 2. хэлэх, мэдэгдэх.

ДОЛОЖИ́ТЬ II нэмэх, нэмж тавих.

ДОЛО́Й сөнөтүгэй, тонил; ~ **войну**! Дайн сөнөтүгэй!**уйди с глаз ~**! нүдэнд харагдахгүй газар тонил!

ДОЛОТО́ цүүц.

ДО́ЛЬКА 1. саланхай, салбархай, жаахан хэрэг; **апельсиновая** ~ зүржийн саланхай; 2. разг. тэнэг, маанаг.

ДО́ЛЬШЕ хол, илүү удаан, удаан; **этот путь ~ того** энэ зам түүнээс хол; **я ~ вас живу в этом доме** би энэ байшинд танаас удаан сууж байна.

ДО́Л||Я 1. хувь, хэсэг; **делить на равные ~и** адил хувиар хуваах, адил хэсэгт хуваах; **львиная** ~ ихэнх хувь; **на мою ~ю** над оногдсон хувь; 2. хувь заяа, тавилан; **горькая** ~ зовлонт хувь заяа.

ДОМ 1. байшин; **деревянный** ~ модон байшин; **шестиэтажный** ~ зургаан давхар байшин; 2. гэр; **работать на ~у** гэртээ ажиллах, гэртээ ажил хийх; **быть дома** гэртээ байх; **идти ~ой** гэртээ харих; 3. газар, байшин, ордон; ~ **отдыха** амралтын газар; ~ **культуры** соёлын ордон; **детский** ~ хүүхдийн асрах газар; 4. газар, пүүс, байшин; **торговый** ~ худалдааны пүүс; 5. гэр бүл, гэрийнхэн; **мы знакомы ~ами** манай гэртхэн танил; 6. овгийн хаад, овгийн хүмүүс; 7. разг. толгой.

ДО́МА гэртээ: **его нет** ~ тэр гэртээ алга; **в гостях хорошо, а ~ лучше** айлд аятайхан боловч гэртээ бүр аятайхан; **как ~** гэртээ байгаа шиг; **у него не все ~** тэр согогтой хүн.

ДОМАРКСИ́СТСКИЙ Марксын өмнөх, Марксын урьдах үеийн.

ДОМА́ШН||ИЙ 1. гэрийн; **~ие задания** гэрийн даалгавар; **~яя утварь** гэрийн хогшил; **~яя хозяйка** гэрийн авгай, гэрийн ажилтай эхнэр; 2. тэжээмэл, мал; **~яя птица** тэжээмэл шувуу; **~ее животное** мал; 3. гэрийнхэн, гэр бүл; **мои ~ие** манай гэрийнхэн, гэр бүл; **~яя работница** зарц хүүхэн; ~ **хлеб** гэртээ хийсэн талх, өөрсдийн барьсан талх.

ДО́МБРА доомбор.

ДО́МЕННЫЙ домнын, ширэм хайлах зуухны, өндөр зуухны.

ДО́МЕНЩИК ширэм хайлагч, ширэм хайлах зуухны ажилчин.

ДО́МИК жаахан байшин, жижиг байшин.

ДОМИНИО́Н доминион, өөрөөн засах улс: түшээт улс.

ДОМИНИ́РОВАТЬ 1. товойж харагдах, сүндэрлэж харагдах; **гора доминирует над городом** хот дээгүүр уул сүндэрлэж харагдана; 2. зонхилох.

ДОМИНО́ I багт наадмын дээл.

ДОМИНО́ II домино, нүх шахах тоглоом, даалуу.

ДОМКРА́Т хөшүүр, өргүүл домкрат.

ДО́МНА домна, ширэм хайлах зуух, өндөр зуух.

ДОМОВИ́ТОСТЬ аж ахуй, аж ахуйдаа хичээлтэй.

ДОМОВЛАДЕ́ЛЕЦ орон сууцны эзэн : байшингийн эзэн.

ДОМО́ВНИЧАТЬ гэрээ сахих.

ДОМОВО́Й гэрийн буг, онгон

ДОМО́В||ЫЙ байшингийн, гэр байрын, орон сууцны; **~ая книга** орон сууцны дэвтэр, орон сууцны бүртгэл, байшингийн данс; **~ая контора** орон сууцны захиргаа.

ДОМОГА́ТЕЛЬСТВО улиглал; **его ~ не увенчалось успехом** түүний улиглал амжилтад хүрсэнгүй.

ДОМОГА́ТЬСЯ улиглах, улиглан хүсэх.

ДОМОНОПОЛИСТИ́ЧЕСКИЙ монополист ёсны өмнөх.

ДОМОРО́ЩЕННЫЙ 1. гэртээ байгуулсан, гардаж байгуулсан; 2. энгийн баазхан; ~ **поэт** баазхан шүлэгч.

ДОМОСЕ́Д гэрээс гардаггүй хүн, гэртээ суумтгай хүн, гэрийн буг..

ДОМОСЕ́ДКА гэртээ суумтгай эхнэр, гэрээс гардаггүй эхнэр.

ДОМОСТРОЕ́НИЕ байшин барилга.

ДОМОТКА́НН||ЫЙ гар нэхмэл, гараар нэхсэн; **~ое полотно** гараар нэхсэн бөс.

ДОМОУПРАВЛЕ́НИЕ байшингийн захиргаа.

ДОМОХОЗЯ́ИН гэрийн эзэн.

ДОМОХОЗЯ́ЙКА гэрийн эзэгтэй, гэрийн эзэн эхнэр, гэрийн ажилтай эхнэр.

ДОМОЧА́ДЦ||Ы гэртхэн, гэрийнхэн, гэр бүл; **со всеми чадами и ~ами** бүх хүүхэд шуухадтайгаа, гэрийнхэнтэйгээ.

ДОМРАБО́ТНИЦА гэрийн зарц хүүхэн, зарц хүүхэн, тогооч.

ДО́МЫС||ЕЛ таамаглал, таамнал, таам бодол; **пустые ~лы** хоосон таамнал.

ДОНА́ШИВАТЬ 1. элээх, элтэл өмсөх; ~ **платье** платийг элтэл өмсөх; 2. нярайлах дөхөх.

ДОНГ донг, «Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улсын мөнгөн тэмдэгт».

ДОНЕ́ЛЬЗЯ туйлдаа хүртэл, дэндүү; **он ~ устал** тэр хүн туйлдаа хүртэл ядарчээ.

ДОНЕСЕ́НИЕ мэдээ, мэдээлэл, айлтгал; **сделать ~** мэдээ явуулах.

ДОНЕСТИ́ I 1. хүргэх, хүргэж өгөх, аваачих; **~ вещи до дома** юмыг гэрт нь хүргэх.

ДОНЕСТИ́ II мэдээлэх, мэдээ хүргэх, айлтгах.

ДОНЕСТИ́СЬ сонсдох, дуулах; **издалека донеслась песня** холоос дуу дуулах сонсдов; донёсся слух цуу үг дуулдлаа.

ДОНЖУА́Н донжуан, дурламтгай эр.

ДО́НИЗУ доод талдаа хүртэл, дор хүртэл, ёроолд хүртэл; **сверху ~** дээрээс дор хүртэл, оройгоос ёроолд хүртэл.

ДОНИМА́ТЬ хашраах, тарчлаах, улиглах.

ДОНЯ́ТЬ хашраах, тарчлаах, улиглах.

ДОНКИХО́Т донкихот «Испанийн уран зохиолын баатар, болшгүй юманд мохошгүй зүтгэгч».

ДО́НОР донор, цусаараа тэтгэгч цусаа өгөгч «өвчтэй буюу шархтай хүнд цусаа өгдөг хүн».

ДО́НОРСКИЙ цус өгөх; **~ пункт** цус өгөх газар.

ДОНО́С хов мэдээ, нууц мэдээ, нууц ховлох.

ДОНОСИ́ТЬ 1. элээх, элтэл өмсөх, дуустал эдлэх.

ДОНЕСТИ 1. элээх, элтэл өмсөх, дуустал эдлэх; **~ старые сапоги** хуучин гутлаа элтэл өмсөх, хүргэх, аваачих; **~ вещи до склада** агуулахад юм хүргэх; 3. мэдээлэх, айлтгах; **~ о приближении противника** дайсан ойртсон тухай мэдээлэх; 4. хов хүргэх, хов мэдээ хүргэх, далдуур ховлох; 5. хугацааг хүргэж нярайлах, сарыг гүйцээж төрөх.

ДОНОР хандивлагч.

ДОНОСИ́ТЬСЯ сонсдох, дуулдах.

ДОНЕСТИСЬ сонсдох, дуулдах; **до меня доносились слухи, что** □гэж над цуу үг сонсдлоо.

ДОНО́СЧИК хөвч, мэдээлэгч хов хүргэгч.

ДОНО́СЧИЦА хов хүргэгч эхнэр.

ДОНЫ́НЕ одоо хүртэл.

ДОНЯ́ТЬ *хашраах, тарчлаах, улиглах;* **~ просьбами** улиглаж гуйх.

ДООКТЯ́БРЬСКИЙ Октябрийн өмнөх, Октябрийн хувьсгалын урьдах.

ДОПАХА́ТЬ хагалж дуусгах, хүртэл хагалах; **~ поле** тариалангийн газрыг хагалж дуусгах.

ДОПЕКА́ТЬ болгох, гүйцэд жигнэх.

ДОПЕ́ЧЬ болгох, гүйцэд жигнэх.

ДОПЕ́ЧЬСЯ болох, гүйцэд жигнэгдэх; **хлеб допёкся** талх гүйцэд жигнэгдэв, талх боллоо.

ДОПИВА́ТЬ ууж дуусгах, дуустал уух.

ДО́ПИНГ сэргээш.

ДОПИ́ТЬ ууж дуусгах, дуустал уух, уучхах; **~ стакан чаю** аягатай цай ууж дуусгах.

ДОПЛА́Т||А нөхөх төлбөр, нэмэлт төлбөр; **письмо с ~ой** нэмэлт төлбөртэй захидал.

ДОПЛАТИ́ТЬ нөхөж төлөх.

ДОПЛА́ЧИВАТЬ нөхөж төлөх, нэмж төлөх; **~ сто рублей** зуун рубль нэмж төлөх.

ДОПЛАТНО́Й нөхөж төлөх, дутууг төлөх.

ДОПЛА́ТН||ЫЙ нэмэлт төлбөртэй, нөхөж төлөх, дутууг төлөх; **~ое письмо** нэмэлт төлбөртэй захидал.

ДОПЛЫВА́ТЬ хүрэх, хөвсөөр хүрэх, самарч хүрэх.

ДОПЛЫ́ТЬ хүрэх, хөвсөөр хүрэх, самарч хүрэх; **~ до берега** эргэнд хөвж хүрэх; **~ до середины реки** мөрний дунд самарч хүрэх.

ДОПО́ДЛИННО яг үнэнээр, ив, тов чухам; **~ известно** ив илэрхий,тов тодорхой.

ДОПО́ДЛИНН||ЫЙ жинхэнэ, бодит, яг үнэн; **~ые сведения** жинхэнэ мэдээ, яг үнэн мэдээ.

ДОПОЗДНА́ орой болтол; **засиделись ~** орой болтол суучихав.

ДОПОЛЗА́ТЬ мөлхөж хүрэх,гулгаж хүрэх.

ДОПОЛНЕ́НИЕ 1. нэмэлт, нэмэр; **~ к резолюции** тогтоолын нэмэлт, тогтоолд нэмэлт хийх; 2. тусагдахуун; **прямое ~ предложения** өгүүлбэрийн шууд тусагдахуун; **косвенное ~** шууд бус тусагдахуун.

ДОПО́ЛНЕНН||ЫЙ нэмсэн, нэмэлт хийсэн; **исправленное и ~ое издание** зассан нэмсэн хэвлэл, засалт нэмэлт хийсэн хэвлэл.

ДОПОЛНИ́ТЕЛЬНО нэмж, нэмэлт болгож; **ему дали ~ десять дней отпуска**түүнд арван өдрийн амралт нэмж олгов.

ДОПОЛНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ нэмэх, нэмэлт, нэмэгдэл; **~ая подписка на газеты** сонин нэмж захиалах; **~ые расходы** нэмэгдэл зардал.

ДОПО́ЛНИТЬ гүйцээх, *нэмэх, нэмэлт хийх, нэмэр болох;* **~ статью примечаниями** өгүүлэлд тайлбар нэмэх; **~ сказанное одним замечанием** хэлсэн зүйлд нэг юм нэмэх; **дополнять друг друга** бие биедээ нэмэр болох.

ДОПОТО́ПН||ЫЙ 1. усан галбын өмнөх; 2. дивангарын үеийн, эрт урьдын, хуучин цагийн; **~ые взгляды** хуучин цагийн үзэл.

ДОПРА́ШИВАТЬ байцаах, байцаан асуух,өчиг авах.

ДОПРИЗЫ́ВНИК цэрэгт орох бэлтгэл сургууль хийгч, цэрэгт орохоор бэлтгэгч.

ДОПРИЗЫ́ВНЫЙ цэрэгт татагдахаас өмнөх, цэрэгт орохоос өмнөх; **~ возраст** цэрэгт орохоос өмнөх насны.

ДОПРО́С *байцаах, байцаалт, мөрдөн байцаах, мөрдөлт;* **перекрестный ~** ээлжлэн байцаах; **подвергнуть ~у** байцаалт хийх.

ДОПРОСИ́ТЬ байцаах, байцаан асуух, өчиг авах; **~ обвиняемого** хэрэгтнийг байцаах.

ДОПРОСИ́ТЬСЯ гуйж гувших, гуйж асуух, гуйсаар байх; **не могли ~, кто он такой** түүний хэн болохыг гуйж асуугаад мэдэж чадсангүй.

ДОПРЫ́ГИВАТЬ хүртэл харайх, харайж хүрэх, үсэрч хүрэх.

ДО́ПУСК орох эрх, орох арга; **иметь ~ к больным** өвчтөнд орох эрхтэй байх.

ДОПУСКА́ТЬ 1. *оруулах, орохыг зөвшөөрөх,* орох эрх олгох.

ДОПУСТИ́ТЬ 1. оруулах, орохыг зөвшөөрөх, орох эрх олгох; **~ до экзаменов** шалгалтад оруулах; 2. гэж бодох, гэж санах, гэх; **допустим, что это будет так** үүнийг тийм болно гэж бодъё; **не допускаю этой мысли** ингэж би бодохгүй байна, ийм санаа над төрөхгүй байна; 3. гаргах; **~ ошибку** алдаа гаргах.

ДОПУСКА́ТЬСЯ зөвшөөрөгдөх, зөвшөөрөх.

ДОПУСТИ́М||ЫЙ болмоор, болохуйц; **~ое предложение** болмоор санал; **это вполне ~о** ийм байж болохуйц юм.

ДОПУСТИ́ТЬ 1. оруулах, орохыг зөвшөөрөх, орох эрх олгох; 2. гэж бодох, гэж санах, гэх; 3. гаргах.

ДОПЫТА́ТЬСЯ мэдэхийг оролдох; **я допытался, где вы были** таны хаана байгааг би мэдэхийг оролдов.

ДО́ПЬЯНА согтуурал, шал согтол; **напиваться ~** шал согтол уух.

ДОРАБА́ТЫВАТЬ ажиллаж гүйцээх, хийж гүйцээх, нарийвчлан боловсруулах.

ДОРАБО́ТАТЬСЯ -тал ажиллах; **доработался до повышения по службе** албан тушаалаа дээшилтэл ажиллав; **доработался до чахотки** сүрьеөвчтэй болтлоо ажиллав.

ДОРАБО́ТКА ажиллаж гүйцээх, хийж гүйцээх, нарийвчлан боловсруулах.

ДОРАСТА́ТЬ чацуу болтол, хүртэл ургах; **дерево доросло до самой крыши** мод дээвэр хүртэл ургав; 2. насанд хүрэх, нас болох; **ты ещё не дорос, чтобы ходить в кино** чи кинонд очих насанд хүрээгүй байна.

ДОРВА́ТЬСЯ 1. дайрч орох, шунаж орох; ~ **до еды** хоол руу дайрч орох; 2. дайрагдах, учрах; **шалуны дорвались до беды** дүрсгүй хүүхдүүд гайтай юманд дайрагдав.

ДОРЕВОЛЮЦИО́ННЫЙ хувьсгалын өмнөх

ДОРЕФО́РМЕНН||ЫЙ, реформын өмнөх, өөрчлөлтийн өмнөх; **~ая Россия** реформын өмнөх Орос орон.

ДОРИСОВА́ТЬ зурж дуусах.

ДОРИСО́ВЫВАТЬ зурж дуусгах.

ДОРО́Г||А 1. зам, харгуй; **большая ~** их зам, дардан зам; **железная ~** төмөр зам; **сбиться с ~и** зам төөрөх, зам алдах; **по ~е** зам зуур, зам гудас; 2. аян,зам; **дальняя ~** холын зам, алсын аян; **отправиться в ~у** аянд мордох; **я пробыл в ~е три дня** би замд гурав хонов; ***скатертью ~** дуртай тийшээ яв; **стать поперёк ~и** зам хөндөлдөх, саад хийх.

ДО́РОГО үнэтэй; **очень ~** их үнэтэй, өндөр үнэтэй; **~ купить** үнэтэй авах, худалдаж авахад их үнэтэй; **любо~** аятай гээч нь; **~ бы я дал, чтобы** тэгэхийн төлөө би юугаа ч өгөх байсан.

ДОРОГОВИ́ЗНА үнэ өндөр, үнэд орох, үнэ нэмэгдэх.

ДОРО́ГОЙ замд, замдаа, **поговорим ~** замдаа ярилцъя.

ДОРОГО́Й I хайрт, эрхэм хүндэт; **~ друг !** хүндэт нөхөр, хайрт найз.

ДОРОГ||О́Й II 1. үнэтэй, үнэ ихтэй; **~не вещи** үнэтэй юм; 2. эрхэм үнэтэй, чухал үнэтэй; **ваши советы для меня ~и** таны зөвлөлгөө над чухал үнэтэй байна.

ДОРО́ДНЫЙ мариатай, бадриун.

ДОРОЖА́ТЬ үнэтэй болох, үнэд орох.

ДОРО́ЖЕ илүү үнэтэй.

ДОРОЖИ́ТЬ хайрлах, их үнэлэх, эрхэмлэх; **~ временем** цагаа хайрлах; **~ своим именем** нэрээ хайрлах; **~ хорошим работником** сайн ажилтныг эрхэмлэх.

ДОРОЖИ́ТЬСЯ үнэрхэх.

ДОРО́ЖКА 1. нарийн зам, жим, зөрөг, улбаа; 2. гудаслаг хивс.

ДОРО́ЖН||ЫЙ 1. замын, зам; **~ое строительство** зам барилга; **~ая пыль** замын тоос; 2. аяны, замын; **~ костюм** замын хувцас; **одеться по~ому** аяны байдлаар хувцаслах; **~ые люди** аяны хүмүүс.

ДОСА́АФ арми авиаци флотод туслах сайн дурын нийгэмлэг, газар агаар усан замын цэрэгт туслах сайн дурын нийгэмлэг.

ДОСА́Д||А харамсалтай, гомдох, ай халаг, ай чаваас, халаглалтай; **плакать от ~ы** гомдож уйлах; **какая ~, он уже уехал** ай халаг, тэр явчихжээ, ямар харамсалтай юм тэр явчихжээ.

ДОСАДИ́ТЬ хашрал болгох, гомдоох; **~ постоянными просьбами** үргэлж гуйж залхаах..

ДОСА́ДНО чаваас, ай халаг; **мне ~** ай халаг минь, над харамсалтай байна; **~, что опоздал на поезд** чаваас, галт тэрэгнээс хожигдлоо.

ДОСА́ДН||ЫЙ харамсалтай, гомдолтой; **~ая ошибка** харамсалтай алдаа.

ДОСА́ДОВАТЬ харамсах, гомдох, халаг хоохой болох; **~ на свою судьбу** заяандаа гомдох; **нечего ~ на других, когда сам виноват** өөрөө буруутай байж хүнд гомдоод яах вэ.

ДОСАЖДА́ТЬ хашрал болгох, гомдоох.

ДОСЕ́ЛЕ одоо хүртэл, энд хүртэл.

ДОСЕ́ЯТЬ тарьж дуусгах.

ДОСИДЕ́ТЬ дуустал суух, хүртэл суух **~ до конца заседания** хурлыг дуусах хүртэл суух.

ДОСК||А́ 1. банз, хавтгай мод, зүсмэл мод; **сосновая ~,** нарсан банз; 2. самбар; **классная ~** сургуулийн самбар; **~ почёта** хүндэт самбар; 3. хавтгай цээжтэй эмэгтэй; **шахматная ~** шатрын хөлөг; **от ~и до ~и** эхнээс эцэст хүртэл; **ставить на одну ~у** адилаар үзэх, адилтгах.

ДОСКАЗА́ТЬ хэлж дуусгах, дуустал ярих гүйцэд ярих, эцэст нь хүртэл хэлэх; **~ рассказ** өгүүллэгийг дуустал ярих.

ДОСКАКА́ТЬ давхиж хүрэх, гүйж хүрэх.

ДОСКОНА́ЛЬНО тов тодорхой, нарийн, лавтай, сайтар; **~ всё известно** цөм тов тодорхой мэдэгдэж байна; **~ рассмотреть** сайтар үзэх.

ДОСКОНА́ЛЬН||ЫЙ тов тодорхой, нарийн, лавтай, магадтай; **~ое изучение** нарийн судалгаа.

ДОСЛА́ТЬ 1. нэмж илгээх, нэмж явуулах; 2. нэмж гуйвуулах; **~ деньги** мөнгө нэмж гуйвуулах.

ДОСЛО́ВНО үгчилбэл, үг үсэгчлэн, яг үгээр нь; **передавать ~** яг үгээр нь дамжуулах, үг үсэгчлэн дамжуулах.

ДОСЛО́ВН||ЫЙ 1. үгчилсэн; **~ перевод** үгчилсэн орчуулга; 2. яг хэлсэн, яг үг нь; **это ~ое его выражение** энэ яг түүний хэлсэн үг.

ДОСЛУЖИ́ТЬ, болтол алба хаах, хүртэл алба хаах; **~ до пенсии** тэтгэвэр авах хүртэл алба хаах; **~ до старости лет** нас өтөлтөл алба хаах.

ДОСЛУЖИ́ТЬСЯ болтол алба хаах, хүртэл алба хаах, алба хааж ахих.

ДОСЛУ́ШАТЬ дуустал сонсох, хүртэл сонсох, гүйцэд сонсох, гүйцэд чагнах; **~ до конца лекции** лекцийг дуустал сонсох.

ДОСМА́ТРИВАТЬ 1. дуустал үзэх; **досмотреть пьесу** жүжгийг дуустал үзэх; 2. ажих, харах; **я не досмотрел** би харсангүй.

ДОСМО́ТР үзэх, шалган үзэх, үзэлт, үзлэг; **таможенный ~** гаалийн үзлэг.

ДОСОЛИ́ТЬ гүйцэд давслах, давс нэмэх.

ДОСО́ХНУТЬ гүйцэд хатах.

ДОСПА́||ТЬ 1. хүртэл унтах, болтол унтах; **~ до обеда** өдрийн хоол хүртэл унтах; 2. турш унтах; 3. нойр ханах; **он не ~л** түүний нойр ханаагүй байна.

ДОСПЕ́ХИ хуяг дуулга, зэр зэмсэг, цэргийн өвч хэрэгсэл, лүвч.

ДОСРО́ЧНО хугацаанаас урьд.

ДОСРО́ЧН||ЫЙ хугацаанаас урьд,болзооноос өмнө; **~ая уплата** хугацаанаас урьд төлөх; **~ое выполнение плана** төлөвлөгөөг болзооноос өмнө биелүүлэх.

ДОСТАВА́||ТЬ 1. авах; **~ книгу с полки** тавиураас ном авах; 2. олж авах; **~ билет в театр** театрын билет олж авах; 3. хүрэх; **~ рукой до потолка** таазанд гар хүрэх; **этого только не ~ло** ингэх нь дутуу байжээ, энэ л дутаад байжээ.

ДОСТАВА́ТЬСЯ оногдох, хүртэх; **ему досталась трудная работа** түүнд хэцүү ажил оногджээ.

ДОСТА́В||ИТЬ 1. хүргэх, хүргэж өгөх, аваачиж өгөх; **я на автомобиле ~лю вас дома** би таныг машинаар гэрт чинь хүргэж өгье; **~ в целости товар в магазин** бараг дэлгүүрт бүрэн бүтэн аваачиж өгөх; 2. учруулах, хангах, олгох; **~ удовольствие** бахыг хангах; **~ возможность учиться** сурах бололцоог олгох.

ДОСТА́ВК||А хүргэх, хүргэж өгөх; **~ писем** захидлыг хүргэх; **с ~ой на дом** гэрт нь хүргэж өгдөг.

ДОСТА́Т||ОК хүрэлцээтэй, чинээлэг, хангалуун, **жить в ~ке** хүрэлцээтэй амьдрах.

ДОСТА́ТОЧНО 1. хүрэлцэнэ; **вполне ~** элбэг хүрэлцэнэ; 2. хүрэлцээтэй; **у него ~ книг для занятия** түүнд хичээл хийхэд хүрэлцээтэй ном бий; 3. нилээд; **~ сильный** нилээд хүчтэй; 4. боль, зогс, болиоч, зогсооч, хангалттай боллоо; **~, замолчите** за боль дуугуй байгаач.

ДОСТА́ТОЧН||ЫЙ хүрэлцээтэй, хүрэлцэхүйц; **здесь имеется ~ое количество продуктов** энд хүнсний зүйл хүрэлцээтэй бий; **~ срок** хүрэлцэхүйц хугацаа.

ДОСТА́||ТЬ 1. авах, гаргах; **~ платок из кармана** өвөөс алчуур авах; 2. олж авах, олох; **~ материал для постройки** барилгын

материалыг олж авах; 3. хүрэх; **здесь на веслом не ~** энд усны ёроолд сэлбүүр хүрэхгүй байна; 4. разг ядаргаатай байх, залхаах; **он меня ~л!** тэр ёстой ядаргаа.

ДОСТА́ТЬСЯ онгодох, хүртэх.

ДОСТИГА́ТЬ хүрэх; **~ берега** эрэгт хүрэх; **~ своей цели** зорьсондоо хүрэх; **~ больших размеров** их хэмжээнд хүрэх; **достигнуть успеха** амжилтад хүрэх.

ДОСТИЖЕ́НИ||Е 1. хүрэх; **~ своей цели** зорилгодоо хүрэх, амжилт, амжилт ололт; **большие ~я советской науки** зөвлөлтийн шинжлэх ухааны их амжилт.

ДОСТИЖИ́МОСТЬ хүрч болох, бүтээж болох, гүйцэтгэж болох.

ДОСТИ́ЧЬ хүрэх.

ДОСТОВЕ́РНОСТЬ үнэн магад нь, лав нь, чухам үнэн нь; **~ сведений** мэдээний үнэн магад нь.

ДОСТОВЕ́РН||ЫЙ лавтай, магадтай; **из ~ых источников** лавтай эх сурвалжаас, магадтай мэдэх газраас.

ДОСТО́ИНСТВ||О 1. эрхэм зэрэг, чанар чансаа, дориун; **чувство собственного ~а** эрхэм зэргээ ойлгох, чанар чансаагаа мэдэх; **держаться с ~ом** эрхэм зэрэгтэй байх, чанар чансаатай байх; 2. сайн тал; **~ этой книги** энэ номын сайн тал нь; 3. өртөг, үнэ; **облигация ~ом в сто рублей** зуун рублийн өртөгтэй облигаци; **оценить по ~у** зохих ёсоор үнэлэх; **~ мужское** эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн.

ДОСТО́ЙН||ЫЙ 1. зохих, зохистой, зохимоор, -ууштай, үүштэй; **~ внимания** анхаарвал зохих, анхаарууштай; **~ сожаления** харамсвал зохих, харамсууштай; 2. хүндэт, эрхэмсэг; **~ человек** хүндэт хүн; 3. таарах, тэнцэх; **~ое наказание** таарах шийтгэл; **~ая оценка** тэнцэх үнэлэлт.

ДОСТОПРИМЕЧА́ТЕЛЬНОСТЬ цуутай юмнууд, дурсгалт зүйлүүд; **~ города** хотын дурсгалт зүйлүүд.

ДОСТОПРИМЕЧА́ТЕЛЬНЫЙ дурсгалтай, алдар цуутай.

ДОСТОЯ́НИ||Е 1. хөрөнгө, зөөр; **всенародное ~** ард нийтийн хөрөнгө; **общественное ~** нийгмийн хөрөнгө; 2. хүртээл, хүртээмж; **сделать ~ем народа** ард түмний хүртээмж болгох.

ДОСТРА́ИВАТЬ барьж дуусгах, барьж гүйцэх.

ДОСТРО́ИТЬ барьж дуусгах, барьж гүйцэх.

ДО́СТУП 1. орох зам, орох боломж; **к крепости нет ~а** цайзад орох боломж алга; **~ свежего воздуха в помещение** гэрт цэвэр агаар орох боломж; 2. оруулах; **~ посетителей прекращён** хүн оруулахаа болив; 3. орох, үзэх, ашиглах зөвшөөрөл, үзэж хэрэглэх; **разрешить ~ в архив** архивт орохыг зөвшөөрөх; **получить ~** ашиглах зөвшөөрөл авах.

ДОСТУ́ПН||ЫЙ 1. хүрч болмоор; **местность, ~ая для танков** танк явж болмоор газар; 2. хялбар, амархан, ойлгомжтой; **~ое изложение** ойлгомжтой найруулга; 3. хямд, хялбар; **~ая цена** хямд үнэ; 4. орох бололцоотой; **театры, ~ые для всех** нийтээр орох бололцоотой театрууд.

ДОСТУЧА́ТЬСЯ сонстол тогших, дуултал тогших.

ДОСУ́Г зав чөлөө; **на ~е** завандаа; **в часы ~а** завтай цагтаа, чөлөөтэй үедээ.

ДОСУ́Ж||ИЙ завтай, чөлөөтэй; **~ее время** завтай цаг; **~не толки** хов жив, цуу үг.

ДО́СУХА хаттал, хуурай болтол; **вытирать ~** хаттал арчих.

ДОСЧИТА́ТЬ хүртэл тоолох; **~ до ста** зуу хүртэл тоолох.

ДОСЧИТА́ТЬСЯ дутах, дутагдах

ДОСЫЛА́ТЬ нэмж илгээх, нэмж явуулах, нэмж гуйвуулах.

ДОСЫ́ПАТЬ дүүртэл хийх, нэмж хийх; **~ в мешок** шуудайг дүүртэл хийх

ДОСЫПА́ТЬ ханатал унтах, нойр ханах; **не ~ до рассвета** үүр цайтал нойр ханахгүй.

ДО́СЫТА цаттал, ханатал; **накормить ~** цадтал идүүлэх; **наговориться ~** ханатал ярих.

ДОСЫХА́ТЬ гүйцэд хатах, хатаж гүйцэх.

ДОСЮ́ДА энд хүртэл, энэ хүртэл.

ДОСЯГА́ЕМОСТ||Ь хүрч болмоор, хүрэх арга; **быть вне пределов ~и** хүрэх аргагүй газарт байх.

ДОТ (*долговременная огневая точка*) дот, бэхэлсэн буудлагын газар.

ДОТА́ЦИЯ тэтгэлэг, дотаци, татаас, улсаас нэмж олгосон мөнгө.

ДОТАЩИ́ТЬ хүртэл татах, хүртэл аваачих.

ДОТЛА́ үнсэн товрог болох, хов хоосрох; **сгореть ~** үнсэн товрог болтол шатах.

ДОТО́ЛЕ тэр хүртэл, тэгэх хүртэл.

ДОТО́ШНЫЙ шохоорхог, сониуч; **~ человек** шохоорхог хүн.

ДОТРА́ГИВАТЬСЯ хүрэх, гар хүрэх, барьж үзэх.

ДОТЯ́ГИВАТЬ 1. татаж гаргах; 2. татаж хүргэх.

ДОТЯ́ГИВАТЬСЯ хүрэх; **~ до верхней полки** дээд тавиурт хүрэх.

ДОУ́ЧИВАТЬСЯ 1. сурч төгсөх, төгсөл сурах; 2. хүртэл суралцах; **~ до восьмого класса** наймдугаар анги хүртэл суралцах.

ДОХ||А́ дах; **ямщик наш был одет в собачью ~у** манай улаач нохой дах өмссөн байв.

ДО́ХЛ||ЫЙ 1. үхсэн; **~ая мышь** үхсэн хулгана; 2. дорой, үхээнц; **~ парень** үхээнц залуу; 3. **~ номер** бүтэхгүй зүйл, үхсэн баас; *** от ~ого осла уши** *разг.* юүдэн малгай.

ДОХЛЯ́ТИНА зовлого, турсага.

ДО́ХН||УТЬ үхэх; **скот от бескормицы ~ет** мал зудад турж үхнэ; *** мухи ~ут** уйдаж үхмээр.

ДОХНУ́||ТЬ 1. амьсгалах, амьсгаа авах; **~ некогда** амьсгаа авах ч завгүй; 2. үлээх; **~л слабый ветер** зөөлөн салхи үлээв.

ДОХО́Д орлого; **годовой ~** жилийн орлого; **чистый ~** цэвэр орлого. **ДОХОДИ́ТЬ** 1. хүрэх, очих, тулах,тулж очих; **дойти до станции** станцид хүрэх; **вода дошла до берегов** ус эрэгтээ туллаа; 2. мэдэх, ойлгох; **смысл речи не дошёл до него** үгийн утга түүнд *ойлгогдсонгүй*; 3. болох, боловсрох; **руки не доходят** завдахгүй байна, барьж чадаагүй байна; **дойти до ручки** үхтлээ ядрах, мөнгөгүйтэх.

ДОХО́ДНОСТЬ ашигтай, орлоготой, олзтой.

ДОХО́ДЧИВ||ЫЙ, ойлгомжтой; **~ая пьеса** ойлгомжтой жүжиг.

ДОЦВЕСТИ́ цэцэглэж дуусах.

ДОЦЕ́НТ доцент, «дээд сургуулийн багшийн цол».

ДОЧЕ́РНИЙ 1. хүүхний, охины; 2. зээ салбар.

ДО́ЧИСТА 1. цэвэр болтол, цэвэрштэл; **вымыть ~** цэвэр болтол угаах; 2. цөмийг, үлдээлгүй, цөлмөх; **съест ~** цөмийг идэх.

ДОЧИ́ТЫВАТЬ уншиж дуусах, хүртэл унших; **~ письмо** захидлыг уншиж дуусах; **~ книгу** до середины номыг дунд нь хүртэл унших.

ДОЧИТАТЬ уншиж дуусах, хүртэл унших.

ДО́ЧКА охин, хүүхэн.

ДОЧУ́РКА охин хүүхэн.

ДОЧЬ охин, хүүхэн.

ДОШИВА́ТЬ оёж дуусах, хүртэл оёх.

ДОШКО́ЛЬНИК сургуулийн өмнөх, сургуулийн насны өмнөх.

ДОЩА́НИК хавтгай ёроолтой онгоц, хавтгай завь.

ДОЩА́ТЫЙ банзан; **~ забор** банзан хашаа.

ДОЩЕ́ЧКА 1. жижиг самбар; 2. модон пайз.

ДОЯ́РКА *саальчин.*

ДРАГОЦЕ́ННОСТЬ эрдэнэ, чухаг үнэтэй.

ДРАГОЦЕ́НН||ЫЙ 1. үнэтэй, эрдэнийн, эрдэнэ; **~ые вещи** үнэтэй эд; **~ое время** үнэтэй цаг; **~ камень** эрдэний чулуу: 2. хайртай, үнэтэй;**~ друг** хайртай найз.

ДРАЗНИ́ТЬ 1. гоочлох, хорыг малтах, даажигнах; ~ **собаку** нохойг гоочлох; 2. хорхой хөдөлгөх, хорхойтуулах; ~ **аппетит** идэх юманд хорхойтуулах.

ДРА́К||А зодолдоон, зодоон; **затеять ~у** зодоон өдөх.

ДРАКО́Н луу.

ДРАКО́НОВ харгис хатуу, догшин ширүүн; **~ские законы** харгис хатуу хууль.

ДРА́М||А 1. драм; «яриатай жүжгийн зохиол». 2. зовуурь, зовлон, хэцүүдэл, хэцүү явдал; **семейная** ~ гэр бүлийн хэцүүдэл; **пережить ~у** зовлон амсах, хэцүү явдлыг давах.

ДРАМАТИЗИ́РОВАТЬ драмчлах, жүжиг болгон найруулах.

ДРАМАТИ́ЗМ 1. шаргуу үйл, эрчимтэй явдал; **пьеса, полная ~а** эрчимтэй явдлаар дүүрэн жүжиг; 2. түгшүүр, хэцүү; ~ **положения** түгшүүртэй байдал, хэцүү байдал.

ДРАМАТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. драмын, драм жүжгийн, жүжгийн; **~ое произведение** жүжгийн зохиол; ~ **театр** драмын театр; 2. шаргуу явдалтай, эрчим хөдөлгөөнтэй, хүчлэлтэй; 3. түгшүүртэй хэцүү.

ДРАМАТИ́ЧНЫЙ түгшүүртэй, хэцүү.

ДРАМАТУ́РГ драмын зохиолч, хөгжмийн зохиолч.

ДРАМАТУРГИ́ЧЕСКИЙ драм зохиолын, жүжгийн зохиолын.

ДРАМАТУРГИ́Я 1. драматурги, драмын ухаан, драмын онол, драм жүжгийн зүй, 2. драмын зохиолууд, жүжгүүд; **русская классическая** ~ оросын сонгодог жүжгүүд.

ДРАМКРУЖО́К жүжгийн дугуйлан.

ДРА́НКА цуудас банз, савх банз.

ДРА́Н||ЫЙ уранхай; **~ые сапоги** уранхай гутал.

ДРАП драп, цэмбэ, цэлэм, цэгэм.

ДРАПИРОВА́ТЬ нэхмэлээр бүрэх, бүрэх, чимэх; ~ **стены коврами** хивсээр туургыг бүрэх.

ДРАПИРОВА́ТЬСЯ 1. нэхмэлээр бүрэгдэх 2. нөмрөх, хэдрэх; 3. янз гаргах, маяглах.

ДРАПИРО́ВКА нэхмэлээр бүрэх, чимэх.

ДРАПИРО́ВЩИК бүрэгч, чимэгч, янзлагч.

ДРА́ПОВ||ЫЙ драп, драпан, цэмбэн, цэлмэн; **~ое пальто** цэмбэн дээл, драпан пальто.

ДРАПРИ́ хөшиг, бүрээс.

ДРА́ТВА олсон утас, томсон олс, гутал уллах утас.

ДРА||ТЬ 1. урах, тасдах, урж хаях; ~ **обувь** гутлаа урах; 2. хуулах, өвчих; ~ **шкуру** арьсыг өвчих; ~ **лыко** дол хуулах; 3. зодох, мушгих, угзрах; ~ **за уши** чихийг мушгих; 4. хорсгох; **перец дерёт** горло чинжүү хоолой хорсгоно; 5. шулах, мөлжих; **купцы ~ли втридорога за товары** худалдаачид бараагаа их үнээр өгч шулав; **дерёт горло** хоолой мэдэн хашгирах; 6. хүүхэн ноцоох.

ДРА́ТЬСЯ 1. зодолдох, ноцолдох; **мальчишки дерутся** хөвгүүд ноцолдож байна; 2. тулалдах, тулах; ~ **с врагами** дайсантай тулалдах; 3. тэмцэх.

ДРАЧЛИ́ВЫЙ зодолдооч, зодооч.

ДРАЧУ́Н зодооч, зодолдооч.

ДРАЧУ́НЬЯ зодолдооч хүүхэн.

ДРЕБЕДЕ́НЬ дэмий юм, шал дэмий юм.

ДРЕ́БЕЗГИ 1. няр хийх, хангинах; **разбиться в** ~ няр хийж хага үсрэх; 2. жижиг хэлтэрхий болгох, үйрэх; **разбить в** ~ юүртэл цохих; **мелкие** ~ жижиг хэлтэрхий.

ДРЕБЕЗЖА́||НИЕ доргих, тарчигнах; **стекла ~т** шил доргиж байна.

ДРЕВЕСИ́Н||А модлог, мод; **заготовка ~ы** мод бэлтгэх.

ДРЕВЕ́СН||ЫЙ, модны, модон; **~ые опилки** модны үртэс; ~ **уголь** модны нүүрс.

ДРЕ́ВКО иш, ~ **знамени** тугийн иш.

ДРЕ́ВН||ИЙ 1. эртний, эрт үеийн; **~яя история** эртний түүх; ~ **обычай** эрт үеийн заншил; 2. их настай, өндөр настай; ~ **старик** өндөр настай өвгөн.

ДРЕ́ВНОСТ||Ь 1. эртний үе, эрт үе, эрт цаг; **в глубокой ~и** эрт урьд цагт, эрт балар цагт; 2. эрт цагийн юм.

ДРЕ́ВО мод.

ДРЕВОВИ́ДНЫЙ мод шиг, мод мэт, модорхог; ~ **папоротник** модорхог тагнай, сал мод, мод шиг ойм.

ДРЕВОНАСАЖДЕ́НИЕ мод тарих, мод суулгах.

ДРЕДНО́УТ дредноут онгоц, хуягт хөлөг онгоц.

ДРЕЗИ́НА дрезин, төмөр замын гүймэл тэрэг.

ДРЕЙФ хөвөлт, салхиар хөвөх, урсгалаар хөвөх; **лечь в** ~ онгоцыг тогтоох.

ДРЕЙФОВА́ТЬ хөвөх, хөвөн урсах.

ДРЁМА 1. нойр хүрэх, үүрэглэх; 2. *бот.* шөнөжимэл цэцэг; ~ **ароматная** хүж шөнөжимөл цэцэг.

ДРЕМА́ТЬ үүрэглэх, зүүрмэглэх; ~ **в кресле** сандал дээр зүүрмэглэх.

ДРЕМО́ТА үүрэглэх, зүүрмэглэх.

ДРЕМО́ТН||ЫЙ нойрмог, **~ое состояние** нойрмог байдал.

ДРЕМУ́ЧИЙ балар, битүү, хөвч; ~ **лес** битүү ой, ой хөвч.

ДРЕСВА́ үйрмэг, хайрга элс.

ДРЕССИРО́ВАНН||ЫЙ сургагдсан, дуулгаржсан; **~ые животные** сургагдсан амьтан, соёлтой, боловсон.

ДРЕССИРОВА́ТЬ сургах, амьтныг сургах; ~ **зверей** араатныг сургах.

ДРЕССИРО́ВК||А сургах, амьтныг сургах; **не поддаваться никакой ~е** хэт согтуу байх.

ДРЕССИРО́ВЩИК амьтныг сургагч.

ДРОБИ́ЛКА бутлуур, хэмхлүүр; **молотковая** ~ алхат бутлуур.

ДРОБИ́НА үрэл сум.

ДРОБИ́НКА үрэл сум, хоргол сум, шааз.

ДРОБИ́ТЬ бутлах, бутаргах, хэмхлэх; ~ **камень** чулуу бутлах.

ДРОБИ́ТЬСЯ бутрах, хэмхрэх, юүрэх, цацрах; **камень дробится в щебень** чулуу жижигрэн хэмхэрч байна.

ДРО́БН||ЫЙ бутархай, жижиг; **~ое число** бутархай тоо; ~ **шаг** жижиг алхаа.

ДРОБОВИ́К шувууны буу, үрлэн сумтай буу.

ДРОБ||Ь 1. бутархай, бутархай тоо; **десятичная** ~ аравтын бутархай тоо; 2. шааз, бутархай сум, үрэл сум; 3. дэлдэх, нижэгнүүлэх; **барабанная** ~ хэнгэрэг нижэгнүүлэх. 4. **знаменатель ~и** бутархай тооны хуваарь.

ДРОВА́ түлээ; **сырые** ~ нойтон түлээ; **колоть** ~ түлээ хагалах; **кто в лес, кто по** ~ эмх замбараагүй, чиг чигээ харсан, разг. хөл; разг. тамхи.

ДРО́ВНИ чарга.

ДРОВОЗАГОТО́ВКИ түлээ бэлтгэл.

ДРОВОСЕ́К түлээчин, түлээ огтлогч.

ДРОВЯНО́Й түлээ, түлээний; ~ **склад** түлээ агуулах газар, түлээний саравч.

ДРО́ГИ дөрвөн дугуйтай тэрэг.

ДРО́ГНУТЬ I даарах, бээрэх.

ДРО́ГНУ||ТЬ II 1. чичрэх, дагжих, салганах, доголдох; **рука не дрогнет** гар салганахгүй; **голос ~л** хоолой чичрэв; 2. сандрах, мэгдэх, самгардах, цочирдох, ухрах; **не один мускул не ~л на его лице** түүний царайд мэдэгдсэн байдал гарсангүй; 3. архи уух.

ДРОЖА́НИЕ чичрэх, дагжих, салганах; ~ **света,** гэрэл чичрэх; ~ **звука** дуу чичрэх; ~ **рук** гар салганах.

ДРОЖА́ТЬ 1. чичрэх, даржигнах, салганах, дагжих; **стекла дрожат** шил даржигнана; ~ **от холода** хүйтэнд дагжих; **колени дрожат** өвдөг чичирнэ; **руки дрожат** гар салганана;

2. хайрлах, гамнах, харамлах; ~ **за своего ребёнка** хүүхдээ хайрлах; ~ **над каждой копейкой** мөнгө зоос бүрээ харамлах.

ДРО́ЖЖИ эсгэх хөрөнгө, хөрөнгө, эсгүүр, эсгэл; **пивные** ~ пивний хөрөнгө, пивний эсгүүр; **кефирные** ~ хоормогийн хөрөнгө.

ДРО́ЖКИ хөнгөн тэрэг, унадаг тэрэг.

ДРОЖЬ чичрэх, чичрэл; **лихорадочная** ~ халуурч чичрэх; ~ **в голосе** хоолойн чичрэл; **его бросает в** ~ **при одной мысли** санаанд ормогц түүний бие чичэрнэ.

ДРОЗД хөөндэй; **белозобый** ~ цагаан гүеэт хөөндэй; **пегий** ~ эрээн хөөндэй.

ДРО́ТИК хануур жад, шидэх жад, арам.

ДРОФА́ тоодог.

ДРУГ найз, нөхөр; **близкий** ~ дотнын найз; **старый** ~ хуучин нөхөр, эртний найз; ~ **детства** бага насны найз; ~ **мой** нөхөр минь; ~ **~а** бие биеэ; ~ **за ~ом** бие биеэ дагаж, хойно хойноосоо, цувж; ~ **против ~а** урд урдаасаа хараад; ~ **с ~ом** бие биетэйгээ; ~ **~у** бие биедээ; **выручать** ~ **~а** бие биедээ туслах; **заботиться** ~ **о ~е** бие биеэ халамжлах.

ДРУГ||О́Й 1. өөр, ондоо, жич; ~ **человек** өөр хүн, ондоо хүн; **это ~ое дело** ингэвэл өөр хэрэг, тэгвэл жич хэрэг; **~ими словами** өөрөөр хэлбэл; 2. нөгөө, өөр; **с** ~ **стороны** нөгөө талаас; 3. биш; **ни тот, ни** ~ тэр нь биш, энэ нь ч биш, аль нь биш; 4. бусад; **заботиться о ~их** бусдын төлөө оролдох, бусдыг халамжлах; 5. дараа, маргааш; **на** ~ **день** дараа өдөр нь, маргааш нь; 6. сүүлд, хожим; **в** ~ **раз поговорим** сүүлд ярилцъя.

ДРУ́ЖБ||А найрамдал нөхөрлөл; **быть в ~е** найрамдалтай байх, нөхөрлөх; **тесная** ~ нягт найрамдал; ~ **народов** ард түмнүүдийн найрамдал; **не в службу, а в ~у** албан журмаар бус нөхрийн журмаар.

ДРУЖЕЛЮ́БИЕ нөхөрсөг дотно, элэгсэг сэтгэл, нөхөр ёс; **проявить** ~ элэгсэг сэтгэлээ илэрхийлэх.

ДРУЖЕЛЮ́БН||ЫЙ нөхөрсөг дотнын, элэгсэг сэтгэлийн, нөхөр ёсны; **~ое отношение** нөхөрсөг дотнын харилцаа.

ДРУ́ЖЕСК||ИЙ нөхөр ёсны, нөхөрсөг, нөхрийн; **~ая помощь** нөхөр ёсны тусламж; ~ **привет** нөхөр ёсоор мэндэлж; ~ **совет** нөхөр ёсны санууллга.

ДРУ́ЖЕСТВЕННЫЙ, нөхөрсөг, элэгсэг, найрамдалтай, нөхөр ёсны; **~ая держава** найрамдалтай гүрэн; ~ **тон** нөхөрсөг янз.

ДРУЖИ́НА 1. бүлгэм, бүлэг цэрэг, отряд; **боевая** ~ дайчин бүлгэм, хөдөлмөрчдийн бүлэг цэрэг; **пожарная** ~ түймэртэй тэмцэх отряд, **пионерская** ~ пионерий бүлгэм; 2. дайчин нөхөд, дайчин цэрэг, нөхөрлөгчид.

ДРУЖИ́ННИК отрядын гишүүн, бүлгэмийн гишүүн.

ДРУЖИ́ТЬ, найзлах, нөхөрлөх, үерхех; **они давно дружат** тэд хэдийний найзалдаг юм.

ДРУЖИ́ЩЕ нөхөр, найз.

ДРУ́ЖНО 1. эвтэй, эртэй, найртай, найрамдалтай; **жить** ~ эвтэй суух; 2. нэг зэрэг, хамт элбэж, нэг амиар; ~ **взяться за работу** ажилдаа нэг зэрэг орох, ажлаа элбээд хийх.

ДРУ́ЖН||ЫЙ 1. эвтэй, эв нийлсэн, эв санаа нийлсэн, найрсаг, нөхөрсөг: **~ая работа** эв санаа нийлсэн ажил; **~ые усилия** эв нийлж зүтгэх; **~ая семья** эвтэй гэр бүл; 2. бүгдээр зэрэг, цугаар; ~ **хохот** цугаар инээлдэх; **~ая работа** бүгдээр зэрэг ажиллах.

ДРУЖО́К эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн.

ДРЫГАТЬ тийчлэх, тэлчлэх.

ДРЫН *разг.* эрэгтэй хүний том хэмжээний бэлэг эрхтэн.

ДРЫХНУТЬ *разг.* удсан, бат унтах.

ДРЯ́БЛОСТЬ улцгар, үлбэгэр, шалхагар, улбагар, улбайсан.

ДРЯ́ЗГИ хэл ам, будлиан; **домашние** ~ гэр зуурын хэл ам; **заводить** ~ будлиан тарих.

ДРЯНН||О́Й муусайн, ягир муу, өөдгүй; **~ая обувь** ягир муу гутал.

ДРЯНЬ 1. өөдгүй, ягир; **дело** — ~ хэрэг өөдгүй байна; 2. өөдгүй амьтан, ягир амьтан; **человек он** — ~ тэр хүн ягир амьтан; 3. *разг.* хар тамхи.

ДРЯХЛЕ́ТЬ өтөлж ядрах, тэнхээ доройтох.

ДРЯ́ХЛОСТЬ өтөлж ядрах, хөгширч сулбайх, тэнхээ доройтох.

ДРЯ́ХЛЫЙ өтөлж ядарсан, хөгширч сулбайсан, тэнхээ доройтсон.

ДУАЛИ́ЗМ дуализм, хоёрдмол үзэл *(бодис оюун хоёр харилцан дулдуйдаж хамаг юмны үндэс болно гэдэг идеалист үзэл).*

ДУАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ дуализмын, хоёрдмол үзлийн.

ДУБ 1. царс; 2. маанаг.

ДУБА́СИТЬ балбах, нанчих.

ДУБЕ́ТЬ *разг.* тэнэглэх, маанагдах.

ДУБИ́ЛЬН||ЫЙ арьс идээлэх, шир шүүлэх; **~ая кора** идээлэх холтос; ~ **чан** идээлэх ган.

ДУБИ́ЛЬНЯ 1. ган; 2. шир идээлэх байшин, арьс шүүлэх газар.

ДУБИ́ЛЬЩИК шир идээлэгч, арьс шүүлэгч.

ДУБИ́НА шийдэм, бороохой, манчуурга.

ДУБИ́НКА шийдэм, бороохой, манчуурга.

ДУБИ́ТЬ шир идээлэх, арьс шүүлэх.

ДУБЛЕ́НИЕ шир идээлэх, арьс шүүлэх.

ДУБЛЁР орлон тоглогч, ээлжийн жүжигчин, хослуур.

ДУБЛЕ́Т ижлийн өрөөсөн, эгээ ижил, *ижил* хувь, *ижил* хуулбар; ~ **рукописи** гар бичмэлийн ижил хуулбар.

ДУБЛИКА́Т бичгийн хуулбар, хоёр дахь хувь.

ДУБЛИ́РОВАТЬ зэрэгцүүлэн хийх, хоёр зэрэг хийх; ~ **работу** ажлыг хоёр зэрэг хийх; 2. орлон тоглох, ээлжээр жүжиглэх;~ **роль** ролийг орлон тоглох; 3. хөрвүүлэх; ~ **фильм** кино зургийг хөрвүүлэх, киноны үгийг орчуулах.

ДУБНЯ́К царсан ой.

ДУГА́ 1. нум, хагас дугараг; 2. хөлбөрөг, төгий.

ДУГООБРА́ЗН||ЫЙ нуман, нуман хэлбэртэй, нум шиг, дугуй хэлбэртэй; **~ая линия** нуман шугам.

ДУДЕ́ТЬ цуур үлээх, үлээвэр үлээх, жимбүүрдэх.

ДУ́ДК||А үлээвэр цуур, жимбүүр; * **плясать под чью-либо** ~**у** хүний үг дагаж самбаганах, салхины аяар сагсалзах.

ДУ́ДКИ болъё, горьгүй; **нет, ~, не дам**! үгүй, болъё, өгөхгүй!

ДУ́ЖКА сэнж бариул, товчлуур; **ведёрная** ~ хувингийн бариул.

ДУ́ДНИК бот. цооргоно.

ДУ́ЛЬНЫЙ бууны ам.

ДУ́М||А бодол, сэтгэл, санаа; **думать** ~**у** бодол болох, санаа санах; **государственная** ~ улсын дум, улсын хурал.

ДУ́МА||ТЬ бодох, санах;~ **о работе** ажлын тухай бодох; **~ю, что он прав** түүнийхийг зөв гэж би бодож байна; **как вы ~ете?** та юу гэж санаж байна? **я ~аю завтра закончить работу** би маргааш ажлаа дуусгах санаатай байна; **недолго ~ая** юм бодолгүй, олон таван үггүй.

ДУ́МАТЬСЯ санагдах, бодогдох; **мне думается, так будет лучше** тэгвэл дээр гэж над санагдаж байна.

ДУНДУ́К *разг.* мангуу.

ДУНОВЕ́НИЕ үлээх, сэвэгнэх; ~ **ветра** салхи сэвэгнэх.

ДУ́НУТЬ үлээх, үлээчхэх.

ДУ́НЬКА *разг.* хөдөөний соёлгүй хүүхэн, ялангуяа гадаадад анх явж буй орос эмэгтэйчүүдийг хэлдэг.

ДУПЛИ́СТ||ЫЙ хонгилтой, хөндий; **~ое дерево** хонгилтой мод.

ДУПЛО́ 1. хонгил,хөндий, нүх; ~ **зуба** шүдний нүх; 2. *разг.* үтрээ; 3. *разг* тэнэг.

ДУ́РА тэнэг хүүхэн, эрваа хүүхэн.

ДУРА́К тэнэг, мангуу, эрваа хүн; **набитый ~** шал тэнэг; **остаться в ~ах** залилагдах, молигодуулах; **~а валять** марзганах, өвчигнөх; ***~ам закон не писан** ёс мэдэхгүй хүнд ёр халдахгүй.

ДУРАЛЕ́Й тэнэг мангуу.

ДУРА́ЦКИЙ тэнэг мангуу; **~ разговор** тэнэг яриа.

ДУРА́ЧЕСТВ||О тэнэглэх, тэнэг ааш; **бросить свои ~а** тэнэглэхээ боль.

ДУРА́ЧИТЬ *разг.* бачлах, залилах, мангууруулах.

ДУРА́ЧИТЬСЯ *разг.* марзганах, дүрсгүйтэх, аальгүйтэх, аашаа завхах.

ДУРАЧ||О́К тэнэг, тэнэг хүн, мангуу амьтан; **прикинуться ~ком** тэнэг юм шиг маяглах.

ДУРА́ШЛИВЫЙ разг.1. тэнэг дүү; 2. дүрсгүй онгироо.

ДУРДО́М *разг.*галзуугийн больниц, шархад.

ДУ́РЕНЬ тэнэг, эргүү, эрваа.

ДУРЕ́ТЬ *разг.*~ **от кого-либо** хэн нэгний фен болох.

ДУРИ́ТЬ *разг.* дүрсгүйтэх, аальгүйтэх, марзганах.

ДУРМА́Н 1. согтуу өвс; 2. мунхруулах суртал, мунхруулал; **религиозный ~** шашны мунхруулах суртал.

ДУРМА́НИТЬ манаруулах, согтоох, мунхруулах.

ДУРНЕ́ТЬ муухай болох, царай алдах.

ДУРНИ́ШНИК *бот.* ноцоогоно.

ДУ́РН||О 1. аягүй болох, дотор муухай болох; **мне ~** миний дотор аягүй байна; **почувствовать себя ~** дотор муухай болох; 2. аягүй, муухай; **~ пахнет** муухай үнэртэнэ.

ДУРН||О́Й 1. муу; **быть на ~ом счету** муу нэртэй болох; **~ые привычки** муу заншил; **~ая слава** муу нэр; 2. мsуухай; **она ~а собой** тэр муухай хүүхэн; **~ запах** муухай үнэр; **~ характер** муухай ааш; **~ое дело** муухай хэрэг, хөөтэй хэрэг.

ДУРНОТА́ дотор муухай болох, толгой манарах.

ДУРНУ́ШКА муухай хүүхэн, муухай бүсгүй.

ДУ́РОСТ||Ь тэнэглэх; **по ~и сделать что-нибудь** ямар нэг юмыг тэнэгдэж хийх.

ДУРЦ||А́ *разг.* **человек с ~ой** «но» —той хүн, ёо-ёотой хүн.

ДУРШЛА́Г савираа шанага, шанаган шүүр.

ДУРЬ тэнэг явдал, гаж буруу ааш; **выкинь ~ из головы** тэнэг явдлаа орхи.

ДУ́Т||ЫЙ 1. хөндий, үлээсэн, хийлсэн; **~ые стеклянные шары** хөндий шилэн бөмбөг; **~ые шины** хийлсэн дугуйн бүрээс; 2. хөөргөсөн, давруулсан, хуурмаг; **~ые цифры** хөөргөсөн тоо; **~ая слава** хуурмаг алдар; **~ые цены** давруулсан үнэ.

ДУТЬ үлээх, салхилах, сэнгэнэх; **~ на свечу** лаа үлээх; **ветер дует** салхи салхилна; **здесь дует** энд сэнгэнэнэ; **~ чай** цай залгилах.

ДУ́ТЬСЯ гонсойх, гоморхох, дүнсийх.

ДУХ 1. ухаан, оюун санаа, сэтгэл; **~ есть лишь высший продукт материи** ухаан бол бодисын дээд үйлдэхүүн төдий болно; **в здоровом теле здоровый ~** эрүүл биед саруул ухаан оршино; 2. зориг, урам зориг, урам; **падать ~ом** урам хугарах, зориг мохох; **присутствие ~а** зоригтой байх; **воспрянуть ~ом** зориг орох; 3. санаа, байдал, янз; **~ закона** хуулийн санаа; **в ~е времени** цагийн байдалд тохируулан; **делать в этом ~е** энэ янзаар хийх, ингэж хийх; 4. амьсгал, амьсгаа, амь; **переводить ~** амьсгаа авах; **одним ~ом** нэг амьсгаагаар, нэг амиар; **захватило ~** амьсгал давчдах; **испустить ~** амьсгалын тоо гүйцэх; 5. агаар, үнэр; **тяжёлый ~** муухай үнэр; **лесной ~** ойн агаар; 6. сүнс, сүлд; **святой ~** богд сүлд; **быть не в ~е** цухалдуу байх, муухай ааштай байх; **бежать во весь ~** хар хурдаараа гүйх; **~ вон**: талийх; **~у не хватает** амьсгалж чадахгүй, зориг хүрэхгүй, сачий хүрэхгүй; **ни слуху, ни ~у** таг чиг болох, чив чимээгүй болох; **чтобы ~у его не было** тэр хүн эндээс тонилог; **~и предков** онгод, цалиг; 7. «гоожуур» цэрэг.

ДУХ||О́Й үнэртэй ус, сүрчиг.

ДУХОВЕ́НСТВО лам нар, хуваргууд, санваартан.

ДУХО́ВКА 1. пийшингийн жигнүүр, зуухны хөвх; 2. разг. хошного, үтрээ.

ДУХО́ВН||ЫЙ 1. оюуны, оюун ухааны; **~ые интересы** оюуны сонирхол; 2. шажны, санваартан; **~ое звание** шажны цол; **~ое лицо** санваартай хүн, хувраг.

ДУХОВ||О́Й үлээвэр; **~ инструмент** үлээвэр хөгжим; **~ая печь** жигнүүртэй зуух.

ДУХОТА́ бүгчим; **в комнате ~** тасалгаанд бүгчим байна.

ДУШ шүршүүр; **принимать ~** шүршүүрт орох, шүршүүрт биеэ угаах.

ДУШ||А́ 1. сэтгэл, зүрх, санаа, амин сүнс; **добрая ~** сайхан сэтгэл; **в глубине ~и** сэтгэлийн угт; **от всей ~и** үнэн сэтгэлээс, үнэн зүрхнээс; **~ и тело** бие сэтгэл; **тяжело на ~е** сэтгэл зовлонтой байна; **отвести ~у** санаснаа хэлж амрах; **говорить по ~ам** үнэн сэтгэлээр ярилцах; **болеть ~ой за** төлөө санаа зовох; 2. амьтан хүн; **на ~у населения** хүн нэг бүрт; **на улице ни ~и** гудамжинд нэг ч хүнгүй байна; **нет ни ~и живой** нэг ч амьтан алга; 3. урамшуулагч, гол зүрх; **~ общества** нийтийг урамшуулагч, нийгмийн гол зүрх; **сколько ~е угодно** хэдий ч бол хэдий, хичнээн ч бол хичнээн; **кривить ~ой** мэхлэх, хуурах; **жить ~ в ~у** эвтэй амьдрах; **~и не чаять** их хайрлах, төлөө амиа тавих; **~ в пятки ушла** ухаан алдтал айх; **не иметь ни гроша за ~ой** мөнгөгүй хов хоосон байх; **в чём ~ держится** яаж амьд яваа юм; **~ не лежит** дурамжхан байна; **~ не принимает** хүсэл төрөхгүй юм; **стоять над ~ой** гуйгаад салахгүй; **за ~у берёт** сэтгэл булаах юм; **в ~е он не был согласен** тэр хүн дотроо зөвшөөрөхгүй байсан; **для ~и** өөртөө, аминдаа; **~ моя** хайрт минь, хонгор минь; **~~человек** их сайн хүн.

ДУШЕ́ВНО үнэн сэтгэлээсээ, үнэн зүрхнээсээ.

ДУШЕВНОБОЛЬНО́Й мэдрэлийн өвчтэй, сэтгэл мэдрэлийн өвчтөн.

ДУШЕ́ВН||ЫЙ 1. сэтгэл, сэтгэлийн, сэтгэл мэдрэлийн; **~ое спокойствие** сэтгэл амар байх; **~ая болезнь** сэтгэл мэдрэлийн өвчин; 2. үнэн зүрхний, элэгсэг, дотнын; **~ая беседа** дотнын яриа; **~ое отношение** элэгсэг харьцаа; **~ человек** элэгсэг хүн.

ДУШЕГУ́Б алаач, зандалчин, амь таслагч.

ДУ́ШЕНЬКА зүрхний, хайртай, хонгор минь.

ДУШЕРАЗДИРАЮЩИЙ зүрх өвдмөөр, аймаар их; **~ крик** зүрх өвдмөөр хаш'гиралдаан.

ДУШИ́СТ||ЫЙ анхилмал үнэртэй, сайхан үнэртэй; **~ые цветы** сайхан үнэртэй цэцэг.

ДУШИ́ТЕЛЬ 1. багалзуурдагч; 2. хяхагч; **~ свободы** эрх чөлөөг хяхагч; **~ просвещения** гэгээрлийг хяхагч.

ДУШИ́ТЬ I 1. багалзуурдаж алах, боож алах; **~ верёвкой** шидмэсээр боож алах; 2. бүгших; **~ кашель** ханиалгаж бүгших; 3. хяхах; **~ свободу** эрх чөлөөг хяхах.

ДУШИ́ТЬ II үнэртэй ус сүрчих, үнэртэй ус түрхэх.

ДУШИ́ТЬСЯ сүрчиг цацах, үнэртэй ус шүрших, үнэртэй ус түрхэх.

ДУШИ́ЦА *бот.* хахуун.

ДУШМА́Н афганы «дайсан» эсэргүү цэрэг.

ДУ́ШНО бүгчим, амьсгал бүгчимдэх; **в комнате ~** тасалгаанд бүгчим байна; **мне ~** миний амьсгал бүгчимдэж байна.

ДУ́ШН||ЫЙ бүгчим; **~ вечер** бүгчим үдэш; **~ое помещение** бүгчим тасалгаа.

ДУШО́К үнэр, бээсэн үнэр; **мясо с душком** үнэр орсон мах.

ДУШО́НКА муу санаа, яс муутай; **у него подлая ~** тэр тун яс муутай хүн.

ДУЭ́ЛЬ дуэль, халз тулалцах, амь мэлзэх; **вызвать на ~** халз тулалцъя гэх.
ДУЭ́Т хослон дуулах, хослон хөгжимдөх.
ДЫ́БОМ сагсайх, арвайх, арзайх; **у него волосы ~ встали** үс нь сагсайн босов.
ДЫБЫ́ 1. цоройх, цовхрох; **встать на ~** цоройж зогсоод; 2. адрах; **я настаивал на этом, а он на ~** *би* ингэе гэхэд тэр адраад байв.
ДЫК разг. харин.
ДЫ́ЛДА янхир хүн, янхигар хүн.
ДЫМ утаа; **клубы ~а** оргилсон утаа; **густой дым** өтгөн утаа; **нет ~а без огня** галгүй бол утаа байхгүй, овоо босгоогүй бол шаазгай хаанаас суух вэ; **~ коромыслом** цуугиан, замбараа алдах; **поругаться в ~** бүрмөсөн муудалцах.
ДЫМИ́||ТЬ баагих, баагиулах : уугих, уугиулах, утаа савсах, утаа гарах, утаа манаруулах; **печка ~т** зуухнаас утаа баагиж байна, зуух утаа хаяж байна; **~ папиросой** тамхиар утаа баагиулах.
ДЫМИ́ТЬСЯ 1. утаа баагих, утаа савсах, утаа манарах; 2. униартах; **дымится туман** манан униартаж байна.
ДЫ́МК||А униар, хүдэн, будан; **~ туманa** манан будан; **подёрнутый ~ой** униартсан, униар татсан.
ДЫ́МН||ЫЙ утаат, утаатай; **~ая головешка** утаатай цуцал; **~ порох** утаат дарь.
ДЫМОВ||О́Й утаат, утаан, утааны; **~ая труба** утааны яндан, яндан; **~ая завеса** утаан хөшиг; **~ая коробка** утааны хүхээ, яндангийн хүхээ.
ДЫМО́К бөөн утаа.
ДЫМОХО́Д яндан, хулан, тооно.
ДЫ́МЧАТ||ЫЙ утаат, утааны өнгөтэй, саарал, бүрхэг; **~ кварц** утаат болор; **~ топаз** утаат молор; **~ые стекла** саарал шил, бүрхэг шил.
ДЫ́НЯ амтлаг гуа, амттайхан гуа.
ДЫР||А́ 1. цоорхой, онгорхой, нүх; **зашить ~у на рукаве** ханцуйн цоорхойг нөхөх; **в ~ах** онгорхой цоорхой; 2. бөглүү нутаг.
ДЫ́РКА цоорхой, онгорхой.
ДЫРЯ́В||ЫЙ цоорхой, гоожирхой, нүхтэй; **~ мешок** цоорхой шуудай; **~ая голова** мартамхай толгой.
ДЫХА́НИЕ амьсгаа, амьсгал; **затаив ~** амьсгаа авалгүй; **искусственное ~** хиймэл амьсгал; **~ весны** хаврын амьсгал; **обрести ~** амьсгаа хүрэх.
ДЫХА́ТЕЛЬН||ЫЙ амьсгах, амьсгалын; **~ое горло** цагаан хоолой.
ДЫША́||ТЬ амьсгалах, амьсгаалах, амьсгаа авах; **рыбы ~т кислородом, растворённым в воде** усанд шингэсэн хүчилтөрөгчөөр загас амьсгалдаг; **тяжело ~** амьсгалахад бэрхтэй, уухилах.
ДЫША́ТЬСЯ амьсгалах, амьсгаа авах; **здесь легче дышится** энд амьсгалахад хөнгөн байна.
ДЫ́ШЛО ганц арал, чиргүүл арал, арш.
ДЬЯ́ВОЛ ад чөтгөр.
ДЬЯ́ВОЛЬСК||ИЙ 1. ад чөтгөрийн; **~ое наваждение** ад чөтгөрийн хорлол; 2. айхтар, хортой; **~ое терпение** айхтар хүлцэл; **~ климат** хортой уур амьсгал.
ДЬЯ́ВОЛЬЩИНА *разг.* хачин, будлиан; **что за ~?** ямар хачин будлиан бэ?
ДЬЯК эрхэлсэн түшмэл, даамал.
ДЮ́ЖИЙ чийрэг, хүдэр, аргил(эр);**~парень** чийрэг хүү.
ДЮ́ЖИНА толгой, багц, арван хоёр, дунд зэргийн.
ДЮЙМ ямх, ямх хэмжээтэй *(25миллиметр орчим).*
ДЮЙМО́ВЫЙ ямх, ямх хэмжээтэй.
ДЮ́НА манх, сэвхүүл, орвон.
ДЮРАЛЮМИ́НИЙ дюралюмин *(хөнгөн цагаан, зэс, мөнгөний хайлш).*
ДЯ́ГИЛЬ ар хангил.
ДЯ́ДЕНЬКА авга ах, амбаа.
ДЯ́ДЬКА авга ах.

Е

ЕВА́НГЕЛИЕ евангели, христосын шажны судар.
Е́ВНУХ тайган, засмал хүн.
ЕВНУХОИДИ́ЗМ бэлгийн дутуу хөгжил.
ЕВРЕ́Й еврей хүн,жүүд.
ЕВРЕ́ЙКА еврей эмэгтэй.
ЕВРЕ́ЙСКИЙ еврейн, еврей, жүүд.
ЕВРОПЕ́ЕЦ европ хүн, европын хүн; **европейцы** европ хүмүүс, европчууд, европ дахин.
ЕВРОПЕИЗИ́РОВАТЬ европчилох, европ янзтай болгох.
ЕВРОПЕ́ЙСКИЙ европын.
ЕГИ́ПЕТСКИЙ египет, египетийн, мисир, мисирийн.
ЕГИПТЯ́НИН египет хүн, мисир хүн.
ЕГИПТЯ́НКА египет эмэгтэй, мисир эмэгтэй.
ЕГО́ 1. түүний, үүний, тэрний, энэний, нь; ~ **книга здесь** түүний ном нь энд байна; 2. түүнийг, үүнийг; **я вижу** ~ би түүнийг харж байна; 3. тэр, энэ; ~ **нет дома** тэр эзгүй байна.
ЕД||А́ 1. хоол, идээ; **вкусная** ~ амттай хоол; 2. хоол идэх, хооллох; **во время ~ы** хоол идэж байх үед.
ЕДВА́ 1. арай гэж, арай чамай, арайхан; ~ **дошёл до дому** арай гэж гэртээ хүрлээ; ~ **жив** арайхан амьд байна; ~~ **успел на поезд** арай чамай галт тэргэнд сууж амжив; 2. **ему** ~ **десять лет исполнилось** тэр дөнгөж арван нас хүрлээ; ~ **освещенная комната** дөнгөж гэрэлтсэн тасалгаа, бүдэг гэрэлтэй тасалгаа; 3. алдах, шахах, эгээ л; **я** ~ **не упал** би унан алдав, би унах шахлаа, би эгээ л ойчсонгүй; 4. мөртөө, -тайгаа зэрэг, -магц; ~ **вошёл — начал говорить** орох мөртөө ярьж эхлэв; 5. арайхан, арай, жаахан; **кран засорился,** ~~ **течёт** цорго бөглөрөөд арайхан дусалж байна; **он** ~ **хромает** тэр жаахан доголж явна; 6. үгүй байхаа, шахуу байх аа; ~ **ли он придёт скоро** тэр мөд ирэхгүй байх аа.
ЕДИНЕ́НИЕ нягтрал, нэгдлэг.
ЕДИНИ́ЦА 1. нэг, нэгийн тоо; 2. нэгж; ~ **веса** жингийн нэгж; **денежная** ~ мөнгөний нэгж; ~ **платежа** төлбөрийн нэгж; ~ **силы тока** цахилгааны гүйдлийн хүчнийн нэгж; ~ **измерения** хэмжилтийн нэгж; 3. нэгж, хэсэг.
ЕДИНИ́ЦЫ зарим нэг нь, ганц нэг нь.
ЕДИНИ́ЧНЫЙ ганц нэг; ~ **случай** ганц нэг тохиолдол; ~ **пример** ганц нэг жишээ.
ЕДИНИБО́РСТВО ганц ганцаар тулалдах, ганцаар халз тулалдах, гоцлон байлдах.
ЕДИНОБРА́ЧИЕ ганц эхнэртэй байх, ганц нөхөртэй байх.
ЕДИНОВЛА́СТИЕ ганцаараа захирах.
ЕДИНОВРЕ́МЕННО нэг удаа, ганц удаа.
ЕДИНОВРЕ́МЕНН||ЫЙ нэг удаагийн, ганц удаагийн; ~**ое пособие** нэг удаагийн тэтгэвэр.
ЕДИНОГЛА́СИЕ нэг санал, нэг дуу.
ЕДИНОГЛА́СНО санал нэгтэй, нэг дуугаар.
ЕДИНОГЛА́СН||ЫЙ нэг дуугаар, санал нэгтэй, нэг саналтай; ~**ое избрание** нэг дуугаар сонгох, санал нэгтэй сонгох.
ЕДИНОДУ́ШИЕ санал нэгдэх, нэг санал, нэгдсэн санал; **полное** ~ санал бүрэн нэгдэх.
ЕДИНОДУ́ШНО санал нэгдэж, нэг саналаар; ~ **согласиться** санал нэгдэж зөвшөөрөх, нэг саналаар зөвшөөрөх.
ЕДИНОДУ́ШН||ЫЙ нэг саналаар, нэг саналтай, санал нэгтэй, санал нэгдэж; ~**ое пожелание** нэг саналаар хүсэх зүйл.
ЕДИНОКРО́ВН||ЫЙ эцэг нэгтэй, нэг эцгийн; ~**ые братья** эцэг нэгтэй ах дүү нар.
ЕДИНОЛИ́ЧНИК хувийн аж ахуйтан, хувийн өмчтөн.
ЕДИНОЛИ́ЧНО ганцаар, ганц хүний; ~ **решать** ганцаар шийдэх.
ЕДИНОЛИ́ЧН||ЫЙ 1. хувийн; 2. ганцаараа, нэг хүний; ~**ое решение** ганцаараа шийдсэн шийдвэр.
ЕДИНОМЫ́СЛИЕ нэг санал, адил сэтгэлэг; **между ними наблюдалось** ~ тэдний санал нэг байгаа нь ажиглагдав.
ЕДИНОМЫ́ШЛЕННИК нэг саналтан, нэг санаатан, адил сэтгэлтэн.
ЕДИНОНАЧА́ЛИ||Е нэг удирдлага, нэгдмэл удирдлага, ганц удирдлага; **принцип ~я** ганц удирдлагын зарчим.
ЕДИНООБРА́ЗИЕ нэгдмэл маяг, нэгдмэл янз.
ЕДИНООБРА́ЗН||ЫЙ нэг маягийн, нэгдмэл маягийн, нэг янзын; ~**ые формы учёта** бүртгэлийн хэлбэрийн нэгдмэл маяг.
ЕДИНОУТРО́БНЫЙ нэг эхтэй, эх нэгтэй; ~**ые братья** эх нэгтэй ах дүү нар.
ЕДИ́НСТВЕННО ганц, ганцхан; ~ **возможный способ** ганц боломжийн арга.
ЕДИ́НСТВЕНН||ЫЙ ганц, гав ганц, цорын ганц, ганцхан; ~ **ребёнок** гав ганц хүүхэд; **это** ~**ое для меня развлечение** энэ бол миний ганц цэнгэл; ~**ое число** ганц тоо.
ЕДИ́НСТВО нэгдэл; ~ **взглядов** үзэл саналын нэгдэл; ~ **теории и практики** онол туршлагын нэгдэл.
ЕДИ́Н||ЫЙ 1. нэгдсэн, нэгдмэл; ~ **фронт** нэгдсэн фронт; ~ **хозяйственный план** аж ахуйн нэгдсэн төлөвлөгөө; 2. нэг, ганц, ганцхан; ~**ое целое** нэг бүхэл; **он не произнёс ни** ~**ого слова** тэр ганц ч үг дуугарсангүй; **всё до** ~**ого** нэгд нэггүй, бултаараа.
Е́ДК||ИЙ 1. эхүүн, гашуун; ~ **запах** эхүүн үнэр; ~**ая кислота** хахуун хүчил; ~ **натрий** хахуун натри; ~ **дым** гашуун утаа; 2. ёжтой; ~**ое замечание** ёжтой зэмлэл.
ЕДО́К 1. ам бүл, идэх хүн; **в этой семье пять** ~**ов** энэ айл таван ам бүлтэй; 2. долгонцог хүн, хоолонцор хүн.
ЕДРЁНОЙ ядаргаа, залхаасан зүйл.
ЕЁ 1. түүний, үүний; ~ **дети** түүний хүүхэд; 2. түүнийг, үүнийг; ~ **приглашали** түүнийг урьж байв; 3. тэр эмэгтэй, энэ хүүхэн; ~ **нет дома** тэр эмэгтэй гэртээ эзгүй байна.
ЕЖ зараа.
ЕЖЕ бүрийн, бүр.
ЕЖЕВИ́КА үхэр бөлжиргөнө, бөөрөлзгөнө.
ЕЖЕВИ́ЧНЫЙ үхэр бөлжиргөнийн.
ЕЖЕГО́ДНИК жил бүр нэг удаа гардаг хэвлэл, жил тутмын хэвлэл.
ЕЖЕГО́ДНО жил тутам, жил бүр;
ЕЖЕГО́ДНЫЙ жил тутмын, жил бүрийн.
ЕЖЕДНЕ́ВНО өдөр тутам, өдөр бүр.
ЕЖЕДНЕ́ВН||ЫЙ өдөр тутмын, өдөр бүрийн; ~**ая газета** өдөр тутмын сонин.
ЕЖЕКВАРТА́ЛЬНО улирал тутам, улирал бүр, гурван сар тутам.
Е́ЖЕЛИ хэрвээ.
ЕЖЕМЕ́СЯЧНИК сар тутмын, сар бүрийн.
ЕЖЕМЕ́СЯЧНЫЙ сар тутмын, сар бүрийн; ~ **журнал** сар тутмын сэтгүүл.
ЕЖЕМИНУ́ТНО минут тутам, минут бүр.
ЕЖЕМИНУ́ТН||ЫЙ минут тутмын, минут бүрийн; ~**ое напоминание** минут тутмын сануулга.
ЕЖЕНЕДЕ́ЛЬНИК, долоо хоног тутмын сэтгүүл, долоо хоног бүр гардаг сонин.

ЕЖЕНЕДЕ́ЛЬНО долоо хоног тутам, долоо хоног бүр.
ЕЖЕНЕДЕ́ЛЬНЫЙ долоо хоног тутмын, долоо хоног бүрийн.
ЕЖЕЧА́СНО цаг тутам, цаг бүр.
ЕЖЕЧА́СНЫЙ цаг тутмын, цаг бүрийн, цаг тутам, цаг бүр.
ЕЖИ́ТЬСЯ бэгцийх, бөгцийх, агдайх; ~ **от холода** даарч бэгцийх.
ЕЖИ́ХА эм зараа.
ЕЖО́ВНИК баглуур.
ЕЖО́В||ЫЙ зарааны, зараа, **держать в ~ых рукавицах** зарааны арьсан бээлийгээр атгах, хэрцгийлэх.
ЕЗД||А́ унах, явах, унаж явах; **верховая** ~ мориор явах, морь унаж явах; ~ **на велосипеде** дугуйгаар явах, дугуй унах; 2. явах газар, явж хүрэх газар; **в трёх часах ~ы от города** хотоос гурван цаг явж хүрэх газар.
ЕЗДИ||ТЬ 1. явах, явж байх, унах, унаж байх, унаж явах; **люблю ~ верхом** би морь унаж явах *дуртай*; 2. унадаг, явдаг, унаж чаддаг, явж байдаг; **вы ~те верхом?** та морь унадаг уу? **он хорошо ~ит на велосипеде** тэр хүн дугуйгаар сайн явдаг, тэр хүн дугуй унаж сайн чаддаг; 3. шаах, залхаах, цохих.
ЕЗДОВ||О́Й 1. уналгын, унааны; **~ая *лошадь*** уналгын морь; 2. хөллөгөөний, хөллөдөг; **~ая собака** хөллөдөг нохой; 3. морин тэрэг жолоодох цэрэг.
ЕЗДО́К унагч, унаач, сайн унадаг хүн; ~ **верхом** морь унагч.
ЕЙ 1. түүнд, үүнд; ~ **ещё много надо учиться** түүнд цааш нь сурах хэрэгтэй юм үлэмж байна; 2. түүгээр, түүнээр, үүгээр, энүүгээр.
ЕЙ-БО́ГУ, ~~ нээрээ, нээрээ шүү, үнэхээр; ~, **много на свете хороших людей** нээрээ, дэлхий дээр сайн хүн олон шүү.
ЁКАТЬ 1. зогьсох шиг чимээ гаргах, эхэр татах; 2. түг хийх, лүг хийх; **сердце ёкнуло** зүрх түг хийв.
ЕЛЕ 1. арай, дөнгөж, үл мэдэг; ~ **жив** арай амьд; ~ **дошёл** дөнгөж хүрэв; ~ **заметный** үл мэдэг харагдах; 2. арай гэж, арай чарай, чуу чамай; **лошадь плетётся** ~~ морь чүү чамай явж байна.
ЕЛКА 1. гачуур; 2. сүлд мод, сүлд модны наадам; **новогодняя** ~ шинэ жилийн сүлд модны наадам.
ЕЛО́ВЫЙ гачуурын.
ЁЛОЧН||ЫЙ сүлд модны, шинэ жилийн сүлд модны; **~ые украшения** сүлд модны чимэглэл.
ЕЛЬ гачуур.
ЕЛЬНИК 1. гачуур модон ой; 2. гачуурын мөчир.
ЕМК||ИЙ багтамжтай, багтаамжтай, их зайтай; **~ая посуда** багтаамжтай сав суулга.
ЁМКОСТЬ багтаамж, багтамж, эзэлхүүн.
ЕМУ́ түүнд, үүнд; ~ **нужно учиться** түүнд сурлага хэрэгтэй.
ЕНО́Т элбэнх.
ЕНО́ТОВ||ЫЙ элбэнхэн, элбэнхийн; **~ая шуба** элбэнхэн дээл.
ЕПИ́СКОП епископ, хамба.
ЕРАЛА́Ш эмх замбараагүй, эмх журамгүй; **устроить** ~ эмх замбараагүй болгох, эмх замбараар алдуулах.
ЕРЕСЬ 1. тэрс үзэл, тэрс ном; 2. дэмий юм; **нести** ~ дэмий юм ярих.
ЕРЕТИ́К тэрс үзэлтэн, буруу номтон.
ЁРЗАТЬ холбилзох, дайвганах.
ЕРМО́ЛКА тоорцог.
ЕРО́ШИТЬ өрвийлгэх, сэгсийлгэх.
ЕРО́ШИТЬСЯ өрвийх, сэгсийх.
ЕРУНД||А́ дэмий юм, амархан, гайгүй; **болтать ~у** дэмий юм чалчих.
ЕРУНДИ́ТЬ дэмий юм чалчих, дэмий балай чалчих.
ЁРШ 1. багаахай, шөрөг загас; 2. шил угаах сойз.
ЕРШО́М өрвийгөөд, сэгсийгээд; **волосы стояли** ~ үс өрвийгөөд байв.
ЕСЛИ́ хэрэв, хэрвээ, болбол, бол, -бал, -бэл; ~ **цветы не поливать, то они засохнут** хэрэв цэцгийг услахгүй бол хатдаг; ~ **б не дождь, мы бы погуляли** хэрвээ бороо ороогүй сан бол бид зугаалах байсан; ~ **бы да кабы** ингэвэл яах бол, тэгвэл яах бол; ~ **на то пошло** тэгэх дээр хүрвэл.
ЕСТЕ́СТВЕННО 1. мэдээж, мэдээжийн хэрэг, л, байх, байлгүй дээ; ~, **он согласился** мэдээжийн хэрэг тэр зөвшөөрчээ; 2. зүй ёсоороо, жам ёсоороо; **это получилось у него вполне** ~ түүний энэ явдал зүй ёсоороо бүтжээ.
ЕСТЕ́СТВЕННОСТЬ зүй ёс, жам ёс.
ЕСТЕ́СТВЕНН||ЫЙ 1. байгалийн; **~ые богатства** байгалийн баялаг; **~ые науки** байгалийн шинжлэх ухаан; ~ **отбор** байгалийн шилэлт; 2. зүй ёсны, жам ёсны; ~ **путь развития** хөгжлийн зүй ёсны зам; ~ **вывод** зүй ёсны дүгнэлт; **~ым образом** жам ёсоор, зүй ёсны дагуу; 3. төрөлх, төрөлхийн; ~ **цвет кожи** арьсны төрөлх өнгө; 4. ерийн, хэвийн; **~ое выражение лица** царайны ерийн байдал; **~ая смерть** ерийн үхэл; ~ **жест** хэвийн дохио.
ЕСТЕСТВОЗНА́НИЕ байгалийн шинжлэл, түмэн бодисын шинжлэл.
ЕСТЕСТВОИСПЫТА́ТЕЛЬ байгалийн судлагч.
ЕСТЬ 1. идэх, хоол идэх, хооллох; ~ **яблоко** алим идэх; 2. идэгдэх, идэх, гутах, хорсгох; **ржавчина ест железо** төмөр зэвэнд *идэгддэг*; **кислота́ ест ткани** хүчил нэхмэлийг иддэг; **дым ест глаза** утаа нүд хорсгодог, утаанд нүд хорсож байна; 3. *ширтэх*; **ест глазами** цоо ширтэх.
ЕСТЬ I мөн юм, байна, бий; это ~ **истина** энэ бол үнэн юм; ~ **надежда** найдвар байна; ~ **новое решение** шинэ шийдвэр байна; **что ~ силы** бүх хүчээрээ; ~ **такое дело за** тэгье, болно.
ЕСТЬ II за, за-за.
ЕФРЕ́ЙТОР ахлагч цэрэг.
ЕХА́ТЬ явах, явж байх, *орох*; ~ **верхом морь унаж явах**; ~ **на машине** машинаар явах; 2. гулгах, хэлтийх; **ноги на льду едут в стороны** *мөсөн дээр хөл хажуу тийш гулгана*; **шапка едет на бок** малгай хэлтийж байна.
ЕХИ́ДНИЧАТЬ ёжлох, ёжтой үг хэлэх, *дамшиглах, нигүүхэн үг* хэлэх;
ЕХИ́ДНЫЙ ёжтой, ножидтой; ~ **человек** ёжтой хүн.
ЕХИ́ДСТВ||О ёж, ёжлол, дамшиглал; **без всякого ~а** ямар ч ёжлолгүй, ямар ч *дамшиглалгүй*.
ЕХИ́ДСТВОВАТЬ ёжлох, дамшиглах.
ЕЩЁ 1. дахиад, дахин; **прочитай ~ раз** дахиад нэг *унш*; **налей ~ стакан** дахин нэг аяга хийчих; 2. бас, **он мало способен, да ~ ленив** тэр хүн авьяас багатай, тэгээд бас залхуу; **это ~ ничего** энэ ч бас гайгүй; ~ **и** ~ бас дахиад, дахиад бас; 3. бүүр, бүр; **уехал ~ неделю назад** бүүр долоо хоногийн өмнө явчихсан; ~ **в прошлом году** бүр ноднин жил; 4. л, **нет** ~ үгүй л байна; **он не женат** ~ гэрлэж амжаагүй л явна; **я ~ не устал** би ядраагүй л байна; **он** ~ **молод** тэ залуу л байна; ~ **успею на поезд** галт тэргэнд сууж амжихаар л байна; **она стала** ~ **красивее** тэр хүүхэн улам л сайхан болжээ; **он всё** ~ **не уехал** тэр бас явааагүй л байна; **ты уже готов?** — **нет** ~ чи бэлэн болов уу? — болоогүй л байна; **он всё** ~ **ждёт** тэр одоо хүртэл хүлээж л байна; **времени** ~ **много** цаг яагаа ч үгүй; 5. л,шиг, -доо л, бас; **какой ~ подарок ему!** түүнд бас бэлэг өгөх! яасан ийсний чинь бэлэг! ~ **бы** 1. байлгүй яахав, тэгэлгүй яахав; **ты любишь читать? — ~ бы!** чи ном унших дуртай юу? дуртай байлгүй яах вэ! 2. дэндүү юм.
ЕЮНИТ өлөн гэдэсний өрөвсөл.

Ж

Ж I 1. харин, гэтэл: орчуулахгүй ч газар тохиолдоно: 2. тэгээд: **все же тийм** боловч, тэгсэн ч.

Ж II 1. л, л даа(дээ, доо, дөө) даа (дээ, доо, дөө), тэгээд: **пойдем же** явья л даа: **говори же** хэлээч дээ: 2. л, мөн: **такой же как он** эгээ л тэр

ЖА́БА I бах мэлхий.

ЖА́БА II бах (өвчин); **грудная ~** цээжний бах.

ЖА́БЕРН||ЫЙ заламгайт; **~ые животные** заламгайт амьтад

ЖА́БРЫ заламгай.

ЖА́ВОРОНОК болжмор.

ЖА́ДНИЧАТЬ 1. хомхойрох, ховдоглох, шунахайрах; 2. харамлах, хэрэглэх, нарийлах.

ЖА́ДНО 1. хомхой,ховдог, шунахай; **~ есть** ховдог идэх; 2. шамдуу, шамдгай, шамдалтай, шуналтай, шунамгай; **~ набрасываться на книги** ном шамдуу унших, шамдан унших.

ЖА́ДНОСТЬ ховдог (байх), хомхой (байх), хомхойрох, шунаг (байх); 2. шунахай сэтгэл, харамч санаа, хэрэг зан, долгонцог (байх); 3. шамдал, шунал.

ЖА́ДНЫЙ 1. ховдог, хомхой, шунаг; **~ до еды** хоолонд ховдог; 2. шунахай, харамч, хэрэг, долгонцог **~ человек** шунахай хүн; 3. шуналтай шунамгай; **~ взор** шуналтай харц.

ЖА́ЖД||А 1. цангаа, ангаа, амны цангаа, амны ангаа, ундаасах, цангах, ангах **утолить ~у** цангаагаа гаргах **сильная ~** их ундаасах; 2. шунал эгээрэл, эгээрэл хүсэл.

ЖА́ЖДАТЬ 1. ундаасах, (ам) цангах, (ам) ангаах; 2. шунал, шунал болох, хүслэн болох, эгээрэл хүсэл болох, эрмэлзэх.

ЖАКЕ́Т цээживч

ЖАКЕ́ТКА цээживч.

ЖАЛЕ́ТЬ 1. өрөвдөх, хайрлах; **~ сирот** өнчин хүүхдийг өрөвдөх; 2. харамсах хар буух, хайран санагдах, **~ о прошедшей молодости** залуу насаа харамсах; 3. хайрлах, гамнах, харам хүрэх; **трудиться, не жалея сил** хүч хайрлахгүй хөдөлмөрлөх **~ деньги** мөнгөө хайрлах.

ЖА́ЛИТЬ хатгах, **пчёлы жалят** зөгий хатгадаг.

ЖА́ЛК||ИЙ 1. өрөвдөм, өрөвдөлтэй, хөөрхийлмөөр, хайрлам; **иметь ~ вид** өрөвдмөөр харагдах; **~им голосом** өрөвдөм дуугаар; 2. доожоогүй дорой, донгио; **~ая фигура** доожоогүй амьтан; 3. өчүүхэн, өөдгүй, олиггүй; **играть ~ую роль** өчүүхэн үүрэг гүйцэтгэх, олиггүй үүрэг гүйцэтгэх,

ЖА́ЛКО 1. хайрлаж өрөвдөлтэй, өрөвдөм, хөөрхийлмөөр; **он ~ выглядел** тэр (хүн) өрөвдмөөр харагдав; 2. хайран (байх), харамсалтай (байх), өрөвдөлтэй (байх), хайрлалтай (байх), хөөрхийлөлтэй (байх); **~ денег** хайран мөнгө.

ЖА́ЛО хатгуур, хэл; **пчелиное ~** зөгийн хатгуур.

ЖА́ЛОБ||А 1. гомдол, үглэх, зовиур; **~ы больного** өвчтөний зовиур; 2. гомдол, заргa; **подавать ~у** гомдол мэдүүлэх, заргa мэдүүлэх.

ЖА́ЛОБНО гашуудалтай, гаслантай, гунигтай, өрөвдмөөр, гомдолтой

ЖА́ЛОБН||ЫЙ 1. гомдлын заргын; **~ая книга** гомдлын дэвтэр; 2. гашуудалтай, гаслантай, гунигтай, өрөвдмөөр, гомдолтой, хөөрхийлмөөр; **~ вой** гунигтай улих; **~ писк** хөөрхийлмөөр гангинах.

ЖА́ЛОБЩИК гомдол гаргагч, гомдол мэдүүлэгч, гомдогч.

ЖА́ЛОВАНЬЕ цалин, пүнлүү

ЖА́ЛОВАТЬ 1. хайрлах, хайр хүртээх, шан хүртээх, хишиг хүртээх; 2. хайхрах, үнэлэх, хүндлэх; **его там не очень жалуют** түүнийг тэнд төдийл хайхардаггүй юм; 3. морилж саатах, заларч ирэх.

ЖА́ЛОВАТЬСЯ 1. гомдох, үглэх (өвдөж байна) гэх; **~ на нездоровье** бие муу гэх, бие муу гэж үглэх; 2. гомдол, мэдүүлэх, заалдах, заргa барих; **~ в суд** шүүхэд заалдах.

ЖА́ЛОСТЛИВ||ЫЙ өр нимгэн, энэргүй, зөөлөн сэтгэлтэй; **~ая женщина** зөөлөн сэтгэлтэй эмэгтэй.

ЖА́ЛОСТН||ЫЙ 1. өрөвч, өрөвдсөн (янзтай), хөөрхийлсөн (маягтай); **~ое выражение лица** өрөвдсөн янзтай царай; 2. гашуудалтай, гаслантай, өрөвдөм, хөөрхийлмөөр; **~ая песня** гашуудалтай дуу.

ЖА́ЛОСТЬ,1. өрөвдөх сэтгэл, хөөрхийлөх хайр; **вызывать ~** өрөвдөх сэтгэл төрүүлэх; 2. харамсалтай (байх) харамсах, хайрлах; **какая ~!** юутай харамсалтай вэ!

ЖАЛЬ 1. хайрлалтай (байх), өрөвдөлтэй (байх), хөөрхийлөлтэй (байх); **~ смотреть на него** түүнийг харахад өрөвдөлтэй; 2. хар буух, хайран (байх); **~ понапрасну расходовать деньги** мөнгө дэмий зарцуулах хайран байна; 3. харамсалтай (байх); **~, если дело не удастся** хэрэг бүтэхгүй бол харамсалтай байна; 4. харамсалтай нь, харамсах нь;

ЖАЛЮЗИ́ туузан хөшиг.

ЖАНДА́РМ европын зарим орнуудын цагдаа

ЖАНДАРМЕ́РИЯ 1. европын зарим орнуудын цагдаа; 2. харгис цагдаагийн анги, харгис цагдан сэргийлэх

ЖАНР 1. төрөл зүйл; **лирический ~** уянгын төрөл зүйл; 2. ахуй байдлын зураг; 3. маяг, янз, зан, төрх; **в новом ~е** шинэ маягийн, шинэ янзаар;

ЖАР 1. халуун; **обдать ~ом** халуу оргих; **идти в самый ~** ид халуунд явах; 2. цог, улаан цог, улаан нурам; 3. халуун, бүлээн; **у ребёнка ~** хүүхэд бүлээнтэй байна; 4. хөөрөх, нүүр халуу оргих, царай улайх; **его бросило в ~** нүүр нь халуу оргив; 5. омог, хав, ид; *** чужими руками ~ загребать** хүний гараар гал шилээх, хүний гараар могой барих.

ЖАРА́ халуун, ид халуун, пүү халуун.

ЖАРГО́Н этгээд хэл;

ЖА́РЕНЬЕ шарах, шаралт.

ЖА́РЕНЫЙ шарсан, хуурсан, хайрсан.

ЖА́РИТЬ 1. шарах, хуурах, хайрах; **~ курицу** тахиа шарах; **~ семечки** үр хуурах; 2. цоргих, шарах; **солнце жарит** нар цоргиж байна; 3. цоргитол халаах, улайсгах.

ЖА́РИТЬСЯ 1. шарагдах, хуурагдах, хайрагдах; 2. ээх, шарагдах; **~ на солнце** наранд шарагдах, наранд ээх.

ЖАРИ́ЩА аагим халуун, цоргисон халуун.

ЖА́РК||ИЙ 1. халуун, аагим халуун, цоргисон халуун; **~ день** халуун өдөр; 2. халуун, тачаалтай, ширүүн; **~ спор** ширүүн маргалдаан; 3. халуун, халуун орны; **~ие страны** халуун орон.

ЖА́РКО 1. халуун, халуунаар, халтал; 2. ширүүн; **~ обсуждать** ширүүн хэлэлцэх; 3. халуун байх.

ЖАРКО́Е шарсан мах.

ЖАРО́ВНЯ хоовон.

ЖАРОПОНИЖА́ЮЩ||ИЙ халуун дарах; **~ее средство** халуун дарах эм.

ЖАР-ПТИ́ЦА, гэрэлт шувуу, (орос үлгэрт гардаг шувуу), хангарьд.

ЖАСМИ́Н мэлрэг, малига; **~ крупноцветный** аиун заарт цэцэг..

ЖА́ТВА 1. тариа хадах, тариа хадалт; 2. тариа хадах цаг, тариа хадалт; 3. арвин олз.

ЖА́ТВЕНН||ЫЙ тариа хадах; **~ая машина** тариа хадах машин
ЖА́ТКА хадуур машин
ЖАТЬ I 1. хавчих, атгах; **~ руку** гарыг атгах; 2. шахах; түрэх; 3. барих, хавчих; **сапог жмёт ногу** гутал хөл барьж байна; 4. шахах, дарах; **~ виноград** усан үзэм шахах
ЖАТЬ II хадах; **~ пшеницу** улаан буудай хадах
ЖА́ТЬСЯ 1 бөгцийх, бээцийх, атирах; 2. наалдах, шахалдах; **~ к матери** эхдээ наалдах; 3. нарийлах, нарийндаа хатах; **жмётся, да деньги копит** нарийндаа хатсаар мөнгө хуримтлуулна.
ЖБАН хуу.
ЖВА́ЧКА хивдэс, хивэг, сэвс.
ЖГУТ чангалуур, эрээс, *мушгимал, гөрмөл, томмол;* соломенный жгут мушгимал сүрэл; **~ кровоостанавливающий** цус тогтоогч чангалуур.
ЖГУ́ТИК шилбүүр.
ЖГУ́ЧИЙ жгуч.1. шатам халуун, цоргисон халуун; **~ воздух** *цоргисон халуун агаар;* 2. төөнөрсөн, хорсгосон, хайрган; **~холод** хайрган хүйтэн; 3. тэсгэлгүй, халуун, хорсолтой; **~ стыд** тэсгэлгүй ичих; **~ вопрос** *өнөөдрийн чухал асуудал;* **~ брюнет** тас хар үстэй хүн.
ЖДАТЬ 1. хүлээх; **~ друзей** нөхдөө хүлээх; 2. горьдох, найдах, санах; **~ награды** шагнал горьдох; 3. бодох, санах, харах; того и жди юу юугүй; **~ не дождаться** хүлээж ядах; ***~ у моря погоды** гараа эвхэн суух.
ЖЕ I 1. харин, гэтэл, *орчуулахгүй ч газар тохиолдоно* 2. тэгээд.
ЖЕ II 1. л, л даа, (дээ, доо, дөө), даа (дээ, доо, дөө), тэгээд; 2. л, мөн.
ЖЕВА́ТЕЛЬН||ЫЙ зажлах, зажилдаг, зажлуурын; **~ая резинка** бохь; **~ табак** зажлах тамхи.
ЖЕВА́ТЬ зажлах, хивэх, бувар бувар хийх, бувганах.
ЖЕЗЛ I очир, очирт таяг, дохиур; **маршальский ~** маршалын очир, өрлөгийн очир.
ЖЕЛА́НИ||Е хүсэл, дур, хүслэн, таалал; **исполнение ~й** хүслээ хангах; **гореть ~ем** хүслэн болох; **по ~ю** хүслээрээ, дураараа.
ЖЕЛА́ННЫЙ 1. хүссэн, хүсч байсан, хүсэл болсон; **~ гость** хүсч байсан зочин; 2. хүсэх мэт; **~ друг** хүссэн нөхөр.
ЖЕЛА́ТЕЛЬНО 1. хүсэх, зохих, хэрэгтэй (байх); **деньги ~ получить до отъезда** мөнгийг явахын урьд авахыг хүснэ; 2. зүгээр асан, сайн асан, аятай юм асан, таатай юм асан.
ЖЕЛА́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. хүссэн, хүсэлд нийлсэн, тохиромжтой, хүсмээр, таалалд зохисон, таалалтай; **~ое решение** хүссэн шийдвэр, таалалд зохисон *шийдвэр;* 2. хүсэх; **~ое наклонение** хүсэх төлөв.
ЖЕЛАТИ́Н царцмаг.
ЖЕЛА́ТЬ хүсэх, ерөөх, таалах, хүсэл болох, эрмэлзэх; **~ счастья кому-либо** хүнд жаргалтай байхыг ерөөх.
ЖЕЛА́ЮЩИЙ хүсэгч, хүсэлтэй хүн, дуртай хүн, эрмэлзэгч; **нашёлся только один ~** хүсэлтэй хүн ганцхан байв.
ЖЕЛВА́К булуу, овгор, товгор, ур.
ЖЕЛЕ́ царцмал, цэлцэгнүүр.
ЖЕЛЕЗА́ булчирхай; **миндальная ~** бүйлсэн булчирхай; **поджелудочная ~** нойр булчирхай.
ЖЕЛЕ́ЗИСТ||ЫЙ I төмөрт, төмөртэй, төмрийн; **~ая руда** төмрийн хүдэр; **~ая вода** төмөртэй ус.
ЖЕЛЕ́ЗИСТЫЙ II булчирхайт; **~ая ткань** булчирхайт нэхдэс.
ЖЕЛЕ́ЗКА төмрийн өөдөс, хугархай төмөр.
ЖЕЛЁЗКА найлзуурхай, булчирхай, шүүсэвч.
ЖЕЛЕЗНОДОРО́ЖНИК төмөр замчин.
ЖЕЛЕЗНОДОРО́ЖН||ЫЙ төмөр замын; **!ая станция** төмөр замын өртөө.
ЖЕЛЕ́ЗН||ЫЙ 1. төмөр, төмрийн; **~ лом** а)төмөр царил б) эвдэрхий төмөр; **~ая дорога** төмөр зам; 2. хатан, ган болд, ган төмөр, ган; **~ая воля** хатан зориг, ган зориг; 3. бөх, төмөр шиг; **~ое здоровье** бөх бие; **~ кулак** төмөр шиг нударга.
ЖЕЛЕЗНЯ́К гүр; төмрийн хүдэр; **магнитный ~** соронзон гүр; **красный ~** улаан гүр.
ЖЕЛЕ́ЗО 1. төмөр; **листовое ~** гөлмөн төмөр, **прокатное ~** цувимал төмөр; 2. төмөр эдлэл; 3. төмөртэй эм; **куй ~, пока горячо** төмрийг халуун дээр нь давт, хазайсан дээр нь түлхэж унагах.
ЖЕЛЕЗОБЕТО́Н төмөр бетон.
ЖЕЛЕЗОБЕТО́НН||ЫЙтөмөр бетон, төмөр бетоны; **~ая конструкция** төмөр бетон барилга.
ЖЕЛЕЗОПРОКА́ТНЫЙ *төмөр цувих;* **~ завод** төмөр цувих үйлдвэр.
ЖЁЛОБ ховил, онгоц; **водосточный ~** усны ховил; **~ запальный** түр үүсэх ховил.
ЖЕЛТЕ́||ТЬ 1. шарлах, шар болох; **трава ~ет** өвс шарлаж байна; 2. шарлаж харагдах, шарлах, шаргалтан харагдах, шаргалтах;
ЖЕЛТИЗНА́ шар, шар өнгө, *шар толбо.*
ЖЕЛТО́К өндөгний шар.
ЖЕЛТОПЁР хар хайга.
ЖЕЛТОРО́ТЫЙ 1. шар амтай, шар хошуутай; 2. жулдрай, гэнэн бага; **~ юнец** жулдрай хүү.
ЖЕЛТУ́ШНИК *бот.* гонтог.
ЖЕЛТУ́ХА шар өвчин, шарлах, шарлалт, **~ гемолитическая** цус задран шарлах.
ЖЁЛТ||ЫЙ 1. шар; **~ая краска** шар будаг; 2. бөөрөнхий, эвлэрэгч.
ЖЕЛТУ́ШНОСТЬ арьс шарлах.
ЖЕЛУ́ДОК ходоод; **расстройство желудка** гүйлгэх.
ЖЕЛУ́ДОЧЕК *ховдол.*
ЖЕЛУ́ДОЧНЫЙ ходоодны; **~ сок** ходоодны шүүс.
ЖЁЛУДЬ царсны боргоцой.
ЖЁЛЧН||ЫЙ 1. цөсний; **~ пузырь** цөсний гэр; **~ая колика** цөсний хатгуулах; 2. шартай, хор шартай; **~ человек** шартай хүн
ЖЁЛЧЬ 1. цөс; 2. шар, хор шар, уур; **подавить ~** шараа дарах.
ЖЕМА́НИТЬСЯ маяглах, цэмцэгнэх аашлах, аальгүйтэх.
ЖЕМА́ННИЦА маягтай эмэгтэй, цэмцэгнүүр эхнэр, аальгүй, ангалзуур хүүхэн.
ЖЕМА́ННИЧАТЬ маяглах, цэмцэгнэх, цэмцэгнүүр загнах, нэрэлхэх.
ЖЕМА́НН||ЫЙ маягтай, маягласан, цэмцэгнүүр, цэмцэгнэсэн; **~ое поведение** цэмцэгнүүр зан.
ЖЕМА́НСТВО цэмцэгнэх, маяглах, цэмцэгнүүр зан.
ЖЕ́МЧУГ сувд.
ЖЕМЧУ́ЖИНА 1. сувд; 2. эрдэнэ, чимэг.
ЖЕМЧУ́ЖН||ЫЙ 1. сувдан, сувдын; **~ое ожерелье** сувдан эрх; 2. дун цагаан.
ЖЕНА́ эхнэр, авгай, гэргий
ЖЕНА́ТИК саяхан эхнэр авсан нөхөр.
ЖЕНА́ТЫЙ гэргийтэй, эхнэртэй, авгайтай, гэрлэсэн.
ЖЕНИ́ТЬ гэрлүүлэх, эхнэр авч өгөх, гэргий авахуулах, бэр буулгах.
ЖЕНИ́ТЬБА гэрлэх, эхнэр авах.
ЖЕНИ́ТЬСЯ гэрдэх, эхнэр авах, гэргийтэй болох, авгай авах.
ЖЕНИ́Х хүргэн болох хүн, гэрлэх хүн.
ЖЕНИХА́ТЬСЯ амраглах, янаглах.
ЖЕНОЛЮ́Б хүүхэмсэг.

ЖЕНОНЕНАВИ́СТНИК эмэгтэй хүнийг үзэн ядагч.
ЖЕ́НСК||ИЙ эмэгтэй хүний, эмэгтэйчүүдийн, бүсгүй хүний, эхнэр хүний, эм хүний, эхийн, эхнэр, эм; **~ая обувь** эмэгтэй хүний гутал; **родство по ~ой линии** эхийн талын хамаатан; **~ род** эм хүйс.
ЖЕ́НСТВЕННОСТЬ хүүхэмсэг байх, эмсэг байх, эелэг зөөлөн.
ЖЕ́НЩИН||А эмэгтэй, бүсгүй, эхнэр, эм хүн; **~-врач** эмэгтэй эмч; **~ы обращают внимание не на красивых мужчин, а на мужчин с красивыми ~ами** хүүхнүүд сайхан эрчүүдийг биш сайхан хүүхэн дагуулсан эрчүүдийг анхаарч хардаг.
ЖЕНЬШЕ́НЬ *(хүн)* орхоодой.
ЖЁРДОЧКА 1. нарийн сургааг, унь; 2. хөндлөвч.
ЖЕРДЬ сургааг.
ЖЕРЕБЁНОК унага, даага.
ЖЕРЕБЕ́Ц азарга.
ЖЕРЕБИ́ТЬСЯ унагалах.
ЖЕРЕБЬЁВКА шавга сугалах, шавга татах, шавга орхих.
ЖЕ́РЕХ улаан сэрвээт.
ЖЕ́РЛО ам, амсар, өрх; **~ пушки** их бууны ам; **~ вулкана** галт уулын өрх.
ЖЕ́РНОВ ин, тээрмийн чулуу.
ЖЕ́РТВ||А 1. тахил, тавиг, тайлга, тавилга, тахилга; 2. өргөл, барьц, өглөг; **принести в ~у** өргөл болгон барих, өргөх; 3. биеэ өгөх, амиа өгөх, хохирох; **идти на ~ы** биеэ өргөх, амиа өгөх; 4. амь үрэгдэгч, хохирогч, сүйрэгч.
ЖЕ́РТВЕНН||ЫЙ тахилгын; **~ое мясо** тахилгын шүүс.
ЖЕ́РТВОВАТЬ1. барих, өргөх, өглөг өгөх; 2. биеэ өргөх, амиа өгөх, хохирох; **~ собой** амь биеэ өргөх.
ЖЕРТВОПРИНОШЕ́НИЕ тахил өргөх, өргөл барих, тахих.
ЖЕРУ́ШНИК *бот.*сэрэв.
ЖЕСТ 1. дохио дохих, зангах; **решительный ~** шийдэмгий дохих; 2. үйл хийсэн дүр, өнгөний хэрэг; **сделать благородный ~** сайн үйл хийсэн дүр үзүүлэх.
ЖЕ́СТЕР *бот.* яшил.
ЖЕСТИКУЛИ́РОВАТЬ дохих, дохивчлох, зангах.
ЖЕСТИКУЛЯ́ЦИЯ дохих, дохивчлох, зангах, дохио, дохивчлолт, зангалт.
ЖЁСТК||ИЙ 1. ширүүн, хатуу, гордойсон; **~ диван** хатуу диван; **~ое мясо** хатуу мах, гордойсон мах; 2. ширүүн, хатуу, догшин; **~ характер** ширүүн зан; 3. хатуу, чанга, хөдлөшгүй; **~ие сроки** хатуу хугацаа; **~ условия** чанга болзол; **~ вагон** хатуу вагон; **~ая вода** хатуулагатай ус.
ЖЁСТКОСТЬ хатуулаг; **~ воды** усны хатуулаг.
ЖЁСТКО хатуу, ширүүн.
ЖЕСТО́К||ИЙ 1. харгис, хэрцгий, догшин, хатуу; **~ое обращение с людьми** хүнтэй хэрцгий харилцах; 2. хатуу, ширүүн, айхавтар, хахир; **~ая ошибка** айхавтар алдаа; **~ мороз** хахир хүйтэн.
ЖЕСТО́КОСТЬ харгис хэрцгий, хэрцгий явдал, харгис догшин хэрэг, ширүүн, зан.
ЖЕСТЬ нимгэн төмөр, цагаан төмөр; **кровельная ~** дээврийн нимгэн төмөр.
ЖЕСТЯНО́Й нимгэн төмөр, цагаан төмөр; **~ чайник** төмөр данх.
ЖЕСТЯ́НЩИК нимгэн, төмөрчин, нимгэн төмрийн дархан.
ЖЕТО́Н 1. энгэрийн тэмдэг; 2. дугариг тэмдэг
ЖЕЧЬ 1. галдах, түймэрдэх, шатаах, түлэх; 2. шатаах, түлэх, хуурах; **~ электричество** цахилгаан шатаах; **~ дрова** түлээ түлэх. 3. халаах, түлэх, хорсгох, хайрах; **солнце жжёт спину** нар нуруу халааж байна.
ЖЕ́ЧЬСЯ 1. түлэх, хайрах; **крапива жжется** халгай түлдэг; 2. түлэгдэх.
ЖЖЕ́НИЕ хорсох, халуу оргих.
ЖЖЁНЫЙ болгосон, болсон, түлмэл, хуурсан; **~ кирпич** болсон туйлуу.
ЖИВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ сэргээх, бие сэргэдэг, сэргэлэн, мөнхийн; **~ воздух** сэргэлэн агаар; **~ая влага** мөнхийн рашаан.
ЖИ́ВНОСТЬ гэрийн шувуу, тэжээвэр шувуу.
ЖИ́ВО 1. тодорхой, илхэн, дурайн; 2. ихэд, тод; 3. хөгжөөнтэй, хөгжилтэй, урамтай; 4. бушуу, шалавхан, даруйхан; **он ~ сбегал** тэр (хүн) шалавхан гүйж очоод ирэв.
ЖИВ||О́Й 1. амьд, мэнд, амьтай, голтой; **~ая рыба** амьд загас; **застать кого-либо в ~ых** мэнд байхад нь учрах; 2. амьд, амьтай; **~ая природа** амьд байгаль; **~ое существо** амьтан; 3. жинхэнэ, ёстой, одтой, үнэн, амьд; **~ая действительность** үнэн бодит байдал; 4. цовоо, сэргэлэн, хөнгөн, гавшгай, хөгжөөнтэй, хөгжилтэй, урамтай; **~ ребёнок** цовоо хүүхэд; 5. зугаатай, хялбар тодорхой; 6. чухал, амин чухал; **~ое начинание** чухал эхлэлт; 7. гүн, халуун; **~ вес** амьдын жин; **~ые цветы** амьд цэцэг; **~ого места нет** бүтэн газаргүй байна; **~ портрет кого-либо** хүнтэй цутгасан юм шиг адил; **~ язык** амьд хэл; **за ~ое задеть** эмзэг газрыг нь хөндөх, сэтгэлийн нь хөдөлгөх; **ни жив, ни мертв** үхсэн амьдын хооронд; **остаться в ~ых** амьд үлдэх.
ЖИВОПИ́СЕЦ уран зурагч, зураач..
ЖИВОПИ́СН||ЫЙүзэсгэлэнт, зурсан юм шиг сайхан, зураг шиг гоё; **~ая природа** үзэсгэлэнт байгаль.
ЖИ́ВОПИС||Ь 1. уран зураг; **урок ~и** уран зургийн хичээл; 2. зураг; **стенная ~** туурганы зураг.
ЖИ́ВОСТЬ цовоо сэргэлэн.
ЖИВО́Т 1. гэдэс, хэвлий 2. гэдэс дотор, дотор ходоод.
ЖИВОТВО́РН||ЫЙ амьдруулах, тэнхрүүэх, зориг бадруулах, амьдруулан үйлдэгч; **~ое действие сна** нойрын тэнхрүүлэх чадвар.
ЖИВОТНОВО́Д малчин, мал аж ахуйн мэргэжилтэн.
ЖИВОТНОВО́ДСТВО мал аж ахуй.
ЖИВОТНОВО́ДЧЕСКИЙ мал аж ахуйн, мал өсгөх, малын.
ЖИВО́ТНОЕ 1. амьтан, адгуус, мал; **домашнее ~** гэрийн тэжээмэл амьтан, мал; **хищное ~** махчин амьтан, араатан; 2. адгуус, адгуусан амьтан; 3. адгуус, адгуус шиг хүн.
ЖИВО́ТНЫЙ 1. амьтны, адгуусны, адгуусан, малын; **~ мир** амьтны аймаг.
ЖИВОТРЕПЕ́ЩУЩИЙ хойшлуулшгүй чухал, туйлын чухал; **~ вопрос** туйлын чухал асуудал.
ЖИВУ́ЧЕСТЬ 1. бөх голтой (байх); долоон голтой (байх); урт нас.
ЖИВУ́Ч||ИЙ 1. бөх голтой, долоон голтой (байх); урт настай; **~ее растение** урт настай ургамал; **~ человек** бөх голтой хүн; 2. удаан хадгалагддаг, удаан настай, бөх; **~ обычай** бөх заншил.
ЖИ́ВЧИК 1. сэргэлэн, шуурхай хүн; 2. үрийн эс.
ЖИВЬЁМ амьдаар; **захватить ~ в плен** амьдаар нь олзлох.
ЖИ́ДК||ИЙ 1. шингэн; **~ие тела** шингэн бодис; 2. шингэн, сийрэг, армаг тармаг, тачир; **~ лес** сийрэг ой; **~ие волосы** шингэн үс; 3. шингэн, усан; **~ чай** шингэн цай; **~ суп** усан шөл; 4. сул, улбагар, улхгар, дорой; **~ие мускулы** улхгар булчин.
ЖИ́ДКОСТЬ шингэн бодис, шингэн зүйл; **~ брюшной полости** хэвлийн хөндийн шингэн.
ЖИ́ЖА нялцгай шавар, нялгар шивх.
ЖИ́ЖЕ бүр шингэн, улам шингэн.
ЖИЗНЕДЕ́ЯТЕЛЬНЫЙ ажиллагаа сайтай, идэвхитэй.
ЖИЗНЕ́ННОСТЬ амьдрах чадвар.
ЖИ́ЗНЕНН||ЫЙ 1. амьдралын, аж амьдралын; **~ые потребности** амьдралын хэрэгцээ; **~ опыт** амьдралын туршлага;

2. амин чухал, амьдралын чухал; **~ое предложение** амин чухал санал.

ЖИЗНЕОПИСА́НИЕ намтар, цадиг.

ЖИЗНЕРА́ДОСТНОСТЬ баясгалан, цог хөхүүн, цовоо байх.

ЖИЗНЕРА́ДОСТНЫЙ баясгалантай, цогтой, хөхүүн, цовоо; **~ человек** баясгалантай хүн.

ЖИЗНЕСПОСО́БНОСТЬ амьдрах чадвар, амьдрах чадал, амьдралд таарах, амьдралд зохицох.

ЖИЗНЕСПОСО́БНЫЙ амьдрах чадвартай, амьдрах чадалтай, амьдралд таарсан, амьдралд зохицсон.

ЖИЗНЕУТВЕРЖДА́ЮЩИЙ амьдралыг бататгах.

ЖИЗН||Ь 1. амьдрал, ертөнц; **возникновение ~и на земле** дэлхийд амьдрал үүссэн нь, **закон ~и** ертөнцийн жам; 2. амьдрал, амь, амь бие, амь нас, нас; **~ человека** хүний амьдрал, хүний нас, хүний амь; **рисковать ~ью** амь өрсөх; **спасти кому-либо ~** хүний амь аврах; **лишить ~и** алах; 3. амьдрал, аж амьдрал, аж байдал, байдал, явдал суудал; **общественная ~** нийгмийн амьдрал; **семейная ~** гэр бүлийн аж амьдрал; 4. ажил хэрэг, хэрэг; 5. нас, амьд байх, амьд явах, хүн болох; **в течение всей ~и** бүх насны турш; **при ~и** амьд явахдаа; **раз в ~и** хүн болсоор нэг удаа; 6. хөл, *хөдөлгөөн*, цог, жавхаа; **вопрос ~и и смерти** амин гол асуудал, амин сүнс; **между ~ью и смертью** ухлийн даваан дээр; **как ~?** ямар ая зантай байна? амьдрал ямар байна вэ? ***по гроб ~и** энэ насандаа, үхтлээ.

ЖИ́ЛА 1. судас; 2. шөрмөс, шандас, бүлх; 3. судал; **золотая ~** алтны судал.

ЖИЛЕ́Ц суугч, байрлагч, суудаг хүн, хүн; **жильцы дома** байшинд суугчид; **сдать комнату жильцу** тасалгаа хүнд хөлслүүлэх.

ЖИ́ЛИСТ||ЫЙ 1. шөрмөстэй, шандастай, бүлхэрхэг; **~ое мясо** бүлхэрхэг мах; 2. шандсархаг, шөрмөслөг, шандастай, *шөрмөстэй*; **~ые руки** шандсархаг гар.

ЖИЛИ́ЦА суугч эмэгтэй, байр хөлслөгч эмэгтэй, суудаг эмэгтэй.

ЖИЛИ́ЩЕ орон сууц, орон гэр, орон байр, сууц; **благоустройство жилищ** орон сууц барих.

ЖИ́ЛК||А I 1. судас; 2. шөрмөс, шандас, бүлх; 3. (чулуулгийн) судал; 4. судал, зураас, **мрамор с красными ~ами** улаан судалтай гантиг.

ЖИ́ЛКА II авъяас чадвар; **артистическая ~** жүжигчний авъяас; **организаторская ~** зохион байгуулах авъяас.

ЖИЛО́Й сууцны, хүн суух, хүн суудаг; **~ дом** хүн суудаг байшин.

ЖИЛПЛО́ЩАДЬ сууцны талбай, орон сууц.

ЖИЛЬЁ1. хүн оршдог газар; 2. орох оромж, орох газар, хоргодох байр, сууц.

ЖИ́МОЛОСТЬ далан хальс

ЖИР өөх, тос; **животные ~ы** өөх; **растительные ~ы** ургамлын тос; **рыбий ~** загасны тос.

ЖИРА́Ф анааш.

ЖИРЕ́ТЬ өөхлөх, таргалах, бүдүүрэх, махлах.

ЖИ́РН||ЫЙ 1. тарган, өөхтэй, тостой, тослог, хурц; **~ое мясо** тарган мах; **~ суп** тостой шөл; 2. тарган, бүдүүн, махлаг; **~ кот** тарган муур; 3. тостой, тос болсон, тосон; **~ые руки** *тостой* гар; **~ое пятно** тосон толбо; 4. үржилтэй, шимтэй; **~ая земля** шимтэй газар; **~ шрифт** тарган үсэг, тод үсэг.

ЖИРОВИ́К өөхөн хавдар.

ЖИРОВ||О́Й 1. өөхөн, тосон, өөхтэй, *тостой, тослог*; **~ая клетка** өөхний эс. **~ая ткань** өөхөн нэхдэс; 2. өөх тосны.

ЖИТЕ́ЙСК||ИЙ ертөнцийн, орчлонгийн, өдөр тутмын, ердийн; **~ие дела** ертөнцийн хэрэг, ердийн хэрэг; **~ая мудрость** амь зуух ухаан, амь аргалах ухаан.

ЖИ́ТЕЛЬ оршин суугч, хүн; **городской ~** хотын хүн; **деревенский ~** хөдөөгийн хүн; **коренной ~** уул нутгийн хүн.

ЖИ́ТЕЛЬСТВ||О *нутаглах, оршин суух, суурьших*; **место ~а** оршин суух газар.

ЖИ́ТНИЦА 1. сан, хадгалах газар; 2. тарианы сан, тарианы орон.

ЖИ́ТНЫЙ тарианы, үр тарианы.

ЖИ́ТО тариа, үр тариа.

ЖИТЬ 1. амьдрах, наслах; **~ долго** урт наслах; 2. оршин суух, суух, байх; **~ в Москве** Москвад суух; 3. амьдрах, амь зуух, амь тэжээх; **~ своим трудом** хөдөлмөрөөрөө амь зуух; **~ на литературный заработок** зохиолын хөлсөөр амь тэжээх; 4. амьдрах, суух, байх; **~ отшельником** зожиглон суух; 5. *байх, харилцах*; **~ дружно с братьями** ах дүүтэйгээ эвтэй байх; **жил-был, жили были** байжээ; 6. **~ кем-либо, чем-либо** хэн нэгийг ямар нэгэн зүйлийг шүтэн амьдрах.

ЖИТЬ||Ё амьдрал, байдал, амьдрах, аж төрөх, суух, байх; **дом пригодный для ~я** сууж болмоор байшин; **~бытье** аж амьжиргаа.

ЖИ́ТЬСЯ амьжрах, суух, байх; **нам живётся хорошо** бид сайн амьжирч байна; **ему не живётся на одном месте** тэр (хүн) нэг газар байж чаддаггүй.

ЖМУ́РИТЬ анийлгах, онийлгох; **~ глаза** нүдээ анийлгах, нүдээ онийлгох.

ЖМУ́РИТЬСЯ *анийх, онийх*.

ЖМУ́РКИ нүд боож наадах.

ЖМЫ́ХИ шахдас, **подсолнечные ~** наран цэцгийн үрийн шахдас.

ЖНЕ́ЙКА хадах машин, хадуур машин.

ЖНЕЦ тариа хадагч.

ЖНЕЯ тариа хадагч эхнэр.

ЖНИ́ВО 1. тариа хадсан талбай; 2. тарианы ёзоор; 3. тариа хадах цаг.

ЖНИВЬЁ 1. тариа хадсан талбай; 2. тарианы ёзоор; 3. тариа хадах цаг.

ЖНИ́ЦА тариа хадагч эмэгтэй.

ЖОМ 1. шахуур; 2. шахдас.

ЖОНГЛЁР жонглёр, саваачлагч.

ЖОНГЛИ́РОВАТЬ 1. жонглёр тоглох; 2. мэхлэх, хуурах.

ЖРАТЬ чихэх, идэх, гудрах.

ЖРЕ́БИЙ 1. шавга; **бросать ~** шавга орхих, шавга хаях; 2. хувь, тавилан, үйл.

ЖРЕЦ 1. тайлагч, бөө; 2. шүтэгч хүн; **~ науки** шинжлэх ухааныг шүтэгч хүн.

ЖРИ́ЦА тайлагч чавганц, удган.

ЖУЖЖА́НИЕ шунгинах, дүнгэнэх, шүнгэнэлэг, хүнгэнэлэг.

ЖУЖЖА́||ТЬ *шунгинах, шүнгэнэх, дүнгэнэх, хүнгэнэх*; **~т комары** шумуул шунгинах.

ЖУК цох, цох хорхой.

ЖУ́ЛИК луйварчин.

ЖУЛИКОВА́ТЫЙ луйварчин, луйварддаг, луйвар хийдэг; **~ человек** луйвар хийдэг хүн.

ЖУ́ЛЬНИЧАТЬ луйвардах, луйвар хийх, булхайтах, булхай хийх.

ЖУ́ЛЬНИЧЕСТВО луйвар, луйвардах, булхай, булхайтах.

ЖУ́ПЕЛ (хадны) мангаа.

ЖУРАВЛИ́НЫЙ тогорууны, тогоруун.

ЖУРА́ВЛЬ I тогоруу, цэн.

ЖУРА́ВЛЬ II худгийн цах.

ЖУРИ́ТЬ зэмлэх, аяглах.

ЖУРНА́Л1. сэтгүүл; **литературный ~** утга зохиолын сэтгүүл; 2. тэмдэглэлийн дэвтэр; **~ заседания** хурлын тэмдэглэлийн

дэвтэр; 3. бүртгэлийн дэвтэр; **классный ~** ангийн бүртгэлийн дэвтэр.

ЖУРНАЛИ́СТ сэтгүүлч, сурвалжлагч.

ЖУРНАЛИ́СТИКА 1. сэтгүүлчийн ажил; 2. тогтмол хэвлэл, сонин сэтгүүл.

ЖУРНАЛИ́СТКА сэтгүүлч эмэгтэй, сурвалжлагч эмэгтэй.

ЖУРНА́ЛЬН||ЫЙ сэтгүүлийн; **~ая статья** сэтгүүлийн өгүүлэл.

ЖУРЧА́НИЕ хоржигноо, шоржигноо, шорчигноо.

ЖУРЧА́ТЬ хоржигнох, шоржигнох, шорчигнох, хор хор хийх, шор шор гэх, жир жир урсах.

ЖУ́ТК||ИЙ 1. аймшигтай, айдас хүрмээр, зэвүүн, аягүй; **~ое зрелище** айдас хүрмээр үзэгдэл; 2. аюултай, зэвүүн; **~ холод** аюултай хүйтэн, зэвүүн хүйтэн.

ЖУ́ТКО аймшигтай, аймаар, айдас хүрмээр; **мне что-то ~** миний нэг л айдас хүрээд байна.

ЖУТЬ айдас, зэвүүн.

ЖУЧО́К 1. бяцхан цох; 2. разг. нууц чагнах авсаархан төхөөрөмж.

ЖЭК (*сокращение: жилищно-эксплуатационная контора*) ОСАК орон сууц ашиглалтын контор.

ЖЮРИ́ шалгаруулах комисс.

ЗА 1. цаана, цаад талд, тэртээ; **~ рекой** голын цаад талд, голын тэртээ; **~ горой** уулын цаана; **~ домом** байшингийн цаана; 2. дэргэд, гадаа, гадна; **~ столом** ширээний дэргэд; **стоять ~ стаиком** суурь машины дэргэд зогсох; **жить ~ городом** хотын гадна амьдрах; 3. урьд, өмнө; **~ два дня до праздника** баяраас хоёр хоногийн өмнө; **~ час до отхода поезда** галт тэрэг хөдлөхөөс нэг цагийн өмнө; 4. дотор, турш; **эту работу можно сделать ~ два дня** энэ ажлыг хоёр өдрийн дотор хийж болно; **многое сделано ~ неделю** долоо хоногийн дотор их юм хийжээ; 5. учраас, учир, тул; **~ неимением времени** завгүй учраас; **~ молодостью лет** залуу настай учраас; **~ ненадобностью** хэрэггүй байсан учир; 6. төлөө, тулд, тул, гэж; **~ мир во всём мире** дэлхий дахины энх тайвны *төлөө*; **~ родину** эх орны *төлөө*; **пришёл ~ книгой** ном авах гэж ирсэн, ном авахын тулд ирсэн; **я рад ~ вас** таны төлөө би баярлана; **беспокоиться ~ детей** хүүхдүүдийн төлөө сэтгэл зовох; 7. гэж; **обратиться ~ советом** зөвөлгөө авах гэж очих; **ценить ~ ум** ухаантай гэж үнэлэх, ухааныг нь үнэлэх; **принять ~ образец** үлгэр жишээ гэж үзэх, жишээ болгох; **принять кого-нибудь ~ своего знакомого** ямар нэгэн хүнийг танилаа гэж андуурах; **в погоне ~ удачей** амжилт олох гэж хөөцөлдөх; 8. хойноос **один ~ другим** хойно хойноос; **бегать ~ кем-либо** хүний хойноос гүйх; 9. хойно, дараа, дараалан; **~ дождями наступила жара** бороонуудаа дараа халуун болов; **читать книгу ~ книгой** номуудыг дараалуулан унших; **идет месяц ~ месяцем** сарын дараа сар ирэх юм, сар дараалан өнгөрч байна; 10. гарах, өнгөрөх, гаруй; **ему далеко ~ сорок** тэр хүн дөч нилээд гарчээ; **уже ~ полночь** *шөнө* дунд өнгөрлөө; 11. оронд, *төлөө*; **работать ~ двоих** хоёр хүний оронд ажиллах; 12. зөвшөөрөх; **~ и против** зөвшөөрөх эсэх; 13. -аас, -ээс; **взять ~ руку** гараас барих; **держаться ~ перила** хайснаас барих; **~ исключением одного** нэгээс бусдыг нь; 14. —аар, ээр; **выбросить ~ окно** цонхоор хаях;15. -д, -т; **пойти ~ водой** усанд явах; **пойти ~ ягодами** жимсэнд явах; **камень ~ пазухой** муу санах, өс санах; **~ последнее время** сүүлийн үед; **запишите ~ мной** над оноогоод бич; **выйти замуж** хадамд очих; **молчать ~ едой** хоол идэхдээ дуугай байх; **поговорить ~ обедом** хоолны үед *ярилцах*; 16. -ын, -ийн; **заработок ~ один месяц** нэг сарын цалин; 17. -ыг, -ийг; **смотреть ~детьми** хүүхэд харах; **приняться ~ еду** хоолоо идэх; 18. —тай, -тэй; **дело ~ номером таким-то** тийм дугаартай хэрэг; **письмо ~ подписью директора** захирлын гарын үсэгтэй бичиг; **~ ним водится эта дурная привычка** тэр ийм муу зантай юм; **ни ~ что** ямаан ч.

ЗААЛЕ́ТЬ улайх, улайж эхлэх.

ЗААПЛОДИ́РОВАТЬ алга таших, алга ташиж эхлэх.

ЗААРКА́НИТЬ 1. уургалах, бугуйлдах, **~ лошадь** морь бугуйлдах; 2. хэн нэгээр юм хийлгэх.

ЗААРТА́ЧИТЬСЯ ярдаглах, хэдэрлэх, яхирлах, ядрах.

ЗАА́ХАТЬ ай яая гэх, халаглах, ай чааваас гэх.

ЗАБА́В||А зугаа, зугаацал; **детские игры и ~ы** хүүхдийн тоглоом зугаа; **пустая ~** хоосон зугаа.

ЗАБА́ВИТЬ зугаацуулах, **«не мысля гордый свет забавить»** (А.С.Пушкин «Евгений Онегин») «ихэмсэг ноёдыг зугаацуулах гэсэн биш»

ЗАБАВЛЯ́ТЬ зугаацуулах; **~ детей играми** хүүхдийг тоглоомоор зугаацуулах.

ЗАБАВЛЯ́ТЬСЯ зугаацах, наадах; **~ играми** тоглоомоор зугаацах.

ЗАБА́ВНИК *разг.* зугаач, зугаатай хүн, алиа салбадай.

ЗАБА́ВНО инээдтэй, наргианы, хөгийн.

ЗАБА́ВН||ЫЙ инээдтэй, наргианы, хөгийн; **~ ребенок** инээдтэй хүүхэд; **~ случай** хөгийн тохиолдол; **~ая картина** инээдтэй зураг.

ЗАБАЙКА́ЛЬЕ Байгалийн өмнөх, Байгалийн. урд бие

ЗАБА́ЛТЫВАТЬ хутгах,зайлах.

ЗАБАРАБА́НИ||ТЬ нижигнүүлж эхлэх, балбаж эхлэх, тачигнуулж эхлэх; **дождь ~л по крыше** бороо дээврийг тачигнуулан орж эхлэв.

ЗАБАРРИКАДИ́РОВАТЬ гудамж хааж бэхлэлт хийх.

ЗАБАРРИКАДИ́РОВАТЬСЯ шивээ босгох, гудамж хаагдаж шивээ байгуулагдах.

ЗАБАСТОВА́ТЬ ажил хаях.

ЗАБАСТО́ВК||А ажил хаях, ажлаа хаях, **всеобщая ~** нийтээр ажил хаях, **объявить ~у** ажлаа хаяхыг илэрхийлэх.

ЗАБАСТО́ВОЧН||ЫЙ ажил хаягчдын, ажил хаялтын, ажил хаях; **~ое движение** ажил хаях хөдөлгөөн.

ЗАБАСТО́ВЩИК ажил хаягч, ажлаа хаягч.

ЗАБВЕ́НИ||Е мартах, мартагдах; **~ своих обязанностей** үүргээ мартах, **предать ~ю** мартаж орхих.

ЗАБЕ́Г, уралдаан, гүйлт.

ЗАБЕ́ГАТЬ 1. үймэлдэх,гүйлдэх, хөл үймээн болох; 2. бүлтэлзэх, бүлтэгнэх.

ЗАБЕГА́ТЬ 1. орох, орж гарах, **орж байх; ~ далеко в лес** ойн гүнд орох; 2. дайраад гарах, ороод гарах; **~ по пути** замдаа ороод гарах; **~ вперёд** урьдчилан хэлэх.

ЗАБЕ́ГАТЬСЯ гүйгээд ядрах, эцтэлээ гүйх.

ЗАБЕЖА́ТЬ 1. гүйж орох, **~ во двор** хашаанд гүйж орох; 2. ороод гарах, дайрч гарах, **~ к знакомым** танилындаа ороод гарах; 3. хэтэрхий гүйх; 4. урьдчилан хийж эхлэх.

ЗАБЕЛИ́ТЬ 1. цайлгах, цагаанаар будах; **~ стены** ханыг цагаанаар будах; 2. сүүлэх, сүлэх, цайлгах; **~ чай** цай сүлэх, **~ щи** ногоотой шөл цайлгах.

ЗАБЕРЕ́МЕНЕТЬ жирэмсэн болох, бие давхар болох, хөл хүнд болох, хүүхэд олох.

ЗАБЕСПОКО́ИТЬСЯ санаа зовних, сэтгэл зовних, санаа зовох.

ЗАБИВА́ТЬ 1. шаах, хадах; **~ клин** шаантаг *шаах*; **~ гвоздь** хадаас хадах; 2. таглах, бөглөх, чигжих; **~ щели** ангархайг бөглөх; 3. дүүргэх; **трубу ~ песком** төмөр хоолойг элсээр дүүргэх; 4. алах, нядлах; **~ двадцать голов скота** хорин мал нядлах; 5. цохиж оруулах; **~ гол** хаалганд бөмбөг оруулах; **~ голову чем-либо** ямар нэг юмыг үхширтэл бодох, санаашрах.

ЗАБИВА́ТЬСЯ 1. шургах, шигдэх, нуугдах; **~ в угол** буланд нуугдах; 2. бүтэх тагларах; 3. цохилж эхлэх.

ЗАБИНТО́ВАННЫЙ боосон, ороосон.

ЗАБИНТОВА́ТЬ боох, ороох; **~ рану** шарх боох.

ЗАБИРА́ТЬ, ЗАБРА́ТЬ 1. авах, авч очих; **~ с собой книги** номнуудыг авч очих; 2. авах, эзлэн авах, булааж авах; **~ власть** засгийг эзлэн авах, **~ в плен** олзлон авах; 3. барих, хорих; 4. хуних, танах; **~ шов** оёдлыг танах.

ЗАБИРА́ТЬСЯ, ЗАБРА́ТЬСЯ 1. нэвтрэн орох, шургаж орох; **~ в самую глубь леса** ойн гүнд нэвтрэн орох; 2. өгсөх, авиран гарах; **~ на дерево** модонд авиран гарах.

ЗАБИ́ТОСТЬ мохтол нухлагдах.

ЗАБИ́ТЫЙ 1. шаагдсан, хадагдсан, хадсан; ~ **гвоздь** хадсан хадаас; 2. мохтол нухлагдсан, мохоо болсон, түгжмэл хоцорсон; ~ **человек** нухлагдсан хүн.

ЗАБИ́||ТЬ 1. цохиж эхлэх; ~ **в барабаны** хэнгэрэг цохиж эхлэх; 2. шаах хадах; ~ **клин** шаантаг шаах; 3. таглах, бөглөх, чигжих; ~ **щели** ангархайг бөглөх; 4. цохиж оруулах; ~ **мяч в ворота** хаалганд бөмбөг оруулах; 5. дүүргэх, чихэх; ~ **сарай дровами** пинг түлээгээр дүүргэх; 6. оргилох, оргилон гарах; **во время визита президента П. Очирбата из скважины ~ла нефть** Ерөнхийлөгч П. Очирбатын айлчлалын үеэр цооногоос газрын тос оргилон гарав. 7. алах, нядлах; ~ **десять голов скота** арван толгой мал нядлав; 8. дарах; **сорняк ~л цветы** хогийн ургамал цэцгийг дарав; ~ **голову кому-либо** хэн нэгний толгойг эргүүлэх; ~ **себе голову** үхширтлээ санах, толгойгоо гашилтал бодох; ~ **тревогу** түгшүүр зарлах.

ЗАБИ́ТЬСЯ 1. цохиж эхлэх; **сердце забилось** зүрх цохилж эхлэв; 2. нуугдах, хоргодох, шигдэх; ~ **в угол** буланд хоргодох; 3. тагларах, бөглөрөх, битүүрэх; **труба забилась грязью** яндан хогоор битүүрэв.

ЗАБИЯ́КА ярдаг үн, хэрүүл өдөгч, зодоон өдөөгч.

ЗАБЛАГОВРЕ́МЕННО урьдаас, эртхэн, хэдийний; **известить** ~ эртхэн мэдэгдэх; **готовиться к чему-либо** ~ ямар нэгэн юманд эртхэн бэлтгэх.

ЗАБЛЕСТЕ́||ТЬ 1. гялалзаж эхлэх, гялалзах; **на небе ~ли звёзды** огторгуйд одод гялалзав; 2. мэлмэрэх; **на глазах ~ли слёзы** нүдэнд нь нулимс мэлмэрэв.

ЗАБЛЕ́ЯТЬ майлах.

ЗАБЛУДИ́ТЬСЯ төөрөх; ~ **в лесу** ойд төөрөх, ~ **в трех соснах** харагдаж байхад хажуугаар нь төөрөх.

ЗАБЛУЖДА́ТЬСЯ 1. төөрөлдөх; 2. эндүүрэх.

ЗАБЛУЖДЕ́НИЕ эндүүрэх, эндүүрэл, төөрөх, төөрөгдөх; **вводить** ~ эндүүрүүлэх; **впасть в** ~ төөрөгдөлд орох.

ЗАБОДА́||ТЬ 1. мөргөх, мөргөж орхих, олих; 2. залхаах, ядаргаа болох; **он меня ~л** тэр намайг залхааж байна.

ЗАБО́Й I уурхайн хонгил, уурхайн мөргөцөг.

ЗАБО́Й II нядлах, нядлал; ~ **скота** мал нядалгаа.

ЗАБО́ЙЩИК мөргөцөг малтагч, уурхайчин.

ЗАБОЛА́ЧИВАНИЕ намагших, балчиг болох.

ЗАБОЛА́ЧИВАТЬСЯ намагших, намагтай болох, балчиг болох.

ЗАБОЛЕВА́НИ||Е өвдөх, өвчин тусах, өвчтөн; **число ~й** өвчлөлтийн тоо.

ЗАБОЛЕВА́ТЬ өвдөх, өвчлөх; ~ **ангиной** сахуугаар өвдөх.

ЗАБОЛЕ́||ТЬ өвдөж эхлэх; **у меня ~ла голова** миний толгой өвдөж эхлэв.

ЗА́БОЛОНЬ зулам налхи.

ЗАБОЛО́ЧЕННЫЙ намаг болсон, намагшсан, намагтай; ~ **луг** намагтай нуга.

ЗАБОЛТА́ТЬ 1. унжгануулах, санжгануулах, займчуулах, хөдөлгөх; ~ **ногами** хөлөө санжгануулах; 2. холих, хутгах; ~ **в суп яйцо** шөлөнд өндөг хутгах.

ЗАБОЛТА́ТЬСЯ I чалчих, бурах, үгэндээ согтох, дэмий юм ярих; **она заболталась со знакомыми, потому и опоздала** тэр хүүхэн танилуудтайгаа дэмий ярьсаар байгаад хожимджээ.

ЗАБОЛТА́ТЬСЯ II унжилзах, холхих, дайвалзах.

ЗАБО́Р хашаа, хороо, хайс; **сад был обнесён высоким ~ом** цэцэрлэг өндөр хашаагаар хашигдсан байв.

ЗАБО́РИСТЫЙ хатуу, чанга, арзгар; ~ **табак** хатуу тамхи.

ЗАБО́Т||А 1. зовнил, сэтгэл зовнил, санаа зовох; ~ **о своём будущем** ирээдүйнхээ төлөө санаа зовних; 2. халамж, элбэрэл, арчлал, санаа тавих; ~ **о благосостоянии народа** ард түмний чинээлэг амьдралын тухай санаа тавих; **окружать кого-нибудь ~ами** хүнд халамж үзүүлэх; **отеческая** ~ эцэг ёсны халамж; 3. аж явдал; **домашние ~ы** гэрийн аж явдал; **без забот** хайхрамжгүй; **ему и ~ы мало** тэр, бүр хайхрахгүй.

ЗАБО́ТИ||ТЬ санаа зовох; **его сильно ~т болезнь ребёнка** хүүхэд нь өвдөөд санаа нь их зовж байна.

ЗАБО́ТИТЬСЯ 1. халамжлах, санаа тавих, элбэрэх, арчлах; ~ **о детях** хүүхдээ элбэрэх; ~ **о благе народа** ард түмний тусын тулд санаа тавих; 2. сэтгэл зовох, санаа зовох; **ему ни о чём не придётся** ~ түүнд санаа зовох юм огт байхгүй.

ЗАБО́ТЛИВО арчилж, элбэрч, халамжилж.

ЗАБО́ТЛИВОСТЬ арчлал, элбэрэл, халамж, санаа тавих.

ЗАБРАКОВА́ТЬ голох, шаарлах, заазлах.

ЗАБРА́Л||О нүүрийн халхавч, дуулгын унжлага; **выступить с открытым ~ом** эрс шулуун хэлэх, ил шууд хийх.

ЗАБРА́СЫВАТЬ 1. чулуудах, шидэх; ~ **мяч** бөмбөг шидэх; 2. булах, хаяж дүүргэх, дарах; ~ **землёй** шороогоор булах; ~ **вопросами** асуултаар дарах, нэгэн зэрэг асууцгаах; 3. хаях, орхих, болих;4. илгээх, явуулах; ~ **товары** бараа явуулах.

ЗАБРА́СЫВАТЬСЯ хаягдах, шидэгдэх.

ЗАБРА́ТЬ 1. авах, авч явах; ~ **собой деньги** мөнгө биедээ авч явах; 2. авах, зээлэн авах, булааж авах; ~ **в плен** олзлон авах; 3. барих, хорих; 4. хуних, танах; 5. хаах, таглах; ~ **окно досками** цонхыг банзаар таглах; ~ **голову** ямар нэгэн бодолд автагдах; ~ **силу** хүчтэй болох, нөлөөтэй болох;

ЗАБРА́ТЬСЯ 1. авирч гарах; ~ **на верхушку дерева** модны үзүүрт авирч гарах; 2. шургаж орох, дайрч орох, нэвтэрч орох; ~ **под одеяло** хөнжилдөө шургаж орох; ~ **в самую глубь леса** ойн гүнд нэвтэрч орох;

ЗАБРЕ́ЗЖ||ИТЬ 1. цайх, хаяарах, гэгээрэх; **~ал рассвет** үүр гэгээрлээ; 2. сүүмэлзэх, улсхийх, гялсхийх; **в темноте ~ил огонь** харанхуйд гал улсхийв.

ЗАБРЕСТИ́ 1. хэсгээр орох, зайж орох, зайж явсаар орох; ~ **далеко в лес** зайж явсаар ойн гүнд орох; 2. ороод гарах, дайраад гарах; **изредка забредёт случайный посетитель** хааяа тохиолдсон хүн ороод гарна.

ЗАБРОНИ́РОВАТЬ 1. захиалах, захиалгаар үлдээх; ~ **место в поезде** галт тэргэнд суудал захиалгаар үлдээх; 2. хуяглах.

ЗАБРОСА́ТЬ 1. булах, булагдтал дарах; ~ **яму землёй** нүхийг шороогоор булах; 2. шидэх, хаях; 3. дарах; ~ **вопросами** асуултаар булах.

ЗАБРО́СИ||ТЬ 1. шидэх, чулуудах; ~ **мяч в сад** бөмбөгийг цэцэрлэгт шидэх; 2. хаях, орхих, болих; ~ **хозяйство** аж ахуйгаа хаях; **Алтанчимэг совсем ~ла себя** Алтанчимэг өөрийгөө гаргуунд хаяжээ.

ЗАБРО́ШЕННОСТЬ 1. хаягдал, орхигдол, эзэнгүйдэх; 2. алслагдах, зэлүүд бөглүү.

ЗАБРО́ШЕННЫЙ 1. хаясан, шидсэн, шидэгдсэн; ~ **мяч** шидсэн бөмбөг; 2. хаягдсан, орхигдсон; ~ **сад** орхигдсон цэцэрлэг, арчилгаагүй цэцэрлэг.

ЗАБРЫ́ЗГА||ТЬ 1. үсэргэх, цацах; ~ **грязью** шавхай үсэргэх; 2. үсэргэж эхлэх, дусалж эхлэх; **~л дождь** бороо дусалж эхлэв.

ЗАБРЫ́ЗГИВАТЬ 1. үсэргэх, цацах; 2. үсэргэж эхлэх, дусалж эхлэх.

ЗАБУГО́РНЫЙ гадаадын, гадаадад үйлдвэрлэсэн.

ЗАБУЛДЫ́ГА танхай архичин.

ЗАБУЛДЫ́ЖНИК архичин баагий.

ЗАБУРЕ́ТЬ *разг.* томрох, хамартаа баас наасан мэт явах.

ЗАБУРЛИ́||ТЬ долгилж эхлэх; **~ло море** далай долгилж эхлэв.

ЗАБУХА́ТЬ бамбайх, бэлхийх, бэмбийх, дэвтэх.

ЗАБУ́ХНУТЬ бамбайх, бэлхийх, бэмбийх, дэвтэх; **бочка забухла** торх дэвтлээ.

ЗАБУШЕВА́||ТЬ шуугих, шуурах, бургилах; **ветер снова ~л** шуурга дахиад л шуурав.

ЗАБЫВА́ТЬ 1. мартах; **быстро ~** хурдан мартах; **~ о поручении** өгсөн даалгаварыг мартах; 2. орхих, болих, мартах; **забудь думать об этом** энэ тухай бодохоо боль.

ЗАБЫВА́ТЬСЯ 1. мартах, мартагдах; 2. зүүрмэглэх; 3. ухаан алдах, муужрах; 4. хэтрэх, биеэ барихгүй.

ЗАБЫ́ВЧИВОС||ТЬ мартамхай; **по ~ти** мартамхай учраас; **страдать ~тью** мартамхай болох.

ЗАБЫ́ВЧИВЫЙ мартамхай; **~ человек** мартамхай хүн.

ЗАБЫ́ТЫЙ мартагдсан, мартсан; **~ монголовед** мартагдсан монгол судлаач.

ЗАБЫ́ТЬ 1. мартах, мартагдах; **~ номер дома** байшингийн дугаарыг мартах; **~ книгу дома** номоо гэртээ мартах; 2. орхих, болих; **и думать забудь** санахаа ч боль.

ЗАБЫ́ТЬЁ 1. мэдээ алдах, ухаан алдах, манарч ойчих; **больной впал в ~** өвчтэй хүн ухаан алдав; 2. зүүрмэглэх.

ЗАБЫ́ТЬСЯ 1. мартагдах; 2. ухаан алдах, манарч унах; **больной забылся** өвчтэй хүн манарч унав; 3. үгширтэл бодох, санаашрах; **~ в мечтах** мөрөөдлөөр санаашрах; 4. зүүрмэглэх; 5. хэтрэх, дэндэх; **так забылся, что стал грубить старшим** тэгж дэндээд ахмад хүнийг аашлах болов.

ЗАВ *разг.* эрхлэгч.

ЗАВА́ЖНИЧАТЬ ихэрхэх, ихэрхэж эхлэх, биеэ тоох.

ЗАВА́Л саад, овоорсон юм, хунгар; **снежный ~** цасан хунгар; 2. *разг.* дээд зэргийн, онцгой юм.

ЗАВА́ЛЕННЫЙ дарагдсан; **~ работой** ажилд дарагдсан.

ЗАВАЛИ́ТЬ 1. бөглөх, дүүргэх; **~ яму песком** нүхийг элсээр бөглөх; 2. овоолох; **~ проход мешками** гудамд шуудай овоолох; 3. нураах; **~стену** туургыг нураах; 4. дарах; **~ двор мусором** хашааг хогоор дарах; **~ срочной работой** яаралтай ажлаар дарах, яаралтай ажилд дарагдах.

ЗАВА́ЛИТЬСЯ 1. цаагуур унах, завсраар *ойчих*; 2. хэвтэх; **~ спать** унтах гэж хэвтэх; 3. нурах; **стена завалилась** хана нурав.

ЗАВА́ЛИНКА байшингийн хаяавч, байшингийн хашаас.

ЗА́ВАЛЬ дарагдсан бараа, новш.

ЗАВАЛЯ́||ТЬСЯ 1. дарагдах; **письмо ~лось на почте** захидал шуудан дээр дарагдав; 2. гүйлгээгүй хэвтэх.

ЗАВА́РИВАТЬ 1. идээшүүлэх, хандлах, чанах, үйх; **~ чай** цай үйх, цай чанах; 2. хутгах, будлиан хутгах; **~ дело** хэрэг будлиантуулах; **~ кашу** бантан хутгах, холион бантан хийх.

ЗАВА́РК||А үйх идээших, чанах; **чаю осталось на одну ~у** нэг цай чанах үлджээ.

ЗАВАРНО́Й 1. юм чанах, чаналт; **~ котел** юм чанах тогоо; 2. халуун усаар зуурч хийсэн, зуурч хийсэн.

ЗАВЕДЕ́НИЕ газар, сургууль; **высшее учебное ~** дээд сургуулийн газар, дээд сургууль.

ЗАВЕ́ДОВАНИЕ эрхлэх, захирах; **~ хозяйством** аж ахуйг эрхлэх; **~ учреждением** албан газрыг захирах.

ЗАВЕ́ДОМО мэдсээр, мэдээжийн; **~ ложное показание** мэдээжийн худал өчиг.

ЗАВЕ́ДОМ||ЫЙ мэдээжийн, илт; **~ая ложь** мэдээжийн худал.

ЗАВЕ́ДУЮЩАЯ эрхлэгч эмэгтэй.

ЗАВЕ́ДУЮЩИЙ эрхлэгч; **~ хозяйством** аж ахуйн эрхлэгч.

ЗАВЕ́ДЫВАНИЕ, ЗАВЕ́ДЫВАТЬ эрхлэх, захирах; **~ финансами** санхүүг эрхлэх.

ЗАВЕСТИ́ 1. далимаар хүргэх; 2. аваачиж хүргэх.

ЗАВЕРБОВА́ТЬ элсүүлэх, татан оролцуулах.

ЗАВЕРЕ́НИЕ баталгаа; **давать ~** баталгаа өгөх.

ЗАВЕРИ́ТЕЛЬ баталгаа гаргагч, батлагч, баталгаа өгөгч.

ЗАВЕ́РИТЬ 1. батлах, батлан хэлэх; **~ в своей преданности** үнэнч байгаагаа батлан хэлэх; 2. батлах, үнэн гэж батлах; **~ подпись** гарын үсэг батлах; **~ копию** хуулбарыг үнэн гэж батлах.

ЗАВЕРНУ́ТЬ 1. боох, ороох, хуйлах; **~ книгу в бумагу** номыг цаасаар ороох, номыг цаасаар боох; 2. мушгих, эргүүлэх, эргэдэж хаах, хаах; **~ кран** цоргыг хаах; 3. шамлах, шуух; **~ рукава** ханцуй шамлах; 4. тойрох, тойроод далдрах **~ за угол** буланг тойроод далдрах; 5. ороод гарах, *далимд орох*; **~ к приятелю** найзындаа ороод гарах; 6. орох, болох; **~ ребенка в одеяло** хүүхэд манцуйлах, хүүхдийг хөнжилд ороох.

ЗАВЕРНУ́||ТЬСЯ 1. биеэ ороох, ороогдох; **~ в одеяло** хөнжлөөр биеэ ороох; 2. шамрах; **~лась пола шубы** дээлийн хормой шамрав.

ЗАВЕРТЕ́||ТЬ 1. эргүүлэх, эргэлдүүлэх, эргэлдүүлж эхлэх; **ямщик ~л кнутом** улаач ташуураа эргэлдүүлж эхлэв; 2. автагдах, толгойг эргүүлэх, аванхайлах.

ЗАВЕРТЕ́||ТЬСЯ 1. эргэлдэх, эргэлдэж эхлэх; **колесо ~лось** дугуй эргэлдэж эхлэв; 2. мунгинах; **~ с детьми** хүүхдүүдтэй мунгинах.

ЗАВЁРНУТЫЙ 1. ороолттой, ороосон, хуйлсан, бооллтой; 2. мушгисан; 3. шуусан шамласан.

ЗАВЁРТЫВАТЬ 1. боох, хуйлах, ороох; 2. мушгих, эргүүлэх, эргэдэж хаах, хаах; **~ гайку** эрэг мушгих; 3. Эргээд далдрах, эргээд явах; **автомобиль завернул направо** *машин* баруун тийш эргээд явав. 4. шамлах, шуух; 5. ороод гарах, далимаар орох.

ЗАВЁРТЫВАТЬСЯ 1. ороох, хучих; 2. ороогдох, хучигдах; 3. шамрах.

ЗАВЕРША́ТЬ төгсгөх, дуусгах, шувтлах; **~ начатое дело** эхэлсэн хэргийг дуусгах.

ЗАВЕРША́ТЬСЯ төгсөх, дуусах, шувтрах; **строительство завершилось** барилга дуусав.

ЗАВЕРШЕ́НИЕ төгсгөл, төгсөх,дуусгавар, дуусах.

ЗАВЕРЯ́ТЬ 1. батлах, батлан хэлэх; **~ в своей дружбе** найрамдалтайгаа батлах; 2. үнэн гэж батлах, баталгаа өгөх; **~ копию** хуулбар үнэн болохыг батлах.

ЗАВЕРЯ́ТЬСЯ батлагдах, итгэгдэх.

ЗАВЕ́СА хөшиг, халхавч; **дымовая ~** утаан хөшиг.

ЗАВЕ́СИТЬ 1. хөшиг татах; 2. өлгөх.

ЗАВЕСТИ́ 1. хүргэх, аваачих, авчрах; **~ детей в школу** хүүхдүүдийг сургульд хүргэх; **куда ты завел нас?** чи биднийг хаана авчрав? 2. оруулах, аваачиж оруулах; **~ в болото** намагт аваачиж оруулах; 3. -тай болох, **~ молочное хозяйство** сүүний аж ахуйтай болох; 4. эхлэх; **~ разговор** ярьж эхлэх; **~ знакомство** танилцаж эхлэх, танилтай болох; 5. түлхэх, **~ часы** цагаа түлхэх; 6. галлах, хөдөлгөх, явуулах; **~ мотор** мотор асаах.

ЗАВЕСТИ́СЬ 1. бий болох, -тай болох; **у него завелись друзья** түүнд найз нар бий болжээ; **завелись деньги** мөнгөтэй боллоо; 2. хөдлөх, явах; **часы не завелись** цаг явахгүй байв.

ЗАВЕ́Т гэрээс.

ЗАВЕ́ТН||ЫЙ нандин, ариун; **~ые мечты** нандин мөрөөдөл; **~ое кольцо** нандин бэлэг.

ЗАВЕ́ТРЕНН||ЫЙ салхигүй, нөмөр; **~ая сторона** салхигүй тал, нөмөр газар.

ЗАВЕ́ШАТЬ хөшиг татах, халхлах, дүүрэн өлгөх; **~ все стены картинами** бүх ханаараа дүүрэн зургуудыг өлгөх.

ЗАВЕЩА́НИЕ гэрээс; **делать ~** гэрээс хийх; **~ учителя своим ученикам** шавь нартаа өгсөн багшийн гэрээс.

ЗАВЕЩА́ТЕЛЬ гэрээслэгч.

ЗАВЕЩА́ТЕЛЬНЫЙ гэрээсийн.
ЗАВЕЩА́ТЬ гэрээслэх; ~ **имущество сыну** өв хөрөнгөө хүүдээ гэрээслэх;
ЗАВЗЯ́ТЫЙ шуналтай, хорхойтой, гаажтай; ~ **охотник** анд шуналтай хүн, хорхойтой анчин; ~ **сплетник** гаажтай ховч.
ЗАВИВА́ТЬ буржийлгах; ~ **волосы** үсээ буржийлгах.
ЗАВИВА́ТЬСЯ буржийлгах, үсээ буржийлгах, буржийх.
ЗАВИ́ВКА 1. буржгар болгох, буржийлгах; 2. буржгар үс, буржгар шанх.
ЗАВИ́ДН||ЫЙ атаархам, атаархмаар; **~ое здоровье** атаархмаар эрүүл бие.
ЗАВИ́ДОВАТЬ атаархах; **я завидую его успехом** би түүний амжилтанд атаархана.
ЗАВИЗИ́РОВАТЬ виз олгох, цохолт хийх.
ЗАВИНТИ́ТЬ шурагдах, эрэгдэх; ~ **гайку** эрэг эргэдэх.
ЗАВИРА́ТЬСЯ дэгсдүүлэх, ам хадуурах.
ЗАВИ́С||ЕТЬ болох, шалтгаалах; **все ~ит от этого** бүх юм үүнээс шалтгаална; **это от нас не ~ит** энэ биднээс шалтгаалахгүй.
ЗАВИ́СИМОСТ||Ь 1. харьяалагдал, хараат байдал, хамаарагдал; **колониальная** ~ колонийн харьяалагдал; 2. шалтгаалах, шүтэлцэх; харгалзах; **взаимная** ~ харилцан шалтгаалах, харилцан шүтэлцэх; **в ~и от обстоятельств** учир байдлаас шалгаалах; **в ~и от местных условий** орон нутгийн байдлаас шалтгаалан; 3. хамаарах чанар; хамаарагдах.
ЗАВИ́СИМ||ЫЙ харьяалагдлын, хараат, харьяалагдах, бие даасан бус; **~ое положение** харьяалагдлын байдал.
ЗАВИ́СТЛИВО атаархах, атаархан.
ЗАВИ́СТЛИВ||ЫЙ атаархаг, жөтөөрхөг; **~ые взгляды** атаархаг харц; ~ **человек** атаархуу хүн, жөтөөрхүү хүн.
ЗАВИ́СТНИК атаач, жөтөөч.
ЗАВИ́СТНИЦА атаач эмэгтэй, жөтөөрхүү хүүхэн.
ЗА́ВИСТЬ атаа, атаархах, атаархал, жөтөө; **возбуждать** ~ атаа хүргэх, атаархуулах; **смотреть с ~ью** атаархаж харах.
ЗАВИ́Т||ЫЙ буржгар, буржийлгасан; **~ые волосы** буржийлгасан үс.
ЗАВИТО́К буржгар, мушгиа, мушгимал, гөрлөө, сариу; ~ **волос** гөрлөө үс, мушгиа үс.
ЗАВИ́ТЬ буржийлгах, мушгих; ~ **волосы** үс буржийлгах.
ЗАВИ́ТЬСЯ буржгар болох, буржийлгуулах; ~ **у парикмахера** үсчнээр үсээ буржийлгуулах.
ЗАВЛАДЕ́ТЬ 1. эзлэх, эзлэн авах, эзэмдэх; ~ **чужим имуществом** бусдын юмыг эзлэн авах; 2. татах, булаах; ~ **чьим либо вниманием** хүний анхаарлыг татах.
ЗАВЛЕКА́ТЬ татаж оруулах, дур татах, өдөөх, өдөөж оруулах.
ЗАВО́Д I үйлдвэр; **кожевенный** ~ булигаарын үйлдвэр; **мыловаренный** ~ савангийн үйлдвэр; **конный** ~ морин завод.
ЗАВО́Д II түлхэх, түлхэц, мушгих; ~ **часов** цагийн түлхэц; **игрушка с ~ом** түлхэцтэй тоглоом.
ЗАВОДИ́ТЬ 1. хүргэх, авчрах, аваачих; **куда ты нас завёл?** чи биднийг хаана авчрав?; 2. оруулах, авчирч оруулах; ~ **в лес** ойд оруулах; 3. —тай болох, -тай болгох; ~ **привычку** зуршилтай болгох.~ **собаку** нохойтой болгох; 4. түлхэх, асаах, галлах; ~ **часы** цаг түлхэх; ~ **мотор** хөдөлгүүр асаах; 5. эхлэх, үүсгэх, өдөөх; ~ **разговор** яриа үүсгэх; ~ **ссору** хэрүүл маргаан өдөөх.
ЗАВОДИ́ТЬСЯ 1. бий болох, -тай болох; **завелись знакомые** танилуудтай болох, танилтай болох; 2. түлхэгдэх, асах.
ЗАВОДН||О́Й оньстой, баадуутай; **~ая игрушка** оньстой тоглоом.
ЗАВОДОУПРАВЛЕ́НИЕ үйлдвэрийн захиргаа.
ЗАВОДСК||О́Й үйлдвэрийн, үйлдвэрчний эвлэлийн; ~ **комитет** үйлдвэрчний эвлэлийн хороо; **~ое оборудование** үйлдвэрийн тоноглол.
ЗА́ВОДЬ усны булан тохой, татуур.
ЗАВОЕВА́НИЕ 1. эзлэн авах, байлдан дагуулах; ~ **власти** засгийн эрхийг байлдан авах; 2. ололт.
ЗАВОЕВА́ТЕЛЬ байлдан дагуулагч, байлдан эзлэгч.
ЗАВОЕВА́ТЬ 1. байлдан дагуулах, байлдан эзлэх, эзлэн авах; ~ **город** хотыг байлдан эзлэх; 2. олох, тэмцэж олох, хүлээх; ~ **авторитет** нэр хүндийг олох; ~ **свободу** эрх чөлөөг тэмцэж олох; ~ **доверие** итгэл олох.
ЗАВО́З хүргэх, аваачих, авчрах, зөөх; ~ **товаров** таваар зөөх.
ЗАВОЗИ́ТЬ, ЗАВЕСТИ́ 1. хүргэж өгөх, аваачиж өгөх; ~ **детей в школу** хүүхдүүдийг сургууль руу хүргэж өгөх; ~ **товар в магазин** бараг дэлгүүрт аваачиж өгөх; 2. бохир болгох, хиртэй болгох.
ЗАВОЗИ́||ТЬСЯ 1. хүргэгдэх, авчрагдах; 2. бий болох; **под полом мыши ~лись** шалан доор хулгана бий болжээ; 3. ноолдож эхлэх.
ЗАВОЛА́КИВАТЬ бүрхэх, дүүрэх.
ЗАВОЛО́||ЧЬ бүрхэх, дүүрэх; **небо ~кло тучами** тэнгэрийг үүл бүрхлээ; **глаза ~кло слезами** нүдийг нулимс бүрхлээ.
ЗАВОЛА́КИВАТЬСЯ бүрхэх, бүрхэгдэх; **небо заволоклось тучами** тэнгэр үүлээр бүрхэгдэв.
ЗАВОЛНОВА́||ТЬСЯ 1. долгилж эхлэх; **море ~лось** далай долгилж эхлэв; 2. сэтгэл хөдлөх, санаа зовних.
ЗАВОПИ́ТЬ хашгирах, орилох, чарлах.
ЗАВОРА́ЖИВАТЬ дур булаах, сэтгэл татах.
ЗАВОРА́ЧИВАТЬ 1. ороох, боох хуйлах; ~ **пакет в бумагу** боодолтой юмыг цаасаар ороох; 2. мушгих, эргүүлэх, эргэдэж хаах, хаах; ~ **кран** цоргыг хаах; 3. шамлах, шуух; **~рукава** ханцуй шамлах; 4. тойрох, тойроод далдрах, эргэх; ~ **за угол** буланг тойрох; 5. ороод гарах, далимд орох; 6. орох, болох.
ЗАВОРА́ЧИВАТЬСЯ 1. биеэ ороох, ороогдох; 2. шамрах.
ЗАВОРКОВА́||ТЬ хүхтнэх, хүхтнэлдэх, гунганах; **голуби ~ли** тагтаанууд хүхтнэлдэв.
ЗАВОРОЖИ́ТЬ дур булаах, сэтгэл татах.
ЗА́ВОРОТ 1. мушгирах, эвхрэх, зангирах; ~ **кишок** гэдэс зангирах; 2. соронзон.
ЗАВОРО́ЧАТЬСЯ эргэлдэх, эргэлдэж эхлэх; эргэх.
ЗАВРА́ТЬСЯ худлаа ярих, худлаа шаах.
ЗАВСЕГДА́ТАЙ үргэлж явах хүн, байнга очдог хүн; **театральный** ~ театрт үргэлж очдог хүн.
ЗА́ВТРА маргааш, маргаадар; ~ **утром** маргааш өглөө; ~ **вечером** маргааш орой; **до** ~ маргааш хүртэл.
ЗА́ВТРАК өглөөний хоол, өглөөний унд, өглөөний зоог; **лёгкий** ~ өглөөний хөнгөн хоол.
ЗА́ВТРАКАТЬ өглөөний зоог барих, өглөө хооллох.
ЗА́ВТРАШН||ИЙ маргаашийн; ~ **день** маргааш өдөр; **не думать о ~ем дне** маргаашийн өдрийг бодохгүй байх.
ЗАВУАЛИ́РОВАТЬ бүрхэгдүүлэх, балартуулах, далдлах.
ЗА́ВУЧ хичээлийн эрхлэгч.
ЗАВХО́З аж ахуйн эрхлэгч.
ЗАВЫВА́НИЕ улих, сүнгэнэх, шуугих, сүүгэх; ~ **бури** шуурга сүнгэнэх.
ЗАВЫВА́ТЬ улих, сүүгэх, сүнгэнэх, сүүгэх.
ЗАВЫСИ́ТЬ хэтрүүлэх, дээгүүрдүүлэх; ~ **расценки** үнийг хэтрүүлэх; ~ **отметку на экзамене** шалгалт дээр үнэлгээг дээгүүрдүүлэх.
ЗАВЫ||ТЬ 1. улих; **~ла собака** нохой улив; 2. сүнгэнэх, сүүгэх, шуурах; **~л ветер** салхи сүнгэнэв.

ЗАВЫШЕ́НИЕ дээгүүрдүүлэх, хэтрүүлэх.
ЗАВЯ́ДШИЙ гандсан; ~ **цветок** гандсан цэцэг.
ЗАВЯЗА́ТЬ 1. уях, зангилах, боох; ~ **узел** зангилаа уях; ~ **галстук** зангиа зангидах.2. тогтоох, болох, үүсгэх, эхлэх; ~ **отношения** харилцаа тогтоох; ~ **дружбу** найрамдалтай болох; ~ **беседу** яриа үүсгэх; ~ **бой** тулалдаж эхлэх; ~ **знакомство** танилцаж эхлэх.
ЗАВЯ́ЗНУТЬ 1. шавардах, шигдэх; ~ **в болоте** намагт *шигдэх*; 2. баригдах, бэрхшээлд орох; ~ **в долгах** өрөнд баригдах.
ЗАВЯЗА́||ТЬСЯ 1. уягдах, зангирах, зангилагдах, боогдох; **галстук плохо ~лся** зангиа тааруухан зангилагджээ; 2. эхлэх, үүсэх; 3. боловсрох, бойжих, бий болох; **плод ~лся** үр боловсров.
ЗАВЯ́ЗКА 1. уяа, бүч, зангилаа; 2. эх үүсвэр, эхлэлт, ~ **драмы** жүжгийн эхлэлт.
ЗА́ВЯЗЬ үрэвч, цэцгийн товчирхой.
ЗАВЯ́ЛЫЙ хатсан, гандсан.
ЗАВЯ́НУТЬ хатах, гандах, хагдрах.
ЗАГАДА́ТЬ 1. таах, тааварлах; ~ **загадку** оньсого таах; ~ **число** тоо таах; 2. мэргэлэх; ~ **на картах** хөрөөр мэргэлэх.
ЗАГА́ДИТЬ буртаглах, бохиртуулах.
ЗАГА́ДК||А оньсого, таавар; **отгадать ~у** оньсого таах.
ЗАГА́ДОЧНОСТЬ жигтэй, хачин, битүүлэг.
ЗАГА́ДОЧН||ЫЙ жигтэй, хачин, битүүлэг; **~ое явление** хачин үзэгдэл.
ЗАГА́ДЫВАТЬ таах, тааварлах.
ЗАГА́ЖИВАТЬ буртаглах, бохиртуулах.
ЗАГА́Р наранд түлэгдэх.
ЗАГАСИ́ТЬ бүхээх, унтраах; ~ **костёр** түүдэг унтраах.
ЗАГА́СНУТЬ унтраах, бүхэх.
ЗАГВО́ЗДКА саад, төвөг, оньс; **вот в чём ~** оньс нь энд байжээ.
ЗАГИ́Б нугалаа; ~ **листа** хуудасны нугалаа; **левый ~** зүүний нугалаа.
ЗАГИБА́ТЬ нугалах; ~ **страницу** хуудас нугалах.
ЗАГИБА́ТЬСЯ нугарах; **страница загнулась** хуудас нугарчээ; ~ **вверх** эзтийх.
ЗАГИПНОТИЗИ́РОВАТЬ ховслох, ховсдох.
ЗАГЛА́ВИЕ гарчиг, зохиолын нэр; ~ **книги** номын гарчиг.
ЗАГЛА́ВН||ЫЙ эхний, гарчгийн; **~ая буква** эхний үсэг, том үсэг.
ЗАГЛА́ДИТЬ 1. илүүрдэх, индүүдэх, толийлгох; ~ **складки утюгом** индүүгээр үрчлээг толийлгох; 2. засах, цагаатгах, наминчлах; ~ **вину** гэмээ засах.
ЗАГЛА́ЖИВАТЬ 1. илүүрдэх, индүүдэх, толийлгох; ~ **складки утюгом** индүүгээр үрчлээг толийлгох; 2. засах, цагаатгах, наминчлах; ~ **вину** гэмээ засах.
ЗАГЛАЗА́ 1. далдуур, эчнээр, үзэлгүй; **купить что-нибудь ~** юмыг үзэлгүйгээр авах; **ругать ~** далдуур хараах; 2. бардаагаар, элбэг; **этого ~ достаточно** энэ бардаагаар хүрэлцэнэ.
ЗАГЛО́Х||НУТЬ 1. намхрах, унтрах; **звуки ~ли** чимээ намхрав; 2. Балрах, харах, хувхайрах; **сад заглох** цэцэрлэг хувхайрлаа.
ЗАГЛУША́||ТЬ дарах; **сорные травы ~ют овёс** *шарилж овьёосыг* дарж байна; 2. дарах, намдуулах; **оркестр заглушил голос певца** найрал хөгжим дуучийн дууг дарж байна.
ЗАГЛУША́ТЬСЯ чимээ дарагдах, дуу намсах.
ЗАГЛЯДЕ́НЬЕ хараад л баймаар, хараад ханашгүй; **эти ребятишки прямо ~!** Хараад л баймаар хүүхдүүд байна!; **конь — одно ~** харж ханашгүй адуу байна.
ЗАГЛЯДЕ́ТЬСЯ, ЗАГЛЯ́ДЫВАТЬСЯ ширтэх, ширтэж харах; ~ **на ветрину магазина** дэлгүүрийн цонхны үзмэрийг ширтэж харах.
ЗАГЛЯ́ДЫВАТЬ, ЗАГЛЯНУ́ТЬ шагайх; ~ **в окно** цонхоор шагайх; ~ **в дверь** хаалгаар шагайх; 2. сөхөх, сөхөж үзэх; ~ **в книгу** номоо шагайж харах; 3. ороод гарах; ~ **к приятелю** найзындаа ороод гарах; ~ **вперёд** урагшаа харах.
ЗАГНА́ИВАТЬСЯ ялзрах, бээх.
ЗАГНА́ТЬ, ЗАГОНЯ́ТЬ 1. тууж оруулах, хөөж оруулах; ~ **скот во двор** мал хашаанд хөөж оруулах; 2. цохиж оруулах, өшиглөж оруулах; ~ **мяч в ворота** бөмбөгийг хаалгаар өшиглөж оруулах; 3. шаах; **глубоко ~ гвоздь в доску** банзанд хадаас гүнзгий шаах; 4. зүдрээх, эцээх, сульдуулах; ~ **лошадь** морь эцээх.
ЗАГНИВА́НИЕ ялзрал, өмхрөх, үжих.
ЗАГНИВА́ТЬ ялзрах, өмхрөх, үжих.
ЗАГНИ́||ТЬ ялзрах, өмхрөх, үжих; **капуста ~ла** байцаа ялзрав; **рыба ~вает с головы** загас толгойноосоо ялзардаг.
ЗАГНОЙ||ТЬСЯ 1. ялзрах, үжих, идээлэх, өмхрөх; **рана ~лась** *шарх идээлэв*; 2. нуухдах; **в глазах ~лось** нүд нуухдах.
ЗАГНУ́ТЬ нугалах, дарах; ~ **страницу** хуудас нугалах; ~ **палец** хуруу дарах; хуруу нугалах.
ЗАГНУ́||ТЬСЯ нугарах, шамрах; **угол страницы ~лся** хуудасны сэжүүр нугарлаа.
ЗАГОВА́РИВАТЬ ярьж эхлэх, үг хэлж эхлэх.
ЗАГОВОРИ́||ТЬ, 1. ярьж эхлэх, үг хэлж эхлэх, хэлд орох; **ребёнок скоро ~т** хүүхэд *удахгүй хэлд орно*; **все ~ли сразу** бүгд зэрэг ярьж эхлэв; 2. үгээр соготоох, дүүртэл ярих; ~ **собеседника** ярилцаж байгаа хүнийг үгээр соготоох; ~ **зубы** үгээр дүйрүүлэх; 3. гэмшиж эхлэх; **в нём ~ла совесть** тэр хүн гэмшиж эхлэв.
ЗАГОВА́РИВАТЬСЯ 1. донгосох, дэмийрэх; 2. далан хэлээ дэлгэх, үгэндээ соготох.
ЗА́ГОВОР 1. хуйвалдаан; **раскрыть ~** хуйвалдааныг илрүүлэх; 2. шившлэг; ~ **от болезни** өвчинд шившлэг хийх.
ЗАГОВОРИ́||ТЬСЯ далан хэлээ дэлгэх, үгэндээ соготох; **он ~лся и забыл, что пора домой** тэр хүн үгэндээ соготоод харихаа мартжээ.
ЗАГОВО́РЩИК хуйвалдагч.
ЗАГОВО́РЩИЦКИЙ хуйвалдааны, хуйвалдагчийн.
ЗАГОЛО́ВОК гарчиг, нэр; ~ **книги** номын нэр.
ЗАГО́Н 1. малын хашаа; 2. хөөлт, туулт; **быть в ~е** гадуурхагдах, шоовдорлогдох.
ЗАГО́НЩИК туугч.
ЗАГОРА́ЖИВАТЬ 1. хашаа барих; шивээлэх, хороолох; 2. хаах, боох, халхлах; ~ **дорогу** зам хаах.
ЗАГОРА́ЖИВАТЬСЯ 1. хашигдах, хаагдах; 2. халхлагдах, халхлах.
ЗАГОРА́ТЬ, ЗАГОРЕ́ТЬ түлэгдэх борлох, гандах; ~ **на солнце** наранд бордох.
ЗАГОРА́||ТЬСЯ, ЗАГОРЕ́ТЬСЯ 1. асах, ноцох; **лампы ~ются** дэн асаж байна; 2. шатах; **здание ~ется** байшин шатаж байна; 3. гялалзах, гялбалзах; **глаза загорелись радостью** баярлан нүд нь гялалзав. 4. их хүсэх; **загорелось ему ехать** явахсан гэж их хүсдэг байв; 5. үүсэх гэрэх; **загорелся спор** маргаан гарав.
ЗАГОРДИ́ТЬСЯ ихэрхэх, их зантай болох.
ЗАГОРЕ́ЛЫЙ наранд *борлох, наранд борлосон*.
ЗАГОРОДИ́ТЬ 1. хашаа барих, шивээлэх, хороолох; ~ **двор забором** гэрийн гадуур хашаа барих; 2. хаах, боох, халхлах; ~ **свет** гэрэл халхлах, ~ **кому-либо дорогу** хүний зам хаах.
ЗАГОРОДИ́ТЬСЯ 1. хашигдах, хаагдах; 2. халхлах, халхлагдах; ~ **рукой от солнца** гараар нарыг халхлах.
ЗАГОРО́ДКА хашаа, шивээ, шөрөг.
ЗА́ГОРОДН||ЫЙ хотын гаднах, хотын захын; ~ **рабочий поселок** ажилчны хотын гаднах гацаа; **~ая прогулка** хотын гаднах зугаалга.

ЗАГОСТИ́ТЬСЯ удаан айлчлах, айлчилсаар байх.
ЗАГОТОВИ́ТЕЛЬ бэлтгэгч.
ЗАГОТОВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ бэлтгэх, бэлтгэлийн; ~ **пункт** бэлтгэх газар; **~ая цена** бэлтгэл үнэ.
ЗАГОТО́ВИТЬ бэлтгэх, зэхэх; ~ **справки** лавлах бичиг бэлтгэх; ~ **дров на зиму** өвлийн түлээ бэлтгэх.
ЗАГОТОВЛЯ́ТЬ бэлтгэх, зэхэх; ~ **справки** лавлах бичиг бэлтгэх; ~ **дров на зиму** өвлийн түлээ бэлтгэх; **мы заготовим для отъезда** мордоход хэрэгтэй бүх зүйлийг бид бэлдэнэ.
ЗАГОТО́ВКА 1. бэлтгэл; ~ **шерсти** ноос бэлтгэл; 2. зэхсэн, хагас бүтээгдэхүүн.
ЗАГОТОВЛЯ́ТЬСЯ бэлтгэгдэх.
ЗАГОТПУ́НКТ бэлтгэх газар, бэлтгэлийн газар.
ЗАГРАДИ́ТЕЛЬНЫЙ хаах, хориглох, шөргөн; ~ **огонь** шөргөн гал.
ЗАГРАДИ́ТЬ, ЗАГРАЖДА́ТЬ хаах, хориглох; ~ **путь** зам хаах.
ЗАГРАЖДЕ́НИЕ хаалт, хориг, саад; **проволочное** ~ торон хаалт.
ЗАГРАНИ́Ц||А гадаад, гадаад улс, хилийн гадна; **торговля с ~ей** гадаад улстай хийх худалдаа.
ЗАГРАНИ́ЧНЫЙ гадаадын, гадаад, хилийн гаднах; ~ **паспорт** гадаадын паспорт, гадаад явах паспорт; ~ **товар** гадаад бараа.
ЗАГРЕБА́ТЬ 1. хамах, хураах, тармах; ~ **сено** өвс тармах; **сосчитав деньги, продавец загреб их рукой с прилавка** мөнгөө тоолоод худалдагч түүнийг лангуун дээрээс гараар хамж авав; 2. сэлэх, сэлбүүрдэх; ~ **веслом** сэлүүрээр сэлэх; ***чужими руками жар** ~ хүний гараар могой барих.
ЗАГРЕМЕ́||ТЬ 1. дуугарах, нижигнэх, нажигнуулах; хангинуулах; **гром ~л** тэнгэр дуугарав; ~ **посудой** сав суулгаа хангинуулах; 2. унах, хэрэгт орох; ~ **под фанфары** будлиант хэрэгт ороолдох.
ЗАГРЕСТИ́ 1. цуглуулж авах, хамж авах, тармах; ~ **деньги со стола** ширээн дээрээс мөнгийг цуглуулж авах; 2. сэлэх, сэлүүрдэх; 3. (*разг.*) хүрч ирэх; **загребай к нам** манайд гялс хүрээд ир.
ЗАГРИ́ВОК 1. шилэн хүзүү; 2. онгон дэл, мундааны дэл, хур дэл; **векакивая на лощадь, схватиться за** ~ моринд харайж мордоод хур дэлнээс шүүрэн барих.
ЗАГРИМИРОВА́ТЬ нүүр будах..
ЗАГРИМИРОВА́ТЬСЯ нүүр будах.
ЗАГРО́БН||ЫЙ хойт төрлийн, хойт насны; **~ая жизнь** хойт нас.
ЗАГРОМОЖДА́ТЬ овоорох, овоолох, дүүргэх.
ЗАГРОМОЗДИ́ТЬ овоорох, овоолох, дүүргэх; ~ **выход вещами** гудамд юм овоолох; ~ **рассказ подробностями** өгүүллэгийг нуршаа үгээр дүүргэх.
ЗАГРОМОЖДЕ́НИЕ овоолол, овоорол, дүүргэх.
ЗАГРОХОТА́ТЬ нижигнэх; **загрохотал гром** аянга нижигнэв.
ЗАГРУБЕ́Л||ЫЙ хатуурсан, бархайсан; **~ая кожа** хатуурсан арьс; **~ые руки** бархайсан гар.
ЗАГРУБЕ́ТЬ хатуурах, бархайх.
ЗАГРУЖА́ТЬ тээх, ачих.
ЗАГРУЗИ́ТЬ 1. тээх, ачих; 2. дүүртэл хийх, багтахуйц ачих; ~ **все подвалы картошкой** бүх зоорийг дүүртэл төмс хийх; 3. дүүрэн ажиллуулах, ажил давхцуулах; ~ **рабочий день** ажлын өдөр дүүрэн ажиллуулах; ~ **преподавателей** багш нарыг дүүрэн ажиллуулах; 4. нээнтэглэх.
ЗАГРУ́ЖЕНОСТЬ дүүрэн ажилтай байх.
ЗАГРУЖЁННО́СТЬ 1. дүүрэн ажилтай байх, чөлөөгүй байх; ~ **железных дорог** төмөр зам дүүрэн ажилтай байх; 2. давхцах, дарагдах; ~ **работой** ажил давхцах, ажилд дарагдах.
ЗАГРУ́ЗК||А 1. дүүрэн хийх, тасралтгүй хангах; ~ **руды в плавильную печь** хайлуулах зууханд хүдрийг дүүрэн хийх; хайлуулах зуухыг хүдрээр хангах; 2. бүрэн хангах, бүрэн хангагдах, гүйцэд ашиглах; **завод имеет полную ~у** завод ажлаар бүрэн хангагдаж байна.
ЗАГРУСТИ́ТЬ гуних, гуниглах, уйтгарлаж эхлэх.
ЗАГРЫЗА́ТЬ барих, барьж идэх.
ЗАГРЫЗ||ТЬ 1. барих, барьж идэх; **кошка ~ла мышь** муур оготныг барьж идэв; 2. мэрэх, химлэх; 3. автагдах, дарагдах; **тоска ~ла** уйтгарт дарагдав.
ЗАГРЯЗНЕ́НИЕ бохир болгох, хир оруулах, буртаг болох, буртаглах; ~ **раны** шарханд хир оруулах.
ЗАГРЯЗНИ́ТЬ, ЗАГРЯЗНЯ́ТЬ бохир болгох, хир болгох, халтартуулах; ~ **помещение** байрыг бохир болгох.
ЗАГРЯЗНИ́ТЬСЯ, ЗАГРЯЗНЯ́ТЬСЯ бохир болох, хир болох, хиртэх, халтартах.
ЗАГС (отдел записей актов гражданского состояния) иргэний гэр бүлийн байдлыг бүртгэх товчоо.
ЗАГУБИ́ТЬ 1. үрэх, сүйтгэх; 2. амь бусниулах, үгүй хийх.
ЗАГУДЕ́||ТЬ дуугарч эхлэх, дүнгэнэж эхлэх, хангинаж эхлэх; **гудок на заводе ~л** заводын яндан дуугарч эхлэв; **колокола ~ли** хонх хангинаж эхлэв.
ЗАГУЛЯ́ТЬ наргиж зугаацуулах, халамцаж наргих.
ЗАГУСТЕ́ТЬ өтгөрөх.
ЗАД 1. ар, ар тал; ~ **автомобиля** машины ар тал; 2. бөгс, хондлой
ЗАДА́БРИВАТЬ аргадах.
ЗАДА́БРИВАНИЕ аргадал.
ЗАДАВА́ТЬ, ЗАДА́ТЬ 1. даалгах, даалгавар өгөх; ~ **работу** ажил даалгах; ~ **урок** хичээлийн даалгавар өгөх; 2. тавих; ~ **вопрос** асуулт тавих; 3. өгөх; ~ **лошади овса** моринд овьёос өгөх; 4. хийх, зохиох; ~ **бал** бүжигт үдэшлэг хийх; 5. удах, татах, гаргах; ~ **хлопот** төвөг удах.
ЗАДАВА́ТЬСЯ тавих; ~ **целью изучать языки** хэл сурах зорилго тавих.
ЗАДАВИ́||ТЬ 1. няц дарах, дарж алах; **трамвай ~л собаку** гудамжны галт тэрэг нохойг няц дарав; 2. багалзуурдаж алах, барьчихах; **собака ~ла лисицу** нохой үнэгийг барьчихав.
ЗАДА́НИЕ даалгавар, үүрэг; **домашнее** ~ гэрийн даалгавар; **боевое** ~ дайчин үүрэг; **выполнить** ~ даалгаварыг биелүүлэх.
ЗАДА́РИВАТЬ их бэлэг сэлт өгөх.
ЗАДАРИ́ТЬ 1. их бэлэг сэлт өгөх, бэлгээр цатгах; 2. хээл цутгах.
ЗАДА́РОМ -мийн, бараг зүгээр, сул, бараг үнэгүй; **купил** ~ бараг зүгээр л авлаа; **работать** ~ -мийн ажиллах.
ЗАДА́ТКИ төрөлх авьяас, юм сурмаар; **у ребёнка хорошие** ~ их юм сурмаар хүүхэд.
ЗАДА́ТОК дэнчин, бариа; **дать** ~ дэнчин өгөх, бариа бариулах.
ЗАДА́ТЬСЯ өөртөө тавих, өөрөө тавих; ~ **целью изучить языки** хэл сурах зорилгыг өөртөө тавих.
ЗАДА́Ч||А 1. зорилт, зорилго, үүрэг; **боевая** ~ дайчин зорилт; **очередные ~и** ээлжит зорилго; 2. бодлого; **шахматная** ~ шатрын бодлого; **арифметическая** ~ тооны даалгавар.
ЗАДА́ЧНИК бодлого, даалгавар, дасгал, дасгалын эмхэтгэл; **арифметический** ~ тооны бодлого.
ЗАДВИ́ГАТЬ 1. хөдөлгөх, түлхэх; ~ **ногами** хөлөө хөдөлгөх; 2. шургуулах, хийх; ~ **чемодан под кровать** чемоданыг орон доогуур хийх; ~ **ящик стола** ширээний хайрцгийг шургуулах; 3. түгжих, оньслох; ~ **дверь на засов** үүдийг оньсоор түгжих.
ЗАДВИ́ГА||ТЬСЯ 1. хөдлөх, хөдөлж эхлэх; **толпа ~лась** цугларагсад хөдлөв; 2. шургах, орох, шургаж орох, багтаж орох; **ящик стола не ~ется** ширээний хайрцаг багтаж орохгүй байна.

ЗАДВИ́ЖКА дэгээ, оньс, чагт; **дверная ~** үүдний оньс.

ЗАДВИЖН||О́Й гүйдэг, сугардаг; **~ая рама** автдаг жааз; **~ая дверь** гүйдэг хаалга.

ЗАДВИ́НУТЬ, 1. шургуулах, хийх; **~ чемодан под кровать** чемоданыг орон доогуур хийх; **~ ящик стола** ширээний хайрцгийг шургуулах; 2. түгжих, оньслох; **~ дверь на засов** үүдийг оньсоор түгжих.

ЗАДВИ́НУ||ТЬСЯ 1. шургаж орох, багтаж орох; **ящик в столе ~лся** хайрцаг ширээндээ хаагдав; 2. түгжигдэх, оньслогдох; **дверцы ~лись** үүд түгжигдэв.

ЗАДВО́РК||И ар хашаа, арын хашаа; **быть на ~ах** хаяанд, адаг сүүлд.

ЗАДЕВА́ТЬ 1. дайрах, шүргэх, тээглэх, төрөх; **ласточка задела его крылом** хараацай түүнийг далавчаар шүргэв; **задел за гвоздь** хадаасанд тээглэх; 2. халдах, хөндөх; **~ чьи-либо интересы** хүний эрх ашгийг хөндөх; **~ за живое** хор шары нь малтах; даарий нь маажих.

ЗАДЕВА́ТЬСЯ үгүй болох, алга болох; **куда вы задевались?** та хаашаа алга болов?

ЗАДЕ́ЛАТЬ битүүлэх, бөглөх, битүүмжлэх.

ЗАДЕ́ЛЫВАТЬ битүүлэх, бөглөх, битүүмжлэх; **~ щели в полу** шалны ангархайг бөглөх.

ЗАДЕРЖА́НИЕ 1. хоригдох, хаагдах; 2. баривчлах, хорих; **~ преступника** ялтныг баривчлах.

ЗАДЕРЖА́||ТЬ 1. саатуулах, барих, хорих, зогсоох; **меня ~ли дела** ажил хэрэг намайг саатуулав; **дожди ~ли сев** борoо тарилгыг саатуулав; **~ противника** дайсныг зогсоох; дайсныг хориглох; 2. удаашруулах, хойшлуулах, саатуулах; **~ уплату долга на месяц** өр төлөхийг нэг сараар саатуулах; **~ шаги** алхааг удаашруулах; 3. баривчлах, хорих; **~ преступника** ялтанг баривчлах.

ЗАДЕ́РЖИВАТЬ 1. саатуулах, барих, хорих, зогсоох; 2. удаашруулах, хойшлуулах, саатуулах; 3. баривчлах, хорих.

ЗАДЕРЖА́ТЬСЯ саатах, түдэх.

ЗАДЕ́РЖИВАТЬСЯ 1. саатах, түдэх; **~ в дороге** замдаа саатах; 2. тасалдах, удаашрах; **выполнение плана задерживается** төлөвлөгөөний биелэлт удааширч байна; **дыхание задержалось** амьсгал тасалдав.

ЗАДЕ́РЖК||А 1. саад, саад учрах, саатах, түдэх; **~ движения поездов** галт тэрэгний хөдөлгөөн саатах; 2. удаашрал, удаашруулал, хойшлогдох, **без ~и** удаашруулалгүй; 3. хожимдох; **~ почты** шуудан хожимдох.

ЗАДЕ́||ТЬ 1. дайрах, шүргэх, торох; **пуля ~ла кость** сум ясыг шүргэжээ; 2. халдах, хөндөх; **~ чьё-либо самолюбие** хүний биеэ тоомсорлох сэтгэлийг хөндөх; ***~ за живое** хор шары нь малтах, даарий нь тонших;

ЗАДЁРГАТЬ 1. угзарч эхлэх, угзрах, татах; **~ вожжами** жолоог угзрах; 2. үргэлж зэмлэх, улиглан зэмлэх; **~ детей** хүүхдүүдийг улиглан зэмлэх.

ЗАДЁРГА||ТЬСЯ татганах, таталдах, татах; **губы ~лись от обиды** гомдоод уруул нь татганалаа.

ЗАДЁРГИВАТЬ татах, угзрах, чангаах; **~ занавес** хөшиг татах.

ЗАДЁРГИВА||ТЬСЯ татагдах; **эти занавески не ~ются, а поднимаются** энэ хөшиг татагдахгүй, дээш эвхэгддэг юм.

ЗАДЁРНУТЬ татах, угзрах, хаах; **~ занавеску** хөшиг татах.

ЗАДЁРНУ||ТЬСЯ татагдах, хаагдах; **занавес ~лся** хөшиг хаагдав.

ЗАДИ́РА хэрүүлч, ярдаг, шартай хүн.

ЗАДИРА́ТЬ, ЗАДРА́ТЬ 1. өлийх, өлийлгөх, гэдийлгэх, шантайлгах; **~ голову** толгойгоо гэдийлгэх; **~ нос** хамраа шантайлгах; 2. хэгэ татах, шулгалах; **~ кожу на пальце** хуруугы арьсыг шулгалах.

ЗА́ДН||ИЙ 1. арын, хойтох, хойд; **~ ряд** арын эгнээ; **~ее колесо** хойт дугуй; 2. хойшоо, арагшаа, гэдрэгээ; **~ ход** гэдрэгээ явах; 3. хожим, сүүлд; **помечать ~им числом** сүүлд өдөрлөх; хожим урагшлуулан өдөрлөх; **~яя мысль** муу санаа, далд санаа; **без ~их ног** учиргүй их ядрах; **~им умом крепок** өнгөрсөн хойно мэргэн болдог; **~ проход** хошного.

ЗА́ДНИК гутлын зуузай.

ЗА́ДНИЦА 1. бөгс; 2. *(разг.)* баагий.

ЗАДО́БРИТЬ аргадах, ая тал засах.

ЗАДО́К ар тал, хойт тал, түшлэг.

ЗАДО́ЛГО нилээд өмнө, бүр урьд; **~ до осени** намраас бүр урьд.

ЗАДОЛЖА́ТЬ өр тавих, өртэй болох, өрөнд орох, өрөнд баригдах.

ЗАДО́ЛЖЕННОСТЬ өр, өр шир; **погасить ~** өр төлөх, өрөө дарах.

ЗА́ДОМ гэдрэг, гэдэргээ, араар нь, буруу харуулж; **пятиться ~** гэдэргээ ухрах; **надеть ~ наперёд** буруу харуулж өмсөх.

ЗАДО́Р жавхаа, сортоо, золбоо; **со всем ~ом молодости** залуугийн бүх жавхаагаар; **юношеский ~** идрийн золбоо.

ЗАДО́РИНК||А өө сэв, өө мөө, **ни сучка, ни ~и** өргөсгүй, өө сэвгүй.

ЗАДО́РНЫЙ 1. жавхаатай, сортоотой, золбоотой; **~ взгляд** сортоотой харц; 2. түргэдүү, гаажтай; **~ мальчик** гаажтай жаал.

ЗАДОХНУ́ТЬСЯ 1. бүтэж, багтрах, амьсгаадах, амьсгаа давчдах; **~ от бега** гүйж амьсгаа давчдах; 2. бүтэж үхэх, багтарч үхэх.

ЗАДРАПИРОВА́ТЬ 1. нөмөргөх; 2. нэхмэлээр бүрхүүлэх.

ЗАДРАПИРО́ВЫВАТЬ 1. нөмөргөх; 2. нэхмэлээр бүрхүүлэх; **~ окна и двери** үүд цонхыг, нэхмэлээр бүрхүүлэх.

ЗАДРАПИРОВА́ТЬСЯ нөмрөх.

ЗАДРАПИРО́ВЫВАТЬСЯ 1. нөмрөх; **~ в плащ цув нөмрөх**; 2. нэхмэлээр бүрхэгдэх.

ЗАДРА́||ТЬСЯ шамрах, огших; **кожица ~лась у ногтя** хумсны арьс шамрах; **платье ~лось** даашинз шамрах.

ЗАДРЕМА́ТЬ үүрэглэх, сажих.

ЗАДРОЖА́ТЬ чичирч эхлэх, дагжиж эхлэх, салганаж эхлэх, доргиж эхлэх.

ЗАДУ||ВА́ТЬ, ЗАДУ́ТЬ 1. үлээж эхлэх, салхилж эхлэх, салхилах; **~л северный ветер** хойноос салхи салхилж эхлэв; 2. унтраах, үлээж унтраах; **~ свечу** лаа унтраах; 3. үлээж ноцоох, асаах; **~ домну** өндөр зуухыг үлээж асаах.

ЗАДУ́ВКА үлээж ноцоох, ноцоолго.

ЗАДУ́МАТЬ гэж бодох, гэж санах.

ЗАДУ́МЫВАТЬ 1. гэж бодох, гэж санах; **~ жениться** гэрлэх гэж бодох; **~ поездку в горы** ууланд явъя гэж төлөвлөх; 2. Дотроо санах; **~ число** тоог дотроо санах.

ЗАДУ́МАТЬСЯ, ЗАДУ́МЫВАТЬСЯ эрэгцүүлэн бодох, бодолхийлэх, хянаж бодох, санагалзах, тээнэгэлзэх; **~ над вопросом** асуудлыг эргэцүүлэн бодох; **~ о будущем** ирээдүйн тухай бодолхийлэх;

ЗАДУ́МЧИВОСТЬ бодлого болох, санаашрах;

ЗАДУ́МЧИВЫЙ бодол болсон, санааширсан; **~ вид** санааширсан байдал.

ЗАДУШЕ́ВНЫЙ үнэн зүрхний, үнэн сэтгэлийн, дотнын; **~ друг** үнэн зүрхний найз; **~ разговор** үнэн сэтгэлийн яриа.

ЗАДУШИ́ТЬ боож алах, боомилж алах, багалзуурдаж алах; **~ в объятиях** амьсгалж ядтал тэврэх.

ЗАДЫМИ́||ТЬ 1. утаа баагиж эхлэх, утаа гарч эхлэх; **печь ~ла** зуухнаас утаа баагиж эхлэв; 2. тортог болох, тортогтох; **весь потолок ~ли** бүх тааз тортог болов; 3. *разг.* төөрөгдүүлэх, цаасан малгай өмсгөх.

ЗАДЫМИ́||ТЬСЯ 1. утаа баагиж эхлэх, утаа савсаж эхлэх, утаа манарч эхлэх; **трубы ~лись** яндангуудаас утаа савсаж эхлэв; 2. тортоглох, тортог болох, истэх.

ЗАДЫХА́ТЬСЯ 1. бүгтрэх, багтрах, амьсгаадах, амьсгаа давчдах; ~ **от жары** халууцаж амьсгаа давчдах; ~ **от бега** амьсгаадталаа гүйх; 2. бүтэж үхэх, багтарч үхэх.

ЗАДЫША́||ТЬ амьсгалах, амьсгалж эхлэх; **больной тяжело ~л** өвчтэй хүн арайхан амьсгалж байв.

ЗАЕДА́ТЬ 1. барьчихах, барьж идэх; 2. тээглэх, юманд ороолдох, гацах; 3. даруулж идэх.

ЗАЕ́ЗД 1. замдаа орох, дайрах; 2. уралдаан; **первый ~** нэгдүгээр уралдаан.

ЗАЕ́ЗДИТЬ эцээх, цуцаах, дагих; ~ **лошадь** морь дагих.

ЗАЕ́ЗДОМ дайрах, замдаа орох, далимаар; **он бывал в этом городе ~** тэр хүн энэ хотоор дайраад гарч байгаа.

ЗАЕЗЖА́ТЬ 1. дайраад гарах, ороод гарах; 2. тойрч орох; 3. авахаар ирэх; 4. орох, орчихох.

ЗАЕ́ЗЖЕНН||ЫЙ эцсэн, дагигдсан; **~ая лошадь** дагигдсан морь.

ЗАЕ́ЗЖ||ИЙ ирүүл, явуулын; **~ие актёры** явуулын жүжигчид.

ЗАЕ́СТЬ 1. барьж идэх; **волк заел овцу** чоно хонийг барьчихав; 2. тээглэх, гацах; **заело веревку** шидмэс юманд тээглэв.3. даруулж уух; ~ **лекарство сладким** эмийг амттай юмаар даруулж уух;

ЗАЕ́ХАТЬ 1. дайраад гарах, ороод гарах; ~ **к знакомым** танилындаа ороод гарах; 2. тойрч орох; ~ **со стороны сада** цэцэрлэгийн талаас тойрч орох; 3. авахаар очих, авахаар ирэх; ~ **за детьми** хүүхэд авахаар очих; 4. орох; ~ **в канаву** шуудуу руу орох.

ЗАЁМ зээл, зээллэгээ; **государственный ~** улсын зээллэгээ.

ЗАЁМЩИК зээлдэн авагч, зээлдэгч.

ЗАЖА́РИВАТЬ, ЗАЖА́РИТЬ шарах, хайрах; ~ **рыбу** загас шарах.

ЗАЖА́РИВАТЬСЯ, ЗАЖА́РИТЬСЯ шарагдах, хайрагдах, гүйцэд болох.

ЗАЖА́ТЬ, ЗАЖИМА́ТЬ 1. хавчих, атгах, базах; ~ **в тиски** өрөлбөөр хавчих; 2. таглах, бөглөх; ~ **рот рукой** гараар амыг таглах; ~ **ушн** чихээ бөглөх; 3. хавчих, хяхах, дарах; ~ **инициативу** санаачлагыг хавчих;

ЗАЖДА́||ТЬСЯ хүлээж ядах, удаан хүлээх; **домашние его ~лись** гэрийнхэн нь түүнийг хүлээж ядав.

ЗАЖЕЛТЕ́||ТЬ 1. шарлах, цайх, зэвхийрэх; **рожь ~ла** хөх тариа шарлав.2. шарлаж харагдах.

ЗАЖЕ́ЧЬ 1. асаах, ноцоох; ~ **спичку** чүдэнз ноцоох; 2. урам оруулах, оргилуулах; ~ **уверенность в сердцах людей** хүмүүсийн зүрхэн дэх иттэлийг оргилуулах.

ЗАЖЕ́ЧЬСЯ 1. ноцох, асах; **зажглись огни** гал ноцов; 2. урам орох, сэтгэл оргилох; ~ **ненавистью к врагу** дайсныг занах сэтгэл оргилох.

ЗАЖЖЁНН||ЫЙ ноцсон, ассан; **~ая свеча** асаасан лаа.

ЗАЖИВА́||ТЬ эдгэрэх, аних; **рана постепенно ~ет** шарх улмаар эдгэрч байна.

ЗАЖИВЛЕ́НИЕ эдгэрэлт; ~ **раны** шархны эдгэрэлт.

ЗА́ЖИВО амьдаар; ~ **похоронить** амьдаар нь оршуулах.

ЗАЖИГА́ЛКА ноцоогуур, асаагуур, оньстой хэт.

ЗАЖИГА́НИЕ ноцоох, асаах.

ЗАЖИГА́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. ноцоох, шатаах, галт; **~ая бомба** шатаах бөмбөг; 2. сэтгэл оргилуулах, урам оруулах, зориг *бадруулах*; **~ая речь** *сэтгэл оргилуулах үг.*

ЗАЖИГА́ТЬ 1. асаах, ноцоох; ~ **электричество** цахилгаан гэрэл ноцоох; 2. урам оруулах, сэтгэлийг оргилуулах; **речь агитатора зажгла слушателей** ухуулагчийн үг сонсогчдын сэтгэлийн оргилуулав.

ЗАЖИГА́ТЬСЯ 1. ноцох, асах; 2. урам орох, сэтгэл оргилох.

ЗАЖИ́М 1. хавчуур хавчаар; ~ **для резиновых трубок** резин хоолойн хавчуур; 2. хавчих, хавчлага, *хяхалт*; **бороться с попытками ~а, критики и самокритики** шүүмжлэл ба өөрийн шүүмжлэллийг хавчих ородлоготой тэмцэх.

ЗАЖИ́МЩИК хавчигч; ~ **критики** шүүмжлэлийг хавчигч.

ЗАЖИ́ТОЧНО чинээлэг.

ЗАЖИ́ТОЧНОСТЬ чинээлэг амьдрах.

ЗАЖИ́ТОЧН||ЫЙ чинээлэг; **жить ~** чинээлэг амьдрах, **~ая жизнь** чинээлэг амьдрал.

ЗАЖИ́||ТЬ, 1. эдгэрэх; **рана ~ла** шарх эдгэрэв; 2. аж төрж эхлэх, амьдарч эхлэх; ~ **по новому** шинээр аж төрж эхлэх; ~ **трудовой жизнью** хөдөлмөрөөр амьдарч эхлэх.

ЗАЖМУ́РИВАТЬ, ЗАЖМУ́РИТЬ анийлгах, аних, анивчих.

ЗАЖМУ́РИВАТЬСЯ, ЗАЖМУ́РИТЬСЯ, нүд анийх, анивчих, аних; ~ **от яркого света** хурц гэрэлд нүд анивчих.

ЗАЖУРЧА́||ТЬ хорчигнох; **~ли ручьи** горхи хорчигнож эхлэв.

ЗАЗВА́ТЬ урьж авчирах, дуудаж ирүүлэх, даллах; ~ **в гости** зочноор урьж авчирах.

ЗАЗВЕНЕ́||ТЬ жингэнэх, хангинах, сонсдох; **~л колокольчик** хонх жингэнэв; **~ло в ушах** чих хангинав; **~л детский смех** хүүхдийн инээлдэх сонсдов.

ЗАЗВОНИ́||ТЬ дуугарах, дуугаргах, хангинах; **~л мобильник** гар утас хангинав.

ЗАЗВУЧА́||ТЬ дуулдаж эхлэх, дуугарах, дуугарч эхлэх; **за стеной ~ли голоса проснувшихся ребят** туургын цаана нойроос сэрсэн хүүхдийн дуу дуулдаж эхлэв.

ЗАЗДРА́ВН||ЫЙ энх мэндийн, ерөөлийн; **~ая чара** ерөөлийн хундага; **~ая песня** энх мэндийн дуу; **~ тост** ерөөлийн үг, энх мэндийн дугараа.

ЗАЗЕВА́||ТЬСЯ алмайрах; **переходя улицу, смотри не ~йся** гудамж хөндлөн гарахдаа харж яв, бүү алмайр.

ЗАЗЕЛЕНЕ́||ТЬ 1. ногоорох, хөхрөх; **поля ~ли** тал ногооров; 2. ногоорон харагдах.

ЗАЗЕМЛЕ́НИЕ газардуулах, газартай авалцуулах, газартай холбох.

ЗАЗЕМЛИ́ТЬ, ЗАЗЕМЛЯ́ТЬ газардуулах, газартай авалцуулах, газартай холбох; ~ **антенны** антеныг газартай холбох.

ЗАЗИМОВА́ТЬ өвөлжих, өвөлжихөөр үлдэх; ~ **на северном полюсе** хойт туйл дээр өвөлжих;

ЗАЗНАВА́ТЬСЯ, ЗАЗНА́ТЬСЯ, эрэмших, бардамнах, биеэ тоох.

ЗАЗНА́ЙСТВ||О эрэмших явдал, бардамнах явдал, биеэ тоох явдал; **дать отпор ~у** бардамнах явдлыг няцаах.

ЗАЗНО́БА 1. янаг хайр; 2. хонгорхон, жаахан хонгор, хонгор бүсгүй.

ЗАЗО́Р завсар, зай.

ЗАЗО́РНЫЙ ичгүүртэй, гутамшигтай, ичмээр; ~ **поступок** ичгүүртэй явдал.

ЗАЗРЕ́НИ||Е ичих нүүр, ичгүүр, сонжуур; **без ~я совести** ичих нүүргүй, ичгүүр сонжуургүй.

ЗАЗУ́БРЕННЫЙ шүд гарсан, эмтэрсэн, иртэй, эмтэрхий; ~ **нож** эмтэрхий иртэй хутга.

ЗАЗУ́БРИВАТЬ цээжлэх, хоосон цээжлэх

ЗАЗУ́БРИВАТЬСЯ цээжлэгдэх, цээжилсээр дүйрчихэх.

ЗАЗУБРИ́ТЬ шүд гаргах, ирийг эмтлэх, эмтэрхий иртэй болгох; ~ **нож** *хутганы ирийг эмтлэх*; 2. цээжлэх, хоосон цээжлэх.

ЗАЗУБРИ́ТЬСЯ шүд гарах, эмтрэх, эмтэрхий иртэй болох; 2. цээжлэгдэх, цээжилсээр дүйрчихэх.

ЗАЗУ́БРИН||А эмтэрхий, эмтгий; **нож с ~ами** эмтэрхий хутга.

ЗАЗЫВА́ТЬ урьж авчирах, дуудаж ирүүлэх, даллах.

ЗАЙГРАНН||ЫЙ 1. элэгдсэн, тоглож хуучруулсан; **старые ~ые карты** тоглож хуучруулсан хөзөр; 2. эл дол болсон, улиг болсон; **~ая мелодия** улиг болсон ая.

ЗАИГРА́||ТЬ 1. эгшиглэж эхлэх, тоглож эхлэх, хөгжимдөж эхлэх; **оркестр ~л марш** найрал хөгжим марш эгшиглүүлэв; 2. элээх, элэгдүүлэх, хуучраах; ~ **карты** хөзрийг хуучраах; 3. эл дол болгох, улиг болгох; ~ **пьесу** жүжгийг улиг болгох; 4. туяарах, гялалзах, гялсхийх; **румянец ~л на щеках** хацар дээр нь улбар өнгө гялалзав; 5. хүний юмыг зориуд үлдээх, гуйсныг өгөхгүй байх.

ЗАИГРА́ТЬСЯ *тоглосоор байх.*

ЗАЙГРЫВАНИЕ алиатах, сэртэнтэх, зулгуйдах.

ЗАЙГРЫВАТЬСЯ тоглоомдоо согтох, дүйртэл наадах, тоглосоор байх; **дети заигрались** хүүхдүүд дүйртэл тоглов.

ЗАЙГРЫВАТЬ алиатах, сэртэнтэх, зулгуйдах.

ЗАЙКА ээрүү, ээрүү хүн.

ЗАИКА́НИЕ ээрэх явдал.

ЗАИКА́ТЬСЯ ээрэх, ээрүү болох; **после болезни ребёнок стал ~** өвдсөнөөс хойш хүүхэд ээрэх болсон.

ЗАИКНУ́||ТЬСЯ хальт мөлт дурдах, цухуйлгах; **он и не ~лся об этом** тэр хүн энэ тухай цухуйлгасан ч үгүй.

ЗАИМООБРА́ЗНО зээлдэж, зээлүүлж, зээл, зээлээр.

ЗАИМООБРА́ЗН||ЫЙ зээлдэж, зээлүүлж, зээл, зээлээр; **~ая выдача** зээлүүлж өгөх.

ЗАЙМСТВОВАНИ||Е зээлдэх, автах, бусдаас авах, дууриан авах; **иноязычные ~я** ондоо хэлнээс автсан үгс.

ЗАЙМСТВОВАТЬ зээлдэх, автах, бусдаас авах, дууриан авах; ~ **слова** үг зээлдэх.

ЗАЙМСТВОВАНН||ЫЙ зээлдсэн, автсан; **~ые слова** зээлдсэн үгс.

ЗАИНДЕВЕ́ЛЫЙ цантсан, хяруутсан.

ЗАИНДЕВЕ́||ТЬ цантах, хяруутах; **усы ~ли** сахал цантав.

ЗАИНТЕРЕСО́ВАННОСТЬ ашиг сонирхол, ашиг холбогдол, сонирхол; **материальная** ~ эд ашгийн сонирхол; **хозяйственная** ~ аж ахуйн сонирхол.

ЗАИНТЕРЕСО́ВАНН||ЫЙ 1. сонирхол бүхий, холбогдол бүхий; **~ые стороны** сонирхогч талууд; 2. сонирхох, сонирхлоо тавих; **я был этим заинтересован** би үүнийг сонирхов; 3. хүсэх, чухалчлах.

ЗАИНТЕРЕСОВА́ТЬ сонирхуулах, сонирхлыг татах.

ЗАИНТЕРЕСО́ВЫВАТЬ 1. сонирхуулах, сонирхлыг татах; ~ **слушателей рассказами** үг яриагаар сонсогчидын сонирхлыг татах; 2. ашгаар сонирхуулах, сонирхлыг татах.

ЗАИНТЕРЕСОВА́ТЬСЯ улам их сонирхох, сонирхогдох, сонирхол татагдах.

ЗАИНТЕРЕСО́ВЫВАТЬСЯ улам их сонирхох, сонирхогдох, сонирхол татагдах; ~ **книгой** номонд сонирхол татагдах.

ЗАИНТРИГОВА́ТЬ шохоорхуулах, шохооруулах, сэтгэл гижигдэх.

ЗАЙСКИВАНИЕ зулгуйдал, царайчлал, долдгонол.

ЗАЙСКИВАТЬ зулгуйдах, царайчлах, долдгонох; ~ **перед начальником** даргын өмнө долдгонох.

ЗАЙСКИВАЮЩ||ИЙ зулгуйдсан, царайчилсан, долдгоносон; **~ая улыбка** зулгуйдан инээмсэглэх.

ЗАИСКРИ́||ТЬСЯ гялалзах, гялбалзах; **глаза ~лись** нүд нь гялалзав.

ЗА́ЙМИЩЕ нуга, усанд автагдах нуга.

ЗА́ЙМОВЫЙ зээллэгийн.

ЗАЙМОДЕРЖА́ТЕЛЬ зээллэг баригч, зээллэгийн облигаци худалдагч.

ЗАЙТИ́ 1. орох, ~ **в магазин** дэлгүүр орох; ~ **к знакомым** танилындаа орох; 2. цаана орох, цаагуур орох; ~ **за угол** булан тойрч орох; 3. хол явчихах; ~ **в глубь леса** ойн гүнд хол явчихах; 4. орох, жаргах, шингэх; **солнце зашло** нар жаргав; 5. эхлэх; **разговор зашёл о нём** *түүний тухай ярьж эхлэв*; ~ **слишком далеко** дэндэх, хэтрэх.

ЗА́ЙЧИК 1. туулай, бүжин, жаахан молтогчин; 2. гэрлийн тусгал, гэрлийн туяа; **~и на стене** ханан дахь гэрлийн тусгал.

ЗАЙЧИ́ХА эмэгчин туулай, охин туулай.

ЗАЙЧО́НОК бүжин.

ЗАКАБАЛЕ́НИЕ боолчлол, боолчлох, талхигдал.

ЗАКАБАЛИ́ТЬ, ЗАКАБАЛЯ́ТЬ боолчлох, талхиж дарлах.

ЗАКАБАЛЯ́ТЬСЯ, ЗАКАБАЛИ́ТЬСЯ боолчлогдох, талхигдах, дарлагдах.

ЗАКАВКА́ЗСКИЙ кавказын өмнөх.

ЗАКАДЫ́ЧНЫЙ халуун дотно, итгэлт; ~ **друг** итгэлт найз.

ЗАКА́З захиалга; **по ~у** захиалгаар; **брать** ~ захиалга авах; ~ **готов** захиалга бэлэн; **на** ~ тусгай захиалгаар.

ЗАКАЗА́ТЬ, ЗАКА́ЗЫВАТЬ захих, захиалах; ~ **билет** билет захиалах; ~ **обед** хоол захиалах.

ЗАКАЗН||О́Й 1. захиалсан, захиалгаар хийсэн; **~ые туфли** захиалгаар хийсэн гутал; 2. баталгаатай; **~ое письмо** баталгаатай захидал.

ЗАКА́ЗЧИК захиалагч, захиалга хийгч.

ЗАКА́Л 1. хат, хатаалт, хатаах; ~ **стали** ган хатаалт; 2. хатуужил, тэсвэр; **человек старого ~а** хуучин хатуужлын хүн; **люди одного ~а** хамт хатуужсан хүн.

ЗАКАЛЁНН||ЫЙ 1. хатаасан, хатан; **~ая сталь** хатаасан ган, хатан болд; 2. хатуужсан, хатуужилтай, тэсвэртэй; ~ **в боях** байлдаанд хатуужсан.

ЗАКА́ЛИВАНИЕ хатуужуулах, тэсвэртэй болгох; ~ **организма** бие мах бодийг тэсвэртэй болгох.

ЗАКА́ЛИВАТЬ, ЗАКАЛИ́ТЬ хатаах, хатан болгох, хаттай болгох.

ЗАКАЛЯ́ТЬ 1. хатаах, хатан болгох, хаттай болгох; ~ **сталь** болд хатаах; 2. хатуужуулах, хатуужилтай болгох, тэсвэржүүлэх, тэсвэртэй болгох, чийрэгжүүлэх; ~ **волю** зоригоо хатуужуулах; ~ **здоровье** биеэ чийрэгжүүлэх.

ЗАКА́ЛИВАТЬСЯ, ЗАКАЛИ́ТЬСЯ хатуужих, хатуужилтай болох, тэсвэртэй болох, чийрэгжих.

ЗАКА́ЛКА 1. хат, хатаалт, хатаах, хатан болгох; ~ **стали** ган хатаалт; 2. хатуужил, тэсвэр.

ЗАКА́ЛЫВАТЬ 1. хатгаж алах, хатгаж цоолох, бүлэх; ~ **штыком** жадаар хатгаж цоолох; ~ **свинью** гахай бүлж алах; 2. хатгах, хатгаж зүүх; ~ **галстук булавкой** зангианд зүү хатгах; 3. хатгалах; **закололо в боку** сүвээ рүү хатгалах.

ЗАКА́ЛЫВАТЬСЯ хатгагдах, биеэ хатгах.

ЗАКА́НЧИВАТЬ төгсгөх, дуусгах, шувтлах; ~ **работу** ажлыг дуусгах.

ЗАКА́НЧИВА||ТЬСЯ төгсгөж байх, дуусаж байх, шувтрах; **совещание ~лось** зөвлөгөөн төгсөж байв.

ЗАКА́ПА||ТЬ 1. дусалж эхлэх; **дождь ~л** бороо дусалж эхлэв; 2. халтар болгох, халтартуулах; ~ **себе платье** даашинзаа халтартуулах.

ЗАКА́ПЫВАТЬ булах; ~ **яму** нүх булах.

ЗАКА́ПЫВАТЬСЯ булагдах, биеэ булах.

ЗАКА́РКАТЬ 1. гаагалах; 2. муу ёрлох, муу ёрын юм хэлэх.

ЗАКА́РМЛИВАТЬ дэндүү тэжээх, хэтэрхий тэжээх.

ЗАКАСПИ́ЙСКИЙ Каспийн өмнөх.

ЗАКА́Т 1. нар орох, нар шингэх, нар жаргах; **на ~е** нар шингэх үеэр; 2. буурах, доройтох, нас хөгшрөх.

ЗАКАТА́ТЬ эвхэх, ороох, хуйлах.

ЗАКА́ТЫВАТЬ 1. эвхэх, ороох, хуйлах; ~ **в полотенце** алчуурт ороох; 2. тэгшлэх, жигдлэх, өнхрүүлж тэгшлэх; ~ **дорожку** зам тэгшлэх.

ЗАКАТИ́ТЬ, ЗАКА́ТЫВАТЬ 1. өнхрүүлэх, өнхрүүлж оруулах, бөмбөрүүлэх; ~ **мяч** бөмбөг өнхрүүлэх; 2. орхих, тавьж орхих; ~ **пощёчину** хацрыг нь алгадаж орхих; ~ **глаза** нүдний цагаанаар харах.

ЗАКАТИ́||ТЬСЯ. өнхөрч орох, бөмбөрч орох; **мяч ~лся в угол** бөмбөг буланд өнхөрч оров; 2. шингэх, жаргах; **солнце ~лось** нар шингэв; 3. буурах, доройтох; **слава ~лась** алдар нь буурав.

ЗАКА́ТЫВАТЬСЯ, 1. өнхөрч орох, бөмбөрч орох; **мяч закатился в угол** бөмбөг буланд өнхөрч оров; 2. шингэх, жаргах; **солнце закатилось** нар шингэв; 3. буурах, доройтох; **слава закатилась** алдар нь буурав.

ЗАКАЧА́||ТЬ 1. найгуулах, ганхуулах, хөдөлгөх, сэгсрэх, займчуулах; **ветер ~л деревья** салхи модыг ганхуулав; ~ **головой** толгой сэгсрэх; 2. толгой эргэх, дотор муухайрах, бөөлжис хутгах; **~ло на пароходе** хөлөг онгоцоор явахад дотор муухайрав.

ЗАКАЧА́||ТЬСЯ, найгаж эхлэх, ганхах, хөдлөх, займрах, хэлбэлзэж эхлэх; **лодка ~лась** завь хэлбэлзэж эхлэв; **он ~лся и упал** тэр хүн найгаж байгаад унав.

ЗАКА́ШЛЯТЬ ханиалгах, ханиалгаж эхлэх.

ЗАКА́ШЛЯТЬСЯ ханиалгах, ханиаж бүгших, бүгшиж ханиах; ~ **от дыма** утаанд бүгшиж ханиалгах.

ЗАКВА́СИТЬ эсгэх.

ЗАКВА́ШИВАТЬ ~ **тесто** бэмбийг эсгэх.

ЗАКВА́СК||А 1. эсгэх, хөрөнгө; **положить ~у в тесто** эсгэх хөрөнгийг бэмбийд хийх; 2. хүмүүжил, зан чанар, удамшил; **он из рабочей семьи, хорошей ~и** тэр, ажилчин гэр бүлээс гарсан, сайн удамшилтай хүн.

ЗАКИВА́ТЬ дохих, дохиж эхлэх, дохилзох; ~ **головой** толгой дохих.

ЗАКИДА́ТЬ шидэж эхлэх, шидлэх.

ЗАКИ́ДЫВАТЬ I 1. шидэж эхлэх, шидлэх; **его закидали камнями** түүнийг чулуугаар шидлэв; 2. хаялах, булах; ~ **песком яму** нүхэнд элс хаялах.

ЗАКИ́ДЫВАТЬ II шидэх, хаях, чулуудах.

ЗАКИ́НУТЬ 1. шидэх, хаях, чулуудах; ~ **мяч** бөмбөг шидэх; ~ **невод** гувчуур хаях; ~ **удочку** хахуул хаях; 2. гэдийсхийх, солбиулах, мөрөвчлөх; ~ **назад голову** гэдийх; ~ **ногу на ногу** хөлөө солбиулах; ~ **ружьё за спину** буугаа ардаа мөрөвчлөх; ~ **словечко** туршиж хэлэх, дурсаад авах; *~ **удочку** туршиж мэдэх.

ЗАКИПА́ТЬ, ЗАКИПЕ́ТЬ буцалж эхлэх, буцлах, оргилох; **вода закипела** ус буцлав; **работа закипела** ажил оргилов.

ЗАКИСА́ТЬ гашлах, ээдэх.

ЗАКИ́С||НУТЬ 1. гашлах, ээдэх; **тесто ~ло** зуурсан гурил гашлав; 2. дүйрэн болох, зожиг болох; ~ **в одиночестве** ганцаар суусаар зожиг болох.

ЗА́КИСЬ эсмэг, дутуу исэл.

ЗАКЛА́Д 1. барьцаа, дэнчин; **взять сто рублей под** ~ зуун рубль барьцаанд авах; ~ **имущества** зөөрөөр дэнчин тавих; 2. мөрий, бооцоо; **биться об** ~ мөрий тавих.

ЗАКЛА́ДКА 1. суурь тавих, довжоо тавих; ~ **здания** байшинг ийн суурь тавих; 2. хавчуурга, номын хавчуурга.

ЗАКЛА́ДЫВАНИЕ 1. суурь тавилт, довжоо тавилт; 2. барьцаанд өгөх, дэнчин өгөх.

ЗАКЛА́ДЫВАТЬ 1. тавих; ~ **подушку за спину** нуруундаа дэр тавих; 2. дүүргэх, чихэх; ~ **стол книгами** ширээг номоор дүүргэх; 3. бөглөх, битүүлэх; 4. суурь тавих; ~ **дом** байшингийн суурь тавих; 5. хөллөх; ~ **тройку** гурван морь хөллөх; 6. тэмдэглэх, хавчуурга хийх; 7. дэнчин тавих, мөрий тавих.

ЗАКЛЕВА́||ТЬ 1. тонших, тоншиж идэх; **ястреб ~л цыплёнка** харцага тахианы дэгдээхэйг тоншчихов; 2. залгиж эхлэх, илбээс залгих; **к вечеру рыба ~ла** үдэш болоход загас илбээс залгиж эхлэв.

ЗАКЛЕ́ИВАТЬ, ЗАКЛЕ́ИТЬ, наах, битүүлж наах; ~ **конверт** дуттуй наах; ~ **рамы бумагой** жаазыг цаасаар битүүлж наах.

ЗАКЛЕ́ЙКА 1. наалт, наах; 2. цавуу, жонхуу.

ЗАКЛЕЙМИ́ТЬ 1. тамгалах, имнэх; ~ **скот** мал тамгалах; 2. хараах, жигшиж хараах; ~ **позором** хараалын муугаар хараах.

ЗАКЛЕПА́ТЬ тавлах, тавлаас гаргах

ЗАКЛЁПЫВАТЬ тавлах, тавлаас гаргах; ~ **гвоздь** хадаас тавлах.

ЗАКЛЁПКА тавлаас, тавлах; ~ **котла** тогоо тавлах.

ЗАКЛИНА́НИЕ 1. шившлэг хийх, тарнидах, тарни унших; 2. хараал хийх.

ЗАКЛИНА́ТЕЛЬ тарнич, сангасваа, хараалч.

ЗАКЛИНА́ТЬ 1. шившлэг хийх, тарнидах, тарни унших; 2. хараал хийх; 3. мөргөж гуйх.

ЗАКЛИ́НИВАТЬ шаантаг шаах, шаантаглах.

ЗАКЛИНИ́ТЬ шаантаг шаах, шаантаглах; ~ **бревно** гуалинд шаантаг шаах.

ЗАКЛУБИ́||ТЬСЯ манарах, манарч эхлэх, бургиж эхлэх, бургилах; **пыль ~лась по дороге** замаар тоос манарч эхлэв.

ЗАКЛЮЧА́||ТЬ 1. ингэж бодох, тэгж бодох, гэж бодох, гэж үзэх, дүгнэх; **из чего вы ~ете?** Юун дээрээс та тэгж бодов; 2. хорих, баривчлах; ~ **в тюрьму** шоронд хийх; ~ **под стражу** баривчилж хорих; 3. авах, бичих, хаах; ~ **в скобки** хаалтанд бичих; 4. байгуулах, тогтоох; ~ **договор о ненападении** харилцан довтлохгүйн гэрээ байгуулах; 5. байх, багтаах, агуулсан байх; ~ **себе** дотроо багтаах.

ЗАКЛЮЧА||ТЬСЯ 1. орших, учир; **в чём ~ется это недоразумение?** энэ будлианы учир нь юу вэ?; **в чём ~ется ваша задача?** Таны зорилт юунд оршиж байна?; 2. байх, бий; **в этом пакете ~ются важные документы** энэ дуттуйд чухал баримт бичгүүд бий; 3. төгсөх, дуусах; **письмо ~лось искренними пожеланиями** захидал чин зүрний ерөөлөөр төгсжээ; 4. байгуулагдах, тогтох; **договоры ~ются** гэрээ байгуулагдаж байна; 5. хоригдох, баривчлагдах; **преступники ~ются в тюрьму** ялтан шоронд хоригдож байна.

ЗАКЛЮЧЕ́НИ||Е 1. байгуулах, тогтоох; ~ **договора** гэрээ байгуулах; 2. дүгнэх, дүгнэлт, санал, гэж бодох, гэж санах; **прийти к важному ~ю** чухал дүгнэлтэд хүрэх; **давать свое** ~ дүгнэлтээ өгөх, саналаа гаргах; **обвинительное** ~ яллах дүгнэлт; 3. хорих, хорилт, баривчлах; **быть в ~и** хорилтод байх; 4. төгсгөл, дүгнэлт; **интересное** ~ **романа** романы сонирхолтой төгсгөл; **сказать в** ~ төгсгөлд нь хэлэх; ~ **экспертизы** мэргэжилтний дүгнэлт.

ЗАКЛЮЧЁННЫЙ I1. байгуулагдсан, байгуулсан; **договор, ~ в прошлом году** нодинн жил байгуулсан гэрээ; 2. багтсан, орсон, байгаа; **смысл, ~ в этих словах** эдгээр үгэнд багтсан утга.

ЗАКЛЮЧЁННЫЙ II хоригдол, хоригдогч.

ЗАКЛЮЧИ́ТЕЛЬН||ЫЙ төгсгөлийн, сүүлчийн; **~ое слово** төгсгөлийн үг; **~ая сцена** сүүлчийн үзэгдэл.

ЗАКЛЮЧИ́||ТЬ 1. ингэж бодох, тэгж бодох, гэж бодох, гэж үзэх, гэж дүгнэх; **я ~л, что он прав** би түүнийг зөв гэж бодож байна; 2. хорих, баривчлах; ~ **в тюрьму** шоронд хорих; 3. авах, бичих, хаах; ~ **в кавычки** хашилтад бичих; 4. байгуулах, тогтоох; ~ **договор** гэрээ байгуулах; 5. байх, багтах, агуулсан байх; **пакет заключал в себе письмо** дуттуй дотор захидал байв.

ЗАКЛЯ́ТЫЙ андгайт, эвлэрэшгүй, ~ **враг** андгайт дайсан.

ЗАКОВА́||ТЬ, ЗАКО́ВЫВАТЬ 1. гинжлэх, гав гинж зүүх; ~ **преступника** ялтныг гинжлэх; 2. хөлдөөх, хөлдөх, баригдах; **мороз ~л реку** хүйтэнд голын ус хөлдөв.

ЗАКОЛА́ЧИВАТЬ хадах, шаах, таглаж хадах.

ЗАКОЛДО́ВАНН||ЫЙ, мухар, мухардмал, увдистай, илбийн, илбэтэй; **~ое место** увдистай газар; **попасть в ~ круг** мухар эргүүлгэнд ойчих.

ЗАКОЛДОВА́ТЬ, ЗАКОЛДО́ВЫВАТЬ, илбэлэх, увдислах.

ЗАКОЛЕБА́ТЬСЯ 1. найгах, ганхах, гуйвах; 2. эргэлзэх, шийдэж ядах, гуйвалзах.

ЗАКОЛОСИ́||ТЬСЯ толгойлох, түрүүлэх, боловсрох, түрүү боловсрох; **рожь ~лась** хөх тарианы түрүү боловсров.

ЗАКОЛОТИ́ТЬ 1. хадах, таглаж хадах; ~ **ящик гвоздями** хайрцгийг хадаасаар хадах; 2. хадах, шаах; ~ **гвоздь в стену** хананд хадаас хадах;

ЗАКОЛО́||ТЬ 1. хатгаж алах, хатгаж цоолох, бүлэх, алах; ~ **поросёнка** торойг бүлж алах; 2. хатгах, хатгаж зүүх; ~ **волосы шпильками** үсэнд хавчуур хатгах; 3. хатгалах; **~ло в спине** уур руу хатгалав.

ЗАКОЛО́ТЬСЯ хатгагдах, бүлэгдэх, биеэ хатгах.

ЗАКОЛЫХА́||ТЬСЯ намирах, намилзах; **~лись знамёна** тугууд намирав.

ЗАКОМПОСТИ́РОВАТЬ тэмдэглүүлэх, тийз тэмдэглүүлэх.

ЗАКО́Н хууль, цааз, ёс; **~ы природы** байгалийн хууль; **~ы общественного развития** нийгмийн хөгжлийн хууль; **нарушить ~** хууль зөрчих; **по ~у** хууль ёсоор, **вне ~а** хуулийн гадуурх; **свод ~ов** бүгд хууль, хуулийн эмхэтгэл.

ЗАКО́ННО хууль ёсоор, хууль ёсны.

ЗАКО́ННОСТ||Ь хууль ёс, хууль, хуульшил; **отсутсвие ~и** хууль ёс алдагдах.

ЗАКО́НН||ЫЙ хууль ёсны; **~ое право** хуулийн эрх; **на ~ом основании** хууль ёсны үндсэн дээр; **~ое требование** хууль ёсны шаардлага.

ЗАКОНОВЕ́Д хууль судлагч.

ЗАКОНОДА́ТЕЛЬ 1. хууль тогтоогч; 2. журам гаргагч; ~ **мод** хувцасны журам гаргагч.

ЗАКОНОДА́ТЕЛЬН||ЫЙ хууль тогтоох, хууль гаргах; ~ **орган** хууль тогтоох байгууллага; **~ое собрание** хууль тогтоох хурал.

ЗАКОНОДА́ТЕЛЬСТВ||О 1. хууль тогтоох, хууль гаргах явдал; **вопросы ~а** хууль тогтоох асуудал; 2. хуулиуд, хууль зүйл, хууль дүрэм; **гражданское ~** иргэний хууль дүрэм.

ЗАКОНОМЕ́РНО хууль зүйгээр, хууль ёсоор.

ЗАКОНОМЕ́РНОСТЬ зүй ёс, зүй тогтол, ёс зүй; ~ **развития** хөгжлийн зүй тогтол.

ЗАКОНОМЕ́РН||ЫЙ зүй тогтолт, ёс зүйн; **~ое развитие природы** байгалийн зүй тогтолт хөгжил; **~ое явление** зүй тогтолын үзэгдэл.

ЗАКОНООБОСНО́ВАНН||ЫЙ ~ые требование хуулийн хүчин төгөлдөр шаардлага.

ЗАКОНОПА́ТИТЬ,

ЗАКОНОПА́ЧИВАТЬ, чигжих, чихэх, бөглөх; ~ **щели в стене** хананы ангархайг чигжих.

ЗАКОНОПОЛОЖЕ́НИЕ хууль дүрэм, хууль тогтоол.

ЗАКОНОПРОЕ́КТ хуулийн төсөл.

ЗАКОНОСОВЕЩА́ТЕЛЬНЫЙ хууль хэлэлцэх, хуулийн төсөл хэлэлцэх.

ЗАКОНСЕРВИ́РОВАТЬ 1. нөөш болгох, нөөш хийх; ~ **рыбу** загасаар нөөш хийх; 2. зогсоох, хаах, байзнуулах; ~ **предприятие** үйлдвэрийг байзнуулах.

ЗАКОНСПЕКТИ́РОВАТЬ конспектлох, товчилж бичих, товчлоос бичих, хураангуйлж бичих, гуулах.

ЗАКОНСПИРИ́РОВАТЬ нууц ажиллах, нууцлах, нууж далдлах.

ЗАКОНТРАКТОВА́ТЬ,

ЗАКОНТРАКТО́ВЫВАТЬ, гэрээлэх, гэрээлж авах; ~ **рабочих** ажилчдыг гэрээлж авах.

ЗАКО́НЧЕННОСТ||Ь бүрэн төгс байдал, төгс байдал, төгссөн байдал; **в картине нет ~и** зураг төгссөн байдал дутна; ~ **поэтического образа** яруу найргийн дүрийн бүрэн төгс байдал.

ЗАКО́НЧЕНН||ЫЙ төгс, бүрэн төгс, бүрэн гүйцэд мэргэжсэн, төгссөн, дуусан; **~ая мысль** төгс санаа; **~ое высшее образование** бүрэн дээд боловсрол; ~ **образ** бүрэн төгс дүр; ~ **художник** гүйцэд мэргэжсэн зураач; **~ая писателем книга** зохиолчийн бичиж дуусан ном.

ЗАКО́НЧИТЬ төгсгөх, дуусгах, шувтлах; ~ **работу** ажлаа дуусгах.

ЗАКО́НЧИ||ТЬСЯ төгсөх, дуусах, шувтрах; **рабочий день ~лся** ажлын өдөр дууслаа.

ЗАКОПА́ТЬ булах; ~ **в землю** газарт булах.

ЗАКОПА́ТЬСЯ булагдах, биеэ булах..

ЗАКОПТЕ́ЛИЙ утаатсан, тортог болсон, утаа суусан, ис болсон.

ЗАКОПТЕ́||ТЬ тортог болох, тортогтох, тортог суух; **потолок ~л** тааз тортог болох; **~ло стекло** шил тортогтох; 2, утах, утаж *болгох*; ~ **рыбу** загас утах.

ЗАКОПТИ́||ТЬСЯ 1. ис суух, тортог суух, тортог болох, тортогтох; **стекла ~лись** шил тортог болов; 2. утагдах, цонгох.

ЗАКОПЧЁННЫЙ 1. утаатсан, утагдсан; 2. тортог болсон, тортогтсон.

ЗАКОРЕНЕ́ЛОСТЬ үгширмэл, угийн заншил, ужиг байдал.

ЗАКОРЕНЕ́Л||ЫЙ 1. угийн, үгширмэл, ужиг; **~ые привычки** угийн заншил; **~ая болезнь** ужиг өвчин; 2. засрашгүй ялтан.

ЗАКОРЕНЕ́ТЬ үгширтэл баримтлах, үгширтэл баригдах; ~ **в прерассудках** мухар сүсэгт үгширтэл баригдах.

ЗАКОСНЕ́ЛЫЙ тогтонги, царцанги, урагшгүй хоцорсон, ~ **человек** урагшгүй хоцорсон хүн.

ЗАКОСНЕ́ТЬ тогтонгижих, урагшгүй хоцрох; ~ **в невежестве** бүдүүлгээр урагшгүй хоцрох.

ЗАКОСТЕНЕ́Л||ЫЙ хөшсөн, хөшилдсөн, ёрдойсон, модорхог болсон; **~ые руки** хөшсөн гар.

ЗАКОСТЕНЕ́||ТЬ, хөших, ёрдойх, модорхог болох; **пальцы ~ли** хуруу хөшив.

ЗАКОУ́ЛОК 1. бөглүү гудамж, догол гудамж; 2. мухар булан, догол; **обыскать все углы и закоулки** булан догол бүрийг нэгжих.

ЗАКОЧЕНЕ́ТЬ бээрэх, осгох.

ЗАКРА́ДЫВА||ТЬСЯ 1. гэтэх, мяраах, гэтэж орох; 2. төрөх, бий болох; **~лось подозрение** сэжиг төрөв.

ЗАКРА́СИТЬ, ЗАКРА́ШИВАТЬ, 1. будах, будаж цэвэрлэх; ~ **пятно** толбыг будаж цэвэрлэх; 2. будаж эхлэх.

ЗАКРА́СТЬСЯ 1. гэтэх, мяраах, гэтэж орох; 2. төрөх, үүсэх бий болох.

ЗАКРЕПИ́ТЕЛЬНЫЙ 1. бэхлэх, бэхжүүлэх, бататгах; 2. тогтоох, гүйлгээ тогтоох.

ЗАКРЕПИ́ТЬ, ЗАКРЕПЛЯ́ТЬ 1. бөхлөх, бэхлэх, бэхэлж уях, торгоох; ~ **верёвку** шидмэсийг бэхэлж уях; ~ **гвоздём доску** банзыг хадаасаар тогтоох; 2. бататгах, бэхжүүлэх; ~ **достижение** амжилтаа бататгах; 3. харьяалуулах; ~ **дом за учреждением** байшинг албан газарт харьяалуулах; 4. олгох, оногдуулах, даалгах; 5. тогтоох, сайжруулах, гүйлгээ өвчнийг дарах; ~ **желудок** ходоодны гүйлгээг сайжруулах.

ЗАКРЕПЙ||ТЬСЯ, ЗАКРЕПЛЯ́ТЬСЯ, 1. бэхлэгдэх, бэхэлж уягдах; **верёвка ~лась** шидмэс бэхэлж уягдав; 2. бэхжих, батжих; **~ на позиции** байр сууриндаа батжих; 3. тогтох, сайжрах.

ЗАКРЕПЛЕ́НИЕ 1. бөхлөх, бэхлэх, бөхөлж уях, тогтоох; **~ подвижных песков** нүүх элсийг тогтоох; 2. батжуулах, бэхжүүлэх; **~ знаний** мэдлэгээ батжуулах; 3. харьяалуулах, олгох, мэдэлд олгох, харьяандаа авах; **~ за нами этого дома** энэ байшинг бидэнд харъяалуулах; 4. тогтоох, сайжруулах; **~ желудка** ходоод сайжруулах.

ЗАКРЕПОСТИ́ТЬ, ЗАКРЕПОЩА́ТЬ, боолчлох, хамжлага болгох.

ЗАКРИЧА́||ТЬ бархирах, хашгирах, орилох; **~ от боли** өвдөж орилов; **~ли ура** ура хашгирав.

ЗАКРО́ЙНЫЙ эсгэх, хувцас эсгэх; **~ цех** эсгүүрийн тасаг.

ЗАКРО́ЙЩИК эсгүүрчин, эсгэгч.

ЗАКРО́ЙЩИЦА эсгүүрчин эмэгтэй.

ЗА́КРОМ хөмрөг, тариа агуулах, хашлага.

ЗАКРУГЛЕ́НИ||Е 1. дугриг, тохойрол, тохой; **на ~и пути** замын тохой дээр; 2. төгсгөл.

ЗАКРУГЛЁНН||ЫЙ 1. дугриг, тохойрсон; **~ая фраза** найруулга сайтай өгүүлбэрүүд.

ЗАКРУГЛИ́ТЬ дүгрэг болгох, бөөрөнхийлөх.

ЗАКРУГЛЯ́ТЬ 1. дүгрэглэх, дүгрэг болгох, бөөрөнхийлөх; **~ угол** буланг дүгрэг болгох; 2. төгсгөх, дуусгах; **~ фразу** үгээ төгсгөх.

ЗАКРУГЛИ́||ТЬСЯ, ЗАКРУГЛЯ́ТЬСЯ дүгрэг болох, бөөрөнхий болох; **камень ~лся** чулуу мөлийв.

ЗАКРУЖИ́ТЬ 1. эргүүлэх, эргэлдүүлэх, эргэлдэж эхлэх; 2. хуйлрах, хуйларч эхлэх.

ЗАКРУЖИ́||ТЬСЯ 1. эргэх, эргэлдэх; **у него ~лась голова от радости** баярласандаа толгой нь эргэв; 2. манарах, хуйлрах, хуйларч эхлэх.

ЗАКРУТИ́||ТЬ, ЗАКРУ́ЧИВАТЬ, 1. мушгих; **~ руки** гар мушгих; 2. эрчлэх, томох, имрэх; **~ усы** сахлаа имрэх; 3. ороох; **~ шарф вокруг шеи** ороолтоор хүзүүгээ ороох; 4. манаргах, хуйлруулах; **ветер ~л пыль** салхи тоосыг манаргав.

ЗАКРУТИ́ТЬСЯ мушгирах, зангирах, ороолдох, эрчлэгдэх.

ЗАКРУ́ЧИВАТЬСЯ 1. мушгирах, зангирах, ороолдох, эрчлэгдэх; 2. эргэлдэх, хуйлрах, манарах.

ЗАКРУЧИ́НИТЬСЯ гуниглах, уйтгарлах.

ЗАКРЫВА́||ТЬ, ЗАКРЫ́ТЬ 1. хаах; **~ дверь** үүд хаах; 2. халхлах; **~ лицо руками** нүүрээ гараараа халхлах; 3. хориглох, хаах; **~ вход** орохыг хориглох; 4. хаах, төгсгөх; **~ собрание** хурлыг хаах; 5. бүрхэх; **тучи ~ли небо** үүл тэнгэрийг бүрхэв; 6. зогсоох, болих; **~ воду** ус өгөхийг болих; 7. таглах, хамхих; **~ рот** амыг хамхих, амыг таглах; 8. аних, үл мэдэгч болох; **~ глаза** нүд аних, үл мэдэгч болох.

ЗАКРЫ||ВА́ТЬСЯ, ЗАКРЫ́||ТЬСЯ 1. хаагдах; **магазин ~лся** дэлгүүр хаагдав; 2. халхлагдах, халхлах; **~ рукой** гараар халлах; 3. тарах, төгсөх, хаагдах; **собрание ~лось** хурал тарав; 4. аних; **глаза ~лись** нүдээ анив; 5. бүрхэгдэх, хучигдах.

ЗАКРЫ́ТИЕ хаалт, хаах, төгсгөл, төгсгөх, тарах; **~ собрание** хурлын хаалт.

ЗАКРЫ́Т||ЫЙ 1. хаалттай, хаагдсан; **~ое заседание** хаалттай хурал; 2. битүү; **~ая рана** битүү шарх; 3. нууц; **~ое письмо** нууц захидал; **~ое голосование** нууцаар санал хураах; 4. аних, аньсан; **слушать музыку с ~ыми глазами** нүдээ аниад хөгжим чагнах.

ЗАКРЯХТЕ́ТЬ янцаглах, аахилах.

ЗАКУКОВА́||ТЬ донгодох, донгодож эхлэх; **~ла кукушка** хөхөө донгодов.

ЗАКУЛИ́СН||ЫЙ 1. тайзны цаагуурх; **~ая жизнь театра** театрын тайзны цаадах амьдрал; 2. далдуур, далдын; **~ые переговоры** далдуур хэлэлцээ.

ЗАКУПА́ТЬ,

ЗАКУПИ́ТЬ 1. бөөнөөр худалдаж авах; **~ всю продукцию завода** үйлдвэрийн бүх бүтээгдэхүүнийг бөөнөөр худалдаж авах; 2. худалдан авч бэлтгэх, бэлтгэж авах; **~ дров на зиму** өвлийн түлээг худалдан авч бэлтгэх.

ЗАКУ́ПКА худалдан авах; **~ провизии** хоол хүнс худалдан авах.

ЗАКУ́ПОРИВАТЬ таглах, бөглөх, тагжих.

ЗАКУ́ПОРИТЬ таглах, бөглөх, тагжих; **~ бутылку** лонх бөглөх.

ЗАКУ́ПОРИ||ТЬСЯ тагларах, бөглөрөх, тагжрах; **бутылка ~лась** лонх бөглөрөв.

ЗАКУ́ПОЧН||ЫЙ худалдан авах; **~ая операция** худалдан авах ажиллагаа.

ЗАКУ́ПЩИК худалдан авагч.

ЗАКУ́РИВАТЬ,

ЗАКУРИ́ТЬ тамхи татах, тамхи асаах.

ЗАКУРИ́ТЬСЯ ноцох, асах, уугих.

ЗАКУСА́||ТЬ хазах; идэх **комары ~ли** шумуул идчихлээ.

ЗАКУСИ́ТЬ,

ЗАКУ́СЫВАТЬ I 1. хазах, зуух; **~ губы** уруулаа хазах; **~ удила** амгайгаа зуух; **~ язык** хэлээ татах, амаа хамхих.

ЗАКУСИ́ТЬ,

ЗАКУ́СЫВАТЬ II ярч идэх, зуушлах.

ЗАКУ́СКА зууш; **холодная ~** хүйтэн зууш.

ЗАКУ́СОЧНАЯ зуушны газар.

ЗАКУ́ТАТЬ,

ЗАКУ́ТЫВАТЬ, ороох, бигнэх, дулаалах; **~ ребёнка в одеяло** хүүхдийг хөнжилд ороох.

ЗАКУ́ТАТЬСЯ,

ЗАКУ́ТЫВАТЬСЯ, биеэ ороох, ороогдох, битүүлж дулаалах; **~ в плащ** дээлээр биеэ ороох.

ЗАЛ танхим; **читальный ~** уншлагын танхим; **~ ожидания** хүлээх танхим.

ЗА́ЛА тасалгаа, уужим тасалгаа.

ЗАЛА́ДИТЬ давтах, дахин давтах; **~ одно и то же** нэг юмыг давтах.

ЗАЛА́ЯТЬ хуцаж эхлэх, хуцах.

ЗАЛЕГА́НИЕ байрлалт, оршилт; **глубокое ~ каменного угля** чулуун нүүрсний гүнзгий байрлалт.

ЗАЛЕГА́||ТЬ 1. хэвтэх, хэвтэшлэх, ичих; **медведь осенью ~ет в берлогу** баавгай ичээндээ намар хэвтдэг, баавгай оорхойдоо намар ичдэг; 2. байрлах; **руда залегла здесь неглубоко** хүдэр энд хол биш оршино.

ЗАЛЕДЕНЕ́Л||ЫЙ 1. мөстсөн, мөс бүрхсэн; 2. цэв хүйтэн; **~ые руки** цэв хүйтэн гар.

ЗАЛЕДЕНЕ́ТЬ 1. мөстөх, мөс бүрхэх, мөс хөрөх; 2. цэв хүйтэн болох, хөлдөх шахах.

ЗАЛЕЖА́ЛЫЙ дарагдаж хэвтсэн, гүйлгээгүй хэвтсэн; **~ товар** гүйлгээгүй хэвтсэн бараа.

ЗАЛЕЖА́ТЬСЯ,

ЗАЛЁЖИВАТЬСЯ, 1. дарагдаж хэвтэх, дарагдах, гүйлгээгүй хэвтэх, удаан хэвтэх; **такой товар не залежится** тийм бараа гүйлгээгүй хэвтэхгүй. 2. гутах, дарагших, муудах; **мясо залежалось** мах дарагшжээ.

ЗА́ЛЕЖН||ЫЙ, атаржсан; **~ые земли** атаржсан газар.

ЗА́ЛЕЖ||Ь 1. хэвтэш, оршдос; **~ каменного угля** чулуун нүүрсний оршдос; 2. атаржсан газар; 2. удсан, удаан хэвтсэн; **~и товаров** удаан хэвтсэн бараа; 4. хөр, **~и снега** хөр цас.

ЗАЛЕЗА́ТЬ, ЗАЛЕ́ЗТЬ 1. авирах, авирч гарах; ~ **на дерево** модон дээр авирч гарах; ~ **на крышу** дээвэр дээр авиран гарах; 2. шургах, орох; ~ **под стол** ширээн доогуур шургах; ~ **в воду** ус руу орох.

ЗАЛЕПИ́ТЬ, ЗАЛЕПЛЯ́ТЬ 1. шавах, битүүлж шавах; шавж наах; ~ **дыру глиной** онгорхойг шавраар шавах; 2. алгадах; ~ **по щеке** хацрыг алгадах.

ЗАЛЕТА́ТЬ, ЗАЛЕТЕ́ТЬ 1. нисч орох; ~ **за линию гор** уулын цаагуур нисэн орох; ~ **в окно** цонхоор нисч орох; 2. буугаад нисэх; ~ **на попутный аэродром за горючим** шатахуун авахаар замын буудалд буугаад нисэх.

ЗАЛЕ́ЧИВАТЬ,

ЗАЛЕЧИ́ТЬ эдгээх, анагаах; ~ **рану** шарх эдгээх.

ЗАЛЕ́ЧИ||ВАТЬСЯ,

ЗАЛЕЧИ́||ТЬСЯ эдгэрэх, зүгээр болох; **рана ~лась** шарх эдгэрэв.

ЗАЛЕ́ЧЬ 1. хэвтэх, хэвтэшлэх, ичих; **медведь залёг в берлогу** баавгай оорхойдоо ичив; ~ **спать** унтахаар хэвтэх; 2. нууж хэвтэх, бүгж хэвтэх; ~ **в засаду** хориглолд бүгж хэвтэх; 3. байрлах, байх, орших; **руда залегла на глубине двух метров** хүдэр хоёр метрийн дор оршино.

ЗАЛИ́В тохой, булан, ханх; **морской** ~ далайн булан.

ЗАЛИВА́||ТЬ,

ЗАЛИ́||ТЬ 1. бялхах, халих, үерлэх, үер авах, усанд автах; **река ~ла луга** нугаар голын ус бялхав; 2. асгах; ~ **скатерть вином** ширээний бүтээлэг дээр архи асгах; 3. ус цутгах, усаар унтраах; ~ **огонь** гал руу ус цутгах; 4. гийгүүлэх, дүүргэх; **солнце ~ло ярким светом всю комнату** нар хурц гэрлээр бүх тасалгааг гийгүүлэв.

ЗАЛИВА́ТЬСЯ 1. үерт автах; 2. усанд унтрах, ус цутгагдах; 3. хангинатал дуулах, улин хуцах, донгодох; 4. тажигнатал инээх, хангинатал уйлах.

ЗАЛИ́ВКА цутгуурдах, бүрхүүлж цутгах, цутгах.

ЗАЛИВН||О́Й 1. усанд автдаг, үерт автдаг; заливной луг үерт автдаг нуга; 2. шүүс бүрхсэн, цутгамалтай; **~ая рыба** цутгамалтай загас.

ЗАЛИЗА́ТЬ,

ЗАЛИ́ЗЫВАТЬ, долоох; **собака зализала рану** нохой шархаа долоож эдгээв.

ЗАЛИ́||ТЬСЯ 1. орох, цутгарах, гоожиж орох; **вода ~лась за воротник** зах руу ус орлоо; 2. усанд автах, үерт автах; **луга ~лись водой нуга** усанд автав; ~ **румянцем** нүүр улайх; ~ **смехом** тажигнатал инээх; ~ **песней** хангинатал дуулах; ~ **лаем** улин хуцах.

ЗАЛИХВА́ТСК||ИЙ онгироо, ойворгон, хөхүү, цовоо; **~ая манера** онгироо маяг.

ЗАЛО́Г I 1. дэнчин, барьцаа; **отбирать** ~ барьцааг авах; **брать в** ~ дэнчинд авах; **отдавать в** ~ барьцаанд өгөх; 2. баталгаа нөхцөл; ~ **победы** ялалтын баталгаа.

ЗАЛО́Г II хэв; **побудительный** ~ **глагола** үйл үгийн үйлдүүлэх хэв; **действительный** ~ үйлдэх хэв; **страдательный** ~ үйлдэгдэх хэв.

ЗАЛО́ГОВ||ЫЙ I барьцааны, барьцаалсан юмны, дэнчингийн; **~ая квитанция** барьцаалсан юмны баримт.

ЗАЛО́ГОВЫЙ II хэвийн; **~ые различия в глаголе** үйл үгийн хэвийн ялгавар.

ЗАЛОГОДА́ТЕЛЬ барьцаалуулагч.

ЗАЛОГОДЕРЖА́ТЕЛЬ барьцаалагч, үүрэг гүйцэтгүүлэгч.

ЗАЛОЖИ́||ТЬ 1. тавих; ~ **фундамент дома** байшингийн суурь тавих; ~ **подушку за спину** ардаа дэр тавих; ~ **основы** үндсийг тавих; 2. хийх; ~ **руки в карманы** гараа карманд хийх; 3. дүүргэх, дүүртэл хийх; ~ **стол книгами** ширээг номоор дүүргэх; 4. бөглөх, чигжих; ~ **щель камнем** ангархайг чулуугаар бөглөх; 5. хаах; ~ **дорогу брёвнами** замыг гуалингаар хаах; 6. хөллөх; ~ **тройку** гурван морь хөллөх; 7. бариулах, барьцаанд өгөх; ~ **часы** цагаа барьцаанд өгөх; 8. тагжрах, бөглөрөх, давчдах; **уши ~ло** чих бөглөрөв; **нос ~ло** хамар тагжрав.

ЗАЛО́ЖНИК барьцааны хүн, золионы хүн.

ЗАЛО́ЖНИЦА барьцааны эмэгтэй, золионы хүүхэн.

ЗАЛОСНИ́||ТЬСЯ гялайх, элж гялайх, гялайчхах; **рукава ~лись** ханцуй гялайчихжээ.

ЗАЛП галлах, олон буугаар зэрэг буудах; **дать** ~ **по врагу** дайсныг олон буугаар зэрэг буудах.

ЗА́ЛПОМ 1. зэрэг буудах, зэрэг галлах; **выстрелить** ~ олон буугаар зэрэг галлах; 2. нэгмөсөн, хөнтрөх, нэг амиар; **выпить ~ стакан воды** аяга усыг нэг амиар уух.

ЗАЛЮБОВА́ТЬСЯ гайхан сонирхох, сонирхож харах, шохоорхох; ~ **закатом** нар шингэхийг сонирхож харах.

ЗАМА́ЗАТЬ,

ЗАМА́ЗЫВАТЬ, 1. түрхэх, будах; ~ **тушью** бэх түрхэх; 2. халтартуулах, халтар болгох, цоохорлох; ~ **платье** хувцас халтар болгох; 3. нялах, шавах; 4. далдлах, бүрхэгдүүлэх; ~ **недостатки в работе** ажлын дутагдлыг бүрхэгдүүлэх.

ЗАМА́ЗАТЬСЯ түрхэгдэх, будагдах.

ЗАМА́ЗЫВАТЬСЯ түрхэгдэх, шавагдах, халтартах.

ЗАМА́ЗКА шаваас, түрхдэс; ~ **для окна** цонхны шаваас.

ЗАМА́ЗЫВАНИЕ 1. шавалт, түрхэлт; 2. далдлах, бүрхэгдүүлэх.

ЗАМА́ЛЧИВАНИЕ,

ЗАМА́ЛЧИВАТЬ дуугүй байх, дуугүй болох, дуугүй өнгөрүүлэх, хэлэхгүй орхих.

ЗАМА́ЛЧИВАТЬСЯ дуугүй байх, дуугүй болох, дуугүй өнгөрүүлэх, хэлэлгүй орхигдох.

ЗАМА́НИВАТЬ мэхэлж оруулах.

ЗАМАНИ́ТЬ өдөөж оруулах, мэхэлж оруулах; ~ **лисицу** в капкан үнэгийг хуурч хавханд оруулах.

ЗАМА́НИВАТЬСЯ өдөгдөж орох, мэхлэгдэж орох.

ЗАМА́НЧИВО горьдлоготой, дур булаам, сэтгэл татмаар.

ЗАМА́НЧИВ||ЫЙ горьдлоготой, дур булаам, сэтгэл татмаар; **~ое предложение** сэтгэл татмаар санал; **~ая перспектива** горьдлоготой ирээдүй.

ЗАМАРА́ТЬ 1. хиртүүлэх, халтарлах; 2. гутаах, бууруулах; замарать **репутацию** нэр алдрыг гутаах.

ЗАМАРА́ШКА халтан баахай, халтар ухна.

ЗАМАСКИРО́ВАННЫЙ 1. баг өмссөн; 2. далд, битүүлэг; замаскированный **выпад** битүүлэг дайралт.

ЗАМАСКИРОВА́ТЬ 1. баг өмсгөх; 2. далдлах, бүрхүүлж далдлах, нуух; ~ **орудия** их бууг далдлах; ~ **свои намерения** санал хүслээ далдлах; ~ **окна** цонхыг бүрхүүлж далдлах.

ЗАМАСКИРОВА́ТЬСЯ,

ЗАМАСКИРО́ВЫВАТЬСЯ, 1. баг өмсөх; 2. биеэ далдлах; 3. янз үзүүлэх, юм шиг байх.

ЗАМА́ТЫВАТЬ 1. эвхэх; 2. ороох; ~ **шею шарфом** хүзүүгээ ороолтоор ороох.

ЗАМА́ТЫВАТЬСЯ 1. эвхэгдэх, ороогдох; 2. зүдрэх, туйлдах.

ЗАМАХА́||ТЬ даллах, зангах, дэвэх; ~ **руками** гараар даллах; **птица ~ла крыльями** шувуу далавчаа дэвэв.

ЗАМА́ХИВАТЬСЯ,

ЗАМАХНУ́ТЬСЯ, далайх, далайчхах; ~ **палкой** мод далайх, саваагаар далайх.

ЗАМА́ЧИВАТЬ норгох, дэвтээх; ~ **бельё** дотуур хувцас дэвтээх.

ЗАМА́ШК||А зан, авир; **барские ~и** ноёлог авир.

ЗАМА́ЩИВАТЬ дэвсэх, дэвсгэрлэх; ~ **улицу щебнем** гудамжинд хайр чулуу дэвсэх.

ЗАМЕДЛЕ́НИ||Е удаашруулал, удаашруулах; **без ~я** удаашруулалгүй; **~ движения** хөдөлгөөнийг удаашруулах.
ЗАМЕ́ДЛИТЬ,
ЗАМЕДЛЯ́ТЬ, удах, удаашруулах, удаан болгох, аажим болгох; **~ шаг** алхааг аажим болгох.
ЗАМЕ́ДЛИТЬСЯ,
ЗАМЕДЛЯ́ТЬСЯ, удаан болох, аажим болох, удаашрах, аажимсах; **движение поездов замедлилось** галт тэрэгний явдал аажим болов.
ЗАМЕЛЬКА́||ТЬ жирэлзэх, жирэлзэн харагдах, гялганах; **~ли столбы** шонгууд жирэлзэн харагдав; **~ли огни** гал гялалзав.
ЗАМЕ́Н||А 1. солих, халах; **~ одного слова другим** нэг үгийг нөгөө үгээр солих; 2. солио, халаа, **найти себе ~у** халааны хүнээ олох.
ЗАМЕНИ́МЫЙ сольж болмоор, орлууж болмоор.
ЗАМЕНИ́ТЕЛЬ орлуур, оронцог, орлоос; **~ кожи** арьсны орлуур.
ЗАМЕНИ́ТЬ,
ЗАМЕНЯ́ТЬ 1. солих, халах, орлуулах; **~ металл деревом** төмөрлөгийг модоор солих; 2. орлох, төлөөлөх; **~ ребёнку мать** хүүхдэд эхий нь төлөөлөх; **кто заменяет директора?** Захирлыг хэн орлож байна?
ЗАМЕНИ́ТЬСЯ,
ЗАМЕНЯ́ТЬСЯ, солигдох, орлох, оронд нь хэрэглэх; **надо бы отдохнуть, да ~** некем амрахсан гэхэд орлох хүн олдохгүй юм.
ЗАМЕРЕ́ТЬ, 1. пал хийх, сүнс зайлах шиг болох, амьсгал тасалдах, шимшрэх; **~ от ужаса** айж амьсгал тасалдах; **сердце замерло** зүрх шимшрэв, дотор пал хийв; 2. чив чимээгүй болох, таг чиг болох, нам гүм болох; **звуки замерли** дуу чимээ таг чиг боллоо; **к ночи движение на улице замерло** шөнө болоход гудамжны хөдөлгөөн нам гүм болов.
ЗАМЕРЗА́НИ||Е хөлдөх; **точка ~я** хөлдөх хэм, хөлдөх цэг; **на точке ~я** нэг газарт яг зогсчихох.
ЗАМЕРЗ||А́ТЬ 1. **хөлдөх; река ~ла** гол хөлдөв; 2. даарах, бээрэх, осгох; **у меня руки ~ли** миний гар бээрчихлээ; 3. осгож үхэх.
ЗА́МЕРТВО ухаангүй, мэдээ алдаж, үхэдхийн; **упасть ~** үхэдхийн ойчих.
ЗАМЕСИ́ТЬ 1. зуурах, хутгах; **~ тесто** гурил зуурах; **~ известь** шохой зуурах; 2. *разг* ямар нэгэн ажил эрхэлж явуулах.
ЗАМЕСТИ́ 1. шүүрдэх, шүүрдэж цуглуулах, хамах, хамж овоолох; **~ сор в угол** хогийг шүүрдэж буланд цуглуулах; 2. булах, дарах; **всю дорогу замело снегом** бүх замыг цас дарчихлаа; **~ следы мөрөө** баллах.
ЗАМЕСТИ́ТЕЛЬ орлогч; **~ председателя** орлогч дарга.
ЗАМЕСТИ́ТЕЛЬСТВО орлох, хамаарах.
ЗАМЕСТИ́ТЬ 1. орлох, хамаарах; 2. томилох; **~ должность секретаря** нарийн бичгийн даргын тушаалд томилох.
ЗАМЕТА́ТЬ I шидэх, хавах; **~ складку на платье** дээлд хуниас шидэх, хувцсанд нугалаас шидэх.
ЗАМЕТА́ТЬ II 1. шүүрдэх, шүүрдэж цуглуулах, хамах, хамж овоолох; 2. булчихах, дарчихах; **~ следы мөрөө** баллах.
ЗАМЕТА́ТЬСЯ I бачимдах, бачимдаж гүйх, сандрах, мэгдэх, байж ядах; **~ в волнении** сэтгэл догдлоод байж ядах.
ЗАМЕТА́ТЬСЯ II шүүрдэгдэх, хамагдах.
ЗАМЕ́ТИТЬ, ЗАМЕЧА́ТЬ 1. ажих, ажиглах, ажиж мэдэх; **~ дымок на горизонте** тэнгэрийн хаяанд утаа уугихыг ажиж харах; **~, что слушатели устали** сонсогчид ядарсныг ажиж мэдэх; 2. ажиглаж авах; анхаарч авах; **~ улицу** гудамжийг ажиглаж авах; 3. тэмдэглэж хэлэх, гэж хэлэх; — **Верно, — заметил он** «зөв» гэж тэр хүн хэлэв.
ЗАМЕ́ТК||А 1. тэмдэглэл; **путевые ~и** замын тэмдэглэл; **газетная ~** сонины тэмдэглэл; 2. тэмдэг, тэмдэглэх; **~ на полях книги** номын хөвөөгөөр тэмдэглэх; **делать ~и на деревьях** модонд тэмдэг хийх; **брать на ~у** тэмдэглэж авах.
ЗАМЕ́ТНО мэдэгдмээр, мэдэгдэхээр, мэдэгдэхүйц, илэрхий; **он ~ поправился** тэр хүн мэдэгдэхүйц засарчээ.
ЗАМЕ́ТНЫЙ 1. мэдэгдэм, мэдэгдэхүйц мэдэгдэхээр, мэдэгдэх; **~ след ранения** шархны мэдэгдэм сорви; 2. товойж гарсан, гарамгай; **он человек ~** тэр гарамгай хүн.
ЗАМЕ́ТЫВАТЬ шидэх, шидэж оёх, хавах; **~ складку на платье** дээлд нугалаас шидэх.
ЗАМЕ́ТАНО *разг.* яг шүү, таг шүү.
ЗАМЕЧА́НИЕ 1. ажиглал, ажиглалт; **вериое ~** зөв ажиглалт; 2. сануулга, сургамж өгөх, сургаж хэлэх; **сделать ~ ученику** сурагчид сануулга өгөх, сурагчийг сургаж хэлэх.
ЗАМЕЧА́ТЕЛЬНО гайхамшиг, гайхамшиг сайхан, тун сайхан, хавтай; **он ~ поёт** тэр гайхамшиг сайхан дуулдаг юм; **~, нечего сказать!** гайхамшиг байна, хэлэх юм алга.
ЗАМЕЧА́ТЕЛЬНЫЙ гайхамшиг, гайхамшигтай, содон; **~ талант** гайхамшиг билэг; **~ успех** гайхамшигтай амжилт; **~ писатель** содон зохиолч.
ЗАМЕЧА́ТЬСЯ ажиглагдах, мэдэгдэх; **замечаются признаки утомления** ядарсны тэмдэг мэдэгдэж байна.
ЗАМЕЧТА́ТЬСЯ санаашрах, санаашран бодох, мөрөөдөж бодох; **~ о будущем** ирээдүйн тухай мөрөөдөж бодох.
ЗАМЕША́ТЕЛЬСТВ||О сандрах, сандаргах, бахардах, бахардуулах, бажгадуулах; **быть в ~е** сандрах, бахардах; **приводить в ~** сандаргах, бахардуулах; **вносить ~ в ряды врага** дайсны эгнээг сандаргах, дайсны эгнээг бажгадуулах.
ЗАМЕ́ШИВАТЬ 1. холбогдуулах, оролцуулах, ороцолдуулах; **~ в неприятную историю** муухай хэрэгт холбогдуулах; 2. хутгах, зуурах; **~ тесто** гурил зуурах.
ЗАМЕША́ТЬСЯ 1. холбогдох, оролцох, ороцолдох; **~ в неприятную историю** муухай хэрэгт холбогдох; 2. далдрах, хутгалдаж орох; **~ в толпе** олны дунд далдрах.
ЗАМЕ́ШКАТЬСЯ саатах, удах; **~ у приятеля** найзындаа саатах.
ЗАМЕЩА́ТЬ орлох, нөхөх; **~ директора** захирлыг орлох.
ЗАМЕЩЕ́НИЕ орлох, нөхөх.
ЗАМИНА́ТЬ 1. дарчихах, булзааруулах; 2. орхих, таслах.
ЗАМИНИ́РОВАТЬ мина тавих, тэсрэх мина зоох.
ЗАМИ́НК||А 1. саад, саатал; **в деле вышла маленькая ~** ажилд жаахан саад учрав; 2. түгдрэх; **говорить без ~и** түгдрэлгүй ярих.
ЗАМИРА́НИ||Е 1. замхрах, чив чимээгүй болох; **~ звуков** дуу чимээ замхрав; 2. шимшрэх; **с ~ем сердца** зүрхээ шимшрүүлэн, зүрх шимширч.
ЗАМИРА́ТЬ 1. пал хийх, сүнс зайлах шиг болох, амьсгал тасалдах, шимшрэх; **сердце замерло** зүрх шимшрэв, дотор пал хийлээ; **~ от ужаса** айж амьсгал тасалдах; 2. чив чимээгүй болох, таг чиг болох, нам гүм болох; **к ночи движение на улице замерло** шөнө болоход гудамжны хөдөлгөөн нам гүм боллоо.
ЗА́МКНУТО олноос тасархай, явцуу, бөглүү; **жить ~** олноос тасархай амьдрах; **держаться ~** явцуу амиа бодох.
ЗА́МКНУТ||ЫЙ, 1. явцуу бөглүү; **~ кружок** явцуу дугуйлан; **~ая среда** бөглүү орчин; **~ человек** зожиг хүн.
ЗАМКНУ́ТЬ 1. цоожлох, цуургалах; **~ дверь** үүд цоожлох; 2. бүслэх, үзүүрийг холбох, бүслүүрийн үзүүрийг холбох; **~ круг** дүгрэгийн бүслүүрийн үзүүрийг холбох.
ЗАМКНУ́||ТЬСЯ 1. цоожлогдох, цуургалагдах, түгжигдэх; **~ на замок** цоож цоожлогдох; 2. бүслэгдэх, үзүүр холбогдох; **цепь**

з~лась гинжийн үзүүр холболдов; 3. тасрах, хар амиа хаацайлах, явцуурах; ~ **в свою скорлупу** оорхойдоо хар амиа хаацайлах, хар амиа бодож явцуурах.

ЗА́МОК шилтгээн, цайз, хэрэм; **владелец замка** шилтгээний эзэн; **воздушные замки** гандирсын балгас, хоосон санаархал.

ЗАМО́К 1. цоож, цуурга; **дверной** ~ үүдний цоож; **запереть на** ~ хааж цоожлох; **отпереть** ~ цоож тайлах; **висячий** ~ өлгөх цоож; **держать под замком** цоожтой байлгах; 2. цоож, замаг; **пулемётный** ~ пулемётын замаг; **за семью замками** хав дарах.

ЗАМО́ЛВИ||ТЬ төлөө гуйх, сануулах, дурсаад өгөх; **так вот при случае ~те о нём словечко** тэгээд бололцоо олдвол түүний тухай дурсаад өгөөч.

ЗАМОЛК||А́ТЬ,

ЗАМО́ЛК||НУТЬ, дуугүй болох, дуугаа хураах, зогсох, дуу тасрах; **ребёнок замолк и заснул** хүүхэд дуугүй болоод унтчихлаа; **птицы ~ли** шувууны дуу тасрав; **разговор замолк** яриа зогсов; **рассказчик замолк** өгүүлэгч дуугүй болов.

ЗАМОЛЧА́||ТЬ 1. дуугүй болох, ярихаа болих, бичихээ болих; **то писал часто, а то вдруг на целый год ~л** захидал олон бичдэг байсан, гэнэт бүхэл жил дуугүй болчихлоо; 2. дуугүй өнгөрүүлэх, зориуд дуугүй байх.

ЗАМОРА́ЖИВАНИЕ,

ЗАМОРА́ЖИВАТЬ 1. хөлдөөх, хөргөх, царцаах; ~ **грунта** газрыг хөлдөөх, ~ **фрукты** жимс хөргөх; 2. гүйлгээгүй; болгох, хөдөлгөөгүй болгох; ~ **средств** хөрөнгийг гүйлгээгүй болгох.

ЗАМОРА́ЖИВАТЬСЯ 1. хөлдөх, хөрөх, царцах; 2. гүйлгээгүй болох, хөдөлгөөгүй болох.

ЗАМОРГА́ТЬ анивхийх, анивчих; ~ **глазами** нүдээ анивчих.

ЗАМОРИ́ТЬ өлсгөх, зовоох; ~ **голодом** өлсгөж зовоох; ~ **червячка** хорхойгоо дарах, өл залгах.

ЗАМОРО́ЖЕНН||ЫЙ хөлдөөсөн, хөлдүү; **~ые фрукты** хөлдөөсөн жимс.

ЗАМОРО́ЗИТЬ хөлдөөх, хөргөх, царцаах; ~ **рыбу** загас хөлдөөх; ~ **вино** дарс хөргөх.

ЗА́МОРОЗКИ өглөөний жавар, хавар намрын өглөөний жавар.

ЗАМОРОСИ́||ТЬ шиврэх; **дождь опять ~л** бороо дахиад шивэрлээ.

ЗАМО́РСК||ИЙ гадаадын, далайн цаадах, далайн чанадын; **~ие страны** гадаад орнууд; **~ие гости** далайн чанадын зочид.

ЗАМО́РЫШ хатангир, давжаа, зутруу амьтан.

ЗАМОСТИ́ТЬ дэвсэх, дэвсгэрлэх; ~ **улицу щебнем** гудамжинд хайрга чулуу дэвсэх.

ЗАМОТА́ТЬ 1. эвхэх, ороох; ~ **шею шарфом** хүзүүгээ ороолтоор ороох; 2. сэгсрэх, сэжих; ~ **головою** толгой сэгсрэх.

ЗАМОТА́ТЬСЯ 1. ороолдох, эздрэх; 2. зүдрэх, туйлдах.

ЗАМОЧИ́ТЬ норгох, дэвтээх.

ЗАМО́ЧН||ЫЙ цоожны, цуурганы; **~ая скважина** цоожны нүх.

ЗА́МУЖ выходить ~ хадамд очих, нөхөртэй болох, эрд гарах; **выдать** ~ хадамд гаргах.

ЗА́МУЖЕМ хадамд очсон, нөхөртэй болсон, хүний эхнэр болсон, эхнэр; **она ~ за моим приятелем** тэр хүүхэн, манай найзын эхнэр болсон юм; **она давно** ~ тэр хүүхэн, хэдийн нөхөртэй болсон юм.

ЗАМУ́ЖЕСТВО нөхөртэй болох, эхнэр болох, гэргий болох, хадамд гарах, гэрлэх.

ЗАМУ́ЖНЯЯ ~ женщина гэргий, нөхөртэй эхнэр.

ЗАМУРОВА́ТЬ хэрэмлэх, хийж шавах, зоож хадах.

ЗАМУРО́ВЫВАТЬ хэрэмлэх, хийж шавах, зоож хадах; ~ **ценность в стене** хананд үнэт юмыг хийж шавах.

ЗАМУТИ́ТЬ булингиртуулах, булингар болгох.

ЗАМУТИ́ТЬСЯ булингиртах.

ЗАМУХРЫ́ШКА царай муут.

ЗАМУ́ЧИ||ТЬ тарчилгах, тамлах, хашраах, наждыг эдлүүлэх; **головная боль совсем ~ла** толгой өвдөж их тарчилгалаа; ~ **постоянными жалобами** байнгын гомдол гаслангаар хашраах.

ЗАМУ́ЧИТЬСЯ тарчлах, тамлагдах, хашрах, наждаа эдлэх.

ЗА́МША торгон илэг, үслэг илэг, илэг.

ЗА́МЩЕВ||ЫЙ илгэн, үслэг илгэн; **~ые туфли** илгэн туфли, илгэн шаахай.

ЗАМЫВА́ТЬ угаах, угааж арилгах; ~ **пятно** толбыг угааж арилгах.

ЗАМЫКА́НИЕ авцал, авцалдаас; **короткое** ~ богино холболт.

ЗАМЫКА́ТЬ 1. цоожлох, цуургалах, түгжих; 2. бүслэх, бүслүүрийн үзүүрийг холбох; 3. сүүл дарах, сүүлд явах; ~ **шествие** цувааны сүүлд явах.

ЗАМЫКА́ТЬСЯ 1. цоожлогдох, цуургалагдах, түгжигдэх; 2. бүслэгдэх, үзүүр нийлэлдэх; 3. сүүлд явах.

ЗА́МЫСЕЛ 1. сэдлэг, санаархал; **преступный ~ империалистов** эзэрхэг түрэмгийчүүдийн ялт сэдлэг; **осуществить свой** ~ санаархлаа биелүүлэх; 2. утга санаа, зорьсон санаа; ~ **пьесы** жүжгийн зорьсон санаа.

ЗАМЫ́СЛИТЬ сэдэх; ~ **побег** зугтаахыг сэдэх.

ЗАМЫСЛОВА́ТО адармаатай.

ЗАМЫСЛОВА́ТОСТЬ адармаатай зүйл.

ЗАМЫСЛОВА́Т||ЫЙ адармаатай; **~ая игрушка** адармаатай тоглоом; **~ая статья** адармаатай өгүүлэл.

ЗАМЫ́ТЬ угаах, угааж арилгах; ~ **пятно толбыг** угааж арилгах.

ЗАМЫЧА́||ТЬ мөөрч эхлэх; **~ла корова** үнээ мөөрч эхлэв.

ЗАМЫШЛЯ́ТЬ сэдэх; ~ **побег** оргохыг сэдэх.

ЗАМЯ́ТЬ 1. дарчхах, булзааруулах; ~ **дело** хэрэг дарчхах; 2. орхих, таслах; ~ **разговор** яриагаа орхих, яриаг таслах.

ЗАМЯ́ТЬСЯ түгдрэх, мэгдэх.

ЗА́НАВЕС хөшиг; **опустить** ~ хөшиг буулгах; **железный** ~ төмөр хөшиг.

ЗАНАВЕ́СИТЬ,

ЗАНАВЕ́ШИВАТЬ, хөшиг өлгөх, хөшиглөх, хөшиг татах; ~ **окно** цонхонд хөшиг татах.

ЗАНАВЕ́СК||А хөшиг, бага хөшиг; **опустить ~у на окнах** цонхны хөшиг буулгах.

ЗАНА́ШИВАТЬ элтэл өмсөх, өмсөж элээх, элээх.

ЗАНЕМО́ЧЬ өвчлөх, эвэршээх, бие муудах.

ЗАНЕСЕ́НИЕ оруулга, оруулж тэмдэглэх, оруулж бичих; ~ **в список** бүртгэлд оруулж бичих; ~ **в протокол** тогтоолд оруулж тэмдэглэх.

ЗАНЕС||ТИ́ 1. авчрах, ачаачих; ~ **книгу** ном авчрах; 2. оруулах, оруулж бичих; ~ **в протокол** тогтоолд оруулах; 3. дарчхах, булчхах; **весь берег ~ло песком** бүх эргийг элс дарчихлаа; **снегом ~ло дорогу** замыг цас дарчихлаа; 4. далайх, өргөх; ~ **руку для удара** цохих гэж гар далайх; ~ **ногу в стремя** дөрөөлөх гэж хөлөө өргөх; 5. өргөж түлхэх, өргөж зайлуулах; ~ **конец бревна** гуалингийн үзүүрийг өргөж түлхэх.

ЗАНИЖА́ТЬ,

ЗАНИ́ЗИТЬ, багадуулах, багатгах, доогуурдуулах; ~ **требования** шаардлагыг багадуулах; ~ **нормы выработки** бүтээх ажлын нормыг доогуурдуулах.

ЗАНИЖЕ́НИЕ багадуулах, багатгах, доогуурдуулах; ~ **норм** нормыг доогуурдуулах.

ЗАНИМА́ТЕЛЬНО сонирхолтой, зугаатай.

ЗАНИМА́ТЕЛЬНОСТЬ сонирхол, зугаа.

ЗАНИМА́ТЕЛЬНЫЙ сонирхолтой, зугаатай; ~ **рассказ** сонирхолтой өгүүллэг; ~ **ребёнок** зугаатай хүүхэд.

ЗАНИМА́ТЬ, ЗАНЯ́ТЬ I урьдчилах, зээлэх; ~ **сто рублей** зуун рубль урьдчилах; **Остричь и ~ деньги надо внезапно (Г.Гейне)** Бэлэн цэцэн үг хэлэх, мөнгө зээлэхийн аль альныг гэнэт хийх хэрэгтэй.

ЗАНИМА́||ТЬ, ЗАНЯ́||ТЬ II 1. эзлэх; ~ **большое помещение** их байр эзлэх; ~ **крепость** цайзыг эзлэх; **эта работа ~ла весь день** энэ ажил бүхэл өдрийг эзэллээ; 2. эзлэх, дүүрэн тавих, дүүргэх; **книжные полки ~ют всю стену** номын тавиур бүхэл ханыг эзлэв; ~ **весь стол книгами** бүхэл ширээг номоор дүүргэх; номыг бүхэл ширээ дүүртэл тавих; 3. эзлэх, хариуцах; ~ **место председателя** даргын суурийг эзлэх, даргын тушаалыг хариуцах; 4. зугаацуулах, аргацаах; ~ **гостей** зочдыг зугаацуулах; ~ **детей** хүүхэд аргацаах; 5. сонирхох; **меня ~ет этот вопрос** энэ асуудлыг би сонирхож байна; ~ **положение** нэр хүндтэй байх, дээгүүр жаалах.

ЗАНИМА́ТЬСЯ I 1. эрхлэх, хийх; ~ **земледелием** тариалангийн ажил эрхлэх; ~ **охотой** ан хийх; 2. суралцах, хичээл хийх; ~ **в университете** их сургуульд суралцах, их сургуульд хичээл хийх; ~ **музыкой** хөгжимд суралцах, хөгжмийн хичээл хийх; ~ **с учениками** сурагчидтай хичээл хийх; 3. судлах, ажиллах; ~ **историей средних веков** дундад эртний түүхийг судлах; ~ **математикой** тооны ухааныг судлах; ~ **по ночам** шөнөдөө ажиллах.

ЗАНИМА́||ТЬСЯ II туяарах, гэгээрэх, улалзах, ноцох, шатах; **заря ~ется** үүр туяарч байна; **пожар ~ется** түймэр улалзаж байна.

ЗА́НОВО шинээр, дахиж шинээр, дахин; **написать** ~ шинээр бичих; **сделать работу** ~ ажил дахиж шинээр хийх.

ЗАНО́З||А өргөс; **вытащить ~у из пальца** хуруунаас өргөс авах.

ЗАНОЗИ́ТЬ өргөс орох, өргөс оруулах, өргөс шаах; ~ **палец** хуруунд өргөс орох.

ЗАНО́С хунгар, хунгар дарах; **снежные ~ы** цасан хунгар; **борьба с ~ами** хунгар дарах явдалтай тэмцэх.

ЗАНОСИ́ТЬ I элээх, элтэл өмсөх, өмсөж элээх; ~ **пальто** цувцааг өмсөж элээх.

ЗАНОСИ́ТЬ II 1. авчрах, аваачих; ~ **книгу** ном авчрах; 2. оруулах, оруулж бичих; ~ **в протокол** тогтоолд оруулж бичих; 3. дарчхах, булчхах; **всё занесло снегом** бүгдийг цас дарчихлаа; 4. далайх, өргөх; ~ **руку для удара** цохих гэж гар далайх; ~ **ногу в стремя** дөрөөлөх гэж хөлөө өргөх; 5. өргөж түлхэх, өргөж зайлуулах; ~ **конец бревна** гуалингийн үзүүрийг өргөж зайлуулах.

ЗАНОСИ́ТЬСЯ I бичигдэх, орох, орж бичигдэх; **имена отличившихся заносятся на доску почёта** шалгарагсдын нэрс хүндэт самбарт бичигдэнэ.

ЗАНОСИ́ТЬСЯ II элэгдэх, тамтрах, урагдах.

ЗАНОСИ́ТЬСЯ III омогших, ихэмсэглэх.

ЗАНО́СЧИВО дээрэлхгээр, шазарган, шазруун; **ответить** ~ шазруун хариулах.

ЗАНО́СЧИВОСТЬ дээрэлхүү байдал, шазруун зан.

ЗАНО́СЧИВЫЙ дээрэлхүү, дээрэлхэг, шазарган, шазруун; ~ **характер** шазруун зан.

ЗАНОЧЕВА́ТЬ хонох; ~ **в гостях** зочноор хонох.

ЗАНЫ́ТЬ улиглаж эхлэх, гоморхож эхлэх.

ЗАНЯ́ТИЕ I эзлэх, эзэлж авах; ~ **крепости** цайзыг эзлэх.

ЗАНЯ́ТИ||Е II, 1. эрхэлсэн ажил, мэргэжил, ажил; **род ~й** эрхэлсэн ажил төрөл; **выбрать себе ~ по вкусу** санаандаа таарсан мэргэжлийг сонгож авах; ~ **по хозяйству** аж ахуйн ажил; 2. хичээл, сургууль; **вести ~я** хичээл заах; **с утра начались ~я** өглөөнөөс хичээл эхлэв; **часы ~й** хичээлийн цаг, сургуулийн цаг.

ЗАНЯ́ТНЫЙ *сонирхолтой, зугаатай.*

ЗАНЯТО́Й завгүй, завдалгүй, чөлөөгүй; **очень** ~ **человек** тун завгүй хүн.

ЗА́НЯТОСТ||Ь чөлөөгүй, завгүй, ажилтай; **ввиду моей ~и** би завгүй учраас; **большая** ~ их ажилтай байх.

ЗА́НЯТЫЙ 1. завгүй, чөлөөгүй, ажилтай; **он очень занят** тэр их ажилтай байна; **я сейчас занят** би одоо завгүй; **я занят целый день** би бүхэл өдөртөө завгүй; 2. ажиллаж байх; **на предприятии занято 300 рабочих** үйлдвэрт 300 ажилчин ажиллаж байна; 3. эзэнтэй, хүнтэй, эзлэх, эзэмших; **стул занят** сандал эзэнтэй; **место занято** суурь хүнтэй; **квартира занята новыми жильцами** *шинэ* хүмүүс байрыг эзэлсэн; 4. эзлэгдсэн; **в занятом городе** эзлэгдсэн хотод; **телефон занят** утсаар хүн ярьж байна; **быть занятым только собою** зөвхөн өөрийгөө бодох, зөвхөн өөрийгөө арчлах.

ЗАНЯ́ТЬСЯ I 1. эрхлэх, оролдох, хийх; ~ **хозяйством** аж ахуйгаар оролдох; ~ **работой** ажлаа хийх; 2. суралцах, хичээл хийх; ~ **музыкой** хөгжим суралцах; 3. анхаарлаа тавих, ажиллах; **этим учеником надо серьёзно** ~ энэ сурагчид сайн анхаарал тавих хэрэгтэй; ~ **собою** өөртөө анхаарал тавих.

ЗАНЯ́ТЬСЯ II туяарах, гэгээрэх, улалзах; **заря занялась** үүр туяарав; **костёр занялся** түүдгийн гал улалзав.

ЗАО́БЛАЧН||ЫЙ 1. үүлний цаадах, үүлний тэртээх; **~ая высь** үүлний цаадах өндөр тэнгэр; 2. тэнгэрийн цаадах, биелшгүй; ***~ые мечты** биелшгүй мөрөөдөл.

ЗАОДНО́ 1. санаа нэгтэй, нэг санаагаар; **действовать** ~ санаа нэгтэй ажиллах; 2. далимд нь, дашрамд, нэг хамт; **купите ~ и сигарет** далимд нь тамхи авчихаарай; **сделать** ~ дашрамд хийх.

ЗАОКЕА́НСКИЙ гадаад далайн цаадах; гадаад далайн тэртээх.

ЗАОРА́ТЬ хашгирах, тэнхээ мэдэн бархирах, хашгирч эхлэх.

ЗАОСТРЁННЫЙ хурцалсан, үзүүрлэсэн, шовхолсон.

ЗАОСТРИ́ТЬ, ЗАОСТРЯ́ТЬ 1. хурцлах, үзүүрлэх, шовхлох; ~ **карандаш** харандаа үзүүрлэх 2. хурцатгах, хандуулах, чухалчлах; ~ **вопрос** асуултыг хурцатгах; ~ **внимание** анхаарлыг хандуулах.

ЗАОСТРИ́||ТЬСЯ 1. хурцдах, хурц болох, шонхойх, шөвийх; **у больного ~лся нос** өвчтэй хүний хамар нь шонхойжээ; 2. хурцаар тавигдах, чухалчлагдах; **внимание ~лось** анхаарал хурцаар тавигдав.

ЗАО́ХАТЬ ёолох, гинших.

ЗАО́ЧНИК гэрээр суралцагч, эчнээр суралцагч.

ЗАО́ЧНИЦА гэрээр суралцагч эмэгтэй, эчнээр суралцагч хүүхэн.

ЗАО́ЧНО өөрийн нь эзгүйд, нүд далдуур, эчнээ; **решить** ~ өөрийн нь эзгүйд шийдэх.

ЗАО́ЧН||ЫЙ 1. өөрийн нь эзгүйд, өөрийн нь байлгалгүй, нүд далдуур, эчнээр, эчнийн; **~ое решение** өөрий нь байлгалгүй шийдвэрлэх; 2. эчнээр, эчнийн, гэрээр; **~ое обучение** эчнээр сургах, гэрээр суралцуулах.

ЗА́ПАД 1. өрнө, баруун, нар шингэх зүг; 2. өрнөдийн орнууд, өрнө зүгийн орнууд, өрнө орон.

ЗАПАДА́ТЬ хадгадах, шингэх.

ЗА́ПАДНИК өрнөдөч.

ЗА́ПАДНИЧЕСТВО өрнөдөч урсгал.

ЗА́ПАДН||ЫЙ баруун, өрнөдийн, баруун зүгийн; **~ая Европа** өрнөд Европ.

ЗАПАДН||Я́ 1. занга, урхи; 2. мэх, арга, урхи; **попасть в ~ю** а)урхинд орох; б)арганд автах.

ЗАПА́ЗДЫВАНИЕ хожимдох, оройтох.
ЗАПА́ИВАТЬ гагнах.
ЗАПА́ЙКА 1. гагнах, гагналт; 2. гагнаас.
ЗАПАКОВА́ТЬ боох, ваадагнах, баглах; ~ **вещи** юмаа баглах.
ЗАПАКОВА́ТЬСЯ ваадагнагдах, боогдох, баглагдах, боох, ваадагнах, баглах.
ЗАПАКО́ВЫВАТЬ боох, ваадагнах, баглах.
ЗАПАКО́ВЫВАТЬСЯ боогдох, ваадагнагдах, баглагдах, боох, ваадагнах, баглах.
ЗАПА́Л асаагуур.
ЗАПА́ЛЬЧИВО түргэн ууртай, уур бадран.
ЗАПА́ЛЬЧИВОСТЬ түргэн уур, түргэн зан, хэнтэг; **ответить с ~ью** хэнтэглэн хариулах.
ЗАПА́ЛЬЧИВ||ЫЙ 1. түргэн ууртай, түргэн зантай, хэнтэгтэй; ~ **человек** хэнтэгтэй хүн; 2. хэнтэглээд хэлсэн, хилэн бадарсан; **~ая речь** хилэн бадарсан үг.
ЗАПА́МЯТОВАТЬ мартах.
ЗАПА́С, 1. бэлтгэл, нөөц; **~топлива** түлшний нөөц, бэлтгэл түлш; **продовольственные ~ы** хүнсний нөөц; бэлтгэл хүнс; 2. хэмжээ, баялаг; ~ **знаний** мэдлэгийн хэмжээ; 3. илүү тавих, нөөц; **рукава с ~ом** илүү тавьж оёсон ханцуй; 4. бэлтгэл (цэрэг); **призвать** ~ бэлтгэл цэрэг татах; **про** ~ нөөц болгож.
ЗАПАСА́ТЬ *бэлтгэх, нөөцлөх, бэлдэх, нөөх, зэхэх, базаах.*
ЗАПАСА́ТЬСЯ 1. нөөцтэй болох, өөртөө бэлдэх, зэхэх; 2. цуглуулж авах, олж авах.
ЗАПА́СЛИВ||ЫЙ юм нөөдөг, нөөцтэй байдаг; **~ая хозяйка** нөөцтэй байдаг эзэгтэй.
ЗАПАСН||О́Й 1. бэлтгэл, нөөсөн, илүү; ~ **выход** бэлтгэл хаалга; ~ **экземпляр** илүү хувь; 2. бэлтгэл, бэлтгэлийн; **~ые войска** бэлтгэл цэрэг; 3. бэлтгэл цэрэг.
ЗАПА́СНЫЙ бэлтгэл, нөөсөн, илүү; **поставить поезд на ~ путь** галт тэргийг бэлтгэл замд оруулах.
ЗАПАСТИ́ бэлтгэх, нөөцлөх, бэлдэх, нөөх, зэхэх, базаах; **~и дрова на зиму** өвлийн түлээ бэлтгэх.
ЗАПАСТИСЬ 1. нөөцтэй болох, өөртөө бэлтгэх, зэхэх, байх; ~ **тёплой одеждой** дулаан хувцас зэхэх; ~ **терпением** тэсвэртэй байхаар зэхэх; 2. цуглуулж авах, олж авах; ~ **необходимыми сведениями** чухал мэдээ олж авах.
ЗАПА́СТЬ хадагдах, шингэх; **его слова глубоко запали мне в душу** түүний үг сэтгэлд минь гүнээ хадагдав.
ЗА́ПАХ үнэр, үнэр танар, хиншүү; ~ **цветов** цэцгийн үнэр; приятный запах сайхан үнэр.
ЗАПАХА́ТЬ хагалах.
ЗАПА́ХИВАТЬ I хамхих, хумхих.
ЗАПА́ХИВАТЬ II хагалах.
ЗАПА́ХИВАТЬСЯ биеэ ороох, нөмрөх.
ЗАПА́Х||НУТЬ үнэртэж эхлэх, анхилах, ханхлах; **~ло гарью** хярвас үнэртэв.
ЗАПАХНУ́ТЬ хамхих, хумхих; ~ **шубу** дээлийнхээ хормойг хамхих.
ЗАПАХНУ́ТЬСЯ биеэ ороох, нөмрөх.
ЗАПА́ЧКАТЬ 1. муухай болгох, бохир болгох, будах; 2. бузарлах, гутаах.
ЗАПА́ЧКАТЬСЯ муухай болох, бохир болох, будагдах.
ЗАПА́ШКА 1. хагалах; 2. хагалсан газрын хэмжээ.
ЗАПАЯ́ТЬ гагнах; ~ **кастрюлю** тогоо гагнах.
ЗАПЁВ дууны эх, эхлэл.
ЗАПЕВА́ЛА эхлэн дуулагч, эхлэгч, умзад.
ЗАПЕВА́ТЬ эхлэн дуулах.
ЗАПЕКА́НКА 1. идээшүүлсэн архи; **вишневая** ~ интоор идээшлүүлсэн архи; 2. хайрмал; **картофельная** ~ хайрмал
ЗАПЕКА́ТЬ хайрах, шарах.
ЗАПЕКА́ТЬСЯ 1. бүлэгнэх; 2. омголтох, хатах.
ЗАПЁКШИЙСЯ 1. бүлэгнэх, тавласан, хатсан; 2. омголтсон, хатсан; ~ **губы** омголтсон уруул.
ЗАПЕЛЕНА́ТЬ өлгийдөх, манцуйлах; ~ **ребёнка** хүүхэд манцуйлах.
ЗАПЕ́НИТЬСЯ хөөсөрч эхлэх, хөөсрөх; **вино запенилось** дарс хөөсрөв.
ЗАПЕРЕ́ТЬ хаах, түгжих, оньслох, цуургалах, цоожлох; ~ **дверь на ключ** хаалга цоожлох.
ЗАПЕРЕ́ТЬСЯ дотроос нь хаах, түгжих, цоожлох; ~ **в комнате** тасалгаагаа дотроос нь түгжих.
ЗАПЕСТРЕ́||ТЬ эрээлж эхлэх, эрээлж харагдах, эрээлэх; **на полях весной ~ли цветы** хавар хөдөө газар цэцэг эрээлж харагдав.
ЗАПЕ́ТЬ дуулж эхлэх, дуулах; ~ **песню** дуу дуулж эхлэх.
ЗАПЕЧА́ТАТЬ 1. битүүмжлэх, /дугтуйлж/ наах; ~ **письмо** захидал битүүмжлэх; 2. битүүмжлэх, тийздэх, лацдах; ~ **помещение** байр лацдах.
ЗАПЕЧАТЛЕВА́ТЬ 1. дүрслэх, зурах, үзүүлэх; 2. хадах, тогтоох, хоногшуулах.
ЗАПЕЧАТЛЕВА́ТЬСЯ харагдах, хоногших, тогтох.
ЗАПЕЧАТЛЁТЬ 1. дүрслэх, зурах, үзүүлэх; ~ **что-либо на картине** юмыг зурж үзүүлэх; 2. хадах, тогтоох, хоногшуулах; ~ **в памяти** цээжиндээ хадах.
ЗАПЕЧАТЛЁТЬСЯ хадагдах, хоногших, тогтох; ~ **в душе** сэтгэлд хоногших.
ЗАПЕЧА́ТЫВАТЬ 1. битүүмжлэх, дугтуйлан наах; 2. битүүмжлэх, тийздэх, лацдах.
ЗАПЕ́ЧЬ хайрах, шарах.
ЗАПЕ́ЧЬСЯ 1. бүлэгнэх; 2. омголтох, хатах.
ЗАПИВА́ТЬ I даруулах, даруулан уух.
ЗАПИВА́ТЬ II архидаж эхлэх, архидах.
ЗАПИНА́ТЬСЯ дүгдрэх, торох, тулгардах, ээдрэх.
ЗАПИ́НК||А түгдрэл, торох; **без ~и** түгдрэлгүй, торохгүй.
ЗАПИРА́ТЕЛЬСТВО мэлзэх.
ЗАПИРА́ТЬ *хаах, түгжих, оньслох, цуургалах, цоожлох.*
ЗАПИРА́ТЬСЯ дотроос нь хаах, түгжих, цоожлох.
ЗАПИСА́ТЬ 1. тэмдэглэж авах, бичиж авах, тэмдэглэх; ~ **лекцию** лекци тэмдэглэх; 2. бичих, бүртгэх, данслах; ~ **кого-либо добровольцем** хүнийг сайн дураар нь бүртгэх.
ЗАПИСА́ТЬСЯ тэмдэглүүлэх, /нэрээ/ бичүүлэх, бүртгүүлэх, данслуулах, элсэх; ~ **в библиотеку** номын санд бүртгүүлэх.
ЗАПИ́СКА 1. зурвас; 2. хуудас; **докладная** ~ илтгэх хуудас.
ЗАПИ́СК||И 1. тэмдэглэл; **читать лекции по ~ам** тэмдэглэлээ харж лекц унших; **путевые** ~ замын тэмдэглэл; 2. бичиг; **ученые** ~ **университета** сургуулийн эрдэм шинжилгээний бичиг.
ЗАПИСН||О́Й I тэмдэглэлийн; **~ая книжка** тэмдэглэлийн дэвтэр.
ЗАПИСНО́Й II ёстой данстай; ~ **театрал** ёстой театрчин.
ЗАПИ́СЫВАТЬ 1. тэмдэглэж авах, бичиж авах, тэмдэглэх; 2. бичих, бүртгэх, данслах.
ЗАПИ́СЫВАТЬСЯ тэмдэглүүлэх, /нэрээ/ бичүүлэх, бүртгүүлэх, данслуулах, элсэх.
ЗА́ПИС||Ь 1. бичих; ~ **на пластинку** хальсан дээр бичих; 2. тэмдэглэл; **тетрадь с ~ями** тэмдэглэл хийсэн дэвтэр.
ЗАПИ́ТЬ I даруулах, даруулан уух; ~ **пилюлю водой** үрэл усаар даруулах.
ЗАПИ́ТЬ II архидаж эхлэх, архидах; ~ **на целую неделю** бүтэн долоо хоног архидах.
ЗАПИХА́ТЬ чихэх, гудрах; ~ **бумаги в стол** ширээнд цаас

ЗАПИ́ХИВАТЬ чихэх, гудрах.
ЗАПИХНУ́ТЬ чихчихэх, гударчихах.
ЗАПЛА́КАННЫЙ уйлсан, уйлж улайсан; **~ое лицо** уйлсан царай.
ЗАПЛА́КАТЬ уйлж эхлэх, уйлах, ухилах, орилох; **~ от обиды** гомдож уйлах.
ЗАПЛАНИ́РОВАТЬ төлөвлөх; **~ строительство новых предприятий** шинэ үйлдвэр барихыг төлөвлөх.
ЗАПЛА́Т||А нөхөөс; **положить ~у** нөхөөс тавих.
ЗАПЛАТИ́ТЬ 1. төлөх; **~ за квартиру** байрын хөлс төлөх; 2. өргөх, үрэх; **~ жизнью за свободу и независимость Родины** Эх орныхоо эрх чөлөө, тусгаар тогтнолын төлөө амь биеэ өргөх.
ЗАПЛЕВА́ТЬ,
ЗАПЛЁВЫВАТЬ нулимах, нулимдас болгох; **~ пол** шал нулимдас болгох.
ЗАПЛЕ́СНЕВЕЛЫЙ хөгцөрсөн, ногоорсон, гуарсан, буриваа болсон.
ЗАПЛЕ́СНЕВЕТЬ хөгцрөх, ногоорох, гуарах, буриваа болох.
ЗАПЛЕСТИ́,
ЗАПЛЕТА́ТЬ, гөрөх, сүлжих; **~ косу** гээгээ гөрөх.
ЗАПЛЕТА́||ТЬСЯ 1. ээдрэх, хөших, хөшилдөх; **ноги ~ются от усталости** ядарч хөл хөшилдөнө; 2. гөрөгдөх, сүлжигдэх.
ЗАПЛЁ́ЧНЫЙ үүрдэг; **~ мешок** үүрдэг шуудай.
ЗАПЛОМБИРОВА́ТЬ 1. ломбо тавих, гагнах; **~ зуб** шүдэнд ломбо тавих; 2. ломбодох; **~ товарный вагон** таваарын вагон ломбодох.
ЗАПЛЫ́В сэлэх, самрах; **~ на короткую дистанцию** ойрын зайд сэлэх.
ЗАПЛЫВА́ТЬ, ЗАПЛЫ́ТЬ I сэлж одох, усчлан очих; **~ на середину реки** голын дунд усчлан очих.
ЗАПЛЫ||ВА́ТЬ, ЗАПЛЫ́||ТЬ II 1. урсах, хайлах; **свеча ~ла** лаа урсав; 2. бөлцийх, бэлцийх; **глаза ~ли** нүд бөлцийв.
ЗАПЛЯСА́ТЬ бүжиглэж эхлэх, бүжиглэх.
ЗАПНУ́ТЬСЯ түгдрэх, торох, тулгарах, ээдрэх; **~ на первом же слове** эхлэнгүүтээ түгдрэх.
ЗАПОВЕ́ДНИК дархан газар, цаазтай газар.
ЗАПОВЕ́ДНЫЙ дархан, цаазтай; **~ лес** дархан ой.
ЗА́ПОВЕДЬ 1. гэрээс, цааз; 2. сургаал, номлол.
ЗАПОДО́ЗРИТЬ сэжиглэх, хардах; **~ кого-либо в краже** хүнийг хулгайд сэжиглэх.
ЗАПО́ЕМ 1. угсруулан, үргэлжлүүлэн; **пить ~** угсруулан уух; 2. толгой өндийлгүй; **читать ~** толгой өндийлгүй унших.
ЗАПОЗДА́Л||ЫЙ хожимдсон, оройтсон; **~ая помощь** оройтсон тусламж.
ЗАПОЗДА́НИ||Е хожимдох, оройтох, хожимдол, оройтолт; **прийти с большим ~ем** их хожимдож ирэх.
ЗАПОЗДА́ТЬ хожимдох, оройтох; **~ с уплатой** хожимдож төлөх.
ЗАПО́||Й архины ин, архидах өвчин; **страдать ~ем** архины ин хөдлөх.
ЗАПО́ЛЗА||ТЬ мөлхөж эхлэх, мөлхөх, явах, гүйх; **муравьи ~ли** шоргоолж гүйлдэв.
ЗАПОЛЗТИ́ мөлхөн орох, шурган орох; **~ под диван** диван дор орох.
ЗАПОЛНЕ́НИЕ бөглөх, нөхөн бичих; **~ анкеты** анкет бөглөх.
ЗАПО́ЛНИТЬ 1. дүргэх, дүүрэх, дүүрэн ашиглах, бөглөх, таглах; 2. бөглөх, таглах, нөхөн бичих.
ЗАПО́ЛНИТЬСЯ дүүрэх, дүүрэн болох.
ЗА́ПОЛНОЧЬ шөнө дундаас хойш, шөнө дөл өнгөртөл; **далеко ~** шөнө дөл бүр өнгөртөл.
ЗАПОЛНЯ́ТЬ 1. дүүргэх, дүүрэх, дүүрэн ашиглах, бөглөх, таглах; 2. бөглөх, таглах, нөхөн бичих.
ЗАПОЛНЯ́ТЬСЯ дүүрэх, дүүрэн болох.
ЗАПОЛЯ́РНЫЙ туйлын хүрээний чанад дахь.
ЗАПОМИНА́НИЕ цээжлэх, тогтоох.
ЗАПОМИНА́ТЬ цээжлэх, тогтоох, таньж авах.
ЗАПОМИНА́ТЬСЯ цээжинд хадгадах, сэтгэлд тогтох.
ЗАПО́МН||ИТЬ 1. цээжлэх, тогтоох, таньж авах; **~ стихи** шүлэг цээжлэх; 2. санах, мэдэх; **такого дождливого лета не ~ят** ийм бороотой зуныг хүмүүс санахгүй байна.
ЗАПО́МНИТЬСЯ цээжинд хадагдах, сэтгэлд тогтох; **мне запомнилось одно место из его романа** түүний романаас нэг газар миний цээжинд хадагдав.
ЗА́ПОНКА чагтан товч, сэлүүр товч.
ЗАПО́Р I түгжээ, оньс; **дверь без ~а** түгжээгүй хаалга.
ЗАПО́Р II өтгөн хаагдах, баас хаагдах.
ЗАПОРОШИ́ТЬ 1. хярмаглах, хярмаглан бүрхэх; 2. хярмаглаж эхлэх.
ЗАПОТЕ́Л||ЫЙ хөлөрсөн, уур болсон; **~ые стекла** уур болсон шил.
ЗАПОТЕ́||ТЬ хөлрөх, уур болох, **окно ~ло** цонх уур болжээ.
ЗАПРАВИ́ЛА жанжлагч.
ЗАПРА́ВИТЬ 1. хийх, дусаах, амтлах, найруулах; 2. хийх, бэлэн болгох; 3. хийх, углах.
ЗАПРА́ВИТЬСЯ авах, машиндаа хийх.
ЗАПРА́ВКА 1. шатахуун хийх, шатахуун авах; 2. амтлах зүйл.
ЗАПРАВЛЯ́ТЬ 1. хийх, дусаах, амтлах, найруулах; 2. (шатахуун) хийх; бэлэн болгох; 3. хийх, углах.
ЗАПРАВЛЯ́ТЬСЯ авах, машиндаа хийх.
ЗАПРА́ВОЧНЫЙ шатахуун олгох; **заправочная** шатахууны газар.
ЗАПРА́ШИВАТЬ 1. лавлах, лавлан асуух, асуух; 2. үнэ дуудах.
ЗАПРЕ́Т хорио, хориул, цааз, цээр; **наложить ~** хорио хийх, хорих.
ЗАПРЕТИ́ТЕЛЬН||ЫЙ цаазлах, хорих; **~ые меры** хорих арга хэмжээ.
ЗАПРЕТИ́ТЬ хорих, хориглох, цаазлах, цээрлэх.
ЗАПРЕ́ТН||ЫЙ хориотой, хориултай, цаазтай, цээртэй; **~ая зона** цаазтай бүслүүр.
ЗАПРЕЩА́ТЬ хорих, хориглох, цаазлах, цээрлэх.
ЗАПРЕЩА́||ТЬСЯ хоригдох, цаазлагдах, хориотой байх, цаазтай байх, үл болох; **курить ~ется** тамхи татаж болохгүй.
ЗАПРЕЩЕ́НИЕ хорих, цаазлах, хориул, цааз.
ЗАПРОЕКТИ́РОВАТЬ төсөл хийх, төлөвлөх.
ЗАПРОКИ́ДЫВАТЬ гэдийлгэх.
ЗАПРОКИ́ДЫВАТЬСЯ гэдийх.
ЗАПРОКИ́НУТЬ гэдийлгэх, гэдэсхийлгэх; **~ голову** толгойгоо гэдийлгэх.
ЗАПРОКИ́НУТЬСЯ гэдийх, гэдэсгэх.
ЗАПРО́С 1. лавлан асуух, асуух, лавлан асуулт; **~ правительству** засгийн газраас лавлан асуух; 2. үнэ дуудах, дуудсан үнэ; **цены без ~а** шулуухан үнэ; 3. эрэлт хүсэлт, эрэлт шаардлага.
ЗАПРОСИ́ТЬ 1. лавлах, лавлан асуух, асуух; **~ в письменной форме** бичгээр лавлах; 2. үнэ дуудах; **~ слишком высокую цену** хэтэрхий өндөр үнэ дуудах.
ЗА́ПРОСТО ёсорхолгүй, эрээгүй; **бывать у кого-либо ~** айлд ёсорхолгүй ордог байх.
ЗАПРО́СЫ эрэлт хүсэлт, эрэлт шаардлага.
ЗАПРОТЕСТОВА́ТЬ эсэргүүцэж эхлэх.
ЗАПРОТОКОЛИ́РОВАТЬ тогтоолд тэмдэглэх.
ЗАПРУ́ДА 1. хаалт, далан; 2. хашлагатай ус.
ЗАПРУДИ́ТЬ I хаах, хаалт хийх; запрудить реку голын ус хаах.
ЗАПРУДИ́ТЬ II битүү бүрхэх.
ЗАПРУ́ЖИВАТЬ I хаах, хаалт хийх.
ЗАПРУ́ЖИВАТЬ II битүү бүрхэх.
ЗАПРЫГА́ТЬ дэвхэрч эхлэх, харайх.

ЗАПРЯГА́ТЬ оруулах, хөллөх, тэрэглэх, чаргалах.
ЗАПРЯ́ЖКА 1. хөллөх, тэрэглэх, чаргалах; 2. морь тэрэг, морь чарга.
ЗАПРЯ́ТАТЬ,
ЗАПРЯ́ТЫВАТЬ, нуух, далдлах.
ЗАПРЯ́ЧЬ оруулах, тэрэглэх, чаргалах; ~ **лошадь в телегу** морь тэргэнд оруулах, морь тэрэглэх.
ЗАПУГА́ТЬ айлгах, айлган сүрдүүлэх, аймтгай болгох.
ЗАПУ́ГИВАНИЕ айлгах, айлган сүрдүүлэх, айлгалт, айлган сүрдүүлэлт.
ЗАПУ́ГИВАТЬ айлгах, айлган сүрдүүлэх, аймтгай болгох.
ЗАПУ́ДРИТЬ оо тавих, ~ **мозги** мангартуулах.
ЗАПУСКА́ТЬ I 1. шидэх, чулуудах; 2. тавих, дэгдээх, хөөргөх, нисгэх, харвах; 3. (халаасанд) хийх; 4. шигтгэх; 5. асаах, ажиллуулах.
ЗАПУСКА́ТЬ II 1. хайхрахгүй орхих; 2. ужаах, хайхралгүй хүндрүүлэх.
ЗАПУСТЕ́ЛЫЙ хоосорсон, орхигдсон, хаягдсан.
ЗАПУСТЕ́НИ||Е эзэнгүй болох, хайхрах хүнгүй болох; **дом в ~и** хайхрах хүнгүй болсон байшин.
ЗАПУСТЕ́ТЬ хоосрох, орхигдох, хаягдах, эзэнгүй болох.
ЗАПУСТИ́ТЬ I 1. шидэх, чулуудах; 2. тавих, дэгдээх, хөөргөх, нисгэх, харвах; 3. хийх; ~ **руку в карман** гараа халаасанд хийх; 4. шигтгэх; ~ **ногти во что-либо** савраа юманд шигтгэх; 5. асаах, ажиллуулах; ~ **мотор** мотор ажиллуулах.
ЗАПУСТИ́ТЬ II 1. хайхрахгүй орхих; ~ **хозяйство** аж ахуйгаа хайхрахгүй орхих; 2. ужаах, хайхралгүй хүндрүүлэх; ~ **болезнь** өвчнөө хайхралгүй хүндрүүлэх.
ЗАПУ́ТАННОСТЬ будлиан, самуурал.
ЗАПУ́ТАННЫЙ будлиантай, эздрээтэй, будлиантсан, хутгасан; ~ **вопрос** будлиантай асуудал.
ЗАПУ́ТАТЬ 1. ороолдуулах, эздрүүлэх, ~ **верёвку** татлага ороолдуулах; 2. будлиантуулах, хутгах; ~ **дело** хэрэг будлиантуулах; 3. ороцолдуулах, оруулах.
ЗАПУ́ТА||ТЬСЯ 1. ороолдох, ороцолдох, эздрэх, ширэлдэх; **нитки ~лись** утас ороцолдов; **волосы ~лись** үс ширэлдчихжээ; 2. будлиантах, будлиантай болох; 3. төөрөх; 4. баригдах; ~ **в долгах** өрөнд баригдах; 5. будлих, хутгах; **свидетель ~лся в показаниях** гэрч мэдүүлэхдээ будлив.
ЗАПУ́ТЫВАТЬ 1. ороолдуулах, эздрүүлэх; 2. будлиантуулах, самуурууулах, хутгах; 3. ороцолдуулах, оруулах.
ЗАПУ́ТЫВАТЬСЯ 1. ороолдох, ороцолдох, эздрэх, ширэлдэх; 2. будлиантах, будлиантай болох; 3. төөрөх; 4. будлих, самуурах, хутгах; 5. (өрөнд) баригдах.
ЗАПУ́ЩЕННОСТЬ хайхрахгүй орхих, ужаах, хайхралгүй хүндрүүлэх.
ЗАПУ́ЩЕНН||ЫЙ 1. хайхрамжгүй орхисон, хайхрах хүнгүй болсон, эзэнгүй болсон; ~ **сад** хайхрамжгүй орхисон цэцэрлэг; 2. замбараагий нь алдуулсан, эмх замхгүй болсон; **~ые дела** замбараагий нь алдуулсан хэрэг; 3. ужаасан, хайхралгүй хүндрүүлсэн; **~ая болезнь** ужаасан өвчин.
ЗАПЫЛЯ́||ТЬ улалзах, бадрах; **~л костёр** түүдэг гал улалзав.
ЗАПЫЛИ́ТЬ тоос болгох; тоос даруулах, тоосруулах.
ЗАПЫЛИ́ТЬСЯ тоос болох; тоос дарах, тоосрох.
ЗАПЫХА́ТЬСЯ амьсгаадах, аахилах, сүйлхлэх.
ЗАПЯ́СТЬЕ бугуй.
ЗАПЯТ||Я́Я таслага, таслуур; **поставить ~ую** таслага тавих.
ЗАПЯТНА́ТЬ 1. халтар болгох, толбо болгох; 2. гутаах, хугалах, муудуулах; ~ **свое имя** нэрээ хугалах.
ЗАРАБА́ТЫВАТЬ,
ЗАРАБО́ТА||ТЬ 1. юм олох, ажиллаж олох; 2. ажиллаж эхлэх; **машина ~ла** машин ажиллаж эхлэв.
ЗАРАБО́ТАТЬСЯ 1. ядартлаа ажиллах, ажиллаж цуцах; 2. ажилдаа халах, ажилдаа шунах; ~ **до полночи** ажилдаа шунаад шөнө дунд болгох.
ЗА́РАБОТН||ЫЙ ~ая плата цалин, цалин хөлс, ажлын хөлс.
ЗА́РАБОТОК хөлс; **большой ~** их хөлс.
ЗАРА́ВНИВАТЬ тэгшлэх, тэгшитгэх, булж тэгшлэх.
ЗАРАЖА́ТЬ 1. (хүнд) халдаах; 2. татах, татаж оруулах, дагуулах.
ЗАРАЖА́ТЬСЯ 1. (өөртөө) халдаах, халдах, халдварлах; 2. автах, татагдах, татагдан орох, дагах.
ЗАРАЖЕ́НИЕ халдаах, халдах, халдварлах; ~ **какой-либо болезнью** өвчин халдах.
ЗАРА́З нэгмөсөн.
ЗАРА́З||А 1. халдвар; **источники ~ы** халдварын эх булаг; 2. тахал; **чумная ~** тарваган тахал.
ЗАРАЗИ́ТЕЛЬНО 1. халдвартай; 2. дууриамаар, дагаж баясмаар; ~ **смеяться** дууриамаар инээх.
ЗАРАЗИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. халдварламаар; 2. дууриамаар, дууриалтай, татагдан дагамаар, даган баясмаар; ~ **пример** дууриалтай жишээ.
ЗАРАЗИ́ТЬ 1. (хүнд) халдаах; ~ **гриппом** хүнд томуу халдаах; 2. татах, татан оруулах, дагуулах; ~ **всех своим весельем** бүгдийг хөгжөөндөө татан оруулах.
ЗАРАЗИ́ТЬСЯ 1. (өөртөө) халдаах, халдах, халдварлах; 2. автах, татагдах, татагдан орох, дагах; ~ **весельем** хөгжөөн наргианд татагдах.
ЗАРА́ЗН||ЫЙ халдварт, халдвартай; **~ая болезнь** халдварт өвчин.
ЗАРА́НЕЕ урьдаас, эртнээс; **радоваться ~** урьдаас баясах.
ЗАРАПОРТОВА́ТЬСЯ дэгсдүүлэх, дэгс ярих.
ЗАРАСТА́ТЬ өвс ногоонд дарагдах, хучигдах, битүүрэх, эдгэрэх.
ЗАРВА́ТЬСЯ даврах, хэтрэх, хэт загнах, гоодрох; ~ **в своих требованиях** шаард шаардсаар гоодрох.
ЗАРДЕ́||ТЬСЯ улайх; **улалзах, час улаан болох; девушка ~лась** хүүхний нүүр улайв.
ЗАРЕВЕ́ТЬ 1. урхирч эхлэх, орлиж эхлэх, урамдаж эхлэх, урхирах, урамдах, орилох; 2. орилох, орилоон болох, бархирах.
ЗА́РЕВО туяа, гэгээ; ~ **заката** шингэх нарны туяа.
ЗАРЕГИСТРИ́РОВАТЬ бүртгэх, тэмдэглэх, данслах.
ЗАРЕГИСТРИ́РОВАТЬСЯ 1. бүртгүүлэх, тэмдэглүүлэх, данслуулах; 2. бүртгэгдэх, тэмдэглэгдэх, данслагдах.
ЗАРЕ́З яах ч аргагүй, хэцүүдэх; **до ~у** яах ч аргагүй; **до ~у нужно** яах ч аргагүй хэрэгтэй.
ЗАРЕ́ЗА||ТЬ 1. алах, төхөөрөх, гаргах; ~ **овцу** хонь гаргах; 2. барих; **волк ~л телёнка** чоно тугал барьчихжээ; **без ножа ~** хутгагүй алах, сүйд хийх.
ЗАРЕ́ЗАТЬСЯ хоолойгоо огтолж үхэх.
ЗАРЕКА́ТЬСЯ ам алдах, амлах, ам өчиг өгөх.
ЗАРЕКОМЕНДОВА́ТЬ ~ себя үзүүлэх; ~ **себя честным человеком** шударгаа үзүүлэх.
ЗАРЕ́ЧЬЕ голын цаад тал, голын цаад бие.
ЗАРЕ́ЧЬСЯ ам алдах, амлах, ам өчиг өгөх; ~ **пить вино** архи уухгүй гэж амлах.
ЗАРЖА́ВЕТЬ зэврэх, зэв болох, зэвд идэгдэх.
ЗАРЖА́ВЛЕННЫЙ зэвэрсэн, зэв болсон, зэвд идэгдсэн; ~ **нож** зэвэрсэн хутга.
ЗАРЖА́||ТЬ янцгааж эхлэх, янцгаах; **лошадь ~ла** морь янцгаалаа.
ЗАРИСОВА́ТЬ зурж авах, зурах; ~ **что-либо с натуры** биеийг нь харж зурах.

ЗАРИСО́ВКА 1. зурах; 2. зураг.
ЗА́РИТЬСЯ шунах, хорхойтох; ~ **на чужое добро** хүний юманд шунах.
ЗАРНИ́ЦА гялбаа.
ЗАРОВНЯ́ТЬ тэгшлэх, тэгшитгэх, булж тэгшлэх.
ЗАРОДИ́ТЬ төрүүлэх, үүсгэх, гаргах; ~ **подозрение** сэжиг төрүүлэх.
ЗАРОДИ́||ТЬСЯ 1. амьдарч эхлэх; 2. үүсэх, төрөх; ~**лась идея** санаа төрөв.
ЗАРО́ДЫШ 1. үр, хөврөл, үр хөрөнгө; 2. эх, эх үүсвэр.
ЗАРОЖДА́ТЬ төрүүлэх, үүсгэх, гаргах.
ЗАРОЖДА́ТЬСЯ 1. амьдарч эхлэх; 2. үүсэх, төрөх.
ЗАРОЖДЕ́НИЕ 1. төрөх; 2. үүсэх, төрөх, үүсэл.
ЗАРО́К ам өчиг; **дать** ~ ам өчиг өгөх; **взять** ~ **с кого-либо** хүнээс ам өчгий нь авах.
ЗАРОНИ́ТЬ 1. унагаах, алдах; ~ **искру в сено** өвсөнд гал алдах; 2. төрүүлэх, үүсгэх; ~ **сомнения** тээнэгэлзэл төрүүлэх.
ЗА́РОСЛ||Ь ширэнгэ, шугуй, төгөл; ~**и тростника** хулсан ширэнгэ; ~ **ивняка** бургасны шугуй; **камышовые** ~**и** шагшуурга.
ЗАРПЛА́ТА (заработная плата) цалин, ажлын хөлс.
ЗАРУБА́ТЬ 1. цавчиж алах; 2. хэрчлээ гаргах, хэрчлэх.
ЗАРУБЕ́ЖНЫЙ хилийн чанадахь, гадаадын, гадаад.
ЗАРУБИ́ТЬ 1. цавчиж алах; ~ **топором** сүхээр цавчиж алах; 2. хэрчлээс гаргах, хэрчлээслэх, хэрчлэх; *~ **себе на носу** цээжиндээ хадаж ойндоо тогтоох.
ЗАРУ́БКА 1. хэрчлээ гаргах; 2. хэрчлээс, хэрчлээ.
ЗАРУБЦЕВА́||ТЬСЯ аних, сорвитож эдгэх, сорвитох; **рана** ~**лась** шарх анив.
ЗАРУМЯ́НИТЬ улайлгах.
ЗАРУМЯ́НИТЬСЯ 1. улайх; ~ **от стыда** ичиж улайх; 2. хайрагдах.
ЗАРУЧА́ТЬСЯ,
ЗАРУЧИ́ТЬСЯ лавлаж авах, мэдэж авах, олж авах; ~ **чьим-либо согласием** зөвшөөрөхийг лавлаж авах.
ЗАРЫВА́ТЬ булах, зоох.
ЗАРЫВА́ТЬСЯ I даврах, хэтрэх, Хэт загнах, гоодрох.
ЗАРЫВА́ТЬСЯ II 1. булагдах; 2. шургах, нүүрээ буруулах.
ЗАРЫДА́ТЬ цухиран ухилж эхлэх, цурхиран ухилах.
ЗАРЫ́ТЬ булах, зоох; ~ **в землю** газар булах; ~ **талант в землю** авъяас билгээ үхүүлэх.
ЗАРЫ́ТЬСЯ 1. булагдах; 2. шургах, нүүрээ буруулах; ~ **в одеяло** хөнжилдөө шургах; ~ **в книгах** номоос салахгүй байх.
ЗАРЫЧА́ТЬ архирч эхлэх, хүрхэрч эхлэх, архирах, хүрхрэх.
ЗАР||Я́ 1. үүр, үүр гийх, үүр цайх, үүрийн туяа, гэгээ; **утренняя** ~ үүрийн туяа; ~ **занимается** үүр гэгээрч байна, үүр хяраалж байна; **встать на** ~**е** үүрээр босох, үүрийн хяраагаар босох; **ни свет ни** ~ хар үүрээр, үүрийн харанхуйгаар; 2. үүр гийх үе, эхлэх үе, буй болох үе, эх; **на** ~**е свободы** эрх чөлөөний үүр гийх үед; 3. бүрээ; **бить** ~**ю, играть** ~**ю** бүрээ татах.
ЗАРЯБИ́||ТЬ эрээлжилж эхлэх, эрээлжлэх; **у меня** ~**ло в глазах** нүд эрээлжлэв.
ЗАРЯ́Д цэнэг, сум; **ружейный** ~ бууны сум; 2. цэнэг, цахилгаан; **положительный** ~ эерэг цэнэг, эерэг цахилгаан; **отрицательный** ~ сөрөг цэнэг, сөрөг цахилгаан.
ЗАРЯДИ́ТЬ I 1. цэнэглэх, сумлах; ~ **винтовку** винтов сумлах; 2. цэнэглэх, зай хураалгах; ~ **батарею** батарей цэнэглэх.
ЗАРЯДИ́||ТЬ II 1. дандайлах, давтдаг болох, болох; ~**л одно и то же** нэг юм давтдаг болох; 2. зүсрэх; **дождь** ~**л** бороо зүсрэв.
ЗАРЯДИ́ТЬСЯ 1. цэнэглэгдэх; сумлагдах; 2. цэнэглэгдэх, зай хураах; 3. хүч авах, хүч хураах.
ЗАРЯ́ДКА 1. цэнэглэх; ~ **аккумулятора** аккумлятор цэнэглэх; 2. биеийн тамир; **утренняя** ~ өглөөний биеийн тамир.
ЗАРЯ́ДНЫЙ сумны; ~ **ящик** сумны хайрцаг.
ЗАРЯЖА́ТЬ 1. цэнэглэх, сумлах, 2. цэнэглэх, зай хураалгах.
ЗАРЯЖА́ТЬСЯ 1. цэнэглэгдэх, сумлагдах; 2. цэнэглэгдэх, зай хураах, 3. хүч авах, хүч хураах.
ЗАРЯ́ЖЁННЫЙ цэнэгтэй, сумтай.
ЗАСА́Д||А бүгэх, бүгсэн газар, бүгэгсэд, бүгүүл, **устроить** ~**у** (хүн) бүгүүлэх, бүгэх; **попасть в** ~**у** бүгэгсэд дээр орчих.
ЗАСАДИ́ТЬ суулгах, тарих.
ЗАСА́ЖИВАТЬ 1. суулгах, тарих; 2. шигтгэх, зоох, хатгах, шаах; 3. суулгах, суулгаж хийлгэх; ~ **за работу** суулгаж ажил хийлгэх.
ЗАСА́ЖИВАТЬСЯ I 1. удтал суух, удтал сууж хийх, оролдож суух; 2. удаан суух, удаан байх.
ЗАСА́ЖИВАТЬСЯ II суулгагдах.
ЗАСА́ЛЕННЫЙ тос болгосон, тосодсон, даг болсон, дагтсан, хиртсэн.
ЗАСА́ЛИВАТЬ I тос болгох, тосдох, даг болгох, дагтуулах, хиртүүлэх.
ЗАСА́ЛИВАТЬ II давсанд дарах, давслах.
ЗАСА́ЛИВАТЬСЯ I тос болох, даг болох, дагтах, хиртэх.
ЗАСА́ЛИВАТЬСЯ II давсанд дарагдах, давслагдах.
ЗАСА́ЛИТЬ тос болгох, тосдох, даг болгох, дагтуулах, хиртүүлэх; ~ **рукав пиджака** пиджакийнхаа ханцуйг тос болгох.
ЗАСА́ЛИТЬСЯ тос болох, даг болох, дагтах, хиртэх.
ЗАСА́СЫВАТЬ 1. хөхөж эхлэх, хөхөх; 2. сорох, татах; шингээх, шигдүүлэх; 3. үлгэж хатаах, үлгэсээр тэнхэлдүүлэх.
ЗАСА́ХАРИВАТЬ,
ЗАСА́ХАРИТЬ чихэрлэх.
ЗАСА́ХАРИВАТЬСЯ чихэртэх, чихэрлэг болох.
ЗАСА́ХАРИ||ТЬСЯ чихэртэх, чихэрлэг болох; **мёд** ~**лся** бал чихэртжээ.
ЗАСВЕРКА́ТЬ гялалзаж эхлэх, гялалзах, гялтганах, яралзах.
ЗАСВЕТИ́||ТЬСЯ гэрэл гаргах, гэрэлтэх, гялалзах; **глаза** ~**лись радостью** баярлаж нүд нь гялалзав.
ЗА́СВЕТЛО гэгээтэйд, гэрэлтэй байхад; **выехать** ~ гэрэлтэй байхад явах.
ЗАСВИДЕ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ 1. батлах, нутлах, гэрчлэх, батлагдах, нутлагдах, гэрчлэгдэх; **я могу** ~**, что ...** гэдгийг би батална; 2. батлах; ~ **подпись** гарын үсгийг батлах.
ЗАСВИСТА́ТЬ,
ЗАСВИСТЕ́ТЬ, исгэрч эхлэх, исгэрэх.
ЗАСЕ́В 1. тарих, тарилга; 2. тарьсан үр тариа; 3. тарьсан газар.
ЗАСЕВА́ТЬ тарих, тариалах.
ЗАСЕВА́ТЬСЯ таригдах.
ЗАСЕДА́НИЕ хурал; **закрыть** ~ хурал хаах; **открыть** ~ хурал нээх; **научное** ~ эрдэм шинжилгээний хурал.
ЗАСЕДА́ТЕЛЬ төлөөлөгч; **народный** ~ ардын төлөөлөгч.
ЗАСЕДА́ТЬ хуралдах, хуралд суух, хурал хийх.
ЗАСЕ́ИВАТЬ тарих; тариалах.
ЗАСЕ́ИВАТЬСЯ таригдах.
ЗАСЕ́КА 1. моды нь огтолсон газар, 2. мод унагасан хаалт.
ЗАСЕКА́ТЬ 1. үхтэл гуядах, жанчиж алах; 2. хэрчлээслэх, хэрчлээслэн тэмдэглэх; 3. тэмдэглэх, тэмдэглэж авах.
ЗАСЕКРЕ́ТИТЬ 1. нууцлах, нууц болгох; ~ **документ** баримт бичгийг нууцлах; 2. нууцыг үзэхийг зөвшөөрөх, нууц ажилд оруулах.
ЗАСЕЛЕ́НИЕ хүнтэй болгох, хүн амтай болох.
ЗАСЕЛЁННОСТЬ хүнтэй байх, хүн амтай байх.
ЗАСЕЛЁННЫЙ 1. хүнтэй хүн амтай; **густо** ~ **край** олон хүн суусан нутаг; 2. хүн суудаг, хүнтэй, айл орсон.

ЗАСЕЛИ́ТЬ,
ЗАСЕЛЯ́ТЬ 1. оруулах, нүүлгэж суулгах, хүнтэй болгох, хүн амтай болгох, нутаглуулах; ~ **новый дом рабочими** шинэ байшинд ажилчид оруулах; 2. орох, нүүж суух, эзэн суух, нутаглах.
ЗАСЕ́СТЬ 1. удтал суух, удтал сууж хийх, оролдож суух; ~ **за работу** ажил оролдож суух, удтал сууж ажил хийх; 2. удаан суух, удаан байх; ~ **дома** гэртээ удаан суух; 3. үлдэх, зоогдох, тээглэх; ~ **в голове** сэтгэлд нь хадагдах.
ЗАСЕ́ЧКА 1. хэрчлээслэсэн тэмдэг; 2. тэмдэглэх; ~ **времени** цаг тэмдэглэх; 3. морины хөлөөр өшиглөсөн шарх.
ЗАСЕ́ЧЬ 1. үхтэл гуядах, жанчиж алах; ~ **розгами** туйвангаар үхтэл гуядах; 2. хэрчлээслэх, хэрчлээслэн тэмдэгдэх; 3. тэмдэглэх, тэмдэглэж авах; ~ **время** цаг тэмдэглэх.
ЗАСЕ́ЯТЬ тарих, тариалах.
ЗАСИДЕ́||ТЬ баас болгох, муухай болгох; **мухи ~ли стекла** ялаа цонхны шил муухай болгочихжээ.
ЗАСИДЕ́ТЬСЯ,
ЗАСИ́ЖИВАТЬСЯ удтал суучих, удчих; ~ **в гостях** зочилж удаан суучих; ~ **за работой** ажил хийсээр удчих.
ЗАСИ́ЛЬЕ түрэмгий нөлөө.
ЗАСИНЕ́ТЬ хөхөрч эхлэх, хөхрөн харагдах, хөхрөх.
ЗАСИЯ́ТЬ 1. туяарч эхлэх, гялалзаж эхлэх, туяарах, гялалзах; 2. гийх, туяаран мандах, гялалзан харагдах.
ЗАСКАКА́ТЬ дэвхцэж эхлэх, дэвхцэх; ~ **от радости** баярлан дэвхцэх.
ЗАСКО́К солио, **~и в рассуждениях** зүгээр ярьж байгаад солиотой юм хэлчих.
ЗАСКОРУ́ЗЛ||ЫЙ ширүүн болсон, сайртсан, бархгар болсон; **~ая кожа** ширүүн болсон арьс.
ЗАСКОРУ́ЗНУТЬ ширүүн болох, сайртах.
ЗАСКРЕЖЕТА́ТЬ хавирч эхлэх, хавирах; ~ **зубами** шүдээ хавирах.
ЗАСКРЕСТИ́СЬ торжигнуулж эхлэх, шаржигнуулж эхлэх, хоржигнуулж эхлэх, торжигнуулах, таржигнуулах, хоржигнуулах; **заскреблась мышь** хулгана юм торжигнуулав.
ЗАСКРИПЕ́||ТЬ чахарч эхлэх, чахнаж эхлэх шахинаж эхлэх, чахрах, чахнах, шахинах; **~ла дверь** хаалга чахрав.
ЗАСЛА́ТЬ 1. явуулах, илгээх; 2. явуулах, тавих; ~ **шпиона** тагнуул тавих.
ЗАСЛЕЗИ́||ТЬСЯ нулимстаж эхлэх, нулимстах; **глаза ~лись** нүд нулимстав.
ЗАСЛО́Н халхавч цэрэг.
ЗАСЛОНИ́ТЬ 1. халхлах, таглах, харанхуйлах; 2. халхлах, таглах, хаах; ~ **лицо от удара** цохихоос нүүрээ халхлах.
ЗАСЛОНИ́ТЬСЯ 1. халхлагдах, таглагдах, цаагуур орох; 2. (өөрийгөө) халхлах, таглах, хаах.
ЗАСЛО́НК||А хаалга; **закрыть печь ~ой** пийшингийн хаалга хаах.
ЗАСЛОНЯ́ТЬ 1. халхлах, таглах, харанхуйлах; 2. халхлах, таглах, хаах.
ЗАСЛОНЯ́ТЬСЯ 1. халхлагдах, таглагдах, цаагуур орох; 2. (өөрийгөө) халхлах, таглах, хаах.
ЗАСЛУ́Г||А гавъяа, гавъяа зүтгэл, ач гавъяа; **великая ~ их** гавъяа, үлэмж гавъяа; **ставить себе в ~у** өөрийн гавъяа болгох; **иметь большие ~и перед отечеством** эх орондоо их гавъяа байгуулах.
ЗАСЛУ́ЖЕННО гавъяагаараа, гавъяа зүтгэлээрээ, зүй ёсоор; ~ **наказан** зүй ёсоор шийтгүүлэв.
ЗАСЛУ́ЖЕНН||ЫЙ 1. гавъят; ~ **деятель науки** шинжлэх ухааны гавъят зүтгэлтэн; ~ **артист** гавъят жүжигчин; 2. зүй ёсны; **~ая похвала** зүй ёсны магтаал.
ЗАСЛУ́ЖИВАТЬ,
ЗАСЛУ́ЖИТЬ, хүртэж чадах, хүртэх, олж чадах, олох; **~награду** шагнал хүртэх; ~ **доверие** итгэл олж чадах.
ЗАСЛУ́ШАТЬ сонсох; ~ **отчёт** тайлан сонсох.
ЗАСЛУ́ШАТЬСЯ бахдан чагнах, сонирхон сонсох; ~ **музыкой** хөгжим бахдан чагнах.
ЗАСЛУ́ШИВАТЬ сонсох.
ЗАСЛУ́ШИВАТЬСЯ бахдан чагнах, сонирхон сонсох.
ЗАСЛЫ́ШАТЬ 1. сонсох, дуулах; ~ **чей-либо голос** хүний дуу сонсох; 2. авах; ~ **запах** үнэр авах.
ЗАСМА́ЛИВАТЬ 1. давирхайдах, давирхай түрхэх; 2. давирхайдах, давирхай болгох.
ЗАСМА́ТРИВАТЬСЯ нүд шилжилгүй харах, сонирхон харах.
ЗАСМЕЯ́ТЬ элэглэх, шоолох.
ЗАСМЕЯ́ТЬСЯ инээж эхлэх, инээчих.
ЗАСМОЛИ́ТЬ 1. давирхайдах, давирхай, түрхэх; 2. давирхайдах; давирхай болгох.
ЗАСМОТРЕ́ТЬСЯ нүд шилжилгүй харах, сонирхон харах.
ЗАСНУ́ТЬ унтах, унтчих; ~ **вечным сном** мөнх нойрсох.
ЗАСНЯ́ТЬ (зураг) авах.
ЗАСО́В оньс, хөшүүр, түгжээ; **задвинуть** ~ оньс оньслох; **запирать на** ~ түгжих.
ЗАСО́ВЫВАТЬ хийх, гудрах, шургуулах, хавчуулах.
ЗАСО́Л 1. давслах; 2. давсалсан юм.
ЗАСОЛЕ́НИЕ ~ почвы газрын хөрс хужиртах.
ЗАСОЛИ́ТЬ давсанд дарах, давслах; ~ **огурцы** өргөст хэмх давслах.
ЗАСО́ЛКА давслах, давслалт.
ЗАСОРЕ́НИЕ бөглөрөх, тагларах, тагжрах, бохиртох.
ЗАСОРИ́ТЬ 1. хог болгох, хог тарих, хог буртаг болгох; 2. юм оруулах, бохиртуулах; 3. бузарлах, дүүргэх.
ЗАСОРИ́ТЬСЯ бөглөрөх, тагларах, тагжрах, бохиртох.
ЗАСОСА́ТЬ 1. хөхөж эхлэх; 2. сорох, татах, шингээх, шигдүүлэх; 3. үлгэж хатаах, үлгэсээр тэнхэлдүүлэх.
ЗАСО́ХНУТЬ хатах, гандах; цветы засохли цэцэг гандав.
ЗАСО́ХШИЙ хатсан, гандсан.
ЗА́СПАННЫЙ нойрмог; заспанный вид нойрмог байдал.
ЗАСПА́ТЬСЯ унтаж унтчих, ногоортлоо унтах.
ЗАСПИРТОВА́ТЬ спиртэд хийх.
ЗАСПО́РИТЬ маргаж эхлэх, маргах.
ЗАСТА́ВА 1. боомт; 2. харуулын цэрэг.
ЗАСТАВА́ТЬ дайралдах, тохиолдох, уулзах, дээр нь орох.
ЗАСТА́ВИТЬ I 1. дүүрэн тавих, дүүргэх; ~ **комнату мебелью** тасалгаагаа тавилгаар дүүргэх; 2. халхлан тавих, халхлах.
ЗАСТА́ВИТЬ II уулах(-үүлэх), -лгах (-лгэх, -лгох, -лгөх), гах (-гэх, -гох, -өөх), албадан —уулах, албадах; ~ **отвечать** албадан хариу хэлүүлэх, хариулуулах; **не ~ себя ждать** хүлээлгэхгүй, дор нь хийх, санаагаараа хийх; **не ~ просить себя** гуйлгалгүй хийх, хэлэнгүүт хийгээд өгөх.
ЗАСТА́ВКА чимэг зураг, угалз.
ЗАСТАВЛЯ́ТЬ I 1. дүүрэн тавих, дүүргэх; 2. халхлан тавих, халхлах.
ЗАСТАВЛЯ́ТЬ II -уулах, (-үүлэх), -лгах (-лгэх, -лгох, -лгөх), -гах (-гэх, -гох, -гөх), -аах (-ээх, -оох, -өөх), албадан —уулгах, албадах.
ЗАСТА́ИВАТЬСЯ 1. бохимдох, чилэх; 2. муудах, гутах, гашлах; 3. удаан зогсох.
ЗАСТАРЕ́ЛЫЙ архаг, хуучин; ~ **ревматизм** архаг шархираа, хуучин хэрэх өвчин.
ЗАСТА́ТЬ дайралдах, тохиолдох, уулзах, дээр нь орох; **не ~ дома** гэрт нь эс дайралдах.
ЗАСТЁГИВАТЬ товчлох, дэгээдэх, чагтлах.

ЗАСТЁГИВАТЬСЯ товчлох.
ЗАСТЕГНУ́ТЬ товчлох, дэгээдэх, чагтлах; ~ **пальто** пальто товчлох.
ЗАСТЕГНУ́ТЬСЯ товчлох; ~ **на все пуговицы** бүх товчоо товчлох.
ЗАСТЁЖКА шилбэ, бүч, гох.
ЗАСТЕКЛИ́ТЬ,
ЗАСТЕКЛЯ́ТЬ, шиллэх, шил хийх; ~ **окна** цонх шиллэх.
ЗАСТЕЛИ́ТЬ дэвсэх, дэлгэх, бүтээх, хучих.
ЗАСТЕ́НОК эрүүгийн газар.
ЗАСТЕ́НЧИВОСТЬ ичимтгий (байх), ичимхий зан.
ЗАСТЕ́НЧИВЫЙ ичимтгий, ичимхий.
ЗАСТИГА́ТЬ гэнэт барих, дайрах, цохиулах.
ЗАСТИ́ГНУТЬ гэнэт барих, дайрах, цохиулах; **застигла гроза** ширүүн бороо дайрав, ширүүн бороонд цохиулав.
ЗАСТИЛА́ТЬ 1. дэвсэх, дэлгэх, бүтээх, бүрэх, хучих; 2. бүрхэх, таглах, халхлах.
ЗАСТИ́РАННЫЙ 1. угаасан, угааж арилгасан; 2. угааж муудуулсан, үжиртэл нь угаасан.
ЗАСТИРА́ТЬ 1. угаах, угааж арилгах; ~ **пятно на платье** хувцасны толбо угааж арилгах; 2. угааж муудуулах, үжиртэл нь угаах.
ЗАСТИ́ЧЬ,
ЗАСТИ́ГНУТЬ, гэнэт барих, дээр нь орох, дайрах; ~ **на месте преступления** хэрэг өдүүлсэн газар нь гэнэт барих.
ЗАСТЛА́||ТЬ 1. дэвсэх, дэлгэх, бүтээх, хучих; 2. бүрхэх, таглах, халхлах; **дым ~л небо** утаа тэнгэр бүрхэв; **слёзы ~ли глаза** нулимс нүд бүрхлээ.
ЗАСТЕЛИ́ТЬ 1. дэвсэх, дэлгэх, бүтээх, хучих; ~ **пол ковром** шал дээр хивс дэвсэх; 2. бүрхэх, таглах, халхлах.
ЗАСТО́Й зогсонги байх, тогтонги байдал; ~ **в делах** ажил зогсонги байх; ~ **промышленности** аж үйлдвэрийн зогсонги байдал.
ЗАСТО́ЙН||ЫЙ зогсонги, тогтонги; **~ое состояние** зогсонги байдал.
ЗАСТО́ЛЬН||ЫЙ дайллаганы, зоогийн, сархдын; **~ая песня** найрын дуу.
ЗАСТОНА́ТЬ ёолж эхлэх, ёолох; ~ **от боли** өвдөж ёолох.
ЗАСТО́ПОРИВАТЬ,
ЗАСТО́ПОРИТЬ зогсоох, ажиллахы нь болиулах.
ЗАСТО́ПОРИВАТЬСЯ, ЗАСТО́ПОРИТЬСЯ зогсох, ажиллахаа болих.
ЗАСТОЯ́||ТЬСЯ 1. бохиндох, чилэх; 2. муудах, гутах, гашлах; **вода ~лась** ус гутжээ; 3. удаан зогсох.
ЗАСТРА́ИВАТЬ дүүрэн барих, барилга барих.
ЗАСТРА́ИВАТЬСЯ дүүрэн барилга болох, баригдах.
ЗАСТРАХО́ВАНН||ЫЙ даатгасан; **~ое имущество** даатгасан хөрөнгө.
ЗАСТРАХОВА́ТЬ 1. даатгах; ~ **свой дом** гэрээ даатгах; ~ **жизнь** биеэ даатгах; 2. хамгаалах, хаацайлах, сэргийлэх.
ЗАСТРАХОВА́ТЬСЯ 1. биеэ даатгах; 2. өөрийгөө хамгаалах, хаацайлах, сэргийлэх.
ЗАСТРЕВА́ТЬ суух, гацах, тээглэх, хөндөлдөх, хадуух, хавчуулдах.
ЗАСТРЕЛИ́ТЬ буудан алах, буудчих.
ЗАСТРЕЛИ́ТЬСЯ биеэ буудаж алах, өөрийгөө буудах.
ЗАСТРЕ́ЛЬЩИК үүсгэгч, эхлэгч, өдөөгч.
ЗАСТРЕ́ЛЬЩИЦА үүсгэгч эмэгтэй, эхлэгч эмэгтэй, өдөөгч эмэгтэй.
ЗАСТРО́ИТЬ дүүрэн барих, барилга барих; ~ **пустырь** сул газар барилга барих.
ЗАСТРО́И||ТЬСЯ дүүрэн барилга болох, баригдах; **город ~лся** хот дүүрэн барилга болов.
ЗАСТРО́ЙЩИК барилга бариулагч.
ЗАСТРО́ЙЩИЦА барилга бариулагч эмэгтэй, барилга бариулагч эхнэр.
ЗАСТРОЧИ́ТЬ I 1. нарийсган оёх; 2. татлан эхлэх, хурдан бичих, таталгах.
ЗАСТРОЧИ́ТЬ II тачигнаж эхлэх, тачигнатал буудах, тачигнах.
ЗАСТРУИ́ТЬСЯ гожгодож эхлэх, гожгонож эхлэх, гожгодох, гожгонох, годхийн урсах.
ЗАСТРЯ́ТЬ гацах, тээглэх, хөндөлдөх, суух, хавчуулдах; ~ **в грязи** шаварт суух; ~ **в горле** хоолойд тээглэх, горойх.
ЗА́СТУП төмөр хүрз.
ЗАСТУПА́ТЬ I орлох, болох.
ЗАСТУПА́ТЬ II халан авах, хүлээн авах.
ЗАСТУПА́ТЬСЯ, өмгөөлөх, өмөөрөх, хаацайлах.
ЗАСТУПИ́ТЬ халан авах, хүлээн авах.
ЗАСТУПИ́ТЬСЯ өмгөөлөх, өмөөрөх, хаацайлах; ~ **за кого-либо** хүнийг өмгөөлөх.
ЗАСТУ́ПНИК өмгөөлөгч, өмөөрөгч, хаацайлагч.
ЗАСТУ́ПНИЦА өмгөөлөгч эмэгтэй, өмөөрөгч эмэгтэй, хаацайлагч эмэгтэй.
ЗАСТУ́ПНИЧЕСТВО өмгөөлөл, өмөөрөл, хаацайлал.
ЗАСТЫВА́ТЬ 1. царцах, хөрж өтгөрөх; 2. бээрэх, даарч хөших, хөрөх; 3. хөдлөхгүй болох, мэлрэх, бэгтрэх; 4. зогсонги болох, зогсох, унтрах.
ЗАСТЫДИ́ТЬ ичээх.
ЗАСТЫДИ́ТЬСЯ ичих.
ЗАСТЫ́НУТЬ 1. царцах, хөрч өтгөрөх, хөрөх; **жир застыл** өөх царцав; 2. бээрэх, даарч хөших, хөрөх; 3. хөдлөхгүй болох, мэлрэх, бэгтрэх; ~ **от удивления** гайхан мэлрэх; 4. зогсонги болох, зогсох, унтрах.
ЗАСТЫТЬ, хөдлөхгүй болох, мэлрэх, бэгтрэх.
ЗАСУЕТИ́ТЬСЯ үймцэж эхлэх, үймэлдэж эхлэх, үймцэх, үймэлдэх.
ЗАСУ́НУТЬ хийх, гудрах, хавчуулах, шургуулах; ~ **руку в карман** гараа халаасандаа хийх.
ЗА́СУХА ган, ган гачиг.
ЗАСУХОУСТО́ЙЧИВ||ОСТЬ ган тэсвэрлэх, ганд тэсвэртэй, ганд тэсдэг; **~ое растение** ганд тэсвэртэй ургамал.
ЗАСУ́ЧИВАТЬ,
ЗАСУЧИ́ТЬ, шамлах, шуух, сөхөх; ~ **рукава** ханцуй шамлах.
ЗАСУ́ШИВАТЬ хатаах.
ЗАСУ́ШИВАТЬСЯ хатах, хагдрах, можих.
ЗАСУШИ́ТЬ хатаах, ~ **цветок в книге** номын завсхар цэцэг хатаах.
ЗАСУШИ́ТЬСЯ хатах, хагдрах, можих.
ЗАСУ́ШЛИВ||ЫЙ ган, гантай, гандуу, ганддаг; **~ое лето** гантай зун; **~ая местность** ганддаг газар.
ЗАСЧИТА́ТЬ тоолох, тооцох, тооцон авах, суулгах.
ЗАСЧИ́ТЫВАТЬ тоолох, тооцох, тооцон авах, суулгах; ~ **полгода за год** хагас жилийг жилд тоолох.
ЗАСЧИ́ТЫВАТЬСЯ тоологдох, тооцогдох.
ЗАСЫЛА́ТЬ 1. явуулах, илгээх; 2. явуулах, тавих.
ЗАСЫПА́ТЬ 1. булах, асгаж дүүргэх; ~ **яму** нүх булах; 2. асгах, тарааж асгах, үрэх; 3. дарах, булах, дээр дээрээс нь өгөх, дээр дээрээс нь хаях; ~ **цветами** цэцэг дээр дээрээс нь өгөх, цэцгээр булах; ~ **вопросами** дээр дээрээс нь асуух; 4. үйх, орхих, хийх; 5. хийж өгөх, өгөх.
ЗАСЫПА́ТЬ I унтах.
ЗАСЫПА́ТЬ II 1. булах, асгаж дүүргэх; 2. асгах, тарааж асгах, үрэх; 3. дарах булах, дээр дээрээс нь өгөх, дээр дээрээс нь хаях; 4. үйх, орхих, хийх; 5. хийж өгөх, өгөх.

ЗАСЫ́ПАТЬСЯ бүрхэгдэх.
ЗАСЫПА́ТЬСЯ 1. орох, шигэх; 2. хучигдах, бүрхэгдэх, тараан асгах, дүүрэх.
ЗАСЫ́ПКА булах, асгах.
ЗАСЫХА́ТЬ хатах, гандах.
ЗАТАЁНН||ЫЙ 1. нууц, нуусан, нууцгай хадгалсан, дарсан; 2. нууц, далдын, нууц далдын; **~ые мечты** далдын хүсэл; 3. нам намжаасан, дарсан, барьсан, татсан; **с ~ым дыханием** амьсгалаа намжааж, барьж.
ЗАТАЙ́ТЬ 1. нуух, нууж хаах, далдлах, зангидах, өвөрлөх; **~ злобу** *өшөөгөө далдлах, өшөө өвөрлөх*; 2. намжаах, дарах, барих, татах; **~ дыхание** амьсгалаа намжаах, амьсгаагаа барих.
ЗАТАИ́ВАТЬ 1. нуух, нууж хаах, далдлах, зангидах, өвөрлөх; 2. намжаах, дарах, барих, татах.
ЗАТА́ЛКИВАТЬ шахалдах, түлхэлдэх, шахалдаж гэмтээх, түлхэлдэж зовоох.
ЗАТА́ПЛИВАТЬ 1. галлах, түлэх; 2. галлаж эхлэх, түлж эхлэх.
ЗАТА́ПТЫВАТЬ 1. гишгэх, гишгэж алга болгох, гишгэлж баллах; 2. бяц гишгэлэх, гишгэлж алах; 3. гишгэлэх, шавхай болгох, чийрлах.
ЗАТА́СКАНН||ЫЙ 1. өмсч өмсчихсөн, чирч чирчсэн; 2. элэгдсэн, хуучирсан; 3. олон ам дамжсан, дөжин болсон; **~ая мелодия** дөжин болсон ая.
ЗАТАСКА́ТЬ 1. өмсч өмсчих, элээчих, чирч чирчихэх; **~ пальто** пальто өмсч өмсчих; 2. олон ам дамжуулах, дөжиртөл болтол давтах; 3. чирч явах, дамжуулан явуулах.
ЗАТА́СКИВАТЬ I 1. чирч аваачих, чирч оруулах; 2. чирч авчрах, салахгүй байж оруулах.
ЗАТА́СКИВАТЬ II 1. өмсч өмсчих, элээчих, чирч чирчихэх; 2. олон ам дамжуулах, дөжин болтол давтах; 3. чирч явах, дамжуулан явуулах.
ЗАТА́ЧИВАТЬ хурцлах, ирлэх, гуранздах.
ЗАТАЩИ́ТЬ 1. чирч аваачих, чирч оруулах; **~ в лес** ойд чирч аваачих; 2. чирч авчрах, салахгүй байж оруулах; **~ в гости** зочныг салахгүй байж оруулах.
ЗАТВЕРДЕВА́ТЬ хатуурах, хатуу болох, нягтарших, дагтарших.
ЗАТВЕРДЕ́ЛОСТЬ хатуу болох, хатуурал, нягтаршил.
ЗАТВЕРДЕ́Л||ЫЙ хатуу болсон, хатуурсан, нягтаршсан, дагтаршсан; **~ая опухоль** хатуурсан хавдар.
ЗАТВЕРДЕ́НИЕ хатуу болох, хатуурах; 2. хавдар.
ЗАТВЕРДЕ́ТЬ 1. хатуу болох, хатуурах; нягтарших, дагтарших.
ЗАТВЕРДИ́ТЬ 1. цээжлэх; 2. давтаж эхлэх, цээжилж эхлэх, дахин дахин давтах.
ЗАТВО́Р 1. замаг; **~ винтовки** винтовын замаг; 2. түгжээ, хөшүүр.
ЗАТВОРИ́ТЬ хаах, түгжих; **~ дверь** хаалга түгжих.
ЗАТВОРИ́ТЬСЯ 1. хаагдах; 2. дотроос нь хаагаад суух, түгжээд суух; **~ в комнате** өрөөгөө дотроос нь түгжээд суух.
ЗАТВО́РНИК 1. даяанч, бүтээлч, аглагч; 2. зожиглогч, зожиглон суугч; **жить ~ом** зожиглон суух.
ЗАТВО́РНИЧЕСКИЙ жожиг, жожигч, даяанч шиг, даяанчийн.
ЗАТВОРЯ́ТЬ хаах, түгжих.
ЗАТВОРЯ́ТЬСЯ 1. хаагдах; 2. дотроос нь хаагаад суух, түгжээд суух.
ЗАТЕВА́ТЬ 1. сэдэх, сэдэвлэх; 2. үүсгэх, өдөөх.
ЗАТЕ́ЙЛИВЫЙ 1. янзтай, маягтай, төвөгтэй гоё; 2. зугаатай, сонирхолтой, сонин.
ЗАТЕ́ЙНИК 1. зугаатай хүн; 2. олон нийтийн эрхлэгч.
ЗАТЕКА́ТЬ 1. урсан орох, орох 2. чилэх, бадайрах; 3. хавагнах, бөлцийх.
ЗАТЕ́М 1. тэгээд, дараа нь, дараагаар нь, сүүлд нь, сүүлээр нь, чингээд; 2. тул, тулд, гэж.
ЗАТЕМНЕ́НИЕ 1. харанхуй *болох, бүрий болох*; 2. харанхуйлах, харанхуй болгох; 3. харлах; **~ в легких** уушиг харлах.
ЗАТЕМНЕ́||ТЬ бараантаж эхлэх, бараантах, бараалан харагдах; **вдали ~л лес** алсад ой бараантаж харагдав.
ЗАТЕМНИ́ТЬ 1. бараан болгох, бараалах, сүүдэрлэх, хар болгох, харлуулах; 2. харанхуй болгох, харанхуйлах, халхлах; **~ город** хотыг харанхуйлах; 3. балартуулах, балархай болгох; **~ смысл** утгыг нь балархай болгох.
ЗА́ТЕМНО харанхуйгаар, харанхуй байхад; **уехать ~харанхуйгаар явах.**
ЗАТЕМНЯ́ТЬ 1. *бараан болгох, бараалах, сүүдэрлэх, хар* болгох, харлуулах; 2. харанхуй болгох, харанхуйлах, халхлах; 3. балартуулах, балархай болгох.
ЗАТЕРЕ́ТЬ 1. баллах, баллаж арилгах, арилгах, будаж арилгах; **~ подпись** гарын үсэг баллах; 2. хавчих, шахах; 3. хавчих, шахан гаргах.
ЗАТЕРЯ́||ТЬСЯ 1. алга болох, гээгдэх, хаягдах, алдагдах; **моё письмо ~лось** миний захидал алга болжээ; 2. харагдахгүй болох, алга болох, байхын бараагүй болох, мартагдах; **~ в толпе** олон хүн дотор харагдахгүй болох.
ЗАТЕСА́ТЬ хийх, цавчиж хийх; **~ кол** гадас хийх.
ЗАТЕСА́ТЬСЯ *шурган орох, шургах.*
ЗАТЁСЫВАТЬ хийх, цавчиж хийх.
ЗАТЕ́ЧЬ 1. урсан орох, орох; 2. чилэх, бадайрах; **ноги затекли** хөл чилчихлээ; 3. хавагнах, бөлцийх; **глаз затёк** өрөөсөн нүд нь бөлцийжээ.
ЗАТЕ́||Я 1. үүсгэл, сэдлэг, санаачилга, хэрэг; **неудачная ~** бүтэмжгүй үүсгэл, бүтэмжгүй хэрэг; 2. наадам, зугаа; **ребячьи ~и** хүүхдийн зугаа; 3. гоёл, чимэглэл, маяг.
ЗАТЕ́ЯТЬ 1. сэдэх, сэдэвлэх; **~ рискованное дело** бүтэхтэй, бүтэхгүй хэрэг сэдэх; 2. үүсгэх, өдөөх; **~ драку** зодоон өдөөх.
ЗАТИРА́ТЬ 1. баллах, баллаж арилгах, арилгах, будаж *арилгах*; 2. хавчих, шахах; 3. /хүнийг/ хавчих, шахан гаргах.
ЗАТИ́СКИВАТЬ чихчихэх, гударчихах, хавчуулчихах.
ЗАТИ́СНУТЬ чихчихэх, гударчихах, хавчуулчихах.
ЗАТИХА́ТЬ намжих, намхрах, чимээгүй болох, замхрах.
ЗАТИ́ХНУТЬ 1. намжих, намхрах, чимээгүй болох, замхрах; 2. намжих, тогтох; **дождь затих** бороо намжив; 3. амсхийх, тайвшрах, дуугүй болох, номхрох; **больной затих** өвчтөн амсхийв.
ЗАТИ́ШЬЕ нам гүм байх, сэгсийх; **~ перед грозой** ширгүүн борооны өмнө нам гүм болох.
ЗАТКА́ТЬ нэхэх, угалз тавих; **~ ковёр цветами** цэцэгтэй хивс нэхэх.
ЗАТКНУ́ТЬ 1. бөглөх, таглах; **~ бутылку пробкой** лонх бөглөх; 2. хавчуулах, шургуулах; **~ топор за пояс** сүх бүсэндээ хавчуулах; **~ за пояс кого-либо** хүнийг давах, гартуулах.
ЗАТМЕВА́ТЬ 1. харанхуйлах, халхлах бүрхэх; 2. давах, дарах.
ЗАТМЕ́НИЕ 1. хиртэх, баригдах; **~ солнца** нар хиртэх; **лунное ~** сар баригдах; 2. дотор харанхуйлах, ухаан балартах; **на меня нашло ~** миний ухаан балартлаа.
ЗАТМИ́||ТЬ 1. харанхуйлах, халхлах, бүрхэх; **тучи ~ли солнце** үүл нар харанхуйлав; 2. давах, дарах; **~ всех своей красотой** гуа сайхнаараа бүгдээс давах.
ЗАТО́ *боловч, гэвч, тэгсэн дээ.*
ЗАТОВА́РИВАНИЕ бараа хэт хуримтлуулах, бараа хэт хуримтлуулалт.
ЗАТОВА́РИВАТЬ бараа хэт хуримтлуулах.
ЗАТОВА́РИВАТЬСЯ, ЗАТОВА́РИТЬСЯ бараа хэт хуримтлах.

ЗАТОВА́РИТЬ бараа хэт хуримтлуулах.
ЗАТОЛКА́ТЬ шахалдах, түлхэлдэх, шахалдан гэмтээх, түлхэлдэн зовоох.
ЗАТО́Н 1. тохой, булан; 2. загас барих хашлага, 3. онгоцны буудал.
ЗАТОНУ́ТЬ живэх, шингэх.
ЗАТО́ПАТЬ дэвсэж эхлэх, дэвсэж гарах; ~ **ногами** хөлөөрөө дэвсэж гарав.
ЗАТОПИ́ТЬ I 1. галлах, түлэх; ~ **печь** зуух галлах; 2. галлаж эхлэх, түлж эхлэх.
ЗАТОПИ́ТЬ II 1. хальж ус авах, үерлэж ус авах; 2. живүүлэх, шингээх; ~ **суда** хөлөг онгоц живүүлэх.
ЗАТОПИ́ТЬСЯ I галлагдаж эхлэх, галлагдах, гал ноцож эхлэх, гал ноцох.
ЗАТОПИ́ТЬСЯ II усанд автах.
ЗАТОПЛЕ́НИЕ усанд автах, усанд авталт.
ЗАТОПЛЯ́ТЬ 1. хальж ус авах, үерлэж ус авах; 2. живүүлэх, шингээх.
ЗАТОПТА́ТЬ 1. гишгэх, гишгэж алга болгох, гишгэн баллах; ~ **следы** мөрий нь гишгэж баллах; 2. бяц гишгэх, гишгэж алах; 3. гишгэлэх, шавхай болгох, чийрлах; ~ **кого-либо в грязь** олны өмнө хүний нэрийг гутаах.
ЗАТО́Р хахалдах, шавааралдах, чихэлдэх, хахалдан зогсох, шавааралдан тогтох, чихэлдэн зогсох; ~ **льда** мөс шавааралдан тогтох.
ЗАТОРМОЗИ́ТЬ 1. тоормослож эхлэх, тооромсоглон эхлэх; 2. тоормослон зогсоох, тооромсоглох; 3. саатуулах, саад учруулах; ~ **дело** ажил саатуулах.
ЗАТОРОПИ́ТЬСЯ яарч эхлэх, яарах.
ЗАТОСКОВА́ТЬ уйтгарлаж эхлэх, гуниж эхлэх, уйтгарлах, гуних.
ЗАТОЧЕ́НИЕ хорих, гянданд хорих.
ЗАТОЧИ́ТЬ I хурцлах, ирлэх, гуранздах.
ЗАТОЧИ́ТЬ II хорих; ~ **в тюрьму** гянданд хорих.
ЗАТОШНИ́ТЬ бөөлжис хутгаж эхлэх, бөөлжис хүрэх.
ЗАТРАВИ́ТЬ 1. нохойгоор бариулах, нохой турхирч бариулах; ~ **зайца** нохойгоор туулай бариулах; 2. мөрдөх, мөрдөж хавчих, шахаж хяхах, хяхаж хясах.
ЗАТРА́ГИВАТЬ 1. шүргэх, хүрэх; 2. хүрэх; хөндөх, халдах; 3. цухас дурдах, цухуйлгах, хөндөх.
ЗАТРАПЕ́ЗНЫЙ өдөр тутмын, гэрийн, гэр зуурын.
ЗАТРА́ТА үрэгдүүлэх, сүйтгэх, гарздах, гарлага, зарлага, үрэгдэл, сүйтгэл; **непроизводительная** ~ үргүй гарлага.
ЗАТРА́ТИТЬ гаргах, зарах, үрэх, үрэгдүүлэх, сүйтгэх.
ЗАТРА́ЧИВАТЬ гаргах, зарах, үрэх, үрэгдүүлэх, сүйтгэх; ~ **много усилий** их чармайлт гаргах.
ЗАТРА́ЧИВАТЬСЯ зарцуулах, зарагдах, гарах.
ЗАТРЕ́БОВАТЬ шаардах, нэхэх, эрэх; ~ **документ** баримт бичиг нэхэх, үнэмлэх шаардах.
ЗАТРЕПЕТА́ТЬ айж чичирч эхлэх, салганаж эхлэх, чичрэглэх, чичрэгнэх, салганах.
ЗАТРЕЩА́||ТЬ 1. тас няс хийж эхлэх, тачигнах, тачигнан цав гарах; **лёд затрещит** мөс тас няс хийнэ; 2. тарчигнаж эхлэх, тарчигнаж эхлэх, парчигнах, тарчигнах; **вот барабаны ~ли** заа, бөмбөр парчигнаж эхэллээ; 3. тор тор гэж эхлэх, чор чор гэж эхлэх, тор тор гэх, чор чор гэх.
ЗАТРЕ́ЩИН||А алган боов; **дать ~у** алган боов идүүлэх, алгадах.
ЗАТРО́НУТЬ 1. шүргэх, хүрэх; 2. хүрэх, хөндөх, халдах; ~ **чьи-либо интересы** хүний эрх ашигт халдах; 3. цухас дурдах, цухуйлгах, хөндөх; ~ **вопрос** асуудлыг цухуйлгах; асуудлыг хөндөх.
ЗАТРУБИ́ТЬ бүрээ татаж эхлэх, бүрээ татах.
ЗАТРУДНЕ́НИ||Е 1. бэрхшээл, түвэг, саад, тоттор; **устранить ~** саадыг зайлуулах; 2. бэрхшээл, гачигдал; **быть в ~и** бэрхшээл учрах, гачигдалтай байх.
ЗАТРУДНИ́ТЕЛЬНОСТЬ бэрхшээлтэй байх.
ЗАТРУДНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ бэрхтэй, бэрхшээлтэй, гачигдалтай; **~ое положение** бэрхшээлтэй байдал.
ЗАТРУДНИ́ТЬ 1. түвэг удах, бэрхшээл учруулах, саад болох; ~ **кого-либо поручением** даалгавар өгч түвэг удах; 2. түвэгтэй болгох, бэрхтэй болгох, бэрхшээлтэй болгох; ~ **куда-либо доступ** орохыг бэрхшээлтэй болгох.
ЗАТРУДНИ́ТЬСЯ бэрхтэй байх, бэрхшээлтэй байх, түвэгтэй байх, бэрхшээх, түвэгшээх; ~ **ответом** хариулах бэрхтэй байх, хариулахыг түвэгшээх.
ЗАТРУДНЯ́ТЬ 1. түвэг удах, бэрхшээл учруулах, саад болох; 2. түвэгтэй болгох, бэрхтэй болгох, бэрхшээлтэй болгох.
ЗАТРУДНЯ́ТЬСЯ бэрхтэй байх, бэрхшээлтэй байх, түвэгтэй байх, бэрхшээх, түвэгшээх.
ЗАТРЯСТИ́ сэгсэрч эхлэх, гүвж эхлэх, сэгсрэх, гүвэх.
ЗАТРЯСТИ́СЬ салганаж эхлэх, чичирч эхлэх, салганах, чичрэх.
ЗАТУМА́НИВАТЬ 1. манантуулах, будантуулах, униартуулах, манаруулах; 2. бүрхэх, бүргэлзүүлэх; 3. бүрхэгтүүлэх, бүрхэг болгох, балархай болгох.
ЗАТУМА́НИВАТЬСЯ 1. манантах будантах, униартах, манарах; 2. нулимстах, бүрхэх, барайх, баргар болох; 3. бүрхэгтэх, бүрхэг болох, балархай болох.
ЗАТУМА́НИ||ТЬ 1. манантуулах, будантуулах, униартуулах, манаруулах; 2. бүрхэх, бүргэлзүүлэх; **слёзы ~ли глаза** нулимс нүд бүрхлээ; 3. бүрхэгтүүлэх, бүрхэг болгох, балархай болгох; ~ **смысл** утгы нь бүрхэгдүүлэх.
ЗАТУМА́НИТЬСЯ 1. манантах, будантах, униартах, манарах; 2. нулимстах, бүрхэх, барайх, баргар болох; **затуманились глаза** нүд нулимстав; 3. бүрхэгтэх, бүрхэг болох, балархай болох.
ЗАТУПИ́ТЬ, ЗАТУПЛЯ́ТЬ мохоох, мохоо болгох, толхих; ~ **нож** хутга мохоох.
ЗАТУПИ́ТЬСЯ мохох, мохоо болгох, толхих.
ЗАТУПЛЯ́ТЬСЯ мохох, мохоо болох, толхигдох.
ЗАТУХА́НИЕ унтрах, сөнөх, бөхөх.
ЗАТУХА́ТЬ сөнөх, бөхөх, намжиж үгүй болох.
ЗАТУ́ХНУТЬ 1. унтрах, сөнөх; **костёр затух** түүдэг гал унтрав; 2. сөнөх, бөхөх, намжиж үгүй болох.
ЗАТУШЕВА́ТЬ бэхдэх, бэхээр будах.
ЗАТУШЁВЫВАТЬ 1. бэхдэх, бэхээр будах; 2. баллах, далдлах; ~ **своё участие в деле** хэрэгт оролцсоноо далдлах.
ЗАТУШИ́ТЬ унтраах, бөхөөх, бүрхэгдүүлэх; ~ **свечу** лаа унтраах, лаа бөхөөх.
ЗА́ТХЛ||ЫЙ 1. хөгц үнэртэй, үнэр гутсан, ваал үнэртэй, хөгцөрсөн, ваалсан; **~ая мука** үнэр гутсан гурил; 2. ялзарсан, ялзармал; **~ая среда** ялзармал орчин.
ЗАТЫКА́ТЬ 1. бөглөх, таглах; 2. хавчуулах, шургуулах.
ЗАТЫ́ЛОК дагз, шил, шилэн хүзүү; **становиться в ~** шил шилээ харан зогсох, цувран зогсох.
ЗАТЫ́ЛОЧН||ЫЙ ~ая кость шилэн хүзүү, дагзны яс.
ЗАТЫ́ЧКА, бөглөө, таглаа; ~ **из тряпочки** даавуу бөглөө.
ЗАТЯ́ГИВАТЬ 1. зангидах, татаж уях, бүслэх; 2. чанга татах; 3. сорох, шигдүүлэх; 4. бүрхэх, халхлах; 5. аних, битүүрэх; 6. сунжруулах, унжруулах, удаашруулах; 7. дуулж эхлэх, татаж эхлэх, уянгалуулж эхлэх, гаргах.
ЗАТЯ́ГИВАТЬСЯ 1. чанга татах, татаж уях, зангидах, чангалах, чангарах; 2. бүрхэгдэх, хучигдах, татах; 3. аних,

битүүрэх; 4. сунжрах, унжрах, удаашрах, ужих; 5. залгих, сорох дотогш татах.

ЗАТЯ́ЖКА 1. сунжрах, унжрах, удаашрах, сунжрал, унжрал, удаашрал; 2. залгих, сорох, дотогш татах.

ЗАТЯЖН||О́Й ужсан, унжирсан, сунжирсан, удаашир сан; **~ая болезнь** ужсан өвчин, удааширсан өвчин.

ЗАТЯНУ́||ТЬ 1. зангидах, татаж уях, бүслэх; затянуть узел зангилаа зангидах; 2. чанга татах; **~ поводья** жолоогоо чанга татах; 3. сорох, шигдүүлэх; 4. бүрхэх, халхлах; **небо ~ло тучами** үүл тэнгэр бүрхжээ; 5. аних, битүүрэх; **рану ~ло** шарх анив; 6. сунжруулах, унжруулах, удаашруулах; 7. дуулж эхлэх, татаж эхлэх, уянгалуулж эхлэх, гаргах; **~ песню** дуу гаргах, дуу уянгалуулж эхлэх.

ЗАТЯНУ́||ТЬСЯ 1. чанга татах, татаж уях, зангидах, чангалах, чангаруулах; **узел ~лся** зангилаа зангирав; 2. бүрхэгдэх, татах, замагтах, хучигдах; **пруд ~лся тиной** цөөрөм замагтав; 3. аних, битүүрэх; **рана ~лась** шарх битүүрэв; 4. сунжрах, унжрах, удаашрах, ужих; 5. залгих, сорох, дотогш татах; **~ сигаретой** тамхины утаа залгих.

ЗАУНЫ́ВНО гуниглалтай, гунигтай, гунилтай.

ЗАУНЫ́ВН||ЫЙ гунигтай, гуниглалтай, гунигламаар, гуниглуулсан; **~ая песня** гунигтай дуу.

ЗАУПРЯ́МИТЬСЯ зөрүүдэлж эхлэх, зөрж эхлэх, зөрүүд нь хөдлөх.

ЗАУРЯ́ДНЫЙ энгийн, жирийн, дунд зэргийн.

ЗАУТЮ́ЖИВАТЬ индүүдэх.

ЗАУ́ЧЕННЫЙ цээжилсэн, тогтоосон.

ЗАУ́ЧИВАТЬ цээжлэх, тогтоох.

ЗАУ́ЧИВАТЬСЯ цээжлэгдэх, тогтоогдох.

ЗАУЧИ́ТЬ цээжлэх, тогтоох; **~ правило** дүрэм цээжлэх.

ЗАУЧИ́ТЬСЯ ном үзэж ядарчих, ядартлаа хичээллэх.

ЗАУША́ТЕЛЬСКИЙ 1. дайрсан, муучилсан. 2. тэмдэглэх, тэмдэглэн бичих; 3. бүрмөсөн тогтоох, яг тодорхойлох.

ЗАХА́ЖИВА||ТЬ орох, явах; **~йте почаще!** орж байгаарай, орж гарч байгаарай.

ЗАХВА́ЛИВАТЬ хэт магтах, өнгөрүү магтах.

ЗАХВАЛИ́ТЬ хэт магтах, өнгөрүү магтах.

ЗАХВА́Т байлдан авах, булаан авах, эзэрхэн авах, эзлэн авах; **~ власти** засгийн эрхийг байлдан авах.

ЗАХВАТИ́||ТЬ 1. авах, атган авах; **~ горсть орехов** атга самар авах; 2. байлдан авах, булаан авах, эзэрхэн авах, эзлэн авах, түрэмгийлж эзлэх; 3. аваад явах, хамт очих; 4. дайралдах, тохиолдох, уулзах, бариад авах; 5. анхаарал татах, сонирхол татах, сэтгэл эзлэх; **работа ~ла его целиком** ажил нь түүний бүх анхаарлыг татжээ; **дух ~ло, дыхание ~ло** амьсгал бачимдлаа.

ЗАХВА́ТНИЧЕСКИЙ түрэмгийлэн эзлэх, эзэрхэн түрэмгийлэх, түрэмгий, эзэрхэг.

ЗАХВА́ТЧИК түрэмгийлэн эзлэгч, эзэрхэн түрэмгийлэгч.

ЗАХВА́ТЫВАТЬ 1. авах, атган авах; 2. байлдан авах, булаан авах, эзэрхэн авах, эзэлж авах, түрэмгийлэн эзлэх; 3. аваад явах, хамт очих; 4. дайралдах, тохиолдох, уулзах, бариад авах; 5. анхаарал татах, сонирхол татах, сэтгэл эзлэх.

ЗАХВА́ТЫВАЮЩИЙ сонирхол татсан, сэтгэл догдлуулсан, дур булаасан; **~ роман** сэтгэл догдлуулсан роман.

ЗАХВОРА́ТЬ өвдөх, өвчин хүрэх.

ЗАХИРЕ́ТЬ 1. үлбийх, үлбэгэр болох, шармийх; 2. шалчийх, шалчгар болох, шал буух, жол болох.

ЗАХИХИ́КАТЬ тав нь ханаж инээх, хий хий гэх, хээ хээ гэх.

ЗАХЛЕБНУ́ТЬСЯ 1. ус залгих, цацах, хахаж цацах; 2. хахаж цацах.

ЗАХЛЁБЫВАТЬСЯ 1. ус залгих, цацах, хахаж цацах; 2. хахаж цацах, эгших, гэгэх; **~ от смеха** хахаж цацан инээх.

ЗАХЛЕСТНУ́ТЬ 1. бугуйлдан татах, бугуйлдах; **~ петлей** бугуйлдан татах; 2. давлан цохих, эвхрэн гуядах, цалгин орох; 3. татан оруулах, дагуулан авах.

ЗАХЛЕСТНУ́ТЬСЯ ороочих, ороон чангарах.

ЗАХЛЁСТЫВАТЬ 1. бугуйлдан татах, бугуйлдах; 2. давлан цохих, эвхрэн гуядах, цалгин орох; 3. татан оруулах, дагуулан авах.

ЗАХЛЁСТЫВАТЬСЯ ороочих, ороон чангарах.

ЗАХЛО́ПАТЬ ташиж эхлэх, таших; **~ в ладоши** алга ташиж эхлэх.

ЗАХЛО́ПНУТЬ хав хийтэл хаах, тас /гэтэл/ хаах; **~ дверь** хаалга тас хаах.

ЗАХЛО́ПНУ||ТЬСЯ хав хийтэл хаагдах, тас /гэтэл/ хаагдах, хав хийх; **дверь ~лась** хаалга хав хийтэл хаагдав.

ЗАХЛОПОТА́ТЬСЯ оролдож ядрах, **~ по хозяйству** ажил оролдож ядрах.

ЗАХЛО́ПЫВАТЬ хав хийтэл хаах, тас /гэтэл/ хаагдах, тав хийх.

ЗАХМЕЛЕ́ТЬ согтох, хөлчүүрэх.

ЗАХО́Д 1. шингэх, жаргах, орох; **~ солнца** нар шингэх; 2. орох, орж очих; **~ в порт** боомтод орох.

ЗАХОДИ́ТЬ I 1. орох; 2. цаана орох, цаагуур орох; 3. хол явчихах; 4. орох, жаргах, шингэх; 5. эхлэх.

ЗАХОДИ́ТЬ II явж эхлэх, хөлхөх, давлаж эхлэх, долгилж эхлэх.

ЗАХОДЯ́Щ||ИЙ 1. орогч; 2. шингэгч, орж байгаа, жаргаж байсан; **~ее солнце** шингэж байгаа нар.

ЗАХОЛУ́СТНЫЙ бөглүү буйд, бөглүү, буйд, алсалсан, хол хөдөөгийн; **~ городок** буйд өчүүхэн хот.

ЗАХОЛУ́СТЬЕ бөглүү газар, буйд газар.

ЗАХОРОНЕ́НИЕ оршуулах, хөдөөлүүлэх, оршуулалт, хөдөөлүүлэлт; **~ урны** бумба оршуулах.

ЗАХОРОНИ́ТЬ оршуулах, хөдөөлүүлэх.

ЗАХОТЕ́ТЬ хүсэх, дур хүрэх, бодох, гэх.

ЗАХОТЕ́||ТЬСЯ хүсч эхлэх, дур хүрэх, санагдах, гэх, хүрэх; **~лось пить** юм уумаар санагдав, юм уух дур хүрэв; **~лось спать** нойр хүрлээ.

ЗАХОХОТА́ТЬ тачигнатал инээх, хөхрөх.

ЗАХРАПЕ́ТЬ хурхирч эхлэх, хурхирч гарах.

ЗАХРИПЕ́ТЬ хяхтнаж эхлэх, хэрчигнэж эхлэх.

ЗАХРОМА́ТЬ доголж эхлэх, хазганаж эхлэх, доголох, хазганах.

ЗАХРУСТЕ́ТЬ харжигнаж эхлэх, шарчигнаж эхлэх, харжиг харжиг гэх, шарчиг шарчиг гэх, шар шар гэх, нудхийх, түсхийх.

ЗАЦВЕСТИ́ цэцэглэж эхлэх, цэцэглэх, дэлгэрэх.

ЗАЦЕПИ́ТЬ 1. дэгээдэх, гогдох, өлгөх, тээглүүлэх; **~ багром** дэгээгээр дэгээдэх; 2. дайрах, шүргэх, тээглэх, бүдрэх; **~ ногой** за порог босгонд бүдрэх.

ЗАЦЕПИ́ТЬСЯ тээглэх, тээгэлдэх, өлгөгдөх, торох, дэгээдэгдэх.

ЗАЦЕ́ПКА дэгээ, гох.

ЗАЦЕПЛЯ́ТЬ 1. дэгээдэх, гогдох, өлгөх, тээглүүлэх; 2. дайрах, шүргэх, тээглэх, бүдрэх.

ЗАЦЕПЛЯ́ТЬСЯ тээглэх, тээгэлдэх, өлгөгдөх, торох, дэгээдэгдэх.

ЗАЧАРО́ВАННЫЙ сэтгэл булаагдсан, дур татагдсан, өөрийн эрхгүй болсон.

ЗАЧАРОВА́ТЬ сэтгэл булаах, дур татах.

ЗАЧАРО́ВЫВАТЬ сэтгэл булаах, дур татах.

ЗАЧАСТИ́ТЬ байнга ордог болох, үргэлж явдаг болох; **~ в гости** байнга зочлон ордог болох.

ЗАЧАСТУ́Ю олонтоо, байн байн; **так ~ бывает** ингэх олонтоо байдаг.

ЗАЧА́ТИЕ үр тогтох, хэвл олох, хүүхэд олох.
ЗАЧА́ТОК үүсвэр, эх үүсвэр,
ЗАЧА́ТОЧН||ЫЙ эх үүсвэрийн, үүсвэрийн; **в ~ом состоянии** үүсвэрийн байдалтай.
ЗАЧА́ХНУТЬ хатах, тачир болох, хатангирах, хатангир болох.
ЗАЧЕ́М юунд, **~ага́ад**, юу гэж; **~ ты пришёл?** чи юунд ирэв?
ЗАЧЕ́М-ТО юу гээд ч юм, яах ч гэсэн юм.
ЗАЧЕРВИ́ВЕТЬ өтөх, хорхойтох.
ЗАЧЁРКИВАТЬ баллах, дарах.
ЗАЧЕРКНУ́ТЬ баллах, дарах; **~ слово** үг дарах, үг баллах.
ЗАЧЕРНЕ́ТЬ харлаж эхлэх, харлах, харлан харагдах, бараалан харагдах.
ЗАЧЕРНЕ́ТЬСЯ харлан харагдаж эхлэх, бараалан харагдах.
ЗАЧЕРПНУ́ТЬ утгах, утгаж авах; **~ воды** ус утгаж авах.
ЗАЧЕРСТВЕ́Л||ЫЙ 1. хатсан, хатуу болсон; **~ хлеб** хатсан талх; 2. өр зузаан болсон, хатуурсан, шинжгүй болсон; **~ое сердце** хатуурсан сэтгэл.
ЗАЧЕРСТВЕ́ТЬ 1. хатах, хатуу болох; 2. өр зузаан болох, хатуурах.
ЗАЧЕСА́ТЬ самнах; **~ волосы** назад үсээ гэдрэг самнах.
ЗАЧЕСА́ТЬСЯ 1. загатнаж эхлэх, загатнах; 2. үсээ самнах.
ЗАЧЁСТЬ 1. тоололцох, тооцох, тоолох, тооцож авах; 2. шүүлэгсэнд тооцох.
ЗАЧЁСЫВАТЬ самнах.
ЗАЧЁСЫВАТЬСЯ үсээ самнах.
ЗАЧЕТ 1. тооцох, тоололцох, тоолох, тооцож авах; 2. шүүлэг; **сдать ~** шүүлэг өгөх, шүүлгэх.
ЗАЧЁТН||ЫЙ шүүлгийн, сурлагын; **~ая книжка** сурлагын дэвтэр.
ЗАЧИ́Н эх; **~ былины** дуулийн эх.
ЗАЧИНА́ТЕЛЬ үүсгэгч, үүсгээч, эхлээч.
ЗАЧИНИ́ТЬ 1. нөхөх, нөхөөс хадах; **~ брюки** өмд нөхөх; 2. үзүүрлэх; **~ карандаш** харандаа үзүүрлэх.
ЗАЧИ́НЩИК өдөөгч; **~ мятежа** самуун өдөөгч.
ЗАЧИСЛЕ́НИЕ оруулах, элсүүлэх, оруулалт элсүүлэлт; **~ в штат** орон тоонд оруулах.
ЗАЧИ́СЛИТЬ 1. оруулах, элсүүлэх, авах; **~ в университет** их сургуульд элсүүлэх; **~ на службу** албанд авах; 2. оруулах, хийх, бичих; **~ на текущий счёт** харилцах дансанд хийх.
ЗАЧИ́СЛИТЬСЯ орох, элсэх, тоонд орох; **~ в институт** дээд сургуульд орох.
ЗАЧИСЛЯ́ТЬ 1. оруулах, элсүүлэх, авах; 2. оруулах, хийх, бичих.
ЗАЧИСЛЯ́ТЬСЯ орох, элсэх, тоонд орох.
ЗАЧИТА́ТЬ 1. уншин сонсгох, уншин толилуулах; **~ протокол** тогтоол уншин сонсгох; 2. уншихаар аваад эргүүлж өгөхгүй байх.
ЗАЧИТА́ТЬСЯ их сонирхон унших, их шуналтай унших; **~ романом** роман их шуналтай унших.
ЗАЧИ́ТЫВАТЬ I 1. тооцох тоололцох, тоолох, тооцож авах; 2. шүүлэгсэнд тооцох.
ЗАЧИ́ТЫВАТЬ II 1. уншин сонсгох, уншин толилуулах; 2. ном уншихаар аваад буцааж өгөхгүй байх.
ЗАЧИ́ТЫВАТЬСЯ 1. их сонирхон унших, их шуналтай унших; 2. уншин сонсгох; уншин толилуулах.
ЗАШАГА́ТЬ алхалж эхлэх, алхалж гарах, алхлах.
ЗАШАТА́ТЬСЯ найгаж эхлэх, гуйвж эхлэх, ганхаж эхлэх, холхиж эхлэх, найгах, гуйвах, ганхах, холхих.
ЗАШЕВЕЛИ́ТЬ хөдөлгөж эхлэх, хөдөлгөх.
ЗАШЕВЕЛИ́ТЬСЯ хөдөлж эхлэх, хөдлөх.
ЗАШЕЛЕСТЕ́ТЬ шаржигнаж эхлэх, шаржигнах, сэржигнэж эхлэх, сэржигнэх.
ЗАШЕПТА́ТЬ шивнэж эхлэх, шивнэх; **~ на ухо** чихэнд нь шивнэж эхлэх.
ЗАШЕПТА́ТЬСЯ шивнэлдэж эхлэх, шивнэлдэж гарах, шивнэлдэх; зашептались в углу буланд шивнэлдэв.
ЗАШИВА́ТЬ 1. оёх, хадах, шидэх; 2. боож оёх.
ЗАШИ́КАТЬ 1. дуу гэх, дуугүй гэх; 2. (*ул ойшоон*) иш гэж хэлэх, иш гэх.
ЗАШИПЕ́ТЬ исгэрч эхлэх, исгэрэх, шаржигнаж эхлэх, шаржигнах, шар шар гэх, ширжигнэж эхлэх, ширжигнэх, шир шир гэх.
ЗАШИ́ТЬ 1. оёх, хадах, шидэх; 2. боож оёх.
ЗАШИФРО́ВАННЫЙ 1. нууц түлхүүртэй, нууц түлхүүр бичсэн, нууц түлхүүр бичээстэй; 2. нууц түлхүүртэй, нууц түлхүүрээр бичсэн; нууц түлхүүрээр дамжуулсан.
ЗАШИФРОВА́ТЬ нууц түлхүүрээр бичих, нууц түлхүүртэй бичих.
ЗАШИФРО́ВЫВАТЬ нууц түлхүүрээр бичих, нууц түлхүүртэй бичих.
ЗАШИФРО́ВЫВАТЬСЯ нууц түлхүүрээр бичигдэх, нууц түлхүүртэй бичигдэх.
ЗАШНУРОВА́ТЬ уях, үдэх.
ЗАШНУРО́ВЫВАТЬ уях, үдэх; **~ ботинки** ботинк гуталд оосор уях.
ЗАШПАКЛЕВА́ТЬ шавах, чигжих; **~ щели** завсры нь чигжих.
ЗАШПИ́ЛИВАТЬ холбож хатгах, сүлбэх, хатгуур хатгах
ЗАШПИ́ЛИТЬ холбож хатгах, сүлбэх, хатгуур хатгах; **~ волосы** үсний хатгуур хатгах.
ЗАШТО́ПАННЫЙ сүлжмэл нөхөөстэй, сүлжин нөхсөн, торлож нөхсөн, нөхөөс тавьсан; **~ые чулки** торлож нөхсөн оймс.
ЗАШТО́ПАТЬ сүлжин нөхөх, торлож нөхөх, нөхөх, нөхөөс тавих.
ЗАШТРИХОВА́ТЬ зураадас татах, зураадаслах.
ЗАШТУКАТУ́РИВАТЬ шаваaслах, шавах.
ЗАШТУКАТУ́РИТЬ шаваaслах, шавах; **~ стену** туурга шавах.
ЗАШУМЕ́ТЬ шуугиж эхлэх, шуугиан дэгдээх, шуугих.
ЗАШУРША́||ТЬ сарчигнаж эхлэх, сарчигнах, сэрчигнэж эхлэх, сэрчигнэх; **камыши ~ли** зэгс сэрчигнэж эхлэв.
ЗАЩЕБЕТА́||ТЬ жиргэж эхлэх, шулганаж эхлэх, жиргэх, шулганах; **~ли птицы** шувуу жиргэж эхлэв.
ЗАЩЕКОТА́ТЬ гижигдэх, гижигдэж зовоох.
ЗАЩЁЛКА 1. оньс, түгжээ; 2. цоожны оньс.
ЗАЩЁЛКАТЬ 1. шогширч эхлэх, шогшрох; 2. шогшрох, тасхийлгэх, тас няс хийлгэх; **~ языком** шогшрох; **~ кнутом** ташуур тасхийлгэх; 3. няслаад авах, няслах.
ЗАЩЁЛКИВАТЬ тас хийтэл хаах, тас няс хийтэл түгжих
ЗАЩЁЛКНУТЬ тас хийтэл хаах, тас няс хийтэл түгжих; **~ дверь** хаалга тас хийтэл түгжих.
ЗАЩЁЛКНУТЬСЯ тас хийтэл хаагдах, тас няс хийж түгжигдэх.
ЗАЩЕМИ́||ТЬ 1. хавчих, чимхэх, хавчуулах; **~ клещами** бахиар хавчих; 2. шимшрэх; **~ло сердце** зүрх шимшрэв.
ЗАЩЕМЛЯ́ТЬ хавчих, чимхэх, хавчуулах.
ЗАЩИ́Т||А 1. хамгаалах, хамгаалал, хамгаалалт; 2. өмгөөлөх, өмгөөлөл, өмгөөлөлт; **~ подсудимого** хэрэгтнийг өмгөөлөх; 3. өмгөөлөгчид, өмгөөлөгч тал; **свидетель ~ы** өмгөөлөгчдийн гэрч; 4. хамгаалах, хамгаалалт; **~ диссертации** (*эрдмийн*) зэрэг хамгаалах; 5. (*хаалга*) хамгаалагчид; 6. халх, халхавч; **в ~у** хамгаалж, өмгөөлөн; **под ~ой** хамгаалуулан, өмгөөлүүлэн; **взять под свою ~у** хамгаалалтандаа авах, өмгөөлөлдөө авах; өмөг болох.
ЗАЩИТИ́ТЕЛЬН||ЫЙ өмгөөлөх; **~ая речь** өмгөөлөх үг.

ЗАЩИТИ́ТЬ 1. хамгаалах, халхлах; ~ **себя от дождя** бороонооос биеэ халхлах; 2. хамгаалах, өмгөөлөх, өмөөрөх; ~ **диссертацию** (*эрдмийн*) зэрэг хамгаалах.

ЗАЩИ́ТНИК 1. хамгаалагч; ~**и мира** эх тайвныг хамгаалагчид; 2. өмгөөлөгч.

ЗАЩИ́ТНИЦА хамгаалагч эмэгтэй, хамгаалагч эхнэр.

ЗАЩИ́ТН||ЫЙ хамгаалах, халхлах, далдлах; ~**ые лесные полосы** хамгаалах ойн зурвас; ~ **цвет** далдлах өнгө, бор ногоон өнгө.

ЗАЩИЩА́ТЬ 1. хамгаалах, халхлах; ~ **отечество** эх орноо хамгаалах; 2. өмгөөлөх; ~ **подсудимого** хэрэгтнийг өмгөөлөх; 3. хамгаалах, өмгөөлөн хамгаалах, өмгөөлөх, өмөөрөх; ~ **свои взгляды** өөрийнхөө үзлийг хамгаалах; 4. хамгаалах; ~ **ворота** хаалга хамгаалах.

ЗАЩИЩА́ТЬСЯ 1. өөрийгөө хамгаалах; 2. хамгаалагдах, халхлагдах.

ЗАЯВИ́ТЬ мэдүүлэх, мэдэгдэх, зарлах, тунхаглах; ~ **о своём согласии** зөвшөөрснөө мэдэгдэх; ~ **протест** эсэргүүцэл мэдүүлэх.

ЗАЯ́ВК||А захиалга; **сделать** ~**у** захиалга хийх.

ЗАЯВЛЕ́НИЕ 1. мэдэгдэл; **сделать** ~ мэдэгдэл гаргах, мэдэгдэл хийх; **совместное** ~ өргөдөл өгөх, өргөдөл гаргах, өргөдөл өргөх.

ЗАЯВЛЯ́ТЬ мэдэгдэх, мэдүүлэх, зарлах, тунхаглах.

ЗАЯ́ДЛЫЙ шуналтай хорхойтой, шуналт, заналт; ~ **игрок** шуналтай тоглоомч.

ЗА́ЯЦ туулай, чандага; **ехать зайцем** билетгүй явах; **за двумя зайцами погонишься, ни одного не поймаешь** нэг сумаар хоёр туулай үл онох.

ЗА́ЯЧИЙ туулайн, туулай, чандаганы, чандаган; ~**мех** туулайн арьс; **заячья губа** сэтэрхий уруул.

ЗВА́НИ||Е 1. цол; ~ **героя** баатар цол; **присвоить** ~ цол олгох; **воинское** ~ цэргийн цол; ~ **заслуженного артиста** гавьяат жүжигчин цол; 2. ялгуур, хэргэм; **люди всякого** ~**я** янз бүрийн хэргэмтэй хүмүүс.

ЗВА́НЫЙ 1. урилгатай, уригдсан; ~ **гость** уригдсан зочин; 2. зочинд зориулсан; ~ **обед** зочинд зориулсан зоог.

ЗВАТЬ 1. дуудах; ~ **на помощь** туслаач гэж дуудах, туслаарай гэж дуудах; 2. урих, урин дуудах, дуудах; ~ **в театр** театрт урих; ~ **врача** эмч урих, эмч дуудах; 3. гэх, гэж нэрлэх, (*гэдэг*)нэртэй(байх) **его зовут Иваном** түүнийг Иван гэдэг, тэр Иван гэдэг нэртэй; **как тебя зовут?** чамайг хэн гэдэг вэ? чиний нэр хэн бэ? **поминай как звали** хайх мөр, харах бараагүй болох.

ЗВА́ТЬСЯ гэх, нэрлэгдэх, (*гэдэг*)нэртэй (*байх*).

ЗВЕЗДА́ 1. од; **Полярная** ~ Алтан гадас од; 2. таван хошуу, од; **пятиконечная** ~ таван хошуу тэмдэг; **орден Красной Звезды** Улаан таван хошуу одон; **морская** ~ далайн од; 3. цуутай жүжигчин; **звёзд с неба не хватает** гайхамшиг юм ч хийгээгүй байна.

ЗВЕНО́ 1. үе; **звенья цепи** гинжийн үе; 2. салаа, хэсэг; **пионерское** ~ пионерийн салаа; **основное** ~ **производства** үйлдвэрлэлийн үндсэн хэсэг.

ЗВЁЗДН||ЫЙ 1. одны, од мичдийн; ~**ая система** одны аймаг, одны тогтолцоо; 2. одтой, од түгсэн; ~**ое небо** одтой тэнгэр.

ЗВЁЗДОПА́Д од харвах үе.

ЗВЁЗДОЧКА 1. бяцхан од; 2. бяцхан таван хошуу; 3. цэцэг тэмдэг.

ЗВЕНЕ́ТЬ дуугарах, хангинах, жингэнэх, цангинах; **колокольчик звенит** хонх жингэнэнэ, хонх дуугарна; **у меня в ушах звенит** миний чих хангинаж байна.

ЗВЕНЬЕВО́Й хэсгийн дарга.

ЗВЕРЁК жижиг ан, бяцхан ан.

ЗВЕРЁНЫШ зулзага.

ЗВЕРЕ́ТЬ хэрцгийлэх, хэрцгий аашлах, зэрлэг загнах.

ЗВЕРИ́НЕЦ амьтны хүрээлэн.

ЗВЕРИ́Н||ЫЙ 1. ангийн, араатны; ~**ые следы** ангийн мөр; 2. араатны, араатан; ~**ые инстинкты** араатны зөн.

ЗВЕРОБО́ЙНЫЙ агнуурын, ан агнах; ~ **промысел** агнуур, ан агнах ажил.

ЗВЕРОВО́Д ангийн аж ахуйн мэргэжилтэн, ангийн мэргэжилтэн.

ЗВЕРОВО́ДСТВО ангийн аж ахуй, ангийн ажил.

ЗВЕРОВО́ДЧЕСКИЙ ан өсгөх; ~ **совхоз** ан өсгөх сангийн аж ахуй.

ЗВЕРОЛО́В анчин, гөрөөчин.

ЗВЕРОЛО́ВНЫЙ агнуурын, ан барих; ~ **промысел** агнуур, ан барих ажил.

ЗВЕРОЛО́ВСТВО ан барих, ан агнах, агнуур.

ЗВЕРОСОВХО́З ан өсгөх сангийн аж ахуй.

ЗВЕ́РСКИЙ 1. хэрцгий, зэрлэг, харгис, догшин; ~ **поступок** хэрцгий явдал; 2. ханаж цадашгүй; ~ **аппетит** ханаж цадашгүй ховдог.

ЗВЕ́РСТВО хэрцгий явдал, зэрлэг хэрэг, араатан зан; харгис ааш.

ЗВЕ́РСТВОВАТЬ хэрцгий загнах, араатан шиг аашлах, зэрлэг явдал үйлдэх, харгислах.

ЗВЕР||Ь 1. араатан, ан; **хищный** ~ араатан; 2. хэрцгий хүн, догшин хэрцгий хүн; араатан **смотреть** ~**ем** догшин хэрцгий байх, араатан шиг байх.

ЗВЕРЬЁ ан, ан араатан, ан гөрөөс.

ЗВОН дуугарах, хангинах, жингэнэх, цангинах, дуу, хангинах чимээ, жингэнэх авиа, цангинах дуу; ~ **колокола** хонх дуугарах, хонхны дуу; **звон монет** зоос хангинах, зоосны хангинах чимээ.

ЗВОНА́РЬ хонхоч.

ЗВОНИ́ТЬ 1. дуугаргах; цохих, хангинуулах, жингэнүүлэх, цангинуулах; ~ **в колокола** хонх цохих; 2. дуугарах, хангинах, жингэнэх, цангинах; **телефон звонит** утас дуугарч байна; 3. утасдах; ~ **по телефону** утасдах.

ЗВО́НКО хангинатал, дунгинатал, дунгинан, жингэнэтэл, цангинан, чанга; ~ **рассмеяться** хангинатал инээх.

ЗВОНО́К 1. хонх; **электрический** ~ цахилгаан хонх; 2. хонх, хонхны дуу; **дать** ~ хонх дуугаргах; **раздался** ~ хонхны дуу сонсдов.

ЗВУК 1. дуу, авиа чимээ, анир; ~ **выстрела** буугны дуу; **издавать** ~**и** дуугаргах, чимээ гаргах, авиа гаргах; 2. авиа; **гласный** ~ эгшиг авиа; ни звука дув дуугүй байна, огт чимээгүй байна; **пустой** ~ хоосон үг, утгагүй үг.

ЗВУКОВ||О́Й 1. дуутай; 2. авиан, авиагаар бүтсэн; ~ **сигнал** авиан дохио; 3. авианы, авиан; ~**ые волны** авианы долгио; ~**ые изменения** авианы хувьсалт, авиа хувьсах.

ЗВУКОЗА́ПИСЬ дуу хураах (*соронзон хальс, дискэнд дуу оруулах*).

ЗВУКООПЕРА́ТОР дуу хураагч (*киноны хальсанд дуу оруулах мэргэжилтэн*).

ЗВУКОПОДРАЖА́НИЕ авиа дууриах.

ЗВУКОПОДРАЖА́ТЕЛЬН||ЫЙ авиа дууриасан; ~**ые слова** авиа дууриасан үг.

ЗВУКОПРОВО́ДНОСТЬ авиа дамжуулах чанар, авиа дамжуулц, авиа дамжуулах.

ЗВУКОУЛА́ВЛИВАТЕЛЬ авиа тосуур (*нисэх онгоц, шумбадаг онгоц мэтийн чимээг тосон авдаг багаж*).

ЗВУЧА́НИЕ дуу гаргах, дуугарах, авиа гаргах.

ЗВУЧА́||ТЬ 1. дуу гаргах, авиа гарах; дон дон дуугарах, түн түн гэх, хан хан хийх, гэх сонсдох; **колокол звучит** хонх дуугарч байна; **в лесу неумолкаемо ~ли сотни топоров** ойд хэдэн зуун сүх хан хан хийж байв; **струны ~ли глухо** хөгжмийн чавхдас дон дон гэх сонсогдлоо; 2. мэдэгдэх; **в его голосе ~ла радость** түүний дуугарахад баярласан нь мэдэгдэж байв.

ЗВУ́ЧНО тод сайхан, яруу сайхан.

ЗВУ́ЧНОСТЬ тод сайхан (*байх*), яруу дуутай (*байх*) ~ **оркестра** найрал хөгжмийн тод сайхан байх.

ЗВУ́ЧН||ЫЙ 1. тод сайхан (*дуутай*), яруу дуутай; ~ **голос** тод сайхан хоолой; ~ **колокол** тод сайхан дуутай хонх; 2. сайхан дуудлагатай; **~ое слово** сайхан дуудлагатай үг.

ЗВЯ́КАНЬЕ хангир жингэр гэх, хангир жингэр хийлгэх.

ЗВЯ́КА||ТЬ хангир, жингэр гэх; хангир жингэр хийлгэх; хангинуулах, жингэнэх; ~ **ключами** түлхүүр хангир жингэр хийлгэх; **колокольчик ~ет** бяцхан хонх жингэнэнэ.

ЗГИ ни ~ не видно пад харанхуй байна.

ЗДА́НИЕ байшин, барилга.

ЗДЕСЬ, 1. энд; **он живёт** ~ тэр (*хүн*)энд суудаг; 2. эндэхийн, нутгийн; 3. ингэхэд, ингэхлээр, иймд; 4. үүнд; ~ **нет ничего плохого** үүнд муу юм алга.

ЗДЕ́ШН||ИЙ эндэхийн, эндэх; **~ие жители** эндэхийн хүмүүс; **~ие цены** эндэхийн үнэ.

ЗДОРО́ВАТЬСЯ мэндлэх, мэндчилэх, амарчлах, мэндийг асуух, амрыг эрэх; ~ **за руку** гар барилцан мэндлэх.

ЗДОРОВЁНН||ЫЙ 1. мантгар, мантайсан өндөр; ~ **парень** мантгар хүү; 2. бүдүүн, лантгар; **~ая дубина** лантгар бороохой.

ЗДОРОВЕ́ТЬ сайжрах, эрүүлжих, зүгээр болох.

ЗДОРО́ВИТЬСЯ мне не~ миний бие барагтайхан байна.

ЗДО́РОВО 1. зөндөө, тон их; ~ **гуляли** зөндөө зугаацлаа; 2. бузгай, сүрхий, овоо; ~ **сделано** бузгай хийжээ.

ЗДОРО́ВО сайн уу.

ЗДОРО́В||ЫЙ I 1. эрүүл, бие сайтай; ~ **человек** эрүүл хүн; 2. биенд сайн, эрүүл мэндэд хэрэгтэй, эрүүл; **~ая пища** биенд сайн хоол; ~ **воздух** эрүүл агаар; 3. эрүүл, ашигтай, зөв; **~ая критика** зөв шүүмжлэл; **будь здоров! будьте здоровы!** 1)сайн яваарай, сайн суугаарай, баяртай; 2)бурх өршөө! **по добру, по здорову** мэнд дээрээ, бүтэн дээрээ; **здорово живёшь** зүв зүгээр байгаад хохиров!

ЗДОРО́ВЫЙ II 1. чийрэг, хүдэр, лужгар; ~ **парень** хүдэр хүү; 2. лут мундаг; ~ **мороз** лут хүйтэн; ~ **голос** мундаг хоолой.

ЗДОРО́ВЬ||Е бие, эрүүл мэнд, эрүүл, лагшин, бие лагшин;**состояние ~я** биеийн байдал; **беречь** ~ эрүүл мэндийг хамгаалах, биеэ гамнах; **как ваше ~?** таны лагшин тунгалаг байна уу? таны бие сайн уу? **за ваше ~!** таны эрүүл мэндийн төлөө! **на ~!** хайрла! **кушайте на ~!** зооглож хайрла.

ЗДРА́ВИ||Е эрүүл мэнд, эрүүл энх, эрүүл; **народное** ~ ардын эрүүл энх; **~я желаю** амрыг эрье.

ЗДРА́ВИЦА ерөөл.

ЗДРА́ВНИЦА эрүүлжүүлэх газар.

ЗДРА́ВО эрүүл, зөв; ~ **рассуждать** зөв бодож үзэх.

ЗДРАВОМЫ́СЛИЕ эрүүл ухаантай, зөв бодлого.

ЗДРАВОМЫ́СЛЯЩИЙ эрүүл ухаантай, зөв боддог; ~ **человек** эрүүл ухаантай хүн, зөв боддог хүн.

ЗДРАВООХРАНЕ́НИ||Е эрүүлийг хамгаалах; **Министерство ~я** Эрүүлийг Хамгаалах Яам.

ЗДРА́ВСТВОВАТЬ1. мэнд сайн байх, эсэн мэнд байх, энх тунх байх, энх амгалан байх; 2. мандах, бадрах; **да здравствует наша Родина!** Манай Эх орон мандтугай!

ЗДРА́ВСТВУЙ сайн байна уу? мэндийг мэдье! Мэнд байна уу?

ЗДРА́ВСТВУЙТЕ амрыг эрье, амрыг айлтгая! Амар байна уу? мэнд амар байна уу?

ЗДРА́В||ЫЙ эрүүл, зөв; ~ **ум** эрүүл ухаан; **быть в ~ом уме** эрүүл ухаантай байх.

ЗЕ́БРА судалтай тахь.

ЗЕВ хөөмий.

ЗЕВА́КА ангалзуур, алмайран харагч.

ЗЕВА́||ТЬ 1. эвшээх; ~ **во весь рот** амныхаа чинээгээр эвшээх; 2. алмайрах, алмайран харах, ангалзан харах; **не ~й!** Бүү алмайр!

ЗЕВНУ́ТЬ эвшээчих.

ЗЕВО́К эвшээдэс.

ЗЕВО́ТА эвшээлгэх, эвшээдэс; **на его нашла** ~ тэр эвшээлгээд байна.

ЗЕЛЕНЕ́||ТЬ 1. ногоорох, ногоон болох; 2. ногоорох, хөхрөх, ногоо ургах; **поля ~ют** газар дэлхий хөхөрч байна; 3. ногоорон харагдах, хөхрөн харагдах.

ЗЕЛЕНЦИ́К ногоочин, ногооны худалдаачин.

ЗЕЛЕНОВА́ТЫЙ 1. ногоовтор; 2. ногоонооров шахуу, болоогүй шахуу, түүхий шахуу.

ЗЕЛЕН||ЫЙ 1. ногоон, хөх; **~ая трава** хөх ногоо; **~ая краска** ногоон будаг; 2. ногоон; **~ые насаждения** ногоон таримал; 3. ногоотой, ногоогоор хийсэн; **~ые щи** ногоотой шөл; 4. ногооноорoo байгаа, болоогүй, түүхий; **~ые яблоки** түүхий алим; 5. ногооноорoo байгаа, хүүхдээрээ байгаа, цэл залуу; **~ый юнец** цэл залуу хүүхэд.

ЗЕ́ЛЕН||Ь, 1. ногоо; **продажа свежей ~и** шинэ ногооны худалдаа; 2. ургамал ногоо, өвс ногоо; ~ **лугов** нугын өвс ногоо.

ЗЕ́ЛЬЕ хорон унд, хорт өвсний унд.

ЗЕМЕ́ЛЬН||ЫЙ газрын, газар эзэмшлийн; **~ая собственность** газрын өмч; **~ая реформа** газрын шинэчлэлт.

ЗЕМЛЕВЛАДЕ́ЛЕЦ газрын эзэн, газар эзэмшигч.

ЗЕМЛЕВЛАДЕ́ЛЬЧЕСК||ИЙ газар эзэмшлийн, газар эзэмшигчийн, газрын эзний; **~ие доходы** газар эзэмшлийн орлого, газар эзэмшигчийн орлого.

ЗЕМЛЕВЛАДЕ́НИЕ газар, эзэмших, газар эзэмшил.

ЗЕМЛЕДЕ́ЛЕЦ тариачин.

ЗЕМЛЕДЕ́ЛИЕ тариалан, газар тариалан, тариалангийн ажил; **орошаемое** ~ усалдаг тариалан.

ЗЕМЛЕДЕ́ЛЬЧЕСК||ИЙ тариалангийн, газар тариалангийн, тариалангийн ажлын, тариалангийн ажилтай; **~ие орудия** тариалангийн зэвсэг; **~ие районы** тариалангийн ажилтай нутаг.

ЗЕМЛЕКО́П газар малтагч.

ЗЕМЛЕМЕ́Р газар хэмжигч.

ЗЕМЛЕМЕ́РН||ЫЙ газар хэмжих; **~ые работы** газар хэмжих ажил.

ЗЕМЛЕПА́ШЕЦ тариачин.

ЗЕМЛЕПО́ЛЬЗОВАНИЕ газар эдлэх.

ЗЕМЛЕРО́ЙКА гэрэлзгэнэ.

ЗЕМЛЕРО́ЙН||ЫЙ газар ухах; **~ая машина** газар ухах машин.

ЗЕМЛЕСО́С, шороо соруул.

ЗЕМЛЕТРЯСЕ́НИЕ газар хөдлөх.

ЗЕМЛЕУСТРОИ́ТЕЛЬ газар хуваарилан зохиогч.

ЗЕМЛЕУСТРОИ́ТЕЛЬН||ЫЙ газар хуваарилан зохиох; **~ые мероприятия** газар хуваарилан зохиох арга хэмжээ.

ЗЕМЛЕУСТРО́ЙСТВО газрыг хуваарилан зохиох.

ЗЕМЛИ́СТЫЙ 1. шороолог; ~ **песок** шороолог элс; 2. боровтор.

ЗЕМЛ||Я́ 1. Дэлхий, Газар дэлхий; ~ **движется вокруг солнца** Дэлхий нарыг тойрдог; 2. газар, хуурай газар; **моряки**

увидели на горизонте ~ю далайчид тэнгэрийн хаяанд газар харав; 3. хөрс, газар; **плодородная ~** шимтэй хөрс; 4. шороо, газар; **~ с песком и глиной** элс шавартай шороо; 5. газар, хөсөр; **бросить на ~ю** хөсөр хаях; 6. орон, газар, нутаг; **чужие ~и** хүний газар, харийн нутаг; **за тридевять земель** туурайт морь давхиж хүрдэггүй, тураг шувуу нисч хүрдэггүй газар; 7. газар, нутаг дэвсгэр; **колхозная ~** хамтралын нутаг; 8. газар, хөсэг газар, талбай; **арендовать ~ю** газар түрээслэх; ***сравнять с ~ёй** голомт дээр нь бор шарилж ургуулах, голомтыг баллах.

ЗЕМЛЯ́К нутгийн хүн.

ЗЕМЛЯНИ́КА гүзээлзгэнэ.

ЗЕМЛЯНИ́ЧН||ЫЙ гүзээлзгэнийн; **~ое варенье** гүзээлзгэнийн чанамал.

ЗЕМЛЯ́НКА нүхэн гэр, газар гэр.

ЗЕМЛЯН||О́Й шорооны, газар шорооны, газрын; **~ые работы** газар шорооны ажил; **~ая плотина** шороон далан.

ЗЕМЛЯ́ЧКА нутгийн эмэгтэй.

ЗЕМНОВО́ДНЫЕ (*земноводное*) хоёр нутагтан.

ЗЕМНОВО́ДН||ЫЙ хоёр нутагт; **~ое животное** хоёр нутагт амьтан.

ЗЕМНО́Й дэлхийн, газрын; **~ шар** дэлхийн бөмбөрцөг.

ЗЕ́МСКИЙ нутгийн захиргааны.

ЗЕ́МСТВО (*хаант оросын*) нутгийн захиргаа.

ЗЕНИ́Т 1. (*тэнгэрийн*) орой, оргил, чанх дээр; **солнце в полдень находится в ~е** үдийн нар чанх дээр байдаг; 2. оргил, орой, туйл; **в ~е славы** алдрынхаа оргилд байхад.

ЗЕНИ́ТКА агаарын их буу.

ЗЕНИ́ТН||ЫЙ 1. тэнгэрийн оргилын, оройн; 2. агаарын, дээш бууддаг; **~ое орудие** агаарын их буу.

ЗЕНИ́Ц||А (*нүдний*)цөцгий; **беречь как ~у ока** нүдний цөцгий мэт хамгаалах.

ЗЕ́РКАЛО 1. толь; **кривое ~** нөлөөтэй толь; 2. толь мэт гилгэр; **~ озера** толь мэт гилгэр нуур.

ЗЕРКА́ЛЬН||ЫЙ 1. толины, толин, тольтой; **~ое производство** толины үйлдвэр; **~ шкаф** тольтой шүүгээ; 2. зузаан; **~ое стекло** зузаан шил; 3. толигор, гилгэр, гялцал болсон, гялгар.

ЗЕ́РКАЛЬЦЕ бяцхан толь.

ЗЕРНИ́СТ||ЫЙ мөхлөгт; **~ая икра** бэрчгэр түрс.

ЗЕРН||О́ 1. үр, мөхлөг; **~ пшеницы** буудайн үр; 2. тариан үр тариа; **хлеб в ~е** үрээрээ байгаа тариа, үр тариа; **торговать ~ом** үр тариа худалдах; 3. үрэл, мөхлөг; **жемчужное ~** мөхлөг сувд; 4. үр, хувь; **~ истины** үнэний хувь.

ЗЕРНОВ||О́Й, үр тарианы; **~ые культуры** үр тарианы ургамал; **~ое хозяйство** үр тарианы аж ахуй.

ЗЕРНОВЫ́||Е үр тариа, амуу тариа, тариа; **сбор ~х** тариа хураах.

ЗЕРНООЧИСТИ́ТЕЛЬН||ЫЙ, тариа цэвэрлэх; **~ая машина** тариа цэвэрлэх машин.

ЗЕРНОПОСТА́ВКИ тариа бэлтгэх, тариа бэлтгэл.

ЗЕРНОСУШИ́ЛКА тариа хатаагуур.

ЗЕРНОФУРА́ЖН||ЫЙ ~ые культуры тэжээлийн үр тарианы ургамал.

ЗЕРНОХРАНИ́ЛИЩЕ тариа агуулах, тариа хадгалах газар, амуу тарианы сан.

ЗЁРНЫШКО үр, мөхлөг, яс; **яблочное ~** алимны үр.

ЗЕФИ́Р I *найртай салхи, сэвшээ салхи.*

ЗЕФИ́Р II хөөлөг боов.

ЗЕФИ́Р III сэвшээ даавуу, зефир.

ЗИГЗАГООБРА́ЗН||ЫЙ мухир, муриганасан; **~ое движение** муриганан явах.

ЗИ́ЖДЕТСЯ түшиглэнэ, тулгуурлана, суцрвалжтай байна.

ЗИМА́ өвөл; **суровая ~** хатуу өвөл; **наступила ~** өвөл боллоо; **сколько лет, сколько зим!** *уулзалгүй яасан их удаж вэ!*

ЗИ́МН||ИЙ өвлийн; **~ее солнцестояние** өвлийн туйл.

ЗИМОВА́ТЬ өвөлжих.

ЗИМО́ВКА 1. өвөлжих; 2. өвөлжөө.

ЗИМО́Й өвөлдөө.

ЗИПУ́Н зэвхүүн дээл.

ЗИ́ЯНИЕ ангайх, онгойх, хүнхийх.

ЗИЯ́||ТЬ онгойх, ангайн харагдах, ангайх, онгойн харагдах, хүнхийх, хүнхийн харагдах; **~ет бездна** ёроолгүй нүх ангайн харагдана.

ЗИЯ́ЮЩИЙ 1. ангайсан, онгойсон, хүнхийсэн, ангайн харагдагч, онгойн харагдагч; 2. ангархай, онгорхой.

ЗЛА́КИ залаат ургамал, амуу тариа; **хлебные ~** амуу тариа.

ЗЛА́КОВ||ЫЙ, залаат; **~ые растение** залаат ургамал.

ЗЛА́ТО алт.

ЗЛАТОГЛА́ВНЫЙ алтан тэргүүнт, алтан оройт.

ЗЛА́ЧН||ЫЙ ~ое место наргиан самууны газар.

ЗЛЕ́ЙШИЙ нэн хорт, хамгийн өшөөт.

ЗЛИТЬ хорыг нь маажих, шарыг нь буцалгах, уурлуулах.

ЗЛИ́ТЬСЯ хор нь хүрэх, шар нь буцлах, уурлах.

ЗЛО I 1. хор, хорлол, муу юм; **желать зла кому-либо** хүнд муу санах; 2. гай, аюул; **из двух зол выбирать меньшее** аюулын багад нь өртөх; 3. хор, хорсол, шар, уур; **сделать что-либо со зла** хорондоо үйлдэх.

ЗЛО II хортой, хортонтой.

ЗЛО́Б||А хорсол, өс, өшөө, хонзон, хорссон (сэтгэл), хорт санаа; **питать ~у против кого-либо** хүнд хонзон санаж явах, хүнд хонзогнох; **~ дня** өнөөдрийн чухал зүйл.

ЗЛО́БНО хорсолтой, өшөөрхсөн, хорон санаатай, хортонтой; **взглянуть ~** хорсолтой харах.

ЗЛО́БНЫЙ хорсолт, өшөөтөн, хортон, хорон санаатай, хорссон, өшсөн; **~ враг** хорсолт дайсан.

ЗЛОБОДНЕ́ВНОСТЬ өнөөдөр чухал болсон зүйл; **~ темы** өнөөдөр чухал болсон сэдэв.

ЗЛОБОДНЕ́ВНЫЙ өнөөдөр чухал болсон; **~ вопрос** өнөөдөр чухал болсон асуудал.

ЗЛО́БСТВОВАТЬ хорсох, хор буцлах, шар хөөрөх, хорсон уурлах.

ЗЛОВЕ́Щ||ИЙ ёрлосон, муу ёртой, муу юм зөгнөсөн, нэг л биш; **~ признак** муу ёртой шинж тэмдэг; **~ая тишина** нэг л биш нам гүм.

ЗЛОВО́НИЕ өмхий үнэр, өмхий самхай.

ЗЛОВО́ННЫЙ өмхий, өмхий самхай.

ЗЛОВРЕ́ДНО хортой, хор санаж, муу санаа агуулсан.

ЗЛОВРЕ́ДНЫЙ хортой, хөнөөл ихтэй, хорлогчин дотортой.

ЗЛОДЕ́Й хорлогч, хорлогчин, хортон, муу шинжийн хүн.

ЗЛОДЕ́ЙСКИЙ хорлогчин, хортонтой, муу шинжийн; **~ поступок** хорлогчин хэрэг, муу шинжийн явдал.

ЗЛОДЕ́ЙСТВО хорлогчин явдал, хорлол, хар үйл

ЗЛОДЕЯ́НИЕ хорлогчин явдал, хорлол, хар үйл; **совершить ~** хар үйл үйлдэх.

ЗЛОЙ хорт хорон, муу, хар санаатай, хэрцгий, ууртай; **~ умысел** хорон санаа; **~ человек** ууртай хүн, хэрцгий хүн.

ЗЛОКА́ЧЕСТВЕННЫЙ хорт, хортой; **~ая опухоль** хорт хавдар.

ЗЛОКЛЮЧЕ́НИЕ *золгүй явдал, завшаангүй хэрэг, гай зовлон.*

ЗЛОНАМЕ́РЕННОСТЬ хорт санаа, хар санаа, муу санаа.

ЗЛОНАМЕ́РЕННЫЙ хорт санаатай, хар санаатай, муу санаатай; **~ поступок** хар санаатай хэрэг.

ЗЛОНРА́ВИЕ муу зан, муу аашь, авир муу.

ЗЛОНРА́ВНЫЙ муу зантай, муу ааштай, авир муутай.
ЗЛОПА́МЯТНОСТЬ өсөрхөг байх, хонзорхог байх.
ЗЛОПА́МЯТНЫЙ өсөрхөг, хонзорхог; ~ **человек** хонзорхог хүн.
ЗЛОПА́МЯТСТВО өсөрхөг зан, хонзорхог явдал.
ЗЛОПОЛУ́ЧН||ЫЙ зол муутай, хувьгүй, заяагүй, өөдгүй; **~ая судьба** өөдгүй хувь.
ЗЛОПЫХА́ТЕЛЬ хорон санаатай хүн, хорлолтой хүн.
ЗЛОПЫХА́ТЕЛЬСКИЙ хорон санаатай, хорлолтой.
ЗЛОПЫХА́ТЕЛЬСТВО хорон санаа, хорлол.
ЗЛОРА́ДНО тавлан, тавласан янзтай, бах нь ханан; ~ **улыбнуться** тавлан мишэлзэх.
ЗЛОРА́ДН||ЫЙ тавладаг, тавлах дуртай, бах нь ханадаг; **~ое чувство** тавлах сэтгэл.
ЗЛОРА́ДСТВО тавлах, бах ханах, тавлах сэтгэл.
ЗЛОРА́ДСТВОВАТЬ тавлах, бах ханах.
ЗЛОСЛО́ВИЕ муу хэлэх, хов үг, хов жив.
ЗЛОСЛОВИ́ТЬ муу хэлэх, хов жив зөөх.
ЗЛО́СТНО хортой, хортонтой, хорон санаагаар, санаатай, санаатайгаар.
ЗЛО́СТНОСТЬ хортой (байх), хорон санаатай (байх).
ЗЛО́СТН||ЫЙ 1. хортой, хар санаатай, хорон санаатай; **~ая клевета** хортой гүтгэлэг; 2. санаатай, зориуд, хорлох гэсэн; ~ **неплательщик** санаатайгаар үл төлөгч; 3. муудаа ташуурсан гаарсан; ~ **преступник** гаарсан гэмт хэрэгтэн.
ЗЛО́СТЬ хорсол, хор шар, уур; **говорить со ~ью** хорсон өгүүлэх, хорсолтой хэлэх.
ЗЛОСЧА́СТН||ЫЙ азгүй, хишиггүй, тавилан муутай; **~ая любовь** азгүй дурлал.
ЗЛОУМЫ́ШЛЕННЫЙ хорон санаатай хийсэн, хор санаж үйлдсэн, хорлох гэсэн.
ЗЛОУМЫШЛЯ́ТЬ хорлох гэх, хорлохыг завдах.
ЗЛОУПОТРЕБИ́ТЬ хортой ашиглах, зүй бус ашиглах, ёсон бус эдлэх, хэтрүүлэн эдлэх, буруу ашиглах; ~ **властью** эрх мэдлээ зүй бус ашиглах; ~ **доверием** итгэлийг хортой ашиглах, итгэлийг хөсөрдүүлэх.
ЗЛОУПОТРЕБЛЕ́НИ||Е 1. хортой ашиглах, зүй бусаар ашиглах, хэтрүүлэн эдлэх; 2. хорт хэрэг; **раскрыть ~я** хорт хэрэг илчлэх.
ЗЛОУПОТРЕБЛЯ́ТЬ хортой ашиглах, зүй бус ашиглах, хэтрүүлэн эдлэх, буруу ашиглах.
ЗЛОЯЗЫ́ЧИЕ хорон үг, хорон ам, ёжтой үг.
ЗЛОЯЗЫ́ЧНЫЙ хорон үгтэй, хорон амтай, ёжтой үгтэй, ~ **человек** хорон амтай хүн.
ЗЛЮ́КА, ЗЛЮ́ЧКА уурт, муу зант, муухай зантай хүн.
ЗМЕЕВИ́ДНЫЙ могой шиг, могой хэлбэртэй.
ЗМЕЕВИ́К нугархай гуурс.
ЗМЕЕНЫШ могойн зулзага.
ЗМЕЙН||ЫЙ 1. могойн; **~ая кожа** могойн арьс; 2. хорон санаатай, хар санаатай, хортон, зальхай; **~ая улыбка** зальхай инээмсэглэх.
ЗМЕЙ 1. могой; 2. луу; 3. цаасан шувуу, дэгдүүр; **бумажный ~** цаасан шувуу.
ЗМЕ́ЙК||А бяцхан могой; **бежать ~ой** могой шиг мурилзан урсах, мурилзах, муриганах.
ЗМЕЯ́ 1. могой; **гремучая ~** хорчигнуурт могой; 2. хорон санаатай хүн, зальхай хүн.
ЗНАВА́ТЬ мэдэх.
ЗНАК 1. тамга, тэмдэг; **таможенный ~** гаалийн тэмдэг; 2. ул мөр, мөр; 3. тэмдэг, шинж; **~и внимания** анхаарсан тэмдэг; **в ~ дружбы** найз болсоны тэмдэг болгон; **молчание — ~ согласие** дуугүй байх нь зөвшөөрсний тэмдэг; 4. ёр, бэлэг; **добрый ~** сайны бэлэг; **дурной ~** муу ёр; 5. дохио; **подавать ~и руками** гараараа дохио өгөх; 6. тэмдэг бэлэг тэмдэг; **~и отличия** шалгарсны тэмдэг; 7. тэмдэг, цэг тэмдэг; 8. тэмдэг, үсэг; **печатный ~** хэвлэлийн тэмдэг; **денежный ~** мөнгөн тэмдэгт.
ЗНАКО́МИТЬтанилцуулах.
ЗНАКО́МИТЬСЯ 1. танилцах; 2. мэдэж авах; ~ **с зачатками языкознания** хэлний шинжлэлийн анхны мэдэгдэхүүнийг мэдэж авах.
ЗНАКО́МСТВО 1. танилцах, танилтай болох; **поддержать ~ с кем-либо** хүнтэй танил байх; 2. танил хүмүүс, танил тал, танил; **большое ~** олон танил, танил тал их; 3. мэдэх, мэдлэг.
ЗНАКО́М||ЫЙ 1. мэддэг, таньдаг; **быть ~ым с кем-либо** хүн таньдаг байх; 2. мэддэг, мэдэх; 3. танил; **встретил ~ого** танилтайгаа дайралдав.
ЗНАМЕНА́ТЕЛЬ хуваарь.
ЗНАМЕНА́ТЕЛЬНОСТЬ чухал учир, чухал утга.
ЗНАМЕНА́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. чухал учиртай, чухал утгатай, гайхамшигтай, гайхамшиг; **~ые события** гайхамшигтай үйл явдал; 2. бие даасан утгатай; **~ые слова** бие даасан утгатай үгс.
ЗНАМЕ́НИЕ бэлэг тэмдэг, төлөг, ёр, үзэгдэл шинж; ~ **времени** цагт нийлсэн үзэгдэл.
ЗНАМЕНИ́ТОСТЬ алдарт хүн цуут хүн, **стать ~ью** алдарт хүн болох.
ЗНАМЕНИ́ТЫЙ алдартай, цуутай, алдар цуутай; ~ **артист** алдартай жүжигчин.
ЗНАМЕНОВА́ТЬ гэрчлэх, тэмдэг болох.
ЗНАМЕНО́СЕЦ тугч, туг баригч.
ЗНА́М||Я туг; **склонять ~ёна** туг бөхийлгөх; **под ~енем** тугийн дор.
ЗНА́НИЕ 1. эрдэм, эрдэм ухаан, шинжлэх ухаан; 2. мэдэх, мэдлэг.
ЗНА́ТНОСТЬ язгууур сурвалж, угсаа.
ЗНА́ТНЫЙ, 1. алдартай, нэртэй, алдарт, нэрт; 2. язгууртай, сурвалжтай, угсаатай, язгууртай, сурвалжит, угсаат.
ЗНАТО́К мэргэшсэн хүн, сайн мэдэх хүн; ~ **музыки** хөгжимд мэргэшсэн хүн.
ЗНА́ТЬ I 1. мэдэх; ~ **о поездке** явахыгаа мэдэх; 2. мэдэх, ойлгох, төсөөлөх; ~ **урок** хичээлээл мэдэх; **я знаю, что он прав** түүний зөв болохыг би мэднэ; 3. мэдэх, чадах; 4. таних, мэдэх; ~ **кого-либо с детства** хүнийг багаас нь таних; 5. үзэх, мэдэх; **не ~ покоя** амар заяа үзэхгүй байх; **дать ~ кому-либо** хүнд мэдэгдэх, мэдээлэх; **дать ~ о себе** өөрийнхөө тухай мэдэгдэх, сануулах; **кто его знает** бүү мэд.
ЗНА́ТЬ II язгууртан, сурвалжтан, угсаатан.
ЗНА́ТЬ III байх, бололтой.
ЗНА́ТЬСЯ танилцах, танил байх, харилцах, харилцаатай байх; **ни с кем не желает ~** хэнтэй ч харилцахыг хүсэхгүй байна.
ЗНАХА́РКА домч эхнэр.
ЗНАХА́РСТВО дом, домнох.
ЗНА́ХАРЬ домч.
ЗНА́ЧАЩИЙ ач холбогдолтой, учир холбогдолтой, утга бүхий; **мало ~** ялимгүй ач холбогдолтой, учир холбогдол багатай; **ничего не ~** ямар ч ач холбогдолгүй.
ЗНАЧЕ́НИ||Е 1. утга, утга учир, учир; **определить ~ слова** үгний утгыг тодорхойлох; ~ **взгляда** учиртай харц; 2. ач холбогдол, учир холбогдол, утга чанар; **политическое ~** улс төрийн ач холбогдол; **придавать чему-либо большое ~** юмыг их учир холбогдолтой гэж үзэх; **не иметь ~я** ач холбогдолгүй байх.
ЗНА́ЧИМОСТЬ ач холбогдол, учир холбогдол.

ЗНА́ЧИМ||ЫЙ, утга бүхий, утгатай, учиртай, учир утгатай, утга чанартай, учир холбогдолтой, ач холбогдолтой; **~ые части слова** үгийн утга бүхий хэсэг.

ЗНА́ЧИТ тэгвэл, тэгэхлээр; **~ пора ехать** тэгвэл явах болов уу.

ЗНАЧИ́ТЕЛЬНО 1. нилээд, нилээдгүй, ихээхэн, үлэмж, үлэмжхэн; **~ больше** нилээд их, үлэмжхэн их; 2. учиртай, янзтай; **~ посмотреть** учиртай харах, янзтай харах.

ЗНАЧИ́ТЕЛЬНОСТЬ 1. нилээд их байх; 2. нилээд чухал байх.

ЗНАЧИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. нилээд их, ихээхэн, үлэмжхэн, үлэмж; **~ая сумма** нилээд их мөнгө; 2. нилээд чухал, чухал; **~ые события** нилээд чухал үйл явдал; 3. учиртай, утга учиртай, утга төгөлдөр; **~ взгляд** учиртай харц; **~ые слова** учир утгатай үг, утга төгөлдөр үг.

ЗНАЧИ́||ТЬ утгатай (байх), учир (байх); **что это ~т?** Ингэхэд, ямар учир байна?; **это что-нибудь да ~т** үүнд нэг л учир байна; **это много ~т** үүнд их учир байна.

ЗНА́ЧИТЬСЯ байх, бичээстэй байх, тооцогдох; **~ в списке** нэрсийн цэст байх; **~ в отпуск** амралттайд тооцогдох.

ЗНАЧО́К тэмдэг.

ЗНА́ЮЩИЙ мэддэг, эрдэмтэй; **~ врач** юм мэддэг эмч.

ЗНОБИ́ТЬ агзайх, чичрэглэх, дагжих.

ЗНО́Й аагим халуун, пүү халуун; **летний ~** зуны аагим халуун.

ЗНО́ЙНЫЙ аагим халуун бүгчим халуун; **~ день** бүгчим халуун өдөр.

ЗОБ1. хөөе; 2. бахлуур.

ЗОВ 1. дуудах авиа, дуудлага, уриа; 2. дуудах, урих; **прийти по первому ~у** дуудмагц ирэх.

ЗО́ДЧЕСТВО уран барилга.

ЗО́ДЧИЙуран барилгач.

ЗОЛА́ үнс нурам.

ЗОЛИ́ТЬ үнсдэж зулмуулах.

ЗОЛО́ВКА хадам эгч, нөхрийн дүү.

ЗОЛОТА́РНИК алтгана, алтаргана.

ЗОЛОТИ́СТ||ЫЙ алтлаг, алтан өнгөтөй, алтан шар; **~ые волосы** алтан шар үс.

ЗОЛОТИ́ТЬ 1. алтдах, алтлах, алт шарах; **~ ложки** халбага алтдах; 2. алтан шар болгох, шаргалтуулах.

ЗОЛОТИ́||ТЬСЯ 1. алтан шар болох, шаргалтах; **рожь ~тся** хөх тариа шаргалтаж байна; 2. шаргалтан харагдах, гялалзан харагдах; **вдали золотятся пески** алст элс шаргалтан харагдана.

ЗОЛОТНИ́К I мал ~, да дорог өчүүхэн боловч үнэ ихтэй.

ЗОЛОТНИ́К II сэлгүүр.

ЗО́ЛОТ||О 1. алт; **червонное ~** *шижир* алт, сааз алт, зэсийн хольцтой, монетон алт; **самородок ~а** цул, тунгаамал алт; **~ в слитках** алтан ембүү; 2. алт, алтан эдлэл; 3. алтан утас; **шитый ~ом** алтан утас ороосон, алтан утсаар хийсэн; 4. олдошгүйхүн, эрдэнэ; **не все то ~, что блестит** гялалзсан юм бүхэн алт биш.

ЗОЛОТОИСКА́ТЕЛЬ алт хайгч.

ЗОЛОТ||О́Й I 1. алтны, алттай; **~ песок** алттай элс; 2. алтан, алтны; **~ое кольцо** алтан бөгж; **~ая монета** алтан зоос; **~ запас** алтны нөөц; **~ фонд** а) алтны хөмрөг; б) эрдэнэсийн сан; 3. алтан, алтан шар; **~ая осень** алтан намар; 4. бадралын, мандлын жаргалтай, жаргалант; **~ век** бадралын үе; **~ая пора** жаргалант үе; 5. олдошгүй, эрдэнэ мэт; алт шиг, үг; **~ые слова** алт шиг үн; **~ая середина** алтан дундаж, дундыг баримтлах.

ЗОЛОТО́Й II алтан зоос.

ЗОЛОТОНО́СН||ЫЙ алттай; **~ая жила** алттай судал.

ЗОЛОТОПРОМЫ́ШЛЕННЫЙ алт малтах үйлдвэрийн; **~ район** алт малтах үйлдвэрийн нутаг.

ЗОЛОТУ́ХА булаг өвчин, түүхий.

ЗОЛОЧЁНЫЙ алтадсан, алталсан, алт шарсан.

ЗО́НА 1. бүслүүр, бүс, газар; **водоохранная ~** ус хамгаалалтын бүс; **~ вытегривания** өгөршлийн бүс; **геологическая ~** газар зүйн бүс; **~ сейсмическая** газар хөдлөлтийн бүс; 2. бүс, зоон, хорих газар.

ЗОНА́ЛЬНЫЙ бүслүүрийн.

ЗОНД 1. хаймсуур, зонд; 2. өрөм; 3. *(цаг уурын)* бөмбөрцөг.

ЗОНДИ́РОВАТЬ 1. хайсмсуураар шинжлэх, зондоор шинжлэх, хаймсуурдах, зондлох; 2. турших, шалгаж мэдэх, тэмтэрч үзэх; **~ почву** байдлы нь туршиж үзэх.

ЗОНТ,

ЗО́НТИК, шүхэр, халх.

ЗО́НТИЧН||ЫЙ шүхэрт, шүхрэлхүү; **~ые растения** шүхэрт ургамал.

ЗООВЕТЕРИНА́РНЫЙ зоо мал эмнэлгийн.

ЗООЛО́Г амьтан судлагч, зоологич.

ЗООЛОГИ́ЧЕСКИЙ 1. амьтан судлалын, зоологийн; 2. амьтны, адгуусан амьтны; **~ сад** амьтны цэцэрлэг.

ЗООЛО́ГИЯ амьтны судлал, зоологи.

ЗООПА́РК амьтны хүрээлэн.

ЗООСА́Д амьтны цэцэрлэг.

ЗООТЕ́ХНИК зоотехникч.

ЗООТЕ́ХНИКА зоотехник.

ЗООТЕХНИ́ЧЕСКИЙ зоотехникийн, зоотехник.

ЗО́РК||ИЙ 1. хурц, гярхай; **~ие глаза** хурц нүд; 2. хурц, ажигламтгай.

ЗО́РКО ширтэн, ажиглан, анхааралтай; **~ следить** сайтар ажиглан харах.

ЗО́РКОСТЬ 1. хурц (байх), гярхай (байх); **~ взгляда** хурц, хурц байх; 2. хурц (байх), ажигламтгай (байх), сэргэг (байх).

ЗРАЧО́К цэцгий, хүүхэн хараа, хүүхэн нүд.

ЗРЕ́ЛИЩЕ 1. үзэгдэл; **необыкновенное ~** ер бусын үзэгдэл, хачин үзэгдэл; 2. үзвэр.

ЗРЕ́ЛИЩНЫЙ үзвэрийн.

ЗРЕ́ЛОСТ||Ь 1. насанд хүрэх, бие гүйцэх, бие боловсрох, (эрийн) цээнд хүрэх; **достигнуть ~и** насанд хүрэх, эрийн цээнд хүрэх; 2. боловсорсон (байх), гүйцсэн байх, нээгдсэн байх; **аттестат ~и** боловсролын үнэмлэх.

ЗРЕ́Л||ЫЙ 1. болсон, боловсорсон; 2. насанд хүрсэн, бие гүйцсэн, бие боловсорсон, (эрийн) цээнд хүрсэн; **~ возраст** насанд хүрсэн үе, бие боловсорсон нас, (эрийн) цээнд хүрсэн нас; 3. нээгдсэн, гүйцсэн, боловсорсон; **~ ум** нээгдсэн оюун ухаан; 4. эргэцүүлэн бодсон, сайтар боловсруулсан; **~ое решение** сайтар боловсруулсан шийдвэр.

ЗРЕ́НИ||Е 1. хараа, нүд; **иметь хорошие ~** хараа сайн байх; **слабое ~** муу хараа; **точка ~я** үзэл бодол, үзэ санаа; **с точки ~я** үүднээс; **поле ~я** а) хараа, хараа хүрэх, газар; б)*үзэл онол.*

ЗРЕ||ТЬ болох, боловсрох, гүйцэх; **яблоки ~ют** алим болж байна.

ЗРИ́МЫЙ 1. нүдэнд харагдах, нүдэнд үзэгдэх; 2. үзэгдэхүйц, мэдэгдэхүйц.

ЗРИ́ТЕЛЬ үзэгч.

ЗРИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. нүдлэх; **~ая память** нүдлэх; 2. харааны; **~ нерв** харааны мэдрүүл; 3. үзэгчдийн; **~ зал** үзэгчдийн танхим.

ЗРЯ́ЧИЙ нүдтэй хараатай.

ЗУБ 1. (**зубы**) шүд, араа; **коренные зубы** агт араа; **~ мудрости** агт араа; **молочные ~ы** сүүн шүд; **передние ~ы** үүдэн шүд; **скрежетать ~ами** шүдээ хавирах; **удалить ~** шүдээ авахуулах; 2. (**~ья**) шүд, араа; **~ья бороны** тагнуурын шүд; **~ на ~ не попадает** чичрэн дагжих; **сквозь ~ы говорить** шүд зуун хэлэх, дуугарч ядах; **~ы точить на кого-либо** хорон санаа

агуулах; **иметь ~ против кого-либо** хонзон санаж явах; **не по ~ам** эн нь хүрэхгүй.

ЗУБА́СТ||ЫЙ, 1. шүдэрхэг; **~ая щука** шүдэрхэг цурхай; 2. хэлэнцэр, аманцар, хэлэмгий.

ЗУБЕ́Ц 1. шүд, араа; **зубцы у граблей** тармуугрын шүд; 2. шүд; **стены с зубцами** шүдтэй хэрэм; 3. уулсын шовх орой.

ЗУБИ́ЛО цавчуур.

ЗУБНО́Й шүдний; **~ врач** шүдний эмч.

ЗУБОВРАЧЕ́БНЫЙ шүдний эмчийн.

ЗУБО́К бяцхан шүд; **на ~ попасть кому-либо** хүний инээдэм болох.

ЗУБОРЕ́ЗНЫЙ шүд гаргах; **~ станок** шүд гаргах суурь машин.

ЗУБОСКА́Л *разг.* шооч хүн.

ЗУБОСКА́ЛИТЬ шоолох, дооглох, доог хийх, элэг доог болгох.

ЗУБОСКА́ЛЬСТВО шоо, доог, элэг доог.

ЗУБОЧИ́СТКА чигчлүүр.

ЗУБР бух гөрөөс.

ЗУБРЁ́ЖКА цээжлэх.

ЗУБРИ́ТЬ I эмтийлгэх; **~ топор** сүх эмтийлгэх.

ЗУБРИ́ТЬ II цээжлэх; **~ урок** хичээлээ цээжлэх.

ЗУ́БЧАТ||ЫЙ шүдтэй, араатай; **~ лист** шүдтэй навч; **~ое колесо** шүдтэй дугуй; **~ая передача** араатай дамжуулга.

ЗУ́БЧИК бяцхан шүд, бяцхан араа.

ЗУД загатнаа.

ЗУДЕ́ТЬ загатнах; **тело зудит** бие загатнана.

ЗЫ́БК||ИЙ 1. хэлбэлзсэн, хэлбэ хэлбэс хийсэн, намгалзсан, намс намс хийсэн, бамбалзсан, бамбас бамбас хийсэн; **~ мост** намгалзсан гүүр; 2. тогтворгүй, итгэлгүй; **~ое положение** тогтворгүй байдал.

ЗЫБУ́Ч||ИЙ нуранги, нуранхай, намгалзсан; **~ие пески** нуранги элс.

ЗЫБЬ ирэлж; **~ на озере** нуурын усны ирэлж; **мёртвая ~** тогтуун ирэлж.

ЗЫ́ЧНЫЙ чанга өндөр; **~ голос** өндөр дуу.

ЗЯ́БКИЙ бээрэг, даараг.

ЗЯ́БЛЕВ||ЫЙ ~ая вспашка намар газар хагалах.

И

И I 1. ба, хийгээд, болон, бөгөөд, болоод, хоёр гурав: **ты и я** чи бид хоёр; **догнать и перегнать** гүйцэж түрүүлэх; 2. ч, гүй, ч тэр; **и тот и другой** энэ нь ч...тэр нь ч, аль аль нь; **и стар и млад** хөгшин залуугүй; 3. тэгээд, ийнхүү; **и настало утро** тэгээд өглөө болов; 4. *(ерөнхийлөн хамаатуулахын)* -аа (-ээ, -оо, -өө)е-л; -ч; **и сделаю** хийхээ л хийнэ.

И II ч, л; **не могу и подумать об этом;** үүнийг бодож ч чадахгүй байна.

И III за; **и полно!** за больдоо!

И́БО юу гэвэл, учир нь.

И́ВА плакучая ~ унжгар уд.

ИВНЯ́К бургас, удын шугуй, бургаасан шугуй.

И́ВОВ||ЫЙ удын, бургаасны, бургаасан; **~ая корзина** бургаасан сагс.

И́ВОЛГА гургалдай.

ИГЛ||А́ 1. зүү, тэвнэ; **вязальная** ~ гох тэвнэ, сүүлжүүр тэвнэ; 2. шилмүүс; 3. өргөс; **~ы ежа** зарааны өргөс; 4. шөвгөр, шөвгөр үзүүр; 5. **сесть на ~у** хар тамхинд орох.

ИГЛИ́СТЫЙ өргөсөрхөг, хатгууртай.

ИГНОРИ́РОВАТЬ үл хэрэгсэх, эс хайхрах, үл тоох, эс ойшоох.

И́ГО дарлал, талхи, талхидах.

ИГО́ЛКА зүү, тэвнэ; **сидеть, как на ~х** цог дээр суусан мэт суух, дэндэлзэх.

ИГО́ЛОЧК||А бяцхан зүү; **одет с ~и** дэгжин хувцастай.

ИГО́ЛЬН||ЫЙ зүүний, тэвнийн; **~ое ушко** зүүний сүвэгч.

ИГРА́ 1. наадам, тоглоом, наадах, тоглох; ~ **в мяч** бөмбөгөөр наадах; 2. дарах, хуурдах, хийлдэх, хийл дарах; ~ **воображения** хоосон санаа; ~ **слов** үгээр наадах; 3. хар тамхи.

ИГРА́ТЬ 1. наадах, тоглох; 2. дарах, хуурдах, хийлдэх; ~ **на баяне** баян хуур дарах.

ИГРА́ЮЧИ тоглох мэт; ~ **решить трудную задачу** хэцүү *бодлогыг тоглох мэт* бодох.

ИГРЕ́НЕВЫЙ цавьдар, цавьдагч.

ИГРИ́В||ЫЙ алиа, томоогүй; **~ое настроение** алиа зан.

ИГРИ́СТ||ЫЙ хөөсөрдөг, шуугидаг; **~ое вино** хөөсөрдөг дарс.

ИГРО́К наадагч, тоглогч, тоглоомч.

ИГРУ́Н дүрсгүй амьтан, наадамтгай амьтан.

ИГРУ́НЬЯ аальгүй хүүхэн, наадамтгай эмэгтэй.

ИГРУ́ШЕЧНЫЙ *тоглоомын.*

ИГРУ́ШК||А тоглоом; **детские ~и** хүүхдийн тоглоом; **быть ~ой в чьих-либо руках** хүний гар хөл болох.

ИГУ́МЕН ширээт лам.

ИГУ́МЕНЬЯ ширээт чавганц, ширээт гэлэнмаа.

ИДЕА́Л 1. хүслэн, туйлын зорилго, өв тэгш зүйл; 2. туйл; ~ **красоты** сайн сайхны туйл.

ИДЕАЛИЗА́ЦИЯ хэт сайшаах, *туйлын сайн болох.*

ИДЕАЛИ́ЗМ идеализм, идеалист үзэл.

ИДЕАЛИ́СТ 1. идеалист, идеализмыг баримтлагч; 2. бодит байдлыг хэт сайшаагч.

ИДЕАЛИСТИ́ЧЕСК||ИЙ идеалист; **~ое мировоззрение** идеалист үзэл.

ИДЕА́ЛЬНО туйлын сайнаар, маш зохистойгоор, өв тэгш.

ИДЕА́ЛЬН||ЫЙ туйлын сайн, маш зохистой, өв тэгш; ~ **работник** туйлын сайн ажилтан; **~ые условия** маш зохистой *нөхцөл* байдал.

ИДЕ́ЙНО-ПОЛИТИ́ЧЕСКИЙ үзэл суртал, улс төрийн.

ИДЕ́ЙНЫЙ 1. үзэл санаа илтгэсэн, үзэл сурталтай; ~ **человек** үзэл сурталтай хүн; 2. үзэл санааны, үзэл суртлын.

ИДЕНТИ́ЧНОСТЬ ав адил, ив ижил.

ИДЕНТИ́ЧНЫЙ ав адил, ив ижил.

ИДЕОГРА́ММА утга үсэг.

ИДЕОГРА́ФИЯ утга бичиг.

ИДЕО́ЛОГ сурталч, суртлын удирдагч.

ИДЕОЛОГИ́ЧЕСКИ үзэл суртлын талаар

ИДЕОЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ үзэл суртлын; **~ая борьба** үзэл суртлын тэмцэл.

ИДЕОЛО́ГИЯ үзэл суртал, суртал.

ИДЁТ болно, тэгье; **пойдём сегодня в театр?** — ~! өнөөдөр театрт хамт очих уу? — тэгье!

ИДЕ́||Я 1. санаа, үзэл санаа; **политические ~и** улс төрийн үзэл санаа; 2. гол санаа; ~ **романа** романы гол санаа; 3. санал, бодол, хүсэл; **в голову пришла прекрасная** ~ цээжинд сайхан бодол төрөв.

ИДИЛЛИ́ЧЕСКИЙ амар жимэр, энх тунх.

ИДИ́ЛЛИЯ 1. амар жимрийн өгүүллэг; 2. амар жимэр байдал, энх тунх амьдрал.

ИДИО́МА өвөрмөц хэллэг:

ИДИОМА́ТИКА 1. өвөрмөц хэллэгийн зүй; 2. өвөрмөц хэллэгийн зүйл, өвөрмөц хэллэг.

ИДИОМАТИ́ЧЕСКИЙ өвөрмөц хэллэгийн, өвөрмөц.

ИДИО́Т дүйрэн мангуу хүн, хэнээт.

ИДИОТИ́ЗМ эргүү тэнэг, дүйрэн.

ИДИО́ТСКИЙ дүйрэн мангуу; ~ **смех** дүйрэн хүний инээд; ~ **поступок** мангуу явдал.

И́ДОЛ онгод, онгон.

ИДОЛОПОКЛО́ННИК онгод тахигч, онгон тахигч.

ИДОЛОПОКЛО́НСТВО онгод тахих, онгон тахих.

ИДТИ́ 1. *явах;* ~ **пешком** явган явах; ~ **вперёд** урагшаа явах; 2. очих хөдлөх; **поезд идет через час** галт тэрэг цаг болоод хөдлөнө; 3. ирэх ойртох; **он идёт сюда** тэр наашаа ирж байна; **весна идёт** хавар ойртож байна; 4. хүрэх гэж явах ~ **к намеченной цели** тавьсан зорилгодоо хүрэх гэж явах; 5. хойноос нь явах, дагах, мөрөөр нь явах, замнах; ~ **за своим учителем** багшийнхаа мөрөөр замнах; 6. явах ажиллах; **часы идут правильно** цаг зөв явж байна; 7. *унах орох;* **дождь идёт** бороо орж байна; **снег идёт** цас унаж байна; 8. живэх, чивэх; **лодка идёт ко дну** завь живж байна; 9. гоожих, **вода идёт из крана** ус цоргоноос гоожиж байна; 10. орох, багтах; **пробка не идёт в горлышко бутылки** бөглөө лонхны амсарт багтахгүй байна; 11. нэвт гарах, шувт өнгөрөх; **эта улица идёт через весь город** энэ гудамж хот дундуур шувт өнгөрнө; 12. гарах, баагих; **пар идёт изо рта** амнаас уур арна;13. гарах, анхилах, гутах; **от цветов идёт запах** цэцэгнээс үнэр анхилна; 14. гарах, тархах; **идут слухи** цуурхал яриа тархаж байна;15. явах, гарах; ~ **конём** мориор явах (шатрын); ~ **с туза** тамгаар гарах (хөзөрт);16. орох, хэрэглэгдэх; **на костюм идёт три метра** костюмд гурван метр даавуу орно; 17. таарах, тохирох, зохих; **это шляпа ей идёт** энэ малгай түүнд зохиж байна; 18. гарах, үзүүлэх; **сегодня в театре идёт новая опера** өнөөдөр театрт шинэ дуурь гарна; 19. бүтэх; **дела идут успешно** хэрэг бүтэж байна; 20.хийх, болох; **идут переговоры** хэлэлцээ хийж байна; 21. орох, элсэх, явах; ~ **в университет** их сургуульд орох; ~ **на военную службу** цэргийн албанд явах; 22. гүйлгээтэй байх, гүйх, **этот товар хорошо идёт** энэ бараа сайн гүйж байна; 23. өнгөрөх; **идут года** он жил өнгөрнө; **не идти на ум** санаанд эс орох;

сон не идёт нойр хүрэхгүй байна; ~ **в ногу с современностью** цагийн байдлаас үл хоцрох; **дело идёт к концу** нохойн дуу ойртож байна; ~ **своей дорогой** өөрийнхөөрөө хийх; *разг.* ~ **ёжиков стричь** хүнийг залхаахаа болих; ~ **в баню** зайлах.

ИЕЗУ́ИТ 1. иезуит; 2. хар мэхтэй хүн, хоёр нүүртэн.

ИЕЗУ́ИТСКИЙ 1. иезуитийн; 2. хар мэхтэй.

ИЕРА́РХ дээд санваартан, дээд зиндаантан.

ИЕРА́РХИЯ шатлан захирах ёс, дамжуулан захирах ёс, зиндаа.

ИЕРАРХИ́ЧЕСК||ИЙ шатлан захирах ёсны, дамжуулан захирах ёсны, зиндааны; **~ая лестница** дамжуулан захирах шат.

ИЕРО́ГЛИФ дүрс үсэг, богд үсэг, ханз.

ИЕРОГЛИФИ́ЧЕСКИЙ дүрс үсгийн, богд үсгийн, ханз.

ИЖДИВЕ́НЕЦ тэжээвэр хүн.

ИЖДИВЕ́НИ||Е тэжээх; **быть на чьём -либо ~и** хүнээр тэжээлгэх.

ИЖДИВЕ́НКА тэжээвэр эмэгтэй.

ИЖДИВЕ́НЧЕСКИЙ тэжээврийн.

ИЗ (ИЗО) 1. **выйти из дому** гэрээс гарах; 2. **некоторые из товарищей** нөхдийн зарим нь; 3. **пить из чашки** аягаар уух; **стрелять из ружья** буугаар буудах; 4. **из уважения к вам** таныг хүндлэх учир; 5. **из маленького посёлка возник большой город** өвүүхэн тосгоноос том хот босов, өвүүхэн тосгон том хот болов.

ИЗБА́ байшин.

ИЗБАВИ́ТЕЛЬ аврагч.

ИЗБА́ВИТЬ аврах ангижруулах салгах; ~ **от смерти** үхлээс аврах; ~ **от мучения** зовлонгоос ангижрах.

ИЗБА́ВИТЬСЯ ангижрах, хагацах, мултрах; ~ **от опасности** аюулаас ангижрах.

ИЗБАВЛЕ́НИЕ аврах, гэтэлгэх, ангижрах, зайлах.

ИЗБАВЛЯ́ТЬ аврах, гэтэлгэх, ангижруулах

ИЗБАВЛЯ́ТЬСЯ ангижрах, хагацах, мултрах

ИЗБАЛО́ВАННЫЙ танхи, танхил; ~ **ребёнок** эрх хүүхэд

ИЗБАЛОВА́ТЬ эрхлүүлэх, танхилуулах; ~ **ребёнка** хүүхэд эрхлүүлэх.

ИЗБАЛОВА́ТЬСЯ танхилах, эрх болох, эрх танхи болох

ИЗБЕ́ГАТЬ энд тэндгүй гүйх, гүйж гүйж ирэх

ИЗБЕГА́ТЬ 1. зайлах, мултрах, гэлтрэх 2. зайлсхийх, тэвчих; ~ **встречи** уулзахаас зайлсхийх; ~ **праздных слов** сул үгийг тэвчих

ИЗБЕ́ГНУТЬ зайлах, мултрах; ~ **наказания** ялаас мултрах

ИЗБЕЖА́НИЕ во ~ зайлсхийхийн тулд; **во ~ ошибок** алдаанаас зайлсхийхийн тул.

ИЗБЕЖА́ТЬ зайлах, гэтлэх; ~ **смерти** үхлээс гэтлэх

ИЗБИВА́ТЬ нанчих, жанчих, зодох

ИЗБИЕ́НИЕ 1. нанчих, жанчих, зодох; 2. алаан, хядаан.

ИЗБИРА́ТЕЛЬ сонгогч.

ИЗБИРА́ТЕЛЬНИЦА сонгогч эмэгтэй.

ИЗБИРА́ТЕЛЬНЫЙ сонгуулийн; ~ **закон** сонгууулийн хууль; ~ **бюллетень** сонгуулийн хуудас.

ИЗБИРА́ТЬ сонгох, шилэх.

ИЗБИРА́ТЬСЯ сонгогдох.

ИЗБИ́Т||ЫЙ 1. зодуулсан, жанчуулсан; 2. улиг болсон; **~ое выражение** улиг болсон үг.

ИЗБИ́ТЬ зодчих, жанчих, нанчих.

ИЗБОРОЗДИ́ТЬ 1. шан гаргах; 2. хэлэх, хээ гаргах: үрчлээ гаргах.

ИЗБРА́НИЕ сонгох, шилэх, сонголт, шилэлт.

ИЗБРА́ННИК сонгомол, сонгодог, сонгосон.

ИЗБРА́ННИЦА сонгомол эмэгтэй, сонгодог эмэгтэй, сонгосон эмэгтэй.

ИЗБРА́НН||ЫЙ 1. сонгосон, сонгогдсон; 2. сонгомол шилдэг; **~ые произведения** сонгомол зохиол; 3. избранные шилдэг хүмүүс, гоц хүмүүс.

ИЗБРА́ТЬ сонгох, шилэх; ~ **специальность** мэргэжил шилж сонгох.

ИЗБУ́ШКА өвүүхэн байшин.

ИЗБЫ́ТОК 1. илүү, илүүдэл, илүү гарсан.

ИЗБЫ́ТОЧНЫЙ илүү, илүүдсэн.

ИЗВАЛЯ́ТЬ хутгачихах.

ИЗВАЛЯ́ТЬСЯ хутгачих, хутгалдчих.

ИЗВАЯ́НИЕ баримал.

ИЗВЕ́ДАТЬ үзэх, амсах, хашир, таних; ~ **горе** зовлон үзэх.

ИЗВЕ́РГ догшин ширүүн хүн, тамлагч

ИЗВЕРГА́||ТЬ шидлэх, хаялах; **вулкан ~ет лаву и пепел** галт уул лав үнс хаялж байна

ИЗВЕРГА́ТЬСЯ шидэгдэх, бялхан гарах, оргилон гарах.

ИЗВЕ́РГНУТЬ шидэх, хаях

ИЗВЕ́РГНУТЬСЯ шидэгдэх, бялхан гарах, оргилон гарах.

ИЗВЕРЖЕ́НИЕ дэлбэрэх, оргилох

ИЗВЕРНУ́ТЬСЯ бултах, бултан зайлах, аргацаан гарах.

ИЗВЕРТЕ́ТЬСЯ дэгдэгнэх, болчимгүйтэх салан болох.

ИЗВЕСТИ́ 1. үрэх, сүйтгэх; ~ **много денег** их мөнгө үрэх; 2. устгах, үгүй хийх, арилгах; 3. тарчилгах, зовоох, тамлах; ~ **кого-либо шутками** наадам хийж зовоох.

ИЗВЕ́СТИ||Е 1. мэдээ, мэдээ чимээ, сураг; **последние ~я** сүүлийн үеийн мэдээ

ИЗВЕСТИ́СЬ тэнхээгээ барах, тамирдах, тамаа цайх; ~ **от горя** зовж тамаа цайх.

ИЗВЕСТИ́ТЬ мэдэгдэх, дуулгах, зарлах; ~ **о дне заседания** хурлын өдрийг зарлах.

ИЗВЁСТКА шохой, зуурсан шохой.

ИЗВЕСТКОВА́НИЕ шохойгоор бордох, шохойгоор бордолт.

ИЗВЕСТКОВА́ТЬ шохойгоор бордох.

ИЗВЕСТКО́ВЫЙ шохойн; ~ **раствор** шохойн уусмал.

ИЗВЕ́СТНО мэдээж, мэдээжээр, мэдээжийн, дуулснаар; **всем ~** бүгдийн мэдээжээр юм; **насколько мне ~** миний дуулснаар.

ИЗВЕ́СТНОСТЬ нэр, алдар, цуу, нэр алдар; **пользоваться ~ю** нэртэй байх, алдарших.

ИЗВЕ́СТН||ЫЙ 1. мэдээжийн мэдээжээр, мэдээж; **~ое всем происшествие** бүгдийн мэдээжийн хэрэг; 2. нэрт, алдарт, цуут; ~ **учёный** нэрт эрдэмтэн; 3. тогтмол, тодорхой, тусгай.

ИЗВЕСТНЯК шохойн чулуу.

И́ЗВЕСТЬ шохой; **негашёная ~** түүхий шохой.

ИЗВЕЩА́ТЬ мэдэгдэх дуулгах, зарлах

ИЗВЕЩЕ́НИЕ 1. мэдэгдэх, дуулгах, зарлах; 2. мэдэгдэл, зар зарлал.

ИЗВИ́В тохой, нугалаа; **~ы реки** голын тохой.

ИЗВИВА́||ТЬСЯ 1. гүрэлзэх, мурилзах, мушгирах; **змея ~лась** могой мушгирч байв; 2. тохойрох, мурилзах; **дорога ~ется между гор** зам уулсын хоорондуур мурилзана.

ИЗВИ́ЛИН||А 1. тохой, муруй сарий, матирхай; ~ **реки** голын тохой; 2. хунираа, нугачаа, далан; ~ **мозга** тархины хунираа; **~ы гор** уулын нугачаа.

ИЗВИ́ЛИСТЫЙ 1. байн байн тохойрсон, муруй сарий, хотринхой, мурилзсан; 2. хунираа, нугачаа, даланлаг; **извилистая гора** нугачаа уул.

ИЗВИНЕ́НИ||Е 1. уучлал, уучлах, хүлцэл, хүлцэх; **прошу у вас ~я** уучлахыг гуйя; 2. уучлах шалтаг, хүлцэх шалтаг.

ИЗВИНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. уучлалттай, хүлцмээр, уучлууштай; 2. уучлал гуйсан, хүлцэл горьдсон; **~ое письмо** уучлал гуйсан захидал.

ИЗВИНИ́||ТЬ уучлах, хүлцэх; **~те, я вас заставил долго ждать** удаан хүлээлгэснийг минь уучилна уу.

ИЗВИНИ́ТЬСЯ уучлал гуйх, хүлцэхийг гуйх
ИЗВИНЯ́ТЬ уучлах, хүлцэх
ИЗВИНЯ́ТЬСЯ уучлахыг гуйх, хүлцэл өчих.
ИЗВЛЕКА́ТЬ гаргах, сугалан гаргах, гаргаж авах, олох.
ИЗВЛЕЧЕ́НИЕ 1. гаргах, гаргаж авах; ~ **корня** язгуур гаргах; 2. иш татах.
ИЗВЛЕ́ЧЬ гаргах, сугалан авах, гарган авах, олох; ~ **пулю из раны** шархнаас сумы нь сугалан авах; ~ **пользу** ашиг олох
ИЗВНЕ́ гаднаас, гаднын; **помощь** ~ гаднын тусламж.
ИЗВОДИ́ТЬ 1. үрэх, сүйтгэх; 2. устгах, үгүй хийх, арилгах; 3. тамлах, тарчилгах, зовоох.
ИЗВОДИ́ТЬСЯ тэнхээгээ барах, тамирдах, тамаа цайх.
ИЗВО́З жин; **заниматься ~ом** жин тээх.
ИЗВО́ЗНЫЙ жингийн; ~ **промысел** жин тээх, жингийн ажил.
ИЗВО́ЗЧИК жинчин, тэрэг туугч, хөлсний тэрэгч
ИЗВО́Л||ИТЬ хайрлах, айлдах, болгоох; **~ьте сами судить** өөрсдөө айлдаж хайрла; **~ите ли видеть** болгоож айлд.
ИЗВОРА́ЧИВАТЬСЯ бултах, бултан зайлах, мултрах, аргацаан гарах; ~ **всеми средствами** яаж ийгээд бултаж зайлах.
ИЗВОРО́ТЛИВЫЙ ов живтэй, арга бачтай, арга сүвтэй, авхаалжтай.
ИЗВРАТИ́ТЬ гуйвуулах, гажуулах, мушгих, завхруулах; ~ **истину** үнэнийг гуйвуулах.
ИЗВРАЩА́ТЬ гуйвуулах гажуу болгох, мушгих, мушгиж буруутуулах.
ИЗВРАЩА́ТЬСЯ гуйвуулагдах, мушгигдах, гажуу *болох*.
ИЗВРАЩЕ́НИЕ 1. гуйвуулах, гажуу болгох, мушгих, завхруулах; ~ **действительности** бодит байдлыг гуйвуулах; 2. завхайрах, завхруулах, завхайрал, завхрал, алдах, алдагдуулах.
ИЗВРАЩЁННЫЙ 1. гуйвуулсан, завхруулсан, гажуу болгосон; 2. завхай, завхайрсан, алдагдсан
ИЗГА́ДИТЬ бузарлах, гутаах.
ИЗГИ́Б тохой, тохойрол, нугалаа; ~ **дороги** замын тохойрсон газар
ИЗГИБА́ТЬ нугалах, матах, бөхийлгөх, хотойлгох.
ИЗГИБА́ТЬСЯ нугарах, матрах, бөхийх, хотойх
ИЗГЛА́ДИТЬ 1. арилгачих, баллачихах; 2. үгүй болгочих, мартуулчихах, ~ **из памяти** оргүй мартуулчихах
ИЗГЛА́ДИТЬСЯ 1. арилчих, баларчих; 2. үгүй болчихох, мартагдчихах.
ИЗГЛА́ЖИВАТЬ 1. арилгах, баллах; 2. үгүй болгох, мартуулах.
ИЗГЛА́ЖИВАТЬСЯ арилах, балрах; 2. үгүй болох, мартагдах.
ИЗГНА́НИ||Е 1. хөөх, үлдэх, үлдэн хөөх; 2. цөллөг; **жить в ~и** цөллөгөнд байх
ИЗГНА́ННИК хөөгдсөн хүн, цөлөгдсөн хүн.
ИЗГНА́ННИЦА хөөгдсөн эмэгтэй, цөлөгдсөн эмэгтэй.
ИЗГНА́ТЬ 1. хөөх, үлдэх, үлдэн хөөх; ~ **из своей среды** өөрсдийнхөө дундаас үлдэн хөөх; 2. хасах, үгүй болох, үндсийг нь таслах; ~ **из употребления** хэрэгцээнээс хасах, огт хэрэглэхгүй болох.
ИЗГОЛО́ВЬЕ дэр.
ИЗГОЛОДА́ТЬСЯ 1. их өлсөх, харангадах; ~ **в пути** зам зуур харангадах; 2. сайаж энэлэх, хүсэж зовох.
ИЗГОНЯ́ТЬ хөөх, үлдэх, үлдэн хөөх, хасах.
ИЗГОНЯ́ТЬСЯ хөөгдөх, цөлөгдөх.
И́ЗГОРОДЬ хашаа, хонин хашаа.
ИЗГОТО́ВИТЬ хийх, бүтээх, үйлдэх.
ИЗГОТОВЛЕ́НИЕ хийх, бүтээх, үйлдэх.
ИЗГОТОВЛЯ́ТЬ хийх, бүтээх, үйлдэх.
ИЗГОТОВЛЯ́ТЬСЯ хийгдэх, бүтээгдэх.
ИЗГРЫ́ЗТЬ мэрчихэх, химэлчихэх.
ИЗДАВА́ТЬ 1. хэвлэх, хэвлэн гаргах; 2. гаргах, нийтлэх, тунхаглах.
ИЗДАВА́ТЬСЯ хэвлэгдэх, хэвлэгдэн гарах.
И́ЗДАВНА эртнээс, хэзээний.
ИЗДАЛЕКА́ 1. холоос, хол газраас; **цепь гор видна** ~ уулын шил холоос харагдана; 2. холуур, тойруу
И́ЗДАЛИ 1. холоос, хол газраас; **цепь гор видна** ~ уулын шил холоос харагдана; 2. холуур, тойруу
ИЗДА́НИЕ 1. хэвлэх, хэвлэлт, нийтлэх, нийтлэлт; ~ **закона** хууль нийтлэх; 2. хэвлэл, хэвлэсэн зохиол; **периодическое** ~ тогтмол хэвлэл
ИЗДА́ТЕЛЬ хэвлэгч, нийтлэгч.
ИЗДА́ТЕЛЬСК||ИЙ 1. хэвлэлийн; **~ое дело** хэвлэлийн ажил; 2. хэвлэгчийн.
ИЗДА́ТЕЛЬСТВО хэвлэл, хэвлэлийн газар.
ИЗДА́ТЬ I 1. хэвлэх, хэвлэн гаргах; ~ **книгу** ном хэвлэх; 2. гаргах нийтлэх, тунхаглах; ~ **приказ** тушаал гаргах.
ИЗДА́ТЬ II гарах; ~ **звук** дуу гаргах; ~ **запах** үнэр гаргах.
ИЗДЕВА́ТЕЛЬСКИЙ доромжилсон, элэг барьсан, шоолсон.
ИЗДЕВА́ТЕЛЬСТВО доромжлол, элэглэл, элэг барих, шоолох.
ИЗДЕВА́ТЬСЯ доромжлох, элэг барих, басамжлан шоолох.
ИЗДЁВКА шоолол, элэг доог.
ИЗДЕ́ЛИ||Е 1. хийвэр, үйлдвэр; 2. эдлэл, эд бараа, зүйл; **промышленное** ~ үйлдвэрийн эд бараа; **деревянные ~я** модон эдлэл; **виноводочные ~я** архи дарсны зүйл.
ИЗДЁРГАТЬ 1. зулгаан *сэмлэх*; 2. уцаар болгох, уцааралхаг болгох.
ИЗДЁРГАТЬСЯ 1. зулгаагдан сэмрэх, уцаар болох, уцааралхуу болох.
ИЗДЕРЖА́ТЬ үрчих зарцуулчих, үрэн таран хийчих.
ИЗДЕРЖА́ТЬСЯ 1. мөнгөө үрчих, зарцуулчих; ~ **в дороге** замд мөнгөө үрчих; 2. үрэгдчихэх, зарцуулагдчихах.
ИЗДЕ́РЖКИ зардал, *шимтгэл*; ~ **производства** үйлдвэрийн зардал
ИЗДО́ХНУТЬ мажийх, үхэх.
И́ЗДРЕВЛЕ эрт урьдаас, эртнээс нааш, эрт урьдын.
ИЗДЫХА́НИ||Е амьсгал; **при последнем ~и** амьсгалаа хураахад
ИЗДЫХА́ТЬ мажийх, үхэх.
ИЗЖА́РИТЬ хуурах, хайрах, шарах.
ИЗЖА́РИТЬСЯ хуурагдах, хайрагдах, шарагдах.
И́ЗЖЕЛТА шаравтар, шарвар; **~красный** шаравтар улаан.
ИЗЖИВА́НИЕ устгах, үндсээр нь арилгах.
ИЗЖИВА́ТЬ устгах, үндсээр нь арилгах, үгүй хийх.
ИЗЖИВА́ТЬСЯ 1. устах, үндсээр арилах, үгүй болох; 2. устгагдах, үндсээрээ арилгагдах.
ИЗЖИ́ТЬ устгачих, үндсээр нь арилгачих, үгүй хийчих; ~ **недостатки** дутагдлыг үндсээр нь арилгах.
ИЗЖО́Г||А 1. шар; **страдать ~ой** шар хөдлөх, шар хөөрөх, шар хусах; 2. □даргаа.
ИЗ-ЗА 1. цаанаас; ~ **моря** далайн цаанаас; ~ **стола** ширээний цаанаас 2. болж, дээрээс, тулд, төлөө, ~ **тебя** чамаас болж, чам дээрээс; ~ **этого мы опоздали** үүнээс болж бид хоздов.
ИЗЛАГА́ТЬ 1. илтгэх, өгүүлэх, хэлж өгөх; 2. илтгэн бичих, бичгээр өгүүлэх, бичгээр өргөх.
ИЗЛЕЧЕ́НИ||Е 1. эмнэх, эмнэлэг; **быть на ~и** эмнүүлэх; 2. эдгээх; зүгээр болгох, эрүүл болгох; 3. эдгэрэх, илаарь *болох*; ***полное*** ~ бүрмөсөн эдгэрэх.
ИЗЛЕ́ЧИВАТЬ эдгээх, анагаах, эдгэрүүлэх.
ИЗЛЕ́ЧИВАТЬСЯ эдгэх, эдгэрэх, илаарь болох.
ИЗЛЕЧИ́М||ЫЙ анагаагдах, эмнэлэг авах, эдгэмээр, эдгүүштэй; **~ая болезнь** эмнэлэг авах өвчин, эдгэх өвчин.

ИЗЛЕЧИ́ТЬ эдгээх, анагаах, эдгэрүүлэх, зүгээр болгох.
ИЗЛЕЧИ́ТЬСЯ эдгэх, эдгэрэх.
ИЗЛИВА́ТЬ 1. асгах, асгаруулах; 2. гаргах, тайлах.
ИЗЛИВА́ТЬСЯ өчих, илэрхийлэх.
ИЗЛИ́ТЬ 1. асгах, асгаруулах; ~ **потоки слёз** нулимс асгаруулах; 2. гаргах, тайлах; ~ **свой гнев на кого либо** уураа хүнд гаргах; ~ **жёлчь** хорсол тайлах.
ИЗЛИ́ТЬСЯ илэрхийлэх.
ИЗЛИ́Ш||ЕК илүүдэл: **с ~ком** илүүтэй, илүүдэлтэй, бардаагаар; **этого хватит с ~ком** энэ бардаагаар хүрнэ.
ИЗЛИ́ШЕСТВО хэтрэл, хэтрэх, хэтрүүлэх: ~ **в еде и питье** хоол унд хэтрүүлэх.
ИЗЛИ́ШН||ИЙ илүү, илүүц; **~яя осторожность** илүүц болгоомжлол.
ИЗЛИЯ́НИ||Е тоочин хэлэх, ний нуугүй өгүүлэх; **дружеские ~я** нөхөр ёсоор ний нуугүй өгүүлэх.
ИЗЛОВИ́ТЬ барих.
ИЗЛОВЧИ́||ТЬСЯ дэмий нь олох, аяы нь олох, дүйгий нь олох; **~лся и ударил его** дэмий нь олоод түүнийг цохиод авав
ИЗЛОЖЕ́НИЕ илтгэх, өгүүлэх, найруулан бичих, найруулах; **краткое** ~ товч өгүүлэх; **изящное** ~ уран найруулах
ИЗЛОЖИ́ТЬ 1. илтгэх, өгүүлэх, хэлж өгөх; ~ **в немногих словах своё мнение** саналаа цөөхөн үгээр илтгэх; 2. илтгэн бичих, найруулан бичих, бичгээр өгүүлэх, бичгээр өргөх; ~ **на бумаге** цаасан дээр илтгэн бичих.
ИЗЛО́М 1. хугарсан газар, хугархай, хугарал; 2. тохойрол, тохойрсон газар.
ИЗЛО́МАНН||ЫЙ 1. эвдэрхий, эвдэрсэн; 2. мурилзсан, муруй сарий; **~ая линия** муруй сарий шугам.
ИЗЛОМА́ТЬ хуга татах, хугалах, эвдлэх; ~ **игрушки** тоглоом эвдлэх
ИЗЛОМА́ТЬСЯ 1. хугарах, эвдрэх; 2. зангаа хувилгах, маягтай болох.
ИЗЛУЧА́ТЬСЯ цацрах, цацраг гарах, туяарах.
ИЗЛУЧЕ́НИЕ цацрах, цацаргах, цацрал, туяарал.
ИЗЛУ́ЧИНА тохой, тохойрол.
ИЗЛЮ́БЛЕНН||ЫЙ дуртайшиг, хамгийн тааламжтай; 2. **~ое занятие** хамгийн тааламжтай ажил.
ИЗМА́ЗАТЬ 1. бялчих, будчихах, хиртүүлчих; 2. дуустал түрхчих, барагдтал будчих; ~ **весь дёготь** давирхайгаа бүгдийг нь дуустал түрхчихэх
ИЗМА́ЗА||ТЬСЯ будагдчихах, будаг болчих, хиртчихэх, хир болчихох; **пальто ~лось** пальто хир болчихов
ИЗМА́ЗЫВАТЬ 1. бялах, будах, хиртүүлэх; 2. барагдтал будах, дуустал түрхэх.
ИЗМА́ЗЫВАТЬСЯ 1. будагдах, будаг болох, хиртэх, хир болох.
ИЗМАРА́ТЬ будчих, хиртүүлчихэх, муухай болгочих; ~ **рубашку** цамцаа муухай болгочих.
ИЗМАРА́ТЬСЯ будагдчихах, хиртчихэх муухай болчих.
ИЗМА́ТЫВАТЬ туйлдуулах, тэнхээдүүлэх.
ИЗМА́ТЫВАТЬСЯ туйлдах, тэнхээдэх.
ИЗМЕЛЬЧА́НИЕ 1. татрал, татрах, гүехэн болох; ~ **ручья** горхи татрах: 2. жижигрэх, доройтол, доройтох; ~ **породы скота** малын үүлдэр жижигрэх.
ИЗМЕЛЬЧА́||ТЬ I 1. жижигрэх, бутрах; 2. татрах, гүехэн болох; **река ~ла** гол татрав; 3. жижигрэх, доройтох.
ИЗМЕЛЬЧА́ТЬ II бутлах, жижиг болгох, үйрүүлэх.
ИЗМЕЛЬЧЕ́НИЕ бутлалт, бутлах, жижиг болгох.
ИЗМЕЛЬЧИ́ТЬ бутаргах, жижигрүүлэх, үйрүүлэх.
ИЗМЕ́НА урвалт
ИЗМЕНЕ́НИЕ өөрчлөлт, хувирал, хувьсал; **~природы** байгалын хувирал
ИЗМЕНИ́ТЬ I өөрчлөх, хувиргах, хувьсгах; ~ **прежнее решение** урьдын шийдвэрийг өөрчлөх; ~ **характер** зангаа хувиргах.
ИЗМЕНИ́||ТЬ II 1. урвах; ~ **родине** эх орноосоо урвах; 2. буцах, үл хүрэх, эвдэх; 3. барагдах, орхих, үгүй болох; **силы ему ~ли** хүч нь барагдав: **счастье ~ло ему** хийморь нь үгүй болов, аз нь дутав.
ИЗМЕНИ́ТЬСЯ хувирах, хувьсах; ~ **к лучшему** сайжран өөрчлөгдөх; ~ **в лице** царай нь хувьсах, хувьсхийх
ИЗМЕ́ННИК урвагч
ИЗМЕ́ННИЦА урвагч эмэгтэй.
ИЗМЕ́ННИЧЕСКИЙ урвасан, урвах; ~ **поступок** урвасан явдал
ИЗМЕ́НЧИВОСТЬ хувирамтгай чанар, хувьсамтгай чанар; ~ **характера** хувирамтгай зан, олон зан.
ИЗМЕ́НЧИВЫЙ хувирамтгай, тогтворгүй, урвамхай.
ИЗМЕНЯ́ЕМОСТЬ хувирц, хувирах чадал, хувьсац, хувьсах чанар.
ИЗМЕНЯ́ЕМ||ЫЙ хувирдаг, өөрчлөгддөг; **~ая величина** өөрчлөгддөг хэмжигдэхүүн
ИЗМЕНЯ́ТЬ I өөрчлөх, хувиргах, хувьсгах.
ИЗМЕНЯ́ТЬ II 1. урвах; 2. буцах, няцах, үл хүрэх, эвдэх.
ИЗМЕНЯ́ТЬСЯ хувирах, хувьсах, өөрчлөгдөх
ИЗМЕРЕ́НИЕ 1. хэмжих, хэмжилт; ~ **глубины** гүнзгийгий нь хэмжилт: 2. хэмжигдэхүүн
ИЗМЕРИ́МЫЙ хэмжигдэх, хэмжигддэг, хэмжиж болох.
ИЗМЕРИ́ТЕЛЬ 1. хэмжүүр, хэмнүүр; ~ **давления воздуха** агаарын даралтын хэмжүүр. 2. хэмжээ
ИЗМЕРИ́ТЕЛЬН||ЫЙ хэмжих, хэмждэг; **~ые приборы** хэмжих хэрэгсэл
ИЗМЕ́РИТЬ хэмжих, хэмжээлэх; ~ **температуру** халуун хүйтнийг нь хэмжих.
ИЗМЕРЯ́ТЬ хэмжих, хэмжээлэх.
ИЗМЕРЯ́ТЬСЯ хэмжигдэх
ИЗМОЖДЁНН||ЫЙ хатангир, зүдэрсэн; **~ое лицо** хатангир царай
ИЗМО́КНУТЬ шолбойх, шолбо норох; ~ **под дождём** бороонд шолбойх.
ИЗМОЛО́Т цайлгасан тарианы хэмжээ, цохисон тариа.
ИЗМОЛОТИ́ТЬ цайлгаж дуусах, дуустал түгших, цохичхох
ИЗМО́Р 1. туйлдуулан дийлэх; 2. уйгагүй шалсаар зөвшөөрүүлэх.
И́ЗМОРОЗЬ цан, цагаан хяруу; **покрытый ~ью** цагаан хяруу дарсан, цантсан.
И́ЗМОРОСЬ шиврээ бороо, нарийн хур.
ИЗМОТА́ТЬ тэнхээдүүлэх, тамирдуулах тамир тэнхээгүй болгох, хүч чадлын барах.
ИЗМОТА́ТЬСЯ тэнхээдэх, тамирдах, хүч чадлаа барах.
ИЗМУ́ЧЕННЫЙ зовсон, тарчилсан, ядарсан, зүдэрсэн; ~ **вид** зүдэрсэн байдал.
ИЗМУ́ЧИТЬ зовоох, тарчилгах: ядраах, зүдрээх; ~ **непосильной работой** хүч хүрэхгүй хүнд ажлаар ядраах.
ИЗМУ́ЧИ||ТЬСЯ зовох, тарчлах, ядрах, зүдрэх; **она ~лась от постоянных тревог** тэр эмэгтэй санаа зовсоор зүдрэв.
ИЗМЫВА́ТЬСЯ доромжлох, элэг барих.
ИЗМЫ́ЛИВАТЬ савандаж дуусах, дуустал савандах.
ИЗМЫ́ЛИТЬ савандаж дуусчихах, дуустал савандчихах.
ИЗМЫ́СЛИТЬ санаанаасаа авч хэлэх, гүжир үг зохиох, гүжирдэх.
ИЗМЫШЛЕ́НИЕ 1. санаасаа авч хэлэх, гүжир үг зохиох; 2. гүжир үг, гөрдлөг.
ИЗМЫШЛЯ́ТЬ санаанаасаа авч хэлэх, гүжир үг зохиох, гөрдөх.
ИЗМЯ́ТЫЙ үрчийсэн, үнгэгдсэн, элдчихсэн.

ИЗМЯ́ТЬ 1. үрчийлгэх, үнгэх; 2. элдэх; 3. нухах; ~ **глину** шавар нухах.
ИЗМЯ́ТЬСЯ үрчийх, үнгэгдэх.
ИЗНА́НК||А 1. дотор, дотор тал, буруу өнгө; **вывернуть ~ой вверх** дотрыг нь гадагш эргүүлэх; 2. дотоод тал, дотоод шалтгаан; ~ **событий** хэрэг явдлын дотоод шалтгаан.
ИЗНАСИ́ЛОВАНИЕ хүчирхэх, хүчиндэх хүчирхийлэх.
ИЗНАСИ́ЛОВАТЬ хүчирхэх, хүчирхийлэх.
ИЗНА́ШИВАЕМОСТЬ элц, элэгдэл; ~ **машин** машины элэгдэл.
ИЗНА́ШИВАНИ||Е 1. элэх, элэгдэх, элэгдэл; **предохранить механизм от ~я** оньсыг элэхээс хамгаалах; 2. тэнхэл барагдах.
ИЗНА́ШИВАТЬ элээх, элэгдүүлэх, хуучруулах
ИЗНА́ШИВАТЬСЯ элэх, элэгдэх, хуучрах.
ИЗНЕ́ЖЕННОСТЬ танхил, танхилган, эрхи танхи, булбарай.
ИЗНЕ́ЖЕНН||ЫЙ танхил, танхилгаан, эрхи танхи, булбарай; **~ое тело** танхил бие; **~ая кожа** булбарай арьс
ИЗНЕ́ЖИВАТЬ танхилдуулах, булбарай болгох,
ИЗНЕ́ЖИВАТЬСЯ танхилах, танхилган болох, булбарай болох.
ИЗНЕ́ЖИТЬ танхилуулчих, булбарай болох.
ИЗНЕ́ЖИТЬСЯ танхилчих, танхилган болчихох, булбарай болчих.
ИЗНЕМОГА́ТЬ тамирдах, тэнхээдэх, ядрах; ~ **от жары** халууцаж ядрах.
ИЗНЕМОЖЕ́НИ||Е тамирдах, тэнхээдэх, тэнхээдэх, ядрах, тамирдал, тэнхээдэл, ядрал; **до ~я** тамирдтал, тамир алдартал.
ИЗНЕМО́ЧЬ тамирдчих, тэнхээдчих, ядарчих; ~ **от тяжёлой работы** хүнд ажил хийж ядарчих.
ИЗНЕ́РВНИЧАТЬСЯ ихэд цухалдах.
ИЗНИЧТО́ЖИТЬ устгах, баллах, хүйс тэмтрэх.
ИЗНО́С элэгдэл, элц, элэх, элэгдэх, хуучрах; **этой матери и нет ~а** энэ даавуу элэгдэх гэж байхгүй; **не знать ~а** элэгдэхийг мэдэхгүй; **до ~у** элэгдэтэл нь, хуучиртал нь; **~у нет** онцгой амь бөхтэй.
ИЗНОСИ́ТЬ элээчих, элэгдүүлчихэх, хуучруулчихах.
ИЗНОСИ́||ТЬСЯ 1. элчих, элэгдчих, хуучирчихах; **сапоги ~лись** гутал хуучирчихав; 2. тэнхэл барагдчихах.
ИЗНО́ШЕНН||ЫЙ элсэн, элэгдсэн, хуучирсан; **~ое оборудование** хуучирсан төхөөрөмж.
ИЗНУРЕ́НИЕ зүдрэх, зүдрэл, туйлдах, эцэх.
ИЗНУРЁНН||ЫЙ зүдрэнгэ, зүдэрсэн, зүдрүү, эцэж туйлдсан; **~ое лицо** зүдэрсэн царай.
ИЗНУРИ́ТЕЛЬН||ЫЙ зүдэргээтэй, их ядаргаатай, эцээж туйлдуулах, тамир тэнхэл бардаг; **~ая работа** зүдэргээтэй ажил; **~ая болезнь** тамир тэнхээл бардаг өвчин.
ИЗНУРИ́ТЬ зүдрээчих, эцээж туйлдуулчихах, тэнхээл тамир барчихах.
ИЗНУРИ́ТЬСЯ зүдэрчихэх, эцэж туйлдчихах, тэнхээл тамираа алдчихах.
ИЗНУРЯ́ТЬ зүдрээх, эцээж туйлдуулах, тэнхээл тамир барах.
ИЗНУРЯ́ТЬСЯ зүдрэх, эцэж туйлдах, тэнхээл тамир алдах.
ИЗНУТРИ́ 1. дотроос, дотор талаас; **дверь заперта ~** хаалга дотроос түгжээтэй байна; 2. дотроос, дундаас, голоос, дотроо, голдоо, дундаа.
ИЗНЫВА́ТЬ 1. зовох, зүдрэх, энэлэх, тарчлах; 2. хатах, дарагдах, баригдах: ~ **от тоски** гуниглан хатах
ИЗНЫ́ТЬ 1. зовох, зүдрэх, энэлэх, тарчлах; 2. хатах, дарагдах, баригдах.
И́ЗО ~ всех сил хамаг хүчээрээ, байдаг чадлаараа; ~ **рта** амнаас.
ИЗОБИ́ЛИЕ элбэг дэлбэг, элбэг.
ИЗОБИ́ЛОВАТЬ элбэг дэлбэг байх, элбэг байх, элбэгтэй, элбэгжих: **это озеро изобилует рыбой** энэ нуур загас элбэгтэй.
ИЗОБИ́ЛЬН||ЫЙ элбэг, элбэг дэлбэг, элбэгтэй; **~ая растительность** элбэг өвс ногоо, элбэг ургамал.
ИЗОБЛИЧА́ТЬ илрүүлэх, илчлэх, уудлан гаргах.
ИЗОБЛИЧЕ́НИЕ уудлан гаргах, илрүүлэх, илчлэх; ~ **во лжи** худлы нь илрүүлэх.
ИЗОБЛИЧИ́ТЕЛЬ илрүүлэгч.
ИЗОБЛИЧИ́ТЕЛЬНЫЙ илрүүлэх, гэмий нь илчлэх, илрүүлсэн, гэмий нь илчилсэн.
ИЗОБЛИЧИ́ТЬ илрүүлчих, илчилчих, уудлан гаргачихах; ~ **в воровстве** хулгайгий нь илрүүлэх.
ИЗОБРАЖА́ТЬ 1. дүрслэх, дүрслэн үзүүлэх; 2. тэмдэг харагдах, янз үзэгдэх, дүр үзүүлэх.
ИЗОБРАЖА́ТЬСЯ тэмдэг харагдах, янз үзэгдэх.
ИЗОБРАЖЕ́НИЕ 1. дүрслэл, дүрслэх, дүрслэн үзүүлэх; 2. хөрөг дүрс: **каменное ~** чулуун дүрс, **монета с ~м герба** сүлдтэй зоос.
ИЗОБРАЗИ́ТЕЛЬН||ЫЙ дүрслэх; **~ое искусство** дүрслэх урлаг.
ИЗОБРАЗИ́||ТЬ 1. дүрслэх, дүрслэн үзүүлэх; 2. тэмдэг харагдах, янз үзэгдэх: **лицо его ~ло тревогу** түүний нүүрт сэтгэл түгшэсний тэмдэг харагдав; 3. дүр үзүүлэх; ~ **из себя героя** баатар хүний дүр үзүүлэх.
ИЗОБРАЗИ́ТЬСЯ 1. тэмдэг харагдах, янз үзэгдэх; 2. дүрслэгдэх.
ИЗОБРЕСТИ́ зохион бүтээх; ~ **способ** арга олох, ухаалах.
ИЗОБРЕТА́ТЕЛЬ бүтээгч, зохион бүтээгч
ИЗОБРЕТА́ТЕЛЬНОСТЬ зохион бүтээх чадвар; **проявить ~** зохион бүтээх чадвар гаргах.
ИЗОБРЕТА́ТЕЛЬСК||ИЙ зохион бүтээх, зохион бүтээгчийн; **~ие способности** зохион бүтээх авъяас.
ИЗОБРЕТА́ТЕЛЬСТВО зохион бүтээх ажил.
ИЗОБРЕТА́ТЬ зохион бүтээх.
ИЗОБРЕТЕ́НИЕ 1. зохион бүтээлт, зохион бүтээх; 2. зохион бүтээх зүйл.
ИЗО́ГНУТ||ЫЙ 1. нугалаатай, матсан, хотойлгосон; 2. матигар, матмал, **~ая спинка стула** матигар түшлэгтэй сандал.
ИЗОГНУ́ТЬ нугалах, матах, бөхийлгөх, хотойлгох; ~ **спину** нуруугаа хотойлгох.
ИЗОДРА́ТЬ хүү татах, зад урах, тасар татах, урчихах; ~ **в клочья** тас татах.
ИЗОДРА́ТЬСЯ зад урагдах, урагдчих.
ИЗОЙТИ́ тамирдах, тэнхээ алдрах; ~ **слезами** уйлсандаа тамир алдрах.
ИЗОЛГА́ТЬСЯ далан худалч болох, далан худал хэлэх.
ИЗОЛИРО́ВАНН||ЫЙ тусгаарласан, ганцаарласан, саланги; **~ая комната** тусгаар тасалгаа.
ИЗОЛИ́РОВАТЬ 1. тусгаарлах, тусгай байлгах, салгах, хөндийрүүлэх, ганцаардуулах; ~ **больного** өвчтөнийг тусгай байлгах; 2. бүрээслэх, бүрэх; ~ **электрический провод** цахилгааны утас бүрэх.
ИЗОЛИ́РОВАТЬСЯ 1. хөндийрөх, ганцаардах, тасрах; ~ **от жизни** амьдралаас тасрах; 2. бүрээслэгдэх, бүрэгдэх.
ИЗОЛИРО́ВОЧНЫЙ бүрээсний, бүрээс хийх; ~ **материал** бүрээсний эд.
ИЗОЛЯ́ТОР I тусгаарлуур, хөндийрүүл.
ИЗОЛЯ́ТОР II тусгай, тусгайлах газар.
ИЗОЛЯЦИО́НН||ЫЙ 1. тусгаарлах, тусгайлах; **~ая камера для больных** өвчтөнийг тусгаарлах тасалгаа; 2. бүрээслэх, бүрэх: 3. хөндийрүүлэх; **~ая лента** бүрээслэх тууз, тусгаарлах тууз.

ИЗОЛЯ́ЦИЯ 1. тусгаарлах, тусгайлах, хөндийрүүлэх; 2. бүрээслэх, бүрэх; 3. хөндийрүүл.
ИЗО́РВАННЫЙ уранхай, тасархай, хуу татсан, уранхай, цуурхай.
ИЗОРВА́ТЬ урж тасадчих, урж цуулчих.
ИЗОРВА́ТЬСЯ урагдаж тасарчих, урагдаж цуурчих, зад үсэрчих.
ИЗОЩРЕ́НИЕ соргог болох, хурц болох, нарийн болох.
ИЗОЩРЁННОСТЬ соргог, хурц (байх), нарийн (байх); ~ **ума** соргог ухаан.
ИЗОЩРЁННЫЙ соргог хурц, нарийн, ~ **слух** соргог чих.
ИЗОЩРИ́ТЬ соргог болох, хурц болгох, нарийн болгох, мэргэшүүлэх.
ИЗОЩРИ́||ТЬСЯ соргог болох, соргоглох, хурц болох, нарийн болох, мэргэших; **~лся ум** ухаан хурц болов.
ИЗОЩРЯ́ТЬ соргог болгох, хурц болгох, мэргэшүүлэх.
ИЗОЩРЯ́ТЬСЯ соргог болох, соргоглох, хурц болох, нарийн болох, мэргэших.
ИЗ-ПОД 1. дороос; **вылезти ~ стола** ширээн дороос мөлхөн гарч ирэх: 2. дэргэдээс, орчмоос, хавиас; 3. ~ **влияния** нөлөөнөөс, захиргаанаас, мэдлээс; 4. хийж байсан, **ящик ~ конфет** чихрийн хайрцаг; ~ **палки** албадан, албан хүчээр; ~ **носа** нүдэн дээрээс нь, хажуухнаас нь.
ИЗРАЗЕ́Ц паалантай тоосго.
ИЗРАЗЦО́В||ЫЙ паалантай тоосгон, паалантай тоосгоор; **~ая печь** паалантай тоосгон пийшин.
ИЗРА́НИТЬ олон шархдуулах, шарх болгох; ~ **всё тело** бүх бие нь шарх болгох.
ИЗРАСХО́ДОВАТЬ зарчих, зарцуулчих, хэрэглэчих; ~ **все деньги** байдаг мөнгөө зарчих.
ИЗРАСХО́ДОВАТЬСЯ 1. мөнгө барчих, мөнгөө зарчих; 2. зарагдчих, зарцуулагдчихах.
И́ЗРЕДКА заримдаа, хааяа, ганц нэг; **он ~ заходит к нам** тэр хааяа манайхаар ордог.
ИЗРЕ́ЗАННЫЙ булан тохой олонтой, муруй сарий; ~ **берег** булан тохой олонтой эрэг.
ИЗРЕ́ЗА||ТЬ 1. хэрчих, огтолчих; ~ **бумагу на клочки** цаас хэсэг хэсэг болгон хэрчих; 2. эсгэчих, зуралчихах, хээлчихэх; ~ **руку** гараа эсгэчих, 3. муруй сарий болгочих; **заливы и бухты ~ли берег** булан тохой нь эргийг муруй сарий болгочихжээ.
ИЗРЕ́ЗАТЬСЯ эсгэчих
ИЗРЕ́ЗЫВАТЬ 1. хэрчих, огтчих; 2. хээлэх, эсгэх, зурлах; 3. муруй сарий болгох.
ИЗРЕ́ЗЫВАТЬСЯ эсгэх.
ИЗРЕКА́||ТЬ айлдах, зарлиг болгох; **он не говорит просто, а ~ет** тэр энгүүн ярьдаггүй, айлддаг хүн.
ИЗРЕЧЕ́НИЕ товч сургаал, мэргэн үг.
ИЗРЕ́ЧЬ айлдах, зарлиг болох.
ИЗРЕШЕТИ́ТЬ сархиаг болгох, элхэг болгох; ~ **пулями** буудаж сархиаг болгох.
ИЗРУБА́ТЬ 1. хярах, хэрчих, тас тас цавчих; 2. цавчиж алах, хяргаж алах.
ИЗРУБИ́ТЬ 1. хярчихах, хэрчилчих, тас тас цавчих; ~ **мясо** мах хярах; 2. цавчиж алах, хяргаж алах.
ИЗРУГА́ТЬ зад загнах, загнаж алдах.
ИЗРЫГА́ТЬ, ИЗРЫГНУ́ТЬ 1. бөөлжих, гулгих; 2. хаях, гаргах; 3. хэлэх, тавих; ~ **проклятия** хараал тавих
ИЗРЫ́ТЬ газар сайгүй онгилчих, нүх болгочихох.
ИЗРЯ́ДНО 1. нилээд, нилээн их; 2. ашгүй.
ИЗРЯ́ДНЫЙ 1. нилээд их, нилээн; 2. ашгүй зүгээр сайн.
ИЗУВЕ́Р догшин хэрцгий хүн, зэрлэг балмад хүн, тарчлаагч; **фашистские ~ы** зэрлэг балмад фашистууд
ИЗУВЕ́РСКИЙ зэрлэг балмад: догшин хэрцгий.
ИЗУВЕ́РСТВО зэрлэг балмад явдал, догшин хэрцгий хэрэг.
ИЗУВЕ́РСТВОВАТЬ зэрлэг балмад явдал гаргах, догшин хэрцгий загнах.
ИЗУВЕ́ЧЕННЫЙ зэрэмдэг болсон, бэртсэн, бэртэнгэ.
ИЗУВЕ́ЧИВАТЬ зэрэмдэглэх, бэртээх.
ИЗУВЕ́ЧИВАТЬСЯ зэрэмдэг болох, бэртэх.
ИЗУВЕ́ЧИТЬ зэрэмдэглэчих, бэртээчих.
ИЗУВЕ́ЧИТЬСЯ зэрэмдэг болчих, бэртчих.
ИЗУКРА́СИТЬ чимэглэх, чимэх; ~ **здание флагами** барилгыг далбаагаар чимэх.
ИЗУМИ́ТЕЛЬНО гайхалтай, гайхамшиг, гайхамшигтай.
ИЗУМИ́ТЕЛЬНЫЙ гайхамшиг, гайхамшигтай, гайхалтай, гайхмаар.
ИЗУМИ́ТЬ гайхуулах.
ИЗУМИ́ТЬСЯ гайхах.
ИЗУМРУ́Д маргад.
ИЗУМРУ́ДН||ЫЙ 1. маргадын; **~ые копи** маргадын уурхай, 2. маргадтай, маргад шигтгэсэн; **~ое кольцо** маргадтай бөгж. 3. маргадын өнгөт; **~ая вода** маргадын өнгөт ус.
ИЗУРО́ДОВАННЫЙ 1. үзэшгүй, муухай, үзэмжгүй; 2. эрэмдэг болсон, эрэмдэг зэрэмдэг болсон, эрхтэн дутуу.
ИЗУРО́ДОВАТЬ 1. үзэшгүй болгох, муухай болгох, үзэмжгүй болгох: 2. эрэмдэг болгох, эрэмдэг зэрэмдэг болгох.
ИЗУРО́ДОВАТЬСЯ 1. үзэшгүй болох, үзэмжгүй болох; 2. эрэмдэг болох, эрэмдэг зэрэмдэг болох, эрхтэн дутуу болох.
ИЗУЧА́ТЬ 1. сурах, судлах; 2. судлах, шинжлэх; 3. судлах, судлан мэдэх, судлан ойлгох.
ИЗУЧА́ТЬСЯ судлагдах, шинжлэгдэх.
ИЗУЧЕ́НИЕ судлах, судлал.
ИЗУЧИ́ТЬ 1. сурах; ~ **русский язык** орос хэл сурах; 2. судлах, шинжлэх: 3. судлах, судлан мэдэх, судлан ойлгох.
ИЗЪЕ́ДЕННЫЙ 1. идэгдсэн; 2. түлэгдсэн; **~кислотой** хүчилд түлэгдсэн.
ИЗЪЕ́ЗДИТЬ хэрэх, энд тэндгүй явж үзэх; ~ **всю страну** орон даяар хэрэх.
ИЗЪЕ́СТЬ 1. идчихэх; **моль изъела мех** хүйр ангийн арьс идчихжээ: 2. түлчих; **кислота изъела ткань** хүчил нэхмэлийг түлчихэв.
ИЗЪЯВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ ~ое наклонение цагийг заах төлөв.
ИЗЪЯВИ́ТЬ илтгэчих, илэрхийлчих, мэдүүлчих; ~ **свое согласие** зөвшөөрлөө илтгэчих.
ИЗЪЯВЛЕ́НИЕ илтгэх, илэрхийлэх, мэдүүлэх.
ИЗЪЯВЛЯ́ТЬ илтгэх, илэрхийлэх, мэдүүлэх.
ИЗЪЯ́Н гэм, гэмтэл, **причинить** ~ гэмтэл учруулах.
ИЗЪЯ́ТИЕ 1. хуурах, хорих, хасах; ~ **из употребления** хэрэглэхий нь хорих; 2. гадуур зүйл, хамаарахгүй зүйл; ~ **из общего правила** ерөнхий дүрмээс гадуур зүйл.
ИЗЪЯ́ТЫЙ хураагдсан, хоригдсон, хасагдсан.
ИЗЫМА́ТЬ хураах, хорих, хасах.
ИЗЫМА́ТЬСЯ хураагдах, хоригдох, хасагдах.
ИЗЫСКА́НИ||Е 1. эрэл, хайх, эрж олох; ~ **возможностей** боломж эрэх: 2. хайн шинжлэх, хайгуулын шинжилгээ; **геологические ~я** газар судлалын хайгуул шинжилгээ; **производить** ~ шинжилгээ хийх.
ИЗЫСКАННОСТЬ тансаг нарийн, гуалиг.
ИЗЫСКАНН||ЫЙ тансаг нарийн, гуалиг; **~ые блюда** тансаг идээ.
ИЗЫСКА́ТЕЛЬ хайн шинжлэгч;, **инженер** ~ хайн шинжлэгч инженер.
ИЗЫСКА́ТЕЛЬСК||ИЙ хайн шинжлэх, хайгуул шинжилгээний; **~ая партия** хайн шинжлэх бүлэг, хайгуул шинжилгээний бүлэг.

ИЗЫСКА́ТЬ хайх, эрж олох, эрж сурвалжлах; ~ **средства** хөрөнгө мөнгө эрж олох.
ИЗЫ́СКИВАТЬ хайх, эрж олох, эрж сурвалжлах.
ИЗЮБР буга.
ИЗЮ́МИНА,
ИЗЮ́МИНКА ширхэг үзэм.
ИЗЯ́ЩЕСТВО гуалиг, уран нарийн, сайхан.
ИЗЯ́ЩН||ЫЙ гуалиг, уран, яруу, нарийн сайхан, уран зөлдэг; **~ая фигура** гуалиг бие; **~ые искусства** яруу урлаг (уран зураг, баримал, уран барилга, хөгжим г.м.); **~ая словесность** яруу найруулга, уран зохиол.
ИКА́ТЬ зогьсох.
ИКНУ́ТЬ зогьсох.
ИКО́НА бурхны хөрөг, зураг.
ИКО́ТА зогьслого, зогьсох.
ИКР||А́, 1. түрс; **зернистая ~** бажгир түрс; **метать ~у** түрс орхих; 2. таташ.
И́КРЫ хөлийн булчин.
ИКС икс (*тооны ухааны латины «х» үсгээр тэмдэглэгддэг үл мэдэгдэх хэмжигдэхүүн*).
ИЛ лаг, лай.
ИЛИ (ИЛЬ) 1. буюу, эсэхүл, буюу эсэхүл уу... үү: эсэхүл... уу; **завтра ~ после завтра** маргааш буюу нөгөөдөр; 2. гэж; **~ ты знаешь об этом?** чи үүний тухай мэдэхгүй гэж үү? 3. буюу, өөрөөр хэлбэл; **аэроплан ~ самолёт** нисдэг тэрэг буюу нисэх онгоц.
И́ЛИСТ||ЫЙ лагтай, лайтай; **~ое дно** лагтай ёроол; **~ая почва** лаг шороо.
ИЛЛЮ́ЗИ||Я 1. хуурмаг үзэгдэл, хоосон юм; **оптическая ~** хуурмаг үзэгдэл, 2. бүтэшгүй санаа, бүтэхгүй юм; **создавать себе ~и** бүтэхгүй юм бодох, биеэ хуурах.
ИЛЛЮЗО́РН||ЫЙ бүтэхгүй, хуурмаг, хоосон; **~ые надежды** хоосон горьдлого.
ИЛЛЮМИНА́ТОР онгоцны гэгээвч.
ИЛЛЮМИНА́ЦИЯ гэрэл чимэглэл; **праздничная ~** баярын гэрэл чимэглэл.
ИЛЛЮСТРАТИ́ВНЫЙ үлгэр үзүүлэх, жишээ бүхий, үзүүлэн таниулах, тодотгох; **~ метод** үзүүлэн таниулах арга.
ИЛЛЮСТРА́ЦИЯ 1. зураг хавсаргах, тайлбар зураг хийх; **~ книги** номд тайлбар зураг хийх; 2. зураг, тайлбар зураг; 3. жишээ, тодотгох жишээ.
ИЛЛЮСТРИ́РОВАННЫЙ зурагт, тайлбар зурагт; **~ журнал** зурагт сэтгүүл.
ИЛЛЮСТРИ́РОВАТЬ 1. зураг хавсаргах, тайлбар зураг хийх; **~ книгу** номд тайлбар зураг хийх; 2. жишээгээр тодотгох, үлгэрлэн үзүүлэх.
ИЛЛЮСТРИ́РОВАТЬСЯ зургаар чимэглэх.
ИМ 1. түүгээр, түүний, тэр; **письмо написано ~ самим** түүний өөрийнх нь бичсэн захидал; 2. тэднээ, тэдэнд тэдгээрт; **я ~ писал** би тэдэнд бичсэн.
ИМБИ́РЬ сүрэв гаа; **~ белый** цагаан гаа, гажаа
ИМЕ́НИЕ эдлэн.
ИМЕНИ́ННИК нэр өдөр орсон хүн; **выгледеть ~ом** баяртай, сэтгэл дүүрэн суух.
ИМЕНИ́НЫ нэр өдөр, нэр өдрийн баяр.
ИМЕНИ́ТЕЛЬНЫЙ нэрлэхийн; **~ падеж** нэрлэхийн тийн ялгал.
ИМЕНИ́ТЫЙ нэртэй төртэй, нэр хүндтэй, нэртэй; **~ гость** нэртэй төртэй гийчин.
И́МЕННО 1. чухамхүү, яг л; **~ он** чухамхүү тэр; **~ красный** яг л улаан; 2. тухайлбал, гэвэл; **лиственные деревья, а ~: дуб, берёза, осина, липа и т.д.** навчит моднууд, тухайлбал, царс, хус, улиас, далдуу гэх зэрэг.
ИМЕНН||О́Й 1. нэрийн, нэрсийн; **~ список** нэрсийн цэс; 2. нэртэй, нэр тавьсан, **~ое кольцо** нэр тавьсан бөгж; 3. нэр үгийн, нэр үгээс бүтсэн; **~ое сказуемое** нэр өгүүлэхүүн.
ИМЕНОВА́ТЬ гэж нэрлэх, гэх, нэр өгөх.
ИМЕНОВА́ТЬСЯ нэрлэгдэх, нэрших.
ИМЕНУ́ЕМЫЙ гэж нэртэй, гэж нэрлэдэг, алдартай, цолтой; **царь Иван, ~ Грозным** Догшин гэж цолтой Иван хаан.
ИМЕ́||ТЬ байх; **~ деньги** мөнгөтэй байх; **~ целью** зорилготой байх; **~ женщину** эмэгтэй хүнтэй унтах; **~ место** болох, тохиолдох; **это событие ~ло место много лет тому назад** энэ явдал олон жилийн өмнө болов; **~ в виду** санаж байх, гэж санах; **~ что-либо против** эсрэг саналтай байх; **~ применение** хэрэглэгдэх.
ИМЕ́ТЬСЯ байх, бий, -тай (-тэй, той); **препятствий не имеется** саад байхгүй.
И́МИДЖ дүр төрх
ИМИДЖМЕ́ЙКЕР дүр төрхийг цогцлоогч.
ИМИТА́ТОР элэглэгч, дууриалагч.
ИМИТА́ЦИЯ 1. элэглэх, дууриах; 2. дууриамал, хуурамч юм; **~ жемчуга** хуурамч сувд.
ИМИТИ́РОВАТЬ 1. элэглэх, дууриах; **~ голоса животных** амьтны дуу дуурих, 2. дууриалгах, дууриалган хийх; **~ мрамор** гантиг дууриалган хийх.
ИММАНЕ́НТН||ЫЙ дотоод, дотоод чанарын; **~ая причина** дотоод шалтгаан.
ИММИГРА́НТ цагаач (гадаадаас орсон)
ИММИГРА́ЦИЯ цагаачлах, цагаачлал.
ИММИГРИ́РОВАТЬ цагаачлан ирэх.
ИММУНИТЕ́Т 1. үл халдах, халдашгүй; **~ к оспе** цэцэг өвчин үл халдах. 2. үл халдах эрх, халдашгүй эрх; **дипломатический ~** дипломат халдашгүй эрх.
ИМПЕРА́ТОР хуандий, эзэн хаан.
ИМПЕРАТРИ́ЦА хатан хаан.
ИМПЕРИАЛИ́СТ эзэрхэг түрэмгий, империалист,
ИМПЕРИАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ эзэрхэг түрэмгий, империалист.
ИМПЕ́РИЯ эзэнт улс.
ИМПЕ́РСКИ(Й) эзэнт улсын.
ИМПОЗА́НТН||ЫЙ сүрлэг, жавхлантай, биширмээр; **у него ~ая фигура** сүрлэг биетэй хүн.
ИМПОНИ́РОВАТЬ бишрүүлэх, биширмээр байх, **его твёрдость мне импонирует** түүний хатан зоригтойд би биширнэ.
И́МПОРТ импорт, гадаадаас оруулах.
ИМПОРТЁР гадаадаас бараа оруулагч, импортлогч.
ИМПОРТИ́РОВАТЬ гадаадаас оруулах.
И́МПОРТН||ЫЙ импортын, гадаадаас оруулах; **~ые пошлины** гадаадаас оруулах гааль.
ИМПОТЕ́НЦИЯ хурьцал буурах.
ИМПРЕССИОНИ́ЗМ импрессионист, сэтгэгдлийн урлагийг баримтлагч.
ИМПРЕССИОНИ́СТСКИЙ импрессионист, сэтгэгдлийн урлагийг баримталсан.
ИМПРОВИЗА́ТОР цээжээр зохиогч, авд зохиогч.
ИМПРОВИЗА́ТОРСКИЙ цээжээр зохиогчийн, авд зохиогчийн, цээжээр зохиох, авд зохиох.
ИМПРОВИЗА́ЦИЯ 1. цээжээр зохиох, авд зохиох; **~ стихов** шүлэг авд зохиох, 2. цээжээр зохиосон зохиол, авд зохиол.
ИМПРОВИЗИ́РОВАНН||ЫЙ цээжээр зохиосон, гэнэт төхөөрсөн; **~ое стихотворение** цээжээр зохиосон шүлэг.
ИМПРОВИЗИ́РОВАТЬ цээжээр зохиож хэлэх, авд зохиох.
И́МПУЛЬС 1. түлхэц; **~ к творчеству** уран бүтээлийн түлхэц; 2. түлхээс, өөрийн мэдэлгүй хөдлөх.

ИМПУЛЬСИ́ВН||ЫЙ өөрийн мэдэлгүй; **~ое движение** өөрийн мэдэлгүй хөдлөх; 2. дав дуу гэсэн, тэсвэргүй; **~ая натура** дав дуу гэсэн хүн.

ИМУ́ЩЕСТВЕННЫЙ хөрөнгийн; **~ое положение** хөрөнгийн байдал.

ИМУ́ЩЕСТВ||О хөрөнгө, хөрөнгө хогшил, эд агуурс, юм; **государственное ~** улсын хөрөнгө; **недвижимое ~** үл хөдлөх хөрөнгө; **он унёс все свое ~** хамаг юмаа аваад явсан; **приобретение ~а в виде основного капитала** үндсэн капиталд тооцож эд хөрөнгө худалдаж авах.

ИМПРЕССИОНИ́ЗМ сэтгэл, дүрслэх арга.

ИМПЕРИА́Л 18-р зууны Орос улсын 10 рублийн зоос.

ИМПЛИЦИ́ТНЫЙ, далд, нууцлагдмал.

ИМПОЗА́НТНЫЙ, дэгжин, ганган.

ИМУ́Щ||ИЙ, юмтай, хөрөнгөтэй; **~ие люди** юмтай хүмүүс, * **власть ~их** эрхтэн, дархтан.

И́МЯ 1. нэр; **дать кому-нибудь ~** нэр өгөх; **как его зовут по имени?** түүний нэр хэн бэ? **~ и фамилия** нэр овог; 2. нэр алдар; **приобрести ~** сайн нэр, 3. нэртэй хүн, алдартай хүн; **крупные имена** том нэртэй хүмүүс; 4. нэр, нэр үг; **~ существительное** жинхэнэ нэр; **~ собственное** оноосон нэр; 5. имени нэрэмжит; 6. именем нэрийн өмнөөс, нэрээр; **действовать именем закона** хуулийн нэрээр үйлдэх; **во имя дружбы** нөхрийн сэтгэлээр; **от имени** нэрийн өмнөөс; **на ~** нэрээр, нэр дээр; **письмо посылайте на мое ~** захидал миний нэр дээр явуулаарай; **называть вещи своими именами** нялуунаас шулуун нь дээр.

ИНА́ЧЕ 1. өөрөөр, ондоогоор; **~ говоря** өөрөөр хэлбэл; 2. үгүй бол, эсвэл; **перестаньте, ~ я уйду** та боль, эсвэл би явна; **так или ~** алин боловч, юу боловч; **так или ~ я приду** юу боловч би ирнэ.

ИНВАЛИ́Д тахир дутуу, эрэмдэг зэрэмдэг хөдөлмөрийн чадвараа алдсан хүн.

ИНВАЛИ́ДНОСТ||Ь тахир дутуу, эрэмдэг зэрэмдэг, хөдөлмөрийн чадвараа алдах; **перейти на ~** хөдөлмөрийн чадвараа алдах; **группа ~и** тахир дутуугийн бүлэг.

ИНВАЛИ́ДНЫЙ тахир дутуу, хөдөлмөрийн чадвараа алдагсдын; **~ дом** тахир дутуугийн тэтгэврийн газар.

ИНВЕНТАРИЗА́ЦИЯ данслах, цэслэх.

ИНВЕНТАРИЗО́ВАТЬ данслах, цэслэх.

ИНВЕНТА́РЬ 1. эд хогшил, багаж зэвсэг, эд хөрөнгө; **живой ~** амьтай хөрөнгө, **мертвый ~** амьгүй хөрөнгө; 2. данс, цэс; **составить ~** эд хогшилын данс хийх, **занести в ~** дансанд оруулах

ИНВЕ́РСИЯ тонгороо *(өгүүлбэр буюу холбоо үгийн дэс дарааг тонгоруулан хэлэх)*

ИНДЕ́ЕЦ индиан хүн.

ИНДЕ́ЙКА цацагт хяруул: **горная ~** хойлог.

ИНДЕ́ЙСКИЙ индиан, **~ костюм** индиан хувцас

И́НДЕКС нэрс, хэлхээс, товьёог; **~ выходящих книг** хэвлэн гаргаж байгаа номын хэлхээс; **~ цен** үнийн товъёог.

ИНДЕТЕРМИНИ́ЗМ индетерминизм (*нийгэмлэг ба байгальд ерөнхий зүй тогтол, харилцан шалтгаалан уялдах ёс байдаггүй гэж үздэг, үзэл ухааны харгис чиглэл*)

ИНДИА́НКА индиан эмэгтэй, индиан эхнэр.

ИНДИВИ́Д бодьгал.

ИНДИВИ́ДУУМ бодгаль

ИНДИВИДУАЛИЗА́ЦИЯ бодьгалчлах, хүн тус бүрийн онцлогийг харгалзан үзэх, хүн тус бүрд оноон хийх.

ИНВЕ́НЦИЯ санааны зохиомж.

ИНДА́У гүнжид.

ИНГАЛЯ́ЦИЯ угаах.

ИНВЕКТИ́ВА доромжилж хэлсэн үг.

ИНВЕСТИ́РОВАТЬ хөрөнгө оруулах

ИНВЕ́СТОР хөрөнгө оруулагч.

ИНДИВИДУАЛИЗИ́РОВАТЬ бодьгалчлах, индивидуальчлах, хүн тус бүрийн онцлогийг харгалзан үзэх, хүн тус бүрд оноон хийх

ИНДИВИДУАЛИ́ЗМ бодьгалч үзэл, хувьчлах үзэл.

ИНДИВИДУАЛИ́СТ бодьгалч үзэлтэн, хувиа бодогч.

ИНДИВИДУАЛИ́СТКА хувиа бодогч эмэгтэй.

ИНДИВИДУАЛИ́СТСКИЙ бодьгалч, хувиа бодсон.

ИНДИВИДУА́ЛЬНОСТЬ 1. хувийн онцлог, өөрийн онцлог, тус бүрийн онцлог; **потерять свою ~** өөрийн онцлогоо алдах; 2. салангид хүн, бодьгал.

ИНДИВИДУА́ЛЬН||ЫЙ 1. бодьгалийн, тухайн хүний, тус бүрийн; **~ые особенности учеников** сурагч бүрийн онцлог; 2. амины, хувийн; 3. хүн тус бүрийн, тус тусд нь; **~ое обслуживание** тус тусд нь үйлчлэх; 4. салангид, ганц.

ИНДИВИ́ДУУМ бодьгал(салангид амьтан, ургамал)

ИНДИ́ЕЦ энэтхэг хүн.

ИНДИ́ЙСКИЙ энэтхэг, энэтхэгийн.

ИНДИФФЕРЕ́НТН||ЫЙ хайхрамжгүй, хамаагүй; **~ое отношение** хайхрамжгүй хандах.

ИНДОССАМЕ́НТ шилжүүлэх гарын үсэгтэй баримт.

ИНДОНЕЗИ́ЕЦ индонез хүн.

ИНДОНЕЗИ́ЙКА индонез эмэгтэй, индонез эхнэр.

ИНДОНЕЗИ́ЙСКИЙ индонез, индонезийн.

ИНДУКТИ́ВН||ЫЙ 1. индуктив, нэгтгэн дүгнэх; **~ метод** нэгтгэн дүгнэх арга; 2. индуктив; **~ое сопротивление** индуктив эсэргүүцэл.

ИНДУ́КТОР нөлөөлүүр, индуктор.

ИНДУ́КЦИЯ 1. индукци, нэгтгэн дүгнэх; 2. индукци (*цахилгаан соронзон энергийн ойр байгаа бодист нөлөөлөл)*

ИНДУ́С 1. энэтхэг хүн, 2. гүн ухаантан хүн.

ИНДУ́СКА энэтхэг эмэгтэй.

ИНДУ́ССКИЙ энэтхэг, энэтхэгийн, энэтхэг хүний.

ИНДУСТРИАЛИЗА́ЦИЯ үйлдвэржүүлэлт, үйлдвэржүүлэх:**~ страны** улс орныг үйлдвэржүүлэх.

ИНДУСТРИАЛИЗИ́РОВАТЬ үйлдвэржүүлэх.

ИНДУСТРИА́ЛЬНЫЙ үйлдвэржсэн, үйлдвэрийн.

ИНДУСТРИ́Я (аж) үйлдвэр; **лёгкая ~** хөнгөн үйлдвэр; **тяжёлая ~** хүнд үйлдвэр.

ИНДЮ́К цацагт хяруул.

ИНДЮ́ШКА эм цацагт хяруул.

ИНЖЕНЮ́ /театрт/ онгон, юм үзээгүй охины дүр.

И́НЕЙ хяруу, цан; **деревья покрылись инеем** мод цантжээ.

ИНЕ́РТНЫЙ 1. бусдын эрчээр, идэвхигүй, зөндөө, эрч онч; 2. тогтонги байдал, хөдлөгүй, сул, үлбэгэр.

ИНЖЕНЕ́Р инженер; **горный ~** уурхайн инженер; **военный ~** цэргийн инженер.

ИНЖЕНЕ́РНО-ТЕХНИ́ЧЕСК||ИЙ инженер-техникийн; **~ие работники** инженер техникийн ажилтан.

ИНЖЕНЕ́РН||ЫЙ инженер, инженерийн; **~ое дело** инженерийн ажил

ИНЖИ́Р инжир (дулаан орны мод, түүний шүүсэрхэг амттай жимс)

ИНИЦИА́ЛЫ эхний үсэг, толгой үсэг.

ИНИЦИАТИ́В||А 1. санаачилга, үүсгэл; **по своей ~е** санаачилгаараа, **проявлять ~у** санаачлага гаргах, санаачлах; 2. идэвх санаачилга, зонхилох үүрэг; **взять ~у в свои руки** идэвх санаачилгыг гартаа авах.

ИНИЦИАТИ́ВНЫЙ 1. санаачилгатай, идэвхтэй; **~ человек** санаачилгатай хүн; 2. санаачилдаг, санаачилга гаргадаг,

санаачилсан, санаачилга гаргасан; **~ая группа** санаачилдаг бүлэг.

ИНИЦИА́ТОР санаачлагч, үүсгэгч.

ИНКАССА́ТОР итгэмжилсэн нярав.

ИНКВИЗИ́ТОР 1. инквизицийн гишүүн, шүүр; 2. тамлагч, тарчилгагч.

ИНКВИЗИ́ТОРСКИЙ харгис, хэрцгий, догшин; **~ взгляд** догшин харц.

ИНКВИЗИ́ЦИЯ инквизици (католик шашны залхаан цээрлүүлэх, эрүүдэн шүүх газар) 2. харгис хэрцгий явдал, эрүүдэн шүүлт, тарчилгах.

ИНКО́ГНИТО 1. нууц нэрээр, нууцгай: **путешествовать ~** нууц нэрээр аялах.

ИНКРИМИНИ́РОВАТЬ ял тулгах, хэрэг тохох; **~ кому-либо убийство** хүн алсан хэрэг тохох.

ИНКРУСТА́ЦИ||Я шигтгээ; **шкатулка с перламутровой ~ей** танан шигтгээтэй хайрцаг.

ИНКРУСТИ́РОВАТЬ шигтгээ, шигтгэх, шигтгээ хийх.

ИНКУБА́ТОР өндөг даруул.

ИНКУБА́ЦИЯ I далд үе (өвчний)

ИНКУБА́ЦИЯ II өндөг дарах.

ИНКУБАЦИО́ННЫЙ далд; **~ период болезни** өвчний далд үе.

ИНОГДА́ заримдаа, хааяа, үе үе.

ИНОГОРО́ДНИЙ өөр хотын; **~ житель** өөр хотын хүн.

ИНОЗЕ́МЕЦ харийн хүн, харь газрын хүн.

ИНОЗЕ́МНЫЙ харь, харийн, харь газрын; **~ обычай** харь заншил.

ИНО́Й 1. өөр, ондоо, бус; **иная форма** өөр хэлбэр, **по иному** өөрөөр; **он смотрит на это по-иному** тэр үүнийг өөрөөр үзэж байна; **быть иного мнения** өөр саналтай байх; **никто ~, как он** түүнээс өөр хэн байхав; 2. зарим, зарим нэг; **иному человеку жарко, иному человеку холодно** зарим хүн халуун гэх, зарим хүн хүйтэн гэнэ; 3. зарим хүн; **иному это может не понравиться** зарим хүнд энэ зохисгүй, таалагдахгүй байж болно.

ИНОРО́ДН||ЫЙ өөр төрлийн, хөндлөнгийн, харш; **~ое тело** өөр төрлийн юм, харш юм.

ИНОСКАЗА́НИ||Е ёгт үг; **говорить ~ями** ёгт үг ярих.

ИНОСКАЗА́ТЕЛЬН||ЫЙ ~ое выражение ёгт үг, ёгт хэллэг.

ИНОСТРА́НЕЦ гадаадын хүн.

ИНОСТРА́НКА гадаад эмэгтэй.

ИНОСТРА́ННЫЙ гадаад, гадаадын; **~ язык** гадаад хэл; **министерство ~ых дел** гадаад хэргийн яам.

ИНОСТРА́НЩИН||А харийн юм, элэг буруу юм; **переклонение перед ~ой** харийн юманд шүтэх, элэг буруу юмыг шүтэх.

ИНОХО́ДЕЦ жороо морь.

И́НОХОДЬ жороо; **чистая ~** тэлмэн жороо, усан тэлмэн жороо; **плавная ~** өндгөн жороо.

ИНОЯЗЫ́ЧН||ЫЙ 1. өөр хэлтэй, харь хэлтэй; **~ое население** өөр хэлтэй хүн ам; 2. өөр хэлний, харь хэлний; **~ое слово** харь хэлний үг.

ИНСА́ЙДЕРСКАЯ санхүүгийн нууц, санхүүгийн нууц мэдээлэл.

ИНСИНУА́ЦИЯ гүжир үг, гүтгэлэг.

ИНСИНУ́ИРОВАТЬ гүжирдэх, гүтгэх

ИНСПЕКТИ́РОВАТЬ байцаан зааварлах, байцаах, шалгах, хянах; **~ школу** сургууль шалгах, сургууль байцаах.

ИНСПЕ́КТОР байцаагч; **финансовый ~** санхүүгийн байцаагч,

ИНСПЕ́КТОРСКИЙ байцаалтын, шалгалтын, байцаагчийн,

ИНСПЕ́КЦИ||Я 1. байцаан зааварлах, байцаан зааварлалт, шалгалт хяналт; **производить ~ю** шалгалт хийх, байцаах; 2. байцаан зааварлах газар.

ИНСПИРА́ЦИЯ хатгалга, өдөөн хатгалга, ятган өдөөлгө.

ИННОВА́ЦИЯ шинэчлэл.

ИНОМА́РКА гадаадад үйлдвэрлэсэн машин.

ИНЪЯ́ЗОВЕЦ гадаад хэлний анги дүүргэсэн хүн.

ИНСПИРИ́РОВАТЬ ятган өдөөх, хатгах, хатган өдөөх, өдөөн хатгах; **~ общественное мнение** олон нийтийн саналыг ятган өдөөх.

ИНСТА́НЦИЯ шат, шатны байгууллага: **высшая ~** дээд шатны байгууллага, **низшая ~** доод шатны байгууллага, **последняя ~** бүүр дээд шатны байгууллага.

ИНСТИ́НКТ зан, төрөлх авъяас, араншин; **~ самосохранения** биеэ хамгаалах төрөлх авъяас.

ИНСТИНКТИ́ВН||ЫЙ зөнгийн, зөнгөөрөө, зөндөө; **~ое движение** зөнгөөрөө хөдлөх.

ИНСТИТУ́Т I 1. дээд сургууль; **сельскохозяйственный ~** хөдөө аж ахуйн дээд сургууль. 2. хүрээлэн; **научно-исследовательский ~** эрдэм шинжилгээний хүрээлэн.

ИНСТИТУ́Т II ёс журам, хууль журам; **~ брака** гэрлэхийн ёс журам.

ИНСТИТУ́ТСКИЙ 1. дээд сургуулийн; 2. хүрээлэнгийн.

ИНСТРУКТА́Ж заавар, зааварлах.

ИНСТРУКТИ́ВН||ЫЙ зааврын, зааварлах; **~ое письмо** зааварлах бичиг.

ИНСТРУКТИ́РОВАНИЕ зааварлах, зааварлалт, заавар.

ИНСТРУКТИ́РОВАТЬ зааварлах, заавар өгөх; **~ командируемого** томилогдсон хүнд заавар өгөх.

ИНСТРУКТИ́РОВАТЬСЯ заавар авах, заалгах.

ИНСТРУ́КТОР зааварлагч.

ИНСТРУ́КТОРСКИЙ зааварлагчийн, зааварлах; **~ курс** зааварлагчийн түр курс, дамжаа.

ИНСТРУ́КЦИ||Я заавар; **согласно ~и** заавар ёсоор; **получить ~ю** заавар авах.

ИНСТРУМЕ́НТ 1. зэвсэг, багаж:; **хирургические ~ы** мэс засалын багаж, 2. **музыкальный ~** хөгжмийн зэмсэг.

ИНСТРУМЕНТА́ЛЬНЫЙ 1. багаж зэвсэг хийдэг; 2. хөгжимдөх.

ИНСТРУМЕНТА́ЛЬЩИК багаж зэвсэг хийдэг хүн.

ИНСТРУМЕНТОВА́ТЬ хөгжимд тохируулан найруулах, хөгжимд нийлүүлэх.

ИНСТРУМЕНТО́ВКА хөгжмийн зэмсгийн зүй, хөгжмийн зэмсгийн судлал, хөгжим нийлүүлэх.

ИНСЦЕНИ́РОВАТЬ 1. жүжиг болгох; **~ повесть** туужийг жүжиг болгох; 2. байдал үзүүлэх; **~ обморок** муурч унасан байдал үзүүлэх, худал муурч унах.

ИНСУ́ЛЬТ цус харвах.

ИНТЕГРА́ЛЬН||ЫЙ цомтгогч; **~ое исчисление** цомтгогч тоо.

ИНТЕГРА́ЦИЯ цомтгох.

ИНТЕГРИ́РОВАТЬ цомтгох.

ИНТЕЛЛЕ́КТ сэхээ, оюун ухаан.

ИНТЕЛЛЕКТУА́ЛЬН||ЫЙ оюун ухааны; **~ые запросы** оюун ухааны эрэлт.

ИНТЕЛЛИГЕ́НТ сэхээтэн.

ИНТЕЛЛИГЕ́НТНЫЙ боловсон, боловсронгуй; **~ человек** боловсон хүн.

ИНТЕЛЛИГЕ́НЦИЯ сэхээтэн, оюутан сэхээтэн; **передовая ~** тэргүүний сэхээтэн.

ИНТЕНДА́НТ бэлтгэгч

ИНТЕНДА́НТСК||ИЙ бэлтгэгчийн, бэлтгэлийн; **~ая служба** бэлтгэлийн алба.

ИНТЕНДА́НТСТВО бэлтгэлийн газар.

ИНТЕНСИ́ВНОСТЬ эрчим; **работать с большой ~ю** их эрчимтэй ажиллах.

ИНТЕНСИ́ВНЫЙ эрчимтэй; ~ **труд**-эрчимтэй хөдөлмөр.
ИНТЕНСИФИКА́ЦИЯ эрчимлэл.
ИНТЕРВА́Л 1. зай завсар, завсарлага; **с ~ом в пять минут** таван минутын завсарлага; 2. ялгац.
ИНТЕРВЕ́НТ дотоодод халдан орогч, интервент.
ИНТЕРВЕ́НЦИЯ дотоодод халдан орох; **вооружённая** ~ зэвсэгийн хүчээр дотоодод халдан орох.
ИНТЕРВЬЮ́ сурвалжлал, сурвалжлагчтай ярих; **дать** ~ сурвалжлагчтай ярих
ИНТЕРВЬЮЕ́Р сурвалжлагч.
ИНТЕРВЬЮ́ИРОВАТЬ сурвалжлах; ~ **известного писателя** нэрт зохиолчийг сурвалжлах.
ИНТЕРЕ́С 1. сонирхол; **проявлять большой** ~ **к работе** ажилдаа их сонирхол тавих; **слушать с большим ~ом** их сонирхолтой сонсох; 2. ашиг тус, эрх ашиг, тус; **защита государственных ~ов** улсын эрх ашгийг хамгаалах; 3. эрэлт, эрмэлзэл, хэрэгцээ.
ИНТЕРЕ́СН||ЫЙ 1. сонин, сонирхолтой; ~ **рассказ** сонин өгүүллэг; **~ая работа** сонирхолтой ажил; 2. сайхан, үзэмжтэй; **~ая внешность** сайхан царай; **~ая женщина** сайхан бүсгүй.
ИНТЕРЕСОВА́ТЬ сонирхол татах
ИНТЕРЕСОВА́ТЬСЯ сонирхох; ~ **народным творчеством** ардын аман зохиол сонирхох.
ИНТЕРМЕ́ДИЯ завсархи хөгжим.
ИНТЕРНА́Т сурагчдын байр.
ИНТЕРНАЦИОНА́Л интернационал, олон улсын нэгдэл, интернационал дуу.
ИНТЕРНАЦИОНАЛИ́ЗМ интернационализм.
ИНТЕРНАЦИОНА́ЛЬНЫЙ олон улсын, улс хоорондын; ~ **конгресс** олон улсын их хурал.
ИНТЕРНИ́РОВАНИЕ эрх чөлөөгий нь хасах, интерчлэх.
ИНТЕРНИ́РОВАТЬ эрх чөлөөгий нь хасах
ИНТЕРПРЕТА́ЦИЯ тайлбар, тайлбарлах.
ИНТЕРПРЕТИ́РОВАТЬ тайлбарлах, утгы нь ойлгуулах.
ИНТИ́МНОСТЬ янаг амраг, янаг харилцаа, дотно сэтгэл.
ИНТИ́МНЫЙ дотно сэтгэлийн, халуун зүрхний, янаг; ~ **друг** сэтгэлийн нөхөр; ~ **разговор** дотно яриа.
ИНТОНА́ЦИЯ аялга; **вопросительная** ~ асуух аялга.
ИНТОНИ́РОВАТЬ аялах, аялан дуулах.
ИНТРИ́Г||А 1. далд хөнөөл, далдуур үймүүлэх; нууцгай явууллага; **вести ~у против кого-либо** хүний эсрэг нууцгай явууллага хийх, далдуур хөнөөх; 2. гол үйл явдал, зангилаа.
ИНТРИГА́Н далдуур хөнөөгч, далдуур үймүүлэгч.
ИНТРИГОВА́ТЬ 1. далдуур хөнөөх; далдуур үймүүлэх, нууцгай явуулга хийх; 2. сонирхол төрүүлэх, сонирхуулах.
ИНТУИТИ́ВНЫЙ 1. зөн билгийн, зөгнөсөн. 2. зөн билгийн онолыг баримталсан.
ИНТУИ́ЦИЯ 1. зөн билэг, зөгнөл; 2. зөн билгийн онол.
ИНФА́РКТ зүрхний шигдээс.
ИНФЕКЦИО́НН||ЫЙ, 1. халдварт; **~ое заболевание** халдварт өвчин; 2. халдварын; ~ **психоз** халдварын хий өвчин.
ИНФЕ́КЦИЯ халдвар.
ИНФИНИТИ́В тодорхойгүй төлөв: тодорхойгүй хэлбэр; ~ **глагола** үйл үгийн тодорхойгүй төлөв.
ИНФЛЯ́ЦИЯ цаасан мөнгө олширч үнэ буурах.
ИНФОРМА́ТОР мэдээлэгч.
ИНФОРМАЦИО́НН||ЫЙ мэдээллийн, мэдээлэх; **~ое бюро** мэдээлэх товчоо.
ИНФОРМА́ЦИЯ мэдээ, мэдээлэл: **газетная** ~ сонины мэдээ
ИНФОРМБЮРО́ мэдээлэх товчоо.
ИНФОРМИ́РОВАТЬ мэдээлэх, мэдээ өгөх.
ИНФУЗО́РИЯ шаахай хорхой.
ИНЦИДЕ́НТ будлиан, мөргөлдөөн; **пограничный** ~ хилийн будлиан.
ИНЪЕ́КЦИЯ тарилга, тариа.
ИО́Н цахилгаан цэнэгтэй атом.
ИПОХО́НДРИЯ санаагараа өвдөх.
ИППОДРО́М морин тойруулга.
ИПРИ́Т иприт, идээшүүлэх хий.
ИРА́НЕЦ иран хүн.
ИРА́НКА иран эмэгтэй.
ИРА́НСКИЙ иран, ираны.
И́РИС цахилдаг.
ИРИ́С сүүтэй чихэр.
ИРЛА́НДЕЦ ирланд хүн.
ИРЛА́НДКА ирланд эмэгтэй.
ИРЛА́НДСКИЙ ирланд, ирландын.
ИРОНИЗИ́РОВАТЬ егөх, егөөдөх.
ИРОНИ́ЧЕСК||ИЙ егөөдэй, егөөдсөн; **~ая улыбка** егөөтэй инээмсэглэл, ~ **ответ** егөөдсөн хариу.
ИРО́НИ||Я егөө; **сказать что-либо с ~ей** егөөтэй хэлэх; ~ **судьбы** хачин тохиол.
ИРРАЦИОНА́ЛЬНЫЙ иррационал, ухаан хүршгүй, оновчгүй; **~ое число** оновчгүй тоо.
ИРРЕГУЛЯ́РНЫЙ тогтмол бус, байнгын бус.
ИРРИГА́ТОР усжуулагч мэргэжилтэн.
ИРРИГАЦИО́НН||ЫЙ усжуулах; **~ая система** усжуулах тогтолцоо.
ИРРИГА́ЦИЯ усжуулах, усжуулалт.
ИСК зарга; **предъявить** ~ зарга мэдүүлэх, **отказать в ~е** заргыг хэрэгсэхгүй болгох.
ИСКАЖА́ТЬ 1. гажуудуулах, хазгай болгох; 2. үрчийлгэх, ярзайлгах.
ИСКАЖА́ТЬСЯ 1. гажуудуулах, хазгай болгох; 2. үрчийлгэх, ярзайлгах.
ИСКАЖЕ́НИ||Е 1. гажуудуулах, хазгай болгох; ~ **плана** төлөвлөгөөг гажуудуулах; 2. гажуу зүйл, буруу юм; **в книге обнаружено много ~й** уул номонд буруу зүйл олон байгаа нь илэрчээ.
ИСКАЗИ́ТЬ гажуудуулчихах, хазгай болгочихох; ~ **смысл** утгыг гажуудуулах.
ИСКАЗИ́ТЬСЯ гажуудуулчихах, хазгай болгочихох, ярзайчих
ИСКАЛЕ́ЧЕННЫЙ гэмтсэн, бэртсэн, зэрэмдэг болсон.
ИСКАЛЕ́ЧИТЬ гэмтэх, бэртээх, зэрэмдэг болгох.
ИСКАЛЕ́ЧИТЬСЯ гэмтэх, бэртэх, зэрэмдэг болох.
ИСКА́НИЕ 1. эрэх, бэдрэх; 2. шинжлэн эрэх.
ИСКА́ТЕЛЬ эрэгч
ИСКА́ТЬ эрэх, бэдрэх
ИСКЛЕВА́ТЬ 1. тоншин шархдуулах; 2 тоншин идчих.
ИСКЛЮЧА́ТЬ 1. гарах, зайлуулах; 2. эс гаргах,
ИСКЛЮЧЕ́НИ||Е 1. гаргах, хасах, хөөх; ~ **из списка** цэсээс хасах; 2. гадуур зүйл, хамаарахгүи зүил; **нет правила без ~я** хамаарахгүй зүйл гардаггүй дүрэм байдаггүй; **в виде ~я** онц зүйлд тоолон.
ИСКЛЮЧИ́ТЕЛЬНО 1. гагцхүү, зөвхөн; **премию получили ~ отличники** гагцхүү онц сайн хүмүүс шагнал авав;
ИСКЛЮЧИ́ТЕЛЬНОСТЬ гойд зүйл, гарамгай зүйл, чухал зүйл.
ИСКЛЮЧИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. гойд; тусгай; **~ые права** гойд эрх; 2. чухал; онцгой: ~ **случай** чухал тохиолдол.
ИСКЛЮЧИ́ТЬ 1. гаргах, хасах, хөөх; ~ **из кружка** дугуйлангаас гаргах; ~ **из школы** сургуулиас хөөх; 2. эс гаргах, зайлуулах үгүй болгох.

ИСКОВЕ́РКАТЬ 1. хэмхлэх; эвдлэх; янзгүй болдох; 2. зангий нь эвдэх, муу зан сургах; 3. буруу дуудах; хазгай хэлэх, мушгин өгүүлэх.
ИСКОВ||О́Й заргын; **~ое заявление** заргын өргөдөл.
ИСКОЛЕСИ́ТЬ хэрэх хэсэх; хэрэн хэсэх.
ИСКОЛО́ТЬ хатгах.
ИСКОЛО́ТЬСЯ хатгуулах.
ИСКО́М||ЫЙ олох; **~ая величина** олох хэмжигдэхүүн, олох тоо; 2. эрсэн; бэдэрсэн.
ИСКОНИ́ балар эртнээс, язгууралсаа, анхнаасаа.
ИСКО́ННЫЙ язгуурын; анхны угийн; **~ житель** язгуурын тэр нутгийн хүн.
ИСКОПА́ЕМ||ЫЙ малтмал; **полезные ~ые** ашигт малтмал; **~ые минералы** малтмал эрдэс; **~ое животное** малтмал амьтан.
ИСКОПА́ТЬ малтах, онгилох.
ИСКОРЕНЕ́НИЕ үндсийг таслах, үндсээр нь устгах, **~ предрассудков** мухар сүсгийн үндсийг таслах.
ИСКОРЕНИ́ТЬ үндсийг таслах, хүйс тэмтрэх, бүрмөсөн үгүй хийх; **~ недостатки** дутагдлыг үндсээр нь устгах.
ИСКОРЕНЯ́ТЬ үндэс нь тасрах, үндсээрээ устах, бүрмөсөн үгүй болох.
ИСКОРЕНЯ́ТЬСЯ үндэс нь тасрах, үндсээрээ устах, бүрмөсөн үгүй болох.
И́СКОСА хялайн; хулгай нүдээр, **~ поглядывать** хулгай нүдээр харах.
ИСКР||А́ оч; **заронить ~у** оч үсэргэх; **~ы из глаз посыпались** нүднээс гал гарав; нүднээс оч үсрэв.
И́СКРЕННЕ үнэнээсээ, үнэн голоосоо, чин зүрхнээсээ; үнэн сэтгэлээсээ.
И́СКРЕНН||ИЙ үнэн зүрхний, үнэн сэтгэлийн; чин сэтгэлээсээ ярьдаг; цагаан сэтгэлтэй; **~яя благодарность** үнэн сэтгэлийн талархал; **~ий человек** цагаан сэтгэлтэй хүн; чин сэтгэлээсээ ярьдаг хүн.
И́СКРЕННО үнэнээсээ; үнэн голоосоо, чин сэтгэлээсээ; үнэн зүрхнээсээ.
И́СКРЕННОСТЬ үнэн сэтгэл; цагаан сэтгэл; **говорить с ~ю** үнэн сэтгэлээсээ ярих.
ИСКРИВИ́ТЬ муруйлах, гулзайлгах, хэлтийлдэх, гажаа, **~ вилку** сэрээ гулзайлгах; сэрээ муруйлгах.
ИСКРИВИ́||ТЬСЯ муруйх, гулзайх, тахийх, хэлтийх, гажих, **гвоздь ~лся** хадаас гулзайв.
ИСКРИВЛЕ́НИЕ, 1. муруйлгах;тахийлгах, гажаах; 2. муруй, тахир; 3. гажуудуулах; гажуудуулалт; **~ линии партии** намын шугамыг гажуудуулах.
ИСКРИВЛЯ́ТЬ муруйлгах, гулзайлгах, тахийлгах, хэлтийлгэх, гажаах.
ИСКРИВЛЯ́ТЬСЯ гулзайх, тахийх, гажих.
ИСКРИ́СТ||ЫЙ хөөсөрдөг; шуугидаг; **~ое вино** хөөсөрдөг дарс.
ИСКРИ́||ТЬСЯ 1. оч харвах; **снег ~лся на солнце** цас наранд гялалзав; 2. хөөсрөх, шуугих; **вино ~тся** дарс хөөсөрнө.
ИСКРОМСА́ТЬ тамтаглах, огтчих, хайчлан эвдэх, эв хавгүй зүсэх; **~ всю материю** хамаг бөс тамтаглаад хаях.
ИСКРОШИ́ТЬ хэрчих, татах, бутлах, үйрүүлэх; **~ хлеб** талх хэрчих, талх үйрүүлэх; **~ мясо** мах татах.
ИСКРОШИ́ТЬСЯ бутрах; үйрэх.
ИСКУПА́ТЬ угаах усанд оруулах; **~ ребёнка** хуухэд угаах.
ИСКУПА́ТЬСЯ, усанд орох, биеэ угаах; **~ в речке** голын усанд орох.
ИСПАРЯ́ЕМОСТЬ ор мөргүй болох; ууршах чанар.
ИСПАРЯ́ТЬСЯ 1. уур болох; ууршах; ширгэх; 2. ор мөргүй болох.
ИСПА́ЧКАТЬ будах; балиартуулах; **~ одежду краской** хувцсаа будах; **~ руки чернилами** гараа бэхээр будах; гараа бэхтэх.
ИСПА́ЧКАТЬСЯ будаг болох, балиар болох, будагдах, балиартах, **~ чернилами** бэх болох.
ИСПЕЧЁННЫЙ болгомол, жигнэж болгосон; **вновь ~** шинэ болсон; **вновь ~ председатель** шинэ дарга.
ИСПЕ́ЧЬ жигнэж болгох, барих; **~ хлеб** талх барих.
ИСПЕ́ЧЬСЯ, жигнэгдэн болох; **пирог хорошо испёкся** бялуу сайн болжээ.
ИСПИСА́ТЬ 1. дүүрэн бичих; **~ лист** хуудас дүүрэн бичих; 2. дуустал бичих; **~ карандаш** харандаагаа дуустал бичих.
ИСПИСА́||ТЬСЯ 1. бичсээр.....дуусах барагдтал бичих; **карандаш ~лся** бичсээр харандаа дуусав; 2. билиг нь мохох, авьяас нь мохох; **писатель ~лся** зохиолчийн билиг нь мохжээ.
ИСПИ́СЫВАТЬ 1. дүүрэн бичих; 2. дуустал бичих.
ИСПИ́СЫВАТЬСЯ 1. бичсээр.... дуусгах; барагдтал бичих; 2. бичиг нь мохох; авьяас нь мохох; авьяас мохох.
ИСПИТ||О́Й эцэнхий, эцэнгэр, тэнхээ доройтсон; **~ое лицо** эцэнхий нүүр.
ИСПИ́ТЬ 1. амсах, оочих, балгах; **~ молоко** сүү амсах; 2. амсах; үзэх; **~ горькую чашу страданий** гашуун зовлон амсах.
ИСПОВЕ́ДАНИЕ шүтлэг; шашин шүтлэг.
ИСПОВЕ́ДАТЬ 1. шүтэх, баримтлах; 3. нүглийн нь наманчлуулах, ний нуугүй хэлүүлэх, үнэний нь хэлүүлэх.
ИСПОВЕ́ДАТЬСЯ нүглээ наманчлах; ний нуугүй хэлэх.
ИСПОВЕ́ДОВАТЬ 1. шүтэх, баримтлах; **~ мусульманство** лалын шашин шүтэх; 2. нүглээ наманчлах, ний нуугүй хэлэх, үнэнээ хэлэх, **~ другу свои задушевные мысли** сэтгэл зүрхнийхээ бодлыг нөхөртөө ний нуугүй хэлэх; 3. нүглий нь наманчлуулах; ний нуугүй хэлүүлэх.
И́СПОВЕДЬ нүглээ наманчлал; нүглээ наманчлах, ний нүүгүй хэлэх; үнэнээ хэлэх.
И́СПОДВОЛЬ алгуурхан, аажимхан, бага багаар; **~ заниматься приготовлением к отъезду** явахад алгуурхан бэлтгэх.
ИСПОДЛО́БЬЯ лунхий, хялайн; **глядеть ~** лунхийн харах, хялайн харах; муухай харах.
ИСПОДТИШКА́ сэм; чимээгүй, битүү, нууц; **дразнить ~** сэм дооглох; **смеяться ~** битүү инээх; сэм дохуу хийх.
ИСПОКО́Н хэзээний; хэзээ язаанаас; үеийн үед.
ИСПОЛИ́Н аварга; **~ы науки** шинжлэх ухааны аваргууд
ИСПОЛИ́НСК||ИЙ аварга, аварга том, асар их; **человек ~ого роста** аварга том биетэй хүн.
ИСПОЛКО́М гүйцэтгэх хороо.
ИСПОЛНЕ́НИ||Е 1. гүйцэтгэл, гүйцэтгэх, биелүүлэх; **проверка ~я** гүйцэтгэлийн шалгалт; **привести в ~е** гүйцэтгэх; 2. биелэх, биелэл бүтэх гүйцэл дэх; **~е желаний** хүсэл биелэх; 3. тоглох, тоглолт, дуулах.
ИСПОЛНИ́М||ЫЙ гүйцэтгэх, гүйцэтгэж болмоор, биелэм, бүтүүштэй; **~ое желание** биелэм хүсэл.
ИСПОЛНИ́ТЕЛЬ 1. гүйцэтгэгч, биелүүлэгч; **судебный ~** шүүхийн гүйцэтгэгч; 2. тоглогч, дуулагч, хөгжимдөгч; **~ главной роли** гол рольд тоглогч; **~ народных песен** ардын дуу дуулагч.
ИСПОЛНИ́ТЕЛЬНИЦА тоглогч эмэгтэй, дуулагч эмэгтэй, хөгжимдөгч эмэгтэй.
ИСПОЛНИ́ТЕЛЬНЫЙ 1. гүйцэтгэх, гүйцэтгэгч; **~ комитет** гүйцэтгэх хороо; 2. хичээнгүй, зүтгэлтэй, оролдлоготой; **~ работник** зүтгэлтэй ажилтан; **~ лист** гүйцэтгүүлэх хуудас.
ИСПО́ЛНИТЬ 1. гүйцэтгэх, биелүүлэх, бүтээх; **~ приказ** тушаал биелүүлэх; 2. тоглох, дуулах, хөгжимдөх, бүжиглэх; **~ романс** уянгал дуу дуулах.

ИСПО́ЛНИ||ТЬСЯ 1. биелэх, бүтэх, гүйцэлдэх, гүйцэх; **желание мое ~лось** хүсэл минь биелэв, санасан минь гүйцэлдэв; 2. хүрэх, болох; **ему ~лось сорок лет** тэр хүн дөч хүрсэн.

ИСПОЛНЯ́ТЬ 1. гүйцэтгэх, биелүүлэх, бүтээх; 2. тоглох, дуулах, хөгжимдөх; бүжиглэх.

ИСПОЛНЯ́ТЬСЯ 1. биелэх, бүтэх, гүйцэлдэх, гүйцэх; 2. хүрэх

ИСПОЛНЯ́ЮЩИЙ гүйцэтгэгч; **~ обязанности** үүргийг гүйцэтгэгч.

ИСПОЛОСОВА́ТЬ 1. зүсэх; 2. тас ороолгох; шалба гуядах, шавхрах.

ИСПО́ЛЬЗОВАНИЕ ашиглах, хэрэглэх; ашиглалт; хэрэглэлт;

ИСПО́ЛЬЗОВАТЬ ашиглах; хэрэглэх; **~ специалиста** мэрэгжилтнийг ашиглах; **~ удобный случай** завшааныг ашиглах; **максимально ~ технику** тэхникийг чинээнд нь тулгал ашиглах.

ИСПО́ЛЬЗОВАТЬСЯ ашиглагдах, хэрэглэгдэх; **производственные возможности полностью не используются** үйлдвэрлэлийн бололцоо дүүрэн ашиглагдахгүй байна.

ИСПО́РТИТЬ 1. эвдэх, гэмтээх, муудуулах; **~ механизм часов** цагийн оньс гэмтээх; 2. гутаах, өмхийрүүлэх гашилгах; **~ молоко** сүү гашилгах; 3. муу зан сурах, завхруулах, завхайруулах, ёс суртахууны нь алдуулах.

ИСПО́РТИ||ТЬСЯ 1. эвдрэх, гэмтэх, муудах; 2. гутах, өмхийрөх, гашлах; **мясо ~лось быстро** мах түргэн өмхийрөв; 3. муухай загнах, муухай болох; **погода ~лась** тэнтэр муухай болов; 4. муу зан сурах, завхрах, завхайрах, ёс суртахуун алдах.

ИСПО́РЧЕННОСТЬ муу зан; завхарсан явдал; завхайрал; ёс суртахуун алдах.

ИСПО́РЧЕНН||ЫЙ 1. эвдэрсэн, гэмтсэн, муудсан; **~ замок** эвдэрсэн цоож; **~ые отношения** муудсан харьцаа; 2. гутсан, өмхийрсөн, гашилсан; 3. муу зан сурсан, завхарсан, завхай, ёс суртахууныа алдсан.

ИСПРАВИ́М||ЫЙ засаж; засаж болмоор, залруулж болох; **~ая ошибка** залруулж болох алдаа.

ИСПРАВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ засах, залруулах, засан сайжруулах, засан хүмүүжүүлэх; **~ые меры** засан хүмүүжүүлэх арга хэмжээ.

ИСПРА́ВИТЬ 1. засах, сэлбэх, залруулах; **~ водопровод** усан хоолой засах; **~ ошибки** алдааг залруулах; 2. засан хүмүүжүүлэх, засан сайжруулах, засруулах, засаж авах, **~ воришку** хулгайчийг засан хүмүүжүүлэх; **~ характер** зангаа засаж авах.

ИСПРА́ВИ||ТЬСЯ засрах, залрах, сайжрах; **он совсем ~лся** тэр бүр засрав.

ИСПРАВЛЕ́НИЕ засах, сэлбэх, залруулах, засварлах.

ИСПРАВЛЯ́ТЬ 1. засах, сэлбэх, залруулах; 2. засах хүмүүжүүлэх, засах сайжруулах, засаж авах.

ИСПРА́ВИТЬСЯ 1. засрах, залрах, сайжрах; 2. засагдах.

ИСПРА́ВНИК цагдаагийн дарга.

ИСПРА́ВНО сайн, нямбай.

ИСПРА́ВНОСТ||Ь гэмтэлгүй; бүтэн байдал; **в полной ~и** бүрэн бүтэн.

ИСПРА́ВНЫЙ 1. гэмтэлгүй, бүтэн, боломжтой; **~ прибор** бүтэн багаж; 2. нямбай, нягт хичээнгүй; **~ работник** нягт хичээнгүй ажилтан.

ИСПРАЖНЕ́НИ||Е 1. өтгөнөө гаргах, өтгөнөөр гадаалах; 2. **~я** өтгөн, өтгөн мөр.

ИСПРАЖНИ́ТЬСЯ өтгөнөө гаргах, өтгөнөөр гадаалах, өтгөн мөр гаргах.

ИСПРО́БОВАТЬ турших, туршиж үзэх, үзэх; **~ эту лошадь в езде** энэ морийг унаж үзэх; **~ на вкус** амталж үзэх.

ИСПУ́Г айдас, цочоо, бослого, үргэлэг; **в ~е, с ~а** айдас хүрч; айсандаа; үргэсэндээ.

ИСПУ́ГАННО айсан; цочсон; айсан нүдээр; цочсон байдалтай.

ИСПУ́ГАНН||ЫЙ айсан, цочсон; **~ые люди** айсан хүмүүс; **~ вид** айсан байдал.

ИСПУГА́ТЬ айлгах, цочоох, үргээх, босгуулах.

ИСПУГА́ТЬСЯ айх, аюул, цочих, үргэх, босгох.

ИСПУСКА́ТЬ алдах, гаргах, тавих, хадаах, **~ вздох** сүүрс алдах, санаа алдах; **~ запах** үнэр гаргах; **~ крик** дуу тавих, дуу хадаах; **~ дух** амь тавих.

ИСПЫТА́НИ||Е 1. шалгах, турших, сорих, шалгалга, туршлага, сорилго, **~ двигателя** хөдөлгүүр шалгах; 2. шалгалт; **приёмные ~я** элсүүлэх шалгалт; 3. амсах, үзэх, туулах; **тяжёлые ~я** хүнд бэрхийг амсах.

ИСПЫ́ТАННЫЙ шалгарсан, шалгамал, туршиж үзсэн, сорьж үзсэн; **~ приём** шалгарсан арга.

ИСПЫТА́ТЕЛЬНЫЙ шалгах, турших, сорих, шалгалтын, туршлагын, сорилгын, **~ полёт на самолёте** нисэх онгоц шалгах нислэг.

ИСПЫТА́ТЬ 1. шалгах, турших, сорих, янзы нь үзэх; **~ мотор** туршиж үзэх; 2. амсах, үзэх, туулах, **~ горе** зовлон амсах; **~ нужду** гачигдал үзэх; **~ на опыте** биеэрээ туулах; турших үзэх.

ИСПЫТУ́ЕМЫЙ туршиж; шалгаж байгаа; **~ материал** туршиж бүхий хэрэглэгдэхүүн.

ИСПЫ́ТЫВАТЬ 1. шалгах, турших, сорих, янзы нь үзэх; 2. амсах, үзэх, туулах.

ИСПЫ́ТЫВАТЬСЯ шалгагдах; туршигдах; соригдох.

ИССИ́НЯ- хөхөвтөр туяатай; **~~чёрный** хөхөвтөр туяатай хар.

ИССЛЕ́ДОВАНИЕ 1. шинжилгээ, шинжлэл; судалгаа; судлах; **~ крови** цус шинжилгээ.

ИССЛЕ́ДОВАТЕЛЬ шинжлэгч; **~ Арктики** Хойт туйлыг шинжлэгч.

ИССЛЕ́ДОВАТЕЛЬСК||ИЙ шинжилгээний, судалгааны; **~ая работа** шинжилгээний ажил.

ИССЛЕ́ДОВАТЬ 1. шинжлэх, судлах; **~ законы природы** байгалийн хууль шинжлэх; 2. шинжих; нарийвчлан үзэх; **~ местность** газар нутаг шинжих; **~ больного** өвчтөнийг нарийвчлан үзэх.

ИССО́ХНУТЬ хатах, хатангирах; **~ от болезни** өвчинд хатах.

И́ССТАРИ хуучин цагийн, эртнээс, урьдын; **так ~ ведётся** хуучин цагийн ийм байсан юм.

ИССТЕГА́ТЬ гүядах; шавхрах.

ИССТРАДА́ТЬСЯ зүдрэлийн туйлд хүрэх, тарчлан зовох, энэлэн шаналах, нэрвэгдэх; **~ от болезни** өвдөж тарчлан зовох.

ИССТУПЛЕ́НИЕ, улангасах, улайрах, тэсгэл алдах; **прийти в ~ от гнева** хилэгнэн тэсгэл алдах, тэсгэлгүй уурлах; **~ от страсти** тачаан улайрах, тэсгэлгүй тачаах.

ИССТУПЛЁННОСТЬ улангассан, улайрсан, сэтгэл алдсан.

ИССУШИ́||ТЬ 1. хатаах, ширгээх, эврээх; **~олото** намаг хатаах; 2. хатаан бэлтгэх, хатаах; 3. хатаах, атингаруулах, яс арьс болгох; **лихорадка ~ла его** халуун хижиг түүнийг хатингируулав.

ИССЫХА́ТЬ хатах, хатангирах.

ИССЯКА́ТЬ барагдах, дуусах, шингэх; **вода в источнике иссякла** булгийн ус ширгэв, **силы врага иссякли** дайсны хүч барагдав.

ИСТА́СКАНН||ЫЙ 1. хуучирсан, элэгдсэн, ноорсон, ноорхой; **~ые брюки** хуучирсан өмд; 2. өтөлсөн, зүдэрсэн; **~ое лицо** зүдэрсэн царай.

ИСТА́ЧИВАТЬ 1. элтэл билүүдэх, билүүдэж элээх; 2. идэх, хивэх.

ИСТЕКА́ТЬ дуусах, гүйцэх, өнгөрөх.
ИСТЕ́КШ||ИЙ өнгөрсөн, өнгөрөгч, **в ~ем году** өнгөрөгч онд.
ИСТЕРЕ́ТЬ 1. үйрүүлэх, үрэх, баллах; 2. үрсээр дуусгах, балласаар дүүргэх, элэх, элэгдэх; ~ **резинку** балласаар дүүргэх.
ИСТЕ́РЗАННЫЙ 1. урагдсан, хүү татуулсан, хүүрсэн, ноорсон; 2. зовсон, зүдэрсэн, тарчилсан.
ИСТЕРЗА́ТЬ зовоох, зүдрээх, тарчлаах.
ИСТЕРЗА́ТЬСЯ зовох, зүдрэх, тарчлах.
ИСТЕ́РИК хийтэй хүн, хийрхүү хүн, хөөрдөг хүн, багтруу хүн.
ИСТЕ́РИКА хий хөдлөх, хийрхэх, хийрхүү хүн, бахардах, багтрах.
ИСТЕРИ́ЧЕСК||ИЙ 1. хий хөдөлсөн, хөөрсөн, бахардсан; ~ **припадок** хөөрч унах, бахардан унах, багтран унах; 2. хийтэй хөөрдөг, багтардаг; **~ая женщина** голын хийтэй эмэгтэй.
ИСТЕРИ́ЧКА голын хийтэй эмэгтэй, хийрхүү эмэгтэй, бахарддаг эмэгтэй голын хийтэй эхнэр.
ИСТЕРИ́ЧНОСТЬ хий хөдлөх, хийрхэх, хөөрөх, бахардах.
ИСТЕРИ́ЧНЫЙ 1. хий хөдөлсөн, хөөрсөн, бахардсан; 2. голын хийтэй, хөөрдөг, багтардаг.
ИСТЕРИ́Я хий өвчин, хийрхэл, бахардал, багтрал, хөөрүү; **военная** ~ дайны хийрхэл.
ИСТЁРТЫЙ элсэн, элэгдсэн, хуучирсан.
ИСТЕ́Ц заалдагч этгээд, зарга мэдүүлэгч.
ИСТЕЧЕ́НИ||Е дуусах, гүйцэх, өнгөрөх; **по ~и срока** хугацаа дуусахад.
ИСТЕ́ЧЬ дуусах, гүйцэх, өнгөрөх.
И́СТИН||А үнэн; **стремление к ~е** үнэнийг эрмэлзэх; **относительная** ~ харьцангуй үнэн; **абстрактная** ~ хийсвэр үнэн; **соответствовать ~е** үнэнд нийцэх.
И́СТИННО, үнэхээр, үнээр, нээрээ, чухам; **истинно великий человек** үнэхээр агуу хүн.
И́СТИНН||ЫЙ, 1. үнэн; **~ое сообщение** үнэн мэдээ; **~ый смысл** үнэн утга. үнэн, үнэхээр болсон, ёстой; **~ое произшествие** үнэхээр болсон явдал, үнэн хэрэг; ~ **друг** ёстой анд; 3. үнэн, бодит, бодитой; **~ое время** үнэн бодитой цаг.
ИСТИ́ЦА заалдагч эмэгтэй, зарга мэдүүлэгч эмэгтэй, заалдагч эмэгтэй.
ИСТЛЕВА́ТЬ 1. өмхрөх, товрог болох, өгөрших, өгрөх; 2. чандруу болох.
ИСТО́К 1. эх, **от ~а до устья** эхнээс нь адаг хүртэл; 2. эх, эх үүсвэр, эх булаг; **~и науки** шинжлэх ухааны эх булаг.
ИСТОЛКОВА́НИЕ, 1. тайлбарлах, тайлбарлал; 2. тайлбар.
ИСТОЛКОВА́ТЬ, тайла; **правильно** ~ закон хуулийг зөв тайлбарлах.
ИСТОЛКО́ВЫВАТЬ тайлах;.
ИСТОЛО́ЧЬ нүдэх, талхлах, нухах, няцлах, бутлах; ~ **в порошок** талхлах, талх болтол нүдэх.
ИСТОЛО́ЧЬСЯ нүдэгдэх, талх болох, нухагдах, няцрах, бутрах.
ИСТО́МА чинээ алдрах, бие алдрах, бие тавигдах, **сладкая** ~ бие тавигдаж сайхан болох.
ИСТОМИ́ТЬ бие алдраах, чилээх, ядраах, шаналаах, зовоох; ~ **ожиданием** хүлээлгэж чилээх.
ИСТОМИ́ТЬСЯ бие алдрах, чилэх, ядрах, шаналах, зовох; ~ **на работе** ажилд ядрах.
ИСТОМЛЁННЫЙ бие алдарсан, чилсэн, ядарсан, шаналсан, зовсон; ~ **болезнью** өвдөж шаналсан.
ИСТОМЛЯ́ТЬ бие алдраах, чилээх, ядрах, шаналаах, зовоох.
ИСТОПИ́ТЬ I 1. галлах, галлаж халаах, халаах; ~ **печь** пийшин галлаж халаах: 2. түлэх, түлж барах; ~ **кубометр дров** шоо метр түлээ түлэх.
ИСТОПИ́ТЬ II хайлуулах, халааж хайлуулах; ~ **воск** лав хайлуулах.
ИСТОПИ́||ТЬСЯ I халах; **печь ~лась** пийшин халав.
ИСТОПИ́||ТЬСЯ II хайлах; **свинец весь ~лся** тугалга бүрмөсөн хайлав.
ИСТОПНИ́К галч.
ИСТОПТА́ТЬ 1. гишгэлэх; ~ **траву** ногоо гишгэлэх; 2. гутлынхаа улаар муухай болгох, мөр гаргах; ~ **пол** гутлынхаа улаар шал муухай болгох, 3. элээх, хуучраах; ~ **сапоги** гутал элээх.
ИСТОПТА́ТЬСЯ 1. гишгэлэгдэх; 2. элэх, хуучрах.
ИСТОРГА́ТЬ 1. хөөх, зайлуулах; 2. хаях, шидэх; 3. суга татах.
ИСТО́РГНУТЬ 1. хөөх, зайлуулах; ~ **из своей среды** өөрсдийн дотроос хөөх; 2. хаях, шидэх; ~ **лаву** лаав хаях; 3. суга татах.
ИСТОРИ́ЗМ түүхчлэх, түүхчлэн үзэх, түүхийн үүднээс үзэх.
ИСТО́РИК түүхч.
ИСТОРИОГРА́Ф түүх зүйч.
ИСТОРИОГРА́ФИЯ түүх зүй.
ИСТОРИ́ЧЕСК||ИЙ түүхэн, түүхийн, түүхт; ~ **материализм** түүхэн материализм; ~ **документ** түүхийн баримт; ~ **роман** түүхэн роман; **~ое лицо** түүхт хүн.
ИСТО́РИ||Я 1. түүх, **законы ~и** түүхийн хууль; ~ **Монголии** Монголын түүх; ~ **языка** хэлний түүх; 2. түүх, домог, тууж; **рассказывать разные ~и** элдэв түүх ярих; 3. хэрэг явдал, юм; **попасть в неприятную ~ю** эвгүй хэрэгт холбогдох; **вечная** ~ үргэлж ийм хэрэг болж байдаг юм, дандаа ингэдэг юм.
ИСТОСКОВА́ТЬСЯ гуниглах, уйтгарлах.
ИСТОЧА́||ТЬ анхилах, анхилуулах; **цветок ~ет аромат** цэцэг сайхан үнэр ханхалуулж байна.
ИСТОЧИ́||ТЬ 1. элтэл билүүдэх, билүүдэж элээх, билүүдэх, хурцлах; ~ **ножик** хутга билүүдэх, хутга элтэл билүүдэх;2. идэвх, хивэх; **черв ~л дерево** мод хорхой идчихжээ.
ИСТОЧИ́||ТЬСЯ элэх, элэгдэх; **нож ~лся** хутга элэгдэв.
ИСТО́ЧНИК 1. булаг, шанд; **минеральный ~,** ~ **минеральной воды** рашаан булаг, рашаан; 2. булаг, эх үүсвэр, үүсгүүр; 3. тулгуур бичиг; **исторические ~и** түүхийн тулгуур бичгүүд.
ИСТОЧНИКОВЕ́ДЕНИЕ тулгуур бичиг судлал, тулгуур бичгийн зүй.
ИСТО́ШНЫЙ цөхөрсөн, цөхлөө барсан, янгинасан.
ИСТОЩА́ТЬ 1. тураах, эцээх, тамир барах, тэнхээгүй болгох, зүдрээх; 2. барах, барагдуулах, дуусах, алдах, хоосруулах.3. шимгүй болгох.
ИСТОЩА́ТЬСЯ 1. тураах, эцээх, тамир барах, тэнхээгүй болох зүдрэх; 2. барагдах, дуусах, хоосрох.3. шимгүй болох.
ИСТОЩЕ́НИЕ 1. турах, эцэх, тамираа барах, тэнхээгүй болох, зүдрэх; **полное ~ сил** огт тамир тэнхээгүй болох; 2. барах, дуусах, барагдах; ~ **средств** хөрөнгө мөнгө барагдах.
ИСТОЩЁНН||ЫЙ 1. турсан, эцэж тамирдсан, тамир тэнхээгүй болсон, зүдэрсэн; ~ **вид** зүдэрсэн байдал, эцэж ядарсан байдал; 2. барагдсан, дууссан, хоосорсон, **~ая казна** хоосорсон сан, 3. шимгүй болсон; **~ая земля** шимгүй болсон газар.
ИСТОЩИ́||ТЬ 1. тураах, эцээж тамирдуулах, тэнхээ тамир барах, зүдрээх; **болезнь ~ла его** өвчин тамир тэнхээгий нь барав, тэр өвдөөд эцэж тамирдав; 2. барах, барагдуулах, алдах, хоосруулах.
ИСТОЩИ́||ТЬСЯ 1. турах, эцэж тамирдах, тэнхээ, тамираа барах, зүдрэх, 2. барагдах, дуусах, алдах, хоосрох; **запасы ~лись** нөөц барагдав, 3. шимгүй болох, үржилгүй болох; **почва ~лась** хөрс шимгүй болох.
ИСТРА́ТИТЬ гарздах, гарлага болох, үрэх, зарах, барах.

ИСТРА́ТИТЬСЯ 1. мөнгөө зарах, мөнгөө үрэх, мөнгөө сүйтгэх; 2. гарздах, гарлага болох, үрэгдэх, зарагдах, барагдах.
ИСТРА́ЧИВАТЬ гарздах, гарлага хийх, үрэх зарцуулах, барах.
ИСТРЕБИ́ТЕЛЬ 1. устгагч, сөнөөгч, 2. сөнөөгч онгоц; **реактивный ~** тийрэлтэт сөнөөгч онгоц.
ИСТРЕБИ́ТЕЛЬН||ЫЙ сөнөөгч; **~ая авиация** сөнөөгч нисэх хүчин, **~ отряд** сөнөөгч отряд.
ИСТРЕБИ́ТЬ сөнөөх, устгах, хядах.
ИСТРЕБЛЕ́НИЕ сөнөөх, устгах, хядах, хядлага.
ИСТРЕБЛЯ́ТЬ сөнөөх, устгах, хядах.
ИСТРЕПА́ТЬ урах, ноолох, үнгэх, элээх.
ИСТРЕПА́ТЬСЯ урагдах, ноорох, үнгэгдэх, элэх.
ИСТРЕ́СКАТЬСЯ сэвтэх, антах, хага хага тусах.
ИСТУКА́Н хөрөг, онго; **стоять ~ом, стоять как ~** юу ч ойлгохгүй зогсох.
ИСТУПИ́ТЬ мохоох; **~ нож** хутга мохоох.
ИСТУПИ́||ТЬСЯ мохох; **бритва ~лась** тонгорог мохов.
И́СТЫЙ жинхэнэ; **~ учёный** жинхэнэ эрдэмтэн.
ИСТЫ́КАТЬ шивэх, чичлэх, хатгалах, шаах, цоо цоо хатгах.
ИСТЯЗА́НИ||Е тамлах, тарчилгах; **подвергнуть ~ю** тарчилгах.
ИСТЯЗА́ТЕЛЬ тамлагч, тарчилгагч.
ИСТЯЗА́ТЬ тамлах, тарчилгах; **~ животное** амьтан тамлах.
ИСХА́ЖИВАТЬ хэрэх, олон газар хэсэх, энд тэндгүй явах.
ИСХЛЕСТА́ТЬ тас ороолгох, шавхуурдах, шавхрах, ташуурдах
ИСХЛЁСТЫВАТЬ тас ороолгох, шавхуурдах, шавхрах, ташуурдах.
ИСХО́Д эцэс, сүүл, төгсгөл, дуусгал, барагдах; **на ~е** дуусгал, дуусгал болох, дуусгах; **~ дела** хэргийн төгсгөл, хэргийн үр дүн.
ИСХОДИ́ТЬ I 1. хэрэх, олон газар хэсэх, энд тэндгүй явах; **~ окрестные леса** орчны ойг хэрэх.
ИСХОД||И́ТЬ II 1. үүсэх, гарах, авах, гаргах; **эти сведения ~ят из верных источников** энэ мэдээг лавтай газраас авсан байна; 2. үндэслэх, үндэс болгох; **~ из предположения** таамаглалаас үндэслэх, таамаглалыг үндэс болгох.
ИСХОДИ́ТЬ III тамирдах, тэнхээ алдах.
ИСХО́ДН||ЫЙ анхан, эхлэх; **~ое положение** уг байдал; **~ая точка** гарах газар, эхлэх газар; **~ая позиция** анхны байр.
ИСХУДА́ЛЫЙ эцэнхий, бүр турчихсан.
ИСХУДА́НИЕ ихэд турах, эцэнхий болох.
ИСХУДА́ТЬ ихэд турах, эцэнхий болох.
ИСЦАРА́ПАТЬ маажчих, зурчих, урчих.
ИСЦАРА́ПАТЬСЯ маажуулчих, зуруулчих, уруулчих.
ИСЦАРА́ПЫВАТЬ маажих, зурчих, урах.
ИСЦЕЛЕ́НИЕ эдгээх, анагаах, эдгэх, эдгэрэх, анах.
ИСЦЕЛИ́МЫЙ эдгэм, эдгэмээр.
ИСЦЕЛИ́ТЬ эдгээх, анагаах, эдгэрүүлэх.
ИСЦЕЛИ́ТЬСЯ эдгэх, эдгэрэх, анах.
ИСЦЕЛЯ́ТЬ эдгээх, анагаах, эдгэрүүлэх.
ИСЦЕЛЯ́ТЬСЯ эдгэх, эдгэрэх, анах.
ИСЧЕЗА́ТЬ алга болох, үгүй болох.
ИСЧЕЗНОВЕ́НИЕ алга болох, үгүй болох.
ИСЧЕ́ЗНУТЬ алга болох, үгүй болох, далд орох; **~ из виду** алга болох, далд орох, харагдахаа болих.
ИСЧЕРКА́ТЬ 1. баллаж муухай болгох, баллах, сохлох; 2. эрээчих, зурчих.
ИСЧЁРКАТЬ 1. баллаж муухай болгох, баллах, сохлох; 2. эрээчих, зурчих.
ИСЧЕРПА́ТЬ шавхах. барах, дуусах; **~ все силы** бүх хүчээ шавхах; **~ все запасы** нөөцөө шавхах; **~ повестку** собрания хурлын хэлэлцэх асуудлыг дуусах.
ИСЧЕ́РПЫВАТЬ шавхах, барах, дуусах.
ИСЧЕ́РПЫВА||ТЬСЯ дуусах, дүүрэх, барагдах; **этим дело не ~ется** үүгээр уг хэрэг дуусахгүй, үүгээр дуусахгүй.
ИСЧЕ́РПЫВАЮЩ||ИЙ бүрэн төгс, бүрэн төгөлдөр, төгс төгөлдөр; **~ ответ** бүрэн төгс хариу; **~ей полнотой** бүрэн дүүрэн.
ИСЧЕРТИ́ТЬ 1. зурчих, эрээчих, дүүрэн зурчих; **~ лист** бумаги хуудас дүүрэн зурчих; 2. зурж дуусах, бичсээр барах; **~ мел** бичсээр цэрдээ дуусах.
ИСЧИСЛЕ́НИЕ тоолол, тоолох, бодох, бодож гаргах.
ИСЧИ́СЛИТЬ тоолох, бодож гаргах; **~ стоимость ремонта** засварын үнийг бодож гаргах.
ИСЧИСЛЯ́ТЬ тоолох, бодож гаргах.
ИСЧИСЛЯ́||ТЬСЯ тоологдох, бодох, бодож гаргах; **пени ~ется кассиром при уплате взноса** татвар төлөх анзы нь нярав бодож гаргана; 2. тоологдох, байх, болох **запасы хлеба ~ются миллионами пудов** тарианы нөөц сая сая пүү болно.
ИСЩИПА́ТЬ чимхэх, чимхлэх, чимхчих.
ИТА́К за тэгэхэд, тэгээд, тэгэхлээр; **~ вопрос решен** за асуудал шийдлээ; **~, теперь всё ясно** за одоо цөм тодорхой боллоо.
ИТАЛЬЯ́НЕЦ итали хүн.
ИТАЛЬЯ́НКА итали эмэгтэй, итали эхнэр.
ИТАЛЬЯ́НСКИЙ итали, италийн; **~ язык** итали хэл.
ИТО́Г дүн; **подвести ~** дүнгийн гаргах; **общий ~** бүх дүн; **в ~е** дүндээ; **~ соревнования** уралдааны дүн; **в конечном ~е** эцсийн дүнд, эцсийн эцэст.
ИТОГО́ бүх дүн, бүгд, нийт; **~ в сумме сто рублей** бүгд зуун рубль.
ИТО́ГОВ||ЫЙ дүнгийн, дүн; **~ые цифры** дүн тоо.
ИХ 1. тэдний, тэдгээрийн, тэд, тэдгээр; **около них** тэдний дэргэд; **у них** тэдэнд; **~ нет дома** тэд гэртээ байхгүй; 2. тэднийг, тэдгээрийг, тэд, тэдгээр **я ~ давно знаю** би тэднийг хэдийн танина; 3. тэдний, тэдгээрийн, нь **~ дом** тэдний гэр, гэр нь.
ИХТИОЛО́ГИЯ загасны судлал, загасны зүй.
ИША́К илжиг.
ИШЬ хээ, хээ ер; **~ как быстро идёт!** хээ, яасан түргэн явна вэ.
ИЩЕ́ЙКА 1. эрүүлч нохой 2. тагнуул.
ИЮ́ЛЬСКИЙ долдугаар сарын, долоон сарын.
ИЮ́ЛЬ долдугаар сар, долоон сар.
ИЮ́НЬ зургадугаар сар, зургаан сар.
ИЮ́НЬСКИЙ зургадугаар сарын, зургаан сарын.

Й

ЙОГ ёго.
ЙОД йод.
ЙО́ДИСТЫЙ йодорхог, йодтой, йодорхуу; ~ **калий** йодтой калий.
ЙО́ДНЫЙ йодын; ~ **раствор** йодны уусмал.
ЙОТ йот (хэлний дундуурх шүргэх гийгүүлэгчийг тэмдэглэх үсгийн нэр)
ЙО́Т||А йота; **ни на** ~**у** өчүүхэн ч, бяцхан ч.

К

К 1. -д, -т, -руу, -рүү, тийш; **он пришёл ~ нам** тэр манайд ирсэн; **подъехать ~ станции** өртөөнд ойртон очих; **плыть ~ берегу** эрэг тийш сэлэх; 2. үед, хүртэл, даа, -таа; **приходи ~ двенадцати часам** арван хоёр цагийн үед ирээрэй; **~ вечеру пошёл дождь** оройдоо бороо оров; 3. төлөө; 4. дээр; **~ трём прибавить два** гурав дээр хоёрыг нэмэх; **приклеить ~ стене** туурганд наах; 5. -д, -т; *(заримдаа орчуулагдахгүй)*; **быть ~ лицу** царайнд зохих; **подходить ~ масти** өнгө таарах; 6. - т, - д, *(зорилуулах)*; **~ вопросу** -ын асуудалд; 7. болж; **~ счастью** зол болж; **~ сожалению** харамсалтай нь.

КАБА́К архины мухлаг.

КАБАЛА́ боолчлого, талхидлага.

КАБА́ЛЬНЫЙ боолчилгын, талхидлагын; **~ договор** боолчилгын гэрээ.

КАБА́Н 1. бодон, зэрлэг гахай; 2. *разг.* хүдэр эр.

КАБАНИ́ХА мэгж.

КАБАРГ||А́ хүдэр; **самец ~и** гэрээ.

КАБАЧО́К 1. хурган гуа; 2. бяцхан гуанз.

КА́БЕЛЬ кабель *(утас)*.

КАБИ́НА тасалгаа, шовгор; **телефонная ~** утасны шовгор.

КАБИНЕ́Т 1. өрөө, тасалгаа, танхим; **~ начальника** даргын өрөө; 2. танхим, засгийн газар; **~ министров** сайд нарын танхим.

КАБИНЕ́ТНЫЙ 1. өрөөний, танхимын, тасалгааны; 2. аж байдлаас тасархай; **~ учёный** аж байдлаас тасархай эрдэмтэн.

КАБИ́НКА бяцхан тасалгаа, бяцхан шовгор.

КАБЛУ́К гутлын өсгий; *** быть под ~ом у кого-либо** хүний мэдэлд байх.

КА́БЫ хэрэв... бол; **~ я знал, не пошёл бы** хэрэв би мэдсэн бол очихгүй байсан юм.

КАВАЛЕ́Р 1. одонт; **~ золотой звезды** алтан таван хошуу одонт; 2. хос хосоор бүжиглэгчдийн эрэгтэй нь; 3. найз залуу.

КАВАЛЕРИ́ЙСКИЙ морин цэргийн; **~ полк** морьт хороо.

КАВАЛЕРИ́СТ морин цэрэг.

КАВАЛЕ́РИЯ морин цэрэг; **лёгкая ~** хөнгөн морин цэрэг.

КАВАЛЬКА́ДА морьтон, морьтой хүмүүс.

КАВАРДА́К эмхгүй байдал, замбараагүй явдал, эх захгүй хэрэг; **устроить ~** замбараагүй явдал гаргах.

КАВАТИ́НА *муз.* эргэцүүлэх дуу.

КА́ВЕРЗ||А уршиг, будлиан, тохуу; **устраивать ~ы** будлиан үүсгэх, уршиг тарих.

КА́ВЕРЗНИК элдэвтэй хүн, будлиантай хүн, уршигтай хүн.

КА́ВЕРЗНЫЙ 1. будлиантай, уршигтай; **~ вопрос** будлиантай асуулт; 2. уршиг тарьдаг, будлиан хутгадаг; **~ человек** уршиг тарьдаг хүн.

КАВЕ́РНА нүх, хөндий, агуй, сиймхий.

КАВЫ́ЧК||И хашилт; ***в ~ах...** нэр хэмээсэн; **учёный в ~ах** эрдэмтэн нэр хэмээсэн.

КАГЕБЕ́ШНИК 1. *разг.* УАХХ -ны ажилтан, тагнуулч; 2. хэрэгт дурлаж, тагнаж явдаг хүн.

КАГО́Р кагор *(дарс)*.

КАДА́НС *муз.* нугалбар.

КАДЕ́Т 1. кадет *(хувьсгалын өмнөх Оросын цэргийн дунд сургуулийн сурагч)*. 2. кадет *(Оросын хөрөнгөтний үндсэн хуулийн ардчилсан намын гишүүн)*.

КАДИ́ЛО бойпор.

КАДИ́ТЬ утах, сан тавих.

КА́ДКА 1. торх; 2. алмат.

КАДР 1. кадр; 2. *разг.* амраг, нууц амраг.

КАДРИ́ТЬ *разг.* хүүхэн эргүүлэх, эрэгтэй хүнийг панаалдах.

КАДРОВИ́К боловсон хүчин.

КА́ДРОВЫЙ боловсон хүчний.

КА́ДРЫ 1. боловсон хүчин; 2. цэргийн байнгын бүрэлдэхүүн.

КАДУ́ШКА багахан торх.

КАДЫ́К төвөн.

КАЁМКА хөвөө, хиаз, эмжээр.

КАЖДОДНЕ́ВНЫЙ өдөр бүрийн, өдөр бүхний, өдөр тутмын.

КА́ЖДЫЙ 1. бүр, бүхэн, тутам; **~ день** өдөр бүр; 2. хүн бүр, хүн бүхэн; **~ должен знать это** хүн бүр үүнийг мэдэх ёстой.

КА́ЖЕТСЯ бодвол, бодоход, байх; **мне ~** миний бодоход, миний санахад; **она, ~, уехала** бодвол тэр эмэгтэй явсан байх.

КАЗА́К казак; **Донской ~** Донын хасаг.

КАЗА́РМА хуаран; **размещение по ~м** хуарагнах.

КАЗА́РМЕНН||ЫЙ хуарангийн; **быть на ~ом положении** хуарангийн байдалтай байх.

КАЗА́ТЬ не ~ носа (глаз) үзэгдэж харагдахгүй байх.

КАЗА́ТЬСЯ 1. шиг үзэгдэх, мэт харагдах; **~ моложе своих лет** наснаасаа залуу мэт харагдах; 2. **кажется, казалось** мэт санагдах; 3. **кажется, казалось** мэт, бололтой; **он, ~, согласен** тэр хүн зөвшөөрч байгаа бололтой.

КАЗА́Х казах хүн.

КАЗА́ХСКИЙ казахын; **~ язык** казах хэл.

КАЗА́ЦКИЙ хасгийн.

КАЗА́ЧЕСТВО хасгууд.

КАЗА́ЧИЙ хасгийн, хасаг цэргийн.

КАЗА́ЧКА хасаг эмэгтэй.

КАЗА́ШКА казах эмэгтэй.

КАЗЕ́ЙН ээдэмцэр.

КАЗЕМА́Т 1. бетон халхавч, каземат; 2. хорих газар, шорон.

КАЗЁННЫЙ 1. сангийн, албаны; **~ая квартира** сангийн байр, албаны байр; **~ые харчи** сангийн амуу; 2. хүнд суртлын, ёс төдий.

КАЗИНО́ казино.

КАЗНА́ сан, сан хөрөнгө, мөнгөн сан.

КАЗНАЧЕ́Й нярав.

КАЗНАЧЕ́ЙСКИЙ няравын.

КАЗНИ́ТЬ 1. цаазлах, цаазаар аваачих; 2. зовоох, залхаах.

КАЗНИ́ТЬСЯ зовлонгоо эдлэх.

КАЗНОКРА́Д сангийн хөрөнгө хулгайлагч, сан тоногч.

КАЗНОКРА́ДСТВО сангийн хөрөнгө хулгайлах, сан тонох.

КАЗНЬ алах ял, цаазлах, цаазаар аваачих.

КАЙФ *разг.* кайф, баяр баясгалан, ханамж, таашаал авах; **ловить ~** кайфдах.

КАЙФАНУ́ТЬ *разг.*кайф авах.

КАК 1. яаж, ямар маягаар; 2. *асуулт тавихдаа* **~ вас зовут?** таны нэр хэн бэ? 3. адил, мэт, шиг; **он поступил ~ мужчина** тэр эр хүн шиг байсан; 4. юутай, яасан, ямар, юу гэж; **~ она красива!** юутай сайхан эмэгтэй вэ! 5. гэнэт; **он ~ закричит** тэр хүн гэнэт хашгирав; 6. хувьд; 6. хойш, бүр; ***~ никак** юу ч гэсэн; **~-будто** мэт, шиг бололтой; **вот ~!** уухай! тийм бий, тэгээ бий; **~ бы то ни было** юу ч болтугай; **~ же** тэгэлгүй яахав; **~ же так?** яагаад тэгэх юм? **~ нельзя лучше** болохуйц сайнаар; **~ вдруг** гэв гэнэт.

КАКА́ЛИЯ *бот.* игүүшин.

КАКА́О какао.
КАК-ЛИ́БО 1. аргацаан, яаж ийгээд; 2. хайш яйш, ингэс тэгэс.
КАК-НИБУ́ДЬ 1. аргацаан, яаж ийгээд; **надо ~ помочь ему** яаж ийгээд түүнд туслах хэрэгтэй; 2. хааш хэрэг, хайш яйш, тэгэс ингэс гээд; **он всё делает ~** тэр юм бүхнийг хайш хийдэг.
КАКО́В 1. ямар, хэр; **~ он собой?** тэр чинь ямар хүн бэ? 2. юутай, яасан, ямар.
КАКОВО́ ямар вэ дээ?
КАК||О́Й 1. ямар; **~ая сегодня погода?** өнөөдөр тэнгэр ямар байна? 2. хэдний; 3. юутай, яасан, ямар; **~ая радость!** юутай их баяр вэ! **~ негодяй!** ямар муухай амьтан бэ! 4. ямар нэг; * **~ое!** огт үгүй! **согласен он? — какое! и слышать не хочет** тэр зөвшөөрч байна уу? юун зөвшөөрөх, тэр сонсох ч дургүй байна.
КАКО́Й-ЛИ́БО ямар нэг, аль нэг.
КАКО́Й-НИБУ́ДЬ 1. ямар нэг, аль нэг; 2. орчим, хэтрэхгүй.
КАКО́Й-ТО 1. нэгэн, нэг; 2. шиг, рхаг; **это не ветер, а ~ ураган** салхи биш, шуурга шиг юм.
КАКОФО́НИЯ бархираа авиа, муухай дуу.
КАК-ТО 1. яагаад ч юм; **он ~ сумел уладить дело** тэр хүн яагаад ч юм хэргээ бүтэх болгож чаджээ; 2. баахан, тэдий л; **он говорит ~ непонятно** тэр хүн баахан ойлгомж муутай ярина; 3. нэг өдөр; **я ~ встретил его на улице** би нэг өдөр түүнтэй гудамжинд тааралдсан; 4. тухайлбал, эдгээр.
КА́КТУС 1. кактус *(цэцэг)*; 2. *разг.*халзан хүн.
КАЛ 1. баас, өтгөн; 2. өтгөн мөр.
КАЛАМБУ́Р зэдрээтэй хошин үг.
КАЛАНЧА́ 1. харах, ажих асар; 2. *разг.* өндөр хүн.
КАЛА́Ч мушгиа боов; ***тёртый ~** хашир хүн.
КАЛА́ЧИКОМ свернуться ~ атираад хэвтэх, цагариглан хэвтэх.
КАЛА́Ш *разг.*калашниковын буу.
КАЛА́ШНИКОВ *разг.*калашниковын буу.
КАЛЕЙДОСКО́П 1. шагаавар; 2. давхацсан; **~ событий** давхацсан явдал.
КАЛЕ́КА зэрэмдэг хүн.
КАЛЕНДА́РНЫЙ цаг тооны бичгийн, хуанлийн.
КАЛЕНДА́РЬ 1. цаг тооны бичиг, хуанли; **европейский ~** аргын тоолол; **буддийский ~** билгийн тоолол; 2. цагийн хуваарь.
КАЛЕ́НИ||Е улайсгах, улайсгалт; * **доходить до белого ~я** тэсгэлгүй уурлах.
КАЛЁН||ЫЙ 1. улайсгасан, халуун; **~ое железо** улайсгасан төмөр; 2. шарсан, хуурсан; **~ые орехи** хуурсан самар.
КАЛЕ́ЧИТЬ бэртээх, тахир дутуу болгох, зэрэмдэг болгох.
КАЛИ́БР 1. калибр *(бууны амны диаметр)*; 2. калибр, нарийн хэмжүүр.
КА́ЛИЕВ||ЫЙ калийн; **~ые соли** калийн давс.
КА́ЛИЙ кали *(химийн махбод)*.
КАЛИ́Й||НЫЙ калийн, кали; **~ое удобрение** калийн бордоо.
КАЛИ́ЛЬН||ЫЙ улайсгах, улайсгадаг; **~ая печь** улайсгах зуух.
КАЛИ́НА морин улаагана.
КАЛИ́ПСО *бот.*түдэн хавх.
КАЛИ́ТКА явган хаалга.
КАЛИ́ТЬ 1. улайсгах; **~ железо** төмөр улайсгах; 2. шарах, хуурах; **~ орехи** самар хуурах.
КАЛЛИГРАФИ́ЧЕСКИЙ хичээнгүй үсгийн; **~ почерк** хичээнгүй бичиг.
КАЛЛИГРА́ФИЯ хичээнгүй үсэг бичих.
КАЛМЫ́К халимаг хүн.
КАЛМЫ́ЧКА халимаг эмэгтэй.
КАЛОРИ́ЙНОСТЬ илчлэг чанар.
КАЛОРИМЕ́ТР калориметр, калори хэмжүүр.
КАЛОРИ́ФЕР калорифер, халаагуур.
КАЛО́РИЯ *калори (илчийн нэгж)*.
КАЛО́ША 1. голоош; 2. тэнэг, тэнэг найз.
КАЛУ́ЖНИЦА *бот.*бальви.
КАЛЫ́М богтлох, сүй, инж.
КАЛЫ́МИТЬ машинаар халтуур хийх.
КАЛЫ́МЩИК *разг.* хувийн машинаар халтуур хийдэг хүн.
КА́ЛЬК||А 1. гэрэлтүүлэх цаас, гэрэлтүүлэх даавуу; **снимать на ~у** гэрэлтүүлэн буулгах; 2. хуулбар, буулгавар; 3. хуулбар үг, үгчилсэн орчуулга.
КАЛЬКИ́РОВАТЬ 1. буулгах, хуулах; 2. хуулан орчуулах, хуулбарлах.
КАЛЬКУЛИ́РОВАТЬ үнэ зохиох.
КАЛЬКУЛЯ́ТОР тооны машин.
КАЛЬКУЛЯ́ЦИЯ үнэ зохиох, үнэ зохиолт, үнэ зохиолго.
КАЛЬСО́НЫ дотуур өмд, дотоож.
КА́ЛЬЦИЕВЫЙ кальцийн.
КА́ЛЬЦИЙ кальци *(химийн махбод)*.
КАЛЯ́КАТЬ ярилцах, үг солих, чалчих.
КА́МБАЛА чулуун дэгдэв, халпинь загас, тамаа.
КАМВО́ЛЬН||ЫЙ самнасан, ноосон; **~ые изделия** самнасан ноосон эд.
КАМЕНЕ́ТЬ 1. чулуужих, чулуу шиг хатуурах; 2. хатуурах, чулуун зүрхтэй болох.
КАМЕНИ́СТ||ЫЙ чулуурхаг, чулуурхуу, чулуутай; **~ая почва** чулуурхаг хөрс; **~ берег** чулуутай эрэг.
КАМЕННОУ́ГОЛЬНЫЙ чулуун нүүрсний; **~ые копи** чулуун нүүрсний уурхай.
КА́МЕНН||ЫЙ 1. чулуун, чулууны; **~ дом** чулуун байшин; 2. хөрхгөр, хөрхийсөн; **~ое лицо** хөрхгөр нүүр; 3. чулуун, хатуу, ширүүн; **~ое сердце** чулуун зүрх; **~ век** чулуун зэвсгийн үе; **~ уголь** чулуун нүүрс; **~ая соль** молор давс; 4. **~ая куница** суусар.
КАМЕНОЛО́М чулуу хэмхлэгч.
КАМЕНОЛО́МНЯ чулуу авах газар.
КАМЕНОТЁС чулууч, чулуу өнгөлөгч, чулуу засагч.
КА́МЕНЩИК чулуучин, тоосго өрөгч, чулуу өрөгч.
КА́МЕНЬ 1. чулуу; **драгоценный ~** эрдэнийн чулуу; **~ мостильный** хучлагын чулуу; ***не оставить камня на камне** тэр гэх тэмдэггүй болгох; **бросать камнем в кого-либо** буруушаах; **держать ~ за пазухой** хорон санаа өвөрлөх.
КА́МЕРА I 1. өрөө, тасалгаа; **~ хранения** хадгалах өрөө; **тюремная ~** гяндангийн өрөө.
КА́МЕРА II 1. өрөө, хорго; **фотографическая ~** гэрэл зургийн аппаратын өрөө; **~ сгорания** асаах хорго; 2. бичлэг хийх хэрэгсэл, камер; 3. эрээн олгой, хаймар.
КА́МЕРН||ЫЙ I цөөхүүл; **~ая музыка** цөөхүүл хөгжим.
КА́МЕРНЫЙ II 1. хаймар, эрээн олгойтой; 2. өрөөтэй.
КАМЕРТО́Н хөглүүр *(хөгжмийн зэмсэг хөглөхөд хэрэглэдэг болд сэрээ)*.
КА́МЕШЕК бяцхан чулуу.
КАМЗО́Л хантааз.
КАМИ́Н задгай зуух, камин зуух.
КАМЛА́НИЕ бөө буух.
КАМНЕДРОБИ́ЛКА чулуу, бутлуур.
КАМНЕЛО́МКА *бот.*сэрдэг.
КАМО́РКА бяцхан тасалгаа, пин.
КАМПА́НИЯ кампани, явууллага; **избирательная ~** сонгуулийн кампани.
КАМПУЧИ́ЕЦ кампучи, кхмер хүн.
КАМСА́ далайн жараахай.

КАМУФЛЯ́Ж 1. өнгөлөн далдлах хувцас хэрэгсэл; 2. косметик, оо энгэсэг.
КА́МФАР||А гавар; **пересыпать ~ой** гавар хийх.
КА́МФАРНЫЙ гаврын, гавартай.
КА́МФОРА 1. гавар; 2. амь тарис.
КАМЧАДА́Л камчат нутгийн хүн..
КАМЫ́Ш зэгс.
КАМЫ́ШЕВЫЙ зэгсэн, зэгсийн.
КАНА́ВА суваг.
КАНА́ВКА бяцхан суваг.
КАНА́Л 1. суваг; **оросительный** ~ услах суваг; 2. хоолой; 3. сүваг; **мочеиспускательный** ~ шээсний сүв
КАНАЛИЗАЦИО́НН||ЫЙ ариутгалын хоолой, бохирын хоолой; **~ая труба** бохир усны суваг.
КАНАЛИЗА́ЦИЯ ариутгах татуур, бохир усны хоолой.
КАНА́ЛЬЯ монди, хувхай.
КАНАРЕ́ЕЧН||ЫЙ 1. канар бялзуухайн; **~ая клетка** канар бялзуухайн тор; 2. шав шар; ~ **цвет** шав шар өнгө.
КАНАРЕ́ЙКА 1. канар бялзуухай; 2. замын цагдаагийн дохио бүхий гэрэлтэй машин.
КАНА́Т татлага, олс; **прикрепить ~ом** татлагаар бэхлэх.
КАНА́ТН||ЫЙ татлагат, татлагын; **~ая железная дорога** татлагат төмөр зам.
КАНА́ТЬ *разг.* 1. явж өгөх; 2. хэн нэгийг дууриалгах; ~ **под умного** ухаантай юм шиг харагдах.
КАНВА́ 1. сарзгай даавуу; 2. дэвсгэр.
КАНДАЛЫ́ гав, гинж, дөнгө *(ножные)*; **надевать ручные** ~ гав зүүх.
КАНДЕЛЯ́БР лааны баг тавиур.
КАНДИДА́Т 1. орлогч, нэр дэвшсэн хүн; 2. дэд эрдэмтэн; ~ **филологических наук** хэл бичгийн ухааны дэд эрдэмтэн.
КАНДИДА́ТСКИЙ орлогч гишүүний, орлогчийн.
КАНДИДАТУ́Р||А нэр дэвшүүлэх; **выставлять свою ~у** нэрээ дэвшүүлэх.
КАНДЫБА *разг.* хөл муутай, доголон.
КАНИ́КУЛЫ амралт, сурагчдын амралт; **летние** ~ зуны амралт.
КАНИКУЛЯ́РН||ЫЙ амралтын; **~ое время** амралтын үе.
КАНИ́СТРА канистр.
КАНИТЕ́ЛИТЬ яршиг удах, новшруулах, удаашруулах.
КАНИТЕ́ЛИТЬСЯ новшрох, удаашрах.
КАНИТЕ́ЛЬ тянуть ~ яршиг удах, новшруулах, удаашруулах.
КАНИТЕ́ЛЬН||ЫЙ новширсон, удааширсан, хөвөөрөлдсөн; **~ое дело** новширсон хэрэг.
КАНИТЕ́ЛЬЩИК яршиг удагч, удаашруулагч.
КАНИФО́ЛЬ жилий.
КАННИБА́Л 1. махчин; 2. зэрлэг хэрцгий хүн.
КАННИБАЛИ́ЗМ зэрлэг хэрцгий зан.
КАНО́Н 1. дүрэм, горим, жаяг; 2. канон.
КАНОНА́ДА их бууны буудлага.
КАНОНИ́ЧЕСКИЙ горимын, дэг журмын шашны ёсны.
КАНТ 1. эмжээр, хавчаар; 2. хүрээ, хөвөө, зах.
КАНТА́ТА 1. магтуу дуу; 2. магтуу шүлэг.
КАНТОВА́ТЬ 1. эмжих, хавчаарлах; 2. хүрээлэх, хөвөөлөх, захлах; 3. ачих, зөөх.
КАНТОВА́ТЬСЯ *разг.* дэмий цагаа өнгөрөөх.
КАНТО́Н аймаг, муж.
КАНУ́Н 1. урьдахь өдөр, битүүн; ~ **нового года** цагаан сарын битүүн, шинэ жилийн битүүн; 2. өмнөх үе, урьдахь үе.
КА́НУТЬ шунгах, чивэх, үгүй болох; ~ **в прошлое** улиран үгүй болох; **как в воду** ~ сураг танаггүй болох.
КАНЦЕЛЯ́РИЯ бичиг хэрэг, зургаан.
КАНЦЕЛЯ́РСК||ИЙ 1. бичиг хэргийн, бичгийн; **~ие принадлежности** бичгийн хэрэгсэл; 2. албан бичгийн, түшмэлийн.
КАНЦЕРОГЕ́ННЫЙ хавдар үүсгэх.
КА́НЦЛЕР дээд түшмэл, ерөнхий сайд.
КАНЬО́Н хавцал, ангал.
КАНЮ́ЧИТЬ шалах, гуйж гувших, гонгиноод байх.
КАОЛИ́Н нарийн цагаан шавар.
КА́ПАТЬ 1. дуслах, дусах; 2. дусаах, дуслуулах.
КА́ПАНЬЕ дусах, дуслал, дуслах.
КАПЕ́ЛЛА найрал дуу.
КАПЕ́ЛЬ дусаал.
КА́ПЕЛЬК||А 1. дусал; ~ **вина** дусал архи; 2. дусал, хумхи, өчүүхэн; **нет ни ~и табаку** хумхийн төдий ч тамхи алга.
КАПЕЛЬМЕ́ЙСТЕР найрал дууны багш.
КА́ПЕЛЬНЫЙ хумсын чинээ, дуслын төдий.
КАПИЛЛЯ́Р 1. хялгасан хоолой; 2. хялгасан судас.
КАПИЛЛЯ́РН||ЫЙ хялгасан; **~ые сосуды** хялгасан судас.
КАПИТА́Л 1. хөрөнгө, капитал; **основной** ~ үндсэн хөрөнгө; **оборотный** ~ гүйлгээний хөрөнгө; 2. мөнгө, алт мөнгө, мөнгөн хөрөнгө.
КАПИТАЛИЗА́ЦИЯ хөрөнгөжүүлэх, капиталжуулах, хөрөнгөжих, хөрөнгөжүүлэлт, хөрөнгөжилт.
КАПИТАЛИЗИ́РОВАТЬ хөрөнгөжүүлэх, капиталжуулах.
КАПИТАЛИЗИ́РОВАТЬСЯ хөрөнгөжих, капиталжих.
КАПИТАЛИ́ЗМ хөрөнгөт ёс, капитализм.
КАПИТАЛИ́СТ хөрөнгөтөн, капиталист.
КАПИТАЛИСТИ́ЧЕСК||ИЙ хөрөнгөт, капиталист, хөрөнгөтний; **~ое государство** хөрөнгөт улс.
КАПИТАЛОВЛОЖЕ́НИЕ хөрөнгө оруулах, хөрөнгө оруулалт.
КАПИТА́ЛЬНЫЙ үндсэн, суурьтай, лут, их; ~ **ремонт** их засвар.
КАПИТА́Н ахмад; ~ **первого ранга** тэргүүн зэргийн ахмад, хурандаа *(усан цэргийн)*.
КАПИТА́НСКИЙ ахмад, ахмадын; ~ **мостик** ахмадын индэр.
КАПИТУЛИ́РОВАТЬ 1. бууж өгөх, дагаар орох; 2. бууж өгөх, найр тавих, халшрах, харих; ~ **перед трудностями** бэрхшээлээс халшрах.
КАПИТУЛЯ́НТ бууж өгөгч.
КАПИТУЛЯ́НТСК||ИЙ бууж өгөх, бууж өгөгч; **~ая политика** бууж өгөх бодлого.
КАПИТУЛЯ́ЦИЯ 1. бууж өгөх, дагаж орох; **безоговорочная** ~ үг дуугүй бууж өгөх; 2. бууж өгөх, найр тавих, халшрах, харих.
КАПКА́Н хавх.
КА́ПЕЛЬНИЦА дуслын систем.
КА́ПЛИ дусаал, эм; **сердечные** ~ зүрхний дусаал эм.
КАПЛУ́Н агталсан тахиа.
КА́ПЛ||Я 1. дусал; **крупными ~ями** том том дуслаар; **по ~е** дусал дуслаар, нэг нэг дуслаар; 2. дусал, хумсын чинээ; **я ни ~и не устал** би хумсын төдий ч ядарсангүй; * **как две ~и воды** ав адил, усны дусал шиг адил.
КА́ПНУТЬ 1. дусах, дусаах; 2. дохио мэдээ өгөх, матах.
КА́ПОР туузтай малгай.
КАПО́Т I бүтээлэг, купер;
КАПО́Т II богино тэрлэг.
КАПРА́Л бага дарга.
КАПРИ́З эрхэмсүү зан, эрхлэх, янагархаг зан, олон ааш.
КАПРИ́ЗНИЧАТЬ эрхэмсүү зан гаргах, эрхлэх, янагархах, олон зан гаргах, тунирхах.
КАПРИ́ЗН||ЫЙ 1. эрх, эрхэмсүү, эрхэмсэг, янагархаг, олон ааштай; ~ **ребёнок** эрх хүүхэд; ~ **человек** олон зантай хүн; 2. тогтворгүй, хувирамтгай; **~ая погода** тогтворгүй тэнгэр.

КАПРО́Н капрон.
КА́ПСЮЛЬ бялт, гал.
КАПТЕНА́РМУС түгээгч.
КАПТЁРКА хуарангийн жижиг агуулах.
КАПУ́СТ||А 1. байцаа, цагаавар ногоо; **белая ~** цагаан ногоо; **кочанная ~** бөөрөнхий байцаа; **цветная ~** цэцэгт байцаа; 2. *разг.* цаасан мөнгө; *** рубить ~у** мөнгө цохих.
КАПУ́СТНИК шог нийтлэл, уулзалт.
КАПУ́СТНИЦА байцааны цагаан эрвээхэй.
КАПУ́СТН||ЫЙ байцааны; **~ая тля** байцааны бөөс.
КАПУ́Т 1. төгсгөл, эцэс, үхэл; 2. *разг.* «будаа» болох; **ему пришёл ~** үхэл нь иржээ.
КАПЮШО́Н юүдэн; **плащ с ~ом** юүдэнтэй цув.
КА́Р||А ял, шийтгэл, залхаалт; **подвергнуть строгой ~е** хатуу ял шийтгэх, чанга шийтгэх.
КАРАБИ́Н карабин буу.
КАРА́БКАТЬСЯ авирах, авирч гарах, мөлхөж гарах; **~ на гору** уул өөд авирч гарах.
КАРАВА́Й том дугариг талх; ***на чужой ~ рта не разевай** бусдын юманд бүү шуна.
КАРАВА́Н 1. жин; 2. зэл; **~ журавлей** тогоруун зэл.
КАРАВА́ННЫЙ жингийн; **~ая дорога** жингийн зам.
КАРАГАНА́ *бот.* харгана; **~ колючая** тэмээн харгана.
КАРА́КОВЫЙ хар хээр; **~ жеребец** хар хээр азарга.
КАРА́КУЛЕВЫЙ хар хөлийн, хар хөл, хар хөлийн арьсан; **~ воротник** хар хөл зах.
КАРА́КУЛЬ каракуль.
КАРА́КУЛ||Я шувууны мөр шиг бичиг, мурий сарий бичиг, тогтоогүй бичиг; **писать ~ями** шувууны мөр шиг бичих; **детские ~и** хүүхдийн тогтоогүй бичиг.
КАРАМЕ́ЛЬ хатуу чихэр.
КАРАНДА́Ш 1. харандаа; **цветной ~** будгийн харандаа; 2. *разг.* эрэгтэй хүний нарийхан бэлэг эрхтэн.
КАРАНДА́ШНЫЙ 1. харандааны; 2. харандаагаар зурсан; **~ рисунок** харандаагаар зурсан зураг.
КАРАНТИ́Н 1. хорио, хөл цээр, карантин; 2. карантины газар.
КАРАНТИ́ННЫЙ хорионы, карантины, хөл цээрлэх; **~ срок** хориулын хугацаа.
КАРАПУ́З бундуй, мөндөл.
КАРА́СЬ 1. хэлтэг *(загас)*, хөөлөнтий; 2. *разг.* гоожуур, бацаан.
КАРА́Т караат *(эрдэнийн чулууны хэмжүүр, 0,2 грамм).*
КАРА́ТЕЛЬ залхаан цээрлүүлэгч.
КАРА́ТЕЛЬН||ЫЙ залхаан цээрлүүлэх; **~ая экспедиция** залхаан цээрлүүлэх анги.
КАРА́ТЬ залхаан цээрлүүлэх; **~ преступника** ялтныг залхаан цээрлүүлэх.
КАРА́ТЬСЯ залхаан цээрлүүлэгдэх, залхаах, цээрлүүлэх.
КАРАУ́Л 1. харуул; **почётный ~** хүндэт харуул; **нести ~** харуулын алба гүйцэтгэх; 2. амь авар! аврагтун! **кричать ~** амь авар гэж дуудах; 3. хэт гоё зүйл; **просто ~** жигтэйхэн сайхан.
КАРАУ́ЛИ||ТЬ 1. харах, манах, сахих; 2. харуулдах, отох; **кошка ~т мышь** муур хулгана отож байна.
КАРАУ́ЛЬН||ЫЙ 1. харуулын; **~ое помещение** харуулын байр; **~ солдат** харуулын цэрэг; 2. харуул.
КАРАУ́ЛЬНЯ манааны газар, харуулын газар.
КАРА́ЧК||И на ~, на ~ах дөрвөн хөллөн; **стать на ~ах** дөрвөн хөллөх **ползать на ~ах** дөрвөн хөллөн мөлхөх.
КА́РБАС том завь.
КАРБО́ЛКА карбол хүчил.
КАРБО́ЛОВ||ЫЙ карболын; **~ая кислота** карбол хүчил.
КАРБУ́НКУЛ шоргоолжин хатиг, мундас.
КАРБЮРА́ТОР карбюратор *(агаар шингэн түлш хоёрыг хольж шатахуун болгох багаж).*
КАРГА́ хөгшин шулмас, хөгшин алмас.
КА́РДА самнуур.
КАРДА́Н *разг.* 1. цэргийн жолооч; 2. эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн.
КАРДИНА́Л *(католик шажны)* их хамба лам.
КАРДИНА́ЛЬНЫЙ амин чухал, нэн чухал; **~ вопрос** амин чухал асуудал.
КАРДИОГРА́ММА зүрхний цохилтын зураг.
КАРДИО́ЛОГ зүрхний нарийн мэргэжлийн эмч.
КАРДИОХИРУРГИ́Я зүрхний мэс заслын эмчилгээ.
КАРЕ́ дөрвөлжин жагсаал *(дөрвөн зүгийн дайсны довтолгоог няцаахын тул жагсаах явган цэргийн жагсаал).*
КАРЕ́ТА сүйх тэрэг.
КАРЕ́ТНИК сүйх тэрэгч.
КАРЕ́ТНЫЙ сүйх тэрэгний.
КА́РИЕС 1. шүд цооролт; 2. эвгүй муухай юм.
КА́Р||ИЙ 1. хар хээр, хүрэн; 2. хүрэн; **~ие глаза** хүрэн бор нүд
КАРИКАТУ́РА 1. шог зураг; 2. оронцог.
КАРИКАТУ́РИСТ шог зурагч.
КАРИКАТУ́РН||ЫЙ инээдтэй; **~ая внешность** инээдтэй дүр.
КА́РКАНЬЕ гуаглах, гуаглалт.
КАРКА́С 1. хэлхээ яс, хэлхээ тушаа, сараалж; 2. *разг.* цээжний даруулга.
КА́РКАТЬ 1. хэрээ гуаглах; 2. ёрлох, муу юм зөгнөж дугарах, гуаглах.
КА́РКНУТЬ 1. хэрээ гуаглах; 2. ёрлох, муу юм зөгнөж дугарах, гуаглах.
КА́РЛИК одой, оодой.
КА́РЛИКОВЫЙ оодой, оодгор.
КА́РЛИЦА одой эмэгтэй, оодой эмэгтэй.
КА́РЛСОН *разг.* эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн.
КА́РМА хувь төөрөг, хувь тавилан.
КАРМА́Н өвөр, халаас; ***он за словом в ~ не полезет** улаан хэлтнийг урдаа оруулахгүй, үг олж яддаггүй хүн.
КАРМА́ННИК захын хулгайч, халаасны хулгайч, өвөр суйлагч.
КАРМА́НН||ЫЙ 1. халаасны, өврийн, энгэрийн; **~ые часы** энгэрийн цаг; 2. аар саар, жижиг сажиг, гарын; **~ые расходы** гарын зардал; ***~ вор** халаасны хулгайч, захын хулгайч.
КАРМЕ́Н *разг.* холын аяны жолооч.
КАРНАВА́Л ший, янгуу, карнавал, багт наадам.
КАРНИ́З 1. мөг *(байшингийн дээвэр доор төвийлгөн хийсэн хөвөө, цонх хаалганы дээр хийсэнчимэг);* 2. хэрдэг *(цонх, үүдний дээр хадсан хөшиг татах* хөндлөвч).
КАРП мөрөг загас.
КА́РТ||А 1. газрын зураг; **экономическая ~ мира** дэлхийн эдийн засгийн газрын зураг; 2. хөзөр; **играть в ~ы** хөзрөөр тоглох; **тасовать ~ы** хөзөр холих; ***раскрыть свои ~ы** санаагаа илэрхийлэх; **ставить на ~у** заяа мэдэг гэж туршаад үзэх; **ваша ~ бита** таны хэрэг буруутав, та ялагдав.
КАРТА́ВИТЬ ялгай дуудах.
КАРТА́В||ЫЙ ялгай; **~ое произношение** ялгай дуудлага.
КАРТЁЖНИК хөзөрч.
КАРТЁЖНИЧАТЬ хөзөрдөх.
КАРТЕ́ЛЬ картел *(том хөрөнгөтний нэгдэл).*
КАРТЕ́ЧЬ 1. галт сум; 2. хоргол сум.
КАРТИ́Н||А 1. зураг, хөрөг; **не дом, а ~** зураг шиг сайхан байшин; 2. дүр, байдал, дүр байдал; **вспомнились ~ы детства** багын байдал санагдав; 3. үзэгдэл; 4. кино зураг.
КАРТИ́НКА зураг.

КАРТИ́НН||ЫЙ 1. зургийн; **~ая галерея** зургийн үзэсгэлэн; 2. зураг хөрөг мэт, гоё сайхан, гангархаг, маягтай; **~ая поза** гангархаг байдал.
КАРТО́ГРАФ газрын зургийн мэргэжилтэн.
КАРТОГРАФИ́РОВАТЬ газрын зураг дээр тэмдэглэх.
КАРТОГРАФИ́ЧЕСКИЙ газрын зургийн зүйн, газрын зураг хийх.
КАРТОГРА́ФИЯ газрын зураг хийх, газрын зургийн зүй.
КАРТО́Н хатуу цаас, картон.
КАРТОНА́Ж хатуу цаасан хайрцаг.
КАРТОНА́ЖН||ЫЙ хатуу цаасан; **~ые изделия** хатуу цаасан эдлэл.
КАРТО́НКА хатуу цаасан хайрцаг наамал банзан хайрцаг.
КАРТО́ННЫЙ хатуу цаасан, картон; **~ая коробка** хатуу цаасан хайрцаг.
КАРТОТЕ́КА картын сан.
КАРТОФЕЛЕУБО́РОЧНЫЙ төмс хураах; **~ комбайн** төмс хураах комбайн
КАРТОФЕЛЕХРАНИ́ЛИЩЕ төмс хадгалах газар.
КАРТО́ФЕЛИНА ширхэг төмс.
КАРТО́ФЕЛЬ төмс.
КАРТО́ФЕЛЬН||ЫЙ төмсний, төмстэй; **~ая мука** төмсний гурил, дуут гурил.
КА́РТОЧКА 1. зураг, хөрөг; **фотографическая ~** гэрэл зургийн хөрөг; 2. тасалбар, хуудас; **продовольственная ~** хүнсний тасалбар; **визитная ~** нэрийн хуудас; 3. карт, зүсвэр.
КА́РТОЧН||ЫЙ 1. тасалбарын, тасалбартай, картын; 2. хөзрийн; **~ая игра** хөзөр тоглох; *** ~ домик** дэрсэн хөлтэй юм, найдваргүй юм; **~ая система** бараа идээний зүйлийг хэмжээлэн тасалбараар олгох.
КАРТО́ШКА төмс.
КАРТУ́З I хатуу саравчтай малгай. .
КАРТУ́З II цаасан сав.
КАРУСЕ́ЛЬ модон морин тойруулга.
КА́РЦЕР тусгай хорих газар; **посадить в ~** тусгайд хорих; 2. *разг.* даргын өрөө.
КАРЬЕ́Р 1. хар гүйх; **пустить лошадь ~ом, пустить лошадь в ~** хар гүйхээрээ давхих; 2. задгай уурхай, ил уурхай.
КАРЬЕ́Р||А тушаал дэвших, дэвшил; **сделать ~у** тушаал дэвших.
КАРЬЕРИ́ЗМ дээгүүр тушаал хөөцөлдөх, эрх тушаал хөөцөлдөх.
КАРЬЕРИ́СТ дээгүүр тушаал хөөцөлдөгч, эрх тушаал хөөцөлдөгч.
КАСА́НИ||Е хүрэх, шахах; **точка ~я** шахахын цэг.
КАСА́ТЕЛЬНАЯ шахагч.
КАСА́ТЕЛЬНО тухай; **~ нашего дела** манай ажлын тухайд.
КАСА́ТИК *бот.* цахилдаг.
КАСАТИ́ЛЛЕЯ *бот.* цэгээлзгэнэ.
КАСА́ТКА үхэр хараацай.
КАСА́ТЬСЯ 1. хүрэх; **~ земли ногами** хөлөөрөө газар хүрэх; 2. дурдах, дурдасхийх, халти дурдах; 3. хамаарах, хамаатай байх; **это меня не касается** энэ над хамаагүй; **что касается кого- чего-либо, то.....** тухайд гэвэл.
КА́СКА төмөр малгай, дуулга.
КАСКА́Д 1. хүрхрээ; 2. бэлэн зэлэн, элбэг дэлбэг.
КА́СС||А 1. касса, мөнгөний газар; **сберегательная ~** хадгаламжийн касс; 2. бэлэн мөнгө; **проверить ~у** бэлэн мөнгийг шалгах; 3. үсгийн хайрцаг.
КАССАЦИО́НН||ЫЙ 1. давж заалдах; **~ая жалоба** давж заалдах өргөдөл; 2. цуцлах, цуцлах эрхтэй; **~ суд** цуцлах эрхтэй шүүх.
КАССА́ЦИЯ 1. шийтгэснийг цуцлах; 2. давж заалдах, гомдол эрэх.
КАССЕ́ТА кассет, хуурцаг, гэрэл зургийн хальс, ялтасны хайрцаг.
КАССИ́Р мөнгөний нярав.
КАССИ́РОВАТЬ цуцлах.
КАССИ́РША мөнгөний нярав эмэгтэй.
КА́СТА явцуу хүрээ; **~ брахманов** бярманы явцуу хүрээ.
КАСТАНЬЕ́ТЫ инцдүүр.
КАСТЕЛЯ́НША цагаан хэрэглэлийн нярав.
КА́СТОВ||ЫЙ явцуу хүрээний; **~ые предрассудки** явцуу хүрээний мухар үзэл.
КАСТО́РКА тосон туулга.
КАСТО́РОВ||ЫЙ ~ое масло тосон туулга, эрэндийн тос.
КАСТРА́Т тайган, агталсан хүн.
КАСТРА́ЦИЯ засах, агтлах.
КАСТРИ́РОВАТЬ засах, агтлах.
КАСТРЮ́ЛЬКА бяцхан хайс, бяцхан тогоо.
КАСТРЮ́ЛЯ 1. хайс, тогоо; 2. *разг.* толгой.
КАТАВА́СИЯ эмх замбараагүй үймэлдээн, хөл хөөрцөг.
КАТАКЛИ́ЗМ эрс эргэлт.
КАТАКО́МБЫ сүлжээ, агуй.
КАТА́ЛА *разг.* луйварчин, хөзрийн луйварчин.
КАТАЛИЗА́ТОР химийн урвалыг идэвхжүүлэгч, ямар нэгэн үйл ажиллагааг идэвхжүүлэгч.
КАТАЛО́Г гарчиг, цэс, жагсаалт; **составлять ~** гарчиг хийх; **~ экспонатов** үзмэрийн цэс; **алфавитный ~** үсэг дараалсан гарчиг.
КАТАЛО́ЖНЫЙ гарчгийн, цэсийн, жагсаалтын.
КАТА́НИЕ 1. өнхрүүлэн толийлгох, тэнийлгэх; 2. гулгах; 3. зугаалах, зугаацан явах; **~ верхом** мориор зугаацаж явах.
КАТА́Р салстах өвчин, катар.
КАТАСТРО́ФА аюул, сүйдэл, сүйрэл, сүйд, аюул болох, сүйдэх, сүйрэх, сүйд болох; **железнодорожная ~** галт тэрэг сүйдэх.
КАТАСТРОФИ́ЧЕСК||ИЙ сүйдтэй, аюултай, сүйтгэлтэй; **~ое положение** аюултай байдал.
КАТА́ТЬ 1. өнхрүүлэх, гулгуулах; **~ мяч** бөмбөг өнхрүүлэх; 2. зугаацуулах, явуулж зугаацуулах; 3. бөөрөнхийлөх, элдэх; **~ тесто** гурил элдэх; 4. өнхрүүлэн толийлгох, тэнийлгэх.
КАТА́ТЬСЯ 1. зугаацах, зугаацан явах; 2. гулгах; **~ на коньках** тэшүүрээр гулгах; 3. өнхрөх, хөлбөрөх, тарчлах; **~ на траве** ногоон дээр өнхрөх; ***~ со смеху** элгээ хөштөл инээх.
КАТАФА́ЛК 1. авсны тавиур; 2. хөдөөлүүлэх тэрэг; 3. *разг.* салга амбан, хуучирсан машин.
КАТЕГОРИ́ЧЕСКИ эрс, шууд; **~ отказаться** шууд үгүй гэх, эрс татгалзах.
КАТЕГОРИ́ЧЕСКИЙ эрс, эрс тас, шууд, эрс хатуу; **~ ответ** эрс тас хариу; **~ приказ** эрс хатуу тушаал.
КАТЕГОРИ́ЧНОСТЬ эрс байх, шууд байх; **~ суждений** эрс саналтай байх.
КАТЕГОРИ́ЧНЫЙ эрс, эрс хатуу, шууд.
КАТЕГО́РИЯ 1. ай; **~ качества и количества** чанар тоо хэмжээний ай; **грамматическая ~** хэл зүйн ай; 2. ай, бүлэг, зэрэг, шат.
КА́ТЕР хөнгөн онгоц.
КАТЕ́ТЕР 1. *мед.* гуурс; 2. *разг.* баагий; 3. бургуй.
КАТЕХИ́ЗИС товч сургаал.
КАТИ́ТЬ 1. өнхрүүлэх; 2. хурдан давхих; 3. *разг.* хэн нэгийг зовоох, залхаах; **~ бочку на кого-либо** айлгах, айлган сүрдүүлэх.
КАТИ́ТЬСЯ 1. өнхрөх, гулгах, явах, давхих; 2. бөмбөрөх, бөмбөрөн урсах; **слёзы катятся из глаз** нүдний нулимс

бөмбөрнө; 3. өнгөрөх; **день катится за днём** өдөр хойно хойноосоо өнгөрнө; * **катись! катитесь!** тонил! зайл! **катись отсюда!** эндээс зайл!

КАТО́Д катод *(сөрөг цэнэгтэй электрод).*

КАТО́ДН||ЫЙ ~ая трубка цацраг хоолой.

КАТО́К 1. мөсөн гулгуур; 2. булуу; **дорожный ~** зам засах булуу.

КАТО́ЛИК католик шажинтан.

КАТОЛИЦИ́ЗМ католик шажин *(Ромын пап лам тэргүүнтэй христосын шажны* нэг салбар).

КАТОЛИ́ЧЕСКИЙ католик, католик шажны; **~ епископ** католик шажны хамба лам.

КАТОЛИ́ЧЕСТВО католик шажин.

КА́ТОРГА 1. цөллөг; 2. гашуун зовлон; **это настоящая ~** энэ чинь ёстой зовлон байна даа.

КАТОРЖА́НИН цөлөгдсөн хүн.

КА́ТОРЖНИК цөлөгдсөн хүн, цөлөгдсөн ялтан.

КА́ТОРЖНЫЙ 1. цөллөгийн; 2. хүнд, хүчир, гашуун, зовлонт.

КАТУ́ШКА сүлжээ, ороомог, дамар.

КА́ТЫШЕК бөөрөнхий, бөөрөнхийлсөн; **~ хлеба** бөөрөнхийлсөн талх.

КАТЮ́ША *разг.* зуун рубль.

КАУ́Р||ЫЙ ухаа; **~ая лошадь** ухаа морь.

КАУЧУ́К каучук *(зарим ургамлын сүүрхүү шүүс),* хаймар; **пропитывать ~ом** каучук шингээх.

КАУЧУ́КОВЫЙ каучук, каучукийн.

КАУЧУКОНО́С каучукт ургамал, каучукийн ургамал.

КАФЕ́ кафе.

КА́ФЕДР||А 1. ширээ, индэр; **говорить с ~ы** индэр дээрээс ярих; 2. тэнхим; **заведовать ~ой** тэнхим эрхлэх.

КАФЕДРА́ЛЬН||ЫЙ тэнхмийн; **~ое собрание** тэнхмийн хурал.

КА́ФЕЛЬ ваар.

КА́ФЕЛЬН||ЫЙ ваарласан, ваартай; **~ая печь** ваарласан пийшин.

КАФТА́Н кафтан тэрлэг.

КАЦА́П *разг.* орос хүн *(украинуудын хэллэг).*

КАЧА́ЛКА 1. өлгий сандал; 2. *разг.* хүнд атлетикийн спортын танхим.

КАЧА́НИЕ гуйвалзах, хэлбэлзэх, найгалзах; **~ маятника** дүүжмэг найгалзах.

КАЧА́ТЬ 1. гуйвгануулах, хэлбэлзүүлэх, найгалзуулах, дайвалзуулах; **~ лодку** завь хэлбэлзүүлэх; 2. бүүвэйлэх; **~ ребёнка** хүүхэд бүүвэйлэх; 3. сэгсрэх, ганхуулах; **~ головой** толгой сэгсрэх; 4. хүнийг дээш хаяж тосон авах; 5. хөөрөгдөх; **~ воду** ус хөөрөгдөх.

КАЧА́ТЬСЯ 1. найгах, ганхах, хэлбэлзэх, савлах, найгалзах; **~ на качелях** дүүжингээр савлах; **лодка качается** завь хэлбэлзэнэ; 2. гуйвах, гуйвганах,найгалзах; 3. *разг.*хүнд атлетикийн төрлийн тамир хийх.

КАЧЕ́ЛИ дүүжин.

КА́ЧЕСТВЕННОСТЬ чанар, сайн чанар; **~ продукции** бүтээгдэхүүний чанар.

КА́ЧЕСТВЕНН||ЫЙ 1. чанарын; **~ые изменения** чанарын хувирал; **~ые различия** чанарын ялгаа; 2. чанартай, ястай, чанарлаг, сайн чанарын; **~ая сталь** сайн чанарын болд; **~ ремонт** чанартай засвар.

КА́ЧЕСТВ||О 1. чанар; **переход количественных изменений в качественные** тоо хэмжээний хувирал чанарын хувиралд шилжих нь; 2. чанар, яс; ***в ~е родственника** төрөл хамаатны хувиар.

КАЧИ́М *бот.* тайр.

КА́ЧКА хэлбэлзэх, дайвалзах.

КАЧНУ́ТЬ хөдөлгөх.

КАЧНУ́ТЬСЯ найгас гэх, хэлбэгэс хийх.

КАЧО́К *разг.* хүдэр эр.

КА́Ш||А будаа, амс, агшаамал; **молочная ~** сүүнд чанасан будаа, сүүтэй будаа; **гречневая ~** гурвалжин будаа; * **мало ~и ел** олон оймс элээгээгүй; **сапоги ~и просят** гутал урагдаж байна; **заварить ~у** бантагнуулах, холион бантан хийх.

КАШГА́РИЯ *бот.* бор сазаг.

КАШЕВА́Р тогооч.

КА́ШЕЛЬ ханиалга, ханиад; **сухой ~** хуурай ханиалга.

КАШЕМИ́Р кашемир даавуу, ноолуур.

КАШЕМИ́РОВ||ЫЙ ноолууран; **~ое одеяло** ноолууран хөнжил.

КАШИ́ЦА шингэн будаа.

КА́ШЛЯНУТЬ ханиах, ханиалгах.

КА́ШЛЯТЬ ханиах, ханиалгах; **~ сухим кашлем** хуурай ханиах; **~ кровью** цусаар ханиалгах.

КАШНЕ́ хүзүүний алчуур.

КАШТА́Н 1. туулайн бөөр; 2. туулайн бөөрний мод.

КАШТА́НОВ||ЫЙ 1. туулайн бөөрний; **~ая роща** туулайн бөөрний төгөл; 2. элгэн хүрэн, хүрэн, туулайн бөөрний өнгөтэй.

КАШТА́НЫ туулайн бөөр модны самар.

КАЩЕ́Й 1. кащей *(үхэхгүй мөнх, үгүйрэхгүй баян, хорон санаат евгөн);* 2. туранхай хүн, эцэнхий евгөн.

КАЮ́К будаа болох; **ему пришёл ~** үхэл нь ирлээ.

КАЮ́ТА кают өрөө; **капитанская ~** ахмадын өрөө.

КАЮ́Т-КОМПА́НИЯ кают-компани, зорчигчдын амралтын өрөө, офицерын амралтын өрөө.

КА́ЯТЬСЯ гэмших, гэмээ наминчлах.

КВАДРА́Т 1. дөрвөлжин, тэг дөрвөлжин; 2. квадрат (*тоог өөрөөр нь үржүүлсэн үржвэр);* 3. шорон.

КВАДРА́ТН||ЫЙ 1. квадрат; **~ое уравнение** квадрат тэгшитгэл; 2. дөрвөлжин, тэвхгэр, тэвхэр; **~ стол** дөрвөлжин ширээ; **~ые скобки** дунд хаалт.

КВАДРАТУ́РА дөрвөлжлөөс, квадратур.

КВАЗИМО́РДА *разг.* муухай царайтай хүн.

КВА́КАНЬЕ уаглах, уа уа гэх.

КВА́КАТЬ уаглах, уаг уаг дуугарах.

КВАЛИФИКА́ЦИ||Я 1. мэргэших, мэргэшилт; 2. мэргэшил; **повышение ~и** мэргэшил дээшлүүлэх.

КВАЛИФИЦИ́РОВАННЫЙ, 1. мэргэшилтэй, мэргэшсэн; **~ работник** мэргэшилтэй ажилтан; 2. нарийн мэргэшил хэрэглэгдэх.

КВАЛИФИЦИ́РОВАТЬ 1. тогтоох; 2. тодорхойлох, үнэлэх, үзэх; **как ~ такой поступок?** ийм явдлыг юу гэж үзэх вэ?

КВА́РТА *муз.* дөрвөц.

КВАРТА́Л 1. хороолол; 2. улирал.

КВАРТА́ЛЬНЫЙ 1. хороллын; 2. улирлын; **~ отчёт** улирлын тайлан.

КВАРТЕ́Т дөрвөл, дөрвөн хөгжимчний хөгжимдөх, дөрвөн дуучны дуулах зохиол, хамт тоглох дөрвөн хөгжимчин.

КВАРТИ́Р||А байр; **~ в три комнаты** гурван өрөөтэй байр; **платить за ~у** байрын хөлс төлөх; **главная ~** жанжин штаб.

КВАРТИРА́НТ 1. байрлагч, байр хөлслөгч; 2. *разг.* нөхөр; 3. *разг.* хоёр жилийн хүртэлх хоригдол.

КВАРТИРА́НТКА байрлагч эмэгтэй, байр хөлслөгч эмэгтэй.

КВАРТИ́РН||ЫЙ байрын; **~ая плата** байрын хөлс.

КВАРТИРОВА́ТЬ байрлах; **я квартирую у приятеля** би нэг *нөхрийнхөө* байранд байна.

КВАРТПЛА́ТА квартирная плата байрын хөлс.

КВАРЦ өөхөн чулуу.

КВА́РЦЕВ||ЫЙ өөхөн чулуун, өөхөн чулууны, өөхөн чулуутай; **~ая лампа** өөхөн чулуун дэн.

КВАС квас, эсгэс; **хлебный ~** талхны квас.
КВА́СИТЬ 1. эсгэх, гашилгах; **~ тесто** зуурсан гурил эсгэх; 2. архи уух.
КВАСНО́Й квасын, эсгэсийн.
КВАСЦО́ВЫЙ цөрийн, цөртэй, цөрлөг; **~ раствор** цөрийн уусгамал.
КВАСЦЫ́ цөр.
КВА́ШЕНИЕ эсгэх, гашилгах.
КВА́ШЕН||ЫЙ эсгэсэн, гашилгасан; **~ая капуста** эсгэсэн байцаа.
КВАШНЯ́ эсгэх сав, эсгүүр.
КВЕ́РХУ өөд, дээш; **подняться ~** өөдөө гарах.
КВИ́НТА *муз.* тавц.
КВИНТЭССЕ́НЦИЯ дээж, мөн чанар.
КВИТАНЦИО́НН||ЫЙ падаany, тасалбарын; **~ая книга** падаany дэвтэр.
КВИТА́НЦИЯ падаан, тасалбар; **багажная ~** тээшийн тасалбар.
КВИ́ТЫ өр ширгүй болох, өглөг авлагагүй болох; **мы с тобою теперь ~** чи бид хоёр одоо хэн хэндээ өглөг авлагагүй болов.
КВО́РУМ хүчивх, хүчинтэй болох, хүчин төгөлдөр; **проверить ~** хүчинтэй эсэхийг шалгах.
КВО́ТА хувь хэмжээ.
КЕДР хуш.
КЕДРО́В||ЫЙ хушин, хушийн; **~ые орехи** хушийн самар.
КЕ́ДЫ кэт, пүүз; *разг.* **~ надуть** мажийх.
КЕКС үзэмтэй талх.
КЕЛЕ́ЙНОСТЬ далд явдал, нууц хэрэг.
КЕЛЕ́ЙНЫЙ далд нууц.
КЕ́ЛЬЯ хош, ритод.
КЕМ хэнээр, хэний, хэн; **~ построен этот дом?** энэ байшинг хэн барьсан бэ?
КЕНГУРУ́ 1. имж; 2. хүүхэд зөөх цээжний цүнх.
КЕНИГИ́Я *бот.* сагадай.
КЕ́ПИ, кепка саравчтай малгай, кепи малгай.
КЕРА́МИКА 1. ваар эдлэл; 2. ваарын үйлдвэр; 3. ваарын урлал.
КЕРМЕ́К *бот.* бэрмэг.
КЕРОГА́З керогаз, нэг янз дуугүй примус.
КЕРОСИ́Н 1. керосин, гаршийн тос; 2. *разг.* архи.
КЕРОСИ́НКА керосин дэн, гаршийн дэн.
КЕРОСИ́НОВ||ЫЙ керосинэн, гаршийн; **~ая лампа** гаршийн дэн.
КЕ́САРЕВО ~ сечение хийсвэр хагалгаа.
КЕ́ТА шаврын хулд *(загас).*
КЕ́ТОВ||ЫЙ шаврын, хулдын; **~ая икра** шаврын хулдын түрс.
КЕФА́ЛЬ ул загас.
КЕФИ́Р тослог хоормог, тараг.
КИБИ́ТКА 1. мухлагтай тэрэг; 2. гэр.
КИВА́ТЬ дохих, гэхэх; **~ головой в знак согласия** зөвшөөн гэхэх.
КИВО́К гэхэх, гэхэлт, гэхлэг.
КИДА́ЛА *разг.* гол гаргагч, луйварчин.
КИДА́ТЬ 1. шидэх, чулуудах, хаях; 2. *разг.* гол гаргах.
КИДА́ТЬСЯ 1. шидэлдэх, чулуудалдах; 2. ухасхийх.
КИЗИ́Л яргай.
КИЗИ́ЛЬНИК *бот.* чаргай.
КИЗЛЯ́К *бот.* хонин хором.
КИЗЯ́К аргал, хавтгай аргал.
КИЙ бильярдын мод, цохиур, кий.
КИК-БО́КСИНГ кик-бокс.
КИКИ́МОРА боохолдой.
КИ́ЛЛЕР хөлсний алуурчин.
КИЛО́ кило, хийл.
КИЛОВА́ТТ киловатт.
КИЛОГРА́ММ килограмм, кило хийл.
КИЛОГРАММО́В||ЫЙ килограммын; **~ая гиря** килограммын годил.
КИЛОМЕ́ТР километр.
КИЛОМЕТРО́В||ЫЙ километрийн; **~ое расстояние** километрийн зай.
КИЛЬ хэрсэн онгоцны их биеийн доод талын уртаашаа мод.
КИ́ЛЬКА хар хайган загас.
КИЛЬВА́ТЕР онгоцны хэрсэнгийн долгио.
КИМОНО́ япон дээл.
КИ́НДЕР СЮРПРИ́З *разг.* ерөнхий сайд асан С.Кириенког хэлдэг.
КИНЕМАТОГРАФИ́ЧЕСКИЙ кино урлагийн, киноны.
КИНЕМАТОГРА́ФИ||Я кино урлаг, кино; **министерство ~и** киноны яам.
КИНЖА́Л чинжаал хутга.
КИНО́ 1. кино, ший; **звуковое ~** дуутай кино; 2. кино, кинотеатр; **что сегодня идёт в ~?** кинотеатрт юу гарч байна?
КИНОАКТЁР кино жүжигчин.
КИНОАКТРИ́СА кино жүжигчин эмэгтэй.
КИНОАППАРА́Т кино аппарат.
КИНОВА́РЬ шунх.
КИНОВЕ́ДЕНИЕ кино зүй,кино судлал.
КИНОВЕ́ДЧЕСКИЙ кино зүйн, кино судлалын.
КИНОЖУРНА́Л кино сэтгүүл.
КИНОИСКУ́ССТВО кино урлаг.
КИНОКАРТИ́НА кино зураг, кино.
КИНОЛЕ́НТА кино хальс.
КИНОМЕХА́НИК кино механикч, кино гаргагч.
КИНООПЕРА́ТОР кино оператор, кино зураг авагч, зураглаач.
КИНОПЕРЕДВИ́ЖКА нүүдлийн кино.
КИНОПЛЁНКА кино хальс.
КИНОРЕЖИССЁР кино найруулагч.
КИНОСТУ́ДИЯ кино үйлдвэр.
КИНОСЦЕНА́РИЙ кинозохиол.
КИНОСЪЁМКА кино авах.
КИНОТЕА́ТР кинотеатр, кино.
КИНОУСТАНО́ВКА кино төхөөрөмж.
КИНОФА́БРИКА кино үйлдвэр.
КИНОФЕСТИВА́ЛЬ кино наадам.
КИНОФИ́ЛЬМ кино зураг; **цветной ~** өнгөт кино зураг.
КИНОФИЦИ́РОВАТЬ киножуулах.
КИНОХРО́НИКА кино мэдээ.
КИ́НУТЬ 1. шидэх, чулуудах, хаях; 2. луйвардах, гол гаргах.
КИ́НУТЬСЯ 1. шидэлдэх, чулуудалдах; 2. ухас хийх.
КИО́СК мухлаг; **книжный ~** номын мухлаг.
КИ́ПА 1. баглаа, боодол, багц; **~ книг** боодол ном, овоолоотой ном; 2. тоорцог.
КИПАРИ́С агар мод, майльс.
КИПЕ́НИЕ 1. буцлах, даргилах, хөөрөх, дөвийх; 2. оргилох; **работа кипит** ажил оргилж байна. 3. буцлах, бадрах; **кипеть гневом** уур буцлах, хилэн бадрах.
КИПРЕ́Й *бот.* хөвөнт.
КИПРЕ́ЙНИК *бот.* хөвөнцөр.
КИПУ́Ч||ИЙ 1. бургилам, даргилам, бургилсан, даргилсан; **~ поток** бургилсан урсгал; 2. оргилом, оргилсон; **~ая деятельность** оргисон хөдөлгөөн, оргилсон ажиллагаа; **~ая энергия** оргимол энерги.

КИПЯТИ́ЛЬНИК буцалгуур.
КИПЯТИ́ТЬ 1. буцалгах, даргилуулах, хөөргөх, дөвийлгөх; ~ **молоко** сүү дөвийлгөх; 2. чанах; ~ **бельё** дотуур хувцсыг усанд чанах.
КИПЯТИ́ТЬСЯ 1. чанагдах; 2. дүрэлзэх, улас хийх, уурлах; ~ **из-за пустяков** шалихгүй юманд уурлах.
КИПЯТО́К буцалгасан ус.
КИПЯЧЕ́НИЕ буцалгах, буцалгалт.
КИПЯЧЁН||ЫЙ 1. буцалгасан, буцалсан; **~ая вода** буцалсан ус; 2. *разг.* нервдсэн хүн.
КИРГИ́З киргиз хүн.
КИРГИ́ЗКА киргиз эмэгтэй, киргиз эхнэр.
КИРГИ́ЗСКИЙ киргиз, киргизийн; ~ **язык** киргиз хэл.
КИРДЫ́К *разг.* будаа болох.
КИ́РЗА цэргийн гутал.
КИ́РКА зээтүү.
КИРПИ́Ч 1. тоосго, туйпуу; **обожжённый** ~ тоосго, болсон туйпуу; **необожжённый** ~ түүхий туйпуу; 2. *разг.* том сонирхолгүй ном.
КИРПИ́ЧНЫЙ 1. тоосгоны, туйпууны; ~ **завод** тоосгоны үйлдвэр; 2. шахмал; ~ **чай** шахмал цай, зузаан цай.
КИРЯ́ТЬ *разг.* архи уух.
КИ́СА *разг.* хонгор минь.
КИСЕ́ЙН||ЫЙ сиймгэр, сиймхий, шаагаар хийсэн; **~ая занавеска** сиймгэр хөшиг.
КИСЕ́ЛЬ 1. кисель, жимсний идээ; 2. болдоггүй хүн.
КИСЕ́Т хавтага, хүүдий.
КИСЕ́Я шаа.
КИСЛИ́НК||А с ~ой эсгэлэнхэн; **яблоко с ~ой** эсгэлэнхэн алим.
КИСЛИ́ТЬ эсгэлэн амттай байх; **яблоко немного кислит** энэ алим жаахан исгэлэн амттай байна.
КИСЛИ́ЦА *бот.* айргана.
КИСЛОВА́ТЫЙ эсгэлэвтэр, эсгэлэрхүү.
КИСЛОРО́Д хүчилтөрөгч.
КИСЛОРО́ДН||ЫЙ хүчил төрөгчийн, хүчил төрөгчтэй; **~ая подушка** хүчилтөрөгчтэй уут.
КИСЛОСЛА́ДКИЙ эсгэлэн амттай, час хийсэн амттай.
КИСЛОТА́ 1. хүчил; **азотная** ~ азотын хүчил; **серная** ~ хүхрийн хүчил; 2. архи дарс; 3. хар тамхи.
КИСЛО́ТНОСТЬ эсгэлэн чанар, эсгэлэн, эсгэлэнлэг; ~ **желудочного сока** ходоодны шүүсний эсгэлэн.
КИСЛО́ТНИК *разг.* хар тамхичин.
КИСЛО́ТНЫЙ хүчлийн, хүчилт.
КИ́СЛ||ЫЙ 1. эсгэлэн; 2. эссэн, гашилсан, ээдсэн; 3. уравгар, урвайсан, ярвагар, ярвайсан; **~о обойтись с кем-либо** яравгар байх, яравгар царай гаргах.
КИСЛЯ́ТИНА эсгэлэн юм, хүчтэй юм.
КИ́СНУТЬ 1. гашлах, ээдэх; 2. урвайх, уруу царай гаргах; **вечно он киснет** тэр дандаа урвайж байдаг.
КИСТА́ уйланхайт хөндий, хавдар, бэлцрүү.
КИ́СТОЧКА 1. бийр; 2. цацаг, молцог, залаа.
КИСТЬ I царвуу.
КИСТЬ II 1. бийр, багс; 2. хонгорцог; 3. цацаг, молцог залаа.
КИТ халим.
КИТА́ЕЦ 1. хятад хүн, нангиад хүн; 2. зальтай хүн; **хитрый, как сто китайцев** маш зальтай.
КИТА́ЙСК||ИЙ хятад, нангиад, дундад улсын, хятадын, нангиадын; **~ язык** хятад хэл; **~ая грамота** хятадын бичиг.
КИТАЯ́НКА хятад эмэгтэй, нангиад эмэгтэй.
КИ́ТЕЛЬ босоо захтай цамц, китель.
КИТОБО́Й халимч онгоц.
КИТОБО́ЙН||ЫЙ халим агнах, халимч; **~ое судно** халимч онгоц.
КИТО́ВЫЙ халимын; ~ **жир** халимын өөх; ~ **ус** халимын сахал.
КИТОЛО́В халимч.
КИТОЛО́ВНЫЙ халимч, халим агнах.
КИЧИ́ТЬСЯ бардамнах, оморхох, сагсуурах.
КИЧЛИ́ВОСТЬ бардам зан, оморхол, сагсуурал.
КИЧЛИ́ВЫЙ бардам, оморхог, сагсуу.
КИШЕ́ТЬ язганах, оволзох, арвалзах.
КИШЕ́ЧНИК гэдэс дотор.
КИШЕ́ЧН||ЫЙ гэдэсний, дотрын; **~ое заболевание** гэдэсний өвчин.
КИШКА́ 1. гэдэс; **слепая** ~ мухар олгой; **прямая** ~ хошного; 2. хоолой; 3. өндөр туранхай хүн; ***~ тонка** сачий нь хүрэхгүй байх.
КИШЛА́К тосгон, айл.
КИШМИ́Ш үзэм, кишмиш үзэм.
КИШМЯ́ ~ кишеть язганалдах.
КЛАВИАТУ́РА нийт даруул.
КЛАВИ́Р *муз.* дарамж.
КЛА́ВИША даруул.
КЛА́ВИШНИК даруултат хөгжимчин.
КЛА́ВИШНЫЙ даруултай; ~ **инструмент** даруултай хөгжмийн зэмсэг.
КЛАД 1. дармал мөнгө, алт, дармал эд эрдэнэс; 2. эрдэнэ; **это не работник, а** ~ эр биш эрдэнэ.
КЛА́ДБИЩЕ оршуулах газар, оршил, чимээгүй хот, амарлингуйн орон.
КЛАДБИ́ЩЕНСКИЙ оршуулах газрын, оршлын; ~ **сторож** оршуулах газрын манаач.
КЛА́ДК||А 1. өрөх, тавих; **производить ~у стен** туурга өрж босгох; 2. барилга, өрмөл.
КЛАДОВА́Я агуулах *(газар),* амбаар.
КЛАДО́ВКА, агуулах *(газар),* амбаар.
КЛАДОВЩИ́К агуулахын нярав.
КЛАДОВЩИ́ЦА агуулахын нярав эмэгтэй.
КЛАДЬ ачаа, тээш; **ручная** ~ гар тээш.
КЛАН отог, омог.
КЛА́НЯ||ТЬСЯ 1. мэхийх, мэхэсхийх, мэхийн ёслох; 2. амрыг эрэх, мэнд хүргэх; **~йтесь вашим** гэрийнхэндээ мэнд хүргээрэй; 3. сөгдөх, мөргөх, сөгдөн гуйх, мөргөн гуйх.
КЛА́ПАН хавхлага; **предохранительный** ~ хамгаалагч хавхлага; **~ы сердца** зүрхний хавхлага.
КЛАРНЕ́Т бялар модон бишгүүр.
КЛАСС I 1. анги; **рабочий** ~ ажилчин анги.
КЛАСС II 1. анги; **ученик первого ~а** нэгдүгээр ангийн сурагч; 2. анги, танхим; 3. зэрэг; **каюта первого ~а** нэгдүгээр зэргийн өрөө; 4. анги; ~ **млекопитающих** хөхтөний анги.
КЛА́ССИК 1. сонгодог зохиолч; **изучать ~ов** сонгодог зохиолчдыг судлах; 2. *разг.* аман секс хийдэг хүн.
КЛА́ССИКА сонгодог зохиол.
КЛАССИФИКА́ЦИЯ ангилах, ангилал; ~ **частей речи** үгсийн аймгийг ангилах.
КЛАССИФИЦИ́РОВАТЬ ~ **понятия** ухагдахууныг ангилах; ~ **растения** ургамлыг ангилах.
КЛАССИЦИ́ЗМ 1. сонгодог чиглэл; 2. *разг.* аман секс.
КЛАССИ́ЧЕСК||ИЙ 1. сонгодог; **~ая музыка** сонгодог хөгжим; **~ие языки** сонгодог хэл *(эртний грек, латин хэл);* 2. ил бодитой, ил тод; ~ **пример рассеянности** мартамхайн ил бодитой жишээ, ил бодтой мартамхай хүн.
КЛА́ССН||ЫЙ 1. хичээлийн, танхимын, ангийн; **~ая комната** хичээлийн танхим, анги; ~ **руководитель** анги удирдсан багш; 2. *разг.* дээд зэргийн, маш сайн.

КЛА́ССОВ||ЫЙ ангийн, ангит; **~ая борьба** ангийн тэмцэл; **~ое общество** ангит нийгэмлэг; **~ые противоречия** ангийн зөрчил.
КЛАСТЬ 1. хийх. тавих; **~ в банк** банкинд хадгалуулах; **~ в карман** халаасанд хийх; **~ фундамент** суурь тавих; 2. хэвтүүлэх; **~ в больницу** эмнэлэгт хэвтүүлэх; 3. зориулах, гаргах; 4. өрөх, барих, босгох; **~ яйца** өндөглөх.
КЛЕВА́ТЬ 1. тонших; 2. татах, орох, баригдах; **рыба хорошо клюёт утром** загас өглөөгүүр дэгээнд сайн орно.
КЛЕВА́ТЬСЯ тонших, тоншилдох.
КЛЕ́ВЕР гэрийн хошингор *(ургамал)*, хошоонгор.
КЛЕ́ВЕРН||ЫЙ гэрийн хошингорын; **~ое поле** гэрийн хошингорын талбай.
КЛЕВЕТА́ гүжир үг, гүтгэх, гүжирдэх.
КЛЕВЕТА́ТЬ гүжирдэх, гүтгэх, гөрдөх, гөрлөх.
КЛЕВЕТНИ́К 1. гүжирдэгч, гүтгэгч; 2. улаан амт.
КЛЕВЕТНИ́ЧЕСК||ИЙ гүжир, гүтгэлгийн, гүжирдсэн, гүтгэсэн, гөрдсөн; **~ие слухи** гүжир цуурхал.
КЛЕВЕЩИ́НА *бот.* эрэнд.
КЛЕВРЕ́Т гарын хүн.
КЛЕЕВ||О́Й цавууны, цавуутай; **~ запах** цавууны үнэр; **~ая краска** цавуутай будаг.
КЛЕЁНКА хулдаас.
КЛЕЁНЧАТ||ЫЙ хулдаасан, хулдаасаар хийсэн; **~ая куртка** хулдаасан хүрэм.
КЛЕ́ИТЬ 1. наах, цавуудах; 2. яриагаа өдөөх.
КЛЕ́ИТЬСЯ 1. наалдах; 2. бүтэх, тохирох, нийлэх; **это дело не клеится** энэ хэрэг бүтэхгүй байна; **разговор не клеится** яриа нийлэхгүй байна, хэл амаа ололцохгүй байна.
КЛЕЙ цавуу; **столярный ~** модны цавуу.
КЛЕ́ЙКА цавуудах, цавуудалт.
КЛЕ́ЙК||ИЙ наалданги, наалдангир, наалдамхай; **~ая бумага для мух** ялаа наалддаг цаас.
КЛЕЙКОВИ́НА наалдаас.
КЛЕ́ЙКОСТЬ наалдац.
КЛЕЙМЁНЫЙ имтэй, имнэсэн, тамгатай, тамгалсан, тэмдэгтэй; **~ скот** имтэй мал.
КЛЕЙМИ́ТЬ 1. тамгалах, имнэх, тэмдэглэх; 2. хараан зүхэх.
КЛЕЙМЛЕ́НИЕ тамгалах, имнэх, тэмдэглэх.
КЛЕЙМО́ тамга, им тэмдэг; **фабричное ~** үйлдвэрийн тэмдэг.
КЛЕ́ЙСТЕР жонхуу.
КЛЕКОТА́ТЬ янцгаах, унгалдах.
КЛЕНО́ВЫЙ агч модон, агч модны; **~ лист** агч модны навч.
КЛЕПА́ЛО тавлуур.
КЛЕПА́ЛЬЩИК тавлагч.
КЛЕПА́ТЬ 1. гүтгэх, гөрдөх, гөрлөх; 2. тавлах, малгайлах, тавлан хадах.
КЛЕПТОМА́Н хулгайн интэй хүн.
КЛЕПТОМА́НИЯ хулгайн ин.
КЛЕРИКА́Л,клерикал.
КЛЕРИКАЛИ́ЗМ клерикализм *(шажны улс төр, соёлын нөлөөг батлагдахыг эрмэлздэг явууллага)*.
КЛЕРИКА́ЛЬНЫЙ клерикал.
КЛЕРК конторын албан хаагч.
КЛЕ́ТК||А I 1. тор, чингэлэг; **сажать в ~у** чингэлэгт суулгах; 2. нүд, дөрвөлжин хэсэ, ханан хэс.
КЛЕ́ТКА II *грудная ~ цээжний хэнхэрцэг.
КЛЕ́ТОЧНЫЙ эсийн.
КЛЕТЧА́ТКА эслэг ургамлын эсийн хальсны эд.
КЛЕ́ТЧАТЫЙ I 1. дөрвөлжин хээтэй, ханан хээтэй; **~ платок** дөрвөлжин хээтэй алчуур.
КЛЕ́ТЧАТ||ЫЙ II эстэй, эсээр бүтсэн; **~ое строение ткани** эсээр бүтсэн нэхмэл.
КЛЕШНЯ́ 1. хавчуур; 2. *разг.* гар.
КЛЕЩ хачиг, хувалз.
КЛЕЩЕВИ́НА эрэнд *(ургамал)*.
КЛЕЩИ́ бахь, өрөлбө.
КЛЁВ загас дэгээнд орох, баригдах; **сегодня хороший ~** өнөөдөр загас их баригдаж байна.
КЛЁВО *разг.* онц, мундаг, маш сайн, гоё, янзтай.
КЛЁВ||ЫЙ *разг.* онц, сайн, маш гоё; **~ая девочка** гоё охин.
КЛЁКОТ ганганах, гунганах, янцгаах; **~ коршуна** элээ янцгаах.
КЛЁН агч мод; **окружённая ~ами церковь** агчаар хүрээлэгдсэн сүм.
КЛЁПАНЫЙ тавлан хадсан, тавласан; **~ котёл** тавлан хадсан тогоо.
КЛЁПКА 1. тавлах, тавлалт; 2. тав.
КЛЁЦКА тосон гурил.
КЛЁШ өргөн хормойтой; **юбка ~** өргөн хормойтой банзал.
КЛИЕ́НТ 1. түнш, үйлчлүүлэгч; 2. хэн ч гэсэн; **не суетись под ~ом** *разг.* битгий санаа зов.
КЛИЕ́НТКА түнш эмэгтэй, түнш эхнэр.
КЛИЕНТУ́РА түнш нар.
КЛИ́ЗМ||А 1. бургуй; 2. бургуйдах; **ставить ~у** бургуйдах.
КЛИК дуу, уухай; **радостный ~** баярын дуу.
КЛИ́КА бүлэг, сүрэг; **~ поджигателей войны** дайн өдөөгчдийн бүлэг.
КЛИКА́ТЬ 1. дуудах, хашгиран дуудах; 2. нэрлэх; 3. гангинах, гунганах, янцгаах.
КЛИ́КНУТЬ 1. дуудах, хашгиран дуудах; 2. гангинах, гунганах, янцгаах.
КЛИКУ́ХА нэр, хоч.
КЛИКУ́ША унадаг өвчтэй эмэгтэй.
КЛИМ *разг.* эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн.
КЛИ́МАКС цэвэрших үе.
КЛИ́МАТ уур амьсгал, улирал; **морской ~** далайн уур амьсгал; **континентальный ~** эх газрын улирал.
КЛИМАТИ́ЧЕСК||ИЙ уур амьсгалын, улирлын; **~ие условия** улирлын байдал.
КЛИН 1. шаантаг, шанцаг; **вбить ~** шаантаг шаах; 2. ташаа; **вшить ~** ташаа оруулах; 3. тариа **озимый ~** намрын тариа; **борода ~ом** ямаан сахал; *** свет не ~ом сошёлся** алтан дэлхий уужим, арга нь олдох вий; **~ом вышибают** хорыг хороор нь дардаг.
КЛИ́НИК *разг.* архичин.
КЛИ́НИКА 1. клиник эмнэлгийн газар; 2. ёс бус, шал тэнэг.
КЛИНИ́ЧЕСК||ИЙ эмнэлгийн газрын, клиникийн; **~ое здание** эмнэлгийн газрын барилга.
КЛИНО́Ксэлэм.
КЛИ́РИНГ төлбөр тооцоо *(харилцан тавих шаардлага, үүргийн үндсэн дээр* бараа, үнэт цаас болон үйлчилгээгээр хийгдэх бэлэн бус төлбөр тооцооны *тогтолцоо)*.
КЛИЧ уриа, уухай; **победный ~** ялалтын уухай.
КЛИ́ЧКА 1. нэр; 2. хоч, цол, нууц нэр.
КЛИШЕ́ бар.
КЛОА́КА нэгэн сүвтний сүв.
КЛОЗЕ́Т жорлон.
КЛОК 1. атга, туг, багц; **~ сена** атга өвс; **~ волос** туг үс; 2. тасархай, уранхай; **разорвать в клочья** тас тас татах.
КЛОКОТА́НИЕ *пор пор хийх, поржигнох, хүржигнэх.*
КЛОНИ́ТЬ 1. тонгойлгох,хазайлгах, хэлтийлгэх; 2. хүрэх, хүргэх; **~ ко сну** нойр хүргэх; 3. хандуулах, чиглүүлэх.
КЛОНИ́ТЬСЯ тонгойх, хазайх, хэлбийх; 2. ойртох, тийш болох, хандах; **солнце клонится к закату** нар шингэх ойртож байна.

КЛОП бясаа *(хорхой)*.
КЛОПИ́НЫЙ бясааны.
КЛОПО́ВНИК *бот.* цангуу.
КЛОПОГО́Н *разг.* жавай.
КЛО́УН алиа хошин, жүжигч, алиалагч.
КЛО́УНСКИЙ алиа хошин, хошин жүжигчний; **~ колпак** хошин жүжигчний шовгор малгай.
КЛОХТА́НЬЕ хооглох.
КЛОХТА́ТЬ хооглох.
КЛОЧО́К 1. атга, туг, багц, алгын чинээ; **~ земли** алгын чинээ газар, тохмын чинээ газар; 2. уранхай, тасархай.
КЛУБ I клуб; **рабочий ~** ажилчны клуб.
КЛУБ II бөөн, бөөм, баглагар, суунагласан; **~ы дыма** суунагласан утаа; **~ы пара** бөөн уур.
КЛУ́БЕНЬ төмс, болцуу.
КЛУБИ́ТЬСЯ уугих, баагих, багларах, суунаглах, бургих.
КЛУБНЕВО́Й төмсний, булцууны.
КЛУБНЕПЛО́Д төмст ургамал.
КЛУБНИ́КА гүзээлзгэнэ.
КЛУБНИ́ЧНЫЙ гүзээлзгэний.
КЛУ́БНЫЙ клубын.
КЛУБО́К 1. бөөрөнхий; **~ ниток** бөөрөнхий утас; 2. цагариглах; **свернуться клубком, свернуться в ~** цагариглах.
КЛУ́МБА цэцгийн овоо, цэцгийн мандал, цэцгийн хэвтэш.
КЛЫК соёо; **слоновый ~** зааны соёо.
КЛЫКА́СТЫЙ соёорхог, соёо ихтэй, соёорхуу.
КЛЮВ 1. шувууны, хошуу; 2. *разг.* ам.
КЛЮКА́ 1. шилээвэр; 2. махир толгойтой таяг, алмуур.
КЛЮ́КВА 1. цангис жимс; 2. хиймэл, хуурамч юм; 3. *разг.* гуйлгачин эмгэн.
КЛЮ́КВЕННИК *разг.* сүм хийдэд хулгай хийдэг хүн.
КЛЮ́КВЕННЫЙ цангисын, цангисан; **~ сок** цангисын шүүс.
КЛЮ́НУТЬ 1. тонших; 2. татах, орох, баригдах.
КЛЮЧ I булаг; **бить ~ом** бургилах, оргилох.
КЛЮЧ II 1. түлхүүр; **~ для часов** цагийн түлхүүр; **гаечный ~** эрэгдэх түлхүүр; 2. арга, тайлбар, түлхүүр; **~ к решению задачи** а) зөрилтыг биелүүлэх арга; б) бодлогыг бодох арга; **~ к шифру** нууц түлхүүр; ***~ местности** ноёлох газар.
КЛЮЧ III түлхүүр; **скрипичный ~** хийлийн түлхүүр.
КЛЮЧЕВ||О́Й I 1. булгийн; **~ая вода** булгийн ус.
КЛЮЧЕВ||О́Й II 1. түлхүүрийн; **часы с ~ым заводом** түлхүүрээр түлхдэг цаг; 2. ноёлох; ***~ая позиция** ноёлох байр.
КЛЮЧИ́ЦА эгэм, товчлуур, омруу.
КЛЮЧИ́ЧН||ЫЙ эгэмийн, товчлуурын, омруугны; **~ая кость** эгэмийн яс.
КЛЮ́ЧНИК нярав, түлхүүрчин.
КЛЮ́ЧНИЦА нярав эмэгтэй, түлхүүрчин эмэгтэй.
КЛЮ́ШКА 1. махир үзүүртэй мод; 2. *разг.* хөгшин найз.
КЛЯ́КС||А бэхний дусал; **посадить ~у** бэхээ дусаах.
КЛЯ́НЧИТЬ шалах, салахгүй гуйх; **~ деньги** мөнгө шалах.
КЛЯП бөглөө, таглаа, борх хамагч.
КЛЯСТЬ хараах, зүхэх.
КЛЯ́СТЬСЯ тангараглах, андгайлах, ам алдах.
КЛЯ́ТВА тангараг, андгай.
КЛЯ́ТВЕННЫЙ тангарагт, андгайт, тангарагласан, андгайлсан; **дать ~ое обещание** тангараглан ам өгөх.
КЛЯ́УЗА хов, хов жив, жижиг зарга.
КЛЯ́УЗНИК ховч, хов жив хөөцөлдөгч, заргач.
КЛЯ́УЗНИЧАТЬ ховлох, хов зөөх, заргалдах.
КЛЯ́УЗНИЧЕСТВО ховч зан, заргач зан.
КЛЯ́ЧА 1. адсага *(морь)*; 2. *разг.* хөгшин эмэгтэй.
КНИ́ГА 1. ном, бичиг; **настольная ~** үргэлж хэрэглэдэг ном, өврийн ном; **подержанная ~** хуучирсан ном; 2. дэвтэр; **~ жалоб и предложений** санал гомдлын дэвтэр; 3. хахууль.
КНИГОИЗДА́ТЕЛЬ ном хэвлэгч.
КНИГОИЗДА́ТЕЛЬСТВО ном хэвлэх, хэвлэл, хэвлэлийн газар.
КНИГОПЕЧА́ТАНИЕ ном дарамлах, ном хэвлэх.
КНИГОПЕЧА́ТНЫЙ ном дарамлах, хэвлэлийн.
КНИГОПРОДАВЕ́Ц ном худалдагч.
КНИГОТОРГО́ВЛЯ номын худалдаа.
КНИГОТОРГУ́ЮЩИЙ ном худалдах, ном худалдагч.
КНИГОХРАНИ́ЛИЩЕ 1. номын сан; 2. ном агуулах.
КНИ́ЖЕЧКА бяцхан дэвтэр, бяцхан ном.
КНИ́ЖКА I 1. дэвтэр, ном; **записная ~** тэмдэглэлийн дэвтэр; 2. үнэмлэх, батлах, дэвтэр; **сберегательная ~** хадгаламжийн дэвтэр; **членская ~** гишүүний батлах.
КНИ́ЖКА II сархинаг.
КНИ́ЖНИК номч, ном цуглуулагч.
КНИ́ЖНЫЙ 1. номын; **~ переплёт** номын хавтас; **~ шкаф** номын шүүгээ; 2. номын, судрын; **~ стиль** номын найруулга, судрын найруулга; **~ язык** номын хэл, судрын хэл.
КНИ́ЗУ уруу, доош; **опустить ~ голову** уруу харах.
КНО́ПКА 1. дардаг хадаас; 2. товруу; **~ электрического звонка** цахилгаан хонхны товруу; 3. дардаг товч.
КНУТ ташуур; **бить ~ом** ташуурдах.
КНУТОВИ́ЩЕ ташуурын иш, үүсгэр.
КНЯГИ́НЯ хатан, ноёны хатан, вангийн хатан.
КНЯ́ЖЕСК||ИЙ ноёны, вангийн, ноён, ван; **~ое достоинство** вангийн хэргэм.
КНЯ́ЖЕСТВО вант улс, ванлиг, хошуу.
КНЯ́ЖИК *бот.* чөдөр өвс.
КНЯ́ЖИТЬ ноён байх, ван суух, засаглах, эзэрхэх.
КНЯ́ЖИЧ вангийн агъ.
КНЯЖНА́ ноёны авхай, вангийн гүнж.
КНЯЗЬ ван, хошуу ноён, засаг.
КОАЛИЦИО́НН||ЫЙ эвслийн; **~ое правительство** эвслийн засгийн газар.
КОАЛИ́ЦИЯ эвсэл.
КОБЕ́ЛЬ 1. эр нохой; 2. хүүхэмсэг эр.
КОБЕ́НИТЬСЯ зөрүүд зан гаргах, томорхох.
КО́БЗА украин ховис.
КО́БЗАРЬ украин ховсч, хуурч.
КО́БРА 1. могой; 2. *разг.* авгай.
КОБРЕ́ЗИЯ *бот.* бүшилз.
КОБУРА́ 1. буугийн гэр; 2. богц.
КО́БЧИК хар нүдэн торомдой; **~ - самец** хонин торомдой; **~ - самка** морин торомдой *(шувуу)*.
КОБЫЛИ́ЦА гүү.
КО́ВАНЫЙ 1. давтмал, давтаж хийсэн; **~ меч** давтмал сэлэм; 2. төмөр бүстэй, төмөрлөсөн; **~ сундук** төмөр бүстэй авдар.
КОВА́РНЫЙ муу санаатай, хар санаатай, хартай; **~ человек** хар санаатай хүн.
КОВА́РСТВО муу санаа, хар санаа, хар.
КОВА́ТЬ 1. давтах, давтаж хийх; 2. тахлах; **~ коня** морь тахлах; 3. бүтээх; **куй железо, пока горячо** төмрийг халуун дээр нь давт.
КОВЁР *хивс.*
КОВЕ́РКАНЬЕ 1. эвдэх, гутаах; 2. хазгай хэлэх, хазгай дуудах, гажуу болох, гажуудуулах.
КОВЕ́РКАТЬ 1. хэмхлэх, эвдэх, янзгүй болгох; **~ машину** машин хэмхлэх; 2. зангий нь эвдэх, муу зан сургах; 3. буруу

дуудах, хазгай хэлэх, мушгин өгүүлэх, гажуу болгох, гажуудуулах; ~ **слова** үг хазгай хэлэх; ~ **мысль** санаагий нь гажуу болгох.

КОВЕРКО́Т ноосон даавуу.

КОВЕРКО́ТОВЫЙ коверкотоор хийсэн.

КО́ВКА 1. давтах, давталт; 2. тахлах, тахлалт.

КО́ВК||ИЙ давтагдах, давтацтай; **~ие металлы** давтагдах төмөрлөг.

КО́ВКОСТЬ давтац, давтагдах чанар; **железо с большой ~ю** давтац сайтай төмөр.

КОВРИ́ГА бөөрөнхий талх.

КОВРИ́ЖКА бяцхан талх.

КО́ВРИК бяцхан хивс, хивсэнцэр.

КОВРО́ВЩИК хивсч.

КОВРО́ВЩИЦА хивсч эмэгтэй.

КОВРО́В||ЫЙ 1. хивсэн, хивсийн; **~ое производство** хивсний үйлдвэр; 2. хивслэг, хивсэрхүү, хивсэрхэг, хивс шиг; **~ая ткань** хивслэг нэхмэл.

КОВШ шанага.

КО́ВШИК бяцхан шанага.

КОВЫ́ЛЬ 1. хялгана; 2. бэтэг.

КОВЫЛЯ́ТЬ хазганах, доголох.

КОВЫРНУ́ТЬ ухах, чигчийлгэх.

КОВЫРЯ́ТЬ ухах, чигчийлгэх; ~ **в зубах** шүд чигчийлэх; ~ **землю** газар ухах.

КОВЫРЯ́ТЬСЯ ухах, уудлах, ухчлах, төнхөх.

КОГДА́ 1. хэдийд, хэзээнээс; ~ **вы вернётесь?** та хэзээ буцаж ирэх вэ? 2. хэзээ,тэр; *орчуулахгүй ч байж болно*; **я не знаю, ~ он придёт** түүний хэзээ ирэхийг би мэдэхгүй; **в день, ~ пришла весть о победе** ялалтын мэдээ дуулсан тэр өдөр; 3. заримдаа; ~ **можно, ~ нельзя** заримдаа болно, заримдаа болохгүй; 4. бол, - сан цагт; ~ **так — я согласен** тийм бол би зөвшөөрнө.

КОГДА́-ЛИ́БО хэзээ нэгэн цагт, урьд хожид, нэгэн цагт, хэзээд нэг.

КОГДА́-НИБУ́ДЬ, хэзээ нэгэн цагт, урьд хожид, нэгэн цагт, хэзээд нэг; **жили вы ~ в деревне?** урьд хожид хөдөө сууж байсан уу?

КОГДА́-ТО урьд, нэгэн цагт, хэзээд нэг, ~ **я читал эту книгу** урьд нэгэн цагт би энэ номыг уншсан.

КОГО́РТА 1. когорт *(эртний Ромын явган цэргийн баг)*; 2. нягт нэгдэлтэй хүмүүс, зиндаа.

КОГОТКИ́ *разг.* гар, албан.

КО́ГОТЬ савар, хумс; **впиться когтями** хумсаа шигтгэх; *** попасть в когти кого-либо** саварт орох, гарт орох; **показать свои когти** савраауэүүлэх, шүдээ ярзайлгах; **находиться в когтях у кого-либо** дөнгөнд орсонтой адил.

КОГТИ́СТЫЙ хурц савартай, савралхаг, хурц хумстай.

КОД томъёолбор *(томъёолсон тэмдгийн жагсаалт)*.

КО́ДА *муз.* сүүл.

КО́ДЕКС 1. хууль, хууль цаазны бичиг; **гражданский ~** иргэний хууль; **уголовный ~** эрүүгийн хууль; 2. зүй ёс; **моральный ~** зан суртахууны зүй ёс.

КО́ДЛА *разг.*хэдэн баагий.

КОДИФИКАЦИО́НН||ЫЙ хуульчлах; **~ая работа** хуульчлах ажил.

КОДИФИКА́ЦИЯ хуульчлах.

КОДИФИЦИ́РОВАТЬ эмхэтгэн найруулах.

КО́Е-ГДЕ хаяа, энд тэнд, ов тов; ~ **начинает пробиваться молодая трава** шинэ ногоо энд тэнд цухуйж эхлэв.

КО́Е-КАК 1. арай гэж, арай чарай, арай чамай, арай муруй; 2. ингэс тэгэс, гадилан; **работать ~** ингэс тэгэс хийх.

КО́Е-КАК||О́Й зарим нэг, нэг хэдэн, ганц нэгэн, өчүүхэн төдий; **~ие примеры** зарим нэг жишээ.

КО́Е-КТО ганц нэгэн хүн, зарим нэгэн хүн; **поговорил кое с кем** ганц нэгэн хүнтэй ярив.

КО́Е-КУДА́ ганц нэгэн газар, зарим газар, энд тэнд; **мне надо зайти ~** би ганц нэг газар орох хэрэгтэй.

КО́ЕЧНЫЙ 1. орны; 2. хэвтээ, хэвтрийн; ~ **больной** хэвтээ өвчтөн.

КО́Е-ЧТО бага сага юм, юухан хээхэн, энэхэн тэрхэн; **поговорить кое о чём** энэхэн тэрхнийг ярих.

КО́Ж||А 1. арьс, шир, савхи, булигаар, сур; **~ на руке потрескалась** гарын арьс сайртав; **чемодан из ~и** ширэн чемодан; 2. хайрс; **змеи меняют ~у** могой хайрсаа зулмана; ***из ~и вон лезть** үхэн зүтгэх; ~ **да кости** яс арьс хоёр, хэлхээ яс, ясан хэлхээ, арьс нөмөрсөн араг яс.

КО́ЖАН||ЫЙ 1. савхин, шир, булигаар, арьсан, сур; **~ые сапоги** савхин гутал; **~ое пальто** савхин дээл; 2. *разг.* эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн.

КОЖЕ́ВЕННЫЙ,арьс ширэн, арьсан, арьсны, арьс ширний.

КОЖЕ́ВНИК ширчин, элдүүрчин.

КОЖИМИ́Т хуурамч шир.

КО́ЖИСТЫЙ арьслаг, арьслаг хальс.

КО́ЖИЦА арьс, хальс, нимгэн зулам.

КО́ЖНИК *разг.* арьс өнгөний эмч.

КО́ЖН||ЫЙ 1. арьсан; 2. арьсны; **~ые болезни** арьсны өвчин.

КОЖУРА́ *(алим жимсний)* хальс, зулам; ~ **апельсина** жүржийн хальс.

КО́ЖУХ 1. бүрхээс, гэр; 2. нэхий дээл.

КОЗ||А́ 1. ямаа; 2. *разг.* хүүхэн; ~ **мочёная** сойсон эмэгтэй; **драть как сидорову ~у** хайр найргүй жанчих.

КОЗЁЛ 1. ухна, сэрх; 2. жаран ес машин; *** ~ отпущения** золигт гарах хүн, хөөрхий сайжаа; **пустить козла в огород** нохойн хүзүүнд мах уясантай адил.

КО́З||ИЙ ямааны, ямаан; **~ье молоко** ямааны сүү.

КОЗЛЁНОК ишиг; ~ **годовалый** борлон.

КОЗЛЕ́Ц *бот.* ямаалд хависхана.

КОЗЛИ́Н||ЫЙ ухнын, ямаан; **~ая борода** ухнын сахал.

КОЗЛОДО́Й *разг.*үл бүтэх этгээд..

КО́ЗЛЫ 1. дэлбэгчийн суудал; 2. хөл, мод, ац; **составить винтовки в ~** буугаа ацлах.

КОЗЛЯ́ТИНА ямааны мах.

КО́ЗНИ далдуур хөнөөх, нууцаар хорлох; **строить ~** далдуур хөнөөх.

КОЗОВО́ДСТВО ямааны аж ахуй.

КОЗОДО́Й тэмээн хараацай, шөнийн хараацай.

КОЗУ́Л||Я бор гөрөөс; **самец ~и** гур; **самка ~и** зүр.

КОЗЫРЁК малгайн саравч; **брать под ~** ёслох.

КОЗЫРНО́Й хөзрийн; ~ **туз** хөзрийн тамга.

КОЗЫРНУ́ТЬ I хөзөрдөх, хөзрөөр гарах.

КОЗЫРНУ́ТЬ II ёслох.

КОЗЫР||Ь 1. хөзөр; 2. арга; **пустить в ход последний ~** сүүлчийнхээ аргыг хэрэглэх; 3. овгор; **ходить ~ем** цээжээ гэдийлгэн явах.

КОЗЫРЯ́ТЬ I 1. хөзөрдөх, хөзрөөр гарах; 2. бардах, өмнөө барих; ~ **своими знаниями** эрдмээрээ бардах, мэдсэнээ өмнөө барих.

КОЗЫРЯ́ТЬ II ёслох.

КОЗЯ́ВКА *бяцхан шавьж, өчүүхэн хорхой.*

КО́ЙКА 1. дүүжин ор; 2. ор.

КОЙ-КАКО́Й зарим нэг, нэг хэдэн, ганц нэгэн, өчүүхэн төдий.

КОЙ-КУДА́ ганц нэгэн газар, зарим газар, энд тэнд.

КОК усан онгоцны тогооч.

КОКАЙН кокаин *(өвчин бууруулах, унтуулах эм).*
КОКАИНИ́СТ кокаинд орсон хүн, кокаинч.
КОКА́РДА 1. *(албаны малгайд хаддаг)* төмөр тэмдэг; 2. *разг.* цагдаа.
КОКЕ́ТКА сэтгэгнүүр, сээтэн эмэгтэй, аальгүй хүүхэн.
КОКЕ́ТЛИВ||ЫЙ сээтгэгнүүр, сээтэн зантай; **~ая девушка** сээтгэгнүүр хүүхэн.
КОКЕ́ТНИЧАТЬ сээтгэгнэх, аальгүйтэх.
КОКЕ́ТСТВО сээтгэгнэх, сээтгэгнэл.
КОКЛЮ́Ш бүгшүүлдэг ханиад, хоолой татдаг ханиад, зуу хоногийн ханиад.
КОКНА́Р *разг.* хар тамхи опиум.
КО́КОН хүр хорхойн үүр.
КОКО́С 1. наргил; 2. наргил мод, хялгаст мод.
КОКО́СОВ||ЫЙ наргилын, наргил; **~ые орехи** наргил, наргил модны самар; **~ое масло** наргилын тос.
КОКС кокс, шатанги нүүрс, шатанги хүлэр.
КОКСОВА́НИЕ кокслох, кокслолт, шатангижих, шатангижилт, шатангижуулах, шатангижуулалт.
КОКСОВА́ТЬ кокслох, шатангижуулах.
КОКСОВА́ТЬСЯ коксжих, шатангижих.
КО́КСОВ||ЫЙ коксын, шатанги, нүүрсний шатанги, хүлрийн; **~ое производство** коксын үйлдвэр.
КОЛ гадас; * **не иметь ни ~а, ни двора** гахай явган, нохой нүцгэн.
КО́ЛБА колб, урт хушуут, шил сав.
КОЛБАСА́ 1. хиам; 2. эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн.
КОЛБА́СН||ЫЙ хиамын; **~ые изделия** хиаман зүйл.
КОЛБАСНЯ́ *разг.* утга учиргүй заваан явдал.
КОЛДОВА́ТЬ илбэдэх, увдислах.
КОЛДО́ВСТВО илбэ, увдис.
КОЛДУ́Н 1. илбэч, увдисч; 2. хар тамхи.
КОЛДУ́НЬЯ илбэч эхнэр, увдисч эм.
КОЛДЫ́РЬ *разг.* архичин.
КОЛЕБА́НИ||Е 1. хэлбэлзэх, найгалзах, доргих, долгих; 2. хөөрч буурах, дээш доош болох; **~ цен** үнэ дээш доош болох; 3. тээнэгэлзэх, тээнэгэлзэл, сэжиглэх, сэжиглэл; **без ~я** тээнэгэлзэлгүй.
КОЛЕБА́ТЕЛЬН||ЫЙ хэлбэлзэх, найгалзах, доргих, долгих; **~ые движения** хэлбэлзэх хөдөлгөөн.
КОЛЕБА́ТЬ хэлбэлзүүлэх, найгалзуулах, доргиулах, донслуулах.
КОЛЕБА́ТЬСЯ 1. хэлбэлзэх, найгалзах, доргих, долгих; 2. хөөрч буурах, дээш доош болох; 3. тээнэгэлзэх, сэжиглэх.
КОЛЕНВА́Л *разг.* чанар муутай архи.
КОЛЕ́НКА 1. өвдөг; 2. халзан хүн.
КОЛЕНКО́Р коленкор *(даавуу)*, гөлөнгөр.
КОЛЕНКО́РОВЫЙ коленкор; **~ переплёт книги** номын коленкор хавтас.
КОЛЕ́ННЫЙ өвдгийн; **~ая чашечка** тойг.
КОЛЕ́Н||О 1. өвдөг; 2. үе; **~ья бамбука** хулсны үе; 3. тохой; 4. үе; **до седьмого ~а** долоон үе хүртэл.
КОЛЕ́НЧАТЫЙ үетэй, үелсэн, тохойрсон, тахир; **~ вал** тахир гол.
КОЛЁСИКО бяцхан дугуй.
КОЛЕСИ́ТЬ 1. тойруу замаар явах; 2. тойрон явах, хэсэн явах; **~ по свету** нарт ертөнцийг тойрон явах.
КОЛЕСНИ́ЦА их тэрэг, дайны тэрэг.
КОЛЁСН||ЫЙ 1. дугуйны, тэрэгний; **~ая мазь** тэрэгний тос; 2. дугуйтай; **~ трактор** дугуйтай трактор.
КОЛЕСО́ 1. дугуй, хүрд; 2. *разг.* **колёса** нүд; 3. *разг.* хар тамхи; **глотать колёса** хар тамхи залгих; 4. **грудь ~м** бантгар цээжтэй; **ноги ~м** дугуй хөлтэй, майга хөлтэй; **вставлять палки в колёса** чөдөр болох, саад болох.5. **~ обозрения** алсыг харагч
КОЛЕСОВА́ТЬ хүрдлэн алах.
КОЛЕ||Я́ 1. мөр, ховхил, харгуй; 2. цариг; **широкая ~** өргөн цариг; 3. ерийн байдал, хэвийн байдал; **выбитый из ~и** хэвийн байдлаа алдсан.
КО́ЛИ юм бол; **~ так, я не пойду** тийм юм бол би очихгүй.
КОЛИ́БРИ эрээн далт *(маш бяцхан шувуухай).*
КО́ЛИКИ хатгах, хатгалга; **~ в боку** хавиргаар хатгах.
КОЛИ́Т бүдүүн гэдэс үрэвсэх.
КОЛИ́ЧЕСТВЕНН||ЫЙ тооны, тоо хэмжээний, олон цөөний, их багын; **переход ~ых изменений в ~ые** тоо хэмжээний хувирлаас чанарын хувиралд шилжих.
КОЛИ́ЧЕСТВ||О 1. тоо, тоо хэмжээ; **изменение ~а** тоо хэмжээний хувирал; 2. тоо, тоо хэмжээ, олон цөөн, их бага; **большое ~ народу** олон тооны хүмүүс, олон хүн.
КО́ЛКА хагалах, хагалалт.
КО́ЛК||ИЙ I хагалахад хялбар; **~ие дрова** хагалахад хялбар түлээ.
КО́ЛК||ИЙ II 1. өргөстэй хатгадаг; 2. ёжтой, хортой; **~ие слова** ёжтой үг.
КО́ЛКОСТЬ ёжтой үг.
КОЛЛАБОРАЦИОНИ́СТ коллаборационист *(дэлхийн хоёрдугаар дайны үед фашистад эзлэгдсэн эх орноосоо урваж түрэмгийлэгчтэй нөхөрлөгч).*
КОЛЛЕ́ГА хамт ажиллагч, хамт сурагч, ажлын нөхөр.
КОЛЛЕГИА́ЛЬНОСТЬ хамтран шийдвэрлэх журам.
КОЛЛЕГИА́ЛЬН||ЫЙ хамтын, хамт олны; **~ое решение** хамтын шийдвэр.
КОЛЛЕ́ГИЯ 1. коллеги; **~ защитников** өмгөөлөгчийн коллеги; 2. коллеги, яам *(XYIII зууны Оросын захиргааны төв байгууллага).*
КОЛЛЕКТИ́В хамт олон.
КОЛЛЕКТИВИЗА́ЦИЯ хамтралжих, хамтралжуулах; **сплошная ~** нийтээрээ хамтралжих.
КОЛЛЕКТИВИЗИ́РОВАТЬ хамтралжуулах; **сельское хозяйство** хөдөө аж ахуйг хамтралжуулах.
КОЛЛЕКТИВИЗИ́РОВАТЬСЯ хамтралжих.
КОЛЛЕКТИВИ́ЗМ хамтралын зарчим, хамтын зарчим.
КОЛЛЕКТИВИ́СТ хамтралын зарчмыг баримтлагч, хамтын зарчмыг баримтлагч.
КОЛЛЕКТИВИ́СТСКИЙ хамтралын зарчмын, хамтын зарчмын.
КОЛЛЕКТИ́ВНОСТЬ хамтралын ёс, хамтын зарчим.
КОЛЛЕКТИ́ВН||ЫЙ 1. хамтын; **~ые начала** хамтралын ёс; **~ принцип** хамтын зарчим; 2. хамтын; **~ая собственность** хамтын өмч; **~ труд** хамтын хөдөлмөр; **~ое хозяйство** хамтын аж ахуй, хамтрал; **~ договор** хамтын гэрээ; 3. нийтийн; **~ое снабжение** нийтийг хангах.
КОЛЛЕ́КТОР I түгээх газар; **библиотечный ~** ном түгээх газар.
КОЛЛЕ́КТОР II 1. гаргуул *(ариутгах татуурын хий, шингэн зүйлийг татаж гаргах бүдүүн хоолой буюу өргөн суваг);* 2. *(динам машины)* хувьсгуур, коллектор.
КОЛЛЕКЦИОНЕ́Р цуглуулагч.
КОЛЛЕКЦИОНИ́РОВАТЬ цуглуулах; **~ старые книги** хуучин ном цуглуулах.
КОЛЛЕ́КЦИЯ цуглуулга; **~ минералов** эрдсийн цуглуулга.
КОЛЛИ́ЗИЯ зөрчилдөөн.
КОЛЛО́КВИУМ ном ярих, сорих яриа.
КОЛОБО́К бөөрөнхий талх.

КОЛОБРО́ДИТЬ тэнэх, хэсүүчлэх.
КОЛОВОРО́Т 1. өрөм; 2. *разг.* эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн.
КОЛО́ДА I 1. гуалингийн тайрдас; 2. *(мал услах)* онгоц.
КОЛО́ДА II 1. толгой хөзөр, багц хөзөр; 2. *разг.* хүмүүсийн хэсэг, «сүрэг».
КОЛО́ДЕЗН||ЫЙ худгийн; **~ая вода** худгийн ус.
КОЛО́ДЕЦ худаг; **шахтный ~** малтмал худаг; **артезианский ~** оргил худаг.
КОЛО́ДКА 1. суурь мод; 2. нитгүүрийн мод, хэв; 3. зөвлөлтийн үеийн гутал.
КОЛО́К гадас, чих; **скрипичные колки** хийлийн чих.
КО́ЛОКОЛ хонх.
КОЛОКО́ЛЬНЫЙ хонхны; **~ звон** хонхны дуу.
КОЛОКО́ЛЬНЯ гонхон.
КОЛОКО́ЛЬЧИК 1. бяцхан хонх; 2. хонхон цэцэг.
КОЛОНИА́ЛЬН||ЫЙ 1. колонийн, колони; 2. колонит; **~ая держава** колонит гүрэн.
КОЛОНИЗА́ТОР колоничлогч.
КОЛОНИЗА́ТОРСКИЙ колоничлогчийн, колоничлогч, колоничлох.
КОЛОНИЗАЦИО́ННЫЙ колончлох, колончлолын.
КОЛОНИЗА́ЦИЯ 1. колоничлох, колоничлол; 2. нүүлгэн суурьшуулах.
КОЛОНИЗИ́РОВАТЬ 1. колоничлох; 2. нүүлгэн суурьшуулах.
КОЛОНИ́СТ нүүн суурьшигч.
КОЛО́НИЯ I 1. колони *(орон)*.
КОЛО́НИЯ II 1. гадны хүмүүсийн суурин, колони; 2. нэг нуттийн хүмүүсийн бүлгэм, колони; 3. нийтийн байр, колони; 4. бүлэг, сүрэг.
КОЛО́НКА I 1. домбогор зуух; 2. гудамж дахь усны цорго; 3. шатахуун олгох газар, колонк.
КОЛО́НК||А II үе, зурвас; **писать в две ~и** хоёр үе зэрэгцүүлэн бичих.
КОЛО́ННА I багана.
КОЛО́ННА II цуваа, жагсаал; **тракторная ~** тракторын цуваа; **пятая ~** тавдугаар цуваа.
КОЛОННА́ДА баганас.
КОЛО́ННЫЙ баганат; **~ зал** баганат танхим.
КОЛОНО́К солонго *(амьтан)*.
КОЛОРИ́Т 1. өнгө, өнгө нийлүүлэх; **яркий ~** хурц өнгө; 2. нүүр царай, байдал төрх; **~ эпохи** эрин үеийн нүүр царай.
КОЛОРИ́ТНЫЙ 1. өнгөлөг, гял цал болсон, гялгар, хурц; 2. онцгой маягтай, хурц, тод.
КО́ЛОС тарианы түрүү.
КОЛОСИ́СТЫЙ түрүү олонтой, түрүүлхэг.
КОЛОСИ́ТЬСЯ түрүүлэх; **рожь колосится** хөх тариа түрүүлж байна.
КОЛОСНИ́К пийшингийн сараалж, үнсний сам.
КОЛОСНЯ́К *бот.* цагаан суль.
КОЛОСОВЫ́Е түрүүт тариа.
КОЛО́СС 1. үлэмж, том хөшөө, асар том багана; 2. үлэмж, их юм, аварга амьтан.
КОЛОССА́ЛЬНЫЙ аварга, үлэмж их, асар том, лут.
КОЛОТИ́ТЬ 1. нүдэх, цохих; **~ в дверь** хаалга нүдэх; 2. зодох, жанчих; 3. хага цохих.
КОЛОТИ́ТЬСЯ 1. цохих, дэлдэх, мөргөх; 2. цохилох; **сердце колотится** зүрх цохилно.
КОЛОТУ́ШКА 1. муна, түгшүүр; 2. тогшуур; 3. нударгалах.
КО́ЛОТЫЙ I буталсан, хагалсан; **~ сахар** буталсан чихэр.
КО́ЛОТ||ЫЙ II, хатгасан; **~ая рана** хатгасан шарх.
КОЛО́ТЬ I 1. хагалах, бутлах; **~ дрова** түлээ хагалах; **~ грецкие орехи** хушга хагалах.
КОЛО́ТЬ II 1. хатгах, сүлбэх; **~ булавкой** хатгадаг зүүгээр хатгах; **~ в боку** хавиргаар хатгах; 2. хатган алах, бүлэн алах, дүрэн алах, төхөөрөх; 3. ёжлох, үг хаях; **~ кого-либо замечаниями** үг хаях; ***правда глаза колет** үнэн үг хэлсэн хүнд хүн өшөөтэй, үхэр унасан хүнд нохой өшөөтэй.
КО́ЛОТЬЕ хатгалга.
КОЛО́ТЬСЯ I 1. хагарах, бутрах; 2. хар тамхи хэрэглэх, зүүгээр тарих.
КОЛО́ТЬСЯ II хатгах; **ёж колется** зараа хатгана; ***и хочется, и колется** хүсэхэд хясна.
КОЛОШЕ́НИЕ түрүүлэх, түрүүжих.
КОЛПА́К 1. шовгор малгай; 2. бүрхүүл; **стеклянный ~** шилэн бүрхүүл.
КОЛУМБА́РИЙ чандар хадгалах газар.
КОЛУ́Н түлээний сүх.
КОЛХО́З 1. **коллективное хозяйство** хамтрал; 2. *разг.* бүдүүлэг байдал.
КОЛХО́ЗНИК хамтралч.
КОЛХО́ЗНИЦА хамтралч эмэгтэй.
КОЛХО́ЗН||ЫЙ хамтралын; **~ое крестьянство** хамтралын тариачид; **~ рынок** хамтралын зах зээл.
КОЛЧА́Н саадаг; **лук и ~** нум саадаг.
КОЛЧЕДА́Н пирид *(эрдэс)*.
КОЛЫБЕ́ЛЬ 1. өлгий; 2. өлгий, голомт; **~ свободы** эрх чөлөөний голомт.
КОЛЫБЕ́ЛЬН||ЫЙ өлгийн, бүүвэйн; **~ая песня** өлгийн дуу, бүүвэйн дуу.
КОЛЫХА́НИЕ найгалзах, найгалзал, намилзах, дайвалзах, дайвалзал.
КОЛЫХА́ТЬ найгалзуулах, намилзуулах, дайвалзуулах; **вода колышет лодку** ус завь дайвалзуулна.
КОЛЫХА́ТЬСЯ 1. найгалзах, намилзах, дайвалзах; **трава колышется от ветра** өвс салхинд найгалзана; 2. *разг.* амь зуух, хэцүү амьдрах.
КОЛЫХА́ТЬСЯ 1. найгалзах, намилзах, дайвалзах; 2. *разг.* амь зуух, хэцүү амьдрах.
КО́ЛЫШЕК бяцхан гадас.
КОЛЬ юм бол; **~ скоро** хэрэв, -магц, -мэгц.
КОЛЬНУ́ТЬ 1. хатгах, сүлбэх; 2. хатган алах, бүлэн алах, дүрэн алах, төхөөрөх; 3. ёжлох, үг хаях.
КОЛЬЦЕВ||О́Й цагариг, тойрог; **~ое движение** цагариг хөдөлгөөн.
КОЛЬЦЕОБРА́ЗНЫЙ цагариг хэлбэртэй, тойрог хэлбэртэй.
КОЛЬЦ||О́ 1. цагариг, гархи, цүү; **~ для ключей** түлхүүр хэлхдэг гархи; 2. бэлзэг, бөгж; **обручальное ~** ёслон холбох бэлзэг; 3. цагариг, тойрог; **пускать дым ~ами** утаа цагариглуулан гаргах; **свернуться ~ом** цагариглах; 4. бүслүүр, хүрээ; **вырваться из ~а окружения** бүслэлтийн хүрээнээс мултран гарах.
КО́ЛЬЧАТ||ЫЙ цагариг, гархин, цагаригт, гархит; **~ая цепочка** гархин оосор.
КОЛЬЧУ́ГА гархин хуяг.
КОЛЬЧ||И́Й 1. өргөстэй, сундуутай; **~ куст** өргөстэй бут; **~ая проволока** өргөстэй төмөр утас; 2. хатгадаг, ширүүн; **~ая борода** ширүүн сахал; 3. ёжтой; **~ язык** ёжтой үг.
КОЛЬЧ||У́ЧКА өргөс, сундуу.
КОЛЯ́СКА 1. сүйх тэрэг; 2. хүүхдийн тэрэг.
КОМ *бөөн, бөөм;* **~ в горле** *хоолой зангирах.*
КОМА́НД||А 1. команд, тушаал; **работать по ~е** командаар ажиллах; 2. захирах, захиргаа; 3. баг, хүмүүсийн бүрэлдэхүүн; **~ парохода** галт онгоцны баг, хүмүүсийн бүрэлдэхүүн; 4. баг, команд; **футбольная ~** хөл бөмбөгийн баг.

КОМАНДА́РМ командующий армией армийн жанжин.
КОМАНДИ́Р 1. дарга, захирагч; ~ **дивизии** дивизийн дарга, дивиз захирагч; 2. *разг.* жолоочид хандах үг.
КОМАНДИРОВА́НИЕ томилох, томилон одуулах, илгээх.
КОМАНДИРОВА́ТЬ томилох, томилон одуулах, илгээх.
КОМАНДИРОВА́ТЬСЯ томилогдох, томилогдон очих.
КОМАНДИРО́ВК||А 1. томилон одуулах, томилох, томилолт; 2. томилогдон одох, томилогдох, томилолт; **возвратиться из ~и** томилогдон очоод буцаж ирэх, томилолтоос буцаж ирэх; 3. томилолтын үнэмлэх.
КОМАНДИРО́ВОЧН||ЫЙ 1. томилолтын; **~ое удостоверение** томилолтын бичиг; 2. **~ые** томилолтын зардал, томилолтын мөнгө.
КОМАНДИ́РСКИЙ даргын, захирагчийн; ~ **вид** даргын байртай, даргын буурь заах.
КОМА́НДН||ЫЙ 1. командлах, захирах; ~ **состав** цэргийн дарга нар; 2. ноёлох, зонхилох; **~ое положение** ноёлох байдал.
КОМА́НДОВАНИЕ 1. командлах, захирах, командлалт, захиралт; **принять** ~ командлахаар хүлээн авах; 2. командлал, захиргаа; **верховное** ~ дээд командлал.
КОМА́НДОВАТЬ 1. командлах, командлан захирах, захирах; ~ **полком** хороо захирах; 2. ноёлох; **не дам тебе над собой** ~ би чамд ноёлуулахгүй; 3. ноёлох, өндөр байх.
КОМА́НДУЮЩИЙ жанжин, командлагч, захирагч; ~ **армией** армийн жанжин.
КОМА́Р шумуул; ***~ носа не подточит** өө сэвгүй.
КОМАРИ́НЫЙ шумуулын.
КОМБА́ЙН комбайн; **зерновой** ~ тарианы.
КОМБА́ЙНЕР комбайнч, комбайн жолоодогч.
КОМБИКО́РМ багсармал тэжээл.
КОМБИНА́Т 1. комбинат, үйлдвэр; **швейный** ~ оёдлын хам үйлдвэр; 2. хам сургууль; **учебный** ~ хам сургууль.
КОМБИНА́ТОР арга мэхтэй хүн, мэхтэн.
КОМБИНА́ЦИЯ 1. зохицол, таарал; ~ **звуков** авианы зохицол; 2. арга мэх, арга сүв, ухаан сүв; **хитрая** ~ нарийн арга мэх; 3. эмэгтэй хүний дотуур нимгэн цамц.
КОМБИНЕЗО́Н бадай *(үргэлж оёсон өмд цамц).*
КОМБИНИ́РОВАНИЕ хам болгох, зохицуулан нийлүүлэх, хослуулах, зохицуулах, тааруулах.
КОМБИНИ́РОВАНН||ЫЙ хам болгосон, зохицуулан нийлүүлсэн, хослуулсан, зохицуулсан, тааруулсан; **~ое платье** ондоо юм зүйж хийсэн хувцас.
КОМБИНИ́РОВАТЬ 1. хам болгох, зохицуулан нийлүүлэх, хослуулах, зохицуулах, тааруулах; ~ **шёлк и шерсть** торго, ноосон даавуу хослуулан зүйх; 2. арга мэх хийх, арга сүв олох, арга сүвэгчлэх, ухаан сүвэгчлэх.
КОМБРИ́Г бригадын захирагч.
КОМДИ́В дивизийн захирагч.
КОМЕДИА́НТ 1. хошин жүжигч; 2. баашлагч, гоёч.
КОМЕДИ́ЙНЫЙ хошин жүжгийн.
КОМЕ́ДИЯ хошин жүжиг.
КОМЕНДА́НТ 1. комендант, хаминдаа *(хот бэхлэлтийн бүх цэргийг захирагч);* 2. эрхлэгч; ~ **общежития** нийтийн байрны эрхлэгч.
КОМЕНДА́НТСКИЙ комендантын, хаминдаагийн; ~ **приказ** комендантын тушаал; ~ **патруль** комендантын эргүүл.
КОМЕНДАТУ́РА комендантын газар.
КОМЕ́ТА сүүлт од, утаат од.
КОМИ́ЗМ инээдтэй зүйл; ~ **положения** инээдтэй байдал.
КО́МИК 1. хошин жүжигч; 2. алиа хүн.
КО́МИКС зургийн тайлбартай ном.
КОМИНТЕ́РН коминтерн, эв хамтын интернационал.
КОМИССА́Р комиссар; **военный** ~ цэргийн комиссар.
КОМИССАРИА́Т комиссарын яам, комиссарын газар.
КОМИССА́РСК||ИЙ комиссарын; **~ие обязанности** комиссарын үүрэг.
КОМИССИОНЕ́Р худалдааны зууч, зуучлагч.
КОМИССИО́ННЫЙ 1. комиссын; ~ **магазин** комиссын дэлгүүр; 2. **~ые** комиссын хураамж.
КОМИ́ССИЯ I 1. комисс; **государственная плановая** ~ улсын төлөвлөгөөний комисс.
КОМИ́ССИ||Я II комисс *(харамж авч гүйцэтгэх даалгавар);* **сдавать товар на ~ю** бараа комиссид өгөх.
КОМИССОВА́ТЬ цэргийн албанаас чөлөөлөх.
КОМИТЕ́Т хороо; **центральный** ~ төв хороо.
КОМИТЕ́ТСК||ИЙ хорооны; **~ое заседание** хорооны хурал.
КОМИТЕ́ТЧИК *разг.* УАХХ - ны ажилтан.
КОМИ́ЧЕСК||ИЙ 1. хошин жүжгийн; **~ая роль** хошин роль; 2. инээдтэй, инээд хүрмээр; **~ая история** инээдтэй явдал.
КОМИ́ЧНЫЙ инээдтэй, инээд хүрмээр.
КО́МКАТЬ 1. хумхих, хумих; ~ **бумагу** цаас хумхих; 2. санд мэнд товчлох; ~ **лекцию** лекцээ санд мэнд товчлох.
КОММЕНТА́РИЙ тайлбар, тодорхойлолт.
КОММЕНТА́ТОР тайлбарлагч.
КОММЕНТИ́РОВАТЬ тайлбарлах.
КОММЕРСА́НТ наймаачин, худалдаачин.
КОММЕ́РЦИЯ худалдаа, наймаа.
КОММЕ́РЧЕСК||ИЙ арилжааны, наймааны, худалдааны; **~ая корреспонденция** наймааны захиа, харилцаа; **поставить на ~ую ногу** худалдааны журамтай болгох.
КОММУ́НА 1. коммуна; 2. нийтийн байр.
КОММУНА́ЛЬН||ЫЙ нийтийн, хот нийтийн; **~ое хозяйство** хот нийтийн аж ахуй.
КОММУНА́Р Парисын коммуны гишүүн.
КОММУНИ́ЗМ эв хамт ёс, коммунизм; **принцип ~а: от каждого — по его способностям, каждому — по его потребностям** хүн бүр чадварынхаа хирээр ажиллаж, хэрэгцээнийхээ хирээр авна гэсэн эв хамтын зарчим.
КОММУНИКА́БЕЛЬНОСТЬ холбоо харилцаа тогтоох чадвар.
КОММУНИКАЦИО́ННЫЙ зам харилцааны; **~ая линия** зам харилцааны шугам.
КОММУНИКА́ЦИ||Я 1. зам харилцаа; 2. харилцаа; **предложение, как средство ~и** өгүүлбэр харилцааны хэрэглүүрийн хувьд.
КОММУНИ́СТ коммунист.
КОММУНИСТИ́ЧЕСК||ИЙ эв хамт, коммунист; **~ая партия** эв хамт нам, коммунист нам.
КОММУНИ́СТКА коммунист эмэгтэй.
КОММУТА́ТОР 1. сэлгүүр *(цахилгаан гүйдлийг сэлгүүлэн явуулах багаж);* 2. залгуур *(утас залгах хэрэгсэл).*
КОММЮНИКЕ́ албан ёсны мэдээ.
КО́МНАТА тасалгаа, өрөө; ~ **отдыха** амрах тасалгаа, амралтын өрөө.
КО́МНАТН||ЫЙ тасалгааны, өрөөний, гэрийн; **~ая температура** гэрийн халуун хүйтэн.
КОМО́Д шургуул, шүүгээ.
КОМО́К 1. бөөм, бөөн; ~ **грязи** бөөн шавар; 2. *разг.* комиссын дэлгүүр.
КОМО́Л||ЫЙ мухар, түнжгэр, түнжин; **~ая корова** мухар үнээ, түнжин үнээ.
КОМО́ЧЕК бөөхөн, бөөмхөн, бяцхан бөөн.
КОМПА́КТНОСТЬ нягт, зай завсаргүй, чигжүү, авсаархан.

КОМПА́КТН||ЫЙ нягт, зай завсаргүй, чигжүү, өтгөн; **~ая масса** нягт юм.
КОМПАНЕ́ЙСК||ИЙ 1. эвлэг; **человек ~** эвлэг хүн; 2. хамжсан, тэгш, адил; **на ~их началах** хамжиж.
КОМПА́НИ||Я 1. хамжаа, хамтаараа юм хийх; **гулять ~ей** хамтаараа зугаалах; 2. нэгдэл.
КОМПАНЬО́Н хоршоо, хоршоо нөхөр.
КОМПА́РТИЯ, коммунистическая партия коммунист нам.
КО́МПАС луужин, компас.
КО́МПАСН||ЫЙ луужингийн, компасын; **~ая стрелка** луужингийн зүү.
КОМПЕНСАЦИО́НН||ЫЙ нөхөх, төлөөслөх; **~ая сумма** *төлөөслөх мөнгө.*
КОМПЕНСА́ЦИЯ 1. нөхөлт, төлөөс нөхөх, төлөөслөх; **денежная ~** мөнгөн төлөөс; 2. ээнэгшил, ээнэгших; **~ порока сердца** зүрхний гэм ээнэгших.
КОМПЕНСИ́РОВАТЬ нөхөх, төлөөслөх; **~ убытки** хохирлыг нөхөх.
КОМПЕТЕ́НТНОСТЬ 1. сайн мэдэх, нэр хүндтэй байх; 2. эрх мэдэл, бүрэн эрх.
КОМПЕТЕ́НТН||ЫЙ 1. сайн мэдэх, нэр хүндтэй, анхаарууштай, хүндэтгүүштэй; **~ врач** мэдлэг сайтай эмч; **~ое мнение** хүндэтгүүштэй санал; 2. эрх мэдэл бүхий, бүрэн эрхт.
КОМПЕТЕ́НЦИЯ 1. мэдлэг, мэдлэгийн хүрээ, сайн мэдэх зүйл; 2. эрх хэмжээ, эрх мэдэл, мэдлэгийн хэмжээ; **~ суда** шүүхийн эрх хэмжээ.
КОМПИЛИ́РОВАТЬ зүйвэрлэн зохиох; **~ неизвестных авторов** нэргүй зохиолоос зүйвэрлэн бичих.
КОМПИЛЯТИ́ВНЫЙ зүйвэрлэн зохиосон.
КОМПИЛЯ́ТОР зүйвэрлэн зохиогч.
КОМПИЛЯ́ЦИЯ нийлбэр зохиол, зүйвэрлэн бичсэн зохиол.
КО́МПЛЕКС 1. цогцолбор, бүрдэл, нэгдэл; **~ мероприятий** нэгдсэн арга хэмжээ; 2. хачин зан, дон, ин.
КО́МПЛЕКСН||ЫЙ нэгдсэн, бүрэн; **~ая бригада** нэгдсэн бригад.
КОМПЛЕКСОВА́ТЬ донтой байх, хачин зан гаргах.
КОМПЛЕ́КТ иж, бүрэн, иж бүрэн; **~ белья** бүрэн дотуур хувцас.
КОМПЛЕКТОВА́НИЕ бүрдүүлэх, бүрдүүлэлт.
КОМПЛЕКТОВА́ТЬ бүрдүүлэх, иж болгох, бүрэн иж болгох.
КОМПЛЕ́КЦИЯ биеийн цогц.
КОМПЛИМЕ́НТ найрсаг үг, тааламжтай үг; **говорить ~ы** *кому-либо* хүнд найрсаг үг хэлэх.
КОМПОЗИ́ТОР хөгжмийн зохиолч.
КОМПОЗИ́ТОРСКИЙ хөгжмийн зохиолчийн.
КОМПОЗИЦИО́НН||ЫЙ зохиомжийн; **~ое строение** зохиомжийн бүтэц.
КОМПОЗИ́ЦИ||Я 1. зохиомж; **~ романа** романы зохиомж; **~ картины** зургийн зохиомж; 2. зохиомж, хөгжмийн зохиох онол; **класс ~и** *зохиомжийн анги.*
КОМПОНЕ́НТ гишүүн; **~ы словосочетания** холбоо үгийн гишүүд.
КОМПОНОВА́ТЬ бүрэлдүүлэх, эвлүүлэх, эвлүүлэн бичих.
КОМПОНО́ВКА 1. бүрэлдүүлэх, эвлүүлэх; 2. эвлүүлэх; 3. эвлүүлэх арга, бүрэлдүүлэх арга.
КОМПО́СТЕР шалгуур, тасалбар, ломбо зэрэгт шалгасны тэмдэг хийх багаж.
КОМПОСТИ́РОВАТЬ 1. шалгуур дарах, шалгуураар цоолох; 2. залхаах, ядраах; **~ мозги** тархий нь залхаах.
КОМПО́Т 1. компот, жимстэй унд; 2. тод бищ, хоёрдмол утгатай.
КОМПРЕ́СС бигнүүр, жин.
КОМПРЕССН||ЫЙ бигнүүрийн, жингийн; **~ая клеёнка** жингийн хулдаас.
КОМПРЕ́ССОР 1. шахуурга; 2. хавчуурга.
КОМПРЕ́ССОРНЫЙ 1. шахуургын, шахуургатай; 2. хавчуургын, хавчуургатай.
КОМПРОМА́Т илчлэх баримт, хар данс.
КОМПРОМЕТИ́РОВАТЬ нэр гутаах, нэр хугалах; **~ себя** нэрээ гутаах.
КОМПРОМИ́СС буулцан, тохиролцох буух, буулт; **идти на ~** буулт хийх, буулцан тохиролцох.
КОМПРОМИ́ССН||ЫЙ буулцан, тохиролцсон, буулт хийсэн; **~ое решение** буулт хийсэн шийдвэр.
КОМПЬЮ́ТЕР цахим тооцооны машин, компьютер.
КОМСОМО́Л *(коммунистический союз молодёжи)* коммунист залуучуудын эвлэл.
КОМСОМО́ЛЕЦ коммунист залуучуудын эвлэлийн гишүүн.
КОМСОМО́ЛКА коммунист эвлэлийн гишүүн эмэгтэй.
КОМСОМО́ЛЬСКИЙ ~ билет коммунист залуучуудын эвлэлийн батлах.
КОМСО́РГ *(комсомольский организатор)* залуучуудын эвлэлийн үүрийн дарга.
КОМСОСТА́В дарга нар, дарга нарын бүрэлдэхүүн.
КОМУ́ хэнд.
КОМФО́РТ тохилог байдал, таарамжтай байдал.
КОМФОРТА́БЕЛЬНЫЙ тохилог, таарамжтай.
КОН 1. *мөрий тавих газар,* бай; 2. дугараа, ээлж дугараа.
КОНВЕ́ЙЕР цувуур, конвейер.
КОНВЕ́ЙЕРН||ЫЙ цувуурын, конвейерийн, цувуурт, конвейерт; **~ая система** цувуурт тогтолцоо.
КОНВЕНЦИО́НН||ЫЙ хоорондын гэрээний, хоорондын гэрээт; **~ые пошлины** хоорондын гэрээний гааль.
КОНВЕ́НЦИЯ хоорондын гэрээ; **железнодорожная ~** төмөр замын хоорондын гэрээ.
КОНВЕ́РСИЯ зээллэгийн ба үйлдвэрлэлийн болзол өөрчлөгдөх; **~ долга** өрийн шилжүүлэг; **~ валюты по паритету** валютыг харьцаагаар нь дахин тооцох; **~ займа** зээлийн өөрчлөлт; **~ золота** алтны солилцоо.
КОНВЕ́РТ 1. дугтуй; **запечатать ~** дугтуй битүүмжлэх; 2. манцуй.
КОНВЕРТИ́РОВАТЬ зээллэгийн болзол өөрчлөх.
КОНВЕРТИ́РУЕМОСТЬ хөрвөх чадвар *(валютын).*
КОНВОЙ́Р харуул, хуяг.
КОНВОЙ́РОВАТЬ харгалзан хүргэх, хамгаалан хүргэх, хуяг болон дагах.
КОНВО́Й харуул, хуяг, харгалзан хүргэгчид, хамгаалан хүргэгчид.
КОНВО́ЙНЫЙ 1. харуулын, хуягийн; 2. харуул, хуяг.
КОНВУ́ЛЬСИЯ татвалзах өвчин.
КОНВУЛЬСИ́ВНЫЙ татвалзах, татвалздаг.
КОНГЛОМЕРА́Т эрээвэр, хураавар; **~ мнений** эрээвэр, хураавар санал.
КОНГРЕ́СС их хурал; **международный ~** олон улсын их хурал.
КОНДЕНСА́ТОР агшаагуур *(хий, уурыг агшаан шингэн болгох, шингэн юмыг* агшаан өтгөрүүлэх, цахилгаан цэнэг зэргийг агшаан хураах багаж).
КОНДЕНСАЦИО́НН||ЫЙ агшаасан, агшаан гаргасан; **~ая вода** агшаан гаргасан ус.
КОНДЕНСА́ЦИЯ агшаах, агших, агшаалт, агшилт.
КОНДЕНСИ́РОВАТЬ агшаах *(хий, уурыг агшаан шингэн болгох, шингэн юмыг* агшаан өтгөрүүлэх цахилгаан цэнэг зэргийг агшаан хураах).

КОНДИ́ТЕР амттан үйлдвэрлэгч, амттаны худалдаачин.
КОНДИ́ТЕРСКАЯ амттаны дэлгүүр.
КОНДИ́ТЕРСК||ИЙ 1. амттаны; **~ие изделия** амттаны зүйл, амттан; 2. амттаны дэлгүүрийн; **~ пирог** амттаны дэлгүүрийн бялуу.
КОНДИЦИОНЕ́Р агааржуулагч.
КОНДИЦИО́НН||ЫЙ кондицийн, болзол журамд тохирсон; **~ые условия** кондицийн болзол, болзол журам.
КОНДИ́ЦИЯ кондици, болзол журам.
КОНДО́ВЫЙ чийрэг; **~ лес** чийрэг мод.
КОНДРА́ТИЙ *разг.* өвчин, биеийн байдал хүнд байх.
КОНДУ́КТОР *кондуктор.*
КОНДУ́КТОРША кондуктор эмэгтэй, улаач эмэгтэй.
КОНЕВО́ДСТВ||О адуу өсгөх; **техника ~а** адуу өсгөх арга.
КОНЕВО́ДЧЕСКИЙ адуу өсгөх, адууны; **~ госхоз** адууны сангийн аж ахуй.
КОНЁК 1. бяцхан морь, мо́рьхон; 2. дээврийн нуруу мод; 3. дуртай юм; ***у каждого свой ~** хүн болгонд нэг дуртай юм бий.
КОНЕ́Ц 1. төгсгөл, эцэс, сүүл, туйл, зах, хязгаар; **нет конца** зах хязгааргүй; **до конца** төгсгөл болтол, дуустал; 2. үзүүр; **~ верёвки** татлагын үзүүр; 3. онгоцны дөр; **отдать концы** онгоцны дөр тайлах; 4. бурхан болох, насны эцэс; 5. *разг.* эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн; ***концы сушить** сексийн дараа амрах; **на худой ~** ядахдаа, адаглавал; **в конце концов** эцэстээ, эцсийн эцэст; **сводить концы с концами** дөнгөн данган аргацаах; **положить ~ чему-либо** төгсгөл болгох, эцэс болгох; **приходить к концу** төгсгөлдөө хүрэх, мөхөлдөө хүрэх; **со всех концов** газар газраас, зүг зүгээс; **из конца в ~** хааш хаашаа, нэг захаас нөгөө зах хүртэл; **без конца** хэмжээ хирээгүй, үзүүр хязгааргүй, үзүүр ёзоогүй.
КОНЕ́ЧНОСТ||Ь чац, мөч, хөл; **передние ~и** урд хөл; **задние ~и** хойт хөл.
КОНЕ́ЧН||ЫЙ 1. эцсийн, төгсгөлийн, сүүлийн; **~ая станция** сүүлийн өртөө; 2. *эцсийн, хэтийн, уг;* **~ая цель** *эцсийн зорилго, уг зорилго;* ***в ~ом итоге** бүр сүүлдээ, эцэстээ.
КОНИ́НА адууны мах.
КОНИ́ЧЕСК||ИЙ шовгор, зүрх *(хэлбэртэй),* конус *(хэлбэртэй);* **~ая форма** шовгор хэлбэр, конус хэлбэр.
КОНКРЕТИЗА́ЦИЯ тодорхой болгох, бодитой болгох.
КОНКРЕТИЗИ́РОВАТЬ тодорхой болгох, бодитой болгох; **~ общую мысль** ерөнхий санааг тодорхой болгох.
КОНКРЕ́ТНО 1. тод, ил; 2. сайн, зохих ёсоор.
КОНКРЕ́ТНЫЙ тодорхой; бодитой; **~ пример** тодорхой жишээ; **~ факт** бодитой баримт.
КОНКУРЕ́НТ өрсөлдөгч.
КОНКУРЕНТОСПОСО́БНОСТЬ өрсөлдөх чадвар.
КОНКУРЕ́НЦИЯ өрсөлдөх, өрсөлдөл, өрсөлдөөн.
КОНКУРИ́РОВАТЬ өрсөлдөх.
КО́НКУРС сонгон шалгах, уралдаан; **вне ~а** сонгож шалгахад хамаагүй.
КО́НКУРСНЫЙ сонгон шалгах, уралдааны; **~ экзамен** уралдаант шалгалт.
КО́ННИК морин цэрэг.
КО́ННИЦА морин цэрэг.
КОННОЗАВО́ДСК||ИЙ морин заводын; **~ое хозяйство** морин заводын аж ахуй.
КОННОЗАВО́ДСТВО 1. үүлдэр сайтай адуу өсгөх; 2. *морин завод.*
КОННОСПОРТИ́ВН||ЫЙ морин спортын; **~ые состязания** морин спортын тэмцээн.
КО́ННЫЙ 1. адууны, морины, морин; **~ двор** адууны хүрээ; 2. морьт; **~ отряд** морьт отряд.
КОНОВА́Л малын домч.
КОНОВО́Д I адууч.
КОНОВО́Д II хэргийн эзэн, «овгор».
КО́НОВЯЗЬ морины уяа..
КОНОКРА́Д морины хулгайч.
КОНОПА́ТИТЬ чигжих, чиглэх.
КОНОПА́Т||ЫЙ сэвхтэй, цоохор; **~ое лицо** сэвхтэй нүүр.
КОНОПЛЯ́ олс; **~ сорная** зэрлэг олс.
КОНОПЛЯ́НИК олсны тариалан.
КОНОПЛЯ́Н||ЫЙ 1. олсны; **~ое семя** сумранз; 2. сумранзын; **~ое масло** сумранзын тос.
КОНСА́ЛТИНГ бизнесийн зөвлөлгөө өгөх газар.
КОНСЕ́НСУС зөвшилцөх.
КОНСЕРВАТИ́ВНОСТЬ хуучныг баримтлах, хуучинсаг байх.
КОНСЕРВАТИ́ВНЫЙ хуучныг баримталсан, хуучинсаг, консерватив.
КОНСЕРВАТИ́ЗМ уламжлалыг баримталсан үзэл, хуучинсаг үзэл, консерватизм.
КОНСЕРВА́ТОР хуучинсаг үзэлтэн, консерватор.
КОНСЕРВАТО́РИЯ дуу хөгжмийн дээд сургууль.
КОНСЕРВАТО́РСК||ИЙ дуу хөгжмийн дээд сургуулийн; **~ое здание** дуу хөгжмийн дээд сургуулийн байшин.
КОНСЕРВА́ЦИЯ 1. гэмтэхээс хамгаалан хадгалах; 2. түр зогсоох.
КОНСЕРВИ́РОВАНИЕ дарах, консервлох; **~ рыбы** загас консервлох.
КОНСЕРВИ́РОВАНН||ЫЙ дарсан, консервлосон, лаазалсан; **~ые фрукты** консервлосон жимс.
КОНСЕРВИ́РОВАТЬ 1. дарах, консервлох; **~ грибы** мөөг консервлох; 2. гэмтэхээс хамгаалан хадгалах, лаазлан хадгалах; 3. түр зогсоох; **~ предприятие** үйлдвэрийг түр зогсоох.
КОНСЕ́РВНЫЙ консервын.
КОНСЕ́РВЫ консерв; **мясные ~** махан консерв.
КОНСИГНА́ЦИЯ гаалийн баталгаат агуулахад бараа хадгалах, борлуулах.
КОНСИ́ЛИУМ эмч нарын зөвлөлгөөн, отчийн зөвлөлгөөн.
КО́НСКИЙ морины, адууны; **~ волос** дэл сүүл.
КОНСОЛИДА́ЦИЯ 1. нягтрал, бэхжил, батжил; 2. хугацаа сунгах, хугацаа сунгалт; **~ займов** зээллэгээний хугацаа сунгах.
КОНСОЛИДИ́РОВАТЬ 1. нягтруулах, бэхжүүлэх, батжуулах; 2. хугацаа сунгах.
КОНСПЕ́КТ конспект, хураангуй; **~ лекций** лекцийн хураангуй.
КОНСПЕКТИ́ВН||ЫЙ хураангуй, хураангуйлсан; **~ое изложение** хураангуйлан бичих.
КОНСПЕКТИ́РОВАТЬ хураангуйлан бичих, товчлон бичих, конспектлох; **~ книгу** *ном хураангуйлан бичих.*
КОНСПИРАТИ́ВНОСТЬ нууц хадгалах, нууц *(байх).*
КОНСПИРАТИ́ВН||ЫЙ нууц; **~ое собрание** нууц хурал.
КОНСПИРА́ТОР нууц ажил явуулагч.
КОНСПИРА́ЦИЯ 1. нууц ажил явуулах; 2. нууц хадгалах, нуух.
КОНСПИРИ́РОВАТЬ 1. нууц ажил явуулах; 2. нууц хадгалах, нуух.
КОНСТАТА́ЦИЯ магадлах, магадлан тэмдэглэх, тэмдэглэх.
КОНСТИТУЦИО́НН||ЫЙ үндсэн хуулийн, үндсэн хуульт, хэмжээт эрхт; **~ая монархия** хэмжээт эрхт хаант засаг.
КОНСТИТУ́ЦИЯ I 1. үндсэн хууль.
КОНСТИТУ́ЦИЯ II бүтэц, бие бялдар, бие цогцос.
КОНСТРУИ́РОВАТЬ 1. зохион бүтээх; **~ машину** машин зохион бүтээх; 2. эмхлэн байгуулах.

КОНСТРУКТИ́ВН||ЫЙ 1. бүтээцийн, барилгын; **~ые недостатки** бүтээцийн дутагдал; 2. баримтлууштай, үр бүтээлтэй; **~ое предложение** баримтлууштай санал.
КОНСТРУ́КТОР зохион бүтээгч.
КОНСТРУ́КТОРСК||ИЙ зохион бүтээгчийн; **~ое бюро** зохион бүтээгчийн товчоо.
КОНСТРУ́КЦИ||Я 1. бүтээц (*барилга,машин зэргийн тогтолцоо, бүрэлдэхүүн*); **машина сложной ~и** нарийн төвөгтэй бүтээцтэй машин; 2. барилга, машин; **железобетонная ~** төмөр бетон барилга.
КО́НСУЛ консул, элчин; **генеральный ~** ерөнхий консул.
КО́НСУЛЬСК||ИЙ консулын; **~ое право** консулын эрх.
КО́НСУЛЬСТВО 1. консулын газар; 2. консулын тушаал.
КОНСУЛЬТА́НТ зөвлөгч; **врач-~** зөвлөх эмч.
КОНСУЛЬТАТИ́ВНЫЙ зөвлөлдөх, зөвлөх, зөвлөх эрхтэй.
КОНСУЛЬТАЦИО́ННЫЙ зөвлөлгөөний, зөвлөх, зөвлөлгөө өгөх; **~ое бюро** зөвлөх товчоо.
КОНСУЛЬТА́ЦИ||Я 1. зөвлөлгөө, заавар; **дать ~ю** зөвлөлгөө өгөх; 2. зөвлөлгөө өгдөг газар, зөвлүүр.
КОНСУЛЬТИ́РОВАТЬ 1. зөвлөх; зөвлөлгөө авах, заавар авах; **~ся со специалистом** мэргэжилтнээс зөвлөлгөө авах, мэргэжилтэнтэй зөвлөх; 2. зөвлөх, зөвлөлгөө өгөх, заавар өгөх.
КОНТА́КТ 1. авалцаа, хүрэлцээ, холбоо; 2. холбоо, холбоо хэлхээ; **работать в тесном ~е** нягт холбоотой ажиллах.
КОНТЕ́ЙНЕР чингэлэг.
КОНТЕ́КСТ 1. контекст, тухайн эх үг, тухайн уул үг, тухайн уул бичиг;2. урьдахь, хойтох үг.
КОНТИНГЕ́НТ 1. бүгд тоо, тогтоосон тоо; 2. хэм тоо.
КОНТИНЕ́НТ тив, эх газар.
КОТИНЕНТА́ЛЬНЫЙ газрын, тивийн; **~ климат** эх газрын улирал.
КОНТО́РА 1. албан тасалгаа, хонтоор; 2. *разг.*цагдаагийн газар, мөрдөн байцаах газар.
КОНТО́РКА өндөр ширээ.
КОНТО́РСКИЙ албан тасалгааны, контоорын; **~ служащий** контоорын албан хаагч.
КОНТРАБА́НДА контрбанд, контрбандын бараа, нууцаар хил давуулсан бараа.
КОНТРАБАНДИ́СТ контрабандач, хориотой бараа тээвэрлэгч.
КОНТРАБА́НДНЫЙ контрабандын; **~ товар** контрабандын бараа.
КОНТРАБА́С ахмад хийл (*чавхдаст хөгжим*).
КОНТРАГЕ́НТ гэрээ бүхий этгээд.
КОНТР-АДМИРА́Л хошууч адмирал *(усан цэргийн цол зэрэг, хошууч генералтай тэнцэнэ).*
КОНТРА́КТ гэрээ бичиг; **заключать ~** гэрээ бичиг байгуулах.
КОНТРАКТА́ЦИЯ гэрээлэн бэлтгэх, гэрээлэн хөлслөх, гэрээлэн авах; **~ зерна** тариа гэрээлэн бэлтгэх.
КОНТРА́КТН||ЫЙ гэрээ бичгийн; **~ые условия** гэрээ бичгийн болзоо.
КОНТРАКТОВА́ТЬ гэрээлэн бэлтгэх, гэрээлэн хөлслөх, гэрээлэн авах; **~ рабочих** ажилчин гэрээлэн хөлслөх.
КОНТРА́ЛЬТО 1. цөлх хоолой, эрдүү хоолой *(эмэгтэй хүний хамгийн бүдүүн хоолой);* 2. цөлх хоолойтой дуучин, эрдүү хоолойтой дуучин.
КОНТРАМА́РКА орох тасалбар.
КОНТРА́СТ эсрэг тэсрэг; хоёр шал ондоо, тэс өөр, эрс ялгаа, ялгарамж; **~ высокого и низкого** өндөр намаараа эсрэг тэсрэг, өндөр намын эрс ялгаа.
КОНТРАСТИ́РОВАТЬ эсрэг тэсрэг байх, онд ондоо байх, тэс өөр байх, эрс ялгаатай байх.
КОНТРА́СТНЫЙ эсрэг тэсрэг, хоёр шал ондоо, тэс өөр, эрс ялгаатай.
КОНТРАТА́КА эсрэг дайралт, сөрөг довтолгоо.
КОНТРАТАКОВА́ТЬ эсрэг дайрах, сөрөн довтлох.
КОНТРИБУЦИО́ННЫЙ дайны төлбөрийн.
КОНТРИБУ́ЦИ||Я дайны төлбөр; **наложить ~ю** дайны төлбөр оногдуулах.
КОНТРНАСТУПЛЕ́НИЕ эсрэг давшилт, сөрөг давшилт.
КОНТРОЛЁР шалгагч.
КОНТРОЛЁРСКИЙ шалгагчийн.
КОНТРОЛИ́РОВАТЬ хянан шалгах, хянах; **~ чью-либо работу** хүний ажил хянан шалгах.
КОНТРО́ЛЬ 1. хяналт, шалгалт,хянан шалгалт; 2. хянан шалгах газар; **государственный ~** улсын хянан шалгах газар; 3. шалгагчид.
КОНТРО́ЛЬН||ЫЙ хяналтын, шалгалтын, хянан шалгах; **~ые цифры** хяналтын тоо; **~ая комиссия** хянан шалгах комисс.
КОНТРРАЗВЕ́ДКА сөрөг тагнуулын газар, эсэргүүцэн тагнах газар.
КОНТРРЕВОЛЮЦИОНЕ́Р хувьсгалын эсэргүү *(этгээд).*
КОНТРРЕВОЛЮЦИО́ННЫЙ хувьсгалын эсэргүү.
КОНТРРЕВОЛЮ́ЦИЯ хувьсгалын эсрэг тэмцэл.
КОНТРУДА́Р эсрэг цохилт, сөрөг цохилт.
КОНТУ́ЖЕННЫЙ битүү няцарсан, битүү бэртсэн.
КОНТУ́ЗИТЬ битүү няцрах, битүү бэртэх.
КОНТУ́ЗИЯ битүү няцрах, битүү няцрал, битүү бэртэх, битүү бэртэл.
КО́НТУР дүрс, бараа; **нарисовать ~ головы** толгойн дүрс зурах.
КО́НТУРНЫЙ дүрсийн, барааны.
КОНУРА́ нохойн хэвтэр, нохойн хонуур.
КО́НУС шовгор, конус.
КОНУСООБРА́ЗНЫЙ шовгор хэлбэртэй, конус хэлбэртэй.
КОНФЕДЕ́РАЦИЯ холбоо, эвлэл.
КОНФЕРАНСЬЕ́ зарлагч, конферансье.
КОНФЕРЕ́НЦ-ЗАЛ хурлын танхим.
КОНФЕРЕ́НЦИЯ бага хурал; **партийная ~** намын бага хурал.
КОНФЕ́ТА чихэр.
КОНФЕ́ТН||ЫЙ чихрийн; **~ая бумага** чихрийн цаас.
КОНФИДЕНЦИА́ЛЬНЫЙ нууц; **~ разговор** нууц яриа.
КОНФИСКА́ЦИЯ хураах; **~ имущества** хөрөнгийг хураах.
КОНФИСКОВА́ТЬ хураах, улсын болгох.
КОНФЛИ́КТ арцалдаан, зөрөлдөөн, мөргөлдөөн, будлиан; **вступить в ~** арцалдах, зөрөлдөх; **вооружённый ~** зэвсэгт мөргөлдөөн; **пограничный ~** хилийн будлиан.
КОНФЛИ́КТНЫЙ арцалдааны, зөрөлдөөний, мөргөлдөөний, будлианы.
КОНФО́РКА 1. хоовонгийн хүзүүвч; 2. пийшингийн дугуй ширэм.
КОНФРОНТА́ЦИЯ сөргөлдөх.
КОНФУ́З аягүйрхэл, ичир.
КОНФУ́ЗИТЬ аягүй байдалд оруулах, аягүйрхүүлэх, ичээх.
КОНФУ́ЗИТЬСЯ аягүйрхэх, ичих.
КОНФУ́ЗЛИВЫЙ ичимтгий.
КОНФУЦИА́НСТВО күнзын сургааль.
КОНЦЕВ||О́Й сүүлийн, адгийн; **~ая строка** адгийн мөр.
КОНЦЕНТРА́Т 1. бөөмнөрүүлсэн идэш, шахмал идэш; 2. бөөмнөрүүлсэн тэжээл, өөг тэжээл; 3. баяжмал, баяжуулсан.
КОНЦЕНТРАЦИО́ННЫЙ бөөмнөрүүлэх, бөөмнөрүүлсэн; **~ лагерь** бөөмнөрүүлэн хорих лагерь.
КОНЦЕНТРА́ЦИЯ 1. бөөмнөрүүлэх, бөөмнөрөх; **~ капитала** хөрөнгө бөөмнөрөх; 2. өтгөрүүлэх, өтгөрөх; **~ раствора** уусмал өтгөрөх.

КОНЦЕНТРИ́РОВАНН||ЫЙ 1. өтгөрүүлсэн; ~ **раствор** өтгөрүүлсэн уусгамал; 2. бөөгнөрүүлсэн, өег; ~ **корм** өег тэжээл; 3. нарийн цэвэрлэсэн; **~ая руда** нарийн цэвэрлэсэн хүдэр.

КОНЦЕНТРИ́РОВАТЬ 1. бөөмнөрүүлэх; ~ **войска** цэрэг бөөмнөрүүлэх; 2. хандуулах, тавих; ~ **всё внимание на чём-либо** юманд бүх анхаарлаа хандуулах; 3. өтгөрүүлэх; ~ **раствор** уусмал өтгөрүүлэх; 4. нарийн цэвэрлэх; ~ **руду** хүдэр нарийн цэвэрлэх.

КОНЦЕНТРИ́РОВАТЬСЯ 1. бөөмнөрөх; 2. өтгөрөх.

КОНЦЕ́ПЦИЯ тогтолцоот үзэл, гол санаа, үзэл баримтлал.

КОНЦЕ́РН концерн.

КОНЦЕ́РТ 1. концерт; **быть на ~е** концерт үзэх; 2. концерт, тодруулалт хөгжим.

КОНЦЕРТА́НТ концертлогч.

КОНЦЕРТМЕ́ЙСТЕР 1. тэргүүн, концертын; 2. төгөлдөр хуурч.

КОНЦЕ́РТН||ЫЙ концертын; **~ая программа** концертын хөтөлбөр; ~ **зал** концертын танхим.

КОНЦЕССИОНЕ́Р концессич.

КОНЦЕССИО́ННЫЙ концессийн; ~ **договор** концессийн гэрээ.

КОНЦЕ́ССИЯ 1. концесси; ~ **на постройку железной дороги** төмөр зам барих концесси; 2. концессит үйлдвэр.

КОНЦЛА́ГЕРЬ *(концентрационный лагерь)* бөөмнөрүүлэн хорих лагерь.

КОНЦО́ВКА 1. төгсвөрийн тэмдэг *(ном, булгийн эцэст тавих чимэг)*; 2. *(зохиолын)* сүүл.

КОНЧА́ТЬ 1. төгсгөх, дуусгах, дүүргэх; 2. дуусах, барах, төгсөх.

КОНЧА́ТЬСЯ 1. төгсөх, дүүрэх, дуусах; 2. нас эцэслэх, нас нөгчих.

КО́НЧЕНО 1. дүүрсэн хэрэг, шийдсэн хэрэг, шийдлээ; 2. дууссан; **между нами всё** ~ чи бид хоёрын хоорондын явдал дууссан.

КО́НЧЕН||ЫЙ дүүрсэн, шийдсэн; **дело ~ое** шийдсэн хэрэг; * ~ **человек** дүүрсэн хүн, хөг нь өнгөрсөн амьтан.

КО́НЧИК үзүүр; * **вертеться на ~е языка** хэлэн алдаад болих.

КОНЧИ́НА нас эцэслэх, нөгчих; **безвременная** ~ зуурдаар нас нөгчих.

КО́НЧИТЬ 1. төгсгөх, дуусгах, дүүргэх; ~ **речь приветствием** үгээ баяр хүргэн төгсгөх; 2. дуусах, барах, төгсөх; ~ **университет** их сургууль төгсөх; 3. *разг.*хурьцал үйлдэд дур ханах, дур тавих *(эр эмийн ажилд)*; **«кончил в тело — гуляй смело»** дотор нь тавиад сайн зугаал; * **кончил дело — гуляй смело** ажил хийвэл дуустал, давс хийвэл уустал.

КО́НЧИ||ТЬСЯ,1. төгсөх, дүүрэх, дуусах; **урок ~лся** хичээл дуусав; 2. нас эцэслэх, нас нөгчих.

КОНЪЮНКТИВИ́Т нүдний салстын үрэвсэл.

КОНЪЮНКТУ́РА учир байдал; **международная** ~ олон улсын нөхцөл байдал.

КОН||Ь 1. морь; 2. *(шатрын)* морь; **ход ~ём** морио нүүх; 3. өндөр хүүхэн; * ~ **не валялся** *разг.*харьцуулж ч болохгүй; **~ю понятно** *разг.* хэнд ч ойлгомжтой; ~ **о четырёх ногах, и тот спотыкается** хоёр хөлтэй хүн байтугай, дөрвөн хөлтэй адгуус ч бүдэрдэг; **резвый** ~ **рысью не бегает** агсам морь арилжаагүй.

КОНЬКИ́ 1. тэшүүр; 2. *разг.*хөл.

КОНЬКОБЕ́ЖЕЦ тэшүүрчин.

КОНЬКОБЕ́ЖН||ЫЙ тэшүүрийн; **~ые состязания** тэшүүрийн уралдаан.

КОНЬЯ́К шарз, конъяк.

КО́НЮХ адууч, агтач.

КОНЮ́ШНЯ морины хашаа, адууны хүрээ, жүчээ.

КООПЕРАТИ́В хоршоо; **жилищный** ~ орон сууцны хоршоо.

КООПЕРАТИ́ВН||ЫЙ *хоршооны, хоршсон*; **~ая торговля** хоршооны худалдаа.

КООПЕРА́ТОР хоршооч, хоршооны ажилтан, *хоршооны* зүтгэлтэн.

КООПЕРА́ЦИЯ хоршоо; **потребительская** ~ эд хэрэглэгчдийн хоршоо; **производственная** ~ үйлдвэрлэх хоршоо.

КООПЕРИ́РОВАНИЕ хоршоолох, *хоршоолол.*

КООПЕРИ́РОВАТЬ 1. хоршоолуулах; 2. хоршоонд элсүүлэх; хоршоолуулах.

КООПЕРИ́РОВАТЬСЯ хоршоолох, хоршоонд орох.

КООПТА́ЦИЯ өөрснөө нэмэн авах эрх, кооптаци.

КООПТИ́РОВАТЬ өөрснөө нэмэн авах, кооптаци хийх.

КООРДИНА́ТА 1. солбицол *(ямар нэгэн цэгийн байдлыг тодорхойлох хэмжигдэхүүн)*; 2. хаяг.

КООРДИНА́ЦИЯ зохицуулах, зохицууллага.

КООРДИНИ́РОВАТЬ зохицуулах; ~ **усилия** оролдлогоо зохицуулах.

КОПА́НИЕ малтах, эрэх, ухах; ~ **колодца** худаг ухах.

КОПА́ТЬ малтах, эрэх, ухах; ~ **яму** нүх ухах; ~ **картофель** төмс малтах.

КОПА́ТЬСЯ 1. уудлах, онгилох; ~ **в чужих вещах** хүний юм уудлах; 2. уудлан үзэх; ~ **в своих переживаниях** амссан зовлонгоо уудлан үзэх; 3. мунгинах, новшрох.

КОПЕ́ЕЧК||А нэг мөнгө; * **в ~у стать, в ~у вскочить, обойтись в ~у, влететь в ~у** их зарлага болох.

КОПЕ́ЕЧНИК *бот.* шимэрс.

КОПЕ́ЕЧНЫЙ 1. нэг мөнгөний; 2. маш өчүүхэн; 3. харамч, хэрэг.

КОПЕ́ЙК||А мөнгө; * **не иметь ни ~и** сохор зоосгүй байх; ~ **в ~у** сохор зоосны зөрөөгүй таарах.

КОПЕНГА́ГЕН *разг.*мэдлэгтэй хүн, юм мэддэг хүн.

КО́ПИ уурхай; **каменноуголь-ные** ~ чулуун нүүрсний уурхай.

КОПИ́ЛКА мөнгө хураагуур.

КОПИ́РК||А хортой цаас; **писать под ~у** хортой цаас тавьж бичих.

КОПИРОВА́ЛЬН||ЫЙ хуулах, буулгадаг, хордуулах, хортой; **~ая бумага** хортой цаас.

КОПИ́РОВАНИЕ 1. хуулах, буулгах, хуулалт, буулгалт; 2. дууриах, дууриалт.

КОПИ́РОВАТЬ 1. хуулах, буулгах; 2. дууриах; 3. канондох.

КОПИРО́ВКА хуулах, буулгах, хуулалт, буулгалт.

КОПИРО́ВЩИК хуулагч, буулгагч.

КОПИ́ТЬ нөөх, дарах, цуглуулах, хураах; ~ **деньги** мөнгө хураах, мөнгө дарах.

КО́ПИЯ 1. хуулбар, буулгавар, канон; ~ **картины** зургийн хуулбар; 2. дууриасан, цутгасан юм шиг адил, биеэрээ; **он точная ~ своего отца** эцэгтэйгээ цутгасан юм шиг адил.

КОПНА́ 1. бухал; ~ **сена** бухал өвс; 2. бөөн, овоо; ~ **волос** бөөн үс, даахирсан үс.

КОПНИ́ТЕЛЬ бухалдуур *(машин).*

КОПНИ́ТЬ бухалдах.

КОПОТЛИ́В||ЫЙ 1. удаан, назгай; ~ **человек** назгай хүн; 2. яршигтай, төвөгтэй; **~ое дело** яршигтай хэрэг.

КО́ПОТЬ ис, тортог.

КОПОШИ́ТЬСЯ 1. язганах, овгонох; **муравьи копошатся в муравейнике** шоргоолж үүрэн дээрээ язганана; 2. уймруулах, овгонуулах; **в душе копошится сомнение** сэжиг төрж сэтгэл уймруулна.

КОПТЕ́ТЬ тортогдох, ис болох; **лампа коптит** дэн тортогдоно.

КОПТИ́ЛКА *шилгүй дэн.*

КОПТИ́ЛЬНЫЙ утах; ~ **завод** утах үйлдвэр.
КОПТИ́ЛЬНЯ утах газар, утуур.
КОПТИ́ТЬ 1. утах, утаадах; 2. тортоглох, ис болгох.
КОПЧЁН||ЫЙ утсан, утаадсан; ~**ая селедка** утсан май загас.
КО́ПЧИК ахар сүүл.
КОПЫ́ТНЫЙ туурайтан.
КОПЫ́Т||О 1. туурай, туруу, туур; 2. *разг.*хөл; **протягивать ~а** мажийх.
КОПЬЁ жад.
КОРА́ 1. холтос; 2. царцас, гадар; **земная** ~ дэлхийн царцас, газар; 3. гадар, хальс; ~ **головного мозга** тархины хальс.
КОРАБЕ́ЛЬНЫЙ онгоцны; ~ **лес** онгоцны мод.
КОРАБЛЕКРУШЕ́НИЕ онгоц сүйдэх, онгоц эвдрэх.
КОРАБЛЕСТРОЕ́НИЕ онгоц барих, онгоц үйлдэх.
КОРАБЛЕСТРОИ́ТЕЛЬН||ЫЙ онгоц барих, онгоц үйлдэх; ~**ое искусство** *(хөлөг)* онгоц барих эрдэм, онгоц барих оньсон арга.
КОРА́БЛИК 1. бяцхан онгоц; 2. тоглоомын онгоц.
КОРА́БЛ||Ь *(хөлөг)* онгоц; **военный** ~ цэргийн хөлөг онгоц; ***сжечь свои ~и** буцалтгүй болох.
КОРА́ЛЛ шүр.
КОРА́ЛЛОВ||ЫЙ 1. шүрэн; ~ **остров** шүрэн арал; 2. шүрэн улаан; ~**ые губы** шүрэн улаан уруул.
КОРА́Н кураан, коран (*лалын шашны сургаалын ном*).
КО́РД||А урт цулбуур; **гонять на ~е** цулбуур барин тойруулах.
КОРДО́Н харуулын баг цэрэг, хязгаарын отряд.
КОРЕВ||О́Й улаан бурхны, улаан цэцгийн; ~**ая сыпь** улаан бурхны эсэргэнэ.
КОРЕ́ЕЦ солонгос хүн.
КОРЁЖИТЬ 1. гажаах, хорчийлгох, үрчийлгэх, атируулах, гажих, хорчийх, үрчийх, атирах; 2. атиралдах, бие арзганах; 3. дургүй хүргэх, зэвүү хүргэх, ой гутах, дур гутах.
КОРЕ́ЙКА гахайн өвчүү, тугалын өвчүү.
КОРЕ́ЙСКИЙ солонгос, солонгосын; ~ **язык** солонгос хэл.
КОРЕНА́СТЫЙ 1. загзгар, тагдгар; 2. үндсэрхэг, бүдүүн үндэстэй.
КОРЕНИ́ТЬСЯ 1. эх авах, үндэслэх, үүсэх; 2. байх, үүрлэх.
КОРЕННИ́К дундах морь.
КОРЕНН||О́Й 1. уг, угийн; угаас; ~ **москвич** Москвагийн угийн хүн; 2. үндсэн, гол; **изменить ~ым образом** үндсээр өөрчлөх; ~ **вопрос** гол асуудал; * ~ **зуб** араа.
КО́РЕНЬ 1. үндэс; 2. уг сурвалж, ёзоор; ~ **волос** үсний уг; ~ **зубов** шүдний сурвалж; 3. уг, язгуур, уг үндэс, уг гарал; ~ **зла** хорын уг; 4. язгуур; ~ **слова** үгийн язгуур; 5. язгуур; **квадратный** ~ квадрат язгуур; 6. найдвартай найз; 7. *разг.* эр хүний бэлэг эрхтэн; * **вырвать с корнем** үндсээр нь устгах.
КО́РЕШ *разг.* хам, анд.
КОРЕШО́К 1. бяцхан үндэс; 2. номын шил; 3. уг, сурвалж, ёзоор.
КОРЕЯ́НКА солонгос эмэгтэй.
КОРЗИ́НА араг, шээгий, саг.
КОРИА́НДР *бот.* үсүү, гинз.
КОРИДО́Р гудам, хонгил.
КОРИДО́РНЫЙ 1. гудмын, хонгилын; 2. үйлчлэгч (*зочид буудлын*).
КОРИ́ТЬ зэмлэх.
КОРИФЕ́Й манлай, манлайлагч, манлай эрдэмтэн.
КОРИ́ЦА шанц (*халуун орны лаврын язгуурын зарим модны хатсан холтос, халуун амттан*).
КОРИ́ЧНЕВЫЙ хүрэн; ~ **цвет** хүрэн өнгө.
КО́РК||А 1. холтос; 2. хальс; 3. хөрс, тав; 4. *разг.* баримт бичиг, хавтас; * **разругать на все ~и** эргэтэл загнах; **прочитать от ~и до ~и** үсэг дараалан унших.
КОРМ 1. тэжээл, идэш, хоол;**силосование ~ов** тэжээл даршлах; **скот на подножном ~у** бэлчээрийн мал; 2. тэжээх, хооллуулах.
КОРМА́ онгоцны хитэг.
КОРМЁЖКА тэжээх, идээшлүүлэх.
КОРМИ́ЛЕЦ 1. тэжээгч; 2. *разг.* гадаад пүүсийн ажил олгогч.
КОРМИ́ЛИЦА өрлөг эх, хөхүүлт эх.
КОРМИ́Л||О залуур, жолоо; * **быть у ~а власти** төрийн жолоо барих, төр барих.
КОРМИ́ТЬ 1. тэжээх, идээшлүүлэх; 2. хооллуулах, идээлүүлэх; 3. хөхүүлэх, хөхөөр тэжээх; 4. тэжээх; ~ **всю семью** гэр бүлээ тэжээх.
КОРМИ́ТЬСЯ 1. идэшлэх, идэх; 2. амь зуух, амьдрах; ~ **своим трудом** ажил хийж амь зуух.
КОРМЛЕ́НИЕ тэжээх, идэшлүүлэх, идүүлэх.
КОРМОВ||О́Й I 1. тэжээлийн; ~**ая база** тэжээлийн бааз; 2. **кормовые** хоолны мөнгө.
КОРМОВО́Й II онгоцны хитгийн.
КОРМУ́ШКА 1. идүүр, онгоц; 2. тусгай хангамж.
КО́РМЧИЙ 1. онгоцны жолооч; 2. жолоо баригч хүн, жолоодогч, сартваахь.
КОРНЕВИ́ЩЕ 1. иш үндэс; 2. салаалах үндэс, гол үндэс.
КОРНЕВ||О́Й 1. үндэсний; ~**ое ответвление** үндэсний салаа; 2. язгуурын, язгуур; ~**ая часть слова** үгийн язгуурын хэсэг; *~**ые языки** залгаваргүй хэл.
КОРНЕ́Т I корнет *(хаант Оросын морин цэргийн дунд тушаалын даргын доод зэрэг).*
КОРНЕ́Т II бүлүүрт бүрээ.
КОРНОУ́ХИЙ хулгар, хууман.
КО́РОБ үйсэн сав, түйс, матмал банзан сав; *обещать с три ~а хоосон амлах.
КОРОБЕ́ЙНИК явган наймаачин, хэсүүр наймаачин.
КОРО́БИТЬ 1. гажаах, гажих; 2. дургүй хүргэх, зэвүү хүргэх, ой гутах, дур гутах.
КОРО́БИТЬСЯ гажих, хумирах, матийх.
КОРО́БКА хайрцаг; *~**ая** ~ гавал.
КОРОБО́К 1. бяцхан хайрцаг; 2. толгой.
КОРО́ВА 1. үнээ; **дойная** ~ саалийн үнээ; 2. *разг.* том биетэй эмэгтэй.
КОРО́В||ИЙ үнээний; ~**ье молоко** үнээний сүү.
КОРО́ВКА божья ~ нүүнээ хорхой.
КОРО́ВНИК үхрийн хашаа, жүчээ.
КОРОЕ́Д *разг.* хүүхэд, бацаан.
КОРОЛЕ́ВА хатан, хааны хатан, вангийн хатан, хатан хаан, хатан ван.
КОРОЛЕ́ВИЧ хааны агь, вангийн агь.
КОРОЛЕ́ВНА хааны гүнж, вангийн гүнж.
КОРОЛЕ́ВСК||ИЙ хааны, вангийн, хан, ван; ~**ая власть** вангийн засаг; ~ **сын** хан хүү.
КОРОЛЕ́ВСТВО хант улс, вант улс, ванлиг.
КОРОЛЁК 1. жүржийн төрөл; 2. төмөр гулууз.
КОРО́Л||Ь 1. хан, ван; 2. ноён; **бубновый** ~ дөрвөлжингийн ноён; 3. ноён; **ход ~ём** ноёноо нүүх.
КОРОМЫСЛ||О 1. дамнуурга; 2. тэгнүүр; ***дым ~ом** үймээн, шуугиан.
КОРО́Н||А 1. титэм; 2. хаан ширээ; **борьба за ~у** хаан ширээнд суухын төлөө тэмцэх; 3. титэм; **солнечная** ~ нарны титэм.
КОРОНА́ЦИЯ хаан суух ёслол.
КОРО́НКА 1. шүдний орой; 2. шүдний бүрээс; 3. *разг.*сайн хийдэг, гоё юм.
КОРОНОВА́НИЕ хаан суух ёслол хийх.
КОРОНОВА́ТЬ хаан суух ёслол хийх.

КОРО́ННЫЙ онц, маш сайн номер, хамгийн сайн хийдэг зүйл.
КОРО́СТА хомхруу, товх.
КОРОТА́ТЬ нөгчөөх, цаг өнгөрүүлэх; ~ **вечер в разговорах** хөөрөлдөж үдшийг өнгөрүүлэх.
КОРО́ТК||ИЙ 1. богино, охор; ~**не волосы** богино үс; 2. богино, түргэн, түр зуурын; ~ **срок** богино хугацаа; 3. ойр, дотно; ~**ое знакомство** дотно танил; 4. товч; ~**ая речь** товч үг; ***быть с кем-либо на ~ой ноге** хүнтэй дотно байх; ~**ая память** мартамхай; ~**ое замыкание** богино холболт.
КО́РОТКО 1. ойр, дотно; **быть ~ знакомым с кем-либо** хүнтэй дотно танил байх; 2. товч, товчоор; ~ **говоря** товчоор хэлэхэд.
КОРОТКОВОЛНО́В||ЫЙ богино долгионы; ~**ая передача** богино долгионы нэвтрүүлэг.
КОРОТКОМЕТРА́ЖНЫЙ богино хэмжээний; ~ **фильм** богино хэмжээний зураг.
КОРОТКОНО́ГИЙ богино хөлтэй.
КОРОТКОШЕ́ИЙ нагжгар, богино хүзүүтэй.
КОРОТКОШЁРСТНЫЙ тажгар үстэй, богино ноостой, халцгай.
КОРОТЫ́ШКА оготор хүн, тажгар хүн.
КОРО́ЧЕ богино, дотно, товч, тэгээд; *~ **говоря** товчхон хэлбэл.
КО́РОЧКА тав, хальс, холтос.
КО́РОЧКИ *разг.* үнэмлэх, үнэмлэхний бүрээс.
КОРПЕ́ТЬ оролдох, хичээн оролдох.
КО́РПИЯ шархны даавуу.
КОРПОРАТИ́ВН||ЫЙ нэгдлийн, эвлэлийн; ~**ые интересы** нэгдсэн сонирхол.
КОРПОРА́ЦИЯ эвлэл, нэгдэл.
КО́РПУС I 1. бие; **крупный** ~ том бие; 2. их бие; ~ **судна** онгоцны их бие; 3. гэр, хуурцаг; ~ **часов** цагийн гэр.
КО́РПУС II байшин, барилга.
КО́РПУС III 1. корпус; **танковый** ~ танкийн корпус; 2. корпус; **дипломатический** ~ дипломат корпус.
КО́РПУСНЫЙ корпусын; ~ **командир** корпусын дарга.
КОРРЕКТИ́РОВАНИЕ дардас унших, хянах, засвар оруулах.
КОРРЕКТИ́РОВАТЬ 1. засах, засварлах; 2. дардас унших, хянах, засвар оруулах; ~ **статью** өгүүлэл хянах.
КОРРЕ́КТНЫЙ түвшин, зөлдэг, боловсон.
КОРРЕ́КТОР хянагч.
КОРРЕ́КТОРСК||ИЙ хянагчийн; ~**ая комната** хянагчийн өрөө.
КОРРЕКТУ́РА 1. засвар, засварлах; 2. дардас.
КОРРЕКТУ́РНЫЙ засварын, хяналтын, засварлах, хянах; ~ **оттиск** хянах дардас.
КОРРЕСПОНДЕ́НТ 1. сурвалжлагч; 2. харилцагч; * **член-~** сурвалжлагч гишүүн.
КОРРЕСПОНДЕ́НТСК||ИЙ сурвалжлагчийн; ~**ая заметка** сурвалжлагчийн тэмдэглэл.
КОРРЕСПОНДЕ́НЦИ||Я 1. мэдээ; 2. захидал бичиг, захидал утас; **доставка ~и** захидал бичиг хүргэх; 3. захиа харилцаа.
КОРРО́ЗИЯ идэгдэх, идэгдэлт, зэврэлт; ~ **металлов** төмөрлөг идэгдэх, зэврэх.
КОРРУ́ПЦИЯ хахууль идэх.
КОРСА́Ж цээживч.
КОРСА́Р далайн дээрэмчин.
КОРСЕ́Т бэлхүүсэвч.
КОРТ теннисний талбар.
КОРТЕ́Ж 1. баярын жагсаал; 2. ёслолын цуваа.
КО́РТИК чичлүүр хутга.
КО́РТОЧК||И сидеть на ~ах явган суух.
КОРТУ́ЗА *бот.* ул буудай.
КОРЧЕВА́НИЕ үндсээр нь суга татах.
КОРЧЕВА́ТЬ үндсээр нь суга татах. үндэстэй нь сугалах; ~ **пни** хожуул үндэстэй нь суга татах.
КО́РЧИ таталдах, татганах.
КО́РЧИТЬ 1. таталдах, үрчийх, атиралдах, таталдуулах, үрчийлгэх, атиралдуулах, шөрвөс татах; 2. дүр үзүүлэх, байдал харуулах; ~ **из себя знатока** юм мэддэг хүний дүр үзүүлэх.
КО́РЧИТЬСЯ таталдах, тарчлах.
КОРЧМА́ дян, дин.
КО́РШУН элээ.
КОРЫ́СТН||ЫЙ 1. шунахай, хомхой; **с ~ой целью** шунахай зорилготой; 2. шунахай сэтгэлтэй, хомхой зантай; ~ **человек** хомхой зантай хүн.
КОРЫСТОЛЮБИ́ВЫЙ хомхой зантай, шунахай сэтгэлтэй.
КОРЫСТОЛЮ́БИЕ шунал, хомхойрол, хомхой сэтгэл.
КОРЫ́СТЬ 1. ашиг, олз; **какая ему в нём ~?** тэр үүнээс ямар ашиг олох вэ? 2. хомхой сэтгэл, шунал.
КОРЫ́ТО 1. тэвш, онгоц; 2. *разг.* хуучин машин.
КОРЫ́ТЦЕ бяцхан тэвш, онгоц.
КОРЬ улаан бурхан, улаан цэцэг.
КОРЯ́ВЫЙ 1. муруй, мужгар; 2. баржгар, барзгар, биржгэр, цоохор; 3. мурий, сарий, муухай; ~ **почерк** муухай бичиг; 4. бүдүүн.
КОРЯ́ГА дархи.
КОРЯ́ЧИТЬСЯ *разг.* ямар нэгэн бэрхшээлийг давж туулах, ядаргаатай ажил хийх.
КОС||А́ I хадуур; **точить ~у** хадуур ирлэх.
КОС||А́ II, гээг; **заплести ~у** гээг гөрөх, гээгээ сүлжих.
КОСА́ III хошуурсан газар, хошуурсан элс.
КОСА́РЬ I хадуурчин, өвсчин.
КОСА́РЬ II балиус.
КОСА́Ч *разг.* цахилгаантай савхин хүрэм *(куртк).*
КО́СВЕНН||ЫЙ 1. ташуу, ташуу туссан; ~**ые лучи солнца** ташуу туссан нарны гэрэл; 2. тойруулан хэлсэн, шууд бус, хажуугийн; ~ **намёк** тойруулан хэлсэн сануулга; * ~ **падеж** шууд бус тийн ялгал; ~**ая речь** хөндлөнгийн үг; ~**ое дополнение** шууд бус тусагдахуун; ~ **налог** дамжуулан хураах албан татвар.
КОСИ́ЛКА өвсний машин, хадуур машин.
КОСИ́ТЬ I 1. хадах; ~ **сено** өвс хадах; 2. хяргах, хиартал устгах.
КОСИ́ТЬ II 1. хазайлгах, мурийлгах; 2. хялайлгах; ~ **глаза** нүдээ хялайлгах; 3. хялар харах, хялар байх; 4. сариу байх, муруй байх, хазгай байх; 5. *разг.* ажлаас мултрах.
КОСИ́ТЬСЯ 1. хялайх, хялар харах; 2. хялайх, хялайн харах, нүд үзүүрлэх; 3. муруй байх, хазайх, хэлтийх.
КОСИ́ЧКА бяцхан гээг.
КОСМА́ТЫЙ сагсгар үстэй.
КОСМЕ́ТИК||А 1. косметик; 2. гоо зүйл; **отдел ~и в магазине** дэлгүүр дахь гоо сайхны тасаг.
КОСМЕТИ́ЧЕСК||ИЙ гоо зүйлийн, гоодох, гоо сайхны; ~**ое мыло** гоо сайхны саван.
КОСМИ́ЧЕСК||ИЙ сансрын, огторгуйн; ~**ие лучи** огторгуйн туяа, цацраг; ~ **корабль** огторгуйн хөлөг онгоц.
КОСМОГОНИ́ЧЕСК||ИЙ ертөнцийн, үүслийн; ~**ая гипотеза** ертөнцийн, үүслийн таамаглал.
КОСМОГО́НИЯ ертөнцийн, үүслийн сургаал, ертөнцийн үүсэл.
КОСМОГРА́ФИЯ ертөнцийн зүй.
КОСМОНА́ВТ сансрын нисэгч, огторгуйн нисгэгч.
КОСМОПОЛИ́Т ертөнцийн иргэн, космополит.
КОСМОПОЛИТИ́ЗМ ертөнцийн, иргэний үзэл, эзэнгүйдүүлэх үзэл; космополитизм.

КО́СМОС сансар, ертөнц.
КО́СМЫ туг үс.
КОСНЕ́||ТЬ 1. тогтонгирох, тогтонгижих, хэвээрээ үлдэх; ~ **в невежестве** мунхаг харанхуй хэвээрээ үлдэх; 2. ээдрэх, хөших, зууралдах; **язык ~ет** хэл хөшнө.
КО́СНОСТЬ хөшүүн, тогтонги байдал, царцанги байдал.
КОСНОЯЗЫ́ЧИЕ хэлгий,тальтираа хэл.
КОСНОЯЗЫ́ЧНЫЙ хэлгий,талтираа хэлтэй.
КОСНУ́ТЬСЯ 1. хүрэх; 2. дурдасхийх; халти дурдах; 3. хамаарах, хамаатай байх.
КО́СНЫЙ хөшүүн, тогтонги, царцанги, мохос, мулгуу.
КО́СО 1. хазгай, хэлтгий, муруй; 2. хялар, хялайн; **смотреть на кого-либо ~** хүнийг хялайн харах, нүд үзүүрлэх.
КОСОБО́КИЙ хавирга татанхай.
КОСОВИ́ЦА хадлан, хадлангийн үе.
КОСОВОРО́ТКА жишүү захтай цамц.
КОСОГЛА́ЗИЕ хялар харц, хялар.
КОСОГЛА́ЗЫЙ 1. хялар, хялар нүдтэй; 2. онигорууд,ази хүн.
КОСОГО́Р хэц, хажуу газар; **на ~е** хэц дээр, хэц газарт.
КОС||О́Й 1. ташуу, ташуу туссан; **~ые лучи солнца** ташуу туссан нарны туяа; 2. муруй, хазгай, далиу; 3. хялар; 4. хялайсан, нүд үзүүрлэсэн; **бросать ~ые взгляды** хялайн харах; 5. *разг.* согтуу; ***~ая сажень в плечах** ханхгар цээжтэй.
КОСОЛА́ПЫЙ 1. майга; ~ **медведь** майга баавгай; 2. эв хавгүй, болхи.
КОСТЁЛ польш католик сүм, костёл.
КОСТЕНЕ́ТЬ бээрэх, хөших; ~ **от холода** хүйтэнд бээрэх.
КОСТЕНЕ́Ц *бот.* оймхон.
КОСТЁР 1. түүдэг, задгай гал; 2. *бот.* согоовор.
КОСТИ́СТ||ЫЙ ясархаг, яслаг; **~ые руки** яслаг гар.
КОСТИ́ТЬ аашлах, загнах.
КОСТЛЯ́В||ЫЙ эцэнхий, хэрзгэр, ёрдгор, яслаг; **~ая фигура** хэрзгэр бие.
КО́СТНЫЙ ясны, ясан; ~ **мозг** чөмөг.
КОСТОЕ́ДА яс идэгдэх.
КОСТОПРА́В бариач.
КО́СТОЧК||А 1. жимсний яс; 2. сампингийн эрхи; ***перемывать ~и** хов хэлэх, муу хэлэх.
КОСТРЕ́Ц 1. охор сүүл; 2. сүүжний мах.
КОСТЫ́Л||Ь 1. алмуур, суга таяг; **ходить на ~ях** алмуур тулж явах; 2. догол, хадаас; 3. *разг.* хөл.
КОСТЫЛЯ́ТЬ *разг.* цохих, зодох.
КОСТ||Ь 1яс, хагадас; 2. шоо; **игральная ~** шоо шагай; ***промокнуть до ~ей** шулба норох; **до ~ей** цус махандаа хүртэл.
КОСТЮ́М 1. хувцас; **выходной ~** гоёлын хувцас; **национальный ~** үндэсний хувцас, костюм; ***~е Адама** аав ээжийн хайрласан махан бодоор.
КОСТЮМЕ́РНАЯ хувцас хадгалах газар.
КОСТЮМИ́РОВАННЫЙ өнгийн хувцастай; ~ **вечер** багт үдэшлэг.
КОСТЮМИ́РОВАТЬ баг, хувцас өмсгөх.
КОСТЯ́К 1. хэлхээ, яс; **крупный ~** том хэлхээ яс; 2. үндсэн хэсэг, гол хүч; ~ **армии** цэргийн гол хүч.
КОСТЯНИ́КА газрын улаагана, ойн улаагана.
КОСТЯН||О́Й ясан, ясны; **~ая ручка** ясан иш, ясан бариул.
КОСТЯ́ШКА 1. ясны хэлтэрхий; 2. сампингийн эрхи.
КОСУ́ЛЯ бор гөрөөс *(самец)* гур; *(самка)* зүр.
КОСЫ́НКА гурвалжин алчуур.
КОСЯ́К I тотго, энэх.
КОСЯ́К II 1. азарга адуу; 2. сүрэг; ~ **сельди** сүрэг май загас; 3. *разг.* хар тамхи.
КОСЯКО́М *разг.* олноороо, их ихээр.
КОТ 1. мигуй, муур, мий; 2. *разг.* хүүхэмсэг эр; ***мартовский ~** ороо нь орсон муур; **~, который гуляет сам по себе** эрх дураараа амьтан.
КОТЁЛ 1. тогоо; **паровой ~** уурын тогоо; 2. толгой; ***общий ~** а) нэг тогооноос хоол идэх; б)хамтран амьдрах; ***а у него ~ неплохо варит** түүний толгой гайгүй ажилладаг юм билээ.
КОТЕЛО́К I бяцхан тогоо.
КОТЕЛО́К II өндөр бүрх малгай.
КОТЕ́ЛЬНАЯ уурын тогооны газар.
КОТЕ́ЛЬЩИК тогооны дархан.
КОТЁНОК муурын зулзага.
КО́ТИК 1. далайн мигуй; 2. далайн мигуйн арьс.
КО́ТИКОВ||ЫЙ далайн мигуй, далайн мигуйн арьсан; **~ая шуба** далайн мигуйн арьсан дээл.
КОТИ́РОВАТЬ ханшлах, үнэлэх.
КОТИ́РОВАТЬСЯ ханшлагдах, үнэлэгдэх.
КОТИРО́ВКА ханшлах, үнэлэх; **биржевая ~** биржийн ханш тогтоолт; **валютная ~** валютын ханш тогтоолт; **дополнительная ~** нэмэгдэл ханш тогтоолт; ~ **облигаций** зээлийн ханш тогтоолт; **рыночная ~** зах зээлийн ханш тогтоолт.
КОТИ́ТЬСЯ зулзагалах, ишиглэх, хургалах.
КОТЛЕ́Т||А 1. котлет; **мясные ~ы** махан котлет; 2. *разг.* самарканд мөнгө.
КОТЛОВА́Н суурийн нүх, ухмал.
КОТЛОВИ́НА хоттор.
КОТО́ВНИК *бот.* мийн хумс.
КОТО́МКА үүрэг, үүргэвчтэй юм.
КОТО́Р||ЫЙ 1. хэдий, хэддүгээр, аль, хэдэн; ~ **час?** хэдэн цаг болж байна? 2. *үгчлэн орчуулагдахгүй*; **тот, ~ это сделал** үүнийг хийсэн хүн; **город, в ~ом мы жили** бидний сууж байсан хот; 3. хэдий, хэд, хичнээн, олон; 4. зарим.
КОТЯ́РА *разг.* ажил хийхгүй мөртлөө тансаг амьдарч буй эр хүн.
КО́ФЕ ~ с молоком сүүтэй кофе; ~ **в зёрнах** кофены үр.
КОФЕ́ИН кофеин.
КОФЕ́ЙНИК кофены гүц.
КОФЕ́ЙН||ЫЙ 1. кофены; **~ая гуща** нитгэл; 2. хар хүрэн.
КОФЕ́ЙНЯ кафе, жижиг гуанз.
КО́ФТА эмэгтэй хүний гадуур цамц.
КОЧА́Н 1. толгой, байцаа толгойт; 2. бөөрөнхий; ~ **капусты** нэг бөөрөнхий байцаа.
КОЧА́НН||ЫЙ бөөрөнхий; **~ая капуста** бөөрөнхий байцаа.
КОЧЕВА́ТЬ нүүх, нүүж суух, нүүдэл хийх, нүүдэллэх.
КОЧЁВКА 1. нүүдэл; 2. бууц.
КОЧЁВНИК нүүдэлчин.
КОЧЕВО́Й нүүдлийн; ~ **образ жизни** нүүдлийн байдал.
КОЧЕ́ВЬЕ 1. бууц; 2. нутаг.
КОЧЕГА́Р галч.
КОЧЕГА́РКА зуухын газар.
КОЧЕНЕ́ТЬ бээрэх, даарах, хөших.
КОЧЕРГА́ шилээвэр, шилээгүүр.
КОЧЕРЫ́ЖКА 1. байцааны гол; 2. *разг.* эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн.
КО́ЧКА сондуул, дов сондуул, дэгнүүл.
КОЧКОВА́ТЫЙ сондуултай, дов сондуултай, дэгнүүлтэй.
КОША́РА *разг.* янхан хүүхэн.
КОША́Ч||ИЙ муурын, мигуйн; **~ья порода** муурын үүлдэр; **~ьи повадки** муур шиг ааш гаргах; ~ **концерт** чихэнд чийртэй шуугиан.
КОША́ЧЬЯ ~ лапка *бот.* булган таваг.
КОШЕЛЁК түрийвч, хэтэвч.

КОШЁЛКА *разг.* эмэгтэй найз.
КОШЁЛКА уут, цүнх.
КО́ШКА муур, мигуй, мий; * **между ними чёрная ~ пробежала** түнжин хагарах; **как ~ с собакой** хонь чоно хоёр шиг.
КОШМА́ эсгий.
КОШМА́Р 1. хар дарах; 2. аймшиг, зовиур.
КОШМА́РНЫЙ аймшигтай, зовиуртай.
КОЩЕ́Й 1. кощей (үгүйрэхгүй баян, үхэхгүй мөнх, хорон санаат өвгөн); 2. эцэнхий, туранхай өвгөн.
КОЩУ́НСТВЕННЫЙ шүтээнийг доромжилсон, хүндэтгэдэг юмыг дайрсан.
КОЩУ́НСТВО шүтээнийг доромжлох, хүндэтгэдэг юмыг дайрах.
КОЩУ́НСТВОВАТЬ доромжлох, дайрах.
КОЭФФИЦИЕ́НТ илтгэлцүүр, коэффициент, үржүүлэгч тоо; ~ **нагрузки** ачааллын илтгэлцүүр.
КПСС ЗХУКН *(Зөвлөлт Холбоот Улсын Коммунист Нам).*
КРАБ наймалж.
КРА́ГИ 1. саланги түрий; 2. бээлийний бугуй; 3. *разг.* гутал.
КРА́ДЕНЫЙ хулгайн, хулгайлсан.
КРАЕВЕ́Д орон нутаг судлагч.
КРАЕВЕ́ДЕНИЕ орон нутгийн судлал.
КРАЕВЕ́ДЧЕСКИЙ орон нутгийн судлалын; ~ **музей** орон нутгийн судлалын музей.
КРАЕВО́Й хязгаарын.
КРАЕУГО́ЛЬНЫЙ амин, чухал; ~ **вопрос** амин чухал асуудал; ~ **камень** амин сүнс, амин гол, амин зүрх.
КРА́ЕШЕК ирмэг, өнцөг, үзүүр; **сесть на ~ стула** сандлын ирмэг дээр суух.
КРА́ЖА хулгай, хулгайлах, хулгай хийх, хулгай орох.
КРАЙ 1. зах, хязгаар, хөвөө, ирмэг, хаяа, амсар; **литься через ~** амсар бялхах; **на краю бездны** ёроолгүй нүхний амсар дээр; 2. нутаг, орон, орон нутаг; **родной ~** төрсөн нутаг; **тёплые края** дулаан орон; 3. хязгаар; * **конца края нет** зах хязгааргүй; **на краю гибели** үхдэгийн даваан дээр; **на краю света** замбативийн захад, газрын мухарт.
КРА́ЙНЕ маш, туйлын, туйлгүй; ~ **удивлён** туйлгүй гайхав.
КРА́ЙН||ИЙ 1. захын; 2. алс; **на ~ем севере** алс хойт зүгт; 3. сүүлийн, эцсийн, туйлын; ~ **срок** эцсийн болзол; 4. туйлын, туйлгүй, туйлын их, туйлын чанга; **~ие меры** туйлын чанга арга хэмжээ; 5. хэтэрхий; **~ие правые** хэт баруунтан; **по ~ей мере** адагтаа, ядахдаа; **в ~ем случае** ядахдаа; 6. **~яя плоть** хөвч.
КРА́ЙНОСТ||Ь туйл, хэтрэл, хэтэрсэн явдал; **до ~и** хэт, хэтэрхий.
КРА́ЛЯ *разг.* хүүхэн, сэвгэр.
КРАМО́ЛА хуйвалдаан, хямрал.
КРАМО́ЛЬНИК хуйвалдааны, хямрал гаргагч.
КРАН 1. цорго, кран, гоожуур; **водопроводный ~** усан хоолойн цорго; 2. *разг.* эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн; 3. өргүүр кран.
КРАНТЫ *разг.* **мне ~** би баларлаа, будаа болсон.
КРАП бидэр, од, толбо; **серый мрамор с синим ~ом** хөх бидэртэй бор гантиг.
КРА́ПА||ТЬ шиврэх; **дождь ~ет** бороо шивэрнэ.
КРАПИ́В||А халгай; **ожечься ~ой** халгайгаар түлчих.
КРАПИ́ВНИЦА I халгайн эрвээхий.
КРАПИ́ВНИЦА I чонын хөрвөш.
КРАПИ́ВН||ЫЙ халгайн; **~ая лихорадка** чонын хөрвөш.
КРА́ПИНК||А од, бидэр, цоохор; **галстук с ~ами** одтой зангиа.
КРАПЛЁН||ЫЙ бидэрлэсэн, тэмдэгтэй, тэмдэг тавьсан; **~ые карты** тэмдэгтэй хөзөр.
КРАСА́ 1. гуа, үзэсгэлэн; 2. чимэг, оройн чимэг; ~ **и гордость науки** шинжлэх ухааны чимэг бахархал.
КРАСА́ВЕЦ гуа хүн, цэвэр хүн, сайхан эр.
КРАСА́ВИЦА гуа эмэгтэй, сайхан эхнэр, цэвэр бүсгүй.
КРАСА́ВЧИК гуа хүн, сайхан эр.
КРАСИ́В||ЫЙ сайхан, гуа, гуа сайхан, цэвэр; **как это ~о** энэ юутай сайхан юм бэ; **~ая девушка** сайхан хүүхэн, цэвэр охин; 2. ариун; ~ **поступок** ариун явдал; 3. гоё, ганган, сайхан; **~ые слова** гоё үг.
КРАСИ́ЛЬНЫЙ будгийн, будах цех, будах тасаг.
КРАСИ́ЛЬНЯ будах газар.
КРАСИ́ЛЬЩИК будагчин.
КРАСИ́ТЕЛЬ будаг, шир.
КРА́СИТЬ I будах; ~ **ткань** нэхмэлийг будах; ~ **крышу** дээвэр будах.
КРА́СИТЬ II чимэх, чимэг болох; **труд красит человека** хөдөлмөр хүний чимэг.
КРА́СИТЬСЯ 1. будаг халдаах, будаг нойтон байх, будагтай байх; **эта материя сильно красится** энэ бөс даавуу их будагтай; 2. будаг орох, будагдах; 3. *(уруул, нүүр, үс)* будах.
КРА́СК||А 1. будаг; **масляные ~и** тосон будаг; **ящик с ~ами** хайрцагтай будаг; 2. будах; **отдать в ~у** будуулах, будуулахаар өгөх; 3. өнгө; **весёлые ~и пейзажа** хурц сайхан өнгөтэй газар нутаг; 4. улаан; ~ **стыда** ичиж улаан болох, ичиж улайх; 5. чимэг; **рассказывать в ярких ~ах** чимэг оруулж ярих; **сгущать ~и** довийлгөх, хэтрүүлэх.
КРАСНЕ́||ТЬ 1. улайх, улаан болох; **вишня уже ~ет** интоор улаан болж байна; 2. улайх, час хийх; ~ **от стыда** ичсэндээ царай нь час хийх; 3. улайран харагдах, улайрах.
КРАСНЕ́ТЬСЯ улайран харагдах, улайрах.
КРАСНОАРМЕ́ЕЦ улаан цэрэг.
КРАСНОАРМЕ́ЙСКИЙ улаан цэргийн.
КРАСНОБА́Й гоё үгтэй хүн, сайхан үгтэй хүн.
КРАСНОБА́ЙСТВО гоё үг, сайхан үг.
КРАСНОВА́ТЫЙ улаавтар, улаавар.
КРАСНОГВАРДЕ́ЕЦ улаан торгон цэрэг, улаан гвардич.
КРАСНОГВАРДЕ́ЙСКИЙ улаан торгон цэргийн, улаан гвардич.
КРАСНОДЕРЕ́ВЕЦ нарийн мужаан.
КРАСНОДНЕ́В *бот.* алтан зул, хумхаал.
КРАСНОЗНАМЁННЫЙ улаан тугийн одонт; ~ **полк** улаан тугийн одонт хороо.
КРАСНОКО́ЖИЙ 1. улаан арьстай; 2. улаан арьстан.
КРАСНОЛЕ́СЬЕ нарсан ой, шилмүүст ой.
КРАСНОРЕЧИ́ВЫЙ 1. уран үгтэй; 2. бодол санаагаа илтгэсэн, утга нь илэрхий; ~ **взгляд** бодол санаагаа илтгэсэн харц.
КРАСНОРЕ́ЧИЕ уран үг.
КРАСНОТА́ 1. улаан; ~ **лица** царайны улаан; 2. улайх; ~ **в горле** хоолой улайх.
КРАСНОФЛО́ТЕЦ улаан усан цэрэг.
КРАСНОФЛО́ТСКИЙ улаан усан цэргийн.
КРАСНОЩЁК||ИЙ улаан хацартай; **~ая девушка** улаан хацартай охин.
КРАСНУ́ХА улаан туурах, улаан бурхан өвчин.
КРА́СН||ЫЙ улаан; ~ **флаг** улаан далбаа; 2. улаантан; ~ **уголок** улаан булан; **Красная Армия** улаан арми; **~ое дерево** улаан зандан; **~ое словцо** хошин үг; **~ая рыба** *(хилэм зэрэг)* сайн загас; **~ая строка** тэтгэсэн мөр, шинэ мөр; **~ая цена** дээд үнэ; **~ая доска** улаан самбар; **пустить ~ого петуха** галдах; **проходить ~ой чертой** а) тодорхой ялгаран гарах; б)гол утга нь болох; ***долг платежом красен** авах өгөхөө шувтлав.
КРАСОВА́||ТЬСЯ жавхлантай харагдах, сүндэрлэн харагдах; **вдали ~лись вершины гор** алсад уулын оргил сүндэрлэн харагдана; 2. сайрхах.

КРАСОТ||А́ 1. сайхан, гуа, цэвэр, үзэсгэлэн; **отличаться ~ой** гоц үзэсгэлэнтэй байх; 2. **краса́ты** сайхан *(газар)*; үзэсгэлэнтэй газар; **~ природы** байгалийн сайхан.

КРА́СОЧНОСТЬ гойд сайхан, хурц сайхан.

КРА́СОЧН||ЫЙ 1. будгийн; **~ая промышленность** будгийн үйлдвэр; 2. гойд сайхан, хурц сайхан; **~ стиль** гойд сайхан найруулга.

КРАСТЬ хулгайлах, хулуух.

КРА́СТЬСЯ гэтэх, мяраах, сэмээрхэн явах.

КРА́СЯЩ||ИЙ будгийн, будагтай, будах; **~ие вещества** будгийн бодис, будагтай бодис.

КРАТ во сто ~ зуу дахин.

КРА́ТЕР *(галт уулын)* цар, өрх.

КРА́ТКИЙ 1. богино, түр зуурын; 2. ойр, дөт; **~ путь** ойр зам; 3. хураангуй, товч, цөөн үгтэй; **~ слог** цөөн үгтэй найруулга; 4. богино; **~ гласный** богино эгшиг.

КРАТКОВРЕ́МЕННОСТЬ түр зуурын; **~ отпуск** түр зуурын амралт.

КРАТКОСРО́ЧН||ЫЙ богино хугацааны; **~ая ссуда** богино хугацааны зээллэг.

КРА́ТКОСТЬ хураангуй богино байх, товч байх, хураангуй байх.

КРА́ТН||ЫЙ хуваагдах; **общее наименьшее ~ое** бүгдийн хуваагдах хамгийн бага тоо.

КРАТЧА́ЙШИЙ хамгийн ойрын, дөтийн; **~ путь** дөт зам.

КРАХ сөнөл, сүйдэл, сүйрэл, сөнөх, сүйдэх, сүйрэх; **~ банка** банк сүйрэх, дампуурах.

КРАХМА́Л цардас, цардуул.

КРАХМА́ЛИСТЫЙ цардаслаг, цардуул ихтэй.

КРАХМА́ЛИТЬ цардах.

КРАХМА́ЛЬНЫЙ 1. цардуулын, цардсын; 2. цардмал.

КРА́ШЕ илүү сайхан, улам сайхан, илүү гуа, улам гуа.

КРА́ШЕНИЕ будах, будлага.

КРА́ШЕНЫЙ будмал, будагтай, будсан; **~ пол** будагтай шал.

КРАЮ́ХА булан талх.

КРЕВЕ́ТКА сам хорхой.

КРЕДИ́Т 1. зээл; **коммерческий ~** наймааны зээл; 2. олгох мөнгө, олгосон мөнгө; 3. итгэл хүнд, нэр хүнд; **политический ~** улс төрийн итгэл хүнд.

КРЕДИ́ТН||ЫЙ зээлийн; **~ая бумажка** мөнгөн тэмдэгт, цаасан мөнгө.

КРЕДИТОВА́ТЬ зээл олгох, мөнгө олгох; **~ строительство** барилга барих мөнгө олгох.

КРЕДИТОВА́ТЬСЯ зээл авах, зээлдэх, зээлэх.

КРЕДИТО́Р зээлдүүлэгч, зээл олгогч.

КРЕДИТО́РСКИЙ зээлдүүлэгчийн, зээлийн.

КРЕДИТОСПОСО́БНОСТЬ зээлснээ төлөх чадвар.

КРЕДИТОСПОСО́БНЫЙ зээлснээ төлөх чадвартай.

КРЕ́ДО итгэл, үзэл онол; **изложить своё ~** итгэлээ найруулан хэлэх; **научное ~** шинжлэх ухааны үзэл онол.

КРЕЗА́ *разг.* шизо, маанаг.

КРЕ́ЙЗИ *разг.* шизо, маанаг.

КРЕ́ЙСЕР хэрэх онгоц.

КРЕЙСИРОВА́ТЬ хэрэх.

КРЕМ I цөцгий, хутгамцаг *(цөцгийг шоколад жимсний шүүс зэрэгтэй хутгаж* хийсэн амтат идээ).

КРЕМ II 1. гутлын тос, крем; 2. нүүрний тос, крем.

КРЕМАТО́РИЙ хайлах газар, хайлуур, хүүр *шатаах газар.*

КРЕМАЦИО́НН||ЫЙ хайлах; **~ая печь** хайлах зуух, хүүр шатаах зуух.

КРЕМА́ЦИЯ хайлах, хүүр шатаах.

КРЕМЕ́НЬ цахиур.

КРЕМЛЁВСК||ИЙ хэрмийн, кремлийн; **~ие куранты** кремлийн жүн цаг.

КРЕМЛЬ хэрэм, кремль; **Московский ~** Москвагийн Кремль, Москвагийн Хэрэм.

КРЕМНЁВ||ЫЙ цахиур, цахиурын; **~ое ружьё** цахиур буу; **~ая кислота** цахиурын хүчил.

КРЕМНЕЗЁМ цахиур шороо.

КРЕМНИ́СТЫЙ I чулуурхаг, чулуутай; **~ путь** чулуутай зам.

КРЕМНИ́СТЫЙ II цахиур шороон.

КРЕ́МОВЫЙ I цайвар шар.

КРЕ́МОВЫЙ II цөцгий хутгамцагтай.

КРЕН хэлтийх, хэлтийлт; **дать ~** хэлтийх.

КРЕ́НДЕЛЬ мушгиа боов.

КРЕНИ́ТЬ хэлтийлгэх, хазайлгах; **сильный ветер кренит лодку** хүчтэй салхи завийг хэлтийлгэнэ.

КРЕНИ́ТЬСЯ хэлтийх, хазайх.

КРЕП хив, креп.

КРЕПДЕШИ́Н хятад хив.

КРЕПДЕШИ́НОВЫЙ хятад хив, хятад хивээр хийсэн.

КРЕПЁЖНЫЙ бэхлээний мод.

КРЕПИ́ЛЬЩИК бэхлээчин.

КРЕПИ́ТЕЛЬНЫЙ бэхлэх, тогтоох.

КРЕПИ́ТЬ 1. бэхлэх, уяж бөхлөх; 2. бэхжүүлэх, батжуулах; **~ дружбу народов** ард түмний найрамдлыг бэхжүүлэх; 3. бэхлэх, эвхэж уях; **~ паруса** далбаа эвхэж уях; 4. тогтоох, баас хатаах.

КРЕПИ́ТЬСЯ биеэ барих, тэсэх, тэсвэрлэх; **крепитесь!** хатуужигтүн! тэсвэрлэгтүн!

КРЕ́ПК||ИЙ 1. бөх, бэх, хатуу; **~ая ткань** бөх нэхмэл; 2. чийрэг, бөх; **~ сон** бөх нойр; **~ организм** чийрэг бие; 3. чанга, хатуу зоригтой; **~ человек** хатуу зоригтой хүн; 4. чанга; **~ ветер** чанга салхи; 5. хатуу, чанга, өтгөн; **~ое вино** хатуу дарс, чанга дарс; **~ чай** өтгөн цай; **~ое словцо** хатуу үг.

КРЕ́ПКО чанга, бөх, бат; **~~накрепко** чанга гэгчээр, бөх гэгчийн.

КРЕПКОЛО́БЫЙ дүүлгэр, мангуу, бат бэх.

КРЕПЛЕ́НИЕ бэхлэх, бэхлэлт; **рудничное ~** уурхайн бэхлэлт.

КРЕ́ПНУТЬ 1. тэнхрэх; **больной быстро крепнет** өвчтөн түргэн тэнхэрч байна; 2. бэхжих, батжих.

КРЕПОСТНИ́К хамжлагатан, хамжлагат ёсыг баримтлагч.

КРЕПОСТНИ́ЧЕСКИЙ хамжлагат, хамжлагат ёсны, хамжлагат ёсыг баримталсан.

КРЕПОСТНИ́ЧЕСТВО хамжлагат ёс.

КРЕПОСТН||О́Й 1. хамжлагат, хамжлагын; **~ое состояние** хамжлагат байдал; 2. хамжлага; 3. хэрмийн, цайзын; **~ые стены** хэрмийн туурга, хэрэм.

КРЕ́ПОСТ||Ь I хэрэм, цайз; **осада ~и** хэрэм бүслэх.

КРЕ́ПОСТЬ II бөх байх, хатуу байх; 3. хатуу байх, чанга байх; **~ духа** зориг нь хатуу байх; 4. хатуу байх, чанга байх, өтгөн байх; **~ вина** дарсны хатуу нь.

КРЕПЧА́||ТЬ чангарах; **~ет мороз** хүйтэн чангарч байна.

КРЕПЫШ бөх биетэй хүн *(голдуу хүүхдийн тухай).*

КРЕ́СЛО түшлэгтэй сандал.

КРЕСТ 1. загалмай; 2. аливаа нэгэн юмыг дуусгавар болгох; **~ накрест** тоноолжлон; **красный ~** улаан загалмай; **поставить ~ на ком- чём-либо** хүнийг дүүрсэнд тоолох.

КРЕСТЕ́Ц ууц, олон яс нийлэх, асуух нуруу; **праздничный ~** *найрын ширээний* ууц.

КРЕСТИ́ТЬ 1. загалмай зүүлгэх, загалмайтны шашинд оруулах; 2. загалмайлах, загалмайлан адислах.

КРЕСТИ́ТЬСЯ 1. загалмай зүүх, загалмайтны номд орох; 2. загалмайлах, загалмайлан мөргөх.

КРЕ́СТНЫЙ загалмайн.
КРЁСТН||ЫЙ загалмай зүүлгэсэн; ~ **отец** загалмай зүүлгэсэн эцэг; загалмайлсан эцэг, **~ая мать** загалмай зүүлгэсэн эх.
КРЕСТОВИ́К загалмайт аалз.
КРЕСТОВИ́ДНЫЙ загалмай хэлбэртэй.
КРЕСТО́ВЫЙ загалмайн; ~ **поход** загалмайтны аян дайн.
КРЕСТО́ВНИК *бот.* зохимон.
КРЕСТОНО́СЕЦ загалмайтан *(загалмайтны аян дайнд оролцсон хүн).*
КРЕСТЦО́В||ЫЙ ууцны; **~ая кость** ууцны яс.
КРЕСТЬЯ́НИН тариачин, тариачин эр.
КРЕСТЬЯ́НКА тариачин эхнэр, тариачин эм, тариачин эмэгтэй.
КРЕСТЬЯ́НСКИЙ тариачны, тариачин; ~ **двор** тариачин айл.
КРЕСТЬЯ́НСТВО 1. тариачид, тариачин; 2. тарианы ажил.
КРЕТИ́Н мангуу, эргүү, дүйрэн.
КРЕТИНИ́ЗМ мангуу өвчин, дүйрэн өвчин.
КРЕ́ЧЕТ шонхор.
КРЕЩЕ́НИЕ 1. загалмай зүүлгэх, загалмайтны номд орох; 2. загалмайтны баяр; **боевое** ~ анх тулалдаанд орох; 3. ариун угаал. угаах ёслол.
КРИВА́Я муруй шугам.
КРИВИЗНА́ матирхай, муруй, далиу, гажуу.
КРИВИ́ТЬ матах, матийлгах, сарийлгах, муруйлгах; * ~ **душой** худал хэлэх, сэтгэл алгасах.
КРИВЛЯ́КА маяглагч.
КРИВЛЯ́НЬЕ маяглах, маяглал.
КРИВЛЯ́ТЬСЯ маяглах.
КРИ́ВО муруй, муруй, сарий, далиу.
КРИВОБО́КИЙ хавирга татанхай.
КРИВ||О́Й 1. муруй, муруй, сарий, далиу, гажуу, хазгар; 2. өрөөсөн нүдтэй, өрөөсөн нүд сохор; ***~ое зеркало** саатай толь, нөлөөтэй толь; **~ая улыбка** хүйтэн инээмсэглэх.
КРИВОНО́ГИЙ хазгай хөлтэй,майга хөлтэй.
КРИВОТО́ЛКИ цуу үг, эндүү яриа.
КРИВОЦВЕ́Т *бот.* ташилгана.
КРИ́ЗИС 1. хямрал; **экономический** ~ эдийн засгийн хямрал; 2. гэнэт буурах, гэнэт буух; ~ **болезни** өвчин нь гэнэт буух, өвчний шийдвэрлэх үе.
КРИК хашгарах дуун, хашгараан.
КРИКЛИ́ВЫЙ 1. хашгирамтгай, бахирамтгай, ярдаг; 2. ялгарах гэсэн, гяланцаг болсон; ~ **наряд** ялгарах гэсэн гоёл.
КРИ́КНУТЬ хашгирах, дуу тавих;
КРИКУ́Н 1. хашгираа, орилоо; 2. чалчаа.
КРИМИНАЛИ́СТИКА криминалистик.
КРИМИНА́ЛЬН||ЫЙ эрүүгийн; **~ое дело** эрүүгийн хэрэг.
КРИПТОГРА́ММА,1. нууцалсан кодын бичиг; 2. *бот.* оймонцор.
КРИСТА́ЛЛ талст.
КРИСТАЛЛИЗА́ЦИЯ талстжих, талстуулах.
КРИСТАЛЛИЗО́ВАННЫЙ талстсан.
КРИСТАЛЛИЗОВА́ТЬ талстуулах.
КРИСТАЛЛИЗОВА́ТЬСЯ талстах.
КРИСТАЛЛИ́ЧЕСК||ИЙ талст; **~ая структура** талст бүтэц.
КРИСТА́ЛЬН||ЫЙ 1. талст, талстын; **~ая форма** талст хэлбэр; 2. тунгалаг; **~ая вода** тунгалаг ус.
КРИТЕ́РИЙ шалгуур, хэмжүүр; **верный** ~ зөв хэмжүүр.
КРИ́ТИК шүүмжлэгч; **литературный** ~ утга зохиолын шүүмжлэгч.
КРИ́ТИК||А шүүмжлэл; ~ **и самокритика** шүүмжлэл, өөрийн шүүмжлэл; **литературная** ~ утга зохиолын шүүмжлэл; **подвергнуть что-либо ~е** шүүмжлэх; **не выдерживает ~и** шүүмжлэл даахгүй; **ниже всякой ~и** шүүмжлэхээр ч юм үгүй.
КРИТИКА́Н шүүмжлэхийн интэй хүн, шүүмжлээч.
КРИТИКОВА́ТЬ шүүмжлэх.
КРИТИЦИ́ЗМ шүүмжлэлтэй хандах, шүүмжлэн үзэх, шүүмжлэлтэй хандлага.
КРИТИ́ЧЕСКИ шүүмжлэлтэй, шүүмжлэн; **отнестись к чему-либо** ~ юмыг шүүмжлэн үзэх.
КРИТИ́ЧЕСКИЙ I 1. шүүмжлэлтэй, шүүмжлэлийн; ~ **журнал** шүүмжлэлийн сэтгүүл; 2. шүүмжлэх, шүүмжлэн үзэх, эрэгцүүлэн бодох; ~ **ум** а) эрэгцүүлэн бодох ухаан; б)эрэгцүүлэн бодох ухаантай хүн.
КРИТИ́ЧЕСК||ИЙ II 1. туйлдаа хүрсэн; ~ **момент боя** тулалдааны туйлдаа хүрсэн үе; 2. аюултай, бэрх; **~ое положение** аюултай байдал.
КРИТИ́ЧНО шүүмжлэлтэй, шүүмжлэн.
КРИТИ́ЧНОСТЬ шүүмжлэн үзэх, шүүмжлэлтэй хандах.
КРИТИ́ЧНЫЙ аюултай, бэрх.
КРИЧА́ТЬ 1. хашгирах, бархирах; ~ **от боли** өвдсөндөө хашгирах, хашгиран ёолох; 2. хашгирах, чанга чанга ярих; 3. *(хашгаран)* загнах, шуугих; 4. шуугиан болох, шуугих; ~ **о чьих-либо неудачах** хүний урагшгүй явдлын тухай шуугих.
КРИЧА́ЩИЙ содон ялгарах гэсэн, анхаарал хандуулах гэсэн, гяланцаг болсон; ~ **наряд** гяланцаг болсон гоёл.
КРОВ орон сууц, орох орон.
КРОВА́В||ЫЙ 1. цусан, цус болсон, цустай, цус шүүрсэн, шүүрхий; ~ **бифштекс** шүүрхий хайрсан мах; 2. цуст; **~ая война** цуст дайн.
КРОВА́ТЬ ор; **походная** ~ аяны ор; **складная** ~ эвхмэл ор.
КРО́ВЕЛЬН||ЫЙ дээврийн; **~ое железо** гөлөм төмөр.
КРО́ВЕЛЬЩИК дээвэрч.
КРОВЕНО́СН||ЫЙ цусны; **~ые сосуды** цусны судас.
КРОВИ́НК||А дусал цус; ***ни ~и в лице** нүүр нь цонхигор цагаан.
КРО́ВЛЯ дээвэр; **железная** ~ төмөр дээвэр.
КРО́ВНИК өшөө авагч.
КРО́ВН||ЫЙ 1. мах цусны, махан, элгэн; **~ое родство** махан төрөл, элгэн төрөл; 2. амин чухал; 3. сайн үүлдрийн; **~ая борзая** сайн үүлдрийн тайга; 4. гүн, эвлэршгүй; **~ая обида** гүн хорсол; **~ая месть** цусан өшөө авалт.
КРОВОЖА́ДНЫЙ цусанд дуртай, алах талах дуртай, махлагч, хэрцгий, харгис.
КРОВОИЗЛИЯ́НИЕ цус харвах; ~ **в мозг** тархинд цус харвах.
КРОВООБРАЩЕ́НИЕ цусны эргэлт.
КРОВООСТАНА́ВЛИВАЮЩ||ИЙ цус тогтоох; **~ее средство** цус тогтоох эм.
КРОВОПИ́ЙЦА цус сорогч, харгис.
КРОВОПОДТЁК цус хөөрөх, хөх няц.
КРОВОПРОЛИ́ТИЕ алалдаан, хядалдаан.
КРОВОПРОЛИ́ТНЫЙ цуст, цус урсгасан; ~ **бой** цус урсгасан тулалдаан.
КРОВОПУСКА́НИЕ цус ханах, цус авах.
КРОВОСМЕЩЕ́НИЕ цус нийлүүлэх.
КРОВОСО́С цус сорогч, харгис этгээд.
КРОВОТЕЧЕ́НИЕ цус алдуулах, цус гоожих, цус урсгах.
КРОВОТОЧИ́В||ЫЙ цус даавarласан, цус цувсан, цус гоожсон; **~ая рана** цус даавarласан шарх.
КРОВОТОЧИ́||ТЬ цус даавarлах, цус цувах, цус гоожих; **рана ~т** шархнаас цус цувж байна.
КРОВОХА́РКАНЬЕ цусаар ханиах, цусаар хахирах, цустай цэр гарах.
КРОВОХЛЁБКА *бот.* сөд; **альпийская** ~ тагийн сөд.

КРОВЬ цус; **истекать ~ю** цусаар урсах; **остановить ~** цус тогтоох; * **портить себе ~** уурлах, унтуущах, биеэ зовоох; **у меня сердце ~ю обливается** элэг минь эмтэрнэ; **это моя плоть и ~** миний мах цусны тасархай; **в крови** мах цусанд нь шингэсэн; **разбить в ~** цуслах; **пролить ~** цусаа урсгах; **~ играет** аагаа багтааж ядах.

КРОВЯНИ́СТ||ЫЙ цустай, цус ихтэй; **~ое мясо** цусархаг мах.

КРОВЯН||О́Й 1. цусны; **~ое давление** цусны даралт; **~ые тельца** цусны бодис; 2. цустай, цусан; **~ след** цуст мөр, цусан мөр; **~ая колбаса** цусан хиам; 3. цусан өнгөтэй.

КРОЙ́ТЬ эсгэх; **~ сапоги** гутал эсгэх.

КРО́ЙКА эсгэх.

КРОКЕ́Т модон бөөренцөг; **играть в ~** бөөренцөг тоглох.

КРОКОДИ́Л 1. матар, матар зөгий; 2. *разг.* муухай царайтай хүн.

КРОКОДИ́ЛОВЫЙ матрын, матар зөгийн.

КРО́ЛИК 1. молтогчин туулай; 2. молтогчин туулайн арьс.

КРО́ЛИЧИЙ молтогчин туулайн, молтогчин туулайн арьсан.

КРО́МЕ 1. өөр, ондоо, бус; **~ него я никого не знаю** түүнээс өөр хүн танихгүй; 2. гадна; **~ того** түүнээс гадна; * **~ шуток** тоглоомгүй.

КРОМЕ́ШН||ЫЙ ад ~ аюулт там; **тьма ~ая** пад харанхуй.

КРО́МКА хөвөө, зах.

КРОМСА́ТЬ тамтаглах, огтчих.

КРО́НА I модны тэргүүн.

КРО́НА II *Европын зарим улсын мөнгөний нэгж.*

КРОПИ́ТЬ сүрших, цавдах.

КРОПОТЛИ́ВО уйгагүй, зүгаагүй, оролдлоготой.

КРОПОТЛИ́В||ЫЙ 1. уйгагүй, зугаагүй, оролддог; 2. чимхүүр, чимхлүүр; **~ая работа** чимхүүр ажил.

КРОСС саадтай уралдаан.

КРОССВО́РД үгийн сүлжээ.

КРОТ 1. номин, сохор номин; 2. номины арьс; 3. дайсны талд ажиллаж байгаа тагнуулч.

КРО́ТКИЙ номхон даруу.

КРОТО́ВЫЙ номон, номоны арьсан; **~ воротник** номоны арьсан зах.

КРО́ТОСТЬ номхон зан, даруу зан.

КРО́Х||А үйрмэг, үйрдэс, үртэс; **~и хлеба** талхны үйрдэс.

КРОХОБО́Р хэрэг харуу хүн, жижиг зантай хүн.

КРОХОБО́РСТВО хэрэг харуу зан, жижиг зан.

КРОХОБО́РСТВОВАТЬ хэрэг харуу зан гаргах, жижиг зан гаргах.

КРО́ХОТНЫЙ маш өчүүхэн, бяцхан.

КРО́ШЕЧКА 1. өчүүхэн; 2. үйрмэг, цөвдөл; 3. бяцхан охин, бяцхан хүү.

КРО́ШЕЧНЫЙ маш өчүүхэн, бяцхан; **~ ребёнок** бяцхан хүүхэд.

КРОШИ́ТЬ 1. үйрүүлэх, бутлах, хэрчих, хөшиглөх; **~ хлеб** талх үйрүүлэх; **~ мясо** мах хөшиглөх; 2. үйрдэс хаях, цөвдөл унагах.

КРОШИ́ТЬСЯ үйрэх, бутрах, хэрчигдэх, хөшиглөгдөх.

КРО́ШКА 1. үйрмэг, үртэс, үйрдэс, цөвдөл; 2. бяцхан хүү, бяцхан охин.

КРУГ 1. цагариг, хүрээ, тойрог, дугуй; **площадь ~а** тойргийн талбай; 2. цагариг, хүрд; **спасательный ~** аврах цагариг; 3. хүрээ, хэдэн, нууд; **~ деятельности** ажиллагааны хүрээ; 4. хүрээ, бүлэг,..... дунд; **руководящие ~и** эрх баригчдын хүрээ; **в ~у знакомых** танилын дунд; * **встать в ~** хүрээлэн зогсох; **~и под глазами** гархи.

КРУГЛОСУ́ТОЧН||ЫЙ өдөр шөнөгүй үргэлжлэх, өдөр шөнөгүй, хорин дөрвөн цагийн, бүтэн хоногийн; **~ая работа** өдөр шөнөгүй үргэлжлэх ажил.

КРУГЛОЛИ́ЦЫЙ дүгрэг царайтай, дугуй нүүртэй.

КРУ́ГЛ||ЫЙ 1. дугариг, дугуй, дүгрэг; 2. бүр, шал; **~ дурак** шал тэнэг; **~ая сирота** бүтэн өнчин, өв өнчин; 3. их; **~ая сумма** денег их мөнгө; 4. бүхэл, бүтэн, туж, тойрон; **~ год** жил туж, жил тойрон; **~ые сутки** өдөр шөнөгүй.

КРУГОВ||О́Й тойрсон, тойруулсан, дүгрэглэсэн; **~ая порука** амь нэгтэй байх, аминчлах.

КРУГОВОРО́Т эргэлт, орчлон; **~ времён года** дөрвөн цагийн эргэлт.

КРУГОВРАЩА́ТЕЛЬНЫЙ эргэх, орчих.

КРУГОВРАЩЕ́НИЕ эргэх, орчих, эргэлт, орчил.

КРУГОЗО́Р мэдэц, юм мэддэг; **человек с широким ~ом** их юм мэддэг хүн.

КРУ́ГОМ голова идёт ~ тархи эргэчихэв.

КРУГО́М 1. эргээд; **повернуться ~** эргэх марш, эргээд марш; 2. эргэн тойрон, орчин тойрон; **всё тихо ~** орчин тойрон чив чимээгүй; 3. тун, огт, бүр; **~ виноват** тун буруу; 4. тойроод, хүрээлээд.

КРУГООБОРО́Т орчих, эргэх, орчил, эргэлт; **~ капитала** хөрөнгө эргэлт.

КРУГООБРА́ЗНЫЙ дүгрэг хэлбэртэй.

КРУГОСВЕ́ТН||ЫЙ дэлхийг тойрох; **~ое путешествие** дэлхийг тойрон жуулчлах.

КРУЖА́ЛО 1. ваарчны дугуй; 2. гулдангийн модон сав.

КРУЖЕВА́ 1. сүлжээсэн хөвөө; 2. *разг.* худлаа, худлаа ярих.

КРУЖЕВНИ́ЦА сүлжээсэн, хөвөөч.

КРУЖЕВНО́Й 1. сүлжээсэн, сүлжээстэй; **~ воротник** сүлжээсэн зах; 2. сүлжээсний.

КРУЖЕ́НИЕ эргэх, эргэлдэх.

КРУЖИ́ТЬ 1. эргүүлэх, эргэлдүүлэх; 2. эргэх, тойрох; **коршун кружит** элээ эргэнэ; 3. төөрөх, төөрөн тэнэх; * **~ кому-либо голову** тархий нь эргүүлэх.

КРУЖИ́ТЬСЯ 1. эргэх, эргэлдэх, тойрох; 2. хуйлрах; **листья кружатся в воздухе** навч агаарт хуйларна; **у меня кружится голова** миний толгой эргэж байна.

КРУ́ЖКА 1. сэнжтэй аяга; 2. бадрын сав, бадар аяга.

КРУЖКОВ||О́Й дугуйлангийн, бүлгэмийн; **~ые занятия** дугуйлангийн хичээл.

КРУ́ЖНЫЙ ~ путь тойруу зам.

КРУЖО́К 1. бяцхан цагариг, гархи, бинт; 2. дугуйлан, бүлгэм.

КРУП 1. сахуулай; 2. морины ууц, хондлой.

КРУПА́ 1. будаа, хэмхдэг амуу; **манная ~** буудайн амуу, хүүхдийн будаа; **гречневая ~** сагагийн хэмхдэг амуу; **ячменевая ~** арвайн амуу; 2. туйлдас.

КРУПИ́НКА үртэс, өөдөс.

КРУПИ́ТЧАТ||ЫЙ ~ая мука нарийн гурил.

КРУПИ́ЦА өөдөс, өчүүхэн юм.

КРУ́ПКА *бот.* хамбил.

КРУ́ПНО том томоор; **писать ~** том бичих.

КРУПНОКАЛИ́БЕРНЫЙ калибр, их урт, калибрын, том амтай.

КРУ́ПН||ЫЙ 1. бүдүүн, том, малигар, бод; **~ые черты** лица малигар нүүр; **~ скот** бод мал; 2. мантгар, тэнтгэр; **~ ребёнок** мантгар хүүхэд; 3. их том; **~ успех** их амжилт.

КРУПНЯ́К *разг.* их хэмжээ, их тоо, бөөн.

КРУПО́ЗН||ЫЙ сахуулайт; **~ое воспаление лёгких** уушигны сахуулайт үрэвсэл.

КРУПОРУ́ШКА будааны машин.

КРУПЧА́ТКА *нарийн гурил.*

КРУТИЗНА́ 1. эгц, огцом; **~ берега** эгц эрэг; 2. эрэг, хясаа; 3. овгордуу.

КРУТИ́ТЬ 1. эргүүлэх, орчуулах; 2. томох, эрчлэх; 3. ороох; **~ папиросу** тамхи ороох; 4. мушгих, имрэх; **~ усы** сахлаа

имрэх; 5. хуйлруулах, бужигнуулах; **ветер крутит пыль по дороге** салхи замын тоос хуйлруулна; 6. мушгин хүлэх, эргүүлэн хүлэх.

КРУТИ́ТЬСЯ 1. мушгиралдах, эргэлдэх; 2. маш идэвхтэй амьдрах, ажиллах.

КРУ́ТО 1. эгц, огцом; **дорога ~ поднималась в гору** зам уул өөд эгц гарав; 2. эрс, огцом; **лошадь ~ повернула вправо** морь буруу тийш огцом эргэв; 3. ширүүн, хатуу; **~ расправиться с кем-либо** хүнийг хатуу гэсгээн цээрлүүлэх; 4. хатуу, өтгөн; **~ замесить тесто** гурил хатуу зуурах; **~ посолить** шорвог болгох.

КРУТ||О́Й 1. эгц, огцом, цавчим; **~ берег** огцом эрэг; 2. эрс, огцом; **~ поворот дороги** зам огцом эргэх; 3. ширүүн, огцом, хатуу; **~ нрав** огцом зан; **~ые меры** хатуу арга хэмжээ; 4. хатуу, өтгөн, аргуун; **крутое тесто** хатуу зуурсан гурил; 5. атаман, овгор; * **~ кипяток** буцалмай халуун ус; **~ прикид** *разг.* маш гоё хувцастай, ганган.

КРУ́ЧА хясаа, огцом эрэг, эгц ганга.

КРУЧЁНИЕ мушгих, томох, эрчлэх.

КРУЧЁНЫЙ томсон, эрчилсэн.

КРУЧИ́НА гуниг, уйтгар.

КРУЧИ́НИТЬСЯ гуниглах, уйтгарлах.

КРУШЕ́НИЕ 1. сүйдэх, сүйрэх, сүйдэл, сүйрэл; **потерпеть ~** сүйдэх, сүйрэх; 2. тасрах, сөнөх; **~ надежд** горьдлого тасрах.

КРУШИ́ТЬ хэмхлэх, хэмх хамх цохих.

КРЫЖО́ВНИК морин хад, тошлой.

КРЫЛА́Т||ЫЙ жигүүртэй, далавчтай; * **~ые слова** мэргэн үг.

КРЫЛО́ 1. далавч, жигүүр; 2. далавч, далбаа; **~ самолёта** онгоцны далавч; **~ автомашины** автомашины далбаа; 3. жигүүр, гуя; **левое ~ дома** байшингийн зүүн жигүүр; 4. жигүүр.

КРЫ́ЛЫШКО бяцхан далавч, жигүүр.

КРЫЛЬЦО́ үүдэн шат.

КРЫ́НКА ваар сав.

КРЫ́СА 1. үхэр хулгана, харх; 2. ааш муутай эмэгтэй.

КРЫСЁНОК үхэр хулганын зулзага.

КРЫСИ́Н||ЫЙ үхэр хулганын; **~ая нора** үхэр хулганын нүх.

КРЫСОЛО́ВКА занга.

КРЫ́ТАЯ *разг.* шорон, хорих газар.

КРЫ́Т||ЫЙ 1. хучлагатай, хучаастай, бүрхээстэй; 2. саравчтай, дээвэртэй; **~ая повозка** мухлаг тэрэг.

КРЫТЬ 1. хучих, бүрэх, дээвэрлэх; **~ крышу железом** төмрөөр дээвэрлэх; 2. дарах, идэх; **~ матом** сүрхий загнах.

КРЫ́ТЬСЯ орших; **причина этого кроется в том, что** үүний шалтгаан.... - нд оршино.

КРЫ́Ш||А 1. дээвэр; 2. арын хаалга, ивээл, хамгаалалт; * **жить под одной ~ей** нэг гэрт суух; 3. *разг.* **у тебя поехала ~** чи солиорчээ.

КРЫ́ШКА таг, хавхаг.

КРЮК 1. гох дэгээ; 2. хажуунаас цохих.

КРЮЧКОВА́ТЫЙ махир дэгээ шиг, гох шиг; **~ нос** дэгээ хамар.

КРЮЧКОТВО́Р элдэв ов гаргагч.

КРЮЧКОТВО́РСТВО элдэв ов гаргах.

КРЮЧО́К дэгээ, чагт; **~ у одежды** хувцасны дэгээ.

КРЯ́ДУ дараалаад, турш, тасралтгүй; **десять дней ~ шёл дождь** арван өдөр тасралтгүй бороо оров.

КРЯЖ гүдэн, гүвээ.

КРЯ́ЖИСТЫЙ чийрэг, бадриун, яс томтой.

КРЯ́КАНЬЕ нугас шувууны дуу, гангар гунгар гэх, ганганах.

КРЯ́КАТЬ нугас шувуу дугарах, гангар гунгар гэх, ганганах.

КРЯ́КВА цоно нугас.

КРЯ́КНУТЬ 1. нугас шувуу нэгэнтээ дугарах; 2. *разг.* дуу алдах.

КРЯХТЕ́ТЬ янцаглах, аахилах.

КСЕ́РИТЬ хувилж авах, канондох.

КСЕРОКОПИ́РОВАТЬ канондох, хувилах.

КСЕРОКО́ПИЯ канон, олшруулалт.

КСИ́ВА *разг.* баримт бичиг үнэмлэх.

КСТА́ТИ 1. цагий нь олж; **сказать что-либо ~** цагий нь олж юм хэлэх; 2. далимд нь, дашрамд нь; **~ зайти и за книгами** далимд нь ном авахаар орох; 3. харин, үгүй, ингэхэд; **а я, ~ сказать, этого и не знал** харин би үүнийг чинь мэдээгүй.

КТО 1. хэн; **~ там?** хэн бэ? 2. хэн, хүн, хэн.... хүн; **всякий, ~ может** чадах хүн бүр; 3. зарим; 4. хүн; **если ~ придёт, скажи** хүн ирвэл хэл; **~ бы ни** хэн ч гэсэн.

КТО́-ЛИБО хэн хүн, ямар нэгэн хүн, хүн.

КТО́-НИБУДЬ хэн хүн, хэн нэгэн хүн, хүн.

КТО́-ТО нэг хүн; **~ заходил к вам** танайд нэг хүн ороод гарсан.

КУБ 1. шоо дөрвөлжин, куб; 2. куб, гүүп; **~ дров** гүүп түлээ; 3. тогоо; **перегонный ~** нэрэх тогоо.

КУБА́НКА 1. кубан малгай; 2. кубан буудай.

КУ́БАРЕМ өнхрөн; **скатиться с горы ~** уул уруу өнхрөн унах.

КУБАТУ́РА кубатур, шоо дөрвөлжин хэмжээ.

КУ́БИК *разг.* шоо

КУБИ́ЧЕСКИЙ куб, шоо дөрвөлжин метр, куб метр, шоо дөрвөлжин метр.

КУ́БОВЫЙ хөв хөх; **~ цвет** хөв хөх өнгө.

КУ́БОК цом; **~ вина** цом дарс; **переходящий ~** шилжин явах цом.

КУБОМЕ́ТР кубметр, шоо дөрвөлжин метр.

КУ́БРИК галт онгоцны командын байр.

КУБЫ́ШК||А мөнгөний бутан; **набивать ~у** авдар саваа мөнгөөр дүүргэх.

КУВА́ЛДА лантуу.

КУВШИ́Н домбо.

КУВШИ́НКА удвал цэцэг.

КУВЫРКА́НИЕ тонгорцоглох.

КУВЫРКА́ТЬСЯ тонгорцоглох, хөрвөх.

КУВЫРКНУ́ТЬСЯ тонгорцоглох, хөрвөх.

КУВЫРКО́М тонгорцоглон; **полететь ~** тонгорцоглон унах.

КУДА́ 1. хаана, хааш; **~ вы меня ведёте?** та хааш нь намайг аваачиж байна вэ? 2. ийш тийш юманд; **~ бы ни** хааш ч; **~ ни кинь** хаашаа ч харсан.

КУДА́-ЛИБО нэг газар, нэгтээ.

КУДА́-НИБУДЬ нэг газар, нэгтээ, нэг тийшээ.

КУДА́-ТО нэгтээ, хаашаа ч.

КУДА́ХТАНЬЕ эм тахиа дугарах.

КУДА́ХТАТЬ эм тахиа дугарах.

КУДЕ́СНИК бөө, увьдистан.

КУДЛА́ТЫЙ сэгсгэр үстэй.

КУ́ДРИ буржгар үс.

КУДРЯ́В||ЫЙ 1. буржгар үстэй; 2. саглагар; **~ые листья** саглагар навч.

КУЗИ́НА 1. үеэл эгч, дүү; 2. нууц амраг.

КУЗИ́НИЯ *бот.* арзгана.

КУЗНЕ́Ц төмрийн дархан, төмөрч, балтач.

КУЗНЕ́ЧИК дэвхрэг.

КУЗНЕ́ЧНЫЙ төмөрчний, төмрийн дархны.

КУ́ЗНИЦА төмрийн дархны газар, төмөрчний газар.

КУ́ЗОВ I тэвш, хашлага.

КУ́ЗОВ II саг, гөрмөл сав.

КУКАРЕ́КАТЬ тахиа донгодох.

КУ́КИШ 1. салаавч; **показать кому-либо ~** салаавч тавих; 2. амбан явахгүй.

КУ́КЛА 1. хүүхэлдэй, наадгай; 2. хүүхэн; 3. *разг.* мөнгө шиг боосон хоосон цаас.
КУКОВА́ТЬ хөхөө донгодох, гүг гүүг гэх.
КУ́КОЛКА I бяцхан хүүхэлдэй.
КУ́КОЛКА II авгалдай.
КУ́КОЛЬНЫЙ хүүхэлдэйн; ~ **театр** хүүхэлдэйн театр.
КУ́КСИТЬСЯ ярдаглах, уурлах, шантрах.
КУ-КУ́ гүг гүү.
КУКУРУ́ЗА 1. эрдэнэ шиш; 2. *разг.* эр эрхтэн.
КУКУРУ́ЗНЫЙ эрдэнэ шишийн.
КУКУ́ШКА 1. хөхөө; 2. хүүхдээ хүнд өргүүлсэн эх.
КУЛА́К I нударга, зангидсан гар.
КУЛА́К II нударган *(баян).*
КУЛА́ЦК||ИЙ нударганы, нударган баяны; **~ое хозяйство** нударганы аж ахуй.
КУЛА́ЧЕСТВО нударган баячууд.
КУЛАЧК||Й на ~, на ~ах нударгаараа.
КУЛА́ЧНЫЙ ~ бой нударгаар зодолдох.
КУЛЕБЯ́КА гонзгой бялуу *(дотор нь мах, загас зэргийг хийсэн бялуу).*
КУЛЁК хүүдий, шуудай.
КУЛИ́БИН зохион бүтээгч, санаачлагч.
КУЛИ́К цууцаль; ***всякий ~ своё болото хвалит** хүн бүхэн нутгаа магтдаг.
КУЛИНА́РИЯ тогоочийн мэргэжил.
КУЛИНА́РН||ЫЙ тогоочийн; **~ые курсы** тогоочийн түр сургууль.
КУЛИ́С||А халхавч; ***за ~ами** 1)тайзны ард, тайзны халхавчийн цаана 2)далдуур, нууцаар.
КУЛИ́Ч бортого хэлбэртэй нарийн талх.
КУЛИ́ЧК||И у чёрта на ~ах, к чёрту на ~ ертөнцийн хязгаарт.
КУЛО́Н 1. чулуун шиггтгээ, эрдэнийн чулуу, шүр; 2. кулон *(цахилгаан хэмжих нэгж).*
КУЛУА́РН||ЫЙ албан бус, сул; **~ые разговоры** албан бус яриа, сул яриа.
КУЛУА́РЫ кулуар, гадаад өрөө *(хурлын тасалгааны гадаад өрөө, гудам).*
КУЛЬ том хүүдий, шуудай.
КУЛЬМИНАЦИО́НН||ЫЙ дээд туйлын; **~ая точка** дээд туйлын цэг.
КУЛЬМИНА́ЦИЯ 1. уртрагийг од хөндлөн огтлох; 2. дээд туйл, оргил.
КУЛЬТ 1. шүтээн, шүтлэг, тахил; **~овая музыка** тахилгын хөгжим; 2. тахин шүтэх, шүтлэг; **~ личности** нэг хүнийг тахин шүтэх.
КУЛЬТИВА́ТОР сийрүүлүүр (*газар сийрүүлдэг зэвсэг).*
КУЛЬТИВА́ЦИЯ сийрүүлэх.
КУЛЬТИВИ́РОВАНИЕ 1. тарих, өсгөх; 2. дэлгэрүүлэх, заншуулах.
КУЛЬТИВИ́РОВАТЬ 1. тарих, өсгөх; 2. дэлгэрүүлэх, заншуулах.
КУЛЬТТОВА́РЫ соёлын бараа.
КУЛЬТУ́Р||А 1. соёл, соёл боловсрол; 2. боловсрол, соёл; **человек высокой ~ы** их боловсролтой хүн; 3. тарих, өсгөх; 4. өсгөвөр, ургамал, нян; **технические ~ы** техник өсгөвөр; **физическая ~** биеийн тамир.
КУЛЬТУ́РНОСТЬ соёлын хэмжээ.
КУЛЬТУ́РН||ЫЙ 1. боловсон, боловсронгуй, соёлын, соёл боловсролын; 2. соёл боловсролын, гэгээрэл боловсролын; 3. таримал, өсгөмөл; **~ые растения** таримал ургамал.
КУЛЬТЯ́ мухар гар, мухар хөл.
КУЛЬТЯ́ПКА мухар гар, мухар хөл.
КУМ загалмай зүүсэн эцэг.
КУМА́ загалмай зүүлгэсэн эх, найз авгай.
КУМА́РИТЬ *разг.*бензин үнэртэж кайф авдаг.
КУМА́РЧИК *бот.* цулхир.
КУМА́Ч улаан даавуу.
КУМАЧО́ВЫЙ улаан даавуун.
КУМЕ́КАЛКА толгой, ухаан тархи.
КУМИ́Р 1. бурхны хөрөг; 2. шүтээн.
КУМОВСТВО́ худ ургийн харьцаа, тал тохой татах.
КУ́МПОЛ *разг.*толгой.
КУ́МУШКА 1. найз ахай; 2. ховч эхнэр.
КУМЫ́С айраг.
КУМЫСОЛЕЧЕ́БНИЦА айргийн эмнэлэг.
КУМЫСОЛЕЧЕ́БНЫЙ айргийн эмнэлгийн.
КУМЫСОЛЕЧЕ́НИЕ айргаар эмнэх.
КУНЖУ́Т гүнжид *(ургамал).*
КУНЖУ́ТН||ЫЙ гүнждийн; **~ое масло** гүнждийн тос.
КУНИ́ЦА 1. суусар; 2. суусрын арьс.
КУ́ПА зуун мод.
КУПА́ЛЬНЫЙ усанд ордог; **~ костюм** усанд ордог хувцас.
КУПА́ЛЬНЯ усанд орох газар.
КУПА́НИ||Е усанд орох; **здесь хорошее место для ~я** энд усанд ороход сайхан газар.
КУПА́ТЬ усанд оруулах, угаах.
КУПА́ТЬСЯ усанд орох, биеэ угаах.
КУПЕ́ тасалгаа.
КУПЕ́НА *бот.* мухар цагаан, аримба.
КУПЕ́Ц наймаачин, худалдаачин.
КУПЕ́ЧЕСКИЙ наймаачны, худалдаачны.
КУПЕ́ЧЕСТВО наймаачид, худалдаачид.
КУПИ́РОВАННЫЙ тасалгаатай.
КУПИ́ТЬ худалдан авах, авах.
КУПЛЕ́Т бадаг.
КУ́ПЛЯ худалдан авах.
КУ́ПОЛ бөмбөгөр орой, пөмбөгөр орой.
КУПО́Н 1. купон, тасалбар; 2. лоожийн билет, купон; 3. эсгүүр, купон.
КУПОРО́С байван; **цинковый ~** цагаан байван.
КУПОРО́СНЫЙ байвангийн.
КУ́ПЧАЯ худалдан авсан бичиг.
КУПЧИ́ХА 1. наймаачин эхнэр; 2. наймаачны эхнэр.
КУПЫ́РЬ *бот.* хашилж.
КУПЮ́РА 1. товчлол; **статья печатается без купюр** уул өгүүллийг товчлолгүй хэвлэв; 2. дэвсгэр; **крупная ~ займа** зээллэгийн том дэвсгэр.
КУРА́ЖИТЬСЯ омгорхох, агсамнах.
КУРА́НТЫ жүн, баян хуурт цаг; **кремлёвские ~** кремлийн жүн цаг.
КУ́РВА *разг.* янхан, гичий.
КУРГА́Н булш, овоо, дов.
КУРГУ́ЗЫЙ 1. оодон, мухар сүүлтэй; 2. тоодгор, оодон.
КУРДЮ́К хонины сүүл.
КУРДЮ́ЧН||ЫЙ 1. *(хонины)* сүүлний; 2. *(уугаан)* сүүлтэй; **~ая овца** уугаан сүүлтэй хонь.
КУ́РЕВО ганц хоёр сорох юм, утаа гаргах юм.
КУРЕ́НИЕ 1. тамхи татах; 2. үнэртэн, утлага.
КУРЕ́НЬ 1. байшин; 2. хүрээ; 3. Запорожийн казак цэргийн нэг анги.
КУРИ́ЛКА тамхины өрөө.
КУРИ́ЛЬСКИЙ ~ чай боролзгоно.
КУРИ́ЛЬЩИК тамхич.
КУРИ́ЛЬЩИЦА тамхич эмэгтэй.

КУРИ́Н||ЫЙ тахианы; **~ые перья** тахианы өд.
КУРИ́ТЕЛЬНЫЙ ~ табак амны тамхи.
КУРИ́ТЬ 1. татах; **~ трубку** гаанс тамхи татах, тамхи нэрэх; 2. нэрэх; **~ смолу** давирхай нэрэх; 3. утах.
КУРИ́ТЬСЯ 1. ноцох, асах; **сырой табак не курится** нойтон тамхи ноцохгүй байна; 2. утаа гарах, баагих, уугих, манантах, униартах; **вулкан курится** галт уулнаас утаа гарч байна.
КУ́РИЦА тахиа; *** мокрая ~** усанд орсон хулгана.
КУ́РИЯ сонгогчийн зэрэг.
КУРКУ́ЛЬ *разг.* харамч баян хүн.
КУРКУ́МА гүргэм.
КУРЛЫ́КАТЬ тогоруу, гуруу гуруу гэх.
КУРНО́САЯ *разг.* үхэх, мажийх.
КУРНО́СЫЙ шантгар, шагнагар хамартай.
КУРО́К 1. бууны гох, чавх; 2. *разг.* хэлүү.
КУРОЛЕ́СИТЬ дүрсгүйтэх.
КУРОПА́ТКА ятуу.
КУРО́РТ рашаан эмнэлэг.
КУРО́РТНИК рашаан эмнэлэгт сувилуулагч.
КУРО́РТНЫЙ рашаан эмнэлгийн.
КУРС I 1. чиг, чиглэл; **взять ~ на юг** урд чиг барих; 2. мөнгөний ханш; **биржевой ~** биржийн ханш; *** быть в ~е** мэдэх.
КУРС II дамжаа; **студент третьего ~а** гуравдугаар дамжааны оюутан.
КУРСА́НТ 1. түр сургуулийн сурагч; 2. цэргийн сургуулийн сурагч.
КУРСА́НТКА түр сургуулийн сурагч эмэгтэй.
КУРСА́НТСКИЙ цэргийн сургуулийн сурагчийн.
КУРСИ́В бичмэл үсэг.
КУРСИ́ВН||ЫЙ бичмэл *(үсгийн)*; **~ая строка** бичмэл үсгийн мөр.
КУРСИ́РОВАТЬ тогтмол явах, явж байх.
КУРСИ́СТКА оюутан эмэгтэй.
КУРСОВ||О́Й ангийн, курсын; **~ая работа** курсын ажил.
КУ́РСЫ түр сургууль, дамжаа.
КУ́РТКА хүрэм, куртк.
КУРЧА́ВИТЬСЯ буржийх.
КУРЧА́ВКА *бот.* эмгэн шилбэ.
КУРЧА́ВЫЙ бужгар, буржгар.
КУРЬЁЗ хачин юм, сонин юм, инээдтэй юм.
КУРЬЁЗНЫЙ хачин, сонин, инээдтэй; **~ случай** хачин тохиол; **~ рассказ** сонин өгүүллэг.
КУРЬЕ́Р зарлага, элч.
КУРЬЕ́РСКИЙ яаруу; **~ поезд** түргэн галт тэрэг.
КУРЬЕ́РША зарлага эмэгтэй.
КУРЯ́ГА нэвширсэн тамхичин, улаан тамхичин.
КУРЯ́ТИНА тахианы мах.
КУРЯ́ТНИК тахианы чингэлэг, тахианы байр.
КУРЯ́Щ||ИЙ тамхи татдаг хүн, тамхичин; **вагон для ~их** тамхи татагчдын суух тасалгаа.
КУСА́||ТЬ 1. хазах, зуух; 2. хатгах; **змея ~ет** могой хатгана; 3. түлэх; **крапива ~ет** халгай түлнэ.
КУСА́ТЬСЯ хазах, зуух.
КУСКОВО́Й хагалсан, хэсэг хэсэг, бөөн; **~ сахар** бөөн бөөн чихэрт ёотон.
КУСО́К хэсэг, зүсэм, хэрчим, толгой; **~ шелка** толгой торго; **~ хлеба** аяга хоол, үмх мах.
КУСО́ЧЕК хэсэгхэн, зүсэмхэн.
КУСТ бут сөөг.
КУСТА́РНИК бутас, сөөг; **заросший ~ом** бутас ургасан.
КУСТА́РНИКОВ||ЫЙ бутлаг, сөөг; **~ые растение** бутлаг ургамал.
КУСТА́РНИЧАТЬ 1. гараар хийх, гараар үйлдвэрлэх; 2. бүдүүлэг ажиллах, бааз борог ажиллах.
КУСТА́РНИЧЕСТВО бүдүүлэг ажиллагаа, бааз борог ажил.
КУСТА́РН||ЫЙ 1. гар гараар хийсэн; **~ая промышленность** гар үйлдвэр; **~ое изделие** гараар хийсэн; 2. бүдүүлэг, бааз борог.
КУСТА́РЬ гар үйлдвэрч.
КУ́СТИК 1. жижиг бут, сөөг; 2. *разг.* жорлон.
КУСТИ́СТ||ЫЙ өтгөн, сахлаг; **~ая пшеница** сахлаг буудай.
КУ́ТАТЬ боох, ороох, дулаалах.
КУ́ТАТЬСЯ биеэ ороох, дулаалах.
КУТЁЖ архидаан, наргиан.
КУТИ́ЛА архич, наргигч.
КУТИ́ТЬ архидах, наргих.
КУТРО́ВЫЕ *бот.* чонын хорны овог.
КУТЬЯ́ бэрээсий.
КУХА́РКА тогооч эхнэр.
КУ́ХНЯ тогооны байшин, тогооны гэр, гал тогоо.
КУ́ХОННЫЙ гал тогооны; **~ газ** гал тогооны хиншүү.
КУ́ЦЫЙ оготор, тоодон сүүлтэй.
КУ́ЧА 1. овоо, бөөн, бөөм; **~ снега** цасан овоо; 2. бөөн, олон; **~ народа** бөөн хүн, олон хүн; **~ детей** бөөн хүүхэд, олон хүүхэд; **~ неприятностей** бөөн гай.
КУЧЕВ||О́Й ~ые облака бөөн үүл.
КУ́ЧЕР 1. дэлбэг, жолооч, улаач; 2. *разг.* жолооч, танил.
КУ́ЧК||А 1. овоо, бөөм; 2. бүлэгхэн, хэсэгхэн; **собираться ~ами** хэсэгхэн, хэсэгхэнээрээ цуглах.
КУ́ЧНЫЙ бөөн, шавааралдсан.
КУШ бөөн мөнгө, бүс мөнгө, бүс юм.
КУША́К бүс.
КУ́ШАНЬЕ хоол, идээ.
КУ́ШАТЬ идэх, зооглох.
КУШЕ́ТКА 1. вандан ор; 2. дэртэй диваан.
КУЩЕ́НИЕ, сахлаг ургах, өтгөн ургах.

Л

ЛАБА́ЗНИК *бот.* туулайн тагнай.
ЛАБА́З 1. гурилын дэлгүүр; 2. бүхээг.
ЛАБИРИ́НТ хавис, онги, лабиринт.
ЛАБИ́ЛЬНЫЙ тогтворгүй.
ЛАБОРА́НТ лабораторич,
ЛАБОРА́НТКА лабораторич эмэгтэй.
ЛАБОРА́НТСКИЙ лабораторичийн,
ЛАБОРАТО́РИЯ лабораторн. ~ **бактериологическая** нян судлалын лабораторн; ~ **серологическая** ийлдэс судлалын лабораторн;
ЛАБОРАТО́РНЫЙ лабораторийн;
ЛА́В||А I лав, хайлмаг, нурма; **потоки ~ы** хайлмагийн урсгал.
ЛА́ВА II морин цэргийн дайралт.
ЛАВИ́НА 1. цасан уруй, бөөн цас, цасан нураг; 2. тоо тоймгүй олон, харанхуй олон.
ЛАВИ́РОВАНИЕ 1. салхи өөд, самрах; 2. булгах, булгах зайлах, зайлах.
ЛАВИ́РОВАТЬ 1. *(онгоц)* салхи өөд самрах; 2. булгах, булгах зайлах, зайлах.
ЛА́ВКА I вандан, тууш сандал.
ЛА́ВКА II мухлаг, дэлгүүр.
ЛА́ВОЧКА I бяцхан бандан, бяцхан тууш сандал.
ЛА́ВОЧКА II бяцхан мухлаг, бяцхан дэлгүүр.
ЛА́ВОЧНИК дэлгүүрч, мухлагч, дэлгүүрийн эзэн, мухлагийн эзэн.
ЛАВР 1. лавр, лаавар; 2. лаавар титэм, лаавар чимэг; **почить на ~ах** амжилтандаа санаа амрах; ололтондоо ташуурах; **пожинать ~ы** амжилтынхаа үр шимийг эдлэх, ялсан буянаа эдлэх.
ЛАВРО́ВЫЙ лаврын, лааврын; ~ **венец** лаавар титэм.
ЛА́ГЕРНЫЙ лагерийн, лаагарын; ~ **период** лагерийн үе.
ЛА́ГЕР||Ь 1. лагерь, лаагар, хүрээ; **укреплённый** ~ бэхэлсэн лагерь, хүрээ; **учебный** ~ сургуулийн лагерь; **расположиться ~ем** лагерьлах; 2. лагерь, тал.
ЛАГУ́НА далайгаас тасарсан булан.
ЛАГОТИ́С *бот.* хонлин.
ЛАГО́ПСИС *бот.* туулайн уруул.
ЛАД I 1. эв, эв нийц, таарамж, нийлэмж; **жить с кем-либо в ~ах** эв нийцтэй байх; **быть не в ~ах** эв нийцгүй байх; 2. янз, маяг; **на новый ~** шинэ янзаар; **на свой ~** өөрийнхөө маягаар, өөрийнхөөрөө; **дело идёт на ~** хэрэг бүтэх тийшээ хандаж байна.
ЛАД II 1. цомнол; 2. үелээс.
ЛА́ДАН хөхөн, гүгэл; **дышать на ~** амьсгалын тоо хариугүй барагддаг дээрээ, дөнгөж амьтай голтой байх; **бежать как чёрт от ~а** үхтлээ айж зугтаах.
ЛА́ДАНКА *сахиус.*
ЛА́ДИТЬ 1. засах, эвлүүлэх; 2. хөглөх, хөг нийлүүлэх; 3. янших, чихний *чийр болох.*
ЛА́ДИТЬСЯ бүтээх, бүтэмжтэй байх, урагштай байх.
ЛА́ДНО за, *болно;* за яах вэ; ~, **будь по-твоему** за яах вэ, чинийхээр болог.
ЛА́ДН||ЫЙ *болохтой,* зүгээр, сайн; **~ая жизнь** болохтой амьдрал.
ЛАДО́Н||Ь алга; **быть видным, как на ~и** *алган дээр байгаа юм шиг ил харагдах.*
ЛАДО́ШИ алга; **бить в ~** *алгаа таших.*
ЛАДЬЁМ *бот.* шүрэн үндэс.
ЛАДЬЯ́ I том завь.
ЛАДЬЯ́ II *тэрэг.*
ЛАЗАРЕ́Т цэргийн эмнэлгийн газар.
ЛАЗЕ́ЙК||А 1. завсар, нүх сүв; ~ **в заборе** хашааны шурган орох завсар; 2. арга сүв, нүх сүв; **найти ~у** арга сүв олох, нүх сүв олох; 3. арга *мөр.*
ЛА́ЗЕР лазер.
ЛА́ЗИТЬ 1. авирах, асах; 2. *шургах, шурган орох.*
ЛА́ЗОРЕВЫЙ хөх цэнхэр, номин хөх.
ЛАЗУ́РН||ЫЙ *хөх цэнхэр, номин хөх;* **~ое небо** *номин хөх* тэнгэр; **~ое море** хөх цэнхэр тэнгис.
ЛАЗУ́РЬ 1. хөх цэнхэр *өнгө, номин өнгө;* 2. хөх цэнхэр будаг.
ЛАЗУ́ТЧИК туршуул, тагнуул.
ЛАЙ хуцах, хуцалдах.
ЛА́ЙКА I илэг.
ЛА́ЙКА II ангууч нохой.
ЛА́ЙКОВ||ЫЙ илгэн; **~ые перчатки** илгэн бээлий.
ЛА́ЙМОВЫЙ далдуу.
ЛАК чий; **покрыть ~ом** чийдэх.
ЛАКА́НИЕ долоох, долоон идэх.
ЛАКА́ТЬ долоох, долоон идэх; ~ **молоко** сүү долоох.
ЛАКЕ́Й 1. зарц; 2. зарц, боол.
ЛАКЕ́ЙСК||ИЙ зарцын, боолын; **~ая натура** боолын шинж.
ЛАКЕ́ЙСТВО бялдуучлал, долдгонох.
ЛАКЕ́ЙСТВОВАТЬ бялдуучлах, долдгонох.
ЛАКИРО́ВАНН||ЫЙ чийтэй, чийдсэн; **~ые ботинки** чийтэй ботинк гутал.
ЛАКИРОВА́ТЬ чийдэх, чий түрхэх, гоёчлох.
ЛАКИРО́ВКА 1. чийдэх, чийдлэх; 2. чий; **тусклая ~** бүдэх чий.
ЛАКИРО́ВЩИК чийдэгч.
ЛА́КОВ||ЫЙ 1. чийний, чийтэй; ~ **раствор** чийний уусмал; 2. чийтэй, чийдсэн; **~ая обувь** чийтэй гутал.
ЛА́КОМИТЬСЯ амттай юм идэх, амтархан идэх, хужирлах; ~ **вареньем** чанамал жимс амтархан идэх.
ЛА́КОМКА амттай юманд дуртай хүн.
ЛА́КОМСТВО амттай идээ.
ЛА́КОМЫЙ амттай, хорхой хүрэм, арааны шүлс асгармаар; ~ **кусок** хорхой хүрэм юм.
ЛАКОНИ́ЗМ товч тодорхой.
ЛАКОНИ́ЧЕСКИЙ товч тодорхой, товч, цөөн үгтэй.
ЛАКОНИ́ЧНОСТЬ товч тодорхой байх, цөөн үгтэй байх.
ЛАКОНИ́ЧНЫЙ товч тодорхой, товч, цөөн үгтэй; ~ **стиль** товч тодорхой найруулга.
ЛАКТА́ЦИЯ сүү шимжих, сүүжих
ЛА́МА I тэмээн гөрөөс.
ЛА́МА II лам, **Далай-~** далай лам.
ЛАМАИ́ЗМ шарын шашин.
ЛА́МПА дэн, лаампа, чийдэн; **электрическая** ~ цахилгаан чийдэн; ~ **газоразрядная** цахилгаан чийдэн; ~ **дуговая** нуман цахилгаан чийдэн; ~ **кварца** хөх гэрлийн лаамп.
ЛАМПА́ДА,
ЛАМПА́ДКА, зул.
ЛАМПА́ДН||ЫЙ зулын; **~ое масло** зулын тос.
ЛАМПА́С хавчаар, хажлага.
ЛА́МПОВ||ЫЙ 1. дэнгийн; **~ое стекло** дэнгийн шил; 2. лаампын, лаампатай.
ЛА́МПОЧКА 1. бяцхан дэн, бяцхан лаампа; 2. чийдэнгийн шил; **электрическая** ~ чийдэнгийн шил.

ЛАНГУ́СТ лангуст.
ЛАНДСКНЕ́ХТ хөлсний цэрэг, хөлсний хүн.
ЛАНДША́ФТ төрх байдал, газар, ландшафт; **горный** ~ уулархаг газар; **живописный** ~ үзэсгэлэнтэй газар; ~ **антропогенный** зохиомол ландшафт.
ЛА́НДЫШ май цэцэг, хонхлой цэцэг.
ЛА́НДЫШЕВЫЙ май цэцгийн, хонхлой цэцгийн.
ЛАНЦЕ́Т хоёр иртэй хутга.
ЛАНЦЕ́ТНЫЙ хоёр иртэй хутгын.
ЛАНЬ марал гөрөөс.
ЛА́П||А 1. савар, год; **медвежья** ~ баавгайн савар; ~ **якоря** бархагийн савар, зангууны савар; 2. шилмүүс; ~**ы ели** гачуурын шилмүүс.
ЛАПАРОСКОПИ́Я хэвлий дурандах.
ЛАПИДА́РНЫЙ товч;товч тодорхой.
ЛА́ПКА бяцхан савар.
ЛА́ПОТЬ долон маахай, дурсан маахай.
ЛАПТА́ лаптуу, бөмбөг цохих.
ЛАПЧА́ТКА хүрэн шарилж.
ЛА́ПЧАТНЫЙ 1. савар мэт, савралхуу; 2. сарьслаг савартай.
ЛАПША́ мянтууз, гурилтай шөл.
ЛАРЁК бүхээг; **табачный** ~ тамхины мухлаг.
ЛАРЕ́Ц гоё хайрцаг.
ЛА́РЧИК бяцхан хайрцаг; ~ **просто открывался** цэцэрхэх хэрэггүй юм байжээ.
ЛАРИНГИ́Т төвөнх үрэвсэх.
ЛАРИНГОТОМИ́Я төвөнхийг зүсэх.
ЛАРЬ авдар, хүнгэрцэг.
ЛА́СКА I энхрийлэх.
ЛА́СКА II оготны чоно.
ЛАСКА́ТЕЛЬН||ЫЙ энхрийлсэн, эрхлүүлсэн, эрх; ~**ое имя** энхрийлсэн нэр, эрх нэр;
ЛАСКА́ТЬ 1. энхрийлэх, эрхлүүлэх, таалах; 2. аятай байх, /нүдэнд/ дулаан байх, /чихний/ чимэг болох; ~ **взор** нүдэнд дулаан байх; ~ **слух** чихний чимэг болох; 3. санаа засах, сэтгэл тэжээх, биеэ хураах; ~ **себя надеждой** горилж сэтгэлээ тэжээх.
ЛАСКА́ТЬСЯ эрхлэх; ~ **к матери** эхдээ эрхлэх.
ЛА́СКОВЫЙ энхрий, наалинхай, энхрэг, урин зөөлөн, элдэг зөөлөн; ~ **взгляд** элдэг зөөлөн харц, дулаан харц.
ЛАСТ хавтаг, хав загас мэтийн далайн амьтаны сэлүүр, хөл.
ЛА́СТИК 1. ластик даавуу; 2. баллуур.
ЛАСТИ́ТЬСЯ эрхлэх, наалдах.
ЛА́СТОЧКА хараацай; **деревенская** ~ алтан хараацай; **первая** ~ түрүүчийн тэмдэг.
ЛА́СТОЧКИН хараацайн; ~**о гнездо** хараацайн үүр.
ЛАТА́ТЬ нөхөөс тавих, нөхөх.
ЛАТВИ́ЙСКИЙ латви, латвийн.
ЛА́ТЕКС латекс.
ЛАТЕ́НТНЫЙ далд.
ЛАТИНИ́СТ латинч, латин хэлний мэргэжилтэн.
ЛАТИ́НИЦА латин үсэг.
ЛАТИ́НСКИЙ латин; ~ **язык** латин хэл.
ЛАТИФУНДИ́Я том эдлэн.
ЛА́ТКА нөхөөс.
ЛАТУ́К *бот.* зираа.
ЛАТУ́ННЫЙ гуулин.
ЛАТУ́НЬ гууль.
ЛА́ТЫ хуяг.
ЛАТЫ́НЬ латин хэл.
ЛАТЫ́Ш латыш хүн.
ЛАТЫ́ШСКИЙ латышийн, латвийн; ~ **язык** латыш хэл.
ЛАУРЕА́Т шагналтан; ~ **Нобелевской премии** Нобелийн шагналтан.
ЛАФЕ́Т их буугийн суурь, үхэр буугийн суурь.
ЛА́ЦКАН энгэр.
ЛАЧУ́ГА муу байшин, овоохой, урц; **бедная** ~ ядуу муу байшин, хар овоохой.
ЛА́ЯТЬ хуцах; **собака лает** нохой хуцаж байна.
ЛГАТЬ 1. худал хэлэх; **лжёт и не краснеет** жишим ч үгүй худал хэлнэ; барин тавин худал хэлнэ; 2. гөрдөх, гүжирдэх.
ЛГУН худалч хүн.
ЛГУ́НЬЯ худалч эмэгтэй.
ЛЕБЕДА́ шорной, загалмай өвс, луйл өвс.
ЛЕБЕДИ́НЫЙ хунгийн, хун шувууны; ~**ая песня** сүүлчийн үйл, сүүлчийн зохиол.
ЛЕ́БЕДЬ хун *(шувуу).*
ЛЕБЕЗИ́ТЬ нялганах, шарвалзах.
ЛЕБЁДКА I эм хун.
ЛЕБЁДКА II эргүүлэг, дамарт эргүүлэг.
ЛЕБЯ́ЖИЙ хун шувууны; ~ **пух** хун шувууны хээлүүр.
ЛЕВ I арслан; **морской** ~ далайн арслан.
ЛЕВ II лев *(Болгарын мөнгөний нэгж).*
ЛЕВА́К зүүнтэн.
ЛЕВА́ЦКИЙ зүүний загиб зүүний нугалаа.
ЛЕВА́ЧЕСТВО зүүний үзэл, явуулга.
ЛЕВЕ́ТЬ зүүн болох, зүүнтэн болох, зүүний үзэлтэн болох.
ЛЕВИЗНА́ зүүн, зүүний үзэл.
ЛЕВИТА́ЦИЯ жингүйдэх, жингүйдэж нисэх.
ЛЕВКО́Й манжхуй цэцэг.
ЛЕВОБЕРЕ́ЖН||ЫЙ зүүн биеийн, зүүн эргийн, голын буруу талын, голын урсгалын зүүн гар талын; ~**ая сторона** зүүн бие, голын урсгалын зүүн гар тал.
ЛЕВША́ солгой хүн.
ЛЕ́В||ЫЙ 1. зүүн, зүүн талын, буруу, бүруу талын; ~**ая рука** буруу гар, солгой гар; ~**ая сторона** а) буруу тал; б) морь малын зөв тал; в) зүүний; ~ **уклон** зүүний хэлбэрэл.
ЛЕГА́В||ЫЙ ~**ая собака** анч нохой.
ЛЕГАЛИЗА́ЦИЯ ил байдалтай болох, хуулиар зөвшөөрсөн байдалтай болох, хуульчдах.
ЛЕГАЛИЗОВА́ТЬ ил байдалтай болох; хуулиар зөвшөөрсөн байдалд оруулах, хуульчлах.
ЛЕГАЛИЗОВА́ТЬСЯ ил байдалтай болох; хуулиар зөвшөөрсөн байдалд орох.
ЛЕГА́ЛЬНО ил, хуулийн зөвшөөрөлтэйгөөр.
ЛЕГА́ЛЬНОСТЬ ил байдал, хуулиар зөвшөөрсөн байдал.
ЛЕГА́ЛЬНЫЙ хуулиар зөвшөөрсөн.
ЛЕГЕ́НД||А 1. домог, түүх домог; 2. домог, үлгэр домог, үлгэр түүх; **о нём рассказывают** ~**ы** түүний тухай үлгэр домог хэлдэг болж; 3. таних тэмдэг.
ЛЕГЕНДА́РНЫЙ 1. домгийн, үлгэр домог болсон, үлгэр түүхэнд гардаг; 2. гайхамшигт; ~ **герой** гайхамшигт баатар.
ЛЕГИО́Н 1. легион *(зарим орны тусгай цэргийн ангийн нэр);* 2. үй түм, тоо томшгүй.
ЛЕГИОНЕ́Р легионч.
ЛЕГКО́ 1. хөнгөн, хялбар; ~ **ступать** хөнгөн гишгэх; 2. хөнгөн байх, хялбар байх; ~ **понять его** түүнийг ухахад хялбар; ~ **сказать** хэлэхэд амархан, хийхэд хэцүү.
ЛЕГКОАТЛЕ́Т *хөнгөн атлетикч.*
ЛЕГКОВЕ́РИЕ гэнэн зан,итгэмтгий зан.
ЛЕГКОВЕ́РНЫЙ гэнэн, итгэмтгий.
ЛЕГКОВЕ́СНЫЙ 1. хөнгөхөн, хөнгөн; 2. хөнгөмсөг, өнгөцхөн.
ЛЕГКОВО́Й хөнгөн, суудлын; ~ **автомобиль** суудлын машин.

ЛЕГКОМЫ́СЛЕННОСТЬ хөнгөмсөг зан, бодолгүй явдал,хөнгөн сэтгэл.
ЛЕГКОМЫ́СЛЕННЫЙ наагуур, хуумгай, өнгөцхөн, бодолгүй.
ЛЕГКОМЫ́СЛИЕ хөнгөмсөг зан, бодолгүй явдал, хөнгөн сэтгэл.
ЛЕГКОПЛА́ВКИЙ амархан хайлах, хайламтгай, хайлц сайтай.
ЛЕГО́НЬКО аяархан, сэмээрхэн; ~ **ударить** аяархан цохих; ~ **поднять** сэмээрхэн өргөх.
ЛЕГЧА́||ТЬ 1. багасах, сулрах, зөөлрөх; **мороз ~ет** хүйтэн зөөлөрч байна; 2. сайжрах, наашлах, хөнгөрөх; **больному не ~ет** өвчтөний бие хөнгөрөхгүй байна.
ЛЕ́ГЧЕ, хөнгөн; хялбар; **дерево ~ металла** мод төмөрлөгөөс хөнгөн; **час от часу не ~** цаашлах тусам дордоно.
ЛЁГК||ИЙ 1. хөнгөн; **~ая ноша** хөнгөн үүрэг; 2. хөнгөн, хялбар; **~ способ** хөнгөн арга; 3. хөнгөн, зөөлөн; **~ое наказание** хөнгөн шийтгэл; ~ **ветерок** зөөлөн салхи; 4. өнгөцхөн, хөнгөмсөг, хуудам; **~ое поведение** хөнгөмсөг зан; 5. нийцтэй; ~ **характер** нийцтэй хүн; 6. хөнгөн, хөл хөнгөн; **~ая промышленность** хөнгөн үйлдвэр; **~ое вино** зөөлөн дарс; **девушка ~ого поведения** янхан, банзал; **лёгок на помине** сайн хүн санаагаар.
ЛЁГКОЕ уушиг; **воспаление лёгких** уушигны хатгалгаа.
ЛЁГКОСТЬ хөнгөн *(чанар)*; ~ **движения** хөнгөн хөдөлгөөн; ~ **в мыслях** хөнгөмсөг бодол; хуудам явдал.
ЛЁГОЧН||ЫЙ уушигны; **~ое заболевание** уушигны өвчин; **~ая доля** уушигны хэлтэр.
ЛЁД мөс; **вечные льды** мөнх мөс; **толстый слой льда** зузаан мөс; **руки холодные, как ~** мөс шиг хүйтэн гар; ~ **разбит, ~ сломан** мөр гаргах, шав тавих; ~ **тронулся** ажил урагшиллаа, байдал тодорхой боллоо.
ЛЕДЕНЕ́||ТЬ 1. мөсрөх, мөхөөлтөх, мөстөх; **вода начинает ~** ус мөхөөлтөж байна; 2. даарах, бээрэх; **руки ~ют** гар бээрч байна; **кровь ~ет** оройны үс орвойно.
ЛЕДЕНЕ́Ц мөсөн чихэр.
ЛЕДЕНИ́||ТЬ хөргөх, хүйт даалгах, хайрах; **ветер ~т лицо** жавар нүүр хайрна.
ЛЕДНИ́К I мөсөн гол, мөсөн оргил, уулын оройн мөс.
ЛЕДНИ́К II мөсөн зоорь.
ЛЕДНИКО́ВЫЙ мөсөн; ~ **период** мөсөн галав.
ЛЕДОВИ́ТЫЙ мөсөн; **Северный ~ океан** Хойд мөсөн далай.
ЛЕДОВ||О́Й ~ое плавание мөстэй усанд хөвөн явах.
ЛЕДО́ВЫЙ мөсөн дээр, мөстэй усанд.
ЛЕДОКО́Л *мөс хагалагч онгоц.*
ЛЕДОСТА́В гол мөрөн хөлдөх.
ЛЕДОХО́Д цөн.
ЛЕДЫ́ШКА хэсэгхэн мөс
ЛЕДЯН||О́Й 1. мөсөн; **~ая гора** мөсөн уул; 2. мөсөн, мөст; **~ая вершина** мөст оргил; 3. хүв хүйтэн, цэв хүйтэн, мөхөөлдсөн; **~ая вода** цэв хүйтэн ус; 4. даарчсан, бээрчсэн; **~ые пальцы** бээрсэн хуруу; 5. хүйтэн; ~ **взгляд** хүйтэн харц.
ЛЕЖА́ЛЫЙ хуучирсан, хуучиртлаа хэвтсэн; ~ **товар** хуучирсан бараа.
ЛЕЖА́НИЕ хэвтэх.
ЛЕЖА́НКА ханз, халуун хэвтэр.
ЛЕЖА́ТЬ 1. хэвтэх; ~ **на боку** хажуудлан хэвтэх; 2. хэвтэх, өвдөн хэвтэх; 3. байх; **книга лежит на столе** ном ширээн дээр байна; 4. орших, байх; **город лежит на берегу реки** хот голын эрэгт оршино; 5. хүлээх, үүрэх; **ответственность за это лежит на правительстве** үүний хариуцлагыг засгийн газар үүрнэ; **все дело лежит на нём** хамаг хэргийг тэр үүрч байна; 6. *(санаа)* зовох; ~ **на душе** санаа зовоох; ~ **на совести** сэтгэлд цөв оруулах; ~ **в основе** суурь болох; **душа не лежит** дур хүрэхгүй, таалагдахгүй.
ЛЕЖА́Ч||ИЙ хэвтээ, хэвтэгч, хэвтэж байгаа; **~не деревья** хэвтээ мод; ~ **камень** хэвтээ чулуу.
ЛЕЖЕБО́КА залхуу хүн, залхууран хэвтэгч.
ЛЁЖК||А 1. хэвтэр, хэвтэш; 2. удаан хэвтэх; **лежать в ~у** өвдөж удаан хэвтэх.
ЛЕ́ЗВИЕ ир; ~ **ножа** хутганы ир.
ЛЕЗТЬ 1. авирах, асах, гарах; ~ **на гору** ууланд гарах; 2. орох, түрэн орох, шурган орох; ~ **в воду** усанд орох; 3. уудлах, уудлан авах; ~ **в карман за табаком** тамхи авахаар халаасаа уудлах; 4. оролцох; ~ **не в свое дело** хөндлөнгийн хэрэгт оролцох; 5. багтах, таарах; **сапог не лезет на ногу** гутал хөлд багтахгүй байна; 6. ноцох,төвөглөх; ~ **с пустяками** дэмий хэргээр төвөглөх; 7. унах, сэмрэх; **волосы лезут** үс унана; **материя лезет** бөс сэмэрнэ; ~ **из кожи вон** махран зүтгэх; ~ **в карман за словом** үг олж ядах.
ЛЕЙБОРИ́СТСК||ИЙ лейборист; **~ая партия** лейборист нам.
ЛЕЙБОРИ́СТ *лейборист.*
ЛЕЙБЛ шошго.
ЛЕ́ЙКА цутгуур, услуур.
ЛЕЙКОЦИ́Т цусны цагаан бөөм, цусны цагаан бөмбөлөг.
ЛЕЙКО́З цагаан эсийн хавдар.
ЛЕЙКОПЕНИ́Я цагаан эс цөөрөх.
ЛЕЙКОПЛА́СТЫРЬ шархны лент.
ЛЕЙТЕНА́НТ дэслэгч; **старший ~** ахлагч дэслэгч; **младший ~** бага дэслэгч.
ЛЕЙТМОТИ́В 1. товойлгох аялга *(хөгжмийн зохиолд байн байн давтдаг гол аялга)*; 2. гол утга, үндсэн баримт.
ЛЕКА́ЛО 1. угалзан шугам, муруй шугам, татахад хэрэглэх шугам; 2. хэв.
ЛЕКА́РСТВЕНН||ЫЙ эмийн; **~ые растения** эмийн ургамал; **~ая аллергия** эмийн харшил.
ЛЕКА́РСТВО эм; **прописывать ~** эм бичиж өгөх; **принять ~** эм уух; **сильно действующее ~** хатуу эм.
ЛЕ́КАРЬ эмч, оточ.
ЛЕ́КСИКА үгийн сан; үг (аливаа хэлний буюу зохиолчийн зохиолд гардаг бүх үгс) ~ **монгольского языка** монгол хэлний үгийн сан.
ЛЕКСИКОГРА́Ф толийн зүйч; толь зохиогч.
ЛЕКСИКОГРАФИ́ЧЕСК||ИЙ толийн зүйн; толь зохиох; **~ая работа** толь зохиох ажил.
ЛЕКСИКОГРА́ФИЯ толийн зүй (толь зохиох онол практик).
ЛЕКСИКОЛО́ГИЯ үгийн сангийн зүй (хэлний үгсийн бүрэлдэхүүнийг судлах ухаан).
ЛЕКСИКО́Н 1. толь бичиг; 2. хэл үг; **у него богатый ~** баялаг хэлтэй хүн.
ЛЕКСИ́ЧЕСКИЙ үгсийн; үгийн сангийн; ~ **состав языка** хэлний үгсийн бүрэлдэхүүн.
ЛЕ́КТОР лектор; лекц уншигч.
ЛЕКТО́РИЙ 1. лекцийн газар; 2. лекцийн тасалгаа.
ЛЕ́КТОРСКИЙ лекторын.
ЛЕКЦИО́ННЫЙ лекцийн; ~ **зал** лекцийн танхим.
ЛЕ́КЦИЯ лекц; **публичная ~** нийтийн лекц.
ЛЕЛЕ́ЯТЬ 1. бөмбийлөх, энхрийлэх; 2. санагалзах; ~ **надежду** найдан санагалзах.
ЛЕНИ́ВЕЦ залхуу хүн; залхуу хойрго хүн.
ЛЕНИ́В||ЫЙ залхуу, хойрго, хашин; ~ **человек** залхуу хүн; **~ая лошадь** хашин морь.
ЛЕ́НИНЕЦ ленинч, лениний сурталтан.
ЛЕНИНИ́ЗМ ленинизм, лениний сургаал.
ЛЕНИ́ТЬСЯ залхуурах, хойргоших, хашигнах.

ЛЕНО́К зэвэг (загас).
ЛЕ́НОСТЬ залхуурал, хойрго явдал, залхуу зан.
ЛЕ́НТА 1. тууз; **шёлковая** ~ торгон тууз; **клейкая** ~ наалдамхай тууз; 2. тасам; лент; **телеграфная** ~ цахилгаан мэдээний лент.
ЛЕ́НТОЧН||ЫЙ туузын; **~ое производство** туузын үйлдвэрлэл.
ЛЕНТЯ́Й залхуу хүн, хойрго хүн, хашин хойрго хүн.
ЛЕНТЯ́ЙКА хойрго эмэгтэй.
ЛЕНТЯ́ЙНИЧАТЬ залхуурах, хойргоших, хашигнах.
ЛЕНЦ||А́ с ~ой залхуувтар; залхуухан; **человек с ~ой** залхуувтар хүн.
ЛЕ́НЧИК эмээлийн мод.
ЛЕНЬ 1. залхуу, залхуу хүрэх; **меня обуяла** ~ залхуу хүрээд болдоггүй; **побороть в себе** ~ залхуугаа дийлэх; 2. залхуутай байх; ~ **пойти** явах залхуутай байна; **все, кому не** ~ дуртай хүн бүхэн.
ЛЕНЕ́Ц *бот.* майлингар.
ЛЕОПА́РД ирвэс.
ЛЕПЕСТО́К (цэцгийн) дэлбээ, хэлтэс; ~ **розы** цэцгийн дэлбээ.
ЛЕ́ПЕТ шулганаан, шулганах; **детский** ~ хүүхэд шулганах; ~ **ручья** горхины шулганах.
ЛЕПЕТА́НИЕ *шулганах, шулганалт.*
ЛЕПЕТА́ТЬ шулганах; **ребёнок лепечет** хүүхэд шулганана.
ЛЕПЁШКА 1. бин; 2. хавтгай үрэл.
ЛЕПИТЬ 1. шавах, шавраар хийх; 2. барих; ~ **гнездо** үүр барих; 3. наах; ~ **марки на конверт** дугтуйд марк наах.
ЛЕПИ́ТЬСЯ шавах, шавааралдах, наалдах.
ЛЕ́ПК||А шавах, шавраар хийх; **заниматься ~ой** шавраар юм хийх; шавраар юм хийж сурах..
ЛЕПН||О́Й 1. шавсан, шавж хийсэн; **~ые украшения** шавж хийсэн чимэглэл; 2. баримал чимэгтэй, барималтай; ~ **потолок** баримал чимэгтэй адар.
ЛЕ́ПТ||А *нэмэр, хандив;* **внести свою ~у** *нэмэр хандиваа өргөх*
ЛЕС 1. ой, ой мод; **дремучий** ~ харанхуй ой; 2. мод; **строевой** ~ барилгын мод; **сплавлять** ~ мод урсгах; ~ **рубят — щепки летят** далайд дусаал гарз болохгүй; их хэрэгт бага хэрэг үрэгдэнэ.
ЛЕС||А́ I (*барилгын*) шат; **здание в ~ах** эргэн тойрон шат тавьсан барилга.
ЛЕСА́ II загасны дэгээний утас.
ЛЕ́СЕНКА бяцхан шат.
ЛЕСИ́СТ||ЫЙ ойрхог, ойлог, ой модтой; **~ая местность** ойрхог нутаг.
ЛЕ́СКА *загасны дэгээний утас.*
ЛЕСНИ́К ойн цагдаа,
ЛЕСНИ́ЧЕСТВО ойн хэлтэс.
ЛЕСНИ́ЧИЙ ойн хэлтсийн ажилтан.
ЛЕСН||О́Й ойн, ойн модны; **~ое хозяйство** ойн аж ахуй; ~ **пожар** ойн түймэр; ~ **институт** ойн дээд сургууль, ой судлах хүрээлэн
ЛЕСОВО́Д модны мэргэжилтэн.
ЛЕСОВО́ДСТВО ой модны судлал.
ЛЕСОЗАГОТОВИ́ТЕЛЬНЫЙ мод бэлтгэлийн.
ЛЕСОЗАГОТО́ВКИ мод бэлтгэл.
ЛЕСОЗАЩИ́ТА *ой хамгаалалт.*
ЛЕСОМАТЕРИА́ЛЫ юм хийх мод, хэрэглэгдэхүүн мод.
ЛЕСОНАСАЖДЕ́НИЕ 1. мод тарих; 2. таримал мод
ЛЕСОПИ́ЛКА модны завод, мод хөрөөдөх завод.
ЛЕСОПИ́ЛЬНЫЙ мод хөрөөдөх; ~ **завод** мод хөрөөдөх үйлдвэр.
ЛЕСОПОЛОСА́ зурвас ой мод.
ЛЕСОПРОМЫ́ШЛЕННОСТЬ модны үйлдвэр.
ЛЕСОРУ́Б мод огтлогч.
ЛЕСОСЕ́КА мод огтлох газар.
ЛЕСОСПЛА́В мод урсгах.
ЛЕСОСТЕПНО́Й ойтой хээрийн; ~ **район** ойтой хээр газар.
ЛЕСОСТЕ́ПЬ ойтой хээр.
ЛЕСОТУ́НДРА ойт тундра.
ЛЁСС алтан химэрлэг.
ЛЕ́СТНИЦ||А шат; **приставная** ~ түшүүлдэг шат; **чёрная** ~ арын шат; **подниматься по ~е** шатаар гарах; **спускаться по ~е** шатаар буух.
ЛЕ́СТНИЧН||ЫЙ шатны; **~ая ступенька** шатны гишгүүр.
ЛЕ́СТН||ЫЙ тааламжтай, бахдалтай; **~ая оценка** тааламжтай үнэлэлт.
ЛЕСТ||Ь зусар; **говорить без всякой ~и** огт гоёлчлохгүй хэлэх.
ЛЕСХО́З *(лесное хозяйство)*, ойн аж ахуй.
ЛЕТА́ 1. нас; **сколько вам лет?** та хэдэн настай вэ? **во цвете лет** идэр насандаа; ид дунд насандаа; **средних** ~ дунд насны; **на старости лет** өтөлсөн хойноо; **развитой не по ~м** нас бага боловч ухаан нээсэн; **с самых детских лет** хар бага наснаасаа; 2. жил, он жил; **пять лет** таван жил; **прошло много лет** олон жил өнгөрөв, он жил удав
ЛЕТА́ЛЬНЫЙ үхэлд хүргэх, үхлийн.
ЛЕТАРГИ́ЧЕСКИЙ үхширэх өвчний, үхширсэн, үхширэх; ~ **сон,** үхширсэн нойр.
ЛЕТАРГИ́Я үхширэх өвчин, үхширэл.
ЛЕТА́ТЕЛЬНЫЙ нисэх, нисдэг; ~ **аппарат** нисэх аппарат
ЛЕТЕ́ТЬ 1. нисэх, нисэж байх; 2. давхих, гүйх, харайх; **~, сломя голову** нүүр нүдгүй гүйх; 3. үсрэн унах; ойчих; ~ **со стула** сандлаас ойчих; 4. нисэх мэт өнгөрөх; **время летит** цаг нисэх мэт өнгөрнө.
ЛЕ́ТН||ИЙ зуны, зун цагийн; **~яя пора** зуны цаг; ~ **костюм** зуны хувцас; ~ **отдых** зуны амралт; **~яя жара** зуны халуун
ЛЁТН||ЫЙ 1. нисч болох, нисэхэд тохиромжтой, нислэгийн; **~ая погода** нисч болох цаг уур; 2. нисэх онгоцны; **~ая школа** нисэх онгоцны сургууль
ЛЕ́ТО зун, зун цаг; **бабье** ~ *намрын шар нар.*
ЛЕТО́К зөгийн үүрийн үүд.
ЛЕ́ТОМ зун, зундаа, зун цагт.
ЛЕТОПИ́СЕЦ он дараалсан бичиг зохиогч.
ЛЕТОПИ́СНЫЙ он дараалсан бичгийн; ~ **свод** он дараалсан бичгийн цуглуулбар.
ЛЕ́ТОПИСЬ 1. он дараалсан бичиг; **древнерусская** ~ эртний оросын он дараалсан бичиг; 2. түүх; ~ **военной славы** цэргийн ялалтын түүх.
ЛЕТОСЧИСЛЕ́НИЕ он тоолол; **христианское** ~ христосын он тоолол, аргын тоолол.
ЛЕТУ́Н 1. *нисэгч*; 2. *ажил солих дуртай хүн.*
ЛЕТУ́Ч||ИЙ 1. нисэгч, нисдэг; 2. түргэн ширгэдэг; **~ие эфирные масла** түргэн ширгэдэг эфирийн тос; 3. түр зуурын, **~ее собрание** түр зуурын хурал; **~ая мышь** сарьсан багваахай
ЛЕТУ́ЧКА 1. товч мэдээтэй хуудас; 2. түр зуурын хурал.
ЛЕТЧИК нисгэгч, нисэгч; **школа ~ов** нисгэгчийн сургууль.
ЛЕЧЕ́БНИК эмийн судар.
ЛЕЧЕ́БНИЦА эмнэлгийн газар; **детская** ~ хүүхдийн эмнэлгийн газар
ЛЕЧЕ́БН||ЫЙ эмнэлгийн, эмнэх; **~ое учреждение** эмнэлгийн байгууллага; **~ые воды** эмчилгээний ус; **~ое свойство** эмчилгээний чанар.
ЛЕЧЕ́НИЕ эмнэлэг, эмчлэг, анагаах; ~ **электричеством** цахилгаанаар эмчлэх; ~ **гормональное** даавраар эмчлэх.
ЛЕЧИ́ТЬ эмчлэх, анагаах, эмнэх; ~ **лекарствами**; эмээр анагаах; ~ **туберкулёз** сүрьеэ анагаах

ЛЕЧИ́ТЬСЯ эмчлүүлэх, эмнүүлэх, анагаалгах, эмнэх, аргалах; ~ **у кого-либо** хүнээр эмнүүлэх; ~ **чем-либо** нэг юмаар аргалах

ЛЕЧЬ 1. хэвтэх; 2. бүрхэх; 3. оногдох, тусах, дарах; **ответственность ляжет на него** хариуцлага нь түүнд оногдоно; 4. орж явах, барьж явах; ~ **на новый курс** өөр чиг барьж явах.

ЛЁШИЙ ойн эзэн, ойн савдаг.

ЛЕЩ зоодой загас, хайга.

ЛЁН I маалинга.

ЛЁН II ~ **горный** шөрмөсөн чулуу.

ЛЁСС *(геол)* химэрлэг.

ЛЁТ нисэх; **на лету** 1. нисэж байхад нь; 2. явуут дунд нь.

ЛЁТЧИЦА нисгэгч эмэгтэй.

ЛЖЕНАУ́КА хуурамч шинжлэх ухаан.

ЛЖЕНАУ́ЧНЫЙ хуурамч шинжлэх ухааны.

ЛЖЕСВИДЕ́ТЕЛЬ хуурамч гэрч.

ЛЖЕСВИДЕ́ТЕЛЬСТВО хуурамч гэрчлэх.

ЛЖЕУЧЕ́НИЕ хуурамч сургаал.

ЛЖЕЦ худалч.

ЛЖИ́ВОСТЬ хуурамч, худал.

ЛЖИ́В||ЫЙ худал, хуурмаг, худал хуурмаг; ~**ое заявление** худал хуурмаг мэдэгдэл.

ЛИ (ЛЬ) I уу, юү; **вряд** ~ хай даа; **едва** ~ юү бол доо; **едва** ~ не бараг; арай л; **мало** ~ бага гэж үү

ЛИ (ЛЬ) II уу□уу, алин боловч, уу, эсэхүл□уу; **рано** ~, **поздно, но приду** эрт, орой алин боловч ирнэ; **видел** ~ **он это или не видел —неизвестно** тэр үүнийг харсан уу, үгүй юу, мэдэхгүй; **сегодня** ~, **завтра ли** өнөө юү, маргааш уу.

ЛИА́НА ороонго, чөдөр ургамал.

ЛИБЕРА́Л 1. либерал, либерализмыг баримтлагч; 2. либерал намын гишүүн; 3. эвлэрэнгүй үзэлтэн

ЛИБЕРА́ЛЬНИЧАТЬ эвлэрэнгүй үзэл гаргах, хэт хүлцэх.

ЛИБЕРА́ЛЬН||ЫЙ 1. либерал; ~**ая партия** либерал нам; ~ **взгляд** либерал үзэл; 2. эвлэрэнгүй, хүлцэнгүй; ~**ые речи** хүлцэнгүй үг.

ЛИ́БО нэг бол, эсэхүүл, уу, үү; ~ **уехать,** ~ **остаться** нэг бол явах, нэг бол үлдэх; ~ **тот — ~ другой** энэ нь үү, нөгөөдөх нь үү.

ЛИБРЕ́ТТО цомог зохиол, сэдэв зохиол (*дуурь, хөгжмийн зохиолын үг*).

ЛИ́ВЕНЬ ширүүн бороо, аадар бороо.

ЛИ́ВЕР хярамцаг, гэдэс дотор; **телячий** ~ тугалын хярамцаг.

ЛИ́ВЕРНЫЙ хярамцгийн, гэдэс дотроор хийсэн.

ЛИВРЕ́Я зарцын хувцас, хаалгачийн хувцас.

ЛИ́ГА холбоо, нэгдэл; ~ **Наций** Олон Үндэстний Холбоо.

ЛИГАТУ́РА I холио, хайлш, холиотой металл.

ЛИГАТУ́РА II нийлмэл үсэг.

ЛИГНИ́Т хүрэн нүүрс.

ЛИ́ДЕР 1. удирдагч; ~ **партии** намын удирдагч; 2. магнай; ~ **турнира** тэмцээний магнай.

ЛИ́ДЕРСТВО 1. удирдах, удирдагч болох; 2. магнайлах; магнайлал.

ЛИДИ́РОВАТЬ магнайлах.

ЛИЗА́ТЬ долоох, нахилзах, долдгонох.

ЛИ́ЗИНГ санхүүгийн түрээс, лизинг.

ЛИЗИНГОДА́ТЕЛЬ түрээслүүлэгч.

ЛИЗИНГОПОЛУЧА́ТЕЛЬ түрээслэгч.

ЛИЗНУ́ТЬ долоогоод авах, долоочлох.

ЛИЗОБЛЮ́Д улы нь долоогч, зусарч, долигонуур.

ЛИЗОБЛЮ́ДНИЧАТЬ улы нь долоох, зусардах, долигонох.

ЛИК нигуур, гэгээ, царай, дүр.

ЛИКВИДА́ТОР ликвидатор, устгагч.

ЛИКВИДАЦИО́НН||ЫЙ устгах, татан буулгах; ~**ая комиссия** татан буулгах комисс

ЛИКВИДА́ЦИЯ 1. устгах, устгалт; ~ **безграмотности** бичиг үсэг үл мэдэх явдлыг устгах; 2. татан буулгах, дуусган буулгах; ~ **треста** трестийг татан буулгах; ~ **дел** хэргийг дуусган буулгах.

ЛИКВИ́ДНОСТЬ хөрвөх чадвар.

ЛИКВИДИ́РОВАТЬ 1. устгах, үгүй хийх; 2. татан буулгах, дуусган татах, ~ **свои дела** хэргээ дуусгах.

ЛИКЁР ликёр дарс.

ЛИКЁРН||ЫЙ ликёрийн; ~**ая рюмка** ликёрийн жүнз.

ЛИКОВА́НИЕ хөхөх, хөөрөх.

ЛИКОВА́ТЬ хөхөх, хөөрөх; **народ ликует** ард түмэн хөөрнө; **сердце ликует** сэтгэл хөөрнө.

ЛИЛИПУ́Т одой хүн.

ЛИ́ЛИЯ сараана, сараанын цэцэг.

ЛИЛО́ВЫЙ хөх ягаан.

ЛИМА́Н мөрний адгийн булан.

ЛИМИ́Т хэмжээ хязгаар; ~ **импорта** гадаадаас бараа оруулах хэмжээ хязгаар; **максимальный** ~ хамгийн их хэмжээ хязгаар.

ЛИМИТИ́РОВАТЬ хэмжээ хязгаар тогтоох.

ЛИМИ́ТН||ЫЙ хэмжээ хязгаар болох, хэмжээ хязгаартай; ~**ые цены** хэмжээ хязгаар болох үнэ.

ЛИМО́Н нимбэг.

ЛИМОНА́Д нимбэгийн ундаа.

ЛИМО́ННЫЙ нимбэгийн; ~ **сок** нимбэгийн шүүс; ~**ая кислота** нимбэгийн хүчил.

ЛИМУЗИ́Н лимузин тэрэг, тансаг машин.

ЛИ́МФА тунгалаг (хүн амьтны бүхий биед тарж байдаг шингэн зүйл).

ЛИМФАТИ́ЧЕСКИЙ тунгалагийн; ~ **проток** шар усны урсуур.

ЛИНГВИ́СТ хэлний шинжлэгч.

ЛИНГВИ́СТИКА хэлний шинжлэл; **общая** ~ ерөнхий хэлний шинжлэл.

ЛИНГВИСТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. хэлний шинжлэлийн; ~**ое исследование** хэлний шинжлэлийн шинжилгээ; 2. хэлний; ~**ие явления** хэлний үзэгдэл.

ЛИНЕ́ЙК||А шугам; **тетрадь в косую** ~**у** ташуу шугамтай дэвтэр; **логарифмическая** ~ логарифмын шугам.

ЛИНЕ́ЙН||ЫЙ 1. уртын, шугамын, зураасан; ~ **поток** шугаман урсгал; ~**ые меры** уртын хэмжүүр; 2. жагсаалын; ~**ые войска** жагсаалын цэрэг; ~ **корабль** жагсаалын онгоц.

ЛИ́НЗА 1. галт шил; 2. линз.

ЛИ́НИ||Я 1. шугам зураас; **прямая** ~ шулуун шугам; ~ **горизонтальная** хэвтээ шугам; 2. чиг, чиглэл, хил, зааг; ~ **горизонта** газар тэнгэрийн зааг; ~ **прицела** шагайх чиг; 3. шугам, эгнээ; ~ **укрепления** бэхлэлтийн шугам; 4. зам, шугам; **пароходная** ~ галт, хөлөг онгоцны зам; ~ **электропередачи** цахилгаан дамжуулах шугам; 5. тал, шугам, зүг; **по профсоюзной** ~**и** үйлдвэрчний эвлэлийн шугамаар; 6. зураа; ~ **лопаточная** далны зураа.

ЛИНКО́Р жагсаалын онгоц.

ЛИНОВА́ЛЬН||ЫЙ шугамдах; ~**ая машина** шугамдах машин.

ЛИНО́ВАНН||ЫЙ шугамтай, шугамдсан; ~**ая бумага** шугамтай цаас.

ЛИНОВА́ТЬ шугамдах,

ЛИНО́ЛЕУМ зузаан хулдаас, линолеум.

ЛИНОТИ́П линотип (*үсэг мөр мөрөөр нь цутгадаг машин*).

ЛИНОТИ́ПНЫЙ линотипын; ~ **набор** линотипын өрлөг.

ЛИНТ хөвөөр; ~ **хлопковый** хөвөнгийн хөвөөр.

ЛИНЧ суд **~а** линчийн шүүх.
ЛИ́НЬКА гуужих, зулмах, хөөвөр.
ЛИНЮ́ЧИЙ онгодог, ганддаг, будаг нь гардаг.
ЛИНЯ́ЛЫЙ өнгө алдсан, онгосон, гандсан.
ЛИНЯ́НИЕ гуужих, зулмах.
ЛИНЯ́ТЬ 1. өнгө алдах, онгох, гандах; 2. хөөвөрлөх, гуужих, зулмах.
ЛИ́ПА I далдуу мод, зөөлөн цагаан мод.
ЛИ́ПА II хуурамч юм.
ЛИПАРИ́Т *минер.* аралж.
ЛИПИ́ДЫ өөх, липид.
ЛИ́ПК||ИЙ *наалданги, наалдангир;* **~ая грязь** *наалданги шавар.*
ЛИПНУ́ТЬ 1. наалдах; **платье, насквозь промокшее от дождя, липло к телу** бороонд нэвтэрсэн хувцас биенд наалдав; 2. наалдах; наалдаад салахгүй байх, салахгүй хоргоох.
ЛИ́ПОВЫЙ I далдуугийн, зөөлөн цагаан; **~ цвет** далдуугийн цэцэг.
ЛИ́ПОВ||ЫЙ II, хуурамч; **~ая работа** хуурамч ажил.
ЛИПУ́ЧКА *бот.* ноцоргоно.
ЛИ́РА I 1. лир хөгжим (*эртний грекийн чавхдаст хөгжим*); 2. яруу найргийн сүлд.
ЛИ́РА II лир зоос (*Италийн мөнгөний нэгж*).
ЛИРИ́ЗМ 1. уянга, уянгат чанар; 2. уяралт сэтгэл, уярал.
ЛИ́РИК утга уянгач.
ЛИ́РИКА 1. утга уянга; 2. утга уянгын зохиол; 3. уяралт сэтгэл, уярал.
ЛИРИ́ЧЕСК||ИЙ 1. утга уянгат, уянгат, утга уянгын; **~ое стихотворение** утга уянгын шүлэг; 2. утга уянгын, уянгат, уянгат хоолойтой; **~ тенор** уянгат цээл хоолой; 3. уяралт, уяралтай; **~ое отступление** а) утга уянгын гажилт; гажих уянгалан өгүүлэх; б) яриандаа болж шал ондоо юм хэлэх.
ЛИС||А́ үнэг; **~ой прикидываться** үнэг шиг шарваганах; үнэгэн заль гаргах; **хитрый как ~** үнэг шиг зальтай
ЛИСЁНОК гавар (*үнэгний зулзага*).
ЛИ́С||ИЙ үнэгний; үнэгэн; **~ья шапка** үнэгэн малгай; **~ мех** үнэгний арьс.
ЛИСИ́ЦА үнэг; эм үнэг; **чёрно-бурая ~** халтар үнэг.
ЛИСИ́ЧКА үнэгхэн, бяцхан үнэг.
ЛИСИ́ЧКИ үнэгэн мөөг.
ЛИСТ I навч; **зелёные ~ья** ногоон навчис; **дрожать как осиновый ~** улиасны навч шиг чичрэгнэх.
ЛИСТ II 1. хуудас, гөлөм; **~ из тетради** дэвтрийн хуудас; **~ железа** гөлөм төмөр; **~ гофрированный** долгионтой хуудас; 2. хуудас; **авторский ~** зохиогчийн хуудас; 3. бичиг баримт; хуудас; **опросный ~** байцаах хуудас.4. **~ ожидания** хүлээлгэнд.
ЛИСТА́Ж хэвлэлийн хуудасны тоо.
ЛИСТА́ТЬ хуудас эргүүлэх; **~ страницы** хуудас эргүүлэх.
ЛИСТВА́ навчис, навч намаа, навч нахиа; **молодая ~** шинэ навчис; залуу навчис.
ЛИ́СТВЕННИЦА шинэс.
ЛИ́СТВЕННЫЙ навчит; **~ лес** навчит мод, навчит ой.
ЛИСТО́ВКА агитационная ~ ухуулах хуудас.
ЛИСТОВ||О́Й нимгэн хавтгай, навчин гөлөм, хуудсан; **~ табак** навчин тамхи; **~ое железо** гөлөм төмөр.
ЛИСТО́К I бяцхан навч.
ЛИСТО́К II хуудас; **контрольный ~** шалгах хуудас.
ЛИСТОПА́Д навч унах; навч зулгарах.
ЛИТА́ВРЫ яруу хэнгэрэг.
ЛИТЕ́ЙНАЯ цутгах газар.
ЛИТЕ́ЙН||ЫЙ цутгах, цутгадаг; **~ завод** цутгах завод; **~ая форма** цутгах хэв; **~ые поддоны** хэвийн суурь
ЛИТЕ́ЙЩИК цутгагч, цутгуурч.
ЛИ́ТЕР үнэ төлбөргүй буюу хөнгөлөлттэй явах үнэмлэх.
ЛИ́ТЕРА үсэг, үсгийн хэв.
ЛИТЕРА́ТОР зохиолч, бичгийн хүн.
ЛИТЕРА́ТОРСКИЙ зохиолчийн, бичгийн хүний.
ЛИТЕРАТУ́Р||А утга зохиол, зохиол; **художественная ~** уран зохиол; **теория ~ы** утга зохиолын онол; **политическая ~** улс төрийн зохиол.
ЛИТЕРАТУ́РН||ЫЙ 1. утга зохиолын, зохиолын, бичгийн; **~ язык** бичгийн хэл; 2. бичгийн хэлний; **~ стиль** бичгийн хэлний найруулга; **~ое выражение** хэлний хэллэг, бичгийн хэлний үг; 3. зохиолчийн, бичгийн хүмүүсийн; **~ые круги** зохиолчдын хүрээ; бичгийн хүмүүс.
ЛИТЕРАТУРОВЕ́Д утга зохиолч, утга зохиол судлагч.
ЛИТЕРАТУРОВЕ́ДЕНИЕ утга зохиолын судлал.
ЛИ́ТЕРН||ЫЙ, үсэгтэй; **~ая ложа** үсгээр тэмдэглэсэн лоож.
ЛИТО́ВЕЦ литв хүн.
ЛИТО́ВКА 1. литв эмэгтэй; 2. гар хадуур.
ЛИТО́ВСКИЙ литв, литвийн; **~ язык** литва хэл.
ЛИТОГЕНЕ́З чулуулаг үүсэх үйл явцын цогц.
ЛИТО́ГРАФ чулуун барч.
ЛИТОГРАФИ́РОВАТЬ барлах, чулуун бараар хэвлэх.
ЛИТОГРА́ФИЯ 1. чулуун хэв, чулуун бар; 2. чулуун барт үйлдвэр; 3. чулуун барын зураг.
ЛИТОГРА́ФСКИЙ чулуун барын.
ЛИТО́Й цутгамал, цутгасан; **~ые изделия** цутгамал эдлэл.
ЛИТР литр (*эзлэхүүний хэмжүүр*).
ЛИТРО́В||ЫЙ литрийн; **~ая бутылка** литрийн шил.
ЛИТЬ I 1. асгах, цутгах, хийх; **~ воду** ус асгах; 2. асгарах, цутгарах; гоожих; **дождь льёт** бороо цутгаж байна; 3. анхилах, цацрах; **лампа льёт свет** дэнгийн гэрэл цацарна.
ЛИТЬ II цутгах, **~ пушки** их буу цутгах.
ЛИТЬЁ 1. цутгах; 2. цутгамал (эдлэл); **чугунное ~** ширмэн цутгамал
ЛИ́ТЬСЯ 1. асгарах, гоожих; **кровь льётся из раны** шархнаас цус гоожно; 2. цацрах, хангинан жингэнэх; **песня лилась** дуу хангинан жингэнэнэ.
ЛИ́ФТ өргүүр; лифт; өргөдөг шат.
ЛИФТЁР өргүүрч; лифтэч.
ЛИ́ФЧИК хөхөвч, хүүхдийн мөрөвч; цээжний даруулга.
ЛИХА́Ч идэрхэгч, хавархагч.
ЛИХА́ЧЕСТВО идэрхэгч зан; хавархсан явдал.
ЛИХВ||А́ с ~ой бардаагаар, илүүдэлтэйгээр; **хватит с ~ой** бардаагаар хүрнэ.
ЛИ́ХО I муу; **не поминай меня ~м** намайг битгий муу хэлээрэй.
ЛИ́ХО II идэрхэг, хавархаг.
ЛИХОДЕ́Й хорлогч.
ЛИХОИ́МСТВО хахууль авах; хүү үржүүлэх; мөнгө хүүлэх.
ЛИХ||О́Й I муу, хорон; **~а беда начало** эхлэх л хэцүү байдаг.
ЛИХО́Й II идэрхэг, хавархаг, эрдүү; **~ вид** идэрхэг байдал.
ЛИХОРА́ДИТЬ халуурах, чичрэглэх.
ЛИХОРА́ДК||А чичрэг; **перемежающаяся ~** улирах чичрэг, хумхаа, догонцог халуурал; **приступ ~и** чичрэг хөдлөх.
ЛИХОРА́ДОЧН||ЫЙ 1. халууны, чичрэгийн, халуунтай; **~ озноб** халуурч жихүүцэх; 2. тэчьяадсан; **~ое нетерпение** тэчьяадан хүлээх.
ЛИ́ХОСТЬ идэрхэг явдал, хавархаг зан, эрдүү.
ЛИЦЕВА́ТЬ эргүүлэн оёх, дотры нь гадагш гарган оёх,
ЛИЦЕВ||О́Й 1. нүүрний; **~ нерв** нүүрний нерв; 2. гадна, гадар, өнгөн, зөв; **~ая сторона материи** бөсийн зөв тал; 3. урд, нүүр; **~ая сторона здания** барилгын нүүр тал.
ЛИЦЕЗРЕ́ТЬ нүүр учрах, нүүр тулах.

ЛИЦЕ́ИСТ лицейн сурагч.
ЛИЦЕ́Й лицей.
ЛИЦЕ́ЙСКИЙ лицейн, лицейн үеийн.
ЛИЦЕМЕ́Р бялангач, гоёч хүн, засдаг хүн.
ЛИЦЕМЕ́РИЕ бялангач зан, гоёч явдал, засдаг зан.
ЛИЦЕМЕ́РИТЬ бялангачлах, гоёчлох, засдаглах.
ЛИЦЕМЕ́РНЫЙ гоёч, засдаг.
ЛИЦЕ́НЗИЯ тусгай зөвшөөрөл, бараа нэвтрүүлэх зөвшөөрөл, лицензи.
ЛИЦ||О́ лица, лиц, лицам 1. нүүр, царай, зүс; **~ом к ~у** нүүр нүүрээрээ; улаан нүүрээрээ; 2. хүн; **должностное ~** албаны хүн; 3. нүүр, нүүр царай, өнгө зүс; 4. гадар; нүүр, өвөр тал; өнгөн тал; зөв тал; **показать товар ~ом** юмны сайн талыг харуулах; **~ом к чему-либо** анхаарлаа хандуулах; **от ~а кого-либо** хүний нэрийн өмнөөс; **перед ~ом кого-либо** хүний өмнө; **стереть с ~а земли** газрын хөрснөөс арилган устгах.
ЛИ́ЧИКО бяцхан нүүр, бяцхан царай; **миловидное ~** хөөрхөн царай, цэвэрхэн нүүр; **открой ~, Гульчатай!** царайгаа харуулаач Гульчатай!
ЛИЧИ́Н||А хуурамч царай, хуурамч нүүр; **под ~ой** хуурамч царай гаргаж.
ЛИЧИ́НКА авгалдай, өт; **~ моли** хүрд.
ЛИЧИ́НОЧНЫЙ авгалдай, өтний.
ЛИ́ЧНО нүүрээрээ, биеэрээ, өөрөө; **явиться ~** биеэрээ ирэх, өөрөө ирэх.
ЛИ́ЧНОСТ||Ь бие, хүн; **удостоверение ~и** биеийн үнэмлэх; **известная ~** нэрд гарсан хүн
ЛИ́ЧН||ЫЙ 1. амины; хувийн; өөрийн; **~ое дело** амины хэрэг; хувийн хэрэг; 2. биеийн, **~ое местоимение** биеийн төлөөний үг.
ЛИША́Й I хаг өвс.
ЛИША́Й II үлд; **~ блестящий** гялгар үлд.
ЛИША́ЙНИК хаг өвс.
ЛИША́ТЬ хасах, салгах, үгүй болгох.
ЛИША́ТЬСЯ үгүй болох, алдах, хагацах, хасагдах.
ЛИ́ШЕК илүү, гаран; **отдать ~ назад** илүүгийн нь буцааж өгөх; **два часа с лишком** хоёр цаг гаран.
ЛИШЕ́НИЕ 1. хасах; хасагдах; хасалт; **~ прав** эрхээ хасагдах, эрхий нь хасах; 2. гачигдал, гачигдал дутагдал; **терпеть ~** гачигдаж дутагдах.
ЛИШИ́ТЬ хасах, салгах, үгүй хийх; **~ куска хлеба** аяга хоолноос нь салгах; **~ кого-либо прав** эрхий нь хасах; **~ себя жизни** амиа хорлох.
ЛИШИ́ТЬСЯ үгүй болох, алдах, хагацах, хасагдах; **~ сна и аппетита** нойр хоолноос гарах, нойр хоол алдах; **~ места** албан ажлаас хасагдах; **~ чувств** муужрах, ухтгэн унах.
ЛИ́ШН||ИЙ 1. илүү; **~не деньги** илүү мөнгө; 2. илүү, илүүц; хэрэггүй; **~ие расходы** илүү зардал; **кто покупает ~ее, в конце концов продает необходимое** илүүц юм худалдан авдаг хүн эцсийн эцэст хэрэгтэй юмаа худалдахад хүрдэг; 3. бас; **взглянуть ~ раз** бас дахин харах.
ЛИ́ШЬ 1. дөнгөж л; **одного человека ~ нет** нэг л хүн үгүй байна; 2. **~ только солнце взошло, мы отправились в путь** нар гармагц бид хөдлөв.
ЛОБ магнай, дух; **высокий ~** өргөн магнай; **в ~ халз; семи пядей во лбу** их ухаантай; **на лбу написано** царайгий нь харахад илхэн духан дээр нь бичээстэй.
ЛО́ББИ улс төр эдийн засгийн шийдвэр гаргахаар нөлөөлөх зуучлагчид.
ЛОБЗА́НИЕ озох.
ЛОБЗА́ТЬ озох.
ЛО́БН||ЫЙ магнайн, духны; **~ая кость** магнайн яс; **~ая доля** магнайн хэлтэрхий; **~ое место** цаазын индэр.
ЛОБОВ||О́Й халз, чанх урдаас; **~ая атака** чанх урдаас нь дайрах, халз дайрах.
ЛОБОГРЕ́ЙКА хадуур машин.
ЛОБО́К умдаг.
ЛОБОТРЯ́С занхгар амьтан, хоосон цээж, ханхалзуур.
ЛОБЫЗА́ТЬ озох.
ЛОВ, барих, агнах, гөрөөлөх.
ЛОВЕЛА́С эмсэг хүн, охидын эрлэг.
ЛОВЕ́Ц загасчин, анчин, гөрөөчин; **на ловца и зверь бежит** сайн хүн санаагаараа.
ЛОВИ́ТЬ ~ рыбу в мутной воде сайн эр самбаанд, саарал чоно бороонд; **~ момент** самбаачлах; **~ кого-либо на слове** ам алдуулах.
ЛОВКА́Ч арга баширтай хүн, арга мэхтэй хүн.
ЛО́ВКИЙ 1. дүйтэй, шаламгай, онгтой; 2. арга баширтай, арга мэхтэй.
ЛО́ВКОСТЬ дүй, онч, шаламгай, арга, башир, ид.
ЛО́ВЛЯ барих, агнах, гөрөөлөх; **рыбная ~** загас барих.
ЛОВУ́ШК||А занга, хавх, урхи, анаа; **попасть в ~у** урхинд орох; хавханд орох.
ЛОГ жалга, судаг.
ЛОГАРИ́ФМ логарифм; **таблица ~ов** логарифмын хүснэгт.
ЛОГАРИФМИ́ЧЕСК||ИЙ логарифмын; **~ая линейка** логарифмын шугам.
ЛО́ГИКА 1. учир зүй; учир шалтгааны ухаан; логик; 2. дотоод зүй тогтоол; **~ вещей** юмсын дотоод зүй тогтоол
ЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ 1. учир зүйн; логикийн; **~ая категория** учир зүйн ай; логикийн ай; 2. зүй тогтоолтой; зүйд нийлсэн; эрэмбэ дараатай; **~ вывод** зүй тогтоолтой дүгнэлт.
ЛОГИ́ЧНОСТЬ зүй тогтоолтой юм, зүйд нийлсэн явдал, эрэмбэ дараатай юм; **~ поступка** зүй тогтоолтой явдал.
ЛОГИ́ЧНЫЙ зүй тогтоолтой, зүйд нийлсэн, эрэмбэ дараатай.
ЛО́ГОВИЩЕ,
ЛО́ГОВО ичээ, хэвтэш, ноохой, үүр; **~ врага** дайсны үүр.
ЛО́ДК||А завь, суман онгоц; **спасательная ~** аврах завь; **кататься на ~е** завиар зугаацах.
ЛО́ДОЧКА бяцхан завь.
ЛО́ДОЧНИК завьч.
ЛО́ДОЧНЫЙ завийн; **~ спорт** завийн спорт.
ЛОДЫ́ЖКА шагай.
ЛО́ДЫРНИЧАТЬ дэмий сэлгүүцэх, залхуурах.
ЛО́ДЫРЬ дэмий сэлгүүцэгч, залхууч, анхаг, залхуу.
ЛО́ЖА I хуй мод (*бууны*).
ЛО́ЖА II лоож.
ЛОЖБИ́НА нарийн судаг.
ЛО́ЖЕ 1. хэвтэр, хэвтэш; 2. гулдрил.
ЛО́ЖЕЧКА I бяцхан халбага.
ЛО́ЖЕЧК||А II болит под ~ой аюулхай өвдөж байна.
ЛОЖИ́ТЬСЯ 1. хэвтэх; 2. бүрхэх, хучих; 3. оногдох, тусах, дарах; 4. орж явах, барьж явах.
ЛО́ЖК||А халбага; **чайная ~** цайны халбага; жижиг халбага; **столовая ~** хоолны халбага; том халбага; **в час по чайной ~е** их удаан.
ЛО́ЖНОСТЬ хуурмаг юм, худал юм; **~ сведений** худал мэдээ.
ЛО́ЖН||ЫЙ 1. хуурмаг; худал, буруу; **~ые слухи** худал цуурхал; 2. хуурамч, өнгөний; **~ая скромность** хуурамч даруу зан.
ЛОЖЬ худал хуурмаг юм; **сплошная ~** далан худал; **явная ~** илэрхий худал; илт худал.
ЛОЗА́ лоз, лозам, ороонго; **виноградная ~** үзмийн ороонго.
ЛОЗНЯ́К удын бут, уд.
ЛО́ЗУНГ уриа, лоозон.

ЛОКАЛИЗА́ЦИЯ байршуулах, нэг газар тогтоох, хязгаарлах; **~ болезненных процессов** өвчний явцын байршил.
ЛОКАЛИЗОВА́ТЬ байршуулах, нэг газар тогтоох, хязгаарлах.
ЛОКАЛИЗОВА́ТЬСЯ байрших, нэг газар тогтох.
ЛОКА́ЛЬНЫЙ нутгийн, тус газрын.
ЛОКОМОБИ́ЛЬ уурын хөдөлгүүр, локомобиль.
ЛОКОМОТИ́В бух тэрэг, локомотив (*галт тэрэгний толгой*); зүтгүүр.
ЛОКОМОТИ́ВНЫЙ бух тэрэгний, локомотивын; зүтгүүрийн.
ЛО́КОН туг үс, мушгиа үс
ЛО́КОТЬ тохой; **с продранными локтями** тохой нь цоорсон; **близок ~, да не укусишь** хазъя гэхэд алга хол, харъя гэхэд чих хол.
ЛОКТЕВ||О́Й тохойн, царвууны; **~ая кость** царвууны яс, богтос; **~ отросток** залаа яс, тохойн сэртэн.
ЛОМ 1. царил; 2. эвдэрхий төмөр; хаягдал, **~ рельсов** хаягдал зам төмөр.
ЛОМА́КА маягтай хүн; тунирхуу хүн.
ЛО́МАНН||ЫЙ 1. эвдэрхий; хугархай; **~ые вещи** эвдэрхий юм; 2. хазгай; **говорить на ~ом русском языке** орос хэлээр хазгай ярих; **это ~ого гроша не стоит** сохор зоосны үнэгүй юм.
ЛОМА́НЬЕ маяглах, тунирхах.
ЛОМА́ТЬ 1. эвдэх; хугалах; хагалах; **~ лёд** мөс хагалах; 2. эвдэх; нуга дарах; эрс өөрчлөх; **~ старые порядки** хуучин журам эвдэх; **~ сопротивление врага** дайсны эсэргүүцлийг дарах; 3. янгинах; шархирах; **меня всего ломает** миний хамаг бие янгинаж байна; **~ голову над чем-либо** юмыг ойлгож ядах.
ЛОМА́ТЬСЯ I 1. эвдрэх; хагарах; хугарах; 2. хувилах; бүдүүн болох; **у мальчика ломается голос** энэ хүүгийн хоолой нь бүдүүн болж байна.
ЛОМА́ТЬСЯ II маяглах, тунирхах; **не ломайся!** битгий маягла!
ЛОМБА́РД ломбард, барьцаалан зээлдүүлэх газар; **заложить в ~** ломбардад юм барьцаалуулах.
ЛОМБА́РДНЫЙ ломбардын.
ЛОМБЕ́РНЫЙ ~ стол хөзрийн ширээ
ЛОМИ́ТЬ1. нахийлгах; хотойлгох; нугалах; **спелые яблоки ломят сучья** болсон алим мөчрөө нахийлгана; 2. түрэн орох; **~ напролом** шууд түрэн орох; 3. ярхирах; жингэнэн өвдөх; **ломит поясницу** зоо нуруугаар ярхиран өвдөнө.
ЛОМИ́ТЬСЯ 1. хотойх; нахийх; **полки ломятся от книг** ном дарж тавиур хотойж байна; 2. (*хүчээр*) түрэн орох гэх **~ в дверь** хаалгаар түрэн орох гэх.
ЛО́МКА эвдэх, хугалах, хагалах.
ЛО́МКИЙ хэврэг, эвдрэмтгий, хугарамтгай.
ЛО́МКОСТЬ хэврэг байх, эвдрэмтгий байх, хугарамтгай байх.
ЛОМОВ||О́Й ачааны, тээврийн; **~ая лошадь** тээврийн морь..
ЛОМОНО́С *бот.* зөдгөр өвс.
ЛОМОТА́ яс ярхирах, янгинах.
ЛОМО́ТЬ зүсэм, хэрчим; **отрезанный ~** толгойгоо даасан хүн, амиа тээхтэй болох.
ЛО́МТИК зүсэм, хэрчим; **~ лимона** зүсэм нимбэг.
ЛОНЖЕРО́Н тэрэгний арлын гуя.
ЛО́Н||О өвөр, хормой; **на ~е природы** эрүүл салхинд.
ЛОНША́К нас хүрээгүй бамбарууш.
ЛО́ПАСТН||ЫЙ далавчтай, хүрзтэй, сэлүүртэй; **~ое колесо** сэлүүртэй дугуй.
ЛО́ПАСТЬ далавч, хүрз, сэлүүр; **~ винта** сэнсний далавч.
ЛОПА́ТА хүрз.
ЛОПА́ТКА I бяцхан хүрз.
ЛОПА́ТК||А II дал; **положить кого-либо на обе ~и** хоёр далы нь шороодох; *** бежать во все ~и** тэнхээ мэдэн гүйх; хар гүйхээрээ дутаах.
ЛО́ПАТЬСЯ дэлбэрэх, тэсрэх, хагарах.
ЛОПА́ТОЧНЫЙ далны; **~бугор** далны товгор.
ЛОПНУ́||ТЬ 1. хагарах; тэсрэх; дэлбэрэх, тасрах; **струна ~ла** чавхдас тас үсрэв; 2. балрах; сүйрэх; **всё дело ~ло** бүх хэрэг балрав; 3. үгүй болох; тасрах; **терпение ~ло** тэсэх арга тасрав.
ЛОПОТА́ТЬ шулганах, тол тол гэх.
ЛОПОУ́ХИЙ дэлдэн, дэлбэгэр чихтэй.
ЛОПУ́Х даливс өвс.
ЛОРД лорд; **палата ~ов** лордын танхим.
ЛОРНЕ́Т лорнет; бариултай нүдний шил.
ЛОСЁНОК ходол (*хандгайн зулзага*).
ЛОСИ́НА хандгайн арьс.
ЛОСИ́Н||ЫЙ хандгайн; **~ые рога** хандгайн эвэр.
ЛОСИ́ХА сүндэс (*эм хандгай*).
ЛОСК 1. гялгар; гөлгөр; **наводить ~** гялгар болгох; 2. гялгар цалгар; **внешний ~** өнгөний гялгар цалгар.
ЛОСКУ́Т өөдөс, үртэс.
ЛОСКУ́ТН||ЫЙ өөдсөөр хийсэн; **~ое одеяло** өөдсөөр хийсэн хөнжил.
ЛОСНИ́ТЬСЯ гялалзах, гөлийх.
ЛОСО́СЬ яргай загас, хулд загас.
ЛОСЬ хандгай, **~ самец** манж.
ЛОТ далайн гүний хэмжүүр.
ЛОТЕРЕ́ЙНЫЙ сугалааны; **~ билет** сугалааны билет
ЛОТЕРЕ́||Я сугалаа; **разыгрывать ~ю** сугалаа сугалах.
ЛОТО́ лотоо тоглоом.
ЛОТО́К 1. хайрцаг; 2. ховоо, хошуу.
ЛО́ТОС бадам лянхуа.
ЛОТО́ЧНИК хайрцгийн худалдаачин.
ЛОХ 1. *бот.* жигд; 2. түмпэн толгой, маанаг; **~ов разводить** түмпэн толгойт хүмүүсийг панаалдах.
ЛОХА́НКА торх, модон онгоц; **почечная ~** бөөрийн тэвш.
ЛОХА́НЬ торх, модон онгоц.
ЛОХМА́ТИТЬ бүрзийлгэх, сэглийлгэх, сэгсийлгэх; **~ волосы** үс сэгсийлгэх; **~ бабушку** (*разг*) дэмий ярих, цаасан малгай өмсгөх.
ЛОХМА́ТИТЬСЯ бүрзийх, сэглийх, сэгсийх.
ЛОХМА́ТЫЙ 1. сахлаг үстэй, бавгар; 2. бүрзгэр, сэглэгэр, сэгсгэр.
ЛОХМО́ТЬЯ ноорхой, уранхай, навтархай; **в ~х** навтархай болсон хувцастай.
ЛОХОТРО́Н *разг.* тэнэг хүмүүсээс мөнгө сэгсрэх.
ЛО́ЦМАН лоцман, усан онгоцны замчин.
ЛОШАДИ́Н||ЫЙ морины, адууны; **~ая доза** их тун эм.
ЛОША́ДКА морьхон, морь.
ЛО́ША́Д||Ь морь, адуу; **упряжная ~** тэрэгний морь; **скаковая ~** хурдан морь; **ехать на ~и** мориор явах; **~ разуздывать** морь амгайвчлах.
ЛОША́К хөдий луус (*азарга*; *гүү илжиг хоёроос гарна*).
ЛОЩЁНЫЙ гөлгөр, гялгар, зүлгэсэн.
ЛОЩИ́НА хотгор, хөндий.
ЛОЩИ́ТЬ гялайлгах, гөлийлгөх, зүлгэх.
ЛОЯ́ЛЬНОСТЬ зүйг баримтлах, төвийг сахих.
ЛОЯ́ЛЬНЫЙ зүйг баримталсан, төвийг сахисан.
ЛУБ лубья, дол, дурс.
ЛУБО́К 1. дол, дурс; 2. чиг; **накладывать лубки** чиг барьж уях; 3. *модон барын* бүдүүн зураг; ардын зураг хуудас
ЛУГ нуга; хадлан; **зелёный ~** ногоон нуга; **альпийские луга** уулын нуга; **заливные ~а** усанд автдаг хадлан.
ЛУГОВО́ДСТВО нуга ашиглах, нуга ашиглалт.
ЛУГОВ||О́Й нугын, хадлангийн; **~ая трава** нугын өвс.

ЛУДИ́ЛЬЩИК тугалга зайлагч.
ЛУДИ́ТЬ тугалга зайлах.
ЛУ́ЖА шалбаа, шалбааг.
ЛУЖА́ЙКА ойн цоорхой, ойн захын нуга.
ЛУЖЕ́НИЕ тугалга гүйлгэх, тугалга зайлах.
ЛУЖЁН||ЫЙ тугалга зайлсан; **~ая посуда** тугалга зайлсан сав.
ЛУ́ЗА бильярдын ширээний нүх.
ЛУЗГА́ хальс.
ЛУ́ЗГАТЬ цөмөх; ~ **орехи** самар цөмөх.
ЛУ́ЗЕР *разг* баартаг.
ЛУК I нум; **стрелять из ~а** нум сум харвах; ~ **и стрела** нум сум хоёр
ЛУК II сонгино; **головка ~а** сонгинын толгой; **алтайский ~** зэрлэг сонгино; ~ **многокорешковый** таана; **~порей** гогод; ~ **монгольский** хөмөл; ~ **репчатый** бөөрөнхий сонгино; ~ **шалот** ногоон сонгино.
ЛУКА́ I тохой голын.
ЛУКА́ II эмээлийн бүүрэг.
ЛУКА́ВЕЦ бачтай хүн, бааштай хүн.
ЛУКА́ВИТЬ бачлах, баашлах.
ЛУКА́ВОСТЬ бач, бааш, бачтай (байх), бааштай (байх).
ЛУКА́ВСТВО бач, бааш, бачлах, баашлах.
ЛУКА́ВЫЙ 1. муу зальтай, мэхтэй; 2. бачтай, бааштай.
ЛУ́КОВИЦА 1. төмс; булцуу; ~ **тюльпана** алтан зул цэцгийн төмс; ~ **волоса** үсний булцуу; 2. (*сонгино, саримсийн*) толгой.
ЛУ́КОВИЧН||ЫЙ төмст; булцуут; **~ые растения** булцуут ургамал
ЛУКОМО́РЬЕ тэнгисийн булан.
ЛУКО́ШКО дурсан саго, шээгий.
ЛУН||А́ сар; **полная** ~ тэргэл сар; **ущерб ~ы** дордын хагас; **при свете ~ы** сарны гэрэлд; **фазы ~ы** шинэ хуучин сар; **серп ~ы** хавирган сар.
ЛУНАТИ́ЗМ зүүдэн өвчин.
ЛУНА́ТИК зүүдэн өвчтэй хүн.
ЛУ́НКА хонхорхой, нүх; углуурга.
ЛУ́НН||ЫЙ сарны, сартай, билгийн; ~ **свет** сарны гэрэл; **~ая ночь** сартай шөнө; ~ **месяц** билгийн сар
ЛУНЬ сар (*шувуу*); **седой как ~, белый как** ~ сар шувуу шиг буурал; цал буурал.
ЛУ́ПА томруулдаг шил, галт шил; ~ **бинокулярная** хоёр нүдний томрулагч шил..
ЛУПИ́ТЬ I хальсы нь арилгах, хуулах, аагалах.
ЛУПИ́ТЬ II жанчих, балбах, арьсы нь хуулах; ~ **лошадь кнутом** морио ташуураар балбах.
ЛУПИ́ТЬ III *(разг)* ~ **деньги с кого-либо** хэн нэгнээс мөнгө салгах, саах.
ЛУПИ́ТЬСЯ 1. хогжрох; хуурах; **кожа** ~ арьс нь хогжирч байна; 2. ховхрох; холтрох; **штукатурка лупится** (*ханын*) шаваас холторч байна.
ЛУПОГЛА́ЗЫЙ бүлтэн, бүлтгэр нүдтэй.
ЛУЧ туяа, гэрэл, цацраг; **~и солнца** нарны гэрэл, нарны туяа; **рентгеновские ~и** рентген цацраг; **ультрафиолетовые ~и** хэт ягаан цацраг.
ЛУЧЕВ||О́Й 1. туяаны, гэрлийн, цацрагийн, туяатай, гэрэлтэй, цацраггай; **~ая болезнь** цацрагийн өвчин; 2. туяарсан; **~ая кость** богт чөмөг; 3. ~ **нерв** шууны нерв.
ЛУЧЕЗА́РНЫЙ туяатай, гэрэлтэй, туяаран гэрэлтсэн.
ЛУЧИ́НА гэрээ, зомгол.
ЛУЧИ́НКА бяцхан гэрээ, зомгол.
ЛУЧИ́СТ||ЫЙ 1. гэрэлтэй, цогтой; ~ **взгляд** цогтой харц; 2. цацралын, туяарлын; **~ая теплота** цацралын илч; ~ **венец** цацраг титэм.
ЛУЧИ́ТЬ гэрээдэх; ~ **рыбу** загас гэрээдэх.
ЛУЧИ́ТЬСЯ цацрах, туяарах, гэрэлтэх.
ЛУ́ЧШЕ 1. *сайн*; дээр; **старый друг ~ двух новых** нэг хуучин найз хоёр шинэ найзаас дээр; нөхрийн хуучин нь дээр; эдийн шинэ нь дээр; **как можно** ~ болохуйц сайн; 2. дээр (байх), сайн (байх); ~ **меньше, да** ~ бага боловч чанартай нь дээр; **тем** ~ тэгэх тусмаа сайн; 3. дээр; **пойдём-ка** ~ **домой** гэртээ харивал дээр байгаа.
ЛУ́ЧШ||ИЙ 1. сайн; дээр; илүү сайн; **всё к ~ему** цөм сайн тийшээ хандаж байна; 2. нэн сайн, эрхэм; **самый** ~ **ученик** гоц сайн сурагч; ~ **из всех** хамгийн эрхэм; ~ **сорт** эрхэм зэрэг; **в ~ем случае** сайндаа.
ЛУЩЕ́НИЕ 1. хальсыг нь арилгах; 2. тарианы газар самнуурдах, дагнуурдах.
ЛУЩЁНЫЙ аагалсан, хальсалсан, хальсы нь арилгасан.
ЛУЩИ́ЛЬН||ЫЙ хальслах, хальсы нь арилгах; **~ая машина** хальслах машин.
ЛУЩИ́ТЬ 1. хальслах, хальсы нь арилгах, аагалах; 2. цөмөх; 3. тарианы газар самнуурдах, дагнуурдах
ЛЫЖ||И цана; **ходить на ~ах** цанаар гулгах; **крепление для лыж** цаныг тогтоогч; **навострить** ~ (*зүгтаахын тул*) хормойгоо шуух
ЛЫ́ЖНИК цаначин.
ЛЫ́ЖН||ЫЙ цанын; **~ая станция** цанын өртөө.
ЛЫЖНЯ́ цанын зам мөр.
ЛЫ́К||О дурс; **лапти из ~а** дурсан маахай; **он ~а не вяжет** шал согтуу.
ЛЫСЕ́ТЬ халзрах, халзан болох.
ЛЫ́СИНА халзан.
ЛЫС||ЫЙ 1. халзан, ~ **старик** халзан өвгөн; 2. нүцгэн; өвс ургамалгүй; **~ые горы** нүцгэн уулс.
ЛЬВЁНОК гүег.
ЛЬВИ́Н||ЫЙ арсланы; **~ая грива** арсланы зогдор; ***~ая доля** хамгийн их хувь, дээж.
ЛЬВИ́ЦА эм арслан.
ЛЬГО́Т||А хөнгөлөлт; **предоставить ~у** хөнгөлөлт олгох.
ЛЬГО́ТН||ЫЙ хөнгөлөлттэй; **на ~ых условиях** хөнгөлөлттэйгээр.
ЛЬДИ́НА бөөн мөс.
ЛЬНЯ́НКА *бот.* хонин зажхуур.
ЛЬНОВО́Д маалинга таригч.
ЛЬНОВО́ДСТВО маалинга тарих.
ЛЬНОТРЕПА́ЛКА маалинга савах машин.
ЛЬНУ́ТЬ 1. наалдах; ~ **к матери** эхдээ наалдах; 2. дотно болохыг хүсэх; шадарлахыг хүсэх.
ЛЬНЯН||О́Й маалингын; **~ое семя** маалингын үр.
ЛЬСТЕ́Ц зулгуйч, бялангач, бялдууч.
ЛЬСТИ́ВЫЙ зулгуйч, бялангач, бялдууч.
ЛЬСТИ́ТЬ 1. бялангачлах; бялдуучлах; 2. бахы нь ханаах; бах нь ханах; 3. горьдох; ~ **себя надеждой на успех** бүтэх бол уу гэж горьдох.
ЛЬСТИ́ТЬСЯ хорхой хүрэх, өнгөлзөх.
ЛЮБ дур булаах, сэтгэл татах; **Юра мне** ~ Юра миний сэтгэлийг татна.
ЛЮБВЕОБИ́ЛЬНЫЙ янагламтгай, амрагламтгай, дурламтгай, амрагийн сэтгэл төгс.
ЛЮБЕ́ЗНИЧАТЬ эелдэг аашлах, найрсаг загнах, хошуу холбох.
ЛЮБЕ́ЗНОСТ||Ь 1. эелдэг ааш; найрсаг зан; 2. эелдэг үг; найрсаг үг; **говорить ~и** эелдэг үг хэлэх; **оказать** ~ тус хүргэх
ЛЮБЕ́ЗН||ЫЙ 1. эелдэг; найртай; ялдам; ~ **человек** эелдэг хүн; 2. хайрт эрхэм; ~ **друг** эрхэм нөхөр; **будьте ~ы** ажаамуу.

ЛЮБИ́МЕЦ хайртай хүн.
ЛЮБИ́МИЦА хайртай эмэгтэй.
ЛЮБИ́МЧИК эрх хүн.
ЛЮБИ́М||ЫЙ амраг, янаг, хайртай, дуртай; **~ая жена** янаг эхнэр.
ЛЮБИ́ТЕЛЬ 1. сонирхогч; дуртай хүн; **~ музыки** хөгжимд дуртай хүн; 2. сайн дураараа оролдогч; **садовод-~** сайн дурын цэцэрлэгч; цэцэрлэг сонирхогч.
ЛЮБИ́ТЕЛЬНИЦА 1. сонирхогч эмэгтэй, дуртай эмэгтэй; 2. сайн дураараа оролдогч эмэгтэй.
ЛЮБИ́ТЕЛЬСКИЙ сайн дурынхны; **~ спектакль** сайн дурынхны тавьсан жүжиг.
ЛЮБИ́ТЬ 1. янаглах; амраглах; дурлах; хайрлах; 2. дуртай (*байх*); **он любит охотиться** тэр хүн ан агнах дуртай; 3. хэрэгтэй (*байх*); **цветы любят воду** цэцэгт ус хэрэгтэй.
ЛЮ́БО таатай, бахтай, аятай; **~ смотреть** харахад бахтай.
ЛЮБОВА́ТЬСЯ бахдах, бахдан харах, бахдан сайшаах; **~ природой** байгаль дэлхийг бахдан харах.
ЛЮБО́ВНИК амраг, амрагийн холбоотой хүн.
ЛЮБО́ВНИЦА амраг эмэгтэй; **французы ревнуют к своим ~м, а не к своим женам** францууд авгайтайгаа биш амрагтайгаа харддаг.
ЛЮБО́ВН||ЫЙ янагийн, амрагийн, янаг амрагийн, дуртай; **~ые песни** янаг амрагийн дуу.
ЛЮБО́ВЬ 1. амраг, янаг амраг, хайр, амрагийн сэтгэл; **по любви** сэтгэл зохин; **~ — это то, что случается с мужчинами и женщинами, которые не знают друг друга (С. Моэм)** дурлал-бие биеэ мэдэхгүй эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн хооронд болдог зүйл; **~ к родине** эх орноо хайрлах; 2. авъяас, дур.
ЛЮБОЗНА́ТЕЛЬНОСТЬ сонирхдог зан..
ЛЮБОЗНА́ТЕЛЬНЫЙ хэрэгт дуртай хүн, сонирхдог.
ЛЮБ||О́Й 1. ямар ч, хэдий ч, аль ч; **~ ценой** ямар ч үнээр; **~ым способом** ямар ч аргаар; 2. хэн ч, юу ч, аль ч, юу ч, аль ч; **~ из вас** та нарын хэн (та) нь ч.
ЛЮБОПЫ́ТНЫЙ 1. соньч, сониуч; 2. сонин, сонирхолтой; **~ случай** сонин явдал.
ЛЮБОПЫ́ТСТВО соньч зан, сониуч зан, сонирхох, шохоорхох; **удовлетворить чье-либо ~** хүний сонирхсоныг үзүүлэх (хэлэх).
ЛЮБОПЫТСТВОВАТЬ сониучирхах, сонирхох, шохоорхох.
ЛЮ́БЯЩ||ИЙ дурлагч, дуртай, хайртай, энхрийлэгч; **~ая мать** энхрийлэгч эх.
ЛЮД хүмүүс, улс, олон; **рабочий ~** ажилчин олон.
ЛЮ́ДИ 1. хүн, хүмүүс, улс; **молодые ~** залуу хүмүүс, залуу хүн; **старые ~** хөгшин хүн, настан; 2. зарц нар; **выйти в ~** хүн болох; **вывести в ~** хүн болгох.
ЛЮ́ДНО хүн олонтой, хөл ихтэй.
ЛЮ́ДН||ЫЙ олон хүнтэй, хөлтэй; **~ая улица** хөл ихтэй гудамж.
ЛЮДОЕ́Д махчин.
ЛЮДОЕ́ДСТВО махчин байх; хүн идэх..
ЛЮДСКА́Я зарц нарын байр.
ЛЮДСКО́Й хүний, хүмүүсийн; **~ род** хүн төрөлхтөн.
ЛЮК онгоцны тагтай үүд, нүх, нээлхий.
ЛЮ́ЛЬКА I өлгий.
ЛЮ́ЛЬКА II богино гаанс.
ЛЮ́СТРА цэцэг дэн.
ЛЮТЕРА́НИН лютерийн сурталтан.
ЛЮТЕРА́НСТВО лютерийн суртлын, лютерийн шажны, лютерийн сурталтны.
ЛЮ́ТИК холтсон цэцэг.
ЛЮ́ТНЯ пийпаа (*хөгжмийн зэвсэг*).
ЛЮ́ТЫЙ 1. хэрцгий; догшин; **~ зверь** догшин араатан; 2. тасхийм; **~ мороз** тасхийм хүйтэн.
ЛЮЦЕ́РНА царгас (*буурцагт ургамал*).
ЛЯГА́НИЕ өшиглөх, тийрэх, хайрах.
ЛЯГА́ТЬ өшиглөх, тийрэх, хайрах.
ЛЯГА́ТЬСЯ өшиглөх, тийрэх, тангарах.
ЛЯГНУ́ТЬ өшиглөх тийрэх, хайрах.
ЛЯГУ́ШКА мэлхий; **лягушачьи лапки** мэлхийн сарвуу.
ЛЯГУШО́НОК мэлхийн зулзага, зулзаган мэлхий.
ЛЯДВИ́НЕЦ *(бот)* хошоонцор.
ЛЯ́ЖКА гуя.
ЛЯЗГ 1. хангир, жингэр гэх; хангинах; **~ цепей** гинж хангир жингэр гэх; 2. шүд хавирах.
ЛЯЗГА́ТЬ 1. хангир, жингэр гэх; хангинах; **~ цепями** гинж хангир жингэр гэх; 2. шүд хавирах.
ЛЯ́МК||А мөрөвч; **тянуть ~у** үйлээ үзэх.
ЛЯ́ПАТЬ 1. үг алдах санамсаргүй хэлэх; 2. гадилах, хааш хэрэг хийх.
ЛЯ́ПСУС эндүүрэл, андуурал, алдаа.
ЛЯ́СЫ точить ~ чалчаа үг дэлгэх.

М

МАВЗОЛЕ́Й бунхан.
МАВР мавр эрэгтэй.
МАВРИТА́НКА мавр эмэгтэй.
МАВРИТА́НСКИЙ мавр, маврын, ~ **стиль** мавр загвар (Испанид 7-8р зууны үеэс мавр нар ноёрхож байхад гарсан барилгын загвар).
МА́ВРСКИЙ мавр, маврын.
МАГ шидтэн, идтэн.
МАГАЗИ́Н 1. дэлгүүр; **универсальный** ~ их дэлгүүр, **продовольственный** ~ идэш уушны дэлгүүр; **оптовый** ~ бөөнөөр худалдаалах дэлгүүр; **розничный** ~ жижиглэн худалдаалах дэлгүүр; **парфюмерный** ~ үнэртний дэлгүүр; 2. (бууны) хүхээ; 3. агуулах (газар); **артиллерийский** ~ их бууны сум агуулах газар.
МАГАЗИ́ННЫЙ 1. дэлгүүрийн; 2. (бууны), хүхээт, хүхээний; **~ое ружьё** хүхээт буу.
МАГАРА́ДЖА махранз (энэтхэгийн засаг ноёдын дээд зэрэг цол).
МАГАРЫ́Ч (ямар нэгэн юмны шан болгон тавьсан) архи; **поставить** ~ (ямар нэгэн юмны шан болгон) архи тавих, сөн тавих.
МАГИ́СТР магистр.
МАГИСТЕ́РСКИЙ магистрийн, ~ **экзамен** магистрийн шалгалт.
МАГИСТРА́ЛЬ гол шугам, гол зам, гол хоолой; **железнодорожная** ~ төмөр замын гол шугам, гол төмөр зам; **водная** ~ усан замын гол шугам, гол усан зам; **водопроводная** ~ усны хоолойн гол шугам, усны гол хоолой.
МАГИСТРА́ЛЬНЫЙ гол; ~ **путь** гол зам.
МАГИСТРА́Т *(зарим орны)* хотын захиргаа.
МАГИСТРАТУ́РА1. *(зарим орны)* шүүх таслах газар; 2. шүүгчид.
МАГИ́ЧЕСКИЙ 1. шидийн, идийн, шившлэгийн; 2. шидтэй мэт, ид шидтэй мэт, арвис тарни.
МА́ГИЯ шид, ид, ид шид, арвис тарни..
МА́ГМА магма, (дэлхийн хайлмал бодис).
МАГМАТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. магма, магмаар бүтсэн, **~ие породы** магма чулуулгууд; 2. халуун хайлмал; **~ое состояние** породы чулуулгын халуун хайлмал байдал.
МАГНА́Т 1. том газрын эзэн; 2. том хөрөнгөтөн; **финансовый** ~ санхүүгийн том хөрөнгөтөн.
МАГНЕЗИ́Т магнезит (нүүрс хүчилт магни).
МАГНЕ́ЗИЯ магнийн эсэл, магнийн давс; **жжёная** ~ магнийн эсэл; **белая** ~ магнийн давс.
МАГНЕТИ́ЗМ 1. соронзон, соронзон чанар; **земной** ~ газрын соронзон; 2. соронзонгүй, *(соронзон үзэгдлийн сургаал).*
МАГНЕТИ́Т соронзон гүр.
МАГНЕТИ́ЧЕСК||ИЙ соронзон, соронзны, соронзонт, соронзонтой; **~ие явления** соронзон үзэгдэл.
МАГНЕ́ТО *спец.* магнето, *(цахилгаан соронзон машин).*
МАГНЕТРО́Н *(электроны лампа).*
МА́ГНИЕВЫЙ магнийн, магнитай.
МА́ГНИЙ магни, (нүд гялбам цагаан дөл гарган шатдаг зөөлөн, мөнгө шиг цагаан металл).
МАГНИ́Т соронзон; **естественный** ~ байгалийн соронзон.
МАГНИ́ТИТЬ соронзлох, соронзтой болгох.
МАГНИ́ТН||ЫЙ соронзон, соронзны, соронзонт, соронзтой; **~ое поле** соронзон орон; ~ **железняк** соронзон гүр; ~ **полюс** соронзон туйл, **~ая аномалия** соронзны гаж.
МАГНИТО́ЛОГ соронзон зүйч.
МАГНИТОМЕ́ТР соронзон хэмжүүр.
МАГНИТО-ЭЛЕКТРИ́ЧЕСК||ИЙ соронзон цахилгаан; **~ая машина** соронзон цахилгаан машин.
МАГНО́ЛИЕВ||ЫЙ замбага, замбагын; **~ые цветы** замбагын цэцэг.
МАГНО́ЛИЯ замбага, мовь.
МАГОМЕТА́НИН лалын шажинтан эрэгтэй.
МАГОМЕТА́НКА лалын шажинтан эмэгтэй.
МАГОМЕТА́НСТВО лалын шажин.
МАДА́М (Франц зэрэг улсад нөхөртэй эмэгтэйд хандах үг.), хатагтай.
МАДО́ННА *(католик),* эх дагина, тэнгэрийн эх.
МАДРИГА́Л 1. алиа дуу, өхөөрдөх дуу, мадригал шүлэг; 2. энхрийлэх үг.
МАДЬЯ́Р мажар эрэгтэй.
МАДЬЯ́РКА мажар эмэгтэй, мажар эхнэр.
МАДЬЯ́РСКИЙ мажар, мажарын.
МАЁВКА хувьсгалын өмнөх оросын ажилчны майн нэгний нууц хурал.
МАЖО́Р арга эгшиг.
МАЖОРИТА́РНЫЙ дийлэнхийг үндэслэсэн, дийлэнхийн саналаар болдог.
МАЖО́РНЫЙ 1. арга эгшгийн; ~ **тон** арга эгшгийн хөг; 2. сэргэлэн, зугаатай.
МА́ЗАНКА шавар байшин.
МА́ЗАН||ЫЙ1. шавар, шавраар шавсан, шавардмал, шавардсан; **~ая хата** шавар байшин; 2. шавартай, хиртэй, балиар.
МА́ЗАТЬ 1. түрхэх, нялах, нийвийдэх, шавах, будах; 2. балиартуулах, хиртүүлэх; 3. зурагчаан болох, эрээчих; 4. дэгс буудах, дэгслэх; ~ **из ружья** дэгс буудах.
МА́ЗАТЬСЯ 1. нүүрээ будах, нүүртээ түрхэх; 2. будах, будаг болгох.
МАЗНЯ́ хааш яаш зурсан зураг.
МАЗО́К 1. түрхэц, зурц; 2. түрхэц, өнгөр.
МАЗУ́РКА мазур, (бүжиг, хөгжим).
МАЗУ́Т мазут тос.
МАЗУ́ТНЫЙ мазут тосны, мазутын, мазуттай.
МАЗЬ1. тосон эм, түрхэц; **цинковая** ~ цайртай тосон эм; 2. түрхэх тос.
МАЙС эрдэнэ шиш.
МАЙСОВЫЙ эрдэнэ шишийн.
МАЙ́ май, тавдугаар сар.
МАЙДА́Н зах, зээл, зах зээлийн талбай.
МА́ЙКА майк, ханцуйгүй цамц.
МАЙО́ЛИКА 1. паалантай ваар; 2. паалантай ваар, сав суулга.
МАЙО́ЛИКОВ||ЫЙ паалантай ваар, паалантай ваараар хийсэн; **~ое блюдо** паалантай ваар таваг.
МАЙОНЕ́З 1. майонез, сүмс, (өндөгний шар, гич, самрын тос, цуугаар хийсэн сүмс); 2. майонез хоол (ногоо хачиртай, майонез, сүмс дусаасан загас буюу зэрлэг шувууны махан хүйтэн хоол).
МАЙО́Р хошууч; ~ **вихрь** хошууч хуй.
МАЙО́РСК||ИЙ хошууч, хошуучийн, **~ое звание** хошууч цол.
МА́ЙСК||ИЙ 1. майн, тавдугаар сарын; **~ая демонстрация** майн жагсаал; 2. хаврын, урин, дулаан; ~ **воздух** хаврын агаар, дулаан агаар; ~ **жук** хаврын цох.

МАК 1. намуу цэцэг; **дикий ~** шар цэцэг; **альпийский ~** хурган засаа, хуцын хуух; 2. намуу цэцгийн үр.

МАКА́КА макак, нохой сармагчин.

МАКАРО́ННЫЙ хөндий гоймонгийн.

МАКАРО́НЫ хөндий гоймон.

МАКА́ТЬ дүрэх; **~ перо в чернила** үзэг бэхэнд дүрэх.

МАКЕ́Т загвар; **~ здания** барилгын үлгэр.

МАКЕ́ТН||ЫЙ үлгэрийн, загварын; **~ая мастерская** загвар урлах газар.

МАКИНТО́Ш эрэзэндсэн даавуун цув.

МАКЛА́К (жижиг худалдааны) зууч, дамжуулагч.

МА́КЛЕР (том худалдаа, биржийн) зуучлагч, дамжуулагч.

МА́КЛЕРСТВО (том худалдаа, биржид) зуучлах, дамжуулах.

МА́КЛЕРСТВОВАТЬ (том худалдаа, биржид) зуучлах, дамжуулах.

МАКНУ́ТЬ дүрээд авах; **~ перо в чернила** үзэг бэхэнд дүрээд авах.

МА́КОВ ~ цвет, улаан ягаан (царай зүс).

МА́КОВКА 1. намуу цэцгийн үр жимс; 2. барилгын пүмбэгэр орой; 3. зулай, орой, 4. намуу цэцгийн үрт чихэр.

МА́КОВ||ЫЙ 1. намуу цэцгийн; **величиной с ~ое зёрнышко** намуу цэцгийн үрийн чинээ; 2. намуу цэцгийн үрээр хийсэн, намуу цэцгийн үртэй, **~ое молоко** намуу цэцгийн үрийн сүү; **у меня ~ой росинки во рту не было** би хэлэн дээрээ юу ч тавиагүй.

МАКРЕ́ЛЬ балмад загас, амар загас.

МАКРОКО́СМ одон орон, ертөнц.

МАКРОСКОПИ́ЧЕСКИЙ (энгийн нүдэнд) үзэгдэх.

МАКСИМА́ЛЬНО туйлын их, туйлын сайн.

МАКСИМА́ЛЬН||ЫЙ туйлын (их), эн их; **~ая стоимость** туйлын өртөг.

МА́КСИМУМ 1. хамгийн их (хэмжээ), туйлын их (тоо), эн их; 2. хамгийн ихдээ, хамгийн сайндаа, ихдээ л; 3. туйлын (их), эн их, максимум; **программа — ~** максимум программ.

МАКУЛАТУ́РА 1. хэвлэлийн гологдол, хаягдал цаас; 2. гологдмол зохиол, хэрэггүй зохиол.

МАКУЛАТУ́РНЫЙ гологдсон, хэрэггүй,

МАКУ́ШК||А 1. (модны) орой, (уул хадны) орой, оргил, хяр; 2. зулай орой; **ушки на ~е у кого-либо** чих тавин сонсох.

МАЛА́ГА малага дарс.

МАЛА́ЕЦ малай эрэгтэй.

МАЛА́ЙКА малай эмэгтэй.

МАЛАХА́Й том, үстэй малгай.

МАЛАХИ́Т ногоолин.

МАЛАХИ́ТОВ||ЫЙ 1. ногоолин; **~ые колонны** ногоолин багана; **~ая шкатулка** ногоолин хайрцаг; 2. цэл ногоон, ногоолин (шиг) өнгөт (эй); **~ое море** ногоолин өнгөт тэнгис.

МАЛЕВА́ТЬ 1. алаглан будах, алаглан зурах; 2. зурагчаа болох, эрээчих, сараачих; ***не так страшен чёрт, как его малюют** айхаасаа арзайх нь.

МАЛЕ́ЙШ||ИЙ хамгийн бага, тун өчүүхэн; **~ее затруднение** өчүүхэн төдий бэрхшээл төвөг.

МАЛЁК жижиг жараахай.

МА́ЛЕНЬК||ИЙ 1. бага, өчүүхэн, жаахан; **~ домик** өчүүхэн байшин; 2. өчүүхэн, цөөн, цөөн тооны; 3. өчүүхэн, жаахан, бага зэргийн; **~ая неприятность** жаахан аягүй явдал; 4. бага, балчир, жижиг, бяцхан, бага насны; **~ие дети** бага хүүхдүүд; 5. бяцхан хөвгүүн, бяцхан охин, хүүхэд, багачууд; **вести себя, как ~** хүүхэд шиг аашлах; **моё дело ~ое** би өчүүхэн хүн, над хамаагүй.

МАЛЕ́НЬКО бага зэрэг, өчүүхэн, жаахан; **подожди ~** жаахан хүлээ.

МАЛЕ́Ц жаал, жаал хүү, банди.

МАЛИ́НА I 1. бөөрөлзгөнө, бөөрөлзгөнийн бут; 2. бөөрөлзгөнө, бөөрөлзгөнийн жимс.

МАЛИ́НА II хэсэг бүлгээрээ нийлж дарвидаг газар.

МАЛИ́ННИК бөөрөлзгөний ширэнгэ.

МАЛИ́ННЫЙ бөөрөлзгөнийн; **~ сок** бөөрөлзгөний шүүс.

МАЛИ́НОВКА I тогойлон бялзуухай.

МАЛИ́НОВКА II бөөрөлзгөнийн архи.

МАЛИ́НОВ||ЫЙ 1. бөөрөлзгөнийн; **~ая наливка** бөөрөлзгөнийн идээшмэл архи; 2. хөх ягаан; **~ое сукно** хөх ягаан цэмбэ.

МА́ЛО 1. бага, өчүүхэн, жаахан, бага сага, цөөн; **слишком ~** хэтэрхий бага; 2. бага байна, муу байна, цөөн байна, багатай байна, муутай байна, цөөнтэй байна; **у меня ~ свободного времени** би зав чөлөө муутай байна; ***~ ли у нас людей** манай хүмүүс цөөн гэж үү; **~ ли что бывает на свете** хорвоо дээр юу ч байж болно; **~мальски** багахан ч, бага зэрэг ч, өчүүхэн төдий ч, **~помалу** бага багаар, байн байсаар; **~ того** түүнээс гадна, бас; **ни ~, ни много** их ч үгүй, бага ч үгүй, илүү ч үгүй, дутуу ч үгүй;

МАЛОБЛАГОПРИЯ́ТНЫЙ ивээлгүй, зохиц муутай, аягүй, таарамж муутай, тохиромжгүй.

МАЛОВА́ЖН||ЫЙ ялихгүй, шалихгүй; **~ая причина** ялихгүй шалтаг.

МАЛОВА́Т багавтар байна, жижгэвтэр байна, арай л багадаж байна.

МАЛОВА́ТО 1. багавтар, багашиг, багахан; **делать ~** багавтар хийх; 2. багавтар байх, багашиг байх, арай л багадах.

МАЛОВЕ́Р үл үнэмшигч, үл итгэгч.

МАЛОВЕ́РНЫЙ үл үнэмших, үл итгэдэг.

МАЛОВЕРОЯ́ТН||ЫЙ үнэмших аргагүй, үнэмшихэд бэрх, итгэхэд хэцүү, эргэлзээтэй; **~ые слухи** итгэхэд хэцүү цуурхал.

МАЛОВЕ́СНЫЙ дутуу жинтэй хөнгөн; **~ груз** хөнгөн ачаа.

МАЛОВО́ДН||ЫЙ 1. бага устай, ус багатай, гүехэн; **~ые реки** ус багатай голууд; 2. чийг багатай, ус багатай; **~ая местность** чийг багатай газар.

МАЛОВО́ДЬЕ 1. ус татрах, ус татах, татаал; 2. чийг дутах, ус чийг дутах, ус дутах.

МАЛОВРАЗУМИ́ТЕЛЬНЫЙ тодорхой бус, ойлгомж муутай.

МАЛОВЫ́ГОДН||ЫЙ ашиг багатай, ашиг муутай; **~ая работа** ашиг муутай ажил.

МАЛОГОВОРЯ́ЩИЙ утга тодорхойгүй, ойлгоц муутай.

МАЛОГРА́МОТНОСТЬ бичиг үсэг муу мэдэх, бичиг муу мэдэх.

МАЛОГРА́МОТН||ЫЙ 1. бичиг үсэг муутай, бичиг үсэгт муу, бичиг муутай, бичигт муу; 2. бичиг үсэг муу мэдэгч; **школа для ~ых** бичиг үсэг муу мэдэгчийн сургууль; 3. алдаатай, дутагдалтай, дүрэм гажуу (хийсэн)

МАЛОДО́ЙКА сүү багатай үнээ.

МАЛОДО́ЙНЫЙ сүү багатай, сүү муутай; **~ скот** сүү муутай мал.

МАЛОДОСТОВЕ́РНЫЙ арай л магадтай бус, магадтай магадгүй.

МАЛОДОСТУ́ПН||ЫЙ 1. бараг олдошгүй, бараг оногдошгүй, бараг хүртэшгүй 2. бараг хүчрэшгүй, бараг чадашгүй; **~ые цены** бараг хүчрэшгүй үнэ, бараг төлж чадашгүй үнэ.

МАЛОДОХО́ДН||ЫЙ ашиг орлого багатай; **~ое предприятие** ашиг орлого багатай үйлдвэр.

МАЛОДУ́ШЕСТВОВАТЬ зүрх алдах, зориг мохох, хулчийх; **нельзя ~ при неудачах** хэрэг бүтэхгүй зориг мохож болохгүй.

МАЛОДУ́ШИЕ зүрх алдах, зориг мохох, хулчийх.

МАЛОДУ́ШНЫЙ 1. зүрхгүй, зориг муутай хулчгар; ~ **человек** зүрхгүй хүн, зориг муутай хүн, хулчгар хүн.

МАЛОЕ́ЗЖЕННЫЙ 1. цагаашаагүй, (морь), муу сургасан, амаа мэдэхгүй (морь); ~ **жеребец** цагаашаагүй азарга, амаа мэдэхгүй азарга; 2. (хүн амьтан) бага явсан, балархай (зам).

МАЛОЕ́ЗЖ||ИЙ (хүн амьтан) бага явдаг (зам); **ехали ~ей дорогой** хүн амьтан бага явдаг замаар явж байв.

МАЛОЗАМЕ́ТНЫЙ 1. мэдэгдэх төдий, харагдах төдий, үзэгдэх төдий; 2. эгэл жирийн, ердийн, энгийн; ~ **случай** ердийн тохиолдол.

МАЛОЗАСЕЛЁННЫЙ хүн ам цөөнтэй, хүн ам сийрэг (нутаг); ~ **край** хүн ам цөөтэй нутаг.

МАЛОЗЕМЕ́ЛЬЕ (тариалангийн) газар багатай байх, (тариалангийн) газар дутах.

МАЛОЗЕМЕ́ЛЬНЫЙ (тариалангийн) газар багатай, (тариалангийн) газраар дутмаг.

МАЛОЗНАКО́М||ЫЙ таних төдий, сайн танихгүй, муу таньдаг; ~**ые люди** таних төдий хүмүүс.

МАЛОЗНА́ЧАЩИЙ ач холбогдол багатай, утга учир багатай, ялигүй; ~ **разговор** ач холбогдол багатай яриа.

МАЛОЗНАЧИ́ТЕЛЬН||ЫЙ ач холбогдол багатай, учир утга багатай, чухал бус, нөлөө багатай; ~**ое событие** ач холбогдол багатай явдал, ач холбогдол багатай хэрэг.

МАЛОЗНА́ЮЩИЙ мэдэц багатай, мэдэц муутай.

МАЛОИЗВЕ́СТНЫЙ нэрд төдийлөн гараагүй, төдийлэн алдаршаагүй; ~ **писатель** нэрд төдийлэн гараагүй зохиолч.

МАЛОИМУ́ЩИЙ хөрөнгө багатай, хөрөнгө нимгэн, ядуу.

МАЛОИНТЕРЕ́СНЫЙ сонирхол багатай; ~ **очерк** сонирхол багатай найруулал.

МАЛОКРО́ВИЕ цус багадах, цус багадах өвчин; **страдать ~м** цус багадалт.

МАЛОКРО́ВНЫЙ цус багатай, ~ **человек** цус багатай хүн.

МАЛОКУЛЬТУ́РНЫЙ соёл багатай, төдий л боловсон бус; ~ **человек** боловсрол багатай хүн.

МАЛОЛЕ́ТКА хүүхэд, жаал.

МАЛОЛЕ́ТН||ИЙ 1. бага настай, нас багатай, бага насны; ~**ие дети** бага хүүхдүүд; ~ **возраст** бага нас; 2. бага хүүхэд.

МАЛОЛЕ́ТСТВ||О бага нас; **с ~** бага наснаас, багаасаа; **в ~е** бага насанд, багадаа.

МАЛОЛИТРА́ЖНЫЙ шатахуун бага хэрэглэдэг, шатахуун бага зардаг, шатахуун бага ордог.

МАЛОЛЮ́ДНОСТЬ хүн ам цөөн, хүн цөөн, хөл (үймээн) бага.

МАЛОЛЮ́ДН||ЫЙ хүн ам цөөтэй, хүн цөөнтэй, цөөн хүнтэй, хөл багатай, ~**ая улица** хөл багатай гудамж.

МАЛО-МА́ЛЬСКИ өчүүхэн ч, өчүүхэн төдий ч, багахан ч, бага зэрэг ч.

МАЛОМО́ЧНЫЙ чадал чинээ муутай, хөрөнгө чинээ багатай.

МАЛОМО́ЩНЫЙ чадал багатай, хүч муутай, чадал чинээ муутай, хүч чадал багатай.

МАЛОНАДЁЖНЫЙ найдвар багатай, горьдлого муутай, *итгэлгүй*.

МАЛОНАСЕЛЁННЫЙ хүн ам цөөнтэй, хүн цөөнтэй; ~ **край** хүн ам цөөнтэй нутаг.

МАЛООБРАЗО́ВАННЫЙ боловсрол муутай, мэдлэг багатай; ~ **человек** боловсрол багатай хүн.

МАЛООБЩИ́ТЕЛЬНЫЙ (хүнтэй) нийцгүй, зожиг; ~ **человек** хүнтэй нийц муутай хүн.

МАЛО́ОПЫТНЫЙ туршлага багатай, дадлага муутай.

МАЛООСНОВА́ТЕЛЬНЫЙ үндэс багатай, баримт муутай, үндэс баримтаар дутмаг; 2. томоогүйвтэр.

МАЛОПИТА́ТЕЛЬНЫЙ шим муутай, шим тэжээл багатай, өл муутай, өег бус.

МАЛОПЛОДОРО́ДН||ЫЙ шим муутай, үржил багатай, ургац муутай; ~**ая почва** шим муутай хөрс.

МАЛОПОДВИ́ЖНЫЙ 1. хөдөлгөөн багатай, хөдлөц муутай, хөдлөхдөө муу; ~ **сустав** хөдлөц муутай үе; 2. хөдлөхдөө муу, явдал багатай; ~ **образ жизни** явдал багатай байх.

МАЛОПОДГОТО́ВЛЕННЫЙ бэлтгэл муутай, бэлтгэл багатай.

МАЛОПОДЕ́РЖАННЫЙ бага өмссөн, төдий л хуучраагүй, элэгдээгүй шахуу; ~ **костюм** бага өмссөн хувцас.

МА́ЛО-ПОМА́ЛУ бага багаар, байн байсаар.

МАЛОПОНЯ́ТЛИВЫЙ ухвар муутай, ой муутай.

МАЛОПОНЯ́ТН||ЫЙ ойлгомж муутай; ~**ая фраза** ойлгомж муутай үг.

МАЛОПРИ́БЫЛЬНЫЙ ашиг муутай, олз багатай, орлого муутай.

МАЛОПРИГО́ДН||ЫЙ хэрэг багатай, тохиромж муутай, тэнцэхгүй; ~**ая для посева** земля тариаланд тохиромж муутай газар.

МАЛОПРОДУКТИ́ВНЫЙ үр багатай, үр бүтээл муутай, үр шим багатай; ~ **скот** үр шим муутай мал.

МАЛОРА́ЗВИТЫЙ 1. бие гүйцээгүй, дутуу гүйцсэн; 2. ухаан гүйцээгүй, ухаан нээгдээгүй.

МАЛОРО́СЛЫЙ бие багатай, бие бялдар бага, нуруугаар давжаа, бага навтгар; ~ **скот** бие багатай мал.

МАЛОСВЕ́ДУЩИЙ мэдлэг багатай, мэдэхээр бага.

МАЛОСЕМЕ́ЙН||ЫЙ гэр бүл багатай, (ам) бүл цөөнтэй; ~**ые люди** ам бүл цөөнтэй хүмүүс.

МАЛОСИ́ЛЬНЫЙ хүч багатай, чадал муутай ~ **двигатель** хүч муутай хөдөлгүүр.

МАЛОСОЗНА́ТЕЛЬНЫЙ ухамсар муутай, ухамсар багатай.

МАЛОСО́ЛЬН||ЫЙ давс багатай; ~**ые огурцы** давс багатай өргөст хэмх.

МАЛОСОСТОЯ́ТЕЛЬНЫЙ 1. хөрөнгө багатай, чинээ муутай, чадал муутай, ~ **человек** чинээ муутай хүн; 2. нотолгоо муутай, үндэс багатай, ~**ые доводы** үндэс муутай баримт.

МАЛОСПОСО́БНЫЙ авьяас багатай, билэг муутай.

МА́ЛОСТЬ 1. жижиг сажиг юм, аар саар юм, ялигүй юм, шалигүй юм; 2. ялигүй, шалигүй, жаахан; ~ **нездоровится** бие жаахан эвгүй байна.

МАЛОСУЩЕ́СТВЕННЫЙ төдий л чухал биш; ~ **довод** төдий л чухал бус баримт.

МАЛОТИРА́ЖН||ЫЙ хувь цөөнтэй; ~**ая газета** хувь цөөнтэй сонин.

МАЛОУБЕДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ төдий л үнэмшмээр бус, төдий л итгэмээр бус; ~**ое доказательство** төдий л итгэмээр бус баталгаа.

МАЛОУДО́ЙНЫЙ сүү багатай, сүү муутай.

МАЛОУПОТРЕБИ́ТЕЛЬН||ЫЙ хэрэгцээ багатай, бага (цөөн) хэрэглэгддэг; ~**ое выражение** цөөн хэрэглэгддэг хэллэг.

МАЛОУРОЖА́ЙНЫЙ ургац муутай, газрын гарц багатай; ~ **год** ургац муутай жил.

МАЛОЧИ́СЛЕННОСТЬ цөөн тоо.

МАЛОЧИ́СЛЕННЫЙ цөөн тоотой, цөөн, цөөхөн, цөөн хүнтэй; ~ **отряд** цөөн хүнтэй отряд.

МАЛОШЕ́РСТН||ЫЙ ноос багатай, үс нимгэн, тачир үстэй; ~**ые овцы** ноос багатай хонь.

МА́Л||ЫЙ I 1. бага жаахан, жижиг; ~ **рост** нуруу бага; 2. бага байх, багадах **эти сапоги мне малы** энэ гутал над багадаж байна; 3. бусад үгтэй нийлж юмны нэр бүтээнэ. **Малая Медведица** Алтан Мөнгөн Шаргууд, ~ **театр** Бага театр; **без ~ого, без мала** шахам, шахуу; **самое ~ое** доод зах нь, багадаа; **за ~ым делом стало** ялигүй юмнаас хэрэг саатав; **мал мала**

меньше нэг нэгнээсээ бага; **от ~а до велика** их багагүй; **стар и млад** хөгшин залуугүй; **с ~ых лет** бага наснаасаа.

МА́ЛЫЙ II 1. хүү жаал, залуу; 2. эр хүн; **он славный ~** тэр (хүн) овоо хүн.

МАЛЫ́Ш бяцхан хүүхэд, хүү.

МА́ЛЬВА замба цэцэг, жамба цэцэг.

МА́ЛЬЧИК хөвгүүн, хүү, нуган; **я не ~** би хүүхэд биш; **~ с пальчик** эрхийн чинээ хүү, чихэн төдий хүү.

МАЛЬЧИКО́ВЫЙ хөвгүүн, хүү, хөвгүүний, эрэгтэй хүүхдийн.

МАЛЬЧИ́ШЕСК||ИЙ 1. эрэгтэй хүүхдийн, хөвгүүний, хөвгүүн; **пробор придает ей ~ вид** үсний нь заадас түүнийг хөвгүүн дүртэй *болгож байна*; 2. *хөнгөмсөг, томоогүй, дүрсгүй*; **~не поступки** томоогүй явдал.

МАЛЬЧИ́ШЕСТВО хөвгүүн зан, томоогүй явдал; **непростительное ~** уучлашгүй томоогүй явдал.

МАЛЬЧИ́ШКА хүүхэд, балчир хүүхэд; **вести себя как ~** хүүхэд шиг зан гаргах.

МАЛЬЧУГА́Н, бяцхан хүү, өчүүхэн хөвгүүн.

МАЛЮ́СЕНЬКИЙ жижигхэн, бяцхан, өчүүхэн.

МАЛЮ́ТКА бичилхэн, нялх хүүхэд.

МАЛЯ́ВКА жараахай.

МАЛЯ́Р будагчин.

МАЛЯРИ́ЙНЫЙ хумхаагийн, хумхаатай; **~ комар** хумхаагийн шумуул; **~ больной** хумхаатай хүн.

МАЛЯРИ́Я хумхаа, (чичирдэг өвчин); **тропическая ~** халуун орны хумхаа.

МАЛЯ́РН||ЫЙ, будгийн; **~ые работы** будгийн ажил.

МА́МА ээж, эжий.

МА́МЕНЬКИН ~ сынок ээжийн эрх хүвгүүн.

МА́МКА 1. сувилагч ээж; 2. эжий.

МА́МОНТ арслан заан.

МА́МОНТОВ||ЫЙ арслан зааны; **~ая кость** арслан зааны яс.

МА́МОЧКА ээж.

МА́НГО амра, (жимс, мод), амраагийн жимс.

МАНДАРИ́Н I *хятадын түшмэл, сайд.*

МАНДАРИ́Н II бэрсүүт жүрж.

МАНДА́Т 1. мандат, эрхийн үнэмлэх; **депутатский ~** депутатын эрхийн үнэмлэх; 2. мандат, захирах эрх.

МАНДА́ТН||ЫЙ 1. мандатын, эрхийн үнэмлэхний; **~ая комиссия** эрхийн үнэмлэхийн комисс; **~ая система голосования** мандатын системтэй сонгууль; 2. мандаттай, захирах, эрхтэй.

МАНДОЛИ́НА мандолин (хөгжим).

МАНДРА́Ж айх, сандрах.

МАНЁВР 1. манёвр; **тактический ~** тактикийн манёвр; 2. арга мэх, арга заль, арга; **это был только ~** энэ нь зөвхөн арга мэх байв.

МАНЁВРЕННОСТЬ манёврлах чадвар; **высокая ~ войск** цэргийн сайн манёврлах чадвар.

МАНЁВРЕНН||ЫЙ маневрын; **~ая война** маневрын дайн.

МАНЕВРИ́РОВАНИЕ манёврлах.

МАНЕВРИ́РОВАТЬ 1. манёврлах, манёвр хийх; 2. зайчлан явах, булган явах; 3. арга мэх гаргах, арга заль хийх; 4. эвий нь олох, аятайхан ашиглах.

МАНЁВРЫ байлдааны сургууль, манёвр; **военные ~** байлдааны сургууль.

МАНЕ́Ж морин сургуулийн газар, сургуулийн талбай.

МАНЕКЕ́Н 1. *хувцас тааруулан оёхын тул хүний биеийн* хэмжээгээр хийсэн модон загвар; 2. уульхай хүн.

МАНЁР на ~ шиг, мэт, янзаар, маягаар; **на новый ~** шинэ янзаар, шинэ маягаар; **на ~ кого, чего** шиг мэт, адил, зангаар, авираар; **таким ~ом** тэгж тийм маягаар, тийм янзаар.

МАНЕ́Р||А ааш маяг, ааш байдал, маяг заншил; **~ держать себя** өөрийн нь ааш байдал; **~ говорить** ярих маяг; **дурные ~ы** муу маяг, муу заншил.

МАНЕ́РКА бяцхан дашмаг.

МАНЕ́РНИЧАТЬ маяглах, цэмцэгнэх.

МАНЕ́РНОСТЬ маяглах, цэмцэгнэх, маяглал, цэмцэгнүүр зан.

МАНЕ́РНЫЙ маягтай цэмцэгнүүр; **~ стиль** маягтай найруулга.

МАНЖЕ́ТА 1. (цамцны) нударга ханцуй; 2. давхарга

МАНИАКА́ЛЬНЫЙ хөөрөх, ин хөдлөх; **~ психоз** хөөрөх хий өвчин.

МАНИКЮ́Р хумс засал; **сделать ~** хумс засал хийх, хумс засах.

МАНИКЮ́РША хумс засагч эмэгтэй.

МАНИ́ЛОВЩИНА маниловын хоосон бодол, (Гоголийн «Амьгүй албат» гэдэг зохиолын нэг баатрын нэрээс үүссэн үг.)

МАНИПУЛИ́РОВАТЬ 1. нарийн төвөгтэй арга хийх, нарийн төвөгтэй үйл хийх; 2. арга заль хийх.

МАНИПУЛЯ́ЦИЯ 1. нарийн төвөгтэй арга, нарийн төвөгтэй үйл ажиллагаа; 2. арга заль.

МАНИ́ТЬ 1. даллах, дохих; **~ к себе** даллах; 2. татах, дур татах, хорхой хүргэх.

МАНИФЕ́СТ тунхаг, тунхаглал.

МАНИФЕСТА́ЦИЯ сүрт жагсаал.

МАНИФЕСТИ́РОВАТЬ сүрт жагсаал хийх.

МА́НИЯ 1. ин; **~ преследования** мөрдлөгийн ин; **~ величия** ихсийн ин; 2. шунал.

МАНКИ́РОВАТЬ үл тоомсорлох хааш хэрэг хандах; **~ своими обязанностями** үүрэгтээ хааш хэрэг хандах.

МА́НН||ЫЙ ~ая крупа талхалсан буудай, хүүхдийн будаа.

МАНОВЕ́НИ||Е даллах, дохих; **~ем руки** гараар даллан; **как по ~ю** илбээр бүтээсэн мэт.

МАНО́К шовшуур.

МАНО́МЕТР манометр, даралт хэмжүүр.

МАНОМЕТРИ́ЧЕСК||ИЙ манометрийн, даралт хэмжүүрийн; **~ая трубка** *манометрийн гуурс.*

МА́НТИЯ жанч, нөмрөг.

МАНТО́ манто (эмэгтэй хүний халхгар пальто).

МАНУСКРИ́ПТ эртний (гар) бичмэл.

МАНУФАКТУ́РА, мануфактур, хөдөлмөрийн хуваарьтай гар үйлдвэр; 2. бөс даавуу.

МАНУФАКТУ́РНЫЙ 1. мануфактурын; 2. бөс даавууны.

МАНЬЧЖУ́Р манж хүн.

МАНЬЧЖУ́РСКИЙ манж, манжийн; **~ язык** манж хэл.

МАНЬЯ́К инт, интэй хүн.

МАНЯ́Щ||ИЙ дур татам, сэтгэл татам, хорхой хүрэм, шунамаар; **~ая красота** дур татам сайхан; **~ая цель** сэтгэл татам зорилго.

МАРА́ЗМ 1. зөнөг; **старческий ~** зөнөг; 2. өмхрөл.

МАРА́Л *(самец)* буга, *(самка)* согоо.

МАРА́НЬЕ 1. хир болгох, муухай болгох, бузарлах; 2. эрээчээс, сараачаас.

МАРА́ТЬ бялах, будах, хир болгох, муухай болгох; **~ платье** хувцаа муухай болгох; 2. нэр хугалах, гутаах, бузарлах; **~ честное имя** сайн нэр хугалах, 3. эрээчих, цоохорлох, сараачих; **~ стихи** шүлэг сараачих; **~ бумагу** цаас эрээчих.

МАРА́ТЬСЯ 1. хир болох, муухай (хар) болох, бузарлагдах; 2. нэр хугарах, гутах, нэрээ хугалах, гутаах, бузарлах; **не стоит ~** тэгж *нэрээ* хугалах хэрэггүй.

МАРАФО́НСКИЙ ~ бег холын явган уралдаан (42 км. 95м. газар)

МА́РГАНЕЦ манган, марганец, хүрэнз (хар хүрэн өнгийн төмөрлөг).

МА́РГАНЦЕВ||ЫЙ манганы, марганецын, мангантай, марганецтай, **~ая соль** манганы давс.
МАРГАРИ́Н хиймэл тос, маргарин.
МАРГАРИ́НОВЫЙ маргарины, хиймэл тосны.
МАРГАРИ́ТКА хонин нүдэн цэцэг.
МА́РЕВО 1. зэргэлгээ; 2. униар, будан.
МА́РИ 1. мари нар; 2. мари хүн.
МАРИ́НА далайн зураг.
МАРИНА́Д 1. халуун амттантай цуу; **селдь в ~е** (халуун амттантай) цуунд дарсан май загас; 2. цуунд дарсан идэшний зүйл, дармал идэшний зүйл.
МАРИНИ́СТ далай зурдаг зураач.
МАРИНОВА́НИЕ дарах.
МАРИНО́ВАНН||ЫЙ дарсан; **~ые грибы** дарсан мөөг.
МАРИНОВА́ТЬ 1. дарах; **~ грибы** мөөг дарах; 2. дарах, хойш татах; **~ дело** хэрэг хойш татах.
МАРИОНЕ́ТКА 1. оньст хүүхэлдэй; 2. бусдын гар хөл бологч, тоглоомын этгээд.
МАРИОНЕ́ТОЧН||ЫЙ 1. оньст хүүхэлдэйн 2. **~ театр** оньст хүүхэлдэйн театр; 2. тоглоомын; **~ое правительство** тоглоомын засгийн газар
МА́РК||А 1. марк; **почтовая ~** шуудангийн марк 2. тэмдэг; **фабричная ~** үйлдвэрийн тэмдэг; 3. шошго; 4. марк (Герман, Финляндийн мөнгөний нэгж); 5. нэр, нэр төр; **держать ~у** нэр төрөө бодож явах.
МАРЕВЫ́Е *бот.* луулийн овог.
МАРКЕ́ТИНГ маркетинг, зохион байгуулах иж бүрэн тогтолцоо; **сетевой ~** сүлжээний худалдаа.
МАРКЁР I бильярд тоглогчдыг үйлчлэгч.
МАРКЁР II шан татах зэвсэг.
МА́РЖА худалдаа, бирж, банкны салбар дахь хоёр үзүүлэлтийн хоорондын зөрүү, ялгаа.
МАРКИ́З маркиз (Франц, Англи, Итали, Исландийн дээд зэрэг тайж).
МАРКИ́ЗА I марикизын хатан, маркизын гүнж, гүнж маркиз.
МАРКИ́ЗА II цонхны саравч.
МАРКИЗЕ́Т маркизет даавуу.
МАРКИЗЕ́ТОВЫЙ маркизет даавуун.
МА́РКИЙ хир халдамтгай.
МАРКИРОВА́ТЬ 1. (барааны) тэмдэг дарах; 2. (тариалангийн) шан татах.
МАРКИРО́ВКА тэмдэг дарах,
МАРКИРО́ВЩИК 1. (барааны) тэмдэг дарагч; 2. (тариалангийн) шан татагч.
МАРС Ангараг.
МАРСИА́НИН ангарагийн иргэн.
МАРКСИ́ЗМ марксизм, Марксын суртал.
МАРКСИ́ЗМ-ЛЕНИНИ́ЗМ марксизм-ленинизм
МАРКСИ́СТ марксист, Марксын сурталтан.
МАРКСИ́СТСКИЙ *марксист.*
МА́РЛЕВЫЙ марли, самбай, марлийн, самбайн; **~ бинт** марли боолт.
МА́РЛЯ марли, самбай.
МАРМЕЛА́Д бүржмэл чихэр.
МАРОДЁР 1. тонуулчин цэрэг; 2. шунахай худалдаачин, шулаачин, адгийн шаар.
МАРОДЁРСТВОВАТЬ 1. *тонох;* 2. *шулах, мөлжих.*
МА́РОЧН||ЫЙ дээгүүр зэргийн, дугаар зэрэгт; **~ое вино** дээгүүр зэргийн дарс.
МАРТ гуравдугаар сар, гурван сар.
МАРТЕ́Н 1. мартен болд; 2. мартен зуух.
МАРТЕ́НОВСК||ИЙ мартен, мартены, **~ая сталь** мартен болд, **~ая печь** мартен зуух.
МА́РТОВСКИЙ гуравдугаар сарын, гурван сарын, мартын.
МАРТЫ́ШКА сармагчин.
МАРЦИПА́Н бүйлсний гурилаар хийсэн боов, бүйлсэн боов.
МАРШ I 1. алхаа, марш; **форсированный ~** хурдалсан алхаа; **церемониальный ~** ёслолын алхаа; 2. аялал, аян; **трёхдневный ~** гурван өдрийн аян; **на ~е** аялалд; 3. марш, жагсаалын хөгжим.
МАРШ II 1. марш; **шагом ~ !** алхаад марш ! 2, зайл, тонил, яв; **~ отсюда!** зайл эндээс!.
МАРШ III шат, шатны хэсэг.
МА́РШАЛ маршал, өрлөг; **~ Советского Союза** Зөвлөлт Холбоот Улсын маршал.
МА́РШАЛЬСК||ИЙ маршалын, өрлөгийн, маршал, өрлөг; **~ое звание** маршал цол.
МА́РШЕВ||ЫЙ 1. маршийн, аяны, аяллын; **~ порядок** аяны журам; 2. маршийн *(бэлтгэл цэргээс байлдаж байгаа цэрэгт илгээх);* **~ая рота** маршийн суман.
МАРШИРОВА́ТЬ *(цэрэг ёсоор)* алхлах, маршлах.
МАРШИРО́ВКА алхлах, алхлалт, маршлах,
МАРШИРО́ВОЧНЫЙ алхлах, маршлах.
МАРШРУ́Т зам; **~ перелёта** нисэх зам; **~ путешествия** жуулчлах зам.
МАРШРУ́ТНЫЙ тууш замын, тууш явах.
МА́СК||А 1. баг; **надеть ~у** баг өмсөх; **человек в ~е** багтай хүн 2. (үхсэн хүний нүүрээс буулган авсан) нүүрний хэв; 3. баг; **противогазовая ~** хорт утааны баг; **сбросить с себя ~у** багаа авч хаях, үнэн царайгаа үзүүлэх; **~ защитная** хамгаалах баг.
МАСКАРА́Д 1. багт наадам; 2. хуурамч дүр.
МАСКАРА́ДНЫЙ багт наадмын; **~ костюм** багт наадмын хувцас.
МАСКИРО́ВАННЫЙ 1. баг өмссөн, багт наадмын хувцас өмссөн; 2. далдалсан, нуусан.
МАСКИРОВА́ТЬ 1. баг өмсөх, багт наадмын хувцас өмсөх; 2. нуух, далдлах; **~ свои намерения** санаагаа нуух; 3. далдлах, нуух, өнгөлөн далдлах, битүүлэх.
МАСКИРОВА́ТЬСЯ баг өмсөх, багт наадмын хувцас өмсөх; 2. хуурамч дүр үзүүлэх, үнэн дүрээ нуух, янз үзүүлэх; 3. (биеэ) далдлах, (биеэ) нуух, (биеэ) өнгөлөн далдлах; 4. далдлагдах, нуугдах.
МАСКИРО́ВКА 1. баг өмсөх, зүсээ хувиргах, үнэн дүрээ нуух; 2. өнгөлөн далдлах арга.
МАСКИРО́ВОЧНЫЙ далдлах, өнгөлөн далдлах; 2. нуух, далдлах.
МА́СЛЕНИЦА шар тосны баяр, (өвлийг үдэх баяр)
МА́СЛЕНИЧНЫЙ шар тосны баярын.
МАСЛЁНКА тосны сав, тослуур.
МАСЛЁНОК шар сархиаг.
МА́СЛЕННЫЙ тослогдсон.
МА́СЛЕН||ЫЙ 1. тостой, тосдосон, тос түрхсэн, тосонд шарсан; **~ блин** тосонд шарсан шүүрмэг бин; 2. нялуун, нялганасан нялга нялга гэсэн; **~ голос** нялуун дуу; 3. тачаангуй, хуялтай; **~ые глаза** тачаангуй харц, хуялтай нүд.
МАСЛИ́НА 1. тослог мод; 2. тослог жимсгэнэ, чидун жимс.
МА́СЛИТЬСЯ тосдох, тос болгох.
МА́СЛИЧН||ЫЙ *тост;* **~ое дерево** *тослог мод;* **~ая ягода** *тослог жимсгэнэ.*
МА́СЛ||О 1. тос; **сливочное ~** цөцгийн тос; **топлёное ~** шар тос; **сбивать ~** тос бүлэх; **намазать хлеб ~м** талханд тос түрхэх; **подсолнечное ~** наран цэцгийн тос; **касторовое ~** тосон

туулга; **ореховое** ~ самрын тос; 2. тосон будаг; **писать ~м** тосон будгаар зурах; **подлить ~а в огонь** дайран дээр нь давс хийх, улам гааруулах; ***идёт как по ~у** сэтгэлчлэн бүтэж байна, саад тотгоргүй явж байна.

МАСЛОБО́ЙНЫЙ тосны, тос бүлдэг; ~ **завод** тосны завод.

МАСЛОДЕ́Л тосны мэргэжилтэн, тосчин.

МАСЛОДЕ́ЛИЕ тос үйлдвэрлэх.

МАСЛОЗАВО́Д тосны завод.

МАСЛОТО́ПНЫЙ тос хайлуулдаг, тос хайлуулах, тос шахдаг.

МАСЛЯНИ́СТЫЙ тослог, тосовхи; ~ **сыр** тослог бяслаг.

МА́СЛЯН||ЫЙ 1. тосон тосны, **~ое пятно** тосон толбо; 2. тосон, тосон будгаар зурсан; **~ая краска** тосон будаг; **писать ~ыми красками** тосон будгаар зурах.

МАСО́Н масон, (масонлигийг баримтлагч, масоны байгууллагын гишүүн)

МАСО́НСК||ИЙ масоны; **~ая ложа** масоны бүлгэм; ~ **знак** масоны тэмдэг.

МА́СС||А I 1. масс, цул; **единица ~ы** массын нэгж; 2. лаагалдсан эд; **фарфоровая** ~ шаазангийн лаагалдсан эд; **древесная** ~ модны лаагалдсан эд (цаас хийдэг хагас бүтээгдэхүүн) 3. дүнхэгэр, лүглэгэр, сүндэр.

МА́СС||А II 1. үй олон, учиргүй их, учиргүй олон; ~ **пыли** учиргүй их тоос; **тратить ~у сил** учиргүй их хүч гаргах; 2. олон түмэн, өргөн олон, өргөн түмэн; **в ~е** ихэнх нь, олонхидоо, ерөнхийдөө, бүхэлдээ.

МАССА́Ж барихуй, илбэхүй; **лечение ~ем** илбэн эмчлэх.

МАССАЖИ́СТ бариач, илбэн эмчлэгч.

МАССАЖИ́СТКА бариач эмэгтэй, илбэн эмчлэгч эмэгтэй.

МАССИ́В 1. хөвч, шил; **горный** ~ хөвч уулын шил; 2, хөвч хүлх; **лесные ~ы** ой хөвч, хүлх ой.

МАССИ́ВНОСТЬ хүдэр том (байх), мантгар (байх), цул (байх), бараатай (байх)

МАССИ́ВН||ЫЙ хүдэр том, мантгар, цул, бараатай; **~ая дверь** хүдэр том хаалга; **~ая фигура** хүдэр том биё.

МАССИ́РОВАНИЕ цуглуулах, хуримтлуулах, бөөгнөрүүлэх.

МАССИ́РОВАННЫЙ хуримталсан, бөөгнөрсөн.

МАССИ́РОВАТЬ I барих, илбэх, засах; ~ **место ушиба** няцарсан газрыг барих.

МАССИ́РОВАТЬ II цуглуулах, хуримтлуулах, бөөгнөрүүлэх.

МАССОВИ́К олон нийтийн зохион байгуулагч.

МАССО́ВКА 1. өчүүхэн цуглаан, 2. кинонд туслах тоглогчид.

МА́ССОВОСТЬ нийтийн чанар, өргөн олныг хамарсан (байх); ~ **спорта** өргөн олныг хамарсан спорт.

МА́ССОВ||ЫЙ 1. олон түмний, өргөн олны, өргөн түмний, олон нийтийн; **в ~ом масштабе** өргөн олноороо; 2. олон түмний, өргөн олны, нийтийн, өргөн олон; 3. олон түмний, олон түмний дунд явуулдаг, өргөн олны; 4. өргөн олон, нийт олон; ~ **читатель** өргөн олон уншигч.

МА́ССЫ олон түмэн, өргөн олон, өргөн түмэн, олон.

МАСТА́К чадмаг хүн.

МА́СТЕР 1. мастер чадварчин; **сменный** ~ээлжийн мастер; 2. дархан, -чин; **золотых дел** ~ алт мөнгөний дархан; **сапожный** ~ гуталчин, часовой ~ цагчин; 3. мастер; ~ **спорта** спортын мастер; 4. уран мэргэн, чадамгай хүн; **он ~ рассказывать** ярих хөөрхдөө чадамгай; * **на все руки** ~ гартаа дүйтэй хүн, арван хуруу тэгш.

МАСТЕРИ́ТЬ урлах, дархлах.

МАСТЕРИ́ЦА 1. оёдолчин (эмэгтэй); 2. уран эмэгтэй; **она ~ вышивать** хатгамаллахдаа уран эмэгтэй.

МАСТЕРОВО́Й үйлдвэрийн ажилчин.

МАСТЕРСКАЯ 1. дархны газар, засварын газар; **столярная** ~ мужааны газар, модны дарханы газар; **часовая** ~ цагчны газар, цаг засварын газар; 2. тасаг; **инструментальная** ~ багаж зэвсгийн тасаг.

МА́СТЕРСКИ уран чадамгай, чадварлаг; **он ~ рисует** тэр (хүн) уран зурна.

МА́СТЕРСК||ИЙ уран чадамгай чадварлаг; **~ое исполнение симфонии** симфони чадамгай хөгжимдөх.

МАСТЕРСТВО́ 1. дарх; 2. чадвар, уран чадвар; **педагогическое** ~ багшийн чадвар, сурган хүмүүжүүлэх чадвар.

МАСТИ́КА 1. давирхайлаг шаваас; 2. (шалны) лавтай тос; 3. гүгэл.

МАСТИ́ТЫЙ алдар гавьяат, хүндэт гавьяат; ~ **учёный** хүндэт гавьяат эрдэмтэн.

МАСТ||Ь 1. зүс, зүсэм; **лошадь вороной ~и** хар зүсмийн морь; 2. (хөзрийн) өнгө; **бубновая** ~ дөрвөлжний өнгө; **ходить в ~** өнгө тааруулан гарах.

МАСТИ́Т хөхний үрэвсэл.

МАСШТА́Б, 1. хураангуй хэмжээ, хураангуйлсан хэмжээ, масштаб; 2. далайц хэмжээ; **в городском ~е** хотын хэмжээн дээр; **в маленьком ~е** бага хэмжээгээр.

МАТ I мад; **объявить** ~ мад тавих, мадлах; **сделать ~ в три хода** гурав нүүгээд мадлах (шатарт).

МАТ II сүлжмэл; ~ **соломенный** сүлжмэл сүрэл.

МАТ III бүдэх, биржгэр.

МАТ IV кричать благим ~ом чадал мэдэн хашгирах.

МАТЕМА́ТИК 1. тооны ухааны эрдэмтэн, (мэргэжилтэн), математикч; 2. тооны ухааны багш, тооны багш.

МАТЕМА́ТИКА тооны ухаан, математик; **высшая** ~ дээд тооны ухаан.

МАТЕМАТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. тооны ухааны, математикийн; **~ая задача** тооны ухааны бодлого; ~ **анализ** тооны ухааны задлаг; 2. нарийн нягт; **определить что-либо с ~ой точностью** юмыг нарийн нягт тодорхойлох.

МАТЕРИА́Л хэрэглэгдэхүүн, (түүхий эд), материал; **строительные ~ы** барилгын хэрэглэгдэхүүн; 2. хэрэглэгдэхүүн материал, мэдээ; 3. даавуу эд материал.

МАТЕРИАЛИ́ЗМ материализм; **исторический** ~ түүхэн материализм.

МАТЕРИАЛИ́СТ I материалист.

МАТЕРИАЛИ́СТ II ашиг харагч, олз харагч.

МАТЕРИАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ материалист.

МАТЕРИАЛИСТИ́ЧНЫЙ ашиг харсан, олз хардаг.

МАТЕРИА́ЛЬНО эд мөнгөний талаар, эд мөнгөөр; **обеспечить** ~ эд мөнгөний талаар хангах, эд мөнгөөр хангах.

МАТЕРИА́ЛЬН||ЫЙ 1. эд хэрэглэгдэхүүний, эд материалын; **~ые склады** эд хэрэглэгдэхүүний агуулах; 2. эд хөрөнгөний, эд мөнгөний.

МАТЕРИ́К тив эх газар; **Африканский** ~ Африк тив, Үхэр эдлэгч тив.

МАТЕРИКО́В||ЫЙ тивийн эх газрын; **~ые острова** эх газраас тасарсан арлууд; **~ое обледенение** эх газрын мөстлөг.

МАТЕРИ́НСК||ИЙ эхийн; **~ая ласка** эхийн энхрийлэл; **~ая любовь** эхийн хайр.

МАТЕРИ́НСТВ||О 1. эх болох; **охрана ~а и младенчества** эх нялхсыг хамгаалах явдал; 2. эхийн сэтгэл; **чувство ~а** эхийн сэтгэл.

МАТЕ́РИ||Я I 1. матери, бод; 2. бодис, матери; **строение ~и** бодисын бүтэц.

МАТЕ́РИЯ II бөс даавуу, бөс бараа; **шерстяная** ~ ноосон даавуу.

МАТЕ́РЧАТЫЙ бөс, даавуун.

МАТЁРЫЙ 1. азарган, мундаг, лут; ~ **волк** азарган чоно, хашир чоно; ~ **дуб** мундаг царс мод; 2. дүүрсэн, догьширсон, хашир; ~ **бюрократ** дүүрсэн хүнд сурталтан.

МА́ТИЦА дам нуруу.
МА́ТКА 1. умай сав, хэвтэш; 2. эм охин, эх мал, хээлтэгч мал; **пчелиная ~** эм зөгий, хатан зөгий.
МА́ТОВ||ЫЙ 1. бүдэх, бүдэг, цайвгар; **~ая кожа лица** цайвгар арьстай нүүр; 2. бүүдгэр бүдэх; **~ое стекло** бүдэх шил.
МА́ТОЧНИК 1. хатан зөгийн үүр, эх мал маллагч.
МА́ТОЧН||ЫЙ 1. умайн савны, хэвтшийн; 2. эм малын, эх малын, хээлтэгч малын; 3. эх; **~ куст** эх бут; **~ая порода** эх чулуулаг; **~ раствор** эх уусгамал.
МАТРА́С дэвсгэр; **пружинный ~** пүрштэй дэвсгэр.
МАТРА́СН||ЫЙ дэвсгэрийн; **~ая ткань** дэвсгэрийн даавуу, дэвсгэр бүрэх даавуу.
МАТРИАРХА́ЛЬН||ЫЙ эхийн эрхт (ёсны); **~ые отношения** эхийн эрхт харьцаа.
МАТРИАРХА́Т эхийн эрхт ёс.
МАТРИМОНИА́ЛЬНЫЙ гэрлэхийн, гэрлэх.
МА́ТРИЦА үсгийн хэв, матриц.
МАТРИЦИ́РОВАТЬ үсгийн хэв хийх, матриц хийх.
МАТРО́С усан цэрэг.
МАТРО́СКА усан цэрэг цамц.
МАТРО́ССКИЙ усан цэргийн; **~ танец** усан цэргийн бүжиг.
МА́ТУШКА 1. эх, ээж, 2. авгай, эмээ.
МАТЧ тэмцээн; **шахматный ~** шатрын тэмцээн.
МАТЬ эх.
МА́УЗЕР маузер буу, сэлээдий.
МАХ (дугуй, сэнсний) нэг эргэлт, далайлт; *** дать ~у** алдаа хийх, гэнэдэх; **одним ~ом** нэг амьсгаагаар; **с ~у** гэнэт.
МАХА́ЛОВКА *разг.* зодоон, цохион.
МАХА́ТЬ 1. даллах, дэвэх, сэвэх, шарвалзуулах; **~ платком** алчуураар даллах; **~ крыльями** жигүүрээ дэвэх; 2. даллах, даллан дохио өгөх; **маши им рукой, чтобы шли сюда** тэднийг наашаа ир гэж далал.
МАХИ́НА данхгар юм, лут юм, лужгар юм.
МАХИНА́ЦИЯ ов, заль мэх, бааш.
МАХНУ́ТЬ 1. даллах, дэвэх; 2. даллан дохио өгөх; 3. харайн гарах. үсрэн гарах; **~ рукой на кого, что** зөнгөө мэдэг гээд орхих, зөнгөөрөө болог гээд орхих.
МАХОВИ́К эрчлүүр, ээрцэг дугуй.
МАХОВ||О́Й ~ое колесо эрчлүүр ээрцэг дугуй; **~ые перья** урт өд; **~ая сажень** алд.
МА́ХОМ тэр дорхноо, тэр даруй, агшин зуур.
МАХО́РКА мохоор тамхи.
МАХО́РОЧНЫЙ мохоорын.
МАХРО́В||ЫЙ 1. саглагар, хэлтсэрхэг; **~ая астра** саглагар гэсэр цэцэг; 2. хэтэрхий.
МАХРЫ́ сэмэрхий.
МА́ЧЕХА хойт эх.
МА́ЧТА (онгоцны) сураг, шураг.
МА́ЧТОВЫЙ сургийн, сураг хийх, **~ лес** сургийн мод.
МАШИ́НА1. машин; **паровая ~** уурын машин; **швейная ~** оёдлын машин; **~ электронно-вычислительная** цахим тооцон бодох машин 2. машин; **личная ~** хувийн машин; 3. байгуулалт, зохион байгуулалт.
МАШИНА́ЛЬНО санамсаргүй, өөрөө мэдэлгүй, аяндаа.
МАШИНА́ЛЬНЫЙ санамсаргүй (өгсөн), санаанд үгүй (хийсэн), өөрөө мэдэлгүй (хийсэн), аяндаа (болсон); **~ ответ** санамсаргүй өгсөн хариу.
МАШИНИ́СТ *машинч.*
МАШИНИ́СТКА бичээч эмэгтэй.
МАШИ́НК||А 1. машин; 2. (бичгийн) машин; **печатать на ~е** машинаар цохих.
МАШИ́НН||ЫЙ машинын, машинаар; **~ое масло** машинын тос.
МАШИНОПИ́СНЫЙ машиндсан, цохисон, машиндах, машинаар цохих.
МАШИ́НОПИСЬ машиндах, машинаар цохих.
МАШИНОСТРОЕ́НИЕ машин бүтээх.
МАШИНОСТРОИ́ТЕЛЬНЫЙ машин бүтээх.
МАЯ́К гэрэлт цамхаг.
МА́ЯТНИК дүүжмэг; **часовой ~** цагийн дүүжмэг.
МА́ЯТЬСЯ зовох, энэлэх.
МАЯ́ЧИТЬ бөртөлзөх, бөртийх, сүүдийх, сүүдэлзэх.
МГЛА 1. униар, будан, 2. бүрэнхий харанхуй.
МГЛИ́СТЫЙ униартай, будантай, униар татсан, будан татсан.
МГНОВЕ́НИЕ агшин зуур; **в одно ~** агшин зуур; **в ~ ока** нүд ирмэх зуур, нүд цавчих зуур.
МГНОВЕ́ННО агшин зуур, дорхноо, төдхөн гэнэт.
МГНОВЕ́ННЫЙ агшин зуурын, гэнтийн, дорхноо (хийсэн); **~ое сгорание** агшин зуур ноцох, дорхноо асах.
МЕ́БЕЛЬ (гэрийн) тавил, гэрийн хэрэгсэл; **мягкая ~** (гэрийн) зөөлөн тавил.
МЕ́БЕЛЬНЫЙ (гэрийн) тавилын, гэрийн хэрэгслийн; **~ магазин** (гэрийн) тавилгын дэлгүүр.
МЕ́БЕЛЬЩИК (гэрийн) тавилын дархан, (гэрийн) тавилч.
МЕБЛИРО́ВАНН||ЫЙ (гэрийн) тавилтай, (гэрийн) тавил тавьсан; **~ая квартира** (гэрийн) тавилтай байр.
МЕБЛИРОВА́ТЬ (гэрийн) тавил тавих.
МЕБЛИРО́ВКА 1. (гэрийн) тавил тавих; 2. гэрийн тавил.
МЁД 1. бал; **пчелиный ~** зөгийн бал; **липовый ~** далдуу модны бал; 2. балын архи; *** твоими бы устами да ~ пить** хэлсэн чинь ерөөл болтугай.
МЕДАЛИ́СТ медальтан, (дунд сургууль онцсайн төгсөж медаль авсан хүн).
МЕДА́Л||Ь медаль;*** оборотная сторона ~и** юмны буруу тал, юмны нөгөө тал.
МЕДАЛЬО́Н хүзүүний гуу.
МЕДВЕ́ДИЦА эм баавгай, охин баавгай, эм хар гөрөөс; **Большая ~** Долоон өвгөн, Долоон бурхан; **Малая ~** Алтан мөнгөн шаргууд.
МЕДВЕ́ДЬ 1. баавгай, хар гөрөөс; **бурый ~** хүрэн баавгай, **белый ~** цагаан баавгай; 2. баавгай шиг болхи хүн.
МЕДВЕЖА́ТИНА баавгайн мах.
МЕДВЕЖА́ТНИК *разг.* сейф ухдаг хулгайч.
МЕДВЕ́Ж||ИЙ баавгайн, баавгайн арьсан; **~ья лапа** баавгайн савар; **~я берлога** баавгайн ичээ; **~ья шапка** баавгайн арьсан малгай; *** оказать ~ью услугу** тус болох гээд тушаа болох.
МЕДВЕЖО́НОК бамбарууш.
МЕДВЯ́НЫЙ балын үнэртэй, сайхан үнэртэй.
МЕДЕПЛАВИ́ЛЬН||ЫЙ зэс хайлуулах; **~ая печь** зэс хайлуулах зуух.
МЕДЖИЛИ́С межлис (Турк, Ираны их хурал).
МЕДИА́НА дундаж шугам, медиан.
МЕ́ДИК 1. эмч, 2. эмнэлгийн оюутан.
МЕ́ДИКО-ХИРУРГИ́ЧЕСКИЙ эмнэлэг, мэс заслын.
МЕДИЦИ́НА анагаах ухаан, (хүн) эмнэлэг; **судебная ~** шүүхийн эмнэлэг, **экспериментальная ~** туршлагын эмнэлэг.
МЕДИЦИ́НСК||ИЙ анагаах ухааны, эмнэлгийн; **~ факультет** анагаах ухааны факультет; **~ая помощь** эмнэлгийн тусламж; **~ая сестра** эмнэлгийн сувилагч.
МЕ́ДЛЕННО удаан, алгуур, аажим, аяар, ааль; **писать ~** удаан бичих; **идти ~** аяар явах.
МЕ́ДЛЕННОСТЬ удаан (байх), алгуур (байх), аажим (байх).
МЕ́ДЛЕНН||ЫЙ удаан, алгуур, аажим, аяар; **идти ~ым шагом** удаан алхах.

МЕДЛИ́ТЕЛЬНО удаан аажуу, яаралгүй; **он ~ соображает** тэр (хүн) удаан ухаарна.
МЕДЛИ́ТЕЛЬНОСТЬ удаан (хөдлөц), аажуу (явдал), яаралгүй (зан).
МЕДЛИ́ТЕЛЬНЫЙ удаан, аажуу, яаралгүй, хашин хойрго; **он очень ~ человек** тэр их удаан хүн.
МЕ́ДЛИ||ТЬ удах, удаах, удаашрах, удаашруулах, алгуурлах; **он ~л с ответом** тэр (хүн) хариу өгөлгүй удаав.
МЕ́ДН||ЫЙ зэсийн; **~ая руда** зэсийн хүдэр; **~ые деньги** зэс мөнгө; зэс зоос; **~ лоб** тэнэг толгой (хүн); **~ век** зэс зэвсгийн үе; **~ купорос** зэсийн байван.
МЕДО́ВЫЙ 1. бал, балын, 2. балтай; **~ пряник** балтай боов; **~ месяц** бурман сар (гэрлэсэн сар).
МЕДОНО́СН||ЫЙ балтай; **~ые цветы** балтай цэцэг.
МЕДОСМО́ТР эмчийн үзлэг.
МЕДПО́МОЩЬ эмнэлгийн тусламж.
МЕДПУ́НКТ эмнэлгийн тасаг.
МЕДСЕСТРА́ эмнэлгийн сувилагч.
МЕДУ́ЗА далайн мөгөөрс, далайн залхаг.
МЕДЬ 1. зэс; **красная ~** зэс; **жёлтая ~** гууль; 2. зэс мөнгө, зэс зоос, улаан мөнгө.
МЕДЯ́К *разг.* зэс мөнгө, зэс зоос, улаан мөнгө.
МЕДЯНИ́ЦА могой гүрвэл.
МЕЖ 1. дундуур, хоорондуур; 2. дунд хооронд; **~ нами возник спор** бидний дунд маргаан гарав; **~ тем как** тэгэх завсар, тэгэх зуур, тэр хооронд.
МЕЖ||А́ зааг, хил; **пройти по ~е** заагаар явах; **уничтожить ~и** заагийг устгах.
МЕЖВИДОВ||О́Й зүйл хоорондын; **~ое скрещивание** зүйл хоорондоо эвцэлцэх.
МЕЖДОМЕ́ТИЕ аялга үг.
МЕЖДОУСО́БИЦА хямралдаан, дотоодын тэмцэл, хоорондын эвдрэл, хямралдах, дотооддоо тэмцэлдэх, хоорондоо эвдрэх.
МЕЖДОУСО́БН||ЫЙ хоорондын тэмцлийн; **~ые войны** хоорондын тэмцлээс гарсан дайн.
МЕ́ЖДУ 1. дунд, хооронд, завсар; **~ небом и землей** тэнгэр газрын хооронд; 2. хооронд, завсар хоорондох үе, завсрын үе; 3. хоорондоо; **договориться ~ собой** өөр хоорондоо хэлэлцэн тохиролцох; **~ нами говоря** энүүхэндээ хэлэхэд, эндээ гэж хэлэхэд; **~ прочим** а) юмны далимд, юмны далимаар; б) дашрамд хэлэхэд, далимд хэлэхэд; **~ тем** тэгэх завсар, тэгэх зуур, тэр үед, гэтэл, тэгж байхад нь; **~ делом** ажлын завсар; **читать ~ строк** бичгийн далд утгыг тааж мэдэх.
МЕЖДУГОРО́ДНЫЙ хот хоорондын, олон хот хоорондын; **~ телефон** хот хоорондын телефон утас.
МЕЖДУНАРО́ДНЫЙ олон улсын (хоорондын), улс түмний; **~ женский день** олон улсын эмэгтэйчүүдийн баярын өдөр.
МЕЖДУРЕ́ЧЬЕ хоёр мөрний хоорондох газар.
МЕЖДУРЯ́ДЬЕ далангийн хоорондох зай.
МЕЖДУЦА́РСТВИЕ хоёр хааны хоорондох.
МЕЖЕВА́НИЕ зааг тавих, зааглах.
МЕЖЕВА́ТЬ зааг тавих, зааглах; **~ поля** тариалангийн талбай зааглах.
МЕЖЕВ||О́Й заагийн; **~ые столбы** заагийн овоо, шон.
МЕЖЗУ́БНЫЙ дээд доод шүдний хоорондох авиа.
МЕЖНАЦИОНА́ЛЬНЫЙ олон үндэстний (хоорондын); үндэстэн хоорондын.
МЕЖПЛАНЕ́ТН||ЫЙ олон ертөнцийн хоорондын, ертөнц хоорондохь; **~ое пространство** олон ертөнцийн хоорондох зай, огторгуйн уудам.
МЕЖРЁБЕРНЫЙ хавирган завсрын.
МЕЗДРА́ 1. шар хальс; 2. арьсны хөрс.
МЕЗОЗО́ЙСК||ИЙ мезозойн; **~ая эра** мезозойн эрин.
МЕКСИКА́НЕЦ мексик хүн.
МЕКСИКА́НКА мексик эмэгтэй.
МЕКСИКА́НСКИЙ мексик, мексикийн.
МЕЛАНХО́ЛИК 1. гуниг аашт; 2. ноомой хүн.
МЕЛАНХОЛИ́ЧЕСКИЙ уйтгарт (ай), гунигт (ай), бухимдалт (ай).
МЕЛАНХО́ЛИЯ 1. гуниг ааш; 2. дүнсгэр ааш, гуниг, уйтгар, бухимдал.
МЕЛЕ́||ТЬ гүехэн болох, татрах; **во время жары реки ~ют** халуунд гол гүехэн болно.
МЕЛИОРАТИ́ВН||ЫЙ хөрс сайжруулах; **~ые работы** хөрс сайжруулах ажил.
МЕЛИОРА́ТОР хөрс сайжруулагч.
МЕЛИОРАЦИО́ННЫЙ хөрс сайжруулахын.
МЕЛИОРА́ЦИЯ хөрс сайжруулах, хөрс сайжруулалт.
МЕЛИ́ТЬ цэрдэх, шохойдох.
МЕ́ЛК||ИЙ 1. жижиг, жижигхэн; **~ие деньги** жижиг мөнгө, задгай мөнгө; **~ скот** жижиг мал, бог мал; **~ песок** нарийн элс; 2. гүехэн; **~ая река** гүехэн гол; 3. гүехэн, өнгөцхөн; **~ая пахота** гүехэн хагалах;4. жижиг; **~ собственник** жижиг өмчтөн; 5. жижиг сажиг, аар саар; **~ие интересы** өчүүхэн ашиг сонирхол.
МЕ́ЛКО жижиг; **~ колоть сахар** ёотон жижиг хагалах; 2. гүе байх, гүехэн байх; **в этом месте реки очень ~** голын энүүгээр нь их гүехэн; 3. гөөн, гүехэн байх.
МЕЛКОБУРЖУА́ЗНЫЙ жижиг хөрөнгөтний.
МЕЛКОВО́ДН||ЫЙ гүехэн устай, ус багатай; **~ая река** гүехэн гол.
МЕЛКОВО́ДЬЕ ус татрах.
МЕЛКОКАЛИ́БРЕНЫЙ бага амтай, бага калибертай.
МЕЛКОКРЕСТЬЯ́НСКИЙ жижиг тариачны.
МЕЛКОЛЕ́СЬЕ явган ой, тачир ой.
МЕЛКОПОМЕ́СТН||ЫЙ газар багатай; **~ое дворянство** газар багатай тайж нар.
МЕЛКОСО́БСТВЕННИЧЕСКИЙ жижиг өмчтөний.
МЕЛКОСО́ПОЧНИК толгод газар.
МЕЛКОТА́ багачуул, жижиг сажиг юм.
МЕЛКОТОВА́РНЫЙ жижиг таваарын.
МЕЛКОШЕ́РСТНЫЙ ахар үстэй, ноос багатай.
МЕЛОВО́Й цэрд, цэрдийн, цэрдэдсэн, цэрдтэй; **~ период** цэрдийн галав.
МЕЛО́ДИКА 1. ая судлал; 2. ая, ая найруулга, яруу ая; **~ стиха** шүлгийн ая найруулга.
МЕЛОДИ́ЧЕСКИЙ яруу аятай, уянгатай, эгшигтэй.
МЕЛОДИ́ЧНОСТЬ яруу аятай (байх),уянга; **~ песни** дууны уянга.
МЕЛОДИ́ЧНЫЙ аятай, уянгатай, эгшигт; **~ голос** яруу хоолой.
МЕЛО́ДИЯ ая.
МЕЛОДРА́МА дуутай жүжиг, эмгэнэл уянгатай жүжиг.
МЕЛОДРАМАТИ́ЧЕСКИЙ дуутай жүжгийн.
МЕЛОДРАМАТИ́ЧНЫЙ дуутай жүжиг шиг, шийний баатар шиг.
МЕЛОМА́НИЯ хөгжим шохоорхох, хөгжмийн ин.
МЕЛОЧН||О́Й I жижиг сажиг юмны, аар саар юмны; **~ая торговля** жижиг сажиг юмны худалдаа.
МЕЛОЧНО́Й II 1. шалигүй зантай, олхиогүй зантай; 2. шалигүй, ялигүй, өөдгүй.
МЕ́ЛОЧНОСТЬ шалигүй зан, олхиогүй зан, өөдгүй зан.

МЕ́ЛОЧН||ЫЙ 1. шалигүй зантай, базаахгүй зантай, олхиогүй зантай; 2. шалигүй, ялигүй, өөдгүй; **~ые интересы** ялигүй эрмэлзэл.

МЕ́ЛОЧ||Ь 1. жижиг сажиг юм, аар саар юм; 2. задгай мөнгө, бутархай мөнгө, жижиг мөнгө; 3. ялимгүй зүйл, ялихгүй юм; **не следует разменяваться на ~и** ялихгүй юмаар хөөцөлдөх хэрэггүй.

МЕЛЬ харгиа, хайр, усны гөехөн.

МЕЛЬКА́НИЕ жирс жирс хийх, бүргэлзэх, сүүтэгнэх, гялс гялс хийх.

МЕЛЬКА́ТЬ 1. жирэв жирэв хийх, жирэгнэх, жирэлзэх, бүргэлзэх, сүүтэгнэх, гялалзах; 2. бүүр түүр санагдах, санаанд орон гарах, бүүр түүр тааварлах.

МЕЛЬКНУ́||ТЬ 1. бүүр түүр санагдаад авах, санаанд ороод гарах; **эта мысль ~ла у меня в голове** энэ бодол миний санаад бүүр түүр ороод гарав.

МЕ́ЛЬКОМ 1. агшин зуур, түр зуур; 2. халти, халти мөлт; **взглянуть ~** халти хараад авах; **я об этом слышал только ~** би үүний тухай зөвхөн хальт мөлт сонссон.

МЕ́ЛЬНИК тээрэмчин.

МЕ́ЛЬНИЦА тээрэм; **водяная ~** усан тээрэм; **ветряная ~** салхин тээрэм.

МЕ́ЛЬНИЧНИЙ тээрмийн; **~ жёрнов** тээрмийн чулуу.

МЕЛЬХИО́Р пойлоос.

МЕЛЬХИО́РОВЫЙ пойлоосон; **~ нож** пойлоосон хутга.

МЕЛЬЧА́ЙШ||ИЙ хамгийн жижиг, маш жижиг, тун жижиг, маш нарийн; **до ~их подробностей** маш нарийн юм хүртэл, маш нарийн дэлгэрэнгүй.

МЕЛЬЧА́ТЬ 1. жижигрэх, жижиг болох; 2. чанараа алдах, яс муудах.

МЕ́ЛЬЧЕ 1. бүр жижиг, бүр нарийн, бүр гөехөн; 2. бүр гөен, гөехөн.

МЕЛЬЧИ́ТЬ жижиглэх, жижиг болгох, бутлах, бутаргах, үйрүүлэх.

МЕЛЮЗГА́ зааз амьтан, гоожуур.

МЕМБРА́НА мембран; **покровная ~** бүрхүүл мембрана.

МЕМОРА́НДУМ меморандум, санамж бичиг.

МЕМОРИА́ЛЬН||ЫЙ дурсгалын; **~ая доска** дурсгалын самбар.

МЕМУА́РНЫЙ дурсгал бичгийн.

МЕМУА́РЫ дурсгал бичиг.

МЕ́Н||А арилжаа, андалдаа, солио; **произвести ~у** арилжаа хийх, арилжих.

МЕ́НЕЕ -аас(-ээс, -оос, -өөс) бага, доош, илүүгүй, хүрэхгүй; **не ~ важно** бага бус чухал; **тем не ~** тэгэвч, юу ч гэсэн; **более или ~** их бага аль нэг хэмжээгээр, их ч бага ч не более, **не ~ как** их ч бус, бага ч бус яг л.

МЕ́НЕДЖЕР менежер, захирагч, эрхлэгч, удирдагч.

МЕНЗУ́РКА хэмжүүрт домбо.

МЕНИНГИ́Т мэнэн өвчин, мэнэнтэх, менингит.

МЕНОВ||О́Й арилжааны, андалдааны; **~ая стоимость** арилжааны өртөг; **~ая торговля** арилжаа, наймаа.

МЕНСТРУА́ЛЬНЫЙ сарын юмны, биеийн юмны, сарын тэмдгийн; **~ период** биеийн юмны үе.

МЕНСТРУА́ЦИЯ биеийн юм, сарын юм, сарын тэмдэг.

МЕНСТРУИ́РОВАТЬ биеийн юм ирэх, сарын юм үзэгдэх, сарын тэмдэг мэдэгдэх.

МЕНТО́ВКА *разг* цагдаагийн машин.

МЕНТО́Л батрашийн тос.

МЕНТО́ЛОВ||ЫЙ батрашийн тостой; **~ая мазь** батрашийн тостой түрхэц.

МЕ́НЬШЕ 1. -аас(-ээс, -оос, -өөс) бага, 2. бага; **в два раза ~** хоёр дахин бага.

МЕНЬШЕВИ́ЗМ меньшевизм,

МЕНЬШЕВИ́К меньшевик, меньшевизмийг баримтлагч.

МЕ́НЬШ||ИЙ 1. бага; **~ая часть** бага хэсэг нь; 2. бага, отгон; **~ сын** отгон хүү.

МЕНЬШИ́НСТВ||О цөөнх; **~ голосов** цөөнхийн санал; **национальные ~а** цөөнх үндэстэн.

МЕНЮ́ хоолны нэрс, хоолын цэс.

МЕНЯ́ 1. миний, би, над; **~ не было дома** би гэртээ байхгүй байв. 2. намайг; **~ никто не спрашивал?** намайг хэн ч асуугаагүй юу?

МЕНЯ́ЛА мөнгө задлагч, мөнгө солигч, ченж.

МЕНЯ́ТЬ 1. арилжих, андалах, солих; **~ книги в библиотеке** номын санд ном солих; 2. сэлэх, солих, халах сэлгэх; **~ квартиру** байр солих; 3. өөрчлөх, хувилгах, хувьсгах, хувиргах; **~ убеждения** үзлээ өөрчлөх, 4. задлах, бутлах, жижиглэх; **~ деньги** мөнгө задлах; *** ~ кукушку на ястреба** морь унаж явснаа илжиг унах, хуцаа ухнаар арилжих.

МЕНЯ́ТЬСЯ 1. арилжих, андалдах, солих; **~ квартирами с кем-либо** хүнтэй орон байраа солих; 2. өөрчлөгдөх, хувилах хувьсах, хувирах; **погода меняется** цаг агаар хувирч байна; **~ в лице** царай нь хувьсах; 3. арилжигдах, солигдох, сэлгэгдэх; 4. задлагдах, бутлагдах, жижиглэгдэх.

МЕ́Р||А 1. хэмжүүр; **~ длины** уртын хэмжүүр; 2. хэмжээ, хим, хир; **чувство ~ы** хэмжээ мэдэх; **знать ~у** хирээ мэдэх; 3. арга хэмжээ, арга явуулага, арга; **сверх ~ы, через ~у, не в ~у** хир хэмжээнээс илүү, хирээс хэт, хэтэрхий, дэндүү.

МЕ́РГЕЛЬ сэвх чулуу, шохойнцор, барилт.

МЕРЕ́ЖКА сэмлэн оёх, арьсны ар хээ.

МЕРЕ́ТЬ 1. хиартал үхэх; **мрут как мухи** батгана шиг хиартал үхнэ; 2. дотор пал хийх; **сердце мрет** дотор пал пал хийнэ.

МЕРЕ́ЩИТЬСЯ нүдэнд үзэгдэх, харагдах шиг болох.

МЕРЗА́ВЕЦ шинжгүй хүн, өөдгүй амьтан.

МЕ́РЗКИЙ бузар булай, бузар муухай, жигшүүртэй, өөдгүй, олиггүй; **~ поступок** бузар явдал.

МЕРЗЛОТА́ цэвдэг; **вечная ~** мөнх цэвдэг.

МЁРЗЛ||ЫЙ 1. хөлдүү цэвдэг; **~ая земля** хөлдүү газар; 2. хөлдсөн.

МЁРЗНУТЬ 1. даарах, бээрэх, осгох; 2. хөлдөх; **вода мёрзнет** ус хөлдөнө.

МЕ́РЗОСТ||Ь 1. бузар булай, жигшүүр, шившиг; 2. бузар юм, булай юм жигшүүртэй хэрэг; **говорить ~и** бузар булай юм ярих.

МЕРИДИА́Н уртраг.

МЕРИ́ЛО хэмжүүр.

МЕ́РИН морь, агт; *** врёт как сивый ~** хэнэггүй худал хэлэх.

МЕРИНГИ́Я *бот* ойн цагдаа.

МЕРИНО́С мирноос хонь.

МЕРИНО́СОВ||ЫЙ мирноос, мирноосын; **~ая шерсть** мирноосын ноос.

МЕ́РИТЬ 1. хэмжих, хэмжээ авах; 2. хэмжиж үзэх, тааруулж үзэх, өмсөж үзэх; **~ костюм** костюм тааруулж үзэх.

МЕ́РИТЬСЯ 1. (чадлаа) үзэлцэх; **~ силами с кем -либо** хүнтэй хүчээ үзэлцэх; 2. хэмжигдэх.

МЕ́РК||А 1. хэмжих, хэмжилт; 2. хэмжээ; **сшить по ~е** хэмжээгээр нь оёх; **снять ~у** хэмжээ авах.

МЕРКАНТИЛИ́ЗМ 1. меркантилизм; 2. хонжоо харах, олзонд шунах.

МЕРКАНТИ́ЛЬНЫЙ 1. меркантилист; 2. хэрэг чавдаг.

МЕ́РКНУТЬ бүдгэрэх, бүрийх, **звёзды меркнут и гаснут** од мичид сийрэн сөнөнө.

МЕРКУ́РИЙ Лхагва, Буд.

МЕРЛУ́ШКА хурганы арьс.

МЕРЛУ́ШКОВ||ЫЙ хурганы арьсан; **~ая шапка** хурганы арьсан малгай.

МЕ́РН||ЫЙ жигд, нэг янзын хэмнэлтэй; **идти ~ым шагом** жигд алхаагаар алхах; **~ бой часов** цагийн жигд цохилт; **~ая речь** алгуур яриа.

МЕРОПРИ́ЯТИЕ арга хэмжээ.

МЕ́РТВЕНН||ЫЙ үхэнгэ, амигүй, зэвхий, үнсэн хөх; **~ая бледность** зэвхий цагаан царайтай.

МЕРТВЕ́||ТЬ 1. мэдээгүй болох, бадайрах, хөших; **руки ~ют от холода** хүйтэнд гар бээрч мэдээгүй болно; 2. бэгтрэх, зэвхийрэх; **~ от страха** айж бэгтрэх.

МЕРТВЕ́Ц үхсэн хүн, үхдэл, хүүр.

МЕРТВЕ́ЦКИ ~ пьян ухаан алдтал согтсон, шал согтуу, тас компанийн захирал.

МЕРТВЕЧИ́НА 1. зовлого, үхдэл, үхсэн малын мах; 2. үхээнц юм.

МЕРТВО́ амигүй, элэн хулин.

МЕРТВОРОЖДЁННЫЙ амьгүй төрсөн.

МЁРТВ||ЫЙ 1. үхсэн, нас нөгчсөн; 2. анир чимээгүй, элий хулин, хөл татарсан, хөл үймээнгүй; **~ые улицы города** эль хуль гудамж; **~ сезон** хөл татарсан үе, хөл үймээнгүй үе; 3. бүтэхгүй, биелэгдэхгүй; **~ое дело** бүтэхгүй хэрэг; **~ая тишина** чив чимээгүй; **~ая природа** амьгүй байгаль; **~ час** амралтын цаг; **~ инвентарь** үл хөдлөх эд хогшил; **~ капитал** үхмэл хөрөнгө; **~ язык** мөхсөн хэл; **~ая точка** а) сөнөмөл цэг; (механизмын бүх хэсгүүдийн агшин зуур тэнцүүртэй болох үе); б) хөдөлгөөнгүй байдал; **~ая петля** годройтох; **~ая зыбь** долгөөн долгио; **спать ~ым сном** үхсэн мэт унтах; **~ волос** ямаан үс.

МЕРЦА́НИЕ сүүмэлзэх, гялбалзах.

МЕРЦА́||ТЬ сүүмэлзэх, мяралзах, гялбалзах гялан гялан гэх; **вдали ~л огонёк** алсад гал гялан гялан гэв; **звёзды м~ют** од мяралзана.

МЕ́СИВО 1. зуурмаг; 2. холио бантан.

МЕСИ́ЛКА холиур, зууруул.

МЕСИ́ЛЬНЫЙ зуурах, зуурдаг, хутгах, хутгадаг, холих, хольдог; **~ чан** зуурах ган.

МЕСИ́ТЬ зуурах, хутгах, холих; **~ тесто** гурил зуурах; **~ грязь** шавар дундуур туучих.

МЕСТА́МИ зарим газар, энд тэнд, ов тов, заримдаа, хаяа.

МЕСТЕ́ЧКО I байр суурь, газар; **тёплое ~** аятайхан ажил.

МЕСТЕ́ЧКО II орон газар, суурин (газар)

МЕСТИ́ 1. шүүрдэх, туужуудах, хамах; 2. хийсгэх, бужигнуулах, бургиулах, дэгдээх; **ветер метёт пыль** салхи тоос бужигнуулна; 3. шуурах, шуургалах.

МЕСТКО́М *(местный комитет профсоюзной организаций)* албан байгууллагын үйлдвэрчний хороо.

МЕСТНИ́ЧЕСТВО 1. зэрэг хэргэмийг харгалзан алба хаах; 2. явцуу нутгийнхаа ашгийг хамгаалах.

МЕ́СТНОСТЬ 1. газар орон; **пересечённая ~** бартаатай газар; 2. нутаг, газар; **дачная ~** зуслангийн газар.

МЕ́СТН||ЫЙ 1. нутгийн, орон нутгийн; **~ уроженец** нутгийн хүн; **~ая порода скота** нутгийн үүлдрийн мал; 2. нэг газрын, хэсэгхэн газрын, нэг газар гарсан, хэсэгхэн газар хийсэн; **~ наркоз** хэсэг газрыг мэдээ алдуулах; **~ое воспаление** нэг газрын үрэвсэл.

МЕ́СТ||О 1. газар байр, суурь, суудал; **занять своё ~** байраа эзлэх; **рабочее ~** ажлын газар; **положить на ~** байранд нь тавих; **по ~ам** байр байрандаа; 2. газар нутаг; **~ рождения** төрсөн газар, төрсөн нутаг; **глухое ~** бөглүү газар; 3. зай завсар, чөлөө газар; **здесь много ~а** энд зай их байна; **нет ~а** зайгүй байна; 4. хөдөө, хөдөө нутаг, орон нутаг, нутаг; **власть на ~ах** (орон) нутгийн захиргаа; 5. газар, хэсэг; **это самое сильное ~ в пьесе** энэ бол уул жүжгийн хамгийн сайн газар нь юм; 6. хэсэг юм, ширхэг юм; **в багаже два ~а** хоёр хэсэг тээш; 7. алба, албан тушаал, орон тоо; **доходное ~** ашигтай алба, олзтой албан тушаал; **больное ~** эмзэг тал, эмзэг асуудал; **иметь ~** болох, гарах, тохиолдох; *** общее ~** улиг болсон зүйл; **~ заключения** хорих газар, шорон; **~а не находить себе** орох газраа олж ядах; **на ~е преступления (поймать, застать)** халуун мөр дээр нь барих; **ни с ~а!** та бүү хөдөл!; **поставить на ~** хирий нь мэдүүлэх, тамиры нь таниулах, хирээ мэд гэх; **знать своё ~** хир хэмжээгээ мэдэх; **до ~а** хүрэх газар хүртэл, очих газар хүртэл; **к ~у** зол болж, завшаан болж, таарч, зохиж; **на ~е кого-либо** хүний оронд; **не должно быть ~а** зохихгүй, таарахгүй; **узкое ~, слабое ~** сул тал.

МЕСТОЖИ́ТЕЛЬСТВО оршин суух газар, суудаг газар, суурин нутаг.

МЕСТОИМЕ́НИЕ төлөөний үг; **личное ~** биеийн төлөөний үг; **указательное ~** заах төлөөний үг; **вопросительное ~** асуух төлөөний үг; **относительное ~** харьцангуй төлөөний үг.

МЕСТОИМЁННЫЙ төлөөний үгийн, төлөөний үгийн шинжит, **~ аффикс** төлөөний үгийн шинжит залгавар.

МЕСТОНАХОЖДЕ́НИЕ орших газар, байрласан газар, байр.

МЕСТОПОЛОЖЕ́НИЕ байгаа газар.

МЕСТОПРЕБЫВА́НИЕ орших газар, суудаг газар, байран нутаг.

МЕСТОРОЖДЕ́НИЕ 1. төрсөн газар; 2. орд; **~ нефти** нефтийн орд.

МЕСТЬ өшөө хонзон.

МЕ́СЯЦ 1. сар; **~ тому назад** нэг сарын өмнө; 2. сар; **молодой ~** шинэ сар, шинийн сар, сарын шинэ.

МЕ́СЯЧНИК сар.

МЕ́СЯЧНЫЙ 1. сарын, нэг сарын, сартай, нэг сартай; **~ отпуск** нэг сарын амралт; 2. сарын юм, сарын тэмдэг.

МЕТАБОЛИ́ЗМ бодисын солилцоо.

МЕТА́ЛЛ төмөрлөг; **чёрные ~ы** хар төмөрлөг; **цветные ~ы** өнгөт төмөрлөг; **благородные (драгоценные) ~ы** эрдэнийн (үнэт) төмөрлөг; **лёгкие ~ы** хөнгөн төмөрлөг; **тяжёлые ~ы** хүнд төмөрлөг.

МЕТАЛЛИ́СТ 1. төмөрлөгч; 2. металл рок шүтэн бишрэгч.

МЕТАЛЛИ́ЧЕСКИЙ 1. төмөрлөг, төмөрлөгөөр хийсэн; 2. төмөрлөгийн **~ звон** төмөрлөгийн дуу; 3. хахир; **~ голос** хахир хоолой.

МЕТАЛЛОВИ́ДНЫЙ төмөрлөг шиг, төмөрлөгөрхүү, төмөрлөгөрхөг.

МЕТАЛЛОГРА́ФИЯ төмөрлөгийн зүй, төмөрлөгийн судлал.

МЕТАЛЛО́ИД төмөрлөг бус.

МЕТАЛЛОНО́СНЫЙ төмөрлөгтэй; **~ пласт** төмөрлөгтэй давхрага.

МЕТАЛЛООБРАБА́ТЫВАЮЩ||ИЙ төмөрлөг боловсруулах, төмөрлөг боловсруулдаг, **~ая промышленность** төмөрлөг боловсруулах үйлдвэр.

МЕТАЛЛОПЛАВИ́ЛЬНЫЙ төмөрлөг хайлуулах, төмөрлөг хайлуулдаг; **~ завод** төмөрлөг хайлуулах завод.

МЕТАЛЛОПРОКА́ТНЫЙ төмөрлөг цувих, цувимал төмөрлөгийн; **~ завод** төмөрлөг цувих завод.

МЕТАЛЛОПРОМЫ́ШЛЕННОСТЬ төмөрлөгийн үйлдвэр.

МЕТАЛЛОПРОМЫ́ШЛЕННЫЙ төмөрлөгийн үйлдвэрийн, төмөрлөгийн үйлдвэртэй, **~ район** төмөрлөгийн үйлдвэртэй газар.

МЕТАЛЛОРЕ́ЖУЩИЙ төмөрлөг зүсдэг, төмөрлөг огтолдог.

МЕТАЛЛОХИ́МИЯ төмөрлөгийн хими.

МЕТАЛЛУ́РГ төмөрлөгийн мэргэжилтэн, металлургич.
МЕТАЛЛУРГИ́ЧЕСКИЙ төмөрлөг боловсруулах, төмөрлөг боловсруулдаг, металлургийн; ~ **завод** төмөрлөг боловсруулах үйлдвэр.
МЕТАЛЛУРГИ́Я төмөрлөг боловсруулах үйлдвэр, металлурги; **чёрная** ~ хар төмөрлөг боловсруулах үйлдвэр.
МЕТАМОРФО́ЗА метаморфоз, хувирах.
МЕТА́Н намгийн хий.
МЕТА́НИЕ 1. шидэх, чулуудах, харвах, хаях, орхих; ~ **копья** жад шидэх; 2. хаях орхих; ~ **икры рыбами** загас түрс орхих.
МЕТАПЛАЗИ́Я хувирал.
МЕТА́СТАЯ үсэрхийлэх
МЕТА́ТЕЛЬ шидэгч, харвагч.
МЕТА́ТЕЛЬН||ЫЙ шидэх, чулуудах, харвах; **~ое оружие** харвадаг зэвсэг, шидэх зэвсэг.
МЕТА́ТЬ I 1. шидэх, чулуудах, харвах, хаях, орхих; ~ **копьё** жад шидэх; ~ **жребий** шавга орхих; 2. хуваах; ~ **сено** өвс хураах, цомоглох.
МЕТА́ТЬ II хаях, орхих; **рыба мечет икру** загас түрс хаяж байна.
МЕТА́ТЬ III шидэх, ~ **петли** а) товчны нүх хэрэх; б) бултах.
МЕТА́ТЬСЯ 1. хөрвөх, эргэж хөрвөх; **всю ночь больной метался в бреду** өвчтөн шөнө туж дэмийрэн эргэж хөрвөв; 2. ийш тийш гүйх; 3. самгардах, бачимдах, ~ **как угорелый** ухаан алдан самгардах.
МЕТАФИ́ЗИК метафизикч.
МЕТАФИ́ЗИКА метафизик.
МЕТАФИЗИ́ЧЕСКИЙ метафизик, метафизикийн.
МЕТА́ФОРА зүйрлэл.
МЕТАФОРИ́ЧЕСКИЙ 1. зүйрлэсэн, зүйрлэн хэлсэн, зүйрлэлийн; 2. зүйрлэл ихтэй.
МЕТАФОРИ́ЧНЫЙ зүйрлэл ихтэй, зүйрлэл олонтой; ~ **стиль** зүйрлэл ихтэй, найруулга.
МЕТЕ́ЛИЦА шуурга, цасан шуурга.
МЕТЁЛКА 1. шүүр, туужуу, хамуур, гүвүүр, (цэцгийн) шүхэр.
МЕТЕ́ЛЬ цасан шуурга.
МЕТЕО́Р 1. солир, од харвах; 2. хоромхон зуурын юм, гялс гээд өнгөрөх юм, солир мэт өнгөрөх юм.
МЕТЕОРИ́Т солир.
МЕТЕОРИ́ТНЫЙ солирын.
МЕТЕОРО́ЛОГ цаг уур судлагч, цаг уурын мэргэжилтэн.
МЕТЕОРОЛОГИ́ЧЕСКИЙ цаг уурын; ~ **прибор** цаг уурын багаж.
МЕТЕОРОЛО́ГИЯ цаг уурын судлал.
МЕТЕОРИ́ЗМ хий дүүрэх, унгах өвчин.
МЕТИ́С эрлийз, балдир.
МЕ́ТИТЬ I тэмдэглэх, тэмдэг тавих.
МЕ́ТИТЬ II 1. шагаах; 2. санаа тавих, санаархах, эрмэлзэх.
МЕ́ТИТЬСЯ шагаах.
МЕ́ТКА тэмдэг, тамга.
МЕ́ТК||ИЙ 1. мэргэн; ~ **стрелок** мэргэн бууч; 2. мэргэн, оновчтой, хурц **~ое название** оновчтой нэр.
МЕ́ТКОСТЬ 1. мэргэн (тусац); ~ **выстрела** мэргэн буудах; 2. мэргэн (үг), оновчтой (хэллэг), хурц (үг); ~ **сравнения** мэргэн харшуулах, оновчтой зүйрлэх.
МЕТЛА́ шүүр, туужуу, хамуур.
МЕТНУ́ТЬ шидээд авах, чулуудаж орхих, харавчихах.
МЕ́ТОД арга, арга барил; **передовой** ~ тэргүүний арга; ~ **антисептический** үржил эсэргүүцэх арга; ~ **диагностический** оношлох арга.
МЕТО́ДИКА арга зүй, сургах арга, заах арга, биелүүлэх арга; ~ **исследования** шинжлэлийн арга зүй.
МЕТОДИ́СТ заах аргын мэргэжилтэн, заах арга зүйч.
МЕТОДИ́ЧЕСК||ИЙ 1. арга зүйн; ~ **приём** арга барил; 2. хатуу эрэмбэтэй; **~ое исследование явлений** олон үзэгдлийг хатуу эрэмбэтэй судлах.
МЕТОДИ́ЧНОСТЬ хатуу эрэмбэтэй (хийх); ~ **работы** хатуу эрэмбэтэй ажиллах.
МЕТОДИ́ЧНЫЙ хатуу эрэмбэтэй.
МЕТОДО́ЛОГ арга судлалч.
МЕТОДОЛОГИ́ЧЕСКИЙ арга судлалын.
МЕТОДОЛО́ГИЯ арга судлал.
МЕТОНИ́МИЯ төлөөлөл.
МЕТР I метр.
МЕТР II метр хэмжээ; ~ **стиха** шүлгийн метр хэмжээ.
МЕТРА́Ж хэмжээ; ~ **комнаты** тасалгааны хэмжээ.
МЕ́ТРИКА I метр хэмнэл, метрик.
МЕ́ТРИКА II төрсний гэрчилгээ.
МЕТРИ́ЧЕСК||ИЙ I метрийн; **~ая система** метрийн тогтолцоо.
МЕТРИ́ЧЕСКИЙ II метр хэмнэлийн, метрик, метр хэмнэлтэй.
МЕТРИ́ЧЕСК||ИЙ III төрөгсдийн; **~ое свидетельство** төрөгсдийн гэрчилгээ; **~ая книга** төрөгсдийн бүртгэл.
МЕТРО́ метро.
МЕТРО́ЛОГ (жин) хэмжүүрийн мэргэжилтэн.
МЕТРОЛО́ГИЯ (жин) хэмжүүрийн ухаан, (жин) хэмжүүрийн судлал.
МЕТРОНО́М хурд хэмжүүр.
МЕТРОПОЛИТЕ́Н метрополитен.
МЕТРОПО́ЛИЯ эзэн улс, колонит улс, метрополи.
МЕТРОСКОПИ́Я сав дурандах.
МЕХ I 1. арьс, ангийн арьс, ангийн үс, нэхий; **лисий** ~ үнэгний арьс; **на** ~**у** үстэй, арьсан дотортой; 2. ангийн арьсан хувцас, ангийн үсээр хийсэн хувцас; **в дорогих** ~**ах** үнэтэй ангийн үсээр хийсэн хувцастай; **на рыбьем** ~**у** дулаан барихгүй.
МЕХ II хөөрөг; **кузнечный** ~ төмөрчний хөөрөг; 2. тулам; ~ **для вина** дарсны тулам.
МЕХАНИЗА́ТОР механикжуулагч, оньсжуулагч.
МЕХАНИЗА́ТОРСКИЙ механикжуулагчийн, оньсжуулагчийн.
МЕХАНИЗА́ЦИЯ механикжуулах, механикжуулалт; ~ **сельского хозяйства** хөдөө аж ахуйг механикжуулах.
МЕХАНИЗИ́РОВАННЫЙ механикжсан, механикжуулагдсан.
МЕХАНИЗИ́РОВАТЬ механикжуулах, оньсжуулах.
МЕХАНИЗМ 1. механизм, оньс; ~ **часов** цагийн оньс; ~ **высшей нервной деятельности** мэдрэлийн дээд үйлийн механизм; ~ **защитный** хамгаалах механизм; **подъёмный** ~ өргөх механизм; 2. тогтолцоо, байгууламж; **государственный** ~ төрийн тогтолцоо.
МЕХА́НИК механикч.
МЕХА́НИКА 1. механик; **теоретическая** ~ онолын механик; 2. оньс; **хитрая** ~ ухаан гаргаж хийсэн оньс.
МЕХАНИСТИ́ЧЕСКИЙ механик суртлын, механик үзэлт.
МЕХАНИ́ЧЕСКИ утгы нь ойлголгүй, аяндаа, зөндөө; ~ **запомнить что-либо** юмыг утгы нь ойлголгүй тогтоох.
МЕХАНИ́ЧЕСК||ИЙ 1. механизмын, оньсны, механизмтай, оньстой; 2. механик, механикийн; **~ие законы** механикийн хууль; 3. аяндаа (болдог), зөндөө (болдог), утгыг нь ойлголгүй; **~ое движение** механик хөдөлгөөн.
МЕХАНИ́ЧНЫЙ аяндаа (болдог), утгыг ойлголгүй.
МЕХАНОРЕЦЕ́ПТНОЕ механик авуур.
МЕХОВО́Й 1. арьсан, ангийн үсээр хийсэн, үстэй нэхий, хөдсөн; ~ **воротник** үстэй зах; 2. ангийн үсний, арьс үсний; ~ **магазин** ангийн үсний дэлгүүр.
МЕХОВЩИ́К 1. арьс үсний мэргэжилтэн; 2. арьс үсний худалдаачин, ангийн үсний наймаачин.

МЕЦЕНА́Т шинжлэх ухаан урлагийн ивээгч, меценат.
МЕЦЕНА́ТСТВО шинжлэх ухаан урлагийг ивээх, меценатчилах.
МЕ́ЦЦО-СОПРА́НО цөлдөн хоолой.
МЕЧ илд, сэлэм; **обнажить ~** илдээ сугалах; **предать огню и ~у** гал мэсний аюул учруулах; **поднять ~** дайн зарлах.
МЕЧЕНО́СЕЦ 1. илдэт цэрэг; 2. илдтэн.
МЕ́ЧЕНЫЙ тэмдэгтэй, тамгатай.
МЕЧЕ́ТЬ лалын сүм, масчид.
МЕЧТА́ санал хүсэл, санаа мөрөөдөл, хүслэн; **сокровенная ~** дотроо хадгалж явсан хүсэл; **осуществлённая ~** биелсэн хүсэл; **стать голубой мечтой** арилсан хорвоо болох.
МЕЧТА́НИЕ 1. бодол болох, санаа болох, хүслэн болох; 2. хүслэн **предаваться ~м** хүслэн болох.
МЕЧТА́ТЕЛЬ бодол бологч, бодолхийлэгч.
МЕЧТА́ТЕЛЬНОСТЬ бодол болох явдал, хүслэн болох явдал.
МЕЧТА́ТЕЛЬНЫЙ бодол болсон, хүслэн болсон, хүслэн бологч; **~ взляд** бодол болсон харц.
МЕЧТА́ТЬ хүслэн болох, бодол болох.
МЕША́ЛКА хутгуур, бүлүүр.
МЕШАНИ́НА холион бантан.
МЕША́||ТЬ I саад болох, үймүүлэх, тойв болох; **не ~йте мне, работать!** ажилд минь бүү саад хий!; **не ~ет, не ~ло бы** зүгээрсэн, гэмгүй сэн.
МЕША́ТЬ II 1. хутгах; **~ чай ложечкой** цай халбагаар хутгах; 2. хольж хутгах, холих, хийж зуурах; **~ глину с песком** шаварт элс хийж зуурах; 3. ялгахгүй хутгах, андуурах.
МЕША́||ТЬСЯ 1. саад болох, бөртөгнөх; **не ~йся под ногами** хөл доогуур битгий бөртөгнөөд бай; 2. оролцох, хутгалдах; **в~ в чужие дела** хүний (бусдын) хэрэгт оролцох.
МЕШКА́||ТЬ новшрох, мунгинах, удаашрах; **он ~л с отъездом** явах гээд мунгинаж байв.
МЕШКОВА́ТЫЙ хэлхгэр, халхгар, хүлхгэр; **~ костюм** хэлхгэр хувцас.
МЕШКОВИ́НА шуудайн эд.
МЕ́ШКОТНЫЙ новшруу, мунгинуу, удаан.
МЕШО́К шуудай, хүүдий таар, уут; **~ муки** шуудай гурил; **~ грыневой** ивэрхийний уут; **костюм сидит на нём мешком** костюм нь халхгар байна.
МЕШО́ЧЕК бяцхан хүүдий, бяцхан уут.
МЕЩАНИ́Н бэртэгчин.
МЕЩА́НКА бэртэгчин эмэгтэй.
МЕЩА́НСКИЙ бэртэгчин, бэртэгчний.
МЕЩА́НСТВО бэртэгчин үзэл, явцуу үзэл.
МЗДА 1. төлөөс, шан; 2. хээл хахууль.
МИА́ЗМЫ бугшсан үнэр, хортой уур.
МИАЛЬГИ́Я булчин өвдөх.
МИГ в один ~, на один ~ агшин зуур.
МИГА́НИЕ 1. цавчих, ирмэх, анивалзах, цавчганах; **~ глаз** нүд цавчих; 2. гялав, гялав хийх, гялбалзах, сүүмэлзэх; **~ звёзд** од гялбалзах.
МИГА́||ТЬ 1. цавчлах, цавчрах, ирмэх, цавчганах, анивалзах; 2. ирмэх; 3. гялав гялав гэх, гялбалзах, сүүмэлзэх; **свеча ~ет** лаа сүүмэлзэнэ.
МИГНУ́||ТЬ 1. ирмэх, нүд цавчих, анив гэх; **~ глазом** нүд анив гэх; 2. ирмэх; 3. гялав хийх, гялс хийх, анивс гэх, сүүмс гэх; **свеча ~ла и погасла** лаа анивс гээд унтарчихав.
МИ́ГОМ агшин зуур, хоромхон зуур, агшнаа, агшинд; **~ вернусь** агшин зуур эргэж ирнэ.
МИГРАЦИО́НН||ЫЙ нүүдлийн нүүх; **~ое движение** нүүх хөдөлгөөн.
МИГРА́ЦИЯ 1. нүүдэл, нүүх; **внутренняя ~** улс дотроо нүүх; **~ птиц** шувууны нүүдэл; 2. шилжил, шилжих; **~ капитала** хөрөнгийн шилжил, хөдөлгөөн.
МИГРЕ́НЬ тал толгой өвдөх, толгой таллан өвдөх.
МИГРИ́РОВАТЬ нүүх шилжих.
МИЕЛО́М чөмөгний бундуу, чөмөгчөр.
МИЗАНТРО́П хүнийг үзэн ядагч, зожиг хүн.
МИЗАНТРОПИ́ЧЕСКИЙ хүнийг үзэн ядах, зожиг хүн.
МИЗАНТРО́ПИЯ хүнийг үзэн ядах, зожиг явдал.
МИЗГИ́РЬ тэмээн аалз.
МИ́ЗЕРНО шалигүй, ялигүй, маш өчүүхэн, тон жаахан.
МИ́ЗЕРНОСТЬ шалигүй (байх), ялигүй (байх), маш жаахан (байх).
МИ́ЗЕРНЫЙ шалигүй, ялигүй, маш өчүүхэн, тон жаахан.
МИЗИ́НЕЦ чигчий (хуруу).
МИКА́ДО японий хуандий, микадо.
МИКОЛО́ГИЯ мөөг судлал, мөөгний зүй.
МИКРО́Б нян, бичил биетэн, микроб, **~ аэробный** агаартан нян.
МИКРОБИО́ЛОГ бичил амь судлалч, микробиологи.
МИКРОКО́СМ хумхи ертөнц, бичил ертөнц.
МИКРО́МЕТР микрометр, бичил хэмжүүр.
МИКРО́Н микрон, (метрийг сая хуваасны нэг).
МИКРООРГАНИ́ЗМ бичил биетэн, микроорганизм.
МИКРОСКО́П микроскоп, бичил дуранбай.
МИКРОСКОПИ́ЧЕСК||ИЙ 1. микроскопоор хийх, микроскопын, бичил дуранбайгаар хийх, бичил, дуранбайн; **~ое исследование** микроскопоор хийсэн шинжилгээ; 2. гагцхүү, микроскопт үзэгдэх, гагцхүү бичил дуранбайгаар харах; 3. бичил, хумхийн тоос шиг өчүүхэн, галт шилээр хармаар жаахан ~ **рост** галт шилээр хармаар жаахан өсөлт.
МИКРОСКОПИ́ЧНЫЙ 1. гагцхүү микроскопт үзэгдэх, гагцхүү бичил дуранабайгаар харах; 2. бичил, хумхийн тоос шиг өчүүхэн, галт шилээр хармаар жаахан.
МИКРОСКО́ПН||ЫЙ микроскопын; **~ое стекло** микроскопын шил.
МИКРОФИБРИ́ЛЛЫ бичил ширхэгэнцэр.
МИКРОФО́Н микрофон.
МИКСТУ́РА шингэн эм, усан эм.
МИЛИТАРИЗА́ЦИЯ 1. милитарист бодлого явуулах, цэрэгжүүлэх, 2. цэрэгжүүлэл, цэрэгжүүлэх.
МИЛИТАРИ́ЗМ милитаризм.
МИЛИТАРИЗОВА́ТЬ цэрэгжүүлэх.
МИЛИТАРИ́СТ милитарист, цэрэгжүүлэх үзэлтэн.
МИЛИТАРИСТИ́ЧЕСКИЙ милитарист.
МИЛИЦЕ́ЙСКИЙ цагдан сэргийлэхийн, цагдаагийн.
МИЛИЦИОНЕ́Р цагдаа, сэргийлэгч.
МИЛИ́ЦИЯ цагдан сэргийлэх (газар), цагдаагийн газар.
МИЛЛИА́РД тэрбум, миллиард, арван дүнчүүр.
МИЛЛИАРДЕ́Р тэрбумтан.
МИЛЛИГРА́ММ миллиграмм.
МИЛЛИМЕ́ТР миллиметр.
МИЛЛИМЕТРО́ВКА миллиметрийн шугамтай цаас.
МИЛЛИО́Н 1. сая 2. үй түм, тоо томшгүй.
МИЛЛИОНЕ́Р саятан.
МИЛЛИО́ННЫЙ олон сая, сая сая, сая төгрөгийн; **~ оборот** сая төгрөгийн гүйлгээ.
МИ́ЛО ялдамхан, аятайхан, хөөрхөн; **~ улыбнуться** ялдамхан инээмсэглэх.
МИ́ЛОВАТЬ өршөөх, өршөөл үзүүлэх, хайрлах, хайр хүртээх.
МИЛОВА́ТЬ энхрийлэх, таалах.
МИЛОВА́ТЬСЯ энхрийлэлдэх, энхрийлэлцэх, таалалдах, таалалцах.

МИЛОВИ́ДНОСТЬ хөөрхөн (байх), аятайхан царай.
МИЛОВИ́ДН||ЫЙ хөөрхөн, аятайхан; **~ое личико** хөөрхөн царай.
МИЛОСЕ́РДИЕ нигүүлсэл, энэрэл, нигүүлсэх энэрэх.
МИЛОСЕ́РДНЫЙ нигүүлсэнгүй энэрэнгүй; **~ поступок** нигүүлсэнгүй явдал.
МИ́ЛОСТИВО өршөөнгүй, энэрэнгүй.
МИ́ЛОСТИВ||ЫЙ өршөөлт, энэрэлт, өршөөлтэй, энэрэлтэй, өршөөнгүй, энэрэнгүй; **~ государь** өршөөлт ноён; **~ая государыня** энэрэлт хатан.
МИ́ЛОСТЫНЯ өглөг, просить милостыню юм гуйх, гуйланчлах.
МИ́ЛОСТ||Ь 1. өршөөл, энэрэл, хайр; сдаться на **~ победителя** ялагчийн өршөөлд шүтэж бууж өгөх; **из ~и** өршөөн, энэрэл үзүүлэн, 2. хишиг, хайр; 3. хайр, энэрэл; **быть в ~и у кого-либо** хүнд хайрлагдан байх, хүний ивээлд байх; **милости просим** морилон орно уу, орж хайрлагтун; **скажите на ~** хэлж хайрламуу, тийм үү? тийм гэж үү?
МИ́Л||ЫЙ 1. ялдамхан, аятайхан, хөөрхөн; **~ человек** ялдамхан хүн; 2. амраг, янаг, хайрт хонгор; **мой ~** друг амраг нөхөр минь, хайрт найз минь; **~ые бранятся — только тешатся** ам дордойвч, элэг дордойхгүй.
МИ́ЛЯ бээр; **морская ~** далайн миль (1852 метр); **географическая ~** газрын миль (7420 метр).
МИМИ́ЧЕСКИЙ нүүрийн хөдөлгөөний, мимикийн.
МИ́МО 1. дэргэдүүр хажуугаар; поезд проехал мимо станции галт тэрэг өртөөний хажуугаар өнгөрөв. 2. хажуугаар гадуур; **лить ~ ведра** хувингийн гадуур хийх.
МИМО́ЗА сийрсэн мод, гамба цэцэг.
МИМОЛЁТН||ЫЙ 1. хурдан түргэн, хальт; **~ взгляд** хальт харах; 2. түргэн зуурын, зуурдын батгүй, найдваргүй; **~ая радость** түргэн зуурын баяр.
МИМОХО́ДОМ явуут, зуурташ, далимд, ялдамд ялдар; **~ упомянуть** далимд дурдах.
МИ́Н||А I 1. мина; **подводная ~** усан дорх мина; 2. харвадаг мина; 3. шунгадаг мина; **подвести ~у, подложить ~у** далдуур хорлох.
МИ́Н||А II царай; **сделать кислую ~у** яравгар царай гаргах, ярвайх.
МИНАРЕ́Т минарет, лалын сүмийн цамхаг.
МИНДАЛЕВИ́ДН||ЫЙ бүйлс хэлбэртэй, бүйлсэн; **~ые глаза** бүйлс хэлбэртэй нүд.
МИНДА́ЛЕВЫЙ бүйлсний.
МИНДА́ЛИНА 1. бүйлсний цөм, 2. бүйлсэн; **~ гортанная** төвөнхийн бүйлс.
МИНДА́ЛЬ 1. бүйлс(мод); **~ цветёт ранней весною** бүйлс хавар эрт цэцэглэнэ. 2. бүйлс, бүйлсний жимс.
МИНДА́ЛЬНИЧАТЬ 1. нялганах, нялуун загнах, 2. нялганах, эвлэрэх, толгой илэх.
МИНДА́ЛЬН||ЫЙ бүйлсэн, бүйлсний, бүйлстэй; **~ое масло** бүйлсний тос.
МИНЁР минач, мина тавигч.
МИНЕРА́Л эрдэс.
МИНЕРАЛО́Г эрдэс судлагч, эрдсийн зүйч.
МИНЕРАЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ эрдсийн зүйн, эрдэс судлалын, **~ кабинет** эрдсийн зүйн кабинет; **~ая корреляция** эрдсийн харьцуулга.
МИНЕРАЛО́ГИЯ эрдсийн зүй, эрдэс судлал, минералоги.
МИНЕРА́ЛЬН||ЫЙ эрдэс, эрдсийн, эрдэстэй; **~ые удобрения** эрдэс бордоо.
МИНИАТЮ́Р||А 1. миниатюр; 2. бяцхан өгүүллэг, бяцхан найруулга, бяхан жүжиг; **~ в ~е** бяцхан хэмжээний.
МИНИАТЮ́РН||ЫЙ 1. миниатюр, миниатюрын; **~ая живопись** миниатюр зураг; 2. маш бяцхан; **~ столик** маш бяцхан ширээ.
МИНИМА́ЛЬНО хамгийн бага, хамгийн богино, хамгийн багадаа, доод зах нь, үгүй дээ;
МИНИМА́ЛЬН||ЫЙ хамгийн бага, хамгийн богино хугацаа; **~ое количество** хамгийн бага тоо.
МИ́НИМУМ 1. туйлын бага (хэмжээ), хамгийн бага (тоо), нэн бага; **~ атмосферного давления** агаарын даралтын хамгийн бага хэмжээ; 2. хамгийн багадаа, доод зах нь, багадаа л; **эта работа требует ~ два дня** энэ ажилд багадаа л хоёр өдөр хэрэгтэй; 3. туйлын (бага) хамгийн бага, нэн бага, минимум; **программа-~** минимум программ; **прожиточный ~** амьжиргааны доод түвшин; **технический ~** техникийн минимум, техникийн хамгийн чухал мэдлэг.
МИНИ́РОВАНИЕ мина тавих, миналах.
МИНИ́РОВАТЬ мина тавих, миналах.
МИНИСТЕ́РСКИЙ 1. сайдын; **~ пост** сайдын тушаал; 2. засгийн газрын.
МИНИСТЕ́РСТВО яам; **~ иностранных дел** Гадаад явдлын яам.
МИНИ́СТР сайд; **~ иностранных дел** Гадаад явдлын Яамны сайд; **заместитель ~а** орлогч сайд; **премьер-~** ерөнхий сайд; **~ без портфеля** яамгүй сайд; **товарищ ~а** шадар сайд.
МИ́НН||ЫЙ минын, минатай, мина тавьсан; **~ое поле** минын талбай, мина тавьсан газар.
МИНОВА́||ТЬ 1. (дэргэдүүр) өнгөрөх, хажуугаар гарах; 2. зайлах, ангижрах, хагацах; **~ смерти** үхлээс ангижрах; 3. өнгөрөх; **опасность ~ла** аюул өнгөрөв; **минуя подробности** нарийны нь дурдалгүй.
МИНО́ГА нүд загас.
МИНОИСКА́ТЕЛЬ 1. мина олуур; 2. мина ологч.
МИНОМЁТ мина харвуул.
МИНОМЁТНЫЙ мина харвуулын.
МИНОМЁТЧИК мина харвуулч.
МИНОНО́СЕЦ минат онгоц.
МИНО́Р 1. билиг эгшиг; 2. уйтгар гуниг.
МИНО́РН||ЫЙ 1. билиг эгшгийн; **~ая гамма** билиг эгшгийн зохирол эрэмбэ; 2. уйтгартай, гунигтай.
МИНУ́ВШЕЕ өнгөрсөн цаг, нөгчисөн үе, улирсан юм.
МИНУ́ВШИЙ өнгөрсөн, нөгчисөн, улирсан, өнгөрөгч; **~ год** өнгөрсөн жил.
МИ́НУС 1. хасах тэмдэг; 2. хасахад, хасвал, хасах нь; **семь ~ два — пять** долоогоос хоёрыг хасахад тав үлдэнэ; 3. дутагдал; **в этом проекте были ~ы** энэ төсөлд дутагдал байсан.
МИНУ́Т||А 1. минут; **десять минут первого** арван хоёр цаг арван минут; 2. түр зуур; **зайти куда-либо на ~у** нэг газар түр зуур ороод гарах; **сию ~у** мөдхөн; **в свободную ~у** чөлөөтэй цагтаа; **одну ~у, одна ~!** жаахан хүлээнэ үү! **~у внимания!** түр анхаарна уу!
МИНУ́ТН||ЫЙ 1. минутын; **~ая стрелка** часов минутын зүүг; 2. нэг минутын; **~ перерыв** нэг минутын завсарлага; 3. түр зуурын; **~ая радость** түр зуурын баяр.
МИНУ́||ТЬ 1. өнгөрөх; **~ло ещё два дня** бас хоёр өдөр өнгөрлөө; 2. хүрэх, гарах; **ему ~ло десять лет** тэр арван нас хүрсэн.
МИОЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ булчин судлалын, булчин зүйн; **~ое исследование** булчин зүйн шинжилгээ.
МИОЛО́ГИЯ булчин судлал, булчин зүй.
МИО́МА булчин хавдах.
МИР I 1. ертөнц, орчлон, хорвоо, замбуулин, замба тив; **происхождение ~а** ертөнцийн үүсэл, 2. дэлхий, дэлхийн

бөмбөрцөг; **известие облетело весь** ~ энэ мэдээ бүхий дэлхийд тарав; 3. ертөнц дахин, дэлхий дахин; 4. ертөнц; 5. хүмүүс; **научный** ~ шинжлэх ухааны хүмүүс; **в литературном ~е** бичгийн хүмүүсийн дотор; 6. аймаг, ертөнц; ~ **животных** амьтны аймаг; ~ **растений** ургамлын аймаг; **звёздный** ~ одны аймаг; **органический** ~ шим ертөнц.

МИР II 1. эв эе найрамдал; **жить в ~е** эвтэй амьдрах, найрамдалтай суух; 2. энх тайван; **Всемирный совет ~а** Бүх дэлхийн энх тайвны зөвлөл; 3. найрамдал, найрамдлын гэрээ **заключить** ~ найрамдал байгуулах.

МИР III хүй нэгдэл; **всем ~ом** бүгдээрээ нэгдэн.

МИРА́Ж 1. зэргэлгээ; ~ **в пустыне** цөл говийн зэргэлээ; 2. хуурмаг үзэгдэл, зүүд зэргэлгээ шиг үзэгдэл.

МИРИА́ДЫ түмэн, үй түмэн, тоймгүй олон, хэмжээлшгүй олон; ~ **звёзд** үй түмэн од мичид.

МИРИ́ТЬ эвлэрүүлэх, найрамдуулах, хүлцүүлэх.

МИРИ́||ТЬСЯ 1. эвлэх, эвлэрэх, найрамдах; **они ~лись** тэд найрамдав. 2. хүлцэх, эвлэрэх.

МИ́РНО 1. эвтэй, эетэй найрамдалтай; ~ **беседовать** эвтэй ярилцах 2. амар амгалан, тайван энх; ~ **спать** амгалан унтах.

МИ́РН||ЫЙ 1. энх тайвны, энх тайвныг сахигч, энх тайванч; **~ая политика** энх тайвны бодлого; 2. энх амгалан, энх тайван, энх амгалан, тайван; **~ое время** тайван цаг; 3. найрамдлын гэрээ; 4. амгалан, номхон, түвшин; ~ **характер** номхон зан.

МИРОВ||А́Я сайн дураараа эвлэх, эвлэрэх; **пойти на ~ую** сайн дураараа эвлэх, эвлэрэх.

МИРОВОЗЗРЕ́НИЕ ертөнцийг үзэх үзэл, үзэл.

МИРОВ||О́Й I 1. ертөнцийн, орчлонгийн; 2. дэлхийн, дэлхий дахины, дэлхийд түгээмэл; **~ая война** дэлхийн дайн.

МИРОВ||О́Й II эвлэсэн, эвлэрсэн, эвлэх, эвлэрэх, найрамдах, эвлэрүүлэх, найрамдуулах; **~ая сделка** эвлэрэх хэлэлцээ; ~ **судья** найрамдуулах шүүгч (Хаант Оросын жижиг хэрэг шүүх шүүгч).

МИРОЕ́Д нударган баян.

МИРОЗДА́НИЕ ертөнц, орчлон.

МИРОЛЮБИ́ВО эвтэй эетэй, эв эетэй.

МИРОЛЮБИ́ВОСТЬ энх тайвныг эрхэмлэх явдал, эв эеийг хичээх явдал, амгалан тайван зан.

МИРОЛЮБИ́В||ЫЙ энх тайвныг эрхэмлэгч, энх тайвныг эрхэмлэх, эв эеийг хичээгч, найрамдлыг эрхэмлэгч; **~ая политика** энх тайвныг эрхэмлэх бодлого.

МИРОЛЮ́БИЕ энх тайвныг эрхэмлэх, эе эвийг хичээх.

МИРООЩУЩЕ́НИЕ орчин тойронд хандах хандлага.

МИРОПОНИМА́НИЕ ертөнцийн ойлголт, бодит байдлын ойлголт.

МИРОСОЗЕРЦА́НИЕ ертөнцийг үзэх үзэл, үзэл.

МИРОСОЗЕРЦА́ТЕЛЬНЫЙ ертөнцийг үзэх үзлийн, үзлийн.

МИРОТВО́РЧЕСК||ИЙ энхийг сахиулах; **~ие силы** энхийг сахиулах хүчин.

МИРСКО́Й I хар төрийн.

МИРСКО́Й II хүй нэгдлийн.

МИРЯ́НИН төрийн хар хүн, харц.

МИ́СКА жижиг төмпөн, пял; **деревянная** ~ модон пял.

МИССИОНЕ́Р шажин номлогч.

МИ́ССИЯ 1. даалгавар; 2. үүрэг, тавилан; ~ **поэта** шүлэгчийн үүрэг; 3. элчний газар; 4. төлөөлөгчид; **военная** ~ цэргийн төлөөлөгчид; 5. шажин номлох газар.

МИСТЕ́РИЯ шажны сүжиг, цам.

МИ́СТИК агийн ёсыг баримтлагч, сангасваа.

МИ́СТИКА 1. агийн ёс; 2. шид, тарни.

МИСТИФИКА́ТОР мэхлэн төөрүүлэгч.

МИСТИФИКА́ЦИЯ мэхлэн төөрүүлэх.

МИСТИФИЦИ́РОВАТЬ мэхлэн төөрүүлэх.

МИСТИЦИ́ЗМ агийн ёс.

МИСТИ́ЧЕСКИЙ 1. агийн ёсны; 2. мэхлэн төөрүүлэх, нууц далд; тарни шиг.

МИ́ТИНГ цуглаан.

МИТИНГОВА́ТЬ цуглаан хийх.

МИ́ТИНГОВЫЙ цуглааны.

МИТКА́ЛЬ гөлөнгөр, шанхай даавуу.

МИ́ТРА митр (үнэн алдартны шажны ширээт ламын малгай.)

МИТРОПОЛИ́Т хамба, митрополит, (үнэн алдартны шажны ширээт ламын их цол)

МИФ 1. домог; 2. далан худал.

МИФИ́ЧЕСК||ИЙ 1. домгийн; ~ **сюжет** домгийн өгүүлэгдэхүүн; 2. үлгэр домгийн, үлгэр домогт орсон; **~ая личность** үлгэр домгийн хүн, үлгэр домогт орсон хүн; 3. далан худал.

МИФО́ЛОГ домог судлаач, домгийн зүйч.

МИФОЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ үлгэр домгийн, домгийн зүйн, домог судлалын **~ое сказание** домог үлгэр.

МИФОЛО́ГИЯ домог үлгэр, домгийн зүйн, домог судлал.

МИ́ЧМАН 1. мичман (Оросын Армийн улирсан усан цэргийн ахлагчийн цол).

МИ́ЧМАНСКИЙ мичманы.

МИЧУ́РИНЕЦ мичуринч.

МИШЕ́Н||Ь бай; **стрельба по ~ям** бай буудах; 2. бай хүн; **служить ~ью для насмешек** инээдэм наадмын хүн болох, тоглоом шоглоомын бай болгох.

МИШУРА́ 1. алтан мөнгөн утас; 2. гяланцаг, гялгар цалгар юм, бахар.

МИШУ́РН||ЫЙ 1. утасны, хоргойн, алтан мөнгөн утасны; 2. **~ое золото** хоргойн алт; 3. гяланцаг болсон, гялгар, цалгар болсон.

МИЕЛИ́Т нугас үрэвсэх.

МЛАДЕ́НЕЦ цах, цахаа, балчир хүүхэд; **грудной** ~ хөхүүл цах.

МЛАДЕ́НЧЕСКИЙ нялх балчир, цах ахуй; ~ **возраст** балчир нас.

МЛАДЕ́НЧЕСТВ||О нялх үе, балчир нас, цах ахуй, нялхас; **охрана материнства и ~а** эх нялхсыг хамгаалах.

МЛАДО́Й идэр залуу, и стар и млад хөгшин залуугүй.

МЛА́ДОСТЬ идэр залуу нас.

МЛА́ДШ||ИЙ 1. дүү, отгон, залуу хойт: **мой ~ брат** миний дүү; **~ее поколение** залуу үе, хойт үе; 2. бага, дэд, дорд, доод; ~ **научный сотрудник** эрдэм шинжилгээний дэд ажилтан; ~ **лейтенант** бага дэслэгч.

МЛЕКОПИТА́ЮЩЕЕ хөхтөн; **хищные** ~ махчин хөхтөн.

МЛЕТЬ 1. бээрэх, даарч мэдээ алдах; 2. гөлрөх, бахардах.

МЛЕ́ЧНЫЙ сүүн, сүү шиг; ~ **сок** сүү шиг шүүс; ~ **путь** тэнгэрийн оёдол, тэнгэрийн заадас.

МНЕ 1. над; 2. миний, над; **обо** ~ миний тухай.

МНЕМО́НИКА цээжлэх арга дөр, цээжлүүлэх арга дөр.

МНЕМОНИ́ЧЕСК||ИЙ цээжлэх, цээжлүүлэх; **~ие приёмы** цээжлүүлэх арга дөр.

МНЕ́НИ||Е санал бодол; **общественное** ~ олон нийтийн санал; **обменяться ~ями** саналаа солилцох.

МНИ́МОСТЬ хуурмаг (байх), худал (байх), ~ **болезни** худал өвчин.

МНИ́М||ЫЙ 1. сэтгэлдээ бодсон, санаа дагасан; 2. хуурмаг худал; ~ **больной** хуурмаг өвчтөн; 3. хуурмаг; **~ые числа** хуурмаг тоо.

МНИ́ТЕЛЬНОСТЬ сэжиг, биеэ чагнах; **страдать ~ю** сэжиглэн зовох.

МНИ́ТЕЛЬНЫЙ сэжигч биеэ чагнагч; ~ **больной** биеэ чагнагч өвчтөн.

МНИТЬ тооцох, өргөмжлөх; ~ **себя учёным** биеэ эрдэмтэн гэж өргөмжлөх.

МНИ́ТЬСЯ санагдах, бодогдох, үзэгдэх.

МНО́Г||ИЕ 1. олон; **во ~их отношениях** олон талаар; 2. олон хүн; ~ **так думают** олон хүн ингэж боддог.

МНО́ГО 1. их, их юм; **он ~ знает** тэр (хүн) их юм мэднэ; 2. олон, их; ~ **лет прошло** олон жил өнгөрлөө; ~ **шума из ничего** шалигүй юмнаас их шуугиан гарна; 3. олон байх, их байх; **как ~** ясан олон юм; 4. их, хавигүй, нилээд; ~ **лучше** их дээр; ~ **меньше** хавигүй бага; ~ **выше** их өндөр; ~ ~ ихдээ л, олондоо л; **ни ~ ни мало** их ч үгүй бага ч үгүй, илүү ч үггүй, дутуу ч үгүй.

МНОГОБРА́ЧИЕ олон эхнэртэй (буюу олон нөхөртэй) байх ёс.

МНОГОВА́ТО оловтор, олхон, иххэн, ихэвтэр.

МНОГОВЕКОВ||О́Й олон зуун жилийн, олон үеийн; **~ая история человечества** хүн төрөлхтөний олон зуун жилийн түүх.

МНОГОВЛА́СТИЕ олон засаг.

МНОГОВО́ДН||ЫЙ ус ихтэй; **~ая река** ус ихтэй гол.

МНОГОГОВОРЯ́ЩИЙ их юм ухааруулах, чухал мэдээ бүхий, гүн утгатай.

МНОГОГОЛО́ВЫЙ олон толгойтой.

МНОГОГРА́ННИК олон цамцаалт, олон талт.

МНОГОГРА́ННЫЙ 1. олон цамцаалттай, олон талтай; ~ **камень** олон талтай чулуу; 2. олон цамцаалт, олон талт; ~ **угол** олон талт өнцөг; 3. юм юмны, төрөл бүрийн; ~ **талант** юм юмны авъяас.

МНОГОДЕ́ТН||ЫЙ олон хүүхэдтэй, өнөр; **~ая семья** өнөр гэр бүл; **~ая мать** олон хүүхэдтэй эх.

МНО́ГОЕ олон юм, олон зүйл.

МНОГОЖЕ́НЕЦ олон эхнэртэй хүн.

МНОГОЖЁНСТВО олон эхнэртэй (байх).

МНОГОЗЕМЕ́ЛЬНЫЙ газар ихтэй.

МНОГОЗНАЧИ́ТЕЛЬНО учиртай, учир утгатай; ~ **взглянуть** учиртай харах.

МНОГОЗНАЧИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. учиртай, учир утгатай; ~ **взгляд** учиртай харц; 2. утга төгөлдөр, ач холбогдол ихтэй; **~ая встреча** ач холбогдол ихтэй уулзалт.

МНОГОЗНА́ЧНОСТЬ 1. олон оронтой (байх), 2. олон утгатай (байх); ~ слова үг олон утгатай байх.

МНОГОЗНА́ЧН||ЫЙ 1. олон оронтой; **~ые числа** олон оронтой тоо; 2. олон утгатай; многозначное слово олон утгатай үг.

МНОГОКВАРТИ́РНЫЙ олон байртай; ~ **дом** олон (айлын) байртай байшин.

МНОГОКРА́ТНО олонтоо, олон удаа, олон дахин, удаа дараа.

МНОГОКРА́ТН||ЫЙ олон удаагийн, удаа дараагийн; **~ые напоминания** удаа дараагийн сануулга.

МНОГОЛЕ́ТН||ИЙ олон жилийн, олон настай, их настай; ~ **труд** олон жилийн хөдөлмөр, олон жилийн бүтээл; 2. олон настай; **~ее растение** олон настай ургамал.

МНОГОЛЕ́ТНИК олон настай өвс.

МНОГОЛЮ́ДНОСТЬ олон хүнтэй (байх), хөл ихтэй (байх).

МНОГОЛЮ́ДН||ЫЙ олон хүнтэй, хүн ам ихтэй, хөл ихтэй; **~ая улица** хөл ихтэй гудамж.

МНОГОМИЛЛИО́ННЫЙ олон сая.

МНОГОНАЦИОНА́ЛЬНЫЙ *олон үндэстний, олон үндэстэнтэй.*

МНОГОНА́ЧАЛИЕ олон даргатай байх, олон ноёнтой байх.

МНОГООБЕЩА́ЮЩИЙ хол явах, их ирээдүйтэй; ~ **молодой человек** их ирээдүйтэй залуу.

МНОГООБРА́ЗИЕ олон янз, олон зүйл; ~ **явлений** олон янз үзэгдэл.

МНОГООБРА́ЗН||ЫЙ *олон янзын, олон зүйлийн, олон янз болох;* **~ые формы** олон янз хэлбэр.

МНОГООТРАСЛЕВО́Й олон салбартай.

МНОГОПО́ЛЬЕ олон талбай сэлгэн тарих.

МНОГОПО́ЛЬНЫЙ олон талбай сэлгэн тарих.

МНОГОРЕЧИ́ВЫЙ үг олонтой, олон үгтэй.

МНОГОСЕМЕ́ЙНЫЙ өнөр, ам бүл олонтой, бүл ихтэй.

МНОГОСЛО́ВИЕ олон үг, яриа (байх).

МНОГОСЛО́ВНЫЙ олон үгтэй, яриа; ~ **человек** олон үгтэй хүн.

МНОГОСЛО́ЖН||ЫЙ I олон үетэй; **~ое слово** олон үетэй үг.

МНОГОСЛО́ЖНЫЙ II ярвигтай, их төвөгтэй.

МНОГОСТАНО́ЧНИК олон суурь машинаар ажиллагч.

МНОГОСТЕПЕ́НН||ЫЙ олон шаттай; **~ые выборы** олон шаттай сонгууль.

МНОГОСТОРО́ННИЙ олон талтай, олон цамцаалтай; 2. олон этгээдийн; ~ **договор** олон этгээдийн гэрээ; 3. юм юм тэгш; **он человек ~** юм юм тэгш хүн.

МНОГОСТРАДА́ЛЬНЫЙ зовлон их амссан.

МНОГОТИРА́ЖКА албан газрын олон хувьтай сонин.

МНОГОТИРА́ЖН||ЫЙ олон хувьтай; **~ая газета** олон хувьтай сонин.

МНОГОТО́ЧИЕ гурван цэг, олон цэг, цувраа цэг.

МНОГОУВАЖА́ЕМЫЙ эрхэм хүндэт.

МНОГОУГО́ЛЬНИК олон өнцөгт, ололжин.

МНОГОУГО́ЛЬНЫЙ олон өнцөгтэй, ололжин.

МНОГОЧИ́СЛЕНН||ЫЙ олон тооны, олон тоотой, олон; **~ое потомство** олон тооны үр ач.

МНОГОЧЛЕ́Н олон гишүүнт.

МНОГОЧЛЕ́ННЫЙ олон гишүүнтэй, олон гишүүнт; **~ая формула** олон гишүүнтэй томъёолол.

МНОГОЭТА́ЖНЫЙ олон давхар; ~ **дом** олон давхар байшин.

МНОГОЯЗЫ́ЧНЫЙ олон хэлний, олон хэлтэй.

МНО́ЖЕСТВЕНН||ЫЙ олон, их олон; **~ое число** олон тоо.

МНО́ЖЕСТВО олон, их олон, хэмгүй олон.

МНО́ЖИТЕЛЬ үржүүлэгч, үржүүлэгдэхүүн.

МНО́ЖИТЕЛЬНЫЙ ~ аппарат олшруулах аппарат, олон хувь болгох аппарат.

МНО́ЖИТЬ 1. үржүүлэх; 2. өсгөх, олшруулах.

МНО́ЖИТЬСЯ 1. үржигдэх; 2. олшрох, өсөх.

МНОЙ надаар, надтай, миний.

МНР ***(Монгольская Народная Республика)*** БНМАУ (Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улс)

МНРП ***(Монгольская Народно-революционная партия)*** МАХН (Монгол Ардын Хувьсгалт Нам)

МОБИЛИЗАЦИО́ННЫЙ дайны байдалд оруулах, дайчлах, дайчлагын; ~ **план** дайчлагын төлөвлөгөө.

МОБИЛИЗА́ЦИЯ 1. байлдааны байдалтай болгох, дайны байдалд оруулах, дайчлага; 2. дайчлах, элсүүлэх, татах, дайчлага, элсүүлэг, татлага; 3. дайчлах, шавхан дайчлах, зориулах, дайчлага.

МОБИЛИЗО́ВАННЫЙ 1. дайчлагдсан, зориулагдсан; 2. дайны байдалд орсон; 3. (цэрэгт) дайчлагдсан хүн, цэрэгт татагдсан хүн, цэрэгт элссэн хүн.

МОБИЛИЗОВА́ТЬ 1. байлдааны байдалтай болгох, дайны байдалд оруулах, дайчлах; 2. дайчлах, шавхан дайчлах, зориулах.

МОБИЛИЗОВА́ТЬСЯ 1. байлдааны байдалтай болох, дайчлагдах, татагдах; 2. дайчлагдах, зориулагдах.

МОБИ́ЛЬНИК гар утас.

МОГИКА́НЕ последний из могикан сүүлчийн могикан (аливаа мөхөж байгаа нийгмийн үзэгдлийн сүүлчийн төлөөлөгч).

МОГИ́Л||А булш, булшийн нүх; **братская ~** нийтийн булш; **рыть ~у** 1) булш ухах; 2) мөхөл бэлдэх; **свести в ~у** үхүүлэх; **сойти в ~у** үхэх; **найти свою в ~у** үхлээ олох; **на краю ~ы** үхэхийн даваан дээр.

МОГИ́ЛЬНИК хиргэсүүр (хиргис хүүр).

МОГИ́ЛЬНЫЙ булшийн; **~ холм** булшийн дов.

МОГИ́ЛЬЩИК 1. булшчин, булшийн нүх малтагч; 2. булшлагч.

МОГО́ЛЬСКИЙ афганистаны монгол, афганистаны монголын, могол.

МОГУ́Ч||ИЙ 1. хүчирхэг,хүч ихтэй; **~ая держава** хүчирхэг гүрэн; **~ая армия** хүчирхэг цэрэг; 2. чийрэг; **~ее здоровье** чийрэг бие; 3. бат бэх, бөх суурьтай; **~ дуб** бат бэх царсан мод, асар том царсан мод.

МОГУ́ЩЕСТВЕННЫЙ аугаа хүчирхэг, сүр хүчин төгөлдөр.

МОГУ́ЩЕСТВО аугаа хүч, сүр хүч, сүр жавхлан.

МО́Д||А 1. шинэ маяг, дэгжин, моод; **ввести в ~у** шинэ маяг гаргах; **выйти из ~ы** моодноос гарах, хуучрах; **по моде, по последней ~е** шинэ маягаар; **быть в ~е** дэгжин байх; 2. шинэ маягийн гоёлын зүйлс, мод; **женская ~** эмэгтэйчүүдийн шинэ маягийн гоёлын зүйлс, эмэгтэйчүүдийн мод, журнал мод шинэ маягийн гоёлын зүйлсийн сэтгүүл, моодны сэтгүүл.

МОДЕЛИ́ЗМ загвар хийх, үлгэр хийх.

МОДЕ́ЛЬ 1. үлгэр, загвар; **~ платья** хувцасны үлгэр; 2. үлгэр, загвар; 3. Загвар бологч; 4. бүдүүвчилсэн зураг; **~ строения атома** атомын бүтцийн бүдүүвчилсэн зураг.

МОДЕ́ЛЬНЫЙ 1. загварын, үлгэрийн, хэвийн; **~ цех** загварын тасаг; 2. гоё сайн; модельная обувь гоё сайн гутал.

МОДЕ́ЛЬЩИК загварч, үлгэрч, хэвч.

МОДЕ́ЛЬЩИЦА загварч эмэгтэй, үлгэрч эмэгтэй.

МОДЕ́РН модерн

МОДЕРНИЗА́ТОР шинэтгэгч.

МОДЕРНИЗА́ЦИЯ шинэтгэл.

МОДЕРНИЗИ́РОВАТЬ шинэтгэх; **~ самолёт** нисэх онгоцыг шинэтгэх.

МОДЕРНИЗИ́РОВАТЬСЯ шинэтгэгдэх.

МОДЕРНИ́ЗМ модернизм.

МОДЕРНИ́СТ модернист, модернизмыг баримтлагч.

МОДЕРНИ́СТСКИЙ модернист.

МОДИФИКА́ЦИЯ хувилал, өөрчлөл.

МОДИФИЦИ́РОВАТЬ хувилгах, өөрчлөх.

МО́ДНИК дэгжин хүн, ганган хүн.

МО́ДНИЦА дэгжин эмэгтэй, ганган эмэгтэй.

МО́ДНИЧАТЬ дэгжирхэх, гангархах.

МО́ДН||ЫЙ дэгжин, ганган, хээнцэр маягийн, модын; **~ое платье** дэгжин хувцас.

МОДУЛИ́РОВАТЬ солигдох (нэг дэвсгэр хөгөөс нөгөөд шилжих)

МОДУЛЯ́ЦИЯ солигдол (нэг дэвсгэр хөгөөс нөгөөд шилжих)

МО́ДУС төрөл, зүйл, арга

МОЖЖЕВЕ́ЛОВЫЙ арц; **~ куст** арцны бут.

МОЖЖЕВЕ́ЛЬНИК арц.

МО́ЖЕТЬ БЫТЬ *(разг.)* магад, магадгүй, юуны магад, болох уу; **~, я не прав** миний буруу байж магадгүй; **вы, ~, зайдёте** та ороод гарахгүй юу; **~, быть может** магад, магадгүй, юуны магад, болзошгүй; **не ~** үгүй байлгүй дээ, хаанаас тийм байх вэ.

МО́ЖНО сказ. 1. болох; **это ~ сделать в два дня** хоёр өдрийн дотор хийчиж болно; 2. болох; **~ мне закурить?** тамхи татаж болох уу?; 3. болохуйц; **как ~ лучше** аль болохуйц сайн.

МОЗА́ИКА шигтгэмэл, шигтгэмэлийн, шигтгэх.

МОЗГ 1. (ууралг) тархи; **головный ~** (ууралг) тархи; **~ — мой второй любимый орган (Вуди Аллен)** тархи бол миний хоёрдахь хайртай эрхтэн (Вуди Аллен); 2. нугас; **спинной ~** нугас; **~ продолговатый** уртавтар тархи; 3. чөмөг; **костный ~** чөмөг; 4. тархин хуурга, тархи **до ~а костей** цус махандаа шингэтэл.

МОЗГОВ||О́Й 1. тархины; **~ придаток** өнчин тархи; **~ая оболочка** тархины бүрхүүл; 2. оюуны; **~ая работа** оюуны ажил.

МОЗЖЕЧО́К хүүхэн тархи, бага тархи.

МОЗЖИ́ТЬ шархирах, янгинах.

МОЗО́ЛИСТ||ЫЙ эвэр ургасан, эвэртэй, холгуутай, эвэрлэг; **~ые руки** холгуутай гар.

МОЗО́ЛИТЬ ~ глаза ад болох, ад үзэгдэх.

МОЗО́ЛЬ эвэр холгодос, холгуу, бороо; **натереть себе ~ на ноге** хөлөө холгох.

МОЗО́ЛЬНЫЙ эврийн.

МОЙ 1. миний, минь; **~ друг** миний найз, миний анд; 2. минийх, миний; **поживите-ка с моё** миний насанд хүрээд үзээрэй; 3. манайхан; **мои скоро приедут** манайхан удахгүй ирнэ; **это моё дело** миний хэрэг бусдад хамаагүй.

МО́ЙКА 1. угаалга, угаах; 2. угаах машин, угаагуур.

МОКАСИ́НЫ гутал, шаахай.

МО́КНУТЬ норох, нэвтрэх, дэвтэх; **~ под дождём** бороонд норох.

МОКРИ́ЦАчийгч хорхой.

МО́КРО нойтон байх, чийгтэй байх.

МОКРО́Т||А цэр, идээт цэр; **отхаркивать ~у** цэр гаргах.

МОКРОТА́ нойтон чийг; **на улице ~ и слякоть** гадаа нойтон, шавхайтай байна.

МОКРО́ТНЫЙ цэрийн.

МОКРУ́ХА *разг* цуст хэрэг.

МО́КР||ЫЙ нойтон, норсон, нэвтэрсэн, чийгтэй, чийг авсан; **~ платок** нойтон алчуур; **глаза на ~ом месте** усан нүд болсон; **~ая курица** усанд норсон хулгана, дорой амьтан.

МОЛ I боомтын далан.

МОЛ II гэнэ; **он, ~, этого не знал** тэр (хүн) үүнийг мэдээгүй гэнэ.

МОЛВА́ цуу сураг, цуурхал, хов яриа; **людская ~** хүмүүсийн хов яриа.

МО́ЛВИТЬ өгүүлэх, дуугарах үг солих; **не с кем слова ~** ганц үг солих хүн алга.

МОЛДАВА́НИН молдави хүн.

МОЛДАВА́НКА молдави эмэгтэй.

МОЛЕ́БЕН уншлага, хурал, мөргөл.

МОЛЕВО́Й задгай сул; **~ сплав** мод усаар сул урсгах.

МОЛЕ́КУЛА молекул.

МОЛЕКУЛЯ́РНЫЙ молекулын; **~ вес** молекулын жин.

МОЛЕ́ЛЬНЯ мөргөлийн дуган.

МОЛЕ́НИЕ 1. мөргөх, залбирах; 2. сөгдөн гуйх, мөргөн гуйх.

МОЛИБДЕ́Н молибден (химийн махбод).

МОЛИ́ТВА 1. залбирал, мөргөл 2. амны уншлага.

МОЛИ́ТВЕННИК уншлагын ном.

МОЛИ́ТВЕННЫЙ мөргөлийн, залбирлын, мөргөх, залбирах.

МОЛИ́ТЬ мөргөн гуйх, сөгдөн гуйх; **~ о пощаде** өршөөхийг мөргөн гуйх, өршөөл гуйх.

МОЛИ́ТЬСЯ 1. залбирах, мөргөх 2. бурхан шиг тахих, хөлд нь мөргөх.

МО́ЛКНУТЬ тасрах, тасалдах, дугай болох.

МОЛЛЮ́СК нальхан хорхой, нялаахай.

МОЛНИЕНО́СНО цахилгаан мэт түргэн, агшин зуур.

МОЛНИЕНО́СН||ЫЙ цахилгаан мэт түргэн, агшин зуурын; **с ~ой быстротой** цахилгаан мэт түргэн.

МОЛНИ́РОВАТЬ маш яаралтай цахилгаан мэдээ явуулах.

МО́ЛНИ||Я 1. цахилгаан, аянга; **сверкнула ~** цахилгаан цахив; **~ ударила** аянга буув. тэнгэр ниргэв; 2. цахилгаан товч; **телеграмма-~** маш яаралтай цахилгаан мэдээ; **метать громы и ~и** ганирах, сүйд болох, газар тэнгэр нийлүүлэх.

МОЛОДЁЖН||ЫЙ залуучуудын; **~ая вечеринка** залуучуудын үдэшлэг.

МОЛОДЁЖ||Ь залуучууд, залуус **Революционный союз ~и** Хувьсгалт Залуучуудын Эвлэл.

МОЛО́ДЕНЬКИЙ залуухан.

МОЛОДЕ́ТЬ залуужих, залуу болох.

МО́ЛОДЕЦ сайн эр; **добрый ~** сайн эр.

МОЛОД||ЕЦ 1. сүрхий хөвгүүн, сайн эр, биерхэг залуу, хүндэт залуу 2. сүрхий хүвгүүн байх, сайн эр байх, биерхэг залуу байх, хүдэр залуу байх; **вести себя ~цом** сайн эрийн ёсоор байх, эр хүн шиг байх.

МОЛОДЕ́ЦК||ИЙ эрийн, сайн эрийн, эрэмгий, эрдүү; **удаль ~ая** эрийн зориг, эрэмгий зориг.

МОЛОДИ́ТЬ залуужуулах, залуу болгох; **эта причёска вас молодит** энэ шанх таныг залуу болгож байна.

МОЛОДИ́ТЬСЯ залуурхах, залуу болохыг оролдох.

МОЛОДИ́ЦА залуу эхнэр, сэвгэр.

МОЛО́ДКА 1. залуу эхнэр; 2. залуу (эм) тахиа.

МОЛОДНЯ́К 1. төл (мал) зулзага; 2. зулзаган мод; 3. багачуул, залуучуул.

МО́ЛОДО залуу; **выглядеть ~** залуу царайтай байх.

МОЛОДОЖЁНЫ шинэ гэрлэгсэд.

МОЛОД||О́Й 1. залуу, идэр залуу идэр насны; **~ человек** залуу хүн; 2. залуу, шинэ; **~ месяц** шинэ сар; 3. шинэ; молодое вино шинэ дарс; 4. залуугийн; **~ задор** залуугийн ид; 5. **~, ~ая** сая гэрлэсэн хүн, шинэ гэрлэсэн эмэгтэй.

МО́ЛОДОСТ||Ь, залуу нас, идэр нас; **в дни ~и** залуу насандаа; **вторая ~** дахин залуу болох; дахин идэрхэг болох; **по-~и лет** залуугийн хараагаар, залуудаад; **не первой ~и** их залуу бус.

МОЛОДУ́ХА хүүхэн.

МОЛОДЦЕВА́ТЫЙ эрдүү, эрэмгий, эрмэг; **~ вид** эрэмгий байдал.

МОЛО́ДЧИК луйварчин, шийдсэн этгээд.

МОЛОДЧИ́НА сайн эр байх, хүдэр залуу байх; **ну и ~ ты!** ай чи сайн эр байна!

МО́ЛОДЬ жараахай.

МОЛОЖА́ВО ~ выглядеть овор багатай байх.

МОЛОЖА́ВОСТЬ овор багатай (байх), залуувтар (байх).

МОЛОЖА́В||ЫЙ овор багатай, залуувтар; **~ое лицо** овор багатай царай.

МОЛО́ЗИВО уураг (сүү) жилбэ.

МОЛО́КИ цагаан, нялга, зөр.

МОЛОК||О́ снятое ~ цөцгийгий нь авсан сүү, өрмий нь авсан сүү, болсон сүү; **цельное ~** сүү, цөцгийгий нь аваагүй сүү; **кислое ~** ээдсэн сүү, гашилсан сүү; **сгущённое ~** өтгөрүүлсэн сүү; **сухое ~** хуурай сүү; **обжёгшись на ~е, дуешь на воду** сүүнд халсан хүн тараг үлээх.

МОЛОКОСО́С нусгай жур, амны салай арилаагүй хүүхэд, гоожуур, амны салиа нь арилаагүй.

МО́ЛОТ балт, лантуу, том алх; **паровой ~** уурын лантуу; **быть между ~ом и наковальней** алх дөш хоёрын хооронд, хоёр аюулын хооронд байх.

МОЛОТИ́ЛКА цайлгуур машин.

МОЛОТИ́ЛЬНЫЙ тариа цохих, цайлгах.

МОЛОТИ́ТЬ тариа цохих, түгших.

МОЛОТО́К алх; **сапожный ~** гуталчны алх; **продавать имущество с молотка** эд хөрөнгийг үнэ хаялцуулан худалдах.

МОЛОТО́ЧЕК 1. алх, бяцхан алх; 2. дохиур, цохиур, алх; **~ в рояле** роялийн дохиур; 3. (чихний) алх мөгөөрс.

МОЛО́ТЬ 1. тээрэмдэх, талхлах, татах, нунтаглах нүдэх; **~ рожь** хөх тариа тээрэмдэх; 2. дэмий чалчах, донгосох; **не мели чепухи** дэмий бүү чалч.

МОЛОТЬБА́ 1. тариа цохих, түгших; 2. тариа цохих (цаг), **наступила ~** тариа цохих цаг болов.

МОЛО́ТЬСЯ тээрэмдэгдэх, талхлагдах, нунтаглагдах, татагдах.

МОЛОЧА́Й сүүт өвс.

МОЛОЧКО́ сүүхэн.

МОЛО́ЧНАЯ сүүний дэлгүүр; **~ кислота** сүүн хүчил.

МОЛО́ЧНИК 1. сүүний сав; 2. сүү худалдагч.

МОЛО́ЧНИЦА 1. сүү худалдагч эмэгтэй; 2. ам гэмтэх.

МОЛО́ЧНОСТЬ сүүтэй байх, сүүрхэг чанар.

МОЛОЧНОКИ́СЛ||ЫЙ сүүний хүчил гаргах; **~ые бактерии** сүүний хүчил гаргах нян.

МОЛО́ЧН||ЫЙ 1. сүүний; 2. сүүтэй, сүүн цагаан; **~ая каша** сүүтэй агшаамал; **~ые продукты** цагаан идээ; 3. сүүний, сүү хийдэг; **~ая посуда** сүүний сав; 4. сүүтэй, сүүний; **~ая корова** сүүтэй үнээ; 5. сүүний, сүүнд байдаг; **~ая кислота** сүүний хүчил; **~ые зубы** сүүн шүд; **~ое стекло** цэгээн шил, бүдэх шил.

МО́ЛЧА дугаралгүй, дуугай, дугай.

МОЛЧАЛИ́ВОСТЬ дугай (зан); дуугүй (байх).

МОЛЧАЛИ́В||ЫЙ 1. дугай, дуугүй, үг цөөнтэй; **~ человек** дугай хүн; 2. дугай, дуугүй, үг дугаралгүй; **~ое одобрение** дугай сайшаах.

МОЛЧА́НИЕ 1. дугай байх, дуугүй байх; **хранить ~** дугай байх; **нарушить ~** дугай байхад эхлэн ярих; **~ — знак согласия** дугай байх нь зөвшөөрсний тэмдэг 2. анир чимээгүй, нам гүм *байх*; **~ ночи** *шөнийн нам гүм.*

МОЛЧА́ТЬ 1. дугай байх, дуугай байх; **упорно ~** таг дугай байх; дугай! Дуу!; 2. нам гүм байх, анир чимээгүй байх; **лес молчит** ой мод анир чимээгүй байна; 3. дугай байх, чимээгүй байх, (хүнд) хэлэхгүй байх; **об этом надо ~** үүний тухай дугай байх хэрэгтэй; 4. чимээгүй байх, хариу өгөхгүй байх; **он молчит целый месяц** тэр хүн бүтэн сар чимээгүй байна.

МОЛЧКО́М дугаралгүй, дуугуй, дугай.

МОЛЧО́К об этом ~! үүний тухай нэг ч үг бүү дугар!

МОЛЬ I хүйр, (хиүр хорхой) хив, хивэн хорхой; **изъеденный ~ю** хүйр идсэн, хүйрт идэгдсэн.

МОЛЬ II сул; **сплав леса молем** мод усаар сул урсах.

МОЛЬБА́ гуйлт, гуйх; **внять ~м** гуйсныг болгоох.

МОЛЬБЕ́РТ (зураачны) тавиур.

МОЛЯ́РЫ ~ на нижней челюсти доод араа; **~ на верхней челюсти** дээд араа.

МОМЕ́НТ 1. агшин, хором, хоромхон; **в один ~** хоромхон зуур; 2. үе, цаг (заримдаа дагавар үгээр орчуулагдана). **в ~ отъезда** мордох үед, мордохын даваан дээр, мордох дээр; 3. үе; **текущий ~** энэ үе, одоо үе; 4. нөхцөл зүйл, тал.

МОМЕНТА́ЛЬНО агшин зуур, хоромхон зуур, дорхноо, гэнэт; **смерть последовала ~** дорхноо үхэв.

МОМЕНТА́ЛЬНЫЙ агшин зуурын, хоромхон зуур, гэнтийн; **~ фотоснимок** агшин зуурын гэрэл зураг.

МОНА́РХ хаан; **самодержавный ~** хэмжээгүй эрхт хаан; **конституционный ~** хэмжээт эрх хаан.

МОНАРХИ́ЗМ хаан засгийн ёс.

МОНАРХИ́СТ хаан засгийн үзэлтэн.
МОНАРХИ́СТСКИЙ хаан засгийн үзэлтний, хаан засгийн үзэлт, хаан засгийн ёсны; ~ **заговор** хаан засгийн үзэлтний хуйвалдаан.
МОНАРХИ́ЧЕСК||ИЙ 1. хаан засгийн үзэлтний, хаан засгийн үзэлт 2. хаант, хаант засгийн; **~ая власть** хаант засаг.
МОНА́РХИЯ 1. хаант засаг; **абсолютная** ~ хэмжээгүй эрхт хаант засаг; 2. хаант засаг.
МОНА́РШИЙ хааны.
МОНАСТЫ́РСК||ИЙ хийдийн; **~ая жизнь** хийдийн амьдрал.
МОНАСТЫ́РЬ хийд хүрээ.
МОНА́Х гэлэн, лам; **постричься в ~и** гэлэн болох, гэлэн сахил авах.
МОНА́ХИНЯ гэлэнмаа.
МОНА́ШЕНКА чавганц, эмэгтэй лам, бумба.
МОНА́ШЕСТВО гэлэн явах, гэлэн байх.
МОНА́ШКА чавганц.
МОНГО́Л монгол хүн.
МОНГОЛИ́СТ монголч эрдэмтэн.
МОНГОЛИ́СТИКА монгол судлал.
МОНГО́ЛКА монгол эмэгтэй.
МОНГОЛОВЕ́Д монголч (эрдэмтэн.)
МОНГОЛОВЕ́ДЕНИЕ монголын судлал.
МОНГО́ЛЬСК||ИЙ монгол, монголын; ~ **язык** монгол хэл; **~ая письменность** монгол бичиг; **~ая раса** монгол арьстан.
МОНГО́РСКИЙ цагаан монгол; ~ **язык** цагаан монгол хэл.
МОНЕ́Т||А 1. зоос, мөнгө; **медная** ~ зэс зоос, зэс мөнгө, улаан мөнгө; **серебряная** ~ мөнгөн зоос, цагаан мөнгө; 2. мөнгө; **звонкая** ~ дуутай мөнгө, хангинах мөнгө; **разменная** ~ задгай мөнгө, жижиг мөнгө **платить кому-либо той же ~ой** ланд нь лан, цэнд нь цэнгийн хариу өгөх, ачийг ачаар, бачийг бачаар; **принимать за чистую** ~у үнэмших.
МОНЕ́ТН||ЫЙ 1. зоос, зоос мөнгөний; **~ая ценность** зоосны үнэ; 2. зоос цутгах, мөнгө цутгадаг; ~ **двор** мөнгө цутгадаг газар.
МОНИ́ЗМ монизм.
МОНИСТИ́ЧЕСКИЙ монист, монизмыг баримталсан; ~ **взгляд на мир** ертөнцийг үзэх монист үзэл, ертөнцийг монист ёсоор үзэх.
МОНИ́СТО хүзүүний чимэг.
МОНОАРТРИ́Т үеийн үрэвсэл.
МОНОБЛА́СТ дан үүсвэр.
МОНОГА́МИЯ ганц эхнэртэй байх, ганц эртэй байх.
МОНОГРА́ММА сүлжмэл үсэг, нийлмэл үсэгганц зурлага.
МОНОГРАФИ́ЧЕСК||ИЙ ганц сэдэвт; **~ое исследование** ганц сэдэвт шинжилгээ.
МОНОГРА́ФИЯ ганц сэдэвт зохиол.
МОНО́КЛЬ өрөөсөн нүдний шил.
МОНОЛИ́Т бүхэл чулуу, бүхэл чулуун юм.
МОНОЛИ́ТНОСТЬ бүхэл бүтэн (байх), бат нягт (байх.)
МОНОЛИ́ТНЫЙ 1. бүхэл чулуун; 2. бүхэл, цул, нягт, бат бөх.
МОНОЛО́Г ганцхан үг, ганцаараа ярих.
МОНОПЛА́Н дан далавчтай онгоц.
МОНОПОЛИЗА́ЦИЯ онц эрхтэй болох, онц эрхтэй болгох, төвлөрүүлэх, монополичлох.
МОНОПОЛИЗИ́РОВАТЬ онц эрхэндээ авах, монополичлах.
МОНОПОЛИ́СТ 1. онц эрхтэн, монополист; 2. онц эрхт хөрөнгөтөн, том хөрөнгөтөн, монополист.
МОНОПОЛИСТИ́ЧЕСКИЙ онц эрхт, монополист.
МОНОПОЛИ́СТСКИЙ онц эрхт хөрөнгөтний, том хөрөнгөтний, монополист.
МОНОПО́ЛИЯ 1. онц эрх, монополи (ямар нэгэн юм үйлдвэрлэх буюу худалдах онц эрх); 2. хөрөнгөтний нэгдэл, монополи нэгдэл.
МОНОПО́ЛЬН||ЫЙ онц эрхт, монополийн; **~ое право** онц эрх, дангаараа, ганцаараа эрхэмлэх эрх.
МОНОТИ́П монотип, ганц ганц үсгээр өрөгч машин.
МОНОТИПИ́СТ монотипч, ганц ганц үсгээр өрөгч машинч.
МОНОТИ́ПНЫЙ монотипын, ганц ганц үсгээр өрөгч машины.
МОНОТО́ННОСТЬ нэг хөг, нэг аялгуутай, нэг янзын (дуутай).
МОНПАНСЬЕ́ шилэн чихэр.
МОНСТР аймшигт амьтан, ахиад, алимад.
МОНТА́Ж 1. угсрах, эвлүүлэх, эвлүүлэн зохиох, угсарлагын, эвлүүлгийн; **~ная мастерская** угсрах газар.
МОНТАЖИ́СТ фильм эвлүүлэгч.
МОНТА́ЖН||ЫЙ угсрах, эвлүүлэх, эвлүүлэн зохиох, эвлүүлгийн; **~ая мастерская** угсрах газар.
МОНТЁР 1. (машин) угсрагч; 2. монтёр угсрагч.
МОНТИ́РОВАТЬ угсрах эвлүүлэх, нийлүүлэх, эвлүүлэн зохиох; ~ **машину** машин угсрах.
МОНТИ́РОВАТЬСЯ угсрагдах, эвлүүлэгдэх.
МОНТИРО́ВКА угсарлага, эвлүүлэг.
МОНУМЕ́НТ том хөшөө.
МОНУМЕНТА́ЛЬНОСТЬ аугаа том (байх), асар том (байх), сүрлэг (байх); ~ **сооружения** асар том барилга.
МОНУМЕНТА́ЛЬН||ЫЙ 1. аугаа том, асар том, сүрлэг жавхлантай; **~ое здание** асар том байшин; 2. аугаа том, асар том, бат бэх, цул; ~ **труд** аугаа том зохиол.
МОПС бээжин хав.
МОР үхэл тахал.
МОРАЛИЗИ́РОВАТЬ сургамж өгөх, сургамжлах, ёс журам номлох.
МОРАЛИ́СТ сургамжлагч, ёс журам номлогч.
МОРА́ЛЬ 1. ёс суртахуун, зан суртахуун, ёс журам, ёс; 2. сургаал, сургамж; **читать** ~ сургамж өгөх; 3. сургамж; ~ **басни** ёгт үлгэрийн сургамж.
МОРА́ЛЬН||ЫЙ 1. ёс суртахууны, зан суртахууны, ёс суртлын; **~ые устои** ёс суртахууны үндсэн суурь; **~ые качества** зан суртахууны чанар, ёс журам; 2. ёс суртахуунтай, ёс журамтай; ~ **человек** ёс журамтай хүн; 3. санаа сэтгэлийн; **получить ~ое удовлетворение** санаа сэтгэл ханах.
МОРГ хүүрийн байшин, моорог.
МОРГА́НИЕ нүд цавчлах, ирмэх, анавхийлэх.
МОРГА́ТЬ (нүд) цавчрах, анивчих, анивхийлэх, ирмэх; ~ **глазами** нүд цавчрах.
МОРГНУ́ТЬ анив хийх, ирмэх, анивчих; **глазом не** ~ нүд дальдрахгүй, нүд хальтрахгүй.
МО́РДА хоншоор, хошуу.
МОРДА́СТЫЙ хоншоорхлог.
МОРДВИ́Н мордва хүн.
МОРДВИ́НКА мордва эмэгтэй, мордва эхнэр.
МОРДОБИ́ТИЕ зодоон.
МОРДОБО́Й зодоон.
МО́Р||Е 1. тэнгис; **выйти в** ~ тэнгист орох; **у ~я** тэнгисийн эрэгт; **на** ~ тэнгис дээр, далай дээр; **за ~ем** тэнгийсийн цаана, далайн цаана; 2. далай, далай мэт их; ~ **крови** цусан далай; **житейское ~е** амьдралын далай; **капля в** ~ далайд дусаал.
МОРЕ́НА (уулын мөнх цасанд түрэгдэн үүсэн) чулуулгын хурдас.
МОРЁНЫЙ харлуулсан; ~ **дуб** харлуулсан царс.
МОРЕПЛА́ВАНИЕ далайн аялал, далайн жуулчлал.
МОРЕПЛА́ВАТЕЛЬ далайн жуулчин.

МОРЕХО́ДСТВО далайн аялал, далайн жуулчлал.
МОРЖ далайн морь (амьтан).
МОРЖИ́ХА далайн гүү.
МОРЖО́ВЫЙ далайн морины, ~ **клык** далайн морины соёо.
МОРИ́ЛКА (мод) харлуулах эхүүн бодис.
МОРИ́ТЬ I 1. хордуулан устгах, өлсгөж алах, устгах; 2. тамирдуулах, тэнхэлдүүлэх, гурилтуулах эцээх; ~ **голодом** өлсгөн тэнхэрүүлэх.
МОРИ́ТЬ II харлуулах; ~ **дуб** царс харлуулах.
МОРКО́ВКА шар лууван.
МОРКО́ВНЫЙ шар луувангийн; ~ **сок** шар луувангийн шүүс.
МОРКО́ВЬ шар лууван.
МОРО́ЖЕНОЕ зайрмаг, хөлдмөл, мөхөөлдөс; **молочное** ~ сүүн зайрмаг.
МОРО́З хүйтэн; **ударил** ~ гэнэт хүйтэн болов.
МОРО́ЗЕЦ хүйтхэн.
МОРО́ЗИ||ТЬ 1. хөлдөөх, хөлдөөж үхүүлэх, осгоох, осгоож алах, элэгдэх, элэгдээж үхүүлэх; 2. хөлдөөх; 3. хүйтрэх, хүйтэн болох, хүйтэн байх; **сегодня** ~**т** өнөөдөр хүйтэн байна.
МОРО́ЗНО хүйтэн байх, хүйтэн болох.
МОРО́ЗНЫЙ хүйтэн; ~ **день** хүйтэн өдөр.
МОРОЗОСТО́ЙКИЙ хүйтэн даамгай, хүйтэнд тэсвэртэй.
МОРОЗОУСТО́ЙЧИВЫЙ хүйтэн даамгай, хүйтэнд тэсвэртэй.
МОРОСИ́||ТЬ шиврэх, шивэр шивэр орох; **на дворе** ~**т** гадаа бороо шивэрч байна.
МОРО́ЧИ||ТЬ толгой эргүүлэх, самууруулах, бодлы нь төөрүүлэх, бачлах; **он** ~**т меня** тэр (хүн) намайг самууруулж байна.
МОРС сэрүүн унд; **клюквенный** ~ цангисын шүүсэн сэрүүн унд.
МОРСК||О́Й 1. тэнгисийн, далайн; ~ **берег** тэнгисийн эрэг; ~ **флот** тэнгисийн флот; 2. тэнгисийн, далайн, тэнгисийн цэргийн, далайн цэргийн, усан цэргийн; **~ая пехота** тэнгисийн явган цэрэг; ~ **волк** хашир усан цэрэг.
МОРТИ́РА мортир, богино голтой их буу.
МОРФЕ́МА бүтээвэр, морфем (үгийн утга бүхий хэсэг, язгуур, үгтвар, дагавар, сүүл)
МО́РФИЙ морфи, мэнэрүүлэх эм.
МОРФИНИ́ЗМ морфид орох.
МОРФИНИ́СТ морфид орсон хүн, морфич.
МОРФОЛОГИ́ЧЕСКИЙ үг зүйн; ~ **строй языка** хэлний үгзүйн байгуулал.
МОРФОЛО́ГИЯ 1. хэлбэр бүтцийн зүй; 2. үг зүй.
МОРЩИ́Н||А үрчлээ, атираа; **глубокие ~ы** том том атираа; **покрытый ~ами** үрчлээ болсон.
МОРЩИ́НИСТ||ЫЙ үрчлээтэй, үрчлээ болсон, үрчгэр, атираатай; **~ое лицо** үрчгэр нүүр.
МОРЩИ́НКА бяцхан үрчлээ.
МО́РЩИТЬ 1. атируулах, үрчийлгэх; 2. үрчийлгэх, үрчигнэх; 3. үрчийх, атирах.
МОРЩИ́||ТЬ үрчийх, үрчлээтэх, атирах; **платье** ~**т** хувцас үрчийнэ.
МО́РЩИТЬСЯ 1. магнайгаа атриулах үрчийлгэх; 2. үрчилзэх, үрчгэнэх; 3. үрчийх, атирах.
МОРЯ́К тэнгисчин.
МОСКИ́Т мухар шумуул.
МОСТ 1. гүүр; ***подъёмный*** ~ өргөдөг гүүр; **перебросить** ~, **навести** ~ гүүр тавих; 2. (хиймэл шүдний) бэхлүүр; **перебросить ~ между кем-либо** хүмүүсийн зууч болох, эвлэрүүлэх.
МО́СТИК 1. гүүрэнцэр, бяцхан гүүр; 2. (онгоцны) давцан, **капитанский** ~ ахмадын давцан.
МОСТИ́ТЬ 1. дэвсэх, дэвсгэрлэх, шаллах; ~ **улицу** гудамж шаллах; 2. мод дэвсэх, модоор дэвсгэр хийх, шал тавих; ~ **пол** модоор шал тавих.
МОСТКИ́ 1. дамжуур, гүүрэнцэг; 2. дамжуурга, тавиур.
МОСТОВА́Я гудамжны гол; гудамжны засмал зам.
МО́СЬКА хав нохой.
МОТ үрэгч, үрэмтгий.
МОТА́ЛЬНЫЙ ороох;
МОТА́ТЬ I 1. ороох; ~ **нитки** утас ороох; 2. сэгсрэх, хаялах, сэжлэх; ~ **головой** толгой сэгсрэх; ~ **что-либо** на ус санаандаа хадах, тогтоох.
МОТА́ТЬ II үрэх, үрэн таран хийх.
МОТА́ТЬСЯ ганхах, найгах, санжганах, дэрвэх.
МОТИ́В 1. шалтгаан, шалтаг; **по личным ~ам** хувийн шатгаанаар; 2. учир, шалтгаан, баримт; **привести ~ы в своё оправдание** өөрийгөө цагаатгах, шалтгаан тоочих; 3. сэдэв; 4. ая, аяг; **напевать ~ы из оперетты** инээдэмт дуурийн ая аялах.
МОТИВИ́РОВАТЬ учирлах, шалтгаан, тоочих, үндэслэх; ~ **своё предложение** саналаа үндэслэх.
МОТИВИРО́ВКА 1. учирлал, үндэслэл; 2. учир, шалтгаан, үндэс баримт.
МОТНУ́ТЬ сэгсрэх, дохих, сэжих.
МОТО́ВКА үрэгч эмэгтэй, үрэмтгий эмэгтэй.
МОТО́ВСТВО үрлэг, үрэх.
МОТОГО́НКИ мотоциклийн уралдаан, хоёр дугуйтны уралдаан.
МОТО́К ~ **ниток** ороолт утас.
МОТО́Р хөдөлгүүр, мотор.
МОТОРИЗА́ЦИЯ моторжуулах, машинжуулах, моторжих, машинжих.
МОТОРИЗО́ВАННЫЙ моторжуулсан, моторжсон, машинажсан.
МОТОРИЗОВА́ТЬ моторжуулах.
МОТОРИ́СТ моторч.
МОТО́РН||ЫЙ мотортой; **~ая лодка** мотортой завь.
МОТОЦИ́КЛ мотоцикл, мотоциклет, хоёр дугуйт.
МОТОЦИКЛИ́СТ хоёр дугуйт унагч, мотоциклч.
МОТЫ́ГА зээтүү.
МОТЫ́ЖЕНИЕ зээтүүдэх.
МОТЫ́ЖИТЬ зээтүүдэх, зээтүүгээр малтах.
МОТЫЛЁК удган эрвээхэй.
МОХ хөвд, хөвх; **камень порос ~ом (мхом)** чулуунд хөвд ургажээ.
МОХНА́Т||ЫЙ сэгсгэр, сэрлэгэр, саглагар; ~ **медведь** сэгсгэр үстэй баавгай, **~ое полотенце** бүржгэр алчуур.
МОЦИО́Н зугаалга; **делать** ~ **по утрам** өглөө бүр зугаалах.
МОЧА́ шээс, ~ **мутная** булингартай шээс.
МОЧА́ЛКА үрүүл.
МОЧА́ЛО далдуу модны хальс.
МОЧА́ЛЬНЫЙ далдуу модны хальсны.
МОЧЕВ||О́Й шээсний; ~ **пузырь** давсаг, давсан; **~ая кислота** шээсний хүчил.
МОЧЕГО́НН||ЫЙ шээлгэх, шээс хүргэх; **~ое средство** шээс хүргэх эм.
МОЧЕИЗНУРЕ́НИЕ шээрэн болох.
МОЧЕИСПУСКА́ТЕЛЬНЫЙ шээсний; ~ **канал** шээсний сув.
МОЧЁН||ЫЙ *дэвтээсэн, норгосон;* ***~ые яблоки*** *дэвтээсэн алим.*
МОЧЕПОЛОВ||О́Й шээс дуслын; ~ **тракт** шээс бэлгийн зам, **~ые органы** шээс дуслын эрхтэн.
МОЧИ́ТЬ дэвтээх, норгох; ~ **семена** үр дэвтээх.
МОЧИ́ТЬСЯ шээх, шингэн мөр гаргах.

МО́ЧКА I дэвтээлгэ, норголго, дэвтээх, норгох; ~ **льна** маалинга норгох.

МО́ЧКА II чихний унжлага, чихний гэдэс.

МОЧЬ I чадах, болох; **могу ли я вас попросить** би танаас нэг юм гуйж болох уу; **он может сделать эту работу** тэр (хүн) энэ ажлыг хийчэж чадна.

МОЧ||Ь II чадал, тэнхээ, тэнхэл; **~и нет, так устал** ядраад тэнхэл алга; **кричать изо всей ~и, что есть ~и** тэнхээгээрээ хашгирах.

МОШЕ́ННИК луйварчин.

МОШЕ́ННИЧАТЬ луйвардах.

МОШЕ́ННИЧЕСК||ИЙ луйврын, луйварчны, луйвардсан; **~ая сделка** луйврын хэлцээ.

МОШЕ́ННИЧЕСТВО луйвар; **совершить ~** луйвар хийх.

МО́ШКА дэлэнч (ялаа)

МОШКАРА́ ялаа, шумуул.

МОШН||А́ 1. мөнгөний сав, хэтэвч, түрийвч; 2. мөнгө хөрөнгө; **набить ~у** мөнгөн хөрөнгө их хураах; **тряхнуть ~ой** өгөөмөрч болох; **тугая ~** их мөнгө, хэтэвч дүүрэн мөнгө.

МОШО́НКА хуух, хуухнаг.

МОЩЕ́НИЕ дэвсэх, шаллах.

МОЩЁНЫЙ чулуу дэвссэн, шалласан; мощёная улица чулуу дэвссэн гудамж.

МО́ЩИ шарил; живые ~ яс арьс болсон хүн.

МО́ЩНОСТ||Ь 1. хүч чадал, чадал, хүч; **машина ~ью в сто лошадиных сил** зуун морины чадалтай машин; 2. зузаан; **пласть большой ~и** их зузаан давхраас.

МО́ЩНЫЙ 1. хүч чадалтай, чадалтай, хүчтэй, хүчирхэг; **~ удар** хүчтэй цохилт; 2. зузаан ~ **пласт каменного угля** чулуун нүүрсний зузаан давхраас. 3. хүчтэй; ~ **двигатель** хүчтэй хөдөлгүүр.

МОЩЬ чадал, хүч, хүч чадал; **крепить оборонительную ~ государства** улсын батлан хамгаалах хүч чадлыг бэхжүүлэх.

МРАЗЬ муу сайн юмнууд, өөдгүй амьтан

МРАК 1. харанхуй; **во ~е ночи** шөнийн харанхуйд; 2. харанхуй, харанхуй манан; **покрыто ~ом неизвестности** үл мэдэхийн харанхуй мананд бүрхэгджээ; ~ **невежества** харанхуй бүдүүлэг.

МРАКОБЕ́С мунхруулагч, хар харгис этгээд.

МРАКОБЕ́СИС мунхруулах явдал, харгис хар үзэл.

МРА́МОР гантиг, цасан дусал чулуу.

МРА́МОРН||ЫЙ 1. гантигийн, гантиг, гантигаар хийсэн; **~ая колонна** гантиг багана; 2. гөлчгөр цагаан, гөлчгөр гантиг шиг (цагаан); **~ая шея** гөлчгөр цагаан хүзүү.

МРАЧНЕ́||ТЬ 1. харанхуйлах, бүрхэн харанхуйлах; **погода ~ет** тэнгэр харанхуйлан бүрхэнэ; 2. барайх, барайлгах, баргар болгох; **~ лицом** царай барайх, царайгаа барайлгах.

МРА́ЧНОСТЬ харанхуй (байх), баргар царай.

МРА́ЧН||ЫЙ 1. харанхуй, харанхуйлан бүрхсэн, бүрхэг; **~ое небо** харанхуйлан бүрхсэн тэнгэр, бүрхэг тэнгэр; 2. баргар, уйтгартай, гунигтай; **~ вид** баргар царай.

МСТИ́ТЕЛЬ өшөө авагч.

МСТИ́ТЕЛЬНЫЙ өшөө хонзонч, өшөө өвөрлөдөг, хонзон санадаг, өшөөрхөг, өшөөрхүү, хонзорхог, хонзорхуу; ~ **характер** өшөөч зан.

МСТИТЬ өшөө авах, хонзон авах, өшөөрхөх, хонзогнох; ~ **врагу** дайснаас өшөө авах.

МУДРЁНЫЙ 1. хачин жигтэй,(хэн) янзын; ~ **человек** янзын хүн, хачин хүн; 2. хэцүү бэрх, төвөгтэй; ~ **узор** хэцүү угалз, бэрх хээ; 3. хэцүү байх, бэрх байх; **не мудрено, что..** тодорхой байна, □□. гайхах юмгүй; **утро вечера мудренее** оройгоос өглөө нь дээр, саруул тархиар бодох нь дээр.

МУДРЕ́Ц цэцэн хүн, мэргэн хүн; **на всякого ~а довольно простоты** мэргэн хүн ч алдаа хийж болно.

МУДРИ́||ТЬ цэцэрхэх, мэргэрхэх, төвөг удах; **вы слишком ~те** та хэтэрхий цэцэрхэж байна.

МУ́ДРО цэцэн мэргэн; **поступить ~** мэргэн үйлдэх.

МУ́ДРОСТ||Ь цэцэн мэргэн, цэцэн ухаан мэргэн бодол; ~ **решения** мэргэн шийдвэр; **зуб ~и** агт араа.

МУ́ДРСТВОВАТЬ төвөг үүсгэх, цэцэрхэх, мэргэрхэх, **не мудрствуя лукаво** цэцэрхэлгүй.

МУ́ДРЫЙ мэргэн, цэцэн.

МУЖ 1. нөхөр, хар хүн, эр нөхөр 2. эр хүн; **учёный ~** эрдэмтэн хүн; **государственный ~** төрийн хүн, төрийн эр.

МУЖА́ТЬ эрийн цээнд хүрэх, эр болох, биежих.

МУЖА́ТЬСЯ зориг орох, зүрхлэх, хатуужих.

МУЖЕПОДО́БНЫЙ эрмэг, эр хүн шиг, эрэлхүү.

МУ́ЖЕСТВЕННЫЙ эрэлхэг, баатарлаг, зоригтой, зүрхтэй, хатуужилтай; ~ **человек** эрэлхэг хүн.

МУ́ЖЕСТВО эрэлхэг зориг, эр зориг, зүрх зориг; **проявлять ~ в бою** тулалдаанд эрэлхэг зориг үзүүлэх.

МУЖИ́К 1. тариачин, тариачин эр; 2. эр, эр хүн; **дельный ~** ажилсаг эр.

МУЖИ́ЦКИЙ тариачны.

МУ́ЖНИН нөхрийн, хар хүний, эрийн; **~а родня** нөхрийн төрөл садан.

МУЖСКО́Й эрэгтэй хүний, эр хүний, эрэгтэйчүүдийн, эр; ~ **половой гормон** эр бэлгийн даавар.

МУЖЧИ́НА эрэгтэй (хүн), эр хүн, эр.

МУ́ЗА 1. муз, урлаг шинжлэх ухааныг тэтгэгч тэнгэр. 2. шүлэгчийн авьяас уран бүтээл.

МУЗЕЕВЕ́ДЕНИЕ музейн судлал, музейн зүй.

МУЗЕЕВЕ́ДЧЕСКИЙ музейн зүйн, музей судлалын.

МУЗЕ́Й музей.

МУЗЕ́ЙНЫЙ музейн; музейное здание музейн байшин.

МУ́ЗЫКА 1. хөгжим, хөгжмийн зохиол; 2. ая аялга, яруу ая, яруу аялга, уянга; **~ стиха** шүлгийн ая.

МУЗЫКА́ЛЬНОСТЬ 1. яруу ая; ~ **оперы** дуурийн яруу ая; 2. хөгжмийн авьяас, хөгжимд сонор; **у него большая ~** слуха тэр (хүн) хөгжимд их сонор чихтэй, сонсгол сайтай.

МУЗЫКА́ЛЬНЫЙ 1. хөгжмийн; ~ **инструмент** хөгжмийн зэвсэг; 2. хөгжимд авьяастай, хөгжимд сонор; ~ **ребёнок** хөгжимд авьяастай хүүхэд; 3. яруу, уянгат, эгшигт; ~ **голос** яруу хоолой.

МУЗЫКА́НТ хөгжимчин.

МУ́К||А зовлон, зүдүүр; **~и голода** өлсөхийн зовлон; **хождение по ~ам** гал усны гашуун зовлон.

МУКА́, 1. гурил; **пшеничная ~** буудайн гурил; 2. гурил, талх, нунтаг; **детская ~** хүүхдийн гурил.

МУКОМО́Л гурил татагч, тээрэмч.

МУКОМО́ЛЬНЫЙ гурил татах, гурил тээрэмдэх.

МУЛ луус.

МУЛА́Т (цагаан хар хоёр арьстны) эрлийз.

МУЛЛА́ лалын лам, мулла.

МУЛЬТИПЛИКАЦИО́ННЫЙ зурмал; ~ **фильм** зурмал фильм.

МУЛЬТИПЛИКА́ЦИЯ 1. зурмал кино авах; 2. зурмал кино.

МУ́МИЯ I 1. шарил; 2. хатингар хүн.

МУ́МИЯ II улаан зос.

МУНДИ́Р ёслолын хувцас, мундир; сварить **картофель в ~е** төмс хальстай нь чанах.

МУНДШТУ́К 1. соруул; 2. тамхины иш; 3. бурзан; 4. амгай, амгайвч.

МУНИЦИПАЛИЗА́ЦИЯ муниципалчлах.

МУНИЦИПАЛИТЕ́Т хотын захиргаа, нутгийн захиргаа.

МУНИЦИПА́ЛЬНЫЙ хотын захиргааны, нутгийн захиргааны.
МУРА́ВА I зүлэг.
МУРА́ВА II паалан.
МУРАВЕ́Й шоргоолж
МУРАВЕ́ЙНИК 1. шоргоолжны бут (үүр); 2. шоргоолж шиг (олон хүн) хөл үймээн; 3. шоргоолжны баавгай.
МУРА́ВИТЬ пааландах, паалан гүйлгэх.
МУРА́ВЛЕНЫЙ паалантай, паалансан.
МУРАВЬИ́Н||ЫЙ шоргоолжны; **~ая кислота** шоргоолжны хүчил.
МУРА́ШКИ ~ бегают то телу бие зарс хийнэ, хүйт эргино.
МУРЛЫКА́НЬЕ хүржигнэх, хүржигнэлт, хүржигнээн.
МУРЛЫКА́ТЬ 1. (муурын тухай) хүржигнэх; 2. гүнгэнэх, гүнгэр гүнгэр хийх.
МУРОВА́ТЬ бөхлөн өрөх, босгох; **~ стену дома** байшингийн хана босгох.
МУСКА́ТН||ЫЙ задийн, задит; **~ое масло** задийн тос; **~ орех** задь.
МУ́СКУЛ булчин, булчин мах; **ни один ~ не дрогнул** сэтгэл хөдөлсний шинж огт алга байв.
МУСКУЛАТУ́РА булчин шөрмөс; **~ гладкая** гөлгөр булчин.
МУСКУЛИ́СТ||ЫЙ булчирхаг, чанга булчинтай; **~ые руки** булчирхаг гар.
МУ́СКУЛЬН||ЫЙ булчингийн; **~ая сила** булчингийн хүч.
МУ́СКУС хүдрийн заар.
МУСЛИ́Н мосул даавуу.
МУ́СОР хог, хог бургаг, хог новш, новш, хог саг.
МУ́СОРИТЬ хог тарих, хог новш болгох.
МУ́СОРН||ЫЙ хогийн; **~ ящик** хогийн хайрцаг; **~ая куча** овоолоостой хог.
МУ́СОРЩИК хог цэвэрлэгч.
МУСС цэлцэн.
МУССИ́РОВАТЬ дэгдээх, өрнүүлэн тараах; **~ слухи** цуурхал дэгдээх.
МУССИ́РОВАТЬСЯ дэгдээх, өрнүүлэн тараагдах, дэгдэх, тарах.
МУССО́Н улирлын салхи.
МУСУЛЬМА́НИН лал, лалын шажинтан.
МУСУЛЬМА́НКА, лал эмэгтэй, лалын шажинтан эмэгтэй, лал эхнэр.
МУСУЛЬМА́НСК||ИЙ лалын; **~ая религия** лалын шажинтан.
МУСУЛЬМА́НСТВО 1. лалын шажинтан; 2. лалын шажинтан нар.
МУТА́ТОР таслуур (цахилгаан унтраалга)
МУТА́ЦИЯ хувьсамж.
МУТИ́ТЬ 1. булингартуулах, булингар болох, тооргийг нь хөдөлгөх; **~ воду** ус булингартуулах; 2. хатгах, хатган өдөөх, хутган үймүүлэх; 3. ой гутах, бөөлжис хүрэх; **меня мутит от этого запаха** энэ үнэрээс миний ой гутаж байна.
МУТИ́ТЬСЯ 1. булингартах, булингар нь хөдлөх, тоорог болох; 2. ухаан баларах, эдийн буудай болох, дотор харанхуйлах, бүдэг болох бүдэгрэх; **ум мутится** ухаан балартах, 3. толгой эргэх нүд эрээлжлэх; **у меня в голове мутится** миний толгой эргэж байна.
МУТНЕ́ТЬ булингартах, тоорог болох, бүрэг болох.
МУ́ТН||ЫЙ 1. булингартай, тоорогтой; **~ая вода** булингартай ус; 2. сүүмгэр, бүүдгэр, бүдэх; **~ взор** сүүмгэр харц; **в ~ой воде рыбу ловить** зуд *болоход нохой таргална, зовлон* болоход лам таргална.
МУТО́ВКА хутгуур, бүлүүр.
МУТОВЧА́ТКА бот хумбага.
МУТЬ булингар.
МУ́ФТА 1. гарын дугтуй, углуурга; 2. (эрэгтэй) бөгж углуурга.
МУ́Х||А ялаа, батгана; **он и ~и не обидит** хорхойд ч хоргүй хүн.
МУХОМО́Р цоохор мөөг.
МУЧЕ́НИЕ зовлон, зовлон зүдүүр, там; **испытывать ~** зовлон эдлэх, тамаа үзэх, үйлээ эдлэх.
МУ́ЧЕНИК зовлон эдлэгч, зовогч, тамлуулагч.
МУ́ЧЕНИЦА зовлон эдлэгч эмэгтэй, зовогч эмэгтэй, тамлуулагч эмэгтэй.
МУ́ЧЕНИЧЕСК||ИЙ зовлонт, зовлон үзсэн, тамлуулсан; **~ая смерть** зовлонт үхэл.
МУ́ЧЕНИЧЕСТВО зовлон эдлэх, тамлагдах, тарчлах.
МУЧИ́ТЕЛЬ зовоогч, тамлагч, тарчилгагч.
МУЧИ́ТЕЛЬН||ЫЙ зовлонтой, зовуурьтай, зүдүүртэй; **~ кашель** зовлонтой ханиад; **~ое сомнение** сэтгэл зовон эргэлзэх.
МУ́ЧИТЬ зовоох, тамлах, тарчилгах.
МУ́ЧИ||ТЬСЯ зовох, тамлагдах, шаналах, тарчлах, зүдэх, ядах; **~ над разрешением вопроса** ҥэг асуудал шийдвэрлэж ядах; **больной долго ~лся** өвчтөн удаан шаналав.
МУЧНИ́СТЫЙ гурилархаг, гурилтай, цардуултай; мучнистые зерна гурилархаг үр.
МУЧНО́Е гурил идээ, гурилаар хийсэн хоол, гурил орсон хоол.
МУЧНО́Й 1. гурилын; **~ мешок** гурилын шуудай; 2. гурилаар хийсэн; гурил орсон.
МУШИ́НЫЙ ялааны, батганын; **~ укус** ялааны хазах, ялааны хатгах.
МУ́ШКА I 1. бяцхан ялаа, бяцхан батгана, 2. ингэсэг, хиймэл мэнгэ.
МУ́ШКА II (бууны) овоо.
МУШКЕ́Т бялтат буу.
МУШТРА́ хатуу ширүүн сургууль.
МУШТРОВА́ТЬ хатуу ширүүн сургах.
МУШТРО́ВКА хатуу ширүүн сургах, хатуу ширүүн сургалт.
МЧАТЬ авч давхих, харайлгах, хөөх; **ветер мчит облака** салхи үүлийг хөөнө.
МЧА́ТЬСЯ 1. давхих, хурдлан явах, жийлгэх, харайлгах, хурдан гүйх; **куда ты мчишься?** чи хаашаа гүйж явна? 2. хурдан өнгөрөх, түргэн явах; **время быстро мчится** цаг их хурдан өнгөрнө.
МШИ́СТЫЙ хөвдөрхөг, хөвдөрхүү, хөвд ихтэй.
МЩЕ́НИЕ 1. өшөө авах, өс хариулах, хонзон авах; 2. өс, өшөө хонзон.
МЫ бид; **~ с тобой** чи бид хоёр.
МЫ́КАТЬ горе ~ гачигдал зовлон үзэх.
МЫ́КАТЬСЯ хэрэх, бадарчлах, цагаачлах.
МЫ́ЛИТЬ 1. савандах; **~ руки** гараа савандах; 2. саван уусгах; **~ воду** усанд саван уусгах.
МЫ́ЛИТЬСЯ 1. биеэ савандах, 2. хөөсрөх; **это мыло хорошо мылится** энэ саван сайн хөөсөрнө.
МЫ́ЛКИЙ сайн хөөсөрдөг.
МЫ́ЛО 1. саван; **хозяйственное ~** бараан саван; **туалетное ~** нүүр гарын саван; **жидкое ~** шингэн саван; 2. морины хөлс, хөөс.
МЫЛОВА́Р саванч, саван чанагч.
МЫЛОВАРЕ́НИЕ саван үйлдвэрлэх, саван чанах.
МЫЛОВА́РЕННЫЙ саван үйлдвэрлэх, савангийн; **~ завод** *савангийн үйлдвэр.*
МЫ́ЛЬНИЦА савангийн хайрцаг, савангийн гэр.
МЫ́ЛЬНЫЙ 1. савангийн; 2. **~ порошок** нунтаг саван; 3. савантай **~ спирт** савантай спирт; **~ пузырь** а) савангийн хөөс; б) хэврэг юм, хоосон санаа.

МЫ́МРА царай муутай.
МЫС 1. хадан хошуу; 2. хошуу, булан өнцөг.
МЫ́СЛЕННО дотроо, санаандаа, сэтгэлдээ, ухаандаа; ~ **представить свой путь** өөрийн замыг дотроо бодож үзэх.
МЫ́СЛЕНН||ЫЙ санааны, сэтгэлийн, дотроо бодсон, бодож байсан; ~ **образ** сэтгэлдээ бодсон дүр; ~**ое пожелание** бодож байсан хүсэл.
МЫ́СЛИМ||ЫЙ болохтой, боломжтой, болмоор; ~**ое ли это дело?, ~о ли это?** болохтой хэрэг үү энэ ?, арай ч дээ?.
МЫСЛИ́ТЕЛЬ сэтгэгч.
МЫСЛИ́ТЕЛЬН||ЫЙ сэтгэх; ~**ая способность человека** хүний сэтгэх чадвар.
МЫ́СЛИ||ТЬ 1. сэтгэх, бодох; ~ **логически** эрэмбэтэй сэтгэх; 2. санах, бодох, сэтгэх; **как вы это себе ~те?** та үүнийг юу гэж санаж байна?
МЫСЛ||Ь 1. сэтгэл, сэтгэлэг; **сила человеческой ~и** хүний сэтгэлийн хүч; ~ **сверлит голову** (ийм) бодол санаанаас гарахгүй байна; **не было в ~ях** санаанд үгүй байв; **подать ~ кому-либо** хүнд бодол төрүүлэх, **задняя ~** далд санаа, цаадах бодол, битүү санаа; **быть поглощённым ~ями** бодол болох; **предвзятая ~** урьдаас баримталсан санал; 3. санаа; **основная ~ произведения** зохиолын гол санаа; 4. үзэл санаа.
МЫТ сахуу.
МЫТА́РИТЬ зовоож элээх.
МЫТА́РИТЬСЯ зовж элэх, тамаа цайх.
МЫ́ТНИК *бот.* хувиланги.
МЫ́Т||ЫЙ угаасан, угаагдсан; ~**ые фрукты** угаасан жимс.
МЫТЬ угаах, ~ **в воде** усанд угаах.
МЫТЬЁ угаалга угаах.
МЫ́ТЬСЯ 1. (биеэ) угаах; ~ **в ванне** онгоцонд биеэ угаах; 2. угаагдах.
МЫЧА́НИЕ мөөрөх, мөөрөн урамдах.
МЫЧА́||ТЬ мөөрөх, мөөрөлдөх, урамдах; ~**ли коровы** үхэр мөөрөлдөв.
МЫША́СТЫЙ хөх саарал.
МЫШЕЛО́ВКА хулганын занга, хулганын хавх.
МЫ́ЩЕЧН||ЫЙ булчингийн; ~**ые ткани** эд; ~**ая клетка** булчингийн эс; ~**ая атрофия** булчингийн хатинхайрал.
МЫШИ́Н||ЫЙ хулганын; ~**ая норка** хулганын нүх.
МЫ́ШК||А I 1. суга; **под ~ой нести** сугандаа хавчуулаад явах, сугавчлан явах; **под ~у, под ~и (взять)** сугадах, сугавчлах, сугадан өргөх; **под ~ами** суганд.
МЫ́ШКА II бяцхан хулгана, хулганахан.
МЫШЛЕ́НИЕ сэтгэхүй.
МЫШО́НОК хулганын зулзага, зулзаган хулгана.
МЫ́ШЦА булчин; ~ **межреберная** хавирга завсрын булчин.
МЫШЬ хулгана, оготно; **полевая ~** оготно; **летучая ~** сарьсан баавгай.
МЫШЬЯ́К хүнцэл.
МЭР хотын (захиргааны) дарга, нутгийн захиргааны дарга.
МЯ́ГК||ИЙ 1. зөөлөн, зөөлхөн; ~ **хлеб** зөөлөн талх; 2. зөөлөн; ~**ая вода** зөөлөн ус; 3. нүдэнд таатай, урин; ~ **свет** нүдэнд таатай гэрэл; ~ **голос** урин хоолой; 4. уян зөөлөн; ~ **характер** зөөлөн зан; 5. зөөлөн; ~**ие согласные** зөөлөн гийгүүлэгчид; ~ **знак** зөөлний тэмдэг.
МЯ́ГКО зөөлөн, зөөлхөн; ~ **сделать замечание** зөөлөн зөмлэх; ~ **выражаясь** зөөлнөөр хэлэхэд.
МЯГКОСЕРДЕ́ЧИЕ зөөлөн сэтгэл, өр нимгэн.
МЯГКОСЕРДЕ́ЧНЫЙ зөөлөн сэтгэлтэй, өр, нимгэн.
МЯГКОТЕ́ЛЫЙ 1. зориггүй (байх), хүний ая дагамтгай (байх.), зөөлөн биетэй.
МЯГКОШЁРСТН||ЫЙ зөөлөн ноостой, зөөлөн унгастай; ~**ые овцы** зөөлөн ноостой хонь.
МЯ́ГЧЕ бүр зөөлөн.
МЯГЧИ́ТЬ зөөлрүүлэх.
МЯКИ́НА хэвэг.
МЯКИ́ННЫЙ хэвэг, хэвгийн; ~ **корм** хэвэг тэжээл, хэвэг бордоо.
МЯ́КИШ талхны зөөлөн, талхны доторх.
МЯ́КНУТЬ зөөлрөх, зөөлөн болох, дэвтэх.
МЯ́КОТЬ 1. ясгүй мах, 2. (жимс, ногооны) доторхи идээ.
МЯ́ЛКА талхи, хэдрэг.
МЯ́МЛИТЬ 1. тал тул гэх, тал пал гэх; 2. маймганах, маймгалзах.
МЯ́МЛЯ 1. тал тул гэдэг хүн, шал пал гэдэг хүн; 2. маймганадаг хүн, маймгалздаг хүн.
МЯСИ́СТЫЙ махлаг, махархуу, махтай.
МЯСНА́Я махны дэлгүүр.
МЯСНИ́К махны худалдаачин, махны худалдагч, яргачин.
МЯСН||О́Й 1. махны; ~**ая туша** гулууз; 2. махтай; ~ **пирог** махтай бялуу; 3. махны, мах зардаг, мах худалддаг; 4. махан, махан үйлдэхүүн гаргадаг; ~**ая промышленность** махны үйлдвэр; 5. махны ~**ые овцы** махны хонь; 6. ~**ая** махны дэлгүүр; 7. ~**ое** махтай хоол, (чанасан мах).
МЯ́СО мах; **вырвать пуговицу с ~м** товчийг хэсэг эдтэй угз татах; **ни рыба, ни ~** өөх ч биш, булчирхай ч биш; **пушечное ~** их бууны зууш.
МЯСОЗАГОТО́ВКИ мах бэлтгэл, мах бэлтгэх.
МЯСОКОМБИНА́Т махкомбинат.
МЯСО-МОЛО́ЧН||ЫЙ мах сүүний; ~**ые продукты** мах цагаан идээ.
МЯСОПРОДУ́КТЫ махан бүтээгдэхүүн.
МЯСОРУ́БКА махны машин.
МЯ́ТА батраш гаа.
МЯТЕ́Ж үймээн, үймээн самуун; **контрреволюционный ~** хувьсгалын эсэргүү, үймээн.
МЯТЕ́ЖНИК үймээнд оролцогч, үймээн гаргагч.
МЯТЕ́ЖН||ЫЙ 1. үймээн гаргасан; ~**ые войска** үймээн гаргасан цэрэг; 2. үймсэн; ~**ая душа** үймсэн сэтгэл.
МЯ́ТЛИК, бот биелэг өвс.
МЯ́ТН||ЫЙ батраштай, гаатай, батрашийн; ~**ое масло** батрашийн тос, ~**ые конфеты** гаатай чихэр.
МЯ́Т||ЫЙ үрчийсэн, үнгэсэн, хорчийсон, үрчгэр, хорчгор, гишиглэсэн; ~**ое платье** үнгэгдсэн хувцас; ~**ая трава** гишиглэгдсэн өвс.
МЯТЬ 1. үнгэх, элдэх, базах, нитгэрэх, нухах, няцлах; ~ **глину** шавар нухах, 2. гишиглэх, үрчийлгэх, хорчийлгох; **не мните травы** ногоо бүү гишиглэ.
МЯ́ТЬСЯ I 1. үнгэгдэх, элдэгдэх, ноорох, сэмрэх; 2. үрчийх, хорчийх; **эта материя мнётся** энэ даавуу амархан үрчийнэ.
МЯ́ТЬСЯ II тээнэгэлзэх, түгдрэх; **он мялся при ответе** тэр хүн түгдэрч байж хариулав.
МЯУ́КАНЬЕ миа миа гэх дуу.
МЯУ́КАТЬ (муур) миа миа гэх.
МЯЧ бөмбөг, **футбольный ~** хөл бөмбөг.
МЯ́ЧИК бяцхан бөмбөг.

Н

НА I 1. дээр, -д, -т; **писать ~ бумаге** цаасан дээр бичих; **положить ~ стол** ширээн дээр тавих; **~ крыше** дээвэр дээр; 2. -д, -т, -руу, рүү, өөд, тийш; **поехать ~ Кавказ** Кавказ руу явах; 3. -аар, (-ээр, өөр, оор); **~ лошади** мориор; **играть ~ скрипке** хийлээр хөгжимдөх; 4. -ын, -ийн, -ы,-ий, -н, -д, -т; **отпуск ~ один месяц** нэг сарын амралт; **со дня ~ день** өнөө маргаашгүй; 5. -ын, -ийн; **обед ~ пять человек** таван хүний хоол; **средства ~ строительство** барилга барих мөнгө, барилгын мөнгө; 6. болгон; **разделить ~ несколько частей** хэдэн хэсэг болгон хуваах; 7. -тай, (тэй, той); **вагон ~ рессорах** нумтай галт тэрэг; 8. -аар,(-ээр, -оор, өөр), -д, -т; 9. дээ, -д, -т ~ **голодный желудок** өлөн элгэн дээрээ; ~ **свежую голову** толгойныхоо сэргэлэн дээр; 10. өмнө, дунд; **у меня ~ глазах** нүдний өмнө; 11. дунд; ~ **бегу** гүйдэл дунд нь, гүйж байхдаа; ~ **лету** 1. нисч байхдаа; 2. явуут;12. -ыг (-ийг), -ы (-ий), -г; **отвечать ~ вопрос** асуулт (-ыг) хариулах, **хромой ~ одну ногу** өрөөсөн хөл доголон; **глух ~ одно ухо** өрөөсөн чих дүлий, ~ **днях** хэзээ хэзээгүй, саявтар.

НА, II май; **~ возьми** май, ав; **вот тебе и ~!** хараач тэр!

НА III какой ни ~ есть ямар ч гэсэн.

НАБА́ВИТЬ нэмэх,нэмэгдүүлэх ~ **цену на товар** барааны үнэ нэмэгдүүлэх.

НАБА́ВКА нэмэгдэл.

НАБАВЛЯ́ТЬ нэмэх, нэмэгдүүлэх.

НАБАЛДА́ШНИК балдаг, бариул.

НАБАЛЬЗАМИ́РОВАТЬ шарил хатаах, занданшуулах.

НАБА́Т хонх, хэнгэрэг, аюулын дохио; **бить в ~** аюулын дохио хонх цохих, хэнгэрэг дэлдэх.

НАБЕ́Г довтлого.

НАБЕГА́||ТЬ 1. мөргөх, цалгих; 2. бөөмнөрөх, цугларах; 3. үрчийх; **в талии ~ет** бэлхүүсээр үрчийж байна.

НАБЕ́ГАТЬСЯ эцтэлэх гүйх, цуцталаа гүйж ханах.

НАБЕДОКУ́РИТЬ хэрэг гаргах, хэрэг тарих.

НАБЕЖА́||ТЬ 1. мөргөх, цалгих; **волна ~ла на берег** долгио эрэг мөргөв 2. гүйлдэн ирж бөөмнөрөх, цугларах **~ли люди со всех сторон** хүмүүс зүг зүгээс цугларав.

НАБЕКРЕ́НЬ хазгай, хэлтгий; **надеть шапку ~** малгай хэлтгий өмсөх.

НА́БЕЛО сийрүүлэн; **переписать ~** сийрүүлэн бичих.

НА́БЕРЕЖНАЯ 1. (засмал) эрэг; **гранитная ~** гантиг эрэг; 2, эргийн гудамж.

НАБА́ВИТЬ 1. чихэх, дүүргэх; 2. шахаж оруулах, углаж оруулах; 3. эрээн болгох, хээ гаргах; 4. агнах; 5. шаах; 6. эвдчих, хэмхчих, хагачих.

НАБИВА́ТЬСЯ чихэх, дүүрэх.

НАБИ́ВКА 1. чихэж дүүргэх; 2. шаах; 3. шааж оруулах, углаж оруулах; 4. чихдэс.

НАБИВН||О́Й 1. эрээн хээтэй; **~ ситец** эрээн даавуу; 2. чихмэл; **~ые папиросы** чихмэл тамхи.

НАБИРА́ТЬ 1. авах, дүүргэн авах, түүх, цуглуулах; 2. элсүүлэх, дайчлах; 3. өрөх; 4. —ынхаа (-ийнхээ) туйлд хүрэх.

НАБИРА́ТЬСЯ 1. цуглуулах, бөөмнөрөх; 2. орох, -тай (той, тэй) болох.

НАБИ́ТЫЙ дүүрэн, чихээстэй, чигжээстэй; **битком ~** пиг дүүрэн; **~ дурак** усан тэнэг.

НАБИ́ТЬ 1. чихэх, дүүргэх; **~ чучело** чихмэл чихэх; 2. шааж оруулах, углаж оруулах; **~ обруч на бочку** гангийн бүслүүрийг шааж оруулах; 3. эрээн болгох, хээ гаргах; 4. агнах буудаж алах; 5. шаах; **~ гвоздей** хадаас шаах; 6. эвдчих, хэмхчих, хагачих; **~ руку на чём-либо** дүйтэй болох; **~ цену** үнэ ихэсгэх; **~ карман** хагартал баяжих.

НАБИ́ТЬСЯ чихэх, дүүрэх.

НАБЛЮДА́ТЕЛЬ ажиглагч.

НАБЛЮДА́ТЕЛЬНОСТЬ ажигч байх.

НАБЛЮДА́ТЕЛЬНЫЙ1. ажигч; **~ человек** ажигч хүн; 2. хянах, ажиглах; **~ пункт** хянах байр.

НАБЛЮДА́ТЬ 1. ажиглах, ажиглан харах; 2. ажиглан шинжих, ажиглан шинжлэх; **~ больного** өвчтөнийг ажиглан шинжлэх; 3. хянах, харгалзах, хянан харах.

НАБЛЮДА́||ТЬСЯ үзэгдэх, харагдах, тохиолдох; **~ются ошибки** алдаа тохиолдох.

НАБЛЮДЕ́НИЕ 1. ажиглал, ажиглалт, хяналт; 2. ажиглан шинжих, ажиглан шинжлэх, шинжлэл.

НА́БОЖНОСТЬ сүсэг, сүсэгч байх.

НА́БОЖНЫЙ сүсэгтэй, сүсэгч.

НА́БОК хажуу тийш.

НАБОЛЕ́ВШИЙ 1. тулгарсан, чухал болсон; **~ вопрос** тулгарсан асуудал; 2. хөндүүр.

НАБОЛЕ́ТЬ хөндүүр болох, хөндүүрлэх, өвдөх.

НАБОЛТА́ТЬ илүү үг хэлэх, дэмий ярих, донгосох.

НАБОЛТА́ТЬСЯ ярьж ханах, ханатлаа дэмий ярих.

НАБО́Р 1. элсүүлэлт, элсэлт, элсүүлэх, элсэх; **~ в училище** сургуульд элсүүлэх; 2. цуглуулбар; **~ инструментов** багажны цуглуулбар; 3. өрсөн үсэг; **рассыпать ~** өрсөн үсэг тараах; 4. үсэг өрөх; **начать ~** үсэг өрж эхлэх; **~ слов** хоосон үг.

НАБО́РН||ЫЙ өрөх; **~ая работа** өрөх ажил; **~ цех** өрөх тасаг.

НАБО́РЩИК үсэг өрөгч.

НАБРА́СЫВАТЬ I хаях, нөмрөх.

НАБРА́СЫВАТЬ II 1. хаялах, тарааж хаях; 2. товчхон бичих, хураангуй бичих, тоймы нь зурах.

НАБРА́СЫВАТЬСЯ 1. үсрэн буух, дайрах, ухас хийх; 2. идэж гарах, уншиж гарах, асууж гаргах, загнаж гарах.

НАБРА́||ТЬ 1. авах, дүүргэн авах, түүх, цуглуулах; **~ягод** жимс түүх; 2. элсүүлэх, дайчлах; 3. өрөх; **~ книгу** ном өрөх; 4. авах, хүрэх **самолёт ~л высоту** нисэх онгоц өндөртөө хүрэв; **~ номер (по телефону)** утас залгах.

НАБРА́||ТЬСЯ I 1. цугларах, бөөмнөрөх; **~лось немного народу** цөөн хүн цугларав; 2. орох; -тай (-тэй, -той) болох; **~ храбрости** зүрх орох.

НАБРА́ТЬСЯ II *разг.* архи хэтрүүлэн уух.

НАБРЕДА́ТЬ учрах, дайралдах, дээрээс нь орох, мөргөх, гэнэт орох.

НАБРЕСТИ́ учрах, дайралдах, дээрээс нь орох, мөргөх, гэнэт орох.

НАБРОСА́ТЬ 1. хаялах, тарааж хаях; **~ окурков** тамхины иш хаялах; 2. товчлон бичих, хураангуй бичих, тоймы нь зурах; **~ план** тоймы нь төлөвлөх.

НАБРО́СИТЬ хаях, нөмрөх; **~ платок на плечи** алчуур мөрөн дээгүүрээ нөмрөх.

НАБРО́СИ||ТЬСЯ 1. үсрэн буух, дайрах, ухас хийх; **кошка ~лась на мышь** муур хулгана руу дайрав; 2. идэж гарах, уншиж гарах, асууж гарах, загнаж гарах; **~ на новую книгу** шинэ ном уншиж гарах.

НАБРО́СОК ноорог, тойм; **~ речи** хэлэх үгийн ноорог.

НАБРЫ́ЗГАТЬ шүрших, цацах, гоожуулах.

НАБРЮ́ШНИК бэлхэвч.

НАБУХА́ТЬ, НАБУ́ХНУТЬ 1. хөөх, цулцайх, булцайх; **на деревьях набухли почки** модны гөлөг булцайжээ; 2. тэлэх, тэсгийх, хавдах; **дверь от сырости набухла** хаалга нороод тэлжээ.

НАБУХА́ТЬСЯ *разг.* архи хэтрүүлж уух.

НАВАЖДЕ́НИЕ хий үзэгдэл.

НАВА́ЛИВАТЬ 1. ачих, тавих; 2. овоолох; 3. их орох, их унах; 4. цуглах.

НАВА́ЛИВАТЬСЯ 1. налах, түших, түлхэх; 2. дайрах, довтлон орох.

НАВАЛИ́||ТЬ 1. ачих, тавих; ~ **один мешок на другой** шуудай дээр дээр нь тавих; 2. овоолох; 3. их орох, их унах ~**ло снегу** цас их оров; 4. цуглах.

НАВАЛИ́ТЬСЯ 1. налах, түших, түлхэх ~ **грудью** элгээрээ налах; 2. дайрах, довтлон орох.

НАВА́ЛОМ сул асгаж, овоолж.

НАВА́ЛОЧН||ЫЙ ачих, агаж ачдаг, овоолж ачдаг; ~**ая погрузка** юм асгаж сул ачих.

НАВАЛЯ́ТЬ хийх; ~ **валенок** эсгий гутал хийх.

НАВА́Р I аяг, хурц; **щи с ~ом** хурц шөл.

НАВА́Р II *разг.* ашиг орлого.

НАВА́РИВАТЬ залгаж гагнах, тавьж гагнах.

НАВА́РИСТЫЙ аагтай, хурц, шаз хийсэн, шөлтэй; ~ **суп** хурц шөл, шаз хийсэн шөл.

НАВАРИ́ТЬ I 1. болгох, чанах; ~ **варенье** жимс чанах.

НАВАРИ́ТЬ II залгаж гагнах, тавьж гагнах.

НАВАРИ́ТЬ III *разг.* мөнгө цохих.

НАВА́РКА гагнах, гагналт.

НАВАРНО́Й залгаж гагнасан, тавьж гагнасан.

НАВА́ЩИВАТЬ лаваар өнгөлөх, лав түрхэж гялайлгах, лав шингээх, лавдах.

НАВЕВА́ТЬ 1. татуулах, сэнгэнэх; 2. хүргэх

НАВЕ́ДАТЬСЯ,

НАВЕ́ДЫВАТЬСЯ эргээд гарах, ороод гарах; ~ **к другу** нөхрөө эргээд гарах.

НАВЕЗТИ́ авчрах, хүргэж ирэх; ~ **товару** бараа авчрах.

НАВЕ́ИВАТЬ хийсгэх.

НАВЕ́К,

НАВЕ́КИ үүрд, мөнхөд, хэзээд.

НАВЕ́РНО 1. биз, магад (гүй); ~, **так и будет** тэгэх биз 2. магад (тай), лав (тай).

НАВЕ́РНОЕ биз, магад (гүй).

НАВЕРНУ́ТЬ 1. эрэгдэх; ~ **гайку** эм эрэг эрэгдэх 2. ороох.

НАВЕРНУ́||ТЬСЯ гарах, гүйлгэнэх; **на глаза ~лись слезы** нулимс гүйлгэнэв.

НАВЕРНЯКА́ 1. лав, заавал; 2. лавтай, гарцаагүй; **держать пари** ~ гарцаагүй юманд мөрий тавих.

НАВЕРСТА́ТЬ нөхөх, гүйцэх, гүйцээх.

НАВЁРСТЫВАТЬ нөхөн гүйцэх, гүйцээх; ~ **потерянное время** хожимдсоноо нөхөх.

НАВЕРТЕ́ТЬ 1. ороох, эргүүлж ороох; 2. эрэгдэж хийх, шурагдаж цоолох, эргүүлэх.

НАВЁРТЫВАТЬ ороох, эргүүлж ороох.

НАВЁРТЫВАТЬСЯ гарах, гүйлгэнэх.

НАВЕ́РХ 1. дээш, дээр; **подняться** ~ дээш гарах 2. өөдөө, дээшээ; **взглянуть** ~ өөдөө харах.

НАВЕРХУ́ дээр; **он живёт** ~ тэр (хүн) дээр суудаг.

НАВЕ́С саравч, асар; ~ **над крыльцом** (хаалганы) довжооны асар

НАВЕСЕЛЕ́ халанги, халамцуу.

НАВЕ́СИТЬ өлгөх, углах, чагтгалах.

НАВЕСНО́Й өлгөмөл, угладаг, чагтгалдаг.

НАВЕ́СНЫЙ ~ **огонь** орой руу нь буудах.

НАВЕСТИ́ 1. мөргүүлэх, дайралдуулах, хүргэж өгөх, замчилж өгөх, зааж өгөх; (*мөрөөр*) оруулах; ~ **на след** мөр **зааж** өгөх; 2. хандуулах, хөтлөх; 3. төрүүлэх; ~ **на мысль** санаа төрүүлэх; 4. чиглүүлэх, шагаах, шагаалгах; ~ **телескоп на луну** оргилын дуран сар руу чиглүүлэх; 5. (*өнгө*) оруулах, (*сайхан*) болгох; ~ **красоту** сайхан болгох; 6. тавих, түрхэх, будах; ~ **узоры** угалз тавих; 7. хийх, тавих, барих; ~ **мост** гүүр тавих; 8. тогтоох, -тай болгох; ~ **порядок** эмх журам тогтоох, эмхтэй болгох; 9. (цуг хэрэглэгдсэн нэр үгийг нь үйл үг болгон орчуулна); ~ **справку** лавлах; ~ **страх** айлгах; 10. авчрах; ~ **целый дом гостей** гэр дүүрэн гийчид авчрах.

НАВЕСТИ́ТЬ ороод гарах, уулзаад ирэх, очоод ирэх, эргэх; ~ **больного** өвчтөн эргэх.

НАВЕСУ́ өлгөөтэй, дүүжлээстэй, чагтгалаатай.

НАВЕ́Т гүтгэлэг, гүжир.

НАВЕ́ТРЕННЫЙ салхин талын, салхи өөд харсан.

НАВЕ́ЧНО үүрд, мөнхөд.

НАВЕ́ШАТЬ 1. өлгөх, зүүх; ~ **белья** угаасан юм өлгөх; 2. чигнэх, жигнэх.

НАВЕ́ШИВАТЬ 1. өлгөх, углах, чагтгалах; 2. *разг.* зодох.

НАВЕЩА́ТЬ уулзах, орох, очих, эргэх.

НАВЕ́Я||ТЬ 1. сэвшээлэх, сэнгэнэх; **ветер ~л прохладу** сэрүүн салхи сэвшээлэв; 2. хүргэх; ~ **сон** нойр хүргэх; 3. хийсгэх; ~ **пшеницы** буудай хийсгэх.

НА́ВЗНИЧЬ гэдрэг (*харан*), өөдөө харан; **упасть** ~ гэдрэг унах; **лежать** ~ өөдөө харан хэвтэх; **падать** ~ ар гэдрэгээ савж унах.

НАВЗРЫ́Д плакать ~ цурхиран ухилах.

НАВИВА́ТЬ 1. ороох; 2. томох.

НАВИГА́ТОР усан замч, усан замын явдлын мэргэжилтэн.

НАВИГА́ЦИОННЫЙ усан замын; ~ **период** усан замын цаг.

НАВИГА́ЦИ||Я 1. усан замын явдал, усан зам; **открыть ~ю** усан зам нээх; 2. хөлөг онгоц жолоодох ухаан.

НАВИДА́ТЬСЯ юм үзэх, их үзэх.

НАВИНТИ́ТЬ шурагдах, эргэдэх.

НАВИ́НЧИВАТЬ шурагдах, эрэгдэх.

НАВИСА́ТЬ 1. өнгийх, унжих, буух; 2. өнгийх, заналхийлэх, тулгарах.

НАВИ́СНУТЬ 1. өнгийх, унжих, буух; **скалы нависли над морем** хад тэнгис рүү өнгийжээ; 2. өнгийх, тулгарах, заналхийлах; **нависла опасность** аюул өнгийв, аюул тулгарав.

НАВИ́СШ||ИЙ 1. өнгийсэн, унжсан, унжуу, буумал; 2. өнгийсэн, заналхийлсэн, тулгарсан; ~**ая опасность** тулгарсан аюул.

НАВИ́ТЬ 1. ороох, 2. томох.

НАВЛЕКА́ТЬ 1. төрүүлэх, хүргэх; ~ **на себя чьё-либо недовольство** өөрөө хүний дургүйцэл хүргэх; 2. тарих, удах; **навлечь на себя беду** өөрөө өөртөө гай удах.

НАВЛЕ́ЧЬ 1. төрүүлэх, хүргэх; ~ **на себя чье-либо недовольство** өөрөө хүний дургүйцэл хүргэх; 2. тарих, удах; ~ **на себя беду** өөрөө өөртөө гай удах.

НАВОДИ́ТЬ 1. мөргүүлэх, дайралдуулах, хүргэж өгөх, замчилж өгөх, зааж өгөх (*мөрөөр*) оруулах; 2. хандуулах, хөтлөх; 3. төрүүлэх; 4. чиглүүлэх; шагаах, шагаалгах; 5. (*өнгө*) оруулах, (*сайхан*) болгох; 6. тавих, түрхэх, будах; 7. хийх,тавих, барих; 8. тогтоох; -тай болгох; 9. *цуг хэрэглэгдсэн нэр үгийг нь үйл үг болгон орчуулна*; 10. авчрах.

НАВО́ДКА 1. чиглүүлэх, шагаах; 2. хийх, тавих, барих; ~ **моста** гүүр тавих.

НАВОДНЕ́НИЕ үер, үерлэх, ус авах.
НАВОДНИ́ТЬ дүүргэх, дарах, дүүрэх.
НАВОДНО́Й авч тавьдаг, түр зуурын; ~ **мост** авч тавьдаг гүүр, түр зуурын гүүр.
НАВОДНЯ́ТЬ дүүргэх, дарах, дүүрэх.
НАВОДНЯ́ТЬСЯ дүүрэх, дарагдах.
НАВО́ДЧИК 1. шагаагч, чиглүүлэгч; 2. өнгөлөгч, түрхэгч, будагч; 3. түлхээс хулгай.
НАВОДЯ́ЩИЙ санаа авахуулах, хөтлөх; ~ **вопрос** санаа авахуулах асуудал.
НАВО́З шивх, өтөг; **конский** ~ адууны шивх; **овечий** ~ өтөг.
НАВО́ЗИТЬ шивхдэх, өтөгжүүлэх, шивхээр бордох.
НАВОЗИ́ТЬ авчрах, хүргэж ирэх.
НАВО́ЗНИК баасны хорхой.
НАВО́ЗН||ЫЙ шивхийн, өтгийн; **~ая куча** овоолостой шивх; **~ая яма** шивхийн нүх.
НАВО́Й гогцовч.
НА́ВОЛОЧКА дэрний гэр, дэрний бүрхүүл, дэрний уут.
НАВОНЯ́ТЬ үнэр, гутах, ханхлах, ханхлуулах, үнэр танар болгох.
НАВОРА́ЧИВАТЬ 1. эрэгдэх; 2. ороох.
НАВОРОВА́ТЬ хулгайлах, хулгай их хийх.
НАВОРО́Т *разг.* хэцүү ээдрээтэй байдал.
НАВОСТРИ́ТЬ ~ **уши** чих тавих; ~ **лыжи** зуртахад бэлдэх, зуртахыг зэхэх.
НАВОСТРИ́ТЬСЯ чадамгай болох, сурамгай болох.
НАВОЩИ́ТЬ лавдах, лав түрхэж арчих, лав шингээх; ~ **пол** шал лавдах.
НАВРА́||ТЬ 1. худал хэлэх; **он ~л с три короба** дэмий юм их чалчив; 2. гүжирдэх; 3. ташаарах, алдаа гаргах.
НАВРЕДИ́ТЬ хорлох, гэмтээх.
НАВРЯ́Д болов уу даа; ~ **ли он придет сегодня** тэр (*хүн*) өнөөдөр ирэх болов уу даа.
НАВСЕГДА́ үүрд, мөнхөд, бүрмөсөн; **расстались** ~ үүрд хагацав; **раз и** ~ бүрмөсөн, мөнхөд.
НАВСТРЕ́ЧУ угтаж, тосон, өөдөөс, өмнөөс, урдаас; **пойти** ~ **кому-либо** хүнд тус хийх, дэмжлэг үзүүлэх.
НАВЫВОРОТ тэс зөрүү, шал ондоо, тэс өөр; **делать что-либо** ~ юмыг тэс зөрүү хийх.
НА́ВЫК дадлага, дадал, дүй; ~ **в работе** ажлын дадлага; **приобрести ~ к чему-либо** юмны дүйтэй болох.
НАВЫ́КАТ,
НАВЫ́КАТЕ бүлтгэр; **глаза** ~ бүлтгэр нүд, бүлтэн.
НАВЫЛЕ́Т нэвт, шувт; **он ранен пулей** ~ нэвт буудуулав.
НАВЫ́ПУСК тавьдаг; **брюки** ~ тавьдаг өмд.
НАВЫ́РЕЗ зүсэж үзээд; **купить арбуз** ~ тарвас зүсэж үзээд худалдан авах.
НАВЫТЯ́ЖКУ номхон; **стоять** ~ номхон зогсох.
НАВЫЮ́ЧИВАТЬ тэгнэх, ачих, ачаалах.
НАВЫЮ́ЧИТЬ, тэгнэх, ачих, ачаалах; ~ **верблюда** тэмээнд тэгнэх.
НАВЯЗА́ТЬ 1. уях, ороож уях, ороох; 2. нэхэх, сүлжих,3. тулган үлээлгэх,шахаж авуулах, -уулах (-үүлэх); ~ **свою мысль** өөрийн саналыг тулган хүлээлгэх; ~ **ненужную вещь** хэрэггүй юм шахаж авуулах.
НАВЯЗА́ТЬСЯ салахгүй байх, залхаах, хашраах, улиг болох, улиглах; ~ **в знакомые** танилцаад салахгүй байх, танил гэж хашраах.
НАВЯ́ЗНУТЬ торох, хураах; ~ **в зубах** улиг болох.
НАВЯ́ЗЧИВОСТЬ хаширгаа, залхмаар зан, улиг.
НАВЯ́ЗЧИВЫЙ 1. хаширгаатай, залхаадаг, салахгүй; ~ **человек** хаширгаатай хүн; 2. улиг болсон, улигт; навязчивая мысль улигт бодол.
НАВЯ́ЗЫВАТЬ 1. уях,ороож уях, ороох; 2. нэхэх, сүлжих; 3. тулган хүлээлгэх, шахаж авуулах; -уулах (-*үүлэх*).
НАВЯ́ЗЫВАТЬСЯ салахгүй байх, залхаах, хашраах, улиг болох,улиглах.
НАВЯ́ЛИТЬ борцлох, хатаах; ~ **рыбы** загас борцлох.
НАГАДА́ТЬ мэрэглэх, төлөгдөх, төлөглөх, төлөг тавих.
НАГА́ДИТЬ 1. баас шээс болгох, бузартуулах; 2. далдуур хорлох, хөө болох.
НАГА́ЙКА ташуур,малиа.
НАГА́Н наган буу.
НАГА́Р тортог, бад,бадам; ~ **на свечке** лааны бад.
НАГИБА́ТЬ бөхийлгэх, тонгойлгох, нахийлгах, хотойлгох, тахийлгах.
НАГИБА́ТЬСЯ бөхийх, тонгойх, нахийх, хотойх, тахийх.
НАГИШО́М нүцгэн, шалдан.
НАГЛА́ЖИВАТЬ индүүдэх, толийлгох.
НАГЛА́ЗНИК нүдний саравч,нүдэвч.
НАГЛЕ́ТЬ ичгүүрийг гээх, ичгүүрээ алдах, ичгүүргүй, загнасаар хэтрэх.
НАГЛЕ́Ц ичгүүргүй хүн, ичгүүрээ алдсан этгээд.
НА́ГЛО ичгүүргүй, улайн цайм.
НА́ГЛОСТЬ ичгүүргүй юм,хэт нүүрэмгий зан, ичгүүрээ алдсан явдал; **говорить** ~ ичгүүргүй юм ярих.
НАГЛОТА́ТЬСЯ 1. том балгах, том үнхэж залгих; ~ **воды** ус том балгах; 2. *разг.* хар тамхи татах.
НА́ГЛУХО 1. ягштал, завсаргүй; 2. битүү өвч; ~ **застегнуться** өвч товчлох.
НАГЛУШИ́ТЬ муужруулан барих; ~ **много рыбы** олон загас муужруулан барих.
НА́ГЛЫЙ увайгүй, жаламгар, ичгүүргүй, ичгүүрээ алдсан, хэт нүүрэмгий.
НАГЛЯДЕ́ТЬСЯ ханатал харах, харж ханах, үзэж цадах, цадтал үзэх
НАГЛЯ́ДНО ил тод, нүдэнд үзэгдэм, ойнд ортол, дотор ургатал
НАГЛЯ́ДНОСТЬ ил тод байх, нүдэнд үзэгдэм байх, ойнд орохоор байх, дотор ургамаар байх.
НАГЛЯ́ДНЫЙ 1. ил тод нүдэнд үзэгдэм, ойнд ором, дотор ургамаар; ~ **пример** ил тод жишээ; 2. үзүүлэн таниулах; ~ **метод** үзүүлэн таниулах арга.
НАГНА́ИВАТЬСЯ идээрлэх, идээлэх, бээрлэх.
НАГНА́ТЬ 1. гүйцэх, хөөн гүйцэх; ~ **беглеца** оргодлыг хөөн гүйцэх; 2. гүйцэх, гүйцээх, нөхөх; ~ **товарищей** в работе ажлаараа нөхдийгөө гүйцэх; ~ **пропущенное** тасалдуулснаа нөхөх; 3. хураах,тууж авчрах, хөөж ирэх; **на базар ~ли много скота** зах дээр олон мал тууж авчирсэн; 4. төрүүлэх, хүргэх; ~ **тоску** гунигтгөрүүлэх; ~ **сон** нойр хүргэх, ~ **страх** айдас төрүүлэх; 5. нэрэх; ~ **смолы** давирхай нэрэх.
НАГНЕСТИ́ шахах, шахаж оруулах.
НАГНЕТА́ТЬ шахах, шахаж оруулах; ~ **воздух** хий шахаж оруулах.
НАГНОЕ́НИЕ идээрлэх, идээлэх,бээрлэх.
НАГНОИ́ТЬСЯ идээрлэх,идээлэх, бээрлэх; **рана ~лась** шарх идээлжээ.
НАГНУ́ТЬ бөхийлгэх,тонгойлгох, тахийлгах, нахийлгах, хотойлгох; ~ **голову** толгойгоо тонгойлгох; ~ **голову набок** толгойгоо хазайлгах; ~ **ветку** мөчир тахийлгах.
НАГНУ́ТЬСЯ тонгойх, нахийх,хотойх, тахийх.
НАГОВА́РИВАТЬ 1. ярьж ярьчихах, хэлж хэлчхэх; 2. гүжирдэх, гүтгэх, гөрдөх.
НАГОВО́Р гүжир үг,гүтгэлэг.
НАГОВОРИ́ТЬ 1. ярьж ярьчхах, хэлж хэлчхэх; 2. гүжирдэх, гүтгэх, гөрдөх.

НАГОВОРИ́ТЬСЯ ханатал ярих, цадтал ярих, цадтал хөөрөлдөх, ~ **с другом** андтайгаа ханатал үг хөөрөх.
НАГО́Й нүцгэн, шалдан; **совсем** ~ чармаа нүцгэн.
НА́ГОЛО 1. сугалаад,, сугалж аваад; **с шашками** ~ сэлмээ сугалаад; 2. нүцгэн болтол, мөлчийтөл, мөнчийтэл, түнжийтэл; **остричь голову** ~ толгойгоо мөнцийтөл хусуулах.
НА́ГОЛОВУ разбить ~ хиартал цохих,бут ниргэх.
НАГООВА́ТКА *бот* чоногоно.
НАГОЛОДА́ТЬСЯ өлсөж зовох, өлсгөлөнгийн зовлон эдлэх.
НАГО́ЛЬН||ЫЙ ~ая шуба өнгө нэхий дээл.
НАГОНЯ́Й дать ~ **кому-либо** донгодох, сүүлийг нь мушгих; **получить** ~ **от кого-нибудь** донго авах, донгодуулах.
НАГОНЯ́ТЬ 1. гүйцэх, хөөн гүйцэх; 2. гүйцэх, гүйцээх, нөхөх; 3. хураах,тууж авчрах, хөөж ирэх; 4. төрүүлэх, хүргэх; 5. нэрэх.
НАГОРА́ТЬ 1. бадлах, бадамлах; **свеча нагорела** лаа бадлав; 2. шатах, шатаах.
НАГОРЕ́||ТЬ шийтгэл хүртэх, донго хүртэх; **тебе здорово ~ло** чи сүрхий донго хүртэв.
НАГО́РН||ЫЙ өндөрлөг, уулын, уулархаг; ~ **берег** өндөрлөг эрэг; **~ая страна** уулархаг орон.
НАГОРОДИ́ТЬ 1. хашаалах, хороолох; 2. овооло х; ~ **кучу всякого хлама** элдвийн новш овоолох; 3. бол шол юм ярих, донгосох; ~ **чепуху** дэмий донгосох.
НАГО́РЬЕ өндөрлөг, өндөр газар, уулт өндөрлөг.
НАГОТ||А́ нүцгэн шалдан, нүцгэн бие, шалдан бие; **прикрыть ~у** нүцгэн биеэ таглах.
НАГОТА́ВЛИВАТЬ бэлдэх, бэлтгэх.
НАГОТО́ВЕ бэлэн, бэлхэн; **быть** ~ бэлэн байх.
НАГОТО́ВИТЬ бэлдэх, бэлтгэх; ~ **дров на зиму** өвлийн түлээ бэлдэх.
НАГОТО́ВИТЬСЯ бэлдэх, хүрэлцэхүйц бэлтгэх, цатгахаар бэлдэх.
НАГРА́БИТЬ дээрэмдэх, тонох.
НАГРА́Д||А шагнал, шан; **высокая правительственная** ~ засгийн газрын хүндэт шагнал; **получить ~у** шагнал хүртэх.
НАГРАДИ́ТЬ шагнах,шагнал хүртээх, шан өгөх, ~ **орденом** одонгоор шагнах.
НАГРАДНО́Й шагналын; ~ **список** шагналын цэс.
НАГРАЖДА́ТЬ шагнах, шагнал хүртээх, шан авах.
НАГРАЖДЕ́НИЕ шагнах, шагналт.
НАГРЕ́В 1. халаах,халаалт; 2. халсан газар, халсан гадарга; **поверхность ~а печи** пийшингийн халсан гадарга.
НАГРЕВА́НИЕ халаах, халаалт, дулаацуулах, дулаацуулалт.
НАГРЕВА́ТЕЛЬ халаагуур.
НАГРЕВА́ТЕЛЬНЫЙ халаах, дулаацуулах; ~ **прибор** халаах хэрэгсэл.
НАГРЕВА́ТЬ халаах, бүлээсгэх, дулаацуулах.
НАГРЕВА́ТЬСЯ халах, бүлээсэх, дулаацах.
НАГРЕ́ТЬ 1. халаах, бүлээсгэх, дулаацуулах, бүлээцүүлэх; ~ **воду** ус халаах,ус бүлээсгэх; 2. *разг.* гол гаргах.
НАГРЕ́||ТЬСЯ халах, бүлээсэх, дулаацах, бүлээцэх; **вода ~лась** ус халав,ус бүлээсэв.
НАГРОМОЖДА́ТЬ 1. овоолох, дээр дээрээс нь тавих, бархайлган сэрхийлгэх; 2. дүүргэх.
НАГРОМОЖДА́ТЬСЯ бархайж сэрхийх, овоологдох.
НАГРОМОЖДЕ́НИЕ 1. овоолох, дээр дээрээс нь тавих; 2. овоо, дээр дээрээс нь тавьсан юм,бархайж сэрхийсэн юм.
НАГРОМОЗДИ́ТЬ 1. овоолох, дээр дээрээс нь тавих, бархайлган сэрхийлгэх; 2. дүүргэх.
НАГРУБИ́ТЬ бүдүүлэг үг хэлэх, ширүүн зан гаргах, бүдүүлэг аашлах.
НАГРУ́ДНИК шүлсэвч, хөг, энгэрэвч.
НАГРУ́ДНЫЙ энгэрийн; ~ **знак** энгэрийн тэмдэг.
НАГРУЖА́ТЬ 1. ачих, ачаалах, тэгнэх, хүндрүүлэх; 2. нэмэлт үүрэг өгөх; даалгавар өгөх.
НАГРУ́ЖЕННЫЙ ачсан, ачаалсан, тэгнэсэн.
НАГРУЗИ́ТЬ 1. ачих, ачаалах, тэгнэх; ~ **верблюда кладью** тэмээнд ачаа тэгнэх; 2. нэмэлт үүрэг өгөх, даалгавар өгөх.
НАГРУ́ЗКА 1. ачих, ачаалах, тэгнэх, ачилт, ачаалалт, тэгнэлт; 2. ачаа, тээш; 3. үүрэг, даалгавар, үүрэгт ажил; 4. даралт, ачаалалт, үүрэг; **индуктивная** ~ нөлөөлөх даралт, нөлөөлөх, ачаалалт; ~ **критическая** цухалдах ачаалал; ~ **пиковая** оргил ачаалал.
НАГРЫ́ЗТЬ цөмөх, мэрэх; ~ **орехов** самар цөмөх.
НАГРЯЗНИ́ТЬ муухай болгох, шавхай болгох, хог шороо болгох, балиартуулах, хиртээх.
НАГРЯ́НУ||ТЬ гэнэт ирэх, гэнэт орох, гэнэт дайрах, гэнэт довтлох, **~ли гости** зочид гэнэт ирэв; **~ла беда** гэнэт гай дайрав.
НАГУ́Л (*билчээрийн*) тарга.
НАГУ́ЛИВАТЬ билчээрээр таргалах, тарга авах, өөх суух; **овцы нагуляли жиру** хонь билчээрээр таргалав.
НАГУЛЯ́ТЬ -тай (*-тэй,-той*) болох, өнгө орох; ~ **брюшко** гэдэстэй болох,гэдэс суух; ~ **румянец** өнгө орж улаан хацартай болох.
НАГУЛЯ́||ТЬСЯ цэнгэх, ханатал зугаалах; **~лись, теперь пора домой** ханатал зугааллаа,одоо харья.
НАД (НАДО) 1. дээгүүр, дээр; **работать** ~ **собой** өөрийгөө боловсруулах; **смеяться** ~ **кем-нибудь** хүнийг наадам болгох.
НАДАВА́ТЬ их өгөх, дахин дахин өгөх, олонтоо өгөх; ~ **подарков** бэлэг их өгөх; ~ **обещаний** ам өчиг олонтоо өгөх.
НАДАВИ́ТЬ 1. дарах, шахах; ~ **кнопку звонка** хонхны товруур дарах 2. шахах, шахаж гаргах; ~ **соку** шүүс шахаж гаргах; 3. няц дарах, дарж алах; ~ **мух** ялаа дарж алах.
НАДА́ВЛИВАТЬ 1. дарах, шахах; 2. шахах, шахаж гаргах.
НАДА́ИВАТЬ саах.
НАДАРИ́ТЬ их (*олон*) бэлэглэх, бэлэг их өгөх, олонтоо бэлэглэх; ~ **книг** ном олныг бэлэглэх.
НАДБА́ВИТЬ нэмэрлэх, нэмэгдүүлэх, нэмэх.
НАДБА́ВКА нэмэгдэл,нэмэлт.
НАДБАВЛЯ́ТЬ нэмэрлэх, нэмэгдүүлэх, нэмэх; ~ **цены** үнэ нэмэх.
НАДБИВА́ТЬ эмтлэх, сэв оруулах, цав гаргах.
НАДБИ́ТЬ эмтлэх, сэв оруулах, цав гаргах; ~ **чашку** аяга эмтлэх.
НАДБРО́ВН||ЫЙ хөмсгийн; **~ые дуги** хөмсгийн яс.
НАДВИГА́ТЬ дарж өмсөх, буулгах.
НАДВИГА́ТЬСЯ ойртох, ойртон ирэх.
НАДВИ́НУТЬ дарж өмсөх, буулгах; ~ **шапку на уши** малгайгаа буулгах.
НАДВИ́НУТЬСЯ ойртох, ойртон ирэх.
НАДВО́ДН||ЫЙ усан дээрх, хөвдөг, живдэггүй, шунгадаггүй; **~ая часть корабля** онгоцны усан дээрх хэсэг.
НА́ДВОЕ хоёр болгож, хагаслан; **разрезать** ~ хагаслан огтлох, хагаслах.
НАДВО́РН||ЫЙ гадаахь, гэр орчмын; **~ые постройки** гэр орчмын барилгууд.
НАДВЯЗА́ТЬ 1. залгаж сүлжих, залгах; 2. залгаж уях, залгах.
НАДВЯ́ЗЫВАТЬ 1. залгаж сүлжих, залгах; 2. залгаж уях, залгах.
НАДГРО́БН||ЫЙ 1. хүүрийн, булшны, булшин дээрх; **~ая надпись** булшны бичиг; 2. оршуулахад хэлсэн; **~ое слово** оршуулахад хэлсэн үг.

НАДГРЫЗА́ТЬ,
НАДГРЫ́ЗТЬ мэрэх, хазах; ~ **сыр** бяслаг мэрэх.
НАДДАВА́ТЬ нэмэх, нэмж өгөх.
НАДДА́ТЬ нэмэх, нэмж өгөх.
НАДЕБОШИ́РИТЬ зодоон цохион болох, хэрүүл цуугиан тарих.
НАДЁВАННЫЙ өмссөн, хуучин; **~ая обувь** өмссөн гутал, хуучин гутал.
НАДЕВА́ТЬ 1. өмсгөх, өмсүүлэх; 2. углах; 3. зүүх; 4. өмсөх.
НАДЕ́ЖД||А найдвар, найдлага, найдал, горьдлого, горьдол, итгэл; **возлагать ~у на кого-либо** хүнд найдах; **в ~е** горьдож; **есть ~ на выздоровление** эдгэрэх горьдлого байна.
НАДЁЖНОСТЬ найдвар, итгэл найдвар; ~ **предприятия** найдвартай хэрэг.
НАДЁЖН||ЫЙ найдвартай, найдлагатай, итгэлтэй; **~ое средство** найдвартай арга; ~ **человек** итгэлтэй хүн.
НАДЕ́Л ногдол газар; **земельный** ~ ногдол газар.
НАДЕ́ЛАТЬ 1. хийх, хийж хийчхэх; ~ **игрушек** тоглоом хийж хийчхэх; 2. удах, тарих, татах; ~ **хлопот** уршиг удах; 3. *разг.* айн сандрах.
НАДЕЛИ́ТЬ ноогдуулах, түгээх, хүртээх.
НАДЕЛЯ́ТЬ 1. ноогдуулах, түгээх, хүртээх; ~ **подарками** бэлэг түгээх; 2. төгөлдөр,-тай (*-тэй,-той*) байх; **природа наделила его талантами** төрөлхийн авъяас төгөлдөр хүн.
НАДЁРГАТЬ 1. зулгаах, сугалан авах, угзчих; ~ **льну** маалинга зулгаах; 2. тохиолдсон болгоныг авах; ~ **примеров** тохиолдсон болгоныг авч жишээ болгох.
НАДЕРЗИ́ТЬ ярзганах, ярдаглах.
НАДЕ́ТЬ 1. өмсгөх, өмсүүлэх; ~ **шапку на ребёнка** хүүхдэд малгай өмсгөх; 2. углах; 3. зүүх; ~ **кольцо на палец** хуруунд бөгж зүүх; 4. өмсөх; ~ **шубу** дээл өмсөх.
НАДЕ́Я||ТЬСЯ 1. найдах, горьдох, санах; **я не ~лся увидеть вас** би тантай уулзана гэж *санасангүй*; ~ **на помощь** тусламж горьдох; 2. найдах, иттэх; ~ **на друга** нөхөртөө найдах.
НАДЗЕ́МН||ЫЙ газар дээрх; **~ые сооружения** газар дээрх барилга.
НАДЗИРА́ТЕЛЬ харгалзагч, хуяг.
НАДЗИРА́ТЬ харах, харгалзах, цагдах, сэргийлэх.
НАДЗО́Р 1. хяналт; **авторский** ~ зохиогчийн хяналт; **быть под ~ом** хяналтанд байх; 2. хянах газар, *хянагчид*; **технический** ~ техникийн хянах газар.
НАДИВИ́ТЬСЯ харж ханах, гайхан харах, сонсч ханах.
НАДКА́ЛЫВАТЬ салбалах, салба цохих, цуу цохих.
НАДКЛА́ССОВЫЙ ангийн бус, ангид хамаагүй.
НАДКЛЕ́ИВАТЬ,
НАДКЛЕ́ИТЬ залгаж наах.
НАДКО́Л 1. салбалах, салба цохих, цуу цохих; 2. салбарсан газар, салбархай, цуурсан газар, цуурхай.
НАДКОЛЁНН||ЫЙ ~ая чашка тойг.
НАДКОЛО́ТЬ салбалах, салба цохих, цуу цохих; ~ **полено** хэрчим цуу цохих.
НАДКО́СТНИЦ||А ясны хальс, ясны хуудас; **воспаление ~ы** ясны хальс үрэвсэх.
НАДКРЫ́ЛЬЯ далавчны хуяг.
НАДКРЫ́ЛЬЕ далавчны хуяг.
НАДКУ́С 1. хазах; 2. хазсан газар.
НАДКУСИ́ТЬ хазах; ~ **яблоко** алим хазах.
НАДЛА́МЫВАТЬ 1. цав гаргах, дутуу хугалах, хуга дарах, эвдэх; 2. хугалах, мохоох, шантлах, доройтуулах.
НАДЛА́МЫВАТЬСЯ 1. цав гарах, дутуу хугарах, хуга даруулах; 2. хугарах, мохох, шантрах, доройтох.
НАДЛЕЖА́||ТЬ зохих, ёстой байх; **надлежит** зохино ёстой; **~ло бы это сделать** үүнийг хийвэл зохих билээ.
НАДЛЕЖА́Щ||ИЙ зохих, зүй ёсны; **~ие меры** зохих арга хэмжээ; **~им образом** зүй ёсоор, дүрмийн ёсоор.
НАДЛЕЖИ́Т *зохино, ёстой*; ~ **явиться в указанный срок** дурдсан цагт ирвэл зохино; ~ **быть правдивым** үнэнч байх ёстой.
НАДЛО́М 1. цав гарах, дутуу хугалах; 2. цав, хугарсан газар, хугархай; 3. уйтгар, шантрал, доройтол; **душевный** ~ сэтгэл зүрхийн уйтгар, уйтгарласан сэтгэл.
НАДЛОМИ́ТЬ 1. цав гаргах, дутуу хугалах, хуга дарах, эвдэх; 2. хугалах, мохоох, шантлах, *доройтуулах*.
НАДЛОМИ́||ТЬСЯ 1. цав гарах, дутуу хугарах, хуга даруулах; 2. хугарах, мохох, шантрах, доройтох; **силы ~лись** хүч, мохов; **здоровье ~лось** бие доройтов.
НАДЛО́МЛЕННЫЙ доройтсон, шантарсан, бэрхийг үзсэн.
НАДМЕ́ННО их зантай, ихэрхэг, омгорхог, бардам.
НАДМЕ́ННОСТЬ их зан, ихэрхэг зан, омог,бардам; **проявлять** ~ их зан гаргах, ихэрхэх.
НАДМЕ́НН||ЫЙ ихэрхэг, их зантай, оморхог, бардам, басамжилсан; **~ая осанка** ихэрхэг байдал.
НА́ДО I хэрэгтэй, ёстой, хэрэглэх, зохих; **что вам ~?** Танд юу хэрэгтэй вэ? та юу гээ вэ?; **так ему и ~** хохь нь; ~ **же, ведь ~ же** гэж дээ; **ведь ~ же было ему сделать такую глупость!** Ийм тэнэг юм хийх гэж дээ!
НА́ДО II 1. дээгүүр, дээр; 2. -ыг (*ийг*),-г; **смеяться ~ мною** намайг наадам болгох.
НА́ДОБНО хэрэгтэй, ёстой, зохино.
НА́ДОБНОСТ||Ь хэрэг болох, хэрэгцээ, хэрэглэмж; **в случае ~и** хэрэг болбол, хэрэгцээ тохиолдвол.
НАДОЕДА́ТЬ залхуу хүргэх, залхаах, хашраах, *улиг болох*, улиглах, саад болох.
НАДОЕ́ДЛИВОСТЬ хашрал, хаширтай зан, залхуутай байх.
НАДОЕ́ДЛИВЫЙ залхуутай, хаширтай, улигт; **какой ~ человек!** ямар хаширмаар хүн бэ?
НАДОЕ́||СТЬ залхуу хүргэх, залхаах, хашраах, улиг болох, улиглах; **безделье ~ло** ажилгүй залхав; ~ **лишними просьбами** хэрэггүй юм гуйж улиг болох, хашраах.
НАДОИ́ТЬ саах.
НАДО́Й саам.
НАДО́ЛБА шон, бэхлэлтийн шон.
НАДО́ЛГО удтал, өнө удаан.
НАДОРВА́ТЬ 1. сэтлэх, сэт татах, *цуулаахийх*, урах; 2. гэмтээх, бэртээх, няцлах, (*бие тэнхээ*) муудуулах; ~ **голос** хоолой гэмтээх; ~ **здоровье** бие тэнхээ муудуулах.
НАДОРВА́ТЬСЯ 1. сэтрэх, цуурах, урагдах; 2. гэмтэх, бэртэх, няцрах, (*бие тэнхээ*) муудах; **~, поднимая тяжесть** хүнд юм өргөж гэмтэх.
НАДОУ́МИТЬ ухаан заах, арга заах, арга сүвэгчлүүлэх.
НАДПА́РЫВАТЬ ханзласхийх, хагзласхийх, багахан ханзлах.
НАДПИ́ЛИВАТЬ хөрөөдөсхийх, дутуу хөрөөдөх.
НАДПИЛИ́ТЬ хөрөөдөсхийх, дутуу хөрөөдөх; ~ **доску** банз дутуу хөрөөдөх.
НАДПИСА́ТЬ,
НАДПИ́СЫВАТЬ, бичих, гарчиг тавих; ~ **адрес на конверте** дугтуйн (*нүүр*) дээр хаяг бичих; ~ **банки с вареньем** лаазтай чанамал жимст гарчиг тавих.
НА́ДПИС||Ь бичээс, гарчиг; **передаточная** ~ шилжүүлэх үсэг; **надгробная** ~ хүүрийн оршлын бичээс; **древние ~и на камне** эртний чулууны бичээс.
НАДПОРО́ТЬ ханзласхийх, хагзласхийх, багахан ханзлах.
НАДПО́ЧЕЧНИК бөөрийн булчирхай.
НАДРА́ИВАТЬ гялалзтал арчих, цэвэрлэх.
НАДРА́ИТЬ гялалзтал арчих, цэвэрлэх.

НАДРА́ТЬ хуулах; ~ **кому-либо уши** чих мушгих.

НАДРЕ́З 1. хэрчлээ, хэрчлээс, сэтэрхий, огтолсон газар, эсгэдэс, ирийн ор, зураас; **глубокий** ~ гүнзгий хэрчлээс, гүн эсгэх; 2. эсгэх, огтлох, хэрчлээ гаргах, сэтлэх.

НАДРЕЗА́ТЬ эсгэх, зурчих, хэрчлээ гаргах, сэтлэх.

НАДРЕ́ЗЫВАТЬ эсгэх, зурчих, хэрчлээ гаргах, сэтлэх.

НАДРУБА́ТЬ,

НАДРУБИ́ТЬ сэтлэх, сэт цавчих, сэт цохих, хэрчлээ гаргах.

НАДРУГА́ТЕЛЬСТВО доромжлон элэг барих,элэг доог хийх.

НАДРУГА́ТЬСЯ доромжлон элэг барих, элэг доог хийх; ~ **над сединами** буурлыг доромжлон элэг барих.

НАДРЫ́В 1. сэтлэх, сэт татах, цууласхийх; 2. сэтэрхий, огтолсон газар; 3. эгдүүцэл.

НАДРЫВА́ТЬ 1. сэтлэх, сэт татах, цууласхийх, урах; 2. гэмтээх, бэртээх, няцлах,(*бие тэнхээ*) муудуулах.

НАДРЫВА́ТЬСЯ 1. сэтрэх,цуурах, урагдах; 2. гэмтэх, бэртэх, няцрах, (*бие тэнхээ*) муудах; 3. байдаг хүчээрээ ажиллах, тэнхээ мэдэн ажиллах.

НАДРЫ́ВНЫЙ эгдүүцэлтэй; ~ **смех** эгдүүцэлтэй инээд,эгдүүцэн инээх.

НАДСА́ДНЫЙ хүчидсэн; ~ **кашель** хүчдэн ханиалгах.

НАДСМА́ТРИВАТЬ харгалзах, цагдах.

НАДСМО́ТР харгалзал, харгалзах, цагдлага, цагдах.

НАДСМО́ТРЩИК харгалзагч.

НАДСМО́ТРЩИЦА харгалзагч эмэгтэй.

НАДСТА́ВИТЬ залгах, нэмж уртасгах, зүйж уртасгах; ~ **рукава** ханцуйд юм залгах.

НАДСТА́ВКА 1. залгах, нэмж уртасгах, зүйж уртасгах; 2. залгаа, залгавар, залгалт.

НАДСТАВЛЯ́ТЬ залгах, нэмж уртасгах, зүйж уртасгах.

НАДСТАВНО́Й залгамал; ~ **ворот** залгамал зах.

НАДСТРА́ИВАТЬ давхарлах, давхарлан барих, (*давхар*) нэмж барих.

НАДСТРО́ЕЧН||ЫЙ давхарлагийн; ~**ые явления** давхарлагын үзэгдэл.

НАДСТРО́ИТЬ давхарлах, давхарлан барих, (*давхар*) нэмж барих; ~ **дом** байшин давхарлан барих.

НАДСТРО́ЙКА I 1. давхарлаг; **деревянная** ~ **здания** байшингийн модон давхарлаг; 2. давхарлах, давхарлан барих.

НАДСТРО́ЙК||А II давхарлаг; **всякий базис имеет свою** ~**у** суурь бүхэн өөрийн давхарлагтай байдаг.

НАДСТРО́ЧНЫЙ мөрийн дээрх, үсгийн дээрх; ~ **знак** мөрийн дээрх тэмдэг, үсгийн дээрх тэмдэг.

НАДТРЕ́СНУТЫЙ 1. сэвтэй, гавтай, ан гарсан, хагархай; 2. хахир, харжганасан; ~ **голос** хахир хоолой, харжганасан дуу.

НАДУВА́НИЕ үлээх, хий оруулах, үлээлт, хий оруулалт.

НАДУВА́ТЕЛЬСКИЙ, хууран мэхэлсэн, хууран мэхлэх; ~ **приём** хууран мэхлэх арга.

НАДУВА́ТЕЛЬСТВО хууран мэхлэх.

НАДУВА́ТЬ I 1. үлээх, хий оруулах, хийлэх, үлээж хүнхийлгэх; 2. хийсгэн авчрах, хийсгэх, хөдөлгөх; 3. салхи авах, салхинд цохиулах; 4. хүйт орох, хүйт оруулах.

НАДУВА́ТЬ II хууран мэхлэх.

НАДУВА́ТЬСЯ 1. үлээгдэн хүнхийх, хийсэн хүнхийх, салхи дүүрэх, хий дүүрэх; 2. гонсойх, гомдож гонсойх; 3. үлээгдэх, хийсэх.

НАДУВН||О́Й хий оруулсан, хийлдэг, үлээмэл; ~**ая резиновая лодка** хийлдэг эрзээн завь; ~**ые изделия** хийлдэг зүйлс.

НАДУ́МАННЫЙ санаанаас авч хийсэн, зохиомол; ~ **образ** санаанаас авч бичсэн дүр.

НАДУ́МА||ТЬ шийдэх, санаа шулуудах; ~**л уехать** явахаар санаа шулуудав.

НАДУ́Т||ЫЙ 1. яравгар, хөрхгөр, ихэрхэг; ~ **человек** яравгар хүн; 2. гоёмсоглосон; ~**ые выражения** гоёмсоглосон хэллэг, гоёмсоглосон үг; 3. гонсойсон, гомдож гонсойсон.

НАДУ́||ТЬ I 1. үлээх, хий оруулах, хийлэх, үлээж хүнхийлгэх; 2. хийсгэн авчрах, хийсгэх, хөдөлгөх; **ветром** ~**ло пыли** салхи тоос хөдөлгөв; 3. салхи авах, салхинд цохиулах; ~**ло в ухо** чих салхи авав; 4. хүйт орох, хүйт оруулах; ~ **губы** хошуугаа цорвойлгох, гомдож гонсойх.

НАДУ́ТЬ II хууран мэхлэх.

НАДУ́ТЬСЯ 1. үлээгдэн хүнхийх, хийсэн хүнхийх, салхи дүүрэх, хий дүүрэх; 2. гонсойх, гомдож гонсойх; **он на меня надулся и не разговаривает со мной** тэр гомдож гонсойгоод надтай дуугарахгүй байна.

НАДУШИ́ТЬ сүрших, түрхэх.

НАДУШИ́ТЬСЯ сүрших,түрхэх.

НАДЫБАТЬ *разг.* цуглуулах, хулгайлах.

НАДЫМИ́ТЬ утаа униар болгох, утаа дүүргэх.

НАДЫША́ТЬСЯ амьсгалж ханах, ханатал амьсгалах; ~ **лесным воздухом** ойн агаар амьсгалж ханах.

НАЕДА́ТЬСЯ идэж ханах, цадтал идэх, цадах.

НАЕДИНЕ́ хоёулхнаа, хүнгүйд, хоёр биеэрээ; **поговорить** ~ хоёулхнаа ярих, хүнгүйд ярих.

НАЕ́ЗД 1. олноор ирэх, цуглах, хурах; ~ **посетителей** хүн цуглах, хүн олноор ирэх; 2. морин довтлого.

НАЕ́ЗДИТЬ 1. явах; 2. нягтруулах, дагтаршуулах, гаргах; ~ **дорогу** зам дагтаршуулах, зам гаргах; 3. сургах; ~ **рысака** хатир сургах.

НАЕ́ЗДИТЬСЯ явж ханах, ханатал явах.

НАЕ́ЗДНИК I морьтой хүн, моринд сайн хүн, морьч хүн, морь сургагч; **цирковой** ~ циркийн морьч жүжигчин.

НАЕ́ЗДНИК II шонхор зөгий.

НАЕ́ЗДНИК III *разг.* нууц амраг (эр).

НАЕ́ЗДНИЦА, морьтой эмэгтэй, моринд сайн эмэгтэй, морьч эмэгтэй.

НАЕ́ЗДНИЧЕСКИЙ морь сургах, морины.

НАЕ́ЗДОМ явуут, зуурtаа, хааяа хааяа; **бывать** ~ явуут ирж очих, зуурtаа орж гарах.

НАЕЗЖА́ТЬ 1. мөргөх, дайрах, мөргүүлэх; 2. олноор ирэх, цуглах, хурах; 3. явуут ирж очих, зуурtаа орж гарах, хааяа хааяа ирэх.

НАЁМ хөлслөх, хөлсөөр авах; ~ **квартиры** орон сууц хөлслөх; **плата за** ~ хөлс төлөх; **сдавать в** ~ хөлслөх, хөлслөн өгөх.

НАЁМНИК 1. хөлсний цэрэг; 2. хөлсний зарц.

НАЁМН||ЫЙ 1. хөлсний; ~ **рабочий** хөлсний ажилчин; ~ **труд** хөлсний хөдөлмөр; 2. хөлсөөр авсан, хөлсөлсөн, хөлсний; ~**ая дача** хөлсөөр авсан зуслангийн байр.

НАЕ́СТЬСЯ идэж ханах, цадтал идэх, идэж цадах, цадах; ~ **сладкого** амттан идэж ханах; ~ **хлебом** талх идэж цадах.

НАЕ́ХА||ТЬ 1. мөргөх, дайрах, мөргүүлэх; 2. олноор ирэх, цуглах, хурах; ~**ло много гостей** олон зочин цуглав; 3. *разг.* зодолдох.

НАЖА́ЛОВАТЬСЯ гомдол гаргах, гомдол мэдүүлэх, гомдол эрэх.

НАЖА́РИТЬ 1. хайрах, хуурах, шарах; ~ **картошки** төмс хуурах; 2. улайстал халаах, улайстал түлэх.

НАЖА́РИТЬСЯ шарах, ээх, түлэх, халууцах; ~ **на солнце** наранд шарах.

НАЖА́ТЬ I 1. дарах, түлхэх; ~ **на дверь** хаалга түлхэх; 2. шахах; ~ **соку** шүүс шахах; 3. хавчих, шахах; ~ **на лентяев** залхуучуудыг хавчих; 4. чангалах, шахах.

НАЖА́ТЬ II хадах; ~ **сотню снопов** зуун юүж хадах.
НАЖДА́К 1. зүлгүүр; 2. *разг.* гуранзан чулуу.
НАЖДА́ЧН||ЫЙ зүлгүүр; **~ая бумага** зүлгүүр цаас.
НАЖЕ́ЧЬ шатаах, шатааж бэлтгэх, шатааж хийх; ~ **древесного угля** мод шатааж нүүрс болгох.
НАЖИ́В||А хялбар олз; **погоня за ~ой** хялбар олз хайх, хялбар олз хөөцөлдөх.
НАЖИВА́ТЬ 1. олох, хуримтлуулах; 2. болох.
НАЖИВА́ТЬСЯ хөрөнгөжих, баяжих, юмтай болох.
НАЖИВИ́ТЬ илбэслэх, өөлөх, (*хавх*)улавчлах.
НАЖИ́ВКА илбээс,өөө, (*хавхны*) улавч.
НАЖИВЛЯ́ТЬ илбээслэх, өөлөх, (*хавх*) улавчлах.
НАЖИВНО́Й I олддог, олж болдог; **знания — дело наживное** эрдэм гэдэг бол олддоггүй зүйл биш.
НАЖИВНО́Й II илбээсний, өөний, (*хавхны*)улавчны.
НАЖИ́М 1. даралт, шахалт; **писать с ~ом** дарж бичих; 2. хавчилт, шахалт, хавчлага.
НАЖИМА́ТЬ 1. дарах,түлхэх; 2. шахах; 3. хавчих,шахах; 4. чангалах, шахах.
НАЖИНА́ТЬ хадах.
НАЖИ́ТЬ 1. олох, хуримтлуулах, хураах; ~ **всё своим трудом** бүх юмаа хөдөлмөрөөрөө олох; 2. -тай (*-тэй,-той*) болох, олох; ~ **ревматизм** хэрэх өвчинтэй болох; ~ **себе врагов** дайсантай болох.
НАЖИ́ТЬСЯ хөрөнгөжих, баяжих, юмтай болох.
НАЗА́ВТРА маргааш нь, маргаадар.
НАЗА́Д 1. гэдрэг, сөөрөг, *хойш, буцаж, буцаан*; **пятиться** ~ гэдрэг ухирах; **шаг** ~ алхам хойшоо; 2. буцааж, гэдрэг, сөөрөг; **поставить** ~ **что-нибудь** буцааж тавих; **отдать** ~ **что-нибудь** буцааж өгөх, сөөрөг нь өгөх; 3. урьд, өмнө, цаана, цаад тэз; **год** ~, **год тому** ~ нэг жилийн урьд.
НАЗВА́НИВАТЬ дахин дахин утасдах; ~ **по телефону** олонтоо утасдах.
НАЗВА́НИЕ 1. нэр, гарчиг; ~ **растения** ургамлын нэр; ~ **книги** номын гарчиг; 2. нэр төрлийн ном.
НА́ЗВАН||ЫЙ хуурай, хүж барьсан, өргөмөл; **~ая сестра** хуурай эгч, хуурай дүү, ~ **сын** өргөмөл хүү.
НАЗВА́ТЬ I.1. нэрлэх, нэр өгөх, цол өгөх, хоч өгөх; 2. гэх, хэмээх гэж хэлэх, үзэх, ~ **чье-нибудь поведение образцовым** үлгэр жишээ зан байдалтай гэх; 3. нэрлэх нэрийг хэлэх, тоочих, дуудах; ~ **кандидатов в комиссию** комисст нэр дэвшигчдийг тоочих.
НАЗВА́ТЬ II урих, залах, урьж ирүүлэх; ~ **полный дом гостей** гэр дүүрэн зочин урьж ирүүлэх.
НАЗВА́ТЬСЯ I өөрийгөө гэх, хэмээх, гэж хэлэх, нэрлэх.
НАЗВА́ТЬСЯ II уриулах, өгье гэх, гэж хүсэх; ~ **в гости** уриулах, уриулах гэх; ~ **проводить** хүргэж өгье гэх, үдье гэж хүсэх.
НАЗЁМ өтөг, шивх.
НАЗЕ́МН||ЫЙ 1. газар дээрх; **~ая железная дорога** газар дээрх төмөр зам; 2. хуурай замын; **~ые войска** хуурай замын цэрэг.
НА́ЗЕМЬ газар, хөсөр; **упасть** ~ газар унах.
НАЗИДА́НИЕ сургамж; **в** ~ **потомству** ач үрдээ сургамж болгон.
НАЗИДА́ТЕЛЬНЫЙ сургамжтай, сургамж болох.
НАЗЛО́ хорондоо, тэгэхээс тэгэх гэж, зориуд; **сделать** ~ хорондоо хийх.
НАЗНАЧА́ТЬ 1. тогтох, болзох; 2. томилох, тавих, тохоон талбих.
НАЗНАЧЕ́НИ||Е 1. тогтох, тогтоох, *болзох*; 2. тогтоож өгөх, зааж өгөх, хэлж өгөх, бичиж өгөх; ~ **лекарства** эм бичиж өгөх; 3. томилох, илгээх; **место** ~ томилогдсон газар; 4. томилолт, зорилт, зорилго; **использовать по прямому ~ю** уг зорилт ёсоор ашиглах.
НАЗНА́ЧИТЬ, 1. тогтох, тогтоох, болзох; ~ **цену** үнэ тогтоох; ~ **день встречи** уулзах өдөр болзох; 2. тогтоож өгөх, зааж өгөх, хэлж өгөх, *бичиж өгөх*; ~ **пенсию** сул цалин тогтоож өгөх; 3. томилох, тавих, тохоон талбих.
НАЗО́ЙЛИВО улиглан, салж өгөхгүй, наалдан; ~ **просить** улиглан гуйх.
НАЗО́ЙЛИВОСТЬ улиг болсон юм, наалдамтгай зан.
НАЗО́ЙЛИВ||ЫЙ улиг болсон, салж өгдөггүй, наалдамтгай; ~ **человек** салж өгдөггүй хүн; **~ые мысли** улиг болсон бодол.
НАЗРЕ́||ТЬ,
НАЗРЕ||ВА́ТЬ 1. боловсрох, болох; **почки на деревьях ~ли** модны гөлөг боловсров; 2. идээлэх, идээрлэх, бээрлэх; **нарыв ~л** хавдар идээлэв; 3. тулгарах, тулгарч ирэх; **кризис ~л** хямрал тулгарч ирэв.
НАЗУБО́К хуруу даран, цээжээр, ягштал; **знать** ~ хуруу даран мэдэх, цээжээр мэдэх.
НАЗЫВА́ЕМЫЙ нэртэй гэдэг, гэгч, хэмээгч.
НАЗЫВА́ТЬ I1. нэрлэх, нэр өгөх, цол өгөх, хоч өгөх; 2. гэх, хэмээх, гэж хэлэх, үзэх; 3. нэрлэх, нэрийг хэлэх, тоочих, дуудах.
НАЗЫВА́ТЬ II урих, залах, урьж ирүүлэх.
НАЗЫВА́||ТЬСЯ 1. өөрийгөө □ гэх, хэмээх, гэж хэлэх, нэрлэх; 2. нэртэй байх, нэр □ гэх, нэр □ хэмээх; 3. нэрлэгдэх, гэгдэх, хэмээгдэх; **что !ется** хүмүүсийн хэлдгээр, хэлээр, гэдэг.
НАИБО́ЛЕЕ нэн, эн, үлэмж; ~ **удачный способ** нэн сайн арга.
НАИБО́ЛЬШ||ИЙ нэн том, эн их, маш том, үлэмж их, хамгийн том; **~ая выгода** нэн их ашиг.
НАЙВНИЧАТЬ гэнэн байх, гэнэн зан гаргах, гэнэдэх.
НАЙВНОСТЬ гэнэн зан; **детская** ~ хүүхдийн гэнэн зан.
НАЙВНЫЙ гэнэн, гэнэн хонгор; ~ **вопрос** гэнэн асуулт.
НАИВЫ́СШИЙ нэн дээд, эн дээд, туйлын дээд, хамгийн дээд, үлэмж сайн, маш сайн; ~ **сорт** нэн дээд зэрэг.
НАЙГРАННЫЙ хуурмаг, хуурамч, өнгөнч, наагуур.
НАИГРА́ТЬ 1. *тоглож хожих, наадаж хожих*; ~ **деньги** тоглож мөнгө хожих; 2. тоглож холгох, наадаж холгох; ~ **мозоли на пальцах** тоглож хуруугаа холгох; 3. тоглох, наадах, хөгжимдөх; ~ **на рояле новый мотив** төгөлдөр хуураар шинэ ая наадах; 4. бичүүлэх, тэмдэглүүлэх; ~ **пластинку** пянзанд бичүүлэх.
НАИГРА́||ТЬСЯ ханатал тоглох, наадаж ханах; **дети ~лись** хүүхдүүд ханатал тоглов.
НАЙГРЫВАТЬ 1. тоглож хожих, наадаж хожих; 2. тоглож холгох, наадаж холгох; 3. тоглох, наадах, хөгжимдөх; 4. бичүүлэх, тэмдэглүүлэх.
НА́ИГРЫШ ая.
НАИЗНА́НКУ урвуулж, эргүүлж; **вывернуть платье** ~ хувцаа эргүүлэх.
НАИЗУ́СТЬ цээжээр; **читать стихи** ~ шүлэг цээжээр унших.
НАИКРАТЧА́ЙШИЙ хамгийн богино, туйлын богино, нэн дөт; ~ **путь** нэн дөт зам.
НАИЛУ́ЧШИЙ нэн сайн, туйлын сайн, хамгийн сайн, эрхэм; ~ **результат** нэн сайн дүн.
НАИМЕ́НЕЕ нэн бага, туйлын бага, хамгийн бага, нэн муу, туйлын муу, хамгийн муу; ~ **выгодно** нэн бага ашигтай.
НАИМЕНОВА́НИЕ нэр, нэрлэх, гарчиг; **официальное** ~ албан нэр.
НАИМЕНОВА́ТЬ нэрлэх, гарчиглах.
НАИМЕ́НЬШИЙ бага, туйлын бага, хамгийн бага; ~ **выигрыш** нэн бага хонжвор.
НАИСКОСО́К сөөлжүү.
НА́ИСКОСЬ жишүү, ташуу; **идти** ~ ташуу явах; **расположить** ~ сөөлжүү тавих, сөөлжүү байруулах.

НАИХУ́ДШИЙ нэн муу, туйлын муу, хамгийн адаг; ~ **результат** туйлын муу дүн.
НАЙДЁНЫШ бутач, олзвой.
НАЙМИ́Т хөлсний этгээд,хөлсний зарц.
НАЙТИ́ I 1. олох; ~ **потерянную вещь** гээсэн юмаа олох; 2. (*зугаа*)болгох, (*сэтгэл*) ханах,тайвшруулах; 3. үзэх, санах, тоолох, тооцох; ~ **правильным что-либо** юмыг зөв гэж үзэх; ~ **себе могилу**; ~ **себе смерть** үхлээ олох.
НАЙТИ́ II 1. дайрах, дайралдах, мөргөх, тулах, уулзах, ~ **кого-либо в тяжелом состоянии** хүнийг хүнд байдалд байхад дайралдах; 2. халхлах, таглах, хаах; 3. хүрэх; **нашла грусть** гуниг хүрэв; 4. цугларах, бөөгнөрөх, дүүрэх.
НАЙТИ́СЬ 1. олдох, байх; **пропажа нашлась** үгүй болсон юм олдов; **нашлись желающие** хүсэгчид байв; 2. олох, санах; **не нашёлся, что ответить** юу хариулахаа эс олов.
НАКА́З 1. захиа, даалгавар; 2. захиас; **отцовский** ~ эцгийн захиас.
НАКАЗА́НИ||Е шийтгэл; **подвергнуть кого-либо ~ю** хүнийг шийтгэх; **тяжелое** ~ хүнд ял; **сущее** ~ **мне с ним** түүнтэй байх нь над ёстой зовлон байна.
НАКАЗА́ТЬ I шийтгэх, гэсгээх; ~ **виновных** буруутныг шийтгэх, гэмтнийг шийтгэх.
НАКАЗА́ТЬ II захих, даалгах.
НАКАЗУ́ЕМОСТЬ шийтгэлтэй байх,гэсгээлтэй байх.
НАКАЗУ́ЕМЫЙ шийтгэлтэй, гэсгээлтэй, шийтгэх ёстой; ~ **поступок** шийтгэлтэй явдал.
НАКА́ЗЫВАТЬ I шийтгэх, гэсгээх.
НАКА́ЗЫВАТЬ II захих, даалгах.
НАКА́Л гэрэл, улайсамж; **лампочка горит полным ~ом** чийдэн сайн гэрэлтэй ноцож байна.
НАКАЛЁННЫЙ улайсгасан, халаасан.
НАКА́ЛИВАНИ||Е улайсгалт, улайсгах, халаалт, халаах; **температура ~я** улайсгах халуун хүйтэн.
НАКА́ЛИВАТЬ,
НАКАЛИ́ТЬ улайсгах, халаах; ~ **металл докрасна** төмөрлөг улайсгах. улайсгах, халаах.
НАКАЛИ́||ТЬСЯ халах, улайсах; **утюг ~лся** индүү халав; **атмосфера ~лась** цаг уе ширүүсэв.
НАКА́ЛЫВАТЬ I хагалах.
НАКА́ЛЫВАТЬ II 1. хатгах, хатгаж торгох; 2. хатгах, хадах; 3. хатгах, хатгаж хийх, шивэх; 4. хатгах, хатгаж гэмтээх; 5. яргалах,төхөөрөх.
НАКА́ЛЫВАТЬСЯ 1. хатгах; 2. *разг.* луйвардуулах.
НАКАЛЯ́ТЬ улайсгах, улайлгах,халаах.
НАКАЛЯ́ТЬСЯ халах, улайсах.
НАКАНУ́НЕ 1. урд өдөр, өчигдөр; **он приехал** ~ тэр (*хүн*) өчигдөр ирэв; 2. урд, өмнө, урдхан, өмнөхөн; ~ **нового года** шинэ жилийн өмнөхөн, шинэ жилийн битүүнд.
НАКА́ПАТЬ дусаах; ~ **лекарства** эм дусаах.
НАКА́ПЛИВАТЬ хуримтлуулах, хураах, цуглуулах, нөөцлөх, нөөх, даах, -тай (*-тэй,-той*) бодох.
НАКА́ПЛИВАТЬСЯ хуримтлах, цугларах.
НАКА́ПЫВАТЬ I дусаах.
НАКА́ПЫВАТЬ II 1. малтах, малтаж авах; 2. ухах,малтах.
НАКА́Т хучилт; **блиндаж с двойным ~ом** давхар хучилттай хамгаалах байр.
НАКАТА́ТЬ 1. өнхрүүлэх, бөмбөрүүлдэх, өнхрүүлэн авчрах, бөмбөрүүлэн ирэх; ~ **брёвен** гуалин өнхрүүлэх; 2. өнхрүүлэх, бөөрөнхийлөх, бөмбийлгөх; ~ **шариков из глины** шавар бөөрөнхийлөх; 3. дагтаршуулах; ~ **дорогу** зам дагтаршуулах; 4. эрээчээд хаях, татлаад хаях; ~ **письмо** захидал татлаад орхих.
НАКАТА́ТЬСЯ ханатал гулгах, ханатал давхих; ~ **на коньках** тэшүүрээр ханатлаа гулгах; ~ **на велосипеде** дугуйгаар ханатлаа давхих.
НАКАТИ́ТЬ өнхрүүлэх, бөмбөрүүлэх, өнхрүүлж авчрах, бөмбөрүүлэн гаргах; ~ **бочку на платформу** торх өнхрүүлэн тавцан дээр гаргах.
НАКАТИ́ТЬСЯ өнхрөн дайрах, бөмбөрөн мөргөх, давхин ирж цохих.
НАКА́ТОМ өнхрүүлж, бөмбөрүүлэн; ~ **грузить бочки** торх өнхрүүлэн ачих.
НАКА́ТЫВАТЬ 1. өнхрүүлэх, бөмбөрүүлэх, өнхрүүлэн авчрах, бөмбөрүүлэн ирэх; 2. өнхрүүлэх, бөөрөнхийлөх,бөмбийлгөх; 3. дагтаршуулах.
НАКАЧА́ТЬ хөөргөж гаргах, хөөргөдөж авах.
НАКА́ЧИВАТЬ 1. хөөргөдөж гаргах, хөөргөдөж авах; 2. хөөргөдөн оруулах, хөөргөдөж хийх; ~ **автомобильную шину** машины дугуйд хий хөөргөдөж оруулах.
НАКА́ШИВАТЬ хадаж авах, хадаж хураах.
НАКВА́СИТЬ эсгэх, гашилгах.
НАКВА́ШИВАТЬ эсгэх, гашилгах.
НАКИДА́ТЬ хаялах.
НАКИ́ДКА 1. нэмэр, нэмэлт; 2. нөмрөг, нэмнээ; 3. (*дэрний*)бүтээлэг.
НАКИ́ДЫВАТЬ 1. хаялах; 2. нөмрөх; 3. нэмнэх.
НАКИ́ДЫВАТЬСЯ үсрэн дайрах, үсрэн буух.
НАКИ́НУТЬ 1. нөмрөх, нэмнэх; ~ **платок на плечи** алчуур мөрөндөө нөмрөх; 2. нэмэх, ахиулах; ~ **рубль** нэг рубль нэмэх.
НАКИ́НУТЬСЯ үсрэн дайрах, үсрэн буух.
НАКИПА́ТЬ хөөстөх, хагтах, өрөмтөх, нитгэлдэх, хусамтах, өнгөртөх.
НАКИПЕ́||ТЬ 1. хөөстөх, хагтах, өрөмтөх, нитгэлдэх, хусамтах, өнгөртөх, эзрмэгтэх; 2. багтахаа байх, буцлах; ~**ло на душе** дотор буцлав.
НА́КИПЬ хөөс, цээр, өрөм, нитгэл, хаг, хусам, өнгөр, эзрмэг.
НАКЛА́Д хохирол, гарз; **остаться в ~е** хохирох.
НАКЛА́ДНАЯ падаан, дагавар хуудас.
НАКЛА́ДНО гарзтай, хохиролтой; **выйдет слишком** ~ их хохиролтой болно.
НАКЛАДН||О́Й 1. түрхсэн, бүрсэн; **ложка ~ого серебра** мөнгө түрхсэн халбага; 2. наамал, хиймэл, хуурамч; **~ая борода** наамал сахал, хиймэл сахал; ~ **расход** нэмэгдэл зарлага.
НАКЛА́ДЫВАТЬ 1. тавих; 2. тавих, овоолох, дүүргэх, хийх; 3. тавих, хийх, дарах; 4. тавих, ноогдуулах, хүлээлгэх; (*хамт хэрэглэсэн нэр үгий нь уг болгоно.)*
НАКЛЕВЕТА́ТЬ гөрдөх, гүжирдэх, гүтгэх.
НАКЛЕ́ИВАТЬ 1. наалдах, цавуудагдах; 2. наах.
НАКЛЕ́ИТЬ 1. наах, цавуудах; ~ **марку на конверт** дугтуйд марк наах; 2. нааж хийх; ~ **много игрушек** олон тоглоом нааж хийх.
НАКЛЕ́ИТЬСЯ наалдах, цавуудагдах.
НАКЛЕ́ЙКА 1. наалт, наах; 2. наалт цаас.
НАКЛЕПА́ТЬ тавлах, тав гаргах.
НАКЛЁПКА 1. тавлах; 2. тав.
НАКЛИ́КАТЬ даллах, удах, ёрлох; ~ **беду** аюул даллах, аюул ёрлох.
НАКЛО́Н ташуу, налуу (*газар*), хэвгий.
НАКЛОНЕ́НИЕ I хэлбийх, хазайх, хэлтийх, бөхийх, тонгойх, хэлбийлгэх, хэлтийлгэх, хазайлгах, бөхийлгэх, тонгойлгох.
НАКЛОНЕ́НИЕ II төлөв; **условное** ~ болзох төлөв.
НАКЛОНИ́ТЬ хэлбийлгэх, хэлтийлгэх, хазайлгах, бөхийлгэх, тонгойлгох, доош нь дарах; ~ **голову** толгой тонгойлгох.

НАКЛОНИ́ТЬСЯ хэлбийх, хэлтийх, хазайх, бөхийх, тонгойх.
НАКЛО́ННОСТ||Ь 1. дур, авьяас; ~ **к музыке** хөгжмийн авьяас,2. авьяас, зан; **дурные ~и** муу авьяас.
НАКЛО́НН||ЫЙ ташуу, налуу, хэлбэгий, хэлбэгэр, хэлтгий, хазгай, нахиу; **катиться по ~ой плоскости** уруудахдаа улам уруудах.
НАКЛОНЯ́ТЬ хэлбийлгэх, хэлтийлгэх, хазайлгах, бөхийлгөх, тонгойлгох, доош нь дарах.
НАКЛОНЯ́ТЬСЯ хэлбийх, хэлтийх, хазайх, бөхийх, тонгойх.
НАКЛЮКАТЬСЯ *разг.* цүхийтлээ архидах.
НАКОВА́ЛЬНЯ дөш.
НАКОВА́ТЬ,
НАКО́ВЫВАТЬ давтах, давтаж хийх.
НАКО́ЖН||ЫЙ арьсны; **~ая болезнь** арьсны өвчин.
НАКОЛА́ЧИВАТЬ 1. шааж оруулах, цохиж оруулах; 2. шаах, хадах;3. хагачих, бут бут цохих.
НАКОЛЕ́ННИК өвдгөвч, өвдөгний боолт.
НАКО́ЛКА 1. хатгах; 2. үсний хатгалга; 3. *разг.*тоглоом тохуу хийх.
НАКОЛОТИ́ТЬ 1. шааж оруулах, цохиж оруулах; ~ **обруч на бочку** торхны цагираг шааж оруулах; 2. хагачих, бут цохих.
НАКОЛО́ТЬ I хагалах; ~ **дров** түлээ хагалах, *мод* хагалах.
НАКОЛО́ТЬ II 1. хатгах, хатгаж торгох; ~ **выкройку** (*хувцасны*) үлгэр хатгаж торгох; 2. хатгах, хадах; ~ **украшение на грудь** энгэрийн чимэг хатгах; 3. хатгах, хатгаж хийх, шивэх; ~ **узор** угалз шивэх; 4. хатгах, хатгаж гэмтээх; ~ **руку** гараа хатгах; 5. яргалах, төхөөрөх; ~ **свиней** гахай төхөөрөх.
НАКОЛО́ТЬСЯ хатгах, адах; ~ **об иглу** зүүнд хатгах.
НАКОНЕ́Ц 1. эцэст, сүүлд, төгсгөлд, төгсөөрт,эцэс сүүлд, эцсийн эцэст, сүүлийн сүүлд; **он догадался** ~ тэр (*хүн*)эцсийн эцэст тааж мэдэв; 2. бас, тэгээд; **для отдыха можно было, ~, съездить за город** амрахаар бас хотоос гадагшаа явж болох байв; **~то!** уухай даа! Айдаа! **~то я вас вижу!** Уухай даа, та дайралдлаа!
НАКОНЕ́ЧНИК үзүүр, хошуу, малгай, зэв; ~ **для карандаша** харандааны малгай хошуу.
НАКОПА́ТЬ 1. малтах, малтаж авах; ~ **картофеля** төмс малтаж авах; 2. ухах, малтах; ~ **яму** нүх ухах.
НАКОПИ́ТЬ хуримтлуулах, хураах, цуглуулах, нөөцлөх, нөөх, дарах, -тай (*-тэй,-той*)болох; ~ **большой опыт** их туршлагатай болох.
НАКОПИ́||ТЬСЯ хуримтлах, цугларах; **~лось много дел** олон хэрэг хуримтлав.
НАКОПЛЕ́НИ||Е 1. хуримтлал, *нөөцлөлт*, хуримтлуулах, цуглуулах, нөөцлөх; **первоначальное ~ капитала** капиталын анхны хуримтлал; 2. хуримтлал, нөөц; **сверхплановые ~я** төлөвлөгөө давсан хуримтлал.
НАКОПЛЯ́ТЬ хуримтлуулах, хураах, цуглуулах, нөөцлөх, нөөх, дарах, -тай (*-тэй,-той*)болох.
НАКОПЛЯ́ТЬСЯ 1. хуримтлах, цугларах; 2. хуримтлагдах, хураагдах.
НАКОПТИ́ТЬ 1. тортоглох, ис тортог гаргах; 2. дөлөнд шарах, утаж болгох; ~ **колбас** хиам утаж болгох.
НАКОРМИ́ТЬ 1. идэшлүүлэх, тэжээл өгөх; 2. хооллуулах, идүүлэх, хөхүүлэх; 3. цадтал *идэшлүүлэх*, цадтал идүүлэх, цатгах.
НАКОСИ́ТЬ хадах, хадаж авах, хадаж хураах; ~ **травы** өвс хадах.
НАКО́СТНИЦА хөлийн боroo.
НАКО́СТНЫЙ ясны.
НАКРА́ИВАТЬ эсгэх.
НАКРА́ПЫВА||ТЬ шиврэх, шивэрч орох; **дождь ~ет** бороо шивэрч байна.
НАКРА́СИТЬ будах, будаг түрхэх, ширдэх, шир түрхэх; ~ **губы** уруул будах, уруулд будаг түрхэх.
НАКРА́СИТЬСЯ нүүр амаа будах, нүүр амандаа будаг түрхэх.
НАКРА́СТЬ хулгайлах, хулуух.
НАКРАХМА́ЛИТЬ цардах,цардуул түрхэх.
НАКРА́ШИВАТЬ будах,будаг түрхэх,ширдэх.
НАКРА́ШИВАТЬСЯ нүүр амаа будах,нүүр амандаа будаг түрхэх.
НАКРЕНИ́ТЬ1. хазайлгах, хэлтийлгэх, хэлбийх, хажуулдуулах; 2. хазайх, хэлтийх, хэлбийх, хажуулдах.
НАКРЕНИ́ТЬСЯ хазайх, хэлтийх, хэлбийх, хажуулдах.
НАКРЕНЯ́ТЬ1. хазайлгах, хэлбийлгэх, хажуулдуулах; 2. хазайх, хэлтийх, хэлбийх, хажуулдах.
НАКРЕНЯ́ТЬСЯ хазайх, хэлтийх, хэлбийх, хажуулдах.
НА́КРЕПКО бат бэх, бат бөх, их бөх, хав хийтэл, ягштал; ~ **закрыть** хав хийтэл хаах, сайн хаах.
НА́КРЕСТ тооноллжлон, загалмайлан, хэрж; **перевязать корзинку ~ верёвками** саг олсоор тооноглон баглах.
НАКРИЧА́ТЬ 1. аашлах, харааж загнах; ~ **на шалуна** дүрсгүй хүүхдийг аашлах; 2. хашгарах, бархирах, чанга ярих.
НАКРИЧА́ТЬСЯ цадтал хашгарах, ханатал бархирах, загнаж ханах; ~ **до хрипоты** хоолойгоо сөөтөл хашгарах.
НАКРОИ́ТЬ эсгэх; ~ **сорочек** цамц эсгэх.
НАКРОШИ́ТЬ 1. бутлах, хэрчих, үйрүүлэх, хөшиглөх; ~ **хлеба птицам** шувуунд талх үйрүүлж өгөх; 2. үйрүүлж хаях, хэрчиж хаях; ~ **на столе** ширээн дээр юм үйрүүлж хаях.
НАКРУТИ́ТЬ ороох, томох.
НАКРУ́ЧИВАТЬ 1. ороох; ~ **шпагат на палку** нарийн олс модонд ороох; 2. томох; ~ **верёвку** татлага томох.
НАКРЫВА́ТЬ 1. хучих, бүтээх, нөмөргөх, таглах; 2. барих.
НАКРЫВА́ТЬСЯ өөрийгөө хучих, нөмрөх.
НАКРЫ́ТЬ 1. хучих, бүтээх, нөмөргөх, таглах; ~ **стол скатертью** ширээ бүтээлгээр бүтээх; ~ **тюки брезентом** баглаатай барааг бэрээнтээр бүтээх; 2. *барих*; ~ **вора на месте преступления** хулгайчийг хулгай хийсэн газар дээр нь барих; ~ **на стол, ~ стол** ширээ засах.
НАКРЫ́ТЬСЯ өөрийгөө хучих, нөмрөх; ~ **плащом** цуваараа хучих, цув нөмрөх.
НАКУПА́ТЬ худалдан авах, (*их*) авах.
НАКУПА́ТЬСЯ ханатал умбах, усанд орж ханах.
НАКУПИ́ТЬ худалдан авах, (*их*)авах; ~ **книг** олон ном авах.
НАКУ́РЕНН||ЫЙ тамхины утаа дүүрсэн; **~ая комната** тамхины утаа дүүрсэн тасалгаа.
НАКУ́РЕНО тамхины утаа дүүрэн байна; **здесь очень** ~ энд тамхины утаа дүүрэн байна.
НАКУРИ́ТЬ 1. утах, утаа дүүргэх; ~ **табаком** тамхиар утах,тамхины утаа дүүргэх; 2. нэрэх; ~ **смолы** давирхай нэрэх.
НАКУРОЛЕ́СИТЬ холион бантангий нь хутгах, сүйд майд болгох.
НАКУСА́||ТЬ хазах, хатгах, идэх; **комары ~ли руки** хоёр гарыг шумуул идэчхэв.
НАКУ́ТАТЬ дулаалах, ороох, өмсгөх.
НАКУ́ТЫВАТЬ дулаалах,(*олон юм*) ороох, өмсгөх; **много ~ на ребёнка** хүүхдэд олон юм өмсгөх.
НАЛА́ВЛИВАТЬ барих.
НАЛАГА́ТЬ оногдуулах, хүлээлгэх,тавих.
НАЛА́ДИТЬ 1. засах, засварлах, сайжруулах; ~ **станки** суурь машинаа засварлах; 2. зохион байгуулах, эмхлэх; ~ **новое производство** шинэ үйлдвэрлэлийг эмхлэн байгуулах.

НАЛА́ДИ||ТЬСЯ засрах, сайжрах, эмхрэх, эмхтэй болох, бүтэх, болох; **занятия ~лись** хичээл эмхтэй болов; **дело ~лось** хэрэг бүтэв.

НАЛА́ДЧИК засварлагч.

НАЛА́ЖИВАТЬ 1. засах, засварлах, сайжруулах; 2. зохион байгуулах, эмхлэн байгуулах, эмхлэх.

НАЛА́ЖИВАТЬСЯ засрах, сайжрах, эмхрэх, эмхтэй болгох, бүтэх, болох.

НАЛАКА́ТЬСЯ цадтал долоох; ~ **молока** сүү цадтал долоох.

НАЛГА́ТЬ 1. худал хэлэх; 2. гүжирдэх, буримдах, гөрдөх.

НАЛЁВО зүүн тийш, зүүнш, зүүлж; ~ **от входа** хаалганаас зүүн тийш.

НАЛЕГА́ТЬ 1. дарах, түлхэх; 2. хүчлэх, хүчлэн оролдуулах, хичээлгэх, чармайлгах; 3. тунах, үетэх, үе (*болон*)тогтох.

НАЛЕГКЕ́ 1. ачаагүй, юмгүй, сул; **путешествовать** ~ ачаагүй жуулчлах; 2. **хөнгөн** хувцастай, нимгэн хувцастай; **выйти погулять** ~ нимгэн хувцастай зугаалахаар гарах.

НА́ЛЕДЬ тошин, халиа.

НАЛЕЖА́ТЬ хэвтэх; ~ **пролежни** сүүжээ цоортол хэвтэх.

НАЛЕЗА́ТЬ шавах, шавааралдах, багшрах

НАЛЕ́ЗТЬ 1. шавах, шавааралдах, багшрах; 2. баггах; **сапог с трудом налез** савхи арай гэж багтав.

НАЛЕПИ́ТЬ наах, залгах.

НАЛЕПЛЯ́ТЬ 1. наах, залгах; ~ **объявление на стену** туурганд зарлал наах; 2. шавах, шавж хийх; **мальчик налепил из глины птичек** хөвгүүн шавраар бяцхан шувуунууд хийв.

НАЛЁТ I 1. нисэн ирэх,хийсэн ирэх; 2. дайралт, довтлого; **кавалерийский** ~ морин цэргийн дайралт; 3. дээрмийн довтлого, уулга; **бандитский** ~ дээрмийн довтлого; **с ~а** нисэнгүүтээ, явуутаа,морин дэл дээрээс; **сокол бьёт с ~а** начин нисэнгүүтээ нударгаг; **ответить с ~а** морин дэл дээрээс хариулах.

НАЛЁТ II 1. хаг, өнгөр; ~ **в горле** хоолойн өнгөр,хоолойн идээ; 2. **с ~ом** тэмдэгрэсэн; **статья с ~ом юмора** хошигнох санаатай өгүүлэл.

НАЛЕТА́ТЬ I 1. дайрах, буух; 2. багшрах; 3. дайрах,мөргөх; 4. дайрах, довтлох, уулгалах; 5. харааж гарах, загнаж гарах.

НАЛЕТА́ТЬ II хучих, буух, орох.

НАЛЕТА́||ТЬ III нисэх; **лётчик ~л сто тысяч километров** нисгэгч буман километр нисэв; ~ **тысячу часов** мянган цаг нисэх.

НАЛЕТЕ́||ТЬ I 1. дайрах, буух; **~л ураган** хар салхи буув; 2. багшрах; **~ли мухи** ялаа багшрав; 3. дайрах, мөргөх; ~ **на воздушное заграждение** агаарын хаалт ирж мөргөх; ~ **на столб** шон мөргөх; 4. дайрах, довтлох, уулгалах; **конница ~ла с фланга** морин цэрэг жигүүрээс дайрав; 5. харааж гарах, загнаж гарах.

НАЛЕТЕ́||ТЬ II хучих, буух, орох; **~ла пыль** тоос хучив, тоос оров.

НАЛЁТЧИК уулгалагч, довтлогч.

НАЛЕ́ЧЬ 1. дарах, түлхэх; ~ **плечом на дверь** мөрөөрөө хаалга түлхэх; 2. хүчлэх, хүчлэн оролдох; 3. хүчлэн оролдуулах; ~ **на своих помощников** туслагчдыгаа хүчлэн оролдуулах, туслагчдыгаа чангалах; 4. тунах, үетэх, үе (*болон*)тогтох; **пласты угля налегли на песчаник** элсэн чулуун дээр нүүрсний үе тогтов.

НАЛИ́В 1. цутгах, хийх, аягалах; 2. цөмтөх, идээлэх, болох; **яблоки хорошего ~а** сайн болсон алим; 3. боривны усан бороо; **у лошадей сделались ~ы** адууны борив усан бороолов.

НАЛИВА́ТЬ 1. цутгах, хийх, аягалах, савлах; 2. асгах.

НАЛИВА́ТЬСЯ 1. орох, цутгах, гоожих; 2. цөмтөх, идээлэх, болох.

НАЛИ́ВКА идээшмэл дарс; **вишнёвая** ~ интоорын идээшмэл дарс.

НАЛИ́ВН||ОЙ I цөмтсөн, идээлсэн, болсон; **~ое яблоко** болсон алим.

НАЛИ́ВН||ОЙ II 1. цутгуур, цутгадаг; **~ые суда** цутгуур онгоц; 2. цутгуулдаг; **~ое мельничное колесо** тээрмийн цутгуулдаг мөөр.

НАЛИ́М гутаар загас.

НАЛИ́М||ИЙ гутаарын; **~ья уха** гутаарын шөл.

НАЛИПА́ТЬ наалдах.

НАЛИ́ПНУТЬ наалдах; **грязь налипла на сапоги** гуталд шавар наалдав.

НАЛИТ||О́Й дүүрэн цөмтэй, дүүрэн идээтэй, шүүстэй, гүйцэд болсон; **~ое яблоко** гүйцэд болсон алим.

НАЛИ́ТЬ 1. цутгах, хийх, аягалах, савлах; ~ **чашку молока** сүү аягалах; 2. асгах; ~ **воды на пол** шалан дээр ус асгах.

НАЛИ́||ТЬСЯ 1. орох, цутгах, гоожих; **вода ~лась в лодку** завинд ус оров; 2. цөмтөх, идээлэх, болох; **груши ~лись** лийр болов; **глаза ~лись кровью** нүд нь улайв, цусан улаан болов.

НАЛИЦО́ бэлхэн, алган дээр байх; **быть** ~ бэлхэн байх.

НАЛИ́ЧЕСТВОВАТЬ бэлхэн байх, алган дээр байх.

НАЛИ́ЧИ||Е бэлхэн, гар дээр; **быть в ~и** бэлхэн байх, гар дээр байх.

НАЛИ́ЧНИК, хүрээ мод; ~ **окна** цонхны хүрээ мод.

НАЛИ́ЧНОС||ТЬ 1. бэлхэн байх, гар дээр байх, бий; **все машины в ~ти** бүх машин бий; 2. бэлэн мөнгө, гар дээрх мөнгө, бий мөнгө; **кассовая** ~ кассын бэлэн мөнгө.

НАЛИ́ЧНЫЕ бэлэн мөнгө, гар дээрх мөнгө, бий мөнгө; **продавать за** ~ бэлэн мөнгөөр худалдах.

НАЛИ́ЧН||ЫЙ бэлэн (*мөнгөн*), гар дээрх, бий; ~ **расчёт** бэлэн мөнгөн тооцоо; **~ая сумма** гар дээрх мөнгө.

НАЛОВИ́ТЬ барих, барих; ~ **карасей** хэлтэг барих.

НАЛОВИ́ТЬСЯ аргыг олох, дэмийг олох, ончийг олох, дүйтэй болох.

НАЛО́Г албан татвар, алба, татвар; **прямой** ~ шууд татвар; **косвенный** ~ дам татвар, дамжуулан хураах татвар; **подоходный** ~ ашгийн татвар; **облагать ~ом** албан татвар ноогдуулах; **уменьшать ~и** албан татвар хорогдуулах.

НАЛО́ГОВ||ЫЙ албан татварын, татварын, албын; **~ая система** албан татварын тогтолцоо.

НАЛОГОПЛАТЕ́ЛЬЩИК алба татвар төлөгч.

НАЛОЖЕ́НИЕ тавих, оногдуулах, хүлээлгэх, дарах; ~ **взыскания** зэмлэл хүлээлгэх.

НАЛОЖИ́ТЬ 1. тавих; ~ **выкройку на материю** бөс бараа дээр үлгэр тавих; ~ **компресс** жин тавих; ~ **лак** чий тавих, чийдэх; 2. тавих, овоолох, дүүргэх, хийх; ~ **книг на стол** ширээн дээр ном тавих; ~ **белья в чемодан** дотуур хувцас чемоданд овоолох; 3. дарах, тавих, хийх; ~ **печать** тамга дарах; ~ **резолюцию** цохолт хийх, цохох; 4. тавих, оногдуулан хүлээлгэх; (*хамт хэрэглэсэн нэр үгий нь үйл үг болгоно);* ~ **запрет** хориг тавих, хорих; ~ **налог** татвар оногдуулах; ~ **штраф** торгууль оногдуулах, торгох; ~ **наказание** шийтгэл оногдуулах, шийтгэх; ~ **на себя руки** амиа хорлох.

НАЛОМА́ТЬ хугалах, хуга татах, хугалж авах; ~ **черемухи** монос хугалах; ~ **бока кому-нибудь** хүн зодох.

НАЛУЩИ́ТЬ цөмөх, арилгах; ~ **семечек** подсолнуха наран цэцгийн үр цөмөх; ~ **гороху** буурцаг арилгах.

НАЛЮБОВА́ТЬСЯ ханатал харах.

НАМ бидэнд,манд.

НАМАГНИ́ТИТЬ,

НАМАГНИ́ЧИВАТЬ соронзонтой болгох, соронзонжуулах; ~ **железо** төмрийг соронзонтой болгох.

НАМА́З намааз (*лалын шашинтны, курааны шүлэгтэй мөргөлийн уншлага*); **утренний ~** өглөөний намааз, өглөөний мөргөл; **вечерний ~** оройн намааз, оройн мөргөл.

НАМА́ЗАТЬ 1. түрхэх, нялах,бялах; **~ стены краской** туурганд будаг түрхэх; **~ кусок хлеба маслом** талханд тос нялах; 2. зурагчаа болох, эрээчих.

НАМА́ЗАТЬСЯ биедээ түрхэх, нүүртээ түрхэх, нүүрээ будах, биеэ будах; **~ вазелином от ожога** түлэнхийдээ вазелин түрхэх.

НАМА́ЗЫВАТЬ 1. түрхэх, нялах, бялах; 2. зурагчаа болох, эрээчих.

НАМА́ЗЫВАТЬСЯ биедээ түрхэх, нүүртээ түрхэх, биеэ будах, нүүрээ будах.

НАМАЛЕВА́ТЬ алаглан эрээлэн будах, арзайж сарсайлган зурах.

НАМА́ЛЫВАТЬ тээрэмдэх, талхлах, татах.

НАМАРИНОВА́ТЬ дарах.

НАМАРИНО́ВЫВАТЬ дарах; **~ грибов** мөөг дарах.

НАМА́СЛИВАТЬ,

НАМА́СЛИТЬ түрхэх, *тослох, тосдох.*

НАМА́ТЫВАТЬ ороох.

НАМА́ТЫВАТЬСЯ ороогдох, ороолдох.

НАМА́ЧИВАТЬ норгох, дэвтээх, чийглэх.

НАМА́ЯТЬСЯ ихэд ядрах, зүдрэх туйлдах.

НАМЁК битүү дохио, ёгт сануулга; **тонкий ~** нарийн ёгт сануулга; **говорить ~и** битүү дохиогоор ярих, битүү ярих; **понять ~** битүү дохиог ойлгох, ёгт сануулгыг ухах.

НАМЕКА́ТЬ битүү дохио өгөх, ёгт сануулах, битүү хэлэх, битүү заах.

НАМЕКНУ́ТЬ битүү дохио өгөх, ёгт сануулах, битүү хэлэх, битүү заах.

НАМЕ́НИВАТЬ задалж авах, буталж авах, задлах, бутлах

НАМЕНЯ́ТЬ 1. задалж авах, буталж авах, задлах, бутлах; **~ мелочи** буталж задгай мөнгө авах; 2. сольж авах; **~ марки** марк сольж авах.

НАМЕРЕВА́||ТЬСЯ завдах, санаатай байх, зорих; **он ~лся к вечеру вернуться домой** тэр (*хүн*)оройхондоо гэртээ буцаж ирэхийг зорьж байв.

НАМЕ́РЕН санаатай (*байх*), зорилготой (*байх*); **я ~ поехать в Улан-Батор** би Улаанбаатар орох санаатай байна; **что вы ~ы делать?** Та юу хийх зорилготой байна?

НАМЕ́РЕНИ||Е санаа, санаа зорилго, зорилго; **с добрым ~ем** сайн санааны үүднээс; **без всякого ~я** ямар ч зорилгогүй.

НАМЕ́РЕННО санаатай, зориуд; **делать что-либо ~** юм зориуд хийх.

НАМЕ́РЕНН||ЫЙ санаатай, зориуд; **~ое оскорбление** зориуд доромжлох.

НАМЕРЗА́ТЬ тогтох.

НАМЁРЗНУТЬ тогтох; **на стёклах окна намёрз лёд** цонхны шил дээр мөс тогтжээ, цонхны шил мөстжээ.

НАМЁРЗНУТЬСЯ ихэд даарах, бээрэх; **~ в пути** замд ихэд даарах.

НАМЕСИ́ТЬ зуурах, зуурч бэлдэх, хутгах, багсрах; **~ теста** гурил зуурах.

НАМЕСТИ́ хаман овоолох, хунгарлуулах; **ветром намело снегу** салхи цас хунгарлуулав.

НАМЕ́СТНИК жанжин сайд, амбан.

НАМЕ́СТНИЧЕСТВО жанжин сайдын муж.

НАМЁТ I (*загасны*)торон хүүдий.

НАМЁТ II давхилт.

НАМЕТА́||ТЬ I 1. хураах, хаман овоолох, бухалдах; **~ пять стогов сена** таван бухал өвс хураах; 2. орхих; **рыбы ~ли икры** загас түрсээ орхив; 3. ухааныг олдог болох, ончийг олдог болох, дадлагатай болох; **~ глаз** хараад ухааны нь олдог болох.

НАМЕТА́ТЬ II шидэх, шидэж оёх; **~ рукав** ханцуй шидэх.

НАМЕ́ТИТЬ I 1. тэмдэглэх, тэмдэг тавих, зурах, зураас тавих; **~ на плане направление** дороги төлөвлөгөө зураг дээр замын чигийг тэмдэглэх.

НАМЕ́ТИТЬ II, 1. төлөвлөх; **~ кого-либо председателем собрания** нэг хүнийг хурлын дарга болгохоор төлөвлөх; 2. төлөвлөх санаатай байх, бодолтой байх; **~ ремонт на лето** засвар зун хийхээр төлөвлөх; 3. тухайлах, томилох, багцаалж хийх, төсөөлж хийх; **~ план работы** ажлын төлөвлөгөө тухайлах.

НАМЕ́ТИТЬСЯ I шагаах, овоо хараа тааруулах.

НАМЕ́ТИТЬСЯ II тодрох, илрэх, тодрон гарах, илрэн гарах; **наметилось два течения** хоёр урсгал тодрон гарав.

НАМЁТКА I 1. шидэх, шидэлт; 2. шидэмс.

НАМЁТКА II багцаа, тойм, төсөөлөл; **это пока только ~ плана** энэ бол одоохондоо зөвхөн төлөвлөгөөний тойм юм.

НАМЁТЫВАТЬ 1. төлөвлөх; 2. төлөвлөх, санаатай байх, бодолтой байх; 3. тухайлах, тоймлох, багцаалж хийх, төсөөлж хийх.

НАМЕЧА́ТЬ I тэмдэг тавих, зурах, зураас тавих.

НАМЕЧА́ТЬ II 1. төлөвлөх; 2. төлөвлөх, санаатай байх, бодолтой байх; 3. тухайлах, тоймлох, багцаалж хийх, төсөөлж хийх.

НАМЕЧА́ТЬСЯ тодрох, *илрэх.*

НАМЕША́ТЬ холих, хутгах; **~ изюма в тесто** зуурсан гурилд үзэм холих.

НАМЕ́ШИВАТЬ I зуурах, зуурч бэлдэх, хутгах, багсрах.

НАМЕ́ШИВАТЬ II холих, хутгах.

НА́МИ биднаар, манаар.

НАМИНА́ТЬ 1. элдэх; 2. нухах; 3. гишиглэх; 4. нухах, үрэх, холгох.

НАМИ́НКА адууны дайр.

НАМОГИ́ЛЬНЫЙ булшны, булш дээрх; **~ памятник** булш дээрх хөшөө.

НАМОЗО́ЛИТЬ холгох, эвэр ургуулах; **~ глаза** нүдний өмнө үргэлж бөртөгнөх, хашраах.

НАМОКА́ТЬ норох, нэвтрэх, дэвтэх, чийгтэх.

НАМО́КНУТЬ норох, нэвтрэх, дэвтэх, чийгтэх; **одежда намокла под дождём** хувцас бороонд нэвтрэв.

НАМОЛА́ЧИВАТЬ цайлгах, цохих, нүдэх, булдах, гишгүүлэх.

НАМОЛОТИ́ТЬ цайлгах, цохих, нүдэх, булдах, гишгүүлэх; **~ ржи** хөх тариа цайлгах.

НАМОЛО́ТЬ I тээрэмдэх, талхлах, татах; **~ муки** гурил тээрэмдэх.

НАМОЛО́ТЬ II чалчих, донгосох; **~ чепухи** дэмий донгосох.

НАМО́РДНИК хамагч, хошуувч, хоншоовч; **надевать ~** хамагч зүүх, хошуувч углах.

НАМО́РЩИТЬ үрчийлгэх, атируулах; **~ лоб** духаа атируулах.

НАМО́РЩИТЬСЯ 1. духаа атируулах, үрчийх; **~ от боли** евдсөндөө үрчийх, 2. үрчийх, хорчийх.

НАМОТА́ТЬ ороох; **~ ниток** утас ороох; **~ на ус** ойндоо хадаж авах.

НАМОТА́ТЬСЯ I ороогдох, ороолдох.

НАМОТА́ТЬСЯ II эцэх, цуцах, ядрах.

НАМО́ТКА 1. ороох; 2. ороосон юм.

НАМОЧИ́ТЬ *норгох, дэвтээх, чийглэх.*

НАМУДРИ́||ТЬ цэцэрхэх; **он так ~л, что трудно разобраться** хүн ухааныг нь олоход бэрх болтол цэцэрхчихжээ.

НАМУ́СОРИТЬ хог болгох, хог буртаг тарих; **~ в комнате** тасалгаанд хог тарих.

НАМУТИ́ТЬ 1. булингартуулах, булингар хөдөлгөх; ~ **в колодце** худаг булингартуулах; 2. үймээн шуугиан гаргах.
НАМУ́ЧИТЬСЯ ихэд зовох, зүдрэх, зовлон эдлэх.
НАМЫ́В элс, усанд угаагдсан газар.
НАМЫВА́ТЬ 1. угаах; 2. шүүх; 3. овоолох, авчрах,угаагдах.
НАМЫ́ВКА 1. шүүх; 2. усанд угаагдах, идэгдэх; ~ **плотины** далан усанд идэгдэх.
НАМЫВНО́Й усны авчирсан, овоолсон; ~ **слой** усны авчирсан шороо.
НАМЫ́ЛИВАТЬ савандах.
НАМЫ́ЛИВАТЬСЯ 1. савандах; 2. хөөсрөх.
НАМЫ́ЛИТЬ савандах, саван уусгах; ~ **руки** гараа савандах.
НАМЫ́ЛИТЬСЯ 1. савандах; 2. хөөсрөх.
НАМЫ́||ТЬ 1. угаах; ~ **посуды** сав угаах; 2. шүүх, шүүж авах; ~ **золотого песку** элс шүүж алт авах; 3. овоолох, авчрах, угаагдах; **река ~ла** мель голын ус хайр овоолов.
НАМЯ́||ТЬ 1. элдэх; ~ **кож** арьс элдэх; 2. нухах; ~ **глины** шавар нухах; 3. гишиглэх; **дети ~ли много травы в саду** хүүхдүүд цэцэрлэгт зөндөө ногоо гишиглэжээ; ~ **бока кому-либо** хүн зодох алхих.
НАНА́ЕЦ нанай хүн.
НАНА́ЙКА нанай эмэгтэй, нанай эхнэр.
НАНА́ЙСКИЙ нанай, нанайн; ~ **язык** нанай хэл.
НАНЕСЕ́НИЕ 1. тэмдэглэх, тавих; ~ **на карту опознавательных знаков** зураг дээр ялгах тэмдэг тавих; 2. учруулах, хүргэх, үзүүлэх; ~ **материального ущерба** эд хэрэглэгдэхүүний хохирол учруулах.
НАНЕС||ТИ́ I 1. авчрах; ~ **подарков** бэлэг авчрах; 2. авчирж овоолох, хунгарлуулах; ~ **снегу** цас хунгарлуулах; 3. урсган авчрах, урсган гаргах; **лодку ~ло на мель** завийг урсган хайр дээр гаргав; 4. тэмдэглэх, (тэмдэг) тавих; ~ **на карту важнейшие дороги** зураг дээр хамгийн чухал замуудыг тэмдэглэх; 5. учруулах, хүргэх, үзүүлэх (*хамт хэрэглэсэн нэр үгий нь үйл үг болгоно);* ~ **ущерб** хохирол учруулах; ~ **поражение** ялах; ~ **оскорбление** доромжлох.
НАНЕСТИ́ II өндөглөх.
НАНИЗА́ТЬ,
НАНИ́ЗЫВАТЬ хэлхэх; ~ **жемчуг на нить** сувд хэлхэх.
НАНИМА́ТЕЛЬ хөлслөгч, хөлслөн авагч.
НАНИМА́ТЬ хөлслөх, хөлслөн авах.
НАНИМА́ТЬСЯ биеэ хөлслөх, хөлслөгдөх, хөлсөөр орох.
НАНО́С хагшаас.
НАНОСИ́ТЬ 1. авчрах; 2. авчирж овоолох, хунгарлуулах; 3. урсган авчрах, угрсган гаргах; 4. тэмдэглэх, тавих; 5. учруулах, хүргэх, үзүүлэх (*хамт хэрэглэсэн нэр үгий нь үйл үг болгоно.)*
НАНО́СН||ЫЙ хунгарласан, хагшаасан; **~ая земля** хагшаасан шороо.
НАНЮ́ХАТЬСЯ ханатал үнэртэх, үнэрийг авч ханах; ~ **цветов** цэцгийн үнэрийг авч ханах.
НАНЯ́ТЬ хөлслөх, хөлслөн авах.
НАНЯ́ТЬСЯ биеэ хөлслөх, хөлслөгдөх, хөлсөөр орох.
НАОБЕЩА́ТЬ амлах, үг өгөх, их горьдлого төрүүлэх; ~ **целую гору подарков** уулын чинээ бэлэг амлах.
НАОБОРО́Т 1. нөгөө талаас нь, сөөрөг нь, гэдрэг нь; **прочесть слово ~** үг сөөрөг нь унших; 2. тас зөрүү, шал ондоо, бүр өөр; **делать все ~** цөмийг шал ондоо хийх; 3. харин; **он не рассердился, а ~, рассмеялся** тэр (*хүн*) уурласангүй, харин инээд алдав.
НАОБУ́М таамгаар; **отвечать ~** таамгаар хариулах; **делать ~** таамгаар хийх.
НАОРА́ТЬ харааж загнах.
НАО́ТМАШЬ далайж далайж, хүчтэй далайгаад; **ударить ~** далайж далайж цохих.
НАОТРЕ́З эрс, тас, огт, эрс тэс; **отказаться ~** тас үгүй гэх эрс татгалзах.
НАО́ЩУПЬ тэмтрэн, барьж; **определить материю ~** эдийг барьж таних.
НАПАДА́ТЬ унах, орох; **нападало много снега** цас их оров.
НАПАДА́ТЬ I 1. довтлох, дайрах, халдах; 2. олох, дайралдах; 3. хүрэх.
НАПАДА́ТЬ II унах, орох.
НАПАДА́ЮЩИЙ довтлогч.
НАПАДЕ́НИ||Е 1. довтлох, дайрах, халдах, довтлого, халдлага; **внезапное ~** гэнэтийн довтлого; **вооружённое ~** зэвсэгт халдлага; 2. довтлогчид; **центр ~я** гол довтлогчид.
НАПА́ДК||И зэмлэл, өө сэв эрэх, дайрлага, давшлага; **подвергаться ~ам** дайрлага давшилганд өртөх.
НАПА́ИВАТЬ I 1. уулгах, услах; 2. шингэх, анхилах.
НАПА́ИВАТЬ II гагнах.
НАПА́ЙКА 1. гагнах, гагналт; 2. гагнасан юм.
НАПА́КОСТИТЬ 1. балиартуулах, бузарлах, буртаглах; 2. хор хүртэх.
НАПА́ЛМ өтгөрүүлсэн бензин.
НАПА́ЛМОВ||ЫЙ өтгөрүүлсэн бензиний, өтгөрүүлсэн бензинт; **~ые бомбы** өтгөрүүлсэн бензинт бөмбөг, шатаах бөмбөг.
НАПА́РИТЬ 1. жигнэх 2. (*хөлс гаргахын тул*) ууранд биеэ халаах.
НАПА́РНИК хамтрагч; **машинисты-~и** хос машинч.
НАПА́РЫВАТЬ адах,урах.
НАПА́||СТЬ I 1. довтлох, дайрах, халдах; ~ **на врага** дайсныг довтлох; 2. олох, дайралдах; ~ **на след** мөр олох; 2. хүрэх; **на него ~л страх** түүний айдас хүрэв.
НАПА́СТЬ II унах,орох.
НАПА́СТЬ III гай, лай, тотгор, гай тотгор, уршиг.
НАПАХА́ТЬ,
НАПА́ХИВАТЬ тагалах.
НАПА́ЧКАТЬ хиртүүлэх, хир болгох, муухай болгох.
НАПАЯ́ТЬ гагнах.
НАПЕ́В народные ~ы ардын ая; ~ **песни** дууны ая.
НАПЕВА́ТЬ 1. дуулах, дуулж өгөх; 2. дуу бичүүлэх; 3. аман дотроо дуулах, гингэнэн дуулах; ~ **песенку** аман дотроо дуу дуулах.
НАПЕ́ВН||ЫЙ яруу, эгшиг сайтай, эгшигт; **~ые стихи** эгшиг сайтай шүлэг.
НАПЕКА́ТЬ 1. болгох, жигнэх, барих; 2. шарах, халах.
НАПЕРЕБО́Й өрсөлдөн, уралдан; **все заговорили ~** цөм бие биеэсээ өрсөлдөн дугарав.
НАПЕРЕВЕ́С урагш чиглүүлэн; **держать ружьё ~** буугаа урагш чиглүүлэн барих, буугаа дайсанд авах.
НАПЕРЕГОНКИ́ уралдан; **пуститься ~** уралдах.
НАПЕРЁД урьд,урьдаар, урьдаас; **задом ~** буруу харж, буруу харуулж.
НАПЕРЕКО́Р 1. зөрж, тэрсэлж; **он всегда действует ~** тэр дандаа зөрж байдаг; 2. эсрэг, харш, тэрс; ~ **желаниям** хүслийн эсрэг, хүсэлд харш; ~ **здравому смыслу** эрүүл ухаанд тэрс.
НАПЕРЕРЕ́З өмнүүр, хөндлөн, тосч, амдаж; **побежать ~ кому-либо** хүний өмнүүр гүйх, хүн амдаж гүйх.
НАПЕРЕЧЁТ 1. нэгд нэгэнгүй, ширхэг дараалан, толгой тоолон, хуруу даран; **знать всех ~** цөмийг толгой тоолон мэдэх; 2. тоотой, олонгүй, хуруу дарам; **такие люди ~** тийм хүн хуруу дарам.

НАПЁРСТОК хуруувч; **шить с напёрстком** хуруувчтай оёх; **с напёрсток** хуруувчин чинээ.

НАПЕРЧИ́ТЬ поваари хийх; ~ **суп** шөлөнд поваари хийх.

НАПЕ́ТЬ 1. дуулах, дуулж өгөх; ~ **арию** үглэл дуу дуулж өгөх; 2. дуу бичүүлэх; ~ **пластинку** пянзанд дуу бичүүлэх.

НАПЕЧА́ТАТЬ хэвлэх, дарамлах, барлах, нийтлэх.

НАПЕЧА́ТА||ТЬСЯ хэвлэгдэх, дарамлагдах, барлагдах, нийтлэгдэх; **рисунки ~лись очень отчётливо** зураг их тод хэвлэгджээ.

НАПЕ́ЧЬ 1. болгох, жигнэх, барих; ~ **хлеба** талх барих; 2. халах, шарагдах; **мне напекло голову на солнце** миний толгой наранд их халав.

НАПИВА́ТЬСЯ 1. цангаагаа гаргах, ханатал уух; 2. согтох, согтол уух, ууж согтуурах.

НАПИЛИ́ТЬ хөрөөдөх; ~ **дров на зиму** өвлийн түлээ хөрөөдөх.

НАПИ́ЛЬНИК хуурай; **трёхгранный** ~ гурвалжин хуурай; **круглый** ~ бөөрөнхий хуурай.

НАПИРА́||ТЬ 1. шахах,түрэх; **противник ~л с фланга** дайсан жигүүрээс шахаж байв; 2. шахах, шаардах; **особенно он ~л на необходимость поездки** ялангуяа тэр (*хүн*) явах чухал гэж шаардаж байв.

НАПИСА́НИЕ 1. бичих, бичлэг; **двойное** ~ **буквы «д»** «д» үсгийн хоёр янз бичлэг, «д»үсгийг хоёр янз бичих; 2. бичих; **правильное** ~ **слова** үг зөв бичих.

НАПИСА́ТЬ бичих.

НАПИТА́ТЬ 1. шингээх, уулгах, чийг татуулах, чийгтүүлэх; 2. идүүлэх, цатгах.

НАПИТА́||ТЬСЯ I 1. шингээх, уух, чийг татах, чийгтэх; **бумага ~лась водой** цаас ус уужээ; 2. *разг.* ~ **до чёртиков** гулдайтлаа архидах.

НАПИТА́ТЬСЯ II гэдэс гарах, цадах.

НАПИ́Т||ОК унд, ундаа; **прохладительные ~ки** сэрүүн унд; **крепкие ~ки** хатуу унд, архи; **спиртные ~ки** охийн унд, спиртэн унд, архи.

НАПИ́ТЬСЯ 1. цангаагаа гаргах, ханатал уух; 2. согтох, согттол уух, ууж согтох.

НАПИХА́ТЬ чихэх, гудрах.

НАПИ́ХИВАТЬ чихэх, гудрах.

НАПИ́ЧКАТЬ ангайтал идүүлэх, их идүүлэх.

НАПЛА́ВАТЬСЯ ханатал самрах, сэлж ханах.

НАПЛА́ВИТЬ хайлуулах.

НАПЛАВЛЯ́ТЬ хайлуулах.

НАПЛАВНО́Й хөвүүр; ~ **мост** хөвүүр гүүр.

НАПЛАВУ́ хөвж явахдаа, самарч явахдаа, явуут; **ремонтировать пароход** ~ галт онгоцоо явуут засах.

НАПЛА́КАТЬСЯ 1. ихэд уйлах, ханатал уйлах; ~ **при прощании** хагацахдаа ихэд ухилах,2. үйлээ үзэх; **наплачется она с ним** тэр (*эмэгтэй*)түүнтэй үйлээ үзнэ.

НАПЛАСТОВА́НИЕ 1. давхраастах, үетэх, үетэн тогтох; 2. давхраас; **песчаное** ~ элсэн давхраас.

НАПЛАСТОВА́ТЬ 1. давхрааслан тавих, давхрааслах, үелэн тавих; 2. үелэх, үе үеэр болгох.

НАПЛАСТОВА́ТЬСЯ давхраастах, давхраастан тунах, үетэх, үетэн тогтох.

НАПЛЕВА́ТЕЛЬСК||ИЙ тоомсоргүй, доорд үзэх; ~**ое отношение** тоомсоргүй хандах, доорд үзэх хандлага.

НАПЛЕВА́ТЬ 1. нулимах; 2. эс тоох, үл тоомсорлох; **мне на это** ~ би үүнийг эс тоожээ.

НАПЛЕСКА́ТЬ цалгиулах, цалгиулан асгах, цацах; ~ **воды** на пол шал дээр ус цацах.

НАПЛЕСКА́ТЬСЯ цалгих, цалгин асгарах, цацран асгарах.

НАПЛЁСКИВАТЬ цалгиулах, цалгиулан асгах, цацах.

НАПЛЕСТИ́ 1. гөрөх, сүлжих; ~ **корзинку** саг сүлжих; 2. худал чалчих.

НАПЛЕ́ЧНЫЙ мөрний, мөр дээрх; ~ **ремень** мөрөвч.

НАПЛОДИ́ТЬ өсгөх, үржүүлэх.

НАПЛОДИ́ТЬСЯ өсөх, үржих.

НАПЛЫ́В 1. хаг; ~ **в котле** тогооны хаг; 2. ур; 3. илүү туурай; 4. олноор ирэх, олноор цугларах; ~ **гостей** зочин олноор ирэх.

НАПЛЫВА́ТЬ,

НАПЛЫ́ТЬ 1. хөвсөөр мөргөх, дайрах; ~ **на камень** хөвсөөр чулуу мөргөх, 2. олноор ирэх, олноор цугларах.

НАПОВА́Л убить ~ дор нь алах, зогсоогоор алах.

НАПОДО́БИЕ адил, мэт, шиг, шуу (*шүү*); **скала** ~ **стены** хэрэм мэт хад.

НАПОИ́ТЬ 1. уулгах, услах; ~ **ребёнка** молоком хүүхдэд сүү уулгах; 2. шингэх, анхилах, дүүрэн байх; **воздух напоён запахом цветов** агаарт цэцгийн үнэр анхилна.

НАПОКА́З олны нүдэн дээр, хүнд үзүүлэхээр, олны нүд хуурах гэж; **делать что-либо** ~ юмыг нүд хуурах гэж хийх.

НАПОЛЗ||ТИ́ 1. мөлхөөр мөргөх, мөлхөөр дайрах; ~ **на пень** мөлхөөр хожуул мөргөх; 2. орох, мөлхөж орох; ~**ли тараканы** олон жоом оржээ.

НАПОЛНЕ́НИЕ дүүрэх, дүүргэх.

НАПО́ЛНИТЬ дүүргэх, дүүртэл хийх, дүүрэх; ~ **комнату дымом** тасалгаанд утаа дүүрэх.

НАПОЛНИ́ТЕЛЬ дүүргүүр.

НАПО́ЛНИ||ТЬСЯ дүүрэх; **аудитория ~лась студентами** оюутан танхим дүүрэв.

НАПОЛНЯ́ТЬ дүүргэх, дүүрэн хийх.

НАПОЛНЯ́ТЬСЯ дүүрэх.

НАПОЛОВИ́НУ хагас, хагасыг; **дом** ~ **пуст** гэрийн хагас хоосон байна; **делать дело** ~ хэргийнхээ хагасыг бүтээх.

НАПОМИНА́НИЕ сануулах, дурдах, сануулга, дуртгал.

НАПО́МНИ||ТЬ 1. сануулах, дурдах; ~ **обещание** амласныг нь сануулах; 2. санагдуулах; **он ~л мне старого товарища** тэр (*хүн*)хуучин нөхрийг минь санагдуулав.

НАПО́Р 1. түрц, түлхэц, түрэлт, даралт, шахалт; ~ **воды** усны түрц; ~ **подземных вод** газар доорхи усны даралт; 2. эрс зориг; **действовать с ~ом** эрс зоригтой үйлдэх.

НАПО́РИСТОСТЬ шургуу байх, даамай зан.

НАПО́РИСТЫЙ шургуу, даамай; ~ **человек** шургуу хүн.

НАПОРО́ТЬ адах, урах; ~ **руку на гвоздь** хадаасанд гараа адах.

НАПОРО́ТЬСЯ 1. адах, урах; ~ **на гвоздь** хадаасанд адах; 2. гэнэт учрах, дайралдах, орох; ~ **на неприятность** аягүй байдалд гэнэт орох.

НАПОРОШИ́||ТЬ бургих, бургиж орох; ~**ло снегу** цас бургив.

НАПО́РТИТЬ 1. эвдэх, муудуулах, гутаах; 2. хор хүргэх, хорлох.

НАПОСЛЕ́ДОК, сүүлд нь, эцэст нь, хожим нь, чингэсээр.

НАПРА́ВИТЬ 1. чиглүүлэх, зүглүүлэх, хандуулах, залах, харуулах; ~ **основной удар** гол цохилтыг чиглүүлэх; ~ **внимание** анхаарлаа хандуулах; 2. илгээх, явуулах, томилох; ~ **заявление в суд** шүүхэд өргөдөл илгээх; ~ **больного к врачу** өвчтөнийг эмчид явуулах; ~ **на работу** ажилд томилох; 3. хурцлах, билүүдэх, ирлэх, таллах; ~ **бритву** тонгорог ирлэх; 4. залах, эмхлэх; ~ **работу** ажлыг эмхлэх.

НАПРА́ВИТЬСЯ 1. чиглэх, зүглэх, мордох, одох; ~ **на юг** өмнө зүг одох,2. эмхрэх, бүтэх.

НАПРА́ВКА хурцлах, билүүдэх, ирлэх; ~ **бритвы** тонгорог хурцлах.

НАПРАВЛЕ́НИ||Е 1. чиглэх, зүглэх, одох; 2. зүг, чиг; **во всех ~ях** зүг бүрд, зүг бүхэнд; 3. чиглэл, зам; 4. фронтын хэсэг,

чиглэл; 5. чиглэл, бүлэглэл; **литературные ~я** утга зохиолын чиглэл; 6. томилолтын бичиг; **вручить ~** томилолтын бичиг гардуулах.

НАПРА́ВЛЕННОСТЬ зорилгын чиглэл; **идейная ~** үзэл санаany зорилгын чиглэл.

НАПРАВЛЯ́ТЬ 1. чиглүүлэх, зүглүүлэх,хандуулах, залах, харуулах; 2. илгээх, явуулах, томилох; 3. хурцлах, билүүдэх, ирлэх, таллах; 4. залах, эмхлэх.

НАПРАВЛЯ́ТЬСЯ 1. чиглэх, зүглэх, одох, мордох; 2. эмхрэх, бүтэх.

НАПРА́ВО баруун тийш, баруунш, өрнө тийш, баруунтаа; **повернуть ~** баруун тийш эргэх; **~ от дома** байшингийн баруунтаа, гэрийн баруунтаа.

НАПРАКТИКОВА́ТЬСЯ туршлага олох, дадлага олох.

НАПРА́СЛИН||А гүтгэх, гүжирдэх, гөрдөх; **взвести ~у на кого-либо** хүнийг гүтгэх.

НАПРА́СНО хий, дэмий, хоосон, талаар.

НАПРА́СН||ЫЙ 1. дэмий, хоосон, үргүй; **~ые усилия** хоосон зүтгэл; **~ труд** дэмий ажил, үргүй ажил; **~ые хлопоты** дэмий төвөг; 2. дэмий, хоосон, үндэсгүй, хэрэгтүй; **~ страх** дэмий айх.

НАПРА́ШИВА||ТЬСЯ 1. эрэх, сануулах, гэх, гэсэн байдалтай байх; 2. гарах, мэдэгдэх; **выводы ~ются сами** собой дүгнэлт нь өөрөө гарч байна.

НАПРИМЕ́Р жишээлбэл, үлгэрлэвэл; **был, ~, такой случай** жишээлбэл, ийм явдал болсон юм.

НАПРОКА́ЗИТЬ,

НАПРОКА́ЗНИЧАТЬ дүрсгүйтэх, томоогүйтэх.

НАПРОКА́Т түр хөлсөөр; **брать пианино ~** төгөлдөр хуур хөгжим түр хөлсөөр авах.

НАПРОЛЁТ турш, туж, тужжин; **он и не спал всю ночь ~** тэр хоёр шөнөжин унтаагүй.

НАПРОЛО́М 1. шууд дайран, шууд цохин,шууд татан; 2. зориг мэдэн, зол мэдэг гээд; **действовать ~** зориг мэдэн үйлдэх.

НАПРОПАЛУ́Ю ухаан жолоогүй, сэхээ намаагүй; **веселиться ~** сэхээ намаагүй цэнгэх.

НАПРОРО́ЧИТЬ зөгнөх, совин татах, ёрлох; **~ гибель кому-либо** хүний үхэхийг ёрлох.

НАПРОСИ́ТЬСЯ 1. эрэх, сануулах, гэх, гэсэн байдал үзүүлэх; **~ в гости** зочлохыг сануулах, зочлох гэх; **~ на комплимент** магтуулах гэсэн байдал үзүүлэх.

НАПРО́ТИВ I 1. урд,эсрэг харж, өмнө талд, нөгөөтээ; **сидеть ~** урд нь суух, урдаас харж суух; **он живёт ~** тэр (*хүн*)эсрэг талд суудаг; 2. эсрэг, огт өөр, шал ондоо, урвуу, 3. үгүй, харин, байтугай, харин; **здесь плохо? — напротив, хорошо** энд баргтайхан уу? — үгүй харин зүгээр.

НАПРО́ТИВ II урд,өмнө; **~ дома** байшингийн урд.

НАПРУ́ЖИТЬ чангалах, хүчлэх, зангируулах; **~ мускулы** булчин чангалах, зангируулах.

НАПРУЖИ́ТЬСЯ чангарах, зангирах; **мускулы напружились** булчин чангарав.

НАПРЯ́Г *разг.* хүнд байдал ядаргаа.

НАПРЯГА́ТЬ 1. чангаруулах, зангидах; **~ мышцы** булчин зангидах; 2. шавхах, хүчирлэх, хурцатгах, сонор болгох, ширтэх; **~ все силы** бүх хүчээ шавхах; **~ зрение** ширтэн харах; **~ слух** чихээ сонор болгох.

НАПРЯГА́ТЬСЯ 1. чангарах, зангирах; 2. хүчирлэх, хүчээ зангидах, чадал гаргах.

НАПРЯЖЕ́НИ||Е 1. хүчирлэх, хүч гаргах; 2. сонор болгох, хурцатгах, их анхаарах; **слушать с ~ем** их анхааралтай сонсох; 3. бэрхтэй байх, түгшүүртэй байх; 4. хүчдэл; **ток высокого ~я** өндөр хүчдэлийн гүйдэл; **~ переменное** хувьсах хүчдэл; **~ условное** томьёолсон хүчдэл.

НАПРЯЖЁННО хүчирлэн, хүч гарган; **~ работать** хүчирлэн ажиллах.

НАПРЯЖЁННОСТЬ чангарах, бэрх болох, төвөгтэй болох, түгшүүртэй болох; **~ положения** байдал түгшүүртэй байх, түгшүүртэй байдал.

НАПРЯЖЁНН||ЫЙ 1. чадал гаргах, хүч гаргах, хүчирлэх, хүч зангидах; **~ая работа** хүч гаргах ажил; 2. хүчилсэн, хүчээр гаргасан; **~ смех** хүчээр инээх; 3. бэрхтэй, төвөгтэй, түгшүүртэй, муудалцах; **~ые взаимоотношения** хоорондоо муудалцах.

НАПРЯМИ́К 1. эгц, шууд, шулуун, цэх явах; 2. шулуун, шууд; **сказать ~** шулуун хэлэх.

НАПРЯ́СТЬ ээрэх; **~ льну** маалинга ээрэх.

НАПРЯ́ЧЬ 1. чангаруулах, зангидах; 2. шавхах, хүчирлэх, хурцатгах, сонор болгох, ширтэх.

НАПРЯ́ЧЬСЯ 1. чангарах, зангирах; 2. хүчирлэх, хүчээ зангидах, чадлаа гаргах.

НАПУГА́ТЬ айлгах, цочоох, үргээх.

НАПУГА́ТЬСЯ айх, цочих, үргэх.

НАПУ́ДРИТЬ оодох, оо тавих, оо түрхэх.

НАПУ́ДРИТЬСЯ нүүрээ оодох, нүүртээ оо тавих, нүүртээ оо түрхэх.

НАПУСКА́ТЬ 1. тавих, хийх, оруулах, дүүргэх; 2. дүр үзүүлэх, байдал гаргах; 3. тухирах, тавих.

НАПУСКА́ТЬСЯ зандрах, хараах, дайрах.

НАПУСКН||О́Й нүд хуурсан, дүр үзүүлсэн, хуурамч; **~ая важность** ихэмсэг дүр үзүүлэх.

НАПУСТИ́ТЬ, 1. тавих, хийх, оруулах, дүүргэх; **~ воды в ванну** онгоцонд ус хийх, ус тавих; **~ дым в комнату** тасалгаанд утаа оруулах; 2. дүр үзүүлэх, байдал гаргах; **~ на себя важность** ихэмсэг дүр үзүүлэх; 3. турхирах, тавих; **~ собак на зверя** анд нохой тухирах; **~ страху на кого-либо** хүнийг ихэд айлгах.

НАПУСТИ́ТЬСЯ зандрах, харааж дайрах.

НАПУ́ТАТЬ 1. эдрээх, ороцолдуулах; 2. хутгах, будлиантуулах; **~ в подсчётах** тоолохдоо будлиантуулах.

НАПУ́ТСТВЕННН||ЫЙ мордоход захисан, явахад нь ерөөсөн, үдсэн; **~ое слово** мордоход захисан үг.

НАПУ́ТСТВИЕ үдэх ерөөл, үдэх захиа.

НАПУ́ТСТВОВАТЬ мордоход захих, үдэх ерөөл хэлэх.

НАПУХА́ТЬ хавдах, хөөх.

НАПЫ́ЖИТЬСЯ 1. хүчирлэх; 2. маадайх, маадгар байх.

НАПЫЛИ́ТЬ 1. тоос бужигнуулах, тоос дэгдээх; 2. тоос болгох.

НАПЫ́ЩЕННОСТЬ 1. маадгар зан, подгор байдал, маадайх, подойх; 2. гоёмсоглосон үг.

НАПЫ́ЩЕННЫЙ 1. маадгар, подгор; **~ вид** маадгар байдал; 2. гоёмсоглосон, гоёмсоглосон үгтэй; **~ стиль** гоёмсоглосон найруулга.

НАПЯ́ЛИВАТЬ,

НАПЯ́ЛИТЬ, 1. чихэж өмсөх, чуу гэж багтаах; **~ сапоги** гутлаа чуу гэж багтаах; 2. эвгүй хувцас өмсөх, тараагүй хувцаслах.

НАРАБО́ТАТЬ 1. хийх; 2. ажиллаж олох.

НАРАВНЕ́ 1. чацуу, тэнцүү, адил; **~ с крышей** дома байшингийн дээвэртэй чацуу; 2. адил, тэгш.

НАРА́ДОВАТЬСЯ баясаж ханах, баярлаж ханах; **не могу ~ на детей** хүүхдээ харан баясаж ханахгүй байна.

НАРАСПА́ШКУ энгэр задгай, заам задгай, энгэр заам задгай; **идти в пальто ~** пальтоныхоо энгэр заам задгай явах; **душа ~** цагаан санаа, юмаа нуудаггүй.

НАРАСПЕ́В гиншин, гингэнэн; **читать ~** гингэнэн унших.

НАРАСТА́НИЕ 1. өрнөлт, өрнөх; 2. өсөх, нэмэх, үржих; 3. ургах.

НАРАСТА́ТЬ ургах.

НАРАСТИ́ 1. ургах; **мох нарос на камнях** чулуун дээр хөвд ургажээ; 2. өсөж, нэмэх; **наросли проценты** хүү өсөв; 3. өрнөх; **волнение наросло** үймээн өрнөв.

НАРАСТИ́ТЬ 1. ургуулах; **~ новую кожу** шинэ арьс ургуулах; 2. залгах, нэмэх; **~ канат** татлага залгах.

НАРАСХВА́Т булаалдан, өрсөлдөн; **покупают ~** булаалдан авч байна.

НАРАЩЕ́НИЕ,

НАРА́ЩИВАНИЕ улам их болгох, улам нэмэгдүүлэх; **~ сил** хүчээ улам нэмэгдүүлэх.

НАРА́ЩИВАТЬ 1. ургуулах; 2. залгах, нэмэх.

НАРВА́Л далайн хирс.

НАРВА́ТЬ I 1. түүх, зулгаах; **~ цветов** цэцэг түүх; 2. урах, тасдах; **~ бумаги** цаас урж хаях.

НАРВА́||ТЬ II хувилах, буглах, идээлэх; **~ло палец** хуруу идээлэв.

НАРВА́ТЬСЯ аргагүй дайралдчих, мөргөлдчих, дээр орчих; **~ на неприятность** эвгүй юмтай аргагүй дайралдчих.

НАРЕ́З гурви, ховил, хэрчлээ; **винтовой ~** шургийн ховил, шургийн эрэг.

НАРЕ́ЗАТЬ 1. огтлох, зүсэх, хэрчих, хөшиглөх; **~ хлеба** талх зүсэх; **~ сало ломтиками** өөх хөшиглөх; 2. гурви гаргах, ховил гаргах, хэрчлээ хийх, эрэг гаргах; **~ винт** эрэг гаргах; 3. тасалж өгөх, хувааж өгөх.

НАРЕ́ЗКА 1. тасалж өгөх, хувааж өгөх; 2. эрэг шургийн говил; **~ винта стерлась** шургийн эрэг элчихжээ.

НАРЕЗНО́Й гурвитай, ховилтой, хэрчээтэй, эрэгтэй; **~ ствол** ховилтой гол төмөр.

НАРЕ́ЗЫВАТЬ 1. огтлох, зүсэх, хэрчих, хөшиглөх; 2. гурви гаргах, ховил гаргах, хэрчлээ хийх, эрэг гаргах; 3. тасалж өгөх, хувааж өгөх.

НАРЕКА́НИ||Е зэмлэл, донгодлого; **вызвать ~я** донгодуулах.

НАРЕЧЁННЫЙ ёст, хувьт, тавилант, болзорт.

НАРЕ́ЧИЕ I аялгуу; **северновеликорусское ~** хойт орос аялгуу.

НАРЕ́ЧИЕ II дайвар үг.

НАРЕ́ЧНЫЙ дайвар үгийн, дайвар үгт.

НАРЗА́Н нарзан (*рашаан*).

НАРЗА́ННЫЙ нарзаны, нарзант; **~ источник** нарзаны булаг.

НАРИСОВА́ТЬ 1. зурах; 2. дүрслэн үзүүлэх, дүрийг харуулах.

НАРИСОВА́ТЬСЯ *разг.* харагдах хүрч ирэх.

НАРИЦА́ТЕЛЬН||ЫЙ нэрийтгэл; **~ое имя** нэрийтгэл нэр; **~ая стоимость** нэрийтгэл өртөг, заасан өртөг.

НАРКО́З наркоз, бадайруулах, мэдээ алдуулах.

НАРКО́М (*народный комиссар*) ардын комиссар.

НАРКОМА́Н мансуурагч.

НАРКОМА́Т (*народный комиссариат*) ардын комиссарын яам.

НАРКО́ТИК 1. наркотик (*мэдээ алдуулах, унтуулах бодис*), 2. хар тамхи.

НАРКОТИ́ЧЕСК||ИЙ наркотик, наркотиктай; **~ое вещество** наркотик бодис; **~ие растения** наркотиктай ургамал.

НАРО́Д 1. ард, ард түмэн; 2. үндэстэн, ард түмэн; **великий русский ~** их оросын ард түмэн, их орос үндэстэн; **выходцы из ~а** ардын дундаас гарагсад; 3. хүн, улс; **на собрании было много ~у** хүрэлд олон хүн байв.

НАРОДИ́ТЬ төрүүлэх, гаргах; **~ много детей** олон хүүхэд төрүүлэх.

НАРОДИ́||ТЬСЯ 1. төрөх, гарах; **сын ~лся** хүү төрөв; 2. бий болох; **~лись новые отрасли промышленности** үйлдвэрийн шинэ салбар бий болов.

НАРО́ДНИК народник (*народник үзэлтэн;народник хөдөлгөөнд оролцогч*).

НАРО́ДНИЧЕСТВО народник үзэл,народник хөдөлгөөн (*тариачны хүй нэгдлийг сайшаан магтаж ажилчин ангийн удирдах үүргийг үгүйсгэдэг байсан 19 дүгээр зууны хоёрдугаар хагасын оросын жижиг хөрөнгөтний сэхээтний нийгэм улс төрийн хөдөлгөөн*).

НАРО́ДНО-ДЕМОКРАТИ́ЧЕСКИЙ ардын ардчилсан; **~ строй** ардын ардчилсан байгуулал.

НАРО́ДНОСТ||Ь 1. ястан; **~и Востока** дорно зүгийн ястнууд; 2. ардач чанар; **~ советской литературы** Зөвлөлтийн утга зохиолын ардач чанар.

НАРОДНОХОЗЯ́ЙСТВЕННЫЙ улс ардын аж ахуйн; **~ план** улс ардын аж ахуйн төлөвлөгөө.

НАРО́ДН||ЫЙ 1. ардын, ард түмний; **~ое хозяйство** ардын аж ахуй; **~ое имущество** ардын хөрөнгө; **~ая республика** бүгд найрамдах ард улс; **~ая демократия** ардын ардчилал; **~ учитель** ардын багш; **широкие ~ые массы** өргөн олон ард түмэн; 2. улс ардын, ардын; 3. ардын чанартай; **поэзия Пушкина ~а** Пушкины яруу найраг ардын чанартай.

НАРОДОВЕ́ДЕНИЕ угсаатны зүй.

НАРОДОВО́ЛЕЦ «Ардын зориг» гэдэг нууц народник байгууллагын гишүүн.

НАРОДОНАСЕЛЕ́НИ||Е хүн ам; **увеличение ~я** хүн ам өсөх.

НАРОЖДА́ТЬСЯ 1. төрөх, гарах; 2. бий болох.

НАРОЖДЕ́НИЕ төрөх, бий болох, төрөлт; **~ нового** шинэ юм бий болох.

НАРО́СТ 1. ур, ашиг, булуу; **~ на стволе дерева** модны ур; 2. хаг, өнгөр, ээрмэг; **образовался ~ на стенках котла** тогоо хагтав.

НАРОЧИ́Т||О санаатай, зориуд; **~ая невнимательность** зориуд хайхрахгүй байв.

НАРО́ЧНО 1. зориуд, зориогоор, санаатайгаар, хэрэг болгож; **я ~ пришёл, чтобы предупредить вас** танд мэдэгдэх гэж би зориуд ирлээ; 2. тоглож, тоглоом болгон; **~ это сказал, вы не сердитесь** та бүү уурла, би тоглож хэлсэн юм.

НА́РОЧНЫЙ зарлага, элч.

НАРСУ́Д ардын шүүх (*народный суд*).

НА́РТЫ наарт чарга.

НАРУБА́ТЬ,

НАРУБИ́ТЬ хагалах, цавчих, огтлох, хэрчих, хөшиглөх; **~ дров** түлээ хагалах; **~ капусты** байцаа хэрчих, байцаа хөшиглөх.

НАРУ́ЖНО гаднаас, гаднаа, гадаад талаараа, гадаад байдлаараа, царайгаараа, царай зүс нь.

НАРУ́ЖНОСТЬ царай, зүс, гадаад үзэгдэл, өнгө зүс, царай зүс; **приятная ~** аятай царай; **обманчивая ~** хуурамч царай, хуурамч дүр.

НАРУ́ЖН||ЫЙ 1. гадаад, гаднахь, гадаа, гадар, гадар өнгөний; **~ вид дома** байшингийн гадаад байдал; **~ое лекарство** гадар өнгөний эм; 2. өнгөний, гаднын, өнгөндөө, гаднаа; **~ое спокойствие** өнгөндөө амгалан байх.

НАРУ́ЖУ гадагш, гадаа; **выйти ~** гадаа гарах; **шуба мехом ~** үсийг нь урвуулсан дээл.

НАРУКА́ВНИК ханцуйвч.

НАРУКА́ВНЫЙ ханцуйн, ханцуй дээрх; **~ знак** ханцуй дээрх тэмдэг.

НА́РУКУ ашигтай, дөхөмтэй, тустай, хэрэгтэй; **это мне ~** энэ над ашигтай.

НАРУМЯ́НИВАТЬ улайлгах.

НАРУМЯ́НИТЬ 1. улайлгах; 2. улаанаар будах, энгэсэг тавих.

НАРУМЯ́НИТЬСЯ хацраа будах, нүүртээ энгэсэг тавих, энгэсэгдэх.

НАРУ́ЧНИКИ гав.

НАРУША́ТЬ1. алдуулах, алдагдуулах, таслах; 2. зөрчих, тэрслэх, гажих, давах, няцах, буцах.

НАРУША́ТЬСЯ алдагдах, тасрах.

НАРУШЕ́НИЕ зөрчих, зөрчилт; **~ договора** гэрээ зөрчих.
НАРУШИ́ТЕЛЬ зөрчигч, эвдэгч, давагч; **~ общественного порядка** нийтийн дэглэм эвдэгч; **~ границы** хил зөрчигч.
НАРУ́ШИТЬ 1. алдуулах, алдагдуулах, таслах; **~ покой** амгаланг алдагдуулах; **~ сон** нойр таслах; 2. зөрчих, тэрслэх, гажих, давах, няцах, буцах; **~ общественный порядок** нийтийн дэглэм тэрслэх, нийтийн дэглэм эвдэх; **~ закон** хууль зөрчих; **~ границу** хил давах; **~ обещание** амласнаа няцах.
НАРУ́ШИТЬСЯ алдагдах, тасрах; **сон нарушился** нойр тасрав.
НА́РЫ ханз,спать на нарах ханзан дээр унтах.
НАРЫ́В идээрлэсэн газар, бугшсан хавдар, хувилдас.
НАРЫВА́ТЬ I 1. түүх, зулгаах; 2. урах, тасдах.
НАРЫВА́ТЬ II хувилах, буглах, идээрлэх.
НАРЫВНО́Й идээр хөхүүлэх; **~ пластырь** гоюу.
НАРЫ́ТЬ ухах, малтах; **~ канав** суваг ухах; **~ картофеля** төмс малтах.
НАРЯ́Д I гоёл, гоёлын хувцас; **смешной ~** инээдэмтэй хувцас.
НАРЯ́Д II 1. цохдос, нариад; **~ на уголь** нүүрс авах цохдос; 2. жижүүр, нариад, жижүүрлэх, нариадлах; **внутренний ~** дотор жижүүр.
НАРЯДИ́ТЬ I гоёх, чимэх, гоюулах,г оё хувцаслах,өмсүүлэх.
НАРЯДИ́ТЬ II илгээх, томилох, томилон явуулах; **~ в караул** харуулд томилох; **~ подводы за лесом** хөсөг модонд илгээх.
НАРЯДИ́ТЬСЯ гоёх, гангалах, гоё хувцаслах, өмсөх; **~, как на бал** наадамд очих мэт гоёх; **~ в маскарадный костюм** багт наадмын хувцас өмсөх.
НАРЯ́ДНО гоё, ганган, гоёмсог; **~ одеться** гоё хувцаслах.
НАРЯ́ДН||ЫЙ 1. гоё, ганган, гоёмсог; **~ая девушка** гоё хүүхэн; 2. гоёмсог, гоё, сайхан, ганган; **~ое платье** гоёмсог хувцас.
НАРЯДУ́ зэрэгцээгээр, хажуугаар, хамт; **~ со взрослыми** томчуудын зэрэгцээгээр, насанд хүрэгсдийн хамт.
НАРЯ́ДЧИК даамал.
НАРЯЖА́ТЬ I гоёх,чимэх, гоюулах, гоё хувцаслуулах,өмсөх.
НАРЯЖА́ТЬ II илгээх, томилох, томилон явуулах.
НАРЯЖА́ТЬСЯ гоёх, гангалах, гоё хувцаслах, өмсөх.
НАС бидний, биднийг, маны, маныг; **у ~** бидэнд, манд, биднээс; **у ~ нет квартиры** бид гэргүй, бид байргүй; **он говорит о ~** тэр бидний тухай ярьж байна, тэр биднийг хэлж байна.
НАСАДИ́ТЬ I хатгах, углах, суулгах; **~ червяка на крючок** дэгээнд хорхой хатгах; **~ топор на топорище** сүхэнд иш углах, сүх ишлэх.
НАСАДИ́ТЬ II 1. суулгах,оруулах; **~ людей в вагон** вагонд хүн суулгах; 2. суулгах, тарих; **~ тополей** улиангар тарих; **~ смородины** үхрийн нүд суулгах.
НАСА́ДКА 1. суулгах; 2. илбээс.
НАСАЖА́ТЬ 1. суулгах, оруулах; 2. суулгах, тарих.
НАСАЖДА́ТЬ дэлгэрүүлэх, нэвтрүүлэх, заншуулах; **~ грамотность** бичиг үсэг дэлгэрүүлэх; **~ новую технику** шинэ техник нэвтрүүлэх.
НАСАЖДЕ́НИЕ I.дэлгэрүүлэх, нэвтрүүлэх, заншуулах; **~ просвещения** гэгээрэл дэлгэрүүлэх.
НАСАЖДЕ́НИ||Е II 1. суулгах, тарих, тарилга; 2. таримал мод, ургамал; **зеленые ~я** ногоон таримал мод.
НАСА́ЖИВАТЬ I 1. суулгах, оруулах; 2. суулгах,тарих.
НАСА́ЖИВАТЬ II хатгах, углах, суулгах.
НАСВИ́СТЫВАТЬ исгэрэх.
НАСЕВА́ТЬ 1. тарих; 2. шигших.
НАСЕДА́ТЬ 1. суух, тунах, дарах, тогтох; 2. түрэх, хаших.
НАСЕ́ДКА өндөг дарсан тахиа.
НАСЕКА́ТЬ 1. хэрчээс гаргах, сийлэх; 2. ир гаргах; 3. хөшиглөх, хэрчих.
НАСЕКО́МОЕ шавьж, хорхой, хорхой шавьж.
НАСЕКОМОЯ́ДН||ЫЙ шавьж тэжээлт; **~ое животное** шавьж тэжээлт амьтан.
НАСЕЛЕ́НИЕ 1. хүн ам; **городское ~** хотын хүн ам; **сельское ~** хөдөө тосгоны хүн ам; **самостоятельное ~** ажлын чадвар бүхий хүн ам; 2. хүн амтай болгох, хүнтэй болгох, хүн суулгах.
НАСЕЛЁННОСТЬ хүн амын тоо, хүн амын олон цөөн, хүн амын нягт сийрэг.
НАСЕЛЁНН||ЫЙ хүн олонтой; **~ая квартира** хүн олонтой байр; **~ пункт** суурин газар.
НАСЕЛИ́ТЬ хүн амтай болгох, хүнтэй болгох, хүн суулгах, нутагшуулах; **~ край** орон нутагт хүн суулгах.
НАСЕЛЯ́||ТЬ 1. хүн амтай болгох, хүнтэй болгох, хүн суулгах, нутагшуулах; 2. нутаглах, суух, оршин суух; **Среднюю Азию ~ют многие народы** Дундат Азид олон үндэстэн оршин сууна.
НАСЕ́СТ хонуур (*тахианы сууж хонодог хөндлөвч мод*).
НАСЕ́СТЬ I суух, багтан орох.
НАСЕ́||СТЬ II 1. суух, тунах, дарах, тогтох; **~ла пыль** тоос дарав; 2. түрэх, хаших; **~ на противника** дайсныг түрэх.
НАСЕ́ЧК||А 1. хэрчлээс гаргах, сийлэх, хээлэх; 2. хээ, сийлбэр; **ружьё с золотой ~ой** алтан сийлбэртэй буу.
НАСЕ́ЧЬ 1. хэрчлээс гаргах, сийлэх; **~ метки на бревнах** гуалинд тэмдэг сийлэх; 2. ир гаргах; **~ напильник** хуурай ирлэх; 3. хөшиглөх, хэрчих; **~ капусты** байцаа хөшиглөх.
НАСЕ́ЯТЬ 1. тарих; **~ пшеницу** буудай тарих; 2. шигших; **~ муки** гурил шигших.
НАСИДЕ́ТЬ өндөг дарах.
НАСИ́ЛИ||Е 1. хүч хэрэглэх, хар хүчээр хийх, хүчирхэх; **следы ~я на теле** биед нь хүч хэрэглэсний ор мөр; 2. хүчирхэх, хүчирхийлэх, хүчлэх, хүч хэрэглэх, албадах; **применить ~** хүч хэрэглэх, хүчирхэх.
НАСИ́ЛОВАТЬ 1. хүчирхэх, хүчирхийлэх, хүчлэх, албадах; **~ чью-либо волю** дургүй хүнийг албадах; 2. хүчирхэх, хүчирхийлэх, хүчирхэн явалдах.
НАСИ́ЛУ арай хийж, чуу гэж, арай мурий, арай чамай; **~ его добудился** арай чарай сэрээв; **~ поднял** арай гэж өргөв.
НАСИ́ЛЬНИК хүчирхэгч, түрэмгийлэгч; фашистские насильники фашист түрэмгийлэгчид.
НАСИ́ЛЬНО хүчээр, албаар, баалж; **~ увезли** хүчээр аваачив.
НАСИ́ЛЬСТВЕНН||ЫЙ хүчээр хийсэн, хүчээр гүйцэтгэсэн, албадан явуулсан; **~ая смерть** цаг бусын үхэл.
НАСКАКА́ТЬ 1. харайн дайрах, мөргөх; 2. давхих, давхин ирэх.
НАСКА́КИВАТЬ харайн дайрах, мөргөх.
НАСКВО́ЗЬ 1. нэвт, шувт, цоо; **валенки промокли ~** эсгий гутал нэвт норов; 2. огт, бүрмөсөн; **~ лживое заявление** бүрмөсөн худал мэдэгдэл; **видеть кого-либо ~** нэвт харах, дотор нь орсон шиг мэдэх.
НАСКО́К гэнэтийн дайралт, уулга; **с ~а делать что-либо** явуут хийх, морин дэл дээрээс хийх.
НАСКО́ЛЬКО 1. хир, хир зэрэг, хичнээн, хэдий чинээ; **~ это верно?** Энэ хир зөв вэ?; 2. хичнээн, ямар, (*заримдаа үгүлэн орчуулагдахгүй*); **~ здесь лучше!** энд ямар сайхан юм бэ?
НА́СКОРО яаран, санд мэнд, яаруу; **~ написанная статья** санд мэнд бичсэн өгүүлэл; **~ пообедать** яаран хооллоод гарах.
НАСКОЧИ́ТЬ харайн дайрах, мөргөх.
НАСКРЕСТИ́ 1. савардан цуглуулах; 2. арай чамай цуглуулах.
НАСКУ́ЧИ||ТЬ залхуутай болгох, залхуу хүргэх, хашраах, залхаах, хашрах, залхуурах; **дождь всем ~л** бороо бүгдийг залхаав.

НАСЛАДИ́ТЬСЯ цэнгэх, жаргах, цэнгэл хийх, жаргал эдлэх, бах ханах, бахдах.

НАСЛАЖДА́ТЬСЯ цэнгэх, жаргах, цэнгэл хийх, жаргал эдлэх, бах ханах, бахдах; ~ **музыкой** хөгжим чагнаж цэнгэх.

НАСЛАЖДЕ́НИЕ жаргалан, жаргал, цэнгэл, жаргах, цэнгэх, бах ханах, бахдах; **слушать с ~м** бахдан сонсох.

НАСЛА́ИВАТЬ 1. давхарлан тавих, давхарлах, үелэн тавих, давхарлан наах; 2. үетүүлэх, үетүүлэн хийх, давхарлан хийх, далан давхар болгох; 3. үелэх, үе үеэр болгох, үелэн салгах, хуулах.

НАСЛА́ИВАТЬСЯ давхраатах, үетэх.

НАСЛЕ́ДИЕ культурное ~ *соёлын өв*; **литературное** ~ утга зохиолын өв; **идейное** ~ **революционных демократов** хувьсгалч ардчилсан үзэлтнүүдийн үлдээсэн үзэл суртлын өв.

НАСЛЕДИ́ТЬ мөр үлдээх, мөр гаргах, гишгэлж муухай болгох; ~ **на полу** шал дээр мөр үлдээх.

НАСЛЕ́ДНИК 1. голомт залгамжлагч, өв залгамжлагч, угсаа залгагч; 2. залгамжлагч; **~и революционных традиций** хувьсгалт уламжлалыг залгамжлагчид.

НАСЛЕ́ДНЫЙ угсаа залгамжлах, ширээ залгамжлах; ~ **принц** хун тайж, ширээ залгамжлах агъ, жонон.

НАСЛЕ́ДОВАНИ||Е залгамжлах, өв залгамжлах, угсаа залгамжлах; **право ~я** өв залгамжлах эрх.

НАСЛЕ́ДОВАТЬ 1. залгамжлах, өвлөх; ~ **имущество** хөрөнгө өвлөх, өв залгамжлах; ~ **лучшие традиции** эрхэм уламжлалыг залгамжлах; 2. өв залгамжлах, өвлөх эрхтэй байх; **сын наследует отцу** хүү нь эцгийн өвийг залгамжилна.

НАСЛЕ́ДСТВЕННОСТ||Ь удамшил, удам; **Мичуринское учение о ~и** удамшлын тухай Мичурины сургаал.

НАСЛЕ́ДСТВЕНН||ЫЙ 1. өв, өвийн, өвлөх, өв залгамжлах; **~ое имущество** өв хөрөнгө; 2. удмын, удам дагах, удамшлын, удамшсан; **~ые болезни** удмын өвчин, удам дагасан өвчин.

НАСЛЕ́ДСТВО 1. өв, өв хөрөнгө; **культурное** ~ соёлын өв; 3. өвлөх, өв залгамжлах; **право наследства** өвлөх эрх.

НАСЛОЕ́НИЕ 1. давхарлах, үетэх; 2. давхраа; **песчаное** ~ давхраа элс; 3. хожмын зүйл, хөндлөнгийн юм, хожмын шинж.

НАСЛОИ́ТЬ 1. давхарлан тавих, давхарлах, үелэн тавих, давхарлан наах; ~ **резину** эрзээн давхарлан наах; 2. үетүүлэх, үетүүлэн хийх, давхарлан хийх, далан давхар болгох; ~ **тесто** зуурсан гурил үеэр болгох, үелэн салгах, хуулах; ~ **слюдо** гялтгануур үелэн хуулах.

НАСЛОЙ́ТЬСЯ давхраатах, үетэх.

НАСЛУ́ШАТЬСЯ сонсож ханах, цадтал дуулах, чагнаж ханах; ~ **разных новостей** элдэв сонин сонсож ханах.

НАСЛЫ́ШАТЬСЯ олон юм сонсох, их дуулах.

НАСМА́РКУ идти ~, пойти ~ балрах; **всё пошло** ~ бүр балрав.

НА́СМЕРТЬ үхтэл, алан; **разбиться** ~ үхтлээ бэртэх; **сразить пулей** ~ буудаж алах; **испугать** ~ үхтэл нь айлгах, сүнсий нь зайлтал айлгах; **стоять** ~ нэг нэгийгээ үзэх, амь өрсөн тулалдах.

НА́СМЕХ инээдэм, тоглоом, наадам; **поднять кого-либо** ~ хүнийг инээдэм болгох; **сказать** ~ тоглоом болгон хэлэх.

НАСМЕХА́ТЬСЯ шоолох, элэглэх, инээдэм болгох, дооглох,элэг барих.

НАСМЕШИ́ТЬ инээлгэх, инээд хүргэх.

НАСМЕ́ШК||А элэг доог, тоглоом тохуу, шоо; **сказать что-либо в ~у** дооглож юм хэлэх; **подвергаться ~ам** элэг доог болох, дооглуулах.

НАСМЕ́ШЛИВОСТЬ шооч зан,шог зан.

НАСМЕ́ШЛИВ||ЫЙ 1. доогтой, элэглэсэн, элэг барьсан, элэг доог хийсэн, инээд шоодтой, **~ая улыбка** доогтой инээд; 2. шооч, шогч; ~ **человек** шогч хүн.

НАСМЕ́ШНИК шооч хүн, шогч хүн.

НАСМЕЯ́ТЬСЯ 1. ханатал инээх, инээж ханан; 2. элэглэх, дооглох, наадам болгох, доог хийх; ~ **над чьими-либо чувствами** хүний сэтгэлийг наадам болгох.

НАСМОЛИ́ТЬ давирхайдах; ~ **веревку** татлага давирхайдах.

НА́СМОРК шуухинаа, хамрын ханиад, хамар тагжрах, хамар битүүрэх; **хронический** ~ архаг хамрын ханиад; **получить** ~ хамрын шуухинаа хүрэх.

НАСМОТРЕ́ТЬСЯ 1. олон үзэх, үзэж үзчихэх; ~ **новых картин** шинэ кинонуудыг үзэж үзчихэх; 2. харж ханах, ханатал харах; **смотрю, не насмотрюсь** хараад хараад ханахгүй байна.

НАСОЛИ́ТЬ 1. давслах, давсанд дарах; ~ **огурцов** өргөст хэмх давслах; 2. давс их хийх, их давслах, давс ихдүүлэх; ~ **суп** шөлөнд давс их хийх; 3. гэм хийх, хорлох, төвөг удах.

НАСОРИ́ТЬ хог тарих, хог шороо татах.

НАСО́С I хөөрөг, хагшаас; **нагнетательный** ~ шахах хөөрөг; **поршневой** ~ бүлэх хөөрөг; **пожарный** ~ түймрийн хөөрөг.

НАСО́С II тагнайтах, тагнайн хавдар.

НАСОСА́ТЬСЯ, цадтал хөхөх, хөхөж ханах; **ребёнок насосался молока** хүүхэд сүүгээ хөхөж ханав.

НАСО́СН||ЫЙ хөөргийн, сордог; **~ая машина** сордог машина.

НАСО́Х||НУТЬ барилдан хатах, наалдан хатах; **на колёсах ~ла грязь** мөөрт шавар наалдан хатжээ.

НА́СПЕХ яаруу, шамдуу, бачим; **делать что-либо** ~ юмыг бачим хийх.

НАСПЛЕ́ТНИЧАТЬ ховлох, хов хэлэх, хов жив зөөх.

НАСТ цар, цой, царцанги цас.

НАСТАВА́ТЬ ирэх.

НАСТАВИ́ТЕЛЬНЫЙ сургасан, заасан, зааварласан; ~ **тон** сургасан янзаар хэлэх.

НАСТА́ВИТЬ I 1. тавих, олныг тавих, өрөх; ~ **стульев** олон сандал тавих, сандал өрөх; 2. залгах; 3. тулгах, чиглүүлэх, залгах; ~ **дуло револьвера** гар буу тулгах, гар бууны ам чиглүүлэх.

НАСТА́ВИТЬ II сургах, заах, зааварлах, багшлах, номлох, сургаал тавих, зааж өгөх, оруулах; ~ **на ум** ухаан зааж өгөх, ухааруулах; ~ **на путь истины** зөв зам зааж өгөх, зөв замд оруулах.

НАСТА́ВКА залгаа.

НАСТАВЛЕ́НИЕ 1. сургамж, сургаал; **отцовское** ~ эцгийн сургаал; 2. заавар; ~ **по противовоздушной обороне** агаарын хамгаалалтын заавар.

НАСТАВЛЯ́ТЬ I 1. тавих, олныг тавих, өрөх; 2. залгах; 3. тулгах, чиглүүлэх, залгах.

НАСТАВЛЯ́ТЬ II сургах, заах, зааварлах, багшлах, номлох, сургаал тавих, зааж өгөх, оруулах.

НАСТА́ВНИК 1. багш, сургагч; 2. халамжлан хүмүүжүүлэгч.

НАСТА́ВНИЧЕСКИЙ сурганги, сургасан зааварланги, зааварласан; ~ **тон** сурганги янз.

НАСТАВН||О́Й 1. залгамал, залгаатай; **~ые рукава** залгаатай ханцуй; 2. залгах; **~ая труба** залгах хоолой.

НАСТА́ИВАТЬ I зүтгэх, шахах, зүтгэж биелүүлэх, шахаж болгох.

НАСТА́ИВАТЬ II буйлуулах, хандлах, идээшүүлэх.

НАСТА́ИВАТЬСЯ идээшлэх, ханд болгох.

НАСТА́||ТЬ болох, ирэх; **~ло утро** өглөө болов; **~ла весна** хавар болов.

НАСТЕГА́ТЬ хавах, хөших; ~ **ватное одеяло** хөвөнтэй хөнжил хавах.

НА́СТЕЖЬ цэлийтэл; **отворить дверь** ~ хаалга цэлийтэл нээх.

НАСТЕЛИ́ТЬ дэвсэх.

НАСТЕ́ННЫЙ ханын, туурганы; ~ **календарь** ханын хуанли.
НАСТИГА́ТЬ,
НАСТИ́ГНУТЬ гүйцэх, гүйцэн очих.
НАСТИ́Л 1. дэвсэх, хучих; 2. дэвсгэр, хучлага; **дощатый** ~ банзан дэвсгэр, дэвсгэр банз.
НАСТИЛА́ТЬ дэвсэх.
НАСТИЛА́ТЬСЯ дэвсэгдэх.
НАСТИ́ЛКА 1. дэвсэх, хучих; ~ **пола** шал дэвсэх; 2. дэвсгэр, хучлага.
НАСТИ́ЛЬНЫЙ цэх, хэвтээ; ~ **огонь** цэх гал, хэвтээ гал.
НАСТИРА́ТЬ олныг угаах; ~ **рубах** цамц олныг угаах.
НАСТИ́РЫВАТЬ олныг угаах.
НАСТИ́ЧЬ гүйцэх, гүйцэн очих; ~ **беглецов** оргодлуудыг гүйцэх.
НАСТЛА́ТЬ дэвсэх, хучих; ~ **досок** банз дэвсэх.
НА́СТОВЫЙ царын, цойн, царцанги цасны.
НАСТО́Й ханд, буйлуулмал, идээшмэл, хандалсан, идээшүүлсэн, буйлуулсан; ~ **крепкого чая** өтгөн цайны ханд.
НАСТО́ЙКА 1. ханд, идээшмэл, хандалсан, идээшүүлсэн; ~ **йода на спирту** спиртэд хандалсан иод; 2. буйлуулмал, буйлуулсан; **вишнёвая** ~ интоорын буйлуулмал архи, интоор буйлуулсан архи.
НАСТО́ЙЧИВО шургуу, цөхрөлтгүй.
НАСТО́ЙЧИВОСТЬ шургуу зан, цөхрөлтгүй оролдлого, няцашгүй зориг; **проявлять** ~ шургуу зангаа үзүүлэх, цөхрөлтгүй оролдох.
НАСТО́ЙЧИВ||ЫЙ шургуу, цөхрөлтгүй, цөхөрдөггүй; ~ **характер** шургуу зан; ~ **человек** цөхөрдөггүй хүн; ~**ое требование** шургуу шаардах.
НАСТО́ЛЬКО өчнөөн, өдийчинээ, төчнөөн, тэдийчинээ, -тлаа (*-тлээ,-тлоо,-тлөө*); **он не ~ умен, чтобы сразу понять все это** тэр,энэ бүгдийг дор нь ойлгохоор ухаантай хүн биш.
НАСТО́ЛЬН||ЫЙ 1. ширээний; ~**ая лампа** ширээний дэн; 2. өврийн, байнга хэрэглэдэг; ~**ая книга** өврийн ном.
НАСТОРА́ЖИВАТЬ ~ **уши** чихээ сэртийлгэх, чих тавих.
НАСТОРА́ЖИВАТЬСЯ,сонор болох, сонор сэрэмжтэй болох, чихээ сэртийлгэх.
НАСТОРОЖЕ́ сонор соргог, сонор сэрэмжтэй; **быть** ~ сонор соргог байх, сэрэмжлэх.
НАСТОРО́ЖЕННОСТЬ сонор сэргэг байх, сэрэмж.
НАСТОРО́ЖЁННЫЙ сонор сэргэг, сэрэмжтэй сэргэг; ~ **взгляд** сэрэмжтэй харц.
НАСТОРОЖИ́ТЬ ~ **уши** чихээ сэртийлгэх, чих тавих, чихээ соотойлгох.
НАСТОРОЖИ́||ТЬСЯ соргог болох сонор сэрэмжтэй болох, чихээ сэртийлгэх; **волк ~лся** чоно чихээ сэртийлгэв.
НАСТОЯ́НИ||Е шаргаах, шалах, шалж шаардах; **по его ~ю** түүний шаардаснаар
НАСТОЯ́ТЕЛЬ ширээт лам, даа лам.
НАСТОЯ́ТЕЛЬНИЦА ширээт гэлэнмаа, даа гэлэнмаа.
НАСТОЯ́ТЕЛЬНО гүнээ ихэд, шургуу.
НАСТОЯ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. гүн, ихэд чанга, шаргуу; ~**ая просьба** шаргуу хүсэлт, гүнээ хүсэх нь; 2. хойшлуулшгүй амин чухал; ~**ая нужда** амин чухал хэрэгцээ.
НАСТОЯ́ТЬ I зүтгэх, шахах, зүтгэж биелүүлэх шахаж болгох; ~ **на своём** өөрийнхөөрөө зүтгэх, шахаж өөрийнхөөрөө болгох.
НАСТОЯ́ТЬ II буйлуулах, хандлах, идээшлүүлэх; ~ **водку на вишне** интоор хийж архи буйлуулах.
НАСТОЯ́||ТЬСЯ I идээших, ханд болох; **чай хорошо ~лся** цай сайн идээшжээ.
НАСТОЯ́ТЬСЯ II удах, удаан зогсох; ~ **в ожидании кого-либо** хүн хүлээж удах.
НАСТОЯ́ЩЕЕ одоо үе, эдүүгээ цаг, өнөө үе.
НАСТОЯ́Щ||ИЙ 1. одоо, эдүүгээ, өнөө, эдүүгээ үеийн, одоо цагийн, өнөө үеийн; **в ~ее время** эдүүгээ, одоо цагт; 2. энэ, энэхүү, тус; **в ~ем году** энэ жил; **в ~ей статье речь идет о ...** тус өгүүлэлд тухай өгүүлнэ; 3. жинхэнэ, ёстой, үнэн, мөн; ~**ая фамилия** жинхэнэ овог, мөн овог; ~ **друг** үнэн нөхөр, ёстой анд; ~**ее время глагола** үйл үгийн одоо цаг; **по-~ему** үнэхээр, зохих ёсоор.
НАСТРАДА́ТЬСЯ ихэд зовох, зовж зүдрэх.
НАСТРА́ИВАТЬ I барих, босгох.
НАСТРА́ИВАТЬ II 1. хөглөх, хөг нийлүүлэх, хөг тааруулах; 2. тохируулах; захируулах; 3. засах,засварлах; 4. санаатай болгох,тухирах, хандуулах.
НАСТРА́ИВАТЬСЯ 1. завдах, зэхэх, завдаад байх; 2. уур хүрэх, хор буцлах.
НАСТРЕЛЯ́ТЬ буудах, буудаж алах; ~ **уток** нугас буудаж алах.
НА́СТРИГ хайчилсан ноос, ноосны хэмжээ.
НАСТРИ́ЧЬ хайчлах, хяргах; ~ **килограмм шерсти кило** ноос хяргах.
НАСТРОГА́ТЬ I харуулдах, зорох; ~ **досок** банз харуулдах.
НАСТРОГА́ТЬ II *разг.* олон хүүхэд хийх.
НА́СТРОГО чангад, чанд, чандлан; ~ **запретить** чангад хорих; **строго** ~ чанд гэгчийн, чангаас чанга, хатуугийн хатуу.
НАСТРОЕ́НИ||Е 1. сэтгэл, санаа, ааш зан; **быть в дурном ~и** муухай ааштай байх, муу зан хөдлөх; **хорошее** ~ сайхан ааш, сайхан зан, урамтай байх; 2. дур хүсэл, урам; **нет ~я играть** тоглох хүсэл алга.
НАСТРО́ЕННОСТЬ сэтгэл, санаа, ааш зан, урам.
НАСТРО́ИТЬ 1. хөглөх, хөг нийлүүлэх, хөг тааруулах; ~ **пианино** төгөлдөр хуур хөглөх; 2. тохируулах, зохируулах; ~ **приёмник на короткую волну** хүлээн авагчийг богино долгионд тохируулах; 3. засах, засварлах; 4. санаатай болгох, тухирах, хандуулах; ~ **против кого-либо** хүний эсрэг хандуулах.
НАСТРО́И||ТЬСЯ 1. завдах, зэхэх, завдаад байх, зэхээд байх; **я ~лся пойти в кино** би кинонд явахаар зэхээд байв; 2. уур хүрэх, хор буцлах.
НАСТРО́ЙКА хөглөх, хөг нийлүүлэх, хөг тааруулах; ~ **музыкальных инструментов** хөгжим хөглөх.
НАСТРО́ЙЩИК хөглөгч; ~ **роялей** рояль хөглөгч; төгөлдөр хуур хөглөгч.
НАСТРОЧИ́ТЬ 1. шаглах, шаглан оёх; ~ **складок** хуниас шаглах; 2. татлах, татлан бичих, татлаад орхих; ~ **письмо** бичиг татлаад орхих.
НАСТРУГА́ТЬ харуулдах, зорох.
НАСТРЯ́ПАТЬ хийх, тогоо барих; ~ **пельменей** банш хийх.
НАСТУДИ́ТЬ хөргөх, хүйт оруулах.
НАСТУПА́ТЕЛЬНЫЙ давших, давшилтын; ~ **бой** дэвших тулалдаан.
НАСТУПА́||ТЬ I 1. гишгэх; 2. давших; **войска ~ют** цэрэг давшиж байна; 3. хавчих, шахах, халдах.
НАСТУПА́ТЬ II болох, ирэх.
НАСТУПИ́ТЬ I ~ **кому-либо на ногу** хүний хөл гишгэх.
НАСТУПИ́||ТЬ II болох, ирэх; ~**ло утро** өглөө болов.
НАСТУПЛЕ́НИЕ I давшилт; **перейти в** ~давшин орох.
НАСТУПЛЕ́НИ||Е II болох; **при ~и ночи** шөнө болоход.
НАСТУ́РЦИЯ алтан лицэх цэцэг.
НАСУЛИ́ТЬ амлах, их сануулах, их горьдуулах; ~ **с три короба** уулын чинээ амлах, их санасан газар хоосон байх.
НАСУ́ПИТЬ ~ **брови** хөмсөг зангидах, хөмсөг атируулах.
НАСУ́ПИТЬСЯ хөмсөг зангидах, хөмсөг атируулах, царайгаа барайлгах.

НАСУ́ПЛИВАТЬ ~ брови хөмсөг зангидах, хөмсөх атируулах.
НАСУ́ПЛИВАТЬСЯ хөмсгөө зангидах, хөмсгөө атируулах, царайгаа барайлгах.
НА́СУХО хаттал, хуурай болтол; **вытереть руки ~** гараа хаттал арчих; **сухо~** хув хуурай болтол.
НАСУЧИ́ТЬ нийтгэх, томох, эрчлэх, имрэх; **~ниток** утас нийтгэх.
НАСУ́ШИВАТЬ,
НАСУШИ́ТЬ хатаах; **~ грибов** мөөг хатаах.
НАСУ́ЩНОСТЬ амин чухал чанар, амин гол болох.
НАСУ́ЩН||ЫЙ амин чухал, амин гол; **~ая потребность** амин чухал хэрэгцээ; **~ые задачи** амин чухал зорилт; **хлеб ~** амин тэжээл.
НАСЧЁТ тухай; **говорить ~** работы ажлын тухай ярих.
НАСЧИТА́ТЬ тоолох, тоогий нь авах, тоолон мэдэх.
НАСЧИ́ТЫВА||ТЬ 1. тоолох, тоогий нь авах, тоолон мэдэх; 2. -тай (*-тэй, -той*); **этот город ~ет свыше миллиона жителей** энэ хот сая гаруй хүн амтай.
НАСЧИ́ТЫВА||ТЬСЯ бий, хүрэх; **в области ~ются сотни школ** тус мужийн сургууль хэдэн зуу хүрнэ.
НАСЫ́ПАТЬ 1. хийх, юүлэх; **~ ячмень в мешок** арвай шуудайд хийх; 2. дүүргэх; **~ мешок крупой** шуудайнд будаа дүүргэх; 3. асгах; **~ песка на дорожку** зам дээр элс асгах; 4. овоолох, босгох; **~ курган** овоо босгох.
НАСЫ́ПАТЬСЯ гоожих, асгарах.
НАСЫПНО́Й овоолсон, шороо овоолж хийсэн; **~ холм** шороо овоолж хийсэн дов.
НА́СЫПЬ 1. овоолсон шороо, овоо, далан, овоолго; **железнодорожная ~** төмөр замын далан; 2. сул асгасан, сул овоолсон; **песок перевозят ~ью** элс сул асгаж зөөдөг.
НАСЫ́ТИТЬ 1. цатгах,ханаах,цадтал идүүлэх; 2. шингэх, дүүрэх, анхилах; **воздух насыщен парами** агаарт уур дүүрэн байна.
НАСЫ́ТИ||ТЬСЯ 1. цадах, ханах, идэж ханах; 2. шингээх, уусгах, дүүрэх; **вода ~лась солью** ус давс уусгав.
НАСЫХА́ТЬ барилдан хатах, наалдан хатах.
НАСЫЩА́ТЬ 1. цатгах, ханаах, ханатал идүүлэх; 2. шингэх, дүүрэх, анхилах.
НАСЫЩА́ТЬСЯ 1. цадах, ханах, идэж цадах; 2. шингээх, уусгах, дүүрэх.
НАСЫЩЕ́НИ||Е 1. цадах, ханах, цатгах, хангах; **наесться до полного ~я** цадталаа идэх; 2. шингээх, уусгах.
НАСЫ́ЩЕННОСТЬ 1. ханах, ханалт, ханац; **~ раствора** ханасан уусгамал; 2. төгс байх, төгөлдөр байх; **идейная ~ романа** романы утга төгөлдөр байх, утга төгс роман.
НАСЫ́ЩЕНН||ЫЙ 1. ханасан; **~ раствор** ханасан уусгамал; 2. төгс, утга төгөлдөр; **идейно ~ая музыка** утга төгс хөгжим.
НАТА́ЛКИВАТЬ 1. түлхэх, чихэх; 2. төрүүлэх, оруулах, олуулах.
НАТА́ЛКИВАТЬСЯ 1. мөргөх, дайрах, мөргөлдөх, дайралдах; 2. тохиолдох, гэнэт олох.
НАТА́ПЛИВАТЬ I түлэх, галлах, халаах, дулаацуулах.
НАТА́ПЛИВАТЬ II 1. хайлуулах, шахах; 2. хөөрүүлэх.
НАТА́ПТЫВАТЬ гишгэлэх, мөр үлдээх.
НАТАСКА́ТЬ,
НАТА́СКИВАТЬ 1. авчрах, оруулах, зөөх; **~ дров** түлээ зөөх; 2. хуулах, хуулан авах; 3. анд сургах, сургуулилуулах; **~ собаку** нохой анд сургах; 4. бэлдүүлэгчээ болох, бэлдүүлэгч аялах; **~ учеников к экзамену** сурагчдыг шалгалтанд бэлдүүлэгчин аялах.
НАТА́ЧИВАТЬ билүүдэх, гуранздах, ирлэх, хурцлах.
НАТАЩИ́ТЬ 1. татаж хучих; **~ на себя одеяло** хөнжил татаж хучих; 2. авчрах, чирч авчрах, зөөж авчрах, авчрах, зөөх, оруулах; **~ хворосту** гишүү авчрах, гишүү чирч авчрах.
НАТА́Я||ТЬ 1. хайлах; **~ло много снегу в погребе** зөөрөнд зөндөө цас хайлжээ; 2. хайлуулах; **~ льду** мөс хайлуулах.
НАТВОРИ́||ТЬ *өдөөх, тарих, хийх*; **что ты ~л?** *чи ямар хэрэг өдөөв?*
НА́ТЕ май, май, та ав; **~ книгу** ном май; **~ вам ваш билет** май, та билетээ ав.
НАТЕ́ЛЬН||ЫЙ дотуур; **~ая рубаха** дотуур цамц.
НАТЕРЕБИ́ТЬ сэмлэх, үлтлэх; **~ льну** маалинга үлтлэх.
НАТЕРЕ́ТЬ 1. түрхэх; **~ руки вазелином** гартаа вазелин түрхэх; 2. арчих, толийтол арчих, арчиж өнгөлөх; **~ пол** шал арчих; 3. холгох, үрэх; **~ себе ноги** хөлөө холгох; 4. үрэх, үрүүлдэх; **~ редьки** цагаан лууван үрэх.
НАТЕРПЕ́ТЬСЯ ихэд зовох, ихэд зүдрэх, зовлон эдлэх.
НАТЕСА́ТЬ,
НАТЁСЫВАТЬ хангинуурдах, хангинуурдан засах.
НАТЕ́ЧЬ нэлийтэл гоожих, нэвтэрч нэлийх, дусаж урсах.
НАТЕ́ШИТЬСЯ бах ханах, ханатал цэнгэх; **~ игрой** тоглож бах ханах.
НАТИРА́НИЕ түрхэх, арчих, холгох, үрэх.
НАТИРА́ТЬ 1. түрхэх, арчих, толийтол арчих, арчиж өнгөлөх; 2. холгох, үрэх; 3. үрэх, үрүүлдэх.
НАТИ́РКА толийтол арчих, арчиж өнгөлөх.
НА́ТИСК шахах, түрэх, шахалт, түрэлт; **~ превосходящих сил противника** давуу хүчтэй дайсныг түрэх.
НАТКА́ТЬ нэхэх; **~ полотна** бөс нэхэх.
НАТКНУ́ТЬСЯ 1. адах, урах; **~ на гвоздь** хадаасанд адах; 2. мөргөх, дайрах, торох, мөргөлдөх, дайралдах; **~ на телеграфный столб** утасны мод мөргөх; **~ на засаду** бүгүүлтэй дайралдах; 3. тохиолдох, гэнэт олох; **~ на интересную мысль в книге** номд сонирхолтой санал тохиолдох.
НАТОЛКНУ́ТЬ 1. түлхэх, чихэх; **~ кого-либо** на стол хүнийг ширээ рүү түлхэх; 2. төрүүлэх, оруулах, олуулах; **~ на правильное решение** зөв шийдвэр олуулах.
НАТОЛКНУ́ТЬСЯ 1. мөргөх, дайрах; 2. мөргөлдөх, дайралдах.
НАТОЛО́ЧЬ нүдэх, талхлах, нунтаглах, нухах; **~ соли** давс нунтаглах.
НАТОПИ́ТЬ I түлэх, галлах, халаах, дулаацуулах; **~ квартиру** гэртээ галлах, байраа дулаацуулах.
НАТОПИ́ТЬ II 1. хайлуулах, шахах; **~ воск** лав хайлуулах; 2. хөөрүүлэх; **~ молоко** сүү хөөрүүлэх.
НАТОПТА́ТЬ гишгэлэх, мөр гаргах, гишгэлж муухай болгох, мөр үлдээх; **~ на полу** шал гишгэлэх.
НАТОЧИ́ТЬ билүүдэх, гуранздах, ирлэх, хурцлах; **~ нож** хутга хурцлах.
НАТОЩА́К өлөн элгэн дээр, өлөн бие дээр, өлөн; **принимать лекарство ~** өлөн элгэн дээр эм уух.
НАТР натр,натрийн эсэл.
НАТРАВИ́ТЬ I тухирах, туу гэх, тухиран тавих; **~ собак на зверя** нохой анд тухирах.
НАТРАВИ́ТЬ II хороор идүүлж хээ гаргах; **~ узоров** хороор идүүлж угалз гаргах.
НАТРА́ВЛИВАТЬ I,
НАТРАВЛЯ́ТЬ I тухирах, туу! гэх, тухиран тавих.
НАТРА́ВЛИВАТЬ II,
НАТРАВЛЯ́ТЬ II хороор идүүлж хээ гаргах.
НАТРЕНИРО́ВАННЫЙ дадсан, дадлагатай; **~ спортсмен** *дадлагатай биеийн тамирчин.*
НАТРЕНИРОВА́ТЬ дасгал хийлгэх.
НАТРЕНИРОВА́ТЬСЯ дасгал хийх.
НА́ТРИЕВЫЙ натрийн,натритай.
НА́ТРИЙ натри (*химийн махбод*); **хлористый ~** хлорт натри.

НА́ТРОЕ гурван хэсэг, гурав; **разрезать ~** гурван хэсэг огтлох.
НАТРУДИ́ТЬСЯ ихэд хөдөлмөрлөх, ханатал хөдөлмөрлөх; **~ за день** өдөртөө ханатал хөдөлмөрлөх.
НАТРЯСТИ́ сэгсрэх, сэгсэрч унагах; **~ опилок на пол** шал дээр модны үртэс сэгсрэх.
НАТРЯСТИ́СЬ сэгсрэгдэх, донсолгоонд сэгсрэгдэх; **~ в грузовике** ачааны машинын донсолгоонд сэгсрэгдэх.
НАТУ́Г||А хүчдэх, хүчлэх; **от ~и** ихэд хүчилсэндээ.
НА́ТУГО их чанга, чанга татаж; **затянуть ~ ремень** бүсээ чанга татаж бүслэх.
НАТУ́ЖИВАТЬ чангаруулах, чангатгах, хүчдэх, хүчлэх, дүлүүлэх.
НАТУ́ЖИВАТЬСЯ,
НАТУ́ЖИТЬСЯ хүчдэх, дүлэх.
НАТУ́ЖИТЬ чангаруулах, чангатгах, хүчдэх, хүчлэх, дүлүүлэх.
НАТУ́Р||А 1. зан, аашзан, зан авир, зантай хүн; **пылкая ~** түргэн зантай хүн; 2. эд агуурс, бүтээгдэхүүн, бие (*тэй*)юм, эдлэхүүн; **платить ~ой** бүтээгдэхүүнээр төлөх, бие (*тэй*)юмаар төлөх,эдлэхүүнээр төлөх; **рисовать с ~ы** бодит байдлаас нь зурах.
НАТУРА́Л *разг.* эр эмийн ажилд үнэнч эх хүн.
НАТУРАЛИЗА́ЦИЯ өөрийн харьяат болгох.
НАТУРАЛИ́ЗМ натурализм (*нийгмийн хөгжлийн хуулийг байгалийн хуультай адил гэж үздэг, бодит байдлын гадаад талыг яг хуулан дүрслэгд, утга чанарын нь хайхардаггүй, урлаг утга зохиолын чиглэл*).
НАТУРАЛИЗОВА́ТЬ өөрийн харьяат болгох.
НАТУРАЛИЗОВА́ТЬСЯ харьяат болох.
НАТУРАЛИ́СТ 1. байгальч; **юный ~** залуу байгальч; 2. натуралист, натурализмыг баримтлагч.
НАТУРАЛИСТИ́ЧЕСКИ натуралист ёсоор, натуралист маягаар,натуралист янзаар; **описать что-либо ~** юмыг натуралист ёсоор бичих.
НАТУРАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ натуралист.
НАТУРА́ЛЬН||ЫЙ 1. эдлэхүүний; **~ое хозяйство** эдлэхүүний аж ахуй; 2. бодит; **~ая величина** бодит хэмжээ; 3. жинхэнэ, ёстой, үнэн; **~ шёлк** жинхэнэ торго.
НАТУ́РНЫЙ байгалиас буулган зурдаг, байгалиас буулгах.
НАТУРОПЛА́ТА бие төлбөр, бүтээгдэхүүн төлбөр,эд агуурсын төлбөр, эдлэхүүн төлбөр.
НАТУ́РЩИК биеэ зуруулагч.
НАТУ́РЩИЦА биеэ зуруулагч эмэгтэй.
НАТЫ́КАТЬ хатгах, шаах, хатгаж, хатгачхах; **~ булавок** тавтай зүү хатгах.
НАТЫКА́ТЬСЯ 1. урах; 2. мөргөх, дайрах, торох, мөргөлдөх, дайралдах; 3. тохиолдох, гэнэт очих.
НАТЯ́ГИВАТЬ 1. татах, чангаах, тэлэх, татаж чангалах; 2. арай чамай углах, арай хийж багтаах, татаж нөмрөх, татаж хучих.
НАТЯ́ГИВАТЬСЯ татагдах, чангарах.
НАТЯЖЕ́НИЕ татах, чангаах, тэлэх, сунах.
НАТЯ́ЖК||А 1. татах, чангаах, тэлэх, сунаах, татаж чангалах; **~ струн** чавдас татаж чангалах; 2. яахав гэх, яамай гэх, тэгс ингэс хийх; **допустить с большой ~ой** яамай даа л гэж зөвшөөрөх.
НАТЯ́НУТОСТЬ хөндийрөх, хүйтрэх; **~ в отношениях** харилцаа хүйтрэх, хүйтэн харилцаа.
НАТЯ́НУТЫЙ хүйтэн, хүйтэрсэн, хөндий, хөндийрсөн; **~ вид** хүйтэрсэн байдал, хүйтэн царай; **~ смех** хүйтэн инээд, худал инээд.
НАТЯНУ́ТЬ 1. татах, чангаах, тэлэх, сунаах, татаж чангалах; **~ струны** чавдас татаж чангалах; 2. арай чамай углах; **~ на себя одеяло** хөнжлөө татаж нөмрөх.
НАТЯНУ́ТЬСЯ татагдах, чангарах.
НАУГА́Д таамгаар, таагаад, таамаглан; **идти ~** таамгаар явах; **сказать ~** таамаглан хэлэх.
НАУДАЛУ́Ю зориг мэдэн, зөнгөө мэдэг гээд; **ринуться ~** зориг мэдэн давхин орох.
НАУДА́ЧУ нүдэн балай, чихэн дүлий, аз мэдэн, заяа мэдэг гэж; **идти ~** нүдэн балай, чихэн дүлий явах.
НАУДИ́ТЬ гөхийдөх, хахуулдах.
НАУ́К||А 1. шинжлэх ухаан, эрдэм, ухаан; **Академия Наук** Шинжлэх Ухааны Академи; **общественные ~и** нийгмийн ухаан; 2. сургамж; **вперёд тебе ~а** хойшид чамд сургамж болог.
НАУ́СЬКАТЬ тухирах, туу! гэх; **~ собак** нохой тухирах.
НАУ́СЬКИВАТЬ тухирах, туу! гэх.
НАУТЁК хар хурдаар; **пуститься ~** хар хурдаар зугтах.
НАУ́ТРО маргааш өглөө нь, өглөө нь.
НАУЧИ́ТЬ сургах, заах, багшлах; **~ ездить верхом** морь унаж сургах.
НАУЧИ́ТЬСЯ сурах, дасах; **~ русскому языку** орос хэл сурах.
НАУ́ЧНО шинжлэх ухааны ёсоор.
НАУ́ЧНО-ИССЛЕ́ДОВАТЕЛЬСК||ИЙ эрдэм шинжилгээний; **~кая работа** эрдэм шинжилгээний ажил; **~ институт** эрдэм шинжилгээний хүрээлэн.
НАУ́ЧНОСТЬ шинжлэх ухааны чанар; **~ преподования** шинжлэх ухааны чанартай заах, шинжлэх ухааны ёсоор багшлах.
НАУ́ЧНО-ТЕХНИ́ЧЕСК||ИЙ шинжлэх ухаан техникийн; **~ая конференция** шинжлэх ухаан техникийн бага хурал.
НАУ́ЧН||ЫЙ 1. эрдэм шинжилгээний, шинжлэх ухааны; **~ работник** эрдэм шинжилгээний ажилтан; **~ое учреждение** шинжлэх ухааны, байгууллага; 2. шинжлэх ухааны; **~ая теория** шинжлэх ухааны онол; **~социализм** шинжлэх ухааны социализм.
НАУ́ШНИК I 1. чихэвч, чих; **шапка с ~ами** чихтэй малгай; 2. чихэвч; **надеть ~и** чихэвч углах.
НАУ́ШНИК II ховч.
НАУ́ШНИЧАТЬ ховлох, ховхэлэх, ховзөөх.
НАУ́ШНИЧЕСТВ||О ховлох, ховхэлэх, ховжив; **уличить кого-либо в ~е** ховчийг нь илрүүлэх, ховзөөдгий нь барих.
НАУЩА́ТЬ хатгах, өдөөх, тухирах.
НАУЩЕ́НИЕ хатгах, өдөх тухирах.
НАФТАЛИ́Н нафталин.
НАХА́Л увайгүй хүн, ичгүүргүй хүн.
НАХА́ЛКА увайгүй эмэгтэй, ичгүүргүй эхнэр.
НАХА́ЛЬНИЧАТЬ увайгүй, ичгүүргүй аашлах.
НАХА́ЛЬНО увайгүй, ичгүүргүй.
НАХА́ЛЬНЫЙ увайгүй, ичгүүргүй, ичгүүр сонжуургүй; **~ человек** увайгүй хүн.
НАХА́ЛЬСТВО увайгүй зан, ичгүүргүй ааш, ичгүүр сонжуургүй явдал.
НАХВА́ЛИВАТЬ,
НАХВАЛИ́ТЬ хэт магтах.
НАХВАЛИ́ТЬСЯ 1. биеэ ихэд магтах, хэт сайрхах; 2. магтаж ханах.
НАХВАТА́ТЬ шүүрэн авах, хамах.
НАХВАТА́ТЬСЯ зах сэжүүрээс нь мэдэж авах, сонсчих.
НАХИ́МОВЕЦ нахимовч (*Нахимовын нэрэмжит усан цэргийн сургуулийн сурагч*).
НАХИ́МОВСКИЙ Нахимовын, **Нахимовское военно-морское училище** Нахимовын (*нэрэмжит*)усан цэргийн сургууль.
НАХЛЕ́БНИК 1. айлд мөнгөөр хооллуулагч; 2. тэжээвэр хүн.
НАХЛЕСТА́ТЬ гуядах,ташуурдах.

НАХЛОБУ́ЧИВАТЬ,
НАХЛОБУ́ЧИТЬ дорогш дарж өмсөх, дарж өмсөх; ~ **шапку на глаза** малгайгаа нүд рүүгээ дарж өмсөх.
НАХЛОБУ́ЧКА хатуу зэмлэл, донго; **получить** ~ хатуу зэмлүүлэх, донгодуулах.
НАХЛЫ́НУ||ТЬ 1. цутган ирэх, нөмрөн ирэх, эргэлдэн ирэх; **волны ~ли на берег** долгио эрэг тийш эргэлдэн ирэв; 2. гэнэт санаанд орох, гэнэт бодогдох; **~ли воспоминания** өнгөрсөн явдал гэнэт бодогдов.
НАХМУ́РИВАТЬ,
НАХМУ́РИТЬ атируулах, зангидах, царай барайлгах; ~ **брови** хөмсөг зангидах.
НАХМУ́РИВАТЬСЯ,
НАХМУ́РИТЬСЯ хөмсөг зангидах, царай барайх, царайгаа барайлгах.
НАХОДИ́ТЬ I 1. олох; 2. (*зүгаа*) болгох, (*сэтгэл*) ханах, тайвшруулах; 3. үзэх, санах, тоолох, тооцох.
НАХОДИ́ТЬ II 1. дайрах, дайралдах, мөргөх, тулах, уулзах; 2. халхлах, таглах, хаах; 3. хүрэх; 4. цугларах, бөөгнөрөх, дүүрэх.
НАХОДИ́ТЬСЯ I 1. олдох, байх; 2. олох, санах; 3. орших, байх; **дача находилась недалеко от станции** зуслан өртөөнөөс холгүй оршиж байв.
НАХОДИ́ТЬСЯ II явж ханах, явж эцэх; ~ **по городу** хотоор явж эцэх.
НАХО́ДК||А 1. олз, олбор, олдвор; **археологические ~и** эртний судлалын олдвор; 2. олдошгүй хүн, олзуурхмаар хүн.
НАХО́ДЧИВОСТЬ аргатай байх, овлог байх, сэхээ.
НАХО́ДЧИВЫЙ аргатай, овтой, сэхээтэй; ~ **человек** сэхээтэй хүн; ~ **ответ** овтой хариу.
НАХОЖДЕ́НИ||Е 1. олох; ~ **общего делителя** ерөнхийлөн хуваагчийг олох; 2. орших, байх, суух; **установить место ~я** байсан газры нь нотлох.
НАХО́ХЛИТЬ сэрвийлгэх, өрвийлгөх, үрзийлгэх.
НАХО́ХЛИТЬСЯ 1. (*өдөө*) сэрвийлгэх, өрвийх, үрзийх; 2. гонсойх, үрчийх.
НАХРА́ПОМ цочмог, далайлган, загнаж; **действовать** ~ загнаж гарах, далайлгах.
НАЦАРА́ПАТЬ маажих, савардах, зураас гаргах.
НАЦЕДИ́ТЬ шүүх, шүүж хийх, шүүж гоожуулах
НАЦЕ́ЖИВАТЬ шүүх, шүүж хийх, шүүж гоожуулах; ~ **квас** квас шүүх,квас шүүж хийх.
НАЦЕ́ЛИВАТЬ 1. шагаах, чиглүүлэх; 2. чиглүүлэх, хандуулах, зориулах.
НАЦЕ́ЛИТЬСЯ шагаах, чиглүүлэх.
НА́ЦЕЛО цөмөөрөө, бүхэлдээ, бултаараа, үлдэгдэлгүй; **это число делится** ~ энэ тоо үлдэгдэлгүй хуваагдана.
НАЦЕ́НИВАТЬ,
НАЦЕНИ́ТЬ үнэ нэмэгдүүлэх, үнэ нэмэх.
НАЦЕ́НК||А 1. үнэ нэмэгдүүлэх, үнэ нэмэх; **произвести ~у** үнэ нэмэгдүүлэх; 2. нэмэгдэл үнэ; **снижение наценок на товары** барааны нэмэгдэл үнийг бууруулах.
НАЦЕПИ́ТЬ, 1. өлгөх, чагтлах; ~ **вёдра на коромысло** хувин дамнуурганд өлгөх; 2. зүүх; ~ **значок** тэмдэг зүүх.
НАЦЕПЛЯ́ТЬ 1. өлгөх, чагтлах; 2. зүүх.
НАЦИ́ЗМ нацизм.
НАЦИОНАЛИЗА́ЦИЯ улсад хураах, улсын мэдэлд авах; ~ **промышленности** үйлдвэрийг улсад хураах.
НАЦИОНАЛИЗИ́РОВАТЬ улсад хураах, улсын мэдэлд авах; ~ **землю** газрыг улсын мэдэлд авах.
НАЦИОНАЛИЗИ́РОВАТЬСЯ улсад хураагдах, улсад хураалгах, улсын мэдэлд орох.
НАЦИОНАЛИ́ЗМ үндсэрхэх үзэл; **буржуазный** ~ хөрөнгөтний үндсэрхэх үзэл.
НАЦИОНАЛИЗОВА́ТЬ *улсад хураах, улсын мэдэлд авах.*
НАЦИОНАЛИЗО́ВАТЬСЯ улсад хүрааагдах, улсад хурааалгах, улсын мэдэлд орох.
НАЦИОНАЛИ́СТ үндсэрхэх үзэлтэн.
НАЦИОНАЛИСТИ́ЧЕСК||ИЙ үндсэрхэх үзлийн, үндсэрхэх үзэлт, үндсэрхэх үзэлтний, үндсэрхэх; **буржуазная ~ая политика** хөрөнгөтний үндсэрхэх бодлого.
НАЦИОНА́Л-СОЦИАЛИ́СТ национал социалист (*Гитлерийн фашист намын гишүүн*).
НАЦИОНА́ЛЬНО-ОСВОБОДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ үндэсний эрх чөлөөний; **~ое движение народов колониальных и зависимых стран колонии** хараат орны ард түмний үндэсний эрх чөлөөний хөдөлгөөн.
НАЦИОНА́ЛЬНОСТ||Ь 1. ястан, угсаатан, үндэстэн; 2. угсаатай (*байх*), ясны хүн (*байх*); **монгол по ~и** монгол угсаатай, монгол ясны хүн.
НАЦИОНА́ЛЬН||ЫЙ 1. үндэсний; **~ое движение** үндэсний хөдөлгөөн; ~ **вопрос** үндэсний асуудал; **культура ~ая по форме, социалистическая по содержанию** үндэсний хэлбэртэй социалист агуулгатай соёл; ~ **язык** үндэсний хэл; ~ **костюм** үндэсний хувцас; 2. улсын, төрийн; ~ **флаг** төрийн далбаа; 3. бага үндэстний; ~ **район** бага үндэстний район; **~ое меньшинство** бага үндэстэн.
НАЦИ́СТ нацист (*герман фашист*).
НАЦИ́СТСКИЙ *нацист.*
НА́ЦИ||Я үндэстэн; **социалистические ~и** социалист үндэстэн; **буржуазные ~и** хөрөнгөтөн үндэстэн; **Организация Объединённых Наций** Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага.
НАЧ *разг.* бэлэн мөнгө.
НАЧАДИ́ТЬ үнэртүүлэх, хиншүү оргиулах, утаа баагиулах.
НАЧА́Л||О 1. эх, анх, түрүү, түрүүч, эхлэлт; ~ **учебного года** хичээлийн жилийн эх; **от ~а до конца** эхнээс эцэс хүртэл; **положить ~ чему-либо, дать ~ чему-либо** юм эхлэх; ~ **грозы** аадрын түрүү; **с самого ~а** анхнаасаа, эхнээсээ; ~ **спектакля** жүжгийн эхлэлт; 2. эх; ~ **улицы** гудамжны эх; 3. үүсэл, эх булаг, уг сурвалж; **некультурность — ~ многих недостатков** боловсронгуй бус байх нь олон дутагдлын эх булаг мөн; 4. **начала** үндэс, үндсэн зүйл; ~ **химии** хувилахуй ухааны үндэс; 5. **начала** ёс, журам, үндэс, арга; **на коллективных ~ах** хамтын журмаар, хамтран; **на добровольных ~ах** сайн дурын үндсэн дээр, сайн дурыг үндэслэн; **организовать дело на новых ~ах** ажлыг шинэ журмаар зохион байгуулах.
НАЧА́ЛЬНИК дарга.
НАЧА́ЛЬНИЦА дарга эмэгтэй.
НАЧА́ЛЬНИЧЕСК||ИЙ 1. даргын; **~ие обязанности** даргын үүрэг; 2. дарга маягийн, дарга янзтай, даргалхаг, даргалхуу; ~ **тон** даргалхаг дугарах.
НАЧА́ЛЬН||ЫЙ 1. эхэн, анхан, түрүү, эхний, анхны, түрүүний; ~ **период** анхны үе; **~ая глава** книги номын эхний бүлэг; 2. бага, анхны, анхан шатны; **~ая школа** бага сургууль; **~ое образование** анхны боловсрол.
НАЧА́ЛЬСТВЕННЫЙ дарга янзын, дарга маягтай, даргалхаг, даргалхуу.
НАЧА́ЛЬСТВ||О 1. дарга нар; **по распоряжению ~а** дарга нарын тушаалаар, захирамжаар; 2. даргын тушаал, захиргаа; **служить под чьим-либо ~ом** хүний захиргаанд алба хаах.
НАЧА́ЛЬСТВОВАТЬ ахлах, даргалах, захирах.
НАЧА́ЛЬСТВУЮЩИЙ даргалагч, захирагч; ~ **состав** армии цэргийн захирагч бүрэлдэхүүн.

НАЧА́ТКИ анхны мэдэгдэхүүн; ~ **знаний** эрдмийн анхны мэдэгдэхүүн.

НАЧА́ТЬ 1. эхлэх; ~ **постройку** барилга барьж эхлэх, барилга эхлэх; ~ **сенокос** хадлан эхлэх, өвс хадаж эхлэх; 2. хэрэглэж эхлэх, задлах; ~ **новую бочку** пива өөр торхтой пивээс ууж эхлэх.

НАЧА́||ТЬСЯ эхлэх, үүсэх, гарах; ~**лся новый год** шинэ он гарав.

НАЧЕКА́НИТЬ цутгах, цутган хийх, хээ цохих; ~ **серебряные монеты** мөнгөн зоос цутгах.

НАЧЕКУ́ бэлхэн, сонор, соргог, сэргэг; **быть** ~ бэлхэн байх, сэргэг байх.

НАЧЁРКА́ТЬ зурах, зурж зурчхах.

НАЧЕРНО́ ноороглож, бүдүүн төлвийг нь; **написать письмо** ~ бичиг нооролгох.

НАЧЕ́РПАТЬ утгах, утгаж авах; ~ **воды** ус утгаж авах.

НАЧЕРТА́НИЕ зураг, дүрс, зурлага, бичлэг; ~ **букв** үсгийн дүрс.

НАЧЕРТА́ТЬ 1. бичих, зурах, дүрслэх; 2. зөгнөн хэлэх, заах, заан өгүүлэх;.

НАЧЕРТИ́ТЬ 1. зураас татах, зурах; ~ **карту Азии** Азийн газрын зураг зурах; 2. зурах, зурж зурчхах; ~ **много карт** газрын зураг олныг зурах.

НАЧЕ́РЧИВАТЬ зурах, зурж зурчхах.

НАЧЁС 1. самнаж бэлтгэх, самнан авах; 2. даавууны үс, цэцмэн; **густой** ~ өтгөн цэлмэн; 3. гөхөл, цагариглуулсан үс.

НАЧЕСА́ТЬ 1. самнаж бэлтгэх, самнаж авах; ~ **льну** маалинга самнаж бэлтгэх; 2. маажих, маажчих; ~ **руку до крови** гараа цус гартал маажих.

НАЧЁСТЬ дутагдал төлүүлэх, дутагдалд тоолох.

НАЧЁТ батлагдаагүй зарлага, дутагдал; **сделать** ~ **на кого-либо** хүнээр дутагдал төлүүлэх.

НАЧЁТНИЧЕСТВО хоосон цээжлэх.

НАЧЁТЧИК хоосон цээжлэгч.

НАЧИНА́НИЕ эхлэлт, санаачлага.

НАЧИНА́ТЕЛЬ эхлэгч, санаачлагч.

НАЧИНА́ТЬ 1. эхлэх; 2. хэрэглэж эхлэх, задлах.

НАЧИНА́ТЬСЯ эхлэх, үүсэх, гарах.

НАЧИНА́ЮЩ||ИЙ эхлэгч; ~ **писатель** эхлэн бичигч; ~ **художник** эхлэн зурагч; **книга для ~их** эхлэн сурагчдын ном.

НАЧИ́НИВАТЬ I дотор хийх, дүүргэх, чихэх.

НАЧИ́НИВАТЬ II нөхөж хадах, оёж хадах, нөхөж оёх, нөхөх, нөхөөслөх.

НАЧИНИ́ТЬ I дотор хийх, дүүргэх, чихэх; ~ **пирог капустой** бялууны дотор байцаа хийх.

НАЧИНИ́ТЬ II нөхөж хадах, оёж хадах, нөхөж оёх, нөхөх, нөхөөслөх; ~ **много белья** олон дотуур хувцас нөхөж хадах.

НАЧИНИ́ТЬ III үзүүрлэх; ~ **карандашей** харандаа үзүүрлэх.

НАЧИ́НК||А 1. дотор хийх, дүүргэх, чихэх; 2. идээ, доторхи юм; **пирог с мясной ~ой** дотроо махтай бялуу; 3. *разг.* чөмөг.

НАЧИНЯ́ТЬ дотор хийх, дүүргэх,чихэх.

НАЧИНЯ́ТЬСЯ дүүрэх, чихэгдэх, чихүүлэх.

НАЧИСЛЕ́НИЕ 1. нэмэх, нэмэгдүүлэх, оногдуулах; 2. нэмэлт, оногдол.

НАЧИ́СЛИТЬ нэмэх, нэмэгдүүлэх, оногдуулах.

НАЧИСЛЯ́ТЬ нэмэх, нэмэгдүүлэх, оногдуулах; ~ **проценты на капитал** хөрөнгөнд хүү оногдуулах.

НАЧИ́СТИТЬ 1. арилгах, хальслах; ~ **овощей** ногоо арилгах; ~ **картофеля** төмс хальслах; 2. арчих, өнгөлөх, цэвэрлэх, арилгах; ~ **сапоги** гутал арчих, гутал арилгах; 3. *разг.* ~ **морду, лицо** зодох.

НА́ЧИСТО сийрүүлэх; **переписать** ~ сийрүүлэн бичих.

НАЧИСТОТУ́ ний нуугүй, нуух хаахгүй; **объясниться** ~ нуух хаахгүй хэлэх.

НАЧИ́ТАННОСТЬ уншиж олсон мэдлэг, ном их уншсан (*байх*); **обладать большой ~ю** ном их уншсан, ном их үзсэн.

НАЧИ́ТАННЫЙ ном их уншсан, их ном үзсэн, эрдэмтэй; ~ **человек** ном их үзсэн хүн.

НАЧИТА́ТЬСЯ их унших, уншиж ханах; ~ **романов** роман их унших.

НАЧИ́ТЫВАТЬ дутагдал төлүүлэх, дутагдалд тоолох.

НАЧИЩА́ТЬ 1. арилгах, хальслах; 2. арчих, өнгөлөх, арилгах, цэвэрлэх.

НАЧСОСТА́В дарга нарын бүрэлдэхүүн.

НАЧУДИ́ТЬ хачин загнах, жигтэйхэн аашлах, хачирхуулах.

НАШ 1. манай бидний, маны; ~ **долг** маны үүрэг; **~а родина** манай эх орон; 2. **~и** манайхан, өөрийнхэн, **өөрсдийнхэн**; **живём у ~их** өөрсдийнхэндээ байна; 3. манай юм, манайх, өөрийн юм, өөрсдийн юм, өөрсдийнх, өөрийнх; **~его не дадим никому** өөрсдийнхөөгөө хэнд ч өгөхгүй, өөрийнхийгөө хэнд ч өгөхгүй; **по ~ему** маныхаар, биднийхээр маны бодлоор, бидний санахад; **и ~им и вашим** манай танайгүй, аль аль талыг, хоёр талын аль алийг (бялдуу *члах, үйлчлэх*); **знай ~их!** өөрсдийнхнийгөө мэдэж ав!; **~а взяла** манайхан дийлэв.

НАША́ТЫРНЫЙ жацын, навшийн; **спирт** навшийн шүүтэр жацын спирт.

НАША́ТЫРЬ жац,навш,уусгамал шүүтэр.

НАШВЫРЯ́ТЬ хаялах, шидлэх, шидэж хаях, чулуудах; ~ **поленьев** хэрчим хаялах.

НАШЕЛУШИ́ТЬ хальслах, хальсыг нь арилгах.

НАШЕПТА́ТЬ шивэгнэх, чихэнд нь хэлэх.

НАШЁПТЫВАТЬ шивэгнэх, чихэнд нь хэлэх.

НАШЕ́СТ хонуур (*тахианы сууж хонодог хөндлөвч мод*).

НАШЕ́СТВИЕ байлдан довтлох, халдан орох; ~ **вражеских** орд дайсны сүрэг халдан орох.

НАШИВА́ТЬ 1. хадах; 2. оёх.

НАШИ́ВКА хадмал тэмдэг; ~ **на рукавах** ханцуйн тэмдэг.

НАШИВН||О́Й хадмал, хадсан, хадаатай; **~ые карманы** хадмал халаас.

НАШИНКОВА́ТЬ хэрчих; ~ **капусты** байцай хэрчих.

НАШИ́ТЬ 1. хадах; ~ **карман** халаас хадах; 2. оёх; ~ **платьев** хувцас оёх.

НАШЛЕПАТЬ алгадах.

НАШПИГОВА́ТЬ,

НАШПИГО́ВЫВАТЬ, өөх хавчуулах; ~ **дичь салом** шувууны маханд өөх хавчуулах.

НАШТУКАТУ́РИТЬСЯ *разг.* хэт их хийх.

НАШУМЕ́ВШ||ИЙ цуу гаргасан, цууд гарсан, шуугиан болсон; **~ее дело** шуугиан болсон хэрэг.

НАШУМЕ́ТЬ 1. шуугиан гаргах, шуугиах; ~ **в квартире** байрандаа шуугиан гаргах; 2. цуу гаргах, цууд гарах, шуугиан болох.

НАЩЁЛКАТЬ цөмөх.

НАЩИПА́ТЬ 1. зулгаах, чимхлэх; ~ **травы** өвс зулгаах, өвс чимхлэх; 2. чимхэх; ~ **руки** гар чимхэх.

НАЩУ́ПАТЬ тэмтрэх,тэмтрэн олох.

НАЩУ́ПЫВАТЬ 1. тэмтрэх,тэмтрэн олох; ~ **опухоль** хавдрыг тэмтрэн олох; 2. тэнсэж мэдэх, хайж олох; ~ **почву для переговоров** хэлэлцээ хийх үндэс хайж олох.

НАЭЛЕКТРИЗОВА́ТЬ 1. цахилгаанчлах, цахилгаан оруулах; 2. сэтгэл хөдөлгөх, сэтгэл булаах; ~ **слушателей** сонсогчдын сэтгэлийг хөдөлгөх.

НАЭЛЕКТРИЗОВА́ТЬСЯ, НАЭЛЕКТРИЗО́ВЫВАТЬСЯ 1. цахилгаанчлагдах, цахилгаанчлуулах, цахилгаан орох; 2. сэтгэл санаагаа булаагдах.

НАЭЛЕКТРИЗО́ВЫВАТЬ 1. цахилгаанчлах, цахилгаан оруулах; 2. сэтгэл хөдөлгөх, сэтгэл булаах.

НАЯ́БЕДНИЧАТЬ ховлох, хов хүргэх, хов жив зөөх.

НАЯВУ́ үнэхээр, сэрүүндээ, сэрүүн байхдаа; **не во сне, а ~** зүүдэндээ биш, сэрүүндээ.

НЕ 1. -гүй, үгүй, биш, үл, эс, бүү, битгий; **я ~ пойду домой** би гэртээ харихгүй; **~ уходи** битгий яв; **он ~ любитель гулять** тэр (*хүн*) зугаалах дуртай хүн биш; 2. аргагүй, болохгүй — шгүй; **он так изменился, что его ~ узнать** тэр (*хүн*) таних аргагүй хувирчээ; **мне больше его ~ увидеть** би түүний нүүрийг дахин харшгүй болов; 3. биш, гэхэд биш; гэхэд □-гүй; **человек ~ человек, дерево ~ дерево** хүн гэхэд хүн биш, мод гэхэд мод биш; **работает, ~ работает** ажиллана гэхэд ажиллахгүй; 4. -гүй □-гүй,-гүй биш,-гүй □ биш, *заримдаа орчуулахгүй*; **нельзя ~ согласиться** зөвшөөрөхгүй байж болохгүй; **уходи, ~ то прогонят** зайл,зайлахгүй бол хөөнө; **~ то ехать, ~ то нет** явах уу, эсхүл болих уу; **~ знаете ли** □ та мэдэхгүй юү?

НЕАККУРА́ТН||ЫЙ 1. нямбай бус (*хийсэн*), салан (*хийсэн*), замбараагүй; **~ая работа нямбай** бус хийсэн ажил; 2. нямбай бус, салан,салан задгай, цалгар назгай; **~ человек** салан хүн.

НЕАНТАГОНИСТИ́ЧЕСК||ИЙ эсрэг тэсрэг бус; харш бус; эвлэршгүй бус; **~ие противоречия** харш бус зөрчил; **~ие классы рабочих и крестьян** ажилчин тариачны харш бус хоёр анги.

НЕБЕЗОПА́СНЫЙ аюултай, гэмтэй, аюулгүй бус гэмгүй биш.

НЕБЕЗОСНОВА́ТЕЛЬНЫЙ дэмий биш, үндэсгүй бус, нилээд үндэстэй.

НЕБЕЗРАЗЛИ́ЧНЫЙ хайхармаар, хайхралтай, анхаармаараргүй биш.

НЕБЕЗУПРЕ́ЧНЫЙ өөгүй биш, өө сэвгүй биш.

НЕБЕЗЫЗВЕ́СТНЫЙ нилээд нэртэй, нэлээд нэрд гарсан; **~ писатель** нилээд нэрд гарсан зохиолч.

НЕБЕЗИНТЕРЕ́СНЫЙ сонирхолгүй биш, нилээд сонирхолтой.

НЕБЕЛЁН||ЫЙ цайруулаагүй; **~ домашний холст** гэрт нэхсэн цайруулаагүй ёрог; **~ая бумага** цайруулаагүй цаас.

НЕБЕРЕЖЛИ́ВЫЙ гамгүй, хэмнэлтгүй.

НЕБЕСА́ тэнгэр, огторгуй.

НЕБЕСКОРЫ́СТНЫЙ ашиг бодоогүй биш, ашиг боддог, *шуналтай*.

НЕБЕ́СНО-ГОЛУБО́Й хөх цэнхэр.

НЕБЕ́СН||ЫЙ 1. тэнгэрийн, огторгуйн; **~ свод** тэнгэр, огторгуй; **~ые светила** тэнгэрийн одон гариг; 2. хөх тэнгэрийн өнгө, хөх цэнхэр.

НЕБЕСПРИСТРА́СТН||ЫЙ нүүр хараагүй биш, өрөөсгөл, хэлтгий; **~ое суждение** хэлтгий санал.

НЕБЛАГОВИ́ДНЫЙ *аягүй*, зохисгүй; **~ поступок** зохисгүй явдал.

НЕБЛАГОВОСПИ́ТАННЫЙ хүмүүжил муутай;

НЕБЛАГОДА́РНОСТЬ ач хариулахгүй байх, тусч бус зан.

НЕБЛАГОДА́РНЫЙ 1. ач хариулдагтүй, тусч зангүй, ач тус мэдэхгүй; **~ ученик** ач тус мэдэхгүй сурагч; 2. ашиггүй, үнэлэгддэггүй, тоогддоггүй; **~ труд** ашиггүй хөдөлмөр; үнэлэгддэггүй бүтээл; 3. тохирохгүй, таарахгүй;

НЕБЛАГОЖЕЛА́ТЕЛЬН||ЫЙ эс ойшоох, найртай бус; **~ое отношение** эс ойшоон хандах.

НЕБЛАГОЗВУ́ЧН||ЫЙ яруу бус, эвгүй дуутай, харш дуутай, хөг нийлэмжгүй; **~ая музыка** яруу бус хөгжим.

НЕБЛАГОНАДЁЖНЫЙ итгэлгүй, итгэлийг барсан, найдваргүй.

НЕБЛАГОПОЛУ́ЧНО 1. урагшгүй, барагтайхан, муу; 2. урагшгүй байх; барагтайхан болох, муу байх; **дела у них обстоят ~** хэрэг нь урагшгүй байна.

НЕБЛАГОПОЛУ́ЧНЫЙ урагшгүй, бүтэлгүй, барагтайхан, муу; **~ исход дела** хэрэг бүтэлгүй төгсөх.

НЕБЛАГОПРИЯ́ТНЫЙ тааламжгүй, таагүй; тохиромжгүй; **~ результат** тааламжгүй дүн.

НЕБЛАГОРАЗУ́МНЫЙ ухаангүй, бодолгүй, болгоомжгүй.

НЕБЛАГОРО́ДН||ЫЙ муухай, зохимжгүй, энгийн, доод төрлийн, язгуур муутай; **~ поступок** муухай явдал; **~ые металлы** (*эрдэнэ бус төмөр зэс зэргийн*) энгийн төмөрлөг.

НЕБЛАГОУСТРО́ЕНН||ЫЙ тохигүй, тавгүй, төвхнүүн биш, төхөөрөмж муутай; **~ая квартира** тохигүй байр.

НЁБН||ЫЙ тагнайн; **~ые согласные** тагнайн гийгүүлэгч.

НЁБ||О тэнгэр, огторгуй; **синее ~** хөх тэнгэр; **превозносить до ~ес** тэнгэр тултал магтах; **быть на седьмом ~е** тэсгэлгүй баярлах, дэвхцэн баярлах; **это — ~ и земля** тэнгэр газар хоёр шиг юм, тэмээ ямаа хоёр шиг юм; **под открытым ~ом** гадаа; **попасть пальцем в ~** эс оноож буудах, огт зөрүү хэлэх; **(жить, находиться) между ~ом и землёй** тэнгэр газар хоёрын хооронд, орох оронгүй (*байх*); **коптить ~** дэмий цаг нөгчөөх.

НЁБО тагнай; **мягкое ~** нармай; **твёрдое ~** тагнай.

НЕБОГА́ТЫЙ 1. баян биш, ядуу, үгээгүү, үгүйтэй; 2. ховор, хомс, бага, цөөн; **~ выбор товаров** цөөн төрлийн бараа.

НЕБОЕСПОСО́БНЫЙ байлдах чадваргүй, дайтах хүчгүй.

НЕБОЛЬШ||О́Й 1. жаахан, бага, их биш, цөөн; **~ая комната** жаахан тасалгаа; **~ая сумма** жаахан мөнгө, цөөн төгрөг; 2. сулхан; **с ~им** илүүхэн, жаахан илүү, гаруй, гаран; **килограмм с ~им** кило гаран; **дело стало за ~им** өчүүхэн зүйлээс хэрэг саатав.

НЕБОСВО́Д тэнгэр, огторгуй.

НЕБОСКЛО́Н *тэнгэрийн хаяа, тэнгэрийн хормой*.

НЕБОСКРЁБ тэнгэр баганадсан байшин.

НЕБО́СЬ хай, биз, байх; **~ устали в дороге** замд ядраа биз.

НЕБРЕ́ЖНО салан, хааш яаш, тэгс ингэс.

НЕБРЕ́ЖНОСТЬ осол, хааш яаш ажил, цалгар байдал, салан явдал; **непростительная ~** хүлцэшгүй салан явдал.

НЕБРЕ́ЖН||ЫЙ 1. салан, хааш яаш, цалгар, назгай; **~ работник** цалгар назгай ажилтан; **~ кивок головы** толгойгоо хааш хэрэг дохих; 2. хааш яаш хийсэн, цалгар хийсэн, салан хийсэн; **~ые записи** салан хийсэн тэмдэглэл.

НЕБРИ́ТЫЙ сахлаа хусаагүй, сахлаа ургуулсан.

НЕБЫВА́Л||ЫЙ үзэгдээгүй, үзэгдэж харагдаагүй, урьд хожид байгаагүй, ер бусын; **~ое происшествие** үзэгдээгүй хэрэг.

НЕБЫЛИ́Ц||А далан худал, худал; **рассказывать ~ы** далан худал хэлэх.

НЕБЫТИ́Е хоосон ахуй.

НЕБЬЮЩ||ИЙСЯ эвдэрдэггүй, хагардаггүй, бутардаггүй; **~еся стекло** хагардаггүй шил.

НЕВА́ЖНО 1. барагтай, тааруухан, өөдгүй, сулхан, муухан; **я себя чувствую ~** бие барагтай байна; 2. чухал бус, хамаагүй; **это ~** энэ чухал бус.

НЕВА́ЖН||ЫЙ 1. чухал бус, шалигүй, ялихгүй, өчүүхэн; **~ вопрос** чухал бус асуудал, өчүүхэн асуудал; 2. барагтай, тааруухан, сулхан, муухан, олигтүй; **~ое здоровье** сулхан биетэй, бие муутай.

НЕВДАЛЕКЕ́ хол бус, ойрхон, дөт; **он живёт ~** тэр ойрхон суудаг, тэднийх ойрхон байдаг.

НЕВДОМЁК ухаарахгүй, ойлгохгүй, ухахгүй, тааж ядах; **ему и ~** тэгээд тэр хүн ухаарч ядна.

НЕВЕ́ДЕНИ||Е мэдэхгүй, балай байх; **быть в ~и** мэдэхгүй байх; **сделать по ~ю** мэдэхгүйн харгайгаар үйлдэх; **пребывать в блаженном ~и** гэнэн хонгор байх.

НЕВЕ́ДОМО мэдэгдэхгүй, бүү мэд; **явился ~ откуда** хаанаас ирсэн нь бүү мэд орж ирэв.

НЕВЕ́ДОМЫЙ үл мэдэх, үл таних; **~ край** үл мэдэх хязгаар.

НЕВЕ́ЖА бүдүүлэг хүн, ёс мэдэхгүй хүн.

НЕВЕ́ЖДА хүдлэг хүн, харанхуй мунхаг хүн, юм мэдэхгүй хүн, «а, э» —гүй хүн; **полный ~ в музыке** хөгжмийн «а, э» — гүй хүн.

НЕВЕ́ЖЕСТВЕННОСТЬ мунхаг харанхуй, мунхаг явдал, харанхуй байдал, бүдүүлэг зан.

НЕВЕ́ЖЕСТВЕННЫЙ мунхаг харанхуй, юм мэдэхгүй, харанхуй бүдүүлэг; **~ человек** мунхаг харанхуй хүн.

НЕВЕ́ЖЕСТВО 1. юм мэдэхгүй байх, харанхуй бүдүүлэг; **обнаружить свое ~** харанхуй бүдүүлгээ гаргах; 2. бүдүүлэг зан, ёсгүй байдал.

НЕВЕ́ЖЛИВЫЙ бүдүүлэг, ёс мэдэхгүй, зелдэг бус, эгүй; **~ ответ** эвгүй хариу.

НЕВЕЗЕ́НИЕ азгүй байх, хийморь доройтох, урагшгүй явдал, бүтэлгүй байдал.

НЕВЕЛИ́ЧКА өчүүхэн юм, бяцхан юм; **ростом ~** бяцхан биетэй хүн, оодгор хүн; **птичка—~** бяцхан шувуухай.

НЕВЕ́РИЕ үл итгэх, үнэмшихгүй байх; **~ в собственные силы** хүчиндээ үл итгэх.

НЕВЕ́РНОСТЬ 1. буруу байх, ташаа юм, алдаатай байх; 2. итгэл эвдэх, урвалт, буруу санаа; **~ друга** итгэл эвдсэн нөхөр.

НЕВЕ́РН||ЫЙ 1. буруу, ташаа, алдаатай; ташаа мэдээ; 2. үлгэн салган, гуйвганасан; **~ая походка** гуйвганасан алхаа; 3. батгүй, итгэлийг тэсэлсэн, буруу санаатай, уравсан; **~ая жена** итгэл алдсан эхнэр.

НЕВЕРОЯ́ТНОСТ||Ь байж болшгүй юм, итгэшгүй зүйл, ер бусын юм; **до ~и** ёсон бус, ер бусын.

НЕВЕРОЯ́ТН||ЫЙ 1. байж болшгүй, итгэмээргүй, бүтэшгүй; **~ые слухи** итгэмээргүй цуу үг; 2. ер бусын, гайхалтай; **~ успех новой пьесы** шинэ жүжгийн ер бусын амжилт.

НЕВЕ́РУЮЩИЙ 1. сүсэггүй, шүтлэггүй, шашингүй; 2. сүсэггүй хүн, шүтлэггүй хүн, шашингүй хүн.

НЕВЕСЁЛЫЙ уйтгартай, цэнгэлгүй.

НЕВЕСО́М||ЫЙ 1. жингүй, хөнгөн чанартай; 2. итгэл муутай, үндэс муутай; **~ые аргументы** итгэл муутай баримт.

НЕВЕСО́МОСТЬ жингүйдэх.

НЕВЕ́СТА сүйлсэн хүүхэн, хадамтай хүүхэн.

НЕВЕ́СТКА бэр, бэргэн, дүү бэр, авьсан.

НЕВЕ́СТЬ мэдэхгүй, хэн мэдэх вэ; **наговорил ~ чего** мэдэхгүй юу юу ярьчихав.

НЕВЕЩЕ́СТВЕННЫЙ биегүй, бодгүй, хий хоосон.

НЕВЗГО́Д||А гай, зовлон, гамшиг; **душевные ~ы** сэтгэлийн зовлон.

НЕВЗИРА́Я харалгүй, хайхралгүй; **~ на лица** нүүр харалгүй; **~ на непогоду** тэнгэр муухайг хайхралгүй.

НЕВЗНАЧА́Й санамсаргүй, бодолгүй, мэдэлгүй; **мы встретились ~** бид санамсаргүй уулзав.

НЕВЗРА́ЧН||ЫЙ үзэмж муу, урвагар, дорой; **~ая фигура** үзэмжгүй бие.

НЕВЗЫСКА́ТЕЛЬНОСТЬ шаардлага муутай, эрэлт хүсэлт багатай, эрээгүй зан.

НЕВЗЫСКА́ТЕЛЬНЫЙ шаардлага муутай, эрэлт хүсэлт багатай, шилэмтгий биш, эрээгүй, ямбагүй; **~ человек** эрээгүй хүн.

НЕ́ВИДАЛЬ үзэгдэж харагдаагүй юм, гайхмаар юм, гайхал; **вот ~!** Гайхуулах юм аа мөн олов оо!

НЕВИ́ДАННЫЙ үзэгдээгүй, үзэгдэж харагдаагүй, гайхалтай; **~ урожай** үзэгдээгүй их ургац; **~ успех** үзэгдээгүй их амжилт.

НЕВИДИ́МКА үл үзэгдэгч, үл харагдах юм; **человек-~** үл үзэгдэгч хүн; **шапка-~** далдын хар малгай.

НЕВИ́ДИМО үзэгдэхгүй; харагдашгүй; **видимо-~** нүд алдам, зах хязгааргүй, зах үзүүргүй.

НЕВИ́ДИМЫЙ үзэгдэшгүй, харагдашгүй; **~ шов** нүдэнд харагдашгүй оёдол.

НЕВИ́ДЯЩ||ИЙ ажиггүй, алмай; **смотреть ~им взором** алмай нүдээр харах.

НЕВИ́ННОСТЬ 1. гэмгүй байх, буруугүй явдал, гэм хоргүй байх; 2. гэнэн зан, гэнэн хонгор зан; 3. хурьцал үзээгүй байх.

НЕВИ́НН||ЫЙ 1. гэмгүй, буруугүй; **~ая жертва** гэмгүй хэрэгт орсон хүн; хилсдсэн хүн; 2. гэнэн, гэнэн хонгор; **~ ребёнок** гэнэн хүүхэд; 3. хоргүй, хөнөөлгүй; **~ые шалости** хоргүй дүрсгүйдэх; 4. хурьцал үзээгүй; **~ая девушка** хурьцал үзээгүй хүүхэн.

НЕВИ́ННОСТЬ гэмгүй явдал, ялт хэрэг хийгээгүй.

НЕВИНО́ВНЫЙ гэмгүй, ялт хэрэг хийгээгүй.

НЕВКУ́СНЫЙ амтгүй, заваан.

НЕВМЕНЯ́ЕМОСТЬ мэдээгүй байх, ухаан солиу байх.

НЕВМЕНЯ́ЕМ||ЫЙ 1. мэдээгүй, мэдээ алдсан, ухаан солиу; **~ое состояние** ухаан солиу байх; 2. биеэ барихаа больсон.

НЕВМЕША́ТЕЛЬСТВ||О (*хөндлөнгөөс*) үл оролцох, хөндлөнгийн оролцоогүй; **политика ~а во внутренние дела других государств** бусад улсын дотоод хэрэгт үл оролцох бодлого.

НЕВМОГОТУ́ тэсхүйеэ бэрх, тэсвэрлэхийн аргагүй, хүлцэшгүй; **стало ~** хүлцэшгүй болов, тэсэшгүй болов.

НЕВМО́ЧЬ тэсэшгүй, яах ч аргагүй.

НЕВНИМА́НИЕ анхааралгүй байх, анхаарамжгүй байдал,

НЕВНИМА́ТЕЛЬНОСТ||Ь 1. анхааралгүй байх, анхаарамжгүй байдал, хүндэтгэхгүй байх; **~ к интересам покупателя** худалдан авагчийн эрх ашгийг эс анхаарах, худалдан авагчийн эрх ашгийг эс тоох, худалдан авагчийн эрх ашгийг эс хүндлэх; 2. хайхрамжгүй байх, болгоомжгүй байх, эс хайхрах; **сделать ошибку по ~и** хайхрамжгүйгээс алдаа гаргах.

НЕВНИМА́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. анхааралгүй, анхаарамжгүй, мартамхай, хичээдэггүй; **~ слушатель** анхааралгүй сонсогч; **~ ученик** хичээдэггүй сурагч; 2. эгүй, найргүй; **~ая хозяйка** эгүй эзэгтэй; 3. хайхрамжгүй болгоомжгүй, халамжгүй; **~ое отношение к больному** өвчтөнд халамжгүй байх.

НЕВНЯ́ТНО тод бус, тод сонсдохгүй, мэдэгдэхгүй, ойлгогдохгүй; **~ говорить** тод бус өгүүлэх, мэдэгдэхгүй ярих.

НЕВНЯ́ТН||ЫЙ тод бус, тод бус сонсдох, мэдэгдэхгүй, ойлгогдохгүй; **~ое произношение** тод бус дуудлага.

НЕ́ВОД гувчуур, өөш, загасны тор.

НЕВОЗВРАТИ́М||ЫЙ буцалтгүй, эргэшгүй, нөхөшгүй; **~ое время** эргэшгүй цаг

НЕВОЗВРА́ТН||ЫЙ буцалтгүй, эргэшгүй, нөхөшгүй; **невозвратная потеря** нөхөшгүй гарз.

НЕВОЗВРАЩЕ́НЕЦ *разг.* гадаадаас буцаж ирээгүй хүн.

НЕВОЗДЕ́РЖАННОСТЬ биеэ барихгүй байх, задгай байдал.

НЕВОЗДЕ́РЖАННЫЙ 1. биеэ барьдаггүй, сэтгэлээ барьж чаддаггүй, хэтрүүлдэг; **~ в пище** хоол хэтрүүлдэг, хоол хэт иддэг; 2. задгай; болгоомжгүй; **~ на язык** задгай амтай.

НЕВОЗДЕ́РЖАНОСТЬ биеэ барихгүй байх, задгай байдал.

НЕВОЗДЕ́РЖАНЫЙ 1. биеэ барьдаггүй, сэтгэлээ барьж чаддаггүй, хэтрүүлдэг; 2. задгай, болгоомжгүй.

НЕВОЗМО́ЖНО болохгүй, бүтэхгүй, болшгүй, бүтэшгүй; **это ~** ингэж болохгүй; 2. тэсэшгүй, яахын аргагүй, нөхцөлгүй; **~ жарко** тэсэшгүй халуун.

НЕВОЗМО́ЖНОСТ||Ь боломжгүй байдал, аргагүй учир, болшгүй болох; **в случае ~и** аргагүй учир гарвал, аргагүй болбол; **до ~и** хэтэрхий, яахын ч аргагүй.

НЕВОЗМО́ЖН||ЫЙ 1. бүтээж болохгүй, бүтэшгүй, болохгүй; **нет ничего не ~ого** бүтээж болохгүй юм гэж байхгүй; **~ое стало возможным** бүтэшгүй юм бүтэв; 2. тэсэшгүй, тэсвэрлэшгүй, яахын аргагүй, тэсгэлгүй; **~ая жара** тэсвэрлэшгүй халуун; **~ая боль** тэсгэлгүй өвдөх.

НЕВОЗМУТИ́МОСТЬ тайвуу зан, амгалан байдал, тайвуу байх, санаа зовиургүй байх.

НЕВОЗМУТИ́МЫЙ *тайвуу, амгалан, санаа зовуурьгүй;* **~ человек** тайвуу хүн.

НЕВОЗНАГРАДИ́МЫЙ нөхөшгүй, зүйрлэшгүй.

НЕВО́ЛЕЙ волей-~ өөрийн эрхгүй, дуртай ч дургүй ч.

НЕВО́ЛИТЬ албадах, албадан хаших, хаших.

НЕВО́ЛЬНИК боол, олзны хүн.

НЕВО́ЛЬНИЦА боол шивэгчин.

НЕВО́ЛЬНИЧЕСТВО боолчлол, боолын байдал.

НЕВО́ЛЬНИЧИЙ боолын, бусдын эрхний; **~ труд** боолын хөдөлмөр.

НЕВО́ЛЬНО өөрийн эрхгүй, аяндаа, мэдэлгүй, зөндөө, яригаараа; **~ улыбнуться** өөрийн эрхгүй инээмсэглэх.

НЕВО́ЛЬН||ЫЙ өөрийн эрхгүй (*хийсэн*), санамсаргүй (*тохиолдсон*), аяндаа (*болсон*), өөрийн мэдэлгүй (*хийсэн*), зөндөө (*болсон*), яригаараа (*болсон*), **~ые слезы** аяндаа асгарсан нулимс; **~ свидетель** санамсаргүй тохиолдсон гэрч.

НЕВО́Л||Я 1. боолчлол, олзонд, байх бусдын эрхэнд байх; **жить в ~е** бусдын эрхэнд байх; 2. зайлшгүй юм, гарцаагүй тохиол; **охота пуще ~и** хүсэл зайлшгүй юмаас хүчтэй, хүсэл үхлээс хүчтэй.

НЕВООБРАЗИ́МЫЙ 1. ухаанд оршгүй, сэргэмжгүй, санашгүй; 2. санаанд оромгүй их, туйлын их; **~ шум** туйлын их шуугиан.

НЕВООРУЖЁНН||ЫЙ зэр зэвсэггүй, зэвсэггүй, гар хоосон; **~ыми глазами** энгийн нүдээр, дурангүй.

НЕВОСПИ́ТАННОСТЬ сургаалгүй байх, хүмүүжилгүй байдал, бүдүүлэг зан.

НЕВОСПИ́ТАННЫЙ сургаал муутай, хүмүүжилгүй, бүдүүлэг.

НЕВОСПЛАМЕНЯ́ЕМ||ЫЙ ноцдоггүй, шатдаггүй, түлэгддэггүй; **~ое вещество** шатдаггүй бодис.

НЕВОСПРИИ́МЧИВОСТЬ 1. тогтооц муу байх, ойлгоцгүй байх; 2. халддаггүй байх.

НЕВОСПРИИ́МЧИВЫЙ 1. тогтооц муутай, ойлгоцгүй; **~ ребёнок** ойлгоц муутай хүүхэд; 2. халдаггүй; **~ к скарлатине организм** улаан эсэргэнэ халддаггүй бие махбод.

НЕВОСТРЕ́БОВАННЫЙ нэхэгдээгүй; нэхэж аваагүй; **~ багаж** нэхэгдээгүй тээш.

НЕВПОПА́Д эс онож, солиу гажуу; **отвечать ~** эс онож хариулах; **говорить ~** солиу гажуу ярих.

НЕВПРОТЫ́К *разг.* хэт их, олон.

НЕВРАЗУМИ́ТЕЛЬНЫЙ ухаарагдахгүй, ойлгошгүй, учир нь олдохгүй; **~ ответ** учир нь олдохгүй хариу.

НЕВРАЛГИ́ЧЕСК||ИЙ мэдрэлийн судасны, хуянгийн; **~ие боли** мэдрэлийн судасны өвчин.

НЕВРАЛГИ́Я мэдрэлийн судас өвдөх, хуян.

НЕВРАСТЕ́НИК мэдрэл муудсан хүн, хийрхүү хүн.

НЕВРАСТЕНИ́ЧЕСКИЙ мэдрэл муудсан, хийрхүү.

НЕВРАСТЕНИ́ЧКА мэдрэл муутай эмэгтэй, хийрхүү эхнэр.

НЕВРАСТЕНИ́Я мэдрэл муудах; хийрхэх.

НЕВРЕДИ́МЫЙ гэмтээгүй, гэмгүй, бүтэн; **цел и невредим** гэмтээгүй, мэнд сайн; эсэн мэнд.

НЕВРО́З мэдрэлийн өвчин.

НЕВРОПАТО́ЛОГ мэдрэлийн эмгэг судлагч.

НЕВРОПАТОЛО́ГИЯ мэдрэлийн эмгэг судлал.

НЕВТЕРПЁЖ *хүлцэшгүй, тэсхүйеэ бэрх, тэсвэрлэхийн аргагүй;* **стало ~** тэсвэрлэхийн аргагүй болов.

НЕВЫ́ГОДН||ЫЙ 1. ашиггүй, тусгүй, гарзтай, алдагдалтай; **~ая сделка** ашиггүй хэлэлцээ; 2. тохиромжгүй, зохимжгүй; **~ые климатические условия** тохиромжгүй цаг уур; 3. таагүй, эвгүй; **~ое впечатление** таагүй сэтгэгдэл.

НЕВЫ́ДЕЛАННЫЙ элдээгүй.

НЕВЫ́ДЕРЖАНН||ЫЙ 1. гүйцэд болоогүй, гүйцэд эсээгүй, бүрэн боловсроогүй, бэлэн болоогүй; **~ое вино** гүйцэд эсээгүй дарс; 2. биеэ барьдаггүй, тэсгэлгүй, олон зантай; **~ человек** биеэ барьдаггүй хүн; 3. жигдгүй, тууштай биш, туйлбаргүй; **~ стиль** *жигдгүй найруулга.*

НЕВЫ́ЕЗД нэг нутгаас гарахгүй; **дать подписку о ~е** нэг нутгаас гарахгүй гэж ам өгөх, гарын үсэг зурах.

НЕВЫЕЗДНО́Й *разг.* гадаад явж болохгүй хүн.

НЕВЫ́ЛАЗН||ЫЙ гарахын аргагүй, явах нөхцөлгүй; **~ая грязь** явахын аргагүй шавар шавхай.

НЕВЫНОСИ́М||ЫЙ тэсэшгүй, тэсүйеэ бэрх; тэсэхийн нөхцөлгүй; **~ая боль** тэсхүйеэ бэрх өвдөх.

НЕВЫПОЛНЕ́НИЕ гүйцэтгэхгүй, биелүүлээгүй; **~ своего обязательства** үүргээ гүйцэтгээгүй; **~ плана** төлөвлөгөө биелүүлээгүй.

НЕВЫПОЛНИ́МЫЙ *гүйцэтгэшгүй, биелүүлшгүй;* биелшгүй; гүйцэтгэхийн аргагүй, бүтэшгүй.

НЕВЫРАЗИ́М||ЫЙ өгүүлшгүй, хэлэхийн аргагүй, амлашгүй; **~ая красота** өгүүлэшгүй гоо үзэсгэлэн.

НЕВЫСО́К||ИЙ 1. балтгар, навтгар, намхан, нам; **человек ~ого роста** намхан нуруутай хүн; 2. өөдгүй, барагтайхан, муухан; **товар ~ого качества** барагтайхан чанартай бараа; **я ~ого мнения о нём** би түүнийг өөдгүй хүн гэж боддог.

НЕВЫ́ХОД гарахгүй байх; **~ на работу** ажилдаа гарахгүй байх.

НЕ́ГА 1. энхрийлэх, эрхлүүлэх, бөмбийлгөх; 2. эрх дураараа байх, жаргалан.

НЕГА́ДАННО ***нежданно-~*** санамсаргүй байтал, гэв гэнэт.

НЕГА́ДАННЫЙ санамсаргүй, санагдаагүй, гэнэтийн.

НЕГАТИ́В 1. негатив, сөргүү; 2. *разг* негр.

НЕГАТИ́ВНЫЙ I үгүйсгэсэн, арцсан, бууруушаасан, мэлзсэн.

НЕГАТИ́ВНЫЙ II негатив, сөргүү, сөрөг; **~ процесс** сөрөг процесс.

НЕГАШЁН||ЫЙ ~ая известь түүхий шохой.

НЕ́ГДЕ 1. зайгүй, газаргүй, завсаргүй; **~ сесть** суух зайгүй; 2. газар алга, хаанаас ч... —гүй; **~ достать** олох газар алга, хаанаас ч олохгүй.

НЕГИ́БКИЙ уян бус, уян хатан бус.

НЕГЛА́СНЫЙ нууц, далд; **~ надзор** нууц хяналт.

НЕГЛУБО́КИЙ 1. гүнзгий биш, гүехэн, нимгэн; **~ ров** гүехэн нүх; 2. мөчид, өнгөцхөн, гүн биш, утга нимгэн; **~ доклад** утга нимгэн илтгэл.

НЕГЛУ́ПЫЙ овоо ухаантай, гайгүй сэргэлэн.

НЕГО́ДНИК олигтүй хүн.

НЕГО́ДНОСТЬ хэрэггүй (*байх*), хэргээ алдах, таарахгүй (*байх*), тохирохгүй (*болох*).

НЕГО́ДН||ЫЙ 1. хэрэггүй, хэргээ алдсан, тэнцэхгүй, таарахгүй, зохисгүй, болохгүй; **~ к военной службе** цэргийн албанд тэнцэхгүй; **~ая для питья вода** ундаанд таарахгүй ус; 2. хэрэггүй, олиггүй, үл бүтэх; **~ человек** олиггүй хүн.

НЕГОДОВА́НИЕ эгдүү, зэвүү; **прийти в ~** эгдүү хүрэх, тэчьяадах, тачаадах.

НЕГОДОВА́ТЬ зэвүү хүрэх, эгдүүцэх, зэвүүрхэх, эгдүү хөдлөх, зэвүүцэх.

НЕГОДУ́ЮЩИЙ эгдүүцсэн, зэвүүрхсэн, зэвүүцсэн.
НЕГОДЯ́Й үл бүтэх эттээд, шившигт эттээд.
НЕГОДЯ́ЙКА шившигт эмэгтэй, бузар эхнэр.
НЕГР негр.
НЕГРА́МОТНО үсгийн алдаатай.
НЕГРА́МОТНОСТ||Ь бичиг (*үсэг*) үл мэдэх (*явдал*), мэдлэг багатай (*байх*); **ликвидация ~и** бичиг үл мэдэх явдлыг устгах.
НЕГРА́МОТН||ЫЙ 1. бичиг (*үсэг*) үл мэдэх, бичиг мэдэхгүй; **~ человек** бичиг мэдэхгүй хүн; 2. эрдэмгүй, боловсролгүй, чадвар муутай, мэдлэг багатай, юм мэдэхгүй; **~ техник** мэдлэг багатай техник; 3. алдаатай (*хийсэн*) муу; **~ая рукопись** алдаатай гар бичмэл.
НЕГРИТЁНОК бяцхан негр, негр хүүхэд.
НЕГРИТЯ́НКА негр эмэгтэй, негр эхнэр.
НЕГРИТЯ́НСКИЙ негр, негрийн.
НЕГРО́МК||ИЙ чанга бус, аяархан; **сказать что-либо ~им голосом** аяархан дуугаар юм хэлэх.
НЕДА́ВН||ИЙ саяын, саяхны, сая ойрын, сая болсон; **с ~их пор** саяхнаас.
НЕДА́ВНО сая, саяхан.
НЕДАЛЁК||ИЙ 1. ойр, дөт, дөтийн, ойрхны, ойрын; **на ~ом расстоянии** ойр газарт; 2. сая, ойр, саяын, ойрын, саяхны, ойрхны; **в ~ом прошлом** сая өнгөрсөн цаг, саяхан; **в ~ом будущем** ойрын ирээдүйд; 3. холыг бодоогүй, ухвар муутай; **~ человек** ухвар муутай хүн.
НЕДАЛЕКО́ 1. ойр, дөт, ойрхон, энүүхэнд, холгүй; **он живёт ~** тэр (*хүн*) энүүхэнд суудаг; 2. ойр болох, ойрхон болох; **~ то время, когда...** х цаг ойрхон болоод байна.
НЕДАЛЕ́КО, 1. ойр, дөт, ойрхон, энүүхэнд, холгүй; **он живёт ~** тэр (*хүн*) энүүхэнд суудаг; 2. ойр болох, ойрхон болох; **~ то время, когда...** х цаг ойрхон болоод байна.
НЕДАЛЬНОВИ́ДНОСТЬ холч бодлогогүй байх, холыг харахгүй байх, бодлого мөчид байх.
НЕДАЛЬНОВИ́ДНЫЙ холч бодлогогүй, холыг хардаггүй, бодлого мөчид; **~ человек** бодлого мөчид хүн.
НЕДА́РОМ талаар... бус, дэмий... биш, учиртай; **он пришёл ~** тэр (*хүн*) дэмий ирсэн биш.
НЕДВИ́ЖИМОСТЬ үл хөдлөх хөрөнгө.
НЕДВИ́ЖИМ||ЫЙ үл хөдлөх; **~ое имущество** үл хөдлөх хөрөнгө.
НЕДВУСМЫ́СЛЕННЫЙ хоёрдмол утгагүй, хоёрдмол ойлголтгүй; **~ ответ** хоёрдмол ойлголтгүй хариу.
НЕДЕЕСПОСО́БНЫЙ 1. хариуцлага хүлээж чадахгүй; 2. юм бүтээх чадалгүй, хөдөлмөрлөх чадалгүй.
НЕДЕЙСТВИ́ТЕЛЬНЫЙ хүчингүй, хүчин төгөлдөр бус; **~ документ** хүчин төгөлдөр бус баримт бичиг.
НЕДЕЛИ́МЫЙ хуваагдахгүй, хуваагдашгүй.
НЕДЕ́ЛЬНЫЙ долоо хоногийн; **~ срок** долоо хоногийн хугацаа.
НЕДЕ́Л||Я долоо хоног; **через ~ю** долоо хоноод.
НЕДЕНАТУРИРОВАННЫЙ ~ этиловый спирт, *бот* этилийн хувилаагүй спирт.
НЕДЕРЖА́НИЕ ~ мочи шээс алдрах.
НЕДЁШЕВО 1. хямд биш үнэтэй; 2. арай ядаж, чуу чамай; **это досталось мне ~** би үүнийг арай ядаж олж авав.
НЕДИСЦИПЛИНИ́РОВАННОСТЬ сахилга батгүй явдал, сахилгагүй байдал.
НЕДИСЦИПЛИНИ́РОВАННЫЙ сахилга батгүй, сахилгагүй; **~ ученик** сахилгагүй сурагч.
НЕДОБИРА́ТЬ,
НЕДОБРА́ТЬ дутуу авах, дутуу түүх, дутуу хураах, дутуу элсүүлэх.
НЕДОБО́Р дутуу хураалт, дутуу элсүүлэлт.
НЕДО́БРОЕ замышлять ~, задумать ~ муу юм санах, муу санаа агуулах.
НЕДОБРОЖЕЛА́ТЕЛЬ муу санагч, хар санаат хүн.
НЕДОБРОЖЕЛА́ТЕЛЬНИЦА муу санагч эмэгтэй, хар санаат эхнэр.
НЕДОБРОЖЕЛА́ТЕЛЬН||ЫЙ муу санаатай, хар санаатай; **~ое отношение** хар санаатай хандах.
НЕДОБРОКА́ЧЕСТВЕННОСТЬ чанар муу, яс муу.
НЕДОБРОКА́ЧЕСТВЕНН||ЫЙ чанар муутай, яс муутай; **~ товар** яс муутай бараа; **~ая работа** чанар муутай ажил.
НЕДОБРОСО́ВЕСТНОСТЬ шударгагүй явдал, сэтгэлгүй байх, нүүргүй зан, (*хүний*) мөс муу.
НЕДОБРОСО́ВЕСТН||ЫЙ 1. шударгагүй, сэтгэлгүй, нүүргүй, мөс муутай; **~ человек** мөс муутай хүн; 2. шударга бус (*хийсэн*), сэтгэлгүй (*хийсэн*); **~ая работа** шударга бус хийсэн ажил.
НЕДО́БР||ЫЙ 1. муу санаатай, найгүй, хялайн харсан; **~ человек** муу санаатай хүн; 2. муу, олиггүй; **~ая весть** муу мэдээ, олиггүй мэдээ.
НЕДОВАРИ́ТЬ дутуу чанах, дутуу болгох.
НЕДОВЕ́РИ||Е 1. итгэхгүй (*байх*), итгэлгүй (*явдал*), найдлагагүй (*байх*); **отнестись с ~ем** итгэлгүй хандах, итгэхгүй байх; 2. үл итгэх; **вотум ~я** үл итгэх шийдвэр.
НЕДОВЕ́РЧИВОСТЬ итгэхгүй (*явдал*), итгэлгүй (*байх*), найдлагагүй (*байх*).
НЕДОВЕ́РЧИВЫЙ 1. итгэдэггүй, муу санаатай, сэжигч; **~ человек** итгэдэггүй хүн; 2. итгэлгүй, сэжиг төрсөн, сэжиглэсэн; **~ взгляд** сэжиглэсэн харц.
НЕДОВЕ́С дутуу жигнэх, жин дутуу байх.
НЕДОВЕ́СОК дутуу жинтэй юм.
НЕДОВЕ́ШИВАТЬ дутуу жигнэх.
НЕДОВО́ЛЬНЫЙ сэтгэл ханаагүй, дургүйцсэн, чамласан, дур гутанги; **~ вид** дургүйцсэн янз, чамласан янз.
НЕДОВО́ЛЬСТВО дургүйцэл, сэтгэл эс ханах, дур гутах, чамлах, голох; **выразить ~** сэтгэл эс ханаснаа илтгэх; **~ самим собою** өөрөө өөрийгөө чамлах, өөрөө өөрийгөө голох.
НЕДОВЫПОЛНЕ́НИЕ дутуу гүйцэтгэх, дутуу биелүүлэх.
НЕДОВЫПО́ЛНИТЬ,
НЕДОВЫПОЛНЯ́ТЬ дутуу гүйцэтгэх, дутуу биелүүлэх.
НЕДОГА́ДЛИВОСТЬ авхаалж муу байх, ухваргүй (*байх*).
НЕДОГА́ДЛИВЫЙ авхаалж муутай, ухваргүй.
НЕДОГЛЯДЕ́ТЬ дутуу ажиглах, эс ажих, харахгүй өнгөрөх, харахгүй байж алдах; **~ ошибки** алдаа харахгүй өнгөрөх.
НЕДОГОВА́РИВАТЬ дутуу хэлэх, гүйцэд эс өгүүлэх, (*юм*) орхиж ярих, иг маг гэх.
НЕДОГОВОРЁННОСТ||Ь 1. дутуу хэлэх, гүйцэд эс өгүүлэх, (*юм*) орхиж ярих, иг маг гэх; 2. хэлэлцэн тогтоогүй (*байх*), хэлэлцээргүй (*байх*), дутуу хэлэлцэх; **из-за ~и** хэлэлцээргүйгээс, дутуу хэлэлцсэнээс.
НЕДОДЕ́ЛКА дутуу хийх, дуусаагүй ажил, дутуу хийсэн юм.
НЕДОДЕ́ЛАННЫЙ *разг.* тэнэг, маанаг.
НЕДОЕДА́НИ||Е цадахгүй байх, цадтал идэхгүй байх, дутуу хоолтой байх; **истощение организма от ~я** дутуу ядуу хоолтой байснаас бие тамирдах.
НЕДОЕДА́ТЬ цадахгүй байх, цадтал идэхгүй байх, идэш хоол дутмаг байх.
НЕДОЕ́СТЬ цадтал эс идэх, дутуу идэх; **~ за обедом** үдийн хоолноор цадтал эс идэх.
НЕДОЗВО́ЛЕННЫЙ цаазтай, хориулттай, хориотой, хоригтой.
НЕДОЗРЕ́ЛЫЙ гүйцэд болоогүй, дутуу боловсорсон.

НЕДОЙМКА албан татварын дутуу.
НЕДОЛГА́ (вот) и вся недолга *(разг.)* ингээд л боллоо.
НЕДО́ЛГИЙ удаан биш, өнө биш, түргэн, урт биш, жаахан.
НЕДО́ЛГО 1. удаан биш, жаахан, удаангүй...-гүй; ~ **думая** жаахан бодоод, удаан бодолгүй; 2. хол биш, амархан; **в такой реке утонуть** ~ ийм усанд живж үхэх хол байна даа.
НЕДОЛГОВЕ́ЧН||ЫЙ 1. богино настай, насгүй; **~ое растение** богино настай ургамал; 2. өнө биш, түр зуурын; **~ое счастье** түр зуурын жаргал.
НЕДОЛЁТ эс хүрэх, хүрэхгүй байх; ~ **пули** сум эс хүрэх.
НЕДОЛЮ́БЛИВАТЬ хялайн үзэх, таалахгүй байх.
НЕДОМЕ́РИВАТЬ,
НЕДОМЕ́РИТЬ, дутуу хэмжих.
НЕДОМЕ́РОК дутуу хэмжээтэй юм, багадсан хувцас.
НЕДОМОГА́НИЕ бие эвгүйрхэх, эмгэглэх, бие тавгүй болох, чилээрхэх; **лёгкое** ~ бие жаахан эвгүйрхэх.
НЕДОМОГА́ТЬ бие эвгүйрхэх, эмгэглэх, бие тавгүй болох, чилээрхэх.
НЕДОМО́ЛВКА дутуу зуурмаг хэлэх, зуурмаглан өгүүлэх; **говорить ~ми** дутуу зуурмаг ярих, эг маг гээд байх.
НЕДОМЫ́СЛИ||Е мөчид бодол, мөчид бодох; **сделать что-либо по ~ю** мөчид бодож юм хийх.
НЕДОНО́СОК дутуу хүүхэд, зулбадас.
НЕДОНО́ШЕННЫЙ дутуу сартай (*гарсан*), дутуу төрсөн; ~ **ребёнок** дутуу сартай хүүхэд.
НЕДООЦЕ́НИВАТЬ,
НЕДООЦЕНИ́ТЬ дор үзэх, дутуу үнэлэх.
НЕДООЦЕ́НКА дор үзэх, дутуу үнэлэх, дутуу үнэлэлт.
НЕДОПИВА́ТЬ,
НЕДОПИ́ТЬ дутуу уух, уугаад үлдээх.
НЕДОПЛА́ТА дутуу төлөх, гүйцэд эс төлөх.
НЕДОПЛАТИ́ТЬ,
НЕДОПЛА́ЧИВАТЬ дутуу төлөх, гүйцэд эс төлөх.
НЕДОПОЛУЧА́ТЬ,
НЕДОПОЛУЧИ́ТЬ, дутуу авах, гүйцэд эс авах.
НЕДОПРОИЗВО́ДСТВО дутуу үйлдвэрлэл, дутуу үйлдвэрлэх.
НЕДОПУСТИ́МЫЙ тэсвэрлэшгүй, байлгаж болшгүй, зөвшөөршгүй; ~ **поступок** тэсвэрлэшгүй явдал, гаргаж болшгүй хэрэг.
НЕДОРА́ЗВИТОСТЬ гүйцэд боловсроогүй, дутуу боловсрох, гүйцэд өсөөгүй, дутуу өсөлт; ~ **мозга** тархи дутуу боловсрох.
НЕДОРА́ЗВИТЫЙ гүйцэд боловсроогүй, дутуу боловсорсон, гүйцэд өсөөгүй, дутуу өссөн; ~ **организм** дутуу өссөн бие махбодь.
НЕДОРАЗУМЕ́НИ||Е 1. эндүүрэл, учрыг ойлголцохгүй явдал; **по ~ю** *учрыг ойлгоогүйгээс, эндүүрснээс*; 2. арцалдаан, маргаан; **крупное** ~ том маргаан.
НЕДО́РОГО хямд, хямдхан, хямд үнээр; **купить** ~ хямд авах.
НЕДОРОГО́Й хямд, хямдхан, хямд үнэтэй, үнэтэй биш.
НЕ́ДОРОСЛЬ 1. эрдэмгүй залуу тайж; 2. эрдэмгүй хүн, дүйнгэ хүн.
НЕДОСЁВ дутуу тарих.
НЕДОСЛЫ́ШАТЬ дутуу *сонсох, мөчид сонсох*, дуулахгүй өнгөрөх.
НЕДОСМО́ТР дутуу харах, ажиглахгүй өнгөрөх, цалгар байх; **по ~у** дутуу харснаас, цалгар байснаас.
НЕДОСМОТРЕ́ТЬ дутуу харах, ажиглахгүй өнгөрөх.
НЕДОСО́Л дутуу давслах.
НЕДОСПА́ТЬ дутуу унтах, нойр алдах, нойр эс ханах.
НЕДОСПЕ́ЛЫЙ дутуу болсон, гүйцэд боловсроогүй.
НЕДОСТАВА́||ТЬ дутах, хүрэхгүй, хүрэлцэхгүй; **~ёт опыта** туршлага дутаж байна; **этого ещё только ~ло** бас ингэх л дутаа юу.
НЕДОСТА́Т||ОК 1. дутуу, дутмаг, хүрэхгүй, хүрэлцэхгүй, дутагдал; **за ~ком чего-либо** юм дутагдалтайгаас; ~ **в квалифицированных рабочих** мэргэжилтэй ажилтан дутмаг; 2. дутагдал, алдаа дутагдал; **~ки в работе** ажлын дутагдал; 3. гэм; ~ **зрения** *нүдний харааны гэм.*
НЕДОСТА́ТОЧНОСТЬ дутмаг байх, хүрэлцэхгүй байх, дутуу ядуу.
НЕДОСТА́ТОЧН||ЫЙ 1. дутмаг, хүрэлцээ багатай, хүрэхгүй, дутуу ядуу; **~ая сумма** хүрэлцээ багатай *мөнгө*; 2. хангалтгүй, дутагдалтай; ~ **ответ** дутагдалтай хариу.
НЕДОСТА́ЧА дутагдал, дутагдах, дутах; ~ **в кассе** кассад мөнгө дутах.
НЕДОСТАЮ́Щ||ИЙ дутуу, дутагдаж байгаа, дутсан; **~ие страницы** дутуу хуудсууд.
НЕДОСТИЖИ́МЫЙ хүршгүй, гүйцэтгэшгүй, *биелүүлэхийн* аргагүй, бүтэшгүй.
НЕДОСТОВЕ́РНОСТЬ лавтай биш байх, нуттай биш байх, нутгүй байх.
НЕДОСТОВЕ́РНЫЙ лавгүй, нуттай биш, магадгүй.
НЕДОСТО́ЙН||ЫЙ 1. зохисгүй, даахгүй, хүнддэх, хэрэггүй, -уушгүй (*-үүшгүй*); ~ **внимания** анхаарах зохисгүй, анхааруушгүй; 2. ёс журамгүй, шударга бус, зүй бус; **~ая личность** ёс журамгүй этгээд.
НЕДОСТУ́ПНОСТЬ 1. ойртоход бэрх (*байх*), хүршгүй (*байх*), халдашгүй (*байх*); 2. ойлгогдохгүй (*байх*), ухахад хэцүү (*байх*).
НЕДОСТУ́ПН||ЫЙ 1. ойртох аргагүй, хүршгүй, давшгүй, халдашгүй; **~ая скала** давшгүй хад; 2. ойртоход бэрх, чанга хэцүү; ~ **человек** ойртоход бэрх хүн; 3. ойлгогдохгүй, ухахад хэцүү; 4. хүрч, хүршгүй үнэтэй, дийлшгүй үнэтэй.
НЕДОСУ́Г 1. чөлөөгүй, завгүй, зав зайгүй, зав чөлөөгүй; 2. чөлөөгүй байх, завгүй байх, зав зайгүй байх, зав чөлөөгүй байх; **мне** ~ би завгүй байна.
НЕДОСЧИТА́ТЬСЯ,
НЕДОСЧИ́ТЫВАТЬСЯ, тоолоход дутах, хүрэхгүй байх, дутуу байх, алга байх.
НЕДОСЫПА́НИЕ дутуу унтах, нойр дутуу байх.
НЕДОСЫПА́ТЬ дутуу унтах, нойр алдах, нойр эс ханах.
НЕДОСЯГА́ЕМ||ЫЙ хүртэшгүй, хүртээлгүй, хүртээл болохгүй, хувь хүрэхгүй; **на ~ой высоте** хүртээл болохгүй дээр, хүршгүй дээр.
НЕДОТЁПА болхи хүн.
НЕДОТРО́ГА 1. эмзэг хүн, маягтай хүн; 2. хумсан будаг (*ургамал*).
НЕДОУ́ЗДОК ногт.
НЕДОУМЕВА́ТЬ эргэлзэх, тээнэгэлзэх.
НЕДОУМЕ́НИ||Е эргэлзэл, тээнэгэлзэл; **быть в ~и** эргэлзэл төрөх, тээнэгэлзэх.
НЕДОУМЁННЫЙ эргэлзсэн, тээнэгэлзсэн; ~ **взгляд** тээнэгэлзсэн харц.
НЕДОУ́ЧКА дутуу сурсан хүн, эрдэм багатай хүн.
НЕДОЧЁТ 1. алдаа, алдагдал, дутуу дутагдал; ~ **суммы** мөнгөний алдагдал, мөнгөний дутагдал; 2. алдаа дутагдал, алдаа ташаарал; **исправить ~ы в работе** ажлын алдаа дутагдлыг засах.
НЕ́ДРА газрын хэвэл, газрын баялаг; **в недрах земли** газрын хэвэлд, газар дор; **разработка недр** газрын баялгийг ашиглах.
НЕДРЕ́МЛЮЩ||ИЙ соргог, сонор, сэргэлэн, сэрэмжтэй; **~ее око** соргог нүд.
НЕ́ДРУГ муу хүн, хартан, дайсан.
НЕДРУЖЕЛЮ́БН||ЫЙ найгүй, хүйтэн, дайсагнасан; **~ое *отношение*** найгүй, хүйтэн харьцаа.

НЕДУ́Г эмгэг, өвчин; **тяжкий ~** хүнд өвчин.
НЕДУ́РНО гайгүй, гэмгүй, нуруутай, голтой.
НЕДУРНО́Й 1. гайгүй, гэмгүй, нуруутай, голтой; 2. гайгүй цэвэр, овоо аятайхан.
НЕДЮ́ЖЕННЫЙ гоц, товойн гарсан; **~ ум** гоц ухаан; **~ человек** товойн гарсан хүн.
НЕЕСТЕ́СТВЕННО 1. хуурамч, худал, хуурмаг, хиймэл; **~ улыбаться** хуурамч инээмсэглэх; 2. ер бусын, ердийн бус; **~ большая голова** ер бусын том толгой.
НЕЕСТЕ́СТВЕННОСТЬ 1. хуурамч (*байх*), хуурмаг (*байх*), хиймэл (*байх*); 2. ер бусын (*байх*), ердийн бус (*байх*) ёсон бус (*байх*).
НЕЕСТЕ́СТВЕНН||ЫЙ 1. хуурамч, худал, хуурмаг, хиймэл; **~ смех** худал инээд; 2. ер бусын, ердийн бус, ёсон бус; **~ая величина** ер бусын их юм.
НЕЖДА́ННО ~негаданно санамсаргүй байтал, гэв гэнэт.
НЕЖДА́ННЫЙ ирнэ гэж бодоогүй, санамсаргүй, гэнэтийн; **~ гость** ирнэ гэж бодоогүй хүн, гэнэтийн зочин.
НЕЖЕЛА́НИЕ дургүй (*байх*), хүсэхгүй (*байх*).
НЕЖЕЛА́ТЕЛЬНЫЙ хүсмээргүй, санаанд таарахгүй, таалалд нийцэхгүй, хэрэггүй, зохисгүй; **~ расход** хэрэггүй зарлага.
НЕ́ЖЕЛИ илүү; **он умнее, ~ кажется сначала** анх санаснаас илүү ухаантай хүн.
НЕЖЕНА́ТЫЙ эхнэргүй, гэрлээгүй, эхнэр аваагүй.
НЕ́ЖЕНКА танхилган хүн, танхил хүн, эрх танхи хүн.
НЕЖИВ||О́Й 1. үхсэн; **младенец родился ~** үхсэн хүүхэд төрөв; 2. амьгүй, амьд бус; **~ая природа** амьгүй байгаль; 3. хийморьгүй, цоггүй; **~ взгляд** хийморьгүй харц.
НЕЖИ́ЗНЕНН||ЫЙ хэрэглээж болохгүй, биелэхгүй, хэрэгцээгүй, чухал биш, хоосон; **~ое предложение** хэрэглээж болохгүй санал, хоосон санал.
НЕЖИЗНЕСПОСО́БНОСТЬ амьдрах чадваргүй (*байх*), насгүй (*байх*).
НЕЖИЗНЕСПОСО́БНЫЙ амьдрах чадваргүй, насгүй.
НЕЖИЛО́Й хүн суудаггүй, эзэнгүй, хоосон, хөндий; **~ дом** хүн суудаггүй байшин, эзэнгүй байшин.
НЕ́ЖИТЬ эрхлүүлэх, энхрийлэх, танхилуулах.
НЕ́ЖИТЬСЯ эрхлэх, танхилах, биеэ бөмбийлөх; **~ на солнышке** наранд танхилах.
НЕ́ЖНИЧАТЬ наалинхайтах, танхитах.
НЕ́ЖНОСТ||Ь 1. энхрийлэл, эрхлүүлэх; **~ матери** эхийн энхрийлэл; 2. хэврэг (*байх*), булбарай (*байх*); **~ кожи** булбарай арьс; 3. нялуун үг, наалинхай зан, эрх байдал; **говорить ~и** нялуун үг ярих.
НЕ́ЖН||ЫЙ 1. наалинхай, энхрий, эрх, танхи, нүд талимаарам; **~ые чувства** энхрий сэтгэл; **~ взгляд** нүд талимаарах; 2. ялгуун, ялдам, элдэг зөөлөн; **~ голос** ялгуум дуу; 3. булбарай, зөөлөн; **~ая кожа** булбарай арьс; 4. эмзэг, хэврэг; **~ цветок** эмзэгхэн цэцэг.
НЕЗАБВЕ́НН||ЫЙ үл мартагдах, мартагдашгүй үе; **~ друг** үл мартагдах анд; **~ая пора** мартагдашгүй үе.
НЕЗАБУ́ДКА хонин зангуу (*цэцэг*), дурсгал цэцэг.
НЕЗАБУ́ДОЧНИК *бот* батга.
НЕЗАБЫВА́ЕМ||ЫЙ марташгүй, мартагдашгүй; **~ая встреча** марташгүй уулзалт.
НЕЗАВИ́ДН||ЫЙ атаархмааргүй, хүсэмгүй; **~ое положение** атаархмааргүй байдал.
НЕЗАВИ́СИМО биеэ дааж, өөрийн эрхээр, бусадтай эн чацуу; **держать себя ~** бусадтай эн чацуу байх.
НЕЗАВИ́СИМОСТЬ тусгаар тогтнол, биеэ даасан байдал; **национальная ~** үндэсний тусгаар тогтнол; **~ взглядов** биеэ даасан үзэл.
НЕЗАВИ́СИМ||ЫЙ тусгаар тогтносон, биеэ даасан, толгойгоо даасан, бусадтай эн чацуу, хүний мэдэлд ордоггүй, өөрийн эрхтэй; **~ая страна** тусгаар тогтносон орон; **~ человек** өөрийн эрхтэй хүн, биеэ даасан хүн; **~ характер** хүний мэдэлд ордоггүй зан.
НЕЗАВИ́СЯЩ||ИЙ хамаарахгүй, шалтгаалахгүй, болохгүй; **по ~им от кого-либо обстоятельствам** хүнээс болоогүй учир шалтгаанаар.
НЕЗАДА́ЧА азгүй явдал, урагшгүй хэрэг.
НЕЗАДА́ЧЛИВЫЙ 1. азгүй, хувьгүй, заяа муутай; **~ день** азгүй өдөр; 2. урагшгүй; **~ парень** урагшгүй хүү.
НЕЗАДО́ЛГО өмнөхөн, урьдхан, өмнөтээ, урьдтаа; **~ до праздника** баярын өмнөхөн, баярын урьдтаа.
НЕЗАКОННОРОЖДЁННЫЙ бутач.
НЕЗАКО́НН||ЫЙ хууль бус, ёс бус; **~ые действия** хууль бус үйл ажиллагаа.
НЕЗАКО́НЧЕННЫЙ дуусаагүй, төгсөөгүй, гүйцээгүй, дүүрээгүй.
НЕЗАМЕДЛИ́ТЕЛЬНО үтэр түргэн, нэн даруй; **~ явиться** үтэр түргэн ирэх.
НЕЗАМЕДЛИ́ТЕЛЬНЫЙ үтэр түргэн, нэн даруй; **~ ответ** үтэр түргэн өгсөн хариу.
НЕЗАМЕНИ́МЫЙ олдошгүй, сольшгүй, сольж болшгүй; **~ работник** олдошгүй ажилтан.
НЕЗАМЕ́ТНО үзэгдэхгүй, мэдэгдэхгүй, чимээгүй; **~ уйти** чимээгүй гарч одох.
НЕЗАМЕ́ТН||ЫЙ 1. үзэгдэхгүй, мэдэгдэхгүй, үл мэдэг, балархай; **~ая тропинка** үл мэдэг зөрөг; 2. бий үгүй нь мэдэгдэхгүй, хүний анхааралд өртдөггүй, өчүүхэн; **~ человек** бий үгүй нь мэдэгддэггүй хүн.
НЕЗАМУ́ЖНЯЯ нөхөргүй, эргүй, хадамд гараагүй, хүнд очоогүй.
НЕЗАМЫСЛОВА́ТЫЙ бааз, бүдүүн; **~ узор** бааз угалз.
НЕЗАПА́МЯТН||ЫЙ балар, балархай, эрт, эрт урьдын; **с ~ых времен** балар цагаас, балар эрт цагаас.
НЕЗАПЯ́ТНАНН||ЫЙ хиргүй, сэвгүй, өөгүй, ариун; **~ое имя** хиргүй нэр, ариун нэр.
НЕЗАРА́ЗН||ЫЙ халдваргүй; **~ая болезнь** халдваргүй өвчин.
НЕЗАСЛУ́ЖЕННО хилс, зүгээр байтал нь, хий, дэмий.
НЕЗАСЛУ́ЖЕНН||ЫЙ хилс, зүгээр байтал нь (*хийсэн*), хий дэмий; **~ое оскорбление** хий доромжлох, зүгээр байтал нь доромжлох.
НЕЗАТЕ́ЙЛИВ||ЫЙ түвэг багатай, бааз; **~ые украшения** түвэг багатай чимэг.
НЕЗАТОПЛЯ́ЕМЫЙ усанд живээгүй.
НЕЗАУРЯ́ДН||ЫЙ жирийн бус; **~ые способности** жирийн бус авъяас.
НЕ́ЗАЧЕМ хэрэггүй, дэмий; **~ ходить туда** тиишээ очих хэрэггүй.
НЕЗВА́НЫЙ эс уригдсан, уригдаагүй; **~ гость** уригдаагүй зочин.
НЕЗДЕ́ШНИЙ эндхийн биш, энэ нутгийн биш; **~ человек** эндхийн хүн биш.
НЕЗДОРО́ВИТЬСЯ бие эвгүйрхэх, бие тавгүйдэх, бие муу байх, чилээрхэх; **мне нездоровится** миний бие эвгүйрхэж байна.
НЕЗДОРО́В||ЫЙ 1. эрүүл бус, өвчтэй, бие муутай; **~ вид** эрүүл бус царай, царай муу; 2. эрүүл мэндэд харш, эрүүл мэндэд муу; **~ климат** эрүүл мэндэд харш уур амьсгал; 3. буруу, зохисгүй, үл зохилдох; **~ая обстановка** үл зохилдох байдал.
НЕЗДОРО́ВЬЕ бие эвгүйрхэх, бие тавгүйрхэх, бие муудах, чилээрхэх.

НЕЗЛОБИ́ВЫЙ хоргүй, сайхан сэтгэлтэй, номхон; ~ **человек** сайхан сэтгэлтэй хүн.

НЕЗЛОПА́МЯТНЫЙ өшөө санадаггүй, өшөө өвөрлөдөггүй; ~ **человек** өшөө санадаггүй хүн.

НЕЗНАКО́МЕЦ танихгүй хүн, танил биш хүн.

НЕЗНАКО́МКА үл таних эмэгтэй, танил биш эмэгтэй.

НЕЗНАКО́МСТВО танихгүй байх, мэдэхгүй байх; ~ **с географией** газарзүй мэдэхгүй байх.

НЕЗНАКО́МЫЙ үл таних, мэдэхгүй.

НЕЗНА́НИ||Е мэдэхгүй (*байх*), танихгүй (*байх*); **по ~ю** мэдэхгүйгээс.

НЕЗНА́ЧАЩИЙ утгагүй, дэмий, хоосон; ~ **разговор** хоосон яриа.

НЕЗНАЧИ́ТЕЛЬН||ЫЙ өчүүхэн, ялихгүй, шалихгүй; **~ая сумма** ялыгүй мөнгө.

НЕЗРЕ́Л||ЫЙ 1. болоогүй, боловсроогүй, түүхий; **~ое яблоко** түүхий алим 2. гүйцэд боловсруулаагүй, түүхий, нээгдээгүй; **~ое произведение** гүйцэд боловсруулаагүй зохиол, түүхий бүтээл; ~ **ум** нээгдээгүй ухаан.

НЕЗРИ́МЫЙ үл харагдах, үл үзэгдэх.

НЕЗЫБЛЕМО хөдөлбөргүй бат.

НЕЗЫБЛЕМОСТЬ хөдөлбөргүй бат (*байх*).

НЕЗЫБЛЕМ||ЫЙ хөдөлбөргүй (*бат*), гайхашгүй; **~ая основа** хөдөлбөргүй бат суурь.

НЕИЗБЕ́ЖНО зайлшгүй.

НЕИЗБЕ́ЖНОСТЬ зайлшгүй (*байх*), хойшлуулшгүй (*байх*); ~ **краха капитализма** капитализм сүйрэх нь зайлшгүй.

НЕИЗБЕ́ЖНЫЙ зайлшгүй, хойшлошгүй.

НЕИЗВЕ́ДАНН||ЫЙ 1. судлаагүй, шинжлээгүй; ~ **край** судлаагүй хязгаар; 2. танигдаж мэдэгдээгүй, урьд үзээгүй, урьд мэдээгүй, урьд урьдаас өөр; **~ое чувство** урьд урьдаас өөр сэтгэл.

НЕИЗВЕ́СТНО мэдэгдээгүй, танигдаагүй; ~ **кто** хэн болох нь мэдэгдээгүй; **место жительства его** ~ түүний хаана суудаг нь мэдэгдээгүй.

НЕИЗВЕ́СТНОСТ||Ь мэдэгдээгүй (*байх*), мэдэхгүй (*байх*); **быть в ~и** мэдэгдээгүй байх, нэрд гараагүй байх.

НЕИЗВЕ́СТНЫЙ 1. мэдэгдээгүй, мэдэхгүй, судлагдаагүй; ~ **остров** судлагдаагүй арал; 2. нэрд гараагүй, алдаршаагүй, нэршээгүй, нэр үл мэдэгдэх; ~ **художник** нэрд гараагүй зураач. нэр үл мэдэгдэх зураач; 3. танихгүй, үл таних, танигдаагүй, үл мэдэх; **какой-то** ~ **человек** нэг үл таних хүн, нэг үл мэдэх хүн.

НЕИЗГЛАДИ́М||ЫЙ баларшгүй, арилшгүй, марташгүй; **~ое впечатление** мартагдашгүй сэтгэгдэл.

НЕИЗДАННЫЙ нийтлээгүй, хэвлэгдээгүй.

НЕИЗЛЕЧИ́МЫЙ эдгэршгүй, эдгэшгүй, анагаашгүй, арилшгүй.

НЕИЗМЕ́ННО үргэлж, хувиршгүй.

НЕИЗМЕ́НН||ЫЙ 1. хувиршгүй, хувирдаггүй, тогтмол, байнгын, үргэлжийн; **~ые привычки** тогтмол заншил; 2. үнэнч, шударга журамт; ~ **друг** үнэнч найз.

НЕИЗМЕРИ́МО хэмжээлшгүй, хэмжээгүй; **наша жизнь стала ~ лучше прежней** манай аж амьдрал урьдынхаас хэмжээлшгүй дээр болов.

НЕИЗМЕРИ́М||ЫЙ хэмжээлшгүй, хэмжээгүй, хязгааргүй, өргөн уудам, өргөн дэлгэр; **~ые пространства** өргөн уудам зай.

НЕИЗЪЯСНИ́МЫЙ тайлбарлашгүй, тайлшгүй, ойлгогдохгүй, учир нь үл мэдэгдэх.

НЕЙЛО́Н нейлон.

НЕИМЕ́НИЕ, үгүй (*байх*), -гүй (*байх*); **за ~м лучшего** өөр сайн юмгүйн тулд.

НЕИМОВЕ́РНО итгэмээргүй, гайхалтай их, маш их; ~ **жарко** гайхалтай их халуун.

НЕИМОВЕ́РНЫЙ итгэмээргүй, гайхалтай их, *маш их*; ~ **холод** маш их хүйтэн, тасхийм хүйтэн.

НЕИМУ́ЩИЙ үгийгүй хоосон, үгүйтэй, ядуу, юмгүй.

НЕИСКОРЕНИ́МЫЙ арилгашгүй, устгашгүй.

НЕЙСКРЕННИЙ хуурмаг, гоёч, өнгө үзүүлсэн, үнэнч биш; ~ **смех** хуурмаг инээд.

НЕЙСКРЕННО хуурмаг, өнгө үзүүлэн, гоёчлон.

НЕЙСКРЕННОСТЬ хуурмаг зан, өнгө үзүүлэх, гоёчлох.

НЕИСКУ́СНЫЙ болхи, толхи, борог, ургүй.

НЕИСКУШЁННОСТЬ юм мэдэхгүй байх, хаширгүй байх.

НЕИСКУШЁННЫЙ юм үзээгүй, юм мэдэхгүй, хашир суугаагүй, догшроогүй; ~ **в политике** улс төрийн талаар хашир суугаагүй.

НЕИСПОЛНЕ́НИЕ гүйцэтгээгүй явдал, дагахгүй байх.

НЕИСПОЛНИ́М||ЫЙ гүйцэтгэшгүй, дагаж болшгүй, биелүүлэх аргагүй, хангаж болшгүй; **~ое требование** биелүүлэх аргагүй шаардлага; **~ое желание** хангаж болшгүй хүсэл.

НЕИСПО́ЛЬЗОВАННЫЙ хэрэглээгүй, ашиглаагүй, аваагүй; ~ **отпуск** аваагүй амралт.

НЕИСПРАВИ́МЫЙ засаршгүй, засрахаа больсон, дүүрсэн.

НЕИСПРА́ВНОСТЬ эвдэрхий байх; ~ **радиоприёмника** эвдэрхий радио хүлээн авагч.

НЕИСПРА́ВН||ЫЙ 1. эвдэрхий, засвартай; **~ая машина** засвартай машин; 2. нямбай биш, оролдлогогүй, хааш хэрэг, замбараа муутай; ~ **работник** оролдлогогүй ажилтан.

НЕИССЯКА́ЕМЫЙ барагдашгүй, дуусашгүй, дүүршгүй, ширгэшгүй; ~ **источник** барагдашгүй эх булаг.

НЕЙСТОВСТВО,1. галзуурах, догшрох; **приходить в** ~ галзуурах, догшрох; 2. зэрлэг догшин явдал, галзуу ширүүн зан.

НЕЙСТОВСТВОВАТЬ ганирах, галзуурах, догшрох, галзуу ширүүн загнах.

НЕЙСТОВ||ЫЙ 1. *догшин ширүүн*, зэрлэг догшин, галзуу ширүүн; **~ая буря** догшин шуурга; 2. галзуу юм шиг, ганирсан; **~ые аплодисменты** ганиран алга таших.

НЕИСТОЩИ́М||ЫЙ барагдашгүй, бууршгүй; **~ая энергия** бууршгүй эрчим хүч.

НЕИСЦЕЛИ́МЫЙ анагаашгүй, эдгэршгүй, эдгэшгүй.

НЕИСЧЕРПА́ЕМЫЙ баршгүй, шавхашгүй, ундарч байдаг; ~ **родник народной инициативы** ард түмний санаачилгын ундрал.

НЕИСЧИСЛИ́МЫЙ тоолшгүй, тоо томшгүй, тоймгүй их.

НЕЙТРАЛИЗОВА́ТЬ 1. төвийг сахиулах; 2. саармаглуулах.

НЕЙТРАЛИТЕ́Т төвийг сахих (*явдал*), (*бусад гурний дайнд үл оролцох*); **соблюдать** ~ төвийг сахих; **нарушить** ~ төвийг сахих явдлыг зөрчих, төвийг сахихаа болих.

НЕЙТРА́ЛЬНОСТЬ төвийг сахих.

НЕЙТРА́ЛЬН||ЫЙ 1. төвийг сахьсан, төвийг сахигч; **~ое государство** төвийг сахьсан улс 2. эрс, саармаг; **~ые гласные** саармаг эгшиг; 3. саармаг; ~ **раствор** саармаг уусмал; **~ая реакция** саармаг урвал.

НЕЙТРО́Н нейтрон (*атомын цөмийн цахилгаан цэнэггүй өчүүхэн хэсэг*).

НЕКАЗИ́СТЫЙ сүлдгүй, сүр сүлдгүй, хиймоpьгүй.

НЕКВАЛИФИЦИ́РОВАННЫЙ мэргэшилгүй, мэргэшил багатай, *мэргэшээгүй*, хар; ~ **рабочий** мэргэшилгүй ажилчин.

НЕ́КИЙ нэгэн, нэг хүн, ямар нэгэн, аль нэгэн.

НЕ́КОГДА I завгүй (*байх*), чөлөөгүй (*байх*); ~ **гулять** зугаалах завгүй; **мне сегодня** ~ би өнөөдөр чөлөөгүй; өнөөдөр би завгүй.

НЕ́КОГДА II урьд, урьд нэгэн цагт, эрт урьд, эрт нэгэн цагт; ~ **здесь было озеро** урьд нэгэн цагт энд нуур байжээ.

НЕ́КОГО хүн үгүй, хүн байхгүй, хүн хэн ч үгүй; ~ **послать** илгээх хүн үгүй; **мне не о ком вспомнить** миний дурсмаар хүн хэн ч үгүй; надад дурсах хүн байхгүй.

НЕПОКОЛЕБИ́МЫЙ хэлбэршгүй.

НЕКОМПЕТЕ́НТНОСТЬ мэдэцгүй (*байх*), мэдлэггүй (*байх*).

НЕКОМПЕТЕ́НТНЫЙ мэдэцгүй, мэдлэггүй.

НЕКОМПЛЕ́КТНЫЙ иж бүрэн биш, иж дутуу.

НЕКОНДИЦИО́НН||ЫЙ болзолт чанаргүй, болзолд тохироогүй; **~ые семена** болзолт чанаргүй үр, болзолд тохироогүй үр.

НЕКОРРЕ́КТНЫЙ эвлэг биш, эвч биш, ёсноос гажуу, журамгүй.

НЕ́КОТОР||ЫЙ 1. нилээд, нэг хэдэн, хэдэн; **с ~ого времени** нилээд хэдийнээс; **~ое количество** хэдэн (*тоо*); 2. **~ые** зарим, зарим хүн; **~ые деревья** зарим мод; **~ые любят читать лежа** зарим хүн хэвтээгээрээ ном унших дуртай.

НЕКРАСИ́ВО 1. муухай; ~ **написать** муухай бичих; 2. муухай, зохисгүй, эвгүй, шударга биш; **так поступать** ~ ингэх эвгүй байна.

НЕКРАСИ́ВЫЙ 1. муухай, царай муутай; ~ **почерк** муухай хэлбэртэй үсэг; ~ **человек** царай муутай хүн; 2. муухай, зохисгүй, эвгүй, шударга биш; ~ **поступок** эвгүй явдал.

НЕКРИТИ́ЧЕСКИЙ шүүмжлэлгүй.

НЕКРОЛО́Г эмгэнэл, гашуудлын өгүүлэл.

НЕКСТА́ТИ цагийг ололгүй, зохимжгүй цагт, тохиромжгүй үед; **пришёл** ~ тохиромжгүй цагт ирэв; **сказать что-нибудь** ~ цагийг ололгүй юм хэлэх.

НЕКТА́Р (*цэцгийн*) шүүс, рашаан.

НЕ́КТО нэгэн хүн, гэдэг нэг хүн; **подошёл** ~ **в чёрной шляпе** хар малгайтай нэгэн хүн ойртов; ~ **Иванов** Иванов гэдэг нэг хүн.

НЕ́КУДА газар байхгүй, газар үгүй, хаашаа ч... аргагүй; **идти** ~ явах газар байхгүй, хаашаа ч явах аргагүй; **отступать** ~ ухрах газар үгүй.

НЕКУЛЬТУ́РНО боловсон бус.

НЕКУЛЬТУ́РНОСТЬ боловсон бус (*байх*), соёл боловсролгүй (*байх*), соёлгүй байх, бүдүүлэг зан.

НЕКУЛЬТУ́РН||ЫЙ 1. боловсон бус, соёлгүй, соёл боловсролгүй, бүдүүлэг; ~ **человек** боловсон бус хүн, бүдүүлэг хүн; **~ое отношение** боловсон бус харьцаа, бүдүүлэг харьцаа; 2. зэрлэг; **~ые растения** зэрлэг ургамал.

НЕКУРЯ́Щ||ИЙ 1. тамхи татдаггүй; ~ **человек** тамхи татдаггүй хүн; 2. тамхи татдаггүй хүн; **вагон для ~их** тамхи татдаггүй хүмүүсийн вагон.

НЕЛА́ДН||ЫЙ барагтай, тусгүй, эвгүй; **у него н~о со здоровьем** түүний бие барагтай байна; **здесь что-то ~о** үүнд нэг эвгүй юм байна, үүнд нэг учир бий.

НЕЛАДЫ́ эвгүй болох, эвдрэл, хэрүүл; **семейные** ~ гэр бүлийн хэрүүл.

НЕЛА́СКОВЫЙ наалинхай биш, эелдэг биш, энхрийлдэггүй, эрхэлдэггүй; ~ **ребёнок** эрхэлдэггүй хүүхэд.

НЕЛЕГА́ЛЬНО ил биш, нууц, цаастай.

НЕЛЕГА́ЛЬН||ЫЙ ил биш, нууц, цаастай; **~ое положение** нууц байдал; **~ая литература** хориотой зохиол.

НЕЛЁГКАЯ ~ **принесла** (*занесла, дернула и т.п.*) (*кого разг. неодобр*) гай, чөтгөр, гай газар дороос гэж; **куда его** ~ **занесла** түүнийг чөтгөр хаашаа аваад явчихав; **вот** ~ **его принесла** гай газар доороос гэж тэр (*хүн*) орж ирлээ.

НЕЛЁГК||ИЙ хөнгөн биш, хүндэвтэр, нилээд хүнд; **~ая задача** нилээд хүнд зорилт.

НЕЛЕ́ПОСТ||Ь утгагүй юм, дэмий юм, янзын үг, тэнэг явдал; ~ **обвинения** утгагүй яллах; **наделать ~ей** утгагүй юм хийх; **говорить ~и** янзын үг хэлэх, тэнэг үг хэлэх.

НЕЛЕ́ПЫЙ 1. утгагүй, дэмий, тэнэг; ~ **ответ** утгагүй хариу; 2. янзын, эв хавгүй; **~ костюм** эв хавгүй хувцас.

НЕЛЕ́СТН||ЫЙ таашаагаагүй, ойшоогоогүй; **~ые слова** таашаагаагүй үг.

НЕЛИ́ШНЕ илүүц биш; ~ **заметить что.....** гэж тэмдэглэх нь илүүц биш.

НЕЛО́ВК||ИЙ 1. шаламгай биш, дүйгүй, будлиу, бойдго, эв хавгүй; **~ие движения** бойдго хөдөлгөөн; **Одно неловкое движение — и вы отец. (М.Жванецкий)** Эв хавгүй нэг хөдөлгөөн хийхэд л та эцэг болно. (М.Жванецкий); 2. эвгүй, тавгүй; **лежать в ~ом положении** эвгүй хэвтэх; 3. аягүй, эвгүй; **попасть в ~ое положение** эвгүй байдалд орох; 4. ганзага татуу, ганзага муутай.

НЕЛО́ВКО 1. шаламгай бус, дүйгүй, эвгүй, бойдго; ~ **прыгнуть с лошади** мориноос эвгүй харайж буух; 2. эвгүй байх, тавгүй байх; ~ **писать лежа** хэвтээгээрээ бичих эвгүй байдаг; 3. аягүй байх, эвгүй байх, ичгэвтэр байх; **мне стало** ~ би баахан ичлээ.

НЕЛО́ВКОСТЬ 1. шаламгай биш (*байх*), дүйгүй (*байх*), бойдго байдал; 2. эвгүй байх, аягүй болох, ичгүүр; **чувствовать** ~ аягүй болох, ичих.

НЕЛОГИ́ЧНЫЙ авцалдаагүй, зөрөлдөөнтэй.

НЕЛЬЗЯ́ 1. болохгүй, горьгүй; **об этом** ~ **и подумать** үүний тухай бодож ч болохгүй; 2. үл болно, хориотой; **здесь курить** ~ энд тамхи татаж үл болно; **как** ~ нэн; **как** ~ **лучше** нэн сайн; ~ **не** -гүй гэх аргагүй; ~ **не согласиться** зөвшөөрөхгүй гэх аргагүй; ~ **ли** болохгүй юу; ~ **сказать, чтобы..** гэх аргагүй, гэж болохгүй; ~ **сказать, чтобы он был прав** түүний зөв гэж болохгүй.

НЕЛЮБЕ́ЗНЫЙ хүйтэн, эегүй; ~ **приём** хүйтэн хүлээн авах, хүйтэн угтах.

НЕЛЮБИ́М||ЫЙ хайргүй, дургүй, сэтгэлд зохисгүй, шоовдор; **~ое дитя** шоовдор хүүхэд.

НЕЛЮБО́ВЬ дургүй (*байх*).

НЕЛЮДИ́МЫЙ зожиг; ~ **человек** зожиг хүн.

НЕМА́ЛО багагүй, цөөн бус, олон.

НЕМАЛОВА́ЖН||ЫЙ нилээдгүй чухал, **~ые события** нилээдгүй чухал үйл явдал.

НЕМА́ЛЫЙ багагүй, бага бус, нилээд их.

НЕМА́РК||ИЙ хир болдоггүй, хир халддаггүй; **~ая материя** хир болдоггүй бөс.

НЕМЕ́ДЛЕННО үтэр, даруй, яаралтай; ~ **принять соответствующие меры** зохих арга хэмжээг даруй авах.

НЕМЕ́ДЛЕННЫЙ үтэр, даруй, яаралтай; ~ **ответ** яаралтай хариу.

НЕМЕ́ДЛЯ үтэр, даруй, яаралтай.

НЕМЕ́РКНУЩ||ИЙ бууршгүй, унтаршгүй, бадрангуй; ~ **свет** унтаршгүй гэрэл; **~ая слава** бууршгүй алдар.

НЕМЕ́РЕНО *разг.* их, арвин.

НЕМЕ́||ТЬ 1. хэлгий болох, дуугүй болох, чимээгүй, болох; ~ **от восторга** баярласандаа дуугүй болох; 2. хөших, мэдээ алдах; **пальцы ~ют от холода** хүйтэнд хуруу хөшнө, бээрнэ.

НЕ́МЕЦ герман хүн.

НЕМЕ́ЦКИЙ герман, германы; ~ **язык** герман хэл.

НЕМИЛОСЕ́РДНО 1. өрөвдөх сэтгэлгүй, өрөвсөлгүй, хайргүй; 2. аймшигтай, сүрхий; **врать** ~ аймшигтай худал хэлэх.

НЕМИЛОСЕ́РДНЫЙ 1. өрөвдөх сэтгэлгүй, өрөвсөлгүй, хайргүй; ~ **поступок** өрөвдөх сэтгэлгүй хэрэг; 2. аймшигтай, сүрхий; ~ **мороз** аймшигтай хүйтэн.

НЕМИ́ЛОСТЬ өршөөлгүй болох, хайр хүртээлгүй болох, хайр хишгийг алдах; **впасть в ~** хайр хишгийг алдах.
НЕМИ́ЛЫЙ хайргүй, үзэн ядах.
НЕМИНУ́ЕМ||О тойршгүй, алгасашгүй, зайлшгүй; **победа сторонников мира ~а** энх тайвны талынхан ялах нь зайлшгүй.
НЕМИНУ́ЕМ||ЫЙ алгасашгүй, тойршгүй, зайлшгүй; **~ая встреча** зайлах аргагүй уулзалт.
НЕ́МКА герман эмэгтэй, герман эхнэр.
НЕМНО́Г||ИЙ цөөхөн, цөөн тооны; **в ~их словах** цөөхөн үгээр; **за ~им дело стало** ялимгүй зүйлээс хэрэг саатав.
НЕМНО́ГО 1. бага зэрэг, бага сага, жаахан; **голова ~ болит** толгой жаахан өвдөж байна; 2. бага, жаахан, жаал зугуй; **выпить ~ воды** жаахан ус уух; **времени ~ осталось** хугацаа бага үлдэв; 3. бага байх, жаахан байх; **это совсем ~** энэ тун жаахан байна.
НЕМНОГОСЛО́ВНЫЙ 1. үг цөөнтэй, цөөн үгтэй; 2. цөөн үгтэй, товчхон; **~ ответ** цөөн үгтэй хариу.
НЕМНОГОЧИ́СЛЕННЫЙ цөөн тооны, цөөн.
НЕМНО́ЖЕЧКО,
НЕМНО́ЖКО 1. бага зэрэг, бага сага, жаалхан; 2. бага, жаахан, жаал зугуй; 3. бага байх, жаахан байх.
НЕМ||О́Й 1. хэлгүй; **~ от рождения** төрөлхийн хэлгүй; 2. анир чимээгүй, нам гүм; **~ая тишина** нам гүм байдал; 3. хэлгий хүн; **~ое кино** дуугүй кино; **~ая карта** сохор зураг.
НЕМОЛОДО́Й залуу биш, дунд насны.
НЕМО́ЛОТ||ЫЙ нунтаг биш, нунтаглаагүй; **~ый кофе** нунтаглаагүй кофе.
НЕМОТА́ хэлгүй (*байх*).
НЕ́МОЩНЫЙ сул, буурай, тэнхэл дорой.
НЕМУДРЕНО́ гайхалтай биш, гайхмаар биш; **~, что он этого не нашёл** үүнийг тэр олоогүй нь гайхмаар биш.
НЕМУДРЁН||ЫЙ нарийн биш, ярвигтай биш; **~ая машина** нарийн биш машин.
НЕМУЗЫКА́ЛЬНЫЙ хөгжмийн авьяасгүй, соноргүй, хөгжмийн аягүй, яруу бус.
НЕ́МЦЫ герман хүмүүс, германууд.
НЕМЫ́СЛИМ||ЫЙ сэтгэшгүй, санаанд оршгүй, болшгүй; **~ые условия** сэтгэшгүй нөхцөл.
НЕНАВИ́ДЕТЬ үзэн ядах.
НЕНАВИ́СТНИК үзэн ядагч.
НЕНАВИ́СТНИЦА үзэн ядагч эмэгтэй, үзэн ядагч эхнэр.
НЕНАВИ́СТНЫЙ үзэн яддаг; **~ враг** үзэн яддаг дайсан.
НЕ́НАВИСТЬ үзэн ядах; **питать кому-либо ~** хүнийг үзэн ядах.
НЕНАГЛЯ́ДНЫЙ энхрий хайрт, хараад хараад ханашгүй.
НЕНАДЁВАННЫЙ өмсөөгүй, шинэ.
НЕНАДЁЖНОСТЬ найдваргүй (*байх*), итгэлгүй (*байх*), батгүй (*байх*), лавгүй (*байх*).
НЕНАДЁЖН||ЫЙ найдваргүй, итгэлгүй, батгүй, лавгүй; **~ человек** итгэлгүй хүн; **~ые сведения** лавгүй мэдээ.
НЕНА́ДОБНОСТЬ хэрэггүй (*байх*); **за ~ю** хэрэггүй гэж.
НЕНАДО́ЛГО түр зуур, өнөө зуур, удаан биш; **уйти ~** түүр зуур гарч одох.
НЕНАПАДЕ́НИ||Е үл довтолцох; **пакт о ~и** үл довтолцох гэрээ.
НЕНАРО́КОМ мэдэлгүй, санамсаргүй.
НЕНА́СТНЫЙ бүрхэг, муухай; **~ день** задтай өдөр.
НЕНАСТОЯ́Щ||ИЙ хуурамч, хуурмаг, хиймэл, ёстой... биш; **~ее золото** хуурамч алт, ёстой алт биш.
НЕНА́СТЬЕ зад, бүрхэг тэнгэр, тэнгэр муухай загнах; **осеннее ~** шувууны зад.
НЕНАСЫ́ТНОСТЬ 1. цадахгүй байх, ханахгүй байх, ховдог байх; 2. хомхой санаа, шунахай сэтгэл.
НЕНАСЫ́ТН||ЫЙ 1. цадахгүй, ханахгүй, ховдог, хомхой; **~ зверь** цадахаа мэдэхгүй араатан; 2. хомхой, ховдог, шунахай; **~ое честолюбие** нэр алдарт шунахайрах.
НЕНАТУРА́ЛЬНЫЙ байгалийн бус, ёстой биш, хиймэл; **~ щёлк** хиймэл торго.
НЕНАУ́ЧН||ЫЙ шинжлэх ухааны бус, шинжлэх ухаанаас зөрүү, шинжлэх ухааны харш; **~ая теория** шинжлэх ухаанд харш онол.
НЕ́НЕЦ нен хүн.
НЕ́НЕЦКИЙ нен, нений.
НЕ́НКА нен эмэгтэй, нен эхнэр.
НЕНОРМА́ЛЬНОСТЬ 1. хэвийн бус (*байх*), журам гажих, дэг эвдэх, гаж буруу (*байх*); **~ развития** гаж буруу хөгжил; 2. буруу үзэгдэл, гажуу явдал.
НЕНОРМА́ЛЬН||ЫЙ 1. хэвийн бус, журмаас гажсан, дэг эвдсэн, гажуу, буруу, дэндүү; **~ая толщина** дэндүү зузаан; 2. солиотой, галзуу, өвчтэй.
НЕНУ́ЖНЫЙ хэрэггүй, дэмий.
НЕОБДЕ́ЛА́НН||ЫЙ засаагүй, элдэгүй; **~ая кожа** элдэгүй арьс.
НЕОБДУ́МАНН||ЫЙ бодолгүй, бодлогогүй, санамсаргүй; **~ шаг** бодолгүй алхам; **~ое решение** бодлогогүй шийдвэр.
НЕОБЕСПЕ́ЧЕННОСТЬ амин тэжээл муутай, амин тэжээлгүй (*байх*).
НЕОБЕСПЕ́ЧЕННЫЙ амин тэжээлгүй, амин тэжээл муутай; **~ человек** амин тэжээлгүй хүн.
НЕОБЖИТ||О́Й,
НЕОБЖИ́Т||ЫЙ хүн суугаагүй, хүн байгаагүй; **~ая квартира** хүн суугаагүй байр.
НЕОБИТА́ЕМЫЙ хүн амьтангүй, хүнгүй, эзгүй; **~ остров** эзгүй арал, хүнгүй арал.
НЕОБЛАГА́ЕМ||ЫЙ татвар оногддоггүй; **~ые доходы** татвар оногддоггүй орлого.
НЕОБОЗРИ́МОСТЬ нүд алдам (*өргөн*) (*байх*), зах хязгааргүй (*байх*).
НЕОБОЗРИ́МЫЙ нүд алдам (*уудам*), зах хязгааргүй; **~ океан** нүд алдам өргөн далай.
НЕОБОСНО́ВАННОСТЬ үндэсгүй (*байх*), үндэслэлгүй (*байх*).
НЕОБОСНО́ВАННЫЙ үндэсгүй, үндэслэлгүй; **~ вывод** үндэсгүй дүгнэлт.
НЕОБРАБО́ТАННЫЙ боловсруулаагүй, засаагүй, элдэгүй, түүхий; **~ материал** боловсруулаагүй хэрэглэгдэхүүн.
НЕОБРАЗО́ВАННЫЙ боловсролгүй, эрдэм багатай, эрдэм боловсролгүй; **~ человек** боловсролгүй хүн.
НЕОБРЕМЕНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ яршиггүй, төвөггүй; **~ое поручение** яршиггүй даалгавар.
НЕОБУ́ЗДАННОСТЬ номхотгошгүй (*байх*), жолоогүй (*байх*).
НЕОБУ́ЗДАННЫЙ номхотгошгүй, жолоогүй, хязгааргүй.
НЕОБХОДИ́МО эрхбиш хэрэгтэй, чухал хэрэгтэй; **~ выступить** үг хэлэх хэрэгтэй.
НЕОБХОДИ́МОСТ||Ь 1. зайлшгүй юм, зайлшгүй зүйл; **диалектическое единство случайности и ~и** зайлшгүй ба санамсаргүйн диалектик нэгдэл; 2. эрхбиш хэрэгтэй (*юм*), гарцаагүй хэрэгтэй (байх), чухал хэрэгтэй (*байх*); **предмет первой ~и** дав дээр чухал хэрэгтэй юм.
НЕОБХОДИ́М||ЫЙ 1. чухал, хэрэгтэй, чухал хэрэгтэй; **~ инструмент** хэрэгтэй багаж; 2. эрхбиш хэрэгтэй, зайлшгүй чухал, гарцаагүй хэрэгтэй; **сделать ~ые выводы** зайлшгүй чухал дүгнэлт хийх.
НЕОБЩИ́ТЕЛЬНОСТЬ хажиг зан, нийцгүй зан.
НЕОБЩИ́ТЕЛЬНЫЙ хажиг, хүнтэй нийцгүй; **~ человек** хажиг хүн.
НЕОБЪЕ́ЗЖЕННЫЙ эмнэг, сургаагүй; **~ая лошадь** эмнэг морь.

НЕОБЪЯСНИ́МЫЙ тайлбарлашгүй, тайлшгүй, жигтэй; ~ **случай** жигтэй тохиолдол.

НЕОБЪЯ́ТН||ЫЙ хязгааргүй, уудам; **~ая равнина** уудам тал.

НЕОБЫКНОВЕ́ННО ер бусын, эгэл бус; ~ **одарённый** ер бусын билигтэй.

НЕОБЫКНОВЕ́НН||ЫЙ 1. ер бусын, эгэл бус; **~ое происшествие** ер бусын хэрэг; 2. жигтэй, ер бусын, гайхамшигтай; ~ **успех** гайхамшигтай амжилт.

НЕОБЫЧА́ЙНО гайхалтай, хачин; ~ **интересно!** хачин сонирхолтой.

НЕОБЫЧА́ЙН||ЫЙ гайхалтай, хачин; **~ое явление** гайхалтай үзэгдэл.

НЕОБЫ́ЧНЫЙ энгийн бус, жирийн бус, ер бус, зуршил болоогүй.

НЕОБЯЗА́ТЕЛЬН||ЫЙ албан журмын бус, сайн дурын; **~ая работа** сайн дурын ажил.

НЕОГРАНИ́ЧЕННЫЙ хязгааргүй, хэмжээгүй, төгс.

НЕОДИНА́КОВЫЙ адил биш, ижил биш.

НЕОДНОКРА́ТНО олонтоо, дахин дахин, дахин давтан, нэг бус удаа.

НЕОДНОКРА́ТН||ЫЙ олонтоо хийсэн, дахин дахин үйлдсэн, дахин давтан хийсэн, нэг бус удаа үйлдсэн; **~ые напоминания** олонтоо сануулах.

НЕОДНОРО́ДН||ЫЙ өөр өөр, олон төрлийн, холимог бүрэлдэхүүнтэй; **~ые явления** олон төрлийн үзэгдэл.

НЕОДОБРЕ́НИЕ үл сайшаах, ойшоохгүй байх; **всеобщее** ~ бүгдээрээ үл ойшоох.

НЕОДОБРИ́ТЕЛЬН||ЫЙ сайшаагаагүй, үл ойшоосон; **~ая оценка** үл ойшоосон үнэлэлт.

НЕОДОЛИ́МО дийлдэшгүй, давшгүй, даршгүй.

НЕОДОЛИ́М||ЫЙ дийлдэшгүй, давшгүй, даршгүй, туулшгүй; **~ая сила** дийлдэшгүй хүч.

НЕОДУШЕВЛЁННОСТЬ амьд бус (*байх*), амьгүй юм.

НЕОДУШЕВЛЁНН||ЫЙ амьгүй, амьд бус; **~ая природа** амьгүй байгаль.

НЕОЖИ́ДАННО санамсаргүй, гэнэт; **~ набежала туча, и пошёл дождь** гэнэт үүл хурж, бороо оров.

НЕОЖИ́ДАННОСТЬ санамсаргүй тохиолдол, гэнэтийн үзэгдэл; **это для нас не было ~ью** энэ бол бидэнд санамсаргүй тохиолдол биш байв.

НЕОЖИ́ДАННЫЙ санамсаргүй, гэнэтийн, гэнэт болсон; ~ **приезд** гэнэт ирэх.

НЕОКО́НЧЕННЫЙ төгсөөгүй, дуусаагүй, дүүргээгүй; ~ **разговор** дуусаагүй яриа.

НЕОЛИ́Т шинэ чулуун зэвсгийн үе.

НЕОЛИТИ́ЧЕСК||ИЙ шинэ чулуун зэвсгийн; **~ая эпоха** шинэ чулуун зэвсгийн үе.

НЕОЛИГИ́ЗМ шинэ үг хэллэг.

НЕОПА́СНЫЙ аюулгүй, гэмгүй, хоргүй.

НЕОПЕРИ́ВШИЙСЯ 1. өдлөөгүй, өд ургаагүй; ~ **птенец** өд ургаагүй ангаахай; 2. нүдээ нээгээгүй, борвио тэнийлгээгүй; ~ **юнец** борвио тэнийлгээгүй хөвүүн.

НЕОПИСУ́ЕМ||ЫЙ 1. өгүүлшгүй, хэлж болшгүй; **~ая красота** өгүүлшгүй гоо сайхан; 2. тэсгэлгүй; **~ая радость** тэсгэлгүй баяр хөөр.

НЕОПЛА́ТНЫЙ төлж баршгүй, төлшгүй; ~ **долг** төлж баршгүй өр.

НЕОПЛА́ЧЕННЫЙ *хөлсийг нь өгөөгүй, төлөөгүй*; ~ **труд** хөлсийг нь өгөөгүй хөдөлмөр.

НЕОПРА́ВДАННЫЙ 1. үндэсгүй, баримтгүй, зөвтгөшгүй; ~ **вывод** үндэсгүй дүгнэлт; 2. гарзанд гарсан, нөхөгдөхгүй; ~ **расход** гарзанд гарсан зардал.

НЕОПРЕДЕЛЁННОСТЬ тодорхойгүй байдал, тод бус (*байх*); ~ **ответа** тодорхойгүй хариу.

НЕОПРЕДЕЛЁНН||ЫЙ 1. **тодорхойгүй**, *тогтоогоогүй*; **в ~ом направлении** тодорхойгүй чиг барьж; 2. тодорхойгүй, тод бус; ~ **ответ** тодорхойгүй хариу; ~ **цвет** тод бус өнгө; **~ое наклонение, ~ая форма глагола** үйл үгийн тодорхойгүй төлөв, тодорхойгүй хэлбэр.

НЕОПРОЗЕРЖИ́МОСТЬ сөхөөшгүй зүйл, маргашгүй (*байх*); ~ **доказательства** маргашгүй нотолгоо.

НЕОПРОВЕРЖИ́МЫЙ сөхөөшгүй, няцаашгүй, маргашгүй; ~ **довод** сөхөөшгүй баримт.

НЕОПРЯ́ТНОСТЬ бохир байдал, цэвэрч бус байх; ~ **помещения** бохир байр.

НЕОПРЯ́ТНЫЙ бохир, цэвэрч бус, ариг бус; ~ **человек** цэвэрч бус хүн.

НЕОПУБЛИКО́ВАННЫЙ нийтлэгдээгүй, хэвлэгдээгүй.

НЕО́ПЫТНОСТ||Ь туршлагагүй (*байх*), дадлагагүй (*байх*), юм үзээгүй (*байх*); **допустить ошибку по ~и** туршлагагүйгээс алдаа хийх.

НЕО́ПЫТНЫЙ туршлагагүй, дадлагагүй, юм үзээгүй; ~ **работник** туршлагагүй ажилтан.

НЕОРГАНИЗО́ВАННО зохион байгуулалтгүй.

НЕОРГАНИЗО́ВАННОСТЬ зохион байгуулалтгүй (*байх*), эмх журамгүй явдал.

НЕОРГАНИЗО́ВАННЫЙ 1. зохион байгуулалтгүй, эмх журамгүй, эмх цэгцгүй; 2. олон нийтийн байгууллагад багтаагүй, гишүүн бус.

НЕОРГАНИ́ЧЕСК||ИЙ амьгүй, сав, органик бус; **~ая природа** амьгүй байгаль; ~ **мир** сав ертөнц; **~ая химия** органик бус хими.

НЕОСВЕДОМЛЁННОСТЬ I дуулаагүй байх, мэдэхгүй байх.

НЕОСВЕДОМЛЁННОСТЬ II мэдэхгүй, дуулаагүй.

НЕОСЁДЛЫЙ суурьшаагүй, нүүдлийн.

НЕОСМОТРИ́ТЕЛЬНО сэрэмжгүй, болгоомжгүй; **поступать** ~ сэрэмжгүй хэрэг хийх.

НЕОСМОТРИ́ТЕЛЬНЫЙ сэрэмжгүй, болгоомжгүй; ~ **человек** сэрэмжгүй хүн.

НЕОСНОВА́ТЕЛЬНО буурь муутай, буурь суурьгүй, суурьгүй; **рассуждать** ~ буурь суурьгүй бодох.

НЕОСНОВА́ТЕЛЬНОСТЬ буурь муутай (*байх*), буурь суурьгүй (*байх*), суурьгүй (*байх*).

НЕОСНОВА́ТЕЛЬН||ЫЙ буурь муутай, буурь суурьгүй, суурьгүй; **~ое заключение** буурь муутай дүгнэлт.

НЕОСПОРИ́МЫЙ гарцаагүй, маргаангүй; ~ **факт** гарцаагүй баримт.

НЕОСТОРО́ЖНО болгоомжгүй, цалгай, сэргэмжгүй; **поступать** ~ болгоомжгүй хэрэг гаргах.

НЕОСТОРО́ЖНОСТЬ болгоомжгүй явдал, сэргэмжгүй хэрэг, цалгай байх.

НЕОСТОРО́ЖН||ЫЙ болгоомжгүй, сэргэмжгүй, цалгай, осолтой; **~ое движение** болгоомжгүй хөдөлгөөн.

НЕОСУЩЕСТВИ́МОСТЬ биелүүлшгүй (*байх*), бүтэшгүй (*байх*).

НЕОСУЩЕСТВИ́М||ЫЙ биелүүлшгүй, бүтэшгүй; **~ое желание** бүтэшгүй хүсэл.

НЕОСЯЗА́ЕМ||ЫЙ 1. мэдрэшгүй, мэдрэх аргагүй, гар хуруунд өртөхгүй; 2. нүдэнд өртөхгүй, үл мэдэг; **~ые результаты** нүдэнд өртөхгүй үр дүн.

НЕОТВРАТИ́МО тойрох аргагүй, зайлшгүй, яах ч аргагүй.

НЕОТВРАТИ́М||ЫЙ тойрох аргагүй, зайлшгүй, яах ч аргагүй, хариулшгүй; **~ая опасность** тойрох аргагүй аюул.

НЕОТВЯ́ЗНО салшгүй.

НЕОТВЯ́ЗН||ЫЙ салшгүй, салдаггүй, зайлж өгдөггүй, орхидоггүй; **~ые мысли** салж өгдөггүй бодол.

НЕОТВЯ́ЗЧИВЫЙ салж өгдөггүй, залхуутай; **какой ты ~!** Чи ямар залхуутай амьтан бэ!.

НЕОТДЕЛИ́МЫЙ салгашгүй, салшгүй, хагацуулж болохгүй.

НЕОТЁСАННЫЙ молхи бүдүүлэг.

НЕОТЗЫ́ВЧИВЫЙ уриалга бус, өр зузаан, жудаггүй, ханш муутай; **~ че-ловек** өр зузаан хүн, жудаггүй хүн.

НЕ́ОТКУДА 1. газаргүй, хаанаас... вэ, газар үгүй; **на это средств взять ~** үүнд зарах мөнгө хаанаас олох вэ; 2. ёсгүй, үндэсгүй, аргагүй; **~ ему быть опытным** тэр туршлагатай байх ёсгүй.

НЕОТЛО́ЖНОСТЬ хойшлуулшгүй (*байх*); хойш таташгүй (*байх*), хойш тавьшгүй (*байх*); **~ дела** хойшлуулшгүй хэрэг.

НЕОТЛО́ЖН||ЫЙ хойшлуулшгүй; хойш таташгүй, хойш тавьшгүй; яаралтай; **~ая задача** хойш тавьшгүй зорилт; **~ая помощь** яаралтай тусламж.

НЕОТЛУ́ЧНО хагацалгүй; холдолгүй; салалгүй.

НЕОТЛУ́ЧН||ЫЙ 1. хагацашгүй, холдошгүй, салшгүй, **~ друг** хагацашгүй найз, 2. дэргэдийн, холдохгүй; **~ое дежурство** холдохгүй жижүүрлэх.

НЕОТРАЗИ́МОСТЬ 1. няцаашгүй зүйл, эсэргүүцэшгүй (*байх*), 2. дур булаам (*байх*), сэтгэл татах.

НЕОТРАЗИ́М||ЫЙ 1. няцаашгүй, эсэргүүцэшгүй, хариу тавьшгүй; **~ая атака** няцаашгүй дайралт; 2. дур булаасан, сэтгэл татам сайхан; **~ голос** сэтгэл татам сайхан хоолой.

НЕОТСТУ́ПНО цөхрөлтгүй, зогсоо зайгүй.

НЕОТСТУ́ПНЫЙ цөхрөлтгүй, зогсоо зайгүй, хагацаж салдаггүй.

НЕОТЧЁТЛИВО тод биш, балархай; **~ писать** балархай бичих.

НЕОТЧЁТЛИВ||ЫЙ тод бус, балархай; **~ое произношение** тод бус дуудлага.

НЕОТЧУЖДА́ЕМ||ЫЙ ангижруулшгүй, хураж болохгүй; **~ые доходы** хураж болохгүй орлого.

НЕОТЪЕ́МЛЕМ||ЫЙ хасашгүй, салшгүй; **~ое право** хасашгүй эрх.

НЕОФИЦИА́ЛЬНО албан бус ёсоор, хувийн журмаар, энгийндээ; **~ заявить** албан бус ёсоор мэдэгдэх.

НЕОФИЦИА́ЛЬН||ЫЙ албан бус ёсны, албан бус, энгийн; **~ое заявление** албан бус ёсны мэдэгдэл.

НЕОХО́Т||А дургүй (*байх*), дурамжхан (*байх*), дуртай дургүй (*байх*); **пошёл с ~ой** дурамжхан явав.

НЕОХО́ТНО дургүй, дурамжхан, дуртай дургүй, урамгүй.

НЕОЦЕНИ́МОСТЬ үнэлшгүй чанар, үнэлж баршгүй (*байх*), харуулж баршгүй (*байх*).

НЕОЦЕНИ́М||ЫЙ үнэлшгүй, үнэлж баршгүй, хариулж баршгүй; **~ые заслуги** үнэлж баршгүй гавьяа; **~ая услуга** хариулж баршгүй ач.

НЕПАРНОКОПЫ́ТНЫЕ битүү туурайтан.

НЕПА́РНЫЙ өрөөсөн, ижил буруу.

НЕПАРТИ́ЙНЫЙ 1. намын гишүүн бус, нам бус; 2. намд харш, намын гишүүнд үл зохилдох; **~ поступок** намд харш явдал.

НЕПЕРЕВОДИ́М||ЫЙ орчуулж болдоггүй, орчуулагдахгүй, хөрвүүлж болохгүй; **~ое слово** орчуулж болдоггүй үг.

НЕПЕРЕДАВА́ЕМ||ЫЙ уламжилж болшгүй, үгээр хэлшгүй, өгүүлшгүй; **~ое впечетление** үгээр хэлшгүй сэтгэгдэл.

НЕПЕРЕХО́ДН||ЫЙ ~ые глаголы эс тусах үйл үг.

НЕПИ́САН||ЫЙ заншил болсон, зуршил болсон; **действовать по ~ым правилам** зуршил болсон дүрмийг баримтлан хийх.

НЕПИТА́ТЕЛЬН||ЫЙ өлгүй, шимгүй, өег бус, хоолгүй; **~ая пища** өлгүй хоол.

НЕПЛА́ВК||ИЙ хайлц муутай, хайлахгүй; **~ие металлы** хайлц муутай төмөрлөг.

НЕПЛАТЁЖ үл төлөх.

НЕПЛАТЁЖЕСПО́СОБНОСТЬ төлөх чадваргүй, төлөх аргагүй, төлж чадахгүй.

НЕПЛАТЁЖЕСПО́СОБНЫЙ төлөх чадваргүй, төлөх аргагүй, төлж чадахгүй.

НЕПЛАТЕ́ЛЬЩИК үл төлөгч.

НЕПЛОДОРО́ДНЫЙ үржилгүй, шимгүй.

НЕПЛОДОТВО́РН||ЫЙ үргүй; **~ая трата времени** үргүй цаг үрэгдүүлэх.

НЕПЛОХ||О́Й овоо, зүгээр, гэмгүй; **~ урожай** овоо ургац; **~ая мысль** зүгээр бодол.

НЕПОБЕДИ́МОСТЬ ялагдашгүй байх.

НЕПОБЕДИ́М||ЫЙ 1. ялагдашгүй, дийлдэшгүй, дарагдашгүй; **~ая Советская армия** Зөвлөлтийн ялагдашгүй арми; 2. даршгүй, оргилсон; **~ое желание** оргилсон хүсэл.

НЕПОВА́ДНО эвгүй, аягүй, дур алдрах; **чтобы ~ было** дурыг нь алдартал.

НЕПОВИ́ННЫЙ гэмгүй, гэм зэмгүй, зэмгүй, буруугүй.

НЕПОВИНОВЕ́НИЕ дагахгүй байх, эс хүлээх, үг дуулахгүй байх.

НЕПОВОРО́ТЛИВОСТЬ гөжүүн хөдлөл, хөшүүн хөдөлгөөн, болхи байдал.

НЕПОВОРО́ТЛИВЫЙ гөжүүн, хөшүүн, болхи.

НЕПОВТОРИ́МЫЙ хосгүй, ижилгүй, давтагдашгүй.

НЕПОГО́ДА тэнгэр муухай загнах.

НЕПОГРЕШИ́МЫЙ 1. алдас болдоггүй, ташаардаггүй, алддаггүй, эндэл болдоггүй; 2. алдаа эндээгүй, алдал эндэлгүй; **~ вывод** алдаа, эндээгүй дүгнэлт.

НЕПОДАЛЁКУ ойролцоо, хавьцаа; **~ от дома был лес** гэрийн хавьцаа ой байв; **он живёт ~** тэр (*хүн*) ойролцоо суудаг.

НЕПОДА́ТЛИВЫЙ 1. хөшүүн, хүнд найр тавьдаггүй; **~ человек** хөшүүн хүн; 2. хэцүү, хатуу, хүнд; **~ материал** хэцүү материал, хэцүү хэрэглэгдэхүүн.

НЕПОДВЕ́ДОМСТВЕННЫЙ харьяаны бус, харьяа бус.

НЕПОДВИ́ЖНО хөдлөлгүй, хөдөлгөөнгүй; **лежать ~** хөдлөлгүй хэвтэх.

НЕПОДВИ́ЖНОСТЬ үл хөдлөх, хөдлөхгүй (*байх*); хөдөлгөөнгүй (*байх*).

НЕПОДВИ́ЖНЫЙ 1. үл хөдлөх, хөдлөхгүй; хөдөлгөөнгүй; 2. хойрго, хашин хойрго; **~ человек** хойрго хүн; 3. мэлгэр, мэлэн; **~ взгляд** мэлгэр харц.

НЕПОДДЕ́ЛЬН||ЫЙ 1. ёстой, жинхэнэ, үнэн; **~ документ** үнэн баримт бичиг; 2. үнэн сэтгэлийн, хуурамч биш, хуурмаггүй; **~ая радость** үнэн сэтгэлийн баяр; **~ое удивление** үнэн сэтгэлээс гайхах.

НЕПОДКУ́ПНОСТЬ хахуульд орохгүй (*байх*), идэмхий биш (*байх*), шударга (*байх*).

НЕПОДКУ́ПНЫЙ хахуульд орохгүй, идэмхий биш, шударга.

НЕПОДОБА́ЮЩ||ИЙ нийлэмжгүй, зохимжгүй, таарамжгүй; **говорить ~ие вещи** нийлэмжгүй юм ярих.

НЕПОДРАЖА́ЕМО зүйрлэшгүй, үлгэрлэшгүй, ижилгүй.

НЕПОДРАЖА́ЕМЫЙ зүйрлэшгүй, үлгэрлэшгүй, адилтгашгүй, ижилгүй; **~ артист** ижилгүй жүжигчин.

НЕПОДСУ́ДН||ЫЙ шүүгдэхгүй; **это дело ~о гражданскому суду** энэ хэрэг иргэний шүүхэд шүүгдэхгүй.

НЕПОДХОДЯ́ЩИЙ зохисгүй, тохирохгүй, таарамжгүй; **~ климат** тохирохгүй уур амьсгал.

НЕПОДЧИНЕ́НИЕ дагахгүй (*байх*), эс захирагдах.

НЕПОЗВОЛИ́ТЕЛЬНО тэвчишгүй, үл бүтэх болшгүй; **вести себя ~** тэвчишгүй ааш гаргах.

НЕПОЗВОЛИ́ТЕЛЬНЫЙ тэвчишгүй, үл бүтэх болшгүй.
НЕПОЗНАВА́ЕМЫЙ мэдэж болшгүй, мэдэх аргагүй.
НЕПОКОЛЕБИ́МО гуйвалтгүй; **наша страна твёрдо и ~ стоит на своих мирных позициях** манай орон энх тайвныг хамгаалах үзлээ гуйвалтгүй хатуу баримталдаг.
НЕПОКОЛЕБИ́МОСТЬ гуйвалтгүй (*байх*).
НЕПОКОЛЕБИ́М||ЫЙ гуйвалтгүй, хоёргүй; **~ая уверенность** хоёргүй итгэл.
НЕПОКО́РНОСТЬ дагахгүй (*байх*), мэдэлд орохгүй (*байх*), дагаар орохгүй (*байх*).
НЕПОКО́РНЫЙ дагахгүй, мэдэлд орохгүй, дагаар орохгүй; **~ характер** хүний мэдэлд орохгүй зан.
НЕПОКРЫ́Т||ЫЙ 1. таггүй, таглаагүй, хавхаггүй; **~ кувшин** таглаагүй домбо; 2. дээвэргүй, дээвэрлээгүй; **~ая изба** дээвэргүй гэр; 3. нүцгэн; **с ~ой головой** толгой нүцгэн.
НЕПОЛА́ДКА 1. эвдрэл, гэмтэл; **~ в машине** машины гэмтэл; 2. дутагдал; **организационные ~** зохион байгуулалтын дутагдал.
НЕПОЛНОПРА́ВНЫЙ бүрэн эрхгүй, төгс эрхгүй.
НЕПОЛНОТА́ дутуу, хагас дутуу, заримдаг; **~ сведений** хагас дутуу мэдээ.
НЕПОЛНОЦЕ́ННЫЙ яс муутай, чанар муутай, үнэ багатай; **~ товар** чанар муутай бараа.
НЕПО́ЛН||ЫЙ 1. дүнд, дундуур, дүүрэн биш, дутуу; **~ая корзина** саг дундуур; **~ая пригоршня** атга дундуур; 2. бүрэн бус; **~ая средняя школа** бүрэн бус дунд сургууль; 3. бүдүүн биш, тарган биш.
НЕПОМЕ́РН||ЫЙ хэтэрхий, хэмгүй; **~ая толщина** хэмгүй бүдүүн; **~ые требования** хэтэрхий шаардлага.
НЕПОНИМА́НИЕ ойлгохгүй байх, үл ухах, сэнхрэхгүй байх.
НЕПОНЯ́ТЛИВОСТЬ ойлгоц муутай (*байх*), ухамжгүй (*байх*).
НЕПОНЯ́ТЛИВЫЙ ойлгоц муутай, ухамжгүй.
НЕПОНЯ́ТНО 1. ойлгомжгүй, ойлгоц муутай, ухагдахгүй; **говорить ~** ойлгомжгүй ярих; 2. ойлгогдохгүй байх, ухагдахгүй байх, сэнхрэх аргагүй байх; **~, что он хотел сказать** түүний юу хэлэх гэсэн нь ойлгогдохгүй байна.
НЕПОНЯ́ТН||ЫЙ 1. ойлгомжгүй, ойлгоц муутай, ухагдахгүй, сэнхрэх аргагүй; **~ое слово** ойлгомжгүй үг; **~ язык** ойлгохгүй хэл, мэдэхгүй хэл; 2. хачин, жигтэй; **~ая история** жигтэй явдал.
НЕПОПАДА́НИЕ оноохгүй байх, эс онох тусах.
НЕПОПРАВИ́МОСТЬ засрашгүй (*байх*), засрамжгүй (*байх*).
НЕПОПРАВИ́М||ЫЙ засрашгүй, засрамжгүй; засах бэрх; гэтлэшгүй; **~ая ошибка** засахад бэрх алдаа; **~ая беда** гэтэлшгүй зовлон.
НЕПОПУЛЯ́РНЫЙ олонд хүндгүй, нэргүй, дэлгэрээгүй, заншил болоогүй.
НЕПОРЯ́ДОК журамгүй (*байх*), эмх цэгцгүй (*байх*), эх толгойгүй (*байх*); **~ в работе** эмх цэгцгүй ажил.
НЕПОРЯ́ДОЧНОСТЬ шударга журамгүй (*байх*).
НЕПОРЯ́ДОЧНЫЙ шударга журамгүй; **~ человек** шударга журамгүй хүн; **~ поступок** шударга журамгүй явдал.
НЕПОСЕ́ДА тогтворгүй хүн, хөл хөнгөн хүн, бөөрөнхий бөгстэй хүн.
НЕПОСЕ́ДЛИВЫЙ тогтворгүй, хөнгөн хөлтэй, хөдөлгөөнтэй; **~ ребёнок** хөдөлгөөнтэй хүүхэд.
НЕПОСЕЩА́ЕМОСТЬ ирэхгүй байх, очихгүй байх.
НЕПОСИ́ЛЬНЫЙ хүч хүрэхгүй, хэт хүнд, давагдашгүй; **~ труд** хүнд хөдөлмөр.
НЕПОСЛЕ́ДОВАТЕЛЬНОСТЬ 1. дараалалдаагүй (*байх*), дэс дараагүй (*байх*), авцалдаагүй (*байх*), цэх шулуун биш (*байх*); 2. авцалдаагүй явдал, авцалдаагүй бодол.
НЕПОСЛЕ́ДОВАТЕЛЬН||ЫЙ дараалалдаагүй, дэс дараагүй, авцалдаагүй, цэх шулуун биш; **~ые действия** авцалдаагүй үйл явдал; **~ человек** цэх шулуун биш хүн.
НЕПОСЛУША́НИЕ дуулгаваргүй (*байх*), үг дуулахгүй (*байх*), үг дагахгүй (*байх*).
НЕПОСЛУ́ШН||ЫЙ дуулгаваргүй, үг дуулахгүй, үг дагахгүй; **~ые дети** дуулгаваргүй хүүхдүүд.
НЕПОСРЕ́ДСТВЕННО 1. шууд, дам бус; **~ соприкасаться с кем- либо на работе** ажлын талаар хэн нэгэнтэй шууд холбоотой байх; 2. шулуун цэх, шулуун шударга.
НЕПОСРЕ́ДСТВЕННОСТЬ шулуун цэх зан, шулуун шударга байх, шулуун хонгор сэтгэл; **дети отличаются ~ю** хүүхэд шулуун хонгор сэтгэлтэй байдаг.
НЕПОСРЕ́ДСТВЕНН||ЫЙ 1. шулуун, шууд, дам бус; 2. шулуун цэх, шулуун шударга; **~ая натура** шулуун шударга хүн.
НЕПОСТИЖИ́М||ЫЙ ухааршгүй, ойлгошгүй; **уму не ~о** ухаарах аргагүй юм.
НЕПОСТОЯ́НН||ЫЙ тогтворгүй, хувирамтгай, холиорхой, олон ааштай; **~ая натура** тогтворгүй хүн
НЕПОСТОЯ́НСТВО тогтворгүй байдал, хувирамтгай зан, олон ааш.
НЕПОЧА́ТЫЙ гар хүрээгүй, эхлээгүй, дүүрэн; **~ край чего-либо** элбэг дүүрэн юм.
НЕПОЧТИ́ТЕЛЬНОСТЬ хүндэтгэхгүй (*байх*), тахимдуу бус (*байх*).
НЕПОЧТИ́ТЕЛЬНЫЙ хүндэтгэхгүй, тахимдуу, хүндэт биш.
НЕПРА́ВД||А худал, хуурмаг, үнэн бус юм; **сказать ~у** худал хэлэх; **всеми ~ами и неправдами** бүхий л аргаар, элдэв аргаар.
НЕПРАВДОПОДО́БНЫЙ үнэмшмээргүй, итгэмээргүй; **~ слух** үнэмшмээргүй цуурхал.
НЕПРА́ВИЛЬНО буруу, ташаа, хазгай, зөв биш; **поступить ~** буруу хэрэг хийх; **говорить ~** хазгай хэлэх.
НЕПРА́ВИЛЬНОСТЬ буруу (*юм*), ташаа (*зүйл*); **~ выражения** буруу хэлэх, ташаа илэрхийлэх.
НЕПРА́ВИЛЬН||ЫЙ 1. буруу, ташаа, хазгай; **~ое развитие организма** бие буруу хөгжих; 2. буруу, алдаатай, ташаа; **~ое решение задачи** а) бодлого буруу бодох; б) зорилтоо буруу шийдэх.
НЕПРАВОМЕ́РНЫЙ хууль бус; **~ поступок** хууль бус байдал.
НЕПРАВОМО́ЧНОСТЬ хуулийн эрхгүй (*байх*).
НЕПРАВОМО́Ч||НЫЙ хуулийн эрхгүй; **он ~ен подписать документ** тэр (*хүн*) баримт бичигт гарын үсэг (*үзэглэх*) зурах эрхгүй.
НЕПРАВОСПОСО́БНОСТЬ иргэний эрхгүй (*байх*), эрх эдэлж чадахгүй (*байх*).
НЕПРАВОСПОСО́БНЫЙ иргэний эрхгүй, эрх эдэлж чадахгүй.
НЕПРАВОТ||А́ буруу, ташаарал, төөрөл; **сознаться в своей ~е** буруугаа ухамсарлах.
НЕПРА́ВЫЙ буруу, буруутай, ташаарсан.
НЕПРЕВЗОЙДЁНН||ЫЙ 1. гарцаагүй, ижилгүй, хосгүй, нэн сайхан; **~ образец** хосгүй үлгэр жишээ; 2. туйлын нэт; **~ое равнодушие** нэт санаа амар байх.
НЕПРЕДВЗЯ́Т||ЫЙ хэрхэхийг урьдаас шийдээгүй, урьдчилан тогтоогүй; **~ое отношение к кому-либо** хүнтэй хэрхэхийг урьдаас шийдэлгүй харьцах.
НЕПРЕДВИ́ДЕННЫЙ магадлашгүй, урьд мэдэгдээгүй, урьдаас тааж болоогүй; **~ расход** магадлашгүй зардал.
НЕПРЕДНАМЕ́РЕННЫЙ санаатай хийгээгүй, зориуд бус хийсэн.
НЕПРЕДУСМО́ТРЕННЫЙ магадлашгүй, урьдаас мэдээгүй.

НЕПРЕДУСМОТРИ́ТЕЛЬНЫЙ урьдаас хянаагүй, болгоомжлоогүй, холуур боддоггүй; ~ **человек** холуур боддоггүй хүн.

НЕПРЕКЛО́ННОСТЬ мохошгүй зоригтой байх, хатуу чанга (*байх*).

НЕПРЕКЛО́ННЫЙ мохошгүй, хатуу чанга, гуйвалтгүй; **~ая воля** мохошгүй зориг; **~ое решение** гуйвалтгүй шийдвэр.

НЕПРЕЛО́ЖНЫЙ 1. зөрчишгүй, **өөрчлөшгүй**, дархан; **равенство граждан — ~ закон России** иргэний тэгш эрх бол Орос улсын дархан хууль мөн; 2. маргашгүй, булаацалдашгүй, арцашгүй; **~ая истина** арцашгүй үнэн.

НЕПРЕМЕ́ННО заавал, гарцаагүй, эрхгүй, заавалгүй.

НЕПРЕМЕ́ННЫЙ заавал хэрэгтэй, заавалгүй гарах, гарцаагүй, эрхгүй; **~ое следствие** заавалгүй гарах үр.

НЕПРЕОБОРИ́МЫЙ дийлдэшгүй, давагдашгүй; **~ая сила** дийлдэшгүй хүч.

НЕПРЕОДОЛИ́МЫЙ давшгүй, туулшгүй; **~ое препятствие** давшгүй саад.

НЕПРЕРЕКА́ЕМЫЙ маргашгүй, зөрөлдөшгүй, өөлшгүй, дамжиггүй; **~ая истина** дамжиггүй үнэн.

НЕПРЕРЫ́ВНО үргэлж, тасралтгүй, завсарлагагүй, сэггүй, завсардлагагүй; **телеграф работает ~ круглые сутки** цахилгаан мэдээний газар өдөр шөнөгүй үргэлж ажиллана.

НЕПРЕРЫ́ВНОСТЬ тасралтгүй (*байх*), завсаргүй (*байх*); **~ всякого развития** аливаа хөгжлийн тасралтгүй байх нь.

НЕПРЕРЫ́ВНЫЙ тасралтгүй, сэггүй, үргэлжилсэн, завсаргүй; **~ые дожди** үргэлжилсэн бороо.

НЕПРЕСТА́ННО зогсолтгүй, зогсоо зайгүй, байнга.

НЕПРЕСТА́ННЫЙ зогсолтгүй, зогсоо зайгүй, байнгын

НЕПРИВЕ́ТЛИВО элэгсэг бус, зөлдэг бус, мэндгүй, хүйтэн; **~ встретить кого-либо** хүнийг хүйтэн угтах.

НЕПРИВЕ́ТЛИВОСТЬ элэгсэг бус байх, зөлдэг бус байх, хүйтэн хандах.

НЕПРИВЕ́ТЛИВЫЙ элэгсэг бус, зөлдэг бус, мэндгүй, хүйтэн; **~ человек** зөлдэг бус хүн.

НЕПРИВЛЕКА́ТЕЛЬНЫЙ үзэмж муутай, дур татмааргүй.

НЕПРИВЫ́ЧК||А дадаагүй (*байх*), дасаагүй (*байх*), заншаагүй (*байх*), сураагүй (*байх*); **с ~и мне было трудно** дадаагүй учир надад хэцүү байв.

НЕПРИВЫ́ЧНЫЙ дадаагүй, дасаагүй, заншаагүй, сураагүй; **~ая обстановка** дасаагүй байдал.

НЕПРИГЛЯ́ДНОСТЬ үзэмжгүй царай, дур гутмаар юм.

НЕПРИГЛЯ́ДНЫЙ үзэмжгүй, дур гутмаар.

НЕПРИГО́ДНЫЙ тэнцэхгүй, тохирохгүй, хэрэггүй; **ни к чему ~** юунд ч хэрэггүй.

НЕПРИЕ́МЛЕМОСТЬ хүлээн авшгүй (*байх*), хүлээхэд бэрх (*байх*), зөвшөөршгүй (*байх*).

НЕПРИЕ́МЛЕМЫЙ хүлээн авшгүй, хүлээх бэрх, зөвшөөршгүй, хүлцэшгүй; **~ые условия** зөвшөөршгүй болзол.

НЕПРИ́ЗНАННЫЙ нэрд гараагүй, олонд үнэлэгдээгүй; **~ талант** олонд үнэлэгдээгүй авьяастан.

НЕПРИКОСНОВЕ́ННОСТЬ үл халдах, халдашгүй (*байх*), дархан байдал; **~ личности** хүний дархан байдал.

НЕПРИКОСНОВЕ́ННЫЙ үл халдах, халдашгүй, дархан, төмөр; **~ запас** дархан нөөц, төмөр нөөц.

НЕПРИКРА́ШЕНН||ЫЙ гоёж чимээгүй, гоёогүй, чимээгүй; **~ая истина** гоёж чимээгүй үнэн.

НЕПРИКРЫ́Т||ЫЙ нууж хаагаагүй; **~ая ложь** нууж хаагаагүй худал үг.

НЕПРИЛИ́ЧН||ЫЙ зохимжгүй, аягүй, зайгүй, ёзгүй, тохь муутай; **~ое выражение** тохь муутай үг, зохимжгүй хэллэг.

НЕПРИМЕНИ́МЫЙ хэрэглэж болохгүй.

НЕПРИМЕ́ТН||ЫЙ үл мэдэгдэм, шалиагүй; **~ая разница** үл мэдэгдэм ялгаа; **~ человек** шалиагүй хүн.

НЕПРИМИРИ́МОСТЬ эвлэршгүй байдал.

НЕПРИМИРИ́М||ЫЙ эвлэршгүй; **~ая классовая борьба** эвлэршгүй ангийн тэмцэл.

НЕПРИНУЖДЁННО албадлагагүй, хавчигдалгүй, чөлөөтэй, эрээгүй, нүүрэмгий; **~ вести себя** эрээгүй зан гаргах, эрээгүй байх, нүүрэмгий байх.

НЕПРИНУЖДЁННОСТЬ албадлагагүй (*байх*), хавчигдалгүй (*байх*), чөлөөтэй (*байх*), нүүрэмгий зан.

НЕПРИНУЖДЁНН||ЫЙ албадлагагүй, хавчигдалгүй, чөлөөтэй, эрээгүй, нүүрэмгий; **~ые манеры** нүүрэмгий зан.

НЕПРИСПОСО́БЛЕННОСТЬ зохилдож чадахгүй (*байх*), аясыг дагахгүй (*байх*), аялдан дагалдахгүй (*байх*).

НЕПРИСПОСО́БЛЕННЫЙ зохилдож чадахгүй, аясыг дагахгүй, аялдан дагалдахгүй.

НЕПРИСТО́ЙН||ЫЙ зохимжгүй, нийлэмжгүй, зүйгүй, ёсгүй; **~ое поведение** ёсгүй ааш.

НЕПРИСТУ́ПНОСТЬ 1. авиршгүй (*байх*), давшгүй (*байх*), халдашгүй (*байх*); 2. халж очих аргагүй (*байх*); ихэмсэг (*байх*).

НЕПРИСТУ́ПН||ЫЙ 1. авиршгүй, давшгүй, халдашгүй; **~ая крепость** халдашгүй цайз; 2. халж очих аргагүй, ойртоход бэрх, ихэмсэг; **~ человек** халж очих аргагүй хүн.

НЕПРИТВО́РН||ЫЙ хуурамч биш, үнэн, чин үнэн; **~ое удивление** үнэн гайхах, үнэн голоос гайхах.

НЕПРИТЯЗА́ТЕЛЬНЫЙ эрэлт багатай, голомтгой биш, чамламхай биш.

НЕПРИХОТЛИ́ВЫЙ 1. голомтгой биш, чамламхай биш; **~ вкус** голомтгой биш зан; 2. бүдүүн, бааз, бор; **~ узор** бааз угалз.

НЕПРИЧА́СТНОСТЬ хамаагүй (*байх*), холбогдолгүй (*байх*).

НЕПРИЧА́СТН||ЫЙ хамаагүй, холбогдолгүй, хөндлөнгийн; **лица, совершенно ~ые к делу** хэрэгт огт холбогдолгүй хүмүүс.

НЕПРИЯ́ЗНЕННО найгүй, ханшгүй.

НЕПРИЯ́ЗНЕННЫЙ найгүй, ханшгүй.

НЕПРИЯ́ЗНЬ найгүй байдал, ханшгүй явдал.

НЕПРИЯ́ТЕЛ||Ь дайсан; **атаковать ~я** дайсныг дайрах.

НЕПРИЯ́ТЕЛЬСК||ИЙ, дайсны; **~ие войска** дайсны цэрэг.

НЕПРИЯ́ТНО 1. аягүй, тааламжгүй, зохисгүй; **~ пахнет** аягүй үнэр гутна; 2. аягүй байх, тааламжгүй байх, зохисгүй байх; **ему было ~** тэр (*хүн*) аягүй байв.

НЕПРИЯ́ТНОСТ||Ь аягүй юм, тааламжгүй хэрэг, зохисгүй явдал, гай, уршиг; **навлечь на себя ~и** биедээ гай тарих.

НЕПРИЯ́ТНЫЙ аягүй, тааламжгүй, зохисгүй, уршигтай, гайтай; **~ запах** аягүй үнэр; **~ разговор** тааламжгүй яриа.

НЕПРОБУ́ДНЫЙ сэршгүй, бөх; **~ сон** сэршгүй нойр.

НЕПРОГЛЯ́ДН||ЫЙ хав харанхуй, балар харанхуй, битүү; **~ая ночь** балар харанхуй шөнө.

НЕПРОДОЛЖИ́ТЕЛЬН||ЫЙ түр зуурын, богино хугацааны, ойр зуурын, түргэн, богино, ойрын; **в ~ом времени** түргэн хугацаанд.

НЕПРОДУКТИ́ВНО бүтээцгүй, үргүй, ашиггүй, бүтээлгүй; **~ тратить время** цаг ашиггүй үрэгдүүлэх.

НЕПРОДУКТИ́ВНОСТЬ бүтээцгүй (*байх*), үргүй хэрэг, ашиггүй явдал, бүтээлгүй (ажил).

НЕПРОДУКТИ́ВН||ЫЙ 1. бүтээцгүй, үргүй, ашиггүй, бүтээлгүй; **~ые занятия** үргүй хичээл; 2. бүтээцгүй, шинэ үг бүтээхгүй болсон; **~ые аффиксы** бүтээцгүй залгавар.

НЕПРОЕ́ЗЖ||ИЙ явшгүй, явдаггүй, явж боломгүй; **~ая дорога** явж боломгүй зам.

НЕПРОЗРА́ЧНЫЙ тунгалаг биш.

НЕПРОИЗВОДИ́ТЕЛЬНО бүтээлгүй, үргүй, ашиггүй.
НЕПРОИЗВОДИ́ТЕЛЬНОСТЬ бүтээмжгүй (*байх*), бүтээмж муутай (*байх*), бүтээлгүй (*байх*), үргүй (*байх*).
НЕПРОИЗВОДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ бүтээмжгүй, бүтээмж муутай, бүтээлгүй, үргүй; **~ труд** үргүй хөдөлмөр; **~ая трата времени** цаг үргүй үрэгдүүлэх.
НЕПРОИЗВО́ЛЬНО санамсаргүй, өөрийн эрхгүй, аяндаа; **~ засмеяться** санамсаргүй инээх.
НЕПРОИЗВО́ЛЬНОСТЬ санамсаргүй (хийх) өөрийн эрхгүй (хийх), аяндаа болох
НЕПРОИЗВО́ЛЬН||ЫЙ санам, саргүй, өөрийн эрхгүй, аяндаа болох; **~ые движения** санамсаргүй хөдлөх.
НЕПРОЛА́ЗН||ЫЙ туулах аргагүй, туучимгүй, гарах нөхцөлгүй; **~ая грязь** туулах аргагүй шавхай.
НЕПРОМОКА́ЕМЫЙ үл нэвтрэх; **~ плащ** үл нэвтрэх цув
НЕПРОНИЦА́ЕМОСТЬ үл нэвтрэх.
НЕПРОНИЦА́ЕМ||ЫЙ 1. үл нэвтрэх, нэвт дуулддаггүй, битүү; **~ая перегородка** дуу үл нэвтрэх ташаалавч; 2. балар, таг; **~ая темнота** таг харанхуй; 3. тайлах аргагүй нууц далд; **~ая тайна** тайлах аргагүй нууц.
НЕПРОПИ́ТАННЫЕ нэвчээгүй.
НЕПРОПОРЦИОНА́ЛЬНО тэгш бус хэмжээтэй, тэгш бус зайтай, тэгш бус.
НЕПРОПОРЦИОНА́ЛЬНОСТЬ хэмнэг бус (байх), тэгш бус хэмжээ, тэгш бус зай, тэгш бус (байх).
НЕПРОПОРЦИОНА́ЛЬНЫЙ хэмнэг бус, тэнцвэргүй, тэгш бус хэмжээтэй, тэгш бус зайтай, тэгш бус.
НЕПРОСТИ́ТЕЛЬН||ЫЙ уучлашгүй, хэлтрүүлшгүй, хүлцэшгүй; **~ый проступок** уучлашгүй буруу хэрэг.
НЕПРОТОРЁНН||ЫЙ **~ая дорога** 1. хүн яваагүй зам; 2. мэдэгдээгүй арга, шинэ зам.
НЕПРОХОДИ́М||ЫЙ 1. нэвтрэшгүй, туулшгүй, гаталшгүй, явах аргагүй; **дороги стали ~ы** зам явах аргагүй болжээ; 2. шал, усан; **~ дурак** усан тэнэг.
НЕПРОХОДНО́Й найдваргүй, бүтэхгүй зүйл.
НЕПРО́ЧНО 1. бэх бус, бөх биш, хэврэг; **~ склеенная вещь** бөх биш наасан юм; 2. бат бус, бэх бат бус.
НЕПРО́ЧНОСТЬ бэх бус (байх), бат бус (байх), хэврэг (байх).
НЕПРО́ЧН||ЫЙ 1. хэврэг, бөх биш; **~ стул** хэврэг сандал, 2. бат бус, бэх бус, бат бэх бус, холворхой; **~ые отношения** бат бус харилцаа.
НЕПРО́ЧЬ үл татгалзах, үгүй гэхгүй, бэлэн; **я ~ съездить в город** би хот ороод ирэхэд бэлэн.
НЕПРО́ШЕННЫЙ уриалгүй, урилгагүй, уригдаагүй; **~ гость** уригдаагүй зочин.
НЕПРЯМ||О́Й 1. шулуун биш, цэх биш, шууд бус, муруй, тойруу; **~ая дорога** тойруу зам; 2. шулуун бус, цэх биш, шууд хэлээгүй, тойруу хэлсэн; **~ ответ** тойруу хэлсэн хариу.
НЕПУТЁВЫЙ завхарсан, замаа алдсан, ёс алдсан.
НЕПЬЮЩИЙ архи уудаггүй.
НЕРАБОТОСПОСО́БНОСТЬ ажлын чадваргүй (байх), ажил хийх чадалгүй (байх), **временная ~** түр ажлын чадваргүй болох.
НЕРАБОТОСПОСО́БНЫЙ ажлын чадваргүй, ажил хийх чадалгүй, ажилч бус.
НЕРАБО́ЧИЙ 1. ажлын бус; ажилд хэрэггүй; **~ скот** ажлын бус мал; 2. ажлын бус; ажил хийдэггүй; **~ день** ажлын бус өдөр; 3. ажиллах дургүй; ажлын бус; ажилч бус.
НЕРА́ВЕНСТВО тэгш бус байдал.
НЕРА́ВНО харин гэнэт вий дээ.
НЕРАВНОДУ́Ш||НЫЙ талтай; элэгтэй, сэтгэлтэй; дуртай гэхээс сэтгэлээ барьж чаддаггүй; **он ~ен к сладкому** тэр (хүн) амттан гэхээс сэтгэлээ барьж чаддаггүй.
НЕРАВНОМЕ́РНО жигд бус; тэгш бус; адил бус.
НЕРАВНОМЕ́РНОСТЬ жигд бус байдал; тэгш бус (байх) адил бус (байх).
НЕРАВНОМЕ́РНЫЙ жигд бус; тэгш бус; адил бус
НЕРАВНОПРА́ВИЕ тэгш бус эрх.
НЕРАВНОПРА́ВНОСТЬ тэгш бус эрх.
НЕРАВНОПРА́ВНЫЙ тэгш эрхгүй, тэгш бус эрхтэй.
НЕРА́ВН||ЫЙ, 1. тэгш бус, тэнцүү бус, адил биш, жигд бус; **~ые силы** тэнцүү бус хүч; 2. тэнцүүгүй хүчтэний.
НЕРАДИ́ВОСТЬ хичээнгүй бус байдал, цалгай назгай.
НЕРАДИ́ВЫЙ хичээнгүй бус, оролдлогогүй, цалгай, назгай.
НЕРАЗБЕРИ́ХА замбараагүй байдал, эх толгойгүй явдал, эмх замхүй байдал.
НЕРАЗБО́РЧИВОСТЬ 1. гаргагдахгүй (байх), тодорхой биш (байх); 2. хээ шилээгүй (байх), шилэмтгий биш (байх), голдоггүй (байх), хамаагүй (байх).
НЕРАЗБО́РЧИВЫЙ 1. гаргагдахгүй, тодорхой биш; **~ почерк** гаргагдахгүй бичиг; 2. шилэмтгий биш, голдоггүй, хамаагүй; **он неразборчив в еде** хоол голдоггүй хүн; **~ в средствах** арга шилдэггүй; ямар хамаагүй арга хэрэглэдэг.
НЕРАЗВЕ́ДАНН||ЫЙ шинжлэгдээгүй, судлаагүй, хайгуул хийгээгүй; **~ые недра** шинжилгээгүй газрын баялаг.
НЕРАЗВИТ||О́Й 1. боловсроогүй; 2. дэлгэрүүлээгүй, тодруулаагүй; **~ая тема** тодруулаагүй сэдэв.
НЕРА́ЗВИТОСТЬ 1. боловсроогүй байдал, хөгжөөгүй (байх), хоцрогдсон байдал; 2. дэлгэрэнгүй бус (байх), тодорхой бус (байх).
НЕРАЗГОВО́РЧИВЫЙ дуугүй, үгэнд дургүй, үг цөөнтэй, цөөн үгтэй.
НЕРАЗДЕЛИ́МЫЙ хуваашгүй, хуваагдашгүй, тасрашгүй, салшгүй
НЕРАЗДЕ́ЛЬНОСТЬ хуваах болохгүй, тасалж болохгүй.
НЕРАЗДЕ́ЛЬНЫЙ салгашгүй, таслашгүй, хуваашгүй, салгаж болохгүй, хуваах болохгүй.
НЕРАЗЛИЧИ́М||ЫЙ ялгашгүй, ялгалгүй; **~ые цвета** ялгалгүй олон өнгө.
НЕРАЗЛУ́ЧН||ЫЙ салшгүй, хагацашгүй; **~ые друзья** хагацашгүй найз нар.
НЕРАЗМЕ́НН||ЫЙ задалж болохгүй, буталж болохгүй; **~ая монета** задалж болохгүй мөнгө.
НЕРАЗРЕШЁННЫЙ 1. шийдвэрлэгдээгүй, шийдээгүй, таслаагүй, нэгэн тийш болгоогүй; **~ вопрос** шийдээгүй асуудал; 2. зөвшөөрөөгүй, зөвшөөрөлгүй, цаазтай.
НЕРАЗРЕШИ́МЫЙ шийдэх аргагүй, шийдвэрлэшгүй.
НЕРАЗРЫ́ВНО салшгүй, тасаршгүй.
НЕРАЗРЫ́ВН||ЫЙ салшгүй, салгашгүй, тасаршгүй; **~ая связь теории и практики** онол, практикийн салшгүй холбоо.
НЕРАЗУ́МНО 1. бодлогогүй, ухаангүй; **поступать ~** ухаангүй хэрэг хийх; 2. бодлогогүй хэрэг, ухаангүй явдал.
НЕРАЗУ́МНЫЙ бодлогогүй, ухаангүй; **~ человек** бодлогогүй хүн
НЕРАСПОЛОЖЕ́НИЕ таалалгүй байх, муу үзэх.
НЕРАСПОРЯДИ́ТЕЛЬНОСТЬ зохион байгуулах чадваргүй (байх), санаачилгагүй (байх).
НЕРАСПОРЯДИ́ТЕЛЬНЫЙ зохион байгуулах чадваргүй, санаачилгагүй.
НЕРАСТОРЖИ́МЫЙ эвдэршгүй, цуцлашгүй; **~ договор** цуцлашгүй гэрээ.
НЕРАСТОРО́ПНОСТЬ мунгинуу зан, назгай явдал.
НЕРАСЧЁТЛИВЫЙ эрэгцүүлдэггүй, эрэгцүүлэн боддоггүй, цаадыг боддоггүй, хэмнэдэггүй, нарийн бус; **~ человек** юмыг хэмнэдэггүй хүн.

НЕРВ нерв, мэдрэл, хий судас; **зрительный ~** нүдний мэдрэл; **действовать кому-либо на ~ы** цухалдуулах, унтууцуулах.

НЕРВИ́РОВАТЬ бохиндуулах, унтуурхуулах, хийрхүүлэх.

НЕ́РВНИЧАТЬ хийрхэх, хий хөдлөх, унтууцах, унтуурхах.

НЕРВНОБОЛЬНО́Й мэдрэлийн өвчтэй хүн.

НЕ́РВНО-ПСИХИ́ЧЕСК||ИЙ сэтгэл мэдрэлийн; **~ие заболевания** сэтгэл мэдрэлийн өвчин.

НЕ́РВН||ЫЙ 1. нервийн, мэдрэлийн; **~ая клетка** мэдрэлийн эс; **~ая система** мэдрэлийн тогтолцоо, мэдрэл; 2. бохиндуу, унтуурхуу, хийрхүү; **~ая женщина** хийрхүү эмэгтэй; 3. татвалзсан; татгануур, чичгэнэж татганасан; **~ жест** татвалзан зангах.

НЕРВО́ЗНОСТЬ хийрхэл, хийрхэг байх, унтуурхаг байх.

НЕРВО́ЗНЫЙ хийрхэг, унтуурхаг

НЕРЕА́ЛЬНЫЙ бодьгүй, хоосон; **~ проект** бодьгүй төсөл.

НЕРЕ́ДК||ИЙ цөөнгүй; **~ое явление** нилээдгүй тохиолддог үзэгдэл.

НЕРЕ́ДКО цөөнгүй, нилээдгүй, байн байн; **~ среди зимы наступает оттепель** өвөл байн байн дулаардаг.

НЕРЕНТА́БЕЛЬНЫЙ ашигтүй, ашиг тусгүй, ашиг орлогогүй.

НЕ́РЕСТ (загасны) түрс орхих.

НЕРЕШИ́ТЕЛЬНОСТ||Ь шийдвэргүй (байх), тээнэгэлздэг (байх), зориггүй (байх), хулчгар (байх); **быть в ~и** шийдвэргүй (байх); тээнэгэлзэх.

НЕРЕШИ́ТЕЛЬНЫЙ шийдэмгий бус, шийдвэргүй, тээнэгэлздэг, зориггүй, хулчгар; **~ ответ** шийдвэргүй хариу.

НЕРЖАВЕ́ЮЩ||ИЙ зэвэрдэггүй; **~ая сталь** зэвэрдэггүй ган.

НЕРО́БК||ИЙ зориготой, зүрхтэй, халирхай биш; **~ого десятка** зүрхүйн өрөөсөн дугуй биш.

НЕРО́ВНО 1. тэгш бус, жигд бус, муруй, хазгай; **~ обрезать края** захыг нь муруй сариу огтлох; 2. сайтай муутай, эрээнтэй, бараантай, жигд бус, янз янз; **~ учиться** сайтай, муутай сурах, нэг жигд сурахгүй.

НЕРО́ВН||ЫЙ 1. тэгш бус, жигд бус, муруй, хазгай; **~ая линия** муруй зураас; 2. сайтай муутай, эрээнтэй бараантай; **~ талант** сайтай муутай авъяастан; 3. олон зантай, тогтворгүй; **человек с ~ым характером** зан нь олдохгүй хүн.

НЕ́РПА хав загас

НЕРУШИ́МОСТЬ эвдэршгүй байх.

НЕРУШИ́МЫЙ эвдэршгүй

НЕРЯ́ХА салан хүн, бохир хүн.

НЕРЯ́ШЕСТВО салан (байх), бохир (байх).

НЕРЯ́ШЛИВОСТЬ салаң явдал

НЕРЯ́ШЛИВ||ЫЙ 1. салан, балиар; **~ человек** салан хүн; 2. хааш яаш хийсэн, салан; **~ая работа** хааш яаш хийсэн ажил.

НЕСАМОСТОЯ́ТЕЛЬНОСТЬ биеэ даагаагүй байдал, биеэ дааж чадахгүй (байх)

НЕСАМОСТОЯ́ТЕЛЬН||ЫЙ биеэ даагаагүй, биеэ дааж чадахгүй; **~ человек** биеэ дааж чадахгүй хүн; **~ое мнение** биеэ даасан биш санал, өөрийн биш санал.

НЕСБЫТОЧНОСТЬ бүтэхгүй юм, бүтэшгүй юм, хоосон юм.

НЕСБЫ́ТОЧН||ЫЙ бүтэхгүй, бүтэшгүй, хоосон, хий; **~ая мечта** хоосон хүслэн.

НЕСВАРЕ́НИЕ ~ желудка ходоод муудах, ходоод хоол шингээхгүй болох.

НЕСВЕ́ДУЩИЙ юм мэдэхгүй, мэдлэг багатай.

НЕСВЕ́Ж||ИЙ 1. царай муутай, жавхаагүй; **~ее лицо** жавхаагүй царай; 2. муудсан, үнэр орсон, өмхийрсөн, гашилсан; **~ее мясо** муудсан мах.

НЕСВОЕВРЕ́МЕНН||ЫЙ тухайн цагт тохироогүй, цагийг нь олоогүй; **~ое предложение** тухайн цагт тохироогүй санал.

НЕСВЯ́ЗНЫЙ ээдрээтэй, холбоо муутай; **~ рассказ** утга ээдрээтэй яриа, утгын холбоогүй өгүүллэг.

НЕСГИБА́ЕМ||ЫЙ *мохошгүй, няцашгүй*; **~ая воля** мохошгүй зориг.

НЕСГОВО́РЧИВОСТЬ үг дагахгүй, үг авахгүй, зөрүүд, зөрүүд зан.

НЕСГОВО́РЧИВЫЙ үг авахгүй, үг дагахгүй, зөрүүд; **~ человек** үг авахгүй хүн.

НЕСГОРА́ЕМЫЙ түлэгдэхгүй, шатахгүй; **~ шкаф** шатахгүй шүүгээ.

НЕСДЕ́РЖАННЫЙ биеэ барьдаггүй, хүлцэнгүй бус; **~ человек** биеэ барьдаггүй хүн.

НЕСЕ́НИЕ ~ обязанностей үүрэг хариуцах; **~ службы** алба хаах.

НЕСЕРЬЁЗНОСТЬ хөнгөмсөг явдал, наагуур хандах.

НЕСЕРЬЁЗН||ЫЙ 1. хөнгөмсөг, наагуур; **~ое отношение к делу** ажилд наагуур хандах; 2. чухал биш, ноцтой бус, сүрхий биш; **~ое дело** ноцтой бус хэрэг.

НЕСКАЗА́ННО өгүүлшгүй (их), хэлж баршгүй; **я ~ этому обрадовался** би үүнд өгүүлшгүй их баярлав.

НЕСКАЗА́ННЫЙ өгүүлшгүй (их), хэлж баршгүй; **~ успех** өгүүлшгүй их амжилт.

НЕСКЛА́ДНЫЙ 1. эв хавгүй, найруулга муутай; **~ рассказ** найруулга муутай өгүүллэг, 2. хэлхийж халхайсан, эв хавгүй; **~ костюм** хэлхийж халхайсан хувцас.

НЕСКЛОНЯ́ЕМЫЙ ялгалагдахгүй.

НЕ́СКОЛЬКО I хэд, хэд хэдэн, хэдхэн; **~ лет** хэдэн жил; **~ минут до отхода поезда** галт тэрэг хөдлөхөөс хэдэн минутын өмнө.

НЕ́СКОЛЬКО II арай, жаахан; **сделать ~ больше, чем намечали** төлөвлөгөөнөөс арай илүү хийх.

НЕСКОНЧА́ЕМ||ЫЙ барагдашгүй, дуусашгүй; **~ые споры** дуусашгүй маргаан.

НЕСКРО́МНО даруу биш, зохисгүй, хэзгүй, ичгүүргүй.

НЕСКРО́МНОСТЬ 1. даруу биш зан, даруу зангүй; **~ человек** даруу биш зантай хүн, 2. эвгүй, зохисгүй, хэзгүй; **~ вопроса** эвгүй асуулт, 3. ичгүүргүй.

НЕ́СЛИЯ *бот.* бөмбөгөнө.

НЕСЛО́ЖН||ЫЙ төвөггүй, нарийн биш, бэрх биш, эгэл, хялбар; **~ая натура** бэрх биш хүн, эгэл хүн; **~ механизм** нарийн биш оньс; **~ вопрос** бэрх биш асуудал, хялбар асуулт.

НЕСЛЫ́ХАННО сонсогдоогүй, дуулаагүй, их, үзэгдээгүй, үзэгдэж харагдаагүй.

НЕСЛЫ́ХАННЫЙ сонсоогүй, дуулдаагүй, үзэгдээгүй, үзэгдэж харагдаагүй.

НЕСЛЫ́ШН||ЫЙ аяархан, сонсогдохгүй, чимээ гаргалгүй; **подойти ~ыми шагами** чимээ гаргалгүй хүрч очих.

НЕСМЕ́ТН||ЫЙ тоо тоймшгүй, хэмжээгүй их; **~ые богатства** хэмжээгүй их баялаг; **~ые силы** тоо тоймшгүй хүч.

НЕСМОЛКА́ЕМЫЙ замхрахгүй, тасрахгүй, тасралтгүй удаан; **~ шум моря** шуугиан замхрахгүй тэнгис.

НЕСМОТРЯ́ боловч, -вч, ч; **~ ни на что** юу боловч; **~ на дождь** бороо оровч, бороотой ч.

НЕСМЫВА́ЕМЫЙ 1. угаашгүй, угааж арилгашгүй; 2. арилгашгүй, ариутгах аргагүй; **~ позор** ариутгах аргагүй булай явдал.

НЕСМЫШЛЁНЫЙ ухаан суугаагүй.

НЕСНО́СНЫЙ тэсвэрлэшгүй, тэсэх аргагүй, **~ характер** тэсвэрлэшгүй зан.

НЕСОБЛЮДЕ́НИЕ сахихгүй, дагахгүй, гажуудуулах, зөрчих; **~ правил** дүрэм дагахгүй, зөрчих.

НЕСОВЕРШЕННОЛЕ́ТИЕ насанд хүрээгүй, нас гүйцээгүй, эрийн цэнд хүрээгүй.

НЕСОВЕРШЕННОЛЕ́ТНИЙ насанд хүрээгүй, нас гүйцээгүй, эрийн цээнд хүрээгүй

НЕСОВЕРШЕ́НН||ЫЙ I төгс болоогүй, гүйцэд болосвруулаагүй; **~ая картина** төгс болоогүй зураг.

НЕСОВЕРШЕ́ННЫЙ II эс төгс; **~ вид** эс төгс байдал.

НЕСОВМЕСТИ́МОСТЬ нийцэхгүй (байх), харш (байх), хавсаршгүй (байх).

НЕСОВМЕСТИ́МЫЙ нийлшгүй, нийцэхгүй, харш.

НЕСОВМЕ́СТН||ЫЙ нийлшгүй, нийцэхгүй, харш, **~ые понятия** харш ухагдахуун.

НЕСОВПАДЕ́НИЕ тохирохгүй (байх), дүйхгүй (байх)

НЕСОГЛА́СИЕ 1. санал эс нийлэх, зөрөө, зөрөлдөөн, эс эвдрэл; **~ во взглядах** үзлийн зөрөө, үзлээрээ зөрөх; 2. эс зөвшөөрөх, татгалзах; **подтвердить свое ~** татгалзсанаа дахин батлах.

НЕСОГЛАСО́ВАННОСТЬ санал нийлэхгүй (байх), зөвшөөрөлцөөгүй (байх).

НЕСОГЛАСО́ВАНН||ЫЙ санал нийлэлцээгүй, зөвшөөрөлцөөгүй, зөвшөөрөл аваагүй; **~ые действия** зөвшөөрөлцөөгүй явууллага.

НЕСОЗНА́ТЕЛЬНО учир мэдэхгүй, санаатайгаар биш.

НЕСОЗНА́ТЕЛЬНОСТЬ ухамсаргүй (байх), ухвар мөчид явдал, учир үл мэдэх.

НЕСОЗНА́ТЕЛЬН||ЫЙ ухамсаргүй, ухвар мөчид, учир мэдэхгүй, **~ое отношение к своим обязанностям** үүрэгт ажилдаа ухамсаргүй хандах.

НЕСОИЗМЕРИ́М||ЫЙ 1. адилтгасан хэмжээгүй; **~ые величины** адилтгасан хэмжээгүй хэмжигдэхүүн; 2. зүйрлэшгүй, жишээлшгүй, үлгэрлэшгүй; **~ые понятия** жишиж үзмээргүй ухагдахуун.

НЕСОКРУШИ́МОСТЬ дарагдашгүй (байх), эвдэршгүй бат (байх)

НЕСОКРУШИ́МЫЙ дарагдашгүй, бут цохигдошгүй, эвдрэшгүй, шантрашгүй.

НЕСО́ЛОНО *~ хлебавши их санасан газар есөн шөнө хоосон; **уйти ~ хлебавши** их санасан газар хоосон хонож буцах.

НЕСОМНЕ́ННО дамжиггүй, эргэлзээгүй, сэжиггүй магад; **это, ~, правильно** энэ дамжиггүй зөв, үүний зөв нь эргэлзээгүй.

НЕСОМНЕ́НН||ЫЙ дамжиггүй, эргэлзээгүй, сэжиггүй, магад; **~ая правда** магад үнэн; **~ успех** дамжиггүй амжилт.

НЕСООБРАЗИ́ТЕЛЬНЫЙ ухвар муутай, ухваргүй.

НЕСООБРА́ЗНЫЙ нийцэхгүй, зохихгүй, таарахгүй.

НЕСООТВЕ́ТСТВИЕ үл таарах, эс тохирох, зохицохгүй.

НЕСОРАЗМЕ́РНОСТЬ (хэмжээ) зохицоогүй (байх), тэнцээргүй (байх); **~ ширины длине** урт өргөн нь зохицоогүй (байх)

НЕСОРАЗМЕ́РНЫЙ хэмжээ зохицоогүй, тэнцвэргүй.

НЕСОСТОЯ́ТЕЛЬНОСТЬ 1. төлөх чадалгүй, хөрөнгө чинээгүй байх, 2. үндэсгүй (байх), нотолгоогүй (байх); **~ доводов** үндэсгүй баримт.

НЕСОСТОЯ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. төлөх чадалгүй, хөрөнгө чинээгүй; **~ должник** өрөө төлөх чадалгүй хүн, 2. үндэсгүй, нотолгоогүй; **~ая теория** нотолгоогүй онол.

НЕСПЕ́Л||ЫЙ болоогүй, боловсроогүй, түүхий; **~ые ягоды** түүхий жимсгэнэ.

НЕСПЕ́ШН||ЫЙ яаралтай бус, яаралгүй; **~ая работа** яаралгүй ажил, **~ шаг** яаралгүй алхаа.

НЕСПОКО́ЙНО санаа зовон, сэтгэл тавгүй, амгалан бус, түгшүүртэй; **спать ~** амгалан бус унтах.

НЕСПОКО́ЙН||ЫЙ санаа зовсон, сэтгэл тавгүй, түгшүүртэй, амгалан бус; **~ое состояние** түгшүүртэй байдал.

НЕСПОСО́БНОСТЬ авьяасгүй (байх), билиг муутай (байх), чадвар муутай (байх), чадахгүй (байх)

НЕСПОСО́БНЫЙ авьяасгүй, (оюун) билиг муутай, чадвар муутай, чадахгүй; **~ ученик** билиг муутай сурагч

НЕСПРАВЕДЛИ́ВОСТ||Ь үнэн шударга бус явдал, үнэн зөв биш (байх); **не терпеть ~ей** үнэн шударга бус явдлыг үл хүлцэх

НЕСПРАВЕДЛИ́В||ЫЙ 1. шударга бус; **~ человек** шударга бус хүн; 2. зөв биш, буруу; **~ое мнение** зөв биш санал, буруу санал.

НЕСПРОСТА́ нэг л ухаантай, нэг л учиртай, нэг л жигтэй.

НЕСРАБО́ТАННОСТЬ ажилдаа тааралцахгүй (байх), эвтэй ажиллахгүй (байх).

НЕСРАВНЕ́ННО 1. зүйргүй сайн, хосгүй сайхан; 2. зүйргүй, зүйрлэшгүй; гойд; **~ красивее** зүйрлэшгүй сайхан.

НЕСРАВНЕ́ННЫЙ адилтгашгүй, зүйрлэшгүй, энгүй, гойд сайн; **~ талант** зүйрлэшгүй авьяас.

НЕСРАВНИ́М||ЫЙ 1. үлшгүй, үлгэрлэшгүй; энгүй; **~ое впечатление** үлгэрлэшгүй сэтгэгдэл; 2. харьцуулшгүй, жишишгүй; **~ые величины** харьцуулашгүй хэмжигдэхүүн.

НЕСТЕРПИ́М||ЫЙ тэсэшгүй, тэсгэлгүй, тэсхүйеэ бэрх; **~ая боль** тэсхүйеэ бэрх өвчин.

НЕСТИ́ I авч явах, өргөж явах; аваачих, авчрах; **~ кладь на спине** юм үүрч явах; **~ ребёнка на руках** хүүхэд гар дээрээ өргөж явах; 2. туух, туун явах, хийсгэх, хийсгэн явах; **ветер несет тучи** салхи үүлийг туун явна; 3. авч нисэх; **конь несет меня** морь намайг авч давхина; 4. үзэх, хүлээх; **~ потери** хохирол үзэх; **~ наказание** шийтгэл хүлээх; 5. хүлээх, даах, хариуцах; **~ ответственность** хариуцлага даах; 6. үлээх, хөөрөгдөх; **из-под полу несет** шал дороос хөөрөгдөнө; 7. үнэртэх, үнэр гарах; **от него несёт луком** түүнээс сонгино үнэртэнэ; 8. донгосох, чалчих; **~ чепуху** дэмий юм донгосох; 9. хүргэх, учруулах, авчрах; 10. гүйлгэх, суулгах.

НЕСТИ́ II гаргах, төрөх; **куры несут яйца** тахиа өндөг гаргана.

НЕСТИ́СЬ I 1. нисэх, нисэх мэт хурдлах, хар хурдаар явах, давхих; **~ вскачь** хар хурдаараа давхих; 2. нижгэнэх, цуурайтах; **несутся песни** дуу нижгэнэнэ.

НЕСТИ́СЬ II. өндөглөх; **куры несутся** тахиа өндөглөдөг.

НЕСТО́ЙКИЙ тогтворгүй, холбирхой, амархан арилдаг; **~ запах** амархан арилдаг үнэр.

НЕСТРОЕВО́Й I жагсаалын бус

НЕСТРОЕВО́Й II барилгын бус, барилгад хэрэглэгдэхгүй.

НЕСТРО́ЙН||ЫЙ 1. хөг алдсан, ая нийлээгүй, хоолой нийлээгүй; **~ое пение** хоолой нийлээгүй дуулах; 2. самуурсан, эмхгүй болсон, эгнээгээ алдсан; **~ые ряды** эгнээгээ алдсан жагсаал, эмхгүй болсон эгнээ.

НЕСУРА́ЗН||ЫЙ хамаагүй, дэмий, утгагүй; **~ое решение** утгагүй шийдвэр.

НЕСУСВЕ́ТН||ЫЙ амнаас гаршгүй; **~ая чепуха** амнаас гаршгүй дэмий үг.

НЕСУ́ШКА өндөглөдөг тахиа, өндөглөдөг шувуу

НЕСУЩЕ́СТВЕННЫЙ чухал бус; **~ признак** чухал бус шинж тэмдэг

НЕСХО́ДН||ЫЙ 1. төсгүй, адилгүй, ойролцоо бус; **~ые понятия** төсгүй, ухагдахуун; 2. хавьтахгүй, төсөр биш; **~ая цена** хавьтахгүй үнэ, хавь төсөр биш үнэ.

НЕСЧАСТЛИ́ВЫЙ жаргалгүй, жаргалангүй, золгүй, азгүй; **~ человек** жаргалгүй хүн, золгүй хүн.

НЕСЧА́СТНЫЙ хувьгүй, заяа муутай, азгүй; **~ случай** гай.

НЕСЧА́СТЬ||Е гай, зовлон, үйл, тоттгор, осол, аюул; **~ — заразная болезнь. Несчастным и бедным сторониться друг друга, чтобы ещё больше не заразиться. (Ф.Достоевский)** Зовлон гэдэг өвчин юм. Зовсон хүн, ядуу хүн хоёр бие биедээ

евчнее халдаахгүйн тулд цэрвүү байвал зохино. (Ф.Достоевский); **к ~ю** гай газар дороос гэж, гай болж

НЕСЧЁТН||ЫЙ тоошгүй тоо томшгүй, тоогүй олон; **~ые силы** тоо томшгүй их хүч.

НЕСЪЕДО́БНЫЙ *иддэггүй, идэж болохгүй*

НЕСЫ́ТНЫЙ өл муутай, өөг биш, шимгүй, өл шимгүй

НЕСЫ́ТЫЙ цаттагүй биш, гүйцэд цадаагүй

НЕТ 1. үгүй (байх), байхгүй (байх), алга (байх); **никого дома ~** гэрт хэн ч байхгүй байна; 2. үгүй, биш; **~, не согласен** үгүй, зөвшөөрөхгүй; **пойдешь или ~?** явах уу, үгүй юу? **~ и ~, ~ да ~, ~ как ~** үгүй л байх, алга л байх, байхгүй л байх; **~~ да и ...-гүй байж байж, заримдаа, гэнт; а (то) ~?** үгүй юу? *тийм биш үү?*; **на ~ и суда ~** үгүй бол яахав дээ; **на ~ сойти** 1. үгүй болох, алга болох; 2. утгаа алдах, утга учиргүй болох.

НЕТАКТИ́ЧНОСТЬ ая дангүй явдал, дан мэдэхгүй байх.

НЕТАКТИ́ЧНЫЙ ая дангүй, дан мэдэхгүй; **~ человек** ая дангүй хүн, харилцааны соёлгүй хүн.

НЕТАЛА́НТЛИВЫЙ авьяасгүй, билиггүй.

НЕТВЁРД||ЫЙ 1. хатуу бус, зөөлөн; **~ая почва** зөөлөн хөрс; 2. салтирганасан, сульдсан; **~ шаг** салтирганасан алхаа; 3. тогтоогүй; **~ почерк** тогтоогүй бичиг; 4. барагтайхан, сайн мэдэхгүй.

НЕТЕРПЕЛИ́ВЫЙ тэсвэргүй, тэвчээргүй сэтгэлгүй (байх).

НЕТЕРПИ́МОСТЬ хүлцдэггүй (байх), эвлэрдэггүй зан.

НЕТЕРПИ́М||ЫЙ 1. тэсвэрлэшгүй, эвлэрч болохгүй; **~ое поведение** тэсвэрлэшгүй ааш, 2. хүлцэлгүй, эвлэрдэггүй; **~ человек** хүлцэлгүй хүн.

НЕТОВА́РИЩЕСК||ИЙ *нөхөрлөг бус, нөхрийн сэтгэлгүй;* **~ое отношение** нөхрийн сэтгэлгүй харилцаа.

НЕТОПЫ́РЬ турсаахай, сармаахай

НЕТОРОПЛИ́В||ЫЙ аажуу, яаралгүй; **~ая походка** аажуу алхаа.

НЕТО́ЧНОСТ||Ь нарийн бус зүйл, нарийн зөв бишүм; **в работе имеются ~и** энэ ажилд нарийн бус зүйл байна.

НЕТО́ЧНЫЙ нарийн бус, *нарийн зөв биш, нарийн нямбай бус,* яв цав дүйдэггүй; **~ подсчёт** нарийн бус тоолол.

НЕТРЕ́БОВАТЕЛЬНОСТЬ шаарддаггүй (байх), шаардлага муутай (байх), эрэлт хүсэлт багатай.

НЕТРЕ́БОВАТЕЛЬНЫЙ шаардлагагүй, шаардлага муутай, эрэлт хүсэлт багатай; **~ человек** шаардлага багатай хүн, эрэлт хүсэлт багатай хүн.

НЕТРЕ́ЗВ||ЫЙ согтуу, хөлчүү; **в ~ом виде** согтуугаараа.

НЕТРО́НУТ||ЫЙ гар хүрээгүй, тэр хэвээр, бүтэн; **обед остался ~ым** *хоол гар хүрээгүй үлдэв.*

НЕТРУДОВО́Й 1. ажил хийдэггүй, хөдөлмөрлөдөггүй; 2. хөдөлмөрийн бус, хөдөлмөрлөж олоогүй; **~ доход** хөдөлмөрийн бус орлого.

НЕТРУДОСПОСО́БНОСТЬ хөдөлмөрийн чадваргүй (байх), хөдөлмөрлөх чадалгүй (болох); **временная ~** түр хөдөлмөрийн чадваргүй болох, түр хөдөлмөрлөх чадвараа алдах.

НЕТРУДОСПОСО́БНЫЙ хөдөлмөрийн чадваргүй, хөдөлмөрлөх чадалгүй, хөдөлмөрлөх чадвараа алдсан.

НЕТРУДЯ́ЩИЙСЯ хөдөлмөрч бус

НЕ́ТТО савгүй, цэвэр жин.

НЕ́ТУ үгүй, байхгүй, алга; **денег ~** мөнгө байхгүй.

НЕУБЕДИ́ТЕЛЬНОСТЬ үнэмшмээргүй (байх), үнэмшүүлэхгүй (байх)

НЕУБЕДИ́ТЕЛЬНЫЙ үнэмшмээргүй, үнэмшүүлэхгүй; **~ довод** үнэмшмээргүй баримт.

НЕУВАЖЕ́НИЕ үл хүндэтгэх, эс хүндлэх явдал

НЕУВАЖИ́ТЕЛЬН||ЫЙ хүндгүй, хүндэтгүүшгүй, хүндтэй бус, чухал бус; **по ~ой причине** хүндэтгүүшгүй шалтгаанаар.

НЕУВЕ́РЕННОСТЬ итгэхгүй байдал, иттэлгүй (байх); **~ в своих силах** хүчиндээ итгэхгүй (байх)

НЕУВЕ́РЕНН||ЫЙ 1. *итгэхгүй, итгэмжгүй, иттэлгүй;* **~ в себе** өөртөө иттэлгүй; 2. салтирганасан, маймарсан, туяганасан, гуйвганасан; **~ая походка** гуйвганасан алхаа.

НЕУВЯДА́ЕМЫЙ гандан бууршгүй.

НЕУВЯДА́ЮЩ||ИЙ гундашгүй, мартагдашгүй, марташгүй; **~ая слава** мартагдашгүй алдар.

НЕУВЯ́ЗК||А эмхгүй явдал, нийцэхгүй зүйл; **устранить ~и в работе** ажилд гарсан эмхгүй явдлыг засах.

НЕУГАСА́ЕМЫЙ,

НЕУГАСИ́МЫЙ, унтрашгүй, үхэшгүй, мөнх.

НЕУГОМО́НН||ЫЙ 1. саатдаггүй, хөдөлгөөнтэй, зүгээр байдаггүй; **~ ребёнок** зүгээр байдаггүй хүүхэд; 2. зүгээр суудаггүй, эцэхийг мэддэггүй, хөл шуугиантай; **~ая молодёжь** эцэхийг мэддэггүй залуучууд, үймээн шуугиантай залуучууд.

НЕУДА́Ч||А азгүй явдал, бүтэмжгүй хэрэг, хохь, амжилтгүй *болох;* **потерпеть ~у** азгүй явдал болох, аз муудах, аз харих.

НЕУДА́ЧЛИВЫЙ азгүй, бүтэлгүй, урагшгүй, золгүй.

НЕУДА́ЧНИК азгүй хүн, бүтэлгүй хүн, урагшгүй амьтан.

НЕУДА́ЧНИЦА азгүй эмэгтэй, бүтэлгүй эхнэр, урагшгүй эм

НЕУДА́ЧН||ЫЙ 1. азгүй, урагшгүй, амжилтгүй, заяагүй; **~ая охота** урагшгүй агнуур; 2. оновчгүй, ончийг нь олоогүй; **~ое выражение** оновчгүй хэллэг.

НЕУДЕРЖИ́МЫЙ *барьшгүй, тогтоошгүй;* **~ смех** барьшгүй инээд.

НЕУДО́БНО 1. эвгүй, аягүй, таагүй, тавгүй, тохигүй; **сидеть ~** эвгүй суух; 2. аягүй (байх); **мне ~ его беспокоить** түүнд саад хийх би аягүй байна.

НЕУДО́БН||ЫЙ 1. тавгүй, тохигүй, тохиромжгүй; **~ая квартира** тавгүй байр; 2. таагүй, аягүй, бэрхтэй, ярвигтай; **попасть в ~ое положение** аягүй байдал орох; 3. эвгүй, зохисгүй, тохиромжгүй; **~ое выражение** тохиромжгүй хэллэг.

НЕУДОБОВАРИ́М||ЫЙ 1. шингэхгүй, шингэн муутай; **~ая пища** шингэн муутай хоол; 2. ойлгомжгүй, ухагдахгүй; **~ доклад** ойлгомж муутай илтгэл.

НЕУДО́БСТВО таагүй байдал, аягүй байдал, тавгүй байдал, тохигүй байдал.

НЕУДОВЛЕТВОРЁННОСТ||Ь (сэтгэл) ханамжгүй (байх); **чувство ~и** сэтгэл ханамжгүй байдал; **~ желания** хүсэл *ханамжгүй байх.*

НЕУДОВЛЕТВОРЁННЫЙ (сэтгэл) ханамжгүй, ханаагүй, хангагдаагүй.

НЕУДОВЛЕТВОРИ́ТЕЛЬНО 1. хангалтгүй, муу; 2. хангалтгүй дүн, муу дүн; **получить ~ на экзамене** шалгалтанд хангалтгүй дүн авах.

НЕУДОВЛЕТВОРЁННОСТЬ хангалтгүй (байх), муу (байх), **~ ответом** хангалтгүй хариу; **~ объяснениями** тайлбар хангалтгүй байх.

НЕУДОВЛЕТВОРИ́ТЕЛЬНЫЙ хангалтгүй, муу.

НЕУЖЕ́ЛИ үнэхээр үү, үнээр үү, нээрээ юү, гэж үү; **~ он согласился** тэр үнэхээр зөвшөөрсөн үү?

НЕУЖИ́ВЧИВЫЙ зожиг (зантай), хүнтэй нийцгүй; **~ человек** зожиг хүн.

НЕУЗНАВА́ЕМОСТ||Ь таних аргагүй (байх), танигдашгүй (болох); **измениться до ~и** таних аргагүй хувирах.

НЕУЗНАВА́ЕМЫЙ танишгүй, танигдашгүй, таних аргагүй.

НЕУКЛО́ННО хэлбэршгүй, хэлбэрэлтгүй; **~ая решимость** хэлбэрэлтгүй шийдвэр.

НЕУКЛО́ЖИЙ болхи, будлиун, нүсэр; **~ медвежонок** болхи бамбарууш

НЕУКОРИ́ЗНЕННЫЙ өө сэвгүй.
НЕУКРОТИ́МЫЙ номхотгошгүй, номхрошгүй, догшин, мохошгүй; ~ **характер** догшин авир.
НЕУЛОВИ́М||ЫЙ 1. баригдашгүй; 2. мэдэгдэмгүй, үл мэдэг; **~ое движение** үл мэдэгдэм хөдөлгөөн
НЕУМЕ́ЛЫЙ 1. чадваргүй, дадлагагүй; ~ **работник** дадлагагүй ажилтан; 2. бүдүүн хийсэн, хийж чадаагүй; **неумелая работа** хийж чадаагүй ажил.
НЕУМЕ́НИ||Е чадахгүй (байх); **по ~ю** чадахгүйн харгаагаар.
НЕУМЕ́РЕННО хэт, хэтэрхий, хэмгүй.
НЕУМЕ́РЕННОСТЬ хэм мэдэхгүй (байх), хэт байх; ~ **в еде** идэх хэмээ мэдэхгүй байх.
НЕУМЕ́РЕННЫЙ хэт, хэтэрхий, хэмгүй, хэм мэдэхгүй.
НЕУМЕ́СТНЫЙ таарахгүй, нийлэлцэхгүй; ~ **вопрос** таарахгүй асуулт.
НЕУ́МНЫЙ ухаангүй, тэнэг
НЕУМОЛИ́МО сэтгэлийг нь зөөлрүүлшгүй.
НЕУМОЛИ́МОСТЬ 1. зөөлрөшгүй сэтгэлтэй (байх); 2. гажишгүй (байх), гарцаагүй (байх)
НЕУМОЛИ́М||ЫЙ 1. зөөлрөшгүй сэтгэлтэй, хатуу; ~ **человек** зөөлрөшгүй сэтгэлтэй хүн; 2. гажишгүй, гарцаагүй; **~ые законы природы** байгалийн гажишгүй хууль.
НЕУМО́ЛЧНЫЙ замхрашгүй, зам хардагтүй, тасалдашгүй, тасралтгүй.
НЕУМЫ́ШЛЕННЫЙ зориуд бус, санамсаргүй, муу санаагүй.
НЕУПЛА́ТА үл төлөх
НЕУПОТРЕБИ́ТЕЛЬНЫЙ хэрэглэгддэггүй, хэрэглэдэггүй, үл хэрэглэгдэх.
НЕУРАВНОВЕ́ШЕННОСТЬ тогтворгүй сэтгэл, холбирхой зан.
НЕУРАВНОВЕ́ШЕННЫЙ сэтгэл тогтворгүй, холбирхой; ~ **характер** холбирхой зан.
НЕУРОЖА́Й ургацгүй (байх), ургац тарчиг, ургац муу.
НЕУРОЖА́ЙНЫЙ ургацгүй, тарчиг ургацтай, ургац муу; ~ **год** ургац муу жил.
НЕУРО́ЧН||ЫЙ болзолоос гадуур, тогтоосноос гадуур; **~ая работа** болзолоос гадуур ажил; **~ое время** тогтоосон цагаас гадуур.
НЕУРЯ́ДИЦА 1. эмх замбараагүй явдал, замбараагүй байдал; 2. будлиан, хэрүүл баруул.
НЕУСИ́ДЧИВОСТЬ тэсвэр хичээлгүй.
НЕУСИ́ДЧИВЫЙ тэсвэр хичээлгүй; ~ **человек** тэсвэр хичээлгүй хүн.
НЕУСПЕВА́ЕМОСТЬ муу сурах, амжилтгүй сурах.
НЕУСПЕВА́ЮЩИ||Й муу сурдаг, амжилтгүй сурдаг, хичээлдээ муу сурагч, номдоо муу сурагч; **в этой школе нет ~х** энэ сургуульд хичээлдээ муу сурагч байхгүй.
НЕУСТА́ННО эцэшгүй, цуцалтгүй, эцэх цуцахаа мэдэхгүй.
НЕУСТА́НН||ЫЙ эцэшгүй, цуцдаггүй, эцэж цуцдаггүй, эцэлтгүй, цуцалтгүй, эцэлт цуцалтгүй; **~ая борьба** цуцалтгүй тэмцэл.
НЕУСТО́ЙК||А торгууль; **уплатить ~у** торгууль төлөх.
НЕУСТО́ЙЧИВОСТЬ тогтворгүй явдал.
НЕУСТО́ЙЧИВ||ЫЙ 1. хэлбэлздэг, ганхалздаг; **~ая лодка** хэлбэлздэг завь; 2. тогтворгүй, хувирамтгай; ~ **характер** тогтворгүй зан.
НЕУСТРАНИ́М||ЫЙ зайлуулшгүй устгашгүй, давшгүй; **нет ~ых препятствий** давшгүй бэрхшээл байдаггүй.
НЕУСТРАШИ́МОСТЬ аймшигтүй (байх), их зүрхтэй (байх).
НЕУСТРАШИ́МЫЙ аймшигтүй, айхыг мэддэггүй, их зүрхтэй.
НЕУСТРО́ЕННОСТЬ төвхнөөгүй (байх), бүтээгүй (байх).
НЕУСТРО́ЕННЫЙ төвхнөөгүй, бүтээгүй.
НЕУСТРО́ЙСТВО эмх журамгүй байдал, төвхнөөгүй байх, бүтээгүй байх.
НЕУСТУ́ПЧИВОСТЬ найр тавьдаггүй зан, буулт хийдэггүй байх.
НЕУСТУ́ПЧИВЫЙ найр тавьдаггүй, буулт хийдэггүй; ~ **человек** найр тавьдаггүй хүн.
НЕУСЫ́ПНО анхаарал сэрэмжтэй.
НЕУСЫ́ПНЫЙ анхаарал сэрэмжтэй, сэргэг; ~ **надзор** анхаарал сэрэмжтэй хяналт.
НЕУТЕШИ́ТЕЛЬНЫЙ сэтгэлд зохисгүй, сэтгэл тайтгаруулахгүй.
НЕУТЕ́ШН||ЫЙ тайтгаршгүй, **цөхөрсөн**; **~ая печаль** тайтгаршгүй уйтгар.
НЕУТОЛИ́М||ЫЙ ханашгүй, цадашгүй, гаршгүй; **~ая жажда** гаршгүй цангаа, тэсгэлгүй цангах.
НЕУТОМИ́МО ядрашгүй, эцэшгүй, цуцашгүй.
НЕУТОМИ́МОСТЬ ядрашгүй (байх), цуцашгүй (байх)
НЕУТОМИ́МЫЙ ядрашгүй, эцэшгүй, цуцашгүй; ~ **путешественник** цуцашгүй жуулчин, ядрахыг мэддэггүй жуулчин.
НЕ́УЧ боловсролгүй хүн, хүдлэг хүн
НЕУЧТИ́ВОСТЬ найралхаг бус (байх), найрамдуу бус явдал.
НЕУЧТИ́ВЫЙ найралхаг бус, найрамдуу бус.
НЕУЮ́ТНЫЙ тавгүй, тохигүй.
НЕУЯЗВИ́М||ЫЙ 1. ажирдаггүй, жишимгүй, үгээр дайрахыг тоодоггүй; ~ **характер** ажирдаггүй зан; 2. оногдошгүй, буруудашгүй; **~ое место** оногдошгүй газар.
НЕФТЕБА́ЗА нефтьбааз.
НЕФТЕДОБЫВА́ЮЩ||ИЙ нефтийн, нефть гаргах; **~ая промышленность** нефтийн үйлдвэр, нефть гаргах үйлдвэр.
НЕФТЕНО́СНЫЙ нефтьтэй, газрын тостой; ~ **пласт** нефтьтэй давхраас.
НЕФТЕПЕРЕГО́ННЫЙ нефть нэрэх; ~ **завод** нефть нэрэх завод; нефть нэрэх үйлдвэр.
НЕФТЕПЕРЕРАБА́ТЫВАЮЩИЙ нефть боловсруулах.
НЕФТЕПРОВО́Д нефтийн хоолой.
НЕФТЕПРОДУ́КТЫ нефтийн бүтээгдэхүүн
НЕФТЕПРОМЫ́ШЛЕННОСТЬ нефтийн үйлдвэр
НЕФТЕПРОМЫ́ШЛЕННЫЙ нефтийн үйлдвэрийн; ~ **район** нефтийн үйлдвэрийн район.
НЕФТЕСКВА́ЖИНА нефтийн өрөмдмөл цооног.
НЕФТЕХРАНИ́ЛИЩЕ нефть агуулах газар.
НЕФТЬ нефть; газрын тос
НЕФТЯН||О́Й нефтийн; **~ая промышленность** нефтийн үйлдвэр.
НЕХВА́ТКА дутагдах, эс хүрэх; ~ **рабочей силы** ажилчны хүч дутагдах.
НЕХИ́ЛЫЙ сайн, чанартай, ганган
НЕХИ́ТР||ЫЙ 1. залигүй, мэхгүй; 2. хялбар, ярвиг багатай; **~ое дело** ярвиг багатай ажил.
НЕХОДОВО́Й гүйлгээгүй, гүйлгээ муутай; ~ **товар** гүйлгээгүй бараа.
НЕХОРО́ШИЙ сайн бус, муу
НЕ́ХОТЯ дургүй, дуртай дургүй; ~ **что-нибудь делать** дуртай дургүй юм хийх.
НЕЦЕЛЕСООБРА́ЗН||ЫЙ оновчгүй, тусгүй, дэмий; **~ая трата времени** цаг дэмий үрэх.
НЕЦЕНЗУ́РН||ЫЙ зүйгүй, бузар; **~ое выражение** зүйгүй үг хэллэг.
НЕЧА́ЯННО санамсаргүй, зориуд бус, гэнэдэж.
НЕЧА́ЯНН||ЫЙ 1. санамсаргүй, зориуд бус, гэндсэн; ~ **выстрел** гэндэж буудах; 2. гэнэтийн; **~ая встреча** гэнэтийн уулзалт.

НЕ́ЧЕГО I. юм үгүй, (юм) юу ч үгүй, юм байхгүй, (юм) юу ч байхгүй, юм алга(юм) юу ч үгүй, (юм) юу ч алга; **дальше ~ рассказывать** цааш яримаар юм юу ч алга(юм) юу ч үгүй; **от ~ делать** дэмий суухаас гэж(юм) юу ч үгүй; **~ сказать** хэлээд яах вэ(юм) юу ч үгүй.

НЕ́ЧЕГО II 1. хэрэггүй, юм үгүй, бололцоо алга; **~ вам здесь оставаться** энд таны үлдэх хэрэггүй, битгий, бүр, бүү, дэмий.

НЕЧЕЛОВЕ́ЧЕСК||ИЙ хүн хүчрэхгүй, хүний энгээс хэт, туйлгүй; **~ие усилия** хүний энгээс хэт зүтгэх; **~ восторг** туйлын их баяр баясгалан.

НЕЧЕЛОВЕ́ЧНЫЙ хүний ёсгүй, хүний үнэргүй, нинжин сэтгэлгүй; **~ поступок** хүний ёсгүй хэрэг.

НЕЧЕ́СТНО шударга бус, үнэнч бус, (хүний) мөсгүй; **поступить ~** (хүний) мөсгүй загнах.

НЕЧЕ́СТНОСТЬ шударга бус явдал, хүний мөсгүй хэрэг

НЕЧЕ́СТНЫЙ шударга бус, үнэнч бус, цэхч бус, шударга шулуун бус, хүний мөсгүй; **~ человек** шударга бус хүн; **~ поступок** хүний мөсгүй хэрэг.

НЕ́ЧЕТ сондгой тоо; **чёт и ~** тэгш ба сондгой тоо

НЕЧЁТКИЙ гаргагдахгүй, танигдахгүй, тод бус

НЕЧЁТН||ЫЙ сондгой; **~ое число** сондгой тоо

НЕЧИСТОПЛО́ТНОСТЬ 1. цэвэрч бус (байх), бохир (байх), 2. ариун бус (байх), шударга бус (байх),

НЕЧИСТОПЛО́ТНЫЙ 1. цэвэрч бус, бохир, балиар; **~ человек** цэвэрч бус хүн; 2. ариун бус, шударга бус, бузар; **~ поступок** ариун бус явдал, бузар хэрэг

НЕЧИСТОТА́ буртаг, бузар

НЕЧИСТО́ТЫ хог, угаадас

НЕЧИ́СТ||ЫЙ 1. хиртэй, цэвэр биш, угаагаагүй; **~ая посуда** угаагаагүй сав; 2. хольцоотой, холиотой, холимог; **~ое золото** холиотой алт; 3. ариун бус, шударга бус, заль мэхтэй, булхайтай, луйварддаг; **~ая игра** булхайтай тоглоом; 4. цэвэр бус, гажигтай, буруу; **~ое произношение** цэвэр бус дуудлага; 5. чөтгөр; **быть ~ым на руку** юм хумсалдаг байх.

НЕ́ЧИСТЬ 1. чөтгөр шулмас; 2. хар харгис

НЕЧЛЕНОРАЗДЕ́ЛЬН||ЫЙ тодорхой бус, тод бус; **~ые звуки** тодорхой бус авиа

НЕ́ЧТО нэгэн юм; **~ странное** хачин юм.

НЕЧУВСТВИ́ТЕЛЬНОСТЬ мэдрэлгүй (байх), мэдрэхгүй (байх), мэдээ (алдах), мэнэрэх

НЕЧУВСТВИ́ТЕЛЬНЫЙ мэдрэлгүй, мэдрэхгүй, мэдээгүй, мэнэрсэн.

НЕШИРО́К||ИЙ өргөн бус, нарийн; **~ая дорога** өргөн бус зам.

НЕШУ́ТОЧН||ЫЙ тоглоомын биш, наадмын бус, тоглоом бус, наадам бус; **~ое дело** тоглоомын хэрэг биш.

НЕЩА́ДНО хайр гамгүй, энэрэлгүй, цоргитол, нэвт; **с утра ~ пекло солнце** өглөөний нар цоргитол шарлаа.

НЕЩА́ДНЫЙ хайр гамгүй энэрэлгүй, нэт; **~ зной** энэрэлгүй халуун, нэт халуун.

НЕЯ́ВКА ирэхгүй байх, эс очих; **~ на занятия** хичээлд ирэхгүй байх.

НЕЯ́СНО тод бус, тодорхой бус, илэрхий бус; **~ говорить** тод бус ярих.

НЕЯ́СНОСТЬ тод бус юм, тодорхой бус зүйл, илэрхий бус юм.

НЕЯ́СН||ЫЙ тодгүй, тодорхой бус, илэрхий бус, бүдэг, бүрхэх; **~ые очертания гор** уулсын бүдэг бараа; **~ые мысли** бүрхэг санаа.

НИ 1. ч гүй, ч алга, нэг ч үгүй, нэг ч алга, ч; **на небе ~ облачка** тэнгэрт нэг ч үүл алга; **~ шагу дальше** цаашаа нэг ч алхам алхаж болохгүй; 2. ч, л; **кто ~ увидит — удивится** хэн ч үзсэн гайхна; 3. ч, ч тэр, ч биш, ч аргагүй, ч үгүй; **~ взад, ~ вперёд** урагшаа ч үгүй, хойшоо ч үгүй; **~ рыба, ~ мясо** өөх ч биш, булчирхай ч биш, хамарт ч үгүй, аманд ч үгүй; **~ себе, ~ людям** өөрт ч үгүй, хүнд ч үгүй; **~~** үгүй, бүр ч үгүй.

НИБУ́ДЬ нэг; **кто~~** хэн нэг хүн, нэг хүн; **что~~** нэг юм; **когда~~** хэзээ нэгэн цаг; **где~~** хаа нэг газар, нэг газар; **как~~** нэг аргаар; **чей~~** хэн нэгний, нэг хүний, нэгний.

НИ́ВА 1. тариалан, тариалангийн газар; 2. талбар.

НИВЕЛИ́РОВАТЬ тэгшитгэх, тэгшитгэн устгах, тэгшитгэн арилгах; **~ особенности** онцлогийг тэгшитгэн арилгах.

НИВЕЛИ́РОВАТЬСЯ тэгшрэх, тэгшрэн арилгах.

НИВЕЛИРО́ВКА тэгшитгэх, тэгшитгэн устгах, тэгшрэх, тэгшрэн арилгах.

НИГДЕ́ хаа ч, хаана ч; **~ его нет** тэр хаана ч байхгүй байна.

НИГИЛИ́ЗМ үгүйсгэх үзэл.

НИГИЛИ́СТ үгүйсгэх үзэлтэн.

НИ́ЖЕ I нам, дор; **он ~ брата** тэр ахаасаа нам.

НИ́ЖЕ II доогуур, дорогш, доош; **три градуса ~ нуля** тэгээс дорогш гурван градус, хасах гурван градус; **от тридцати лет и ~** гуч, түүнээс доош нас.

НИ́ЖЕ III доогуур, дорогш, доош, хойно, дараа; **спускаться ~** дорогш буух; **смотри ~ об этом** үүн тухай хойно үз.

НИЖЕИЗЛО́ЖЕНН||ЫЙ дор дурдсан, дор бичсэн; **~ые пункты договора** гэрээний дор дурдсан зүйлэр.

НИЖЕПОДПИСА́ВШИЙСЯ дор гарын үсэг зурсан; **я, ниже ~...** дор гарын үсэг зурсан миний бие.

НИЖЕПОИМЕНО́ВАННЫЙ дор нэрлэсэн, хойно (нэр) дурдсан, цааш нэр гарах.

НИЖЕСКА́ЗАНН||ЫЙ дор өгүүлсэн, хойно дурдсан, цааш өгүүлсэн; **согласно ~ому** хойно өгүүлсэн ёсоор.

НИЖЕСЛЕ́ДУЮЩ||ИЙ хойно гарах, дараахь, дор дурдсан; **~ие факты** дараахь баримт.

НИ́ЖН||ИЙ 1. доод, дорд; **~яя ступенька** доод гишгүүр; **~ее течение реки** голын адаг; 2. дотуур; **~ее бельё** дотуур хувцас.

НИЗ 1. дорд тал, доод этгээд, дорд хэсэг, ёзоор, ёроол; **~ колонны** баганын ёзоор; 2. доод давхар, дорд давхар; **~ дома занят магазином** байшингийн доод давхрыг дэлгүүр эзэлжээ; 3. **низы** харцас, дорд хүмүүс; 4. **низы** бүдүүн дуу.

НИЗА́ТЬ хэлхэх; **~ ожерелье из жемчугов** сувдан хүзүүний чимэг хэлхэх.

НИЗВЕРГА́ТЬ 1. унагах, унагаах; 2. түлхэн унагаах.

НИЗВЕРГА́ТЬСЯ унах, унагагдах.

НИЗВЕ́РГНУТЬ 1. унагах, унагаах; **~ с вершины** оргилоос унагаах; 2. түлхэн унагаах.

НИЗВЕ́РГНУТЬСЯ унах, унагаагдах.

НИЗВЕРЖЕ́НИЕ түлхэн унагаах.

НИ́ЗЕНЬКИЙ намхан, навтгархан, налчгар, тагжгар.

НИЗИ́Н||А дор газар, хотгор газар; **село расположено в ~е** суурин хотгор газар оршино

НИ́ЗК||ИЙ 1. нам, намхан, навтгар, тагдгар; **~ого роста** нам нуруутай; **~ая комната** намхан тасалгаа; 2. нам, дор, дор байгаа, доогуур; **~ое место** дор газар; 3. бага, гөехөн, сул, хүйтэн, хямд; **~ая вода** ус бага, гөехөн ус, **~ое давление** даралт бага, сул даралт; **~ая температура** хүйтэн; 4. дорой, бага; **~ уровень развития** дорой хөгжил; **~ая квалификация** мэргэшил дорой; **~ уровень знаний** мэдлэг бага; 5. муу, сул; **~ое качество** чанар муу; 6. олигүй, өөдгүй; **~ поступок** олигүй явдал; 7. бүдүүн; **~ая нота** бүдүүн нот; **~ лоб** нарийн магнай; **~ поклон** мэхийн ёслох.

НИЗКОПОКЛО́ННИК зусарч, бялдууч, залбирагч.

НИЗКОПОКЛО́ННИЧАТЬ зусардах, бялдуучлах, залбирах

НИЗКОПОКЛО́НСТВО зусардлага, бялдуучлал, залбирал.

НИЗКОПРО́БН||ЫЙ 1. хольцоо ихтэй; **~ое золото** хольцоо ихтэй алт; 2. чанаргүй, яс муутай, өөдгүй; **~ое вино** чанаргүй

дарс; 3. завхай; **~ая буржуазная литература** хөрөнгөтний завхай утга зохиол

НИЗКОРО́СЛ||ЫЙ навтгар, намхан нуруутай, охор биетэй, тагдгар, тагжгар, **~ый кустарник** тагжгар бут.

НИЗКОСО́РТНЫЙ яс муутай, чанар муутай; **~ товар** чанар муутай бараа.

НИЗЛАГА́ТЬ унагах, авч хаях, түлхэн унагах.

НИЗЛОЖЕ́НИЕ түлхэн унагах, авч хаях; **~ царя** хааныг авч хаях.

НИЗЛОЖИ́ТЬ унагах, түлхэн унагах, авч хаях.

НИЗМЕ́ННОСТЬ 1. нам газар, 2. өөдгүй явдал, олиггүй бодол.

НИ́ЗМЕННЫЙ 1. нам дор, өчүүхэн, 2. өөдгүй, бузар, жигшүүртэй; **~ые побуждения** бузар санаа.

НИЗОВО́Й I мөрний адаг дахь, голын адгийн, доод биеийн, низовой город мөрний адгийн хот.

НИЗОВ||О́Й II дорд, доод, доод шатны; **~ые партийные организации** намын доод байгууллага.

НИЗО́ВЬЕ адаг; **~ реки** голын адаг.

НИ́ЗОМ уулын бэлээр, ёроолоор, доогуур; **ехать ~** уулын бэлээр явах.

НИ́ЗОСТЬ жигшүүртэй явдал, бузар хэрэг.

НИ́ЗШ||ИЙ 1. доод зэргийн, адгийн, муу; **~ сорт табака** чанар муутай тамхи; 2. дорд, доод, бүдүүлэг; **~ тип животных** бүдүүлэг амьтан; 3. бага, доод зэргийн; **~ее звание** доод цол; 4. анхан шатны; **~ее образование** анхан шатны боловсрол.

НИЗЫ́ 1. харцас, дорд хүмүүс, 2. бүдүүн дуу.

НИКА́К I огт, яасан ч, яагаад ч; **~ нельзя** огт болохгүй; **я ~ не мог разобраться** би ойлгож яагаад ч чадсангүй.

НИКА́К II биш үү; **~, это он пришёл!** энэ чинь тэр ирсэн юм биш үү!

НИКАК||О́Й 1. ямар ч; **~их книг не купил** ямар ч ном худалдаж аваагүй; 2. огт; **~ он мне не дядя** тэр миний авга огт биш; 3. ямар байх вэ дээ, юун байх билүү дээ; **шахматист он ~** тэр ямар ч шатарчин байх вэ дээ.

НИ́КЕЛЕВЫЙ диц, дициин, дицээр хийсэн; **никелевая руда** дициин хүдэр.

НИКЕЛИРО́ВАНН||ЫЙ дицэдсэн, дицтэй; **~ая посуда** дицтэй сав, дицэдсэн сав.

НИКЕЛИРОВА́ТЬ дицдэх, диц гүйлгэх, диц түрхэх.

НИКЕЛИРО́ВК||А 1. дицдэх, диц гүйлгэх; **отдать чайник в ~у** данх дицдүүлэх; 2. диц; **~ чайника потускнела** данхны диц өнгө алдав.

НИКЕЛИРО́ВОЧН||ЫЙ дицдэх; **~ая мастерская** дицдэх газар.

НИ́КЕЛЬ диц (*химийн махбод, хайлц муутай мөнгөлөг цагаан төмөрлөг*)

НИ́КНУТЬ гулжийх, налах, хэлбийх, хэвтэх, унах; **трава никнет** өвс нална.

НИКОГДА́ хэзээ ч, хэдийд ч, огт; **лучше поздно, чем ~** огт үгүйгээс оройтсон нь дээр; **как ~** урьд урьдынхаасаа.

НИКО́Й никоим образом, ни в коем случае хэрхэвч, яасан ч.

НИКОТИ́Н I бохь

НИКОТИ́Н II никотин

НИКТО́ хэн ч, нэг ч хүн, хүн; **~ не узнает** хүн мэдэхгүй; **никого нет** нэг ч хүн алга; **~ из них** тэдгээрийн хэн нь ч; **~ иной, ~ другой** өөр хэн ч, өөр нэг ч хүн.

НИКУДА́ 1. хаа ч, хаашаа ч; **я ~ не пойду** би хаашаа ч явахгүй; 2. огт, юунд ч, ямар ч; **это ~ не годится** энэ ямар ч хэрэггүй.

НИКУДЫ́ШНЫЙ арчаагаа алдсан, авах танаггүй; **~ работник** арчаагаа алдсан ажилтан.

НИКЧЁМН||ЫЙ хэргээ алдсан, ямар ч хэрэггүй, огт тусгүй, өөдгүй; **~ое слово** ямар ч хэрэггүй үг.

НИМА́ЛО өчүүхэн ч, огтхон ч; **одно другому ~ не мешает** нэг нь нөгөөдөө огтхон ч саад болохгүй байна.

НИ́МФА (*грекийн домогт гардаг байгалийн элдэв хүчний эзэн*) луус савдаг.

НИ-НИ *разг.* үгүй, үгүй, үгүй, үгүй, бүр ч үгүй.

НИОТКУ́ДА хаанаас ч; **~ нет писем** хаанаас ч захидал ирээгүй байна.

НИПОЧЁМ 1. санаандгүй, дажгүй; **ему ~ поднять большую тяжесть** хүнд юм дажгүй өргөнө, 2. ажрахгүй, юманд бодохгүй; **мороз и жара ему ~** тэр (хүнд) хүйтэн халууныг юманд бодохгүй; 3. яасан ч, яагаад ч, яалаа ч гэсэн; **~ не прошу** яасан ч уучлахгүй.

НИРВА́НА нярваан

НИСКО́ЛЬКО өчүүхэн ч, огтхон ч, ганц ч; **денег нет ~** өчүүхэн ч мөнгө байхгүй.

НИСПРОВЕРГА́ТЬ хөмрүүлэх, өнхрүүлэх, унагаах.

НИСПРОВЕ́РГНУТЬ 1. хөмрүүлэх, өнхрүүлэх, унагаах; 2. түлхэн унагах, устгах; **~ самодержавие** хаант засгийг түлхэн унагах.

НИСХОДЯ́Щ||ИЙ уруудах, уруудсан; **~ее ударение** уруудах өргөлт

НИ́ТК||А I 1. утас; **шелковые ~и** торгон утас; 2. хэлхээ; **~ жемчуга** хэлхээ сувд; **это шито белыми ~ами** зэс нь цухуйж байна; **обобрать до ~и** сэтэрхий зүүгийн нь хүртэл авах, хамаг юмы нь авах; **промокнуть до ~и** шолбо норох.

НИ́ТКА II для чистки зубов шүдний мяндсан чигчлүүрэн утас.

НИ́ТОЧК||А нарийхан утас; **по ~е разобрать** ширхэг дараалан үзэх; **висеть на ~е** хялгасанд торж үлдэх.

НИТЬ 1. утас; **~ основы** суурь утас; 2. холбоо, авцалдаа; **~ воспоминаний** дурдатгалын авцалдаа; 3. утас, судал; **~ лампы накаливания** цахилгаан дэнгийн утас.

НИ́ТЯН||ЫЙ утсан, утсаар хийсэн; **~ые перчатки** утсан бээлий.

НИЦ түрүүлгээ, элгээрээ, нүүрээрээ газарт; **пасть ~** элгээрээ газарт унах.

НИЧЕГО́ 1. зүгээр (сайн), гайгүй, гэмгүй, овоо; **чувствует себя ~** бие нь гайгүй; 2. гайгүй, яах вэ, хамаагүй, зүгээр; **это всё ~** энэ бүгд гайгүй; **пусть придёт, ~** яах вэ, ирэг; 3. юу ч, огт; **я ~ не вижу** би юу ч харахгүй байна.

НИЧЬЁ́ 1. хэний ч биш, ээнгүй; **~ вещи** ээнгүй юм; 2. хэний ч гэсэн, бусдын, хүний; **ничьих вещей не трогай** хэний ч гэсэн юманд бүү хүр, хүний юманд бүү хүр; 3. хайнцах, тэнцэх.

НИЧКО́М түрүүлгээ, элгээрээ; **лежать ~** түрүүлгээ хэвтэх.

НИЧТО́ 1. юу ч, нэг ч юм, ямар ч юм; **его ~ не интересует** тэр *(хүн)* юу ч сонирхдоггүй; 2. юу ч биш, хэн ч биш; **превратиться в ~** юу ч биш болох.

НИЧТО́ЖЕСТВО өчүүхэн юм, ялигүй юм, ялихгүй юм, өчүүхэн мьтан,шалиагүй хүн, шалихгүй амьтан.

НИЧТО́ЖНОСТЬ өчүүхэн юм, ялигүй зүйл, шалихгүй юм.

НИЧТО́ЖН||ЫЙ 1. өчүүхэн, ялигүй, ялихгүй, ничтожная часть ялигүй хэсэг; 2. өчүүхэн, шалиагүй, шалихгүй; **~ая личность** шалиагүй амьтан; 3. **сделка признана ~ой** хуулийн үндэслэлгүй, хэлцэн хуульчлах боломжгүй.

НИЧУ́ТЬ огт, ер өчүүхэн ч; **~ не обиделся** огт гомдоогүй.

НИ́ША хөндий, цүнхэл

НИШТЯ́К *разг.* они, мундаг

НИЩА́ТЬ үгүйрэх, хоосрох, ядуурах, гуйлинчрах, хувхайрах.

НИ́ЩЕНКА гуйлгачин эмэгтэй, гуйлинч эхнэр, гуйранч эмэгтэй.

НИ́ЩЕНСК||ИЙ 1. гуйлгачны, гуйранчны, гуйлгачин, гуйранч, гуйлинч; **~ое состояние** гуйранч байдал; **~ая сума** гуйлгачны хүүдий; 2. өчүүхэн,шалигүй, ялихгүй.

НИ́ЩЕНСТВО 1. гуйлгачлал, гуйранчлал, гуйлинчлах; **заниматься ~м** гуйланчлах; 2. гуйранч байдал, үгийгүү хоосон байдал.

НИ́ЩЕНСТВОВАТЬ гуйланчлах, гуйранчлах, гуйлгачлах, гуйлга гуйх.

НИЩЕТ||А́ 1. гуйлинч байдал, ядуу зүдүү байдал; **впасть в ~у** гуйлинч байдалд орох; 2. доройтол, дорой буурай (байх); **духовная ~** оюун ухааны дорой буурай; 3. гуйлгачин, үгээгүү хоосон хүмүүс.

НИ́Щ||ИЙ 1. хоосон, гуйлинч, үгийгүү, гуйлгачин; **~ая старуха** гуйлгачин хөгшин; 2. гуйлчин, гуйранч; **подать ~ему** гуйлгачинд юм өгөх.

НО I 1. харин, гэтэл, гэвч, боловч, үл барам, байтугай; **хоть и занят, ~ не устает** хэдий чөлөөгүй боловч ядрахгүй байна; **мы не только видели их, ~ даже говорили с ними** бид тэдэнтэй дайралдсанаар үл барам ярилцсан; 2. тотгор, саад; **есть маленькое ~** өчүүхэн тотгор байна.

НО II чөх

НОВА́ТОР шинийг санаачлагч, шинэтгэгч.

НОВА́ТОРСК||ИЙ шинийг санаачлагчийн, шинэтгэгч, шинэтгэн сайжруулах; **~ое отношение** хөдөлмөрт шинийг санаачлагч ёсоор хандах

НОВА́ТОРСТВО шинэ санаачилга, шинэтгэлт; **~ в технике** техникийн шинэтгэлт.

НОВЕ́ЙШИЙ хамгийн шинэ, хамгийн сүүлчийн, бүр шинэ.

НОВЕ́ЛЛА туурь

НО́ВЕНЬК||ИЙ 1. шинэхэн; 2. шинэ хүн, шинэ сурагч; **в классе есть ~ие** энэ ангид шинэ сурагчид бий.

НОВИЗНА́ шинэ (байх), шинэ юм.

НОВИ́НКА шинэ юм, шинэ бараа.

НОВИЧО́К 1. *шинэ сурагч*; 2. *шинэ хүн*, юм мэдэхгүй хүн; **~ в военном деле** цэргийн хэрэгт шинэ хүн.

НОВОБРА́НЕЦ шинэ цэрэг

НОВОБРА́ЧНАЯ шинэ гэрлэсэн эмэгтэй.

НОВОБРА́ЧНЫЕ гэрлэгсэд

НОВОБРА́ЧНЫЙ шинэ гэрлэсэн эрэгтэй.

НОВОВВЕДЕ́НИЕ шинэ эхлэлт, шинэ журам; **важное ~** чухал шинэ эхлэлт.

НОВОГО́ДНИЙ шинэ жилийн, цагаан сарын; **~ подарок** шинэ жилийн бэлэг.

НОВОИСПЕЧЁННЫЙ сая болсон, сая цол олсон, сая хийсэн; **~ студент** сая болсон оюутан;

НОВОЛУ́НИЕ шинэ сар, сарын шинэ.

НОВООБРАЗОВА́НИЕ шинэ зүйл, шинэ хэлбэр, шинэ үүссэн зүйл.

НОВОРОЖДЁННЫЙ сая төрсөн, нялх, улаан цах, нялх хүүхэд.

НОВОСЁЛ *шинэ нутаглагч*,шинэ байранд орогч, шинэ гэрт орогч

НОВОСЕ́ЛЬЕ 1. шинэ байр, шинэ гэр; 2. шинэ байрын найр, шинэ гэр мялаах; **праздновать ~** шинэ гэр мялаах.

НОВОСТРО́ЙК||А 1. шинэ барилга; **работать на ~е** шинэ барилга дээр ажиллах; 2. шинэ байшин, шинэ суурин, шинэ барилга.

НО́ВОСТ||Ь 1. *шинэ зүйл, шинэ нээлт*, шинэ бүтээл, шинэ бараа; **~и в технике** техникийн шинэ зүйл, шинэ техник; **книжные ~и** шинэ ном; 2. сонин; **последние ~и** сүүлчийн мэдээ.

НО́ВШЕСТВО шинэ журам, шинэтгэлт, шинэ зүйл.

НО́В||ЫЙ 1. шинэ; новый год шинэ жил, цагаан сар; **~ костюм** шинэ хувцас; 2. шинэ (үгийн); **~ая литература** шинэ үеийн утга зохиол.

НОВЬ шинэ газар, атар газар; **поднимать ~** шинэ газар хагалах.

НОГ||А́ хөл; **сидеть ~ на ~у** хөл ачин суух; **на ~ах не стоит** хөл дээрээ зогсож чадахгүй байна; **перенести болезнь на ~ах** хэвтэлгүй явсаар эдгэрэх; **идти в ~у** хөл нийлүүлэн явах, хөлөө олон явах; **идти в ~у с современностью** орчин үетэй *хөл нийлүүлэн алхлах*; **сбиться с ног** *хөл алдах*, **хөлөө** олохгүй байх; **стать на ноги** 1) эдгэрч босох, хөл дээрээ босох; 2) гар ганзаганд, хөл дөрөөнд хүрэх; хүний зэрэгт хүрэх; **поставить на ~и кого-либо** 1) эдгээж босгох, хөл дээр нь босгох; 2) хөл дээр нь гаргах, хөлийг нь дөрөөнд гарыг нь ганзаганд хүргэх, хүний зэрэгт хүргэх; быть **одной ~ой в могиле** үхдэгийн даваан дээр байх; **кланяться в ~и** хөлд нь мөргөх; **без ног, без задних ног** хөлөө хөдөлгөх, сөлгүй; **поднять на ~и кого-либо** хөл болгох, хөл үймээн болгох, хөл дээр нь босгох, дэвжгэнүүлэх; **ни ~ой к нему, ни ногой туда** тэднийд шагайхгүй, тийшээ зүглэхгүй; **ног под собой не слышать от радости** баярлаад хөл нь газар хүрэхгүй байх; **моей ~и не будет** там тэнд би шагайхгүй; **бежать со всех ног** хөл мэдэн гүйх, хар хурдаараа давхих; **хромать на обе ~и** аль аль талаараа доголох; **быть с кем-либо на короткой (дружеской) ~е** хүнтэй дотно байх; **еле ~и унести** арай гэж амь гарах; **протянуть ~и** мажийх, үхэх; **~и делать** зүгтах, оргох.

НОГА́ЕЦ ногай хүн

НОГА́ЙКА ногай эмэгтэй, ногай эхнэр

НОГОТО́К бяцхан хумс, хумсхан, с ноготок хумсынхан төдий, чихэн төдий.

НО́ГОТЬ хумс

НО́Ж хутга; **перочинный ~** тонгорог; **быть на ~ах с кем-либо** дайсагнах.

НОЖЕВ||О́Й хутганы; **~ черенок** хутганы иш; **~ая рана** хутгалсан шарх.

НО́ЖИК хутга, бяцхан хутга

НО́ЖКА 1. бяцхан хөл, 2. хөл; **~ стула** сандлын хөл; 3. иш.

НО́ЖНИЦЫ хайч

НОЖН||О́Й хөлийн; **~ая ванна** хөлийн угаал.

НО́ЖНЫ хуй, гэр

НОЗДРЕВА́ТЫЙ нүхэрхүү, нүхлэг

НОЗДРЯ́ хамрын нүх

НУЛЕВ||О́Й тэг, тэгтэй тэнцүү; **~ая степень** тэг зэрэг

НОЛЬ тэг

НОМЕНКЛАТУ́РА нэрийн цогцос, нэр төрөл, удирдах тушаалтнууд.

НОМЕНКЛАТУ́РНЫЙ нэрийн цогцсын

НО́МЕР 1. дугаар, номер; **последний ~ журнала** сэтгүүлийн *сүүлчийн дугаар*; 2. *номер*, хэмжээ; **~ перчаток** бээлийний хэмжээ; 3. өрөө, тасалгаа.

НОМЕРНО́Й дугаарын, дугаартай; **~ знак** дугаартай тэмдэг.

НОМИНА́Л нэрийдсэн үнэ, дурдсан үнэ, дуудсан үнэ; **продажа по ~у** дуудсан үнээр худалдах.

НОМИНА́ЛЬНО нэр төдий, нэр хэмээн; **числиться где-нибудь ~** нэг газар нэр төдий данслагдах.

НОМИНА́ЛЬН||ЫЙ 1. *нэрийдсэн, дурдсан, дуудсан*; **~ая стоимость** нэрийдсэн өртөг; 2. нэр төдий, нэр хэмээсэн.

НО́НА *муз.* есц

НОНЕ́Т *муз.*есүүл

НОРА́ 1. нүх, 2. байр

НОРВЕ́ЖЕЦ норвег хүн

НОРВЕ́ЖКА норвег эмэгтэй, норвег эх

НОРВЕ́ЖСКИЙ норвег, норвегийн; **~ язык** норвег хэл.

НОРИ́ЧНИК *бот.* иршимбэ

НО́РКА I бяцхан нүх

НО́РКА II усны булга

НО́РКОВ||ЫЙ усны булган; **~ая шуба** усны булган дээл

НО́РМ||А 1. *(хэв)* журам; **~ы литературного языка** бичгийн хэлний хэв журам; **~ поведения** биеэ авч явах журам; 2. *(хэв)*

хэмжээ, тогтсон хэмжээ, норм; ~ **выработки** үйлдвэрлэх хэмжээ; **сверх ~ы** тогтсон хэмжээнээс давуулан; **средняя ~ выпадения осадков** тундсын дунд хэмжээ.

НОРМАЛИЗА́ЦИЯ *(хэв)* журамтай болгох, журамшуулах, *(хэв)* хэмжээтэй болгох, хэвийн байдал; ~ **орфографии** үсгийн дүрмийг журамшуулах.

НОРМАЛИЗИ́РОВАТЬ *(хэв)* журамтай болгох, журамшуулах.

НОРМАЛИЗОВА́ТЬ *(хэв)* журамтай болгох, журамшуулах, *(хэв)* хэмжээтэй болгох; ~ **литературное произношение** бичгийн хэлний дуудлагыг журамшуулах.

НОРМА́ЛЬНЫЙ 1. хэвийн, ердийн; ~ **вес** ердийн жин; нормальная обстановка хэвийн байдал; 2. эрүүл.

НОРМАТИ́В хэв хэмжээ; ~ **производительности труда** хөдөлмөрийн бүтээмжийн хэм хэмжээ.

НОРМАТИ́ВН||ЫЙ 1. хэм хэмжээтэй; ~ **расход материалов** хэрэглэгдэхүүний хэв хэмжээтэй зарлага; 2. журамлах; **~ая грамматика** журамлах хэл зүй.

НОРМИРОВА́НИЕ *(хэв)* хэмжээ тогтоох, нормлох.

НОРМИ́РОВАННЫЙ хэв хэмжээтэй болгосон, хэв хэмжээ тогтоосон, нормлосон.

НОРМИ́РОВАТЬ хэмжээтэй болгох, (хэв) хэмжээ тогтоох, нормлох; ~ **работу** ажлын хэв хэмжээг тогтоох.

НОРМИРО́ВКА *(хэв)* хэмжээтэй болгох, *(хэв)* хэмжээ тогтоох, нормлох.

НОРМИРО́ВОЧНЫЙ *(хэв)* хэмжээ тогтоох, нормлох.

НОРМИРО́ВЩИК *(хэв)* хэмжээ тогтоогч, нормлогч

НОРМИРО́ВЩИЦА *(хэв)* хэмжээ тогтоогч эмэгтэй, нормлогч эмэгтэй.

НО́РОВ зөрүүд зан, муу зан; **человек с ~ом** зөрүүд зантай хүн.

НОРОВИ́СТ||ЫЙ зөрүүд, муу зантай; **~ая лошадь** муу зантай морь.

НОРОВИ́ТЬ чармайх, тэмүүлэх

НОС 1. хамар; **прямой ~** цэх хамар, шулуун хамар; ~ **с горбинкой** монхор хамар; **вздернутый ~** шонтгор хамар; 2. хошуу; ~ **лодки** завийн хамар; 3. шувууны хушуу; **встретиться ~ом к ~у** нүүр нүүрээрээ уулзах; **говорить в ~** гуншганах; *** водить за ~ кого-либо** араар нь тавих, хууран мэхлэх; **не видеть дальше своего ~а** алган дээрхээсээ бусад юм харахгүй; **повесить ~** уруу царайлах; **поднять ~, задрать ~** дээгүүр зан гаргах; **совать ~ куда-либо** хөндлөнгөөс хөлөө, хөндлөнгөөс оролцох; ~ **воротить от кого-либо** буруу харах; **под ~ом** хаяанд, дэргэд; **взять из-под (самого) ~а** дэргэдээс нь авчих, нүдэн дээрээс нь авчих; **на ~у** хаяанд ирээд байх, гадаа ирээд байх; **зима на ~у** өвөл хаяанд ирээд байна; **остаться с ~ом** хоосон хоцрох, молигодуулах; **оставить кого-либо с ~ом** молигодох, хуурах; **клевать ~ом** үүрэглэх; **утереть ~** гартуулах, давах; **уткнуться ~ом** ширтэн харах.

НОСА́СТЫЙ,

НОСА́ТЫЙ том хамартай, мандгай хамартан.

НО́СИК 1. бяцхан хамар, хамархан; 2. бяцхан хошуу; 3. (данхны) цорго.

НОСИ́ЛКИ 1. дамнуурга; **санитарные ~** эмнэлгийн дамнуурга; 2. жууз.

НОСИ́ЛЬН||ЫЙ өмсөх; **~ое белье** өмсөх дотуур хувцас.

НОСИ́ЛЬЩИК зөөгч,дамнуурч

НОСИ́ТЕЛЬ 1. зөөмнэгч; 2. агуулагч, дэлгэрүүлэгч; ~ **дифтерии** хоолойн сахуу дэлгэрүүлэгч.

НОСИ́||ТЬ 1. авч явах, өргөж явах, үүрч явах, аваачих,авчрах; 2. туух, тууж явах, хийсгэх, хийсгэн явах; 3. авч давхих, авч нисэх; 4. өмсөж явах; ~ **военную форму** цэрэг хувцас өмсөж явах; 5. зүүх; ~ **очки** шил зүүх, шил хийх; ~ **в кармане перочиный нож** халаасандаа тонгорог авч явах; 6. -тай (-тэй, -той) байх; ~ **бороду сахалтай** байх; **спор ~л принципиальный характер** маргаан зарчмын чанартай байв; 7. хэвэлдээ тээх, жирэмсэн байх; ~ **на руках кого-либо** алган дээрээ бөмбийлөх, эрхлүүлэх.

НОСИ́ТЬСЯ 1. ийш тийш гүйх, гүйлдэх, дэвжгэнэх, хөлхөх, өөдөө сөөргөө нисэх; **дети носятся по двору** хүүхдүүд хашаан дотуур гүйлдэнэ; 2. **сониучирхан** гүйх, гайхуулан гүйх; ~ **с новым проектом** шинэ төсөл барьж сониучирхан гүйх.

НО́СК||ИЙ I бөх, эдлэмжтэй; **~ая ткань** бөх нэхмэл

НО́СК||ИЙ II өндөглөмтгий, сайн өндөглөдөг; **~ие куры** өндөглөмтгий тахиа.

НОСОВО́Й I нусны; ~ **платок** нусны алчуур, өврийн алчуур

НОСОВО́Й II хамрын; ~ **согласный** хамрын гийгүүлэгч.

НОСОГЛО́ТКА төвөнхийн дээрх хөндий, хамар багалзуур

НОСО́К I (гутлын) хоншоор, хошуу

НОСО́К II богино оймс

НОСОРО́Г хирс, бамин.

НО́Т||А I 1. ноот; **положить текст на ~ы** дууны үг ноотлох; 2. ноты ноотлосон хөгжим, ноот; **играть по ~ам** нотоор наадах; **говорить, как по ~ам** уншиж байгаа юм шиг ярих, бэлэн ярих.

НО́Т||А II нот, нот бичиг; **обмен ~ами** нот бичиг солилцох.

НОТАРИА́ЛЬН||ЫЙ 1. нотариусын; **~ая контора** нотариусын контор; 2. нотариусын баталгаатай; **~ая копия** нотариусын баталгаатай хуулбар.

НОТА́РИУС нотариус (*хууль ёсны баримт бичиг батлагч*)

НОТА́ЦИЯ I сургамж, донгодлого, зэмлэл

НОТА́ЦИЯ II томъёолсон бичиг; **шахматная ~** шатрын томъёолсон бичиг.

НО́ТНЫЙ ноотын

НО́ТЫ ноотолсон хөгжим, ноот.

НОЧЕВА́ТЬ хонох; ~ **на сеновале** өвсний саравчинд хонох.

НОЧЁВК||А хонох, хоног; **остановиться для ~и** хонохоор буух.

НОЧЛЕ́Г 1. хонох, хоног; 2. хонох газар.

НОЧЛЕ́ЖКА хоног төөрүүлэх газар.

НОЧЛЕ́ЖН||ЫЙ хонох, хоног өнгөрүүлэх; **~ый дом** хоног төөрүүлэх газар.

НОЧНИ́К шөнийн дэн.

НОЧНО́Е адуу манах.

НОЧН||О́Й шөнийн; ~ **мрак** шөнийн харанхуй; **~ое время** шөнийн цаг; **~ая сорочка** шөний унтлагын цамц; **~ое дежурство** шөнийн жижүүр; **~ая смена** шөнийнээлж.

НОЧЬ шөнө; **на дворе ~** шөнө болов, харанхуй болов; **глухая ~** анир чимээгүй шөнө; **целую ~ напролёт** бүхэл шөнө; **спокойной ночи!** сайхан нойрсоорой!

НО́ЧЬЮ шөнө, шөнөдөө, шөнөөр; **днём и ~** өдөр шөнөгүй, өдөржин шөнөжин.

НО́Ш||А үүрэг, ачаа; **взвалить ~у на себя** үүргээ үүрэх.

НО́ШЕН||ЫЙ өмссөн, өмсөж байсан; **~ое белье** өмсөж байсан дотуур хувцас.

НО́ЮЩ||ИЙ янгинах, шархирах, чимчигнэх; **~ая боль** янгинаж өвдөх.

НОЯ́БРЬ арван нэгдүгээр сар

НРАВ 1. ааш, авир, зан; **крутой ~** огцом зан; 2. ёс заншил, хэвшил; **старинные ~ы** хуучин ёс заншил

НРА́ВИТЬСЯ сэтгэлд зохих, сэтгэлд таарах, сэтгэлд таатай байх, аятайхан санагдах; **ему нравится ездить верхом** морь унах түүний сэтгэлд таатай байна.

НРАВОУЧЕ́НИЕ сургамж, сургаал.

НРАВОУЧИ́ТЕЛЬНЫЙ сургамжтай, сургаалын.

НРА́ВСТВЕННОСТЬ ёс суртахуун, ёс журам, зан суртахуун.

НРА́ВСТВЕННЫЙ 1. ёс суртахууны, ёс журмын, зан суртахууны; 2. ёс суртахуунтай, ёс журамтай; ~ **человек** ёс журамтай хүн; 3. сэтгэлийн, сэтгэл санааны; ~ **подъем** сэтгэл санааны өрнөлт.

НУ 1. заа; ~, **скорей!** заа түргэл! 2. уухай, ай, уухай даа, ай даа, заа (мөн); ~ **и молодец!** уухай мөн сайн эр байна; 3. аа, тийм үү? **я сегодня уезжаю — ~?** би өнөөдөр явна — аа, тийм үү? 4. л, даа (*дээ, доо, дөө*); ~ **хорошо** сайн л байна; ~ **нет** үгүй дээ; ~ **так что же?** за тэгээд юу гэж? 5. заа боль доо, орхи, тонил, тонилог; ~ **тебя** заа чи боль доо; 6. эхлэв, гарав; ~ **на него кидаться** түүн өөд үсчиж гарав; 7. гэж бодъё; **ты пойдёшь гулять?** — ~ **пойду** чи зугаалахаар явах уу? — явъя гэж бодъё; ~**ка** заа.

НУ́ДНЫЙ залхуутай, хаширтай, уйтгар хүргэх; ~ **разговор** уйтгар хүргэх яриа.

НУЖД||А́ 1. гачигдал, гачаал, хоосон, ядуу байдал, үгийгүү байдал; **вырос в ~е** ядуу хоосон байдалд өссөн; 2. хэрэгцээ, хэрэг; ~**ы городского населения** хотын хүн амын хэрэгцээ.

НУЖДА́ТЬСЯ 1. гачигдах, ядуу зүдүү байх, **сильно** ~ их ядуу зүдүү байх; 2. хэрэгтэй байх, дутагдах; **ни в чём не** ~ юугаар ч дутагда,хүй байх.

НУ́ЖНО хэрэгтэй, таарна, зохино; **мне** ~ **пять рублей** над таван рубль хэрэгтэй; ~ **торопиться** шамдах хэрэгтэй; ~, **чтобы все явились** бүгд ирвэл зохино.

НУ́ЖНИК *разг.* 1. жорлон; 2. бүгдэд хэрэгтэй хүн

НУ́ЖН||ЫЙ хэрэгтэй; **выдать** ~**ую сумму** хэрэгтэй мөнгийг олгох; **дать** ~**ые указания** хэрэгтэй зааврыг өгөх; ~ **человек** хэрэгтэй хүн.

НУ-КА ~ **подойди!** заа хүрээд ир!

НУЛЕВО́Й тэг, тэгтэй тэнцүү.

НУЛЬ тэг

НУМЕРА́ЦИЯ 1. дугаарлах, дугаар тавих; 2. дугаар; **нечётная** ~ **домов** сондгой дугаартай байшингууд

НУМЕРОВА́ТЬ дугаарлах, дугаар тавих

НУМИЗМА́ТИКА зоос зүй (*эртний зоос, медалийг шинжлэх ухааны үүднээс тодорхойлон бичих*)

НУ-НУ заа, заа; ~ **вставай** заа заа бос; ~ **не сердись** заа, заа битгий уурла.

НУТ *бот.* хонин вандуй.

НУТРО́ 1. дотор, гэдэс дотор; 2. дотор, дотор зүрх, санаа, сэтгэл; **здоровое** ~ эрүүл дотор.

НУТРЯН||О́Й дотрын; дотор; ~**ое сало** дотор өөх.

НЫ́КАТЬ *разг.* нуух, хулгайлах

НЫ́НЕ өнөө, өнөө цаг; ~ **вышедший из употребления** өнөө хэрэгцээнээс гарсан, өнөө хэрэглэгдэхээ больсон.

НЫ́НЕШН||ИЙ 1. өнөө жилийн, өнөө; 2. ~ **урожай** өнөө жилийн ургац; ~**ее лето** өнөө зун; 3. өнөөгийн, өнөө цагийн; ~**яя молодежь** өнөөгийн залуус.

НЫ́НЧЕ 1. өнөөдөр, өнөө; **не** ~ — **завтра** өнөө маргаашгүй; ~ **морозно** өнөөдөр хүйтэн байна; 2. өнөө, өнөө үе, өнөө цаг; ~ **жить весело** өнөө үед амьдрах баясгалантай.

НЫРНУ́ТЬ шумбах, шунгах

НЫРО́К шунгадаг нугас

НЫРЯ́ТЬ шумбах, шунгах

НЫ́ТИК янгууч, гоншгонуур, гоншгонож байдаг хүн.

НЫТЬ 1. янгинах, шархирах, чимчигнэх; **зуб ноет** шүд янгинана; 2. гонгинох; гоншгонох.

НЫТЬЁ *гоншгонох, гонгинох;* **надоедливое** ~ *хаширтай* гоншгонох.

НЭП ***(новая экономическая политика)***, ЭЗШБ (эдийн засгийн шинэ бодлого).

НЭ́ПМАН шинэ баян

НЭ́ПМАНСКИЙ шинэ баяны, шинэ баячуудын.

НЮА́НС нарийн ялгавар, нарийн ялгаа; ~**ы произношения** дуудлагын нарийн ялгавар.

НЮ́НИ распустить ~ нус нулимс болох

НЮХ үнэртэх, шинших; **у собаки хороший** ~ үнэртэхдээ сайн нохой, үнэр сайн мэддэг нохой.

НЮ́ХАТЕЛЬНЫЙ хамрын; ~ **табак** хамрын тамхи.

НЮХА́ТЬ 1. үнэрлэх, үнэртэх, шинших; 2. үнэртэх, татах; ~ **табак** хамрын тамхи татах; **пороху не** ~**л** дайны утаа үнэрлээгүй.

НЯ́НЧИТЬ сувилах, асрах, харах.

НЯ́НЧИТЬСЯ 1. сувилах, асрах, харах; ~ **ребенком** хүүхэд асрах; 2. аргадах, бөмбийлөх; **довольно с ним** ~ түүнийг аргадах хэрэггүй.

НЯ́НЧИТЬ сувилах, асрах, харах.

НЯ́НЬКА 1. сувилагч эх; 2. сувилагч, асрагч.

НЯ́НЯ 1. сувилагч эх; 2. сувилагч, сургуулийн цэвэрлэгч, асрагч.

О

О споткнуться ~ камень чулуунд бүдрэх; 2. тухай, -ийн -ын, -ы,-ий, -н, ыг,-г төлөө **бок ~ бок** хаяалдан, зэрэгцэн; **плечо ~ плечо** мөр зэрэгцэн.

О,1. аяа, ай, ээ; 2. -аа, -ай, -өө, -ээ, -даа; **~ да!** тийм ээ! **~ нет!** үгүй ээ!

ОА́ЗИС баян бүрд.

ОБ, О́БО эгшгээр эхэлсэн үгийн өмнө о-гийн оронд хэрэглэгдэнэ.

О́БА хоёулаа, хоёр; **~ брата** ах дүү хоёулаа; **глядеть в ~, смотреть в ~** хоёр нүдээрээ ширтэн харах, сонор соргог байх.

ОБАГРИ́ТЬ хүрэн улаан болгох, улайлгах; **~ руки кровью** гараа улаан цус болгох, алуурчин болох.

ОБАГРИ́ТЬСЯ хүрэн улаан болох, уйлах.

ОБАГРЯ́ТЬ хүрэн улаан болгох, улайлгах.

ОБАГРЯ́ТЬСЯ хүрэн улаан болох, улайх.

ОБАЛДЕВА́ТЬ мангуурах, тэнэгтэх, эргүүтэх.

ОБАЛДЕ́ТЬ мангуурах, тэнэгтэх, эргүүтэх.

ОБАНКРО́ТИТЬСЯ 1. дампуурах, наймаа алдах, бэл алдах; 2. дампуурах, нурах, балрах.

ОБАЯ́НИЕ сэтгэл татах чадал, дур булаах хүч; **находиться под ~м кого-либо** хүний сэтгэл татах чадалд автах.

ОБАЯ́ТЕЛЬНОСТЬ сэтгэл татах чанар, дур булаах хүч, сэтгэл татах чадал; **~ музыки** хөгжмийн сэтгэл татах чадал.

ОБАЯ́ТЕЛЬНЫЙ сэтгэл татагч, дур булаадаг; **~ человек** сэтгэл татдаг хүн.

ОБВА́Л нуранги, нурах, нуран унах; **снежный ~** цасны нур.

ОБВА́ЛИВАТЬ I нураах, нурааж унагах.

ОБВА́ЛИВАТЬ II өнхрүүлэх.

ОБВА́ЛИВАТЬСЯ нурж унах.

ОБВАЛИ́ТЬ хураах, нурааж унагах; **~ поленницу дров** хураасан түлээ нураах.

ОБВАЛИ́ТЬСЯ нурах, нуран унах.

ОБВАЛЯ́ТЬ өнхрүүлэх.

ОБВАРИ́ТЬ зумлах, шазлах; **~ ногу** хөлөө шазлах, шир зумлах.

ОБВАРИ́ТЬСЯ зумрах, шазрах.

ОБВЕВА́ТЬ цоргих, үлээх, оргих.

ОБВЕНЧА́ТЬ шашны ёсоор гэрлүүлэх, сүмд мөргүүлж гэрлүүлэх.

ОБВЕНЧА́ТЬСЯ шашны ёсоор гэрлэх, сүмд мөргөж гэрлэх.

ОБВЕРНУ́ТЬ 1. ороох, боох; 2. боох, ваадагнах, гадарлах.

ОБВЁРТЫВАТЬ 1. ороох, боох; 2. боох, ваадагнах, гадарлах.

ОБВЕ́СИТЬ дутуу жигнэх.

ОБВЕСТИ́ 1. тойруулах, эргэн тойруулах; 2. эргүүлэн харах, эргэн тойрон харах; **~ глазами вокруг** эргэн тойрон харах; 3. хүрээлэх, тойруулах; 4. хүрээлэх, хөвөөлөх, эмжих; 5. мэхлэх, тойруулах; **~ вокруг пальца** хөөрхөн мэхлэх.

ОБВЕ́ТРЕНН||ЫЙ 1. салхинд идэгдсэн, өгөршсөн; 2. борлосон, осгортсон, сайртсан; **~ое лицо** борлосон нүүр.

ОБВЕ́ТРЕ||ТЬ борлох, осгортох; **лицо ~ло** нүүр осгортов.

ОБВЕ́ТРИ||ТЬ борлуулах, осгортуулах, сайртуулах, борлох, осгортох, сайртах; **мне ~ло губы** миний уруул осгортов.

ОБВЕ́ТРИ||ТЬСЯ борлох, осгортох, сайртах; **лицо ~лось** нүүр осгортов.

ОБВЕТША́ЛЫЙ өгөр, өгөршсөн, өмхөрсөн, хуучирсан.

ОБВЕТША́ТЬ өгөрших, өмхрөх, хуучрах.

ОБВЕ́ШАТЬ дүүрэн өлгөх, энд тэндгүй өлгөх.

ОБВЕ́ШАТЬСЯ биеэрээ дүүрэн өлгөх, энд тэндгүй өлгөх.

ОБВЕ́ШИВАТЬ I дутуу жинлэх.

ОБВЕ́ШИВАТЬ II дүүрэн өлгөх, энд тэндгүй өлгөх.

ОБВЕ́ШИВАТЬСЯ биеэрээ дүүрэн өлгөх, энд тэндгүй өлгөх.

ОБВЕ́Я||ТЬ цоргих, үлээх, оргих; **~ло холодом** хүйтэн оргив.

ОБВИВА́ТЬ 1. ороох; 2. ороож бүрхэх, бүрхэх, татах; 3. **тэврэх.**

ОБВИВА́ТЬСЯ ороох, ороолдох, тэврэх.

ОБВИНЕ́НИЕ 1. зэмлэл, буруушаал; 2. ял; **вынести ~** ял ноогдуулах, ял шийтгэл; 3. яллагч этгээд, яллагчид.

ОБВИНИ́ТЕЛЬ яллагч; **государственный ~** улсын яллагч.

ОБВИНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ ялын, яллах; **~ое заключение** ялын төлөвлөгөө; **~ая речь** яллах үг.

ОБВИНИ́ТЬ 1. зэмлэх, буруушаах; 2. яллах, гэмнэх, шийтгэх; **~ в преступлении** гэмт хэрэг хийсэн гэж яллах.

ОБВИНЯ́ЕМЫЙ,хэрэгтэн.

ОБВИНЯ́ТЬ 1. зэмлэх, буруушах; 2. яллах, гэмнэх, шийтгэх.

ОБВИНЯ́ТЬСЯ яллагдах, гэмнэгдэх, шийтгэгдэх.

ОБВИСА́ТЬ унжих, санжих.

ОБВИ́СЛ||ЫЙ унжуу, унжгай, унжсан, санжсан; **~ая кожа на щеках** унжуу хацар.

ОБВИ́СНУТЬ унжих, санжих.

ОБВИ́ТЬ 1. ороох; **~ косы вокруг головы** гэзгээрээ толгойгоо ороох; 2. ороож, бүрхэх, бүрхэх, татах; 3. тэврэх; **~ шею руками** хүзүүгээ тэврэх.

ОБВИ́ТЬСЯ ороох, ороолдох, тэврэх.

ОБВОДИ́ТЬ 1. тойруулах, эргэн тойруулах; 2. эргүүлэн харах, тойруулан харах; 3. хүрээлэх, тойруулах; 4. хүрээлэх, хөвөөлөх, эмжих; 5. мэхлэх, тойруулах.

ОБВО́ДКА хүрээ, хярхаг.

ОБВОДНЕ́НИЕ усжуулах, устай болох, усжууллага; **~ засушливых районов** ганддаг нутгийг усжуулах.

ОБВО́ДНЫЙ тойрох; **~ канал** тойрох суваг.

ОБВОДНЯ́ТЬ усжуулах, устай болгох.

ОБВОДНЯ́ТЬСЯ усжих, устай болох.

ОБВОЗИ́ТЬ тойрон гарах, тойруу замаар явах.

ОБВОЛА́КИВАТЬ бүрхэх, татах.

ОБВОЛА́КИВАТЬСЯ бүрхэх, татах, манантах, униартах, манарах.

ОБВОЛО́||ЧЬ бүрхэх, татах; **тучи ~кли небо** үүл тэнгэр бүрхэв.

ОБВОРОВА́ТЬ хулгайлах, хулуух, хулгайлж дуусгах.

ОБВОРО́ВЫВАТЬ хулгайлах, хулуух, хулгайлж дуусгах.

ОБВОРОЖИ́ТЕЛЬНЫЙ бахархал төрүүлэх, бахдам хөөрхөн, сэтгэл татам; **~ ребенок** бахдам хөөрхөн хүүхэд.

ОБВОРОЖИ́ТЬ бахдал төрүүлэх, бахархал төрүүлэх, сэтгэл татах; **он умел ~ всех своим обращением** тэр эелдэг харилцаагаараа хүн бүхний сэтгэлийг татдаг байв.

ОБВЯЗА́ТЬ 1. ороох, боох, баглах; **~ голову шарфом** толгойгоо алчуураар ороох; 2. хөвөөлөх, эмжих.

ОБВЯ́ЗКА 1. ороох, боох, баглах; 2. холбоос.

ОБВЯ́ЗЫВАТЬ 1. ороох, боох, баглах; 2. хөвөөлөх, эмжих.

ОБГЛА́ДЫВАТЬ мөлжих, мэрэх, хэмлэх.

ОБГЛОДА́ТЬ мөлжих, мэрэх, хэмлэх.

ОБГОНЯ́ТЬ түрүүлэх, гүйцэж түрүүлэх.

ОБГОРА́ТЬ түлэгдэх, ноцох, хуйхлах.

ОБГОРЕ́ЛЫЙ түлэнхий, түлэгдсэн, ноцсон, хуйхалсан.

ОБГОРЕ́ТЬ түлэгдэх, ноцох, цонох, хуйхлах.

ОБГРЫЗА́ТЬ мэрэх, химлэх.

ОБГРЫ́ЗТЬ мэрэх, химлэх.

ОБДАВА́ТЬ 1. асгах, цутгах, цацах; 2. оргих, даах

ОБДА́ТЬ 1. асгах, цутгах, цацах; ~ **холодной водой** хүйтэн ус цутгах; 2. оргих, даах; ~ **холодом** хүйтэн оргих; ~ **презрением** жигшин үзэх.

ОБДЕ́ЛАТЬ 1. боловсруулах, өнгөлөх, элдэх; ~ **кожу** арьс элдэх; 2. хаших; 3. засах, шигтгэн суулгах, цамхаглах; ~ **драгоценный камень в золото** эрдэнийн чулуу алтанд шигтгэх, эрдэнийн чулуу алтаар цамхаглах; 4. бүтээх, дуусгах; ~ **все свои дела** бүх хэргээ дуусгах мэхлэх, овлох.

ОБДЕЛИ́ТЬ хувь дутуу өгөх, эс хүртээх, ялгах.

ОБДЕ́ЛКА засах, боловсруулах, өнгөлөх.

ОБДЕ́ЛЫВАТЬ боловсруулах, элдэх, өнгөлөх; 2. хаших; 3. хасах, *шигтгэх, суулгах*, цамхаглах; 4. бүтээх, дуусгах; 5. мэхлэх, овлох.

ОБДЕЛЯ́ТЬ хувь дутуу олгох эс хүртээх.

ОБДЁРНУТЬ доош нь татах, доош нь татаж засах.

ОБДИРА́ТЬ өвчих, хуулах, хуу татах, хага татах.

ОБДУВА́ТЬ үлээх.

ОБДУ́МАННЫЙ бодолтой, нарийн бодсон, бодож боловсруулсан; ~ **ответ** бодолтой хариу; ~ **решение** бодож боловсруулсан шийдвэр.

ОБДУМА́ТЬ бодож боловсруулах, бодож үзэх, шүүж үзэх, бодох; ~ **свой ответ** хариугаа бодож боловсруулах.

ОБДУ́МЫВАТЬ бодож боловсруулах, бодож үзэх, шүүж үзэх, бодох.

ОБДУРИ́ТЬ мэхлэх, овлох.

ОБДУ́ТЬ үлээх; ~ **пыль с чего-либо** юмны тоос үлээх.

О́БЕ хоёулаа.

ОБЕ́ГАТЬ тойрон гүйх, энд тэндгүй гүйх; ~ **всех знакомых** бүх танилаараа тойрон гүйх.

ОБЕГА́ТЬ 1. тойрон гүйх, энд тэндгүй гүйх; 2. тойрон гүйх, гүйж тойрох.

ОБЕ́Д 1. үдийн хоол, зоог; **остаться без ~а** хоолгүй хоцрох; **торжественный** ~ ёслолын зоог; **званый** ~ урилгатай зоог; 2. үдийн хоолны цаг, үд; **приехать в самый** ~ яг үдэд ирэх.

ОБЕ́ДАТЬ *хооллох*, үдийн *хоол идэх*.

ОБЕ́ДЕННЫЙ хоолны, зоогийн; ~ **час** хоолны цаг; ~ **стол** хоолны ширээ, зоогийн ширээ.

ОБЕДНЕ́ЛЫЙ *(разг.)* үгүйрсэн, хоосорсон.

ОБЕДНЕ́НИЕ ядуурал, хоосрол, үгүйрэл.

ОБЕДНЕ́ТЬ ядуурах, ядангирах, хоосрох, үгүйрэх.

ОБЕДНИ́ТЬ ядууруулах, ядар болгох, доройтуулах.

ОБЕ́ДНЯ өглөөний мөргөл, үдийн мөргөл.

ОБЕДНЯ́ТЬ ядууруулах, ядар болгох, доройтуулах.

ОБЕЖА́ТЬ 1. тойрон гүйх, энд тэндгүй гүйх; 2. тойрон гүйх, гүйж тойрох; ~ **двор** хашаа тойрон гүйх.

ОБЕЗБО́ЛИВАНИЕ өвчингүй болгох.

ОБЕЗБО́ЛИВАТЬ өвдөхгүй болгох, өвчингүй болгох.

ОБЕЗБО́ЛИВАЮЩ||ИЙ өвчингүй бол-гох, өвдөхгүй болгодог; ~**ие средства** өвдөхгүй болдог арга, өвчингүй болгох эм.

ОБЕЗБО́ЛИТЬ өвдөхгүй болгох, өвчингүй болгох; ~ **роды** төрөхийг өвдөхгүй болгох, нярайлахыг өвчингүй болгох.

ОБЕЗВО́ЖИВАНИЕ усгүй болгох, чийггүй болгох.

ОБЕЗВРЕ́ДИТЬ хөнөөлгүй болгох, хоргүй болгох, аюулгүй болгох.

ОБЕЗВРЕ́ЖИВАНИЕ хөнөөлгүй болгох, хоргүй болгох, аюулгүй болгох.

ОБЕЗВРЕ́ЖИВАТЬ хөнөөл-гүй болгох, хоргүй болгох, аюулгүй болгох. **ОБЕЗГЛА́ВИТЬ** *толгой авах*.

ОБЕЗГЛА́ВЛИВАТЬ 1. толгой авах; 2. толгойгүй болгох; толгойлогчидгүй болгох;

ОБЕЗДО́ЛЕННЫЙ хувигүй, тавилан муутай, заяа нь орхисон.

ОБЕЗДО́ЛИВАТЬ ху-вигүй болгох.

ОБЕЗДО́ЛИТЬ ху-вигүй болгох, хувь заяагүй болгох, заяагий нь орхиулах.

ОБЕЗЖИ́РИВАНИЕ *тосыг нь гаргах, өөхгүй болгох*.

ОБЕЗЖИ́РИВАТЬ тосыг нь гаргах, өөхгүй болгох.

ОБЕЗЖИ́РИТЬ тосыг нь гаргах, өөхгүй болгох.

ОБЕЗЗАРА́ЖИВАНИЕ халдваргүй болгох, хоргүй болгох, ариутгах, гэмтэхгүй болгох.

ОБЕЗЗАРА́ЖИВАТЬ халдваргүй болгох, хоргүй болгох, ариутгах, гэмтэхгүй болгох.

ОБЕЗЗАРА́ЗИТЬ халдваргүй болгох, хоргүй болгох, ариутгах, гэмтэхгүй болгох.

ОБЕЗЛИ́ЧЕНН||ЫЙ эзэнгүй (болсон) хариуцах хүнгүй (болсон); ~**ая работа** хариу-цах хүнгүй ажил.

ОБЕЗЛИ́ЧИВАТЬ,

ОБЕЗЛИ́ЧИТЬ 1. сүргүй болгох, сүр сүлдгүй болох, золбоогүй болгох; 2. эзэнгүй болгох, хариуцах хүнгүй болгох.

ОБЕЗЛИЧИВА́ТЬСЯ,

ОБЕЗЛИ́ЧИТЬСЯ, сүргүй болох, сүр сүлдгүй болох, золбоогүй болох.

ОБЕЗЛЮ́ДЕТЬ хүнгүй болох.

ОБЕЗОБРА́ЖИВАТЬ муухай болгох, үзэмжгүй болгох.

ОБЕЗОБРА́ЗИТЬ муухай болгох, үзэмжгүй болгох.

ОБЕЗОПА́СИТЬ аюулгүй болгох.

ОБЕЗОРУ́ЖИВАТЬ зэвсэг хураах.

ОБЕЗОРУ́ЖИТЬ 1. зэвсэг хураах; 2. (эсэргүүцэх) бололцоогүй болгох, (татгалзах) аргагүй болгох.

ОБЕЗУ́МЕТЬ ухаан алдах, галзуурах.

ОБЕЗЬЯ́НА сармагчин, бич.

ОБЕЗЬЯ́НИЙ сармагчны, бичний.

ОБЕЗЬЯ́ННИЧАТЬ сармагчлах, бич мэт дууриах.

ОБЕЛИ́СК багана хөшөө; **воздвигнуть** ~ багана хөшөө босгох.

ОБЕЛИ́ТЬ цагаатгах.

ОБЕЛЯ́ТЬ цагаатгах.

ОБЕРЕГА́ТЬ хамгаалах, сэргийлэх, сахих.

ОБЕРЕГА́ТЬСЯ өөрийгөө хамгаалах, сэргийлэх.

ОБЕРЕ́ЧЬ хамгаалах, сэргийлэх, сахих; ~ **детей от заболеваний** хүүхдүүдийг өвчнөөс сэргийлэх.

ОБЕРНУ́ТЬ 1. ороох, боох; 2. боох, ваадагнах, гадарлах; ~ **книгу бумагой** ном цаасаар гадарлах; 3. хандуулах, эргүүлэх; ~ **лицо к соседу** нүүрээ зэрэгцээ хүн рүүгээ хандуулах; ~ **дело в свою пользу** хэргийг өөртөө ашигтай эргүүлэх; 4. хөмрүүлэх, унагаах; ~ **лодку** завь хөмрүүлэх; 5. эргүүлэх; **трижды** ~ **капитал** хөрөнгийг гурвантаа эргүүлэх, капиталыг гурвантаа эргүүлэх.

ОБЕРНУ́||ТЬСЯ 1. эргэх, эргэж харах, гэдрэг харах; ~ **лицом к окну** цонх руу эргэж харах, цонх руу нүүрээ хандуулах; 2. хандах, эргэх; **дело ~лось хорошо** хэрэг зөв тийш хандав; 3. эргэх, эргэлт хийх; **капитал ~лся за один год** хөрөнгө нэг жилд эргэлт хийв; 4. очоод ирэх, буцаж ирэх; **за сутки не** ~ **до станции** хоногт өртөөнд ирж амжихгүй; 5. хувилах ~ **лисой** үнэг болж хувилах.

ОБЁРТК||А ороолт, боолт, ваадан, бүрээс **тетрадь в желтой ~е** шар цаасаар гадарласан дэвтэр.

ОБЁРТОЧН||ЫЙ ороох, боох; ~**ая бумага** юм боох цаас.

ОБЁРТЫВАТЬ 1. ороох, боох; 2. ваадагнах.; 3. хандуулах, хөмрүүлэх; 4. хөмрүүлэх, унагаах, эргүүлэх.

ОБЁРТЫВАТЬСЯ 1. эргэх, эргэж харах; 2. хандах, эргэх; 3. эргэлт хийх; 4. очоод ирэх; 5. хувилах.

ОБЕСКРО́ВИТЬ 1. цусгүй болгох; 2. тамирдуулах, хүч чадлыг барах ~ **врага** дайсны хүч чадлыг барах.

ОБЕСКРО́ВЛИВАНИЕ 1. цусгүй болгох; 2. тамирыг нь таслах

ОБЕСКРО́ВЛИВАТЬ 1. цусгүй болгох; 2. тэнхэлгүй болгох.

ОБЕСКУРА́ЖИВАТЬ тээнэгэлзүүлэх, мэгдүүлэх, гайхаш тасруулах.

ОБЕСКУРА́ЖИТЬ тээнэгэлзүүлэх, мэгдүүлэх, гайхаш тасруулах ~ **неожиданным вопросом** гэнэт асууж мэгдүүлэх.

ОБЕСПЕЧЕ́НИЕ 1. хангах; 2. хангамж, хангалт **социальное** ~ нийгмийн хангамж; **материальное** ~ хэрэглэгдэхүүний хангамж.

ОБЕСПЕ́ЧЕННОСТЬ 1. хангалттай байдал, хангагдсан байх; 2. хангамж, хангах.

ОБЕСПЕ́ЧЕННЫЙ хангагдсан, хангалттай; **~ая жизнь** хангамжтай амьдрал.

ОБЕСПЕ́ЧИВАТЬ 1. хангах, амьдралтай болгох; 2. нийлүүлэх, хүрэлцэхүйц бэлтгэх; 3. батлах, баттай болгох.

ОБЕСПЕ́ЧИВАТЬСЯ хангагдах.

ОБЕСПЕ́ЧИТЬ 1. хангах; 2. нийлүүлэх; 3. батлах, баттай болгох.

ОБЕСПЕ́ЧИТЬСЯ өөрийгөө хангах, өөртөө нийлүүлэх.

ОБЕСПОКО́ИТЬ (санаа) зовних.

ОБЕССИ́ЛЕТЬ хүч чадалгүй болох.

ОБЕССИ́ЛИВАТЬ,

ОБЕССИ́ЛИТЬ, хүч чадалгүй болгох, тэнхэлдэх; ~ **врага** дайсныг тэнхэлдүүлэх.

ОБЕССЛА́ВИТЬ нэр алдаргүй болгох.

ОБЕССМЕ́РТИТЬ мөнхлөх, мөнхжүүлэх.

ОБЕССУ́ДИТЬ битгий юм санаарай.

ОБЕСЦВЕ́ТИТЬ 1. өнгөгүй болгох, өнгө алдах; 2. золбоогүй болгох. **ОБЕСЦВЕ́ТИТЬСЯ** 1. өнгөгүй болгох, өнгө алдуулах; 2. золбоогүй болох.

ОБЕСЦВЕ́ЧИВАТЬ 1. өнгөгүй болох, өнгө алдуулах; 2. хурц биш болох.

ОБЕСЦВЕ́ЧИВАТЬСЯ 1. өнгөгүй болох, өнгө алдах; 2. золбоогүй болох, хурц биш болох.

ОБЕСЦЕ́НИВАТЬ үнэгүй болгох, үнэ бууруулах.

ОБЕСЦЕ́НИВАТЬСЯ үнэгүй болох, үнэ буурах.

ОБЕСЦЕ́НИТЬ үнэгүй болгох, үнэ бууруулах.

ОБЕСЦЕ́НИТЬСЯ үнэгүй болох, үнэ буурах, үнэ алдах.

ОБЕСЧЕ́СТИТЬ нэр төргүй болгох, нэр төрийг гутаах

ОБЕ́Т сахил, санваар.

ОБЕТОВА́НН||ЫЙ зорьсон, хүссэн, тэмүүлсэн; **~ая земля** зорьсон газар.

ОБЕЩА́НИЕ амлалт, ам өгөх; **дать** ~ ам өгөх, амлах; **нарушить** ~ амласандаа эс хүрэх; **сдержать** ~ хэлсэн амандаа хүрэх.

ОБЕЩА́||ТЬ 1. амлах, ам өгөх; **~л, что придёт** ирнэ гэж амласан; 2. болох төлөвтэй байх, болох аятай байх; **день ~л быть теплым** дулаан өдөр болох төлөвтэй байв.

ОБЖА́ЛОВАНИ||Е давж заалдах; **приговор окончательный и ~ю не подлежит** энэхүү тогтоол эцсийн шийдвэр бөгөөд давж заалдаж үл болно.

ОБЖА́ЛОВАТЬ давж заалдах, гомдол мэдүүлэх

ОБЖА́РИВАТЬ шарсхийгээд авах, шарах, хайрах.

ОБЖА́РИТЬ шарсхийгээд авах, шарах, хайрах; ~ **мясо** мах шарсхийгээд авах.

ОБЖЕ́ЧЬ 1. түлэх, хайрах ~ **утюгом руку** гараа индүүнд хайрах; 2. шатаах, түлэх ~ **кирпич** тоосго шатаах.

ОБЖЕ́ЧЬСЯ түлэх, түлэгдэх, халах.

О́БЖИГ шатаах, түлэх.

ОБЖИГА́ТЬ 1. түлэх, хайрах; 2. шатаах, түлэх.

ОБЖИГА́ТЬСЯ түлэгдэх, халах.

ОБЖИ́М хавчих, базах, шахах.

ОБЖИ́ТЬ төвхнүүлэх, нутагшуулах.

ОБЖИ́ТЬСЯ төвхнөх, нутагших.

ОБЖО́РА чихүүр, идэмхий хүн.

ОБЖО́РЛИВЫЙ идэмхий, ховдог; ~ **поросёнок** ховдог гахайн торой.

ОБЖО́РСТВО идэмхий (байх), ховдог зан.

ОБЗАВЕДЕ́НИЕ -тай (-тэй, -той) болох, төхөөрөх; **обзавестись хозяйством** гэр бараа төхөөрөх, аж ахуйтай болох.

ОБЗО́Р тойм байдал, тойм; **международный** ~ дэлхий дахины (байдлын) тойм; **библиографический** ~ ном зүйн тойм.

ОБЗО́РН||ЫЙ тойм, тоймлосон; **~ая лекция** тойм лекци.

ОБЗЫВА́ТЬ хочлох, хоч өгөх, нэр өгөх.

ОБИВА́ТЬ 1. бүрэх, бүрээслэх, барьж хадах, битүү дэвсэх; 2. цохиж унагах, түгших; 3. ховхлох, ховх; 4. сэмлэх, элээх.

ОБИ́ВКА 1. бүрэх, бүрээслэх; 2. бүрээс, бүслүүр.

ОБИ́Д||А 1. гомдол, доромжлол; **быть в ~е на кого-либо** хүнд гомдолтой байх, гомдол; **терпеть ~у** доромжлолыг тэсвэрлэх; **кровная** ~ сэтгэл зүрхний гомдол; 2. харамсал; **опоздал в театр, какая** ~ театрт хожидсон харамсалтай байна; **не давать себя в ~у** биеэ өмгөөлж чадах.

ОБИ́ДЕТЬ 1. гомдоох, доромжлох, доромж үзэх; ~ **замечанием** зэмлэн гомдоох; 2. хохирол учруулах.

ОБИ́ДЕТЬСЯ гомдох, доромжлогдох.

ОБИ́ДНО гомдолтой байх, гомдмоор байх, өөнтөглөмөөр байх ~, **что он не пришел** түүний ирээгүйд гомдмоор байна.

ОБИ́ДН||ЫЙ 1. гомдолтой, гомдмоор өөнтөглөм, доромжилсон; **~ое замечание** доромж үзсэн зэмлэл; 2. хайран.

ОБИ́ДЧИВОСТЬ гомдолтой зан, өөч зан.

ОБИ́ДЧИВЫЙ янгууч; гомдомтгой ~ **человек** гомдомтгой хүн.

ОБИ́ДЧИК гомдоогч, доромжлогч.

ОБИЖА́ТЬ 1. гомдоох, доромжлох, доромж үзэх; 2. хохирол учруулах, хохироох, дутаах.

ОБИЖА́ТЬСЯ гомдох, өөнтөглөх.

ОБИ́ЖЕННО гомдолтой, өөнтөглөн, янгуучирхан.

ОБИ́ЖЕННЫЙ гомдолтой, өөнтөглөсөн, доромжлогдсон, янгуучирхсан.; ~ **вид** гомдсон байдал.

ОБИ́ЛИ||Е 1. элбэг, арвин; ~ **дичи** ангийн шувуу элбэг; 2. элбэг, дэлбэг, баян; **жить в ~и** элбэг дэлбэг амьдрах.

ОБИ́ЛЬНО элбэг, элбэг дэлбэг, арвин.

ОБИ́ЛЬНЫЙ 1. элбэг, элбэг дэлбэг, арвин; ~ **урожай** арвин ургац; 2. элбэг, элбэг дэлбэг, баян.

ОБИНЯК||Й говорить ~ами ёгт үгээр ярих, цаагуур тойруулж ярих; **говорить без ~ов** ёгтлолгүй ярих.

ОБИРА́ТЬ 1. цөлмөх, хамж авах, түүж авах; 2. тонох, цөлмөх, цөлмөн авах.

ОБИТА́ЕМЫЙ эзэнтэй, хүнтэй, хүн амьтантай; ~ **дом** эзэнтэй байшин.

ОБИТА́ТЕЛ||Ь оршин суугч хүн; **~и города** хотод оршин суугчид.

ОБИТА́ТЬ оршин суух.

ОБИ́ТЕЛЬ 1. хийд; 2. нутаг, орон байр.

ОБИ́ТЬ 1. бүрэх, бүрээслэх, барьж хадах; ~ **входные двери сукном** орох хаалганд цэмбэ барьж хадах; 2. цохиж унагах, түгших; ~ **яблони** алимын мод түнших; 3. ховхлох, ховх цохих; ~ **штукатурку** шаваас ховхлох; 4. сэмлэх, элээх; ~ **подол платья** хувцасны хормой хэгэ татах.

ОБИ́ТЬСЯ 1. ховхрох, ховхрон ойчих, хуурах; **штукатурка обилась** шаваас ховхров; 2. сэмлэх, элээх; **кремни обились** цахиур элэв.

ОБИХО́Д 1. хэрэгсэл; **предметы домашнего ~а** гэрийн хэрэгсэл; 2. хэвшил; **войти в** ~ хэвшил болох, хэвших; **выйти из ~а** хэрэглэгдэхээ болих.

ОБИХО́ДН||ЫЙ хэвшсэн, ердийн, гэр зуурын; **~ые слова и выражения** ердийн үг хэллэг.

ОБКА́ЛЫВАТЬ хагалах, ховхлох.
ОБКА́ПЫВАТЬ тойруулан газрыг хөвсийлгөх, малтах.
ОБКАТА́ТЬ 1. өнхрүүлэх; **~котлету в муке** котлет гурилд өнхрүүлэх; 2. дагтаршуулах; **~ дорогу** зам дагтаршуулах; 3. туршиж үзэх; **~ новую машину** шинэ машиныг туршиж үзэх.
ОБКА́ТКА 1. дагтаршуулах; 2. туршиж үзэх; **~ новых тракторов** шинэ тракторуудыг туршиж үзэх.
ОБКА́ТЫВАТЬ 1. өнхрүүлэх; 2. дагтаршуулах; 3. туршин үзэх.
ОБКЛА́ДКА 1. хүрээлэх, хаших, хучих; 2. хүрээ, хашлага, хучлага.
ОБКЛА́ДЫВАТЬ 1. хүрээлэх, тойруулж тавих, хаших, өнгөлөх, хучих; 2. бүрхэх; 3. өнгөртөх; 4. хомроголох, бүслэх; 5. оногдуулах, хүлээлгэх.
ОБКОЛО́ТЬ хагалах, ховхлох; **~ лёд со ступенек** үүдний шатны мөс ховхлох.
ОБКО́М мужийн хороо; **~ партии** мужийн намын хороо.
ОБКО́МОВСКИЙ мужийн намын хорооны; **~ работник** мужийн намын хорооны ажилтан.
ОБКОПА́ТЬ тойруулан газрыг хөвсийлгөх, малтах.
ОБКРА́ДЫВАТЬ юм хулгайлах, хулуух, хулгай хийх.
ОБКУСА́ТЬ хазах, мэрэх.
ОБКУ́СЫВАТЬ хазах, мэрэх.
ОБЛА́В||А 1. ав, хомрого; **устроить ~у** авлах; 2. хомрого, хомроглон баривчлах, бүслэн баривчлах.
ОБЛАГА́ЕМЫЙ оногдуулах; **~ налогом доход** татвар оногдуулах орлого.
ОБЛАГА́ТЬ 1. хүрээлэн, тойруулж тавих, хаших, хучих; 2. бүрхэх; 3. өнгөртөх; 4. хомроголох, бүслэх; 5. оногдуулах, хүлээлгэх, татах.
ОБЛАГА́ТЬСЯ оногдох, хүлээх.
ОБЛАГОДЕ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ хайр хүртээх, хишиг хайрлах, өмөг болох.
ОБЛАГОРА́ЖИВАТЬ 1. өөд татах, сайн сайхан болгох; 2. чанарыг дээшлүүлэх, үүлдрийг сайжруулах.
ОБЛАГОРО́ДИТЬ 1. өөд татах, сайн сайхан болгох; **задача искусства- воспитать и ~ человека** урлагийн зорилго бол хүнийг хүмүүжүүлэн сайн сайхан болгох явдал мөн; 2. чанарыг дээшлүүлэх, үүлдрийг сайжруулах.
ОБЛАДА́НИЕ эзлэх, эзэмших, мэдэх; **~ источниками сырья** түүхий эдийн уурхайг эзэмших.
ОБЛАДА́ТЕЛЬ эзэмшигч, эзэн, хүн; **~ приятного голоса** аятайхан хоолойтой хүн.
ОБЛАДА́ТЕЛЬНИЦА эзэмшигч эмэгтэй, эзэгтэй.
ОБЛАДА́ТЬ эзлэх, эзэмших, мэдэх; **~ хорошим голосом** сайхан хоолойтой байх.
ОБЛА́ЗИТЬ нэлэнхийд нь явах, энд тэндгүй явах; **~ весь лес** ойд нэлэнхийд нь явж үзэх.
О́БЛАК||О 1. үүл; **перистые ~а** сэмжин үүл, өдөн үүл; **под ~ами** үүлэн доогуур; 2. манан, татсан тоос, манарсан утаа; **~ пыли** татсан тоос, тоосон манан, **до облаков** тэнгэр тултал; **упасть с ~ов, свалиться с ~ов** тэнгэрээс ойчсон юм шиг байх.
ОБЛА́МЫВАТЬ хугалах, хугачих, хуга татах.
ОБЛА́МЫВАТЬСЯ хугарах, хуга үсрэх, тас буух, бүтэхгүй болох.
ОБЛА́ПИТЬ тэврэх, ноцох.
ОБЛАСКА́ТЬ эрхлүүлэх, энхрийлэх; **~сироту** өнчин хүүхдийг эрхлүүлэх.
ОБЛАСТНО́Й 1. мужийн; 2. нутгийн, орон нутгийн.
О́БЛАСТ||Ь 1. нутаг, орон, орон нутаг; **северные ~и Европы** Европын умард нутаг; 2. муж; 3. бүслүүр; **~ вечнозелёных растений** мөнх ногоон ургамлын бүслүүр; 4. хавь; орчим; тал; **боли в ~и печени** элэгний хавьд өвдөх; **в грудной ~и** цээжинд; 5. салбар, тал; **развитие всех ~ей техники** *техникийн бүх салбарын хөгжил*; **в ~и сельского хозяйства** хөдөө аж ахуйн талаар.
О́БЛАЧК||О 1. бяцхан үүл; **на небе ни ~а** тэнгэрт бяцхан үүл ч алга; 2. шинж, **~ грусти на лице** царай нь гунигласан шинж.
О́БЛАЧНОСТЬ үүлтэй байх, үүлэрхэг байх; **переменная ~** солигдмол үүлтэй.
О́БЛАЧНЫЙ үүлтэй, үүлэрхэг, бүрхэг; **~день** бүрхэг өдөр.
ОБЛЕГА́ТЬ 1, бүрхэх; 2. бариу таарах.
ОБЛЕГЧА́ТЬ 1. хөнгөн болгох, хөнгөрүүлэх, хөнгөлөх, хөнгөтгөх; 2. хөнгөн болгох, амархан болгох, хялбарчлах; 3. хөнгөрүүлэх, хөнгөлөх, хөнгөтгөх, хөнгөвчлөх; 4. хөнгөтгөх, хөнгөрүүлэх, тайвшруулах, уужруулах.
ОБЛЕГЧЕ́НИЕ 1. хөнгөрүүлэх, хөнгөтгөх, хөнгөлөх, хөнгөвчлөх; 2. дотор хөнгөрөх, сэтгэл уужрах, тайвшрах; **почувствовать ~** сэтгэл уужрах.
ОБЛЕГЧИ́ТЬ 1. хөнгөн болгох, хөнгөлөх, хөнгөрүүлэх, хөнгөтгөх; **~ груз повозки** тэрэгний ачаар хөнгөрүүлэх; 2. хөнгөн болгох, амархан болгох, хялбарчлах; **~ конструкцию самолёта** нисэх онгоцны хийцийг хялбарчлах; 3. хөнгөрүүлэх, хөнгөлөх, хөнгөтгөх, хөнгөвчлөх; **~ труд** хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх; 4. хөнгөрүүлэх, хөнгөтгөх, тайвшруулах, уужруулах; **~ боль** өвчин хөнгөрүүлэх; **~ душу** сэтгэл тайвшруулах.
ОБЛЕГЧИ́||ТЬСЯ 1. хөнгөн болгох, хөнгөрөх, халбар болох амархан болох; **труд ~лся** хөдөлмөр хөнгөрөв; 2. дотор хөнгөрөх, сэтгэл уужрах, тайвшрах; **душа ~лась** сэтгэл уужрав.
ОБЛЕДЕНЕ́ЛЫЙ мөстсөн, мөс болсон; **~ борт корабля** хөлөг онгоцны мөстсөн хярхаг.
ОБЛЕДЕНЕ́НИЕ мөстөх.
ОБЛЕДЕНЕ́||ТЬ мөстөх, мөс болох; **самолет ~л** нисэх онгоц мөстөв.
ОБЛЕЗА́ТЬ гуужих, халцрах, зулгарах, зулмах.
ОБЛЕ́ЗЛЫЙ халцархай, гуужсан, зулгарсан, зулмасан; **~ кот** үс нь зулгарсан муур.
ОБЛЕ́З||ТЬ гуужих, халцрах, зулгарах, зулмах; **волосы ~ли** үс зулгарав.
ОБЛЕКА́ТЬ 1. өмсгөх; 2. хүрээлэх, бүрхэх; 3. олгох, хүлээлгэх.
ОБЛЕКА́ТЬСЯ хувцас өмсөх, хувцаслах, өмсөх.
ОБЛЕНИ́ТЬСЯ залхуу болох, хойрго болох.
ОБЛЕПИ́||ТЬ 1. наалдах; **грязь ~ла сапоги** гуталд шавар наалдав; 2. овоорох, багшрах, шавах; 3. наах; **~ стены объявлениями** туурганд зарлал наах.
ОБЛЕПИ́ХА чацаргана.
ОБЛЕПЛЯ́ТЬ 1. наалдах; 2. овоорох, багшрах, шавах; 3. наах.
ОБЛЕТА́ТЬ I 1. тойрон нисэх; **~ всё побережье** бүх эрэг хавийг тойрон нисэх; 2. нисгэж үзэх, нисгэж турших; **~ самолёт** нисэх онгоц нисгэж турших.
ОБЛЕТА́ТЬ II унах.
ОБЛЕТЕ́ТЬ I 1. тойрон нисэх; 2. түргэн тархах.
ОБЛЕТЕ́ТЬ II, унах; **листья облетели** навч унав.
ОБЛЕ́ЧЬ 1. өмсгөх; **~ в одежды** хувцас өмсгөх; 2. хүрээлэх, бүрхэх; **~ славой** алдараар хүрээлэх; 3. хүлээлгэх, олгох; **~ полномочиями** бүрэн эрх олгох; **~ доверием** итгэл хүлээлгэх.
ОБЛЕ́ЧЬ II 1. бүрхэх; **тучи облегли небо** үүл тэнгэрийг бүрхэв, *тэнгэр бүрхэв*; 2. бариу таарах; **платье плотно облегло фигуру** хувцас биенд бариу таарав.
ОБЛЕ́ЧЬСЯ хувцас өмсөх, хувцаслах, өмсөх; **~ в траур** гашуудлын хувцас өмсөх.
ОБЛИВА́НИЕ асгах, гүйлгэх.

ОБЛИВА́ТЬ 1. асгах, хийх, асгаруулах; 2. гүйлгэх, -дах, (-дэх, -дох; -дөх).
ОБЛИВА́ТЬСЯ бие рүүгээ асгах, бие рүүгээ... хийх, бие рүүгээ цацах.
ОБЛИГА́ЦИЯ облигаци, өрийн бичиг, ~ **государственного займа** улсын зээллэгийн өрийн бичиг.
ОБЛИЗА́ТЬ долоох, ~ **губы** уруулаа долоох; **пальчики оближешь** шүлс асгармаар.
ОБЛИЗА́ТЬСЯ 1. уруулаа долоох; 2. биеэ долоох, өөрийгөө долоох.
ОБЛИЗНУ́ТЬ долоогоод авах, долоогоод орхих.
ОБЛИЗНУ́ТЬСЯ уруу-лаа долоогоод авах, уруулаа долоогоод орхих.
ОБЛИЗЫВА́ТЬ долоох.
ОБЛИ́ЗЫВАТЬСЯ 1. уруулаа долоох; 2. биеэ долоох.
О́БЛИК 1. дүр төрх, царай, (зүс), төлөв, дүрс, **приятный** ~ тааламжтай дүр; 2. зан чанар, төлөв.
ОБЛИНЯ́ТЬ 1. зэвхийрэх, гандах; 2. гуужих, даахиа хаях, хөөврөө гээх, зулгарах, зулмах.
ОБЛИПА́ТЬ нэлэнхийд нь наалдах, цул...болох.
ОБЛИ́ПНУТЬ нэлэнхийд нь наалдах, цул...болох; **колеса облипли глиной** дугуй цул шавар болжээ.
ОБЛИСПОЛКО́М *(областной исполнительный комитет)* мужийн гүйцэтгэх хороо.
ОБЛИ́ТЬ 1. асгах, хийх, асгаруулах; ~ **водой голову** толгой руу ус хийх; 2. гүйлгэх, -дах (-дэх, -дох, -дөх); ~ **кувшин глазурью** домбо пааландах; ~ **грязью** бузар муухай гүтгэх.
ОБЛИ́ТЬСЯ бие рүүгээ асгах, бие рүүгээ... хийх, бие рүүгээ цацах; ~ **холодной водой** бие рүүгээ хүйтэн ус хийх.
ОБЛИЦЕВА́ТЬ өнгөлөх, гадарлах, доторлох; **станции Московского метро облицованы мрамором** Москвагийн метроны өртөөнүүдийг гантигаар доторложээ.
ОБЛИЦО́ВАННЫЙ өнгөлсөн, гадарласан, доторлосон.
ОБЛИЦО́ВКА 1. өнгөлөх, гадарлах, доторлох; 2. өнгө, гадар, дотор; **мраморная** ~ гантиг гадар, гантиг дотор.
ОБЛИЦО́ВОЧНЫЙ өнгөнийн, гадрын, дотрын; ~ **материал** өнгөний хэрэглэгдэхүүн.
ОБЛИЦО́ВЩИК өнгөлөгч.
ОБЛИЦО́ВЫВАТЬ өнгөлөх, гадарлах, доторлох.
ОБЛИЧА́ТЬ 1. илрүүлэх, уудлан илрүүлэх; 2. илчлэх, ил болгох, үзүүлэх.
ОБЛИЧЕ́НИЕ илрүүлэх, уудлан илрүүлэх, илчлэх.
ОБЛИЧИ́ТЕЛЬ илрүүлэгч, илчлэгч.
ОБЛИЧИ́ТЕЛЬНИЦА илрүүлэгч эмэгтэй, илчлэгч эмэгтэй.
ОБЛИЧИ́ТЕЛЬНЫЙ илрүүлсэн, уудлан илрүүлсэн, илчилсэн; ~ **речь** илрүүлсэн үг.
ОБЛИЧИ́ТЬ 1. илрүүлэх, уудлан илрүүлэх; 2. илчлэх, ил болгох, үзүүлэх.
ОБЛИ́ЧЬЕ 1. зүс, нүүр, царай; **по обличью узнать** зүсээр нь таних; 2. дүр, төлөв, зүс.
ОБЛОБЫЗА́ТЬ озох, үнсэж үнгэх.
ОБЛОБЫЗА́ТЬСЯ *(разг, шутл.)*. озох, үнсэж үнгэлдэх.
ОБЛОЖЕ́НИЕ 1. оногдуулах, хүлээлгэх, татах; ~ **налогом** татвар оногдуулах; 2. бүслэх.
ОБЛО́ЖЕННЫЙ ~ **язык** өнгөртсөн хэл, өнгөртэй хэл.
ОБЛОЖИ́||ТЬ 1. хүрээлэх, тойруулж тавих, хаших, өнгөлөх, хучих, ~ **больного подушками** өвчтөнийг тойруулж дэр тавих; 2. бүрхэх; **тучи ~ли небо** тэнгэр бүрхэв; 3. өнгөртөх; **горло ~ло** хоолой өнгөртөв; 4. хомроголох, бүслэх; 5. оногдуулах, хүлээлгэх, татах; ~ **подоходным налогом** ашиг орлогыг ноогдуулах.
ОБЛОЖИ́||ТЬСЯ хүрээлүүлэх, тойруулах; **~лся книгами и засел за работу** олон ном тойруулчихаад ажиллаж гарав.
ОБЛО́ЖК||А хавтас; **книги в твердой ~е** хатуу хавтастай ном.
ОБЛОЖНО́И ~ **дождь** зүсэр бороо.
ОБЛОКА́ЧИВАТЬ тохойгоороо тулах, тохойлдох.
ОБЛОКА́ЧИВАТЬСЯ тохойлдох.
ОБЛОКОТИ́ТЬ тохойгоороо тулах, тохойлдох; ~ **руки на стол** тохойгоороо ширээ тулах.
ОБЛОКОТИ́ТЬСЯ тохойлдох; ~ **о подоконник** цонхны тавцан тохойлдох.
ОБЛОМА́ТЬ хугалах, хугачих, хуга татах; ~ **сучья** гишүү хугалах.
ОБЛОМА́||ТЬСЯ хугарах, хуга үсрэх, тас буух; **ветки ~лись** мөчир хуга үсрэв,
ОБЛОМИ́ТЬ хуга дарах, тас буулгах; ~ **сук** гишүү хуга дарах.
ОБЛОМИ́||ТЬСЯ хуга үсрэх, тас буух; **перила ~лись** шатны хашлага хуга үсрэв.
ОБЛО́МОВЩИНА *(Гончаровын романы баатар Обломовын нэрээс үүссэн зориг шийдвэргүй, ажил үйлгүй залхуу хойрго гэсэн үг)*
ОБЛО́МОК 1. хэмхэрхий, хэлтэрхий, түүрхий, түгдэрхий, хагархай, хугархай, эвдэрхий; 2. үлдэгдэл, хэмхэрхий, эвдэрхий.
ОБЛУПИ́ТЬ хуулах, арилгах, хальслах.
ОБЛУПИ́||ТЬСЯ хуурах, арилах, ховхрох, холтрох; **краска ~лась** будаг холтров.
ОБЛУ́ПЛИВАТЬ хуулах, арилгах, хальслах.
ОБЛУЧА́ТЬ шарах, цацраг тусгах.
ОБЛУЧЕ́НИЕ шарлага, цацраг тусгах.
ОБЛУЧИ́ТЬ шарах, цацраг тусгах; ~ **рентгеном** рентгений цацраг тусгах.
ОБЛУЧО́К дэлбэгчийн суудал.
ОБЛЫСЕ́ТЬ халзрах, халзан болох.
ОБЛЮБОВА́ТЬ,
ОБЛЮБО́ВЫВАТЬ шилж авах, сонгож авах.
ОБМА́ЗАТЬ түрхэх, шавах; ~ **печь глиной** шавраар пийшин шавах.
ОБМА́ЗКА 1. түрхэх, шавах; 2. шавах хэрэглэгдэхүүн
ОБМА́ЗЫВАТЬ шавах.
ОБМА́КИВАТЬ дүрэх.
ОБМАКНУ́ТЬ дүрэх, дүрээд авах; ~ **перо в чернила** үзэг бэхэнд дүрэх.
ОБМА́Н 1. мэх, заль, хууран мэхлэх; **ввести в** ~ залилах, мэхэнд оруулах; ~ **покупателя** худалдан авагчийг хууран мэхлэх; 2. эндүүрэл; ~ **чувств** мэдрэлийн эндүүрэл.
ОБМА́НН||ЫЙ мэхийн, залийн; **получить что-либо ~ым путем** залийн аргаар юм авах.
ОБМАНУ́||ТЬ 1. мэхлэх, залилах, овлох, хуурах; **обещал жениться и ~л** гэрлэнэ гээд хуурав; 2. хөсөрдүүлэх, талаар болгох; ~ **чье-либо доверие** хүний итгэлийг хөсөрдүүлэх.
ОБМАНУ́ТЬСЯ хууртах, хуурагдах; ~ **в ожиданиях** найдаж хууртах, дэмий горьдох.
ОБМА́НЧИВ||ЫЙ хуурмаг, хоосон; **~ая наружность** хуурмаг царай; **~ые надежды** хоосон найдвар, дэмий горьдлого.
ОБМА́НЩИК хууран мэхлэгч, хуурамч хүн, мэхч.
ОБМА́НЩИЦА хуурамч эмэгтэй, мэхч эхнэр.
ОБМА́НЫВАТЬ 1. мэхлэх, залилах, овлох, хуурах; 2. хөсөрдүүлэх талаар болгох.
ОБМА́НЫВАТЬСЯ хууртах, хуурагдах.
ОБМА́ТЫВАТЬ ороох, боох, тавих.
ОБМА́ТЫВАТЬСЯ 1. ороох, боох, зангидах; 2. ороогдох.
ОБМА́ХИВАТЬ дэвэх.

ОБМАХНУ́ТЬ 1. дэвэх, сэвэх; ~ **лицо веером** дэвүүрээр нүүрээ дэвэх; 2. гүвэх; ~ **пыль со стола** ширээнй тоос гүвэх.
ОБМА́ЧИВАТЬ норгох.
ОБМЕЛЕ́НИЕ татрах, гүехэн болох; ~ **реки** гол татрах.
ОБМЕЛЕ́||ТЬ татрах, гүехэн болох; **река ~ла** гол гүехэн болов.
ОБМЕ́Н 1. солилцоо, солилцох; ~ **мнениями** санал солилцох; 2. солио, арилжаа, солих, арилжих; ~ **веществ** эдийн солилцоо, бодисын солилцоо.
ОБМЕ́НИВАТЬ солих, солио хийх, арилжах.
ОБМЕ́НИВАТЬСЯ солилцох, андалдах.
ОБМЕНИ́ТЬСЯ солилдох, солилцох.
ОБМЕ́ННЫЙ солилцооны, арилжааны, солих, арилжих, солилцох, сэлгэх; **~ые экземпляры книги** солих ном.
ОБМЕНЯ́ТЬ солих, солио хийх, арилжих.
ОБМЕНЯ́ТЬСЯ 1. солилцох, андалдах; ~ **книгами** ном солилцох; 2. солилцох, авалцах; ~ **опытом**, туршлага солилцох.
ОБМЕ́Р хэмжих, хэмжилт; ~ **площади** талбай хэмжих.
ОБМЕРЕ́ТЬ (*разг.*). үхэтгэх, ухаан алдах; **я обмер от страха** би айж ухаан алдав.
ОБМЕРЗА́ТЬ даарах.
ОБМЁРЗНУТЬ зайрмагтах, мөстөх; **усы обмёрзли** сахал мөстөв.
ОБМЕ́РИВАТЬ хэмжих.
ОБМЕ́РИТЬ,
ОБМЕРЯ́ТЬ 1. хэмжих; ~ **комнату** тасалгаа хэмжих; 2. хатуу хэмжиж өгөх, гүйлгэн хэмжиж өгөх; ~ **покупателя** худалдан авагчид хэмжиж өгөх.
ОБМЕСТИ́ хамах, шүүрдэх, арилгах.
ОБМЕТА́ТЬ I,
ОБМЁТЫВАТЬ I хөвөрдөх эмхэрдэх, эмхрэх ~ **петли** товчлох, нүх эмхэрдэх.
ОБМЕТА́ТЬ II,
ОБМЁТЫВАТЬ II хамах, туужуудах, арилгах.
ОБМЕТА́||ТЬ III (*разг.*), биржийх, хомхруутах, омголтох; **губы ~ло** уруул омголтов.
ОБМИНА́ТЬ үнгэх, үнгэж засах, гишгэх.
ОБМОЛА́ЧИВАТЬ тариа цохих, түгших, цайлгах.
ОБМО́ЛВИТЬСЯ *(разг.)* 1. алдаж хэлэх, буруу хэлэх; 2. үг алдах; 3. дурдах, хэлэх, дугарах; **словом не** ~ үг эс дугарах.
ОБМО́ЛВКА буруу үг, алдаж хэлсэн үг, үг алдах; **случайная** ~ санамсаргүй үг алдах.
ОБМОЛО́ТЬ 1. тариа цохих, түгших, цайлгах; **закончить** ~ **в срок** хугацаанд нь тариа цохиж дуусгах; 2. цайлгасан тариа; **большой** ~ их цайлгасан тариа,
ОБМОЛОТИ́ТЬ тариа цохих, түгших, цайлгах.
ОБМОРА́ЖИВАНИЕ хөлдөөх, хөлдөлт.
ОБМОРА́ЖИВАТЬ хөлдөөх.
ОБМОРО́ЗИТЬ хөлдөөх.
О́БМОРОК муужрах, муурах; **упасть в** ~ муурч унах.
О́БМОРОЧН||ЫЙ муужирсан, муурсан; **~ое состояние** муужран унаад байх
ОБМОТА́ТЬ ороох, боох, тавих; ~ **полотенце вокруг головы** толгой дээрээ алчуур тавих.
ОБМОТА́ТЬСЯ ороох, боох, зангидах; ~ **полотенцем алчуур** зангидах.
ОБМО́ТК||А 1, ороомж, боолт, ороох, боох; 2. ороогуур, ороомог; **провод без ~и** ороогуургүй утас.
ОБМО́ТКИ шилбэний ороолт.
ОБМО́ТОЧН||ЫЙ ороох, боодог, юм ороодог; **~ая лента** юм ороодог тууз.
ОБМОЧИ́ТЬ норгох, ~ **рукава** ханцуйгаа норгох.
ОБМУНДИРОВА́НИЕ 1. албаны хувцас өгөх, хувцаслах; 2. албаны хувцас.
ОБМУНДИРОВА́ТЬ албаны хувцас олгох, хувцаслах; ~ **призывников** шинэ цэрэг, албаны хувцас олгох.
ОБМУНДИРОВА́ТЬСЯ албаны хувцас авах, хувцаслах.
ОБМУНДИРО́ВКА 1. албаны хувцас өгөх, хувцаслах; 2. албаны хувцас.
ОБМУНДИРО́ВЫВАТЬ албаны хувцас олгох, хувцаслах.
ОБМУНДИРО́ВЫВАТЬСЯ 1. албаны хувцас авах, хувцаслах; 2. албаны хувцсаар хангагдах, хувцаслагдах.
ОБМУРОВА́ТЬ тойруулан өрөх, хаших; ~ **железную печь кирпичом** төмөр пийшин тойруулан туйпуу өрөх.
ОБМУРО́ВКА өрөх, хаших; 2. өрлөг, хашлага; **кирпичная** ~ туйпуу хашлага.
ОБМУРО́ВЫВАТЬ тойруулан өрөх, хаших.
ОБМЫВА́НИЕ угаалга, угаах.
ОБМЫВА́ТЬ угаах,
ОБМЫВА́ТЬСЯ 1. биеэ угаах; 2. угаагдах.
ОБМЫ́ЛОК савангийн үлдэгдэл, савангийн өөдөс.
ОБМЫ́ТЬ угаах.
ОБМЫ́ТЬСЯ 1. биеэ угаах; 2. угаагдах.
ОБМЯКА́ТЬ зөөлрөх, хөвсийх, дэвтэх, нялцайх.
ОБМЯ́КНУТЬ 1. зөөлрөх, хөвсийх, дэвтэх, нялцайх; **глина под дождём обмякла** бороонд шавар нялцайжээ; 2. зөөлрөх, уярах, шал бүух.
ОБМЯ́ТЬ үнгэх, үнгэж засах, гишгэх; ~ **сено** өвс гишгэх.
ОБМЯ́ТЬСЯ үнгэгдэх, гишгэгдэх.
ОБНАГЛЕ́ТЬ ичгүүр алдах, увайгүй болох.
ОБНАДЁЖИВАНИЕ найдвар төрүүлэх, горьдлоготой болгох.
ОБНАДЁЖИВАТЬ,
ОБНАДЁЖИТЬ найдвар төрүүлэх, горьдлоготой болгох, найдуулах, горьдоох; ~ **тяжелобольного** хүнд өвчтөнийг горьдлоготой болгох.
ОБНАЖА́ТЬ 1. нүцгэлэх, шалдлах, ил гаргах; 2. нүцгэн болгох, шулах, хуулах, өвчиж гаргах, гаргах; 3. сугалах; 4. илрүүлэх, илчлэх, ил гаргах.
ОБНАЖА́ТЬСЯ 1. биеэ нүцгэлэх, шалдагнах, нүцгэрэх; 2. нүцгэн болох, шулагдах, хуурах, ил гарах; 3. илрэх, ил болох.
ОБНАЖИ́ТЬ 1. нүцгэлэх, шалдлах, ил гаргах ~ **девушку** хүүхэн нүцгэлэх **он ~л и показал колено** тэр (хүн) өвдгөө гаргаж үзүүлэв; **~голову** хар тэргүүнээ ил гаргах, малгайгаа авах; 2. нүцгэн болох, шулах, хуулах, өвчиж гаргах; ~ **десны** буйлаа гаргах; 3. сугалах; ~ **саблю** сэлэм сугалах; 4. илрүүлэх, илчлэх, ил гаргах.
ОБНАЖИ́ТЬСЯ 1. биеэ нүцгэлэх, шалдагнах; 2. нүцгэрэх, **спина ~лась** нуруугаа нүцгэлэв; 2. нүцгэн болгох, шулагдах, хуурах, ил гаргах **лес ~лся** ой нүцгэн болов; 3. илрэх, ил болох.
ОБНАРО́ДОВАНИЕ тунхаглах, нийтлэх, ~ **закона** хууль нийтлэх.
ОБНАРО́ДОВАТЬ тунхаглах, нийтлэх, ~ **указ** зарлиг тунхаглах.
ОБНАРУ́ЖИВАТЬ,
ОБНАРУ́ЖИТЬ, 1. харуулах, үзүүлэх, (ил) гаргах, анзаарах; ~ **свою радость** баярласнаа харуулах; 2. олох; ~ **пропавшую вещь** алга болсон юмыг олох; 3. илчлэх, илрүүлэх, мэдэх; ~ **преступление** гэмт хэрэг илрүүлэх.
ОБНАРУ́ЖИ||ВАТЬСЯ,
ОБНАРУ́ЖИ||ТЬСЯ 1. илрэх, тодрох, ил гарах, илэрхий болох; **~лись некоторые интересные подробности биографии певицы Сарантуяа** дуучин Сарантуягийн намтрын зарим

сонин нарийн ширийн зүйл илрэв; 2. ил болох, байх, мэдэгдэх; **~лось, что деньги пропали** мөнгө алга болсон байв; 3. олдох, гарч ирэх; **пропавшая книга ~лась** алга болсон ном гарч ирэв.

ОБНЕСТИ́ I хаших, хийх; **~ сад изгородью** цэцэрлэг хашаалах, цэцэрлэгт хүрээ хийх.

ОБНЕСТИ́ II 1. түгээх, бүрт барих; **~ гостей вином** зочин бүрт дарс барих; 2. алгасч барих, түгээхдээ алгасах; **~ кого-либо вином** дарс барихдаа хүн алгасах.

ОБНИМА́ТЬ 1. хүзүүдэх; тэврэх; 2. багтаах, хамрах; 3. ухааныг нь олох, ухах.

ОБНИМА́ТЬСЯ тэврэлдэх.

ОБНИ́МК||А в ~у тэврэлдэн; **идти в ~у** тэврэлдэн явах.

ОБНИЩА́ЛЫЙ гуйланчирсан, үгүйрсэн, ядуурсан.

ОБНИЩА́НИЕ гуйланчирал, үгүйрэл, ядуурал.

ОБНИЩА́ТЬ гуйланчлах, үгүйрэх, ядуурах.

ОБНО́ВА,

ОБНО́ВКА шинэ юм.

ОБНОВИ́ТЬ 1. шинэчлэх, шинэтгэх шинэлэх; **~ методы работы** ажлын аргыг шинэчлэх; 2. сэлбэх, засах, засварлах; **~ мебель** гэрийн тавилга сэлбэх; 3. сэргээх, зузаатгах; **~ свои знания** мэдлэгээ зузаатгах; 4. анх өмсөх, мялаах, анх эдлэх.

ОБНОВИ́||ТЬСЯ шинэчлэгдэх, шинэтгэх, сэргэх; **состав группы артистов ~лся** жүжигчдийн бүрэлдэхүүн шинэчлэгдэв.

ОБНОВЛЕ́НИЕ 1. шинэчлэл, шинэтгэл; шинэчлэх, шинэтгэх, шинэчлэгдэх; 2. сэлбэг, засалт, сэлбэх, засах; 3. сэргээлт, зузаатгал, сэргэлт.

ОБНОВЛЯ́ТЬ 1. шинэчлэх, шинэтгэх; 2. сэлбэх, засах, засварлах; 3. сэргээх, зузаатгах; 4. анх өмсөх, анх эдлэх, мялаах.

ОБНОВЛЯ́ТЬСЯ шинэчлэгдэх, шинэтгэх, сэргэх

ОБНОСИ́ТЬ I хаших, хийх.

ОБНОСИ́ТЬ II 1. түгээх, бүрт барих; 2. алгасч барих, түгээхдээ алгасах.

ОБНОСИ́ТЬ III өмсөх хэвшүүлэх; **~ новые туфли** шинэ туфли өмсөх хэвшүүлэх.

ОБНОСИ́||ТЬСЯ 1. хувцаа урж дуусгах, өмсөх юмгүй болох; **я весь ~лся** би бүх хувцаа урж дуусгав; 2. хэвших; **валенки ~лись** эсгий гутал хэвшив; 3. хуучрах, элэх, урагдах; **платье ~лось** хувцас урагдав.

ОБНО́СКИ хуучин хувцас, уранхай хувцас, ноорхой хувцас.

ОБНЮ́ХА||ТЬ,

ОБНЮ́ХИВА||ТЬ, үнэртэх, шиншлэх; **собака ~ла незнакомца** нохой танихгүй хүнийг шиншлэв.

ОБНЯ́||ТЬ 1. тэврэх, хүзүүдэх; **~ за шею** хүзүүдэх, хүзүүгээр тэврэх; 2. багтаах, хамрах; **сборник ~л всё написанное за десять лет** уг түүвэр арван жилд бичсэн бүх зүйлийг багтаажээ; 3. ухааныг нь олох, ухах; **~ умом** ухааныг нь олох.

ОБНЯ́ТЬСЯ тэврэлдэх; **мы встретились и по-братски обнялись** бид ах дүү ёсоор тэврэлдэж золгов.

ОБО *гийгүүлэгчээр эхэлсэн зарим үгийн өмнө о, об -ын оронд хэрэглэгдэнэ,* **~ мне** миний тухай.

ОБОБРА́ТЬ 1. цөлмөх, хаман авах, түүж авах; **~ плоды с яблони** алимын модны жимсийг түүж авах; 2. тонох, цөлмөх, цөлмөн авах.

ОБОБРА́ТЬСЯ не ~ тоо тоймшгүй байх, барагдахгүй байх, ангижрашгүй байх; **хлопот не оберёшься** уршиг нь барагдахгүй; **сраму не оберёшься** шившгээ хутгана.

ОБОБЩА́ТЬ ерөнхийлөн дүгнэх, ерөнхийлөх.

ОБОБЩА́ТЬСЯ ерөнхийлөн дүгнэгдэх.

ОБОБЩЕ́НИ||Е 1. ерөнхийлөн дүгнэх; **~ опыта работы** ажлын туршлагыг ерөнхийлөн дүгнэх; 2. ерөнхийлөн дүгнэлт; **широкие ~я** их ерөнхийлсөн дүгнэлт.

ОБОБЩЕСТВИ́ТЬ,

ОБОБЩЕСТВЛЯ́ТЬ нийгэмчлэх, нийтийн (өмч) болгох.

ОБОБЩЕСТВЛЕ́НИЕ нийгэмчлэл, нийгэмчлэх; **~ средств производства** үйлдвэрлэлийн хэрэгслэлийг нийгэмчлэх.

ОБОБЩЕСТВЛЁННЫЙ нийгэмчилсэн, нийгэмчлэгдсэн, нийтийн (өмч) болсон, нийтийн (өмч) болгосон.

ОБОБЩИ́ТЬ ерөнхийлөн дүгнэх; **~ свои наблюдения** ажиглалтаа ерөнхийлөн дүгнэх.

ОБОГАТИ́ТЬ,

ОБОГАЩА́ТЬ 1. баяжуулах, улам баян болгох; **~ свою страну** өөрийн орныг баяжуулах; 2. нэмэгдүүлэх, ихэсгэх, дээшлүүлэх, **~ свой опыт** туршлагаа нэмэгдүүлэх.

ОБОГАТИ́ТЬСЯ,

ОБОГАЩА́ТЬСЯ 1. баяжих, улам баян болгох, юмжих; 2. олж авах, нэмэгдэх; **~ новыми знаниями** мэдлэг нэмэгдэх, шинэ юм сурч авах.

ОБОГАЩЕ́НИЕ 1. баяжих, юмжих, олж авах, нэмэгдэх; 2. баяжуулах, нэмэгдүүлэх, ихэсгэх, дээшлүүлэх.

ОБОГНА́ТЬ түрүүлэх, гүйцэж түрүүлэх; **~ велосипедиста** дугуйтай хүнээс түрүүлэх.

ОБОГНУ́ТЬ тойрох, тойрч гарах; **~ мыс** хошуу тойрч гарах.

ОБОГРЕ́В халаалт, халалт, халц.

ОБОГРЕВА́НИЕ халаах, дулаацуулах, бүлээцүүлэх; **равномерное ~** жигд халаах, жигд дулаацуулах.

ОБОГРЕВА́ТЬ,

ОБОГРЕ́ТЬ халаах, дулаацуулах, бүлээцүүлэх; **~ квартиру** байр дулаацуулах.

ОБОГРЕВА́ТЬСЯ дулаацах, бүлээцэх.

ОБОГРЕ́ТЬСЯ дулаацах, бүлээцэх; **~ у костра** түүдэг галд дулаацах.

О́БОД 1. мөөр; 2. дугуй, цагариг, хүрээ; **~ решета** шигшүүрийн хүрээ.

ОБОДО́К 1. бяцхан мөөр; 2. дугуй, цагариг, хүрээ; 3. эмжээр, хөвөө; **золотой ~ на блюдце** дийзний алтан эмжээр.

ОБОДРА́ТЬ өвчих, хуулах, хуу татах, хүүлэх, хэгэ татах; **~ кого-либо как липу** хамаг юмыг нь цөлмөн авах.

ОБОДРА́ТЬСЯ хуурах, хуу татагдах, хүүрэх, хагэрах.

ОБОДРЕ́НИ||Е урам, урамшуулах, сэтгэл засах; **слова ~я** сэтгэл засах үг.

ОБОДРИ́ТЬ урамшуулах, урам оруулах, сэтгэл засах; **~ людей** хүмүүсийг урам оруулах.

ОБОДРИ́ТЬСЯ урам орох, урамших.

ОБОДРЯ́ТЬ урамшуулах, урам оруулах, сэтгэл засах.

ОБОДРЯ́ТЬСЯ урам орох, урамших.

ОБОДРЯ́ЮЩИЙ урам оруулсан, урамшуулсан, сэтгэл зассан; **~ взгляд** сэтгэл зассан харц.

ОБОЕПО́ЛЫЙ манин, хос бэлэгт.

ОБОЖА́НИЕ эрхэмлэх, эрхэмлэн, хайрлах, тахих.

ОБОЖА́ТЬ эрхэмлэх, эрхэмлэн хайрлах, тахих; **~ сына** хүүгээ эрхэмлэн хайрлах; 2. ухаангүй дуртай байх; **~ фрукты** жимсэнд ухаангүй дуртай байх.

ОБОЖЕСТВИ́||ТЬ шүтэх, тахих; **суеверие древних людей ~ло силы природы** мухар сүсэгтэй эртний хүмүүс байгалийн хүчнийг шүтэж байв.

ОБОЖЕСТВЛЕ́НИЕ шүтэлт, тахилга, шүтэх, тахих.

ОБОЖЕСТВЛЯ́ТЬ шүтэх, тахих.

ОБО́З 1. ачаа хөсөг, жин; 2. хөсөг.

ОБОЗВА́ТЬ хочлох, нэр өгөх, гэж хараах; **~ дураком** тэнэг гэж хараах.

ОБОЗЛИ́ТЬ уурлуулах, хорыг хөдөлгөх.
ОБОЗНАВА́ТЬСЯ эндүүрэх, андуурах.
ОБОЗНА́ТЬСЯ тэмдэглэх, илтгэх, илэрхийлэх.
ОБОЗНАЧА́||ТЬ I тэмдэглэх, илтгэх, илэрхийлэх; **буква х в математике ~ет неизвестную величину** тооны ухаанд х үсгээр үл мэдэгдэх хэмжигдэхүүнийг тэмдэглэнэ.
ОБОЗНАЧА́ТЬ II 1. тэмдэг хийх, тэмдэглэл; 2. ил гаргах, тодорхой болгох.
ОБОЗНАЧА́||ТЬСЯ тэмдэглэх, илтгэгдэх, илрэх; **температура выше нуля ~ется знаком плюс** тэгээс дээш халуун хүйтнийг *нэмэх* тэмдгээр тэмдэглэнэ.
ОБОЗНАЧЕ́НИ||Е 1. тэмдэглэх; 2. тэмдэг; **условные ~я** томьёолсон тэмдэг.
ОБОЗНА́ЧИ||ТЬ 1. тэмдэг хийх, тэмдэглэх; **~ на карте границу** зураг дээр хилийг тэмдэглэх; 2. ил гаргах, тодорхой болгох; **увеличивающаяся худоба резко ~ла скулы** турж байгаа нь шанааны ясыг улам ил гаргав.
ОБОЗНА́ЧИ||ТЬСЯ харагдах, дуурайх, ил гарах, тодорхой болох; **вдали ~лись очертания гор** алст уулсын бараа харагдав.
ОБО́ЗНЫЙ ачаа хөсгийн, жингийн, хөсгийн.
ОБОЗРЕВА́ТЕЛЬ *тоймч*; **военный ~** цэргийн тоймч.
ОБОЗРЕ́НИЕ 1. харах, үзэх; 2. тойм; **международное ~** олон улсын байдлын тойм; **литературное ~** утга зохиолын тойм.
ОБОЗРЕ́ТЬ 1. харах, үзэх; **~ окрестность** орчныг харах; 2. шинжлэн үзэх, байцаан үзэх, хянан үзэх; **~ факты** баримтыг байцаан үзэх.
ОБОЗРИ́М||ЫЙ нүдний хараа хүрэх, харагдах, харагдахаар; **~ое пространство** нүдний хараа хүрэх зай.
ОБО́И туурганы цаас.
ОБО́ЙМА хамбуур.
ОБОЙТИ́ 1. **~ болото** намгийг тойрон гарах; 2. зайлсхийх, *тойрох, өнгөрөх, орхих*; **~ прямой ответ на вопрос** асуултыг шууд хариулахаас зайлсхийх; **~ что-нибудь молчанием** дугай өнгөрөх; 3. тойрох, эргэх, эргэн тойрон явах, яваад ирэх.
ОБОЙТИ́СЬ 1. харьцах, хандах; **плохо ~ с кем-либо** хүнтэй олиггүй харьцах; 2 болох, байх; **пальто обошлось недорого** дээл хямдхан байв; 3. болох, хүрэх; **~ одной бутылкой молока** нэг шил сүү хүрэх; 4. болох, бүтэх, өнгөрөх; **обошлось без тебя** чамгүй болов
ОБОКРА́СТЬ юм хулгайлах, хулгай хийх.
ОБОЛГА́ТЬ гүжирдэх, гүтгэх
ОБОЛО́ЧКА хальс, бүрхэвч; **~ зерна** үрийн хальс, будааны хальс; **слизистая ~** салст бүрхэвч.
ОБО́ЛТУС тэнэг эргүү амьтан.
ОБОЛЬСТИ́ТЬ толгой эргүүлэх, дагуулах, дагуулан татах, уруу татах; **~ себя надеждой** горьдож сэтгэлээ хуурах.
ОБОЛЬСТИ́ТЬСЯ толгой эргэх, хууртах, дагуулан татагдах, уруу татагдах.
ОБОЛЬЩА́ТЬ толгой эргүүлэх, хуурах, дагуулан татах, уруу татах.
ОБОЛЬЩА́ТЬСЯ толгой эргэх, хууртах, дагуулан татагдах, уруу татагдах.
ОБОЛЬЩЕ́НИЕ 1. толгой эргүүлэх, хуурах, дагуулан татах, уруу татах; 2. толгой эргэх, сэтгэлээ хуурах.
ОБОМЛЕ́||ТЬ *гөлрөх*; **я ~л от удивления** би гайхан гөлрөв.
ОБОМШЕ́ЛЫЙ хөвд ургачихсан; **~ пень** хөвд ургачихсан хожуул.
ОБОНЯ́НИ||Е үнэрлэх, үнэр татах, үнэрлэж мэдэх; **органы ~я** үнэрлэх эрхтэн; **тонкое ~** үнэр нарийн таних.
ОБОНЯ́ТЬ үнэрлэх, үнэр таних, үнэрлэж мэдэх, үнэртэх
ОБОРА́ЧИВАЕМОСТЬ эргэц; **~ вагонов** вагоны эргэц; **~ средств** мөнгөн хөрөнгөний эргэц.
ОБОРА́ЧИВАТЬ 1. ороох, боох; 2. боох, ваадагнах, гадарлах; 3. хандуулах эргүүлэх; 4. хөмрүүлэх, хөнтрүүлэх, унагаах; *5. эргүүлэх.*
ОБОРА́ЧИВАТЬСЯ эргэн харах, гэдрэг харах; 2. хандах, эргэх; 3. эргэх, эргэлт хийх; 4. очоод ирэх, буцаж ирэх; 5. хувилах
ОБОРВА́НЕЦ навсгар дээлтэй хүн, уранхай хувцастай хүн
ОБО́РВАННЫЙ навсарсан, уранхай
ОБОРВА́ТЬ 1. тасдах, тас татах; **~ лепестки у цветка** цэцгийн дэлбээ тасдах; 2. таслах, тас татах, цуу татах; **~ верёвку** аргамжаа таслах; 3. таслах, зогсоох; **~ речь** хэлж байгаа үгийг нь таслах; 4. дугай болгох; **~ спорщика** маргагчийг дуугай болгох.
ОБОРВА́||ТЬСЯ 1. тасрах, тас үсрэх; **канат ~лся** татлага тас үсрэв; 2. халтиран унах; **~ со скалы** хадан дээрээс халтиран унах; 3. гэнэт зогсох, гэнэт тасрах; **разговор ~лся** яриа гэнэт зогсов.
ОБО́РВЫШ нооронхой хүү.
ОБОРЗЕ́ТЬ зориг орох, дүвчигнэх, галзуу юм шиг загнах.
ОБО́РКА хуниас; **платье с ~ми** хуниастай хувцас; **косая ~** ташуу хуниас
ОБОРО́Н||А 1. хамгаалалт, батлан хамгаалах, хориглол; **перейти от ~ы к наступлению** хамгаалж байгаад давших, хориглож байгаад давших; 2. батлан хамгаалах хүч; **крепить ~у страны** улсынхаа батлан хамгаалах хүчийг зузаатгах; 3. бэхлэлт; **прорвать ~у противника** дайсны бэхлэлтийг сэтлэх
ОБОРО́НИТЕЛЬНЫЙ хориглох, хамгаалах, хориглолтын, хамгаалалтын; **~ бой** хориглох тулалдаан.
ОБОРОНОСПОСО́БНОСТ||Ь батлан хамгаалах чадал; **укрепление ~и страны** улсыг батлан хамгаалах чадлыг бэхжүүлэх.
ОБОРОНОСПОСО́БНЫЙ батлан хамгаалах чадалтай, батлан хамгаалахад бэлхэн.
ОБОРОНЯ́ТЬ батлан хамгаалах, сахин хамгаалах
ОБОРОНЯ́ТЬСЯ хориглон хамгаалах, хориглох, өөрийгөө хамгаалах
ОБОРО́Т 1. эргэлт, эргэх; **~ колеса** дугуй эргэх, хүрдний эргэлт; 2. хэрэгцээ, хэрэглэх; **пустить в ~** хэрэглэж эхлэх; 3. эргэц; **~ полевых культур** тарьдаг ургамлын эргэц; 4. эргэх, эргэж ирэх; **~ вагонов** галт тэрэг эргэж ирэх; 5. эргэлт, гүйлгээ; **~ капитала** хөрөнгө эргэлт; **торговый ~** худалдааны эргэлт; 6. ар тал, буруу тал, дотор тал; **~ медали** медалийн буруу тал; 7. үе, нугалаа; **в трубе четыре ~а** хоолой дөрвөн нугалаатай; 8. эргэх чиглэл, чиглэл; **дурной ~ болезни** өвчин буруугаар эргэх; 9. хэллэг; **неправильный ~ речи** хатуу донго өгөх, сүүлий нь мушгих.
О́БОРОТЕНЬ хувилгаант хүн, хувилсан хүн
ОБОРО́ТЛИВОСТЬ зальжин байх, овжин зан
ОБОРО́ТЛИВЫЙ зальжин, овжин; **~ человек** зальтай хүн.
ОБОРО́ТН||ЫЙ 1. эргэлтийн, гүйлгээний; **~ средства** *эргэлтийн* мөнгөн хөрөнгө; 2. ар, буруу, дотор талын; **~ая сторона листа** хуудасны ар тал; **~ая сторона медали** медалийн буруу тал, хар тал, муу тал
ОБОРУ́ДОВАНИЕ 1. тоноглох, төхөөрөх; 2. тоноглол, төхөөрөмж; **лабораторное ~** лабораторийн төхөөрөмж
ОБОРУ́ДОВАТЬ тоноглох, төхөөрөх; **~ физический кабинет** физикийн танхим тоноглох.
ОБОСНОВА́НИЕ 1. үндэслэлтэй болгох, үндэс баримттай болгох, иш үндэстэй болгох; 2. үндэслэл, үндэс баримт, иш үндэс; **научное ~** эрдэм шинжилгээний үндэслэл.
ОБОСНО́ВАННОСТЬ үндэслэлтэй, үндэс баримттай, *иш* үндэстэй болгох

ОБОСНО́ВАННЫЙ үндэслэлтэй, үндэс баримттай, иш үндэстэй; ~ **вывод** иш үндэстэй дүгнэлт.
ОБОСНОВА́ТЬ үндэслэлтэй болгох, үндэс баримттай болгох.
ОБОСНОВАТЬСЯ суурьших, байрших; ~ **на новом месте** шинэ газар байрших.
ОБОСНО́ВЫВАТЬ үндэстэй болгох, үндэс баримттай болгох, иш үндэстэй болгох.
ОБОСНО́ВЫВАТЬСЯ суурьших байрлах.
ОБОСО́БИТЬ тусгаарлах, онцгойлох, ялгах.
ОБОСО́БИТЬСЯ тусгаар болох, тусгайлах, онцгойрох, ялгарах.
ОБОСО́БЛЕ́НИЕ тусгаарлах, тусгаарлал, тусгайлал.
ОБОСО́БЛЕННОСТЬ тусгаар байлгах, тусгай байлгах, онцгой байлгах.
ОБОСО́БЛЕННЫЙ тусгаарлагдсан, онцгой, тусгай, ялгагдсан.
ОБОСОБЛЯ́ТЬ тусгаарлах, тусгайлах, онцгойлох, ялгах.
ОБОСОБЛЯ́ТЬСЯ тусгаар болох, тусгайрах, онцгойрох, ялгарах.
ОБОСТРЕ́НИЕ хурцдах, ширүүсэх, хүндрэх, хурцдал, ширүүсэл, хүндрэл; ~ **отношений** харилцаа хурцдах; ~ **противоречий** зөрчил ширүүсэх; ~ **болезни** өвчин хүндрэх.
ОБОСТРЁННОСТЬ 1. хурцдах, соноржсон; 2. түгшүүртэй, хурцдах; ~ **положения** түгшүүртэй байдал.
ОБОСТРЁНН||ЫЙ 1. хурцадсан, соноржсон; ~ **слух** хурцадсан сонор; 2. түгшүүртэй, хурцадсан, ширүүссэн; ~**ые отношения** хурцадсан харилцаа.
ОБОСТРИ́ТЬ 1. хурцатгах, сонор болгох, ширтэх; ~ **зрение** хараагаа хурцатгах, ширтэн харах; 2. хурцатгах, хүндрүүлэх, ширүүсгэх, дэврүүлэх, ~ **ссоры** хэрүүлийг дэврүүлэх.
ОБОСТРИ́||ТЬСЯ 1. шөвийх, нарийн болох; **лицо** ~**лось** нүүр шөвийв; 2. хурцдах, сонор болох; хурц болох; **зрение** ~**лось** хараа нь хурц болов; 3. хурцтах, хүндрэх, ширүүсэх; **положение** ~**лось до крайности** байдал бүр хүндрэв.
ОБОСТРЯ́ТЬ 1. хурцатгах, сонор болгох, ширтэх; 2. хурцатгах, хүндрүүлэх, дэврүүлэх.
ОБОСТРЯ́ТЬСЯ 1. шөвийх, нарийн болох; 2. хурцдах,сонор болох, хурц болох; 3. хурцдах, ширүүсэх, хүндрэх.
ОБО́ЧИН||А хажуу, хажуу тал, зах; **ехать** ~**ой дороги** замын хажуугаар явах; **идти** ~**ой ле́са** ойн захаар явах.
ОБОЮ́ДН||ЫЙ хоёр талын, аль алийн, харилцан; **по** ~**ому соглашению** харилцан зөвшөөрөлцсөнөөр.
ОБОЮДОВЫ́ГОДН||ЫЙ хоёр талд ашигтай, харилцан ашигтай; ~**ое условие** харилцан ашигтай болзол.
ОБОЮДОО́СТРЫЙ хоёр иртэй, хоёр талдаа иртэй; ~ **меч** хоёр иртэй илд.
ОБРАБА́ТЫВАТЬ 1. боловсруулах, элдэх; 2. цэвэрлэх, ариутгах; 3. талдаа оруулах, өөртөө татах, нөлөөлөх.
ОБРАБА́ТЫВАЮЩ||ИЙ боловсруулах, боловсруулдаг; ~**ая промышленность** боловсруулах үйлдвэр.
ОБРАБО́ТАТЬ 1. боловсруулах, элдэх; ~ **землю** газар боловсруулах; 2. цэвэрлэх, ариутгах; ~ **рану** шарх цэвэрлэх; 3. талдаа оруулах, өөртөө татах, нөлөөндөө оруулах.
ОБРАБО́ТКА 1. боловсруулах, элдэх, боловсруулалт хийх, элдэлт; 2. боловсруулсан зүйл, элдсэн юм.
ОБРА́ДОВАТЬ баярлуулах, баясуулах.
ОБРА́ДОВАТЬСЯ баярлах, баясах.
О́БРАЗ I 1. дүр, дүрс; **потерять человеческий** ~ хүний дүрсээ алдах; 2. **художественный** ~ уран сайхны дүр; төлөв, шинж төлөв, ёс, арга маяг; ~ **жизни** ахуйн байдлын төлөв; **главным** ~**ом** гол төлөв, их төлөв; **решительным** ~**ом** эрс тэс, эрс шууд; **по** ~**у пешего хождения** зөөж тавин зөрүүлж гишгээд.
О́БРАЗ II зурмал бурхан, бурхан хөрөг.
ОБРАЗЕ́Ц 1. дээж, маяг, загвар, үлгэр; **образцы бумаги** цаасны маяг, цаасны дээж; **образцы ткани** бүс барааны дээж; **принять за** ~ загвар болгох; 2. үлгэр, дууриал, үлгэр жишээ; 3. маяг, янз; **винтовка нового образца** шинэ маягийн винтов буу.
О́БРАЗНО уран дүрслэн, **говорить** ~ уран дүрслэн хэлэх.
О́БРАЗНОСТЬ уран дүрслэл; ~ **народной речи** ардын үг ярианы уран дүрслэл.
О́БРАЗН||ЫЙ дүрслэлтэй, уран; ~**ое воображение** уран дүрслэлт хэллэг.
ОБРАЗОВА́НИЕ I 1. тогтох, бий болох; ~ **горных пород** уулын чулуулаг тогтох; 2. байгуулах, бий болгох, байгуулагдах, бий болох; ~ **единого национального фронта** үндэсний нэгдмэл фронт байгуулах; 3. тогтсон юм, бүрэлдсэн зүйл, бий болсон юм; **жировые** ~ бүрэлдсэн өөх.
ОБРАЗОВА́НИЕ II боловсрол, гэгээрэл, эрдэм сурах, сурах, боловсрох; **дать** ~ **кому-нибудь** хүнийг эрдэмд сургах; 2. боловсрол, эрдэм; **высшее** ~ дээд боловсрол, дээд сургууль.
ОБРАЗО́ВАННОСТЬ эрдэм боловсрол, эрдэм соёл, боловсролтой байх, эрдэмтэй байх.
ОБРАЗО́ВАННЫЙ боловсролтой, эрдэмтэй; ~ **человек** боловсролтой хүн, сургуультай хүн.
ОБРАЗОВА́ТЕЛЬН||ЫЙ боловсруулах, эрдэм сургах; ~**ая беседа** эрдэм сургах яриа.
ОБРАЗОВА́ТЬ 1. болох, бүтээх, бий болгох; 2. байгуулах, бий болгох; ~ **комиссию** комисс байгуулах.
ОБРАЗОВА́||ТЬСЯ гарах, үүсэх, тогтох, бий болгох, бүрэлдэх; **на лбу** ~**лась морщина** магнайд атираа гарав.
ОБРАЗО́ВЫВАТЬ 1. болох, бүтээх, бий болгох; 2. байгуулах, бий болгох.
ОБРАЗО́ВЫВАТЬСЯ гарах, үүсэх, тогтох, бий болох, бүрэлдэх.
ОБРАЗУ́МИТЬ сэхээ оруулах, сэхээрүүлэх, сэнхрүүлэх; ~ **шалуна** томоогүй хүүхдийг сэхээ оруулах.
ОБРАЗУ́МИТЬСЯ сэхээ орох, сэхээрэх, сэнхрэх,ухаан суух; ~ **с возрастом** өсөх тутмаа ухаан суух.
ОБРАЗЦО́ВО үлгэр жишээ; ~ **работать** үлгэр жишээ ажиллах.
ОБРАЗЦО́В||ЫЙ үлгэр жишээ; ~**ая школа** үлгэр жишээ сургууль; ~**ое хозяйство** үлгэр жишээ аж ахуй.
ОБРА́ЗЧИК дээж, маяг; ~ **шёлка** торгоны дээж.
ОБРАМЛЕ́НИЕ жааз.
ОБРАМЛЯ́ТЬ 1. хүрээлэх, хөвөөлөх; 2. жаазлах, гуулах.
ОБРАСТА́НИЕ бүрхэн ургах,баригдах, дарагдах.
ОБРАСТА́ТЬ 1. бүрхэн ургах,баригдах, дарагдах, ургах.
ОБРАСТИ́ пень оброс мхом хөвд хожуулыг бүрхэн ургажээ; ~ **грязью** хирэнд баригдах; 2. болох, өргөжих, дүүрэн байх; ~ **хозяйством** аж ахуйтай болох.
ОБРА́Т шингэн сүү.
ОБРАТИ́МОСТЬ хуучин байдалдаа орох, харих чанар; ~ **химических реакций** химийн урвалын харих чанар.
ОБРАТИ́М||ЫЙ харих, хуучин байдалдаа эргэж ордог; ~**ые реакции** харих урвал.
ОБРАТИ́ТЬ 1. эргүүлэх, чиглүүлэх, хандуулах, харуулах; ~ **орудия на неприятеля** их буугаа дайсан руу чиглүүлэх; 2. тавих, хандуулах; ~ **внимание на что-либо** юманд анхаарал тавих; 3. болгох, болгон хувиргах, болгон хувилгах; ~ **пустыню в цветущий край** цөл газрыг цэцэглэсэн нутаг болгох; ~ **дело в шутку** хэргийг тоглоом болгох, тоглоом болгон өнгөрөөх; 4. хэрэглэх, ашиглах; ~ **в свою пользу ошибки других** бусдын алдааг өөртөө ашиглах;

5. болгох, оруулах; ~ **в свои́х сторо́нников** өөрийн талын хүн болгох,талдаа оруулах; ~ **в бе́гство** зугтуулах.

ОБРАТИ́||ТЬСЯ эргэх, хандах, харах; ~ **лицо́м к окну́** цонх руу нүүрээрээ хандах,цонх руу харах; 2. болох, болон хувирах, болон хувилах; **вода́ ~лась в пар** ус уур болов; 3. хандах; ~ **с ре́чью к собра́вшимся** цугларагсдад хандаж үг хэлэх; ~ **с про́сьбой** гуйх; ~ **в бе́гство** зугтах.

ОБРА́ТНО 1. гэдрэг, сөөргөө, эргэж, буцаж, эргүүлж, буцааж; **пойти́** ~ эргэж явах, буцах цэг, **получа́ть** ~ **де́ньги** мөнгөө буцааж авах; 2. урвуу, эсрэг, сөргөж; ~ **действу́ющий** сөргөж нөлөөлдөг; **туда́ и** ~ *наашаа цаашаа, урагшаа хойшоо*; **биле́т туда́ и** ~ ирэх очихын тасалбар.

ОБРА́ТН||ЫЙ 1. эргэх, буцах, харих, сөрөх; ~ **путь** буцах зам; 2. ар, буруу; **~ая сторона́ моне́ты** зоосны нөгөө тал; **~ая си́ла зако́на** хууль тогтоомжийг буцаан хэрэглэх; 3. урвуу; ~ **смы́сл** урвуу утга.

ОБРАЩА́ЕМОСТЬ эргэц, эргэлт, гүйлгээ.

ОБРАЩА́ТЬ 1. эргүүлэх, чиглүүлэх, хандуулах, харуулах; 2. тавих, хандуулах; 3. болгон, болгон хувиргах; 4. хэрэглэх, ашиглах; 5. болгох, оруулах.

ОБРАЩА́||ТЬСЯ 1. эргэх, хандах, харах; 2. болох, болон хувирах, *болон хувилах*; 3. хандах; 4. эргэх; **кровь́ ~ется по кровено́сной систе́ме** цусны системээр цус эргэнэ; 5. эргэх, эргэлт хийх; 6. хандах, харилцах, авирлах; **хорошо́** ~ **со свои́ми подчинённными** захиргаандаа байгаа хүмүүстэйгээ эвтэйхэн харилцах; 7. ашиглах, хэрэглэх, эдлэх; ~ **осторо́жно с прибо́рами** багаж болгоомжтой ашиглах.

ОБРАЩЁНИ||Е 1. болгох; ~ **просто́й дро́би в деся́тичную** энгийн бутархайг аравтын бутархай болгох; 2. оруулах; ~ **в но́вую ве́ру** шинэ номд оруулах; 3. уриалга,тунхаг, хандлага; ~ **к наро́ду** ард түмнийг уриалсан тунхаг; 4. ашиглах, хэрэглэх, эдлэх; **нау́читься ~ю с ору́жием** зэвсэг хэрэглэж сурах; 5. *эргэлт, гүйлгээ*; **пусти́ть в** ~ гүйлгээнд оруулах; 6. харилцаа, хандлага; **вежли́вое** ~ эелдэг харилцаа; 7. хандсан үг; **вы́делить** ~ **запя́тыми** хандсан үгийг таслалаар ялгах.

ОБРЕВИЗОВА́ТЬ шалган байцаах,хянан үзэх.

ОБРЕ́З 1. зах; **кни́ги с золоты́м ~ом** алтадсан захтай ном; 2. тайрсан буу; **в** ~ яг, илүү ч үгүй, дутуу ч үгүй; **де́нег у меня́ в** ~ над илүү дутуу мөнгө алга.

ОБРЕЗА́ТЬ 1. тайрах, танах, хяргах, хайчлах, огтлох; ~ **во́лосы** үсээ тайрах, үсээ танах; ~ **но́гти** хумсаа хайчлах, хумсаа авах; 2. эсгэх, огтлох; ~ **па́лец** хуруугаа эсгэх; 3. таслах; ~ **на пе́рвом сло́ве** үг *хэлэнгүүт таслах*; ~ **кры́лья кому́-либо** хүний замыг хаах.

ОБРЕЗА́ТЬСЯ эсгэх, огтлох.

ОБРЕ́ЗОК тайрдас; огтлодос, өөдөс, цөвдөл; **обре́зки мате́рии** даавууны өөдөс.

ОБРЕ́ЗЫВАТЬ тайрах, танах, хяргах, хайчлах, огтлох.

ОБРЕ́ЗЫВАТЬСЯ эсгэх, огтлох.

ОБРЕКА́ТЬ учруулах, авчрах.

ОБРЕКА́ТЬСЯ учрах, нэрвэгдэх.

ОБРЕМЕНЕ́НИЕ дараа болох, яршиг болох, дарамт болох.

ОБРЕМЕНЁННЫЙ дарагдсан, даруулсан, нэрвэгдсэн.

ОБРЕМЕНИ́ТЕЛЬНОСТЬ дараатай байх, яршигтай байх, дарамт болох.

ОБРЕМЕНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ яршигтай, дараатай, төвөгтэй, дарамт болсон; **~ое поруче́ние** яршигтай даалгавар.

ОБРЕМЕНИ́ТЬ дараа болох; ~ **про́сьбой** юм гуйж дараа болох.

ОБРЕМЕНЯ́ТЬ яршиг болох, төвөг удах, дарамт болох;

ОБРЕСТИ́ олох, болох; ~ **ве́рных друзе́й** үнэнч нөхөдтэй болох.

ОБРЕСТИ́СЬ олдох.

ОБРЕТА́ТЬ олох, олж авах, болох.

ОБРЕТА́ТЬСЯ саатах, *морилох, байх*; ***где ты тепе́рь обрета́ешься?*** чи одоо хаана байна?

ОБРЕЧЕ́НИЕ үйл нь ирэх, балрах, сүйрэх.

ОБРЕЧЁННОСТЬ балрах үйл, сүйрэх хувь, сөнөх тавилан.

ОБРЕЧЁННЫЙ балрах үйлтэй, сүйрэх хувьтай, сөнөх тавилантай, үйл нь ирсэн; ~ **челове́к** үйл нь ирсэн хүн.

ОБРЕ́ЧЬ хүргэх, учруулах, авчрах; ~ **врага́ на ги́бель** дайсныг мөхөлд учруулах.

ОБРИСОВА́ТЬ1. зурах, тойруулан зурах; ~ **конту́р черни́лами** бэхээр дүрслэн зурах; 2. тодорхойлон ярих, тодорхойлон бичих, ярьж өгөх; ~ **положе́ние** байдлыг тодорхойлон ярих.

ОБРИСОВА́||ТЬСЯ 1. харагдах, үзэгдэх; **в те́мноте смутно ~лся конту́р до́ма** харанхуйд байшингийн бараа бүүр түүр харагдав; 2. мэдэгдэх, харагдах, илрэх; **досто́инства и недоста́тки его́ хара́ктера ~лись доста́точно** түүний зангийн сайн муу тал нь мэдэгдэв.

ОБРИСО́ВКА 1. зурах, тойруулан зурах; 2. тодорхойлох, харуулах; **ве́рная** ~ **де́ятельности** үйл ажиллагааг зөв тодорхойлох.

ОБРИСО́ВЫВАТЬ 1. зурах, тойруулан зурах; 2. тодорхойлон ярих, тодорхойлон бичих, ярьж өгөх.

ОБРИСО́ВЫВАТЬСЯ 1. гарах, үзэгдэх; 2. мэдэгдэх, харагдах, илрэх.

ОБРИ́ТЬ авах, хусах; ~ **голову́** үсийг нь авах.

ОБРИ́ТЬСЯ авахуулах, хусуулах.

ОБРО́К гувчуур.

ОБРОНИ́ТЬ гээх, хаях; ~ **ключ** түлхүүрээ гээх; ~ **сло́во** дуртай дургүй нэг үг хэлэх.

ОБРО́СШИЙ ургачсан, дарагдсан, баригдсан; ~ **мхом** хөвд ургачсан; ~ **волоса́ми** үс нь ургачсан, үсэндээ баригдсан.

ОБРО́ЧНЫЙ гувчуур өгдөг, гувчуур төлдөг; ~ **крестья́нин** гувчуур өгдөг тариачин.

ОБРУБА́ТЬ,

ОБРУБИ́ТЬ 1. *тайрах, огтлох, богиносгох*; ~ **жердь** сургааг тайрах; 2. мөчирлөх, мөчрий нь огтлох; ~ **сучья** мөчирлөх.

ОБРУ́БОК тайрдас хэрчим.

ОБРУГА́ТЬ хараах, загнах.

ОБРУСЕ́ТЬ орооших.

О́БРУЧ цагариг, боолт, бүслүүр; **набива́ть ~и на бо́чку** торхонд бүслүүр углах.

ОБРУЧА́ЛЬН||ЫЙ шашны ёсоор холбосон, ёс төртэй холбох, гэрлэсний тэмдэг болох; **~ое ко́льцо** хуримын бөгж.

ОБРУЧА́ТЬ шашны ёсоор холбох, ёс төртэй холбох.

ОБРУЧА́ТЬСЯ шашны ёсоор холбуулах, ёс төртэй холбуулах.

ОБРУЧЕ́НИЕ гэрлэх ёслол.

ОБРУЧИ́ТЬ шашны ёсоор холбох, ёс төртэй холбох.

ОБРУ́ШИВАТЬ,

ОБРУ́ШИТЬ 1. нураах, эвдлэн унагах; ~ **поле́ницу дров** хураасан түлээ нураах; 2. хаях, асгах; ~ **бомбово́й груз на врага́** дайсан дээр ачсан бөмбөгөө асгах.

ОБРУ́ШИВАТЬСЯ 1. нурах, эвдрэн унах; 2. дайран орох, довтлон орох; 3. дайрах, харааж довтлох, харааж загнах.

ОБРУ́ШИ||ТЬСЯ 1. нурах, эвдрэн унах; **стара́я сте́на ~лась** хуучин туурга нурав; 2. дайран орох, довтлон орох; ~ **на врага́** дайсныг довтлон орох; 3. дайрах, харааж довтлох, харааж загнах; ~ **на кого́-либо с угро́зами** хүнийг харааж загнах.

ОБРЫ́В 1. тасрах, тас үсрэх, эрэг; 2. эрэг, ганга; 3. тасарсан газар; ~ **в про́воде** утасны тасарсан газар.

ОБРЫВА́ТЬ 1. таслах, тас татах; 2. таслах, тас татах, цуу татах; 3. таслах, зогсоох; 4. дуугай болгох.

ОБРЫВА́ТЬСЯ 1. тасрах, тас үсрэх; 2. халтиран унах; 3. гэнэт зогсох, гэнэт тасрах, гэнэт тасалдах.
ОБРЫ́ВИСТЫЙ огцом эгц; ~ **берег** огцом эрэг.
ОБРЫ́В||ОК 1. тасархай, уранхай; ~ **бумаги** цаасны тасархай; 2. хэсэг бусаг; **~ки воспоминаний** хэсэг бусаг дуртгал.
ОБРЫ́ЗГАТЬ цацах, үсэргэх, түсэргэх, шүрших; ~ **одеколоном** үнэртэй ус шүрших.
ОБРЫ́ЗГАТЬСЯ,
ОБРЫ́ЗГИВАТЬСЯ бие рүүгээ цацах, биедээ үсэргэх, өөрийгөө шүрших.
ОБРЫ́ЗГИВАТЬ цацах, үсэргэх, шүрших.
ОБРЫ́ЗНУТЬ цацчихах,шүршээд авах, үсэргэчихэх.
ОБРЫ́СКАТЬ хэсэх, хэрэх, зайх, холхих; ~ **весь свет** даян дэлхийг хэрэх.
ОБРЮ́ЗГЛ||ЫЙ шалхагар, шолхогор; **~ое лицо** шалхагар нүүр.
ОБРЮ́ЗГНУТЬ шалхайх, шолхойх; ~ **к старости** өвгөрөхдөө шалхайх.
ОБРЮ́ЗГШИЙ шалхайсан, шолхойсон.
ОБРЯ́Д зан үйл, ёс, ёслол; **свадебные ~ы** хуримын ёслол.
ОБРЯ́ДОВ||ЫЙ зан үйлийн, ёслолын, ёсны; **~ые песни** зан үйлийн дуу.
ОБСАДИ́ТЬтойруулан тарих, хажуугаар суулгах; ~ **дорогу деревьями** замын хажуугаар мод суулгах.
ОБСА́ЖИВАТЬ тойруулан тарих, хажуугаар суулгах.
ОБСА́СЫВАТЬ хүлхэх, шимэх, хөхөх.
ОБСЕКА́ТЬ 1. цавчиж авах, тас цавчих; 2. огтолж богиносгох.
ОБСЕМЕНЕ́НИЕ 1. үр тарилга, үр цацлага, үр тарих, үр цацах; 2. үр нийлүүлэх, хээлтүүлэх, үр нийлүүлэх.
ОБСЕМЕНИ́ТЬ 1. үр тарих, үр цацах; 2. үр нийлүүлэх, хээлтүүлэх.
ОБСЕМЕНЯ́ТЬ 1. үр тарих, үр цацах; 2. үр нийлүүлэх, хээлтүүлэх.
ОБСЕМЕНЯ́ТЬСЯ үрлэх, үр гаргах.
ОБСЕРВАТО́РИЯ одон орны оргил.
ОБСКАКА́ТЬ давхин түрүүлэх, давхиж өмнө нь гарах.
ОБСКА́КИВАТЬ давхин түрүүлэх, давхиж өмнө нь гарах.
ОБСКУРА́НТ харанхуй үзэлтэн.
ОБСЛЕ́ДОВАНИЕ шалган үзэх, шалган үзэлт; **провести ~** шалган үзэх.
ОБСЛЕ́ДОВАТЕЛЬСК||ИЙ шалган үзэх; **~ая комиссия** шалган үзэх комисс.
ОБСЛЕ́ДОВАТЬ шалган үзэх.
ОБСЛУ́ЖИВАНИ||Е үйлчлэх, үйлчилгээ; **бригада отличного ~я** онц үйлчлэх бригад.
ОБСЛУ́ЖИВАТЬ1. үйлчлэх, хийх; 2. ажиллах; ~ **много станков** олон суурь машинаар ажиллах.
ОБСЛУ́ЖИВАЮЩИЙ үйлчлэгч, үйлчилдэг, үйлчлэх; ~ **персонал** үйлчлэгч ажилтан, ажилтан, үйлчилдэг хүмүүс.
ОБСЛУЖИ́ТЬ үйлчлэх, хийх; **хорошо ~ покупателя** худалдан авагчийг сайн үйлчлэх.
ОБСЛЮНЯ́ВИТЬ үнсэж үлгэх, шүлсдэх, нялуурч залхаах.
ОБСОСА́ТЬ хүлхэх, шимэх, хөхөх; ~ **конфетку** чихэр хүлхэх.
ОБСО́Х||НУТЬ хатах, эврэх,эгших; **платье ~ло** хувцас эврэв; **молоко на губах не ~ло** борвио тэнийлгээгүй, уруулын нь уураг хатаагүй.
ОБСТА́ВИТЬ тойруулан тавих, өрөх.
ОБСТАВЛЯ́ТЬ 1. тойруулан тавих, өрөх; 2. тавил, төхөөрөх.
ОБСТАНО́ВКА I тавил, засал, хогшил, хэрэгсэл, ~ **квартиры** гэрийн тавил.
ОБСТАНО́ВКА II байдал, **международная** ~ олон улсын байдал.
ОБСТИРА́ТЬ,
ОБСТИ́РЫВАТЬ хувцас угаах.
ОБСТОЯ́ТЕЛЬНО дэлгэрэнгүй, нарийн нягт, тодорхой, ~ **рассказать** дэлгэрэнгүй өгүүлэх.
ОБСТОЯ́ТЕЛЬНОСТЬ 1. дэлгэрэнгүй байх, тодорхой байх, нарийн нягт байх, бодлоготой байх, нарийн нямбай байх, ~ **в характере** нарийн нямбай зан.
ОБСТОЯ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. дэлгэрэнгүй, тодорхой, нарийн нягт, **~ое описание** дэлгэрэнгүй бичих; 2. бодлоготой, нарийн нямбай, ~ **человек** бодлоготой хүн.
ОБСТОЯ́ТЕЛЬСТВЕНН||ЫЙ ~ое придаточное предложение хавсарсан байц өгүүлбэр.
ОБСТОЯ́ТЕЛЬСТВ||О I 1. учир, нөхцөл, шалтгаан, **все ~а дела** хэргийн бүх учир, ~, **смягчающее вину** ялыг хөнгөтгөх шалтгаан, гэмийг хөнгөрүүлэх учир; 2. **обстоятельства** байдал, нөхцөл байдал, учир байдал, учир шалтгаан, **трудные** ~ бэрх нөхцөл байдал, **по семейным** ~ ар гэрийн байдлаас болж, ар гэрийн гачигдлын учир, **по независящим от меня ~ам** надаас үл хамаарах учир шалтгаанаас болж.
ОБСТОЯ́ТЕЛЬСТВО II ~ **цели** зорилгын байц.
ОБСТОЯ́ТЬ байх; **дело обстоит хорошо** хэрэг бүтэмжтэй байна.
ОБСТРА́ГИВАТЬ зорох, харуулдах.
ОБСТРА́ИВАТЬ барих, босгох.
ОБСТРЕ́Л буудах, буудлага, бууны гал, **артиллерийский** ~ их буугаар буудах, их бууны гал.
ОБСТРЕ́ЛИВАТЬ буудах.
ОБСТРЕЛЯ́ТЬ буудах.
ОБСТРИГА́ТЬ хайчлах, хяргах, хайчаар тайрах, засах, авах.
ОБСТРИГО́Н үс засалт, пинтүү.
ОБСТРИ́ЧЬ хайчлах, хяргах, хайчаар тайрах, засах, авах.
ОБСТРИ́ЧЬСЯ хайчлуулах, хяргуулах, хайчаар тайруулах, засуулах, авуулах.
ОБСТРОГА́ТЬ зорох, харуулдах, ~ **доску** банз харуулдах.
ОБСТРО́ИТЬ барих, босгох.
ОБСТРУГА́ТЬ зорох, харуулдах.
ОБСТРУ́КЦИ||Я саатуулга, саад, хаалт, **устроить кому-либо ~ю** хүнд саад хийх.
ОБСТУПА́ТЬ,
ОБСТУПИ́ТЬ хүрээлэх, тойрох, бүслэх.
ОБСУДИ́ТЬ,
ОБСУЖДА́ТЬ зөвших, хэлэлцэх, зөвлөн хэлэлцэх, шүүмжлэн хэлэлцэх, ~ **новый проект** шинэ төсөл хэлэлцэх.
ОБСУЖДА́ТЬСЯ хэлэлцэгдэх, зөвшин хэлэлцэгдэх.
ОБСУЖДЕ́НИЕ зөвшин хэлэлцэх, зөвлөн хэлэлцэх, шүүмжлэн хэлэлцэх, хэлэлцэх, ~ **доклада** илтгэлийг шүүмжлэн хэлэлцэх.
ОБСУ́ЖИВАТЬ шүүмжилж үнэлэх.
ОБСУСО́ЛИТЬ шүлстэх, халтартуулах.
ОБСУ́ШИВАТЬ эврээх, эгшээх.
ОБСУ́ШИВАТЬСЯ хувцаа хатаах, эврээх, эгшээх.
ОБСУШИ́ТЬ хатаах, эврээх, эгшээх.
ОБСУШИ́ТЬСЯ хувцаа хатаах, эврээх, эгшээх, ~ **у костра** түүдэг галд хувцаа хатаах.
ОБСЧИТА́ТЬ дутуу тоолж өгөх, даран тоолж өгөх, дутуу өгөх, дутуу хариулах, ~ **покупателя** худалдан авагчид дутуу өгөх.
ОБСЧИТА́ТЬСЯ дутуу тоолох, алдаж тоолох.
ОБСЧИ́ТЫВАТЬ дутуу тоолж өгөх, даран тоолж өгөх, дутуу өгөх, дутуу хариулах.
ОБСЧИ́ТЫВАТЬСЯ дутуу тоолох, алдаж тоолох.
ОБСЫПАТЬ үрэвнүүлэх, үрэх, түрхэх, тавих.
ОБСЫПА́ТЬ үрэвнүүлэх, үрэх, түрхэх, тавих, ~ **мукой** гурил үрэх, гурил түрхэх, гурилдах.
ОБСЫПАТЬСЯ бутран унах, тарах, таран унах, унах.

ОБСЫПА́ТЬСЯ 1. бутран унах, тарах, таран унах; 2. түрхэгдэх, тавигдах.
ОБСЫХА́ТЬ хатах, эврэх, эгших.
ОБТАЧА́ТЬ нэвтгэлзэх, шаглах.
ОБТА́ЧИВАТЬ I зорох, *өөлөх*.
ОБТА́ЧИВАТЬ II нэвтгэлзэх, шаглах.
ОБТЕКА́ЕМ||ЫЙ шувтан хэлбэртэй, загасан хэлбэртэй, мөлчгөр, ~ **ая форма** шувтан хэлбэр, загасан хэлбэр.
ОБТЕРЕ́ТЬ 1. арчих; 2. түрхэх, арчих.
ОБТЕРЕ́ТЬСЯ, биеэ арчих, ~ **полотенцем** алчуураар биеэ арчих.
ОБТЕСА́ТЬ хангинуурдаж засах, *өөлөх*.
ОБТЁСЫВАТЬ хангинуурдаж засах, *өөлөх*.
ОБТИРА́НИЕ 1. арчих; 2. түрхэх, арчих, түрхлэг, арчлага, **холодное** ~ хүйтэн усаар арчих.
ОБТИРА́ТЬ 1. арчих, түрхэх; 2. арчих.
ОБТИРА́ТЬСЯ биеэ арчих.
ОБТОЧИ́ТЬ зорох, *өөлөх*.
ОБТО́ЧКА зорох, *өөлөх*, зоролт, *өөлөлт*.
ОБТРЕПА́ТЬ элээх, ноортол өмсөх, өмсч урах, ~ **подол платья** хувцасныхаа хормойг ноортол өмсөх.
ОБТРЕПА́ТЬСЯ элэх, цоорох, урагдах.
ОБТЯ́ГИВАТЬ 1. бүрэх, гадарлах, бүтээх; 2. бариулах, татуулах.
ОБТЯ́ГИВАТЬСЯ 1. бүрэгдэх, гадарлагдах, бүтээгдэх; 2. бие бариулах, татуулах.
ОБТЯ́ЖК||А 1. бариулах, татуулах; 2. бүрэх, гадарлах, бүтээх; **в ~у** бариу.
ОБТЯНУ́ТЬ 1. бүрэх, гадарлах, бүтээх; 2. бариулах, татуулах.
ОБУВА́ТЬ 1. гутал өмсөх, гутал өмсгөх; 2. гуталтай болгох.
ОБУВА́ТЬСЯ гутал өмсөх.
ОБУВНО́Й гутлын, ~ **магазин** гутлын дэлгүүр.
О́БУВЬ гутал, **валяная** ~ эсгий гутал, **кожная** ~ савхин гутал, **спортивная** ~ биеийн тамирын гутал.
ОБУ́ГЛИВАТЬ нүүрстүүлэх, нүүрсшүүлэх.
ОБУ́ГЛИВАТЬСЯ нүүрстэх, нүүрсшэх.
ОБУ́ГЛИТЬ нүүрстүүлэх, нүүрсшүүлэх, ~ **полено** залтас нүүрстүүлэх.
ОБУ́ГЛИ||ТЬСЯ нүүрстэх, нүүрсших, **дрова ~лись** түлээ нүүрстжээ.
ОБУ́ЖИВАТЬ нарийсгах, давч болгох, уйтан болгох, уйтатгах.
ОБУ́З||А дараас, дараа, үүрэг, **быть для кого-либо ~ой** хүнд дараас болох, **взвалить на кого-нибудь новую ~у** хүнд үүрэг нэмж оногдуулах.
ОБУЗДА́НИЕ хазаарлах, номхотгох, дарах.
ОБУЗДА́ТЬ 1. хазаарлах, ~ **лошадь** морь хазаарлах; 2. номхотгох, номхоруулах, дарах, хазаарлах, ~ **страсти** шуналыг дарах, шуналыг барих.
ОБУ́ЗДЫВАТЬ 1. хазаарлах; 2. номхотгох, номхоруулах, дарах, хазаарлах.
ОБУ́ЗИТЬ нарийсгах, давч болгох, уйтан болгох, уйтатгах.
ОБУРЕВА́||ТЬ донсолгох, догдлуулах, автах, **страсти ~ют душу** шунал сэтгэлийг донсолгоно.
ОБУСЛО́ВИТЬ болзол тавих, болзох.
ОБУСЛО́ВЛИВАТЬ 1. болзол тавих, болзох, ~ **дополнительную оплату** хөлс нэмүүлэхээр болзох; 2. нөхцөлдүүлэх, нөхцөл болох.
ОБУ́ТЬ 1. гутал өмсөх, гутал өмсгөх, ~ **сапоги** гутал өмсөх; 2. гуталтай болгох; 3. худал хэлэх, цаасан малгай өмсгөх.
ОБУ́ТЬСЯ гутал өмсөх, ~ **в валенки** эсгий гутал өмсөх.
О́БУХ сүхний өнцөг, онгин тал, **как ~ом по голове** цэлмэг өдөр аянга буусан мэт, бажига алдуулах.
ОБУЧА́ТЬ сургах.
ОБУЧА́ТЬСЯ сурах.
ОБУЧЕ́НИЕ сурах; сургах, *суралт*, *сургалт*, **заочное** ~ эчнээ сурах, эчнээ сургах.
ОБУЧИ́ТЬ сургах, ~ **иностранным языкам** гадаад хэл сургах.
ОБУЧИ́ТЬСЯ сурах, ~ **шить** юм оёж сурах.
ОБУЯ́||ТЬ хүрэх, автах, **меня ~л страх** миний айдас хүрэв, **его ~ла страсть к деньгам** тэр хүн мөнгөний шуналд автжээ.
ОБХВА́Т эргэн тойрон, тэвэр бүдүүн, **дуб в три ~а** бүдүүн нарийн гурван алд царс, **дерево в один ~** тэвэр бүдүүн мод.
ОБХВА́ТЫВА||ТЬ,
ОБХВАТИ́||ТЬ тэврэх, **~л его руками и поднял** түүнийг тэврэн өргөв.
ОБХО́Д 1. эргэх, эргэж үзэх, эргүүл, **ночной ~ участка** хэсгийн шөнийн эргүүл; 2. тойрох зам, тойруу зам, **удобный ~** тохиромжтой тойрох зам; 3. тойрон орох, тойруулан оруулах.
ОБХОДИ́ТЕЛЬНОСТЬ элдэг зан, ялдам ааш.
ОБХОДИ́ТЕЛЬНЫЙ элдэг, ялдам, найрсаг, ~ **человек** элдэг хүн.
ОБХОДИ́ТЬ I 1. тойрон гарах, тойрох; 2. зайлсхийх, тойрох, өнгөрөөх, орхих; 3. тойрох, эргэн тойрон явах, яваад ирэх.
ОБХОДИ́ТЬ II энд тэндгүй явах, хөндлөн гулд явах, ~ **весь город** хотоор энд тэндгүй явах.
ОБХОДИ́ТЬСЯ 1. харьцах, хандах; 2. байх, болох; 3. болох, хүрэх; 4. болох, бүтэх, *өнгөрөх*.
ОБХО́ДНЫЙ тойрох, тойруу; ~ **путь** тойрох зам, тойруу зам.
ОБХОЖДЕ́НИЕ харьцах, хандах, авир гаргах, **вежливое ~** элдэг харьцах.
ОБЧИ́СТИТЬ 1. цэвэрлэх, арилгах; 2. хоослох, мулзлах, тонох.
ОБЧИ́СТИТЬСЯ хувцаа цэвэрлэх, хувцасныхаа тоосыг арилгах.
ОБЧИЩА́ТЬ 1. цэвэрлэх, арилгах; 2. хоослох, мулзлах, тонох.
ОБЧИЩА́ТЬСЯ 1. хувцаа цэвэрлэх, хувцасныхаа тоосыг арилгах; 2. цэвэрлэгдэх, арилгагдах.
ОБША́РИВАТЬ,
ОБША́РИТЬ тэмтрэн үзэх, уудлах, онхилох.
ОБШИВА́ТЬ 1. эмжих, *хөвөөлөх*, хошмоглох; 2. бүрэх; 3. өнгөлөх, гадарлах, туургалах; 4 өвч хувцас оёж өгөх.
ОБШИ́ВКА 1. эмжих, *хөвөөлөх*, хошмоглох; 2. өнгөлөх, гадарлах, туургалах, бүрэх; 3. эмжээр хөвөө, хошмого, **кружевная~** сүлжмэг, хошмого; 4. өнгө, гадар, туурга, бүрээс, **деревянная ~ судна** *хөлөг* онгоцны модон туурга.
ОБШИ́РНОСТЬ 1, уудам байх, уужим байх, өргөн уудам байх, ~ **пространства** өргөн уудам зай; 2. их том байх, гүн их байх, их олон байх, ~ **задач** их том зорилт.
ОБШИ́РН||ЫЙ 1. уудам, уужим, өргөн уудам, **~ая площадь** уудам талбай; 2. их том, гүн их, их олон, **~ые знания** гүн их мэдлэг, **~ое знакомство** их олон танил.
ОБШИ́ТЬ 1. эмжих, *хөвөөлөх*, *хошмоглох*, ~ **подол юбки тесёмкой** банзлын хормойг тасмаар хошмоглох; 2. бүрэх, ~ **посылку холстом** ёргоор илгээлт бүрэх; 3. өнгөлөх гадарлах, туургалах, ~ **тёсом** нимгэн банзаар гадарлах; 4. хувцас оёж өгөх.
ОБШЛА́Г нударга.
ОБЩА́ТЬСЯ харилцах, харилцаатай байх, ирж очих, ~ **с друзьями** нөхөдтэйгээ харилцаатай байх.
ОБЩЕГОРОДСКО́Й нийт хотын, хот нийтийн; бүх хотын.
ОБЩЕГОСУ́ДАРСТВЕННЫЙ нийт улсын, улс нийтийн, улс нийгмийн, бүх улсын.
ОБЩЕДЕМОКРАТИ́ЧЕСКИЙ нийтийн ардчилсан, нийтийн.
ОБЩЕДОСТУ́ПНОСТЬ хүн бүхний хүч хүрмээр, хямд байх; 2. хүн бүхний ойлгомоор, хялбар.

ОБЩЕДОСТУ́ПН||ЫЙ 1. хүн бүхний хүч хүрмээр, хямд; **~ые цены** хүн бүхний хүч хүрмээр үнэ; 2. хүн бүхний ойлгомоор; хялбар.

ОБЩЕЖИ́ТИЕ 1. нийтийн байр, **студенческое ~** оюутны нийтийн байр; 2. нийтийн аж байдал.

ОБЩЕИЗВЕ́СТНО хэний ч мэдээжийн, хүн бүхний мэдэж байгаа.

ОБЩЕИЗВЕ́СТНЫЙ хэний ч мэдээжийн, хүн бүхний мэдэх, нийтээр мэдэх, **~ факт** хэн бүхний мэдэх хэрэг.

ОБЩЕНАРО́ДНЫЙ ард нийтийн, нийтийн ардын, бүх ардын, **~ язык** ард нийтийн хэл.

ОБЩЕНАЦИОНА́ЛЬНЫЙ нийт үндэстний, үндэстэн нийтийн, бүх үндэстний, нийт улсын.

ОБЩЕ́НИЕ харилцаа, харилцах.

ОБЩЕОБРАЗОВА́ТЕЛЬН||ЫЙ ерөнхий боловсролын; **~ая школа** ерөнхий боловсролын сургууль.

ОБЩЕОБЯ́ЗАТЕЛЬН||ЫЙ нийтийн заавал дагах, нийтийн заавал сахих, **~ые правила** нийтийн заавал сахих дүрэм.

ОБЩЕПОНЯ́ТНЫЙ нийтэд ойлгомжтой, хүн ойлгомоор, **~ое выражение** нийтэд ойлгомжтой хэллэг.

ОБЩЕПРИ́ЗНАННЫЙ нийтээр тоодог, нийтийн сайшаасан, нийтээр зөвшөөрөн хүлээсэн, **~ талант** нийтийн сайшаасан авъяастан.

ОБЩЕПРИ́ЗНАННО 1. нийтээр тоож, нийтээр сайшаасан; 2. нийтээр тоох, нийтээр сайшаах, нийтээр зөвшөөрөн хүлээх.

ОБЩЕПРИ́НЯТЫЙ нийтээр заншсан, нийтийн сахих, **~ порядок** нийтээр заншсан дүрэм.

ОБЩЕРАСПРОСТРАНЁННЫЙ нийтэд тархсан, нийтэд дэлгэрсэн.

ОБЩЕРЕСПУБЛИКА́НСКИЙ нийт бүгд найрамдах улсын хэмжээний, улс нийтийн.

ОБЩЕСОЮ́ЗНЫЙ бүх холбоотын.

ОБЩЕ́СТВЕННИК олон нийтэч, олон нийтийн ажилтан.

ОБЩЕ́СТВЕННО-ПОЛЕ́ЗНЫЙ нийгэмд тустай, олонд ашигтай, **~ труд** нийгэмд тустай хөдөлмөр.

ОБЩЕ́СТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСК||ИЙ нийгэм-улс төрийн, **~ая деятельность** нийгэм-улс төрийн үйл хэрэг.

ОБЩЕ́СТВЕННО-ПРОИЗВО́ДСТВЕНН||ЫЙ нийгэм үйлдвэрийн, **~ые отношения** нийгэм үйлдвэрлэлийн харилцаа.

ОБЩЕ́СТВЕННОСТЬ 1. олон нийт; **научная ~** шинжлэх ухааны олон нийт; 2. олон нийтийн байгууллага; 3. олон нийтэч авъяас.

ОБЩЕ́СТВЕННО-ЭКОНОМИ́ЧЕСК||ИЙ нийгэм эдийн засгийн, **~ая формация** нийгэм эдийн засгийн хэлбэршил.

ОБЩЕ́СТВЕНН||ЫЙ нийгмийн, олон нийтийн, **~ строй** нийгмийн байгуулал, **~ое мнение** олон нийтийн санал; 2. олон нийтийн, олон нийтийн байгууллагын, **~ые организации** олон нийтийн байгууллага, **~ая работа** олон нийтийн ажил; 3. нийгмийн, нийтийн, **~ая собственность** нийгмийн өмч.

О́БЩЕСТВ||О 1. нийгэм, **социалистическое ~** социалист нийгэм; 2. нийгэмлэг, **~ монголо-российской дружбы** монгол оросын найрамдлын нийгэмлэг; 3. хүмүүс, бүлэг хүн, **попасть в дурное ~** муу хүмүүстэй нийлэх; 4. хамт байх, нийлэх, **не любить чьего-нибудь ~а** хүнтэй нийлэх дургүй байх; 5. (язгуртны) хүрээ, **столичное ~** нийслэлийн язгуртны хүрээ.

ОБЩЕУПОТРЕБИ́ТЕЛЬНЫЙ олны хэрэглэдэг, нийтийн хэрэглэдэг, ердийн, **~ способ** нийтийн хэрэглэдэг арга, ердийн арга.

ОБЩЕУСТАНО́ВЛЕННЫЙ нийтийн тогтсон, нийтээр сахидаг, **~ порядок** нийтийн тогтсон журам.

ОБЩЕЧЕЛОВЕ́ЧЕСК||ИЙ бүх хүн төрөлхтний, хүн нийгмийн, хүн нийтийн, **~ая культура** бүх хүн төрөлхтний соёл.

О́БЩ||ИЙ, 1. нийтийн бүх, **~ язык** нийтийн хэл, **~ее собрание членов Академии наук Шинжлэх** Ухааны Академийн бүх гишүүдийн хурал; 2. адил, **ижил, между ними много ~его** тэдэнд адил юм их бий, **найти ~ язык** үгээ ижилсгэх, нэг саналтай болох; 3. бүх, бүгд; **~ая сумма** нийт дүн; **~ее поголовье скота** малын бүх тоо **толгой;** 4. ерөнхий, **~ие вопросы науки** шинжлэх ухааны **ерөнхий** асуудал; 5. гол, ерөнхий, **изложить что-нибудь в ~их чертах** юмны ерөнхий төлөвийг өгүүлэх, **в ~ем, все кончилось хорошо** ерөнхийдөө цөм сайн төгсөв, **в ~ем и в целом** ерөнхийдөө, бүхэлдээ, нийтдээ, **~ее место** улиг болсон юм, мэдээжийн **юм.**

ОБЩИ́НА 1. хүй нэгдэл; **городская ~** хотын хүй **нэгдэл;** 2. нийгэмлэг, **религиозная ~** шашны нийгэмлэг.

ОБЩИ́ННЫЙ хүй нэгдлийн, **~ые земли** хүй нэгдлийн газар.

ОБЩИПА́ТЬ,

ОБЩИ́ПЫВАТЬ зулгааж, зулгааж авах; **~ перья курицы** тахианы өд зулгаах.

ОБЩИ́ТЕЛЬНОСТЬ нийц, харилцамж.

ОБЩИ́ТЕЛЬНЫЙ хүнтэй нийцтэй, харилцамж сайтай, **~ человек** хүнтэй нийцтэй хүн.

О́БЩНОСТЬ нэг байх, адил байх нэгдмэл, нэгдмэл чанар, ерөнхий чанар, **~ взглядов** нэг үзэлтэй байх, **~ языка** нэг хэлтэй байх.

ОБЪЕДА́ТЬ тас идэх, өмөртөл идэх, хэвэх, мөлжих.

ОБЪЕДА́ТЬСЯ цадтал идэх, хэт идэх.

ОБЪЕДЕ́НИЕ ханашгүй сайхан юм, ханаж цадашгүй юм, **шашлык прямо ~** ханашгүй сайхан шорлог байна.

ОБЪЕДИНЕ́НИЕ 1. нэгдэх, нэгтгэх; 2. нэгдэл, **аратское ~** ардын нэгдэл.

ОБЪЕДИНЁННЫЙ нэгдсэн, нэгдмэл; **Организация Объединенных Наций** Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага.

ОБЪЕДИНИ́ТЕЛЬНЫЙ нэгтгэх; **~ съезд** нэгтгэх их хурал.

ОБЪЕДИНИ́ТЬ нэгтгэх.

ОБЪЕДИНИ́ТЬСЯ нэгдэх, хамтрах.

ОБЪЕДИНЯ́ТЬ нэгтгэх.

ОБЪЕДИНЯ́ТЬСЯ нэгдэх, хамтрах.

ОБЪЕ́ДКИ шавхруу, үлдэц.

ОБЪЕ́ЗД 1. эргэх, тойрон явах; 2. тойрох зам, тойруу зам; 3. морь сургах.

ОБЪЕ́ЗДИТЬ 1. морь сургах, эмнэг сургах; 2. тойрон яваад ирэх, эргэх.

ОБЪЕ́ЗДЧИК 1. эмнэг сургагч, эмнэгч; 2. цагдаа, харуул.

ОБЪЕЗЖА́ТЬ I 1. морь сургах, эмнэг сургах; 2. тойрон яваад ирэх, хэсч яваад ирэх, эргэх.

ОБЪЕЗЖА́ТЬ II 1. тойрон гарах, тойрох; 2. гүйцэж түрүүлэх, түрүүнд орох; 3. энд тэндгүй явах.

ОБЪЕ́ЗЖЕНН||ЫЙ сургасан; **~ая лошадь** сургасан морь.

ОБЪЕ́КТ 1. обьект, тусгагдахуун; 2. зүйл, юм, судлахуун, **~ изучения** судлах зүйл, судлахуун; 3. газар, үйлдвэр, **работать на новом ~е** шинэ үйлдвэрт ажиллах.

ОБЪЕКТИ́В объектив (гэрэл зүйн багажийн урьдахь шил).

ОБЪЕКТИВИ́ЗМ 1. объективизм (түүхэн үйл явдал, нийгмийн амьдралын үзэгдлийг зайлшгүй тохиолдох зүйл хэмээн үзэж, хянан шүүмжлэхгүй бүртгээд, оршин тогтнож буй юм бүхнийг зөвтгөхөд хүрдэг идеалист арга) 2. бодитой хандах.

ОБЪЕКТИВИ́СТСКИЙ объективист, объективизмийг баримталсан.

ОБЪЕКТИ́ВНО үнэн зөв, **~ отнестись к делу** ажил хэрэгт бодитой хандах.

ОБЪЕКТИ́ВНОСТЬ бодтой хандах, үнэн зөв үзэх.

ОБЪЕКТИ́ВН||ЫЙ 1. объектив, бодит, бодитой, **~ая действительность** объектив бодит байдал; 2. бодитой, үнэн зөв, алагчлалгүй, алаггүй, **~ая оценка** бодитой үнэлэлт, үнэн зөв үнэлэлт.

ОБЪЁМ 1. эзлэхүүн, **~ здания** байшингийн эзлэхүүн; 2. хэмжээ, **~ знаний** мэдлэгийн хэмжээ, **книга небольшого ~а** багахан ном, **~ камеры сгорания** шаталтын хөндийн эзэлэхүүн.

ОБЪЁМИСТ||ЫЙ *(разг.)* их том, зузаан, **~ая книга** зузаан ном.

ОБЪЕ́СТЬ тас идэх, өмөртөл идэх, хэвэх, мөлжих; **~ мясо на кости** яс мөлжих.

ОБЪЕ́СТЬСЯ цадтал идэх, хэт идэх, **~ сладким** амттай юм цадтал идэх.

ОБЪЕ́ХАТЬ 1. тойрон гарах, тойрох; 2, гүйцэж түрүүлэх, түрүүнд орох; **меня на этой лошади никто не объедет** миний энэ морины түрүүнд хэн ч орохгүй; 3. энд тэндгүй явах, **~ всю страну** орон даяар энд тэндгүй явах.

ОБЪЯВИ́ТЬ сонсгох, мэдэгдэх, зарлах, тунхаглах,**~ о своём несогласии** зөвшөөрөхгүйгээ мэдэгдэх,**~ конкурс** уралдаан зарлах, **~ войну** дайн зарлах, **~ собрание закрытым** хурал хаасныг мэдэгдэх.

ОБЪЯВЛЕ́НИЕ сонсгох, мэдэгдэх, зарлах, зар, тунхаглах, сонсгол, тунхаг **газетное ~** сонины зарлал, **повесить ~** зарлал өлгөх, зарлал наах, зарлал хадах.

ОБЪЯВЛЯ́ТЬ сонсгох, мэдэгдэх, зарлах, зар тараах, тунхаглах.

ОБЪЯСНЕ́НИЕ 1. тайлбар, тайлбарлах, **материалистическое ~ явлений действительности** бодит байдлын олон үзэгдлийг материалист ёсоор тайлбарлах; 2. тайлбарлах, учраа гаргах, **представить свои ~** учраа гаргаж хэлэх; 3. хэлэх, **~ в любви** дурласанаа хэлэх, хайртай болсоноо хэлэх.

ОБЪЯСНИ́М||ЫЙ тайлбарлаж болмоор, ойлгож болмоор, это **вполне ~ое желание** энэ ч ойлгож болмоор хүсэл байна.

ОБЪЯСНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ тайлбар, тайлбарлах, учраа гаргасан; **~ая записка** тайлбар хуудас, тайлбар бичиг.

ОБЪЯСНИ́ТЬ тайлбарлах, тайлбарлаж өгөх, нэвтрүүлэх, **~ свою мысль** бодлоо тайлбарлах.

ОБЪЯСНИ́||ТЬСЯ 1. учраа хэлэх, хэлэх, **~ в любви** дурласанаа хэлэх, **я желал бы ~ с вами** би танд учраа хэлье гэсэн юм; 2. учраа ололцох, ярилцах; 3. тайлбарлагдах, ойлгогдох, тодорхой болох, **теперь все ~лось** цөм тодорхой болов.

ОБЪЯСНЯ́ТЬ тайлбарлах, тайлбарлан ярих, нэвтрүүлэх.

ОБЪЯСНЯ́||ТЬСЯ 1. учраа хэлэх, хэлэх; 2. учраа ололцох, ярилцах; 3. тайлбарлагдах, ойлгогдох, тодорхой болох; 4. ярилцах, **нэвтрэлцэх, глухонемые ~ются жестами** дүлий хэлгүй хүмүүс дохиогоор нэвтрэлцдэг; 5. тайлбарлагдах, шалтгаалах, орших.

ОБЪЯ́ТИ||Е тэврэх, тэврэлт, **заключить в ~** тэврэх, **встретить с распростёртыми ~ями** халуунаар уттах.

ОБЪЯ́ТЬ автах, **дом объят пламенем** гэр түймэрт автав.

ОБЫВА́ТЕЛ||Ь 1. эгэл хүн, суурин хүн, **городские ~и** хотын борчуул; 2. бэртэгчин, **превратиться в ~я** бэртэгчин болох.

ОБЫВА́ТЕЛЬЩИНА бэртэгчин үзэл, бэртэгчин зан, бэртэгчин байдал.

ОБЫГРА́ТЬ,

ОБЫ́ГРЫВАТЬ хожих, шүүх,**~ кого-либо в шахматы** хүнийг шатраар хожих.

ОБЫ́ДЕННОСТЬ ерийн байдал, өдөр тутмын явдал, эгэл (байх).

ОБЫ́ДЕННЫЙ ерийн, өдөр тутмын, **~ случай** ерийн хэрэг.

ОБЫ́ДЕНЩИНА өдөр тутмын явдал, ерийн өчүүхэн хэрэг.

ОБЫКНОВЕ́НИ||Е сурсан зан, зан ерийн зуршил, заншил; **по своему ~ю** ердийн зуршлаараа, **против ~я** сурсан зангаа орхих, ердийн заншлаасаа гадуур; **у него такое ~е** тэр тийм зуршилтай хүн.

ОБЫКНОВЕ́ННО ердөө, энгүүндээ, жирдээ; **~ он возвращается поздно** тэр ердөө гэртээ орой харьдаг.

ОБЫКНОВЕ́ННЫЙ 1. ерийн, жирийн, энгүүн, хэвийн; **~ое явление** ерийн үзэгдэл; 2. жирийн, эгэл; **~ человек** жирийн хүн.

ОБЫСК нэгжлэг, нэгжилт; **произвести ~** нэгжилт хийх.

ОБЫСКА́ТЬ 1. нэгжих, нэгжиж үзэх; **~ квартиру** байрыг нэгжих; 2. эрэх, эрж үзэх; **~ все карманы** бүх халаасандаа эрэх.

ОБЫЧАЙ заншил, зуршил, ёс, горим, зан суртал, хэв суртал; **старинный ~** урьдын заншил.

ОБЫ́ЧНО ер, энгүүндээ.

ОБЫ́ЧН||ЫЙ ердийн, хэвийн, жирийн; **~ая обстановка** хэвийн байдал; **~ случай** ердийн тохиол; **~ костюм** жирийн хувцас.

ОБЮРОКРА́ТИТЬ,

ОБЮРОКРА́ТИТЬСЯ,

ОБЮРОКРА́ЧИВАТЬ,

ОБЮРОКРА́ЧИВАТЬСЯ, хүнд сурталтай болох.

ОБЯ́ЗАННОСТ||Ь үүрэг, алба, үүрэгт ажил, албан үүрэг; **считать своей ~ью** өөрийн үүрэг гэж үзэх; **права и ~и граждан** иргэдийн эрх үүрэг; **служебные ~и** албан үүрэг; **освободить от ~ей** үүрэгт ажлаас чөлөөлөх.

ОБЯ́ЗАННЫЙ 1. үүрэгтэй, ёстой; **я обязан помочь ему** би түүнд туслах ёстой; 2. ачийг санах ёстой; **человек, ~ всем своему учителю** багшийнхаа ачаар хүн болсон хүн; **я вам очень обязан** би таны ачийг санаж явна.

ОБЯЗА́ТЕЛЬНО заавал, эрхбиш, сааргүй; **сегодня он ~ придёт** тэр өнөөдөр заавал ирнэ; **~ исполнится** саадгүй бүтнэ.

ОБЯЗА́ТЕЛЬНОСТЬ үүрэгтэй; **~ явки** ирэх үүрэгтэй байх.

ОБЯЗА́ТЕЛЬН||ЫЙ заавал үүрэгт, албан журмын; **всеобщее ~ое изучение** нийтийг албан журмаар сургах; **~ое постановление** заавал биелүүлэх шийдвэр.

ОБЯЗА́ТЕЛЬСТВ||О үүрэг; **брать ~** үүрэг авах, үүрэг хүлээх; **исполнение обязательств третьим лицом** гуравдагч этгээдээр үүрэг гүйцэтгүүлэх; **основания возникновения ~а** үүрэг үүсэх үндэслэл; **кредитно-расчётные ~а** зээл тооцооны үүрэг.

ОБЯЗА́ТЬ үүрэг болгох, үүрэг хүлээлгэх; **~ выполнить в срок** хугацаанд нь биелүүлэхийг үүрэг болгох; **ты меня очень обяжешь** тэгвэл чи над их тус хүргэнэ.

ОБЯЗА́||ТЬСЯ үүрэг авах, үүрэг хүлээх, амлах; **он ~лся приехать** тэр ирнэ гэж амлав.

ОБЯ́ЗЫВАТЬ үүрэг болгох, үүрэг хүлээлгэх.

ОБЯ́ЗЫВАТЬСЯ үүрэг авах, үүрэг хүлээлгэх, амлах.

ОВА́Л зууван, зуувгар, гонзгой; **~ лица** зууван царай.

ОВА́ЛЬНЫЙ зууван, зуувгар, гонзгой;**~ стол** зууван ширээ.

ОВА́ЦИЯ алга нижигнүүлэн таших.

ОВДОВЕ́ТЬбэлбэсрэх.

ОВЁС овъёос.

ОВЕ́ЧИЙ хонины; **овечья шерсть** хонины унгас, хонины ноос; **~ сыр** хонины бяслаг.

ОВЕЩЕСТВИ́ТЬ бодит юм болгох.

ОВЕЩЕСТВИ́ТЬСЯ бодит юм болох, бодитой болох, биежих.

ОВЕЩЕСТВЛЕ́НИЕ бодит юм болгох.

ОВЕЩЕСТВЛЁННЫЙ бодит юм болгосон; **~ труд** бодит юм болгосон хөдөлмөр.

ОВЕЩЕСТВЛЯ́ТЬ бодит юм болгох.

ОВЕЩЕСТВЛЯ́ТЬСЯ бодит юм болох, бодитой болох.

ОВЕ́ЯННЫЙ мандуулсан, бадруулсан; **~ славой** алдраа мандуулсан.

ОВЕ́ЯТЬ цоргих, үлээх, оргих.
ОВИ́Н галд тариа хатаах газар.
ОВЛАДЕВА́ТЬ 1. эзлэх, эзлэн авах, булаан авах; 2. эзэмших, судлах, -тай болох; 3. болох, татах.
ОВЛАДЕ́НИЕ эзэмших, судлах; ~ **техникой** техник эзэмших.
ОВЛАДЕ́||ТЬ 1. эзлэх, эзлэн авах, булаан авах; ~ **крепостью** хэрэм эзлэн авах; 2. эзэмших, судлах, -тай болох; ~ **новой профессией** шинэ мэргэжил эзэмших; ~ **знаниями** эрдэмтэй болох; 3. болох, татах; **им ~ла радость** тэр баяр хөөр болов.
О́ВОД соно, ногоон толгойт.
О́ВОЩ өвчтэй хэвтэрт орсон хөдлөх чадваргүй хүн, ямар нэгэн эмнэлгийн аппаратанд залгагдсан хүн, хүн-ургамал.
ОВОЩЕВО́ДСТВО ногооны аж ахуй.
ОВОЩЕВО́ДЧЕСКИЙ ногоо тарих.
ОВОЩЕХРАНИ́ЛИЩЕ ногоо агуулах.
О́ВОЩ||И ногоо; **свежие ~** шинэ ногоо; **всякому ~у своё время** цаг цагаараа, цахилдаг хөхөөрөө.
ОВОЩН||О́Й ногооны, ногоотой, ногоогоор хийсэн; **~ая торговля** ногооны худалдаа; ~ **суп** ногоотой шөл; ~ **стол** ногоогоор хийсэн хоол.
ОВРА́Г жалга, гуу, гуу жалга.
ОВРА́ЖИСТ||ЫЙ жалгархаг, гуу жалга ихтэй; **~ая местность** жалгархаг газар.
ОВСЯ́НКА I 1. овъёос будаа; 2. агшаамал овъёос, чанамал овъёос.
ОВСЯ́НКА II шар хөмрөг.
ОВСЯНН||Ы́Й овъёосны, овъёосон; **~ое поле** овъёосны талбай.
ОВЦА́ хонь **тонкорунная** ~ нарийн ноостой хонь; **стрижка овец** хонь хяргах; **заблудшая** ~ замаа алдсан хүн.
ОВЦЕВО́Д хоньч, хонины мэргэжилтэн.
ОВЦЕВО́ДСТВО хонь өсгөх.
ОВЦЕВО́ДЧЕСКИЙ хонь өсгөх, хонь өсгөдөг.
ОВЦЕМА́ТКА эм хонь.
ОВЧА́Р хоньчин.
ОВЧА́РКА хоньч нохой.
ОВЧА́РНЯ хонины хашаа, хонины байр.
ОВЧИ́НА хонины арьс, нэхий.
ОВЧИ́НКА бяцхан нэхий; ~ **выделки не стоит** зовлонгийн нэмэр, илүү явдал.
ОВЧИ́ННЫЙ хөдсөн, нэхий, хонины арьсан; ~ **тулуп** нэхий дээл.
ОГА́РОК лааны хугархай, лааны үлдэгдэл.
ОГИБА́ТЬ тойрох, тойрч гарах.
ОГЛАВЛЕ́НИ||Е гарчиг, товчёог; **найти нужную статью в журнале по ~ю** сэтгүүлийн гарчиг үзэж хэрэгтэй өгүүллэгээ олох.
ОГЛАСИ́||ТЬ 1. сонсгох, уншин сонсгох; ~ **проект резолюции** тогтоолын төсөл уншин сонсгох; 2. задлах, тархаах, зарлах; 3. цууриатах, нирхийх, хангинах, жингэнэх; **дети ~ли комнату смехом** тасалгаанд хүүхдүүд нирхийтэл инээлдэв.
ОГЛАСИ́||ТЬСЯ 1. цууриатах, нирхийх, хангинах, жингэнэх; **лес ~лся пением птиц** олон шувуу ойд хангинан жингэнэн донгодов; 2. задрах, тарах, зар тарах; **тайна ~лась** нууц задрав.
ОГЛА́СКА задлах, тархаах, зарлах, тунхаглах, задрах, тарах; ~ **секрета** нууц задлах.
ОГЛАША́ТЬ 1. сонсгох, уншин сонсгох; 2. задлах, тараах, зарлах, тунхаглах; 3. цууриатах, нирхийх, хангинах, жингэнэх.
ОГЛАША́ТЬСЯ цууриатах, нирхийх, хангинах, жингэнэх; 2. задрах, тарах, зар тарах, тунхаглагдах.
ОГЛАШЕ́НИ||Е 1. сонсгох; ~ **постановления** тогтоол сонсгох; 2. тунхаглах, тараах, нууцыг задлах; **не подлежащие ~ю документы** нууцыг нь задлаж үл болох баримт бичиг, тунхаглаж үл болох баримт бичиг.
ОГЛО́БЛ||Я арал; **повернуть ~и** хоосон буцах.
ОГЛО́ХНУТЬ дүлийрэх, дүлий болох, чих дөжрөх.
ОГЛУША́ТЬ 1. дүлийрүүлэх, чих дөжрүүлэх, дүлий болгох; 2. цохиж унагах, муужруулах.
ОГЛУШИ́ТЕЛЬНО чих дөжиртөл, дүлийртэл; ~ **кричать** чих дөжиртөл хашгирах.
ОГЛУШИ́ТЕЛЬНЫЙ чих дөжирмөөр, дүлийрэм; ~ **взрыв** чих дөжирмөөр тэсрэлт.
ОГЛУШИ́||ТЬ 1. дүлийрүүлэх, чих дөжрүүлэх, дүлий болгох; **гром ~л меня** тэнгэрийн дуу чихийг минь дөжрүүлэв; 2. цохиж унагах, муужруулах.
ОГЛЯДЕ́ТЬ харах, ажиглан харах; ~ **горизонты** тэнгэрийн хормой ажиглан харах.
ОГЛЯДЕ́ТЬСЯ 1. эргэн тойрон харах, ийш тийш харах; ~ **по сторонам** зүг зүг харах; 2. дасах ~ **в темноте** харанхуйд дасах; **я ещё не успел ~ на новой работе** ажилд шинээр ороод дасч амжаагүй л байна.
ОГЛЯ́ДК||А эргэн харах, гэдрэг харах, ийш тийш харах; **делать что-либо с ~ой** ийш тийш харан харан юм хийх; **без ~и** 1. эргэж харах чөлөөгүй гүйх; 2. эргэцүүлэн үзэлгүй.
ОГЛЯ́ДЫВАТЬ харах, ажиглан харах.
ОГЛЯ́ДЫВАТЬСЯ 1. эргэн тойрон харах, ийш тийш харах; 2. эргэн эргэн харах, гэдрэг байн байн харах; 3. болгоомжлон харах, эргэцүүлэн үзэх.
ОГЛЯНУ́ТЬСЯ эргэн харах, гэдрэг харах; **не успеешь ~** яаж ч амжаагүй байтал.
ОГНЕВ||О́Й галын, галт, гал; **~ая точка** галын цэг; **~ая завеса** гал халхавч.
ОГНЕМЁТ гал шидүүр.
О́ГНЕННЫЙ 1. галын, галт, гал; **~ые языки** галын дөл; 2. цогтой, гялалзсан; **~ые очи** цогтой мэлмий.
ОГНЕОПА́СН||ЫЙ аюултай, амархан шатдаг; **~ая жидкость** амархан шатдаг шингэн бодис.
ОГНЕПОКЛО́ННИК гал тахигч, гал шүтэгч.
ОГНЕПРИПА́СЫ галт хэрэгсэл, галын нөөц сум.
ОГНЕСТО́ЙКИЙ галд тэсвэртэй, шатдаггүй; ~ **материал** галд тэсвэртэй хэрэглэгдэхүүн.
ОГНЕСТРЕ́ЛЬН||ЫЙ 1. галт; **~ое оружие** галт зэвсэг; 2. бууны, сумны; **~ая рана** сумны шарх, царга.
ОГНЕТУШИ́ТЕЛЬ гал унтраагуур, гал сөнөөгүүр.
ОГНЕУПО́РНЫЙ галд ажирдаггүй, галд тэсдэг; ~ **кирпич** галд ажирдаггүй тоосго.
ОГНИ́ВО хэт.
ОГО́ хөөе, ~, **как ты вырос?** хөөе, чи яасан том болчихоо вэ?
ОГОВА́РИВАТЬ 1. гүтгэх, гүжирдэх; 2. урьдаас хэлэлцэх, урдчилан болзох, урдаас хэлэлцэн тохирох; 3. тайлбарлан өгүүлэх, дурдах.
ОГОВА́РИВАТЬСЯ 1. тайлбарлан өгүүлэх, дурдах, сануулах; 2. андуурах, үг алдах.
ОГОВОРИ́ТЬ 1. гүтгэх, гүжирдэх; 2. урьдаас хэлэлцэх, урьдчилан болзох, урьдаас хэлэлцэн тохирох; ~ **условия в договоре** гэрээний болзлыг урьдаас хэлэлцэх; 3. тайлбарлан өгүүлэх, дурдах; ~ **в предисловии** оршилд дурдах.
ОГОВОРИ́ТЬСЯ 1. тайлбарлан өгүүлэх, дурьдах, сануулах; **я должен ~, что ...** гэдгийг би дурьдах ёстой; 2. андуурах, үг алдах.
ОГОВО́РК||А 1. тайлбар, нэмж хэлэх; **согласиться, с некоторыми ~ами** зарим зүйл нэмж хэлээд зөвшөөрөх; 2. андуурах, үг алдах, эндүүрэл.

ОГОЛЁНН||ЫЙ 1. нүцгэн, шалдан; **~ое тело** нүцгэн бие; 2. нүцгэн, навч нь унасан; **~ые деревья** нүцгэн мод, навч нь унасан мод.

ОГОЛИ́||ТЬ 1. нүцгэлэх, нүцгэн болгох, шалдлах; 2. нүцгэлэх, нүцгэрүүлэх, навчийг нь унагах, **ветер ~л деревья** салхи модны навчийг унагав; 3. сугалах; **~ шашку** сэлэм сугалах; 4. нүцгэрүүлэх, нүцгэн болгох, хоослох.

ОГОЛИ́||ТЬСЯ 1. нүцгэрэх, нүцгэн болгох, шалдагнах; 2. нүцгэрэх, нүцгэн болох, навч нь унах; **деревья ~лись** мод нүцгэрэв; 3. нүцгэрэх, нүцгэн болох, хоосон болох, сул болох; **она ~ла свою красивую грудь** эрүүл сайхан цээжин биеэ ил гаргаж гайхуулсан.

ОГОЛТЕ́ЛЫЙ галзуурсан; **~ враг** галзуурсан дайсан.

ОГОЛЯ́ТЬ 1. нүцгэлэх, нүцгэн болгох, шалдлах; 2. нүцгэлэх, нүцгэрүүлэх, навчийг нь унагах; 3. сугалах; 4. нүцгэрүүлэх, нүцгэн болгох, хоослох.

ОГОЛЯ́ТЬСЯ 1. нүцгэрэх, нүцгэн болох; 2. нүцгэрэх, нүцгэн болох, навч нь унах; 3. нүцгэрэх,нүцгэн болох, хоосон болох, сул болох.

ОГОНЁК 1. бяцхан гал; 2. өчүүхэн гэрэл; 3. цог, ид, хав; ид хав **работник с огоньком** цогтой ажилтан.

ОГО́НЬ 1. гал, гал хөс; **~ галлаад; ~ в печи** зуухны гал; **сгореть в огне** галд шатах; 2. гэрэл; **работать при огне** гэрэл барьж ажиллах; **между двух огней** гал усны хооронд, хоёр бэрхийн хооронд; **бояться кого-либо, как огня** хүнээс үхтлээ айх; **днём с огнём не найдёшь** гэгээн цагаан өдөр дэн бариад ч олохгүй; **пройти ~, и воду, и медные трубы** хал үзэж хашир таних.

ОГОРА́ЖИВАТЬ хашаа хийх, хаших, хашаалах, хайслах.

ОГОРА́ЖИВАТЬСЯ 1. хашаа хийлгэх, хашуулах, хашаалуулах; 2. биеэсээ зайлуулах, амиа бодох.

ОГОРО́Д ногооны газар.

ОГОРОДИ́ТЬ хашаа хийх, хаших, хашаалах, хайслах; **~ сад забором** цэцэрлэг хашаалах.

ОГОРОДИ́ТЬСЯ 1. хашаа хийлгэх, хашуулах; 2. биеэсээ зайлуулах, амиа бодох.

ОГОРО́ДНИК ногооч.

ОГОРО́ДНИЧЕСТВО ногооны ажил, ногоо тарих.

ОГОРО́ДН||ЫЙ ногооны газрын, ногооны газар тарьдаг; **~ые растения** ногооны газар тарьдаг ургамал, ногоо.

ОГОРО́ШИТЬ цочоох, гайхуулах, тэвдүүлэх, самгардуулах, сандаргах, мухардуулах; **~ неожиданным вопросом** санамсаргүй юм асууж тэвдүүлэх.

ОГОРЧА́ТЬ урам алдруулах, гашуудуулах, гутраах, сэтгэл зовоох.

ОГОРЧА́ТЬСЯ гомдох, урам алдрах, гашуудах, гутрах, сэтгэл зовох.

ОГОРЧЕ́НИ||Е гомдол, гутрал, сэтгэлийн зовлон; **пережить много ~й** сэтгэлийн зовлон их эдлэх.

ОГОРЧИ́ТЬ гомдоох, урам алдруулах, гашуудуулах, гутраах, сэтгэл зовоох.

ОГОРЧИ́ТЬСЯ гомдох, урам алдрах, гашуудах, гутрах, сэтгэл зовох.

ОГРА́БИТЬ дээрэмдэх, тонох.

ОГРАБЛЕ́НИЕ дээрэмдэх, тонох, дээрэм, тонуул.

ОГРА́ДА хашаа, хүрээ, хороо, хайс; **каменная ~** чулуун хороо; **обнести оградой** хашаалах.

ОГРАДИ́ТЬ хаацайлах, халхлах, хамгаалах, зайлуулах, болгоомжлох; **~ себя от лишних волнений** дэмий сэтгэлээ хөдөлгөхөөс зайлсхийх.

ОГРАНИЧЕ́НИ||Е хязгаарлах, хэмжээлэх, хязгаарлалт, хэмжээлэлт; **отменить ~** хязгаарлахыг зогсоох; **без ~й** хязгаарлалтгүй.

ОГРАНИ́ЧЕННОСТЬ 1. хомс, бага байх, хэмжээтэй байх; 2. явцуу үзэл, богино бодол.

ОГРАНИ́ЧЕННЫЙ 1. хомс, бага хэмжээтэй; 2. явцуу, богино, хомс; **~ ум** хомс ухаан; 3. явцуу үзэлтэй, богино бодолтой, хомс ухаантай; **~ человек** явцуу үзэлтэй хүн.

ОГРАНИ́ЧИВАТЬ хязгаарлах, хэмжээлэх; боох.

ОГРАНИ́ЧИВАТЬСЯ 1. хязгаарлах; 2. хязгаарлах, зогсоох, хязгаарлагдах.

ОГРАНИ́ЧИТЬ хязгаарлах, хэмжээлэх, боох.

ОГРАНИ́ЧИ||ТЬСЯ 1. хязгаарлах; **~ только устным приветствием** амаар баяр хүргэх төдийгөөр хязгаарлах; 2. хязгаарлах, зогсоох, хязгаарлагдах; **мы этим не ~мся** бид үүгээр зогсохгүй.

ОГРЕБА́ТЬ огрести снег вокруг дома гэрээ тойрон цас малтах.

ОГРЕ́ТЬ дэлсээд авах.

ОГРЕ́Х муу хагалсан газар, толбо.

ОГРО́МН||ЫЙ аварга том, асар их, лут, мундаг, лундаг, лужир; **~ талант** лут авъяас; **~ дом** аварга том байшин; **~ая задача** асар их зорилт.

ОГРУБЕВА́ТЬ ширүүн болох, дарсайх, холцруутах, бүдүүлэг болох, муухай зантай болох.

ОГРУБЕ́Л||ЫЙ ширүүн, дарсайсан, холцруутсан, хөрслөг; **~ые руки** хөрслөг гар.

ОГРУБЕ́ТЬ ширүүн болох, дарсайх, холцруутах, бүдүүлэг болох.

ОГРЫЗА́ТЬСЯ 1. архирах, арзайн архирах; 2. ярзганах, ярзага ярзага гэх.

ОГРЫ́ЗОК хагархай, үлдэгдэл, хэлтэрхий; **~ карандаша** харандааны хугархай; **~ сахара** ёотонгийн хэлтэрхий.

ОГУ́ЛОМ нэгмөсөн, бүхэлд нь, хавтгайд нь **нельзя винить всех ~, не разобрав дела** хэргийн учрыг ололгүй хүн бүгдийг хавтгайд нь буруушааж болохгүй.

ОГУ́ЛЬНО учир зүггүй, иш үндэсгүй, хавтгайруулан; **~ обвинить кого-либо** хүнийг учир зүггүй яллах.

ОГУ́ЛЬНЫЙ учир зүггүй, иш үндэсгүй, хавтгайруулсан.

ОГУРЕ́Ц өргөст хэмх, хэмх.

ОГУ́РЧИК бяцхан өргөст хэмх, бяцхан хэмх; **как ~** сэргэлэн цовоо.

О́ДА магтаал; **торжественная ~** баярын магтаал.

ОДА́ЛЖИВАТЬ зээлүүлэх, зээлдүүлэх, зээл өгөх.

ОДАРЁННОСТЬ авъяаслаг байх.

ОДАРЁННЫЙ авъяаслаг залуу.

ОДА́РИ||ТЬ бэлэглэх, бэлэг түгээх; **~ всех друзей** нөхдөөө цөмд нь бэлэг түгээх; 2. заяах, авъяас билиг хайрлах **природа ~ла его умом** байгаль түүнд ухаан заяажээ.

ОДАРЯ́ЕМЫЙ бэлэг хүлээн авагч.

ОДЕВА́НИЕ өмсгөх, өмсөх, хувцаслах.

ОДЕВА́ТЬ 1. өмсгөх, хувцаслах; 2. хучих, бүрхэх; 3. хувцаслах, хувцас хийлгэж өгөх.

ОДЕВА́ТЬСЯ 1. өмсгөх, хучих; 2. хувцаслах, хувцас хийлгэж өгөх; 3. өмсөх, хувцаслах; **уметь ~** хувцаслаж чадах; 4. хувцас хийлгэх, хувцас оёулах хувцас оёулах.

ОДЕ́ЖДА хувцас, хувцас хунар; **верхняя ~** гадуур хувцас; **рабочая ~** ажлын хувцас.

ОДЕКОЛО́Н үнэртэй ус.

ОДЕЛИ́ТЬ түгээх, түгээж өгөх.

ОДЁРГИВАТЬ доош нь татах, угзрах, доош нь татаж засах.

ОДЕРЕВЕНЕ́Л||ЫЙ хөшсөн, бадайрсан, бээрсэн; **~ые от холода пальцы** хүйтэнд бээрсэн хуруу.

ОДЕРЕВЕНЕ́ТЬ хөших, бадайрах, бээрэх.

ОДЕРЖА́ТЬ ~ победу ялах; **~ верх на кем-либо**; дийлэх.

ОДЕРЖИ́МЫЙ 1. үрсэн, туссан; ~ **страхом** айдас хүрсэн, ухаан алдтал айсан; 2. ганирсан, галзуурсан.

ОДЁРНУТЬ 1. доош нь татах, угзрах, доош нь татаж засах; 2. хирийг нь мэдүүлэх, зогсоох.

ОДЕ́ТЬ 1. өмсөх, хувцаслах; ~ **ребёнка в пальто** хүүхдэд пальто өмсгөх; 2. хучих, бүрэх; 3. хувцаслах, хувцас хийлгэж өгөх.

ОДЕ́ТЬСЯ 1. хувцаслах, өмсөх: **тепло** ~ дулаан хувцаслах;~ **во все новое** өвч шинэ хувцас өмсөх; 2. хувцас хийлгэх, хувцастай болох; 3. хучигдах, бүрхэгдэх; **деревья оделись листвой** мод навч нахианд хучигдав.

ОДЕЯ́ЛО хөнжил, хучлага; **стеганое** ~ хаваастай хөнжил; **ватное** ~ хөвөнтэй хөнжил.

ОДИ́Н 1. нэг; **собрание сочинений в одном томе** нэг боть түүвэр зохиол; 2. ганцаараа, ганц, гагц; **я живу** ~ би ганцаараа амьдардаг; **одному не справиться** ганцаараа хүчрэхгүй, ганц хүн хүчрэхгүй; ~ **единственный** цорын ганц; ~ **одинёшенек** гав ганцаархнаа, ор ганцаараа; 3. нэг; **в** ~ **прекрасный день** нэг өдөр; ~ **из присутствующих** тэнд байгчдын нэг нь; 4. нэг, нэг адил; **жить с кем-либо в одном доме** хүнтэй нэг байшинд суух;**одного возраста** нэг адил настай; 5. дан, дан ганц; 6. нэг; **одно дело работать, другое гулять** ажиллах гэдэг нэг хэрэг, зугаалах гэдэг өөр явдал; **одно другому не мешает** нэг нь нөгөөдөө саад болохгүй; 7. өрөөсөн; **одна рука** өрөөсөн гар; ~ **в поле не воин** ганц мод гал болохгүй; **все до одного** цөмөөрөө, нэгд нэгэнгүй, хоцролгүй, толгой тоолон; **все как** ~ ганц хүн мэт: ~ **за другим** дараа дараагаараа, дэс дараалан, удаа дараагаараа; ~ **на** ~ халз тулан: **в** ~ **миг** агшин зуур; **в** ~ **голос** нэгэн саналтай; нэг дуугаар; **одним словом** нэг үгээр хэлэхэд; **одним духом** нэгэн амьсгалаар.

ОДИНА́КОВО адил, ижил, чацуу, тэнцүү.

ОДИНА́КОВ||ЫЙ адил, ижил, чацуу, тэнцүү, адилхан, тэн чацуу; **они ~ого роста** тэд нуруугаар чацуу.

ОДИ́ННАДЦАТЫЙ арван нэгдүгээр.

ОДИ́ННАДЦАТЬ арван нэг.

ОДИНО́К||ИЙ 1. ганц; ~ **домик** ганц байшин, ганц гэр; 2. ганц, ганц бие; ~ **человек** ганц хүн, ганц бие хүн; 3. гань хүн, ганц бие хүн; **~ая девушка** ганц бие эмэгтэй.

ОДИНО́КО ганцаараа; **жить** ~ ганцаараа суух.

ОДИНО́ЧЕСТВ||О ганцаараа байх, ганцаардах; **томиться в ~е** ганцаардан зовох.

ОДИНО́ЧК||А 1. гань, хар амиа хөөсөн хүн: **кустарь-~** хар амиа хөөсөн дархан; 2. тусгай (ганцаар хорих тасалгаа); **в ~у** ганцаараа; **по ~е** нэг нэгээр нь.

ОДИНО́ЧН||ЫЙ 1. ганцаар, ганцаараа; ~ **полёт** ганцаараа нисэх; 2. ганц хүний, ганцаар; **~ая камера** ганцаар хорих өрөө; 3. ганц нэг; **~ые выстрелы** ганц нэг буудах;

ОДИО́ЗНОСТЬ ёозгүй хэрэг, үл бүтэх явдал.

ОДИО́ЗН||ЫЙ ёозгүй, үл бүтэх; **~ая личность** үл бүтэх этгээд.

ОДИЧА́Л||ЫЙ зэрлэгшсэн, зэрлэг болсон; **~ая кошка** зэрлэгшсэн муур.

ОДИЧА́НИЕ зэрлэгшил, зэрлэгших.

ОДИЧА́ТЬ зэрлэгших, зэрлэг болох, эмнэгших.

ОДНА́ЖДЫ 1. нэгэнт, нэгэн удаа, нэг; **только** ~ **слышал** нэг л сонссон; 2. нэгэнт, нэг өдөр, нэг; ~ **летом** нэг зун.

ОДНА́КО 1. боловч, гэтэл, харин; **он очень торопился,** ~ **опоздал** тэр (хүн) их яарсан боловч хоцров; 2. тэгээд, юу ч гэсэн, юу боловч; **вы,** ~**,не забудьте обещанного** юу ч гэсэн та амласнаа бүү мартаарай.

ОДНО́ нэг, ~ **и тоже** нэгэн адил,адилхан.

ОДНОА́КТН||ЫЙ нэг бүлэгт **~ая пьеса** нэг бүлэгт жүжиг.

ОДНОБО́К||ИЙ өрөөсгөл, ганц талыг баримталсан, явцуу; **~ое решение** өрөөсгөл шийдвэр.

ОДНОБО́РТНЫЙ нэг энгэртээ товчтой, товчилдог: ~ **пиджак** нэг энгэртээ товчтой пиджак.

ОДНОВРЕМЕ́ННО нэгэн зэрэг, зэрэг зэрэг, нэг дор, нэг үед; **все заговорили** ~ цөм зэрэг зэрэг ярьж гарав.

ОДНОВРЕ́МЕННОСТЬ нэгэн зэрэг болох, нэг үед болох; ~ **событий** нэг үед болсон хэрэг явдал.

ОДНОВРЕМЕ́НН||ЫЙ, нэг зэрэг болсон, зэрэг зэрэг гарсан, нэг дор болсон, нэг үед гарсан; **два ~ых явления** нэг үед болсон хоёр үзэгдэл.

ОДНОГЛА́ЗЫЙ өрөөсөн нүдтэй.

ОДНОГОДИ́ЧН||ЫЙ нэг жилийн **~ые курсы** нэг жилийн (түр) сургалт.

ОДНОГО́Д||ОК чацуу хүн, үеийн хүн **они ~ки** нэг үеийн хүмүүс.

ОДНОГО́РБЫЙ ганц бөхтэй, ганц бөхтэй тэмээ, наран тэмээ.

ОДНОДНЕ́ВНЫЙ нэг өдрийн: ~ **дом отдыха** нэг өдрийн амралтын газар.

ОДНОЗНА́ЧАЩИЙ 1. нэг утгатай, адил утгатай; 2. ганц утгатай.

ОДНОЗНА́ЧН||ЫЙ 1. нэг утгатай, адил утгатай; **~ые выражения** адил утгатай хэллэг; 2. ганц утгатай; **~ое число** нэг оронтой тоо.

ОДНОИМЁННЫЙ нэг нэртэй, адил нэртэй.

ОДНОКЛА́ССНИК нэг ангийн сурагч.

ОДНОКЛА́ССНИЦА нэг ангийн эмэгтэй сурагч.

ОДНОКЛЕ́ТОЧНЫЙ нэг эст; ~ **организм** нэг эст бие.

ОДНОКОЛЕ́ЙКА нэг цариггай төмөр зам.

ОДНОКОЛЕ́ЙН||ЫЙ, нэг цариггай; **~ая железная дорога** нэг цариггай төмөр зам.

ОДНОКО́ЛКА хасаг тэрэг.

ОДНОКО́ННЫЙ нэг морины, ганц морины, дан морины; ~ **плуг** дан морины анжис.

ОДНОКОПЫ́ТНЫЕ битүү туурайтан.

ОДНОКОПЫ́ТН||ЫЙ битүү туурайт; **лошадь — ~ое животное** адуу бол битүү туурайт амьтан мөн.

ОДНОКРА́ТНЫЙ нэг удаагийн, нэг удаа болсон.

ОДНОКУ́РСНИК нэг ангийн оюутан.

ОДНОКУ́РСНИЦА нэг ангийн оюутан эмэгтэй, нэг ангид сурдаг эмэгтэй оюутан.

ОДНОЛЕ́ТН||ИЙ 1. нэг жилийн; 2. нэг настай; **~ие растения** нэг настай ургамал.

ОДНОЛЕ́ТОК үеийн хүн, чацуу хүн.

ОДНОМЕ́СТНЫЙ нэг суудалтай, ганц хүний; ~ **самолёт** ганц хүний онгоц.

ОДНОМОТО́РНЫЙ нэг хөдөлгүүртэй; ~ **самолёт** нэг хөдөлгүүрт онгоц.

ОДНОНО́ГИЙ өрөөсөн хөлтэй, өрөөсөн хөлгүй.

ОДНООБРА́ЗИЕ нэг янз байх, нэг маягтай байх, нэг хэвийн байх.

ОДНООБРА́ЗНО нэг янзаар, нэг маягаар, нэг хэвээр, нэг янз, нэг маяг, нэг хэв.

ОДНООБРА́ЗНОСТЬ нэг янз байх, нэг маяг байх, нэг хэв байх.

ОДНООБРА́ЗН||ЫЙ нэг янзын, нэг маягийн, нэг хэвийн, нэг янз, нэг маяг, нэг хэв; **~ые занятия** нэг хэвийн хичээл, сонирхолгүй ажил.

ОДНОПАЛА́ТН||ЫЙ нэг танхимын, нэг танхимт; **~ая система** нэг танхимын систем.

ОДНОПОЛЧА́НИН нэг цэргийн хорооны нөхөр.

ОДНОПО́ЛЫЙ нэг бэлэгт.

ОДНОРО́ДНОСТЬ нэг төрөл байх, нэг адил байх, дан байх, хольцоогүй байх; ~ **вещества** дан бодис, хольцоогүй.

ОДНОРО́ДН||ЫЙ нэг төрлийн, адил, дан, хольцоогүй; **~ые явления** нэг төрлийн үзэгдэл; **~ые учреждения** нэг төрлийн байгууллага, адил байгууллага;~ **металл** дан төмөрлөг, хольцоогүй төмөрлөг.

ОДНОРУ́КИЙ өрөөсөн гартай, өрөөсөн гаргүй.

ОДНОСЕЛЬЧА́НИН нэг суурины хүн, нэг нутгийн хүн.

ОДНОСЛО́ЖНО нэг үгээр, товч; **отвечать** ~ нэг үгээр хариулах.

ОДНОСЛО́ЖН||ЫЙ 1. нэгэн үет; **~ое слово** нэг үет үг; 2. нэг үгээр хэлсэн, товч; ~ **ответ** нэг үгээр хэлсэн хариу, товч хариу.

ОДНОСПА́ЛЬН||ЫЙ нэг хүний, нэг хүний унтах; **~ая кровать** нэг хүний ор.

ОДНОСТВО́ЛЬН||ЫЙ нэг амтай; **~ое ружьё** нэг амтай буу.

ОДНОСТОРО́ННЕ нэг талыг баримтлан, өрөөсгөл, явцуу; ~ **ответить на вопрос** асуултыг явцуу хариулах.

ОДНОСТОРО́ННН||ИЙ 1. нэг өнгөтэй, тал өнгөтэй, тал, нэг талын; **~яя ткань** нэг өнгөтэй нэхмэл; 2. нэг талын, өрөөсөн талын; **~ее воспаление лёгких** уушигны өрөөсөн талын өрөвсөл; 3. нэг зүгийн, өрөөсөн талын; **~ее движение транспорта по шоссе** засмал замаар хөсөг нэг зүгт хөдлөх; 4. ганц талыг баримталсан, өрөөсгөл, явцуу; **~ее воспитание** өрөөсгөл хүмүүжил.

ОДНОТИ́ПН||ЫЙ нэг маягийн, нэг хэвийн; **~ые постройки** нэг маягийн барилга.

ОДНОТО́МНИК нэг боть.

ОДНОТО́МНЫЙ нэг боть; ~ **словарь** нэг боть толь.

ОДНОФАМИ́ЛЕЦ адил овогтой хүн, *разг.* амидай,

ОДНОЦВЕ́ТН||ЫЙ нэг өнгөтэй, ижил өнгөтэй; **~ая ткань** нэг өнгөтэй нэхмэл.

ОДНОЧЛЕ́Н нэгэн гишүүнт.

ОДНОЭТА́ЖНЫЙ дан, нэг давхар; ~ **дом** дан байшин.

ОДОБРЕ́НИЕ сайшаах, зөвшөөх, сайшаал, зөвшөөл; **выслушать чье-нибудь** ~ хүнд сайшаалгах.

ОДОБРИ́ТЕЛЬНО *сайшаан, зөвшөөж, өөгшүүлэн;* ~ **кивнуть головой** өөгшүүлэн толгой дохих.

ОДОБРИ́ТЕЛЬН||ЫЙ сайшаасан, зөвшөөсөн, өөгшүүлсэн; **~ая оценка** сайшаасан үнэлэлт.

ОДО́БРИТЬ,

ОДОБРЯ́ТЬ сайшаах, зөвшөөх, сайшаан батлах; ~ **проект резолюции** тогтоолын төслийг сайшаан батлах.

ОДОБРЯ́ТЬСЯ сайшаагдах, зөвшөөгдөх.

ОДОЛЕВА́||ТЬ 1. дийлэх, дарах, ялах; 2. дарагдах, дийлдэх, хүрэх; **меня ~ет сон** би нойронд дарагдлаа, миний нойр хүрч байна; 3. зовоох, гасалгах; 4. чадан ядан давах, чүү чамай дуусах.

ОДОЛЕ́||ТЬ 1. дийлэх, дарах, ялах; ~ **противника** дайсныг дийлэх; 2. дарагдах, дийлэх; **его ~ла скупость** тэр хүн харам сэтгэлдээ дийлдэв; 3. зовоох, гасалгах; **кашель ~л** ханиалга зовоов; 4. чадан ядан давах, чуу чамай дуусах.

ОДОЛЖА́ТЬ зээлүүлэх, зээлүүлэх, зээлээр өгөх.

ОДОЛЖА́ТЬСЯ туслуулах, тус хүргүүлэх, ачлуулах.

ОДОЛЖЕ́НИЕ тус, ач, туслуулах, ачлуулах; **сделать** ~ ач хүргэх, тус хүргэх; **сделайте** ~ 1. -ж хайрал, тус хүргэнэ үү; 2 -ж айлд; **можно у вас эту книгу взять почитать? — сделайте** ~ — таны энэ номыг авч уншиж болох уу? — болгоож айлд.

ОДОЛЖИ́ТЬ зээлдүүлэх, зээл өгөх; ~ **кому-нибудь деньги** хүнд мөнгө зээлүүлэх.

ОДР хэвтэр; **лежать на смертном ~е** бүр хэвтрийн болох, өдрөө хүлээн хэвтэх.

ОДРЯХЛЕ́ТЬ зөнөглөх, өтлөх.

ОДУВА́НЧИК багваахай цэцэг.

ОДУ́МАТЬСЯ санаа орох, санаа авах, ухаан төрөх; ~ **в последнюю минуту** бүр сүүлд нь ухаан төрөх.

ОДУРА́ЧИВАТЬ толгойгий нь эргүүлэх; *мэхлэх.*

ОДУРЕ́НИ||Е мангуурах, мангуурал; **дойти до полного ~я** бүр мангуурах.

ОДУРЕ́ТЬ мангуурах, дүйнгэрэх.

ОДУРМА́НИВАТЬ төөрөгдүүлэх, мунхруулах, мансууруулах.

О́ДУР||Ь мангуурах, мансуурах, толгой дүйрэх; **спорить до ~и** мангууртлаа маргалдах; **сонная** ~ унтаж мансуурах.

ОДУРЯ́ТЬ мангууруулах, мансууруулах, толгойгий нь дүйрүүлэх.

ОДУРЯЮЩИЙ мангууруулдаг, мансууруулдаг, толгой дүйрүүлдэг; ~ **запах** мансууруулдаг үнэр.

ОДУТЛОВА́ТОСТЬ сэлхрээ, сэлхрэх, манхайх; **болезненная ~ лица** өвдөж нүүр сэлхрэх.

ОДУТЛОВА́ТЫЙ сэлхэрсэн, манхгар.

ОДУХОТВОРЁННОСТЬ цог заль.

ОДУХОТВОРЁНН||ЫЙ цог заль төгөлдөр; **~ое лицо** цог заль төгөлдөр нүүр; **~ая речь** цог заль төгөлдөр үг.

ОДУХОТВОРИ́ТЬ 1. цог заль төгөлдөр болгох, урам зориг төгөлдөр болгох; 2. сүнстэй гэж үзэх, шүтэх, тахих.

ОДУШЕВИ́ТЬ 1. зоригжуулах, урамшуулах 2. амьтай гэж санах, шүтэх; ~ **природу** байгалийг амьтай гэж санах.

ОДУШЕВИ́ТЬСЯ зориг орох, зоригжих, урамших, урам орох, сэтгэл хөөрөх.

ОДУШЕВЛЕ́НИЕ 1. зоригжих, зориг орох, урамших, урам орох; 2. сэтгэл хөгжих, сэтгэл хөөрөх; **говорить с ~м** сэтгэл хөгжин ярих.

ОДУШЕВЛЁННЫЙ сэтгэл хөгжсөн, сэтгэл хөөрсөн, зоригжсон, урамшсан: ~ **голос** урамшсан дуу; 2. амьд; ~ **предмет** амьд бодис.

ОДУШЕВЛЯ́ТЬ 1. зоригжуулах, урамшуулах; 2. амьтай гэж бодох, шүтэх.

ОДУШЕВЛЯ́ТЬСЯ зоригжих, зориг орох, урамших, урам орох, сэтгэл хөгжих.

ОДЫ́ШК||А амьсгал давхцах, амьсгаа давхарлах, амьсгаадах; **страдать ~ой** амьсгаа давхарлах.

ОЖЕРЕБИ́ТЬСЯ унагалах.

ОЖЕРЕ́ЛЬЕ сондор, хүзүүний чимэг, хоолойвч.

ОЖЕСТОЧА́ТЬ догшруулах, хэрцгийрүүлэх, хэрцгий болгох, ширүүтэх, ширүүн болгох.

ОЖЕСТОЧЕ́НИЕ 1. догшрох, хэрцгийрэх, ширүүтэх; 2. догшин байх, хэрцгий байх; ширүүн байх; **говорить с ~м** ширүүн хэлэх.

ОЖЕСТОЧЁННОСТЬ догшин байх, ширүүн байх, догшин хатуу байх.

ОЖЕСТОЧЁННЫЙ догшин, ширүүн, догшин хатуу, ширүүн, догшин ширүүн: ~ **бой** ширүүн тулалдаан.

ОЖЕСТОЧИ́ТЬ догшруулах, хэрцгийрүүлэх, хэрцгий болгох, ширүүтгэх, ширүүн болгох.

ОЖЕСТОЧИ́ТЬСЯ догшрох, хэрцгийрэх, хэрцгий болох, ширүүтэх, ширүүн болох.

ОЖЁЧЬ 1. түлэх, шалзлах; 2. шатаах, түлэх.

ОЖЁЧЬСЯ түлэгдэх, шалзрах, түлэх, халах.

ОЖИВА́ТЬ 1. амьдрах, амь орох; 2. сэргэх, сэхэх.

ОЖИВИ́ТЬ 1. амьдруулах,амь оруулах; 2. сэргээх, идэвх оруулах.

ОЖИВИ́||ТЬСЯ 1. сэргэх, идэвх орох, хөгжөөнтэй болох; **торговля ~лась** худалдаа сэргэв; **разговор ~лся** яриа хөгжөөнтэй болов; 2. хөл хөдөлгөөнтэй болох.

ОЖИВЛЕ́НИЕ 1. амьдруулах, амь оруулах, амьдрах, амь орох; 2. сэргэх, гялалзах; 3. сэргээх, идэвх оруулах; 4. хөгжөөн болох, хөл хөөрцөг, хөл хөдөлгөөн болох.

ОЖИВЛЁННО хөгжүүн, сэргэлэн, урамтай; ~ **разговаривать** урамтай хөөрөлдөх.

ОЖИВЛЁННОСТЬ хөгжүүн байх, сэргэлэн байх, урамтай байх.

ОЖИВЛЁНН||ЫЙ 1. хөгжүүн, сэргэлэн, урамтай; ~**ая беседа** хөгжүүн яриа; 2. гүйцтэй, гүйлгээ сайтай; ~**ая торговля** гүйцтэй худалдаа; 3. хөл хөдөлгөөнтэй; ~**ое время на улицах** гудамж зээлийн хөл хөдөлгөөнтэй үе.

ОЖИВЛЯ́ТЬ 1. амьдруулах, амь оруулах; 2. сэргээх, идэвх оруулах.

ОЖИВЛЯ́ТЬСЯ 1. сэргэх, идэвх орох; 2. хөл хөдөлгөөнтэй болох.

ОЖИДА́НИ||Е 1. хүлээх; **зал ~я** хүлээх танхим; 2. горьдлого, найдлага, горьдох, найдах, санах; **наши ~я оправдались** бидний санасан зөв болов; **сверх ~я** санаснаас илүү.

ОЖИДА́||ТЬ 1. хүлээх, сахих, харах; ~ **поезда** галт тэрэг хүлээх; ~ **с минуты на минуту** хэзээ хэзээгүй ирнэ гэж харах; 2. горьдох, найдах; 3. санах, санаанд орох; **я так и ~л** би тэгнэ ч байх гэж санасан юм.

ОЖИДА́||ТЬСЯ 1. хүлээж байх, харж байх, санаж байх; 2. шинжтэй байх; ~**ется похолодание** хүйтрэх шинжтэй байх.

ОЖИРЕ́НИЕ өөхлөх, таргалах; ~ **сердца** зүрх өөхлөх.

ОЖИРЕ́ТЬ өөхлөх, таргалах.

ОЖИ́ТЬ 1. амьдрах, амь орох; **мёртвые ~ не могут** үхсэн хүн амь орохгүй; 2. сэргэх; сэхэх.

ОЖО́Г 1. түлэгдэх, хайрагдах, шалзрах; 2. шалзархай, халанхай, түлэгдсэн газар.

ОЗАБО́ТИТЬ санаа зовох, сэтгэл түгшүүлэх.

ОЗАБО́ТИТЬСЯ санаа тавих, сэтгэл зовох, санаашрах.

ОЗАБО́ЧЕННО санаа зовонги, сэтгэл түгшсэн байртай, санаашранги.

ОЗАБО́ЧЕННОСТЬ санаа зовох, сэтгэл түгших, санаашрах.

ОЗАБО́ЧЕННЫЙ санаа зовонги, сэтгэл түгшсэн, санаашранги; **сексуально** ~ мунаг.

ОЗАБО́ЧИВАТЬ санаашруулах, санааширхуулах, сэтгэл зовниулах.

ОЗАГЛА́ВИТЬ,

ОЗАГЛА́ВЛИВАТЬ гарчиглах, гарчиг тавих.

ОЗАДА́ЧИВАТЬ ~ мэгдүүлэх, тэвдүүлэх, эргэлзүүлэх; ~ **кого-либо неожиданным вопросом** санамсаргүй юм асууж мэгдүүлэх.

ОЗАРИ́||ТЬ 1. гийгүүлэх, гэрэлтүүлэх; 2. гийгүүлэх, баясгах, магнай тэнийлгэх; **улыбка ~ла её лицо** инээмсэглэж магнай нь тэнийв.

ОЗАРИ́ТЬСЯ 1. гэрэлтэх, гийх; 2. баяр тодрох, магнай тэнийх, гийх.

ОЗВЕРЕ́ЛЫЙ улангассан, зэрлэг догшин, хэрцгий; ~ **враг** улангассан дайсан.

ОЗВЕРЕ́НИ||Е улангасах, зэрлэг аашлах, хэрцгийлэх; **дойти до ~я** зэрлэг аашилдаг болох, улангасах.

ОЗВЕРЕ́ТЬ улангасах, зэрлэг аашлах, хэрцгийлэх, догшин харгис болох.

ОЗВУ́ЧИВАТЬ дуу оруулах, дуутай болгох; ~ **фильм** кинонд дуу оруулах.

ОЗДОРОВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ эрүүлжүүлэх; ~**ые мероприятия** эрүүлжүүлэх арга хэмжээ.

ОЗДОРОВИ́ТЬ 1. эрүүлжүүлэх, эрүүл болгох; 2. сайжруулах, тохиромжтой болгох, хэвийн байдалд оруулах; ~ **финансы** санхүүг хэвийн байдалд оруулах.

ОЗДОРОВЛЕ́НИЕ 1. эрүүлжүүлэх, эрүүлжүүлэлт; 2. сайжруулах, хэвийн байдалд оруулах, сайжруулага.

ОЗДОРОВЛЯ́ТЬ 1. эрүүлжүүлэх, эрүүл болгох; 2. сайжруулах, тохиромжтой болгох; хэвийн байдалд оруулах.

ОЗДОРОВЛЯ́ТЬСЯ эрүүлжих, сайжрах.

ОЗЕЛЕНЕ́НИЕ ногооруулах, мод ногооруулалт, мод тарилга; ~ **городов** хот орныг ногооруулах.

ОЗЕЛЕНИ́ТЕЛЬНЫЙ ногооруулах, мод тарих;.

ОЗЕЛЕНИ́ТЬ ногооруулах, мод тарих.

ОЗЕЛЕНЯ́ТЬСЯ ногооруулагдах, ногоорох.

О́ЗЕМЬ газар хөсөр; **грохнуться** ~ газар мөргөн унах.

ОЗЁРКА манжуурын нүцгэн жараахай.

ОЗЁРНЫЙ нуурын, нууртай, нууралхаг; ~ **берег** нуурын эрэг; ~ **край** нууралхаг газар.

О́ЗЕРО нуур; **солёное** ~ давстай нуур.

ОЗИ́МЫЕ өвөлжих тариа.

ОЗИ́М||ЫЙ өвөлжих; ~**ая пшеница** өвөлжих буудай.

ОЗИРА́ТЬ ийш тийш харах, эргэн тойрон харах; ~ **местность** газрыг эргэн тойрон харах.

ОЗИРА́ТЬСЯ эрэгцүүлэн харах, эргэн тойрон харах; ~ **по сторонам** зүг зүг тийш харах.

ОЗЛО́БИТЬ хорсол төрүүлэх, уурлуулах, хилэгнүүлэх.

ОЗЛО́БИТЬСЯ хорсол төрөх, уур хүрэх, хилэгнэх.

ОЗЛОБЛЕ́НИЕ хорсол буцлах, уурлах, хилэгнэх; **сказать с ~м** хорсол буцлан хэлэх.

ОЗЛО́БЛЕННЫЙ хорссон, уурссан, хилэгнэсэн.

ОЗЛОБЛЯ́ТЬ хорсол буцалгах, уур хүргэх, хилэн төрүүлэх.

ОЗЛОБЛЯ́ТЬСЯ хорсол буцлах, уур хүрэх, хилэн төрөх.

ОЗНАКО́МИТЬ танилцуулах, таниулах.

ОЗНАКО́МИТЬСЯ танилцах, мэдэж авах, таньж авах; ~ **с делами** хэрэг ажлыг мэдэж авах.

ОЗНАКОМЛЕ́НИЕ танилцуулах, таниулах, танилцах, мэдэж авах, таньж авах; ~ **с планом работы** ажлын төлөвлөгөөг таниулах.

ОЗНАКОМЛЯ́ТЬ танилцуулах, таниулах.

ОЗНАКОМЛЯ́ТЬСЯ танилцах, мэдэж авах, таньж авах.

ОЗНАМЕНОВА́НИЕ тэмдэглэх; ~ **памяти** дурсгалыг тэмдэглэх; **в ~ тэмдэглэхийн тул, тэмдэглэн.**

ОЗНАМЕНОВА́ТЬ 1. эзлэх, болох; 2. тэмдэглэх, тэмдэглэн өнгөрүүлэх.

ОЗНАМЕНОВА́ТЬСЯ,

ОЗНАМЕНО́ВЫВАТЬСЯ тэмдэглэх, төгс болох, дуурьсагдах.

ОЗНАМЕНО́ВЫВАТЬ тэмдэглэх, тэмдэглэн өнгөрүүлэх.

ОЗНАЧА́||ТЬ гэсэн учиртай байх, гэсэн утгатай байх, гэсэн үг байх; **что ~ет ваше молчание?** таны дуугай байдаг ямар учиртай байна?.

ОЗНО́Б чичрэглэх, дагжих, даардас; **чувствовать** ~ даардас хүрэх, чичрэглэх.

ОЗОЛОТИ́ТЬ 1. баяжуулах, их бэлэг барих, их юм бэлэглэх; 2. алтлах, алтдах.

ОЗО́Н озон (хүчилтөрөгчийн гурван атомаас тогтсон хий).

ОЗОРНИ́К төрхгүй хүн, дүрсгүй хүүхэд, томоогүй хүн.

ОЗОРНИЧА́ТЬ төрхгүйдэх, дүрсгүйтэх, томоогүйтэх.

ОЗОРНО́Й төрхгүй, дүрсгүй, томоогүй; ~ **мальчик** дүрсгүй хүүхэд.

ОЗОРСТВ||О́ төрхгүй зан, дүрсгүй хэрэг, томоогүй явдал, төрхгүйтэх, дүрсгүйтэх, томоогүйтэх; **сделать что-либо из ~а** төрхгүйтэж хэрэг тарих.

ОЗЯ́БНУТЬ даарах, бээрэх, осгох; **у меня озябли руки** миний гар бээрчихлээ.

ОЙ 1. ай, ээ, хөөе; 2. ёо ёо; ~, **больно!** ёо ёо, өвдөж байна!

ОЙ-ЛИ ай даа, ай мэдэхгүй, хай мэдэхгүй.

ОЙРА́Т ойрд хүн.

ОЙРА́ТКА ойрд эмэгтэй, ойрд эхнэр.

ОЙРА́ТСКИЙ ойрд, ойрдын; ~ **язык** ойрд хэл.

ОКАЗА́НИЕ хүргэх, үзүүлэх; ~ **помощи** тусламж үзүүлэх.

ОКАЗА́ТЬ үзүүлэх, өгөх, хүргэх, (хамт байгаа нэр үгийг нь үйл үг болгоно); ~ **помощь** тусламж өгөх, туслах; ~ **явление** нөлөө үзүүлэх, нөлөөлөх; ~ **сопротивление** эсэргүүцэл үзүүлэх, эсэргүүцэх; ~ **медвежью услугу** нуухыг нь авах гэзд нүдийг нь сохлох.

ОКАЗА́||ТЬСЯ байж байх, илрэх, байж байх, орох; **он ~лся дома** тэр хүн гэртээ сууж байлаа; ~ **в затруднительном положении** бэрхтэй байдалд орчихоод байх.

ОКА́ЗИ||Я 1. завшаан, далим, аян тал; **послать письмо с ~ей** юмны далимд захидал явуулах, илгээх; 2. хачин юм; **что за ~?** ямар сонин юм?

ОКА́ЗЫВАТЬ үзүүлэх, өгөх, хүргэх.

ОКА́ЗЫВАТЬСЯ 1. байх, илрэх; 2. байх, орох.

ОКАЙМИ́ТЬ хөвөөлөх, эмжээрлэх; ~ **платок** нусны алчуур хөвөөлөх.

ОКАЙМЛЯ́ТЬ 1. хөвөөлөх, эмжээрлэх; 2. хүрээлэн байх, тойрон байх.

ОКА́ЛИНА хаг, оч; **железная ~** төмрийн хаг.

ОКАМЕНЕ́ЛОСТ||Ь 1. царцанги байдал, мэлрэх, мэнэрэх, амьдын шинжгүй байх; ~ **взгляда** нүд мэлрэх; 2. чулуужсан юм, чулуужилга, чулуужвар, чулуужилт; **собрание ~ей** чулуужсан юмны цуглуулга, чулуужварын цуглуулга.

ОКАМЕНЕ́Л||ЫЙ 1. чулуужсан, чулуу болсон; **~ые остатки древних животных** эртний амьтдын чулуужсан үлдвэр; 2. мэлрэсэн, мэнэрсэн, амьтдын шинжгүй, царцанги; ~ **взгляд** мэлрэсэн харц.

ОКАМЕНЕ́ТЬ 1. чулуужих, чулуу шиг болох, чулуурхуу болох, чулуурхаг болох; 2. хатуу сэтгэлтэй болох, өрөвдөх сэтгэлгүй болох.

ОКАНТОВА́ТЬ эмжих, хөвөөлөх, хүрээлэх.

ОКАНТО́ВКА 1. эмжих, хөвөөлөх, хүрээлэх; 2. эмжээр, хөвөө, хүрээ.

ОКА́НЧИВАТЬ төгсгөх, дуусах, дүүрэх, гүйцэх.

ОКАТИ́ТЬ цутгах; ~ **кого-либо холодной водой** хүн дээр хүйтэн ус цутгах.

ОКА́ЧИВАТЬ цутгах.

О́КАТЬ оолох, о-гоор дуудах, о-гоор хэлэх.

ОКАЯ́ННЫЙ гайтай, түйтэй.

ОКЕА́Н Тихий ~ Номхон далай.

ОКЕАНОГРА́ФИЯ далайн зүй, далай судлал.

ОКЕА́НСК||ИЙ далайн; **~ие волны** далайн давалгаа.

ОКИ́ДЫВАТЬ ~ взглядом эрэгцүүлэн харах, хялам хялам хийж харах.

ОКИ́НУТЬ ~ взором хялам хийж харах.

О́КИСЕЛ эсмэг.

ОКИСЛЕ́НИ||Е исэлдэх; **реакция ~я** исэлдэх урвал.

ОКИСЛИ́ТЬ эсэлдүүлэх.

ОКИСЛИ́ТЬСЯ эсэлдэх.

ОКИСЛЯ́ТЬ эсэлдүүлэх.

ОКИСЛЯ́ТЬСЯ эсэлдэх.

О́КИСЬ эсэл ~ **углерода** нүүрстөрөгчийн эсэл.

ОККУПА́НТ түрэмгийлэн эзэмшигч.

ОККУПАЦИО́ННЫЙ түрэмгийлэн эзэмших.

ОККУПИ́РОВАННЫЙ эзэмшигдсэн; ~ **район** эзлэгдсэн нутаг.

ОККУПИ́РОВАТЬ түрэмгийлэн эзэмших.

ОКЛА́Д цалин, хөлс; **месячный ~** сарын цалин.

ОКЛА́ДИСТ||ЫЙ ~ая борода хууз, битүү сахал.

ОКЛЕВЕТА́ТЬ гүжирдэх, гүтгэх, гөрдөх.

ОКЛЕ́ИВАТЬ наах.

ОКЛЕ́ИТЬ наах, ~ **обоями** цаас наах, цааслах.

ОКЛЕ́ЙКА наах, наалт.

О́КЛИК дуудах, дуудах дуу, дуудах аялга.

ОКЛИКА́ТЬ, ОКЛИ́КНУТЬ дуудах.

ОКНО́ 1. цонх, гэгээвч; **выбросить что-нибудь за ~** цонхоор юм шидэх; 2. өрх; ~ **в болоте** намгийн өрх; 3. сул цаг, онгорхой цаг, цонх; ~ **между уроками** хичээлийн онгорхой цаг, хичээлийн цонх.

О́КО мэлмий; **в мгновение ока** нүд ирмэх зуур; **беречь как зеницу ока** нүдний цөцгий мэт хамгаалах.

ОКОВА́ТЬ төмөрлөх, төмрөөр бүслэх, бөгжлөх; ~ **сундук** авдар төмөрлөх.

ОКО́ВЫ 1. гинж, гав, тушаа, гав гинж; 2. талхи, гинж; **разбить ~ рабства** боолчлолын гинжийг тасар татах.

ОКО́ВЫВАТЬ төмөрлөх, төмрөөр бүслэх, бөгжлөх.

ОКОЛА́ЧИВАТЬСЯ тэнүүчлэх, дэмий суух; ~ **без дела** ажилгүй тэнүүчлэх, ажилгүй дэмий суух.

ОКОЛДОВА́ТЬ ид гаргах, шид үзүүлэх, ирд хувилгаан гаргах, илбэдэх.

ОКОЛЁСИЦ||А дэмий юм, чалчаа үг; **нести ~у** дэмий юм чалчих.

ОКО́ЛИЦА 1. тосгоны хашаа; 2. тосгоны зах; 3. тойруу зам.

ОКОЛИ́ЧНОСТ||Ь тойруу үг, тойруулах; **говорить без ~ей** тойруулалгүй хэлэх, шууд хэлэх.

О́КОЛО 1. дэргэд, хажууд, орчин, ойролцоо, шадар; **сядь ~ меня** миний хажууд суу; 2. шахам, шахуу, бараг, орчим, хир, хиртэй, -аад; **шли ~ часа** цаг орчим явлаа; ~ **десяти километров** арваад километр.

ОКОЛОСЕРДЕ́ЧН||ЫЙ ~ая сумка үнхэлцэг.

ОКО́ЛЫШ тойруулга, хүрээ.

ОКО́ЛЬН||ЫЙ 1. тойруу; **~ая дорога** тойруу зам; 2. тойруу, далдуур; 3. ойр орчмын.

ОКОНЕ́ЧНОСТЬ 1. үзүүр, зах; ~ **мыса** хошууны үзүүр; 2. мөч.

ОКО́ННЫЙ цонхны, гэгээвчийн; **~ое стекло** цонхны шил.

ОКОНФУ́ЗИТЬ ихэд ичээх, нүүрийг нь улайлгах.

ОКОНФУ́ЗИТЬСЯ ихэд ичих, нүүр улайх.

ОКОНЧА́НИ||Е 1. төгсгөл, эцэс, сүүл, дуусвар; **нервное ~** нервийн төгсгөл; 2. сүүл **падежные ~я** тийн ялгалын сүүл.

ОКОНЧА́ТЕЛЬНО гүйцэд, төгс, бүрэн, бүрмөсөн; **решить что-либо ~** юмыг бүрмөсөн шийдэх.

ОКОНЧА́ТЕЛЬН||ЫЙ эцсийн, бүрмөсөн шийдсэн; **~ое решение** эцсийн шийдвэр.

ОКО́НЧИТЬ төгсгөх, дүүргэх, дуусгах, дуусах, гүйцэх, дүүрэх; ~ **работу** ажлаа дуусгах; ~ **школу** сургууль төгсгөх.

ОКО́НЧИТЬСЯ төгсөх, дуусах, дүүрэх, гүйцэх; **заседание окончилось поздно** хурал орой дууслаа, хурал орой тарлаа.

ОКО́П нуувч, окоп; **рыть ~ы** нуувч малтах.

ОКОПА́ТЬ тойруулан газар хөвсийлгөх, тойруулан малтах.

ОКОПА́ТЬСЯ 1. гуу малтаж бүгэх, нуувчлах; 2. орогнох, хоргодох.

ОКОРМИ́ТЬ 1. хэт идүүлэх, хэмгүй идүүлэх; 2. хортой юм идүүлэх; 3. ~ **паству** сүсэгтэн хүмүүст ном уншуулах.

О́КОРОК гуяны мах; **копчёный ~** утсан гуя.

ОКОРОТИ́ТЬ богиносгох, тайрах, танах.

ОКОСТЕНЕ́ЛЫЙ 1. ясжсан, ясархуу болсон, хатуурсан; 2. хөшсөн, агзайсан; 3. тогтонгижсон, хөшүүн.

ОКОСТЕНЕ́ТЬ 1. ясжих, ясархуу болох, хатуурах; 2. хөших, агзайх, бээрэх; 3. тогтонгижих, хөшүүн болох.

ОКОСТЕНЕ́НИЕ ясжих.

ОКО́Т зулзагалах, гөлөглөх, хургалах, ишиглэх.

ОКОЧЕНЕ́||ТЬ бээрэх, бэрвийх, осгох, хөших; **пальцы ~ли** хуруу бээрчихлээ.

ОКО́ШКО гэгээвч, бяцхан цонх.

ОКРА́ИН||А 1. зах, хотын зах; **на самой ~е деревни** тосгоны бүр захад; 2. хязгаар, зах хязгаар.

ОКРА́ИННЫЙ захын, зах хязгаарын, хязгаарын.
ОКРА́СИТЬ 1. будах, ширдэх; 2. үнэр анхилуулах, өнгө оруулах, ялгаа гаргах.
ОКРА́СИТЬСЯ 1. будагдах, будаг орох; 2. будаг болох.
ОКРА́СКА 1. будах; 2. будаг, өнгө; 3. үнэр, өнгө, ялгараа.
ОКРА́ШИВАТЬ 1. будах, ширдэх; 2. үнэр анхилуулах, өнгө оруулах.
ОКРА́ШИВАТЬСЯ 1. будагдах, будаг орох; 2. будаг болох.
ОКРЕ́ПНУТЬ 1. бэхжих, батжих, бөхжих; 2. тамиржих, тэнхээжих, чийрэгжих, чангарах.
ОКРЕ́ПШИЙ 1. бэхжисэн, батжисан, бөхжисөн; 2. тэнхэрсэн, тамиржсан, чийрэгжсэн, чангарсан; ~ **организм** тэнхэрсэн бие, бие чангарсан.
ОКРЕСТИ́ТЬ 1. загалмай зүүлгэх; 2. нэр өгөх, хочлох.
ОКРЕ́СТНОСТЬ орчин, орчин тойрон, хавь, ойр хавь.
ОКРЕ́СТНЫЙ орчин тойрны, орчны, хавийн, ойр хавийн.
ОКРИВЕ́ТЬ өрөөсөн нүд сохор болох, хялар болох.
О́КРИК 1. дуудах, дуудах дуу, дуудах аялга; 2. зандрах, тайд гэх, зандарлага, зандрах дуу; **грубый** ~ ширүүн зандрах.
ОКРИ́КНУТЬ хашгирах, хашгиран дуудах, чанга дуудах.
ОКРОВА́ВИТЬ цусдах, цус болгох.
ОКРОВА́ВИТЬСЯ цус болох, биеэ цусдах.
ОКРОВА́ВЛЕННЫЙ цус болсон; ~ **бинт** цус болсон боолт.
ОКРОПИ́ТЬ цавдах, түсэргэх, үсэргэх.
ОКРОПЛЯ́ТЬ цавдах, түсэргэх, үсэргэх.
ОКРО́ШКА хүйтэн квас шөл.
О́КРУГ дүүрэг, тойрог; **избирательный** ~ сонгуулийн тойрог.
ОКРУГЛИ́ТЬ 1. дүгрэглэх, дугариглах, дүгэргийлэх, дугаргийлах, бөөрөнхийлөх; 2. тэгшлэх, тэгшитгэх; ~ **счёт** тоо тэгшлэх.
ОКРУГЛИ́ТЬСЯ 1. дүгрэг болох, дугариг болох, дүгэргий болох, дугаргий болох, бөөрөнхий болох; 2. тэгшрэх.
ОКРУ́ГЛОСТЬ дугуйвтар дүгэргий, дугаргий.
ОКРУ́ГЛ||ЫЙ дугуйвтар, дүгэргий, дугаргий; **~ое лицо** дугуйвтар царай.
ОКРУГЛЯ́ТЬ 1. дүгрэглэх, дугариглах, дүгэргийлэх, дугаргийлах, бөөрөнхийлөх; 2. тэгшлэх, тэгшитгэх.
ОКРУГЛЯ́ТЬСЯ 1. дүгрэг болох, дугариг болох, дүгэргий болох, дугаргий болох, бөөрөнхий болох; 2. тэгшрэх.
ОКРУЖА́ТЬ 1. хүрээлэх, тойрох, бүслэх; 2. тавих, үзүүлэх, хүрээлэх.
ОКРУЖА́ЮЩЕЕ орчин тойрон, орчин.
ОКРУЖА́ЮЩИЕ тойрон байгаа хүмүүс, тойрогчид, ойр орчмын хүмүүс, тойрон хүрээлэгчид, хүрээлэгсэд.
ОКРУЖА́ЮЩ||ИЙ 1. орчин тойрны, ойр орчмын, тойрон байгаа, хүрээлж байгаа; **~ая обстановка** орчин тойрны байдал; **~ие люди** хүрээлж байгаа хүмүүс; 2. **~ие** ойр орчмын хүмүүс, хүрээлэгчид.
ОКРУЖЕ́НИЕ 1. хүрээлэх, тойрох; 2. бүслэх, бүслэлт; **попасть в** ~ бүслэгдэх; 3. хүрээлэх, хүрээлэл, хүрээ; 4. орчин тойрон, орчин, тойрч байгаа хүмүүс; **литературное** ~ хүрээлж байгаа бичгийн хүмүүс.
ОКРУЖИ́ТЬ 1. хүрээлэх, тойрох, бүслэх; ~ **рассказчика** өгүүлэгчийг хүрээлэх, халамжлах, 2. тавих, үзүүлэх.
ОКРУЖКО́М тойргийн намын хороо.
ОКРУЖН||О́Й, 1. тойргийн; **~ая избирательная комиссия** сонгуулийн тойргийн комисс; 2. тойрог, тойрсон; **~ая железная дорога** тойрог төмөр зам.
ОКРУ́ЖНОСТЬ 1. тойрог, дугариг; 2. *орчин тойрон, ойр хавь.*
ОКРУТИ́ТЬ ороох, тойруулж ороох.
ОКРУ́ЧИВАТЬ ороох, тойруулж ороох.
ОКРЫЛИ́ТЬ,
ОКРЫЛЯ́Т урам зориг төрүүлэх.
ОКРЫЛЯ́ТЬСЯ урам зориг сэргээх.
ОКРЫ́СИТЬСЯ ярзгас гэх, ярзалзах.
ОКТЯ́БРЬ аравдугаар сар.
ОКТЯ́БРЬСКИЙ октябрийн; **Великая Октябрьская социалистическая революция** Агуу их Октябрийн социалист хувьсгал.
ОКУЛИ́СТ нүдний эмч.
ОКУЛЯ́Р нүдлүүр.
ОКУНА́ТЬ,
ОКУНУ́ТЬ дүрэх, шумбуулах, шунгуулах; ~ **палец в воду** усанд хуруу дүрэх.
ОКУНА́ТЬСЯ,
ОКУНУ́ТЬСЯ, шумбах, шунгах, шумбан орох; ~ **с головой в воду** усанд шумбан орох.
О́КУНЬ алгана.
ОКУПА́ТЬ нөхөх, нөхөн олгох, нөхөж чадах.
ОКУПА́ТЬСЯ 1. нөхөгдөх, зардлаа нөхөх, зарцуулснаа нөхөх; 2. ач гарах, үр гарах.
ОКУПИ́ТЬ нөхөх, нөхөж олох, нөхөж чадах; ~ **расходы** зардлыг нөхөх.
ОКУПИ́||ТЬСЯ 1. нөхөгдөх, зардлаа нөхөх, зарцуулснаа нөхөх; **расходы ~лись** зардлаа нөхлөө; 2. ач гарах, үр гарах; **труд ~лся** хөдөлмөрийн ач гарлаа.
ОКУ́РИВАТЬ утах.
ОКУРИ́ТЬ утах; ~ **растения** ургамал утах.
ОКУ́РОК *тамхины иш, тамхины шилбэ, тамхины үлдэгдэл.*
ОКУ́ТА||ТЬ 1. ороох, боох, хучих; 2. бүрхэх, нөмрөх, татах; **туман ~л рощу** зуун модонд манан татжээ.
ОКУ́ТАТЬСЯ 1. ороох, боох, хучих; 2. бүрхэгдэх, татах.
ОКУ́ТЫВАТЬ 1. ороох, боох, хучих; 2. бүрхэх, нөмрөх, татах.
ОКУ́ТЫВАТЬСЯ 1. ороох, боох, хучих; 2. бүрхэгдэх, татах.
ОКУ́ЧИВАНИЕ,
ОКУ́ЧИВАТЬ,
ОКУ́ЧИТЬ манах.
ОЛА́ДЬИ сам боорцог.
ОЛЕА́НДР *бот.* хулслаг улаан цэгцүүхий.
ОЛЕДЕНЕ́Л||ЫЙ 1. мөстсөн, мөс болсон, цэвдэг; **~ая дорога** мөс болсон зам; 2. хөшсөн, агзайсан.
ОЛЕДЕНЕ́||ТЬ мөстөх; **река ~ла** гол мөстжээ.
ОЛЕДЕНЕ́НИЕ мөстөл.
ОЛЕНЕВО́Д 1. бугын мэргэжилтэн, бугач; 2. цаатан, бугачин.
ОЛЕНЕВО́ДСТВО бугын аж ахуй, буга өсгөх.
ОЛЕНЁНОК ил, бугын тугал, илий.
ОЛЕ́Н||ИЙ бугын, цаагийн, орын; **~ьи рога** бугын эвэр; ~ **камень** бугын чулуу.
ОЛЕНИ́НА бугын мах, цаа бугын мах.
ОЛЕ́НЬ буга, цаа, ор; **северный** ~ цаа, цаа буга.
ОЛИ́ВА 1. чидун жимсний мод; 2. чидун жимс.
ОЛИ́ВКОВ||ЫЙ 1. *чидун жимсийн;* **~ое масло** *чидун жимсний* тос; 2. шар ногоон; ~ **цвет** шар ногоон өнгө; **~ая ветка** чидун жимсний мөчир.
ОЛИГА́РХ толгой хөрөнгөтөн, толгой улс төрч; **финансовые ~и** санхүүгийн чинээтнүүд, аваргууд.
ОЛИГА́РХИЯ олигархи, цөөнхийн эзэрхэл, улс төр, эдийн засгийн ноёрхол, нөлөө бүхий бүлэг; **политическая** ~ улс төрийн ноёрхол, ноёрхогчид..
ОЛИГЕ́МИЯ цус багадах.
ОЛИ́МП олимп, бурхны орон.
ОЛИМПИА́ДА олимпиад, наадам.
ОЛИМПИ́ЙСК||ИЙ **~ие игры** наадам, олимпийн наадам; **~ое спокойствие** жавхлантай, амарлингуй.
ОЛИ́ФА маалингын чанамал тос, маажин.

ОЛИЦЕТВОРЕ́НИЕ 1. биеэр дүрслэх, хүнчлэн үзүүлэх; 2. биелсэн, биеэрээ байгаа.
ОЛИЦЕТВОРИ́ТЬ, ОЛИЦЕТВОРЯ́ТЬ дүрслэх, дүрслэн үзүүлэх, хүнчлэн үзүүлэх.
О́ЛОВО цагаан тугалга.
ОЛОВЯ́НН||ЫЙ цагаан тугалган; **~ая ложка** цагаан тугалган халбага.
О́ЛУХ дүйнгэ хүн, дүйрэн.
ОЛЬХА́ *бот.* нигүрс мод, нүргэс.
ОЛЬХО́ВЫЙ нигүрсэн, нигүрсний, нүргэсэн; **~ лес** нигүрсэн ой; **~ лист** нигүрсний навч.
ОЛЬША́НИК нигүрсэн ширэнгэ, нүргэсэн ширэнгэ.
ОМ ом (цахилгаан гүйдэл аливаа биеийн саад хийх хүчийг хэмжих нэгж).
ОМА́Р далайн хавч.
ОМЕ́ГА омег (грек цагаан толгойн хамгийн сүүлийн үсгийн нэр).
ОМЕРЗЕ́НИЕ ой гутах, жигших, жигшүүр; **чувствовать ~** ой гутах ой гутах, жигшүүр төрөх.
ОМЕРЗИ́ТЕЛЬНО ой гутмаар, жигшмээр, зэвүүцмээр.
ОМЕРЗИ́ТЕЛЬНОСТЬ жигшүүртэй (байх), жигшилтэй (байх), ой гутах.
ОМЕРЗИ́ТЕЛЬНЫЙ жигшүүртэй, жигшилтэй, жигшим, ой гутмаар, зэвүүн; **~ поступок** жигшүүртэй явдал.
ОМЕРТВЕ́ЛЫЙ мэдээ алдсан, мэдрэлгүй болсон, мэдрэхгүй болсон, үхсэн.
ОМЕРТВЕ́НИЕ мэдээ алдах, мэдээ алдалт.
ОМЕРТВЕ́ТЬ алдах, мэдрэлгүй болох, мэдрэхгүй болох.
ОМЕРТВИ́ТЬ 1. мэдээ алдуулах, мэдрэлгүй болгох, үхүүлэх; **~ ткань** биеийн нэхмэлийг үхүүлэх; 2. эргэлтээс гаргах, үхүүлэх; **~ капитал** хөрөнгө эргэлтээс гаргах, хөрөнгө үхүүлэх.
ОМЕРТВЛЯ́ТЬ мэдээ алдуулах, мэдрэлгүй болгох, үхүүлэх
ОМЁТ овоолсон сүрэл.
ОМЛЕ́Т өндгөн жаврай.
ОМОЛА́ЖИВАТЬ 1. залуу болгох, залууруулах; 2. залуужуулах, залуус олонтой болгох.
ОМОЛА́ЖИВАТЬСЯ 1. залуу болох, залуурах; 2. залуужих, залуус олонтой болох.
ОМОЛОДИ́ТЬ 1. залуу болгох, залууруулах; **~ организм** хүний биеийг залуу болгох, амьтны биеийг залуу болгох; 2. залуужуулах, залуус олонтой болгох.
ОМОЛОДИ́ТЬСЯ 1. залуу болох, залуурах; 2. залуужих, залуус олонтой болох.
ОМОЛОЖЕ́НИЕ 1. залуу болгох, залуурах, залуужих, залуус олонтой болох; 2. залуу болгох, залууруулах, залуужуулах, залуус олонтой болгох.
ОМО́НИМ адил дуудлагатай үг.
ОМОНИ́МИКА адил дуудлагатай үгсийн зүй.
ОМОНИМИ́ЧЕСКИЙ адил дуудлагатай үгсийн.
ОМО́НОВЕЦ тусгай хорооны цагдаа.
ОМОЧИ́ТЬ норгох; **~ слезами** нулимсаараа норгох.
ОМРАЧА́ТЬ харлуулах, гутаах, гутраах.
ОМРАЧА́ТЬСЯ харлах, гутах, гутрах.
ОМРАЧИ́ТЬ харлуулах, гутаах, гутраах.
ОМРАЧИ́ТЬСЯ харлах, гутах, гутрах.
О́МУЛЬ омоль загас.
О́МУТ 1. эргүүлэг, уйл; 2. цээл, цүнхэл; **в тихом ~е черти водятся** дуугүй хүний доодох нь нойтон.
ОМЫВА́ТЬ 1. угаах, угаал хийх, ариулах; 2. хүрээлэх, тойрон байх.
ОМЫВА́ТЬСЯ 1. биеэ угаах, биедээ угаал хийх; 2. хүрээлэгдэх, дунд байх.
ОМЫ́ТЬ 1. угаах, угаал хийх, ариулах, тахих
ОМЫ́ТЬСЯ 1. биеэ угаах, биедээ угаал хийх; 2. хүрээлэгдэх, дунд байх.
ОН гуравдугаар биеийн төлөөний үг, эр хүйс, тэр эрэгтэй.
ОНА́ гуравдугаар биеийн төлөөний үг, эм хүйс, тэр эмэгтэй.
ОНАНИ́ЗМ гар хангалга.
ОНДА́ТРА заарт харх, үүдэн түрүү.
ОНЕМЕ́Л||ЫЙ чилсэн, хөшсөн, бадайрсан, чинэсэн; **~ые ноги** чилсэн хөл.
ОНЕМЕ́НИЕ 1. хэлгий болох; 2. чилэх, хөших, бадайрах, чинэх, чилэлт, хөшилт, бадайрал, чинэлт.
ОНЕМЕ́||ТЬ 1. хэлгий болох, дуугарч чадахаа болих; **~л от удивления и ужаса** айх гайхах зэрэгцэн дугарч чадсангүй; 2. чилэх, хөших, бадайрах, чинэх; **рука ~ла** гар чилчихлээ.
ОНИ́ гуравдугаар биеийн төлөөний үг, тэд, тэдгээр, эд, эдгээр.
ОНКО́ЛОГ хавдар судлагч.
ОНКОЛО́ГИЯ хавдар судлал.
ОНО́, 1. гуравдугаар биеийн төлөөний үг, эрс хүйс тэр; 2. энэ; **~ и понятно** энэ ч ойлгомжтой байна; 3. л.
ОНУ́ЧА хөлийн ороолт.
ОО́Н *(Организация Обьединенных Наций)* НҮБ (Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага).
ОПАДА́ТЬ 1. унах, гүвэгдэх; 2. харих, буурах, шуугдах.
ОПА́ЗДЫВАТЬ хождох, хожимдох, оройтох.
ОПА́ЗДЫВАНИЕ хождох, хожимдох, оройтох.
ОПА́ИВАТЬ хэт уулгах, шахаж уулгах.
ОПА́Л||А өршөөлгүй, ивгэлгүй; **наложить ~у на кого-нибудь** хүнд өршөөлгүй болох.
ОПА́ЛИВАТЬ 1. хуйхлах, хярваслах; 2. хуйхлах, түлэх.
ОПАЛИ́ТЬ 1. хуйхлах, хярваслах; **~ тушу** гулууз хуйхлах; 2. хуйхлах, түлэх; **~ себе брови** хөмсгөө хуйхлах.
ОПАЛИ́ТЬСЯ хуйхлагдах, түлэгдэх, биеэ түлэх, хувцсаа түлэх.
ОПА́ЛЬНЫЙ өршөөлгүй болсон, ивгээл алдсан.
ОПА́РА хөрөнгө, эсэг.
ОПА́РНИК хөрөнгөний сав, эсэг хийх сав.
ОПАРШИ́ВЕТЬ түүхийрэх, хамуурах.
ОПАСА́ТЬСЯ болгоомжлох, айх, төвөгшөөх.
ОПАСЕ́НИЕ айх, болгоомжлох, төвөгшөөх, айлт, болгоомжлол, төвөгшөөл; **вызвать ~** болгоомжлол төрүүлэх, болгоомжлуулах.
ОПА́СК||А болгоомж; **действовать с ~ой** болгоомжтой хийх.
ОПА́СЛИВО айн, эмээн, болгоомжлон.
ОПА́СЛИВЫЙ болгоомжтой, айсан янзтай, эмээсэн байртай.
ОПА́СНО 1. аюултай, осолтой; **он ~ заболел** тэр хүн аюултай өвчилжээ; 2. аюултай байх, осолтой байх, аймшигтай байх.
ОПА́СНОСТ||Ь аюул, осол; **подвергаться ~и** аюулд учрах; **предупредить ~** ослоос болгоомжлуулах; **с ~ью для жизни** аминдаа аюултай, амь өрж.
ОПА́СН||ЫЙ аюултай, осолтой; **~ое место** аюултай газар; **~ человек** осолтой хүн.
ОПА́СТЬ 1. унах, гүвэгдэх; **листья опали** навчис унажээ; 2. харих, буурах, шуугдах; **опухоль опала** хавдар нь харьжээ; **~ телом** бие шуугдах.
ОПАХА́ЛО дэвлүүр.
ОПАХА́ТЬ тойруулан хагалах; **~ участок** хэсэг газрыг тойруулан хагалах.
ОПА́ХИВАТЬ тойруулан хагалах.
ОПЕ́К||А 1. асрамж; **взять кого-либо под ~у** хүнийг асрамжинд авах, асрамжлахаар авах; 2. асрамжлагч; 3. халамж, хамгаалал; **выйти из-под родительской ~и** эцэг эхийн хамгаалал хэрэгтүй болох, эцэг эхийн халамж хэрэгтүй болох.

ОПЕКА́ТЬ 1. асрамжлах; ~ **сироту** өнчин хүүхдийг асрамжлах; 2. халамжлах, хамгаалах; ~ **младших** дүү нараа халамжлах.
ОПЕКУ́Н асрамжлагч, асран хамгаалагч.
ОПЕКУ́НСКИЙ асрамжлагчийн, асрамжийн.
ОПЕКУ́НСТВО асрамжлах, үүрэг, асрамжлагчийн үүрэг; **возложить ~ на кого-нибудь** асрамжлах үүргийг хүнд үүрүүлэх.
ОПЕКУ́НША асрамжлагч эмэгтэй, асрамжлагч эхнэр.
О́ПЕР||А 1. дуурь; **русская классическая ~** оросын сонгодог дуурь; 2. дуурийн театр; **артист ~ы** дуурийн театрын жүжигчин.
ОПЕРАТИ́ВНОСТЬ шаламгай байх; ~ **в работе** ажилд шаламгай байх.
ОПЕРАТИ́ВНЫЙ I хагалгааны, хагалгаа хийх.
ОПЕРАТИ́ВН||ЫЙ II 1. шууд гүйцэтгэх, гардан биелүүлэх; **~ая работа** гардан биелүүлэх ажил; 2. байлдааны ажиллагааны; **~ая сводка** байлдааны ажиллагааны мэдээ; 3. шаламгай, шуурхай.
ОПЕРА́ТОР зураглаач.
ОПЕРАЦИО́НН||ЫЙ 1. хагалгааны, хагалгаа хийх; ~ **стол** хагалгааны ширээ; 2. **~ая** хагалгааны өрөө.
ОПЕРА́ЦИ||Я I 1. хагалгаа, хагалгаа хийх, хагалах; **сделать ~ю** хагалгаа хийх, хагалах; **подвергнуться ~и** хагалгаа хийлгэх, хагалуулах; ~ **косметическая** гоёлын ажилбар.
ОПЕРА́ЦИЯ II 1. байлдааны ажиллагаа, явуулга; **наступательная ~** давших байлдааны ажиллагаа; 2. ажиллавар; **банковская ~** банкийн ажиллагаа.
ОПЕРЕДИ́ТЬ 1. түрүүлэх, түрүү гаргах, урьтах; ~ **в беге** гүйж түрүүлэх; 2. түрүүлэх, тэргүүлэх, илүү гаргах, ахих; ~ **в техническом развитии** техникийн хөгжлөөрөө түрүүлэх.
ОПЕРЕ́НИЕ пёстрое ~ алаг өд.
ОПЕРЕ́ТТА дуурьцаг, хошин дуурь.
ОПЕРЕ́ТЬ түшүүлэх, тулгах; ~ **что-либо о стену** юм туурга түшүүлэх.
ОПЕРЕ́ТЬСЯ 1. тулах, түших; ~ **на руку** щекой шанаагаа тулах; 2. түшиглэх, түших; ~ **на поддержку товарищей** нөхдийн дэмжлэгийг түшиглэх, нөхдөөрөө дэмжүүлэх.
ОПЕРИ́РОВАТЬ I хагалгаа хийх, хагалах.
ОПЕРИ́РОВАТЬ II 1. байлдааны ажиллагаа явуулах, явуулга хийх, байлдах, ажиллах; 2. баримтлах, ашиглах; ~ **точными сведениями** яг зөв мэдээ баримтлах.
ОПЕРИ́ТЬ өдлөх, өд хатгах; ~ **стрелку** сум өдлөх.
ОПЕРИ́ТЬСЯ өд ургах, өдлөх.
О́ПЕРНЫЙ дуурийн; ~ **театр** дуурийн театр.
ОПЕРЯ́ТЬ өдлөх, өд хатгах.
ОПЕРЯ́ТЬСЯ өд ургах, өдлөх.
ОПЕЧА́ЛИТЬ гуниглуулах, гунихруулах, гашуудуулах.
ОПЕЧА́ЛИТЬСЯ гуних, гуниглах, гунихрах, гашуудах.
ОПЕЧА́ТАТЬ тийздэх, битүүмжлэх; ~ **квартиру** байрыг нь битүүмжлэх.
ОПЕЧА́Т||КА алдаа, ташаарал; **список ~ок** хэвлэлийн алдааны цэс.
ОПЕЧА́ТЫВАТЬ тийздэх, битүүмжлэх.
ОПЕ́ШИТЬ мэгдэх, сандрах, тэвдэх; ~ **от неожиданности** санаандгүй байснаас тэвдэх.
О́ПИЙ хар тамхи.
ОПИ́ЛКИ үрэвтэс, үртэс; **древесные ~** модны үрэвтэс; **металлические ~** төмрийн үртэс.
ОПИРА́ТЬ түшүүлэх, тулгах.
ОПИРА́ТЬСЯ 1. тулах, түших; 2. түшиглэх, түших.
ОПИСА́НИ||Е тодорхойлон бичих, бичлэг **это не поддается ~ю** үүнийг тодорхойлон бичих аргагүй байна; ~ **путешествия** жуулчилснаа тодорхойлон бичих.
ОПИСА́ТЕЛЬНЫЙ 1. тодорхойлон бичсэн, тодорхойлон бичих; 2. уттачилсан; ~ **перевод** утгачилсан орчуулга.
ОПИСА́ТЬ тодорхойлон бичих, тодорхойлон өгүүлэх; ~ **события** болсон явдлыг тодорхойлон бичих; ~ **местный говор** нутгийн аман аялгууг тодорхойлон бичих; ~ **окружность вокруг квадрата** дөрвөлжнийг тойруулан тойрог зурах.
ОПИСА́ТЬСЯ алдаж бичих, ташаарч бичих.
ОПИ́СКА үсгийн алдаа, ташаарал.
ОПИ́СЫВАТЬ 1. тодорхойлон бичих, тодорхойлон өгүүлэх; 2. данслах, цэслэх, тойруулан зурах.
ОПИ́СЫВАТЬСЯ 1. алдаж бичих, ташаарч бичих; 2. тодорхойлон бичигдэх, тодорхойлон өгүүлэх.
О́ПИСЬ 1. данслах, цэслэх **произвести ~ имущества** эд хогшлыг данслах; 2. данс, цэс; **составить ~ всех дел** бүх хэргийн цэс хийх.
О́ПИУМ 1. хар тамхи; 2. мунхруулагч хар тамхи; **религия — ~ для народа** шашин бол ардыг мунхруулагч хар тамхи мөн.
ОПЛА́КАТЬ гашуудан уйлах; ~ **смерть отца** эцгийнхээ үхсэнд гашуудан уйлах.
ОПЛА́КИВАТЬ уй гашуу болох.
ОПЛА́ТА 1. төлөх, хөлс олгох, төлөөс өгөх; ~ **труда** хөдөлмөрийн хөлс; **часовая ~** хөдөлмөрийн цагаар олгох хөлс; **высокая ~** их хөлс.
ОПЛАТИ́ТЬ төлөх, хөлс олгох; ~ **расходы по командировке** томилолтын зардлыг олгох.
ОПЛА́ЧИВАТЬ төлөх, хөлс олгох.
ОПЛА́ЧИВАТЬСЯ төлөгдөх.
ОПЛЕВА́ТЬ 1. нулимах; 2. хилс доромжлох.
ОПЛЕСТИ́ сүлжин бүрэх; ~ **бутыль соломой** шил савыг сүрлээр бүрэх.
ОПЛЕТА́ТЬ сүлжин бүрэх.
ОПЛЕУ́ХА алгадах.
ОПЛЕШИ́ВЕТЬ халзрах, халзан болох, мэлзэх, мэлзэн болох.
ОПЛОДОТВОРЕ́НИЕ 1. үр тогтоох, үр нийлүүлэх; 2. үр бүрэлдэх, үр тогтох.
ОПЛОДОТВОРИ́ТЬ 1. үр тогтоох, үр нийлүүлэх; 2. үр шимтэй болгох; 3. үр бүтээлтэй болгох, бүтээлч болгох.
ОПЛОДОТВОРИ́ТЬСЯ үр нийлүүлэх, үр бүрэлдэх, үр тогтох.
ОПЛОДОТВОРЯ́ТЬ 1. үр тогтоох, үр нийлүүлэх; 2. үр шимтэй болгох, үр ашигтай болгох; 3. үр бүтээлтэй болгох, бүтээлч болгох
ОПЛОДОТВОРЯ́ТЬСЯ үр нийлүүлэх, үр бүрэлдэх, үр тогтох.
ОПЛОМБИРОВА́ТЬ ломбодох.
ОПЛОМБИРО́ВЫВАТЬ ломбо тавих; ~ **склад** агуулах ломбодох.
ОПЛО́Т түшиг, түшиг тулгуур.
ОПЛОША́ТЬ гэндэх, осолдох.
ОПЛО́ШНОСТЬ гэнэ, гэндэл, осол; **допустить ~** осол алдах, осол гаргах.
ОПЛЫ||ТЬ I 1. хавагнах, бүлцийх, шалхайх; **лицо его ~ло** нүүр нь хавагнажээ; 2. урсах; **свеча ~ла и едва освещала** урссан лаа чуу чай гэрэлтүүлж байв; 3. нурах, нурж унах **берег ~л** эрэг нуржээ.
ОПЛЫ́ТЬ II тойрон сэлэх, самран тойрох.
ОПОВЕСТИ́ТЬ мэдэгдэх, сонсгох.
ОПОВЕЩА́ТЬ мэдэгдэх, сонсгох, зарлах, тунхаглах, тунхаглан зарлах.
ОПОВЕЩА́ТЬСЯ зарлагдах, тунхаглагдах.
ОПОВЕЩЕ́НИЕ мэдэгдэл, зарлал, тунхаг.
ОПОЗДА́НИ||Е хождох, хожимдох, оройтох; **поезд пришел без ~я** галт тэрэг хожимдолгүй ирэв.

ОПОЗДА́ТЬ хожигдох ~ **на заседание** хуралд хожигдох; ~ **с отчетом** оройтож тайлагнах.
ОПОЗНАВА́ТЕЛЬН||ЫЙ таних; **~ые знаки** таних тэмдэг.
ОПОЗНАВА́ТЬ таних.
ОПОЗНА́НИЕ таних, танилга.
ОПОЗНА́ТЬ таних, таньж авах; ~ **свои вещи** юмаа таних.
ОПОЗО́РИТЬ гутаах, шившиг болгох, гутамшиг болгох, бузарлах.
ОПОЗО́РИТЬСЯ шившгээ үзэх, гутамшгаа үзэх, нэрээ бузарлах, нэрээ гутаах.
ОПОЙ́ТЬ хэт уулгах, шахаж уулгах.
ОПОЛА́СКИВАТЬ зайлах, усанд юм зайлах.
ОПОЛЗА́ТЬ I доош суух, гулган буух.
ОПОЛЗА́ТЬ II тойрон мөлхөх.
О́ПОЛЗЕНЬ газар доош суух, нуралт, гулгалт.
ОПОЛЗТИ́ I доош суух.
ОПОЛЗТИ́ II тойрон мөлхөх.
ОПОЛОСНУ́ТЬ зайлах; ~ **чашку водой** усаар аяга зайлах.
ОПОЛЧА́ТЬ 1. зэвсэглэх; 2. дайсагнуулах.
ОПОЛЧА́ТЬСЯ 1. зэвсэглэх; 2. дайсагнан үзэх.
ОПОЛЧЕ́НЕЦ журамт цэргийн хүн.
ОПОЛЧЕ́НИЕ журамт цэрэг; **народное** ~ ардын журамт цэрэг.
ОПОЛЧИ́ТЬ 1. зэвсэглэх; 2. дайсагнуулах.
ОПОЛЧИ́ТЬСЯ 1, зэвсэглэх, дайтахаар бэлдэх; ~ **на врага** дайсныг дайлаар бэлдэх; 2. дайсагнан үзэх.
ОПО́МНИТЬСЯ 1. мэдээ орох; ухаан орох; ~ **после обморока** мууруч унаад ухаан орох; 2. сэхээ орох, санаа авах, бодож үзэх; ойлгож авах; **опомнись, пока не поздно** эртхэн бодож үз.
ОПО́Р во весь ~ хар хурдаар, хар гүйхээр **скакать во весь** ~ хар хурдаараа давхих.
ОПО́Р||А 1. тулгуур; **~ы моста** гүүрний тулгуур; 2. түшиг, түшиг тулгуур; **надёжная** ~ найдвартай түшиг; **точка ~ы** тулах цэг.
ОПОРА́ЖНИВАТЬ суллах, хооослох.
ОПОРА́ЖНИВАТЬСЯ сулрах, хоосрох.
ОПО́РКИ урагдсан гутал, гутлын оронцог, шархи.
ОПО́РН||ЫЙ тулгуурын; **~ая балка** тулгуурын яс мод; ~ **пункт** түшиц газар.
ОПОРОЖНИ́ТЬ суллах, хооослох; ~ **бутылку** шил хооослох.
ОПОРОЖНИ́||ТЬСЯ, сулрах, хоосрох; **бочка ~лась** торх сулларлаа.
ОПОРОЖНЯ́ТЬ суллах, хооослох.
ОПОРОЖНЯ́ТЬСЯ сулрах, хоосрох.
ОПОРО́С зулзагалах, торойлох гахай, зулзагалах.
ОПОРОСИ́ТЬСЯ гахай зулзагалах, торойлох.
ОПОРО́ЧИВАТЬ муучлах, муу хэлэх, элдвээр хэлэх, гутаах.
ОПОРО́ЧИТЬ муучлах, муу хэлэх, элдвээр хэлэх, гутаах.
ОПОСРЕ́ДСТВОВАННЫЙ дам илгээсэн, дамжуулсан.
ОПОХМЕЛИ́ТЬСЯ *разг.* шараа тайлах, дотор засах.
ОПОХМЕЛЯ́ТЬСЯ шараа тайлах, дотор засах.
ОПОШЛЕ́НИЕ гутамшиг болгох, гутаах, бузарлах, гутаалт, бузарлалт.
ОПО́ШЛИТЬ гутамшиг болгох, гутаах, бузарлах.
ОПО́ШЛИТЬСЯ гутамшиг болох, гутах, бузартах.
ОПОШЛЯ́ТЬ гутамшиг болгох, гутаах, бузарлах.
ОПОШЛЯ́ТЬСЯ гутамшиг болох, гутах, бузартах.
ОПОЯ́САТЬ бүслэх, бүсэлж өгөх; ~ **кушаком** бүс бүслэх; 2. бүснээс зүүх, зүүж өгөх; 3. бүслэх, хүрээлэх, тойрох.
ОПОЯ́САТЬСЯ 1. бүслэх; 2. бүснээсээ зүүх.
ОПОЯ́СЫВАТЬ 1, бүслэх, бүсэлж өгөх; 2. бүснээсээ зүүх, зүүж өгөх; 3. бүслэх, хүрээлэх, тойрох.
ОПОЯ́СЫВАТЬСЯ 1, бүслэх; 2. бүснээс зүүх.
ОППОЗИЦИОНЕ́Р эсэргүүцэгч, этгээд.
ОППОЗИЦИО́НН||ЫЙ эсэргүүцэл, эсэргүү бодлоготой; ~ **блок** эсэргүүцэл этгээдийн эвсэл, **~ая самокритика** эсэргүү бодлоготой өөрийн шүүмжлэл.
ОППОЗИ́ЦИЯ 1, эсэргүүцэл, эсэргүү ажиллагаа, эсэргүүцэх, эсэргүү ажиллагаа хийх; 2. *оппозици*, эсрэг бүлэг, эсэргүү бүлэг, эсэргүүцэл этгээд; **парламентская** ~ парламентын оппозици, парламентын эсэргүүцэл этгээд.
ОППОНЕ́НТ оппонент, арцалдагч, шүүмжлэгч; **официальный** ~ албан оппонент.
ОППОНИ́РОВАТЬ эсэргүүцэн хэлэлцэх, шүүмжлэн хэлэлцэх.
ОППОРТУНИ́ЗМ оппортунизм, *бөөрөнхий үзэл.*
ОППОРТУНИ́СТ оппортунист, бөөрөнхий үзэлтэн.
ОППОРТУНИСТИ́ЧЕСК||ИЙ оппортунист, *бөөрөнхий үзэлт;* **~ая политика** оппортунист бодлого, бөөрөнхий үзэлт бодлого.
ОППОРТУНИ́СТСКИЙ оппортунист, бөөрөнхий үзэлтний.
ОПРА́ВА гуу, цамхаг, хавчаар, хүрээ; ~ **для очков** нүдний шилний хүрээ.
ОПРАВДА́НИЕ 1. цагаатгах, зөвтгөх; 2. зөвтгөх шалтаг, цагаатгах шалтгаан; **найти** ~ зөвтгөх шалтаг олох.
ОПРАВДА́ТЕЛЬНЫЙ цагаатгасан, цагаатгах, зөвтгөсөн, зөвтгөх; ~ **приговор** цагаатгах тогтоол.
ОПРАВДА́ТЬ 1. цагаатгах; ~ **подсудимого** хэрэгтнийг цагаатгах; 2. зөвтгөх; 3. хадгалж чадах, хариулах, бүтээх биелүүлэх; 4. нөхөж чадах, ~ **расходы** зардлыг нөхөх.
ОПРАВДА́||ТЬСЯ 1. цагаатах, зөвтгөх, зөвөө олох; 2. зөв болох, зөвтөх; **подозрения ~лись** сэжиглэсэн нь зөв боллоо; 3. нөхөгдөх; **затраты ~лись** зардал нөхөгдөв.
ОПРА́ВДЫВАТЬ 1. цагаатгах; 2. зөвтгөх; 3. хадгалж чадах, хариулах, бүтээх, биелүүлэх; 4. нөхөж чадах.
ОПРА́ВДЫВАТЬСЯ 1. цагаатах, зөвтгөх, зөвөө олох; 2. зөв болох, зөвтөх; 3. нөхөгдөх.
ОПРА́ВИТЬ I засах, ~ **прическу** шанхаа засах.
ОПРА́ВИТЬ II суулгах, шигтгэх, суулгах, хийх; ~ **очки** нүдний шилд хүрээ хийх.
ОПРА́ВИТЬСЯ 1. засах; 2. тэнхрэх, засрах; 3. дотор онгойх, уужрах, сэхээ орох.
ОПРАВЛЯ́ТЬ I засах.
ОПРАВЛЯ́ТЬ II суулгах, хийх
ОПРАВЛЯ́ТЬСЯ 1. засах; 2. дотор онгойх, сэхээ орох.
ОПРА́ШИВАТЬ санал асуух, асуулт тавих; 2. байцаах, байцаан асуух.
ОПРЕДЕЛЕ́НИЕ I 1. тодорхойлох, магадлах; 2. тодорхойлолт; **дать правильное ~ значения слова** үгийн утгыг зөв тодорхойлох; 3. магадлагаа; ~ **суда** шүүхийн магадлагаа.
ОПРЕДЕЛЕ́НИЕ II тодотгол.
ОПРЕДЕЛЁННО 1. тодорхой; ~ **высказаться** саналаа тодорхой хэлэх; 2. магад.
ОПРЕДЕЛЁННОСТЬ, тодорхой байх; ~ **выводов** тодорхой дүгнэлт.
ОПРЕДЕЛЁНН||ЫЙ, 1. тогтсон, тодорхой; **существует ~порядок** тогтсон журам бий; 2. тодорхой ~ **ответ** тодорхой хариу; 3. зарим; **в ~ых случаях** заримдаа; 4. магадтай, лавтай.
ОПРЕДЕЛИ́МЫЙ тодорхойлж болом, магадлаж болом.
ОПРЕДЕЛИ́ТЕЛЬНЫЙ тодотгогч.
ОПРЕДЕЛИ́ТЬ 1. тодорхойлох, тогтоох, магадлах; 2. тодорхойлох; 3. бодож олох, бодох; 4. тогтоох, заах, **заранее** ~ урьдаас тогтоох; 5. зориулах; 6. гаргах, нөхцөлдүүлэх; 7. *тохоон тавих,* ~ **на службу** албанд томилох.

ОПРЕДЕЛЙ||ТЬСЯ 1. тодорхой болох, тогтох; **наши отношения вполне ~лись** бидний харилцаа бүрэн тодорхой болов; 2. байгаа газраа тодорхойлох.

ОПРЕДЕЛЯ́ТЬ 1. тодорхойлох, тогтоох; 2. бодож олох, бодож гаргах; 3. тогтоох, заах; 4. зориулах, зориулан гаргах; 5. гаргах, шалтгаалах, нөхцөлдүүлэх; 6. тохоон тавих, томилох.

ОПРЕДЕЛЯ́ТЬСЯ 1. тодорхой болох; 2. байгаа газраа тодорхойлох; 3. томилогдох; 4. тодорхойлогдох.

ОПРО́БОВАТЬ туршиж үзэх; ~ **новый самолёт** шинэ онгоц турших

ОПРОВЕРГА́ТЬ няцаах.

ОПРОВЕ́РГНУТЬ няцаах.

ОПРОВЕРЖЕ́НИЕ 1. няцаалт; 2. няцаахаар; **напечатать ~** няцаалт хэвлэх, хэвлэлээр няцаах.

ОПРОКИ́ДЫВАТЬ 1, хөмрүүлэх, онхолдуулах; 2. унагаах, хаях.

ОПРОКИ́ДЫВАТЬСЯ 1. уруугаа харж унах, онхолдох; 2. тарайн унах, годройтон ойчих; 3. ойчих.

ОПРОКИ́НУТЬ 1. онхолдуулах; ~ **чашку** аяга хөмрүүлэх; 2. унагаах, хаях; ~ **стул** сандал унагах; 3. хаях, цохих; 4. эвдэх, няцаах ~ **планы врага** дайсны төлөвлөгөөг эвдэх.

ОПРОКИ́НУ||ТЬСЯ 1. хөмрөх, уруугаа унах, онхолдох; **повозка ~лась** тэрэг онхолдов; 2. тарайн унах, годройтон ойчих; 3. сугаран унах, ойчих.

ОПРОМЕ́ТЧИВОСТЬ хуумгай явдал.

ОПРОМЕ́ТЧИВЫЙ хуумгай, хөнгөмсөг; ~ **поступок** хуумгай явдал.

О́ПРОМЕТЬЮ яаран, санд мэнд, ухаан жолоогүй; **бежать ~** ухаан жолоогүй гүйх.

ОПРО́С асуулт, байцаалт санал асуух, багцаалан асуух; **всенародный ~** бүх ардын санал асуулга.

ОПРОСИ́ТЬ санал асуух, асуулт тавих; ~ **всех присутствующих** байсан бүх хүмүүсээс асуух; ~ **население** хүн амын саналыг асуух.

ОПРО́СНЫЙ санал асуултын байцаалтын, санал асуух, байцаан асуух; ~ **лист** асуултын хуудас.

ОПРОТЕСТОВА́ТЬ эсэргүүцэх, эсэргүүцэл хийх, эсэргүүцэх бичиг

ОПРОТЕСТО́ВЫВАТЬ эсэргүүцэх, эсэргүүцэл хийх, эсэргүүцэх бичиг, бууруушаах.

ОПРОТИ́ВЕТЬ дур гутаах, жигшүүлэх, залхах.

ОПРЫ́СКАТЬ шүршилт, цацах; ~ **волосы духами** үсэнд үнэртэй ус шүрших.

ОПРЫ́СКАТЬСЯ шүрших, цацах.

ОПРЫ́СКИВАТЕЛЬ шүршүүр.

ОПРЫ́СКИВАТЬ шүрших.

ОПРЫ́СКИВАТЬСЯ шүрших, цацах.

ОПРЯ́ТНО цэвэр; **одеваться ~** цэвэр хувцаслах.

ОПРЯ́ТНОСТЬ цэвэр байх.

ОПРЯ́ТНЫЙ цэвэрч, цэвэр, ариун, цэмцгэр; ~ **человек** цэвэрч хүн, цэмцгэр хүн.

О́ПТИКА 1. хараа зүй (гэрлийн үзэгдэл, шинж чанарыг судлах, физикийн салбар ухаан); 2. хараа зүйн багаж хэрэгсэл.

ОПТИМИ́ЗМ өөдрөг үзэл (ирээдүйдээ, ажил хэргээ бүтнэ гэдэгт итгэж, урам зоригтой байх); **здоровый ~** эрүүл өөдрөг үзэл, зөв өөдрөг үзэл.

ОПТИМИ́СТ өөдрөг үзэлтэн.

ОПТИМИСТИ́ЧЕСК||ИЙ өөдрөг үзлийн, өөдрөг үзэлт, өөдрөг; **~ая философия** өөдрөг гүн ухаан.

ОПТИ́РОВАТЬ улсын харьяаллыг сонгуулах.

ОПТИ́ЧЕСКИЙ 1 хараа зүйн; ~ **прибор** хараа зүйн багаж; 2. харааны; ~ **обман** харааны эндүүрэл, эндүү харах.

ОПТО́В||ЫЙ ~ая торговля бөөнөөр худалдах.

О'ПТОМ бөөнөөр; **покупать ~** бөөнөөр худалдан авах.

ОПУБЛИКОВА́НИ||Е нийтлэх, хэвлэн нийтлэх, зарлан нийтлэх, нийтлэлт; **со дня ~я** хэвлэн нийтэлсэн өдрөөс.

ОПУБЛИКОВА́ТЬ хэвлэн нийтлэх

ОПУБЛИКО́ВЫВАТЬ хэвлэн нийтлэх, нийтлэх, зарлан нийтлэх; ~ **сообщение** мэдээ нийтлэх.

ОПУБЛИКО́ВЫВАТЬСЯ нийтлэгдэх, хэвлэн нийтлэгдэх, зарлан нийтлэгдэх.

ОПУСКА́ТЬ 1. буулгах, доош тавих; 2. бөхийлгөх, гудайлгах, дорогш харах; 3. хийх, дүрэх; 4. буулгах, дорөгш дарах; 5. орхих, алгасах.

ОПУСКА́ТЬСЯ 1. буух, доош болох, доош орох; 2. суух; 3. гундах, доройтох.

ОПУСКН||О́Й буулгадаг; **~ые окна поезда** галт тэрэгний буулгадаг цонх.

ОПУСТЕ́ЛЫЙ ханхайсан, хоосорсон, эзгүй болсон; ~ **дом** хоосорсон байшин.

ОПУСТЕ́НИЕ хоосрох, эзгүй болох,

ОПУСТЕ́ТЬ 1, ханхайх, хоосрох; 2. эзгүй болох.

ОПУСТИ́ТЬ 1. буулгах, доош тавих; ~ **занавес** хөшиг буулгах; 2. бөхөсхийлгэх, бөхийлгөх, гудайлгах, доош харах; ~ **голову** 1. толгойгоо гудайлгах; 2. ноомой болох; 3. хийх, дүрэх ~ **руку в воду** гараа усанд дүрэх; 4. буулгах, дотогш дарах; ~ **воротник** зах буулгах; 5. орхих, алгасах; **как в воду опущенный** зориг шантарсан.

ОПУСТИ́||ТЬСЯ 1, буух, доош болох, дотогш орох, ~ **на морское дно** далайн ёроолд орох; 2. суух; **устало ~ на стул** ядарсан байртай сандал дээр суух; 3. гундах, доройтох; **~вшийся человек** гундсан хүн; **руки ~лись** урам хугарав.

ОПУСТОША́ТЬ 1. хоослох, хоосруулах, цөлмөх, баллах, сүйтгэх, бүрэлгэх; 2. идэвх сонирхолгүй болгох, зэврээх.

ОПУСТОША́ТЬСЯ 1. цөлмөгдөх, баллуулах, сүйтгэгдэх, хоослогдох; 2. идэвх сонирхлоо алдах, сэтгэлээ зэврүүлэх,

ОПУСТОШЕ́НИЕ 1. хоослох, цөлмөх; 2. баллах, сүйтгэх.

ОПУСТОШИ́ТЕЛЬНОСТЬ сүйтгэх аюул, бүрэлгэн сүйтгэх.

ОПУСТОШИ́ТЕЛЬН||ЫЙ сүйтгэх, бүрэлгэн сүйтгэгч; **~ые войны** бүрэлгэн сүйтгэгч дайн.

ОПУСТОШИ́ТЬ 1. хоослох, хоосруулах, цөлмөх, бүрэлгэх, баллах, сүйтгэх; 2. идэвх сонирхолгүй болгох, зэврээх; ~ **душу** сэтгэлийг зэврээх.

ОПУ́ТАТЬ хүлэх, уях, туших, ороох.

ОПУ́ТЫВАТЬ 1. хүлэх, уях, туших, ороох; 2. эрхэндээ оруулах, дагуулах; 3. төөрөлдүүлэх, мэхлэх.

ОПУХА́ТЬ хавдах, хавагнах, хаван гүйх, цочих.

ОПУ́ХЛ||ЫЙ хавдсан, хавагнасан; **~ое лицо** хавагнасан нүүр.

ОПУ́Х||НУТЬ хавдах, хавагнах, хаван гүйх, цочих; **щека ~ла от флюса** шүд өвдөж хацар хавдав.

О́ПУХОЛЬ хавдар, хаван; **злокачественная ~** хорт хавдар.

ОПУШИ́ТЬ хөвөөлөх, хиазлах, хошмоглох.

ОПУ́ШКА I хөвөөлөх, хиазлах, хошмоглох; 2. хөвөө, хиаз, хошмог.

ОПУ́ШКА II зах; ~ **леса** ойн зах.

ОПЫЛЕ́НИЕ үр тогтоох, үр тогтох, тоос хүртээх, тоос хүртэх.

ОПЫ́ЛИВАНИЕ хор цацах, хор цацалт.

ОПЫ́ЛИВАТЬ хор цацах.

ОПЫЛИ́ТЬ 1. үр тогтоох, тоос хүртээх; ~ **цветок** цэцгийн үр тогтоох; 2. хор цацах, ~ **виноградники** усан үзмийн хүрээлэнд хор цацах.

ОПЫЛИ́ТЬСЯ үр тогтох, тоос хүртэх.

ОПЫЛЯ́ТЬ 1. үр тогтоох, тоос хүртээх; 2. хор цацах.

ОПЫЛЯ́ТЬСЯ үр тогтох, тоос хүртэх.

О́ПЫТ 1. туршлага; 2. туршлага, дадлага; **жизненный ~** амьдралын туршлага; **чувственный ~** мэдрэх туршлага; **химические ~ы** химийн туршлага; 3. оролдлого, туршлага; **первый ~ молодого писателя** залуу зохиолчийн анхны оролдлого.

О́ПЫТНОСТЬ туршлагатай, дадлагатай, туршлага, дадлага.

О́ПЫТН||ЫЙ 1. туршлагын; **~ая станция** туршлагын станци; 2. туршлагатай, дадлагатай; хашир; **~ врач** туршлагатай эмч **~ скотовод** хашир малчин.

О́ПЦИОН ирээдүйд эд хөрөнгө худалдах, худалдаж авах.

ОПЬЯНЕ́НИЕ согтох, согтолт.

ОПЬЯНЕ́ТЬ согтох, халах, улаан, зээрд болох; **слегка ~** ам халах.

ОПЬЯНИ́ТЬ согтоох.

ОПЬЯНЯ́ТЬ 1. согтоох; 2. хуурах, толгойг нь эргүүлэх, ташуурууллах.

ОПЯ́ТЬ бас, дахин, дахиад; **~ приехал** дахин ирэв; **~ же, ~таки** бас л, дахиад л.

ОРА́ВА бөөн, бөөн олон, сүрэг; **~ ребят** бөөн хүүхэд, сүрэг хүүхэд.

ОРА́НЖЕВЫЙ улбар шар; **~ цвет** улбар шар өнгө.

ОРА́ЛЬНЫЙ аман; **~ секс** аман секс.

ОРАНЖЕРЕ́Я ургамлын хүлэмж.

ОРА́ТОР хэлэгч, илтгэгч, уран үгтэй хүн, уран илтгэгч.

ОРА́ТОРСКИЙ уран үгийн, уран хэлэх, уран үгтэй хүний, уран илтгэгчийн, **~ приём** уран хэлэх арга.

ОРА́ТОРСТВОВАТЬ олон үг хэлэх, нурших.

ОРА́ТЬ бахирах, хашгарах, чарлах.

ОРБИ́ТА тойрог зам; **земная ~** дэлхийн тойрог зам; 2, ухархай; **глаза вышли из орбит** 1. нүдээ бүлтийлгэв; 2. нүд бүлтрэв.

ОРГА́ЗМ дур тавихуй, дур ханамж.

О́РГАН 1. эрхтэн; **~ слуха** сонорын эрхтэн; 2. зэвсэг; 3. *байгууллага*; газар; ***местные ~ы государственной власти*** орон нутгийн засаг захиргааны байгууллага; 4. хэвлэл, сонин; сэтгүүл.

ОРГА́Н бадралт баг бишгүүр.

ОРГАНИЗА́ТОР зохион байгуулагч; **выдающийся ~** гарамгай зохион байгуулагч.

ОРГАНИЗА́ТОРСКИЙ зохион байгуулагчийн, зохион байгуулах; **~ талант** зохион байгуулагчийн авьяас.

ОРГАНИЗАЦИО́ННО-ТЕХНИ́ЧЕСКИЙ, техник зохион байгуулалтын.

ОРГАНИЗАЦИО́ННО-ХОЗЯ́ЙСТВЕННЫЙ, аж ахуй зохион байгуулалтын.

ОРГАНИЗАЦИО́ННЫЙ зохион байгуулалтын, зохион байгуулах; **~ая работа** зохион байгуулах ажил.

ОРГАНИЗА́ЦИЯ 1. зохион байгуулах, зохион байгуулалт; **правильная ~ труда** хөдөлмөрийг зөв зохион байгуулах; 2. байгууллага; **общественные ~и** олон нийтийн байгууллага; **хозяйственная ~** аж ахуйн байгууллага.

ОРГАНИ́ЗМ бие, бие махбод, организм; **развитие ~ов** организмын хөгжил; **крепкий ~** чийрэг бие.

ОРГАНИЗО́ВАННО зохион байгуулалттай, эмхтэй.

ОРГАНИЗО́ВАННОСТЬ зохион байгуулалттай байх, эмх цэгцтэй байх, эмхтэй байх,цэгцтэй байх.**~ работы** эмх цэгцтэй ажил.

ОРГАНИЗО́ВАННЫЙ 1. зохион байгуулалттай, эмх цэгцтэй, эмхтэй, цэгцтэй; 2. зохион байгуулагдсан, зохион байгуулсан.

ОРГАНИЗОВА́ТЬ 1. зохион байгуулах, эмхлэн байгуулах, байгуулах; **~ литературный кружок** утга зохиолын дугуйлан байгуулах; 2. зохион байгуулах, эмхлэх, явуулах, үзүүлэх, хамт хэрэглэх нэр үгийг нь үйл үгийн үйлдүүлэх хэв болгоно; **~ научную экспедицию на Северный Полюс** Хойт туйлд *шинжилгээний анги явуулах*; 3. *зохион байгуулах*.

ОРГАНИЗОВА́ТЬСЯ 1. байгуулагдах, бий болох; 2. нэгдэх; **~ для участия в научной экспедиции** шинжилгээний ангид оролцохоор нэгдэх.

ОРГАНИЗО́ВЫВАТЬ 1. зохион байгуулах, эмхлэх байгуулах; 2. зохион байгуулах, эмхлэх, явуулах, үзүүлэх, хамт хэрэглэх нэр үгийг үйл үгийн үйлдүүлэх хэв болгоно; 3 зохион байгуулах, нэгтгэх; 4 эмхлэх, цэгцлэх, эмх журамтай болгох.

ОРГАНИЗО́ВЫВАТЬСЯ 1. байгуулагдах, бий болох; 2. нэгдэх.

ОРГАНИ́ЧЕСКИ амьд, амин чухал, үнэн голоос; **~ не выносить** үнэн голоос үл тэсэх.

ОРГАНИ́ЧЕСКИЙ 1. *эрхтний*; **~не заболевания** эрхтний өвчлөх; 2. органик, шим; **~ мир** шим ертөнц; **~ая химия** органик хими, шим хувилахуй ухаан; 3. амин гол, үнэн гол, үндсэн гол; **~ недостаток** үндсэн дутагдал, **~ая потребность** амин гол хэрэгцээ.

ОРГАНИ́ЧНЫЙ амин гол, үндсэн, гол.

О́РГИЯ садар наргиа.

ОРДА́ 1. орд; **Золотая ~** Алтан Орд; 2. бүлэг дээрэмчид.

О́РДЕН I ~ полярной звезды алтан гадас одон, **наградить ~ом** одонгоор шагнах.

О́РДЕН II бүлэглэн.

ОРДЕНОНО́СЕЦ *одонт*.

ОРДЕНОНО́СНЫЙ одонт,одонтой.

О́РДЕНСКИЙ I одонгийн; **~ая лента** одонгийн тууз.

О́РДЕНСКИЙ II бүлэглэлийн.

О́РДЕР, ордер, олгох хуудас, зөвшөөрлийн бичиг.

ОРДИНА́РЕЦ дагуул.

ОРДИНА́ТОР тасаг эрхэлсэн эмч.

ОРДИНАТУ́РА ординатур; тасаг эрхэлсэн эмчийн тушаал, анагаах ухааны практик аспирантур.

ОРЁЛ бүргэд.

ОРЕО́Л 1. туяа, гэрэл, туяарал; 2. алдар, хүнд; **в ~е героя** *баатрын алдартай*.

ОРЕ́Х 1. самар; **кедровые ~и** хушийн самар; 2. **грецкий ~** хушга; 3. **мускатный ~** задь; 4. **лещиновый ~** шид; 5. **кокосовый ~** бэт, наргил; 6. самрын мод; **стол из ~а** самрын модоор хийсэн ширээ; **разделать под ~** а) ягштал хийх; б) тас загнах.

ОРЕ́ХОВЫЙ 1. самрын, самартай; **~ое дерево** самрын мод; 2. самрын модон, самрын модоор хийсэн.

ОРЕ́ШЕК бяцхан самар.

ОРЕ́ШНИК шид мод.

ОРИГИНА́Л I эх бичиг, уг эх, **~ статьи** өгүүллийн эх.

ОРИГИНА́Л II хачин хүн, этгээд хүн.

ОРИГИНА́ЛЬНИЧАТЬ хачин загнах, этгээд аашлах, гажууд загнах.

ОРИГИНА́ЛЬНО янзтай, сонин, аятайхан.

ОРИГИНА́ЛЬНОСТЬ I өвөрмөц бичиг.

ОРИГИНА́ЛЬНОСТЬ II янзтай, өвөрмөц; **~ костюма** янзтай хувцас.

ОРИГИНА́ЛЬНЫЙ I, 1, өвөрмөц, жинхэнэ эх; **~ое сочинение** өвөрмөц зохиол, жинхэнэ эх зохиол.

ОРИГИНА́ЛЬНЫЙ II өвөрмөц, янзтай, сонин; **~ проект** өвөрмөц төсөл.

ОРИЕНТА́ЦИЯ 1. тоймлох, тоймыг мэдэх, танилцсан байх, тоймлол; 2. хандах, таарууллсан чиг барих, чиг барих, чиг баримжаа, тал баримтлах хандлага.

ОРИЕНТИ́Р чиг, чиглүүр; **световой ~** гэрэл чиглүүр; **правильный ~** зөв чиг.

ОРИЕНТИ́РОВАТЬ 1. танилцуулах, тоймыг нь хэлж өгөх, чигий нь олгох; 2. хандуулах, таарууллсан чиг бариулах, чиг бариулах, тал баримтлуулах.

ОРИЕНТИ́РОВАТЬСЯ 1. зүг чигээ олох; **он хорошо ориентируется в темноте** харанхуйд зүг чигээ олохдоо сайн хүн; 2. чигээ олох, тоймлох, тоймыг мэдэх; **~ в новой обстановке** шинэ байдалд чигээ олох; 3. чиг хийж явах,чиглүүр болгож явах; **~ на маяк** гэрэлт цамхаар чиг хийж явах; 4. хандах, таарууллсан чиг барих, чиг барих, тал баримтлах.

ОРИЕНТИРО́ВКА 1. тоймлох, танилцсан байх, тоймлол; 2. таарсан чиг барих, тал баримталсан хандлага.

ОРИЕНТИРО́ВОЧНО барагцаалан, багцаагаар, барагцаалбал.

ОРИЕНТИРО́ВОЧНЫЙ 1. чиг заах, чиглүүлэх; **~ знак** чиг заах тэмдэг; 2. барагцаалсан, багцаалсан, бүдүүвчилсэн; **~ план** багцаалсан төлөвлөгөө, бүдүүвчилсэн төлөвлөгөө.

ОРКЕ́СТР найрал хөгжим; **струнный ~** чавхдаст найрал хөгжим.

ОРКЕСТРА́НТ найрал хөгжимчин.

ОРКЕСТРОВА́ТЬ найрал хөгжимд оруулах; **~ народную песню** ардын дуу найрал хөгжимд оруулах.

ОРКЕСТРО́ВКА найрал хөгжимд оруулах, найрал хөгжимд оруулалт.

ОРКЕСТРО́ВЫЙ найрал хөгжмийн.

ОРЛА́Н далайн бүргэд.

ОРЛЁНОК бүргэдийн ангаахай, бүргэдийн дэгдээхэй.

ОРЛИ́НЫЙ бүргэд, бүргэдийн; **~ клюв** бүргэдийн хошуу; **~ взгляд** бүргэд харц; **~ нос** бүргэд хамар, монхор хамар.

ОРЛИ́ЦА эм бүргэд.

ОРНА́МЕНТ угалз, хээ, хээ угалз.

ОРНАМЕНТИ́РОВАТЬ угалзлах, хээлэх, хээ угалз гаргах.

ОРНИТОЛО́ГИЯ шувуу судлал.

ОРОБЕ́ТЬ зүрхших, зүрх алдах, халшрах, айх.

ОРОГОВЕ́НИЕ эвэрших, сааьртах.

ОРОГРА́ФИЯ уулс судлал.

ОРОСИ́ТЕЛЬНЫЙ услах, усжуулах, **~ канал** услах суваг.

ОРОСИ́||ТЬ 1. услах, норгох, чийглэх; **дождь ~л землю** бороо газар чийглэлээ; 2 услах, усжуулах; **~ степные районы** тал нутгийг усжуулах.

ОРОСИ́||ТЬСЯ норох, услагдах; **поля ~лись дождём** газар бороонд норов.

ОРОША́ЕМ||ЫЙ усалдаг; **~ое земледелие** усалдаг тариалан.

ОРОША́ТЬ 1. услах, норгох, чийглэх; 2. услах, усжуулах.

ОРОША́ТЬСЯ норох, услагдах.

ОРОШЕ́НИЕ усжуулах, услалт, усжуулалт.

ОРТОДО́КС тууштай үзэлтэн.

ОРТОДОКСА́ЛЬНОСТЬ тууштай байх.

ОРТОДОКСА́ЛЬН||ЫЙ тууштай; **~ые взгляды** тууштай үзэл.

ОРТОДО́КСИЯ тууштай баримтлах, тууштай дагах.

ОРТОПЕДИ́Я гажиг засал.

ОРУ́ДИ||Е 1. багаж, багаж зэвсэг; **~я производства** үйлдвэрийн багаж зэвсэг; **~ труда** хөдөлмөрийн багаж зэвсэг; 2. зэвсэг, хэрэглүүр;; 3. их буу, үхэр буу, **артиллерийское ~** их буу.

ОРУДИ́ЙНЫЙ их бууны; **~ огонь** их бууны гал.

ОРУ́ДНЫЙ ~ падеж үйлдэхийн тийн ялгал.

ОРУ́ДОВАТЬ 1. үйлдэх, ажиллах, юм хийх; **~ топором** сүхээр юм хийх; 2. захирах; 3. явууллага хийх.

ОРУЖЕ́ЙНИК бууны дархан, зэвсэгчин.

ОРУЖЕ́ЙНЫЙ зэвсгийн; **~ завод** зэвсгийн үйлдвэр.

ОРУЖЕНО́СЕЦ 1. зэвсэг үүрэгч хиа; 2. дагалдагч, дагагч.

ОРУ́ЖИЕ 1. зэвсэг, зэр зэвсэг, буу зэвсэг, зэмсэг, буу; **холодное ~** хүйтэн зэвсэг; **огнестрельное ~** галт зэвсэг буу, **артиллерийское ~** их буу; 2. цэрэг; зэвсэгт хүч, цэрэг зэвсэг; 3. зэвсэг; **сложить ~** зэвсгээ хураалгах; **поднять ~** зэвсэг барин босох.

ОРФОГРАФИ́ЧЕСК||ИЙ зөв бичих дүрмийн, үсгийн дүрмийн; **~ая ошибка** үсгийн дүрмийн алдаа.

ОРФОГРА́ФИЯ зөв бичих дүрэм, үсгийн дүрэм.

ОРФОЭПИ́ЧЕСКИЙ зөв дуудах дүрмийн, дуудлагын дүрмийн; **~ словарь** зөв дуудлагын толь.

ОРФОЭ́ПИЯ зөв дуудах дүрэм, дуудлагын дүрэм.

ОРХИДЕ́Я *бот.* цахирмаа цэцэг.

ОРХИ́Т төмсөгний үрэвсэл.

ОСА́ шар зөгий.

ОСА́ДА бүслэн хаах, бүслэх, бүслэлт.

ОСАДИ́ТЬ I 1 бүслэх, бүслэн хаах; **~ город** хотыг бүслэх; 2. ад болох, азад болох,төвөг болох; **~ просьбами** юм гуйсаар ад болох.

ОСАДИ́ТЬ II тунах, тунгаах; **~ муть** булингар тунах.

ОСАДИ́ТЬ III 1. угз татах, цовхруулах, угзран зогсоох, ухартал татах; **~ лошадь** мориныхоо жолоог угзран зогсоох; 2. амыг таглах, амыг татах; **~ нахала** ичгүүргүй хүний амыг таглах.

ОСА́ДКА 1. дорогш суух; **~ почвы** газрын хөрс дорогш суух; 2. онгоцны усанд суух; **небольшая ~ парохода** усанд бага суудаг галт онгоц.

ОСА́ДКИ тундас, хур.

ОСА́ДН||ЫЙ бүслэлтийн; **~ое положение** бүслэлтийн байдал.

ОСА́ДОК 1. тунадас, шаар; **~ в вине** дарсны тундас; 2 сэв; **в душе остался неприятный ~ от разговора** тэр ярианаас сэтгэлд муухай сэв суув.

ОСА́ДОЧНЫЙ I тунадасны, хурын.

ОСА́ДОЧН||ЫЙ II тунамал, **~ые горные породы** тунамал чулуулаг.

ОСАЖДА́ТЬ I 1. бүслэх, бүслэн хаах; 2. ад болох, азад болох, төвөг болох.

ОСАЖДА́ТЬ II тунаах, тунгаах.

ОСАЖДА́ТЬСЯ 1. тунах; 2. тундасжих, хур орох.

ОСАЖДЕ́НИЕ тунах, туналт.

ОСА́ЖИВАТЬ 1, угз татах, цовхруулах, угзран зогсох, ухартал татах; 2. амыг, таглах, амыг татах.

ОСА́НИСТЫЙ байргашуу, сүрлэг, **~ мужчина** байргашуу хүн,сүрлэг хүн.

ОСА́НКА байрга, байр, бие цогц; **гордая ~** оморхог байр.

ОСВА́ИВАНИЕ эзэмших.

ОСВА́ИВАТЬ эзэмших, сурах, мэдэж авах, -даг (-дэг; -дог, -дөг) болох.

ОСВА́ИВАТЬСЯ эзэмших, дасах.

ОСВЕДОМИ́ТЕЛЬ мэдээлэгч.

ОСВЕДОМИ́ТЕЛЬНЫЙ мэдээлэх, мэдээллийн.

ОСВЕ́ДОМИТЬ мэдээлэх, мэдэгдэх, хэлж өгөх, **~ собравшихся о случившемся** цугларагсдад болсон явдлыг мэдэгдэх.

ОСВЕ́ДОМИТЬСЯ лавлах, сурах, сураглах, мэдэх, мэдэж авах.

ОСВЕДОМЛЕ́НИЕ мэдээлэх, мэдээлэлт.

ОСВЕДОМЛЁННОСТЬ мэдсэн байх, мэдээлэлтэй байх.

ОСВЕДОМЛЁННЫЙ юм мэдсэн.

ОСВЕДОМЛЯ́ТЬ мэдээлэх, мэдэгдэх, хэлж өгөх.

ОСВЕДОМЛЯ́ТЬСЯ лавлах, сурах, сураглах, мэдэх, мэдэж авах.

ОСВЕЖА́ТЬ 1. сэрүүцүүлэх, сэрүүн болгох, салхи оруулах, ариутгах; 2. шинэтгэх, сэргээх; 3. сэргээх, тэнхрүүлэх; 4. сэлбэх, сэргээх.

ОСВЕЖА́ТЬСЯ 1. сэрүүцэх, сэрүүн болох, ариун болох, сэргэх; 2. сэргэх, тэнхрэх.

ОСВЕЖЕВА́ТЬ өвчих, арьсыг нь хуулах, гэдсий нь гаргах; ~ **тушу** мал өвчих.
ОСВЕЖИ́ТЕЛЬНЫЙ сэрүүн, сэрүүцүүлэх; ~ **ветерок** сэрүүн салхи.
ОСВЕЖИ́||ТЬ 1 сэрүүцүүлэх, сэрүүн болгох, салхи оруулах ариутгах; ~ **воздух в комнатах** тасалгаанд салхи оруулах, **гроза ~ла воздух** аадар орж сэрүүн болов; 2 шинэтгэх, сэргээх; 3. сэргээх, тэнхрүүлэх, **отдых ~л меня** амралт намайг тэнхрүүлэв, би амраад тэнхрэв; 4. сэлбэх, сэргээх.
ОСВЕЖИ́||ТЬСЯ 1. сэрүүцэх, сэрүүн болох, ариун болох; 2. сэлбэгдэх, сэргэх, **знания ~лись** мэдлэгээ сэргээлээ; 3. сэргэх, тэнхрэх, ~ **за время отпуска** амралтын үед тэнхрэх.
ОСВЕТИ́ТЕЛЬН||ЫЙ гэрлийн, гэрэл гаргах, гэрэлтүүлэх; **~ые приборы** гэрэлтүүлэх хэрэгсэл.
ОСВЕТИ́||ТЬ 1. гэрэлтүүлэх, гэрэл тусгах, гийгүүлэх, **луна ~ла поляну** сар гийгүүллээ; 2. тайлбарлах, таниулах, өгүүлэх; ~ **положение дел** хэргийн байдлыг таниулах.
ОСВЕТИ́||ТЬСЯ гэрэл тусах, гийгүүлэгдэх; **сцена ярко ~лась** тайзанд хурц гэрэл туслаа.
ОСВЕЩА́ТЬ 1. гэрэлтүүлэх, гэрэл тусгах, гийгүүлэх; 2. таниулах, тайлбарлах, өгүүлэх.
ОСВЕЩА́ТЬСЯ *гэрэл тусах, гийгүүлэгдэх.*
ОСВЕЩЕ́НИЕ 1. гэрэлтүүлэх; 2. гэрэл, **электрическое** ~ цахилгаан гэрэл; 3. тайлбарлах, тайлбарлан таниулах.
ОСВЕЩЁННОСТЬ гэрэлтүүлэх хэмжээ.
ОСВИДЕ́ТЕЛЬСТВОВАНИЕ үзэх, магадлах, үзлэг, магадлагаа.
ОСВИДЕ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ үзэх магадлах, үзэж магадлах; ~ **больного** өвчтөнийг үзэх.
ОСВИСТА́ТЬ шоолж исгэрэх, голж исгэрэх.
ОСВИ́СТЫВАТЬ шоолж исгэрэх, голж исгэрэх, голох; ~ **плохого артиста** муу жүжигчнийг шоолж исгэрэх.
ОСВОБОДИ́ТЕЛЬ чөлөөлөгч, эрх чөлөө олгогч.
ОСВОБОДИ́ТЕЛЬНАЯ армия~ чөлөөлөгч цэрэг.
ОСВОБОДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ эрх чөлөөний, чөлөөлөгч, чөлөөлөх, **национальное ~ое движение** үндэсний эрх чөлөөний хөдөлгөөн.
ОСВОБОДИ́ТЬ 1 суллах, тавих; ~ **заключенных** хоригдлуудыг суллах; 2. чөлөөлөх; ~ **от врага родную землю** дайснаас төрсөн нутгаа чөлөөлөх; 3. чөлөө олгох, ангижруулах, чөлөөлөх, хэлтрүүлэх, суллах, тавих; ~ **от военной службы** цэргийн албанаас чөлөөлөх, ~ **от налогов** татвараас хэлтрүүлэх; 4. чөлөөлөх, чөлөө олгох, халах; 5. суллах, орхих зайлах; ~ **квартиру** байр суллах; ~ **место** суудлаас зайлах.
ОСВОБОДИ́||ТЬСЯ 1. суллагдах, тавигдах; 2. чөлөөлөгдөх, эрх чөлөө олох; 3. ангижрах; гэтлэх; ~ **от предрассудков** мухар үзлээс ангижрах; 4. чөлөөлөгдөх, чөлөө авах; халагдах; 5. сулрах, сул болох; **квартира ~лась** байр сулрав.
ОСВОБОЖДА́ТЬ 1. суллах, тавих; 2. чөлөөлөх; 3. чөлөө олгох; суллах; тавих; 4. чөлөөлөх, чөлөө олгох, халах; 5. суллах, орхих, зайлах,
ОСВОБОЖДА́ТЬСЯ 1. суллагдах, тавигдах; 2. чөлөөлөгдөх, эрх чөлөө олох; 3. ангижрах, гэтлэх; 4. чөлөөлөгдөх; 5. сулрах, сул болох.
ОСВОБОЖДЕ́НИЕ чөлөөлөх, чөлөөлөгдөх; ~ **от рабства** боолчлолоос чөлөөлөгдөх.
ОСВОЕ́НИЕ эзэмших ~ **новой техники** шинэ техник эзэмших;
ОСВО́ИТЬ ~ **новые земли** шинэ газар эзэмших;~ **новый сорт винограда** шинэ зүйл усан үзэм гаргадаг болох.
ОСВО́ИТЬСЯ дасах.
ОСВЯТИ́ТЬ ариутгах.
ОСВЯЩА́ТЬ ариутгах.
ОСЕВО́Й тэнхлэгийн голын.
ОСЕДА́НИЕ суурьших.
ОСЕДА́ТЬ I 1. *доош суух, суурьших.*
ОСЕДА́ТЬ II буух, суух.
ОСЕДЛА́ТЬ эмээлтэй, эмээл тохох.
ОСЕ́ДЛОСТЬ суурьшил, суурин байдал.
ОСЕ́ДЛЫЙ суурин, суурин хүмүүс.
ОСЕКА́ТЬСЯ 1. баарах, аарах; 2. ээдрэх, тасалдах.
ОСЁЛ илжиг,
ОСЕЛО́К билүү.
ОСЕМЕНЕ́НИЕ үр нийлүүлэх, хээлтүүлэг, үр нийлүүлэх, хээлтүүлэх.
ОСЕМЕНИ́ТЬ үр нийлүүлэх, хээлтүүлэх.
ОСЕНИ́||ТЬ 1. бүрхэх, *халхлах, халх болох,* халхавч *болох,* халхавчлах, өмөг болох; 2. санаанд орох; бодол төрөх, ургах, **меня ~ла блестящая идея** санаанд минь гайхамшигт бодол ургав.
ОСЕ́ННИЙ намрын, ~ **дождь** намрын бороо,
О́СЕНЬ намар; **наступила** ~ намар боллоо.
О́СЕНЬЮ намартаа, намраар
ОСЕНЯ́ТЬ 1. бүрхэх, халхлах, халхавч болох; 2. санаанд орох, бодол төрөх, ургах.
ОСЕ́РДИЕ зүлд.
ОСЕРЧА́ТЬ уурлах, хилэгнэх.
ОСЕ́СТЬ I 1. *доош суух; дом осел байшин дорогш суув;* 2. суурьших, суурьшил олох.
ОСЕ́СТЬ II тунах, буух, суух; **гуща осела** савны ёроолд өтөг тунав; **пыль осела** тоос буув.
ОСЕТИ́Н осетин хүн.
ОСЕТИ́НКА осетин эмэгтэй.
ОСЕТИ́НСКИЙ осетины.
ОСЁТР хилэм.
ОСЕТРИ́НА хилмийн мах.
ОСЕТРО́ВЫЙ хилмийн, хилэм.
ОСЕ́ЧК||А 1. баарах **ружье дало ~у** буу баарав; 2. алдаа; **дать ~у** алдах.
ОСЕ́ЧЬСЯ 1. баарах, авалцахгүй байх; 2. тасалдах.
ОСИ́ЛИВАТЬ давах.
ОСИ́ЛИТЬ 1. давах, дийлэх, дарах; **врагу нас не** ~ дайсан биднийг дийлэхгүй; 2. давах, туулах
ОСИ́НА улиас.
ОСИ́ННИК улиаст ой.
ОСИ́НОВИК улиасны малгайт мөөг.
ОСИ́НОВЫЙ улиасны, ~ **лист** улиасны навч.
ОСИ́Н||ЬЙ ~ье гнездо шар зөгийн үүр
ОСИ́ПЛЫЙ ~ **голос** сөөнгө хоолой.
ОСИ́ПНУТЬ *сөөнгөтөх.*
ОСИРОТЕ́ЛЫЙ өнчирсөн, өнчин болсон; ~ **ребёнок** өнчирсөн хүүхэд,
ОСИРОТЕ́ТЬ өнчин болох.
ОСКА́Л шүдээ арзайлгах.
ОСКА́ЛИВАТЬ арзалзуулах.
ОСКА́ЛИВАТЬСЯ ярзайх, ярзалзах, ярзганах.
ОСКА́ЛИТЬ ярзайлгах, ярзас хийлгэх; ~ **зубы** шүдээ ярзайлгах
ОСКА́ЛИТЬСЯ арзайх, ярзас хийх.
ОСКАНДА́ЛИТЬСЯ шившгээ тарих.
ОСКВЕРНЕ́НИЕ бузарлах, бузарлал.
ОСКВЕРНИ́ТЕЛЬ бузарлагч, гутаагч.
ОСКВЕРНИ́ТЬ бузарлах, бузарлал.
ОСКВЕРНЯТЬ бузарлах, гутаах; ~ **душу** сэтгэлийг бузарлах.
ОСКО́ЛОК хэлтэрхий, түгдэрхий, хугархай, ~ **стекла** *шилний* хэлтэрхий; ~ **снаряда** их бууны сумны хэлтэрхий.

ОСКО́ЛОЧН~ЫЙ 1. бутардаг; **~ая бомба** бутардаг бөмбөг; 2. сумны хэлтэрхий тусах, **~ая рана** сумны хэлтэрхий туссаны шарх.

ОСКО́МИН||А набить ~у 1. ам зууралдах; 2. чих дөжрөх, залхаах; 3. хавалга, хавах.

ОСКОПИ́ТЬ хөнгөлөх, засах, агтлах.

ОСКОПЛЯ́ТЬ хөнгөлөх, засах, агтлах.

ОСКОРБИ́ТЕЛЬ доромжлогч.

ОСКОРБИ́ТЕЛЬНИЦА доромжлогч эмэгтэй, доромжлогч эхнэр.

ОСКОРБИ́ТЕЛЬНЫЙ доромжилсон, басамжилсан, дор үзсэн, дээрэнгүйлсэн, **~ тон** доромжилсон байр.

ОСКОРБИ́ТЬ доромжлох, дайрах, дор үзэх, басамжлах, дээрэнгүйлэх, гомдоох, **~ чье-либо чувство** хүнийг гомдоох.

ОСКОРБИ́ТЬСЯ доромжлуулах, доромжиллоо гэж үзэх, гомдох.

ОСКОРБЛЕ́НИЕ доромжлох, дайрах, дор үзэх, басамжлах; 2. доромжлол, дайрсан хэрэг, басамжилсан үг.

ОСКОРБЛЯ́ТЬСЯ 1. доромжлуулах, доромжиллоо гэж үзэх, гомдох; 2. доромжлогдох, дайрагдах, басамжлагдах.

ОСКУДЕВА́ТЬ хөнгөлөх, засах, агтлах, хомсдох, ховордох, ховорших.

ОСЛАБЕВА́ТЬ сулдах, доройтох, тамирдах, тэнхээдэх, харангадах

ОСЛАБЕ́ТЬ сульдах, доройтох, тамирдах, тэнхээдэх, харангадах.

ОСЛА́БИТЬ сулруулах, доройтуулах, тамирдуулах, тэнхээдүүлэх, харангадуулах **~ внимание к чему-либо** юманд анхаарлаа сулруулах, сул анхаарах; **~ пояс** бүсээ сулруулах; 3. хөнгөтгөх, хөнгөлөх, зөөлрүүлэх, **~ наказание** шийтгэлийг хөнгөлөх.

ОСЛАБЛЯ́ТЬ 1. сулруулах, доройтуулах, тамирдуулах, тэнхээдүүлэх, харангадуулах; 2. сулруулах, султгах, сул болгох.

ОСЛА́БНУТЬ сулдах, доройтох, тамирдах, тэнхээдэх, харангадах.

ОСЛА́ВИТЬ нэр гутаах, элдвээр хэлэх, зар тараах.

ОСЛЕПИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. нүд гялбам; **~ свет солнца** нарны гялбам гэрэл; 2. харж ханашгүй, гялбаж унамаар, **~ая красота** харж ханашгүй сайхан.

ОСЛЕПИ́||ТЬ 1. сохлох, сохор болгох; 2. нүд гялбуулах; **свет ~л меня** гэрэл нүдийг минь гялбуулав; 3. гайхуулах; **~ своей красотой** гуа үзэсгэлэнгээрээ гайхуулах.

ОСЛЕПЛЕ́НИ||Е 1. сохлох, сохор болгох; 2. гайхаж балайрах; **действовать в ~и** гайхаж балайран үйлдэх.

ОСЛЕПЛЯ́ТЬ 1. сохлох, сохор болгох; 2. нүд гялбуулах; 3. гайхуулах.

ОСЛЕ́ПНУТЬ сохрох, сохор болох.

ОСЛИ́Н||ЫЙ илжигний, илжгэн, илжиг шиг; **~ое упрямство** илжиг шиг зөрүүд загнах.

ОСЛИ́ЦА эм илжиг.

ОСЛОЖНЕ́НИ||Е 1. ярвигтай болгох, нарийн төвөгтэй болгох; 2. саад тотгор; **встретиться с новыми ~ями** шинэ саад тотгор учрах; 3. хүндрэх, үгдрэх, сэдрэх, хүндрэл, үгдрэл, сэдрэл.

ОСЛОЖНИ́ТЬ ярвигтай болгох, нарийн төвөгтэй болгох; **~ положение** байдлыг ярвигтай болгох.

ОСЛОЖНИ́||ТЬСЯ 1. ярвигтай болох, нарийн төвөгтэй болох; **дело ~лось** хэрэг нарийн төвөгтэй боллоо; 2. хүнд-рэх, үгдрэх; **грипп ~лся воспалением уха** ханиад үгдэрч чих үрэвсэв.

ОСЛОЖНЯ́ТЬ ярвигтай болгох, нарийн төвөгтэй болгох.

ОСЛОЖНЯ́ТЬСЯ 1. ярвигтай болох, нарийн төвөгтэй болох; 2. хүндрэх, үгдрэх, сэдрэх.

ОСЛУ́ШАТЬСЯ үг эс дуулах, үгнээс зөрөх, үгэнд орохгүй байх.

ОСЛЫ́ШАТЬСЯ ташаа сонсох, буруу дуулах.

ОСМА́ТРИВАТЬ үзэх, харах.

ОСМА́ТРИВАТЬСЯ 1. эргэн тойрон харах, эрэгцүүлэн харах; 2. дасах.

ОСМЕ́ИВАТЬ шоолох, элэглэх.

ОСМЕЛЕ́ТЬ зүрх орох, зоримог болох.

ОСМЕ́ЛИВАТЬСЯ зүрхлэх, зориглох

ОСМЕ́ЛИТЬСЯ зүрхлэх, зориглох, **~ возражать** зүрхэлж зөрөх.

ОСМЕЯ́НИЕ шоолох, элэглэх, шоглол, элэглэл.

ОСМЕЯ́ТЬ шоолох, элэглэх.

ОСМОЛИ́ТЬ давирхайдах, давирхай түрхэх.

ОСМО́ТР үзэх, үзлэг; **таможенный ~** гаалийн үзлэг, гааль үзэх; **технический ~** техникийн үзлэг.

ОСМОТРЕ́ТЬ үзэх, харах; **~ выставку** үзэсгэлэн үзэх; **~ больного** өвчтөнийг үзэх.

ОСМОТРЕ́||ТЬСЯ 1. эргэн тойрон харах, эрэгцүүлэн харах; **войдя в комнату, ~лся** өрөөнд ороод эрэгцүүлэн харав; 2. дасах; **~ в новом городе** шинэ хотод дасах.

ОСМОТРИ́ТЕЛЬНО болгоомжтой, хянамжтай,сэрэмжтэй.

ОСМОТРИ́ТЕЛЬНОСТЬ болгоомж, хянамж, сэрэмж, болгоомжтой байх, хянамжтай байх, сэрэмжтэй байх; **проявить ~** болгоомжтой байх, болгоомжлох.

ОСМОТРИ́ТЕЛЬНЫЙ болгоомжтой, хянамжтай, сэрэмжтэй, **~ человек** хянамжтай хүн.

ОСМО́ТРЩИК шалган үзэгч, шалгагч.

ОСМЫ́СЛЕННО ухамсартай, юм ойлгодог янзтай.

ОСМЫ́СЛЕННОСТЬ ухамсартай болох, юм ойлгодог янзтай байх.

ОСМЫ́СЛЕННЫЙ ухамсартай, юм ойлгодог янзтай, бодолтой, утгатай; **~ ответ** утгатай хариу.

ОСМЫ́СЛИВАТЬ,

ОСМЫ́СЛИТЬ,

ОСМЫСЛЯ́ТЬ утга оруулах, утгыг мэдэх, учрыг ойлгох.

ОСНАСТИ́ТЬ 1. тоноглох, төхөөрөмжлөх, **~ судно** онгоц төхөөрөмжлөх; 2. тоноглох, зэвсэглэх, хангах, нийлүүлэх.

ОСНА́СТКА 1. тоноглох, төхөөрөмжлөх, тоноглолт, төхөөрөмжлөл; 2. тоног, төхөөрөмж, **корабельная ~** онгоцны төхөөрөмж.

ОСНАЩА́ТЬ 1. тоноглох, төхөөрөмжлөх; 2. тоноглох, зэвсэглэх, хангах, нийлүүлэх.

ОСНАЩА́ТЬСЯ тоноглогдох, зэвсэглэгдэх, хангагдах.

ОСНАЩЕ́НИЕ 1. тоноглох, зэвсэглэх, хангах; 2. төхөөрөг, тоноглол, зэр зэвсэг, **новое ~** армий цэргийн шинэ зэр зэвсэг.

ОСНАЩЁННОСТЬ тоноглол, тоноглосон байдал, зэвсэглэл, зэвсэглэсэн байдал, **техническая ~ шахт** уурхайн техник тоноглол.

ОСНО́В||А 1. суурь, **деревянная ~ дивана** диваны суурь мод; 2. үндэс, суурь; 3. үндэс; 4. үндэс, **~ слова** үгийн үндэс, **на ~е чего...** үндэс болгон; **~ успеха** амжилтын гол гогцоо.

ОСНОВА́НИ||Е 1. үндэс тавих, суурь тавих, байгуулах, үндэслэн байгуулах; 2. суурь, довжоо, ёроол, ёзоор, оёор; 3. суурь, үндэс, **политические учреждения являются надстройкой над экономическим ~ем** улс төрийн байгууллага нь эдийн засгийн суурь дээрх давхараг мөн; 4. үндэс, **~я алгебры** томьёоны ухааны үндэс; 5. суурь, **~ треугольника** гурвалжны суурь; 6. үндсэн шинж, гол шинж, **единое ~ деления** хуваах нэгдмэл үндсэн шинж; 7. үндэс, учир, үндэс, баримт, учир шалтгаан, **законное ~** хуулийн үндэс, **без всякого ~я** ямар ч үндэс баримтгүй, **заявить о чём-либо с**

польным ~ем юмны тухай бүрэн үндэстэй хэлэх, **до ~я** оргүй болтол нь, бүр мөсөн.

ОСНОВА́ТЕЛЬ байгуулагч, үндэслэн байгуулагч, үүсгэн байгуулагч.

ОСНОВА́ТЕЛЬНО 1. сайтар, үндэстэй, ~ **изучать вопрос** асуудлыг сайтар судлах; 2. бат бөх.

ОСНОВА́ТЕЛЬНОСТЬ үндэс баримттай байх.

ОСНОВА́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. үндэстэй, суурьтай, **~ая причина** үндэстэй шалтгаан; 2. суурьтай, бууртай; ~ **человек** бууртай хүн; 3. бат, бөх, **~ое сооружение** бөх барилга; 4. их, хүнд, ~ **груз** хүнд ачаа.

ОСНОВА́ТЬ 1. үндэс тавих, суурь тавих, байгуулах, үүсгэн байгуулах; ~ **музей** музей байгуулах; ~ **город** хот байгуулах; 2. үндэслэн, хийх, үндэс болгох; ~ **свой вывод на фактах** баримтыг үндэслэн дүгнэлтээ хийх.

ОСНОВА́ТЬСЯ суурьших, буух; ~ **на новом месте** шинэ газар суурьших, шинэ нутагт буух.

ОСНОВН||О́Й 1. үндсэн, гол, уг; ~ **закон** үндсэн хууль; ~ **закон** гол хууль; ~ **принцип** гол зарчим, **~ая причина** уг шалтгаан; 2. гол зүйл; **нельзя упускать из виду ~ого** гол зүйлийг орхигдуулж үл болно; **в ~ом** үндсэндээ, гол төлөв.

ОСНОВОПОЛОГА́ЮЩИЙ гол үндэс болох, суурь болох.

ОСНОВОПОЛО́ЖНИК үндсийг тавигч, үүсгэн байгуулагч.

ОСНО́ВЫВАТЬ 1. үндэс тавих, суурь тавих, байгуулах, үүсгэн байгуулах; 2. үндэслэн хийх, үндэс болгох.

ОСНО́ВЫВАТЬСЯ 1. суурьших, буух; 2. үндэслэх, үндэс болгох, баримтлах; ~ **на последних выводах науки** шинжлэх ухааны сүүлийн дүгнэлтийг үндэс болгох; 3. байгуулагдах.

ОСО́БА бие хүн; **видная** ~ нэр цуутай хүн.

ОСО́БЕННО 1. гоц, гойд, их, ~ **важный** гоц чухал; 2. ялангуяа; ~ **приятно видеть старых друзей** ялангуяа хуучин нөхөдтэйгөө уулзах тааламжтай байна; **не** ~ гоц биш, гойд биш; **не ~ жарко** гойд халуун биш.

ОСО́БЕННОСТ||Ь *онцлог, онц ялгаа*; **специфические ~и** өвөрмөц онцлог; **в ~и** ялангуяа.

ОСО́БЕНН||ЫЙ *онцгой, гоц, гойд*; *отличаться* **~ой добротой** гоц сайн зантай байх; **ничего ~ого** гойд юмгүй.

ОСОБНЯ́К харш; **старинный** ~ хуучны харш.

ОСОБНЯКО́М тусгаар, ганцаар, онцгой, амиараа; **жить** ~ амиараа буух, онцгой суух.

ОСО́БО жич, тусгай, ангид; **рассмотреть вопрос** ~ асуудлыг жич авч үзэх.

ОСО́Б||ЫЙ 1. онцгой, гоц, гойд; **возникло ~ое затруднение** гойд бэрхшээл гарлаа; 2 жич, тусгай, анги, *онцоо*; **~ое постановление** тусгай тогтоол; **~ое мнение** өндөө санал.

О́СОБЬ нэг амьтан, нэг хүн, нэг нь.

ОСОЗНАВА́ТЬ ойлгох, ухаарах.

ОСОЗНА́НИЕ ойлгох, ухаарах, ойлголт, ухааралт.

ОСОЗНА́ТЬ ойлгох, ухаарах; ~ **свои классовые интересы** ангийнхаа эрх ашгийг ухаарах.

ОСО́КА өлөн өвс, хагд ожирс.

ОСО́Т дэгд.

О́СП||А цэцэг өвчин, бодоо, цагаан бурхан; **прививать от ~ы** цэцгийн тариа тарих, бодос тарих, **ветряная** ~ чонын хөрвөө, салхин цэцэг.

ОСПА́РИВАТЬ 1. маргах, арцах, маргалдах, маргаантай, маргаантай гэж үзэх; 2. булаалдах, тэмцэлдэх, тэмцэх; ~ **звание чемпиона** аварга цол булаалдах, аварга болох гэж тэмцэх.

О́СПЕНН||ЫЙ 1. цэцэг өвчний, цэцгийн, бодоогын, цэцэг өвчинтэй ~ **больной** цэцэг өвчинтэй хүн; 2. болсон, цагаан бурхантсан, нөрөөтэй, цоохор; **~ое лицо** цагаан бурхантсан нүүр, цоохор нүүр.

О́СПИНА лицо в ~х цоохор нүүр.

ОСПО́РИТЬ маргах, арцах, маргалдах, маргаантай гэх, маргаантай гэж үзэх; ~ **чье-нибудь мнение** хүний саналыг маргаантай гэж үзэх.

ОСРАМИ́ТЬ шившиг болгох, нэр гутаах, ичээх.

ОСРАМИ́ТЬСЯ шившгээ тарих, нэрээ гутаах.

ОСТАВА́ТЬСЯ 1. үлдэх, үлэх, хоцрох, улирах; 2. хадгалагдан үлдэх; 3. хэвээр байх; 4. болох, байх, үлдэх; 5. үлдэх, хоцрох; 6. аргагүй байх, домгүй байх.

ОСТА́ВИТЬ орхих, үлдээх.

ОСТАВЛЯ́ТЬ 1. орхих, үлдээх; ~ **книгу дома** гэртээ номоо орхих; ~ **след в науке** шинжлэх ухаанд ул мөр үлдээх; 2. үлдээх, тавих; ~ **хлеба на ужин** талхнаасаа оройн хоолонд үлдээх; 3. хэвээр үлдээх, байлгах, орхих, улируулах; **оставь меня в покое** намайг амар байлгаач; ~ **закон в силе** хуулийг хүчин төгөлдөр байлгах; ~ **ученика на второй год** сурагчийг анги улируулах; 4. -уулах (-үүлэх), байлгах, үлдээх, тавих; ~ **гостей ночевать** гийчдийг хонуулах; 5. орхих, хаях, зайлах, барагдах, ~ **семью** гэр бүлээ хаях; **оставь меня!** зайл!; **силы оставили его** тамир нь барагдав; 6. болох, байх, зогсох, орхих; **оставь, это не твое дело** боль, энэ чамд хамаагүй; 7. эс олгох, эс өгөх, хасах, байх, орхих; ~ **без обеда** хоол эс өгөх, хоолгүй байлгах; ~ **просьбу без внимания** хүссэнийг анхаарахгүй байх.

ОСТАЛЬН||О́Й үлдсэн, бус; **взять ~ые книги** үлдсэн номыг авах; 2. бусад, үлдсэн; **где ~ые?** бусад нь хаа байна? **возьми сколько надо, а ~ое убери** хэд хэрэгтэйгээ аваад үлдсэнийг нь хураа.

ОСТАНА́ВЛИВАТЬ 1. зогсоох, байлгах, тогтоох; 2. болиулах, хорих; 3. чиглүүлэх, анхаарах, хамт хэрэглэгдсэн нэр үгийг үйл үг болгоно.

ОСТАНА́ВЛИВАТЬСЯ 1. зогсох, байх, тогтох, саатах; **не ~ ни перед какими трудностями** ямар ч бэрхшээлд саатахгүй; 2. буух; 3. дэлгэрэнгүй өгүүлэх, голлон анхаарах.

ОСТА́НКИ шарил, чандар, яс.

ОСТАНОВИ́ТЬ зогсоох, байлгах, тогтоох; ~ **поезд** галт тэрэг зогсоох; ~ **работу завода** үйлдвэрийн ажил зогсоох; 2. болиулах; хорих; ~ **шалуна** томоогуй хүүхдийн дүрсгүйтэхийг хорих; 3. чиглүүлэх анхаарах, (хамт хэрэглэгдсэн нэр үгийг үйл үг болгоно); ~ **взор на чем-либо** юмыг анхааран харах.

ОСТАНОВИ́ТЬСЯ 1. зогсох, байх, тогтох, саатах; ~ **на перекрестке** (гудамж, замын) бэлчир дээр зогсох; 2. буух; ~ **в гостинице** зочид буудалд буух; 3. дэлгэрэнгүй өгүүлэх; голлон анхаарах; ~ **на описании подробностей** нарийн учрыг өгүүлэхийг голлон анхаарах.

ОСТАНО́ВКА 1. зогсох, байх, зогсолт; 2. буудал, зогсоол; **трамвайная** ~ трамвайны буудал.

ОСТА́ТОК 1. үлдэгдэл, шавхруу, шавхрага, үлдэл, үлдэц, үлдэгдэл; ~ **обеда** хоолны үлдэц, хоолны шавхруу; 2. эвдэрхий, үлдэгдэл; **остатки крепостной стены** эвдэрхий хэрэм; 3. *орхидос,хаягдал*, шаар, хог; 4. үлдсэн хэсэг, сүүлчийн хэсэг; ~ **жизни** амьдралын үлдсэн хэсэг; ~ **времени** үлдсэн цаг; *5.* үлдвэр; **сто делится на двадцать без остатка** зуу хорьд үлдэлгүй хуваагдана.

ОСТА́ТОЧН||ЫЙ үлдсэн; **~ые суммы** үлдсэн мөнгө.

ОСТА́ТЬСЯ 1. үлдэх, үлэх, хоцрох, улирах; ~ **на зиму в деревне** өвөлжихөөр тосгонд үлдэх; ~ **на второй год в классе** анги улирах; 2. хадгалагдан үлдэх; **это навсегда останется в моей памяти** цээжинд минь мөнхөд хадгалагдан үлдэнэ; 3. хэвээр байх; ~ **при прежнем мнении** хуучин саналаа баримталсан хэвээр үлдэх; 4. болох, байх үлдэх, ~ **в долгу** өртэй болох;

5. үлдэх, хоцрох; 6. аргагүй байх, домгүй байх, **ему осталось только согласиться** тэр зөвшөөрөхөөс өөр аргагүй байлаа.

ОСТЕКЛИ́ТЬ,

ОСТЕКЛЯ́ТЬ шиллэх, шил тавих, шил суулгах, шил хийх.

ОСТЕПЕНИ́ТЬСЯ төлөвжих, томоожих.

ОСТЕРВЕНЕ́ЛЫЙ галзуурсан, улангассан, ганирсан; **~ враг** галзуурсан дайсан.

ОСТЕРВЕНЕ́НИЕ галзуурах, улангасах, ганирах, галзуурал, улангасалт, ганирал.

ОСТЕРВЕНЕ́ТЬ галзуурах, улангасах, ганирах.

ОСТЕРЕГА́ТЬ болгоомжлон хэлэх, сэргэмжлүүлэх.

ОСТЕРЕГА́ТЬСЯ болгоомжлох, сэрэмжлэх, анах, **~ простуды** салхинд цохиулахаас болгоомжлох.

ОСТЕРЕ́ЧЬ болгоомжлон хэлэх, сэргэмжлүүлэх; **~ друга** найзыгаа сэргэмжлүүлэх.

ОСТЕРЕ́ЧЬСЯ болгоомжлох, сэргэмжлэх, анах.

ОСТИ́СТЫЙ сортой, сор ихгэй, соролхог; **~ колос** соролхог түрүү.

О́СТОВ яс, яс бие, араг бие; **~ корабля** хөлөг оцгоны араг бие.

ОСТОЛБЕНЕ́ТЬ бэгтрэх, зог тусах, зог хийх.

ОСТОЛО́П мангуу амьтан, тэнэг хүн.

ОСТОРО́ЖНО 1. болгоомжтой, болгоомжлон, хянуур; **действовать ~** болгоомжтой хийх; 2. болгоон, хянамжлан, анаж; **~ выразить** хянамжлан өгүүлэх; 3. аяархан, зөөлөн, болгоомжтой; **~ перевязать рану** шархыг аяархан боох.

ОСТОРО́ЖНОСТЬ болгоомж, сэргэмж, хянамж, **проявить ~** болгоомж гаргах, хянамжлах.

ОСТОРО́ЖН||ЫЙ 1. болгоомжтой, хянамгай, хянуур; **он человек очень ~** их хянуур хүн; 2. зөөлөн, болгоомжтой, хянуур; **~ые выражения** хянуур үг, зөөлөн үг.

ОСТРИГА́ТЬ хайчлах, хяргах, танах, тайрах, авах.

ОСТРИГА́ТЬСЯ үсээ засуулах, авуулах.

ОСТРИЁ 1. үзүүр, ир; **~ иголки** зүүнний үзүүр; **~ сабли** сэлэмний ир; 2. үзүүр, гол; **~ критики** шүүмжлэлийн үзүүр, шүүмжлэлийн гол.

ОСТРИ́ТЬ I үзүүрлэх, ирлэх, хурцлах, билүүдэх.

ОСТРИ́ТЬ II хошинчлох, хошигнох, хошин үг хэлэх.

ОСТРИ́ЧЬ хайчлах, хяргах, танах, тайрах, авах засах; **~ овцу** хонь хайчлах; **~ когти** хумс авах; **~ волосы** үс авах, үс засах.

ОСТРИ́ЧЬСЯ үсээ засуулах, авуулах.

О́СТРОВ арал.

ОСТРОВИТЯ́НИН арлын хүн.

ОСТРОВН||О́Й арлын; **~ая растительность** арлын ургамал; **~ город** арлын хот.

ОСТРОВО́К бяцхан арал.

ОСТРО́Г 1. шивээ, шивээлсэн хот; 2. гяндан.

ОСТРОГ||А́ сэрээ; **бить рыбу ~ой** загас сэрээдэх.

ОСТРОГА́ТЬ зорох.

ОСТРОГЛА́ЗЫЙ хурц нүдтэй, өлөн нүдтэй.

ОСТРОКОНЕ́ЧН||ЫЙ хурц үзүүртэй, шовх, шовгор, шовхгор, шөнтгөр, шөмбөгөр; **~ая башня** шовгор оройтой цамхаг.

ОСТРОНО́СЫЙ шөнтгөр хамартай.

ОСТРОТА́ I. 1. хурц, сонор; **~ зрения** хурц нүд; **~ слуха** сонор чих; 2. хэцүү, бэрх, **~ положения** хэцүү байдал.

ОСТРОТА́ II шог үг, хошин үг.

ОСТРОУ́МИЕ цэцэн ухаан, хурц ухаан; **щеголять ~м** цэцнээ гайхуулах; **проявить ~ в решении вопроса** хурц ухаан зарж асуудал шийдэх.

ОСТРОУ́МНО цэцэн, ухаан сийлэн, уран ухаантай, аргыг нь олж, аятайхан; **~ ответить** цэцэн хариулах.

ОСТРОУ́МН||ЫЙ цэцэн, уран ухаантай, ухаан сийлсэн, аргыг нь олсон, аятайхан, **~ человек** цэцэн хүн; **~ое решение** ухаан сийлж шийдэх.

О́СТР||ЫЙ 1. хурц, иртэй; **~ нож** хурц хутга, иртэй хутга; 2. шовх, шовхгор, шөнтгөр, шөмбөгөр; **~ угол** шовх өнцөг; 3. хурц, хурдан; **~ глаз** хурц нүд; **~ умом мальчик** хурц ухаантай хүү, авхаалж сайтай хүү; 4. хошин, хорон, ёжтой, хурц; **~ая шутка** хошин шог; **у него ~ язык** хорон үгтэй хүн; 5. хурц, дарвигнуулсан, хатуу, халуун ногоотой; **~ вкус** дарвигнуулсан амт, халуун амт; **~ое блюдо** халуун ногоотой хоол; **~ запах** хурц үнэр; 6. цочмог; **~ое воспаление** цочмог үрэвсэх, цочмог үрэвсэл; 7. хурц, ширүүн, хэцүү, бэрх; **~ недостаток чего-либо** юм бэрх дутагдах; **~ая борьба** хурц тэмцэл.

ОСТРЯ́К *разг.* шогч, хошин.

ОСТУДИ́ТЬ,

ОСТУЖА́ТЬ хөргөх, сэвлэх, зөөгшрүүлэх.

ОСТУПА́ТЬСЯ,

ОСТУПИ́ТЬСЯ хий гишгэх, бүдрэх.

ОСТЫ||ВА́ТЬ,

ОСТЫ||ТЬ, 1. хөрөх, хүйтэн болох, зөөсгөрөх, сэрүүн болох; **чай ~л** цай зөөсгөрлөө; 2. гарах, намхрах; **гнев его ~л** уур нь гарчээ.

ОСТЬ ургамлын сор.

ОСУДИ́ТЬ шийтгэх, шийтгэл үзүүлэх, залхаан цээрлүүлэх.

ОСУЖДА́ТЬ 1. шийтгэх, шийтгэл үзүүлэх, залхаан цээрлүүлэх; **~ военных преступников** цэргийн гэмт хэрэгтнийг залхаан цээрлүүлэх; 2. буруушаах, зэмлэх; 3. тавилантай байх, цондонтой байх.

ОСУЖДЕ́НИЕ 1. буруушаах, буруушаалт, буруушаал; 2. шийтгэх, шийтгэл.

ОСУЖДЁННЫЙ шийтгэгдсэн, ялтан.

ОСУ́НУТЬСЯ царай алдах, цонхийх.

ОСУША́ТЬ,

ОСУШИ́ТЬ 1. ширгээх, хатаах; **~ болото** намаг ширгээх; 2. хуурайлах, хуурайлан уух, шавхах, шавхан уух; **~ стакан** шил аягатай юм шавхан уух, аяга хуурайлах; **~ глаза** уйлахаа болих; **~ слезы кому-нибудь** хүнийг тайтгаруулах.

ОСУШЕ́НИЕ ширгээх, хатаах, ширгээлт, хатаалга; **~ болот** намаг ширгээх.

ОСУШИ́ТЕЛЬН||ЫЙ ширгээх, хатаах, ширгээлтийн, хатаалгын; **~ые работы** ширгээх ажил.

ОСУ́ШКА ширгээх, хатаах, ширгэлэг, хатаалга.

ОСУЩЕСТВИ́МОСТЬ биелмээр байх, биелүүштэй байх.

ОСУЩЕСТВИ́МЫЙ биелмээр, гүйцэтгэж болом, биелүүштэй; **~ проект** биелж болох төсөл.

ОСУЩЕСТВИ́ТЬ биелүүлэх, гүйцэтгэх, хэрэгжүүлэх, хийх; **~ что-либо на практике** юмыг хэрэгжүүлэн биелүүлэх.

ОСУЩЕСТВИ́||ТЬСЯ биелэх, биелэгдэх, хэрэгжих, гүйцэлдэх, бүтэх; **мечта о счастливой жизни ~лась** жаргалтай амьдралын хүслэн биелэв.

ОСУЩЕСТВЛЕ́НИЕ биелүүлэх, гүйцэтгэх, биелүүлэлт, гүйцэтгэлт, биелэх, бүтэх, биелэлт, бүтэмж; **~ плана** төлөвлөгөө биелүүлэх; **~ желаний** хүсэл биелэх.

ОСУЩЕСТВЛЯ́ТЬ биелүүлэх, гүйцэтгэх, хэрэгжүүлэх, хийх.

ОСУЩЕСТВЛЯ́ТЬСЯ 1. биелэх, биелэгдэх, хэрэгжих, гүйцэлдэх, бүтэх; 2. гүйцэтгэгдэх, биелүүлэгдэх.

ОСЧАСТЛИ́ВИТЬ гийгүүлэх, гялайлгах, жаргаах.

ОСЫПА́НИЕ унах, сарних.

ОСЫ́ПА||ТЬ 1. асгах, үрэх, цацах; **~ мукой** гурил үрэх; 2. шавах, хучих; 3. чимэх, шигтгэх; 4. унагах, гээх, нүцгэрэх; **яблоня ~ла листья** алимын мод навчаа гээв; 5. тараах, сарниулах.

ОСЫПА́ТЬСЯ унах, сарнин унах, сарних, тарах.

ОСЬ тэнхлэг, гол; **задняя ~** хойт тэнхлэг, хойт гол; **~ вращения** эргэлтийн тэнхлэг; **~ рычага** хөшүүргийн гол, **~ захвата** түгжих гол.

ОСЬМИНО́Г нядмар.

ОСЯЗА́ЕМ||ЫЙ мэдэгдэхүйц, товойгосон, бариа тавиа; **~ые результаты** товойсон үр дүн.

ОСЯЗА́НИЕ хүртэхүй, тэмтрэхүй.

ОСЯЗА́ТЕЛЬНЫЙ 1. хүртэх, тэмтрэн мэдрэх; **~ орган** хүртэх эрхтэн; 2. овойж товойсон, илэрхий, мэдэгдэхүйц; **~ результат** овойж товойсон үр.

ОСЯЗА́ТЬ хүртэх, тэмтрэх, тэмтрэн мэдрэх.

ОТ... ДО 1. -аас (-ээс-, -оос,-өөс); **~ начала ~ конца** эхнээсээ адаг хүртэл; **~ Москвы ~ Улан-Батора** Москвагаас Улаанбаатар хүртэл; **узнать что-нибудь ~ друга** найзаасаа юм дуулах; **избавиться ~ опасности** аюулаас гэтлэх; 2. -ын (-ийн), -ы (-ий); -н; **люди ~ науки** шинжлэх ухааны хүмүүс; **пуговица ~ шубы** дээлийн товч; 3. -аас (-ээс, -оос, -өөс), -даа (-дээ, -доо, -дөө), учраас, -ж; -н; **дрожать ~ страха** айснаас чичрэх, айж чичрэх; **~ нечего делать** хийх юмгүй учраас, хийх юмгүйдээ; **страдать ~ голода** өлсч зовох; **плакать ~ радости** баярлан уярах; 4. -аас (-ээс, -оос; -өөс), (орчуулахгүй ч байж болно); **отличить добро ~ зла** муу сайныг ялгах, хар цагааныг ялгах; **отделить нужные книги ~ ненужных** хэрэггүй номоос хэрэгтэй номыг тусгаарлах; 5. -ын (-ийн), -ы (-ий); -д гарсан; -аас (-ээс; -оос, өөс); **время ~ времени** үе үе.

ОТА́ВА хэнз ногоо.

ОТА́ПЛИВАТЬ галлах, гал түлэх, галлаж дулаацуулах.

ОТА́ПЛИВАТЬСЯ дулаацуулагдах, галлах, галлаж дулаацуулах.

ОТА́РА хонин сүрэг.

ОТБА́ВИТЬ дундруулах, хорогдуулах, ҳасах.

ОТБАВЛЯ́||ТЬ дундруулах, хорогдуулах, хасах; **хоть ~й** хоршгүй их.

ОТБЕГА́ТЬ,

ОТБЕЖА́ТЬ гүйж зайлах, гүйн холдох, гүйж одох, гүйх.

ОТБЕЛИ́ТЬ цайлгах, цагаан болгох, цагаанаар будах.

ОТБИВА́ТЬ 1. цохих, хариулан цохих, цохиж буцаах, няцаах; 2. булаах, булаан авах, булаан эзлэх; 3. зайлуулах, холдуулах, хөндийрүүлэх, таслах; 4. эмх цохих, хуга цохих, булгалах, мулт цохих; 5. дарах, даруулах, арилгах; 6. давтах, давтаж тэгшлэх; 7. тогших, тонших.

ОТБИВА́ТЬСЯ 1. няцаах, хориглон тулалдах, мултран тарах, зайлах; 2. хоцрох, тасрах, гээгдэх; 3. хэлтрэх, хуга үсрэх, булгарах.

ОТБИ́ВКА давтах, давтаж тэгшлэх, давталт.

ОТБИРА́ТЬ 1. булаах, булаан авах, хураах; 2. хураан авах, эргүүлэн авах, буцаан авах; 3. сонгож авах, шилж авах, ялгах; 4. байцаан авах.

ОТБИ́ТЬ 1. цохих, хариулан цохих, цохиж буцаах, няцаах; **~ мяч рукой** бөмбөг цохих; 2. булаах, булаан авах, булаан эзлэх; **~ орудие** их буу булаан авах; 3. зайлуулах, холдуулах, хөндийрүүлэх таслах; **~ носик у чайника** гүцний цорго булгалах; 4. дарах, даруулах, арилгах; **~ запах** үнэр дарах; 5. давтах, давтаж тэгшлэх; **~ косу** хадуур давтах; 6. тогших, тонших; **~ такт рукой** гараар айзам тогших.

ОТБИ́ТЬСЯ 1. няцаах, хориглон тулалдах, мултран гарах, зайлах; **~ от врага** дайсныг няцаах, дайснаас мултран гарах; 2. хоцрох, тасрах, гээгдэх; **~ от своих** ижлээсээ тасрах, нөхдөөсөө тасрах; 3. хэлтрэх, хуга үсрэх, булгарах; **ручка у чайника отбилась** гүцний бариул булгарав; **~ от рук** үг дагахаа болих.

ОТБЛАГОДАРИ́ТЬ ачийг хариулах, талархах.

О́ТБЛЕСК туяа; **~и пламени** галын туяа.

ОТБО́Й 1. дууссаны дохио, төгсгөлийн дохио, төгсгөлийн бүрээ; **бить ~** 1) төгсгөлийн дохио өгөх, төгсгөлийн, хэнгэрцэг цохих, төгсгөлийн бүрээ татах; 2) үгээ буцах.

ОТБО́ЙКА хэмх цохих, хэмхлэх; **механическая ~ каменного угля** механизмын хүчээр нүүрс хэмхлэх.

ОТБО́ЙНЫЙ давтах, *хэмх цохих, нураах*; **~ молоток** нураах алх, доргиот алх.

ОТБО́Р 1. шилэх, сонгох, ялгах; 2. шилэлт, шигшил, шилэх, шигших, шалгарал, ялгарал, шалгарах, ялгарах; **естественный ~** байгалийн шалгарал.

ОТБО́РН||ЫЙ шилмэл, шилдэг, шигшээ, сонгомол, сонгодог, шалгарсан, шалгармал; **~ые яблоки** шилмэл алим; **~ые войска** шилдэг цэрэг.

ОТБО́РОЧН||ЫЙ, шалгаруулах; **~ая комиссия** шалгаруулах комисс.

ОТБРА́СЫВАТЬ 1. шидэж хаях, таягдан хаях, шидэх, чулуудах; 2. ухруулах, цохиж хөөх; 3. болих, орхих, таягдан хаях; 4. тусгах.

ОТБРО́СИ||ТЬ 1. шидэж хаях, таягдан хаях, шидэх, чулуудах; **~ ненужную вещь** хэрэггүй юмыг чулуудах; 2. ухруулах, цохиж хөөх; 3. болих, орхих, таягдан хаях; **~ сомнения** тээнэгэлзэхээ болих; 4. тусгах; **дерево ~ло длинную тень** модны урт сүүдэр тусав.

ОТБРО́С||Ы хаягдал, шаар, хог, орхидос; **яма для ~ов** хогийн нүх; **~ общества** нийгмийн орхидос.

ОТБЫВА́ТЬ одох, мордох, явах

ОТБЫ́||ТЬ 1. одох, мордох, явах; **делегаты ~ли в Москву** төлөөлөгчид Москва руу мордов; 2. хаах, дуусгах, өнгөрүүлэх; **~ военную службу** цэргийн алба хааж дуусгах; хаах.

ОТВА́Г||А чин зориг, аймшиггүй зориг, зүрх, зориг; **наградить за ~у** чин зориг гаргасан тул шагнах.

ОТВА́ДИТЬ гаргах, болиулах; **~ от курения** тамхинаас гаргах.

ОТВА́ЖИВАТЬ гаргах, болиулах.

ОТВА́ЖИВАТЬСЯ,

ОТВА́ЖИТЬСЯ, зүрхлэх, зориглох, зориг гаргах, зүрх хүрэх; **не отважился спросить** асуух зүрх хүрсэнгүй.

ОТВА́ЖНО аймшиггүй, зоригтой, зүрхтэй.

ОТВА́ЖНОСТЬ чин зориг, аймшиггүй зориг.

ОТВА́ЖНЫЙ аймшиггүй, зоригтой, зүрхтэй; **~ мореплаватель** аймшиггүй далайчин.

ОТВА́Л I 1. зайлуулах; 2. анжисны хомбого; 3. хаягдал; **наесться до ~а** хагартлаа идэх.

ОТВА́Л сэлж холдох.

ОТВА́ЛИВАТЬ I 1. зайлуулах, өнхрүүлэн зайлуулах, авч хаях; 2. пад хийтэл барих, пад хийтэл өгөх.

ОТВА́ЛИВАТЬ II зайлах, сэлж холдох, цааш самрах.

ОТВА́ЛИВАТЬСЯ ховхорч унах, хэмхэрч унах, ойчих.

ОТВАЛИ́ТЬ I 1. зайлуулах, өнхрүүлэн зайлуулах, авч хаях; **~ камень от входа** хаалганаас чулуу зайлуулах; 2. пад хийтэл барьчих, пад хийтэл өгчих.

ОТВАЛИ́ТЬ II зайлах, *сэлж холдох, цааш самрах*.

ОТВАЛИ́||ТЬСЯ ховхорч унах, хэмхэрч унах, ойчих; **штукатурка ~лась** туурганы шаваас ховхорч унав.

ОТВА́Р ханд, хорхог шөл, **мясной ~** махны хорхог шөл.

ОТВА́РИВАТЬ чанах, буцалгах, болгох.

ОТВА́РИВАТЬСЯ болох, бушлах, чанагдах.

ОТВАРИ́ТЬ чанах, буцалгах, болгох; **~ грибы** мөөг чанах.

ОТВАРИ́||ТЬСЯ болох, бушлах, чанагдах, **овощи ~лись** ногоо болжээ.

ОТВАРН||О́Й чанасан, буцалсан, буцалгасан; **~ая говядина** чанасан үхрийн мах, үхрийн бүхэл мах.

ОТВЕ́ДАТЬ 1. амсах; **~пирога** бялуунаас амсах; 2. амсах, эдлэх, үзэх.

ОТВЕ́ДЫВАТЬ 1. амсах, эдлэх, үзэх.

ОТВЕЗТИ́ 1. аваачих, хүргэх; ~ **письма на почту** захидал шууданд хүргэх; 2. зөөж зайлуулах, зөөж холдуулах; ~ **камень в сторону от дороги** замын чулууг зөөж зайлуулах.

ОТВЕРГА́ТЬ голох, хэрэгсэхгүй байх, хүлээж авахгүй байх.

ОТВЕРГА́ТЬСЯ гологдох, хэрэгсэгдэхгүй байх.

ОТВЕ́РГНУТЬ голох, хэрэгсэхгүй байх, хүлээж авахгүй байх; ~ **проект** төслийг хэрэгсэхгүй байх;

ОТВЕРДЕ́Л||ЫЙ хатуурсан, хатуу болсон; **~ая опухоль** хатуурсан хавдар.

ОТВЕРДЕ́НИЕ хатуурах, хатуурал.

ОТВЕРДЕ́ТЬ хатуурах, хатуу болох, горзойх.

ОТВЕ́РЖЕННЫЙ орхигдсон, хүний хүрээнээс хасагдсан,

ОТВЕРНУ́ТЬ 1. буруулах, буруу харуулах, цааш харуулах; ~ **лицо** нүүрээ буруулах; 2. эргүүлэх, шуух, сөхөх; ~ **полу шубы** дээлийн хормой эргүүлэх; 3. эргүүлэх, эргүүлэн онгойлгох; ~ **кран** гоожуур онгойлгох; 4. эргүүлж сулруулах, эргүүлж авах; ~ **винт** эрэг сулруулах, эрэг эргүүлэн авах; 5. тас мушгих, мулт татах; ~ **кукле ногу** хүүхэлдэйн хөл тас мушгих.

ОТВЕРНУ́||ТЬСЯ 1. буруу харах, цааш харах, нүүрээ буруулах; ~, **чтобы не видеть** харахгүйн тул буруу харах; 2. шуугдах, эргэх, сөхөгдөх; 3. онгойх; **кран ~лся** гоожуур онгойлоо; 4. эргэж сулрах, тарах, мултрах; 5. харилцаа тасрах.

ОТВЕ́РСТИ||Е нүх, амсар, сүв; **заделать ~я** нүх битүүлэх.

ОТВЕРТЕ́ТЬ 1. эргүүлж сулруулах, эргүүлэн авах; 2. тас мушгих, мулт татах.

ОТВЕРТЕ́ТЬСЯ I эргэж сулрах, мултрах.

ОТВЕРТЕ́ТЬСЯ II мултрах, салах, хагацах; ~ **от поручения** даалгавраас мултрах.

ОТВЁРТКА халив.

ОТВЁРТЫВАТЬ 1. буруулах, буруу харуулах, цааш харуулах; 2. шуух, эргүүлэх, сөхөх; 3. эргүүлэх; эргүүлэн онгойлгох; 4. эргүүлж сулруулах, эргүүлэн авах; 5. тас мушгих, мулт татах.

ОТВЕРТЫВАТЬСЯ 1. буруу харах, цааш харах, нүүрээ буруулах; 2. шуугдах, эргэх, сөхөгдөх; 3. онгойх; 4. эргэж сулрах, гарах, мултрах; 5. харилцаа тасрах.

ОТВЕ́С эгц хажуу; **по ~у** эгц хажуугаар.

ОТВЕ́СИТЬ жигнэж өгөх, чигнэж олгох; ~ **кило муки** килограм гурил жинлэж өгөх.

ОТВЕ́СНО эгц, чанх уруугаа, цэх доошоо.

ОТВЕ́СН||ЫЙ эгц, чанх уруу харсан, цэх доош малтсан; **~ая скала** эгц хад; **~ая черта** цэх доош татсан зураас.

ОТВЕСТИ́ 1. хүргэж өгөх, аваачих; 2. аваачих, хөтөлж очих; ~ **собеседника к окну** ярилцагчийгаа цонх руу хөтөлж очих; 3. зайлуулах, хажуу тийш нь болгох, өөр тийш нь татах; ~ **удар** цохих гэснийг зайлуулах; ~ **реку** голын урсгалыг өөр тийш болгох; 4. няцаах, хэрэгсэхгүй бол-гох, хасах; ~ **чью-либо кандидатуру** хүнийг нэр дэвшигсдийн жагсаалтаас хасах; 5. олгох, гаргаж өгөх, тасалж өгөх; ~ **участок под опытную станцию** туршлагын өртөөнд газар олгох; ~ **душу** санаагаа хэлж амрах; ~ **глаза** нүд хуурах, анхаарлыг өөр тийш татах.

ОТВЕ́Т 1. хариу; **получить ~ на письмо** захидлын хариу авах; **сказать что-нибудь в ~** хариуд нь нэг юм хэлэх; 2. хариуцлага; **призвать кого-либо к ~у** хүнийг хариуцлагад татах.

ОТВЕТВИ́ТЬ салаатуулах, салбарлуулах, салаалж гаргах.

ОТВЕТВИ́ТЬСЯ салаатах, салбарлах, салаалж таргах.

ОТВЕТВЛЕ́НИ||Е 1. салаа; **тополь даёт много ~й** улиангар олон салаа болж ургадаг; 2. салаа, татуур; ~ **канала** сувгийн татуур; 3. замын салаа, салбар зам; ~ **железной дороги** төмөр замын салаа; 4. салбар.

ОТВЕТВЛЯ́ТЬ салаатуулах, салбарлуулах, салаалж гаргах.

ОТВЕ́ТИТЬ 1. хариулах, хариу өгөх, хариу хэлэх; ~ **на вопрос** асуултанд хариулах; 2. хариуцах, хариуцлага хүлээх, хариуг даах; ~ **за свой поступок** хийсэн хэргээ хариуцах, хийсэн хэргийнхээ хариуцлагыг хүлээх.

ОТВЕ́ТН||ЫЙ хариу, хариу болгох; **~ое письмо** хариу захидал.

ОТВЕ́ТСТВЕННО хариуцлагатай.

ОТВЕ́ТСТВЕННОСТ||Ь 1. хариуцлагатай байх, хариуцлага; **нести ~** хариуцлага хүлээх, хариуцах; **привлечь кого-либо к ~и** хүнийг хариуцлагад татах; **возложить на кого-либо ~** хариуцлага хүлээлгэх, хариуцуулах; **уклониться от ~и** хариуцлагаас зайлсхийх; 2. хариуцлагатай зүйл, чухал зүйл.

ОТВЕ́ТСТВЕНН||ЫЙ 1. хариуцлагатай; ~ **редактор** хариуцлагатай эрхлэгч; 2. хариуцлагатай, чухал; **~ая работа** хариуцлагатай ажил; **~ое решение** чухал шийдвэр.

ОТВЕ́ТЧИК 1. хариуцагч, хэрэгтэн; 2. хариуцлага хүлээсэн хүн, хариуцагч.

ОТВЕЧА́ТЬ 1. хариулах, хариу өгөх, хариу хэлэх; 2. хариуцах хариуцлага, хүлээх, хариуг даах; 3. хариуцах; ~ **за порученное дело** даалгасан хэргийг хариуцах; 4. таарах, тохирох, нийлэх, ~ **чьим-либо интересам** хүний эрх ашигтай нийлэх.

ОТВЕ́ШИВАТЬ жигнэж өгөх, жигнэж олгох.

ОТВИ́ЛИВАТЬ зайлсхийх, мултрахыг оролдох

ОТВИЛЬНУ́ТЬ зайлсхийх, мултрахыг оролдох; ~ **от ответа** хариу өгөхөөс зайлсхийх.

ОТВИНТИ́ТЬ эргүүлж авах, эргүүлж гаргах; ~ **винт** эрэг эргүүлж гаргах.

ОТВИНТИ́ТЬСЯ мултрах, эргэж гарах.

ОТВИ́НЧИВАТЬ эргүүлж авах, эргүүлж гаргах.

ОТВИ́НЧИВАТЬСЯ мултрах, эргэж гарах.

ОТВИСА́ТЬ унжих, санжих, холхойх.

ОТВИ́СЛ||ЫЙ унжуу, санжуу, холхгор, унжсан, санжсан, холхойсон; **~ые губы** унжуу уруул.

ОТВИ́СНУТЬ унжих, санжих, холхойх; **щеки отвисли** хацар нь унжсан.

ОТВЛЕКА́ТЬ I самууруулах, алмайруулах, саатуулах, алгасуулах.

ОТВЛЕКА́ТЬ II хийсвэрлэх, хийсвэрлэн үзэх.

ОТВЛЕКА́ТЬСЯ самуурах, алмайрах, саатах, алгасах.

ОТВЛЕЧЕ́НИЕ I 1. самууруулах, алмайруулах, саатуулах; 2. самууруулалт, алмайруулалт, саатуулалт.

ОТВЛЕЧЕ́НИЕ II хийсвэрлэх, хийсвэрлэл.

ОТВЛЕЧЁННО хийсвэрлэн, хийсвэр, хийсвэрээр; **рассуждать ~** хийсвэр ярих.

ОТВЛЕЧЁННОСТЬ хийсвэр байх, хийсвэр, чанар.

ОТВЛЕЧЁНН||ЫЙ 1. хийсвэр; **~ое понятие** хийсвэр ухагдахуун; 2. хийсвэр, бодит байдлаас тасархай; ~ **разговор** хийсвэр яриа; **~ое число** хийсвэр тоо.

ОТВЛЕ́ЧЬ I самууруулах, алмайруулах, саатуулах, алгасуулах; ~ **внимание** анхаарал самууруулах, алмайруулах.

ОТВЛЕ́ЧЬ II хийсвэрлэх, хийсвэрлэн үзэх.

ОТВЛЕ́ЧЬСЯ самуурах, алмайрах, саатах, алгасах; ~ **на минуту от работы** ажиллаж байгаад түр саатах.

ОТВО́Д 1. олгох; ~ **земель** газар олгох; 2. (урсгал) өөр тийш болгох, өөр тийш татах; 3. зайлуулах, хасах, татгалзах, эсэргүүцэх; **заявить ~ против кого-либо** хүнийг эсэргүүцэн мэдүүлэх; **для ~а глаз** анхаарлыг нь зайлуулах гэж нүд хуурахын тул.

ОТВОДИ́ТЬ 1. хүргэж өгөх, аваачих; 2. хөтөлж очих, аваачих; 3. зайлуулах, хажуу тийш болгох, өөр тийш татах; 4. няцаах, хэрэгсэхгүй болгох, хасах; 5. олгох, гаргаж өгөх, тасалж өгөх.

ОТВОДНО́Й ~ **канал** татах суваг.
ОТВОДЯ́ЩИЙ гарах; ~ **патрубок** гарах бүдүүн хоолой.
ОТВОЕВА́ТЬ 1. байлдан авах, дайтан эргүүлэх; ~ **свою землю у захватчиков** эзлэгдсэн газраа байлдан авах; 2. дайснаа дарах, дайтаж дуусах.
ОТВОЕВА́ТЬСЯ дайснаа дарах, байлдаж дуусах.
ОТВОЁВЫВАТЬ 1. байлдан авах, дайтан эргүүлэх; 2. дайснаа дарах, дайтаж дуусах.
ОТВОЗИ́ТЬ 1. аваачих, хүргэх; 2. зөөж зайлуулах, зөөж холдуулах.
ОТВОРА́ЧИВАТЬ 1. буруулах, буруу харуулах, цааш харуулах; 2. шуух, эргүүлэх, сөхөх.
ОТВОРА́ЧИВАТЬСЯ 1. буруу харах, цааш харах, нүүрээ буруулах; 2. шуугдах, эргэх, сөхөгдөх.
ОТВОРИ́ТЬ нээх, тайлах, онгойлгох; ~ **дверь** хаалга тайлах.
ОТВОРИ́||ТЬСЯ нээгдэх, тайлагдах, онгойх; **окно ~лось** цонх онгойв.
ОТВОРО́Т эргэмэл энгэр, эргэмэл түрий, нудрага; **сапоги с ~ами** эргэмэл түрийтэй гутал.
ОТВОРЯ́ТЬ нээх, тайлах, онгойлгох.
ОТВОРЯ́ТЬСЯ нээгдэх, тайлагдах, онгойх.
ОТВРАТИ́ТЕЛЬНО *ой гутмаар, зэвүүрхмээр, дур гутам, үзэшгүй муухай.*
ОТВРАТИ́ТЕЛЬНЫЙ ой гутмаар зэвүүрхэм, жигшүүртэй, дур гутам, үзэшгүй, муухай, булай; ~ **запах** ой гутмаар үнэр; ~ **поступок** булай явдал.
ОТВРАТИ́ТЬ зайлуулах, хариулах, тойруулах, далдруулах; ~ **беду** гай далдруулах.
ОТВРАЩА́ТЬ зайлуулах, хариулах, тойруулах, далдруулах
ОТВРАЩЕ́НИЕ жигших, зэвүүрхэх, жигшүүр, зэвүүрхэл; **испытывать ~ к кому- чему-либо** хүн юмыг жигших, жигшүүр төрөх.
ОТВЫКА́ТЬ хөндийрөх, гарах.
ОТВЫ́КНУТЬ хөндийрөх, гарах; ~ **от дома** гэр бүлээсээ хөндийрөх; ~ **от курения** тамхинаас гарах.
ОТВЯЗА́ТЬ тайлах, тавих; ~ **лошадь** морь тавих.
ОТВЯЗА́||ТЬСЯ 1. тайлагдах, тайлах, алдуурах; **веревка ~лась** татлага тайлагдав; 2. салах, мултрах, зайлах; **еле ~лся от назойливого человека** хаширтай хүнээс арай гэж саллаа.
ОТВЯ́ЗЫВАТЬ тайлах, тавих.
ОТВЯ́ЗЫВАТЬСЯ салах, мултрах, зайлах.
ОТГАДА́ТЬ таах, тайлах, тааварлах; ~ **загадку** оньсого тайлах.
ОТГА́ДК||А таавар, тайлбар; **найти ~у** тайлбарыг нь олох.
ОТГА́ДЫВАТЬ таах, тайлах, тааварлах.
ОТГА́ДЫВАТЬСЯ таагдах, тайлагдах, тааварлагдах.
ОТГИБА́ТЬ 1. тэнийлгэх; 2. нугалах; 3. шамлах, эргүүлэх.
ОТГИБА́ТЬСЯ тэнийх.
ОТГЛАГО́ЛЬН||ЫЙ үйл үгээс үүссэн; **~ое существительное** үйл үгээс үүссэн жинхэнэ нэр.
ОТГЛА́ДИТЬ индүүдэх, илүүрдэх.
ОТГЛА́ЖИВАТЬ индүүдэх, илүүрдэх; ~ **швы** оёдлыг нь илүүрдэх, оёдлыг нь индүүдэх.
ОТГНИ́ТЬ өмхөрч унах, ялзран ойчих.
ОТГОВА́РИВАТЬ ятган болиулах, хориглох, хорих.
ОТГОВА́РИВАТЬСЯ шалтаг заах, шалтаглах.
ОТГОВОРИ́ТЬ ятган болиулах, хориглох, хорих; ~ **кого-либо от поездки** хүний явахыг ятган болиулах.
ОТГОВОРИ́ТЬСЯ шалтаг заах, шалтаглах; ~ **нездоровьем** өвчтэй гэж шалтаглах.
ОТГОВО́РКА шалтаг, шалтаг заах; **пустая ~** хоосон шалтаг.
ОТГОЛО́СОК цуурай, чимээ; ~ **крика** хашгирсны цуурай; ~ **событий** үйл явдлын цуурай.
ОТГО́Н 1. нэрэх, нэрэлт; 2. нэрдэс, нэрсэн юм; 3. билчээрлүүлэх.
ОТГО́НКА *1. нэрэх, нэрлэг; 2. нэрдэс, нэрсэн юм.*
ОТГО́ННЫЙ билчээрийн, билчээрлүүлэх; **~ое животноводство** билчээрийн мал аж ахуй.
ОТГОНЯ́ТЬ I үргээх, хөөх, үлдэх, хөөн зайлуулах, үлдэн хөөх.
ОТГОНЯ́ТЬ II нэрэх, нэрж гаргах.
ОТГОРА́ЖИВАТЬ хаах, халхлах, хаших.
ОТГОРА́ЖИВАТЬСЯ 1. хаах, халхлах, хаших; 2. тасрах, холдох.
ОТГОРА́ТЬ шатаж дуусах, улайхаа болих.
ОТГОРЕ́||ТЬ 1. шатаж дуусах, улайхаа болих; **закат ~л** нар жаргаж тэнгэрийн хаяа улайхаа болив; 2. түлэгдэж ойчих; **сучок ~л** *гишүү түлэгдэж ойчив.*
ОТГОРОДИ́ТЬ хаах, халхлах, хаших.
ОТГОРОДИ́ТЬСЯ 1. хаах, халхлах, хаших; 2. тасрах, холдох; ~ **от своих старых друзей** хуучин нөхдөөсөө тасрах.
ОТГРАНИ́ЧИТЬ, ялгах, ялган салгах, зааглах; ~ **одно понятие от другого** нэг ухагдахууныг нөгөөгөөс нь ялган салгах.
ОТГРЕБА́ТЬ I хамах, хаман зайлуулах.
ОТГРЕБА́ТЬ II сэлүүрдэн зайлах, сэлүүрдэн холдох.
ОТГРЕМЕ́||ТЬ нижигнэхээ болих, нижигнэн дуусах; **гром ~л** тэнгэр нижигнэхээ болив; **~ли бои** тулалдаан нижигнэж дуусав.
ОТГРЕСТИ́ I хамах, хамж зайлуулах.
ОТГРЕСТИ́ II сэлүүрдэн зайлах, сэлүүрдэн холдох; ~ **от берега** эргээс сэлүүрдэн холдох.
ОТГРУЖА́ТЬ,
ОТГРУЗИ́ТЬ ачиж илгээх, тээж явуулах; ~ **уголь** нүүрс ачиж илгээх.
ОТГРУ́ЗКА ачиж илгээх, тээж явуулах, ачих, тээх ачилт, тээлт.
ОТГРЫЗА́ТЬ,
ОТГРЫ́ЗТЬ тас хазах, тас химлэх, тас мэрэх.
ОТГУ́Л нөхөн амрах, нөхсөн амралт; **получить ~** нөхөн амрах.
ОТГУ́ЛИВАТЬ,
ОТГУЛЯ́ТЬ 1. зугаалж дуусах, амарч дуусах; 2. нөхөн амрах; ~ **день** нэг өдөр нөхөн амрах.
ОТДАВА́ТЬ I 1. үнэртэх, үнэр гарах, амттай байх; 2. маягтай байх, янзтай байх, өнгөтэй байх, үнэртэх, үнэртэй *байх;* **это отдаёт стариной** үүнээс хуучин цаг үнэртэж байна.
ОТДАВА́ТЬ II 1. эргүүлж өгөх, буцааж өгөх, эргүүлэх; 2. өгөх, зориулах; 3. хүнд өгөх, хадамд өгөх; 4. оруулах, шилжүүлэх, өгөх; 5. өгөх, худалдах, зарах; 6. тийрэх; 7. суллах, тайлах, хаях.
ОТДАВА́ТЬСЯ 1. бууж өгөх, биеэ тушаах, эрхэнд орох; 2. биеэ зориулах, шунаг оролдох; 3. цуурайтах, дууриалах, харвах, *нөлөөлөх.*
ОТДАВИ́ТЬ,
ОТДА́ВЛИВАТЬ хавчих, гишгэх; ~ **кому-либо ногу** хүний хөл гишгэх.
ОТДАЛЕ́НИ||Е 1. холдуулах, хол болгох, холдох, хол болох; 2. хол, алс хол газар; **держать в ~и** хол байлгах.
ОТДАЛЁННО 1. алс хол; 2. ялигүй, тун өчүүхэн.
ОТДАЛЁННОСТЬ алс байх, алс хол байх, таслагдсан байх, алслагдах; ~ **от центра** төвөөс алслагдах.
ОТДАЛЁНН||ЫЙ 1. алсын, алс холын, алслагдсан, алсалсан; ~ **район** алслагдсан нутаг; 2. өнө, хол, алс; **~ое будущее** алс ирээдүй; 3. холын; 4. ялигүй, холын; **~ое сходство** ялигүй төсөө, холын төсөө.
ОТДАЛИ́ТЬ 1. холдуулах, хол болгох, цаашлуулах; ~ **предмет от глаз** нүднээс юм холдуулах; 2. *хойшлуулах, цаашлуулах,* холдуулах; ~ **разлуку** салах цагийг хойшлуулах;

3. хөндийрүүлэх, холдуулах; ~ **сына от товарищей** хүүгээ нөхдөөс нь холдуулах.

ОТДАЛИ́ТЬСЯ 1. холдох, хол болох, цаашлах; ~ **от берега** эргээс холдох; 2. хойшлох, цаашлах, холдох; 3. хөндийрөх; холдох; ~ **от старых друзей** хуучин найз нараасаа хөндийрөх; 4. хазайх; ~ **от темы разговора** ярианыхаа сэдвээс хазайх.

ОТДАЛЯ́ТЬ 1. холдуулах, хол болгох, цаашлуулах; 2. хойшлуулах, холдуулах, цаашлуулах; 3. хөндийрүүлэх, холдуулах.

ОТДАЛЯ́ТЬСЯ 1. холдох, хол болох, цаашлах; 2. хойшлох, цаашлах, холдох; 3. хөндийрөх, холдох.

ОТДА́||ТЬ 1. эргүүлж өгөх, буцааж өгөх, эргүүлэх; ~ **долг** өрөө эргүүлж өгөх; 2. өгөх, зориулах; ~ **жизнь за свободу и независимость родины** эх орныхоо эрх чөлөө тусгаар тогтнолд амь насаа зориулах; ~ **все силы науке** шинжлэх ухаанд бүх хүчээ зориулах; 3. хүнд өгөх, хадамд өгөх; ~ **за старика** өвгөн хүнд өгөх; 4. оруулах, шилжүүлэх, өгөх; ~ **книгу в переплет** хавтас хийлгэхээр ном шилжүүлэх; ~ **ребёнка в детский сад** хүүхэд цэцэрлэгт оруулах; 5. өгөх, худалдах, зарах; ~ **за бесценок** зүгээр шахуу өгөх; 6. тийрэх; **ружьё ~ло в плечо** буу мөр лүү тийрэв; 7. суллах, тайлах, хаях; ~ **приказ** тушаал өгөх; ~ **честь** ёслох; ~ **себе отчет в чем-либо** ухаарч авах.

ОТДА́ТЬСЯ 1. бууж өгөх, биеэ тушаах, эрхэнд орох; ~ **врагу** дайсанд бууж өгөх, дайсны эрхэнд орох; ~ **на волю победителей** ялагчдын дур зоргонд автах; 2. биеэ зориулах, шунаг оролдох; ~ **музыке** хөгжим шунаг оролдох; 3. цуурайтах, харвах, нөлөөлөх.

ОТДА́ЧА 1. эргүүлж өгөх; 2. тийрэх, тийрэлт; 3. ашигт үйл; 4. өгөмж, өгөөж.

ОТДЕЖУ́РИТЬ 1. жижүүрлэж дуусах, жижүүр хийж дуусах; 2. жижүүрлэх, жижүүр хийх.

ОТДЕ́Л 1. хэлтэс, ~ **кадров** боловсон хүчний хэлтэс; 2. бүлэг; **библиографический ~ в журнале** сэтгүүлийн ном зүйн бүлэг.

ОТДЕ́ЛАТЬ 1. янзалж дуусах, засч дуусах, боловсруулж дуусах; ~ **квартиру** байр янзалж дуусах; 2. янзлах, чимэглэх, чимэх; ~ **шляпу** бүрх малгайгаа янзлах.

ОТДЕ́ЛАТЬСЯ 1. гарах, салах, мултрах; **от него легко не ~** түүнээс амар салахгүй; 2. төдийхнөөр өнгөрөх, ангижрах; ~ **испугом** айсан төдийхнөөр өнгөрөх.

ОТДЕЛЕ́НИ||Е I 1. салгах, тусгаарлах; 2. ялгадас, гоождос, гардас; **гнойные ~я** идээ ялгадас, гоожсон идээ.

ОТДЕЛЕ́НИ||Е II 1. тасаг, хэлтэс, анги, салбар; **хирургическое** ~ мэс заслын тасаг; ~ **милиции** цагдан сэргийлэхийн тасаг; 2. тасаг, **командир ~я** тасгийн дарга.

ОТДЕЛИ́ТЬ 1. салгах, ялгах; ~ **мясо от кости** яснаас махыг нь салгах, шулах; 2. тусгаарлах, гаргаж өгөх; ~ **заразного больного** халдварт өвчтөнийг тусгаарлах; 3. тусгаарлах, тасалж өгөх.

ОТДЕЛИ́ТЬСЯ 1. салах, ялгарах, тасрах; ~ **от толпы** олноос тасран гарах; 2. тусгаарлах, тусгаар болох.

ОТДЕ́ЛКА 1. янзалж дуусах, засах; 2. засал, янзлал; **кружевная ~ на платье** хувцасны сүлжмэг засал.

ОТДЕ́ЛЫВАТЬ 1. янзалж дуусах, засч дуусах, боловсруулж дуусах; 2. янзлах, чимэглэх, чимэх.

ОТДЕ́ЛЫВАТЬСЯ 1. гарах, салах, мултрах; 2. төдийхнөөр өнгөрөх, ангижрах; 3. янзлагдах, чимэглэгдэх.

ОТДЕ́ЛЬНО тусгаар, тусгай, амиараа, салангид, ангидаа; **он живёт ~ от родных** тэр хүн төрөл төрөгсдөөсөө тусдаа амьдардаг.

ОТДЕ́ЛЬНОСТ||Ь в ~и тус тусдаа, хувь хувьдаа; **каждому в ~и** тус тусад нь, хүн нэг бүрд.

ОТДЕ́ЛЬН||ЫЙ 1. тусгаар, тусгай анги, саланги; **~ая квартира** тусгаар байр; 2. **зарим, ганц нэг, ~ые лица** ганц нэг хүн.

ОТДЕЛЯ́||ТЬ 1. салгах, ялгах; 2. тусгаарлах, гаргаж өгөх; 3. тусгаарлах, тасалж өгөх; 4. зааг болох, зааг дээр байх, хооронд байх; **река ~ет один район от другого** тэр гол хоёр нутгийн зааг болно.

ОТДЕ́ЛЯТЬСЯ 1. салах, ялгарах, тасрах; 2. тусгаарлах, тусгаар болох; 3. салгагдах, тусгаарлагдах.

ОТДЁРГИВАТЬ угз татах, угзран нээх.

ОТДЁРНУТЬ угз татах, угзран нээх; ~ **руку** гараа угз татах; ~ **занавеску** хөшиг угзран нээх.

ОТДИРА́ТЬ 1. хуулах, хуу татах, ховхлох, ховх татах, тас татах, таслах; 2. чангаах, тас шавхрах.

ОТДИРА́ТЬСЯ хуурах, ховхрох.

ОТДОХНУ́ТЬ амрах, амсхийх; ~ **после работы** ажлын дараа амрах, ажиллаад амсхийх.

ОТДУ́ШИНА хий татах нүх.

О́ТДЫХ амрах, амралт; **право на** ~ амрах эрх; **день ~а** амралтын өдөр; **дом ~а** амралтын газар, **не зная ~а** амрахгүй.

ОТДЫХА́ТЬ амрах.

ОТДЫША́ТЬСЯ амьсгаа авах, амьсгаа дарах.

ОТЁК хаван, хавагнах, сэлхрэх, сэлхрэх, хөөх.

ОТЕКА́ТЬ 1. хавдах, хавагнах, сэлхрэх, хөөх; 2. урсах, хайлах.

ОТЁЛ тугаллах, тугаллалт.

ОТЕЛИ́ТЬСЯ тугаллах.

ОТЁЛЬ зочид буудал.

ОТЕПЛЕ́НИЕ дулаалах, дулаалалт.

ОТЕПЛИ́ТЬ дулаалах.

ОТЕПЛЯ́ТЬ дулаалах.

ОТЕСА́ТЬ хангинуурдан засах, өөлөх.

ОТЕ́Ц эцэг, аав; **родной** ~ төрсөн эцэг, **названный** ~ хуурай эцэг, өргөсөн эцэг; 2. **отцы** өвөг дээдэс; **наши отцы** бидний өвөг дээдэс.

ОТЕ́ЧЕСКИ эцэг ёсоор; ~ **нежный** эцэг ёсоор энхрийлдэг.

ОТЕ́ЧЕСК||ИЙ эцгийн, эцэг ёсны; **~ая забота** эцгийн халамж.

ОТЕ́ЧЕСТВЕНН||ЫЙ эх орны, эцэг орны, өөрийн орны, манай орны, тус орны; **~ая промышленность** эх орны үйлдвэр, манай орны үйлдвэр; **товары ~ого производства** эх орны үйлдвэрийн бараа, өөрийн орны үйлдвэрийн бараа; **Великая Отечественная война** Агуу Их Эх орны дайн.

ОТЕ́ЧЕСТВ||О эх орон, эцэг орон; **любовь к ~у** эх орноо хайрлах.

ОТЕ́ЧЬ 1. хавдах, хавагнах, сэлхрэх, хөөх; **ноги отекли** хөл хавагнав; 2. урсах, хайлах.

ОТЖА́ТЬ I 1. мушгих, базах; ~ **бельё** угааж базах, дотуур хувцас мушгих; 2. шахах.

ОТЖА́ТЬ II хадаж дуусах.

ОТЖИВА́ТЬ 1. хөгшрөх, өвгөрөх, өнгөрөх, өнгөрөөх, барах; 2. хуучрах, хэргээс гарах; үеэ өнгөрөөх.

ОТЖИМА́ТЬ 1. мушгих, базах; 2. шахах.

ОТЖИНА́ТЬ хадаж дуусах.

ОТЖИ́||ТЬ 1. хөгшрөх, өвгөрөх, өнгөрөх, өнгөрөөх, барах; ~ **свой век** насаа барах, насаа өнгөрөөх; 2. хуучрах, хэргээс гарах, үеэ өнгөрөөх; **обычай ~л** энэ заншил хуучирчээ.

ОТЗВОНИ́ТЬ дуггараж дуусах.

О́ТЗВУК 1. дууриа, цуурай; 2. чимээ, доргио; ~ **взрывов** дэлбэрэх чимээ; 3. ул мөр, цуурай; **~и прошлого** өнгөрсөн үеийн ул мөр, урьдын цагийн цуурай.

ОТЗВУЧА́ТЬ дуугарахаа болих, цуурай тасрах, чимээгүй болох.

О́ТЗЫВ 1. татах; ~ **посла** элчин сайдыг татах; 2. үнэлэлт, санал; ~ **о книге** номын үнэлэлт.

ОТЗЫВА́ТЬ 1. дуудах; 2. татах.

ОТЗЫВА́ТЬСЯ 1. хариу өгөх, хариулах, чимээ гарах, аа гэх; 2. үнэлэлт өгөх, үнэлэх, саналаа хэлэх, гэх; 3. болох, байх, нөлөөлөх.

ОТЗЫ́ВЧИВОСТЬ уриалагхан зан, өр зөөлөн, ханш.

ОТЗЫ́ВЧИВЫЙ уриалаг, өр нимгэн, ханш сайтай; ~ **человек** уриалаг хүн.

ОТКА́З 1. үл зөвшөөрөх, татгалзах, үгүй гэх; **получить** ~ татгалзсан хариу авах; ~ **на просьбу** гуйхад үгүй гэх; 2. зогсолт, эвдрэл; **машина работает без ~а** машин эвдрэлгүй ажиллаж байна; **до ~а** пиг дүүрэн, багтаж ядтал, чинээнд нь тултал; **повернуть до ~а** *чинээнд нь тултал эргүүлэх.*

ОТКАЗА́||ТЬ 1. үл зөвшөөрөх, татгалзах, үгүй гэх; ~ **наотрез** эрс татгалзах, огт үл зөвшөөрөх; 2. -гүй гэх, -гүй байх, байх, болих; **ему нельзя ~ в таланте** түүнийг билэгтүй гэх аргагүй; 3. халах, хөөх; 4. гэрээслэн өгөх ~ **имущество** хөрөнгө гэрээслэн өгөх; 5. зогсох, эвдрэх, ажиллахаа байх; **мотор ~л** хөдөлгүүр ажиллахаа байв.

ОТКАЗА́ТЬСЯ 1. татгалзах, хүлээхгүй байх, цээрлэх, -гүй гэх, байх, болих; ~ **от поездки** явахаас татгалзах; 2. буцах, мэлзэх; ~ **от своей подписи** гарынхаа үсгийг биш гэж мэлзэх.

ОТКА́ЗЫВАТЬ 1. үл зөвшөөрөх, татгалзах, үгүй гэх; 2. -гүй гэх, -гүй байх, байх, болих; 3. халах, хөөх; 4. гэрээслэн өгөх, өвлүүлэх; 5. зогсох, эвдрэх, ажиллахаа болих.

ОТКА́ЗЫВА́ТЬСЯ 1. татгалзах, хулээхгүй байх, цээрлэх, -гүй гэх, байх, болих; 2. буцах, мэлзэх; 3. арга алга байх, аргаа барах; **я ~юсь понимать его слова** түүний үгийг ойлгох арга алга.

ОТКА́ЛЫВАТЬ I 1. хэлтлэх, эмтлэх, түгдлэх; 2. салгаж авах, сугалж авах.

ОТКА́ЛЫВАТЬ II хэлэх, хийх.

ОТКА́ЛЫВАТЬСЯ 1. хэлтрэх, эмтрэх, түгдрэх; 2. тасрах, салах, тусгаарлах; 2. хэлтлэгдэх, эмтлэгдэх, түгдлэгдэх.

ОТКА́ПЫВАТЬ 1. малтаж гаргах, ухаж гаргах, малтаж олох; 2. эрж олох, олж авах.

ОТКА́РМЛИВАНИЕ бордох, шахах, таргалуулах, бордолт, шахалт, таргалуулалт.

ОТКА́РМЛИВАТЬ бордох, шахах, таргалуулах.

ОТКА́РМЛИВАТЬСЯ таргалах, өөхлөх.

ОТКА́Т 1. эргээд өнхрөх; 2. *разг.* хахууль.

ОТКАТИ́ТЬ түлхэж өнхрүүлэх, мухриулан зайлуулах; ~ **колесо** дугуй түлхэж өнхрүүлэх.

ОТКАТИ́||ТЬСЯ 1. цаашаа өнхрөх, мухрин зайлах; **бревно ~лось в сторону** *гуалин хажуу тийш өнхрөв*; 2. бушуу зайлах, бушуу ухирах, сандран ухиран гарах.

ОТКА́ТКА зөөх; **механическая ~ угля в шахтах** уурхайн нүүрсийг механизмын хүчээр зөөх.

ОТКА́ТЧИК зөөгч, ~ **угля** нүүрс зөөгч.

ОТКА́ТЫВАТЬ түлхэж, өнхрүүлэх, мухриулан зайлуулах.

ОТКА́ЗЫВАТЬСЯ 1. цаашаа өнхрөх, мухрин зайлах; 2. бушуу зайлах, бушуу ухирах, сандран ухиран гарах.

ОТКАЧА́ТЬ I хөөрөгдөж гаргах; ~ **воду** ус хөөрөгдөж гаргах.

ОТКАЧА́ТЬ II сэхээх; ~ **утопленника** усанд унасан хүнийг сэхээх.

ОТКА́ЧИВАТЬ I хөөрөгдөж гаргах.

ОТКА́ЧИВАТЬ II муйхруулан сэхээх.

ОТКА́ШЛИВАТЬСЯ ханиаж нулимах.

ОТКА́ШЛЯТЬСЯ 1. ханиаж нулимах; 2. хоолойгоо засах.

ОТКИ́ДЫВАТЬ 1. авч хаях, цааш чулуудах, шидэх; 2. буулгах, задгай тавих, сөхөх; 3. гэдийлгэх, гэдрэг болгох.

ОТКИ́ДЫВАТЬСЯ 1. гэдрэг налах, налж суух; 2. чулуудагдах, шидэгдэх, сөхөгдөх.

ОТКИ́НУТЬ 1. авч хаях, цааш нь чулуудах, шидэх; ~ **камень в сторону** чулуу хажуу тийш нь шидэх; 2. буулгах, задгай тавих, сөхөх; ~ **воротник шубы** *дээлийнхээ захыг буулгах*; 3. гэдийлгэх, гэдрэг болгох; ~ **голову** толгойгоо гэдийлгэх.

ОТКИ́НУТЬСЯ 1. гэдрэг налах, налж суух; ~ **на спинку стула** сандлын түшлэг налж суух; 2. чулуудагдах, шидэгдэх; сөхөгдөх.

ОТКЛА́ДЫВАТЬ 1. хажуу тийш нь тавих, хойш нь болгох, тусгай тавих; 2. хадгалах, хуримтлуулах; 3. цацах, хаях, орхих, баах; 4. хойшлуулах, хойш тавих.

ОТКЛА́ДЫВА||ТЬСЯ хойшлогдох, хойшлох, хойшлуулагдах; **заседание ~ется** хурал хойшлогдов.

ОТКЛА́НИВАТЬСЯ,

ОТКАЛА́НЯТЬСЯ ёс хийх, мэхэсхийгээд гарах.

ОТКЛЕ́ИВАТЬ хуулах, ховхлох, салгаж авах.

ОТКЛЕ́ИВАТЬСЯ хуурах, ховхрох.

ОТКЛЕ́ИТЬ хуулах, ховхлох, салгаж авах; ~ **марку с конверта** дугтуйнаас марк хуулах.

ОТКЛЕ́И||ТЬСЯ хуурах, ховхрох; **марка ~лась** марк хуурав.

ОТКЛЕПА́ТЬ ховхлох, ховх татах, хуу татах, ~ **заклёпку** тав хуу татах.

О́ТКЛИК 1. хариу, аа гэх; 2. талархал; **призыв нашёл горячий** ~ уриа халуун талархал хүлээв, уриаг халуунаар хүлээн авав; 3. үнэлэлт; **благоприятные ~и** тааламжтай үнэлэлт; 4. тусгал, ор мөр; **~и прошлого времени** урьд цагийн ор мөр.

ОТКЛИКА́ТЬСЯ хариу дугарах, аа гэх, дугарах.

ОТКЛИ́КНУТЬСЯ 1. хариу дугарах, аа гэх, дугарах; ~ **на зов** дуудахад аа гэх; 2. хариулах, саналаа хэлэх; ~ **на призыв** уриалгыг хариулах.

ОТКЛОНЕ́НИЕ 1. гажих, хэлбийх, хазайх, гажилт, хэлбийлт, хазайлт; ~ **стрелки** зүү хэлбийх, хажуу тийш болох; 2. хэрэгсэхгүй болгох, татгалзах; ~ **предложений** саналыг хэрэгсэхгүй болгох, ~ **средне арифметической величины** арифметикийн дунджаас хазайх..

ОТКЛОНИ́ТЬ 1. гажаах, хэлбийлгэх, хазайлгах, зайлуулах; 2. *хэрэгсэхгүй болгох, татгалзах, эс зөвшөөрөх.*

ОТКЛОНИ́||ТЬСЯ 1. гажих, хэлбийх, хазайх, зайлах; **стрелка ~лась** зүү хэлбийв; 2. хадуурах, хазайх; ~ **от темы разговора** ярианыхаа сэдвээс хадуурах.

ОТКЛОНИ́ТЬ 1. гажаах, хэлбийлгэх, хазайлгах, зайлуулах; 2. хэрэгсэхгүй болгох, татгалзах, эс зөвшөөрөх.

ОТКЛОНЯ́ТЬСЯ 1. гажих, хэлбийх, хазайх, зайлах; 2. хадуурах, хазайх.

ОТКЛЮЧА́ТЬ таслах, салгах.

ОТКЛЮЧИ́ТЬ таслах, салгах.

ОТКОВА́ТЬ 1. тахалж дуусах; 2. давтаж хийх; ~ **подкову** тах давтаж хийх.

ОТКО́ВЫВАТЬ 1. тахалж дуусах; 2. давтаж хийх.

ОТКОВЫ́РИВАТЬ,

ОТКОВЫРЯ́ТЬ төнхөж унагах, ухаж гаргах; ~ **штукатурку** шаваас төнхөж унагах.

ОТКОЛА́ЧИВАТЬ цохиж салгах, ховх цохих.

ОТКОЛОТИ́ТЬ *разг.* 1. цохиж салгах, ховх цохих; 2. зад зодох, хэмх занчих.

ОТКОЛО́ТЬ I 1. хэлтлэх, эмтлэх, түгдлэх; ~ **глыбу льда** бөөн мөс хэлтэлж авах; 2. салгаж авах, сугалж авах; ~ **булавку** тавтай зүү сугалж авах.

ОТКОЛО́ТЬ II хэлчих, хийчхэх; ~ **словцо** хачин үг хэлчих.

ОТКОЛО́ТЬСЯ 1. хэлтрэх, эмтрэх, түгдрэх; 2. тасрах, салах, тусгаарлах; ~ **от товарищей** нөхдөөсөө тасрах.

ОТКОМАНДИРОВА́ТЬ,

ОТКОМАНДИРО́ВЫВАТЬ томилон явуулах, томилон илгээх, шилжүүлэх.

ОТКОМАНДИРО́ВЫВАТЬСЯ томилогдон явах, шилжих, илгээгдэх.

ОТКОПА́ТЬ 1. малтаж гаргах, ухаж гаргах, малтаж олох; 2. эрж олох, олж өгөх; ~ **интересную книгу** сонин ном олж авах.

ОТКО́РМ бордох, шахах, таргалуулах, бордолт, шахалт, таргалуулалт; ~ **скота** мал бордох.

ОТКОРМИ́ТЬ бордох, шахах, таргалуулах; ~ **поросёнка** гахайн торой бордох.

ОТКО́РМЛЕННЫЙ бордсон, шахсан бордмол, шахмал; ~ **бык** шахмал шар.

ОТКО́С хэвгий газар, хажуу, ташлуур; ~ **холма** болдгийн хажуу; **пустить под ~ поезд** галт тэрэг замын ташлуур руу унагах.

ОТКОСИ́ТЬ хойш суух, бултах; ~ **от армии** цэргээс бултах.

ОТКРЕПИ́ТЬ 1. салгах, тайлах, суллах; ~ **лодку** завийн дөрийг тайлах; 2. бүртгэлээс хасах.

ОТКРЕПИ́ТЬСЯ 1. салах, тайлах, сулрах; 2. бүртгэлээс хасагдах.

ОТКРЕПЛЕ́НИЕ 1. салгах, тайлах, суллах; 2. бүртгэлээс хасах, бүртгэлээс хасагдах.

ОТКРЕПЛЯ́ТЬ 1. салгах, тайлах, суллах; 2. бүртгэлээс хасах.

ОТКРЕПЛЯ́ТЬСЯ 1. салгах, тайлдах, сулрах; 2. бүртгэлээс хасагдах.

ОТКРОВЕ́НИЕ далдыг мэдэх, нүдийг нээх; **это полное ~ для всех** энэ нь бүгдийн нүдийг нээлээ.

ОТКРОВЕ́ННИЧАТЬ ний нуугүй ярилцах, илэн далангүй ярих.

ОТКРОВЕ́ННО ний нуугүй, илэн далангүй, шууд; ~ **говоря** ний нуугүй хэлэхэд.

ОТКРОВЕ́ННОСТ||Ь ний нуугүй байх, илэн далангүй байх; **излишние ~и** хэт илэн далангүй байх.

ОТКРОВЕ́НН||ЫЙ 1. ний нуугүй, илэн далангүй; ~ **разговор** илэн далангүй яриа; 2. илэрхий, ил, нууж хаагаагүй; ~**ое бесстыдство** илэрхий ичгүүргүй явдал.

ОТКРОМСА́ТЬ хэрчих, зүсэх, тас огтлох, тас хайчлах.

ОТКРУТИ́ТЬ мушгиж задлах, эргүүлэн тайлах, эргүүлж гаргах, нээх; ~ **кран** гоожуур эргүүлж нээх.

ОТКРУТИ́ТЬСЯ задрах, эргэж гарах, мултрах.

ОТКРУ́ЧИВАТЬ мушгиж задлах, эргүүлэн тайлах, эргүүлж гаргах, нээх.

ОТКРУ́ЧИВАТЬСЯ, задрах, эргэж гарах, мултрах.

ОТКРЫВА́ТЬ 1. нээх, онгойлгох, тайлах; 2. нээх, задгай тавих, сул орхих; 3. ярах, задгай тавих, нүцгэлэх; 4. дэлгэх, нээх; 5. тавих, гаргах, нээх; 6. ил хэлэх, илрүүлэх, задруулах; 7. олгох, буй болгох, нээх, эхлэх; 9. олох, нээх; 10. илчлэх, илрүүлэх.

ОТКРЫВА́ТЬСЯ 1. нээгдэх, онгойх, тайлах; 2. сэдрэх, задрах; 3. харагдах, ил гаргах; 4. илрэх, болох; 5. илэн далангүй хэлэх.

ОТКРЫ́ТИЕ 1. нээх, нээлт, ~ **съезда** их хурал нээх; 2. нээлт, нээх; **научное ~** шинжлэх ухааны нээлт; **сделать ~** нээлт хийх, шинэ юм нээх.

ОТКРЫ́ТКА ил захиа.

ОТКРЫ́ТО ил шуудан, нууж хаалгүй; ~ **признать свои ошибки** алдаагаа шууд хүлээх.

ОТКРЫ́Т||ЫЙ 1. нээлттэй, онгорхой, задгай, сул, дэлгээстэй; **~ая книга** дэлгээстэй ном; 2. уудам, задгай; **~ая степь** уудам тал, **~ое море** задгай тэнгис; **под ~ым небом** задгай газар; 3. нээлттэй; 4. ил, илэрхий, шууд нууж хаагаагүй; **~ое голосование** ил санал хураах; 5. илэн далангүй, шулуун; ~ **вопрос** шийдээгүй асуудал; **~ое письмо** ил захидал; ~ **способ разработки** дээрээс нь малтаж авах.

ОТКРЫ́ТЬ 1. нээх, онгойлгох, тайлах; ~ **сундук** авдар нээх; ~ **дверь** хаалга тайлах; 2. нээх, задгай тавих, сул орхих; ~ **путь** зам нээх; 3. ярах, задгай тавих, нүцгэлэх; ~ **грудь** хэнхдэг ярах; 4. дэлгэх, нээх; ~ **зонтик** шүхэр дэлгэх; ~ **глаза** нүдээ нээх; 5. тавих, гаргах, нээх; ~ **воду** ус тавих; 6. ил хэлэх, илрүүлэх, задруулах; ~ **правду** үнэнийг ил хэлэх, үнэнийг илрүүлэх; ~ **свое имя** нэрээ хэлэх; 7. олгох, буй болгох; ~ **возможность** бололцоо олгох; 8. нээх, эхлэх; ~ **митинг** цуглаан нээх; ~ **огонь** гал нээх; 9. олох, нээх; ~ **залежи руды** хүдрийн уурхай олох; 10. илчлэх, илрүүлэх; ~ **заговор** хуйвалдаан илчлэх; ~ **кредит** зээлийн эрх олгох.

ОТКРЫ||ТЬСЯ 1. нээгдэх, онгойх, тайлдах; **окно ~лось** цонх онгойлоо; 2. сэдрэх, задрах; **рана ~лась** шарх сэдрэв; 3. харагдах, ил гарах; **перед нами ~лся красивый вид** бидний өмнө үзэсгэлэнтэй газар харагдлаа; 4. илрэх, болох; 5. илэн далангүй хэлэх; **он во всём ~лся другу** найздаа бүгдий нь илэн далангүй хэлэв.

ОТКУ́ДА, 1. хаанаас; ~ **ты идёшь?** чи хаанаас явж байна?; 2. хаанаас тийшээ, дотроос нь, тийшээ; ~ **ни возьмись** гэнэт хаанаас ч юм бүү мэд.

ОТКУ́ДА-ЛИ́БО ямар нэг газраас, аль нэгэн зүгээс, хаа нэгэн газраас, хаа нэгтэйгээс; ~ **достанет** хаа нэг газраас олно.

ОТКУ́ДА-НИБУ́ДЬ ямар нэг газраас, аль нэгэн зүгээс, хаа нэгэн газраас.

ОТКУ́ДА-ТО үл мэдэх нэг газраас, хаанаас ч юм дээ; ~ **доносился мягкий голос матери** нэг газраас ээжийн зөөлөн дуу сонсдов.

О́ТКУП түрээслэн авах, түрээслэн авалт.

ОТКУПА́ТЬ,

ОТКУПИ́ТЬ түрээслэн авах.

ОТКУПИ́ТЬСЯ биеэ золиослох, золиос өгч салах, хахууль өгч гарах.

ОТКУ́ПОРИВАТЬ задлах, бөглөө авах.

ОТКУ́ПОРИВАТЬСЯ бөглөө сугарах, нээгдэх, задрах.

ОТКУ́ПОРИТЬ задлах бөглөө авах; ~ **бутылку** лонхны бөглөө авах.

ОТКУСИ́ТЬ 1. хазах, өм хазах, тас хазах, хазаад авах; ~ **кусок хлеба** талх хазаад авах; 2. тас хавчих; ~ **конец проволоки** утасны үзүүр тас хавчих.

ОТКУ́СЫВАТЬ хазах, өм хазах, тас хазах, хазаад авах.

ОТЛАГА́ТЕЛЬСТВ||О хойшлуулах, хойш нь тавих; **это дело не терпит ~а** энэ хэргийг хойшлуулж болохгүй, хойшлуулшгүй хэрэг мөн.

ОТЛАГА́ТЬ 1. хажуу тийш нь тавих, хойш нь болгох, тусгай тавих; 2. хадгалах, хуримтлуулах; 3. цацах, хаях, орхих, баах; 4. хойшлуулах, хойш тавих,

ОТЛА́МЫВАТЬ хуга татах, хугалах, хэлтлэх, эмтлэх, өмлөх.

ОТЛА́МЫВАТЬСЯ хугарах, хуга буух, хэлтрэх, эмтрэх.

ОТЛЕЖА́ТЬ чилтэл хэвтэх, хөштөл хэвтэх; ~ **ногу** хэвтэж хөлөө хөшөөх.

ОТЛЕЖА́ТЬСЯ 1. хэвтэж амрах, хэвтэж тэнхээ авах, тамир ортлоо хэвтэх; 2. болтол нь дарах.

ОТЛЁЖИВАТЬ чилтэл хэвтэх, хөштөл хэвтэх.

ОТЛЁЖИВАТЬСЯ 1. хэвтэж амрах, хэвтэж тэнхээ авах, тамир ортлоо хэвтэх; 2. дарж болгох.

ОТЛЕПИ́ТЬ *разг.* хуулах, ховхлох.

ОТЛЕПИ́ТЬСЯ хуурах, ховхрох.

ОТЛЕПЛЯ́ТЬ хуулах, ховхлох.

ОТЛЕПЛЯ́ТЬСЯ хуурах, ховхрох.

ОТЛЁТ нисч буцах, нисэн одох; **время ~а птиц на юг** шувуу буцах цаг; **быть на ~е** явахаар зэхэх; **жить на ~е** захад суух.

ОТЛЕТА́ТЬ I 1. нисэн одох, нисэн холдох; 2. тасрах, тас үсрэх, ойчих; 3. ойх, үсрэн ойчих; 4, арилан одох.

ОТЛЕТА́ТЬ II 1. нисч дуусах, нисэхээ болих; 2. нисгэгч байх, нисэх.

ОТЛЕТЕ́||ТЬ 1. нисэн одох, нисэн холдох; 2. тасрах, тас үсрэх, ойчих; **пуговица ~ла** товч тас үсрэв; 3. ойх, үсрэн ойчих; 4. арилан одох.

ОТЛЕ́ЧЬ *сэвхийх, уужрах;* **отлегло от сердца** дотор уужирлаа.

ОТЛИ́В I 1. дундруулах, дундлах, юүлэх, хийх; 2. татрах, татах, таграл; **начался ~** ус татарч эхэллээ; 3. буурах, бууралт.

ОТЛИ́В II туяа; **чёрный с синим ~ом** хөх туяатай хар өнгө, **серый с серебристым ~ом** мөнгөлөг туяатай бор өнгө.

ОТЛИВА́ТЬ I дундуурлах, дундлах, юүлэх, хийх.

ОТЛИВА́ТЬ II цутгах, цутгаж хийх.

ОТЛИВА́||ТЬ III туяа татах, туяарах; **морская вода ~ет зелёным** далайн ус ногоон туяа татна.

ОТЛИ́ВКА 1. цутгах, цутгалт; 2. цутгамал; **чугунная ~** ширмэн цутгамал.

ОТЛИПА́ТЬ хуурах, салах.

ОТЛИ́ПНУТЬ хуурах, салах.

ОТЛИ́ТЬ I дундруулах, дундлах, юүлэх, хийх; **~ немного молока** сүү жаахан юүлэх.

ОТЛИ́ТЬ II цутгах, цутгаж хийх; **~ статую** хөшөө цутгах.

ОТЛИ́ТЬ III *разг.* шээх.

ОТЛИЧА́ТЬ 1. ялгах, ялгаварлах, ялгаруулах, ялган мэдэх, ялгаруулан таних; 2. шагнах, сайшаан тэмдэглэх, ялгавартай үзэх.

ОТЛИЧА́ТЬСЯ 1. шал гарах, товойн гарах; 2. ялгарах, ялгаварлагдах, ялгаатай байх;

ОТЛИ́ЧИ||Е 1. ялгавар, ялгаа, ялгал; **незначительные ~я** ялихгүй ялгавар; 2. гавьяа, шалгарал, шалгарах; **боевое ~** байлдааны гавьяа; **знаки ~я** гавьяаны тэмдэг; **служить с ~ем** албандаа шалгарах.

ОТЛИЧИ́ТЕЛЬН||ЫЙ ялгах, таних, онцгой; **~ые знаки** таних тэмдэг; **~ признак** онцгой шинж тэмдэг.

ОТЛИЧИ́ТЬ 1. ялгах, ялгаварлах, ялгаруулах, ялган мэдэх, ялгаруулан таних; **~ правду от лжи** үнэн худлыг ялгах; 2. шагнах сайшаан тэмдэглэх, ялгавартай үзэх; **~ храбреца** зоригтныг шагнах.

ОТЛИЧИ́ТЬСЯ шалгарах, товойх, шалгаран гарах, товойн гарах; **~ в состязаниях** тэмцээнд шалгарах.

ОТЛИ́ЧНИК 1. онц сайн сурагч, онц сурлагатан; **~и школы** сургуулийн онцчууд, онц сурлагатан сурагчид; 2. онц сайн ажилтан.

ОТЛИ́ЧН||ЫЙ онц сайн, маш сайн, онц; **продукция ~ого качества** маш сайн чанарын бүтээгдэхүүн.

ОТЛО́Г||ИЙ налуу, ташуу, хэвгий; **~ие берега** налуу эрэг.

ОТЛО́ГО ташиж, налуу, хэвгий; **тропинка ~ спускается к реке** жим голруу ташиж ордог.

ОТЛОЖИ́ТЬ 1. хажуу тийш нь тавих, хойш нь болгох, тусгай тавих; 2. хадгалах, хуримтлуулах; **~ деньги на поездку** юманд явах гэж мөнгө хуримтлуулах; 3. цацах, хаях, орхих, баах; **~ личинку** авгалдай орхих, өт баах; 4. хойшлуулах, хойш тавих; **~ решение вопроса** асуудал шийдвэрлэхийг хойшлуулах.

ОТЛОЖНО́Й ~ воротник сөхдөг зах.

ОТЛОМА́ТЬ хуга татах, хугалах, хэлтлэх, эмтлэх, өмлөх; **~ ручку двери** хаалганы бариул хуга татах.

ОТЛОМА́ТЬСЯ хугарах, хуга үсрэх, хэмхрэх, эмтрэх.

ОТЛОМИ́ТЬ хуга цохих, булга татах, мулт татах, хэлтлэх, эмтлэх, өм татах; **~ ветку** мөчир хуга цохих, мөчир хуга татах; **~ кусок хлеба** талх өмлөх.

ОТЛОМИ́||ТЬСЯ хуга тусах, хугарах, булга ойчих, хэлтчих, эмтрэх; **ветка ~лась** мөчир хуга тусав.

ОТЛУЧА́ТЬ салгах, хагацуулах, хөөх.

ОТЛУЧА́ТЬСЯ эзгүй байх, гадагш гарах.

ОТЛУЧИ́ТЬ салгах, хагацуулах, хөөх.

ОТЛУЧИ́ТЬСЯ *разг.* гадагш гарах, эзгүй байх; **~ на минуту** хоромхон зуур эзгүй байх.

ОТЛУ́ЧКА гадагш гарах, юманд явах, эзгүй байх; **самовольная ~** дураараа юманд явах.

ОТЛЫНИВА́ТЬ зайлсхийх; **~ от занятий** хичээлээс зайлсхийх.

ОТМА́ЛЧИВАТЬСЯ дугай өнгөрөх, чимээгүй өнгөрөх, хариулахгүй өнгөрөх.

ОТМА́ТЫВАТЬ задлах, цувах, сунгах.

ОТМА́ХИВАТЬ ширвэж үргэх, шарваж үргээх.

ОТМА́ХИВАТЬСЯ 1. гараараа ширвэж үргээх, сүүлээ шарваж үргээх; 2. булгах, биеэсээ түлхэх.

ОТМАХНУ́ТЬ ширвэж үргээх, шарваж үргээх; **~ мух** ялаа ширвэж үргээх.

ОТМАХНУ́ТЬСЯ 1. гараараа ширвэж үргээх, сүүлээ шарваж үргээх; **~ от комара** шумуул үргээх; 2. булгах, биеэсээ түлхэх; **~ от решения вопроса** асуудал шийдвэрлэхээс булгах.

ОТМА́ЧИВАТЬ 1. дэвтээж хуулах, норгож салгах; 2. норгох, дэвтээх.

ОТМЕЖЕВА́ТЬ зааглах, зааг тавих, зааглан хуваах; **~ участок** газар зааглах.

ОТМЕЖЕВА́ТЬСЯ 1. зааглагдах, зааг тавигдах; 2. холтгох, зайлах, хөндийрөх; **~ от вредной теории** хөнөөлтэй онолоос хөндийрөх.

ОТМЕЖЁВЫВАТЬ зааг тавих, зааглан хуваах.

ОТМЕЖЁВЫВАТЬСЯ 1. зааглагдах, зааг тавигдах; 2. холдох, зайлах, хөндийрөх.

О́ТМЕЛЬ харгиа, гүехэн газар; **песчаная ~** элсэн харгиа.

ОТМЕ́НА хүчингүй болгох, халах, устгах, үгүй болгох; **~ приказания** тушаалыг хүчингүй болгох.

ОТМЕНИ́ТЬ хүчингүй болгох, цуцлах, халах, устгах.

ОТМЕНЯ́ТЬ 1. хүчингүй болгох, цуцлах, халах, устгах; **~ закон** хууль хүчингүй болгох; 2. болиулах, зогсоох, хорих.

ОТМЕНЯ́ТЬСЯ хүчингүй болох, цуцлагдах, болих.

ОТМЕРЕ́ТЬ 1. хатах, мөхөх, үхэх; **побеги отмерли** модны гөлөг хатав; 2. мөхөх, сөнөх, устах, арилах; **старые обычаи отмерли** хуучин заншил устлаа.

ОТМЕРЗА́ТЬ хөлдөх.

ОТМЁРЗ||НУТЬ хөлдөх; **молодые побеги ~зли** цурав ногоо хөлдөв.

ОТМЕ́РИВАТЬ хэмжих, хэмжиж огтлох, хэмжиж өгөх, хэмжиж авах.

ОТМЕ́ТИТЬ хэмжих, хэмжиж өгөх, хэмжиж авах.

ОТМЕРЯ́ТЬ хэмжих, хэмжиж огтлох, хэмжиж өгөх, хэмжиж авах; **~ три метра ткани** гурван метр даавуу хэмжиж огтлох.

ОТМЕСТИ́ 1. шүүрдэх, туужуудах, хамах; 2. таягдан хаях, няцаах, **~ доводы противника** эсэргүүцэл этгээдийн гаргасан баримтыг няцаах.

ОТМЕ́СТК||А *разг.* хариу өшөө, хариугаа авах, өшөөгөө авах; **сделать что-либо в ~у** хариугаа авах гэж юм хийх.

ОТМЕТА́ТЬ 1. шүүрдэх, туужуудах, хамах; 2. таягдан хаях, няцаах.

ОТМЕ́ТИН||А халзан, сар, цагаан; **телёнок с ~ой на лбу** духандаа цагаантай тугал, халзан тугал.

ОТМЕ́ТИТЬ 1. тэмдэглэх, тэмдэг тавих, тэмдэг хийх; 2. тэмдэглэх, тэмдэглэн өнгөрүүлэх, **~ праздник** баяр тэмдэглэн өнгөрүүлэх; 3. харах, анхаарах; 4. тэмдэглэх, дурдах; 5. сайшаан тэмдэглэх; 6. бүртгэлээс хасах, тэмдэглэх.

ОТМЕ́ТИТЬСЯ 1. тэмдэглүүлэх, бүртгүүлэх; ~ **в ведомости** дансанд бүртгүүлэх; 2. бүртгэлээс хасуулах.

ОТМЕ́ТК||А 1. тэмдэг; **сделать ~у** тэмдэг тавих; тэмдэглэх; 2. дүн; үнэлэлт, тэмдэг; **получить хорошую ~у на экзамене** шалгалтад сайн дүн авах.

ОТМЕЧА́ТЬ 1. тэмдэглэх, тэмдэг тавих, тэмдэг хийх; 2. тэмдэглэх, тэмдэглэн өнгөрүүлэх; 3. харах, анхаарах; 4. тэмдэглэх, дурдах; 5. сайшаан тэмдэглэх; 6. бүртгэлээс хасах, тэмдэглэх.

ОТМЕЧА́ТЬСЯ 1. тэмдэглүүлэх, бүртгүүлэх; 2. бүртгэлээс хасуулах; 3. гарах; 4. тэмдэглэгдэх, тэмдэглэх.

ОТМИРА́НИЕ мөхөх, сөнөх, мөхөл, сөнөл.

ОТМИРА́ТЬ 1. хатах, мөхөх, үхэх; 2. мөхөх, сөнөх, устах, арилах.

ОТМОКА́ТЬ дэвтэх, нороод хуурах.

ОТМО́КНУТЬ дэвтэх, нороод хуурах.

ОТМОЛЧА́ТЬСЯ дуугүй өнгөрөх, чимээгүй өнгөрөх, хариулахгүй өнгөрөх.

ОТМОРА́ЖИВАТЬ хөлдөөх.

ОТМОРО́ЗИТЬ хөлдөөх; ~ **себе нос** хамраа хөлдөөх.

ОТМОТА́ТЬ задлах, цувах, сунгах; ~ **моток шерсти** ороолттой унгас цувах.

ОТМОЧИ́ТЬ 1. дэвтээж хуулах, норгож самнах: ~ **марку от конверта** дугтуйны маркийг норгож хуулах; 2. норгох, дэвтээх; ~ **кожу** арьс дэвтээх.

ОТМЫВА́ТЬ угаах, угааж арилгах, цэвэрлэх.

ОТМЫВА́ТЬСЯ угаагдах, угаагдаж арилах, цэвэр болох.

ОТМЫКА́ТЬ 1. тайлах, түлхэх, онгойлгох; 2. мултлах, салгах, мулталж авах, салгаж авах.

ОТМЫКА́ТЬСЯ 1. тайлдах, тайлагдах, түлхэгдэх, онгойх; 2. мултрах, салах.

ОТМЫ́ТЬ угаах, угааж арилгах, цэвэрлэх; ~ **грязь с руки** гарынхаа хирийг угаах.

ОТМЫ́ТЬСЯ угаагдах, угаагдаж арилах, цэвэр болох; **чернила не отмылась от рук** гарын бэх угаагдсангүй.

ОТМЫ́ЧКА дэгээ түлхүүр.

ОТНЕ́КИВАТЬСЯ *разг.* мэлээх, үгүй гэх.

ОТНЕС||ТИ́ 1. аваачих, ачаачиж өгөх, хүргэж өгөх; ~ **книгу в библиотеку** номын санд ном аваачиж өгөх; 2. урсгаж аваачих, урсгаад явчих, хийсгэж аваачих, хийсгээд явчих; **лодку ~ло течением вниз** завийг доош нь урсгаад явжээ; 3. тоонд оруулах, тоолох, тооцох, оногдуулах; ~ **событие к числу самых обычных** үүнийг эв энгийн хэргийн тоонд оруулах; ~ **расход на чей-либо счёт** зардлыг хүнд оногдуулах.

ОТНЕСТИ́СЬ харилцах, хандах, байх; ~ **с полным доверием** итгэл төгс хандах, итгэл төгс байх; ~ **высокомерно** ихэмсэг зан гаргах.

ОТНИМА́ТЬ 1. булаах, булаан авах; 2. авах, алдуулах, салгах, барах, дарах; 3. гарздуулах, үрүүлэх, заруулах; 4. гаргах. салгах, зайлуулах; 5. огтлох, тайрах, огтлон авах. тайрч авах; 6. хасах.

ОТНИМА́ТЬСЯ татах.

ОТНОСИ́ТЕЛЬНО I овоо, зүгээр, нилээд, харьцангуй; **опыт прошёл ~ удачно** туршлага овоо амжилттай болов.

ОТНОСИ́ТЕЛЬНО II тухай, талаар; ~ **его возвращения сведений нет** түүний буцаж ирэх тухай сураг алга.

ОТНОСИ́ТЕЛЬНОСТ||Ь харьцангуй чанар; **теория ~и** харьцангуйн *онол.*

ОТНОСИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. харьцангуй; **~ая истина** харьцангуй үнэн; 2. төдий л, их биш, бага зэрэг, төдий л ихгүй, овоо, нилээд; **он пользовался ~ым влиянием** тэр хүн овоо нөлөөтэй байлаа; **~ая удача** бага зэрэг амжилт.

ОТНОСИ́ТЬ 1. **аваачих, аваачиж өгөх,** хүргэж өгөх; 2. урсган аваачих, урсгаж **авах; хийсгэн** аваачих, хийсгэж явах; 3. тоонд оруулах, тоолох, тооцох, оногдуулах.

ОТНОСИ́ТЬСЯ 1. харилцах, хандах; байх; 2. холбогдох, холбогдолтой байх, хамаарах; **это к делу не относится** энэ холбогдолгүй зүйл.

ОТНОШЕ́НИ||Е 1. хандах, харьцах, **харилцах,** хандлага, харьцаа, харилцаа, **внимательное ~ к делу** ажил хэрэгт анхааралтай хандах; **хорошее ~ к детям** хүүхдэд сайн байх; 2. холбогдох, хамаарах, холбогдол, **хамаа; иметь ~ к какому-либо делу** нэг хэрэгт холбогдолтой **байх;** 3. харьцаа, харилцаа; **производственные ~я** үйлдвэрлэлийн **харьцаа; дипломатические ~я** дипломат харицаа; 4. **харьцаа; ~ между двумя величинами** хоёр хэмжигдэхүүний харьцаа; 5. тал; **в этом ~и я согласен с ним** энэ тал дээр түүнтэй **санал** нэгтэй байна; **во всех ~ях** тал талаараа, бүх **талаараа;** 6. албан бичиг; **в ~и** тухай; **по ~ю** -д; -т; **добр по ~ю к нему** түүнд сайн.

ОТНЫ́НЕ өнөөгөөс эхлэх, одоогоос хойш.

ОТНЮ́ДЬ огт, хэрхэвч, ер; ~ **нет** хэрхэвч тийм биш.

ОТНЯ́ТЬ 1. булаах, булаан авах; ~ **деньги** мөнгий нь булаах; 2. авах, алдуулах, салгах, барах, дарах; ~ **жизнь у кого-либо** хүний амийг авах, амь алдуулах; 3. гарздуулах, үрүүлэх, заруулах; ~ **много времени у кого-либо** хүний цагий нь их гарздуулах; 4. гаргах, салгах, зайлуулах; ~ **ребёнка от груди** хүүхдийг хөхнөөс нь салгах; 5. огтлох, тайрах, огтолж авах, тайрч авах; ~ **руку** гарыг нь огтолж авах; 6. хасах; **от десяти ~ пять** арваас тавыг хасах.

ОТНЯ́||ТЬСЯ татах, **у него ~лась нога** өрөөсөн хөл нь татжээ.

О́ТО 1. -аас (-ээс- гоос; -вес); 2. -ын (чин); -ы (-ий).

ОТОБЕ́ДАТЬ үдийн хоол идэж дуусах.

ОТОБРАЖА́ТЬ дүрслэн үзүүлэх, харуулах.

ОТОБРАЖА́ТЬСЯ дүрслэгдэх.

ОТОБРАЖЕ́НИЕ дүрслэн үзүүлэх, дүрслэл; **верное ~** үнэн зөв дүрслэн үзүүлэх.

ОТОБРАЗИ́ТЬ дүрслэн үзүүлэх, харуулах; ~ **жизнь в искусстве** урлагт амьдралыг дүрслэн үзүүлэх.

ОТОБРАЗИ́ТЬСЯ дүрслэгдэх.

ОТОБРА́ТЬ 1. булаах, булаан авах, хураах; ~ **имущество** хөрөнгийг хураах; 2. хураан авах, эргүүлэн авах, буцааж авах; 3. сонгож авах, шилж авах, ялгах; 4. байцаан авах.

ОТОВА́РИВАНИЕ бараа нийлүүлэх, бараа нийлүүлэлт.

ОТОВА́РИВАТЬ,

ОТОВА́РИТЬ бараа нийлүүлэлт, бараа өгөх, бараагаар хангах.

ОТОВСЮ́ДУ газар бүрээс, газар газраас хаа хаанаас, зүг зүгээс.

ОТОГНА́ТЬ I 1. үргээх, хөөх, үлдэх, хөөн зайлуулах, үлдэн хөөх; ~ **собаку** нохой хөөн зайлуулах; 2. зориуд болих, орхих; ~ **грустные мысли** гуниглахаа зориуд болих,

ОТОГНА́ТЬ II нэрэх, нэрж гаргах.

ОТОГНУ́ТЬ 1. тэнийлгэх; ~ **угол страницы** номны хуудасны өнцөг тэнийлгэх; 2. нугалах; ~ **страницу** номын хуудас нугалах; 3. шамлах, эргүүлэх.

ОТОГНУ́ТЬСЯ тэнийх

ОТОГРЕВА́ТЬ 1. дулаацуулах, бүлээцүүлэх; бүлээсгэх; 2. халамжлах.

ОТОГРЕВА́ТЬСЯ дулаацах, бүлээцэх, бүлээсэх.

ОТОГРЕ́ТЬ 1. дулаацах, бүлээцүүлэх, бүлээсгэх; ~ **озябшие руки** бээрсэн гараа дулаацуулах; 2. халамжлах.

ОТОГРЕ́ТЬСЯ дулаацуулах, бүлээцэх, бүлээсэх; ~ **у печки** зуухны дэргэд дулаацах.

ОТОДВИГА́ТЬ 1. зайлуулах, хажуу тийш нь болгох, цаашлуулах; 2. хойшлуулах, цаашлуулах, цааш болгох, цаана болгох.

ОТОДВИГА́ТЬСЯ 1. зайлах, зай тавьж өгөх, тийш болох, цаашлах; 2. хойшлох, цаашлах, цааш болох, цаана болох.

ОТОДВИ́НУТЬ 1. зайлуулах, хажуу тийш нь болгох, цаашлуулах; ~ **стул в сторону** сандал хажуу тийш нь болгох; 2. хойшлуулах, цаашлуулах, цааш болгох, цаана болгох; ~ **поездку на месяц** явахыг нэг сар хойшлуулах.

ОТОДВИ́НУТЬСЯ 1. зайлах, зай тавьж, тийш болох, цаашлах; ~ **к окну** цонх тийш болох, цонх тийш зайлах; 2. хойшлох, цаашлах, цааш болох, цаана болох.

ОТОДРА́ТЬ 1. хуулах, хуу татах, ховхлох, ховх татах, тас татах, таслах; ~ **обои** туурганы цаасыг хуу татах; 2. чангаах, тас шавхрах; ~ **за уши** чихдэн чангаах.

ОТОДРА́ТЬСЯ хуурах, ховхрох.

ОТОЖДЕСТВИ́ТЬ адилтгах, адилд үзэх; ~ **два понятия** хоёр ухагдахууныг адилтгах.

ОТОЖДЕСТВЛЕ́НИЕ адилтгах, адилтгал.

ОТОЖДЕСТВЛЯ́ТЬ,

ОТОЖЕСТВИ́ТЬ,

ОТОЖЕСТВЛЯ́ТЬ адилтгах, адилд үзэх.

ОТОЗВА́НИЕ татах, таталт; ~ **посла** элчин сайдыг татах.

ОТОЗВА́ТЬ 1. дуудах; ~ **в сторону** хажуу тийш нь дуудах; 2. татах.

ОТОЗВА́||ТЬСЯ хариу өгөх, хариулах, чимээ гарах, аа гэх; ~ **на зов** дуудахад аа гэх, дуудахад хариулах; 2. үнэлэлт өгөх, үнэлэх, саналаа хэлэх, гэх; **хорошо ~ о чьей-либо книге** хүний номыг үнэлэх, хүний номыг сайн гэх; 3. болох, байх, нөлөөлөх; **переутомление ~ось на здоровье** ихэд ядарсан нь эрүүл мэндэд нь нөлөөлжээ.

ОТОЙТИ́ 1. явах, одох, очих, тийш болох, зайлах, холдох; ~ **к окну** цонх тийш очих; ~ **от двери** хаалганаас зайлах; 2. хөдлөх, одох; явах; **поезд отошёл ночью** галт тэрэг шөнө хөдлөв; 3. ухрах, буцаж очих; 4. өөр юм хийх, хадуурах холдох, орхих, ~ **от темы** сэдвээсээ хадуурах, сэдвээсээ өөр хийх; ~ **от оригинала** уг эхээс холдох; ~ **от прежних взглядов** урьдынхаа үзлийг орхих, урьдынхаасаа өөр бодолтой болох; 5. салах, хөндийрөх, ховхрох, хуурах, **обои отошли от стены** туурганы цаас хөндийрчээ; 6. арилах, үгүй болох, гарах; **пятно отошло** толбо арилав; 7. сэхээ орох, мэдээ орох; **ноги отошли от холода** бээрсэн хөл мэдээ оров; 8. шилжих, өмч болох; 9. ялгарах, гарах, **от творога отошла сыворотка** эзгийгээс шар ус ялгарав; 10. өнгөрөх, дуусах; 11. өнгөрөх, үгүй *болох*; ~ **в вечность** ертөнцийн мөнх бусыг үзүүлэх.

ОТОМКНУ́ТЬ 1. тайлах, түлхэх, онгойлгох; ~ **замок** цоож түлхэх; 2. мултлах, салгах, мултлаж авах, салгаж авах ~ **штык** бууны жад салгаж авах.

ОТОМКНУ́||ТЬСЯ 1. тайлдах, тайлагдах, түлхэгдэх, онгойх; **дверь ~лась** хаалга тайлагдав; 2. мултрах, салах.

ОТОМСТИ́ТЬ өшөө авах, хариу авах.

ОТОПИ́ТЕЛЬН||ЫЙ дулаацуулах, халаах, дулаацуулгын, халаалтын; ~**ая система** дулаацуулах систем.

ОТОПИ́ТЬ галлах, галлаж дулаацуулах; ~ **дом** галлаж гэр дулаацуулах.

ОТОПЛЕ́НИЕ 1. галлах, гал түлэх, галлаж дулаацуулах; 2. дулаацуулах, халаах, дулаацуулга, халаалт; **паровое** ~ уураар дулаацуулах; **дровяное** ~ түлээгээр дулаацуулах.

ОТОПЛЯ́ТЬ галлах, гал түлэх, галлаж дулаацуулах.

ОТОРА́ЧИВАТЬ хажих, хиазлах, хөвөөлөх.

ОТО́РВАННО тасрангид, салангид, тасархай, **мысли не существуют ~ от языка** хүний ухаан санаа хэлнээс салангид байдаггүй.

ОТО́РВАННОСТЬ тасархай байх, тасархай байдал.

ОТОРВА́ТЬ 1. таслах, тасар татах, тас татах; ~ **рукава от платья** хувцасны нь хоёр ханцуйг тас татах; 2. саатуулах, салгах; ~ **кого-либо от работы** хүнийг ажлаас нь саатуулах; ~ **глаза от книги** номоос нүд салгах; 3. хагацаах, салгах; ~ **от семьи** гэр бүлээс нь хагацаах.

ОТОРВА́||ТЬСЯ 1. тасрах, тас үсрэх; **пуговица ~лась** товч тасрав; 2. хөөрөх; **самолёт ~лся от земли** нисэх онгоц газраас хөөрөв, 3.тасалдуулах, салах; ~ **от занятий** хичээл тасалдуулах; **не мог ~ от интересной книги** сонирхолтой номоос салж чадахгүй байв; 3. тасрах; ~ **от массы** олон түмнээс тасрах.

ОТОРОПЕ́ЛЫЙ тэвдсэн, бачимдсан, тэвдүү, бачимдуу; ~ **взгляд** тэвдсэн харц.

ОТОРОПЕ́ТЬ тэвдэх, бачимдах; ~ **от неожиданности** гэнэт болсноос бачимдах.

О́ТОРОПЬ тэвдэх, бачимдах, тэвдэл, бачимдал.

ОТОРО́ЧИТЬ хажих, хиазлах, хөвөөлөх; ~ **пальто мехом** хүрэм ангийн үсээр хажих.

ОТОРО́ЧКА хажлага, хажаас, хиаз, хөвөө **меховая** ~ ангийн үсэн хажлага.

ОТОСЛА́ТЬ 1. илгээх, явуулах, хүргүүлэх; ~ **письмо почтой** шуудангаар захидал илгээх; 2. явуулах, холдуулах, зайлуулах; 3. илгээх, очмуу гэх: ~ **посетителя в другой отдел** ирсэн хүнийг өөр хэлтэст илгээх; 4. үзмүү гэх.

ОТОСПА́ТЬСЯ унтаж ханах, ханатал унтах; ~ **после дороги** аянаас ирээд ханатал унтах.

ОТОЩА́ТЬ турангилах, турах.

ОТПАДА́ТЬ 1. салж унах, ховхорч унах; 2. хэрэггүй болох, алга болох, мохох.

ОТПА́ИВАТЬ I 1. уулгаж дуусах, усалж дуусах; 2. сүүгээр тэжээх, угжиж өсгөх; 3. уулгаж эдгээх.

ОТПА́ИВАТЬ II гагнаасаар нь салгах, гагнаасыг нь хайлуулах.

ОТПА́РИВАТЬ 1. чийгтэй даавуутай индүүдэх; 2. ууraар утаж *зөөлрүүлэх*.

ОТПАРИ́РОВАТЬ хариулах, няцаах; ~ **удар** цохихыг хариулах.

ОТПА́РИТЬ 1. чийгтэй даавуутай индүүдэх; ~ **брюки** өмдөө чийгтэй даавуутай индүүдэх; 2. ууraар утаж зөөлрүүлэх.

ОТПА́РЫВАТЬ ханзлах.

ОТПА́||СТЬ 1. салж унах, ховхорч унах; 2. хэрэггүй болох, алга болох, мохох; **желание ~ло** хүсэл мохов.

ОТПАЯ́ТЬ гагнаасаар нь салгах, гагнаасыг нь хайлуулах; ~ **носик чайника** данхны цоргыг гагнаасаар нь салгах.

ОТПАЯ́||ТЬСЯ гагнаасаараа салах, гагнаас нь хайлах; **ручка чайника ~лась** данхны сэнж нь гагнаасаараа салав.

ОТПЕВА́ТЬ 1. дуулж дуусах, дуулахаа байх, донгодож дуусах, донгодохоо болих; 2. буян үйлдэх.

ОТПЕРЕ́ТЬ нээх онгойлгох, тайлах; ~ **комнату** өрөөгөө нээх; ~ **шкаф** шүүгээ онгойлгох.

ОТПЕРЕ́ТЬСЯ I нээгдэх, онгойх; **дверь легко отперлась** хаалга амархан тайлдав.

ОТПЕРЕ́ТЬСЯ II хүлээхгүй байх, мэлзэх, буцах, ~ **от своих слов** мэлзэх, үгээ буцах.

ОТПЁТЫЙ дүүрсэн, больсон, олигоо алдсан; ~ **человек** дүүрсэн амьтан, олигоо алдсан амьтан.

ОТПЕ́||ТЬ 1. дуулж дуусах, дуулахаа байх, донгодож дуусах, донгодохоо болих, донгодчихох; **петухи уже ~ли** тахиа аль зуур *донгодчихсон*; 2. буян үйлдэх.

ОТПЕЧА́ТАТЬ 1. хэвлэж дуусах, хэвлэн гаргах, хэвлэх; ~ **весь тираж книги** номын бүх хувийг хэвлэж дуусах; 2. оромдох, ором үлдээх, ор гаргах, дарах; ~ **пальцы на стекле** шил дээр хурууны ором үлдээх; 3. лацыг нь эвдэх, лацыг нь салгах.

ОТПЕЧА́ТА||ТЬСЯ ором орох, ор гарах, хэв гарах, мөр үлдэх; **на песке ~лись чьи-то следы** элсэн дээр хүн явсан мөр үлджээ.

ОТПЕЧА́Т||ОК 1. ором, ор, хэв; ~ **пальцев** хурууны ором, хурууны хэв; 2. ор мөр, ул мөр; **~ки пережитых несчастий** зовлон үзсэний ул мөр.

ОТПЕЧА́ТЫВАТЬ 1. хэвлэж дуусах, хэвлэн гаргах, хэвлэх; 2. оромдох, ором үлдээх, ор гаргах, дарах; 3. лацыг нь эвдэх, лацыг нь салгах.

ОТПЕЧА́ТЫВАТЬСЯ ором орох, ор гарах, хэв гарах, мөр үлдэх.

ОТПИВА́ТЬ оочих, балгах, уух.

ОТПИ́ЛИВАТЬ хөрөөдөх, тайрах, хөрөөдөөд авах.

ОТПИЛИ́ТЬ хөрөөдөх, тайрах, хөрөөдөөд авах.

ОТПИРА́ТЕЛЬСТВО мэлзэх, мэлзлэг.

ОТПИРА́ТЬ нээх, онгойлгох, тайлах.

ОТПИРА́ТЬСЯ I нээгдэх, тайлдах, тайлагдах.

ОТПИРА́ТЬСЯ II хүлээхгүй байх, мэлзэх, буцах.

ОТПИСА́ТЬСЯ бичсэн болж салах.

ОТПИ́СКА ёс төдий хариу.

ОТПИ́ТЬ оочих, балгах, уух; ~ **глоток** нэг оочих.

ОТПИ́ХИВАТЬ цааш нь түлхэх.

ОТПИХНУ́ТЬ цааш нь түлхэх; ~ **лодку от берега** завийг эргээс нь түлхэх.

ОТПИХНУ́ТЬСЯ тулуурдан цаашлах, түлхэж цааш болох; ~ **веслом от берега** эргийг сэлүүрээр тулуурдан цаашлах.

ОТПЛАТИ́ТЬ хариулах; ~ **добром за зло** усыг тусаар хариулах.

ОТПЛА́ЧИВАТЬ хариулах.

ОТПЛЫВА́ТЬ цааш сэлэх, самарч явах, хөвж одох, хөдлөх.

ОТПЛЫ́ТИ||Е самарч явах, хөдлөх; **пароход готов к ~ю** галт онгоц хөдлөхөд бэлэн байна.

ОТПЛЫ́ТЬ цааш сэлэх, самарч явах, хөвж одох, хөдлөх; ~ **от берега** эргээс цааш сэлэх.

ОТПЛЯ́СЫВАТЬ урамтай бүжиглэх, чадамгай бүжиглэх.

О́ТПОВЕДЬ хатуу хариу, хариу донго.

ОТПОЙ́ТЬ 1. уулгаж дуусах, усалж дуусах; 2. сүүгээр тэжээх, угжиж өсгөх; ~ **телёнка** тугал угжиж өсгөх; 3. уулгаж эдгээх; ~ **молоком** сүү уулгаж эдгээх.

ОТПОЛА́СКИВАТЬ зайлж дуусах.

ОТПОЛЗА́ТЬ мөлхөн зайлах; ~ **с дороги** замаас мөлхөж зайлах.

ОТПОЛЗТИ́ мөлхөн зайлах.

ОТПОЛИРОВА́ТЬ гөлийлгөх, гилгэр болгох, зүлгэх, өнгөлөх; ~ **мебель** тавилга гилгэр болгох.

ОТПОЛОСКА́ТЬ зайлж дуусах.

ОТПО́Р хариу цохилт, няцаалт; **дать ~ агрессорам** түрэмгийлэгчдэд хариу цохилт өгөх.

ОТПОРО́ТЬ ханзлах, ханз татах; ~ **воротник** зах ханзлах,

ОТПОРО́||ТЬСЯ ханзрах; **карман ~лся** халаа нь ханзрав.

ОТПОЧКОВА́ТЬСЯ нахиалан гарах, нахиалан салах.

ОТПОЧКО́ВЫВАТЬСЯ нахиалан гарах, нахиалан салах.

ОТПРАВИ́ТЕЛ||Ь илгээгч, явуулагч; **адрес ~я** илгээгчийн хаяг.

ОТПРАВИ́ТЕЛЬНИЦА илгээгч эмэгтэй, явуулагч эмэгтэй.

ОТПРА́ВИТЬ илгээх, явуулах; ~ **деньги почтой** шуудангаар мөнгө илгээх.

ОТПРА́ВИТЬСЯ явах, одох, мөрдөх, хөдлөх.

ОТПРА́ВКА илгээх, явуулах; ~ **писем** захидал илгээх.

ОТПРАВЛЕ́НИЕ 1. явуулах, хөдөлгөх, явах, хөдлөх; ~ **поезда** галт тэрэг явуулах, галт тэрэг явах; 2. илгээх юм, илгээсэн юм.

ОТПРАВЛЯ́ТЬ илгээх, явуулах.

ОТПРАВЛЯ́ТЬСЯ явах, одох, мордох, хөдлөх.

ОТПРАВН||О́Й эхлэх, эх болгосон; **~ая точка** эхлэх цэг.

ОТПРА́ЗДНОВАТЬ баяр хийх, баяр өнгөрөөх, баяр ёслол хийх баярлах; ~ **победу** ялалтын баяр хийх; 2. баяр хийж дуусах.

ОТПРА́ШИВАТЬСЯ чөлөө гуйх, зөвшөөрөл гуйх, чөлөө авах.

ОТПРОСИ́ТЬСЯ чөлөө гуйх, зөвшөөрөл гуйх, чөлөө авах, зөвшөөрөл авах; ~ **домой** гэртээ харих зөвшөөрөл гуйх.

ОТПРЫ́ГИВАТЬ үсрэх, үсрэн зайлах, харайж зайлах.

ОТПРЫ́ГНУТЬ үсрэх, үсрэн зайлах, харайж зайлах.

О́ТПРЫСК 1. хажуугийн цурава мөчир; 2. удам.

ОТПРЯГА́ТЬ мултлах, буулгах.

ОТПРЯ́НУТЬ ухасхийн зайлах.

ОТПРЯ́ЧЬ мултлах, буулгах; ~ **лошадь** морь хөллөгөөс мултлах.

ОТПУ́ГИВАТЬ үргээх, айлган зайлуулах.

ОТПУГНУ́ТЬ үргээх, айлган зайлуулах.

О́ТПУСК 1. амралт, чөлөө; **месячный ~** сарын амралт; **очередной ~** ээлжийн амралт; 2. олгох, тавьж олгох; ~ **средств** мөнгөн хөрөнгө олгох.

ОТПУСКА́ТЬ 1. явуулах, очуулах, холдуулах; 2. гаргаж тавих, суллах, суллан тавих, чөлөөлөн тавих; 3. сулруулах, султгах, сул болгох; 4. намжих, гайгүй болох; 5. олгох, тавьж өгөх, худалдах; 6. зориулах, зориулан олгох; 7. тавих, ургуулах; 8. хэлж орхих; 9. арилгах, өршөөх.

ОТПУСКНИ́К амарч байгаа хүн.

ОТПУСКН||О́Й амралтын, чөлөөний; **~ое время** амралтын үе.

ОТПУСТИ́||ТЬ 1. явуулах, очуулах, холдуулах; ~ **детей на каток** хүүхдүүдийг гулгуурт очуулах; 2. суллах, суллан тавих, чөлөөлөх, тавих; ~ **птицу из клетки** шувууг тороос гаргаж тавих; 3. сулруулах, султгах, сул болгох; ~ **подпругу** олом сулруулах; 4. намжих, гайгүй болох; **боль ~ло** өвчин намжлаа; 5. олгох, тавьж өгөх, худалдах; 6. зориулах, зориулан олгох; 7. тавих, ургуулах; ~ **бороду** сахал тавих; 8. хэлж орхих, хэлчих; ~ **шутку** инээдтэй үг хэлчих; 9. арилгах, өршөөх.

ОТРАБА́ТЫВАТЬ 1. ажиллаж төлөх, төлж ажил хийх, нөхөж ажиллах, ажил хийж нөхөх, хөлсөөр ажиллах; 2. ажиллах, ажил хийх; 3. ажиллаж дуусах.

ОТРАБО́ТАВШ||ИЙ ажилласан; **~ие газы** ажилласан хий.

ОТРАБО́ТАННЫЙ хэрэглэсэн, хэрэглэж дууссан хэрэг нь барагдсан; ~ **пар** хэрэглэж дууссан уур.

ОТРАБО́ТАТЬ 1. ажиллаж төлөх, төлж ажил хийх, нөхөн ажиллах, ажил хийж нөхөх, хөлсөөр ажиллах; 2. ажиллах, ажил хийх; 3. ажиллаж дуусах.

ОТРАБО́ТКА ажиллаж төлөх, нөхөн ажиллах, хөлсөнд ажиллах.

ОТРА́ВА хор.

ОТРАВИ́ТЕЛЬ хор өгөгч, хорлон алагч.

ОТРАВИ́ТЬ 1. хор өгөх, хор идүүлэх, хордуулж алах; ~ **мышь** хулганад хор өгөх; 2. хордуулах, хор хийх; ~ **воду** ус хордуулах; 3. хорлох, хор хүргэх, хортой нөлөө үзүүлэх, мунхруулах; 4. гутаах.

ОТРАВИ́ТЬСЯ хор идэх, хор идэж үхэх, хордох, хордож үхэх; ~ **грибами** мөөгөнд хордох.

ОТРАВЛЕ́НИЕ хор өгөх, хордуулж алах; 2. хор идэх, хор идэж үхэх, хордох, хордлого, хордож үхэх.

ОТРАВЛЯ́ТЬ 1. хор өгөх, хор идүүлэх, хордуулж алах; 2. хордуулах, хор хийх; 3. хорлох, хор хүргэх, хортой нөлөө үзүүлэх, мунхруулах; 4. гутаах.

ОТРАВЛЯ́ТЬСЯ хор идэх, хор идэж үхэх, хордох, хордож үхэх.

ОТРАВЛЯ́ЮЩ||ИЙ хорт, хортой, хордуулах; **~ие вещества** хорт бодис.

ОТРА́ДА баяр баясгалан; **дети — наша ~** хүүхэд бол бидний баяр баясгалан мөн.
ОТРА́ДНО баярлаж баясмаар.
ОТРА́ДН||ЫЙ баяр баясгалантай, баярлаж баясмаар; **~ое явление** баяр баясгалантай үзэгдэл.
ОТРАЖА́ТЕЛЬ цойлуур, хариул.
ОТРАЖА́ТЬ 1. тосч цохих, өөдөөс нь цохих; 2. тусгах, ойлгох; 3. тусгах, тольдон харуулах, харуулах.
ОТРАЖА́ТЬСЯ 1. тусах, харагдах, тольдох, ойх; 2. нөлөөлөх, илрэх.
ОТРАЖЕ́НИЕ 1. өөдөөс нь цохих; 2. туссан дүрс, тусах, харагдах, тольдох; **увидеть своё ~ в зеркале** толинд дүрсээ харах; 3. тусгах, тусгалга, ойлгох, ойлго; 4. тусгах, тольдон харуулах, тусгахуй, тусгал; **~ жизни в искусстве** урлагт амьдралыг тусгах.
ОТРАЗИ́ТЬ 1. тосч цохих, өөдөөс нь цохих; **~ атаку** дайралтыг өөдөөс нь цохих; 2. тусгах, ойлгох; **~ свет** гэрэл ойлгох; 3. тусгах, тольдон харуулах, харуулах, **~ общественое настроение** нийгмийн амьсгалыг тусгах.
ОТРАЗИ́||ТЬСЯ 1. тусах, харагдах, тольдох, ойх; **в воде ~лся лунный свет** усанд сарны гэрэл тусчээ; 2. нөлөөлөх, илрэх; **усиленная работа ~лась на его здоровье** эрчимтэй ажилласан нь биенд нь нөлөөлжээ,
ОТРАПОРТОВА́ТЬ илэрхийлэлт явуулах, илэрхийлэлт өгөх, илэрхийлэх.
ОТРАСЛЕВ||О́Й салбарын, нарийн мэргэжлийн; **~ые вузы** нарийн мэргэжлийн дээд сургууль.
О́ТРАСЛ||Ь салбар; **важнейшие ~и хозяйства** аж ахуйн чухал салбар.
ОТРАСТА́ТЬ ургах, урт болох.
ОТРАСТИ́ ургах, урт болох; **ногти ~** хумс ургажээ.
ОТРАСТИ́ТЬ ургуулах, урт болгох; **~ бороду** сахлаа ургуулах.
ОТРА́ЩИВАТЬ ургуулах, урт болгох.
ОТРЕ́БЬЕ шаар, хог шавхруу, хог новш.
ОТРЕГУЛИ́РОВАТЬ зохицуулах, тохируулах; **~ двигатель** хөдөлгүүр тохируулах.
ОТРЕДАКТИ́РОВАТЬ хянан засах, найруулан засах, тохиолдуулах.
ОТРЕ́З 1. огтлох, огтолт, огтолсон газар; **линия ~а** огтлох газар; 2. хэсэг бөс;
ОТРЕ́ЗАННОСТЬ тасранги байдал, холбоогүй байх.
ОТРЕЗА́ТЬ 1. огтлох, тайрах, зүсэх; **~ кусок хлеба** нэг зүсэм талх зүсэх; 2. тасалж өгөх; **~ земельный участок** хэсэг газар өгөх; 3. боох, хаах, таслах; **~ путь к отступлению** ухрах замыг нь боох; 4. эрс, тас хариулах.
ОТРЕЗВЕ́ТЬ согтуу гарах, эрүүл болох, сэхээ орох.
ОТРЕЗВИ́ТЬ согтуу гаргах, эрүүл болгох, сэхээ оруулах; **~ пьяного** согтуу хүнийг сэхээ оруулах.
ОТРЕЗВИ́ТЬСЯ согтуу гарах, эрүүл болох, сэхээ орох.
ОТРЕЗВЛЕ́НИЕ согтуу гаргах, эрүүл болгох, сэхээ оруулах, согтуу гарах. **ОТРЕЗВЛЯ́ТЬ** согтуу гаргах, эрүүл болгох, сэхээ оруулах.
ОТРЕЗВЛЯ́ТЬСЯ согтуу гарах, эрүүл болох, сэхээ орох.
ОТРЕ́ЗОК 1. хэсэгхэн бөс, огтлодос; 2. хэсэгхэн, хэсэг, хэрчим; **~ пути** замын хэсэгхэн, замын хэсэг; **~ времени** хэсэгхэн зуур, хэсэг зуур.
ОТРЕКА́ТЬСЯ 1. няцах, орхих; 2. цааргалах, найр тавих.
ОТРЕКОМЕНДОВА́ТЬ сайшаан хэлэх, үнэлэх, танилцуулах, санал болгох.
ОТРЕКОМЕНДОВА́ТЬСЯ нэрээ хэлж танилцах.
ОТРЕМОНТИ́РОВАТЬ засах, засварлах, засвар хийх.
ОТРЕ́ПЬЕ 1. ноорхой хувцас, уранхай хувцас; 2. хог новш.
ОТРЕТУШИ́РОВА́ТЬ засах, засч боловсруулах.
ОТРЕЧЕ́НИЕ буцах, няцах, орхих, хаях, цааргалах, найр тавих.
ОТРЕ́ЧЬСЯ 1. буцах, няцах, орхих, хаях; **~ от своего прежнего мнения** урьдынхаа бодлогыг орхих; 2. цааргалах, найр тавих; **~ от престола** хан ширээгээ найр тавих, цааргалах.
ОТРЕША́ТЬ зайлуулах, холдуулах, салгах, ангижруулах.
ОТРЕША́ТЬСЯ зайлах, холдох, салах, ангижрах.
ОТРЕШИ́ТЬ зайлуулах, холдуулах, салгах, ангижруулах; **~ от должности** тушаалаас нь зайлуулах.
ОТРЕШИ́ТЬСЯ, зайлах, холдох, салах, ангижрах; **~ от мысли о чем-либо** нэг юмны тухай бодлоос ангижрах.
ОТРИЦА́НИЕ үгүйсгэх, үгүйсгэл.
ОТРИЦА́ТЕЛЬНО 1. үгүй гэж, татгалзаж, хорьж; **ответить ~** үгүй гэж хариулах, татгалзах, хорих; 2. муу, муугаар, муушаан, үл ойшоож.
ОТРИЦА́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. үгүй гэсэн, татгалзсан, хорьсон; **получить ~ ответ** татгалзсан хариу авах; 2. үгүйсгэсэн, байхгүй гэсэн, болохгүй гэсэн, буруу гэсэн, сөрөг; **опыт дал ~ые результаты** туршлагаас байхгүй гэсэн дүн гарав, сөрөг дүн гарав; 3. тааламжгүй, үл ойшоосон, муушаасан, муу; **~ отзыв** үл ойшоосон үнэлэлт; 4. муу, муу талын, муу зүгийн; **~ поступок** муу явдал; 5. үгүйсгэсэн, үгүйсгэх; **~ метод доказательства** үгүйсгэн нотлох арга; 6. хасах; **~ое число** хасах тоо; **~ наконечник элемента** элементын хасах үзүүр; 7. сөрөг; сөрөх; **~ заряд** сөрөг цэнэг.
ОТРИЦА́ТЬ 1. үгүйсгэх; **нельзя ~ объективной истины** бодит үнэ цэнийг үгүйсгэж болохгүй; 2. -гүй гэх, мэлзэх; **~ очевидную истину** илэрхий үнэн зүйлийг мэлзэх.
ОТРО́Г салбар уул; **~и Карпат** Карпатын салбар уулс.
О́ТРОДУ 1. эхээс төрсөөр, *орчуулахгүй байж болно*; **ребенок лет шести ~** зургаа орчим насны хүүхэд; 2. насан туршдаа, хүн болсоор, энэ насандаа; **~ не обманывал** хүн болсоор хуурч үзээгүй.
ОТРО́ДЬЕ зулбадас, зулзага.
ОТРО́СТОК 1. залуу мөчир; 2. сэртэн, олжго; **поперечный ~** хөндлөвч сэртэн; **~ слепой кишки** олгойн олжго.
О́ТРОЧЕСК||ИЙ өсөх насны; **~ие года** өсөх нас.
О́ТРОЧЕСТВО өсөх нас.
О́ТРУБ I хэрчим (1906—1917 онд нударганы аж ахуй бий болгохын тул хаант засаг хүй нэгдлийн газраас тасалж тариачинд өмч болгон өгч байсан хэсэг).
О́ТРУБ II тайрхай.
ОТРУБА́ТЬ тас цавчих, цавчиж таслах.
О́ТРУБИ шигшдэс, хэвэг.
ОТРУБИ́ТЬ тас цавчих, цавчиж таслах.
О́ТРУБНЫЙ шигшдэсэн, хэвгээр хийсэн; **~ корм** шигшдэсэн тэжээл.
ОТРУГА́ТЬ тачигнатал загнах, хараах.
ОТРЫ́В 1. таслах, тас татах; 2. тасрах, тасалдуулах, гарах, салах.
ОТРЫВА́ТЬ I 1. таслах, тасар татах, тас татах; 2. саатуулах, салгах; 3. хагацаах, салгах.
ОТРЫВА́ТЬ II 1. ухах, өрөх; 2. ухаж гаргах, өрж гаргах.
ОТРЫ́ВИСТО тасалдан, огцом, амьсгааданги; **говорить ~** огцом ярих, амьсгаадан ярих.
ОТРЫ́ВИСТОСТЬ тасалдан байх, огцом байх, амьсгааданги байдал.
ОТРЫ́ВИСТЫЙ тасалдсан, зангирсан, огцом амьсгааданги; **~ голос** тасалдсан дуу, зангирсан хоолой.
ОТРЫВНО́Й тасалбар; **~ блокнот** тасалбар дэвтэр; **~ календарь** тасалбар хуанли.

ОТРЫ́ВОК хэсэг; **отрывки из оперы** дуурийн хэсэг; ~ **из повести** туужийн хэсэг.
ОТРЫ́ВОЧН||ЫЙ хэсэг бусаг; **~ые сведения** хэсэг бусаг мэдээ.
ОТРЫ́ГИВАТЬ гулгих, огих, хэхрэх.
ОТРЫГНУ́ТЬ гулгих, огих, хэхрэх.
ОТРЫ́ЖКА хэхэрдэс, гулгидас.
ОТРЫ́ТЬ 1. ухах, өрөх; ~ **окоп** нуувч ухах; 2. ухаж гаргах, ергөж гаргах.
ОТРЯ́Д I 1. отряд, анги, баг; **разведывательный** ~ тагнуулын анги; 2. анги, бүлэг, хэсэг; **геолого-разведывательный** ~ газар судлалын хайгуулын анги; **пионерский** ~ пионерийн бүлэг.
ОТРЯ́Д II баг; ~ **членистоногих** үе хөлтний баг.
ОТРЯДИ́ТЬ илгээх, явуулах, томилон явуулах ~ **в разведку** тагнуулд явуулах.
ОТРЯ́ДН||ЫЙ отрядын, ангийн, бүлгийн, **~ое имущество** ангийн хөрөнгө, бүлгийн эд хогшил.
ОТРЯЖА́ТЬ илгээх, явуулах, томилон одуулах.
ОТРЯСА́ТЬ сэгсчих.
ОТРЯСТИ́ сэгсрэх.
ОТРЯХА́ТЬ,
ОТРЯ́ХИВАТЬ, сэгсчих, сэгсчин унагаах, сэгсчин арилгах.
ОТРЯ́ХИВАТЬСЯ хувцсаа сэгсчих, шилгээх.
ОТРЯХНУ́ТЬ сэгсрэх, сэгсрээд унагах, сэгсэрч арилгах.
ОТРЯХНУ́ТЬСЯ хувцсаа сэгсрэх, шилгээх.
ОТСАДИ́ТЬ 1. салган суулгах; ~ **молодые кусты** залуу бутыг нэг нэгээс нь салган суулгах; 2. ганцаарыг нь суулгах.
ОТСА́ДКА салган суулгах, салган суулгалт.
ОТСА́ЖИВАТЬ 1. салган суулгах; 2. ганцааранг нь суулгах.
ОТСА́ЖИВАТЬСЯ холдон суух, цааш суух.
ОТСАЛЮТОВА́ТЬ ёслол хийх.
ОТСВЕ́Т туяа, ойлго гэрэл; ~ **луны** сарны туяа.
ОТСВЕ́ЧИВАТЬ туяарах, туяа татуулах, ойлгох, тусгах.
ОТСЕ́В 1. шигших, шигшиж авах; 2. шигшдэс; **большой** ~ их шигшдэс; 3. шигшигдэн хоцрох, завсардах.
ОТСЕВА́ТЬ 1. шигших, шигшиж авах, шигшиж арилгах; 2. шигшиж гаргах, ялгаж зайлуулах.
ОТСЕВА́ТЬСЯ 1. шигшигдэх; 2. шигшигдэн хоцрох, шигшигдэн гээгдэх; 3. тарьж дуусах.
ОТСЕ́ВКИ шигшдэс.
ОТСЕ́ИВАТЬ 1. шигших, шигшиж авах, шигшиж хаях; 2. шигшиж гаргах, шигшиж зайлуулах.
ОТСЕ́ИВАТЬСЯ 1. шигшигдэн; 2. шигшигдэн хоцрох; 3. тарьж дуусах.
ОТСЕКА́ТЬ 1. тас цавчих, тас огтлох; 2. таслах, салгах.
ОТСЕ́СТЬ холдон суух, цааш суух.
ОТСЕ́ЧЬ 1. тас цавчих, тас огтлох; ~ **ветку** гишүү тас цавчих; 2. таслах, салгах.
ОТСЕ́ЯТЬ 1. шигших, шигшиж авах, шигшиж хаях; ~ **шелуху от муки** гурилаас хэвгий нь шигшиж авах; 2. шигшиж салгах.
ОТСЕ́Я||ТЬСЯ 1. шигшигдэн; 2. шигшигдэн хоцрох, шигшигдэн үлдэх; **часть учащихся ~лись** зарим сурагч шигшигдэн үлдэв; 3. тарьж дуусах.
ОТСИДЕ́ТЬ 1. чилтэл суух, ~ **ногу** хөлөө чилтэл суух; 2. суугаад гарах.
ОТСИ́ЖИВАТЬ чилтэл суух.
ОТСКА́БЛИВАТЬ хусах, хусч арилгах, харж арилгах.
ОТСКА́БЛИВАТЬСЯ хусагдах.
ОТСКА́КИВАТЬ 1. ойх, үсрэх, ухасхийн зайлах, харайлган одох, үсчин холдох; 2. тас үсрэх, тасран ойчих.
ОТСКОБЛИ́ТЬ хусах, хярах, хусч арилгах, харж арилгах; ~ **краску** будгий нь хусах.
ОТСКОБЛИ́ТЬСЯ хусагдах.
ОТСКОЧИ́||ТЬ үсрэх, ухасхийн зайлах, харайн одох, үсрэн холдох; **мяч ~л от стены бөмбөг** туурганаас ойв; 2. тас үсрэх, ойчих; **пуговица ~ла** товч тас үсрэв.
ОТСКРЕБА́ТЬ хусч арилгах, маажиж арилгах.
ОТСКРЕСТИ́ *разг.* хусч арилгах, **маажиж** арилгах.
ОТСЛА́ИВАТЬ 1. тунах, үелүүлэх; 2. хуулах.
ОТСЛА́ИВАТЬСЯ 1. хуурах; 2. тунах, үелэх.
ОТСЛОИ́ТЬ 1. тунах, үелүүлэх; 2. хуулах.
ОТСЛОИ́ТЬСЯ 1, хуурах; 2. тунах, үелэх.
ОТСЛО́ЙКА хуурдас.
ОТСЛУЖИ́||ТЬ 1. алба хаах, алба хааж дуусах, **хугацаа** төгсөх; **~л три года в армии** цэрэгт гурван жил алба **хаав**; 2. хуучирч урагдах, элэгдэж эвдрэх, хөгширч хэрэггүй болох.
ОТСОВЕ́ТОВА||ТЬ хорих, хориглох, болиулах, байлгах; **врач ~л ехать на юг** эмч дулаан оронд явахыг хорив.
ОТСОРТИРОВА́ТЬ дугаарлаж авах, зэргээр ялгах; ~ **яблоки** алимыг зэргээр ялгах.
ОТСОРТИРО́ВЫВАТЬ дугаарлаж авах, зэргээр ялгах.
ОТСО́Х||НУТЬ 1. хатаж унах, можийж ойчих; **ветка ~ла** мөчир хатаж унав; 2. хатчих; **рука ~ла** гар нь хатжээ.
ОТСРО́ЧИВАТЬ 1. хойшлуулах, цаашлуулах, хойш болгох; 2. хугацаа сунгах.
ОТСРО́ЧИВАТЬСЯ 1. хойшлох, хойшлогдох; 2. хугацаа сунгагдах.
ОТСРО́ЧИТЬ 1. хугацааг хойшлуулах, цаашлуулах, хойш болгох; ~ **платёж** төлбөрийг хойшлуулах, төлбөрийн хугацааг хойшлуулах; 2. хугацаа сунгах; ~ **паспорт** паспортын хугацаа сунгах.
ОТСРО́ЧКА 1 хойшлуулах, хойшлох, хойшлогдох; ~ **заседания** хурал хойшлуулах, хурал хойшлох; 2. хугацаа сунгах.
ОТСТАВА́НИЕ хоцрох, хоцрох явдал, хоцролт; **ликвидировать** ~ хоцрох явдлыг арилгах.
ОТСТАВА́ТЬ 1. хоцрох, тасрах, гээгдэх; 2. ходдох, хожимдох, хоцрох; 3. хоцрох, сүүлдэх, хоцрогдох; 4. хоцрох, ходдох, алдах; 5. салах, хагацах; 6. ховхрох, хуурах, хөндийрэх, салах; 7. орхих, зайлах, холдох.
ОТСТА́ВИТЬ 1. зайлуулж тавих; ~ **стул от печки** сандал пийшингээс зайлуулж тавих; 2. орхиулах, болиулах; ~! орхи!
ОТСТА́ВК||А огцрох, огцруулах, огцролт, огцруулалт; **выйти в ~у** огцрох; **дать ~у** огцруулах.
ОТСТАВЛЯ́ТЬ зайлуулж тавих, тавих.
ОТСТАВНО́Й огцорсон; ~ **военный** огцорсон цэргийн хүн, огцорсон цэргийн дарга, бэлтгэл дарга.
ОТСТА́ИВАНИЕ хамгаалах, хамгааллага; ~ **интересов трудящихся** хөдөлмөрчдийн эрх ашгийг хамгаалах.
ОТСТА́ВАТЬ хамгаалах, өмгөөлөн хамгаалах, өмгөөлөх.
ОТСТА́ИВАТЬСЯ I хамгаалагдах.
ОТСТА́ИВАТЬСЯ II тунах, тоорог нь тогтох.
ОТСТА́ЛОСТЬ хоцрогдсон байдал, хоцрогдол, бүдүүлэг байдал, харанхуй байдал; **экономическая** ~ эдийн засгийн хоцрогдол.
ОТСТА́Л||ЫЙ хоцрогдсон, бүдүүлэг, харанхуй; **~ая страна** хоцрогдсон орон.
ОТСТА́||ТЬ 1. хоцрох, тасрах, гээгдэх; ~ **от спутников** хамт явагсдаасаа хоцрох; 2. ходдох, хожимдох, хоцрох; ~ **от поезда** галт тэрэгнээс ходдох; 3. хоцрох, сүүлдэх, хоцрогдох; ~ **от жизни** амьдралаас хоцрох; ~ **от современности** орчин үеэс хоцрогдох; 4. хоцрох, ходдох, алдах; **твои часы ~ли на полчаса** цаг чинь хагас цаг хоцорчээ; 5. салах, хагацах; ~ **от**

старых друзей хуучин нөхдөөсөө хагацах; 6. ховхрох, хуурах, хөндийрөх, салах; **обои ~ли** туурганы цаас хуурчээ; 7. орхих, зайлах.

ОТСТАЮЩ||ИЙ 1. хоцорсон, сүүлдсэн, хоцорч яваа, сүүлдэж байгаа; **помогать ~им ученикам** хоцорч яваа сурагчдад туслах; 2. хоцрогч, сүүлдэгч; **подтянуть ~их** хоцрогчдыг өөд татах.

ОТСТЕГА́ТЬ гуядах, шавхрах; ~ **лошадь кнутом** морь ташуураар гуядах.

ОТСТЁГИВАТЬ тайлах, мултлах.

ОТСТЁГИВАТЬСЯ, 1. тайлдах, мултрах; 2. тайлагдах, *мултлагдах.*

ОТСТЕГНУ́ТЬ тайлах, мултлах; ~ **пуговицу** товч тайлах.

ОТСТЕГНУ́||ТЬСЯ таалдах, мултрах; **воротник ~лся** зах тайлагдав.

ОТСТИРА́ТЬ 1. угаах, угааж арилгах; ~ **все пятна** бүх толбыг нь угааж арилгах; 2. угааж дуусах.

ОТСТИРА́ТЬСЯ угаагдах, угаагдаж арилах.

ОТСТИ́РЫВАТЬ угаах, угааж арилгах.

ОТСТИ́РЫВАТЬСЯ угаагдах, угаагдаж арилах.

ОТСТО́Й 1. тунадас, өтөг; 2. *разг.* аймшигтай.

ОТСТОЯ́ТЬ I хамгаалах, өмгөөлөн хамгаалах, өмгөөлөх; ~ **дело мира** энх тайвны үйл хэргийг хамгаалах; ~ **свои права** эрхээ өмгөөлөх.

ОТСТОЯ́ТЬ II дуустал зогсож байгаад гарах.

ОТСТОЯ́ТЬ III газар орших, зайтай байх, хол орших.

ОТСТОЯ́||ТЬСЯ тунах, тоорог нь тогтох; **вода ~лась** усны тоорог нь тогтлоо.

ОТСТРА́ИВАТЬ I барьж дуусах.

ОТСТРА́ИВАТЬ II зохицуулах, дүйцүүлэх.

ОТСТРА́ИВАТЬСЯ I барьж авах.

ОТСТРА́ИВАТЬСЯ II зохицуулан авах, дүйцүүлж авах.

ОТСТРАНЕ́НИЕ зайлуулах, зайлах.

ОТСТРАНИ́ТЬ 1. зайлуулах, түлхэх; ~ **чью-либо руку** хүний гарыг зайлуулах; 2. *халах, гаргах;* ~ **от работы** *ажлаас халах.*

ОТСТРАНИ́ТЬСЯ 1. зайлах, хажуу тийш болох, булталх; ~ **от удара** цохихоос зайлах; 2. биеэ зайлах, хойш суух, зайлсхийх; ~ **от всех хлопот** хамаг ажлаас хойш суух.

ОТСТРАНЯ́ТЬ 1. зайлуулах, түлхэх; 2. халах, гаргах.

ОТСТРАНЯ́ТЬСЯ 1. зайлах, хажуу тийш болох, булталх; 2. биеэ зайлах, хойш суух, зайлсхийх.

ОТСТРЕ́ЛИВАТЬСЯ буудаж байж салах, буудаж мултрах.

ОТСТРЕЛЯ́ТЬСЯ 1. буудаж байж салах, буудаж мултрах; ~ **от волков** олон чононоос буудаж байж салах; 2. буудаж дуусах.

ОТСТРИГА́ТЬ хайчлах, тас хяргах.

ОТСТРИ́ЧЬ хайчлах, тас хяргах.

ОТСТРО́ИТЬ I барьж дуусах; ~ **себе дом** байшингаа барьж дуусах.

ОТСТРО́ИТЬ II зохицуулах, дүйцүүлэх.

ОТСТРО́ИТЬСЯ I *разг.* барьж авах.

ОТСТРО́ИТЬСЯ II зохицуулж авах, дүйцүүлж авах.

О́ТСТУП догол, ~ **в начале абзаца** шинэ мөрний эхний догол.

ОТСТУПА́ТЬ 1. ухрах, хойшоо болох, гэдрэгээ болох; 2. бууруулах, ухрах; 3. шантрах, зүрх алдах; 4. гажих, зөрчих; 5. ухрах, буцах, няцах; 6. хазайх, зөрөх; 7. догол гаргах, тэтгэх.

ОТСТУПА́ТЬСЯ 1. ухрах, няцах, буцах; 2. орхих, хаях, урвах.

ОТСТУПИ́ТЬ 1. ухрах, хойшоо болох, гэдрэгээ *болох;* ~ **на шаг** нэг алхам ухрах; 2. бууруулах, ухрах; ~ **с боями** тулалдсаар ухрах; 3. шантрах, зүрх алдах; ~ **перед трудностями** бэрхшээлээс шантрах; 4. гажих, зөрчих; ~ **от принятого обычая** олны заншлаас гажих; 5. ухрах, буцах, няцах; ~ **от своих взглядов** үзлээсээ ухрах; 6. хазайх, зөрөх; ~ **от темы** сэдвээсээ зөрөөд явчих; 7. догол гаргах, тэтгэх.

ОТСТУПИ́ТЬСЯ *разг.* 1. ухрах, няцах, буцах; ~ **от своего права** эрхээ эдлэхээс няцах; 2. орхих, хаях, урвах.

ОТСТУПЛЕ́НИЕ 1. ухрах, ухралт; ~ **врага** дайсны ухрах; 2. гажих; зөрчих; гажилт, зөрчилт; ~ **от правила** дүрэм гажих; 3. гажиг өгүүлэх; **лирическое** ~ гажиг уянгалан өгүүлэх, уянгын гажилт.

ОТСТУ́ПНИК тэрсэлдсэн этгээд.

ОТСУ́ТСТВИЕ үгүй, байхгүй байх, эзгүй байх; **в ~ кого-либо** хүний эзгүй байхад, хүний эзгүй хоорондоо.

ОТСУ́ТСТВОВАТЬ үгүй байх, байхгүй байх, эзгүй байх.

ОТСУ́ТСТВУЮЩИЙ 1. байхгүй байгаа, эзгүй байгаа, үгүй байгаа; 2. **отсутствующие** байхгүй байгсад.

ОТСЧИТА́ТЬ тоолж ялгах, тоолж өгөх.

ОТСЧИ́ТЫВАТЬ 1. тоолж ялгах, тоолж өгөх; 2. тоолох, тоолон хэмжих; ~ **пять шагов от дома** гэрээсээ таван алхам тоолон хэмжих.

ОТСЫЛА́ТЬ 1. илгээх, явуулах, хүргүүлэх; 2. явуулах, холдуулах, зайлуулах; 3. илгээх, очмуу гэх; 4. үзмүү гэх.

ОТСЫ́ЛКА илгээх, явуулах, илгээлт, явуулалт.

ОТСЫ́ПАТЬ,

ОТСЫПА́ТЬ утгаж хийх, юүлэх, утгаж өгөх, утгаж авах; ~ **муки в мешочек** хүүдийд гурил утгаж хийх.

ОТСЫПА́ТЬСЯ I асгарах, юүлэгдэх.

ОТСЫПА́ТЬСЯ II ханатал унтах, унтаж ханах.

ОТСЫРЕ́ЛЫЙ чийгтэн, чийг даасан, чийг татах; ~ **табак** чийг даасан тамхи.

ОТСЫРЕ́||ТЬ чийгтэх, чийг даах, чийг татах; **мука ~ла** гурил чийгтжээ.

ОТСЫХА́ТЬ хатаж унах, хатах.

ОТСЮ́ДА 1. эндээс; ~ **до реки один километр** эндээс гол хүртэл нэг километр; 2. иймээс, иймд, учир иймээс.

ОТТА́ИВАТЬ 1. хайлах, гэсэх, уярах; 2. хайлуулах, гэсгээх, уяраах.

ОТТА́ЛКИВАТЬ 1. түлхэх, түлхэн зайлуулах, өшиглөн зайлуулах; 2. хөндийрүүлэх, дургүй хүргэх, зэвүү хүргэх.

ОТТА́ЛКИВАТЬСЯ түлхэж зайлах, түлхэж цаашлах.

ОТТА́ЛКИВАЮЩ||ИЙ үзэшгүй муухай, жигшмээр, ой гутмаар; ~**ая внешность** үзэшгүй муухай царай зүс.

ОТТА́ЧИВАТЬ хурцлах, ирлэх, билүүдэх, гуранздах, үрэх.

ОТТА́ЧИВАТЬСЯ 1. хурц болох, иртэй болох; 2. хурцлагдах, билүүдэгдэх, ирлэгдэх.

ОТТАЩИ́ТЬ чирч зайлуулах, чирч аваачих.

ОТТА́Я||ТЬ 1. хайлах, гэсэх, уярах; **земля ~ла** газар гэслээ; 2. хайлуулах, гэсгээх, уяраах.

ОТТЕНИ́ТЬ 1. сүүдэр гаргах, сүүдэртүүлэх, харлуулах; 2. товойлгох, товойлгон өгөх; ~ **свою основную мысль** гол санаагаа товойлгох.

ОТТЕ́Н||ОК 1. туяа, ялгаа; **различные ~ки красного цвета** улаан өнгийн олон янзын ялгаа; 2. нарийн ялгаа ~**ки значения слова** үгийн утгын нарийн ялгаа; 3. өнгө, янз; **говорить с ~ком пренебрежения** басамжилсан өнгөтэй үг хэлэх.

ОТТЕНЯ́ТЬ 1. сүүдэр гаргах, сүүдэртүүлэх, харлуулах; 2. товойлгох, товойлгон өгөх.

О́ТТЕПЕЛЬ дулаарах, урь орох, урь ирэх, урь унах.

ОТТЕРЕ́ТЬ 1. үрж арилгах, арчих; ~ **пятно** толбо үрж арилгах; 2. үрэх, арчих, арчиж мэдээ оруулах; ~ **снегом обмороженное ухо** хөлдсөн чихээ цасаар арчих; 3. түлхэх, түрэх, шахах; 4. шахах, хавчих.

ОТТЕРЕ́ТЬСЯ арчигдах, үрэгдэж арилах; **грязь оттёрлась** хир арчигджээ.

ОТТЕСНИ́ТЬ шахах, хавчих; ~ **соперника** өрсөлдөгчийгөө хавчих.
ОТТЕСНЯ́ТЬ түрэх, түрж гаргах, шахаж зайлуулах.
ОТТИРА́ТЬ 1. үрж арилгах, арчих; 2. үрэх, арчих, арчиж мэдээ оруулах; 3. түлхэх, түрэх.
ОТТИРА́ТЬСЯ арчигдах, үрэгдэх, арилах.
О́ТТИСК дардас; ~ **статьи** өгүүллийн дардас.
ОТТОГО́ учраас, тиймээс, тул, тийм учраас; ~ **что** тийм учраас.
ОТТОЛКНУ́ТЬ 1. түлхэх, түлхэн зайлуулах, өшиглөн зайлуулах; ~ **ногой стул** сандал өшиглөн зайлуулах; 2. хөндийрүүлэх, дургуй хүргэх, зэвүү хүргэх.
ОТТОЛКНУ́ТЬСЯ түлхэн цаашлах, түлхэн зайлах; ~ **веслом от берега** сэлүүрээр эрэгт тулж түлхэн цаашлах.
ОТТОПТА́ТЬ 1. явширгадуулах, улдуулах; 2. гишгэх, бяц гишгэх; ~ **соседу ноги** хажуугийнхаа хүний хөлийг гишгэх.
ОТТОПЫ́РИВАТЬСЯ цорвойх, ёрвойх, цулхийх, ёрдойх, дордойх.
ОТТОПЫ́РИТЬ цорвойлгох, ёрвойлгох, цулхийлгэх, ёрдойлгох; ~ **губы** уруулаа цорвойлгох.
ОТТОПЫ́РИ||ТЬСЯ цорвойх, ёрвойх, цулхийх, ёрдойх, дордойх; **карманы ~лись** халаасууд нь цулхийжээ.
ОТТОРГА́ТЬ тонон авах, хүчээр авах.
ОТТО́РГНУТЬ тонон авах, хүчээр авах; ~ **чужие земли** бусдын газрыг дээрэмдэн авах.
ОТТОРЖЕ́НИЕ тонон авах, дээрэмдэн авах.
ОТТОЧИ́ТЬ хурцлах, ирлэх, билүүдэх, гуранздах, үрэх; ~ **нож на бруске** хутга билүүдэх.
ОТТОЧИ́||ТЬСЯ хурц болох, иртэй болох, ирлэгдэх; **топор ~лся** сүх сайн ирлэгдэв.
ОТТУ́ДА тэндээс; **откуда ветер, ~ и дождь** салхи хаанаас бол, бороо бас тэндээс.
ОТТЯ́ГИВАТЬ 1. татах, татаж зайлуулах, хажуу тийш нь болгох; 2. татаж аваачих, татах; 3. хойшлуулах, хойш тавих, хойш татах; 4. хөндүүрлэх, хөндүүр болгох, цэрвүүтүүлэх.
ОТТЯ́ЖКА 1. хойшлуулах, хойш тавих; 2. хойш татах, удаашруулах, удаашралт.
ОТТЯНУ́ТЬ 1. татах, татаж зайлуулах, хажуу тийш нь болгох; 2. татаж аваачих, татах; 3. хойшлуулах, хойш тавих, хойш татах ~ **окончательное решение** бүрмөсөн шийдэхийг хойш тавих; 4. хөндүүрлүүлэх, хөндүүр болгох.
ОТУ́ЖИНАТЬ 1. оройн хоол идэж дуусах; 2. оройн хоол идэх.
ОТУМА́НИВАТЬ бүргэлзүүлэх, манаруулах, манагалзуулах.
ОТУМА́НИ||ТЬСЯ бүргэлзэх, манарах, манагалзах; **~лись глаза** нүд бүрэлзэв.
ОТУПЕ́ЛЫЙ дүйргэн, дүйрэнгэ, мэнэрсэн.
ОТУПЕ́НИЕ дүйрэх, дүйнгэтэх, дүйрэл, дүйнгэтэл, мэнэрэл.
ОТУПЕ́ТЬ дүйрэх, дүйнгэтэх, мэнэрэх.
ОТУЧА́ТЬ гаргах, байлгах, хашрах, залхах.
ОТХАРКА́ТЬ хахирах, хахиран нулимах.
ОТХА́РКИВАТЬ хахирах, хахиран нулимах.
ОТХЛО́ПАТЬ өвдтөл таших; ~ **себе ладоши** алгаа өвдтөл таших.
ОТХЛЫ́НУТЬ нүргэн татрах, нүрхийн татах, нүрхийн зайлах, нүргэн ухрах.
ОТХО́Д 1. хөдлөх, явах, одох; 2. ухрах, ухралт; 3. холдох, зайлах, орхих, буцах; 4. хаягдал, ялгадас; **нефтяные ~ы** нефтийн ялгадас.
ОТХОДИТЬ I 1. сувилан эдгээх, тойвлох; ~ **больного** өвчтэй хүнийг тойвлох.
ОТХОДИ́ТЬ II 1. явах, одох, очих, тийш болох, холдох; 2. хөдлөх, одох, явах; 3. ухрах, буцаж очих; 4. өөр хийх, хадуурах, холдох, орхих; 5. салах, хөндийрөх, ховхрох, хуурах; 6. арилах, үгүй болох, гарах; 7. сэхээ орох, мэдээ орох; 8. шилжих, өмч болох; 9. ялгарах, гарах; 10. өнгөрөх, дуугарах, гарах; 11. өнгөрөх, дуусах; 12. өнгөрөх, үгүй болох.
ОТХО́ДЧИВЫЙ амархан алдах, дорхноо тайвширдаг, цагаан сэтгэлтэй; **он человек** ~ уур нь амархан гардаг хүн.
ОТХО́Ж||ИЙ ~ **промысел** улирлын ажил, түр ажил; **~ее место** жорлон.
ОТЦВЕСТИ́ цэцэглэж өнгөрөх, цэцгээ гүвэх.
ОТЦВЕТА́ТЬ цэцэглэж өнгөрөх, цэцгээ гүвэх; **черемуха уже отцвела** монос цэцэглэж өнгөрсөн; 2. өнгө царай алдах, буурах.
ОТЦЕПИ́ТЬ салгах, салгаж авах, мултлах, мулталж авах.
ОТЦЕПИ́ТЬСЯ,
ОТЦЕПЛЯ́ТЬСЯ салах, мултрах.
ОТЦО́ВСК||ИЙ эцгийн, аавын; **~ое наследие** эцгийн өв.
ОТЦО́ВСТВО эцэг болох, эцэг байх.
ОТЧА́ИВАТЬСЯ цөхрөх, цөхөх, цөхрөнгөө барах, гайхаш барах.
ОТЧА́ЛИВАТЬ,
ОТЧА́ЛИТЬ эргээс сэлэн холдох.
ОТЧА́СТИ зарим талаар; ~ **он прав** зарим талаар түүний зөв.
ОТЧА́ЯНИЕ цөхөх, цөхрөлт; **приходить в** ~ цөхрөх.
ОТЧА́ЯННО 1. галзуу, аймшиггүй зүрхтэй, улайрсан, яахаас ч буцахгүй; 2. улайм цайм, ажиггүй; ~ **врать** улайм цайм худал хэлэх.
ОТЧА́ЯНН||ЫЙ 1. цөхөрсөн, цөхрөнгөө барсан; ~ **взгляд** цөхөрсөн харц; 2. галзуу, аймшиггүй, зүрхтэй, улайрсан, яахаас ч буцахгүй, шийдсэн; ~ **человек** яахаас ч буцахгүй хүн, шийдсэн хүн; 3. шунал болсон, улайрсан; 4. цөхрөнгөө барсан, хэцүүдсэн; **~ое положение** цөхрөнгөө барсан байдал.
ОТЧА́ЯТЬСЯ цөхрөнгөө барах, гайхаш барагдах.
ОТЧЕГО́ яагаад, юунаас болоод, учир юунаас; ~ **он не пришёл?** тэр яагаад ирсэнгүй вэ? **я не знаю, ~ он не пришёл** тэр яагаад ирээгүйг би мэдэхгүй.
ОТЧЕГО́-ЛИ́БО нэг юмнаас, ямар нэгэн учраас.
ОТЧЕГО́-НИБУ́ДЬ нэг юмнаас, ямар нэгэн учраас.
ОТЧЕГО́-ТО яагаад ч юм, юунаас болсон юм, ямар ч учраас юм.
ОТЧЕКА́НИВАТЬ цутгах, цохих
ОТЧЕКА́НИТЬ цутгах, цохих; 2. тов тод хэлэх.
ОТЧЁРКИВАТЬ зурах, зурж тэмдэглэх.
О́ТЧЕСТВО, эцгийн нэр.
ОТЧЁТ тайлан, илтгэл, тайлагнах; **годовой** ~ жилийн тайлан; ~ **о заседании** хурлын тухай тайлан; **дать** ~ тайлан гаргах.
ОТЧЁТЛИВО тов тодоор, тодорхой; ~ **произнести каждое слово** үг бүрийг тод дуудах.
ОТЧЁТЛИВЫЙ тод, тодхон.
ОТЧЁТНОСТЬ тайлагнах; **денежная** ~ мөнгөн тооцоог тайлагнах.
ОТЧИ́ЗНА эх орон, эцэг орон.
О́ТЧИЙ эцгийн, аавын, эцэг эхийн.
О́ТЧИМ хойт эцэг.
ОТЧИСЛЕ́НИЕ 1. халах, гаргах; 2. шимтгэл, суутгал.
ОТЧИ́СЛИТЬ 1. суутгах, шимтгэх; 2. халах, гаргах.
ОТЧИ́СЛИТЬСЯ халагдах, гарах.
ОТЧИСЛЯ́ТЬ 1. суутгах, шимтгэх; 2. халах, гаргах.
ОТЧИСЛЯ́ТЬСЯ халагдах, гарах.
ОТЧИ́СТИТЬ арилгах, цэвэрлэх.
ОТЧИТА́ТЬ зэмлэх, загнах.
ОТЧИТА́ТЬСЯ тайлагнах, тайлан тавих, тайлан гаргах.
ОТЧИ́ТЫВАТЬ зэмлэх, загнах.

ОТЧИ́ТЫВАТЬСЯ тайлагнах, тайлан тавих, тайлан гаргах.
ОТЧИЩА́ТЬ арилгах, цэвэрлэх.
ОТЧИЩА́ТЬСЯ 1. арилах, цэвэр болох; 2. арилгагдах, цэвэрлэгдэх.
ОТЧУЖДА́ТЬ хураах, албадан авах.
ОТЧУЖДЕ́НИЕ 1. хураах, албадан авах, хүнийсгэх; 2. хураах.
ОТЧУЖДЁННОСТЬ хөндий болох, хүйтнээр үздэг болох, хүйтэн болох.
ОТШАГА́ТЬ явган явах.
ОТШАТНУ́ТЬСЯ татвасхийн хойш болох, огзосхийн зайлах.
ОТША́ТЫВАТЬСЯ 1. татвасхийн хойш болох, огзосхийн зайлах; 2. эрс хөндийрөх, бууруулах.
ОТШЕ́ЛЬНИК даяанч, аялагч.
ОТШЕ́ЛЬНИЧЕСКИЙ даяанчийн, аялагчийн.
ОТШИ́Б на ~е онцгой, тасархай; **жить на о~е** 1. онцгой суух, тасархай суух; 2. зожиг байх.
ОТШЛЁПАТЬ зад алгадах.
ОТШЛИФОВА́ТЬ гөлийлгөх, өнгөлөх, зүлгэх.
ОТШЛИФОВА́ТЬСЯ гөлийх, өнгөлөгдөх, зүлгэгдэх.
ОТШЛИФО́ВЫВАТЬ гөлийлгөх, өнгөлөх, зүлгэх.
ОТШТАМПОВА́ТЬ хэвд цутгаж хийх, хэвээр цутгах, хэвлэх.
ОТШУМЕ́||ТЬ *нижигнэн өнгөрөх, шижигнэж өнгөрөх;* **~ли сражения** тулалдаан нижигнэж өнгөрөв
ОТЩЕПЕ́НЕЦ тэрслүү этгээд.
ОТЩИПА́ТЬ чимхэн авах, чимхээд авах, чимх чимхээр.
ОТЩИПНУ́ТЬ чимхэн авах, чимхээд авах, чимх чимхээр.
ОТЩИ́ПЫВАТЬ чимхэн авах, чимхээд авах, чимх чимхээр.
ОТЪЕ́ЗД явах, мордох, одох; **неожиданный ~** гэнэт одох.
ОТЪЕЗЖА́ТЬ гарч явах, одох, холдох.
ОТЪЕЗЖА́ЮЩ||ИЙ аянд мордогч, хол явагч; **проводы ~их** аянд мордогчдыг удэх.
ОТЪЕ́СТЬСЯ таргалчих, бүдүүрчих.
ОТЪЕ́ХАТЬ гарч явах, холдох; **~ от города** хотоос гарч явах.
ОТЪЯ́ВЛЕННЫЙ булай, зартай; **~ сплетник** зартай ховч.
ОТЫГРА́ТЬ алдсан юмаа эргүүлж хожих; **~ свои деньги** алдсан мөнгөө эргүүлж хожих.
ОТЫГРА́ТЬСЯ 1. алдсанаа эргүүлж авах; 2. аргалаад гарчих, аргы нь олох.
ОТЫ́ГРЫВАТЬ алдсан юмаа эргүүлж хожих.
ОТЫ́ГРЫВАТЬСЯ 1. алдсанаа эргүүлэн авах; 2. аргалаад гарах, аргы нь олох.
ОТЫМЁННЫЙ нэрээс бүтсэн, нэрээс үүссэн; **~ глагол** нэрээс бүтсэн үйл үг.
ОТЫСКА́ТЬ *олох, эрж олох;* **~ нужную книгу** хэрэгтэй номоо олох.
ОТЫСКА́ТЬСЯ олдох.
ОТЫ́СКИВАТЬ олдох, эрж олох.
ОТЫ́СКИВАТЬСЯ олдох.
ОТЯГОТИ́ТЬ дарамтлах, дарах, яршиг болох.
ОТЯГОЩА́ТЬ дарамтлах, дарах, яршиг болох.
ОТЯГОЩЕ́НИЕ дарамтлах, төвөгтүүлэлт.
ОТЯЖЕЛЕ́ТЬ хүндрэх, бохирох, нүсэр болох.
ОФЕ́РТА гэрээ байгуулах санал.
ОФИЦЕ́Р офицер.
ОФИЦЕ́РСК||ИЙ офицерын; **~ое звание** офицерын цол.
ОФИЦЕ́РСТВО 1. офицерууд, дарга нар; 2. офицерын цол, дарга цол. **ОФИЦИА́ЛЬНО** 1. албан ёсоор; **~ заявить** албан ёсоор мэдүүлэх; 2. ёс дагаж, хүйтэн.
ОФИЦИА́ЛЬНОСТЬ албан ёс, албан ёсны байх.
ОФИЦИА́ЛЬН||ЫЙ 1. албан, албан ёсны, албаны; **~ое опровержение** албан ёсны няцаалт, албан няцаалт; **~ое лицо** албаны хүмүүс; 2. ёс дагасан, хүйтэн.
ОФИЦИА́НТ хоол зөөгч.
ОФИЦИА́НТКА хоол зөөгч эмэгтэй.
ОФИЦИО́ЗНЫЙ *битүү албаны, хагас албаны,* **~ орган печати** битүү албаны хэвлэл, хагас албаны хэвлэл.
ОФОРМИ́ТЕЛЬ хэлбэржүүлэгч, чимэглэгч.
ОФО́РМИТЬ 1. хэлбэржүүлэх, албан ёсны болгох, хууль ёсны болгох; **~ договор** гэрээг албан ёсны болгох; 2. ёс журмаар оруулах, авах **~ кого-либо на работу** хүнийг ажилд ёс журмаар авах; 3. хэлбэржүүлэх, чимэглэх **~ книгу** ном чимэглэх.
ОФО́РМИТЬСЯ 1. ёс журмаар орох **~ на работе** ажилд ёс журмаар орох; 2. хэлбэржих, бүрэлдэх, бүрдэх.
ОФОРМЛЕ́НИЕ 1. хэлбэржүүлэх, албан ёсны болгох, хууль ёсны болгох; **~ документов** баримт бичгийг албан ёсны болгох; 2. *чимэглэх, гоёх, гоёлт;* **художественное ~** уран сайханы чимэглэл.
ОФОРМЛЯ́ТЬ 1 хэлбэржүүлэх, албан ёсны болгох, хууль ёсны болгох; 2. ёс журмаар оруулах, авах; 3. чимэглэх, гоёх.
ОФОРМЛЯ́ТЬСЯ 1. ёс журмаар орох; 2. хэлбэржих, бүрэлдэх.
ОФШО́Р үндэстнийн зохицуулалтанд хамаарагдахгүй бүс нутаг \санхүүгийн байгууллагын хувьд\; **~ная зона** офшор бүс; **~ная компания** офшор пүүс, компани.
ОХ ёх, ёо.
ОХА́ИВАТЬ муулах, муучлах.
ОХА́ПК||А тэвэр, хормой; **~ дров** тэвэр түлээ; **схватить что-либо в ~у юм** тэврэн авах.
О́ХАТЬ ёолох, ёохолж ёолох, ёолох.
ОХА́ЯТЬ муулах, муучлах.
ОХВА́Т хамрах, хамран оруулах.
ОХВАТИ́ТЬ хамрах, хамран оруулах.
ОХВА́ТЫВАТЬ 1. тэврэх; **~ ствол дерева** мод алдлан тэврэх; 2. бүслүүрдэх, боох, хийх; **охватить бочку обручами** торх цагиргаар боох; 3. бүрхэх; 4. багтаах, учрыг олох, ойлгуулах, тойруулан харах; 5. автах, хүрэх, төрөх; 6. хамрах, хамран; 7. тойрон бүслэх.
ОХЛАДЕВА́ТЬ сонирхол буурах, сонирхол алдах
ОХЛАДЕ́ТЬ *сонирхол буурах, сонирхол алдах;* **~ к работе** ажилдаа сонирхол алдах.
ОХЛАДИ́ТЬ 1. хөргөх, зөөсгөрүүлэх; 2. дарах, бууруулах.
ОХЛАДИ́ТЬСЯ 1. хөргөх, зөөсгөрүүлэх, сэрүүцүүлэх; 2. сонирхол буурах, сонирхол алдах.
ОХЛАЖДА́ТЬ 1. хөргөх, зөөсгөрүүлэх; 2. дарах, бууруулах, алдуулах.
ОХЛАЖДА́ТЬСЯ 1. хөргөх, зөөсгөрүүлэх, сэрүүцэх; 2. сонирхол буурах, сонирхол алдах.
ОХЛАЖДЕ́НИЕ 1. хөргөх, зөөсгөрүүлэх, сэрүүцэх; 2. сонирхол буурах, сонирхол алдах.
ОХЛО́ПОК туг, *бөөн;* **~ шерсти** *бөөн* унгас.
ОХМЕЛЕ́ТЬ согтох, хөлчүүрэх.
О́ХНУТЬ ёх гэх; ёо гэх.
ОХО́ТА I агнуур, гөрөө, ан агнах, гөрөөлөх, агнах; **псовая ~** нохойгоор агнах.
ОХО́ТА II дур, хүсэл.
ОХО́ТИТЬСЯ агнах, гөрөөлөх, ангуучлах, ан хийх, агнуур хийх, гөрөө хийх; **~ на медведя** баавгай агнах.
ОХО́ТНИК I анчин, гөрөөчин, ангуучин.
ОХО́ТНИК II 1. сайн дурын хүн; **нашлось много ~ов идти в разведку** тагнуулд сайн дураараа явах хүн олон гарав; 2. дуртай хүн; 3. хүсэлтэй хүн.
ОХО́ТНИЦА дуртай эмэгтэй, дуртай эхнэр; **~ до нарядов** гангалах дуртай эмэгтэй.
ОХО́ТНИЧ||ИЙ 1. ангийн, гөрөөний, агнуурын; **~ьё ружьё** ангийн буу; 2. анчны, гөрөөчний; **~ рог** гөрөөчний бүрээ.

ОХО́ТНО дуртайяа, дуртай; **~ согласиться** дуртайяа зөвшөөрөх.
О́ХРА шар зос.
ОХРА́Н||А 1. хамгаалах, сахин хамгаалах, хамгаалал, хамгаалалт; **~ мира** энх тайвныг хамгаалах; 2. харуул манаа; **поставить ~у** харуул тавих; **вооружённая ~** зэвсэгт харуул; **~ труда** хөдөлмөр хамгаалал.
ОХРАНЕ́НИЕ 1. хамгаалах, сахих, хамгаалалт, сахилт; 2. харуул; **сторожевое ~** манааны харуул.
ОХРАНИ́ТЬ хамгаалах, сахих, сахин хамгаалах, манах.
ОХРА́ННИК 1. хамгаалагч, манаа; 2. нууц тагнуул, ховч.
ОХРА́НН||ЫЙ хамгаалах; **~ая грамота** хамгаалах жуух бичиг.
ОХРАНЯ́ТЬ хамгаалах, сахих, сахин хамгаалах, манах; **~ скот** мал манах.
ОХРАНЯ́ТЬСЯ хамгаалагдах.
ОХРИ́ПЛЫЙ сөөнгө; **~ голос** сөөнгө хоолой.
ОХРИ́ПНУТЬ сөөх; **~ от простуды** салхинд цохиулж хоолой сөөх.
ОЦАРА́ПАТЬ маажих, савардах, шалбаллах, урах.
ОЦАРА́ПАТЬСЯ шалбарах, биеэ шалбалах, биеэ урах.
ОЦЕ́НИВАТЬ үнэлэх, үнэ өгөх.
ОЦЕНИ́ТЬ 1. үнэлэх, үнэ өгөх, **~ лошадь** морь үнэлэх; 2. үнэлэх, үнэлэн үзэх; **правильно ~ знания студента** оюутны мэдлэгийг зөв үнэлэх.
ОЦЕ́НКА 1. үнэлэх, үнэлэлт; **~ имущества** хөрөнгийг үнэлэх; 2. үнэлэлт дүн, **высокая ~** дээгүүр үнэлэлт.
ОЦЕ́НЩИК үнэлэгч.
ОЦЕПЕНЕ́ЛЫЙ бэгтэрсэн, бээрсэн.
ОЦЕПЕНЕ́НИ||Е бэгтрэх, мэгдэх; **выйти из ~я** мэгдсэн байдлаас гарах.
ОЦЕПЕНЕ́ТЬ бэгтрэх, мэгдэх, бээрэх, хөших.
ОЦЕПИ́||ТЬ бүслэх, бүслэн хаах; **войска ~ли город** цэрэг хотыг бүслэн хаав.
ОЦЕПЛЕ́НИЕ 1. бүслэх, бүслэлт; 2. бүсэлсэн цэрэг.
ОЦЕПЛЯ́ТЬ бүслэх, бүслэн хаах.
ОЦИНКО́ВАНН||ЫЙ цайрдсан; **~ое железо** цайрдсан төмөр.
ОЦИНКОВА́ТЬ цайрдах, цайр гүйлгэх.
ОЦИНКО́ВКА цайрдах, цайрдлага.
О́ЧАГ зуух, тулга; **у ~а** зуухны дэргэд, тулганы захад; 2. голомт; **культурный ~** соёлын голомт; **домашний ~** гал голомт.
ОЧАРОВА́НИЕ сэтгэл татмаар, дур булаам.
ОЧАРОВА́ТЕЛЬН||ЫЙ сэтгэл татсан, дур булаамаар, гайхам сайхан, гуа үзэсгэлэн бүрдсэн; **~ое пение** дур булаамаар дуулах.
ОЧАРОВА́ТЬ сэтгэл татах, дур булаах.
ОЧАРО́ВЫВАТЬ сэтгэл татах, дур булаах.
ОЧЕВИ́ДЕЦ нүдээрээ харсан хүн, нүдээрээ үзсэн хүн.
ОЧЕВИ́ДИЦА нүдээрээ үзсэн эмэгтэй.
ОЧЕВИ́ДНО байх, байлгүй, лав... байх, үзтэл... бололтой; **~, все уже в сборе** лав цөм цугласан байх.
ОЧЕВИ́ДНОСТЬ илэрхий зүйл, лавтай юм маргаангүй байх.
ОЧЕВИ́ДНЫЙ илэрхий лавтай, маргаангүй; **~ факт** илэрхий баримт.
О́ЧЕНЬ маш, их, тун; **~ интересная книга** маш сонин ном.
ОЧЕРЕДНО́Й ээлжийн, ээлжит; **~ отпуск** ээлжийн амралт; **~ номер** газеты сонины ээлжит дугаар.
ОЧЕРЁДНОСТЬ ээлж, ээлжийн журам, **установить ~** ээлж тогтоох; **соблюдать ~** ээлжийн журмыг сахих.
О́ЧЕРЕД||Ь 1. ээлж, дараалал; **вставать по ~и** дараалалд зогсох; **в первую ~** эхний ээлжинд; 2. оочир, ээлж дараа, ээлж дугаар, дугаар, ээлж; **стоять в ~и** ээлж дараагаар зогсох, оочирт зогсох; 3. ээлжийн гал.
О́ЧЕРК найруулал; 1. **военный ~** цэргийн тухай найруулал, тойруулж зурах, хүрээлэн зурах; **~ рисунок** зургийг хүрээлэн зурах; 2. ерөнхийлөн өгүүлэх, тоймлож өгүүлэх; **~ ход событий** үйл явдлын тоймлон өгүүлэх.
ОЧЕРНИ́ТЬ нэрийг нь муутгах, муу хэлэх, гүтгэх.
ОЧЕРСТВЕ́ЛЫЙ нинжгүй, шинжгүй, энэрэлгүй.
ОЧЕРСТВЕ́ТЬ нинжээ алдах, шинжгүй болох, энэрэлгүй болох.
ОЧЕРТА́НИЕ 1. бараа, гадар хөрөг; **~ гор** уулсын бараа; 2. ерөнхий төлөв. **ОЧЕРТИ́ТЬ** 1. тойруулж зурах, хүрээлэн зурах; **~ рисунок** зургийг хүрээлэн зурах; 2. ерөнхийлөн өгүүлэх, тоймлож өгүүлэх; **~ ход событий** үйл явдлын тоймыг өгүүлэх; **очертя голову** нүд анин, нүдэн балай.
ОЧЕ́РЧИВАТЬ тойруулж зурах, хүрээлэн зурах.
ОЧЕСА́ТЬ самнах, самнаж цэвэрлэх **~ лён** маалинга самнах.
О́ЧИ мэлмий.
ОЧИ́СТИТЬ 1. цэвэрлэх, арилгах; **~ двор** хашаа цэвэрлэх; 2. цэвэрлэх, ариутгах: **~ воду** ус цэвэрлэх; 3. суллах, гаргах, зайлуулах; **~ помещение** байр суллах, хүмүүсийг гаргах.
ОЧИ́СТИ||ТЬСЯ цэвэрлэгдэх, ангижрах, салах, цэлмэх; **река ~лась от льда** гол мөсөөсөө салав; **небо ~лось от облаков** тэнгэр цэлмэв.
ОЧИ́СТК||И хальс, арилгадас; **картофельные ~** төмсний хальс; **~а семян** үр цэвэрлэх.
ОЧИЩЕ́НИЕ цэвэрлэх, арилгах, цэвэрлэгээ, арилгалга.
ОЧИЩА́ТЬ 1. цэвэрлэх, арилгах; 2. цэвэрлэх, ариутгах; 3. суллах, гаргах.
ОЧИЩА́ТЬСЯ цэвэрлэгдэх, аңгижрах, салах, цэлмэх.
ОЧИЩЕ́НИЕ цэвэрлэх, арилгах, цэвэрлэлт, арилгалт.
О́ЧКИ нүдний шил; **носить ~** нүдний шил зүүх.
О́ЧКО I 1. нүх, нүд; **счёт очков** нүх тоолох, нүд тоолох; 2. оноо, хожил; **выиграть лишнее ~** илүү хожил авах; 3. нүд, сүвэрхий.
О́ЧК||О II втереть ~и хүний нүд хуурах.
О́ЧКОВТИРА́ТЕЛЬ нүд хуурагч, мэхлэгч.
О́ЧКОВТИРА́ТЕЛЬСТВО нүд хуурах, мэхлэх.
О́ЧКО́В||ЫЙ ~ая змея шилт могой.
ОЧНУ́ТЬСЯ 1. сэрэх; **~ от сна** нойроос сэрэх; 2. сэхээ орох, мэдээ орох; **~ после обморока** муужран унаад сэхээ орох.
О́ЧН||ЫЙ ~ое обучение өдрөөр сурах; **~ая ставка** нүүрдүүлэх, нүүрдэх.
ОЧУТИ́ТЬСЯ байж байх, орчоод байх; **~ в незнакомом месте** үл таних газар байж байх; **~ в неловком положении** эвгүй байдалд орчоод байх.
ОШЕ́ЙНИК хүзүүвч; **телячий ~** тугалын хүзүүвч.
ОШЕЛОМИ́ТЕЛЬН||ЫЙ хирдхийн цочмоор, цочирдон гайхмаар; **~ое известие** хирдхийн цочмоор мэдээ.
ОШЕЛОМИ́ТЬ,
ОШЕЛОМЛЯ́ТЬ хирдхийн цочоох, цочирдон гайхуулах; **~ кого-либо неожиданным вопросом** гэнэт юм асууж хирдхийн цочоох.
ОШЕЛОМЛЯ́ЮЩИЙ хирдхийн цочирдуулмаар, цочирдон гайхуулсан.
ОШИБА́ТЬСЯ,
ОШИБИ́ТЬСЯ алдаа гаргах, алдаа алдах, эндэх, андуурах, эндүүрэх, ташаарах; **~ в вычислениях** тоолохдоо алдах.
ОШИ́БК||А 1. алдаа, эндэл, андуурал, эндүүрэл, ташаарал: **грамматическая ~** хэл зүйн алдаа; **исправить свою ~у** алдаагаа засах; **допустить ~у** алдаа эндэл гаргах; 2. буруу алжаас.
ОШИ́БОЧНО алдаж, эндүүрч, ташаран, буруу.
ОШИ́БОЧНОСТЬ алдаатай байх, эндүү байх, буруу байх.

ОШИ́БОЧН||ЫЙ алдаатай, эндүү, буруу; **~ое мнение** алдаатай санал.
ОШПА́РИВАТЬ шалзлах, зумлах.
ОШПА́РИТЬ шалзлах, зумлах; **~ курицу** тахиа зумлах; **~ кого-либо нечаянно** хүнийг санамсаргүй шалзлах.
ОШПА́РИТЬСЯ шазлуулах.
ОШТРАФОВА́ТЬ шавах, шавааслах, торгох.
ОШТУКАТУ́РИТЬ шавах, шавааслах.
ОЩЕНИ́ТЬСЯ гөлөглөх.
ОЩЕТИ́НИВАТЬСЯ үсээ сэрвийлгэх, орвойлгох, өрвийлгөх
ОШЕТИ́НИТЬСЯүсээ сэрвийлгэ́х, орвойлгох, *өрвийлгөх.*
ОЩИПА́ТЬ зулгаах, зулгааж авах.
ОЩИ́ПЫВАТЬ зулгаах, зулгааж авах.
ОЩУ́ПАТЬ, ОЩУ́ПЫВАТЬ тэмтрэх,барилах.
О́ЩУПЬ барилан, тэмтрэн, тэмтчин; **на ~** тэмтрэн; **определить опухоль на ~** хавдар тэмтрэн үзэх.
О́ЩУПЬЮ 1. тэмтрэн, тэмтчин; **пробираться ~** тэмтчин явах; 2. сохроор; **работать ~** сохроор ажиллах.
ОЩУТИ́МОСТЬ мэдэгдэхүйц байх.
ОЩУТИ́М||ЫЙ мэдэгдэхүйц, мэдэгдэм; **~ые результаты** мэдэгдэхүйц үр дүн.
ОЩУТИ́ТЬ сэрэх, тусган мэдрэх, мэдрэх, мэдэх.
ОЩУЩА́ТЬ 1. сэрэх, тусган мэдрэх, мэдрэх, мэдэх; **~ холод** хүйтнийг мэдрэх, даарснаа мэдэх; 2. мэдрэх, (хамт хэрэглэгдсэн нэрийг нь үйл үг болгоно); **~ обиду** гомдох.
ОЩУЩА́||ТЬСЯ мэдэгдэх; **~ется потребность отдохнуть** амрах хэрэгтэй болсон нь мэдэгдэж байна.
ОЩУЩЕ́НИ||Е 1. сэрэл, **материя — источник ~я** матери бол сэрлийн уг сурвалж мөн; 2. мэдрэх, хамт хэрэглэгдсэн нэрийг үйлт нэр болгоно; **~ страха** айх.
ОЯГНИ́ТЬСЯ хургалах, ишиглэх.
ОЯ́ЛОВЕТЬ сувайрах, байдасрах.

П

ПА алхам, дэг, гишгэм.

ПА́ВА эм тогос.

ПАВИА́Н нохой мич, нохой сармагчин.

ПАВИЛЬО́Н 1. сүүдэвч; 2. павильон, танхим; **выставочный** ~ үзэсгэлэнгийн танхим.

ПАВЛИ́Н тогос.

ПАВЛИ́Н||ИЙ тогосын; **ворона в ~ьих перьях** тогосын өд зүүсэн хэрээ шиг, тогосын өдөөр чимсэн турлиах шиг.

ПА́ВОДОК үерлэх, сайрам, үер; **весенний** ~ хаврын үер; ~ **катастрофический** хөнөөлт үер.

ПА́ВШ||ИЙ амь үрэгдсэн, амь үрэгдсэн хүн; **памятник ~им в боях за родину** эх орныхоо төлөө тэмцэж амь үрэгдэгсдийн дурсгалын хөшөө.

ПАГАЛЁНОК *разг.* банди, хүү.

ПА́ГОДА бүддийн сүм, сүм.

ПА́ГУБНО хортойгоор, хөнөөлтэйгөөр.

ПА́ГУБНОСТЬ хор, хөнөөл, хор хөнөөл.

ПА́ГУБН||ЫЙ хортой, хөнөөлтэй; **~ые последствия** хөнөөлтэй үршиг.

ПА́ДАЛЬ 1. сэг, зовлого, улай; 2. *разг.* новш.

ПА́ДА||ТЬ 1. унах, ойчих; ~ **навзничь** гэдрэгээ унах, өөдөө харж унах; ~ **с лошади** мориноос ойчих; 2. орох; **снег падает** цас орж байна; 3. мал үхэх; 4. тусах, буух; **тень ~ет на землю** сүүдэр газарт тусч байна; 5. унжих; **волосы ~ют на плечи** мөрөн дээр үс унжиж байна; 6. сэжиглэгдэх, сэжигтэй байх, харагдах; **подозрение ~ет на**.....хүн сэжигтэй байна; 7. ногдох; **все заботы ~ют на меня** бүх асрамж ажил бүхэн надад ногдож байна; 8. байх; **ударение ~ет на первый слог** нэгдүгээр үе өргөлттэй байна; 9. татрах, багасах, доошлох; **вода в реке ~ет** голын ус татарч байна; 10. доройтох, муудах; 11. харвах; **~ют звёзды** од харваж байна; 12. *разг.*ямар нэгэн юмыг гайхах, таашаал авах; ~ **духом** урам хугарах, санаагаар унах, зориг шантрах; ~ **в обморок** ухаан алдах, мэдээ алдах, муурч унах; ~ **от усталости** үхтлээ ядрах; **температура ~ет** хүйтэрч байна.

ПА́ДАЮЩ||ИЙ унагч, унах, нисэх, харвах; **~ая звезда** нисэх од, харвах од, харвах солир.

ПАДЕ́Ж тийн ялгал; **родительный** ~ харьяалахын тийн ялгал.

ПАДЕ́ЖН||ЫЙ тийн ялгалын; **~ое окончание** тийн ялгалын сүүл.

ПАДЕ́НИ||Е 1. унах, ойчих; ~ **с лошади** мориноос унах; 2. буурах, доошлох, татрах; ~ **цен** үнэ буурах; ~ **воды в реке** голын устатрах; 3. доройтол; 4. уналт; 5. дарагдах, автах, эзлэгдэх; ~ **вражеской крепости** дайсны цайз эзлэгдсэн нь; 6. ялзрах; **Бат дошёл до полного морального ~я** Бат зан суртахууны талаар бүрэн ялзрав.

ПАДЁЖ хорогдол, гарз, малын үхэл.

ПАДИША́Х падишаг, хаан *(лалын шашинтай зарим улсын эзэн хаан).*

ПА́ДКИЙ шунамхай, шуналтай, дуртай, дэнэмгий; **падок до сладкого** амттай юманд дуртай; **падок на женщин** хүүхэмсэг.

ПАДУ́Б *бот.*баалуу.

ПАДУ́ЧАЯ унадаг өвчин.

ПА́ДЧЕРИЦА дагуул охин, дагавар охин, нэхлэй охин.

ПАДЬ хавцал, ам; **Маршалская** ~ Их тэнгэрийн ам.

ПАЕВО́Й хувийн, хувь нийлүүлсэн; ~ **взнос** хувийн татвар; ~ **капитал** хувь нийлүүлсэн капитал.

ПАЁК 1. хувь, ногдол; 2. *разг.* социализмын үеийн дарга нарын хангамж.

ПАЖ 1. хиа *(дундад зууны үед ноёд хатдад зориулагддаг, язгууртны* эрэгтэй хүүхэд).

ПАЖИ́ТНИК чирэг.

ПАЗ 1. завсар; **законопатить ~ы** завсрыг нь чигжих; 2. заадас, ховил, ухмай хоноодос, гурви, иргүүл.

ПА́ЗНИК *бот.* цэгцээхэй.

ПА́ЗУХ||А I өвөр, өвөртлөх; **положить что-либо за ~у** юм өвөртөө хийх, юм өвөртлөх; **держать камень за ~ой** өшөө өвөртлөх, хорт санаа агуулах.

ПА́ЗУХ||А II хонгил, хөндий; **лобные ~и** магнайн хөндий.

ПАЙ хувь; **вступительный** ~ элсэлтийн хувь; **на паях** мөнгө нийлүүлэх.

ПА́ЙКА I гагналт, гагнах.

ПА́ЙКА II ноогдол хувь, *разг.* шоронгийн хоол.

ПА́ЙЩИК хувь нийлүүлэгч.

ПАКГА́УЗ агуулах газар; **железнодорожный** ~ төмөр замын агуулах газар.

ПАКЕ́Т 1. багц, боодол, уут; **завернуть вещи в** ~ юмыг уутанд хийх; ~ **данных** өгөгдөхүүний багц; 2. албан бичиг, битүүмж; **вскрыть** ~ битүүмж задлах; **индивидуальный** ~ шархны боолт.

ПАКЕ́ТН||ЫЙ багцалсан; **~ая сделка** багцалсан гүйлгээ.

ПА́КЛ||Я 1. сэвлэг, олс, олсны хивэг, үлтэс; 2. **~и** *разг.* үе, замбараагүй үе.

ПАКОВА́ТЬ баглах, боох, ороож уях; ~ **книги** ном баглах.

ПА́КОСТИТЬ 1. балиартуулах, бохиртуулах, бузарлах; 2. гутаах; ~ **работу** ажил гутаах; 3. хорлох.

ПА́КОСТНИК 1. хорлогч, хүний муу ухчилдаг хүн; 2. булай амьтан.

ПА́КОСТНЫЙ1. бузар, булай, жигшүүртэй; ~ **поступок** жигшүүртэй үйл явдал; 2. хорлогч; ~ **человек** хорлогч хүн.

ПА́КОСТ||Ь1. бузар, булай, жигшүүртэй юм, муухай юм; **не говорите ~ей** булай юм бүү яриач дээ; 2. хор хүргэх явдал, гутаах хэрэг.

ПАКТ гэрээ, пакт; ~ **мира** энх тайвны гэрээ; ~ **о ненападении** үл довтлолцох тухай гэрээ.

ПАЛАНКИ́Н жууз, жуузан тэрэг.

ПАЛА́ТА I 1. танхим; 2. танхим, газар; **торговая** ~ худалдааны танхим.

ПАЛА́Т||А II 1. ордон; **каменные ~ы** чулуун ордон; 2. тасаг, өрөө; **у него ума** ~ тэр цэцэн хүн.

ПАЛА́ТК||А 1. майхан, бүрхэл, чачир, цомцог; **разбить ~у** майхан шаах; 2. бүхээг, мухлаг; **хлебная** ~ талхны мухлаг.

ПАЛА́ТНЫЙ тасгийн; ~ **врач** тасгийн их эмч.

ПАЛА́ТОЧНЫЙ майхант, бүхээгт.

ПАЛА́Ч алуурчин, зандалчин.

ПАЛА́Ш илд, жад.

ПА́ЛЕВЫЙ шарга, шаргал, хул.

ПАЛЁНКА *разг.* хуурамчаар үйлдсэн бараа.

ПАЛЁН||ЫЙ 1. хуйхалсан, хуйхлагдсан, хиншүү; **пахнет ~ым** хуйхалсан үнэр гарч байна, хиншүү үнэртэж байна; 2. *разг.* найдваргүй, сэжигтэй, аюултай.

ПАЛЕО́ГРАФ эртний бичиг зүйч.

ПАЛЕОГРА́ФИЯ,эртний бичиг зүй.

ПА́ЛЕЦ 1. хуруу; **большой** ~ эрхий хуруу; **указательный** ~ долоовор хуруу; **безымянный** ~ ядам хуруу, нэргүй хуруу;

показывать пальцем хуруугаар заах; 2. хуруу; **поршневой ~** бүлүүрийн хуруу; 3. **знать, как свои пять пальцев** таван хуруу шигээ мэдэх, сайн мэдэх; **сквозь пальцы смотреть** зориуд тоомсорлохгүй байх, анхаарахгүй өнгөрөөх; **~ о ~ не ударить** юу ч хийхгүй; **~ в рот не клади** *өөрөө* аманд нь бүү ор *(гэнэдүүзэй)*; **по пальцам пересчитать можно** хуруу даран тоолж болно; **пальцем никого не тронет** өчүүхэн ч гэмгүй; **обвести вокруг пальца** дов дээр долоо мэхлэх.

ПАЛИСА́ДНИК үүдний цэцэрлэг.

ПАЛИ́ТРА 1. будгийн нийлүүр; 2. туслах арга; **богатая ~** туслах олон арга.

ПАЛИ́ТЬ I 1. хуйхлах, хярваслах; **~ гуся** галуу хуйхлах, галуу хярваслах; 2. шарах; **солнце палит** нар шарна; 3. өрдөх, *түлэх, шатаах*; **~ дрова** түлээ өрдөх; 4. шарлуулах, түлэх.

ПАЛИ́ТЬ II буудах, галлах; **~ из пушек** их буугаар галлах.

ПА́ЛИЦА шийдэм, бороохой.

ПА́ЛК||А 1. саваа, мод, бэрээ, бялуу, шийдэм; **опираться на ~у** мод тулах; 2. *разг.* эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн; **кинуть, бросить, забить ~у** хүүхэн ноцоох; **вставлять ~и в колеса** саад хийх.

ПАЛО́МНИК мөргөлчин, бадарчин.

ПАЛО́МНИЧЕСТВО 1. мөргөл хийж явах, бадарчлах; 2. олноороо жуулчлах.

ПА́ЛОЧК||А 1. дохиур, савх, саваа; **барабанные ~и** бөмбөрийн дохиур; **есть ~ами** савхаар идэх; 2. савханцар, нян хорхой; **~ Коха** Кохын савханцар *(сурьеэгийн)*.

ПАЛОЧКОЯ́ДЕРНЫЙ савхан бөөмт; **~ базофил** савхан бөөмт суурьсаг эд.

ПА́ЛОЧН||ЫЙ 1. модон; **~ая изгородь** модон хашлага, модон хашаа; 2. модоор, торлогоор; **~ые удары** торлогоор цохих; 3. ташуурын, хавчлагын; **~ая дисциплина** ташуурын сахилга.

ПА́ЛУБА тавцан *(хөлөг онгоцны)*.

ПА́ЛУБНЫЙ тавцангийн.

ПА́ЛЫЙ үхсэн; **~ скот** үхсэн мал.

ПАЛЬБА́ буудлага, галлах; **пушечная ~** их буугаар галлах.

ПА́ЛЬМА дал мод, мод; **кокосовая ~** наргил мод, хялгаст мод; **финиковая ~** хасарвангийн мод; **~ первенства** тэргүүн суурь.

ПА́ЛЬМОВ||ЫЙ дал модны; **~ая ветвь** дал модны мөчир.

ПАЛЬПА́ЦИЯ *бот.* тэмтрүүл, тэмтрэх; **~ большой кривизны желудка** ходоодны том махиаг тэмтрэх.

ПАЛЬТО́ пальто, хувцас, хүрэм, дулаан дээл.

ПАЛЬЦЕВА́ТЬ *разг.* дээрэлхүү зан гаргах.

ПАЛЬЦЕВ||О́Й хурууны; **~ сустав** хурууны үе; **~ые подушки** өндөг.

ПА́ЛЬЦЫ 1. хуруу, хуруунууд; 2. **~ веером показывать** сагсуу зан гаргах.

ПА́ЛЬЧИК бяцхан хуруу, хуруухан; **~и оближешь** шүлс Гоожмоор амттай; **мальчик с ~** хуруун чинээ хүү.

ПАЛЯ́Щ||ИЙ цоргим халуун, шарам; **~ие лучи солнца** шарам халуун нар, нарны шарам илч.

ПАМПУ́ШКА *разг.* суумай, мантуу.

ПАМФЛЕ́Т хочлолын бичиг, шог зохиол мэтгэл.

ПАМФЛЕТИ́СТ хочлолын зохиолч, мэтгэлийн зохиолч.

ПАМФЛЕ́ТНЫЙ хочлолын, мэтгэлийн; **~ стиль** хочлолын маяг.

ПА́МЯТКА сануулга, санамж, дурсгалын тэмдэг; **~ садовода** цэцэрлэгчийн санамж.

ПА́МЯТЛИВЫЙ ой сайтай, тогтоомтгой, цээж сайтай.

ПА́МЯТНИК 1. дурсгалын хөшөө, хөшөө; **надмогильный ~** *шарил* дээрх хөшөө; 2. дурсгал; **~и письменности** үсэг бичгийн дурсгал; 3. *разг.* **«память»** гэж үндсэрхэх нийгэмлэгийн гишүүн.

ПА́МЯТН||ЫЙ 1. дурсгалт, мартагдашгүй; **~ые события** дурсгалт үйл явдал; 2. тэмдэглэлийн, санамжийн.

ПА́МЯТ||Ь *1.* ой, цээж, цээжлэх, санаа; **врезаться в ~** *ойд орох*; **выучить на ~** цээжлэх; **прийти на ~** санаанд орох; 2. дурсах, дурсгах; **хранить ~ о погибших героях** амь үрэгдсэн баатруудаа дурсч байх; **вечная ~** мөнх дурсгал; **подарить на ~** дурсгал болгон бэлэглэх; 3. ухаан, дуртгал; **лежать без ~и** ухаангүй хэвтэх; **любить без ~и** ухаангүй дурлах; **куриная ~** таг мартчихдаг.

ПАН пан, ноён; **либо ~, либо пропал** нэг бол дэрийнэ, эсхүл дэлдийнэ, дарайх далдрах хоёрын нэг.

ПАНА́МА 1. панам малгай, дэлбэгэр малгай; 2. *разг.* луйвар.

ПАНАРИ́ЦИЙ гөгий.

ПАНБА́РХАТ панбархат, нарийн хилэн, хамба хилэн.

ПАНДЕМИ́Я цар, тахал; **~ гриппа** томуугийн цар.

ПАНЕГИ́РИК магтаал, хэтэрхий магтаал.

ПАНЕГИРИ́СТ 1. магтагч; 2. хэтэрхий магтагч.

ПАНЕГИРИ́ЧЕСК||ИЙ 1. магтаал, магтсан; **~ая речь** магтсан үг; 2. хэт магтсан.

ПАНЕ́ЛЬ 1. явган зам; 2. модон хананцар; 3. хавтгайлж.

ПАНИБРА́ТСК||ИЙ дотночилсон, эрээгээ алдсан, эрээгүй, тал тохой татсан, нүүр тал харсан, эрээгүй харьцаа; **~ое отношение** чолх зан.

ПАНИБРА́ТСТВО дотно, эрээгээ алдах авир, эрээгүй зан, тал тохой татах, нүүр тал харах.

ПА́НИК||А их тэвдэх, мэгдэх, үймээн, бажгадах; **впадать в ~у** их тэвдэх; **наводить ~у** сандраах, үймүүлэх, тэвдүүлэх.

ПАНИКЁР 1. сандрагч, мэгдэгч; 2. сандаргагч, мэгдүүлэгч.

ПАНИКЁРСТВО сандрах, мэгдэх.

ПАНИКЁРСТВОВАТЬ сандрах, мэгдэх.

ПАНИХИ́ДА хойтын буян үйлдэх; **гражданская ~** салах ёс гүйцэтгэх цуглаан.

ПАНИ́ЧЕСКИЙ сандран, мэгдэн, сандралын; **~ ужас** сандран айх.

ПАНКРЕАНЕКРО́З нойр булчирхай үхжих.

ПАНКРЕАТИ́Т нойр булчирхайн үрэвсэл.

ПАННО́ 1. панно, том зураг; 2. туурга, таазын чимэглэлт хөрөг.

ПАНОРА́МА 1. үзэмж; **~ города** хотын үзэмж; 2. тойруулган хөрөг, өргөн дэлгэц; 3. их бууны өнцөг хэмжүүрийн дуран.

ПАНСИО́Н 1. дотуур байртай дунд сургууль; **~ для благородных девиц** *(хаант оросын)* язгуурtаны охидын сурдаг байсан дотуур байртай дунд сургууль; 2. бэлэн хоолтой буудал; 3. хоол унд, үйлчилгээ бүхий хөлсний байр.

ПАНТАЛО́НЫ 1. эмэгтэйн өмд; 2. шуумагтай өмд, шалбуур, хүгд.

ПАНТАЛЫ́К сбить с ~у учрыг нь олохгүй болгох, хэн нэгнийг аванхайлах; **сбиться с ~у** бахардах,самуурах, дэмийрэх.

ПАНТЕЙЗМ байгалийг шүтэх үзэл.

ПАНТЕО́Н 1. гарамгай зүтгэлтний шарилыг оршуулах харш, шарилын харш; 2. нийт бурхны сүм.

ПАНТЕ́РА ирвэс, цоохондой.

ПАНТОМИ́МА үгүй жүжиг, цам.

ПА́НТЫ цусан эвэр.

ПАНЦЕ́РИЯ *бот.* нохойн хэл.

ПА́НЦИР||Ь хуяг, мэлхийн хавтас; **скрытый ~** бэгтэр хуяг; **~ные рыбы** хуягт загас.

ПА́ПА I аав.

ПА́ПА II римский ~ ромын пап *(хутагт хамба)*

ПА́ПА III *разг.* **~ Карло** хамаг ажлаа хийдэг хүн.

ПАПА́ХА папах малгай.

ПА́ПИК *разг.* залуухан хүүхэнтэй явж буй дунд насны эрэгтэй.

ПАПИЛЛО́МА хучуур эдийн хавдар.
ПАПИРО́СА папироска, папирос тамхи, папирос.
ПАПИРО́СН||ЫЙ папиросны; тамхины; **~ая бумага** тамхины цаас, торгон цаас.
ПАПИ́РУС 1. халуун орны зэгс; 2. муутуу цаас; 3. зэгсэнд бичсэн дурсгал.
ПА́ПКА 1. хавтас; **~ для дел** албан бичгийн хавтас; 2. хатуу хавтас.
ПА́ПОРОТНИК ойм, тагнай өвс, сал мод; **~овые** ойм хэлбэртэй.
ПА́ПРИКА улаан чинжүү.
ПАПУА́СЫ папуасууд.
ПА́ПУЛА гүвдрүү.
ПАПЬЕ́-МАШЕ́ цаасан наамал, зуурмал цаас.
ПАР I уур; **~ водяной** усны уур; **превращение жидкости в ~** шингэн бодис уур болон хувирах; **на всех ~ах** хар хурдаар; **быть под ~ами** явахад бэлэн, хөдлөхөд бэлэн байх.
ПАР II пар, хагалсан газар, өнжөөсөн газар; **земля под ~ом** хагалсан газар.
ПАР III *разг.* тэнхээ.
ПА́Р||А 1. хос; **~ сапог** хос гутал; 2. хослох, хосолсон; **ездить на ~е лошадей** морь хослон хөллөх; 3. хоёр, ижил; **влюблённая ~ янаг** хоёр; 4. хос өмд цамц, костюм; 5. хэд гурван, хэдхэн, цөөхөн; **вызвать на ~у слов** хэд гурван үг солих; **два сапога — ~** өрөөсөн бөөр, ижил хоёр, тэнцүү хоёр; **~ пустяков** амархан, хялбархан, юмгүй.
ПАРАБЕ́ЛЛУМ парабеллум *(автомат ажиллагаатай гар буу).*
ПАРА́ГРАФ зүйл.
ПАРА́Д ёслолын жагсаал.
ПАРАДИ́ГМА жишээ, үг хувирлын хүснэгт.
ПАРА́ДН||ЫЙ ёслолын, гоёлын; **~ая форма** ёслолын хувцас.
ПАРАДО́КС хачин санал.
ПАРАДОКСА́ЛЬНОСТЬ гаж буруу тал, хачин зүйл.
ПАРАДОКСА́ЛЬНЫЙ гаж буруу, хачин; **~ вывод** гаж буруу дүгнэлт, хачин дүгнэлт.
ПАРАЗИ́Т 1. шимэгч; 2. бусдын хүчээр амьдрагч, бусдыг мөлжигч.
ПАРАЗИТА́РНЫЙ 1. шимэх; 2. бусдын хүчээр амьдрах, бусдыг мөлжих.
ПАРАЗИТИ́ЗМ 1. шимэлт; 2. бусдын хүчийг мөлжих.
ПАРАЗИТИ́ЧЕСКИЙ 1. шимэгч; 2. мөлжигч.
ПАРАЗИ́ТНЫЙ шимэгч.
ПАРАЛИЗО́ВАННЫЙ 1. саа дайрсан, мэдээгүй болсон; 2. бууруулсан, тамирдуулсан, хөдлөх чадалгүй болсон.
ПАРАЛИЗОВА́||ТЬ 1. саа дайрах, мэдээгүй болох; **рука ~на** саа өвчин гарт туслаа; 2. тамирдуулах, хөдөлгөөнгүй болгох, хөдлөх чадалгүй болгох.
ПАРАЛИ́ТИК саа өвчтэй хүн.
ПАРАЛИТИ́ЧЕСКИЙ саа өвчтэй.
ПАРАЛИ́Ч саа өвчин, сүүдэр өвчин, гариг өвчин; **~ ноги** хөлийн саа; **его разбил ~** түүнд саа өвчин тусжээ.
ПАРАЛИ́ЧНЫЙ саа өвчтэй.
ПАРАЛЛЕЛЕПИ́ПЕД параллелепипед *(зэрэгцээ сацуу эсрэг зургаан талст).*
ПАРАЛЛЕЛИ́ЗМ 1. зэрэгцээ, зэрэгцүүлэг; 2. нэг юмыг хоёр зэрэг хийх, давхардуулах.
ПАРАЛЛЕЛОГРА́ММ параллелограм *(зэрэгцээ сацуу хажуутай дөрвөн өнцөгт).*
ПАРАЛЛЕ́ЛЬ 1. параллель, зэрэгцээ, зэргэл; 2. зэрэгцүүлэх, харьцуулах, жиших; **провести ~** зэрэгцүүлэн харуулах.
ПАРАЛЛЕ́ЛЬНЫЙ 1. параллель, зэрэгцээ; 2. зэрэгцсэн.
ПАРА́МЕТР параметр *(юмны гол шинжийг заасан хэмжээ).*
ПАРАМЕТРИ́Т *вет.* параметрит, савны гадрын эсийн үрэвсэл.
ПАРАНДЖА́ гивлүүр, нүүрний халхавчтай хувцас.
ПАРАНЕКРО́З *вет.* орчин үхших.
ПАРАНО́ЙЯ дон, гажиг.
ПАРАПРОКТИ́Т *вет.* хошногоны амсрын эдийн үрэвсэл, парапроктит.
ПАРАТИ́Ф иж балнад.
ПАРАФИ́Н парафин тос, лааны тос.
ПАРАФИ́РОВАТЬ урьдчилан үсэг зурах.
ПАРАФРА́З өөрөөр хэлэх, мөн үгийг өөрөөр хэлэх.
ПАРА́ША *разг.* 1. жорлон, шоронгийн жорлон; 2. чанар муутай юм, бараа.
ПАРАШЮ́Т шүхэр; **прыгать с ~ом** шүхрээр үсрэх; **сбросить с ~ом** шүхрээр буулгах.
ПАРАШЮТИ́СТ эрэгтэй шүхэрчин.
ПАРАШЮТИ́СТКА эмэгтэй шүхэрчин.
ПАРАШЮ́ТНЫЙ шүхрийн, шүхэрт.
ПАРАЩИТОВИ́ДН||ЫЙ ~ая железа бамбай булчирхай.
ПАРЕ́З дутуу мэдээтэй, тал саа.
ПАРЕНЁК банди, жаал хүү.
ПАРЕ́НИЕ 1. халих, элэх, элэн халин нисэх; 2. мөрөөдөлд автах, хөвөлзөх; **~ мысли** сэтгэл мөрөөдөлд автах.
ПАРЕНХИ́МА цуллаг.
ПА́РЕН||ЫЙ жигнэсэн, шүүсэнд нь болгосон; **~ые овощи** жигнэсэн ногоо.
ПА́РЕНЬ залуу хүн; **здоровый ~** чийрэг хүү; **рубаха-~** цайлган хүн, хээгүй залуу.
ПАРЕСТЕЗИ́Я *вет.* 1. бадайрах, чилэх, чинэх; 2. өөрчлөгдөх, чилээрхэх.
ПАРИ́ мөрий, мэлзээ; **держать ~** мөрийцөх, мөрий тавих, бооцоолдох; **выиграть ~** бооцоо хожих; **проиграть ~** мөрий алдах.
ПАРИ́К хиймэл үс.
ПАРИКМА́ХЕР үсчин.
ПАРИКМА́ХЕРСКАЯ үсчний газар, үс засах газар.
ПАРИКМА́ХЕРША үсчин эмэгтэй.
ПАРИ́ЛКА *разг.* халуун газар.
ПАРИ́РОВАТЬ 1. хариулах, зайлуулах; 2. няцаах; **~ аргумент** баримтыг няцаах.
ПАРИТЕ́Т 1. адил, эрх тэгш; 2. харьцаат хэмжээ, тэнцэх үнэ.
ПАРИТЕ́ТНЫЙ адил, эрх тэгш.
ПА́РИТЬ I 1. жигнэх, шүүсэнд нь болгох; 2. буцалгаж ариутгах; 3. уураар устгах; 4. хөлслөх, хөлс гаргах; 5. бүгчим болох.
ПА́РИТЬ II парлах, өнжөөх.
ПАРИ́ТЬ элэх, халин нисэх; **~ в небесах** хоосон бодолд автах.
ПА́РИТЬСЯ 1. хөлслөх, халууцуулах, хөлс гаргах; 2. бүгчимдэж зовоох.
ПАРК I цэнгэлдэх хүрээлэн.
ПАРК II 1. буйр, буйрлах газар; **трамвайный ~** трамвайн засварын газар; 2. хөдлөх бүрэлдэхүүн, ерөнхий тоо, бүх парк.
ПАРКЕ́Т паркет, шалны царс; **настилать ~** паркетан шал дэвсэх.
ПАРКЕ́ТНЫЙ царсан, зүсмэл царсан.
ПАРЛА́МЕНТ парламент, улсын хурал.
ПАРЛАМЕНТАРИ́ЗМ парламентат ёс, улсын хуралт ёс.
ПАРЛАМЕНТА́РИЙ 1. парламентын гишүүн, улсын хурлын гишүүн; 2. парламентын ёс баримтлагч.
ПАРЛАМЕНТА́РНЫЙ парламентат, улсын хуралт; **~ строй** парламентат байгуулалт.
ПАРЛАМЕНТЁР цэргийн элч, цэргийн итгэмжит төлөөлөгч.

ПАРЛА́МЕНТСКИЙ парламентын, улсын хурлын.
ПАРНИ́К хүлэмж.
ПАРНИКО́ВЫЙ хүлэмжинд ургуулсан.
ПАРНИ́ШКА жаал хүү.
ПАРН||О́Й 1. сая саасан, шинэхэн, халуунаараа; **~ое молоко** сая саасан сүү; **~ое мясо** сая гаргасан мах, загсаагүй мах; **~ воздух** бүгчим агаар.
ПАРНОКОПЫ́ТНЫЕ туурайтан, салаа туурайтан.
ПАРНОЛИ́СТНИК *бот.* чэсэн хотир.
ПА́РН||ЫЙ 1. хос, хоёр, хосмолжин; **~ экипаж** хос морьтой цэрэг; 2. хосоор; **~ое катанье** хосоор гулгах.
ПАРОВИ́К 1. уурын тогоо; 2. бух тэрэг; 3. уурын хөлөг.
ПАРОВО́З уурын тэрэг, паровоз, уурын зүтгүүр.
ПАРОВО́ЗН||ЫЙ уурын тэрэгний; **~ое депо** уурын тэрэгний депо.
ПАРОВОЗОРЕМО́НТНЫЙ уурын тэрэгний засварын; **~ завод** уурын тэрэгний засварын үйлдвэр.
ПАРОВОЗОСТРОЕ́НИЕ уурын тэрэгний үйлдвэрлэл, уурын тэрэг үйлдвэрлэх.
ПАРОВ||О́Й I 1. уурын, уураар; **~ое отопление** уурын халаалт, уураар дулаацуулах; **~ двигатель** уурын хөдөлгүүр; 2. жигнэсэн; **~ая рыба** жигнэсэн загас.
ПАРОВ||О́Й II өнжөөсөн; **~ое поле** өнжөөсөн газар.
ПАРОДИ́ЙН||ЫЙ элэглэлт, дууриаллын; **~ое произведение** элэглэлт дууриаллын зохиол.
ПАРОДИ́РОВАТЬ 1. элэглэн дууриах; 2. инээд хүрмээр харуулах, олиггүй дууриах, бүдүүвч үлгэр.
ПАРО́ДИЯ 1. элэглэн дуурайх, элэглэлт, дуурайл; **~ на роман** романы элэглэн дуурайх; 2. бүдүүвч үлгэр, дуураймал.
ПАРОДОНТИ́Т шүд тойрны үрэвсэл, шүд сулрах.
ПАРОКСИ́ЗМ хөдлөх, догдлох, ордос; **~ смеха** инээд хөдлөх; **~ кашля** ханиадны ордос.
ПАРО́ЛЬ нууц үг, түлхүүр үг, танилцах үг.
ПАРО́М гатлага онгоц, гүнз, бярвааз.
ПАРО́МН||ЫЙ гатлага онгоцоор, гатлагаа онгоцот; **~ая переправа** гатлага онгоцоор ус гатлах.
ПАРО́МЩИК гаталгагч.
ПАРОХО́Д хөлөг онгоц, галт онгоц; **ехать на ~е** хөлөг онгоцоор явах.
ПАРОХО́ДНЫЙ хөлөг онгоцны, галт онгоцны.
ПАРОХО́ДСТВО 1. хөлөг онгоц эрхлэх газар; **речное ~** гол мөрний хөлөг онгоц эрхлэх газар; 2. хөлөг онгоцны хөдөлгөөн, хөлөг онгоцны тээвэр.
ПА́РОЧКА хос, хоёр.
ПА́РТ||А парт, сандалт ширээ, хичээлийн ширээ; **сесть за ~у** сандалт ширээн дээр суух.
ПАРТАКТИ́В намын идэвхтэн.
ПАРТБИЛЕ́Т намын бат илэрхийлэх, намын батлах.
ПАРТБЮРО́ намын товчоо.
ПАРТВЗНО́СЫ намын татвар.
ПАРТВЗЫСКА́НИЕ намын шийтгэл, намын арга хэмжээ.
ПАРТГРУ́ППА намын хэсэг.
ПАРТЕ́Р гол суудал, голын суудал; **сидеть в ~е** голын суудалд суух.
ПАРТИ́ЕЦ намын гишүүн.
ПАРТИЗА́Н партизан, журамт цэрэг.
ПАРТИЗА́НИТЬ партизаны тэмцэл хийх, партизан явах.
ПАРТИЗА́НСКИЙ партизаны журамт цэргийн; **~ отряд** партизаны отряд.
ПАРТИ́ЙНОСТЬ 1. намч чанар; 2. аль намд хамаатай болох, намын гишүүн мөн эсэх.
ПАРТИ́ЙН||ЫЙ I намын; **~ая организация** намын байгууллага.
ПАРТИ́ЙНЫЙ II намын хүн, намын гишүүн.
ПАРТИТУ́РА нэгтгэсэн аялгуу.
ПА́РТИЯ I Монгольская Народно-Революционная ~ *(МНРП)* Монгол Ардын Хувьсгалт Нам.
ПА́РТИ||Я II 1. анги; **геологическая изыскательская ~** геологи шинжилгээний анги; 2. хэсэг, бөөм, суурь; **~ товаров** бөөм бараа; **~ обуви** хэсэг гутал; 3. хувимж, ангилга; 4. тавил, өрөг; **сыграть ~ю в шахматы** өрөг шатар тавих; 5. тохирох хань; **он тебе не ~** тэр чамд тохирох хань биш.
ПАРТКО́М намын хороо.
ПАРТКОНФЕРЕ́НЦИЯ намын бага хурал.
ПАРТНЁР хоршоо нөхөр, түнш, хамт тоглогч.
ПАРТНЁРСТВО түншлэхүй.
ПАРТНЁРША хоршоо эмэгтэй, хамт тоглогч эмэгтэй.
ПАРТО́РГ намын зохион байгуулагч.
ПАРТОРГАНИЗА́ЦИЯ намын байгууллага.
ПАРТСОБРА́НИЕ намын хурал.
ПАРТСЪЕ́ЗД намын их хурал.
ПАРТУЧЁБА намын сурлага, намын суралцал.
ПАРТШКО́ЛА намын сургууль.
ПА́РУС дарвуул, далбаа; **подобрать ~а** дарвуулыг хураах, дарвуулгыг хумих; **поднять ~а** дарвуулыг дэлгэх; **на всех ~ах** хар хурдаар.
ПАРУСИ́НА зотон, таар.
ПАРУСИ́НОВЫЙ зотонгоор хийсэн, тааран; **~ плащ** зотонгоор хийсэн цув.
ПА́РУСНИК дарвуулт онгоц, далбаат онгоц; **~-рыба** дорнотын далбаат загас.
ПА́РУСН||ЫЙ дарвуулт, далбаат; **~ая лодка** дарвуулт завь; **~ спорт** далбаат завийн спорт.
ПАРФЮМЕ́РИЯ үнэртэн.
ПАРФЮМЕ́РНЫЙ үнэртний; **~ магазин** үнэртний дэлгүүр.
ПАРЧА́ хоргой, нулам.
ПАРЧО́ВЫЙ хоргой.
ПАРШИ́ВЕТЬ хожгор яртах, бужуутах.
ПАРШИ́ВЫЙ 1. хожгор яртай, бужуутай; 2. муухай ягир.
ПАС I 1. *(хөзөрдөхөд)* болих, наадахгүй байх; **объявить ~** болилоо гэх; 2. мэдэхгүй, мэддэггүй, таг; **в таких вещах я ~** би ийм юм мэдэхгүй, би ийм юманд таг шүү.
ПАС II дамжуулах *(бөмбөг тоглоход)*, пас; **точный ~** мэргэн дамжуулах.
ПА́СЕКА зөгий тэжээх газар.
ПА́СЕЧНИК зөгийч.
ПА́СЕЧН||ЫЙ зөгий тэжээх газрын; **~ое хозяйство** зөгийн аж ахуй.
ПАСКУ́ДА *разг. новш.*
ПАСПОРТИЗА́ЦИЯ паспортжуулах, паспорттой болгох, паспортын систем тогтоох.
ПА́СПОРТНЫЙ паспортын; **~ стол** паспортны тасаг.
ПАССА́Ж 1. цуваа дэлгүүр, худалдааны дэлгээс; 2. зорчуулга, шудруулга *(хөгжимд)*.
ПАССАЖИ́Р явагсад, зорчигчид; **зал для ~ов** зорчигчдын тасалгаа.
ПАССАЖИ́РКА зорчигч эмэгтэй.
ПАССАЖИ́РСКИЙ суудлын; **~ поезд** суудлын галт тэрэг.
ПАССА́Т хуурай салхи.
ПАССИ́В 1. идэвхгүй, назгай; 2. пассив, өртэй.
ПАССИ́ВНОСТЬ 1. идэвхгүй байдал, назгай; 2. өртэй байдал.
ПАССИ́ВНЫЙ 1. идэвхгүй, назгай; **~ человек** идэвхгүй хүн; 2. өртэй; **~ баланс** өртэй баланс; 3. *(хэл зүйн)* идэвхгүй; **~ залог** идэвхгүй хэв.
ПА́СТА нойтон оо; **зубная ~** шүдний нойтон оо.

ПА́СТБИЩЕ бэлчээр; **отгонное ~** отрын бэлчээр.
ПА́СТБИЩН||ЫЙ бэлчээрийн; **~ые угодья** бэлчээрийн газар.
ПАСТЕ́ЛЬ өнгийн харандаа, өнгийн цэрд.
ПАСТЕРИЗА́ЦИЯ хүнсний зүйл халааж ариутгах.
ПАСТИ́ 1. хариулах, бэлчээрлүүлэх; **~ скот** мал хариулах; 2. *разг.*маллах гэсэн үг, хэн нэгнийг тагнах, мөрдөх, салахгүй байх.
ПАСТИЛА́ пастила чихэр.
ПАСТИ́СЬ 1. бэлчих; 2. *разг.* цагаа өнгөрүүлэх; **эти девушки всегда пасутся в Сити-кафе** энэ охидууд дандаа Сити-кафед цагаа өнгөрүүлдэг.
ПА́СТОР христосын протестантын санваартан, христосын шажны лам.
ПАСТУ́Х малчин.
ПАСТУ́ШЕСКИЙ малчны.
ПАСТУ́ШИЙ малчны; **~ рожок** малчны бэрээ, цуур.
ПАСТУ́ШКА малчин бүсгүй.
ПАСТЬ I 1. унах, ойчих; 2. амь үрэгдэх; **~ в бою** тулаанд амь үрэгдэх; 3. бууж өгөх; 4. устах; 5. нэрээ хугалах, хүндээ барах; 5. *разг.*ам, уруул; **разинуть ~** гайхан зогсох; **закрой ~** чалчихаа боль; **~ духом** урам хугарах, сэтгэлээр унах, зориг шантрах.
ПАСТЬ II раскрыть ~ амаа ангайх; **львиная ~** арслангийн ам.
ПАСТЬБА́ хариулга, мал хариулах.
ПА́СХА улаан өндөгний баяр.
ПА́СЫНОК дагуул хүү.
ПАСЬЯ́НС хүлцээрт тавил.
ПАТЕ́НТ эрхийн бичиг, зохиогчийн эрхийн бичиг.
ПАТЕНТО́ВАННЫЙ эрхийн бичигэй, зөвшөөрөлтэй.
ПАТЕНТОВА́ТЬ тэмдэглүүлэх, бүртгүүлэх.
ПАТЕТИ́ЧЕСКИЙ оргилсон, сэтгэл хөдөлсөн, цогтой.
ПАТЕТИ́ЧНЫЙ оргилсон, сэтгэл хөдөлсөн, цогтой.
ПАТЕФО́Н эгшигт хайрцаг.
ПА́ТИ *разг.*үдэшлэг, найз нарын уулзалт.
ПАТОГЕНЕ́З эмгэг жам.
ПА́ТОКА цардуулын бурам.
ПАТОЛО́ГИЯ эмгэг судлал, патологи.
ПАТОМОРФОЛО́ГИЯ эмгэг хэлбэрийн судлал.
ПА́ТОЧНЫЙ цардуулын бурмаар хийсэн, бурмын.
ПАТРИА́РХ 1. овгийн өвөг, тайшаа; 2. тэргүүн хамба; 3. хамгийн ахмад, хүндтэй хүн.
ПАТРИАРХА́ЛЬНОСТЬ балар бүдүүлэг байдал.
ПАТРИАРХА́ЛЬНЫЙ 1. патриархаль, эцэг өвгөдийн, уламжлалт; 2. балар бүдүүлэг.
ПАТРИАРХА́Т эцгийн эрхт ёс.
ПАТРИА́РХИЯ үнэн алдартны жас.
ПАТРИ́НИЯ *бот.* сэрхэлэг.
ПАТРИО́Т эх орноо хайрлагч, эх оронч.
ПАТРИОТИ́ЗМ эх орноо хайрлах үзэл, эх оронч үзэл.
ПАТРИОТИ́ЧЕСКИЙ,
ПАТРИОТИ́ЧНЫЙ эх оронч; **~ подвиг** эх оронч гавьяа.
ПАТРИ́ЦИЙ патрици *(эртний ромын язгууртан)*, язгууртан.
ПАТРО́Н I 1. ивээгч, тэтгэгч; 2. үйлдвэрийн эзэн, аж ахуйн эзэн.
ПАТРО́Н II 1. сум, хонгиотой сум; **боевые ~ы** галт сум; 2. бортого, хонгио; 3. патрон, углуурга, толгой; **электрический ~** чийдэнгийн толгой.
ПАТРО́Н III хэв, загвар.
ПАТРОНА́Ж нярайн үзлэг *(гэрээр)*.
ПАТРО́ННИК сумын хэвтэр.
ПАТРО́ННЫЙ сумын; **~ая гильза** сумын хонгио.
ПАТРОНТА́Ш дайз.
ПАТРУЛИ́РОВАТЬ эргүүл хийх.
ПАТРУ́ЛЬ эргүүл.
ПАТРУ́ЛЬН||ЫЙ эргүүлийн; **~ая служба** эргүүлийн алба.
ПА́УЗА завсарлагаа, зогсоц, түдлэг, зай.
ПАУ́К аалз.
ПАУПЕРИ́ЗМ үй олны үгүйрэл, нийтээр хооорох.
ПАУТИ́НА 1. аалзны тор; 2. урхи.
ПАУТИ́ННИК арваа.
ПА́ФОС урамшил, бахдал, бадрангуй хөгжил.
ПАХ цавь, хавьцаг; **~овая грыжа** цавины эвэрхий.
ПАХА́Н *разг.*атаман, овгор.
ПА́ХАРЬ 1. газар хагалагч,тариачин; 2. *разг.*ажилсаг хүн.
ПАХА́ТЬ 1. хагалах; **~ поле** газар хагалах; 2. ажиллах.
ПА́ХНУТЬ I 1. үнэртэх, анхилах, ханхлах; **пахнет сеном** өвс үнэртэж байна; 2. гарах, болох төлөвтэй, болох даг; **дело пахнет ссорой** хэрэг явсаар хэрүүл болох төлөвтэй, энэ ч хэрүүл болох даг; **пахнет порохом** дайн болж мэдэшгүй.
ПАХНУ́||ТЬ II үлээх; **~ло свежестью** цэвэр агаар үлээв.
ПАХОВО́Й цавины.
ПА́ХОТА газар хагалах.
ПА́ХОТН||ЫЙ хагалах, тариалангийн; **~ая земля** хагалах газар, тариалангийн газар.
ПАХУ́ЧЕСТЬ ханхлах.
ПАХУ́Ч||ИЙ үнэрт, үнэртэй; **~не травы** үнэрт өвс.
ПАЦА́Н 1. жулдрай хүү, бацаан, банди; 2. хулгайч.
ПАЦИЕ́НТ өвчтөн, эмчлүүлэгч.
ПАЦИЕ́НТКА өвчтөн эмэгтэй, эмчлүүлэгч эмэгтэй.
ПАЦИФИ́ЗМ пацифизм *(ямар ч дайныг эсэргүүцэх үзэл)*.
ПАЦИФИ́СТ пацифист, пацифизмыг баримтлагч, ямар ч дайныг эсэргүүцэгч.
ПА́ЧЕ улам, тэгэх тусам, бүр тийм, учраас; **~ чаяния** санамсаргүй.
ПА́ЧКА 1. баглаа, хайрцаг, багц, боодол; **~ писем** баглаа захидал; **~ папирос** хайрцаг тамхи; 2. **балетная ~** балетчиний гутал; 3. *разг.*олон тооны.
ПА́ЧКА||ТЬ 1. муухай болгох, будах, бохирлох, балиартуулах; **~ руки** гараа будах; 2. эрээчих; **он не рисует, а ~ет** тэр зурж байгаа биш эрээчиж байна; **~ доброе имя** сайн нэрийг гутаах.
ПА́ЧКАТЬСЯ 1. муухай болох, будагдах, хиртэх, балиартах; 2. олиггүй юманд оролцох; **~ не хочется** олиггүй юманд оролцмооргүй байна.
ПАЧКУ́Н эрээчигч, хиртүүлэгч, балиартуулагч.
ПАША́ паша, их сайд *(хуучин турк, египетийн дээд тушаалтан ба түүний цол)*.
ПА́ШЕННИК *бот.* гуурсны өвс.
ПА́ШНЯ хагалсан газар, тариалангийн газар.
ПАШТЕ́Т татмаг, нухаш, амас.
ПА́ЮСН||ЫЙ шахмал; **~ая икра** шахмал түрс.
ПАЯ́ЛЬНИК 1. гагнуурын алх; 2. төөнүүр.
ПАЯ́ЛЬНЫЙ гагнуурын.
ПАЯ́ЛЬЩИК гагнуурч.
ПАЯ́НИЕ гагналга, гагнуур.
ПАЯ́СНИЧАТЬ алиалах, элдвээр аашлах, маяглах.
ПАЯ́ТЬ гагнах.
ПАЯ́ТЬСЯ *разг.* 1. эр эмийн ажил хийх; 2. залхаах.
ПЕВЕ́Ц дууч, дуулагч.
ПЕВИ́ЦА дууч хүүхэн, дууч эмэгтэй.
ПЕВУ́ЧЕСТЬ яруу, уянгалаг.
ПЕВУ́ЧИЙ яруу, уянгалаг.
ПЕ́ВЧ||ИЙ I донгоддог, дууч, жиргээч; **~ая птица** донгоддог шувуу.
ПЕ́ВЧ||ИЙ II дуулагч, дууч; **хор ~их** дуучдын найрал дуу.

ПЕ́Г||ИЙ алаг; **~ая лошадь** алаг морь.
ПЕДАГО́Г багш, сурган хүмүүжүүлэгч.
ПЕДАГО́ГИКА сурган хүмүүжүүлэх ухаан, сурган хүмүүжүүлэх зүй.
ПЕДАГОГИ́ЧЕСК||ИЙ 1. сурган хүмүүжүүлэхийн, сурган хүмүүжүүлэх; **~ институт** сурган хүмүүжүүлэхийн дээд сургууль; 2. багшийн, багш нарын; **~ совет** багш нарын зөвлөл; **~ое училище** багшийн сургууль.
ПЕДА́ЛЬ дөрөө, гишгүүр, чангалуур; **~ рояля** төгөлдөр хуурийн гишгүүр; **~ велосипеда** унадаг дугуйн дөрөө; **нажимать на ~** дөрөөг жийх, гишгүүр дарах.
ПЕДА́НТ ёсорхог хүн, ёсорхогч; **невыносимый ~** тэсэшгүй ёсорхог хүн.
ПЕДАНТИ́ЗМ ёсорхол, ёсорхог, нарийн ёсорхох үзэл.
ПЕДАНТИ́ЧНЫЙ ёсорхог, дэндүү ёсорхох; **~ человек** ёсорхог хүн.
ПЕДИА́ТР хүүхдийн эмч.
ПЕДИАТРИ́Я хүүхдийн эмнэл зүй, хүүхдийн эмчлэх зүй.
ПЕДИКУЛЁЗ бөөстэй, бөөстөх.
ПЕДИКЮ́Р хөлний хуруу арчлах арга.
ПЕДИНСТИТУ́Т сурган хүмүүжүүлэхийн дээд сургууль, багшийн дээд сургууль.
ПЕДОФИЛИ́Я хүүхдэд донтох тачаал.
ПЕДТЕ́ХНИКУМ *(педагогический техникум)* сурган хүмүүжүүлэх техникум, багшийн сургууль, багш нарыг бэлтгэх техникум.
ПЕ́ЙДЖЕР пейжер.
ПЕЙЗА́Ж 1. газар нутгийн байдал, уул усны байдал, байгаль; 2. газар нутгийн зураг, байгалийн зураг.
ПЕЙЗАЖИ́СТ байгалийн зураач.
ПЕЙС *разг.* жүүд.
ПЕКА́РНЫЙ талх барих, эздмэг хийх.
ПЕКА́РНЯ талх барих газар, талх хийх газар.
ПЕ́КАРЬ талх баригч.
ПЕКИНЕ́С Бээжин хав.
ПЕ́КЛ||О аагим халуун, төөнөм халуун; **сидеть на самом ~е** *төөнөм* халуун газарт суух.
ПЕЛЕНА́ битүү харанхуй; **~ тумана** харанхуй манан; **сплошная ~ облаков** үргэлжилсэн битүү үүл.
ПЕЛЕНА́ТЬ манцуйлах, өлгийдөх; **~ младенца** хүүхэд өлгийдөх.
ПЕ́ЛЕНГ луужингаар чигийг олох арга *(үзэгдэх юм, сонсогдох дууны чиг ба луужингийн зүүний чигийн хоорондох өнцөг).*
ПЕЛЕНГА́ТОР пеленгатор, чиглэлийг олох багаж.
ПЕЛЕНГОВА́ТЬ *пеленглэх*, пеленг өнцгөөр чигийг олох.
ПЕЛЕРИ́НА захавч, цээжич, додъёг.
ПЕЛЁНКА манцуй, өлгий, ороолт; *** с пелёнок** өлгийтэй байхаасаа, хар нялхаасаа.
ПЕЛИКА́Н хотон шувуу, хорд шувуу.
ПЕЛЛА́ГРА *вет.* арьс ясжих.
ПЕЛЬМЕ́НИ банш, хясаа, боорцог.
ПЕ́МЗА уушгин чулуу.
ПЕ́Н||А хөөс; **морская ~** далайн хөөс; **мыльная ~** савангийн хөөс; **с ~ой рта говорить** амнаасаа хөөс цахруулан ярих.
ПЕНА́Л үзгийн сав, харандааны хайрцаг.
ПЕНА́ТЫ төрсөн нутаг, эцгийн голомт.
ПЕНЁК жижиг хожуул.
ПЕ́НИЕ 1. дуулах, дуулал, дуу; **хоровое ~** найрал дуу; 2. донгодох, жиргэх; **~ птицы** шувуу донгодох.
ПЕ́НИС эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн.
ПЕ́НИСТ||ЫЙ хөөстэй, хөөсөрсөн; **~ые волны** хөөстэй долгион; **~ое пиво** хөөсөрсөн пийв, шар айраг.
ПЕНИТЕНЦИА́РНЫЙ засан хүмүүжүүлэх, хорихын.
ПЕ́НИТЬ хөөсрүүлэх.
ПЕ́НИТЬСЯ хөөсрөх, хөөс бурах; **пиво пенится в кружке** аяган дахь шар айраг хөөсөрч байна.
ПЕНИЦИЛЛИ́Н пенициллин.
ПЕ́НК||А өрөм; **молоко с ~ами** өрөмтэй сүү; **снимать ~и** өрмий нь хамах, сайны нь самардах, соры нь цөлбөх.
ПЕ́ННИ пенни *(англий бутархай мөнгө).*
ПЕ́ННЫЙ хөөстэй.
ПЕНСИОНЕ́Р тэтгэвэр авагч, сул цалин авагч.
ПЕНСИОНЕ́РКА тэтгэвэр авагч эмэгтэй, сул цалинт эмэгтэй.
ПЕНСИО́ННЫЙ тэтгэврийн, сул цалингийн; **~ая книжка** тэтгэврийн дэвтэр.
ПЕ́НСИ||Я тэтгэвэр, сул цалин; **получить ~ю** тэтгэвэр авах; **быть на ~и** тэтгэвэрт гарах, тэтгэвэрт байх.
ПЕНСНЕ́ хавчдаг шил, нүдний хавчуурт шил.
ПЕ́НТЮХ болхи, үхээнц хүн, *разг.* баагий.
ПЕНЬ хожуул, төгцөг; **корчевать пни** хожуул арилгах, хожуул булгалах; **через ~ колоду** хааш хэрэг, хааш яваш; **как ~ стоит** модон өмдтэй юм шиг зогсох.
ПЕНЬКА́ олс, түүхий олс.
ПЕНЬКО́ВЫЙ олсон, олсны; **~ канат** олсон аргамж.
ПЕ́НЯ анз, торгууль.
ПЕНЯ́||ТЬ зэмлэх, гоморхох, гомдох; **~йте сами на себя** хар толгойдоо гомд, өөртөө гомд.
ПЕ́ПЕЛ үнс, үнсэн товрог, чандруу; **обращать в ~** үнс болгох, үнсэн товрог болгох.
ПЕПЕЛИ́ЩЕ 1. түймрийн цурам, цурам; 2. төрсөн нутаг.
ПЕ́ПЕЛЬНИЦА үнсний сав, тамхины цохилуур.
ПЕ́ПЕЛЬН||ЫЙ үнсэн, үнсний, зэвхий, зэвхий буурал; **~ые волосы** зэвхий буурал үс.
ПЕПСИ́Н хайлгуур, пепсин.
ПЕРВА́Ч 1. тэргүүн зэргийн, нэгдүгээр зэргийн, шилдэг; 2. ганц удаа нэрсэн самогон.
ПЕ́РВЕНЕЦ 1. ууган, түрүүчийн; **сын - ~** ууган хүү; 2. ууган, анхных.
ПЕ́РВЕНСТВО тэргүүн суурь, түрүүлэх, аварга; **Баттулга завоевал ~ мира по вольной борьбе** Баттулга чөлөөт бөхөөр дэлхийн аварга болсон.
ПЕ́РВЕНСТВОВАТЬ түрүүлэх, тэргүүн суурийг эзлэх, аварга болох; **~ в спорте** спортод түрүүлэх.
ПЕРВИ́ЧНЫЙ 1. анхдагч, анхны; **~ слой** анхдагч давхарга; **~ период болезни** өвчний анхны үе; 2. анхан шатны.
ПЕРВОБЫ́ТН||ЫЙ балар цагийн, балар эртний; **~ человек** балар цагийн хүн; **~ое общество** балар эртний нийгэм; **~ая община** балар эртний хүй нэгдэл.
ПЕРВОИСТО́ЧНИК тулгуур бичиг, тулгуур баримт, уг сурвалж; **исследование по ~ам** тулгуур баримтаар судлах.
ПЕРВОКЛА́ССНИК нэгдүгээр ангийн сурагч.
ПЕРВОКЛА́ССНИЦА нэгдүгээр ангийн эмэгтэй сурагч.
ПЕРВОМА́ЙСКИЙ майн нэгний, тавдугаар сарын нэгний.
ПЕРВОНАЧА́ЛЬН||ЫЙ 1. анхны, түрүүчийн, эхний; **~ проект** анхны төсөл; **~ взнос** анхны хураамж; **~ капитал** анхны капитал; 2. анхны, хамгийн наад талын, ойр зуурын; **~ое накопление** эхний хуримтлал.
ПЕРВООСНО́ВА анхны суурь, үндэс, суурь; **материя — ~ всего существующего** бодис бол байгаа бүх зүйлийн *анх* үндэс мөн.
ПЕРВООЧЕРЕДН||О́Й хамгийн түрүүчийн, нэгдүгээр, чухал, нэн түрүүчийн; **~ая задача** хамгийн түрүүчийн зорилго, нэн тэргүүний зорилт.
ПЕРВОПЕЧА́ТНИК хамгийн түрүүчийн хэвлэгч, анхны хэвлэгч.

ПЕРВОПЕЧА́ТН||ЫЙ анхны хэвлэлийн, анх хэвлэгдсэн, анхны дармал; **~ые книги** анх хэвлэгдсэн ном, анхны дармал ном.
ПЕРВОПРЕСТО́ЛЬНАЯ Москва хот.
ПЕРВОПРИЧИ́НА анхны шалтгаан, уг шалтгаан, анх түрүүчийн шалтгаан.
ПЕРВОПУ́ТОК шинэ цасны зам, цасан дээгүүрх шинэ харгуй; **ехать по первопутку** цасан дээрх шинэ харгуйгаар явах.
ПЕРВОРАЗРЯ́ДНЫЙ тэргүүн зэргийн, шилдэг сайн.
ПЕРВОРО́ДНЫЙ ууган, анх төрсөн; **~ сын** ууган хүү; **~ грех** анхны нүгэл, үүсгэл хилэнц.
ПЕРВОРОДЯ́ЩАЯ тулгар эх, анхны төрлөг.
ПЕРВОСО́РТНЫЙ нэгдүгээр зэргийн, эрхэм зэргийн; **~ товар** нэгдүгээр зэргийн бараа.
ПЕРВОСТЕПЕ́ННЫЙ эрхэм чухал, онц чухал, нэгдүгээр зэргийн; **вопрос ~ой важности** эрхэм чухал асуудал, онц чухал асуудал.
ПЕРВОЦВЕ́Т түрүүчийн цэцэг, анхны ногоо, хаварсал.
ПЕ́РВ||ЫЙ 1. нэгдүгээр, нэгдэх, анхдугаар, тэргүүн; **во-~ых** нэгдүгээрт; **~ том** нэгдүгээр боть, тэргүүн боть; **~ съезд** анхдугаар их хурал; **~ из них** нэгдэх нь; 2. нэгэн, шинийн нэгэн; 3. анх, эх, анхны, эхний, түрүүчийн; **в ~ое время** анхны үед; **~ раз в жизни** насандаа анх удаа; 4. тэргүүн, шилдэг; **выдвинуть на ~ое место** тэргүүн суурьд дэвшүүлэх; **~ым делом** юуны өмнө; **не ~ой молодости** их залуу биш; **на ~ых порах** дав дээр; **с ~ого взгляда** хармагц.
ПЕРГА́МЕНТ 1. илэг, сарьс, илгэн цаас; 2. пергамент, ус нэвтрэхгүй цаас, тослог цаас.
ПЕРЕАДРЕСОВА́ТЬ адресийг сольж явуулах, хаягийг солих.
ПЕРЕАТТЕСТОВА́ТЬ цол мэргэшлийг дахин хянах.
ПЕРЕБАЗИ́РОВАТЬ өөрчлөн суурилуулах, суурилуулах баазыг шилжүүлэх, өөр баазад шилжүүлэх.
ПЕРЕБАЗИ́РОВАТЬСЯ өөрчлөн суурилах, өөр баазад шилжих.
ПЕРЕБА́РЩИВАТЬ дэндүүлэх, хэтрүүлэх.
ПЕРЕБЕГА́ТЬ,
ПЕРЕБЕЖА́ТЬ, 1. хөндлөн гарах, гүйж гарах, огтолж гарах; **~ через улицу** гудамж хөндлөн гарах; **~ дорогу** зам хөндлөн гарах; 2. дагаж орох, урвах.
ПЕРЕБЕ́ЖЧИК дагаж орогч, урвагч, оргож очигч.
ПЕРЕБЕ́ЛИВАТЬ 1. дахин шохойдох; 2. цайруулж бичих, дахин хуулах.
ПЕРЕБЕЛИ́ТЬ1. дахин шохойдох; **~ потолок** таазыг дахин шохойдох; 2. цайруулж бичих, дахин хуулах; **~ рукопись** бичмэлийг цайруулж бичих.
ПЕРЕБЕСИ́ТЬСЯ 1. ганирцгаах, галзуурцгаах; 2. ганирсаар, томоожих.
ПЕРЕБИВА́ТЬ, 1. хядах, хиартал алах; 2. хэмхчих, эвдэх; 3. хугалах, бэртээх; 4. засаж хадах, сэлбэх.
ПЕРЕБИВА́ТЬ II 1. хүний яриаг тасалж үг хэлэх; 2. булаах, шүүрч авах, өрсөж авах.
ПЕРЕБИВА́ТЬСЯ 1. хагарах, хэмхрэх, яйрах; 2. дөнгөж амьдрах, амь улжих.
ПЕРЕБИРА́ТЬ 1. ялгах, ялган салгах, цэгцлэх, эмхлэх; 2. дурсах, дурсаж бодох; 3. дахин эвлүүлэх, дахиж засах, дахин өрөх; 4. дараалан дарах; 5. авцгаах, аваад л байх; 6. дэндүү авах, илүү авах.
ПЕРЕБИРА́ТЬСЯ 1. давах, дамжих, гатлах, шилжих; 2. нүүж орох, шилжих, шилжиж орох.
ПЕРЕБИ́ТЬ I 1. хядах, хиаруулах, хиартал алах; **~ врагов** дайсныг хядах; 2. хэмхчих, эвдчих; **~ посуду** сав суулга хэмхчих; 3. хугалах, бэртээх; **~ ногу** хөл хугалах; 4. засах, сэлбэж хадах; **~ кресло** түшлэгтэй сандлыг сэлбэж хадах.
ПЕРЕБИ́ТЬ II 1. хүний яриаг тасалж үг хэлэх; **~ оратора** илтгэгчийн үгийг тасалж үг хэлэх; 2. булаах, шүүрч авах, өрсөж авах.
ПЕРЕБИ́ТЬСЯ I хэмхэрцгээх, яйрих, хэмхэрч дуусах.
ПЕРЕБИ́ТЬСЯ II дөнгөх, амь улжих; **~ до получения денег** мөнгөө автал дөнгөх.
ПЕРЕБО́Й доголдох, тасалдах; **~ в доставке** товаров, бараа хүргэх явдал доголдох.
ПЕРЕБОЛЕ́ТЬ I 1. өвдөцгөөх; 2. өвчинд ороогдох, өвчинд өртсөөр байх.
ПЕРЕБОЛЕ́ТЬ II өвчин илаарших, зовлон гайгүй болох.
ПЕРЕБО́Р 1. илүү авах, нэмүү авах; 2. тогших.
ПЕРЕБО́РКА 1. ялгах, цэгцлэх; 2. халхавч хана.
ПЕРЕБОРО́ТЬ 1. давах, дийлэх; **~ всех соперников** бүх өрсөлдөгчийг дийлэх; 2. дарах, барих; **~ страх** айснаа дарах; **~ себя** биеэ барих.
ПЕРЕБОРЩИ́ТЬ хэтрүүлэх, дэндүүлэх; **не переборщи в остротах** хурц үгээ битгий дэндүүл.
ПЕРЕБРАНИ́ТЬСЯ хараалдах, хараал тавих, муу үг хаялцах.
ПЕРЕБРА́НКА хараалдах, хараал тавилцах, муу үг хаялцаан.
ПЕРЕБРА́СЫВАТЬ 1. дээгүүр шидэх, хаях; 2. тавих; 3. хаях, эгэлдрэх, бөгтрөх; 4. шилжүүлэх, илгээх, аваачих, явуулах.
ПЕРЕБРА́СЫВАТЬСЯ 1. шилжих, дамжих, тарах; 2. хаялцах, шидэлцэх, солилцох.
ПЕРЕБРА́ТЬ 1. ялгах, цэгцлэх, эмхлэх; **~ ягоды** жимсгэнэ ялгах; **~ старые** бумаги хуучин бичиг цаас цэгцлэх; 2. дурсах, дурсаж бодох; **~ что-нибудь в памяти** юмыг санаандаа дурсаж бодох; 3. дахин эвлүүлэх, дахин засах, дахин өрөх; 4. дараалан дарах, тогших; **~ струны** чавхдасыг дараалан дарах; 5. авцгаах, аваад л байх; 6. дэндүү авах, илүү авах; **~ пять очков в игре** тоглоомд 5 оноо илүү авах.
ПЕРЕБРА́ТЬСЯ 1. давах, дамжих, гатлах, гаталж гарах; **~ на другой берег** нөгөө эрэгт гаталж гарах; 2. нүүж орох шилжих, шилжиж орох; **~ на новую квартиру** шинэ байранд шилжин орох.
ПЕРЕБРОДИ́||ТЬ их эсэх, эсэж хатуурах; **кумыс ~л** айраг их эсжээ.
ПЕРЕБРО́СИТЬ 1. дээгүүр шидэх, хаях; **~ мяч через забор** хашаан дээгүүр бөмбөг шидэх; 2. тавих; **~ мост через реку** гол дээгүүр гүүр тавих 3. хаях, эгэлдрэх, бөгтрөх, тавьж унжуулах; 4. шилжүүлэх, илгээх, явуулах.
ПЕРЕБРО́СИ||ТЬСЯ 1. шилжих, дамжих, тарах; **огонь ~лся на соседний дом** түймэр дэргэдэх байшинд шилжив; 2. хаялцах, шидэлцэх; **~ мячом** бөмбөг хаялцах; 3. солилцох; **~ несколькими словами** хэдэн үг солилцох.
ПЕРЕБРО́СКА зөөх, нүүлгэх, шилжүүлэх, шилжүүлж аваачих, илгээх; **~ войск** цэрэг шилжүүлж илгээх.
ПЕРЕБЫВА́ТЬ орцгоож байх, хэсэх, явж үзэх; **~ у всех знакомых** танилуудаараа хэсэх.
ПЕРЕВА́Л даваа.
ПЕРЕВА́ЛИВАТЬ 1. давах; 2. гарах, өнгөрөх; 3. зөөх, шилжүүлэх, овоолох.
ПЕРЕВА́ЛИВАТЬСЯ 1. давж ойчих, дээгүүр нь ойчих; 2. салганаж явах.
ПЕРЕВАЛИ́||ТЬ 1. давах, давж гарах; **~л хребет** нурууг давав; 2. гарах, өнгөрөх; **~ло за полночь** шөнө дунд өнгөрчээ.
ПЕРЕВАЛИ́ТЬСЯ 1. давж ойчих, дээгүүр нь ойчих; **~ через забор** хашаан дээгүүр давж ойчих; 2. хөлбөрөх, өнгөрөх; **~ на другой бок** нөгөө хажуугаар хөлбөрөх.
ПЕРЕВА́ЛОЧНЫЙ дамжуулгын, дамжлагын; **~ пункт** дамжлагын газар.
ПЕРЕВАЛЯ́ТЬ 1. өнхрүүлэх, хөлбөрүүлэх; 2. дахин өнхрүүлэх.

ПЕРЕВАЛЯ́ТЬСЯ ширэлдэх, өнхрөлдөх.

ПЕРЕВА́РИВА||ТЬ 1. дахин чанах; 2. улбас болгох, шалз чанах, үлтэртэл чанах; 3. шингээх, боловсруулах; 4. хүлцэх, тэсвэрлэх; **он его не ~ет** тэр түүнийг хүлцэж чаддаггүй, тэр түүнд дургүй юм.

ПЕРЕВАРИ́ТЬ 1. дахин чанах; ~ **засахарившееся варенье** өтгөрсөн чанамлыг дахин чанах; 2. улбас болгох, шалз чанах, үлтэртэл чанах; 3. шингээх, боловсруулах; ~ **пищу** хоол шингээх; 4. хүлцэх, тэсвэрлэх.

ПЕРЕВАРИ́||ТЬСЯ 1. улбас болгох, үлтрэх, хэтэрхий чанагдах; **яйцо ~лось** өндөг хэтэрхий чанагджээ; 2. шингэх, боловсрох; **пища ~лась** хоол шингэв.

ПЕРЕВЕЗТИ́ 1. зөөх, тээвэрлэх, аваачих; 2. гаргах, гаталгах, давуулах.

ПЕРЕВЕРНУ́ТЬ 1. эргүүлэх; ~ **страницу** хуудас эргүүлэх.

ПЕРЕВЕ́СИ||ТЬ 1. дахин чигнэх, дахин хэмжих; ~ **груз** ачааг дахин чигнэх; 2. өөр газарт өлгөх; ~ **картины** зургийг өөр газарт өлгөх; 3. хүнд байх; **одна чашка весов ~ла другую** чигнүүрийн нэг тогоо нь нөгөөгөөс хүнд байв; 4. давуу байх; **наше мнение ~ло** бидний санал давуу байна.

ПЕРЕВЕ́СИТЬСЯ бөгтрөх, өлгөгдөх; ~ **через перила** шатны хайсан дээр бөгтрөх.

ПЕРЕВЕСТИ́ I 1. гаргаж өгөх; ~ **детей через улицу** хүүхдийг гудамж гаргаж өгөх; 2. нүүлгэх, оруулах; ~ **учреждение в другое здание** албан газрыг өөр байшинд нүүлгэх; 3. шилжүүлэх, өөрчлөн томилох; ~ **на новую должность** шинэ тушаалд өөрчлөн томилох; 4. урагшлуулах, ухруулах, тавих; ~ **стрелки часов**.... цагийн зүүг...тавих; 5. орчуулах, хөрвүүлэх; 6. гуйвуулах; ~ **деньги по почте** шуудангаар мөнгө гуйвуулах; 7. оруулах, шилжүүлэх; 8. буулгах, хуулах; ~ **картину** зураг хуулах; ~ **дух** амсхийх.

ПЕРЕВЕСТИ́ II 1. хиаруулах, хядах; 2. дэмий сүйтгэх, үрэн таран хийх.

ПЕРЕВЕСТИ́СЬ I нүүх, шилжих; ~ **на работу в другой город** өөр хотод шилжиж ажиллах.

ПЕРЕВЕСТИ́СЬ II дуусах, барагдах.

ПЕРЕВЕ́ШАТЬ I дахин чигнэцгээх, дахин хэмжицгээх.

ПЕРЕВЕ́ШАТЬ II дүүжилж алцгаах, цөмийг дүүжлэх.

ПЕРЕВЕ́ШИВАТЬ дахин чигнэцгээх, дахин хэмжицгээх.

ПЕРЕВЕ́ШИВАТЬСЯ 1. дахин чигнэгдэх, дахин хэмжигдэх; 2. өлгөгдөх, дүүжлэгдэх.

ПЕРЕВИВА́ТЬ томох, гөрөх, сүлжих.

ПЕРЕВИВА́ТЬСЯ томогдох, гөрөгдөх, ширэлдэх, эздрэх.

ПЕРЕВИДА́||ТЬ олон юм үзэх, юм үзэж хаширжих; **сколько он всего ~л на своём веку** бүх насандаа тэр их юм үзэж өнгөрүүлжээ.

ПЕРЕВИРА́ТЬ буруу хэлэх.

ПЕРЕВИ́ТЬ 1. гөрөх, томох, нийлүүлж гөрөх; ~ **косы лентамы** гэзгэнд бүч гөрөх; 2. дахин гөрөх, дахин томох.

ПЕРЕВИ́ТЬСЯ 1. гөрөгдөх, томогдох; 2. ширэлдэх, эздрэх.

ПЕРЕВО́Д 1. орчуулах, орчуулга; **хороший** ~ сайн орчуулга; 2. нүүлгэх, шилжүүлэх, шилжүүлж оруулах; 3. гуйвуулах, гуйвуулга, гуйвуулсан.

ПЕРЕВОДИ́ТЬ 1. орчуулах, хөрвүүлэх; 2. нүүлгэх, шилжүүлэх; 3. гуйвуулах; 4. буулгах, хуулах; 5. хиаруулах, хядах; 6. дэмий сүйтгэх, үрэн таран хийх.

ПЕРЕВОДИ́ТЬСЯ I 1. орчуулагдах; 2. нүүх, шилжих.

ПЕРЕВОДИ́ТЬСЯ II дуусах, барагдах.

ПЕРЕВОДН||О́Й 1. орчуулгын, орчуулсан; **~ая литература** орчуулгын зохиол; ~ **роман** орчуулгын роман; 2. гуйвуулгын, гуйвуулсан; 3. буулгах, буулгасан, хуулах, хуулсан; **~ая бумага** буулгах цаас.

ПЕРЕВО́ДЧЕСКИЙ орчуулгын, орчуулах; ~ **труд** орчуулгын хөдөлмөр.

ПЕРЕВО́ДЧИК орчуулагч, хэлмэрч; ~ **с русского языка на монгольский** оросоос монгол хэлэнд орчуулагч.

ПЕРЕВО́З 1. зөөлт, тээвэр, тээвэрлэх; ~ **товаров** бараа тээвэрлэх, 2. гатлага, гарц, бярвааз; **остановка у ~а** гатлагын дэргэд буух, гатлагын дэргэд зогсох.

ПЕРЕВОЗБУЖДЕ́НИЕ хэт хөөрөл.

ПЕРЕВОЗИ́ТЬ 1. зөөх, тээвэрлэх, тээх; ~ **товаров** бараа тээвэрлэх; 2. гаргах, гаталгах; ~ **через реку** гол гаталгах.

ПЕРЕВО́ЗНЫЙ тээвэрлэх, тээврийн, зөөврийн; ~ **пункт** тээврийн тасаг; 2. гатлага, гатлагын.

ПЕРЕВО́ЗОЧН||ЫЙ тээврийн, зөөлтийн; **~ые средства** тээврийн хэрэгсэл.

ПЕРЕВО́ЗЧИК бярваазчин, гаталгагч, тээвэрлэгч.

ПЕРЕВОЛНОВА́ТЬ санаа зовоох, сэтгэл донсолгох.

ПЕРЕВОЛНОВА́ТЬСЯ санаа зовох, сэтгэл донслох.

ПЕРЕВООРУЖА́ТЬ 1. шинэчлэн зэвсэглэх, шинээр зэвсэглэх, зэвсэг шинэчлэх; 2. шинэчлэн тоноглох, шинээр тоноглох.

ПЕРЕВООРУЖА́ТЬСЯ 1. шинэчлэн зэвсэглэх, зэвсэг шинэчлэх; 2. шинэчлэн тоноглох, тоног шинэчлэгдэх.

ПЕРЕВООРУЖЕ́НИЕ 1. шинэчлэн зэвсэглэх, зэвсэг шинэчлэх; 2. шинэчлэн тоноглох, тоног шинэчлэх.

ПЕРЕВООРУЖИ́ТЬ 1. шинэчлэн зэвсэглэх, шинээр зэвсэглэх, зэвсэг шинэчлэх; ~ **армию** цэргийг шинэчлэн зэвсэглэх; 2. шинэчлэн тоноглох, шинээр тоноглох.

ПЕРЕВООРУЖИ́ТЬСЯ 1. шинэчлэн зэвсэглэх, зэвсэг шинэчлэх; 2. шинэчлэн тоноглох, тоног шинэчлэгдэх.

ПЕРЕВОПЛОТИ́ТЬ биелүүлэх, амьжруулах, амилуулах.

ПЕРЕВОПЛОТИ́ТЬСЯ биелэх, биеллээ олох, амьжрах, амилах, хувилах.

ПЕРЕВОПЛОЩА́ТЬ биелүүлэх, амьжруулах, амилуулах.

ПЕРЕВОПЛОЩА́ТЬСЯ биелэх, амьжрах, амилах, хувилах.

ПЕРЕВОПЛОЩЕ́НИЕ биелэл, амьжрал, амилал.

ПЕРЕВОРА́ЧИВАТЬ 1. эргүүлэх; 2. хөмрөх, тонгоруулах, хөнтрөх.

ПЕРЕВОРА́ЧИВАТЬСЯ эргэх, хөмрөх, хөрвөх.

ПЕРЕВОРО́Т эргэлт, гэнэтийн эргэлт, хувьсалт; ~ **в науке** шинжлэх ухааны эргэлт; **государственный** ~ төрийн эргэлт.

ПЕРЕВОРОШИ́ТЬ онгичих, удруулах; ~ **все бумаги** хамаг бичиг цаасаа онгичих.

ПЕРЕВОСПИТА́НИЕ засаж хүмүүжүүлэх, сургаж хүмүүжүүлэх.

ПЕРЕВОСПИТА́ТЬ өөрчлөн хүмүүжүүлэх, засаж хүмүүжүүлэх, сурган хүмүүжүүлэх.

ПЕРЕВОСПИТА́ТЬСЯ өөрчлөгдөн хүмүүжих, засарч хүмүүжих, сурч хүмүүжих.

ПЕРЕВОСПИ́ТЫВАТЬ өөрчлөн хүмүүжүүлэх, засаж хүмүүжүүлэх, сурган хүмүүжүүлэх.

ПЕРЕВОСПИ́ТЫВАТЬСЯ өөрчлөгдөн хүмүүжих, засарч хүмүүжих, сурч хүмүүжих.

ПЕРЕВРА́ТЬ буруу хэлэх, хазгай хэлэх; ~ **фамилию** овгийг хазгай хэлэх; ~ **все факты** бүх баримтыг буруу хэлэх.

ПЕРЕВЫБИРА́ТЬ дахин сонгох.

ПЕРЕВЫБИРА́ТЬСЯ дахин сонгогдох.

ПЕРЕВЫ́БОРН||ЫЙ дахин сонгуулийн, дахин сонголтын; **~ое собрание** дахин сонгуулийн хурал.

ПЕРЕВЫ́БОРЫ дахин сонгох, шинээр сонгох, сонгууль, сонголт.

ПЕРЕВЫБРА́ТЬ дахин сонгох, шинээр сонгох.

ПЕРЕВЫПОЛНЕ́НИЕ давуулан биелүүлэх, илүү гүйцэтгэх, хэтрүүлэн гүйцэтгэх.

ПЕРЕВЫПОЛНИ́ТЬ давуулан биелүүлэх, илүү гүйцэтгэх, хэтрүүлж гүйцэтгэх.

ПЕРЕВЫПОЛНЯ́ТЬ давуулан биелүүлэх, илүү гүйцэтгэх, хэтрүүлэн гүйцэтгэх.
ПЕРЕВЫПОЛНЯ́ТЬСЯ давж биелэх, илүү гүйцэтгэх.
ПЕРЕВЯЗА́ТЬ 1. боох, уях; ~ **рану** шархыг боох; 2. хүлэх, ногтлон боох, хэрж хүлэх, баглах; ~ **пакет верёвкой** боодолтой юмыг шидмэсээр баглах; 3. дахин боох, шинээр боох, дахин сүлжих.
ПЕРЕВЯЗА́ТЬСЯ 1. боох, хүлэх, ороох; 2. боогдох, хүлэгдэх, ороогдох.
ПЕРЕВЯ́ЗК||А боох, боолт; **сделать ~у раны** шархны боолт хийх, шарх боох.
ПЕРЕВЯ́ЗОЧН||ЫЙ боолтын, боолт хийх, *(шарх)* боох; ~ **пункт** боох газар, боолтын тасаг; **~ые материалы** боох хэрэгсэл, боолтын хэрэглэгдэхүүн, боолт хийх материал.
ПЕРЕВЯ́ЗЫВАТЬ 1. боох, уях; 2. хүлэх, ногтлон боох, хэрж хүлэх; 3. дахин боох, шинээр сүлжих.
ПЕ́РЕВЯЗЬ мөрөвч, оосор, өлгөж уях, боолт.
ПЕРЕГА́Р архины үнэр, эхүүн үнэр; **несёт ~ом** архины үнэр үнэртэж байна.
ПЕРЕГИ́Б нугалах, нугалаа; **на ~е листа** хуудасны нугалаан дээр.
ПЕРЕГИБА́ТЬ бөхийлгөх, нугалах, нуга дарах.
ПЕРЕГИБА́ТЬСЯ бөхийх, нугарах, нугалагдах.
ПЕРЕГЛА́ДИТЬ дахин индүүдэх, хуу индүүдэх, цөмийг индүүдэх; ~ **всё бельё** бүх дотоожийг хуу индүүдэх.
ПЕРЕГЛА́ЖИВАТЬ дахин индүүдэх, хуу индүүдэх, цөмийг индүүдэх.
ПЕРЕГЛЯ́ДЫВАТЬСЯ харалцах, бие биеэ харалцах.
ПЕРЕГЛЯНУ́ТЬСЯ харалцах, бие биеэ харалцах.
ПЕРЕГНА́ТЬ 1. түрүүлэх, урд нь орох, гүйцээд түрүүлэх; ~ **всадника** морьтой хүнийг гүйцэж түрүүлэх; 2. туух, тууж аваачих; 3. нэрэх; ~ **нефть** нефть нэрэх.
ПЕРЕГНИВА́ТЬ өмхрөх, үжих, ялзмагших.
ПЕРЕГНО́Й ялзмаг.
ПЕРЕГНУ́ТЬ бөхийлгөх, нугалах; ~ **лист бумаги пополам** хуудас цаасыг голоор нь нугалах; * ~ **палку** дэндүүлэх, хэтрүүлэх, нугалаа гаргах.
ПЕРЕГНУ́ТЬСЯ бөхийх, нугарах, нугалагдах; ~ **через перила** хайсан дээгүүр бөхийх.
ПЕРЕГОВА́РИВАТЬ 1. ярилцах, хэлэлцэх, хөөрөлдөх; ~ **по телефону** телефон утсаар ярилцах; 2. ярьж янших, үглэх, үгээр давах, гартаах.
ПЕРЕГОВА́РИВАТЬСЯ ярилцах, үг солилцох, хөөрөлдөх; ~ **с соседом** хөрштэйгээ ярилцах.
ПЕРЕГОВО́РНЫЙ ярилцах, хэлэлцэх, хөөрөлдөх; ~ **телефонный пункт** телефон утсаар ярилцах тасаг.
ПЕРЕГОВО́РЫ 1. хэлэлцээ; **мирные** ~ энх тайвны хэлэлцээ; **вести** ~ хэлэлцээ хийх; 2. яриа, ярилцах, хөөрөлдөөн; ~ **по телефону** телефон утсаар ярилцах.
ПЕРЕГО́Н 1. хоорондох зай, хоорондын зам; 2. туух, туулт, туулга; ~ **скота** мал туух.
ПЕРЕГО́НКА нэрэх, нэрэлт, нэрлэг; ~ **нефти** нефть нэрэх.
ПЕРЕГО́ННЫЙ нэрэх, нэрэлтийн; ~ **куб** нэрэх тогоо.
ПЕРЕГОНЯ́ТЬ 1. түрүүлэх, урд нь орох, гүйцээд түрүүлэх; 2. туух, тууж аваачих; 3. нэрэх.
ПЕРЕГОРА́ЖИВАТЬ халхлах, далдавчлах, ханаар өрөөг таслах.
ПЕРЕГОРА́ЖИВАТЬСЯ халхлагдах, далдавчлагдах, таслагдах.
ПЕРЕГОРА́ТЬ 1. шатах; 2. ялзмагших, үжих.
ПЕРЕГОРЕ́||ТЬ 1. шатах; **электрическая лампочка ~ла** чийдэн шатав; 2. ялзмагших, үжих; **навоз ~л** өтөг үжжээ, буурцын ялзмаг халжээ.
ПЕРЕГОРОДИ́ТЬ халхлах, далдавчлах, ханаар өрөөг таслах.
ПЕРЕГОРО́ДКА ташаалавч, далдавч, гүйлгээ хана, таславч хана, хананцар.
ПЕРЕГРЕ́В хэт халах, хэт халаах; ~ **котлов** тогоо хэт халах.
ПЕРЕГРЕВА́ТЬ хэт халаах, дэндүү халаах.
ПЕРЕГРЕВА́ТЬСЯ хэт халах, дэндүү халах.
ПЕРЕГРЕ́ТЬ хэт халаах, дэндүү халаах.
ПЕРЕГРЕ́ТЬСЯ хэт халах, дэндүү халах.
ПЕРЕГРУЗИ́ТЬ 1. хэтэрхий ачих, дэндүү ачих, ачааг ихдүүлэх, ачаа хүнддүүлэх; 2. дарах; ~ **работой** ажлаар дарах; 3. шилжүүлж ачих, зөөж ачих.
ПЕРЕГРУ́ЖЕННОСТЬ 1. ачаа хүнддэх, ихдэх; 2. дарагдах, дарах.
ПЕРЕГРУ́ЗКА хэт хүндрэх, хэтэрхий ачих; 2. шилжүүлж ачих, зөөж ачих.
ПЕРЕГРУ́ЗОЧНЫЙ шилжүүлж ачих, дамжуулж ачих.
ПЕРЕГРУППИРОВА́ТЬ өөрчлөн бүлэглэх, өөрчлөн хуваах.
ПЕРЕГРУППИРОВА́ТЬСЯ өөрчлөн бүлэглэх, өөрчлөн хуваагдах.
ПЕРЕГРУППИРО́ВКА өөрчлөн бүлэглэх, өөрчлөн хуваах.
ПЕРЕГРУППИРО́ВЫВАТЬСЯ өөрчлөн бүлэглэх, өөрчлөн хуваагдах.
ПЕРЕГРЫЗА́ТЬ 1. тас химлэх, тас мэрэх; 2. химлэцгээх, мэрцгээх, дуустал химлэчхэх, хуу мэрчхэх.
ПЕРЕГРЫ́ЗТЬ 1. тас химлэх, тас мэрэх; 2. химлэцгээх, мэрцгээх, дуустал химлэчхэх, хуу мэрчхэх.
ПЕРЕГРЫЗ||ТЬСЯ 1. мэрэлдэх, химлэлдэх; **собаки ~лись** нохой химлэлдэв; 2. хэрэлдэцгээх, хэрүүл зарга болох.
ПЕ́РЕД 1. өмнө, урд; ~ **домом** гэрийн өмнө, байшингийн урд; ~ **ним** өмнө нь; **~о мной** миний өмнө, урд нь; 2. өмнө, урьд; **мыть руки ~ едой** хоолны өмнө гараа угаах; 3. өмнө; **отвечать ~ законом** хуулийн өмнө хариуцах; **я ~ вами виноват** би таны өмнө буруутай; 4. дэргэд, жишихэд.
ПЕРЕДАВА́ТЬ 1. өгөх, дамжуулах, дамжуулан өгөх; 2. шилжүүлэн өгөх; 3. мэдээлэх, дуулгах, сонсгох, уламжлан мэдэгдэх; 4. хүргэх; 5. нэвтрүүлэх, 6. уламжлах, илэрхийлэх, гаргаж үзүүлэх; 7. илүү өгөх.
ПЕРЕДАВА́ТЬСЯ 1. нэвтрэх, дамжих, уламжлах, дамжигдах; ~ **из уст в уста** амнаас аманд дамжих; 2. шилжих, шилжин очих; 3. халдах, дамжин халдах.
ПЕРЕДАВИ́ТЬ няц дарах, бяц гишгэх.
ПЕРЕДА́ТОЧНЫЙ дамжилгын, дамжуулах, дамжуулж өгөх.
ПЕРЕДА́ТЧИК дамжуулагч, дамжуулга.
ПЕРЕДА́ТЬ 1. өгөх, дамжуулах, дамжуулж өгөх; 2. шилжүүлэх, шилжүүлэн өгөх; ~ **дело в суд** шүүхэд хэргийг шилжүүлэх; ~ **свои права наследникам** өв залгамжлагчдад эрхээ шилжүүлэн өгөх; 3. мэдээлэх, дуулгах, сонсгох, уламжлан мэдэгдэх; ~ **важную новость** чухал сониныг уламжлан мэдэгдэх; 4. хүргэх; ~ **привет** мэнд хүргэх; 5. нэвтрүүлэх; 6. уламжлах, илэрхийлэх, гаргаж үзүүлэх; 7. илүү өгөх.
ПЕРЕДА́ТЬСЯ 1. нэвтрүүлэх, нэвтрэх, уламжлах, уламжлагдах, дамжуулах, дамжих; **мне передалось его волнение** түүнийг хараад би бас зовчхов; 2. шилжих, шилжиж очих; 3. халдах, халдварлах, дамжин халдах.
ПЕРЕДА́ЧА 1. өгөх, дамжуулах, өгөх, шилжүүлж өгөх; ~ **имущества** эд хөрөнгийг шилжүүлэн өгөх; 2. өгөх юм, эргэлт, дамжуулах юм; 3. нэвтрүүлэг; 4. дамжуулга, араа; ~ **управления** дамжуулга араа, залгах араа.
ПЕРЕДВИГА́ТЬ хөдөлгөх, шилжүүлэх, зайлуулах, цааш нь болгох, нааш нь болгох; ~ **стол** ширээ зайлуулах.
ПЕРЕДВИГА́ТЬСЯ хөдлөх, явах, зайлах, цааш болох, нааш болох.

ПЕРЕДВИЖЕ́НИ||Е явах унаа; **средства ~я** унах унаа, явах хөсөг.
ПЕРЕДВИ́ЖКА нүүдлийн, нүүлт, нүүдэл, цөн түрэлт; **~ льдов в Арктике** умард туйлын цөн түрэлт.
ПЕРЕДВИЖНО́Й 1. нүүдлийн; 2. гүймэг; **~ стол** гүймэг ширээ.
ПЕРЕДВИ́НУТЬ 1. хөдөлгөх, шилжүүлэх, зайлуулах, цааш нь болгох; 2. хойшлуулах, өөрчлөх.
ПЕРЕДВИ́НУТЬСЯ хөдлөх, өөрчлөгдөх, ийш болох, тийш болох.
ПЕРЕДЕ́Л дахин хуваах, хуваах.
ПЕРЕДЕ́ЛАТЬ 1. өөрчлөн засах, засаж хийх, дахиж засах; 2. хийх, бүтээх; **~ много дел за день** өдөртөө их юм хийх.
ПЕРЕДЕЛИ́ТЬ дахин хуваах.
ПЕРЕДЕ́ЛК||А засан сэлбэх, өөрчлөн засах, засаж хийх, дахиж засах, **~ проекта** төслийг өөрчлөн засах; **попасть в ~у** ярших, төвөгт учрах, хэцүү байдалд орох.
ПЕРЕДЕ́ЛЫВАТЬ 1. өөрчлөн засах, дахиж засах; 2. хийх, бүтээх.
ПЕРЕДЕ́ЛЫВАТЬСЯ засрах, засагдах, хувирах.
ПЕРЕДЕРЖА́ТЬ дэндүү удаах, хэтэрхий удаан байлгах; **~ суп на плите** шөл богших.
ПЕРЕДЕ́РЖИВАТЬ дэндүү удаах, хэтэрхий удаан байлгах.
ПЕРЕДЁРГИВАТЬ 1. угзран татах; 2. гуйвуулах, урвуулах, гажуудуулах; 3. булхайлах; 4. татвалзах, зарсхийх.
ПЕРЕДЁРГИВАТЬСЯ татвалзах, татвас хийх, зарс хийх.
ПЕРЕДЁРНУТЬ 1. угзран татах; 2. гуйвуулах, урвуулах, гажуудуулах; **~ факты** баримтыг гуйвуулах; 3. булхайцах; **~ карту** хөзөр булхайцах; 4. татвалзах, зарсхийх.
ПЕРЕДЁРНУТЬСЯ татвалзах, татвас хийх, зарс хийх.
ПЕРЕДНЕЯЗЫ́ЧНЫЙ хэлний урдуурх.
ПЕРЕ́ДН||ИЙ өмнөх, урд, тэргүүн; **~ее колесо** урд дугуй; **на ~ем плане** тэргүүн эгнээнд.
ПЕРЕ́ДНИК хормогч, элгэвч.
ПЕРЕ́ДН||ЯЯ үүдний тасалгаа; **долго ждать в ~ей** үүдний тасалгаанд удаан хүлээх.
ПЕ́РЕДО өмнө, урд, урьд, дэргэд; **~ мной** миний өмнө.
ПЕРЕДОВЕ́РИТЬ,
ПЕРЕДОВЕРЯ́ТЬ итгэмжлэн шилжүүлэх, итгэмжийг шилжүүлэх, дам найдах, дам итгэх.
ПЕРЕДОВИ́К тэргүүн хүн, сайчууд.
ПЕРЕДОВИ́ЦА тэргүүний өгүүлэл.
ПЕРЕДОВО́Й тэргүүний; **~ опыт** тэргүүн туршлага.
ПЕРЕДО́К 1. тэрэгний өмнөх хэсэг, тэрэгний дэлбээ *(дэлбээлж явахад* суух *газар)*; 2. *разг.* эмэгтэй хүний умдагны хэсэг.
ПЕРЕДО́ХНУТЬ үхэж барагдах, үхэцгээх.
ПЕРЕДОХНУ́ТЬ амсхийх.
ПЕРЕДРА́ЗНИВАТЬ,
ПЕРЕДРАЗНИ́ТЬ элэглэх, дуурайж шоолох.
ПЕРЕДРА́ТЬСЯ ноцолдох, ноцолдоцгоох, зодолдох, зодолдоцгоох.
ПЕРЕДРО́ГНУТЬ бээрэх, их даарах.
ПЕРЕДРЯ́Г||А яршигтай байдал, хэцүү юм; **попасть в ~у** яршигтай байдалд орох, хэцүү юманд учрах.
ПЕРЕДУ́МА||ТЬ 1. байх, болих, санаснаа өөрчлөх; **я ~л и завтра не поеду** би маргааш явахаа байлаа; 2. бодсоор байх, бодож бодох, олон юм бодох; **много ~л за это время** энэ хугацаанд олон юм бодлоо.
ПЕРЕДУ́МЫВАТЬ 1. байх, болих, санаснаа өөрчлөх; 2. бодсоор байх, бодож бодох, олон юм бодох.
ПЕРЕДУШИ́ТЬ бүгдийг боож багалзуурдаж алах.
ПЕРЕДЫ́ШК||А 1. амсхийх, амсхийх зав, амрах зав, зай зав өгөх; **гнаться без ~и** амсхийхгүй хөөх; **не давать ~и** амьсгаа авахуулахгүй байх; 2. түр завсарлах, түр зогсох.
ПЕРЕЕДА́ТЬ бялуурах, шартах, пологтох, хэтэрхий идэх; 2. зэврэх, идэх.
ПЕРЕЁЗД 1. нүүх, гатлах; 2. гатлага, гарам, гарц.
ПЕРЕЕЗЖА́ТЬ 1. гатлах, хөндлөн гарах; 2. дайрах, дайрч гарах, дээгүүр нь гарах; 3. нүүх, шилжих.
ПЕРЕЕ́СТЬ 1. бялуурах, шартах, пологтох, хэтэрхий идэх; 2. зэврэх, зэврүүлэх, идэх.
ПЕРЕЕ́ХАТЬ 1. гатлах, хөндлөн гарах; **~ дорогу** зам хөндлөн гарах; 2. дайрах, дайрч гарах, дээгүүр нь гарах; 3. нүүх, шилжих; **~ в новый дом** шинэ байшинд нүүх.
ПЕРЕЖА́РИВАТЬ 1. хэт хайрах, дэндүү шарах, хаттал хуурах; 2. хайрцгаах, шарцгаах, хуурцгаах, цөмийг хайрах, цөмийг шарах.
ПЕРЕЖА́РИТЬ 1. хэт хайрах, дэндүү шарах, хаттал хуурах; 2. хайрах, шарах, хуурах, цөмийг хайрах, цөмийг шарах.
ПЕРЕЖА́РИ||ТЬСЯ хэтэрхий хайрагдах, дэндүү шарагдах, их хуурагдах; **мясо ~лось** мах дэндүү хайрагджээ.
ПЕРЕЖДА́ТЬ тогтохыг хүлээх, өнгөрөхийг хүлээзнэх, дуустал хүлээх; **~ грозу** цахилгаантай бороо өнгөрөхийг хүлээзнэх.
ПЕРЕЖЕВА́ТЬ зажлах, үлтэртэл зажлах, хивэх; **~ пищу** хоол зажлах.
ПЕРЕЖЕНИ́ТЬ гэрлүүлцгээх.
ПЕРЕЖЕ́ЧЬ 1. шатаачхах, дэндүү шатаах, түлчхэх, хэт түлэх; **~ кирпич** туйпуу шатаачхах; 2. түлж дуусах, цөмийг шатаачхах; 3. шатааж болгох; **~ дерево на уголь** мод шатааж нүүрс болгох; 4. тас идэх, зэврүүлж таслах, улайсгаж таслах, шатааж таслах.
ПЕРЕЖЁВЫВАТЬ 1. зажлах, хивэх, үлтэртэл зажлах; 2. улиглаж байх, давтан нурших; **~ всем известные истины** хэн бүхний мэдэх юмыг улиглаж байх.
ПЕРЕЖИВА́НИ||Е сэтгэл хөдлөх, сэтгэл догдлох, гансрал, гаслан; **глубокие ~я** сэтгэл их догдлох.
ПЕРЕЖИВА́ТЬ үзэх, амсах, тэсвэрлэх, сэтгэл догдлох, сэтгэл хөдлөх; **~ трудности** бэрхшээлийг амсах, хэцүү юмыг үзэх.
ПЕРЕЖИГА́ТЬ 1. шатаачхах, дэндүү шатаах, түлчхэх, хэт түлэх; 2. цөмийг шатаачхах; 3. шатааж болох; 4. тас идэх, зэврүүлж таслах, улайсгаж таслах.
ПЕРЕЖИДА́ТЬ тогтохыг хүлээх, өнгөрөөхийг хүлээзнэх, дуустал хүлээх. **ПЕРЕЖИ́ТОЕ** үзсэн юм, өнгөрүүлсэн явдал, амссан зовлон.
ПЕРЕЖИ́ТОК үлдэгдэл; **~ старины** хуучны үлдэгдэл.
ПЕРЕЖИ́ТЬ 1. насыг наслах, амьдрах; 2. илүү наслах, үлдэх; 3. үзэх, амсах, тэсвэрлэх, сэтгэл хөдлөх, сэтгэл догдлох; **~ большую радость** магнайгаа хагартал баярлах; **он не смог ~ оскорбления** тэр доромжлолыг тэсвэрлэж чадсангүй.
ПЕРЕЖО́Г хэт шатаах, хэтэрхий түлэх, их түлэх; **~ угля** нүүрс хэтэрхий түлэх.
ПЕРЕЗАКЛА́Д дахин өгсөн барьцаа.
ПЕРЕЗАКЛА́ДЫВАТЬ дахин барьцаалуулах, дахин барьцаа өгөх.
ПЕРЕЗАЛОЖИ́ТЬ дахин бариулах, дахин барьцаа өгөх.
ПЕРЕЗАРЯДИ́ТЬ дахин цэнэглэх, дахин сумлах; **~ ружьё** буу дахин цэнэглэх.
ПЕРЕЗАРЯЖА́ТЬ дахин цэнэглэх, дахин сумлах.
ПЕРЕЗВО́Н хонхны дуу хангиналдах.
ПЕРЕЗИМОВА́ТЬ өвөлжих, онд орох.
ПЕРЕЗИМО́ВЫВАТЬ өвөлжих, онд орох.
ПЕРЕЗРЕВА́ТЬ дэндүү болох, борчийх, хорчийх, агшрах
ПЕРЕЗРЕ́ЛЫЙ хэт болсон, агширсан, хорчийсон; **~ плод** хорчийсон жимсгэнэ.
ПЕРЕЗРЕ́||ТЬ дэндүү болох, борчийх, хорчийх, агшрах; **помидоры ~ли** улаан лооль хорчийжээ.

ПЕРЕИГРА́ТЬ 1. дахин тоглох; ~ **партию в шахматы** шатар нэг өрөг дахин тоглох; 2. тоглоцгоох, цөмийг тоглох.
ПЕРЕЙГРЫВАТЬ 1. дахин тоглох; 2. тоглоцгоох, цөмийг тоглох.
ПЕРЕИЗБИРА́ТЬ дахин сонгох.
ПЕРЕИЗБИРА́ТЬСЯ дахин сонгогдох.
ПЕРЕИЗБРА́НИЕ дахин сонгох, шинэ сонголт.
ПЕРЕИЗБРА́ТЬ дахин сонгох.
ПЕРЕИЗДАВА́ТЬ дахин хэвлэх.
ПЕРЕИЗДАВА́ТЬСЯ дахин хэвлэгдэх.
ПЕРЕИЗДА́НИЕ 1. дахин хэвлэх; 2. дахин хэвлэгдсэн ном.
ПЕРЕИЗДА́ТЬ *дахин хэвлэх;* ~ **учебник** *сурах бичгийг дахин хэвлэх.*
ПЕРЕИМЕНОВА́НИЕ нэрийг өөрчлөх, ондоогоор нэрлэх
ПЕРЕИМЕНОВА́ТЬ,
ПЕРЕИМЕНО́ВЫВАТЬ нэрийг солих, нэрийг өөрчлөх, ондоогоор нэрлэх; ~ **улицу** гудамжны нэрийг өөрчлөх.
ПЕРЕИНА́ЧИТЬ өөрчлөх, өөр болгох, ондоо болгох.
ПЕРЕЙТИ́ 1. гарах, хөндлөн гарах, гатлах, давах; ~ **границу** хил давах, ~ **улицу** гудамж хөндлөн гарах; 2. нүүх, орох, шилжих, давших; ~ **на другую работу** өөр ажилд шилжих; 3. эхлэх, орох, орж эхлэх, шилжих; ~ **к новой теме** шинэ сэдэвт орох; 4. шилжиж орох, шилжих, орох, хувирах; **дружба перешла в любовь** үерхэл нь хайр дурлал болж хувирах; ~ **на сторону противника** дайсны талд орох; 5. болох, болж өөрчлөгдөх; ~ **границу** дэндэх, хэтрэх хэтрүүлэх.
ПЕРЕКАЛЕ́ЧИТЬ эрэмдэг болгох.
ПЕРЕКА́ЛИВАТЬ,
ПЕРЕКАЛИ́ТЬ хэт улайсгах, дэндүү улайсгах.
ПЕРЕКАЛИ́ТЬСЯ хэт улайсах, дэндүү улайсах.
ПЕРЕКА́ПЫВАТЬ дахин малтах, ухаж дуусгах.
ПЕРЕКА́РМЛИВАТЬ хэтэрхий идүүлэх, дэндүү цатгах, пологтуулах.
ПЕРЕКА́Т 1. *нигээн, нижигнээн, доргио;* ~ **грома** *аянгын дууны нижигнээн;* 2. өнхрүүлэх; 3. харгиа, харги.
ПЕРЕКАТИ́-ПО́ЛЕ хамхуул.
ПЕРЕКАТИ́ТЬ өнхрүүлэх, өнхрүүлэн аваачих, бөмбөрүүлэх, түрж аваачих.
ПЕРЕКАТИ́ТЬСЯ өнхрөх, өнхөрч очих, бөмбөрөх, бөмбөрч очих.
ПЕРЕКА́ТЫВАТЬ өнхрүүлэх, өнхрүүлэн аваачих, бөмбөрүүлэх, түрж аваачих.
ПЕРЕКАЧА́ТЬ,
ПЕРЕКА́ЧИВАТЬ хөөрөгдөн гаргах, бүлж гаргах, хөөрөгдөж юүлэх, бүлж юүлэх.
ПЕРЕКА́ШИВАТЬ I бүр хадах.
ПЕРЕКА́ШИВАТЬ II муруйлгах, далжийлгах.
ПЕРЕКВАЛИФИЦИ́РОВАТЬ шинэ мэргэшлийг олох, мэргэшлээ солих, өөр мэргэшилтэй болгох.
ПЕРЕКИДА́ТЬ 1. дээгүүр шидэх, хаях; 2. эгэлдрэх, бөгтрөх; 3. тавих.
ПЕРЕКИДНО́Й 1. эгэлдрэх, бөгтрөх, сойвдох; 2. дам, дамнал; ~ **мост** дамнал гүүр.
ПЕРЕКИ́НУТЬ 1. дээгүүр шидэх, хаях; 2. эгэлдрэх, бөгтрөх, тавих.
ПЕРЕКИ́ДЫВАТЬ 1. дээгүүр шидэх, хаях; 2. эгэлдрэх, бөгтрөх; 3. тавих.
ПЕРЕКИ́ДЫВАТЬСЯ 1. шилжих, дамжих; 2. хаялцах, шидэлцэх.
ПЕРЕКИ́НУТЬСЯ 1. *шилжих, дамжих;* 2. *хаялцах, шидэлцэх.*
ПЕРЕКИПА́ТЬ,
ПЕРЕКИПЕ́ТЬ хэт буцлах.
ПЕРЕКИСА́ТЬ,
ПЕРЕКИ́СНУТЬ дэндүү эсэх, гашлах, ээдэх, хахуурах.
ПЕ́РЕКИСЬ хэт эсэл, шорвог эсэл; ~ **водорода** ус төрөгчийн хэт эсэл.
ПЕРЕКЛА́ДИНА *хөндлөвч, ялуу.*
ПЕРЕКЛА́ДКА 1. дахин хийх, задалж хийх; 2. жийрэглэл.
ПЕРЕКЛАДН||О́Й *улаа, өртөө;* **ехать на ~ых** *улаагаар явах.*
ПЕРЕКЛА́ДЫВАТЬ 1. шилжүүлэх, шилжүүлж тавих, шилжүүлж хийх; 2. жийрэглэх; 3. дахин хийх, задалж хийх, өөрчлөн хийх.
ПЕРЕКЛЕ́ИВАТЬ,
ПЕРЕКЛЕ́ИТЬ дахин наах, өөрчлөн наах.
ПЕРЕКЛЕ́ЙКА дахин наах, өөрчлөн наах.
ПЕРЕКЛИКА́ТЬСЯ 1. дуу **авалцах, бие биеэ** дуудалцах; 2. төстэй байх.
ПЕРЕКЛИ́ЧК||А 1. дуудлага, нэр дуудах; **устроить** ~**у** нэр дуудах; 2. бие биеэ дуудалцах.
ПЕРЕКЛЮЧА́ТЕЛЬ сэлгэх залгуур, сэлгүүр; ~ **скоростей** хурдыг сэлгэх залгуур.
ПЕРЕКЛЮЧА́ТЬ 1. сэлгэж залгах, сэлгүүрлэх; 2. шилжүүлэн оруулах, шилжүүлэх, хандуулах.
ПЕРЕКЛЮЧА́ТЬСЯ шилжиж орох, шилжих, хандах.
ПЕРЕКЛЮЧИ́ТЬ 1. сэлгэж залгах, сэлгүүрлэх; 2. шилжүүлэн оруулах, шилжүүлэх, хандуулах; ~ **своё внимание на разговор** анхаарлаа ярианд хандуулах.
ПЕРЕКЛЮЧИ́ТЬСЯ шилжиж орох, шилжих, хандах; ~ **на другую работу** ондоо ажилд шилжиж орох.
ПЕРЕКОВА́ТЬ 1. тахлах, *дахин тахлах, тахалцгаах;* ~ **коня** морь тахлах 2. давтах, давтацгаах; 3. давтаж хүмүүжүүлэх, засаж хүмүүжүүлэх, хатуужуулах.
ПЕРЕКО́ВЫВАТЬ 1. тахлах, дахин тахлах, тахалцгаах; 2. давтах, давтацгаах; 3. давтаж хүмүүжүүлэх, засаж хүмүүжүүлэх, хатуужуулах.
ПЕРЕКОЛА́ЧИВАТЬ хамхчих, хэмхчих.
ПЕРЕКОЛОТИ́ТЬ хамхчих, хэмхчих.
ПЕРЕКОЛО́ТЬ I хагалах, хагачих, хагалж дуусах; ~ **дрова** бүх түлээг хагалж дуусах.
ПЕРЕКОЛО́ТЬ II 1. хатгах, өөрөөр хатгах; ~ **бант** бүч хатгах; 2. хатгаж дуусах, олон хатгах, шивэх; ~ **пальцы иголкой** хуруугаа зүүгээр олон хатгах; 3. хатгаж алах, бүлж алах, алж дуусах.
ПЕРЕКОПА́ТЬ дахин малтах, хөндлөн малтах, малтаж дуусгах, дахин ухах, ухаж дуусгах.
ПЕРЕКОРМИ́ТЬ хэт идүүлэх, дэндүү цатгах; ~ **ребёнка** хүүхдийг дэндүү цатгах.
ПЕРЕКО́С гажилт, гажих, хазайлт; ~ **дверей** хаалга гажих.
ПЕРЕКОСИ́||ТЬ I гажаах, хазайлгах, далжийлгах; 2. муруйх, гилжийх; **от боли его ~ло** өвчинд эмзэглэж царай нь муруйв.
ПЕРЕКОСИ́ТЬ II хадаж дуусгах.
ПЕРЕКОСИ́||ТЬСЯ1. гажих, далжийх, хазайх; **рама ~лась от сырости** чийгнээс болж жааз гажив; 2. муруйх, гилжийх, татвалзах.
ПЕРЕКОЧЕВА́ТЬ нүүх, нүүж очих; ~ **на новое место** шинэ нутагт очих.
ПЕРЕКОЧЁВКА нүүдэл, нүүх, нүүдэл хийх.
ПЕРЕКОЧЁВЫВАТЬ нүүх, нүүж очих, нүүдэл хийх.
ПЕРЕКО́ШЕНН||ЫЙ гажсан, далжийсан; ~**ые рамы** гажсан жааз; ~**ое от страха лицо** айснаас болж далжийсан царай.
ПЕРЕКРА́ИВАТЬ 1. дахин эсгэх, дахин огтчих; 2. өөрчлөн байгуулах.
ПЕРЕКРА́СИТЬ дахин будах; ~ **забор** хашааг дахин будах.
ПЕРЕКРА́СИТЬСЯ дахин будах.
ПЕРЕКРА́СКА шинээр будах, дахин будах.
ПЕРЕКРА́ШИВАТЬ дахин будах.

ПЕРЕКРА́ШИВАТЬСЯ 1. үсээ будах; 2. хувилгах.
ПЕРЕКРЕСТИ́ТЬСЯ загалмайлан залбирах.
ПЕРЕКРЁСТН||ЫЙ 1. солбицсон, хөндлөн зөрсөн; **~ая дорога** хөндлөн зөрсөн зам; 2. солбицсон, салаавчилсан; **~ допрос** солбицсон байцаалт; 3. шөргөн, хэдэн талаас; **~ огонь** хэдэн талаас буудах.
ПЕРЕКРЁСТ||ОК уулзвар, бэлчир, зөрөлт; **остановиться на ~ке дорог** замын уулзвар дээр зогсох; * **на всех ~ках** хаяагүй, газар сайгүй.
ПЕРЕКРИЧА́ТЬ давуу хашгирах, ааглуу бархирах.
ПЕРЕКРОЙ́ТЬ дахин эсгэх, дахин огтчих, дахин хуваах.
ПЕРЕКРУТИ́ТЬ тас мушгих, мушгиж эвдэх, дэндүү мушгих.
ПЕРЕКРУТИ́ТЬСЯ 1. мушгигдаж эвдрэх, тас мушгигдах; 2. эргэлдэх, тойролдох; 3. яаж ийж мултрах.
ПЕРЕКРУ́ЧИВАТЬ тас мушгих, мушгиж эвдэх, дэндүү мушгих; **~ кран** гоожуурыг мушгиж эвдэх.
ПЕРЕКРУ́ЧИВАТЬСЯ 1. мушгигдаж эвдрэх, тас мушгигдах; 2. эргэлдэх, тойролдох; 3. яаж ийж мултрах.
ПЕРЕКРЫВА́ТЬ 1. дахин бүрхүүлэх, хучих; 2. дарах; 3. давуулах, давуулан биелүүлэх, давах; 4. хаах, хаалт тавих, бөглөх.
ПЕРЕКРЫ́ТИЕ 1. дахин хучих, дахин бүрхэх, хучилт, дахин дээвэрлэх; 2. армаг, сараалж; 3. давалт, давж гарах.
ПЕРЕКРЫ́ТЬ 1. дахин бүрхүүлэх; **~ крышу** дээврийг дахин хучих; 2. дарах; **~ короля тузом** хөзрийн ноёныг тамгаар дарах; 3. давуулах, давуулан биелүүлэх, давах; 4. хаах, хаалт тавих, бөглөх; **~ путь** зам хаах.
ПЕРЕКУВЫРНУ́ТЬСЯ 1. тонгорцоглох, хөмрөгдөх; 2. өнхөрч ойчих.
ПЕРЕКУПА́ТЬ,
ПЕРЕКУПИ́ТЬ 1. өрсөн худалдаж авах, өрсөж авах, урьтаж авах; 2. баахан юм худалдаж авах; 3. дам худалдаж авах.
ПЕРЕКУ́ПЩИК наймаачин, дамын наймаачин, дам худалдан авагч.
ПЕРЕКУСА́ТЬ хазах, хазацгаах, зуух.
ПЕРЕКУСИ́ТЬ хазах, хазацгаах, зуух.
ПЕРЕКУ́СЫВАТЬ 1. тас хазах, хазаж таслах; **~ нитку** утас тас хазах; 2. өл авах, өл залгах, жаахан юм идэх, ялигүй юм идэх; **~ перед дорогой** замд явахын өмнө ялигүй юм идэх.
ПЕРЕЛАГА́ТЬ 1. шилжүүлэх, шилжүүлж өгөх, даалгах; 2. хөрвүүлэх, болгох, болгож найруулах.
ПЕРЕЛА́МЫВАТЬ хугалах, бэртээх.
ПЕРЕЛА́МЫВАТЬСЯ хугарах, бэртэх.
ПЕРЕЛЕЖА́ТЬ 1. удаан хэвтэх, хэвтсээр байх; **~ на солнце** наранд удаан хэвтэх; 2. удаж муудах, хэвтсээр муудах, удаан байсаар муудах.
ПЕРЕЛЕЗА́ТЬ давах, авирсаар давах, мөлхсөөр давах, авирч давах, мөлхөж давах.
ПЕРЕЛЕ́ЗТЬ давах, авирсаар давах, мөлхсөөр давах, авирч давах, мөлхөж давах; **~ через забор** хашаа давах, хашаа авирч давах.
ПЕРЕЛЕ́СОК хэсэг мод, ойн хоорондох хэсэг мод, зуун мод.
ПЕРЕЛЕТА́ТЬ,
ПЕРЕЛЕТЕ́ТЬ 1. нисэж явах, нисэн одох; 2. давж гарах, давж ойчих, үсрэн гарах, цаана ойчих; 3. хэт нисэх, дэндүү хол нисэх.
ПЕРЕЛЕ́ЧЬ 1. шилжиж хэвтэх, очиж хэвтэх, өөр газар хэвтэх; 2. *эргэж хэвтэх, сэлгэж хэвтэх;* **~ с *одного бока на другой*** нөгөө хажуугаар эргэж хэвтэх.
ПЕРЕЛЁТ 1. шувуу буцах, шувуу ирэх, нисэж давах, дээгүүр нисэх; **~ через Северный полюс** хойт туйл дээгүүр нисэх; 2. өрөв, өрөвлөх, дэгслэх, давж тусах.
ПЕРЕЛЁТН||ЫЙ нүүдлийн, аянч, буцдаг; **~ые птицы** нүүдлийн шувуу.
ПЕРЕЛИ́В 1. солонготох, алаглан туяарах; **~ перламутра** тана алаглан туяарах; 2. аялгуулах, аясын хувирал.
ПЕРЕЛИВА́НИЕ юүлэх, хийх, тарих; **~ крови раненому** шархадсан хүнд цус хийх.
ПЕРЕЛИВА́ТЬ 1. юүлэх; 2. солонголох, алаглан туяарах; **~ из пустого в порожнее** хоосон хэрэг хөөцөлдөх, хоосон үг донгосох.
ПЕРЕЛИВА́ТЬСЯ 1. юүлэгдэх, бялхах; 2. солонголох, алаглах, туяарах.
ПЕРЕЛИ́ВЧАТЫЙ 1. солонготсон, алаглан туяарсан, гялганасан; 2. аялгуулсан, аяс хувирлын.
ПЕРЕЛИСТА́ТЬ хуудас эргүүлэх, хуудас сөхөж үзэх.
ПЕРЕЛИ́СТЫВАТЬ хуудас эргүүлэх, хуудас сөхөж үзэх; **~ книгу** номын хуудас эргүүлэх.
ПЕРЕЛИ́ТЬ 1. юүлэх; 2. хийх; **~ кровь раненому** шархадсан хүнд цус хийх; 3. бялхуулах, хальж асгаруулах; 4. цутгаж хийх, дахин цутгах.
ПЕРЕЛИ́ТЬСЯ 1. юүлэгдэх; 2. бялхах, бялхаж асгарах.
ПЕРЕЛИЦЕВА́ТЬ өнгийг эргүүлж хийх, эргүүлж оёх.
ПЕРЕЛИЦО́ВКА өнгийг эргүүлж хийх, эргүүлж оёх.
ПЕРЕЛОВИ́ТЬ барьцгаах, баривчлах, бултыг барих.
ПЕРЕЛОЖЕ́НИЕ өөрчлөн найруулах.
ПЕРЕЛОЖИ́ТЬ 1. шилжүүлэх, шилжүүлэн тавих, шилжүүлж хийх; 2. шилжүүлэх, шилжүүлж өгөх; 3. жийрэглэх; **~ стружками** зоргодсоор жийрэглэх; 4. дахин хийх, задалж хийх, өөрчлөн хийх; 5. ихдүүлэх, хэт хийх; 6. хөрвүүлэх, болгох, болгож найруулах.
ПЕРЕЛО́М 1. хугарах, бэртэх, бэртэнгэ; **~ ноги** хөл бэртэх; 2. хувиралт, өөрчлөлт; зан суртахууны хувиралт; 3. нугарал; **~ гласных** эгшгийн нугарал.
ПЕРЕЛОМА́ТЬ хугачих, бултыг хугалах, хамхчих, хэмхчих.
ПЕРЕЛОМА́ТЬСЯ эвдрэх, эвдэрч дуусах, хэмхэрчихэх.
ПЕРЕЛОМИ́ТЬ 1. хугалах, хуга татах; **~ палку** шийдэм хугалах; 2. хувиргах, эрс засах, эрс өөрчлөх; **~ свой характер** зан аашаа эрс өөрчлөх.
ПЕРЕЛОМИ́ТЬСЯ хугарах, бэртэх.
ПЕРЕЛО́МНЫЙ өөрчлөлтийн, эрс өөрчлөлтийн, эрс хувиралтын, эргэлтийн; **~ момент** эрс өөрчлөлтийн цаг.
ПЕРЕМА́ЗАТЬ 1. дахин будах, дахин ширдэх; 2. буртаг болгох, будаж будачхах; будачхах.
ПЕРЕМА́ЗАТЬСЯ болох, будагдах; **~ в муке** гурил болох.
ПЕРЕМА́ЛЫВАТЬ тээрэмдэх.
ПЕРЕМА́ЛЫВАТЬСЯ тээрэмдэгдэх, тээрэмдүүлэх.
ПЕРЕМА́НИВАТЬ өөрийн талд оруулах, биедээ татах.
ПЕРЕМАНИ́ТЬ өөрийн талд оруулах, биедээ татах.
ПЕРЕМА́ТЫВАТЬ дахин ороох, шилжүүлж ороох, сольж ороох.
ПЕРЕМА́ХИВАТЬ үсэрч гарах, харайж давах.
ПЕРЕМАХНУ́ТЬ үсэрч гарах, харайж давах; **~ через канаву** суваг дээгүүр үсэрч гарах.
ПЕРЕМЕЖА́ТЬ ээлжлэх, ээлжлүүлэх, солилцуулах, сэлгүүлэх; **~ работу с отдыхом** ажил амралтыг ээлжлүүлэх, ажил амралтыг зохицуулах.
ПЕРЕМЕЖА́||ТЬСЯ сэлгэх, ээлжлэх, солилцох; **снег ~лся с градом** цас мөндөр ээлжлэн оров.
ПЕРЕМЁН||А 1. солилт, солих, өөрчлөлт, өөрчлөх; **~ профессий *мэргэжлээ солих;* *от ~ы мест слагаемых сумма не меняется*** нэмэгдэхүүний байрыг өөрчлөхөд нийлбэрийн чанар өөрчлөгдөхгүй; 2. хувиралт, өөрчлөлт; **~ погоды** цаг уурын хувиралт; 3. сэлэх, солих, солих юм; 4. завсарлагаа, завсарлага; **большая ~ в школе** сургуулийн их завсарлагаа.

ПЕРЕМЕНИ́ТЬ өөрчлөх, солих, өндөө болгох; ~ **мнение** саналаа өөрчлөх; ~ **причёску** үсээ өндөө болгож засах.

ПЕРЕМЕНИ́||ТЬСЯ өөрчлөгдөх, солигдох, хувирах; **погода ~лась** цаг уур өөрчлөгдөв; **ветер ~лся** салхи солигдов; ~ **в лице** царай хувирах.

ПЕРЕМЕ́ННЫЙ солигдмол, хувьсах, улирах; ~ **ветер** солигдмол салхи; **~ая величина** хувьсах хэмжигдэхүүн; ~ **ток** хувьсах гүйдэл; **~ая звезда** улирах од.

ПЕРЕМЕ́НЧИВ||ЫЙ солигдмол, тогтворгүй; **~ая погода** солигдмол цаг уур; ~ **характер** тогтворгүй зан.

ПЕРЕМЕНЯ́ТЬ өөрчлөх, солих, өндөө болгох.

ПЕРЕМЕ́РИТЬ 1. дахин хэмжих; ~ **комнату** тасалгааг дахин хэмжих; 2. хэмжиж үзэх, өмсөж үзэх.

ПЕРЕМЕСТИ́ТЬ шилжүүлж тавих, шилжүүлж оруулах, сольж тавих; ~ **мебель** ширээ сандлыг шилжүүлж тавих; ~ **на другую работу** өөр ажилд шилжүүлж оруулах.

ПЕРЕМЕСТИ́ТЬСЯ шилжих, очих, явчих.

ПЕРЕМЕТА́ТЬ I дахин нуруулах, дахин цомох, овоолох, дахин овоолох; ~ **стог сена** нуруу өвсийг дахин нуруулах; ~ **всю солому в стог** бүх сүрлийг нуруулан овоолох.

ПЕРЕМЕТА́ТЬ II хөвөрдөх, дахин хөвөрдөх.

ПЕРЕМЕ́ТИТЬ дахин тэмдэг тавих, шинэ им тавих.

ПЕРЕМЕТНУ́ТЬСЯ урваж орох, урваж хөрвөх; ~ **в лагерь противника** дайсны талд урваж орох.

ПЕРЕМЕША́ТЬ холих, хутгах, хутгалдуулах; ~ **серую муку с белой** бор гурилыг цагаан гурилтай холих; ~ **угли в печке** зуухан дахь нүүрс хутгах; ~ **все бумаги** бүх бичиг цаасыг хутгалдуулах.

ПЕРЕМЕША́||ТЬСЯ холилдох, холигдох, хутгалдах; **в голове всё ~лось** ухаан санаанд цөм хутгалдчихав.

ПЕРЕМЕ́ШИВАТЬ холих, хутгах, хутгалдуулах.

ПЕРЕМЕ́ШИВАТЬСЯ холилдох, холигдох, хутгалдах.

ПЕРЕМЕЩА́ТЬ шилжих, шилжүүлэх, шилжүүлж тавих, шилжүүлж оруулах, сольж тавих.

ПЕРЕМЕЩА́ТЬСЯ шилжих, очих, явчих.

ПЕРЕМЕЩЕ́НИЕ шилжилт, шилжүүлэх, шилжих; ~ **пластов земной коры** газрын цардсан давхаргын шилжилт.

ПЕРЕМЁРЗНУТЬ 1. бээрэх, даарах; **я перемёрз в дороге** би замдаа даарчихлаа; 2. хөлдөх; **все цветы перемёрзли** бүх цэцэг хөлдчихлөө.

ПЕРЕМЁТ хөгнөн, гохдуур, зэл дэгээ *(загас барих хэрэгсэл)*.

ПЕРЕМЁТН||ЫЙ ганзагалах, эгэлдрэх; **~ые сумки у седла** ганзагалах богц.

ПЕРЕМИ́ГИВАТЬСЯ,

ПЕРЕМИГНУ́ТЬСЯ нүдээ ирмэлцэх.

ПЕРЕМИНА́ТЬСЯ ~ **с ноги на ногу** гишгэцээ сэлгэх, гишгэцээ чанга сул болгох, хэлтэлзэх.

ПЕРЕМИ́РИЕ түр эвлэрэх, байлдахаа байзнах, дайныг түр зогсоох; **заключить** ~ дайныг түр зогсоох гэрээ байгуулах.

ПЕРЕМНОЖА́ТЬ үржүүлэх.

ПЕРЕМНО́ЖИТЬ үржүүлэх.

ПЕРЕМОГА́ТЬ давах, тэсвэрлэх; булих, даах; ~ **боль** өвдөхийг тэсвэрлэх.

ПЕРЕМО́Л тээрэмдэх, татах.

ПЕРЕМО́ЛВИТЬ ярих, хэлэлцэх, солих; ~ **слово** үг солих.

ПЕРЕМО́ЛВИТЬСЯ ярилцах, солих, солилцох; ~ **несколькими словами с соседом** хөрштэйгөө хэдэн үг солих.

ПЕРЕМОЛО́ТЬ татах, тээрэмдэх, *талхлах*; ~ **всю пшеницу** бүх улаан буудайг тээрэмдэх.

ПЕРЕМОЛО́||ТЬСЯ тээрэмдэгдэх, тээрэмдүүлэх, татуулах; **все зерно ~лось** бүх үр тариа тээрэмдэгдэв; * **перемелется — мука будет** бэрхийг дарж бэлэнд хүрнэ.

ПЕРЕМОТА́ТЬ дахин ороох, сольж ороох; ~ **нитки** утас дахин ороох.

ПЕРЕМО́ЧЬ давах, тэсвэрлэх, булих, даах.

ПЕРЕМУДРИ́ТЬ цэцэрхэх.

ПЕРЕМЫВА́ТЬ дахин угаах, угааж дуусгах; ~ **косточки** хүний тухай хов жив ярих.

ПЕРЕМЫ́ТЬ дахин угаах, угааж дуусгах; ~ **всю посуду** бүх хувин савыг угааж дуусгах.

ПЕРЕМЫ́ЧКА 1. далан, хаалт; 2. эниг, ээнэг.

ПЕРЕНАПРЯГА́ТЬ дайчлан хөвчлөх, хэт шавхах, хэт хүчдэх; ~ **силы** хүчээ дайчлан хөвчлөх, хүчээ хэт шавхах.

ПЕРЕНАПРЯГА́ТЬСЯ хэт хүчлэх, биеэ хэт дайчлах, хүч шавхагдах.

ПЕРЕНАПРЯЖЕ́НИЕ хэт хүчдэл, хэт шавхалт.

ПЕРЕНАПРЯ́ЧЬ дайчлан хөвчлөх, хэт шавхах, хэт хүчдэх.

ПЕРЕНАПРЯ́ЧЬСЯ хэт хүчлэх, биеэ хэт дайчлах, хүч шавхагдах.

ПЕРЕНАСЕЛЕ́НИЕ хүн хэт олшрох, хүн ам хэт олшрох.

ПЕРЕНАСЕЛЁННОСТЬ хүн хэт олшрох, хүн ам хэт олшрох, хэт суурьших.

ПЕРЕНАСЕЛЁННЫЙ хүн ам хэт олширсон, хэтэрхий олон хүн байдаг, хүн чигжүү суудаг.

ПЕРЕНАСЕЛИ́ТЬ,

ПЕРЕНАСЕЛЯ́ТЬ хэтэрхий олон хүнтэй болгох, хүн амыг хэт олшруулах.

ПЕРЕНЕСТИ́ оруулах, аваачих, авчрах; 2. зөөж гаргах, зөөж оруулах, гаталгах; ~ **через реку** голын цаана зөөж гаргах; 3. нэвтрүүлэх, шилжүүлэх; ~ **опыт работы** ажлын туршлагыг нэвтрүүлэх; ~ **дело в суд** хэргийг шүүхэд шилжүүлэх; 4. хойшлуулах, шилжүүлэх; 5. тэсэж гарах, амсаж өнгөрүүлэх, дааж гарах, давж өнгөрүүлэх; ~ **тяжелую болезнь** хүнд өвчнийг тэсвэрлэж гарах.

ПЕРЕНЕСТИ́СЬ 1. түргэн очих, түргэн шилжих, хурдан хүрэх, давхиж хүрэх; 2. санаанд орох, санагдах, дурсан бодох.

ПЕРЕНИМА́ТЬ дуурайн авах, хүлээн авах; ~ **полезный опыт** ашигтай туршлагыг хүлээн авах.

ПЕРЕНО́С шилжүүлэх; **правило ~а слов** үг шилжүүлэх дүрэм, үгийг тасалж мөр шилжүүлэх дүрэм; 2. шилжилт, зөөлт.

ПЕРЕНОСИ́ТЬ 1. оруулах, аваачих, авчрах; 2. зөөж гаргах, зөөж оруулах, гаталгах; 3. нэвтрүүлэх, шилжүүлэх; 4. хойшлуулах; 5. тэсвэрлэх, амсаж өнгөрүүлэх.

ПЕРЕНОСИ́ТЬСЯ 1. түргэн очих, түргэн шилжих, хурдан хүрэх, давхиж хүрэх; 2. санаанд орох, санагдах, дурсан бодох.

ПЕРЕНО́СИЦА ханшаар, хамрын уг, хамрын нахиу, хамрын танаа.

ПЕРЕНО́СКА зөөх, аваачих, авчрах, шилжүүлэх; ~ **мебели** гэрийн тавилгыг зөөх.

ПЕРЕНО́СН||ЫЙ 1. зөөдөг, зөөвөр; ~ **щит** зөөдөг самбар; 2. шилжүүлсэн, шилжсэн, шилжвэр, зүйрлэсэн; **~ое значение слова** үгийн шилжсэн утга.

ПЕРЕНО́СЧИК дамжуулагч, тархаагч; ~ **инфекции** халдар дамжуулагч.

ПЕРЕНОЧЕВА́ТЬ хонох.

ПЕРЕНУМЕРОВА́ТЬ 1. дугаарлах; 2. дахин дугаарлах.

ПЕРЕНУМЕРО́ВЫВАТЬ 1. дугаарлах; 2. дахин дугаарлах.

ПЕРЕНЯ́ТЬ дуурайх, дуурайж авах, хүлээн авах, авах; ~ **опыт** туршлагыг авах.

ПЕРЕОБОРУ́ДОВАНИЕ дахин тоноглох, шинэ багаж хэрэгсэл тавих, төхөөрөмжийг шинэтгэх.

ПЕРЕОБОРУ́ДОВАТЬ шинээр тоноглох, дахин тоноглох, төхөөрөмжийг шинэчлэх.

ПЕРЕОБУВА́ТЬ гутлыг сольж өмсгөх, өөр гутал өмсгөх; ~ **ребёнка** хүүхдэд гутал сольж өмсгөх; 2. гутлаа солих, гутал сольж өмсөх, өөр гутал өмсөх.
ПЕРЕОБУВА́ТЬСЯ гутлаа сольж өмсөх, өөр гутал өмсөх.
ПЕРЕОБУ́ТЬСЯ гутлаа сольж өмсөх, өөр гутал өмсөх.
ПЕРЕОДЕВА́НИЕ хувцас сольж өмсөх, хувцас солих, өөр хувцас өмсөх.
ПЕРЕОДЕВА́ТЬ 1. хувцсыг нь солих, өөр хувцас өмсгөх; 2. хувцас солих, сольж өмсөх, өөр хувцас өмсөх.
ПЕРЕОДЕВА́ТЬСЯ 1. сольж өмсөх, өөр хувцас өмсөх; 2. хувцаслах, маягаар хувцаслах.
ПЕРЕОДЕ́ТЫЙ хувцаа сольсон, өөр хувцас өмссөн.
ПЕРЕОДЕ́ТЬ 1. хувцсыг нь солих, өөр хувцас өмсгөх; 2. хувцас солих, сольж өмсөх, өөр хувцас өмсөх.
ПЕРЕОДЕ́ТЬСЯ 1. сольж өмсөх, өөр хувцас өмсөх; 2. хувцаслах, маягаар хувцаслах.
ПЕРЕОСВИДЕ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ дахин шалган үзэх, дахин нягтлах.
ПЕРЕОЦЕ́НИВАТЬ,
ПЕРЕОЦЕНИ́ТЬ 1. дахин үнэлэх; өөрчлөн үнэлэх; ~ **товары** барааг дахин үнэлэх; 2. хэт үнэлэх, хэтэрхий үнэлэх, дээгүүр үнэлэх, хэт тоох; ~ **свои способности** авъяасаа хэт үнэлэх.
ПЕРЕОЦЕ́НКА 1. дахин үнэлэх, үнэлэлт; 2. хэт үнэлэх, дээгүүр үнэлэх, дэндүү үнэлэх.
ПЕРЕПА́Д уналт, бууралт.
ПЕРЕПАДА́ТЬ 1. хааяа орох, хааяа дайралдах; 2. хүртэх, ногдох.
ПЕРЕПА́ЛКА 1. буудалцах; 2. цуугилдах, цуугиан.
ПЕРЕПА́СТЬ 1. хааяа орох, хааяа дайралдах; 2. хүртэх, ногдох.
ПЕРЕПАХА́ТЬ 1. дахин хагалах; ~ **участок** хэсэг газрыг дахин хагалах; хагалж дуусгах; 3. хөндлөн зурвас хагалах.
ПЕРЕПА́ХИВАТЬ 1. дахин хагалах; 2. хагалж дуусгах; 3. хөндлөн зурвас хагалах.
ПЕРЕПА́ЧКАТЬ халтарлах, будачхах, халтартуулах; ~ **руки в чернилах** гараа бэх болгох.
ПЕРЕПА́ЧКАТЬСЯ халтардах, их будагдах, их хиртэх.
ПЕРЕПА́ШКА дахин хагалах, давхар хагалалт.
ПЕРЕПЁВ давтах, давтлага; ~**ы старого** хуучнаа давтах.
ПЕРЕПЁЛ бөднө, эр бөднө, хулжуухай.
ПЕРЕПЕЛЕНА́ТЬ хуурайлах, дахин өлгийдөх.
ПЕРЕПЕЛИ́Н||ЫЙ бөднийн; ~**ое гнездо** бөднийн үүр.
ПЕРЕПЕЛЯ́ТНИК 1. бөднө агнадаг анчин; 2. харцага.
ПЕРЕПЕ́ТЬ дуулж дуусах, дахин дуулах, дуулж ялах.
ПЕРЕПЕЧА́ТАТЬ,
ПЕРЕПЕЧА́ТЫВАТЬ 1. дахин хэвлэх; 2. машиндах, машинаар цохих.
ПЕРЕПЕЧА́ТЫВАТЬСЯ дахин хэвлэгдэх.
ПЕРЕПЕ́ЧЬ 1. хэт болгох, дэндүү шарах, хэт жигнэх, хатаачхах; 2. болгож дуусах, жигнэж дуусгах.
ПЕРЕПЁЛКА бөднө, эм бөднө.
ПЕРЕПИ́ЛИВАТЬ 1. тас хөрөөдөх, тайрчхах; 2. хөрөөдөж дуусах; ~ **все дрова** бүх түлээг хөрөөдөж дуусах.
ПЕРЕПИСА́ТЬ 1. хуулан бичих, дахин хуулах, цайруулах, сийрүүлэх; ~ **рукопись** гар бичмэлийг сийрүүлэх; 2. данслах, цэст оруулах, бүртгэж бичих; ~ **присутствующих** байгаа хүмүүсийг бүртгэж бичих.
ПЕРЕПИ́СКА 1. хуулан бичих, дахин хуулах, сийрүүлэх; 2. машиндах, машинаар цохих; 3. харилцах, захидал харилцах, захидал харилцаа, захидал бичилцэх.
ПЕРЕПИ́СЧИК сийрүүлэгч, хуулан бичигч.
ПЕРЕПИ́СЫВАТЬСЯ бичилцэх, захидал бичилцэх, захидлаар харилцах; ~ **с друзьями** найз нартайгаа захидал бичилцэх.
ПЕ́РЕПИСЬ тоо бүртгэл, бүртгэл тооллого; ~ **населения** хүн амын тооллого.
ПЕРЕПЛА́ВИТЬ 1. хайлах, хайлуулах; 2. урсгах, салдах; ~ **лес** мод урсгах, мод салдах.
ПЕРЕПЛА́ВИТЬСЯ 1. дахин хайлах, хайлах; 2. урсах, салаар урсах.
ПЕРЕПЛАНИ́РОВАТЬ дахин төлөвлөх, өөрчлөн төлөвлөх, шинэчлэн төлөвлөх; ~ **улицы** гудамж өөрчлөн төлөвлөх.
ПЕРЕПЛАТИ́ТЬ илүү төлөх; ~ **за покупку** худалдаж авсан юмны үнийг илүү төлөх.
ПЕРЕПЛЕСТИ́ 1. хавтаслах; ~ **книгу** ном хавтаслах; 2. сүлжих, гөрөх; ~ **прутья** бургас сүлжих; 3. дахин гөрөх.
ПЕРЕПЛЕСТИ́СЬ 1. сүлжилдэх, гөрөлдөх, ороцолдох; **растения переплелись между собой** ургамлууд хоорондоо ороцолдов; 2. хутгалдах, давхцан санагдах; **мысли переплелись** утга санаа хутгалдав.
ПЕРЕПЛЕТА́ТЬ 1. хавтаслах; 2. сүлжих, гөрөх; 3. дахин сүлжих, дахин гөрөх.
ПЕРЕПЛЕТА́ТЬСЯ 1. сүлжилдэх, гөрөлдөх, ороцолдох; 2. хутгалдах, давхцан санагдах.
ПЕРЕПЛЕТЕ́НИЕ 1. хавтаслах; 2. сүлжилт, гөрөлт; 3. эздрэх, хутгалдах; ~ **обстоятельств** ахуй байдал эздрэх.
ПЕРЕПЛЁТ 1. хавтас; **коленкоровый** ~ **книги** номын гөлөнгөр хавтас; 2. хавтас хийлгэх, хавтаслуулах; **отдать книгу в** ~ номонд хавтас хийлгэх; 3. цонхны жааз, хөндөлтэй жааз; 4. яршигтай явдал, төвөгтэй хэрэг.
ПЕРЕПЛЁТН||ЫЙ хавтаслах, хавтасны; ~**ая бумага** хавтасны цаас.
ПЕРЕПЛЁТЧИК хавтаслагч.
ПЕРЕПЛЫВА́ТЬ сэлж гатлах, самарч гарах, хөвж гарах.
ПЕРЕПЛЫ́ТЬ сэлж гатлах, самарч гарах, хөвж гарах; ~ **через реку** гол сэлж гатлах.
ПЕРЕПОДГОТО́ВКА давтах, давтан бэлтгэх, мэргэшил дээшлүүлэх; ~ **учителей** багш нарын мэргэшил дээшлүүлэх, багш нарыг давтан бэлтгэх.
ПЕРЕПОЛЗА́ТЬ мөлхөж гарах.
ПЕРЕПОЛЗТИ́ мөлхөж гарах; ~ **через дорогу** зам хөндлөн мөлхөж гарах.
ПЕРЕПОЛНЕ́НИЕ 1. дүүрэх, дүүргэх, хэт дүүргэх, бялхуулах; 2. арга барагдах, туйлд хүрэх; ~ **чаши терпения** хүлцэхийн арга барагдах.
ПЕРЕПО́ЛНЕННЫЙ 1. дүүрсэн, бялхмал, дүүрэн, хальтал дүүрсэн; 2. ханасан, бялхсан сэтгэлээр.
ПЕРЕПО́ЛНИТЬ 1. хэт дүүргэх, бялхуулах; ~ **сосуд водой** хувинг усаар хэт дүүргэх; 2. аргагүй болох, туйлд хүрэх; ~ **чашу терпения** тэсэх аргагүй болох, хүлцэхийн туйлд хүрэх.
ПЕРЕПО́ЛНИ||ТЬСЯ дүүрэх, бялхах, үлэмж ханах; **сердце** ~**лось радостью** сэтгэл дүүрэн баярлав.
ПЕРЕПОЛНЯ́ТЬ 1. хэт дүүргэх, бялхуулах; 2. аргагүй болох,туйлд хүрэх.
ПЕРЕПОЛНЯ́ТЬСЯ дүүрэх, бялхах, үлэмж ханах; **сердце переполнилось радостью** сэтгэл дүүрэн баярлав.
ПЕРЕПОЛО́Х сандрал, бачимдал, бахардал; **произвести** ~ сандралд оруулах, бачимдал болгох.
ПЕРЕПОЛОШИ́ТЬ сандаргах, бахарлуулах, бажгадуулах; ~ **спящих** унтсан хүмүүсийг сандаргах.
ПЕРЕПОЛОШИ́ТЬСЯ сандрах, бахардах, бажгадах.
ПЕРЕПО́НКА хальс; **барабанная** ~ хэнгэргэн хальс.
ПЕРЕПО́НЧАТ||ЫЙ хальст, сарьст, сарьсан; ~**ая лапа у гуся** галууны сарьст савар.
ПЕРЕПОРО́ТЬ 1. ханз татах, зад татах, урах; 2. шалав цохих, зодож урах.

ПЕРЕПО́РТИТЬ гэмтээх, муудуулах, эвдэх.
ПЕРЕПОРУЧА́ТЬ,
ПЕРЕПОРУЧИ́ТЬ дам даалгах, шилжүүлэн даалгах.
ПЕРЕПОЯ́САТЬСЯ бүслэх, дахин бүслэх.
ПЕРЕПОЯ́СЫВАТЬСЯ бүслэх, дахин бүслэх.
ПЕРЕПРА́ВА 1. гатлах, ус гатлах; ~ **в брод** олмоор гатлах; 2. гарам, гарц, гатлага, сөндлөг; **речная** ~ голын гарам.
ПЕРЕПРА́ВИТЬ 1. гаталгах, давуулах, гаргаж өгөх, цаана нь гаргах; ~ **через реку** гол гаталгах; ~ **через гору** уул давуулах; 2. илгээх, явуулах, дамжуулах; 3. засах, алдааг засах; ~ **ошибочно написанное** алдаатай бичигдсэний алдааг засах.
ПЕРЕПРА́ВИТЬСЯ 1. гатлах, давах, цаана нь гарах; ~ **через реку гол** гатлах; 2. илгээгдэх, дамжигдах, явах.
ПЕРЕПРАВЛЯ́ТЬ 1. гаталгах, давуулах, гаргаж өгөх, цаана нь гаргах; 2. илгээх, явуулах, дамжуулах; 3. засах, алдааг засах.
ПЕРЕПРАВЛЯ́ТЬСЯ 1. гатлах, давах, цаана нь гарах; 2. илгээгдэх, дамжигдах, явах.
ПЕРЕПРА́ВОЧН||ЫЙ гармын, гатлагын, гатлах; ~**ое средство** гатлах хэрэгсэл.
ПЕРЕПРЕВА́ТЬ 1. үжих, нэгших; 2. үлтрэх, үлтэртэл чанах.
ПЕРЕПРЕ́||ТЬ 1. үжих, нэгших; **кожа** ~**ла** арьс нэгшжээ; 2. үлтрэх, үлтэртэл чанах; **мясо** ~**ло** махыг үлтэртэл чанажээ.
ПЕРЕПРО́БОВАТЬ бултыг амсаж үзэх, туршиж үзэх, бултыг сорьж үзэх; ~ **все кушанья** бүх идээг амсаж үзэх.
ПЕРЕПРОДАВА́ТЬ,
ПЕРЕПРОДА́ТЬ дамжуулан худалдах, дам худалдах; ~ **вещи** юм дамжуулан худалдах.
ПЕРЕПРОИЗВО́ДСТВО хэтрүүлэн үйлдвэрлэх, хэт үйлдвэрлэл.
ПЕРЕПРЫ́ГИВАТЬ,
ПЕРЕПРЫ́ГНУТЬ харайж гарах, дээгүүр харайж гарах, үсэрч гарах; ~ **ров** гуу дээгүүр харайж гарах.
ПЕРЕПРЯГА́ТЬ дахин хөллөх, сольж хөллөх.
ПЕРЕПРЯ́||ЧЬ дахин хөллөх, сольж хөллөх; **кучер** ~**г лошадей** улаач морь сольж хөллөв.
ПЕРЕПУ́Г айчихсан, айгаад; **прибежал в** ~**е** айчихсан гүйж ирэв.
ПЕРЕПУГА́ТЬ цочоох, айлгах, айлган цочоох, үргээх.
ПЕРЕПУГА́ТЬСЯ цочих, айх, айж цочих, үргэх.
ПЕРЕПУ́ТАТЬ 1. орооцолдуулах, ороолдуулах, ээдрүүлэх, будлиантуулах; ~ **нитки** утас ээдрүүлэх; 2. андуурах, эндүүрэх, холих, самуурах; ~ **имена** нэрсийг андуурах.
ПЕРЕПУ́ТА||ТЬСЯ 1. орооцолдох, ороолдох, ээдрэх, будлиантах; **нитки** ~**лись** утас ээдэрчихлээ; 2. холилдох, хутгалдах, самуурах; **в голове все** ~**лось** ухаан самуурав.
ПЕРЕПУ́ТЫВАТЬ 1. орооцолдуулах, ороолдуулах, ээдрүүлэх, будлиантуулах; 2. андуурах, эндүүрэх, холих, самуурах.
ПЕРЕПУ́ТЫВАТЬСЯ 1. орооцолдох, ороолдох, ээдрэх, будлиантах; 2. холилдох, хутгалдах, самуурах.
ПЕРЕПУ́ТЬЕ бэлчир, уулзвар.
ПЕРЕРАБА́ТЫВАТЬ 1. болгож боловсруулах; 2. боловсруулах, шингээх; 3. засах, өөрчилж засах; 4. илүү ажиллах.
ПЕРЕРАБА́ТЫВАТЬСЯ болж боловсрох, шингэх.
ПЕРЕРАБО́ТАТЬ 1. болгож боловсруулах; ~ **сырьё в изделия** түүхий эдийг эдлэл болгож боловсруулах; 2. боловсруулах, шингээх; 3. засах, өөрчилж засах; ~ **статью** өгүүллийг засах; 4. илүү ажиллах.
ПЕРЕРАБО́ТА||ТЬСЯ болж боловсрох, шингэх; **пища** ~**лась** хоол шингэв.
ПЕРЕРАБО́ТКА 1. болж боловсрох, боловсруулах; 2. засах, засаж залруулах; ~ **рукописи** гар бичмэлийг засах.
ПЕРЕРАСПРЕДЕЛЕ́НИЕ дахин хуваах, дахин түгээх, шинэчлэн хуваах.
ПЕРЕРАСПРЕДЕЛИ́ТЬ дахин хуваах, шинэчлэн хуваах.
ПЕРЕРАСПРЕДЕЛИ́ТЬСЯ дахин хуваагдах, шинэчлэн хуваагдах.
ПЕРЕРАСПРЕДЕЛЯ́ТЬ дахин хуваах, шинэчлэн хуваах.
ПЕРЕРАСПРЕДЕЛЯ́ТЬСЯ дахин хуваагдах, шинэчлэн хуваагдах.
ПЕРЕРАСТА́НИЕ болж өрнөх, болж хувирах.
ПЕРЕРАСТА́ТЬ 1. суга өсөх, өндөр болох, өндөр болж өсөх; 2. илүү болох, давуу болох; 3. өрнөх, болж өрнөх, болж хувирах; 4. ахмад болох, наснаас хэтрэх.
ПЕРЕРАСТИ́ 1. суга өсөх, өндөр болох, өндөр болж өсөх; **Агиймаа переросла маму** Агиймаа ээжээсээ өндөр болжээ; 2. илүү болох, давуу болох; ~ **своего учителя** багшаасаа илүү болох; 3. өрнөх, болж өрнөх, болж хувирах; 4. ахмад болох, наснаас хэтрэх.
ПЕРЕРАСХО́Д хэтрүүлэн зарах, илүү зарцуулах; ~ **электричества** цахилгаан илүү зарцуулах.
ПЕРЕРАСХО́ДОВАТЬ хэтрүүлэн зарах, илүү зарцуулах; ~ **деньги** мөнгийг илүү зарцуулах.
ПЕРЕРАСЧЁТ дахин тооцох, дахин тооцоо; **произвести** ~ дахин тооцоо хийх.
ПЕРЕРВА́ТЬ 1. тас татах; ~ **верёвку** шидмэсийг тас татах; 2. таслаж дуусгах.
ПЕРЕРЕГИСТРА́ЦИЯ шинэчлэн бүртгэх; ~ **членских книжек** гишүүний үнэмлэхийг шинэчлэн бүртгэх.
ПЕРЕРЕГИСТРИ́РОВАТЬ шинэчлэн бүртгэх, дахин бүртгэх; ~ **военнообязанных** цэргийн насны хүмүүсийг шинэчлэн бүртгэх.
ПЕРЕРЕГИСТРИ́РОВАТЬСЯ шинэчлэн бүртгэгдэх, дахин бүртгэгдэх.
ПЕРЕРЕ́ЗА||ТЬ 1. тас огтлох, хэрчих; ~ **верёвку** дээсийг тас огтлох; 2. алах, хэрчиж алах; ~ **всех кур** бүх тахиаг алах; 3. таслах; ~ **путь неприятелю** дайсны замыг таслах; 4. зүсэж орох, зүсэж гарах; **горные отроги** ~**ли обширную равнину** салбар уулнууд өргөн тал руу зүсэн оржээ.
ПЕРЕРЕЗА́ТЬ 1. тас огтлох, хэрчих; 2. алах, хэрчиж алах; 3. таслах; 4. зүсэж орох, зүсэж гарах.
ПЕРЕРЕ́ЗАТЬСЯ огтлогдох, хэрчигдэх.
ПЕРЕРЕЗА́ТЬСЯ огтлогдох, хэрчигдэх.
ПЕРЕРЕ́ЗЫВАТЬ 1. тас огтлох, хэрчих; 2. алах, хэрчиж алах; 3. таслах; 4. зүсэж орох, зүсэж гарах.
ПЕРЕРЕША́ТЬ бултыг бодох, бодох.
ПЕРЕРЕШИ́ТЬ *өө*рчлөн бодох, өөрчлөн шийдвэрлэх.
ПЕРЕРЖА́ВЕ||ТЬ зэвэрч тасрах; **проволока** ~**ла** төмөр утас зэвэрч тасрав.
ПЕРЕРОДИ́||ТЬСЯ 1. хувирах, ондоо болох; **нравственно** ~ зан суртахууны талаар ондоо болох; 2. хувирч гутах, чанараа алдах; **ткани организма** ~**лись** бие махбодын нэхдэс хувирч гутжээ; 3. хувилж төрөх.
ПЕРЕРОЖДА́ТЬСЯ 1. хувирах, ондоо болох; 2. хувирч гутах, чанараа алдах; 3. хувилж төрөх.
ПЕРЕРОЖДЕ́НИЕ 1. хувирах, өөрчлөгдөх; 2. хувирч гутах, улирч муудах; 3. хувилж төрөх, дахин төрөх, хувилгаан болох.
ПЕРЕРО́СТОК нас хэтэрсэн; **ученик**~ нас хэтэрсэн сурагч.
ПЕРЕРУБА́ТЬ,
ПЕРЕРУБИ́ТЬ 1. тас цавчих; ~ **палку** шийдэм тас цавчих; 2. хэр-чих, цавчиж дуусгах; ~ **всю капусту** бүх байцааг цавчиж дуусгах.
ПЕРЕРУГА́ТЬСЯ хэрэлдэцгээх.
ПЕРЕРУ́ГИВА||ТЬСЯ хэрэлдэцгээх; **целый час** ~**лись из-за пустяков** дэмий юмны төлөө бүхэл цаг хэрэлдэцгээв.

ПЕРЕРЫ́В завсарлагаа, завсарлах, тасралт, тасалдах; ~ **в занятиях** хичээлийн завсарлагаа; **работать без ~а** завсарлахгүй ажиллах, тасралтгүй ажиллах; ~ **движения** хөдөлгөөн тасалдах.

ПЕРЕРЫВА́ТЬ I 1. тас татах; 2. таслах, тасалдуулах.

ПЕРЕРЫВА́ТЬ 1. малтаж дуусгах, дуустал ухах; 2. хөндлөн ухах; 3. онгичих.

ПЕРЕРЫ́ТЬ 1. малтаж дуусгах, дуустал ухах; ~ **весь огород** бүх ногооны газрыг малтаж дуусгах; 2. хөндлөн ухах; 3. онгичих.

ПЕРЕСАДИ́ТЬ 1. ондоо газар суулгах, өөр газар суулгах; ~ **гостя в кресло** зочныг түшлэгтэй сандалд *шилжүүлэн* суулгах; 2. шилжүүлж суулгах; ~ **капусту** байцааг шилжүүлж суулгах; 3. нөхөх, нөхөж суулгах.

ПЕРЕСА́ДКА дахин суулгах, шилжүүлэн суулгах.

ПЕРЕСА́ЖИВАТЬ 1. ондоо газар суулгах, өөр газар суулгах; 2. шилжүүлж суулгах; 3. нөхөх, нөхөж суулгах.

ПЕРЕСА́ЛИВАТЬ 1. хэт давслах, шорвог болгох; 2. дэндүүлэх, хэтрүүлэх.

ПЕРЕСДАВА́ТЬ 1. дахин хөлслөх, хөлсөөр шилжүүлж өгөх, шилжүүлж хэрэглүүлэх; 2. дахин хуваах, шинээр хуваах; 3. дахин шалгуулах, дахин өгөх; ~ **экзамен по математике** тооны *ухааны шалгалтыг дахин өгөх*.

ПЕРЕСДА́ЧА 1. дахин хуваах; ~ **карт** хөзөр дахин хуваах; 2. дахин шалгуулах, шалгалтыг дахин өгөх.

ПЕРЕСЕДЛА́ТЬ дахин эмээллэх, засаж эмээллэх, эмээл засаж тохох. **ПЕРЕСЕ́ИВАТЬ** 1. дахин тарих; 2. дахин шигших.

ПЕРЕСЕКА́ТЬ 1. хөндлөн гарах, огтолж гарах; 2. таслах; 3. нэвтрэн гарах, зүсэж гарах.

ПЕРЕСЕКА́ТЬСЯ 1. хөндлөн зөрөх, солилцох, солилцон гарах; 3. таслагдах.

ПЕРЕСЕЛЕ́НЕЦ нүүж ирсэн хүн, нүүж очсон хүн, шилжиж суугч. **ПЕРЕСЕЛЕ́НИЕ** нүүх, шилжиж нутаглах, шилжиж суух.

ПЕРЕСЕЛИ́ТЬ нүүлгэх, шилжүүлж нутаглуулах, шилжүүлж суулгах; ~ **на другую квартиру** өөр байранд нүүлгэх.

ПЕРЕСЕЛИ́ТЬСЯ нүүх, шилжиж нутаглах, нутаг солих, шилжиж суух.

ПЕРЕСЕ́СТЬ 1. шилжиж суух, очиж суух; ~ **поближе к окну** цонхонд ойр очиж суух; 2. шилжиж суух, сольж суух.

ПЕРЕСЕЧЕ́НИ||Е 1. хөндлөн гарах, огтолж гарах; 2. уулзвар; **на ~и дорог** замын уулзвар дээр.

ПЕРЕСЕЧЁНН||ЫЙ огтроотой, сархиатай, зарагтай, бартаатай; **~ая местность** огтроотой газар.

ПЕРЕСЕ́ЧЬ 1. *хөндлөн гарах, огтолж гарах*; ~ **дорогу** зам хөндлөн гарах; 2. таслах, хаах; ~ **путь противнику** дайсны замыг таслах; 3. нэвтрэн гарах, зүсэж гарах.

ПЕРЕСЕ́ЧЬСЯ 1. зөрөлдөх, хөндлөн зөрөлдөх, соливцох, соливцон зөрөх; **линии пересеклись** шугам солилцов; 2. таслагдах, тасрах; **разговор пересёкся** яриа тасрав.

ПЕРЕСЕ́ЯТЬ 1. дахин тарих, дахин тариалах; ~ **участок** хэсэг газрыг дахин тариалах; 2. дахин шигших; ~ **муку** гурил дахин шигших.

ПЕРЕСИ́ЛИ||ВАТЬ,

ПЕРЕСИ́ЛИ||ТЬ 1. дийлэх, давах, хүч хүрэх; 2. хатамжих, даах, тэсвэрлэх; **он ~л свой страх** тэр айх боловч хатамжив; ~ **боль** өвчнийг тэсвэрлэх.

ПЕРЕСКА́З 1. утгыг ярих, утгыг цээжээр хэлэх, өөрийн үгээр хэлэх, утгыг өөрийн үгээр ярих; ~ **прочитанного** уншсан зүйлийн утгыг ярих; 2. утгыг өгүүлсэн зүйл, утгыг өөрийн үгээр бичсэн зүйл.

ПЕРЕСКАЗА́ТЬ 1. утгыг ярих, цээжээр ярих, өөрийн үгээр ярих; ~ **содержание книги** номын агуулгыг цээжээр ярих; 2. тоочиж ярих, тодорхой ярих, дэлгэрэнгүй хэлэх; ~ **все новости** бүх сониныг тодорхой ярих.

ПЕРЕСКА́ЗЫВАТЬ 1. утгыг ярих, цээжээр ярих, өөрийн үгээр ярих; тоочиж ярих, тодорхой ярих, дэлгэрэнгүй хэлэх.

ПЕРЕСКА́КИВАТЬ 1. харайж гарах, үсэрч давах; 2. гэнэт шилжих, харайж орох.

ПЕРЕСКОЧИ́ТЬ 1. харайж гарах, үсэрч давах; ~ **через канаву** суваг дээгүүр харайж гарах; 2. гэнэт шилжих, харайж орох; ~ **с одной темы на другую** нэг сэдвээс нөгөө сэдэв рүү харайж орох.

ПЕРЕСЛА́ТЬ илгээх, явуулах, гуйвуулах; ~ **письмо** захидал илгээх.

ПЕРЕСМА́ТРИВАТЬ 1. дахин үзэх, сайтар үзэх, сайн үзэцгээх; 2. хянаж үзэх, шалгаж үзэх.

ПЕРЕСМЕ́ИВАТЬСЯ харилцан инээлдэх, бие биеэ харж инээцгээх, жуумалзан ярилцах.

ПЕРЕСМО́ТР дахин үзэх, дахин хянах, хянаж үзэх; ~ **судебного дела** шүүхийн хэргийг дахин хянах.

ПЕРЕСМОТРЕ́ТЬ 1. дахин үзэх, сайтар үзэх, сайн үзэцгээх; ~ **все книги** бүх номыг үзэх; 2. хянаж үзэх, шалгаж үзэх; ~ **приговор** шийтгэлийг хянаж үзэх.

ПЕРЕСНИМА́ТЬ 1. дахин зураг авах, зургийг дахин авах, дахин авах; 2. шинэ зураг хийх, шинээр зурах, зургийг дахин хийх; 3. дахин хуулга хийх, шинээр хуулах.

ПЕРЕС НИМА́ТЬСЯ дахин зураг авахуулах, фото зургаа дахин авахуулах.

ПЕРЕСНЯ́ТЬ 1. дахин зураг авах, зургийг дахин авах, дахин авах; ~ **отдельные кадры фильма** киноны зарим хэсгийн зургийг дахин авах; 2. шинэ зураг хийх, шинээр зурах, зургийг дахин хийх; ~ **план участка** хэсэг газрын төлөвлөгөөний шинэ зураг хийх; 3. дахин хуулга хийх, шинээр хуулах; ~ **копию с диплома** дипломоос хуулбар хийх.

ПЕРЕСНЯ́ТЬСЯ дахин зураг авахуулах, фото зургаа дахин авахуулах.

ПЕРЕСОЛИ́ТЬ 1. давсыг ихдүүлэх, хэт давслах, *шорвогдуулах*; ~ **суп** *шөлний давсыг ихдүүлэх*; 2. дэндүүлэх, хэтрүүлэх; ~ **в шутках** тоглоомыг шоглоом болгох.

ПЕРЕСО́Х||НУТЬ 1. хув хуурай болох, бүр хатачхах; **губы ~ли** уруул бүр хатчихлаа; 2. хагсах; **бочка ~ла** торх хагсжээ; 3. ширгэх, ус татрах; **речка ~ла** горхи ширгэжээ.

ПЕРЕСПА́ТЬ 1. хэт унтах, их унтах; 2. хонох, унтаж өнгөрүүлэх; 3. эр эмийн ажил хийж гүйцэх.

ПЕРЕСПЕ́Л||ЫЙ хэт боловсорсон, борчийсон, агширсан; ~ **виноград** хэт боловсорсон үзэм; **~ые плоды** борчийсон жимс, агширсан жимсгэнэ.

ПЕРЕСПЕ́ТЬ хэт боловсрох, гартаах, үгээр давах.

ПЕРЕСПРА́ШИВАТЬ дахин асуух, давтан асуух, лавлаж асуух, асууж сурах.

ПЕРЕСПРОСИ́||ТЬ дахин асуух, давтан асуух, лавлаж асуух, асууж сурах; **плохо расслышав, я ~л** муу дуулаад би лавлаж асуув.

ПЕРЕСПО́РИТЬ маргалдах.

ПЕРЕССО́РИТЬ хэрэлдүүлэх, яс шийдэх; ~ **старых друзей** хуучин найз нарыг хэрэлдүүлэх.

ПЕРЕССО́РИ||ТЬСЯ хэрэлдэх, муудалцах; **он ~лся со всеми** тэр, хүн бүртэй хэрэлддэг болов.

ПЕРЕСТАВА́ТЬ болих, байх.

ПЕРЕСТА́ВИТЬ 1. *шилжүүлж тавих, өөр газар тавих*; ~ **стулья** сандлыг шилжүүлж тавих; 2. тавих, сэлгэж тавих.

ПЕРЕСТАВЛЯ́ТЬ 1. шилжүүлж тавих, өөр газар тавих; 2. тавих, сэлгэж тавих.

ПЕРЕСТА́ИВАТЬ удах, байж байсаар гутах.

ПЕРЕСТАНО́ВК||А өөрчилж тавих, сэлгэх, сольцол; ~ **мебели** гэрийн тавилгыг өөрчилж тавих; **от ~и слагаемых сумма не меняется** нийлэгдэхүүнийг сэлгэхэд дүн нь өөрчлөгдөхгүй.

ПЕРЕСТАРА́ТЬСЯ хэтэрхий чармайх, дэндүү мэрийх.

ПЕРЕСТА́ТЬ зогсох, болих, байх.

ПЕРЕСТЕЛИ́ТЬ,

ПЕРЕСТИЛА́ТЬ 1. засах, засаж бэлдэх; 2. дэвсэх, тавих; ~ **пол** шал дэвсэх, шал тавих.

ПЕРЕСТИ́ЛКА 1. засах, засаж бэлдэх; 2. дэвсэх, тавих.

ПЕРЕСТИРА́ТЬ,

ПЕРЕСТИ́РЫВАТЬ 1. дахин угаах; 2. угааж дуусгах, угааж л байх.

ПЕРЕСТОЯ́ТЬ 1. өнгөрүүлэх; ~ **бурю в порту** далайн боомтод шуургыг өнгөрүүлэх; 2. удаж муудах, байж байсаар гутах.

ПЕРЕСТРАДА́ТЬ зовлон эдлэх, зовж үзэх, зовлон туулах, эвэршээх.

ПЕРЕСТРА́ИВАТЬ 1. өөрчлөн засах, засаж шинэтгэх, шинэтгэн байгуулах, сэлбэж шинэтгэх; 2. засаж өөрчлөх; 3. өөрчлөн жагсаах; 4. тааруулах, хөг тааруулах.

ПЕРЕСТРА́ИВАТЬСЯ 1. өөрчлөгдөх, өөрөөр жагсах; 2. аж явдлаа засах, ажлаа өөрчлөх; 3. тааралдах.

ПЕРЕСТРАХОВА́ТЬ дахин даатгах; ~ **своё имущество** эд юмаа дахин даатгах.

ПЕРЕСТРАХОВА́ТЬСЯ 1. дахин даатгагдах; 2. сэрэмжлэн зайлсхийх.

ПЕРЕСТРАХО́ВКА 1. дахин даатгалт, шинээр даатгах; ~ **имущества** эд юмаа шинээр даатгах; 2. сэрэмжлэн зайлсхийх, харшиж зайлсхийх, хэт болгоомжлох.

ПЕРЕСТРАХО́ВЩИК хэтэрхий сэрэмжлэгч, хаяагаа манагч.

ПЕРЕСТРАХО́ВЫВАТЬ дахин даатгаж байх.

ПЕРЕСТРАХО́ВЫВАТЬСЯ1. дахин даатгагдаж байх; 2. сэрэмжлэн зайлсхийж байх.

ПЕРЕСТРЕ́ЛИВАТЬСЯ буудалцах, буудалдах.

ПЕРЕСТРЕ́ЛК||А буудалцах, буудалцаан; **завязать ~у** буудалцаж эхлэх, буудалцаан болох.

ПЕРЕСТРЕЛЯ́ТЬ 1. буудах, буудан авах, булты буудаж авах; ~ **всю дичь** бүх ангийн шувууг буудаж алах; 2. буудаж дуусгах; ~ **патроны** сумаа буудаж дуусгах.

ПЕРЕСТРО́ИТЬ 1. өөрчлөн засах, засаж шинэтгэх, шинэтгэн байгуулах, сэлбэж шинэтгэх; ~ **дом** байшинг өөрчлөн засах; 2. засаж өөрчлөх, өөрчилж засах; ~ **программу** программыг засаж өөрчлөх; 3. өөрчлөн жагсаах; ~ **ряды** эгнээг өрчлөн жагсаах; 4. тааруулах, хөглөх, хөг тааруулах; ~ **рояль** төгөлдөр хуурын хөг тааруулах.

ПЕРЕСТРО́ИТЬСЯ 1. өөрчлөгдөх, өөрөөр жагсах, жигдрэх; 2. аж явдлаа өөрчлөх, ажлаа өөрчлөн сайжруулах; 3. тааралдах.

ПЕРЕСТРО́ЙКА 1. өөрчлөн байгуулалт, өөрчлөн байгуулах, өөрчлөн засах, сэлбэж шинэтгэх; ~ **здания** байшинг өөрчлөн засах; 2. өөрчлөн сайжруулах.

ПЕРЕСТУ́КИВАТЬСЯ 1. тонших, цохих; 2. тонших чимээгээр ярилцах.

ПЕРЕСТУПА́ТЬ 1. алхаж орох, давж орох; 2. давах, зөрчих; 3. гишгэцийг сэлгэх, сэлгэж гишгэх; ~ **с ноги на ногу** хөлийн гишгэцийг сэлгэх.

ПЕРЕСТУПИ́ТЬ 1алхаж орох, давж орох; ~ **через порог** босго алхаж орох; 2. зөрчих; ~ **закон** хууль зөрчих; ~ **границы приличия** зүй ёсыг зөрчих.

ПЕРЕСУ́Д 1. дахин шүүх, шүүхэд дахин орох; 2. хов хоч, муу хэлэх.

ПЕРЕСУ́ДЫ хов хоч, муу хэлэх.

ПЕРЕСУ́ШИВАТЬ 1. хув хуурай болгох, бүр хатаах, дэндүү хатаах; 3. хатааж дуусгах, цөмийг хатаах.

ПЕРЕСУ́ШИВАТЬСЯ 1. хув хуурай болох, бүр хатачхах, дэндүү хатах, хагсах; 2. цугаараа хатах.

ПЕРЕСУШИ́ТЬ 1. хув хуурай болгох, бүр хатаах, дэндүү хатаах; 3. хатааж дуусгах, цөмийг хатаах.

ПЕРЕСУШИ́ТЬСЯ 1. хув хуурай болох, бүр хатачхах, дэндүү хатах, хагсах; 2. цугаараа хатах.

ПЕРЕСЧИТА́ТЬ 1. дахин тоолох; ~ **для проверки** нягталж дахин тоолох; 2. тоолон, тоолох, цөмийг тоолох.

ПЕРЕСЧИ́ТЫВАТЬ 1. дахин тоолох; 2. тоолон, тоолох, цөмийг тоолох.

ПЕРЕСЫЛА́ТЬ явуулах, илгээх.

ПЕРЕСЫЛА́ТЬСЯ хүргэгдэх, илгээгдэх.

ПЕРЕСЫ́ЛКА явуулах, илгээх.

ПЕРЕСЫ́ЛОЧН||ЫЙ явуулах, илгээх; **~ые операции** илгээх ажиллагаа.

ПЕРЕСЫ́ЛЬНЫЙ цөлөх, цөлөлтийн.

ПЕРЕСЫПАТЬ 1. хийх, шилжүүлж хийх, юүлэх; ~ **пшеницу в другой мешок** улаан буудайг өөр шуудайд хийх; 2. цацах, үйрүүлэх; 3. дүүргэх; ~ **речь цитатами** үгээ иш таталтаар дүүргэх.

ПЕРЕСЫХА́НИЕ ширгэлт, хаталт, ус татрах; ~ **рек летом затрудняет судоходство** зун гол мөрний ус татарч хөлөг онгоц явахад бэрхшээлтэй болно.

ПЕРЕСЫХА́ТЬ 1. хув хуурай болох, бүр хатчихах; 2. хагсах; 3. ширгэх, ус татрах.

ПЕРЕТА́ПЛИВАТЬ 1. түлэх, цөм түлэх; 2. хайлах; 3. цөмийг чивүүлэх.

ПЕРЕТАСКА́ТЬ зөөж дуусах, зөөсөөр дуусах; ~ **все дрова** хамаг түлээ зөөж дуусгах.

ПЕРЕТА́СКИВАТЬ дуусгах, чирж оруулах.

ПЕРЕТАСОВА́ТЬ холих; ~ **карты** хөзөр холих.

ПЕРЕТАЩИ́ТЬ зөөх, оруулах, чирж оруулах, аваачих, авчрах.

ПЕРЕТЕРЕ́ТЬ 1. элээж таслах; ~ **верёвку** дээс элээж таслах; 2. үрдэх, нухах; ~ **зерно в муку** будааг нухаж гурил болгох; 3. арчиж зүлгэх, үрж зүлгэх; ~ **посуду** сав суулгыг үрж зүлгэх.

ПЕРЕТЕРЕ́ТЬСЯ элж тасрах, үрэгдэж тасрах; **верёвка перетёрлась** дээс элж тасрав.

ПЕРЕТЕРПЕ́ТЬ тэсэж гарах, тэсвэрлэх.

ПЕРЕТИРА́ТЬСЯ элж тасрах, үрэгдэж тасрах.

ПЕРЕТО́ЛКИ дамын үг, элдвийн яриа, хов хоч.

ПЕРЕТОЛКОВА́ТЬ,

ПЕРЕТОЛКО́ВЫВАТЬ 1. ташааруулан хэлэх, ташаа ярих; 2. ярилцах.

ПЕРЕТОПИ́ТЬ галлах; ~ **все печи** бүх пийшинг галлах; 2. хайлах; ~ **масло** тос хайлах, тос хайлуулах; 3. цөмийг живүүлэх.

ПЕРЕТОПИ́||ТЬСЯ хайлах; **масло хорошо ~лось** тос сайхан хайлж байв.

ПЕРЕТРЕВО́ЖИТЬ бүгдийг сандраах.

ПЕРЕТРЕВО́ЖИТЬСЯ сэтгэл зовох.

ПЕРЕТРЕ́СКАТЬСЯ цавтах, цав гарах.

ПЕРЕТРУ́СИТЬ зүрхших, их сүрдэх, эмээх.

ПЕРЕТРЯСА́ТЬ гөвөх, сэгсрэх.

ПЕРЕТРЯСТИ́ гөвөх, сэгсрэх.

ПЕРЕТЯ́ГИВАТЬ,

ПЕРЕТЯНУ́ТЬ 1. татаж аваачих, тийш болгох, чирж аваачих; 2. оруулах, оролцуулах, татах; ~ **его на свою сторону** түүнийг талдаа татах; 3. дахин углах, дахин хийх; ~ **шины на колёсах** резин бүрээсийг дугуйд дахин углах; 4. чанга татах; ~ **талию поясом** бэлхүүсээр бүсийг чанга татах; 5. даах, хүндрэх.

ПЕРЕТЯНУ́ТЬСЯ чанга татах, чанга ороох; ~ **поясом** бүсээ чанга ороох.

ПЕРЕУБЕДИ́||ТЬ үнэмшүүлэх, өөрчлөн итгүүлэх, үгэнд орох, үгэндээ оруулах; **его не ~шь, он упрямый** тэр үгэнд орохгүй зөрүүд хүн.

ПЕРЕУБЕЖДА́ТЬ үнэмшүүлэх, өөрчлөн итгүүлэх, үгэнд орох, үгэндээ оруулах.

ПЕРЕ́УЛОК нарийн гудамж, гудмай.

ПЕРЕУСТРА́ИВАТЬ,

ПЕРЕУСТРО́ИТЬ өөрчлөн байгуулах, шинэтгэн байгуулах.

ПЕРЕУСТРО́ЙСТВО өөрчлөн байгуулах, шинэтгэн байгуулах; **~ общества** нийгмийг өөрчлөн байгуулах.

ПЕРЕУТОМИ́ТЬ их ядраах.

ПЕРЕУТОМИ́ТЬСЯ зүдрэх, их ядрах.

ПЕРЕУТОМЛЕ́НИЕ их цуцах, их ядрах.

ПЕРЕУТОМЛЯ́ТЬСЯ зүдрэх, их ядрах.

ПЕРЕУЧЕ́СТЬ дахин бүртгэх, шинээр тоолох.

ПЕРЕУЧЁТ шинэчлэн бүртгэх, дахин бүртгэх, тооллого; **~ скота** малыг шинэчлэн бүртгэх.

ПЕРЕУ́ЧИВАТЬ 1. өөрчлөн сургах; 2. давтан суралцах, дахин цээжлэх; 3. сургаж гаргах.

ПЕРЕУ́ЧИВАТЬСЯ 1. өөрөөр суралцах; 2. хэт чармайж суралцах.

ПЕРЕУЧИ́ТЫВАТЬ дахин бүртгэх, шинэчлэн тоолох.

ПЕРЕУЧИ́ТЬ 1. өөрчлөн сургах; 2. давтан суралцах, дахин цээжлэх; 3. сургаж гаргах.

ПЕРЕУЧИ́ТЬСЯ 1. өөрөөр суралцах, өөр зүйлд суралцах; 2. хэт чармайж суралцах.

ПЕРЕФОРМИРОВА́ТЬ өөрчлөн байгуулах, өөрчлөн хэлбэржүүлэх.

ПЕРЕФОРМИРОВА́ТЬСЯ өөрчлөн байгуулагдах, өөрчлөн хэлбэржих.

ПЕРЕФРАЗИ́РОВАТЬ жаахан өөрөөр хэлэх.

ПЕРЕФРАЗИРО́ВКА 1. өөрчилсхийж хэлэх, жаахан өөрөөр хэлэх; 2. өөрчилсөн үг, жаахан өөрөөр хэлсэн үг.

ПЕРЕХВА́ЛИВАТЬ хэт магтах, өнгөрүү магтах.

ПЕРЕХВАТИ́ТЬ 1. завсраас шүүрэн авах, замаас барих; **~ письмо** захидлыг замаас шүүрэн авах; 2. хөндлөн боох, ороох, тэврэх; 3. өл залгах, өл авах; 4. дэндүүлэх, хэтрүүлэх; 5. зээлчихэх.

ПЕРЕХИТРИ́ТЬ залилах, мэхлэх.

ПЕРЕХО́Д 1. давах, давж гарах; 2. шилжилт, шилжих, шилжиж орох; 3. шилжих, шилжиж орох, орох; **оформить ~ на другую работу** өөр ажилд шилжихийн албан бичгийг гаргуулах; 4. гарц, хөндлөн гарах газар; 5. хүзүүвч, дамжуур; **крытый ~** дээвэртэй хүзүүвч; 6. газар, өдөрчийн газар; **~ количества в качество** тооноос чанарт шилжих.

ПЕРЕХОДИ́ТЬ 1. гарах, хөндлөн гарах, давах; **~ границу** хил гарах; **~ через гору** уул давах; 2. нүүх, орох, шилжих, дэвших; 3. эхлэх, орох, орж эхлэх, шилжих; 4. шилжиж орох, шилжих; 5. болох, болчлох.

ПЕРЕХО́ДНЫЙ 1. шилжилтийн; 2. тусах; **~ глагол** тусах үйл үг.

ПЕРЕХОДЯ́Щ||ИЙ 1. шилжин явах; 2. он шилжих, жил дамнах, дараагийн жилд шилжих; **~ие суммы** он шилжих мөнгө.

ПЕ́РЕЦ перец, чинжүү, бурш; **чёрный ~** хар перец; **красный ~** улаан перец; **стручковый ~** чинжүү зидрагаа; **красный коросчатый ~** хуажуу, ермаа.

ПЕ́РЕЧЕНЬ цэс, нэрийн жагсаалт, данс бүртгэл; **~ книг** номын цэс.

ПЕРЕЧЕРКНУ́ТЬ баллах, дарах, дугуйлах, цэм баллах; **~ страницу** хуудсыг цэм баллах.

ПЕРЕЧЕРТИ́ТЬ дахин зурах; **~ чертёж** шугам зургийг дахин зурах.

ПЕРЕЧЁРКИВАТЬ баллах, дарах, дугуйлах, цэм баллах.

ПЕРЕЧЕСА́ТЬ 1. дахин самнах; 2. самнацгаах.

ПЕРЕЧЕ́СТЬ I 1. дахин тоолох; 2. тоолцгоох.

ПЕРЕЧЕ́СТЬ II 1. дахин унших; 2. уншиж дуусгах, цэмийг дуусгах.

ПЕРЕЧИНИ́ТЬ 1. сэлбэх; 2. үзүүрлэх.

ПЕРЕЧИСЛЕ́НИЕ 1. тоочих; 2. оруулах, шилжүүлэх, гуйвуулах; **~ денег на текущий счёт** харилцах дансанд мөнгө шилжүүлэх; 3. гуйвуулсан мөнгө, шилжүүлсэн мөнгө.

ПЕРЕЧИ́СЛИТЬ 1. тоочих, нэрээр нь бүртгэх; **~ присутствующих** ирсэн хүмүүсийг бүртгэх; 2. оруулах, болгох, шилжүүлэх; 3. шилжүүлэх, гуйвуулах; **~ деньги на текущий счёт** харилцах дансанд мөнгө шилжүүлэх.

ПЕРЕЧИ́СТИТЬ 1. дахин цэвэрлэх; 2. хуу цэвэрлэх, бүгдийг цэвэрлэх.

ПЕРЕЧИТА́ТЬ,

ПЕРЕЧИ́ТЫВАТЬ, дахин унших, давтан унших, хуу унших; **~ роман** романыг дахин унших.

ПЕРЕ́ЧИТЬ зөрөх, зөрөлдөх, сөргөх, татгалзах.

ПЕРЕЧИЩА́ТЬ 1. дахин цэвэрлэх; 2. хуу цэвэрлэх, цугийг цэвэрлэх.

ПЕ́РЕЧНИЦА чинжүүний сав; **чёртова ~** уймар эм, хөгшин шулам.

ПЕРЕЧУ́ВСТВОВАТЬ хал үзэх, сэтгэл зовох.

ПЕРЕША́ГИВАТЬ,

ПЕРЕШАГНУ́ТЬ алхаж гарах, алхаж давах; **~ порог** босго алхах; **~ через препятствие** саадыг алхаж давах, саад дээгүүр алхах.

ПЕРЕШЕ́ЕК хүзүүвч.

ПЕРЕШЁПТЫВАТЬСЯ шивнэлдэх, шивэр авир хийх.

ПЕРЕШИБА́ТЬ хуга цохих, тас цохих.

ПЕРЕШИВА́ТЬ сэлбэж оёх, өөрчилж хийх.

ПЕРЕШТО́ПАТЬ дахин нөхөх, хөвөрдөх, хөвөрдөж нөхөх, торлож оёх.

ПЕРЕЩЕГОЛЯ́ТЬ давах, гартаах; **~ кого-либо в остроумии** хүнийг цэцэн үгээр гартаах, хүнийг цэцэн үгээр давах.

ПЕРЕЭКЗАМЕНОВА́ТЬ шалгах, бултыг шалгах.

ПЕ́РЁД нүүрэн тал, урд тал, энгэр, өвөр тал; **~ дома** байшингийн урд тал.

ПЕРИКА́РД *вет.* үнхэлцэг.

ПЕРИ́ЛА хайс, хэрсэг, шатны хашлага.

ПЕРИ́НА шувууны ноолуур дэвсгэр, өдөн олбог.

ПЕРИ́ОД 1. үе, цаг, мөчлөг; 2. галав; **ледниковый ~** мөсөн галав. **ПЕРИОДИЗА́ЦИЯ** үелэх, үелэлт.

ПЕРИО́ДИКА сонин сэтгүүл, хугацаат хэвлэл.

ПЕРИОДИ́ЧЕСК||ИЙ 1. үе үе болдог, үе үе давтагдах; **~ое явление** үе үе болдог үзэгдэл, давтагдах; 2. хугацаат, тогтмол, дугаарлалт; **~ая печать** тогтмол хэвлэл; 3. аравтын; **~ая дробь** аравтын бутархай тоо.

ПЕРИОДИ́ЧНОСТЬ үе үе давтагдах явдал, давтагдах явдал, үе дараалалт.

ПЕРИОДИ́ЧНЫЙ үе үе болох, давтагдах, үе дараалан гарах, дараалалт.

ПЕРИПЕТИ́Я бэрхшээл, өрнөл, будлиан.

ПЕРИСКО́П перископ, яндан дуран, хулан дуран.

ПЕ́РИСТ||ЫЙ 1. өдтэй, өдлөг; 2. өдөн, сэмжин; **небо покрыли ~ые облака** сэмжин үүл тэнгэрийг бүрхэв.

ПЕРИТОНИ́Т *хэвэлтэс, цоройтос.*

ПЕРИФЕРИ́ЙНЫЙ хязгаар нутгийн, хөдөө нутгийн, зах газрын, хажуу нутгийн, орон нутгийн.

ПЕРИФЕРИ́||Я хязгаар нутаг, хөдөө нутаг, орон нутаг, зах газар; **работать на ~и** хөдөө нутагт ажиллах.

ПЕРИФРАЗИ́РОВАТЬ өөрөөр хэлэх, өөр үгээр хэлэх, тойруулан хэлэх; ~ **пословицу** цэцэн үгийг өөрөөр хэлэх.
ПЕРИЭЗОФАГИ́Т *вет.* улаан хоолой орчны эдийн үрэвсэл.
ПЕРКУ́ССИЯ тогших, тонших.
ПЕРЛ 1. тана, сувд; 2. шилдэг жишээ, эрхэм охь, сор дээж; ~ **остроумия** хурц оюуны шилдэг жишээ.
ПЕРЛАМУ́ТР тана, эржин, хясааны хацар.
ПЕРЛАМУ́ТРОВ||ЫЙ 1. танын, танан, танаар хийсэн, эржин; **~ая пуговица** танан товч; 2. цав цагаан, дун цагаан.
ПЕРЛО́В||ЫЙ үрлэн арвайн, засмал будаан, хөцийн; **~ая крупа** үрлэн арвай, засмал будаа.
ПЕРЛЮСТРА́ЦИЯ шуудангаар явуулах захианууды нуцаар тагнаж хянах.
ПЕРМАНЕ́НТ байнга буржийлгах, байнга буржгар.
ПЕРМАНЕ́НТНЫЙ тогтмол, байнгын.
ПЕРНА́ТЫЙ жигүүртэн, жигүүртний.
ПЕР||О́ 1. өд, отго; **павлинье** ~ тогосны өд, тогосын отго; 2. үзэг; **вечное** ~ бэхт үзэг; **ручка с ~ом** иштэй үзэг; 3. үг, найруулга; **у него острое** ~ түүний үг хурц; 4. нахиа, мөчир; * **ни пуха, ни ~а** дажгүй, азтай яваарай, амжилт хүсье; 5. *разг.* мэс, хутга.
ПЕРОЧИ́ННЫЙ ~ ножик тонгорог, эвхмэл хутга.
ПЕРПЕНДИКУЛЯ́Р перпендикуляр, босоо, эгц шугам, эгцлүүр шугам, эгцлүүр.
ПЕРРО́Н перрон, давцан, галт тэргэнд орох давцан.
ПЕРС перс хүн.
ПЕРСИ́ДСКИЙ персийн, перс; ~ **язык** перс хэл.
ПЕ́РСИК тоор, бүглэс, бимба.
ПЕ́РСИКОВ||ЫЙ тоор, тоорын; **~ое варенье** тоорын чанамал.
ПЕРСИЯ́НКА перс эмэгтэй.
ПЕРСО́Н||А хүн; **важная** ~ их хүн; **обед на десять персон** арван хүний үдийн хоол; **явиться собственной ~ой** өөрийн биеэр морилж ирэх.
ПЕРСОНА́Ж зохиолын баатар, гарах хүмүүс; ~ **пьесы** жүжигт гарах хүмүүс.
ПЕРСОНА́Л ажилтан; **медицинский** ~ эмнэлгийн ажилтан; **административно-хозяйственный** ~ захиргаа, аж ахуйн албан хаагчид.
ПЕРСОНА́ЛЬНО чухам, чухамхан, тухайлан, тус бүрд нь.
ПЕРСОНА́ЛЬН||ЫЙ тусгай, нэр цохсон; **~ое приглашение** тусгай урилга.
ПЕРСПЕКТИ́В||А 1. алс, алсын хараа, алсаас харах; **законы ~ы** алсын харааны хууль; 2. алсын төлөв, үзэмж; **морская** ~ далайн төлөв; 3. хэт, хэтийн төлөв, ирээдүй, ирээдүйн төлөв, цаашдын байдал; **генеральная** ~ хэтийн ерөнхий төлөв; **в ~е** цаашдаа, хожмоо, ирээдүйд.
ПЕРСПЕКТИ́ВН||ЫЙ 1. алсын харааны, холоос үзэгдэх; 2. хэтийн, ирээдүйн, ирээдүйтэй; **~ые предложения** ирээдүйтэй санал.
ПЕРСТ хуруу; **один как** ~ орь ганц, гав ганцаар.
ПЕ́РСТЕНЬ шигтгээтэй бөгж, шигтгээтэй билжиг.
ПЕРТУРБА́ЦИЯ будлиан, гай гамшиг, сүйд майд.
ПЕРФОРА́ТОР 1. шивэх машин, өрөмдөх машин; 2. шивүүр, нүхлүүр. толгойн хаг.
ПЕРФО́РМАНС ший, ший үзэгдэл.
ПЕРФУ́ЗИЯ аажим юүлэх.
ПЕ́РХОТЬ хаг, үсний хаг.
ПЕРЧА́ТК||А хуруутай бээлий, бээлий; **вязаные ~и** сүлжмэл бээлий; * **бросить ~у** нэгийгээ үзэлцэж нэхий дээлээ хуваах.
ПЕРЧИ́ТЬ перец хийх, чинжүү хийх; ~ **суп** шөлөнд чинжүү хийх.
ПЕРШИ́||ТЬ сэрвэгнэх, загатнах; **в горле ~т** хоолой сэрвэгнэж байна.
ПЕ́РЬЯ 1. өднүүд; 2. үзэгнүүд.
ПЁРЫШКО өд, жаахан өд.
ПЕ́СЕНКА дуу, жижиг дуу; **его ~ спета** эцэс нь иржээ.
ПЕ́СЕННИК 1. дууны дэвтэр, дууны түүвэр; 2. дуулагч; 3. дуу зохиогч.
ПЕ́СЕНН||ЫЙ дууны; **~ое народное творчество** ардын дууны уран бүтээл.
ПЕСЕ́Ц цагаан үнэг.
ПЕСКА́РЬ жараахай, гүрцгий.
ПЕСНЬ дуу, дуулал; ~ **о вещем Олеге** Олег цэцний дуулал; ~ **песней** дээжийн дээж.
ПЕ́СН||Я дуу, дуулал; **народная** ~ ардын дуу; **петь ~ю** дуу дуулах; * **старая** ~ хуучин дуу, өнөөхийгөө давтах; **тянуть ту же ~ю** өнөөх л дуугаа гинших, улиг болсон юмаа давтах; **лебединая** ~ хунгийн дуу, төгсгөлийн дуулал.
ПЕСО́К 1. элс; **золотоносный** ~ алттай элс; **зыбучие пески** нуранги элс; **пески подвижные** *(барханы)* нүүдэг элс *(манхан).* 2. үйрмэг элсэн; **сахарный** ~ элсэн чихэр; ~ **сыплется** насандаа дарагдсан, эрүү өвдөг нь тулсан; **строить на песке** элсэн дээр байгуулах, суурь муутай юм хийх.
ПЕСО́ЧНЫЙ 1. элсэн, үйрмэг; 2. элсэн өнгөтэй.
ПЕССИМИ́ЗМ пессимизм, гутрангуй ёс, итгэл мөхөс үзэл; ~ **и оптимизм** итгэл мөхөс үзэл ба итгэл төгс, уруудлаг өөдлөг үзэл.
ПЕССИМИ́СТ пессимист, гутрангуй үзэлтэн, итгэл мөхөстөн.
ПЕСТ нүдүүр.
ПЕ́СТИК 1. нүдүүр; 2. үрийн сав, үр жимсэвч.
ПЕСТИЦИ́ДЫ хог ургамлыг устгахад зориулсан химийн бэлдмэл.
ПЕ́СТОВАТЬ бойжуулах, торниулах, асрах, хүмүүжүүлэх.
ПЕСТРЕ́ТЬ эрээнтэх, эрээлэн харагдах, алаглан харагдах.
ПЕСТРИ́||ТЬ 1. эрээлэх, эрээчих, эрээн мяраан болгох, алаг булаг болгох; 2. эрээлжлэх, эрээлжлэн харагдах; 3. олон байх, дүүрэн байх; **письмо ~т ошибками** захидалд алдаа мадаг дүүрэн байна.
ПЕСТРОТА́ алаг, алаг булаг, эрээн, эрээн мяраан.
ПЕСЦО́ВЫЙ цагаан үнэгэн; ~ **воротник** цагаан үнэгэн зах.
ПЕСЧА́НИК дарагшмал элс, элсэн чулуу, элсэрхэг чулуу.
ПЕСЧА́Н||ЫЙ элсэн, элсэрхэг; **~ая почва** элсэрхэг хөрс.
ПЕСЧИ́НКА элс, хумхи, элсэн хумхи.
ПЕТА́РДА галын наадмын пуужин, бичил фейерверк.
ПЕТИ́Т наймтын үсэг, хэвлэлийн жижиг үсэг.
ПЕТИ́ЦИЯ гуйх айлтгал, айлтган гуйх бичиг, хүсэх өргөдөл.
ПЕТЛИ́ЦА 1. түдүүл, гогцоо, битүү; 2. петлиц.
ПЕТЛ||Я́ 1. гогцоо, сэгэлдрэг, хөвөрхий; **завязать ~ю** гогцоо зангилах, гогцоо гаргах; 2. гогцоо, шидэл, түдүүл; 3. углуурга, нугас; **дверь соскочила с петель** хаалганы нугас мултрав; 4. дүүжлүүр, дүүжлэх; 5. годройтох, дугуйрах; **мёртвая** ~ годройтох нисэлт; **хоть в ~ю лезь** яах ийх аргагүй болох.
ПЕТРОГРА́ФИЯ чулуулгийн зүй.
ПЕТРУ́ШКА 1. яншуй; 2. овын хөхдэй; 3. алиа салбадай, алиа хүүхэлдэй.
ПЕ́ТТИНГ хурьцал үйлдэхгүйгээр дур хангах.
ПЕТУ́Х 1. эр тахиа, эрэгчин тахиа, азарган тахиа; 2. нанчилдагч, зодолдох дуртай хүн; **встать с ~ами** үүр цүүрээр босох; **пустить красного ~а** түймэр тавих.
ПЕТУ́ШИЙ тахианы; ~ **гребень** тахианы залаа.
ПЕТУШИ́||ТЬСЯ хаахалзах, сагалзах, омогдох, таахалзах; **что ты ~шься?** яагаад чи хаахалзаад байна.

ПЕТУШО́К эр тахиа, жаахан эр тахиа.
ПЕТЬ 1. дуулах; ~ **песню** дуу дуулах; ~ **тенором** цээл хоолойгоор дуулах; 2. донгодох, жиргэх; **соловей поёт** алтан гургалдай донгодож байна.
ПЕХО́ТА явган цэрэг.
ПЕХОТИ́НЕЦ явган цэрэг, явган цэргийн байлдагч.
ПЕХО́ТН||ЫЙ явган цэргийн; **~ые части** явган цэргийн ангиуд.
ПЕЧА́ЛИТЬ гутраах, сэтгэл зовоох, гашуудуулах, гуниглуулах.
ПЕЧА́ЛИТЬСЯ гутрах, сэтгэл зовох, гашуудах, гуниглах; **что ты печалишься?** юунд чи гутрана вэ?
ПЕЧА́Л||Ь 1. гутрал, гуниг, гашуудал, уй гашуу; **в глубокой ~и** гүн гашуудал болох, их уй гашуу болох; 2. зовох, гай; **тебе-то какая ~** чамд зовох хэрэг юу байна; **вот не было ~и** газар дороос гай дэгдэж.
ПЕЧА́ЛЬНО 1. гутрангуй, уй гашуутайгаар, гунигтайгаар; ~ **улыбаться** гунигтайгаар инээмсэглэх; 2. харамсалтай, тоогүй, гунигтай; **~, надо расставаться** салах болсон маань харамсалтай.
ПЕЧА́ЛЬН||ЫЙ 1. уйтгартай, гунигтай, уй гашуутай; **~ая песня** гунигтай дуу; 2. гашуудмаар, харамсмаар; ~ **случай** харамсмаар явдал.
ПЕЧА́ТАНИЕ хэвлэх, барлах, дармаллах.
ПЕЧА́ТАТЬ 1. хэвлэх, барлах, дармаллах; ~ **книги** ном хэвлэх; 2. цохих, машиндах; ~ **на пишущей машине** бичгийн машинаар машиндах; 3. ~ **на компьютере** шивэх.
ПЕЧА́ТАТЬСЯ 1. хэвлэгдэх, барлагдах; **эта книга печатается** энэ ном хэвлэгдэж байна; 2. цохигдох, машиндагдах; 3. хэвлүүлэх, нийтлэх.
ПЕЧА́ТНИК хэвлэгч, хэвлэлийн ажилтан.
ПЕЧА́ТНО хэвлэлээр; ~ **заявить** хэвлэлээр илэрхийлэх.
ПЕЧА́ТН||ЫЙ 1. хэвлэлийн, хэвлэдэг, хэвлэх; **~ая машина** хэвлэх машин; ~ **лист** хэвлэлийн хуудас; 2. хэвлэгдсэн, хэвлэсэн, дармал; **писать ~ыми буквами** дармал үсгээр бичих; 3. хэвийн, шахмал; ~ **пряник** хэвийн боов.
ПЕЧА́Т||Ь I 1. хэвлэл, хэвлэгдэж, хэвлэх нийтлэх; **свобода ~и** хэвлэн нийтлэх эрх чөлөө; ~ **молчания** хэлэхгүйн тангараг.
ПЕЧА́Т||Ь II 1. тамга тэмдэг, тийз; **удостоверить подпись ~ью** гарын үсгийг тамга дарж батлах; **наложить ~и** тамга дарах; 2. хэв, үсгийн хэв; 3. нөлөө.
ПЕ́ЧЕН||Ь 1. элэг; **воспаление ~и** элэг үрэвсэх; 2. **за печёнку брать** аазгай нь хөдлөх.
ПЕЧЕ́НЬЕ хэвийн боов, хайрсан боорцог.
ПЕЧЁН||ЫЙ жигнэсэн, болгосон; **~ая картошка** жигнэсэн төмс.
ПЕ́ЧК||А зуух, пийшин; **истопить ~у** пийшин галлах; **танцевать от ~и** өнөөхөөсөө эхлэх, тулга тойрох.
ПЕЧНИ́К зуухч, зуух хийгч, пийшин хийгч.
ПЕЧН||О́Й зуухны, зуухаар, пийшингийн; **~ое отопление** пийшин түлдэг, зуухаар халдаг; **~ая заслонка** зуухны ам.
ПЕЧУ́РКА 1. зууханцар, жижиг пийшин; 2. зуухны ухмай.
ПЕЧЬ I 1. жигнэх, болгох; 2. шарах, төөнөх; **солнце печёт голову** нар толгой төөнөж байна.
ПЕЧЬ II зуух, пийшин; **железная ~** төмөр зуух; **плавильная ~** хайлуулах пийшин.
ПЕ́ЧЬСЯ I жигнэгдэх, болгогдох.
ПЕ́ЧЬСЯ II бөөцийлэх, асрамжлах, санаа зовох; ~ **о детях** хүүхдийн төлөө санаа зовох.
ПЕШЕХО́Д явган хүн, явгачууд; **дорога для ~ов** явган хүний зам, явган зам.
ПЕШЕХО́ДН||ЫЙ явган, явган хүний; **~ая тропинка** явган зам; ~ **мост** явган хүний гүүр.
ПЕ́ШИЙ явган, явган хүн; ~ **конному не товарищ** явган хүн морьтой хүнд нөхөр биш.
ПЕ́ШК||А 1. хүү, шатрын хүү; **пойти ~ой** хүүгээр нүүх; 2. аялдан дагалдагч, дагалдаахай.
ПЕШКО́М явган, явгаар; **идти ~** явган явах.
ПЕЩЕ́РА агуй; **горная ~** уулын агуй.
ПЕЩЕ́РНЫЙ агуйн, хонгилын; ~ **человек** агуйн хүн.
ПЁС нохой, хав.
ПЁСИЙ нохойн; **пёсья морда** нохойн хоншоор.
ПЁСТР||ЫЙ 1. цоохор, тарлан, эрээн; ~ **ковёр** эрээн хивс; **~ая ткань** цоохор сүлжмэл; 2. цоохор, элдэв янзын, жигд биш.
ПИА́ЛА аяга, онхор аяга.
ПИАНИ́НО төгөлдөр хуур; **играть на ~** төгөлдөр хуураар тоглох.
ПИАНИ́СТ төгөлдөр хуурч.
ПИАНИ́СТКА төгөлдөр хуурч эмэгтэй.
ПИА́НО аяархан.
ПИВНА́Я пивний газар.
ПИВН||О́Й пивийн, шар айргийн; **~ая пена** пивний хөөс.
ПИ́ВО пиво, шар айраг.
ПИВОВА́Р пиво хийгч, пиво эсгэгч, пийвч.
ПИВОВА́РЕННЫЙ пиво хийх, пиво чанах; ~ **завод** пивний завод.
ПИ́ГАЛИЦА 1. зааpаг шувуу; 2. доожгүй хүн, доожоо хүн.
ПИГМЕ́Й 1. өөдсөн хүн, алцаахай, атигар хүн; 2. үхээнц хүн, зэхий хүн.
ПИГМЕ́НТ 1. нөсөө; 2. будаг, бодис, будаг.
ПИДЖА́К костюмын цамц, пиджак.
ПИЖА́МА пижам, гэрийн костюм, унтлагын хувцас.
ПИЙТ шүлэгч, яруу найрагч.
ПИК 1. оргил, шовх орой; 2. ид, ид цаг, хөл ихтэй үе.
ПИ́КА I 1. жад; 2. гилбэр.
ПИ́К||А II зориуд, хорон санаагаар; **в ~у сделать** хорон санаагаар хийх.
ПИКА́НТНЫЙ 1. аагтай, хурц, нялуун; ~ **соус** аагтай хольц; 2. хачин сонин, жигтэй сонирхолтой, гайхалтай; ~ **случай** гайхалтай тохиолдол.
ПИКА́П пикап, суудлын задгай машин, «аавын цээж».
ПИКЕ́ 1. сүлжмэл хээтэй бөс; 2. доошоо нисэх.
ПИКЕ́Т харуул.
ПИ́КИ гилбэр, гилбэрийн.
ПИКИ́РОВАНИЕ доошоо нисэх, доош харваж нисэх, шумбан нисэх.
ПИКИ́РОВАТЬ доошоо нисэх, доош харваж нисэх, шумбан нисэх.
ПИКИ́РОВАТЬСЯ чичилцэх, үг шөргөөлдөх.
ПИКНИ́К хөдөө цайлах, хөдөө наргих.
ПИ́КНУТЬ 1. гинших, гингэнэх, гонгинох; **жалобно ~** хөөрхийлөлтэй гинших; 2. анир гаргах; **он и ~ не смеет** юу ч хэлж зүрхлэхгүй.
ПИ́КОВ||ЫЙ 1. гилбэрийн; **~ая дама** гилбэрийн хатан; 2. хэцүү, ярвигтай, азгүй; **~ое положение** хэцүү байдал, азгүй байдал.
ПИКТОГРА́ФИЯ зураг бичээс.
ПИЛА́ хөрөө; **ленточная ~** гинжин хөрөө.
ПИЛА-РЫБА эдэн загас.
ПИЛЁНЫЙ хөрөөдсөн зүсмэл; ~ **лес** хөрөөдсөн мод.
ПИЛИГРИ́М аянчин, бядан явагч.
ПИЛИ́КАТЬ хяхатнуулах, чарлуулах.
ПИЛИ́ТЬ 1. хөрөөдөх, хэрчих; ~ **дрова** түлээ хөрөөдөх; 2. талхидах, янших.
ПИЛИ́ТЬСЯ хөрөөдөгдөх, хөрөөн даагдах.
ПИ́ЛКА 1. хөрөөдөх; ~ **и колка дров** түлээ хөрөөдөх, хагалах; 2. гар хөрөөд 3. хуурай; ~ **для ногтей** хумсны хуурай.

ПИЛО́Т нисэгч, нисэх онгоцны жолооч.
ПИЛОТА́Ж нисэх чадвар, нисэх мэргэжил; **высший** ~ дээд зэргийн нисэх чадвар.
ПИЛОТИ́РОВАНИЕ жолоодох, нисэх онгоц жолоодох; ~ **самолёта** нисэх онгоц жолоодох.
ПИЛО́ТКА зуны цэрэг малгай, пилотк малгай, нимээхэй малгай.
ПИЛЮ́Л||Я үрэл, үрлэн юм, мөхлөг; ~ **от кашля** ханиалганы үрэл; **подсластить ~ю** гэмээ цагаатгахыг оролдох.
ПИНА́ТЬ өшиглөх.
ПИНГВИ́Н пингвин шувуу, оцон шувуу.
ПИНГ-ПОНГ ширээний теннис.
ПИНО́К өшиглөх, хөлөөр ёврох; **дать пинка** хөлөөр ёврох.
ПИНЦЕ́Т хямсаа.
ПИО́Н цээнэ цэцэг.
ПИОНЕ́Р 1. пионер; 2. үүсгэгч, эхлэгч; ~ **естествознания** байгалийн шинжлэлийг үүсгэгч; 3. анх нутаглагч.
ПИОНЕРВОЖА́ТЫЙ пионерийн удирдагч.
ПИОНЕ́РСКИЙ пионерийн.
ПИПЕ́ТКА дусаагуур.
ПИР найр, хурим; ~ **на весь мир** далай их найр, хутга тавилгүй мах идэж, хундага тавилгүй архи уух.
ПИРАМИ́ДА 1. цац, суварга, сүндэр, босоо гурвалжин; **финансовая** ~ санхүүгийн суварга; 2. олон шатлалт сүлжээний луйвар.
ПИРАМИДА́ЛЬНЫЙ цац суварган, шувтан, шовх; ~ **тополь** шувтан улиангар.
ПИРА́Т 1. далайн дээрэмчин, дээрэмчин, зандалчин; 2. оюуны өмчийн хулгайч.
ПИРА́ТСК||ИЙ далайн дээрмийн, дээрэмчний, зандалчны; **~ое судно** далайн дээрэмчний онгоц.
ПИРА́ТСТВО далайн дээрэм, дээрэм, муу хулгай.
ПИРИ́Т галтмар.
ПИРОВА́ТЬ найрлах, найр хийх, хуримлах.
ПИРО́Г бялуу, пирог; **воздушный** ~ уушгин бялуу.
ПИРО́ЖНОЕ амттай боорцог.
ПИРОЖО́К хуушуур; ~ **с рисом** цагаан будаатай хуушуур.
ПИРУ́ШКА наргиан, найр цэнгээн.
ПИ́РШЕСТВО их найр, найр хурим.
ПИ́РШЕСТВОВАТЬ найр хийх, найрлах, найр хурим хийх.
ПИСА́КА бичигчээн бологч, бичмэрлэгч, цаас эрээчигч.
ПИСА́НИЕ 1. бичих, зохиох; ~ **под диктовку** цээжээр хэлснийг бичих; 2. бичсэн юм, бичиг, зохиол; **многословное** ~ олон үгтэй бичиг, нуршаа зохиол.
ПИСАНИ́НА бичгэрхүү юм, бичмэр болсон юм; **безграмотная** ~ алдаатай бичгэрхүү юм.
ПИ́САН||ЫЙ бичмэл, бичсэн; **говорить как по ~ому** бичсэн юм шиг ярих, ~ **документ** бичмэл баримт; **~ая красота** зураг шиг сайхан; **это не про него ~о** энэ түүнд хамаагүй.
ПИСА́ТЕЛЬ зохиолч, уран зохиолч.
ПИСА́ТЕЛЬНИЦА зохиолч, уран зохиолч эмэгтэй.
ПИСА́ТЕЛЬСКИЙ зохиолчийн, зохиол бичих; ~ **талант** зохиолчийн билиг, зохиол бичих билиг.
ПИСА́||ТЬ 1. бичих; ~ **мелко** жижгээр бичих; 2. бичих, зохиох, бичиж мэдэгдэх, захидал бичих, зурах, дүрслэх; ~ **портрет хөрөг зурах; ~ акварелью** усан будгаар зурах; 3. бичих, цохих; ~ **на компьютере** шивэх; ~ **на машинке** машиндах, цохих; **дуракам закон не ~н** тэнэгийн дотор уужуу; **не про нас ~но** бидэнд ойлгогдох юм биш.
ПИСА́ТЬСЯ бичих, бичигдэх.
ПИСК час гэх, чарлах.
ПИСКЛИ́ВЫЙ гонгинуур, чарлаа, чарламтгай, гангинах; ~ **голос** гонгинуур дуу.
ПИ́СКНУТЬ час гэх, чарлах, гонгинох.
ПИСКУ́Н гонгинуур, чарлаач.
ПИСТОЛЕ́Т гар буу, ташуур буу.
ПИСТОЛЕ́ТНЫЙ гар бууны, гар буугаар; ~ **выстрел** гар буугаар буудах.
ПИСТО́Н бялт, сумны гал, бүлүүр.
ПИСЧЕБУМА́ЖНЫЙ бичгийн цаасны, цаасны.
ПИ́СЧ||ИЙ бичгийн; **~ая бумага** бичгийн цаас.
ПИСЬМЕНА́ үсэг, үсэг бичиг, эртний үсэг.
ПИ́СЬМЕННОСТЬ 1. бичиг үсэг, бичиг; **древнерусская** ~ эртний оросын бичиг үсэг; 2. бичиг үсэг; **иероглифическая** ~ дүрс бичиг, ханз бичиг; 3. бичиг мэдэх явдал.
ПИ́СЬМЕНН||ЫЙ 1. бичгийн, бичиж сурах; **~ые занятия** бичгийн хичээл, бичиж сурах хичээл; 2. бичгийн; ~ **стол** бичгийн ширээ; **~ые принадлежности** бичгийн хэрэгсэл; 3. бичиг, бичгээр, бичсэн; **изложить просьбу в ~ом виде** хүсэлтээ бичгээр илэрхийлэх.
ПИСЬМ||О́ 1. захидал, захиа, бичиг; **написать** ~ захидал бичих; **заказное** ~ баталгаатай захидал; **открытое** ~ ил захидал; **поздравительное** ~ баяр хүргэх бичиг; 2. бичиг, бичиг хэрэглэх, бичиж; **учиться ~у** бичиж сурах; 3. бичиг, үсэг; **славянское** ~ славян үсэг; **квадратное** ~ дөрвөлжин үсэг.
ПИСЬМОВОДИ́ТЕЛЬ бичиг хэрэг хөтлөгч, бичиг хэргийн эрхлэгч.
ПИТА́НИ||Е 1. тэжээх, хооллох; **искусственное** ~ **больного** өвчтөнийг зохиомол аргаар тэжээх; 2. тэжээл, хоол, идээ, хүнс; **молочное** ~ цагаан идээ; **диетическое** ~ цагаан хоол; **продукты ~я** хүнсний зүйл; 3. хангах, тэжээл; ~ **парового котла водой** уурын тогоог усаар хангах; 4. хүнсний байгууллага, нийлүүлэх явдал.
ПИТА́ТЕЛЬНОСТЬ өл шим, шим тэжээл, өвс; ~ **молочной пищи** цагаан идээний шим тэжээл.
ПИТА́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. шимтэй, өлтэй, өег, тэжээлтэй; **~ая пища** өлтэй хоол, өег хоол; 2. хангах, тэжээгүүр; ~ **насос** тэжээгүүр хөөрцөг; 3. тэжээлт, зохимжтой.
ПИТА́ТЬ 1. тэжээх, хооллох; ~ **больного** өвчтөнийг хооллох; 2. хангах, өгөх; ~ **надежду** найдах, итгэх, горьдох; ~ **сочувствие** өрөвдөх; ~ **доверие** итгэж байх; ~ **ненависть** жигшиж байх.
ПИТА́ТЬСЯ 1. хооллох, идэх; ~ **фруктами** жимсээр хооллох; 2. тэжээгдэх, тэжээл хийх; 3. хэрэглэх, хангагдах.
ПИТО́МЕЦ хүмүүжигч, хүмүүжсэн хүн; ~ **университета** их сургуулиар хүмүүжсэн хүн.
ПИТО́МНИК өсгөх газар, бойжуулах газар, торниулах газар.
ПИТЬ 1уух, ундаасах; ~ **чай** цай уух; **мне хочется** ~ би юм уумаар байна; 2. уух, дугараа барих; ~ **за здоровье друзей** найз нарын эрүүл мэндийн төлөө уух; 3. уух, балгах, архидах; **как ~ дать** заавал.
ПИТЬЕВ||О́Й уух, ууж болох, унд; **~ая вода** уух ус, ундны ус.
ПИТЬ||Ё унд, ууж, уух; **годный для ~я** ууж болох; **очень вкусное** ~ их аятайхан ундаа.
ПИХНУ́ТЬ 1. түлхэх, ёврох; ~ **кого-нибудь локтями** хүнийг тохойгоор ёврох; 2. чихэх, гудрах.
ПИ́ХТА жодоо, цөөрс, шар харгай.
ПИ́ЦЦА пицца.
ПИ́ЧКАТЬ шахах, шахаж идүүлэх, шахаж сургах, шавдах; ~ **едой** хоолоор шахах.
ПИЧУ́ГА шувуухай.
ПИ́ШУЩИЙ 1. бичигч,бичиж байгаа хүн; ~ **эти строки** үүнийг бичигч, энэ мөрүүдийг бичиж байгаа хүн; 2. бичих, бичгийн.
ПИ́Щ||А 1. хоол, идээ хүнс; **здоровая** ~ эрүүл хүнс; **лёгкая** ~ хөнгөн хоол 2. тэжээл, сайхан хужир, сэдэв, шалтаг; **духовая**

~ сэтгэлийн тэжээл; ~ **для размышления** шүүмжлэн бодох сэдэв; **дать ~у чему-нибудь** юманд шалтаг олгох.

ПИЩА́ЛЬ үхэр буу, их буу, онгоронз буу.

ПИЩА́ТЬ час гэх, гонгинох, гангиналдах; **птенцы пищат** дэгдээхэй гангиналдаж байна.

ПИЩЕВАРЕ́НИ||Е хоол шингээх, хоол боловсруулах; **расстройство ~я** хоол шингэхгүй болох, хоол шингэхээ болих.

ПИЩЕВАРИ́ТЕЛЬН||ЫЙ хоол шингээх, хоол боловсруулах; **~ые процессы** хоол шингээх явц.

ПИЩЕВО́Д улаан хоолой.

ПИЩЕВ||О́Й хүнсний, хоол хүнсний; **~ая промышленность** хүнсний үйлдвэр.

ПИЩУ́ХА үхэр огдой.

ПИЯ́ВК||А хануур хорхой, цус сорох хорхой; **ставить ~и** хануур хорхой тавих.

ПЛА́ВАНИЕ 1. усчлах, сэлэх, самрах, оймох; 2. усаар явах, далайн аян, усан замаар явах, туулах; **кругосветное ~** дэлхийг тойрон усаар явах; **дальнее ~** алсын далайн аян, алсад усан замаар явах.

ПЛА́ВАТЕЛЬНЫЙ усчлах самрах хөвөх, шумбах; ~ **бассейн** шумбах цөөрөм.

ПЛА́ВА||ТЬ 1. самрах, усчлах, оймох, сэлэх; **он хорошо ~ет** тэр сайн сэлдэг; 2. хөвөх; 3. тээнэгэлзэх, таамаглан хариулах; ~ **на экзамене** шалгалт дээр таамаглан хариулах; **мелко ~** хөвөөгөөр нь хөвөх, ялигүй усанд шалигүй хөвөх.

ПЛАВИ́ЛЬНИК хайлуур.

ПЛАВИ́ЛЬН||ЫЙ хайлах, хайлуулах; **~ая печь** хайлах зуух.

ПЛА́ВИТЬ хайлуулах, хайлах; ~ **металл** төмөрлөгийг хайлах.

ПЛА́ВИТЬСЯ хайлах.

ПЛА́ВКА 1. хайлуулах, хайлах; ~ **чугуна** ширэм хайлах; 2. хайлмаг, хайлуулалт; **первая ~ чугуна** ширмийн түрүүчийн хайлмаг.

ПЛА́ВКИЙ хайламтгай; ~ **металл** хайламтгай төмөрлөг.

ПЛА́ВКОСТЬ хайламтгай чанар.

ПЛАВЛЕ́НИ||Е хайлах, хайллага, хайлалт; **точка ~я** хайлах цэг.

ПЛА́ВЛЕНЫЙ зөөлөн, зөөлхөн; ~ **сыр** зөөлөн бяслаг.

ПЛАВНИ́К сэрвээ, загасны сэрвээ, живэр.

ПЛА́ВНОСТЬ 1. намуухан, жигд зөөлөн; 2. урсах, жигд урсах.

ПЛА́ВН||ЫЙ 1. намуухан, жигд зөөлөн; ~ **танец** намуухан бүжиг; **~ая походка** жигд зөөлөн явах; 2. урсах, жигд урсах.

ПЛАВУ́ЧЕСТЬ хөвөх чанар, хөвш.

ПЛАВУ́Ч||ИЙ хөвдөг, хөвүүр, хөвөх; ~ **мост** хөвүүр гүүр; **~ая льдина** хөвөх мөс, цөн.

ПЛАГИА́Т зохиолын, оюуны бүтээлийн хулгай.

ПЛАГИА́ТОР зохиолын хулгайч.

ПЛА́ЗМА 1. плазма, цусны шингэн; 2. сийвэн.

ПЛАКА́Т плакат, зурагт хуудас, зарлал зураг.

ПЛАКА́ТНЫЙ зурагт хуудасны, зургийн; ~ **рисунок** зурагт хуудасны зураг.

ПЛА́КА||ТЬ уйлах, ухилах; ~ **от радости** баярлаж уйлах; **горько ~** гашуудан ухилах; * **~ли мои денежки** мөнгө маань үрэгдлээ; **денег кот наплакал** туулай шээсэн мөнгөтэй. **«и ~, и смеяться»** инээхэд ихдэх, уйлахад багадах хэрэг.

ПЛА́КАТЬСЯ уйлах, гоморхох, гомдох; ~ **на свою судьбу** хувь заяандаа гомдох.

ПЛА́КСА уйламтгай, уйлагнуур, уйланхай,

ПЛАКСИ́ВЫЙ 1. уйламтгай, уйланхай; ~ **ребёнок** уйламтгай хүүхэд; 2. уйлагнуур, уйлагнасан.

ПЛАКУ́Ч||ИЙ унжгар, салбагар; **~ая ива** унжгар уд; **~ая берёза** салбагар хус.

ПЛАМЕНЕ́||ТЬ улалзах, улайх, дөл гарах; **закат ~ет** шингэх нарны туяа улайна.

ПЛА́МЕНН||ЫЙ 1. хурц туяа, бадрангуй, гиймэл; ~ **закат** шингэх нарны хурц туяа; 2. цогтой, цогт, халуун, дүрэлзсэн; **~ая любовь** дүрэлзсэн янаг сэтгэл.

ПЛА́М||Я дөл улалзах; **охваченный ~енем** дөлд автагдсан; **из искры возгорится ~** очоос дөл бадарна.

ПЛАН 1. төлөвлөгөө; **выполнить ~** төлөвлөгөө биелүүлэх; 2. дэвсгэр зураг, зураг; ~ **города** хотын дэвсгэр зураг; 3. тал; **передний ~ картины** зураг дээрх дүрслэлийн наад тал; 4. зэрэг; **выдвинуть на первый ~** тэргүүн зэрэгт дэвшүүлэх; **на первом ~е** хамгийн түрүүнд.

ПЛАНЕРИ́ЗМ планёраар нисэх чадвар.

ПЛАНЕРИ́СТ планерист, хөдөлгүүргүй онгоцоор нисэгч.

ПЛАНЁР планёр, хөдөлгүүргүй нисэх онгоц, дэгдүүр.

ПЛАНЁРНЫЙ планёрын, хөдөлгүүргүй нисэх онгоцны.

ПЛАНЕ́Т||А гараг, гариг; **большие ~ы** том гаригууд.

ПЛАНЕТА́РИЙ одон гараг үзүүлэх газар, од гараг үзүүлэх хэрэгсэл, планетари, одны бөмбөгөр.

ПЛАНЕ́ТН||ЫЙ гаригийн; **~ая система** од гаригийн систем, гаригийн тогтолцоо.

ПЛАНИ́РОВАНИЕ I төлөвлөлт.

ПЛАНИ́РОВАНИЕ II халин буух, халин нисэх.

ПЛАНИ́РОВАТЬ I төлөвлөх, төлөвлөгөө зохиох; ~ **здание** байшин барих төлөвлөгөө зохиох.

ПЛАНИ́РОВАТЬ II халин буух, халин нисэх.

ПЛАНИРО́ВКА 1. *төлөвлөлт, төлөвлөмж*; ~ **участка земли** хэсэг газрын төлөвлөмж; 2. тэгшлэх, тэгшлэн засах.

ПЛАНИРО́ВЩИК төлөвлөгөө гаргагч, төлөвлөн зурагч.

ПЛА́НКА 1. самбар, харуулдсан банз; 2. хөндлөвч.

ПЛАНОВИ́К төлөвлөгч, төлөвлөгөөний мэргэжилтэн.

ПЛА́НОВОСТЬ төлөвлөгөөтэй байдаг, төлөвлөгөөтэй явдал.

ПЛА́НОВ||ЫЙ 1. төлөвлөгөөт, төлөвлөгөөтэй; **~ая экономика** *төлөвлөгөөт эдийн засаг*; 2. *төлөвлөгөөний*; **~ая комиссия** төлөвлөгөөний комисс; ~ **отдел** төлөвлөгөөний хэлтэс.

ПЛАНОМЕ́РНО тогтсон төлөвлөгөөтэй, төлөвлөгөөтэй жигд.

ПЛАНОМЕ́РНОСТЬ тогтсон төлөвлөгөөт журам, төлөвлөгөөтэй жигд байдаг нь.

ПЛАНОМЕ́РН||ЫЙ тогтсон төлөвлөгөөт, төлөвлөгөөтэй жигд, жигд журамтай, тогтмол; **~ые занятия** төлөвлөгөөтэй жигд хичээл.

ПЛАНТА́ТОР тариалангийн эзэн.

ПЛАНТА́ЦИЯ 1. онцгой тариалан, тариалангийн онцгой газар; 2. плантаци, тариалах аж ахуй.

ПЛАНШЕ́Т планшет, самбар, зураглалын самбар, гэрэлтүүр цүнх.

ПЛАСТ давхарга, давхарлаас; ~ **снега** цасны давхарга; ~ **почвы** хөрсний давхарга; **лежать ~ом** сунаж хэвтэх.

ПЛА́СТИКА 1. пластик, дүрслээ, овор дүрсэлбэр, оворт урлаг; 2. гунхалзал, нахилзал, уран хөдлөл; 3. сэлбэх, сэлбэх ажилбар.

ПЛАСТИЛИ́Н пластилин, тосон шавар, тослог шавар, баримлын шавар.

ПЛАСТИ́НА ялтас, хавтас; **железная ~** төмөр ялтас; **замочная ~** цоожлох хавтас.

ПЛАСТИ́НКА 1. ялтас; **цинковая ~** цайран ялтас; 2. пянз; **долгоиграющая ~** удаан тоглох пянз.

ПЛАСТИ́НОЧНЫЙ 1. ялтас хэрэглэдэг, ялтаст; 2. пянз хэрэглэдэг, пянзат.

ПЛАСТИ́НЧАТЫЙ 1. ялтаст, ялтсан, ялтастай; 2. салбант.

ПЛАСТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. пластик, оворт урлагийн; 2. гунхалзах; **~ое движение** гунхалзах хөдлөл; 3. нөхөх, сэлбэх; **~ая операция** сэлбэх мэс засал.

ПЛАСТИ́ЧНОСТЬ 1. уран хөдлөл, гунхалзал; 2. харимхай, уянцар, туялзуур.
ПЛАСТИ́ЧНЫЙ 1. уран хөдлөлт, гунхалзсан; 2. уян харимхай, уянцар, туялзуур.
ПЛАСТМА́СС||А хуванцар; **изделия из ~ы** хуванцраар хийсэн эдлэл.
ПЛАСТОВА́ТЬ давхарлах, үелэн давхарлах, явтлах.
ПЛА́СТЫРЬ гоюу, наалтуур; **липкий ~** наалдангир гоюу.
ПЛА́Т||А 1. төлбөр төлөх; **производить ~у** төлбөрийг төлөх; 2. цалин хөлс, ацаг; **заработная ~** ажлын хөлс, цалин; 3. төлбөр, хөлс; **квартирная ~** байрын хөлс; **арендная ~** түрээсний төлбөр; 4. ачийн хариу, харамж.
ПЛАТЕ́ЛЬЩИК төлөгч; **~ налогов** татвар төлөгч.
ПЛАТЁЖ 1. төлбөр, төлөх, тооцоо; **~ налогов** татвар төлөх; **соглашение о торговле и ~ах** худалдаа тооцооны хэлэлцээр; 2. төлбөрийн мөнгө.
ПЛАТЁЖЕСПОСО́БНОСТЬ төлөх чадал, өр төлөх чадвар, төлөх бололцоо.
ПЛАТЁЖЕСПОСО́БНЫЙ төлөх чадалтай, өр төлөх чадвартай, төлөх бололцоотой.
ПЛАТЁЖН||ЫЙ өр төлөх, төлбөрийн; **~ день** төлөх өдөр; **~ое обязательство** төлөх үүрэг, төлөх уялга; **~ая ведомость** төлбөрийн хүснэгт; **~ баланс** төлбөрийн баланс.
ПЛА́ТИНА цагаан алт, платин.
ПЛА́ТИНОВ||ЫЙ цагаан алтан, цагаан алтны; **~ые изделия** цагаан алтан эдлэл; **~ая руда** цагаан алтны хүдэр.
ПЛАТИ́ТЬ 1. төлөх, хураалгах; **~ за покупку** авсан юмны үнийг төлөх; **~ наличными** бэлэн мөнгөөр төлөх; **~ за квартиру** байрын хөлсийг хураалгах; 2. хариулах, ач хариулах; **~ услугой за услугу** тусыг тусаар хариулах; **~ той же монетой** мөн тийм л янзаар хариулах.
ПЛАТИ́ТЬСЯ хохирох, хохироох.
ПЛА́ТНЫЙ 1. төлбөртэй, мөнгө төлж; 2. хөлсний.
ПЛАТО́ бэгэлцэг хавтгай.
ПЛАТО́К алчуур; **носовой ~** нусны алчуур.
ПЛАТОНИ́ЧЕСК||ИЙ зөвхөн сэтгэлийн, хийсвэр, хуурай, хоосон; **~ интерес** хийсвэр сонирхол; **~ие мечты** хоосон мөрөөдөл.
ПЛАТФО́РМА 1. тавцан; **~ пассажирская** зорчигчдын тавцан; 2. хашлагат вагон; 3. мөрийн хөтөлбөр.
ПЛА́ТЬЕ 1. хувцас, хувцас хунар; 2. тэрлэг, даашинз.
ПЛАТЯНО́Й хувцасны, хувцасны шүүгээ.
ПЛАФО́Н таазны зураг, хэзтэй тааз; 2. дэнгийн хагас бүрхүүл.
ПЛА́ХА 1. хэрчим мод, хагас хэрчим мод; 2. цаазаар аваачих тавцан.
ПЛАЦ талбай, дэвжээ; **учебный ~** цэрэг сургуулилах талбай.
ПЛАЦДА́РМ түшиц газар, байлдааны түшиц газар.
ПЛАЦКА́РТНЫЙ суудалтай билетийн; **~ вагон** хагас зөөлөн суудалтай вагон.
ПЛАЧ 1. уйлаан, орилоон, уйлах, орилох; 2. гашуудлын дуу.
ПЛАЧЕ́ВН||ЫЙ 1. уйлагнасан, гонгиносон; 2. хөөрхийлөлтэй, харамсалтай, гаслалтай; **~ое положение** хөөрхийлөлтэй байдал; **~ результат** харамсалтай үр дүн; **~ конец** гаслалтай төгсгөл.
ПЛА́ЧУЩИЙ уйлж байгаа, уйлагнасан; **~ ребёнок** уйлж байгаа хүүхэд; **~ голос** уйлагнасан хоолой.
ПЛАШМЯ́ 1. хавтгай, хажуу; 2. гэдрэг, уруугаа харж; **упасть ~** гэдрэг унах, уруугаа харж унах.
ПЛАЩ цув; **~ непромокаемый** борооны цув; **~ с капюшоном** юүдэнтэй цув.
ПЛАЩ-ПАЛА́ТКА цуван майхан, борооны майхан.
ПЛЕБЕ́Й плебей, борчууд, сумын ард.
ПЛЕБИСЦИ́Т бүх хүн амын санал хураалт.
ПЛЕ́ВА хальс, налхи, онгон хальс.
ПЛЕВА́ТЕЛЬНИЦА нулимуур.
ПЛЕВА́ТЬ 1. нулимах, нялмах; 2. хамаагаа алдах, тоохоо болих, хамаагүй болох; **ему ~ на всё** тэр хамаагаа алдсан хүн, түүнд яасан ч хамаагүй болжээ; **~ на всё** өөдөө харж өвчүүндээ нулимж хэвтэх.
ПЛЕВА́ТЬСЯ нулимах, нулималдах, түй гэж нулимах.
ПЛЕВО́К нулимдас, нулимсан шүлс.
ПЛЕ́ВРА цээжний гялтан, хальс; **~ сердечной сорочки** үнхэлцгийн гялтан.
ПЛЕВРИ́Т плеврит, гялтантас, уушигны хальс үрэвсэх.
ПЛЕД нөмрөх алчуур, том ноосон алчуур.
ПЛЕ́ЕР соронзон хуурцаг тоглуулагч.
ПЛЕЙБО́Й алиа салбадай, хүүхний тэнгэртэй залуу.
ПЛЕКСИГЛА́С тунгалаг, өнгөгүй хуванцар.
ПЛЕМЕННО́Й 1. аймгийн, угсааны, аймаг угсааны; **~ быт** аймаг угсааны аж байдал; 2. сайн үүлдрийн, үржлийн; **~ скот** сайн үүлдрийн мал.
ПЛЕ́М||Я 1. аймаг угсаатан, ястан, овогтон; **кочевые ~ена** нүүдэлчин аймгууд; 2. үеийнхэн.
ПЛЕМЯ́ННИК ач, ач хүү, зээ, зээ хүү.
ПЛЕМЯ́ННИЦА 1. ач охин, зээ охин; 2. *разг.* нууц амраг.
ПЛЕН 1. олзлох, олзлогдох, бууж өгөх; **брать в ~** олзлох; **сдаваться в ~** олзлогдох; 2. автагдах, эрхэнд орох; **в ~у предрассудков** мухар сүсэгт автагдах.
ПЛЕНА́РН||ЫЙ бүгд, өргөн; **~ое заседание** бүгд хуралдаан.
ПЛЕНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ дур булаам, сэтгэл татмаар; **~ая красота** дур булаам үзэсгэлэн.
ПЛЕНИ́ТЬ I олзлох, олзолж авах, барьж авах.
ПЛЕНИ́ТЬ II дур булаах, сэтгэл татах; **~ своей красотой** үзэсгэлэнгээрээ дур булаах; **~ своим умом** ухаанаараа хүний сэтгэл татах.
ПЛЕНИ́ТЬСЯ дур булаагдах, сэтгэл татагдах; **~ красотой** үзэсгэлэнд сэтгэл татагдах.
ПЛЕ́ННИК олзлогдсон хүн, баригдсан хүн.
ПЛЕ́ННЫЙ олзлогдсон; **~ воин** олзлогдсон цэрэг.
ПЛЕ́НУМ бүгд хурал.
ПЛЕНЯ́ТЬ I олзлох, олзолж авах, барьж авах.
ПЛЕНЯ́ТЬ II дур булаах, сэтгэл татах.
ПЛЕНЯ́ТЬСЯ дур булаагдах, сэтгэл татагдах.
ПЛЕОНА́ЗМ ойролцоо үг давтах.
ПЛЕ́СЕНЬ хөгц, бурь, буриваа, хинэ; **покрыться ~ю** хөгцөөр бүрхэгдэх, хөгцрөх.
ПЛЕСК цалгах, цалгиа; **~ моря** тэнгисийн цалгиа; **~ весел** сэлүүрийн цалгиа.
ПЛЕСКА́ТЬ 1. цалгих, цалгиж цохих, дэлдэх; **волны плещут о берег** долгио эргээ дэлдэнэ; 2. сүрших, цацах; 3. цалгиулах, асгах; **~ на пол** шал руу цалгиулах; 4. намилзах, таших.
ПЛЕСКА́ТЬСЯ 1. цалгилах, цалгиж дэлдэх, цохилох; **вода плещется о берег** ус эргээ дэлдэж цалгилна; 2. сүршилцэх.
ПЛЕ́СНЕВЕТЬ бурьтах, хөгцрөх.
ПЛЕСНЕВО́Й хөгцийн, бүрийн; **~ грибок** хөгцийн мөөгөнцөр.
ПЛЕСНУ́ТЬ 1. цалгих, цалгиж цохих, цалгиж дэлдэх; 2. сүршиж цацах.
ПЛЕСТИ́ 1. сүлжих, гөрөх; **~ венок** титэм гөрөх; **~ кружева** сүлжмэл угалз сүлжих; **~ корзину** шээзгий сүлжих, саг сүлжих; 2. **хөнөөх, хийх, гаргах; ~ интригу** далдуур хөнөөх; **~ козни** хор хөнөөл хийх; 3. дэлгэх, чалчих; **~ чушь** дэмий үг дэлгэх.
ПЛЕСТИ́СЬ гэлдрэх, сажилж явах; **~ в хвосте** сүүлд нь гэлдэрч явах.

ПЛЕТЕ́НИЕ 1. гөрөх, сүлжих; 2. гөрлөөс, сүлжээс, гөрмөл юм.
ПЛЕТЕ́НЬ бургасан хашаа, гөрмөл хашаа.
ПЛЕТЁНКА сүлжмэл сав, гөрмөл саг.
ПЛЕТЁН||ЫЙ сүлжмэл, гөрмөл; ~ **стол** сүлжмэл ширээ; **~ая корзина** гөрмөл шээзгий.
ПЛЕТЬ 1. гөрмөл ташуур, хөгнөн иш, хөгнүүр, иш зэл; ~ **тыквы** гуаны зэл.
ПЛЕЧЕВ||О́Й мөрний, бугалганы, харьтын; ~ **сустав** мөрний үе, буталганы үе; **~ая кость** бугалга, атгаал.
ПЛЕ́ЧИКИ 1. мөрөвч; 2. өлгөөс, бөгтрөө мод; 3. мөрний цаваг, мөрний зузаалга.
ПЛЕ́ЧИКО *мөр, бөгтрөө өлгүүр.*
ПЛЕЧИ́СТЫЙ мөрөлхөг, өргөн мөртэй, өргөн цээжтэй, ханхар; ~ **мужчина** өргөн цээжтэй эр, ханхар эр.
ПЛЕЧ||О́ 1. мөр, бугалга; **взвалить на ~** мөрөндөө үүрэх; **~ом к ~у** мөр зэрэгцэн; **похлопать по ~у** мөрийг алгадах; **пожимать ~ами** мөрөө хавчих, гав гайхах, ердөө мэдэхгүй байдал үзүүлэх; **как гора с плеч свалилась** айхтар юмнаас салж амрах; **с плеч долой** мултарч санаа амрах; **по ~у** чадал хүрмээр; **выносить на своих ~ах** бүгдийг өөрөө хийх.
ПЛЕШИ́ВЕТЬ халзан болох, халзрах, хожгор болох.
ПЛЕШИ́ВЫЙ халзан, хожгор.
ПЛЕ́ШИН||А халцархай, халцгай; **собака с ~ой на боку** халцархай бөөртэй нохой.
ПЛЕШЬ халзан.
ПЛЕЯ́ДА жавхаатан, цолмонгууд, гялалзсан однууд.
ПЛЕЯ́ДЫ мичид, зургаан мичид, хэртиг.
ПЛЁВЫЙ өөдлөхгүй, шалихгүй, хялбархан.
ПЛЁНК||А 1. хальс, хөрс, өрөм; 2. плёнк, хальс; **проявить ~у** хальс угаах.
ПЛЁНОЧНЫЙ хальст, хальстай.
ПЛЁС цүнхээг.
ПЛЁТКА ташуур, мянаа; **ремённая ~** суран ташуур.
ПЛИ́НТУС шалны хөвөө, ханын хажаас.
ПЛИС хилэн.
ПЛИССЕ́ хуниас, хуниадас.
ПЛИССИРО́ВАНН||ЫЙ хунисан, хуниастай; **~ая юбка** хуниастай банзал.
ПЛИССИРОВА́ТЬ хуних, хуниас хийх.
ПЛИТ||А́ 1. хавтан, хавтгай; **мраморная ~** хавтан гантиг, хавтгай гантиг; 2. зуух; **жарить на ~е** зуухан дээр шарах.
ПЛИ́ТКА 1. хавтанцар, хавтгай, дөрвөлжин, тэвхэр; ~ **шоколада** хавтгай шоколад; 2. зуух, хоовон; **электрическая ~** цахилгаан зуух.
ПЛИ́ТОЧНЫЙ хавтан, дөрвөлжин, тэвхэр, шахмал.
ПЛОВ полоов, плов, цагаан будаатай хуурга.
ПЛОВЕ́Ц усч, усчилагч, самрагч, сэлэгч; **искусный ~** чадамгай усчилагч.
ПЛОД 1. жимс; **съедобные ~ы** иддэг жимс; 2. үр, хүүхэд, ураг, хээл; ~ **в утробе матери** эхийн умай дахь ураг; 3. үр, дүн, ач, арандаг; **~ы размышлений** эргэцүүлэн бодсоны ач; **пожинать ~ы своего труда** хийсэн ажлынхаа үрийг амсах; ~ **небрежности** анхаарамжгүйн арандаг, **запретный ~** хоригтой зүйл, цээртэй юм.
ПЛОДИ́ТЬ 1. төрөх, гаргах; 2. үржүүлэх, олшруулах.
ПЛОДИ́ТЬСЯ үржих, өсөх, олшрох; **кролики быстро плодятся** молтогчин туулай хурдан үрждэг.
ПЛО́ДНЫЙ 1. үртэй, үрийн, жимстэй, жимсний; 2. үр өгөх, жимс өгөх. **ПЛОДОВИ́ТОСТЬ** 1. үржилт, өсөлт, олшролт; 2. бүтээмж, их юм бичих.
ПЛОДОВИ́ТЫЙ 1. үржих, олшрох; 2. бүтээмжтэй, их юм бичдэг; ~ **учёный** их юм бичдэг эрдэмтэн.
ПЛОДОВО́ДСТВО жимс тарих, жимсний аж ахуй.
ПЛОДОВО́ДЧЕСКИЙ жимс тарих, жимс тариалах, жимс үржүүлэх.
ПЛОДОНОСИ́ТЬ жимс өгөх, ургац өгөх; **молодая яблоня начала ~** лимын залуу мод жимс өгч эхлэв.
ПЛОДОНО́СН||ЫЙ жимс өгөх, жимстэй; **~ые растения** жимстэй ургамал.
ПЛОДОРО́ДИЕ ургац сайтай, үржил шим, өн; ~ **почвы** хөрсний шим.
ПЛОДОРО́ДН||ЫЙ үржил шимтэй, ургац сайтай; **~ая почва** үржил шимтэй хөрс.
ПЛОДОТВО́РНОСТЬ үр бүтээл, ач тус.
ПЛОДОТВО́РНЫЙ үр бүтээлтэй, ач тустай; ~ **труд** үр бүтээлтэй хөдөлмөр.
ПЛО́МБ||А 1. ломбо, пломба, хавчуур, тийз; **наложить ~у на дверь** хаалганд ломбо тавих; 2. ломбо, гагнаа, бөглөө; **установить ~у в зуб** шүдэнд ломбо тавих, шүдэнд гагнаа тавих.
ПЛОМБИРОВА́ТЬ 1. ломбодох, ломбо тавих, тийздэх; **накладывать пломбу на товар** бараа ломбодох; 2. ломбодох, гагнаа тавих, бөглөх; ~ **зубы** шүдэнд ломбо тавих, шүдэнд гагнаа тавих.
ПЛОМБИРО́ВАНН||ЫЙ 1. ломбодсон, ломботой, ломбо тавьсан, тийзэдсэн; ~ **товар** ломбодсон бараа; 2. ломбодсон, ломботой, гагнаа тавьсан, бөглөөсөн; **~ые зубы** ломбо тавьсан шүд, гагнаа тавьсан шүд.
ПЛО́СК||ИЙ 1. хавтгай; **~ая крыша** хавтгай дээвэр; **~ая поверхность** хавтгай гадарга; **~ая тарелка** хавтгай таваг, хавтгай пял; 2 заваан; **~ая шутка** заваан шог.
ПЛОСКОГО́РЬЕ шил, ухаа, өндөр тэгш газар; **холмистое ~** дов толгодтой шил.
ПЛОСКОГРУ́ДЫЙ хавчгар цээжтэй.
ПЛОСКОГУ́БЦЫ өрөлбө, бахь.
ПЛОСКОДО́ННЫЙ хавтгай ёроолтой; **~ая лодка** хавтгай ёроолтой завь.
ПЛОСКОСТО́ПИЕ хавтгай тавхай, хавтгай өлмий.
ПЛО́СКОСТ||Ь 1хавтгай, хавтаг, талбай; ~ **поверхности** хавтгай гадарга; **наклонная ~** налуу хавтгай; **горизонтальная ~** хэвтээ хавтгай; **линия на ~и** хавтаг дээрх шугам; **спинная ~** нурууны талбай; 2. тал, талаар, талаас; 3 заваан; **говорить ~и** заваан юм ярих.
ПЛОТ сал, дүнз, **дрова шли по реке ~ами** голын усанд салаар түлээ урсаж явав.
ПЛОТВА́ улаан нүдэн.
ПЛОТИ́НА далан, хаалт, ус хаах далан.
ПЛО́ТНИК модчин, модоч, модны дархан, мужаан.
ПЛО́ТНИЧАТЬ модны дарх хийх, мод дархлах, мужааны ажил хийх.
ПЛО́ТНИЧ||ИЙ модоч дархны, мужааны, мод дархлах; **~ьи инструменты** мужааны багаж.
ПЛО́ТНО 1. нягтаар, шигүү, чанга; 2. тулгаж, яг тулгаж; 3. сайн, чанга; ~ **закрыть дверь** үүд сайн хаах; ~ **сжать зубы** шүдээ чанга зуух; 4. цадтал, сайн; ~ **поесть** цадтал идэх, сайн идэх.
ПЛО́ТНОСТЬ нягт, нягтрал, нягтшил, шигүү; ~ **ткани** нэхмэлийн нягт нь; ~ **населения** хүн амын нягт сийрэг; ~ **снега** цасны нягт.
ПЛО́ТН||ЫЙ 1. нягт; **~ая ткань** нягт нэхмэл; 2. нягт, шигүү; 3. зузаан, чамбай; 4. шигүү, чихмэл, зузаан; ~ **бумажник** зузаан хэтэвч; 5. бадируун; 6. өөг, цатгалан, сайн; ~ **обед** өөг хоол, үдийн сайн хоол.
ПЛОТОВО́Д салчин.

ПЛОТОВЩИ́К 1. сал хийдэг ажилчин; 2. юм салаар тээвэрлэдэг хүн.

ПЛОТОЯ́ДН||ЫЙ 1. махчин, махч; ~ **зверь** махчин араатан; 2. хурьцангуй, тачаангуй; **~ая улыбка** хурьцангуй инээмсэглэх.

ПЛО́ТСК||ИЙ хүсэл, тачаангуй; **~ое желание** тачаангуй шунал.

ПЛОТ||Ь бие, мах, махбод; ~ **от ~и** мах яснаасаа; **облечь в ~ и кровь** бие махбодтой болгох, бодит биеийг олгох; **войти в ~ и кровь** мах цусанд шингэх.

ПЛО́ХО муу, муу юм, муугаар; ~ **поступать с кем-либо** хүнд муу юм хийх; **Лида ~ говорит по-монгольски** Лида монголоор муу ярьдаг; **из рук вон ~** авах танаггүй муу; **ему ~** тэр муу байна; **кончить ~** муугаар төгсөх; ~ **лежит** дэл сул юм.

ПЛОХОВА́ТЫЙ муухан.

ПЛОХ||О́Й муу, муусайн, муутай; **~ая репутация** муу нэр; ~ **человек** муу хүн; **больной очень плох** өвчтэй хүн их муу байна; **на него надежда ~ая** найдвар муутай хүн дээ; **~ие вещи** муусайн новш, муусайн юм.

ПЛО́ХОНЬКИЙ муухан, муу.

ПЛО́ШКА цөгц, дийз.

ПЛОЩА́ДКА 1. дэвжээ, талбар, талбай; **спортивная ~** спортын дэвжээ; **строительная ~** шатны тавцан.

ПЛО́ЩАДЬ 1. талбай; **посевная ~** тариалангийн талбай; 2. талбар; ~ **круга** цагригийн талбар; 3. талбай; **жилая ~** байрын талбай.

ПЛУГ анжис; **конный ~** морин анжис.

ПЛУТ мэхчин, зуйгуурч, булхайчин, зальтай гайхал, гөнтэй хүн; **ах ты ~ этакий** а чи ийм зальтай гайхал уу.

ПЛУТА́ТЬ төөрөх, төөрч явах; ~ **по лесу** ойд төөрөх.

ПЛУ́ТНИ мэх гох, булхай, муу заль, гөн, зуйгуур.

ПЛУТОВА́ТЫЙ мэхтэйхэн, муу зальтайхан, хуурамчхан, гөнтэй; ~ **мальчик** гөнтэйхэн хөвгүүн.

ПЛУТОВА́ТЬ мэхлэх, залилах, булхай гаргах, зуйгуурлах, гөн гаргах; ~ **в карточной игре** хөзөр тоглоход булхай гаргах.

ПЛУТО́ВКА мэхтэй хүүхэн, гөнтэй хүүхэн, мэхтэй гайхал.

ПЛУТОВСК||О́Й мэх гохын, мэхтэй, муу зальтай, гөнтэй; **~ие манеры** мэхтэй янз.

ПЛУТОВСТВО́ мэх гох, булхай гаргах, муу заль, гөн; ~ **в игре** тоглоомд булхай гаргах.

ПЛЫВУ́Ч||ИЙ шингэн, хөвөлзүүр, бамбалзуур; **~ая глина** шингэн шавар; **~ая почва** бамбалзуур хөрс.

ПЛЫТЬ 1. самрах, усчлах, сэлж явах; **по реке** голын усанд сэлэн явах; ~ **против течения** урсгал өөд самрах; 2. явах, хөвөх, хөвж явах; ~ **на пароходе** уурын онгоцоор явах; 3. хөвөх, элэн халих; **облака плывут по небу** тэнгэрт үүл хөвнө; 4. хэлбэлзэх, хөвөлзөх.

ПЛЮГА́ВЫЙ үхээнц, зутруу, ~ **парнишка** үхээнц хөвүүн, зутруу жаал.

ПЛЮ́НУТЬ нулимах, нулимчхах.

ПЛЮС 1. нэмэх тэмдэг, нэмэх, тоонолжин тэмдэг; 2. нэмэх, нэмэхэд; **два ~ три равно пяти** хоёр дээр гурвыг нэмэхэд тав болно; 3. сайн тал, давуу зүйл.

ПЛЮСНА́ 1. мэхэрхий, улын яс, өлмийн дөрөөвч; 2. хойт шилбэ.

ПЛЮ́ХАТЬСЯ лүг хийн суучхах, ёлхос хийтэл суух, паг суух; ~ **на стул** сандал дээр ёлхос хийтэл суух.

ПЛЮШ зузаан хилэн, үстэй хилэн.

ПЛЮ́ШЕВЫЙ хилэн, үстэй хилэн.

ПЛЮЩ ороонго өвс.

ПЛЮ́ЩИТЬ хавтгайлах; ~ **железо** төмөр хавтгайлах.

ПЛЯЖ хаялгана, жалгай, ~ **морской** ~ тэнгисийн хаялгана; **песчаный ~** элсэн пляж, элсэн жалгай.

ПЛЯС бүжиг, бүжиглэх; **пуститься в ~** бүжигт орох, бүжиглэж гарах.

ПЛЯСА́ТЬ бүжиглэх, биелэх, бүжиг хийх; ~ **русскую** орос бүжиг хийх.

ПЛЯ́СК||А бүжиг бүжиглэх, **весёлые ~и** цэнгэлтэй бүжиг.

ПЛЯСОВА́Я бүжгийн хөгжим.

ПЛЯСУ́Н бүжигч.

ПЛЯСУ́НЬЯ эмэгтэй бүжигч.

ПНЕВМА́ТИКА пневматик, хий шахуурын багаж хэрэгсэл.

ПНЕВМАТИ́ЧЕСКИЙ хийгээр ажиллах, хий шахуурын, шахсан хийт; ~ **насос** хийгээр ажиллах хөөрөг,шахсан хийт хийлүүр.

ПНЕВМОНИ́Я уушигны үрэвсэл, уушигны хатгалгаа.

ПНУТЬ өшиглөх, ёврох.

ПО 1. аар; **идти ~ дороге** замаар явах; **идти ~ улице** гудамжаар явах; **ходить ~ театрам** театраар явах; **послать ~ почте** шуудангаар явуулах; **говорить ~ телефону** утсаар ярилцах; **идти ~ следу зверя** ангийн мөрөөр явах; **хлопотать ~ хозяйству** аж ахуйгаар оролдох; **отличный ~ качеству** чанараар онц; ~ **старинному обычаю** хуучин заншлаар; ~ **происхождению** уг гарлаараа; **звать ~ имени** нэрээр нь нэрлэх; **старший ~ возрасту** насаар ах; 2. ~ **приказанию** тушаал ёсоор; **поступать ~ закону** хууль ёсоор явуулах; ~ **моей просьбе** миний гуйсан ёсоор; ~ **обязанности** үүргийн ёсоор; 3. -ыг, -ийг, г, **гладить ~ голове** толгойг илэх; **скучать ~ детям** хүүхдээ санах; 4. -ын, -ийн, -ны, -ний, -н, **чемпион ~ шахматам** шатрын аварга; **соревнование ~ шахматам** шатрын тэмцээн; 5. -д,-т; **товарищ ~ оружию** зэвсэг нэгт нөхөр; ~ **моему мнению** миний санахад; 6 —тай, той, тэй; **работать ~ плану** төлөвлөгөөтэй ажиллах; 7. учраас; **он не приехал ~ болезни** тэр өвчтэй учраас ирсэнгүй; 8. -тул, 9. хүртэл; **прочитать с первой ~ десятую главу** нэгдүгээрээс аравдугаараас бүлэг хүртэл унших; **войти в воду ~ пояс** усанд бэлхүүсээ хүртэл орох; 10. турш; **работать ~ целым дням** бүхэл өдөр турш ажиллах; 11. -уур, үүр **ходить ~ комнате** тасалгаа дотуур явах; **гулять ~ утрам** өглөөгүүр зугаалах, өглөө бүр зугаалах; 12. дагуу, уруу, руу; **плыть ~ течению** урсгал дагуу хөвөх; 13. -ч,ж **сделать что-либо ~ ошибке** юм эндүүрч хийх, ~ **рассеянности** салангаас болж.

ПОБАГРОВЕ́||ТЬ улайх, хүрэн болох; **небо ~ло от зарева** үдшийн гэгээнд тэнгэр улайв; ~ **от гнева** урлаж царай улайх.

ПОБА́ИВАТЬСЯ айсхийх, ширвээтэх, эмээх.

ПОБА́ЛИВА||ТЬ өвдөх, жаахан өвдөх, хааяа өвдөх; **поясница ~ет** зоо нуруугаар жоохон өвдөнө.

ПОБАСЁНКА хошин яриа.

ПОБЕ́Г найлзуур, мөчир; **яблоня дала ~и** алимын модны найлзуур ургав.

ПОБЕ́ГАТЬгүйж явах, гүйлдэх.

ПОБЕ́Д||А ялалт, ялах; **сдержать ~у** ялалт хийх, ялж гарах, ялалт байгуулах.

ПОБЕДИ́ТЕЛЬ ялагч, дийлэгч, түрүүлэгч, ялсан хүн, дийлсэн хүн.

ПОБЕДИ́ТЬ 1ялах, дийлэх; ~ **врага** дайсныг ялах; 2 гартаах; 3 давах, болих, дарах; ~ **засуху** ганг давах; ~ **сомнение** эргэлзэхээ болих.

ПОБЕ́ДН||ЫЙ ~ая песня ялалтын дуу.

ПОБЕДОНО́СНЫЙ 1. ялгуусан; 2. давамгай, бардам.

ПОБЕЖА́||ТЬ 1. гүйх, гүйлдэх; **все ~ли вперёд** бүгдээрээ урагшаа гүйлдэв; 2. зугтаах, дутаах; 3. урсах; **с гор ~ли ручьи** уулнаас горхинууд урслаа.

ПОБЕЖДА́ТЬ 1. ялах, дийлэх; 2. гартаах, 3. давах, дарах.

ПОБЕЖДЁННЫЙ ялагдсан, дийлдсэн, дийлэгдсэн.

ПОБЕЛЕ́||ТЬ цайрах, зэвхий даах; **от мороза ~ли деревья** хүйтэнд мод зэвхий даажээ.
ПОБЕЛИ́ТЬ цагаанаар будах, шохойдох; ~ **стены** туургa шохойдох.
ПОБЕ́ЛКА цагаанаар будах, шохойдох.
ПОБЕРЕ́ЖЬЕ эрэг, эрэг хавийн газар, хөвөө; **морское ~** тэнгисийн эрэг хавийн газар.
ПОБЕРЕ́ЧЬ 1. хадгалах, 2. гамнах; ~ **своё здоровье** биеэ гамнах; 3. арчлах, асрах; ~ **больного отца** өвчтэй эцгээ асрах.
ПОБЕРЕ́ЧЬСЯ биеэ гамнах.
ПОБЕСЕ́ДОВАТЬ ярилцах, хөөрөлдөх; ~ **с друзьями** найз нартайгаа ярилцах.
ПОБЕСПОКО́ИТЬ жаахан төвөг учруулах, жаахан саад хийх, жаахан алжаах; **разрешите вас ~** танд жаахан саад хийж болох уу, таныг жаахан алжааж болно уу.
ПОБЕСПОКО́ИТЬСЯ зовних, санаа зовох, санаа тавих.
ПОБИРА́ТЬСЯ гуйлга гуйх, гуйланчлах.
ПОБИ́ТЫЙ зодуулсан, цохигдсон; **он ушёл как ~** тэр, зодуулсан юм шиг болоод явчихлаа.
ПОБИ́||ТЬ 1. цохих, зодох, гөвдөх; 2. ялах, дарах; ~ **всех врагов** бүх дайснаа дарах; 3. дийлэх, түрүүлэх; **рысак ~л всех лошадей на скачках** хатирч морь уралдаанд бүх морьдоос түрүүлэв; 4 эвдэх, хэмхлэх; ~ **посуду** хувин сав хэмхлэх.
ПОБИ́||ТЬСЯ 1хэмхрэх, хамхрах, няцрах, хагарах; **вся посуда ~лась** бүх сав суулга хэмхэрчээ; 2. мөрийцөх, бооц тавих; ~ **об заклад** бооц тавих.
ПОБЛАГОДАРИ́ТЬ талархах, баярлалаа гэх.
ПОБЛА́ЖК||А сул тавих, уучлах, уучлал; **не давайте ему ~и** түүнийг сул тавьж болохгүй.
ПОБЛЕДНЕ́ТЬ 1. барсхийх, үнсэн хөх болох; ~ **от страха** айж барсхийх; 2. цонхийх, зэвхийрэх.
ПОБЛЁК||НУТЬ гандах, онгох, өгөрөх; **цветы уже ~ли** цэцэг нэгэнтээ ганджээ.
ПОБЛИ́ЗОСТИ ойр, хавь, дөт.
ПОБО́||Й зодох, зодуулах, зодоон; **следы ~ев** зодуулсны сорви.
ПОБО́ИЩЕ тулалдаан; **ледовое ~** мөсөн дээрх тулалдаан.
ПОБО́ЛЬШЕ ихээхэн, ихээр, илүүхэн.
ПОБО́РНИК өмгөөлөгч, өмөг түшиг, хамгаалагч, хамгаалан тэмцэгч.
ПОБОРО||ТЬ 1дийлэх, давах, унагах; **борец легко ~л своего противника** нэг бөх нөгөөгөө амархан унагав; 2 дарах; ~ **свой страх** айдсаа дарах.
ПОБОРО́ТЬСЯ 1. барилдах, 2. үзэлцэх, тулалдах.
ПОБО́РЫ их татвар, хэтэрхий алба, авилга.
ПОБО́ЧН||ЫЙ 1. хажуугийн, дагалдсан, дашрамын; ~ **вопрос** хажуугийн асуудал; 2. нэхлээ, нуудгай, татвар эмээс төрсөн; ~ **сын** нуудгай хүү; **~ое действие** гаж үйлчилгээ.
ПОБОЯ́||ТЬСЯ айх; **он ~лся сказать правду** тэр, үнэнийг хэлэхээс айж байна.
ПОБРАНИ́ТЬ зэмлэх.
ПОБРАТА́ТЬСЯ ах дүү болох, анд болох.
ПОБРАТИ́М анд.
ПО-БРА́ТСКИ ах дүү мэт, ах дүүгийн ёсоор.
ПОБРЕ́ЗГА||ТЬ 1. сэжиглэх; 2. голох; **не ~йте** биттий голоорой.
ПОБРЕСТИ́ гэлдрэх; ~ **в сторону** хажуу тийшээ гэлдрэх.
ПОБРИ́ТЬ хусах, авах, засах; ~ **бороду** сахал хусах.
ПОБРИ́ТЬСЯ сахлаа хусуулах.
ПОБРОДИ́ТЬ хэсэж явах, зайж явах, зугаалах, тэнэх; ~ **по лесу** ой дотуур хэсэж явах.
ПОБРОСА́ТЬ хаялах; ~ **вещи** юм хаялах.
ПОБРЫЗГАТЬ сүрших, сүрчих, түсэргэх.
ПОБРЯКУ́ШКА 1. хангинуур, хоржигнуур; 2. нялх, холбого.
ПОБУДИ́ТЕЛЬ цочруул.
ПОБУДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. өдүүлбэр, өдүүлэх; **~ая причина** өдүүлбэр шалтгаан; 2. үйлдүүлэх; ~ **залог** үйлдүүлэх хэв.
ПОБУДИ́ТЬ өдөөх; ~ **кого-либо уехать** хүнийг өдөж байгаад явуулах.
ПОБУЖДЕ́НИЕ санаа, санал, өгүүлбэр.
ПОБУРЕ́ТЬ хүрэн болох, борлох.
ПОБЫВА́||ТЬ 1. явж байх, явж үзэх, яваад ирэх; ~ **на юге** өмнөд нутагт яваад ирэх; 2. ороод гарах, орчхох; **завтра я у вас ~ю** би маргааш танайхаар ороод гарна.
ПОБЫВКА хэд хоногийн чөлөөгөөр, түр хугацаагаар; **приехать домой на ~у** гэртээ хэд хоногийн чөлөөгөөр ирэх.
ПОБЫТЬ байзнах, суух, суузнах.
ПОВА́ДИТЬСЯ амтших, байсгээд ирэх, байсгээд очих; ~ **к нам ходить** байсгээд манайд ирдэг болов.
ПОВА́ДК||А зан, авир зан; **оставь эту ~у** энэ зангаа орхи.
ПОВА́ДНО чтобы не было ~ амтшуулахгүйн тул.
ПОВАЛИ́||ТЬ 1. унагах, унагаах; **ветер ~л дерево** салхи модыг унагав; 2. нөрөн орох, шавалдан орох; **~л снег** цас шавалдан оров; 3. шавааралдах, багтан ядах; 4. баагих, басгах; **дым ~л из трубы** утаа яндангаар басгарав.
ПОВАЛИ́||ТЬСЯ унах, уначхах, ойчих, нурах; **забор ~лся** хашаа нурав.
ПОВА́ЛЬН||ЫЙ 1. бүгдийг хамарсан, бүгдийн; **~ое увлечение** бүгдийн сонирхол; 2. хүчир; **п~ая болезнь** хүчир хижиг, хүчир тахал.
ПОВАЛЯ́ТЬ хөлбөрүүлэх, хөрвүүлэх, мухируулах; ~ **по полу** шал дээгүүр хөлбөрүүлэх.
ПО́ВАР тогооч.
ПОВА́РЕНН||ЫЙ хоолны, хоолны заавар; **~ая соль** хоолны давс; **~ая книга** хоолны заавар ном.
ПОВАРЁШКА шанага.
ПОВАРИ́ТЬ чанах, жаахан чанах.
ПОВАРИ́ТЬСЯ чанагдах.
ПОВАРСКО́Й тогоочийн.
ПО-ВА́ШЕМУ таныхаар, таны саналаар, таны санахад; **будь ~** таны саналаар болог.
ПОВЕ́ДАТЬ хэлэх, мэдэгдэх; ~ **тайну кому-либо** хүнд нууцыг хэлэх.
ПОВЕДЕ́НИЕ зан явдал, зан байдал, зан авир, зан; **скромное ~** даруу зан.
ПОВЕЗТИ́ аваачих; ~ **вещи на вокзал** юмаа галт тэрэгний буудалд аваачих.
ПОВЕЛЕВА́ТЬ 1. ноёлох, захирах, ноёлон захирах; ~ **подданными** албат нараа ноёлон захирах; 2. айлдах, зарлиг болох, тушаах, тушаал өгөх.
ПОВЕЛЕ́НИЕ зарлиг, айлдал, тушаал.
ПОВЕЛЕ́ТЬ айлдах, зарлиг болох, тушаах.
ПОВЕЛИ́ТЕЛЬ дээд эзэн, богд ноён, зарлиг буулгагч, зарлигч.
ПОВЕЛИ́ТЕЛЬНИЦА дээд хатан, айлдагч хатан, зарлигч хатан.
ПОВЕЛИ́ТЕЛЬН||ЫЙ захирах, тушаах; **говорить ~ым тоном** тушаах байдлаар хэлэх; **~ое наклонение** захирах хүсэх төлөв.
ПОВЕНЧА́ТЬ сүмд ёсолж гэрлүүлэх.
ПОВЕНЧА́ТЬСЯ сүмд ёсолж гэрлэх.
ПОВЕРГА́ТЬ 1. унагах; **буря повергла старый дуб** шуурга өтөлсөн царсыг унагав; 2. эрсдүүлэх, хүргэх, учруулах; **это весть повергла его в отчаяние** энэ мэдээ түүнийг цөхрөхөд хүргэв; ~ **в опасность** аюулд учруулах.
ПОВЕ́РЕНН||ЫЙ 1. хамаарсан, хамаарагч, төлөөлөгч; ~ **в делах** төлөөлөгч; 2. итгэсэн хүн, итгэлтэй хүн, найдлагат хүн; **избрать кого-нибудь своим ~ым** итгэлтэй хүнээ сонгож

олох; **присяжный ~** заргын өмгөөлөгч; **временный ~ый в делах** хэргийг түр хамаарагч.

ПОВЕ́РИТЬ 1. үнэмших, итгэх; **~ на слово** үгэнд үнэмших, үгэнд нь итгэх; 2. итгэж хэлэх.

ПОВЕ́РК||А 1. шалгах, магадлах, тааруулах; 2. нэр дуудлага, тооллого; **на ~у пришли все** тооллого дээр бултаараа ирэв; **вечерняя ~ в лагере** лагерийн үдшийн тооллого; **на ~у** чухамдаа, жинхэнэ хэрэг дээрээ.

ПОВЕРНУ́ТЬ 1. эргүүлэх, мушгих; **~ ключ в замке** цоожин дотор түлхүүр эргүүлэх; **~ кран** цорго мушгих; 2. эргэж явах, эргүүлж явуулах; **~ на право** баруун гар тийш эргэж явах; **~ назад** гэдрэг эргэж явах; 3. өөр тийш хандуулах, өөрчлөх; **~ разговор** яриаг өөр тийш хандуулах.

ПОВЕРНУ́||ТЬСЯ 1. эргэх; **~ на другой бок** нөгөө хажуугаар эргэх; **ключ ~лся в замке** цоожин дотуур түлхүүр эргэв; 2. тийш хандах, өөрчлөгдөх; **дело ~лось к лучшему** хэрэг сайн тийшээ хандав.

ПОВЕ́РХ дээгүүр, дээрээс; **смотреть ~ очков** нүдний шил дээгүүр харах.

ПОВЕ́РХНОСТНО өнгөцхөн, хуумгай; **судить ~** хуумгай бодох.

ПОВЕ́РХНОСТН||ЫЙ 1. дээрх, дээд, өнгөн талын, өнгөн; **~ слой почвы** хөрсний дээд давхарга; **~ое нагноение** өнгөц бээрлэх; 2. өнгөц, өнгөцхөн, хуумгай; **~ое знание** өнгөцхөн мэдлэг; **~ человек** хуумгай хүн.

ПОВЕ́РХНОСТ||Ь гадар, гадаргуу, гадарга; **~ земли** газрын гадарга, **скользить по ~и** өнгөн дээгүүр нь бөмбөрөх.

ПО́ВЕРХУ дээгүүр нь, дээрээс нь.

ПОВЕ́РЬЕ домог үг, мухар сүжгийн яриа; **старинное ~** хуучин домог үгс.

ПОВЕРЯ́ТЬ 1. магадлах, шалгах; 2. итгэж хэлэх.

ПОВЕ́СА алиа салбадай, наргианы хүн.

ПОВЕСЕЛИ́ТЬСЯ цэнгэх, хөхих, зугаацах; **вдоволь ~** ханатал цэнгэх.

ПОВЕСЕЛЕ́ТЬ цэнгэх, хөхих, зугаацах.

ПО-ВЕСЕ́ННЕМУ хаврын янзаар; **солнце греет ~** нар хаврын янзаар зөөж байна.

ПОВЕ́СИТЬ 1. өлгөх, дүүжлэх; **~ картину на стену** туурганд зураг өлгөх; 2. дүүжлэх, дүүжилж алах; **~ голову** толгойгоо унжуулах.

ПОВЕ́СИТЬСЯ боож үхэх.

ПОВЕСТВОВА́НИЕ хүүрнэх, хүүрнэсэн.

ПОВЕСТВОВА́ТЬ хүүрнэх, илтгэн өгүүлэх.

ПОВЕСТИ́ 1. аваачих, дагуулж аваачих, оруулах, тавих; **~ гостя в сад** зочныг цэцэрлэгт дагуулж аваачих; 2. хийх, эхлэх; **~ разговор** яриа хийх; 3. хөдөлгөх; **~ бровями** хөмсгөө хөдөлгөх; **~ плечами** мөрөө хөдөлгөх, гайхах; **глазом не ~** ав ажигтүй байх, огт анхаарахгүй байх.

ПОВЕСТИ́СЬ 1. тэгдэг болох, ингэдэг болох, заншилтай болох; **так повелось исстари** хэдийний тэгдэг болсон юм; **уж так повелось** бүр тэгдэг болчихлоо; 2. нөхөрлөх, ойртох; **с кем поведёшься, от того и наберёшься** хэнтэй нөхөрлөвөл түүнтэй ижилсэнэ.

ПОВЕ́СТКА 1. зарлах хуудас, дуудах хуудас; **~ в суд** шүүхэд дуудах хуудас; 2. хэлэлцэх асуудал, хэлэлцэх хэргийн жагсаалт; **~ дня** хурал хэлэлцэх асуудал.

ПО́ВЕСТЬ тууж; **написать ~** тууж бичих.

ПОВЕ́ТРИЕ 1. тахал дэлгэрэх; 2. өвчигнөл, өвчигнөх; **модное ~** шинэ маягийн хувцас заслын өвчигнөл.

ПОВЕ́ШЕНИЕ дүүжлэх, дүүжилж алах.

ПОВЕ́Я||ТЬ үлээх, амьсгалах, оргих; **~л тёплый ветерок** бүлээн салхи үлээв; **~ло прохладой** сэрүү амьсгалах, хүйт оргих.

ПОВЗДО́РИТЬ тар түр хийлцэх, муудалцах.

ПОВЗРОСЛЕ́ТЬ том болох, их болох, өөлэй болох, өсөж өндийх.

ПОВИВА́ЛЬН||ЫЙ эх барих; **~ая бабка** эх барих эмгэн.

ПОВИДА́ТЬ уулзах, учрах.

ПОВИДА́ТЬСЯ уулзах; **~ с родными** садантайгаа уулзах.

ПО-ВИ́ДИМОМУ байх, байхаа, бололтой; **весна, ~, будет ранняя** хавар эрт болох байхаа; **он, ~, был не здоров** тэр өвчтэй байсан бололтой.

ПОВИ́ДЛО үрдэс, жимсний үрдэс, повидло.

ПОВИЛИ́КА чөдөр өвс, орсонго.

ПОВИНИ́ТЬСЯ буруугаа хүлээх, гэмээ мэдэх, гэмших.

ПОВИ́ННОСТЬ алба, албан журмын; **отбывать воинскую ~** цэргийн алба хаах.

ПОВИ́НН||ЫЙ буруу, буруутай, гэмтэй; **ни в чём не повинен** ямар ч буруу байхгүй; **явиться с ~ой** биеэ илчлэх, гэмээ илчлэх.

ПОВИНОВА́ТЬСЯ дагах, захирагдах, дуулгавартай сонсох; **~ родителям** эцэг эхдээ захирагдах.

ПОВИНОВЕ́НИ||Е дагах, захирагдах, дуулгартай байх; **выйти из ~я** захирагдахаа болих; **быть в ~и** дуулгавартай байх, захирагдаж байх.

ПОВИСА́ТЬ унжих, зүүгдэх; **ребёнок повис на шее матери** хүүхэд эхийнхээ хүзүүнд зүүгдэв; **вопрос повис в воздухе** асуудал шийдвэрлэгдсэнгүй орхигдов.

ПОВИСЕ́ТЬ өлгөөтэй байх, дүүжлээстэй байх.

ПОВИТУ́ХА эх баригч авгай.

ПОВЛЕ́ЧЬ 1. татах, чирэх, чирж аваачих; 2. хүргэх, шалтгаан болох, болох.

ПОВЛИЯ́ТЬ нөлөөлөх, нөлөө үзүүлэх.

ПО́ВОД I 1. шалтаг, шалтгаан; **~ для ссоры** хэрүүлийн шалтаг; **дать ~** шалтаг олгох; **без всякого ~а** ямар ч шалтгаангүйгээр; **по всякому ~у** шалтаг л гарвал, юм л болбол; 2 учир, тухай; **разговор шёл по ~у новой книги** шинэ номын тухай ярилцаж байв.

ПО́ВОД I жолоо, цулбуур, бурантаг; **натянуть ~ья** жолоогоо татах; **быть на ~у у кого-либо** хүний мэдлээр явах, бусдын эрхэнд байх.

ПОВОДИ́ТЬ хөтөлж явах; **~ лошадь** морь хөтөлж явах.

ПОВОДИ́ТЬ 1. хөтлөх, явах, оруулах; 2. хөдөлгөх, заах; **~ указкой по карте** зураг дээр саваагаар заах.

ПОВОДО́К цулбуур, оосор, хөтлүүр.

ПОВОДЫ́РЬ хөтлөгч, хөтөлж явагч, хөтөч; **~ слепого** сохор хүний хөтлөгч.

ПОВОЗИ́ТЬСЯ оролдох, үлхээцэлдэх; **~ над задачей** тоо бодох гэж оролдох.

ПОВО́ЗКА мухлаг тэрэг, тэрэг; **парная ~** хос морь хөллөсөн тэрэг.

ПОВО́ЛЖСКИЙ ижил мөрний хавийн.

ПОВОЛО́КА дураал, угсаал.

ПОВОРА́ЧИВАТЬ 1. эргүүлэх; 2. эргэж явах, эргүүлж явуулах; 3. өөр тийш хандуулах, өөрчлөх.

ПОВОРА́ЧИВАТЬСЯ 1. эргэх; 2. эргэлдэх; 3. тийш хандах, өөрчлөгдөх.

ПОВОРО́Т 1. эргэх, тойрох; **~ кругом** тойрон эргэх; 2. эргэлт, муруйх; **на ~е дороги** замын эргэлт дээр, зам муруйхад; 3. эргэлт, эргэх, **новый ~** шинэ эргэлт; **~ дела в нашу пользу** хэрэг ажил бидэнд ашигтайгаар эргэх; **от ворот ~** үгүйгээс өөр үггүй.

ПОВОРОТИ́ТЬ 1. эргүүлэх, мушгих; 2. эргэж явах, эргүүлж явуулах; 3. өөр тийш хандуулах, өөрчлөх.

ПОВОРОТИ́ТЬСЯ 1. эргэх; 2. тийш хандах, өөрчлөгдөх.

ПОВОРО́ТЛИВЫЙ шаламгай, шуумгай; **он человек ~** тэр шаламгай хүн

ПОВОРО́ТНЫЙ 1. эргэх, тойрох, эргүүлэх, тойруулах; **~ механизм** эргүүлэх механизм; 2. эргэлтийн **~ пункт в развитии** хөгжил дэх эргэлтийн цэг.

ПОВРЕДИ́ТЬ 1. хорлох, хор хүргэх; 2. гэмтээх, бэртээх; **~ ногу** хөлөө гэмтээх, хөлөө бэртээх.

ПОВРЕЖДЕ́НИЕ гэмтэх, бэртэх; **~ костей** яс бэртэх.

ПОВРЕМЕНИ́ТЬ азнах, хүлгэлзэх, байзнах; **~ несколько дней** хэдэн өдөр азнах; **~ с отъездом** явахаа байзнах.

ПОВРЕМЕ́ННЫЙ 1. тогтмол, хугацаат; 2. цагаар төлөх, цагаар хэмжих; **~ая оплата** цагаар төлөх хөлс.

ПОВСЕДНЕ́ВНО *өдөр бүр, өдөр тутам, өдөр болгон.*

ПОВСЕДНЕ́ВНЫЙ өдөр бүрийн, өдөр тутмын; **~ая работа** өдөр бүрийн ажил.

ПОВСЕМЕ́СТНЫЙ газар бүрийн, газар сайгүй, хааяагүй; **~ое явление** газар сайгүй болдог үзэгдэл.

ПОВСТА́НЕЦ бослого гаргагч, бослогод оролцогч.

ПОВСТРЕЧА́ТЬ уулзах, учрах.

ПОВСТРЕЧА́ТЬСЯ *дайралдах, харгалдах;* **~ на улице** гудамжинд дайралдах.

ПОВСЮ́ДУ газар бүрийн, газар сайгүй, хаяагүй.

ПОВТОРЕ́НИЕ 1. давтах, давтлага; **~ пройденного материала** үзсэн зүйлээ давтах; 2. давтсан зүйл, давтсан юм; 3. дахих, дахилт; **~ болезни** өвчин дахих.

ПОВТОРИ́ТЬ давтах, дахих, дахиж өгөх, давтаж гаргах; **~ урок** хичээлээ давтах; **~ ошибки** дутагдлыг дахин гаргах.

ПОВТОРИ́ТЬСЯ давтах, давтагдах, дахих; **старое не повторится** хуучин юм давтагдахгүй.

ПОВТО́РНЫЙ давтах, дахих, давтлагын, дахилтын; **~ое заболевание** дахин өвдөх.

ПОВЫСИ́ТЬ 1. нэмэх, нэмэгдүүлэх, дээшлүүлэх; **ветер ~л уровень воды** салхи усны түвшний дээшлүүлэв; 2. нэмэх, нэмэгдүүлэх, дээшлүүлэх; **~ производительность труда** хөдөлмөрийн бүтээмжийг нэмэгдүүлэх;~ **требования** шаардлагыг дээшлүүлэх; **~ знания** мэдлэгээ дээшлүүлэх; 3. дээшлүүлэх, сайжруулах; 4. дэвшүүлэх, ахиулах; **~ по службе** албан тушаалд дэвшүүлэх; 5. өндөр болгох, чангаруулах; **~ голос** дуугаа чангаруулах.

ПОВЫСИ́ТЬСЯ 1. нэмэгдэх, дээшлэх; **уровень воды ~лся** усны түвшин дээшлэв; **температура ~лась** халуун нэмэгдэв; 2. нэмэгдэх, дээшлэх, сайжрах; **интерес ~лся** сонирхол нэмэгдэв; 3. нэр хүнд нэмэгдэх, хүндтэй болох; **~ в общественном мнении** *олон нийтийн* дотор хүндтэй болох; 4. дэвших, ахих; **~ по службе** албан тушаал ахих.

ПОВЫШЕ́НИЕ 1. нэмэгдэх, дээшлэх, сайжрах; **~ жизненного уровня** амьдралын хэмжээ дээшлэх; **~ квалификации** мэрэгшил сайжрах; 2. дэвших, ахих; **~ по службе** албан тушаал дэвших.

ПОВЫ́ШЕННЫЙ үлэмж, нэмүү; **~ая температура** их халуурах; **~ интерес** *их сонирхол.*

ПОВЯЗА́ТЬ ороох, боох; **~ галстук** зангиа зүүх.

ПОВЯЗА́ТЬСЯ ороох, боох, уях; **~ платком** алчуураар боох.

ПОВЯ́ЗКА 1. боолт, ороолт, боох, ороох; **головная ~** толгойн боолт, **наложить ~у на рану** шарханд боолт хийх, шарх боох; 2. тасам уях; **траурная ~ на рукаве** ханцуй дээр гашуудлын тасам уях.

ПОГАДА́ТЬ 1. мэргэлэх, төлөг үзэх; 2. таах, тааварлах.

ПОГА́НКА хортой мөөг, хар мөөг.

ПОГА́ННЫЙ 1. идэж болохгүй, хортой; **~ гриб** хортой мөөг; 2. бохирын, буртгийн хиртэй; 3. бузар, бөөдий; **~ая пища** бузар идээ, бөөдий хоол.

ПОГАСА́ТЬ 1. унтрах, бөхөх, замхрах; **огонь в печке погас** зууханд гал унтрав; 2. сөнөх, өнгөрөх.

ПОГАСИ́ТЬ 1. унтраах, бөхөөх; **~ лампу** *дэн унтраах;* 2. төлж дуусгах, дансаа бодох; **~ долги** өрийг төлж дуусгах.

ПОГАША́ТЬ төлж дуусгах, дансаа бодох.

ПОГАШЕ́НИЕ төлөх, төлж дуусгах; **~ задолженности** өрийг төлж дуусгах, өр дарах.

ПОГИБА́ТЬ үхэх, мөхөх, сөнөх; **цветы ~ют от мороза** хүйтэнд цэцэг үхэж байна.

ПОГИ́БЕЛЬ I үхэл, сөнөл.

ПОГИ́БЕЛЬ II нуга дарах, нугалах; **согнуться в три ~и** гурав нугалах, нуга дарах, дарлаж давтах.

ПОГИ́БНУТЬ үхэх, мөхөх; **~ смертью храбрых** зоригтны үхлээр үхэх.

ПОГИ́БШИЙ 1. нас барсан, амь үрэгдсэн; 2. сүйдсэн, сөнөсөн; **~ корабль** сүйдсэн хөлөг онгоц; 3. баларсан, завхарсан.

ПОГЛА́ДИТЬ 1. илэх, илбэх; **~ голову** толгойг илэх; 2. индүүдэх, илүүрдэх, толийлгох; **~ рубашку** цамц индүүдэх.

ПОГЛОТИ́ТЬ 1. шингээх, биедээ шингээх, шингэх, шингэж орох; **~ лучи** цацрагийг шингээх; 2. анхаарлыг татах, эзлэх, хэрэглэх; **новая идея ~ла его целиком** шинэ үзэл санаа түүний бүх анхаарлыг татлаа.

ПОГЛОЩЕ́НИЕ шингээлт, шингэх, шингээх, залгих.

ПОГЛУПЕ́ТЬ тэнэг болох, мунхрах.

ПОГЛЯДЕ́ТЬ 1. харах, ширтэх, үзэх; **~ на вошедшего** орж ирсэн хүнийг харах; 2. харах, харуулах, харгалзах; **~ за ребёнком** хүүхэд харуулах, хүүхэд харгалзах.

ПОГЛЯ́ДЫВАТЬ 1. харж байх, ажиглаж байх, шагайж байх; 2. харж байх, харгалзаж байх; **~ за детьми** хүүхэд харж байх.

ПОГНА́ТЬ хөөх, туух, элдэх, давхиулах; **~ лошадь во весь опор** морио бүх чадлаар нь давхиулах.

ПОГНА́ТЬСЯ 1. хөөх; **за двумя зайцами погонишься — ни одного ни поймаешь** хоёр туулайг хөөвөл нэгийг нь ч гүйцэхгүй; 2. *хөөцөлдөх;* **~ за славой** *алдар нэр хөөцөлдөх.*

ПОГНУ́ТЬ матийлгах, махийлгах, муруйлгах.

ПОГНУ́ТЬСЯ матийх, махийх, муруйх.

ПОГОВА́РИВАТЬ 1. ярьдаг, гэдэг; **он начал ~ об отъезде** тэр явна гэж ярьдаг болов, 2. ярьцгаах, гэцгээх, гэлцэх.

ПОГОВОРИ́ТЬ ярих, ярилцах, хэлэлцэх; **~ по душам** зүрхнийхээ үгийг ярилцах; **~ о делах** ажил хэргийн тухай хэлэлцэх.

ПОГОВО́РК||А хууч үг, хошоо үг, зүйр үг; **войти в ~у** зүйр үгэнд орох.

ПОГО́Д||А цаг уур, тэнгэр, өдөр; **сводка ~ы** цаг уурын мэдээ, **перемена ~ы** цаг уур солигдох; **~ устанавливается** тэнгэр цэлмэж байна; **хорошая ~** цэлмэг өдөр; **это не делает ~ы** энэ шийдвэрлэх юм биш, үүнээс шалтгаалахгүй **ждать у моря ~ы** заяандаа горьдож суух.

ПОГОДИ́ТЬ азнах, байзнах, хүлгэлзэх, жаахан хүлээх; **немного погодя** жаахан азнаад; **погоди, сейчас приду** жаахан хүлээ, одоо ирнэ.

ПОГО́ДОК нэг нас дүү, нэг нас зөрөөтэй; **мы с сестрой — погодки** эгч бид хоёр нэг насны зөрөөтэй.

ПОГО́ЖИЙ цэлмэг, сайхан, даяараа.

ПОГОЛО́ВНО толгой тоолон, булталараа, даяараа.

ПОГОЛО́ВНЫЙ толгой дараалан, бүх, бүгдийг хамарсан; **~ая перепись населения** бүх хүн амын бүртгэл.

ПОГОЛО́ВЬ||Е *тоо толгой, толгой;* **рост ~я скота** малын тоо өсөх; **~ овец** хонины тоо.

ПОГО́НЩИК туугч, тууварчин; **~ скота** мал туугч.

ПОГО́Н||Я 1. мөрдөн хөөх, нэхэн хөөх; 2. нэхүүл, хөөгчид, **~ мчалась следом за ним** нэхүүл хойноос нь мөрдөн хөөв;

3. **хөөцөлдөх; в ~е за славой** нэр цол хөөцөлдөж; **~ за прибылью** ашиг хонжоо хөөцөлдөж.

ПОГОНЯ́||ТЬ 1шамдан явуулах, давхиулах; **~ коня кнутом** морийг ташуурдан давхиулах; 2. шамдуулах, яаруулах; **не ~й меня, успею** намайг битгий яаруул, амжина.

ПОГОРЕ́ЛЕЦ түймэрт эрсэдсэн хүн, түймэрт дайрагдсан хүн.

ПОГОРЕ́Л||ЫЙ шатсан, шатанхай, цурам түнэр; **~ое место** цурам, түнэр газар.

ПОГОРЕ́||ТЬ 1. гэр хогшил шатах, түймэрт дайрагдах, галын аюулд автах; 2. шатах; **деревня ~ла** тосгон шатав; 3. гандах, хагдрах, ялзрах; 4. дүрэлзэж ноцох, гялсхийх.

ПОГОРЯЧИ́ТЬСЯ цухалдах, унтуущах, адгах.

ПОГО́СТ оршуулах газар, булш, хүүрийн газар.

ПОГОСТИ́ТЬ айлчлах, гийчин болох, зочлуулах.

ПОГРАНИ́ЧНИК хил хамгаалагч, хилчин.

ПОГРАНИ́ЧН||ЫЙ 1. хилийн, хил хязгаарын; **~ая полоса** хилийн зурвас; **~ столб** хилийн шон; **~ инцидент** хилийн будлиан; 2. хилийн, хил хамгаалах; **~ые войска** хилийн цэрэг.

ПО́ГРЕБ зоорь; **~ со льдом** мөсөн зоорь; **пороховой ~** дарины зоорь.

ПОГРЕБА́ЛЬНЫЙ оршуулах; **~ обряд** оршуулах журам ёс.

ПОГРЕБА́ТЬ оршуулах, хөдөөлүүлэх; **~ с почестями** хүндтэйгээр оршуулах.

ПОГРЕБЕ́НИЕ оршуулах, хөдөөлүүлэх.

ПОГРЕМУ́ШКА торжигнуур, хорчигнуур, хонхолдой.

ПОГРЕ́ТЬ дулаацуулах, ээх; **~ руки у печки** зууханд гараа ээх.

ПОГРЕ́ТЬСЯ дулаацах, ээх.

ПОГРЕШ||А́ТЬ хазайлгах, гуйвуулах, нүгэл хийх; **~ить против истины** үнэнийг гуйвуулах.

ПОГРЕ́ШНОСТЬ алдаа, мадаг, доголдол; **допустить ~ в правописании** зөв бичлэгийн талаар алдаа гаргах.

ПОГРОЗИ́ТЬ занах.

ПОГРО́М хядлага, бусниулах, түйвээх.

ПОГРО́МЩИК хядагч, бусниулагч, түйвээгч.

ПОГРУЖА́ТЬ 1. живүүлэх; **~ тело в воду** усанд ном живүүлэх; 2. ачих, зөөх.

ПОГРУЖА́ТЬСЯ 1. живэх; 2. бүрхэгдэх, хучигдах, шингэх; 3. автах, шурган орох, бясалгах; **~ в размышления** бясалгал бясалгах; 4. ачигдах, тээгдэх, суух.

ПОГРУ́ЗКА ачих, ачаа ачих, тээх, ачаа тээх.

ПОГРУ́ЗОЧН||ЫЙ ачааны, ачлагын ачих; **~ые машины** ачааны машинууд; **~ая работа** ачих ажил.

ПОГРУ́ЗЧИК ачлагын машин, ачих буулгах машин.

ПОГРЫ́ЗТЬ мэрж байх, химлэж байх.

ПОГРЯЗ||А́ТЬ,

ПОГРЯ́З||НУТЬ 1. шавардах, шигдэх; **колёса ~ли в глине** дугуй шаварт шигдэв; 2. дарагдах, автах; **~ в невежестве** бүдүүлэг байдалд дарагдах; 3 баригдах; **~ в долгах** өрөнд баригдах.

ПОГУБИ́ТЬ үхүүлэх, хөнөөх, сүйтгэх, бусниулах; **~ своё здоровье** биеэ сүйтгэх.

ПОГУЛЯ́ТЬ зугаалах, зугаацах, салхинд гарах.

ПОД 1дор; **поставить ~ стол** ширээн доор тавих; **находиться ~ столом** ширээн доор байна; **~ руководством** удирдлагын дор, удирдлагаар; **~ охраной закона** хуулийн хамгаалалт дор; 2. -ын, ийн, н, **отвести участок ~ сад** цэцэрлэгийн газар болгох; **в ночь ~ новый год** шинэ жил гарахын шөнө, 3. -д, т; **попасть ~ дождь** бороонд дайрагдах; **~ свою защиту** хамгаалалтдаа авах; 4. -тай, **петь ~ аккомпанемент рояля** төгөлдөр хуурын найруу хамтдаа дуулах; 5. -аар, **писать ~ диктовку** хэлж өгснөөр бичих; **~ действием солнечных лучей** нарны цацрагийн үйлдлээр; **~ предлогом** нэрийдлээр, **~ видом** янзаар; **~ влиянием гнева** уур хилэнгийн нөлөөгөөр; 6. ойр, дэргэд; **жить ~ Москвой** Москвагийн ойр суух; 7. шиг, мэт, шигээр, **мэтээр; ~ золото** алт шиг; 8. шахам, шахаж байх,болж байх, **болох гэж байх; ей ~ сорок** тэр авгай дөч шахам настай, **~ старость** настай болж байх; **~ вечер** үдэш болж байхад; **~ утро өглөө** болж байхад; 9. -ж, аад; **взять деньги ~ расписку** гарын үсэг зурж мөнгө авах; 10. гэдгийг, гэдэгт, гэхдээ; **что надо понимать ~ ощущением** мэдрэхүй гэдэгт юу гэж ойлгох хэрэгтэй вэ; **~ руку** сугадаж явах; **~ открытым небом** гадаа ил.

ПОДАВА́ТЬ 1авч өгөх, авчирч; өгөх; 2. **шилжүүлэх;** дамжуулан өгөх; 3. үзүүлэх; ухруулах; **~ надежды найдуулах,** найдаж болмоор.

ПОДАВА́ТЬСЯ 1. болох, давших, ухрах, **хазайх;** 2. явах, хандах; 3. үгэнд орох.

ПОДАВИ́ТЬ 1. дарах, шахах; **~ больное место** хөндүүр газрыг дарах; 2. бяцлах, няцлах, бяц дарах, алж устгах; 3. дарах, устгах; **~ восстание** бослогыг дарах; 4. болих, булих, дарах; **~ страх** айхаа болих, айдсаа булих; 5. дарах, сүрдүүлэх.

ПОДАВИ́ТЬСЯ хахах; **~ костью** ясанд хахах.

ПОДАВЛЕ́НИЕ дарах; **~ мятежа** үймээн дарах.

ПОДА́ВЛЕННОСТЬ гутах, уруу царайлах, шантрах, урам хугарах.

ПОДА́ВЛЕНН||ЫЙ 1. гутсан, уруу царайтай, шантарсан, урам хугарсан; **~ое настроение** уруу царайтай байх; 2. сүүмгэр, гиншиx; **~ стон** сүүмгэр дуугаар ёолох, гэгж гинших.

ПОДАВЛЯ́ТЬ 1. дарах, сөнөөх; 2. сүрдүүлэх, сүрээр дарах.

ПОДАВЛЯ́ЮЩ||ИЙ дийлэх, олонх; **~ее большинство голосов** зонхилох олонхийн санал; **в ~ем числе случаев** тохиолдлын олонх нь.

ПОДА́ВНО бүр ч, нэн ч; **он согласен, а я и ~** тэр зөвшөөрчээ, би бүр ч зөвшөөрнө, **он ума не нажил, смелости и ~** түүнд ухаан байхгүй, зориг бүр ч байхгүй.

ПОДА́ГРА тулай өвчин.

ПОДА́ЛЬШЕ холхон, цаана, цаагуур, цааш; **отодвинь стул ~** сандлыг цааш болго.

ПОДАРИ́ТЬ бэлэглэх, бэлэг өгөх; **~ что-либо на память** дурсгал болгож юм бэлэглэх.

ПОДА́РОК бэлэг; **получить ~** бэлэг авах; **преподнести ~** бэлэг барих, **сделать ~** бэлэг өгөх.

ПОДА́ТЕЛЬ өгөгч, бариулагч, биеэр хүргэгч; **~ письма** захидал өгөгч.

ПОДА́ТЕЛЬНИЦА өгөгч эмэгтэй, бариулагч эмэгтэй, биеэр хүргэгч эмэгтэй.

ПОДА́ТЛИВ||ЫЙ 1. дуулгартай, үгэнд оромтгой; **~ человек** дуулгартай хүн; 2. уян, зөөлөн; **~ая глина** зөөлөн шавар.

ПО́ДАТЬ алба, албан татвар.

ПОДА́||ТЬ 1. авч өгөх, авчирч өгөх; **~ пальто** дээл авч өгөх; **~ стул** сандал авчирч өгөх; **~ обед** хоол авчирч өгөх; 2. авчрах, бэлэн байлгах, бэлэн болгох; **~ экипаж** хөсөг бэлэн болгох; 3. бэлдэж өгөх; 4 оруулах, хийх; **~ пар в котёл** тогоонд уур оруулах; 5 өгөх; **~ заявление** өргөдөл өгөх; 6. өгөх, шилжүүлэх; 7. өгөх, давуулах, дамжуулж өгөх; **игрок хорошо ~л мяч** тоглогч бөмбөг сайн давууллаа; 8. үзүүлэх; **~ пример** жишээ үзүүлэх; 9. ухруулах; **~ лошадь назад** морио гэдэрэг ухруулах; **~ голос** дуугарах, саналаа өгөх; **~ рукой** энүүхэнд; **~ урок** хашраах.

ПОДА́ТЬСЯ 1. болох, давших, ухрах, хазайх; **~ вперёд** урагшаа боох, давших; **~ назад** гэдрэг болох, ухрах; 2. явах, хандах; **~ на юг** урагшаа явах; 3 үгэнд орох.

ПОДА́ЧА 1. өгөх, өгөлт; **~ заявления** өргөдөл өгөх; **~ сигнала** дохио өгөлт; 2. өгөх, өгөлт, давуулах; **~ мяча** бөмбөг өгөх,

бөмбөг давуулах; 3. өгөх, оруулах; ~ **пара в котёл** тогоонд уур оруулах.

ПОДА́ЧК||А 1. цөвдөл, амьтанд өгсөн идээ; 2. хишиг, өглөг; **выпрашивать ~и** хишиг гуйх.

ПОДАЯ́НИ||Е гуйлга, бадар; **жить ~ями** гуйлгаар амьдрах.

ПОДБЕГА́ТЬ гүйж очих, гүйж ирэх; ~ **к дому** байшинд гүйж очих.

ПОДБЕРЁЗОВИК барзгар хусандай мөөг, хусны сархиаг.

ПОДБИВА́ТЬ доторлох; ~ **пальто мехом** арьсаар дээл доторлох; 2. зан тавих, загнах, хадах; ~ **подкову** тах хадах, морь тахлах; 3. цохиж гэмтээх, няц цохих; ~ **глаз** нүд цохиж гэмтээх; 4. цохиж унагах, буудаж унагах; 5. тухирах, өдөөх.

ПОДБИРА́ТЬ 1. түүж авах, цуглуулж авах, хамж авах; ~ **рассыпанные вещи** асгарсан юмыг хамж авах; 2. засаж залах, шуух, хумих; ~ **вожжи** жолоо хумих; 3. олж авах, бүрдүүлэх, шилж авах, тааруулах; ~ **ключ** түлхүүр тааруулах.

ПОДБИРА́ТЬСЯ 1. цугларах, эмхлэгдэх, бүрдэх; 2. мярааж ойртох, гэтэж очих, сэмхэн дөтлөх; ~ **к двери** үүдэнд сэмхэн дөтлөх.

ПОДБОДРИ́ТЬ санааг засах, урам сэргээх, урам оруулах; ~ **больного** өвчтэй хүний урам сэргээх.

ПОДБОЛТА́ТЬ хийж хутгах; ~ **молоко в суп** шөлөнд сүү хийж хутгах.

ПОДБО́Р 1. шилж авах, шилж авсан, тохируулж авах, тааруулж авах, сонгож цуглуулах; 2. цуглуулга, шилмэл цуглуулга; **интересный ~ картин** зургийн сонин цуглуулга.

ПОДБО́РКА шилж тааруулах, тааруулах; ~ **материалов** хэрэглэгдэхүүнийг шилж таарулах.

ПОДБОРО́ДОК үрүү, эрүү, ооч; **второй ~** давхар эрүү, бойног.

ПОДБОЧЕ́НИТЬСЯ ташаа тулах, ташаагаа тулах.

ПОДБРА́СЫВАТЬ 1. өөд хаях, өөд шидэх; ~ **мяч** бөмбөг дээш шидэх; 2. нэмэх, нэмж хийх, хийх; 3. нэмж илгээх, явуулах, хүргэж өгөх; 4. далдуур илгээх; ~ **письмо** захидал далдуур илгээх.

ПОДВА́Л 1. зоорь, хонгил; ~ **для дров** түлээний хонгил; 2. хормой, хаяа, **статья на два ~а** сонины хоёр хормойд таарах өгүүлэл.

ПОДВА́ЛИВАТЬ 1. овоолох, хураах, асгах, гуалин хураах; 2. нэмж хийх, хийх, хаялах; 3. ирэх, хүрч ирэх, хөвж ирэх.

ПОДВА́ЛЬН||ЫЙ 1. газар доорх, зоорийн; **~ое помещение** газар доорх тасалгаа; 2. сонины хормойн, сонины хаяа; **~ая статья** сонины хормойн өгүүлэл.

ПОДВЕДЕ́НИЕ 1. тавих; ~ **фундамента** суурь тавих; 2. гаргах; ~ **итогов** дүн гаргах.

ПОДВЕ́ДОМСТВЕНН||ЫЙ харьяа, харьяат; **~ые министерству учреждения** яамны харьяа албан газрууд.

ПОДВЕЗТИ́ хүргэж өгөх.

ПОДВЕРГА́ТЬ эрсдүүлэх, учруулах; ~ **свою жизнь опасности** амь насаа аюулд эрсдүүлэх; ~ **анализу** задлан шинжлэх; ~ **испытанию** туршиж үзэх.

ПОДВЕРГА́ТЬСЯ учрах, орох, -гдэх, -гдах, -уулах, -үүлэх; ~ **опасности** аюулд эрсдэх; ~ **критике** шүүмжлэлд орох, шүүмжлэгдэх; ~ **обстрелу** буудуулах; ~ **побоям** зодуулах.

ПОДВЕ́РЖЕННЫЙ эмзэг, - мтгай, - мтгэй, үргэлж; ~ **болезням** өвчинд эмзэг, өвдөмтхий; **человек, ~ припадкам** үргэлж ухаан алдаж унадаг хүн.

ПОДВЕРНУ́ТЬ 1. шамлах, шуух; ~ **рукава** ханцуй шамлах; ~ **брюки** өмд шуух; 2. хумих, хумлайдах, мухлайдах; ~ **одеяло** хөнжил хумлайдах; 3. эрэгдэх, шөрөвдөх, чангалах; 4. булга гишгэх, тулгаруулах, мөлт гишгэх; ~ **ногу** хөлөө булга гишгэх.

ПОДВЕРНУ́||ТЬСЯ 1. нугарах, шамрах, хумирах; **воротник ~лся** зах нугарав; 2. мушгигдах, тулгарах; **нога ~лась** хөл тулгарав; 3. дайралдах; **он ~лся очень кстати** түүний дайралдсан нь аз боллоо.

ПОДВЕ́СИТЬ өлгөх, дүүжлэх; ~ **лампу под потолком** таазнаас ламп дүүжлэх.

ПОДВЕ́СК||А унжлага, зүүлт, замбалзгуй; **люстра с ~ами** унжлагатай цэцэг дэн.

ПОДВЕСНО́Й өлгөмөл, дүүжин; ~ **мост** дүүжин гүүр.

ПОДВЕСТИ́ 1. авчрах, хөтөлж авчрах, авчирч өгөх, хүргэх; 2. тавих, хийх; ~ **фундамент под здание** барилгын дор суурь тавих; 3. хүргэж тавих, хүртэл тавих; ~ **дорогу к заводу** заводад хүртэл зам тавих, оруулах, тооцох; 5. болгох, баримттай болгох; 6. гаргах, хийх; ~ **итоги** дүн гаргах; 7. будах, жирвийлгэх; ~ **брови** хөмсгөө будах; 8. хөдөх, найдлагыг алдагдуулах; **он меня едва не подвёл** тэр миний найдлагыг алдагдуулах шахлаа; ~ **под выговор** хөдөж донгодуулах; 9. эвхийх, тасрах шахах.

ПОДВЕ́ТРЕНН||ЫЙ нөмөр; **~ая сторона дома** байшингийн нөмөр тал.

ПОДВЕ́ШИВАТЬ өлгөх; **у него хорошо подвешен язык** тэр хэлэмгий хүн.

ПОДВИВА́ТЬ жаахан буржийлгах, буржгархан болгох.

ПО́ДВИГ гавьяа, гавьяа зүтгэл; **трудовой ~** хөдөлмөрийн гавьяа; **воинский ~** цэргийн гавьяа.

ПОДВИ́ГАТЬ дохилзуулах, гозолзуулах, ганхалзуулах.

ПОДВИГА́ТЬ 1. ойртуулах, дөхүүлэх, хөдөлгөх; 2. урагш явуулах, дөхүүлэх.

ПОДВИ́ГАТЬСЯ хөдөлж байх, хөдөлцгөөх.

ПОДВИГА́ТЬСЯ ойртох, дөтлөх, хөдлөх; ~ **к окну** цонх руу ойртох.

ПОДВИ́Д салбар зүйл.

ПОДВИ́ЖНИК 1. арш, хутагт; **христианские ~и** христосын шажны арш нар; 2. зүтгэлтэн, зүтгэгч; ~ **науки** шинжлэх ухааны зүтгэлтэн.

ПОДВИЖНО́Й 1хөдлөх, гүйх; ~ **блок** хөдлөх эргэлдүүр; 2. нүүдлийн, нүүх.

ПОДВИ́ЖНОСТЬ гавшгай хөдлөл, хөдлөмтгэй, түргэн хөдлөц, **отличаться ~ю** гавшгай хөдлөлөөр ялгарах, хурдан хөдөлгөөнтэй.

ПОДВИ́ЖНЫЙ хөдлөмтгэй, түргэн хөдлөцтэй, дэгдэлзүүр, гавшгай; ~ **ребёнок** дэгдэлзүүр хүүхэд.

ПОДВИНТИ́ТЬ эрэгдэх, чангалах; ~ **гайку** эрэг чангалах.

ПОДВИ́НУТЬ 1. ойртуулах, дөтлүүлэх, хөдөлгөх; ~ **стул к столу** сандлыг ширээнд ойртуулах; 2. урагш явуулах, дөхүүлэх; ~ **свою работу** ажлаа дөхүүлэх.

ПОДВИ́НУ||ТЬСЯ 1ойртох, дөтлөх, хөдлөх; ~ **к окну** цонх руу ойртох; 2. ахих, дөхөх.

ПОДВИ́НЧИВАТЬ эрэгдэх, чангалах.

ПОДВИ́ТЬ жаахан буржийлгах, буржгардуу болгох; ~ **волосы** үс жаахан буржийлгах.

ПОДВЛА́СТНЫЙ эрхшээлд орох, захирагдах.

ПОДВО́ДА улаа, хөсөг.

ПОДВОДИ́ТЬ, 1. авчрах, хөтөлж авчрах, авчирч өгөх, хүргэх; 2. тавих, хийх; ~ **фундамент** суурь тавих;3. хүртэл тавих; 4. оруулах, тооцох; 5. болгох, баримттай болгох; 6. гаргах, хийх; ~ **итоги** дүн гаргах, дүгнэлт хийх;7. будах, жирвийлгэх; ~ **брови** хөмсөг будах; 8. гай болох, хөдөх, найдлагыг алдагдуулах; **он его подвёл** тэр түүний найдлагыг алдагдуулав.

ПОДВО́ДНИК шумбадаг онгоцны цэрэг; 2. шумбадаг онгоцны мэргэжилтэн.

ПОДВО́ДН||ЫЙ 1. усан дорх; ~ **камень** усны ёроолын чулуу; 2. шунгадаг, шунгах, ~**ая лодка** шумбадаг завь, шумбах онгоц.
ПОДВО́З авчрах, зөөх; ~ **товаров** бараа зөөх.
ПОДВОЗИ́ТЬ авчрах, хүргэх, зөөх.
ПОДВО́ЗКА авчрах, хүргэх, зөөх.
ПОДВОРА́ЧИВАТЬ 1шамлах, шуух; 2. булга гишгэх, тулгаруулах; 3. муруйж очих, дайраад гарах.
ПОДВОРА́ЧИВАТЬСЯ 1нугарах, шамарах, хумирах; 2. булгарах, тулгарах.
ПОДВОРО́ТНЯ 1. босгоны завсар; 2. хаалганы босго мод.
ПОДВО́Х хөөдөх, муу юм хийх, гай; **устроить** ~ хөөдөх; **неожиданный** ~ гэнэтийн гай.
ПОДВЫ́ПИТЬ ам халах, жаахан халамцах.
ПОДВЯЗА́ТЬ уях, зүүж уях, боох, зүүх; ~ **ведро под телегу** тэргэн дор хувин уях.
ПОДВЯЗА́ТЬСЯ биеэ ороох, бүслэх; ~ **кушаком** бүсээр биеэ ороох, бүс бүслэх.
ПОДВЯ́ЗКА 1. уях, боох; 2. татуур, оймсны татаас.
ПОДГАДА́ТЬ тааруулж хийх, амжиж хийх.
ПОДГА́ДИТЬ хор хүргэх, гай учруулах.
ПОДГИБА́ТЬ дороос нугалах, дороо нугалах; ~ **подол** хормойг дороос нугалах; ~ **ноги под себя** хөлөө дороо нугалах.
ПОДГИБА́ТЬСЯ нугарах, дороос нугарах, хумирах.
ПОДГЛЯДЕ́ТЬ сэмхэн харах, шагайх, гэтэж харах, мяраах.
ПОДГНИВА́ТЬ дооройос өмхрөх, ялзрах.
ПОДГОВА́РИВАТЬ далдуур ятгах, битүүхэн тухирах, битүүхэн өдөөх.
ПОДГОЛО́СОК 1. дагах хоолой; 2. аядан дагалдагч, дуурайн жиргэгч.
ПОДГО́НКА тааруулах, тааруулж суулгах, хоноох; ~ **оконных рам** цонхны жаазыг тааруулах.
ПОДГОНЯ́ТЬ 1. тууж авчрах; 2. хурдасгах, шамдуулах; ~ **лошадей** морины явдлыг хурдасгах, морьдыг ташуурдах; 3. тааруулах.
ПОДГОР||А́ТЬ түлэгдэх, хайрагдах, дороос шатах; **хлеб ~ел** талх түлэгдэв.
ПОДГОРЕ́ЛЫЙ түлэгдсэн, шатсан, түлэнхий, шатанхай; ~ **хлеб** түлэнхий талх.
ПОДГОТА́ВЛИВАТЬ бэлтгэх, бэлдэх, зэхэх; **подготовить доклад** илтгэл бэлтгэх.
ПОДГОТА́ВЛИВАТЬСЯ бэлтгэх, бэлдэгдэх.
ПОДГОТОВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ бэлтгэл, бэлтгэлийн, бэлтгэх; ~**ая работа** бэлтгэх ажил; ~ **курс** бэлтгэл анги.
ПОДГОТО́ВКА 1. бэлтгэх, бэлтгэл; ~ **кадров** боловсон хүчний бэлтгэх; ~ **к севу** тарилгад бэлтгэх; 2. бэлтгэлтэй, мэдлэгтэй.
ПОДГОТО́ВЛЕННОСТЬ бэлтгэл, мэдлэг; ~ **кадров** боловсон хүчний мэдлэг.
ПОДГРЕБА́ТЬ I 1. хамах, хамж цуглуулах, шүүрдэх.
ПОДГРЕБА́ТЬ II сэ́лж очих, сэлүүрдэж ойртох.
ПОДГРУ́ППА салбар бүлэг, салбар бүлгэм, бүлгийн хэсэг.
ПОДДАВА́ТЬ 1. өөд нь цохих, дээш нь хаях, хаяж өгөх; 2. өгч идүүлэх; 3. нэмэх, түргэсгэх, оргилуулах, манаргах.
ПОДДАВА́ТЬСЯ 1. түлхэгдэх, нэгдэх, түргэгдэх; 2. автагдах, орох; **не ~ описанию** тодорхойлон бичихийн аргагүй.
ПОДДАВКИ́ идүүлэх, идэгдэх, нүцгэрэх, өгөгдөл, жиргээ буг; **играть в** ~ идүүлэх даам тоглох, нүцгэрэх даам тоглох.
ПОДДА́КИВАТЬ заа заа гэх, аа аа гэх, ам дагах.
ПО́ДДАННЫЙ харьяат, албат.
ПО́ДДАНСТВО харьяалал.
ПОДДА́ТЬ 1. өөд нь цохих, дээш нь хаях, хаяж өгөх, өшиглөх; ~ **мяч ногой** бөмбөгийг өшиглөж өгөх; 2. нэмэх, түргэсгэх, оргиулах, манаргах; ~ **ходу** явцыг түргэсгэх; ~ **пару** уур манаргах; ~ **жару** халууныг оргилуулах, эрчийг чангалах.
ПОДДА́||ТЬСЯ 1. түлхэгдэх, нээгдэх, түргэгдэх; **дверь с трудом ~лась** үүд арай гэж нээгдэв; 2. автах, автагдах, орох; ~ **на уговоры** үгэнд орох; ~ **угрозам** заналд автагдах; **не ~ искушению** дур шуналд автахгүй.
ПОДДЕВА́ТЬ I дотуур өмсөх.
ПОДДЕВА́ТЬ II 1. өлгөх, гогдох, дэгээдэх, сэмлэх; 2. ёжлох, өөлөх өөнтөгдөж хэлэх.
ПОДДЕ́ЛАТЬ дуурайлгаж хийх, дуурайлгаж бичих, хуурмаг хийх; ~ **чужую подпись** бусдын гарын үсгийг дуурайлган бичих; ~ **ключ** түлхүүр дуурайлгаж хийх; түлхүүр тааруулах.
ПОДДЕ́ЛАТЬСЯ 1. дуурайх, дуурайж дугарах; ~ **под детскую речь** хүүхдийн үгийг дуурайж дугарах; 2. зулгуйдах, аядан дагалдах.
ПОДДЕ́ЛКА 1. хуурмаг, хуурамч, хуурмагаар үйлдэх; ~ **подписи на документы** баримт бичиг дээр гарын үсгийг хуурамчаар үйлдэх; 2. хуурамч, дуураймал юм.
ПОДДЕ́ЛЬНЫЙ хуурамч, хуурмаг, дуураймал; ~ **документ** хуурамч баримт; ~ **алмаз** дуураймал алмаз.
ПОДДЁРГИВАТЬ угз татах, дээш татах.
ПОДДЕРЖА́НИ||Е сахиулах, -тай байлгах, дэмжих; ~ **порядка** журамтай байлгах; **для ~я семейства** гэр бүлээ дэмжихийн тул.
ПОДДЕРЖА́ТЬ 1түших; ~ **под руку** гараас нь түших, туслан дэмжих, туслах; ~ **друга в минуту опасности** аюултай цагт нь найзыгаа дэмжих; 3. дэмжих, сайшаах; ~ **чьё-нибудь предложение** хүний саналыг дэмжих; 4. үргэлжлүүлэх, таслахгүй байх, -тай байлгах, тордох; ~ **огонь в печке** зууханд гал таслахгүй байх, зууханд галтай байлгах; ~ **порядок** журамтай байлгах; ~ **разговор** яриаг үргэлжлүүлж байх; ~ **своё здоровье** биеэ тордох.
ПОДДЕ́РЖИВАТЬ 1. үргэлжлүүлэх, таслахгүй байх, -тай байлгах; ~ **приятельские отношения** найз харьцааг үргэлжлүүлэх, найз харьцаагаа таслахгүй байх; 2. тулах, түших, тулгуурлах.
ПОДДЕ́РЖК||А 1. түшиг, тулгуур; 2. дэмжлэг, тусламж; **материальная** ~ эд юмаар дэмжих; **дружеская** ~ нөхөрсөг тусламж; **оказать ~у** дэмжлэг үзүүлэх.
ПОДДЕ́ТЬ I дотуур өмсөх, дотуур нөмрөх.
ПОДДЕ́ТЬ II 1. дэгээдэх, гогдож, өргөх, сэдлэх, 2 ёжлох, өөлж ёгөх, өөнтөглөж хэлэх.
ПОДДУВА́ЛО үнсний хүхээ, үнсний гоожуур, зуухны доод ам, сийгүүр.
ПОДДУВА́||ТЬ сийгэх, үлээх; **из-под пола ~ет** шалны завсраас сийгэж байна.
ПОДЕ́ЙСТВОВА||ТЬ тус болох, үйлдэл үзүүлэх, нөлөөлөх; **лекарство ~ло на больного** өвчтөнд эм тус болов; **мои слова на него не ~ли** миний үг түүнд нөлөөлсөнгүй, миний үгэнд ороогүй.
ПОДЕ́ЛА||ТЬ хийх, үйлдэх; **что бы мне ещё** ~ дахиад юу хийе дээ; **ничего не ~ешь** яах ч аргагүй.
ПОДЕЛИ́ТЬ хуваах.
ПОДЕЛИ́ТЬСЯ хуваах, хуваалдах, хуваалцах, ярьж өгөх, ~ **своим опытом** туршлагаа ярьж өгөх.
ПОДЕ́ЛК||А 1. хийх, үйлдэх; 2. хийсэн юм, жижиг сажиг юм хийх; ~**и из кости** ясаар хийсэн юм.
ПОДЕЛО́М хохь, хийсэн хэрэг; ~ **ему за это** хохь нь тэр; ~ **тебе** хохь чинь.
ПОДЁНН||ЫЙ өдрийн, өдөржийн, өдөөр тооцох; ~**ая плата** өдрийн хөлс; ~**ая работа** өдөөр тооцох ажил.
ПОДЁНЩИК өдрийн ажилчин, өдөөр тооцох ажилчин, өдөөр тооцогч.

ПОДЁНЩИН||А өдөржин, ажил, өдрөөр тооцох; **работать на ~е** өдрөөр тооцож ажиллах.
ПОДЁРГАТЬ угзчих, татах, татлах; **~ за руку** гараас угзчих.
ПОДЁРГИВАНИЕ татганах, татвалзах; **нервное ~ лица** мэдрэл муудаж царай нь татганах.
ПОДЁРГИВА||ТЬ 1. угзчих, татах, татлах; **~ свою бородку** сахлаа татлах, 2 татганах, татвалзах; **его всего ~ло** бүх бие нь татвалзав.
ПОДЕ́РЖАНН||ЫЙ хуучин, эдэлсэн, хэрэглэгдсэн, хэрэглэж байсан; **~ая книга** хэрэглэгдсэн ном.
ПОДЕРЖА́ТЬ байх, байлгах; **~ ребёнка** хүүхэд барьж байх; **~ дверь открытой** үүдээ нээлттэй байлгах.
ПОДЁРНУ||ТЬ бүрхэх, бүрхэгдэх; **реку ~ло льдом** голын ус нимгэн мөсөөр бүрхэгдэв.
ПОДЁРНУТЬСЯ бүрхэх, бүрхэгдэх, зайрмагтах.
ПОДЕШЕВЕ́ТЬ хямдрах.
ПОДЖА́РЕННЫЙ шарсан, хайрсан, хуурсан.
ПОДЖА́РИВАТЬ шарах, хайрах, хуурах.
ПОДЖА́РИВАТЬСЯ шарагдах, хайрагдах, хуурагдах.
ПОДЖА́РИСТЫЙ сайн шарагдсан, сайн хайрагдсан, жаахан түлэнхий.
ПОДЖА́РИТЬ шарах, хайрах, хуурах, жаахан шарах; **~ мясо** мах хуурах.
ПОДЖА́РИ||ТЬСЯ шарагдах, хайрагдах, хуурагдах; **картофель ~лся** төмс шарагдав.
ПОДЖА́РЫЙ хагссан, хагсаасан, хавчгар, мэхгэр; **~ конь** хагсаасан морь.
ПОДЖА́||ТЬ завилах, цомцойх, жимийх, хавчих; **~ под себя ноги** завилж суух, цомцойж суух; **~ губы** уруулаа жимийх; **собака ~ла хвост** нохой сүүлээ хавчив.
ПОДЖЕ́ЧЬ 1. гал ноцоох, гал асаах; **~ дрова** түлээнд гал асаах; 2. шатаах, түймэр тавих, түймэрдэх, галдах; **~ дом** байшин шатаах.
ПОДЖИВА́ТЬ эдгэрэх, эдгэх.
ПОДЖИГА́ТЕЛЬ шатаагч, галдан шатаагч, түймэр тавигч.
ПОДЖИГА́ТЬ 1. гал ноцоох, гал асаах; 2. шатаах, түймэр тавих, түймэрдэх.
ПОДЖИДА́ТЬ хүлээх; **~ гостя** зочныг хүлээх.
ПОДЖИ́ЛКИ хонгоны шөрмөс, тахимын шөрмөс; **~ трясутся** өвдөг нь чичирч байна, хормой нь чичирч байна.
ПОДЖИМА́ТЬ завилах, цомцойх, жимийх, хавчих.
ПОДЖИ́||ТЬ эдгэх, эдгэрэх; **рана уже ~ла** шарх нэгэнтээ эдгэрчээ.
ПОДЖО́Г шатаах, түймэр тавих, түймэрдэх, галдах.
ПОДЗАГОЛО́ВОК доод гарчиг, давхар гарчиг, дагавар нэр.
ПОДЗАДО́РИВАТЬ турхирах, өдөөх, өдөөн хатгах.
ПОДЗАДО́РИТЬ турхирах, өдөөх, хатгах.
ПОДЗАТЫ́ЛЬНИК шилэн хүзүү; **дать ~** шилэн хүзүү рүү нудрах.
ПОДЗАЩИ́ТНЫЙ өмгөөлүүлэгч.
ПОДЗЕМЕ́ЛЬЕ зоорь, агуй.
ПОДЗЕ́МН||ЫЙ газар доорхи; **~ые воды** газар доорхи ус; **~ сток** газар доорхи урсац.
ПОДЗЕРКА́ЛЬНИК толины тавиур, толины ширээ.
ПОДЗО́Л үнсэн саарал хөрс, чандруун хөрс.
ПОДЗО́ЛИСТ||ЫЙ үнсэн саарал; **~ая почва** үнсэн саарал хөрс.
ПОДЗО́Р 1. зээг, хиаг; 2. угалзтай хөвөө, хөлтрөг.
ПОДЗО́РН||ЫЙ ~ая труба дуран авай.
ПОДЗЫВА́ТЬ дуудах, дуудаж ирүүлэх, дуудаж уулзах.
ПОДИ́ 1. ир, яв; **~ сюда** нааш ир; **~ прочь** цаашаа яв; 2. байхаа, бололтой; 3. даан ч хөө.
ПОДИВИ́ТЬ гайхуулах, хачирхуулах.
ПОДИВИ́ТЬСЯ гайхах, хачирхах.
ПОДКА́ЛЫВАТЬ хатгаж торгох, хавсаргаж үндэх, хавсаргах.
ПОДКА́ПЫВАТЬ доогуур нь малтах, онгилох.
ПОДКА́ПЫВАТЬСЯ 1. малтаж орох; 2. өө сэв эрэх, улыг шагайх.
ПОДКАРАУ́ЛИВАТЬ,
ПОДКАРАУ́ЛИТЬ отох, отож байх.
ПОДКА́РМЛИВАТЬ 1. тэжээлийг сайжруулах, тэжээн тэнхрүүлэх; 2. бордох, нэмж бордох.
ПОДКА́РМЛИВАТЬСЯ тэжээгдэх, тэнхрэх.
ПОДКАТИ́ТЬ 1. өнхрүүлж ойртуулах, өнхрүүлж авчирах; 2. хүрч ирэх, хүрч очих.
ПОДКАТИ́ТЬСЯ өнхөрч очих, өнхөрч ойртох, бөмбөрч орох.
ПОДКАЧА́ТЬ 1. хөөрөгдөх, хөөрөгдөж нэмэх; 2. доголдох.
ПОДКА́ШИВАТЬ 1. хадуураар хадах, хадах; 2. дайрч унагах, түлхэж унагах, ойчих; 3. тамирдуулах, тэнхээг барах, арчаагүй болгох.
ПОДКА́ШИВАТЬСЯ чичрэх, нугарах.
ПОДКИДНО́Й хаялуур.
ПОДКИ́ДЫВАТЬ 1. дээш нь хаях, өөд шидэх, 2. нэмж хийх, хийх; 3. хаяж орхих, тавьж орхих.
ПОДКИ́ДЫШ орхигдсон хүүхэд.
ПОДКЛА́ДКА ивээс, нөхөөс.
ПОДКЛАДНО́Й ивүүр, ивээс, тосгуур; **~ брус** ивүүр мод.
ПОДКЛА́ДЫВАТЬ 1. ивэх, тавих; 2. хавсаргах; 3. нэмэх, хийх; 4. сэмхэн тавих, сэмхэн орхих.
ПОДКЛЕ́ИВАТЬ наах, дотроос наах.
ПОДКО́ВА тах.
ПОДКО́ВАННЫЙ 1. тахтай, тахалсан; 2. бэлтгэлтэй, мэдлэгтэй.
ПОДКОВА́ТЬ 1. тахлах; **~ лошадь** морь тахлах; 2. бэлтгэх, мэдлэгтэй болгох.
ПОДКО́ВЫВАТЬ 1. тахлах; 2. мэдлэгтэй болгох.
ПОДКО́ЖНЫЙ арьсан доогуур, арьсан доорхи.
ПОДКОЛО́ТЬ хатгаж торгох, хавсаргаж үдэх, хавсаргах.
ПОДКОМИ́ССИЯ салбар комисс.
ПОДКОНТРО́ЛЬНЫЙ хяналт доорхи, хяналтанд байгаа.
ПОДКО́П 1. доогуур малтах; 2. нүх малтах; 3. өө сэв эрэх, улыг шагайх.
ПОДКОПА́ТЬ доогуур малтах, онгилох.
ПОДКОПА́ТЬСЯ 1. малтаж, орох; 2. өө сэв эрэх, улыг шагайх; **~ под соперника** өрсөлдөгчийнхөө улыг шагайх.
ПОДКО́РМ 1тэжээх, тэнхрүүлэх, тэжээлийг сайжруулах, сайн бордох; 2. нэмэгдэл тэжээл, нэмэгдэл бордоо.
ПОДКОРМИ́ТЬ 1. тэжээлийг сайжруулах, тэжээж тэнхрүүлэх; 2. бордох, нэмж бордох.
ПОДКОРМИ́ТЬСЯ тэжээгдэж тэнхрэх.
ПОДКО́РМКА нэмэгдэл тэжээл, нэмэгдэл бордоо.
ПОДКОСИ́||ТЬ 1. хадах, хадуураар хадах; 2. дайрч унагах, түлхэж унагах, ойчих; **пуля его ~ла** түүнд сум тусаж унагав; 3. тамирдуулах, сульдуулах, арчаагүй болгох; **болезнь ~ла его** өвчин түүнийг сульдуулжээ.
ПОДКОСИ́||ТЬСЯ чичрэх, нугарах; **ноги ~лись от страха** айж өвдөг чичрэв; **ноги ~лись от усталости** ядарч хөл нугарав.
ПОДКО́ШЕННЫЙ хадсан өвс шиг, хяргагдсан юм шиг; **упал как ~** хяргагдсан юм шиг унав.
ПОДКРА́ДЫВАТЬСЯ гэтэх, мяраах, гэтэж очих, мярааж ирэх.
ПОДКРА́СИТЬ будах, жаахан будах, өнгө оруулах; **~ губы** уруулаа жаахан будах.
ПОДКРА́СИТЬСЯ жаахан будах, энгэсэг тавих.
ПОДКРА́СТЬСЯ 1. гэтэж очих, мярааж ирэх; 2. ирчхэх, болчихох; **смерть подкралась внезапно** үхэл гэнэт ирчхэв;

незаметно подкралась зима мэдэгдэлгүй байгаад өвөл болчихов.

ПОДКРЕП||И́ТЬ 1. бэхлэх, бататгах; ~ **забор подпоркой** хашааг тулгуураар бэхлэх; 2. тэнхрүүлэх, тамир оруулах; 3. батлах, нотлох; ~ **решение делом** шийдвэрээ ажил хэргээр батлах; **~лять своё мнение доводами** саналаа учир баримтаар нотлох.

ПОДКРЕПИ́ТЬСЯ өл залгах, өегшиж авах, зуушилж авах; ~ **перед дорогой** мордохын өмнө өл залгах, замд явахын өмнө зуушилж авах.

ПОДКРЕПЛЕ́НИ||Е 1. өл залгах, тамир орох; 2. туслах хүч, нэмэгдэл цэрэг; **свежие ~я** шинэ туслах хүч, шинэ нэмэгдэл цэрэг.

ПОДКРУТИ́ТЬ чангалж мушгих, чангалах, эрэгдэх; ~ **гайку** эрээс чангалах.

ПОДКУЗЬМИ́ТЬ молигодох, молиго үмхүүлэх, дөнгөх.

ПО́ДКУП авилга, хахууль өгөх.

ПОДКУПА́ТЬ 1. далдуур эгэх, хахуульдах, авилгадаж авах; ~ **свидетелей** гэрчийг авилгадаж авах; 2. биедээ татах, дурыг татах, таалагдах; ~ **всех своей добротой** сайн сэтгэлээрээ бүгдийг биедээ татах.

ПОДЛА́ДИТЬСЯ 1. тааруулах, таарах; 2. аясыг дагалдах, таалалд нийлүүлэх.

ПОДЛА́МЫВАТЬСЯ цөмөрөх, хугарах.

ПО́ДЛЕ дэргэд, хажууд, зэргэлдээ.

ПОДЛЕЖ||А́ТЬ зохих, болох, явдал; **не ~ит оглашению** зарлаж үл болно; **это не ~ит сомнению** үүнд эргэлзэх явдалгүй.

ПОДЛЕЖА́ЩЕЕ өгүүлэгдэхүүн.

ПОДЛЕЖА́ЩИЙ зохих ёстой, зохих; **вопрос, ~ рассмотрению** хянаж үзвэл зохих асуудал.

ПОДЛЕЗА́ТЬ шургаж орох, шургах, мөлхөж орох; ~ **под стол** ширээн доогуур шургаж орох.

ПОДЛЕ́СОК ширэнгэ, ширэнгэ ой.

ПОДЛЕТ||А́ТЬ 1нисэж хүрэх, нисэж ойртох; **самолёт ~ел к лесу** нисэх онгоц ойд нисэж хүрэв; 2. үсрэх, үсэрч хүрэх, үсэрч тулах.

ПОДЛЕ́Ц өөдгүй золиг, хүний шаар нь, адгийн амьтан.

ПОДЛЕ́ЧИВАТЬ жаахан эмнэх, бага сага эмнэх, аргалах.

ПОДЛЕ́ЧИВАТЬСЯ жаахан эмнүүлэх, бага сага эмнүүлэх, эмнүүлсхийх; **подлечиться на курорте** рашаан амралтад жаахан эмнүүлэх.

ПОДЛИВА́ТЬ нэмэх, нэмж хийх.

ПОДЛИ́ВК||А шүүс, сүмс; **мясо с ~ой** сүмстэй мах, шүүс дусаасан мах.

ПОДЛИ́ЗА бялдууч, зусарч.

ПОДЛИЗА́ТЬ долоож гүйцэх, долоож арилгах.

ПОДЛИЗА́ТЬСЯ бялдуучлах, зусардах.

ПО́ДЛИННИК жинхэнэ эх, уг эх, эх бичиг; **Агиймаа читает Шекспира в ~е** Агиймаа Шекспирын зохиолыг жинхэнэ эхээр нь уншиж байна.

ПО́ДЛИННОСТЬ жинхэнэ эх, мөн, бодитой эх; **заверить ~ подписи** гарын үсгийг мөн гэж батлах.

ПО́ДЛИНН||ЫЙ жинхэнэ, бодитой, лавтай, ёстой; ~ **текст** жинхэнэ эх бичиг, **это ~ая правда** энэ лавтай үнэн хэрэг.

ПОДЛИ́ТЬ нэмэх, нэмж хийх; ~ **масла в огонь** гал руу тос хийх, улам гааруулах.

ПОДЛО́Г хуурамчаар хийх, хуурамч юм үйлдэх; **предать суду за ~** документов хуурамч баримт үйлдсэн учир шүүхэд өгөх.

ПОДЛО́ДКА ***(подводная лодка)*** шумбах онгоц.

ПОДЛОЖИ́ТЬ1. ивэх, хийх; ~ **камень под колесо** дугуй дор чулуу ивэх; ~ **подушку под голову** толгой дор жинтүү хийх; 2. хавсаргах; ~ **документ к делу** баримт бичгийг уг хэрэгт нь хавсаргах; 3. нэмэх, хийх, нэмж хийх; ~ **дров в печь** зууханд түлээ нэмэх, 4. сэмхэн тавих, сэмхэн орхих.

ПОДЛО́ЖНОСТЬ, хуурамч, хуурмаг, хуурамч болох; **установить ~ документа** баримт бичгийн хуурамч болохыг тогтоох.

ПОДЛО́ЖНЫЙ хуурамч, хуурмаг; ~ **документ** хуурамч баримт.

ПОДЛОКО́ТНИК сандлын тохойлуур.

ПОДЛОМИ́ТЬ хугалах, хагалах; ~ **сук** мөчир хугалах.

ПОДЛОМИ́||ТЬСЯ хугарах, хагарах, цөмрөх; **лёд ~лся под ногами** хөл дорхи мөс цөмрөв.

ПО́ДЛОСТЬ жигшүүртэй юм, өөдгүй явдал, шившиг; **сделать ~ жигшүүртэй юм хийх, өөдгүй явдал гаргах.**

ПОДЛУ́ННЫЙ нарт, саран тусгалт; ~ **мир** нарт ертөнц, саран тусгалт дэлхий.

ПО́ДЛЫЙ жигшүүртэй, өөдгүй шившигт, шившгийн; ~ **поступок** жигшүүртэй явдал; ~ **человек** өөдгүй хүн.

ПОДМА́ЗАТЬ 1. жаахан тослох, дороос нь тослох, түрхэх.

ПОДМА́ЗЫВАТЬ 1. жаахан тослох, дороос нь тослох, түрхэх; ~ **сковородку** хайруулаа жаахан тослох; ~ **сапоги дёгтем** гуталд давирхай түрхэх, 2. юм атгуулчхах.

ПОДМА́ЗАТЬСЯ 1. будах, уруул хөмсгөө будах, 2. зулгуйдах, нялганах.

ПОДМА́НИВАТЬ дуудах, даллах.

ПОДМАНИ́ТЬ дуудах, даллах, дуудаж аваачих, даллаж ирүүлэх.

ПОДМАСТЕ́РЬЕ мастерын дагалдан, дагалдах мастер, дархны туслах.

ПОДМА́ЧИВАТЬ жаахан норгох, дэвтээх, чийглэх.

ПОДМЁН солих, сэм солих.

ПОДМЕ́Н||А солих, сэм солих, сольсон, сэлгэсэн, **обнаружить ~у** сольсоныг илрүүлэх.

ПОДМЕ́НИВАТЬ,

ПОДМЕНИ́ТЬ,

ПОДМЕНЯ́ТЬ солих, сэмхэн солих, сэлгэх; ~ **карту** хөзөр сэм солих.

ПОДМЕРЗ||А́ТЬ 1. мөхөөлдөх, **лужи ~ли** шалбааг мөстөв; 2. жаахан хөлдөх, мөхөөлдөж гэмтэх; **овощи и ~ли** хүнсний ногоо мөхөөлдөж гэмтэв.

ПОДМЕСИ́ТЬ нэмж зуурах, нэмж нухах; ~ **муку в тесто** бэмбийд гурил нэмж зуурах.

ПОДМЕСТИ́,

ПОДМЕТА́ТЬ шүүрдэх, хамах, шүүрдэж хийх, ~ **пол** шал шүүрдэх.

ПОДМЕ́ТИТЬ,

ПОДМЕЧА́ТЬ ажих, ажиж мэдэх, ажиглаж мэдэх; ~ **недостатки** дутагдлыг ажиж мэдэх.

ПОДМЁТК||А подбивать ~и зан тавих, **в ~и не годится** чигчийд нь ч хүрэхгүй.

ПОДМЕША́ТЬ,

ПОДМЕ́ШИВАТЬ холих, хутгах, хольж хутгах; ~ **песку в цемент** цементэнд элс холих.

ПОДМИ́ГИВАТЬ,

ПОДМИГНУ́ТЬ нүд ирмэх, анивчих.

ПОДМИНА́ТЬ дороо дарах, дарж унагах.

ПОДМО́Г||А дэмжих, дэмжлэг үзүүлэх, тусламж элбэх, хамсах, **прийти на ~у** дэмжих гэж ирэх.

ПОДМОКА́ТЬ,

ПОДМО́КНУТЬ жаахан норох, дороосоо норох, чийгтэх, чийг авах, **сахар подмок** чихэр чийг авчээ.

ПОДМОРА́ЖИВАТЬ хөргөх, хөлдөөх, мөхөөлтүүлэх.

ПОДМОРО́ЗИ||ТЬ1. хөргөх, хөлдөөх, мөхөөлтүүлэх; ~ **мясо** мах мөхөөлтүүлэх, 2. хүйтрэх, жавар орох, **утром ~ло** өглөөгүүр хүйтрэв.

ПОДМОСКО́ВНЫЙ Москва хавийн.
ПОДМО́СТКИ тайз, тавцан, модон индэр, **театральные ~** театрын тайз.
ПОДМО́ЧЕНН||ЫЙ норсон, дэвтсэн, чийгтсэн, чийг авсан; **~ая репутация** нэр хугарах, нэр хүндээ барах.
ПОДМОЧИ́ТЬ жаахан, норгох, чийгтүүлэх, чийг авахуулах; **~ табак** тамхи чийг авахуулах.
ПОДМЫВА́||ТЬ 1. доогуур нь угаах, жаахан угаах; 2. асан гэж санах, асан гэж хорхой хөдлөх, гэж хорхой гозгонох; **меня так и ~ло сказать об этом** энэ тухай хэлэх асан гэж миний хорхой хөдөлж байна.
ПОДМЫ́ТЬ 1. доогуур нь угаах, жаахан угаах; **~ ребёнка** хүүхдийг жаахан угаах, 2. угаамаар болох, угаасхийх; **~ пол** шалаа угаамаар болох, 3. угааж нураах, угааж элээх, хөндийлөн идэх.
ПОДМЫ́ШК||А нести книгу ~ой ном сугандаа хавчуулаад явах.
ПОДМЯ́||ТЬ дарж унах, унагаж дарах, дороо дарж ойчих, **медведь ~л охотника** баавгай анчныг дарж унагав.
ПОДНАДЗО́РНЫЙ харгалзаатай, харгалзаанд байгаа, хяналтад байгаа.
ПОДНАЖА́ТЬ шавдах, шавдуулах, шахах; **~, чтобы успеть к сроку** хугацаанд амжуулахын төлөө шавдах; **~ на лентяя** хойргуудыг шавдуулах.
ПОДНАРЯ́Д өлмийн улавч, улавч, хүүхэн ул.
ПОДНЕБЕ́СНАЯ тэнгэрийн дорх, бүх дэлхий, ертөнц.
ПОДНЕБЕ́СЬЕ огторгуй, **орёл взлетел в ~** бүргэд огторгуйд нисэв.
ПОДНЕВО́ЛЬНЫЙ 1. өөрийн эрх мэдэлгүй, өөрийн эрхгүй, хүний мэдэлд байдаг; **~ человек** өөрийн эрхгүй хүн, 2 албадлагын.
ПОДНЕСТИ́ 1. ойртуулах, дөтлүүлэх, ойртуулж үзэх; **~ книгу к глазам** номыг нүдэндээ ойртуулж үзэх, 2. ойртуулж өгөх, авчирж өгөх, хүргэж өгөх, 3. бэлэглэх, өгөх, бэлэглэж өгөх, өргөх; **~ букет цветов** баглаа цэцэг бэлэглэх.
ПОДНИМА́ТЬ, ПОДНЯ́ТЬ 1. өргөх; **~ тяжесть** хүнд юм өргөх; 2 өргөж гаргах; 3 авах; **~ платок** ойчсон алчуурыг авах, 4 дээшлүүлэх; **~ дисциплину** сахилга журмыг дээшлүүлэх, 5 нэмэх, нэмэгдүүлэх, ахиулах; **~ цены** үнэ нэмэгдүүлэх, 6. өргөж босгох, босгох; **~ упавшего** ойчсон хүнийг өргөж босгох; ~ 7. барьж босгох, босох, 8. дэгдээх; **~ шум** шуугиан дэгдээх, 9. өөд татах, дээш татах, 10. өндөрлөх, овоолох, 11. тавих; **~ вопрос** асуулт тавих, 12. урамшуулах, зоригжуулах.
ПОДНИМА́ТЬСЯ 1. гарах, өөд гарах, өгсөх, авирах; 2. дэгдэх, нисэж гарах; 3. босох, өндийх; 4. сөхөгдөх, өргөгдөх; 5. нэмэх, нэмэгдэх; 6. сайжрах, дээшлэх; 7. хөдлөх; 8. сэргэх; 9. хөвсийх, хөөх, бэмбийх; 10. гарах.
ПОДНОВИ́ТЬ шинэтгэх.
ПОДНОВЛЯ́ТЬСЯ шинэтгэгдэх.
ПОДНОГО́ТН||АЯ нууж хаасан, дарж далдалсан, нууц; **узнать всю ~ую** хамаг нууж хаасныг нь мэдэх, хамаг нууцыг нь мэдэх.
ПОДНО́ЖИЕ 1. бэл, хормой; **~ горы** уулын бэл, 2. суурь, оёор.
ПОДНО́ЖКА 1. гишгүүр, 2. дэгээдэх, хөлөөр таших.
ПОДНО́ЖНЫЙ бэлчээр, хагд; **~ корм** бэлчээрийн өвс.
ПОДНО́С 1. тосгуур, 2. ойртуулж өгөх, хүргэж ирэх.
ПОДНОСИ́ТЬ 1. ойртуулах, ойртуулж үзэх, 2. ойртуулж өгөх, авчирч өгөх, хүргэж өгөх, бэлэглэж өгөх.
ПОДНО́СЧИК хүргэгч, зөөгч; **~ патронов** сум зөөгч.
ПОДНОШЕ́НИЕ 1. бэлэглэх, бэлэг өгөх, 2 бэлэг; **получить ~** бэлэг авах.
ПОДНЯ́ТИЕ 1. өргөх, сөхөх, хийсгэх, мандуулах; **~ флага** далбаа мандуулах, 2 нэмэгдэх; **~ уровня воды** ус нэмэгдэх; 3 дээшлэх, ахих; **~ производительности труда** хөдөлмөрийн бүтээмж дээшлэх.
ПОДНЯ́||ТЬСЯ 1. гарах, өөд гарах, өгсөх, авирах; **~ по лестнице** шат өөд гарах, шатаар гарах; **~ на гору** уул өгсөх, уул өөд гарах, 2. дэгдэх, нисэж гарах; **~ в воздух** агаарт дэгдэх, 3. босох, өндийх; **~ со стула** сандлаас босох; **~ на борьбу** тэмцэхээр босох; 4. сөхөгдөх, өргөгдөх; **занавес ~лся** хөшиг сөхөгдөв; 5. нэмэх, нэмэгдэх; **температура ~лась** халуун нэмэгдэв; **цены ~лись** үнэ нэмэгдэв; **~лся интерес к чему-либо** юманд сонирхол нэмэгдэв; 6. сайжрах, дээшлих, дэгжих, сайжрав; 7. хөдлөх, босох; **~лся сильный ветер** хүчтэй салхи хөдлөв; 8. сэргэх; **у него ~лось настроение** сэтгэл санаа нь сэргэв; 9. хөвсийх, хөөх, бэмбийх, **хлеба ~лись** ээдмэг хөвсийв; 10. гарах; **~лся шум** шуугиан гарав; **~лся с постели** орноосоо өндийх, эдгэж босох.
ПОДО өмнө, дор; **~ мной** миний өмнө; **~ льдом** мөсөн дор.
ПОДОБА́||ТЬ зохилдох, зохих, таарах; **так поступать не ~ет** тэгж таарахгүй; **тебе не ~ет говорить это** чи ингэж хэлж зохилдохгүй; **как ~ет** зохих ёсоор нь; **сделать как ~ет** зохих ёсоор нь хийх.
ПОДОБА́ЮЩ||ИЙ зохилдох, зохих; **~ее положение** зохилдох байдал; **~им образом** зохих ёсоор нь.
ПОДО́БИ||Е төс, төсөө, төсөөтэй, адилавтар, мэт; **создать что-нибудь по своему образу и ~ю** өөрийн янз төсөөний юмыг үйлдэх; **~ двух треугольников** хоёр гурвалжны төсөө.
ПОДО́БЛАЧН||ЫЙ үүлэн дорх, огторгуй; **~ая высь** огторгуйн гүн.
ПОДО́БНО шиг, мэт, адил; **~ муравью трудолюбив мужик** тариачин шоргоолж шиг ажилсаг юм; **~ ему** түүн шиг, түүний адил.
ПОДО́БН||ЫЙ 1. шиг, мэт, адилавтар, төстэй, төсөөтэй, иймэрхүү, тиймэрхүү, ингэж, тэгж; **происшествие, ~ое этому, было в прошлом году** энүүн шиг адал явдал нөднин жил болсон юм; **в ~ых случаях** иймэрхүү тохиолдол болоход; **он поступил ~ым же образом** тэр бас тэгж л хийсэн; **~ые треугольники** төсөөтэй гурвалжнууд; 2. ийм, тийм; **никогда не встречал ~ых упрямцев** ийм зөрүүд хүмүүстэй ердөө дайралдаж яваагүй; **ничего ~ого** огт тийм биш, гэх мэт.
ПОДОБОСТРА́СТИЕ саймсрах, зусар.
ПОДОБОСТРА́СТНОСТЬ саймсрах, зусар.
ПОДОБОСТРА́СТНЫЙ саймсрах, саймсархуу, зусар; **~ человек** саймсархуу хүн; **~ взгляд** зусар харц.
ПОДОБРА́ТЬ 1. түүж авах, цуглуулж авах, хамж авах; **~ бумаги с пола** шалан дээрээс цаасыг хамж авах; 2. засаж залах, шуух, зайдах, хумих; **~ волосы** үсээ засаж залах; 3. олж авах, бүрдүүлэх, шилж авах, тааруулж авах; **~ хороших работников** сайн ажилтныг олж авах; **~ хорошую библиотеку** сайн номын санг бүрдүүлэх; **~ книги для чтения** унших ном шилж авах; **~ ключ к замку** цоожинд түлхүүр тааруулах.
ПОДОБРА́||ТЬСЯ 1. цугларах, бүрдэх; **~лся хороший коллектив** сайн хамт олон цугларав; 2. мярааж ойртох, гэтэж очих; **кошка ~лась к птице** муур бялзуухайд гэтэж очив.
ПОДОБРЕ́ТЬ 1. зан нь сайжрах, зан нь засрах, сайжрах, засрах; 2. мариажих.
ПОДОБРУ́-ПОЗДОРО́ВУ мэнд дээрээ, бүтэн бүлээн дээрээ; **уходи ~** мэнд дээрээ яв.
ПОДОГНА́ТЬ 1. тууж, авчрах; **~ скот к воротам** мал хашааны үүдэнд тууж авчрах; 2. хурдасгах, шамдуулах; **~ лошадь** морины явдлыг хурдасгах; **~ отстающих** хожимдогсдыг

шамдуулах; 3. тааруулах; ~ **стекло к раме** жаазанд шил тааруулах.

ПОДОГНУ́ТЬ 1. нугалах, эвхэх; ~ **край листа** хуудасны захыг нугалах; 2. хумхих; ~ **под себя ноги** хөлөө хумхих.

ПОДОГНУ́||ТЬСЯ нугарах, эвхрэх, хумхирах; **воротничок рубашки ~лся** цамцны зах нугарчээ; **ноги ~лись** хөл салганав.

ПОДОГРЕ́В халаах, бүлээсгэх, дулаацуулах.

ПОДОГРЕВА́НИЕ халаах, бүлээсгэх, дулаацуулах.

ПОДОГРЕВА́ТЬ халаах, бүлээсгэх, дулаацуулах.

ПОДОГРЕВА́ТЬСЯ халах, бүлээсэх, дулаацах.

ПОДОГРЕ́ТЫЙ халаасан, бүлээссэн, дулаацсан; ~ **обед** халаасан хоол.

ПО́ДОГРЕТЬ халаах, бүлээсгэх, дулаацуулах; ~ **суп** шөл халаах; ~ **чай** цай бүлээсгэх.

ПОДОДВИГА́ТЬ ойртуулах, дөхүүлэх.

ПОДОДВИГА́ТЬСЯ ойртох, дөхөх, ойртож суух, дөхөж суух.

ПОДОДВИ́НУТЬ ойртуулах, дөхүүлэх; ~ **стул к столу** ширээнд сандал ойртуулах.

ПОДОДВИ́НУТЬСЯ ойртох, дөхөх, ойртож суух, дөхөж суух; ~ **к соседу** дэргэдэх хүндээ ойртож суух.

ПОДОДЕЯ́ЛЬНИК хөнжлийн бүрээс, хөнжлийн даавуу.

ПОДОЖД||А́ТЬ хүлээх, хүлгэлзэх, хүлээж байх, азнах; ~ **поезда** галт тэрэг хүлээх; **~и, я завтра узнаю и скажу** азнаж бай, би маргааш мэдээд хэлье.

ПОДОЗВА́ТЬ дуудаж ирүүлэх, дуудах; ~ **прохожего** өнгөрч яваа хүнийг дуудаж ирүүлэх.

ПОДОЗРЕВА́||ТЬ 1. сэжиглэх, хардах; ~ **кого-либо в обмане** мэхлэв үү гэж хүнийг сэжиглэх; 2. төсөөлөх, таамаглах, тухайлах; **я ~ла, что он заболел** би түүнийг өвдөө байх даа гэж таамаглаж байв.

ПОДОЗРЕВА́ТЬСЯ сэжиглэгдэх, хардагдах.

ПОДОЗРЕ́НИ||Е сэжиглэх, сэжигдэх, сэжиг, сэжиглэгдэх, хардах, хардлага; **арестован по ~ю в краже** хулгайд сэжиглэгдэж баригдсан; **возбудить ~** сэжиг төрүүлэх.

ПОДОЗРИ́ТЕЛЬНОСТЬ сэжигтэй, сэжиглэх, сэжигдэх, хардах, өөнтөглөх, өөнтөгч; **отличаться излишней ~ю** дэндүү өөнтөгч зантай байх, хэтэрхий хардаж байх.

ПОДОЗРИ́ТЕЛЬНЫЙ 1. сэжигтэй, сэжигдмээр, эргэлзэлтэй; ~ **человек** сэжигтэй хүн; 2. сэжиглэмтгий, сэжигч, хардлагатай; ~ **характер** сэжиглэмтгий зан.

ПОДОИ́ТЬ саах; ~ **корову** үнээ саах.

ПОДО́ЙНИК саалын хувин, хөнөг.

ПОДОЙТИ́ 1. очих, ойртох, хүрэх, ойртож очих, хүрч очих, тулж очих; ~ **к берегу** эрэгт ойртож очих; **поезд подошёл к станции** галт тэрэг өртөөнд хүрч очив; 2. эхлэх, шууд хэлэлцэх, тулах; **вплотную ~ к вопросу** асуултыг шууд хэлэлцэх; 3. хандах, харьцах; **критически ~ к чему-либо** юманд шүүмжлэлтэйгээр хандах; **уметь ~ к людям** хүнтэй харьцаж чадах; 4. таарах; **это прозвище ему подойдёт** энэ хоч нэр түүнд таарна.

ПОДОКО́ННИК цонхны ирмэг, цонхны дэвсэг, тавцан.

ПОДО́Л хормой; ~ **юбки** банзалын хормой.

ПОДО́ЛГУ ~ жить в Москве Москвад удаан суух.

ПОДО́НКИ 1. шаар, шавхруу; ~ **чая** цайны шаар, цайны шавхруу; 2. шаар, шааран; ~ **общества** нийгмийн шаар; ~ **человечества** хүн төрөлхтний шаарангууд.

ПОДОПЕ́ЧНЫЙ асрамжийн, асрамжит, асрамжид байгаа; ~ **ребёнок** асрамжийн хүүхэд.

ПОДОПЛЁК||А цаад шалтгаан, далд шалтгаан; **узнать ~у интриги** өдөөж хатгах явдлын цаад шалтгааныгмэдэх.

ПОДОПРЕ́||ТЬ нэхших, үжих; **сено ~ло** хадсан өвс нэгшив.

ПОДО́ПЫТН||ЫЙ туршлагын, туршлага хийгдэж байгаа; **~ое животное** туршлагын амьтан.

ПОДОРВА́ТЬ 1. дэлбэлэх, тэслэх; ~ **мост** гүүр дэлбэлэх; 2. муудуулах, муутгах, **гутаах**.

ПОДОРВА́||ТЬСЯ 1. дэлбэрэх, дэлбэрэлтэд дайрагдах, дэлбэ цохиулж үхэх; 2 муудах; **здоровье ~лось** бие муудчихлаа.

ПОДОРОЖА́ТЬ үнэтэй болох, үнэд орох, үнэ нэмэгдэх.

ПОДОРО́ЖНАЯ улааны бичиг, улаа хэрэглэх үнэмлэх.

ПОДОРО́ЖНИК таван салаа, үүргэнэ.

ПОДОСИ́НОВИК салбан хусандай мөөг, улиасны сархиаг.

ПОДОСЛА́ТЬ илгээх, явуулах, заншлуулах.

ПОДОСНО́В||А шалтгаан, ёзоор; **вскрыть ~у явления** үзэгдлийн уг шалтгааныг нээн олох.

ПОДОСПЕ́||ТЬ хүрч ирэх, хүрэлцэж ирэх; **помощь ~ла вовремя** тусламж цаг тухайд нь хүрч ирлээ.

ПОДОСТЛА́ТЬ дор нь дэвсэх, дэвсэж өгөх; ~ **простыню** цагаан даавуу дэвсэж өгөх.

ПОДОТКНУ́ТЬ доогуур нь ивэх, хумих, хумлайдах; ~ **край одеяла** хөнжлийн хөвөөг хумлайдах.

ПОДОТЧЁТН||ЫЙ 1. тайлан, гаргах, дараа тайлан гаргах, тооцооны, **~ая сумма** дараа тайлан гаргах мөнгө; 2 харьяа, харьяалагдах, тайлагнадаг; **~ые организации** харьяа байгууллагууд.

ПОДО́Х||НУТЬ үхэх, турж үхэх; **овцы ~ли** хонь үхлээ.

ПОДОХО́ДНЫЙ ашгийн, ашиг орлогын; ~ **налог** олз ашгийн татвар.

ПОДО́ШВ||А хормой, ул; ~ **горы** уулын хормой; **на двойной ~е** давхар ултай.

ПОДПАДА́ТЬ орох, автагдах; ~ **под чьё-либо влияния** бусдын нөлөөнд орох.

ПОДПА́ИВАТЬ согтоох, согттол уулгах.

ПОДПА́ЛИНА толбо, цайруу толбо, алаг; **кобель с ~ми** алаг нохой.

ПОДПАЛИ́ТЬ 1. шатаах, түлэх; ~ **дом** байшин шатаах; 2 хуйхлах; ~ **себе усы папиросой** тамхины галаар сахлаа хуйхлах.

ПОДПА́РЫВАТЬ ханзлах.

ПОДПА́СТЬ орох, автагдах; ~ **под чьё-нибудь влияние** бусдын нөлөөнд орох, хүний нөлөөнд автагдах.

ПОДПЕВА́ЛА 1. дагалдан дуулагч; 2. даган дуурайгч, аялдан дагалдагч.

ПОДПЕВА́ТЬ 1. дагалдан дуулах; 2. даган дуурайх, аялдан дагалдах.

ПОДПЕРЕ́ТЬ тулах, түших; ~ **забор кольями** хашааг модоор тулах; ~ **щёку рукой** гараараа шанаагаа тулах; ~ **голову рукой** гараар толгойгоо түших.

ПОДПЕРЕ́ТЬСЯ тулах, түших; **рукой ~ в бок** гараар ташаагаа тулах.

ПОДПИ́ЛИВАТЬ 1. тайрах, хөрөөдөж тайрах; 2. хөрөөдөх, жаахан хөрөөдөх; ~ **дерево** мод хөрөөдөх.

ПОДПИ́ЛОК хуурай.

ПОДПИРА́ТЬ тулах, түших.

ПОДПИРА́ТЬСЯ тулах, түших.

ПОДПИСА́НИЕ гарын үсэг зурах; ~ **договора** гэрээнд гарын үсэг зурах.

ПОДПИСА́ТЬ 1. гарын үсэг зурах; ~ **заявление** өргөдөлд гарын үсэг зурах; ~ **договор** гэрээнд гарын үсэг зурах; 2. бичих, нэмж бичих; ~ **на конверте свой адрес** дугтуй дээр хаягаа бичих.

ПОДПИСА́ТЬСЯ 1. гарын үсэг зурах, бичих; ~ **под статьей** өгүүлэл дээр гарын үсгээ зурах; 2. захиалах; ~ **на журнал** сэтгүүл захиалах.

ПОДПИ́СК||А 1. захиалга, захиалах; **приём ~и на газеты и журналы** сонин сэтгүүлийн захиалга хүлээн авах; 2. баталгаа өгөх, амлах, батлах бичиг, гарын үсэг; **дать ~у о невыезде** гадагш явахгүй гэж гарын үсэг өгөх.

ПОДПИСН||О́Й захиалгын; **~ое издание** захиалгын хэвлэл.

ПОДПИ́СЧИК захиалагч, захигч; **~ на газету** *сонин* захиалагч.

ПОДПИ́СЫВАТЬ 1. гарын үсэг зурах; **~ договора** гэрээнд гарын үсэг зурах; 2. бичих, нэмж бичих.

ПОДПИ́СЫВАТЬСЯ 1. гарын үсэг зурах, 2 захих, захиалах.

ПО́ДПИСЬ 1гарын үсэг; **поставить свою ~** гарын үсгээ зурах, 2. гарын үсэг зурах, гарын үсэг зуруулах; **отдать бумаги на ~** бичигт гарын үсэг зуруулахаар өгөх.

ПОДПЛЫВА́ТЬ сэлж хүрэх, сэлж очих; **~ к берегу** эрэгт сэлж хүрэх.

ПОДПОЙ́ТЬ согтоох, согттол уулгах, жаахан согтоох.

ПО́ДПОЛ зоорь.

ПОДПОЛЗА́ТЬ 1. мөлхөж очих, мөлхөж хүрэх; **раненый подполз к кусту** шархтай хүн бутанд мөлхөж хүрэв; **~** 2. мөлхөж орох; **~ под кровать** *орон доогуур мөлхөж орох*.

ПОДПОЛКО́ВНИК дэд хурандаа.

ПОДПО́ЛЬЕ 1. зоорь; **спуститься в ~** зооринд орох; 2. нууц, далд, нууц ажиллагаа, хориглогдсон ажил.

ПОДПО́ЛЬН||ЫЙ нууц хоригтой, хориглогдсон, хориултай; **~ая работа** нууц ажил.

ПОДПО́ЛЬЩИК нууц ажилтан, нууц байгууллагын гишүүн, хоригтой ажилтан.

ПОДПО́РА тулгуур, тулга, түшиг; **~ к забору** хашааны тулгуур; **~ для цветов** цэцгийн сөр.

ПОДПОРО́ТЬ ханзлах, дороос нь ханзлах, дотроос нь ханзлах; **~ шов** оёдлыг ханзлах.

ПОДПОРУ́ЧИК бага дэслэгч (Хаант оросын офицерийн хэргэм).

ПОДПО́ЧВЕНН||ЫЙ хөрсөн дорх; **~ые воды** хөрсөн дорх ус.

ПОДПОЯ́САТЬ,

ПОДПОЯ́СЫВАТЬ бүслэх, бүслүүлэх.

ПОДПОЯ́САТЬСЯ,

ПОДПОЯ́СЫВАТЬСЯ бүслэх, бүсээ бүслэх.

ПОДПРА́ВИТЬ,

ПОДПРА́ВЛЯТЬ засах, жаахан засах, засаж залруулах, **~ написанную букву** бичсэн үсгийг жаахан засах.

ПОДПРУ́Г||А олом, олом жирэм, цавилуур; **затянуть ~у** олмоо татах, олмоо чангалах; **ослабить ~у** олмоо сулруулах.

ПОДПРЫ́ГИВАТЬ,

ПОДПРЫ́ГНУТЬ дэвхрэх, дэвхцэх, цовхрох; **~ до потолка** тааз тултал дэвхрэх; **~ от радости** баярлаад дэвхцэх, баярлаж хөл хөнгөрөх.

ПОДПУСКА́ТЬ ойртуулах, дөхүүлэх, ойрхон ирүүлэх, халгах.

ПОДПУСТИ́ТЬ 1. ойртуулах, дөхүүлэх, ойрхон ирүүлэх, халгах; **~ зверя на расстояние выстрела** араатныг сум хүрэхүйц газарт ойртуулах; 2. тавих, нийлүүлэх; **~ телёнка к корове** тугалыг үнээнд нийлүүлэх; 3. холих, нэмэх; **~ белил в краску** будагт цагаан будаг холих; 4. шургуулчхах; **~ шутку** хошин яриа шургуулчхах; **~ колкость** ёжтой үг шургуулчхах; 5. *разг* **~ шпильку** аазгайгий нь хөдөлгөх.

ПОДРАБА́ТЫВАТЬ халтуур хийх, илүү мөнгө олох.

ПОДРАБО́ТАТЬ 1. олз олох, нэмэгдэл олз олох, хажуугаар нь ашиг олох; **~ денег** нэмэгдэл мөнгө олох; 2. боловсруулах, цэгцлэх, бэлдэх. **ПОДРА́ВНИВАТЬ** *тэгшлэх, тэгшитгэх*.

ПОДРАЖА́НИЕ дуурайх, дуурайлт; **~ взрослым** насанд хүрэгсдийг дуурайх.

ПОДРАЖА́ТЕЛЬ дуурайгч, сажаагч.

ПОДРАЖА́ТЕЛЬН||ЫЙ дуураймал, дуурайсан, дуурайх; **~ая поэзия** *дуураймал яруу найраг*; **~ые способности** дуурайх авьяас.

ПОДРАЖА́ТЬ *дуурайх, сажаах*; **~ пению птиц** шувууны жиргэхийг дуурайх.

ПОДРАЗДЕЛЕ́НИЕ 1. хуваах, таслах; 2. анги, хэсэг, салбар анги. **ПОДРАЗДЕЛИ́ТЬ,**

ПОДРАЗДЕЛЯ́ТЬ хуваах, ангилах; **~ главу на параграфы** бүлгийг зүйлүүдэд хуваах.

ПОДРАЗНИ́ТЬ гоочлох, даажигнах.

ПОДРАЗУМЕВА́||ТЬ тухайлах, *уйтгартайгаар хэлэх, ойлгож байх*; **что вы ~ете под этими словами?** энэ үгийг та ямар утгатайгаар хэлж байна? **ПОДРАЗУМЕВА́ТЬСЯ** тухайлагдах, тааварлагдах, аяндаа ойлгогдох, аяндаа мэдэгдэх.

ПОДРАСТА́ТЬ ургах, өсөх; **за лето деревья заметно подросли** зундаа энэ моднууд мэдэхүйц ургажээ; **ваш мальчик подрос за этот год** танай хүү энэ жил их өсчээ.

ПОДРАСТА́ЮЩ||ИЙ ургах, өсөх; **~ее поколение** өсөх залуус, өсвөрийн залуу үе.

ПОДРА́ТЬСЯ зодолдох, ноцолдох.

ПОДРЕ́ЗАТЬ тайрах, тэгшлэн засах, танах, хирвэх, зүсэх; **~ деревья в саду** цэцэрлэгийн модыг тэгшлэн засах; **~ подол у платья** хувцасны хормойг танах; **~ волосы** үс тайрах, үс хяргах; **~ хлеб** талх зүсэх; **~ крылья** далавчий нь огтлох, сортойг нь дарах.

ПОДРЕМА́ТЬ зүүрмэглэх, үүрэглэх.

ПОДРИСОВА́ТЬ нэмж зурах, засаж зурах.

ПОДРО́БНО тодорхой, тодорхойлж, дэлгэрэнгүй; **~ описать виденное** үзсэн юмаа тодорхой бичих.

ПОДРО́БНОСТ||Ь тодорхой, тодорхойлох, нарийн учир, жижиг зүйлүүд, дэлгэрэнгүй; **рассказать во всех ~ях** бүгдийг тодорхой ярих.

ПОДРО́БНЫЙ тодорхой, дэлгэрэнгүй; **~ отчёт** тодорхой тайлан.

ПОДРО́СТОК өсвөрийн хүүхэд, өөлэй хүүхэд.

ПОДРУБ||А́ТЬ 1. тайрах, танах; 2. огтлох, дооронос нь *огтлох*; **~ить дерево** мод огтлох; 3. хөвөөлөх, имхэрдэх, хөвөрдөх; **~ить носовые платки** нусны алчуурыг имхэрдэх.

ПОДРУ́Г||А эмэгтэй хань, найз хүүхэн, хань, найз; **школьные ~и** сургуулийн найз хүүхнүүд; **~ жизни** учирсан хань.

ПОДРУЖИ́ТЬСЯ *нөхөрлөх, найзлах, үерхэх*.

ПОДРУ́ЖКА найз хүүхэн, үерхдэг охин.

ПОДРУМЯ́НИВАТЬ улайлгах, улаан болгох, улайх, улаан болох.

ПОДРУМЯНИВАТЬСЯ улайлгах, улаан болгох, улайх, улаан *болох*.

ПОДРУМЯ́НИ||ТЬ 1. улайлгах, улаан болгох, улайх, улаан болох; **мороз ~л детям щёки** хүйтэнд хүүхдийн хацар улайв; 2. энгэсэг түрхэх.

ПОДРУМЯ́НИ||ТЬСЯ 1. улайх, улаан болох; **щёки ~лись от мороза** хүйтэнд хацар улайв; 2. энгэсэг түрхэгдэх; 3. улайрах, хүрэнтэх, улаа бутрах; **хлеб ~лся** эздмэг хүрэнтэж боллоо.

ПОДРУЧНЫЙ 1. *ойр зуурын, гарын авлагын*; **~ инструмент** ойр зуурын багаж; 2. туслах, дагалдан; **~ сталевара** болд хайлагчийн туслах.

ПОДРЫ́В 1. дэлбэлэх, тэслэх; **~ скалы** хад тэслэх; 2. гутаах, муудуулах; **~ авторитета** нэр хүндийг гутаах.

ПОДРЫВА́ТЬ I 1. дэлбэлэх, тэслэх; **~ здоровье** эрүүл мэндийг муудуулах.

ПОДРЫВА́ТЬ II *доогуур малтах, дороос ухах*; 2. нэмж малтах, цааш нь ухах.

ПОДРЫВА́ТЬСЯ 1. дэлбэрэх, дэлбэрэлтэнд дайрагдах, дэлбэ цохиулж үхэх; 2. муудах.

ПОДРЫВНИ́К тэслэгч, дэлбэлэгч.

ПОДРЫВНО́Й 1. тэслэх,тэсэлгээний, дэлбэлэх; ~ **материал** тэслэх хэрэглэгдэхүүн, 2. хорлон сүйтгэх.

ПОДРЫ́ТЬ 1. доогуур малтах, дороос ухах; ~ **дерево** модон доогуур малтах; 2. нэмж малтах, цааш нь ухах.

ПОДРЫ́ТЬСЯ малтаж орох, ухаж орох.

ПОДРЯ́Д I ажлын гэрээ, гэрээниий ажил, тохиролцоо; **постройка по ~у** гэрээгээр хийх барилга.

ПОДРЯ́Д II дэс дараагаар нь, үргэлж, залгалдуудан; **я прочёл ~ сто страниц** би зуун хуудас дэс дараагаар нь уншлаа; **несколько дней ~** хэдэн өдөр дараалан.

ПОДРЯДИ́ТЬ түр хөлслөх, түрээслэх.

ПОДРЯДИ́ТЬСЯ хэлэлцээрээр хийх, хэлэлцээрээр, эдэх.

ПОДРЯ́ДН||ЫЙ гэрээний, хэлэлцээний, гэрээгээр хийх, тохиролцоогоор хийх; **~ые работы** хэлэлцээгээр хийх ажил.

ПОДРЯ́ДЧИК ажил гүйцэтгэгч, гэрээгээр барилга барих газар, хэлэлцээгээр ажиллагч, тохиролцогч, даамал.

ПОДРЯЖА́ТЬ түр хөлслөх, түр хөлсөлж авах.

ПОДРЯЖА́ТЬСЯ ажил хэлэлцээрээр, хийх.

ПОДСАДИ́ТЬ 1. суулгах, дэмжин суулгах, түшиж мордуулах; 2. дэргэд суулгах, хажууд суулгах; 3. нэмж тарих, нэмж суулгах; ~ **капусты** байцаа нэмж тарих.

ПОДСА́ЖИВАТЬ суулгах, дэмжин суулгах, түшиж мордуулах.

ПОДСА́ЖИВАТЬСЯ дэргэд суух, хажууд суух.

ПОДСВЕ́ЧНИК лааны суурь, лааны тосгуур.

ПОДСЕКА́ТЬ тас цавчих.

ПОДСЕ́ЧЬ 1. тас цавчих; 2. угзрах, угз татах.

ПОДСЕ́СТЬ дэргэд суух, хажууд суух, ойртож суух; ~ **к столу** ширээний дэргэд суух, ширээнд ойртож суух; 2. ~ **на наркотики** хар тамхинд орох, хар тамхинд донтох.

ПОДСЕ́ЧКА 1. цавчилт; 2. угзралт.

ПОДСЕВА́ТЬ,

ПОДСЕ́ИВАТЬ нэмж тарих.

ПОДСИ́НИВАТЬ хөхрүүлэх, цэнхэртүүлэх, хөхөмдөг болгох.

ПОДСИНИ́ТЬ хөхрүүлэх, цэнхэртүүлэх, хөхөмдөг болгох; ~ **бельё** дотуур хувцас хөхрүүлэх.

ПОДСКАЗА́ТЬ хэлж өгөх, сэмхэн хэлэх, шив хийх.

ПОДСКА́ЗЫВАТЬ1. хэлж өгөхөр сэмхэн хэлэх, шив хийх; ~ **во время экзамена** шалгалтын үед хэлж өгөх, шалгалтан дээр шив хийх; 2. санаа авахуулах, санаа оруулах; **опыт подсказал правильное решение** туршлага зөв шийдвэрлэх санааг оруулав.

ПОДСКА́ЗКА хэлж өгөх сэмхэн хэлэх, шив хийх.

ПОДСКА́ЗЧИК хажуунаас хэлж өгөгч, сэм хэлэгч, шив хийгч.

ПОДСКАКА́ТЬ,

ПОДСКА́КИВАТЬ давхиж ирэх.

ПОДСКА́КИВАТЬ дэвхцэх, дэвхрэх.

ПОДСКОЧИ́||ТЬ 1. дэвхцэх, дэвхрэх; ~ **от радости** баярлаад дэвхцэх; 2. гүйж: очих, хараилгаж ирэх; 3. гэнэт нэмэгдэх, хурдан ихсэх; **температура ~ла** халуун нь гэнэт нэмэгдэв.

ПОДСКРЕБА́ТЬ,

ПОДСКРЕСТИ́ хусах, хусаж цэвэрлэх; ~ **сковородку** хайруулыг хусаж цэвэрлэх.

ПОДСЛЕ́ДСТВЕННЫЙ 1. мөрдлөгийн, мөрдлөгт байгаа, мөрдөгдөж байгаа; 2, мөрдөгдөгч, мөрдөгдөж байгаа хүн.

ПОДСЛЕПОВА́ТЫЙ сохойсон, харалган, хараа муутай; ~ **старик** харалган өвгөн.

ПОДСЛУ́ША||ТЬ чагнах, сэм чагнах, сэм сонсох, ~ **чужую тайну** бусдын нууцыг сэм чагнах; **нас ~ли** бидний яриаг чагнажээ.

ПОДСЛУ́ШИВАТЬ чагнах, сэм чагнах, сэм сонсох.

ПОДСМА́ТРИВАТЬ,

ПОДСМОТРЕ́ТЬ шагайх,сэм харах, гэтэж харах; ~ **в окно** цонхоор сэм шагайх,

ПОДСМЕ́ИВАТЬСЯ наад барих, доог хийх, наадам болгох, шоолох; ~ **над неловким юношей** бойдго залуугаар доог хийх.

ПОДСНЕ́ЖНИК анхны цэцэг, яргуй.

ПОДСО́БН||ЫЙ туслах, хавсрага; ~ **рабочий** туслах ажилчин; **~ое хозяйство** туслах аж ахуй.

ПОДСО́ВЫВАТЬ шургуулах, сэм шургуулах, доогуур гудрах.

ПОДСОЗНА́НИЕ сэгээ, сэгээрэх, мэдээ үүсэх, дотоод ухамсар.

ПОДСО́ЛНЕЧНИК наран цэцэг.

ПОДСО́ЛНЕЧН||ЫЙ 1. нар тусах, ээвэр, энгэр; **~ая сторона** наран тал; 2. наран цэцгийн; **~ое масло** наран цэцгийн тос.

ПОДСО́ЛНУХ наран цэцэг, наран цэцгийн үр.

ПОДСО́Х||НУТЬ хатах, эврэх, эгших; **грязь во дворе ~ла** хашааны шавхай хатлаа; **на улицах уже ~ло** гадаа газар эвэрлээ.

ПОДСПО́РЬЕ дэмжлэг, нэмэр.тус дөхөм; **служить ~м** дэмжлэг болох; **огород — большое ~ в хозяйстве** хүнсний ногоо тарих нь аж ахуйд их нэмэр болно.

ПОДСПУ́ДНЫЙ дараастай, хав дарсан, далд.

ПОДСТА́ВИТЬ тосох, тосгуулж тавих.

ПОДСТАВЛЯ́ТЬ тосох, тосгуулж тавих; 2. ойртуулж тавих, тавьж өгөх, 3. тавих, хийх; ~ **подпорку к столбу** багананд тулгуур хийх; 4. солих,сольж тавих; ~ **ножку кому-либо** хүний доогуур хөлөө шургуулж бүдрүүлэх, хүний ажилд саад хийх.

ПОДСТА́ВКА 1. тулгуур, түшүүр, түшлэг; 2. тавиур, тавьц; ~ **для цветочного горшка** цэцгийн ваарын тавиур.

ПОДСТАВН||О́Й 1. нэмж тавьсан, түшүүлж тавьсан; ~ **стул в театре** театрт нэмж тавьсан сандал; 2. хуурамч, зориуд, мануухай; ~ **свидетель** хуурамч гэрч; **~ое лицо** мануухай.

ПОДСТАКА́ННИК аяганы бариулт суурилуур, аяганы тавьц.

ПОДСТА́НЦИЯ өртөө, дэд өртөө.

ПОДСТЕГА́ТЬ хавах, доторлож хавах.

ПОДСТЁГИВАТЬ I хавах, доторлож хавах.

ПОДСТЁГИВАТЬ II ташуурдах, шавхуурдах.

ПОДСТЕГНУ́ТЬ 1. ташуурдах, шавхуурдах, гуядах; ~ **лошадь** морио гуядах; 2. шамдуулах, шавдуулах; ~ **отстающих** хоцрогсдыг шавдуулах.

ПОДСТЕЛИ́ТЬ дор нь дэвсэх, дэвсэж өгөх.

ПОДСТЕРЕГА́ТЬ,

ПОДСТЕРЕ́ЧЬ отох, мяраах, гэтэх; ~ **зверя** араатныг отох.

ПОДСТИЛА́ТЬ дор нь дэвсэх, дэвсэж өгөх.

ПОДСТИ́ЛК||А 1. дэвсэх; дэвсэж өгөх; 2. дэвсгэр; **спать на мягкой ~е** зөөлөн дэвсгэр дээр унтах;3. сүрэл дэвсгэр, сэглий; ~ **из тростинка** айдар; ~ **для свиней** логш.

ПОДСТРА́ИВАТЬ 1. наалдуулж барих, залгаж барих, хавсаргаж барих; 2. тааруулах, тохируулах; 3. доог хийх.

ПОДСТРЕКА́ТЕЛЬ өдөөгч, хатгагч, өдөөн хатгагч, тухирагч.

ПОДСТРЕКА́ТЕЛЬСТВО хатгах, хатгалга, тухирлага.

ПОДСТРЕКА́ТЬ,

ПОДСТРЕКНУ́ТЬ 1. өдөөх, хатгах, өдөөн хатгах,тухирах; ~ **к ссоре** хэрүүл өдөөх; 2. гаруулах, оргилуулах, дэгжээх; ~ **чьё-либо любопытство** хүний шохоорхлыг гаруулах.

ПОДСТРЕ́ЛЕННЫЙ шархадсан, суманд шархадсан.

ПОДСТРЕ́ЛИВАТЬ,

ПОДСТРЕЛИ́ТЬ буудаж унагах, буудаж шархдуулах; ~ **птицу** шувуу буудаж шархдуулах.

ПОДСТРИГА́ТЬ,

ПОДСТРИ́ЧЬ, 1. авах; засах; ~ **волосы** үс засах; ~ **ногти** хумс авах; 2. хирвэх, хяргах,тайрах; ~ **дерево** модны мөчрийг хирвэх; ~ **овец** хонь хяргах.

ПОДСТРИГА́ТЬСЯ,

ПОДСТРЯ́ЧЬСЯ засах, үсээ эасуулах; ~ **в парикмахерской** үсчнээр үсээ засуулах.

ПОДСТРО́И||ТЬ 1, наалдуулж барих; залгаж барих;хавсарган барих; **к дому ~ли сарай** байшинд саравч залгаж барив; 2. тааруулах; тохируулах; ~ **скрипку под пианино** хийл хуурыг төгөлдөр хууранд тохируулах; 3. хийх, барих, болгох; ~ **шутку** доог хийх, тохуу хийх.

ПОДСТРО́ЧН||ЫЙ 1. мөр дорх шугамын хоорондох; **~ые примечания** мөр доорхи зүүлт; 2. үсэгчилсэн, үгчилсэн; ~ **перевод** үсэгчилсэн орчуулга.

ПО́ДСТУП 1. ойролцоо очих, хавьд очих, хавьтах; **к нему и ~у нет** түүнд хавьтахын аргагүй, түүнтэй уулзах нөхцөлгүй; 2. орчим, хавь, хавьцаа; **на ~ах к городу** хотын орчимд, хотын хавьд.

ПОДСТУПА́ТЬ ойртох, дөхөх; ойртож очих, дөхөж очих.

ПОДСТУПИ́||ТЬ 1. ойртох, дөхөх, ойртож очих, дөхөж очих; 2. ойртох, хавьтах, **сегодня к нему и ~ нельзя** өнөөдөр түүнд хавьтахын аргагүй; 3. дүүрэх, тулах; тээглэх;**слёзы ~ли к глазам** нулимс нүдээр дүүрэв; **боль ~ла ей под самое сердце** өвчин, бүр зүрхэнд нь туллаа, гол тасартал өвдөв.

ПОДСТУПА́ТЬСЯ хавьтах, ойртож очих.

ПОДСТУПИ́ТЬСЯ хавьтах, ойртож очих; **к нему не** ~ түүнд ойртож очих хэцүү, түүний эвийг олох хэцүү.

ПОДСУДИ́М||ЫЙ хэрэгтэн; **допрашивать ~ого** хэрэгтнийг байцаах.

ПОДСУ́ДНОСТЬ шийтгэгдэх ёстой, шийтгэвэл зохих; **установить ~ дела** хэргийн шийтгэгдвэл зохихыг тогтоох; 2. шийтгэх эрх хэмжээ.

ПОДСУ́ДН||ЫЙ шийтгэгдэх, шийтгэгдвэл зохих; **дело, ~ое народному суду** ардын шүүхээр шийтгэгдвэл зохих хэрэг.

ПОДСУ́НУТЬ сэм ургуулах;доогуур шургуулах ~ **вещи под скамейку** бандан доогуур юм гудрах.

ПОДСУ́ШИВАТЬ,

ПОДСУШИ́ТЬ хатаах, эгшээх, эврээх; ~ **бельё** дотуур хувцас эврээх; ~ **хлеб** талх хатаах.

ПОДСЧЁТ 1. тоолох, тооцоо, тоололт, бүртгэл; **по моим ~ам** миний тооцоогоор бол; **проверить ~ы** тооцоог шалгах; 2. тоолж дүгнэх, дүгнэх, дүн хураах, хураалтын дүн; ~ **голосов ещё не закончен** санал хураалтын дүн гараагүй байна; **по предварительным ~ам голосов** санал хураалтын урьдчилсан дүнгээс үзэхэд.

ПОДСЧИТА́ТЬ,

ПОДСЧИ́ТЫВАТЬ тоолох, тооцоолох, тооцоо хийх, тоолж дүгнэх, бодож гаргах, бүртгэх; хурааж дүгнэх; ~ **расходы** зарлагыг тооцоолох; зардлыг бодож гаргах; ~ **голоса** санал хурааж дүгнэх; ~ **наличность** бодитой байгаа зүйлийг бүртгэх.

ПОДСЫЛА́ТЬ нууцаар илгээх, далд явуулах; заншуулах.

ПОДСЫ́ПАТЬ,

ПОДСЫПА́ТЬ нэмж хийх; ~ **соль в суп** шөлөнд давс нэмж хийх.

ПОДСЫХА́ТЬ хатах, эврэх, эгших.

ПОДТА́ИВАТЬ жаахан хайлах, хайлс хийх, хайлмагтах, уярах.

ПОДТА́ЛКИВАТЬ 1. ёврох нудраад авах; 2. түлхэж ойртуулах; 3. түргэтгэх, шавдуулах.

ПОДТА́СКИВАТЬ чирж ацрах, өргөж оруулах.

ПОДТАСОВА́ТЬ,

ПОДТАСО́ВЫВАТЬ, 1. булхай гаргах, ов гаргах; ~ **карты** хөзөрт булхай гаргах, 2. гуйвуулах, овжин ашиглах; ~ **факты** баримтыг гуйвуулах, баримтыг овжин ашиглах.

ПОДТАСО́ВКА булхай гаргах, ов гаргах; 2. гуйвуулах, овжин ашиглах.

ПОДТА́ЧИВАТЬ1. ирлэх,хурцлах, билүүдэх, үзүүрлэх; 2. идэх,өм идэх;3. тамирдуулах;тамир барах, муудах.

ПОДТАЩИ́ТЬ чирж авчрах, өргөж оруулах; ~ **мешок к двери** шуудайтай юм үүдэнд өргөж авчрах.

ПОДТА́Я||ТЬ жаахан хайлах, *хайлсхийх, хайлмагтах, уярах;* **снег ~л** цас жаахан хайлав; **на улице ~ло** гадаа уярч байв; **мороженое ~ло** зайрмаг хайлмагтжээ, зайрмаг уярчээ.

ПОДТВЕРДИ́ТЬ,

ПОДТВЕРЖДА́ТЬ 1. батлах, үнэн гэх, зөв гэх, мөн гэх; ~ **прежние показания** урьдах өчгөө батлах; ~ **приказ** тушаалыг мөн гэх 2. гэрчлэх, мэдэгдэх, ~ **получение письма** захидлыг хүлээн авснаа мэдэгдэх.

ПОДТВЕРДИ́ТЬСЯ,

ПОДТВЕРЖДА́ТЬСЯ батлагдах, нотлогдох, лавай болох, үнэн болох, зөв болох; **все наши предположения подтвердились полностью** *бидний тухайлж байсан маань цөм нотлогдов;* **опасения подтвердились** айж (сэжиглэж) байсан маань, зөв боллоо.

ПОДТВЕРЖДЕ́НИЕ 1. батлах, үнэн гэх, зөв гэх, мөн гэх; 2. баталгаа, нотолгоо.

ПОДТЕКА́ТЬ урсаж орох, доогуур урсах; **вода подтекла под шкаф** ус шүүгээн доогуур урсаж оров.

ПОДТЕ́КСТ бичгийн нэмүү далд утга.

ПОДТЕРЕ́ТЬ арчих, арилгах.

ПОДТИРА́ТЬ арчиж арилгах.

ПОДТИ́РКА арчих, арилгах, арчиж цэвэрлэх.

ПОДТОЛКНУ́ТЬ 1. ёврох, нудрах; ~ **локтем соседа** дэргэдэх хүнээ тохойгоор ёврох; 2. түлхэж ойртуулах; ~ **к выходу** түлхэж үүдэнд ойртуулах; 3. түргэсгэх, шавдуулах.

ПОДТОПИ́ТЬ 1, гал түлэх, жаахан түлэх, галлах; 2. хайлах, жаахан хайлах.

ПОДТОЧИ́||ТЬ 1. ирлэх, хурцлах. билүүдэх, үзүүрлэх; ~ **нож** хутга билүүдэх; ~ **карандаш** харандаа үзүүрлэх; 2. идэх, өм идэх; **водой ~ло скалу** хад усанд идэгджээ; 3. тамирдуулах, тамир барах, муудах, **здоровье подточено** бие муудлаа.

ПОДТРУ́НИВАТЬ доог хийх, тохуу хийх.

ПОДТРУНИ́ТЬ доог хийх, тохуу хийх, наадах; ~ **над чудаком** этгээд хүнээр доог хийх.

ПОДТЫКА́ТЬ доогуур нь ивэх, хумих, хумлайдах, ~ **край одеяла** хөнжлийн хөвөөг хумлайдах.

ПОДТЯ́ГИВАТЬчангалах.

ПОДТЯНУ́ТЬ 1. чангалах; ~ **пояс** бүсээ чангалах; 2. чирж ацрах, татаж ацрах; ~ **лодку к берегу** завийг эрэг рүү татаж ацрах; 3. татаж цуглуулах, бөөгнүүлэх; 4. чангалах, сайжруулах; ~ **дисциплину** сахилга журмыг чангалах; 5. шамдуулах; ~ **отстающих** хоцрогдогсдыг шамдуулах; 6. дуулалцах, дагаж дуулах, түрж дуулах.

ПОДТЯ́ГИВАТЬСЯ чангарах, татагдаж ойртох, ойртож ирэх.

ПОДТЯНУ́||ТЬСЯ 1. чангарах; 2. татагдаж ойртох, ойртож ирэх;**суда ~лись к берегу** хөлөг онгоц эрэгт ойртож ирэв; 3. цугларах, бөөгнөрөх, **войска ~лись к границе** хил дээр цэрэг бөөгнөрөв; 4. гүйцэж ирэх, сайжрах; **отставшие ~лись** хоцрогдож байгсад сайжрав; 5. өргөгдөх, суниах, хөвчлөн эргэлдэх; ~ **на турнике** савлуур дээр суниах.

ПОДТЯ́ЖКА мөрөвч, татуурга, тэлээ.

ПОДТЯ́НУТЫЙ цэмцгэр.

ПОДУ́МА||ТЬ 1. бодож үзэх, бодож байх; **я ~ю, потом отвечу вам** би бодож байгаад танд хариу өгье; 2. санаархах, санах; **я не могу даже ~ об этом** ийм юманд би санаархаж ч чадахгүй байна; 3. хараач гэм; **~ешь, какая важность!** хараач гэм, яасан сүрхий юм; 4. бодоод үзээч.бод доо хөө; **и не ~ю** тэгнэ гэж санах ч үгүй.

ПОДУ́МЫВА||ТЬ санаатай байх; ~ **об отъезде** явах санаатай байх; **давно ~л уехать** хэдийний явах санаатай байсан юм.

ПОДУРНЕ́ТЬ муухай болох, базаахгүй болох, царай алдах.

ПОДУ́||ТЬ 1. үлээж эхлэх, салхилж эхлэх; **~л ветер** салхи салхилж эхлэв, 2. үлээх; **~ на чай** цай үлээх.

ПОДУЧА́||ТЬ зааж өгөх; **он меня ~л сказать дерзость** давилуун үг хэлэхийг тэр над зааж өгсөн.

ПОДУ́ЧИВАТЬ сургах, жаахан сургах.

ПОДУ́ЧИВАТЬСЯ сурах, суралцах.

ПОДУЧИ́ТЬ 1. сургах, 1 жаахан сургах; **~ молодого рабочего** залуу ажилчныг сургах; 2. цээжлэх; **~ стихотворение** шүлэг цээжлэх; 3. зааж өгөх.

ПОДУЧИ́ТЬСЯ сурах, суралцах, цааш нь суралцах, жаахан суралцах.

ПОДУШИ́ТЬ үнэртэй ус түрхэх, үнэртэй ус сүрших.

ПОДУШИ́ТЬСЯ үнэртэй ус биедээ түрхэх.

ПОДУ́ШКА 1, дэр; 2. зөөлөвч; **~ на седле** олонцог; **~ для сидения** олбог, талбаг.

ПОДУ́ШН||ЫЙ хүн бүрээс авах, хүн бүрт ногдох; **~ая подать** хүн бүрээс авах гувчуур.

ПОДХАЛИ́М зусарч, бялдууч.

ПОДХАЛИ́МНИЧАТЬ,

ПОДХАЛИ́МСТВОВАТЬ зусардах, бялдуучлах.

ПОДХАЛИ́МСКИЙ зусар, зусарч, бялдууч, бялдуучлах.

ПОДХАЛИ́МСТВО зусар, зусардах, бялдууч, бялдуучлал.

ПОДХВА́ТИ́ТЬ тосож авах, шүүрч авах. **~ брошенный мяч** шидсэн бөмбөгийг шүүрч авах; **~ чемодан** чемоданыг тосож авах; 2. олж авах; **~ интересую книгу** сонин ном олж авах; **~ насморк** ханиад хүрэх; 3. хүүдэгнэх, сүйлхэлэх; **~ чужую мысль** хүний санаагаар хүүдэгнэх; **~ чужую фразу!** хүний үгээр сүйлхлэх (бусдын амаар будаа идэх); 4. дэмжих, угтаж авах; 5. дагалдан дуулах.

ПОДХВА́ТЫВАТЬ 1. тосож авах, шүүрч авах.

ПОДХЛЕСТНУ́ТЬ ташуурдах, гуядах; **~ коня** морио гуядах; 2. шамдуулах; **~ отстающих** хоцрогдогсдыг шамдуулах.

ПОДХО́Д 1. ойртох, ойртож очих, хавьтах, дөтлөх; **~ поезда к платформе** галт тэрэг тавцандаа ойртож очих, 2. хавь газар, хөвөө, хаяа; **болотистый ~ к реке** мөрний намагтай хөвөө; 3. хандах, хандлага, үзэх явдал, харьцах; **правильный ~ к делу** хэрэгт зөвөөр хандах; **узковедомственный ~** албан газрын явцуу үүднээс үзэх явдал.

ПОДХОДИ́||ТЬ 1. дэргэд очих, ойртож очих, хүрч очих, тулж очих; **~ к берегу** эрэгт ойртож очих; **поезд ~т к станции** галт тэрэг өртөөнд хүрч очно; 2. эхлэх, ойртох. нарийвчлан орох; **вплотную ~ к вопросу** асуудалд нарийвчлан орох; 3. хандах, харьцах; **~ к чему-либо** юманд шүүмжлэлтэйгээр хандах; **уметь ~ к людям** хүнтэй харьцаж ча-дах; 4. таарах, нийцэх, зохицох; **это прозвище ему ~т** энэ хоч нэр түүнд таарна; **~ к концу** тэрлэх, шувтрах.

ПОДХОДЯ́Щ||ИЙ ойртож яваа; **~ к станции поезд** өртөөнд ойртож яваа галт тэрэг; 2. тааруу, тааламжтай, зохимжтой, тохиромжтой; **~ момент** таарамжтай цаг; **~ее помещение** тохиромжтой байр.

ПОДЦЕПИ́ТЬ залгах, өлгөх, чагтлах; **~ вагон к поезду** галт тэргэнд вагон залгах; 2. дэгээдэх, гохдох; **~ груз крючком** дэгээгээр ачаа гохдох; 3. олж авах, хүрэх; **~ насморк** шуухиа хүрэх.

ПОДЧА́С заримдаа, хааяа; **~ он любит помечтать** заримдаа тэр, сайн сайхныг мөрөөдөх дуртай билээ.

ПОДЧЕРКНУ́ТЬ 1. доогуур нь зурах; **~ слово волнистой линией** үгийн доогуур долгионт шугам зурах; 2. онцлон тэмдэглэх, онцлох; **~ важность вопроса** асуудлын чухал учрыг онцлон тэмдэглэх.

ПОДЧЁРКНУТ||ЫЙ доогуур нь зурсан, доогууруа зураастай; **~ая буква** доогууруа зураастай үсэг; 2. онцлон тэмдэглэсэн, онцолсон, онц; **~ое внимание** онц анхаарал.

ПОДЧИНЕ́НИ||Е 1. захирагдах, мэдэл; **быть в ~и у бригадира** бригадын даргад захирагдаж байх, бригадын даргын мэдэлд байх; 2. захирах. захирагдах; **сочинение и ~ предложений** өгүүлбэрийн зэрэгцэх ба захирагдах.

ПОДЧИНЁНН||ЫЙ 1. захирагдсан, харьяалагдсан, захирагдсан хүн, харьяалагдсан хүн; **он строг с ~ыми** тэр хүн, захирагдсан хүмүүстээ чанга шүү; 2. захируулсан. захируулах; **~ое слово** захируулах үг.

ПОДЧИНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ захируулсан; **~ союз** захируулсан холбоос үг; **~ая связь** захируулсан холбоо.

ПОДЧИНИ́ТЬ 1. захируулах, захирагдуулах; **~ меньшинство большинству** цөөнхийг олонхид захирагдуулах; 2. оруулах; **~ кого-либо своему влиянию** хүнийг нөлөөндөө оруулах; 3. харьяалуулах.

ПОДЧИНЯ́ТЬСЯ захирагдах, дагах; **~ законам** хуульд захирагдах; **чувство подчинилось рассудку** мэдрэх нь ухамсарлахад захирагдав; **~ приказу** тушаалыг дагах; **~ голосу совести** ариун сэтгэлдээ захирагдах.

ПОДЧИ́СТИТЬ цэвэрлэх, хирийг арилгах; **~ пальто** пальто цэвэрлэх; 2. засаж цэвэрлэх; **~ садовые дорожки** цэцэрлэгийн доторх нарийн замыг цэвэрлэх; 3. хусах.

ПОДШЕ́ФНЫЙ шефийн холбоотой, ивээлийн харьцаатай.

ПОДШИБА́ТЬ шаачхах, хавсайдах, нульчихах, **~ глаз** нүд рүү нь шаачхах.

ПОДШИВА́ТЬ 1. доторлох, барьж оёх, шидэх; **~ подкладку** доторлох, дотор барьж оёх, 2. уллах; 3. хөвөөлөн хөвөрдөх, мухлайдаж оёх; **носовые платки** нусны алчуурыг хөвөөлөн хөвөрдөх, 4. үдэх; **~ протокол к делу** тогтоолыг хэрэгт нь үдэх; **~ газеты** сонин үдэх.

ПОДШИ́ВКА 1. доторлох, уллах, 2. үдэх, үдээс үдээстэй (юм); **~ газет** үдээстэй сонин.

ПОДШИ́ПНИК эргэвч, холхивч; **шариковый ~** мөхлөгөн эргэвч, бөөрөнхий подшипник; **роликовый ~** домбон эргэвч.

ПОДШТА́ННИКИ дотоож, дотуур өмд.

ПОДШТО́ПАТЬ товших, нөхөөслөх, нөхөж сүлжих, торлож сэлбэх; **~ носки** оймс товших, оймс торлож сэлбэх.

ПОДШУТИ́ТЬ хошигнох, шоглох, тоглоом хийх; **~ над чудаком** хачин маягтай хүнээр тоглоом хийх.

ПОДЪЕДА́ТЬ 1. төнхөх, төнхөж идэх, ухаж идэх, 2. идэчхэх.

ПОДЪЁЗД 1. ойртож очих, очих, хүрч очих, 2. очих зам; **~ к реке** гол уруу очих зам, 3. орц, хаалга, шатны хаалга, довжоо; **парадный ~** гол хаалга.

ПОДЪЕЗДН||О́Й салбар; **~ые пути** салбар зам.

ПОДЪЕЗЖА́ТЬ ойртох, ойртож очих, дөхөж очих, хүрч очих.

ПОДЪЁМ 1. өргөх, өргөлт; **~ тяжести** хүнд юм өргөх, 2. нэмэгдэх, их болох; **~ воды в реке** голын ус нэмэгдэх, 3. өрнөлт, өсөлт; **послевоенный ~ народного хозяйства** дайны дараах ардын аж ахуйн өрнөлт, 4. босох, босолт, босох цаг, **затрубили ~** босох дохио өглөө, 5. өгсүүр, өгсүүр газар, өгсөх, өөд газар; **крутой ~** эгц өгсүүр газар, 6. хөгжил, хөхүү, урамшил; **говорить с ~ом** хөгжилтэй ярих; **лёгок на ~** хөл хөнгөнтэй.

ПОДЪЁМНИК өргүүл, өргүүр, өргөгч.

ПОДЪЁМН||ЫЙ 1. өргөх, даац; **~ кран** өргөх цамхаг; **~ая сила вагона** вагоны даац, 2. өргөгдөх, сөхөгдөх; **~ мост** унууль гүүр, 3. шилжилтийн, шилжихийн; **~ые** шилжихийн мөнгөн тусламж.

ПОДЪЕ́СТЬ 1. төнхөх, төнхөж идэх, ухаж идэх.

ПОДЪЕ́ХАТЬ ойртох, ойртож очих, дөхөж очих, хүрч очих

ПОЖА́ЛОВАТЬСЯ гэх, гэж хэлэх; ~ **на головную боль** толгой өвдөж байна гэх; 2. гомдол мэдүүлэх, заалдах; ~ **в суд** шүүхэд гомдол мэдүүлэх; 3. хэл ам гаргах.

ПОЖА́ЛУЙ бололтой, байгаа, тэгнэ байгаа, магадгүй, хай; ~, **он прав** түүнийх зөв бололтой; **я, ~, завтра пойду к вам** би маргааш танайхаар очно байгаа; **ты пойдёшь с нами, ~** чи бидэнтэй явах уу тэгнэ байгаа; **завтра, ~ сегодня** маргааш юм уу, *өнөөдөр ч магадгүй*; **~, нельзя так делать** хай, тэгж горигүй байх.

ПОЖА́ЛУЙСТА 1. хичээгээрэй, хичээгээч, хичээж, гуйя, гуйж байна; **дайте мне, ~, воды** над хичээж ус өгөөч; **~, *не шумите*** гуйя, битгий шуугиач; 2. болно болно, зүгээр; **можно вас на минуточку, ~** та жаахан зав гаргаж болох уу болно, болно; **скажите ~** хараач гэм, муухай гайхал.

ПОЖА́Р түймэр, гал, гал дөл, галын аюул; **тушить ~** түймэр унтраах; **лесной ~** ойн түймэр; **~ революции** хувьсгалын гал дөл; **~ войны** дайны гал; **как на ~ бежать** ухаан жолоогүй гүйх; **не на ~** их сандрах юмгүй.

ПОЖА́РИТЬ шарах, хуурах; **~ мясо** мах шарах.

ПОЖА́РИЩЕ их түймэр, гал түймэр; 2. цурам, түймрийн цурам.

ПОЖА́РНИК *усан хөөрөгчин, гал унтраагч, түймэр сөнөөгч.*

ПОЖА́РН||ЫЙ 1. түймрийн, түймэр унтраах, гал; **~ая лестница** түймрийн шат; **~ая безопасность** түймрийн аюулаас хамгаалах; **~ая команда** гал команд, усан хөөрөгнийхөн; 2. усан хөөрөгчин. түймэр унтраагч, гал сөнөөгч; **в ~ом порядке** маш яаралтай; **на всякий ~ случай** хэцүү цагт хэрэгтэй гэж, юу ч болж мэднэ гэж.

ПОЖА́ТИЕ атгах, базах, барих, барьж мэндлэх, хавчих; **~ руки** гарыг барьж мэндлэх; **~ плеч** мөрөө хавчих.

ПОЖА́ТЬ I атгах, базах, барих, хавчих; **~ друг другу руки** бие биений гарыг барих; **~ плечами** мөрөө хавчих.

ПОЖА́ТЬ II 1. хадаж дуусгах, хадачхах; **~ рожь** хөх тариаг хадаж, дуусгах; 2. амсах, хүртэх; **~ плоды своих трудов** хийсэн хөдөлмөрийнхөө ачийг амсах; **~ лавры** алдар хүндийг олох; **что посеешь, то и пожнёшь** тарьснаа хадна, хадсанаа иднэ.

ПОЖА́ТЬСЯ бэгцийх, бээцийх, агдайх; **~ от холода** даарч бэгцийх.

ПОЖЕВА́ТЬ жажлах, жажласхийх; **~ губами** уруулаа умалзуулах.

ПОЖЕЛА́НИ||Е 1. ерөөл, хүсэл, ерөөх. хүсэх; **окончить письмо ~ями успехов** амжилтыг ерөөж захидлыг төгсгөх; 2. эрэлт, хүсэлт; **мы учтём ваши ~я** бид та нарын хүсэлтийг анхаарч үзнэ.

ПОЖЕЛА́ТЬ ерөөх, хүсэх; **~ счастливого пути** сайн явахыг ерөөх; **~ успехов** амжилтыг ерөөх.

ПОЖЕЛТЕ́Л||ЫЙ шарласан, шар, шар болсон; **~ые листья** шарласан навч.

ПОЖЕЛТЕ́||ТЬ шарлах, шарлачхах; **листья уже ~ли** навч шарлачхав.

ПОЖЕНИ́ТЬ гэрлүүлэх, эхнэр авч өгөх.

ПОЖЕНИ́ТЬСЯ гэрлэх, эхнэр авах.

ПОЖЕ́РТВОВАН||ИЕ өргөл, барьц, тахил өргөх; 2. өглөг *тусламжийн юм*; **сбор ~ий** *тусламжийн юм цуглуулах.*

ПОЖЕ́РТВОВАТЬ 1. өргөл өргөх, тахил өргөх, барих, туслах; 2. өгөх, зориулах; **~ жизнью** амь насаа зориулах.

ПОЖИ́В||А хонжоо, жавшил, ашиг жавшаан; **искать ~ы** ашиг жавшаан эрэх.

ПОЖИВА́||ТЬ суух, сайн суух, байх, сайн байх; **как вы ~ете** та сайн сууж байна уу; **жить—, да добра наживать** аж төрж суух, ашиг олж баяжих.

ПОЖИВИ́ТЬСЯ жавших; **~ чужим добром** бусдын юмыг жавших.

ПОЖИ́ВШИЙ хал үзсэн; **~ человек** хал үзсэн хүн.

ПОЖИ́ЗНЕНН||ЫЙ бүх насны, насан туршийн, нэг насны; **~ая пенсия** насан туршийн тэтгэвэр.

ПОЖИЛ||О́Й хижээл, хижээл насны, настайвтар; **~ая женщина** хижээл эмэгтэй.

ПОЖИМА́ТЬ атгах, базах, барих, хавчих; **~ друг другу руки** бие биеийн гарыг атгаж мэндлэх; **~ плечами** мөрөө хавчих (гайхах дохио).

ПОЖИМА́ТЬСЯ бээцийх, бэгцийх, агдайх.

ПОЖИНА́ТЬ 1. хадах, хадаж дуусгах; 2. амсах, хүртэх.

ПОЖИРА́ТЬ гудрах, залгих, ховдгоор идэх.

ПОЖИ́ТКИ собрать свои ~ *юм хумаа цуглуулах.*

ПОЖИ́||ТЬ амьд явах, амьд байх, амьдрах, хонох, сууж байх; **~ хочется** амьд явахыг хүснэ; **~вём — увидим** амьд байвал аяндаа мэдэгдэнэ; **~ на даче** зусланд сууж байх; 2. цэнгэж амьдрах, наргиж явах; **в молодости он ~л, но с летами остепенился** тэр, залуудаа наргиж явсан хүн, насаа ахихад томоожжээ.

ПОЖУРИ́ТЬ үглэх, зэмлэх.

ПО́З||А 1. төхөл, төрх, арга, байдал, загвар; 2, маяг; **стать в ~у** биеэ маягтай байлгах; **любитель ~ы** маяг гаргагч, маяглах дуртай хүн.

ПОЗАБА́ВИТЬ наргиулах, уйтгар гаргах; **~ детей** хүүхдийн уйтгар гаргах.

ПОЗАБА́ВИТЬСЯ зугаацах, наргих, уйтгараа гаргах.

ПОЗАБЫВА́ТЬ,

ПОЗАБЫ́ТЬ мартах, мартачхах; **~ обещание** хэлснээ мартачхах; **~ разговор** ярилцсанаа мартах.

ПОЗАБО́ТИТЬСЯ 1, элбэрэх, арчлах; 2. сэтгэл зовох.

ПОЗА́ВТРАКАТЬ хоол идэх.

ПОЗАВЧЕРА́ урждар; **~ вечером** урждар орой.

ПОЗАДИ́ сүүлд, ард **он шёл ~ всех** тэр хүн хамгийн сүүлд явж байв; **самое трудное уже ~** хамгийн хэцүүгий нь ард гарлаа; **он сидел ~ меня** тэр хүн *миний хойно сууж байв.*

ПОЗАЙМСТВОВАТЬ дуурайж явах, дуурайж хэрэглэх; **~ метод работы** ажлын аргыг дуурайж хэрэглэх.

ПОЗАНИМА́ТЬСЯ хичээл хийх, жаахан хичээл хийх, ажиллах, жаахан ажиллах,

ПОЗАПРО́ШЛЫЙ уржнан, уржнан жил.

ПОЗА́РИТЬСЯ шунах, хорхойтох; **~ на чужие деньги** бусдын мөнгөнд шунах.

ПОЗВА́ТЬ дуудах, дуудаж ирүүлэх, урих; **~ врача** эмчийг дуудах; **~ друга, в гости** нөхрийгөө гэртээ урих.

ПОЗВОЛЕ́НИ||Е зөвшөөрөл, зөвшөөл **получить ~** зөвшөөрөл авах; **дать ~** *зөвшөөрөл өгөх*; **с вашего ~я** таны зөвшөөрлөөр; **с ~я сказать** нэртэй юм нь, гэдэг юм нь, **он, с ~я сказать, совершенный невежда** шууд хэлэхийг зөвшөөрвөлтэр юу ч мэдэхгүй хүн.

ПОЗВОЛИ́ТЕЛЬНО зөвшөөрч болмоор, болмоор; **но ~ спросить...** гэвч...гэж асууж болмоор байа.

ПОЗВО́ЛИ||ТЬ зөвшөөрөх, болох; **~ закурить** тамхи татахыг зөвшөөрөх; **позвольте закурить** тамхи татаж болох уу 2. чадах, болох; **обстоятельства не ~ли ему уехать** тэр хүн, аргагүй учраас явж чадсангүй тэр хүн аргагүй учраас явж болоогүй; 3. үгүй хөө, үгүй тэгээд, ай хөө; **позволь,что такое ты говоришь** үгүй хөө,*чи юу хэлж байна.*

ПОЗВОЛЯ́||ТЬСЯ дуртайгаа л; **ему все ~ется делать** тэр юу дуртайгаа л хийж байдаг.

ПОЗВОНИ́||ТЬ дугарах, хангинах, жингэнэх; **~л телефон** утас дуугарлаа; **~л колокол** хонх хангинав; 2. дуугарах,

хангинуулах, утасдах; **я позвоню вам завтра** би танд маргааш утасдана.

ПОЗВОНО́К нурууны үе, сээрний нугалам; **шейные позвонки** хүзүүний нугалам.

ПОЗВОНО́ЧНИК нуруу сээр, нурууны яс.

ПОЗВОНО́ЧН||ЫЙ нугалмын, нурууны; ~ **канал** нугалмын суваг 2. нугалмайтан, сээртэн; **~ые животные** нугалмайт амьтад.

ПОЗДНЕ́ЙШ||ИЙ хамгийн сүүлийн; **~ие открытия** сүүлийн үеийн нээлт.

ПО́ЗДН||ИЙ 1. орой болох; **с раннего утра до ~его вечера** өглөөнөөс аваад үдэш орой болтол; **время уже ~ее** цаг нэгэнт орой болжээ; 2. оройтох, оройтсон, хожимдох; **весна нынче ~яя** энэ жил хавар оройтож байна; ~ **приход** оройтож ирэх; 3. хожмын, оройтож боловсордог, хэнз; **~ие сорта яблок** оройтож боловсордог алим; **~ие цветы** хэнз цэцэг; 4. ~ **ребёнок** хэнз хүхэд.

ПО́ЗДНО орой; ~ **ночью** шөнө орой; **уже** ~ орой боллоо; 2. оройтох, хожимдох; ~ **вернуться домой** гэртээ оройтож ирэх.

ПОЗДОРО́ВАТЬСЯ мэндлэх.

ПОЗДОРО́ВИТЬСЯ не поздоровится сайнаа үзэхгүй, үйлээ эдэлнэ.

ПОЗДРАВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ баярын, баяр хүргэх, сайныг ерөөх; **~ая телеграмма** баярын цахилгаан; **~ое письмо** амгаланг эрэх захидал.

ПОЗДРА́ВИТЬ,

ПОЗДРАВЛЯ́ТЬ баяр хүргэх, мэндлэх, сайныг ерөөх; ~ **с днём рождения** төрсөн өдрийг тохиолдуулан баяр хүргэх; ~ **с праздником** баярыг тохиолдуулан мэндлэх.

ПОЗДРАВЛЕ́НИЕ баяр хүргэх, амгаланг эрэх; **письмо с ~м** баяр хүргэсэн захидал.

ПОЗЕЛЕНЕ́||ТЬ 1. ногоорох, ногоон болох, хөгцрөх; **бронза ~ла** хүрэл ногооров; 2. барайх, зэвхийрэх; ~ **от досады** харамсаж (царай нь) барайх.

ПОЗЁМ шивх, өтөг, бууц.

ПОЗЕМЕ́ЛЬНЫЙ газрын; ~ **налог** газрын татвар.

ПОЗЁМКА явган шуурга.

ПОЗЁР маягтай хүн, маадгар хүн,

ПО́ЗЖЕ сүүлд, хойно, хожим.

ПОЗИ́РОВАТЬ 1. заасантөрхөөр нь байх, загвар болж өгөх; ~ **для портрета** хөргийн загвар болох; 2. маяглах, маадайх.

ПОЗИТИ́В позитив, эергүү дүрс, буулгасан зураг.

ПОЗИТИВИ́СТ позитивист, позитивизмыг баримтлагч.

ПОЗИТИВИ́СТСКИЙ позитивизмын.

ПОЗИТИ́ВН||ЫЙ 1. баримттай, баримт туршлагын; **~ые науки** баримт туршлагын шинжлэх ухаан; 2. эергүү, нааштай, боломжтой, зөв; **~ое суждение** зөвөөр бодож үзэх; 3. позитивын, буулгасан зургийн.

ПОЗИЦИО́НН||ЫЙ байршлын, байрлалын; **~ая война** байршлын дайн; **~ое преимущество** байрлалын давуу.

ПОЗИ́ЦИ||Я 1. байрлал, байршил, байр; **артиллерийская** ~ их бууны байрлал; **передовая** ~ өмнөх байрлал, тэргүүний байр; **сильная** ~ **ладьи в шахматной партии** шатрын өрөг дээрх тэргэнгий хүчтэй байрлал; 2. үзэл, үзэл санаа, **отстаивать свою ~ю** үзэл санаагаа хамгаалах 3. үзлийн үүд, түрээ барих; **политика с ~и силы** хүчээр түрээ барих бодлого.

ПОЗЛОСЛО́ВИТЬ муу хэлэх, хортонтой хов хэлэх.

ПОЗНАВА́ЕМОСТЬ *танин мэдэж болох нь, ойлгох боломж;* ~ **явлений** үзэгдэхүүнийг танин мэдэж болох нь.

ПОЗНАВА́ЕМЫЙ ойлгогдож болохуйц, мэдэгдэж болохуйц; **мир и его закономерности вполне познаваемы** ертөнц ба түүний зүй тогтоол лавтай ойлгогдож болохуйц юм.

ПОЗНАВА́НИЕ танин мэдэх.

ПОЗНАВА́ТЕЛЬНЫЙ танин мэдэхийн явц.

ПОЗНАВА́ТЬ *танин мэдэх, мэдэх, ойлгож авах;* ~ **самого себя** биеэ мэдэх.

ПОЗНАВА́ТЬСЯ танин мэдэгдэх, мэдэгдэх, танигдах; **друзья познаются в беде** зовоох цагт нөхрийн чанар танигдана.

ПОЗНАКО́МИТЬ танилцуулах, таниулах; ~ **учеников с биографией учёного** эрдэмтний намтартай сурагчдыг танилцуулах.

ПОЗНАКО́МИТЬСЯ 1. танилцах; ~ **с новыми товарищами** шинэ нөхөдтэй танилцах; ~ **с новым городом** шинэ хоттой танилцах; 2. үзэх, мэдэх, үзэж мэдэх; ~ **с горем** зовлон үзэх.

ПОЗНА́НИ||Е 1. танин мэдэх, мэдлэг; **диалектический метод ~я явлений природы** байгалийн үзэгдлийг танин мэдэх диалектик арга; **теория ~я** танин мэдэхийн онол; 2, мэдлэг, мэдэц.

ПОЗНА́ТЬ танин мэдэх, мэдэж авах, ойлгож авах, мэдэх, ~ **истину** үнэнийг мэдэж авах; ~ **жизнь** амьдралыг ойлгох.

ПОЗОЛО́ТА алтлах, шармал алт; ~ **часов стёрлась** цагийн шаргал алт нь элэгджээ, гууль нь цухуйв.

ПОЗОЛОТИ́ТЬ алтлах, алтдах. алтаар шарах; ~ **фарфор** шаазанг алтаар шарах.

ПОЗОЛО́ЧЕНН||ЫЙ алталсан, алтадсан, алтаар шарсан, шармал алтан; **~ые часы** шармал алтан цаг.

ПОЗО́Р гутамшиг, ичгүүр, бузарлах, гутаах; **удалить с ~ом** гутамшгаар хөөх; **какой** ~ яасан ичгүүртэй юм; **покрыть себя ~ом** нэрээ бузарлах, **выставить на** ~ нэрийг гутаах.

ПОЗО́РИТЬ гутаах, бузарлах; ~ **доброе имя** сайн нэрээ гутаах.

ПОЗО́РИТЬСЯ нэрээ гутаах, нэрээ хугалах, нэр гутах, нэр хугарах.

ПОЗО́РН||ЫЙ гутамшиг, гутамшгийн, бузар, бузар булай; ~ **поступок** бузар явдал; **выставить к ~ому столбу** гутамшгийн баганад нэрийг өлгөх.

ПОЗУМЕ́НТ хиаз, саа; **золотой** ~ алтан хиаз.

ПОЗЫ́В хүрэх, хутгуулах; ~ **к рвоте** бөөлжис хутгуулах.

ПОЗЫВН||О́Й дуудлагын; ~ **сигнал** дуудлагын чигнаал; **~ые** дуудлагын дохио.

ПОИГРА́ТЬ тоглох, тавих, наадах, хуурдах; ~ **в шахматы** шатар тавих; ~ **на пианино** төгөлдөр хуураар тоглох.

ПОИЗДЕРЖА́ТЬСЯ мөнгөө барчхах.

ПОЙ́ЛКА 1. услуур, 2. гүц.

ПОИМЁННО нэр дараалан; **вызвать всех** ~ булгыг нэрээр нь дуудах.

ПОИМЁННЫЙ нэрсийн,нэр дарааллан; ~ **список** нэрсийн данс.

ПОИМЕНО́ВАННЫЙ нэрлэгдсэн, нэр бүхий, дуудагдсан.

ПОИМЕНОВА́ТЬ нэрлэх, нэрсээр нь, дуудах, нэр дараалан дуудах; ~ **всех присутствующих** байгаа бүх хүмүүсийг нэрсээр нь дуудах.

ПОЙМКА барьж авах; ~ **воров** хулгайч нарыг барьж авах.

ПОИНТЕРЕСОВА́||ТЬСЯ сонирхох; **даже не ~лся ничем** ямар ч юм сонирхсонгүй.

ПО́ИСК эрэх, эрэл, хайх; **отправиться на ~и** эрэхээр явах; **~и полезных ископаемых** ашигт малтмалыг хайх.

ПОИСКА́ТЬ эрэх, бэдрэх, ~ **книгу** номоо эрэх,

ПО́ИСКОВ||ЫЙ хайгуулын, эрэх; **~ые работы** хайгуулын ажил.

ПОЙСТИНЕ үнэхээр, үнээр, нээрээ; **это** ~ **прекрасное произведение** энэ үнэхээр сайхан бүтээл байна.

ПОИСТРА́ТИТЬСЯ мөнгөө барах.

ПОЙ́ТЬ 1. услах, ус өгөх; ~ **лошадей** морьд услах; 2. уулгах, унд өгөх; ~ **гостей чаем** зочдыг цай уулгах; ~ **и кормить** ууж идүүлэх, унд хоол өгөх.

ПО́ЙЛО зутанцар, бантан, лаагуу.

ПО́ЙМА татам, усны татам; ~ **реки** голын татам.

ПО́ЙМЕНН||ЫЙ ~ые луга усанд автдаг нуга, усны татар нуга.

ПОЙМА́ТЬ1. барих, барьж авах; ~ **рыбу** загас барих; ~ **мяч** бөмбөг барьж авах; ~ **с поличным** бариmтай барих, улайтал барих; ~ **вора на месте преступления** хулгайчийг хулгайлсан газар дээр нь барих; 2. барих, самбаачлах, оногдуулах; ~ **удобный момент** аятай завшааныг самбаачлах; ~ **взгляд** харцыг оногдуулах; 3. өлгөж авах, анаж олох.

ПОЙТИ́ 1. явах, очих; ~ **прямо** шууд чигээрээ явах; ~ **пешком** явганаар явах; ~ **в гости** зочлон очих; 2. явж эхлэх, явж байх, эхлэх; **ребенок пошёл** хүүхэд *явж эхлэв*; 3. *явах, ажиллах*; **часы пошли** цаг явлаа; 4. орох; **дождь пошел** бороо орж эхлэв; **снег идёт** цас орж байна. 5. орох; **Илиза пошла в медицинский институт** Илиза анагаах ухааны дээд сургуульд оров; 6. орох, хэрэглэгдэх; **на халат пошло пять метров шелка** тэрлэгт таван метр торго оров; 7. гарах, гоожих; **дальше дорога пошла лесом** зам цаашаа ой дундуур үргэлжлэв; 9. гүйлгээ; 10. хийх; **я пошёл на уступки** би буулт хийлээ; 11. таарах; **это платье пошло бы вам** энэ хувцас танд таарах юм сан.

ПОКА́ сиди здесь, ~ я не приду намайг иртэл энд сууж байгаарай; **сражаться, ~ не победим** ялж дийлтэл байлдана; 2. одоохондоо, энүүхэндээ, мөнөө дээрээ; ~ **что доволен** одоохондоо ханамжтай байна; **отдохните** ~ одоохондоо амарч байгаарай; 3. хараахан, арай л; **они ~ ещё не приехали** тэд нар хараахан ирээгүй л байна; 4. байхад нь, дээр нь; 5. баяртай; **ну, ~** за, баяртай.

ПОКА́З үзүүлэх, үзэлт; ~ **нового фильма** шинэ кино үзүүлэх; ~ **продукций** үйлдэхүүнийг үзүүлэх; **за ~ денег не берём** үзүүлтэд мөнгө авахгүй.

ПОКАЗА́НИЕ 1. өгүүлсэн, гэрчлэл; 2. өчиг, мэдүүлэг; 3. үзүүлэл.

ПОКАЗА́ТЕЛЬ 1. үзүүлэлт; 2. илтгэц, илтгүүр; ~ **водородных ионов** ус төрөгчийн илтгүүр.

ПОКАЗА́ТЕЛЬНЫЙ нийтэд үзүүлэх; 2. дуурайл болохуйц, үзүүлэх; ~ **пример** дуурайл болохуйц жишээ; 3. үлгэр жишээ.

ПОКАЗА́||ТЬ 1. үзүүлэх; **он ~л мне свою книгу** тэр хүн надад номоо үзүүлэв; ~ **новый фильм** шинэ кино үзүүлэх; ~ **пример** үлгэр жишээ үзүүлэх; 2. үзүүлэх, харуулах; ~ **себя хорошим работником** сайн ажилтан болохоо үзүүлэх;3. заах, харуулж заах; ~ **рукой на картину** зургийг гараар заах; 4. мэдүүлэх, гэрчлэх; ~ **кузькину мать** хосыг нь авах.

ПОКАЗА́||ТЬСЯ 1. үзэгдэх, харагдах; ~ **в первые после болезни** өвдсөнөөс хойш анх үзэгдэх; **бояться ~ на глаза** нүдэнд нь харагдахаас айх; 2. гарах; **из-за гор ~лась луна** уулын цаанаас сар гарав; **сколько ни копал, вода так и не ~лась** хичнээн ухсан боловч ус ер гарсангүй; 3. үзүүлэх; ~ **врачу** эмчид үзүүлэх; 4. шиг болох, шиг санагдах;

ПОКАЗН||О́Й 1. хуурмаг, ёс төдий, нүд хуурах; **~ая сторона дела** хэргийн ёс төдий тал; 2 үзмэрийн; ~ **товар** үзмэрийн бараа.

ПОКА́ЗЫВА||ТЬ 1. үзүүлэх, харуулах; **часы ~ют десять часов** арван цаг болж байна.

ПОКА́ЗЫВА||ТЬСЯ үзэгдэх, харагдах; **он уже год к нам не ~лся** тэр хүн жил хир манайхаар үзэгдээгүй; 2. үзүүлэх, харуулах; **на выставке ~лись образцы народного искусства** үзэсгэлэн дээр ардын урлагийн дээжийг үзүүлэв.

ПОКА́ЛЫВА||ТЬ хатгалах, хатгалж өвдөх; **у меня ~ет в левом боку** миний зүүн сүвээ рүү хатгаж өвдөөд байна.

ПОКА́МЕСТ одоохондоо, одоохон дээрээ; 2. байхад, байгаа дээр нь.

ПОКА́ПА||ТЬ 1. жаахан дусаах, сүрчих; 2. дуслах, шиврэх; **дождь ~л и прошёл** бороо шиврээд өнгөрөв.

ПОКАРА́ТЬ гэсгээх, цээрлүүлэх, цээрлүүлэн *шийтгэх*.

ПОКАРАУ́ЛИТЬ харж байх, манах, харуулдах.

ПОКАТА́ТЬ 1. суулгаж зугаалуулах, суулгаж явуулах, унуулж зугацуулах, гулгуулах; ~ **кого-либо на велосипеде** хүнийг дугуй унуулж зугаацуулах; 2. өнхрүүлэх, бөмбөрүүлэх.

ПОКАТА́ТЬСЯ зугаацах, явах, зугаацаж явах; ~ **на лодке** завиар зугаацаж явах; 2. гулгах; ~ **на коньках** тэшүүрээр гулгах.

ПОКАТИ́ТЬ өнхрүүлэх, бөмбөрүүлэх; 2. давхих.

ПОКАТИ́||ТЬСЯ *өнхрөх, өмбөрөх,өнхөрч* эхлэх; **он кубарем ~лся с горы** тэр, уулнаас тонгорцоглон өнхрөв; ~ **со смеху** элгээ хөштөл инээх.

ПОКА́Т||ЫЙ ташуу, ташгай, налуу; **~ая местность** ташуу газар; ~ **холм** налуу дов.

ПОКАЧА́ТЬ 1. хөдөлгөх, займруулах, найгуулах, ганхуулах, хэлбэлзүүлэх; ~ **ребёнка** хүүхэд хөдөлгөх; 2. сэгсрэх; ~ **головой** толгой сэгсрэх.

ПОКАЧА́ТЬСЯ хөдлөх, займрах, найгах, ганхах, хэлбэлзэх; ~ **на качелях** дүүжингээр займрах.

ПОКА́ЧИВАНИЕ хөдөлгөх, ганхуулах.

ПОКА́ЧИВАТЬ 1. хөдөлгөх, займчуулах, найгуулах, ганхуулах, хэлбэлзүүлэх; ~ **люльку** өлгий хөдөлгөх; 2. сэгсрэх.

ПОКА́ЧИВА||ТЬСЯ найгалзах, найгах, ганхалзах, хэлбэлзэх, дайвалзах; **лодка ~лась на волнах** завь долгионд дайвалзав.

ПОКАЧНУ́||ТЬ ганхас хийлгэх, гуйвс хийлгэх, хэлбэс хийлгэх; **борей ~ло столб** шуурга баганыг ганхас хийлгэв.

ПОКАЧНУ́||ТЬСЯ 1. ганхас хийх, найгас хийх,гуйвс хийх, хэлбэс хийх; ~ **от удара** цохигдож найгас хийх; 2. хэлтийх, хазайх; **избушка ~лась в сторону** модон гэр хажуу тийшээ хазайчихав; **дела его ~лись** хэрэг ажил нь хазайжээ.

ПОКА́ШЛИВАТЬ хааяа ханиах.

ПОКА́ШЛЯТЬ ханиаж байх.

ПОКАЯ́НИЕ *гэмших, наминчлах, гэмшил, наминчлал*; **отпустить душу на ~** зөнд нь тавих.

ПОКАЯ́ННЫЙ наминчилсан, наминчлалын.

ПОКА́ЯТЬСЯ гэмших, наминчлах.

ПОКВИТА́||ТЬСЯ 1. өр ширгүй болох, төлж дуусгах; 2. өшөө авах; **я с ним ешё ~юсь** би түүнээс өшөөгөө авна даа.

ПОКИВА́ТЬ дохих, дохилзох; ~ **головой** толгой дохих.

ПОКИДА́ТЬ I хаях, хаялах

ПОКИДА́ТЬ II хаях, орхих.

ПОКИ́НУ||ТЬ 1. хаях, орхих; ~ **семью** гэр бүлээ хаях, орхих; **не ~ кого-нибудь в беде** зовлон учрахад хүнийг орхихгүй байх; 2. орхиж явах, гарч явах; ~ **город** хотыг орхиж явах; **силы ~ли его** чадал нь барагджээ.

ПОКИ́НУТ||ЫЙ орхигдсон, хаягдсан, орхисон, хаясан; **мы заняли ~ые неприятелем позиции** бид дайсны орхисон байрлалыг эзлэв.

ПОКЛАДА́Я не ~ рук цуцалгүй гар хумхилгүй, чармайн; **работать не ~ рук** цуцалгүй ажиллах.

ПОКЛА́ДИСТЫЙ үгэнд оромтгой, эелдэг, дуулгавартай; ~ **человек** үгэнд оромтгой хүн; ~ **характер** эелдэг зан.

ПОКЛА́Ж||А ачаа; **воз с ~ей** ачаатай тэрэг.

ПОКЛЁВАННЫЙ ~ хлеб хивэг талх, хар талх.

ПОКЛЕВА́||ТЬ тоншичхох, түүгээд идэчхэх; **куры ~ли все** *просо* тахианууд бүх *шар будааг* түүгээд идчихэв.

ПОКЛЁП гүжирдлэг, гүжирдэх, гүтгэлэг, гүтгэх, хилс; **возвести ~ на кого-либо** хүнийг гүжирдэж байх..

ПОКЛО́Н 1. мэхийж ёслох, сөгдөх, мөргөх; **сделать ~ при встрече** уулзахдаа мэхийж ёслох; **земной ~** сөгдөж ёслох;

класть ~ы мөргөх; 2. мэндлэх, мэндийг лавлах, амрыг эрэх. баяр хүргэх.

ПОКЛОНЕ́НИ||Е мөргөх, шүтэх, бишрэх; **предмет ~я** мөргөх шүтээн; **~ небесным светилам у древних народов** эртний хүн ардын тэнгэрийн од гариг шүтэх явдал

ПОКЛОНИ́ТЬСЯ мэхэсхийх, мөргөх.

ПОКЛО́ННИК шүтэгч, бишрэгч.

ПОКЛО́ННИЦА шүтэгч эмэгтэй, бишрэгч эмэгтэй.

ПОКЛОНЯ́||ТЬСЯ шүтэх, тахих, бишрэх; **я ~юсь его таланту** би түүний билгийг биширдэг юм.

ПОКЛЯ́СТЬСЯ тангараглах, ам алдах. андгайлах; **~ в верности** үнэн ч байна гэж тангараглах.

ПОКО́ИТЬСЯ 1. баригдах, суурилагдах; **здание покоится на прочном фундаменте** барилга бөх суурь дээр баригдсан юм; 2. оршуулах, байх, бий.

ПОКО́||ЙЙ 1. нам гүм, чив чимээгүй; **над озером царил ~** нуур дээгүүр нам гүм байна; 2. хөдлөлгүй, зогсонги, зогсолт; **абсолютного ~я в природе нет** байгальд туйлын зогсонги гэж байхгүй. 3. амрах. амраах, амар заяа; **эта мысль не даёт мне ~я** энэ санал намайг амраахгүй байна; **оставить в ~е** амар байлгах, зүгээр байлгах; **нет ~я от кого-нибудь** тэр над амар заяа үзүүлэхгүй байна; 4. амгалан байдал, тайван байлгах; **больному нужен ~** өвчтэй хүнийг тайван байлгах хэрэгтэй; **вечный ~** таалал төгсөх; **удалиться на ~** бүр мөсөн чөлөө авах; **приёмный ~** өвчтөнийг хүлээн авах өрөө; **богатые ~и** гоёмсог тасалгаанууд.

ПОКО́ЙНИК нөгчсөн хүн, үхсэн хүн, хүүр, бүрлээч.

ПОКО́ЙНИЦА нөгчсөн эмэгтэй, үхсэн эмэгтэй, нас барсан эмэгтэй.

ПОКО́ЙНИЦКАЯ хүүрийн байшин, хүүр байлгах газар.

ПОКО́ЙНЫЙ I 1. номхон, тувшин; **~ нрав** номхон авир; 2. тавлаг, тавлуун, аятай; **будь покоен** битгий зов.

ПОКО́ЙН||ЫЙ II нас барсан,талийгаач, **почить память ~ого** талийгаачийг дурсаж ёслох; **мой ~ дядя** манай талийгаач авга.

ПОКОЛЕБА́||ТЬ ганхуулах, хэлбэлзүүлэх; **ветер ~л верхушки деревьев** салхи модны үзүүрийг ганхуулав; 2. ганхуулах, дайвуулах; 3. бууруулах, эргэлзээ төрүүлэх; **~ чей-либо авторитет** хүний нэр хүндийг бууруулах.

ПОКОЛЕБА́||ТЬСЯ 1. ганхах. хэлбэлзэх; **маятник немного ~лся и остановился** дүүжмэг жаахан ганхаж байгаад зогсов; 2. тээнэгэлзэх, эргэлзэх, гуйвалзах, хэлбэлзэх, гуйвах; **~ в своём решении** шийдэж ядан тээнэгэлзэх; **цены ~лись** үнэ хэлбэлзэж байв; 3. буурч эхлэх, доошлох; **его авторитет ~лся** нэр хүнд нь доошлов.

ПОКОЛЕ́НИ||Е 1. үе, үеийн садан, **третье ~** гуравдугаар үе, гуравдугаар үеийн садан; **из ~я в ~** үеэс үед, үеийн үед, 2. үе, үетэн, **молодое ~** залуу үе; 3. отог.

ПОКОЛОТИ́ТЬ 1. зодох, жанчих; 2. цохих, гөвөх; 3. хамхлах, хэмхлэх, хамх цохих; **~ посуду** сав суулгыг хамх цохих.

ПОКОЛО́ТЬ 1. хагалах; **~ дрова** түлээ хагалах; 2. хатгалах.

ПОКО́НЧИТЬ дуусгах; хийж дуусгах; **~ с работой** ажлаа хийж дуусгах; 2. устгах, үгүй хийх; **~ с собой** биеэ хорлох, амиа хорлох.

ПОКОПА́ТЬ малтах, малтаж үзэх.

ПОКОПА́ТЬСЯухах, онгичих, уудалж эрэх; **надо ~ в архиве** архив уудалж эрэх хэрэгтэй.

ПОКОРЁЖИТЬСЯ хорчийх, гажих.

ПОКОРЕ́НИЕ 1. байлдан дагуулах, эзлэн авах, эрхшээлдээ оруулах; 2. эзэмших; **~ пустыни** цөл говийг эзэмших.

ПОКОРИ́ТЕЛЬ байлдан эзлэгч, эзэмшигч, эзлэгч, эрхшээгч; **человек — ~ космоса** хүн бол огторгуйг эзэмшигч мөн; **~ сердец** хайр сэтгэлийг булаагч,

ПОКОРИ́ТЕЛЬНИЦА 1. эзлэгч эмэгтэй, 2. дурыг булаагч эмэгтэй.

ПОКОРИ́ТЬ 1. байлдан эзлэх, хүчээр эзлэх, эзлэх, эрхшээлдээ оруулах; **~ страну** орныг байлдан эзлэх; 2. эзэмших, эзлэх; **~ силы природы** байгалийн хүчийг эзэмших; 3. дур булаах, сэтгэл татах.

ПОКОРИ́ТЬСЯ 1. эзлэгдэх, эрхшээлд орох; **не ~ врагу** дайсанд эзлэгдэхгүй, дайсны эрхшээлд орохгүй; 2. бууж өгөх, дагах, захирагдах; **~ своей участи** тавиландаа захирагдах.

ПОКОРМИ́ТЬ хоол өгөх, хоол идүүлэх, хооллуулах, тэжээх, хөхүүлэх; **~ ребёнка** хүүхдэд хоол өгөх, хүүхэд хөхүүлэх.

ПОКО́РНО 1. дуулгавартайгаар, номхон, **он ~ согласился** тэр хүн дуулгавартайгаар зөвшөөрөв; 2. мэхийх.

ПОКО́РНОСТЬ дагамтгай, дуулгавар, дагах, сүслэн дагах, номготгол **изъявить ~** сүслэн дагахаа илэрхийлэх.

ПОКО́РН||ЫЙ 1. номхон, дуулгавартай, дөлгөөн;**~ характер** номхон зан; **~ ребёнок** дуулгавартай хүүхэд; 2. мэхийх; **Ваш ~ слуга** танд мэхийн өчигч; **~ая просьба** мэхийн гуйх нь.

ПОКОРО́БИ||ТЬ 1. гажих, хорчийх; **фанеру от сырости ~ло** сарампай банз чийг авч гажив; 2. яс хавтайх, элэг эмтрэх; **его ~ло от этих слов** эдгээр үгийг сонсоод түүний яс хавтайх шиг болов.

ПОКОРО́БИТЬСЯ далжийх.

ПОКОРЯ́ТЬ несов. 1. байлдан эзлэх, хүчээр эзлэх, эзлэх, эрхшээлдээ оруулах; 2. эзэмших, эзлэх; 3. дур булаах, сэтгэл татах.

ПОКОРЯ́ТЬСЯ 1. эзлэгдэх, эрхшээлд орох; 2. бууж өгөх, дагах, захирагдах.

ПОКО́С 1. хадлан хадах, өвс хадах, 2. хадлангийн цаг, өвс хадах үе, 3. хадлан, хадлангийн газар.

ПОКОСИ́ТЬ I хадаж авах, хадаж байх.

ПОКОСИ́||ТЬ II гажих, далийх, далжийх; **дверь ~ло** хаалга гажив.

ПОКОСИ́||ТЬСЯ 1. гажих,,галжиртах, далжийх; **дверь ~лась** үүд галжиртав; 2. нүдний булангаар харах, хялайж харах.

ПОКРА́ЖА 1, хулгай, хулгай хийх, хулгайлах; 2. хулгайн юм, хулгайлсан юм.

ПОКРА́ПА||ТЬ дуслах, шивэрх; **с утра ~л дождь и перестал** өглөөнөөс бороо шивэрч байгаад арилав.

ПОКРА́ПЫВАТЬ дуслах, шивэрх.

ПОКРА́СИТЬ будах; **~ забор** хашаа будах.

ПОКРА́СКА будах, ширдэх; **~ крыши заняла три дня** дээвэр будахад гурван өдөр орлоо.

ПОКРАСНЕ́||ТЬ улайх, улаан болох; **вишня ~ла** интоор улаан болжээ; **~ от стыда** ичиж нүүр улайх.

ПОКРАСОВА́ТЬСЯ даналзах, ханхалзах, гунхах.

ПОКРИВИ́ТЬ хазайлгах, далийлгах, муруйлгах; **~ рот** уруулаа муруйлгах; **~ душой** санаагүйгээ хэлэх, санаагаа бууруулах.

ПОКРИВИ́||ТЬСЯ муруйх; **забор ~лся** хашаа далжийжээ.

ПОКРИ́КИВАТЬ хааяа хашгирах.

ПОКРИЧА́ТЬ сов. хашгирах, бахирах.

ПОКРО́В бүрхээс, нөмрөг, хөнжил, зүйл; **снежный ~** цасан хөнжил; **растительный ~** ургамлын зүйл; **под ~ом ночи** шөнийн харанхуйд.

ПОКРОВИ́ТЕЛЬ ивээгч, өмгөөлөгч, **ангел-~** ядам сахиулсан.

ПОКРОВИ́ТЕЛЬНИЦА ивээгч эмэгтэй.

ПОКРОВИ́ТЕЛЬСТВЕННЫЙ этгээ; **~ая система таможенных тарифов** гаалийн хөлсний хэмийн тэтгэх систем: **~ая окраска** өнгө зохицох, зүс хувирах.

ПОКРОВИ́ТЕЛЬСТВО ивээл, ивээх; **искать ~** ивээлийг эрэх; **~ искусству** урлагийг ивээх.

ПОКРОВИ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ ивээх.

ПОКРО́||Й маяг, хэв, эсгэвэр; **пальто английского ~я** англи маягын пальто; **все на один ~** цом ив ижил, булт ав адил.

ПОКРОШИ́ТЬ жаахан үйрүүлэх, үйрүүлж хаях; **~ хлеба цыплятам** талх үйрүүлж дэгдээхэйд өгөх.

ПОКРУЖИ́ТЬ 1. тойрох, эргэлдэх, 2. төөрөх.

ПОКРУЖИ́ТЬСЯ сов. тойрох, эргэх, эргэлдэх.

ПОКРУТИ́ТЬ мушгих, имрэх; **~ усы** сахлаа имрэх.

ПОКРУТИ́ТЬСЯ эргэлдээд авах, жаахан эргэлдэх.

ПОКРЫВА́ЛО бүтээлэг, нөмрөг, хучлага; **~ для постели** орны бүтээлэг.

ПОКРЫВА́ТЬ 1. бүтээх, бүрхүүлэх, хучих; **~ лошадь попоной** морийг нэмнээгээр нэмнэх; 2. бүрэх, гадарлах; 3. бүрхэх; 4. түрхэх, будах, бүрхүүлэх, 5. дарах, давамгайлах; 6. таглах, таслах; 7. цуурайтуулах, мандуулах; 8. төлөх, төлж дуусгах, цайруулах; 9. далдлах, хаацайлах.

ПОКРЫ||ТЬ 1. бүтээх, бүрхүүлэх, хучих; **~ стол скатертью** ширээг бүтээлгээр бүтээх; **~ дом железной крышей** байшинг төмөр дээврээр бүрүүлэх; 2. бүрэх, гадарлах; **~ крышу железом** дээврийг төмрөөр бүрэх; 3. бүрхэх; 4. түрхэх, будах, бүрхүүлэх; 5. дарах, давамгайлах; 6. таглах, таслах; 7. цуурайтуулах, мандуулах; **~ себя славой** алдраа цуурайтуулах; 8. төлөх, төлж дуусгах, цайруулах; **~ долг** өр цайруулах; 9. далдлах, хаацайлах; **~ чью-нибудь вину** хүний гэмийг далдлах; **пытался ~ своих сообщников** хань хамсаатнаа хаацайлахыг оролдов; 10. явах, явж өнгөрөх, туулах; **~ дистанцию в десять километров за час** арван километр газрыг нэг цагт явах; 11. дарах, цохих; **~ валета тузом** хөзрийн боолыг тамгаар дарах; 12. гишгэх. гишгүүлэх, гарах; **породистый бык ~л корову** үнээ сайн үүлдрийн буханд гарав.

ПОКРЫВА́ТЬСЯ биеэ хучих, биеэ бүтээх, нөмрөх.

ПОКРЫ||ТЬСЯ 1. биеэ хучих, биеэ бүтээх, нөмрөх; **~ одеялом** хөнжлөөр биеэ хучих; 2. бүрхэх, түгэх, бүрхэгдэх, хучигдах; **небо ~лось звёздами** тэнгэрт од түглээ; **земля ~лась снегом** газар цасанд хучигдав; **~ пылью** тоосоор бүрхэгдэх.

ПОКРЫ́ШК||А таг; **~ для горшка** ваарын таг; 2. бүрээс, бүрхэвч; **ни дна, ни ~и** таггүй танхай, ёроолгүй ёнхой, өмөрхийд орж цөмөрхийд ойч.

ПОКУ́ДА 1. одоохондоо, мөнөө дээрээ; 2, хараахан, арай л; 3. байхад нь, дээр нь.

ПОКУПА́ТЕЛ||Ь худалдан авагч; **иметь много ~ей** худалдан авагчид олонтой байх.

ПОКУПА́ТЕЛЬНИЦА худалдан авагч эм-эгтэй.

ПОКУПА́ТЕЛЬН||ЫЙ худалдаж авах; **~ая способность** худалдаж авах чадал.

ПОКУПА́ТЕЛЬСК||ИЙ худалдан авагчдын; **~ие интересы** худалдан авагчдын ашиг сонирхол.

ПОКУПА́ТЬ I худалдаж авах, авах; **~ за наличный расчёт** бэлэн мөнгөөр авах.

ПОКУПА́ТЬ II угаах, жаахан угаах, жаахан умбуулах; **~ ребёнка** хүүхэд угаах.

ПОКУПА́ТЬСЯ I худалдагдах, гүйлгээтэй байх.

ПОКУПА́ТЬСЯ II умбах, жаахан умбах, усанд орох.

ПОКУ́ПКА 1. худалдаж авах; 2. авсан юм, худалдаж авсан юм; **доставка покупок на дом** худалдаж авсан юмыг гэрт нь хүргэх.

ПОКУПН||О́Й худалдаж авсан, дэлгүүрийн; 2. худалдаж авах; **~ая цена** худалдаж авах үнэ.

ПОКУ́ПЩИК худалдан авагч, худалдаж авах хүн.

ПОКУ́РИВАТЬ тамхи татаж байх.

ПОКУРИ́ТЬ тамхи татах, дамга уух.

ПОКУСА́||ТЬ хазах, хазачхах, зуух, зуучхах; **его ~ла собака** түүнийг нохой зуужээ.

ПОКУСИ́ТЬСЯ өнгөлзөх; **~ на чужое добро** бусдын хөрөнгөнд өнгөлзөх; 2. сэдэх; **~ на кражу** хулгайлахыг сэдэх; 3. халдах, завдах; **~ на чью-либо жизнь** хүний аминд халдах; **~ на убийство** алахыг завдах.

ПОКУША́ТЬСЯ өнгөлзөх.

ПОКУША́ТЬ идэх, зооглох,

ПОКУШЕ́НИЕ халдах, халдлага, хорлохыг оролдох, хөнөөхийг завдах; **~ на чью-либо жизнь** хүний аминд халдах, хүний амь хорлохыг оролдох.

ПОЛ I деревянный ~ модон шал.

ПОЛ II хүйс, эр эм, эрэгтэй эмэгтэй; **мужской ~** эр, эрэгтэй; **женский ~** эм, эмэгтэй; **без различия ~а** эр эм ялгалгүй; **лица обоего ~а** эрэгтэй эмэгтэй хүмүүс; **прекрасный ~, слабый ~** бүсгүй хүн.

ПОЛ III хагас; **уже пол-второго** нэг цаг хагас боллоо.

ПОЛ... хагас, өрөөл; **полчаса** хагас цаг; **полгода** хагас жил; **в течение полугода** хагас жилийн турш; **пол-листа** хагас хуудас; **полбарана** хонины өрөөл мах.

ПОЛ||А́ 1. хормой; **~ пальто** пальтоны хормой; 2. хаяа; **~ палатки** майхны хаяа; **из-под ~ы торговать** далдуур худалдаа хийх.

ПОЛАГА́ТЬ 1. гэж бодох, гэж санах; 2. бодол; болох,байхаа, шиг байх; **надо ~, что он не приедет** түүнийг ирэхгүй гэж бодож болно.

ПОЛАГА́||ТЬСЯ 1. итгэх, найдах; **я всецело ~юсь на вас** би танд бүрэн найдана; **~ на себя** өөртөө итгэх; 2. болох, байх ёсоор нь, зүй ёсоор, оногдох ёстой; **здесь курить не ~ется** энд тамхи татаж болохгүй; **как ~ется** байх ёсоор нь; **ему это ~ется** түүнд энэ оногдох ёстой юм.

ПОЛА́ДИ||ТЬ эвлэрэх, таарах; **~ с соседом** хөрштэйгээ эвлэрэх; **они не ~ли между** собой тэд нар хоорондоо таарсангүй.

ПОЛА́КОМИТЬСЯ амтархан идэх, сэвүүрхэх, хужирлах.

ПОЛА́ТИ дашинга ханз, өлгөө ханз.

ПОЛБЕДЫ́ гайгүй, их гай биш, барагтай хэрэг; **это еще ~** энэ ч бас гайгүй.

ПОЛБУТЫ́ЛКИ хагас шил; **заказал ~ водки** хагас шил архи захиалав.

ПОЛВЕ́КА хагас зуун жил, тавин жил.

ПОЛГО́ДА хагас жил, зургаан сар; **через ~** хагас жил болоод, хагас жилийн дараа.

ПО́ЛДЕНЬ үд, өдөр дунд, өдөр дүл.

ПОЛДНЕ́ВН||ЫЙ үдийн, хагас өдрийн; **~ая жара** үдийн халуун.

ПО́ЛДНИК үдлэх, үдшийн зууш, өдрийн цай, гүнцэг.

ПО́ЛДНИЧАТЬ үдлэх, үдийн зууш идэх, өдрийн цай уух, гүнцэг барих.

ПОЛДНЯ́ хагас өдөр; **прошло уже ~** хагас өдөр өнгөрлөө.

ПОЛДОРО́Г||И замын хагас, замын тэн хагас; **проехали ~** замын хагасыг явж өнгөрлөө; **остановиться на ~е** замын тэн хагас дээр зогсох.

ПОЛДО́ЖИНЫ хагас багц, хагас толгой, зургаан; **~ носков** зургаан оймс; **~ ножей** зургаан хутга.

ПО́Л||Е 1. тал, хээр, хээр газар; **ветер гуляет по ~ю** хээр газар салхи үлээж байна; 2. тарианы газар, тарьсан газар, тарианы талбай; **пшеничное ~** буудай тарьсан газар; 3. талбар; **электрическое ~** цахилгааны талбар; **обширное ~ деятельности** үйл ажиллагааны өргөн талбар; 4. дэвсгэр; **жёлтые цветы по голубому ~ю** цэнхэр дэвсгэр дээр шар өнгө (өнгөөр зурах); 5. захын зай, хөвөө; **заметки на ~ях книг** номын захын зайд тэмдэглэл хийх; 6. саравч, хөвөө, дэлбэ; **шляпа с широкими ~ями** өргөн хөвөөтэй малгай; **~ зрения** харааны багтаамж; 7. орон; **~ гравитационное** хүндийн хүчний орон.

ПОЛЕВЕ́ТЬ зүүн болох, зүүн тийш хандах.

ПОЛЁВКА оготно, хэрэлзгэнэ; **лесная ~** ойн оготно.
ПОЛЕВО́ДСТВО үр тарианы аж ахуй, үр тарианы ухаан.
ПОЛЕВО́ДЧЕСКИЙ үр тарианы.
ПОЛЕВ||О́Й хээрийн; **~ цветок** хээрийн цэцэг; **~ая мышь** хээрийн хулгана; **~ые работы** хээрийн ажил; **~ая артиллерия** хээрийн их буу; **~ суд** хээрийн шүүх; **~ая сумка** хээрийн цүнх; **~ая мышь** орог зусаг.
ПОЛЕГА́НИЕ хэвтэх, налархай, налах, налуурах; **~ хлебов** тариа налах.
ПОЛЕГО́НЬКУ́ аажмаар, алгуур, аальхнаар.
ПОЛЕЖА́ТЬ хэвтэх, хажуулах; **~ после обеда** үдийн хоолны дараа хажуулах; 2, хэвтэж байх, жаахан хэвтүүлж байлгах; **яблокам нужно ~** алимыг жаахан хэвтүүлж байлгах хэрэгтэй.
ПОЛЕЗАЩИ́ТН||ЫЙ тариалан хамгаалах, тариалан хамгаалалтын; **~ые лесные** полосы гарилан хамгаалах ойн зурвас.
ПОЛЕ́ЗН||ЫЙ ашигт, ашигтай, тустай, ач тустай; **~ые ископаемые** ашигт малтмал; **быть ~ым** тустай байх; **~ая деятельность** ач тустай ажиллагаа; **~ая жилая площадь** орон суушны ашигтай талбай; **~ая нагрузка** ашигтай ачаалал.
ПОЛЕ́ЗТЬ 1 авирах, авирч эхлэх; **мальчишка полез на дерево** жаал хүү модонд авирав; 2. уудлах; **~ в карман** өврөө (халаасаа) уудлах; 3. эхлэх, гэх; **~ в драку** ноцолдож эхлэх; 4. унаж эхлэх, гуужих, халцрах.
ПОЛЕМИЗИ́РОВАТЬ мэтгэлцэх, маргах; **~ с докладчиком** илтгэгчтэй мэтгэлцэх.
ПОЛЕ́МИК||А мэтгэлцээн, мэтгэлцэх, таах, маргах; **научная ~** эрдмийн мэтгэлцээн; **вступать в ~у** мэтгэлцээн хийх.
ПОЛЕМИ́ЧЕСК||ИЙ мэтгэлцээний, мэтгэлцэх, маргааны, маргах; **~ая статья** мэтгэлцээний өгүүлэл.
ПОЛЕМИ́ЧНЫЙ мэтгэмзэр, мэтгэмтгий; **~ тон** мэтгэмзэр аяс; **тон его был полемичен** аяс нь мэтгэмзэр байдалтай байв.
ПОЛЕНИ́ТЬСЯ залхуурах, хойргоших; **не поленись сделать это** үүнийг хийхэд битгий залхуур.
ПОЛЕ́ННИЦА хураасан түлээ, хураалгатай түлээ.
ПОЛЕ́НО хагадас, хэрчим мод; **березовое ~** хэрчим хус.
ПОЛЕ́СЬЕ хонхрын төгөл, ойт хонхор.
ПОЛЁТ 1. нисэх, нисэлт, нислэг; **~ самолёта** нисэх онгоц нисэх; **~ на дальность** хол нисэх; **~ на длительность** удтал нисэх; **фигуральный ~** тонгорцоглон нисэх; **планирующий ~** халин нисэх; **~ в космос** сансарт нисэх; **ночной ~** шөнийн нисэлт; 2. явалт, үсрэлт, онтусах, хаймсах; **~ снаряда** их бууны сумны үсрэлт; **с птичьего ~а** өндөрлөг харагны, холоос ажсан.
ПОЛЕТА́ТЬ нисэж явах. жаахан нисэх.
ПОЛЕТЕ́||ТЬ1. нисэж гарах, нисэж эхлэх, нисэх; **самолёт ~л** нисэх онгоц нисэж гарав; 2. харайх, гүйх, харайж ирэх; **ребята со всех ног ~ли навстречу** хүүхдүүл угтаж бүх чадлаар харайж ирэв; 3. ойчих, үсэрч ойчих: **~ с лестницы** шатан дээрээс ойчих.
ПОЛЕЧИ́ТЬ эмчлэх, жаахан эмчлэх, аргалах.
ПОЛЕЧИ́ТЬСЯ эмчлүүлэх, жаахан эмчлүүлэх; **вам необходимо ~** та заавал жаахан эмчлүүлэх хэрэгтэй.
ПОЛЕ́||ЧЬ хэвтэцгээх, хэвтэх; 2. налах, налуурах; **после ливня пшеница ~гла** үерийн дараа буудай налав; 3. алагдах, үхэцгээх, хядуулах.
ПО́ЛЗАТЬ мөлхөх, мөлхөж байх, гулгаж явах; **~ по полу** шал дээгүүр мөлхөх; **~ в ногах у кого-нибудь** хүний өлмийд сөгдөх, хүний өмнө сөхөрч унах.
ПОЛЗКО́М мөлхөж, гулгаж; **~ добраться куда-либо** аль нэг газарт мөлхөж хүрэх.
ПОЛЗТИ́ 1. хэвлээр явах, гулсаж явах, явах; **змея ползет** могой гулсаж явна; **паук ползёт по стене** аалз туурган дээгүүр явна; 2. мөлхөх; **ребёнок ползёт по полу** хүүхэд шалан дээгүүр мөлхөж явна; 3. хөвөлдөж явах, хөвж явах, нүүгэлтэх, алгуурхан өнгөрөх; **время ползет** цаг алгуурхан өнгөрч байна; 4. авиран ургах, ороож ургах; **плющ ползёт по забору** чөдөр өвс хашаа авиран ургана; 5. бялхах, халих, бэлхийж гарах; **тесто ползет из горшка** эссэн гурил хувингаас хальж байна; 6. тарах; **слухи ползут** цуу үг тарж байна; 7. сэмрэх; **платок ползёт** алчуур сэмэрч байна; 8. гулсах, нурах; **берег ползёт** усны эрэг нурж байна.
ПОЛЗУ́Н чирэг, мөлхөгч.
ПОЛЗУНО́К 1. мөлхөөч, мөлхөж байгаа хүүхэд; 2. мөлхүүр дээл; 3. гэц.
ПОЛЗУ́Ч||ИЙ 1. мөлхдөг, мөлхөө, хэвлээр явагч; **~ие гады** хэвлээр явагч могойнууд; 2. зэл, зэллээ, ороонго, чөдөр; **~ие растения** зэл ургамал.
ПОЛИ́В услах, услалт.
ПОЛИ́ВКА услах, услалт.
ПОЛИВА́ТЬ услах, ус хийх, ус асгах, цавдах.
ПОЛИВН||О́Й услах, усалдаг, услуур; **~ое земледелие** услах тариалан; **~ая культура** усалдаг таримал.
ПОЛИ́ВОЧН||ЫЙ, услах, услуур, услалтын; **~ая машина** услах машин.
ПОЛИГА́МИЯ полигами, олон эхнэр авах ёс.
ПОЛИГЛО́Т олон хэлтэй хүн, олон хэлэнд нэвтэрхий хүн, мэргэн лозваа.
ПОЛИГО́Н буудлагын газар, буудлагын талбай; **артиллерийский ~** их бууны буудлагын газар.
ПОЛИГРАФИ́СТ 1. хэвлэх үйлдвэрийн ажилчин, хэвлэлийн ажилчин; 2. хэвлэх үйлдвэрийн мэргэжилтэн, хэвлэлийн мэргэжилтэн.
ПОЛИГРАФИ́ЧЕСКИЙ зүйл бүрийн хэвлэлийн, элдэв хэвлэлийн, хэвлэх үйлдвэрийн, хэвлэлийн.
ПОЛИГРА́ФИЯ хэвлэлийн үйлдвэр, хэвлэх үйлдвэр.
ПОЛИКЛИ́НИКА нэгдсэн эмнэлгийн газар, нэгдсэн эмнэлэг.
ПОЛИМЕ́РЫ олон найрлагат бодис, олшролт, полимер.
ПОЛИНЯ́ЛЫЙ онгосон, гандсан, өнгөө алдсан.
ПОЛИНЯ́||ТЬ 1. онгох, гандах, өнгөө алдах; **ситец ~л** бөс ганджээ; 2. гуужих, хөөврөө гээх, даахиа хаях.
ПОЛИ́П 1. наалдаахай; **коралловый ~** шүрэн наалдаахай; 2. салстын үр, гөвдрүү; **~ в носу** хамар дотор гөвдрүү гарах.
ПОЛИРО́ВАНН||ЫЙ зүлгэсэн, зүлгэмэл, өнгөлсөн, гилгэр; **~ая мебель** гэрийн зүлгэмэл хогшил.
ПОЛИРОВА́ТЬ зүлгэх, өнгөлөх, гилгэр болгох, гилийлгэх; **~ столик** ширээг зүлгэх.
ПОЛИРО́ВКА зүлгэх, зүлгэлт, өнгөлөх, өнгөлөлт, гилгэр.
ПОЛИРО́ВОЧНЫЙ зүлгэлтийн, зүлгэх, өнгөлөх, гилгэр болгох; **~ материал** зүлгэлтийн хэрэгсэл.
ПОЛИРО́ВЩИК зүлгэгч, өнгөлөгч.
ПО́ЛИС даатгалын гэрээ.
ПОЛИСМЕ́Н цагдаа.
ПОЛИТ... улс төрийн, төрийн; **~грамота** улс төрийн боловсрол; **~работник** улс төрийн ажилтан; **~заключённый** улс төрийн хоригдол.
ПОЛИТБЮРО́ *(политическое бюро)* улс төрийн товчоо.
ПОЛИТЕ́ХНИК политехникч, элдэв техникч, техникийн сургуулийн оюутан.
ПОЛИТЕ́ХНИКА политехник, зүйл бүрийн техник, элдэв техник.
ПОЛИТЕ́ХНИКУМ политехникум, элдэв техникийн сургууль.
ПОЛИТЕХНИ́ЧЕСКИЙ зүйл бүрийн техникийн, элдэв техникийн, политехникийн; **~ институт** техникийн дээд сургууль.

ПОЛИ́ТИК улс төрийн хүн, улс төрийн зүтгэгч, улс төрч, төрийн бодлогоч.
ПОЛИ́ТИКА бодлого, улс төрийн бодлого, засаг заслал.
ПОЛИТИКА́Н жавшааанч, жавшаан эрэгч, улс төрчирхөгч.
ПОЛИТИКА́НСТВО жавшаан эрэх, жавшаан эрэх явдал.
ПОЛИТИКА́НСТВОВАТЬ жавшаанчлах, жавшаан эрэх.
ПОЛИТИ́ЧЕСК||ИЙ улс терийн, улс төрийн бодлогын, төр бодлогын, бодлогын; ~ **деятель** улс төрийн зүтгэлтэн; ~ **портрет** улс төрийн хөрөг; ~**ое значение** улс төрийн утга чанар; ~***не*** **права** улс төрийн эрх; ~**ое устройство** улс төрийн байгуулалт; ~**ая экономия** улс төрийн эдийн засгийн ухаан.
ПОЛИТИ́ЧНЫЙ хэрсүү, догь, хашир; ~ **человек** хэрсүү хүн; ~ **поступок** хашир явдал.
ПОЛИТКРУЖО́К (политический кружок) улс төрийн дугуйлан.
ПОЛИТОТДЕ́Л *(политический отдел)* улс төрийн хэлтэс.
ПОЛИТПРОСВЕ́Т *(политическое просвещение)* улс төрийн гэгээрэл.
ПОЛИТРАБО́ТНИК *(политический работник)* улс төрийн ажилтан
ПОЛИТРУ́К *(политический руководитель)* улс төрийн удирдагч, суртлын сургагч.
ПОЛИТУ́РА давирхайтай, гөлийлгөх будаг.
ПОЛИТУЧЁБА *(политическая учёба)* улс төрийн сургууль, улс төрийн сурлага.
ПОЛИ́||ТЬ услах, ус хийх, асгах; ~ **цветы** цэцэг услах; 2. асгарах, цутгах, цутгалах; ~**л дождь** бороо асгарав.
ПОЛИ́||ТЬСЯ 1. гоожих, асгарах, гоожиж эхлэх, асгарч эхлэх; **из крана** ~**лась вода** цоргоноос ус гоожиж эхлэв; 2. урсаж эхлэх, урсаж байх; ~**лись задушевные разговоры** үнэн зүрхний яриа урсаж байв.
ПОЛИТЭКОНО́МИЯ *(политическая экономия)* улс төрийн эдийн засгийн ухаан, политэкономи.
ПОЛИТЭМИГРА́НТ *(политический эмигрант)* улс төрийн дүрвэгч.
ПОЛИ́ЦИЯ цагдан сэргийлэх, цагдаагийн газар.
ПОЛИЦЕ́ЙСКИЙ 1. цагдаа; 2. цагдаагийн, цагдаагийн газрын.
ПОЛИЦЕЙМЕ́ЙСТЕР цагдаа нарын тэргүүлэгч, цагдан сэргийлэхийн дарга.
ПОЛИ́ЧН||ОЕ захватить с ~**ым** улайтал барих, эд мөрийн баримттай барих.
ПОЛК хороо; **командир** ~**а** хорооны дарга; **пехотный** ~ явган цэргийн хороо; **нашего** ~**у прибыло** манайхан олшров, манайхан нэмэгдэж байна.
ПО́ЛК||А I 1. тавиур; **книжная** ~ номын тавиур; 2. дашинга, ханз; **место на верхней** ~**е вагона** вагоны дээд ханзан дээрх суудал.
ПО́ЛКА II хог өвс арилгах, хог өвс цэвэрлэх.
ПОЛКО́ВНИК хурандаа.
ПОЛКОВО́ДЕЦ жанжин.
ПОЛКОВ||О́Й хорооны, цэргийн хорооны; ~**ое знамя** хорооны туг.
ПОЛЛЮ́ЦИЯ зүүд нойрондоо дур тавих, зүүдэндээ үрийн шингэн нь гоожих.
ПОЛМЕ́СЯЧНЫЙ хагас сарын; ~ **отдых** хагас сарын амралт.
ПОЛНЕ́ЙШИЙ бүрэн, маш ихээр, айхтар; **в комнате царил** ~ **беспорядок** тасалгаан дотор бүрэн эмх замбараагүй болсон байлаа.
ПОЛНЕ́ТЬ мариалах, мариажих, таргалах,
ПОЛНИ́ТЬ мариатай харагдуулах, бүдүүн болгох; **это платье вас полнит** энэ даашинз таныг бүдүүн харагдуулж байна.
ПО́ЛНО I 1. дүүрэн; ~ **налить стакан воды** аяганд ус дүүрэн хийх.
ПО́ЛНО II боль, битгий, хүрлээ, боллоо; ~ **плакать** уйлахаа боль; ~ **шутить** битгий тогло; ~ **спать** унтахаа боль.
ПОЛНО... бүрэн, дүүрэн, төгс; ~**властный** бүрэн мэдэлтэй; ~**водный** дүүрэн устай; ~**значное слово** утга төгс үг.
ПОЛНОВЕ́СН||ЫЙ дүүрэн жинтэй, гүйцэд жинтэй; ~***ое зерно*** гүйцэд жинтэй үр тариа; 2. чанга, хүнд; ~ **удар** чанга цохилт; 3. ноцтой, хүндтэй; ~**ые доводы** ноцтой шалтгаан.
ПОЛНОВЛА́СТНЫЙ бүрэн мэдэлтэй, төгс мэдэлтэй; ~ **хозяин** бүрэн мэдэлтэй эзэн.
ПОЛНОВО́ДН||ЫЙ их устай; ~**ая река** их устай мөрөн.
ПОЛНОКРО́ВН||ЫЙ 1. цус ихтэй; 2. жавхаатай, цог жавхлантай, баясгалантай; ~**ая жизнь** баясгалантай амьдрал.
ПОЛНОЛУ́НИЕ тэргэл сар, дүүрэн сар, арван тавны сар.
ПОЛНОМЕТРА́ЖНЫЙ бүрэн хэмжээний, дүүрэн хэмжээний, төгс хэмжээт; ~ **фильм** бүрэн хэмжээний кино зураг.
ПОЛНОМО́ЧИ||Е бүрэн эрх, төгс эрх, бүрэн мэдэл, төгс мэдэл; **давать** ~**я** бүрэн эрх олгох; **сложить с себя** ~**я** бүрэн эрхээ шилжүүлэх..
ПОЛНОМО́ЧНЫЙ бүрэн эрхт, төгс эрхт; ~ **посол** бүрэн эрхт элчин сайд; ~ **представитель** бүрэн эрхт төлөөлөгч.
ПОЛНОПРА́ВИЕ бүрэн эрхт, төгс эрхт, эрх төгөлдөр.
ПОЛНОПРА́ВНОСТЬ бүрэн эрхт, төгс эрхт, эрх төгөлдөр.
ПОЛНОПРА́ВНЫЙ бүрэн эрхт, төгс эрхт, эрх төгөлдөр.
ПО́ЛНОСТЬЮ бүрэн, гүйцэд, ~ **выполнить программу** хөтөлбөрийг бүрэн биелүүлэх; **целиком и** ~ бүрэн гүйцэд.
ПОЛНОТ||А́ бүрэн, дүүрэн, төгс, төгөлдөр; 2. таргалах, мариалах; **от** ~**ы души** сэтгэл ханасан учраас, *чин сэтгэлийн.*
ПО́ЛНОТЕ боль даа, болиоч, зогс даа, зогсооч.
ПОЛНОЦЕ́ННЫЙ 1. хэрэглэгдэж байгаа, төгөлдөр үнэтэй, үнэ цэнээ алдаагүй; ~**ая монета** хэрэглэгдэж байгаа зоос; 2. үнэ бүхий, үнэтэй, үнэлэгддэг; ~**ая работа** үнэ бүхий ажил; ~ **работник** үнэлэгддэг ажилтан.
ПОЛНО́ЧНЫЙ шөнө дунд, шөнө дундын, шөнө дөл.
ПО́ЛН||ЫЙ 1. дүүрэн; ~**ая телега дров** тэрэг дүүрэн түлээ; ~ **кувшин воды** домбо дүүрэн ус; **комната** ~**а людей** тасалгаа дүүрэн хүн; **взгляд,** ~ **радости** баяр дүүрэн харц; 2. бүрэн, төгс, төгөлдөр, гүйцэд, уужуухан; ~**ое доверие** бүрэн итгэх,төгс итгэмж; ~**ая власть** *төгс мэдэл;* ~**ое знание дела** ажил хэргээ гүйцэд мэдэх; ~**ое собрание сочинений**бүрэн зохиолын цуглуулга; **ему нет** ~**ых тридцати** тэр гүйцэд гуч хүрээгүй; 3. тарган, мариатай, махлаг, бүдүүн; ~**ая женщина** тарган эмэгтэй; ~**ая дама** мариатай авгай; ~**ым** ~**о** пиг дүүрэн; ~**ая тишина** чив чимээгүй, таг чиг байх; ~ **иноходец** хайван жороо морь.
ПО́ЛО поло, поолоо морьт бөмбөг, морин бөмбөг, намнах.
ПОЛОВИ́К шалавч, шалны дэвсгэр.
ПОЛОВИ́Н||А хагас, дунд, дундуур, тал, өрөөл; ~ **работы сделана** ажлын хагас нь хийгдэв, ажил талдаа орлоо; ~ **яблока** *хагас алим;* ~ **комнаты** тасалгааны хагас; **первая** ~ **игры в футбол** хөл бөмбөгийн тоглолтын түрүүчийн хагас; **ровная** ~ тэхий хагас; ~ **третьего** хоёр цаг хагас; **в первой** ~**е января** нэгдүгээр сарын түрүүчийн хагаст; **остановились на** ~**е дороги** замын дунд (хагаст) хүрээд зогсоцгоов; **правая** ~ **двери** үүдний баруун гар тал; ~ **тела** өрөөл бие.
ПОЛОВИ́НКА хагас, хагасхан, тал, өрөөл.
ПОЛОВИ́ННЫЙ хагасын; **заплатить в** ~**ом размере** хагас хэмжээгээр төлөх, хагасалж төлөх; **за** ~**ую стоимость** хагас өртгөөр.
ПОЛОВИ́НЧАТОСТЬ заримдаг, хагас төдий, саармаг, туйлбаргүй; ~ ***решения*** *заримдаг шийдвэр.*
ПОЛОВИ́НЧАТЫЙ заримдаг, бөөрөнхий, туйлбаргүй; ~ **ответ** заримдаг хариу, бөөрөнхий хариу.

ПОЛОВИ́ЦА шалны банз.

ПОЛОВО́ДЬЕ үер, шар усны үер, хаврын үер, цас ханзрахын үер.

ПОЛОВ||О́Й I 1. шалны, шал арчих; **~ая щётка** шал арчих сойз; **~ая тряпка** шалны алчуур.

ПОЛОВ||О́Й II бэлгийн, бэлэг, эр эмийн; **~ые органы** бэлгийн эрхтэн; **~ое созревание** бэлэг боловсрох; **различия в возрастном и ~ом отношении** нас ба эр эмийн ялгавар; **~ые сношение** явалдах; **~ акт** хурьцал үйлдэх.

ПОЛОВО́Й III гуанзны зарц.

ПО́ЛОГ орны хөшиг, лавир.

ПОЛО́ГИЙ налуу, ташгай; **~ берег реки** мөрний налуу эрэг; **~ склон** налуу хажуу.

ПОЛОЖЕ́НИ||Е 1. байгаа газар, байрлал, орших орон, оршиц; **определить ~ планеты** гаригийн байрлалыг тодорхойлох; **определить ~ судна** хөлөг онгоцны байгаа газрыг олж тогтоох; 2. байх, байдал; **читать в лежачем ~и** хэвтэж байгаад ном унших; **в сидячем ~и** сууж байх, суугаа байдлаар; 3. байдал; **найти выход из затруднительного ~я** бэрхшээлтэй байдлаас мултрах аргыг олох; **международное ~** олон улсын байдал; **внутреннее ~** дотоодын байдал; **социальное ~** нийгмийн байдал; **на военном ~и** байлдааны байдалтай байх; 4. дүрэм, журам; **~ о подоходном налоге** ашиг орлогын татвар хураах дүрэм; 5. учир байдал; **осветить ~** учир байдлыг таниулах; 6. зүйл, утга санаа, үндэслэл; **основное ~ книги** номын гол утга санаа; **быть в ~и** бие давхар болох, хөл хүнд болох.

ПОЛО́ЖЕННЫЙ бөлзсөн, тогтсон; **в ~ час** болзсон цагтаа.

ПОЛО́ЖИМ 1. гэе, гэж бодъё; **~, что вы правы** таныхыг зөв гэж бодъё; 2. хай даа, үгүй хөө; **ну, это ещё положим...** хай даа энэ ч юу л бол.

ПОЛОЖИ́ТЕЛЬНО 1. нааштай, зөвшөөрөх; **ответить ~** нааштай хариу өгөх; 2. огт, бүр; **он ничего ~го не сделал** тэр хүн, огт юу ч хийгээгүй.

ПОЛОЖИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. нааштай, зөвшөөх; **дать ~ ответ** нааштай хариу өгөх; **~ое решение** зөвшөөх шийдвэр; 2. томоотой, сайн, сайн талын; **~ человек** томоотой хүн; **~ результат** сайн үр дүн; **~ые герои романа** романы сайн талын баатрууд; 3. нэмэх, эергүү; **~ое число** нэмэх тоо; **~ая величина** эергүү хэмжигдэхүүн; 4. бүр ёстой; **~ дурак** бүр ёстой тэнэг хүн.

ПОЛОЖИ́||ТЬ 1. тавих; **~ книгу на стол** ном ширээн дээр тавих; 2. тавих, болгох; **~ начало** үүсгэл тавих; **~ конец** эцэс болгох; **~ себе за правило** өөртөө журам болгох; 3. хэвтүүлэх; **~ больного в постель** өвчтэй хүнийг орон дээр хэвтүүлэх; 4. хийх, **~ деньги в кассу** мөнгийг кассанд (банканд) хийх; 5. зориулах; 6. гэх, гэж бодох; **~м, что ты прав** чамайг зөв гэж бодъё; **~ оружие** зэвсгээ тушаах, бууж өгөх; **положа руку на сердце** үнэн зүрхнээсээ хэлэхэд.

ПОЛОЖИ́ТЬСЯ итгэх, найдах; **вы можете на меня ~** та над найдаж болно.

ПО́ЛОЗ чаргын ул, царги.

ПОЛО́ЛЬЩИК хог өвс арилгагч, ногоо цэвэрлэгч.

ПОЛО́М эвдрэх, эвдрэл; **платить за ~** эвдрэлийг төлөх.

ПОЛОМА́ТЬ эвдэх, хугалах; **~ стол** ширээ эвдэх; **~ ребра** хавиргаа хугалах.

ПОЛОМА́||ТЬСЯ эвдэх, хугарах; **игрушки ~лись** тоглоом эвдрэв.

ПОЛО́МК||А 1. эвдэх, эвдлэх; **вещи доставлены без поломок** юмыг эвдэлгүй бүтэн авчирчээ; 2. эвдэрхий газар, гэмтэл; **в механизме не оказалось ни одной ~и** механизм нэг ч гэмтэлгүй байв.

ПОЛО́Н олзолж авах, барьж авах; **взять в ~** олзолж авах.

ПОЛОНИ́ЗМ полонизм (польш хэлнээс зээлдсэн үг).

ПОЛО́ПА||ТЬСЯ хамхрах, хэмхрэх, хагарах; **стаканы ~лись** шилэн аягануул хагарчээ.

ПОЛОРО́ГИЙ туґалмай эвэртэн, тугалмайт.

ПОЛОС||А́ зурвас; **~ бумаги** зурвас цаас; **~ леса** зурвас ой; **дождь прошёл ~ой** бороо зурвасаар орлоо; **пограничная ~** хилийн зурвас; 2. бүс; **лесная ~** ойн бүс; 3. гувруу, сорви; 4. судал, бидэр, алаг; 5. үе; **счастливая ~ жизни** амьдралын жаргалтай үе; 6. хуудас, нүүр; **объявления на последней ~е газеты** сонины сүүлчийн хуудсанд байгаа зарлал.

ПОЛОСА́Т||ЫЙ судалтай, бидэртэй, эрээн; **~ая ткань** судалтай нэхмэл эд; **~ бурундук** бидэртэй жирх.

ПОЛО́СК||А зурвас, судал; **материал в ~у** судалтай бөс.

ПОЛОСКА́НИЕ 1. зайлах, зайллага; 2. **зайлах эм; приготовить ~** зайлах эм бэлдэх

ПОЛОСКА́ТЕЛЬНИЦА зайлах сав.

ПОЛОСКА́ТЬ зайлах; **себе горло** хоолойгоо **зайлах; ~ рот после еды** хоолны дараа амаа зайлах.

ПОЛОСКА́ТЬСЯ 1. умбаж шумбах, усанд **балчигнах;** 2. намилзах, дэрвэлзэх, далбалзах; **парус полощется от ветра** онгоцны далбаа салхинд намилзаж байна.

ПОЛОСНУ́ТЬ ороолгох, шавхуурдах; **~ кнутом** ташуураар ороолгох.

ПО́ЛОСТЬ I хөндий; **грудная ~** цээжний хөндий; **~ рта** амны хөндий: **брюшная ~** гэдэсний хөндий, хэвлийн хөндий.

ПО́ЛОСТЬ II хөлийн хучлага, хучлага, толог; **медвежья ~ в санях** чарган доторхи баавгайн арьсан хучлага.

ПОЛОТЕ́НЦЕ алчуур; **ручное ~** гарын алчуур; **кухонное ~** тогооны алчуур, хувин савны алчуур.

ПОЛО́ТНИЩ||Е даавуу; **парус в пять полотнищ** таван эн даавуугаар хийсэн далбаа; 2. даавуу, бөс; **колыхались ~а флагов** тугийн бөс дэрвэж байв.

ПОЛОТНО́ 1. нэхмэл эд, ёрог; **шёлковое ~** торгон эд; **льняное ~** маалинган ёрог; **начесное ~** самнамал ёрог; **прессузорное ~** шахмал хээтэй ёрог; 2. зурвас; **~ конвейера** дамжлага цуваагийн зурвас; 3. далан; **железнодорожное ~** төмөр замын далан; 5. зураг.

ПОЛОТНЯ́Н||ЫЙ маалинган, ёрог, ёрогийн; **~ое производство** ёргийн үйлдвэр.

ПОЛО́ТЬ цэвэрлэх, зулгаах, хог өвс цэвэрлэх, зулгаах; **~ огород** ногооны газрын хог өвсийг цэвэрлэх; **~ грядки** тарианы гүвээг цэвэрлэх.

ПОЛОУ́МНЫЙ ухаан муутай; **~ старик** ухаан муутай хөгшин.

ПОЛПРЕ́ДСТВО ***(полномочное представительство)*** бүрэн эрхт элчин, төлөөлөгчийн газар (зөвлөлт улсаас гадаадад суугаа бүрэн эрхт элчин сайдын яамыг 1941 он хүртэл ингэж нэрлэж байв.

ПОЛПУТИ́ 1. замын хагас, замын дунд, замын тэг дунд; **вернуться с ~** замын хагасаас буцаж ирэх; 2. хагасыг гээд, хагаст хүргээд; **бросить работу на ~** ажлын хагасыг хийгээд хаях.

ПОЛСЛО́ВА 1. ганц үг, хэдхэн үг; **хоть ~ вымолви** ганц үг ч гэсэн хэлээч; **~ от него не услышишь** ганц ч үг түүнээс дуулахгүй; **написал ~ и остановился** хэдхэн үг бичээд зогсочхов; **вызвать кого-нибудь на ~** хүнтэй хэдхэн үг солихын тулд дуудах; 2. үг цухуйлгах; **всё понять с ~** үг цухуйлгахтай зэрэг цөмийг ойлгох.

ПОЛСО́ТНИ хагас зуун; **заплатил ~ рублей** тавин рубль төлөв.

ПОЛТИ́НА тавин мөнгө.

ПОЛТИ́ ННИК тавин мөнгө.

ПОЛТОРА́ бүтэн хагас; **~ часа** бүтэн хагас цаг; **~ года** бүтэн хагас; **прибавить два к ~** бүтэн хагас дээр хоёрыг нэмэх.

ПОЛТОРЫ́ бүтэн хагас.
ПОЛТОРА́СТА зуун тавь, нэг зуун тавь.
ПОЛУ... 1. хагас; **~месяц** хавирган сар; **~открытый слог** хагас задгай үе; 2. бараг; **~одетый** бараг хувцасгүй; **~забытый** бараг мартагдсан.
ПОЛУБО́Г сахиусан тэнгэр, хувилгаан тэнгэр.
ПОЛУБОТИ́НКИ ботинк, түрийгүй ботинк.
ПОЛУГО́ДИЕ хагас жил, жилийн хагас; **первое ~** эхний хагас жил; **учебное ~** хичээлийн хагас жил.
ПОЛУГОДИ́ЧН||ЫЙ хагас жилийн; **~ые курсы** хагас жилийн түр сургууль.
ПОЛУГОДОВА́ЛЫЙ зургаан сартай; **~ ребёнок** зургаан сартай хүүхэд.
ПОЛУГОДОВО́Й хагас жилийн, зургаан сарын; **~ отчёт** хагас жилийн тайлан.
ПОЛУГРА́МОТНЫЙ бичиг муу мэдэх.
ПОЛУ́ДА тугалган түрхэц, тугалган зайлдас, цагаан тугалган дотор.
ПОЛУ́ДЕНН||ЫЙ үдийн, өдөр дундын; **~ое солнце** үдийн нар; **~ зной** үдийн бүгчим халуун.
ПОЛУДИ́ТЬ тугалга түрхэх, тугалга зайлах, цагаан тугалга гүйлгэх, цайрдах.
ПОЛУЖИВО́Й амьдын төдий, дөнгөж амьд, үхсэн амьдын хооронд; **~ от страха** айгаад дөнгөж амьд байх.
ПОЛУЗАБЫТЬ||Ё элий балай, хагас ухаантай; **больной лежал в ~и** өвчтэй хүн элий балай хэвтэж байв.
ПОЛУЗАЩИ́ТА хагас хамгаалалт.
ПОЛУЗАЩИ́ТНИК хагас хамгаалагч.
ПОЛУКОЛОНИА́ЛЬН||ЫЙ хагас колонийн, хагас колони; **~ые страны** хагас колони орнууд.
ПОЛУКОЛО́НИЯ хагас колони, хагас колони орон.
ПОЛУКРО́ВКА эрлийз мал.
ПОЛУКРУ́Г тал дугуй, хагас тойрог; **описать ~** хагас тойрог хийх.
ПОЛУКРУ́ГЛ||ЫЙ тал дугуй, тал дугуй хэлбэртэй; **~ое окно** тал дугуй хэлбэртэй цонх.
ПОЛУКУСТА́РНИК бутанцар.
ПОЛУЛЕЖА́ТЬ налан хэвтэх, налуу хэвтэх, хэцээлдэж хэвтэх, **спать полулёжа** налуу хэвтэж унтах.
ПОЛУЛЕЖА́Ч||ИЙ хагас хэвтээ, налж хэвтсэн; **~ее положение** хагас хэвтээ байдал.
ПОЛУМГЛА́ үдшийн, бүрэнхий, үүрийн торон, харуй бүрий.
ПОЛУМЁРТВЫЙ үхлүүд, арай голтой, дөнгөж амьд.
ПОЛУМЕ́СЯЦ хавирган сар, тал сар, **в тёмной глубине неба сверкал ~** харанхуй огторгуйн гүнд хавирган сар гялалзаж байв.
ПОЛУМРА́К бүрэнхий, харанхуй шахуу, бадаг бүдэг; **сидеть в ~е** бүрэнхийд суух.
ПОЛУ́НДРА зайл, болгоомжил, түгшүүр.
ПОЛУНО́ЧНИК *(разг.)* шөнө унтдаггүй хүн, шөнө ажиллагч.
ПОЛУНО́ЧНИЦА *шөнө унтдаггүй эмэгтэй, шөнө ажилладаг эмэгтэй.*
ПОЛУНО́ЧНИЧАТЬ *(разг.)* шөнө унтахгүй, шөнөжин суух, шөнөжин ажиллах.
ПОЛУОБОРО́Т хагас эргэх, хагас эргэлт; **~ колеса** мөөрийн хагас эргэлт.
ПОЛУОДЕ́ТЫЙ дутуу хагас хувцасласан, бараг хувцасгүй.
ПОЛУОКРУ́ЖНОСТЬ хагас тойрог, хагас цагариг.
ПОЛУОСВЕЩЁННЫЙ бүдэг гэрэлтэй; **~ коридор** бүдэг гэрэлтэй гудам.
ПОЛУО́СТРОВ хойг, хагас арал; **~ Индостан** Энэтхэгийн хойг.
ПОЛУОТКРЫ́ТЫЙ хагас онгорхой, хагас нээлттэй.
ПОЛУПАЛЬТО́ оготор пальто, оодон дээл.
ПОЛУПОДВА́Л хагас зоорь, байшин дорх тасалгаа, оёорын байр.
ПОЛУПОДВА́ЛЬН||ЫЙ хагас зоорийн, байшин дорхи, оёорын; **~ое помещение** оёорын байр.
ПОЛУПРОВОДНИ́К хагас дамжуулагч, заримдаг дамжуулагч.
ПОЛУПРОЛЕТА́РИЙ Хагас пролетари, хагас ажилчин.
ПОЛУПУСТЫ́НЯ говь, говь тал, заримдаг цөл.
ПОЛУСЛО́ВО 1, ганц үг, хэдхэн үг; 2. үг цухуйлгах.
ПОЛУСМЕ́РТ||Ьүхтэл нь, үхтэлээ; избить до ~и үхтэл нь зодох; **до ~и испугался** үхтэлээ айв; **устал до ~и** үхтлээ ядрав.
ПОЛУСОЗНА́ТЕЛЬНЫЙ хагас ухаантай, бараг ухаангүй, эздий буудай.
ПОЛУСО́Н нойрмог, нойрмоглох, зүүрмэг, зүүрмэглэх.
ПОЛУСО́ННЫЙ нойрмог, зүүрмэг.
ПОЛУСТА́НОК бага станци, бага буудал, жижиг өрөө.
ПОЛУТЁМН||ЫЙ бүдэг, гэрэл муутай, харанхуйвтар; **~ая комната** гэрэл муутай өрөө.
ПОЛУТО́Н 1. саармаг хөг, хагас хөг; 2. *бор өнгө, саарал.*
ПОЛУТОРАГОДОВА́ЛЫЙ жил зургаан сартай.
ПОЛУ́ТОРН||ЫЙ бүтэн хагас; **в ~ом размере** бүтэн хагас хэмжээгээр.
ПОЛУТЬМА́ бүрэнхий, бүдэнхий, бүдэг гэрэлтэй.
ПОЛУФАБРИКА́Т хагас боловсруулсан үйлдэхүүн.
ПОЛУФИНА́Л хагас шувтарга, урьдчилсан тэмцээн, аварга шалгаруулахын өмнөх уралдаан.
ПОЛУЧАСОВ||О́Й хагас цагийн; **~ая беседа** хагас цагийн яриа.
ПОЛУЧА́ТЕЛЬ хүлээн авагч, авагч; **~ грузов** ачаа хүлээн авагч.
ПОЛУЧА́ТЬ,
ПОЛУЧИ́ТЬ 1. хүлээн авах, авах; **~ письмо** захидал хүлээн авах; **~ зарплату** цалин авах; 2. авах, хүртэх; **~ премию** шагнал авах, шагнал хүртэх; **~ звание профессора** профессорын цол авах; 3. авах; **~ разрешение** зөвшөөрөл авах; **~ приказ** тушаал авах; 4. гаргаж авах, хийх, авах; **~ бензин из нефти** нефтиэс бензин гаргаж авах, нефть боловсруулж бензин авах; **~ интересные выводы** сонирхолтой дүгнэлтийг хийх; 5. олж авах, суралцах; **~ образование** боловсрол олж авах, эрдэм суралцах; 6. -тай болох, олох; **~ всеобщее признание** нийтэд нэр хүндтэй болох, нийтэд нэр алдрыг олох; **~ известность** алдартай болох, нэр алдрыг олох; **~ удовольствие** ханамжтай болох; 7. болох, эхлэх; **~ применение** хэрэглэгдэж *болох;* **~ распространение** түгээмэл болох, дэлгэрч эхлэх; 8. хүрэх; **~ насморк** ханиад хүрэх; **~ воспаление лёгких** уушгины хаттагаа хүрэх.
ПОЛУЧА́||ТЬСЯ гарах, **бензин ~ется из нефти** нефтиэс бензин гардаг.
ПОЛУЧЕ́НИ||Е 1. хүлээн авах, авах; **уведомлять о ~и** хүлээн авснаа мэдэгдэх; **во время ~я приказа** тушаал авах үед; 2. гаргах, гаргаж авах; **прибор для ~я водорода** устөрөгчийг гаргаж авах багаж; **~ металлов химическим путём** химийн аргаар төмөрлөгийг гаргаж авах.
ПОЛУЧИ́||ТЬСЯ болох, Гарах; **из него ~лся хороший работник** тэр сайн ажилтан болжээ; **~л скандал** хэрүүл маргаан болжээ; **~лось недоразумение** будлиан гарчээ; **из нефти ~лся бензин** нефтиэс бензин гарав.
ПОЛУ́ЧК||А 1. хүлээн авах; 2. цалин, ажлын хөлс; **всю ~у истратил** бүх цалингаа зарчихлаа.
ПОЛУША́РИЕ тал бөмбөрцөг, хагас бөмбөрцөг, **северное ~** хойт тал бөмбөрцөг; **~ головного мозга** тархины тал бөмбөрцөг.
ПОЛУШЁЛКОВ||ЫЙ тал торгон, хагас торгон, хольцоотой торгон; **~ая материя** хагас торгон эд.

ПОЛУШЕРСТЯН||О́Й тал ноосон, хагас ноосон, хольцоотой ноосон; **~ое платье** хагас ноосон хувцас.
ПОЛУШУ́БОК оодон дээл, оготор дээл.
ПОЛУШУТЯ́ тоглох маягаар, шог янзаар; **сказать что-нибудь ~** тоглох маягаар юм хэлэх.
ПОЛЦЕНЫ́ их хямдаар, хагас үнээр; **купить за ~** их хямдаар худалдаж авах.
ПОЛЧАСА́ хагас цаг, гучин минут; **~ до отъзда поезда** галт тэрэг явахаас хагас цагийн өмнө; **каждые ~** хагас цаг бүр.
ПО́ЛЧИЩ||Е 1. үй түмэн цэрэг; **вражеские ~а** дайсны үй түмэн цэрэг, 2. үй түмэн, тоо томшгүй; **~ народу** үй түмэн хүн; **носились ~а комаров** тоо томшгүй шумуул бужигнаж байв.
ПОЛША́ГА хагас алхам, өрөөл алхам.
ПО́Л||ЫЙ 1. хөндий, хоосон; **~ая трубка** хөндий гуурс 2. халимал, хахааны; **~ая вода** халимал ус, шар ус.
ПО́ЛЫМЯ гал дөл; **попасть из огня да в ~** чонын амнаас гараад барын аманд орох.
ПОЛЫ́НЬ агь, шарилж; **холодная ~** агь; **дернистая ~** шаваг, шарилж (цагаан шаваг); **крупнокорзиночная ~** ээрэм шарилж (царван), **метёлчатая ~** ямаан шарилж; **однолетняя ~** морин шарилж.
ПОЛЫНЬЯ́ Харз, харз ус.
ПОЛЫСЕ́ТЬ халзрах, халзан болох.
ПОЛЫХА́||ТЬ дүрэлзэх, улалзах, гилбэх; **~ет пожар** түймэр дүрэлзэж байна; **~ли зарницы** гилбээ гилбэж байна.
ПО́ЛЬЗ||А ашиг, тус, ашиг тус; **извлекать ~у** ашиг олох (ашиглах), **решить дела в ~у истца** зарга мэдүүлсэн хүнд ашигтайгаар хэрэгийг шийдвэрлэх; **с ~ой для дела** хэрэгт тус болохоор; **это тебе на ~у** энэ чамд тустай; **лекарство пошло на ~у** эм тус боллоо; **в ~у** тусын тул; **общественная ~** нийтийн ашиг тус.
ПО́ЛЬЗОВАНИ||Е хэрэгцээ, хэрэглэх, ашиглах, ашиглагдах, эдлэх; **находится в общем ~и** нийтийн хэрэгцээнд ашиглагдаж байна; **право ~я** хэрэглэх эрх; **во временное ~** түр хэрэглэхээр.
ПО́ЛЬЗОВА́ТЬСЯ 1. эдлэх, хэрэглэх; **~ своими правами** эрхээ эдлэх; **~ теми же книгами** мөнхүү номыг хэрэглэх; **~ электрическим светом** цахилгаан гэрэл хэрэглэх; 2. ашиглах; **~ всяким удобным случаем** аятайхан тохиолдол бүрийг ашиглах; 3. -тай байх; **~ успехом** амжилттай байх; **~ уважением** хүндтэй байх; **~ доверием** итгэмжтэй байх.
ПО́ЛЬКА 1. польш хүүхэн; 2. польш бүжиг.
ПО́ЛЬСКИЙ польш, польшийн, **~ язык** польш хэл.
ПОЛЬСТИ́||ТЬ 1, зусардах, зусардаж магтах, зулгуйдах; 2. бахыг ханаах; **ему ~ло всеобщее внимание** олны анхаарал түүний бахыг ханаав.
ПОЛЬСТИ́ТЬСЯ хорхойтох, өнгөлзөх, шунахайрах; **~ на чужое добро** хүний юманд хорхойтох.
ПОЛЬЩЁННЫЙ сэтгэл ханах, баясах, ханамжтай байх; **я польщён его приглашением** би түүнд уригдсандаа сэтгэл ханав; **весьма польщён вашим отзывом** таны үнэлэлтэнд их ханамжтай байна.
ПОЛЮБИ́ТЬ дурлах, дуртай болох, хайртай болох; **~ девушку** бүсгүйг хайрлах; **~ чтение** ном унших дуртай болох.
ПОЛЮБИ́||ТЬСЯ *(разг.)* дурлачхах, дуртай болох, дур татагдах, таалагдах; **~ с первого раза** анх дайралдаад дурлачхах.; **мы очень скоро ~лись друг другу** бид тун удалгүй бие биедээ дуртай боллоо.
ПОЛЮБОВА́ТЬСЯ сонирхож харах; **~ восходом солнца** нар мандахыг сонирхож харах.
ПОЛЮБО́ВН||ЫЙ эвийн, эвээр, сайн дураар; **~ое соглашение** эвийн хэлэлцээр; **~ раздел имущества** юмаа сайн дураар хуваах.
ПОЛЮБОПЫ́ТСТВОВАТЬ сонирхох, шохоорхох.
ПО́ЛЮС туйл; **Северный ~** Умард туйл; **Южный ~** өмнөд туйл; **магнитный ~** соронзон туйл.
ПОЛЯ́К польш хүн.
ПОЛЯ́НА *аглаг, ойн цоорхой, ойн цагаалж.*
ПОЛЯРИЗА́ЦИЯ туйлшруулах, туйлжих.
ПОЛЯ́РНИК дэлхийн туйлчин, дэлхийн туйлийг шинжлэх ангийн ажилтан.
ПОЛЯ́РН||ЫЙ туйлын, дэлхийн туйлын, **~ое сияние** туйлын туяа; **~ круг** туйлын цагариг, туйлын тойрог; **~ые координаты** туйлын солбицол; **~ая зона** туйлын бүс; **~ая экспедиция** дэлхийн туйлийг шинжлэх анги; **Полярная звезда** Алтан гадас.
ПОМ туслах, туслах эрхлэгч.
ПОМА́ДА будаг, түрхэц, анхилам тос; **губная ~** уруулын будаг.
ПОМА́ЗАНИЕ хаана магнайд энгэсэг түрхэх.
ПОМА́ЗАТЬ түрхэх; **~ хлеб маслом** талханд тос түрхэх.
ПОМА́ЗАТЬСЯ түрхэх, энгэсэг түрхүүлэх; **~ вазелином** вазелин тос түрхэх; **~ на царство** магнайдаа энгэсэг түрхүүлж хаан суух.
ПОМАЗО́К баг, түрхүүл.
ПОМАЛЕ́НЬКУ *(разг.).* чимээгүйхэн, аажуухан, бага багаар; **живёт ~** тэр чимээгүйхэн байж л байна, **работаю ~** би аажуухан ажиллаж л байна.
ПОМА́ЛКИВА||ТЬ *(разг.).* дуугай байх, дугарахгүй байх, таг чиг байх; **сидит да ~ет** дугай сууж л байна.
ПОМАНИ́ТЬ дохиолж дуудах, даллах; **~ пальцем**, хуруугаар дохиолж дуудах.
ПОМА́РК||А баллах, баллаа, баллагаа, балласан зүйл; **писать с ~ой** баллагаатай бичих.
ПОМА́СЛИТЬ тослох, тос түрхэх.
ПОМАХА́ТЬ даллах, дохих, зангах, сэвэх, дэвэх, шарвах. даллах; **~ рукой** гараар даллах; **~ платком на прощание** алчуураар даллаж үдэх; **лошадь помахивает хвостом** морь сүүлээ шарваж байна.
ПОМА́ХИВАТЬ даллах, дохих, зангах, сэвэх, дэвэх, шарвах. даллах.
ПОМЕ́ДЛИТЬ удаах, удаашруулах, азнах, байзнах; **~ с ответом** хариуг удаашруулах, хариу өгөхгүй удаах.
ПОМЕЛЕ́||ТЬ татрах, гүехэн болох; **река сильно ~ла** голын ус их татрав, гол гүехэн болов.
ПОМЕЛО́ шүүр, хамуур, ширвүүл.
ПОМЕНЯ́ТЬ солих, арилжих, андалдах.
ПОМЕНЯ́ТЬСЯ солих, солилцох, арилжих, **~ местами** суудлаа солих.
ПОМЕРЕ́ЩИ||ТЬСЯ харагдах шиг болох, дуулдах шиг болох, шиг санагдах; **это вам ~лось** тэгж танд харагдах шиг болжээ.
ПОМЁРЗ||НУТЬ 1. хөлдөх; **цветы ~ли** цэцгүүд хөлдэжээ; 2. даарч байх; **померз часа два на улице** хоёр цаг шахуу гадаа даарч байлаа.
ПОМЕ́РИТЬ өмсөж үзэх, хэмжиж үзэх; **~ пальто** пальто өмсөж үзэх.
ПОМЕ́РИТЬСЯ үзэлцэх; **~ силами** хүчээ үзэлцэх.
ПОМЕ́РК||НУТЬ унтрах, бүдэгших, бүдэг болох, буурах; **~ла лампада** зул унтрав.
ПОМЕРТВЕ́Л||ЫЙ үнсэн хөх, зэвхий; **~ое лицо** үнсэн хөх царай.
ПОМЕРТВЕ́ТЬ зэвхий цагаан болох, үхэх шиг болох; **~ от ужаса** айж үхэх шиг болох.
ПОМЕСТИ́ТЬ, ПОМЕЩА́ТЬ 1. байрлуулах, байлгах, суулгах; **~ делегата в гостинице** төлөөлөгчийг зочид буудалд байрлуулах; **~ ребёнка в детский дом** хүүхэд асрах газарт

хүүхэд байлгах; 2. тавих; ~ **книги на полку** тавиур дээр ном тавих; 3. багтааж хийх, хийх; ~ **все вещи в один чемодан** бүх юмыг нэг чемоданд багтааж хийх; ~ **деньги в сберегательную кассу** хадгаламжийн кассанд мөнгөө хийх; 4. нийтлэх, оруулах; ~ **объявление в газете** зарлалыг сонинд нийтлэх; ~ **статью в журнале** өгүүллийг сэтгүүлд оруулах.

ПОМЕСТИ́||ТЬСЯ 1. байрлах, байх; ~ **в гостинице** зочид буудалд байрлах; 2. багтаж суух, суудал олох; ~ **у двери** үүдний дэргэд багтаж суух; 3. багтах; **все книги ~лись на полке** тавиурт бүх ном багтав.

ПОМЕ́СТЬЕ эзэмшил газар, эзэмшлийн газар.

ПО́МЕСЬ 1. эрлийз, бэсрэг; **мул — ~ осла и лошади** луус бол илжиг, адуу хоёрын эрлийз юм; 2. холимог, хольцолдон орох; **в этой пьесе — ~ натурализма и романтизма** энэ жүжигт натурализм, романтизм хоёр хольцолдон оржээ.

ПОМЕ́СЯЧН||ЫЙ сар бүрийн, сар тутмын; **~ая зарплата** сар бүрийн цалин.

ПОМЁТ I 1. хоргол, хомоол, баас; ~ **овцы и козы** хонь ямааны хоргол; ~ **крупного рогатого скота** үхрийн баас; **мерзлый ~ крупного рогатого скота** хүйдэс; **лошадиный** ~ хомоол, тонтуул; **сухой** ~ аргал.

ПОМЁТ II ихэрлээ; **шенки одного ~а** ихэрлээ гөлөгнүүд, нэг төрцийн гөлөгнүүд.

ПОМЕ́ТА тэмдэг, тэмдэглэл.

ПОМЕ́ТК||А тэмдэг, тэмдэглэл; **делать ~и на полях книги** номын хөвөөгөөр тэмдэглэл хийх.

ПОМЕ́ТИТЬ тэмдэглэх, тэмдэглэл хийх; ~ **краской деревья, назначенные к срубке** огтлох модыг будгаар тэмдэглэх.

ПОМЕЧА́ТЬ тэмдэглэх, тэмдэглэл хийх; ~ **числом** тоогоор тэмдэглэх.

ПОМЕ́Х||А саатал, саад, тотгор, эвдрэл; **служить ~ой** саад болох; **устранить ~и** тотгорыг арилгах.

ПОМЕЧТА́ТЬ хүсэмжлэх, санаархах, мөрөөдөх.

ПОМЕ́ШАННЫЙ 1. солиотой, ухаан самуурсан; ~ **старик** солиотой өвгөн; 2. хэнээтэй, дон шүглэсэн (ад нөхөцсөн); **он помешан на шахматах** тэр шатрын хэнээтэй юм.

ПОМЕША́ТЕЛЬСТВО солио, солио өвчин. ухаан самуурах; **впасть в буйное** ~ солио өвчин нь ихээр хөдлөх.

ПОМЕША́||ТЬ I саад болох, саад хийх, саатуулах; **я вам не ~л?** би танд саад болов уу?; **ты ~л мне работать** чи миний ажилд саад хийлээ.

ПОМЕША́ТЬ II хутгах, самрах; ~ **суп ложкой** халбагаар шөл хутгах; ~ **чай** цай самрах.

ПОМЕ́ШИВАТЬ хутгах, самрах.

ПОМЕША́ТЬСЯ 1. солиорох, галзуурах; 2. хэнээтэй болох; ~ **на музыке** хөгжмийн хэнээтэй болох.

ПОМЕЩА́||ТЬСЯ 1. байх, бий, байрлах; **музей ~ется рядом с нами** музей манай дэргэд байдаг; **касса ~ется на первом этаже** касс нэгдүгээр давхарт бий; 2. багтах; **вся мебель в комнате не ~ется** гэрийн бүх модон хогшил ганц тасалгаанд багтахгүй байна.

ПОМЕЩЕ́НИЕ 1. оруулах, байрлуулах, хийх; ~ **капитала** капитал оруулах; 2. оруулж хэвлэх, нийтлэх; ~ **стихов в журнале** сэтгүүлд шүлэг нийтлэх; 3. байшин, байр, тасалгаа, орон сууц; **жилое** ~ сууцны байр; ~ **для служащих** албан хаагчдын байшин.

ПОМЕ́ЩИК газрын эзэн, газар эзэмшигч, помешик, хамжлагат ноён.

ПОМЕ́ЩИЦА газрын эзэн эмэгтэй, помещикийн эхнэр.

ПОМЕ́ЩИЧ||ИЙ помещикийн, газрын эзний; **~ье имение** помешикийн эзэмшил газар.

ПОМИДО́Р улаан лооль, помидор.

ПОМИ́ЛОВАНИ||Е өршөөл, өршөөл үзүүлэх, ял хэлтрүүлэх; **право ~я** өршөөл үзүүлэх эрх; **подать просьбу о ~и** өршөөл гуйж өргөдөл өгөх.

ПОМИ́ЛОВАТЬ 1. өршөөх, өршөөл үзүүлэх, ял хэлтрүүлэх; ~ **преступника** ялтныг өршөөх; ~ **осужденного** шийтгэгдсэн хэрэгтэнд өршөөл үзүүлэх; 2. өршөөх; **помилуйте, я всё хорошо понимаю** өршөөгөөрэй, би цөмийг сайн ойлгож байна.

ПОМИ́МО 1. гадна; ~ **меня присутствовало пять человек** надаас гадна таван хүн байсан; ~ **всего прочего** тэр бүхнээс гадна, тэр төдийгөөр барахгүй; 2, гадуур, ангид; **это совершилось ~ меня** энэ надаас гадуур болсон юм.

ПОМИ́Н 1. буян, ерөөл; **на ~ души** буян үйлдүүлэх; 2. дурсах, дурсагдах, дуулдах; **о нём и ~у не было** түүнийг огт дурссангүй өнгөрлөө; **в ~е нет** ер дуулдахаа больжээ; **лёгок на ~е** сайн хүн санаагараа ирэх.

ПОМИНА́||ТЬ 1. дурсах, дурдах, дурсан санах, санах; **бойцы ~ют минувшие дни** байлдагчид өнгөрсөн явдлыг дурсан санав; **не ~йте лихом** битгий муу санаарай; ~ **добром** сайнаар дурсан санах; 2. дурсах, дурсгал болгох; ~ **умерших** талийгаачдыг дурсах; **покойника ~ли блинами и кутьей** бүрлээчийн дурсгал болгож хуймаг ба бэрээсэй идэцгээв; 3. буян үйлдэх; ~ **усопших** нас барагсдад буян үйлдэх.

ПОМИ́НКИ 1. дурсгалыг тэмдэглэх; ~ **академика Павлова** академич Павловын дурсгалыг тэмдэглэх; 2. хойтын буяныг үйлдэх, хурим хойлогын.

ПОМИНУ́ТНО минут бүр, цаг үргэлж, байн байн.

ПОМИНУ́ТН||ЫЙ 1. минут бүрийн; **~ая плата за междугородные телефонные переговоры** хот хоорондын утсан харилцааны минут бүрийн төлбөр; 2. цаг үргэлж, байн байн; **~ые звонки по телефону** телефон утас байн байн хангинах.

ПОМИРА́ТЬ мажийх; ~ **со смеху** элгээ хөштөл инээх.

ПОМИРИ́ТЬ эвлэрүүлэх, эвт нь оруулах, найрамдуулах; ~ **жену с мужем** гэргийг нөхөртэй нь эвлэрүүлэх.

ПОМИРИ́ТЬСЯ 1. эвлэх, эвлэрэх, эвтээ орох, найрамдах; 2. дасах, зохирох.

ПО́МН||ИТЬ санах, санаж явах, мартахгүй, мартаагүй байх, мэдэх, таних; ~ **всю жизнь** бүх насандаа санаж явах; ~ **своё детство** бага насны явдлыг мартаагүй байх; ~ **стихотворение наизусть** шүлгийг цээжээр мэдэх; **я не ~ю его** би түүнийг ойлгохгүй байна; **не ~ себя от радости** баярласандаа бахардах.

ПО́МНИТЬСЯ 1. санагдах, санах, мартагдахгүй; **мне помнится этот день** тэр өдөр надад санагдаж байна; **насколько мне помнится** миний санаж байгаагаар бол; **такие дела долго будут** ~ ийм явдал удтал мартагддаггүй юм; 2. шивлээ, шиг санагдах, байхаа; **вы, помнится, уже приходили сюда** та энд ирж байсан шивлээ; **помнится, это происходило вечером** энэ явдал нэг үдэш болсон шиг санагдана.

ПОМНО́ГУ их, их ихээр.

ПОМНОЖА́ТЬ,

ПОМНО́ЖИТЬ үржүүлэх; ~ **пять на шесть** тавыг зургаагаар үржүүлэх.

ПОМНОЖА́ТЬСЯ үржих, үржүүлэгдэх.

ПОМОГА́ТЬ 1. туслах, тус хүргэх, туслалцах элбэлцэх; 2. тус болох; **лекарство помогло** эм тус боллоо.

ПО-МО́ЕМУ минийхээр бол, миний санахад.

ПОМО́||Й угаадас; **ведро с ~ями** угаадастай хувин; **облить ~ями** учиргүй муу хэлэх, элдвээр муучлах.

ПОМО́ЙКА угаадасны нүх.

ПОМО́ЙНЫЙ угаадасны.

ПОМО́КНУТЬ норох, норчхох.

ПОМО́Л 1. гурил тээрэмдэх; 2. тээрэмдсэн гурил, гурил; **мука мелкого ~а** нарийн гурил; **мука грубого ~а** бүдүүн гурил.

ПОМО́ЛВИТЬ сүйлэх, ураг болохоор тогтох, худ ураг болохоор тогтох.

ПОМО́ЛВКА сүйлэх, ураг бололцохоор тогтох.

ПОМОЛИ́ТЬСЯ мөргөх, залбирах.

ПОМОЛОДЕ́ТЬ залуу болох, залуужих.

ПОМОЛЧА́ТЬ дуугай болох, дуугай байх.

ПОМОРГА́ТЬ анивчих.

ПОМОРО́ЗИТЬ хөлдөөх.

ПОМО́РЩИТЬСЯ атирах; **~ от боли** өвдөж үрчийх.

ПОМО́РЬЕ тэнгис орчмын газар, далай хавь газар.

ПОМО́СТ индэр, тайз, аранга.

ПО́МОЧ||И татуурга, мөрөвч, оосор; **водить на ~ах** оосроор хөтлөх.

ПОМОЧИ́ТЬ норгох, дэвтээх.

ПОМО́ЧЬ 1. туслах, тус хүргэх, туслалцах, элбэлцэх; 2. тус болох; **никакие уговоры не помогут** яаж ч аргадаад тусгүй.

ПОМО́ЩНИК 1. тусалдаг хүн;2. туслах, туслагч; **~ президента по национальной безопасности** Ерөнхийлөгчийн үндэсний аюулгүй байдлын асуудал эрхэлсэн туслах.

ПОМО́ЩНИЦА туслах эмэгтэй, туслагч эмэгтэй.

ПО́МОЩЬ тусламж; **оказать ~ товарищу** нөхөртөө тусламж үзүүлэх; **материальная ~** эд юмсын тусламж; **скорая ~** түргэн тусламж.

ПО́МПА I сүржин бадруулах, сүржин ёслох.

ПО́МПА II хөөрөг, насос.

ПОМПО́Н зангисгаа, монцог, сампан, жинс, соосгор юм.

ПОМРАЧА́ТЬСЯ балартах, балайрах, будангуйрах, барайх.

ПОМРАЧИ́||ТЬСЯ балартах, балайрах, будангуйрах, барайх; **рассудок ~лся** ухаан балартав; **свет в очах ~лся** нүдний харц будангуйрав.

ПОМРАЧЕ́НИЕ балайрах, барайх; **~ сознания** ухаан балайрах.

ПОМРАЧНЕ́ТЬ барайх, манарах, харанхуйлах, бүүдийх.

ПОМУТИ́ТЬ 1. булингартуулах, тоорогтой болгох; **~ воду** ус булингартуулах; 2. мансууруулах, балартуулах; **~ рассудок** ухаан мансууруулах.

ПОМУТИ́||ТЬСЯ 1. булингиртах, тоорогдох; 2. мансуурах, манарах, балартах; **сознание ~лось** ухаан мансуурав; **в голове ~лось** толгой манарав.

ПОМУ́ЧИТЬ зовоох, зовоож байх.

ПОМУ́ЧИТЬСЯ зовох, зовж байх.

ПОМЧА́||ТЬ 1. давхих; **лошади ~ли** морьд давхив; 2. гүйж очих; **он ~лся на заседание** тэр хүн хуралд гүйж очив.

ПОМЧА́||ТЬСЯ 1. давхих, давхилдах; **лошади ~лись по дороге** морьд замаар давхилдаж явав; 2. гүйх, гүйж явах, гүйж очих, харайлгаж явах.

ПОМЫКА́ТЬ хавчих, хяхах; **~ своими домашними** гэртхэнээ хавчих.

ПОМЫ́ЛИТЬ савандах, жаахан савандах.

ПО́МЫС||ЕЛ санаа, сэтгэл; **и в ~лах не было** огт санаагүй юм.

ПОМЫ́СЛИТЬ санах, бодох, санаархах.

ПОМЫ́ТЬ угаах; **~ руки** гар угаах.

ПОМЫ́||ТЬСЯ биеэ угаах, нүүр гараа угаах; **люди ~лись в бане** хүмүүс халуун усанд ирж биеэ угаав.

ПОМЫШЛЕ́НИ||Е санах, бодох, санаа бодол; **у меня и в ~и нет вас обидеть** таныг гомдоох санаа над огт байхгүй.

ПОМЫШЛЯ́ТЬ санах, бодох, санаархах.

ПОМЯНУ́ТЬ 1. дурсах, дурсан санах, санах; **~ добром** сайнаар дурсан санах; **помяните моё слово** миний үгийг санах болно; 2. буян үйлдэх; **~ покойного** хойтын буяныг үйлдэх; **помилай, как звали** бүр алга болчихлоо.

ПОМЯ́Т||ЫЙ *(разг.)* 1. үнгэгдсэн, үрчийсэн, үрчгэр; **~ое платье** үрчийсэн хувцас;2. зүдэрсэн, сульдсан, **~ое лицо** зүдэрсэн царай.

ПОМЯ́||ТЬ 1. үнгэх, **үрчийлгэх, ~ костюм в дороге** костюмыг замд үрчийлгэх; 2. **гишгэчих, чийрлэх; лошади ~ли траву** адуу хагд өвсийг гишгэчжээ; **~ бока** хавиргы нь яйруулах (зодох).

ПОМЯ́||ТЬСЯ I 1. үнгэгдэх, үрчийх; **платье ~лось** плати үрчийжээ.

ПОМЯ́||ТЬСЯ II, хулгах, хулгаж байх, эргэлдэх, эргэлдэж байх; **немного ~вшись, ответил** жаахан хулгаж байгаад хариулав; **~лся, но потом согласился** эргэлзэж байгаад сүүлд нь зөвшөөрөв.

ПОНАВЕЗ||ТИ́ ихээр зөөх, зөөж авчрах; **~ли на базар всяких овощей** зах дээр элдэв хүнсний ногоог зөөж авчирсан байв.

ПОНАДЕ́ЯТЬСЯ найдах, горьдох; **вы можете на него ~** та түүнд найдаж болно.

ПОНА́ДОБИ||ТЬСЯ хэрэгтэй болох, хэрэг болох; **эта книга ~тся моему товарищу** энэ ном манай нөхөрт хэрэгтэй болно; **эта книга не ~лась** энэ ном хэрэг болсонгүй.

ПОНАЕ́ХАТЬ цуглацгаах, цуглаж л байх.

ПОНАПРА́СНУ дэмий, талаар; **не волнуй его ~** түүний санааг дэмий битгий зовоо; **~ лить слёзы** нулимс дэмий асгаруулах.

ПО-НАСТОЯ́ЩЕМУ жинхэнэ ёсоор, чухам ёсоор; **он ~ работает** тэр хүн жинхэнэ ёсоор ажиллаж байна.

ПОНАСЛЫ́ШКЕ цуу үгээр, дам сонсоход.

ПОНАСТРО́И||ТЬ барьж л байх; **в городе ~ли много домов** хотод олон байшин барьж л байв.

ПОНАТУ́ЖИ||ТЬСЯ 1. жаахан хүчдэх, жаахан хүчлэх, чармайх; **~лся и разорвал верёвку** жаахан хүчлээд дээсийг тасдав; 2. дүлэх.

ПОНЕВО́ЛЕ аргагүй, арга буюу, аргагүй болж, **согласиться ~** аргагүй зөвшөөрөх.

ПОНЕДЕ́ЛЬНИК даваа, сумъяа, нэг дэх өдөр.

ПОНЕДЕ́ЛЬН||ЫЙ долоо хоногийн, долоо хоног бүрийн, долоо хоногоор бодох; **~ая оплата** долоо хоногийн хөлс.

ПОНЕ́ЖИТЬСЯ налайх, налайж хэвтэх, эрхлэх.

ПОНЕМНО́ГУ 1. бага багаар; **есть ~, но часто** бага багаар олон удаа идэх; 2. улмаар.

ПОНЕМНО́ЖКУ 1. бага багаар; 2. улмаар; **небо ~ прояснилось** тэнгэр улмаар цэлмэв; **больной начал ~ поправляться** өвчтэй хүн улмаар засарч эхлэв; **как поживаете? ~** сайн сууж байна уу? мэнд л байна.

ПОНЕС||ТИ́ 1. аваад явах, өргөөд явах, аваачих, авчрах; **носильщик понёс чемодан** ачаа зөөгч чемодан аваад явав; **мать ~ла ребёнка домой** эх нь хүүхдээ гэртээ авчрав; 2. хүлээх, тохиолдох, үзэх; **~ наказание** шийтгэл хүлээх; **~ тяжёлую утрату** их гарз тохиолдох; 3. жирэмсэн болох; 4. давхиж гарах, авч давхих; **лошади чего-то испугались и ~ли** морьд ямар нэгэн юмнаас үргэзд авч давхив; 5. донгосох, чалчих, бурах; 6. сийгэх, хөөрөгдөх; **из-под полу ~ло** шалан дороос сийгэж байв; 7. үнэртэх, үнэр ханхлах.

ПОНЕС||ТИ́СЬ 1. хар хурдаар давхих, давхих, харайлгах; **лошади ~лись** морьд хар хурдаараа давхив; 2. цуурайтах, тарах, дэлгэрэх, **~ся слух** цуу үг тарлаа.

ПО́НИ пони адуу, одой морь, арвай морь.

ПОНИЖА́ТЬ буруулах, доош болгох, хямдруулах, буулгах; **~ цену** үнэ буулгах.

ПОНИЖА́ТЬСЯ буурах, татрах, хямдрах, буух.

ПОНИЖЕ́НИЕ 1. буурах, бууралт; **~ в должности** албан тушаал буурах; 2. хямдрах; **~ цены** үнэ хямдрах; 3. татрах; **~ воды** ус татрах; 4. нам болох; **~ голоса** дуугаа нам болгох.

ПОНИ́ЖЕННЫЙ,доошилсон, доогуурдсан, доогуур.

ПОНИ́ЗИТЬ 1. багасгах, бууруулах; ~ **давление в котле** тогооны доторхи даралтыг багасгах; 2. хямдруулах, буулгах; ~ **цены на все товары** бүх барааны үнийг хямдруулах; 3. бууруулах, муудуулах; 4. нам болгох, бууруулах; ~ **голос** дуугаа нам болгох; 5. бууруулах; ~ **по службе** албан тушаал бууруулах.

ПОНИ́ЗИТЬСЯ 1. буурах; 2. буух, хямдрах; 3. муудах, муу болох; 4. нам болох; 5. татрах.

ПОНИЗО́ВЬЕ голын адаг.

ПО́НИЗУ доогуур, газраар, газар дээхнүүр.

ПОНИКА́ТЬ гудайх, тонгойх.

ПОНИ́КНУТЬ гудайх, тонгойх; ~ **головой** толгой тонгойх.

ПОНИМА́НИЕ ойлгож авах, ойлголт; ~ **чужой речи** бусдын хэлснийг ойлгох.

ПОНИМА́ТЬ ойлгож байх, мэдэх, мэдэж байх.

ПОНИМА́ТЬСЯ ойлгогдох.

ПОНО́С гүйлгэх, дотор аягүйтэх, чацга алдах; **кровавый** ~ цусан суулга.

ПОНОСИ́ТЬ I хараах, сонжих, муучлах.

ПОНОСИ́ТЬ II 1. өргөж явах, тэвэрч явах; 2. өмсөх, жаахан өмсөх.

ПОНО́СНЫЙ хараалын.

ПОНО́ШЕННЫЙ хуучирсан, хуучин, эдлэгдсэн; ~ **костюм** хуучирсан костюм.

ПОНРА́ВИТЬСЯ аятайхан санагдах, санаанд нийцэх, сэтгэлд зохих, таашагдах, таалагдах.

ПОНТО́Н хөвөх гүүр, хөвдөг гүүр, понтон гүүр; **навести** ~ **через реку** гол хөвөх гүүр тавих.

ПОНТО́ННЫЙ понтон, хөвөх, ~ **мост** хөвөх гүүр.

ПОНУЖДА́ТЬ албадах, баалах, тулгах, аргагүй тулгах.

ПОНУЖДЕ́НИЕ тулгах, аргагүй тулгах, албадах, албадлага.

ПОНУКА́НИЕ шавдах, гилэх.

ПОНУКА́ТЬ 1. *морио давирах, шавхуурдах, мал гилэх;* 2. яруулах шавдах; что толку понукать лентяя залхуу хүнийг шавдаад ашиггүй.

ПОНУ́РИТЬ унжуулах, ганзагалах, тонгойх; ~ **голову** толгойгоо ганзагалах.

ПОНУ́РИТЬСЯ толгойгоо ганзагалах, толгойгоо унжуулах, тонгойх.

ПОНУ́Р||ЫЙ тонгойсон, унжуулсан, толгойгоо ганзагалах, гундсан; ~**ые, они вернулись домой** тэд нар толгойгоо ганзагалсаар буцаж ирэв; ~ **вид** уруу царайлах,

ПО́НЧИК чөмөгтэй боорцог, бөөрөнхий хуушуур.

ПОНЫ́НЕ *одоо хүртэл, одоо болтол, одоо ч.*

ПОНЮ́ХАТЬ үнэртэх, үнсэх, шиншлэх.

ПОНЮ́ШК||А чимх тамхи, чимх хамрын тамхи; **пропасть ни за** ~**у табаку** шал дэмий үрэгдэх.

ПОНЯ́ТИ||Е 1. ухагдахуун; ~ **прибавочной стоимости** нэмүү өртгийн ухагдахуун; **противоречащие друг другу** ~**я** харилцан зөрчилтэй ухагдахуунууд; **конкретное** ~ тодорхой ухагдахуун; 2. ойлгомж, ойлголт; **здоровые** ~**я** зөв ойлгомж; **дать** ~ ойлгомж өгөх; **писать, считаясь с** ~**ем детей** хүүхдийн ойлголтыг анхааралдаа авч бичих; 3. санаа; **у всякого свои** ~**я** хүн хүний санаа адилгүй;4. мэдэх; ~**я не имею** огт мэдэхгүй; ***не имею ни малейшего*** ~**я об этом** энэ тухай бүр юу ч мэдэхгүй.

ПОНЯ́ТЛИВОСТЬ амархан ойлгох, ойлгомж сайн, амархан ухаарах.

ПОНЯ́ТЛИВЫЙ амархан ойлгодог, ойлгомж сайтай, амархан ухаардаг; ~ **ребёнок** амархан ойлгодог хүүхэд.

ПОНЯ́ТНО 1. ойлгомжтой; **писать** ~ ойлгомжтой бичих; **говорить** ~ ойлгомжтой хэлэх; **это** ~ энэ ч ойлгомжтой байна, энэ ойлгогдож байна; 2. дамжиггүй, мэдээж, мэдэхгүй яах вэ, тодорхой; **я** ~ **обо всём напишу вам** би танд бүгдийг бичих нь дамжиггүй; **я,** ~**, сразу догадался** *би даруй* тааварлаж мэдэлгүй яах вэ,

ПОНЯ́ТН||ЫЙ 1. ойлгомжтой; **писать** ~**ым языком** ойлгомжтой хэлээр бичих; 2. зүйтэй, зөвшөөрөм; **вполне** ~**ое требование** ер нь зүйтэй шаардлага; ~**ое дело** мэдээжийн хэрэг.

ПОНЯТО́Й гэрч, хөндлөнгийн гэрч.

ПОНЯ́||ТЬ 1. ойлгох, ойлгож авах; **я не** ~**л вашу мысль** таны санааг (үгийг) би ойлгосонгүй; ~ **друг друга с полуслова** үг цухуйлгахтай зэрэг бие биеэ ойлгох; ~ **урок** заасан хичээлийг ойлгож авах; 2. мэдэх, мэдэж авах; **я** ~**л, как красив Ленинград, лишь побывав в нём** *Ленинградын сайхныг очиж үзээд л сая мэдэж авлаа;* **дать** ~ ойлгомж өгөх, ойлгуулах.

ПООБЕ́ДАТЬ үдийн хоол идэх.

ПООБЕЩА́||ТЬ амлах, үгээ өгөх, гэж хэлэх; ~ **написать** бичихээр амлах; ~**л зайти к вечеру** үдэш очно (орно) гэж хэлсэн юм.

ПООБСО́ХНУТЬ эгших, эврэх.

ПОО́ДАЛЬ холхон, зайдхан; **сесть** ~ холхон суух; **река протекает** ~ **от дома** гэрээс зайдхан гол урсаж байна.

ПООДИНО́ЧКЕ ганц ганцаар, нэг нэгээр; **вызвать** ~ ганц ганцаар дуудах.

ПООЧЕРЁДНО ээлжээр, ээлж дараагаар; **подходить** ~ ээлжээр хүрч очих.

ПООЧЕРЁДН||ЫЙ ээлжийн ээлжилсэн, ээлжит; **нести** ~**ое дежурство** ээлжийн жижүүр хийх.

ПООЩРЕ́НИЕ урамшуулах, хөхүүлэх.

ПООЩРИ́ТЕЛЬН||ЫЙ урамшуулах, хөхүүлэх, урамшлал; ~**ая награда** урамшуулах шагнал.

ПООЩРЯ́||ТЬ, **ПООЩРЯ́||ТЬ** урамшуулах; ~ **ученика похвальным отзывом** сайшаалын үнэлэлт өгч сурагчийг урамшуулах; **неумелым воспитанием мать только** ~**ла его лень** эх нь хүүгээ зөв хүмүүжүүлж чадахгүй, залхуугий *нь өөгшүүлж* байлаа.

ПОП хар лам, орос лам, гэцэл; **поставить на** ~**а** босоо тавих, гозойлгох.

ПОПА́ДА||ТЬ нурж унах, ойчиж байх, унацгаах; ~**ли книги с полок** номууд тавиураас нурж унав; ~**ешь немало, пока выучишься кататься на коньках** ойчиж л байж тэшүүрээр гулгаж сурдаг.

ПОПАДА́ТЬ тусах, онох.

ПОПА́СТЬ 1. тусах, онох; 2. хүрэх, дайрагдах; 4. олзлогдох, баригдах; 5. орох, орчихох; 6. амжиж суух, амжиж орох; 7. гишгэчхэх, дүрчхэх; 8. загнуулах.

ПОПАДА́ТЬСЯ 1. *орох* 2. дайралдах, тохиолдох, харгах; 3. баригдах.

ПОПАДЬЯ́ ламын эхнэр, увсанц, тогооны хүн.

ПОПА́РИТЬ уураар жигнэх, уураар шавших.

ПОПА́РИТЬСЯ биеэ уураар жигнэх, биеэ уураар шавших.

ПОПА́РНО хос хосоор, хошоод хошоодоор, хоёр хоёроор; **дети шли** ~ хүүхдүүд хоёр хоёроор явж байв.

ПОПА́||СТЬ 1. онох, тусах; ~ **в мишень** байг онох; ~ **в цель** шагайсандаа тусах; 2. хүрэх; **письмо не** ~**ло к адресату** захидал хаягт хүндээ хүрсэнгүй; **домой мы** ~**ли поздно вечером** гэртээ бид үдэш орой хүрлээ;3. дайрагдах; ~ **в беду** гайд дайрагдах, аюулд дайрагдах; ~ **под дождь** бороонд дайрагдах; 4. олзлогдох, баригдах; ~ **в плен** олзлогдох, баригдах; 5. орох, оруулах, орчихох; **в сети** ~**ло много рыбы** торонд олон загас оржээ; **не полали в театр** театрт орж чадсангүй; **с улицы вам не** ~ **в дом** гудамжнаас та гэрт орж

чадахгүй; ~ **ниткой в ушко иглы** зүүний сүвэгчид утас оруулах (сүвлэх); **куда я ~л** би хаана орчхов; ~ **в университет** их сургуульд орчхох; ~ **в чужой дом** хүний гэрт орчхох; 6. амжиж суух, амжиж орох; **вовремя ~ на поезд** галт тэргэнд цагтаа амжиж суух 7. гишгэчхэх, дүрчхэх; ~ **ногой в грязь** шаварт хөлөөрөө гишгэчхэх, дүрчхэх; 8. загнуулах; **ему ~ло от родителей** тэр, эцэг эхдээ загинуулав; **мне ~ло** би загнуулав; **что ~ло** аль дайралдсан юмаар; **что ни ~ло** аль юу ч хамаагүй; **где ~ло** хайш яйш.

ПОПА́СТЬСЯ 1. орох; ~ **в капкан** хавханд орох; 2. дайралдах, тохиолдох, харгах; **попалась хорошая книга** сайн ном дайралдав; **по пути мне никто не попался** замд над хэн ч дайралдсангүй; **~под руку** гарт дайралдах; ~ **на глаза** нүдэнд дайралдах; **первый попавшийся** аль тохиолдсон хүн; 3. баригдах; ~ **в краже** хулгай хийгээд баригдах; ~ **на месте** преступления улаймаа цаймаа баригдах.

ПОПА́ХИВА||ТЬ үнэр гарах, үнэр орох, үнэртэх; **эта говядина ~ет** энэ мах үнэр орж байна; **~ет дымом** утаа үнэртэнэ.

ПОПЕРЁК хөндлөн, хөндлөөш, хөндлөн тийш; **распилить бревно ~** дүнзэн модыг хөндлөн хөрөөдөх; **поставить телегу ~ улицы** тэргийг гудамжинд хөндлөн тавих; **изъездить страну вдоль и ~** орон нутгаар хөндлөн гулд явчхах; **изучить вопрос вдоль и ~** асуудлыг нэвт шувт мэдэх; **стать кому-либо ~ дороги** хүний зам хөндөлдөх; **стать кому-либо ~ горла** хүнд яршиг болох.

ПОПЕРЕМЁННО ээлжлэн, ээлжээр, сэлгэж, сольж; **нести вещи ~** юмыг ээлжээр өргөж явах.

ПОПЕРЕ́ЧИНА хөндөл, хөндлөвч, ялуу.

ПОПЕРЕ́ЧНИК хөндлөн; **бревно имеет 50 см в ~е** дүнз хөндлөнгөөрөө тавин сантиметр хэмжээтэй байна.

ПОПЕРЕ́ЧН||ЫЙ хөндлөн; **~ая линия** хөндлөн шугам; ~ **разрез** хөндлөн огтлох, хөндлөн тайрах.

ПОПЕРХНУ́ТЬСЯ хахах, цацах.

ПОПЕРЧИ́ТЬ перец хийх, поваари хийх.

ПОПЕЧЕ́НИЕ асрах, харгалзах, асрамж; **детей оставили на ~ родных** хүүхдийг төрөл садныхаа асрамжинд орхих.

ПОПЕЧИ́ТЕЛЬ тэтгэгч, ивээгч, харгалзагч.

ПОПЕЧИ́ТЕЛЬНИЦА тэтгэгч авгай, ивээгч эхнэр, харгалзагч хүүхэн.

ПОПЕЧИ́ТЕЛЬСТВО тэтгэмж үзүүлэх, асрах; ивээл, харгалзах; **учредить ~ над сиротами** өнчдийг асрах ажлыг зохиох.

ПОПЕЧИ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ тэтгэх, асрах, ивээх, харгалзах.

ПОПИРА́ТЬ 1. гишгэчхэх, дэвсэх; **~ вражескую землю** дайсны нутгийг гишгэчих; 2. бүдүүлгээр эвдэх.

ПОПИ́||ТЬ 1. уух, уучхах; ~ **воды** ус уух; **дай ~** уух юм өгөөч; **~л, поел и спать залёг** ууж идээд унтахаар хэвтэв; 2. сорох, сорж байх; **~ли нашей кровушки** бидний цусыг сорж байсан юм.

ПОПЛАВО́К хөвүүр, холбого; ~ **у удочки** загасны дэгээний хөвүүр; **поплавки невода** өөшний холбого.

ПОПЛА́КАТЬ уйлагнах, уйлах, ухилах.

ПОПЛАТИ́ТЬСЯ хохирох, хохь болох, алдах; ~ **за свою ошибку** алдаа хийснээс болж хохирох; ~ **здоровьем** биеийн эрүүл мэнд хохирох.

ПОПЛЕВА́ТЬ нулимах, нулимаад авах.

ПОПЛЕСТИ́СЬ гэлдрэх, сажлах; ~ **домой** гэр тийшээ гэлдрэх.

ПОПЛЫ́ТЬ сэлэх; ~ **к берегу** эрэгрүү сэлэх.

ПОПЛЯСА́ТЬ бүжиглэх.

ПОПО́ВЩИНА мухар сүжиг, сүжиг бишрэл.

ПОПО́ЗЖЕ оройхон, оройтож, сүүлд; **сегодня я приеду ~** би өнөөдөр оройтож ирнэ.

ПОПО́ЙКА архидах, архидлага.

ПОПОЛА́М 1. тэг дундуур нь; **распилить бревно ~** дүнзийг тэг дундуур нь хөрөөдөх; 2. тэн хагас; **разделить имущество ~** хөрөнгө юмыг тэн хагасаар нь хуваах; **вино ~ с водой** тэн хагас ус хольсон дарс.

ПОПОЛЗНОВЕ́НИЕ санаа, далд санаа, эрмэлзэл, сэдлэг; **иметь ~ уйти** явчхах санаатай байх.

ПОПОЛЗТИ́ мөлхөх, мөлхөж явах, гулсаж явах.

ПОПОЛНЕ́НИЕ баяжуулах, нэмэх; ~ **библиотеки новыми книгами** номын санг шинэ номоор баяжуулах; 2. нэмэх, нэмэлт, нэмэгдэл цэрэг, нөхөх; **свежее ~** шинэ нэмэгдэл цэрэг.

ПОПОЛНЕ́ТЬ таргалах, мариалчих, махлах.

ПОПО́ЛНИТЬ,

ПОПОЛНЯ́ТЬ нэмж гүйцээх, нөхөх, нөхөж гүйцээх; ~ **библиотеку** номын санд ном нэмэх; **~ свои знания** мэдлэгээ нэмэгдүүлэх.

ПОПО́ЛН||ИТЬСЯ,

ПОПОЛН||Я́ТЬСЯ нэмэгдэх; **библиотека ~илась новыми книгами** номын санд шинэ номууд нэмэгдэв.

ПОПОЛУ́ДНИ өдрийн, үдээс хойш, үдийн хойтох; **в два часа ~** өдрийн хоёр цагт.

ПОПО́НА нэмнээ.

ПОПО́РТИТЬ эвдэчхэх, гэмтээх, муудуулах.

ПОПО́РТИТЬСЯ эвдрэх, гэмтэх, муудах.

ПОПО́ТЧЕВА||ТЬ 1. зочлох, хундлэх; 2. хүртээх, дэлдэх; **~л нахала дубиной** өөдгүй гайхалд шийдэм хүртээх.

ПОПРАВИ́М||ЫЙ засаж болох, засагдах, засагдаж болох; **~ое дело** засаж болох хэрэг; **эта ошибка ~а** энэ алдаа засагдаж болно.

ПОПРА́ВИТЬ 1. засах; ~ **ошибку** алдаа засах; ~ **перевод** орчуулгыг засах; ~ **часы** цаг засах: 2. сэлбэх; ~ **забор** хашаа сэлбэх; 3. засаж хэлэх, залруулах; ~ **ученика** сурагчийн үгийг засаж хэлэх; 4. сайжруулах, тэнхрүүлэх; ~ **своё здоровье** биеэ тэнхрүүлэх.

ПОПРАВ||ЛЯ́ТЬСЯ 1. засах, засрах, засагдах; **докладчик оговорился и тут же ~ился** илтгэгч алдаж хэлээд тэр дороо засав; **дело ~илось** ажил хэрэг засрав; 2. сайжрах, тэнхрэх; **здоровье ~илось** бие сайжрав.

ПОПРА́ВК||А 1. засах, засвар; ~ **сочинения заняла целый час** зохиолыг засахад бүтэн цаг оров; **внести в текст ~у** эх зохиолд засвар оруулах; 2. тэнхрэх, сайжрах; ~ **шла медленно** бие удаан тэнхэрч байв.

ПОПРА́ТЬ 1. гишгэчих, дэвсэх; 2. бүдүүлгээр эвдэх; ~ **чужие права** бусдын эрхийг бүдүүлгээр эвдэх.

ПО-ПРЕ́ЖНЕМУ урьдынх шигээ, хуучин янзаар, урьдынхаараа, хэвээрээ; **он ~ здоров** тэр урьдынх шигээ эрүүл байна.

ПОПРЁК зэмлэх, зэмлэл; **вечные ~и** үргэлжийн зэмлэл.

ПОПРЕКА́ТЬ,

ПОПРЕКНУ́ТЬ зэмлэх, буруушаах; ~ **за ошибку** алдаа гаргалаа гэж зэмлэх.

ПО́ПРИЩЕ талбай, үйлсийн талбар, цар, талаар; **обширное ~** уудам талбай, **работать на научном ~** шинжлэх ухааны талаар ажиллах.

ПО-ПРИЯ́ТЕЛЬСКИ нөхрийн ёсоор, найзын журмаар.

ПОПРО́БОВА||ТЬ туршиж үзэх, амсаж үзэх, оролдож үзэх; **~л, тяжёл ли чемодан** чемоданы хүндийг туршиж үзлээ, ~ **суп** шөл амсаж үзэх.

ПОПРОСИ́ТЬ гуйх.

ПОПРОСИ́ТЬСЯ гуйх, орохыг гуйх, гарахыг гуйх, авахыг гуйх.

ПО́ПРОСТУ *(разг.)* энгийн, ерийн байдлаар, зүгээр; **рассказал всё ~** цөмийг энгийн ярьж өглөө; **говорить ~** ерийн байдлаар хэлэх.

ПОПРОША́ЙКА 1 гуйланч, гуйранч; 2. гуйгаад салдаггүй хүн.

ПОПРОША́ЙНИЧАТЬ 1. гуйланчлах, гуйранчлах; 2. гуйж гувших, шалах.

ПОПРОША́ЙНИЧЕСТВО 1. гуйранчлах явдал, гуйранчлал; 2. гуйж гувших явдал.

ПОПРОЩА́ТЬСЯ салах ёс хийх, баяртай гэх,

ПОПРЫ́ГАТЬ дэвхрэх, харайх, **~ на одной ноге** догонцох.

ПОПРЫГУ́Н дэгдэгнүүр хүн.

ПОПРЫГУ́НЬЯ дэгдэгнүүр хүүхэн.

ПОПРЫ́СКАТЬ сүрчих, шүрших, **~ духами** үнэртэй ус шүрших.

ПОПРЫ́СКАТЬСЯ биедээ шүрших.

ПОПРЯ́ТА||ТЬ цөмийг нуух, бүгдийг далдлах; **~ли все вещи в подвал** бүх юмаа цөмийг зооринд нуув.

ПОПРЯ́ТА||ТЬСЯ хоргодох, нуугдах, хоргодоцгоох, нуугдацгаах, **~лись от дожди кто куда** бороноос зайлж аль дайралдсан нөмөрт хоргодоцгоов.

ПОПУГА́||Й тоть; **приручённые ~и могут произносить слова** тэжээвэр тоть үг хэлж чад-на; **повторять, как ~** тоть шиг бусдын хэлснийг дуурайх.

ПОПУГА́ТЬ айлгах, айлгаад авах, цочоох, үргээх.

ПОПУ́ДРИТЬ оо түрхэх, оо жаахан түрхэх.

ПОПУ́ДРИ||ТЬСЯ нүүртээ оо түрхэх, **она немного ~лась** тэр хүүхэн нүүрэндээ оо жаахан түрхэв.

ПОПУЛЯРИЗА́ТОР дэлгэрүүлэгч, түгээгч, хялбарчлан нэвтрүүлэгч; **~ идей Дарвина** Дарвины суртлыг дэлгэрүүлэгч.

ПОПУЛЯРИЗА́ЦИЯ дэлгэрүүлэх, хялбарчлан дэлгэрүүлэх.

ПОПУЛЯРИЗИ́РОВАТЬ дэлгэрүүлэх, хялбарчлан дэлгэрүүлэх.

ПОПУЛЯРИЗОВА́ТЬ дэлгэрүүлэх, хялбарчлан дэлгэрүүлэх; **~ новые методы работы** ажлын шинэ аргыг дэлгэрүүлэх.

ПОПУЛЯ́РНОСТЬ 1. ойлгомжтой, амархан ойлгогдох; **книга ценна своей ~ю** энэ ном ойлгомжтой талаараа эрхэм үнэтэй юм; 2. нэр гарах, нэртэй болох, алдарших; **широкая ~ среди населения** олон түмний дотор их нэртэй болох.

ПОПУЛЯ́РН||ЫЙ 1. ойлгомжтой, амархан ойлгогдох, хялбарчилсан; **книга написана ~ым языком** ном ойлгомжтой хэлээр бичигджээ; **~ая литература** хялбарчилсан утга зохиол; 2. олонд нэртэй болсон, алдартай, олонд дэлгэрсэн, олны мэдээж болсон; **~ артист** алдартай жүжигчин; **~ журнал** олонд дэлгэрсэн сэтгүүл.

ПОПУСТИ́ТЕЛЬ зоргоор нь тавигч, өөгшүүлэгч.

ПОПУСТИ́ТЕЛЬСТВО зоргоор нь тавих явдал, өөгшүүлэх явдал; **преступное ~** зоргоор нь тавих гэмт явдал.

ПОПУСТИ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ зоргоор нь тавих, өөгшүүлэх.

ПО-ПУСТО́МУ,

ПО́ПУСТУ *дэмий, хоосон, талаар*; **~ тратить время** цагийг дэмий барах.

ПОПУ́ТАТЬ зэтгэрлэх, гай болох, гай дайрах.

ПОПУ́ТНО далимд нь, дашрамд нь, хамт; **~ задать** вопрос далимд нь асуулт тавих.

ПОПУ́ТНЫЙ 1. аясын, нийцтэй; **~ ветер** аясын салхи; 2. зам нийлсэн, зам таарсан, чиг таарсан; **~ ездок** зам нийлсэн хүн; 3. далимын, дашрамын; **~ вопрос** далимын асуулт.

ПОПУ́ТЧИК 1. замын хань; 2. дагагч, түр дагагч, **~и революции** хувьсгалыг түр дагагчид.

ПОПУ́ТЧИЦА 1. замын хань эмэгтэй; 2. дагагч эмэгтэй, түр дагагч эмэгтэй.

ПОПУЩЕ́НИЕ зоргоор нь тавих, өөгшүүлэх.

ПОПЫТА́ТЬ турших, туршаад үзэх, оролдоод үзэх; **~ счастья** азаа турших.

ПОПЫТА́||ТЬСЯ турших, оролдох, туршаад үзэх, оролдоод үзэх; **~йся сам решить эту задачу** энэ бодлогыг өөрөө бодохыг оролдоод үз.

ПОПЫ́ТК||А оролдох, оролдлого; **сделать ~у** оролдоод үзэх; **тщетная ~** дэмий оролдлого.

ПОПЫ́ХИВА||ТЬ 1. утаа баагих, баагиулах, савсах; **~ из трубки** гаансаар тамхи татах; 2. уугих; **огонёк ~ет** гал уугиж байна.

ПОПЯ́ТИТЬСЯ ухрах, цухрах, гэдрэгээ явах, арагшаа ухрах.

ПОПЯ́ТН||ЫЙ ухрах, гэдрэг ухрах, буцах; **~ые движения** ухрах хөдөлгөөн; **идти на ~ую** түрүүчийн шийдвэрээс буцах.

ПО́РА сүв, хөлсний сүв, шар үсний нүх, сий, сийрхий; **засорение пор** шар үсний нүх битүүрэх.

ПОР||А́ 1. цаг болох; **~ вставать** босох цаг боллоо; **~ спать** унтах цаг боллоо; **мне ~ уходить** миний явах цаг дөхлөө; **~ на работу** ажилд явах цаг боллоо; **в ту ~у** тэр цагт; **весенняя ~** хаврын цаг; **ночной ~ою** шөнийн цагт; **в самую ~у** эгээл цагт нь; 2. үе; **на первых ~ах** анхны үед, түрүүчийн үед; **до сих пор** одоо хүртэл, энд хүртэл; **до тех пор** тэр хүртэл; **до каких пор** хэдий болтол; **до ~ы до времени** цагаа тултал, түр зуур; **с давних пор** хэдийнээс хойш, эртнээс нааш; **с каких пор** хэдийнээс; **с тех пор** түүнээс хойш.

ПОРАБО́ТА||ТЬ ажиллах, ажил хийх; **я еще час ~ю** би дахиад нэг цаг ажиллана; **~ вечером** үдэш ажил хийх.

ПОРАБОТИ́ТЕЛЬ боолчлогч, мухлайлагч.

ПОРАБОТИ́ТЬ боолчлох.

ПОРАБОЩА́ТЬ боолчлох.

ПОРАБОЩЕ́НИЕ боолчлох, боолчлол.

ПОРАБОЩЕ́ННЫЙ боолчлогдсон.

ПОРАВНЯ́||ТЬСЯ зэрэгцэх, зэрэгцэж ирэх; **автобус ~лся с нашей машиной** автобус манай машинтай зэрэгцэж ирэв.

ПОРА́ДОВАТЬ баярлуулах, баясгах.

ПОРА́ДОВАТЬСЯ баярлах, баясах.

ПОРАЖА́ТЬ 1. бүлэх, хатгах, цохих; 2. ялах, дийлэх, дарах; 3. гэмтээх, орох, тусах, хүрэх; 4. цочирдуулах, хачирхуулах.

ПОРАЖА́ТЬСЯ 1. бүлэгдэх, цохигдох; 2. гэмтэх, хүрэх; 3. цочирдох, хачирхах.

ПОРАЖЕ́НИ||Е 1. ялагдах, ялагдал; **потерпеть ~** ялагдалд учрах (ялагдах); **нанести ~ противнику** дайсныг ялагдалд учруулах (ялах); **ловкость борца не спасла его от ~я** бөхийн шаламгай ов нь түүнийг ялагдлаас аварсангүй; 2. онох, тусах, бүлэх; **~ цели** бай онох;3. тусах, хүрэх, гэмтэх; **~ зрительного нерва** харааны мэдрэлийн судас гэмтэх; **~ в правах** эрхийг хасах, иргэний эрхийг түр хасах.

ПОРАЗИ́ТЕЛЬН||ЫЙ гайхалтай, жигтэй, жигтэйхэн, хачин; **~ая новость** гайхалтай сонин, **~ое сходство** жигтэйхэн адилхан.

ПОРАЗИ́||ТЬ 1. бүлэх, хатгах, цохих; **~л его в грудь ножом** цээж руу нь хутгаар бүлэв; 2. ялах, дийлэх, дарах; **~ врага** дайсныг дарах; 3. гэмтээх, орох, тусах, хүрэх; **туберкулёз ~л лёгкие** сүрьеэ уушгинд нь оржээ; 4. цочирдуулах, хачирхуулах; **~ неожиданным известием** гэнэт сонин мэдээ хэлж цочирдуулах.

ПОРАЗИ́ТЬСЯ их гайхах, хачирхах, цочирдох; **~ величием и красотой сооружения** барилгын жавхлан үзэсгэлэнг үзэж их гайхах.

ПОРАЗМЫ́СЛИТЬ бодож зэх, сайн бодох, бодож бодож; **~ о том, что мы наделали** бид ямар уршиг тарьсан тухай бодож үзээч хөө.

ПОРА́НИТЬСЯ шархдах, эсгэх.
ПОРА́НИТЬ шархдуулах, эсгэх, огтлох; **сильно ~ руку** гараа хүнд шархдуулах.
ПОРА́ньШЕ эртлэн; **приходи ~** эртхэн ир.
ПОРАСКИ́НУТЬ тунгаах, дэлгэх; **~ умом** ухаандаа тунгаах.
ПОРАСКИ́НУТЬСЯ дэлгэгдэх, дэлгээстэй байх, цэлийх.
ПОРАССКАЗА́ТЬ жаахан ярих.
ПОРАССПРОСИ́ТЬ сураглаж мэдэх, асууж сураглах, сайн асуух.
ПОРАСТА́ТЬ ургах.
ПОРАСТИ́ ургах; **тропинка поросла травой** улбаа зам дээгуур ногоо ургажээ. **ПОРВА́ТЬ** 1. урах, тасчих; **~ костюм** костюмаа урах; 2. таслах; **~ отношения с кем-либо** хүнтэй харилцаагаа таслах.
ПОРВА́||ТЬСЯ 1. урагдах, тасрах; **пальто ~лось** дээл урагдлаа; **провод ~лся** төмөр утас тасарчээ; 2. тасрах; **связь ~лась** харилцаа тасрав.
ПОРЕДЕ́ТЬ сийрэгших, цөөрөх.
ПОРЕ́З 1. огтлох, эсгэх, адах; 2. эсгэсэн газар, шарх.
ПОРЕ́ЗАТЬ 1. огтлох, хэрчих; **~ хлеб** талх огтлох; **~ мясо** мах хэрчих; 2. эсгэх, адах; **~ палец бритвой** хуруугаа тонгоргоор эсгэх.
ПОРЕ́ЗАТЬСЯ огтлох, эсгэх, огтлогдох, эсгэгдэх; **~ стеклом** шилээр эсгэх, шилэнд эсгэх.
ПОРЕ́И гогод.
ПОРЕКОМЕНДОВА́ТЬ 1. сайшаал өгөх, сайн үнэлэлт өгөх, дэмжлэг үзүүлэх; 2. зөвлөх, зөвлөлгөө өгөх; **~ прочесть хорошую книгу** сайн номыг уншихыг зөвлөх.
ПОРЕШИ́ТЬ 1. тогтоох, шийдвэрлэх; 2. дуусгах; **~ дело** хэргээ дуусгах;
ПОРИСОВА́ТЬСЯ 1. зурагдах; 2. янзархах, маадайх.
ПО́РИСТОСТЬ сүвшил; **кажущаяся ~** хуурамч сүвшил.
ПО́РИСТ||ЫЙ сүвэрхэг, сиймхий, сийрхий; **~ чугун** сүвэрхэг ширэм; **~ая кожа** сиймхий арьс.
ПОРИЦА́НИЕ буруушаах, зэмлэл, аймсал, донгодлого; **общественное ~** олон нийтийн буруушаал.
ПОРИЦА́ТЬ буруушаах, зэмлэх, аймсах, баалах; **~ чьё-нибудь поведение** хүний зан явдлыг буруушаах.
ПО́РКА I зодох, жанчих.
ПО́РКА II ханзлах.
ПОРНОГРАФИ́ЧЕСКИЙ садар самууны, ужид завхайн, хуялын.
ПОРНОГРА́ФИЯ 1. садар самууныг дүрслэх, завхай явдлыг үзүүлэх; 2. садар самууны зохиол, завхай, үжидийн зохиол, хуялын зохиол.
ПО́РОВНУ тэгш, адил; **делить ~** тэгш хуваах.
ПОРО́Г 1. босго; **переступить ~** босго алхах; **на ~ не пускать** босго давуулахгүй *(гэртээ оруулахгүй)*; **за ~ ни ногой** гадагш босго давуулахгүй *(гадагш гаргахгүй)*; 2. босго, үүд, даваа; **на ~е смерти** үхлийн босгон дээр; 3. боргио; **днепровские ~и** Днепр мөрний боргио; 4. зааг; **~ раздражения** цочроолын зааг; *** обивать ~и** босго элээх.
ПОРО́ДА I үүлдэр; **курдючная ~** сүүлт үүлдрийн хонь.
ПОРО́Д||А II чулуулаг; **горные ~ы** уулын чулуулаг; **осадочная ~** тунамал чулуулаг.
ПОРО́ДИСТОСТЬ сайн үүлдэр, үүлдэр сайтай.
ПОРО́ДИСТ||ЫЙ 1. сайн үүлдрийн, сайн угсааны, үүлдэр сайтай; **~ая лошадь** үүлдрийн морь; 2. хүдэр, чийрэг.
ПОРОДИ́||ТЬ 1. төрөх, төрүүлэх; 2. гаргах, үүсгэх; **~ недоразумение** ойлголцохгүй явдал гаргах; **известие ~ло много толков** энэ мэдээ олон яриа үүсгэв.
ПОРОДНИ́ТЬСЯ төрөл болох, ураг бололцох, ураг садан болох.
ПОРО́ДНЫЙ сайн үүлдрийн, угсааны.
ПОРОЖДА́ТЬ 1. төрөх, төрүүлэх; 2. гаргах, үүсгэх.
ПОРОЖДЕ́НИЕ уршиг, шалтгаан, үр.
ПОРО́ЖН||ИЙ хоосон, сул; *** переливать из пустого в ~ее** эрүү амаа хоосон хавирах.
ПОРОЖНЯ́К хоосон вагон, сул вагон.
ПОРОЖНЯКО́М хоосон, ачаагүй; **грузовик идёт ~** ачааны машин хоосон явж байна.
ПО́РОЗНЬ ганц ганцаар, тус тусдаа, саланги; **жить ~** тус тусдаа амьдрах.
ПОРОЗОВЕ́ТЬ ягаарах, улаан болох, улайх.
ПОРО́Й заримдаа, хааяа.
ПОРО́К 1. дутагдал, муухай явдал, гэмтэй явдал, чивэл; **лживость — большой ~** худал хуурмаг бол их муухай явдал мөн; 2. эрэмдэг, гажиг, гэм, согог; **~ сердца** зүрхний гажиг; **~и кожи** арьсны согог; 3. шалиг явдал, садар самуун; **предаться ~у** шалиг явдалд автагдах.
ПОРОЛО́Н поролон *(нийлэг сиймхий эд)*.
ПОРОСЁНОК гахайн торой, торой.
ПОРОСИ́ТЬСЯ зулзагалах, торойлох, торой гаргах.
ПО́РОСЛЬ 1. зулзаган мод, найлзуур ой, ширэнгэ, сөөг; 2. хожуулын найлзуур.
ПОРОСЯ́ЧИЙ гахайн тооройн, торойн.
ПОРО́ТЬ I ханзлах; **~ старую юбку** хуучин банзлыг ханзлах; *** ~ чушь** худал чалчих, дэмий солиорох.
ПОРО́ТЬ II зодох, балбах, гуядах; **~ розгами** торлогоор зодох, торлогдох.
ПОРО́ТЬСЯ ханзрах.
ПО́РОХ дарь; **бездымный ~** утаагүй дарь; **пахнет ~ом** дарь үнэртэж байна *(дайн болох дөхөж байна)*; *** он ~а не выдумает** тэр олигтой юм хийж чадахгүй; **не хватает ~а** сачий *(тэнхээ)* нь дутаж байна.
ПОРОХОВНИ́ЦА дарины хот, дарины уут, дарины түнгэрцэг, шахаг; *** есть ещё порох в ~х** тэмцэх чадал бас бий.
ПОРОХОВО́Й дарийн, дарины; **~ склад** дарь агуулах газар.
ПОРО́ЧИТЬ 1. голох, муушаах; **~ хорошую работу** сайн ажлыг муушаах; 2. гутаах, муу хэлэх, муучлах; **~ доброе имя** сайн нэрийг гутаах; **~ человека** хүнийг муу хэлэх.
ПОРО́ЧНОСТЬ 1. шалиг, завхай явдал; **~ поведения** шалиг зан; 2. буруу, эндүү, алдаа; **~ доказательства** буруу нотлол.
ПОРО́ЧН||ЫЙ 1. шалиг, завхай; **~ человек** завхай хүн; 2. буруу, эндүүтэй, алдаатай; **~ые методы** буруу арга.
ПОРО́ША хярмаг цас, шинэ цас, туйлаадас, бургалиг.
ПОРОШИ́ТЬ цас бурганах.
ПОРОШО́К талх, нунтаг, үйрмэг; **лекарство в порошках** нунтаг эм; *** стереть в ~** үнсэн товрог болгох; **зубной ~** шүдний оо.
ПОРТ боомт, онгоцны буудал *(зогсоол)*; **морской ~** тэнгисийн боомт.
ПОРТА́Л нүүрэн тал, гол хаалга, ёслолын үүд.
ПОРТАТИ́ВН||ЫЙ авсаархан; **~ая пишущая машинка** авсаархан бичгийн машин.
ПОРТВЕ́ЙН портвейн, дарс, үзмийн дарс.
ПО́РТИТЬ 1. эвдэх, гэмтээх; **~ часы** цаг эвдэх; 2. муудуулах; **~ зрение** нүдний хараа муудуулах; **~ своё здоровье** биеэ муудуулах; **сырость портит обувь** чийг гутлыг муудуулна; **~ отношения** харилцааг муудуулах; 3. гутаах, эвдэх; 4. муу зан сургах; **~ ребёнка неумелым воспитанием** хүүхдийг хүмүүжүүлж чадахгүй муу зан сургах; *** ~ настроение** сэтгэл үймүүлэх.
ПО́РТИТЬСЯ 1. эвдрэх, гэмтэх; **часы портятся от неумелого обращения** аятайхан эдлэхгүй бол цаг эвдэрнэ; 2. муудах;

отношения стали ~ харилцаа муудаж байв; 3. гутах, өмхийрөх; **мясо быстро портится** мах хурдан гутна; 4. муухай болох, бүрхэх; **к вечеру погода стала** ~ үдэш болоход тэнгэр муухайрав; 5. муу зан сурах, төрхгүй болох.

ПОРТМОНЕ́ мөнгөний түрийвч.

ПОРТНИ́ХА оёдолчин эмэгтэй, эмэгтэй үйлчин.

ПОРТНО́ВСК||ИЙ оёдлын, оёдолчны, үйлчний; **~ая мастерская** оёдлын газар; **~ напёрсток** оёдолчны хуруувч.

ПОРТНО́Й оёдолчин, үйлчин, сайван; **мужской** ~ эрэгтэй хувцасны оёдолчин.

ПОРТНЯ́ЖИТЬ оёдол оёх, үйл оёх, оёдлын ажил хийх.

ПОРТНЯ́ЖН||ЫЙ оёдлын; **~ое дело** оёдлын ажил.

ПОРТОВИ́К боомтын ажилчин.

ПОРТО́ВЫЙ боомтын, боомт, буудлын; **~ город** бóомт хот.

ПОРТРЕ́Т 1. хөрөг, биеийн зураг, зураг; **~ во весь рост** биеийн хэмжээний хөрөг; **писать ~ с кого-либо** хүний зургийг зурах; 2. дүрслэл, дүр; **яркий ~ главного героя романа** романы гол баатрын тод дүр.

ПОРТРЕТИ́СТ зураач, хөрөгч, хөрөг зурдаг зураач..

ПОРТРЕ́ТН||ЫЙ хөргийн, царайн; **~ая живопись** хөргийн уран зураг; **~ое сходство** царайн төс.

ПОРТСИГА́Р тамхины сав, янжуурын хайрцаг.

ПОРТУГА́ЛЕЦ португали хүн.

ПОРТУГА́ЛКА португали эмэгтэй.

ПОРТУГА́ЛЬСКИЙ португали, португалийн; ~ **язык** португали хэл.

ПОРТУПЕ́Я агсарга, мөрөвч.

ПОРТФЕ́Л||Ь 1. *бичгийн сав, портфель*; ~ *бичгийн ширэн сав*; 2. яам; **министр без ~я** яамгүй сайд; **распределение ~ей** яамыг хуваарилах; 3. хэвлэгдэх ном, хэвлэх гар бичмэл, бэлэн бичмэл ном.

ПОРТЬЕ́РА хөшиг, зузаан хөшиг; **суконная** ~ цэмбэн хөшиг.

ПОРТЯ́НКА хөлийн ороолт.

ПОРУБИ́ТЬ1. бүр огтлох, хуу огтлох, тас тайрах, хяргах; ~ **все деревья** бүх модыг бүр огтлох; 2. тас цавчих, *сэлмээр тас цавчих*.

ПОРУ́БКА хулгайгаар огтлох, далдуур мод огтлох.

ПОРУ́БЩИК мод хулгайгаар огтлогч, мод далдуур огтлогч.

ПОРУГА́НИЕ гутамшиг, доромжлол, басамжлал; ~ **народной святыни** ардын нандин шүтээнийг гутамшиг болгох.

ПОРУ́ГАНН||ЫЙ гутаагдсан, доромжлогдсон, басамжлагдсан; **~ая честь** гутаагдсан нэр төр.

ПОРУГА́ТЬ хараах, зэмлэх, донгодох.

ПОРУГА́ТЬСЯ хараалцах, хэрэлдэх.

ПОРУ́К||А даах, даалт, барьцаа, баталгаа; **взять на ~и** дааж авах; **отпустить на ~и** даалтаар гаргах; **круговая** ~ нийтээр даах.

ПОРУЧА́ТЬ даалгах, даалгаж өгөх.

ПОРУЧЕ́НИ||Е даалгах, даалгавар; **исполнить** ~ даалгасныг гүйцэтгэх; **по ~ю** даалгасан ёсоор; **дать** ~ даалгавар өгөх.

ПО́РУЧЕНЬ бариул; **держаться за** ~ *бариулаас барьж явах*.

ПОРУ́ЧИК дэслэгч, поручик.

ПОРУЧИ́ТЕЛ||Ь даагч, даасан хүн; **подпись ~я** даасан хүний гарын үсэг; ~ **отвечает перед кредиторами** даагч бол зээлдүүлэгчийн өмнө хариуцлагыг хүлээнэ.

ПОРУЧИ́ТЕЛЬСТВО даах, даалт, батлан даалт; **имущественное** ~ эд хөрөнгөний даалт.

ПОРУЧИ́ТЬ даалгах, даалгаж өгөх; ~ **кому-либо доставить письмо** хүнд захидал хүргэхийг даалгаж өгөх; ~ **детей кому-либо** хүүхдийг хүнд даалгаж өгөх.

ПОРУЧИ́ТЬСЯ даах, батлах.

ПОРФИ́РА улаан жанч, улаан нөмрөг.

ПОРХА́ТЬ эрвэлзэн нисэх, эрвэн дэрвэн нисэх, дүр хийж нисэх.

ПОРХНУ́ТЬ эрвэлзэн нисэх, эрвэн дэрвэн нисэх, дүр хийж нисэх.

ПОРЦИО́Н 1. хувь, *порци, нэг идэх*; 2. *хүнсний мөнгө*.

ПОРЦИО́НН||ЫЙ1. хувь, порци, нэг идэх; 2. захиалга, захиа; **~ое блюдо** захиа хоол.

ПО́РЦИЯ хувь, порци, таваг хоол, таваг.

ПО́РЧ||А 1. гэмтээх, гэмтэх, муудуулах, муудах, эвдэх; ~ **инструмента** багаж гэмтээх; ~ **зрения** хараа муудах; 2. хараал, жатга; * **наводить ~у** хараал хийх.

ПО́РЧЕН||ЫЙ гутсан, муудсан, гэмтсэн, эвдэрхий; **~ое яблоко** муудсан алим.

ПО́РШЕНЬ бүлүүр, поршень.

ПОРЫ́В 1. сэрчигнэх, сэр сэр; **в ~е ветра** салхи сэрчигнэх, сэр сэр салхилах; 2. эрмэлзэл, тэмүүлэл; **наступательный** ~ довтлох тэмүүлэл; 3. долгисох, долгисол, бадрах, их уурлах, их баярлах; **в ~е гнева** хилэн бадраад; **в ~е радости** их баярлаад.

ПОРЫВА́ТЬ таслах; ~ **отношения** харьцааг таслах.

ПОРЫВА́||ТЬСЯ I 1. ухасхийх; ~ **вперёд** *урагш ухасхийх*; ~ **встать** ухасхийж босох; 2. тэмүүлэх; **он ~ется уехать** тэр явах гэж тэмүүлнэ.

ПОРЫВА́ТЬСЯ II тасрах.

ПОРЫ́ВИСТ||ЫЙ 1. сэрчигнэх, сэр сэр, нөөлөг; ~ **ветер** сэр сэр салхилах; 2. ухасхийх, ухас ухас; **~ые движения** ухасхийж хөдлөх; 3. хөөрүү, дэгдэгнүүр; **~ая натура** хөөрүү хүн; ~ **характер** дэгдэгнүүр зан.

ПОРЫЖЕ́Л||ЫЙ гандсан, онгосон, зэвхийрсэн; **~ая шляпа** гандсан малгай.

ПОРЫЖЕ́ТЬ гандах, онгох, зэвхийрэх.

ПОРЫ́ТЬ ухах, малтах.

ПОРЫ́ТЬСЯ уудлах, онгилох, онгичих; ~ **в карманах** халаасаа уудлах; ~ **в памяти** санах гэж оролдох, санаж ядах.

ПОРЯ́ДКОВ||ЫЙ дэс дараа, дэс дугаар, дэс дугаарын; ~ **номер издания** хэвлэлийн дэс дугаар; **~ое числительное** дэс тоо.

ПОРЯ́ДКОМ 1. *нилээд их*; ~ **надоело** их залхаж байна; 2. олигтой, сайн, зүй ёсоор; **он ничего ~ не сделал** тэр юу ч олигтой хийсэнгүй; ~ **разобраться в чём-либо** юмны учрыг сайн олох; **дело идёт своим** ~ ажил хэрэг зүй ёсоор явж байна.

ПОРЯ́Д||ОК 1. эмх, цэгц, эмх цэгц, эмх журам; **привести в ~ все дела** бүх хэргийг эмх цэгцтэй болгох; 2. дэс дараа, дараалал; **алфавитный** ~ *үсгийн дэс дараа*; **изложить всё по ~ку** бүгдийг дэс дараагаар ярьж өгөх; 3. журам, дэглэм, горим; **нарушить** ~ журам эвдэх; **соблюдать** ~ журмыг сахих; ~ **проведения конференции** бага хурлыг хийх журам; **в административном ~ке** захиргааны журмаар, албан журмаар; **в ~ке обсуждения** шүүмжлэн хэлэлцэх журмаар; ~ **голосования** санал хураах журам; 4. заншил, ёс, заншил ёс; **по заведённому ~ку** *тогтсон заншлын ёсоор*; * ~ **дня** хэлэлцэх хэрэг; **в ~ке дня** тулгарсан асуулт; **в ~ке вещей** ерийн зүйл, жирийн юм; **в ~ке бүрэн бүтэн**; **своим ~ком** зүй ёсоороо; **одного ~ка** нэг адил.

ПОРЯ́ДОЧНО 1. нилээд, их; **ждать пришлось** ~ нилээд хүлээж байлаа; **я ~ устал** би их ядарлаа; 2. шударга; **поступить** ~ шударга байх.

ПОРЯ́ДОЧНОСТ||Ь шударга, шударга төвшин; **это говорит о его ~и** энэ бол түүний шударга төвшнийг үзүүлж байна.

ПОРЯ́ДОЧН||ЫЙ 1. *нилээд, зэгсэн*; **~ое расстояние** нилээд хол газар; ~ **доход** зэгсэн орлого; 2. нилээд, сайн, овоо, бузгай; **~ое знание** сайн мэдлэг, овоо мэдлэг; 3. шударга, шудрага төвшин, томоотой; ~ **человек** шудрага төвшин хүн; 4. дааны хэтэрхий; ~ **нахал** дааны ичих нүүргүй хүн.

ПОСА́Д дүүрэг, хот, хотын дүүрэг, наймаа хот.

ПОСАДИ́ТЬ 1. тарих, суулгах; ~ **деревья** мод тарих; 2. суулгах; ~ **в поезд** галт тэргэнд суулгах; 3. унуулах, мордуулах; ~ **на лошадь** морь унуулах; 4. хорих, суулгах; ~ **в тюрьму** шоронд хорих; 5. байлгах; ~ **на диету** цагаан хоолтой байлгах; 6. дусаах, баалуулах; ~ **кляксу** бэх дусаах; 7. жигнэх; ~ **хлеба** талх жигнэх.

ПОСА́ДКА 1. тарих, тарилга суулгах, суулгалт; ~ **капусты** байцаа тарих; ~ **деревьев** мод суулгах; 2. таримал; 3. суух, суулгах; ~ **в поезд** галт тэргэнд суух; ~ **начинается за час до отправлении поезда** галт тэргийг явахаас цагийн өмнө түүнд суулгаж эхэлнэ; 4. буух, газарт буух; **вынужденная** ~ **самолёта** нисэх онгоц аргагүй болж газарт буух; 5. эмээл дээр суух байдал; **кавалерийская** ~ морин цэргийн эмээл дээр суух байдал.

ПОСА́ДОЧН||ЫЙ буух, нисэх онгоцны буух, газарт буух; ~**ая площадка** нисэх онгоцны буух талбай; 2. суулгах, суулгалтын, тарих, тарилтын; ~**ые работы** суулгах ажил; ~**ая машина** мод суулгах машин.

ПОСАЖЁН||ЫЙ мөргөсөн, орлосон; ~ **отец** мөргөсөн эцэг; ~**ая мать** мөргөсөн эх.

ПОСВА́ТАТЬ хадамлах. гэрлүүлэх, гэрлүүлэх гэх.

ПОСВА́ТАТЬСЯ гэрлэх гэх, эхнэр авах, нөхөрт очих, худ ураг болъё гэх.

ПОСВЕЖЕ́||ТЬ 1. сэрүү орох, сэрүүн болох; 2. сэргэх, засрах, сайжрах; **её лицо** ~**ло** тэр эмэгтэйн царай засарчээ.

ПОСВЕТИ́ТЬ 1. гийх, гийгүүлэх; 2. гэрэлтүүлэх, гэрэлтүүлж өгөх.

ПОСВЕТЛЕ́||ТЬ 1. гэгээрэх, цэлмэх; **небо** ~**ло** тэнгэр цэлмэв; 2. гялалзах, гэгээ орох.

ПОСВИСТА́ТЬ,

ПОСВИСТЕ́ТЬ исгэрэх, эсгэрэх, эсгэрээд авах.

ПОСВИ́СТЫВАТЬ исгэрч байх, эсгэрч байх.

ПО-СВО́ЕМУ өөрийнхөөрөө, өөрийнхөө саналаар, хувьдаа.

ПО-СВО́ЙСКИ 1. дур зоргоороо; **расправиться** ~ дур зоргоороо шийтгэх; 2. дотночлон; **сказать** ~ дотночлон хэлэх.

ПОСВЯТИ́ТЬ I 1. таниулах, хэлж өгөх; 2. зориулах; ~ **себя науке** шинжлэх ухаанд биеэ зориулах.

ПОСВЯТИ́ТЬ II авшиг өгөх, санваар өгөх.

ПОСВЯЩАТЬ I 1. таниулах, хэлж өгөх; 2. зориулах.

ПОСВЯЩА́ТЬ II авшиг өгөх, санваар өгөх.

ПОСВЯЩЕ́НИЕ I 1. таниулах, хэлж өгөх; 2. зориулах, зориулсан цохолт.

ПОСВЯЩЕ́НИЕ II авшиг авах, санваар авах, сахил хүртэх.

ПОСВЯЩЁННЫЙ 1. зориулсан; 2. сэтэртэй; ~ **духам скот** сэтэртэй мал.

ПОСЕ́В 1. тарилга, тарих, тарилт; **время** ~**а** тарих цаг; 2. тариалан, тариа; **озимые** ~**ы** өвөлжих тариа.

ПОСЕВНА́Я тарилгын кампани, тарианы кампани.

ПОСЕВН||О́Й тариалангийн, тарианы, тарьсан; ~**ая площадь** тарианы талбай, тарьсан газар.

ПОСЕДЕ́||ТЬ буурал болох, бууралтах; **волосы** ~**ли** үс буурал болов.

ПОСЕЛЕ́НЕЦ нутагжсан хүн, ирүүл хүн, нүүж ирсэн хүн.

ПОСЕЛЕ́НИЕ 1. нутагших, нутагшуулах, нүүлгэж суурьшуулах; 2. тосгон, суурин; 3. цөлж нүүлгэх.

ПОСЕЛИ́ТЬ 1. суулгах, байрлуулах, оруулах, нутагшуулах; ~ **рабочих в новых домах** шинэ байшинд ажилчдыг оруулах; 2. төрүүлэх, болгох; ~ **сомнение** эргэлзээ төрүүлэх; ~ **вражду между друзьями** найз нарыг муудалцуулах.

ПОСЕЛИ́ТЬСЯ нутаглах, суух, суурьших, байрлал; ~ **в центре города** хотын төвд байрлах.

ПОСЕЛКО́ВЫЙ суурин, тосгоны.

ПОСЁЛОК суурин, гацаа; **рабочий** ~ ажилчны суурин.

ПОСЕЛЯ́ТЬ 1. суулгах, байр-луулах, нутагшуулах; 2. төрүүлэх, болгох; ~ **раздоры** эв найрамдалгүй болгох.

ПОСЕЛЯ́ТЬСЯ нутаглах, суух, суурьших, байрлах.

ПОСЕМУ́ иймийн тулд, тиймийн тулд.

ПОСЕРЕБРЁННЫЙ мөнгөлсөн, бууралтсан.

ПОСЕРЕБРИ́ТЬ мөнгөлөх, мөнгөөр мөнгөлөх, мөнгө гүйлгэх; ~ **поднос** тосгуур мөнгөлөх.

ПОСЕРЕДИ́НЕ дунд, дундуур, хооронд; **как раз** ~ **комнаты** тасалгааны дунд; **разрезать** ~ дундуур нь огтлох; ~ **домов** байшингуудын хооронд.

ПОСЕРЁДКЕ дунд, дундуур, хооронд.

ПОСЕРЕ́||ТЬ борлох, бүүдийх; **небо** ~**ло** тэнгэр бүүдийв.

ПОСЕТИ́ТЕЛ||Ь ирэгч, ирсэн хүн, ирэгсэд; ~ **библиотеки** номын санд ирсэн хүн; **приём** ~**ей в учреждении** албан газарт ирсэн хүмүүсийг хүлээн авах.

ПОСЕТИ́ТЕЛЬНИЦА ирсэн эмэгтэй.

ПОСЕТИ́ТЬ үзэх, явах, эргэх, уулзах, орох, суух, суулцах.

ПОСЕЩА́ТЬ үзэх, явах, эргэх, уулзах, орох, суух, суулцах; ~ **музей** музей үзэх; ~ **школу** сургуульд явж байх; ~ **больного в клинике** эмнэлэгт очиж өвчтэй хүнийг эргэх; ~ **знакомого** танилындаа орох; ~ **собрания** хуралд суух.

ПОСЕЩА́ЕМОСТЬ ирэлт, ирц, ирэх, ирж байх; **высокая** ~ **занятий** хичээлийн ирц сайн байгаа.

ПОСЕЩЕ́НИЕ үзэх, үзэлт, эргэх, эргэлт, уулзах, суух, суулцах; ~ **больного** өвчтэй хүнийг эргэх; ~ **занятий** хичээлд суух.

ПОСЕ́ЯТЬ тарих; ~ **пшеницу** буудай тарих; * **что посеешь, то и пожнёшь** хийсэн зүйлийнхээ үрийг амсах.

ПОСИДЕ́ТЬ суух, жаахан суух; **посидите минутку** тур сууж байгаарай; ~ **за работой** ажлаа хийж суух; ~ **на свежем воздухе** цэвэр агаарт жаахан суух.

ПОСИ́ЛЬН||ЫЙ чадлын хирээр, чадах чинээгээр, хүч хүрэх; **оказать** ~**ую помощь** чадлын хирээр туслах; ~ **труд** хүч хүрэх хөдөлмөр.

ПОСИНЕ́ТЬ хөхрөх, цэлдэн хөх болох, зэвхий даах; ~ **от холода** даарч зэвхий даах.

ПОСИНЕ́ЛЫЙ хөхөрсөн; ~ **от холода** даарч хөхөрсөн.

ПОСКАКА́||ТЬ 1. давхих, харайлгах; **кони** ~**ли** морьд давхив; 2. дэвхцэх, харайх, догонцох.

ПОСКОЛЬЗНУ́ТЬСЯ халтирах, халтирчхах; ~ **на льду** мөсөн дээр халтирах.

ПОСКО́ЛЬКУ болохоор, учир, тул; ~ **ты согласен, я не буду возражать** чи зөвшөөрч байгаа болохоор, би татгалзахгүй; ~ **ты спешишь, поговорим после** чи яарч байгаа тул сүүлд ярилцья.

ПОСКОРЕ́Е бушуухан, хурдхан; ~ **приходи домой** гэртээ бушуухан ирээрэй.

ПОСКРЁБКИ хусдас, хусам, хаг.

ПОСКРЕСТИ́ хусах, тожигнуулах.

ПОСКРЕСТИ́СЬ тожигнуулах, хяхнуулах.

ПОСКРИ́ПЫВА||ТЬ чахрах, хяхтнах, цар цар хийх; **сапоги** ~**ют** гутал чахарч байна.

ПОСКУПИ́ТЬСЯ харамлах, харамнах.

ПОСКУЧА́ТЬ уйдах, уйдас хийх.

ПОСЛАБЛЕ́НИ||Е сулрах, сулруулах, шаардлагыг сулруулах; **не допускать** ~**й** шаардлагыг сулруулж болохгүй.

ПОСЛА́НЕЦ элч, төлөөлөгч, илгээсэн хүн.

ПОСЛА́НИЕ 1. илгээх бичиг, илгээсэн бичиг, илгээлт; 2. захидал, хандсан захиа.

ПОСЛА́ННИК элчин.

ПОСЛА́ТЬ 1. явуулах, илгээх, зарах; ~ **за доктором** эмч авчрахаар явуулах; ~ **человека в магазин** дэлгүүрт хүн

явуулах; ~ **телеграмму** цахилгаан явуулах; 2. хүргэх, мэдэх, эрэх; ~ **привет** мэндийг хүргэх, баяр хүргэх, амрыг эрэх; 3. шидэх, өшиглөх, буудах; ~ **мяч в ворота** бөмбөг хаалга руу шидэх; ~ **пулю вдогонку** хойноос нь буудах; 4. хэлтийлгэх, бөхийлгөх, гэдийлгэх; * ~ **к чёрту** тонилгох.

ПО́СЛЕ дараа, хожим, хойш, хойно, аяар; **поговорим об этом** ~ энэ тухай дараа ярилцъя; **это можно сделать** ~ үүнийг сүүлд хийж болно; **я не видел его** ~ **возвращения** түүнийг буцаж ирснээс хойш түүнтэй би уулзаагүй.

ПОСЛЕВОЕ́ННЫЙ дайны дараах, дайнаас хойших.

ПОСЛЕ́Д хойдох, ихэс, хаг *(малын)*; **задержка ~а** ихэс түдэх.

ПОСЛЕДИ́ТЬ ажих, ажиглах, харах, хялайх, харгалзах, мяраах; ~ **за выполнением работы** ажлын гүйцэтгэлийг ажих; ~ **за ребёнком** хүүхэд харж байх.

ПОСЛЕ́ДКИ шавхруу.

ПОСЛЕ́ДН||ИЙ 1. сүүлийн; **в** ~ **раз** сүүлийн удаа; 2. сүүлчийн; **~ее усилие** сүүлчийн хүчээ шавхах; **провожать кого-нибудь в** ~ **путь** хүнийг сүүлчийн замд үдэх *(оршуулах)*; 3. сүүлийн үеийн; **~ие известия** сүүлийн үеийн мэдээ; **~ие достижения техники** *техникийн сүүлийн үеийн ололт*; **за ~ее время** сүүлийн үед; 4. эцсийн; **в ~ем счёте** эцсийн дүнд; **~яя воля** эцсийн хүсэл *(гэрээс)*; * **отдать ~ее** аль байдгаа өгөх; **бороться до ~его** дуустал тэмцэх, хүчээ барагдтал тэмцэх; **играть не ~юю роль** дээхнүүр үүрэгтэй явах.

ПОСЛЕ́ДОВАТЕЛЬ дагагч, дагагсад, сургаалыг баримтлагч, шавь; ~ **Мичурина** Мичуриний сургаалыг баримтлагч.

ПОСЛЕ́ДОВАТЕЛЬНОСТЬ 1. даралдаа, дэс даралдаа, дараалах, залгамж, залгалдаа; ~ **в смене времён года** жилийн улирал дараалан солигдох; 2. тууш, тууштай.

ПОСЛЕ́ДОВАТЕЛЬН||ЫЙ 1. дараалсан, дараалалтай, цуврааа, үгсруулах; **~ое движение** дараалсан хөдөлгөөн; 2. тууштай; **вполне** ~ **поступок** бүрэн тууштай явдал.

ПОСЛЕ́ДОВА||ТЬ 1. дагах, дагалдах; **за ним ~ли к выходу все провожающие** үдэж байгаа бүх хүмүүс түүний хойноос дагалдан гарав; 2. дагах, дууриах, уламжлах; ~ **примеру** жишээг дууриах; 3. дараа нь болох, дараа буух, гарах; **вслед за молнией ~л удар грома**цахилгаан цахилсны дараа аянга буув; **решение последует на другой день** дараа өдөр нь шийдвэр гарна.

ПОСЛЕ́ДСТВИЕ уршиг, шалтгаан, балаг; ~ **войны** дайны уршиг.

ПОСЛЕ́ДУЮЩ||ИЙ дараагийн, дараах, удаах, хойтох; **всё ~ее время** дараагийн бүх үед.

ПОСЛЕ́ДЫШ 1. отгон, отгон хүүхэд; 2. орхидос, сүүлчийн үлдэгдэл, цөвдөл, шаар.

ПОСЛЕЗА́ВТРА нөгөөдөр.

ПОСЛЕЛО́Г дагавар үг.

ПОСЛЕОБЕ́ДЕННЫЙ үдийн хоолноос хойших.

ПОСЛЕРЕВОЛЮЦИО́ННЫЙ хувьсгалаас хойших.

ПОСЛЕСЛО́ВИЕ төгсгөлийн үг, төгсгөлийн өгүүлэл, сүүлийн өгүүлэл.

ПОСЛО́ВИЦА зүйр үг.

ПОСЛУЖИ́||ТЬ 1. алба хийх, алба хаах; 2. болох; ~ **на пользу** тус болох; ~ **во вред** хор болох; **это ~ло причиной неудачи** энэ бол амжилтгүй болохын шалтгаан болов.

ПОСЛУША́НИЕ 1. дуулгавар, дуулгавартай байх, үг дуулах; ~ **родителям** эцэг эхдээ дуулгавартай байх; 2. номлол сонсох, гүрэм уншуулах.

ПОСЛУ́ША||ТЬ 1. сонсох, дуулах, чагнах; ~ **лекцию** лекц сонсох; ~ **чьего-либо совета** хүний зөвлөлгөөг дагах; 3. сонсож байх, дуулж байх; **~й, ведь это неверно** дуулж байгаач, энэ чинь буруу шүү.

ПОСЛУ́ША||ТЬСЯ үг дуулах, дуулгавартай байх, үгэнд орох, үг авах, үгээр болох, дагах; **не ~лся я умного совета** зөв үгийг би дагаагүй юм.

ПОСЛУ́ШНИК гэцэл, хувраг, банди.

ПОСЛУ́ШНИЦА увсанц, гэлэнмаа, шавь чавганц.

ПОСЛУ́ШНЫЙ уг дуулдаг, дуулгавартай; ~ **ребёнок** дуулгавартай хүүхэд.

ПОСЛЫ́ША||ТЬСЯ сонсдох, дуулдах; **мне ~лось** над чимээ сонсдов; **вдали ~лись голоса** хол хүний дуу дуулдав.

ПОСЛЮНИ́ТЬ шүлсдэх.

ПОСМА́ТРИВАТЬ байн байн харах, харж байх; ~ **по сторонам** ийш тийш байн байн харах.

ПОСМЕ́ИВАТЬСЯ байн байн инээх, инээмсэглэж байх, мишилзэх, шоолох; ~ **про себя** дотроо инээмсэглэж суух.

ПОСМЕ́ННО||ЫЙ ээлжийн, халаатай; **работать ~о** ээлжээр ажиллах; **~ое дежурство** ээлжийн жижүүр хийх.

ПОСМЕ́РТН||ЫЙ 1. зохиогчийн нөгчсөний дараа, нэхэж; 2. нас барсны дараах, нөгчсөний дараах; **~ая слава** нас барсны дараах алдар.

ПОСМЕ́ТЬ зүрхлэх, шийдэх, сэдэх.

ПОСМЕ́ШИЩЕ дооглуулагч, доог бологч, доог болсон этгээд; **он стал всеобщим ~м** тэр бол нийтийн доог болсон этгээд.

ПОСМЕЯ́НИЕ элэг доог, доог; **отдать кого-нибудь на** ~ хүнийг элэг доог хийх.

ПОСМЕЯ́ТЬСЯ 1. инээх, инээж байх; 2. дооглох, элэг доог хийх.

ПОСМОТРЕ́||ТЬ 1. харах, үзэх; ~ **в окно** цонхоор харах; ~ **на себя в зеркало** толинд биеэ харах; 2. мэдэх, харгалзах, анхаарах; **он не ~л на то, что я занят, и пришёл ко мне** тэр намайг завгүй байгааг мэдэхгүй манайд ирлээ; 3. бодож үзэх, азнаж байгаад; **посмотрю, если успею — зайду** азнаж байгаад завдвал ороод гарна; 4. харж байх, байж мэдэх; **мы ещё посмотрим, кто кого обгонит** хэн нь хэнээсээ түрүүлэхийг үзэж байж мэдье.

ПОСМОТРЕ́ТЬСЯ биеэ үзэх, биеэ харах; ~ **в зеркало** толинд биеэ харах.

ПОСО́БИ||Е 1. тэтгэмж, мөнгөн тэтгэвэр; ~ **по инвалидности** тахир дутуугийн тэтгэвэр; 2. хэрэгсэл, ном хэрэгсэл, гарын авлага; **~я для подготовки к экзамену** шалгалтанд бэлтгэх ном хэрэгсэл; **учебные ~я** хичээлийн хэрэгсэл; 3. зүйл; **наглядные ~я** үзүүлэн таниулах зүйлс.

ПОСОБИ́ТЬ,

ПОСОБЛЯ́ТЬ туслах, элбэх.

ПОСО́БНИК хамсаатан, хань хамсаатан; **назвать своих ~ов** хамсаатнаа нэрлэх.

ПОСО́БНИЧЕСТВО хамсалдах, хамсалцах явдал, хамсаа болох.

ПОСО́ВЕСТИТЬСЯ эвгүйрхэх, ичих, хэлж ядах.

ПОСОВЕ́ТОВАТЬ зөвлөх, зөвлөлгөө өгөх, гэж хэлэх; **решительно ничего не могу вам** ~ ямар ч зөвлөлгөө танд өгч чадахгүй байна.

ПОСОВЕ́ТОВАТЬСЯ зөвлөлгөө авах, зөвлөлгөө өгөх, зөвлөх, асууж зөвлөх; **мне хочется с вами** ~ тантай зөвлөх сөн гэж санах юм.

ПОСОДЕ́ЙСТВОВАТЬ дэмжих, дэмжлэг үзүүлэх, туслах, туслалцаа үзүүлэх,

ПОСО́Л I элчин сайд.

ПОСО́Л II давслах, сорслох.

ПОСОЛИ́ТЬ давслах, давс хийх.

ПОСОЛОВЕ́ЛЫЙ гөлийсөн; ~ **взгляд** гөлийсөн харц.

ПОСОЛОВЕ́||ТЬ 1. гөлийх; **глаза его ~ли** нүд нь гөлийжээ; 2. улбайх, сулдайх.

ПОСО́ЛЬСКИЙ элчин сайдын, элчин яамны.
ПОСО́ЛЬСТВО 1. элчин сайдын яам; 2. элч нар.
ПОСОСА́ТЬ хөхөх, шимэх, хүлхэх; ~ **палец** хуруугаа хөхөх; ~ **конфету** чихэр хүлхэх.
ПО́СОХ таяг, бэрээ.
ПОСО́Х||НУТЬ хатачхах, гандачхах, хагдарчхах; **цветы ~ли** цэцгүүд хатчихлаа.
ПОСПА́ТЬ жаахан унтах, унтаад авах; ~ **после обеда** үдийн хоолны дараа жаахан унтах.
ПОСПЕВА́ТЬ I боловсрох.
ПОСПЕВА́||ТЬ II амжих, амжуулах; **не ~ет записывать** тэмдэглэн авч амжих; ~ **к сроку** хугацаанд нь амжуулах.
ПОСПЕ́||ТЬ, боловсрох; **яблоки ~ли** алим боловсорчээ.
ПОСПЕШИ́ТЬ яарах, адгах.
ПОСПЕ́ШНО яаралтай, яаруу; ~ **уехать** яаралтай явчихах.
ПОСПЕ́ШНОСТЬ яарах, яаруу, яаралтай, адгуу.
ПОСПЕ́ШН||ЫЙ яаралтай, яаруу, адгуу; **~ое решение** яаруу шийдвэрлэх.
ПОСПО́РИ||ТЬ 1. маргах, мэтгэлзэх, цэц булаалдах; **~ли из-за пустяков, едва не поссорились** дэмий юманд маргаж арай л хэрэлдэнгүй; 2. мөрийцөх, мөрий тавих, бооц тавих; **давай ~м: кто добежит скорее** хэн түрүүлж хүрэх нь вэ, мөрий тавья.
ПОСРАМИ́ТЬ нэрийг гутаах, гутамшиг болгох, нэр хугалах, бузарлах.
ПОСРЕДИ́ дунд, дотор; ~ **улицы** гудамжны дунд; ~ **толпы** бөөн хүмүүсийн дотор.
ПОСРЕДИ́НЕ дунд, дундуур, хооронд.
ПОСРЕ́ДНИК 1. зууч, зуучлагч, дахин зууч, 2. зохицуулагч, эвлүүлэгч; 3. хөндлөнгийн шүүгч, хөндлөнгийн таслагч, зарга таслагч.
ПОСРЕ́ДНИЦА зууч авгай, зуучлагч эмэгтэй.
ПОСРЕ́ДНИЧАТЬ 1. зуучлах, дамжуулах; 2. зохицуулах, эвсүүлэх; 3. хөндлөнгөөс таслах, зарга таслах.
ПОСРЕ́ДНИЧЕСКИЙ зуучийн, зуучлах газрын, дамын.
ПОСРЕ́ДНИЧЕСТВО 1. зуучлах, зуучлах явдал; 2. зохицуулах, зохицуулах явдал; 3. хөндлөнгөөс таслах, хөндлөнгөөс таслах явдал.
ПОСРЕ́ДСТВЕННО 1. дунд зэрэг, дунд, дунд; ~ **учиться** дунд зэрэг суралцах; 2. барагтайхан, тааруухан, зэхий; ~ **пишет** барагтайхан бичиж байна.
ПОСРЕ́ДСТВЕННОСТЬ 1. дунд, дунд зэрэг; 2. барагтайхан, тааруухан, хир тааруу, зэхий.
ПОСРЕ́ДСТВЕННЫЙ 1. дунд, дунд зэргийн; ~ **ответ ученика** сурагч дунд хариулах; ~ **писатель** дунд зэргийн зохиолч; 2. барагтайхан, тааруухан.
ПОСРЕ́ДСТВ||О 1. зуучлах, зуучлах явдал; 2. арга, тусламж; **при ~е** тусламжаар.
ПОСРЕ́ДСТВОМ аргаар, тусламжаар, хэрэглэж; **добиться ~ переговоров** хэлэлцээрийн аргаар шийдвэрлэх.
ПОСРЕ́ДСТВУЮЩ||ИЙ хоорондын завсрын, залгалтын; **~ее звено** залгалтын гархи, завсрын дамжлага.
ПОССО́РИТЬ хэрэлдүүлэх, хямралдуулах, муудалцуулах; ~ **старых друзей** хуучин нөхдийг муудалцуулах.
ПОСТ I мацаг, бацаг; **проводить время в ~е** мацаг барьж байх.
ПОСТ II тушаал, албан тушаал, хариуцлагатай тушаал; **занять ~ директора** захирлын албан тушаалд орох; 2. харуул, манаа; **выставлять ~ы** харуул манаа гаргах; **стоять на ~у** манаанд зогсох; 3. харуулын газар, манааны газар, байр, пост; **наблюдательный ~** ажиглах пост; ~ **управления** жолоодох байр.
ПОСТА́ВИТЬ I тавих; ~ **машину в гараж** гараашид машин тавих; ~ **компресс** жин тавих; ~ **точку** цэг **тавих;** ~ **телефон** телефон утас тавих; ~ **новую пьесу** шинэ жүжиг тавих; ~ **диагноз** оношлох тавих; 2. суулгах, зоох; ~ **цветы в вазу** вааранд цэцэг суулгах; ~ **столбы** багана зоох; 3. барих, суулгах; ~ **забор** хашаа барих; 4. босгох; ~ **памятник** дурсгалын хөшөө босгох; 5. болгох; ~ **себе за правило** өөртөө журам болгох; 6. шийдвэрлэх; ~ **вопрос на голосование** асуултыг санал хураах шийдвэрлэх.
ПОСТА́ВИТЬ II нийлүүлэх, залгуулах, хангаж өгөх, өгөх.
ПОСТАВЛЯ́ТЬ нийлүүлэх, залгуулах, хангаж өгөх, өгөх; ~ **оборудование** тоноглол нийлүүлэх, төхөөрөмжийг хангаж өгөх.
ПОСТА́ВКА залгуулах, нийлүүлэх; ~ **сырья** түүхий эдийг нийлүүлэх.
ПОСТАВЩИ́К нийлүүлэгч, залгуулагч, **хангаж өгөгч,** хангагч.
ПОСТАМЕ́НТ суурь, довжоо; **гранитный ~** боржин довжоо.
ПОСТАНОВИ́ТЬ тогтоох, тогтох, тогтоол гаргах, шийдвэрлэх.
ПОСТАНОВЛЯ́ТЬ тогтоох, тогтох, тогтоол гаргах, шийдвэрлэх; ~ **большинством голосов** олонхийн саналаар тогтоох; ~ **на собрании** хурлаар хэлэлцэж тогтох.
ПОСТАНО́ВКА 1. суулгах, зоох; ~ **телеграфных столбов** төмөр утасны мод зоох; 2. жүжиг, жүжиг тавилт; **новая ~** шинэ жүжиг; 3. тавих, дэглэх, засах, захируулах; ~ **пьесы** ший жүжиг тавих; ~ **танца** бүжиг дэглэх; ~ **голоса** хоолой засах; 4. зохиох, зохион байгуулах; **образцовая ~ дела** ажлаа жишээ болохуйц зохион байгуулах.
ПОСТАНОВЛЕ́НИЕ тогтоол; **вынести ~** тогтоол гаргах; **судебное ~** шүүхийн тогтоол.
ПОСТАНО́ВЩИК жүжиг тавигч, найруулагч, дэглэгч.
ПОСТАРА́ТЬСЯ 1. оролдох, хичээх, чармайх; 2. хэтэрхий чармайх.
ПОСТАРЕ́ТЬ өвгөрөх, хөгшрөх, өтлөх.
ПОСТАТЕЙН||ЫЙ зүйл дараалан, зүйл бүрийг; **~ое обсуждение законопроекта** хуулийн төслийг зүйл дараалан хэлэлцэх.
ПОСТЕЛИ́ТЬ 1. дэлгэх, бүтээх; 2. дэвсгэр засах, ор дэр засах, ор дэр бэлдэж өгөх.
ПОСТЕ́Л||Ь дэвсгэр, ор, ор дэр, пүүгээ; **постлать ~** ор дэр засах; **убрать ~** ор дэр хураах; **встать с ~и** орноос босох; **положить в ~** оронд хэвтүүлэх.
ПОСТЕ́ЛЬН||ЫЙ орны, ор дэрний, хэвтүүлэх, хэвтэр; **~ые принадлежности** ор дэрний хэрэгсэл; ~ **режим** хэвтрийн дэглэм.
ПОСТЕПЕ́ННО аажмаар, алгуур, яван явсаар, улмаар.
ПОСТЕПЕ́ННОСТЬ аажмаар, аажим, алгуур, улмаар; ~ **развития** аажмаар хөгжих.
ПОСТЕПЕ́НН||ЫЙ аажмаар, алгуур, яван явсаар, яваандаа; **~ое охлаждение** аажмаар хөрөх; ~ **переход** аажмаар шилжих.
ПООСТЕРЕ́ЧЬ түр харах, түр харгалзах.
ПОСТЕСНЯ́ТЬСЯ ичгүүрэх, бишүүрхэх, эвгүйрхэх.
ПОСТИГА́ТЬ 1. ойлгох, ойлгож авах, мэдэх, мэдэж авах; 2. тохиолдох, учрах.
ПОСТИ́Г||НУТЬ 1. ойлгох, ойлгож авах, мэдэх, мэдэж авах; 2. тохиолдох, учрах; **его ~ла неудача** түүнд азгүй явдал тохиолдов.
ПОСТИЖЕ́НИЕ ойлгох, мэдэх, мэдэж асах.
ПОСТИЖИ́М||ЫЙ ойлгогдмоор, ойлгож болмоор; **легко ~ая истина** хялбар ойлгогдмоор үнэн.
ПОСТИЛА́ТЬ 1. дэлгэх, бүтээх; 2. дэвсэх, дэвсгэр засах, засах; ~ **постель** ор дэр засах.
ПОСТИ́ЛКА засах, дэвсэх, дэвсгэр; **мягкая ~** зөөлөн дэвсгэр.
ПОСТИРА́ТЬ угаах.
ПОСТИ́ТЬСЯ мацаг барих.

ПОСТИ́ЧЬ 1. ойлгох, ойлгож авах, мэдэх, мэдэж авах, ухаарах; ~ **смысл чего-либо** ямар нэг юмны учрыг мэдэж авах; 2. тохиолдох, учрах, дайрах, дайрагдах; **его постигло несчастье** түүнд гай тохиолдов.

ПОСТЛА́ТЬ 1. дэлгэх, бүтээх; ~ **скатерть** ширээ бүтээх; 2. дэвсгэр засах, ор дэр засаж өгөх, ор дэр бэлдэж өгөх.

ПО́СТН||ЫЙ 1. махгүй, цагаан, ургамлын; ~ **обед** цагаан хоол; 2. туранхай, хар, өөхгүй; **~ое мясо** өөхгүй мах; 3. баргар, уруу; **~ая физиономия** уруу царай; 4. мацаг барих, мацгийн; ~ **день** мацаг барих өдөр.

ПОСТОВО́Й 1. харуулын, *манааны*; ~ **милиционер** харуулын цагдаа; 2. харуулын цэрэг, харуулч, манаач.

ПОСТО́Й байр, байрлуулах, айлаар цэрэг суулгах; **пустить на** ~ цэрэгт байр гаргах.

ПОСТО́ЛЬКУ учир, учраас, тул, болохлоор; **поскольку решение принято, ~ необходимо его осуществить** нэгэнт шийдвэр гарсан учир түүнийг эрхбиш биелүүлэх хэрэгтэй; * ~ **поскольку** хийм болохлоор, мөн тэр хирээр.

ПОСТОРОНИ́ТЬСЯ зайлах, хажуу тийш зайлах, зайлж өгөх.

ПОСТОРО́ННЯ||ИЙ 1. гаднын, бусад хүний, гаднын хүн, хөндлөнгийн хүн; **~им вход воспрещён** гаднын хүн орж болохгүй; 2. хөндлөнгийн, өөр; ~ **вопрос** хөндлөнгийн асуудал; **~ие дела** өөр ажил.

ПОСТОЯ́ЛЫЙ ~ **двор** дэн буудал.

ПОСТОЯ́ННО байнга, дандаа, үргэлж; ~ **спорить из-за пустяков** дэмий юманд дандаа маргаж байдаг.

ПОСТОЯ́ННЫЙ 1. байнга, *байнгын*; ~ **состав** байнгын бүрэлдэхүүн; 2. тогтмол; **~ая величина** тогтмол хэмжигдэхүүн; ~ **эпитет** тогтмол чимэг үг, тогтмол гуншин үг; ~ **ток** тогтмол гүйдэл (цахилгааны); **~ая работа** тогтмол ажил; 3. тогтвортой; **~ая температура** тогтвортой дулаан; 4. байнгын, үнэнч, түвшин, гүдэсхэн; ~ **друг** үнэнч нөхөр; ~ **характер** түвшин зан, гүдэсхэн зан.

ПОСТОЯ́НСТВО 1. тогтмол, тогтмол *байх*; 2. тогтвортой, нэг янз байх, хэлбэрэлтгүй; ~ **во взглядах** тогтвортой үзэлтэй байх; ~ **характера** тогтвортой зан.

ПОСТОЯ́ТЬ I зогсознох, жаахан зогсох, түр зогсох, зогсож байх; ~ **в дверях** үүдэнд зогсознох; **пришлось ~ в вагоне** вагон дотор зогсож байхад хүрэв.

ПОСТОЯ́ТЬ II хаацайлах, өмөглөж чадах, хамгаалах, арчлах; ~ **за себя** амиа хаацайлах, өөрийгөө өмгөөлж чадах; ~ **за родину** эх орноо хамгаалах.

ПОСТОЯ́ТЬ III *байзнах, байз*, **постой, я сейчас вспомню** би одоо санаж үзье; **постойте, я сейчас приду** байзаарай, би одоо ирнэ.

ПОСТРАДА́ВШИЙ хохирогч, зовлон эдлэгч, зовол үзсэн хүн, нэрвэгдэгч, хэлмэгдэгч.

ПОСТРАДА́||ТЬ зовох, хохирох, зовлон эдлэх, зовлон үзэх, нэрвэгдэх, хэлмэгдэх; ~ **от зубной боли** шүд өвдөж зовоох; ~ **за правду** үнэний *төлөө зовол үзэх*; **дом ~л от пожара** түймрийн аюулд байшин хэлмэгдэжээ.

ПОСТРЕ́ЛИВАТЬ буудах, буудаж байх.

ПОСТРЕЛЯ́ТЬ буудах, буудаж байх; ~ **из ружья** буугаар буудах.

ПОСТРИГА́ТЬ 1. хяргах, хайчлах, засах; 2. үсийг хяргаж лам болгох, сахил хүртээх.

ПОСТРИ́ЧЬ 1. хяргах, хайчлах, засах; ~ **волосы** үс засах; 2. үсийг хяргаж лам болгох, сахил хүртээх; ~ **в монахи** гэлэн сахил хүртээх.

ПОСТРИ́ГАТЬСЯ 1. хяргуулах, хайчлуулах, үсээ засуулах; 2. үсээ тойлох, сахил хүртэх.

ПОСТРИ́ЧЬСЯ 1. хяргуулах, хайчлуулах, үсээ засуулах; ~ **в парикмахерской** үсчнээр үсээ засуулах; 2. үсээ тойлох, сахил хүртэх.

ПОСТРИЖЕ́НИЕ сахил хүртэх, тойн болох.

ПОСТРОЕ́НИЕ 1. байгуулах, байгуулал; 2. найруулах; 3. жагсаал.

ПОСТРО́ИТЬ 1. барих, босгох; 2. байгуулах; 3. найруулах; ~ **фразу** өгүүлбэр найруулах; 4. жагсаах; 5. томьёолох.

ПОСТРО́ИТЬСЯ 1. баригдах, байгуулагдах, байшинтай болох; 2. жагсах.

ПОСТРО́ЙК||А 1. барих, барилга, тавих; ~ **дома** байшин барих; **материалы для ~и** барилгын хэрэглэгдэхүүн; 2. барилга, байшин; **красивая** ~ сайхан барилга; **деревянные ~и** модон байшингууд.

ПОСТРО́МКА хэтрээ оосор, зүтгүүр, мөггийн угцуурга, жижим, жиндэр.

ПОСТРО́ЧН||ЫЙ мөр бүрийн, мөрөөр бодох; **~ая оплата** мөрөөр бодож төлөх.

ПОСТСКРИ́ПТУМ *нэмэлт, захидлын нэмэлт, нэмж бичих нь*, постскриптум *(захидлын сүүлд гарын үсэг зурсны хойно нэмж бичсэн зүйл).*

ПОСТУ́КИВАТЬ тогших.

ПОСТУЛА́Т үүсгэл үнэн, постулат *(нотлолгүй үүсгэл үнэн).*

ПОСТУПА́ТЕЛЬН||ЫЙ давших, урагшлах; **~ое движение** давших хөдөлгөөн.

ПОСТУПА́ТЬ 1. элсэн орох; 2. гарах; 3. ирэх, гарах; 4. яах; 5. хийх.

ПОСТУПИ́||ТЬ 1. орох, элсэх; ~ **на работу** ажилд орох; ~ **в университет** их сургуульд орох; 2. гарах; **в продажу ~ли новые книги** олон шинэ ном худалдаанд гарлаа; 3. ирэх, гарах; **~ла жалоба** гомдол ирлээ; 4. яах; **как с ним ~?** түүнийг яах вэ?; 5. хийх; **правильно** ~ зөв хийх; ~ **плохо** муу юм хийх.

ПОСТУПА́ТЬСЯ орхих, найр тавих, тэвчих, *шилжүүлэх*.

ПОСТУПИ́ТЬСЯ орхих, найр тавих, тэвчих, шилжүүлэх; ~ **своими привычками** заншлаа орхих; ~ **своим правом** эрхээ буснад найр тавих, эрхээ шилжүүлэх.

ПОСТУПЛЕ́НИ||Е орох, орлого, орлого орох; ~ **в университет** их сургуульд орох; **большие ~я в банк** банкинд их орлого орох.

ПОСТУ́ПОК явдал, үйлдэл, хэрэг; **честный** ~ шударга явдал.

ПО́СТУПЬ гишгэлт, алхаа; **уверенная** ~ итгэлтэй гишгэлт; **гордая** ~ *бардам алхаа*.

ПОСТУЧА́ТЬ тогших, тонших.

ПОСТУЧА́ТЬСЯ тогших, тонших; ~ **в дверь** үүд тогших.

ПОСТФА́КТУМ өнгөрсөн хойно, үйлдэгдсэн хэрэг, болсон хойно; ~ **об этом нет смысла говорить** өнгөрсөн хойно энэ тухай ярьсны хэрэггүй.

ПОСТЫДИ́ТЬСЯ ичих.

ПОСТЫ́ДНЫЙ ичгүүртэй, *ичгэвтэр*; ~ **поступок** ичгүүртэй явдал,

ПОСТЫЛ||ЫЙ 1. зэвүүцмээр, улиг таалагдахгүй болох, дургүйг хүргэх; **~ое рабство** зэвүүцмээр боолчлол; **его любовь ~ла мне** түүний янаглах нь надад таалагдахгүй болов.

ПОСУ́ДА сав, суулга, сав суулга, хувин; **чайная** ~ цайны сав суулга; * **глиняная** ~ хотго.

ПОСУ́ДИНА хувин, сав, суулга, хөнөг.

ПОСУДИ́||ТЬ бодож үзэх, бодоод үзэх; **~те сами** өөрөө бодож үзээч.

ПОСУ́ДН||ЫЙ хувин савны, сав суулганы; **~ое полотенце** сав суулганы алчуур.

ПОСУЛИ́ТЬ өгнө гэх, найдуулах, амлах.

ПОСУШИ́ТЬ эврээх, эгшээх, хатаах; ~ **промокшее пальто** норсон пальтог хатаах.
ПОСУШИ́ТЬСЯ хувцсаа хатаах.
ПОСЧАСТЛИ́ВИ||ТЬСЯ аз тохиолдох, аз дайрах, зол заяа дайрах; **мне ~лось достать эту книгу** аз дайрч би энэ номыг олж авав.
ПОСЧИТА́ТЬ тоолох, бүртгэх; ~ **деньги** мөнгө тоолох.
ПОСЧИТА́ТЬСЯ үзэлцэх, өшөө авах, тооцоо бодох.
ПОСЫЛА́ТЬ илгээх, явуулах.
ПОСЫ́ЛК||А 1. илгээх, явуулах, гуйвуулах; ~ **книг бандеролью** боодол ном явуулах; 2. илгээлт, илгээмж, илгээсэн юм, явуулсан юм; **получить ~у** илгээсэн юм хүлээн авах; * **быть на ~ах у кого-либо** хүний зарц болж байх.
ПОСЫ́ЛЬН||ЫЙ зарлага, тахар; **послать пакет с ~ым** дуттуйтай бичиг зарлагаар явуулах.
ПОСЫ́ПАТЬ асгах, үйрүүлэх, цацах, хийх.
ПОСЫПА́ТЬ асгах, үйрүүлэх, цацах, хийх; ~ **дорожки песком** зам дээгүүр элс асгах; ~**соль в суп** шөлөнд давс хийх.
ПОСЫ́ПА||ТЬСЯ 1. асгарах, гоожих; ~**лись деньги из кармана** өвөөс мөнгө асгарав; 2. олноор унах; ~**лись листья** навч олноор унаж эхлэв; 3. зэрэг зэрэг, дээр дээрээс нь, олон; **докладчику ~лись вопросы** илтгэгчээс олон асуулт асуугаав; **на него ~лись награды** түүнийг дээр дээрээс нь шагнав.
ПОСЯГА́ТЕЛЬСТВО халдах, халдлага; ~ **на свободу** эрх чөлөөнд халдах; ~ **на жизнь** хүний аминд хал-дах.
ПОСЯГА́ТЬ халдах, гонтох, өнгөлзөх.
ПОСЯГНУ́ТЬ халдах, гонтох, өнгөлзөх; ~ **на жизнь** хүний аминд халдах; ~ **на чужое имущество** хүний юмыг гонтох.
ПОТ хөлс; **холодный** ~ хүйтэн хөлс; **покрываться ~ом** хөлс гарах; **пить чай до седьмого ~а** хөлсөө асгартал цай уух; **обливаться ~ом** хөлсөө гоожуулах; ~**ом и кровью добыть** хар хөлсөөрөө олж авах; **трудиться в ~е лица** хөлсөө гаргаж ажиллах *(чармайж ажиллах)* * ~ **на ногах** шивэр.
ПОТАЙН||О́Й нууц; ~**ая дверь** нууц үүд; ~ **запор** нууц оньс.
ПОТАКА́ТЬ эрэмшүүлэх, өөгшүүлэх, зоргоор нь тавих.
ПОТАНЦЕВА́ТЬ бүжиглэх, бүжиг хийх, танц хийх.
ПОТАСКУ́ХА банзал хүүхэн.
ПОТАСО́ВКА 1. алхилдаан, зодолдох, жанчилдах; 2. зодох, жанчих.
ПОТАЩИ́ТЬ чирэх, чирж аваачих, чирж авчрах; ~ **мешок** шуудай чирэх.
ПОТВО́РСТВО эрэмшил, өөгших, зоргоор нь тавих.
ПОТВО́РСТВОВАТЬ эрэмшүүлэх, өөгшөөх, зоргоор нь тавих; ~ **лени** залхуугий нь өөгшүүлэх.
ПОТВО́РЩИК эрэмшүүлэгч, өөгшүүлэгч, зоргоор нь тавигч.
ПОТВО́РЩИЦА эрэмшүүлэгч эмэгтэй, өөгшүүлэгч эмэгтэй, зоргоор нь тавигч эмэгтэй.
ПОТЁК халтар, халтартах, цараа; ~ **на стенах** хана халтартах; ~**и на потолке** тааз *(руу ус гоожиж)* халтар болох.
ПОТЁМК||И харанхуй, пад харанхуй; **бродить в ~ах** харанхуйд тэнүүчлэх; * **чужая душа — ~** хүний санаа далд.
ПОТЕМНЕ́НИЕ харанхуй болох, барайх.
ПОТЕМНЕ́||ТЬ харанхуй болох, харанхуйлах, барайх; **в комнате вдруг ~ло** тасалгаанд гэнэт харанхуй болов; **лицо ~ло** царай нь барайв.
ПОТЕНЦИА́Л чадамж, хүч чадал, хүчин чадал, потенциал, чадавхи; **промышленный ~ страны** тус орны үйлдвэрийн хүчин чадал; ~ **ползучести** гулсалтын чадамж.
ПОТЕНЦИА́ЛЬН||ЫЙ 1. потенциал, болзолт; ~**ая энергия** потенциал энерги, болзолт эрчим хүч; 2. далд, эчнээ, битүү; ~**ая возможность** далд бололцоо.
ПОТЕ́НЦИЯ потенци, далд бололцоо, эчнээ чадал, илрээгүй хүч.
ПОТЕПЛЕ́НИЕ дулаарах.
ПОТЕПЛЕ́||ТЬ дулаарах; **на улице ~ло** гадаа дулаарав.
ПОТЕРЕ́ТЬ 1. үрэх, үрдэх, түрхэж үрэх; ~ **мазью** тосон эм түрхэж үрэх; 2. холгох; **потёр ноги во время ходьбы** явган яваад хөлөө холгов.
ПОТЕРПЕ́ВШИЙ 1. хохирсон, нэрвэгдсэн; 2. хохирогч, нэрвэгдэгч.
ПОТЕРПЕ́ТЬ тэсэх, тэсвэрлэх, хүлцэх; **не мог ~ и минуты** хоромхон зуур ч тэсвэрлэх аргагүй боллоо; 2. нэрвэгдэх, учрах, тохиолдох, дайрагдах; ~ **крах** сүйрэлд учрах; ~ **поражение** ялагдалд учрах *(дийлэгдэх)*; ~ **неудачу** азгүй явдал тохиолдох.
ПОТЁРТ||ЫЙ 1. элэгдсэн; ~ **костюм** элэгдсэн костюм; 2. зүдэрсэн, ядарсан; ~**ое лицо** зүдэрсэн царай.
ПОТЕ́Р||Я 1. гээх, гээгдэл, хаях, хаягдал; ~ **документов** үнэмлэх бичгийг гээх; **убрать урожай без ~ь** ургацыг хаягдалгүй хураах; 2. алдах; ~ **сознания** мэдээ алдах; ~ **трудоспособности** хөдөлмөрийн чадвараа алдах; 3. гарздах, үрэх; ~ **времени** цаг үрэх; 4. хохирох, хохирол, гарз; **нести большие ~и** их хохирол хүлээх; **понести тяжёлую ~ю** их гарз тохиолдох.
ПОТЕ́РЯНН||ЫЙ 1. гээсэн, гээгдсэн, алдсан; **найти ~ую вещь** гээсэн юмыг олох; 2. цөхөрсөн, завхарсан; ~ **взгляд** цөхөрсөн харц.
ПОТЕРЯ́||ТЬ 1. гээх, хаях; ~ **ключ** түлхүүрээ гээх; 2. үгүй болох, алга болох; **я ~л охоту к чтению** би унших дургүй боллоо; ~**л своего товарища из виду** нөхөр минь харагдахгүй болов; ~ **деньги** мөнгөө алга болгох; 3. алдах, үхүүлэх; ~ **слух** сосонсголоо алдах *(дулий болох)*; ~ **в чьём-либо мнении** хүний өмнө нэр хүндээ алдах; ~ **отца** эцгээ үхүүлэх; 4. хорогдох; ~ **в весе** жин хорогдох; 5. цөхрөх; ~ **надежду** сэтгэл цөхрөх; 6. үрэх; ~ **время** цаг үрэх.
ПОТЕРЯ́||ТЬСЯ 1. гээгдэх, хаягдах, завхрах, алга болох; **книга ~лась** ном алга боллоо; 2. далдрах, харагдахгүй болох; ~ **в толпе** олны дунд далдрах; 3. тээнэгэлзэх, мэгдрэх; **в незнакомом месте я как-то ~лся** танихгүй газар би бүр тээнэгэлзэж байв.
ПОТЕСНИ́ТЬ шахах, жаахан шахах, түрэх.
ПОТЕСНИ́ТЬСЯ 1. шахцалдах, шахалдах; 2. зай тавих.
ПОТЁ||ТЬ 1. хөлрөх, халууцах; ~ **от жары** халуунд хөлрөх; **окна ~ют** цонх хөлөрч байна; 2. чармайх, чармайж оролдох; ~ **над задачей** бодлого бодох гэж чармайх.
ПОТЕ́Х||А наргиан, зугаа, наадам; **на ~у всем** олны зугаа болж; * **пошла ~** оргилж эхлэв.
ПОТЕ́ЧЬ 1. урсаж эхлэх; **с гор потекли ручьи** уулнаас горхинууд урсаж эхлэв; 2. гоожих, гоожиж эхлэх; **ведро потекло** хувин гоожих; **слёзы потекли** нулимс гоожив.
ПОТЕША́ТЬ,
ПОТЕ́ШИТЬ зугаацуулах, наргиулах, цэнгүүлэх.
ПОТЕША́ТЬСЯ,
ПОТЕ́ШИТЬСЯ 1. зугаацах, наргих, цэнгэх; 2. элэглэх, шоолох.
ПОТЕ́ШН||ЫЙ наргианы, инээдтэй; ~ **ребёнок** наргианы хүүхэд; ~**ая наружность** харахад инээдтэй царай.
ПОТИРА́ТЬ илбэх, үрэх; ~ **руки от удовольствия** сэтгэл ханаж гараа илбэх.
ПОТИХО́НЬКУ 1. аяархан, аяар, галгих; **ехать ~** аяархан явах; 2. сэмээр, сэмхэн, сэмээрхэн; **уйти ~** сэмээрхэн гарч явах.
ПОТЛИ́В||ЫЙ хөлөрдөг, хөлрөмтгий, хөлс муутай; ~**ые руки** хөлрөмтгий гар.
ПОТНИ́К тохом.

ПО́ТНЫЙ 1. хөлстэй; ~ **лоб** хөлстэй магнай; 2. хөлөрсөн; **потные стёкла** хөлөрсөн шил.
ПОТОВО́Й хөлсний; **потовые железы** хөлсний булчирхай.
ПОТОГО́ННЫЙ 1. хөлөргөх, хөлрүүлдэг, хөлс гаргах, хөлсний; **~ое средство** хөлөргөх эм; 2. хөлс хүчийг шавхах, хөлс шавхах.
ПОТО́К 1. усны урсгал, урсгал ус, горхи; **горный ~** уулын усны урсгал; 2. урсах, асгарах; **~ слёз** нулимс урсах; 3. цуваа; **~ грузов** цуваа ачаа; **~ демонстрантов** жагсаалын цуваа.
ПОТОЛКОВА́ТЬ ярилцах, хөөрөлдөх; **~ о делах** ажил хэргийн тухай ярилцах.
ПОТОЛО́К 1. тааз, адар; 2. нисэлтийн оргил, дээд хярхаг; * **брать с потолка** санаанаасаа авах.
ПОТОЛСТЕ́ТЬ бүдүүрэх, таргалах, мариажих.
ПОТО́М дараа, сүүлд, хойно, хожим; **приду ~** сүүлд ирье.
ПОТО́МОК 1. удам, угсаа, үр угсаа, ач үр; **~ древнего рода** эртний овгийн удам; 2. хойт үе, хойт үеийн хүмүүс.
ПОТО́МСТВЕННЫЙ залгамжилсан, язгууртай, удамтай, сурвалжтай; **~ дворянин** үе залгамжилсан тайж.
ПОТО́МСТВО угсаа, ач үр; **оставить многочисленное ~** өнөр ач үрийг үлдээх.
ПОТОМУ́ 1. тиймийн тул, тул, тийм учраас, учраас; **мне некогда, и ~ не могу прийти** би огт завгүй, тийм учраас ирж чадахгүй; 2. учир нь, юу гэвэл, яагаад вэ гэхэд; **не приду, ~ что некогда** би ирэхгүй, учир нь зав байхгүй.
ПОТОНУ́||ТЬ чивэх, живэх, усанд живэх, цацаж үхэх; **пароход ~л** галт онгоц усанд живэв.
ПОТО́П 1. усан гамалав; **всемирный ~** дэлхийн усан галав; 2. их үер, ус дүүрэх, шал ус болох; **труба лопнула и в подвале ~** усны хоолой хагарч зооринд ус дүүрэв; **что за ~ у вас?** яагаад танайх шал ус болоо вэ?
ПОТОПИ́ТЬ I түлэх, гал түлэх; **~ печь** зууханд гал түлэх.
ПОТОПИ́ТЬ II живүүлэх.
ПОТОПЛЯ́ТЬ живүүлэх; **~ судно** хөлөг онгоцыг живүүлэх.
ПОТОПЛЕ́НИЕ живүүлэх, усанд живүүлэх.
ПОТОПТА́ТЬ гишгэчих, чийрлах; **~ траву** ногоо гишгэчих.
ПОТОРА́ПЛИВАТЬ яруулах, шамдуулах, түргэлүүлэх.
ПОТОРА́ПЛИВАТЬСЯ яарах, шамдах, түргэлэх.
ПОТОРГОВА́ТЬ худалдах, худалдаж байх, худалдаа хийх, наймаалцах.
ПОТОРГОВА́ТЬСЯ худалдаа хийх, наймаа хийх.
ПОТОРОПИ́ТЬ яруулах, шамдуулах, түргэлүүлэх.
ПОТОРОПИ́ТЬСЯ маш яарах, шамдах, түргэлэх.
ПОТОЧИ́ТЬ билүүдэх, жаахан билүүдэх, ирлэх; **~ нож** хутга билүүдэх.
ПОТО́ЧН||ЫЙ үргэлжлэх, дамжуулах, цувралт; **~ метод** үргэлжлэх арга, **~ая сборка** дамжуулан угсрах.
ПОТРА́ВА тариа чийрлах, ургац чийр болгох, гишгэчих.
ПОТРАВИ́ТЬ 1. чийрлах, гишгэчих; 2. хядах, устгах, үгүй хийх.
ПОТРА́ТИ||ТЬ үрэх, зарчхах, сүйтгэх; **~л деньги на пустяки** дэмий юманд мөнгө үрэв; **зря ~ время** цагаа дэмий сүйтгэх.
ПОТРА́ТИТЬСЯ мөнгөө зарчхах.
ПОТРЕБИ́ТЕЛ||Ь 1. эд хэрэглэгч, хэрэгцээт хүн; 2. худалдан авагч; * **товары для массового ~я** нийтийн хэрэгцээний бараа.
ПОТРЕБИ́ТЬ хэрэглэх, эдлэх; **~ топливо** түлш хэрэглэх.
ПОТРЕБЛЕ́НИ||Е хэрэглэх, эдлэх, хэрэгцээ; **личное ~** аминдаа хэрэглэх **товары широкого ~я** өргөн хэрэглээний бараа.
ПОТРЕ́БНОСТЬ хэрэг, хэрэгцээ; **удовлетворять ~** хэрэгцээ хангах; **духовная ~** оюуны *(соёлын)* хэрэгцээ; **насущная ~** чухал хэрэгцээ.
ПОТРЕ́БНЫЙ хэрэгцээт, хэрэглэгдэх.
ПОТРЕ́БОВАТЬ 1. шаардах, нэхэх; 2. дуудах, дуудаж ирүүлэх.
ПОТРЕ́БОВАТЬСЯ шаардагдах, хэрэглэгдэх, хэрэгтэй болох, орох; **на эту работу потребуется одна неделя** энэ ажилд долоо хоног хэрэгтэй болно.
ПОТРЕВО́ЖИ||ТЬ сэтгэл зовоох, сэтгэл шаналгах; 2. саад хийх; **уж не погневайтесь, что ~л вас** танд саад болсонд битгий уурлаарай.
ПОТРЕВО́ЖИТЬСЯ сэтгэл зовох, санаа зовох.
ПОТРЁПАННЫЙ 1. элэгдсэн, уранхай, ноороонхой; 2. ядарсан, сульдсан; **~ое лицо** ядарсан царай.
ПОТРЕПА́||ТЬ 1. элээх, урах, ноороолах; 2. химхэх, боорлох; **собака ~ла кошку** нохой муурыг химхэв; 3. алгадах, зөөлхөн алгадах, хөөрдөн алгадах; **~ по плечу** мөрөн дээр алгадах.
ПОТРЕ́СКА||ТЬСЯ хагарах, ан гарах, гав гарах, хага үсрэх; **штукатурка ~лась** туурганы шаваас хагарлаа.
ПОТРЕ́СКИВА||ТЬ тас няс хийх, тас няс дуугарах; **дрова ~ют в печке** зууханд түлээ тас няс хийж ноцно.
ПОТРО́ГАТЬ барьж үзэх, гар хүрэх.
ПОТРОХА́ гэдэс дотор, цувдай; * **со всеми ~ми** юутай хүүтэй нь, аль байдгаа.
ПОТРОШИ́ТЬ гэдэс дотрыг гаргах, гэдэс арилгах; **~ курицу** тахианы гэдэс арилгах.
ПОТРУДИ́||ТЬСЯ 1. ажиллах, ажил хийх, зүтгэх; **он немало ~лся на своём веку** тэр бүх насандаа багагүй ажил хийсэн хүн; 2. оролдох, үзэх; **~тесь прийти ещё раз** дахиад нэг ирж үзээч.
ПОТРЯСА́||ТЬ 1. далайх, далайлгах, заналхийлэх, сүрдүүлэх; **~ют кулаками, грозят** зангидсан гараа далайн занаж байна; **~ оружием** буу зэвсгээр далайлгах; 2. донсолгох, доргиулах; **~ землю** дэлхийг донсолгох; 3. гайхуулах, гайхагдах, хачирхуулах, долгилуулах; **~ зрителей** үзэгчдийг гайхуулах; **~ сердца** зүрх долгилуулах.
ПОТРЯСА́ЮЩ||ИЙ тун сүрхий, донсолгох, доргиулах, хачин; **~ее впечатление** тун сүрхий сэтгэгдэл; **~ая красота** хачин сайхан.
ПОТРЯСЕ́НИЕ донсолгоо, донсолгох, доргих, цочирдол; **нервное ~** мэдрэлийн донсолгоо, сэтгэл их зовох.
ПОТРЯС||ТИ́ 1. сэгсрэх, гөвөх; **~ одеяло** хөнжил сэгсрэх; 2. занах, далайлгах; 3. донсолгох, доргиулах; **взрыв потряс здание** дэлбэрэлт байшинг донсолгов; 4. сэтгэл долгилуулах; **речь его ~ла слушателей** түүний үг сонсогчдын сэтгэлийг долгилуулав.
ПОТРЯ́ХИВА||ТЬ сэгсрэх, шилгээх; **конь ~ет гривой** морь дэлээ сэгсэрч шилгээв.
ПОТУ́ГИ 1. дүлэх, агзайх; 2. дэмий оролдох, хоосон чармайлт.
ПОТУЖИ́ТЬ санаа зовох, гуниглах; **~ о сыне** хүүгийнхээ тухай санаа зовох.
ПОТУ́ПИВШИСЬ тонгойж, уруугаа харж; **сидеть ~** уруугаа харж суух.
ПОТУПЛЯ́ТЬ тонгойх, тонгойлгох, духайх, уруугаа харах, доошоо ширтэх; **~ голову** толгойгоо тонгойлгох.
ПОТУПИ́ТЬСЯ,
ПОТУПЛЯ́ТЬСЯ тонгойх, духайх, доошоо харах, уруугаа ширтэх; **~ от смущения** ичингүйрч доошоо харах.
ПОТУСКНЕ́||ТЬ 1. бүдэг болох, бүдгэрэх, зэвхийрэх, өнгө буурах, өнгөө алдах; **медные подсвечники ~ли** лааны зэс тавиур өнгөө алджээ; 2. бүүдийх, сулрах; **взор его ~л** харц нь бүүдийжээ.
ПОТУХА́ТЬ унтрах, бөхөх, сөнөх.
ПОТУ́Х||НУТЬ унтрах, бөхөх, сөнөх; **сигарета ~ла** тамхи унтрав.

ПОТУ́ХШ||ИЙ 1. унтарсан, сөнөсөн, бөхсөн; ~ **костёр** унтарсан түүдэг гал; ~ **вулкан** сөнөсөн галт уул; 2. бүүдийсэн, цог жавхаагүй; **~ие глаза** цог жавхаагүй нүд.

ПОТУШИ́ТЬ I унтраах; ~ **свет** гэрэл унтраах; ~ **пожар** түймэр унтраах.

ПОТУШИ́ТЬ II битүү жигнэх, битүү шарах, шүүсэнд нь чанах, шуузлах; ~ **мясо** мах битүү шарах.

ПО́ТЧЕВАТЬ хүндлэх, зоог өргөх, зооглуулах; ~ **гостей** зочдыг хүндлэх.

ПОТЯГА́ТЬСЯ үзэлцэх, чадлаа үзэлцэх, сорилцох, туршилцах; ~ **в знаниях** мэдлэгээ сорилцох.

ПОТЯ́ГИВА||ТЬ 1. чангаах, чангааж байх, татах, татаж байх; **~й верёвку, но не дёргай** дээсийг угзралгүй татаж бай; 2. шимж байх, сорж байх; ~ **дым из трубки** гансаа сорж байх.

ПОТЯ́ГИВАТЬСЯ суниах; ~ **в постели** орондоо суниах.

ПОТЯНУ́||ТЬ 1. татах, чангаах; ~ **за рукав** ханцуйнаас татах; 2. хүнд байх, болох; 3. сэвэлзэх, үлээх; **~л предрассветный ветерок** үүрийн сэвшээ салхи сэвэлзэв; * **~ло домой** харихсан гэдэг болов.

ПОТЯНУ́||ТЬСЯ 1. суниах; 2. цувалдах; **~лись обозы один за другим** ачаатай тэрэгнүүд хойно хойноосоо цувалдав; 3. сарвайх, гараа сунгах; **~лся через стол** ширээн дээгүүр гараа сунгах; 4. дагалдах; 5. үргэлжлэх, дараалан өнгөрөх; **~лись долгие зимние ночи** өвлийн урт шөнө дараалан өнгөрсөөр л байв.

ПОУ́ЖИНАТЬ үдшийн хоол идэх.

ПОУМНЕ́ТЬ ухаантай болох, ухаан орох, хашир суух.

ПОУТРУ́ өглөөгүүр, өглөө эртхэн; **выехать из дому ~** өглөөгүүр гэрээс мордох.

ПОУЧА́ТЬ сургах, сургамжлах, заах; ~ **молодёжь** залуучуудыг сургах; ~ **уму-разуму** ухаан заах.

ПОУЧЕ́НИ||Е сургаал, сургамж; **надоели мне твои ~я** чиний сургамж над улиг боллоо.

ПОУЧИ́ТЕЛЬНЫЙ сургаалтай, сургамжтай, сургаал болохоор, сургамж болгомоор; ~ **совет** сургаал болохоор зөвлөлгөө; ~ **случай** сургамжтай учрал; ~ **пример** сургамж болохоор жишээ.

ПОУЧИ́ТЬ 1. үзэх, цээжлэх; ~ **уроки** хичээлээ цээжлэх; 2. сургах, заах.

ПОУЧИ́ТЬСЯ 1. сурах, суралцах; ~ **переплетать книги** ном хавтаслаж сурах; 2. үзэх, цээжлэх; **немного поучусь, а потом погуляю** номоо жаахан үзээд дараа нь гарч зугаацъя.

ПОХА́БН||ЫЙ шившигтэй, булай, балиар; **~ые слова** балиар үг.

ПОХВАЛ||А́ магтаал, магтах; **отозваться о ком-либо с ~ой** хүнийг магтаж хэлэх; **рассыпаться в ~ах** магтаж саймсрах; **расточать ~ы** их магтах; **заслужить ~у** магтахаар юм хийх.

ПОХВАЛИ́ТЬ магтах, сайшаах.

ПОХВАЛИ́ТЬСЯ биеэ магтах, сайрхах, саймсрах; * **не могу ~** магтахаар юм байхгүй.

ПОХВАЛЯ́ТЬСЯ биеэ магтах, сайрхах, саймсрах.

ПОХВАЛЬБА́ биеэ магтах, сайрхах.

ПОХВА́ЛЬН||ЫЙ магтсан, магтууштай, магтаалтай, сайшаасан, сайшаалтай; **~ое усердие** магтууштай чармайлт; **~ая грамота** сайшаалын жуух.

ПОХВА́СТАТЬ сайрхах.

ПОХВА́СТАТЬСЯ сайрхах, гайхуулах; * **не могу ~** сайрхах юм байхгүй.

ПОХИТИ́ТЕЛЬ хулгайлагч, хулгайч, нууж авагч.

ПОХИ́ТИТЬ хулгайлах, нууж авах.

ПОХИЩЕ́НИЕ хулгай, хулгайлах, нууж авах, булааж авах.

ПОХЛЁБКА бантан, зутан, сөмс; **чечевичная ~** сэвэг зармын бантан.

ПОХЛО́ПАТЬ 1. алгадах, зөөлөн алгадах, пад пад хийтэл алгадах; ~ **друга по плечу** найзынхаа мөрөн дээр алгадах; 2. алга таших.

ПОХЛОПОТА́ТЬ оролдох, оролдож үзэх, оролдлого хийх.

ПОХМЕ́ЛЬЕ мангар, архины мангар, шартах; * **в чужом пиру ~** архий нь хүртэлгүй, мангары нь хүртэх, хүний төлөө юманд өртөгдөх.

ПОХО́Д I аян, дайн, довтолгоо; **выступать в ~** аян дайнд мордох; **культурный ~** соёлын довтолгоо.

ПОХО́Д II илүү, гаруй, нэмэр; **мясо три кило с ~ом** гурван кило илүү мах; **взвесить с ~ом** нэмэртэй чигнэх.

ПОХОДА́ТАЙСТВОВАТЬ зуучлах, төлөөлөн гуйх, оролдлого хийх, ачлах.

ПОХОДИ́||ТЬ I 1. явах, явж байх; ~ **по базару** зах дээгүүр явах; **больной ~л и опять слёг** өвчтөн босдог болсноо дахин хэвтэрт орсон.

ПОХОДИ́||ТЬ II адил, адилхан, төстэй; **сын очень ~т на отца** хүү нь эцэгтэйгээ их адилхан юм.

ПОХО́ДКА алхаа, явах байдал, явдал; **лёгкая ~** хөнгөн алхаа.

ПОХО́ДН||ЫЙ аяны, замын; **~ая колонна** аяны цуваа; **в ~ом порядке** аяны журмаар; **~ая кухня** аяны зуух тогоо.

ПО́ХОДЯ явуут; **закусывать ~** явуут идэх; 2. далимд, дашрамаар, яаруу; **нельзя решать эти вопросы ~** энэ асуудлыг *(яаруу)* шийдвэрлэж болохгүй.

ПОХОЖДЕ́НИЕ явдал, замын явдал, адал явдал; ~ **странствующего актёра** хэсүүлч жүжигчний явдал; **любовное ~** янаг амрагийн явдал.

ПОХО́Ж||ИЙ 1. адил, адилхан, төстэй, төсөөтэй; 2. ингэмээр, тэгмээр, ингэхлээр, тэгэхээр; **это на тебя не ~е** чи арай тэгмээргүй юм; **это на него не ~е** энэ тэгэхээр хүн биш; 3. шиг, юм шиг, бололтой; **вы, ~е, не здоровы** та эрүүл биш шиг байна; 4. яаж; **на что это похоже** энэ чинь яаж байна; **это ни на что не ~е** ингэж яаж болох вэз.

ПОХОЛОДА́НИЕ хүйтрэх, хүйт; **наступило ~** хүйтэрч эхлэв.

ПОХОЛОДА́||ТЬ хүйтрэх; **к вечеру ~ло** үдшээр хүйтрэв.

ПОХОЛОДЕ́||ТЬ 1. хүйтрэх, даарах; **у него ~ли руки и ноги** гар хөл нь даарчээ; 2. хүйт оргих шиг болох, хүйт даах, дагжих; ~ **от ужаса** айсандаа бие хүйт оргих шиг болох.

ПОХОРОНИ́ТЬ 1. хөдөөлүүлэх, оршуулах; 2. мартах, мартаж орхих, санахаа болих.

ПОХОРО́НН||ЫЙ 1. хөдөөлүүлэх, оршуулах, оршуулгын; **~ое бюро** иргэдэд үйлчлэх товчоо; 2. гашуудлын; **~ая процессия** гашуудлын жагсаал.

ПО́ХОРОНЫ хөдөөлүүлэх, оршуулах, оршуулах ёслол.

ПОХОРОШЕ́||ТЬ сайхан болох, цэвэрхэн болох; **эта девушка ~ла** энэ бүсгүй гоо үзэсгэлэнтэй болжээ.

ПОХОТЛИ́В||ЫЙ тачаангуй, хуялч, хурьцах; ~ **взгляд** тачаангуй харц; **~ое желание** хурьцах шунал.

ПО́ХОТЬ хурьцал, хуял, дочиг, тачаал, тачаангуй.

ПОХУДЕ́||ТЬ эцэх, эцэнхий болох, турах, туранхай болох; **он ~л, побледнел и осунулся** тэр турж царай алдаж ёнхойсон юм болжээ.

ПОЦАРА́ПАТЬ шалбалах, шулгалах, урах, сэвтүүлэх, зурччих; ~ **себе руку о проволоку** гараа төмөр утсанд шалбалах.

ПОЦЕЛОВА́||ТЬ үнсэх, озох; **он ~л меня** тэр намайг үнсэв; ***~л пробой и пошёл домой** хаалгыг чинь мөргөөд гэртээ харьсан.

ПОЦЕЛОВА́ТЬСЯ үнсэлдэх, озолдох.

ПОЦЕЛУ́Й үнсэх, үнсэлт, үнсүүлэх, озох; **жаркий ~** халуун үнсэлт; **дать ~** үнсүүлэх, ***воздушный ~** дохиогоор үнсэх; ~ **Иуды** хуурамч үнсэлт.

ПОЧАСОВ||О́Й, цаг бүрийн, цагаар бодох; **~ая оплата труда** цагаар төлөх хөдөлмөр.

ПОЧА́ТОК түрүү, залаа; **~ кукурузы** эрдэнэ шишийн залаа.

ПО́ЧВ||А 1. хөрс, шороо; **черноземная ~** хар шороот хөрс; **плодородная ~** шимтэй хөрс; 2. суурь, түшиг, тулгуур; **терять ~у под ногами** түшиг тулгуургүй болох (хөл алдах); **подготовить ~у для переговоров** хэлэлцээний суурийг бэлтгэх; **нащупать ~у** байрыг мэдэх, байдлыг тухайлах; **преступление на ~е ревности** хардсан шалтгаанаас үйлдсэн гэмт хэрэг; **осложнение на ~е гриппа** томуу үгдрэх.

ПО́ЧВЕННЫЙ хөрсний, газрын хөрсний; **~ые воды** хөрсний ус.

ПОЧВОВЕ́Д хөрс судлаач.

ПОЧВОВЕ́ДЕНИЕ хөрс судлал.

ПОЧВОВЕ́ДЧЕСКИЙ хөрс судлалын.

ПОЧЕМ яаж, яаж өгөх, ямар үнэтэй; **~ я знаю** би яаж мэдэх вэ.

ПОЧЕМУ́ 1. юунд, яагаад; 2. учраас, ийм учраас, ийм дээрээс.

ПОЧЕМУ́-ЛИ́БО ямар нэг шалтгаанаас, ямар нэг учраас.

ПОЧЕМУ́-НИБУ́ДЬ ямар нэг шалтгаанаас, ямар нэг учраас.

ПОЧЕМУ́-ТО *ямар нэг үл мэдэгдэх шалтгаанаас, яагаад ч юм.*

ПО́ЧЕРК үсгийн хэлбэр, бичгийн хэв, гар бичиг, бичиг; **разборчивый ~** үсгийн хэлбэр тодорхой, гаргадах сайтай бичиг; **не разборчивый ~** үсгийн хэлбэр тодорхой биш, гаргагдах муутай бичиг; **разбирать древние ~и** эрт цагийн гар бичгийг унших.

ПОЧЕРНЕ́ТЬ харлах, хар болох.

ПОЧЕРПА́ТЬ утгах.

ПОЧЕРПНУ́ТЬ 1. утгах; **~ воды** ус утгах; 2. шүүрдэж олох, олж авах; **~ нужные сведения из книги** номноос хэрэгтэй мэдээг олж авах.

ПОЧЕРСТВЕ́ТЬ 1. хатах, хатачхах; 2. хатуу болох, хатуурах.

ПОЧЕСА́ТЬ 1. маажих; **~ затылок** шилээ маажих; 2. самнах, цэвэрлэх; **~ лён** маалинга самнах.

ПОЧЕСА́ТЬСЯ 1. маажих, биеэ маажих; 2. загатнах.

ПО́ЧЕСТ||Ь хүндлэл, хүндлэх, ёсолж хүндлэх, хүндэтгэх; **оказать кому-либо ~и** хүнийг ёсолж хүндлэх.

ПОЧЁСЫВАТЬ маажих, маажиж байх; **~ за ухом** чихнийхээ ард маажих.

ПОЧЁСЫВАТЬСЯ биеэ маажих.

ПОЧЁТ хүнд, ямба, өргөмж, хүндлэх, хүндэтгэл; **быть в ~е** хүндтэй байх.

ПОЧЁТН||ЫЙ хүндэт; **~ое звание** хүндэт цол; **~ президиум** хүндэт тэргүүлэгчид; **~ая грамота** хүндэт жуух бичиг; **~ая обязанность** хүндэт үүрэг.

ПО́ЧЕЧНЫЙ 1. бөөрний; **~ камень** бөөрний чулуу; 2. нахианы.

ПОЧИВА́ТЬ нойрсох, унтах.

ПОЧИ́Н санаачилга, үүсгэл, эхлэл.

ПОЧИНИ́ТЬ сэлбэх, засах; **~ часы** цаг засах.

ПОЧИНЯ́ТЬ сэлбэх, засах.

ПОЧИ́НКА засах, засуулах, засалт, сэлбэх, сэлбүүлэх; **~ белья** дотуур хувцас сэлбэх.

ПОЧИ́НОЧН||ЫЙ засах, засалтын, сэлбэх, сэлбэлтийн; **~ая мастерская** хувцас сэлбэх газар.

ПОЧИ́СТИТЬ цэвэрлэх, арилгах, арчих; **~ туфли** гутал цэвэрлэх.

ПОЧИ́СТИТЬСЯ 1. биеэ цэвэрлэх, хувцсаа цэвэрлэх; 2. цэвэрлэгдэх.

ПОЧИТА́НИЕ хүндлэх, хүндлэл, хүндэтгэл, бишрэх, бишрэл; **~ законов** хуулийг хүндэтгэх.

ПОЧИТА́ТЕЛЬ хүндэтгэгч, хүндлэгч, бишрэгч, тоогч, тоодог хүн; **~ Пушкина** Пушкиныг бишрэгч.

ПОЧИТА́ТЕЛЬНИЦА хүндэтгэгч эмэгтэй, хүндлэгч эмэгтэй, бишрэгч эмэгтэй.

ПОЧИТА́ТЬ I ном унших, уншиж байх; **~ в дороге** замдаа ном унших. **ПОЧИТА́ТЬ II** хүндлэх, хүндэтгэх, бишрэх, тоох; **~ память великих людей** их хүмүүсийн дурсгалыг хүндэтгэх.

ПОЧИТА́ТЬ III гэж үзэх; **~ своим долгом** өөрийн үүрэг гэж үзэх.

ПОЧИ́ТЫВАТЬ *(разг.).* хааяа, жаахан унших, уншисхийж байх, уншигчаан болох.

ПОЧИ́ТЬ 1. амарлих; 2. нойрсох; 3. таалал төгсөх, нас барах; **~ на лаврах** амжилтандаа ханаж амарлих.

ПОЧИ́ЩЕ 1. цэвэрхэн, цэврээс нь; **выбери лист бумаги ~** цэврээс нь хуудас цаас шилээд ав; 2. -аас цэвэрхэн, илүү цэвэр, дээр; **он ~ тебя рисует** тэр чамаас цэвэрхэн зурдаг.

ПО́ЧКА I бөөр; **воспаление почек** бөөр үрэвсэх; **правая ~** баруун бөөр.

ПО́ЧК||А II нахиа, гөлөг; **~и на деревьях** модны нахиа.

ПОЧКОВА́НИЕ нахиалах, нахиалж үржих.

ПОЧКОВА́ТЬСЯ нахиалах, нахиалж үржих.

ПО́ЧТ||А 1. шуудан, шуудангийн хороо, холбоо, холбооны хороо; **сдать письмо на ~у** шууданд захидал өгөх; **работники ~ы** холбооны ажилтан; 2. шуудан; **послать письмо ~ой** шуудангаар захидал илгээх; 3. шуудан, бичиг захидал; **утренняя ~** өглөөний шуудан; **разносить ~у** бичиг захидал тараах.

ПОЧТАЛЬО́Н захидал түгээгч, шуудан хүргэгч.

ПОЧТА́МТ шуудан бичгийн хороо, төв шуудан.

ПОЧТЕ́НИЕ хүндлэх, хүндлэл, хүндэтгэх, бишрэх; **относиться к кому-либо с ~м** *хүнийг хүндэтгэж үзэх;* **оказывать ~** хүндлэх, хүндлэл үйлдэх; **с совершенным ~м** гүн хүндэтгэн ёслогч (захидлын төгсгөлд), **моё ~** амрыг эрье.

ПОЧТЕ́ННЫЙ 1. хүндтэй, хүндэт, **~ учёный** хүндэт эрдэмтэн; 2. өндөр; **~ возраст** өндөр нас.

ПОЧТИ́ бараг, чацуу, шахах; **он ~ выздоровел** тэр бараг эдгэрчээ; **~ одинаковые платья** бараг адилхан хувцас; **я ~ закончил работу** *би ажлаа бараг дуусгав, би ажлаа дуусгах шахав.*

ПОЧТИ́ТЕЛЬНОСТЬ хүндэтгэл, хүндлэл, тахимдуу, элбэрэл.

ПОЧТИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. хүндэтгэх, тахимдуу, элбэрэлтэй; **~ое отношение к кому-либо** хүнийг хүндэтгэж үзэх; **~ сын** тахимдуу (элбэрэлтэй) хүү; 2. нилээд хол, холоос хол; **~ое расстояние** нилээд хол газар.

ПОЧТИ́||ТЬ ёслох, хүндэтгэх, хүндлэх, бишрэх, тоох; **~ память умершего вставанием** нас барагчийн дурсгалд босож ёслох; **~те нас своим присутствием** биднийг тоож бидэнтэй байлцах ажаамуу.

ПОЧТМЕ́ЙСТЕР шуудангийн хорооны эрхлэгч.

ПОЧТОВИ́К шуудангийн ажилтан.

ПОЧТО́ВО-ТЕЛЕГРА́ФНЫЙ шуудан цахилгаан мэдээний.

ПОЧТО́В||ЫЙ шуудангийн; **~ ящик** шуудангийн хайрцаг; **~ая бумага** шуудангийн цаас (захидлын цаас); **~ая марка** шуудангийн марк; **~ перевод** шуудангаар (мөнгө) гуйвуулах.

ПОЧУ́ВСТВОВАТЬ мэдрэх, байх, шиг болох, хүрэх, ойлгох; **~ себя плохо** бие муу байх; **~ себя больным** өвчин хүрэх шиг болох; **~ озноб** бие даарах, (дагжих) шиг болох; **~ злобу** зэвүү хүрэх; **дать ~** мэдрүүлэх.

ПОЧУ́ДИ||ТЬСЯ үзэгдэх шиг болох, сонсдох шиг болох; **мне ~лись огоньки** гал үзэгдэх шиг боллоо; **мне ~лись шаги** надад хүний хөлийн чимээ сонсдох шиг боллоо.

ПОЧУ́Я||ТЬ 1. анир авах, чимээ авах, үнэр авах; **собака ~ла зверя и насторожилась** нохой араатны анир аваад отож байна; 2. гэж мэдэх; **~ опасность** аюултай гэж мэдэх.

ПОША́РИТЬ тэмтрэх, тэмтэрч үзэх; **~ в карманах** халаасандаа тэмтрэх.

ПОШАТНУ́ТЬ 1. хазайлгах, ганхуулах; ~ **забор** хашааг хазайлгах; сулруулах, эргэлзээ төрүүлэх; ~ **своё здоровье** биеийн эрүүл мэндийг сулруулах (биеэ муудуулах); ~ **чьи-нибудь убеждения** хүний иттэсэн үзэлд эргэлзээ төрүүлэх.

ПОШАТНУ́||ТЬСЯ 1 хазайх, ганхах, найгах; **дерево ~лось** мод хазайв; **раненый ~лся и упал** шархадсан хүн найгаад ойчив; 2. сулрах, муудах, эргэлзээ төрөх; **здоровье ~лось** бие муудав.

ПОША́ТЫВАТЬ ганхалзуулах, найгалзуулах, займчуулах.

ПОША́ТЫВА||ТЬСЯ ганхалзах, найгалзах, дайвалзах, холхих, хөдлөх; **идти ~ясь** ганхалзаж явах; **зуб ~ется** шүд хөдөлж байна.

ПОШВЫРЯ́ТЬ шидэх, шидлэх, хаях, хаялах; ~ **все книги в ящик** бүх номыг хайрцагт хаялав.

ПОШЕВЕ́ЛИВАТЬ хөдөлгөх, хутгах, шилээх.

ПОШЕВЕЛИ́ТЬ 1. хөдөлгөх, хутгах, шилээх; ~ **угли в печке** зуухны гал (цог) шилээх; ~ **вожжами** жолоогоо хөдөлгөх; 2. түргэл, бушуул.

ПОШЕВЕ́ЛИВА||ТЬСЯ хөдлөх, хөдөлгөх; 2. бушуул, түргэл; **ну, ~йся** за бушуул.

ПОШЕВЕЛИ́ТЬ хөдөлгөх, хөдөлгөөн хийх; ~ **ногой** хөлөө хөдөлгөх.

ПОШЕВЕЛЬНУ́ТЬ хөдөлгөх, хөдөлгөөн хийх.

ПОШЕВЕЛИ́ТЬСЯ хөдөлгөх, хөдөлгөсхийх.

ПОШЕВЕЛЬНУТЬСЯ так тесно, что ~ невозможно их давчуухан болоод хөдлөх ч аргагүй.

ПОШЕПТА́ТЬ шивнэж хэлэх, шивнэж ярих.

ПОШЕПТА́ТЬСЯ шивнэлдэх, шивнэлдэж ярих.

ПОШИ́В оёдол, оёх; **индивидуальный ~ одежды** хувцас тусгайлан оёх, хувцас тааруулж оёх.

ПОШИ́ВКА оёх, оёдол; ~ **брюк** өмд оёх.

ПОШИ́ВОЧНАЯ оёдлын газар, үйлчилгээний газар.

ПОШИ́ВОЧН||ЫЙ оёдлын, сайпангийн; **~ая мастерская** оёдлын газар.

ПОШИ́ТЬ оёх, хийх, хийлгэх; ~ **пальто** пальто оёх, пальто хийлгэх; ~ **обувь** гутал хийх, гутал хийлгэх.

ПО́ШЛИН||А гааль, гааль сүй, татвар, цүүвэн; **обложить ~ой** гааль оногдуулах; **таможенная ~** гаалийн татвар.

ПО́ШЛИННЫЙ гаалийн; ~ **сбор** гаалийн татвар.

ПО́ШЛОСТ||Ь заваан юм, олиггүй юм, балиар үг; **не говори ~ей** заваан юм битгий ярь.

ПО́ШЛЫЙ заваан, олиггүй, улиг; ~ **анекдот** олиггүй шог яриа.

ПОШЛЯ́К заваан явдалтай хүн, билэнч.

ПОШТУ́ЧНО нэжгээдээр, ширхэгээр, ширхэг бүрээр, ширхгээр бодож; **платить ~** ширхгээр бодож төлөх; **продавать папиросы ~** тамхи ширхгээр худалдах.

ПОШТУ́ЧН||ЫЙ нэжгээдээр, ширхэгээр бодох; **~ая оплата** нэжгээдээр төлөх төлбөр.

ПОШУТИ́||ТЬ хошигнох, тоглох, тоглож хэлэх, шоглох, наадах; **насмеялся, ~л над моей простотой** миний хөдөөх байдлыг инээж хошигнов.

ПОЩА́Д||А өршөөл, уучлал, хайр, хайр найр; **просить ~ы** өршөөл гуйх; **без ~ы** хайр найргүй.

ПОЩАДИ́||ТЬ хайрлах, өршөөх, уучлах; **для науки и жизни не пощажу** би шинжлэх ухааны төлөө амь насаа ч хайрлахгүй; **время не ~ло этого здания** цагийн урсгал энэ байшинг уучилсангүй.

ПОЩЕКОТА́ТЬ гижигдэх.

ПОЩЁЧИН||А 1. алгадах; **влепить ~у** хацрыг алгадах, тас алгадах; 2. цохилт, доромжлол.

ПОЩИПА́ТЬ 1. зулгаах, зулгааж идэх, зулгааж хаях, чимхлэх; ~ **траву** ногоо зулгаах; 2. зэмлэх, шүүмжлэх; 3. хорсгох.

ПОЩИ́ПЫВАТЬ зулгаах, зулгааж идэх, зулгааж хаях, чимхлэх.

ПОЩУ́ПАТЬ барих, барьж үзэх, тэмтрэх; ~ **пульс** судас барих; ~ **материю** юмыг барьж үзэх; 2. сорих, сорьж үзэх; ~ **знания нового ученика** шинэ сурагчийг сорьж үзэх.

ПОЭ́ЗИЯ яруу найраг; ~ **и проза** яруу найраг ба үргэлжилсэн зохиол.

ПОЭ́МА найраглал, шүлэглэл, шүлэг, шүлэгт үлгэр.

ПОЭ́Т яруу найрагч, шүлэгч.

ПОЭТЕ́ССА яруу найрагч эмэгтэй, эмэгтэй шүлэгч.

ПОЭТИЗИ́РОВАТЬ үвтэгш болгох, үвтэгш сайхнаар үзүүлэх, яруу найруулах; ~ **действительность** чухам байдлыг үвтэгш сайхнаар үзүүлэх.

ПОЭ́ТИКА шүлгийн ухаан, яруу найргийн ухаан, яруу найраг.

ПОЭТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. яруу найргийн, найргийн, шүлэглэсэн; **~ое произведение** яруу найргийн зохиол; 2. уран бүтээлийн; ~ **замысел** уран бүтээлийн утга санаа; **~ая жилка** уран бүтээлийн авъяас.

ПОЭТИ́ЧНЫЙ яруу сайхан, дурлам сайхан, дурайсан сайхан; ~ **пейзаж** яруу сайхан үзэмж.

ПОЭ́ТОМУ тийм тул, учраас, тул; **я спешил, ~ не зашёл за тобой** би яарч байсан учраас танайхаар орж чамтай уулзаж чадсангүй.

ПОЯВИ́||ТЬСЯ үзэгдэх, харагдах; **на горизонте ~лся корабль** тэнгэрийн хаяанд хөлөг онгоц харагдав; 2. гарах, гарч ирэх, бий болох, суух; **~лась луна** сар гарав; **~лось новое затруднение** шинэ бэрхшээл гарч ирэв; **на лбу ~лись морщины** духан дээр үрчлээ суув; **внезапно ~** гэнэт бий болох.

ПОЯВЛЯ́ТЬСЯ үзэгдэх, харагдах.

ПОЯВЛЕ́НИЕ үзэгдэх, харагдах, бий болох, гарч ирэх.

ПОЯ́РКОВ||ЫЙ хурганы ноосон, хурган, нарийн эсгий; **~ая шляпа** хурганы ноосон малгай (товь, тоорцог).

ПОЯ́РОК хурганы ноос, сэгсүүрэг ноос.

ПО́ЯС 1. бүс; **затянуть ~** бүсээ бүслэх; **кожаный ~** суран бүс; **спасательный ~** хөвөх бүс, аврах бүс; 2. бэлхүүс; **по ~ в воде** бэлхүүсээ хүртэл усанд байх; 3. бүс, бүслүүр; **умеренный ~** (дэлхийн) сэрүүн бүс; **~ осадков** агаарын тундасын бүс.

ПОЯСНЕ́НИЕ тайлбар, тайлбарлах; **давать ~** тайлбар өгөх.

ПОЯСНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ тайлбар, тайлбарласан, тайлбарлах, тодруулсан; **~ая иллюстрация к тексту** эх бичгийн тайлбар зураг; **~ое замечание** тайлбарласан тэмдэглэл; **~ая записка** тайлбарлах бичиг; **~ое слово** тодруулсан үг.

ПОЯСНИ́ТЬ,

ПОЯСНЯ́ТЬ тайлбар-лах, тодруулах, тодорхой болгох; ~ **свои слова** үгээ тайлбарлах; **поясните, пожалуйста примером** жишээгээр тодруулж өгөөч.

ПОЯСНИ́Ц||А зоо, зоо нуруу, бэлхүүс; **боль в ~е** зоо нуруу өвдөх.

ПОЯСН||О́Й 1. бүсний; **~ые застёжки** бүсний чагт; 2. цээж, бэлхүүсэн; ~ **портрет** цээж хөрөг; 3. мэхийн; ~ **поклон** мэхийн ёслох; 4. бүсийн; **~ое время** бүсийн цаг.

ПОЯСНЯ́ТЬСЯ тайлбарлагдах, тодрох, тодорхой болох.

ПОЯСО́К нарийхан бүс.

ПРАБА́БКА,

ПРАБА́БУШКА элэнц эх, нагац элэнц эх.

ПРА́ВД||А 1. үнэн; **это сущая ~** энэ чухам үнэн; **по ~е говоря** үнэнийг хэлбэл, үнэндээ; **сказать кому-либо всю ~у** хэн нэгэнд бүхий үнэнийг хэлэх; **принимать за ~у** үнэмших; 2. үнэн, зөв; ~ **на вашей стороне** үнэн таны талд байна, таных зөв байна; 3. үнэхээр, үнэхээр, үнээр; **~, что мне письмо?** нээрээ надад захидал байна уу?; **я, ~, не знал этого**

би нээрээ үүнийг мэдээгүй; ~, **он уезжает** нээрээ тэр явах гэж байна.

ПРАВДИ́ВОСТЬ 1. үнэнч, шударга, голч; 2. лавтай, магад.

ПРАВДИ́ВЫЙ 1. үнэнч, шударга; ~ **человек** үнэнч хүн; ~ **характер** шударга зан; 2. үнэн, зөв; ~ **рассказ** үнэн өгүүллэг.

ПРАВДОПОДО́БИЕ үнэмшмээр байдал, үнэн байдалтай, үнэн шиг зүйл.

ПРАВДОПОДО́БНЫЙ үнэн шиг, үнэмшмээр, үнэн байдалтай; ~ **рассказ** үнэмшмээр яриа, үнэн байдалтай өгүүллэг.

ПРА́ВИЛ||О дүрэм; ~**а уличного движения** гудамжны хөдөлгөөний дүрэм; ~**а внутреннего распорядка** дотоод дүрэм; **грамматические** ~**а** хэл зүйн дүрэм; **соблюдать** ~**а языка** хэлний дүрмийг баримтлах; **по всем** ~**ам искусства** урлагийн бүх дүрэм журмын ёсоор; 2. журам; ~**а социалистического общежития** хамтран амьдрах социалист журам; 3. зарчим, ёс; **он человек строгих правил** тэр хатуу зарчимтай хүн; **взять себе за** ~ өөртөө зарчим болгох; **как общее** ~ ер нь, дандаа.

ПРАВИ́ЛО 1. шугам; 2. тэгшлүүр; 3. сэлүүр.

ПРА́ВИЛЬНО *зөв, зөвөөр;* ~ **поступать** *зөв хийх;* **совершенно** ~ туйлын зөв, тун зөв; ~ **решить** задачу бодлогыг зөв бодох.

ПРА́ВИЛЬН||ЫЙ 1. зөв; ~**ая политика** зөв бодлого; ~ **вывод** зөв дүгнэлт; 2. зөв, дүрэмт; ~**ое произношение** зөв дуудлага; ~ **глагол** дүрэмт үйл үг; 3. тэгш, тэгшхэн; ~ **нос** тэгшхэн хамар; ~ **треугольник** тэгш өнцөгт гурвалжин.

ПРАВИ́ЛЬНЫЙ засах, ирлэх; ~ **ремень** нийлүүр.

ПРАВИ́ТЕЛЬ 1. төр баригч, төрийн эзэн, засгийн эрх баригч; 2. захирагч, захи́ран шийтгэгч.

ПРАВИ́ТЕЛЬСТВЕННЫЙ засгийн газрын, засгийн; ~**ое распоряжение** засгийн газрын захирамж; ~**ые органы** засгийн газрын байгууллагууд; ~**ая делегация** засгийн газрын төлөөлөгчид.

ПРАВИ́ТЕЛЬСТВ||О засгийн газар, засаг; **глава** ~**а** засгийн газрын тэргүүн.

ПРА́ВИТЬ I 1. захирах, удирдах, барих; ~ **государством** улсыг (гүрнийг) захирах, төр барих; 2. жолоодох, жолоо барих; ~ **лошадью** морь жолоодох; ~ **машиной** машин жолоодох.

ПРА́ВИТЬ II 1. засах, хянах; ~ **корректуру** үсэг хянах; 2. ирлэх, хурцлах, билүүдэх, засах; ~ **пилу** хөрөө ирлэх; ~ **бритву** тонгорог билүүдэх.

ПРА́ВКА 1. засах, засалт, хянах, хяналт; 2. ирлэх, хуршлах, билүүдэх.

ПРАВЛЕ́НИ||Е 1. ерөнхий хороо; **председатель** ~**я** ерөнхий хорооны дарга; **член** ~**я банка** банкны ерөнхий хорооны гишүүн; 2. захирах, захиргаа, жолоо; **форма** ~**я** захиргааны хэлбэр; **бразды** ~**я** төрийн жолоо.

ПРА́ВНУК жич хүү.

ПРА́ВНУЧКА жич охин.

ПРА́В||О I хууль, ёс, хууль ёс, цааз, шүүх цааз; **гражданское** ~ иргэний хууль; **уголовное** ~ эрүүгийн хууль; **крепостное** ~ хамжлагат ёс; 2. эрх; ~**а и обязанности граждан** иргэний эрх үүрэг; ~ **на труд** хөдөлмөрлөх эрх; **избирательное** ~ сонгуулийн эрх; **водительские** ~**а** (машин) жолоодох эрх.

ПРА́ВО II нээрээ чухамдаа * **я,** ~, **не знаю, что мне делать** би нээрээ, яахаа мэдэхгүй байна.

ПРАВОБЕРЕ́ЖН||ЫЙ баруун эргийн, баруун хөвөөний, баруун бүсийн; ~**ая Украина** баруун эргийн Украин.

ПРАВОВО́Й хуулийн, хууль ёсны, шүүх цаазны.

ПРАВОМЕ́РНЫЙ хууль ёсны, зөв зүйтэй; ~ **поступок** зөв зүйтэй явдал.

ПРАВОМО́ЧИЕ эрх, эрх төгөлдөр, эрх мэдэл.

ПРАВОМО́ЧНЫЙ эрхтэн, хуулийн эрхтэй, төгөлдөр эрхтэй, эрх мэдэлтэй; ~ **депутат** хуулийн эрхтэн, депутат.

ПРАВОНАРУШЕ́НИЕ хууль зөрчих, гэмт хэрэг өдүүлэх.

ПРАВОНАРУШИ́ТЕЛЬ хууль зөрчигч, гэмт хэрэг өдүүлэгч.

ПРАВОПИСА́НИЕ зөв бичих зүй, үсгийн дүрэм.

ПРАВОСЛА́ВИЕ грек оросын христосын шажин, үнэн алдартын шажин.

ПРАВОСЛА́ВНЫЙ үнэн алдартын шажин.

ПРАВОСОЗНА́НИЕ хуулийн ухамсар, хуулийг мэдрэх.

ПРАВОСУДО́БНЫЙ хуулийн эрхтэй, эрхээ эдлэх чадвартай, эрх чадвар бүхий.

ПРАВОСУ́ДИЕ хууль зүй, шүүх; **искать** ~ хууль зүй эрэх.

ПРАВОТ||А́ үнэн, зөв, үнэн зөв; **доказать свою** ~**у** үнэн зөвөө нотлох.

ПРА́В||ЫЙ I 1. баруун; ~**ая рука** баруун гар; ~ **берег реки** голын баруун эрэг; ~**ая сторона** баруун тал.

ПРА́В||ЫЙ II 1. зөв зүйтэй, шударга; 2. гэмгүй, зэмгүй, буруугүй; **суд признал его** ~**ым** шүүх түүнийг гэмгүйд тооцов.

ПРА́ВЯЩ||ИЙ эрх баригч, засгийн эрх баригч; ~**ие круги** эрх баригчид.

ПРАГМАТИ́ЗМ прагматизм, ашиглааны ёс.

ПРА́ДЕД элэнц эцэг, нагац элэнц Эцэг; ~**ы** элэнц хуланц нар.

ПРАДЕ́ДУШКА элэнц аав, нагац элэнц аав.

ПРА́ЗДНЕСТВО баяр, баяр ёслол, найр наадам.

ПРА́ЗДНИК 1. баяр, баяр ёслол, найр наадам; **национальный** ~ *үндэсний баяр;* 2. *сайн өдөр, амралтын өдөр;* **гулять в** ~ амралтын өдөр зугаалах; **будет и на нашей улице** ~ манай талд баяр ирнэ.

ПРА́ЗДНИЧНЫЙ баярын, сайн өдрийн, гоёлын; ~ **день** баярын өдөр.

ПРА́ЗДНО юу ч хийхгүй, дэмий, гоёсон; ~ **провести день** юу ч хийхгүй өдөр өнгөрүүлэх.

ПРА́ЗДНОВАНИЕ *баяр ёслол хийх, баяр ёслол, баярыг ёслох.*

ПРА́ЗДНОВАТЬ баяр ёслол хийх, баярыг ёслох, баярыг тэмдэглэх; ~ **день рождения** төрсөн өдрийн баярыг ёслох.

ПРА́ЗДНОСТ||Ь дэмий суух, зүгээр суух, юу ч хийхгүй; **жить в** ~**и** юу ч хийхгүй суух.

ПРАЗДНОШАТА́ЮЩИЙСЯ зайгуул, дэмий хэсүүчлэгч.

ПРА́ЗДН||ЫЙ 1. юу ч хийхгүй. зүгээр; ~**ая жизнь богачей** баячуулын юу ч хийхгүй амьдрал; 2. дэмий, хоосон, зүгээр; ~**ые слова** дэмий үг; ~ **разговор** хоосон яриа; ~**ое любопытство** зүгээр сонирхох.

ПРА́КТИК 1. практикч, дадлагач, туршлагач; **он хороший теоретик и** ~ тэр сайн онолч туршлагатай хүн; 2. дадлагагай хүн, туршлагатай хүн, хашир хүн.

ПРА́КТИК||А 1. бодит хэрэг, ажил хэрэг, практик; **сочетать теорию с** ~**ой** онолыг практиктай хослох; **проводить что-либо на** ~**е** юмыг бодит хэрэг болгож гуйцэтгэх; 2. дадлага, туршлага; ~ **преподавания** багшлах дадлага; **летняя** ~ **студентов** оюутны зуны дадлага; **у него большая** ~ **по ремонту машин** машин засварлах талаар тэр их туршлагатай хүн.

ПРАКТИКА́НТ дагалдан сурагч, дадлагажигч.

ПРАКТИКОВА́ТЬ хэрэглэх, жинхэнэ хэрэглэх; ~ **новый метод работы** ажлын шинэ аргыг хэрэглэх.

ПРАКТИКОВА́ТЬСЯ 1. хэрэглэгдэх, хэрэглэх; **на заводе практикуются новые методы работы** завод дээр ажлын шинэ аргыг хэрэглэж байна; 2. сурах, дадлагажих, чаддаг болох; ~ **в плавании** усанд сэлж сурах.

ПРА́КТИКУМ дадлагын хичээл.

ПРАКТИЦИ́ЗМ 1. ажил хэрэгч явдал, дүй дөршилтэй байх; **здоровый ~** эрүүл ажил хэрэгч байдал; **узкий ~** явцуу ажил хэрэгч явдал; 2. туршлагыг баримтлах.

ПРАКТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. практик, бодит, жинхэнэ; **~ая деятельность** практик ажил; **он далек от ~ой жизни** тэр жинхэнэ амьдралаас хол байна; 2. туршлагын, дадлагын; **~ие занятия** дадлагын хичээл; 3. ажиллагааны, дадлагажлын, дадлагын; **~ курс иностранного языка** гадаад хэлний дадлагын курс.

ПРАКТИ́ЧНОСТЬ 1. хашир, догъ, ажил хэрэгч; 2. ашиг тустай, тохиромжтой; **~ нового метода** шинэ аргын тохиромжтой нь.

ПРАКТИ́ЧНЫЙ 1. хашир, догъ, ажил хэрэгч; **~ человек** хашир хүн; 2. ашигтай сайн, тохиромжтой; **~ способ обработки металла** төмөрлөгийг боловсруулах тохиромжтий арга.

ПРАОТЕ́Ц өвөг, эцэг өвөг, уг удам; **отправиться к праотцам** эрлэгт бараалхах.

ПРАПРА́ВНУК жүчинцэр.

ПРАХ, 1. үнсэн товрог, тоосон товрог; **развеять в ~** үнсэн товрог болгох; 2. шарил, чандар; **~ом пойти** балрах, сүйдэх.

ПРА́ЧЕЧНАЯ юм угаах газар, угаалгын газар.

ПРА́ЧКА угаагч эмэгтэй, хувцас угаагч хүүхэн.

ПРАЩА́ дүүгүүр, гүйвүүр.

ПРА́ЩУР уг удам, элэнц хуланц.

ПРЕА́МБУЛА удиртгал, оршил.

ПРЕБЫВА́НИ||Е орших, байх, байгаа; **изменить место своего ~я** байгаа газраа солих.

ПРЕБЫВА́ТЬ байх, байгаа нь, орших; **~ в столице** нийслэл хотод байх; **~ в унынии** гутарч байх; **~ в неведении** юу ч мэдэхгүй байх.

ПРЕВАЛИ́РОВАТЬ зонхилох, давуу байх.

ПРЕВЗО||ЙТИ́ давах, давж гарах, илүү болох, гартаах; **~ прежний уровень развития** урьдын хөгжлийн хэмжээг давж гарах; **доходы ~шли расходы** орлого нь зарлагаас илүү болов.

ПРЕВОЗМОГА́ТЬ,

ПРЕВОЗМО́ЧЬ даах, давах, дийлэх; **~ боль** өвчнийг даах; **~ сон** нойроо дийлэх.

ПРЕВОЗНЕСТИ́,

ПРЕВОЗНОСИ́ТЬ хэт магтах, хэт өргөмжлөх, дөвийлгөн хэлэх, даврууллж ярих; **~ чей-либо талант** хүний билгийг хэт магтах.

ПРЕВОСХОДИ́ТЕЛЬСТВО эрхэм ноён, дээд ноён.

ПРЕВОСХОДИ́ТЬ давах, давж гарах, илүү болох, гартаах.

ПРЕВОСХО́ДН||О,

ПРЕВОСХО́ДН||ЫЙ эрхэм сайн, төгс сайн; **~ое средство** эрхэм сайн юм, төгс сайн хэрэглүүр; **~ая степень** давуу зэрэг.

ПРЕВОСХО́ДСТВО давуу, давуу байх, давамгай; **доказать своё ~** давуугаа нотлох; **численное ~** тоогоор давуу байх.

ПРЕВРАТИ́ТЬ болгох, хувиргах, болгож хувиргах; **~ воду в пар** усыг уур болгох; **~ дело в шутку** юмыг тоглоом болгох, хувиргах; **~ возможность в действительность** бололцоог бодит хэрэг болгож хувиргах.

ПРЕВРАТИ||ТЬСЯ болох, хувирах, болж хувирах; **вода ~лась в лед** ус мөс болж хувирав; **~ в слух** чих тавих, чагнах; * **~ в выжатый лимон** бүүр аарц болгох.

ПРЕВРА́ТНО буруу, шал буруу, ташаа, урвуулж; **~ понимать** буруу ойлгох; **~ истолковывать** урвуулж тайлбарлах.

ПРЕВРА́ТНОСТЬ 1. хувирал, хувирах, хувирамтгай, тогтворгүй; **~ судьбы** заяаны хувирал, хувирах тавилан; 2. буруу, тас буруу, тонгоруу; **~ толкования** тас буруу тайлбарлах.

ПРЕВРА́ТН||ЫЙ 1. хувирах, хувирамтгай, хуурмаг; **~ое счастье** хувирах жаргал; 2. буруу, тас буруу, тонгоруу, урвуулж; **~ое представление о чём-либо** юмыг тонгоруу ойлгох.

ПРЕВРАЩА́ТЬ болгох, хувиргах, болгож хувиргах.

ПРЕВРАЩА́ТЬСЯ болох, хувирах, болж хувирах.

ПРЕВРАЩЕ́НИЕ болох, хувирах, болж хувирах; **~ куколки в бабочку** авгалдай эрвээхэй болж хувирах.

ПРЕВЫСИ́ТЬ давуулах, давуулан биелүүлэх.

ПРЕВЫША́ТЬ 1. давуулах, давуулан биелүүлэх; **~ норму** нормоо давуулан биелүүлэх; 2. хэтрүүлэх, дэндүүлэх; **~ свои полномочия** эрх мэдлээ хэтрүүлэх.

ПРЕВЫ́ШЕ эрхэм, давуу, илүү; **служение народу ~ всего** ард түмэндээ үйлчлэх нь юунаас ч эрхэм.

ПРЕГРА́Д||А хаалт, саад, саад тотгор; **водная ~** усан хаалт; **непреодолимая ~** давшгүй саад; **преодолеть все ~ы** бүх саад тотгорыг давах.

ПРЕГРАДИ́ТЬ,

ПРЕГРАЖДА́ТЬ хаах боох, саад хийх; **~ путь** зам хаах

ПРЕД (ПРЕ́ДО), урьд, урьдахь; **~ мной** миний өмнө; **~ ним** түүний өмнө; **я помню море ~ грозою** би цахилгаант бороонь урьдахь далайг дурсан санана; **~ лицом** тулгараад байхад.

ПРЕДАВА́ТЬ орхих; **~ забвению** мартаж орхих; **~ земле** булж орхих; **~ огню** шатааж орхих; 2. өгөх, шилжүүлэх; **~ суду** шүүхэд өгөх; 3. урвах, барьж өгөх, дайсанд тушаах; **~ друга** нөхрөө барьж өгөх.

ПРЕДАВА́ТЬСЯ 1. эрхэнд орох, эрхэнд автах; **~ врагу** дайсны эрхэнд орох; 2. болох, мүн болох, автах, дарагдах, ташуурах; **~ мечтам** мөрөөдөл болох; **~ тоске** уйтгарт дарагдах; **~ своим страстям** шуналдаа ташуурах.

ПРИДА́НИЕ домог, хууч үг; **старое ~** хуучин домог; **живое ~** одоо ярьдаг хууч үг.

ПРЕДА́НИЕ 1. орхих; **~ полному забвению** бүрмөсөн мартаж орхих; 2. өгөх, шилжүүлэх; **~ суду** шүүхэд шилжүүлэх; 3. урвах, барьж өгөх, дайсанд тушаах.

ПРЕ́ДАННОСТЬ шударга, үнэнч.

ПРЕ́ДАННЫЙ үнэнч, итгэлт, шударга; **~ друг** итгэлт нөхөр.

ПРЕДА́ТЕЛЬ урвагч, урван тэрслэгч; **низкий ~** олиггүй урвагч.

ПРЕДА́ТЕЛЬСК||ИЙ 1. урваж, урвасан, тэрслүү; **~ поступок** урвасан явдал; 2. найдваргүй, хуурмаг; **~ая погода** найдваргүй цаг уур.

ПРЕДА́ТЕЛЬСТВО урвалт, урвах, итгэлийг эвдэх.

ПРЕДА́ТЬ 1. орхих; **~ забвению** мартаж орхих; **~ земле** булж орхих (оршуулах); **~ огню** шатааж орхих; 2. өгөх, шилжүүлэх; 3. урвах, барьж өгөх, дайсанд тушаах.

ПРЕДА́ТЬСЯ эрхэнд орох, эрхэнд автах; **~ врагу** дайсны эрхэнд автах; **~ другу** нөхрийн эрхэнд орох; 2. болох, дарагдах, мүн болох, автах, ташуурах; **~ мечтам** мөрөөдөл болох, бодол болох.

ПРЕДБА́ННИК халуун усны өмнөх өрөө, банийн наад тасалгаа.

ПРЕДВАРИ́ТЕЛЬНО урьдаар, урьдчилан эртхэн.

ПРЕДВАРИ́ТЕЛЬН||ЫЙ, урьдчилан, урьдчилсан, анхны; **~ое обсуждение** урьдчилан шүүмжилж хэлэлцэх.; **~ые сведения** урьдчилсан мэдээ; **~ое заключение** урьдчилан хорих, урьдчилан дүгнэх; **~ое следствие** урьдчилан мөрдөх, анхны байцаалт; **~ая продажа билетов** билетийг урьдчилан худалдах.

ПРЕДВАРИ́ТЬ 1. урьдчилан мэдэгдэх; **~ приезд** ирэхээ урьдчилан мэдэгдэх; 2. урьтах, урьтаж амжих, түрүүлж хийх; **~ события** хэрэг явдлаас рьтах.урьдчилан мэдэгдэх.

ПРЕДВЕ́СТИЕ тэмдэг, болохын тэмдэг, шинж орох, ёр орох; **~ бури** шуурга болохын тэмдэг; **~ весны** хаврын шинж орох.

ПРЕДВЕ́СТНИК,

ПРЕДВЕ́СТНИЦА 1. ёрч, зөнч; 2. тэмдэг, болохын тэмдэг, шинж орох. ёр; ~ **весны** хавар болохын тэмдэг.

ПРЕДВЕЩА́||ТЬ дохио болох, зөгнөх, ёрлох, иш үзүүрлэх, бошиг үзүүлэх; **тучи ~ли грозу** хар үүл аадар орохын дохио болов; **молодому артисту всё ~ло успех** залуу жүжигчинд амжилт олохын дохио бүрдэв.

ПРЕДВЗЯ́ТОСТ||Ь урьдаас тааварлах, буруу таамаглал, этгээд санал; **судить без ~и** урьдаас тааварлахгүй.

ПРЕДВЗЯ́Т||ЫЙ шүүмжлэж үзээ, урьдаас тааварласан, буруу таамаг, этгээд санаа; **~ое мнение** урь-даас тааварласан санал.

ПРЕДВИ́ДЕНИЕ урьдаас мэдэх, *төсөөлөл, ирээдүйг төсөөлөх*, зөн билэг; **научное** ~ шинжлэх ухааны төсөөлөл, шинжлэх ухааны зөн билэг.

ПРЕДВИ́ДЕТЬ урьдаас мэдэх, угтаж мэдэх, урьдаас төсөөлөх; ~ **ход событий** үйл явдлын өрнөлийг урьдаас мэдэх; **чтобы руководить, надо** ~ удирдахын тул угтаж мэдэх хэрэгтэй.

ПРЕДВИ́ДЕ||ТЬСЯ болмоор байх, гармаар байх, урьдаас мэдэгдэх; **изменений не ~тся** өөрчлөлт гарахгүй; **ничего интересного там не ~тся** тэнд сонирхолтой юм болмооргуй байна.

ПРЕДВКУСИ́ТЬ,

ПРЕДВКУША́ТЬ *гэж баярлах, угтаж бахдах*; ~ **удовольствие** сэтгэл ханана гэж баярлах; ~ **радость свидания** уулзахын баярыг угтаж бахдах, уулзана гэж баярлах.

ПРЕДВКУШЕ́НИЕ гэж баярлах, угтаж баярлах, угтаж бахдах, урьдаас бахдах.

ПРЕДВОДИ́ТЕЛЬ манлайлагч, толгойлогч, тэргүүлэгч, ахлагч; ~ **племени** отгийн тэргүүлэгч; ~ **дворянства** тайж нарын ахлагч.

ПРЕДВОДИ́ТЕЛЬСКИЙ манлайлагчийн, толгойлогчийн, тэргүүлэгчийн.

ПРЕДВОДИ́ТЕЛЬСТВО толгойлох, манлайлах, тэргүүлэх.

ПРЕДВОДИ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ толгойлох, манлайлах, тэргүүлэх; ~ **войсками** цэрэг манлайлах

ПРЕДВОЕ́ННЫЙ дайны өмнөх, дайны урьдахь; ~ **период** дайны өмнөх үе.

ПРЕДВОСХИ́ТИТЬ,

ПРЕДВОСХИЩА́ТЬ, урьдаас мэдэх, урьдаас төсөөлөх.

ПРЕДВЫ́БОРН||ЫЙ сонгуулийн урьдахь, сонгуулийн өмнөх; **~ое собрание избирателей** сонгуулийн өмнөх сонгогчдын хурал.

ПРЕДГО́РЬЕ уулын бойр, уулын дэвсэг, хаяа уул.

ПРЕДДВЕ́РИ||Е 1. өмнөхөн, урьдхан, эгээ эхэн; **в ~и грядущих событий** *болох их явдлын эгээ эхэнд*; 2. үүдэвч; ~ **гортани** төвөнхийн үүдэвч.

ПРЕДЕ́Л 1. хил, зааг, зах; **за ~ами страны** тус орны хилийн цаана; **вернуться в родные ~ы** нутгийнхаа *хил дотор буцаж ирэх*; **~ы города** хотын зааг; **выйти из ~ов дозволенного** зөвшөөрсөн заагаас гарах (давах); 2. дотор, хугацаа; **в ~ах года** жилийн дотор; 3. туйл, хязгаар; ~ **нагрузки машины** машины ачаа даах туйл; **дойти до ~а** туйлд хүрэх (мухарт тулах); **всему есть** ~ юм бүхэнд хязгаар бий.

ПРЕДЕ́ЛЬН||ЫЙ туйл, туйлт, цаад захын; **~ая усталость** туйлын ядрах; **~ая скорость** туйлын хурд; ~ **срок** цаад захын хугацаа.

ПРЕДЗНАМЕНОВА́НИЕ бэлэг тэмдэг, зөн, совин, ёр; **доброе** ~ сайн бэлэг тэмдэг; **дурное** ~ муу ёр.

ПРЕДИКА́Т өгүүлэхүүн, учир зүйн өгүүлэхүүн: ~ **суждения** бодомжийн өгүүлэхүүн.

ПРЕДИСЛО́ВИ||Е оршил, өмнөх үг; **без всяких ~й** олон таван үггүй.

ПРЕДЛАГА́ТЬ дуртгах, санал оруулах, санал дэвшүүлэх.

ПРЕДЛО́Г I шалтаг, нэрийдэл, далимдуулал; **найти ~ для отказа** татгалзах шалтаг олох; **под ~ом усталости** ядарсан гэдэг нэрийдлээр; ~ **для ссоры** *хэрэлдэхийн шалтаг*.

ПРЕДЛО́Г II угтвар үг (үгийн өмнө хэрэглэгддэг, өөрөө биеэ даасан утгагүй туслах үг).

ПРЕДЛОЖЕ́НИЕ I 1. дуртгал, дуртгах, санал; **внести** ~ санал оруулах; **принимать** ~ санал зөвшөөрөх; 2. нийлүүлэлт; 3. гэрлэхийг дуртгах, гэрлэе гэх; **сделать** ~ гэрлэе гэж хэлэх.

ПРЕДЛОЖЕ́НИЕ II өгүүлбэр; **простое** ~ энгийн өгүүлбэр: **сложное** ~ нийлмэл өгүүлбэр; **придаточное** ~ хавсарсан өгүүлбэр, гишүүн өгүүлбэр.

ПРЕДЛОЖИ́||ТЬ 1. оруулах, санал оруулах, дуртгах, дэвшүүлэх; ~ **новый проект** шинэ төсөл оруулах; ~ **председателя** *даргаар сонгох санал оруулах*; 2. гэх, гэж дуртгах; ~ **свои услуги** үйлчилье гэж дуртгах, туслалцья гэх; **~ли закончить работу в недельный срок** нэг долоо хоногт ажлаа дуусгая гэх; ~ **построить дом** байшин барья гэх; ~ **явиться в суд** шүүхэд ирээрэй гэх; 3. тавих, оруулах; ~ **вопрос** асуулт тавих; ~ **руку** эхнэр болохыг гуйх; ~ **тост** хундага өргөх.

ПРЕДЛО́ЖНЫЙ угтвар үгт; ~ **падеж** угтвар үгт зүйн ялгал; ~ **оборот** угтвар үгт хэлхэц.

ПРЕДМА́ЙСК||ИЙ майн өмнөх, майн нэгнийн урьдахь, майн баярыг угтах; **~ое соревнование** майн өмнөх уралдаан, майн баярыг угтсан уралдаан.

ПРЕДМЕ́СТЬЕ дүүрэг, дэргэдэх *тосгоны*; ~ **Москвы** Москвагийн дэргэдэх тосгоны.

ПРЕДМЕ́Т 1. юм. эд, өлөг; **~ы широкого потребления** нийтийн хэрэгцээний юм, өргөн хэрэглээний юм; 2. юм, сэдэв; ~ **разговора** ярих юм; ~ **спора** маргах юм; ~ **насмешек** шоолох юм; 3. хичээл, зүйл; **сдать экзамены по всем ~ам** бүх хичээлээр шалгалт өгөх; ~ **изучения** судлах зүйл.

ПРЕДМЕ́ТН||ЫЙ юмын, бодитой, зүйлчлэн, зүйлчлэх; **~ое имя** юмны нэр; **~ая система обучения** зүйлчлэл заах систем; ~ **каталог** номын зүйлчлэх товъёг; ~ **указатель** зүйлчлэх бүгд хэлхээ; ~ **урок** үзвэртэй хичээл.

ПРЕДНАЗНАЧА́ТЬ зориулах, оногдуулах, залах.

ПРЕДНАЗНА́ЧИТЬ зориулах, оногдуулах, заяах; ~ **деньги на поездку** юманд явахад мөнгө зориулах.

ПРЕДНАЗНАЧЕ́НИЕ 1. зориулчих, урьдаас зориулах; 2. оноо, тавилан; **высокое ~ писателя** зохиолчийн эрхэм тавилан.

ПРЕДНАЗНА́ЧЕННЫЙ 1. зориулагдсан, урьдаас зориулагдсан; 2. оноогдсон, оноотой, тавилантай; **он предназначен для науки** тэр шинжлэх ухаанд оноотой хүн.

ПРЕДНАМЕ́РЕНН||ЫЙ санаатай, зориуд санаатай, зориуд хийсэн; **~ое действие** зориуд хийсэн үйл.

ПРЕДНАЧЕРТА́НИ||Е төлөвлөн заах, урьдаас өгсөн заалт; **следовать чьим-нибудь ~ям** хүний төлөвлөн заасныг мөрдөх.

ПРЕДНАЧЕРТА́ТЬ төлөвлөн заах, урьдаас заах, зааж зурах; ~ **порядок действий** үйл явдлын журмыг зааж зурах.

ПРЕ́ДО өмнө, урьд, урд; ~ **мной** миний өмнө.

ПРЕ́ДОК уг удам, дээд ёс.

ПРЕДОПРЕДЕЛЕ́НИЕ 1. урьдаас тогтоох, урьдаас шийдвэрлэх; 2. тавилан заяа.

ПРЕДОПРЕДЕЛ||И́ТЬ,

ПРЕДОПРЕДЕЛ||ЯТЬ урьдаас тогтсон, урьдаас шийдвэрлэх; **удачное начало ~ило дальнейший успех** аятайхан эхэлсэн нь цаашдын амжилтыг урьдаас шийдвэрлэв.

ПРЕДОПРЕДЕЛИ́ТЬСЯ,

ПРЕДОПРЕДЕЛЯ́ТЬСЯ урьдаас тогтох, урьдаас шийдвэрлэгдэх.

ПРЕДОСТА́ВИТЬ хэрэглүүлэх, барьзнуулах, өгөх.

ПРЕДОСТАВЛЯ́ТЬ 1. хэрэглүүлэх, барьзнуулах, өгөх; ~ **комнату кому-нибудь** тасалгааг хүнд хэрэглүүлэх; ~ **свою библиотеку в распоряжение товарища** номын сангаа нөхрийн мэдэлд өгөх; 2. зөвшөөрөх, олгох, эрх олгох.

ПРЕДОСТАВЛЕ́НИЕ олгох, хэрэглүүлэх, барьзнуулах, өгөх; ~ **кредитов** зээл олгох.

ПРЕДОСТЕРЕГА́ТЬ болгоомжлуулах, урьдаас сануулах, сэрэмжлүүлэх.

ПРЕДОСТЕРЕ́ЧЬ болгоомжлуулах, урьдаас сануулах, сэрэмжлүүлэх, цэнэх; ~ **от опасности** аюулаас сэрэмжлүүлэх.

ПРЕДОСТЕРЕЖЕ́НИЕ урьдаас сануулах, сэрэмжлэх, сэргийлэх, болгоомжлох, цэнэх, **сделать** ~ урьдаас сануулж хэлэх.

ПРЕДОСТОРО́ЖНОСТ||Ь болгоомж, болгоомжлох, сэрэмж, цэнэх, сэргийлэх; **принять меры ~и** болгоомжлох арга хэмжээг авах.

ПРЕДОСУДИ́ТЕЛЬНЫЙ сонжилтой, буруушаамаар, зохисгүй; ~ **поступок** сонжилтой явдал, буруушаамаар хэрэг.

ПРЕДОТВРАТИ́ТЬ,

ПРЕДОТВРАЩА́ТЬ арилгах, үгүй болгох, царж зайлуулах; ~ **бедствие войны** дайны гай зовлонг арилгах.

ПРЕДОТВРАЩЕ́НИЕ арилгах, үгүй болгох, царж зайлуулах; ~ **агрессии** түрэмгийлэн халдахгүй болгох.

ПРЕДОХРАНЕ́НИЕ хамгаалах; ~ **дерева от гниения** модыг өмхрөхөөс хамгаалах.

ПРЕДОХРАНИ́ТЕЛЬ хамгаалуур, хамгаалагч, сойлт; **ружейный** ~ бууны сойлт.

ПРЕДОХРАНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ хамгаалах, сэргийлэх; **~ая прививка** хамгаалах тарилга; **~ые меры** сэргийлэх арга хэмжээ.

ПРЕДОХРАНИ́ТЬ,

ПРЕДОХРАНЯ́ТЬ, хамгаалах, сэргийлэх; ~ **от повреждения** гэмтэхээс хамгаалах.

ПРЕДПИСА́ТЬ тушаах, тушаал бичиж өгөх.

ПРЕДПИ́СЫВАТЬ 1. тушаах, тушаал бичиж өгөх; ~ **выехать** морд гэж тушаах; 2. зааварлах, зөвлөх, гэх; **врач предписал ему постельный режим** эмч түүнийг үргэлж хэвтэж бай гэсэн юм.

ПРЕДПИСА́НИЕ 1. тушаал; **секретное** ~ нууц тушаал; **получить ~ выехать** мордох тушаал авах; 2. заавар; ~ **врача** эмчийн заавар.

ПРЕДПЛЕ́ЧЬЕ шуу, бугуй.

ПРЕДПОЛАГА́ЕМ||ЫЙ төлөвлөж байгаа, тухайлсан, багцаалсан; **~ая поездка** төлөвлөж байгаа аян.

ПРЕДПОЛАГА́||ТЬ 1. төсөөлөх, багцаалах, тухайлах; 2. санаатай байх; **я ~ю окончить работу скоро** би ажлаа түргэн дуусгах санаатай байна; 3. хэрэгтэй байх; **эта работа ~ет большой опыт** энэ ажилд их туршлага хэрэгтэй байна.

ПРЕДПОЛАГА́||ТЬСЯ төлөвтэй байх, болмоор байх; **заседание ~ется устроить вечером** хурал үдэш хуралдах төлөвтэй байна.

ПРЕДПОЛОЖЕ́НИЕ 1. тэгнэ байгаа, тийм байх гэж таамаглах; **высказать** ~ тийм байх гэж хэлэх; 2. -маар байх; **у него было ~ уехать** отсюда тэр эндээс явчмаар байв; **терять-ся в ~х** тааварлаж ядах.

ПРЕДПОЛОЖИ́ТЕЛЬНО 1. барагцаалж, тухайлж; **назначить ~ день отъезда** явах өдрөө барагцаалж болзох; 2. барагцаалахад; **все путешествие, ~, продлится три недели** бүх жуулчлал барагцаалахад гурван долоо хоног үргэлжлэх байх.

ПРЕДПОЛОЖИ́ТЕЛЬНЫЙ барагласан, багцаалсан; ~ **результат** багцаалсан үр дүн.

ПРЕДПОЛОЖИ́||ТЬ багцаалах, барагцаалах, таамаглах; **можно с достоверностью** ~ нилээд ноттойгоор таамаглаж болно; 2. байх гэж бодох; **~м, что ты прав** чиний зөв гэж бодъё.

ПРЕДПОСЛЕ́ДНИЙ шувтарганы өмнөх, сүүлчийн өмнөх, сүүлээсээ хоёрдахь; ~ **номер газеты** сонины сүүлчийн дугаарын өмнөх нь.

ПРЕДПОСЫ́ЛК||А 1. урьдчилсан нөхцөл; ~ **успеха** амжилтын урьдчилсан нөхцөл; 2. үүд, баримжаа; **исходить из правильной ~и** зөв баримжаанаас үүсгэж хэлэлцэх.

ПРЕДПОЧЕ́СТЬ шилэхэрхэмлэх; 2. дээртэх, дээр гэж бодох; ~ **полезное приятному** аятай юмнаас ашигтай юмыг дээр гэх, дээр гэж бодох.

ПРЕДПОЧТЕ́НИЕ эрхэмлэх, шилэх, дээдлэх; **отдать** ~ **кому-либо** хүнийг эрхэмлэн хүндлэх.

ПРЕДПОЧТИ́ТЕЛЬНО илүү эрхэмлэж, дээр гэж бодож, бүр сайн; **нужно сделать об этом сообщение, ~ в письменной форме** энэ тухай мэдэгдэх хэрэгтэй, тэгэхдээ бичгээр бол бүр сайн.

ПРЕДПОЧТИ́ТЕЛЬНЫЙ илүү, дээр, хамгийн зохимжтой; **наиболее предпочтителен** хэрэг тийм болбол (тэгж дуусвал) бүр дээр; ~ **срок предоставления доклада — следующая неделя** илтгэл тавих хамгийн зохимжтой хугацаа бол дараагийн долоо хоног болно.

ПРЕДПРА́ЗДНИЧН||ЫЙ баярын өмнөх; **~ая торговля** баярын өмнөх худалдаа.

ПРЕДПРИИ́МЧИВЫЙ самбаатай, самбаа зальтай, арга зальтай, овжин; ~ **человек** самбаа зальтай хүн.

ПРЕДПРИНИМА́ТЕЛЬ үйлдвэрийн эзэн, худалдаа үйлдвэрийн эзэн.

ПРЕДПРИНИМА́ТЕЛЬСКИЙ үйлдвэрийн эзний, эзний; ~ **доход** эзний орлого.

ПРЕДПРИНИМА́ТЬ,

ПРЕДПРИНЯ́ТЬ эхлэх, хийж эхлэх, гэж оролдох, үүсгэх; ~ **исследование** судалж эхлэх, судалгаа хийж эхлэх; ~ **необходимые меры** чухал арга хэмжээг авч эхлэх.

ПРЕДПРИЯ́ТИ||Е үйлдвэрийн газар, үйлдвэр; **работать на ~и** үйлдвэр дээр ажиллах 2. хэрэг, ажил; **рискованное** ~ аз турших хэрэг; **интересное** ~ сонирхолтой ажил.

ПРЕДРАСПОЛАГА́ТЬ,

ПРЕДРАСПОЛОЖИ́ТЬ аятай болгох, ялгуум болгох; ~ **кого-нибудь в свою пользу** хүнийг өөрийн тусын тул ялгуум болгох.

ПРЕДРАСПОЛОЖЕ́НИЕ дүйтэй, дуршилтай, ялдам.

ПРЕДРАСПОЛО́ЖЕННОСТЬ 1. дүйтэй, дуршилтай, ялдам; ~ **к музыке** хөгжимд дүйтэй; ~ **к научным изысканиям** шинжлэл судлалд дуршилтай; 2. тусамтгай, өртөмгий, амархан хүрэх; ~ **к туберкулёзу** сүрьеэ өвчинд өртөмтгий.

ПРЕДРАСПОЛО́ЖЕННЫЙ 1. дүйтэй, дуршилтай, ялдам; 2. тусамтай, өртөгдөх, амархан хүрдэг; **он предрасположен к простуде** тэр амархан салхи цохиулдаг хүн.

ПРЕДРАССВЕ́ТНЫЙ үүрийн өмнөх, үүрийн хяраа; ~ **туман** үүрийн хярааны манан.

ПРЕДРАССУ́Д||ОК атгаг сэжиг, балай заншил; **мещанский** ~ бэртэгчний атгаг сэжиг; **человек без ~ков** атгаг сэжиг байхгүй хүн.

ПРЕДРЕКА́ТЬ,

ПРЕДРЕ́ЧЬ урьдаас айлдах, лүндэгнэх.

ПРЕДРЕША́ТЬ урьдаас шийдвэрлэх, үгтаж шийдэх; **не следует ~ события** аливаа явдлыг урьдаас шийдвэрлэж болохгүй; ~ **вопрос** асуултыг үгтаж шийдэх.

ПРЕДСЕДА́ТЕЛЬСК||ИЙ даргын; **~ое место** даргын суудал.

ПРЕДСЕДА́ТЕЛЬСТВО даргалах.
ПРЕДСЕДА́ТЕЛЬСТВУЮЩИЙ даргалагч, даргалж байгаа хүн, дарга.
ПРЕДСЕ́РДИЕ зүрхний тосгуур.
ПРЕДСКАЗА́НИЕ урьдаас мэдэх, ирээдүйг мэдэх, мэргэлэх; ~ **погоды** цаг уурыг урьдаас мэдэх.
ПРЕДСКАЗА́ТЕЛЬ урьдаас мэдэгч, төлөгч, мэргэн хүн; ~ **погоды** цаг уурыг урьдаас мэдэгч.
ПРЕДСКАЗА́ТЕЛЬНИЦА урьдаас мэдэгч эмэгтэй, мэргэн хүүхэн.
ПРЕДСКАЗА́ТЬ урьдаас мэдэх, угтаж мэдэх, ирээдүйг мэдэх.
ПРЕДСКА́ЗЫВАТЬ 1. урьдаас мэдэх, угтаж мэдэх, ирээдүйг мэдэх; **правильно ~ погоду** тэнгэр ямар болохыг урьдаас зөв мэдэх; 2. мэргэлэх, бошиг үзүүлэх.
ПРЕДСМЕ́РТНЫЙ амьсгаа хураахын өмнө, сүүлийн; ~ **час** үхэхийн өмнөх цаг; ~ **вздох** сүүлийн амьсгал.
ПРЕДСТАВА́ТЬ урд зогсох; ~ **перед судом** шүүхийн өмнө зогсох.
ПРЕДСТАВИ́ТЕЛЬ 1. төлөөлөгч, төлөөний хүн; ~ **учреждения** албан газрын *төлөөний хүн*; ***полномочный*** ~ бүрэн эрхт төлөөлөгч, элчин сайд; 2. төлөөлөгч, жишээ, нэг нь, нэг амьтан, нэг ургамал; ~ **класса млекопитающих** хөхтөны аймгийн нэг амьтан.
ПРЕДСТАВИ́ТЕЛЬНИЦА төлөөлөгч эмэгтэй.
ПРЕДСТАВИ́ТЕЛЬНОСТЬ намба, сүр.
ПРЕДСТАВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ I сонгогдсон төлөөлөгчдийн, сонголтын, сонгуультай; **~ое собрание** сонгогдсон төлөөлөгчдийн хурал; ~ **образ правления** сонголтын журмаар захирах; **~ое учреждение** сонгуультай албан газар.
ПРЕДСТАВИ́ТЕЛЬНЫЙ II намбатай, сүрлэг; ~ **мужчина** намбатай эр.
ПРЕДСТАВИ́ТЕЛЬСТВ||О төлөөлөгчийн газар; **торговое ~** худалдааны төлөөлөгчийн газар; 2. төлөөлөх явдал, төлөөлөгчийн эрх үүрэг; 3. төлөөлөгчийн, төлөөлөгчийг сонгох журам; **норма ~а** төлөөлөгчдийн тоо.
ПРЕДСТА́ВИТЬ 1. өгөх, гаргах, үзүүлэх, хүргэж өгөх; **~ список сотрудников** ажилтны нэрийн жагсаалтыг гаргаж өгөх; ~ **доказательства** нотолгоо гаргах; 2. танилцуулах; ~ **гостя собравшимся** цуглагсдад зочныг танилцуулах; 3. дэвшүүлэх; ~ **к награде** шагнуулахаар дэвшүүлэх; 4. учруулах, -тай юм; **это не представит затруднений** энэ бэрхшээл учруулах юм биш, энэ төвөгтэй юм биш; 5. санаанд багтах, сэтгэлдээ ургуулан бодох; **не могу себе этого ~** энэ ч миний санаанд багтахгүй *юм байна*; **~ картину боя** байлдааныг сэтгэлдээ ургуулан бодох; 6. үзүүлэх, харуулах, дүрслэх; ~ **дело в смешном виде** юмыг инээдтэйгээр дүрслэх.
ПРЕДСТА́ВИТЬСЯ танилцах, нэрээ хэлж танилцах.
ПРЕДСТАВЛЯ́ТЬСЯ танилцах, нэрээ хэлж танилцах, өөрийгөө танилцуулах; ~ **собравшимся** цуглагсдад нэрээ хэлж танилцах; 2. юм шиг болох, маяг үзүүлэх; ~ **больным** өвчтэй *юм шиг болох*; ~ **спящим** *унтсан маяг* үзүүлэх; 3. санагдах, сэтгэлд ургах; **это тебе только представилось** чамд тэгж санагдаж л дээ; 4. тохиолдох, дайралдах, учрах; **представился удобный случай** аятайхан бололцоо дайралдлаа; **если представится случай** хэрэг тохиол дайралдвал.
ПРЕДСТАВЛЕ́НИ||Е 1. дэвшүүлэх; ~ **к награде** шагналд нэр дэвшүүлэх; 2. мэдүүлэх, үзүүлэх, илэрхийлэх; ~ **о новых штатах** шинэ орон тооны тухай мэдүүлэх; 3.гаргалт, тоглолт, жүжиг; **первое ~ новой пьесы** шинэ жүжгийн анхны тоглолт; **новое** ~ шинэ жүжиг; 4. санагдах, сэтгэлд дахин ургах; 5. ойлгомж, мэдэх, төсөөлөл; **иметь неправильное ~** буруу ойлгомжтой байх; **не иметь ни малейшего ~я о чём-нибудь** ямар нэг юмны тухай огт юу ч мэдэхгүй байх.
ПРЕДСТАВЛЯ́||ТЬ 1. учруулах, татах, -тай; **это не ~ет затруднений** энэ төвөг учруулах юм биш, энэ төвөг татах юм биш; **работа ~ет для меня значительный интерес** уг ажил надад нилээд сонирхолтой байна; 2. төлөөлөх; ~ **учреждение** албан газрыг төлөөлөх.
ПРЕДСТА́ТЬ зогсох, ирэх, үзэгдэх; ~ **перед судом** шүүхийн өмнө зогсох; ~ **перед зрителями** үзэгчдийн өмнө гарч ирэх.
ПРЕДСТО||Я́ТЬ болох, гэж байх, хийх болж байх, гарах гэж байх, 1. тохиолдох; **~ит интересная работа** сонирхолтой ажил хийх болж байна; **нам ~ит значительный расход** биднээс их зардал гарах гэж байна; **~ят крупные события** их хэрэг гарах гэж байна.
ПРЕДСТОЯ́Щ||ИЙ ирэх, болох гэж байгаа, айсуй; **в ~ем году** ирэх жилд; **на ~ем собрании** болох гэж байгаа хурал дээр.
ПРЕДТЕ́ЧА ууган; **Ломоносов — ~ многих великих русских учёных** Ломоносов — Оросын олон их эрдэмтдийн ууган нь *мөн*.
ПРЕДУБЕЖДЕ́НИЕ урьдаас хэлбэрүү санах, атгаг санаа, буруу атгаг, сэжиглэл, сэжиг таавар; **относиться к чему-нибудь с ~м** юманд урьдаас сэжиглэлтэй хандах.
ПРЕДУБЕЖДЁННЫЙ урьдаас хэлбэрүү санаалах, атгаг санаатай, сэжиг таавартай; **человек ~ против нас** бидний тухай атгаг санаатай хүн.
ПРЕДУГАДА́ТЬ тааварлаж мэдэх, урьдаас мэдэх.
ПРЕДУГА́ДЫВАТЬ тааварлаж мэдэх, урьдаас мэдэх; ~ **намерение врага** дайсны санааг урьдаас мэдэх.
ПРЕДУМЫ́ШЛЕННО муу санаагаар хийсэн, зориуд, хорон сэтгэлтэй.
ПРЕДУМЫ́ШЛЕННЫЙ муу санаагаар хийсэн, зориуд, хорон сэтгэлтэй.
ПРЕДУПРЕДИ́ТЕЛЬНОСТЬ *их анхаарал тавих, тун эелдэг, голшиг.*
ПРЕДУПРЕДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. анхааруулах, болгоомжлох, сэргийлэх, сэрэмжлэх; ~ **сигнал** анхааруулах дохио; **~ые меры** сэргийлэх арга хэмжээ; 2 их анхааралтай, их эелдэг, голшиг, ууриалагхан; **~ое отношение к кому-либо** хүнд их эелдэг байх.
ПРЕДУПРЕДИ́ТЬ мэдэгдэх, урьдчилан мэдэгдэх, урьдаас мэдэгдэх, урьдаас сануулах; ~ **об отъезде** явахаа урьдаас мэдэгдэх; 2. гарахааргүй болох, сэрэмжлэх; ~ **пожар** түймэр гарахааргүй болгох; 3. урьтах, урьтаж амжих, өрсөх, түрүүлэх; ~ **события** үйл явдлаас өрсөх.
ПРЕДУПРЕЖДЕ́НИ||Е 1. мэдээлэх, урьдаас мэдэгдэх, мэдээ чимээ; **пришёл без всяких ~й** огт мэдээ чимээгүй байгаад (гэнэт) ирэв; 2. сануулга, урьдаас сануулах, анхааруулах, **строгий выговор с ~ем** урьдаас сануулж хатуу донгодох; **серьёзное** ~ хатуу сануулга.
ПРЕДУСМА́ТРИВАТЬ урьдаас мэдэх, урьдаас заах, анхааруулга авах.
ПРЕДУСМОТРЕ́||ТЬ урьдаас мэдэх, урьдаас заах, анхааруулга авах, хараандаа авах, урьдчилан мэдэх; ~ **все возможности** бүх бололцоог хараандаа авах; **в договоре такой случай не ~н** гэрээнд ийм явдлыг урьдаас заасангүй.
ПРЕДУСМОТРИ́ТЕЛЬНОСТЬ болгоомжлох, хаширлах, урьдаас мэдэх.
ПРЕДУСМОТРИ́ТЕЛЬНЫЙ болгоомжтой, хашир, урьдаас анхаарах; ~ **человек** хашир хүн.
ПРЕДЧУ́ВСТВИЕ совин, урьдаас мэдрэх; **радостное** ~ баярын совин.

ПРЕДЧУ́ВСТВОВАТЬ зөгнөх, совин татах, урьдаас мэдрэх; ~ **радостное событие** баярт явдлыг зөгнөх.

ПРЕДШЕ́СТВЕННИК өмнөх зүтгэлтэн, өмнөх хүн, түрүүчийн хүн.

ПРЕДШЕ́СТВЕННИЦА түрүүчийн эмэгтэй.

ПРЕДШЕ́СТВОВА||ТЬ 1. өмнө явагдах, урьд болох; **принятию решения ~ло длительное обсуждение** шийдвэр гаргахын өмнө удтал шүүмжлэл явагдав; 2. түрүүлж явах.

ПРЕДШЕ́СТВУЮЩИЙ өмнөх, урьдах; ~ **год** урьдахь жил.

ПРЕДЪЯВИ́ТЕЛ||Ь 1. үзүүлэгч; **прошу выдать деньги ~ю этого письма** энэ захидлыг үзүүлэгчид мөнгө олгохыг гуйя; 2. мэдүүлэгч; ~ **иска** зарга мэдүүлэгч.

ПРЕДЪЯВЛЕ́НИ||Е 1. үзүүлэх; **уплачиваемый по ~ю** үзүүлмэгц тавин олгоно; 2. мэдүүлэх, мэдүүлэг, тавих; ~ **претензий** гомдол мэдүүлэх; ~ **требований** шаардлага тавих.

ПРЕДЫДУ́Щ||ИЙ 1. өнгөрсөн өмнөх, урьдах; ~ **год** өнгөрсөн он; **өмнөх жил**; 2. дээр дурдсан, урьд хэлсэн; **из ~его следует вывод** дээр дурдсанаас гарах дүгнэлт нь.

ПРЕЕ́МНИК залгамжлагч; **выбрать себе ~а** залгамжлагчаа сонгож авах.

ПРЕЕ́МСТВОВАТЬ залгамж, удамшил.

ПРЕЕ́МСТВЕННЫЙ замгамжилсан, үе залгасан, залгамжлагдсан.

ПРЕ́ЖДЕ 1. урьд өмнө, тугаар; 2. урьдаар, түрүүнд нь; ~ **подумай — потом скажи** урьдаар бодоод сүүлд нь хэл; 3. урьтаж, болоогүй байхад; ~ **всего** юуны өмнө.

ПРЕЖДЕ́ВРЕМЕНН||ЫЙ 1. цагаас урьд, цагаас өмнө, эрт; 2. цаг бусаар, зуурдаар; **~ая смерть** зуурдаар нас барах; 3. дутуу; **~ые роды** дүтуу төрөх; 4. яагаа ч үгүй байхад, урьдаас, дэндүү эртээс; **~ое беспокойство** урьдаас сэтгэл зовних.

ПРЕ́ЖН||ИЙ урьдын, урьдынх, урьдахь; **в ~ие времена** урьдын цагт; **от ~его мало что осталось** урьдынхаас бараг юм үлдсэнгүй.

ПРЕЗЕНТОВА́ТЬ бэлэглэх, бэлэг барих.

ПРЕЗЕРВАТИ́В бэлгэвч, сэрэмжлэх хэрэгсэл, хаацай.

ПРЕЗИДЕ́НТ ерөнхийлөгч.

ПРЕЗИ́ДИУМ тэргүүлэгчид, тэргүүлэгчидын газар; ~ **академии наук** шинжлэх ухааны академийн тэргүүлэгчид.

ПРЕЗИРА́ТЬ 1. жигших, зэвүүцэх, басамжлах, шоовдорлох; 2. тоохгүй байх, хайхрахгүй байх, ~ **опасность** аюулыг тоохгүй байх.

ПРЕЗРЕ́НИЕ 1. жигших зэвүүцэх, үзэн ядах, **относиться с ~м** жигшиж үзэх; 2. тоохгүй хайхрахгүй.

ПРЕЗРЕ́ННЫЙ жигшүүрт, зэвүүцмээр, эгдүү хүрмээр; ~ **трус** эгдүү хүрмээр аймхай амьтан.

ПРЕЗРИ́ТЕЛЬНЫЙ жигшмээр, зэвүүцмээр, эгдүүтэй, тоомсоргүй, ~ **взгляд** тоомсоргүй харц

ПРЕЗУ́МПЦИЯ 1. үнэнд баримтлах таамаглал; 2. үнэнд авзнах баримт ~ **невиновности** нотлогдоогүй бол буруугүйд тооцох.

ПРЕИМУ́ЩЕСТВЕННО ялангуяа, нэн ялангуяа, гол төлөв, голлож, их төлөв.

ПРЕИМУ́ЩЕСТВЕНН||ЫЙ давуу, илүү **предоставить ~ое право** бусдаас илүү эрх олгох.

ПРЕИМУ́ЩЕСТВ||О 1. давуу, илүү, давуу чанар, илүүтэй зүйл, эрхэмлэгдэх зүйл; **иметь** ~ давуу байх; **сохранить** ~ давуу чанараа хадгалах; 2. онцгой эрх; **по ~у** ихэнхдээ

ПРЕИСПО́ДНЯЯ там, тамын орон.

ПРЕИСПО́ЛНЕННЫЙ дүүрэн бялхам дүүрэн; ~ **благодарностью** баяр талархлаар бялхам дүүрэн.

ПРЕИСПО́ЛНИТЬ багтаж ядах, дүүрэх, бялхам, оргилох, баршгүй; ~ **гневом** багтаж ядтал хилэгнэх.

ПРЕИСПО́ЛНИ||ТЬСЯ багтаж ядах, дүүрэх, бялхах, оргилох, баршгүй; **сердца ~лись радостью** сэтгэл баяраар дүүрэв.

ПРЕЙСКУРА́НТ үнийн жагсаалт.

ПРЕКЛОНЕ́НИЕ бишрэх, бөхийж бишрэх, мэхийж хүндлэх.

ПРЕКЛОНЯ́ТЬ бөхийлгөх, тонгойлгох, сөгдөх; ~ **голову** толгой тонгойл-гох;~ **знамена** туг бөхийлгөх; ~ **колена** өвдөг сөгдөх.

ПРЕКЛОНЯ́ТЬСЯ бөхийх, тонгойх, сөгдөх, бишрэн хүндлэх.

ПРЕКЛО́ННЫЙ өтөлсөн, өвөгжөөл, өндөр настай; ~ **возраст** өвөгжөөл нас.

ПРЕКОСЛО́В||ИТЬ сөргөх, зөрөх, хэдэрлэх, ярдаглах; **не ~ь старшим** ахмад хүний үгийг бүү сөргө.

ПРЕКРА́СНО 1. сайхан, сайн; **я всё ~ понял** би цөмийг сайхан ойлголоо; **он ~ играет в шахматы** тэр хүн шатар сайн тоглодог; *2.* за тэгье; **~, я завтра приду** за тэгье, би маргааш ирье.

ПРЕКРА́СНОЕ сайхан юм.

ПРЕКРА́СН||ЫЙ сайхан, гоё, их сайн, үзэсгэлэнтэй; **~ые горы** сайхан уул; ~ **человек** их сайн хүн; **в один ~ день** нэг сайхан өдөр, гэнэт байтал; ~ **пол** эмэгтэйчүүд

ПРЕКРАЩА́ТЬ зогсоох, болиулах, таслах; ~ **работу** ажил зогсоох.

ПРЕКРАЩА́ТЬСЯ зогсох, болих, тасрах, арилах; **дождь прекратился** бороо зогсов (арилав).

ПРЕКРАЩЕ́НИЕ зогсоох, зогсох; ~ **работы** ажил зогсох

ПРЕЛЕ́СТНЫЙ сайхан, хөөрхөн, үзэсгэлэнтэй; **какой ~ ребёнок!** ямар хөөрхөн хүүхэд вэ!

ПРЕ́ЛЕСТЬ сайхан, хөөрхөн, тааламжтай нь; ~ **детской улыбки** хүүхдийн инээмсэглэхийн хөөрхөн нь.

ПРЕЛОМЛЯ́ТЬ хугаруулах, нугаруулах; **призма преломила солнечный луч** талст шил нарны цацрагийг хугалав.

ПРЕЛОМИ́ТЬСЯ 1. хугарах, хугалагдах, нугарах; 2. өөр ойлгогдох.

ПРЕЛОМЛЕ́НИЕ 1. хугарах; ~ **света** гэрэл хугарах; 2. өөрмөц ухаарал.

ПРЕ́Л||ЫЙ нэхэшсэн,ялзарсан, үжирсэн, халсан; **~ые яблоки** ялзарсан алим, **~ое зерно** халсан үр тариа.

ПРЕ́ЛЬ нэхэшмэл, нэхэшмэл үнэр, ялзармал; **пахнет ~ю** нэхэшмэл үнэр ханхалж байна.

ПРЕЛЬСТИ́ТЬ,

ПРЕЛЬЩА́ТЬ 1. сэтгэл татах, дур булаах; ~ **своим умом** ухаанаараа сэтгэл татах; 2. сайхан санагдах, жилбэрхэх, хорхой хүргэх; **Ариуну прельстила поездка во Францию** Ариунад Францаар аялах нь сайхан санагдав.

ПРЕЛЬСТИ́ТЬСЯ,

ПРЕЛЬЩА́ТЬСЯ сэтгэл татагдах, дур булаагдах, аванхайлагдах, жилбэрхэх.

ПРЕЛЮБОДЕЯ́НИЕ шалиг явах, нүгэлт хурьцал.

ПРЕМИА́ЛЬНЫЙ шагналын, шагнах журмын.

ПРЕМИРОВА́НИЕ шагнах, шагнал олгох.

ПРЕМИРОВА́ТЬ шагнах; ~ **за лучшую работу** шилдэг ажлын төлөө шагнах.

ПРЕ́МИ||Я шагнал, шан; **денежная** ~ мөнгөн шагнал; **давать ~ю** шагнал олгох; **получить ~ю** шагнал авах, шан хүртэх.

ПРЕМНО́ГО маш их; ~ **вам благодарен** танд маш их талархана.

ПРЕМУ́ДРОСТ||Ь 1. төгс билэг. 2. хэцүү юм; **никакой ~и тут нет** ямарч хэцүү юм үүнд байхгүй.

ПРЕМУ́ДРЫЙ төгс билэгт, мэргэн сэцэн.

ПРЕМЬЕ́Р ерөнхий сайд.

ПРЕМЬЁРА жүжиг, кино, эхний тоглолт.

ПРЕМЬЕ́Р-МИНИ́СТР ерөнхий сайд.

ПРЕНЕБРЕ́ГАТЬ,

ПРЕНЕБРЕ́ЧЬ басамжлах, тоомсорлохгүй байх, хайхрахгүй байх; ~ **опасностью** аюулыг тоомсорлохгүй байх.

ПРЕНЕБРЕ́ЖЕНИЕ басамжлал, тоомсоргүй, эс тоомсорлол, хайхрамжгүй; **относиться с ~м** басамжилж харьцах.

ПРЕНЕБРЕЖИ́ТЕЛЬН||ЫЙ хайхрамжгүй, тоомсоргүй; **~ое отношение** хайхрамжгүй харьцаа.

ПРЕ́НИЯ шүүмжлэл; **прекратить ~** шүүмжлэлийг таслах.

ПРЕОБЛАДА́НИЕ ихэнх, олонх, дийлэнх; ~ **облачности** ихэнхдээ тэнгэр бүрхэг байх.

ПРЕОБЛАДА́||ТЬ зонхилох, олонх нь болох, ихэнхдээ байх, дийлэнх болох; **на севере ~ют хвойные леса** хойд зүгт шилмүүст ой зонхилж ургана.

ПРЕОБЛАДАЮ́Щ||ИЙ зонхилох, олонх, ихэнх дийлэнх; **~ая растительность** зонхилох ургамал.

ПРЕОБРАЖА́ТЬ,

ПРЕОБРАЗИ́ТЬ өөрчлөх, хувиргах, ондоо болгох, өнгийг өөрчлөх, үзэмжийг хувиргах; **зима преобразила всю природу** өвөл бүх байгалийн үзэмжийг хувиргав.

ПРЕОБРАЖА́ТЬСЯ,

ПРЕОБРАЗИ́ТЬСЯ өөрчлөгдөх, өнгө өөрчлөгдөх, үзэмж хувирах, ондоо болох.

ПРЕОБРАЗОВА́НИЕ өөрчлөн байгуулах, өөрчлөх, хувьсгах, төгс өөрчлөх, эрс хувиргах.

ПРЕОБРАЗОВА́ТЕЛЬ өөрчлөгч, төгс өөрчлөгч, өөрчлөн шинэтгэгч, хувиргагч.

ПРЕОБРАЗОВА́ТЬ,

ПРЕОБРАЗО́ВЫВАТЬ өөрчлөн байгуулах, өөрчлөн шинэтгэх, хувиргах; ~ **переменный ток в постоянный** хувьсах цахилгаан гүйдлийг тогтмол гүйдэл болгож өөрчлөх.

ПРЕОДОЛЕ́НИЕ давах, даван туулах, дийлэх, дарах, булих; ~ **трудностей** бэрхшээлийг давах.

ПРЕОДОЛИ́М||ЫЙ давагдмаар, давж чадмаар, дийлэгдмээр; **~ое затруднение** давагдмаар бэрхшээл.

ПРЕПАРА́Т бэлдмэл, бэлдсэн эм.

ПРЕПАРИ́РОВАТЬ бэлдмэл хийх; ~ **лягушку** мэлхийн бэлдмэл хийх

ПРЕПИНА́НИ||Е цэг,тэмдэг, цэглэл; **знаки ~я** цэг тэмдэг.

ПРЕПИРА́ТЬСЯ дэмий маргах, хоосон мэтгэлцэх, хэл ам гаргах.

ПРЕПОДАВА́НИ||Е багшлах, заах; **метод ~я** заах арга.

ПРЕПОДАВА́ТЕЛЬ багш, ~ **математики** тоо бодлогын багш.

ПРЕПОДАВА́ТЕЛЬНИЦА багш эмэгтэй.

ПРЕПОДАВА́ТЕЛЬСКИЙ багшийн, багш нарын.

ПРЕПОДАВА́ТЬ заах, багшлах; ~ **урок** хичээл заах.

ПРЕПОДНЕСТИ́,

ПРЕПОДНОСИ́ТЬ 1. өргөх, барих, өгөх; ~ **подарок** бэлэг барих; 2. сонсгох, мэдэгдэх; ~ **приятную новость** сайхан сонин сонсгох.

ПРЕПОДНОШЕ́НИЕ 1. өргөх, барих, бэлэглэх; 2. өргөл, барьц, бэлэг.

ПРЕПОДО́БНЫЙ хутагт гэгээн.

ПРЕПО́Н||А саад тотгор, барцад; **чинить ~ы кому-нибудь** хүнд барцад учруулах.

ПРЕПОРУЧА́ТЬ даалгах, найдах.

ПРЕПРОВОДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ дагалдуулан хүргэх, дагалдуулах, хавсарган илгээх; **~ая записка** дагалдуулах бичиг.

ПРЕПРОВОДИ́ТЬ,

ПРЕПРОВОЖДА́ТЬ илгээх, явуулах, хүргүүлэх; ~ **документы** бичиг баримт илгээх.

ПРЕПРОВОЖДА́ЕМЫЙ дагалдуулан хүргэх, хүргүүлэх; **при сем ~** үүний хамт хүргүүлэх.

ПРЕПРОВОЖДЕ́НИЕ өнгөрүүлэх, хүргүүлэх; ~ **времени** цаг өнгөрүүлэх.

ПРЕПЯ́ТСТВИ||Е саад тотгор, барцад; **чинить ~я** саад учруулах; **служить ~ем** тотгор болох.

ПРЕПЯ́ТСТВОВАТЬ саад хийх, тотгор болох, барцад учруулах.

ПРЕРВА́ТЬ,

ПРЕРЫВА́ТЬ 1. зогсоох, огцом зогсоох, завсарлуулах, таслах; ~ **работу** ажлыг завсарлуулах; ~ **молчание** дуугүй байхыг таслах, дуугүй байтал дуугарах; 2. үгийг таслах, завсраар нь асуух (хэлэх); ~ **учителя вопросом** багшийн үгийн завсраар асуух.

ПРЕРВА́||ТЬСЯ зогсох, тасрах, тасалдах, завсарлагдах; **разговор ~лся** яриа тасрав.

ПРЕРЕКА́НИ||Е зөрөлдөх, хэл ам гаргах; **выступить в ~я** үг зөрөлдөх.

ПРЕРЕКАТЬСЯ үг зөрөлдөх, хэл ам гаргах.

ПРЕРОГАТИ́ВА онцгой эрх; ~ **власти** засаг захиргааны онцгой эрх.

ПРЕРЫВА́ТЕЛЬ таслуур.

ПРЕРЫ́ВИСТ||ЫЙ тасалданг, сүйлхлэх; **~ое дыхание** тасалдан амьсгалах.

ПРЕСЕКА́ТЬ,

ПРЕСЕ́ЧЬ үгүй хийх, тас огтлох, тас цохих, эрс зогсоох, арилгах; ~ **зло в корне** муу явдлыг үндсээр нь үгүй хийх.

ПРЕСЕЧЕ́НИ||Е эрс зогсоох, тас огтлох, тас цохих, арилгах, үгүй хийх; **меры ~я** эрс зогсоох арга хэмжээ.

ПРЕСЛЕ́ДОВАНИЕ 1. мөрдөх, мөрдөн хөөх, мөшгөх, нэхэх; ~ **врага** дайсныг мөрдөн хөөх; 2. хяхах, хавчих, хөнөөх, отох.

ПРЕСЛЕ́ДОВАТЕЛЬ 1. мөрдөгч, нэхэгч, хөөгч; 2. хяхагч, хөнөөгч, отогч.

ПРЕСЛЕ́ДОВАТЬ 1. мөрдөх, мөрдөн хөөх, мөшгөх, нэхэх; ~ **зверя** араатныг мөрдөн хөөх; 2. отох, хяхах, хөнөөх.3. цөхөөх, илээх, сэтгэл зовоох, амар заяа үзүүлэхгүй; **его преследуют воспоминания** элдэв дурсамж сэтгэлий нь зовооно; 4. хөөцөлдөх.

ПРЕСЛЕ́ДОВАТЬСЯ 1. мөрдөгдөх, мөшгөгдөх, мөрдүүлэх; 2. отуулах, хяхагдах; 3. хөөцөлдөх.

ПРЕСЛОВУ́ТЫЙ улигт, өнөөх улигт, цуутай, муу цуутай.

ПРЕСМЫКА́ТЕЛЬСТВО 1. мөлхөх, гулгаж явах, хэвлээр явах; 2. бялдуучилж мөлхөх, борив бохилзох, гар газарт хөл хөсөрт тавих.

ПРЕСМЫКА́ТЬСЯ 1. хэвлээр явах, мөлхөх, гулгаж явах; 2. бялдуучилж мөлхөх, хөл хөсөрт гар газарт тавих, бохилзох.

ПРЕСМЫКА́ЮЩИЕСЯ хэвлээр явагчид, мөлхөө амьтад, гүвгэнэгчид.

ПРЕСНОВО́ДН||ЫЙ цэнгэг усны, давсгүй усны; **~ые рыбы** цэнгэг усны загас.

ПРЕ́СН||ЫЙ 1. цэнгэг, ариг; **~ая вода** цэнгэг ус; 2. заваан улбагар; 3. сонирхолгүй, бүлбэгэр; **~ые рассказы** сонирхолгүй өгүүллэг.

ПРЕСПОКО́ЙНЫЙ 1. ав ажиггүй; 2. амгалан номхон, амар жимэр.

ПРЕСС 1. шахуурга, шахуур; **вертикальный ~** босоо шахуурга; 2. хүнд юм; **положить что-либо под ~** юмыг хүнд юман дор дарах.

ПРЕ́СС||А хэвлэл сонин сэтгүүл, тогтмол хэвлэл, хугацаат хэвлэл; **следить за ~ой** сонин сэтгүүл ажиж (уншиж) байх.

ПРЕСС-БЮРО́ хэвлэлийн товчоо, мэдээлэх товчоо.

ПРЕСС-КОНФЕРЕ́НЦИЯ хэвлэлийн бага хурал.
ПРЕССО́ВАНН||ЫЙ багалсан, шахмал; **~ое сено** багласан өвс.
ПРЕССОВА́ТЬ баглах, шахах, дарагшуулах.
ПРЕССО́ВКА баглах, шахах.
ПРЕСС-ПАПЬЕ́ бэх шингээгч, бэх уулгуур, цаас дарлуур.
ПРЕСС-СЛУ́ЖБА хэвлэл мэдээллийн алба.
ПРЕСС-ЦЕНТР хэвлэл мэдээллийн төв.
ПРЕСТАВЛЕ́НИЕ юүтгэх; **свето~** галав юүлэх.
ПРЕСТАРЕ́ЛЫЙ өвгөн, өндөр настай, өтөлсөн.
ПРЕСТИ́Ж алдар нэр, нэр хүнд; **~ власти** засгийн нэр хүнд.
ПРЕСТО́Л хаан ширээ, ширээ; **выступить на ~** хаан ширээнд суух; **свергнуть с ~а** ширээнээс шилжүүлэх; **наследник ~а** хаан ширээ залгамжлагч.
ПРЕСТУПИ́ТЬ зөрчих, гажуудуулах; **~ закон** хууль зөрчих.
ПРЕСТУПЛЕ́НИ||Е ялт хэрэг, гэмт хэрэг; **совершить ~** ялт хэрэг хийх; **поймать на месте ~я** гэмт хэргийг газар дээр нь барих.
ПРЕСТУ́ПНИК ялтан, хэрэгтэн.
ПРЕСТУ́ПНИЦА ялтан эмэгтэй, хэрэгтэн эмэгтэй.
ПРЕСТУ́ПНОСТЬ ялт хэрэг, ялт хэрэг үйлдэх явдал, гэмт хэрэг.
ПРЕСТУ́ПН||ЫЙ 1. ялт, гэмт; **~ое действие** ялт хэрэг; 2. ялтан, хэрэгтэн
ПРЕСЫ́ТИТЬСЯ,
ПРЕСЫЩА́ТЬСЯ цадаж ханах, цатгалдах, өегших бялуурах; **~ развлечениями** цадаж ханатлаа цэнгэх.
ПРЕСЫЩЕ́НИЕ цадаж ханах, цатгалдах, өегших, бялуурах, шалай болох, шалиарах.
ПРЕСЫЩЕННЫЙ цатгалан, цатгалдсан, өегшсөн, шалиарсан.
ПРЕТВОРЕ́НИЕ биелүүлэх, хэрэгжүүлэх; **~ в жизнь** амьдралд хэрэгжүүлэх.
ПРЕТВОРИ́ТЬ биелүүлэх, хэрэгжүүлэх.
ПРЕТВОРИ́ТЬСЯ биелэх, биелэгдэх, хэрэгжих.
ПРЕТВОРЯ́ТЬ биелүүлэх, хэрэгжүүлэх.
ПРЕТВОРЯ́ТЬСЯ биелэх, биелэгдэх, хэрэгжих.
ПРЕТЕНДЕ́НТ эрмэлзэгч, өрсөлдөгч, горилогч; **~ на престол** хаан ширээг эрмэлзэгч.
ПРЕТЕНДОВА́ТЬ 1. эрмэлзэх, горилох, өрсөлдөх; 2. гэгдэхийг оролдох; **~ на остроумие** хурц ухаантай гэгдэхийг оролдох.
ПРЕТЕ́НЗИ||Я 1. эрмэлзэл, эрмэлзэх, горилох, горилол, санаархал; **~ на наследство** өв горилох; 2. гомдол; **быть в ~и** гомдолтой байх; 3. их санаархал, дээгүүр санаа; **человек с ~ями** дээгүүр санаатай хүн.
ПРЕТЕНЦИО́ЗНЫЙ 1. дээгүүр санаатай, их санаархуу; 2. маягтай.
ПРЕТЕРПЕВА́ТЬ 1. үзэх, амсах, туулах; **~ лишения** гачигдал үзэх; 2. орох, өртөх, ирэх.
ПРЕТЕРПЕ́ТЬ 1. үзэх, амсах, туулах; **~ лишения** гачигдал үзэх; 2. орох, өртөх, ирэх.
ПРЕТИ́ТЬ ой гутах, дургүй хүргэх; лесть претит саймсрах явдлаас ой гутна.
ПРЕТКНОВЕ́НИ||Е камень ~я бүдрүүлэх чулуу хэцүү даваа, даваадах газар.
ПРЕТЬ 1. үжих, ялзрах, нэхших; 2. чийгтэх, чийг даацлах, норох, хөлрөх **земля весной преет** хавар газар чийгтэж байна; 3. үлтрэх,
ПРЕУВЕЛИЧЕ́НИ||Е дэвүүлэх, нэмэрлэх, ихэсгэх хөөргөх; **говоря без ~й** нэмэрлэхгүй хэлэхэд.
ПРЕУВЕЛИ́ЧИВАТЬ 1. дэвүүлэх, нэмэрлэх; 2. хөөргөж ярих, дэгслэх.
ПРЕУВЕЛИ́ЧИТЬ 1. дэвүүлэх, нэмэрлэх, ихэсгэх, ихээр бодох, их гэж бодох; 2. хөөргөж ярих, дэгслэх, давуулж хэлэх; **он любит немножко ~** тэр жаахан хөөргөж ярих дуртай юм.
ПРЕУМЕНЬША́ТЬ,
ПРЕУМЕ́НЬШИТЬ бага гэж бодох, багаар бодох, чамлах; **~ трудности** бэрхшээлийг бага гэж бодох.
ПРЕУМЕНЬШЕ́НИЕ бага гэж бодох, багаар бодох, багасгах.
ПРЕУСПЕВА́ТЬ 1. амжилтыг олох; 2. завшаантай явах, зол завшаантай явах; **~ в жизни** амьдралдаа завшаантай явах.
ПРЕУСПЕ́ТЬ амжилтыг олох; **~ в науках** шинжлэх ухаанд амжилтыг олох.
ПРЕ́ФИКС угтвар; **~ глагола** үйл үгийн угтвар.
ПРЕЦЕДЕ́НТ анхны жишээ, үлгэрчлэх жишээ, урьд тохиолдсон зүйл.
ПРИ 1. дэргэд, ойр, хажууд; **сказать ~ свидетелях** гэрчийн дэргэд хэлэх; 2. өмнө; **~ всех** олны өмнө; 3. дэргэдэх; **столб ~ дороге** замын дэргэдэх шон; 4. үед; 5. -д; **~ свете лампы** чийдэнгийн гэрэлд; 6. -д, -даа; **~ встрече** уулзахдаа; 7. -д, байхад; **при жизни** амьдад нь, амьд байхад; 8. байх, явах; **иметь ~ себе** биедээ авч явах; **быть ~ оружии** зэвсгээ авч байх; 9. байвал, байтлаа боловч; **~ желании можно всего добиться** хүсэл байвал юуг ч бүтээж болно; **~ всех его достоинствах, он скучный человек** түүнд дориун тал олон байтлаа, тэр уйтгартай хүн; 10. болохоор, учраас, тул, **~ его знаниях он сможет это сделать** тэр тийм эрдэмтэй болохоор үүнийг хийж чадна; 11. -аар; **~ помощи друзей** найз нөхдийн тусламжаар; **~ этом тэгэхдээ; ~ всем том** хэдий тийм боловч, гэсэн ч.
ПРИБА́ВИТЬ,
ПРИБАВЛЯ́ТЬ 1. нэмэх **~ соли в суп** шөлөнд давс нэмэх; 2. нэмэгдүүлэх, ахиулах, түргэсгэх; **~ денег** мөнгө нэмэгдүүлэх; **~ шагу** алхаагаа түргэсгэх; 3. өргөтгөх, уртатгах; **~ в плечах** мөрийг өргөтгөх; 4. нэмэгдэх, хүндрэх, хүнд болох; **~ в весе** жин нэмэгдэх.
ПРИБА́В||ИТЬСЯ,
ПРИБАВ||ЛЯ́ТЬСЯ, 1. нэмэгдэх; **воды в реке ~илось** голын ус нэмэгдэв; 2, уртсах; **день ~ился** өдөр уртсав.
ПРИБА́ВК||А нэмэгдэл, нэмэлт, нэмэх; **получить ~у** нэмэгдэл авах.
ПРИБАВЛЕ́НИЕ 1. нэмэх, нэмэгдэх; **~ воды** ус нэмэгдэх; **~ семейства** хүүхэд нэмэгдэх *(хүүхэд төрөх);* 2. нэмэлт, хавсралт.
ПРИБА́ВОЧН||ЫЙ нэмсэн, нэмүү; **~ая стоимость** нэмүү өртөг.
ПРИБАЛТИ́ЙСКИЙ Балтийн *(тэнгисийн)* орчны.
ПРИБАУ́ТКА наргианы үг, ёж, хууч үг; **говорить с ~ми** наргианы үг оруулан ярих,
ПРИБЕГА́||ТЬ гүйж ирэх, түрүүлж ирээд байх; **несколько раз ~л первым** хэдэн удаа түрүүлж ирээд байв.
ПРИБЕГА́ТЬ II 1. хэрэглэх; **~ к силе** хүч хэрэглэх; 2. гуйх, хандах; **~ к помощи** тусламж гуйх.
ПРИБЕ́ГНУТЬ 1. хэрэглэх, хэрэгтэй болох; **~ к оружию** зэвсэг хэрэглэх; 2. хандах, гуйх.
ПРИБЕДНЯ́ТЬСЯ эвэх, эвүүр зан гаргах, ядуу байдал гаргах, ядуугаа урдаа барих.
ПРИБЕ́ЖИЩЕ өмөг, өмөг түшиг, хоргодох газар; **последнее ~** эцсийн хоргодох газар.
ПРИБЕРЕГА́ТЬ нөөц, нөөцлөх, гамнах.
ПРИБЕРЕ́ЧЬ нөөц, нөөцлөх, гамнах.
ПРИБИВА́ТЬ 1. хадах, 2, дайрах, дарагдах; 3. шахагдах, туугдаж очих, тууж аваачих, очиж шахагдах.
ПРИБИ́ТЬ 1. хадах, **~ картину к стене** хананд зураг хадах; 2. дайрах, дарагдах; 3. шахагдах, туугдаж очих, тууж аваачих, очиж шахагдах.

ПРИБИРА́ТЬ юм хумаа эмхлэх, цэгцлэх, засацгаах, цэвэрлэх.
ПРИБИ́ТЬ 1. хадах; 2. дарах, дарагдах; 3. шахагдах, туугдаж очих.
ПРИБЛИЖА́ТЬ 1. ойртуулах, дөтлүүлэх; 2. наашлуулах, дөхүүлэх.
ПРИБЛИЖА́ТЬСЯ 1. ойртох, дөтлөх, айсуй; 2. наашлах, дөхөх.
ПРИБЛИЖЕ́НИЕ ойртох, дөтлөх, айсуй; ~ **поезда** галт тэрэг айсуй; ~ **весны** хавар ойртох.
ПРИБЛИЖЁННЫЙ 1. дөт, хавьдуу, ойролцоо; ~ **результат вычислений** тооцоолсон ойролцоо дүн.
ПРИБЛИ́ЖЕНН||ЫЙ шадар, шадар хүн; **~ые царя** хааны шадар хүмүүс.
ПРИБЛИЗИ́ТЕЛЬНО 1. бараглаж, барагцаалж, бараг.
ПРИБЛИЗИ́ТЕЛЬН||ЫЙ бараг, барагцасан, багцаалсан; ~ **итог** барагцасан дүн; **~ая сумма** барагцаалсан нийлбэр.
ПРИБЛИ́ЗИТЬ 1. ойртуулах, дөтлүүлэх; 2. наашлуулах; ~ **срок отъезда** явах хугацааг наашлуулах.
ПРИБЛИ́ЗИТЬСЯ 1. ойртох, дөтлөх, айсуй, ~ **к окну** цонхонд ойртох.
ПРИБО́Й дэлсээ, дэлсгээ, долгионы цохилго; **морской** ~ тэнгисийн дэлсгээ.
ПРИБО́Р 1. багаж; **измерительный** ~ хэмжүүрийн багаж; 2. хэрэгсэл, хэрэглэл; **письменный** ~ бичгийн хэрэгсэл; **бритвенный** ~ сахал хусах хэрэгсэл; **столовый** ~ хоолны хэрэгсэл (хутга, сэрээ, халбага).
ПРИБОРОСТРОЕ́НИЕ багаж үйлдвэрлэх.
ПРИБРА́ТЬ юм хумаа эмхлэх, цэгцлэх, засацгаах, цэвэрлэх; ~ **в доме** гэртээ юм хумаа цэгцлэх; ~ **к рукам** гартаа атгаж авах.
ПРИБРЕ́ЖН||ЫЙ эргийн, эрэг хавийн; **~ая полоса** эрэг хавийн зурвас газар.
ПРИБЫ́ВАТЬ 1. ирэх,хүрч ирэх, ирж буух; 2. нэмэгдэх, нэмэх.
ПРИ́БЫЛЬ 1. ашиг, хонжоо; **чистая** ~ цэвэр ашиг; **приносить** ~ хонжоо олох; 2. олшрох, нэмэгдэх.
ПРИ́БЫЛЬН||ЫЙ ашигтай, хонжоотой; **~ое хозяйство** ашигтай аж ахуй.
ПРИБЫ́ТИЕ ирэлт, ирэх, хүрч ирэх.
ПРИБЫ́||ТЬ 1. ирэх, ирж буух; **поезд ~л** галт тэрэг хүрч ирэв; 2. нэмэх, нэмэгдэх; **вода в реке ~ла** голын ус нэмэгдэв.
ПРИВА́Л 1. үдлэх, амралт, зогсолт, бууж амрах; **устроить** ~ үдлэх; 2. үдлэх газар, буух газар.
ПРИВА́ЛИВАТЬ 1. налуулах, налуулж тавих, түшүүлэх; 2. ирж зогсох, тулж ирэх; 3. дайрах, овоорох.
ПРИВАЛИ́||ТЬ 1. налуулах, налуулж тавих, түшүүлэх; 2. ирж зогсох, тулж ирэх; 3. дайрах, овоорох; **счастье ему ~ло** түүний аз дайрчээ.
ПРИВАЛИ́ТЬСЯ налах, түших, налж ойчих.
ПРИВАРИ́ТЬ гагнах, ширээх; ~ **рукоятку к ковшу** шанаганд бариул гагнах.
ПРИВЕДЕ́НИЕ 1. гаргах, ~ **доказательств** нотолгоо гаргах; ~ **примера** жишээ гаргах; 2. оруулах, болгох, гүйцэтгэх; ~ **дробей к общему знаменателю** бутархай тоог ерөнхий хуваарьтай болгох; ~ **в порядок** журамтай болгох; ~ **в исполнение** гүйцэтгэх; ~ **в действие** хөдөлгөөнд оруулах (явуулах); 3. өргүүлэх; ~ **к присяге** тангараг өргүүлэх.
ПРИВЕЗТИ́ авчрах, хүргэж ирэх; ~ **письмо** захидал авчрах; ~ **товаров** бараа авчрах.
ПРИВЕРЕ́ДЛИВЫЙ цамаан, голомтгой; ~ **ребенок** цамаан хүүхэд.
ПРИВЕРЕ́ДНИК цамаан хүн, голомтгой хүн.
ПРИВЕРЕ́ДНИЦА цамаан эмэгтэй, голомтгой эмэгтэй.
ПРИВЕРЕ́ДНИЧАТЬ цамаархах, тумархах.
ПРИВЕ́РЖЕНЕЦ баримтлагч, дагагч, тал баригч, сүслэгч.
ПРИВЕ́РЖЕННОСТЬ дагах, баримтлах, тал барих, сүслэх.
ПРИВЕ́РЖЕННЫЙ баримталдаг, дагадаг, тал барьдаг, сүсэлдэг; **человек, ~ наукам** шинжлэх ухааны тал баримталдаг хүн.
ПРИВЕРНУ́ТЬ 1. шүрэвдэх, эрэгдэх; ~ **гайку** эрэг эрэгдэх; 2. доош нь мушгих, эргүүлж багасгах; ~ **фитиль** дэнгийн голыг эргүүлж багасгах.
ПРИВЕРТЕ́ТЬ шүрэвдэх, эрэгдэх.
ПРИВЁРТЫВАТЬ шүрэвдэх, эрэгдэх.
ПРИВЕ́С өсөлтийн жин, хүндрэх жингийн нэмэгдэл.
ПРИВЕ́СИТЬ унжуулж хадах, өлгөх, зүүх, дүүжлэх;
ПРИВЕСТИ́ 1. авчрах, хөтөлж ацрах; ~ **детей** домой хүүхдийг гэрт нь авчрах; 2. хүргэх; ~ **к победе** ялалтанд хүргэх; 3. оруулах, болгох; ~ **в чувство** мэдээ оруулах; ~ **в порядок** цэгцтэй болгох; ~ **в негодность** хэрэггүй болгох, хэрэглэж болохгүй болгох; 4. гүйцэтгэх, ёсоор гүйцэтгэх, биелүүлэх; ~ **приговор в исполнение** шийтгэх тогтоолыг ёсоор гүйцэтгэх; 5. татах, гаргах; ~ **цитату** иш татах; ~ **пример** жишээ гаргах.
ПРИВЕ́Т мэнд, баяр, амрыг эрэх; **передайте ~ всем вашим** гэрийхэндээ мэнд хүргээрэй; **горячий** ~ халуун баярыг хүргэе.
ПРИВЕ́ТЛИВОСТЬ сайхан ааш, элэгсэг, эелдэг зантай;
ПРИВЕТЛИВЫЙ ~ человек сайхан ааштай хүн.
ПРИВЕ́ТСТВЕНН||ЫЙ баяр хүргэх, баяр хүргэж хэлэх; **~ая речь** баяр хүргэж хэлэх үг.
ПРИВЕ́ТСТВИ||Е баярыг хүргэх, мэндлэх, мэндчилэх, **обратиться к кому-либо с ~ем** хүнд баяр хүргэж үг хэлэх; **обменяться ~ями** харилцан мэндлэх, харилцан баяр хүргэх.
ПРИВЕ́ТСТВОВАТЬ 1. баяр хүргэх, мэндлэх, мэндчилэх; 2. сайшаах, сайшаан зөвшөөрөх; 3. ёслох, ёсолж мэндлэх.
ПРИВЕ́ШИВАТЬ унжуулж хадах, өлгөх, зүүх, дүүжлэх.
ПРИВИВА́ТЬ 1. тарих, тарилга хийх; тарьц хийх; ~ **оспу** цэцэг өвчний тарилга хийх; 2. дуртай болгох, сургах, заншилтай болгох; ~ **вкус к музыке** хөгжимд дуртай болгох; 3. залгаж ургуулах.
ПРИВИ́ВКА 1. тарих, тарилга хийх; ~ **от оспы** цэцгийн тарилга хийх; 2. тарилгын эм; 3. залгаж ургуулах.
ПРИВИДЕ́НИЕ боохолдой, хоосон сүг, сүүмгэр үзэгдэл.
ПРИВИ́ДЕТЬСЯ үзэгдэх, үзэгдэх шиг болгох.
ПРИВИЛЕГИРО́ВАННЫЙ ямбатай, онцгой эрхтэй, тусгай эрхтэй, эрхшээлт; **~ое положение** онцгой эрхтэй байдал.
ПРИВИЛЕ́ГИЯ онцгой эрх, тусгай эрх, тусгай эрх ямба, эрхшээл, эрх дарх.
ПРИВИНТИ́ТЬ шүрэвдэх, эрэгдэх, эрэг чангалах.
ПРИВИ́НЧИВАТЬ шүрэвдэх, эрэгдэх, эрэг чангалах.
ПРИВИРА́ТЬ дэгс ярих, худал ярих.
ПРИВИ́ТЬ тарих, тарилга хийх; 2. дуртай болгох, сургах, заншилтай болгох; ~ **любовь к чтению** ном унших дуртай болгох; 3. залгаж ургуулах.
ПРИВИ́ТЬСЯ 1. тарилга туурах, тариа боловсрох; 2. дуртай болох, заншилтай болох; 3. залгагдаж ургах.
ПРИ́ВКУС амт, ондоо амт, гаж буруу амт; ~ **соды в тесте** зуурсан гурилд хужрын амт байна.
ПРИВЛЕКА́ТЕЛЬН||ЫЙ сэтгэл татах, сүндлэг, үзэсгэлэнтэй, аятайхан; **~ая внешность** аятайхан царай.
ПРИВЛЕКА́ТЬ 1. дур татах, анхаарал татах, сүндлэх; 2. оролцуулах; 3. хүлээлгэх.
ПРИВЛЕКА́ТЬСЯ оролцох, татагдах; ~ **к ответственности** хариуцлагад татагдах.
ПРИВЛЕЧЕ́НИЕ оролцуулах, татах; ~ **к ответственности** хариуцлагад татах.

ПРИВЛЕ́ЧЬ 1. дур татах, татах, сонирхогдох, ~ **внимание** анхаарал татах, 2. оролцуулах, ~ **молодёжь к общественной работе** залуучуудийг олон нийтийн ажилд оролцуулах, 3. татах, хүлээлгэх, ~ **к ответственности** хариуцлагад татах.

ПРИВНЕСТИ́,

ПРИВНОСИ́ТЬ оруулах, нэмэлт оруулах.

ПРИВО́Д 1. авчрах, ацрах, 2. дамжлага, дамжуур, татуурга.

ПРИВОДИ́ТЬ 1. авчрах ацрах, хөтөлж авчрах, ~ **ребёнка** домой хүүхэд гэрт нь ацрах, ~ **к победе** ялалтад хүргэх 3. оруулах, болгох, ~ **в порядок** цэгцтэй болгох 4. гүйцэтгэх. ёсоор гүйцэтгэх, биелүүлэх, ~ **в исполнение** ёсоор гүйцэтгэх,5. татах, гаргах, ~ **пример** учрыг гаргах, жишээ татах.

ПРИВОДИ́ТЬСЯ I завшаан тохиолдох

ПРИВОДИ́ТЬСЯ II болох, татах.

ПРИВОДНО́Й дамжуулгын, дамжуурын, татуургын,~ **ремень** дамжуургын сур

ПРИВО́З 1. авчрах, нэвтрүүлэх оруулах, ~ **товаров** бараа авчрах 2. авчирсан бараа,нэвтрүүлэн оруулсан бараа.

ПРИВОЗИ́ТЬ авчран, авчрах, хүргэж ирэх.

ПРИВОЗНО́Й авчирсан, ацарсан.

ПРИВОЛОЧИ́ТЬ,

ПРИВОЛО́ЧЬ чирч авчрах, чирч оруулах.

ПРИВО́ЛЬЕ 1. уудам газар, задгай газар, өргөн талбай, дайд,2. чөлөөтэй, бүрэн чөлөөтэй, сул чөлөө, дураараа туйлах, **жить в** ~ бүрэн чөлөөтэй амьдрах, **тут детям** ~ энд хүүхэд дураараа туйлна.

ПРИВО́ЛЬН||ЫЙ чөлөөтэй, бүрэн чөлөөтэй, сул чөлөөтэй, илдэн, ~**ое житьё** чөлөөтэй аж төрөх.

ПРИВОРА́ЖИВАТЬ,

ПРИВОРОЖИ́ТЬ увдислах, увдисаар татах, илбэдэж дурлуулах, ховслох.

ПРИВРАТНИК хаалгач, үүдний манаач гонир.

ПРИВРА́ТЬ дэгс ярих, нэмэрлэж хэлэх,худал хэлэх, ~ **для красного словца** үгээ гоёх гээд дэгс ярих.

ПРИВСКА́КИВАТЬ,

ПРИВСКОЧИ́ТЬ дав хийж босох, босон харайх, ~ **от неожиданности** гэнэт тулгараад дав хийж босох.

ПРИВСТАВА́ТЬ,

ПРИВСТА́ТЬ өндөс хийх, өндийх.

ПРИВХОДЯ́Щ||ИЙ нэмэгдсэн, ондоотэгээс нэмэгдсэн, хөндлөнгөөс орсон, ~**ее обстоятельство** нэмэгдсэн нөхцөл.

ПРИВЫКА́ТЬ,

ПРИВЫ́КНУТЬ 1. занших, дадах, сурах, 2. дасах, ижил дасал болох, дамы нь авах, **привык к товарищам** нөхдөөс дасах

ПРИВЫ́ЧК||А заншил, зуршил, **войти в** ~**у** заншилд орох, зуршил болох, **по** ~**е** заншлаараа

ПРИВЫ́ЧН||ЫЙ 1. заншсан, дадсан, сурамгай, ~ **образ жизни** амьдралын заншсан байдал, ~**ая работа** дадсан ажил 2. дассан, ерийн, ~**ое явление** ерийн үзэгдэл.

ПРИВЯ́ЗАННОСТЬ дасал болох, дотно байх, хайртай байх, **она — его старая** ~ тэр хүүхэн, түүний хуучин дотнын хүн, **иметь к кому-либо** ~ хүнд хайртай байх.

ПРИВЯЗА́ТЬ,

ПРИВЯ́ЗЫВАТЬ 1. уях, ~ **коня** морь уях, ~ **верёвку к забору** хашаанд дээс уях, 2. дасгах, хайртай болгох, ~ **к себе ребёнка** хүүхдийг биедээ дасгах.

ПРИВЯЗА́ТЬСЯ,

ПРИВЯ́ЗЫВАТЬСЯ 1. уягдах, 2. дасах, хайртай болох, ~ **к товарищам** нөхдөөс дасах 3. зэрэх, орооцолдох, хоргоох, ~ **с вопросами** асуултаар зэрэх.

ПРИВЯЗН||О́Й уяатай, уядаг, ~**ые лыжи** уядаг цана.

ПРИВЯ́ЗЧИВОСТЬ 1. дасамтгай, 2. зэрэх, орооцолдох, хоргоох.

ПРИВЯ́ЗЧИВЫЙ 1. дасамтгай; 2. зэрэгд салдаггүй, хоргоодог, ~ **посетитель** хоргоодог хүн.

ПРИВЯ́ЗЫВАТЬ 1. уях, 2. дасгах, хайртай болгох.

ПРИВЯ́ЗЫВАТЬСЯ 1. уягдах, хайртай болох, 3. зэрэх, орооцолдох, хоргоох.

ПРИ́ВЯЗ||Ь уяа, **держать собаку на** ~**и** нохойг уяатай байлгах.

ПРИГА́РЬ түлэнхий амт, **суп с** ~**ю** түлэнхий амттай шөл.

ПРИГВОЖДА́ТЬ хадах.

ПРИГВОЗДИ́ТЬ 1. хадах, ~ **к позорному столбу** жигшлийн багананд хадах, 2. хөдлөхгүй байлгах, гөлрүүлэх, ~ **кого-нибудь гневным взглядом** хүнийг хилэнт харцаар харж гөлрүүлэх.

ПРИГИБА́ТЬ бөхийлгөх, тонгойлгох.

ПРИГИБА́ТЬСЯ бөхийх, тонгойх.

ПРИГЛА́ДИТЬ,

ПРИГЛА́ЖИВАТЬ илэх, илбэх, илж засах, ~ **волосы** үсээ илэх.

ПРИГЛАША́ТЬ урих,залах; ~ **на службу** албан хаахыг урих, албан ажилд урих.

ПРИГЛАШЕ́НИ||Е урилга, урих, **по** ~**ю** урилгаар, **получить** ~ урилга хүлээн авах, **разослать** ~**я** урилга тараах

ПРИГЛУША́ТЬ,

ПРИГЛУШИТЬ намжаах, бүдэгрүүлэх, бүдэгшүүлэх, багасгах, ~ **звук** дуу чимээг намжаах.

ПРИГЛЯДЕ́ТЬ 1. харах, харгалзах, харж байх, ~ **за детьми** хүүхэд харах, 2. хайх, эрэх, эрж олох, ~ **себе шубу** өвртөө өвлийн дээл хайх.

ПРИГЛЯ́ДЫВАТЬ 1. харах, харгалзах, харж байх, 2. хайх, эрэх, эрж олох.

ПРИГЛЯДЕ́ТЬСЯ 1. ажиглах, ажиглаж харах, ажих,2. дасах, ~ **к темноте** харанхуйд нүдээ дасгаж харах, харанхуйд нүд дасах.

ПРИГЛЯ́ДЫВАТЬСЯ 1. ажиглах, ажиглаж харах, ажих,2. дасах

ПРИГЛЯНУ́||ТЬСЯ нүдэнд дулаан үзэгдэх, аятайхан харагдах, **вещь ему** ~**лась** юм түүнд аятайхан харагдав.

ПРИГНА́ТЬ I тууж ирэх; ~ **скот домой** малыг гэртээ тууж ирэх.

ПРИГНА́ТЬ II тааруулах; ~ **оконную раму** цонхны жаазыг тааруулах.

ПРИГНУ́ТЬ бөхийлгөх, тонгойлгох, ~ **ветку к земле** мөчрийг газарт бөхийлгөх.

ПРИГНУ́||ТЬСЯ тонгойх **ветка** ~**лась к земле** мөчир газарт бөхийв.

ПРИГОВА́РИВА||ТЬ 1. хамт үглэх, хэлж байх, **колотит и** ~**ет** цохихын хамт үглэж байна, үглээд л цохиод байв; 2. шийтгэх, шийтгэхээр тогтоох.

ПРИГОВО́Р тогтоол шийтгэх, шийтгэх тогтоол, **вынести** ~ шийтгэх тогтоол гаргах, **приводить** ~ **в исполнение** тогтоол ёсоор гүйцэтгэх.

ПРИГОВО́РИТЬ ял оногдуулах, шийтгэх, ~ **к тюремному заключению** шоронд хорихоор шийтгэх.

ПРИГОДИ́||ТЬСЯ хэрэг болох, хэрэгтэй болох, **тебе это** ~**тся** энэ чамд хэрэг болно.

ПРИГО́ДНОСТЬ хэрэг болох, болохуйц, тэнцэх, **показать свою** ~ **к работе** ажилд тэнцэхээ үзүүлэх.

ПРИГО́ДНЫЙ болохуйц, хэрэг болмоор, болох, тэнцэх, танагтай, ~ **к употреблению** хэрэглэж болохуйц.

ПРИГО́ЖИЙ 1. аруухан, гуалиг; ~ **парень** аруухан хөвүүн 2. сайхан, цэлмэг ~ **денёк выдался** сайхан өдөр боллоо.

ПРИГОЛУ́БИТЬ энхрийлэх, таалах.

ПРИГО́Н 1. туух, тууж ирэх; ~ **скота** мал туух 2. малын хашаа, хороо.

ПРИГО́НКА тааруулах; ~ **седел лошадям** эмээлийг моринд тааруулах.

ПРИГОНЯ́ТЬ тааруулах, ~ **крышку к ящику** хавхгийг хайрцагт тааруулах.

ПРИГОР||А́ТЬ,

ПРИГОР||Е́ТЬ 1. түлэгдэх, хайрагдах; **мясо ~ело** мах түлэгдэв 2. хусамтах, түлэнхий болох, хиншүү үнэртэх; **молоко ~ело** сүү хусамтав.

ПРИГОРЕ́Л||ЫЙ түлэнхий, түлэнхий амттай; **~ое молоко** түлэнхий амттай сүү.

ПРИ́ГОРОД хотын дэргэдэх гацаа, дүүрэг, хотын зах, хотын хаяа.

ПРИ́ГОРОДН||ЫЙ хотын захын, хотын хаяа, хот орчмын, хот зуур, **~ая местность** хотын хаяа газар, ~ **поезд** хот зуур явах галт тэрэг.

ПРИГО́РОК дов, довцог, болдог.

ПРИГОРШНЯ́ атга, ~ **ягод** атга жимсгэнэ, **полными ~ми** атга атгаар, бөөм цөөмөөр

ПРИГОРЮ́НИТЬСЯ гуних, гуниглах.

ПРИГОТА́ВЛИВАТЬ бэлдэх, бэлтгэх, зэхэх, төхөөрөх, базаах.

ПРИГОТО́ВИТЬ бэлдэх, бэлтгэх, зэхэх төхөөрөх, базаах, ~ **рукопись к набору** гар бичмэлийг өрөлтөнд бэлдэх, ~ **обед** үдийн хоол бэлтгэх, ~ **вещи в дорогу** замд явах юмаа төхөөрөх.

ПРИГОТОВЛЯ́ТЬ бэлдэх, бэлтгэх, зэхэх төхөөрөх, базаах.

ПРИГОТА́ВЛИВАТЬСЯ,

ПРИГОТОВЛЯ́ТЬСЯ бэлдэх, зэхэх, ~ **к отъезду** мордоход бэлдэх, ~ **к докладу** илтгэл бэлдэх.

ПРИГОТОВЛЕ́НИЕ бэлдэх, бэлтгэх, бэлтгэл, төхөөрөх, базаах, ~ **уроков** хичээлээ бэлдэх; ~ **к отъезду** явахад бэлтгэх.

ПРИГРЕВА́ТЬ зэх, дулаацуулах

ПРИГРЕ́||ТЬ 1. зэх, дулаацуулах, **солнце ~ло землю** нар газрыг зэж байв,2. асрах, тэжээх, ~ **сироту** өнчин хүүхдийг асрах.

ПРИГРОЗИ́ТЬ занах; ~ **наказанием** шийтгэнэ гэж занах.

ПРИГУБИ́||ТЬ амсах, уруулаа хүргэх; **не выпил, а только ~л рюмку** хундагатайг нь уугаагүй, зөвхөн уруулаа хүргэсэн.

ПРИГУ́ЛЬНЫЙ ~ **скот** алдуул мал.

ПРИДАВА́ТЬ 1. нэмж олгох, нэмж өгөх 2. нэмэх, нэмэгдүүлэх, төрүүлэх, оруулах 3. болгох, гаргах, 4. ойшоож үзэх, санах.

ПРИДА́ВЛИВАТЬ,

ПРИДАВИ́ТЬ дарах, хавчих, хавчуулах; **дверь придавила** палец хаалганд хуруугаа хавчуулав.

ПРИДА́НИЕ болгох, олгох, оруулах; ~ **законной силы постановлению** тогтоолыг хуулийн чанартай болгох.

ПРИДА́НОЕ инж; **за ней дали большое** ~ хүүхэндээ их инж өгөв.

ПРИДА́ТОК дагалт, дагуур, хавсрага; ~ **к машине** машины хавсрага, ~ **яичка** бөөсгийн дагуур, ~ **мозга** өнчин тархи.

ПРИДА́ТОЧН||ЫЙ 1. хавсарсан, гишүүн, **~ое предложение** хавсарсан өгүүлбэр, гишүүн өгүүлбэр, 2. дагуур, дагалт, хавсралт, **~ая половая железа** бэлгийн дагуур булчирхай.

ПРИДА́||ТЬ 1. нэмж олгох, нэмэгдүүлж өгөх; **к прежним деньгам ~л ещё триста рублей** урьдахь мөнгөн дээрээ дахин гурван зуун рубль нэмж олгов, 2. нэмэх, нэмэгдүүлэх, төрүүлэх, оруулах, ~ **храбрости** зориг нэмэгдүүлэх, **любовь ~ёт ему бодрости и силы** янаг сэтгэл түүнд урамшил ба чадал оруулна; 3. болгох, гаргах; ~ **серьёзное выражение своему лицу** царайдаа их томоотой янз гаргах, ~ **законную форму документу** баримт бичгийг хууль ёсны хэлбэртэй болгох; 4. ойшоож үзэх, санах, тоох; **я не ~л этому никакого значения** үүнийг би утга чанартай юм гэж огт санасангүй, үүнийг би огт тоогоогүй юм; ~ **исключительное значение** хамгийн чухал гэж үзэх.

ПРИДА́Ч||А 1. нэмж олгох, ~ **отряду артиллерий** отрядад их буу нэмж олгох; 2. болгох; ~ **чему-нибудь большей устойчивости** юмыг тогтвортой болгох; 3. нэмэр; **в ~у** нэмэр болгож.

ПРИДВИГА́ТЬ,

ПРИДВИ́НУТЬ ойртуулах,түлхэж ойртуулах, дөтлүүлэх; ~ **стул к столу** сандлыг ширээнд ойртуулах.

ПРИДВИГА́ТЬСЯ ойртох, дөтлөх, ~ **к столу** ширээнд ойртох.

ПРИДВО́РН||ЫЙ 1. ордны, шадар, ~ **поэт** ордны шүлэгч; 2. ордныхон, ордны хүн, шадар бараа бологч; **царские ~ые хааны** ордныхон.

ПРИДЕ́ЛАТЬ хийх,тааруулах; ~ **ручку к корзинке** сагсанд бариул хийх, ~ **замки к дверям** хаалганд цоож хийх.

ПРИДЕРЖА́ТЬ,

ПРИДЕ́РЖИВАТЬ 1. барих, барьж байх, барьж зогсоох; ~ **вазу** ваарыг (унагахгүй) барьж байх, ваарыг түшиж байх; 2. татах, зогсоох; ~ **лошадь** морины жолоог татах,3. нөөх, нөөж байх; ~ **деньги** мөнгөө нөөж байх; ~ **язык** амаа татах, дугай байх.

ПРИДЕ́РЖИВАТЬСЯ 1. барих, барьж явах; ~ **за перила лестницы** шатны хайснаас барьж явах; 2. дагаж явах, барьж явах; ~ **правой стороны** баруун талаа дагаж явах; 3. баримталж явах, баримтлах; ~ **твёрдых принципов** хатуу зарчмыг баримталж явах; ~ **правил уличного движения** гудамжны хөдөлгөөний дүрмийг баримтлах.

ПРИДИ́РА өө эрэгч.

ПРИДИРА́ТЬСЯ өө сэв ирэх, гоочлох, ~ **к каждому слову** үг бүрд өө сэв эрэх.

ПРИДИ́РКА өө сэв эрэх, гоочлох.

ПРИДИ́РЧИВОСТЬ өө сэв эрэх, гоочлох.

ПРИДИ́РЧИВЫЙ өө сэв эрдэг, гоочилдог, ~ **человек** өө сэв эрдэг хүн

ПРИДОРО́ЖН||ЫЙ зам орчмын, зам хавийн, замын хажуу дахь; **~ая канава** замын хажуу дахь суваг.

ПРИДРА́ТЬСЯ өө сэв эрэх, гоочлох; ~ **к пустяку** ялигүй юманд өө сэв эрэх, ~ **к случаю** юм л болбол гоочлох.

ПРИДТИ́ 1. ирэх, ~ **домой** гэртээ ирэх; 2. болох; **пришла пора учиться** суралцах цаг боллоо; 3. хүрэх; ~ **к выводу** дүгнэлтэд хүрэх; 4. орох; ~ **в чувство** ухаан орох; ~ **в голову** толгойд орох, санаанд орж ирэх.

ПРИДУ́МАТЬ санаачлах, бодож олох, сүвэгчлэх, арга сүвэгчлэх

ПРИДУ́МЫВАТЬ санаачлах, бодож олох, сүвэгчлэх, арга сүвэгчлэх; ~ **развлечение для детей** хүүхэд зугаацуулах юм санаачлах; ~ **выход из такого положения** тийм байдлаас мултрах арга сүвэгчлэх.

ПРИДУРКОВА́ТЫЙ донгио, ухаан муутай, мангуу.

ПРИ́ДУРЬ 1. уймар, уймраа, үсэд; **человек с ~ю** уймар хүн; 2. ярдаг, яхир; **лошадь с ~ю** ярдаг морь, аалтай морь.

ПРИДУШИ́ТЬ багалзуурдан алах, багалзуурдах, бүгтрүүлж алах, бүтээх; ~ **цыплёнка** зулзаган тахиаг бүгтрүүлж алах, тахианы дэгдээхэйг алах.

ПРИДЫХА́НИЕ хийн түрлэг; **произносить с ~м** хийн түрлэгтэй дуудах.

ПРИДЫХА́ТЕЛЬНЫЙ хийн түрлэгтэй; ~ **согласный** хийн түрлэгтэй гийгүүлэгч авиа.

ПРИДА́ТЬСЯ залхуурмаар болох, залхуутай болох, хаширмаар болох, шалай болох.

ПРИЕ́ЗД ирэх, хүрэх, хүрч ирэх; **в день ~а** ирэх өдөр нь; **с ~ом** сайн явж ирэв үү.

ПРИЕЗЖА́ТЬ ирдэг байх,ирэх, хүрч ирэх.

ПРИЕ́ЗЖИЙ ирүүл хүн, ирэгч, гаднаас ирэх хүн, явуулын хүмүүсийн зочид буудал.

ПРИЁМ 1. элсүүлэх, элсэлт, авах; ~ **в партию** намд элсүүлэх; ~ **в институт** дээд сургуулийн элсэлт; 2 үзүүлэх, орох; **явиться на ~ к врачу** эмчид үзүүлэх гэж ирэх; 3. хүлээж авах, авах; ~ **заявлений** өргөдөл хүлээн авах; 4. хүлээн авах, хүлээн авалт, уулзалт, дайллага; **речь на ~е работников школы** сургуулийн ажилтны уулзалт дээр хэлсэн үг; 5. угтаж уулзах,угтаж авах; **оказать тёплый** ~ халуунаар угтаж авах; 6. удаа, дахин; **выпить лекарства в два ~а** эмийг хоёр удаа уух; 7. арга,барил, арга барил, авцал, барьц; **художественный** ~ уран сайхны арга мэх.

ПРИЁМКА хүлээж авах.

ПРИЕ́МЛЕМ||ЫЙ болмоор,зөвшөөрч болхуйц, зүйтэй,тохиромжтой; ~ **план** зөвшөөрч болмоор төлөвлөгөө; **вполне ~ое предложение** ер нь зүйтэй санал; **~ая цена** тохиромжтой үнэ.

ПРИЁМНАЯ хүлээх тасалгаа, хүлээн авах тасалгаа, уулзах өрөө; **приёмная у врача** эмчийг хүлээх тасалгаа.

ПРИЁМНИК хүлээн авагч, хүлээн авах аппарат, **радио~** радио хүлээн авагч.

ПРИЁМН||ЫЙ 1. хүлээн авалтын, хүлээн авах, уулзах, уулзалтын; ~ **день** хүлээн авах өдөр; 2. элсэлтийн; ~ **экзамен** элсэлтийн шалгалт; **~ая комиссия** элсэлтийн комисс, 3. өргөсөн, өргөмөл, үрчилсэн, ~ **отец** өргөсөн эцэг, ~ **сын** өргөмөл хүү, **~ая дочь** үрчилсэн охин.

ПРИЁМОЧНЫЙ хүлээн авах, тушаах, тушааж, өгөх; ~ **пункт** хүлээн авах газар, тушаах газар.

ПРИЁМЩИК хүлээн авагч; ~ **отдела технического котроля** техник шалгалтын хэлтсийн хүлээн авагч.

ПРИЕ́СТЬСЯ захуурмаар болох, ханачхах, хаширмаар болох, шалхай болох; **все развлечения приелись** бүх зугаа цэнгэлд ханачихлаа.

ПРИЕ́ХАТЬ ирэх, хүрч ирэх; ~ **домой** гэртээ ирэх,1. дарах, шахах; ~ **к стене** хананд шахах; 2. хавчих; хавчигдуулах, гачигдуулах; ~ **к сердцу** тэврэх.

ПРИЖА́ТЬСЯ наалдах, биеэ шахах; ~ **к матери** эхдээ наалдах.

ПРИЖЕ́ЧЬ 1. төөнөх, хайрах; ~ **горячим железом** халуун төмрөөр хайрах; 2. түрхэх; ~ **ранку йодом** шарханд йод түрхэх.

ПРИЖИВА́ЛКА айлд хоргодогч эмэгтэй.

ПРИЖИВА́ТЬСЯ дасах, нутагших, идээшлийг олох.

ПРИЖИГА́НИЕ 1. хайрах,төөнөх; 2. түрхэх.

ПРИЖИГА́ТЬ 1. хайрах, төөнөх; 2. түрхэх.

ПРИЖИГА́ЮЩ||ИЙ 1. түлэх, төөнөх; **~ее средство** түлэх юм, төөнөх эм.

ПРИЖИ́ЗНЕННЫЙ амьд байхад.

ПРИЖИМА́ТЬ дарах, хавчих, шахах, тэврэх; ~ **к своей груди** элгэндээ тэврэх.

ПРИЖИМА́ТЬСЯ наалдах, шахагдах.

ПРИЖИ́ТЬСЯ дасах, нутагших, идээшлийг олох; ~ **на новом месте** шинэ нутагт дасах.

ПРИЗ шагнал, шан, бай; **получить первый** ~ нэгдүгээр шагналыг авах.

ПРИЗАДУ́МАТЬСЯ,

ПРИЗАДУ́МЫВАТЬСЯ бодлого болох, санаашрал болох,санагалзах.

ПРИЗВА́НИЕ 1. дүйтэй, горьдоотой, авьяастай; **чувствовать ~ к науке** шинжлэх ухаанд дүйтэйгээ мэдрэх; 2. тавилан, оноо, хувь ерөөл, ноогдсон үүрэг.

ПРИЗВА́ТЬ 1. уриалах, урих, гуйх; ~ **на помощь** тусламж үзүүлэхийг гуйх; 2. татах, дайчлах, дуудах; ~ **на военную службу** цэргийн албанд татах; 3. шаардах, уриалах; ~ **к порядку** журамтай байхыг шаардах.

ПРИЗЕ́МИСТЫЙ намхан, пагдгар, тогдгор; ~ **домик** намхан байшин; ~ **старик** пагдгар өвгөн.

ПРИЗЕМЛЕ́НИЕ газардал, газарт буух, ~ **самолета** нисэх онгоц газарт буух.

ПРИЗЕМЛИ́||ТЬСЯ газарт буух, газар буух, доош буух; **самолет ~лся** нисэх онгоц газар буув.

ПРИ́ЗМ||А олон талст, олон цамцаалт; **сквозь ~у** дам үзэх, ташир үзэх, ташир харах.

ПРИЗНАВА́ТЬ 1. хүлээх, зөвшөөрөх; 2. тоох, ойшоох; **он никого не ПРИзнает** тэр, хэнийг ч тоодоггүй юм.

ПРИЗНАВА́ТЬСЯ үнэнээ хэлэх, шууд хэлэх, хүлээх, улайх.

ПРИ́ЗНАК шинж тэмдэг; **не подавать ~ов жизни** амьдын шинжгүй байх; ~ **весны** хаврын шинж орох.

ПРИЗНА́НИЕ 1. хүлээх, зөвшөөрөх, хүлээн зөвшөөрөх; ~ **доводов правильными** учир шалтгааныг зөв гэж зөвшөөрөх; 2. хэргээ хүлээх, улайх; ~ **преступника** ялтан хэргээ хүлээх, ялтан улайх; 3. хүндлэл, хүндлэгдэх, сайшаагдах, тоогдох; 4. үнэнээ хэлэх; **выслушать чье-либо** ~ хүний үнэнээ хэлэхийг сонсох.

ПРИ́ЗНАННЫЙ олонд нэртэй, тоогдсон; **всеми** ~ **поэт** олонд тоогдсон шүлэгч.

ПРИЗНА́ТЕЛЬНОСТЬ талархал, ачийг санах; **выразить кому-либо** ~ хүнд талархлаа илэрхийлэх.

ПРИЗНА́ТЕЛЬНЫЙ талархах, талархалтай, баярласан, ачийг санах; **я вам очень признателен за содействие** намайг дэмжсэний тул би танд маш их талархаж байна; ~ **взгляд** талархалтай харц.

ПРИЗНА́ТЬ 1. таних; 2. хүлээх, зөвшөөрөх, хүдээн зөвшөөрөх, ойшоож үзэх; ~ **свои ошибки** алдаагаа хүлээх; ~ **себя побеждённым** дийлдсэнээ хүлээх (бууж өгөх); 3. үзэх, гэж үзэх; ~ **нужным** хэрэгтэй гэж үзэх.

ПРИЗНА́ТЬСЯ үнэнээ хэлэх, шууд хэлэх, хүлээх, улайх; ~ **в любви** хайртай болсноо шууд хэлэх.

ПРИЗО́Р харгалзаа, харж байх, хүн.

ПРИ́ЗРАК хий үзэгдэл, сүүдэгнэл; **ночные ~и** шөнийн сүүдэгнэл.

ПРИ́ЗРАЧН||ЫЙ хий үзэгдлийн, сүүдэгнэлийн, сүүдэгнэсэн; **~ое видение** сүүдэгнэсэн үзэгдэл.

ПРИЗРЕ́ТЬ тэтгэх, халамжлах, халамж үзүүлэх; ~ **сироту** өнчин хүүхдийг тэтгэх.

ПРИЗЫ́В 1. уриа; 2. цэрэг татлага, цэрэг дайчлах, дуудлага; **прошлогодний** ~ коднин жилийн цэрэг татлага.

ПРИЗЫВА́ТЬ1. уриалах, гуйх; 2. татах, дайчлах, дуудах; 3. шаардах.

ПРИЗЫВА́ТЬСЯ татагдах, дайчлагдах, дуудагдах, цэрэгт мордох.

ПРИЗЫВНИ́К цэрэгт мордох хүн, дайчлагдах насны хүн, цэрэгт нас тэнцэгч.

ПРИЗЫВНО́Й цэргийн насны, цэрэгт мордох, цэрэг татлагын, цэрэгт татах; ~ **возраст** цэргийн насанд хүрсэн; ~ **пункт** цэрэг татлагын байр.

ПРИЗЫ́ВНЫЙ дуудлагын, дуудах, гуйх, гуугалах; ~ **крик** дуудаж хашгирах.

ПРИ́ИСК уурхай; **золотые ~и** алтны уурхай.

ПРИИСКА́ТЬ эрж олох, хайж олох; ~ **удобную квартиру** аятайхан байр эрж олох.

ПРИИСКО́ВЫЙ уурхайн.

ПРИЙТИ́1. ирэх; ~ **на занятия** хичээлдээ ирэх; 2. ирэх, болох; **пришла весна** хавар болов; 3. болох, ~ **в ярость** уур хилэнболох; ~ **в ветхость** өгөршил болох; 4. хүрэх; ~ **к**

выводу дүгнэлтэнд хүрэх; 5. орох; ~ **в себя** сэхээ орох, ухаан орох; ~ **на память** санаанд орох, 6. тохирох; ~ **к соглашению** хэлэлцэж тохирох; ~ **к власти** засгийн эрхийг авах.

ПРИЙТИ́СЬ 1. таарах; **сапоги пришлись по ноге** гутал хөлд таарах; 2. болох дайралдах,тусах; 3. хэрэгтэй болох,ёстой болох,аргагүйдэх; **ему пришлось уехать** тэр явах хэрэгтэй болов; 4. тохиолдох,оногдох; **им пришлось нелегко на чужбине** тэдэнд харь газарт бэрх байдал тохиолдов; **на каждого пришлось по вкусу** санаанд нь таарав.

ПРИКА́З 1. тушаал; **выполнить** ~ тушаал биелүүлэх; **отдать** ~ тушаал өгөх; 2. захиргаа, захирах газар.

ПРИКАЗА́НИЕ тушаал,тушаах; **устное** ~ ам тушаал; **исполнить** ~ тушаал биелүүлэх.

ПРИКАЗА́||ТЬ 1. тушаах; **командир полка ~л выступить с рассветом** хорооны дарга,үүр цаймагц давш гэж тушаав; 2. гэх хэлэх, зохих; **как прикажете понимать ваши слова?** таны үгийг яаж ойлговол зохих вэ?; **~л долго жить** таалал төгсжээ.

ПРИКА́ЗЧИК 1. захирагч, шадар.

ПРИКА́ЛЫВАТЬ 1. хатгах, торгох; 2. хатгаж алах, бүлж алах.

ПРИКА́НЧИВАТЬ 1. шавхах, шавхан дуусгах, барах; ~ **все запасы** бүх нөөцийг шавхан дуусгах, 2. үгүй хийх, гүйцэд алах.

ПРИКАСА́ТЬСЯ хүрэх, аяархан хүрэх, дөнгөж хүрэлцэх, шүргэх.

ПРИКАТИ́ТЬ өнхрүүлж авчрах, бөмбөрүүлж авчрах.

ПРИКИ́ДЫВАТЬ барагцаалах, багцаалах; ~ **на счётах** сампингаар барагцаалан тоолох; ~ **на весах** жинг барагцаалах; ~ **в уме** дотроо багцаалах.

ПРИКИ́ДЫВАТЬСЯ дүрэм үзүүлэх, янз үзүүлэх, -гч болох; ~ **спящим** унтсан янз үзүүлэх.

ПРИКЛА́Д I бууны бөгс мод, мөрлүүр мод, хундаг.

ПРИКЛА́Д II оёдлын жижиг хэрэгсэл, товч цаваг зэрэг хэрэгсэл.

ПРИКЛАДН||О́Й хавсарга; **~ая наука** хавсарга шинжлэх ухаан, **~ое искусство** хавсарга урлаг.

ПРИКЛА́ДЫВАТЬ 1. тавих, дахах, дарах, 2. хавсаргах, 3. гаргах, зориулах, 4. хэрэглэх.

ПРИКЛЕ́ИВАТЬ наах, наалдуулах; ~ **объявление к стене** хананд зарлал наах.

ПРИКЛЕ́ИВАТЬСЯ наагдах, наалдах; **объявление хорошо приклеилось** зарлал сайн наагдав.

ПРИКЛЕПА́ТЬ тавлах, ~ **гвоздь** хадаас тавлах.

ПРИКЛОНИ́ТЬ бөхийлгөх, тонгойлгох; **негде голову** ~ толгой шургах газаргүй.

ПРИКЛЮЧА́ТЬСЯ учрах, тохиолдох, найралдах.

ПРИКЛЮЧЕ́НИ||Е 1. учрал, явдал, тохиолдол, уршигтай хэрэг; **забавное** ~ хөгийн явдал, 2. адал явдал; **искатель ~й** адал явдлыг эрэгч.

ПРИКЛЮЧЕ́НЧЕСКИЙ адал явдлын, уршигт явдалтай; ~ **роман** адал явдлын роман.

ПРИКЛЮЧИ́ТЬСЯ учрах, тохиолдох, дайралдах; **приключилась неприятность** гайтай явдал учрав.

ПРИКОВА́||ТЬ 1. хадах, давтаж хадах, гавлах, гадаслах, гинжилж уях; 2. хэвтрийн болгох, хөдлөхгүй болгох, хөдөлж чадахгүй болгох; **болезнь ~ла его к постели** өвчин түүнийг хэвтрийн болгов; **страх ~л его к месту** айгаад хөдөлж чадахгүй байв; ~ **к себе внимание** анхаарлыг биедээ татах.

ПРИКО́Л 1. хавтгах, 2. шаасан гадас, уяа, онгоц уях сэргэ; 3. шог, тохуу; **лошадь ходит на ~е** морь аргамжаатай байв.

ПРИКОЛА́ЧИВАТЬ хадах; ~ **доску** банз хадах.

ПРИКОЛО́ТЬ 1. хатгах, торгох; ~ **булавкой** зүүгээр хатгах, зүүгээр торгох, 2. хатгаж алах, бүлж алах; ~ **врага штыком** дайсныг жадаар бүлж алах, дайсныг жадалж алах.

ПРИКОМАНДИРОВА́ТЬ томилж явуулах, томилолтоор илгээх, түр явуулах.

ПРИКО́НЧИ||ТЬ 1. барчхах, шавхах, шавхан дуусгах; **все запасы ~ли** бүх нөөцөө барчихлаа, 2. үгүй хийх, гүйцэд алах.

ПРИКО́РМ 1. тэжээх, тэжээл өгөх; 2. тэжээл, нэмэгдэл тэжээл; ~ **для скота** малын тэжээл.

ПРИКОРНУ́ТЬ налж дуг хийх, атийж зүүрмэглэх.

ПРИКОСНОВЕ́НИЕ аяархан хүрэх, хүргэх, дөнгөж хүрэлцэх, шүргэх; **лёгкое ~ руки** гараа аяархан хүргэх.

ПРИКОСНОВЕ́ННОСТЬ холбогдол, холбогдох.

ПРИКОСНОВЕ́ННЫЙ холбогдох, холбогдсон, холбогдолтой, хамаатай.

ПРИКОСНУ́ТЬСЯ хүрэх, аяархан хүрэх, дөнгөж хүрэлцэх, шүргэх.

ПРИКРА́СИТЬ гоёх, нэмж чимэх, чимэх.

ПРИКРА́СА гоёл,чимэг, нэмж чимэх; **рассказывать без прикрас** нэмж чимэхгүй ярих.

ПРИКРЕПИ́ТЕЛЬНЫЙ хамжуулсан, хамаадуулсан; ~ **талон** хамжуулсан талон.

ПРИКРЕПИ́ТЬ 1. хадах, торгох, бэхэлж тогтоох; 2. хамжуулах, хамаадуулах, даалгаж өгөх, ордог болгох.

ПРИКРЕПИ́ТЬСЯ 1. хадагдах, торгогдох, бэх тогтох; 2. хамжих, хамаадах; 3. бүртгүүлэх, бүртгэгдэх.

ПРИКРЕПЛЕ́НИЕ 1. хадах, торгох, тогтоох; 2. хамжуулах, хамаадуулах.

ПРИКРЕПЛЯ́ТЬСЯ 1. хадагдах, торгогдох, бэх тогтох; 2. хамжих, хамаадах; 3. бүртгүүлэх, бүртгэгдэх.

ПРИКРИ́КИВАТЬ зандчих, зандрах, хашгирах, загнах.

ПРИКРИ́КНУТЬ зандчих, зандрах, хаахирах, загнах.

ПРИКРУТИ́ТЬ 1. хүлэх, мушгиж хүлэх, шургуулж хүлэх, мушгиж уях; 2. багасгах, доош нь мушгих; ~ **фитиль в лампе** дэнгийн голыг доош нь мушгих.

ПРИКРУ́ЧИВАТЬ 1. хүлэх, мушгиж хүлэх, шургуулж хүлэх, мушгиж уях; 2. багасгах, доош нь мушгих.

ПРИКРЫВА́ТЬ,

ПРИКРЫ́ТЬ 1. хаах, хамхих; ~ **дверь** үүд хамхих; 2. таглах, хавхаглах, тавих; 3. далдлах, халхлах; ~ **обман** мэхэлснийг далдлах; 4. халхлах, хаацайлах, өмөглөх, хамгаалах.

ПРИКРЫВА́ТЬСЯ,

ПРИКРЫ́ТЬСЯ 1. халхлагдах, хучих, хучигдах; 2. хаагдах, хамхигдах; **дверь прикрылась** үүд хамхигдав; 3. далдлах, халхлах; ~ **хвастливыми словами** сайрхаг үгээр халхлах.

ПРИКРЫ́ТИЕ 1. халхавч, халх; ~ **от дождя** борооны халхавч; 2. халхлах, халхавч.

ПРИКУПА́ТЬ,

ПРИКУПИ́ТЬ нэмж авах, нэмж худалдан авах, бас авах.

ПРИКУ́РИВАТЬ тамхи асаах, галаа өгөх.

ПРИКУРИ́ТЬ тамхи асаах, галаа өгөх; **позвольте** ~ галаа, өгөөч.

ПРИ́КУС зуулт; **правильный** ~ шүдний зөв тэгш зуулт.

ПРИКУСИ́ТЬ хазах, татах; ~ **язык** 1. хэлээ хазах; 2. ам хэлээ татах.

ПРИКУ́СЫВАТЬ хазах, татах.

ПРИЛА́ВОК лангуу.

ПРИЛАГА́ТЕЛЬНОЕ, хавсрал нэр, тэмдэг нэр; **имя ~ узнаётся по вопросам: какой? чей?** хавсрал нэрийг ямар, юуны гэж асуулт тавьж мэднэ.

ПРИЛАГА́ТЬ 1. хавсаргах; ~ **к заявлению документы** өргөдөлд баримт бичгийг хавсаргах; 2. гаргах, зориулах; ~

все силы бүх хүчээ гаргах; 3. хэрэглэх; ~ **теорию к практике** онолыг туршлага дээр хэрэглэх.

ПРИЛА́ДИТЬ,

ПРИЛА́ЖИВАТЬ тааруулах, тааруулж хийх; ~ **замок к двери** үүдэнд цоож тааруулах.

ПРИЛАСКА́ТЬ энхрийлэх, таалах; ~ **ребенка** хүүхдийг энхрийлэх.

ПРИЛАСКА́ТЬСЯ эрхлэх, таалуулах; ~ **к матери** ээждээ эрхлэх.

ПРИЛЕГА́||ТЬ 1. тулах, нийлэх, наалдаж байх, таарах, давж байх; **платье хорошо ~ет к телу** дээл биенд сайн таарч байна; 2. зах нийлэх, зэргэлдээ байх, хажууд байх; **сад ~ет к реке** цэцэрлэг мөрний хажууд байна, цэцэрлэг голд тулж байна.

ПРИЛЕЖА́НИЕ хичээл оролдлого, чармайлт; **отличаться ~м** хичээл оролдлогоороо шалгарах.

ПРИЛЕЖА́Щ||ИЙ налсан, хэвтээ, хажуу; **~ая сторона угла** өнцгийн налсан тал.

ПРИЛЕ́ЖНО хичээж, чармайж, мэрийж; ~ **учиться** мэрийж суралцах.

ПРИЛЕ́ЖНЫЙ хичээлтэй, оролдлоготой, чармайлттай; ~ **ученик** хичээлтэй сурагч.

ПРИЛЕПИ́ТЬ наах.

ПРИЛЕПИ́ТЬСЯ наалдах, наагдах.

ПРИЛЕПЛЯ́ТЬ наах.

ПРИЛЁТ нисэж ирэх, ирэх; ~ **птиц** шувуу нисэж ирэх.

ПРИЛЕТА́ТЬ нисэж ирэх, ирэх.

ПРИЛЕТЕ́||ТЬ нисэж ирэх, ирэх; **птицы ~ли** харьсан шувуу ирлээ; **самолёт ~л** нисэх онгоц нисэж ирэв.

ПРИЛЕ́ЧЬ 1. жаахан хэвтэх, хажуулах; ~ **после обеда** үдийн хоолны дараа хажуулах; 2. хэвтэх, бөхийх, налах; 3. наалдуулж хэвтэх; ~ **ухом к земле** чихээ газарт наалдуулж хэвтэх.

ПРИЛИ́В түлхэлт, хөөрөлт, хөөрөх; ~ **моря** тэнгисийн түлхэлт, далайн хөөрөлт; ~ **крови** цус хөөрөх.

ПРИЛИВА́ТЬ хөөрөх.

ПРИЛИ́ЗАНН||ЫЙ 1. долоогдсон; 2. гялгар, гөлчийсөн; **~ые волосы** гялгар үс.

ПРИЛИЗА́||ТЬ 1. долоох; **кошка ~ла шерсть** муур үсээ долоов; 2. гялайлгах, гөлгөр болгох, гөлчийлгөх; ~ **волосы** үсээ гялайлгах.

ПРИЛИПА́ТЬ,

ПРИЛИ́ПНУТЬ наалдах, наалдалдах; **клей прилип к руке** цавуу гарт наалдав.

ПРИЛИ́ПЧИВЫЙ 1. наалдамхай; 2. халдвартай; 3. залхуутай, хашраадаг; ~ **человек** хашраадаг хүн, наалдуур хүн.

ПРИЛИ́||ТЬ хөөрөх; кровь ~ла к голове цус толгойд хөөрөв.

ПРИЛИ́ЧИЕ ёс зүй, зүй ёс; **соблюдать ~** зүй ёсыг дагах.

ПРИЛИ́ЧН||ЫЙ 1. зохимжтой, аятай томоотой; **~о вести себя** биеэ аятай авч явах; **~ое поведение** томоотой байх; 2. зүгээр, сайн, болохтой; **пальто еще ~о** зүгээр сайн пальто.

ПРИЛОЖЕ́НИЕ 1. хавсралт; **журнал с ~м** хавсралттай сэтгүүл, 2. хэрэглэх; ~ **знаний на практике** мэдлэгээ туршлага дээр хэрэглэх.

ПРИЛОЖИ́ТЬ 1. тавих, дахах, дарах; ~ **руку ко лбу** гараа духандаа дарах; **~ к заявлению документы** өргөдөлд баримт бичиг хавсаргах; 3. гаргах, зориулах; **~ все силы для выполнения плана** төлөвлөгөөг биелүүлэхэд бүх хүчээ зориулах; 4. хэрэглэх; ~ **теорию на практике** онолыг туршлага дээр хэрэглэх.

ПРИЛОЖИ́ТЬСЯ 1. наалдуулах, дахах, тулгах; ~ **ухом к двери** чихээ үүдэнд дахах; 2. шагайх; ~ **и выстрелить** шагайгаад буудах.

ПРИЛУНИ́ТЬСЯ саран дээр буух.

ПРИЛЬНУ́ТЬ наалдах, дахах, налах.

ПРИ́МА нэгц, голлох чавхдас.

ПРИМАДО́ННА голлох дуучин эмэгтэй.

ПРИМА́ЗАТЬСЯ,

ПРИМА́ЗЫВАТЬСЯ 1. тосолж гялайлгах; 2. шургалж орох.

ПРИМА́НИВАТЬ,

ПРИМАНИ́ТЬ, зангаж дуудах, даллах, аргадаж татах, урамдах.

ПРИМА́НКА хахуул, илбээс, өгш хилбэ, мэн; ~ **для рыб** загас барих илбээс.

ПРИМА́Т анхдагч, манлайлах.

ПРИМЕЛЬКА́||ТЬСЯ нүдэнд дасах, үзэгдээд л байх, танил болох; **его лицо мне ~лось** тэр над үзэгдээд л байдаг хүн.

ПРИМЕНЕ́НИЕ 1. хэрэглэх, хэрэглэгдэх; **находить ~** хэрэглэгдэх болох; 2. зохицох, дасах; ~ **к новым условиям** шинэ нөхцөлд дасах.

ПРИМЕНИ́МЫЙ хэрэглэж болохуйц, хэрэглэж болмоор, хэрэглэж болох, **вполне ~ способ** бүр хэрэглэж болох арга.

ПРИМЕНИ́ТЕЛЬНО зохицуулж тааруулж, **действовать ~ к обстановке** тухайн ахуй байдалд зохицуулж ажиллах.

ПРИМЕНИ́ТЬ,

ПРИМЕНЯ́ТЬ хэрэглэх, ~ **новый метод работы** ажлын шинэ аргыг хэрэглэх.

ПРИМЕНЯ́ТЬСЯ 1. зохицох, тохирох, таарах, дасах, ~ **к обстоятельствам** ахуй байдалд зохицох,2. хэрэглэгдэх.

ПРИМЕНЯ́ЕМОСТЬ хэрэглэгдэх нь

ПРИМЕ́Р жишээ, үлгэр, дууриал, **приводить ~** жишээ гаргах, **служить ~ом** жишээ болох, **брать ~** жишээ авах, **по ~у** жишээгээр, **к ~у** жишээ нь.

ПРИМЕРЗА́ТЬ наалдаад хөлдөх, барилдаж хөлдөх.

ПРИМЁРЗ||НУТЬ наалдаад хөлдөх, барилдаж хөлдөх, **полено ~ло к земле** хэрчим мод газарт наалдаад хөлджээ.

ПРИМЕ́РИВАТЬ,

ПРИМЕ́РИТЬ өмсөж үзэх,хэмжиж үзэх, хэмжих, ~ **сапог** гутал өмсөж үзэх, **семь раз примерь, один раз отрежь** долоон удаа хэмжиж нэг удаа хайчил.

ПРИМЕ́РКА өмсөж үзэх, өмсөж тааруулах.

ПРИМЕ́РНО 1. жишээ болохуйц, ~ **вести** себя биеэ жишээ болохуйц авч явах, 2. барагцаалбал, бараглахад, хирийн.

ПРИМЕ́РНЫЙ 1. жишээ болохоор, дууриал болохоор, ~ **ученик** жишээ болохоор сурагч,2. барагцаалсан, барагласан, ~ **срок окончания работы** ажлыг дуусгах барагцаалсан хугацаа

ПРИ́МЕСЬ хольцоо, хольц; **глина с ~ю песка** элсэн хольцоотой шавар.

ПРИМЕ́Т||А 1. тэмдэг, шинж; **особые ~ы** онцгой тэмдэг, 2. ёр, **дурная ~** муу ёр.

ПРИМЕТИ́||ТЬ ажих, ажиглах, анзаарах, анхаарах, **не ~ли самого главного** хамгийн чухлы нь анзаарсангүй.

ПРИМЕ́ТН||ЫЙ мэдэгдэх, мэдэгдэхүйц, харагдах, харагдахуйц, илэрхий, **едва ~ая трещина** дөнгөж харагдах цав.

ПРИМЕЧА́НИЕ тайлбар, тайлбарлах, ажиглалт, зүүлт.

ПРИМЕЧА́ТЕЛЬН||ЫЙ гайхамшигтай, анхаарууштай, **~ое событие** гайхамшигтай явдал

ПРИМЕЧА́ТЬ ажих, анзаарах, анхаарах.

ПРИМЕША́ТЬ холих, хутгах, нэмж хутгах.

ПРИМЕ́ШИВАТЬ холих, хутгах, нэмж хутгах.

ПРИМИНА́ТЬ 1. дарах, дарж хонхойлгох, навтайлгах; 2. гишгэчих, чийрлах.

ПРИМИРЕ́НИЕ эвлэх, зохицох.

ПРИМИРЕ́НЧЕСКИЙ эвсэх, эвсэн дагалдах.
ПРИМИРЕ́НЧЕСТВО эвсэх явдал, эвсэн дагалдах явдал.
ПРИМИРИ́ТЕЛЬН||ЫЙ эвлэх, эвлэрсэн, эвлэрүүлэх; **~ые слова** эвлэрүүлэх үг.
ПРИМИ́РИТЬ эвлэрүүлэх, эвтэй болгох.
ПРИМИРИ́||ТЬСЯ 1. эвлэх, эвлэрэх, эвтэй болох; 2. эрхийг дагах; **я ~лся с судьбой** би заяаны эрхийг дагав.
ПРИМИТИ́В бааз, эгэл, болхи.
ПРИМИТИ́ВНОСТЬ бааз, эгэл, болхи.
ПРИМИТИ́ВН||ЫЙ бааз, эгэл, болхи; **~ое устройство машины** бааз хийсэн машин; **~ подход к делу** ажил хэрэгт болхи хандах.
ПРИМКНУ́ТЬ 1. нийлэх, ойлгох; 2. углах, залгах, хийх.
ПРИМО́ЛКНУТЬ 1. дуугүй болгох, чимээгүй болгох.
ПРИМО́РСКИЙ 1. далайн дэргэдэх, далайн хавийн; **~ курорт** далайн дэргэдэх рашаан амралт.
ПРИМО́РЬЕ далайн хавь газар, тэнгисийн эрэг хавийн нутаг.
ПРИМОСТИ́ТЬ дөнгөөд багтаах, яаж ийгээд тавих.
ПРИМОСТИ́ТЬСЯ дөнгөж багтах, яаж ийгээд суух, өнцөгдөж сандайлах.
ПРИМО́ЧКА нойтон жин, шавших; **~ для глаз** нүдэнд нойтон жин тавих.
ПРИ́МУС цоргио зуух, цоргилуур.
ПРИМЧА́ТЬСЯ гүйж ирэх, давхиж ирэх; **~ на лошади** мориор давхиж ирэх.
ПРИМЫКА́НИЕ 1. нийлэх, шадарлах; 2. хамжих, хамжуулах, нийлбэр; **~ пути** замын нийлбэр.
ПРИМЫКА́||ТЬ Ѣ. нийлэх, тулгах, тулгаж тавих; **~ доски одна к другой** банзыг бие биенд нь тулгаж тавих; 2. тулж байх, дэргэд байх; **к дому ~ет сад** байшинд цэцэрлэг тулж байна; 3. хамжих, хамжуулах.
ПРИМЯ́ТЬ 1. дарах, дарж хонхойлгох, навтайлгах; **~ подушки** дэрийг дарж хонхойлгох; 2. гишгэчих, чийрлах; **~ траву** ногоо гишгэчих.
ПРИНАДЛЕЖ||А́ТЬ 1. -тай, байх; 2. мэдэлд байх; харьяалагдаж байх; 3. -х, байх, -нх байх; **эта книга ~ит** мне энэ ном минийх байна, энэ миний ном юм; 4. багтаж байх, орж байх; **~ к группе выдающихся деятелей** гарамгай зүтгэлтний тоонд орж байх.
ПРИНАДЛЕ́ЖНОСТ||Ь 1. хэрэгсэл, хэрэглэл; **канцелярские ~и** бичгийн хэрэгсэл; 2. хамаатай байх; хамаарагдах.
ПРИНАЛЕ́ЧЬ 1. хүчлэн дарах; **~ на вёсла** сэлүүрээ хүчлэн дарах; 2. чармайж орох, шууд орох; **~ на учёбу** хичээлдээ шууд орох.
ПРИНАРЯДИ́ТЬ,
ПРИНАРЯЖА́ТЬ гоёх, хувцаслах, гангалах.
ПРИНАРЯДИ́ТЬСЯ,
ПРИНАРЯЖА́ТЬСЯ гоёор хувцаслах, гангалах.
ПРИНЕВО́ЛИТЬ албадах, тулгаж хийлгэх, хүчээр хийлгэх.
ПРИНЕСЕ́НИЕ өгөх, хүргэх; **~ присяги** тангараг өгөх.
ПРИНЕС||ТИ́ 1. авчрах, ацрах; **~ домой покупки** худалдаж авсан юмыг гэртээ авчрах; 2. гаргах, төрөх; **кошка ~ла трех котят** муур гурван зулзага гаргав; 3. өгөх, ургах; **яблоня ~ла много яблок** алимын мод их ургац (олон алим) өглөө; 4. өгөх, хүргэх, учруулах; **~ пользу** тус хүргэх; **~ вред** хор учруулах; **~ клятву** тангараглах; **~ повинную** буруугаа хүлээх; **~ жертву** тахил өргөх, өргөл барих.
ПРИНИЖА́ТЬ 1. басамжлах, доромжлох; 2. багасгах, хомстгох, доогуурдуулах.
ПРИНИ́ЖЕННОСТЬ доромж байдал, дорой байдал.
ПРИНИ́ЖЕННЫЙ доромжхон, дорой; **~ тон** доромжхон янз.
ПРИНИ́ЗИТЬ 1. басамжлах, доромжлох; 2. багасгах, хомстгох, доогуур үзэх: **~ достоинство книги** номын дориун чанарыг хомстгох.
ПРИНИКА́ТЬ 1. хярах; 2. дахах, наалдуулах.
ПРИНИ́КНУТЬ 1. хярах; 2. дахах, наалдуулах; **~ ухом к двери** чихээ үүдэнд дахах.
ПРИНИМА́ТЬ 1. авах, хүлээн авах; **~ радиограмму** радио мэдээ авах; 2. авах, оруулах; **~ на службу** албан ажилд оруулах; 3. авах, элсүүлэх; **~ в университет** их сургуульд элсүүлэх; 4. хүлээн авах, уулзах; **~ посла** элчин сайдыг хүлээн авах; 5. батлах, гаргах; **~ закон** хууль батлах; 6. авах; **~ меры** арга хэмжээ авах; 7. оролцох; 8. уух, хүртэх; **~ лекарство** эм уух; 9. санах, гэж санах; **~ за чистую монету** үнэн юм гэж санах; 10. үзүүлэх, гаргах; **~ важный вид** ихэмсэг зан гаргах; 11. болох, зайлах; 12. татаж авах, хураах авах; 13. дааж авах, хүлээж явах; 14. угтаж, сөргөж; **~ бой** угтаж тулалдах.
ПРИНИМА́ТЬСЯ I 1. орох, эхлэх; **~ за работу** ажилдаа орох; 2. оролдож эхлэх, засахыг оролдох; 3. ургах, ургаж эхлэх.
ПРИНИМА́ТЬСЯ II 1. авах, хүлээн авах; 2. авах, оруулах; 3. батлагдах.
ПРИНОРА́ВЛИВАТЬ тааруулах, тохируулах, аяыг дагуулах.
ПРИНОРОВИ́ТЬ тааруулах, тохируулах, аяыг дагуулах.
ПРИНОРА́ВЛИВАТЬСЯ таарах, зохицох, дамших.
ПРИНОРОВИ́ТЬСЯ таарах, зохицох, дамших, **~ к обстоятельствам** ахуй байдалд зохицох.
ПРИНОСИ́ТЬ 1. авчрах, ацрах; 2. гаргах, төрөх; 3. өгөх, ургах; 4. өгөх, хүргэх, учруулах.
ПРИНОШЕ́НИЕ өргөл барьц, өргөх, барих, тахил өргөх, бэлэг барих.
ПРИНУДИ́ТЕЛЬНОСТЬ албадах, албадлага, бааллага.
ПРИНУДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ албадах, албадлагын, албадан хийлгэх, албаар хийлгэх, бааллагын; **~ труд** албадан хийлгэх хөдөлмөр; **~ым путём** албадах аргаар; **~ые меры** албадах арга хэмжээ.
ПРИНУДИ́ТЬ албадах, албадан хийлгэх, баалах, тулгаж хийлгэх, өөр аргагүй болгох.
ПРИНУЖДЕ́НИ||Е албадлага, албадах, баалах, тулгах; **без ~я** албадлагагүйгээр.
ПРИНУЖДЁННО хүчээр, албадлагаар, бишүүрхгээр, биеэ баалж; **~ улыбаться** хүчээр инээмсэглэх.
ПРИНУЖДЁННОСТЬ албадагдах, бишүүрхэг, баалагдах.
ПРИНУЖДЁНН||ЫЙ хүчилж, биеэ баалж, бишүүрхүү, албадаж; **~ая манера** бишүүрхүү янз.
ПРИ́НЦ жонон, тайж, хун тайж, агь.
ПРИНЦЕ́ССА гүнж.
ПРИ́НЦИП 1. зарчим; **держаться твёрдых ~ов** хатуу зарчмыг баримтлах; **это против моих ~ов** энэ бол миний зарчимд харш байна; 2. зарчмын хувьд, ерөнхийд нь.
ПРИНЦИПИА́ЛЬНОСТЬ зарчим, зарчимтай байх; **~ в поступках** үйл явдалдаа зарчимтай байх.
ПРИНЦИПИА́ЛЬН||ЫЙ 1. зарчмын, зарчимтай, **~ человек** зарчимтай хүн; **~ вопрос** зарчмын асуудал; 2. зарчмын хувьд, ерөнхийд нь; **дать ~ое согласие** ерөнхийд нь зөвшөөрөх.
ПРИНЮ́ХАТЬСЯ,
ПРИНЮ́ХИВАТЬСЯ 1. үнэрт дасах; **~ к табачному дыму** тамхины утааны үнэрт дасах; 2. үнэрлэх, шиншлэх.
ПРИНЯ́ТИЕ 1. авах, хүлээн авах; **~ подарка** бэлэг авах; 2. авах, оруулах, элсүүлэх; 3. батлах, гаргах; **~ решения** шийдвэр гаргах; 4. оролцох; **~ участия** оролцох.
ПРИНЯ́ТЬ 1. авах, хүлээн авах; **~ подарок** бэлэг авах; 2. авах, оруулах, элсүүлэх; **~ на работу** ажилд авах, ажилд оруулах; 3. орох, хүлээн авах; 4. хүлээн авах, уулзах; **~ гостей** зочдыг

хүлээн авах; **хорошо ~** сайн хүлээж авах; 5. батлах, гаргах; **~ закон** хууль батлах; **~ резолюцию** тогтоол батлах, тогтоол гаргах; **~ решение** шийдвэр гаргах; 6. авах, үзэх; **~ к сведению** анхааралдаа авах (анхаарах); **~ чей-либо совет** хүнээс зөвлөгөө авах; 7. оролцох; **~ участие** оролцох, хамсах; 8. уух, хүртэх; **~ лекарство** эм уух, эм хүргэх; 9. санах, гэж санах, андуурах; **~ за знакомого** танилаа гэж андуурах; **~ за шутку** тоглож байна гэж санах; 10. үзүүлэх, гаргах; **~ важный вид** ихэмсэг зан гаргах, томрох; 11. болох, зайлах; **~ вправо** баруун тийшээ болох; 12. татаж авах, хурааж авах; 13. хүлээж авах, дааж авах; **~ на себя обязательство** биедээ үүрэг хүлээж авах; 14. угтаж, сөргөж; 15. **~ на грудь** архи уух.

ПРИНЯ́||ТЬСЯ 1. орох, эхлэх, **~ за работу** ажилдаа орох; 2. оролдож эхлэх, засахыг оролдох; 3. ургаж, ургаж эхлэх; **куст ~лся** бут ургаж эхлэв.

ПРИОБОДРИ́ТЬ,

ПРИОБОДРЯ́ТЬ, зоригжуулах, урамшуулах, сэтгэлийг сэргээх.

ПРИОБРЕСТИ́,

ПРИОБРЕТА́ТЬ 1. олж авах; 2. -тай болох; **~ опыт** туршлагатай болох; **~ важное значение** чухал утга чанартай болох.

ПРИОБРЕТЕ́НИЕ 1. олж авах, -тай болох; **~ опыта** туршлага олж авах; 2. ололт, олбор; **ценное ~** культуры соёлын үнэтэй олбор.

ПРИОБЩА́ТЬ оролцуулах, хамсуулах, хамааруулах;

ПРИОБЩИ́ТЬ 1. оролцуулах, хамсуулах, хамааруулах; 2. хавсаргах; **~документ к делу** баримт бичгийг уг хэрэгт хавсаргах,

ПРИОБЩА́ТЬСЯ,

ПРИОБЩИ́ТЬСЯ 1. оролцох, хамсах, хамаарах, оролцох; **~ к науке;** шинжлэх ухаанд хамаарах; 2. нанчид хүртэх.

ПРИОБЩЕ́НИЕ оролдох, хамаарах, хамсах.

ПРИОДЕ́ТЬ гоёх, гоё хувцас өмсхийх.

ПРИОДЕ́ТЬСЯ гоёх, гоё хувцсаа өмсхийх, гангалах.

ПРИОРИТЕ́Т урьтсан, урьтлаг, урьтач, урьтлал.

ПРИОСА́НИТЬСЯ данайх, ганайх, биеэ данайлгах, биеэ ганайлгах.

ПРИОСТАНА́ВЛИВАТЬ,

ПРИОСТАНОВИ́ТЬ зогсоох, түдгэлзүүлэх, байзнуулах, тогтоох; **~ работу** ажлыг зогсоох; **~ исполнение приговора** тогтоол биелүүлэхийг түдгэлзүүлэх; **~ кровотечение** цус гоожихыг тогтоох.

ПРИОСТАНА́ВЛИВАТЬСЯ зогсох, болих, байзнах, түдэх, тогтознох.

ПРИОСТАНОВИ́||ТЬСЯ зогсох, болих, байзнах, түдэх, тогтознох; **работа ~лась** ажил зогсов; **кровотечение ~лось** цус гоожих нь болив.

ПРИОСТАНО́ВКА зогсоох, зогсолт, түдгэлзүүлэх, болих, тогтох; **~ работы** ажлын зогсолт,

ПРИОСТАНОВЛЕ́НИЕ зогсоох, болиулах, байзнуулах, түдгэлзүүлэх; **~ решения суда** шүүхийн тогтоолыг түдгэлзүүлэх.

ПРИОТВОРИ́ТЬ,

ПРИОТВОРЯ́ТЬ жаахан, жаахан нээх, жаахан онгойлгох; **~ дверь** үүд жаахан нээх.

ПРИОТВОРИ́ТЬСЯ,

ПРИОТВОРЯ́ТЬСЯ жаахан нээгдэх, онгойсхийх; **дверь приотворилась** үүд онгойсхийв.

ПРИОТКРЫВА́ТЬ,

ПРИОТКРЫ́ТЬ жаахан нээх, жаахан онгойлгох; **~ дверь** үүд жаахан нээх.

ПРИОТКРЫВА́ТЬСЯ,

ПРИОТКРЫ́ТЬСЯ жаахан нээгдэх, онгосхийх; **окно приоткрылось** цонх жаахан нээгдэв.

ПРИПАДА́ТЬ 1. дахах, наалдах; 2. хазганах, мижилзэх; **~ на левую ногу** зүүн хөл нь хазганах; 3. сөгдөх.

ПРИПА́Д||ОК багтрах, багтраа, унах, ордослох, гэнэт муурах, гэнэт оргилох; **сердечный ~** зүрхний багтраа; **нервный ~** хөөрөн унах; **в ~ке гнева** уур гэнэт оргилох.

ПРИПА́ДОЧНЫЙ багтралын, уналтын; **~ больной** унадаг өвчтэй хүн.

ПРИПА́ИВАТЬ гагнах, ширээх.

ПРИПА́РКА халуун жин, жин тавих

ПРИПАСА́ТЬ,

ПРИПАСТИ́ бэлтгэх, базаах, нөөцлөх; **~ дров на зиму** евлийн түлээ бэлтгэх.

ПРИПА́СТЬ наалдах, дахах; **~ к материнской груди** эхийнхээ цээжинд наалдах.

ПРИПА́СЫ бэлтгэл, нөөц; **съестные ~** хүнсний бэлтгэл; 2. хэрэгсэл; **охотничьи ~** ангийн хэрэгсэл; **боевые ~** бууны сум хэрэгсэл.

ПРИПАЯ́ТЬ гагнах, ширээх; **~ ручку к чайнику** данханд бариул гагнах.

ПРИПЕ́В дууны түрлэг, дууны давталт.

ПРИПЕВА́ТЬ түрж дуулах, дагалдан дуулах, гингэнэх, гиншиж дуулах; **~ за работой** ажил хийхдээ гингэнэх.

ПРИПЕВА́ЮЧИ жить ~ жаргаж суух, жаргаж цэнгэж суух.

ПРИПЁК I хүндрэх, жин хүндрэх, жин нэмэгдэх, хөөрөх, өсөх.

ПРИПЁК II, ээвэр газар, ээвэр; **сидеть на ~е** ээвэр газарт суух.

ПРИПЕКА́||ТЬ их шарах, ээх, цоргих; **сегодня ~ет** өнөөдөр нар их шарж байна.

ПРИПЕРЕ́ТЬ 1. тулах, дарах, түгжих; **~ дверь доской** үүдээ банзаар дарах; 2, шахах, хавчих; **~ к забору** хашаанд шахах; 3. мухардуулах, гартаах; **~ кого-либо к стене** хүнийг мухардуулах.

ПРИПИСА́ТЬ нэмж бичих.

ПРИПИ́СЫВАТЬ 1. нэмж бичих; **~ несколько строк** хэдэн мөр нэмж бичих, дансанд оруулах, дансанд бичих; **~ к призывному участку** цэрэг татлагын газрын дансанд оруулах; 3. -нх, гэх, -айнх гэх; **я приписал это его рассеянности** би үүнийг түүний мартамхайнх гэж байв.

ПРИПИСА́ТЬСЯ данслагдах, бүртгэгдэх.

ПРИПИ́СКА 1. нэмж бичих, нэмэлт хийх; 2. нэмэлт; **~, сделанная другим подчерком** өөр гараар бичсэн нэмэлт.

ПРИПЛА́ТА 1. нэмэн төлөх; 2. нэмэлт төлбөр.

ПРИПЛА́ЧИВАТЬ,

ПРИПЛАТИ́ТЬ нэмж төлөх.

ПРИПЛЕСТИ́,

ПРИПЛЕТА́ТЬ 1. нийлүүлэн гөрөх, нийлүүлэн сүлжих; **~ ленту к венку** цэцгийн эрихэнд бүч нийлүүлэн гөрөх; 2. холбогдуулах.

ПРИПЛЕСТИ́СЬ мацан ирэх, арай гэж ирэх.

ПРИПЛО́Д төл, малын төл, өсвөр; **большой ежегодный ~ у свиней** гахай жил бүр олон төл өгдөг.

ПРИПЛЫВА́ТЬ,

ПРИПЛЫ́ТЬ ирэх, хүрч ирэх, сэлж ирэх, хөвж ирэх; **~ на лодке** завиар ирэх; **~ к берегу** эрэгт хөвж ирэх.

ПРИПЛЮ́СНУТЫЙ нармигар, навшгар, налчгар, налчийтал дарагдсан; **~ нос** нармигар хамар.

ПРИПЛЮ́СНУТЬ нармийлгах, налчийлгах, налчгар болгох; **~ шляпку гвоздя молотком** хадаасны тавыг алхаар цохиж налчийлгах.

ПРИПЛЮСОВА́ТЬ,
ПРИПЛЮСО́ВЫВАТЬ тоог нэмэх, нийлүүлж нэмэх.
ПРИПЛЯ́СЫВАТЬ дэвхцэх,
ПРИПОДНИМА́ТЬ,
ПРИПОДНЯ́ТЬ өндийлгөх, сөхөх; ~ **голову** толгойгоо өндийлгөх; ~ **занавес** хөшиг сөхөх.
ПРИПОДНИМА́ТЬСЯ,
ПРИПОДНЯ́ТЬСЯ өндийх, босох, цогнойх, сөхөгдөх.
ПРИПО́ДНЯТОСТЬ хөжүүн байдал, хөөрүү, хөөртэй байдал.
ПРИПО́ДНЯТ||ЫЙ хөгжүүн, хөөрсөн, баяр хөөртэй; **в ~ом настроении** хөгжилтэй байх.
ПРИПОДЫМА́ТЬ өндийлгөх, сөхөх.
ПРИПОДЫМА́ТЬСЯ өндийх, босох, сөхөгдөх.
ПРИПОЛЗА́ТЬ,
ПРИПОЛЗТИ́ мөлхөж ирэх, мөлхөж очих.
ПРИПОМИНА́ТЬ,
ПРИПО́МНИТЬ 1. санах, дурсан санах, санаанд орох; **я не могу ~ его лицо** түүний царай миний санаанд орохгүй байна; 2. санаж байх, мартахгүй, зүгээр орхихгүй; **я это тебе припомню** би үүнийг чинь зүгээр орхихгүй.
ПРИПОМИНА́ТЬСЯ,
ПРИПО́МНИТЬСЯ санаанд орох, санагдах; **припомнились чьи-то стихи** хүний шүлэг санаанд орлоо.
ПРИПРА́ВА оруулах зүйл, хольц, хольцоо.
ПРИПРА́ВИТЬ,
ПРИПРАВЛЯ́ТЬ амтлах, амт оруулах, буйлуулах; ~ **суп томатом** улаан лоолиор шөл амт оруулах.
ПРИПРЫГИВА||ТЬ харайж ирэх, дэвхцэх; **идти, ~я** дэвхцэж явах.
ПРИПРЯ́ТЫВАТЬ,
ПРИПРЯ́ТАТЬ далд хийх, нуух, далдлах, нууж хадгалах; ~ **деньги** мөнгөө далд хийх.
ПРИПУ́ГНУТЬ айлгах, цочоох, үргээх; ~ **кого-нибудь выговором** хүнийг зэмлэж айлгах.
ПРИПУ́ДРИВАТЬ,
ПРИПУ́ДРИТЬ оо жаахан түрхэх, жаахан оодох.
ПРИПУСТИ́||ТЬ 1. нийлүүлэх; 2. гуядах, гуядан давхих, давхиулах; ~ **коня** морио гуядан давхих; 3. давхих, хурдлах; **почуяв дом, конь ~л** гэр ойртсоныг мэдээд морь давхив; 4. ширүүсэх; **дождь ~л** бороо ширүүсэв; 5. тавьж өгөх, өргөн болгох, урт болгох; ~ **платье в талии** тэрлэгийг бэлхүүсээр нь тавьж өгөх.
ПРИПУ́ХЛОСТЬ хавдар, овгор, ур; ~ **на щеке** хацар дээрх хавдар.
ПРИПУ́ХЛЫЙ сэлхэнтсэн, бэлцийсэн, хавантай; ~ **нос** бэлцийсэн хамар.
ПРИПУХА́ТЬ,
ПРИПУ́ХНУТЬ сэлхэнтэх, бөлцийх, хавагнах, хавдах; **щека припухла** хацар хавагнав, хацар хавдав.
ПРИРАБА́ТЫВАТЬ нэмэгдэл хөлс авах, нэмэгдэл хөлс олох.
ПРИ́РАБОТОК нэмэгдэл хөлс.
ПРИРА́ВНИВАТЬ,
ПРИРАВНЯ́ТЬ адилаар үзэх, адилтгах, сацуулах, зэрэгцүүлэх.
ПРИРАСТА́ТЬ,
ПРИРАСТИ́, 1. авалцан ургах, нийлж ургах, наалдаж эдгэх; **пересаженная кожа приросла** нөхсөн арьс наалдаж эдгэв; 2. өсөх, олшрох.
ПРИРЕВНОВА́ТЬ хардах, жөтөөрхөх.
ПРИРЕЗА́ТЬ 1. тасалж өгөх, нэмж өгөх; ~ **к огороду участок земли** ногооны тариаланд газар нэмж өгөх; 2. булж алах, огтолж алах, алах, төхөөрөх.
ПРИРО́Д||А 1. байгаль, түмэн бодис, ертөнц, **явление ~ы** байгалийн үзэгдэл, **живая ~** амьд байгаль, шим ертөнц, **мёртвая ~** амьгүй байгаль, сав ертөнц, **любоваться ~ой** байгалийг бахдан сонирхох; 2. төрөлх, уг; **немой от ~ы** төрөлхийн хэлгүй; **он по ~е добрый человек** тэр угаасаа сайн хүн; 3. уг чанар, мөн чанар; ~ **социальных отношений** нийгмийн харилцааны уг чанар; 4. жам; **в ~е вещей** тэгдэг жамтай; **отдать дань ~е** жамтай юм жамаараа.
ПРИРО́ДН||ЫЙ 1. байгалийн; **~ые богатства** байгалийн баялаг; 2. жинхэнэ, угийн; 3. төрөлхийн, ~ **талант** төрөлхийн билэг.
ПРИРОЖДЁННЫЙ төрөлхийн; ~ **музыкант** төрөлхийн хөгжимчин.
ПРИРО́СТ өсөлт, өсөх; ~ **населения** хүн амын өсөлт; ~ **продукции** бүтээгдэхүүний өсөлт.
ПРИРУЧА́ТЬ,
ПРИРУЧИ́ТЬ сургах, буйлах, мал болгох, гарынх болгох; гэрийнх болгох, гаршуулах, дуулгаржуулах; ~ **медвежонка** бамбаруушийг гаршуулах.
ПРИРУЧИ́||ТЬСЯ сургагдах, гарынх болох, гэрийнх болох, мал болох; **волчонок ~лся** бэлтрэг гаршив.
ПРИСА́ЖИВАТЬСЯ 1. сөхрөх, явган суух; 2. түр суух, жаахан суух.
ПРИСА́ЛИВАТЬ жаахан давслах, давс үйрүүлэх.
ПРИСА́СЫВАТЬСЯ наалдаж хөхөх, шигдэж сорох, шимэх.
ПРИСВА́ИВАТЬ 1. өөрийнх болгох, хувьдаа завших, өөрчлөх; 2. олгох, болгох, хүртээх.
ПРИ́СВИСТ исгэрэх, исгэрэл; **петь с ~ом** исгэрэн дуулах; **говорить с ~ом** исгэрч ярих.
ПРИСВИ́СТЫВАТЬ исгэрэх, исгэрэн дуулах, исгэрэн хэлэх.
ПРИСВОЕ́НИЕ 1. өөрийн болгох, өөрийнх болгох, өөрчлөх, хувьдаа завших; ~ **чужого имущества** бусдын юмыг өөрийнх болгох, бусдын юмыг завших; 2. олгох, болгох, хүртээх; ~ **звания героя** баатар цол олгох.
ПРИСВО́ИТЬ 1. өөрийнх болгох, өөрчлөх, хувьдаа авах, эзэмших; ~ **находку** олдворыг хувьдаа авах; ~ **чужую мысль** хүний саналыг өөрийнх болгох; 2. олгох, болгох, хүртээх; ~ **звание** цол олгох.
ПРИСЕДА́НИЕ сөхрөх, цомцойх.
ПРИСЕДА́||ТЬ 1. сөхрөх, цомцойх, сөхөрч суух, цомцойж суух; 2. бохис хийх; **идти ~я** бохис хийж явах.
ПРИСЕ́СТ 1. нэг амиар, суудлаасаа босолгүй; **съесть всё в один присест** нэг амиар бүгдийг идэх.
ПРИСЕ́СТЬ 1. сөхрөх, цомцойх, сөхөрч суух, цомцойж суух; ~ **на корточках** явган суух; 2. түр суух, жаахан суух; **присядьте хоть на минутку** жаахан ч гэсэн суугаач дээ.
ПРИ́СКАЗКА үлгэрийн хошин гараа, хошин гараа.
ПРИСКАКА́ТЬ дэвхиж ирэх, давхиж очих, гүйж ирэх; ~ **верхом** унаагаар давхиж ирэх.
ПРИСКО́РБИ||Е гашуудал, гаслан харамсал; **к моему большому ~ю, он отказался** над тун их харамсал төрүүлж тэр татгалзав.
ПРИСКО́РБН||ЫЙ гашуудалтай, гашуудлын, гаслантай, харамсалтай; **~ая весть** гашуудалт мэдээ; ~ **случай** гаслантай явдал.
ПРИСКУ́ЧИТЬ залхах уйтгартай болох, залхуутай болох, хашрал болох.
ПРИСЛА́ТЬ илгээх, явуулах, ирүүлэх; ~ **письмо** захидал илгээх; ~ **посыльного** зарлага илгээх; ~ **машину за кем-либо** хүн авчрахаар машин явуулах.
ПРИСЛОНИ́ТЬ түшүүлэх, налуулах.

ПРИСЛОНЯ́ТЬ түшүүлэх, налуулах, түшүүлж тавих, налуулж тавих; ~ **доску к забору** банзыг хашаанд нь түшүүлж тавих.
ПРИСЛОНИ́ТЬСЯ,
ПРИСЛОНЯ́ТЬСЯ түших налах; ~ **к стене** хана түших.
ПРИСЛУ́ГА 1. зарц, гэрийн ажилчин; 2. үйлчлэгчид; **орудийная** ~ их бууны үйлчлэгчид.
ПРИСЛУ́ЖИВАТЬ үйлчлэх, зарагдах; ~ **за столом** ширээг засаж үйлчлэх.
ПРИСЛУ́ЖИВАТЬСЯ саймшрах, долигонох, долдойлж үйлчлэх; **служить бы рад, ~ тошно** энгийн үйлчлэх дуртай, элдвээр долигонох яршигтай.
ПРИСЛУ́ЖНИК 1. зарц, үйлчлэгч, сойвон; 2. саймсарч долдой зарц.
ПРИСЛУ́ШАТЬСЯ,
ПРИСЛУ́ШИВАТЬСЯ 1. чагнах; ~ **к шороху** юм шарчигнахыг чагнах; 2. анхаарах, анхаарч сонсох; ~ **к мнению товарищей** нөхдийн саналыг анхаарч сонсох.
ПРИСМА́ТРИВАТЬ 1. харах, сахих, харгалзах; 2. хайх, ажих, хайж олох, ажих, ажин үзэх. 2. дасах; 3. дасгаж харах.
ПРИСМИРЕ́ТЬ номхрох, дуугай болох.
ПРИСМО́ТР харах, харгалзах; **оставить без ~а** харгалзалгүй орхих.
ПРИСМОТРЕ́ТЬ 1. харах, харж байх, харгалзах; ~ **за детьми** хүүхэд харж байх; 2. хайх, хайж олох; ~ **комнату** тасалгаа хайж олох.
ПРИСМОТРЕ́ТЬСЯ 1. ажиглах, ажиглаж харах, ажиж мэдэх; 2. дасах, дадах; присмотреться к делу ажилд дасах; 3. нүдээ дасгах; ~ **к темноте** харанхуйд нүдээ дасгах,
ПРИСНИ́ТЬСЯ зүүдлэх, зүүдлэгдэх, зүүдэнд үзэгдэх.
ПРИ́СНЫЕ хамсаатан, хань хамсаатан.
ПРИСОВОКУПИ́ТЬ 1. нийлүүлэх, хавсаргах, ташлуулах; ~ документ к делу баримт бичгийг уг хэрэгт нь хавсаргах; 2. нэмж хэлэх.
ПРИСОЕДИ́НИТЬ 1. нийлүүлэх, хавсаргах, залгах; ~ **район к другой области** районыг *(аймгийг)* өөр мужид нийлүүлэх 2. тоонд оруулах.
ПРИСОЕДИНЯ́ТЬ 1. нийлүүлэх, хавсаргах, залгах; 2. тоонд оруулах.
ПРИСОЕДИНИ́ТЬСЯ 1. нийлэх, хамтрах, залгагдах; ~ **к гуляющим** зугаалж явагчидтай нийлэх; 2. зөвшөөрөх, талд орох, дагах; ~ **к общему мнению** нийтийн саналыг зөвшөөрөх.
ПРИСОЕДИНЯ́ТЬСЯ 1. нийлэх, хамтрах, залгагдах; 2. зөвшөөрөх, талд орох, дагах.
ПРИСО́С 1. соролт, хөхөлт; 2. соруул.
ПРИСОСА́||ТЬСЯ наалдаж хөхөх, шигдэн сорох, шимэх; **пиявка ~лась к телу** хануур хорхой биенд наалдаж цусыг хөхөв.
ПРИСО́Х||НУТЬ наалдаж хатах; **повязка ~ла к ране** боолт нь шарханд наалдаж хатав.
ПРИСПЕ́ШНИК аялдан дагалдагч, хамсаатан, уутач.
ПРИСПОСА́БЛИВАТЬ,
ПРИСПОСО́БИТЬ тааруулах, зохицуулах, тохируулж хэрэглэх; ~ **здание под школу** барилгын сургуульд тохируулж хэрэглэх.
ПРИСПОСО́БИТЬСЯ,
ПРИСПОСА́БЛИВАТЬСЯ аяыг дагах, таарах, тааралдах, зохицох, идээшлийг олох.
ПРИСПОСОБЛЕ́НЕЦ аядан дагалдагч, долдойч.
ПРИСПОСОБЛЕ́НИЕ 1. аяыг дагах, зохицол, зохицох; ~ **организма к окружающей среде** бие махбодын орчны байдалд зохицох, 2. арга хэрэгсэл, оньс, хэрэгсэл, ~ **для подъёма флага** далбаа өргөх хэрэгсэл.
ПРИСПОСО́БЛЕННОСТЬ тааралдал, зохицох чанар; ~ **к жизнь** амьдралд зохицох чанар.
ПРИСПОСОБЛЕ́НЧЕСК||ИЙ аялан дагалдах, зохирлын, долдой; **~ая политика** аялан дагалдах бодлого.
ПРИСПОСОБЛЯ́ЕМОСТЬ зохицох чадвар, зохицох авьяас, таарч чадах; ~ **организмов в среде** бие махбодын орчиндоо зохицох чадвар.
ПРИСПОСОБЛЯ́ТЬ тааруулах, зохилдуулах, тааруулж хэрэглэх.
ПРИСПОСОБЛЯ́ТЬСЯ аяыг дагах, таарах, зохицох, идээшлийг олох.
ПРИСПУСКА́ТЬ,
ПРИСПУСТИ́ТЬ жаахан доошлуулах, жаахан буулгах, тонгойлгох, бөхийлгөх; ~ **флаг** далбааг жаахан доошлуулах, туг бөхийлгөх.
ПРИСТА́В 1. цагдах түшмэл; 2. цагдаа, гүйцэтгэгч; **судебный** ~ шүүхийн гүйцэтгэгч.
ПРИСТА||ВА́ТЬ 1. эрэгт тулах, ирж зогсох; 2. наалдах, халдах; **к одежде ~ла грязь** хувцсанд шавар наалдав; 3. дагах; **~ла чужая собака** хүний нохой дагав, 4. хоргоох.
ПРИСТА́ВИТЬ,
ПРИСТАВЛЯ́ТЬ 1. тулгаж тавих, тулгах, түшүүлж тавих; 2. зүйх, залгах, зүйж залгах; 3. харуулах, харгалзуулах, тавих, гаргах; ~ **няньку к детям** асрагчаар хүүхэд харгалзуулах.
ПРИСТА́ВКА угтвар.
ПРИСТАВН||О́Й залгаж тавьсан, залгамал, нэмж тавьсан; **~ые стулья** нэмж тавьсан сандал; **~ая лестница** залгамал шат.
ПРИ́СТАЛЬН||ЫЙ ширтсэн, гярхай, онцгой; ~ **взгляд** ширтсэн харц; **~ое внимание** онцгой анхаарал.
ПРИСТА́НИЩЕ байр, байрлах газар, хоргодох газар, хөндий.
ПРИ́СТАНЬ буудал, онгоцны буудал, зогсоол; **пароходная** ~ галт онгоцны буудал; **тихая** ~ тайван булан, амгалан орон.
ПРИСТА́||ТЬ 1. тулах, ирж зогсох, **лодка ~ла к берегу** завь эрэгт тулав; 2. наалдах, халдах; 3. дагах; **~ла чужая собака** хүний нохой дагав; 4. хоргоох; ~ **к прохожему** замын хүнийг хоргоох.
ПРИСТЕГА́ТЬ шидэх, хавах, товших.
ПРИСТЁГИВАТЬ шидэх, хавах, товших, ~ **покладку** дотры нь шидэх.
ПРИСТЁГИВАТЬ,
ПРИСТЕГНУ́ТЬ товчлох, чагтлах, залгах.
ПРИСТЕЖНО́Й залгамал, залгадаг; ~ **воротничок** залгамал зах.
ПРИСТО́ЙН||ЫЙ, томоотой, зохимжтой, зүйтэй; **~ое поведение** томоотой байх.
ПРИСТРА́ИВАТЬ 1. залгаж барих, нэмж барих; 2. оруулах, тохинуулах; 3. зэрэгцүүлэн жагсаах.
ПРИСТРА́ИВАТЬСЯ 1. ажилд орох, тохинох; 2. зэрэгцэж жагсах.
ПРИСТРА́СТИЕ 1. их дуртай, шуналтай; ~ **к чтению** ном унших их дуртай; 2. алагчлах, хэлтгий атгаглах; ~ **в суждениях** алагчлан үзэх.
ПРИСТРАСТИ́ТЬ дуртай болгох, шуналтай болгох, хорхойтой болгох, интэй болгох.
ПРИСТРАСТИ́ТЬСЯ улайх, шунах, жилбэтэх, хорхойтой болох, интэй болох; ~ **к книгам** ном сударт хорхойтой болох.
ПРИСТРА́СТНО алагчилж, тал харж, тал тохой татаж.
ПРИСТРА́СТН||ЫЙ алагчлах, атгаглах, тал тохой татах; **~ое отношение** алагчилж үзэх.
ПРИСТРА́ЧИВАТЬ зүйж оёх, нийлүүлж шаглах.

ПРИСТРЕЛЯ́ТЬСЯ сорьж буудах, буудаж хараагаа олох.
ПРИСТРЕЛЯ́ТЬ сорьж буудах, буудаж хараагаа олох.
ПРИСТРО́ИТЬ 1. залгаж барих, нэмж барих; ~ **флигель к дому** байшинд жигүүр залгаж барих; 2. оруулах, тохинуулах; ~ **на службу** албанд оруулах; 3. зэрэгцүүлэн жагсаах.
ПРИСТРО́ИТЬСЯ 1. ажилд орох, тохинох; ~ **в канцелярию** бичгийн ажилд орох; 2. зэрэгцэж жагсах.
ПРИСТРО́ЙКА 1. залгаж барих, залгаж барьсан барилга; **деревянная** ~ залгаж барьсан модон барилга.
ПРИСТРОЧИ́ТЬ зүйж оёх, нийлүүлж шаглах.
ПРИСТУ́КНУТЬ тогших, тонших; ~ **каблуком** гутлын өсгийгөөр тонших.
ПРИ́СТУП 1. дайралт хийх, довтлох; **взять ~ом** дайралт хийж эзлэх; 2. хурцдах, хөдлөх, хүндрэл бэрхшээл, ордослох; ~ **кашля** ханиалга хөдлөх,(бүгших) приступу (-а) нет 1. ааглуу үнэтэй; 2. хавьтахын аргагүй.
ПРИСТУП||А́ТЬ,
ПРИСТУП||И́ТЬ хийж эхлэх, орох эхлэх; ~ **к работе** ажилдаа орох, ажиллаж эхлэх; 2. тулж ирэх, тулж очих; **враг ~ил к крепости** дайсан бэхлэлтэнд тулж ирэв.
ПРИСТУПА́ТЬСЯ ойртох, ойртож, очих, дөтлөх, хавьтах; **так сердит, что не приступиться к нему** их ууртай учраас түүнд ойртох аргагүй.
ПРИСТЫДИ́ТЬ ичээх.
ПРИСТЯ́ЖК||А зүтгэлцэх, зүтгэлцэх морь, хажууд нь зүтгэлцэх, зэрэгцээ; **запрячь в ~у** зүтгэлцэх морь хөллөх.
ПРИСТЯЖН||О́Й зүтгэлээх, хажууд нь хөллөсөн, зэрэгцээ; **~ая лошадь** хажууд нь хөллөсөн морь.
ПРИСУДИ́ТЬ,
ПРИСУЖДА́ТЬ 1. олгох, олгохоор тогтоох, шагнах; ~ **первую премию** нэгдүгээр шагналыг олгох; 2. шийтгэх, ял оногдуулах, ял оноох.
ПРИСУЖДЕ́НИЕ 1. *олгох, олгохоор тогтоох*; ~ **учёной степени** эрдэмийн зэрэг олгох; 2. шийтгэх, шийтгэл.
ПРИСУ́ТСТВИ||Е 1. байх, байлцах, суулцах, өмнө, дэргэд; ~ **на собрании** хуралд суулцах; **в ~и** всех бүгдийг байхад олны өмнө; ~ **духа** сандрахгүй байх; **терять ~ духа** сандрах, зүрх алдах.
ПРИСУ́ТСТВОВАТЬ байх, байлцах, суулцах, суух; ~ **на заседании** хуралд суулцах.
ПРИСУ́ТСТВУЮЩ||ИЙ 1. байсан, байлцсан, суулцсан, оролцсон; **~ая публика** байлцсан хүмүүс; 2. байлцсан хүмүүс, байлцагч, оролцогсод, дэргэд байгаа хүн.
ПРИСУ́Щ||ИЙ угийн байдаг, өнөөх; **с ~им ему добродушием** түүнд угийн байдаг сайхан сэтгэлээрээ **металл имел ~ий ему блеск** төмөрлөг бол түүнд угийн байдаг гялтганууртай байв; **он рассказывал с ~им ему юмором** тэр өнөөх алиа үгээрээ л ярьж байв.
ПРИСЧИТА́ТЬ илүү тоолох.
ПРИСЫЛА́ТЬ илгээх, ирүүлэх.
ПРИСЫ́ЛКА 1. илгээх, ирүүлэх; 2. илгээлт.
ПРИСЫПА́ТЬ 1. нэмж хийх, нэмж өгөх; 2. түрхэх, үйрүүлэх; ~ **пудрой** оо түрхэх.
ПРИСЫХА́ТЬ наалдаж хатах.
ПРИСЯ́Г||А тангараг, ам тангараг, андгай; **давать ~у** тангараг өргөх, ам тангаргаа өгөх; **нарушить ~у** тангаргийг эвдэх.
ПРИСЯГА́ТЬ,
ПРИСЯГНУ́ТЬ тангараглах, андгай өргөх, андгайлах, ам алдах.
ПРИСЯ́ДКА 1. бохилзох, хөлөө бохийлгох, сунгах; 2. бохилзуур бүжиг.
ПРИСЯ́ЖН||ЫЙ 1. тангараг өргөсөн, иргэний төлөөлөгч; суд **~ых** иргэний төлөөлөгчтэй шүүх; 2. байнгын, дандаа; ~ **шутник** дандаа алиалагч.
ПРИТАЙ́ТЬСЯ нуугдах, хоргодох; ~ **в углу** буланд нуугдах.
ПРИТА́ПТЫВАТЬ 1. хөлөөрөө тогших; 2. гишгэчих, чийрлах.
ПРИТА́СКИВАТЬ авчрах, чирж авчрах.
ПРИТАЩИ́ТЬ авчрах, чирж авчрах.
ПРИТАЩИ́||ТЬСЯ хүрч ирэх, гэлдэрч ирэх, арай гэж ирэх; **еле ~лся домой** гэртээ арай гэж хүрч ирэв.
ПРИТВОРИ́ТЬ хаах, хамхих; ~ **за собой дверь** үүдээ хаах.
ПРИТВОРИ́ТЬСЯ -гч болох, дүрэм үзүүлэх, байдал гаргах, хуурмаг, юм шиг байх, янгуулах; ~ **спящим** унтагч болох.
ПРИТВО́РН||ЫЙ хуурмаг, хуурамч, юм шиг байх, янгууч; **~ые слёзы** хуурамч нулимас; **~ое равнодушие** ав ажиггүй юм шиг байх.
ПРИТВО́РСТВО хуурмаг зан, засдаг зан.
ПРИТВО́РЩИК хуурамч зан гаргагч, янгууч.
ПРИТВО́РЩИЦА хуурамч зантай эмэгтэй, янгууч хүүхэн.
ПРИТВОРЯ́ТЬ хаах, хамхих.
ПРИТВОРЯ́ТЬСЯ I хаагдах, хамхигдах.
ПРИТВОРЯ́ТЬСЯ II -гч болох, дүрэм үзүүлэх, байдал гаргах, янгуучлах, юм шиг байх.
ПРИТЕКА́ТЬ орох, цутган орох, урсан орох.
ПРИТЕРПЕ́ТЬСЯ тэсвэрлэх, даах; ~ **к боли** өвчинд тэсвэрлэх.
ПРИТЕСНЕ́НИЕ хавчилт, хяхалт, дарлах.
ПРИТЕСНИ́ТЕЛЬ дарлагч, хавчигч, хяхагч.
ПРИТЕСНЯ́ТЬ,
ПРИТЕСНИ́ТЬ хавчих, дарлах, хяхах.
ПРИТЕ́ЧЬ орох, урсан орох, цутгаж орох, цутгаж ирэх.
ПРИТИРА́ТЬ үрдэх, шахаж үрэх.
ПРИТИ́РКА билүүдэх, зүлгэх, үрэх.
ПРИТИ́СНУТЬ хавчих, шахах, хавчуулах, шахагдах; ~ **палец дверью** хуруугаа хаалганд хавчуулах.
ПРИТИ́Х||НУТЬ намдах, чимээгүй болох, **дети ~ли** хүүхэд чимээгүй болов.
ПРИТО́К 1. цутгал, цутгалан, урсаж орох, орох; 2. орох, урсаж орох; ~ **свежего воздуха в помещение** гэрт цэвэр агаар орох; 3. олноор ирэх, нэмэгдэж ирэх.
ПРИ́ТОЛОК||А *тотго, энэх*; **удариться о ~у** тотго мөргөх.
ПРИТО́М бас, тэгэхдээ, тэгээд бас; **он умён и ~ очень добр** тэр ухаантай тэгээд бас их сайн хүн.
ПРИТО́Н үүр, орогнол, оорхой, бүүрлэх газар; **воровской ~** хулгайч нарын орогнол; **игорный ~** тоглоомын үүр.
ПРИТО́ПНУТЬ дэвсэх; ~ **каблуком** гутлын өсгийгөөр дэвсэх.
ПРИТОПТА́ТЬ гишгэчих, чийрлах; ~ **траву** ногоо гишгэчих.
ПРИТО́ПЫВА||ТЬ хөлөөрөө тогших, дэвслэх; **плясать ~я** дэвслэн бүжиглэх.
ПРИТОРА́ЧИВАТЬ ганзагалах.
ПРИ́ТОРНОСТЬ нялуун.
ПРИ́ТОРН||ЫЙ *нялуун*; ~ **вкус** *нялуун амт*; **~ая улыбка** нялуунаар мишилзэх.
ПРИТОРО́ЧИТЬ ганзагалах; ~ **мешок к седлу** шуудай ганзагалах.
ПРИТРА́ГИВАТЬСЯ 1. хүрэх, дөнгөж хүрэх, шүргэх, хөндөх; 2. амсах, ам хүрэх.
ПРИТРО́НУ||ТЬСЯ 1. хүрэх, дөнгөж хүрэх, шүргэх, хөндөх; ~ **к руке** гарт нь хүрэх; 2. амсах, ам хүрэх; **не ~лся к обеду** хоол амсаа ч үгүй.
ПРИТУПИ́ТЬ 1. мохоох, мохоо болгох, мөлийлгөх, майрдаг болгох; ~ **нож** хутга мохоох; 2. муудуулах, муу болгох, гүй *болгох, мохоох*; ~ **слух** чих дүлий болгох; ~ **ум** ухаан мохоох.
ПРИТУПИ́||ТЬСЯ 1. мохох, мохоо болох, мөлийх, майрдаг болох; **когти ~лись** хумс мохов; 2. мохох, муудах, үгүй, болох; **память ~лась** ухаан юм тогтоохгүй болов, ухаан мохов; **зрение ~лось** нүд муудав, юм харахгүй болов.

ПРИТУПЛЯ́ТЬСЯ 1. мохох, мохоо болох, мөлийх, майрдаг болох; 2. мохох,муудах,үгүй, болох; ухаан мохов.
ПРИТУПЛЕ́НИЕ мохох; ~ **умственных способностей** ухаан мохох.
ПРИТУШЙ||ТЬ намдаах багасгах, бараг унтраах; ~ **огонь** гал намдаах; **дождь ~л костер** бороо түүдгийн галыг бараг унтраав.
ПРИ́ТЧА 1. үлгэр, домог, сургаалт үлгэр; 2. хачин юм, ойлгогдохгүй юм; **что за ~?** ямар хачин юм бэ? ~ **во языцех** улиг үг, улиг болсон зүйл.
ПРИТЯГА́ТЕЛЬН||ЫЙ сэтгэл татах, дурлуулах, сонирхогдох; **~ая сила музыки** хөгжмийн сэтгэл татах хүч.
ПРИТЯ́ГИВАТЬ 1. татах, татаж авчрах, чангаах; 2. татах. хүлээлгэх.
ПРИТЯЖА́ТЕЛЬН||ЫЙ хамаатуулах; **~ое местоимение** хамаатуулах төлөөний нэр.
ПРИТЯЖЕ́НИ||Е татах, таталцах; **закон земного ~я** дэлхийн таталцах хууль.
ПРИТЯЗА́НИЕ 1. чармайх, чармайлт; ~ **на первое место** нэгдүгээр байр эзлэхийг чармайх; 2. эзэмшихийг оролдох, эзэмших эрхээ илэрхийлэх, нэхэмжлэх; ~ **на наследство** өв эзэмших эрхээ илэрхийлэх, өв нэхэмжлэх; 3. чармайх, үхэлдэх, өнгөлөх; ~ **на учёность** эрдэмтэн гэгдэхийн төлөө чармайх.
ПРИТЯЗА́ТЕЛЬНЫЙ их шаардлагатай, хатуу шаарддаг.
ПРИТЯЗА́ТЬ чармайх, авахыг чармайх, эзлэхийг чармайх; ~ **на первое место** нэгдүгээр байр эзлэхийг чармайх.
ПРИТЯНУ́ТЬ 1. татаж авчрах, чангааж авчрах; ~ **лодку к берегу** завийг эрэгт чангааж авчрах; 2. хүлээлгэх; ~ **к ответу** хариуцлагыг хүлээлгэх.
ПРИУКРА́СИТЬ,
ПРИУКРА́ШИВАТЬ 1. чимэглэх, гоёх, янз оруулах; 2. чимж ярих.
ПРИУМЕ́НЬШАТЬ,
ПРИУМЕ́НЬШИТЬ багасгах, хомстгох; ~ **опасность** аюулыг багасгах.
ПРИУМНОЖА́ТЬ,
ПРИУМНО́ЖИТЬ арвижуулах, олшруулах.
ПРИУМНОЖЕ́НИЕ арвижих, олшрох.
ПРИУМО́ЛКНУТЬ дуугүй болох, чимээгүй болох; **соловей приумолк** алтан гургалдай дуугүй болов.
ПРИУНЫ||ТЬ гуниглах, гонсойх, зориг шантрах; **вы что-то ~ли** та нэг л гонсгор байна.
ПРИУРО́ЧИВАТЬ тохиолдуулах, болгох.
ПРИУРО́ЧИТЬ тохиолдуулах, болгох; ~ **отъезд к весне** явахыгаа хавар болгох.
ПРИУСА́ДЕБНЫЙ бууц, хавийн, өрхийн; ~ **участок** өрхийн газар.
ПРИУТИ́ХНУТЬ намдах, буурах; **ветер приутих** салхи намдлаа.
ПРИУЧА́ТЬ,
ПРИУЧИ́ТЬ 1. сургах, дасгах; ~ **регулярно** заниматься тогтмол хичээллэж сурах; ~ **себя к холоду** биеэ хүйтэнд дасгах; 2. буйлах; ~ **ястреба** харцага буйлах.
ПРИУЧА́ТЬСЯ,
ПРИУЧИ́ТЬСЯ сурах, дасах; ~ **рано вставать** эрт босож сурах.
ПРИФРОНТОВ||О́Й фронтын дэргэдэх, фронтын хавийн дайны талбарын хавийнх; **~ая полоса** фронтын дэргэдэх зурвас газар.
ПРИХВАСТНУ́ТЬ сайрхах, биеэ магтах, биеэ магтас хийх.
ПРИХВАТИ́||ТЬ 1. авч явах; ~ **детей** хүүхдээ авч явах; 2. авах, олох, олж авах, этэх; 3. торгох, даруулах; 4. гэмтэх, хөлдөх; **цветы ~ло морозом** цэцэг хүйтэнд хөлдөв.
ПРИХВА́РЫВАТЬ,
ПРИХВО́РНУТЬ бие аягүйцэх, бие тавгүй болох.
ПРИ́ХВОСТЕНЬ долдойлогч, долдойч, аялдан дагалдагч, сүүл санжуурга бологч.
ПРИХЛЕБА́ТЕЛЬ долдой, ховдог хүн, ховдоглогч.
ПРИХЛЁБЫВАТЬ сорж уух, балга балгаар уух, балгаж уух; ~ **чай** цай сорж уух.
ПРИХЛО́ПНУТЬ тасхийтэл хаах.
ПРИХЛО́ПЫВАТЬ 1. тасгийг хаах, хав хийтэл хаах; ~ **дверь** үүд хав хийтэл хаах; 2. хавчуулах; ~ **палец** хуруу хавчуулах.
ПРИХЛЫ́НУТЬ цалгилан ирэх, долгилон ирэх, шуугиж ирэх.
ПРИХО́Д 1. ирэх, хүрч ирэх; **часы ~а поезда** галт тэрэгний ирэх цаг; 2. орох, авах; ~ **к власти** засгийн эрхийг авах; 3. орлого; ~ **и расход** орлого зарлага; 4. сумын харьяа нутаг.
ПРИХОДИ́ТЬ 1. ирэх; ~ **домой** гэртээ ирэх; 1. болох, ирэх; **весна пришла** хавар боллоо; 3. болох, төрөх; ~ **в восторг** баҳдал болох (баҳдах); ~ **в отчаяние** цөхрөл болох; ~ **к единодушному мнению** санал нэгтэй болох; ~ **в негодность** хэрэггүй болох; 4. орох; ~ **к голову** санаанд орох; ~ **в себя** ухаан орох, дотор онгойх.
ПРИХОДИ́||ТЬСЯ 1. таарах, тохирох; 2. дайралдах; 3. хэрэгтэй болох, ёстой болох; **~тся ехать** явах хэрэгтэй болов; 4. байх; **ему ~тся круто** тэр хэцүүдэж байна; 5. болох, **он мне ~тся дядей** тэр над авга болно.
ПРИХО́ДН||ЫЙ орлогын; **~ая книга** орлогын данс.
ПРИХО́ДОВАТЬ орлогод бичих, орлогын дансанд бичих.
ПРИХО́ДО-РАСХО́ДН||ЫЙ орлого зарлагын; **~ая книга** орлого зарлагын данс.
ПРИХОДЯ́Щ||ИЙ 1. ирэх, ирдэг; **поезд, ~ утром** өглөөгүүр ирдэг галт тэрэг; 2. явуут, ирдэг, ирүүл; **~ая домработница** гэрийн явуут ажилчин.
ПРИХО́ЖАЯ үүдний өрөө, хатавч өрөө, гонховч.
ПРИХОРА́ШИВАТЬСЯ биеэ засч, залах, гоёж гоодох; ~ **перед зеркалом** толины өмнө биеэ засаж залах.
ПРИХОТЛИ́ВЫЙ 1. адайр зантай, цамаан, цамаархаг, хачин хүсэлтэй, яхир; ~ **человек** адайр зантай хүн; ~ **в еде** хоолонд цамаан; ~ **вкус** цамаархаг дур сонирхол, цамаан таалал; 2. хачин маягийн, хачин зэдэрмэл, адармаатай; ~ **узор** хачин маягийн угалз; ~ **рисунок** адармаатай зураг.
ПРИ́ХОТ||Ь адайр, цамаан зан, хачин хүсэл, адармаа; **исполнять чьи-нибудь ~и** адайр хүний аяыг дагуулах.
ПРИХРА́МЫВАТЬ мижилзэх, хазганах; ~ **на правую ногу** баруун хөл хазганах.
ПРИЦЕ́Л 1. хараа, овоо хараа; **оптический** ~ дуран хараа; 2. шагаах, шагайх, шагайлт; **линия ~а** шагайх шугам; **взять на** ~ буу шагайх, чиглүүлэх.
ПРИЦЕ́ЛИ||ВАТЬСЯ,
ПРИЦЕ́ЛИ||ТЬСЯ шагаах, шагайх; **охотник ~лся и выстрелил в волка** анчин шагайгаад чоныг буудав.
ПРИЦЕ́ЛЬНЫЙ харааны, овоо харааны, бууны харааны, шагайх, шагайлтын; ~ **огонь** шагайж буудах.
ПРИЦЕ́НИВАТЬСЯ,
ПРИЦЕ́НИТЬСЯ үнийг асуух, үнийг мэдэх; прицениться к сукну цэмбэний үнийг асуух.
ПРИЦЕ́П чиргүүл.
ПРИЦЕПИ́ТЬ 1. залгах, угсрах; ~ **вагон к поезду** галт тэргэнд вагон залгах; 2. зүүх, хатгах, торгох.
ПРИЦЕПИ́ТЬСЯ 1. наалдах, шивэх, асах, үхэлдэх; 2. өөлөх, өө сэв эрэх; **прицепился к слову** үг өөлөх.
ПРИЦЕПНО́Й чиргүүл, залгадаг, угсардаг; ~ **вагон** чиргүүл вагон.
ПРИЧА́Л 1. хөвөөнд очих, хөвж ирэх; 2. онгоцны аргамж; 3. онгоцны байр, зогсоол.

ПРИЧА́ЛИВАТЬ 1. аргамжих, аргамжиж уях; 2. ирж зогсох.
ПРИЧА́ЛИТЬ 1. аргамжих, аргамжиж уях; 2. ирж зогсох; корабль причалил к пристани хөлөг онгоц зогсоолдоо ирж зогсов.
ПРИЧА́СТИЕ I үйлт нэр; ~ **будущего времени** ирээдүй цагт үйлт нэр.
ПРИЧА́СТИЕ II 1. илчилж, гэмших, наманчлал; 2. нанчид амсах, рашаан хүртэх.
ПРИЧАСТИ́ТЬ илчилж гэмшүүлэх, наманчлуулах.
ПРИЧАСТИ́ТЬСЯ илчилж гэмших, наманчлах.
ПРИЧА́СТНОСТЬ холбогдол, холбогдолтой; ~ **к преступлению** гэмт хэрэгт холбогдолтой.
ПРИЧА́СТН||ЫЙ I үйлт нэрийн; ~**ая форма** үйлт нэрийн хэлбэр; ~ **оборот** үйлт нэрийн хэлхэц.
ПРИЧА́СТНЫЙ II холбогдолтой, хамаатай.
ПРИЧЁМ тэгээд, бас, бас тэгээд.
ПРИЧЁСЫВАТЬ самнах, причисать волосы үс самнах.
ПРИЧЁСК||А 1. үсээ самнах, самнуулах, үсээ засах, засуулах; **Агиймаа потратила на ~у целый час** Агиймаа үсээ засуулахад бүтэн цаг гарздав; 2. засуулсан үс, шанх, үснир; **модная** ~ шаавай маягаар засуулсан үс; чамин засуулсан үс.
ПРИЧИ́Н||А шалтгаан, учир, учир шалтгаан, харгай; ~ **пожара** түймэр гарсны шалтгаан; **уважительная** ~ хүндтэй шалтгаан, чухал шалтгаан; **побудительная** ~ түлхсэн шалтгаан, **по той или иной ~е** тийм буюу ийм учраас, ямар нэгэн шалтгаанаар; **смеяться без ~ы** учир шалтгаангүй инээх; **нет действия без ~ы** учир шалтгаангүй үйл явдал байхгүй.
ПРИЧИНДА́ЛЫ байнгын хэрэгслүүд.
ПРИЧИНИ́ТЬ учруулах, -гах, -гэх, -уулах, -үүлэх; ~ **убытки** хохирол учруулах; ~ **кому-либо беспокойство** хүнд төвөг учруулах; ~ **боль** өвтгөх, зовниулах.
ПРИЧИ́ННОСТЬ шалтгаан, учир шалтгаан, харилцан шалтгаалах, шүтэн барилдах.
ПРИЧИ́НН||ЫЙ шалтгааны, учир шалтгааны; ~**ая связь** учир шалтгааны холбоо.
ПРИЧИ́СЛИТЬ,
ПРИЧИСЛЯ́ТЬ 1. нэмэх, нийлүүлэх; 2. оруулах; ~ **к воинской части** цэргийн ангид оруулах; 3. тоонд оруулах, тоолох, тооцох.
ПРИЧИТА́НИЕ 1. орилох, уйлан үглэх, гаслан уйлах; 2. гаслант дуу, гашуудлын дуу, хуримын дуу.
ПРИЧИТА́ТЬ орилох, гаслан орилох, гасалж гинших.
ПРИЧИТА́ТЬСЯ дутуу авлагатай, өглөгтэй, өртэй.
ПРИЧМО́КИВАТЬ,
ПРИЧМО́КНУТЬ тамшаах; ~ **от удовольствия** сэтгэл ханаж тамшаах.
ПРИЧУ́ДА адайр зан, хачин зан, яриг, маяглах; ~**м конца нет** маяглах нь гүйцэгдэхгүй.
ПРИЧУ́ДИТЬСЯ үзэгдэх шиг болох, дуулдах шиг болох.
ПРИЧУ́ДЛИВОСТЬ 1. хачин, сонин; 2. илүү зан, адайр зан.
ПРИЧУ́ДЛИВЫЙ 1. хачин, хачин маягийн; ~ **наряд** хачин гоёл; 2. хачин зан.
ПРИШВАРТОВА́ТЬ,
ПРИШВАРТО́ВЫВАТЬ эрэгт зогсоох, тулгаж зогсоох, тулгаж аргамжих.
ПРИШЕ́ЛЕЦ ирүүл хүн, харийн хүн.
ПРИШЁПТЫВАТЬ *шивэгнэх, бувтнэх.*
ПРИШЕ́СТВИЕ заларч ирэх; **второе** ~ галавын эцэст, ирээдүйн галавт.
ПРИШИБИ́ТЬ 1. балба цохих; 2. гутраах.
ПРИШИ́БЛЕННЫЙ балбуулсан, гутарсан; ~ **вид** гутарсан янз.
ПРИШИВА́ТЬ,
ПРИШИ́ТЬ 1. залгах, залгаж оёх, зүйх; ~ **рукав** ханцуй залгаж оёх; 2. хадах, тавих; ~ **доску** банз хадах; ~ **подмётку** гуталд зан тавих; ~ **пуговицу** товч хадах.
ПРИШИВНО́Й залгаастай, үргэлж; ~ **воротник** залгаастай зах.
ПРИШЛЁПНУТЬ 1. цохих, дэлдэх, дэлсэж алах; ~ **комара рукой** шумуулыг гараар дэлсэж алах; 2. дэлдэх, зөөлхөн цохих, алгадах.
ПРИ́ШЛЫЙ ирүүл; ~ **человек** ирүүл хүн.
ПРИШПИ́ЛИВАТЬ,
ПРИШПО́РИТЬ давирах, гуядах.
ПРИЩЁЛКИВАТЬ,
ПРИЩЁЛКНУТЬ 1. шогшрох, няслах, инчдэх, тас няс хийлгэх; ~ **языком** шогшрох; ~ **пальцами** няслах, инчдэх, шавдах; ~ **хлыстом** суран ташуураар тас няс хийлгэх; 2. хавчуулах, хавчих.
ПРИЩЕМИ́ТЬ хавчих, хавчуулах; ~ **себе палец в двери** хуруугаа хаалганд хавчуулах.
ПРИЩУ́РИВАТЬ,
ПРИЩУ́РИТЬ анийлгах, онийлгох, жирмийлгэх; ~ **глаза** нүдээ анийлгах.
ПРИЩУ́РИВАТЬСЯ,
ПРИЩУ́РИТЬСЯ анийх, онийх, жирмийх.
ПРИЮ́Т нөмөр, орон, оргонох газар, хоргодох газар, асрах газар.
ПРИЮТИ́ТЬ гэртээ асрах, гэртээ байлгах, орогнуулах; ~ **сироту** өнчин хүүхдийг гэртээ асрах.
ПРИЮТИ́||ТЬСЯ, 1. хоргодох, орогнох, **ласточка ~лась под крышей** хараацай дээвэр дор орогнож байв; 2. нөмөрт байх, өөвийх, чөчийх.
ПРИЯ́ЗНЬ ээл, элэгсэг сэтгэл.
ПРИЯ́ТЕЛЬ найз, нөхөр, танил тал, үерхдэг хүн; **старинный мой** ~ миний хуучин найз.
ПРИЯ́ТЕЛЬНИЦА найз, найз хүүхэн, үерхдэг хүүхэн.
ПРИЯ́ТЕЛЬСК||ИЙ найз, нөхөрсөг, үерхэх; ~**ое отношение** найз харьцаа.
ПРИЯ́ТН||О аятайхан, тааламжтай, сайхан; ~ **пахнет** аятайхан үнэртэж байна; ~**ая новость** аятайхан мэдээ; ~**ый человек** аятайхан хүн.
ПРО тухай; ~ **него столько писали** түүний тухай өдий төдий бичив; **это не** ~ **нас** энэ бидний тухай биш; **думать~ себя** дотроо бодох; **читать ~ себя** чимээгүй унших.
ПРОАНАЛИЗИ́РОВАТЬ нарийвчлан шинжлэх, сайтар бодож үзэх.
ПРО́Б||А 1. сорилт, сорьц, сорих, сорьж үзэх, турших, турших үзэх, шалгаж үзэх; ~ **кипячением** буцалгаж сорих; ~ **тормозов** тормос шалгаж үзэх; 2. сорьц, дээж; **взять ~у** сорьц авах, дээж авах; 3. сорьц, сорьцын тэмдэг; **золото девяносто шестой ~ы** ерэн зургаадугаар сорьцын алт; **золото низкой ~ы** доод сорьцын алт; **на золоте стояла ~а** алтан дээр сорьцын тэмдэг байв.
ПРОБАВЛЯ́ТЬСЯ дөнгөх, өл залгах; **на охоте пришлось ~ сухарями** агнуур дээр хатсан талхаар л дөнгөж байлаа.
ПРОБЕ́Г 1. уралдаан; **лыжный** ~ цанын уралдаан; 2. явалт, явах хэмжээ; 3. замд явах, гүйлт; **вагон в ~е** замд яваа вагон.
ПРОБЕ́ГАЬ гүйсээр байх, гүйсээр өнгөрөх; ~ **весь день по городу** бүхэл өдөр хотоор гүйсээр өнгөрөх.
ПРОБЕГА́||ТЬ,
ПРОБЕЖА́||ТЬ 1. гүйж гарах, гүйж *өнгөрөх;* ~ **через поле** тайлбай дундуур гүйж гарах; 2. гүйх, газар гүйх; ~ **километр** километр газар гүйх; 3. зарс хийх; **дрожь ~ла по всему телу** бүх бие зарс хийв; 4. гүйнгэ харах, гүйнгэ унших, гүйлгэн харах; ~ **глазами афишу** театрын зарлалыг гүйлгэн харах.

ПРОБЕЖА́ТЬСЯ гүйж чилээгээ гаргах.

ПРОБЕ́Л 1. онгорхой, онгорхой газар, хоосон зай, цагаан мөр; **оставить ~ в тексте** бичигт хоосон зай үлдээх; 2. дутагдал, хийдэл; **восполнять ~ в знаниях** мэдлэгийн дутагдлыг нөхөх.

ПРОБИВА́ТЬ 1. цоолох, нүхлэх, цөм цохих; 2. цохиж байх, цохисоор байх.

ПРОБИВА́ТЬСЯ 1. нэвтрэн гарах, нэвтрэн хүрэх; **~ сквозь толпу** олны дундуур нэвтрэн гарах; 2. цухуйх, булталах; **трава начинает ~** ногоо цухуйж байна; 3. зэрэгт хүрэх, зэрэгт орох; 4. ноололдох, оролдох.

ПРОБИРА́ТЬ 1. дамжуулах, чичрүүлэх; 2. зэмлэх, зандрах.

ПРОБИРА́ТЬСЯ 1. арай чарай нэвтрэх, арай гэж гарах; 2. шургаж орох, сэмхэн орох.

ПРОБИ́РКА хуруун шил, гожгор шил, гожоохой.

ПРОБИРОВА́ТЬ 1. сорилт хийх; 2. сорьц тэмдэглэх, сорилтын тэмдэг дарах.

ПРОБИ́||ТЬ 1. цөм цохих; нэвт цохих, цоолох, нүхлэх; **~ стену** хана цөм цохих; 2. цохих, болох; **~ло двенадцать часов** арван хоёр цаг цохив; 3. цохилж байх, цохисоор байх; **~ себе дорогу зов** замдаа орох, амжилт олох.

ПРОБИ́||ТЬСЯ 1. нэвтрэн гарах, нэвтрэн хүрэх, гарах; **ручей ~лся через камни** горхийн ус чулуун дундуур урсан гарав; 2. цухуйж гарах, булталж гарах; **~лась молодая трава** шинэ ногоо цухуйж гарав; 3. зэрэгт хүрэх, зэрэгт орох; **~ в люди** хүний зэрэгт орох; 4. ноололдох, оролдох.

ПРО́БК||А 1. илчүү мод, ховол мод, ховолт мод; 2. ховол, илчүү; **поплавок из ~и** ховол хөвүүр; 3. бөглөө, лонхны бөглөө; **бутылка без ~и** бөглөөгүй лонх; 4. шахцалдах, чихцэлдэх; шахалдаан чихэлдээн; **в дверях образовалась ~** үүдэнд шахцалдаан болов; **дорожная ~** замын бөглөрөл.

ПРО́БКОВ||ЫЙ илчүү ховол; **~ое дерево** илчүү мод; **~ пояс** ховол бүс.

ПРОБЛЕ́М||А асуудал, туурвих асуудал; **разрешить ~ы** асуудал шийдвэрлэх.

ПРОБЛЕМАТИ́ЧЕСКИЙ, ПРОБЛЕМАТИ́ЧНЫЙ 1. тоймлож байгаа, тухайлж байгаа, бүр мөсөн шийдээгүй байгаа; 2. магадтай болоогүй, лавтай болоогүй, асуудалтай байх.

ПРОБЛЕ́МНЫЙ чухал асуудалтай, асуудал шийдвэрлэхэд зориулагдсан; **~ доклад** чухал асуудалтай илтгэл.

ПРО́БЛЕСК 1. гялс хийх, гилбэх, цахих; **~ молнии** цахилгаан гилбэх; **~ света** гэрэл гялс хийх; 2. жаахан орох, өчүүхэн төрөх; **~ сознания** жаахан ухаан орох; **~ надежды** өчүүхэн найдвар төрөх.

ПРОБЛУЖДА́||ТЬ төөрч тэнэх, төөрч явах; **~л всю ночь** бүхэл шөнөдөө төөрч тэнэв.

ПРО́БН||ЫЙ 1. сорилтын, сорьцын; **~ товар** сорилтын бараа; 2. турших, туршлагын; **~ая работа** туршилгын ажил; 3. сорьцтой, сорьцын тэмдэгтэй, **~ое золото** сорьцын тэмдэгтэй алт.

ПРО́БОВАТЬ 1. сорих, турших, туршиж үзэх; **~ свои силы** хүчээ сорих; 2. амсаж үзэх, амталж үзэх; **~ яблоко** алим амталж үзэх; 3. оролдох, оролдоод үзэх; **~ выяснить** учрыг олохыг оролдох.

ПРОБОДА́ТЬ 1. цоо мөргөх, цоо хатгах; 2. цоолох.

ПРОБОДЕ́НИЕ 1. цоорох; **~ кишок** гэдэс цоорох.

ПРОБО́ИНА цөмөрхий, цоорхой; **~ в броне** хуягийн цөмөрхий.

ПРОБО́ЙНИК цоолтуур.

ПРОБОЛЕ́||ТЬ I өвчтэй байх; **он ~л три дня** тэр гурван өдөр өвчтэй байсан.

ПРОБОЛЕ́ТЬ II өвчлөх, өвдөх; **раненая рука проболит недолго** шархадсан гар удаан өвдөхгүй.

ПРОБОЛТА́ТЬ чалчих, дэмий донгосох; **~ целый час** бүтэн цаг дэмий донгосох; 2. үг алдах.

ПРОБОЛТА́||ТЬСЯ тэнэж явах, дэмий хэсүүчлэх, зайж явах; **~лся на улице до вечера** гудамжаар үдэш болтол тэнэж явав.

ПРОБО́Р хагалбар, носить, **волосы на прямой ~** үсээ тэгш хагалбартай засуулах; **косой ~** хазгай хагалбар; **сделать ~** үсэндээ хагалбар гаргах.

ПРОБОРМОТА́ТЬ бөвөгнөх, гүнгэнэх.

ПРОБРА́||ТЬ 1. бие зарайх, дагжих, жихүүцэх; **мороз ~л** хүйтэнд бие зарайв; **~л страх** айж бие зарайв; 2. зэмлэх, зандрах; **~л шалуна** дүрсгүй хүүхдийг зандрав.

ПРОБРА́ТЬСЯ 1. арай гэж гарах, арай чарай нэвтрэх; **~ сквозь толпу** олны дундуур арай гэж гарах; 2. шургаж орох, сэмхэн орох; **~ в комнату через окно** цонхоор тасалгаанд сэмхэн орох.

ПРОБУДИ́ТЬ 1. сэрээх, нойроос сэрээх; 2. сэрээх, сэргээх, төрүүлэх; 3. -тай болох.

ПРОБУДИ́||ТЬСЯ 1. сэрэх; **~ ото сна** нойроос сэрэх; 2. -тай болох, төрөх; **в нём ~лась охота к чтению** түүнд ном унших хүсэл төрөв.

ПРОБУЖДА́ТЬ 1. сэрээх, нойроос сэрээх; 2. сэрээх, сэргээх, төрүүлэх; 3. -тай болох; **~ любовь к спорту** биеийн тамирт дуртай болгох.

ПРОБУЖДЕ́НИЕ сэрэх, сэргэх, сэрэл төрөх; **~ природы** байгаль сэргэх.

ПРОБУРА́ВИТЬ өрөмдөх, өрөмдөж цоолох.

ПРОБУРИ́ТЬ өрөмдөх, өрөмдөж цоолох.

ПРОБЫ||ТЬ байх, сууж байх; **~л всё лето в деревне** зун турш тосгонд сууж байв; **заведующим он ~л недолго** эрхлэгчээр тэр удаан байгаагүй.

ПРОВА́Л 1,нурах, цөмрөн унах; **~ крыши** дээвэр нурах; 2. цөмөрхий, нүх, гуу; **глубокий ~ в горах** уулын гүн гуу; 3. унах, уналт, бүтэлгүй болох; **~ на выборах** сонгууль дээр унах.

ПРОВА́ЛИВАТЬ,

ПРОВАЛИ́ТЬ нураах, унагах; **~ крышу** дээвэр нураах; **~ работу** ажил нураах, ажил унагах; **проваливай отсюда** эндээс тонил.

ПРОВА́ЛИВАТЬСЯ унах, ойчих.

ПРОВА́ЛИ||ТЬСЯ 1. унах, ойчих; **~ в яму** нүх рүү ойчих; 2. нурах, нурж ойчих, эвдэрч ойчих, иврэх; **мост ~лся** гүүр нурж ойчив; **крыша ~лась** дээвэр нурав; 3. унах, ойчих; **~ на экзамене** шалгалтад унах; **как сквозь землю ~лся** бүр алга боллоо; **готов сквозь землю ~** ичиж газар доор орчихмоор болно.

ПРОВАЛЯ́ТЬСЯ хэвтэж өнгөрөх, хэвтсээр байх.

ПРОВА́РИВАТЬ шалз чанах, чанаж болгох, гүйцэд болгох.

ПРОВАРИ́ТЬ 1. шалз чанах, чанаж болгох, гүйцэд болгох; **~ рыбу** загас чанаж болгох; 2. чанаж байх, чанасаар байх.

ПРОВАРИ́ТЬСЯ 1. чанагдах, шалз чанагдах; 2. чанагдаж байх.

ПРОВЕ́ДАТЬ 1. эргэх, уулзаад гарах; **~ родных** хамаатнаа эргэх; 2. сураглаж мэдэх.

ПРОВЕ́ДЫВАТЬ эргэх, уулзаад гарах.

ПРОВЕДЕ́НИЕ 1. тавих, барих; **~ железной дороги** төмөр зам тавих; 2. явуулах, гүйцэтгэх; 3. биелүүлэх; **~ решения собрания в жизнь** хурлын шийдвэрийг амьдралд биелүүлэх.

ПРОВЕЗТИ́ 1. аваачих, хүргэж явах, тээж явах, тээж гаргах; **~ на санях** чаргаар аваачих; **~ по улице** гудамжаар аваачих; 2. авч явах, хийгээд авч явах; **~ книги в чемодане** чемоданд ном хийгээд авч явах.

ПРОВЕ́ИВАТЬ хийсгэх, хийсгэж цэвэрлэх.

ПРОВЕНТИЛИ́РОВАТЬ цэвэр агаар оруулах, салхи оруулах, агаар цэвэрлэх.

ПРОВЕ́РЕННЫЙ шалгарсан, шалгагдсан; ~ **работник** шалгарсан ажилтан; ~ **механизм** шалгагдсан механизм.

ПРОВЕ́РИТЬ 1. шалгах, хянах; ~ **билеты при входе** үүдэнд билет шалгах; 2. шалгаж үзэх, туршиж үзэх, тааруулах; ~ **знания** мэдлэгийг туршиж үзэх; ~ **часы** цаг тааруулах.

ПРОВЕ́РКА шалгах, шалгаж үзэх, шалгалт, туршиж үзэх; ~ **документов** үнэмлэх баримтыг шалгаж үзэх; ~ **знаний** мэдлэгийг туршиж үзэх.

ПРОВЕРНУ́ТЬ 1. татах, хөшиглөх, хигэх; 2. өрөмдөх, нүхлэх, цоолох, гаргах; ~ **дыру** нүх гаргах; 3. шалавхан хийчхэх, шувталчхах; ~ **дело** ажлыг шалавхан хийчхэх; ~ **вопрос** асуудлыг шувталчхах.

ПРОВЕ́РОЧН||ЫЙ *шалгах, шалгалтын, шалгаж үзэх, туршиж үзэх;* ~**ая комиссия** шалгах комисс; ~ **диктант** шалгаж үзэх цээж бичиг.

ПРОВЕРТЕ́ТЬ 1. өрөмдөх, цоолох, цөмлөх, гаргах; ~ **дыру в стене** хананд нүх гаргах; 2. эргүүлж байх, эргүүлдсээр байх.

ПРОВЕРЯ́ТЬ 1. шалгах, хянах; 2. шалгаж үзэх, туршиж үзэх.

ПРОВЕРЯ́ТЬСЯ шалгагдах, шалгуулах, хянагдах.

ПРОВЕ́С 1. *жингийн дутуу, дутагдах нь;* 2. гудайх, гулзайх, хотойх.

ПРОВЕСТИ́ 1. гаргаж өгөх, өнгөрөөж өгөх, газарчилж өгөх, авч гарах; ~ **кратчайшим путём** хамгийн дөт замаар гаргаж өгөх; ~ **мимо дома** байшингийн хажуугаар өнгөрөөж өгөх; 2. тогтоох, тавих, татах; ~ **границу** хил тогтоох; ~ **линию** шугам татах; 3. илэх, шудрах, арчих; ~ **рукой по волосам** гараар үсээ илэх; ~ **тряпкой по стеклу** даавуугаар *шил* арчих; ~ **щёткой по платью** сойзоор дээл арчих; 4. тавих, хийх; ~ **железную дорогу** төмөр зам тавих; ~ **водопровод** усны хоолой тавих; 5. батлуулах, гаргуулах; ~ **постановление** тогтоол батлуулах, тогтоол гаргуулах; 6. биелүүлэх, гүйцэтгэх, явуулах; ~ **собрание** хурал хийх, хурал хийлгэх; 7. хөтлөх; ~ **по кассовой книге** кассын дансаар хөтлөх; ~ **счёт в кассе** тооцоог кассад хөтлөх; 8. өнгөрүүлэх, өнгөрөөх; ~ **отпуск на юге** амралтаа дулаан газар өнгөрүүлэх; 9. мэхлэх, залилах; **его легко не проведёшь** түүнийг тийм амархан залилж чадахгүй.

ПРОВЕ́ТРИВАТЬ салхи оруулах.

ПРОВЕ́ТРИТЬ салхи оруулах, цэвэр агаар оруулах, сэрүүцүүлэх; ~ **помещение** өрөөнд цэвэр агаар оруулах.

ПРОВЕ́ТРИВАТЬСЯ салхи орох.

ПРОВЕ́ТРИ||ТЬСЯ салхи орох, цэвэр агаар орох, сэрүүцэх, агаар цэвэрших; **комната ~лась** тасалгааны агаар цэвэршив.

ПРОВЕ́ЯТЬ *хийсгэх, хийсгэж цэвэрлэх.*

ПРОВИА́НТ хүнс, хоол хүнс; **снабжать ~ом** хүнс нийлүүлэх.

ПРОВИА́НТСКИЙ хүнсний, хоол хүнсний.

ПРОВИ́ДЕНИЕ ирээдүйг таамаглах, зөн бодол, зөн билэг.

ПРОВИДЕ́НИЕ 1. бурхны адистид, тэнгэрийн бошиг; 2. бурхан, дээд тэнгэр.

ПРОВИ́ДЕТЬ ирээдүйг таамаглах, зөгнөж бодох, угтаж мэдэх.

ПРОВИ́ДЕЦ *ирээдүйг айлдагч, зөнч, угтаж мэдэгч.*

ПРОВИ́ЗИЯ хүнс, хоол хүнс.

ПРОВИЗО́Р эм найруулагч, эмийн санч, эмийн мэргэжилтэн.

ПРОВИНИ́ТЬСЯ буруутах, осолдох, зэмтэй болох; ~ **перед родителями** эцэг эхийн өмнө буруутах.

ПРОВИ́ННОСТЬ буруу, гэм, зэм.

ПРОВИНЦИА́Л хөдөөний хүн, хөдөөрхүү хүн.

ПРОВИНЦИА́ЛКА хөдөөний эмэгтэй.

ПРОВИНЦИА́ЛЬН||ЫЙ хөдөөний, хөдөөрхүү, зах хязгаарын; ~**ые нравы** хөдөөний заншил.

ПРОВИ́НЦИ||Я 1. муж. их муж; 2. хөдөө, хөдөө газар, хязгаар; **жить в ~и** хөдөө газар суух.

ПРОВИСА́ТЬ гулзайх, гулзайж унжих, гудайх, хотойх; **потолок провис** тааз хотойв.

ПРО́ВОД утас, дамжуулагч, *дамжуурхай, шижим, хөтлүүр,* зэл, хөгнүүр; **электрические ~а** цахилгааны утас; **телефонный** ~ телефоны хөгнүүр.

ПРОВОДИ́МОСТЬ нэвтрүүлэх, чанар, дамжуулах чанар, нэвтрүүлц, дамжуулц; ~ **металлов** төмөрлөгийн нэвтрүүлэх чанар.

ПРОВОДИ́||ТЬ 1. гаргах, гаргаж өгөх, өнгөрүүлж өгөх, газарчилж өгөх; ~ **судно через пролив** хөлөг онгоцыг далайн хоолойгоор гаргах; 2. тогтоох, тавих, татах; ~ **линию** шугам татах; 3. илэх, шудрах, арчих, ~**л рукой по щеке** гараар хацрыг илэв; 4. тавих, хийх; 5. батлуулах, гаргуулах; ~ **постановление** тогтоол гаргуулах; 6. биелүүлэх, гүйцэтгэх, явуулах; 7. хийх, хийлгэх; ~ **собрание** хурал хийлгэх; 8. хөтлөх; 9. өнгөрүүлэх, өнгөрөөх, дүлэх; ~ **целый день в мастерской** дархны газар бүтэн өдрийг өнгөрүүлэх; ~ **ночь** шөнө дүлэх; 10. нэвтрүүлэх, дамжуулах; **металлы проводят электричество** төмөрлөг бол цахилгааныг дамжуулна.

ПРОВОДИ́ТЬ гаргаж өгөх, үдэх, үдэж гаргах, үдэж мордуулах; ~ **на вокзале** төмөр замын буудал дээр үдэж гаргах.

ПРОВО́ДКА 1. оруулах, тавих; ~ **электричества** цахилгаан гэрэл тавих; 2. сүлжээ, зэллээ; **электрическая** ~ цахилгаан сүлжээ.

ПРОВОДНИ́К I 1. газарч, газарчлагч, зам заагч; 2. хөтөч, хөтөл, улаач, үйлчлэгч; ~ **груза** ачааны хөтөч.

ПРОВОДНИ́К II 1. дамжуулагч; ~ **электричества** цахилгаан дамжуулагч; 2. түгээгч, нэвтрүүлэгч.

ПРО́ВОДЫ үдлэг, үдэх, үдэж гаргах, удаан үдэх, үдэж мордуулах; **дальние ~ — лишние слёзы** уйлан ихдэх.

ПРОВО́З тээх, тээвэр, авч явах; **платить за** ~ тээврийн хөлс төлөх.

ПРОВОЗГЛАСИ́ТЬ тунхаглах, зарлах, өргөмжлөх, өргөх; ~ **республику** бүгд найрамдах улсыг тунхаглах; ~ **тост** хундага өргөх, сөнгийн ерөөл хэлэх.

ПРОВОЗГЛАШЕ́НИЕ тунхаглах, зарлах, өргөмжлөх, өргөх.

ПРОВОЗИ́ТЬ I зөөвөрлөж байх, тээвэрлэж байх.

ПРОВОЗИ́ТЬ II 1. аваачих, авч явах, хүргэж явах, тээж явах, нэвтрүүлэн гаргах; ~ **товары через границу** бараа хил нэвтрүүлэн гаргах.

ПРОВОЗИ́ТЬСЯ 1. бужигналдах; 2. ноцолдох, *ноололдох;* ~ **с больным весь день** өвчтэй хүнтэй өдөр турш нооролдох.

ПРОВОКА́ТОР 1өдөөн тагнагч; 2. хатган өдөөгч, өдөөгч, тухирагч.

ПРОВОКА́ТОРСКИЙ 1. өдөөх тагнуулын, өдөөн тагнагчдын; 2. хатган өдөөгчдийн, өдлөгийн, тухирлагын.

ПРОВОКАЦИО́ННЫЙ өдлөгийн, хатгалгын, өдөөх, өдөөн хатгах; ~ **вопрос** өдөөн хатгах асуулт.

ПРОВОКА́ЦИЯ 1. тагнаж өдөөх, өдөөн хатгах; 2. өдөөлөг, өдөөх, тухирах.3. туршил, сорил.

ПРО́ВОЛОКА утас, төмөр утас, сувимал утас, шавандсан утас, сунгаг; **колючая** ~ өргөст утас; **телеграфная** ~ цахилгаан мэдээний утас.

ПРО́ВОЛОЧКА төмөр утас, утас.

ПРОВОЛО́Ч||КА нуршуудал саад, саатуулах, удаашруулах; **решить дело без ~ек** хэргийг нуршуудалгүй шийдэх.

ПРО́ВОЛОЧН||ЫЙ утсан, төмөр утсан, сувимал утсан, *шавандсан утсан;* ~**ое заграждение** төмөр утсан хориг.

ПРОВОЛО́ЧЬ чирэх; ~ **по улице бревно** гуалинг гудамжаар чирэх.

ПРОВОНЯ́ТЬ үнэртэх, үнэр гутах, ханхлах.

ПРОВО́РНО гавшгай, шаламгай.

ПРОВО́РНЫЙ гавшгай, шаламгай, хүйхэр; ~ **парень** гавшгай залуу; ~ **шаг** шаламгай алхам.
ПРОВОРОВА́ТЬСЯ хулгайлах, шамшигдал гаргах.
ПРОВОРО́НИТЬ алмайрах, алмайрч алдах, гөлийсөөр алдах.
ПРОВО́РСТВО гавшгай, шаламгай; **обнаружить необычайное** ~ жигтэйхэн шаламгай байх.
ПРОВОРЧА́ТЬ улиглах, янших, үглэх.
ПРОВОЦИ́РОВАТЬ өдөөн хатгах, өдөөх, тухирах; ~ **войну** өдөөн хатгаж байлдуулах.
ПРОВЯ́ЛИТЬ борцлох, өлгөж хатаах.
ПРОВЯ́ЛИТЬСЯ борцлогдох, борц болох, өлгөөтэй хатах.
ПРОГАДА́||ТЬ алдах, алдаа болох, хохирох; **вы ~ли, что не поехали с нами** таны бидэнтэй яваагүй чинь алдаа болсон доо.
ПРОГА́ЛИНА цоорхой, ойн цагаалж, майл.
ПРОГИ́Б 1. хотойлт, гулзайлт; 2. хотойсон газар; ~ **в балке** дам нурууны гулзайлт.
ПРОГИБА́||ТЬ хотойлгох, гулзайлгах; **книги ~ют полку** номууд тавиурын хөндлийг хотойлгов.
ПРОГИБА́ТЬСЯ хотойх, гулзайх.
ПРОГИМНА́ЗИЯ хагас дунд сургууль.
ПРОГЛА́ДИТЬ индүүдэх, илүүрдэх, толийлгох; ~ **сорочку** цамц индүүдэх.
ПРОГЛА́ЖИВАТЬ индүүдэх, илүүрдэх.
ПРОГЛА́ТЫВАТЬ 1. залгих, залгилах.
ПРОГЛОТИ́ТЬ 1. залгих, залгилах; ~ **пищу** хоол залгих; 2. тэвчээрлэх, хүлцэх, дуугай өнгөрүүлэх; ~ **оскорбление** доромжлолыг хүлцэх; 3. шудчаад хаях; ~ **книгу** ном шудчаад хаях; ~ **язык** жимийгээд суух, дув дугай байх.
ПРОГЛЯДЕ́||ТЬ 1. зэрвэсхэн харах, гүйлгэн унших; 2. анзаарахгүй өнгөрөх, алмайтаж өнгөрөөх; ~ **опечатку** үсгийн мадгийг анзаарахгүй өнгөрөх; 3. харж байх, ажиглаж байх; **целый час ~ли мы на пожар** бүтэн цаг бид түймрийг харж байв; **все глаза** ~ нүдээ цэхийтэл харах; ~ **глаза** м юм шагайсаар нүдээ муудуулах.
ПРОГЛЯ́ДЫВАТЬ цухуйх, цухуйж харагдах; **после дождя проглянуло солнце** борооны сүүлээр нар цухуйв.
ПРОГНА́ТЬ 1. хөөж гаргах, хөөж зайлуулах; ~ **из дома** гэрээс хөөж гаргах; 2. арилгах, гаргах; ~ **скуку** уйтгар гаргах; 3. гаргах, туух; ~ **коров в поле** үнээг бэлчээрт гаргах.
ПРОГНЁВАТЬ уурлуулах, цухалдуулах.
ПРОГНЁВАТЬСЯ уурлах, цухалдах.
ПРОГНИВА́ТЬ ялзрах, үжих, өмхрөх; **бревно прогнило** гуалин өмхөрчээ.
ПРОГНО́З урьдчилсан мэдээ, урьдчилсан дүгнэлт, угтсан дүгнэлт, тавилан; ~ **погоды** цаг уурын урьдчилсан мэдээ; ~ **событий** үйл явдлын урьдчилсан дүгнэлт.
ПРОГНУ́||ТЬ хотойлгох, гулзайлгах, нахийлгах; **книги ~ли полки** номууд тавиурын модыг гулзайлгав.
ПРОГНУ́||ТЬСЯ хотойх, гулзайх, нахийх; **балка ~лась** дам нуруу гулзайв.
ПРОГОВА́РИВАТЬ хэлэх, дугарах.
ПРОГОВОРИ́||ТЬ 1. хэлэх, дугарах; **ни слова не ~л** нэг ч үг хэлсэнгүй; 2. ярих, хөөрөх, ярилцах, хүүрнэх; ~ **весь вечер** бүхэл үдэш ярилцах.
ПРОГОВА́РИВАТЬСЯ,
ПРОГОВОРИ́ТЬСЯ үг алдах, санамсаргүй хэлчхэх; ~ **о своих намерениях** уг зорилгынхоо тухай үг алдах, зорилгоо санамсаргүй хэлчхэх.
ПРОГОЛОДА́ТЬСЯ өлсөх, өлсөж байх.
ПРОГОЛОСОВА́ТЬ саналаа өгөх, санал хураах, батлуулах; ~ **резолюцию** тогтоолын тухай санал хураах, тогтоол батлуулах.
ПРОГО́Н I гол нуруу.
ПРОГО́Н II 1. бэлчих зам, 2. захын гудамж, тууврын гудамж; 3. улаа, улааны хөлс.
ПРОГОНЯ́ТЬ 1. хөөж гаргах, хөөн зайлуулах; 2. арилгах, гаргах; 3. гаргах, туух.
ПРОГОРА́ТЬ шатаж дуусах, түлэгдэж дуусах.
ПРОГОРЕ́||ТЬ 1. шатаж дуусах, түлэгдэж дуусах; **дрова в печи ~ли** зууханд түлээ шатаж дуусав; 2. түлэгдэж цоорох; **сковородка ~ла** хайруул түлэгдэж цооров; 3. ноцож байх; **свеча ~ла один час** лаа нэг цаг ноцож байв; 4. сүйрэх; **дело ~ло** ажил сүйрэв; **акционерная компания ~ла** хувь нийлүүлсэн компани сүйрэв.
ПРОГО́РКЛ||ЫЙ хуршсан, хуршмал, хашланги; **п~ое масло** хуршмал тос.
ПРОГО́РКНУТЬ хурших.
ПРОГРА́ММА программ, мөрийн хөтөлбөр, хөтөлбөр; ~ **концерта** концертын хөтөлбөр; **учебная** ~ хичээлийн хөтөлбөр.
ПРОГРА́ММН||ЫЙ программын, мөрийн хөтөлбөрийн, хөтөлбөрт; **обсуждение ~ых вопросов** программын асуудлыг шүүмжлэн хэлэлцэх; **~ая музыка** хөтөлбөрт хөгжим.
ПРОГРАММИ́РОВАНИЕ программчлах.
ПРОГРАММИ́СТ программ зохиогч.
ПРОГРЕВА́ТЬ дулаацуулах, халаах.
ПРОГРЕВА́ТЬСЯ дулаацах, халах.
ПРОГРЕМЕ́||ТЬ 1. тэнгэр дугарах, нижигнэх; **вдали ~л гром** алсад тэнгэр дугарав; 2. дуурсах, алдарших; **имя изобретателя ~ло на весь мир** зохион бүтээгчийн нэр дэлхий дахинд дуурсав.
ПРОГРЕ́СС давшилт, давших, давшил, дэвшилт; **идти по пути ~а** давших замаар явах.
ПРОГРЕССИ́ВНОСТЬ 1. давшилт, давших; 2. улам өсөх.
ПРОГРЕССИ́ВН||ЫЙ 1. давшилт, шударга; 2. улам, улам улам, улам бүр; 3. давшин, дэвшилттэй, өсгөн; **~ая ассимиляция** давшин ижилших; **~ая норма работы** ажлын дэвшилттэй норм; **~о-сдельная зарплата** хийснээр нь өсгөн олгох цалин; **~ое обложение** өсгөн оногдуулах; ~ **паралич** даамжрах саа өвчин.
ПРОГРЕССИ́РОВАТЬ 1. давших, дэвших, дээшлэх, сайжрах, нэмэгдэх; **он прогрессирует в знаниях** түүний мэдлэг дээшилж байна; 2. хүндрэх, өрнөх, чангарах; **болезнь прогрессирует** өвчин хүндэрч байна.
ПРОГРЕ́ССИЯ дэвшил; **арифметическая** ~ нэмэх дэвшил, арифметикийн прогресс, тоо бодлогын прогресси.
ПРОГРЕ́ТЬ сайн дулаацуулах, гүйцэд халаах; ~ **помещение** өрөөг сайн дулаацуулах; ~ **печь** зуух гүйцэд халаах.
ПРОГРЕ́||ТЬСЯ сайн дулаацах, гүйцэд халаах; **печь ещё не ~лась** зуух бас л гүйцэд халаагүй байна.
ПРОГРОМЫХА́ТЬ нижигнэх, түжигнэх, нижигнүүлэх, түжигнүүлэх; ~ **по полу сапогами** гутлаар шалан дээгүүр түжигнүүлэх.
ПРОГРОХОТА́ТЬ нир хийх, нижигнэх.
ПРОГРЫЗА́ТЬ,
ПРОГРЫ́ЗТЬ цоо мэрэх, химлэж цоолох.
ПРОГУДЕ́||ТЬ дугарах, дүнгэнэх, сүнгэнэх; **~л гудок** яндан дугарав.
ПРОГУ́Л ажил таслах; **вынужденный** ~ аргагүйдэж ажил таслах.
ПРОГУ́ЛИВАТЬ 1. зугаацаж явах, 2. таслах, гээгдэх; 3. ажил таслах; 4. зугаацуулж явах, гишгүүлж явах, гишгэлүүлж явах; ~ **лошадей после быстрой езды** давхиж ирсэн морийг гишгүүлж явах.

ПРОГУ́ЛИВАТЬСЯ зугаацаж явах, зугаалж явах.

ПРОГУ́ЛКА зугаацаж явах, зугаацал; **загородная ~** хотыг гадна зугаацаж явах.

ПРОГУ́ЛЬЩИК ажил таслагч, ажил тасалдуулагч.

ПРОГУ́ЛЬЩИЦА ажил таслагч эмэгтэй.

ПРОГУЛЯ́ТЬ 1. зугаацаж явах, зугаалж явах; **~ весь день в лесу** ой дотуур өдөр турш зугаацаж явах; 2. таслах, гээгдэх, амжихгүй; **~ обед** өдрийн хоолноос гээгдэх, өдрийн хоол идэж амжихгүй; 3. таслах; **~ занятия** хичээл таслах; 4. үрэх, үрчхэх, барчхах; **~ все деньги** хамаг мөнгөө үрчхэх.

ПРОГУЛЯ́ТЬСЯ зугаацаж явах, зугаалж явах; **~ по парку** цэцэрлэгээр зугаалж явах.

ПРОДАВА́ТЬ худалдах; **продаю, за что купил** дуулсан үгээ л ярьчихлаа.

ПРОДАВА́ТЬСЯ 1. худалдагдах, худалдах; 2. биеэ худалдах, урваж орох.

ПРОДАВЕ́Ц худалдагч; **~ магазина** дэлгүүрийн худалдагч; **~ цветов** цэцэг худалдагч.

ПРОДАВИ́ТЬ цөм дарах; **~ стекло** шил цөм дарах.

ПРОДА́ВЛИВАТЬ цөм дарах.

ПРОДАВЩИ́ЦА худалдагч эмэгтэй, эмэгтэй худалдагч.

ПРОДА́Ж||А худалдаалах, худалдаа; **~ с аукциона** үнэ хаялцуулан худалдах, үнэ хаялцуулах худалдаа; **поступить в ~у** худалдаанд гарах.

ПРОДА́ЖНОСТЬ биеэ худалдах чанар, худалдуур чанар, худалдангуй байдал.

ПРОДА́ЖН||ЫЙ 1. худалдааны, худалдах; **~ая вещь** худалдааны юм; **~ая цена** худалдах үнэ; 2. Биеэ худалдахаар, худалдагдахаар, худалдаачлах, урвамтгай; **~ человек** биеэ худалдахаар хүн.

ПРОДА́ЛБЛИВАТЬ цохиж нүхлэх, тоншиж нүхлэх, цоо цохих.

ПРОДА́ТЬ 1. худалдах, **~ вещь** юм худалдах; 2. Худалдаалах, урваж худалдах; **~ своих друзей** нөхрөө худалдаалах.

ПРОДА́ТЬСЯ худалдагдах, биеэ худалдах, урваж орох; **~ врагам** дайсанд биеэ худалдах.

ПРОДБА́ЗА *(продовольственная база)* хүнсний бааз.

ПРОДВИГА́ТЬ 1. ойртуулах тийш болгох, 2. урагшлуулах, урагш давшуулах; 3. дэвшүүлэх, ахиулах; 4. урагш явуулах, хурдатгах.

ПРОДВИГА́ТЬСЯ 1. ойртох, тийш болох; 2. урагшлах, урагш давших; 3. дэвших, ахих; 4. урагш явах, хурдсах.

ПРОДВИЖЕ́НИЕ 1. гаргах, явуулах; 2. урагшлах, урагш давшуулах; **~ войск** цэргийг урагш давшуулах; 3. дэвшүүлэх, ахиулах; **~ по работе** ажлын талаар дэвшүүлэх; 4. урагш явуулах, хурдатгах; **~ дела** хэргийг хурдатгах.

ПРОДВИ́НУТЬ 1. ойртуулах, тийш болгох; **~ сундук к двери** авдрыг үүдэнд ойртуулах; 2. явуулах, очуулах, урагшлуулах; 3. дэвшүүлэх, ахиулах; **~ по службе** албан ажилд нь дэвшүүлэх; 4. урагш явуулах, хурдатгах; **~ дело** хэргийг хурдатгах.

ПРОДВИ́НУ||ТЬСЯ 1. ойртох, багтаж орох; 2. урагшлах, урагш давших; 3. дэвших, ахих; **~ по службе** албан ажлын талаар дэвших; 4. урагш явах, хурдсах; **дело ~лось** хэрэг хурдсав.

ПРОДЕВА́ТЬ сүвлэх, углах, зүүх.

ПРОДЕКЛАМИ́РОВАТЬ аялан унших, аялгуулан унших, дуудаж унших.

ПРОДЕ́ЛА||ТЬ 1. хийх, гүйцэтгэх; ***он ~л это в два дня*** тэр үүнийг хоёр өдрийн дотор хийв; 2. цоолох, нүхлэх, гаргах; **~ дверь в стене** хана цоолж үүд гаргах.

ПРОДЕ́ЛКА овь заль, ов жив, муу ов, бач; **~ шалуна** дүрсгүй хүүхдийн ов заль.

ПРОДЕМОНСТРИ́РОВАТЬ үзүүлэх, харуулах.

ПРОДЁРГИВАТЬ 1. нүхээр оруулах, сүвлэх; 2. тас шүүмлэх.

ПРОДЕРЖА́||ТЬ барьж байх, тэвэрч байх, байлгах; **~ ребёнка полчаса на руках** хүүхдийг хагас цаг тэвэрч байх; **больного ~ли месяц в клинике** өвчтэй хүнийг эмнэлэгт сар байлгав.

ПРОДЕРЖА́ТЬСЯ эзлэн байх, байрандаа байх, тэсэж байх.

ПРОДЁРНУТЬ 1. сүвлэх, углах; **~ нитку** утас сүвлэх; 2. зад шүүмжлэх; **~ в стенгазете** ханын сонинд зад шүүмжлэх.

ПРОДЕ́ТЬ сүвлэх, углах, сэнжлэх; **~ нитку в иголку** зүүнд утас сүвлэх; **~ голову в хомут** хомыг (туйнзыг) толгойд нь углах.

ПРОДЕШЕВИ́ТЬ хямдхан худалдах, хямдаар өгөх.

ПРОДИКТОВА́ТЬ 1. хэлж бичүүлэх, цээжээр бичүүлэх; **~ письмо** захидал хэлж бичүүлэх; 2. тулгах, тушаах; **~ свои условия** болзлоо тулгах.

ПРОДИРА́ТЬ урах, цоолох.

ПРОДИРА́ТЬСЯ 1. чихэлдэж гарах; **~ сквозь толпу** олны дундуур чихцэлдэж гарах; 2. урагдах, цоорох.

ПРОДЛЕВА́ТЬ сунгах, уртатгах.

ПРОДЛЕ́НИЕ сунгах, уртатгах; **~ отпуска** амралтыг сунгах.

ПРОДЛИ́ТЬ сунгах, уртатгах, **~ отпуск** амралтыг сунгах, **~ удовольствие** цэнгэлээ уртатгах.

ПРОДЛИ́ТЬСЯ үргэлжлэх, удах, болох, удаан болох; **морозы продлятся до половины апреля** хүйтэн дөрөвдүгээр сарын дундуур хүртэл үргэлжилнэ; **сколько времени продлится ваш доклад?** таны илтгэл хэр удах вэ?

ПРОДНАЛО́Г *(продовольсвенный налог)* хүнсний албан татвар.

ПРОДОВО́ЛЬСТВЕНН||ЫЙ хүнсний, хүнс тэжээлийн, хүнсний зүйл; **~ магазин** хүнсний дэлгүүр; **~ая база** хүнс тэжээлийн бааз.

ПРОДОВО́ЛЬСТВИЕ хүнс, хүнс тэжээл, хоол хүнс; **обеспечить население ~м** ард иргэдийг хүнсээр хангах.

ПРОДОЛБИ́||ТЬ тоншиж цоолох, тоншиж нүхлэх, цохиж цоолох; **дятел ~л кору** тоншуул холтсыг тоншиж цоолов.

ПРОДОЛГОВА́Т||ЫЙ, сувгаан, гонзгор, уртлаг; **~ое лицо** сувгаан царай.

ПРОДОЛЖА́ТЕЛЬ үргэлжлүүлэгч, залгамжлагч.

ПРОДОЛЖА́ТЬ үргэлжлүүлэх, цааш нь үргэлжлүүлэх, -саар байх; **~ свою речь** үгээ үргэлжлүүлэх; **~ работать** ажлаа хийсээр байх.

ПРОДОЛЖА́||ТЬСЯ үргэлжлэх, удах, удтал байх, -саар байх; **крики ~лись недолго** бархиралдаан удаан үргэлжилсэнгүй; **молчание ~лось долго** удтал дугай байсаар байв.

ПРОДОЛЖЕ́НИЕ үргэлжлэх, үргэлжлүүлэх, үргэлжлэл; **~ начатой работы** эхэлсэн ажлаа үргэлжлүүлэх; **~ следует** үргэлжлэл нь дараа гарна; **в ~ нескольких дней** хэдэн өдрийн турш.

ПРОДОЛЖИ́ТЕЛЬНОСТЬ үргэлжлэл, үргэлжлэх хугацаа, хугацаа, урт; **~ болезни** өвчний үргэлжлэл; **~ беременности** жирэмсний хугацаа; **~ дня** өдрийн урт.

ПРОДОЛЬЖИ́ТЕЛЬН||ЫЙ урт удаан, үргэлжлэх; **~ая зима** урт өвөл; **~ дождь** зүс бороо.

ПРОДО́ЛЖИТЬ үргэлжлүүлэх, сунгах; **~ свой рассказ** яриагаа үргэлжлүүлэх; **~ отпуск** амралт сунгах.

ПРОДО́ЛЖИТЬСЯ үргэлжлэх, удах, удаан байх; **это долго не ~** энэ ч удаан үргэлжлэхгүй.

ПРОДО́ЛЬНЫЙ уртааш, уртаашаа, тууш, гулд; **~ изгиб** уртааш гулзайлт; **~ профиль** тууш зүсэлт.

ПРОДОХНУ́ТЬ амьсгал авах, дотогш амьсгалах; **не ~ от духоты** амьсгал авах аргагүй бүгчим.

ПРОДРАЗВЁРСТКА хүнсний зүйлийг албадан авах, хүнсийг оногдуулан хураах, хүнс тэсгэн хураах.

ПРОДРА́ТЬ цоолох, урах; ~ **рукава на локтях** ханцуйны тохойг цоолох.
ПРОДРА́ТЬСЯ 1. чихцэлдэж гарах; 2. цоорох, урагдах.
ПРОДРО́ГНУТЬ дагжих, бээрэх; ~ **на морозе** даарч дагжих.
ПРОДУВА́||ТЬ 1. үлээж цэвэрлэх; 2. үлээх, сэвшээлэх, сэнгэнэх; **ветер приятно ~ет** салхи аятайхан сэнгэнэж байна.
ПРОДУВН||О́Й зальтай, бачтай; **это ~ая бестия** тэр зальтай амьтан.
ПРОДУ́КТ 1. үйлдэхүүн, үйлдсэн юм; **прибавочный** ~ нэмүү үйлдэхүүн; 2. үр бүтээл, үр ашиг, үр дүн.
ПРОДУКТИ́ВНОСТЬ бүтээц, ашиг шим; **повысить** ~ **животноводства** мал аж ахуйн бүтээцийг нэмэгдүүлэх.
ПРОДУКТИ́ВНЫЙ бүтээцтэй, бүтээлтэй, ашиг шимтэй; ~ **труд** бүтээцтэй хөдөлмөр; ~ **скот** ашиг шимтэй мал.
ПРОДУКТО́ВЫЙ хүнсний, ~ **магазин** хүнсний дэлгүүр.
ПРОДУКТООБМЕ́Н бүтээгдэхүүний арилжаа, үйлдэхүүн арилжих.
ПРОДУ́КЦИЯ, бүтээгдэхүүн; ~ **производства** үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүн; **валовая** ~ бүх бүтээгдэхүүн.
ПРОДУ́КТЫ үйлдэхүүн, идээ; ~ **питания** хүнсний үйлдэхүүн; **молочные** ~ цагаан идээ.
ПРОДУ́МАННЫЙ сайтар бодсон, эргэцүүлэн бодсон, сайн бодсон; ~ **ответ** сайн бодсон хариу.
ПРОДУ́МАТЬ 1. сайн бодох, сайтар бодох, боловсруулах бодох, бодолхийлэх; ~ **план работы** ажлын төлөвлөгөөг сайн бодох; 2. бодож байх, бодсоор байх.
ПРОДУ́||ТЬ 1. үлээж цэвэрлэх; ~ **самовар** самоварыг үлээж цэвэрлэх; 2. сэрүүцүүлэх, салхи цохих; **меня ~ло на скозняке** би сийгээ салхинд цохиулав.
ПРОДУ́ТЬСЯ мөрий алдах юмаа хожигдох.
ПРОДЫРЯ́ВИТЬ нүхлэх, цоолох.
ПРОДЫРЯ́ВИТЬСЯ нүх гарах, цоорох.
ПРОЕДА́ТЬ 1. тас идэх, мэрж цоолох; 2. идэчхэх, барчхах, цөлмөх.
ПРОЕ́ЗД 1. явах, замын; **заплатить за** ~ замын хөлс төлөх; 2. зам, гарц; ~ **воспрещён** зам хориотой; **узкий** ~ явцуу гарц.
ПРОЕ́ЗДИ||ТЬ 1. замд зарцуулах; 2. явах, явж байх; **~л всю неделю** долоо хоног турш явсаар байв; 3. хагсааж дасгах.
ПРОЕЗДНО́Й зорчих, замын, замд явах, замнах; ~ **билет** зорчих билет.
ПРОЕ́ЗДОМ замдаа дайрч; замдаа, зам зуураа; **побывать** ~ **в Москве** замдаа Москвад орох.
ПРОЕЗЖА́ТЬ 1. өнгөрөх, дайрч өнгөрөх, явах; 2. буулгүй өнгөрөх, алгасаад өнгөрөх; 3. явж байх, явсаар байх; 4. туулж өнгөрөх, шувт явах.
ПРОЕ́ЗЖ||ИЙ 1. явж болох; **~ая дорога** явж болох зам, цагаан зам; 2. явуулын хүн, замын хүн.
ПРОЕ́КТ 1. төсөл; ~ **договора** гэрээний төсөл; 2. төсөл, төлөвлөгөө 3. төсөл, төсөл зураг; ~ **реконструкции города** хот сэргээлтийн төсөл.
ПРОЕКТИ́РОВАНИЕ I төсөл хийх, зураг төсөл зохиох.
ПРОЕКТИ́РОВАНИЕ II тусгал, тусгах.
ПРОЕКТИ́РОВАТЬ I 1. төсөл хийх, зураг хийх; ~ **дом** байшингийн зураг хийх; 2. төлөвлөх.
ПРОЕКТИ́РОВАТЬ II тусгалыг зурах, тусгалыг дамжуулах.
ПРОЕКТИРО́ВЩИК төсөл зохиогч, төсөл зурагч, төсөлч.
ПРОЕ́КТН||ЫЙ төслийн, төсөл зохиох, барилгын төслийн, зураг төслийн; **~ая нагрузка** төслийн ачаалал; **~ое задание** төсөл зохиох даалгавар; ~ **институт** зураг төслийн институт.
ПРОЕКЦИО́ННЫЙ тусгаг, хүүш, өсгөн тусгах; ~ **аппарат** тусгаг аппарат.
ПРОЕ́КЦИЯ тусгал, хүүшлэлийн зураг.
ПРОЁМ нүх, онгорхой суулгах, онгорхой; **оконный** ~ цонх суулгах онгорхой.
ПРОЕ́||СТЬ 1. тас идэх, идэчхэх, цоо идэх, мэрж цоолох, идэж цоолох; **моль ~ла сукно** хивэн хорхой цэмбийг цоо идэв; **ржавчина ~ла ведро** хувинг зэв идчихлээ; 2. идэчхэх, барчхах, цөлмөх; ~ **все деньги** бүх мөнгөө барчхах.
ПРОЕ́ХА||ТЬ 1. өнгөрөх, явж өнгөрөх, явах; ~ **площадь** талбайгаар өнгөрөх; 2. хажуугаар өнгөрөх, буулгүй өнгөрөх, алгасаад өнгөрөх; ~ **остановку** зогсоолыг алгасаад өнгөрөх, буудлаа өнгөрөх; 3. явсаар байх, явж л байх; **~ли пять дней** таван өдөр явсаар байв; 4. туулж өнгөрөх, туулж гарах, шувт явах.
ПРОЕ́ХАТЬСЯ зугаацаж явах, яваад ирэх; ~ **верхом на лошади** морь унаад зугаацаж явах; ~ **на машине** машинаар яваад ирэх; ~ **на чей-либо счёт,** ~ **по чьему-либо адресу** доог хийх, даажин хийх.
ПРОЖА́РИВАТЬ шарж болгох, хайрч болгох; **хорошо** ~ **мясо** мах сайн шарж болгох.
ПРОЖА́РИВАТЬСЯ шарагдаж болох, хайрагдаж болох; **мясо прожарилось** мах шарагдаж болов.
ПРОЖДА́ТЬ хүлээх, хүлээж байх, хүлээсээр байх; ~ **целый час** бүхэл цаг хүлээх.
ПРОЖЕВА́ТЬ зажлах, хивэх, сайн зажлах; ~ **кусок хлеба** хэсэг талхыг сайн зажлах.
ПРОЖЕКТЁР хоосон төсөлчин, хоосон санаархагч.
ПРОЖЕКТЁРСКИЙ хоосон төслийн, хоосон санаархлын.
ПРОЖЕКТЁРСТВО хоосон төсөл, хоосон санаархал.
ПРОЖЕ́КТОР прожектор, тольдуур, гэрэлтүүлэгч.
ПРОЖЕ́КТОРНЫЙ прожекторын, тольдуурын, ~ **светофор** тольдуур дохио.
ПРОЖЕ́ЧЬ цоо цоргих, цоо шатаах, ~ **калёным железом** улайсгасан төмрөөр цоо цоргих; ~ **кислотой** хүчлээр цоо шатаах.
ПРОЖЖЁНЫЙ 1. шатсан, цоо шатсан; 2. муу цуутай; ~ **плут** цуутай луйварчин.
ПРОЖИВА́||ТЬ 1. амьдрах, наслах; 2. сууж байх; **сейчас Света ~ет в Нью-Йорке** одоо Света Нью-Йоркод сууж байна.
ПРОЖИГА́ТЬ цоргих, цоо цоргих, цоо шатаах; ~ **жизнь** наргиж дургиж явах.
ПРОЖИ́ЛКА судал, **белая** ~ **в сером мраморе** бор гантиг дээрх цагаан судал.
ПРОЖИ́ТИЕ амьдрах, амь зуух.
ПРОЖИ́ТОЧНЫЙ амьдралын амьжрах, амь зуух; ~ **минимум** амьдралын доод хэмжээ.
ПРОЖИ́ТЬ 1. амьдрах, наслах, амьжрах; ~ **до глубокой старости** өндөр нас наслах; 2. суух, сууж байх, байх; ~ **на юге два месяца** өмнөд нутагт хоёр сар суух; 3. барчхах, үрэх; ~ **много денег** их мөнгө үрэх.
ПРОЖО́РЛИВОСТЬ ховдог, идэмхий.
ПРОЖО́РЛИВ||ЫЙ ховдог, идэмхий; **щуки ~ы** цурхай загас ховдог.
ПРОЖУЖЖА́||ТЬ жийгэх, дүнгэнэх, жингэнэх; **~ла муха** ялаа жийгэв; ~ **уши** чихний чийр болох.
ПРО́ЗА 1. үргэлжилсэн зохиол, туушлал, хүүрнэл зохиол; **художественная** ~ үргэлжилсэн уран зохиол; 2. ерийн байдал, энгийн байдал, жирийн байдал; **житейская** ~ амь зуух ерийн байдал.
ПРОЗАИ́ЗМ ерийн хэллэг, энгийн үгс, хүүрнэсэн үгс.
ПРОЗА́ИК үргэлжилсэн үгийн зохиолч, тууш зохиолч, хүүрнэл зохиолч.
ПРОЗАИ́ЧЕСК||ИЙ 1. үргэлжилсэн үгийн, туушчилсан, хүүрнэл; ~ **перевод** үргэлжилсэн үгийн орчуулга; 2. ерийн, энгийн, жирийн; **~ая жизнь** жирийн амьдрал.

ПРОЗАЙЧН||ЫЙ ерийн, энгийн, жирийн; **~ое выражение** жирийн хэллэг.
ПРОЗВА́НИ||Е хоч, хоч нэр; **по ~ю** хочтой; **Иван IV, по ~ю Грозный** Догшин хочтой дөрөвдүгээр Иван.
ПРОЗВА́ТЬ нэрлэх, нэр өгөх, хочлох, хочилж нэрлэх.
ПРОЗВЕНЕ́||ТЬ хангинах, жингэнэх, дугарах; **колокольчик ~л** хонх хангинав.
ПРО́ЗВИЩЕ хоч, хоч нэр; **дать ~** хоч нэр өгөх.
ПРОЗВОНИ́ТЬ 1. хангинах, жингэнэх, дугарах; 2. дугарах, цохих, дэлдэх, дохио дугарах.
ПРОЗВУЧА́||ТЬ дугарах, хангинах, **~л выстрел** буу дугарав, 2. *дуулдах, сонсдох*; 3. *байдал үзэгдэх, байдал мэдэгдэх*; **в его голосе ~ла радость** түүний үгэнд баяртай байдал мэдэгдэв.
ПРОЗЕВА́ТЬ 1. алмайрах, алмайрч алдах,алдах орхигдох; **~ удобный случай** завшаан алдах; 2. эвшээлгэж байх.
ПРОЗЕ́КТОР хагалан шинжлэгч, шинжлэгч прозектор.
ПРОЗЕЛИ́Т шинэ сүслэгч.
ПРОЗИМОВА́ТЬ өвөлжих, өвөл өнгөрөөх, онд орох.
ПРОЗОРЛИ́ВОСТЬ мэргэн, цэцэн, алсын хараа, төсөөлөх мэдлэг.
ПРОЗОРЛИ́ВЫЙ мэргэн цэцэн, билгийн нүдэт, алсын хараатай, **~ ум** мэргэн ухаан.
ПРОЗРА́ЧНОСТЬ тунгалаг.
ПРОЗРА́ЧН||ЫЙ 1. тунгалаг; **~ое стекло** тунгалаг шил; **~ая оболочка** тунгалаг бүрхүүл; **~ая вода** тунгалаг ус; 2. сиймхий; **~ые кружева** сиймхий сүлжмэг; 3. илэрхий, шууд; **~ намёк** илэрхий хөндөх үг, шууд дохио өгөх.
ПРОЗРЕВА́ТЬ 1. хараа орох; 2. сэхээ орох.
ПРОЗРЕ́НИЕ сэхээ орох, сэнхэрэх.
ПРОЗЫВА́ТЬ хочлох, хоч нэр өгөх.
ПРОЗЫВА́ТЬСЯ хочтой болох, хоч нэртэй болох.
ПРОЗЯБА́НИЕ улжих, амь улжих, дөнгөж дангаж суух.
ПРОЗЯБА́||ТЬ, улжих, амь улжих, дөнгөж дангаж суух; **не живут, а ~ют** амьдарч яваа биш, амь улжиж явна.
ПРОЗЯ́БНУТЬ даарах, бээрэх.
ПРОИГРА́||ТЬ 1. хожигдох, шүүгдэх; **~ шахматную партию** шатарт өрөг хожигдох; 2. алдах; **~ пешку** шатрын хүүг алдах; **~ пари** бооцоо алдах; 3. дийлдэх, ялагдах; **~ время** цаг гарздах; 5. тавих, тавьж сонсох; 6. тоглож байх, тоглосоор байхмы **весь вечер ~ли в домино** бид бүхэл үдэшдээ даалуу тоглож байв; 7. алдагдах, алдагдуулах; **~ в мнении товарищей** нөхдийн саналыг алдагдуулах.
ПРОИГРА́ТЬСЯ хожигдох, их алдах; **~ до тла** хов хоосортлоо хожигдох.
ПРОЙГРЫВАТЕЛЬ пянз тоглуур, пянзны аппарат.
ПРО́ИГРЫШ 1. хожигдох, шүүгдэх, алдах; **остаться в ~е** хожигдож байх, алдаж байх; 2. хожигдсон мөнгө, алдсан мөнгө, мөнгө алдах; **большой ~** их мөнгө алдах.
ПРО́ИГРЫШНЫЙ хожигдохоор, шүүгдэхээр, хожигдмоор, шүүгдмээр; проигрышное положение хожигдмоор байдал.
ПРОИЗВЕДЕ́НИЕ 1. зохиол; **художественное ~** уран зохиол; 2. бүтээл; **~ искусства** урлагийн бүтээл; 3. үржвэр.
ПРОИЗВЕСТИ́ 1. хийх, гүйцэтгэх; **~ ремонт** засвар хийх; 2. үйлдэх, үйлдвэрлэх, хийх; 3. төрүүлэх, гаргах; **~ впечатление** сэтгэгдэл төрүүлэх; **~ на свет ребёнка** хүүхэд төрүүлэх; 4. болгох, дэвшүүлэх; **~ в офицеры** офицер болгох.
ПРОИЗВОДИ́ТЕЛ||Ь 1. гүйцэтгэгч, үйлдвэрлэгч, бүтээгч, хийгч; **мелкие ~и** жижиг үйлдвэрлэгчид; 2. үржүүлэгч.
ПРОИЗВОДИ́ТЕЛЬНОСТ||Ь бүтээмж, гаралт, бүтээл чадвар; **~ труда** хөдөлмөрийн бүтээмж; **завод крупной ~и** их бүтээмжтэй үйлдвэр; **~ работы лошади** адууны ажлын чадвар.
ПРОИЗВОДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ бүтээмжтэй, бүтээцтэй, үр бүтээлтэй; **~ труд** бүтээмжтэй хөдөлмөр; **~ расход** үр бүтээлтэй зарлага; **~ые силы** үйлдвэрлэх хүчин.
ПРОИЗВОДИ́ТЬ 1. хийх гүйцэтгэх; **~ опыты** туршлага хийх; 2. үйлдвэрлэх, үйлдэх, хийх; 3. төрүүлэх, гаргах; **~ впечатление** сэтгэгдэл төрүүлэх; **~ переполох** түйвээн гаргах; 4. болгох, дэвшүүлэх; 5. үүсгэлтэй байх, гаралтай байх.
ПРОИЗВОДИ́ТЬСЯ үйлдвэрлэх, хийх, үйлдвэрлэгдэх, хийгдэх; 2. явагдах, хийгдэх, гүйцэтгэх.
ПРОИЗВО́ДН||ЫЙ үүсмэл, үүсгэгдмэл, уламжилсан, уламжлуур; **~ое слово** үүсмэл үг; **~ая величина** уламжлуур хэмжигдэхүүн.
ПРОИЗВО́ДСТВЕННИК үйлдвэрлэгч, үйлдвэрт ажиллагч.
ПРОИЗВО́ДСТВЕННИЦА үйлдвэрлэгч эмэгтэй, үйлдвэрт ажиллагч эмэгтэй.
ПРОИЗВО́ДСТВЕНН||ЫЙ үйлдвэрлэлийн; **~ые отношения** үйлдвэрлэлийн харилцаа; **~ цикл** үйлдвэрлэлийн ерийн ажиллагаа, үйлдвэрлэлийн мөчлөг; 2. үйлдвэрт ажилласан; **~ стаж** үйлдвэрт ажилласан хугацаа.
ПРОИЗВО́ДСТВ||О 1. үйлдвэрлэх, хийх; **~ работ ночью** ажлыг шөнө хийх; 2. үйлдвэрлэл;**~ предметов потребления** хэрэгцээний зүйлийн үйлдвэрлэл; **~ средств ~а** үйлдвэрлэлийн хэрэгсэлийн үйлдвэрлэл; 3. үйлдвэр, үйлдвэрийн газар; **работать на ~е** үйлдвэрт ажиллах; **сталелитейное ~** болд цутгах үйлдвэр.
ПРОИЗВОДЯ́Щ||ИЙ хийдэг, үйлдвэрлэдэг, гаргадаг; 2. хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн илүү гаргадаг бүтээгдэхүүн илүүчилдэг; 3. үг үүсгэх; **~ая основа** үг үүсгэх үндэс.
ПРОИЗВО́Л дур зоргo, дураараа дургих явдал;**~ чиновников** түшмэдийн дур зорго; 2. дур зоргоороо, зоргоороо; **~ в суждениях** зоргоороо шүүмжлэн дүгнэх; **оставить на ~ судьбы** зөнд нь орхих.
ПРОИЗВО́ЛЬНО дураараа, зоргоороо.
ПРОИЗВО́ЛЬН||ЫЙ дур зоргоороо, дур мэдсэн; **~ вывод** дур зоргоороо дүгнэх; **~ые решения** дур мэдсэн шийдвэр; 2. *зөндөө, зөнгөөрөө, чөлөөтэй*; **~ое движение** зөнгөөрөө хөдлөх.
ПРОИЗНЕСЕ́НИЕ өгүүлэх, дуудах, хэлэх.
ПРОИЗНЕСТИ́ өгүүлэх, дуудах, хэлэх; **правильно ~ слово** үгийг зөв дуудах; **не ~ ни слова** нэг ч үг хэлэхгүй байх.
ПРОИЗНОСИ́ТЕЛЬН||ЫЙ дуудлагын, дуудахуйн; **~ые нормы русского языка** орос хэлний дуудлагын хэв журам.
ПРОИЗНОШЕ́НИЕ дуудлага, дуудахуйн; **правильное ~** үгийн зөв дуудлага.
ПРОИЗОЙТИ́ 1. гарах, болох, тохиолдох; 2. үүсэх, үлдэх; **от него произошло большое потомство** түүнээс өнөр хойч үе үлджээ.
ПРОИЗРАСТА́НИЕ ургах.
ПРОИЗРАСТА́ТЬ ургах.
ПРОИЗРАСТИ́ ургах; **из ростка произросло большое дерево** сүеэнээс том мод ургав.
ПРОИСКА́ТЬ эрэх, эрж байх, эрсээр байх.
ПРО́ИСКИ битүү хатгалгаа, далдын өдлөг өдөөн хатгах; **~ врагов** дайсны битүү хатгалга.
ПРОИСТЕКА́ТЬ гарах, үүсэх.
ПРОИСХОДИ́ТЬ 1. гарах, болох, болж байх; **что там происходит** тэнд юу болж байна; 2. язгууртай байх, гаралтай байх.
ПРОИСХОЖДЕ́НИЕ гарал язгуур удам; **социальное ~** *нийгмийн гарал*; 2. гарал, үүсэл, үүсэх; **~ жизнь на земле** газар дээрх амьдралын үүсэл.
ПРОИСШЕ́СТВИЕ сүйдэл, гай, явдал, гарсан хэрэг; **уличное ~** гудамжны сүйдэл; **странное ~** хачин явдал; **ночное ~** шөнийн гарсан хэрэг.

ПРОЙДО́ХА муу зальтай хүн, зальтай этгээд.
ПРО́ЙМА ханцуйны ухаадас.
ПРОЙТИ́ 1. гарах; ~ **через лес** ой дундуур гарах; ~ **по мосту** гүүрээр гарах; ~ **мимо дома** байшингийн хажуугаар гарах; 2. явах, ~ **всю дорогу пешком** зам турш явган явах; 3. очих; 4. гарах, сонсдох; **прошла весть о его приезде** түүний ирэх сураг гарав; 5. орох, **ночью прошёл дождь** шөнө бороо оржээ; 6. өнгөрөх; 7. арилах; 8. болих; **боль в ноге прошла** хөл өвдөхөө болив; 9. орох, багтах, багтаж орох; 10. нэвтрэх;11. давж өнгөрөх, хянагдаж өнгөрөх, өнгөрөх, орж өнгөрөх; **проект прошёл все инстанции** төсөл бүх шатыг давж өнгөрөв; 12. болох; **это не пройдёт** энэ болохгүй; 13. орох, батлагдах; ~ **в штат** орон тоонд орох;14. үзэх; ~ **по литературе новую тему** утга зохиолын шинэ сэдвийг үзэх; ~ **мимо** анхааралгүй өнгөрөөх; ~ **в жизнь** амьдралд биелэх.
ПРОЙТИ́СЬ 1. явах, жаахан явах, зугаацаж явах; 2. бүжиглэх, биелэх; 3. орхих; ~ **кистью по картине** зураг дээгүүр бийрээр зурж орхих; ~ **по адресу** хүнийг муу хэлэх.
ПРОК ашиг тус; **что в этом ~у** үүнд ямар ашиг байх вэ.
ПРОКАЖЁННЫЙ уяман өвчтэй, нойтон хамуутай.
ПРОКА́ЗА I уяман, хүчгэнэ өвчин.
ПРОКА́ЗА II дүрсгүйтэх, зүггүйтэх, томоогүй.
ПРОКА́ЗИТЬ дүрсгүйтэх, зүггүйтэх, томоогүй аашлах.
ПРОКА́ЗНИК дүрсгүй хүү, дүрсгүй хүн.
ПРОКА́ЗНИЦА дүрсгүй бүсгүй, зүггүй хүүхэн.
ПРОКА́ЗНИЧАТЬ дүрсгүйтэх, зүггүйтэх, томоогүй аашлах.
ПРОКА́ЛИВАТЬ I улайсгах, улайтгах, дөлтөх.
ПРОКА́ЛИВАТЬ II цөм хатгах, цоо хатгах, цоолох.
ПРОКА́ЛИВАТЬСЯ улайсаж хатах, хатах, хатан болох.
ПРОКАНИТЕ́ЛИТЬСЯ удах, удаашрах, саатах, мунгинах.
ПРОКА́ПЫВАТЬ малтах, ухах.
ПРОКАРАУ́ЛИТЬ 1. манаж байгаад алдах, манагчаан болох 2. харуулдаж байх, харж байх, харгалзаж байх.
ПРОКА́РМЛИВАТЬ тэжээх.
ПРОКА́РМЛИВАТЬСЯ амь тэжээх.
ПРОКА́Т I 1. цувих, цувилт; ~ **металлов** төмөрлөгийг цувих; 2. цувимал, цувимал төмөрлөг; 3. элэгдэх.
ПРОКА́Т II 1. хөлслөх, хөлслүүлэх, хөлсөөр хэрэглэх, хөлсөөр хэрэглүүлэх, хөлсөөр эдлэх, хөлсөөр эдлүүлэх; **отдать в ~** хөлсөөр эдлүүлэх; 2. эдэлсний хөлс, хэрэглэсний хөлс.
ПРОКАТА́ТЬ I 1. булдах, булдаж толийлгох; 2. цувих.
ПРОКАТА́ТЬ II зугаацаж явуулах, суулгаж зугаацуулах, унаж зугаацуулах.
ПРОКАТА́ТЬСЯ I 1. булдуулж толийх, булдагдах; 2. цувигдах.
ПРОКАТА́ТЬСЯ II зугаацаж явах, сууж зугаацах, унаж зугаацах.
ПРОКАТИ́ТЬ 1. өнхрүүлэх, бөмбөрүүлэх; ~ **мяч по полу** шал дээгүүр бөмбөг өнхрүүлэх; 2. зугаацуулж явуулах; ~ **на автомобиле** машинаар зугаацуулж явуулах; 3. давхиж гарах, давхиж өнгөрөх; 4. гол гаргах.
ПРОКАТИ́ТЬСЯ 1. өнхрөх, бөмбөрөх; 2. нижигнэх, хүржигнэх; 3. зугаацаж явах, яваад ирэх.
ПРОКА́ТКА цувилт, цувих; ~ **рельсов** зам төмрийг цувих.
ПРОКА́ТНЫЙ I цувих, цувилтын; ~ **станок** цувих суурь машин.
ПРОКА́ТНЫЙ II хөлслөх, хөлсөөр бариулах, хөлсний, түр хэрэглүүлэх. цувигч, цувималч.
ПРОКА́ТЫВАТЬ 1. булдаж толийлгох; 2. цувих; 3. унаагаар зугаацуулах.
ПРОКА́ШЛЯТЬ ханиалгах, ханиах.
ПРОКА́ШЛЯТЬСЯ ханиах, ханиаж хоолой засах.
ПРОКВА́СИТЬ эсгээх, гашилгах.
ПРОКВА́СИТЬСЯ эсэх, гашлах.
ПРОКИПЕ́ТЬ буцлах, буцалж байх.
ПРОКИПЯТИ́ТЬ буцалгах, сайн буцалгах.
ПРОКИСА́ТЬ гашлах, ээдэх.
ПРОКИ́СШ||ИЙ гашилсан, ээдсэн; ~**ее молоко** гашилсан сүү.
ПРОКЛА́ДКА, 1. тавих; ~ **железной дороги** төмөр зам тавих; 2. жийрэг, цаваг, хавчаар, өөг; 3. *разг.* даамск.
ПРОКЛАДН||О́Й хавчуулга; ~**ые листы в книге** номын хавчуулга хуудас.
ПРОКЛА́ДЫВАТЬ 1. тавих, ~ **дорогу** зам тавих; 2. жийрэглэх, цаваг тавих; хавчуулах.
ПРОКЛАМА́ЦИЯ ятгах хуудас, тунхаг хуудас.
ПРОКЛАМИ́РОВАТЬ зарлан сонсгох, тунхаглах.
ПРОКЛЕВА́ТЬ тонших, цоо тонших, тоншиж цоолох.
ПРОКЛЕ́ИВАТЬ цавуудах, цавуу түрхэх.
ПРОКЛЕ́ЙКА 1. цавуудалт, цавуу түрхэлт; 2. цавуу, жонхуу.
ПРОКЛИНА́ТЬ хараах, харааж зүхэх, жигшин хараах, хараалын муугаар хараах.
ПРОКЛЯ́ТИ||Е хараал, хараах, хараал зүхэл, хараалын муугаар хараах; **предать кого-либо ~ю** хүнийг хараалын муугаар хараах; **осыпать ~ями** хараал тавих.
ПРО́КЛЯТЫЙ хараал идсэн, заналт; ~ **враг** заналт дайсан.
ПРОКОВЫРЯ́ТЬ нүхлэх, нүх гаргах, ухах, түнхэх, ухачлах.
ПРОКО́Л 1. цоолох, хатгах, цоо хатхах, хаг хатгах; ~ **желудке** ходоод хатгах; 2. цоорхой, хатгагдсан нүх, сүв.
ПРОКОЛО́ТЬ цоолох, цоо хатгах, хатгалах.
ПРОКОМПОСТИ́РОВАТЬ цоолтуурлах, цоолчилж тэмдэглэх.
ПРОКОНОПА́ТИТЬ чигжэх, чигжиж битүүлэх.
ПРОКОНТРОЛИ́РОВАТЬ шалгах, хянах, шалгалт хийх, хяналт тавих.
ПРОКОПА́ТЬ 1. ухах, малтах, төнхөх; ~ **ров** гуу малтах; 2. малтаж нүхлэх, нүх малтах; ~ **холм** довонд нүх малтах; 3. малтаж байх, ухаж байх.
ПРОКОПТИ́ТЬ 1. утах, утаж болгох, утаанд шарах, цоноох; ~ **окорок** гахайн гуя утаж болгох; 2. тортоглох, тортог болгох, утаа болгох, утаа шингээх.
ПРОКО́РМ тэжээл, овёс; **на ~ лошадей** морины тэжээлийн овьёос.
ПРОКОРМИ́ТЬ тэжээх, идүүлэх; ~ **семью** гэр бүлээ тэжээх.
ПРОКРА́ДЫВАТЬСЯ гэтэж орох, мярааж очих.
ПРОКРА́СТЬСЯ гэтэж орох, мярааж очих, сэмхэн орох.
ПРОКРИЧА́||ТЬ хашгирах; **мне этим все уши ~ли** үүнд миний чих дөжрөв.
ПРОКУРАТУ́РА 1. прокурорын газар, хууль хамгаалах газар, хууль сахих байгууллага; 2. прокурорын газрын ажилтан, хууль хамгаалагчид.
ПРОКУРО́Р прокурор, хууль хамгаалагч, хууль сахигч.
ПРОКУРО́РСКИЙ прокурорын, хууль хамгаалагчийн; ~ **надзор** прокурорын хяналт.
ПРОКУСИ́ТЬ хазах, хазлах.
ПРОКТИ́Т шулуун гэдэсний үрэвсэл.
ПРОКУТИ́ТЬ 1. наргиж юмаа барах, архидаж гулрах; 2. наргиж байх, архидаж байх.
ПРОКТОСПА́ЗМ хошного агчих.
ПРОЛАГА́ТЬ гаргах, тавих; ~ **дорогу** зам тавих.
ПРОЛА́МЫВАТЬ цөм цохих, хэмхчих.
ПРОЛА́МЫВАТЬСЯ цөмрөх, хэмхрэх.
ПРОЛЕГА́||ТЬ гарах; **дорога ~ет через гору** зам уулан дундуур гарна.
ПРОЛЕЖА́ТЬ 1. хэвтэх, хэвтэж байх; ~ **до вечера в постели** үдэш болтол орондоо хэвтэх; 2. хэвтэх, дарагдаж хэвтэх,

дарагдах; 3. цоортол хэвтэх, холготлоо хэвтэх; ~ **бок** сүүжээ цоортол хэвтэх.

ПРО́ЛЕЖЕНЬ нухагдсан цоорхой, цоорох, цоортол хэвтэх, хэвтрийн холгоос.

ПРОЛЕЗА́ТЬ шургах, шургалж орох.

ПРОЛЁТ 1. нисэлт, нисэх; 2. гулдан; ~ **моста** гүүрийн гулдан, 3. хоорондын зам; 4. шатны завсар, завсрын зай.

ПРОЛЕТАРИА́Т пролетари нар, ажилчин анги.

ПРОЛЕТАРИЗА́ЦИЯ пролетаржих явдал, гачигдаж ажилчин болох явдал.

ПРОЛЕТА́РИЙ пролетари.

ПРОЛЕТА́РСК||ИЙ пролетарийн, ажилчин ангийн; **победа ~ой революции** *пролетарийн хувьсгалын ялалт.*

ПРОЛЕТА́ТЬ нисэх, нисэж явах.

ПРОЛЕТЕ́||ТЬ 1. нисэх, нисэж явах; ~ **тысячу километров** мянган километр нисэх; 2. нисэж өнгөрөх, нисэж гарах; **самолёт ~л опасное место** нисэх онгоц аюултай газрыг нисэж өнгөрөв; 3. жирэлзээд өнгөрөх, шурд хийгээд өнгөрөх; 4. хурдан өнгөрөх, **зима ~ла** өвөл хурдан өнгөрлөө.

ПРОЛЁТКА, сүйх тэрэг.

ПРОЛЕ́ЧЬ зурайх, зурайж байх; **луч прожектора пролег по небу полосой** тольдуурын гэрэл тэнгэрт зурайж байв.

ПРОЛИ́В хоолой; **морской** ~ тэнгисийн хоолой.

ПРОЛИВА́ТЬ цалгиулах, асгах.

ПРОЛИВА́ТЬСЯ цалгих, асгарах.

ПРОЛИВНО́Й асгарсан, усархаг, ~ **дождь** усархаг бороо.

ПРОЛИ́ТИ||Е асгах, урсгах; **без ~я крови** цус урсгалгүй.

ПРОЛИ́||ТЬ 1. цалгиулах, асгах, ~ **воду на пол** шалан дээр ус цалгиулах; 2. цутгах; **~л дождь** бороо цутгав; 3. урсгах, асгаруулах; ~ **кровь** цус урсгах.

ПРОЛИ́||ТЬСЯ цалгих, асгарах; **вода ~лась на пол** шалан дээр ус цалгив; **~лась невинная кровь** гэмгүй хүмүүсийн цус асгарав.

ПРОЛО́Г эхлэл, угтуул хэсэг, хөтлүүр бүлэг, угтаал; **пьеса в четырех действиях с ~ом и эпилогом** эхлэл төгсгөлтэй *дөрвөн бүлэгтэй жүжгийн зохиол.*

ПРОЛОЖИ́ТЬ тавих, гаргах, ~ **железную дорогу через гору** уул давуулан төмөр зам тавих; 2. жийрэглэх, цаваг тавих, хавчуулах; ~ **яблоки соломой** алимыг сүрлээр жийрэглэх; 3. засах; ~ **себе дорогу** ахих замаа засах.

ПРОЛО́М 1. цоо цохих, нэвт нүхлэх; 2. цоорхой, цөмөрхий; ~ **в стене** туургын цоорхой.

ПРОЛОМА́ТЬ цоочих цоо цохих, цөм цохилох; ~ **отверстие** цоочиж нүхлэх.

ПРОЛОМА́ТЬСЯ цөмчих, цөм үсрэх.

ПРОЛОМИ́ТЬ цоолох, цоо цохих, цөмлөх; ~ **дыру в крыше** дээврийг цөмлөж нүх гаргах.

ПРОЛОМИ́||ТЬСЯ цоорох, цөмрөх, **сиденье в стуле ~лось** сандлын суудал цөмрөв.

ПРОЛОНГА́ЦИЯ сунгалт сунгах, хугацааг сунгах; ~ **договора** гэрээний хугацааг сунгах.

ПРОЛОНГИ́РОВАТЬ сунгах, хугацаа сунгах; ~ **вексель** векселийн хугацаа сунгах.

ПРОМА́ЗАТЬ 1. шавах, сайн тослох; ~ **все щели** бүх завсар зайг шавах; 2. алдах, онохгүй, гадилах, дэгслүүлэх; ~ **по зайцу** туулайг буудаад алдах.

ПРОМА́СЛИВАТЬ,

ПРОМА́СЛИТЬ тослох, тос шингээх; ~ **паклю** ноорхой олсыг тослох.

ПРОМА́СЛИВАТЬСЯ тос болох.

ПРОМАСЛИ́||ТЬСЯ тос болох, тос шингээх; **~лась спецодежда** ажлын хувцас тос болов.

ПРО́МАХ 1. алдах, онохгүй, дэгс, дэгслүүлэх; **дать** ~ дэгс буудах; 2. алдаа **сделать** ~ алдаа хийх; **он малый не** ~ тэр овжин залуу.

ПРОМА́ХИВАТЬСЯ алдах, алдаж буудах, онохгүй, дэгсдүүлэх; 2. алдаа гаргах, алдаа хийх.

ПРОМА́ЧИВАТЬ норгох, дэвтээх.

ПРОМЕДЛЕ́НИ||Е удах, удал, удаашруулах, удаашрал; **без всяких ~й** огт удаашруулалгүй.

ПРОМЕ́ДЛИТЬ удах, удаашрах, түдэх.

ПРОМЕ́ЖНОСТЬ хярзан, алцаа.

ПРОМЕЖУ́ТОК зай; ~ **между домами** байшингуудын хоорондын зай; 2. завсар; ~ **в десять лет** арван жилийн завсар.

ПРОМЕЖУ́ТОЧН||ЫЙ завсрын хоорондын; **~ая шестерня** завсарын араа; **~ое расстояние** хоорондын зай; ~ **слой** завсарын давхарга.

ПРОМЕЛЬКНУ́||ТЬ 1. жирэвхийх, жирэвхийж үзэгдэх, жирэлзээд өнгөрөх; ~ **перед глазами** нүдэнд жирэвхийж үзэгдэх; 2. үзэгдээд өнгөрөх; түргэн өнгөрөх; **~ло лето** зун түргэн өнгөрлөө; 3. цухалзах; **в его словах ~ла ирония** түүний үгэн дотор егөөдөх байдал цухалзав.

ПРОМЕ́НИВАТЬ солих, арилжах, андалдах; ~ **кукушку на ястреба** адсагаа турсагаар солих.

ПРОМЕ́Р 1. хэмжих, ~ **глубины реки** голын гүнийг хэмжих; 2. хэмжээ таашаарах, буруу хэмжих.

ПРОМЕРЗ||А́ТЬ 1. хөлдөх; **земля глубоко ~ла** газар гүнзгий хөлдэж; 2. даарах, *осгох, хөлдөх шахах;* ***ноги ужасно ~ли*** хөл айхтар даарлаа.

ПРОМЁРЗЛЫЙ хөлдүү, хөлдсөн.

ПРОМЕ́РИВАТЬ 1. хэмжих, ~ **глубину** гүнзгийг хэмжих, 2. алдаж хэмжих; ташаарч хэмжих; **мерил да промерил** айхтар хэмжлээ алдаж хэмжлээ.

ПРОМЕСИ́ТЬ зуурах, хутгах; ~ **тесто** гүрил зуурах.

ПРОМЕСТИ́ шүүрдэж цэвэрлэх.

ПРОМЕТА́ТЬ шидэх, товхих ~ **петли** түдүүл шидэх.

ПРОМЕТА́||ТЬСЯ 1. тийчлэх, тэлчлэх; **больной всю ночь ~лся в бреду** өвчтэй хүн бүхэл шөнөдөө солиорч тийчэлж хонов; 2. хөлхөх, хөлхөж гүйх, хавчиж гүйх.

ПРОМЕ́ШКАТЬ удах, саатах, удаашрах.

ПРОМКООПЕРА́ЦИЯ үйлдвэрийн хоршоолол.

ПРОМО́ЗГЛЫЙ бүгчим, нойтон, гутсан, нэхэшмэл; ~ **воздух** бүгчим агаар.

ПРОМО́ИНА судаг; ~ **от половодья** үерийн судаг.

ПРОМОКА́ТЕЛЬН||ЫЙ ~ая бумага бэх шингээх цаас, бэх уух цаас.

ПРОМОКА́||ТЬ I нэвтрэх, норох, нэвт норох, ус нэвтрэх, ус нэвтэрдэг, ус даахгүй, **сапоги ~ют** гутлаар ус нэвтэрнэ; ~ **под дождём** бороонд норох.

ПРОМОКА́ТЬ II бэх уулгах, бэх шингээх.

ПРОМО́ЛВИ||ТЬ хэлэх дуугарах; **он ни слова ни ~л** тэр *нэг ч* үг дуугарсангүй.

ПРОМОЛЧА́||ТЬ дув дуугүй байх, дуугүй суух, таг чиг байх; ~ **весь вечер** бүх үдэш дув дуугүй байх; хариу хэлэхгүй дуугүй өнгөрүүлэх; **спросили его, но он ~л** түүнээс асуусан боловч тэр хариу хэлсэнгүй.

ПРОМОРГА́ТЬ алдах, өнгөрүүлэх; ~ **удобный случай** аятайхан завшааныг алдах.

ПРОМОРО́||ТЬ өлсгөх, өлсгөж зовоох, өлбөрүүлэх, хагсаах; ~ **голодом** *өлсгөж, өлсгөчхөх;* ***~ли до самого обеда*** бүр үдийн хоол болтол өлсгөв.

ПРОМОТА́ТЬ үрэх, үрэн таран хийх, үгүй хийх.

ПРОМОЧИ́ТЬ норох, дэвтээх; ~ **ноги** хөлөө норгох.

ПРОМТОВА́РНЫЙ үйлдвэрийн барааны эд барааны; ~ **магазин** үйлдвэрийн барааны дэлгүүр.

ПРОМТОВА́РЫ үйлдвэрийн бараа, эд бараа.

ПРОМУ́ЧИТЬ зовоох, тарчлаах, тарчилгах.

ПРОМУ́ЧИТЬСЯ зовох, тарчлах; ~ **над решением задачи** бодлого бодох гэж зовох.

ПРОМФИНПЛА́Н *(промышленный и финансовый план)* үйлдвэр санхүүгийн төлөвлөгөө.

ПРОМЧА́||ТЬСЯ шур хийгээд өнгөрөх, хурдан өнгөрөх; **поезд ~лся, не останавливаясь** галт тэрэг зогсолгүй шур хийгээд өнгөрөв; **лето ~лось** зун хурдан өнгөрөв.

ПРОМЫВА́НИЕ 1. угаах, угаалга, зайлах; ~ **золота** алт угаах; 2. цэвэрлэх, угаах; ~ **желудка** ходоод цэвэрлэх.

ПРОМЫВА́ТЬ 1. угаах, зайлах, цэвэрлэх; 2. идэх.

ПРО́МЫСЕЛ 1. ажил, барих ажил, агнуурын ажил; **рыбный** ~ загас барих ажил; **охотничий** ~ ангийн ажил, агнуурын ажил; 2. үйлдвэр олзвор; **кустарный** ~ гар үйлдвэр; **горные промыслы** уурхайн үйлдвэр.

ПРОМЫСЛО́В||ЫЙ үйлдвэрийн, үйлдвэрлэлийн, олзворын; **~ая кооперация** үйлдвэрлэлийн хоршоолол; **~ая рыба** олзворын загас, агнуурын загас.

ПРОМЫ||ТЬ 1. угаах, цэвэрлэх, зайлах; ~ **золото** алт угаах; ~ **рану** шарх угаах, шарх цэвэрлэх; 2. идэх; **вода ~ла плотину** урсгал ус хаалт далангаа идэв.

ПРОМЫ́ШЛЕННИК аж үйлдвэрч, үйлдвэрийн эзэн.

ПРОМЫ́ШЛЕННОСТЬ аж үйлдвэр, үйлдвэр; **добывающая** ~ олборлох үйлдвэр; **тяжелая** ~ хүнд аж үйлдвэр, хүнд үйлдвэр.

ПРОМЫ́ШЛЕНН||ЫЙ аж үйлдвэрийн, үйлдвэрийн; **~ая статистика** аж үйлдвэрийн бүртгэл зүй, үйлдвэрийн тоо бүртгэл; ~ **город** аж үйлвэрийн хот; **~ое предприятие** аж үйлдвэрийн газар.

ПРОМЫШЛЯ́ТЬ 1. олох, олж авах; 2. хийх; ан гөрөө хийх; ~ **извозом** тээвэр хийх.

ПРОМЯ́МЛИТЬ хэлж ядах, хэлэгчээн болох, шал шул хийх.

ПРОНЕС||ТИ́ 1. өргөж явах, өргөж аваачих, барьж явах, хүргэж явах; ~ **чемодан до вокзала** буудал хүртэл чемодан барьж явах; 2. өргөж гарах, барьж өнгөрөх; **во время демонстрации по улице ~ли много плакатов** баярын жагсаалын үеэр зурагт хуудас олныг өргөж гарав; 3. туух, хөөх, зайлуулах, **ветер пронёс тучу** салхи үүлийг хөөв; 4. зайлах, өнгөрөх; **опасность ~ло** аюул өнгөрөв; 5. оруулах; ~ **стол в дверь** ширээг үүдээр оруулах.

ПРОНЕСТИ́СЬ шурд хийгээд өнгөрөх, гүйлгэж өнгөрөх, давхиж өнгөрөх; **автомобиль пронесся мимо дома** байшингийн дэргэдүүр машин шурт хийгээд өнгөрөв; 2. түргэн өнгөрөх; **годы пронеслись** он жил түргэн өнгөрөв; 3. тарах; **пронесся слух** үг тарах.

ПРОНЗА́ТЬ 1. хатгах, цоолох, цоо хатгах; 2. айхтар харах, ширүүн харах.

ПРОНЗИ́ТЕЛЬНО янгинах, цангинан, чарлаж; ~ **визжать** чарлаж гангинах.

ПРОНЗИ́ТЕЛЬНЫЙ 1. янгинах, янгинасан дуу, цангинах, чарлаж; ~ **крик** янгинасан дуугаар бархирах; 2. ширтэх, айхтар; ~ **взгляд** айхтар харц.

ПРОНЗИ́ТЬ 1. нэвт хатгах, цоо хатгах; ~ **штыком** жадаар цоо хатгах; 2. айхтар харах, ширүүн харах, нэвт шувт харах.

ПРОНИЗА́||ТЬ 1. хэлхэх, хэлхэж байх; ~ **промежутки жемчугом** завсарт нь сувд хэлхэх; 2. нэвтлэх, нэвтрэх, нэвт үлээх, нэвт гэрэлтүүлэх; **холод ~л все тело** бүх биенд хүйт нэвтрэв; **луч прожектора ~л темноту** тольдуурын гэрэл харанхуйг нэвт гэрэлтүүлэв.

ПРОНИ́ЗЫВАЮЩИЙ 1. нэвтлэх, нэвт гарам, нэвтүлээм; ~ **ветер** нэвт үлээм салхи; 2. нэвт харах, ширтэх; ~ **взгляд** ширтэх харц.

ПРОНИКА́ТЬ 1. орох, нэвтрэх; 2. шургаж орох, орох, нэвтрэх, хүрэх; 3. нэвтрэх, дэлгэрэх; 4. ойлгох, мэдэх.

ПРОНИКА́ТЬСЯ сайн ойлгох, гүйцэд мэдрэх.

ПРОНИКНОВЕ́НИЕ 1. орох, нэвтрэх; 2. шургах, шургаж орох; 3. нэвтрэх, дэлгэрэх; 4. ойлгох, мэдрэх; 5. үнэн сэтгэл, чин зүрх; **говорить с ~м** үнэн сэтгэлээр хэлэх.

ПРОНИКНОВЕ́ННО чин сэтгэлээсээ, сэтгэл хөдлөм.

ПРОНИКНОВЕ́ННОСТЬ үнэн зүрх, чин сэтгэл, сэтгэл хөдлөх.

ПРОНИКНОВЕ́НН||ЫЙ чин сэтгэлийн, сэтгэл хөдлөм; **~ая речь** чин сэтгэлийн үг.

ПРОНИ́К||НУТЬ 1. нэвтрэх, нэвтэрч орох, орох; **вода ~ла в трюм** онгоцны ёроолоор ус нэвтрэв; 2. шургаж орох, орох, нэвтрэх, хүрэх; **они ~ли в дом** тэд гэрт нэвтэрч оров; 3. нэвтрэх, дэлгэрэх; 4. ойлгох, мэдэх; ~ **в суть дела** хэргийн чухал учрыг мэдэх.

ПРОНИ́КНУТЬСЯ сайн ойлгох, гүйцэд мэдрэх, чин сэтгэлээр; ~ **сознанием долга** үүргээ сайн ойлгох; ~ **уважением** чин сэтгэлээр хүндлэх.

ПРОНИЦА́ЕМОСТЬ нэвтрэх чанар, нэвчилт.

ПРОНИЦА́ЕМЫЙ нэвтрэх, нэвтэрдэг, даадаггүй.

ПРОНИЦА́ТЕЛЬНОСТЬ хэрсүү, нэвтэрхий ухаан, саруул ухаан.

ПРОНИЦА́ТЕЛЬНЫЙ хэрсүү, нэвтэрхий, гярхай; ~ **ум** хэрсүү ухаан; ~ **взгляд** гярхай харц.

ПРОНОСИ́ТЬ I 1. өргөж явах, өргөж аваачих, хүргэж явах; 2. өргөж гарах, барьж өнгөрөх; 3. туух, хөөх, зайлуулах; 4. зайлах, өнгөрөх; 5. оруулах.

ПРОНОСИ́ТЬ II 1. өмсөх, өмсөж явах; ~ **долго костюм** костюмыг удаан өмсөх; 2. элээх, цоолох; ~ **подмётки** гутлын улыг цоолох.

ПРОНОСИ́ТЬСЯ I 1. шурхийгээд өнгөрөх, давхиж өнгөрөх; 2. түргэн өнгөрөх; 3. тарах, сонсдох.

ПРОНОСИ́||ТЬСЯ II 1. өмсүүлэх, эдлэгдэх; 2. элэгдэх, цоорох, урагдах; **рукава ~лись** ханцуй урагдав.

ПРОНУМЕРОВА́ТЬ дугаарлах, дугаар тавих.

ПРОНЫ́РА шургалаач, шургалагч хүн, ов живтэй хүн, зальтай хүн.

ПРОНЫ́РЛИВОСТЬ шургалах, ов жив, заль, бач.

ПРОНЫ́РЛИВ||ЫЙ шургалуур, ов живтэй, зальтай; **~ая физиономия** зальтай царай.

ПРОНЮ́ХАТЬ шиншилж мэдэх, мэдэж авах; ~ **новость** шинэ мэдээ шиншилж мэдэх.

ПРОНЮ́ХИВАТЬ шиншилж мэдэх, мэдэж авах.

ПРОНЯ́||ТЬ 1. нэвт орох, тас хөрөх; **~л мороз** хүйт нэвт оров 2. хүрэх, нөлөөлж чадах; ~ **страх** айдас хүрэх; **его ничем не проймёшь** түүнд юугаар ч нөлөөлж чадахгүй.

ПРОО́БРАЗ ирээдүйн дүр, ирээдүйн жишээ, эх үлгэр, загвар.

ПРОПАГА́НДА суртал нэвтрүүлэг, суртал ухуулга.

ПРОПАГАНДИ́РОВАТЬ суртал нэвтрүүлэх, суртал ухуулах, ухуулах, сурталчлах.

ПРОПАГАНДИ́СТ суртал нэвтрүүлэгч, суртал ухуулагч, ухуулагч, сурталчлагч.

ПРОПАГАНДИ́СТКА ухуулагч эмэгтэй, сурталчлагч эмэгтэй.

ПРОПАГАНДИ́СТСКИЙ суртал ухуулгийн, суртал нэвтрүүлгийн, сурталчлагын, суртлын.

ПРОПАДА́ТЬ 1. үгүй болох, алга болох; 2. болих; 3. үхэх; 4. үргэдэх, дэмий хаягдах, дэмий өнгөрөх; * **мы не пропадём** бид алзахгүй.

ПРО́ПАДОМ пропади ~! далд ор, тонил.

ПРОПА́Ж||А 1. үгүй болох, алга болох; 2. алдал, алга болсон юм; **найти ~у** алга болсон юмыг олох.
ПРОПАЛИ́ТЬ 1. цоргих, цоо түлэх; 2. хуйхлах.
ПРОПА́ЛЫВАТЬ арилгах, зулгаах, зулгааж цэвэрлэх.
ПРОПА́РИТЬ жигнэх, ууранр жигнэх.
ПРОПА́РИТЬСЯ жигнэгдэх, ууранд жигнэгдэх.
ПРОПА́||СТЬ 1. үгүй болох, алга болох; **без вести ~** сураггүй алга болох; 2. болих, үгүй болох; **зрение ~ло** харахаа болих, хараагүй болох; 3. үхэх; 4. үрэгдэх, дэмий хаягдах, дэмий өнгөрөх; **целый час у меня ~л даром** бүхэл бүтэн цаг дэмий үрэгдэв; * **пиши ~ло** *өнгөрлөө гэж мэд*; **всё ~ло** *одоо* дүүрсэн.
ПРО́ПАСТЬ 1. халил, ёроолгүй ангал, гүнзгий ганга; **горная дорога над ~ю** халилын амсраар гарсан уулын зам; 2. эрс тэс ялгаа, их ялгаа; **между ними легла ~** тэдний хооронд эрс тэс ялгаа байв; 3. үй түмэн, учиргүй олон, тоо томшгүй; **у меня ~ дел** над тоо томшгүй ажил байна.
ПРОПА́ХНУТЬ үнэр шингэх; **пиджак пропах табаком** цамцанд тамхины үнэр шингэв.
ПРОПА́ШКА газар хагалах, газар хагалалт.
ПРОПАШН||О́Й 1. газар хагалах, шан гаргах; **~ое орудие** газар хагалах зэвсэг; 2. *хол мөрөөр* тарьдаг, завсарлагатай тарьдаг, говилт; **~ые сельскохозяйственные культуры** завсарлагатай тарьдаг хөдөө аж ахуйн таримлууд.
ПРОПА́Щ||ИЙ сүйрсэн, баларсан, дүүрчихсэн; **~ее дело** сүйрсэн хэрэг; **~ человек** дүүрчихсэн хүн.
ПРОПЕКА́ТЬ болгох, жигнэж болгох.
ПРОПЕКА́ТЬСЯ сайн болох, гүйцэд жигнэгдэх.
ПРОПЕ́ЛЛЕР сэнс; **~ для вертикального подъёма** эгц өөд гаргах сэнс.
ПРОПЕ́ТЬ 1. дуулах, дуулж байх; **~ песню** дуу дуулах; 2. сөөтлөө дуулах, дуулсаар сөөчхөх.
ПРОПЕ́ЧЬСЯ *болох, жигнэгдэх*; **хлеб хорошо пропёкся** талх гүйцэд болжээ.
ПРОПИВА́ТЬ архинд үрэх, архидаж үрэх.
ПРОПИ́ЛИВАТЬ,
ПРОПИЛИ́ТЬ хөрөөдөх; **~ до середины** дунд нь хүртэл хөрөөдөх.
ПРОПИСА́||ТЬ 1. бүртгэж авах, бүртгэлд оруулах, дансанд бүртгэх; **~ нового жильца** шинэ хүнийг бүртгэж авах; 2. бичиж өгөх, жор бичиж өгөх; **~ больному таблетки** өвчтэй хүнд эм бичиж өгөх; 3. бичиж байх, бичиж л байх; **весь вечер ~л статью** бүхэл үдэш өгүүлэл бичиж л байв.
ПРОПИСА́ТЬСЯ бүртгэгдэх, бүртгэлд орох, дансанд бүртгүүлэх.
ПРОПИ́СКА 1. бүртгэх, бүртгүүлэх, бүртгэлд оруулах, дансанд бүртгэх; **постоянная ~** байнга суухаар бүртгэх; 2. бүртгэж тэмдэглэх.
ПРОПИСН||О́Й 1. том; **~ая буква** том үсэг; 2. бүртгэлийн, бүртгэх; **~ листок** бүртгэх хуудас; * **~ая истина** мэдээжийн юм.
ПРОПИ́СЫВАТЬ 1. бүртгэх, бүртгэж авах, бүртгэлд оруулах; 2. бичиж өгөх, жор бичиж өгөх; 3. бичиж байх.
ПРОПИ́СЫВАТЬСЯ бүртгэгдэх, бүртгэлд орох, дансанд бүртгүүлэх.
ПРО́ПИС||Ь цэвэр бичих жишээ, цэвэр бичлэгийн жишээ; **учиться писать по ~ям** цэвэр бичлэгийн жишээгээр бичиж сурах.
ПРО́ПИСЬЮ үсгээр, үгээр; **написать число ~** тоог үсгээр бичих.
ПРОПИТА́НИЕ идээ, хоол, тэжээл.
ПРОПИТА́||ТЬ 1. шингээх, нэвтлэх, дэвтээх; 2. анхилах, ханхлах; **воздух ~н запахом трав** ногооны үнэр анхилсан агаар.
ПРОПИТА́ТЬСЯ шингэх, нэвтрэх, нэвчих, дэвтэх.
ПРОПИ́ТЫВАТЬ 1. шингэх, нэвтлэх, дэвтээх; 2. анхилах, ханхлах.
ПРОПИ́ТЫВАТЬСЯ шингэх, нэвтрэх, нэвчих, дэвтэх.
ПРОПИ́ТЬ архинд үрэх, архидаж үрэх; **~ много денег** их мөнгө архидаж үрэх.
ПРОПИХА́ТЬ,
ПРОПИ́ХИВАТЬ,
ПРОПИХНУ́ТЬ чихэх, чихэж оруулах, түлхэж оруулах, гудрах.
ПРОПЛА́КАТЬ уйлаад байх, уухилж байх; * **~ глаза** нүдээ бөлцийтөл уйлах.
ПРОПЛУТА́ТЬ төөрөх, тэнэх.
ПРОПЛЫВА́ТЬ,
ПРОПЛЫ́ТЬ 1. сэлж явах, сэлж гатлах, сэлж гарах, сэлж өнгөрөх, усчилж гарах; **~ до середины реки** *голын дунд* хүртэл сэлж явах; **~ остров** арлын хажуугаар сэлж өнгөрөх; 2. жирэлзэн үзэгдэх, цувран санагдах.
ПРОПОВЕ́ДНИК номлогч.
ПРОПОВЕ́ДОВАТЬ 1. номлох, номнох, ван хүртээх; 2. сурталчлах, ятгах.
ПРО́ПОВЕДЬ 1. номлол, номнол, номлох; **произнести ~** номлол айлдах; 2. сурталчлах, ятгах.
ПРОПО́ЙЦА архичин, архины тулам.
ПРОПОЛА́СКИВАТЬ зайлах, булхах.
ПРОПОЛЗА́ТЬ,
ПРОПОЛЗТИ́ 1. *мөлхөх, мөлхөж явах*; **~ по земле** газраар мөлхөх; 2. мөлхөж орох, шургаж орох; 3. мөлхөж гарах, мөлхөж өнгөрөх.
ПРОПО́ЛКА хог өвс түүх, бог өвс арилгах.
ПРОПОЛОСКА́ТЬ зайлах, булхах; **~ горло** хоолой зайлах.
ПРОПОЛО́ТЬ хог өвсийг цэвэрлэх, бог өвсийг арилгах; **~ огурцы** өргөст хэмхийн хог өвсийг цэвэрлэх.
ПРОПОРО́ТЬ цуу татах, урах, хага татах; **~ штаны** өмдийг цуу татах.
ПРОПОРЦИОНА́ЛЬНО хирээр нь, хир тэнцүүлэн, хирийг тааруулан.
ПРОПОРЦИОНА́ЛЬНОСТЬ 1. хэмнэг чанар, *пропорциональ чанар*; **обратная ~** урвуу хэмнэг чанар; 2. тэнцвэр, хэмжээ зохицол, хирлэл.
ПРОПОРЦИОНА́ЛЬН||ЫЙ 1. хэмнэг, пропорционал; **~ые величины** хэмнэг хэмжигдэхүүнүүд; 2. хэмжээ зохицсон, хир тэнцүүхэн хир тэнцүүлсэн, найраг төгөлдөр; **~ое представительство** хир тэнцүүлсэн төлөөлөгчийн тоо.
ПРОПО́РЦИЯ 1. пропорци, хэмнэг, хирлэл; **геометрическая ~** геометрийн пропорци, хэмжих ухааны хэмнэг; 2. хир тэнцүү, хэмжээ зохицох.
ПРОПОТЕ́ТЬ 1. хөлрөх, их хөлрөх; 2. хөлс болох; 3. *хөлөртлөө оролдох, ядах, мунгинах*; **~ над задачей** тоо бодох гэж хөлөртлөө оролдох.
ПРО́ПУСК 1. оруулах, нэвтрүүлэх; 2. орох, үнэмлэх, үнэмлэх, пропуск; **предъявить ~** үнэмлэхээ үзүүлэх; 3. таслах, тасалдал; **посещать занятия без ~ов** хичээл таслахгүй явах; 4. алгасах, гадилах, үг хаягдах, онгорхой; **читать с ~ами** алгасаж унших; **~ в тексте** эх бичигт үг хаягдах.
ПРОПУСКА́ТЬ 1. нэвтрүүлэх; 2. үйлчлэх, гаргах; 3. татах, татаж гаргах, нэвтрүүлэх; 4. явуулах, гаргах, зам тавих, оруулах; 5. алгасах, орхих, харалгүй орхих; 6. таслах, ирэхгүй байх, өнжих; 7. өнгөрүүлчхэх, алдачхах.
ПРОПУСКН||О́Й 1. *орох, оролтын, зөвшөөрлийн*; **~ билет** орох үнэмлэх; 2. нэвтрүүлэх, оруулж гаргах, үйлчлэх; **~ая способность** нэвтрүүлэх чадвар, гаргах чадал.
ПРОПУСТИ́||ТЬ 1. нэвтрүүлэх; 2. үйлчлэх, гаргах; 3. татах, татаж гаргах, нэвтрүүлэх; **~ мясо через мясорубку** махны

машинаар мах татах; 4. явуулах, гаргах, оруулах, зам тавих; 5. алгасах, орхих, харалгүй орхих; 6. таслах, ирэхгүй байх, өнжих; **~л два занятия** хоёр хичээл таслав; 7. өнгөрүүлчхэх, алдачхах; **~ удобный случай** аятайхан завшааныг алдачхах.

ПРОПЫЛИ́ТЬ тоос болгох, тоос халдаах, тоос дарах.

ПРОПЫЛИ́ТЬСЯ тоос болох, тоос халдах, тоосонд дарагдах.

ПРОРА́Б барилгын даамал, барилга захиалагч, барилгын ажил гүйцэтгэгч.

ПРОРАБА́ТЫВАТЬ 1. ажиллах, ажиллаж байх; 2. судлах, сайн үзэх, нягтлах, боловсруулах.

ПРОРАБО́ТАТЬ 1. ажиллах, ажиллаж байх; 2. судлах, сайн үзэх, нягтлах, боловсруулах; **~ главу книги** номын бүлгийг судлах; 3. хатуу шүүмжлэх, тас шүүмжлэх.

ПРОРАБО́ТКА 1. боловсруулах, судлах, сайн үзэх; 2. хатуу шүүмжлэх, тас шүүмжлэх.

ПРОРАСТА́НИЕ ургалт, сүеэлэлт; **~ семян** үрийн сүеэлэлт.

ПРОРАСТА́ТЬ сүеэлэх.

ПРОРАСТИ́ сүеэлэх; **картофель пророс** төмс сүеэлэв; **сквозь камни проросла трава** ногоо чулууг нэвт ургав.

ПРОРАСТИ́ТЬ ургуулах, сүеэлүүлэх, соёолуулах.

ПРОРА́ЩИВАТЬ ургуулах, сүеэлүүлэх, соёолуулах.

ПРОРВА́||ТЬ 1. урах, цоолох; **~ носок** оймс цоолох; 2. сэтлэх; **~ло плотину** усны даланг сэтлэв; 3. сэтлэн орох, сэт цохих, цемлөн орох.

ПРОРВА́||ТЬСЯ 1. урагдах, цоорох; **рукава ~лись** ханцуй урагдав; 2. сэтрэх; **плотина ~лась** усны далан сэтрэв; 3. хагарах; **~лся нарыв** буглаа хагарав; 4. сэтлэн гарах, цемлөн гарах.

ПРОРЕ́З 1. цоо зүсэх, нэвт зүсэх, төнхөх; 2. ухлаас, ухлаадас; **~ для ворота в рубахе** цамцны захны ухлаас.

ПРОРЕ́ЗАТЬ 1. гаргах, цоолох, цоо зүсэх, огтолж нүхлэх, төнхөх; **~ отверстие** нүх гаргах; 2. огтолж гаргах, зүсэж гарах.

ПРОРЕЗА́ТЬ 1. гаргах, цоолох, цоо зүсэх, огтолж нүхлэх, төнхөх; 2. огтолж гаргах, зүсэж гарах.

ПРОРЕ́ЗАТЬСЯ,

ПРОРЕЗА́ТЬСЯ 1. цухуйх, шүдлэх, шүд цухуйх; 2. зүсэж орох, зүсэж гарах.

ПРОРЕЗИ́НЕННЫЙ резиндсэн, резин түрхсэн.

ПРОРЕЗИ́НИВАТЬ,

ПРОРЕЗИ́НИТЬ резиндэх, резин түрхэх.

ПРОРЕЗНО́Й ухлаасан, зүсэж оёсон; **~ карман** халаас.

ПРОРЕ́ЗЫВАТЬ 1. гаргах, цоо зүсэх, огтолж нүхлэх, төнхөх; 2. огтолж гарах, зүсэж гарах.

ПРОРЕ́ЗЫВАТЬСЯ 1. цухуйх, цухуйж гарах, шүдлэх; 2. зүсэж орох, зүсэж гарах.

ПРО́РЕЗЬ цоорхой, сэтэрхий, оноо, ховил, гүнзгийлэх суваг.

ПРОРЕ́Х||А 1. цоорхой, ханзархай; **карман с ~ой** цоорхой халаас; 2. хагалбар, оноо; 3. алдаа, дутагдал.

ПРОРЕЦЕНЗИ́РОВАТЬ шүүмж бичих, үнэлэлт бичих.

ПРОРЖАВЕ́||ТЬ зэврэх, зэвэнд идэгдэх, зэвэрч цоорох; **крыша ~ла** дээвэр зэвэрч цоорлоо.

ПРОРИЦА́НИЕ мэргэлэх, төлөг үзэх.

ПРОРИЦА́ТЕЛЬ мэргэн хүн, мэрэгч, төлөгч, ирээдүйг айлдагч.

ПРОРИЦА́ТЕЛЬНИЦА төлөгч эмэгтэй, мэргэн эмэгтэй.

ПРОРИЦА́ТЬ мэргэлэх, төлөг үзэх.

ПРОРО́К бошиг үзүүлэгч, лүндэн буулгагч, зөнч.

ПРОРОНИ́||ТЬ дугарах, хэлэх; **он ни слова не ~л за весь вечер** бүхэл үдэш тэр нэг ч үг дуугарсангүй.

ПРОРО́ЧЕСК||ИЙ мэргэн, зөнч, урьдаас мэдсэн; **~ие слова** мэргэн үг.

ПРОРО́ЧЕСТВО 1. бошиг, лүндэн, бивааангирд; 2. мэргэ, урьдчилан мэдэх, зөн билэг.

ПРОРО́ЧЕСТВОВАТЬ 1. бошиг үзүүлэх, лүндэн буулгах, бивааангирд үзүүлэх; 2. мэргэлэх, урьдчилан мэдэх, зөн билгээр мэдэх.

ПРОРО́ЧИТЬ зөгнөж хэлэх, урьдаас хэлэх.

ПРОРУБА́ТЬ 1. цавчиж цоолох, цавчиж нүхлэх, нүх гаргах; 2. гаргах, цавчиж гаргах; 3. тайрах, хагалах.

ПРОРУБИ́ТЬ 1. цавчиж цоолох, цавчиж нүхлэх, нүх гаргах; **~ стену** туургыг цавчиж цоолох; 2. гаргах, цавчиж гаргах; **~ дорогу в лесу** ойг цавчиж зам гаргах.

ПРО́РУБ||Ь цоолго; **зачерпнул из ~и воды** цоолгоос ус утгав.

ПРОРЫ́В 1. сэтрэл, сэт цохилго, сэт цохих, сэтрэх; **~ плотины** усны далангийн сэтрэл; **~ фронта** фронтыг сэт цохих; 2. сэтэрхий, цөмөрхий; 3. тасалдал, тасалдах, тасрал, тасрах.

ПРОРЫВА́ТЬ I 1. урах, цоолох; 2. сэтлэх; 3. сэтлэн орох, сэт цохих, цемлөн орох.

ПРОРЫВА́ТЬ II малтах, ухах, сэтлэх.

ПРОРЫВА́ТЬСЯ 1. урагдах, цоорох; 2. сэтрэх; 3. хагарах; 4. сэтлэн гарах, цөмрөн гарах, нэвтрэн гарах.

ПРОРЫ́ТЬ малтах, ухах, сэтлэх; **~ туннель** туннель ухах.

ПРОСАДИ́ТЬ 1. хага хатгах, цоо хатгах; 2. үрэх, сүйтгэх; **~ все деньги** бүх мөнгөө үрэх.

ПРОСА́ДКА суумтгай байдал.

ПРОСА́ЖИВАТЬ 1. хага хатгах, цоо хатгах; 2. үрэх, сүйтгэх.

ПРОСА́ЛИВАТЬ I давслах.

ПРОСА́ЛИВАТЬ II өөх тос болгох, тосдох, өөх шингээх.

ПРОСА́ЛИВАТЬСЯ I давслагдах, давс шингэх.

ПРОСА́ЛИВАТЬСЯ II өөх шингэх, өөх тос болох, тостой болох.

ПРОСА́ЛИТЬ өөх шингээх, өөх түрхэх, өөх тос болгох.

ПРОСА́ЛИТЬСЯ өөх шингэх, тос шингэх, тос болгох.

ПРОСА́ЧИВАНИЕ нэвчих, нэвтрэн орох, нэвтрэн гарах, шүүрэх.

ПРОСА́ЧИВАТЬСЯ нэвчих, нэвтрэх, нэвтрэн орох, нэвтрэн гарах, шүүрэх.

ПРОСВА́ТАТЬ хадамлах, ураг болох.

ПРОСВЕ́РЛИВАТЬ,

ПРОСВЕРЛИ́ТЬ өрөмдөх, өрөмдөж нүхлэх.

ПРОСВЕ́Т 1. гэгээ, туяа, зурвас гэрэл; **в ~е между деревьями** модны завсрын зурвас гэрэлд; 2. горьдлого, сайжрах, найдвар; **жизнь без ~а** горьдлогогүй амьдрал.

ПРОСВЕТИ́ТЕЛЬ гэгээрүүлэгч, соён гэгээрүүлэгч.

ПРОСВЕТИ́ТЬ I гэгээрүүлэх.

ПРОСВЕТИ́ТЬ II нэвт гэрэлтүүлэх, гэрэлтүүлэх, гэрэлтүүлж харах.

ПРОСВЕТИ́ТЬСЯ I гэгээрэх, соёлжих.

ПРОСВЕТИ́ТЬСЯ II нэвт гэрэлтэх, гэрэлтэх, нэвт харагдах.

ПРОСВЕТЛЕ́НИЕ 1. гэгээ орох, гэрэл орох, гэрэлтэй болох; 2. ухаан орох, ухаан тодрох, ухаан нээгдэх, оюуны ам нээгдэх.

ПРОСВЕТЛЕ́||ТЬ 1. гэгээрч байх, гэгээ орох, гэрэл орох, гэрэлтэй болох, туяарах; **небо ~ло** тэнгэр гэгээрч байв; 2. гэгээ орох, туяа орох; **лица ~ли** царайд нь гэгээ оров; 3. ухаарах, тодрох, саруул болох, оюун нээгдэх; **мысли ~ли** ухаан санаа нь саруул болов.

ПРОСВЕ́ЧИВАНИЕ гэрэлтүүлэх, нэвт гэрэлтүүлэх, гэрэлтүүлж үзэх.

ПРОСВЕ́ЧИВАТЬ 1. гэрэлтүүлэх, нэвт гэрэлтүүлэх, гэрэлтүүлж харах; 2. гэрэлтэх, нэвт гэрэлтэх; 3. нэвт харагдах, харагдах.

ПРОСВЕ́ЧИВАТЬСЯ гэрэлтэх, нэвт гэрэлтэх, нэвт харагдах.

ПРОСВЕЩА́ТЬ гэгээрүүлэх.

ПРОСВЕЩА́ТЬСЯ гэгээрэх.

ПРОСВЕЩЁНЕЦ гэгээрлийн ажилтан.
ПРОСВЕЩЁНИЕ гэгээрэл, гэгээрүүлэх; **народное ~** ардын гэгээрэл.
ПРОСВЕЩЁННОСТЬ гэгээрэл, эрдэм мэдлэг, соёл боловсрол.
ПРОСВЕЩЁННЫЙ боловсронгуй, гэгээрсэн соёлжсон; **~ человек** боловсронгуй хүн; **~ век** гэгээрсэн үе.
ПРОСВИ́РА хишиг боов, шалсай.
ПРОСВИРНЯ́К халуу, жамбацэцэг.
ПРОСВИСТА́ТЬ 1. исгэрэх, исгэрэн дуулах; 2. шунгинах, сүнгэнэх, шунгинан өнгөрөх, сүнгэнэн гарах.
ПРОСВИСТЕ́ТЬ 1. исгэрэх, исгэрэн дуулах; 2. шунгинах, сүнгэнэх, шунгинан өнгөрөх, сүнгэнэн гарах.
ПРО́СЕДЬ буурал, бууралтах; **волосы с ~ью** буурал үс.
ПРОСЕ́ИВАТЬ шигших, элгэгдэх.
ПРО́СЕКА цавчил, цавчаал, гудам, цамцаал зам.
ПРОСЕ́ЯТЬ шигших, элгэгдэх; **~ муку** гурил шигших.
ПРОСЁЛОК зам, хөдөөний зам.
ПРОСЁЛОЧН||ЫЙ хөдөөний, хөдөө замын; **~ая дорога** хөдөөний зам.
ПРОСИДЕ́ТЬ 1. суух, сууж байх, сууж өнгөрөх; **~ весь вечер за книгой** бүхэл үдэш ном үзсээр суух; 2. элтэл суух, цоортол суух.
ПРОСИ́ЖИВАТЬ удаан суух, сууж л байх; **~ часами** хэдэн цаг сууж л байх.
ПРОСИ́ТЕЛЬ гуйгч.
ПРОСИ́ТЕЛЬНИЦА гуйгч эмэгтэй.
ПРОСИ́ТЕЛЬНЫЙ гуйсан, царайчилсан; **~ взгляд** царайчилсан харц.
ПРОСИ́ТЬ 1. гуйх; 2. гуйх, хэлье гэх, авах; 3. гуйх, гуйлт хийх, оролдох, оролдлого хийх; 4. урих, сууна гэх.
ПРОСИ́ТЬСЯ 1. гуйх, авъя гэх, гаръя гэх, -я гэх; 2. бэлэн байх, зэхээстэй байх, бэлдсэн юм шиг байх.
ПРОСИЯ́||ТЬ 1. гэрэлтэж эхлэх, гийгэж эхлэх; **солнце ~ло** нар гийгэж эхлэв; 2. гялалзаж байх, баясах; **~ от счастья** баярлан гялалзах.
ПРОСКАКА́ТЬ харайлгаж явах, давхиж өнгөрөх.
ПРОСКА́КИВАТЬ 1. давхиж явах, давхиж өнгөрөх; 2. нэвтрэн орох, шургаж орох; 3. уначхах, ойчих.
ПРОСКА́ЛЬЗЫВАТЬ 1. сэмээрхэн орох, сэм орох; 2. цухалзах, халти үзэгдэх.
ПРОСКВОЗИ́||ТЬ салхи цохих, сийгээ салхинд даарах; **его ~ло** тэр сийгээ салхинд даарчээ.
ПРОСКЛОНЯ́ТЬ ялгаллах, тийн ялгаллах.
ПРОСКОБЛИ́ТЬ хусах, цоортол хусах, хусаж цоолох.
ПРОСКОЛЬЗНУ́||ТЬ 1. сэм орох, сэмээрхэн орох; 2. цухалзах, халти үзэгдэх; **в его словах ~л упрёк** түүний үгэнд зэмлэх байдал цухалзав.
ПРОСКОЧИ́||ТЬ 1. гуйж өнгөрөх, гуйж гарах, харайлгаж гарах, харайлгаж өнгөрөх; 2. шурган орох, шургачах; 3. уначхах, ойчичхох; **монета ~ла в щель** зоос ангархай руу уначхав.
ПРОСКРЕСТИ́ цоо мэрэх, мэрж цоолох.
ПРОСКУЧА́ТЬ уйтгарлаж байх, гунихарч байх.
ПРОСЛА́БИТЬ доош суулгах, гүйлгэх, туулгах.
ПРОСЛА́ВИТЬ,
ПРОСЛАВЛЯ́ТЬ алдаршуулах, магтах, дуурсгах.
ПРОСЛА́ВИТЬСЯ алдарших, магтагдах, дуурсах.
ПРОСЛАВЛЕ́НИЕ *алдаршил*, алдаршуулах, магтаал, дуурсгал.
ПРОСЛА́ВЛЕННЫЙ алдарт, алдаршсан, цуутай; **~ артист** алдарт жүжигчин.
ПРОСЛА́ИВАТЬ үелүүлэх, үетүүлэх, завсарлах.
ПРОСЛЕДИ́ТЬ,
ПРОСЛЕ́ЖИВАТЬ 1. мөшгих, мөрдөж хөөх, мөрдөн хөөх; 2. мөшгөж үзэх, *ажиглаж байх, дэс дараалан судлах.*
ПРОСЛЕ́ДОВАТЬ морилох, залрах.
ПРОСЛЕЗИ́ТЬСЯ нулимс унагах, нулимс гүйлгэнэх, уйлах.
ПРОСЛО́ЙКА 1. үенцэр, үелээс; **~ крема в пирожном** бялууны цөцгийн үенцэр; 2. давхарга; **общественная ~** нийгмийн давхарга.
ПРОСЛУЖИ́ТЬ 1. алба хаах, алба хийх; **~ десять лет** арван жил алба хаах; 2. өмсүүлэх, хэрэглэгдэх, эдлүүлэх.
ПРОСЛУ́ША||ТЬ 1. чагнах, сонсох, гүйцэд чагнах, гүйцэд сонсох; **~ концерт** концертыг гүйцэд сонсох; 2. чагнах, чагнаж үзэх; **~ лёгкие** уушгийг чагнаж үзэх; 3. дуулахгүй, сонсохгүй; **простите, я ~л** уучлаарай би дуулсангүй.
ПРОСЛУ́ШИВАТЬ 1. чагнах, сонсох, гүйцэд чагнах, гүйцэд сонсох.
ПРОСЛЫ́ТЬ нэртэй болох, цуутай болох, гэгдэх; **~ чудаком** хачин хүн нэртэй болох.
ПРОСЛЫ́ШАТЬ сонсох, сонсож мэдэх, дуулж мэдэх.
ПРОСМА́ТРИВАТЬ үзэж танилцах, ажиглаж үзэх.
ПРОСМОЛИ́ТЬ давирхайдах, давирхай түрхэх; **~ лодку** завийг давирхайдах.
ПРОСМО́ТР 1. үзлэг, үзлэг хийх; 2. алдаа, мадаг, харалгүй өнгөрөх.
ПРОСМОТРЕ́ТЬ 1. үзэх, үзэж танилцах, үзлэг хийх; 2. гүйлгэн үзэх, гүйлгэн унших; 3. үзэлгүй өнгөрөх, харалгүй *өнгөрүүлэх, ажихгүй.*
ПРОСНУ́ТЬСЯ 1. сэрэх; **рано ~** эрт сэрэх, хөдөлгөөн эхлэх; 3. сэрж оролцох, оролцох, оролцох болох; 4. -тай болох, төрөх.
ПРО́СО шар будаа, хар будаа, цэвэрлээгүй шар будаа, хоног амуу.
ПРОСО́ВЫВАТЬ оруулах, хийх, чихэх, гудрах.
ПРОСО́ВЫВАТЬСЯ орох, цухуйх, булталх.
ПРОСОЛИ́ТЬСЯ *давслагдах, давс шингэх.*
ПРОСО́Х||НУТЬ хатах, сэврэх, хуурай болох; **одежда ~ла** хувцас хатав.
ПРОСОЧИ́||ТЬСЯ 1. нэвтрэх, нэвчих, шүүрэх; **вода ~лась в подвал** зооринд ус нэвтрэв; 2. нэвтрэн орох, тарах, дэлгэрэх; **~лись слухи** цуу үг тарав.
ПРОСПА́ТЬ 1. унтах; 2. оройтож сэрэх, дэндүү унтах; 3. унтаж өнгөрүүлэх, унтаж хоцрох.
ПРОСПА́ТЬСЯ унтаж тэлрэх.
ПРОСПЕ́КТ I өргөн гудамж, өргөн чөлөө, тэргүүр гудамж.
ПРОСПЕ́КТ II хөтөлбөр, төсөл; **~ нового учебника** шинэ сурах бичгийн хөтлөл; 2. худалдааны зар.
ПРОСПИРТОВА́ТЬ спиртлэх, спирт шингээх.
ПРОСПИРТОВА́ТЬСЯ спирт шингэх, спиртлэгдэх.
ПРОСПО́РИ||ТЬ 1. мэтгэлцэх, маргалдах; **~ли всю ночь** шөнө турш маргалдав; 2. гартах, мөрий алдах, бооц алдах.
ПРОСПРЯГА́ТЬ цаглах, цагаар хувиргах; **~ глагол** үйл үгийг цагаар хувиргах.
ПРОСРО́ЧЕННЫЙ хугацаа өнгөрсөн, хугацаа дууссан, болзоо хожимдсон; **~ документ** хугацаа дууссан үнэмлэх.
ПРОСРО́ЧИТЬ хугацаанаас өнгөрүүлэх, хугацаанаас хожимдуулах, болзоо хожимдох; **~ несколько дней** хэдэн өдөр хугацаанаас хожимдуулах.
ПРОСРО́ЧКА болзоо өнгөрүүлэх, хугацаанаас хожимдуулах, *хожимдол.*
ПРОСТА́ВИТЬтэмдэглэх, нөхөн бичих, нөхөх; **~ дату в документе** баримт бичигт өдөр сарыг нөхөж бичих.
ПРОСТА́ИВАТЬ 1. зогсох, зогсож байх, зогсож хүлээх; 2. хий зогсох, хий саатах.

ПРОСТА́К гэнэн хүн, цайлган амьтан.
ПРОСТЕГА́ТЬ хавах, нэвтгэлзэх; ~ **одеяло** хөнжил хавах.
ПРОСТЕ́ЙШИЙ хамгийн энгийн, бүр энгийн, хамгийн хялбар, эгэл; ~ **способ решения задачи** бодлого бодох хамгийн хялбар арга; 2. анх төрмөл.
ПРОСТЕ́ЙШИЕ эгэл биетэн.
ПРОСТЕ́НОК ташаалавч, хатавчийн хана, зууравч, цонх үүдний завсрын хана.
ПРОСТЕРЕ́ТЬ 1. сунгах, дэлгэх, сарвайх; 2. тавих, илэрхийлэх.
ПРОСТЕРЕ́ТЬСЯ 1. үргэлжлэх; 2. хандах, сарвайх.
ПРОСТИ́РАННЫЙ угаагдсан, угаасан.
ПРОСТИРА́ТЬ I 1. сунгах, дэлгэх, сарвайх; 2. тавих, илэрхийлэх.
ПРОСТИРА́ТЬ II угаах, сайн угаах.
ПРОСТИРА́ТЬСЯ I 1. үргэлжлэх; 2. хандах, сарвайх.
ПРОСТИРА́ТЬСЯ II угаагдах, угаах.
ПРОСТИРНУ́ТЬ жаахан угаачхах, угаасхийх, усанд булхах.
ПРОСТИ́РЫВАТЬ угаах, угааж байх.
ПРОСТИ́ТЕЛЬНО уучилмаар, уучлахаар.
ПРОСТИ́ТЕЛЬН||ЫЙ уучилмаар, уучлахаар, уучлалтай; ~**ая ошибка** уучилмаар алдаа.
ПРОСТИТУ́ТКА янхан, банзал.
ПРОСТИТУ́ЦИЯ янхандалт.
ПРОСТИ́||ТЬ 1. уучлах, өршөөх; ~**те меня** намайг уучлаач; 2. хэлтрүүлэх, ~ **долг** өрийг хэлтрүүлэх.
ПРОСТИ́ТЬСЯ 1. салах ёс хийх, салах ёс гүйцэтгэх; ~ **перед разлукой** хагацахын өмнө салах ёс хийх; 2. орхих, болих, хаях; ~ **с мечтой** хүсэл мөрөөдлөө орхих.
ПРО́СТО 1. амархан, хялбархан; 2. нээрээ, ёстой, огт; 3. ер нь, зүгээр л; ~**напросто** ер нь зүгээр л.
ПРОСТОВОЛО́СЫЙ толгой нүцгэн.
ПРОСТОДУ́ШИЕ гэнэн хонгор, цагаан санаа, цайлган.
ПРОСТОДУ́ШНЫЙ гэнэн хонгор, цагаан санаатай, цайлган.
ПРОСТ||О́Й I 1. дан, нэг төрлийн, энгийн, анхдагч; ~**ое вещество** дан эд, нэг төрлийн эд; ~ **белок** энгийн уураг; ~**ое число** анхлагч тоо; 2. амархан, хялбархан; ~**ое дело** амархан хэрэг; ~**ая задача** хялбархан бодлого; 3. энгийн, жирийн, ерийн, эгэл; ~**ое платье** энгийн тэрлэг; ~ **труд** энгийн хөдөдмөр; ~**я железа** жирийн булчирхай; ~ **смертный** эгэл ерийн хүн; 4. бор, баазхан, бүдүүвтэр; ~**ая физическая работа** хар бор ажил; ~**ая кожа** бүдүүвтэр арьс.
ПРОСТО́Й II зогсолт, зогслого, зогсох явдал, сул зогсох, саатал, саатах. **ПРОСТОКВА́ША** тараг, хоормог.
ПРОСТОЛЮДИ́Н ерийн иргэн.
ПРОСТОНАРО́ДНЫЙ энгийн ардын, харц ардын, харцын.
ПРОСТОНАРО́ДЬЕ энгийн ард, харц ард, борчууд.
ПРОСТОНА́||ТЬ ёолох, ёолж байх; **больной** ~**л** өвчтөн ёолж байв.
ПРОСТО́Р 1. уужим, уудам, өргөн; **степной** ~ уужим тал; 2. сэлүү газар, чөлөөтэй газар, тал; **отдохнуть на** ~**е** сэлүү газар амрах.
ПРОСТОРЕ́ЧИЕ хар яриа, хар хэл, хар ярианы үг.
ПРОСТО́РН||ЫЙ уужим, зайтай, их зайтай; ~**ая квартира** уужим байр.
ПРОСТОСЕРДЕ́ЧИЕ санаа сэтгэл, элэгсэг.
ПРОСТОСЕРДЕ́ЧНЫЙ цайлган сэтгэлтэй, элэгсэг, гүдэсхэн.
ПРОСТОТА́ 1. амархан, хялбархан; 2. энгийн байдал, ерийн байдал; 3. молхи.
ПРОСТОФИ́ЛЯ *(разг.)* эргүү хүн, дүйнгэ хүн.
ПРОСТОЯ́||ТЬ 1. байх, зогсох, зогсож байх, удаан зогсох; ~**л час в ожидании** нэг цаг хүлээж зогсов; 2. зүгээр зогсох, хий зогсох, саатах; **машина** ~**ла сутки** машин хэд хоног хий зогсов; 3. байх болох, тэсэх, удах; **хорошая погода простоит долго** удтал тэнгэр сайхан байх болно.
ПРОСТРА́ННОСТЬ 1. уужим, уудам, өргөн; 2. их дэлгэрэнгүй, тодорхой тоочих.
ПРОСТРА́НН||ЫЙ 1. уудам, уужим их, өргөн их; ~**ые земельные владения** уудам их харьяа газар; 2. их дэлгэрэнгүй, их олон үгтэй, их нуршсан; ~ **рассказ** их дэлгэрэнгүй өгүүллэг.
ПРОСТРА́НСТВЕНН||ЫЙ огторгуйн, орон зайн, ~**ые и временные отношения** орон цагийн харьцаа.
ПРОСТРА́НСТВО огторгуй, орон, зай. 2. зай; 3. газар, уужим газар.
ПРОСТРА́ЦИЯ туйлдал, цөхрөлт, цөхөрч мохох.
ПРОСТРА́ЧИВАТЬ ширэх, нэвтгэлзэх.
ПРОСТРЕ́Л 1. гоё өвчин, гоётох, зоогоор хатгах; 2. яргуй.
ПРОСТРЕ́ЛИВАТЬ 1. нэвт буудах, цөм буудах; 2. шуурган галаар буудах, шүршин буудах.
ПРОСТРЕЛИ́ТЬ нэвт буудах, цөм буудах; ~ **руку** гарыг нэвт буудах.
ПРОСТРОЧИ́ТЬ шаглах, ширэх, нэвтгэлзэх.
ПРОСТУ́Д||А салхи авах, салхинд цохиулах, хүйт авахуулах, ханиад; **болезнь вследствие** ~**ы** салхинд цохиулж өвдөх; **лечиться от** ~**ы** ханиадаа эмчлүүлэх.
ПРОСТУДИ́ТЬ салхи авахуулах, салхинд цохиулах, хүйт авахуулах, ханиад хүргэх, шуухиа хүргэх; ~ **ребёнка** хүүхэд салхи авахуулах; 2. хүргэх.
ПРОСТУЖА́ТЬ салхи авахуулах, салхинд цохиулах, хүйт авахуулах, ханиад хүргэх, шуухиа хүргэх.
ПРОСТУДИ́ТЬСЯ, салхинд цохигдох, хүйт авах, ханиад хүрэх.
ПРОСТУЖА́ТЬСЯ салхинд цохигдох, хүйт авах, ханиад хүрэх.
ПРОСТУ́ЖЕННЫЙ салхинд цохиулсан, хүйт авсан, ханиад хүрсэн.
ПРОСТУПА́ТЬ нэвтэрч гарах, нэвчиж гарах, дааварлах, даацлах.
ПРОСТУПИ́ТЬ нэвтэрч гарах, нэвчиж гарах, дааварлах, даацлах.
ПРОСТУ́ПОК буруу хэрэг, гэмт хэрэг, зэм; **совершить** ~ буруу хэрэг хийх.
ПРОСТЫНЯ́ дэвсгэрийн цагаан даавуу, орны цагаан даавуу, орны даавуу.
ПРОСТЫ́ТЬ хөрөх, хөрчхөх.
ПРОСТЫ||НУТЬ 1. хөрөх, хөрчхөх; 2. даарах, салхи цохиулах, ханиад хүрэх; ~**л на морозе** хүйтэнд даарчихлаа; **след** ~**л** ор мөргүй алга болов.
ПРОСУ́НУТЬ шургуулах, хийх, цухуйлгах; ~ **голову в окно** цонхоор толгойгоо цухуйлгах.
ПРОСУ́НУ||ТЬСЯ булгийх; **в дверь** ~**лась рука** үүдээр гар цухуйв.
ПРОСУ́ШИВАТЬ гүйцэд сэврээх, гүйцэд эгшээх.
ПРОСУШИ́ТЬ гүйцэд сэврээх, гүйцэд эгшээх; ~ **одежду** хувцас сайн хатаах.
ПРОСУ́ШИВАТЬСЯ сайн хатаах, гүйцэд сэврэх, гүйцэд эгших.
ПРОСУШИ́||ТЬСЯ сайн хатах, гүйцэд сэврэх, гүйцэд эгших; **одежда** ~**лась** хувцас сайн хатав.
ПРОСУ́ШКА сайн хатаах, гүйцэд эврээх, гүйцэд эгшээх.
ПРОСУЩЕСТВОВА́ТЬ амьдрах, оршиж байх, тогтож байх.
ПРОСЧЁТ тоо алдах, алдаж тоолох.
ПРОСЧИТА́ТЬ алдаж тоолох, тоо алдах, буруу тоолох.
ПРОСЧИ́ТЫВАТЬ алдаж тоолох, тоо алдах, буруу тоолох.
ПРОСЧИТА́ТЬСЯ илүү тоолж өгөх.
ПРОСЧИ́ТЫВАТЬСЯ 1. илүү тоолж өгөх; 2. буруу бодох, эндүүрэх.

ПРО́СЫП спать без ~у сэрэхгүй унтах.
ПРОСЫПА́ТЬ унтаж хоцрох, унтаж өнгөрүүлэх.
ПРОСЫПА́||ТЬСЯ I 1. асгарах, гоожих; **из мешка ~лась крупа** шуудайнаас будаа асгарав.
ПРОСЫПА́||ТЬСЯ II сэрэх, нойроос сэрэх; **я ~юсь рано** би эрт сэрдэг.
ПРОСЫХА́||ТЬ хатах, сэврэх, эгших; **весной земля быстро ~ет** хавар газар хурдан хатдаг.
ПРО́СЬБ||А гуйх, гуйлт; **я к вам с ~ой** би танаас нэг юм гуйхаар ирлээ; **согласиться на ~у** гуйсныг зөвшөөрөх; **по ~е** гуйсан ёсоор.
ПРОСЯ́НКА шар хөмсөг шувуу, шарамсаг.
ПРОСЯНО́Й шар будааны.
ПРОТА́ИВАТЬ хайлах, гэсэх, цас цоохортох.
ПРОТА́ЛИНА цас хайлсан газар, цас нүд гарсан газар, цасны цоохор.
ПРОТА́ЛКИВАТЬ түлхэж оруулах, чихэж оруулах, түлхэх, чихэх.
ПРОТА́ЛКИВАТЬСЯ 1. чихэлдэж орох, чихцэлдэж гарах; 2. тэнүүчлэх.
ПРОТА́ПЛИВАТЬ 1. түлэх, гал-лах, түлж дулаацуулах, халаах; 2. галлаж байх.
ПРОТА́ПЛИВАТЬСЯ халах, дулаацах, галлагдах.
ПРОТА́ПТЫВАТЬ 1. гарах, гишгэчих, чийрлах; 2. урчхах, элээчхэх, цоолчхох.
ПРОТАРА́НИВАТЬ түншүүрдэх, түншүүрээр балбах, цохих, хэмх дэлсэх.
ПРОТАРА́НИТЬ түншүүрдэх, түншүүрээр балбах, цохих, хэмх дэлсэх.
ПРОТА́СКИВАТЬ чирж авчрах, чирж аваачих, чирж оруулах.
ПРОТАЩИ́ТЬ чирж авчрах, чирж аваачих, чирж оруулах;~ **мешок в дверь** шуудайтай юмыг үүдээр чирж оруу-лах; 2. *шургуулах, шургуулж оруулах*; ~ **вредную идейку** *хорт* саналаа шургуулах; 3. улайтал шүүмжлэх, балартал шүүмжлэх.
ПРОТА́ЧИВАТЬ 1. идэх, хорхой идэх; 2. ховил гаргах, нүхлэх; 3. ус идэх, судаглах.
ПРОТА́Я||ТЬ хайлах, гэсэх; **земля ~ла на полметра** газар хагас метр гэсжээ.
ПРОТЕЖЕ́ дэмжигдэгч, ивээгдэгч.
ПРОТЕЖИ́РОВАТЬ дэмжлэг үзүүлэх, ивээх.
ПРОТЕ́З хиймэл, хиймэл эрхтэн, залгамал; **зубные ~ы** хиймэл шүд.
ПРОТЕ́ЗНЫЙ *хиймэл эрхтний.*
ПРОТЕКА́||ТЬ 1. урсах, урсаж гарах; **мимо дома ~ет река** байшингийн дэргэдүүр гол урсаж гардаг; 2. нэвтрэх, нэвтэрч орох, орох, нэвчих; **вода ~ла в лодку** завинд ус нэвтэрч оров; 3. гоожих, дуслах; **крыша ~ла** дээвэрээс ус гоожив; 4. өнгөрөх, өнгөрчхөх; **болезнь ~ет без осложнений** өвчин үгдрэлгүй өнгөрч байна.
ПРОТЕ́КТОР ивээгч улс, ивээн эзэрхэгч улс.
ПРОТЕКТОРА́Т ивээл, ивээн эзэрхэх журам.
ПРОТЕКЦИОНИ́ЗМ 1. гаалиар ивээх журам, дэмжих ёс; 2. ивээлээр дэвшүүлэх.
ПРОТЕКЦИОНИ́СТ гаалиар ивээгч, гаалиар ивээгч үзэлтэн.
ПРОТЕ́КЦИ||Я ивээл, дэмжлэг; **оказывать ~ю** ивээл үзүүлэх.
ПРОТЕ́КШИЙ өнгөрсөн, өнгөрөгч; **за ~ месяц** өнгөрсөн сард.
ПРОТЕРЕ́ТЬ 1. цоо үрэх, цоортол үрэх, үрж цоолох; ~ **бумагу резинкой** резинээр цаасыг цоортол үрэх; 2. арчих, арчиж цэвэрлэх; ~ **окно тряпкой** даавуугаар цонх арчих; 3. үрэх, үрж нунтаглах, үрж хигэх, үрдэх; ~ **картофель** төмс үрэн хигэх.
ПРОТЕРЕ́ТЬСЯ цоорох, үрэгдэж цоорох, элэгдэж цоорох; **брюки протёрлись** өмд цоорлоо.
ПРОТЕ́СТ эсэргүүцэл, эсэргүүцэх; **выступить с ~ом** эсэргүүцэл илэрхийлэх; ~ **прокурора** прокурорын эсэргүүцэл.
ПРОТЕСТА́НТ 1. протестант шажинтан; 2. эсэргүүцэгч, буруушаагч.
ПРОТЕСТА́НТСТВО протестант шажин *(христосын католик шажнаас XVI зууны үед салбарласан шажин).*
ПРОТЕСТОВА́ТЬ эсэргүүцэх, эсэргүүцэл илэрхийлэх, эрс тэс эсэргүүцэх, эрс тэс буруушаах; **народы мира протестуют против гонки вооружений** дэлхийн улс түмэн зэвсэглэлээр хөөцөлдөх явдлыг эрс тэс эсэргүүцэж байна.
ПРОТЕ́ЧЬ 1. урсах, урсаж гарах; 2. нэвтрэх, нэвтэрч орох; **вода протекла в трюм** хөлөг онгоцны ёроолоор ус нэвтрэв; 2. гоожих, дуслах; **крыша протекла** дээврээр ус гоожив; 4. өнгөрөх, өнгөрчхөх; **счастливые годы протекли** жаргалт жилүүд өнгөрчихлөө.
ПРО́ТИВ 1. эсрэг талд, нөгөө талд, урд тушаа; ~ **дома сад** байшингийн эсрэг талд цэцэрлэг байна; **остановиться ~ дома** байшингийн урд тушаа зогсох; 2. урд, өмнө; **сидеть друг ~ друга** урд урдаасаа харж суух; 3. эсрэг, сөрж, өөдөөс; **плыть ~ течения** урсгалын эсрэг сэлэх, урсгалыг сөрж сэлэх; ~ **ветра** салхины өөдөөс, салхи сөрөх; 4. тэс өөр, тэс ондоо; ~ **его ожидания** түүний санаснаас тэс өөрөөр; 5. эсрэг, *харш*; **он настроен ~ меня** тэр миний эсрэг саналтай байна; 6. эсэргүүцэх, дарах, арилгах; **лекарство ~ ревматизма** хэрэх өвчнийг эсэргүүцэх эм; 7. зэрэгцүүлэх, харьцуулах; **рост продукции ~ прошлого года** ноднин жилийнхтэй зэрэгцүүлэхэд үйлдэхүүний өссөн нь; 8. татгалзах, зөвшөөрөхгүй, эсэх; **кто ~?** татгалзах хүн байна уу; **ты согласен? нет, я ~** чи зөвшөөрч байна уу? үгүй, би зөвшөөрхгүй; **за и ~** зөвшөөрөх эсэх.
ПРО́ТИВЕНЬ хайруул, төмөр таваг.
ПРОТИВИ́ТЕЛЬНЫЙ эсрэгцүүлэх, эсрэгцүүлэл; ~ **союз** эсрэгцүүлэх холбоос үг.
ПРОТИ́ВИТЬСЯ эсэргүүцэх, сөрөх, сөргүү ажиллах; ~ **насилию** хүчирхийллийг эсэргүүцэх.
ПРОТИ́ВНИК 1. эсэргүү тэмцэгч, эсэргүүцэгч; **мы — ~и религиозного дурмана** бид шажны мунхралтай тэмцэгчид болно; ~ **лжи** худал хуурмагийг эсэргүүцэгч; 2. эсрэг этгээд, эсрэгцэгч, эсрэг тоглогч; **победить ~а в состязании** тэмцээнд эсрэгцэгчээ ялах; 3. дайсан, эсэргүү этгээд; **разбить ~а** дайсныг бут цохих, дайснаа дарах.
ПРОТИ́ВНО жигшим, бөөдий, дур гутмаар, муухай; **слушать ~** чагнахад бөөдий юм.
ПРОТИ́ВНОЕ *тас өөр юм, шал өөр юм, тас ондоо юм*; **утверждать ~** тас өөр юм хэлэх.
ПРОТИ́ВН||ЫЙ I 1. эсрэг, сөрүү, нөгөө; **ветер оборотился в ~ую** салхи солигдож эсрэг талаас салхилав; **дом стоял на ~ом берегу** байшин нөгөө эрэг дээр байв; 2. эсэргүү, эсэргүүцлийн, харш, дайсан; **~ые стороны** эсэргүү талынхан; **в ~ом случае** тэгэхгүй бол, эсвэл.
ПРОТИ́ВНЫЙ II 1. ой гутмаар, дур гутам, жигшмээр, бөөдий, их муухай, дургүй хүрэх; ~ **запах** ой гутмаар үнэр; **он мне противен** түүнийг харахаас миний дургүй хүрнэ.
ПРОТИВОА́ТОМНЫЙ атомын зэвсгээс хамгаалсан.
ПРОТИВОВЕ́С 1. тэнцүүлэг, тэнцүүлэх жин, тэн; 2. *хариу*, эсрэг, эсэргүүцэн, сөргүүлэн, сөрлөг; **в ~е этому** үүний хариуд; **одно мнение служит ~ом другому** нэг санал нь нөгөөгийн эсрэг болно; **выдвинуть предложение в ~е оппоненту** мэтгэгчид сөргүү санал дэвшүүлэх.

ПРОТИВОВОЗДУ́ШН||ЫЙ агаарын эсэргүүцэх, агаарт эсэргүүцэх; **~ая оборона** агаарын эсэргүүцэх хамгаалалт.
ПРОТИВОГА́З гааз баг; хорт хийн баг.
ПРОТИВОГА́ЗОВ||ЫЙ хорт хийн эсрэг, хорт хийгээс хамгаалах; **~ое средство** хорт хийгээс хамгаалах хэрэгсэл.
ПРОТИВОДЕ́ЙСТВИЕ эсрэг ажиллагаа, эсрэг үйлдэл, эсэргүүцэл; **оказывать ~** эсрэг ажиллагаа хийх, эсэргүүцэл үзүүлэх.
ПРОТИВОДЕ́ЙСТВОВАТЬ эсэргүүцэх, эсрэг ажиллах; **~ проискам врагов** дайсны өдөөлтийг эсэргүүцэх.
ПРОТИВОЕСТЕ́СТВЕННОСТЬ ёсноос гажуу, зүй ёсонд харш, байгалийн ёсноос гажуу.
ПРОТИВОЕСТЕ́СТВЕННЫЙ ёсноос гажуу, зүйд нийцэхгүй, байгалийн ёсноос гажуу.
ПРОТИВОЗАКО́ННЫЙ хуулинд харш, хууль зөрчсөн; **~ые действия** хууль зөрчсөн ажиллагаа.
ПРОТИВОЗАЧА́ТОЧН||ЫЙ үр тогтоохгүй, жирэмслүүлэхгүй; **~ые меры** үр тогтоохгүй арга хэмжээ.
ПРОТИВОЛЕЖА́ЩИЙ эсрэг, эсрэг хандсан, тушаа; **~ угол** эсрэг өнцөг.
ПРОТИВОПОКАЗА́НИЕ таарахгүй, харш шалтгаан.
ПРОТИВОПОКА́ЗАНН||ЫЙ таарахгүй, харш, харштай; **~ые для ревматизма средства** хэрлэг өвчинд таарахгүй эм.
ПРОТИВОПОЛАГА́ТЬ эсрэг тавих, сөргүүлэн тавих, өөдөөс нь тавих.
ПРОТИВОПОЛОЖИ́ТЬ эсрэг тавих, сөргүүлэн тавих, өөдөөс нь тавих; **~ одно мнение другому** нэг саналыг нөгөөгийн эсрэгтавих.
ПРОТИВОПОЛОЖЕ́НИЕ эсрэг талын, сөргүү тавилт, өөдөө нь тавих.
ПРОТИВОПОЛО́ЖНОСТ||Ь 1. эрс тэс өөр, эрс тэс ондоо, эрс өөр, эрс ондоо, эсрэг тэсрэг; **~ взглядов** эрс тэс өөр үзэл; **это две ~и** энэ хоёр эсрэг тэсрэг байна; 2. эсрэг тэсрэг, эсрэг, эсрэг тэсрэг чанар, ерөндөг чанар; **диалектика развития в борьбе ~ей** хөгжлийн диалектик бол эсрэг тэсрэг тэмцэлд байна.
ПРОТИВОПОЛО́ЖН||ЫЙ 1. эсрэг, эсрэг талын, нөгөө, нөгөө талын, цаадах, цаад талын; **~ая сторона** эсрэг тал; 2. өөр, ондоо, тас өөр, бүр ондоо, тас зөрүү, ерөндөг; **~ое мнение** тас зөрүү санал.
ПРОТИВОПОСТА́ВИТЬ,
ПРОТИВОПОСТАВЛЯ́ТЬ 1. харшуулах, харшуулж зүйрлэх, харьцуулах; 2. эсрэг тавих, өөдөөс тавих, сөргүүлэн тавих, зөрчүүлэн тавих; **силе ~ силу** хүчний өөдөөс хүчийг тавих.
ПРОТИВОПОСТАВЛЕ́НИЕ 1. харшуулал, харшуулж зүйрлэх; 2. эсрэг тавих, өөдөөс тавих, сөргүүлэн тавих.
ПРОТИВОРЕЧИ́ВОСТЬ зөрүү, зөрчил, зөрчилдөөн, харшлалдах; **~ показаний** зөрүү өчиг, зөрөлдөөнтэй өчиг.
ПРОТИВОРЕЧИ́В||ЫЙ зөрчилтэй, зөрчилдөөнтэй, харшлагдсан; **~ые мнения** зөрчилтэй саналууд.
ПРОТИВОРЕ́ЧИ||Е зөрчил, зөрөлдөөн, харшлалдаан; **впасть в ~** зөрчилд орох; зөрүүд, зөрүүдлэх, сөргөлт, сөргөх; **дух ~я** зөрүүд зан гаргах.
ПРОТИВОРЕ́ЧИ||ТЬ 1. Зөрөх, зөрчих, сөрөх, татгалзах; **он мне всегда ~т** тэр надтай дандаа зөрж байдаг юм; 2. Тааралдахгүй зөрөх, зөрчилдөх, мөргөлдөх; **показания противоречат друг другу** өчүүд нь харьцан зөрж байна.
ПРОТИВОСТОЯ́НИЕ эсрэг оршилт, ташилдаа зогсолт, гариг нарны эсрэг орших.
ПРОТИВОСТОЯ́ТЬ эсрэг зогсох, эсрэгцэх, сөргөх, сөрж зогсох.
ПРОТИВОТА́НКОВЫЙ танк эсэргүүцэх.
ПРОТИВОХИМИ́ЧЕСКИЙ хорт хийг эсэргүүцэх, хорт бодисыг эсэргүүцэх.
ПРОТИВОЯ́ДИЕ хорын ерөндөг.
ПРОТИРА́ТЬ 1. цоо үрэх, цоортол үрэх, үрж цоолох; 2. арчих, арчиж цэвэрлэх; 3. үрж нунтаглах, үрж хигэх, үрдэх.
ПРОТИРА́ТЬСЯ 1. арчигдах, цэвэрлэгдэх; 2. элэгдэх, цоорох; 3. үрэгдэх, хигэгдэх.
ПРОТИ́СКИВАТЬСЯ,
ПРОТИ́СНУТЬСЯ чихэлдэж хүрэх, чихэлдэж гарах.
ПРОТИ́СКИВАТЬ,
ПРОТИ́СНУТЬ шургуулах, чихэх, шааж оруулах; **~ руку** гар шургуулах.
ПРОТКНУ́ТЬ хатгах, нэвт хатгах, цоо хатгах; **~ палец булавкой** зүүгээр хуруугаа хатгах.
ПРОТОДЬЯ́КОН ахлагч дьякон, ахлагч дэмч.
ПРОТОЗООЛО́ГИЯ анх төрмөлийн судлал, протозоологи.
ПРОТОИСТО́РИЯ түүхийн өмнөх үе.
ПРОТО́К 1. татуурга, голын салаа, салаа гол, холбоос гол; 2. цорго, урсуур; **жёлчный ~** цөсний цорго.
ПРОТОКО́Л 1. тогтоол, дэлгэрэнгүй тогтоол, протокол; **~ заседания** хурлын дэлгэрэнгүй тогтоол; **~ допроса** байцаалтын протокол; 2. акт; **~ медицинского вскрытия** эмчийн хагалж үзсэний акт; **составить ~ на скандалиста** уймүүлэгчийн тухай акт бичих; 3. протокол гэрээ.
ПРОТОКОЛИ́РОВАТЬ 1. тогтоол бичих, тогтоолд тэмдэглэх; 2. тогтоолчлон бичих, данслан бичих.
ПРОТОКО́ЛЬНЫЙ тогтоолын; **~ отдел** протоколын хэлтэс, ёслолын хэлтэс; 2. тогтоолын, тоочсон; **~ стиль** тоочсон найруулга.
ПРОТОЛКА́ТЬ түлхэж оруулах, чихэж оруулах, түлхэж байх, чихэж байх, шургуулах.
ПРОТОЛКА́ТЬСЯ 1. чихцэлдэж орох, чихцэлдэж хүрэх; 2. тэнүүчлэх; **~ до вечера на улице** үдэш болтол гадуур тэнэх.
ПРОТОЛКНУ́ТЬ түлхэж оруулах, чихэж оруулах; **~ пробку в бутылку** лонхонд бөглөөг чихэж оруулах; **~ дело** хэргийг урагш ахиулах.
ПРОТО́Н протон.
ПРОТОПИ́ТЬ 1. түлэх, галлах, түлж дулаацуулах, халаах; **~ печь** пийшин галлах; 2. галлаж байх.
ПРОТОПИ́||ТЬСЯ халах, дулаацах, галлагдах; **печь ~лась** пийшин халав.
ПРОТОПЛА́ЗМА уугуул сийвэн, протоплазм.
ПРОТОПТА́ТЬ 1. гаргах, гартал явах, гартал гишгэчих; **~ дорожку** жим гартал явах; 2. урчхах, элээчхэх, цоолчхох; **~ подмётки** гутлын улыг цоолчхох.
ПРОТОРЁНН||ЫЙ замнасан, заншсан, мэргэшсэн, сурамгай; **~ая дорога** замнасан зам, сурамгай зам.
ПРОТОРИ́ТЬ,
ПРОТОРЯ́ТЬ замшуулах, замнуулах, мөршүүлэх, царигжуулах; **~ дорогу** харгуйг замнуулах.
ПРОТОТИ́П дүр, уугуул жишиг, угийн хэв шинж, өвөг шинж.
ПРОТО́ЧИНА 1, урсгалын ховил, идэгдсэн.нүх, 2. халзан.
ПРОТОЧИ́||ТЬ 1. идэх, идэчхэх; **моль ~ла одежду** хивэн хорхой хувцас идчихжээ; 2. ховил гаргах, нүх гаргах: 3. ус идэх, судаглах, төнхөх.
ПРОТО́ЧН||ЫЙ урсгал, урсгалтай; **~ая вода** урсгал ус; **~ пруд** урсгалтай цөөрөм.
ПРОТРА́ВА 1. хордуулах, хордуулан, цэвэрлэх; 2. тодотгуур хор.
ПРОТРАВИ́ТЕЛЬ тариа ариутгагч.
ПРОТРАВИ́ТЬ хүчлээр идүүлэх, хүчлээр хээлэх; **~ узор на стволе ружья** бууны төмөрт хүчлээр хээ хээлэх; 2. хороор

идээлэх, хороор өнгөлөх, хордуулах; ~ **кожу** арьс хордуулж өнгөлөх; 3. хороор цэвэрлэх, ариутгах; ~ **зерно** үр тариаг ариутгах; 4. тухирчаад алдах; ~ **зайца** туулай хөөгөөд алдах.

ПРОТРЕЗВИ́ТЬ тэлрүүлэх, эрүүл болгох.

ПРОТРЕЗВИ́ТЬСЯ тэлрэх, эрүүл болох, сэргэх.

ПРОТРЕЗВЛЯ́ТЬ тэлрүүлэх, эрүүл болгох.

ПРОТРЕЗВЛЯ́ТЬСЯ тэлрэх, эрүүл болох, сэргэх.

ПРОТРУБИ́ТЬ 1. үлээх, бүрээ үлээх; 2. зарлах, зар тараах; ~ **уши** чихэн чийр болох.

ПРОТУХА́ТЬ өмхийрөх, ялзрах.

ПРОТУ́ХНУТЬ өмхийрөх, ялзрах.

ПРОТУ́ХШ||ИЙ ялзарсан, өмхийрсөн, үнэр орсон; **~ее яйцо** *өмхийрсөн өндөг, ялзарсан өндөг.*

ПРОТЫКА́ТЬ хатгах, цөм хатгах, нэвт хатгах.

ПРОТЯ́ГИВАТЬ сарвайх, сунгах, өгөх, хийх; 2. татах, тавих; 3. удаашруулах, унжуулах; 4. сунжруулах, сунжруулж дуудах, сунжруулж аялах.

ПРОТЯ́ГИВАТЬСЯ 1. урагш сарвайх, урагш сунгах; 2. сунаж хэвтэх.

ПРОТЯЖЕ́НИ||Е 1. зай, урт, тууш, сунжуу; **на ~и десяти километров** арван километр зайд; ~ **в длину** уртаашаа зай нь; 2. турш, хугацаа; **на ~и десяти лет** арван жилийн турш.

ПРОТЯЖЁННОСТЬ тууш; **большая ~ городской газовой сети** хотын хийн сүлжээний их урт нь.

ПРОТЯ́ЖНО сунжруу, удаан; **говорить** ~ сунжруу хэлэх.

ПРОТЯ́ЖНОСТЬ удаан, урт, сунжруу.

ПРОТЯ́ЖНЫЙ удаан, урт, сунжруу; ~ **крик** сунжруу хашгирах.

ПРОТЯНУ́ТЬ сарвайх, сунгах, өгөх, хийх; ~ **кому-либо руку** хүнд гараа өгөх; ~ **ноги** хөлөө жийх/үхэх/; 2. татах, тавих; ~ **телефонную линию** телефон утасны шугам татах; 3. удаашруулах, унжруулах; ~ **дело** хэрэг удаашруулах; 4. сунжруулах: ~ **звук** авиаг сунжруу дуудах.

ПРОУЧИ́ТЬ 1. хашраах, залхаах; ~ **озорника** алиа хүүхдийг хашраах: 2. үзэж байх, ухаарах.

ПРОУЧИ́ТЬСЯ суралцах; ~ **семь лет в школе** долоон жил сургуульд суралцах,

ПРОУ́ШИНА сэнж; ~ **у колокола** хонхны сэнж.

ПРОФ... *(профессиональный)* 1. үйлдвэрчний, **~союзный** үйлдвэрчний эвлэлийл; **~билет** үйлдвэрчний батлах; 2. мэргэжлийн; **~образование** мэргэжлийн боловсрол.

ПРОФА́Н юу ч мэдэхгүй хүн; ~ **в математике** тоо бодлогын талаар юу ч мэдэхгүй хүн.

ПРОФАНА́ЦИЯ *нэрийг* гутаах, гуйвуулах, доромжлох; ~ **науки** шинжлэх ухааны нэрийг гутаах.

ПРОФЕССИОНА́Л мэргэжилтэн, мэргэжлийн ажилтан.

ПРОФЕССИОНА́ЛЬН||ЫЙ 1. мэргэжлийн; **~ая терминология** мэргэжлийн нэр томъёо; **~ая школа** мэргэжлийн сургууль; 2. үйлдвэрчний, үйлдвэрчний эвлэлийн; ~ **союз** үйлдвэрчний эвлэл; 3. мэргэжилтэй, мэргэжсэн; ~ **игрок** мэргэжилтэй тоглоомч.

ПРОФЕ́ССИ||Я мэргэжил, мэргэжсэн ажил; **выбор ~и** мэргэжил сонгох; **плотник по ~и** мэргэжлийн талаар модны дархан (мужаан).

ПРОФЕ́ССОР профессор, эрдэмтэн багш.

ПРОФЕ́ССОРСКИЙ профессорын, эрдэмтэн багшийн.

ПРОФЕССУ́РА профессорууд, эрдэмтэн багш нар.

ПРОФИЛА́КТИКА сэргийлэх, сэргийлэлт, урьдчилан сэргийлэх.

ПРОФИЛАКТИ́ЧЕСК||ИЙ урьдчилан сэргийлэх, сэргийлэх; **~ие меры** урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ.

ПРОФИКЛАКТО́РИЙ сувилал, эмчлэн сэргийлэх газар.

ПРО́ФИЛЬ 1. хажуу, хажуу тал, хажуу дүр; 2. зүсэл, зүсэлт; 3. огтлоо, огтлуур; 4. мэргэжил, эрдэм, мэдлэг, дөршил, чиглэл.

ПРОФИЛЬТРОВА́ТЬ шүүх, шүүж цэвэрлэх.

ПРОФКО́М *(профсоюзный комитет)* үйлдвэрчний эвлэлийн хороо, үйлдвэрчний хороо.

ПРОФО́РМ||А ёсын төдий, ёс гүйцэтгэх төдий, үзэх өнгийн төдий; **соблюсти ~у** ёсын төдий баримтлах; **сделать для ~ы** ёс төдий хийх.

ПРОФСОЮ́З үйлдвэрчний эвлэл.

ПРОФСОЮ́ЗНЫЙ үйлдвэрчний эвлэлийн.

ПРОХА́ЖИВАТЬСЯ 1. сэлгүүцэж явах, гэлдэрч явах; ~ **по саду** цэцэрлэгээр сэлгүүцэж явах.

ПРОХВАТИ́ТЬ нэвт хөрөх, нэвт үлээх, даарууллах, даарчхах.

ПРОХВА́ТЫВАТЬ 1. нэвт хөрөх, нэвт үлээх, даарууллах, даарчхах; **меня прохватило на сквозняке** сийгээ салхинд би даарчихлаа; 2. зуух, хазах; 3. дайрч давшлах, элдвээр шүүмжлэх.

ПРОХВОРА́ТЬ өвдөж байх, өвчтэй байх.

ПРОХВО́СТ зальхай амьтан, өөдгүй золиг.

ПРОХЛА́Д||А сэрүүн; **вечерняя** ~ үдшийн сэрүүн; **повеяло ~ой** сэрүүн оров.

ПРОХЛА́ДЕЦ шимтэлгүй, хойрго.

ПРОХЛАДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ сэрүүн, сэрүүцүүлэх, хүйтэн; **~ые напитки** сэрүүн унд.

ПРОХЛАДИ́ТЬСЯ сэрүүцэх.

ПРОХЛА́ДНО 1. сэрүүн, сэрүүхэн; **на улице** ~ гадаа сэрүүхэн байна; 2. даарч байх, нимгэдэж байх.

ПРОХЛА́ДН||ЫЙ 1. сэрүүн, сэрүүхэн, жавартай; **~ое утро** сэрүүн өглөө;~ **день** сэрүүхэн өдөр; 2. дотно биш, хайхрамжгүй; **~ое отношение** дотно биш харьцаа.

ПРОХЛАЖДА́ТЬСЯ 1. сэрүүцэх; 2. сэлгүүцэж байх, алхайж суух.

ПРОХЛО́ПАТЬ *алмайрч алдах, алмайрч өнгөрөөх.*

ПРОХО́Д зам, гарах зам, гарах газар, гарц, хөтөл; ~ **через мост закрыт** гүүрээр гарах зам хаалттай; **горный** ~ уулын хөтөл; **задний** ~ хошного, хошногын амсар; **~а нет** зүгээр явуулахаа болилоо, их хашрааж байна; **не давать ~а** амар заяа үзүүлэхгүй.

ПРОХОДИ́МЕЦ зальтай золиг, зальтай амьтан.

ПРОХОДИ́МОСТЬ 1. гарч болохуйц, гатлага; ~ **болота** намгийн гатлага; 2. туулгац, туулбар; 3. давц, давах чадал, туулах чадвар.

ПРОХОДИ́М||ЫЙ гарч болохуйц, гаталж болохуйц; **~ые болота** гаталж болохуйц намаг.

ПРОХОДИ́ТЬ 1. гарах, явах; ~ **вперёд** урагш гарах; 2. очих; 3. сонсдох; 4. өнгөрөх; **прошёл целый час** бүхэл цаг өнгөрөв; 5. арилах, болих; **дождь уже прошёл** бороо арилав; 6. өнгөрөх, болж өнгөрөх; 7. орох, багтах, багтаж орох; **стол прошел в дверь** ширээ үүдээр багтав; 8. нэвтрэх; 9. давж өнгөрөх, хянагдаж өнгөрөх, өнгөрөх; 10. үзэх; ~ **по алгебре уравнения** алгебрийн тэгшитгэлийг үзэх; 11. гарах, өнгөрөх; **дорога проходит по лесу** зам ой дундуур гардаг.

ПРОХОДИ́ТЬ II явж өнгөрөх, явж өнгөрүүлэх.

ПРОХО́ДКА малтлага; ~ **шахт** уурхайн малтлага.

ПРОХОДН||О́Й дамжих, дамжуур, нэвтэрхий, нэвтрэх; **~ая комната** дамжих өрөө; ~ **двор** дамжуур хашаа; **~ые пешки** *нүүргүй хүү, нэвтэн хүү (шатарт).*

ПРОХОЖДЕ́НИЕ 1. явах, өнгөрөх; 2. суралцах, үзэх.

ПРОХО́Ж||ИЙ замын хүн, явуулын хүн, явган зорчигч; **спросить у ~его** явуулын хүнээс асуух.

ПРОЦВЕТА́НИЕ мандах, цэцэглэн мандах, цэцэглэн хөгжих.

ПРОЦВЕТА́ТЬ мандах, цэцэглэн мандах, цэцэглэн хөгжих.
ПРОЦЕДИ́ТЬ шүүх, шүүрүүлэх, тунгаах.
ПРОЦЕДУ́Р||А 1. журам, журамлал, ёс, ёслол; ~ **подписания договора** гэрээнд гарын үсэг зурах ёслол; 2. арга засал, засал, эмчилгээ; **ходить на ~ы** эмчилгээнд явах, эмчилгээ хийлгэх.
ПРОЦЕДУ́РН||ЫЙ 1. журмын, журамласан; **~ые подробности** тодорхой дүрэм; 2. арга заслын, эмчилгээний; 3. эмчилгээний тасалгаа.
ПРОЦЕ́ЖИВАНИЕ шүүх, шүүрүүлэх, тунгаах.
ПРОЦЕ́ЖИВАТЬ шүүх, шүүрүүлэх, шүүж тунгаах.
ПРОЦЕ́НТ 1. хувь, зууны хувь.
ПРОЦЕ́НТН||ЫЙ зууны хувийн хүүтэй; **~ое исчисление** зууны хувиар бодож гаргах; **~ое содержание железа в руде** хүдэрт байх төмрийн процент нь.
ПРОЦЕ́СС 1. явц, ажиллагаа; 2. шүүх журам, шийтгэх журам.
ПРОЦЕ́ССИЯ жагсаал, ёслол; **похоронная** ~ гашуудлын жагсаал.
ПРОЦЕССУА́ЛЬНЫЙ байцаан шийтгэх, хэрэг шийтгэх; ~ **закон** хэрэг шийтгэх хууль.
ПРОЦИТИ́РОВАТЬ иш татах.
ПРОЧЕРКНУ́ТЬ тууш зурах, шугам татах.
ПРОЧЕРТИ́ТЬ шугам татах, зураас гаргах; ~ **кривую** муруй шугам татах; 2. шугам татаж байх, зурж л байх.
ПРОЧЕСА́ТЬ самнах; ~ **лён** маалинга самнах.
ПРОЧЕ́СТЬ унших, уншиж дуусгах, уншаадхах.
ПРО́Ч||ИЙ бусад, ондоо, өөр; **~ие люди** бусад хүмүүс; **не в пример ~им** бусдад жишээ болохооргүй; **помимо всего ~его** түүнээс гадна; **между ~им** түүний хажуугаар, тэгээд бас; **и ~ее** *(и пр.)* гэх мэт, гэх зэрэг.
ПРОЧИ́СТИТЬ цэвэрлэх, арилгах; ~ **мундштук** соруул цэвэрлэх.
ПРОЧИТА́ТЬ унших, уншиж байх.
ПРО́ЧИТЬ болох нь гэлцэх, болно байх гэх.
ПРОЧИЩА́ТЬ цэвэрлэх, арилгах.
ПРОЧИЩА́ТЬСЯ цэвэрших, цэвэрлэгдэх, арилах.
ПРО́ЧНО бөх, бөхөөр, бат.
ПРО́ЧНОСТЬ бөх, бэх, батжил; ~ **обуви** бөх гутал; ~ **знаний, умений и навыков** мэдлэг, чадвар, дадлын батжил.
ПРО́ЧНЫЙ 1. бөх; **прочная ткань** бөх эд; ~ **мост** бөх гүүр; 2. бат; ~ **мир** бат энх тайван.
ПРОЧТЕ́НИ||Е унших, үзэх; **взять книгу для ~я** ном унших гэж авах.
ПРОЧУ́ВСТВОВАНН||ЫЙ үнэнээсээ, үнэн сэтгэлээсээ, **~ая речь** үнэн сэтгэлээсээ хэлсэн үг.
ПРОЧУ́ВСТВОВАТЬ гүн ойлгох, гүнзгий мэдрэх.
ПРОЧЬ 1 цаашаа; 2. тонил, зайл, хойш бай, бүү үзэгд.
ПРОШЕ́ДШ||ИЙ 1. өнгөрсөн; **~ее лето** өнгөрсөн зун; 2. өнгөрсөн явдал, урьдын явдал; **вспоминать ~ее** өнгөрсөн явдлыг дурсах.
ПРОШЕ́НИЕ өргөдөл, өргөх бичиг; **подать** ~ өргөдөл өгөх.
ПРОШЕПТА́ТЬ шивнэх, шивэгнэх.
ПРОШЕ́СТВИ||Е өнгөрсөн, хойно, дараа болоод; **по ~и пяти лет** таван жил болоод.
ПРОШИБА́ТЬ цөм цохих, хага цохих.
ПРОШИБИ́ТЬ 1. цөм цохих, хага цохих; ~ **дверь** үүд цөм цохих; 2. уяруулах, уяруулж гаргах, уярч гоожих; **слеза прошибла** уярч нулимс гоожив.
ПРОШИВА́ТЬ нэвтгэлзэж оёх, ширэх.
ПРОШИПЕ́ТЬ шажигнах, шаагих, шижигнэх, жийгэх, шуугих.
ПРОШИ́ТЬ нэвтгэлзэж оёх, ширэх.
ПРОШЛОГО́ДНИЙ ноднин, ноднин жилийн, өнгөрсөн жилийн; **нужен как ~ снег** хэрэгцээ нь ноднингийн цас шиг, өнгөрсөн бороонд цув нөмрөх шиг.
ПРО́ШЛ||ЫЙ 1. ноднин, өнгөрсөн; **в ~ом году** ноднин жил; **в ~ом месяце** өнгөрсөн сард; 2. урьдын, урьдын явдал, урьдын хэрэг, өнгөрсөн; **славное ~ое** урьдын сайхан явдал; **далекое ~ое** урьдын хэрэг; **отойти в ~ое** өнгөрч улирах; **это дело ~ое** энэ өнгөрсөн хэрэг.
ПРОШЛЯ́ПИТЬ ангайсаар алдачхах.
ПРОШМЫГНУ́ТЬ шур хийгээд орох, шур хийгээд гарах, сэмхэн орчхох, сэмхэн гарчхах; ~ **в дверь** үүдээр шур хийгээд орох.
ПРОШНУРОВА́ТЬ үдэх, хэлхэх; ~ **конторские книги** албаны данс үдэх.
ПРОШПАКЛЕВА́ТЬ нөхөөслөх, нөхөөсөлж шавах; ~ **стены** туурга нөхөөслөх.
ПРОШТУДИ́РОВАТЬ сайн судлах, нарийвчлан судлах.
ПРОШТУКАТУ́РИТЬ шавардах, шавар шохой нялах; ~ **стены** хана шавардах.
ПРОШУМЕ́ТЬ 1. шуугих; 2. цуутай болох.
ПРОЩА́Й 1. баяртай, за баяртай, сайн яваарай, 2. үүрд баяртай.
ПРОЩА́ЙТЕ 1. баяртай, за баяртай, сайн яваарай, 2. үүрд баяртай.
ПРОЩА́ЛЬНЫЙ салахдаа, үдлэгийн, морилохын, салах ёсны; ~ **поцелуй** салахдаа үнсэх; ~ **обед** үдлэгийн зоог; ~ **концерт** морилохын концерт.
ПРОЩА́НИЕ салах ёс хийх, салахын өмнө уулзах.
ПРОЩА́НЬЕ салах ёс хийх, салахын өмнө уулзах.
ПРОЩА́ТЬ уучлах, хэлтрүүлэх.
ПРОЩА́ТЬСЯ явахын өмнө уулзах, салах ёс хийх; **уйти не прощаясь** салах ёс хийлгүй явчхах, уулзалгүй явчхах,
ПРО́ЩЕ 1. амархан, хялбархан; ~ **всего** хамгийн амархан нь; 2. энгийн, ерийн.
ПРОЩЕЛЫ́ГА зальтай золиг.
ПРОЩЕ́НИ||Е уучлах, хэлтрүүлэх; **просить ~я** уучлахыг гуйх.
ПРОЩУ́ПАТЬ 1. барьж олох, барилж үзэх, тэмтрэх, тэмтэрч олох; 2. турших, туршиж үзэх.
ПРОЭКЗАМЕНОВА́ТЬ шалгах; ~ **студента** оюутныг шалгах.
ПРОЯВИ́ТЕЛЬ тодруул, тодруулагч, тунгаагч.
ПРОЯВИ́ТЬ 1. үзүүлэх, гаргах; 2. тодруулах, угаах, тунгаах.
ПРОЯВИ́ТЬСЯ 1. илрэх, тодрох, мэдэгдэх; 2. тодорхой гарах, угаагдах.
ПРОЯВЛЕ́НИЕ 1. үзүүлэх, гаргах; 2. тодруулах, угаах, тунгаах.
ПРОЯВЛЯ́ТЬ 1. үзүүлэх, гаргах; 2. тодруулах, угаах, тунгаах.
ПРОЯСНЕ́НИЕ 1. цэлмэх; ~ **погоды** тэнгэр цэлмэх; 2. тодрох, саруул болох; ~ **в мыслях** ухаан санаа саруул болох.
ПРОЯСНЕ́||ТЬ 1. саруул болох, тунгалаг болох; **мысли ~ли** ухаан нь саруул боллоо; **взор ~л** харц нь тунгалаг болов.
ПРОЯСНИ́ТЬСЯ,
ПРОЯСНЯ́ТЬСЯ 1. цэлмэх, цэлмэгших; 2. тодрох, саруул болох; ~ **в мыслях** ухаан санаа саруул болох.
ПРУД цөөрөм, нуурмаг, хөв.
ПРУДИ́ТЬ ус хаах, хаалт хийх; ~ **ручей** горхинд хаалт хийх.
ПРУДОВ||О́Й цөөрмийн; **~ая вода** цөөрмийн ус.
ПРУЖИ́НА пүрш, баадуу; **спиральная** ~ мушгиа пүрш.
ПРУЖИ́НИТЬ нахиганах, нахилзах, намалзах, пүршлэх.
ПРУЖИ́ННЫЙ, 1. *пүрштэй*; ~ **матрац** *пүрштэй дэвсгэр*; ~ **сустав** нахилзах үе.
ПРУСА́К шар жоом.
ПРУТ саваа, шавшрага, торлог; **ивовый** ~ бургасан саваа; **железный** ~ төмөр саваа.

ПРУ́ТИК мөчир, жижигхэн саваа, сунгал.
ПРУТНЯ́К зэдэргэнэ.
ПРЫ́ГА||ТЬ 1. харайх, дэвхрэх, дэвхцэх; ~ **через барьер** саад дээгүүр харайх; 2. үсрэх; ~ **от радости** баярлан дэвхцэх 3. догдлох; **сердце ~ет от радости** баярлаад зүрх догдолж байна.
ПРЫ́ГНУТЬ харайх, дэвхрэх; ~ **с крыши** дээвэр дээрээс дэвхрэх.
ПРЫГУ́Н харайгч, дүүлэгч.
ПРЫГУ́НЧИК дэгдүүлэй, дэвхрэг.
ПРЫЖО́К харайлт, дэвхрэлт, дүүлэлт, харайх, дэвхрэх; ~ **с высоты** өндөрлөгөөс харайх; ~ **в высоту** өндрийн харайлт.
ПРЫ́СКАТЬ сүрчих, шүрших, цацах; ~ **одеколон** үнэртэй ус шүрших.
ПРЫ́СКАТЬСЯ биендээ шүрших; ~ **одеколоном** үнэртэй ус биендээ шүрших.
ПРЫ́СНУ||ТЬ 1. сүрчих, шүрших; 2. год хийх, олгойдох; **кровь ~ла из раны** шархнаас нь цус год хийв; 3. инээд алдах.
ПРЫ́ТКИЙ цовоо, шаламгай; ~ **мальчуган** цовоо хүү.
ПРЫ́ТКОСТЬ цовоо, шаламгай.
ПРЫ́ТЬ 1. хар хурд; **во всю ~ бежать** хар хурдаар гүйх; 2. цовоо, *золбоолог*.
ПРЫЩ батга, бусраг; **лицо в ~ах** батгатай нүүр.
ПРЫЩА́В||ЫЙ батгатай; **~ое лицо** батгатай нүүр.
ПРЫ́ЩИК батга.
ПРЯ́ДАТЬ бусгах, хулмалзуулах; ~ **ушами** чихээ хулмалзуулах.
ПРЯДИ́ЛЬН||ЫЙ ээрэх, утас ээрэх; **~ая машина** ээрэх машин. **ПРЯДИ́ЛЬЩИК** ээрэгч, утас ээрэгч.
ПРЯДЬ туг, туг үс, мушгиа, хөхөл, багц; ~ **волос** туг үс.
ПРЯ́ЖА ээрсэн утас, томсон утас, утас; **шерстяная** ~ ноосон утас.
ПРЯ́ЖК||А горхи; **застегнуть ~у на поясе** бүсний горхийг горхилох.
ПРЯ́ЛК||А ээрүүл, иг; **сидеть за ~ой** ээрүүлээр утас ээрэх.
ПРЯМ||А́Я шулуун шугам; **провести ~ую** шулуун шугам татах.
ПРЯМИЗНА́ шулуун шугам, шув шулуухан.
ПРЯМИКО́М шулуухан, **идти** ~ шулуухан явах.
ПРЯ́МО шулуун, шулуухан, цэх; **идите** ~ шулуухан яваарай; 2. шууд; **начать** ~ **с главного вопроса** шууд чухал асуудлаасаа эхлэх; 3. шууд үнэн, шулуухан, илэн далангүй; **говорить** ~ шууд үнэннйг хэлэх; 4. үнэхээр, ёстой; **он** ~ **герой** тэр нээрээ баатар хүн.
ПРЯМОДУ́ШИЕ шулуун сэтгэл, шударга.
ПРЯМ||О́Й 1. шулуун, цэх; **~ая линия** шулуун шугам; **~ая дорога** шулуун зам; 2. шууд; **~ая связь** шууд харилцаа; **~ая линия родства** шууд залгамжилсан төрөл (өвөг, эцэг, хүү, ач жич гэх зэргээр шууд залгамжилсан төрөл); **~ые налоги** шууд хураах албан татвар; **~ое дополнение** шууд тусагдахуун; **~ая речь** шууд үг; **~ая обязанность** шууд үүрэг; **в ~ом смысле слова** үгийн шууд утгаар нь (үгийн жинхэнэ утгаар нь); **~ая угроза** шууд занал; 3. чухал; **~ая необходимость** зайлшгүй чухал; 4. нээрээ, чухам; ~ **порядок слов** үгийн зөв дэс дараа; **~ая кишка** шулуун гэдэс, хошно; ~ **человек** эрс шууд хүн; **~угол** тэгш өнцөг; ~ **наводкой** чиг *шагайлтаар*.
ПРЯМОЛИНЕ́ЙН||ЫЙ 1. шулуун, шулуун шугамын; **~ое направление** шулуун чиглэл; 2. эрс, шууд, шулуудан, шууд цэх.
ПРЯМОТА́ шулуухан, шууд, эрс шууд.
ПРЯМОУГО́ЛЬНИК тэгш өнцөгт.
ПРЯМОУГО́ЛЬНЫЙ тэгш өнцөгт, тэгш өнцгийн; ~ **треугольник** тэгш өнцөгт гурвалжин.
ПРЯ́НИК хээт боорцог.
ПРЯ́НОСТЬ халуун ногоо, таван халуун, эхүүн амттан, дарвигнуулах зүйл.
ПРЯ́НУТЬ бусгах, хулмалзуулах.
ПРЯ́Н||ЫЙ халуун ногоотой, таван халуун, эхүүн, дарвигнуулах; **~ые блюда** халуун ногоотой хоол; ~ **запах** эхүүн үнэр.
ПРЯ́СЛО хашааны хөндөл, хашааны ялуу, өвс хатаах сараалж.
ПРЯСТЬ I ээрэх; ~ **пряжу** утас ээрэх.
ПРЯСТЬ II хулмалзуулах; **лошадь прядёт ушами** морь чихээ хулмалзуулж байна.
ПРЯ́ТАТЬ 1. далд хийх, цааш нь хийх; 2. нуух, далдлах; ~ **свои мысли** санал бодлоо нуух.
ПРЯ́ТАТЬСЯ нуугдах, хоргодох.
ПРЯ́ТКИ нуугдах, нуугдаж тоглох; **играть в** ~ нуугдаж тоглох.
ПРЯ́ХА ээрэгч, утас ээрэгч эмэгтэй.
ПСА́РНЯ нохойн хороо, нохойн оромж, хонуур.
ПСАРЬ нохойчин, нохой маллагч.
ПСЕ́ВДО... хуурмаг, хуурамч, хуудам; **~кислоты** хуурмаг хүчил; **~искусство** хуурамч урлаг.
ПСЕВДОНАУ́КА хуурмаг шинжлэх ухаан.
ПСЕВДОНАУ́ЧНЫЙ хуурмаг шинжлэх ухааны.
ПСЕВДОНИ́М нууц нэр.
ПСИ́Н||А 1. нохойн мах; 2, шинхэг, заар; **пахнет ~ой** шинхэг үнэртэж байна.
ПСИХИА́ТР хий судлын эмч, хийрхлийн эмч, психиатр.
ПСИХИАТРИ́ЧЕСКИЙ сэтгэл мэдрэлийн.
ПСИХИАТРИ́Я хий судлын өвчний судлал, хийрхлийн судлал, хий судлыг эмнэх ухаан.
ПСИ́ХИКА сэтгэц, сэтгэц зүй; **здоровая** ~ эрүүл сэтгэц.
ПСИХИ́ЧЕСК||ИЙ 1. хий судлын, хийрхэг, солиотой; **~ое заболевание** хий судлын өвчин.
ПСИХОВА́ТЬ солиорох, солиотой юм шиг болох, хийрхэх.
ПСИХО́З хий судлын өвчин, солиорол, солио, галзуу, хийрхэл.
ПСИХО́ЛОГ сэтгэл судлаач.
ПСИХОЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ *сэтгэл судлалын*; **~ое наблюдение** сэтгэл судлалын ажиглалт.
ПСИХОЛО́ГИЯ 1. сэтгэл судлал, психологи; 2. сэтгэц зүй, сэтгэц.
ПСИХОПА́Т солиотой хүн, солио өвчтэй хүн.
ПСИХОПА́ТИЯ сэтгэлийн өвчин, солио өвчин, хий судлын өвчин.
ПСО́ВЫЙ нохойтой, нохойгоор, нохойн.
ПТА́ШКА бялзуухай, шувуухай.
ПТЕНЕ́Ц дэгдээхэй, ангаахай, цурав; **неоперившийся** ~ ангаахай; **оперившийся** ~ дэгдээхэй.
ПТЕ́НЧИК ангаахай, цуравдай.
ПТИ́Ц||А шувуу; **райские ~ы** энхжин шувуу.
ПТИЦЕВО́Д шувуу өсгөх мэргэжилтэн, шувуу өсгөгч.
ПТИЦЕВО́ДСТВО шувууны аж ахуй, шувуу өсгөх ажил.
ПТИЦЕВО́ДЧЕСКИЙ шувууны, шувуу өсгөх.
ПТИЦЕЛО́В шувуу баригч.
ПТИЦЕФЕ́РМА шувуун ферм, шувуу өсгөх аж ахуй.
ПТИ́Ч||ИЙ шувууны; **с высоты ~ьего полёта** харагдахуйц өндөрлөгөөс; **жить на ~ьих правах** дээсэн дөрөөтэй явах; **только ~ьего молока нет** туулайн эврээс бусад юм цөм байна.
ПТИ́ЧКА 1. шувуухай, бялзуухай; 2. цацлага, цохлоос */дороо өнцөгтэй хоёр зураас/*
ПТИ́ЧНИК 1. шувууны байр, шувууны хашаа; 2. шувууч, шувуу маллагч.
ПТОЗ *мед.* буух, унжих, доошлох.

ПУ́БЛИКА хүмүүс, цугларагсад, үзэгчид, зон олон; **на закрытое заседание суда ~ не допускается** шүүхийн хаалттай хуралд хүмүүсийг оруулахгүй.

ПУБЛИКА́ЦИ||Я 1. нийтлэх, нийтлэл, хэвлэх; **~ исторических документов** түүхт баримтыг нийтлэх; 2. зарлал; **поместить ~ю в газете** сонинд зарлал хэвлэх.

ПУБЛИКОВА́ТЬ нийтлэх, хэвлэх; **~ в газете** сонинд нийтлэх.

ПУБЛИЦИ́СТ нийтлэлч, нийгэм улс төрийн зохиолч.

ПУБЛИЦИ́СТИКА нийтлэл зохиол, нийгэм улс төрийн зохиол.

ПУБЛИЦИСТИ́ЧЕСКИЙ нийтлэлийн, нийтлэл зохиолын, нийгэм улс төрийн зохиолын.

ПУБЛИ́ЧНО олны өмнө, нийтийн өмнө; **выступать ~** олны өмнө үг хэлэх.

ПУБЛИ́ЧН||ЫЙ 1. нийтэд хийсэн, нийтийн өмнө хийсэн, олны өмнө хийсэн; 2. нийтийн өмнө, олны өмнө; 3. нийтийн; **~ая библиотека** нийтийн номын сан; *** ~ая женщина** дууч эм, янхан; **~ дом** янхны газар, эмсийн хүрээлэн.

ПУ́ГАЛО мануухай, айгуус.

ПУ́ГАН||ЫЙ айсан, цочсон, үргэсэн; **~ая ворона и куста боится** айсан хэрээ бутнаас ч үргэнэ.

ПУГА́ТЬ айлгах, сүрдүүлэх, цочоох, үргээх.

ПУГА́ТЬСЯ айх, сүрдэх, цочих, үргэх.

ПУГА́Ч тоглоомын буу.

ПУГЛИ́ВО аймхай, аймхайгаар; **~ озираться** аймхайгаар эргэж харах.

ПУГЛИ́В||ЫЙ аймхай, цочимтгой, үргэмтгий; **~ взгляд** аймхай харц; **~ая лошадь** үргэмтгий морь.

ПУ́ГОВИЦ||А товч; **застегнуться на все ~ы** бүх товчоо товчлох.

ПУ́ГОВКА товч, жижигхэн товч.

ПУД пүү *(16,3 килограмм)*.

ПУ́ДЕЛЬ пудель нохой, буржгар үстэй нохой.

ПУ́ДИНГ пудинг, чунз.

ПУДОВИ́К 1. пүү юм багтах шуудай; 2. пүү, хэмжээний туухай.

ПУДОВ||О́Й пүү, пүү хэмжээний; **~ая гиря** пүү хэмжээний туухай.

ПУ́ДРА оо, энгэсэг; **~ для лица** нүүрний оо; *** сахарная ~** нунтаг саахар.

ПУ́ДРЕНИЦА оо энгэсэгний сав.

ПУ́ДРИТЬ оо энгэсэг түрхэх.

ПУ́ДРИТЬСЯ нүүрэндээ оо энгэсэг түрхэх.

ПУЗА́ТЫЙ цүрдгэр цүдгэр, цүзгэр; **~ купец** цүрдгэр худалдаачин.

ПУ́ЗО гэдэс, гүзээ.

ПУЗЫРЁК 1. цэврүү, хөөсөн бумбаа, хөөс; 2. цулцан; **зародышевый ~** үр хөврөлийн цулцан; 3. гожгор шил, гожоохой.

ПУЗЫ́РИТЬСЯ хөөсрөх, цэврүүтэх.

ПУЗЫ́РЧАТ||ЫЙ цэврүүтэй, цэврүүтсэн; **~ое стекло** цэврүүтэй шил.

ПУЗЫ́РЬ 1. хөөс, цэврүү, бумбаа; **мыльный ~** савангийн хөөс; 2. цэврүү, хэтүү; 3. давсаг, уут, цулцан; **мочевой ~** давсаг; **желчный ~** цөсний уут; 4. резин хөвүүр, резин уут, түнгэрцэг.

ПУК баглаа, багц, боодол, бөөн; **~ соломы** баглаа сүрэл; **~ цветов** багц цэцэг; **~ бумаг** боодол цаас.

ПУЛЕВ||О́Й сумын, сум туссан; **~ое ранение** сумны шарх.

ПУЛЕМЁТ пулемёт, шүршүүр буу.

ПУЛЕМЁТНЫЙ пулемёт бууны.

ПУЛЕМЁТЧИК пулемётч, пулемёт бууч.

ПУЛЬВЕРИЗА́ТОР шүршүүр.

ПУ́ЛЬПА дэвтэц, хольц *(усан дахь)*, махам; **~ селезёнки** дэлүүний махам.

ПУЛЬС1. судас; **щупать ~** судас барьж үзэх; **биение ~а** судас лугших; 2. эрч, эрчим, хурд; **~ общественной жизни** нийгэм амьдралын эрчим.

ПУЛЬСА́ЦИЯ цохилох, лугших, цохилт, лугшилт.

ПУЛЬСИ́РОВАТЬ цохилох, лугших.

ПУЛЬТ тавиур, ширээ, пульт; **дирижёрский ~** удирдаачийн ширээ.

ПУ́ЛЯ сум; **шальная ~** зэрлэг сум.

ПУНКТ 1. байр, газар; **командный ~** командлах байр; **опорный ~** түшиг газар; **~ технического осмотра** техник үзлэгийн газар; **населённый ~** суурин газар; 2. цэг; **самый высокий ~ местности** газар нутгийн хамгийн өндөр цэг; **~ наблюдения** ажиглалтын цэг; 3. зүйл; **соглашение из пяти ~ов** таван зүйлтэй хэлэлцээр; **главные ~ы рассуждения** шүүмжлэн хэлэлцэх гол зүйлүүд; **основные ~ы доклада** илтгэлийн гол зүйл.

ПУНКТА́Т *геол.* хатгадас, цоолгодос.

ПУНКТИ́Р цэглэсэн мөр, тасархай шугам.

ПУНКТИ́РН||ЫЙ цэглэсэн, цэглээстэй; **~ая линия** цэглэсэн шугам, тасархай шугам.

ПУНКТУА́ЛЬНО ёсчлон, нягт, нямбай, яг; **~ выполнить поручение** даалгаврыг ёсчлон биелүүлэх.

ПУНКТУА́ЛЬНОСТЬ нямбай, нягт, ёсчлон гүйцэтгэх.

ПУНКТУА́ЛЬН||ЫЙ нямбай, нягт, ёсчлон; **~ человек** нямбай хүн; **~ое выполнение** ёсчлон биелүүлэх.

ПУНКТУА́ЦИ||Я цэг, цэглэл; **правила русской ~и** орос хэлний цэг цэглэлийн дүрэм.

ПУ́НКЦИЯ хатгах, шивэх, цоолох.

ПУНЦО́В||ЫЙ час улаан, ув улаан; **~ые губы** час улаан уруул.

ПУНШ пунш, буцалгасан дарс

ПУП хүйс; **~ земли** дэлхийн хүйс.

ПУПОВИ́НА хүй.

ПУПО́К 1. хүйс; 2. шувууны ход.

ПУПО́ЧН||ЫЙ хүйсний; **~ая грыжа** хүйсний ивэрхий.

ПУПЫ́РЫШЕК эсрүү, бижрүү.

ПУРГА́ цасан шуурга, шуурга.

ПУРИ́ЗМ 1. цэвэрхэх оролдлого, цэвэрлэл; 2. хэл цэвэршүүлэх ёс, хэл цэвэр байлгах оролдлого.

ПУРИ́СТ 1. цэвэрхэгч, цэвэрээр нь байлгах гэгчид; 2. хэл цэвэршүүлэгч, хэл цэвэр байлгахыг оролдогч.

ПУРПУ́Р 1. хондон улаан, гүн улаан, час улаан; 2. *мед.* ягаан эсэргэнэ.

ПУСК ажиллуулж эхлэх, ашиглалтад оруулах, хөдөлгөх, асаах; **~ двигателя** мотор асаах.

ПУСКА́Й 1. -г; **~ придёт** ирэг; **~ будет по-вашему** таныхаар болог; 2. байг, байлаа ч гэсэн, боловч.

ПУСКА́ТЬ 1. тавих; 2. зөвшөөрөх; 3. оруулах, ашиглалтад оруулах, ажиллуулах; 5. явуулах; 6. гаргах; 7. тараах; 8. харвах, шидэх, тавих; 9. үндэслэх, нутагших, суурьших.

ПУСТИ́ТЬ 1. тавих; **~ птицу на волю** шувууг суллан тавих; 2. зөвшөөрөх; **~ жильцов в дом** байранд суулгахаар хүмүүсийг оруулах, гэртээ хүн суулгах; 3. оруулах, ашиглалтад оруулах, ажиллуулах; **~ в эксплуатацию** ашиглалтад оруулах; **~ в обращение** гүйлгээнд оруулах; 4. явуулах; **~ лошадь шагом** морио алхлуулж явуулах; 5. гаргах; **~ детей гулять** хүүхдийг гадаа гаргах; 6. тараах; **~ слух** цуу тараах; 7. харвах, шидэх, тавих; **~ стрелу** сум харвах; **~ камень в окно** цонх руу чулуу шидэх; 8. үндэслэх, нутагших, суурьших; **~ корни** нутагших, суурьших; *** ~ козла**

в огород нохойн хүзүүнд мах уясантай адил; ~ **в ход все средства** бүх арга хэмжээг авах.

ПУСКА́ТЬСЯ 1. мордох, явах; 2. хийж эхлэх, эхлэх, оролцох.

ПУСТИ́ТЬСЯ 1. мордох, явах; ~ **в путь** замд гарах; 2. хийж эхлэх, эхлэх, оролцох; ~ **в пляс** бүжиг хийж эхлэх; ~ **в подробности** дэлгэрэнгүй ярьж эхлэх; ~ **бежать** гүйж эхлэх; ~ **в опасное предприятие** халгаатай хэрэгт оролцох.

ПУСТЕ́ЛЬГА итлэг, начин шонхор.

ПУСТЕ́||ТЬ хүн амьтангүй болох, хоосрох, хөндийрөх, ханхайрах; **ночью улицы ~ют** шөнө гудамж хүн амьтангүй болно.

ПУ́СТО хоосон, хөндий, ханхай; **в комнате было** ~ тасалгаа хоосон байв.

ПУСТОГОЛО́ВЫЙ усан тархитай, мангуу; ~ **человек** усан тархитай хүн.

ПУСТОЗВО́Н чалчаа хүн.

ПУСТ||О́Й 1. хоосон, хөндий, ханхай; **~ая бочка** хоосон торх; **~ая юрта** ханхай гэр; **~ая порода** хоосон чулуулаг; 2. хоосон, дэмий, хөнгөн хуумгай; ~ **разговор** хоосон яриа; **~ая книга** учир утга муутай ном; **~ые слухи** дэмий цуу уг; **с ~ыми руками** юу ч үгүй гар хоосон; * **~ое место** шалихгүй амьтан; ~ **орех** хэмэл самар.

ПУСТОМЕ́ЛЯ чалчаа хүн, чалчигч.

ПУСТОПОРО́ЖНИЙ хов хоосон, дэмий; ~ **участок** хоосон хэсэг газар.

ПУСТОСЛО́В чалчаа хүн, хоосон ярьдаг хүн.

ПУСТОСЛО́ВИЕ чалчаа, хоосон үг, дэмий үг.

ПУСТОСЛО́ВИТЬ чалчих, хоосон үг ярих, хоосон бурах.

ПУСТОТ||А́ 1. хоосон; ~ **дома** хоосон байшин; 2. хөндий, хий; **~ы в литье** цутгамлын хөндий; 3. сонирхолгүй, хоосрол; **душевная** ~ оюун сэтгэлийн хоосрол.

ПУСТОТЕ́ЛЫЙ хөндий; ~ **кирпич** хөндий тоосго.

ПУСТО́ТНОСТЬ *геол.* *сийрэгшил*

ПУСТОЦВЕ́Т үргүй цэцэг.

ПУ́СТОШЬ сул газар, эзгүй газар.

ПУСТУ́ЛА *вет.* сувдлаа, идээт цэврүү.

ПУСТЫ́ННИК даяанч, аглаг суугч.

ПУСТЫ́НН||ЫЙ 1. хүнгүй, эзгүй, цөлийн; ~ **остров** хүнгүй арал; **~ая зона** цөлийн бүслүүр; 2. аглаг, сэлүү; **~ая улица** сэлүү гудамж; * **~ые степи** говь тал.

ПУ́СТЫНЬ аглаг хийд, даяанчийн хийд.

ПУСТЫ́НЯ цөл говь, цөл.

ПУСТЫ́РЬ сул газар.

ПУСТЫ́ШКА 1. *хөндий юм;* 2. *резин, хөх, резин угж, молиго.*

ПУСТЬ 1. - г; ~ **придёт** ирэг; ~ **идёт** яваг; ~ **помогает** туслалцаг; ~ **будет так** тийм болог; 2. байг, байлаа гэсэн ч, болтугай, атугай; ~ **он ошибся, но ошибку можно исправить** тэр алдсан байг, гэвч алдааг засаж болно; **задача, ~ трудная, но выполнимая** зорилт хэцүү байлаа ч гэсэн, биелүүлж болохоор юм; 3. тэгье, яах вэ; **ну, ~ я согласен** за тэгье, би зөвшөөрнө.

ПУСТЯ́К 1. яльгүй юм, дэмий юм; **поссориться с кем-либо из-за ~ов** яльгүй юман дээрээс бусадтай маргалдах; **разменяться по ~ам** аар саар юмаар хөөцөлдөх; **пара ~ов** алга урвуулахтай адил; **заниматься ~ами** дэмий юмаар оролдох; 2. *яльгүй юм, үл ялих юм;* **подарил** ~ үл ялих юм бэлэглэв; 3. зүгээр, дажгүй; **~и, всё уладится** дажгүй, эв нь олдоно.

ПУСТЯКО́ВЫЙ яльгүй, ялимгүй, ялихгүй, үл ялих; ~ **повод** үл ялих шалтаг.

ПУСТЯ́ЧН||ЫЙ аар саар, дэмий; **~ое дело** аар саар хэрэг.

ПУ́ТАНИЦ||А будлиан; **вносить ~у** будлиан оруулах.

ПУ́ТАН||ЫЙ будлиантай; **~ое объяснение** будлиантай тайлбар; ~ **человек** будлиантай хүн.

ПУ́ТАТЬ 1. будлиантуулах, самууруулах; ~ **бумаги на столе** ширээн дээрх бичиг цаасыг самууруулах; 2. эзэдрүүлэх, зангируулах; ~ **нитки** утас эзэдрүүлэх; 3. андуурах, эндүүрэх; ~ **чьи-либо имена** хүний нэрийг андуурах; 4. оролцуулах, холбогдуулах; **не путайте меня в это грязное дело** энэ маапаантай хэрэгт намайг битгий холбогдуулаач; 5. туших; ~ **лошадей** морь туших, морь андуурах.

ПУ́ТА||ТЬСЯ, 1. будлиантах, будлих, самуурах; ~ **в показаниях** өчигтөө будилах; **мысли ~ются** санаа самуурч байна; 2. эзэрэх, зангирах; **нитки ~ются** утас эзэрч байна; 3. оролцох, ороолдох; **в~ не в своё дело** хамаагүй юманд ороцолдох.

ПУТЁВКА зар бичиг, путёвк; ~ **в санаторий** сувилалд очих, зар бичиг; ~ **в жизнь** засрах замд орох.

ПУТЕВОДИ́ТЕЛЬ лавлах бичиг, *хөтөлбөр, хөтлүүр,* зам заагч, газарчлах бичиг; ~ **по московским музеям** Москвагийн музейнуудын лавлах бичиг.

ПУТЕВО́ДН||ЫЙ зам заах, зам удирдах, чиглүүлэх; **~ая звезда** зам заах од.

ПУТЕВ||О́Й замын; **~ые расходы** замын зардал; **~ые заметки** замын тэмдэглэл.

ПУТЕ́ЕЦ төмөр замын ажилтан, усан замын ажилтан.

ПУТЕ́ЙСКИЙ зам тээврийн, зам харилцааны.

ПУТЁМ I олигтой, ойлгомжтой; ~ **ничего не знает** юу ч олигтой мэдэхгүй байна; **расскажи** ~ ойлгомжтой ярь.

ПУТЁМ II аргаар, - ж; **решать задачу ~ сложных вычислений** төвөгтэй тооцооллын аргаар бодлогыг бодох; **создать новый сорт пшеницы ~ скрещивания** эвцэлдүүлэх аргаар шинэ төрлийн буудай бий болгох; **решить** ~ **переговоров** хэлэлцэж шийдвэрлэх.

ПУТЕОБХО́ДЧИК замын эргүүл, төмөр замын эргүүлч.

ПУТЕПРОВО́Д давхар зам, солбих гүүр.

ПУТЕУКЛА́ДЧИК зам тавих машин.

ПУТЕШЕ́СТВЕННИК жуулчин, аянчин.

ПУТЕШЕ́СТВЕННИЦА жуулчин эмэгтэй.

ПУТЕШЕ́СТВИЕ жуулчлал, жуулчлах, аян.

ПУТЕШЕ́СТВОВАТЬ жуулчлах, аялах.

ПУТИ́НА загас агнах цаг, загас агнах үе; **весенняя** ~ хаврын загас агнах үе.

ПУ́ТЛИЩЕ 1. дөрөөний сур; 2. цаасан шувууны сагалдрага.

ПУ́ТНИК жуулчин, замын хүн, бадарчин.

ПУ́ТН||ЫЙ олигтой, олигтой юм, хэрэгтэй, хэрэгтэй юм; ~ **человек** олигтой хүн; **из этого дела ничего ~ого не выйдет** энэ явдлаас олигтой юм гарахгүй; ~ **разговор** хэрэгтэй юм ярих.

ПУТЧ хуйвалдаан, төрийн хуйвалдаан, хуйвалдаан хийх.

ПУТЧИ́СТ хуйвалдагч, хуйвалдаанд оролцогч.

ПУ́ТЫ 1. *тушаа, чөдөр, богоч;* 2. хүлэг, гинж.

ПУТ||Ь 1. зам, харгуй; ~ **железнодорожный** төмөр зам; **проложить** ~ зам гаргах, зам тавих; **сбиться с ~и** замаа алдах; **воздушные ~и** агаарын зам; **~и сообщения** зам харилцаа; **избрать** ~ **через горы** уулаар явах замыг шилэх; **окольным ~ём** тойруу замаар; **обратный** ~ буцах зам; ~ **специального назначения** тусгай хэрэгцээний зам; **направить на ~ истины** үнэн замд чиглүүлэх; **действовать мирным ~ём** энх тайвны замаар ажиллах; **стоять на чьём-либо ~и** хүний замыг хөндөлдөх;2. замд гарах, явах, аян зам, замд мордох; **счастливого ~и** сайн яваарай; **быть на ~и к чему-либо** *юманд ойртож явах;* * *Млечный* ~ Тэнгэрийн оёдол.**ПУФ,** явган сандал.

ПУХ ноолуур, чандар; **козий** ~ ямааны ноолуур; * **разбить в ~ и прах** үнсэн товрог болгох; **ни ~а, ни пера** азтай яваарай, аз хиймортой яв; **разрядиться в ~ и прах** зад гоёх.

ПУ́ХЛ||ЫЙ булцгар, бомбогор; **~ые щёки** булцгар хацар.
ПУ́ХНУТЬ хавдах, сэлхрэх; **ноги пухнут** хөл хавдаж байна.
ПУХОВИ́К өдөн дэвсгэр, өдөн олбог.
ПУХО́В||ЫЙ ноолуур, ноолууран, өдөн; **~ платок** өдөн алчуур; **~ое одеяло** өдөн хөнжил.
ПУЧЕГЛА́ЗЫЙ бүлтгэр, бүлтгэр нүдтэй.
ПУЧЕ́НИЕ овойлт, овойх.
ПУЧИ́Н||А 1. усны эргүүлэг, усны уйл, усны хөв, далайн гүн; 2. ёроол, далай; **ввергнуть в ~у бедствий** зовлонгийн далайд унагах; 3. замын овойлт, зам овойх, овойлт, бөөрөг.
ПУ́ЧИ||ТЬ 1. дүүрэх, цүрдийх, цүрдийлгэх, овойлгох; **живот ~т** гэдэс дүүрнэ; **лёд ~т на реке** голын мөс овойж байна; 2. бүлтийлгэх; **~ глаза** нүдээ бүлтийлгэх.
ПУ́ЧИТЬСЯ 1. дүүрэх, цүрдийх, овойх; 2. бүлтийх.
ПУЧО́К 1. атга, багц, юүж; **~ луку** атга сонгино; 2. хонгорцог, туг; **волосы лучком** үс хонгорцоглох, 3. сацрал, **~ лучей** гэрлийн сацрал.
ПУ́ШЕЧН||ЫЙ их бууны, **~ое ядро** их бууны сум, **~ая пальба** их бууны буудлага, их буугаар буудах, **~ое мясо** их бууны зууш болгох.
ПУШИ́НКА унгарил, ноолуурхай, үсхэн, сэмэрдэс; **снежная ~** цасны ширхэг, аваахай цас.
ПУШИ́СТ||ЫЙ 1. үслэг, ноолуур үстэй, **~ кот** үслэг муур; 2. сэмбэгэр, сэвсгэр; **~ые волосы** сэмбэгэр үс; **~ снег** аваахай цас.
ПУ́ШКА I их буу; **стрелять из пушек** их буугаар буудах.
ПУ́ШК||А II худал үг, шал худал; **это ~** энэ шал худал; **на ~у** мэхэлж гохолж.
ПУШНИ́НА ангийн үс, ангийн арьс.
ПУШНО́Й үслэг, үслэг ангийн ан гөрөөсний; **~ зверь** үслэг араатан, үслэг ан; **~ товар** үслэг ангийн бараа.
ПУШО́К унгарил, ноолорхой, шар үс, үсүүхэй.
ПУ́ЩА туж ой, ой ширэнгэ, битүү ой, ой шугуй.
ПУ́ЩЕ улам ихээр, бүр ихээр, улам гаарч; **ещё ~** улам ихээр; **~ прежнего** урьдынхаасаа улам ихээр; **~ глаза беречь** хар нүднээсээ илүү хайрлах.
ПУ́Щ||ИЙ для ~ей важности их чухал болгож.
ПЧЕЛА́ зөгий, балт зөгий.
ПЧЕЛИ́НЫЙ зөгийн; **~ улей** зөгийн үүр; **мёд ~** зөгийн бал.
ПЧЁЛКА зөгий, жижиг зөгий.
ПЧЕЛОВО́Д зөгийч, зөгий үржүүлэгч.
ПЧЕЛОВО́ДСТВО зөгий өсгөх ажил, зөгийн аж ахуй.
ПЧЕЛОВО́ДЧЕСКИЙ зөгийн, зөгий өсгөх, пчеловодческое хозяйство зөгийн аж ахуй.
ПЧЁЛЬНИК зөгий тэжээх газар, зөгийн буйр.
ПШЕНИ́ЦА улаан буудай, буудай; **яровая ~** зусах буудай; **озимая ~** өвөлжих буудай.
ПШЕНИ́ЧН||ЫЙ улаан буудайн, буудайн; **~ая мука,** буудайн гурил; **~ хлеб** буудайн талх.
ПШЁНН||ЫЙ шар будааны, шар будаа; **~ая каша** агшаасан шар будаа.
ПШЕНО́ шар будааны.
ПЫЖ сумны бөглөөс, сумны жийрэг, дарины таглаа.
ПЫ́ЖИК 1. залуу цаа буга; 2. цааны арьс.
ПЫ́ЖИТЬСЯ үхэлдэх, чармайж оролдох.
ПЫЛ 1. халуун гал, гал, 2. цог; **юный~** идрийн цог, 3. дүрэлзэх, дүрэлзэж байх.
ПЫЛА́||ТЬ 1. дүрэлзэн ноцох; **дрова ~ют** түлээ дүрэлзэн асаж байна; 2. улайх; **щёки ~ют** хацар улайж байна; 3. дүрэлзэх, оргилох, бадрах; **~ любовью** янаг сэтгэл дүрэлзэх; **~ гневом** уур хилэн бадрах, уур хүрэх.
ПЫЛЕСО́С тоос сорогч.
ПЫЛИ́НКА хумхи, хумхийн тоос, тоосны ширхэг, барамнас.
ПЫЛИ́ТЬ 1. тоос бужигнуулах, тоос дэгдээх, тоос бужигнах; 2. тоос болгох, тоос дарах.
ПЫЛИ́ТЬСЯ тоос болох, тоосонд дарагдах; **книги на полках пылятся** тавиур дээрхи ном тоос болж байна.
ПЫЛИ́ЩА тоос, шороо тоос.
ПЫ́ЛК||ИЙ дүрэлзсэн, оргилсон, халуун; **~ая любовь** дүрэлзсэн янаг сэтгэл, **~ое желание** оргилсон хүсэл.
ПЫ́ЛКОСТЬ дүрэлзэн, оргилол, халуун.
ПЫЛЬ тоос, шороо; **поднимать~** тоос бужигнуулах;**~ столбом стоит** тоос бужигнаж байна; **пускать ~ в глаза** бардаж сайрхах, нүд хуурах.
ПЫ́ЛЬНИК I дохиурын тоосовч, дохиурын үр.
ПЫ́ЛЬНИК II цув, тоосны цув.
ПЫ́ЛЬНО тоостой, тоосорхог.
ПЫ́ЛЬН||ЫЙ 1. тоостой, тоос болсон, тоосонд дарагдсан; **~ая дорога** тоостой зам, 2. тоосны, тоос арчих, **~ые бури** шороон шуурга.
ПЫРЕ́Й хиаг; **ползучий~** мөлхөө хиаг, голын хиаг.
ПЫРНУ́ТЬ бүлэх, шаах, олих; **~ ножом** хутга шаах.
ПЫТА́ТЬ 1. эрүүдэх, эрүү тулгах; 2. тамлах, зовоох; 3. асууж лавлах, хоргоох; **~ счастья** азаа турших, азаа үзэх.
ПЫТА́ТЬСЯ оролдох; **~ оправдаться** биеэ цагаатгахыг оролдох.
ПЫ́ТКА 1. эрүү шүүлт, эрүүдэх; 2. тамлал, тамлах, зовлон, зовоох; **это для неё ~** энэ бол түүнд там байв.
ПЫТЛИ́ВОСТЬ сонирхуу, сонирхол, мэдэхийг оролдох.
ПЫТЛИ́ВЫЙ сонирхуу, сонирхооч, юм сонирхогч, юм мэдэх дуртай; **~ ум** сониуч ухаан.
ПЫ́ХАТЬ 1. оргих; **печь пышет жаром** зуух халуу оргиж байна; 2. гялбалзах, цог бадрах.
ПЫХТЕ́ТЬ уухилах, аахилах, амьсгаадах; **идти пыхтя** аахилж явах.
ПЫ́ШКА 1. бөмбөлөг, боорцог, бөмбөөхэй; 2. булцгар хүүхэд, булцгар бүсгүй, булцаахай.
ПЫ́ШНОСТЬ 1. сэвсгэр, сэмбэгэр; 2. үзэсгэлэн, гоёмсог, тансаг.
ПЫ́ШНЫЙ 1. сэвсгэр, сэмбэгэр; 2. үзэсгэлэнтэй, гоёмсог, тансаг; **~ наряд** гоёмсог хувцас.
ПЬЕДЕСТА́Л 1. суурь, индэр; **мраморный ~** гантиг суурь; 2. ширээ, **свергнуть с ~а** ширээнээс нь шилжүүлэх.
ПЬЕ́СА 1. жүжиг, жүжгийн зохиол; 2. хөгжмийн зохиол.
ПЬЮ́ЩИЙ уудаг хүн, архинд дуртай хүн.
ПЬЯНЕ́ТЬ 1. согтох, согтуурах, хөлчүүрэх; 2. хөөрөх; **~ от радости** баярлаж хөөрөх.
ПЬЯНИ́ТЬ 1. согтоох; 2. хөөргөх, бахдуулах; **его пьянят успехи** түүнийг амжилт нь хөөргөжээ.
ПЬЯ́НИЦА архичин, согтуу хүн; **горький ~** архаагүй архичин.
ПЬЯ́НКА архидах.
ПЬЯ́НСТВО архидах.
ПЬЯ́НСТВОВАТЬ архидах.
ПЬЯНЧУ́ГА архичин.
ПЬЯ́Н||ЫЙ 1. согтуу; **быть ~ым** согтуу байх; **~ человек** согтуу хүн; 2. согтуу хүн;3. амархан согтоодог; **~ое вино** амархан согтоодог дарс; **по ~ой лавочке** архины андуу, сархадын сандуу.
ПЮПИ́ТР тавиур, ширээ; **~ для чтения** уншлагын ширээ.
ПЮРЕ́ нухаш; **картофельное ~** төмсний нухаш.
ПЯДЕ́НИЦА төөлүүрч.
ПЯДЬ сөөм; **ни пяди земли не отдать** сөөм газар ч өгөхгүй; **семи пядей во лбу** давхар ухаантай, ухааны далай, далай их ухаантай.

ПЯ́ЛИТЬ бүлтийтэл харах, ширтэх, гөлийж харах; ~ **глаза** нүдээ бүлтийтэл харах.
ПЯ́ЛЬЦЫ тэлүүр.
ПЯСТЬ алганы яс, сарвуу.
ПЯТА́ өсгий; ***преследовать по ~м*** мөр мөшгин дагах, дагаад салахгүй; **Ахиллесова ~** эмзэг газар; **гнаться по ~м** мөрдөн хөөх; **с головы до пят** оройноосоо улаа хүртэл; **под пятой** гишгэгдэх дарлагдах.
ПЯТА́К тавтын мөнгө, тавтын зоос.
ПЯТАЧО́К I таван мөнгө.
ПЯТАЧОК II гахайн хоншоор.
ПЯТЕРИ́К тавтын багц.
ПЯТЁРК||А 1. тав, таван, тавын тоо; 2. тав, тавын тэмдэг, онц; **получить ~у** онц авах;3. тавдугаар автобус, тавдугаар трамвай; 4. таван төгрөг, тавт,5. таван нүд, хөзрийн тавт, 6. тав, таван хүн, **руководящая ~** удирдаж байгаа таван хүн.
ПЯТЕРНЯ́ таван хуруу, алга.
ПЯ́ТЕРО тавуулаа, таван; **нас было ~** бид тавуулаа байлаа; **~ ребят** таван хүүхэд.
ПЯТЁРОЧНЫЙ онц сурлагатан.
ПЯТИАЛТЫ́ННЫЙ арван таван мөнгө.
ПЯТИБО́РЬЕ таван төрлийн уралдаан.
ПЯТИДЕСЯТИЛЕ́ТИЕ 1. тавин жил; 2. тавин жилийн ой, тавин насны ой.
ПЯТИДЕСЯТИЛЕ́ТНИЙ тавин жилийн, тавин насны, тавин настай; **~ юбилей** тавин насны ой.
ПЯТИДЕСЯ́ТЫЙ тавьдугаар.
ПЯТИДНЕ́ВНЫЙ тав хоногийн, таван өдрийн.
ПЯТИКЛА́ССНИК тавдугаар ангийн сурагч.
ПЯТИКЛА́ССНЫЙ 1. таван жилийн, таван ангитай; 2. таван ангийн.
ПЯТИКОНЕ́ЧНЫЙ таваң хошуу, таван хушуут.
ПЯТИКРА́ТН||ЫЙ тав дахисан, тавнугалсан, тав давхарлаж, таван удаагийн; **в ~ом размере** тав дахисан хэмжээгээр.
ПЯТИЛЕ́ТИЕ 1. таван жил, таван жилийн хугацаа; 2. таван жилийн ой.
ПЯТИЛЕ́ТКА 1. таван жил; 2. таван жилийн төлөвлөгөө.
ПЯТИЛЕ́ТНИЙ 1. таван жилийн; 2. тавтай, таван настай; **~ ребёнок** таван настай хүүхэд.
ПЯТИСОТЛЕ́ТИЕ 1. таван зуун жил; 2. таван зуун жилийн ой.
ПЯТИСО́ТЫЙ таван зуудугаар.
ПЯТИТО́НКА таван тонны машин.
ПЯ́ТИТЬ ухруулах, гэдрэг болгох.
ПЯ́ТИТЬСЯ ухрах, гэдрэг болох.
ПЯ́ТК||А 1. өсгий; **ходить на ~ах** өсгийгээр гишгэж явах; **двойная ~** оймсны давхар өсгий; *** душа в ~и ушла** сүнсээ зайлтал айх; **показать ~и** зугтаах; **только ~и сверкают** ум хумгүй зугтаана.
ПЯТНАДЦАТИЛЕ́ТИЕ 1. арван таван жил; 2. арван таван жилийн ой.
ПЯТНАДЦАТИЛЕ́ТНИЙ 1. арван таван жилийн; 2. арван таван насны, арван таван настай, арван тавтай.
ПЯТНА́ДЦАТ||ЫЙ 1. арван тавдугаар, арван тав дахь; 2. арван таван, арван тавны өдөр; **~ого апреля** дөрөвдүгээр сарын арван таванд.
ПЯТНА́ДЦАТЬ арван тав.
ПЯТНА́ТЬ 1. толбо болгох, хир болгох, хиртээх; 2. гутаах.
ПЯТНА́ШКИ нудрааш, баадай, дампаа, дамбаа *(бие биеэ зөөлхөн цохиж зугтаах ба хөөх хүүхдийн тоглоом).*
ПЯТНИ́СТОСТЬ толбошил.
ПЯТНИ́СТЫЙ толбогой, цоохор; **~ олень** цоохор буга.
ПЯ́ТНИЦА баасан, сугар, тав дахь өдөр; *** семь пятниц на неделе** долоо шийдэж найм өөрчлөх, аяга цайн дээр арав хувилах.
ПЯТН||О́ 1. толбо, цоохор; **выводить ~а** толбо арилгах; **сальное ~ на скатерти** ширээний бүтээлэг дээрх тосон толбо; **корова с белым ~ом на лбу** магнайдаа цагаан төөнтэй *(сартай)* үнээ; 2. мэнгэ, нөрөө; **родимое ~** мэнгэ; ***лицо в красных ~ах*** улаан нөрөөтэй нүүр; 3. гутаах зүйл, хар толбо; **~ на репутации** нэр гутаах зүйл; **~ позора** ичгүүртэй хар толбо; **белое ~** судлагдаагүй нутаг; **~ на лбу у лошади** морины магнайн сар *(төөн).*
ПЯ́ТНЫШК||О 1. жижигхэн толбо, буудан, бидэр; 2. жижигхэн мэнгэ, нөрөө; *** белые ~и на ногтях** хумсны хонь.
ПЯТО́К таван, таван ширхэг; **~ яиц** таван ширхэг өндөг.
ПЯ́Т||ЫЙ 1. тавдугаар, тав дахь; **~ год** тавдугаар жил; **~ раз** тав дахь удаа; 2. таван, тавны өдөр; *** рассказывать с ~ого на девятое** өмнө хойно нь хутгаж ярих.
ПЯТЬ тав, таван; **~ раз** таван удаа; **~ видов скота** таван хошуу мал.
ПЯТЬДЕСЯ́Т тавь, тавин.
ПЯТЬСО́Т таван зуу, таван зуун; **~ восемь** таван зуун найм.
ПЯ́ТЬЮ таван, тав дахин; **~ пять — двадцать пять** таван тав хорин тав.

Р

РАБ 1. боол; **восстание ~ов** боолын бослого; 2. боол, боол болсон хүн; **~ своих страстей** шуналынхаа боол болсон хүн.

РАБА́ шивэгчин.

РАБКО́Р ажилчин сурвалжлагч.

РАБОВЛАДЕ́ЛЕЦ боолын эзэн, боол эзэмшигч

РАБОВЛАДЕ́ЛЬЧЕСКИЙ эзэн боолын, бооллогын; **~ строй** бооллогын байгуулал.

РАБОВЛАДЕ́НИЕ боол эзэмших, боол эзэмшил.

РАБОЛЕ́ПИЕ боолын долигонол, бялдуучлал.

РАБОЛЕ́ПНЫЙ боолын долигонолын, бялдууч.

РАБОЛЕ́ПСТВО боолын долигонол, бялдуучлал.

РАБО́Т||А 1. ажиллагаа; **~ сердца** зүрхний ажиллагаа; 2. ажил, хөдөлмөр; **физическая ~** хар ажил, биеийн ажил; **умственная ~** оюуны ажил; **научная ~** эрдэм шинжилгээний ажил; **ответственная ~** хариуцлагатай ажил; **общественная ~** олон нийтийн ажил; **приступить к ~е** ажилдаа орох; 3. ажил, ажил алба; **выйти на ~у** ажилдаа гарах; **снять с ~ы** ажлаас халах; **место ~ы** ажлын газар; 4. ажил; **полевые ~ы** тариалангийн ажил; 5. зохиол; 6. бүтээл, бүтээсэн зүйл, хийсэн ажил, хийсэн юм; **сдать ~у в срок** хийсэн ажлаа хугацаанд нь тушаах; 7. хийцтэй юм; **грубая ~** борог хийцтэй юм; **вещь тонкой ~ы** нарийн хийцтэй юм; **взять в ~у** үйлий нь үзэх; **~ы конструкторское** зохион бүтээх тооцооны ажил; **~ы подводные** усан доорхи ажил; **~ы подготовительные** бэлтгэл ажил; **~ы подземные** газар доорхи ажил; **~ы проектные** зураг төслийн ажил; **~ы специальные** тусгай ажил.

РАБО́ТА||ТЬ 1. ажиллах, хөдөлмөрлөх, ажил хийх, хөдөлмөр хийх; 2. судлах, шинжлэх, зохиох; **~ над книгой** ном зохиох; 3. -тай(*-тэй, той*) ажиллах, үзэж ажиллах, барьж хөдөлмөрлөх; **~ со словарём** толь бичиг үзэж ажиллах; 4. ажиллах, хөдөлмөрлөх, ажил хийх, ажилтай байх, ажил алба хийх, алба хаах, тушаалтай байх; 5. төлөө ажиллах, тулд ажиллах; **~ на свою семью** гэр бүлийнхээ төлөө хөдөлмөрлөх; 6. ажиллах, хөдлөх, явах; 7. хүчээр ажиллах, хэрэглэж хөдлөх, ачаар явах; 8. нээлттэй байх, ажиллах; **магазин ~ет с десяти утра до семи вечера** дэлгүүр өглөөний арваас оройн долоо хүртэл нээлттэй байна.

РАБО́ТА||ТЬСЯ мне ~ется хорошо миний ажил урагштай байна.

РАБО́ТНИК ажилтан; **квалифицированный ~** мэргэжилтэй ажилтан.

РАБО́ТНИЦА ажилчин эмэгтэй, хөдөлмөрчин эмэгтэй; **домашняя ~** айлд ажилладаг эмэгтэй, гэрийн зарц, тогооч.

РАБОТОДА́ТЕЛЬ ажил өгөгч, хөлслөгч.

РАБОТОРГО́ВЛЯ боолын худалдаа.

РАБОТОСПОСО́БНОСТЬ ажил хийх чадвар, ажиллах чадвар, ажлын чадвар.

РАБОТОСПОСО́БНЫЙ 1. ажил хийх чадвартай, ажлын чадвартай; 2. сайн ажилладаг, их ажиллах чадвартай.

РАБОТЯ́ГА ажилсаг хүн.

РАБОТЯ́ЩИЙ ажилд сайн, оролдлоготой.

РАБО́ЧЕ-КРЕСТЬЯ́НСКИЙ ажилчин тариачны.

РАБО́ЧИЙ I ажилчин; **сельскохозяйственный ~** хөдөө аж ахуйн ажилчин; **сезонный ~** улирлын ажилчин; **~ кадровый** мэргэжилтэй ажилчин; **~ квалифицированный** мэргэжсэн ажилчин; **~ подсобный** туслах ажилчин.

РАБО́Ч||ИЙ II 1. ажилчин ажилчны; **~ класс** ажилчин анги; 2. ажлын хөдөлмөрийн; **~ день** ажлын өдөр; 3. ажлын; 4. хөдөлдөг, ажилладаг; 5. ажлын ажилд хэрэглэдэг; **~ее время** ажлын цаг; **~ие руки** ажилчин; **~ая сила** хөдөлмөрийн хүч, хөдөлмөр, ажлын хүч, ажиллах хүч, ажилчин, хөдөлмөрчин.

РА́БСК||ИЙ 1. боолын; 2. боолын, боол ёсны; 3. сохроор дагадаг, нүдэн балай, чихэн дүлий дууриадаг; **~ое подражание** сохроор дууриах.

РА́БСТВ||О 1. бооллог, эзэн боолын байгуулал, эзэн боолын ёс; 2. боолын байдал; **томиться в ~е** боолчлогдон зовох; 3. боолчлол, боол нь (*болох*); **быть в ~е у кого-либо** хүний боол болох, боолчлолд байх.

РАБЫ́НЯ шивэгчин.

РА́ВЕНСТВ||О 1. адил юм, тэнцүү юм, тэгш байдал; **~ сил** тэнцүү хүч; **~ прав** тэгш эрх, адил эрх; 2. тэгш эрх; 3. тэнцэтгэл; **знак ~а** тэнцэтгэлийн тэмдэг.

РАВНЕ́НИЕ 1. зэрэгцэх; **~ направо** баруун тийш зэрэгцэх; 2. зэрэгцэх, эн чацуу болох, үлгэр авах, жишээ авах.

РАВНИ́НА тэгш газар, тал газар.

РАВНО́ 1. адил, тэгш, чацуу, жигд; 2. тэнцэнэ, болно, тэнцэх нь, болох нь; **~ как** тэрчлэн, түүнчлэн, мөн бас; **все ~** 1) хамаагүй, өөрцгүй; **мне всё ~** над ялгаагүй; 2) хэрхэвч, яасан ч, юу ч болсон.

РАВНОБЕ́ДРЕННЫЙ чацуу хажуут; **~ треугольник** чацуу хажуут гурвалжин.

РАВНОВЕЛИ́К||ИЙ адил хэмжээт; **~ие тела** адил хэмжээт бодис.

РАВНОВЕ́СИ||Е 1. тэнцүүр, тэнцвэр; **устойчивое ~** тогтвортой тэнцүүр; **привести в ~** тэнцүүлэх, тэнцүүртэй болгох; 2. амгалан байдал, тайван байдал; **душевное ~** сэтгэл амгалан; **вывести кого-либо из ~я** уурлуулах, унтуцуулах; **сохранять ~** 1) тэнцүүрээ алдахгүй байх; 2) амгалан байх; 3. тэнцвэрт байдал; **~ сил** хүчний тэнцвэрт байдал.

РАВНОДЕ́ЙСТВУЮЩ||ИЙ тэнцүү; **~ая сила** тэнцүү үйлчлэх хүч.

РАВНОДЕ́НСТВИЕ өдөр шөнө тэнцэх, өдөр шөнийн тэн; **весеннее ~** хавар өдөр шөнө тэнцэх.

РАВНОДУ́ШИЕ хайхрамжгүй (*байх*), хамаагүй (*байх*); **проявить полное ~** хайхрамжгүй байдал гаргах, огт үл хайхрах.

РАВНОДУ́ШНО хайхрамжгүй, хамаагүй, сонирхолгүй, санаа амар; **~ смотреть на что-либо** юмыг хайхрамжгүй харах.

РАВНОЗНА́ЧАЩ||ИЙ,

РАВНОЗНА́ЧН||ЫЙ адилхан, адил утгатай, адил чанартай; **~ое выражение** адил утгатай хэллэг.

РАВНОМЕ́РНО нэг жигд, нэг хэм, нэг хэмжээтэй, адилхан, тэнцүү; **~ распределить что-либо** юмыг тэнцүү хуваах.

РАВНОМЕ́РНОСТЬ жигд байх, жигдрэл; **~ движения** (*нэг*) жигд хөдөлгөөнтэй байх.

РАВНОМЕ́РН||ЫЙ жигд нэг хэмийн, нэг хэмжээтэй, адилхан, тэнцүү; **~ая скорость** (*нэг*) жигд хурд.

РАВНОПРА́ВИЕ тэгш эрх, адил эрх.

РАВНОПРА́ВНЫЙ тэгш эрхтэй, адил эрхтэй.

РАВНОСИ́ЛЬН||ЫЙ 1. адил, тэнцүү, мэт; 2. адил хүчтэй, хүч тэнцүү; **~ые борцы** хүч тэнцүү бөхчүүд.

РАВНОСТОРО́ННИЙ адил талт, чацуу талтай, тэгш талтай; **~ треугольник** адил талт гурвалжин.

РАВНОУГО́ЛЬНЫЙ адил өнцөгт, тэнцүү өнцөгт; **~ многоугольник** адил өнцөгтэй олон өнцөгт.

РАВНОЦЕ́ННОСТЬ адил үнэтэй байх, адил ач холбогдолтой байх, тэнцүү чанартай байх, адил байх.

РАВНОЦЕ́ННЫЙ адил үнэтэй, адил утгатай, адил ач холбогдолтой, тэнцүү чанартай, адил; ~ **товар** адил үнэтэй бараа.

РА́ВН||ЫЙ 1. адил, тэгш, чацуу, тэнцүү; **~ые числа** тэнцүү тоо; **~ые силы** адил хүч; **человек, которому нет ~ого** хосгүй хүн; 2. болох, тэнцэх; *орчуулахгүй ч байж болно.* 3. адил эрхтэй, нэг зиндааны, үеийн; **относиться как к ~ому** нэг зиндааны юм шиг байх, үеийн юм шиг байх.

РАВНЯ́ТЬ 1. адил болгох, тэгшитгэх, чацуулах, адилтгах; 2. зэрэгцүүлэх, адилтгах, *жиших*, чацуулах.

РАВНЯ́ТЬСЯ 1. тийш зэрэгцэх; 2. зэрэгцэх, эгнэх, тэнцэх; **он не может ~ с ним в знаниях** тэр (*хүн*) түүнтэй мэдлэгээр эгнэхгүй; 3. болох, тэнцэх, адил байх, чацуу байх; (*заримдаа орчуулагдахгүй*); 4. зэрэгцэх, үлгэр авах, жишээ болгох; **~ на передовиков** тэргүүний хүмүүстэй зэрэгцэх.

РАГУ́ ястай махан хуурга.

РАД 1. баяртай байх, баярлах, баясах; ~ **вас видеть** тантай уулзсандаа баярлаж байна; 2. дуртай, дуртайяа; ~ **отдохнуть, да некогда** дуртайяа амрах сан, даан ч зав алга; ~ **стараться!** дуртайяа гүйцэтгэе! дуртайяа хийе!, хичээе!; ~-**радёхонек** их баяртай; ~ **не** ~ дуртай дургүй; **и не ~, сам не** ~ гэмших.

РАДА́Р радар.

РАДЕ́ТЬ оролцох, хичээх, зүтгэх, ~ **о деле** ажилдаа зүтгэх.

РА́ДИ 1. төлөө, тул, тусын тул; ~ **общего дела** нийт хэргийн төлөө, *нийтийн* тусын тулд; 2. тул, тулд; (*заримдаа хам, зэрэгцэх, урьдчилах нөхцөл үйлийн хэлбэрээр, мөн хийж, гэж гэсэн нөхцөл үйлээр орчуулна*); ~ **смеха** инээдэм болгон, инээдэм хийж, инээд хүргэх гэж; ~ **шутки** наадам болгож, тоглож, тоглоод; 3. төлөө, тулд, тул, гэж; ~ **чего ты пришёл?** чи юу гэж ирэв?

РАДИА́ЛЬН||ЫЙ цацраг; **~ая артерия** цацраг артери.

РАДИА́ТОР радиатор (аах хэрэгсэл).

РАДИА́ЦИЯ цацрал, цацраглах; **солнечная** ~ нарны цацрал.

РА́ДИЙ ради.

РАДИКА́Л 1. радикал; 2. эрс тас хүн, эрс шууд хүн, эрс хүн.

РАДИКАЛИ́ЗМ радикализм, радикал үзэл, радикал хөдөлгөөн.

РАДИКА́ЛЬНО эрс тас, эрс шууд, эрс.

РАДИКА́ЛЬН||ЫЙ 1. радикал; 2. эрс тас, эрс шууд, эрс; **~ые меры** эрс тас арга хэмжээ.

РАДИКУЛИ́Т радикулит (*нугасны мэдрэлийн язгуур урэвсэх*).

РА́ДИО радио; **передавать по** ~ радиогоор нэвтрүүлэх; **слушать** ~ радио сонсох.

РАДИОАКТИ́ВНОСТЬ радио идэвх.

РАДИОАКТИ́ВН||ЫЙ радио идэвхт; **~ые элементы** радиоидэвхт махбод, **~ое вещество** цацраг идэвхт бодис.

РАДИОАППАРА́Т радиоаппарат (*радио долгио цацаргадаг аппарат*).

РАДИОАППАРАТУ́РА радиоаппаратууд.

РАДИОВЕЩА́НИЕ радио нэвтрүүлэх, радио нэвтрүүлэг.

РАДИОВЕЩА́ТЕЛЬН||ЫЙ радио нэвтрүүлэх, радио нэвтрүүлгийн; **~ая станция** радио нэвтрүүлэх өртөө.

РАДИОВОЛНА́ радио долгио.

РАДИОГРА́ММА радио мэдээ, радиограмм.

РАДИОЖУРНА́Л радио сэтгүүл.

РАДИОИНФОРМА́ЦИЯ радио мэдээлэл.

РАДИОКОММЕНТА́ТОР радио тайлбарлагч.

РАДИОЛА́МПА радиолам.

РАДИОЛОКА́ТОР радиолокатор.

РАДИОЛОКАЦИО́ННЫЙ холын юмыг радио долгионы хүчээр харах, радиолокацийн.

РАДИОЛЮБИ́ТЕЛЬ радио сонирхогч.

РАДИОМА́ЧТА радио шураг.

РАДИОМЕ́ТР радиометр, цацраг хэмжигч.

РАДИООБОРУ́ДОВАНИЕ радио төхөөрөмж, радио тоноглол.

РАДИОПЕРЕДА́ТЧИК радио нэвтрүүлүүр.

РАДИОПЕРЕДА́ЧА радио нэвтрүүлэг.

РАДИОПЕРЕКЛИ́ЧКА радио ярилцаа.

РАДИОПРИЁМНИК радио хүлээн авагч.

РАДИОПРИЁМН||ЫЙ радио хүлээн авах; **~ая станция** радио хүлээн авах өртөө.

РАДИОСВЯ́ЗЬ радио холбоо.

РАДИОСЕ́ТЬ радио сүлжээ.

РАДИОСЛУ́ШАТЕЛЬ радио сонсогч.

РАДИОСТА́НЦИЯ радио хороо, радио өртөө.

РАДИОСТУ́ДИЯ радио танхим.

РАДИОТЕРАПИ́Я цацраг эмчилгээ.

РАДИОУ́ЗЕЛ радио зангилаа.

РАДИОУСТАНО́ВКА радио тоног (радиоаппарат, радиоаппаратууд).

РАДИОФИКА́ЦИЯ радиожуулах, радиожуулалт.

РАДИОФИЦИ́РОВАТЬ радиожуулах.

РАДИОЦЕ́НТР радио төв.

РАДИОЭЛЕКТРО́НИКА радиоэлектроник.

РАДИОЭЛЕКТРО́ННЫЙ радиоэлектрон.

РАДИ́РОВАТЬ радиогоор мэдээлэх.

РАДИ́СТ радио мэдээч.

РА́ДИУС 1. хигээс, радиус; 2. хүрэх газар; ~ **действия авиаций** нисэх хүчний хүрэх газар 3. хүрээ; ~ **действия** үйл ажиллагааны хүрээ.

РА́ДОВАТЬ баярлуулах, баясгах; ~ **успехами** амжилтаараа баярлуулах.

РА́ДОВАТЬСЯ баярлах, баясах, хөөрөх; ~ **успехам друзей** нөхрийн амжилтанд баярлах.

РАДО́Н радон (*химийн радио идэвхт махбод*).

РА́ДОСТНО баяртай, баясгалантай, баярлан, баясан, хөөрөх.

РА́ДОСТН||ЫЙ баярын, баяртай, баясгалант; **~ое событие** баяртай хэрэг, баяртай явдал; **~ое лицо** баярын магнай, баясгалантай царай.

РА́ДОСТ||Ь баяр, баясгалан, хөөр, баяр баясгалан, баяр хөөр; **испытывать** ~ *хөөр болох*; **быть вне себя от ~и** магнай хагартал баярлах; **на ~ях** баярласандаа; **не помнить себя от ~и** магнай хагартал баярлах; **на ~ях** баярласандаа.

РА́ДУГ||А солонго; **отливать всеми цветами ~и** өнгийн солонго татуулах.

РА́ДУЖНО баяртай, баясгалантай, сайхан, сайн.

РА́ДУЖН||ЫЙ 1. солонгын, солонгон; 2. баяртай, баясгалантай, гоё сайхан, сайхан; **всё видеть в ~ом свете** юм бүхнийг сайхан гэж харах; **~ая оболочка** солонгон бүрхүүл;

РАДУ́ШИЕ элэгсэг дотно харьцаа, сайн зан, хөөр, баяр.

РАДУ́ШНО элэгсэг дотно, хөөр болон, баяртай.

РАДУ́ШНЫЙ элэгсэг, дотно, баяртай, зан сайтай; ~ **хозяин** зан сайтай эзэн.

РАЖ хилэн; **войти в ~, прийти в** ~ хилэгнэх; галзуу ширүүн болох.

РАЗ I 1. удаа, нэг удаа, дахин (*дахих тооны дагавар (-таа, -тээ, -тоо, -төө)*); **семь** ~ долоон удаа; **в первый** ~ анх удаа; **несколько ~** хэдэн удаа; **на этот ~** энэ удаа; 2. нэг, ~, **два, три** нэг, хоёр, гурав; **ещё** ~ дахин; **в следующий ~, другой ~** хожим, дараа, сүүлд, **иной ~**, заримдаа; **~ом** нэгмөсөн; ~ **и навсегда** бүрмөсөн; **ни ~у** нэг ч... гүй; **как ~** чухам, яг; **как ~**

то, что нужно чухам хэрэгтэй юм; **шапка мне как ~** малгай над яг тааруй байна.

РАЗ II нэг өдөр (*орой өглөө*); **~ вечером** нэг орой.

РАЗ III бол, аваас, нэгэнт... бол, нэгэнт... аваас; **~ он пришёл, пусть поговорит со мной** тэр нэгэнт ирсэн бол надтай яриг.

РАЗБА́ВИТЬ шингэрүүлэх, ус холих, сулруулах; **~ молоко водой** сүүнд ус холих.

РАЗБАВЛЕ́НИЕ шингэрүүлэлт.

РАЗБАВЛЯ́ТЬ шингэрүүлэх, ус холих, сулруулах; **~ молоко водой** сүүнд ус холих.

РАЗБАВЛЯ́ТЬСЯ шингэрүүлэгдэх, холигдох, сулруулагдах, шингэрэх, сулрах.

РАЗБАЗА́РИВАНИЕ үрэх, үрэгдүүлэх, үрэгдүүлэлт.

РАЗБАЗА́РИВАТЬ үрэх, үрэгдүүлэх, үрэгдүүлэлт.

РАЗБАЗА́РИТЬ үрэх, үрэгдүүлэх.

РАЗБА́ЛТЫВАНИЕ сэгсрэлт, хутгалт.

РАЗБА́ЛТЫВАТЬ I хутгах, холих, багсрах, зуурах.

РАЗБА́ЛТЫВАТЬ II чалчин задруулах, чалччихах.

РАЗБЕ́Г прыгать с ~а гүйж ирээд харайх; **удариться с ~у** гүйж ирээд юм мөргөх.

РАЗБЕГА́ТЬСЯ 1. зугтан тарах, бутран зугатах; 2. эрчлэн гүйх, гүйж ирэх.

РАЗБЕЖА́||ТЬСЯ 1. зугтан тарах, бутран зугатах; **толпа ~лась** олон хүн бутран сарнив; 2. эрчлэн гүйх, гүйж ирэх.

РАЗБЕРЕДИ́ТЬ хөндөх, сэндэх, сэдэх, сэдрээх; **~ раны** шарх сэндэх; **~ сердечные раны** сэтгэлийн шархыг сэдэх.

РАЗБИВА́ТЬ 1. бутлах, хагалах, хага цохих; 2. хуваах, хэсэглэх; 3. шаах, босгох; 4. гэмтээх, эвдлэх; 5. эвдэх, хөнөөх, хохируулах, салгаж сарниулах, талаар болгох; 6. бут цохих, дарах.

РАЗБИВА́||ТЬСЯ дэлдэн цацрах; **морские волны ~лись о берег** тэнгисийн давалгаа эрэг дэлдэн цацарч байв.

РАЗБИ́ВКА 1. тарих, суулгах, тарилт, суулгалт; 2. салгах, салгалт.

РАЗБИНТОВА́ТЬ,

РАЗБИНТО́ВЫВАТЬ боолтыг тайлах, ороолтыг тайлах; **~ руку** гарын боолтыг тайлах.

РАЗБИРА́ТЕЛЬСТВО шүүх, байцаах, хянах, байцаалга, хяналга.

РАЗБИРА́||ТЬ 1. цөмийг авчих, булгыг худалдан авах; 2. задлах, салган тавих, эвдлэх; 3. хураах, хурааж тавих, задалж тавих, цэгцлэх; 4. тараах; 5. судлах, шүүх, байцаах; 6. задлан шинжлэх, шүүмжлэн үзэх; 7. мэдэх, таних, ойлгох, гаргах; 8. автах, төрөх; 9. соггоох, толгойд гарах; 10. шилэх, сонгох; **брать все, не ~я** шилэлгүй бүгдийг авах.

РАЗБИРА́ТЬСЯ 1. юмаа хураах, эмхлэх, цэгцлэх; 2. учрыг олох, ойлгох, мэдэх; 3. задрах, задлагдах; 4. гүйлгээтэй байх, гүйх, худалдагдах; 5. хэлэлцэх, зөвлөн хэлэлцэх, хэлцэгдэх, тодорхой болох, харагдах; **этот вопрос будет ~ на совещании** энэ асуудлыг зөвлөгөөн дээр хэлэлцэнэ.

РАЗБИТНО́Й гавшгай, шаламгай.

РАЗБИ́ТОСТЬ цуцалт, тэнхээдэл; **он почувствовал утомление и ~** тэр (*хүн*) ядарч цуцсан байв.

РАЗБИ́Т||ЫЙ 1. эвдэрхий, эвдэрсэн, хагархай, хагарсан; **~ая чашка** хагархай аяга; 2. бут цохигдсон; 3. эвдэрсэн, салж сарнисан, хөнөөгдсөн, хохирсон; **палатка, ~ая на берегу реки** мөрний эрэгт шаасан майхан; 5. цуцсан, цуцарсан, тэнхээдсэн; **чувствовать себя ~ым** биеэ цуцрах; **~ параличом** саа дайрсан.

РАЗБИ́||ТЬ 1. бутлах, хагалах, хага цохих; **~ стекло** шил хагалах; **~ в дребезги** бут цохих, хага цохих; 2. хуваах, хэсэглэх; 3. шаах, босгох; **~ палатку** майхан шаах; 4. гэмтээх, эвдлэх; 5. эвдэх, хөнөөх, хохируулах, салгаж сарниулах, талаар болгох; **~ надежды** горьдсоны нь талаар болгох; 6. бут цохих, дарах; **~ в пух и прах** үнсэн товрог болтол бут цохих; **его ~л паралич** түүнийг саа дайрчээ.

РАЗБИ́||ТЬСЯ 1. хагарах, бутрах; **бутылка ~лась** шил лонх хагарав; **~ в дребезги** бут үсрэх, юүрэн унах; 2. хуваагдах, (*хэсэл*) болох, тасрах; 3. бэртэх, гэмтэх, биеэ бэртээх, биеэ гэмтээх; **~ при падении** унаж бэртэх.

РАЗБОГАТЕ́ТЬ баяжих.

РАЗБО́Й дээрэм.

РАЗБО́ЙНИК дээрэмч, будлиан хутгагч.

РАЗБО́ЙНИЧАТЬ дээрэмдэх, дээрэм хийх.

РАЗБО́ЙНИЧИЙ дээрэмчний, дээрмийн, дээрэмч; **~ притон** дээрэмчний үүр.

РАЗБОЛЕ́ТЬСЯ ихэд өвчлөх, өвдөх.

РАЗБО́ЛТАННОСТЬ ах захгүй явдал, эх захгүй байх, задгай зан.

РАЗБО́ЛТАННЫЙ ах захгүй, эх захгүй, задгай; **~ характер** задгай зан.

РАЗБОЛТА́ТЬ I 1. холих, хутгах, багсрах, зуурах; 2. сулруулах, холхиулах; **~ гайку** эм эрэг холхиулах.

РАЗБОЛТА́ТЬ II чалчин задруулах, чалччихах; **~ секрет** нууц чалчин задруулах.

РАЗБОЛТА́ТЬСЯ I 1. хутгалдах, хутгагдах, холигдох, багсрагдах, зуурагдах; 2. сулрах, холхих; 3. ах захаа алдах, эх захгүй болох, задгайрах.

РАЗБОЛТА́ТЬСЯ II үг дэлгэх, чалчиж гарах.

РАЗБОМБИ́ТЬ бут бөмбөгдөх.

РАЗБО́Р 1. задлан шинжлэх; **грамматический ~** хэлзүйн үүднээс задлан шинжлэх; 2. шүүн үзэх; **~ дела** хэрэг шүүн үзэх; 3. чанар, зэрэг; 4. шилэлт; **с ~ом** шилэн, сонгон; **без ~у** 1) шилэлгүй, сонголгүй; 2) ялгалгүй; 3) ойлголгүй, ухалгүй; □ **прийти к шапочному ~у** сүүл барьж ирэх.

РАЗБО́РКА 1. ялгах, эмхлэх; 2. (*машины*) задлах.

РАЗБО́РНЫЙ задардаг, салдаг; **~ шкаф** задардаг шүүгээ.

РАЗБО́РЧИВО 1. гаргагдахаар, тод; **~ писать** гаргагдахаар бичих; 2. шилж, сонгож, таньж; **~ относиться к людям** хүнийг шилж, сонгож харилцах.

РАЗБО́РЧИВОСТЬ 1. гаргагдахаар (*байх*), тод (*байх*); 2. шилж харилцах, сонгож харьцах, таньж байх; **с ~ю выбирать друзей** нөхдийг шилж авах.

РАЗБО́РЧИВЫЙ 1. гаргагддаг, тод; **~ почерк** гаргагддаг үсэг, тод бичиг; 2. шилж сонгодог, шилэмтгий, голомтгой, цамаан; **он разборчив в еде** тэр цамаан хүн.

РАЗБРА́СЫВАТЬ тархаан хаях, цацах, сандааж хаях, сандаах.

РАЗБРА́СЫВАТЬСЯ 1. хамагдан хаягдах, цацагдан хаягдах; 2. юм юм оролдох, олон юманд самбаганах.

РАЗБРЕДА́ТЬСЯ тарах, тархах, сарних.

РАЗБРЕСТИ́СЬ тарах, тархах, сарних.

РАЗБРО́Д зөрөлдөөн, хямралдаан.

РАЗБРО́САННОСТЬ тархай байдал, таруу байх, хол хол байх.

РАЗБРО́САННЫЙ хол хол, таруу, тархай.

РАЗБРОСА́ТЬ тархаан хаях, цацах, сандааж хаях, сандаах; **~ бумаги** цаас тарааж хаях.

РАЗБРОСА́ТЬСЯ хамагдан хаягдах, цацагдан хаягдах.

РАЗБРО́СИТЬ ийш тийш хаях.

РАЗБРЫ́ЗГАТЬ түсэргэх, үсэргэх, цацах.

РАЗБРЫ́ЗГАТЬСЯ цалгих, цалгин цацрах.

РАЗБРЫ́ЗГИВАНИЕ цацалт, шүршилт.

РАЗБУДИ́ТЬ сэрээх.

РАЗБУХА́НИЕ 1. хөөх, манхайх, бамбайх, бантайх, тэсгийх; 2. хэтэрхий их болох, хэмжээнээс хэтрэх, хэмжээ хирээгүй болох.

РАЗБУХА́ТЬ 1. хөөх, манхайх, бамбайх, бантайх, банхайх, тэсгийх; 2. хэтэрхий их болох, хэмжээнээс хэтрэх, хэмжээ хирээгүй болох.

РАЗБУ́ХНУТЬ 1. хөөх, манхайх, бамбайх, бантайх, банхайх, тэсгийх; 2. хэтэрхий их болох, хэмжээнээс хэтрэх, хэмжээ хирээгүй болох.

РАЗБУШЕВА́||ТЬСЯ 1. шуургалах, догшрох, харанхуйлан салхилах; **ветер ~лся** салхи харанхуйлан салхилах; 2. ганирах, агсчих.

РАЗБУЯ́НИТЬСЯ агсан тавих, агсамнах, агсчих.

РАЗВА́Л 1. эвдрэл, сүйдэл, сарнил, унал; 2. **книжный ~** номны худалдаа.

РАЗВА́ЛИВАТЬ 1. (*эвдэн*) унагах, унагаах, эвдэн хаях, сарниулах, бутраах; 2. унагах, унагаах.

РАЗВА́ЛИВАТЬСЯ 1. (*эвдрэн*) унах, сарних, эвдрэх, бутрах; 2. унах; 3. хэлхийн суух, халхайн суух.

РАЗВА́ЛИНА үлгэн салган хүн.

РАЗВА́ЛИНЫ эвдэрхий (*балгас*); **~ города** эвдэрхий балгас.

РАЗВАЛИ́ТЬ 1. (*эвдрэн*) унагах, унагаах, эвдэн хаях, сарниулах, бутраах; **~ стену** хэрэм эвдэн унагах; 2. унагах, *унагаах*; **~ работу** ажил унагах.

РАЗВАЛИ́||ТЬСЯ 1. (*эвдрэн*) унах, сарних, эвдрэх, бутрах; **стена ~лась** хэрэм эвдэн унав; 2. унах; 3. хэлхийн суух, халхайн суух; **~ на стуле** сандал дээр халхайн суух.

РАЗВАЛЯ́ТЬ элдэх; **~ тесто** гурил элдэх.

РАЗВА́РИВАТЬ шаз чанах, шалз чанах, шазлах, шалзлах, үлт чанах, үлтлэх.

РАЗВА́РИВАТЬСЯ *шазрах, шалзлах, үлтлэх.*

РАЗВАРИ́ТЬ шаз чанах, шалз чанах, шазлах, шалзлах, үлт чанах, үлтлэх; **~ мясо** мах шаз чанах, мах шалзлах.

РАЗВАРИ́||ТЬСЯ шазрах, шалзрах, үлтрэх; **ноги ~лись** шийр шалзрав.

РАЗВАРН||О́Й шаз чанасан, шалз чанасан, үлт чанасан, шазарсан, шалзарсан, үлтэрсэн; **~ое мясо** шалзарсан мах.

РА́ЗВЕ 1. үү; **~ он уже приехал?** Тэр (*хүн*) ирсэн гэж үү? 2. ямар; 3. магад, гагц, зөвхөн **придут все кроме ~ него** гагц түүнээс бусад нь цөм ирэх байх; 4. *союз, со словом «только» или без него* -гүй л бол өөр; **никто не знает этого, ~ только он** тэр (*хүн*) мэдэхгүй л бол өөр хэн ч мэдэхгүй.

РАЗВЕВА́||ТЬ хийсгэх, намилзуулах, дэрвэлзүүлэх, дэрвүүлэх, дэрвэгнүүлэх, үлээх; **ветер ~ет флаги** салхи далбаа намилзуулна, салхинд далбаа намилзана.

РАЗВЕВА́||ТЬСЯ хийсэх, намилзах, дэрвэх, дэрвэлзэх, дэрвэгнэх, сэрвэлзэх, сэрвэгнэх; **волосы ~ются от ветра** үс салхинд сэрвэлзэнэ.

РАЗВЕ́ДАТЬ 1. сурч мэдэх, сураглаж мэдэх, турших, туршин мэдэх; **~ о чьих-нибудь намерениях** хүний санал хүслийг сураглаж мэдэх, 2. тагнах, тагнуул хийх, турших, туршуул хийх, заншлах; 3. хайх, хайгуул хийх, эрэх тэмтрэх.

РАЗВЕДЕ́НИЕ I ноцоох, асаах, ноцоолт, асаалт; **~ огня** гал ноцоох;

РАЗВЕДЕ́НИЕ II шингэрүүлэх, шингэрүүлэлт, ус холих, зуурах, хутгах, холих.

РАЗВЕДЕ́НИЕ III ургуулах, тарих, ургуулга, тарилга, өсгөх, өсгөлт, үржүүлэх, үржүүлэлт, тэжээх.

РАЗВЕДЁННЫЙ салсан.

РАЗВЕ́ДК||А 1. тагнах, тагнуул хийх, турших, туршуул хийх, тагнуул, туршуул; **отправиться в ~у** тагнуулд гарах, тагнуул хийхээр явах; 2. хайх, эрэх, тэмтрэх, хайгуул; **~ полезных ископаемых** ашигт малтмал хайх; 3. тагнуул, туршуул; **конная ~** морьт тагнуул; 4. тагнуулын газар.

РАЗВЕ́ДОЧНЫЙ 1. тагнуулын, туршуулын; 2. хайгуулын.

РАЗВЕ́ДЧИК 1. тагнуул, туршуул, тагнуулч, туршуулч; 2. хайгуулч

РАЗВЕ́ДЫВАНИЕ 1. *тагнах, турших, тагнуул, туршуул;* 2. хайх, эрэх, хайгуул.

РАЗВЕ́ДЫВАТЕЛЬН||ЫЙ 1. тагнуулын, туршуулын, тагнах, турших; **~ отряд** тагнуулын баг; 2. хайгуулын, **~ая экспедиция** хайгуулын (*шинжилгээний*) анги.

РАЗВЕ́ДЫВАТЬ 1. сурч мэдэх, сураглаж мэдэх, турших, туршин мэдэх; 2. тагнах, тагнуул хийх, турших, туршуул хийх, заншлах; 3. хайх, хайгуул хийх, эрэх, тэмтрэх.

РАЗВЕЗТИ́ I зөөх, зөөн тараах, хүргэх, аваачих; **~ посылки** илгээлт хүргэх.

РАЗВЕЗ||ТИ́ II шавар шавхай болох; **дороги ~ло от дождей** бороо орж, зам шавар шавхай болов

РАЗВЕ́ИВАТЬ 1. тараах, үлээх, тараах, сарниулах, хөөх, хийсгэх; 2. арилгах, үгүй болгох, устгах, сарниулах.

РАЗВЕНЧА́ТЬ ширээнээс нь шилжүүлэх, хүндгүй болгох, нэр төргүй болгох.

РАЗВЕ́НЧИВАТЬ *ширээнээс нь шилжүүлэх, хүндгүй болгох,* нэр төргүй болгох.

РАЗВЕРЗА́ТЬСЯ ангайх, ангайчих, ангайчхах, ангасхийх; **бездна разверзлась** ёроолгүй нүх ангайн харагдав.

РАЗВЁРНУТЫЙ 1. дэлгэмэл, дэлгээтэй, дэлгээстэй, дэлгэсэн, задалсан; 2. өргөн дэлгэр, өргөн их, өрнөсөн, нэлэнхүй, газар бүхэн.

РАЗВЕРНУ́ТЬ 1. дэлгэх, задлах; **~ ковёр** хивс дэлгэх; **~ пакет** битүүмж задлах; 2. өргөн дэлгэрүүлэх, өргөн явуулах, өрнүүлэх, бадруулах; 3. төгс үзүүлэх, бүрэн гаргах, дэлгэрүүлэх, дэвжүүлэх; 4. тэлэх, тэлэн жагсах; **~ строй** жагсаалаа тэлэх; 5. эргүүлэх;

РАЗВЕРНУ́||ТЬСЯ 1. дэлгэгдэх, задрах; **свёрток ~лся** боодол задрав; 2. өргөн дэлгэрэх, өргөн явуулагдах, өрнөх; 3. бүрэн гарах, төгс үзэгдэх, дэлгэрэх, дэвжих; 4. эргэх; **самолёт ~лся** нисэх онгоц эргэв.

РАЗВЕРСТА́ТЬ хуваах, хуваарилах.

РАЗВЁРСТКА хуваалга, хуваарилга, хуваалт, хуваарилалт.

РАЗВЁРСТЫВАТЬ хуваах, хуваарилга, хуваалт, хуваарилалт.

РАЗВЁРТЫВАНИЕ 1. дэлгэх, дэлгэлт, задлах, задлалт; 2. өргөн явуулах, өргөн дэлгэрүүлэх, өргөн явуулалт, өргөн дэлгэрүүлэлт; 3. дэвжүүлэх, дэвжүүлэлт, өргөтгөх, өргөтгөлт.

РАЗВЁРТЫВАТЬ 1. дэлгэх, задлах, задлалт; 2. өргөн явуулах, *өргөн дэлгэрүүлэх,* бадруулах; 3. төгс үзүүлэх, бүрэн гаргах, дэлгэрүүлэх, дэвжүүлэх; 4. тэлэх, тэлэн жагсах; 5. эргүүлэх.

РАЗВЁРТЫВАТЬСЯ 1. дэлгэгдэх, задрах; 2. өргөн дэлгэрэх, өргөн явуулагдах; 3. бүрэн гаргах, төгс үзэгдэх, дэлгэрэх, дэвжих; 4. эргэх.

РАЗВЕ́С жигнэн хуваах.

РАЗВЕСЕЛИ́ТЬ уйтгар сэргээх, хөгжөөх, баясгах.

РАЗВЕСЕЛИ́ТЬСЯ уйтгар сэргэх, хөгжих, баясах.

РАЗВЕ́СИСТЫЙ саглагар, сагсгар, саравгар, олон салаатай, салаа мөчир ихтэй; **~ дуб** саглагар царс.

РАЗВЕ́СИТЬ I чигнэн хуваах; **~ хлеб** талх чигнэн хуваах.

РАЗВЕ́СИТЬ II өлгөх; **~ бельё** дотуур хувцас өлгөх; **~ уши** чих тавин сонсох.

РАЗВЕСНО́Й чигнэж худалддаг, чигнүүрээр худалддаг.

РАЗВЕСТИ́ I 1. тарааж өгөх, хүргэх, хүргэж өгөх, тараан тавих; 2. хагацуулах, салгах; **судьба развела друзей** нөхдийг хувь заяа нь хагацуулав; 3. салгах; 4. солбиулах, солиу болгох, (*хоёр тийш*) солбиулан тавих; **~ руками** гайхаж гараа тэлэх.

РАЗВЕСТИ́ II зуурах, хутгах, ус холих, шингэрүүлэх, уусгах; **~ краски** будаг зуурах;

РАЗВЕСТИ́ III 1. өсгөх, үржүүлэх, олшруулах; ~ **свиней** гахай өсгөх; 2. ургуулах, тарих; ~ **сад** цэцэрлэг тарих; 3. дэлгэх, тарих; ~ **пустые разговоры** хоосон яриа дэлгэх.

РАЗВЕСТИ́ VI ноцоох, асаах, тавих; ~ **огонь** гал ноцоох; ~ **костёр** түүдэг асаах.

РАЗВЕСТИ́СЬ I салах; ~ **с женой** эхнэрээсээ салах.

РАЗВЕСТИ́СЬ II олшрох, өсөх, үржих; **развелось много мух** ялаа олшров.

РАЗВЕТВИ́||ТЬСЯ салаалах, салаатах, салбарлах; **ручей ~лся** горхи салаалав.

РАЗВЕТВЛЕ́НИ||Е 1. ац, салаалуур, салааалга, уулзвар; **на ~и шоссе** засмал замын уулзвар дээр; 2. салаа, салбар.

РАЗВЕТВЛЁНН||ЫЙ салаатай (*олон*) салбартай, (*олон*) салаа; **~ая железная дорога** салаа төмөр зам.

РАЗВЕТВЛЯ́ТЬСЯ салаалах, салаатах, салбарлах.

РАЗВЕ́ШАТЬ өлгөх, ~ **картины** зураг өлгөх.

РАЗВЕ́ШИВАТЬ I чигнэн хуваах.

РАЗВЕ́ШИВАТЬ II өлгөх.

РАЗВЕ́ШИВАТЬСЯ I чигнэгдэн хуваагдах.

РАЗВЕ́ШИВАТЬСЯ II өлгөгдөх

РАЗВЕ́Я||ТЬ 1. тараах, үлээн тараах, сарниулах, хөөх, хийсгэх; **ветер ~л облака** салхи үүлсийг сарниулав; 2. арилгах, үгүй болгох, устгах, сарниулах; ~ **сомнения** сэжиг арилгах.

РАЗВЕ́Я||ТЬСЯ 1. тарах, сарних, хийсэх; **пыль ~лась** тоос сарнив, 2. сарних устах, арилах, үгүй болох; **тоска ~лась** гуниг арилав.

РАЗВИВА́ТЬ I эрчий нь хариулах, эрчий нь гаргах.

РАЗВИВА́ТЬ II 1. боловсруулах, сайжруулах, чийрэгжүүлэх, чангаруулах, бэхжүүлэх, батжуулах; 2. боловсруулах, сайжруулах, хөгжүүлэх; 3. хөгжүүлэх, дэлгэрүүлэх, бадруулах; 4. дэлгэрүүлэх, гүнзгийрүүлэх.

РАЗВИВА́ТЬСЯ I эрч нь гарах, задрах.

РАЗВИВА́ТЬСЯ II 1. боловсрох, сайжрах, бэхжих; 2. хөгжих, дэлгэрэх, бадрах.

РАЗВИ́ЛИНА 1. ац гишүү, ац мод; 2. ац уулзвар, салаа, ~ **дороги** салаа зам.

РАЗВИ́ЛИСТЫЙ ац,салаа; ~ **сук** ац гишүү, салаа гишүү.

РАЗВИНТИ́ТЬ эрэгдэж авах, мултлах.

РАЗВИНТИ́ТЬСЯ 1. эрэг сулран гарах, мултрах, сугаран гарах; 2. тэсгэлгүй болох, муудах.

РАЗВИ́НЧЕНН||ЫЙ 1. эрэгдэж авсан, мулталж авсан; 2. тэсгэлгүй болсон, муудсан, 3. гуйвсан, гуйвж туйвсан, гуйвагнасан; **~ая походка** гуйвагнасан алхаа.

РАЗВИ́НЧИВАТЬ эрэгдэж авах, мултлах.

РАЗВИ́НЧИВАТЬСЯ 1. эрэг сулран гарах, мултрах, сугаран гарах; 2. тэсгэлгүй болох, муудах.

РАЗВИ́ТИ||Е 1. хөгжих, хөгжилт, дэвжих, дэвжилт, боловсрох; 2. хөгжил, хөгжилт, дэвжил, дэвжилт, боловсролт, боловсрол; 3. хөгжил; **закономерность общественного ~я** нийгэмлэгийн хөгжлийн зүй тогтоол; **диалектическое ~** диалектик хөгжил.

РАЗВИТ||О́Й 1. хөгжилтэй, хөгжсөн, дэвжилтэй, дэвжсэн, боловсорсон, дэлгэрсэн; **~ая промышленность** хөгжсөн үйлдвэр; 2. боловсронгуй, боловсорсон; ~ **юноша** боловсронгуй залуу.

РАЗВИ́ТЬ I эрчий нь хариулах, эрчий нь гаргах; ~ **верёвку** дээсний эрч хариулах.

РАЗВИ́ТЬ II 1. боловсруулах, сайжруулах, чийрэгжүүлэх, чангаруулах, бэхжүүлэх, батжуулах; ~ **память** ойгоо сайжруулах, цээж сайтай болох, 2. боловсруулах, сайжруулах, хөгжүүлэх; ~ **ум** ухаанаа боловсруулах; 3. хөгжүүлэх, дэлгэрүүлэх, бадруулах; 4. дэлгэрүүлэх, гүнзгийрүүлэх; ~ **чью-нибудь мысль** хүний бодол гүнзгийрүүлэх.

РАЗВИ́||ТЬСЯ I эрч нь харих, эрч нь гарах, задрах; **волосы ~лась** үс задрав.

РАЗВИ́ТЬСЯ II 1. боловсрох, сайжрах, бэхжих; 2. хөгжих, дэлгэрэх, бадрах.

РАЗВЛЕКА́ТЬ зугаацуулах, уйтгарыг гаргах, наадуулах.

РАЗВЛЕКА́ТЬСЯ зугаацах, уйтгараа сэргээх, наадах

РАЗВЛЕЧЕ́НИЕ зугаа, наадам.

РАЗВЛЕ́ЧЬ зугаацуулах, уйтгарыг гаргах, наадуулах.

РАЗВЛЕ́ЧЬСЯ зугаацах, уйтгараа сэргээх, наадах.

РАЗВО́Д I 1. салах, салгах; **получить** ~ салах; 2. халах.

РАЗВО́Д II өсгөх, үржүүлэх, өсгөлт, үржүүлэлт, үр хөрөнгө; **оставить на** ~ үр хөрөнгө болгон үлдээх.

РАЗВОДИ́ТЬ I 1. тарааж өгөх, хүргэх, хүргэж өгөх, тарааж өгөх; 2. хагацуулах, салгах; 3. салгах; 4. солбиулах, солиу болгох, (*хоёр тийш*) солбиулах тавих.

РАЗВОДИ́ТЬ II зуурах, хутгах, ус холих, шингэрүүлэх.

РАЗВОДИ́ТЬСЯ I салах

РАЗВОДИ́ТЬСЯ II олшрох, өсөх, үржих.

РАЗВО́ДКА 1. солбиулан, олиу болгох, хоёр тийш солбиулан тавих; 2. түгээлт, түгээгүүр.

РАЗВОДНО́Й ~ мост салдаг гүүр.

РАЗВО́ДЫ хээ угалз.

РАЗВО́З тарааж өгөх, хүргэх,

РАЗВОЗИ́ТЬ зөөх, зөөн тараах, хүргэх аваачих.

РАЗВОЗИ́ТЬСЯ хүргэгдэх.

РАЗВО́ЗКА 1. тараан өгөх, хүргэх; 2. зөөх.

РАЗВОЛНОВА́ТЬ сэтгэл хөдөлгөх, донсолгох.

РАЗВОЛНОВА́ТЬСЯ сэтгэл хөдлөх, донслох.

РАЗВОРА́ЧИВАТЬ сандрах, зад татах.

РАЗВОРА́ЧИВАТЬ 1. дэлгэх задлах; 2. өргөн дэлгэрүүлэх, өргөн явуулах, бадруулах; 3. төгс үзүүлэх, бүрэн гаргах, дэлгэрүүлэх, дэвжүүлэх; 4. тэлэх,тэлэн жагсаах; 5. эргүүлэх.

РАЗВОРА́ЧИВАТЬСЯ 1. дэлгэгдэх, задрах; 2. өргөн дэлгэрэх, өргөн явуулах; 3. төгс үзүүлэх, бүрэн гаргах, дэлгэрүүлэх, дэвжүүлэх; 4. эргэх.

РАЗВОРО́Т өсөдт, хөгжилт, бадралт.

РАЗВОРОТИ́ТЬ сандрах, зад татах.

РАЗВОРОШИ́ТЬ уудлах, урвуулах.

РАЗВОРЧА́ТЬСЯ янших, үглэх.

РАЗВРА́Т 1. садар, садар самуун, ужид, завхайрал; 2. зальхай явдал.

РАЗВРАТИ́ТЬ 1. садар болгох, завхайрах; 2. зальхай явдал.

РАЗВРАТИ́ТЬСЯ 1. садар болох, завхайрах; 2. зальхай болох, зальхайруулах.

РАЗВРА́ТНИК садар хүн, садар самуун хүн, завхай хүн.

РАЗВРА́ТНИЦА садар эм, садар самуун эмэгтэй.

РАЗВРА́ТНИЧАТЬ дарлах, ужидлах, завхайрах.

РАЗВРА́ТНЫЙ 1. садар, садар самуун, завхай; 2. зальхай.

РАЗВРАЩА́ТЬ 1. садар болгох, завхайруулах; 2. зальхай болгох, зальхайруулах.

РАЗВРАЩА́ТЬСЯ 1. садар болох, завхайрах; 2. зальхай болох, зальхайрах.

РАЗВРАЩЁННЫЙ завхайрсан.

РАЗВЬЮ́ЧИВАТЬ ачаа буулгах.

РАЗВЬЮ́ЧИТЬ ачаа буулгах.

РАЗВЯЗА́ТЬ 1. тайлах, задлах, ~ **узел** зангилаа тайлах; 2. хөгжөөх, дэвжээх; ~ **войну** дайн дэгдээх, ~ **язык** яриулах, хөөрүүлэх.

РАЗВЯЗА́ТЬСЯ 1. тайлдах, алдуурах, задрах; 2. салах хагацах.

РАЗВЯ́ЗКА төгсгөл, тайлал, ~ **повести** туужийн тайлал.

РАЗВЯ́ЗНО увайгүй, хэт нүүрэмгий; **вести себя ~** хэт нүүрэмгий загнах.
РАЗВЯ́ЗНЫЙ увайгүй, хэт нүүрэмгий.
РАЗВЯ́ЗЫВАНИЕ 1. тайлах, задлах, тайлалт, задлалт; 2. хөгжөөх, дэвжээх, *хөгжөөлт, дэвжээлт.*
РАЗВЯ́ЗЫВАТЬ 1. тайлах, задлах; 2. хөгжөөх, дэвжээх.
РАЗВЯ́ЗЫВАТЬСЯ 1. тайлдах, алдуурах, задрах; 2. салах, хагацах.
РАЗГАДА́ТЬ таах, тааж мэдэх.
РАЗГА́ДКА 1. таах, таалт; 2. тайлбар.
РАЗГА́ДЫВАТЬ таах, тааж мэдэх.
РАЗГА́ДЫВАТЬСЯ таагдах, тайлбарлагдах.
РАЗГА́Р ид; **в ~е** ид дундаа; **в самом ~е** бүр ид дундаа; **в ~е лета** зуны ид дунд; **в ~е боя** тулааны ид дунд.
РАЗГИБА́НИЕ тэнийлгэх.
РАЗГИБА́||ТЬ тэнийлгэх, шулуутгах, тэгшлэх; **работать, не ~я спины** борви бохирохгүй ажиллах.
РАЗГИБА́ТЬСЯ тэнийх, шулуун болох, цэх болох.
РАЗГИЛЬДЯ́Й салан задгай.
РАЗГИЛЬДЯ́ЙНИЧАТЬ салан оргих.
РАЗГИЛЬДЯ́ЙСТВО салан зан, задгай байдал.
РАЗГЛАГО́ЛЬСТВОВАТЬ чалчих, дэмий донгосох.
РАЗГЛА́ДИТЬ индүүдэх, илүүрдэх, гөлийлгөх, толийлгох, тэнийлгэх; **~ морщины на лбу** магнайнхаа үрчлээсийг тэнийлгэх.
РАЗГЛА́ДИТЬСЯ илүүрдэгдэх, индүүдэгдэх, гөлийх, толийх, тэнийх.
РАЗГЛА́ЖИВАТЬ индүүдэх, илүүрдэх, *гөлийлгөх, толийлгох,* тэнийлгэх.
РАЗГЛА́ЖИВАТЬСЯ илүүрдэгдэх, индүүдэгдэх, гөлийх, толийх, тэнийх.
РАЗГЛАСИ́ТЬ,
РАЗГЛАША́ТЬ задруулах, зар тараах.
РАЗГЛАШЕ́НИЕ задруулах, зар тараах.
РАЗГЛЯДЕ́ТЬ,
РАЗГЛЯ́ДЫВАТЬ ширтэх, ширтэн харах, харах.
РАЗГНЕ́ВАТЬ унтууцуулах, хилэгнүүлэх, хилэн бадруулах.
РАЗГНЕ́ВАТЬСЯ унтууцах, хилэгнэх, хилэн бадрах.
РАЗГОВА́РИВАТЬ ярилцах, хөөрөлдөх, хүүрнэлдэх.
РАЗГОВО́Р яриа хөөрөө, хөөрөлдөөн, хүүрнэлдээн; **вести ~** ярилцах; **без лишних ~ов** үг дуугүй, олон таван үггүй; **завязать ~ с кем-нибудь** хүнтэй ярих.
РАЗГОВОРИ́ТЬСЯ 1. ярианд халах, ярьж гарах; 2. ярих, хөөрөх.
РАЗГОВО́РНЫЙ ярианы; **~ язык** ярианы хэл.
РАЗГОВО́РЧИВЫЙ яриа, үгэнд дуртай.
РАЗГО́Н 1. тараах, үлдэн хөөх; 2. гүйж ирэх, хар гүйхээрээ давхих; **прыжок с ~а** гүйж ирээд харайх.
РАЗГОНЯ́ТЬ 1. тараах, үлдэн хөөх; 2. сэргээх, гаргах, дарах; 3. улам хурдлуулах, хар хурдаараа давхих; 4. хөөх, сарниулах.
РАЗГОРА́ЖИВАТЬ таслах, таслан салгах, хаших.
РАЗГОРА́ЖИВАТЬСЯ тасрах, тусгаарлах, тасран салах.
РАЗГОРА́ТЬСЯ 1. ноцох, асах, шатах, бадрах; 2. улайх, час улаан болох; 3. шатах, дэгдэх.
РАЗГОРОДИ́ТЬ таслах, таслан салгах, хаших; **~ огород** ногооны газар хаших.
РАЗГОРОДИ́ТЬСЯ тасрах, тасран салах тусгаарлах.
РАЗГОРЯЧИ́ТЬ хөөргөх, эгдүүцүүлэх, агсамнуулах; **~ коня** морь агсамнуулах.
РАЗГОРЯЧИ́ТЬСЯ 1. хөөрөх, агсамнах, эгдүүцэх; 2. халамцах, дулаацах; **~ от вина** дарсанд халамцах.
РАЗГРА́БИТЬ дээрэмдэх, тонох.
РАЗГРАБЛЕ́НИЕ дээрэмдэх, тонох, дээрэмдэлт, тонолт.
РАЗГРАНИЧЕ́НИЕ 1. *зааглах, хязгаар тогтоох,* 2. зааглах, зааглан тодорхойлох, зааглан салгах; **~ обязанностей** үүргийг зааглах.
РАЗГРАНИ́ЧИВАТЬ 1. зааглах, хязгаар тогтоох; 2. зааглах, зааглан тодорхойлох, зааглан салгах.
РАЗГРАНИЧИ́ТЕЛЬНЫЙ зааглах, хязгаарлах, заагласан, хязгаарласан.
РАЗГРАНИ́ЧИТЬ 1. зааглах, хязгаар тогтоох; 2. зааглах, зааглан тодорхойлох, зааглан салгах.
РАЗГРАНИ́ЧИТЬСЯ онцгойрох, тусгаарлах, ялгаран тасрах.
РАЗГРАФИ́ТЬ хүснэглэх, хүснэгт татах, шугамдах.
РАЗГРЕБА́ТЬ тараах.
РАЗГРЕСТИ́ малтах, тараах.
РАЗГРО́М 1. бут цохих, бут ниргэх; 2. сүйтгэх, бусниулах, сүйтгэлт, бусниулалт; 3. ундуй, сундуй.
РАЗГРОМИ́ТЬ 1. бут цохих, бут ниргэх; 2. сүйтгэх, бусниулах.
РАЗГРУЖА́ТЬ 1. ачаа буулгах; 2. ажлыг нь хөнгөлөх; 3. буулгах, бууруулах.
РАЗГРУЖА́ТЬСЯ 1. ачаагүй болох; 2. ажил нь хөнгөлөх.
РАЗГРУЗИ́ТЬ 1. ачаа буулгах; 2. ажлыг нь хөнгөлөх.
РАЗГРУЗИ́||ТЬСЯ 1. ачаагүй болох; **пароход ~лся** галт онгоцны ачаа буулгав; 2. ажил нь хөнгөрөх.
РАЗГРУ́ЗКА 1. буулгах, бууруулах; 2. ачаа буулгах, ачаа буулгалт.
РАЗГРЫЗА́ТЬ,
РАЗГРЫ́ЗТЬ мэрэх, химлэх.
РАЗГУ́Л 1. архидах, наргих, архидаан, наргиан; 2. дур зоргоор аашлах, галзуурах.
РАЗГУ́ЛИВАТЬ зугаацах, зугаацан явах.
РАЗГУ́ЛЬНЫЙ архидаач, наргиач.
РАЗГУЛЯ́||ТЬСЯ 1. дур зоргоороо аашлах; 2. хөөрөх, *онгирох;* 3. цэлмэх; **погода ~лась** тэнгэр цэлмэв; 4. ширүүсэх, шуурах.
РАЗДАВА́ТЬ түгээх, хуваах өгөх, хуваах.
РАЗДАВА́ТЬСЯ I дуу/авиа/ гарах, дуугарах, цууриатах.
РАЗДАВА́ТЬСЯ II 1. зайлж өгөх, зай гаргах; 2. таргалах.
РАЗДАВА́ТЬСЯ III хуваагдах, хувь оногдох.
РАЗДАВИ́ТЬ дарж алах, няц дарах, няцлах, бяцлах.
РАЗДА́ТОЧНЫЙ түгээх, **~ пункт** түгээх газар.
РАЗДА́ТЧИК түгээгч.
РАЗДА́ТЧИЦА түгээгч эмэгтэй.
РАЗДА́ТЬ түгээх, хуваах өгөх, хуваах; **~ подарки** бэлэг түгээх.
РАЗДА́ТЬСЯ 1. зайлж өгөх, зай гаргах; 2. таргалах.
РАЗДА́ЧА түгээх, түгээлт, түгээлэг.
РАЗДВА́ИВАТЬ хагаслах, хоёр болгох, цуурах, ацлах.
РАЗДВА́ИВАТЬСЯ хоёр болох, цуурах, ацлах, хоёр салаалах.
РАЗДВИГА́ТЬ ангайлгах, алцайлгах, ярах, хоёр тийш болох, сөхөх, нээх, сунгах.
РАЗДВИГА́ТЬСЯ 1. ангайх, алцайх, ярагдах, хоёр тийш болох, сөхөгдөх, нээгдэх, сунах; 2. зай тавих.
РАЗДВИЖНО́Й сунгадаг, эвхмэл; **~ стол** сунгадаг ширээ.
РАЗДВИ́НУТЬ ангайлгах, алцайх, алцайлгах, ярах, хоёр тийш болгох, сөхөх, сунгах, нээх; **~ ноги** хөлөө алцайх.
РАЗДВИ́НУТЬСЯ 1. ангайх, алцайх, ярагдах, хоёр тийш болох, сөхөгдөх, нээгдэх, сунах; 2. зай тавих; *толпа раздвинулась* хүмүүс зай тавив.
РАЗДВОЕ́НИЕ салаалах, ацтах, ацлах, хоёр болох, хоёрдох.
РАЗДВО́ЕННЫЙ салаа, ац, ацалсан; *раздвоенное копыто* ац туурай.
РАЗДВОИ́ТЬ ацлах, хоёр салаа болгох, салаалуулах, ацтуулах, хоёр болгох.

РАЗДВОЙТЬСЯ хоёр салаа болох, салаалах, ацтах, хоёр болох.
РАЗДЕВА́ЛКА хувцас тайлах газар, өлгүүр.
РАЗДЕВА́ТЬ 1. хувцас тайлах; 2. хувцас тайлж авах, нүцгэлэх.
РАЗДЕВА́ТЬСЯ хувцаа тайлах.
РАЗДЕ́Л 1. хуваах, хуваарилах, хуваарь; ~ **имущества** хөрөнгө хуваах; ~ **земли** газар хуваарилах; 2. анги, хэсэг; 3. хагалбар; ~ **вод** усны хагалбар.
РАЗДЕ́ЛАТЬ 1. өнгөтэй болгох, өнгөтэй хийх, өнгөөр будах; 2. засах, боловсруулах; 3. эвдэх; ~ **тушу** гулууз эвдэх, мах эвдэх.
РАЗДЕ́ЛАТЬСЯ 1. салах, ангижрах, хагацах; ~ **с долгами** өрнөөс салах; 2. хариугаа авах, шийдий нь олох, нэгийгээ үзэх.
РАЗДЕЛЕ́НИЕ хуваарь, хуваарилал, хуваарилалт, хуваарилах, хуваах; ~ **на участки** хэсэг хэсэг болгон хуваах.
РАЗДЕЛИ́МЫЙ хуваагдах, хуваагддаг.
РАЗДЕЛИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. хуваах, хуваасан, хуваарь гаргасан; ~ **знак** хуваах тэмдэг; **~ая черта** хуваасан зурвас; 2. тусгаарлах, сонгох; ~ **союз** тусгаарлах холбоос.
РАЗДЕЛИ́ТЬ 1. хуваах, таслах, хуваарилах; ~ **пополам** хагалах, таллах; 2. тасалж өгөх, хуваж өгөх, хуваалцах; 3. хуваалцах, амсалцах, үзэлцэх, эдлэлцэх; ~ **с кем-нибудь горе и радость** жаргал, зовлон хүнтэй хуваалцах.
РАЗДЕЛИ́||ТЬСЯ хуваагдах, тасрах; 2. салах тусгаарлах, хөрөнгө хуваах; 3. (*санал*) хуваагдах, зөрөх; **мнения ~лись** санал зөрөв.
РАЗДЕ́ЛЫВАТЬ 1. өнгөтэй болгох, өнгөтэй хийх, өнгөөр будах; 2. засах, боловсруулах; 3. эвдэх.
РАЗДЕ́ЛЫВАТЬСЯ 1. салах, ангижрах, хагацах; 2. хариугаа авах, шийдий олох, нэгийгээ үзэх.
РАЗДЕ́ЛЬНО саланги, салангад, тус, тус, тус бүр; **произносить** ~ саланги дуудах.
РАЗДЕ́ЛЬН||ЫЙ 1. саланги, саланхай, салангад, тусгаар, тус, тус; 2. саланги, салангад, тус тус, тус бүр; **~ое произношение** тус бүрийг дуудах, салгаж дуудах.
РАЗДЕЛЯ́ТЬ 1. хуваах, таслах, хуваарилах; 2. тасалж өгөх, хуваж өгөх; 3. хуваалцах, амсалцах, үзэлцэх, эдлэлцэх.
РАЗДЕЛЯ́ТЬСЯ 1. хуваагдах, тасрах, 2. салах, тусгаарлах, хөрөнгө хуваах; 3. (*санал*) хуваагдах, зөрөх.
РАЗДЁРГИВАТЬ ярс гэтэл нээх, ярс гэтэл сөхөх.
РАЗДЁТЫЙ хувцаа тайлсан.
РАЗДЕ́ТЬ 1. хувцас тайлах; ~ **девушку** охины хувцасыг тайлах; 2. хувцсы нь тайлж авах, нүцгэлэх, шалдлах.
РАЗДЕ́ТЬСЯ хувцасаа тайлах.
РАЗДИРА́||ТЬ 1. урах, цуу татах, хуу татах, тас татах; 2. хагарал гарах; 3. тарчилгах, шаналгах, зовоох; **тоска ~ет сердце** гуниг сэтгэл зүрхийг шаналгана.
РАЗДИРА́ТЬСЯ урагдах, цуурах, ханзрах.
РАЗДИРА́ЮЩИЙ сэтгэл донсолгосон, оройны үс орвойм; ~ **душу крик** оройны үс орвойм дуун.
РАЗДО́БРИТЬСЯ сайн болох, сайн зан гаргах, сүрхий болох, өгөөмөрч болох.
РАЗДОБЫТЬ олох, эрж олох, олж авах; ~ **нужную книгу** хэрэгтэй номоо олж авах.
РАЗДОЙТЬСЯ сүү орох, сүүтэй болох, ивлэх.
РАЗДО́Й сүү оруулах, сүүтэй болох.
РАЗДО́ЙНЫЙ сүүтэй, сүү ихтэй.
РАЗДО́ЛЬЕ 1. уудам (*зай*); ~ **степей** хөдөө талын уудам, уудам тал; 2. эрх дураараа байх, дур зоргоороо байх.
РАЗДО́ЛЬНЫЙ дур зоргоороо, эрх дураараа.
РАЗДО́Р хэрүүл, эвдрэл; **сеять ~ы** хэрүүл тарих.
РАЗДОСА́ДОВАТЬ эгдүү хөдөлгөх, хор шар хүргэх, гомдуулан эгдүүлэх, харамсуулан уурлуулах.
РАЗДРАЖА́ТЬ 1. цочроох, хөндөх, сэдэх, сэдрээх, гижигдэх, ирвэгнүүлэх; 2. цухалдах, цухал хүрэх, уур хүрэх.
РАЗДРАЖА́ТЬСЯ 1. цочрох, сэдрэх, хөндөгдөх; 2. цухалдах, цухал хүрэх,уур хүрэх.
РАЗДРАЖЕ́НИЕ 1. цочрол, цочроох, сэдрээх, сэдэх, хөндөх; 2. цухал, цухалдуулах, цухалдах.
РАЗДРАЖЁННЫЙ 1. цочирсон, сэдэрсэн, хөндөгдсөн; ~ **тон** цухалдсан дуун.
РАЗДРАЖИ́ТЕЛЬ цочруул; **внешний** ~ хөндлөнгийн цочруул.
РАЗДРАЖИ́ТЕЛЬНОСТЬ цухал, цухалддаг зан.
РАЗДРАЖИ́ТЕЛЬНЫЙ цухалддаг, цухал ихтэй; ~ **человек** цухал ихтэй хүн.
РАЗДРАЖИ́ТЬ 1. цочроох, хөндөх, сэдэх, сэдрээх, гижигдэх, ирвэгнүүлэх; 2. цухалдуулах, цухал хүргэх; ~ **кого-либо назойливыми просьбами** салахгүй гуйж цухалдуулах.
РАЗДРАЖИ́ТЬСЯ 1. цочрох, хөндөгдөх, сэдрэх; 2. цухалдах, цухал хүрэх, уур хүрэх; ~ **и сказать резкость** цухалдан ширүүн үг хэлэх.
РАЗДРАЗНИ́ТЬ 1. хор хөдөлгөх, хор маажих, хор шар хүргэх, хор хүргэн уурлуулах, гааруулах; ~ **собаку** нохой гааруулах; 2. хөдөлгөх, хүргэх; ~ **аппетит** идэх дур хүргэх, хорхой хөдөлгөх.
РАЗДРОБИ́ТЬ 1. няцлах, хэмхлэх, бутлах, бутаргах; ~ **камень** чулуу бутлах; 2. болгох, болгон бутлах, болгон задлах.
РАЗДРОБИ́ТЬСЯ няцрах, хэмхрэх, бутрах, бут үсрэх, цацрах.
РАЗДРОБЛЕ́НИЕ няцрах, хэмхрэх, бутлах, бутаргах.
РАЗДРО́БЛЕННОСТЬ бутархай байх.
РАЗДРО́БЛЕНН||ЫЙ 1. няцархай, хэмхэрхий, бутархай, няцарсан, хэмхэрсэн, бутарсан; **~ая кость** хэмхэрхий яс; 2. бутархай, жижиг бутархай.
РАЗДРОБЛЁНН||ЫЙ 1. няцархай, хэмхэрхий, бутархай, няцарсан, хэмхэрсэн, бутарсан; **~ая кость** хэмхэрхий яс; 2. бутархай, жижиг бутархай.
РАЗДРОБЛЯ́ТЬ 1. няцлах, хэмхлэх, бутаргах, бутлах; 2. болгох, болгон бутлах, болгон задлах.
РАЗДРОБЛЯ́ТЬСЯ няцрах, хэмхрэх, бутрах, бут үсрэх, цацрах.
РАЗДУВА́НИЕ 1. үлээх, үлээж асаах, үлээн ноцоох; 2. хэтрүүлэх, хэт сайрхах, хөөргөх, хөгжөөх. 3. ~ **желудка** ходоод дүүрэх, ходоод цанхайх.
РАЗДУВА́ТЬ 1. үлээх, үлээж асаах, үлээн ноцоох; 2. хүнхийтэл үлээх, бүлхийтэл үлээх; 3. хавдах, бөндийх бондойх; 4. хэт үнэлэх, хэт өргөх, дөвийлгөх, хөөргөх; 5. хэт олшруулах, хэт ихэсгэх, дөвийлгөх; 6. хийсгэх, намилзуулах.
РАЗДУВА́ТЬСЯ 1. хий дүүрэх, читгийх, тэсгийх; 2. хөөх, хавдах, бөндийх, бондойх; 3. үлээгдэх, хийлэгдэх.
РАЗДУ́МАТЬ (*санаснаа*) байх, (*гэснээ*) болих, (*зорьсноо*) буцах; ~ **идти в кино** кино үзэх гэснээ болих.
РАЗДУ́МЫВАТЬ I бодлого болох, бодох, олон санаа санах, иг маг хийх.
РАЗДУ́МЫВАТЬ II (*санаснаа*) байх, (*гэснээ*) болих, (*зорьсноо*) буцах.
РАЗДУ́МЬЕ 1. бодлого болох, санаашрах; **сидеть в глубоком** ~ бодлого болон суух; 2. тээнэгэлзэх сэтгэл, олон санаа, иг маг хийх; **на сердце** ~ **легло** цээжинд олон санаа төрөв.
РАЗДУ́ТИЕ цэрдгэр, цүрдийх.
РАЗДУ́Т||ЫЙ 1. хөөсөн, хавдсан; **~ая щека** хавдсан хацар; 2. хөөргөсөн, өргөсөн, дөвийлгөсөн; 3. хэт олшруулсан, хэт ихэсгэсэн, дөвийлгөсөн.
РАЗДУ́||ТЬ 1. үлээх, үлээж асаах, үлээж ноцоох; ~ **огонь** гал үлээж асаах; 2. хүнхийтэл үлээх, бүлхийтэл үлээх; **ветер р~л**

паруса салхи далбааг хүнхийтэл үлээв; 3. хөөх, хавдах, бөндийх, бондойх; **щёку ~ло** хацар хавдав; 4. хэт үнэлэх, өргөх, дөвийлгөх, хөөргөх; 5. хэт олшруулах, хэт ихэсгэх, дөвийлгөх; **~ штаты** орон тоо хэт олшруулах.

РАЗДУ́ТЬСЯ 1. хий дүүрэх, читгийх, тэсгийх; 2. хөөх, хавдах, бөндийх, бондойх.

РАЗЕВА́ТЬ ангайх.

РАЗЖА́ЛОБИТЬ өрөвдүүлэх, сэтгэл уяруулах; **~ кого-либо стонами** ёолсоор өрөвдүүлэх.

РАЗЖА́ЛОБИТЬСЯ өрөвдөх, сэтгэл уярах.

РАЗЖА́ЛОВАНИЕ (*тушаал*) бууруулах, зэрэг хэргэм бууруулах.

РАЗЖА́ЛОВАННЫЙ 1. (*тушаал*) буурсан, зэрэг хэргэм буурсан; 2. (*тушаал*) буурсан хүн, зэрэг хэргэм буурсан хүн.

РАЗЖА́ЛОВАТЬ (*тушаал*) бууруулах, зэрэг хэргэм бууруулах; **~ в рядовые** бууруулж энгийн цэрэг болгох.

РАЗЖА́ТЬ тавих, тэнийлгэх, сунгах, ангайлгах, нээх; **~ кулак** зангидсан гараа тэнийлгэх.

РАЗЖА́||ТЬСЯ тэнийх, сунах, ангайх, ангайлгах, нээгдэх; **сомкнутые губы ~лись** жимийсэн уруул ангайв.

РАЗЖЕВА́ТЬ,

РАЗЖЁВЫВАТЬ 1. зажлах, хивэх; **~ пищу** идэх юм зажлах; 2. тайлбарлаж өгөх, хэлж өгөх; **~ и положить в рот** ойнд нь ортол хэлж өгөх.

РАЗЖЕ́ЧЬ 1. асаах, ноцоох; **~ огонь** гал ноцоох; 2. хөдөлгөх, дэврүүлэх, дэгдээх, өрнүүлэх.

РАЗЖЕ́ЧЬСЯ 1. асах, ноцох; **дрова разожглись** түлээ ноцов; 2. хөдлөх, дэврэ́х, дэгдэх, өрнөх.

РАЗЖИГА́ТЬ 1. асаах, ноцоох; 2. хөдөлгөх, дэврүүлэх, дэгдээх, өрнүүлэх.

РАЗЖИГА́ТЬСЯ 1. асах, ноцох; 2. хөдлөх, дэврэх, дэгдэх, өрнөх.

РАЗЖИЖА́ТЬ шингэрүүлэх.

РАЗЖИЖЕ́НИЕ шингэрүүлэх, шингэрүүлэлт.

РАЗЖИМА́||ТЬ тавих, тэнийлгэх, сунгах, ангайлгах, нээх; **сидеть, не ~я рта** ам нээлгүй суух, амаа хамхин суух.

РАЗЖИМА́ТЬСЯ тэнийх, сунах, ангайх, ангайлгах, нээгдэх.

РАЗЖИРЕ́ТЬ таргалах, өөхлөх.

РАЗЗАДО́РИВАТЬ өдөөх, дэврээх, хоры нь хөдөлгөх; хорхойгий нь хүргэх.

РАЗЗАДО́РИВАТЬСЯ дэврэх, хор хөдлөх.

РАЗЗАДО́РИТЬ өдөөх, дэврээх, хоры нь хөдөлгөх; хоры нь хөдөлгөх; хорхойгий нь хүргэх.

РАЗЗАДО́РИТЬСЯ дэврэх, хор хөдлөх.

РАЗЗВОНИ́ТЬ зар тараах, хүн хүнд хэлэх.

РАЗЗНАКО́МИТЬСЯ эвдрэх, эвгүй болох, эв тасрах, түнжин хагарах.

РАЗИ́НУТЬ ангайх; **~ рот** ам ангайх.

РАЗИ́НЯ алмай, алмайрагч.

РАЗИ́ТЕЛЬН||ЫЙ гайхалтай, гайхам; **~ое сходство** гайхалтай адилхан.

РАЗИ́ТЬ I алмай амьтан, алмайрагч.

РАЗИ́ТЬ II үнэр гутах, үнэр танар гарах, үнэртэх; **от него разит перегаром** түүнээс архи үнэртэж байна.

РАЗЛАГА́ТЬ 1. задлах, ялгах, хуваах; 2. ялзруулах, завхруулах, ёс журамгүй болгох; самуурууллах, эмх замбараагий нь алдуудах.

РАЗЛАГА́ТЬСЯ 1. задрах, завхрах, ёс журамгүй болох, самуурах, эмх замбараагаа алдах.

РАЗЛАГА́ЮЩ||ИЙ ялзруулах, завхруулах, задруулах; **оказать ~ее влияние** муу нөлөө үзүүлж задруулах.

РАЗЛА́Д 1. эмхгүй байдал, эмх цэгцгүй байх, эмх замбараагүй болох; 2. хэрүүл, эвдрэл, эв тасрах; **семейный ~** гэр бүлийн хэрүүл.

РАЗЛА́ДИТЬ 1. эвдрэх, гэмтэх; **~ часы** цаг эвдрэх; 2. бүтэлгүй болгох, сандаах; **~ дело** хэрэг бүтэлгүй болгох.

РАЗЛА́ДИ||ТЬСЯ 1. эвдрэх, гэмтэх; 2. бүтэхгүй болох, сандаах; **дело ~лось** энэ хэрэг бүтэхгүй болов.

РАЗЛА́ЖИВАТЬ 1. эвдэх, гэмтээх; 2. бүтэлгүй болох, сандах.

РАЗЛА́ЖИВАТЬСЯ 1. эвдрэх, гэмтэх; 2. бүтэлгүй болох, сандах.

РАЗЛА́МЫВАТЬ хуга хуга татах, хэмх татах, бутлах, хэмхлэх, эвдлэх.

РАЗЛА́МЫВАТЬСЯ хуга хуга буух, хагарах, бутрах, хэмх хэмх үсрэх, хэмхрэх, эвдрэх.

РАЗЛЕЗА́ТЬСЯ сэмрэх, яз үсрэх, удрах, зад буух, урагдах.

РАЗЛЕНИ́ТЬСЯ залхууч болох, залхуудаа баригдах.

РАЗЛЕПИ́ТЬ наалдсан юмыг хуулах, салгах.

РАЗЛЕПИ́ТЬСЯ наалдахгүй хуурах, наалдалгүй салах.

РАЗЛЕПЛЯ́ТЬ наалдсан юмыг хуулах, салгах.

РАЗЛЕПЛЯ́ТЬСЯ наалдахгүй хуурах, наалдалгүй салах.

РАЗЛЕТА́||ТЬСЯ 1. зүг зүг нисэх, тархан нисэх, бутран нисэх; 2. хийсэх, хийсэн сарних, тарж унах; 3. бут үсрэх, бутрах; 4. сарних, арилах, тасрах; 5. хурдлах; 6. хийсэх, дэврэх; **полы платья ~ются** хувцасны хормой дэрвэнэ.

РАЗЛЕТЕ́||ТЬСЯ 1. зүг зүг нисэх, тархан нисэх, бутран нисэх; **птицы ~лись** олон шувуу зүг зүг нисэв; 2. хийсэх, хийсэн сарних, тарж унах; **листья ~лись** навчис хийсэн сарнив; 3. бут үсрэх, бутрах; 4. сарних, арилах, тасрах; 5. хурдлах; **~вшись, удариться о столб** хурдалж шон мөргөх.

РАЗЛЕ́ЧЬСЯ тарайн хэвтэх, налайн хэвтэх; **~ на траве** ногоон дээр тарайн хэвтэх.

РАЗЛИ́В 1. хийх, аягалах, савлах, юүлэх; 2. үер, үерлэх, халих.

РАЗЛИВА́ТЬ 1. асгах, 2. хийх, аягалах,савлах, юүлэх; 3. цацруулах, түгээх.

РАЗЛИВА́ТЬСЯ 1. асгарах, 2. бялхах, халих, үерлэх; 3. тархах, түгэх, цацрах; 4. сайхан дуулах, донгодох, жиргэх; 5. олон юм ярих.

РАЗЛИВНО́Й 1. савгүй зардаг, юүлж худалддаг; 2. савлах, юүлэх; **~ аппарат** савлах аппарат.

РАЗЛИНОВА́ТЬ,

РАЗЛИНО́ВЫВАТЬ шугамдах; **~ тетрадь** дэвтэр шугамдах.

РАЗЛИ́ТЬ 1. асгах; 2. хийх, аягалах, савлах, юүлэх; **~ чай гостям** зочдод цай аягалах; 3. цацруулах, түгээх; **их водой не разольёшь** тэд зүү шивэх зайгүй нөхөд.

РАЗЛИ́||ТЬСЯ 1. асгарах; 2. бялхах, халих,үерлэх; **река ~лась** гол үерлэв; 3. тархах, дэлгэрэх, түгэх, цацрах.

РАЗЛИЧА́ТЬ, ялгах, ялгаж харах, харах.

РАЗЛИЧА́ТЬСЯ 1. ялгаатай байх, ялгагдах; 2. ялгарах, ялгаран харагдах.

РАЗЛИ́ЧИ||Е 1. ялгаа, өөрөөр (*байх*); **~ во взглядах** үзэл ялгаатай байх; 2. ялгавар, ялгаа, ялгах тэмдэг; **знаки ~я** ялгах тэмдэг; 3. ялгал, ялгаа, ялгавар; **делать ~** ялгаж үзэх; **без ~я** ялгалгүй, ялгаагүй, ялгаваргүй.

РАЗЛИЧИ́ТЕЛЬНЫЙ ялгах.

РАЗЛИЧИ́ТЬ ялгах, ялгаж харах, харах; **с трудом ~ что-либо в темноте** харанхуйд юмыг арай гэж харах.

РАЗЛИ́ЧНО өөр өөр, янз янз.

РАЗЛИ́ЧН||ЫЙ 1. өөр өөр, янз янз, ялгаатай; **~ые мнения** өөр өөр санал; 2. янз бүрийн, төрөл бүрийн, зүйл зүйлийн, элдвийн; **занят ~ыми делами** элдвийн ажилтай.

РАЗЛОЖЕ́НИЕ 1. задлах, ялгах, хуваах; 2. ялзрах, өмхийрөх, өмхрөх; 3. задрах, сарних, ялзрах, завхрах, самуурах.

РАЗЛОЖИ́ВШИЙСЯ 1. ялзарсан, өмхийрсөн; 2. ялзарсан, ёс журмаа алдсан, завхарсан.

РАЗЛОЖИ́ТЬ I 1. тавих, өрөх, дэлгэх; **~вещи** юмаа дэлгэх, юмаа өрөх; 2. дэлгэх, дэлгэж тавих; **~ ковёр** хивс дэлгэх;

3. хуваарилах, оногдуулах; 4. (*зэрэглэж*) асаах, (*өрж*) ноцоох; ~ **костёр** түүдэг гал ноцоох.

РАЗЛОЖИ́ТЬ II 1. задлах, ялгах, хуваах; ~ **воду на кислород и водород** усыг хүчил төрөгч, устөрөгч хоёр болгон задлах.

РАЗЛОЖИ́ТЬСЯ I юмаа тавих, өрөх, дэлгэх.

РАЗЛОЖИ́||ТЬСЯ II 1. задрах, ялгарах, хуваагдах; **окись ртути ~лась на ртуть и кислород** мөнгөн усны исэл нь мөнгөн ус, хүчилтөрөгч хоёр болон задрав; 2. ялзрах, өмхийрөх, өмхрөх; 3. ялзрах, завхрах, ёс журамгүй болох, самуурах, эмх замбараагаа алдах.

РАЗЛО́М 1. хугалах, хагалах, эвдэх; 2. эвдэрхий, хагархай, хугархай газар; **по линии ~а** эвдэрхий газраар нь.

РАЗЛОМА́ТЬ хуга татах, хугалах, бутлах, хэмхлэх, хэмх татах, эвдлэх; ~ **старый сарай** хуучин саравч эвдлэх.

РАЗЛОМА́ТЬСЯ хуга буух, хугарах, бутрах, хэмх үсрэх, хэмхрэх, эвдрэх.

РАЗЛОМИ́ТЬ хуга татах, хугалах, хэсэглэх, хэмхлэх.

РАЗЛОМИ́ТЬСЯ хуга үсрэх, хугарах, (*хоёр*) хэсэг болох, бутрах, хэмхрэх.

РАЗЛУ́К||А салах, хагацах; **наступил день ~и** хагацах цаг болов.

РАЗЛУЧА́ТЬ салгах, хагацаах.

РАЗЛУЧА́ТЬСЯ салах, хагацах.

РАЗЛУЧИ́ТЬ салгах, хагацаах; ~ **друзей** анд нөхдийг хагацаах.

РАЗЛУЧИ́ТЬСЯ салах, хагацах; ~ **ненадолго** түр зуур салах.

РАЗЛЮБИ́ТЬ хайрлахаа болих, дургүй болох.

РАЗМАГНИ́ТИТЬ соронзонгүй болгох; ~ **стал** болдыг соронзонгүй болгох.

РАЗМАГНИ́ТИТЬСЯ соронзонгүй болгох.

РАЗМАГНИ́ЧИВАТЬ соронзонгүй болгох.

РАЗМАГНИ́ЧИВАТЬСЯ соронзонгүй болгох.

РАЗМА́ЗАТЬ будах, түрхэх, нялах, халтарлах; ~ **грязь по лицу** нүүрээ халтарлах.

РАЗМА́ЗА||ТЬСЯ наалдах, халдах, болох; **грязь ~лась по полу** шал шавхай болжээ.

РАЗМАЗНЯ́ 1. шингэн будаа; 2. дорой хүн, үхээнц амьтан.

РАЗМА́ЗЫВАТЬ будах, түрхэх, нялах, халтарлах.

РАЗМА́ЗЫВАТЬСЯ халдах, болох.

РАЗМАЛЕВА́ТЬ бялах, бялдах, эрээлж мяраалах.

РАЗМАЛЁВЫВАТЬ бялах, бялдах, эрээлж мяраалах.

РАЗМА́ЛЫВАТЬ тээрэмдэх, нүдэх, талхлах.

РАЗМА́ЛЫВАТЬСЯ 1. гурил болох, талх болох; 2. тээрэмдэгдэх, нүдэгдэх, талхлагдах.

РАЗМА́ТЫВАТЬ тайлах, задлах, дэлгэх, цувах.

РАЗМА́ТЫВАТЬСЯ задрах, цувах, тайлах.

РАЗМА́Х 1. далайх, далайц, эрч; **ударить с ~у** далайн цохих; **перескочить с ~у** эрчиндээ харайн гарах; 2. алд, дэлэц, далайц; ~ **крыльев самолета** онгоцны далавчны дэлэц; 2. далайц.

РАЗМА́ХИВАТЬ дэвэх, дэлэх, сарваганууулах, даллах, дэрвэх, дэрвэлзүүлэх; ~ **руками** гараа сарваганууулах.

РАЗМА́ХИВАТЬСЯ далайх.

РАЗМАХНУ́ТЬСЯ далайх.

РАЗМА́ЧИВАТЬ дэвтээх, норгох.

РАЗМА́ШИСТО сийрүү таталган, далайц, дэлэц, хол; ~ **писать** сийрүү таталган бичих.

РАЗМА́ШИСТЫЙ далайц ихтэй, далайсан, дэлсэн, хол, сийрүү таталгасан; ~ **шаг** хол алхаа; ~ **почерк** сийрүү таталгасан бичиг.

РАЗМЕЖЕВА́ТЬ 1. заагласх, заар гаргах; ~ **землю** газар заагласх; 2. заагласх, заар тогтоох, тодорхойлох.

РАЗМЕЖЕВА́ТЬСЯ 1. заагласхдах, заагласн тусгаарлах; 2. (*үйл ажиллагааныхаа*) заагийг тогтоох, тодорхойлох, заагласн тусгаарлах; 3. заагласн салах, заагласн холдох, хөндийрөх.

РАЗМЕЖЁВЫВАТЬ 1. заагласх, заар гаргах; 2. заагласх, заар тогтоох, тодорхойлох.

РАЗМЕЖЁВЫВАТЬСЯ 1. заагласхдах, заагласн тусгаарлах; 2. (*үйл ажиллагааныхаа*) заагийг тогтоох, тодорхойлох, заагласн тусгаарлах; 3. заагласн салах, заагласн холдох, хөндийрөх.

РАЗМЕЛЬЧА́ТЬ нүдэх, талхлах, бутлах, жижиглэх, үйрүүлэх.

РАЗМЕЛЬЧЕ́НИЕ нүдэх, талхлах, бутлах, жижиглэх, үйрүүлэх, нүдлэг, бутлалт, үйрүүллэг, нунтаглах.

РАЗМЕЛЬЧИ́ТЬ нүдэх, талхлах, бутлах, жижиглэх, үйрүүлэх.

РАЗМЕ́Н 1. задлах, бутлах, жижиглэх; ~ **денег** мөнгө задлах; 2. солио, арилжаа, солих, арилжих.

РАЗМЕ́НИВАТЬ 1. задлах, бутлах, жижиглэх; 2. солих, арилжих.

РАЗМЕ́НИВАТЬСЯ 1. солих, арилжих; 2. солигдох, арилжигдах.

РАЗМЕ́НН||ЫЙ 1. задгай, бутархай, жижиг; **~ые деньги** задгай мөнгө; **~ая монета** жижиг мөнгө; 2. солионы, арилжааны, солих, арилжих.

РАЗМЕНЯ́ТЬ 1. задгай, бутархай, жижиг; 2. солих, арилжих.

РАЗМЕНЯ́ТЬСЯ солих, арилжих; ~ **пешками** шатрын хүү арилжих; ~ **на мелочи, по мелочам** аар саар юманд авьяас чадлаа барах.

РАЗМЕ́Р хэм, хэмжээ; ~ **костюма** хувцасны хэмжээ.

РАЗМЕ́РЕНН||ЫЙ жигд хэмнэлтэй; **~ые движение** жигд хөдөлгөөн.

РАЗМЕ́РИТЬ,

РАЗМЕРЯ́ТЬ хэмжих.

РАЗМЕСИ́ТЬ зуурах; ~ **тесто** гурил зуурах.

РАЗМЕСТИ́ шүүрдэх, хамах; ~ **снег** цас хамах.

РАЗМЕСТИ́ТЬ 1. тавих, өрөх, байрлуулах, байрыг олгох, суулгах; 2. тараах, оногдуулах; ~ **заём** зээллэг тараах, зээллэг захиалуулах.

РАЗМЕСТИ́ТЬСЯ багтах, байраа олох, сууж авах.

РАЗМЕТА́ТЬ I шүүрдэх, хамах.

РАЗМЕТА́ТЬ II тараах, тарааж хаях.

РАЗМЕТА́ТЬСЯ 1. тэлчилж эхлэх, тэлчигнэж эхлэх; ~ **во сне** унтаагаараа тэлчигнэж эхлэх; 2. тарайн хэвтэх, тэрийн хэвтэх.

РАЗМЕ́ТИТЬ тэмдэглэх, тэмдэг тавих.

РАЗМЕ́ТКА 1. тэмдэглэх, тэмдэг тавих; 2. тэмдэг; 3. хэмжээ тавилт, тэмдэглэгээ.

РАЗМЕ́ТЫВАТЬ тараах, тарааж хаях.

РАЗМЕЧА́ТЬ тэмдэглэх, тэмдэг тавих.

РАЗМЕША́ТЬхутгах, холих; ~ **сахар в чае** цайнд сахар хийж хутгах.

РАЗМЕЩА́ТЬСЯ 1. багтах, байраа олох, сууж авах; 2. тавигдах, өрөгдөх; 3. тараагдах.

РАЗМЕЩЕ́НИЕ 1. тавих, өрөх, байрлуулах, байрыг олгох, суулгах; 2. тараах, оногдуулах.

РАЗМИНА́ТЬ 1. нидчих, нухчих, элдэх; 2. зуурах, багсрах, нухах, эвлүүлэх, нийлүүлэх; 3. чилээ гаргах, нухлах, дарах, барих.

РАЗМИНА́ТЬСЯ 1. нухлагдах, элдэгдэх, зөөлрөх; 2. зуурагдах, багсрагдах, нухагдах, эвлэх, нийлэх; 3. биеийнхээ чилээг гаргах.

РАЗМИНИ́РОВАНИЕ мина арилгах, мина хураах, мина арилгалт, мина хураалт.

РАЗМИНИ́РОВАТЬ мина арилгах, мина хураах.

РАЗМИНУ́ТЬСЯ зөрөх, зөрөн гарах, зөрөн өнгөрөх; ~ **с товарищем** нөхөртэйгөө зөрөх.

РАЗМНОЖА́ТЬ 1. олон болгох, олшууруулах; 2. үржүүлэх, өсгөх.

РАЗМНОЖА́ТЬСЯ 1. олон болох, олшрох; 2. үржих, өсөх.
РАЗМНОЖЕ́НИЕ 1. олон болгох, олшууруулах; 2. үржих, үржил, өсгөх; **половое ~** бэлгийн үржил; **бесполое ~** бэлгийн бус үржил.
РАЗМНО́ЖИТЬ 1. олон болгох, олшууруулах; **~ рукопись** (*бичмэл*) *бичиг олон хувь болгох*; 2. үржүүлэх, өсгөх.
РАЗМНО́ЖИТЬСЯ 1. олон болох, олшрох; 2. үржих.
РАЗМОЗЖИ́ТЬ бяцлах, бяц цохих; **~ голову** толгой бяц цохих.
РАЗМОКА́ТЬ,
РАЗМО́КНУТЬ дэвтэх, нялцайх.
РАЗМО́Л 1. тээрэмдэх, нүдэх; 2. (*гурилын*) чанар, ширхэг, тээрэмдэлт; **мука крупного ~а** бүдүүн (*ширхэгтэй*) гурил.
РАЗМО́ЛВКА муудах, эвгүй болох; **~ между друзьями** найз нар муудах.
РАЗМОЛО́ТЬ тээрэмдэх, нүдэх, талхлах; **~ пшеницу** улаан буудай тээрэмдэх.
РАЗМОЛО́ТЬСЯ гурил болох, талх болох.
РАЗМОРИ́||ТЬ тэнхээ алдруулах, зүдрээх; **жара меня ~ла** халуунд тэнхээ алдрав.
РАЗМОРИ́ТЬСЯ тэнхээ алдрах, зүдрэх.
РАЗМОТА́ТЬ тайлах, задлах, дэлгэх, цувах; **~ повязку с раны** шархны боолт задлах.
РАЗМОТА́ТЬСЯ задрах, цувах, тайлах.
РАЗМО́ТКА задлах, цувах, **~ пряжи** зэрмэл цувах.
РАЗМОЧИ́ТЬ дэвтээх, норгох.
РАЗМЫ́В 1. усанд идэгдэх; **~ плотины** далан усанд идэгдэх; 2. усанд идэгдсэн газар.
РАЗМЫВА́НИЕ усанд идэгдэх, нурах.
РАЗМЫВА́ТЬ идэх,эвдэх, нураах.
РАЗМЫВА́ТЬСЯ усанд идэгдэх, нурах.
РАЗМЫКА́ТЬ таслах, таслан салгах, салгах, нээх.
РАЗМЫ́СЛИТЬ бодох, бодож үзэх, эргэцүүлэх; **~ о своих делах** ажил явдлаа бодох.
РАЗМЫ́ТЫЙ усанд идэгдсэн, нурсан; **~ берег** усанд идэгдсэн эрэг.
РАЗМЫ́||ТЬ идэх, нураах, эвдэх; **река ~ла берег** гол эргээ нураажээ.
РАЗМЫ́ТЬСЯ усанд идэгдэх, нурах.
РАЗМЫШЛЕ́НИ||Е 1. бодох, бодож үзэх, эргэцүүлэн бодох, бодлого болох, шүүж үзэх, тунгааж бодох; **дать время на ~** эргэцүүлэн бодох; **человек өгөх**; 2. бодлого, бодол, бодлого болох, бодож үзэх, эргэцүүлэн бодох; **быть погруженным в ~я** бодлого болж байх; **после долгих ~й** удаан эргэцүүлэн бодоод; **наводить на ~** *бодлого болгох*.
РАЗМЫШЛЯ́ТЬ бодох, бодож үзэх, эргэцүүлэн бодох, бодлого болох, шүүж үзэх, тунгааж бодох;
РАЗМЯГЧА́ТЬ 1. зөөлрүүлэх, зөөлөн болгох, дэвтээх; 2. уяруулах, зөөлрүүлэх.
РАЗМЯГЧА́ТЬСЯ 1. зөөлрөх, зөөлөн болох, дэвтэх; 2. уярах, зөөлрөх.
РАЗМЯГЧЕ́НИЕ зөөлрөх; **~ костей** яс зөөлрөх.
РАЗМЯГЧИ́ТЬ 1. зөөлрүүлэх, зөөлөн болгох, дэвтээх; **~ кожу** арьс дэвтээх; 2. уяруулах, зөөлрүүлэх; **~ сердце** сэтгэлий нь уяруулах.
РАЗМЯГЧИ́||ТЬСЯ 1. зөөлрөх, зөөлөн болох, дэвтэх; **кожа ~лась** арьс дэвтжээ; 2. уярах, зөөлрөх; **сердце ~лось** сэтгэл нь уярав.
РАЗМЯКА́ТЬ 1. зөөлрөх, зөөлөн болох, дэвтээх, няшлах; 2. хийморь нь буух, сүлд нь буурах.
РАЗМЯ́ТЬ 1. нидрэх, нухлах, элдэх; **~ кожу** арьс элдэх; 2. зуурах, багсрах, нухах, эвлүүлэх, нийлүүлэх; **~ глину** шавар эвлүүлэх; 3. чилээ гаргах, нухлах, дарах, барих; **~ ноги** хөлийнхөө чилээг гаргах.
РАЗМЯ́||ТЬСЯ 1. нухчигдах, элдэгдэх, зөөлрөх; **кожа ~лась** арьс зөөлрөв; 2. зуурагдах, багсрагдах, нухагдах, эвлэх, нийлэх; **глина ~лась** шавар эвлэв; 3. биеийнхээ чилээг гаргах.
РАЗНАРЯ́ДКА цохдос; **~ на лесные материалы** модны цохдос.
РАЗНА́ШИВАТЬ өмсөж хэлбэх.
РАЗНА́ШИВАТЬСЯ хэлбэгдэх.
РАЗНЕ́ЖИТЬСЯ 1. нялуурхах, уярах; 2. таатай байх, танхилах.
РАЗНЕСЕ́НИЕ бичиж тэмдэглэх.
РАЗНЕС||ТИ́ 1. тараах, түгээх, хүргэх; 2. тархаах, дэлгэрүүлэх; **~ слух** цуурхал тархаах; 3. хэмхлэх, хэмх татах; **буря ~ла лодку в щепки** шуурга завийг зомгол болгов; 4. хөөх, сарниулах; 5. хавдах, бамбайх, бандайх; **щёку ~ло** хацар хавдав; 6. зад загнах; **~ в пух и прах** зад загнах.
РАЗНЕСТИ́СЬ 1. тархах, тархан дэлгэрэх, дэлгэх; **~ слухи** цуу үг тархах; 2. гарах, дуулах, сонсдох; **разнёсся звон** хангинах дуу сонсдов.
РАЗНИМА́ТЬ 1. салгах, задлах; 2. салгах, тусгаарлах.
РА́ЗНИЦ||А 1. зөрөө; 2. ялгаа, ялгавар, ялгал; **~ в цене** үнийн ялгаа; **с той ~ей, что** тийм ялгаатай; **это большая ~** энэ ч их *өөр байна*; **какая ~?** *ямар ялгаа байна аа?*
РА́ЗНО элдвээр, янз янз, өөр өөр; **об этом можно думать ~** үүнийг элдвээр бодож болно.
РАЗНОБО́Й зөрөө, зөрөлдөөн; **~ в правописании** үсгийн дүрмийн зөрөө.
РАЗНОВЕ́С жижиг годил, туухай.
РАЗНОВИ́ДНОСТЬ (*нэг*) зүйл; **~ пшеницы** нэг зүйл улаан буудай; **РАЗНОВИ́ДНЫЙ** *зүйл зүйлийн, зүйл бүрийн, элдэв зүйлийн*.
РАЗНОВРЕМЕ́ННЫЙ өөр, өөр цагт болсон.
РАЗНОГЛА́СИ||Е 1. зөрөө, зөрөлдөөн, өөр өөр үзэлтэй байх; 2. зөрөлдөөн, зөрчил, зөрөх, зөрөлдөх; **~я в показаниях свидетелей** гэрч нарын мэдүүлэг зөрөх.
РАЗНОГОЛО́СИЦА 1. хоолой нийлэхгүй дуулах, ам амандаа дуулах; 2. зөрөлдөөнтэй байх, өөр өөр саналтай байх.
РАЗНОГОЛО́С||ЫЙ 1. хоолой нийлээгүй; **~ое пение** хоолой нийлээгүй дуулах, ам амандаа дуулах; 2. өөр өөр дуутай өөр донгоддог.
РА́ЗНОЕ бусад асуудал, бусад зүйл.
РАЗНОЗНА́ЧАЩИЙ,
РАЗНОЗНА́ЧНЫЙ өөр утгатай, утга ондоо.
РАЗНОИМЁННЫЙ,өөр өөр нэртэй.
РАЗНОКАЛИ́БЕРНЫЙ элдэв калибрын, өөр өөр калибртай.
РАЗНОЗМА́СТНЫЙ элдэв зүсний, янз янз зүстэй, өөр өөр зүсмийн.
РАЗНООБРА́ЗИЕ элдэв янз байх, олон янз байх; **~ впечатлений** элдэв янз сэтгэгдэл.
РАЗНООБРА́ЗИТЬ элдэв янз болгох, олон янз болгох.
РАЗНООБРА́ЗНОСТЬ элдэв янз байх, олон янз байх.
РАЗНООБРА́ЗНЫЙ элдэв янзын, олон янзын, янз янзын.
РАЗНОПЛЕМЁННЫЙ олон угсаатны, олон ястнаас бүрдсэн, *олон хэлтэн*.
РАЗНОРЕЧИ́В||ЫЙ зөрөөтэй, зөрчилтэй, элдвийн; **~ые слухи** элдвийн цуурхал.
РАЗНОРО́ДН||ЫЙ элдэв төрлийн, элдэв янзын; **~ые вещества** элдэв төрлийн бодис; **~ые явления** олон янзын үзэгдэл.
РАЗНО́С 1. тараах, түгээх, хүргэх; 2. загнах, донгодох.
РАЗНОСИ́ТЬ I өмсөж хэлбэх; **~ обувь** гутал өмсөж хэлбэх.
РАЗНОСИ́ТЬ II 1. тараах, түгээх, хүргэх; 2. бичиж тэмдэглэх; 3. тараах, дэлгэрүүлэх; 4. хэмхлэх, хэмх татах; 5. хөөх, сарниулах; 6. хавдах, бамбайх, бандайх; 7. зад загнах.
РАЗНОСИ́||ТЬСЯ I хэлбэгдэх; **~лись сапоги** савхин гутал хэлбэгджээ.

РАЗНОСИ́ТЬСЯ II 1. тархах, тархан дэлгэрэх, дэлгэрэх; 2. гарах, дуулдах, сонсдох.
РАЗНО́СКА тараах, түгээх, хүргэх.
РАЗНО́СН||ЫЙ 1. тараах, түгээх; **~ая книга** түгээх данс; 2. дамнуурын, ганзагын, хайрцгийн; **~ая торговля** дамнуурын худалдаа.
РАЗНОСО́Л 1. элдвээр давслах, дарах; 2. янз бүрийн идээ, тансаг идээ.
РАЗНОСТОРО́ННЕ||ИЙ 1. тэгш бус талтай; **~ треугольник** тэгш бус талтай гурвалжин; 2. олон янзын, зүйл зүйлийн, олон талын, тал бүрийн, арван хуруу тэгш, тал бүрийн авъяастай; **~яя деятельность** олон янзын үйл ажиллагаа; **~ человек** арван хуруу тэгш хүн, тал бүрийн авъяастай хүн.
РАЗНОСТОРО́ННОСТЬ 1. тэгш бус талтай (*байх*); 2. олон янз талтай (*байх*); 3. зүйл зүйлийн талтай (*байх*), олон талтай (*байх*), арван хуруу тэгш (*байх*), өвтэгш (*байх*).
РА́ЗНОСТЬ 1. ялгавар, ялгаа; **~ потенциалов** чадавхийн ялгаа; 2. ялгаа, ялгал, өөр өөр (*байх*); **~ взглядов** үзлийн ялгаа, өөр өөр үзэл.
РАЗНО́СЧИК 1. тархаагч, хүргэгч; **~ газет** сонин тархаагч; 2. дамнуурын худалдаачин.
РАЗНОЦВЕ́ТН||ЫЙ элдэв өнгийн, олон өнгийн, өнгө өнгийн, өнгө бүрийн; **~ые ткани** өнгө бүрийн бөс.
РАЗНОЧИ́НЕЦ тайж бус сэхээтэн.
РАЗНОЧТЕ́НИЕ өөр найруулга.
РАЗНОШЁРСТН||ЫЙ 1. элдэв зүсмийн, зүс бүрийн; **~ые лошади** зүс бүрийн адуу; 2. зүсэн зүйлийн, зүс бүрийн, өнгө бүрийн; **~ая публика** зүсэн зүйлийн хүмүүс.
РАЗНОЯЗЫ́ЧНЫЙ элдэв хэлтэн, янз бүрийн хэлтний, олон хэлний.
РАЗНУ́ЗДАННЫЙ 1. ужид самуун, өж нөр; 2. зоргоороо аашилсан, зоргондоо загнадаг, жолоогүй, галзуу.
РАЗНУЗДА́ТЬ I амгайчлах; 2. зоргонд нь тавих, зоргоор нь орхих.
РАЗНУЗДА́ТЬСЯ I амгайчлагдах, амгай мултрах; 2. зоргондоо болох, зоргоороо болох.
РАЗНУ́ЗДЫВАТЬ I амгайчлах; 2. зоргонд нь тавих, зоргоор нь орхих.
РАЗНУ́ЗДЫВАТЬСЯ I амгайчлагдах, амгай мултрах; 2. зоргондоо болох, зоргоороо болох.
РА́ЗН||ЫЙ 1. өөр, өөр өөр, онд ондоо; **~ые взгляды** өөр өөр үзэл; 2. элдэв, янз янзын, өнгийн, янз бүрийн; **букет ~ых цветов** өнгийн цэцгийн баглаа; 3. зүсэн зүйлийн, өнгө бүрийн, элдвийн.
РАЗНЮ́ХАТЬ,
РАЗНЮ́ХИВАТЬ 1. үнэртэх, шиншлэх, үнэрлэж мэдэх; 2. далдуур мэдэх.
РАЗНЯ́ТЬ 1. салгах, задлах; **~ на части** хэсэг хэсгээр нь задлах; 2. салгах, тусгаарлах; **~ дерущихся** зодолдогчдыг салгах.
РАЗОБЛАЧА́ТЬ 1. нүцгэлэх; 2. илрүүлэх, хулгайг барих.
РАЗОБЛАЧА́ТЬСЯ 1. хувцаа тайлах, нүцгэлэх; 2. илрэх, мэдэгдэх.
РАЗОБЛАЧЕ́НИЕ илрүүлэх, хулгайг барих.
РАЗОБЛАЧИ́ТЬ 1. нүцгэлэх; 2. илрүүлэх, хулгайг барих.
РАЗОБЛАЧИ́ТЬСЯ 1. хувцаа тайлах, нүцгэлэх; 2. илрэх, мэдэгдэх.
РАЗОБРА́||ТЬ 1. цөмийг авчих, бултыг худалдан авах; **все *лучшие книги уже ~ли*** хамаг сайн номыг нь бултыг худалдан авчээ; 2. задлах, салган тавих, эвдлэх; **~ часы** цаг задлах; 3. хураах, хурааж тавих, задлан тавих, цэгцлэх; 4. тараах; **~ набор** ерсөн үсэг тараах; 5. судлах, шүүх, байцаах; 6. задлан шинжлэх, шүүмжлэн үзэх; **~ предложение** өгүүлбэр задлан шинжлэх, задлах; 7. мэдэх, таних, ойлгох, гаргах; **~ подпись** гарын үсгийг гаргах; 8. автах, төрөх; **его ~ла зависть** атаархах сэтгэлд автав; 9. согтоох, толгойд гарах; **вино его быстро ~ло** архи түүнийг түргэн согтоов.
РАЗОБРА́ТЬСЯ 1. юмаа хураах, эмхлэх, цэгцлэх; 2. учрыг олох, ойлгох, мэдэх; **~ в деле** хэргийн учрыг олох.
РАЗОБЩА́ТЬ 1. салгах, тусгаарлах, ялгах, хөндийрүүлэх, холдуулах; 2. задлах, салгах, таслах.
РАЗОБЩА́ТЬСЯ 1. холдох, хөндийрөх, холбоо тасрах; 2. салах, холдох, хөндийрөх.
РАЗОБЩЁННОСТЬ 1. салгах, тусгаарлах, ялгах, хөндийрүүлэх, холдуулах; 2. задлах, салгах, таслах.
РАЗОБЩИ́ТЬСЯ 1. холдох, хөндийрөх; 2. задрах, салах, тасрах.
РА́ЗОВЫЙ нэг удаагийн; **~ пропуск** нэг удаагийн нэвтрэх хуудас.
РАЗОГНА́||ТЬ 1. тараах, үлдэн хөөх; **~ толпу** цугласан хүмүүсийг тараах; 2. сэргээх, гаргах, дарах; **~ скуку** уйтгар гаргах; 3. улам хурдлуулах, хар хурдаар давхих; **~ машину** машиныхаа хар хурдаар давхих; 4. хөөх, сарниулах; **ветер ~л тучи** салхи үүл сарниулав.
РАЗОГНУ́ТЬ шулуутгах, тэгшлэх, тэнийлгэх; **~ гвоздь** хадаас шулуутгах; **~ спину** 1) нуруугаа тэнийлгэх, 2) хүнд дарамтаас ангижрах.
РАЗОГНУ́ТЬСЯ тэнийх, шулуун болох, цэх болох.
РАЗОГРЕВА́ТЬ бүлээсгэх, халаах.
РАЗОГРЕВА́ТЬСЯ халуун бүлээн болох, халах.
РАЗОГРЕ́ТЬ бүлээсгэх, халаах; **~ мотор** мотор халаах; **~ обед** хоол халаах.
РАЗОГРЕ́ТЬСЯ халуун бүлээн болох, халах.
РАЗОДЕ́ТЬ гоёх, гоё хувцас өмсгөх.
РАЗОДЕ́ТЬСЯ гоёх, гоё хувцаслах.
РАЗОДРА́ТЬ урах, ураад хаячих, цуу татах, ханз татах, хуу татах, тас татах; **~ брюки** өмдөө цуу татах.
РАЗОДРА́ТЬСЯ урагдах, цуурах, ханзрах.
РАЗОЗЛИ́ТЬ уурыг нь бадруулах, ихэд уурлуулах.
РАЗОЗЛИ́ТЬСЯ уур бадрах, ихэд уурлах.
РАЗОЙТИ́СЬ 1. тарах, тархах; **~ по домам** гэр гэртээ тарах; 2. тарах, тархах, сарних; **тучи разошлись** үүл сарнив; 3. тэнийх, арилах; **морщины на лбу разошлись** магнайн атираа тэнийв; 4. салах, хагацах; **~ с женой** эхнэрээсээ салах; 5. ярагдах, завсар гарах, ангайх; **половицы разошлись** шалд завсар гарав; 6. нийлэхээ байх, таарахгүй болох, зөрөх; **их пути разошлись** тэдний зам нийлэхээ байв; **~ во взглядах** үзэл зөрөх, 7. үрэгдэх, дуусах, барагдах, зарж дуусах; **деньги разошлись** мөнгө үрэгдэв; 8. зөрөх, алгасах; **~ в темноте** харанхуйд зөрөх; 9. харих, намдах; **опухоль разошлась** хавдар харив; 10. хайлах, шингэх, уусах; 11. гаарах, ширүүсэх; **буря разошлась** шуурга гаарав; 12. хөөрөх, хөгжих.
РАЗО́К дахиад нэг, нэг удаа; **ещё ~** бас дахиад нэг; **~-другой** нэг хоёр удаа.
РА́ЗОМ 1. нэг зэрэг, зэрэг зэрэг, нэг дор, дор дороо; **все закричали ~** бүгдээрээ зэрэг хашгиралдав; 2. бүгд, зэрэг, нэг амиар, нэг мөсөн; **прочесть всё ~** цөмийг нэг амиар уншчих; 3. дор нь, агшин зуур; **~ покончить с чем-либо** юмыг дор нь үгүй хийх.
РАЗО́МКНУТЫЙ дэлгэмэл, таранги; **~ строй** дэлгэмэл жагсаал.
РАЗОМКНУ́ТЬ таслах, таслан салгах, нээх, дэлгэх; **~ цепь** гинж таслах.
РАЗОМКНУ́||ТЬСЯ тасрах, тасран салах, нээгдэх; **~лась цепь** гинж тасрав.

РАЗОМЛЕ́ТЬ тэнхэл алдрах, сульдах, тамирдах; ~ **от жары** халуунд тэнхэл алдрах.

РАЗОПРЕ́||ТЬ хөөх, өсөх, үлтрэх; **горох ~л** буурцаг өсөв, буурцаг үлтрэв.

РАЗОРВА́||ТЬ 1. урах, тасар татах, таслах; ~ **бумагу** цаас урах; 2. тэсрэх, тэс үсрэх; **котёл ~ло** тогоо тэсрэв; 3. таслах; ~ **отношения** харилцаа таслах.

РАЗОРВА́ТЬСЯ урагдах, тасрах, яз үсрэх; **не ~ же ему** тэр хүн нэг биеэ хуваалтай биш дээ.

РАЗОРЕ́НИЕ 1. үгүйрэх, хоосрох, ядуурах; 2. хоосруулах, сүйтгэх, сандаах, эвдэх.

РАЗОРИ́ТЕЛЬН||ЫЙ, *хоосруулах, үгүйрүүлэх, сүйтгэх;* **~ые траты** хоосруулах үрлэг.

РАЗОРИ́ТЬ 1. үгүйрүүлэх, хоосруулах, ядууруулах; 2. хоосруулах, сүйтгэх, сандаах, эвдэх; ~ **птичье гнездо** шувууны үүр сандаах.

РАЗОРИ́ТЬСЯ хоосрох, үгүйрэх, ядуурах.

РАЗОРУЖА́ТЬ 1. зэвсэг хураах, зэвсгийг мухарлах; 2. гар мухарлах, гар мухар болгох, аргагүй болгох.

РАЗОРУЖА́ТЬСЯ 1. зэвсгээ хураах; 2. гар мухар болох, арга барагдах; 3. зэвсгээ хураагдах.

РАЗОРУЖЕ́НИЕ зэвсэг хураах; **всеобщее** ~ бүх нийтээрээ зэвсгээ хураах.

РАЗОРУЖИ́ТЬ 1. зэвсэг хураах, зэвсгийг мухарлах; 2. гар мухарлах, гар мухар болгох, аргагүй болгох.

РАЗОРУЖИ́ТЬСЯ 1. зэвсгээ хураах; 2. гар мухар болох, арга барагдах; **идейно** ~ үзэл суртлын талаар арга барагдах.

РАЗОРЯ́ТЬ 1. үгүйрүүлэх, хоосруулах, ядууруулах; 2. хоосруулах, сүйтгэх, сандаах, эвдэх.

РАЗОРЯ́ТЬСЯ хоосрох, үгүйрэх, ядуурах.

РАЗОСЛА́ТЬ тараах, түгээх, (*газар газар*) илгээх, явуулах; ~ **письма** бичиг тараах.

РАЗОСПА́ТЬСЯ унтаж, унтачхах.

РАЗОСТЛА́ТЬ дэвсэх, дэлгэх; ~ **ковёр** хивс дэвсэх.

РАЗОСТЛА́ТЬСЯ татах, суунаглах, бүрхэх.

РАЗОТКА́ТЬ хатгах, зүү ороох; ~ **узорами** угалз хатгах.

РАЗОХО́ТИТЬСЯ дур хүрэх, хүсэл төрөх.

РАЗОЧАРОВА́НИЕ урам хугарах, итгэлгүй болох; ~ **в жизни** амьдрах урам хугарах.

РАЗОЧАРО́ВАННОСТЬ урам хугарсан байдал.

РАЗОЧАРО́ВАННЫЙ урам хугарсан; ~ **человек** урам хугарсан хүн.

РАЗОЧАРОВА́ТЬ урам хугалах, итгэл алдах.

РАЗОЧАРОВА́ТЬСЯ урам хугарах, итгэлгүй болох, итгэхээ болих; ~ **в друзьях** нөхдийгөө итгэхээ болих.

РАЗОЧАРО́ВЫВАТЬ урам хугалах, итгэл алдах.

РАЗОЧАРО́ВЫВАТЬСЯ урам хугарах, итгэлгүй болох, итгэхээ болих.

РАЗРАБА́ТЫВАТЬ 1. боловсруулах, тохижуулан засах; 2. боловсруулах, сайжруулах; 3. боловсруулах, судлан бэлтгэх; 4. малтахад бэлтгэх, малтах, ашиглаж дуусах.

РАЗРАБА́ТЫВАТЬСЯ боловсруулагдах.

РАЗРАБО́ТАННОСТЬ боловсруулах, боловсруулалт.

РАЗРАБО́ТАТЬ 1. боловсруулах, тохижуулан засах; ~ **землю под огород** ногоо тарих газар боловсруулах; 2. боловсруулах, сайжруулах; ~ **голос** хоолойгоо сайжруулах; 3. боловсруулах, судлан бэлтгэх; ~ **вопрос** асуудал боловсруулах; 4. малтахад бэлтгэх, малтах, ашиглаж дуусах.

РАЗРАБО́ТК||А 1. боловсруулах, боловсруулалт; ~ **новых методов лечения** эмчилгээний шинэ арга барил боловсруулах; 2. ~**и** малтах, малтлага; 3. малтах газар, огтлох газар.

РАЗРА́ВНИВАТЬ тэгшлэх, толигор болгох.

РАЗРАЖА́ТЬСЯ,

РАЗРАЗИ́ТЬСЯ 1. *нижигнэх, нижигнэж эхлэх, шир хийх,* асгарах; **разразилась гроза** дуутай бороо нижигнэж эхлэв; 2. тачигнатал... гарах, тавих; ~ **смехом** тачигнатал инээж гарах; ~ **бранью** хараал тавих, харааж гарах.

РАЗРАСТА́ТЬСЯ ургах, саглайх, саглагар болох; **кусты разрослись** бут саглагар болжээ.

РАЗРЕВЕ́ТЬСЯ орилоон майлаан болох, орилох.

РАЗРЕДИ́ТЬ 1. сийрэг болгох, сийрэгжүүлэх, тармаг болгох; ~ **кусты** бут тармаг болгох; 2. шингэрүүлэх, сийрүүлэх; ~ **воздух** агаар сийрүүлэх.

РАЗРЕДИ́||ТЬСЯ шингэрэх, сийрэх; **туман ~лся** манан сийрэв.

РАЗРЕЖА́ТЬ 1. сийрэг болгох, сийрэгжүүлэх, тармаг болгох; 2. шингэрүүлэх, сийрүүлэх.

РАЗРЕЖА́ТЬСЯ шингэрэх, сийрэх.

РАЗРЕЖЕ́НИЕ шингэрүүлэх, сийрүүлэх, шингэрэх, сийрэх; ~ **воздуха** агаар сийрэх.

РАЗРЕЖЁННОСТЬ сийрэг байх, шингэн байх; ~ **воздуха на высоте** өндөр газрын сийрэг агаар.

РАЗРЕЖЁННЫЙ 1. сийрэг, тармаг, шингэн; 2. сиймгэр, сиймийсэн, сийрсэн, шингэрсэн.

РАЗРЕ́З 1. огтлох, зүсэх; ~ **вертикальный** босоо зүсэх; 2. эгэлсэн газар, огтолсон газар; ~ **на руке** гараа эгэлсэн газар; 3. оноо; ~ **платья** хувцасны оноо; 4. огтлоос, огтлол, яралт, яраас; **поперечный** ~ хөндлөн огтлоос, хөндлөн яраас; **продольный** ~ дагуу огтлоос, дагуу яраас; **в ~е** үүднээс, ёсоор; ~ **глаз** нүд.

РАЗРЕ́ЗАТЬ,

РАЗРЕЗА́ТЬ эгэх, ярах, огтлох, зүсэх; ~ **на части** хэсэг хэсэг огтлох; ~ **хлеб** талх зүсэх.

РАЗРЕЗНО́Й 1. огтлох, зүсэх, эгэх; ~ **нож** зүсүүр, огтлуур; 2. оноотой.

РАЗРЕКЛАМИ́РОВАТЬ хэтэрхий магтах.

РАЗРЕША́ТЬ 1. *зөвшөөрөх;* 2. шийдвэрлэх, шийдэх, таслах; 3. тайлах, таслах.

РАЗРЕША́ТЬСЯ 1. тайлагдах; 2. шийдвэрлэгдэх, шийдэгдэх; 3. хориогүй байх, үл цээрлэх.

РАЗРЕШЕ́НИЕ 1. зөвшөөрөл, зөвшөөрөх; **дать** ~ зөвшөөрөл олгох; 2. зөвшөөрөл, зөвшөөрлийн бичиг; **получить письменное** ~ зөвшөөрлийн бичиг авах; 3. шийдвэрлэх, таслах; ~ **вопроса** асуудал шийдвэрлэх; ~ **конфликта** будлиан таслах.

РАЗРЕШИ́МЫЙ шийдвэрлэж болох, шийдэж болмоор, зөвшөөрч болох, тайлж болмоор; ~ **вопрос** шийдвэрлэж болох асуудал.

РАЗРЕШИ́||ТЬ 1. зөвшөөрөх, зөвшөөрөл өгөх, эрх олгох, (*болно*) гэх; 2. шийдвэрлэх, шийдэх, таслах, нэг тийш болгох; 3. тайлах, таслах; ~ **сомнения** сэжиг тайлах; ~ **конфликт** шийдвэрлэх, шийдэх, таслах; будлиан таслах; ~**те зөвшөөрнө үү, зөвшөөрмүү; ~те объявить заседание открытым** хурал нээснийг мэдэгдье.

РАЗРЕШИ́||ТЬСЯ тайлагдах; **загадка ~лась** оньсого тайлагдав; 2. шийдвэрлэгдэх, шийдэгдэх, нэг тийш болох; 3. хөнгөрөх, хоёр яс хагацах, төрөх; ~ **от беременности** хоёр яс хагацах, төрөх.

РАЗРИСОВА́ТЬ эрээлэн зурах, хээлэх.

РАЗРИСО́ВКА эрээлэн зурах, хээлэлт.

РАЗРИСО́ВЫВАТЬ эрээлэн зурах, хээлэх.

РАЗРОВНЯ́ТЬ тэгшлэх, толигор болгох; ~ **площадь** талбай тэгшлэх.

РАЗРО́ЗНЕННОСТЬ салангад байх, тархай бутархай байх.

РАЗРО́ЗНЕННЫЙ 1. салангад, ганц нэг, хэсэг бусаг, ижил буруу, холимог.
РАЗРУ́ХА эвдрэл, задрал.
РАЗРУШЕ́НИЕ эвдрэл, сүйдэл, эвдлэх, нураах.
РАЗРЫ́В хагарсан газар.
РАЗУЗНАВА́ТЬ,
РАЗУЗНА́ТЬ сураглаж мэдэх, асууж лавлах.
РАЗУКРА́СИТЬ гоёж чимэглэх, гоёж чимэх.
РАЗУКРА́СИТЬСЯ гоёж гоёчих, чимэг зүүх, чимэх.
РАЗУКРА́ШИВАТЬ гоёж гоёх, гоёж чимэглэх.
РАЗУКРА́ШИВАТЬСЯ гоёж гоёчих, чимэг зүүх, чимэх.
РАЗУКРУПНЕ́НИЕ жижиглэх.
РАЗУКРУПНИ́ТЬ жижиглэх, жижиг болгох, хэсэглэн жижиглэх.
РАЗУКРУПНИ́ТЬСЯ жижиг болох, хуваагдан жижгэрэх.
РАЗУКРУПНЯ́ТЬ жижиглэх, (*жижиг*) жижиг болгох, хэсэглэн жижиглэх.
РАЗУКРУПНЯ́ТЬСЯ жижиг болох, хуваагдан жижгэрэх.
РА́ЗУМ оюун ухаан, ой; **у него ~ помутился** тэр (*хүн*) элий балай болжээ.
РАЗУМЕ́ЕТСЯ мэдээжийн хэрэг; **~, он придёт** түүний ирэх нь мэдээжийн хэрэг; **само собой ~** аяндаа мэдээжийн хэрэг.
РАЗУМЕ́НИЕ ухах, ойлгох.
РАЗУМЕ́||ТЬ 1. ухах, ойлгох; 2. гэж хэлэх гэх, гэх санаатай байх; **что он ~ет под этими словами?** ингэж хэлдэг нь юу гэх гэсэн юм бэ?
РАЗУМЕ́||ТЬСЯ ухаж болох, ойлгож болох, тухайлж болох; **под этим выражением ~ется следующее...** энэ үгийг... гэж ухаж болно.
РАЗУ́МНО ухаантай бодлоготой, **~ поступить** ухаантай хийх.
РАЗУ́МНОСТЬ ухаалаг байх, бодлоготой байх.
РАЗУ́МНЫЙ 1. оюунтай, ухамсартай, ухаантай; 2. ухаалаг, бодлоготой.
РАЗУ́ТЫЙ хөл нүцгэн.
РАЗУ́ТЬ гутал тайлах, хөл нүцгэлэх; **~ ребёнка** хүүхдийн гутлыг тайлах.
РАЗУ́ТЬСЯ гутлаа тайлах, хөл нүцгэлэх.
РАЗУ́ЧИВАНИЕ цээжлэх, тогтоох, цээжлэлт, тогтоолт.
РАЗУ́ЧИВАТЬ цээжлэх, тогтоох.
РАЗУ́ЧИВАТЬСЯ чадахаа байх, мартах.
РАЗУЧИ́ТЬ цээжлэх, тогтоох; **~ песню** дуу цээжлэх, дуу сурах.
РАЗУЧИ́ТЬСЯ чадахаа байх, мартах.
РАЗЪЕДА́||ТЬ идэх; **ржавчина ~ет железо** төмөр зэвэнд идэгдэнэ.
РАЗЪЕДА́ТЬСЯ таргалах, бандайтал таргалах.
РАЗЪЕДИНЕ́НИЕ 1. тасрах, салах; 2. таслах, салгах.
РАЗЪЕДИНИ́||ТЬ таслах, салгах, хагацаах; **~ провода** утас таслах; **судьба их ~ла** тавилан нь тэднийг хагацаав.
РАЗЪЕДИНИ́ТЬСЯ тасрах, салах, хагацах.
РАЗЪЕДИНЯ́ТЬ таслах, салгах, хагацаах.
РАЗЪЕДИНЯ́ТЬСЯ тасрах, салах, хагацах.
РАЗЪЕ́ЗД 1. тарах, тархах; 2. явах, хэсэж явах, аялах, жуулчлах; 3. зөрлөг; 4. хэсүүл.
РАЗЪЕЗДНО́Й 1. хэсэх, хэсүүл; 2. зам хоногийн, замын; 3. зөрлөг; **~ путь** зөрлөг зам.
РАЗЪЕЗЖА́ТЬ аялах, жуулчлах, хэсэж явах, хэрэх; **~ по стране** тус орноор аялах; **~ по делам службы** албан хэргээр явах.
РАЗЪЕЗЖА́ТЬСЯ 1. тарах, тархах; 2. зөрөх, зөрж өнгөрөх; 3. зөрөх, дайралдаагүй өнгөрөх; 4. салах, хагацах; 5. язрах, элэгдэж, урагдах; 6. хоёр тийш гулгарих, халтирах;
РАЗЪЕ́||СТЬ идэх, **ржавчина ~ла железо** зэв төмөрийг идэв.
РАЗЪЕ́СТЬСЯ таргалах, бандайтал таргалах
РАЗЪЕ́ХА||ТЬСЯ 1. тарах, тархах; **гости ~лись** зочид тарав; 2. зөрөх, зөрж гарах; 3. зөрчхөх, дайралдаагүй өнгөрөх; 4. салах, хагацах; **супруги ~лись** эр эм хоёр салав; 5. язрах, элэгдэж, урагдах; 6. хоёр тийш гулгарих, халтирах; **лыжи ~лись** цана хоёр тийш гулгарив.
РАЗЪЯРЁННЫЙ улайрсан, гаарсан, хилэн бадарсан.
РАЗЪЯРИ́ТЬ улайруулах, гааруулах, хилэн бадруулах; **~ льва** арслангийн хилэнг бадруулах.
РАЗЪЯРИ́ТЬСЯ улайрах, гаарах, хилэн бадрах.
РАЗЪЯСНЕ́НИЕ тайлбар, таниулга, тайлбарлах, тайлбарлан таниулах; **официальное ~** албан ёсны тайлбар, албан ёсны таниулга; **давать ~** тайлбарлаж өгөх, тайлбарлах.
РАЗЪЯСНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ таниулгын, тайлбарлан таниулах; **~ая работа** таниулгын ажил.
РАЗЪЯСНИ́ТЬ тайлбарлан таниулах, тайлбарлах, таниулах; **~ правила** дүрэм тайлбарлан таниулах.
РАЗЪЯ́СНИ||ТЬСЯ I тунгалаг болох, цэлмэх; **погода ~лась** тэнгэр цэлмэв.
РАЗЪЯСНИ́ТЬСЯ II тодорхой болох, илэрхий болох, тодрох, ойлгомжтой болох.
РАЗЪЯСНЯ́ТЬ тайлбарлан таниулах, тайлбарлах.
РАЗЪЯСНЯ́ТЬСЯ тодорхой болох, илэрхий болох, тодрох, ойлгомжтой болох.
РАЗЫГРА́ТЬ 1. тоглох, наадах; 2. сугалах, тоглох, сугалуулж олгох; **~ по жребию** шавга сугалах, сугалуулж олгох; 3. дүр үзүүлэх, болж маяглах; **~ невинно пострадавшего** гэмгүй хохирсон хүний дүр үзүүлэх; 4. тоглох, наадах, тавих; **~ партию в шахматы** нэг өрөг шатар тавих; шатар нэг удаа тавих, 5. доог хийх, наадам болгох, тоглох, молигодох; **~ приятеля** найзаараа доог хийх, найзыгаа молигодох; **~ дурака** мангуутуулах.
РАЗЫГРА́||ТЬСЯ 1. тоглоомч болох, тоглоомд шунах, шуналтай тоглосоор байх; 2. сайн тоглож эхлэх, 3. чангарах, гаарах; **буря ~лась** шуурга чангарав.
РАЗЫ́ГРЫВАТЬ 1. тоглох, наадах; 2. сугалах, тоглох, сугалуулж олгох; 3. дүр үзүүлэх, болж маяглах; 4. тоглох, наадах, тавих; 5. доог хийх, наадам болгох, тоглох, молигодох.
РАЗЫ́ГРЫВАТЬСЯ 1. тоглоомч болох, тоглоомд шунах, шуналтай тоглосоор байх; 2. сайн тоглож эхлэх, 3. чангарах, гаарах.
РАЗЫСКА́НИ||Е 1. эрэл, эрэх, эрж олох; 2. **~я** шинжлэл, шинжилгээний зохиол; **научные ~я** эрдэм шинжилгээний зохиол.
РАЗЫСКА́ТЬ эрж олох, **~ пропавших без вести** сураггүй алга бологсдыг эрж олох.
РАЗЫСКА́||ТЬСЯ олдох, **пропавшая вещь ~лась** алга болсон юм олдов.
РАЗЫ́СКИВАТЬ эрж олох.
РАЗЫ́СКИВАТЬСЯ олдох
РАЙ 1. диваажин, сухваади; 2. жаргалын орон, диваажин; **земной ~, ~ земной** энэ ертөнцийн диваажин.
РАЙИСПОЛКО́М *(районный исполнительный комитет)* районы гүйцэтгэх хороо.
РАЙКО́М (*районный комитет*) районы хороо, **~ партий** районы намын хороо.
РАЙО́Н 1. нутаг, газар, орон; **степной ~** тал нутаг, тал газар; **промышленный ~** үйлдвэртэй газар, үйлдвэртэй нутаг; 2. хэсэг, хороо, район; **рабочий ~** ажилчны район, ажилчны хороо; 3. газар, хавь, орчим; **~ наводнения** үер болсон газар; 4. дүүрэг; **~ административный** засаг захиргааны дүүрэг; 5. **~ жилой** орон сууцны дүүрэг, хороолол.

РАЙОНИ́РОВАНИЕ районлах, мужлал.
РАЙОНИ́РОВАТЬ районлах, район болгон хуваах.
РАЙО́ННЫЙ районы; ~ **совет** районы зөвлөл; ~ **комитет** районы хороо.
РА́ЙСК||ИЙ 1. диваажингийн; 2. жаргалын, жаргалант, гайхамшигт сайхан; **здесь у вас ~ уголок** танай энд жаргалын орон байна; **~ое дерево** гаслангүйн мод.
РАЙСОВЕ́Т *(районный совет)* районы зөвлөл.
РАК I хавч; **когда ~ свистнет** тэхийн эврийг тэнгэрт хүрэхэд, тэмээн сүүлийг газарт хүрэхэд.
РАК II өмөн, өмөн үү, ~ **желудка** ходоодны өмөн, ходоодны нарийн; ~ **атрофический** хатингар өмөн.
РАКЕ́Т||А пуужин, **пустить ~у** пуужин хөөргөх; **сигнальная ~** дохионы пуужин; **космическая ~** сансрын пуужин.
РАКЕ́ТА-НОСИ́ТЕЛЬ зөөгч пуужин.
РАКЕ́ТНЫЙ пуужингийн, пуужинт, пуужин.
РАКЕТОДРО́М пуужин тавих талбай.
РАКЕТОСТРОЕ́НИЕ пуужин үйлдвэрлэл.
РАКЕ́ТЧИК 1. пуужингийн ангийн цэрэг, 2. дохиочин.
РАКЕ́ТЧИЦА эмэгтэй дохиочин.
РА́КОВИНА 1. дун, ювуу, лавай; 2. тосуур; **кухонная ~** сав угаах тосуур, **ушная ~** чихний дэлбэ.
РА́КОВ||ЫЙ I дигваранзын; **~ые шейки** диваранзын хүзүү.
РА́КОВЫЙ II өмөнгийн.
РАКООБРА́ЗНЫЕ хавч хэлбэртэн.
РАКУ́ШКА бяцхан дун, ювуу.
РА́М||А 1. жааз, гуу, хүрээ; **~ы для картин** зургийн гуу, жааз; **дверная ~** хаалганы хүрээ; 2. арал, жааз; **вагонная ~** вагоны арал; ~ **плуга** анжисны жааз.
РАМЕ́ШИЯ *(бот)* туурцаг.
РА́МК||А 1. бяцхан жааз, гуу, хүрээ; **фотографическая карточка в ~е** бяцхан жаазтай гэрэл зураг, 2. **~и** хэм хэмжээ, хүрээ; **выйти из рамок данной темы** тухайн сэдвийн хүрээнээс халих.
РА́МН||ЫЙ жаазан; **~ая опора** жаазан тулгуур.
РА́Н||А 1. шарх, **пулевая ~** сумны шарх; **перевязать ~ы** шарх боох; ~ **колотая** хатгагдсан шарх; ~ **колоторезная** хутгалсан шарх; ~ **проникающая** нэвтэрсэн шарх; 2. сэв; **душевная ~** сэтгэлийн шарх; **женщины всегда жалеют нас за ~ы, которые нанесли не они** эмэгтэйчүүд биднийг (эрчүүдийг) дандаа, өөрсдийнхөө үүсгээгүй сэтгэлийн шархны төлөө өрөвддөг.
РАНГ зэрэг; **капитан первого ~а** нэгдүгээр зэргийн ахмад.
РА́НЕЕ 1. *(-аас, -ээс, -оос, -өөс)* урьд, өмнө, түрүү, эрт; 2. *(-аас, -ээс, -оос, -өөс)*, нааш, өмнө, урьд; 4. урьд, урьдын цагт, эрт цагт.
РАНЕ́НИЕ 1. шархдах, шархдуулах; 2. шарх; **тяжёлое ~** хүнд шарх, ~ **закрытое** битүү шархдал.
РА́НЕННЫЙ шархадсан; **тяжело ~** хүнд шархадсан.
РА́НЕНЫЙ шархадсан, шархтай.
РА́НЕЦ үүргэвч.
РАНЖИ́Р по ~у 1. өндөр намаар; **выстроиться по ~у** өндөр намаараа жагсах; 2. зиндаа зиндаагаар нь.
РА́НИТЬ 1. шархдуулах; 2. сэв оруулах, сэв суулгах; **слова его ранят душу** үг нь сэтгэлд сэв оруулна.
РА́НН||ИЙ 1. эрт үеийн, эхэн үеийн, анхан үеийн, залуу үеийн, эртийн, эрт, хар; **~им утром** өглөө эрт, хар өглөөгүүр; **~ее детство** хар бага нас; 2. эрт *орсон, эрт болсон, эрт хийсэн*; **в этом году ~яя зима** энэ жил өвөл эрт оров; 3. эрт боловсордог, эрт боловсорсон ногоо; **~яя птичка** эрт босдог хүн.
РА́НО 1. эрт; ~ **утром** өглөө эрт; 2. эрт цагаас, урьд; **весна наступила ~** эрт хавар болов; 3. эртхэн; **мы ~ выехали, чтобы не опоздать** хождохгүйн тулд бид эртхэн гарсан; 4. эрт байх; ~ **или поздно** эрт орой алин боловч, хэзээ нэгэн цагт.
РАНОВА́ТО эртэвтэр, эртхэн, арай эрт.
РАНТЬЕ́ рантье.
РА́НЬ эрт, **в такую ~** ийм эрт.
РА́НЬШЕ 1. *(-аас, -ээс, -оос, -өөс)* урьд, өмнө, түрүү, эрт; 2. *(-аас, -ээс, -оос, -өөс)* нааш, өмнө, урьд; 3. эхлээд, урьд; ~ **выслушай, а потом говори** урьд нь сонсоод дараа нь ярь; 4. урьд, урьдын цагт, дээр цагт.
РА́ПОРТ илтгэмж, рапорт; **отдавать ~** илтгэмж хүргэх, рапорт өгөх.
РАПОРТОВА́ТЬ илтгэмж хүргэх, рапорт өгөх.
РАПСО́ДИЯ уран аялгуу (*ардын дуу, домгийн сэдвээр зохиосон хөгжмийн аялгуу*).
РА́СА арьстан, арьс.
РАСИ́ЗМ арьсны үзэл.
РАСИ́СТ арьсны үзэлтэн.
РАСИ́СТСКИЙ арьсны үзлийн, арьсны үзэлтний.
РАСКА́ИВАТЬСЯ гэмших, гэмээ хүлээх, нүглээ наминчлах, гашуудах.
РАСКАЛЁНН||ЫЙ улайссан, халуун; **~ое железо** улайссан төмөр, ~ **песок** халуун элс.
РАСКАЛИ́ТЬ улайсгах, халаах; ~ **железо докрасна** төмөр улайсгах, төмөр улайстал халаах.
РАСКАЛИ́||ТЬСЯ улайсах, халах, халуун болох, **утюг ~лся** индүү улайсчээ.
РАСКА́ЛЫВАНИЕ цуурах.
РАСКА́ЛЫВАТЬ 1. хагалах, хага цохих, цуу татах, бутлах; 2. хагарал гарах.
РАСКА́ЛЫВАТЬСЯ 1. хагалах, хага цохих, цуу татах, бутлах; 2. хагарал гарах.
РАСКАЛЯ́ТЬ улайсгах, халаах.
РАСКАЛЯ́ТЬСЯ улайсах, халах, халуун болох.
РАСКА́ПЫВАТЬ 1. малтах, ухах; 2. малтаж олох; ухаж гаргах, 3. олох.
РАСКА́РМЛИВАТЬ бордох, шахах.
РАСКА́Т 1. нижигнэх, тачигнах, нижигнээн, тачигнаан; **~ы грома** тэнгэр нижигнэх, **~ы смеха** тачигнатал инээх; 2. хурд, эрч.
РАСКАТА́ТЬ 1. дэлгэх, задлах; ~ **ковёр** хивс дэлгэх; 2. хавтгайлах, элдэх, тэгшлэх, жигдлэх, өнхрүүлэх, эргүүлэх.
РАСКАТА́ТЬСЯ 1. дэлгэгдэх, задрах; 2. хавтгайлагаах, хавтайх, элдэгдэх
РАСКА́ТИСТЫЙ нижигнэсэн, тачигнасан; ~ **удар грома** тэнгэрийн нижигнэсэн чанга дуу, аянга нижигнэх.
РАСКАТИ́ТЬ өнхрүүлэн, хурдасгах, эргүүлэн хурдлуулах, эрч оруулах
РАСКАТИ́ТЬСЯ 1. өнхрөн хурдлах, эргэлдэн хурдсах, эрч орох, хурдлах; 2. өнхрөн тархах, зүг зүг тийш өнхрөх, бөмбөрөн тарах.
РАСКА́ТЫВАТЬ I 1. дэлгэх, задлах; 2. хавтгайлах, элдэх, тэгшлэх, жигдлэх, өнхрүүлэх, эргүүлэх; 3. ихэд давхих, ихэд гулгах.
РАСКА́ТЫВАТЬ II өнхрүүлэх, хурдасгах, эргүүлэн хурдлуулах, эрч оруулах.
РАСКА́ТЫВАТЬСЯ I 1. дэлгэгдэх, задлагдах; 2. хавтгайлагдах, элдэгдэх, тэгшлэгдэх, өнхрүүлэгдэх.
РАСКА́ТЫВАТЬСЯ II 1. өнхрөн хурдлах, эргэлдэн хурдсах, эрч орох, хурдлах; 2. өнхрөн тархах, зүг зүг тийш өнхрөх, бөмбөрөн тарах.

РАСКАЧА́||ТЬ 1. савлуулах, найгуулах; ~ **качели** дүүжин савлуулах; 2. холхиулах, ганхуулах; ~ **кол** гадас ганхуулах; 3. хөдөлгөх; **его не ~ешь** юманд хөдлөхгүй хүн.

РАСКАЧА́||ТЬСЯ 1. савлаж эхлэх найгаж эхлэх; **маятник ~лся** дүүжмэг савлаж эхлэв; 2. ганхах, холхих; **столб ~лся** шон ганхав; 3. хөдлөх.

РАСКА́ЧИВАТЬ 1. савалзуулах, найгалзуулах; 2. ганхалзуулах, холхилзуулах; 3. хөдөлгөх.

РАСКА́ЧИВА||ТЬСЯ 1. савалзах, найгалзах; 2. ганхалзах, холхилзох; 3. хөдлөх; 4. найгах, гунхах; **он ходит, ~ясь** тэр хүн найгаж явдаг.

РАСКА́ШЛЯТЬСЯ мэгшүүлэн ханиалгах.

РАСКА́ЯНИЕ гэмших, гэмээ хүлээх, наманчлах, гэмшил; **принести ~** гэмээ хүлээх, гэмшиж байгаагаа илтгэх.

РАСКА́ЯТЬСЯ гэмших, гэмээ хүлээх, нүглээ наманчлах, гашуудах; ~ **в своих проступках** буруу хэрэг гаргасандаа гэмших.

РАСКВАРТИРОВА́НИЕ тархаан байрлуулах, байранд нь оруулах, байрлуулах, байрлуулалт.

РАСКВАРТИРОВА́ТЬ тархаан байрлуулах, байранд оруулах, байрлуулах.

РАСКВА́СИТЬ няц дэлсэх, няц цохих; ~ **нос** хамар няц дэлсэх.

РАСКВИТА́ТЬСЯ 1. дансаа бодолцох, өр ширээ дуусгах, өглөг авлагаа дуусгах; 2. өшөөгөө авах; ~ **с врагами** дайснаас өшөөгөө авах.

РАСКИДА́ТЬ тархаан хаях, тархаах, бутаргах, цацах.

РАСКИ́ДИСТЫЙ сагалгар; ~ **дуб** сагалгар царс.

РАСКИ́ДЫВАТЬ I тархаан хаях, тархаах, бутаргах, цацах.

РАСКИ́ДЫВАТЬ II 1. алдлах, дэлэх, алцайлгах; 2. дэлгэх, бүрхэх; 3. дэлгэрүүлэх, тархаан дэлгэрүүлэх; 4. босгох, шаах.

РАСКИ́ДЫВАТЬСЯ 1. тарайн хэвтэх, тэрийн хэвтэх, налайж хэвтэх; 2. орших, налайх; 3. дэлгэрэх, тархах дэлгэрэх.

РАСКИ́НУТЬ 1. алдлах, дэлэх, алцайлгах; ~ **руки** гараа алдлах; 2. дэлгэх, бүрхэх; ~ **сеть** тор дэлгэх; 3. дэлгэрүүлэх, тархаан дэлгэрүүлэх; ~ **торговую сеть** худалдааны газруудыг тархаан дэлгэрүүлэх; 4. босгох.

РАСКИ́НУТЬСЯ 1. тарайн хэвтэх, тэрийн хэвтэх, налайж хэвтэх; ~ **на постели** орон дээрээ тарайн хэвтэх; 2. орших, налайх; 3. дэлгэрэх, тархах дэлгэрэх.

РАСКИСА́ТЬ,

РАСКИ́СНУТЬ 1. гашлах, эсэх; **тесто раскисло** зуурсан гурил эслэх; 2. бие сулрах, сүлд буух.

РАСКЛА́ДКА 1. дэлгэх, өрөх; 2. хуваарилах, оногдуулах.

РАСКЛАДН||О́Й эвхдэг; **~ая кровать** эвхдэг ор.

РАСКЛА́ДЫВАТЬ 1. тавих, өрөх, дэлгэх; 2. дэлгэх, дэлгэж тавих; 3. хуваарилах, оногдуулах; 4. (*зэрэглэж*) асаах, (*өрж*) ноцоох

РАСКЛА́ДЫВАТЬСЯ 1. юмаа тавих, өрөх, дэлгэх; 2. тавигдах, өрөгдөх, багтах.

РАСКЛА́НИВАТЬСЯ мэхэсхийн ёслох.

РАСКЛЕ́ИВАТЬ 1. (*наалт*) салгах, ховхлох; 2. наах.

РАСКЛЕ́ИВАТЬСЯ салах, ховхрох, задрах.

РАСКЛЕ́ИТЬ 1. (*наалт*) салгах, ховхлох; ~ **коробку** хайрцгийн наалт салгах; 2. наах.

РАСКЛЕ́И||ТЬСЯ 1. (*наалдаас*) салах, ховхрох, задрах; 2. бүтэлгүй болох, бүтэмжгүй болох; **дело ~лось** хэрэг бүтэлгүйтэв.

РАСКЛЕ́ЙКА наах, наалт; ~ **афиш** зарлал наах.

РАСКЛЕПА́ТЬ тав салгах, тавыг нь мултлах.

РАСКЛЕПА́ТЬСЯ тав нь салах, тав нь мултарч унах.

РАСКЛЁПКА тав салгах, тавыг нь мултлах.

РАСКЛЁПЫВАТЬ тав салгах, тавыг нь мултлах.

РАСКОВА́ТЬ 1. тахыг авах, тахыг мултлах; ~ **лошадь** морины тахыг салгах; 2. гинжийг мултлах, гав гинжийг салгах; 3. давтаж хавтгайлах, хавтгайлах.

РАСКОВА́ТЬСЯ тахаа гээх, тахаа алдах.

РАСКО́ВЫВАТЬ 1. тахыг авах, тахыг мултлах; 2. гинжийг мултлах, гав гинжийг салгах; 3. давтаж хавтгайлах, хавтгайлах.

РАСКО́ВЫВАТЬСЯ тахаа гээх, тахаа алдах.

РАСКОВЫ́РИВАТЬ,

РАСКОВЫРЯ́ТЬ 1. ухах, ухаж төнхөх, төнхөх, сийчих, зурчих; 2. маажих, урах, ухчлах.

РАСКО́Л 1. хагарал; 2. үнэн алдартны шашны хагарал.

РАСКОЛА́ЧИВАТЬ цохих, зад цохих, зад татах, хага татах.

РАСКОЛО́ТЬ 1. хагарах, хага буух, цуу үсрэх, бутлах; ~ **дрова** түлээ хагалах; 2. хагарал гаргах.

РАСКОЛО́ТЬСЯ 1. хагарах, хага буух, цуу үсрэх, бутрах; 2. хагарал гарах.

РАСКО́ЛЬНИК үнэн алдартны шашны хагарал гаргагч, эсэргүү.

РАСКО́ЛЬНИЧЕСКИЙ үнэн алдартны шашны хагарал гаргагчдын; эсэргүүний.

РАСКОПА́||ТЬ 1. малтах, ухах; ~ **землю** газар ухах; 2. малтан олох, ухаж гаргах; **археологи ~ли древний город** хуучны археологчид эртний хот малтаж гаргав; 2. олох.

РАСКО́ПК||А 1. малтах, ухах; ~ **кургана** хиргисүүр малтах; 2. малтлага; **археологические ~и** эртний судлалын малтлага.

РАСКОРМИ́ТЬ бордох, шахах; ~ **свинью на убой** нядлах гахай бордох.

РАСКО́С||ЫЙ жартгар, сөлөр, долир; **~ые глаза** жартгар нүд.

РАСКРА́ДЫВАНИЕ хулгайлах, цөлмөн хулгайлах.

РАСКРА́ДЫВАТЬ хулгайлж дуусах, цөлмөн хулгайлах, нэгд нэгэнгүй хулгайлах, хулгайлах.

РАСКРА́ИВАТЬ 1. эсгэх; 2. хага цавчих, цоо цохих.

РАСКРА́СИТЬ (*өнгөөр*) будах, ширдэх.

РАСКРА́СКА 1. (*өнгөөр*) будах, ширдэх; 2. өнгөтэй хэв, өнгө.

РАСКРАСНЕ́ТЬСЯ (*царай*) улайх, улаан болох; ~ **на морозе** хүйтэнд царай улайх.

РАСКРА́СТЬ хулгайлж дуусах, цөлмөн хулгайлах, нэгд нэгэнгүй хулгайлах, хулгайлах.

РАСКРА́ШИВАНИЕ (*өнгөөр*) будах, ширдэх, будалт.

РАСКРА́ШИВАТЬ I (*өнгөөр*) будах, ширдэх.

РАСКРА́ШИВАТЬ II үйрүүлэх, яйруулах, хэмхчих, өшиглөх.

РАСКРА́ШИВАТЬСЯ I (*өнгөөр*) будагдах, ширдэгдэх.

РАСКРА́ШИВАТЬСЯ II үйрэх, бутрах.

РАСКРЕПЮСТИ́ТЬ 1. хамжлагат ёсноос ангижруулах, чөлөөлөх; 2. эрх чөлөө олгох, чөлөөлөх; ~ **женщину** эмэгтэйчүүдэд эрх чөлөө олгох.

РАСКРЕПОСТИ́ТЬСЯ 1. хамжлагат ёсноос ангижрах, чөлөөлөгдөх; 2. эрх чөлөө олох, чөлөөлөгдөх.

РАСКРЕПОЩА́ТЬ 1. хамжлагат ёсноос ангижруулах, чөлөөлөх; 2. эрх чөлөө олгох, чөлөөлөх.

РАСКРЕПОЩА́ТЬСЯ 1. хамжлагат ёсноос ангижрах, чөлөөлөгдөх; 2. эрх чөлөө олох, чөлөөлөгдөх.

РАСКРЕПОЩЕ́НИЕ 1. хамжлагат ёсноос ангижруулах, чөлөөлөх; 2. эрх чөлөө олгох, чөлөөлөх.

РАСКРИТИКОВА́ТЬ хатуу шүүмжлэх, ширүүн шүүмжлэх.

РАСКРИЧА́ТЬСЯ зандрах, зандран хараах, хашгирах.

РАСКРОИ́ТЬ 1. эсгэх; 2. хага цавчих, цоо цохих; ~ **череп топором** тархий нь сүхээр цоо цохих.

РАСКРОШИ́ТЬ үйрүүлэх, яйруулах, юйрүүлэх, хэмхчих, хөшиглөх; ~ **хлеб** талх үйрүүлэх.

РАСКРОШИ́||ТЬСЯ үйрэх, яйрах, юйрэх, хэмх, хэмх ойчих; **зуб совсем ~лся** шүд бүр яйрав.

РАСКРУТИ́ТЬ задлах, эрчийг гаргах, хариулах; ~ **верёвку** аргамжийн эрчийг хариулах.
РАСКРУТИ́ТЬСЯ задрах, эрч нь гарах, харих.
РАСКРЫВА́ТЬ 1. нээх, онгойлгох, (*таг*) сөхөх; 2. дэлгэх, задгай тавих, тайлах, задлах; 3. нээх, онгойлгох, тайлах; 4. нээх, ангайлгах; 5. дэлгэх, нээх; 6. тайлж өгөх, хэлэх; 7. илрүүлэх, илчлэх, уудлан илрүүлэх.
РАСКРЫВА́ТЬСЯ 1. нээгдэх, онгойх, (*таг*) сөхөгдөх; 2. дэлгэгдэх, задгай болох, тайлагдах, задрах; 3. нээгдэх, онгойх, тайлдах; 4. нээгдэх, ангайх; 5. дэлгэгдэх, нээгдэх; 6. илрэх, илчлэгдэх; 7. дэлгэрэх.
РАСКРЫ́ТИЕ 1. задрах, нээгдэх, ангайх; 2. илрүүлэх, илчлэх, уудлан илрүүлэх; ~ **преступления** гэмт хэргийг илрүүлэх.
РАСКРЫ́ТЬ 1. нээх, онгойлгох, (*таг*) сөхөх; ~ **сундук** авдар нээх; 2. дэлгэх, задгай тавих, тайлах, задлах; 3. нээх, онгойлгох, тайлах; ~ **глаза**; 1) нүдээ нээх, харах; 2) мэл гайхах, гайхах; 4. нээх, ангайлгах; ~ **рот**; 1) амаа ангайх; 2) гайхах; 5. дэлгэх, нээх; ~ **тетрадь** дэвтэр дэлгэх; 6. тайлж өгөх, хэрэглэх; ~ **тайну** нууцыг тайлж өгөх; 7. илрүүлэх, илчлэх; ~ **свои карты** санаагаа илрүүлэх, нууцаа илчлэх.
РАСКРЫ||ТЬСЯ 1. нээгдэх, онгойх, сөхөгдөх; 2. дэлгэгдэх, задгай болох, тайлагдах, задрах; 3. нээгдэх, онгойх, тайлдах; **дверь ~лась** хаалга нээгдэв; 4. нээгдэх, ангайх; **глаза ~лись** 1) нүд нь нээгдэв; 2) нүд нь нээгдэв, учрыг нь мэдэв; 5. дэлгэгдэх, нээгдэх; 6. илрэх, илчлэгдэх; **преступление ~лось** гэмт хэрэг илрэв; 7. дэлгэрэх; **цветы ~лись** цэцэг дэлгэрэв.
РАСКУДА́ХТАТЬСЯ чанга чанга дуугарах.
РАСКУЛА́ЧИВАНИЕ 1. нударганы хөрөнгийг хураах; 2. хүнээс юм салгаж авах.
РАСКУЛА́ЧИВАТЬ нударганы хөрөнгийг хураах.
РАСКУЛА́ЧИТЬ нударганы хөрөнгийг хураах.
РАСКУПА́ТЬ худалдан авцгаах, худалдан авч дуусах.
РАСКУПА́ТЬСЯ худалдагдах, гүйлгээтэй байх.
РАСКУПИ́||ТЬ худалдан авцгаах, худалдан авч дуусах; **монголо-русский словарь ~ли в несколько дней** монгол-орос хэлний толь бичгийг хэдхэн хоногт худалдан авч дуусчээ.
РАСКУПО́РИВАТЬ нээх, задлах, бөглөө авах.
РАСКУПО́РИВАТЬСЯ нээгдэх, бөглөө автах.
РАСКУ́ПОРИТЬ нээх, задлах, бөглөө авах; ~ **бутылку** лонхны бөглөө авах.
РАСКУ́РИВАТЬ асаах, нэрэх.
РАСКУ́РИВАТЬСЯ асах.
РАСКУРИ́ТЬ асаах, нэрэх; ~ **трубку** гаанс тамхи асаах, нэрэх.
РАСКУРИ́ТЬСЯ асах.
РАСКУСИ́ТЬ,
РАСКУ́СЫВАТЬ 1. хага хазах, тас хазах; ~ **орех** самар хага хазах; 2. учрыг олох, таних, мэдэх; ~ **в чём дело** учир юунд байгааг мэдэх; **его не легко** ~ тэр хүний учрыг олох бэрхтэй.
РАСКУ́ТАТЬ ороосныг тайлах, задлах.
РАСКУ́ТАТЬСЯ ороосон нь тайлагдах, задрах.
РАСКУ́ТЫВАТЬ ороосныг тайлах, задлах.
РАСКУ́ТЫВАТЬСЯ ороосон нь тайлагдах, задрах.
РА́СОВ||ЫЙ арьстны, арьсны; **~ые отличия** арьстны ялгаа, арьсны ялгаа.
РАСПА́Д 1. задрах, задралт, ялзран задралт; 2. задрал, унал.
РАСПАДА́ТЬСЯ 1. задрах, бутрах, хэсэг хэсэг болох; 2. ажиллахаа болих; 3. задрах, сарних, унах.
РАСПАДЕ́НИЕ 1. задрах, задралт; 2. задрал, унал.
РАСПА́ИВАТЬ гагнаас хайлуулах, гагнаас салгах.
РАСПА́ИВАТЬСЯ гагнаас хайлах, гагнаас салах.
РАСПАКОВА́ТЬ задлах, баглааг тайлах; ~ **вещи** юм задлах.
РАСПАКОВА́ТЬСЯ 1. юмаа задлах, юмаа гаргах, юмныхаа баглааг тайлах; 2. задрах, баглаа тайлдах.
РАСПАКО́ВЫВАТЬ задлах, баглааг тайлах.
РАСПАКО́ВЫВАТЬСЯ 1. юмаа задлах, юмаа гаргах, юмныхаа баглааг тайлах; 2. задрах, баглаа тайлдах.
РАСПАЛИ́ТЬСЯ 1. их халах, улайстал халах; 2. (*сэтгэл*) хөөрүүлэх.
РАСПАЛЯ́ТЬ 1. их халаах, улайстал халаах; 2. (*сэтгэл*) хөөрүүлэх.
РАСПАЛЯ́ТЬСЯ 1. их халах, улайстал халах; 2. (*сэтгэл*) хөөрөх, цухалдах.
РАСПА́РИВАТЬ 1. уурт жигнэх, халуун усанд дэвтээх, зөөлрүүлэх; 2. халууцуулж хөлөргөх, *хөлөргөх, халууцаж* хөлрөх, хөлрөх.
РАСПА́РИТЬ 1. уурт жигнэх, халуун усанд дэвтээх, зөөлрүүлэх; ~ **кожу** арьс уурт жигнэж зөөлрүүлэх; 2. халууцуулж хөлөргөх, хөлөргөх, халууцаж хөлрөх, хөлрөх.
РАСПА́РИТЬСЯ 1. уурт жигнэгдэх, халуун усанд дэвтэх, зөөлрөх; 2. халууцаж хөлрөх, хөлрөх.
РАСПА́РЫВАТЬ 1. ханзлах, ханз татах; 2. огло татах, хүүлэх.
РАСПА́РЫВАТЬСЯ 1. ханзрах, ханз үсрэх; 2. огло үсрэх, хүүрэх.
РАСПА́СТЬСЯ 1. задрах, бутрах, хэсэг хэсэг *болох*; **молекулы распались на атомы** молекул атом болон задрав; **камень распался** чулуу хэсэг хэсэг болов; 2. ажиллахаа болих, тарах; 3. задрах, сарних, унах.
РАСПАХА́ТЬ хагалах; ~ **целину** атар хагалах.
РАСПА́ХИВАНИЕ хагалах, хагалалт; ~ **нови** шинэ газар хагалах.
РАСПА́ХИВАТЬ I хагалах.
РАСПА́ХИВАТЬ II 1. цэлийтэл нээх, дэлгэх, тэлэх; ~ **дверь** үүд дэлгэх; 2. энгэдэх, задгай тавих; ~ **пальто** пальто энгэдэх.
РАСПАХНУ́ТЬ 1. цэлийтэл нээх, дэлгэх, тэлэх; ~ **дверь** үүд дэлгэх; 2. энгэдэх, задгай тавих; ~ **пальто** *пальто* энгэдэх.
РАСПАХНУ́||ТЬСЯ 1. цэлийтэл нээгдэх, тэлэгдэх; **окно ~лось** цонх тэлэгдэв; 2. хувцаа энгэдэх, задгай тавих; **идти ~вшись** хувцаа энгэдээд явах.
РАСПА́ШКА 1. хагалах, хагалалт; **вторичная ~ земли** газрыг дахин хагалах; 2. хагалсан газар.
РАСПАШО́НКА баривч.
РАСПАЯ́ТЬ гагнаас хайлуулах, гагнаас салгах; ~ **чайник** данхны гагнаас хайлуулах.
РАСПАЯ́ТЬСЯ гагнаас хайлах, гагнаас салах.
РАСПЕВА́ТЬ дуулах.
РАСПЕКА́ТЬ зэмлэх, загнах.
РАСПЕЛЕНА́ТЬ манцуй тайлах.
РАСПЕЛЕНА́ТЬСЯ манцуйгаа тайлах, манцуйнаасаа гарах.
РАСПЕРЕ́ТЬ дэлбэ татах, дэлбэлэх; **льдом распёрло бочку** ус торхоо дэлбэ хөлджээ.
РАСПЕ́ТЬСЯ олон дуу дуулах, дуулж дуулчих.
РАСПЕЧА́ТАТЬ 1. лацыг эвдэх, битүүмжийг задлах; ~ **комнату** тасалгааны битүүмжийг задлах; 2. задлах; ~ **конверт** дугтуй задлах.
РАСПЕЧА́ТАТЬСЯ задрах.
РАСПЕЧА́ТЫВАТЬ 1. лацыг эвдэх, битүүмжийг задлах; 2. задлах.
РАСПЕЧА́ТЫВАТЬСЯ 1. задрах; 2. лац нь унах, битүүмж нь задрах; 3. задлагдах.
РАСПЕ́ЧЬ зэмлэх, загнах; ~ **нерадивого ученика** оролдлогогүй сурагчийг загнах.

РАСПИВА́ТЬ 1. хамт уух, хувааж уух; 2. ууж цаг нөхцөөх, ууж суух.

РАСПИ́ЛИВАТЬ хөрөөдөх, хөрөөдөж огтлох; ~ **бревно** гуалин хөрөөдөх.

РАСПИЛИ́ТЬ хөрөөдөх, хөрөөдөж огтлох; ~ **бревно** гуалин хөрөөдөх.

РАСПИ́ЛКА хөрөөдөх, хөрөөдөлт.

РАСПИНА́ТЬ загалмайлан алах.

РАСПИНА́ТЬСЯ чармайх, амиа тавих гэх, сүйд майд болох.

РАСПИСА́НИ||Е цагийн хуваарь; ~ **уроков** хичээлийн цагийн хуваарь; ~ **поездов** галт тэрэгний цагийн хуваарь; **по ~ю** цагийн хуваариар.

РАСПИСА́ТЬ 1. бичих, тарааж бичих; 2. хэлэх, будаж чимэх; ~ **стены** туургыг хэлэх; 3. гоёж ярих, чимэглэж бичих.

РАСПИСА́ТЬСЯ 1. гарын үсэг зурах; ~ **в получении зарплаты** цалин авсан гэж гарын үсэг зурах; 2. хүлээх, мэдэх; 3. гэрлэснээ бүртгүүлэх, гэрлэх.

РАСПИ́СК||А 1. гарын үсэг зурах; 2. баримт; **дать ~у кому-либо** баримт гаргах; 3. бичих, тарааж бичих; 4. хэлэх, будаж чимэх; ~ **стен** туурга будаж чимэх.

РАСПИСНО́Й хэлсэн, будаж чимсэн; ~ **потолок** хэлсэн тааз.

РАСПИ́СЫВАТЬ 1. бичих, тарааж бичих; 2. хэлэх, будаж чимэх; 3. гоёж ярих, чимэглэн бичих.

РАСПИ́СЫВАТЬСЯ 1. гарын үсэг зурах, тавих; 2. хүлээх, мэдэх; 3. гэрлэснээ бүртгүүлэх, гэрлэх; 4. хэлэгдэх.

РАСПИ́ТЬ хамт уух, хувааж уух, уулцах; ~ **бутылку вина** лонх дарс хувааж уух.

РАСПИХА́ТЬ,

РАСПИ́ХИВАТЬ 1. түлхэн зайлуулах, түлхлэх; ~ **людей** хүмүүсийг түлхэн зайлуулах; 2. чихэх, чихлэх; ~ **мелкие вещи по карманам** аар саар юмыг халаасандаа чихлэх.

РАСПЛА́ВИТЬ хайлуулах; ~ **стекло** шил хайлуулах.

РАСПЛА́ВИ||ТЬСЯ хайлах; **металл ~лся** төмөрлөг хайлав.

РАСПЛАВЛЯ́ТЬ хайлуулах.

РАСПЛАВЛЯ́ТЬСЯ хайлах.

РАСПЛА́КАТЬСЯ уйлж гарах, зогсоо жолоогүй уйлах; ~ **от досады** гомдоод уйлж гарах.

РАСПЛАНИ́РОВАТЬ 1. төлөвлөх, хуваарилан төлөвлөх; 2. төлөвлөгөө хийх.

РАСПЛАСТА́ТЬ 1. хавтгайлан зүсэх, хавтгай хавтгайгаар зүсэх; 2. хавтгайлах; 3. дэлгэх, дэлэх; ~ **крылья** далавчаа дэлэх.

РАСПЛАСТА́ТЬСЯ тэрийх, тэрийн хэвтэх, тэрийж ойчих; ~ **по полу** шал дээр тэрийж хэвтэх.

РАСПЛА́Т||А 1. төлөх; ~ **по счётам** баримтаар төлөх; 2. өр төлөөс, хариулал, залхамж; **настанет час ~ы** өр төлөөсний цаг ирнэ, залхамж үзэх цаг ирнэ.

РАСПЛАТИ́ТЬСЯ,

РАСПЛА́ЧИВАТЬСЯ 1. төлөх, төлж дуусах; ~ **с долгами** өрөө төлж дуусах; 2. хариу авах, өшөө авах, өшөө хариулах; ~ **с врагами** дайснаас хариугаа авах; 3. залхамж үзэх, хашрах; ~ **за беспечность** сэрэмжгүй байж хашрах.

РАСПЛЕСКА́||ТЬ цалгиулах, цалгиулж асгах, асгах; **всю воду из ведра ~л** хувинтай усаа бүгдийг цалгиулж асгав.

РАСПЛЕСКА́||ТЬСЯ цалгих, цалгиж асгарах, асгарах; **молоко ~лось по полу** сүү шал дээр асгарав.

РАСПЛЁСКИВАТЬ цалгиулах, цалгиулж асгах, асгах.

РАСПЛЁСКИВАТЬСЯ цалгих, цалгиж асгарах, асгарах.

РАСПЛЕСНУ́ТЬ цалгичхах, цалгиад асгачих, асгачхах.

РАСПЛЕСТИ́ задлах; ~ **косу** гээг задлах.

РАСПЛЕСТИ́СЬ задрах; **коса расплелась** гээг задрав.

РАСПЛЕТА́ТЬ задлах.

РАСПЛЕТА́ТЬСЯ задрах.

РАСПЛОДИ́ТЬ 1. өсгөх, үржүүлэх, олшруулах; 2. дүүргэх, их гаргах.

РАСПЛОДИ́ТЬСЯ 1. өсөх, үржих, олшрох; 2. дүүрэх, их гарах.

РАСПЛЫВА́ТЬСЯ 1. тарах, гүйх, урсах; 2. бантайх, банхайх, бэлхийх.

РАСПЛЫ́ВЧАТОСТЬ 1. балархай, бүдэг юм; 2. тод бус байх, тодорхой бус байх, бүрэг байх.

РАСПЛЫ́ВЧАТ||ЫЙ 1. балархай, бүдэг, бүүдгэр; **~ые линии** балархай зураас, бүдэг шугам; 2. тод бус, тодорхой бус, бүрэг; **~ая формулировка** тодорхой бус томъёолол, бүрэг томъёолол.

РАСПЛЫ́ТЬСЯ 1. нүүх, тарах, гүйх, урсах; 2. бантайх, банхайх, бэлхийх.

РАСПЛЮ́ЩИВАТЬ,

РАСПЛЮ́ЩИТЬ хавтгайлах, хавтгай болгох, бяцлах, няцлах, бяц цохих, няц дарах.

РАСПЛЮ́ЩИ||ТЬСЯ хавтгайрах, хавтгай болох, бяцрах, няцрах, бяц үсрэх, няц дарагдах; **~лся орех** самар няцрав.

РАСПЛЯСА́ТЬСЯ бүжиглэсээр халах, онгод орох.

РАСПОЗНАВА́ЕМ||ЫЙ танигдмаар, мэдэгдүүштэй, таньж болох; **~ые признаки** танигдмаар шинж тэмдэг.

РАСПОЗНАВА́НИ||Е таних, мэдэх; **наука о ~и болезней называется диагностикой** өвчнийг хэрхэн таних тухай ухааныг оношлогоо гэдэг.

РАСПОЗНАВА́ТЬ,

РАСПОЗНА́ТЬ 1. таних, мэдэх; ~ **болезнь** өвчнийг таних; 2. мэдэх, тааж мэдэх; ~ **чьи-нибудь намерения** хүний санааг тааж мэдэх.

РАСПОЛАГА́ТЬ I байх, мэдэлд байх.

РАСПОЛАГА́||ТЬ II 1. өрөх, тавих; 2. байрлуулах, байр олгох; 3. байрыг олж оруулах, хуваарилах; 4. (*сэтгэл*) татах, талдаа оруулах; 5. зохистой байх; **обстановка ~ет к работе** байдал ажиллахад зохистой байна.

РАСПОЛАГА́ТЬСЯ буух, байрлах, байр эзлэх, орших.

РАСПОЛАГА́ЮЩИЙ (*сэтгэлд*) зохистой, тааламжтай, сэтгэл татам; ~ **вид** тааламжтай дүр.

РАСПОЛЗА́ТЬСЯ 1. гүйлдэх, тарж гүйх, язганах; 2. ханзрах, удрах; 3. эвдрэх, хэмхрэх.

РАСПОЛЗТИ́СЬ 1. гүйлдэх, тарж гүйх, язганах; 2. ханзрах, удрах; 3. эвдрэх, хэмхрэх.

РАСПОЛОЖЕ́НИЕ I 1. байрлуулах, байр олгох; 2. байр, байрласан газар.

РАСПОЛОЖЕ́НИЕ II 1. талархах, талтай болох; **чувствовать к кому-либо** ~ хүнийг талархдаг болох, хүнд талтай болох; 2. уур, хүсэл, ааш, оёг; 3. халдамтгай байх, эмзэг байх.

РАСПОЛО́ЖЕНН||ЫЙ 1. барьсан, байрласан, байрлуулсан; **неудобно ~ые комнаты** эвгүй байрлуулсан өрөөнүүд; 2. талархдаг, талтай байдаг; 3. дуртай, хүсэлтэй.

РАСПОЛОЖИ́ТЬ I 1. өрөх, тавих; 2. байрлуулах, байр олгох; ~ **войска** цэрэг байрлуулах; 3. байрыг олж оруулах, хуваарилах.

РАСПОЛОЖИ́ТЬ II татах, талдаа оруулах; ~ **кого-либо в свою пользу** хүнийг талдаа оруулах; ~ **к себе** биедээ татах.

РАСПОЛОЖИ́ТЬСЯ буух, байрлах, байр эзлэх, орших; ~ **в вагоне** вагонд байр эзлэх.

РАСПО́РКА хөндлөвч.

РАСПО́РОТЫЙ ханзалсан, ханз татсан, огло татсан, хүүлсэн.

РАСПОРО́ТЬ 1. ханзлах, ханз татах; ~ **платье** хувцаа ханз татах; 2. огло татах, хүүлэх; ~ **рукав об гвоздь** ханцуйгаа хадаасанд хүүлэх.

РАСПОРО́||ТЬСЯ 1. ханзрах, ханз үсрэх; **швы ~лись** оёдол ханзрав; 2. огло үсрэх, хүүрэх.

РАСПОРЯДИ́ТЕЛЬ захирагч, захирамжлагч, зохион явуулагч.
РАСПОРЯДИ́ТЕЛЬНОСТЬ захирах чадвар, захирамжлах авъяас, зохион явуулах чадвар; **проявить ~** захирах чадвар үзүүлэх.
РАСПОРЯДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. захирах чадвартай, захирамжлах авъяастай, зохион явуулах авъяастай; **быть ~ым** захирах чадвартай байх; 2. захирах, захирамжлах, зохион явуулах; **~ орган** захирамжлах байгууллага.
РАСПОРЯДИ́ТЬСЯ 1. захирах, тушаах, захирамжлах; 2. зохион явуулах, эрхлэх; 3. ашиглах, хэрэглэх; **~ отпущенными суммами** олгосон мөнгийг ашиглах.
РАСПОРЯ́ДОК журам; **внутренний ~** дотоод журам.
РАСПОРЯЖА́ТЬСЯ 1. захирах, тушаах, захирамжлах; 2. зохион явуулах, эрхлэх; 3. ашиглах, хэрэглэх; 4. захирах, хэрэг явуулах; **~, как у себя дома** гэртээ байгаа юм шиг байх.
РАСПОРЯЖЕ́НИ||Е 1. захирах, захирамжлах, мэдэх, захиргаа, мэдэл; 2. захирамж; **отдать ~** захирамж өгөх; **в ~ кого-либо** хүний мэдэлд; **в своём ~и** өөртөө, өөрийн мэдэлд.
РАСПОЯ́САТЬ нөмгөлүүлэх, бүс тайлах.
РАСПОЯ́САТЬСЯ 1. нөмгөлөх, бүсээ тайлах; 2. танхайрах, дураараа дургих.
РАСПОЯ́СЫВАТЬ нөмгөлүүлэх, бүс тайлах.
РАСПОЯ́СЫВАТЬСЯ 1. нөмгөлөх, бүсээ тайлах; 2. танхайрах, дураараа дургих.
РАСПРА́В||А дарах, хэрцгийлэн дарах, гэсгээн шийтгэх; **кровавая ~** цус урсган дарах; **короткая ~** амархан дарах, хэнэггүй устгах; **творить суд и ~у** шүүх гэсгэх, гэсгээн шийтгэх.
РАСПРА́ВИТЬ 1. шулуутгах, цэхлэх, тэгшитгэх, тэнийлгэх, (*урчлээг*) гаргах; **~ проволоку** сунгал шулуутгах; **~ лист бумаги** цаас тэнийлгэх; 2. дэлгэх, тэнийлгэх, дэлэх, алдлах; **~ крылья** 1) далавчаа дэлгэх; 2)оролдох, зүтгэх; 3. суниалгах; **~ все члены** суниалгах.
РАСПРА́ВИ||ТЬСЯ I 1. шулуутах, цэх болох, тэгштэх, тэнийх, (*урчлээ нь*) гарах; **складки на платье ~лись** хувцасны нугалаас гарав; 2. дэлгэгдэх, тэнийх, дэлэгдэх, алдлагдах.
РАСПРА́ВИТЬСЯ II дарах, хэрцгийлэн дарах; гэсгээн шийтгэх.
РАСПРАВЛЯ́ТЬ 1. шулуутгах, цэхлэх, тэгшитгэх, тэнийлгэх, (*урчлээг*) гаргах; 2. дэлгэх, тэнийлгэх, дэлэх, алдлах; 3. суниалгах.
РАСПРАВЛЯ́ТЬСЯ дарах, хэрцгийлэн дарах, гэсгээн шийтгэх.
РАСПРЕДЕЛЕ́НИЕ хуваарилах, хуваах, түгээх, хуваарилалт, хуваалт, түгээлт; **~ национального дохода** үндэсний орлогыг хуваарилах.
РАСПРЕДЕЛИ́ТЕЛЬ хуваарилагч, хуваагч, түгээгч.
РАСПРЕДЕЛИ́ТЕЛЬН||ЫЙ хуваарилах, хуваарилагч; **~ пункт** хуваарилах тасаг; **~ая доска** хуваарилах самбар; **~ щит** удирдах зангилааны хаалт.
РАСПРЕДЕЛИ́ТЬ,
РАСПРЕДЕЛЯ́ТЬ хуваарилах, хуваах, түгээх.
РАСПРЕДЕЛЯ́ТЬСЯ хуваарилагдах, хуваагдах, түгээгдэх.
РАСПРОДАВА́ТЬ худалдаж, дуусах, зарж дуусах, бүгдийг худалдах.
РАСПРОДОВА́ТЬСЯ худалдагдаж дуусах, бүгд зарагдах.
РАСПРОДА́ЖА худалдаж дуусах, зарж дуусгах; **~ товаров** бараа худалдаж дуусгах.
РАСПРОДА́ТЬ худалдаж дуусах, зарж дуусгах, бүгдийг худалдах, наймаалж дуусах; **~ весь товар** бүх бараагаа худалдаж дуусах.
РАСПРОПАГАНДИ́РОВАТЬ ухуулж итгүүлэх, ятгаж үнэмшүүлэх.
РАСПРОСТЕРЕ́ТЬ 1. дэлэх, дэлгэх, алдлах; **~ руки** гараа алдлах; 2. дэлгэрүүлэх, тараах, бүрхүүлэх, чиглүүлэх; **~ свое влияние на что-либо** нөлөөгөө юманд дэлгэрүүлэх.
РАСПРОСТЕРЕ́ТЬСЯ 1. сунаж хэвтэх, тэрийн унах; 2. налайх, цэлийх; 3. дэлгэрэх, тархах, бүрхэх.
РАСПРОСТЁРТ||ЫЙ дэлгэсэн, сарвайсан, алдалсан; **встретить с ~ыми объятиями** хөл алдан угтах.
РАСПРОСТИРА́ТЬ 1. дэлэх, дэлгэх, алдлах; 2. дэлгэрүүлэх, тараах, бүрхүүлэх, чиглүүлэх.
РАСПРОСТИРА́ТЬСЯ 1. *суниаж хэвтэх, тэрийн ойчих*; 2. налайх; 3. дэлгэрэх, тархах, бүрхэх.
РАСПРОСТИ́ТЬСЯ 1. хагацах, салах, хагацах ёс гүйцэтгэх, салах ёс хийх; **~ с друзьями** найз нартайгаа салах ёс хийх; 2. орхих, гээх; **~ с мечтой** мөрөөдлөө орхих.
РАСПРОСТРАНЕ́НИЕ дэлгэрүүлэх, тархаах, түгээх, нэвтрүүлэх; дэлгэрэх, тархах, түгэх, нэвтрэх; **~ опыта** туршлага дэлгэрүүлэх.
РАСПРОСТРАНЁННОСТЬ дэлгэрэх, дэлгэрсэн байх, тархах, тархсан байх.
РАСПРОСТРАНЁННЫЙ дэлгэрсэн, түгсэн, түгээмэл, дэлгэрмэл, дэлгэрэнгүй; **~ взгляд** түгээмэл үзэл.
РАСПРОСТРАНИ́ТЕЛЬ тархаагч, дэлгэрүүлэгч.
РАСПРОСТРАНИ́ТЬ 1. өргөтгөх, ихэсгэх; **~ свои владения** эзэмшлээ өргөтгөх; 2. өргөтгөх, дэлгэрүүлэх, нэвтрүүлэх; **~ своё влияние** нөлөөгөө нэвтрүүлэх; 3. дэлгэрүүлэх, тархаах, түгээх; **~ учение** сургаал дэлгэрүүлэх; 4. анхилуулах, ханхлуулах, үнэртүүлэх; 5. тарааж худалдах, тархаан өгөх, түгээх; **~ книгу** ном тарааж өгөх.
РАСПРОСТРАНЯ́||ТЬСЯ 1. уудам болох, дэлгэр болох, ихсэх, үргэлжлэх; 2. дэлгэрэх, тархах, нэвтрэх; 3. тарах, дэлгэрэх, түгэх; **слухи быстро ~лись по городу** цуурхал хотоор түргэн тарав; 4. анхилах, ханхлах, үнэртэх; **запах цветов ~лся по саду** цэцгийн үнэр цэцэрлэг дүүрэн анхилав.
РАСПРОСТРАНЯ́ТЬ 1. өргөтгөх, ихэсгэх; 2. өргөтгөх, дэлгэрүүлэх, нэвтрүүлэх; 3. дэлгэрүүлэх, тархаах, түгээх; 4. анхилуулах, ханхлуулах, үнэртүүлэх; 5. тарааж худалдах, тархаан өгөх, түгээх.
РАСПРОСТРАНЯ́ТЬСЯ 1. уудам болох, дэлгэр болох, ихсэх, үргэлжлэх; 2. дэлгэрэх, тархах, нэвтрэх; 3. тарах, дэлгэрэх, түгэх; 4. анхилах, ханхлах, үнэртэх.
РАСПРОЩА́ТЬСЯ 1. хагацах, салах, хагацах ёс гүйцэтгэх, салах ёс хийх; 2. орхих, гээх.
РАСПРЫ́СКАТЬ сүрших, цацах, түрхэх.
РАСПРЫ́СКИВАТЕЛЬ шүршүүл.
РАСПРЫ́СКИВАТЬ сүрших, цацах, түрхэх.
РА́СПРЯ хэрүүл тэмцэлдэн, хэрүүл маргаан, тэмцэлдэн, хямралдаан.
РАСПРЯГА́ТЬ мултлах, буулгах.
РАСПРЯГА́ТЬСЯ мултрах.
РАСПРЯМИ́ТЬ 1. шулуутгах, цэхлэх, залах, тэнийлгэх; **~ железный прут** төмөр саваа залах, тэнийлгэх, цэх болгох; **~ спину** нуруугаа тэнийлгэх.
РАСПРЯМИ́||ТЬСЯ 1. шулуутгах, шулуун болох, тэнийх; 2. тэнийх, цэх болох; **спина ~лась** нуруу тэнийв.
РАСПРЯМЛЯ́ТЬ 1. шулуугах, цэхлэх, залах, тэнийлгэх; 2. тэнийлгэх, шулуун болгох.
РАСПРЯМЛЯ́ТЬСЯ 1. шулуутгах, шулуун болох, тэнийх; 2. тэнийх, цэх болох.
РАСПРЯ́ЧЬ мултлах, буулгах; **~ лошадей** морьдоо мултлах.
РАСПРЯ́ЧЬСЯ мултрах.
РАСПУГА́ТЬ,
РАСПУ́ГИВАТЬ үргээх, айлгах; **волк распугал стадо** чоно мал үргээв.

РАСПУСКА́НИЕ 1. дэлгэрэх; ~ **цветов** цэцэг дэлгэрэх; 2. уусах; 3. задрах, удрах.

РАСПУСКА́ТЬ 1. тараах, чөлөө тавих; 2. тараах, татан буулгах; 3. задрах, ах захгүй болгох; 4. дэлгэх, задлах; 5. дэлгэх, тэнийлгэх; 6. сулруулах, султавих; 7. задлах, задгай тавих; 8. уусгах; 9. дэгдээх, тараах.

РАСПУСКА́ТЬСЯ 1. дэлбэрэх, дэлгэрэх, цэцэглэх; 2. тайлдах, алдуурах; 3. задрах, сэгсийх; 4. задрах, ах захгүй болох.

РАСПУСТИ́ТЬ 1. тараах, чөлөө тавих; ~ **собравшихся** цугларагсдыг тараах; 2. тараах, татан буулгах; ~ **парламент** парламентыг тараах; 3. задраах, дэг алдуулах, ах захгүй болгох; 4. дэлгэх, задлах; ~ **паруса** далбаа дэлгэх; 5. дэлэх, тэнийлгэх; 6. сулруулах, сул тавих, тайлах; ~ **пояс** бүсээ сулруулах; 7. задлах, задгай тавих, сэгсийлгэх; ~ **косы** гээгээ задлах 8. уусгах; 9. дэгдээх, тараах; ~ **слухи** цуурхал дэгдээх; распустить нюни уйлаан майлаан болох.

РАСПУСТИ́||ТЬСЯ 1. дэлбэрэх, дэлгэрэх, цэцэглэх; **цветы ~лись** цэцэг дэлгэрэв; 2. тайлдах, алдуурах; **пояс ~лся** бүс тайлдав; 3. задрах, сэгсийх; **волосы ~лись** үс сэгсийв; 4. задрах, дэгээ алдах, ах захгүй болох; **ученики ~лись** сурагчид задарчээ.

РАСПУ́ТАТЬ 1. тайлах, (*эздрээ*) гаргах; ~ **веревку** татлаганы эздрээ гаргах; 2. чөдөр тайлах, тушаа тайлах; ~ **лошадь** морины чөдөр тайлах; 3. тодорхой болгох, шийдвэрлэх; ~ **сложный вопрос** ярвигтай асуудлыг тодорхой болгох.

РАСПУ́ТА||ТЬСЯ 1. тайлдах, (*эздрээ*) гаргах; **узел ~лся** зангилаа тайлдав; 2. чөдрөө мултлах, тушаагаа тайлах; **лошадь ~лась** мөрь чөдрөө мултлажээ; 2. тодорхой болох, ойлгомжтой болох; **это дело теперь окончательно ~лось** одоо энэ хэрэг бүрэн тодорхой болов; 4. ангижрах, салах; ~ **с долгами** өрнөөс ангижрах.

РАСПУ́ТИЦА зам муудах, шавар шавхай болох; **осенняя** ~ намар зам муудах.

РАСПУ́ТНИК завхай хүн садар эр, садар самуун хүн, ужид самуун эр.

РАСПУ́ТНИЦА завхай эмэгтэй, садар эм, садар самуун эмэгтэй, ужид самуун эхнэр.

РАСПУ́ТНИЧАТЬ садарлах, садар самуун явах, завхайрах, ужидлах.

РАСПУ́ТНЫЙ завхай, садар самуун, садар, ужид самуун; ~ **человек** завхай хүн.

РАСПУ́ТСТВО завхай явдал, садар самуун, садар, ужид.

РАСПУ́ТЫВАТЬ 1. тайлах, (*эздрээ*)гаргах; 2. чөдөр тайлах, тушаа тайлах; 3. тодорхой болгох, шийдвэрлэх.

РАСПУ́ТЫВАТЬСЯ 1. тайлдах, (*эздрээ*) гаргах; 2. чөдрөө мултлах, тушаагаа тайлах; 3. тодорхой болох, ойлгомжтой болох; 4. ангижрах, салах; 5. тайлагдах, задрах.

РАСПУ́ТЬЕ замын бэлчир; **быть на** ~ хойшид юу хийхээ мэдэхгүй байх.

РАСПУХА́НИЕ хавдах, хавагнах, хөөх; 2. тэсгийх, тэнтийх, хэт ихсэх.

РАСПУШИ́ТЬ савах, сагсгар болгох; ~ **шерсть** ноос савах.

РАСПУШИ́||ТЬСЯ 1. сагсгар болох, сагсайх; **волосы ~лись** үс сагсайжээ; 2. өдөө сагсайлгах, үсээ үрзийлгэх, үрзийх.

РАСПУ́ЩЕННОСТЬ 1. задрах, задгай байдал, дэггүй явдал, ах захаа алдах; 2. завхай явдал, ужид самуун.

РАСПУ́ЩЕНН||ЫЙ 1. тараасан, чөлөө тавьсан; 2. дэлгэсэн, задалсан; **~ые знамёна** дэлгэсэн туг; 3. задарсан, задгай, дэггүй, ах захгүй, зоргоороо; **~ые дети** дэггүй хүүхдүүд, зоргоороо хүүхдүүд; 4. завхай, ужид самуун; ~ **человек** ужид самуун хүн.

РАСПЫЛЁННОСТЬ тархай байдал.

РАСПЫЛЁННЫЙ тархай, тархай бутархай.

РАСПЫЛИ́ТЬ 1. тархаах, сарниулах, бутаргах, цацах; ~ **силы** хүч сарниулах; 2. цацах, шүрших, хийсгэх.

РАСПЫЛИ́||ТЬСЯ 1. тархах, сарних, бутрах, хуваагдах; **силы ~лись** хүч сарнив; 2. бутрах, үйрэх, үйрэмдэг болох.

РАСПЯ́ТИЕ 1. загалмайлан дүүжлэх; 2. христосын дүртэй загалмай.

РАСПЯ́ТЬ загалмайлан дүүжлэх.

РАССА́ДА үрслэгч; **капустная** ~ үрслэгч байцаа.

РАССАДИ́ТЬ 1. суулгах, байр байранд нь суулгах; ~ **гостей по местам** зочдыг байр байранд нь суулгах; 2. салгаж суулгах, тус тус суулгах; 3. тараан суулгах, сийрэг тарих.

РАССА́ДНИК 1. үрслүүр; ~ **цветов** цэцгийн үрслүүр; 2. эх булаг, уурхай, сан, хөрөнгө; **племенной** ~ үүлдрийн сан.

РАССА́ЖИВАТЬ 1. суулгах, байр байранд нь суулгах; 2. тус тус суулгах, салгаж суулгах; 3. тараан суулгах, сийрэг тарих.

РАССА́ЖИВАТЬСЯ 1. суух, сууцгаах; 2. тухлан суух, налайн суух.

РАССА́СЫВАНИЕ тарах, таран шингэх, хөхөгдөх; ~ **опухоли** хаван тарах.

РАССА́СЫВАТЬ хөхөх, хөхөж шингээх, хөхөж тараах.

РАССА́СЫВАТЬСЯ тарах, хөхөгдөн шингэх, хөхөгдөх.

РАССВЕ́Т 1. үүр, үүр цайх, үүр гийх; **на ~е** үүрээр, үүр цайхад, нар битүүгээр; 2. эхэн үе, соёолох үе, үүр гийх үе; **на ~е жизни** амьдралын соёолох үед.

РАССВЕТА́||ТЬ үүр цайх, үүр гийх, үүр гэгээрэх, гэгээ орох, үүр хаяарах, үүр хяраалах; **~ет** үүр гэгээрч байна, үүр гийж байна.

РАССВИРЕПЕ́ТЬ ихэд уурдах, догшрох, хэрцгийлэх.

РАССЕДЛА́ТЬ эмээл авах; ~ **лошадь** морины эмээл авах.

РАССЕ́ИВАНИЕ тарих, цацах; ~ **семян** үр цацах.

РАССЕ́ИВАТЬ 1. сарниулах, хөөх; 2. -гүй болгох, дарах; 3. сарниулах, сулруулах, бууруулах.

РАССЕ́ИВАТЬСЯ 1. сарних, арилах; 2. сарних, бутран зугтах, бутран алга болох; 3. арилах, дарагдах, мартагдах; 4. сэргэх, уйтгараа гаргах, мартах.

РАССЕКА́ТЬ 1. цавчих, хагалах; 2. сэт цохих, сэтлэх, ярах; 3. ярах, зүсэх, хагалах.

РАССЕЛЕ́НИЕ нутаглуулах, тараан суулгах.

РАССЕ́ЛИНА ан гав; ~ **утёса** цохионы ан.

РАССЕЛИ́ТЬ 1. нутаглуулах, тараан суулгах; 2. салгаж суулгах, тус тус байрлуулах.

РАССЕЛИ́ТЬСЯ 1. нутаглах, таран суух; ~ **по реке** гол даган таран нутаглах; 2. салж суух, тус тус байрлах.

РАССЕЛЯ́ТЬ 1. нутаглуулах, тараан суулгах; 2. салган суулгах, тус тус байрлуулах.

РАССЕЛЯ́ТЬСЯ 1. нутаглах таран суух; 2. салж суух, тус тус байрлах.

РАССЕРДИ́ТЬ уурлуулах.

РАССЕРДИ́ТЬСЯ уурлах, уур хүрэх.

РАССЕ́СТЬСЯ I 1. суух, сууцгаах; ~ **по местам** байр байрандаа суух; 2. тухлан суух, налайн суух.

РАССЕ́СТЬСЯ II ан гарах, антах, гав суух, гавтах; **скала расселась** хад гавтжээ.

РАССЕЧЕ́НИЕ цавчих, сэт цохих, ярах.

РАССЕ́ЧЬ 1. цавчих, хагалах; ~ **полено** хэрчим хагалах; 2. сэт цохих, сэтлэх, ярах; ~ **губу** уруул сэтлэх; 3. ярах, зүсэх, хагалах; **пароход рассек волны** галт онгоц давалгаа зүсэв.

РАССЕ́ЯННО алмайран, хайнга.

РАССЕ́ЯННОСТЬ 1. алмай, хайнга байх, сэтгэл самуурах; 2. сийрэг байх, сийрүү байх.

РАССЕ́ЯНН||ЫЙ 1. алмай, хайнга, сэтгэл самуурсан, мартамхай; ~ **взгляд** алмай харц; 2. сийрэг, сийрүү; **~ое население** сийрэг хүн ам;3. сарниун; ~ **свет** сарниун гэрэл.

РАССЕ́Я||ТЬ 1. тарих, цацах; ~ **семена** үр цацах; 2. сарниулах, хөөх; **ветер ~л тучи** салхи үүл сарниулав; 3. арилгах; **подозрения ~лись** сэжиг арилгав; 4. сарниулах, сулруулах, бууруулах; ~ **свет** гэрэл сарниулах.

РАССЕ́Я||ТЬСЯ 1. сарних, арилах, буурах, **лучи ~лись** цацраг сарнив; 2. сарних, бутран зугтах, бутран алга болох; 3. арилах, дарагдах, мартагдах; **грусть ~лась** гуниг дарагдав; 4. сэргэх, уйтгараа гаргах, мартах.

РАССКА́З 1. өгүүлэх, ярих, өгүүлэл яриа; ~ **очевидца** харсан хүний яриа; 2. өгүүллэг; **сборник повестей и ~ов** тууж, өгүүллэгийн эмхэтгэл.

РАССКАЗА́ТЬ өгүүлэх, ярих, хэлэх, хөөрөх; ~ **сказку** үлгэр хэлэх; ~ **обо всём виденном** үзсэн бүхнээ ярих.

РАССКА́ЗЧИК өгүүлэгч, яриач, хэлэгч, өгүүлдэг хүн; **он хороший** ~ тэр сайхан ярьдаг хүн.

РАССКА́ЗЧИЦА өгүүлэгч эмэгтэй, яриач эмэгтэй, хэлэгч эмэгтэй, сайхан өгүүлдэг эмэгтэй.

РАССКА́ЗЫВАТЬ өгүүлэх, ярих, хэлэх, хөөрөх.

РАССЛАБЛЕ́НИЕ *сульдах*, тэнхэл доройтох, бие доройтох, бие сулрах, сульдах.

РАССЛА́БЛЕННОСТЬ сульдсан байдал, тэнхэл доройтсон байх, бие суларсан байдал.

РАССЛА́БЛЕННЫЙ сульдсан (*тэнхэл*) доройтсон, тамир тасарсан, бие суларсан.

РАССЛА́ИВАТЬ 1. давхраагий нь хуулах, үе үеэр салгах; давхраатуулах, үетүүлэх; 2. анги бүлэг болгох, анги давхрага болгон хуваах.

РАССЛА́ИВАТЬСЯ 1. давхраа нь хуурах, үе үеэрээ салах, давхраатах, үетэх; 2. анги бүлэг болох, анги давхрага болон хуваагдах.

РАССЛЕ́ДОВАНИЕ 1. шүүх, байцаах, судлах; **строгое** ~ хатуу шүүх, шалгах; 2. шүүх, мөрдөх, мөрдөн байцаах, мөрдөн байцаалт, мөрдлөг; ~ **дела** хэрэг шүүх; **вести** ~ мөрдөн байцаах.

РАССЛЕ́ДОВАТЬ 1. шүүх, байцаах, судлах; ~ **сообщённые факты** мэдээлсэн баримтыг судлах, шалгаж үзэх; 2. шүүх, мөрдөх, мөрдөн байцаах; ~ **дело** хэрэг шүүх.

РАССЛОЕ́НИЕ 1. давхраа нь хуурах, үе үеэрээ салах, давхраатах, үетэх; ~ **почвы** хөрсний давхраатах; 2. анги бүлэг болох, анги давхрага болон хуваагдах.

РАССЛОЙ́ТЬ 1. давхраагий нь хуулах, үе үеэр нь салгах, давхраатуулах, үетүүлэх; ~ **почву** хөрс давхраатуулах; 2. анги бүлэг болгох, анги бүлэг болгон хуваах.

РАССЛОЙ́ТЬСЯ 1. давхраа нь хуурах, үе үеэрээ салах, давхраатах, үетэх; 2. анги бүлэг болох, анги давхрага болон хуваагдах.

РАССЛЫ́ШАТЬ сонсох, дуулах; я не расслышал би сонсоогүй.

РАССМА́ТРИВАТЬ 1. харах, үзэх; 2. хэлэлцэх, хянан үзэх, байцаах; 3. үзэх тооцох.

РАССМА́ТРИВАТЬСЯ 1. харагдах, үзэгдэх; 2. хэлэлцэгдэх, судлагдах; 3. тооцогдох, тоологдох.

РАССМЕШИ́ТЬ *инээлгэх, инээд хүргэх.*

РАССМЕЯ́ТЬСЯ инээд алдах, инээд хүрэх.

РАССМОТРЕ́НИ||Е 1. хэлэлцэх, хянаж үзэх, байцаан үзэх; **при ближайшем ~и** сайтар хянан үзэхэд; ~ **проекта** төсөл хэлэлцэх; 2. хянан шийдвэрлэх, хянах, хянуулан шийдвэрлүүлэх, хянуулах; **передать дело на новое** ~ дахин хянуулахаар өгөх.

РАССМОТРЕ́ТЬ 1. харах, үзэх, таних; ~ **предмет в микроскоп** микроскопоор юм харах; **в темноте было трудно** ~ **его лицо** харанхуйд нүүрийг нь таних бэрхтэй байлаа; 2. хэлэлцэх, хянан үзэх, байцаах; ~ **заявление** өргөдөл хянан үзэх.

РАССОВА́ТЬ *чихэх, хийх.*

РАССО́Л давсалсан ус; **огуречный** ~ (*өргөст*) хэмх давсалсан ус.

РАССО́ЛЬНИК давсалсан хэмхтэй шөл.

РАССО́РИТЬ хэрэлдүүлэх, эвдрүүлэх; ~ **друзей** найз нарыг эвдрүүлэх.

РАССО́РИ||ТЬСЯ хэрэлдэх, эвдрэх, муудах; **мы с ним ~лись** бид хоёр эвдэрсэн.

РАССОРТИРОВА́ТЬ ялгах, зэрэглэн ялгах, зэрэглэх, дугаарлан ялгах, дугаарлах; ~ **товары** бараа ялгах.

РАССОРТИРО́ВКА ялгах, зэрэглэх, дугаарлах, ялгалт, зэрэглэлт, *дугаарлалт.*

РАССОРТИРО́ВЫВАТЬ ялгах, зэрэглэн ялгах, зэрэглэх, дугаарлан ялгах, дугаарлах.

РАССОСА́ТЬ хөхөх, хөхөж шингээх, хөхөж тараах.

РАССОСА́ТЬСЯ тарах, хөхөгдөн шингэх, хөхөгдөх.

РАССО́ХНУТЬСЯ хагсчих; **бочка рассохлась** торх хагсчихжээ.

РАССПРА́ШИВАТЬ,

РАССПРОСИ́ТЬ асууж сураглах, асуун сурах, /олон юм/ асуух, сурах.

РАССПРО́СЫ асуух. **РАССРЕДОТО́ЧИВАТЬ,**

РАССРЕДОТО́ЧИТЬ тархаан байрлуулах; ~ **войска** цэрэг тархаан *байрлуулах.*

РАССРЕДОТО́ЧИВАТЬСЯ,

РАССРЕДОТО́ЧИТЬСЯ тархан байрлах.

РАССРО́ЧИТЬ хугацаа сунгах; ~ **погашение долга** өр төлөх хугацааг сунгах.

РАССРО́ЧК||А цуврyулан төлөх; **купить в ~у** цуврyулан төлөхөөр авах.

РАССТАВА́НИ||Е хагацах, салах; **при ~и** хагацахдаа, салахдаа.

РАССТАВА́ТЬСЯ 1. хагацах, салах, ангижрах, орхих; 2. орхих, салах, хаях.

РАССТА́ВИТЬ 1. тавих, өрөх, жагсаах, байрлуулах; ~ **шахматы** шатар өрөх; ~ **запятые** тасалга тавих; 2. хуваарилан тавих, хуваарилах; 3. алцайлгах, алцайх, заах; ~ **ноги** алцайх; 4. өргөн болох, тавьж өгөх, оруулга оруулах.

РАССТАНО́ВК||А 1. тавих, өрөх, жагсаах, байрлуулах, 2. хуваарилан тавих, хуваарилах; 3. нугалбар, завсарлага, зогсоц; **читать с ~ой** нугалбартай унших.

РАССТА́ТЬСЯ 1. хагацах, салах, ангижрах, орхих; ~ **с любимыми вещами** хайртай юмнаасаа салах.

РАССТЁГИВАТЬ тайлах, мултлах, задгай тавих.

РАССТЁГИВАТЬСЯ 1. тайлдах, алдуурах, мултрах, тайлагдах; 2. хувцасныхаа товчий нь тайлах, энгэрээ задгай тавих.

РАССТЁГНУТ||ЫЙ задгай тавьсан, товчий нь тайлсан; **с ~ым воротом** зах нь задгай.

РАССТЕГНУ́ТЬ тайлах, мултлах, задгай тавих; ~ **пальто** пальтогоо задгай тавих; ~ **пуговицы** товч тайлах.

РАССТЕГНУ́ТЬСЯ 1. тайлдах, алдуурах, мултрах, тайлагдах; 2. хувцасныхаа товчий нь тайлах, энгэрээ задгай тавих; **идти расстегнувшись** /пальтоныхоо/ энгэрийг задгай тавьж явах.

РАССТЕЛИ́ТЬ дэвсэх, дэлгэх.

РАССТЕЛИ́ТЬСЯ суунаглах, татах, бүрхэх.

РАССТИЛА́ТЬ дэвсэх, дэлгэх.

РАССТИЛА́ТЬСЯ 1. суунаглах, татах, бүрхэх; 2. цэлийх, мэлтийн харагдах.

РАССТОЯ́НИ||Е 1. зай, газар, хол ойр; ~ **между двумя городами** хоёр хотын хоорондохь зай; 2. /хол/ зай /байх/; **держать кого-либо на ~и** нэг хүнтэй дотно болохоос зайлсхийх.

РАССТРА́ИВАТЬ 1. эвдэх, замбараагий нь алдуулах, сандаах; 2. хохирол учруулах, эмхгүй болгох; 3. хор хүргэх, өвчлүүлэх, муудуулах; 4. саад хийх, эвдэх; 5. урам хугалах, гуниг төрүүлэх; 6. хөг алдуулах, хөггүй болгох.

РАССТРА́ИВАТЬСЯ 1. замбараагаа алдах, сандрах, эвдрэх; 2. хохирол учрах, эмхгүй болох; 3. муудах, өвчлөх; 4. саад тохиолдох, бүтэхгүй болох; 5. хөг алдах, хөггүй болох; 6. урам хугарах, гуниг төрөх.

РАССТРЕ́Л буудан алах, буудан алах ял; **приговорить к ~у** буудан алах ял оногдуулах.

РАССТРЕ́ЛИВАТЬ 1. буудан алах; 2. дуустал буудах, буудаж дуусах; 3. ихэд буудах.

РАССТРЕЛЯ́ТЬ 1. буудан алах; 2. дуустал буудах, буудаж дуусах; 3. ихэд буудах.

РАССТРО́ЕННЫЙ 1. замбараагаа алдсан, сандарсан; 2. бүтэлгүй болсон, эмхгүй болсон; 3. муудсан, өвчилсөн; 4. хөг алдсан, хөггүй болсон; 5. урам хугарсан, гунигласан.

РАССТРО́И||ТЬ 1. эвдэх, замбараагий нь алдуулах, сандаах; 2. хохирол учруулах, эмхгүй болгох, бүтэмжгүй болгох; 3. хор хүргэх, өвчлүүлэх, муудуулах; **~ здоровье** эрүүл мэндэд хор хүргэх; 4. саад хийх, эвдэх; **~ планы** төлөвлөгөө эвдэх; 5. урам хугалах, гуниг төрүүлэх; **эта весть ~ла его** энэ мэдээ урмыг нь хугалав; 6. хөг алдуулах, хөггүй болгох; **~ скрипку** хийлийн хөгийг алдуулах.

РАССТРО́И||ТЬСЯ 1. замбараагаа алдах, сандрах, эвдрэх; 2. хохирол учрах, эмхгүй болох, бүтэлгүй болох; 3. муудах, өвчлөх; **здоровье ~лось** бие өвчлөв; 4. саад тохиолдох, бүтэхгүй болох; **его планы ~лись** түүний төлөвлөгөөнд саад тохиолдов; 5. хөг алдах, хөггүй болох; 6. урам хугарах, гуниг төрөх; **~ от неудачи** азгүй явдлаас урам хугарах.

РАССТРО́ЙСТВО 1. замбараагаа алдах, сандрах, сандрал; 2. бүтэлгүй болох, сүйдэх; 3. муудах, өвчлөх, эвгүй болох; **~ желудка** дотор эвгүй болох, ходоод муудах; 4. уйтгар, гуниг, муу оёг; **прийти в ~** гуниг төрөх, муу оёг хүрэх.

РАССТУПА́||ТЬСЯ,

РАССТУПИ́||ТЬСЯ, 1. зам тавьж өгөх, зай гаргах, зайлах; **толпа ~лась** цуглагсад зам тавьж өгөв; 2. ан гарах, цуу үсрэх; **скала ~лась** хад цуу үсрэв.

РАССУДИ́ТЕЛЬНОСТЬ бодлоготой байх, тунгаан бодохдоо сайн.

РАССУДИ́||ТЬ 1. туйвруулах, таслах, тасалж өгөх, нэг тийш болгох; **~ спор** маргаан таслах; 2. бодох, эргэцүүлэн бодох, шийдэх; **~те, как быть** яавал зохихыг эргэцүүлэн бодогтун.

РАССУ́Д||ОК бодлого, ухаан; **быть в полном ~ке** ухаан бүрэн байх, ухаан эрүүл байх; **лишиться ~ка, потерять ~** ухаан солиорох.

РАССУ́ДОЧНОСТЬ бодлоготой байх, ухаантай байх.

РАССУЖДА́ТЬ 1. бодох, тунгаан бодох; **научиться ~** тунгаан бодож сурах; 2. шүүмжлэн хэлэлцэх, шүүмжлэн хэлэх.

РАССУЖДЕ́НИ||Е 1. бодох, тунгаан бодох, бодлого; **правильное ~** зөв тунгаан бодох; 2. шүүмжлэн хэлэлцэх, шүүмжлэн хэлэх; **пускаться в ~я** шүүмжлэн хэлж гарах, элдэв юм хэлэх.

РАССУ́ЧИВАТЬ задлах, эрчий нь гаргах; **~ верёвку** олс задлах.

РАССЧИ́ТАНН||ЫЙ 1. ончийг нь олсон, тааруулсан, баримжааг нь олсон; 2. зориуд /хэлсэн/, санаатай; **~ая грубость** зориуд хэлсэн ширүүн үг.

РАССЧИТА́ТЬ 1. тооцоолох, тооцоо хийх, бодож гаргах, бодох; **~ стоимость чего-либо** юмны өртгийг бодож гаргах; 2. баримжаалах, барагцаалан мэдэх; **не ~ своих сил** хүчээ барагцаалан мэдэхгүй; 3. халах, гаргах; 4. тоолуулах, бүртгэх.

РАССЧИТА́||ТЬСЯ 1. төлөн дуусгах, өр ширгүй болох; 2. дансаа бодолцох, хариугаа авах; **я ещё с тобой ~юсь!** Би чамтай дансаа бодолцоно доо!; 3. тоолох.

РАССЧИ́ТЫВА||ТЬ 1. тооцоолох, тооцоо хийх, бодож гаргах, бодох; 2. баримжаалах, барагцаалан мэдэх; 3. халах, гаргах; 4. тоолуулах, бүртгэх; 5. гэх, гэж бодох, бодох, найдах, горьдох; **он ~л прийти** тэр ирэхийг бодож байв; 6. найдах, итгэх; **~ на старого друга** хуучин найздаа найдах.

РАССЧИ́ТЫВАТЬСЯ 1. төлөн дуусгах; өр ширгүй болох, дансаа бодолцох, хариугаа авах; 2. тоолох; 3. даах, хариуцлагыг хүлээх; **~ за свои ошибки** алдааныхаа хариуцлагыг хүлээх.

РАССЫЛА́ТЬ тараах, түгээх /газар газар/ илгээх, явуулах.

РАССЫЛА́ТЬСЯ түгээгдэх, /газар газар/ илгээгдэх.

РАССЫ́ЛКА тараах, түгээх; **~ газет** сонин түгээх.

РАССЫ́ЛОЧНЫЙ тараах, түгээх, илгээх, тараадаг, түгээдэг, илгээдэг.

РАССЫ́ЛЬНЫЙ зарлага.

РАССЫ́ПАТЬ 1. асгах, үрэх, үйрүүлэх, цацах; **~ крошки по столу** талх ширээн дээр үйрүүлэх; 2. хийх, асгах; 3. тархаах, зайтай байлгах.

РАССЫПА́ТЬСЯ 1. асгарах, үйрэх, цацагдах; 2. бутрах, задрах, зад үсрэх; 3. тархах, зайтай байх; 4. задран унах, устах, балрах; 5. үг урсгах.

РАССЫПНО́Й 1. үйрмэг, бутархай, элсэн; 2. ширхгээр зардаг.

РАССЫ́ПЧАТЫЙ үйрэм, үйрэмдэг, үйрдэг.

РАССЫХА́ТЬСЯ хагсах.

РАСТА́ЛКИВАТЬ 1. түлхэх, түлхэж салгах, түлхэж зайлуулах; 2. түлхэж сэрээх.

РАСТА́ПЛИВАНИЕ 1. гал түлэх, галлах; 2. хайлуулах; **~ воска** лав хайлуулах.

РАСТА́ПЛИВАТЬ I галлах, гал түлэх, ноцоох.

РАСТА́ПЛИВАТЬ II хайлуулах.

РАСТА́ПТЫВАТЬ гишгэлэх, хага гишгэлэх, няц гишгэлэх, бяц дэвсэх.

РАСТАСКА́ТЬ,

РАСТА́СКИВАТЬ 1. зөөх, аваачих, зөөж дуусах; 2. хулгайлах, үрэх; **~ казённое имущество** сангийн эд хогшил хулгайлах.

РАСТАСОВА́ТЬ холих; **~ карты** хөзөр холих.

РАСТА́ЧИВАТЬ зорж ихтгэх, зорж засах.

РАСТАЩИ́ТЬ 1. аваачих, зөөж дуусах; 2. салгах; **~ дерущихся** зодолдогсдыг салгах.

РАСТА́Я||ТЬ 1. хайлах, урсах; **снег ~л** цас хайлав; 2. замхрах; 2. уярах, зөөлрөх.

РАСТВО́Р I ам, ангархай; **~ циркуля** гортигийн ам; 2. ангархай, онгорхой завсар.

РАСТВО́Р II уусмал, зуурмаг; **насыщенный ~** ханасан уусмал; **известковый ~** шохойн зуурмаг.

РАСТВОРЕ́НИЕ уусах, уусгах.

РАСТВОРИ́МОСТЬ уусах чанар, уусац.

РАСТВОРИ́М||ЫЙ уусах, уусдаг; **~ые вещества** уусдаг эд.

РАСТВОРИ́ТЕЛЬ уусгагч, зууураг.

РАСТВОРИ́ТЬ I нээх, тайлах; **~ двери** хаалга нээх.

РАСТВОРИ́ТЬ II уусгах, хайлуулах, зуурах; **~ соль в воде** давс усанд уусгах.

РАСТВОРИ́||ТЬСЯ I нээгдэх, тайлдах; **калитка ~лась** суга хаалга нээгдэв.

РАСТВОРИ́ТЬСЯ II 1. уусах, хайлах; 2. алга болох, уусах.

РАСТВОРЯ́ЕМОСТЬ уусах чанар, уусац.

РАСТВОРЯ́ТЬСЯ I нээгдэх, тайлах, нээгдэх.

РАСТВОРЯ́ТЬСЯ II уусгах, хайлуулах, зуурах.

РАСТВОРЯ́ТЬСЯ III 1. уусах, хайлах; 2. алга болох, уусах.

РАСТЕКА́ТЬСЯ 1. урсах, тархах, гүйх; 2. нүүх, баах; 3. дүүрэн байх.
РАСТЕ́НИ||Е ургамал; **однолетнее ~** нэг наст ургамал; **сельскохозяйственные ~я** хөдөө аж ахуйн ургамал.
РАСТЕНИЕВО́Д, ургамлын мэргэжилтэн.
РАСТЕНИЕВО́ДСТВО 1. ургамал тарих; 2. ургамал тарих ухаан.
РАСТЕНИЕВО́ДЧЕСКИЙ ургамал тарих, ургамал тарихын.
РАСТЕРЕ́ТЬ 1. нухах, нүдэх, нунтаглах; **~ в порошок** нунтаглах, нунтаг болгох; 2. нялзаах, нялах, түрхэх; 3. илэх, барих, илбэх; **~ ушибленное место** бэртсэн газрыг илэх, барих.
РАСТЕРЕ́ТЬСЯ 1. нунтаграх, нунтаг болох, нухагдах, нүдэгдэх; 2. биеэ арчих; **~ полотенцем** алчуураар биеэ арчих.
РАСТЕРЗА́||ТЬ тасар татах; **волк ~л ягнёнка** чоно хурга тасар татжээ.
РАСТЕ́РЯННОСТЬ мэгдсэн байдал, сандрал.
РАСТЕ́РЯННЫЙ 1. гээсэн, хаясан, унагасан; 2. мэгдсэн, сандарсан, мэгдэнгэ, сандранги; **~ вид** сандранги байдал.
РАСТЕРЯ́ТЬ 1. гээх, хаях, алга болгох; **~ вещи** юмаа гээх; 2. алдах, сураггүй болох; **~ родных** төрлөөсөө сураггүй болох.
РАСТЕРЯ́||ТЬСЯ I гээгдэх, хаягдах, алга болох; **все вещи ~лись в пути** замд бүх юм алга болжээ.
РАСТЕРЯ́ТЬСЯ II сандрах, мэгдэх, самгардах; **~ от неожиданности** цочсондоо мэгдэх.
РАСТЕ́||ЧЬСЯ 1. урсах, тархах, гүйх; 2. дүүрэн байх; **по лицу ~клась улыбка** нүүр дүүрэн инээмсэглэв.
РАСТИ́ 1. өсөх, ургах, том болох; **дети на глазах растут** хүүхдүүд харсаар байтал өсч байна; 2. өсөх, торних, хүмүүжих; **он рос в городе** тэр хотод өссөн хүн; 3. өсөх, арвижих, их болох; 4. өсөх, өрнөх, хөгжих; 5. өсөх, ургах, нэмэгдэх, боловсрох.
РАСТИРА́НИЕ 1. нухах, нүдэх, нунтаглах; 2. илэх, барих, илбэх.
РАСТИРА́ТЬ 1. нухах, нүдэх, нунтаглах; 2. нялзаах, нялах, түрхэх; 3. илэх, илбэх.
РАСТИРА́ТЬСЯ 1. нунтаграх, нунтаг болох, нухагдах, нүдэгдэх; 2. биеэ арчих.
РАСТИ́ТЕЛЬНОСТЬ 1. өвс ургамал, ургамалын зүйл, ургамал; 2. үс, үс сахал, сахал.
РАСТИ́ТЕЛЬН||ЫЙ I 1. ургамлын, ургамлаар хийсэн; **~ мир** ургамлын аймаг; 2. ургамлын, ургамлаас гаргадаг; **~ое масло** ургамлын тос.
РАСТИ́ТЕЛЬНЫЙ II өсөх, ургах; **~ процесс** өсөх явц.
РАСТИ́ТЬ 1. өсгөх, хүмүүжүүлэх, торниулах; **~ детей** хүүхэд өсгөх; 2. өсгөх, ургуулах, тавих; **~ цветы** цэцэг ургуулах; **~ бороду** сахал ургуулах, тавих.
РАСТЛЕ́НИЕ 1. /хүүхдийг/ хүчирхэх, хүчирхэн явалдах, бузарлах; 2. ёсгүй явдал, зарчимгүй хэрэг.
РАСТЛЕ́ННЫЙ ёсгүй, ёс суртахуунгүй, зарчимгүй.
РАСТЛИ́ТЬ 1. /хүүхдийг/ хүчирхэх, хүчирхэн явалдах, бузарлах; 2. завхайруулах, ёсгүй явдалд сургах.
РАСТОЛКА́ТЬ 1. түлхэх, түлхэн салгах, түлхэн зайлуулах; 2. түлхэн сэрээх.
РАСТОЛКОВА́ТЬ тайлбарлах, тайлбарлан ойлгуулах, ухуулах.
РАСТОЛКО́ВЫВАТЬ тайлбарлах, тайлбарлан ойлгуулах, ухуулах.
РАСТОЛО́ЧЬ нүдэх, нунтаглах; **~ перец** поваари нүдэх.
РАСТОЛСТЕ́ТЬ бүдүүрэх, таргалах.
РАСТОПИ́ТЬ I галлах, гал түлэх, асаах; **~ печь** пийшин галлах.
РАСТОПИ́ТЬ II хайлуулах; **~ масло** тос хайлуулах.
РАСТОПИ́ТЬСЯ I галлагдах, гал асах, ноцох.
РАСТОПИ́ТЬСЯ II хайлах.
РАСТОПТА́ТЬ гишгэх, хага гишгэх, няц гишгэх, бяц дэвсэх.
РАСТОПЫ́РИВАТЬ,
РАСТОПЫ́РИТЬ арвайлгах, сарвайлгах, алцайлгах, ёрвойлгох, цорвойлгох; **~ губы** уруулаа ёрвойлгох.
РАСТОПЫ́РИВАТЬСЯ,
РАСТОПЫ́РИТЬСЯ, арвайх, сарвайх, алцайх, ёрвойх, цорвойх; **пальцы растопырились** хуруу нь арвайв.
РАСТОРГА́ТЬ,
РАСТОРГНУ́ТЬ, цуцлах; **~ договор** гэрээ цуцлах.
РАСТОРЖЕ́НИЕ цуцлах, цуцлалт.
РАСТОРМОШИ́ТЬ 1. татаж сэрээх, хөдөлгөж сэрээх; 2. идэвхжүүлэх.
РАСТОРО́ПНОСТЬ шаламгай байх, гавшгай байх.
РАСТОРО́ПНЫЙ шаламгай, гавшгай, шалбалзсан, шалав хийсэн; **~ человек** шаламгай хүн.
РАСТОЧА́ТЬ 1. үрэх, үрэгдүүлэх; **~ деньги** мөнгө үрэх; 2. нөгцөөх, үрэх; 3. дэндүүлэх, өнгөрүүлэх; **~ улыбки** дэндүү их инээмсэглэх; **~ похвалы** өнгөрүү магтах.
РАСТОЧА́ТЬСЯ үрэгдэх.
РАСТОЧИ́ТЕЛЬНОСТЬ үрэмтгий байх, үрэмхий зан, үрлэгч явдал.
РАСТОЧИ́ТЕЛЬНЫЙ үрэмтгий, үрэмхий, үрлэгч; **~ человек** үрэмтгий хүн, үрлэгч.
РАСТОЧИ́ТЕЛЬСТВО үрэмтгий байх, үрлэгч зан, үрэх.
РАСТОЧИ́ТЬ I 1. үрэх, үрэгдүүлэх; 2. нөгцөөх, үрэх; 3. дэндүүлэх, өнгөрүүлэх.
РАСТОЧИ́ТЬ II зорж ихтгэх, зорж засах.
РАСТО́ЧКА зорох, зорж засах.
РАСТРА́ВИТЬ,
РАСТРА́ВЛИВАТЬ 1. сэдрээх, хөндөх; **~ рану** шарх сэдрээх; 2. хөндөх, сэргээх, /юм/ санагдуулах; 3. хордуулах.
РАСТРАНЖИ́РИТЬ үрэх, үрэн таран хийх, сүйтгэх; **~ деньги** мөнгө үрэн таран хийх.
РАСТРА́Т||А шамшигдал, шамшигдуулах, шамших; **покрыть ~у** шамшсаныг төлөх.
РАСТРА́ТИТЬ 1. зарах, үрэх; **~ деньги на мелочи** аар саар юманд мөнгө үрэх; 2. шамшигдуулах, шамших, үрэгдүүлэн сүйтгэх; **~ казённые деньги** сангийн мөнгө шамшигдуулах.
РАСТРА́ТЧИК шамшигдуулагч, шамшигч.
РАСТРА́ТЧИЦА шамшигдуулагч эмэгтэй, шамшигч эхнэр.
РАСТРА́ЧИВАТЬ 1. үрэх, үрэгдүүлэх; 2. шамшигдуулах, шамших, үрэгдүүлэн сүйтгэх.
РАСТРА́ЧИВАТЬСЯ 1. үрэгдэх, үрэх; 2. шамшигдах, үрэгдэн сүйдэх.
РАСТРЕВО́ЖИТЬ сэтгэл зовоох, цочоох, сандаргах, үймүүлэх, сэдрээх.
РАСТРЕВО́ЖИТЬСЯ сэтгэл зовох, цочих, сандрах, сэдрэх.
РАСТРЕЗВО́НИТЬ зар тараах, цуу тараах.
РАСТРЁПАНН||ЫЙ 1. үнгэгдсэн, навтархай, навтас болсон; 2. сэглэгэр, сэглийсэн, сэгсийсэн; **~ые волосы** сэглэгэр үс.
РАСТРЕПА́ТЬ 1. сэглийлгэх, сэгсийлгэх; **~ волосы** үс сэгсийлгэх; 2. үнгэх, навтархай болгох; 3. гүвэх, савах.
РАСТРЕПА́ТЬСЯ 1. сэглийх, сэгсийх; 2. үнгэгдэх, навтархай болох.
РАСТРЕСК||А́ТЬСЯ,
РАСТРЕ́СК||ИВАТЬСЯ, хагачих, ан гав гарах, цав болох; **потолок ~ался** тааз хагачив.
РАСТРО́ГАННО уяран, сэтгэл уяран, сэтгэл хөдлөн.
РАСТРО́ГАНН||ЫЙ уярсан, сэтгэл уярсан сэтгэл хөдөлсөн; уян; **все были растроганы** бүгдийн сэтгэл уярсан байв; **говорить ~ым голосом** сэтгэл уярсан дуугаар хэлэх.

РАСТРО́ГАТЬ уяруулах, сэтгэл уяруулах, сэтгэл хөдөлгөх.
РАСТРО́ГАТЬСЯ уярах, сэтгэл уярах, сэтгэл хөдлөх.
РАСТРУ́Б 1. амсар, хоолой; ~ **трубы** хоолойн амсар; 2. бугалга; ~ **духового инструмента** үлээвэр хөгжмийн бугалга; 3. шамраас, эргээс; **сапоги с ~ами** шамраастай савхин гутал.
РАСТРУБИ́ТЬ цуу дэгдээх, зар гаргах.
РАСТРЯС||ТИ́ 1. тараах, зулах; ~ **сено для просушки** хатаах гэж өвс тараах; 2. дэмий үрэх, алга хийх; ~ **деньги** мөнгө дэмий үрэх; 3. аянших, донсолгоонд ядрах, аяншиж ядрах; **в дороге меня ~ло** би замд аяншиж ядрав.
РАСТЯ́ГИВАТЬ 1. сунгах, сунгаж дэлгэх, тэлж дэлгэх, дэлгэх; 2. сунаах, сунгах; 3. уртдуулах, хэт урт болгох; 4. шидрэх, сунах; 5. сунжуулах, унжруулах, удаашруулах.
РАСТЯ́ГИВАТЬСЯ 1. сунаж хэвтэх; 2. тэрийн унах, тэрийх 3. сунах; 4. уртдах, хэт урт болох; 5. сунжих, унжрах, удаашруулах.
РАСТЯЖЕ́НИЕ 1. сунаах, сунгах, сунах; 2. шидрэх, сунах; ~ **связок** шөрмөс сунах.
РАСТЯЖИ́МОСТЬ олон утгатай /байх/, янз янз тайлбарлагдах.
РАСТЯЖИ́М||ЫЙ олон утгатай, янз янз тайлбарлагдах; **~ое понятие** олон утгатай ухагдахуун.
РАСТЯ́НУТОСТЬ 1. сунжирхай байх, унжирсан байх; 2. сунац; ~ **шерсти** үсний сунац.
РАСТЯ́НУТЫЙ 1. сунгамал, сунаасан, сунгасан, тэлсэн, дэлгэсэн; 2. уртадсан, хэт урт; 3. сунжсан унжирсан, удааширсан; ~ **роман** унжирсан роман.
РАСТЯНУ́ТЬ 1. сунгах, сунгаж дэлгэх, тэлж дэлгэх; дэлгэх; ~ **сырую кожу** нойтон арьс тэлж дэлгэх; 2. сунаачих, сунгачих; ~ **резинку** эрзээн сунаачих; 3. уртдуулах, хэт урт болгох; ~ **фасад дома** байшингийн нүүр талыг уртдуулах; 4. шидрэх, сунах; ~ **связку** шөрмөс шидрэх; 5. сунжуулах, унжруулах, удаашруулах; ~ **доклад** илтгэл сунжуулах; ~ **работу на месяц** ажлаа сараар удаашруулах.
РАСТЯНУ́||ТЬСЯ 1. сунаж хэвтэх; ~ **на диване** диван дээр сунаж хэвтэх; 2. тэрийн унах, тэрийх; ~ **во весь рост** тэрийн унах; 3. суначих, сунах; **подтяжки ~лись** мөрөвч суначив; 4. уртдах, хэт урт болох; 5. сунжих.
РАСТЯ́ПА молхи амьтан, бойдон хүн.
РАСФАСО́ВАННЫЙ хэмжин савласан, жигнэж, боосон, хэмжин багласан, багцалсан.
РАСФАСОВА́ТЬ хэмжин савлах, жигнэн боох, хэмжин баглах, багцлах.
РАСФАСО́ВКА хэмжин савлах, багцлах, хэмжин савлалт, багцлалт.
РАСФАСО́ВЫВАТЬ хэмжин савлах, жигнэн боох, хэмжин баглах, багцлах.
РАСФОРМИРОВА́НИЕ тараах, тараалт; ~ **полка** хороог тараах.
РАСФОРМИРОВА́ТЬтараах, өөрчлөн байгуулах.
РАСФОРМИРО́ВЫВАТЬ, тараах, өөрчлөн байгуулах.
РАСФОРМИРО́ВЫВАТЬСЯ тараагдах, өөрчлөгдөн байгуулагдах.
РАСФРАНТИ́ТЬСЯ гангалах, дэгжирхэх.
РАСФРАНЧЁННЫЙ гангалсан, дэгжин хувцасласан.
РАСХА́ЖИВАТЬ алхлах; ~ **взад и вперед** хойш урагшаа алхлах; ~ **по комнате** тасалгаан дотуураа алхлах.
РАСХВА́ЛИВАТЬ,
РАСХВАЛИ́ТЬ ихэд магтах, магтах; ~ **до небес** тэнгэр тултал магтах.
РАСХВАСТА́ТЬСЯ сайрхах, бардамнах.
РАСХВАТА́ТЬ,
РАСХВА́ТЫВАТЬ яаран авцгаах, шүүрэн авцгаах, булаалдан авцгаах.
РАСХВОРА́ТЬСЯ хүнд өвчлөх, өвдөх.
РАСХИТИ́ТЕЛЬ хулгайлагч, шамшигч.
РАСХИ́ТИТЬ,
РАСХИЩА́ТЬ хулгайлах, шамших; ~ **имущество** эд хогшил хулгайлах.
РАСХИЩЕ́НИЕ хулгайлах, шамших явдал.
РАСХЛЕБА́ТЬ учир начрыг нь олох; **заварил кашу, теперь расхлёбывай** хутгаж орхисон юмныхаа учир начрыг нь одоо ол.
РАСХЛЯ́БАННОСТЬ цалгар байх, цалгардал.
РАСХЛЯ́БАНН||ЫЙ 1. холхисон, сул болсон, ганхсан; 2. ганхсан, салтирганасан; **~ая походка** салтирганасан явдал, салтирганан явах; 2. цалгар, замбараагүй; **~ое поведение** цалгар зан.
РАСХО́Д 1. зарлага, зардал суйтгэл; **~ы производства** үйлдвэрлэлийн зарлага; **мелкие ~ы** аар саар зардал; **ввести кого-либо в ~** хүнийг зардалд унагах; **покрыть ~ы** зардлаа таглах; 2. зарцуулах, зарах, хэрэглэх, зарлага, гарлага; ~ **топлива** түлш зарах; ~ **материалов** хэрэглэгдэхүүний гарлага; 3. зарлага, зарлагын хүснэгт; **приход и ~** орлого зарлага; **списать что либо в ~** юм зарлагад гаргах; зарлагын хүснэгт бичих; **вывести в ~, пустить в ~, списать в ~** гарзанд гаргах.
РАСХОДИ́ТЬСЯ I 1. тарах, тархах; 2. тарах, тархах, сарних; 3. тэнийх, арилгах; 4. салах, хагацах; 5. ярагдах, завсар гарах, ангайх; 6. нийлэхээ байх, таарахгүй болох, зөрөх; 7. үрэгдэх, дуусах, барагдах, зарж дуусах; 8. зөрөх, алгасах; 9. харих, намдах; 10. хайлах, шингэх, уусах; 11. гаарах, ширүүсэх; 12. хөөрөх, хөгжих.
РАСХОДИ́ТЬСЯ II ихэд уурлах, хилэгнэх.
РАСХО́ДН||ЫЙ зарлагын, зардлын; **~ые статьи** зарлагын зүйл.
РАСХО́ДОВАНИЕ зарцуулах, зарах, зарцуулга.
РАСХО́ДОВАТЬ зарцуулах, зарах, хэрэглэх; ~ **деньги** мөнгө зарцуулах.
РАСХО́ДОВАТЬСЯ 1. мөнгө зарах, мөнгө зарцуулах; 2. зарагдах, зарцуулагдах.
РАСХОЖДЕ́НИЕ 1. салах, тарах, цацрах; ~ **солнечных лучей** нарны гэрэл цацрах; 2. зөрөх, нийлэхээ байх, таарахгүй болох; ~ **между приходом и расходом** орлого зарлага зөрөх; ~ **во взглядах** үзэл нийлэхээ байх.
РАСХОЛА́ЖИВАТЬ урам хариулах, урам хугалах.
РАСХОЛОДИ́ТЬ урам хариулах, урам хугалах.
РАСХОТЕ́||ТЬ дургүй болох, хүсэхгүй болох; **я ~л есть** би хоол идэх дургүй болов.
РАСХОТЕ́||ТЬСЯ хүсэлгүй болох, хүрэхээ болих; **мне ~лось спать** миний нойр хүрэхээ болив.
РАСХОХОТА́ТЬСЯ тачигнатал инээх, хөхрөх; **громко ~** тачигнатал инээх.
РАСХРАБРИ́ТЬСЯ зүрх орох, шийдэх.
РАСЦАРА́ПАТЬ зулга маажих, зулга татах.
РАСЦАРА́ПАТЬСЯ 1. зулга маажуулах, зулга татуулах; 2. зулга маажилцах.
РАСЦВЕ||СТИ́,
РАСЦВЕ||ТА́ТЬ 1. цэцэглэх, дэлгэрэх; **розы ~ли** сарнай цэцэг дэлгэрэв; 2. эрүүл саруул болох, сайхан болох, үзэсгэлэн бүрдэх; 3. тодрох, баясах; **лицо её ~ло улыбкой** тэр баясан инээмсэглэв; 4. цэцэглэх, цэцэглэн дэлгэрэх, мандах, цэцэглэн мандах, цэцэглэн хөгжих.
РАСЦВЕ́Т 1. цэцэглэх, дэлгэрэх; ~ **яблонь** алимын мод цэцэглэх; 2. цэцэглэлт, мандалт, бадралт, цэцэглэн хөгжилт, ид; **в ~е сил и здоровья** хүч чадлынхаа ид дунд.

РАСЦВЕТА́ТЬ 1. цэцэглэх, дэлгэрэх; 2. эрүүл саруул болох, үзэсгэлэн бүрдэх; 3. тодрох, баясах; 4. цэцэглэх, цэцэглэн дэлгэрэх, мандах, цэцэглэн мандах, цэцэглэн хөгжих.

РАСЦВЕ́ТИТЬ I 1. алаглан будах, эрээлэн будах, будах; ~ **красками** өнгө өнгөөр будах; 2. өнгийн юмаар чимэглэх.

РАСЦВЕ́ТИТЬ II алаг болох, эрээн болох.

РАСЦВЕ́ТКА 1. алаглан будах, эрээлэн будах; 2. өнгө, зүс; у **этой материи неприятная** ~ энэ муухай өнгөтэй бөс байна.

РАСЦВЕ́ЧИВАТЬ 1. алаглан будах, эрээлэн будах; 2. өнгийн юмаар чимэх.

РАСЦВЕ́ЧИВАТЬСЯ 1. алаг өнгөөр будагдах, эрээн өнгөөр будагдах; 2. өнгийн юмаар чимэглэгдэх.

РАСЦЕЛОВА́ТЬ чанга озох, озож озчих, чанга үнсэх.

РАСЦЕЛОВА́ТЬСЯ озолдох, үнсэлдэх.

РАСЦЕ́НИВА||ТЬ 1. үнэ зохиох, үнэ тогтоох, үнэлэх; 2. үнэлэх, үзэх; **как вы ~ете его предложение?** Түүний саналыг та юу гэж үзэж байна?

РАСЦЕ́НИВАТЬСЯ үнэлэгдэх.

РАСЦЕНИ́ТЬ үнэ зохиох, үнэ тогтоох, үнэлэх; расценить товар барааны үнэ тогтоох.

РАСЦЕ́НКА 1. үнэлэх, үнэ зохиох, үнэ зохиол; 2. үнэ, хөлс.

РАСЦЕ́НОЧНЫЙ үнэ зохиох, үнэ зохиолын.

РАСЦЕПИ́ТЬ салгах, таслах; ~ **вагоны** вагон салгах.

РАСЦЕПИ́ТЬСЯ салах, тасрах.

РАСЦЕПЛЯ́ТЬ салгах, таслах.

РАСЦЕПЛЯ́ТЬСЯ 1. салах, тасрах; 2. салгагдах, таслагдах.

РАСЧЕРТИ́ТЬ шугамдах, шугам татах, зураас гаргах; ~ **карту квадратами** зурғийг дөрвөлжин шугамдах.

РАСЧЕСА́ТЬ 1. самнах; ~ **волосы** үс самнах; 2. зулга маажих; маажих ~ **руку** гараа маажих.

РАСЧЕСА́ТЬСЯ 1. үсээ самнах; 2. маажиж гарах.

РАСЧЁСКА сам.

РАСЧЁСТЬ 1. бодох, бодож гаргах; 2. баримжаалах, барагцаалан мэдэх; 3. халах, гаргах.

РАСЧЁСЫВАНИЕ 1. самнах, самналт; 2. маажих, маажилт.

РАСЧЁСЫВАТЬ 1. үсээ самнах; 2. маажиж гарах; 3. самнуулах; 4. маажуулах.

РАСЧЁТ 1. тооцоо, тооцоолох, тооцоо хийх; **правильный** ~ зөв тооцоо; **ошибка в ~е** тооцоолохдоо хийсэн алдаа; 2. төлөх, тооцоолох; **за наличный** ~ бэлэн мөнгөөр төлж, бэлэн мөнгөөр тооцоолж; **по безналичному ~у** дансаар *тооцоолон*; 3. *тооцоо хийж халах*, тооцоо хийж халагдах; **дать** ~ тооцоо хийж халах; **взять** ~ тооцоо хийж халагдах; 4. *бодол, бодох, санаа, тааварлал*; **по моим ~ам, он скоро должен приехать** миний бодоход тэр хүн удахгүй ирэх ёстой; **мои ~ы не оправдались** *миний бодсон* буруу болов; 5. хэрэг, ашиг тус; **нет никакого ~а ехать** явах ямар ч ашиг алга; 6. болгоомж, бодол, *хямга*; **жить с ~ом** болгоомжтой амьдрах, хямгатай амьдрах; 7. бүлэг /цэрэг/; **орудийный** ~ их бууны бүлэг; в расчёте *өр ширгүй болгоо*; **из ~а** гэж бодон, харгалзан; **принимать в** ~ харгалзах, бодолцох; **исполнитель ~ов** төлбөр тооцоо гүйцэтгэгч.

РАСЧЁТЛИВОСТЬ 1. хямгатай байх, нарийн байх; 2. болгоомжтой, бодолтой байх.

РАСЧЁТЛИВЫЙ 1. хямгатай, нарийн; 2. болгоомжтой бодолтой.

РАСЧЁТН||ЫЙ 1. тооцооны; ~**ая книжка** *тооцооны данс*; 2. тооцоот; ~**ое сопротивление** тооцооны эсэргүүцэл.

РАСЧИ́СЛИТЬ,

РАСЧИСЛЯ́ТЬ бодож гаргах, бодож хуваах.

РАСЧИ́СТИТЬ арилгах, цэвэрлэх; ~ **лес** ой цэвэрлэх.

РАСЧИСТИ́||ТЬСЯ арилах, цэлмэх, цэвэрлэгдэх, цэвэр болох; **небо ~лось от туч** тэнгэр арилав.

РАСЧИ́СТКА *арилгах*, цэвэрлэх; ~ **садовых дорожек** цэцэрлэгийн зөрөг цэвэрлэх.

РАСЧИХА́ТЬСЯ найтааж гарах.

РАСЧИЩА́ТЬ арилгах, цэвэрлэх.

РАСЧИЩА́ТЬСЯ арилах, цэлмэх, цэвэрлэгдэх, цэвэр болох.

РАСЧЛЕНЕ́НИЕ хуваах, хэсэглэх, хуваалт, хэсэглэлт.

РАСЧЛЕНИ́ТЬ,

РАСЧЛЕНЯ́ТЬ хуваах, хэсэглэх, хэсэг хэсгээр нь салгах.

РАСЧЛЕНЯ́ТЬСЯ хуваагдах, хэсэглэгдэх.

РАСЧУ́ВСТВОВАТЬСЯ уярах, сэтгэл хөдлөх.

РАСШАЛИ́ТЬСЯ дүрсгүйтэх, томоогүй *аашлах*.

РАСША́РКАТЬСЯ,

РАСША́РКИВАТЬСЯ, 1. /*өсгийгөө товшин/ мэхийн ёслох*; 2. бялдуучлан мэхэлзэх, дохигонох.

РАСША́ТАННЫЙ 1. ганхсан, холхисон, *хөдөлсөн*; 2. доройтсон, муудсан.

РАСШАТА́ТЬ 1. ганхуулах, холхиулах, *хөдөлгөх*; 2. доройтуулах, муудуулах; ~ **нервы** мэдрэл муудуулах.

РАСШАТА́||ТЬСЯ, 1. ганхах, холхих, *хөдлөх*; **зуб ~лся** шүд хөдлөв; 2. доройтох, муудах; **здоровье ~лось** бие муудав.

РАСША́ТЫВАТЬ 1. ганхуулах, холхиулах, *хөдөлгөх*; 2. доройтуулах, муудуулах.

РАСША́ТЫВАТЬСЯ 1. ганхах, холхих, *хөдлөх*; 2. доройтох, муудах.

РАСШВЫ́РИВАТЬ,

РАСШВЫРЯ́ТЬ шидэх, шидлэх, хаях, хаялах.

РАСШЕВЕ́ЛИВАТЬ,

РАСШЕВЕЛИ́ТЬ *хөдөлгөх*, сэрээх, сэргээх, идэвхжүүлэх; ~ **зрителей** үзэгчдийг сэргээх.

РАСШЕВЕЛИ́ТЬСЯ хөдлөх, сэрэх, сэргэх, идэвхжих.

РАСШИБА́ТЬ гэмтээх, хөх няц болгох.

РАСШИБА́ТЬСЯ гэмтэх, хөх няц болох.

РАСШИБИ́ТЬ гэмтээх, хөх няц болгох; ~ **ногу об камень** хөлөө чулуунд хөх няц болгох.

РАСШИБИ́ТЬСЯ гэмтэх, хөх няц болох.

РАСШИВА́ТЬ 1. ханзлах, ханз татах; 2. хатгамаллах, угалз хатгах.

РАСШИРЕ́НИЕ 1. өргөтгөх, тэлэх; ~ **границ** хил хязгаар тэлэх; 2. өргөтгөх, их болгох, олшруулах; 3. тэлэх, томрох, бүдүүрэх; ~ **желудка** ходоод тэлэх; ~ **сердца** зүрх томрох; 4. тэлэх, их болох; ~ **жидкости** шингэн бодисын тэлэх; 5. амсар хоолой; **труба с ~м** амсартай хоолой.

РАСШИ́РЕНН||ЫЙ 1. өргөтгөсөн, тэлсэн; **площадь посевов значительно расширена** тариалангийн талбайг нилээд өргөтгөсөн байна; 2. өргөтгөсөн, өргөн; ~**ое заседание** өргөтгөсөн хуралдаан; ~**ое воспроизводство** өргөтгөж нөхөн үйлдвэрлэх; 3. утгыг өргөтгөсөн, дэлгэрүүлсэн, дурааран хийсэн; ~**ое толкование чего-либо** юмны утгыг өргөтгөн тайлбарлах.

РАСШИРИ́ТЕЛЬ тэлүүр.

РАСШИ́РИТЬ 1. өргөтгөх, уудам болгох, тэлэх, уужимсгах; ~ **дорогу** зам өргөтгөх; 2. өргөтгөх, өргөжүүлэх, их болгох, олшруулах; ~ **производство** үйлдвэрлэлийг өргөтгөх; 3. ихтгэх, уудам болгох, гүнзгийрүүлэх; ~ **кругозор** мэдлэгээ гүнзгийрүүлэх.

РАСШИ́РИ||ТЬСЯ 1. өргөтөх, уудам болох, уужимсах; **овраг ~лся** жалга өргөтөв, өргөсөв; 2. өргөжих, их болох, олшрох; 3. ихтэх, уудам болох, гүнзгийрэх.

РАСШИРЯ́ТЬ 1. өргөтгөх, уудам болгох, тэлэх, уужимсгах; 2. өргөтгөх, өргөжүүлэх, их болгох, олшруулах; 3. ихтгэх, уудам болгох, гүнзгийрүүлэх.

РАСШИРЯ́ТЬСЯ 1. өргөтөх, уудам болох, уужимсах; 2. өргөжих, их болох, олшрох; 3. ихтэх, уудам болох, гүнзгийрэх.

РАСШИ́Т||ЫЙ хаттамалласан, үгалз хатгасан; **~ая рубашка** хатгамалласан цамц.

РАСШИ́ТЬ 1. ханзлах, ханз татах; 2. хатгамаллах, угалз хатгах; **~ что-либо золотом** алтан утсаар хатгамаллах.

РАСШИ́ТЬСЯ ханз үсрэх, ханзрах.

РАСШИФРОВА́ТЬ 1. /нууц түлхүүрт бичгийг/ тайлах; **~ телеграмму** цахилгаан мэдээ тайлах; 2. тайлбарлах; **как ~ его слова?** Түүний үгийг юу гэж тайлбарлах вэ?

РАСШИФРО́ВКА /нууц түлхүүрт бичиг/ тайлах, тайлбар.

РАСШИФРО́ВЫВАТЬ 1. /нууц түлхүүрт бичиг/ тайлах; 2. тайлбарлах.

РАСШНУРОВА́ТЬ оосор тайлах, уяа тайлах; **~ ботинки** гутлын оосор тайлах.

РАСШНУРОВА́ТЬСЯ оосор алдуурах, уяа тайлдах.

РАСШНУРО́ВЫВАТЬ үдээс тайлах, уяа тайлах.

РАСШНУРО́ВЫВАТЬСЯ үдээс алдуурах, уяа тайлдах.

РАСШУМЕ́ТЬСЯ шуугиан болох, шуугиан тавих.

РАСЩЕ́ДРИТЬСЯ өгөөмөрч болох, өглөгч хүн болох.

РАСЩЕ́ЛИНА 1. нарийн хавцал; 2. /модны/ ан, гав.

РАСЩЕПИ́||ТЬ 1. цуу татах, цуулах; **ударом молнии ~ло берёзу** аянга хусыг цуу ниргэв; 2. задлах, бутаргах.

РАСЩЕПИ́||ТЬСЯ 1. цуу үсрэх, цуурах; **дощечка ~лась** бяцхан банз цуу үсрэв; 2. задрах, бутрах.

РАСЩЕПЛЕ́НИЕ 1. цуу татах, цуулах; 2. задлах, задлалт, бутаргах, бутаргалт; **~ атома** атом задлах.

РАСЩЕПЛЯ́ТЬ 1. цуу татах цуулах; 2. задрах, бутрах.

РАТИФИКА́ЦИЯ батлах, батлалт.

РАТИФИЦИ́РОВАТЬ батлах; **~ договор** гэрээ батлах.

РА́ТУША хотын захиргааны байшин.

РАТЬ 1. цэрэг; 2. дайн, тулалдаан.

РА́УНД үе, раунд.

РАФИНА́Д ёотон.

РАФИНА́ДНЫЙ ёотонгийн.

РАФИНИ́РОВАНИЕ 1. тунгаах; **~ спирта** спирт тунгаах; 2. ёотон болгох, ёотон хийх.

РАФИНИ́РОВАНН||ЫЙ 1. тунгаасан, тунгаамал; **~ое масло** тунгаамал тос; 2. тансаг, нарийн.

РАФИНИ́РОВАТЬ 1. тунгаах; **~ металл** төмөрлөг тунгаах; 2. ёотон болгох, ёотон хийх; **~ сахар** элсэн чихрийг ёотон болгох.

РАХИ́Т сульдаа /өвчин/.

РАХИ́ТИК сульдаа өвчтөн.

РАХИТИ́ЧЕСКИЙ, РАХИТИ́ЧНЫЙ сульдаа өвчтөн; **~ ребёнок** сульдаа өвчтэй хүүхэд.

РАЦИО́Н хувь, рацион; **суточный ~** хоногийн хувь.

РАЦИОНАЛИЗА́ТОРСК||ИЙ оновчтой санаачлагчийн, оновчтой болгох, оновчтой; **~ое предложение** оновчтой санал; **~ие мероприятия** оновчтой арга хэмжээ.

РАЦИОНАЛИЗА́ЦИЯ оновчтой болгох явдал.

РАЦИОНАЛИЗИ́РОВАТЬ оновчтой болгох; **~ методы работы** ажлын аргыг оновчтой болгох.

РАЦИОНАЛИ́ЗМ 1. рационализм, оюуныг сурвалж болгох үзэл /хүний оюуныг мэдрэхүйгээс тусгаарлаад, танин мэдэхүйн уг сурвалж нь гагцхүү оюун мөн гэж үздэг гүн ухааны чиглэл/; 2. оюунаа шүтэх, ухаантай амьдрах, ухаантай явах.

РАЦИОНАЛИ́СТ рационалист, рационализмыг баримтлагч.

РАЦИОНАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ рационалист, рационализмыг баримтлагч.

РАЦИОНАЛИСТИ́ЧНЫЙ оюуныг сурвалж болгосон.

РАЦИОНА́ЛЬНО зүй зохистой, оновчтой, **~ использовать** оновчтой ашиглах.

РАЦИОНА́ЛЬНОСТЬ оновчтой байх, зүй зохистой байх.

РАЦИОНА́ЛЬН||ЫЙ I оновчтой, зүй зохистой; **~ая организация производства** үйлдвэрлэлийг оновчтой зохион байгуулах; **~ое использование рабочей силы** ажлын хүчийг оновчтой ашиглах.

РАЦИОНА́ЛЬН||ЫЙ II рационал; **~ое число** рационал тоо.

РАЦИОНИ́РОВАТЬ хувь болгох, хувилах.

РА́ЦИЯ радио хороо, радио өртөө.

РАЧИ́ТЕЛЬНЫЙ хямгатай; **~ хозяин** хямгатай эзэн.

РА́ШПИЛЬ өрөвтөл.

РАЩЕ́НИЕ ургуулах; **средство для ~ волос** үс ургуулах арга хэрэглүүр.

РВАНУ́||ТЬ 1. угзрах, угз татах; **~ за руку** гараас угзрах; 2. дав хийх, ухас гэх, сэрс хийх; **лошади ~ли** морьд ухас гэв; **~л ветер** салхи сэрс хийв.

РВАНУ́ТЬСЯ дав хийх, ухасхийх; **~ вперёд** урагш ухасхийх.

РВА́Н||ЫЙ 1. уранхай, навтархай, нооронхой; **~ые сапоги** уранхай гутал; 2. хэвгүй, хэлбэргүй; **~ая рана** хэлбэргүй шарх.

РВА́||ТЬ I 1. суга татах, сугалах, ховх татах, ховхлох; **~ зуб** шүд сугалах, шүд авах; **буря ~ла деревья с корнями** шуурга ургаа модыг ховх ховх татав; 2. зулгаах, түүх; **~ траву** өвс зулгаах; 3. урах, тасдах, таслах, цуу татах, хүү татах; **~ платье** хувцас урах; **машина рвёт нитку** машин утсаа таслаад байна; 4. тэслэх; **~ динамитом что-либо** юм динамитаар тэслэх; 5. таслах, болих; **~ отношения** харилцаа таслах; 6. шархирах, хатгаж өвдөх; **рану рвёт** шарх шархирна; **~ на себе волосы** толгойтой үсээ зулгаах, цохрөнгөө барах; **~ и метать** учир зүггүй дурлах.

РВА́ТЬ II бөөлжих; **больного рвёт** өвчтөн бөөлжинө.

РВА́ТЬСЯ I 1. урагдах, тасрах, цуурах, хүүрэх, хагарах; 2. тэсрэх; **снаряды рвутся** их бууны сум тэсэрнэ.

РВА́ТЬСЯ II зүтгэх, тэмүүлэх, ухасхийх; **ребёнок рвётся к матери** хүүхэд эх рүүгээ тэмүүлнэ.

РВА́Ч завшигч, завшаач.

РВА́ЧЕСК||ИЙ завшааанч, завшаан хийх; **~ие наклонности** завшаан хайх зан.

РВА́ЧЕСТВО завшаан хайх явдал; **искоренить ~** завшаан хайх явдлыг устгах.

РВЕ́НИЕ идэвх хичээл, оролдлого зүтгэл; **с ~м приняться за работу** идэвх хичээлтэй ажиллаж эхлэх.

РВО́ТА 1. бөөлжих; 2. бөөлжис, бөөлждөс.

РВО́ТНОЕ бөөлжүүлэх эм.

РВО́ТНЫЙ бөөлжүүлэх; рвотное средство бөөлжүүлэх эм.

РДЕСТ *(бот)* усан хөрш.

РДЕТЬ улалзах, улайх.

РЕАБИЛИТА́ЦИЯ цагаатгах, цагаатгал.

РЕАБИЛИТИ́РОВАТЬ цагаатгах, цагаатгал.

РЕАБИЛИТИ́РОВАТЬСЯ цагаатах.

РЕАГИ́РОВА||ТЬ тосон хариуцах, хариуцах; **он никак не ~л на мои слова** тэр миний үгэнд огт хариуцсангүй.

РЕАКТИ́В урвалж, реактив.

РЕАКТИ́ВНОСТЬ урвал үүсгэх чанар.

РЕАКТИ́ВН||ЫЙ 1. урвал үүсгэх, урвалж болдог, урвалын; **~ые вещества** урвал үүсгэх бодис; 2. тийрэлтэт; **~ самолёт** тийрэлтэт онгоц; **~ двигатель** тийрэлтэт хөдөлгүүр.

РЕАКЦИОНЕ́Р харгис этгээд, харгис үзэлтэн.

РЕАКЦИО́ННОСТЬ харгис чанар; **~ взглядов** үзлийн харгис чанар.

РЕАКЦИО́НН||ЫЙ харгис, харгис үзэлтэй, харгис үзлийн; **~ая печать** харгис хэвлэл, харгис үзлийн хэвлэл.

РЕА́КЦИ||Я I 1. тосон хариуцах, хариуцах; 2. тэнхэлдэх, тэнхээдэх; 3. урвал; **химические ~и** химийн урвал.
РЕА́КЦИЯ II харгислал.
РЕАЛИЗА́ЦИЯ 1. биелүүлэх, биелүүлэлт; ~ **плана** төлөвлөгөө биелүүлэх; 2. борлуулах, борлуулалт; ~ **имущества** эд хогшил борлуулах.
РЕАЛИ́ЗМ I /бодит байдлыг түүний нийтлэг шинжүүдээр нь үнэн зөв дүрслэн харуулах зорилго бүхий утга зохиол, урлагийн чиглэл/.
РЕАЛИ́ЗМ II бодит байдлыг ойлгох, бодит байдлаас үндэслэх.
РЕАЛИЗОВА́ТЬ 1. биелүүлэх; ~ **все планы** бүх төлөвлөгөөг биелүүлэх; 2. борлуулах; ~ **товар** бараа борлуулах; ~ **заём** зээллэг борлуулах.
РЕАЛИЗОВА́||ТЬСЯ 1. биелэгдэх, биелэх; **все наши предложения ~лись** бидний бүх хүсэл биелэв; 2. борлох; **заём успешно ~лся** зээллэг амжилттай борлов.
РЕАЛИ́СТ I реалист, реализмыг баримтлагч.
РЕАЛИ́СТ II бодит байдлыг ойлгогч.
РЕАЛИСТИ́ЧЕСК||ИЙ I реалист, реализмыг баримталсан; **~ое направление** реалист чиглэл.
РЕАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ II бодит байдлыг ойлгосон, бодит байдлаас үндэслэсэн.
РЕА́ЛЬНО бодитой, биелмээр.
РЕА́ЛЬНОСТЬ 1. биелэгдмээр байх, биелэхээр байх, бодитой байх; ~ **предложения** биелэхээр санал, бодитой санал; 2. бодит байдал, бодитой юм; **объективная ~ мира** ертөнцийн үнэн бодит байдал.
РЕА́ЛЬН||ЫЙ I 1. бодитой, бодит, **~ая действительность** бодит байдал; 2. биелэгдмээр, биелэхээр, бодитой; ~ **план** бодитой төлөвлөгөө; 3. бодит байдлыг тусгасан, бодит байдлаас, үндэслэсэн; **~ая заработная плата** бодит цалин.
РЕА́ЛЬНЫЙ II реальное училище /Хувьсгалын өмнө орос улс, эртний хэл заадаггүй, тооны ухаан, байгалийн ухааныг гол болгон үздэг/ дунд сургууль.
РЕБЁНОК хүүхэд; **грудной ~** хөхүүл хүүхэд.
РЁБЕРН||ЫЙ хавирганы, хавьсны; **~ые кости** хавирганы яс; **~ая плевра** хавирганы гялтан.
РЕБРО́ 1. хавирга, хавьс; **так похудел, что рёбра видны** хавиргаа хэрдийтэл турах; 2. ирмэг, хавирга, хажуу; **поставить кирпич на ~** туйпуу хавиргалуулан тавих; 3. ирмэг; **~ многогранного угла** олон талт өнцгийн ирмэг; **поставить вопрос ~м** асуудлыг эрс тавих.
РЕ́БУС таавар, оньсого.
РЕБЯ́ТА 1. хүүхдүүд, багачууд; 2. залуус, залуучууд.
РЕБЯТИ́ШКИ бяцхан хүүхдүүд, багачуул.
РЕБЯ́ЧЕСКИЙ 1. хүүхдийн; 2. гэнэн, хөнгөн, хүүхдийн; ~ **поступок** хүүхдийн явдал, гэнэн хэрэг.
РЕБЯ́ЧЕСТВО хүүхэд зан, хүүхдийн явдал; **думать так было бы ~м** ингэж бодвол хүүхдийн явдал болно.
РЕБЯ́ЧЛИ́ВЫЙ хүүхэд шиг, хүүхдийн, хүүхэд; ~ **нрав** хүүхэд ааль.
РЁВ 1. урхираан, хүрхээн, мөөрөөн; ~ **зверей** ан амьтны урхираан; 2. хашгираан, бархираан, шуугиан; 3. хүнгэнэх, шүнгэнэх; ~ **ветра** салхи шүнгэнэх; ~ **моторов** мотор хүнгэнэх; 4. нүжигнэх, нүжгэнээн; ~ **пушек** их бууны нүжгэнээн; 5. орилоон, чарлаан; **дети подняли ~** хүүхдүүд орилоон болов.
РЕВА́НШ даага, хариу, хонзон; **взять ~** даагаа нэхэх, хариугаа авах.
РЕВАНШИ́СТ хонзогногч.
РЕВАНШИ́СТСК||ИЙ хонзогногч; **~ая политика** хонзогногч бодлого.
РЕВЕ́ННЫЙ гишүүнийн; ~ **порошок** гишүүний нунтаг, талхалсан гишүүнэ.
РЕВЕ́НЬ гишүүнэ.
РЕВЕРА́НС өвдөг нуг асхийн ёслох, борви бохирон ёслох.
РЕВЕ́ТЬ 1. урхирах, хүрхрэх, мөөрөх; 2. хашгирах, бархирах, шуугих; 3. хүнгэнэх, шүнгэнэх, шүүгих, шуугих; 4. нүжгэнэх, пир пар хийх, нирхийх; 5. орилох, чарлах; **дети ревут** хүүхдүүд орилно.
РЕВИЗИОНИ́ЗМ ревизионизм, засварлах үзэл.
РЕВИЗИОНИ́СТ засварлах үзэлтэн.
РЕВИЗИОНИ́СТСКИЙ ревизионизмын, засварлах үзлийн.
РЕВИЗИО́НН||ЫЙ шалган байцаах; **~ая комиссия** шалган байцаах комисс.
РЕВИ́ЗИЯ 1. шалган байцаах, шалган байцаалт; 2. засварлах, хянах; 3. бүртгэл, шалгалт.
РЕВИЗОВА́ТЬ шалган байцаах; ~ **кассу** /байгууллагын/ мөнгөн санг шалган байцаах.
РЕВИ́ЗОР байцаагч, шалган байцаагч.
РЕВКО́М *(революционный комитет)* хувьсгалт хороо.
РЕВМАТИ́ЗМ хэрэх өвчин, шархираа /өвчин/.
РЕВМА́ТИК хэрэх өвчтэй хүн, шархираатай хүн.
РЕВМАТИ́ЧЕСКИЙ хэрэх өвчний, шархираагийн.
РЕВНИ́ВО 1. хартай, жөтөөрхөн; ~ **посмотреть на кого-либо** хүнийг жөтөөрхөн харах; 2. нуун, даран; ~ **оберегать свою работу** хийсэн юмаа нуун дарах.
РЕВНИ́ВЫЙ хартай, жөтөөрхөг, атаархуу; ~ **муж** хартай эр; ~ **взгляд** жөтөөрхөг харц.
РЕВНОВА́ТЬ хардах, жөтөөрхөх, атаархах.
РЕ́ВНОСТЬ I хар, жөтөө, атаа.
РЕ́ВНОСТЬ II идэвх оролдлого, хичээл зүтгэл, **с большой ~ю взяться за дело** их идэвх оролдлоготой ажил хэргээ эхлэх.
РЕВОЛЬВЕ́Р гар буу.
РЕВОЛЬВЕ́РНЫЙ гар бууны.
РЕВОЛЮЦИОНЕ́Р 1. хувьсгалч; 2. эргэлт гаргасан хүн, хувьсгал гаргасан хүн; ~ **в науке** шинжлэх ухаанд эргэлт гаргасан хүн.
РЕВОЛЮЦИОНЕ́РКА хувьсгалч эмэгтэй.
РЕВОЛЮЦИОНИЗИ́РОВАТЬ 1. хувьсгалжуулах, хувьсгах; 2. эргэлт гаргах, хувьсгал гаргах.
РЕВОЛЮЦИОНИЗИ́РОВАТЬСЯ 1. хувьсгалжих, хувьсах; 2. эргэлт гарах, хувьсгал гаргах.
РЕВОЛЮЦИ́ОННО-ДЕМОКРАТИ́ЧЕСКИЙ хувьсгалч ардчилсан.
РЕВОЛЮЦИО́ННОСТЬ хувьсгалч үзэл, хувьсгалт чанар.
РЕВОЛЮЦИО́НН||ЫЙ хувьсгалт, хувьсгалч, хувьсгалын; **~ая борьба** хувьсгалт тэмцэл.
РЕВОЛЮ́ЦИЯ 1. хувьсгал; **Великая Октябрьская Социалистическая Революция** Октябрийн Социалист Их Хувьсгал; 2. эргэлт, хувьсгал; **культурная ~** соёлын хувьсгал; ~ **в технике** техникт гарсан эргэлт.
РЕВТРИБУНА́Л *(революционный трибунал)* хувьсгалт онц шүүх.
РЕВЮ 1. нийгэтгэсэн үзвэр, сэдэвчилсэн үзвэр; 2. /гадаадын/ сэтгүүл.
РЕГА́ЛИЯ 1. бэлэг тэмдэг; 2. одон тэмдэг; 3. онц эрх.
РЕ́ГЕНТ /хааны оронд/ засаг баригч.
РЕ́ГЕНТСКИЙ засаг баригчийн.
РЕ́ГЕНТСТВО засаг барих. **РЕГИОНА́ЛЬНЫЙ** регионал, тив улсын; ~ **пакт** тив улсын гэрээ.
РЕГИ́СТР 1. цэс бүртгэл; 2. /авианы/ чалх; 3. /хөгжмийн зэвсгийн авианы/ өнгө солиур; 4. /бичгийн машины/ үсгийн эгнээ.

РЕГИСТРА́ТОР бүртгэгч.
РЕГИСТРА́ТОРША бүртгэгч эмэгтэй.
РЕГИСТРАТУ́РА бүртгэх газар.
РЕГИСТРАЦИО́ННЫЙ бүртгэх, бүртгэлийн; ~ **лист** бүртгэх хуудас.
РЕГИСТРА́ЦИЯ 1. бүртгэх, цэслэх, данслах, бүртгэлт; ~ **почты** шуудан бичгийг бүртгэх; 2. бүртгэх, бүртгэн батлах; ~ **делегатов** төлөөлөгчдийг бүртгэх; ~ **брака** гэрлэгсдийг бүртгэх; 3. тэмдэглэх, бүртгэх; ~ **колебаний почвы** газрын хэлбэлзэхийг тэмдэглэх.
РЕГИСТРИ́РОВАТЬ 1. бүртгэх, данслах, цэслэх, дансанд тэмдэглэх; ~ **документы** баримт бичгийг данслах; 2. бүртгэх, бүртгэн бичих, бүртгэн батлах; 3. тэмдэглэх, бүртгэх.
РЕГИСТРИ́РОВАТЬСЯ 1. бүртгүүлэх, дансанд тэмдэглүүлэх; 2. бүртгэгдэх, тэмдэглэгдэх; 3. бүртгүүлэх, бүртгүүлэн батлуулах.
РЕГЛА́МЕНТ дотоод дүрэм, **установить ~ заседания** хурлын дотоод дүрмийг тогтоох; **придерживаться ~а** дотоод дүрмийг сахих.
РЕГЛАМЕНТА́ЦИЯ дүрэм тогтоох, дүрэм тогтоолт.
РЕГЛАМЕНТИ́РОВАТЬ дүрэм тогтоох, дүрэмтэй болгох.
РЕГРЕ́СС ухралт, буурал, доройтол.
РЕГРЕССИ́ВН||ЫЙ 1. ухарсан, ухралт болсон, буурсан, доройтсон; 2. харгис, ухралт болсон, ухарсан; **~ые меры** харгис арга хэмжээ.
РЕГРЕ́ССН||ЫЙ буцааж нэхэмжлэх; **~ое требование** буцаан нэхэмжлэх шаардлага.
РЕГРЕССИ́РОВАТЬ ухрах, буурах, доройтох.
РЕГУЛИ́РОВАНИЕ 1. зохицуулах, зохицуулалт; ~ **уличного движения** гудамжны хөдөлгөөн зохицуулах; 2. тохируулах, тааруулах, тохируулалт, тааруулалт.
РЕГУЛИ́РОВАТЬ 1. зохицуулах, журамтай болгох; ~ **рыночные цены** зах зээлийн үнийг зохицуулах; 2. тохируулах, тааруулах; ~ **мотор** мотор тохируулах.
РЕГУЛИРО́ВКА 1. зохицуулах, зохицуулалт; 2. тохируулах, тохируулалт, тааруулалт.
РЕГУЛИРО́ВОЧНЫЙ зохицуулах, тохируулах.
РЕГУЛИРО́ВЩИК зохицуулагч; ~ **уличного движения** гудамжны хөдөлгөөн зохицуулагч.
РЕГУЛЯ́РНО тогтмол, байнга; **собираться ~ раз в месяц** сард тогтмол нэг удаа цугларах.
РЕГУЛЯ́РНОСТЬ тогтмол болж байх, байнга болж байх.
РЕГУЛЯ́РН||ЫЙ 1. тогтмол байнгын; **~ое лечение** тогтмол эмчлэх; 2. жинхэнэ; **~ая армия** байнгын арми.
РЕГУЛЯ́ТОР тохируул.
РЕДАКТИ́РОВАНИЕ редакторлах, хянан засах, эрхлэх, редакторлалт.
РЕДАКТИ́РОВАТЬ 1. хянан засах, редакторлах; ~ **статью** өгүүлэл хянан засах; 2. эрхлэх; ~ **журнал** сэтгүүл эрхлэх; 3. найруулах.
РЕДА́КТОР эрхлэгч, редактор; **главный ~** ерөнхий эрхлэгч; **ответственный ~** хариуцлагатай редактор.
РЕДА́КТОРСК||ИЙ эрхлэгчийн, редакторын; **~ие обязанности** эрхлэгчийн үүрэг.
РЕДАКЦИО́НН||ЫЙ 1. хянан засах, хянан тогтоох, редакторлах; **~ая работа** хянан засах ажил, редакторлах ажил; 2. /хэвлэл/ эрхлэх зөвлөл; 3. эрхлэгчийн, редакторын, эрхлэгчдийн /хэвлэл/ эрхлэх газрын; **~ые поправки** эрхлэх газрын засвар.
РЕДА́КЦ||ИЯ 1. хянан засах, редакторлах; **под ~ей** хянан зассан, редакторласан; 2. найруулах, найруулга; **новая ~ повести** туужийн шинэ найруулга, туужийг шинээр найруулах; 3. хянан тогтоох, редакторлах; 4. эрхлэгчид, редакци; **новая ~ журнала** сэтгүүлийн шинэ эрхлэгчид; 5. хэвлэлд бэлтгэгчид, хэвлэлийн тасаг; 6. /хэвлэл/ эрхлэх газар, редакци; **адрес ~и журнала** сэтгүүл эрхлэх газрын хаяг. **РЕДЕ́||ТЬ** шингэрэх, сийрэгших, ховордох, цөөрөх; **лес ~ет** ой сийрэгшиж байна.
РЕДИ́С редиска, улаан лууван.
РЕ́ДК||ИЙ 1. сийрэг, таруу, шингэн, оочин цоочин; **~ие волосы** шингэн үс; ~ **лес** сийрэг ой; 2. сиймгэр, сэржгэр; **~ая ткань** сиймгэр эд; 3. хааяа ирдэг, ховор тохиолддог, ховор, чухаг; ~ **гость** хааяа ирдэг зочин; **~ая книга** ховор ном.
РЕ́ДКО 1. сийрэг, таруу, шингэн, оочин цоочин; 2. хааяа, ховор, цөөн; ~ **писать письма** захидал хааяа бичих; ~ **встречаться** ховор уулзах.
РЕДКОЛЕ́СЬЕ сийрэг ой.
РЕДКОЛЛЕ́ГИЯ ***(редакционная коллегия)*** хэвлэл эрхлэх коллеги.
РЕ́ДКОСТНЫЙ ховор, чухаг, хааяа тохиолддог.
РЕ́ДКОСТ||Ь ховор юм, чухаг зүйл, ховор тохиолдол; **коллекция ~ей** ховор юмны цуглуулга.
РЕДУ́КЦИЯ 1. сулрах; ~ **гласных** эгшиг сулрах; ~ **давления пара** уурын даралт сулрах; 2. шилжилт /нарийн юмны хялбар болох нь/.
РЕДУ́Т хүрээ бэхлэлт.
РЕДУЦИ́РОВАНН||ЫЙ суларсан, балархайшсан, балархай; **~ый гласный** суларсан эгшиг.
РЕДУЦИ́РОВАТЬ 1. огцом болгох, агшаах; 2. сулруулах, балархайшуулах.
РЕДУЦИ́РОВАТЬСЯ 1. огцом болох, агших; 2. сулрах, балархайших.
РЕДЧА́ЙШ||ИЙ маш чухаг, их ховор **~ая книга** их ховор ном.
РЕ́ДЬК||А цагаан лууван; **надоел хуже горькой ~и** бүр залхаачихлаа, бүр залхуу хүргэлээ.
РЕЕ́СТР цэс, данс; ~ **имущества** эд хогшлын цэс.
РЕЖИ́М 1. журам, дэглэм, байгуулал; **царский ~** хаант байгуулал; **старый ~** хуучин дэглэм; **демократический ~** ардчилсан дэглэм, ардчилсан байгуулал; 2. журам, дэглэм; цагийг нь олох, тогтмол цагтай байх; **школьный ~** сургуулийн дэглэм; **правильный ~ питания** цагийг нь зөв олж хооллох; 3. ёс, журам, арга; ~ **экономии** арвилан хэмнэх ёс; **скоростной ~** резания хурдан зүсэх арга.
РЕЖИССЁР найруулагч.
РЕЖИССЁРСК||ИЙ найруулагчийн; **~ие обязанности** найруулагчийн үүрэг.
РЕЖИССИ́РОВАТЬ найруулах; ~ **спектакль** жүжиг найруулах.
РЕЖИССУ́РА 1. найруулагчийн мэргэжил; 2. найруулагчид; 3. жүжиг найруулан тавих.
РЕ́ЖУЩ||ИЙ 1. огтлох, зүсдэг; чимчигнэсэн, хатгасан; **~ая боль** чимчигнэн өвдөх.
РЕ́ЗАТЕЛЬН||ЫЙ огтлох, зүсдэг; **~ая машина** огтлох машин.
РЕ́ЗАТЬ 1. огтлох, таслах, зүсэх; ~ **сыр** бяслаг зүсэх; 2. ярах, хага зүсэх; 3. даах; **ножницы не режут** хайч юм даахгүй байна; 4. алах, гаргах, төхөөрөх, хага татах; ~ **барана** хонь гаргах; 5. сийлэх, сийлбэрлэх; ~ **по металлу** төмөрлөг сийлэх; 6. чимчигнэх, эвэршээх, хатгах, мушгих, хорсгох, холгох, ши гдэж өвтгөх; **ремень режет плечо** сур мөрөнд шигдэж өвтгөнө; 7. гялбуулах, эвгүй байх, дөжрүүлэх; **этот свет режет глаза** энэ гэрэл нүд гялбуулна; 8. шууд хэлэх, илэн далангүй хэлэх; ~ **правдой глаза** илэн далангүй хэлэх.
РЕ́ЗАТЬСЯ 1. цухуйх, гарах; **у ребёнка режутся зубы** хүүхдийн шүд цухуйж байна; 2. огтлогдох, зүсэгдэх; 3. алагдах, төхөөрөгдөх; 4. сийлэгдэх, сийлбэрлэгдэх.

РЕЗВИ́ТЬСЯ тоглох, наадах, гүйлдэх.
РЕ́ЗВОСТЬ 1. цовоо байх, хөнгөн шаламгай байх; 2. хурдан байх.
РЕ́ЗВЫЙ 1. цовоо хөнгөн шаламгай; ~ **ребёнок** цовоо хүүхэд; 2. хурдан, *сэргэлэн*; ~ **ум** *сэргэлэн ухаан*; 3. хурдан омголон; ~ **конь** омголон морь.
РЕЗЕ́РВ 1. нөөц; **~ы промышленности** үйлдвэрийн нөөц; **иметь** ~ нөөцтэй байх; 2. бэлтгэл, нөөц, бэлтгэл цэрэг; **отвести полк в** ~ хороог нөөц болгох; 3. бэлтгэл хүчин; **трудовые ~ы** хөдөлмөрийн бэлтгэл хүчин.
РЕЗЕРВИ́РОВАТЬ нөөцлөх, нөөц болгох; ~ **запасы нефти** бэлтгэл нефтийг *нөөцлөх*; ~ **своё мнение** саналаа *нөөцлөх*, саналаа хожим хэлэх эрх өөртөө үлдээх.
РЕЗЕРВИ́СТ бэлтгэл цэрэг.
РЕЗЕ́РВНЫЙ 1. бэлтгэл, сул; 2. бэлтгэл, нөөц; ~ **фонд** бэлтгэл хөмрөг.
РЕЗЕРВУА́Р нөөцлүүр /шингэн бодис буюу хий агуулах том сав/.
РЕЗЕ́Ц 1. зоруул, сийлүүр; ~ **скульптора** барималчны сийлүүр; 2. үүдэн шүд.
РЕЗИДЕ́НТ 1. төлөөний сайд; 2. гадаадын харъяат; 3. тагнуулын удирдагч.
РЕЗИДЕ́НЦИЯ өргөө.
РЕЗИ́Н||А эрзээн, сунадаг; **изделия из ~ы** эрзээнээр хийсэн эдлэл.
РЕЗИ́НК||А 1. баллуур; ~ **для карандашей** харандааны баллуур; 2. резин, эрзээн сунадаг; **подвязка из ~и** сунадаг татуурга.
РЕЗИ́НОВ||ЫЙ резинийн, эрзээнийн; резин, эрзээн; **~ые перчатки** резин бээлий.
РЕ́ЗКА зүсэх, огтлох; ~ **хлеба** талх зүсэх.
РЕ́ЗК||ИЙ 1. ширүүн, тасхийм, чанга; ~ **ветер** ширүүн салхи; ~ **мороз** тасхийм хүйтэн; 2. эрс, гэнэт; **~ое падение температуры** гэнэт хүйтрэх; 3. хурц цоргисон; ~ **запах** хамар цоргисон үнэр; 4. янгиа, хахир; ~ **звук** янгиа дуу; 5. тод, хурц; **~ие тени** тод сүүдэр; 6. сархгар; **~ие черты лица** сархгар нүүр; 7. огцом, ширүүн, эрс, хатуу; ~ **ответ** ширүүн хариу; **подвергать ~ой критике** эрс хатуу шүүмжлэх.
РЕ́ЗКО 1. эрс, гэнэт; **погода** ~ **изменилась** тэнгэр гэнэт өөр болов; 2. янгинан, хахир; **его голос прозвучал** ~ түүний хоолой янгинах сонсдов; 3. огцом, ширүүн, эрс хатуу; **он ответил** ~ тэр хүн ширүүн хариулав.
РЕ́ЗКОСТ||Ь 1. хурц байх; ~ **света** хурц гэрэл; 2. огцом зан, *ширүүн байх*, эрс хатуу байх; ~ **ответа** ширүүн хариу; 3. огцом үг, ширүүн үг; **говорить ~и** ширүүн үг хэлэх.
РЕЗНО́Й сийлмэл, сийлбэрлэсэн, цоолборлосон.
РЕЗНУ́ТЬ 1. огтолчихох, зүсчхэх; 2. хатгах, час гэх; 3. цохичих.
РЕЗНЯ́ алаан хядаан, алалдаан.
РЕЗОЛЮТИ́ВНЫЙ дүгнэлт бүхий, дүгнэсэн тогтоолын.
РЕЗОЛЮ́ЦИ||Я 1. тогтоол; **принять ~ю** тогтоол батлах; тогтоол гаргах; 2. цохолт, *цохдос*; **наложить ~ю** цохох.
РЕЗО́Н учир зүй, учир; **в этом есть свой** ~ үүнд учир бий.
РЕЗОНА́НС 1. цуурай; 2. сонсдохуй, сонсдох; **в этом зале плохой** ~ энэ юм муу сонсогддог танхим; 3. нөлөөтөхүй, нөлөөлөх; 4. цуурай, сэтгэгдэл.
РЕЗОНА́ТОР цууриалуур.
РЕЗОНЁР цэцэрхэгч, сургагч.
РЕЗОНЁРСКИЙ цэцэрхсэн, сургах; ~ **тон** сургах маяг.
РЕЗОНИ́РОВАТЬ цууриатах.
РЕЗО́НН||ЫЙ зүйтэй, учирзүй бүхий; **~ое объяснение** зүйтэй тайлбар.
РЕЗУЛЬТА́Т үр дүн, үр дүн; ~ **конкурса** уралдааны дүн; **прекрасный ~ работы** ажлын сайхан үр дүн; **в ~е** эцэст, үр дүнд.
РЕЗУЛЬТАТИ́ВНЫЙ үр болох, үр дүн болох, үртэй, дүнтэй.
РЕ́ЗЧИК 1. сийлбэрч; 2. зүсэгч, огтлогч; ~ **бумаги** цаас зүсэгч.
РЕ́ЗЬ мушгих; мушгилах; ~ **в животе** гэдэс мушгилах.
РЕЗЬБ||А́ 1. сийлэх, сийлбэр; **специалист по художественной ~е** уран сийлбэрийн мэргэжилтэн; 2. сийлбэр; **красивая** ~ сайхан сийлбэр; 3. эргээс.
РЕЗЮМЕ́ товчоо, товч, товч дүн; ~ **статьи** өгүүллийн товчоо, өгүүллийн товч.
РЕЗЮМИ́РОВАТЬ товчлох, товч дүгнэх; ~ **прения** санал шүүмжлэлийг товч дүгнэх.
РЕЙД I онгоцны зогсоол.
РЕЙД II 1. дайсны ар талд цөмрөн орох, уулгалах; **кавалерийский** ~ морин цэрэг уулгалах; 2. гэнэт шалган байцаах.
РЕ́ЙКА 1. нарийн банз; 2. (банзан) шугам.
РЕЙС рейс, нислэг; **совершить** ~ рейс хийх; **обратный** ~ буцах рейс, ирэх рейс.
РЕ́ЙСОВЫЙ рейсийн; ~ **самолёт** рейсийн нисэх онгоц.
РЕЙСФЕ́ДЕР рейсфедер, шугам зургийн багаж.
РЕЙСШИ́НА рейсшина,нэг үзүүртээ хөндөлтэй шугам зургийн урт шугам.
РЕЙТУ́ЗЫ бариу өмд, нарийн өмд.
РЕЙХСТА́Г рейхстаг /1945 он хүртэл байсан Германы *парламент, мөнхүү парламентын байшин*/.
РЕК||А́ 1. гол, мөрөн, ус; **берега ~и** голын эрэг, мөрний эрэг; **вниз по ~е** гол урууда; **вверх по ~е** гол өгсөн; 2. мөрөн, далай; **~и крови** цусан мөрөн, цусан далай.
РЕКВИЗИ́РОВАТЬ улсын болгох, албанд авах.
РЕКВИЗИ́ЦИЯ улсын болгох, албадан авах.
РЕКЛА́М||А 1. зарлал, реклам; **театральная** ~ театрын зарлал; 2. зар, тунхаг; **устроить ~у книге** номын тухай зар гаргах.
РЕКЛАМА́ЦИЯ гомдлын шаардлага.
РЕКЛАМИ́РОВАТЬ 1. зарлах, зар гаргах, тунхаглах; 2. магтан зар тараах.
РЕКЛА́МНЫЙ зарлалын, зарын, рекламын.
РЕКЛАМИ́СТ реклам зохиогч.
РЕКЛАМИ́СТКА реклам зохиогч эмэгтэй.
РЕКОГНОСЦИ́РОВАТЬ 1. тагнаж мэдэх, тагнан судлах; ~ **расположение противника** дайсны байрласан газрыг тагнаж мэдэх; 2. *урьдчилан шинжлэх, хайгуулчлан шинжлэх*; ~ **местность** газрыг урьдчилан шинжлэх.
РЕКОГНОСЦИРО́ВК||А 1. тагнан мэдэх, тагнуул; 2. урьдчилан шинжлэх, урьдчилсан шинжилгээ; **вернуться из ~и** урьдчилан шинжлээд эргэх.
РЕКОГНОСЦИРО́ВОЧНЫЙ 1. тагнан мэдэх, тагнан судлах; 2. урьдчилан шинжлэх.
РЕКОМЕНДА́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. сайшаан зөвлөсөн, *сайшаасан*, зуучлах; **~ое письмо** сайшаасан захидал, зуучлах бичиг; 2. зөвлөсөн, санаа авахуулах; ~ **список литературы** санаа авахуулах зохиолын цэс, уншууштай номын цэс.
РЕКОМЕНДА́ЦИ||Я 1. сайшаах, сайшаан зөвлөх, зуучлах; 2. /сайшаасан/ үнэлэлт, сайшаасан бичиг, зуучлах захидал; **дать ~ю** үнэлэлт өгөх, зуучлах бичиг өгөх.
РЕКОМЕНДОВА́ТЬ 1. сайшаах, сайшаан зөвлөх, зуучлах, гэрчлэх; ~ **опытного работника** туршлагатай ажилтныг зуучлах; **это его плохо рекомендует** энэ нь түүний муу хүнийг гэрчилнэ; 2. зөвлөх, гэх; 3. нэрийг нь дурдаж танилцуулах.
РЕКОМЕНДОВА́ТЬСЯ 1. зуучлуулах, сайшаалгах, сайшаах, зөвлөх; 2. нэрээ дурдаж танилцах.

РЕКОНСТРУ́ИРОВАТЬ шинэчлэх, сэлбэн байгуулах.
РЕКОНСТРУ́ИРОВАТЬСЯ шинэчлэгдэх, сэлбэн байгуулагдах.
РЕКОНСТРУКТИ́ВНЫЙ шинэчлэх, сэлбэн байгуулах; ~ **период** сэлбэн байгуулах үе.
РЕКОНСТРУ́КЦИЯ шинэчлэх, сэлбэн байгуулах, шинэчлэл, сэлбэн байгуулалт.
РЕКО́РД 1. аварга /амжилт/, рекорд; поставить рекорд аварга амжилт гаргах; **побить** ~ аварга шалгарах; **мировой** ~ дэлхийд аварга амжилт; 2. дээд зэргийн амжилт.
РЕКО́РДН||ЫЙ аварга, дээд зэргийн рекорд; **~ые достижения** аварга ололт.
РЕКОРДСМЕ́Н аварга, рекордлогч.
РЕКОРДСМЕ́НКА аварга эмэгтэй, рекордлогч эмэгтэй.
РЕ́КРУТ шинэ цэрэг.
РЕКРУТИ́РОВАТЬ 1. шинэ цэрэгт татах; 2. элсүүлэх, татах, оруулах; ~ **сторонников** талдаа хүн элсүүлэх.
РЕКРУТИ́РОВАТЬСЯ татагдах, элсэх.
РЕ́КРУТСКИЙ шинэ цэргийн; ~ **набор** шинэ цэрэг татлага.
РЕ́КТОР ректор, захирал; ~ **университета** их сургуулийн захирал.
РЕКТОРА́Т ректорын газар, захирах газар.
РЕ́КТОРСКИЙ ректорын, захирлын.
РЕЛИГИО́ЗНОСТЬ сүсэг, сүсэг бишрэл, сүсэгтэй байх.
РЕЛИГИО́ЗНЫЙ 1. шашны; ~ **дурман** шашны мунхруулах суртал; 2. сүсэгтэй, сүсэг бишрэлтэй; ~ **человек** сүсэгтэй хүн, сүсэгтэн.
РЕЛИ́КТОВЫЙ эртний үлдэс болсон.
РЕЛЬЕ́Ф 1. хотгор гүдгэр, гадаргуу; **горный** ~ **местности** уулархаг гадаргуутай газар, уулархаг газар; 2. товгор юм, товойлгон хийсэн зүйл; **глобус с ~ами** товойлгон хийсэн бөмбөрцөг.
РЕЛЬЕ́ФНО 1. товгор, товойлгон; 2. тод, хурц.
РЕЛЬЕ́ФНОСТЬ 1. товгор байх; 2. тод байх.
РЕЛЬЕ́ФН||ЫЙ 1. товгор, товойлгон хийсэн; **~ые буквы** товгор үсэг; 2. тод, тодорхой, хурц.
РЕ́ЛЬС зам төмөр; **поставить на ~ы что-либо** замд нь оруулах, бүтэмжтэй болгох.
РЕ́ЛЬСОВ||ЫЙ зам төмрийн, зам төмөртэй, төмөр; **~ый путь** төмөр зам; **~ая цепь** зам төмрийн хэлхээ.
РЕЛЬСОПРОКА́ТНЫЙ зам төмөр цувих, зам төмөр хийх.
РЕМА́РКА 1. тэмдэглэл; 2. анхааруулал, жич тэмдэглэх.
РЕМЕ́ННЫЙ суран; ~ **кнут** суран ташуур.
РЕМЕ́НЬ 1. сур, оосор, тасам; **поясной** ~ суран бүс; ~ **для правки бритв** нийлүүр; ~ **для кнута** ташуурын сур; 2. суран бүс, тэлээ.
РЕМЕ́СЛЕННИК I 1. уран дархан, гар урлалч, гар урч; 2. бааз дархан, борог бүдүүн хийгч.
РЕМЕ́СЛЕННИК II уран дархны сургуулийн сурагч.
РЕМЕ́СЛЕННИЧАТЬ 1. дархлах, дарх хийх; 2. борог хийх, бааз бүдүүн хийх.
РЕМЕ́СЛЕННИЧЕСКИЙ бүдүүн, бааз бүдүүн, хадуун.
РЕМЕ́СЛЕННИЧЕСТВО 1. дархлах, дарх хийх; 2. борог хийх, бүдүүн хадуун хийх.
РЕМЕ́СЛЕНН||ЫЙ уран дархны; **~ое училище** уран дархны сургууль.
РЕМЕСЛО́ дарх, гар ур, ажил; **столярное** ~ модны дарх; **заниматься каким-либо ~м** ямар нэгэн ажил хийх.
РЕМЕШО́К нарийхан сур, оосор.
РЕМИЛИТАРИЗА́ЦИЯ дахин цэрэгжүүлэх, дахин цэрэгжүүлэлт.
РЕМИЛИТАРИЗОВА́ТЬ дахин цэрэгжүүлэх.
РЕМИНИСЦЕ́НЦИЯ 1. бүрэг бараг санах, бүүр түүр санах; 2. санамсаргүй дууриах, санамсаргүй нөлөө.
РЕМО́НТ 1. засвар, сэлбэлэг, засварлах, сэлбэх; ~ **обуви** гутал сэлбэх; **капитальный** ~ их засвар; **текущий** ~ ээлжийн засвар; 2. төлжүүлэх, төлөөр нөхөх; 3. агт сэлбэх.
РЕМОНТИ́РОВАТЬ засварлах, сэлбэх, засах; ~ **квартиру** байр засварлах; ~ **судно** хөлөг онгоц засварлах.
РЕМО́НТН||ЫЙ засварын, засварлах, сэлбэх, засах; **~ая мастерская** засварын газар; **~ые работы** засварлах ажил.
РЕНЕГА́Т урвагч, тэрс бологч.
РЕНЕГА́ТСТВО урвах, тэрс болох, урвалт.
РЕНЕССА́НС сэргэн мандах, сэргэн мандалт.
РЕ́НТА рент, түрээс /эзэн нь ямар ч ажил эрхэлдэггүй, капитал, эд хогшил, газрын орлого/; **земельная** ~ газрын рент.
РЕНТА́БЕЛЬНОСТЬ ашигтай байх.
РЕНТА́БЕЛЬН||ЫЙ ашигтай; **~ое хозяйство** ашигтай аж ахуй.
РЕНТГЕ́Н 1. рентген, рентгений гэрэл, рентгений цацраг; 2. рентгенээр харах; **назначить больного на** ~ өвчтөнийг рентгенээр харуулах.
РЕНТГЕНИЗИ́РОВАТЬ 1. рентгенээр харах; 2. рентгенээр эмнэх.
РЕНТГЕ́НОВСКИЙ рентгений, рентгентэй, рентген; ~ **кабинет** рентген тасаг.
РЕНТГЕНОГРА́ММА рентген зураг.
РЕНТГЕНОГРА́ФИЯ 1. рентген зүй */рентгений цацрагаар судалгаа хийх аргын тухай ухаан/*; 2. рентген зураг авах.
РЕНТГЕНО́ЛОГ рентген судлагч.
РЕНТГЕНОЛОГИ́ЧЕСКИЙ рентген судлалын.
РЕНТГЕНОЛО́ГИЯ рентген судлал.
РЕНТГЕНОСКОПИ́ЧЕСКИЙ рентгенээр харж шинжлэх, рентгенээр харж судалсан.
РЕНТГЕНОСКОПИ́Я рентгенээр харж судлах.
РЕНТГЕНОТЕРАПИ́Я рентгенээр эмнэх.
РЕОРГАНИЗАЦИО́ННЫЙ шинэтгэн байгуулах, өөрчлөн байгуулах; ~ **период** шинэтгэн байгуулах үе.
РЕОРГАНИЗА́ЦИЯ шинэтгэн байгуулах, шинэтгэн байгуулалт, өөрчлөн байгуулах, өөрчлөн байгуулалт; ~ **юридического лица** хуулийн этгээдийг өөрчлөн байгуулах.
РЕОРГАНИЗОВА́ТЬ, РЕОРГАНИЗО́ВЫВАТЬ шинэтгэн байгуулах, өөрчлөн байгуулах.
РЕ́ПА сармаг, лууван.
РЕПАРА́ЦИЯ дайны төлбөр.
РЕПАРАЦИО́ННЫЙ дайны төлбөрийн; ~ **фонд** дайны төлбөрийн хөмрөг.
РЕПАТРИА́НТ нутагтаа буцсан хүн.
РЕПАТРИА́ЦИЯ нутагт нь буцаах, буцаалт.
РЕПАТРИИ́РОВАТЬ нутагт нь буцаах.
РЕПАТРИИ́РОВАТЬСЯ нутагтаа буцах.
РЕПЕ́ЙНИК лошго.
РЕПЕРТУА́Р 1. жүжгийн нөөц, репертуар, **классический** ~ сонгодог жүжгийн нөөц; 2. дуу хөгжмийн нөөц, репертуар; 3. нөөц.
РЕПЕРТУА́РНЫЙ жүжгийн нөөцийн, дуу хөгжмийн нөөцийн, репертуарын.
РЕПЕТИ́РОВАТЬ 1. давтах, сургуулилах; ~ **пьесу** жүжиг сургуулилах; 2. давтуулах, давтлага хийлгэх.
РЕПЕТИ́ТОР давтуулагч, сургагч багш.
РЕПЕТИЦИО́ННЫЙ давтах, сургуулилах; ~ **зал** сургуулилах танхим.
РЕПЕТИ́ЦИЯ 1. /жүжгийн/ сургууль, давтлага, давтах, сургуулилах; **генеральная** ~ эцсийн давтлага, эцсийн удаа сургуулилах; 2. бэлтгэл, урьдатгал.

РЕ́ПЛИК||А эсэргүүцсэн үг, хариу үг, сөрөг үг, хажууны үг; **~и с мест** сонсогчдоос хэлсэн сөрөг үг; **подать ~у** сөрөг үг хэлэх.
РЕПОРТА́Ж 1. мэдээ сурвалжлага; 2. мэдээ сурвалжлагчийн ажил.
РЕПОРТЁР мэдээ сурвалжлагч.
РЕПОРТЁРСК||ИЙ мэдээ сурвалжлагчийн; **~ая заметка** мэдээ сурвалжлагчийн тэмдэглэл.
РЕПРЕССИ́ВН||ЫЙ залхаалын, залхаах, хавчлагын, хавчих; **~ые меры** залхаах арга хэмжээ.
РЕПРЕ́ССИЯ залхаал, хавчлага.
РЕПРОДУ́КТОР чанга дугарагч, репродуктор.
РЕПРОДУКЦИО́НН||ЫЙ буулгаварлах, хуулбарлах, буулгаварын, хуулбарын; **~ая мастерская** буулгаварлах газар, хуулбарлах газар.
РЕПРОДУ́КЦИЯ 1. буулгаварлах, хуулбарлах */гэрэл зураг авах, хэвлэх зэрэг арга хэрэглэн аливаа зургийг буулгаж олон болгох/*; 2. хуулбар зураг, буулгавар зураг.
РЕПУТА́ЦИ||Я нэр алдар, нэр, алдар; **незапятнанная ~** хиргүй нэр алдар; **пользоваться плохой ~ей** муу нэртэй байх.
РЕСНИ́ТЧАТЫЙ сормуусархуу үстэй.
РЕСНИ́Ц||А сормуус; **густые ~ы** өтгөн сормуус.
РЕСНИ́ЧКА 1. бяцхан сормуус, сормуусхан; 2. сормуусархуу үс.
РЕСНИ́ЧНЫЙ 1. сормуусны; 2. сормуусархуу үстэй.
РЕСПЕКТА́БЕЛЬНОСТЬ намба.
РЕСПЕКТА́БЕЛЬНЫЙ намбатай; **~ вид** намбатай байдал.
РЕСПИРА́ТОР амьсгалуур.
РЕСПУ́БЛИКА бүгд найрамдах улс; **Монгольская Народная Республика** Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улс.
РЕСПУБЛИКА́НЕЦ бүгд найрамдах үзэлтэн.
РЕСПУБЛИКА́НСКИЙ бүгд найрамдах улсын, бүгд найрамдах.
РЕССО́РА нум; **на ~х** нумтай.
РЕССО́РНЫЙ нумтай.
РЕСТАВРА́ТОР 1. *сэлбэн шинэтгэгч, шинэтгэгч*; **художник-~** шинэтгэгч зураач; 2. хуучныг сэргээгч, харгис сэргээгч.
РЕСТАВРА́ЦИ||Я 1. сэлбэн шинэтгэх шинэтгэх; **~ картины** зургийг шинэтгэх; 2. сэлбэн шинэтгэсэн зүйл, шинэтгэсэн юм; **эта статуя является ~ей** энэ шинэтгэсэн хөшөө юм; 3. хуучныг сэргээх, сэргээн босгох.
РЕСТАВРИ́РОВАТЬ 1. сэлбэн шинэтгэх, шинэтгэх; **~ картину** зураг сэлбэн шинэтгэх; 2. хуучныг сэргээх, сэргээн босгох.
РЕСТОРА́Н зоогийн газар, ресторан.
РЕСТОРА́ННЫЙ зоогийн газрын, ресторан.
РЕСУ́РС 1. баялаг, сан; 2. арга; **последний ~** эцсийн арга.
РЕТИ́ВОСТЬ идэвх зүтгэл, оролдлого.
РЕТИ́ВЫЙ 1. идэвх зүтгэлтэй, оролдлоготой; 2. хөөрүү, долгин, цовоо; **~ конь** долгин морь, хөөрүү морь.
РЕТИРОВА́ТЬСЯ ухран зайлах, ухрах.
РЕТРОСПЕКТИ́ВНЫЙ гэдрэг үзэх, өнгөрсөн тийш хандсан; **~ взгляд** өнгөрсөн тийш хандсан үзэл.
РЕТУШЁР зураг тодруулагч.
РЕТУШИ́РОВАНИЕ зураг тодруулах, тодруулалт.
РЕТУШИ́РОВАТЬ зураг тодруулах, тодруулан засах.
РЕ́ТУШЬ зураг тодруулалт.
РЕФЕРЕ́НДУМ бүх нийтийн санал хураалт
РЕФЕРА́Т 1. товчилсон илтгэл, реферат; 2. товчлол
РЕФЕРЕ́НТ референт, илтгэн зөвлөгч.
РЕФЕРИ́РОВАТЬ товчлох, товчлон бичих.
РЕФЛЕ́КС 1. рефлекс, тусгал; **безусловный ~** болзолгүй рефлекс, болзолгүй тусгал; **условный ~** болзолт рефлекс, болзолт тусгал; 2. тусгал, үр; 3. туяа тусах.
РЕФЛЕКСИ́Я 1. туяа ойх, ойлго; 2. бодол болох, эргэцүүлэн бодох.
РЕФЛЕ́КТОР 1. *толин дуран*; 2. ээлүүр.
РЕФО́РМА шинэтгэл, реформ; **денежная ~** мөнгөний шинэтгэл, мөнгөний реформ; **земельная ~** газрын шинэтгэл, газрын реформ.
РЕФОРМА́ТОР шинэтгэгч, реформач.
РЕФОРМА́ТОРСКИЙ шинэтгэгчийн, реформачийн, шинэтгэгч, реформач.
РЕФОРМА́ЦИЯ реформаци /Баруун Европод; 16-р зууны үед католик шашин, папын засгийг эсэргүүцэн, шашны тэмцлийн хэлбэрээр гарч феодалын ёсыг эсэргүүцсэн нийгэм улс төрийн хөдөлгөөн/
РЕФОРМИ́ЗМ реформизм.
РЕФОРМИ́РОВАТЬ шинэтгэл хийх, шинэтгэх, реформалах, шинэчлэх.
РЕФОРМИ́СТСКИЙ реформист, реформизмыг баримтлагч.
РЕХНУ́ТЬСЯ солиорох, галзуурах, өвчин тусах.
РЕЦЕНЗЕ́НТ шүүмжич, шүүмж бичигч.
РЕЦЕНЗИ́РОВАТЬ шүүмж бичих; **~ статью** өгүүллийн шүүмж бичих.
РЕЦЕ́НЗИЯ шүүмж.
РЕЦЕ́ПТ 1. жор; **написать ~** жор бичих; 2. арга барил, заавар, жор.
РЕЦЕПТУ́РА жор судлал.
РЕЦИДИ́В 1. *дахих, дахин гарах*; 2. *дахих, дахин өвдөх*; **~ болезни** өвчин дахих; 3. дахин хэрэг үйлдэх, дахин ял хийх; **~ кражи** дахин хулгай хийх.
РЕЦИДИВИ́СТ дахин хэрэг үйлдэгч, дахин хэрэг хийгч; **вор-~** дахин хулгай хийгч, дахин хулгайлагч.
РЕЧЕВО́Й өгүүлэх, ярих; **~ аппарат** өгүүлэх эрхтэн.
РЕЧИ́СТЫЙ хэлэмгий, аманцар, яриа.
РЕЧИТАТИ́В ярилцах дуу.
РЕЧИТАТИ́ВНЫЙ ярилцах дууны.
РЕ́ЧКА бяцхан гол, горхи.
РЕЧН||О́Й голын, мөрний, горхины, усны; **~ берег** голын эрэг, усны хөвөө; **~ое судно** мөрний хөлөг онгоц.
РЕ́Ч||Ь 1. өгүүлэх, ярих; **органы ~и** өгүүлэх эрхтэн; **дар ~и** ярих чадвар, ярих авъяас, уран ярих; 2. үг хэл, хэл найруулга, найруулга, хэл; **стихотворная ~** шүлгийн үг найруулга; **устная ~** аман хэл; 3. яриа, хөөрөлдөөн; **о чём идёт ~?** Юуны тухай яриа болж байна? Юун тухай ярьж байна?; **об этом не может быть и ~и** үүн тухай яриа ч байж болохгүй, үүний тухай ярьсны ч хэрэггүй; 4. үг, хэлсэн үг; **выступить с ~ью** үг хэлэх; **части ~и** үгсийн аймаг.
РЕША́ТЬ 1. шийдэх, болох, тогтоох; 2. шийдвэрлэх, тогтоох, шийдвэр гаргах, тогтоол гаргах; 3. бодох.
РЕША́ТЬСЯ 1. шийдэх, тогтох, зүрхлэх; 2. шийдэх, шийдвэр гарах.
РЕША́ЮШ||ИЙ шийдвэрлэх, таслах, хамгийн чухал, гол; **~ голос** таслах эрх; **~ее условие** хамгийн чухал нөхцөл.
РЕШЕ́НИ||Е 1. бодох; биться над решением задачи бодлого бодож ядах; 2. шийдвэрлэх, шийдэх; **~ срочных вопросов** яаралтай асуудлыг шийдвэрлэх; 3. шийдвэр, тогтоол; **~ суда** шүүхийн шийдвэр; 4. шийдэх, тогтох; **я пришёл к ~ю уехать** би явахаар шийдлээ.
РЕШЁННЫЙ шийдсэн, шийдвэрлэсэн, тогтсон; **значит, решено** за, шийдлээ; **этот вопрос уже ~** энэ нэгэнт шийдсэн асуудал.
РЕШЁТК||А хайс, сараалж; **железная ~** төмөр сараалж; **садовая ~** цэцэрлэгийн хайс; **за ~ой** хар гэрт.
РЕШЕТО́ шигшүүр, элхэг, шүүр; **сеять сквозь ~** шигшүүрээр шигших; **носить воду ~м** ёроолгүй саваар ус зөөх.

РЕШЁТЧАТЫЙ,
РЕШЁТЧАТЫЙ хайсан, сараалжин, ханан, элхэг; ~ **забор** сараалжин хашаа.
РЕШИ́МОСТ||Ь зориг, зүрх, шийдвэр; **проявлять** ~ зориг гаргах; зүрх гаргах; **полный ~и** шийдвэр төгс.
РЕШИ́ТЕЛЬНО 1. зоригтой, зүрхтэй шийдэмгий; **действовать** ~ шийдэмгий хийх; 2. эрс, эрс тас, шийдвэртэй, шууд; ~ **потребовать** шийдвэртэй шаардах; 3. огт, бүр, тас; **я** ~ **ничего не понимаю** би ор тас ойлгохгүй байна; 4. хоцролгүй, бүрэн; ~ **каждый** хүн бүр хоцролгүй.
РЕШИ́ТЕЛЬНОСТЬ эрс шийдвэртэй байх, шийдэмгий зан.
РЕШИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. шийдэмгий, эрс шууд, зоригтой, зүрхтэй; ~ **характер** шийдэмгий зан; 2. эрс шийдвэртэй, эрс; **заявить** ~ **протест** эрс шийдвэртэй эсэргүүцэл илэрхийлэх; 3. шийдвэртэй, эрс тас, эрс шууд; ~ **ответ** эрс тас хариу; 4. эрс, эрс хатуу; **принять ~ые меры** эрс хатуу арга хэмжээ авах; 5. шийдвэрлэх, нэгэн тийш болгох, хамгийн чухал; **~ая борьба** шийдвэрлэх тэмцэл.
РЕШИ́||ТЬ 1. шийдэх, болох, тогтох; **~л остаться дома** гэртээ хоцрохоор шийдэв; 2. шийдвэрлэх, тогтох, шийдвэр гаргах, тогтоол гаргах; 3. бодох; ~ **задачу** бодлого бодох.
РЕШИ́||ТЬСЯ 1. шийдэх; тогтох, зүрхлэх; **~лся ехать** явахаар шийдэв; 2. шийдэх, шийдвэр гаргах; **спор ~лся в нашу пользу** маргааныг бидний зөв гэж шийджээ.
РЕ́ШКА буруу тал, тоотой тал, сүлдгүй тал.
РЕЭВАКУАЦИО́ННЫЙ нүүлгэн буцаах.
РЕЭВАКУА́ЦИЯ нүүлгэн буцаах, нүүлгэн буцаалт.
РЕЭВАКУИ́РОВАТЬ нүүлгэн буцаах.
РЕЭВАКУИ́РОВАТЬСЯ нүүн буцах.
РЕ́ЯТЬ 1. халих, элэх, элэн дэвэх; ~ **в вышине** тэнгэрийн оройд элэх; 2. намалзах, намирах, далбалзах; **реют знамёна** туг намирна.
РЖАВЕ́||ТЬ зэврэх, зэв болох; **железо ~ет** төмөр зэвэрнэ.
РЖА́ВЧИН||А 1. зэв; **изъедены ~ой** зэвд идэгдсэн; 2. /усны/ өрөм.
РЖА́В||ЫЙ 1. зэвтэй, зэвэрсэн, зэвийн; ~ **гвоздь** зэвэрсэн хадаас; 2. өрөмтсөн; **~ая вода** өрөмтсөн ус.
РЖА́НИЕ янцгаах, унгалдах.
РЖАНО́Й хөх тарианы, хар; ~ **колос** хөх тарианы түрүү.
РЖАТЬ янцгаах, унгалдах, янцгаалах.
РИ́ГА хадсан тариа хатаах саравч, тариа хатаагуур.
РИДИКЮ́ЛЬ эмэгтэй хүний цүнх.
РИ́ЗА занч.
РИКОШЕ́Т1. ойлт; ойх; **пуля попала в него ~ом** сум ойж түүнийг онов; 2. хүний төлөө, хоморгонд.
РИ́КША рикша, дугуйт зөөвөрчин, хүн тэрэгчин.
РИНГ тэмцээний давцан, дэвжээ.
РИ́НУТЬСЯ гүйн орох; дайран орох; ~ **в бой** тулалдаанд дайран орох.
РИС тутрага; цагаан будаа.
РИСК 1. аюул; **с ~ом для жизни** аминдаа аюултайгаар; амь өрөн; 2. аз үзэх, аз турших; **на свой страх и** ~ хамаг хариуцлагыг нь биедээ хүлээн, өөрөө даан; 3. эрсдэл.
РИСКНУ́||ТЬ үзээд алдах, үзэх, туршаад үзэх; **~л спросить** асуугаад үзэв.
РИСКО́ВАННОСТЬ аюултай байх; аюул тохиолдлоор байх.
РИСКО́ВАНН||ЫЙ 1. аюултай, аюул тохиолдмоор; ~ **поступок** аюул тохиолдмоор явдал; 2. аягүй, зохимжгүй; **~ое выражение** аягүй үг; 3. эрсдэлтэй.
РИСКОВА́ТЬ 1. аз үзэх, аз турших, зүрх гаргах; 2. хайргүй явах, хамаагүй явах, /амь/ өрөх; ~ **жизнью** амь хамаагүй явах, амь өрөх; 3. завдах, гэх; **вы рискуете опоздать** та хоцдох гэж байна шүү.
РИСОВА́ЛЬЩИК /гар/ зурагч.
РИСОВА́НИ||Е зурах, зураг; **учиться ~ю** зураг зурж сурах; **учитель ~я** зургийн багш.
РИСОВА́ТЬ 1. зурах, зураг зурах; ~ **карандашом** харандаагаар зурах; 2. дүрслэн өгүүлэх, дүрслэн бичих; ~ **что-либо в ярких красках** юмыг гоё сайхан дүрслэн өгүүлэх.
РИСОВА́||ТЬСЯ 1. харагдах, үзэгдэх; **вдали ~лись очертания гор** алсад уулсын бараа харагдав; 2. шиг санагдах; 3. маяглах, маяг гаргах; **он слишком рисуется** тэр /хүн/ хэтэрхий маяглана.
РИСО́ВКА маяг гаргах, маяглах.
РИ́СОВЫЙ тутраган, цагаан будаан, тутраганы, цагаан будааны, тутрагатай, цагаан будаатай; ~ **отвар** тутрагын зутан; рисовый суп цагаан будаатай шөл; ~ **пудинг** бэрээсий.
РИСУ́НОК /гар/ зураг, **акварельный** ~ усан будгийн зураг.
РИТМ хэмнэл, нугалбар; ~ **стиха** шүлгийн хэмлэл; ~ **танца** бүжгийн нугалбар.
РИ́ТМИКА 1. хэмнэлийн тогтолцоо, хэмлэл зүй; 2. хэмнэл зүй, хэмнэлийн тухай сургаал; 3. хэмнэлт гимнастик.
РИТМИ́ЧЕСК||ИЙ хэмлэлт, хэмнэлттэй; нугалбар; нугалбартай, жигд; **~ое движение** хэмнэлт хөдөлгөөн.
РИТМИ́ЧНО хэмнэлтэй; нугалбартай, жигд.
РИТМИ́ЧНОСТЬ хэмнэлтэй байх, нугалбартай байх, жигд байх; ~ **движений** хэмнэлтэй хөдөлгөөн.
РИТМИ́ЧНЫЙ хэмнэлт; нугалбартай, жигд.
РИТО́РИКА 1. яруу илтгэх зүй; 2. гоёмсог үг, хоосон гоё үг.
РИТОРИ́ЧЕСКИЙ 1. яруу илтгэх зүйн, яруу илтгэх зүйд нийлсэн; 2. яруу илтгэх, яруу илтгэгчийн; ~ **приём** яруу илтгэх арга барил; 3. гоёмсог, гоёрхог, хоосон гоё.
РИТОРИ́ЧНЫЙ гоёрхог, хэтэрхий гоёмсог.
РИТУА́Л 1. ёслол, мөргөл ёслол; ритуал погребения хүн оршуулах ёслол; 2. ёслол, журам ёслол; ~ **приёма послов** элчин сайдыг бараалхуулах ёслол, хүлээн авах ёслол.
РИТУА́ЛЬН||ЫЙ ёслолын, оршуулгын ёслолын; **~ые услуги** буяны үйлчилгээ.
РИФ /усан доорхи/ хад; **коралловые ~ы** шүрэн хад.
РИФЛЕ́НИЕ биржгэр болгох, биржийлгэх.
РИФЛЁН||ЫЙ биржгэр болгосон, арласан, биржийлгэсэн; **~ое железо** биржгэр болгосон төмөр.
РИ́ФМА /шүлгийн/ холбоц, сүүл холбох; **мужская** ~ эр холбоц /эцсийнхээ үед өргөлттэй/; **женская** ~ эм холбоц /сүүлээсээ хоёрдахь үед өргөлттэй/.
РИФМО́ВАНН||ЫЙ холбоцтой, сүүл холбосон; **~ые стихи** холбоцтой шүлэг, сүүл холбосон шүлэг.
РИФМОВА́ТЬ 1. холбоц таарах, холбоцтой болох; 2. сүүл холбох, холбоц тааруулах, шүлэглэн холбох; 3. сүүл холбох, шүлэглэх.
РИФМОВА́ТЬСЯ холбоц таарах, холбоцтой байх; **часто стихи рифмуются попарно** шүлэг ихэнхдээ хос хос холбоцтой байдаг.
РИФМО́ВКА холбоцын тогтолцоо, холбоцын журам.
РИФМОПЛЁТ сүүл холбогч, шүлэглээчин.
РИЭ́ЛТОР үл хөдлөх хөрөнгийн зуучлагч.
РОБЕ́ТЬ зүрх алдах, зүрхших, хулчганах, хулчийх.
РО́БК||ИЙ зүрхгүй, хулчгар, аймтгай; **он не ~ого десятка** айдаг аравных биш, айх хүн бус.
РО́БКО зүрх алдан, хулчганан, эмээн.
РО́БКОСТЬ хулчгар зан, зүрхгүй байдал, эмээх.
РОВ гуу, суваг; **противотанковый** ~ танк эсэргүүцэх гуу.
РОВЕ́СНИК чацуу хүн, үеийн хүн, чацуутан, үетэн.

РОВЕ́СНИЦА чацуу эмэгтэй, үеийн эмэгтэй.

РО́ВНО 1. тэгш, 2. яг, мухар; ~ **в десять часов** яг арван цагт; 3. огт, бүр, таг; ~ **ничего не понял** бүр юу ч ойлгосонгүй; 4. /нэг/ жигд; **сердце билось** ~ зүрх жигд цохилж байлаа.

РО́ВН||ЫЙ 1. тэгш, цагаан; **~ая дорога** тэгш зам; **~ая местность** цагаан газар; 2. шулуун, цэх; **~ая линия** шулуун шугам; 3. адил, тэгш; 4. /нэг/ жигд, нэг янз; ~ **шаг** жигд алхаа; 5. нэг маяг, түвшин, төлөв; ~ **характер** түвшин зан; ~ **счёт** мухар тоо, бүхэл тоо; **~ым счётом ничего не знает** тэр /хүн/ огт юу ч мэдэхгүй байна.

РО́ВНЯ ижил хүн, жишээний хүн.

РОВНЯ́ТЬ *тэгшлэх, тэгш болгох.*

РОГ 1. эвэр; **бараний** ~ хонины эвэр; 2. бүрээ, урам; **охотничий** ~ урам; **как из ~а изобилия** далай баян; **обломать /сломать/ ~а кому-либо** омгий нь дарах, номхруулах; **согнуть кого-либо в бараний** ~ хав дөрвөлжин барих; **брать быка за ~а** эршүүд загнах; **наставить ~а** араар нь тавих.

РОГА́СТЫЙ эвэрэлхэг, том эвэртэй; ~ **бык** эвэрэлхэг бух, эвэр ихт бух.

РОГА́ТИНА ангийн жад.

РОГА́ТК||А 1. замын хаалт; 2. саад, тотгор; **ставить ~и кому либо** хүнд тотгох хийх; 3. чавх; **стрелять из ~и** чавх харвах, чавхдах; 4. бүлүүр; 5. малын дөнгө.

РОГА́ТЫЙ эвэртэй, эвэрт; **крупный ~ скот** үхэр; ~ **жаворонок** баалинз.

РОГА́Ч 1. эвэрт цох; 2. буга, эвэртэй эр амьтан; 3. ац бариул; 4. *(бот)* сээтэн.

РОГОВИ́ДНЫЙ эвэрэлхүү, эвэр шиг, эвэр хэлбэртэй.

РОГОВИ́ЦА /нүдний/ эвэр бүрхэвч.

РОГОВ||О́Й эвэр, эврээр хийсэн; ~ **гребень** эвэр сам; **~ые очки** эвэр хүрээтэй шил; **~ая оболочка** глаза нүдний эвэр бүрхэвч.

РОГО́ЖА чийрс.

РОГО́ЖНЫЙ чийрсэн, чийрсээр хийсэн.

РОГО́З усны зэгс.

РОГОНО́СЕЦ давхар малгайт, эхнэртээ *маллуулдаг* хүн, араараа тавиулагч.

РОД I 1. омог, овог, отог; **старейшина ~а** омгийн тэргүүлэгч; 2. үе, угсаа, язгуур, уг гарал; **из ~а в** ~ үеэс үед; **без ~у, без племени** язгуур сурвалжгүй, золбин; **ни ~у, ни племени** төрөл садангүй; ~ **людской, человеческий** ~ хүн төрөлхтөн; **от ~у** хүн болсоор, эхээс төрсөөр; **ему от ~у двадцать лет** тэр /хүн/ эхээс төрсөөр хорин настай.

РОД II 1. /амьтан, ургамлын/ төрөл; 2. зүйл, янз төрөл, чиглэл; ~ **занятий** *ажил төрөл*; **такого ~а** ийм, ийм янзын, ийм маягийн; **в этом ~е** иймэрхүү, ингэсэн янзтай, ийм ухааны; **он что-то в этом ~е и сказал** тэр иймэрхүү л юм хэлсэн; **в некотором ~е** нэг ёсондоо, заримдаа; **в своём ~е** 1. зарим талаар, хувьдаа; **он в своём ~е талантлив** тэр зарим талаар авъяастай хүн; 2. өвөрмөц, өөр; **два брата, и каждый в своём ~е** ах дүү хоёр, тэгээд нэг нэгнээсээ өөр; **своего ~а** нэг өвөрмөц, нэг ёсны.

РОД III хүйс; **мужской** ~ эр хүйс; **средний** ~ эрс хүйс; **женский** ~ эм хүйс.

РОДИ́ЛЬНИЦА нялх биетэй эх, нярайлсан эмэгтэй, сая төрсөн эх.

РОДИ́ЛЬНЫЙ төрөх, амаржих, нярайлах; ~ **дом** төрөх газар, амаржих газар, нярайлах газар.

РОДИ́М||ЫЙ 1. төрсөн, эх; **край** ~ төрсөн нутаг; эх нутаг; 2. хонгор, хайрт; **~ое пятно**, 1. мэнгэ; 2. үлдэгдэл.

РО́ДИН||А 1. эх орон; **защита ~ы** эх орноо хамгаалах; **любовь к ~е** эх орноо хайрлах; 2. төрсөн нутаг, төрөлх газар, уг нутаг, нутаг; **жить на ~е** нутагтаа суух; 3. анх гарсан орон, эх нутаг, эх орон.

РО́ДИНКА мэнгэ.

РОДИ́ТЕЛИ эцэг эх.

РОДИ́ТЕЛЬНЫЙ ~ **падеж** *харъяалахын тийн ялгал.*

РОДИ́ТЕЛЬСК||ИЙ эцэг эхийн, төрсөн; **~ие заботы** эцэг эхийн халамж; ~ **комитет** эцэг эхийн хороо; ~ **дом** төрсөн гэр.

РОДИ́||ТЬ 1. төрөх, амаржих, төрүүлэх, нярайлах, хөнгөрөх /хоёр/ яс хагацах; ~ **сына** хүү төрөх; 2. төрүүлэх; гаргах, буй болгох; 3. ургац гаргах; **в чём мать ~ла** чармаа нүцгэн.

РОДИ́||ТЬСЯ 1. төрөх, гарах, мэндлэх; **~лся сын** хүү төрөв; 2. төрөх, буй болох, үүсэх; 3. ургах, гарах.

РО́ДИЧ 1. нэг омгийн хүн, нэг омогтон; 2. төрөл, садан.

РОДНИ́К булаг, шанд.

РОДНИКО́В||ЫЙ булгийн; **~ая вода** булгийн ус.

РОДНИ́ТЬ хамаатан болгох, ойртуулах, төстэй болгох.

РОДНИЧО́К I зулай.

РОДНИЧО́К II бяцхан булаг, шанд.

РОДН||О́Й 1. төрсөн, төрүүлсэн; ~ **отец** төрсөн эцэг; **~ая мать** төрүүлсэн эх; ~ **брат** төрсөн ах; төрсөн дүү; **~ая сестра** төрсөн эгч, төрсөн дүү; 2. **родные** төрөл төрөгсөд, садан төрөл, ах дүү; **у него много ~ых** тэр /хүн/ ах дүү олуулаа; 3. өөрийн, төрөлх эх; ~ **край** төрөлх нутаг; **~ой язык** эх хэл; 4. дотно, хонгор.

РОДНЯ́ 1. төрөл төрөгсөд, садан төрөл, хамаатан; **близкая** ~ ойрын хамаатан; **дальняя** ~ холын хамаатан; 2. төрөл садан, төрлийн хүн; **он мне** — ~ тэр миний төрөл.

РОДОВИ́ТОСТЬ сурвалж, язгуур.

РОДОВИ́ТЫЙ сурвалжит, язгууртай.

РОДОВ||О́Й I 1. омгийн, өвгийн, отгийн; ~ **строй** омгийн байгуулал; 2. овгийн, өв залгамжилсан, өвлөсөн; **~ое имение** овгийн эдлэн; 3. төрлийн, төрлөөр ялгасан; **~ые и видовые названия** төрөл зүйлээр ялгасан нэр; 4. хүйсийн; **~ое окончание** хүйсийн сүүл; ~ **признак** төрлийн шинж.

РОДОВ||О́Й II төрөх, нярайлах; **~ые боли** төрөх гэж өвдөх.

РОДОДЕНДРО́Н тэрэлж.

РО́ДОМ *төрсөн, гаралтай*; **он ~ из Москвы** Москвад төрсөн хүн.

РОДОНАЧА́ЛЬНИК 1. өвөг, дээд өвөг; 2. эхийг тавигч, үндэслэгч.

РОДОНАЧА́ЛЬНИЦА эхийг тавигч, үндэслэгч /эмэгтэй/.

РОДОСЛО́ВИЕ,

РОДОСЛО́ВНАЯ, гэрийн үеийн бичиг, угийн бичиг.

РОДОСЛО́ВН||ЫЙ гэрийн үеийн; **~ая книга** гэрийн үеийн бичиг.

РО́ДСТВЕННИК төрөл, ураг, төрөл садны хүн, садан, хамаатан; ~ **по матери** цусан төрөл, махан төрөл, эхийн төрөл, нагац; ~ **по отцу** ясан төрөл, эцгийн талын хамаатан.

РО́ДСТВЕННИЦА төрөл эмэгтэй, хамаатан эмэгтэй.

РО́ДСТВЕННОСТЬ 1. төрөл байх, нэг төрлийн байх, төстэй байх; 2. дотно байх, ойр байх.

РО́ДСТВЕНН||ЫЙ 1. төрлийн, садан төрлийн, ургийн; **~ая связь** төрлийн холбоо; 2. төрөл, нэг төрлийн, гарал нэгтэй, төстэй; **~ые языки** төрөл хэлнүүд; 3. дотно, ойр, халуун; ~ **приём** дотно угтах.

РОДСТВ||О́ 1. төрөл, ураг төрөл, төрлийн холбоо; **быть в ~е** төрлийн холбоотой байх; 2. төрөл байх, гарал нэгтэй байх, төстэй байх; ~ **языков** төрөл олон хэл.

РО́ДЫ төрөх, амаржих, нярайлах; **трудные** ~ зовж төрөх; ***преждевременные*** ~ дутуу төрөх.

РОЕ́НИЕ овоорох, бүүрлэх; ~ **пчёл** зөгий овоорох.

РО́Ж||А I 1. нүүр ам, хушуу ам; **строить ~и** нүүр амаа арзайлгах.

РО́Ж||А II ёлом; **заболеть ~ей** ёломтох.

РОЖА́ТЬ төрөх, амаржих, хөнгөрөх; /хоёр/ яс хагацах.
РОЖДА́ЕМОСТ||Ь төрөх, төрөлт; **рост ~и** төрөхийн өсөлт.
РОЖДА́ТЬ төрүүлэх, гаргах, буй болгох.
РОЖДА́ТЬСЯ 1. төрөх, гарах, мэндлэх; 2. төрөх, буй болох, үүсэх.
РОЖДЕ́НИ||Е 1. төрөх; **день ~я** төрсөн өдөр; **год и место ~я** төрсөн газар, он; 2. төрсөн өдөр, төрсөн өдрийн баяр.
РОЖДЕСТВО́ христосын мэндэлсэн өдөр.
РОЖЕ́НИЦА төрөх эх, амаржих эх, нярайлах эх.
РОЖИ́СТ||ЫЙ ёлмын; **~ое воспаление** ёлмын үрэвсэл.
РОЖО́К 1. рожки бяцхан эвэр; 2. **рожки** урам; **пастуший ~** малчны урам; 3. **рожки** /тамхины/ эвэр сав; 4. **рожки** угж; **детский ~** угж.
РОЖО́Н лезть на ~ бүтэлгүй юманд тэмүүлэх.
РО́ЖЬ хөх тариа; **озимая ~** өвөлжих хөх тариа; **яровая ~** хаврын хөх тариа.
РО́ЗА сарнай цэцэг.
РОЗА́РИЙ сарнай цэцгийн хүлэмж.
РО́ЗВАЛЬНИ зайдан чарга.
РО́ЗГА 1. туйван, саваа, чавчрага; 2. **розги** туйвандах, чавчрагадах, саваадах.
РОЗЕ́ТКА 1. */чанамал жимсний/* дийз; 2. унтраалгын суурь.
РО́ЗНИЦ||А жижиглэн худалдах; **торговать в ~у** жижиглэн худалдах, жижиглэн худалдаалах.
РО́ЗНИЧН||ЫЙ жижиглэн худалдах, жижиглэсэн; **~ая торговля** жижиглэн худалдах; **~ые товары** жижиглэн худалдах бараа; **~ая цена** жижиглэн худалдах үнэ.
РО́ЗНЬ 1. хямралдаан, эвдрэл; **сеять ~** хямралдаан гаргах, эвдрүүлэх; 2. адилгүй байх, өөр өөр байх; **человек человеку ~** хүн хүн адилгүй.
РОЗОВА́ТЫЙ ягаавтар.
РОЗОВЕ́ТЬ ягаарах, ягаан болох.
РО́ЗОВ||ЫЙ 1. сарнай цэцгийн; **~ куст** сарнай цэцгийн бут; 2. ягаан; **~ое платье** ягаан хувцас; **видеть всё в ~ом цвете /свете/** юм болгоныг сайн гэх.
РО́ЗЫГРЫШ 1. сугалааны хонжвор гаргах, сугалах; 2. тэнцэх, хайнцах.
РО́ЗЫСК 1. эрэх; 2. мөрдөн байцаах; **уголовный ~** эрүүгийн хэргийг мөрдөн байцаах газар.
РОЙ́ТЬСЯ 1. овоорох, бүүрлэх; 2. бүүрлэн нисэх, хуйлран нисэх, сүрэглэн нисэх; 3. оргилох, даргилах.
РОЙ 1. бүүр, сүрэг; 2. үүр; **пчелиный ~** зөгийн үүр; 3. түмэн юм, олон юм; **~ воспоминаний** түмэн юм дурсах.
РОК үйл, хувь; **по воле ~а** үйлийн үрээр.
РОКИРОВА́ТЬСЯ */шатарт/* ноён тэрэг хоёрыг солбиулах.
РОКИРО́ВКА шатрын ноён тэрэг хоёрыг солбиулж тавих.
РОКОВ||О́Й үйлээр ирсэн, үйлийн үрээр болсон, үйлийн үргүй; **~ая ошибка** үйлийн үргүй алдаа.
РО́КОТ хүнгэнэх чимээ, дүүгэх дуу, нижигнээн, нүжигнээн, нүргээн; **~ моря** тэнгисийн нүжигнээн.
РОКОТА́||ТЬ хүнгэнэх, дүүгэх, нижигнэх, нүжигнэх, нүргэх; **~л отдалённый гром** алс тэнгэрийн дуу нүжигнэж байв.
РО́ЛИК 1. өнхрүүлэг; **кровать на ~ах** өнхрүүлэгтэй ор; 2. домбон үрэл; 3. домбогор, шаазан хөндийрүүл; 4. ролики дугуйтай тэшүүр; **кататься на ~ах** дугуйтай тэшүүрээр тэших.
РО́ЛЬ 1. роль; **главная ~** гол дүр; 2. жүжиглэх үг; **выучить ~** жүжиглэх үгээ цээжлэх; 3. үүрэг, учир холбогдол, нөлөө; **всемирно-историческая ~** дэлхий дахины түүхэн үүрэг; **это обстоятельство играет большую ~** энэ явдал их учир холбогдолтой байна.
РОМ ром /нэг зүйл хатуу архи/.
РОМА́Н 1. роман; **исторический ~** түүхэн роман; **написать ~ может каждый, если дать ему шесть недель времени, ручку, бумагу и убрать телефон и жену. (Ивлин Во)** Зургаан долоо хоног, үзэг цаас өгөөд утас, эхнэр хоёрыг нь холдуулчих юм бол хэн ч роман бичнэ. (Ивлин Во) 2. янагийн холбоо, янаг амрагийн явдал.
РОМАНИ́СТ I романч, роман зохиогч.
РОМАНИ́СТ II романч, роман хэлний мэргэжилтэн.
РОМАНИ́ЧЕСКИЙ 1. романы; 2. янагийн холбооны, янаг амрагийн явдлын.
РОМА́НС уянгал дуу.
РОМА́НСК||ИЙ роман /эртний Ромтой түүхэн баримдлагатай ард түмний хэл, соёлд холбогдолтой/; **~ие языки** роман хэлнүүд /франц, испан, итали, провансаль, португали, румын, молдав хэл/.
РОМАНТИ́ЗМ 1. романтизм XIX зууны эхэнд утга зохиол, урлагт гарсан, өнгөрсөн үеийг магтан сайшаагаад, бодит байдлаас тасарч, ганц нэг хүнийг тахин шүтдэг байсан чиглэл; 2. хүний эрхэм үүргийг хурц тод дүрслэн харуулах зорилготой, утга зохиол, урлагийн чиглэл/; 2. сайхан бодол.
РОМА́НТИК 1. романтизмыг баримтлагч; 2. сайхан бодолтой хүн.
РОМА́НТИКА 1. сайхан бодол; 2. урам, урам зориг, цог; **~ борьбы за свободу** эрх чөлөөний төлөө урам зоригтой тэмцэх.
РОМАНТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. романтизмыг баримталсан; **~ая поэма** романтизмыг баримталсан яруу найраг; 2. сайхан бодолтой.
РОМАНТИ́ЧНОСТЬ сайхан бодолтой байх.
РОМАНТИ́ЧНЫЙ сайхан бодолтой.
РОМА́ШКА хамба шарилж, балжингарма, алтан товч.
РОМБ 1. ромбо, адил талт жишүү дөрвөлжин; 2. жишүү дөрвөлжин.
РО́НДО 1. дахилгат шүлэг; 2. түгрэглэсэн үсэг; 3. мохоо үзэг.
РОНЯ́||ТЬ 1. унагаах, алдах; **~ что-либо из рук** юм газар алдах; **~ книги со стола** ширээн дээрээс ном унагах; 2. гулдайлгах, ганзагалах; **~ голову на грудь** толгойгоо гулдайлгах; 3. гуужих, гээх, унагаах, унах; **деревья ~ют листву** мод навчаа гээж байна, модны навч унаж байна; **птицы ~ют оперение** шувууны өд гуужиж байна; **~ волосяной покров** үс гуужих; 4. унагах, цувруулах, цувуулах; **~ слёзы** нулимс цувруулах; **~ капли крови** цусаа дусал дуслаар цувуулах; 5. хугалах, гутаах; **~ себя в чьих-либо глазах** хүний өмнө нэрээ гутаах; **~ своё достоинство** нэр төрөө хугалах.
РО́ПОТ 1. дургүйцэл, дургүйцэн гүнгэнэх; **глухой ~** битүү дургүйцэл; 2. гунигт дуу, шулганаан; **~ ручья** горхийн усны шулганаан.
РОПТА́НИЕ дургүйцэн гүнгэнэх.
РОПТА́ТЬ дургүйцэн гүнгэнэх, дургүйцэх.
РОСА́ шүүдэр; утренняя роса өглөөний шүүдэр.
РОСИ́НК||А шүүдрийн дусал; **маковой ~и во рту не было** хэлэн дээр юм тавиагүй.
РОСИ́СТ||ЫЙ шүүдэртэй, шүүдэр унасан, шүүдэр унах; **~ая трава** шүүдэр унасан өвс, өвсний шүүдэр; **~ое утро** шүүдэр унах өглөө, шүүдэр унасан өглөө.
РОСКО́ШЕСТВО 1. хээнцэрлэх, хээнцэр зан; 2. хэтэрхий хээнцэрлэх, илүүц явдал; **отказаться от всяких роскошеств** аливаа илүүц явдлыг орхих.
РОСКО́ШЕСТВОВАТЬ, хээнцэрлэх, тансаг хээнцэр суух, хэтрүүлэх.
РОСКО́ШНО хээнцэр, тансаг.
РОСКО́ШН||ЫЙ 1. хээнцэр, хээнцэр гоё; **~ое издание** хээнцэр гоё хэвлэл; 2. гайхамшиг сайхан, тансаг; **~ые волосы** гайхамшиг сайхан үс; **~ обед** тансаг зоог.

РО́СКОШ||Ь 1. хээнцэр байдал, хээнцэр тансаг байдал; **жить в ~и** хээнцэр тансаг байдалд суух; 2. элбэг сайхан байх, элбэг үзэсгэлэн; **~ южной природы** дулаан орны байгалийн элбэг үзэсгэлэн; **позволить себе ~ что-либо сделать** тэсэлгүй хэтрүүлэх.

РО́СЛЫЙ чацархаг, биерхэг, өндөр, том биетэй; **~ мальчик** чацархаг хүү.

РОСОМА́Х||А /нохой/ зээх; **детёныш ~и** бөртөн.

РО́СПИСЬ 1. данс; **~ государственных доходов и расходов** улсын орлого зарлагын данс; 2. туурганы зураг.

РОСПУ́СК тархаах, чөлөө тавих; **~ учащихся на каникулы** сурагчдын амралтын чөлөө тавих.

РОССИ́ЙСКИЙ орос.

РО́ССЫП||Ь 1. үйрмэг, бутархай юм, сул асгасан юм; **грузить зерно ~ью** тариа сул ачих; 2. бутархай, уурхай; **золотые ~и** алтны уурхай.

РОСТ 1. өсөх, ургах; **~ растений** ургамал ургах; 2. өсөлт, хөгжилт, дэвжилт, дэгжилт; **~ промышленности** үйлдвэрийн өсөлт; 3. өсөн нэмэгдэх, өсч боловсрох, арвижих; **~ таланта** авъяас билиг арвижих; 4. чац, бие, нуруу; **высокого ~а** өндөр нуруутай; **низкого ~а** чац богинотой.

РОСТОВЩИ́К мөнгө хүүлэгч.

РОСТОВЩИ́ЧЕСКИЙ мөнгө хүүлэгчийн, мөнгө хүүлэх; **~ капитал** мөнгө хүүлэх капитал.

РОСТОВЩИ́ЧЕСТВО мөнгө хүүлэх; **заниматься ~м** мөнгө хүүлэх.

РОСТО́К 1. соёо; **семена пустили ростки** үр соёолж байна; 2. нахиа, нахиалсан мөчир.

РО́СЧЕРК эвхэж зурах, маяглаж зурах; **подпись с ~ом** эвхэж зурсан гарын үсэг.

РОТ ам; полоскать рот ам зайлах; **дышать ртом** амаар амьсгалах; **заткнуть ~** ам бөглөх, ам таглах; **во весь ~ /орать/** амныхаа хирээр хашгирах, хоолой мэдэн хашгирах; **зажать кому-либо ~** ам ангайлгахгүй байх, үг хэлүүлэхгүй байх; **не сметь рта раскрыть** ам нээхээс айх; **в ~ не возьмёшь** хоёр чихнээс хойш явахгүй, амтгүй; **смотреть в ~ кому-либо** бялдуурхан сонсох.

РО́ТА суман; **стрелковая ~** бууч суман.

РОТАЦИО́НН||ЫЙ ~ая машина ротац машин, булт машин /ном, сонин хэвлэх машин/.

РОТА́ЦИЯ ротаци.

РО́ТНЫЙ 1. сумангийн; **~ командир** сумангийн дарга; 2. сумангийн дарга.

РОТОЗЕ́Й алмай хүн, эргүү амьтан.

РОТОЗЕ́ЙНИЧАТЬ алмайрах, эргүүтэх.

РОТОЗЕ́ЙСТВО алмай, эргүү явдал.

РО́ЩА төгөл, шүгуй, зуун мод.

РОЯ́Л||Ь төгөлдөр хуур, рояль; **играть на ~е** төгөлдөр хуур дарах.

РТУ́ТНЫЙ мөнгөн усны, мөнгөн уст, мөнгөн устай; **~ термометр** мөнгөн устай халуун хүйтний хэмжүүр.

РТУТЬ мөнгөн ус; **гремучая ~** тэсрэмтгий мөнгөн ус.

РУБА́НОК харуул.

РУБА́ХА цамц; **~-парень** эгэл шулуун хүн.

РУБА́ШЕЧН||ЫЙ цамцны; **~ая ткань** цамцны бөс.

РУБА́ШК||А 1. цамц; **верхняя ~** гадуур цамц; **нижняя ~** дотуур цамц; 2. хөзрийн ар; 3. бүрхүүл, гэр; 4. гадуур дүгтүй; **родиться в ~е** буянтай төрөх; **остаться в одной ~е** *модоо* барих, дампуурах.

РУБЕ́Ж 1. хил, хязгаар; **за ~ом** хилийн чанад; **зорко охранять ~и нашей Родины** Эх орныхоо хилийг сэргэг хамгаалах; 2. зааг, уулзвар; **оборонительный ~** хамгаалалтын зааг; 3. хязгаар, зааг, уулзвар; **на ~е двух эпох** хоёр үеийн зааг дээр.

РУБЕ́Ц I 1. *сорви*; 2. гувруу; 3. *оёдол*.

РУБЕ́Ц II гүзээ, хужирхай.

РУБИ́Н бадмарага, нал эрдэнэ.

РУБИ́НОВ||ЫЙ 1. бадмарага, нал эрдэнэ, бадмарагын, нал эрдэнийн, бадмарагатай, нал эрдэнэтэй; **~ые серьги** бадмарага эмэг; 2. хүрэн улаан, бадмарагын өнгө, нал эрдэнийн өнгө; **~ цвет** хүрэн улаан өнгө, бадмарагын өнгө.

РУБИ́ТЬ 1. цавчих, хагалах, огтлох, татах, хэрчих; **~ дрова** түлээ хагалах; **~ мясо** мах татах; **~ капусту** байцаа хэрчих; 2. барих, зааж барих; **~ избу** байшин барих, мод зааж байшин барих.

РУ́БИЩЕ *уранхай* хувцас, *ноорхой* хувцас; **в ~** *ноорхой* хувцастай.

РУ́БКА I цавчих, хагалах, огтлох, хэрчих, татах.

РУ́БКА II /хөлөг онгоцны/ давхарлаг.

РУБЛЁВЫЙ нэг рублийн, нэг төгрөгийн, **~ билет** нэг төгрөгийн билет.

РУ́БЛЕН||ЫЙ 1. цавчсан, хэрчсэн, татсан; **~ое мясо** татсан мах; 2. заамал, заамал модон; **~ая изба** заамал модон байшин.

РУ́БЛЬ рубль.

РУ́БРИК||А 1. гарчиг; 2. бүлэг, хүснэгт; **разнести по ~ам** хүснэгүүдийг нөхөх.

РУБЦЕВА́ТЬ арлах.

РУ́БЧИК товгор судал.

РУ́ГАНЬ хараал.

РУГА́ТЕЛЬН||ЫЙ хараалын, хараах; **~ые слова** хараалыг үг.

РУГА́ТЕЛЬСТВО хараал зүхэл; хараал болох.

РУГА́ТЬ хараах, хараал тавих, зүхэх, загнах, зэмлэх.

РУГА́ТЬСЯ 1. хараах, хараал болох; 2. хэрэлдэх, хэрүүл хийх.

РУГНУ́ТЬСЯ хараачихах, хараагаад авах.

РУД||А́ хүдэр; **промывать ~у** хүдрийг зайлах; **железная ~** төмрийн хүдэр, гүр.

РУДИМЕ́НТ 1. илүүц эрхтэн; 2. хуучны үлдэгдэл.

РУДНИ́К уурхай; **медные ~и** зэсийн уурхай.

РУДНИКО́ВЫЙ рудничный уурхайн; **~ газ** уурхайн хий.

РУ́ДН||ЫЙ хүдрийн, хүдэртэй; **~ое месторождение** хүдрийн орд, хүдэртэй газар.

РУДОКО́П хүдэр малтагч.

РУДОНО́СНЫЙ хүдэртэй; **~ пласт** хүдэртэй давхраас.

РУЖЕ́ЙНИК бууны дархан, бууны үйлдвэрийн ажилчин.

РУЖЬ||Ё буу; **двуствольное ~** хоёр амтай буу; **стрелять из ~я** буу буудах, буу тавих; **заряжать ~** буу сумлах; **призвать под ~** цэрэгт дайчлах, цэрэгт татах; **быть под ~ём** дайтахад бэлхэн байх.

РУИ́НЫ эвдэрхий, эвдэрхий балгас.

РУК||А́ 1. гар; **правая ~** 1. баруун гар, зөв гар; 2. баруун гар, дотно найз; **левая ~** зүүн гар, солгой гар; **длинные ~и** урт гар; **поднять ~и** гараа өргөх; **опустить ~и** гараа буулгах, гараа доош болгох; **протянуть кому-либо ~у** *гараа сунгах*, гараа сарвайх; **выронить из рук** газар алдах; **пожать кому-либо ~у, пожать чью-либо ~у** хүний гар барих, атгах; **переписывать от ~и** гараар хуулах, сийрүүлэх; 3. гар, хүний гар, хүн; **у него умелые ~и** тэр /хүн/ гартаа дүйтэй; **дело в опытных ~ах** хэрэг туршлагатай хүний гарт орсон; туршлагатай хүнд очсон; **мало свободных рук** чөлөөтэй хүн цөөн байна; 4. бичгийн хэв, бичиг, гарын үсэг; **разобрать чью-нибудь ~у** хүний бичгийг гаргах; **неразборчивая ~** гаргагдахгүй бичиг; **~у приложить** гарын үсэг тавих; 5. тал, гар, тал, гар зүг; **по правую ~у** зөв талаар нь, баруун гар талд нь; 6. тал, танил, талын хүн; **своя ~** *өөрийн тал, талын хүн*; 7. гэрлэх, гэрлэхийг зөвшөөрөх; **просить чьей-либо ~и** хүнийг гэрлэ

гэх; **отдать кому-либо ~у** хүнтэй гэрлэхийг зөвшөөрөх; 8. гар, хэмжээ, зэрэг; **взять себя в ~и** биеэ барих; **в ~ах /быть, находиться/ у кого-либо** хүний гарт байх, мэдэлд байх; **в ~ах держать, в своих ~ах держать** гартаа барьж байх, гартаа атгах; **в ~и взять, в свои ~и взять** гартаа авах; **идти с кем-либо под ~у** хүнтэй сугадалцан явах; **~ об ~у** гар гараасаа барилцан; **передать из рук в ~и** биеэр шилжүүлэх, гарт нь өгөх; **~ ~у моет** гэмтэн гэмтнээ далдална, муу муудаа түшиг; **~ не дрогнет** буцахгүй, сүрдэхгүй; **~ не поднимается** зүрхлэхгүй; **всё из рук валится** юм хийх тэнхэл алга; **в наших ~ах** бидний эрхэнд; **отдать в хорошие ~и** сайн хүнд өгөх; **быть в чужих ~ах** бусдын гарт байх; **с фактами на ~ах** гартаа баримттай; **в одни ~и отпустить** нэг хүнд олгох; **в две ~и играть, в четыре ~и играть** /төгөлдөр хуур/ ганцаараа дарах, хоёулаа дарах; **в ~и отдать кому-либо** 1. гарт нь өгөх; 2. хүний мэдэлд өгөх; **это дело его рук** энэ түүний хийсэн хэрэг; **держать чью-либо ~у** хүний тал барих; **живой ~ой** шалавхан; **из рук вон /плохо/** тэр гэх тэмдэггүй муу, адгийн муу; **переходить из рук в ~и** хүн хүн дамжих; **прибрать к ~ам что-либо** гартаа оруулах, гартаа авах; **как ~ой сняло** огт мэдэгдэхгүй болох; **быть как без рук** гар мухар байх; **на все ~и мастер** юм болгонд дүйтэй хүн; **он на ~у нечист** юм хумсалдаг хүн; **выдать на ~и** гарт нь өгөх; **умереть на ~ах у кого-либо** хүний гар дээр нас нөгчих; **~и не доходят** зав болохгүй байна; **~и опускаются** урам хугарав; **~и чешутся** гар загатнана, зодолдох дур хүрнэ, гар загатнана, юм оролдох дур хүрнэ; **~и коротки** сачий хүрэхгүй; **~и прочь тонил, бүү гар хүр; сидеть сложа ~и** элгээ тэврээд суух, дэмий суух; **не покладая рук** гар хумхилгүй, борви бохирохгүй; **махнуть ~ой на кого-либо** зөнд нь орхих, зөнд нь тавих; **~ой подать** энүүхэнд, хоёр алхмын газар; **набить ~у на чём-либо** юманд гар нугарах; **протянуть ~у помощи** туслах; **приложить ~у к чему-либо** юманд гар оролцох; **наложить ~у на что-либо** гар хүрэх, булаан авах, эзэмдэн авах; **наложить на себя ~и** амиа хорлох; ломать руки толгойгоо шаах **нагреть ~и** идэж баяжих; **развязать ~и кому-либо** зоргонд нь тавих, дураар нь орхих; **умыть ~и** гэмгүй гарах, өөрийгөө цагаатгах; **ухватиться обеими ~ами** дуртайяа зөвшөөрөх, завшаан гэх, амандаа орсон махыг хэлээрээ түлхэхгүйг бодох; **чужими ~ами жар загребать** хүний гараар могой барих; **выпустить из рук** гараасаа алдах, мэдлээсээ гаргах; **на ~у кому-либо** зохистой байх, сэтгэлд нийлэх; **отбиться от рук** мэдлээс гарах, үг дуулахаа байх; **дать по ~ам** сургамж үзүүлэх, цөг гэх; **ударить по ~ам** олон гар дамжих, олон хүний нүүр үзэх; **под пьяную ~у** согтуугаар, согтуу явахад; **говорить под ~у кому-либо** ярьж саад болох; **попасть под горячую ~у** уурлайд нь тааралдах; **сойти с рук** ял эдлэлгүй гарах; **сбыть с рук** ангижрах, гэтлэх, салах; **вернуться с пустыми ~ами** гар хоосон буцах; **правая ~а чья-либо** хүний баруун гар, гол туслагч; **с ~ами оторвать** юутай хэзээ нь авах; **под ~и вести** сугадан хөтлөх; **не ~ кому-либо** гар нийлэхгүй; **сон в ~у** зүүд биелэх.

РУКА́В 1. ханцуй; **платье с длинными ~ами** урт ханцуйтай хувцас; 2. ташуур, салаа; **~ реки** голын ташуур, голын салаа; 3. хоолой, олгой, цорго; **пожарный ~** усан хөөрөгний олгой; **работать спустя ~а** хааш яаш ажиллах; **приняться за дело, засучив ~а** ханцуй шамлан орох.

РУКАВИ́Ц||А бээлий; **меховые ~ы** хөдсөн бээлий, **держать кого-либо в ежовых ~ах** хатуу гарт барих, хатуу гараар атгах.

РУКОВОДИ́ТЕЛ||Ь 1. удирдагч; **~и партии и правительства** нам, засгийн удирдагчид; 2. эрхлэгч; **~ кружка** дугуйлангийн эрхлэгч.

РУКОВОДИ́ТЬ 1. удирдах; **~ учреждением** албан байгууллага захирах, албан байгууллага удирдах; **Руководить — это значит не мешать хорошим людям работать. (П.Капица)** Удирдах гэдэг бол сайн хүмүүст ажиллахад нь садаа болохгүй байхыг хэлж байгаа юм. (П.Капица)

РУКОВОДИ́ТЬСЯ баримтлах, удирдлага болгох, мөрдлөг болгох.

РУКОВО́ДСТВ||О 1,удирдах, удирдлага; **методы ~а** удирдах арга; **оперативное ~** шаламгай удирдах, шуурхай удирдлага; 2,удирдлага, мөрдлөг; **принять к ~у** удирдлага болгох; 3. удирдагчид, удирдлага; **новое ~** шинэ удирдагчид, шинэ удирдлага; 4,гарын авлага; **~ по химии** хувилахуй ухааны гарын авлага.

РУКОВО́ДСТВОВАТЬСЯ баримтлах, мөрдлөг болгох, удирдлага болгох.

РУКОВОДЯ́Щ||ИЙ 1. удирдах; 2. удирдлага болох, заавар болох; **~ая статья** удирдлага болох өгүүлэл.

РУКОДЕ́ЛИЕ 1,үйл хийх, хатгамлах, сүлжих; **заниматься ~м** үйл хийх; 2,оёсон юм, сүлжсэн эд, хатгамласан зүйл.

РУКОДЕ́ЛЬНИЦА үйлчин эмэгтэй.

РУКОДЕ́ЛЬНИЧАТЬ үйл хийх, хатгамлах, сүлжих.

РУКОКРЫ́ЛЫЕ савар жигүүртэн.

РУКОМО́ЙНИК угаагуур.

РУКОПА́ШНАЯ гардан байлдах, гардан байлдаан.

РУКОПА́ШНЫЙ гардан байлдах; **~ бой** гардан байлдах, гардан байлдаан.

РУКОПИ́СН||ЫЙ 1. бичмэлийн, гар бичгийн; **~ отдел библиотеки** номын сангийн гар бичгийн хэлтэс; 2. бичмэл, гараар бичсэн; **~ые заметки** бичмэл тэмдэглэл.

РУ́КОПИСЬ бичмэл, гар бичиг.

РУКОПЛЕСКА́НИ||Е алга таших; **раздались ~я** алга ташив.

РУКОПЛЕСКА́ТЬ алга таших, баяр хүргэх; **~ оратору** илтгэгчид алга таших; **народ рукоплещет героям** ард түмэн баатруудад баяр хүргэж байна.

РУКОПОЖА́ТИ||Е гар барих, гар барилцах; **дружеское ~** нөхөр ёсоор гар барих; **обменяться ~ями** гар барилцан мэндлэх.

РУКОПРИКЛА́ДСТВО гар хүрэх, зодох.

РУКОЯ́ТКА, РУКОЯ́ТЬ бариул, иш; **~ кинжала** чинжаал хутганы бариул; **~ молотка** алхны иш.

РУЛЕВ||О́Й 1. залуурын; **~ое колесо** залуурын цагариг; 2. залуурчин.

РУЛЕ́Т 1. */татсан махан/* ороомог; 2. ороомог боов; 3. гуяны махан ороомог.

РУЛЕ́ТКА эвхмэл метр, хэмжүүр тууз.

РУЛИ́ТЬ жолоодох, залуурдах, жолоо эргүүлэх, залах.

РУЛО́Н хүй, ороодол, толгой.

РУ́Л||Ь 1. жолоо, залуур; **механизм ~я** залуурын оньс, **править ~ём** жолоо залах, залуур барих, жолоодох; 2. жолоо; **~ государственного управления** төрийн жолоо.

РУМЫ́Н румын.

РУМЫ́НКА румын эмэгтэй, румын эхнэр.

РУМЫ́НСКИЙ румын, румыны; **~ язык** румын хэл.

РУМЯ́НА энгэсэг **покрыть щёки ~ми** хацартаа энгэсэг тавих.

РУМЯ́Н||ЕЦ улаан, **залиться ~цем** нүүр улайх, улаан болох.

РУМЯ́НИ||ТЬ 1. улайлгах, улаан болгох; **мороз ~т лица** хүйтэнд нүүр улайна; 2. энгэсэг тавих, энгэсэг түрхэх; **~ себе щёки** хацартаа энгэсэг түрхэх.

РУМЯ́НИТЬСЯ 1. улайх, улаан болох; 2. хацартаа энгэсэг тавих, нүүртээ энгэсэг түрхэх; 3. шарлах; **пирог начал ~** бялуу шарлаж эхлэв.

РУМЯ́Н||ЫЙ улаан, улаан хацартай; **~ые щёки** улаан хацар.

РУ́ПОР 1. дуу чангаруулагч хоолой; 2. үзэл санаа дэлгэрүүлэгч.
РУСА́К бор туулай.
РУСА́ЛКА лусын охин.
РУСИ́СТ оросч.
РУ́СЛ||О 1. гулдрил, сав; ~ **реки** голын сав, гулдрил, 2. зам, чиглэл; **жизнь пошла по новому** ~**у** амьдрал шинэ замаар явж байна.
РУ́ССКАЯ I орос эмэгтэй, орос эхнэр.
РУ́ССКАЯ II орос /бүжиг/.
РУ́ССКИ||Й орос хүн; **любовь придумали** ~**е, чтобы не платить женщине** эмэгтэй хүнд мөнгө төлөхгүйн тулд оросууд хайр дурлалыг сэтгэж зохиосон.
РУ́ССК||ИЙ орос, оросын; ~ **язык** орос хэл; ~ **народ** оросын ард түмэн, ~**ая литература** оросын утга зохиол; ~**ие долго запрягают, но быстро едут. (О. Бисмарк)** Оросууд хөллөхдөө удаан ч, давхихдаа хурдан. (О. Бисмарк)
РУ́С||ЫЙ шар үстэй; ~**ые волосы** шар үс; ~ **парень** шар үстэй залуу хүү.
РУТИ́НА хэвшсэн заншил дууриах.
РУТИНЁР хэвшсэн заншил дууриагч.
РУ́ХЛЯДЬ новш, новщ ноохой.
РУ́ХНУ||ТЬ 1. нурах, хэмх унах, хамх буух; **старый мост** ~**л** хуучин гүүр хэмх унав; 2. тасрах, нурах; **надежды** ~**ли** горьдлого тасрав; **все планы** ~**ли** бүх төлөвлөгөө нурав.
РУЧА́ТЕЛЬСТВО даалт, баталгаа; **письменное** ~ бичмэл даалт.
РУЧА́ТЬСЯ даах, даалт гаргах, баталгаа өгөх, батлах; ~**головой** толгойгоороо даах; **нельзя** ~**, что завтра будет хорошая погода** маргааш тэнгэр сайхан болно гэж батлах аргагүй.
РУЧЕЁК бяцхан горхи, булаг.
РУЧЕ́Й горхи; **горный** ~ уулын горхи; **течь ручьями** урсах.
РУ́ЧК||А 1. бяцхан гар; 2. бариул, иш, сэнж; **дверная** ~ хаалганы бариул, ~ **ножа** хутганы иш, **чашка без** ~**и** сэнжгүй аяга; 3. үзгийн иш, үзэг иш, үзэг; ~ **с пером** үзэг иш.
РУЧН||О́Й 1. гар, бугуйны, гар нүүрийн, гарын; ~ **труд** гар хөдөлмөр; ~**ые часы** бугуйны цаг; ~**ое полотенце** гарын алчуур; нүүр гарын алчуур; ~ **багаж** гар тээш; 2. тэжээвэр, тэжээмэл; ~**ая торговля** гар худалдаа.
РУ́ШИТЬ I нураах, буулгах; ~ **дом** байшин буулгах.
РУ́ШИТЬ II хальслах, хальсыг нь арилгах; ~ **просо** шар будаа хальслах.
РУ́ШИ||ТЬСЯ 1. эвдрэх, нурах, нүрхийтэл унах, түсхийтэл буух; 2. нурах, эвдрэх, арилах; **наши планы** ~**лись** манай төлөвлөгөө эвдрэв.
РЫ́Б||А загас; **свежая** ~ сая барьсан загас, шинэ загас; **солёная** ~ давсалсан загас; **мороженая** ~ хөлдүү загас; **копчёная** ~ утсан загас; **вяленая** ~ борцолсон загас, хатаасан загас; **удить** ~**у** загас хахуулдах; **ни** ~**, ни мясо** өөх ч биш, булчирхай ч биш; **ловить** ~**у в мутной воде** муу эр чөлөөнд, чоно бороонд; **биться, как** ~ **об лед** аргаа барах.
РЫБА́К загасчин.
РЫБА́ЦКИЙ загасчны, загас барьдаг; ~ **колхоз** загасчны хамтрал, загас барьдаг хамтрал; ~ **посёлок** загасчны суурин.
РЫБА́ЧИЙ загасчны, загасны; **рыбачьи сети** загасны тор, өөш.
РЫБА́ЧИТЬ загасчлах, загас барих, загас агнах.
РЫБА́ЧКА загасчин эмэгтэй, загасчин эхнэр, загасчны эхнэр.
РЫБЁШКА жараахай, муусайн жараахай; **мелкая** ~ жижиг
РЫ́БН||ИЙ загасны; ~ **жир** загасны тос; ~**ья чешуя** загасны хайрс.
РЫ́БН||ЫЙ 1. загасны; ~**ая ловля** загас барих; ~**ая промышленность** загасны үйлдвэр; 2. загасан, загасаар хийсэн, загасны, загастай; ~**ые консервы** загасан консерв, загасан хадгалаас; 3. загастай элбэг загастай; ~**ое озеро** загастай нуур.
РЫБОВО́ДСТВО загас үржүүлэх.
РЫБОЛО́В загасчлагч, загасчин.
РЫБОЛОВЕ́ЦКИЙ загас барих.
РЫБОЛО́ВН||ЫЙ загасчлах, загас барих; ~**ые снасти** загасчлах хэрэгсэл; ~**ый промысел** загас барих ажил.
РЫБОЛО́ВСТВО загас барих, загас агнах ажил.
РЫБОПРОДУ́КТЫ загасан бүтээгдэхүүн.
РЫБОПРОМЫСЛО́ВЫЙ загасны ажлын, загасны ажилтай.
РЫБОПРОМЫ́ШЛЕННОСТЬ загасны үйлдвэр.
РЫВО́К ухасхийх, угз татах, угзрах; ~ **вперед** урагш ухасхийх, **тянуть рывками** угз угз татах.
РЫГА́ТЬ хэхрэх.
РЫГНУ́ТЬ хэхэрчих, хэхрээд орхих.
РЫДА́НИ||Е цурхиран ухилах; **разразиться** ~**ями** цурхиран ухилж эхлэх.
РЫДА́ТЬ цурхиран ухилах, гэгэн уйлах, эгшин уйлах.
РЫЖЕВА́ТЫЙ улаан шаравтар, улаан шаравтар үстэй.
РЫ́Ж||ИЙ улаан, 1. шар улаан шар үстэй; ~**ие волосы** улаан шар үс; ~**ий человек** улаан шар үстэй хүн; 2. зээрд; 3. гандаж шарласан, гандсан; ~**ая шляпа** гандсан бүрх малгай.
РЫ́ЖИК сархиаг.
РЫК хүрхрэх дуу, архираан; **львиный** ~ арсланы хүрхрэх дуу.
РЫ́КАТЬ хүрхрэх, архирах.
РЫ́ЛО 1. хоншоор, хошуу; **свиное** ~ гахайн хоншоор; 2. хоншоор ам.
РЫ́ЛЬЦЕ бяцхан хоншоор.
РЫ́НОК зах, зах зээл, зээл; **внешний** ~ гадаадын зах зээл; **внутренний** ~ дотоодын зах зээл; ~ **сбыта** борлуулах зах зээл.
РЫ́НОЧН||ЫЙ захын, зах зээлийн, зээлийн; ~**ая цена** захын үнэ.
РЫСА́К хатиртай морь, хатирч морь; ~ **перебойный** арилжаа морь.
РЫ́СИЙ 1. шилүүлсний, шилүүсэн; ~ **мех** шилүүсний арьс; 2. гялганасан, хурц; **рысьи глаза** хурц нүд.
РЫСИ́СТ||ЫЙ хатираа, хатирч, хатиртай; ~**ая лошадь** хатиртай морь.
РЫ́СКАТЬ 1. хэсэх, хэрэх, зайх; 2. уудлах, суйлах; ~ **по карманам** халаас уудлах.
РЫСЦА́ шогшоо; **бежать рысцой** шогших.
РЫСЬ I хатир, хатираа; **ехать** ~**ю** хатирах, хатируулах.
РЫСЬ II шилүүс.
РЫ́СЬЮ 1. хатиран, хатируулан; **пустить лошадь** ~ морио хатируулах, 2. хурдаараа; **он пустился бежать** ~ тэр хүн хурдаараа гүйв.
РЫТВИНА замын хонхор, хонхор цонхор.
РЫТЬ малтах, ухах, эрэх; ~ **яму** нүх ухах, нүх малтах; ~ **колодец** худаг малтах.
РЫТЬЁ малтах, малталт; ~ **канав** суваг малтах.
РЫ́ТЬСЯ онгилох, уудлах, эрэх; ~ **в песке** элс онгилох; ~ **в старых журналах** хуучин сэтгүүл онгилж эрэх.
РЫХЛЕ́НИЕ хөвсийлгөх, сэвсийлгэх.
РЫХЛИ́ТЬ хөвсийлгэх, сэвсийлгэх, зөөлрүүлэх; ~ **землю** газар

РЫ́ХЛ||ЫЙ 1. хөвсгөр, хөвхгөр, сэвсгэр, зөөлөн, сул; **~ая почва** сул хөрс, хөвсгөр хөрс; 2. бамбагар, бэлхгэр, бэлцгэр; **~ое тело** бамбагар бие.

РЫ́ЦАРСК||ИЙ 1. баатрын, цэрэг тайжийн; **~ие доспехи** баатарын хуяг дуулга; **~ роман** баатарын роман, цэрэг тайжийн роман; 2. баатарлаг, агуу сэтгэлийн, уудам сэтгэлтний; **~ поступок** агуу сэтгэлийн үйл, уудам сэтгэлийн явдал, баатарлаг явдал.

РЫ́ЦАРСТВО 1. баатрууд, цэрэг тайж нар; 2. баатарлаг явдал, уудам сэтгэлтний үйл, агуу сэтгэл, уужим дотор.

РЫЦАРЬ 1. цэрэг, тайж, баатар; **странствующий ~** хэрмэл цэрэг тайж; **~ печального образа** гуниг дүрт баатар; 2. баатар, чин зоригт эр, агуу сэтгэлт хүн, уудам сэтгэлт эр.

РЫЧА́Г 1. хөшүүрэг, хөшүүр, гөнжүүр, үлүүр; **поднять ~ом** хөшүүргээр өргөх, хөшүүргэдэн өргөх; 2. хөшүүрэг, зэвсэг; **грамотность — ~ культуры** бичиг үсэг мэдэх явдал бол соёлыг хөгжүүлэх зэвсэг мөн.

РЫЧА́НИЕ хүрхрэх, архирах, урхирах, хүрхрээн, архираан, урхираан.

РЫЧА́ТЬ хүрхрэх, архирах, урхирах.

РЬЯ́НО шамдуу, шамдгай.

РЬЯ́НОСТЬ шамдлага, шамдгай байх.

РЬЯ́НЫЙ шамдлагатай, шамдгай, шамдуу, шамдгай тоглоомч.

РЮКЗА́К үүргэвч.

РЮ́МКА хундага, жүнз.

РЯБИ́НА I тэс, сэндэн, хадир.

РЯБИ́НА II нөрөө, цоохор.

РЯБИ́НКА бяцхан нөрөө.

РЯБИ́НОВКА тэс буйлуулсан архи.

РЯБИ́НОВ||ЫЙ тэсийн; **~ая настойка** тэсийн буйлуулмал архи.

РЯБИ́||ТЬ 1. яралзуулах, мяралзуулах, атираа татуулах, атираатуулах; **ветер ~т воду** салхи ус мяралзуулна; 2. эрээлжлэх; **у меня в глазах ~т** миний нүд эрээлжилж байна.

РЯБ||О́Й 1. цоохор, нөрөөтэй; 2. цоохор, алаг, бидэртэй; **~ая корова** алаг үнээ, цоохор үнээ.

РЯ́БЧИК цорхируу, хөх ногтруу, хөтүү.

РЯБЬ 1. ирж, яралж, хунираа, атираа; **озеро подёрнулось ~ю** нуурын ус яралжлав; 2. эрээлжлэх, эрээлж; **~ в глазах** нүд эрээлжлэх.

РЯ́ВКНУТЬ зандрах, хашгирах.

РЯД 1. эгнээ, **стулья в два ~а** хоёр үе сандал; 2. эгнээ, мөр, жагсаал; **построиться в ~ы** эгнээ эгнээгээр жагсах; 3. хэдэн **~ поколений** хэдэн үе; 4. хэд хэдэн, нилээд хэдэн, нилээд олон; **~ известных учёных** нилээд олон нэрт эрдэмтэн; **целый ~ обстоятельств** бүр нилээд хэдэн учир явдал; 5. эгнээ, бүрэлдэхүүн; 6. зэгэл, зах; **овощной ~** ногооны зах; **из ~а вон /выходящий/** бусдаас шал өөр, гойд маягийн; **в ~у** дунд, дотор, хамт; **в ~е** нилээд хэдэн, нилээд олон.

РЯДИ́ТЬ I хувцас өмсгөх, эрээн мяраан хувцас өмсгөх, **~ шутом** алиа салбадайн хувцас өмсгөх.

РЯДИ́ТЬ II 1. шүүж таслах, 2. хөлслөх, хөлс тохирох, **~ извозчика** хөлсний тэрэг хөлслөх.

РЯДИ́ТЬСЯ I 1. гоёж гоодох, гангалах; 2. багт наадмын хувцас өмсөх.

РЯДИ́ТЬСЯ II 1. хөлс тохиролцох; 2. хийхээр тохиролцох.

РЯДКО́М зэрэгцэнхэн, зэрэгцээд.

РЯДОВО́Й 1. энгийн, жирийн, эгэл, ерийн; **~ работник** жирийн ажилтан, 2. жагсаалын; **~ боец** жагсаалын цэрэг; 3. мөрлөн тарьдаг, мөрлөсөн; **~ сев** мөрлөн тарих; 4. жагсаалын цэрэг.

РЯ́ДОМ 1. зэрэгцэн, зэрэгцээд, дэргэд, хажууд; **сесть ~ с кем-либо** хүний дэргэд суух; 2. зэргэлдээ, дэргэд, зэрэгцээ; **сплошь да ~** захаас аваад, хааяагүй.

РЯ́ЖЕНЫЙ 1. багт наадмын хувцастай; 2. багт наадмын хувцастай хүн.

РЯ́СА занч, өмсгөл.

РЯ́СКА (*бот*) лавшига.

С

С (СО) 1. - аас *(- ээс, - оо,өөс),*дээрээс; **спуститься ~ горы** уулнаас буух; 2. аас *(- ээс, - оос, - өөс)* (эхлээд, аваад, хойш); **~ самого детства** хар бага наснаасаа; 3. - аас *(- ээс, - оос, - өөс),* дээрээс; 4. - аас *(- ээс, - оос, - өөс),* - ын *(- ийн),* - ы *(- ий),* - н; **получить ~ кого-либо деньги** хүнээс мөнгө авах; **перевести ~ русского языка** орос хэлнээс орчуулах; 5. - аар *(- ээр, - оор, - өөр),* **~ разрешения начальника** даргын зөвшөөрлөөр; 6. - д, - ж, - ч, - аад *(- ээд, - оод,- өөд),* **сгорать ~ стыда** ичиж улайх; 7. - аар *(- ээр, - оор, - өөр),* - н; **писать ~ большой буквы** том үсгээр бичих; 8. орчим, шахам, хиртэй, дайтай, чинээн; **~ километр** километр орчим, километр хиртэй; 9. - тай *(- тэй, - той) (хамт хэрэглэсэн нэр үгийг нь үйл үг болгоно),* **я иду ~ тобой** би чамтай явна; **читать ~ интересом** сонирхон унших; 10. - аар *(- ээр, - оор, - өөр),* **поспешить ~ отъездом** мордохыг яарах; 11. ахихад, өнгөрөхөд; **остепениться ~ годами** нас ахихад томоожих; 12. тохиолдуулан.

СА́БЛЯ сэлэм; 2. морин цэрэг.

СА́БЕЛЬНИК *бот.* зэдгэлж.

СА́БЕЛЬН||ЫЙ сэлэмний; **~ые ножны** сэлэмний хуй.

САБОТА́Ж ажил санаатай тасалдуулах, боогдуулах, хор саад учруулах.

САБОТА́ЖНИЧАТЬ санаатай тасалдуулах, зориуд саад хийх, хойш татах, боогдуулах.

САБОТИ́РОВАНИЕ ажил санаатай тасалдуулах, хойш татах.

САБОТИ́РОВАТЬ санаатай тасалдуулах, зориуд саатуулах, хойш татах, боогдуулах.

СА́ВАН *(нас эцэслэсэн хүнд өмсгөх)* цагаан өмсгөл.

САВРА́СЫЙ хул; **~ жеребец** хул азарга.

СА́ГА сага, скандинав тууль.

САД цэцэрлэг, хүрээлэн; **ботанический ~** ургамлын цэцэрлэг; **гулять в ~у** цэцэрлэгт зугаалах; **детский ~** хүүхдийн цэцэрлэг.

САДИ́ЗМ 1. садизм; 2. тарчилган зовоох.

СА́ДИК бяцхан цэцэрлэг.

САДИ́СТ садист, тарчилган жаргагч.

САДИ́ТЬ 1. суулгах, тарих; 2. суулгах; 3. хийлгэх, суулгах; 4. хийх, суулгах, хорих; 5. даруулах; 6. хийх, тавих.

САДИ́ТЬСЯ I 1. суух; 2. суух, унах; 3. орох, шингэх; 4. буух, суух; 5. суугаад эхлэх, орох; 6. суух, тулах, тогтох.

САДИ́ТЬСЯ II агших, унах.

САДНИ́||ТЬ загатнах, хорсон загатнах, сэрвэгнэн хорсох; **в горле ~т** хоолой сэрвэгнэн хорсоно.

САДО́ВНИК цэцэрлэгч.

САДОВО́Д цэцэрлэгжүүлэгч, цэцэрлэгийн мэргэжилтэн.

САДОВО́ДСТВО 1. цэцэрлэгжүүлэх, цэцэрлэг тарих; 2. цэцэрлэгийн аж ахуй.

САДОВО́ДЧЕСКИЙ цэцэрлэгжүүлэх, цэцэрлэг тарих.

САДО́В||ЫЙ цэцэрлэгийн, цэцэрлэгт ургадаг; **~ая калитка** цэцэрлэгийн суга хаалга; **голова ~ая** тэнэг толгой.

СА́ЖЕНЬ сажин *(оросын хуучин уртын хэмжүүр; 2. 1. 3. метртэй тэнцэнэ);* **маховая ~** алд; **косая ~ в плечах** өргөн мөртэй, ханхар цээжтэй.

САЗА́Н булуу цагаан, салбарс.

САЗА́Н||ИЙ 1. булуу цагааны, салбарсын; 2. булуу цагааны, салбарсаар хийсэн, булуу цагааны махтай; **~ья уха** салбарсын шөл; **~ пирог** салбарсын махтай бялуу.

САЙГА́ бөхөн *(гөрөөс);* **~-самец** хэрэгчин; **~-самка** гирээ.

САЙГА́К бөхөн.

СА́ЙКА загасан талх.

САКВОЯ́Ж хумбага *(аяны сав),* цүнх.

САКРАМЕНТА́ЛЬНЫЙ ариун нандин.

САКСАУ́Л заг.

САЛА́ЗК||И явган чарга, чарга; **кататься на ~ах** чаргаар гулгах.

САЛА́Т 1. шанцайн ургамал; 2. шанцай, хигдэс; 3. салат, зууш.

САЛА́ТНЫЙ шанцайн, хигдсийн.

СА́ЛО 1. өөх, тарга; 2. өөх, өөхөн тос; **топлёное ~** өөхөн тос.

САЛО́Н 1. үзэсгэлэнгийн танхим; 2. салон, өрөө; **~ красоты** гоо сайхны өрөө 3. зочдын танхим; 4. *(язгуургы)* бүлгэм; **литературный ~** утга зохиолын бүлгэм.

САЛФЕ́ТК||А 1. хооловч, амны алчуур, салфетк; **повязать ~у** хооловч зүүх; 2. бяцхан бүтээлэг.

СА́ЛЬНИК 1. сэмж; 2. жийргэвч.

СА́ЛЬНОСТЬ билэн, завхай үг.

СА́ЛЬН||ЫЙ I 1. тос болсон, тостой; **~ая железа** тосны булчирхай; 2. өөхөн тосон; **~ая свеча** өөхөн тосон лаа.

СА́ЛЬНЫЙ II билэндсэн, завхай; **~ анекдот** завхай үг.

СА́ЛЬТО үсэрч хий эргэх.

САЛЮ́Т ёслох, ёслолын буудлага.

САЛЮТОВА́ТЬ ёслох, ёслол хийх, буудаж ёслох.

САМ өөр, өөрөө, бие эрээ; **сами** өөрсөд, өөрсдөө; **он ~ это сказал** тэр өөрөө үүнийг хэлсэн.

САМА́Н зөн, хөрзөн.

САМЕ́Ц эр *(амьтан),* эрэгчин.

СА́МКА эм *(амьтан),* охин *(амьтан),* өлөгчин, эмэгчин.

САМОАНА́ЛИЗ явдлаа эрэгцүүлэн үзэх, сэтгэлээ шинжлэх.

САМОБИЧЕВА́НИЕ биеэ буруушаах, өөрийгөө зэмлэх.

САМОБРА́НКА скатерть~~ шидэт бүтээлэг.

САМОБЫ́ТНОСТЬ өвөрмөц чанар, өвөрмөц байдал; **национальная ~** үндэсний өвөрмөц байдал.

САМОБЫ́ТН||ЫЙ өвөрмөц, өвөрмөц чанартай, өвөрмөц байдалтай; **~ая культура** өвөрмөц соёл.

САМОВА́Р халуун тогоо, самовар, галт хувин.

САМОВА́РНЫЙ халуун тогооны; **~ кран** халуун тогооны цорго.

САМОВЛА́СТНЫЙ 1. эзэрхий, эзэрхэг, хэмжээгүй эрхт; **~ правитель** эзэрхэг засаг ноён; 2. эзэрхий, эзэрхэг, зоргоороо; **~ человек** эзэрхий хүн.

САМОВЛЮБЛЁННЫЙ өөрийгөө өргөмжилдөг; **~ человек** биеэ өргөмжилдөг хүн.

САМОВНУШЕ́НИЕ өөрөө өөрийгөө үнэмшүүлэх, өөрийгөө итгүүлэх.

САМОВОЗГОРА́НИЕ өөрийн шаталт.

САМОВО́ЛИЕ дур зоргоороо, зоргоороо.

САМОВО́ЛЬНИЧАТЬ дур зоргоороо аашлах, зоргоороо загнах, зоргондоо байх.

САМОВО́ЛЬНЫЙ 1. дур зоргоороо, зоргоороо, дураараа; **~ ребёнок** зоргоороо хүүхэд; 2. зөвшөөрөлгүй, дур мэдэн *(хийсэн),* дураараа.

САМОВОСПИТА́НИЕ өөрийгөө хүмүүжүүлэх.

САМОВОСПЛАМЕНЕ́НИЕ өөрөө асах.

САМОВОСХВАЛЕ́НИЕ биеэ магтах.

САМОГО́Н нэрмэл архи, самогон.

САМОГО́НКА нэрмэл архи.

САМОДВИЖЕ́НИЕ *өөрөө хөдлөх, өөрөө хөгжих.*

САМОДВИ́ЖУЩИЙСЯ өөрөө хөдлөх, өөрөө явах.
САМОДЕ́ЛКА гараар хийсэн юм, гэрийн хийцтэй юм.
САМОДЕ́ЛЬНЫЙ өөрийн хийсэн, гараар хийсэн, гэрийн хийцтэй.
САМОДЕРЖА́ВИЕ хэмжээгүй эрхт *(хаант)* засаг.
САМОДЕРЖА́ВН||ЫЙ хэмжээгүй эрхт; **~ая власть** хэмжээгүй эрхт засаг.
САМОДЕ́РЖЕЦ хэмжээгүй эрхт хаан, эзэн хаан.
САМОДЕ́ЯТЕЛЬНОСТЬ 1. хувийн санаачилга, өөрийн санаачилга; **проявить** ~ хувийн санаачилга гаргах, санаачлах; 2. сайн дурын, уран сайхан.
САМОДЕ́ЯТЕЛЬНЫЙ сайн дурын, сайн дурын уран сайхны, өөрсдийн санаачилсан.
САМОДИСЦИПЛИ́НА хувийн сахилга бат.
САМОДОВЛЕ́ЮЩИЙ төгөлдөр, төгс агуулгатай.
САМОДОВО́ЛЬНО маадайн, хангалуун, сэхүүн; **~ улыбаться** маадайн инээмсэглэх.
САМОДОВО́ЛЬНЫЙ маадгар, хангалуун, хангалуун байдалтай.
САМОДОВО́ЛЬСТВО маадгар зан, хангалуун байдал, биеэ тоох.
САМОДУ́Р сэхүүн заантай хүн, зоргоороо хүн, ёргио хүн.
САМОДУ́РСТВО сэхүүн зан, ёргио явдал. зоргоороо аашлах.
САМОДУ́РСТВОВАТЬ сэхүүн аашлах, зоргоороо загнах, ёргих.
САМОЗАБВЕ́НИ||Е 1. онгирох, ухаан алдах; 2. амь бие хайрлахгүй, нойр хоолгүй, амь тавих; **работать до ~я** амь бие хайрлахгүй ажиллах.
САМОЗАРЯ́ДНЫЙ өөрөө цэнэглэгдэх, өөрөө сумлагддаг.
САМОЗАЩИ́ТА өөрийгөө хамгаалах, амиа хамгаалах.
САМОЗВА́НЕЦ нэр зээлдэгч, хуурамч этгээд.
САМОЗВА́НЫЙ нэр зээлдсэн, хуурамч.
САМОЗВА́НСТВО нэр зээлдэх, хуурамч нэр зүүх.
САМОКА́Т унадаг дугуй.
САМОКОНТРО́ЛЬ өөрийн хяналт.
САМОКРИ́ТИКА өөрийн шүүмжлэл.
САМОКРИТИ́ЧЕСКИЙ өөрийн шүүмжлэлтэй, өөрийгөө шүүмжилсэн.
САМОКРИТИ́ЧНО өөрийгөө шүүмжлэн.
САМОКРИТИ́ЧНЫЙ өөрийн шүүмжлэлтэй, өөрийгөө шүүмжилсэн.
САМОЛЁТ онгоц; **транспортный** ~ тээврийн нисэх онгоц; **~ истребитель** сөнөөгч онгоц.
САМОЛЁТОСТРОЕ́НИЕ нисэх онгоц үйлдвэрлэх.
САМОЛЁТОСТРОИ́ТЕЛЬНЫЙ нисэх онгоц үйлдвэрлэх, нисэх онгоцны.
САМОЛИ́ЧНО өөрийн биеэр, өөрөө биеэрээ.
САМОЛЮБИ́ВЫЙ биеэ тоосон, нэрээ их хичээдэг.
САМОЛЮ́БИЕ биеэ тоох, нэрээ их хичээх.
САМОМНЕ́НИЕ биеэ өргөх, биеэ тоох, би би гэх; **страдать ~м** биеэ хэтэрхий өргөх.
САМОНАДЕ́ЯННОСТЬ өөртөө найдах, биедээ эрэмших, бардам зан.
САМОНАДЕ́ЯННЫЙ өөртөө найддаг, биедээ эрэмшсэн, бардам; **~ ответ** бардам хариу.
САМООБЛАДА́НИЕ тэвчээр, биеэ барьж чадах, самбаа; **терять ~** тэвчээр алдах; **сохранить ~** самбаатай байх.
САМООБМА́Н биеэ мэхлэх, биеэ хуурах.
САМООБОРО́НА өөрийгөө хамгаалах.
САМООБРАЗОВА́НИЕ өөрийгөө боловсруулах, өөрөө сурах.
САМООБРАЗОВА́ТЕЛЬНЫЙ биеэ боловсруулах, өөрөө сурах.
САМООБСЛУ́ЖИВАНИЕ өөрийгөө үйлчлэх, өөртөө үйлчлэх.
САМООКУПА́ЕМОСТЬ зарлагаа нөхөх, зардлаа даах.
САМООКУПА́ТЬСЯ, САМООКУПИ́ТЬСЯ зарлагаа нөхөх, зардлаа даах.
САМООПРЕДЕЛЕ́НИЕ тусгаар тогтнох; **право наций на ~** үндэстний тусгаар тогтнох эрх.
САМООПРЕДЕЛЯ́ТЬСЯ байр суурьиа олох, биеэ даах.
САМООТВЕ́РЖЕННО амь бие хайргүй; **~ трудиться** бие хайргүй хөдөлмөрлөх *(ажиллах)*.
САМООТВЕ́РЖЕННОСТЬ амь биеийг үл хайрлах.
САМООТВЕ́РЖЕННЫЙ амь бие хайрлахгүй, өөрийг бодохгүй, баатарлаг; **~ поступок** баатарлаг үйл.
САМООТВО́Д өөрөө татгалзах.
САМООТРЕЧЕ́НИЕ өөрийн тусыг бодохгүй, бие хайргүй.
САМООЦЕ́НКА өөрийгөө үнэлэх, дүгнэн үзэх.
САМОПОЖЕ́РТВОВАНИЕ амиа өгөх, амь бие хайрлахгүй зүтгэх, юугаа ч хайрлахгүй байх.
САМОПРОИЗВО́ЛЬНО аяндаа, өөрөө.
САМОПРОИЗВО́ЛЬНОСТЬ аяндаа үүсэх, өөрөө гарах.
САМОПРОИЗВО́ЛЬН||ЫЙ аяндаа үүсэх, өөрөө гардаг; **~ые движения** өөрөө үүсэх хөдөлгөөн.
САМОРАЗВИ́ТИЕ 1. өөрийгөө боловсруулах, өөрөө боловсрох; 2. өөрөө хөгжих, дотоод хөгжил.
САМОРЕКЛА́МА биеэ магтах, өөрийгөө магтах.
САМОРО́ДНЫЙ 1. *(байгалийн)* бөөн, тунгаамал, цул, жинд; 2. угийн, төрөлхийн; **~ талант** төрөлхийн авьяас.
САМОРО́ДОК 1. *(байгалийн)* бөөн, цул; **~ металла** *(байгалийн)* цул төмөрлөг; 2. төрөлхийн авьяастай хүн, угийн авьяастай хүн; **писатель-~** төрөлхийн авьяастай зохиолч.
САМОСА́Д өөрийн тарьсан тамхи, гэрийн тамхи.
САМОСА́ДОЧН||ЫЙ 1. тунамал давстай; 2. тунамал; **~ая соль** тунамал давс.
САМОСВА́Л өөрөө буулгагч машин.
САМОСОЗНА́НИЕ ухамсар; **классовое ~** ангийн ухамсар.
САМОСОХРАНЕ́НИ||Е биеэ хамгаалах; **инстинкт ~я** биеэ хамгаалах зөн.
САМОСТОЯ́ТЕЛЬНО 1. тусгаар, толгой дааж, бие даан, тусгаар тогтнон; **жить ~** толгой дааж амьдрах; 2. эршүүд, толгой мэдэн; **~ вести себя** эршүүд загнах; **~ поступать** толгой мэдэн хийх; 3. өөрөө, толгойгоороо; **~ решить задачу** бодлого толгойгоороо бодох.
САМОСТОЯ́ТЕЛЬНОСТЬ 1. биеэ даасан байдал, тусгаар тогтнол; **политическая ~** улс төрийн бие даасан байдал; 2. толгой дааж хийсэн байх, бусдын нөлөөгүй байх, өөрийн байх; **~ работы** толгой дааж хийсэн ажил; **~ суждения** өөрийн бодол.
САМОСТОЯ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. тусгаар, биеэ даасан, тусгаар тогтносон; **~ое государство** тусгаар тогтносон улс; 2. эршүүд, толгой мэдэлтэй; **~ человек** толгой мэдэлтэй хүн; 3. өөрөө хийсэн, биеэ дааж хийсэн, бусдын нөлөөгүй, ажлын чадвар бүхий; **~ое сочинение** бусдын нөлөөгүй зохиол, биеэ даасан зохиол; **~ое население** ажлын чадвар бүхий хүн ам; * **~ое предложение** биеэ даасан өгүүлбэр.
САМОСТРЕ́Л сааль *(зэвсэг)*.
САМОСТРЕ́ЛЬНЫЙ өөрөө буудах.
САМОСУ́Д дур мэдэн шийтгэх.
САМОТЁК 1. өөрөө урсах, аяндаа гүйх; 2. аяндаа бүтэх, зөнд нь тавих.
САМОТЁКОМ 1. аяндаа урсан, өөрөө гүйж; 2. үрсгалаар, аяндаа, зөнд нь.
САМОУБИ́ЙСТВО амиа хорлох; **покончить жизнь ~м** амиа хорлох.

САМОУБИ́ЙЦА амиа хорлосон хүн.
САМОУВАЖЕ́НИЕ өөрийгөө хүндэтгэх.
САМОУВЕ́РЕННО өөртөө найдан, биедээ эрэмшин, биеэ би гэж.
САМОУВЕ́РЕННОСТЬ өөртөө найдах, биедээ эрэмших, биеэ би гэх.
САМОУВЕ́РЕННЫЙ өөртөө найдсан, биедээ эрэмшсэн.
САМОУНИЖЕ́НИЕ биеэ зориуд басах, өөрийгөө дор үзэх.
САМОУПРАВЛЕ́НИЕ 1. өөртөө засах эрх; 2. захиргаа; **местное** ~ нутгийн захиргаа.
САМОУПРА́ВНЫЙ дураар аашилсан, зоргоороо загнах; ~ **поступок** зоргоороо загнах явдал.
САМОУПРА́ВСТВО дураар аашлах, зоргоороо загнах.
САМОУПРА́ВСТВОВАТЬ дураар аашлах, зоргоороо загнах, дур зоргоор шийдэх.
САМОУСПОКОЕ́НИЕ сэтгэлээ тайвшруулах, амарлингуй болох.
САМОУЧИ́ТЕЛЬ өөрөө сурах бичиг.
САМОУ́ЧКА өөрөө сурсан хүн.
САМОХВА́ЛЬСТВО биеэ магтах.
САМОХО́ДНЫЙ өөрөө явагч.
САМОЦВЕ́Т туяат чулуу, гэрэлт чулуу, гялгар чулуу, зэндмэнэ; **уральские ~ы** Уралын туяат чулуу.
САМОЦВЕ́ТНЫЙ туяат, гэрэлт, гялгар; ~ **изумруд** туяат маргад.
САМОЦЕ́ЛЬ гагц зорилго.
САМОЧИ́НСТВО хууль бус явдал, дур зоргоороо аашлах.
САМОЧИ́НСТВОВАТЬ хууль бусаар аашлах, дур зоргоороо загнах.
САМОЧУ́ВСТВИЕ бие, лагшин, бие лагшин; **как ваше ~?** таны бие ямар байна?
САМШИ́Т нягт шар.
СА́М||ЫЙ 1. чухам, яг, мөн, мөнхүү; **в этом ~ом месте** яг энд, эгээ л энд; 2. бүр, яг, ид, жин; **с ~ого утра** бүр өглөөнөөс; 3. л, ч; 4. хамгийн, бүр, нэн; ~ **хороший** хамгийн сайн; **~ая малость** бүр өчүүхэн юм; * **в ~ом деле** үнэхээр, нээрээ; **на ~ом деле** үнэндээ; **в ~ раз** яг тааруулж, яг таарч.
САН хэргэм; **носить высокий** ~ их хэргэмтэй байх.
САНАТО́РИЙ сувиллын газар.
САНАТО́РНО-КУРО́РТНЫЙ аршаан сувиллын.
САНАТО́РНЫЙ сувиллын газрын; ~ **режим** сувиллын газрын дэглэм.
САНГВИ́НИК хурц авирт, түргэн аашгай.
САНДА́Л зандан.
САНДА́ЛИИ сандааль, сэрүүн шаахай.
СА́НИ чарга; **ехать в санях, ехать на санях** чаргаар явах.
САНИТА́Р санитарч, ариутгагч, асрагч.
САНИТАРИ́Я ариун цэвэр.
САНИТА́РКА санитарч эмэгтэй, ариутгагч эмэгтэй, асрагч эмэгтэй.
САНИТА́РНЫЙ ариун цэврийн; ~ **инспектор** ариун цэврийн байцаагч.
СА́НКИ чарга, явган чарга.
САНКЦИОНИ́РОВАТЬ батлах, зөвшөөрөх.
СА́НКЦИЯ 1. батламж, зөвшөөрөл; 2. **санкции** цээрлэл; **экономические** ~ эдийн засгийн цээрлэл.
СА́ННЫЙ чарганы, чарган; ~ **путь** чарган зам.
САНО́ВНИК амбан сайд, түшмэл.
СА́НОЧКИ бяцхан чарга.
САНСКРИ́Т санскрит, самгарди.
САНСКРИ́ТСКИЙ санскрит, самгарди, санскритийн, самгардийн.
САНТИМЕ́ТР 1. сантиметр *(метрийн зууны нэг)*; 2. сантиметртэй шугам, сантиметртэй тууз.
САНЧА́СТЬ *(санитарная часть)* ариун цэврийн анги.
САП сахуу, ям.
САПЁР сапёр, цэргийн барилгачин.
САПЁРНЫЙ сапёрын.
САПО́Г гутал, савхин гутал; **кожаные ~и** савхин гутал; * **два ~а пара** хоёр таарсан амьтан, ижил дугуй, өрөөсөн дугуй.
САПО́ЖНИК гуталчин.
САПО́ЖНИЧАТЬ гутал оёх, гуталчны ажил хийх.
САПО́ЖН||ЫЙ гутлын, гуталчны; **~ая щётка** гутлын сойз.
САПФИ́Р индранил *(эрдэнийн чулуу)*.
САРА́Й саравч, пин; ~ **для дров** түлээний пин.
САРАНЧА́ царцаахай; * **наброситься на что-нибудь, как** ~ хамаг юмыг цөлмөн сүйтгэх.
САРАФА́Н сарафан.
САРДЕ́ЛЬКА бүдүүн зайдас, зайдас.
САРДИ́НА сардин загас.
САРДОНИ́ЧЕСКИЙ ёжтой, зэвүүн; ~ **смех** ёжтой инээх.
САРКА́ЗМ ингүүхэн үг; **говорить с ~ом** ингүүхэн үг хэлэх.
САРКАСТИ́ЧЕСК||ИЙ ингүүхэн; **~ая улыбка** ингүүхэн инээмсэглэх.
САРКО́МА *мед.* холбогч эдийн хорт хавдар.
САРКОФА́Г чулуун авс, бунхан.
САРПИ́НКА сарепт даавуу.
САРЫ́Ч сар *(шувуу)*.
САТАНА́ шулам, шулмас.
САТАНИ́НСКИЙ 1. шулмын, шулмасын; 2. шулмасын, шулмын эрлэг.
САТЕЛЛИ́Т 1. дагуул; 2. хамсаа, хамсаатан.
САТИ́Н сатин *(даавуу)*.
САТИ́НОВЫЙ сатин.
САТИ́РА 1. хошигнол, шоолол, шог; 2. уран элэглэл.
САТИ́РИК уран элэглэгч.
САТИРИ́ЧЕСКИЙ уран элэглэлийн; ~ **роман** уран элэглэлийн роман.
САТРА́П 1. эртний Персийн засаг ноён; 2. эзэрхэг этгээд.
САТУ́РН санчир, бямба.
САФЬЯ́Н 1. торгон илэг; 2. бухаар.
САФЬЯ́НОВ||ЫЙ торгон илгэн; **~ые сапоги** торгон илгэн гутал.
СА́ХАР чихэр; **чай с ~ом** чихэртэй цай; **~рафинад** ёотон; ~ **в крови** цусны чихэр.
САХАРИ́Н сахарин, чихрийн оронцог.
САХАРИ́СТЫЙ чихэрлэг; ~ **вкус** чихэрлэг амт.
СА́ХАРИТЬ чихэрлэх, чихэр хийх, чихэр хийцлэх.
СА́ХАРНИЦА чихрийн сав.
СА́ХАРН||ЫЙ 1. чихрийн; ~ **песок** элсэн чихэр; ~ **завод** чихрийн үйлдвэр; 2. зулгуйч; **~ые речи** зулгуйч үг.
САЧО́К шүүрэн ховоо.
СБА́ВИТЬ 1. бууруулах, буулгах, саах; ~ **цену** үнэ бууруулах, үнэ саах; 2. бууруулах, татуулах, дарах; ~ **спеси** омгийг нь дарах; 3. багасгах, хасах; 4. багасах, хасагдах, шуугдах; ~ **в весе** бие шуугдах.
СБАВЛЯ́ТЬ 1. бууруулах, буулгах, саах; 2. бууруулах, татуулах, дарах; 3. багасгах, хасах; 4. багасах, хасагдах.
СБАЛАНСИ́РОВАТЬ жигдрүүлэх, баланс гаргах.
СБА́ЛТЫВАТЬ хутгах, холих.
СБЕ́ГАТЬ очоод ирэх, яваад ирэх.
СБЕГА́ТЬ 1. гүйн буух; 2. зуггах, оргох, босох, алга болох; 3. болих, байх.
СБЕГА́ТЬСЯ цугларах, гүйлдэн ирэх, хуралдах.

СБЕЖА́||ТЬ 1. гүйн буух; ~ **с лестницы** шатаар гүйж буух; 2. зугтах, оргох, босох, алга болох; 3. болих, байх; **улыбка ~ла с его лица** тэр инээмсэглэхээ болив.

СБЕЖА́ТЬСЯ цугларах, гүйлдэн ирэх, хуралдах; ~ **на крик** хашгирахад гүйлдэн ирэх.

СБЕРЕГА́ТЕЛЬН||ЫЙ хадгаламжийн; **~ая книжка** хадгаламжийн дэвтэр, ~ **сертификат** хадгаламжийн гэрчилгээ.

СБЕРЕГА́ТЬ 1. хадгалах, гамтай байлгах, гамнах; 2. хамгаалах; 3. хуримтлуулах, хэмнэх, гамнаж хадгалах.

СБЕРЕЖЕ́НИЕ 1. хуримтлуулах, хэмнэх, нөөх, гамнах; 2. **сбережения** хуримтлуулсан мөнгө.

СБЕРЕ́ЧЬ 1. хадгалах, гамтай байлгах, гамнах; 2. гамнах, хамгаалах; 3. хуримтлуулах, хэмнэх, гамнан хадгалах; ~ **некоторую сумму денег** жаахан мөнгө хуримтлуулах.

СБЕРКА́ССА *(сберегательная касса)* хадгаламжийн касс.

СБЕРКНИ́ЖКА *(сберегательная книжка)* хадгаламжийн дэвтэр.

СБИВА́ТЬ 1. цохиж унагах, ховх цохих, дайрч унагах; 2. буудаж унагах, сөнөөх; 3. майжийлгах, майжиг болгох; 4. бүлэх; 5. эвлэрүүлэх; 6. самууруулах, самгардуулах, алдуулах, бууруулах, дарах.

СБИВА́ТЬСЯ 1. хэлтийх, ойчих, хөдлөх; 2. майжийх, майжиг болох; 3. өрөмтөх, ялгарах; 4. самуурах, будлих, алдах; 5. овоорох, бөөгнөрөх; 6. төөрөх, зүг алдах.

СБИ́ВЧИВО будилж, самуурч; ~ **говорить** ярихдаа будлих.

СБИ́ВЧИВОСТЬ будлиантай байх, самуурсан байх; ~ **показаний** будлиантай мэдүүлэг, мэдүүлэхдээ будлих.

СБИ́ВЧИВЫЙ будлиантай, будилсан, самуурсан; ~ **ответ** будилсан хариу.

СБИТЬ 1. цохиж унагах, ховх цохих, дайрч унагах; ~ **с ног** дайрч унагах; 2. буудаж унагах, сөнөөх; 3. майжийлгах, майжиг болгох, элээх; ~ **каблуки** гутлынхаа өсгийг майжийлгах; 4. бүлэх; ~ **масло** тос бүлэх; 5. эвлүүлэх; ~ **ящик из досок** банзаар хайрцаг эвлүүлэх; 6. самууруулах, самгардуулах, алдуулах; ~ **с толку** самууруулах; 7. бууруулах, дарах; ~ **цену** үнэ бууруулах.

СБИ́||ТЬСЯ I 1. хэлтийх, ойчих, хөдлөх; **повязка ~лась** боолт нь ойчив, боолт нь хөдлөв; 2. майжийх, майжиг болох, элэх; **каблуки ~лись** гутлын өсгий майжийв; 3. самуурах, будлих, алдах; ~ **в показаниях** мэдүүлэхдээ самуурах; 4..төөрөх, алдах; ~ **с дороги** төөрөх; * ~ **с ног** ядарч ойчиход хүрэх.

СБИ́||ТЬСЯ II 1. өрөмтөх, ялгарах; **масло ~лось** тос өрөмтөв; 2. овоорох, бөөгнөрөх.

СБЛИЖА́ТЬ 1. ойртуулах, ойр болгох; 2. ойр дотно болгох, дотно болгох, нөхөрлөх.

СБЛИЖА́ТЬСЯ 1. ойртох, ойр болох; 2. ойролцоо болох, адилавтар болох; 3. нөхөрлөх, найзлах, дотно болох.

СБЛИЖЕ́НИЕ ойртох, ойр болох, нөхөрлөх, найзлах; **дружеское** ~ ойртож нөхөрлөх.

СБЛИ́ЗИТЬ 1. ойртуулах, ойр болгох; ~ **ножки циркуля** гортигийн хөлийг ойртуулах; 2. ойр дотно болгох, дотно болгох, нөхөрлөх.

СБЛИ́ЗИ||ТЬСЯ 1. ойртох, ойр болох; 2. ойролцоо болох, адилавтар болох; **взгляды ~лись** үзэл ойролцоо болов; 3. нөхөрлөх, найзлах, дотно болох; **дети быстро ~лись** хүүхдүүд түргэн найзлав.

СБОЙ I толгой, шийр, гэдэс дотор.

СБОЙ II хэлтийх.

СБО́КУ 1. хажууд; **стать** ~ хажууд зогсох; 2. хажуугаас, хажуу талаас; **смотреть** ~ хажуу талаас нь харах.

СБОЛТА́ТЬ хутгах, холих, хольж хутгах.

СБОЛТНУ́ТЬ хэлчхэх, үг алдах, чалччихах; ~ **глупость** дэмий юм чалччихах.

СБОР 1. хураах, түүх; ~ **урожая** тариа хураах; 2. татвар, татсан мөнгө; **таможенный** ~ гаалийн татвар; 3. цуглах, цугларах, цуглуулах, цуглаан; ~ **информации** мэдээлэл цуглуулах; 4. түр цэрэг татах; 5. цугларах дохио; **бить** ~ цугларах дохионы хэнгэрэг дэлдэх, цуглах дохио өгөх; 6. **сборы** төхөөрөх; ~ **в дорогу** юманд явахаар төхөөрөх; * **все в ~е** бүгд цуглажээ.

СБО́РИЩЕ овооролдсон цуглаан, сүрэг.

СБО́РКА 1. эвлүүлэх, угсрах, угсралт; ~ **машины** машин угсрах; 2. хуниас.

СБО́РНИК, эмхтгэл; ~ **статей** өгүүллийн эмхтгэл; ~ **цен** үнийн эмхтгэл.

СБО́РН||ЫЙ 1. цуглах, цугларах; ~ **пункт** цуглах газар; 2. угсармал, эвлүүлсэн, түүвэр; ~ **дом** угсармал байшин; 3. шигшээ; **~ая футбольная команда** хөл бөмбөгийн шигшээ баг.

СБО́РОЧНЫЙ угсрах; ~ **цех** угсрах тасаг.

СБО́РЩИК 1. татвар хураагч; 2. угсрагч; ~ **двигателей** хөдөлгүүр угсрагч.

СБРА́СЫВАНИЕ хаях, тайлж хаях, унагаах.

СБРА́СЫВАТЬ 1. хаях, унагаах, буулгах; 2. тайлж хаях, хуу татан хаях, хуулан хаях; 3. түлхэн унагах, устгах; 4. унагах, гээх, гүвэх.

СБРИВА́ТЬ хусах, авах.

СБРИТЬ хусах, авах; ~ **бороду** сахлаа авах.

СБРОД муусайн хүн, новш, шаар; **всякий** ~ элдэв муусайн хүн.

СБРОС хаях, зөрөг, хаягдал.

СБРО́СИ||ТЬ 1. хаях, унагаах, буулгах; 2. тайлж хаях, хуу татан хаях, хуулан хаях; 3. түлхэн унагах, унагах; 4. унагах, гээх, гүвэх; **деревья ~ли летний наряд** мод зуныхаа өмсгөлийг гээв, мод навчсаа гээв; * ~ **со счетов** тоохоо болих; ~ **маску** хоёр нүүр гаргахаа болих, жинхэнэ нүүр царайгаа харуулах.

СБРО́СИТЬСЯ 1. үсэрч буух, харайж буух; 2. мөнгөө нийлүүлэх.

СБРУ́Я тоног.

СБРЫ́ЗГИВАТЬ,

СБРЫ́ЗНУТЬ үсэргэх, шүрших, цацах.

СБЫВА́ТЬ I 1. борлуулах, худалдах; 2. далд оруулах, салах.

СБЫВА́ТЬ II татрах.

СБЫВА́ТЬСЯ бүтэх, биелэх,гүйцэлдэх.

СБЫТ борлуулах, худалдах, борлуулалт, худалдаа; **рынки ~а** борлуулах зах зээл; ~ **товаров** бараа борлуулалт, бараа борлуулах.

СБЫТОВО́Й борлуулах, худалдах, худалдааны.

СБЫТЬ I 1. борлуулах, худалдах; ~ **много товаров** их бараа борлуулах; 2. далд оруулах, салах.

СБЫ||ТЬ II татрах, татах; **вода в реке ~ла** голын ус татрав.

СБЫ||ТЬСЯ бүтэх, биелэх, гүйцэх; **надежды мои ~лись** санасан хэрэг минь бүтэв.

СВА́ДЕБН||ЫЙ хуримын; **~ые обряды** хуримын ёслол; **~ые песни** хуримын дуу.

СВА́ДЬБ||А хурим, төр, хурим төр; **справлять ~у** хурим хийх.

СВА́ЙН||ЫЙ шонт, шон дээр барьсан, тулгат, тулга дээр барьсан; **~ые постройки** шонт барилга, тулгат барилга.

СВА́ЛИВАТЬ 1. унагах, хаях; 2. хаях, овоолох; 3. түлхэх, тохох; 4. багасах, буух.

СВА́ЛИВАТЬСЯ I 1. унах, ойчих; 2. хэвтэх, өвдөх.

СВА́ЛИВАТЬСЯ II ширэлдэх.

СВАЛЙ||ТЬ 1. унагах, хаях; **ветер ~л дерево** салхинд мод унав; 2. хаях, овоолох; ~ **дрова в кучу** түлээ овоолох; 3. түлхэх,

тохох; ~ **ответственность на другого** хариуцлагыг хүн рүү түлхэх; 4. багасах, буурах.

СВАЛИ́||ТЬСЯ 1. унах, ойчих; **дерево ~лось** мод унав; 2. хэвтэх, өвдөх.

СВА́ЛК||А 1. унагах, хаях; 2. хог хаях газар, хог; **выбросить на ~у** хог дээр хаях.

СВАЛЯ́ТЬ бөөрөнхийлөх, дарах, хийх; ~ **войлок** эсгий хийх; * ~ **дурака** тэнэглэх.

СВАЛЯ́||ТЬСЯ ширэлдэх; **у лошади грива ~лась** морины дэл ширэлдчихжээ.

СВА́РИВАТЬ 1. чанах, болгох, хийх; 2. ширээх, гагнах.

СВАРИ́ТЬ 1. чанах, болгох, хийх; ~ **курицу** тахианы мах чанах; ~ **суп** шөл хийх; 2. ширээх, гагнах.

СВАРИ́||ТЬСЯ 1. болох, чанагдах; **суп ~лся** шөл болов; 2. ширээгдэх, гагнагдах.

СВА́РКА ширээх, гагнах, ширээлт, гагналт.

СВАРЛИ́ВОСТЬ гэмэргэн зан, яншаа зан, хэрүүлч зан.

СВАРЛИ́ВЫЙ гэмэргэн, яншаа, хэрүүлч.

СВАРН||О́Й ширээмэл, гагнасан; **~ое соединение** гагнасан залгаас.

СВА́РОЧН||ЫЙ ширээх, гагнах; **~ые работы** ширээх ажил.

СВА́РЩИК гагнуурчин.

СВА́СТИКА хас тэмдэг.

СВАТ 1. зууч; 2. худ.

СВА́ТАТЬ 1. зуучлах, зууч болох, хадамлах; 2. хүүхэн гуйх.

СВА́ТАТЬСЯ хүүхэн гуйх, хадамлах; ~ **за дочь соседа** айлынхаа охиныг гуйх.

СВАТОВСТВО́ хүүхэн гуйх, хадамлах.

СВА́ХА зууч эхнэр, худгай.

СВА́||Я шон, тулга; **забить ~и** шон шаах.

СВЕ́ДА *бот.* бударга.

СВЕ́ДЕНИ||Е 1. мэдэх, мэдэгдэх; **довести до чьего-либо ~я** хүнд мэдэгдэх, сонорт хүргэх; **принять к ~ю** мэдэж авах, анхаарах; 2. мэдээ, сураг; 3. мэдлэг; 4. мэдээ, тайлан.

СВЕ́ДУЩИЙ мэддэг, мэдлэг ихтэй, мэдэх; ~ **человек** мэдлэг ихтэй хүн.

СВЕЖЕВА́ТЬ гэдэс дотрыг нь гаргах.

СВЕЖЕИСПЕЧЁННЫЙ 1. сая болгосон, халуун, шинэ; ~ **хлеб** халуун талх, сая болгосон талх; 2. сая болсон, цэл *ногооноороо* байгаа.

СВЕ́ЖЕСТ||Ь 1. шинэ; **не первой ~и** хуучрах янз орсон.; 2..сэрүү; ***пахнуло ~ью*** сэрүү татав.

СВЕЖЕ́||ТЬ 1. сэрүүн болох, сэрүү орох, жихүүн болох, жихүүрэх; **ветер ~ет** *салхи жихүүн болж байна*; 2. царай орох, өнгө орох.

СВЕ́Ж||ИЙ 1. *шинэ*; **~ее мясо** *шинэ мах*; 2. *давслаагүй*; ~ **огурец** давслаагүй хэмх; 3. цэвэр, эрүүл; ~ **воздух** цэвэр агаар, эрүүл салхи; 4. *сэрүүн, жихүүн, хүйтэн*; ~ **ветер** *жихүүн салхи*; 5. цэвэр, угаагаад өмсөөгүй; **~ее бельё** цэвэр дотуур хувцас; 6. шинэ, саяын, *сая гарсан, сая олсон*; **~ая газета** *шинэ сонин*; 7. хуучраагүй; 8. эрүүл саруул, ануухан; ~ **цвет лица** эрүүл саруул царай; ~ **вид** ануухан харагдах; 9. *шинэ, сүүлийн*; ~ **номер газеты** шинэ сонин, сонины сүүлийн дугаар; 10. шинэ, ядарч зүдрээгүй, тэнхээ орсон; **со ~ими силами** тэнхээ орж.

СВЕЗТИ́ 1. тээж аваачих, хүргэх; ~ **больного в больницу** өвчтөнийг эмнэлэгт хүргэх; 2. буулгах; ~ **с горы** *уулнаас* буулгах; 3. гаргаж аваачих, гаргах.

СВЁКЛА улаан манжин, алаг лууван; **столовая ~** улаан манжин; **сахарная ~** чихрийн манжин; **кормовая ~** малын тэжээлийн манжин.

СВЕКЛОВИ́ЧНЫЙ чихрийн луувангийн.

СВЕКЛОВО́ДСТВО алаг лууван тарих.

СВЕКО́ЛЬН||ЫЙ алаг луувангийн; **~ая ботва** алаг луувангийн иш навч.

СВЁКОР хадам эцэг, хадам аав, *нөхрийн аав*.

СВЕКРО́ВЬ хадам эх, хадам ээж, нөхрийн ээж.

СВЕРГА́ТЬ 1. түлхэн унагах, авч хаях, буулгах; 2. түлхэн унагах, устгах.

СВЕ́РГНУТЬ 1. түлхэн унагах, авч хаях, буулгах; 2. түлхэн унагах, устгах.

СВЕРЖЕ́НИЕ түлхэн унагах, устгах.

СВЕ́РИТЬ тулган үзэх, нийцүүлэн хянах, тулгах, нийлүүлэх; ~ **копию с подлинником** хуулбарыг эхтэй нь тулган үзэх.

СВЕ́РКА 1. нийлүүлэх, тулгах; 2. хянах, даралт хуудас.

СВЕРКА́НИЕ гялалзах, цахилах, гялбах; ~ **молнии** цахилгаан цахилах.

СВЕРКА́||ТЬ 1. гялганах, гялтганах, гялталзах, гялалзах, цахилах, гялбах; **~ют звёзды** од гялалзаж байна; 2. гялганах, гялалзах; **глаза ~ли гневом** уурлаж нүд нь гялалзав, уур нь хүрэв.

СВЕРКНУ́||ТЬ 1. гялсхийх, цахилах, гялбах; **~ла молния** цахилгаан гялсхийв; 2. дотор орох; **~ла мысль** бодол дотор оров.

СВЕРЛЕ́НИЕ өрөмдөх, нүхлэх.

СВЕРЛИ́ЛЬНЫЙ өрөмдөх; ~ **станок** өрөмдөх суурь машин.

СВЕРЛИ́ТЬ өрөмдөх, нүхлэх; ~ **отверстие в доске** банз өрөмдөж нүхлэх.

СВЕРЛО́ВОЧНЫЙ өрөмдөх, өрөмддөг.

СВЕРЛО́ВЩИК өрөмдөгч.

СВЕРНУ́||ТЬ 1. хуйлах, хуйлж эвхэх, ороож эвхэх, ороох; ~ **ковёр** хивс хуйлах; ~ **папиросу** тамхи ороох; 2. хумих, хумхих; **цветы ~ли свои лепестки** цэцэг дэлбээгээ хумив; 3. цомтгох, багасгах; ~ **производство** үйлдвэрлэлийг цомтгох; 4. эргэх, хазайх, гарах, гажих; ~ **с дороги** замаас хазайх, замаас гарах; * ~ **шею** хүзүүгээ булгалах.

СВЕРНУ́||ТЬСЯ 1. хуйрах, хуйлагдах, хуйлран эвхрэх, хумирах, этийх; 2. цагариглан хэвтэх, атирах; **кошка ~лась клубком** муур цагариглан хэвтэв; 3. бүлэгнэх, нөжрөх, бүрэлдэх, ээдэх, язармагтах; **молоко ~лось** сүү ээдэв; **кровь ~лась** цус нөжрөв; 4..цомтох, багасах.

СВЕРСТА́ТЬ үсэг өрсний дараа хуудсуудаар хуваарилах.

СВЕ́РСТНИК үеийн хүн, чацуу хүн, үетэн, чацуутан.

СВЕ́РСТНИЦА үеийн эмэгтэй, чацуу эмэгтэй.

СВЁРСТЫВАТЬ үсэг өрсний дараа хуудсуудаар хуваарилах.

СВЁРТОК боодол, боолттой юм.

СВЁРТЫВАНИЕ 1. хуйлах, хуйлж эвхэх, ороох; 2. цомтгох, багасгах; 3. бүлэгнэх, нөжрөх, бүрэлдэх, ээдэх, язармагтах; ~ **крови** цус бүлэгнэх.

СВЁРТЫВАТЬ 1. хуйлах, хуйлж эвхэх, ороож эвхэх, ороох; 2. хумих, хумхих; 3. цомтгох, багасгах; 4. эргэх, гарах, хазайх, гажих.

СВЁРТЫВАТЬСЯ 1. хуйлрах, хуйлагдах, хуйлран эвхрэх, хумирах, этийх; 2. цагариглан хэвтэх, атирах; 3. бүлэгнэх, нөмрөх, бүрэлдэх, ээдэх, язармагтах; 4. цомтох, багасах.

СВЕРХ 1. дээр, дээгүүр; 2. гадуур, гадна, илүү давуулсан, *хэтэрсэн*; **расходы ~ сметы** төсвөөс хэтэрсэн зардал; 3. гадна; 4. үгүй байтал; ~ **всякого ожидания** огт санаанд үгүй байтал.

СВЕРХМО́ЩНЫЙ хэт хүчтэй, үлэмж хүчтэй; ~ **двигатель** хэт хүчтэй хөдөлгүүр.

СВЕРХНОРМАТИ́ВНЫЙ *нормоос илүү*.

СВЕРХПЛА́НОВЫЙ төлөвлөгөөнөөс гадуур хийсэн, *төлөвлөснөөс илүү гүйцэтгэсэн, төлөвлөгөөнөөс давуу*.

СВЕРХПРИ́БЫЛЬ илүү ашиг, хэт ашиг.

СВЕРХСКОРОСТНО́Й *хэт хурдан*.

СВЕРХСРО́ЧН||ЫЙ 1. улирсан хугацаа, хэтэрсэн хугацаа, дууссан хугацаанаас илүү; **~ая военная служба** хугацаанаас илүү цэргийн алба хаах, цэргийн албанд улирах; 2. маш яаралтай, хэт яаралтай; **~ое задание** маш яаралтай даалгавар.

СВЕ́РХУ 1. дээр, дээгүүр, өнгөнөөсөө, өнгөн талаасаа; **жир плавает ~** дээр нь тос хөвнө; 2. дээрээс; **вторая строка ~** дээрээс хоёрдохь мөр; 3. дээрээс, өндөр дээрээс; **вид ~** өндөр дээрээс харагдах байдал; 4. дээд газраас гаргасан, дээд газрын, дээрээс гаргасан; **директива ~** дээд газрын удирдамж.

СВЕРХУРО́ЧН||ЫЙ 1. илүү цагийн, ажлын цагаас гадуур; **~ая работа** илүү цагийн ажил; 2. **сверхурочные** илүү цагийн ажлын хөлс.

СВЕРХЧЕЛОВЕ́ЧЕСКИЙ хүний хэмээс хэтэрсэн, дааж давшгүй; **~ труд** дааж давшгүй хөдөлмөр.

СВЕРХЪЕСТЕ́СТВЕНН||ЫЙ 1. ид шидэт, ирд хувилгааны; **~ые силы** ирд хувилгааны хүчин; 2. ер бусын, гайхамшигт; **~ая скорость** ер бусын хурд.

СВЕРЧО́К хүрэлзгэнэ.

СВЕРША́ТЬ бүтээх, үйлдэх, гүйцэтгэх.

СВЕРША́ТЬСЯ бүтэх, гүйцэлдэх, дайрах, учрах.

СВЕРШИ́ТЬ бүтээх, үйлдэх, гүйцэтгэх.

СВЕРШИ́ТЬСЯ бүтэх, гүйцэлдэх, дайрах, учрах.

СВЕРЯ́ТЬ тулган үзэх, нийлүүлэн хянах, тулгах нийлүүлэх.

СВЕРЯ́ТЬСЯ тулган үзэх.

СВЕ́СИТЬ унжуулах; **~ ноги** хөлөө унжуулах.

СВЕ́СИ||ТЬСЯ унжих; **через забор ~лись ветви дерева** модны мөчир хашаан дээгүүр унжина.

СВЕСТИ́ 1. буулгах, хөтөлж буулгах; 2. зайлуулах, хөтөлж зайлуулах; 3. хүргэж өгөх, аваачиж өгөх; 4. арилгах; **~ бородавку** үү арилгах; 5. нийлүүлэх, ойртуулах, шахах; 6. нэг дор авчрах, цуглуулах, бөөгнөрүүлэх; 7. уулзуулах, учруулах; **~ друзей** найз нарыг уулзуулах; 8. танилцуулах, ханилуулах, болгох, танилцах, ханилах, болох; **~ знакомство с кем-либо** хүнтэй танилцах, танил болох; 9. хуулах, буулгах; **~ рисунок на кальку** зургийг гэрэлтүүлэх, цаасан дээр буулгах; 10. нэгтгэх, дүгнэх; **~ данные в таблицу** баримтыг нэгтгэн хүснэгтлэх; 11. хязгаарлах, хэмжээлэх, товчлох, болгох; 12. чиглүүлэх, оруулах; **~ разговор на вчерашний случай** яриагаа өчигдрийн явдал руу чиглүүлэх; 13. огтлох, хядах; 14. татах; **судорогой свело ногу** хөлийн шөрмөс татав; *** ~ концы с концами** дөнгөж данган болж байх, чуутай чаатай амьдрах; **~ счёты с кем-либо** хүнээс хариугаа авах; **~ с ума** галзууруулах, солиоруулах, ухаан алдуулах.

СВЕСТИ́СЬ 1. буулгагдах; 2. хязгаарлагдах, хэмжээлэгдэх, болж дуусах; **дело свелось к пустякам** хэрэг шалигүй юм болж дуусав.

СВЕТ I 1. гэрэл, гэгээ; **солнечный ~** нарны гэрэл; **преломление ~а** гэрэл хугарах; 2. дэн, гэрэл; **зажечь ~** гэрэл бариx, дэн бариx; 3. гэрэлтэй газар, гэрэл; **выйти на ~** гэрэлтэй газар гарах; 4. гэгээ, үүр; **чуть ~** хар өглөөгүүр; 5. гэрэл, туяа; **ученье — ~, а неученье — тьма** сурсан нь далай, сураагүй нь балай; *** в ~е чего-либо** үүднээс үзэхэд; **пролить ~ на что-либо** тайлбарлах, ойлгомжтой болгох; **представить что-либо в мрачном ~е** юмыг муу талаас нь харуулах.

СВЕТ II 1. дэлхий, ертөнц, одон орон; **страны ~а** дөрвөн зүг; **части ~а** зургаан тив; **путешествие вокруг ~а** дэлхийг тойрон жуулчлах; 2. хүн, олон нийт; **всему ~у это известно** үүнийг хүн бүхэн мэднэ; 3. дээд нийгэмлэг, язгууртны хүрээ; *** белый ~** алтан дэлхий, нарт ертөнц; **произвести на ~** хүн болгож төрүүлэх; **явиться на ~, увидеть ~** хүн болон төрөх, хүний биеийг олох, төрөх, нийтлэгдэх, буй болох; **сжить со ~а** тонилгох; **более всего на ~е** хамгаас илүү; **ни за что на ~е** яасан ч, яалаа ч гэсэн, юу болсон ч; **тот ~** хойт нас; **отправить на тот ~** талийгаач болгох; **отправиться на тот ~** талийгаач болох; **на край ~а** газрын мухарт.

СВЕТА́ТЬ үүр цайх, гэгээрэх, үүр гийх, үүрийн хяраа шарлах.

СВЕТЕ́ЛКА гэгээн тасалгаа.

СВЕТИ́ЛО 1. од; **движение небесных светил** огторгуйн одны хөдөлгөөн; 2. алдарт зүтгэлтэн, гэгээн эрдэмтэн; **~ науки** шинжлэх ухааны алдарт зүтгэлтэн.

СВЕТИ́ЛЬНИК 1. зул, тосон дэн; 2. гийгүүлэгч.

СВЕТИ́ТЬ 1. гэрэлтэх, гийх; 2. гэрэлтүүлэх, гэрэл барьж өгөх; **~ кому-либо фонарём** хүнд дэнлүү барьж өгөх.

СВЕТИ́||ТЬСЯ 1. гялалзах, гэрэлтэх, гэрэл гаргах; **тускло ~тся луна в сумраке тумана** манан бүрэнхийлээд сар бүдэг гэрэлтэнэ; 2. гялалзах; **в глазах ~лась радость** баярлаж нүд нь гялалзаж байв.

СВЕТЛЕ́||ТЬ 1. гэгээ орох, гэгээн болох, гэгээрэх; **небо над горизонтом ~ет** тэнгэрийн хаяа гэгээрч байна; 2. гэгээрэх, саруул болох, үүр цайх; **на улице ~ет** гадаа саруул болж байна; 3. гялалзаж харагдах; 4. саруул болох; **ум ~ет** ухаан саруул болов.

СВЕТЛЕ́ТЬСЯ гялалзан харагдах, гялалзах.

СВЕТЛИ́ЦА саруул тасалгаа, зочдын өрөө.

СВЕТЛО́ 1. саруул, гэгээн, гэрэлтэй, гэрэл сайтай; 2. саруул байх, гэгээн байх, гэрэлтэй байх; **на дворе ~** гадаа гэрэлтэй байна.

СВЕ́ТЛ||ЫЙ 1. гэгээн, гэрэлтэй; 2. саруул, гэгээн, гэрэлтэй; **~ая комната** саруул тасалгаа; 3. хурц, гялгар, гялалзсан; **~ огонёк** гялалзсан гал; 4. тунгалаг, цэвэр; **~ ручеёк** тунгалаг булаг; 5. цайвар, цэгээн, бүдэг, шингэн; **~ костюм** цайвар хувцас; 6. гэгээн, гэрэлт, саруул; **~ое будущее** гэгээн ирээдүй; 7. саруул; **~ ум** саруул ухаан.

СВЕТЛЯЧО́К галт хорхой.

СВЕТОВ||О́Й 1. гэрлийн; **~ые волны** гэрлийн долгио; **~ раздражитель** гэрлийн цочроогч; 2. гэрэл, цахилгаан гэрлээр хийсэн; **~ сигнал** гэрэл дохио.

СВЕТОЛЕЧЕ́НИЕ гэрлээр эмнэх, гэрэл засал.

СВЕТОЛЮБИ́В||ЫЙ гэрэлд дуртай, наранд ургадаг; **~ые растения** наранд ургадаг ургамал.

СВЕТОМАСКИРО́ВКА гэрэл далдлах, халхлах.

СВЕТОНЕПРОНИЦА́ЕМЫЙ гэрэл нэвтрэхгүй.

СВЕТОПРЕСТАВЛЕ́НИЕ галав юүлэх.

СВЕТОСИ́ЛА гэрлийн хүч.

СВЕТОТЕ́ХНИКА гэрлийн техник.

СВЕТОФИ́ЛЬТР гэрлийн шүүр.

СВЕТОФО́Р *(замын)* гэрэл дохио.

СВЕ́ТОЧ соён гийгүүлэгч, түгээгч.

СВЕТОЧУВСТВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ гэрэлд эмзэг, гэрэл мэдрэх; **~ая плёнка** гэрэлд эмзэг хальс.

СВЕ́ТСК||ИЙ 1. иргэний, төрийн, хар, төрийн хар; **~ое образование** иргэний боловсрол; **~ая школа** иргэний сургууль; **~ие лица** харчууд; 2. дээд нийгэмлэгийн, язгууртны хүрээний, язгууртны; **~ человек** дээд нийгэмлэгийн хүн, язгууртны хүрээний хүн.

СВЕЧ||А́ 1. лаа; **зажечь ~у** лаа асаах; 2. бялт; **запальная ~** асаах бялт.

СВЕЧЕ́НИЕ гэрэлтүүлэх, гэрэлтэх.

СВЕ́ЧКА лаа.

СВЕЧНО́Й лааны; **~ завод** лааны үйлдвэр.

СВЕ́ШАТЬ жигнэх, чигнэх.

СВЕ́ШАТЬСЯ биеэ жигнэх, өөрийгөө чигнэх.

СВЕ́ШИВАТЬ унжуулах.
СВЕ́ШИВАТЬСЯ унжих.
СВИВА́ТЬ 1. томох, гөрөх; 2. засах, сүлжих.
СВИДА́НИ||Е учрах, уулзах, золгох, болзоо; **деловое ~** хэргээр уулзах; **назначить ~** болзоо тавих; **идти на ~** уулзахаар явах; **~ с родными** хамаатантайгаа учрах, золгох; * **до ~я** баяртай; **до скорого ~я** дараа уулзатлаа баяртай.
СВИДЕ́ТЕЛ||Ь 1. гэрч; **звать кого- либо в ~и** гэрч татах; 2. нүдээр үзсэн хүн, харсан хүн; 3. **~ Иеговы** христосын шашны нэгэн урсгал.
СВИДЕ́ТЕЛЬНИЦА 1. гэрч, гэрч баримт, гэрч нотолгоо; 3. гэрчилгээ, үнэмлэх бичиг, үнэмлэх.
СВИДЕ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ 1. гэрчлэх, гэрч болох; 2. гэрчлэх, нотлох; 3. шалгаж үзэх.
СВИНА́РКА гахайчин эмэгтэй, гахайчин эхнэр.
СВИНА́РНИК гахайн хашаа.
СВИНЕ́Ц хорголж, хар тугалга.
СВИНИ́НА гахайн мах.
СВИ́НКА I бяцхан гахай; * **морская ~** усан гахай.
СВИ́НКА II гахайн хавдар, гүрээний хавдар.
СВИНОВО́Д гахайчин, гахай өсгөх мэргэжилтэн.
СВИНОВО́ДЧЕСКИЙ гахай өсгөх; **~ совхоз** гахай өсгөх сангийн аж ахуй.
СВИН||О́Й гахайн; **~ая туша** гахайн гулууз; **~ое сало** гахайн өөх.
СВИНОМА́ТКА мэгж, эм гахай.
СВИНОПА́С гахай хариулагч, гахайчин.
СВИ́НСКИЙ 1. гахай шиг, зутар, балиар, бүдүүлэг; **жить по-свински** гахай шиг балиар суух; 2. бузар, бузар булай; **~ поступок** бузар явдал.
СВИ́НСТВО бузар явдал, бузар, булай явдал.
СВИНТИ́ТЬ 1. эрэгдэх; 2. эрэгдэж авах, эргүүлж авах; **~ гайку** эм эрэг, эргүүлж авах.
СВИНЦО́В||ЫЙ 1. тугалганы, хорголжны; **~ая руда** хорголжны хүдэр; 2. хорголжин, тугалган; **~ые белила** хорголжин цагаан будаг; 3. тугалгатай, хорголжтой; **~ые соли** хорголжтой давс; **~ блеск** хорголж,хүхрийн хүдэр; 4. бараан; **~ые тучи** бараан үүлс.
СВИ́НЧИВАТЬ 1. эрэгдэх; 2. эрэгдэж авах, эргүүлж авах.
СВИН||ЬЯ́ 1. гахай; **забивать ~ей** гахай төхөөрөх; 2. балиар хүн, салан хүн; 3. бузар амьтан, бузар булай амьтан; * **подложить кому-либо ~ью** хөнөөл хүргэх.
СВИРЕ́ЛЬ гуурсан бишгүүр.
СВИРЕПЕ́ТЬ уурлах, догшрох, хэрцгий болох.
СВИРЕ́ПО их ууртай, догшин, хэрцгий; **~ посмотреть** их ууртай харах.
СВИРЕ́ПОСТЬ догшин зан, хэрцгий явдал.
СВИРЕ́ПСТВОВАТЬ 1. догшин загнах, хэрцгий аашлах, догшрох, хэрцгийлэх; 2. гаарах, ширүүсэх, догшрох.
СВИРЕ́П||ЫЙ 1. догшин, хэрцгий, их ууртай; **~ взгляд** догшин харц; 2. догшин, ширүүн, гаарсан, аймшигт; **~ая вьюга** догшин шуурга.
СВИСА́ТЬ унжих, унжих санжих.
СВИ́СНУТЬ унжих, унжих санжих; **полы свисают** хормой унжиж байна.
СВИСТ исгэрэх авиа, исгэрэх; **~ ветра** салхин исгэрэх.
СВИСТА́ТЬ исгэрэх, шүгэлдэх.
СВИСТЕ́ТЬ исгэрэх, шүгэлдэх; **~ губами** уруулаараа исгэрэх.
СВИ́СТНУТЬ исгэрээд авах, шүгэлдээд орхих.
СВИСТО́К 1. шүгэл, яндан; **~ на паровозе** уурын тэрэгний яндан; 2. яндан дугарах, яндангийн дуу исгэрэх.
СВИСТОПЛЯ́СКА галзуурах, галзуурал, газар тэнгэр нийлүүлэх
СВИСТУ́Н 1. исгэрэгч хүн, исгэрэх дуртай хүн; 2. хоосон чалчигч.
СВИ́ТА бараа бологчид, дагалт.
СВИ́ТЕР углаа цамц, свитер.
СВИ́ТОК хуйлмал бичиг, хуйлаас.
СВИТЬ 1. томох, гөрөх; **~ верёвку** татлага томох; 2. засах, сүлжих; **~ гнездо** үүр засах.
СВИ́||ТЬСЯ цагариглах, орооцолдох, эвхрэх; **змея ~лась клубом** могой эвхрэв.
СВИХНУ́ТЬСЯ 1. солиорох, ухаан эздрэх; 2. замаа алдах, завхрах.
СВИЩ 1. гуур, цоорхой нүх; **~ в коже** арьсны гуур; **~ прямой кишки** цагаан махны цоорхой; 2. хөндий; 3. шархны гэр, шархны нүх.
СВОБО́Д||А 1. эрх чөлөө, эрх; 2. эрх, эрх дур; 3. чөлөө, чөлөөтэй, цаг зав; * **выпустить на ~у** суллан тавих; **~ рук** дур зоргоороо аашлах.
СВОБО́ДНО 1. таваарааа, хэнэггүй, чөлөөтэй; 2. түгдрэхгүй, торохгүй, саадгүй; **читать ~ по-русски** оросоор түгдрэхгүй унших; 3. элбэг, өөхөн, уужим, лэглээ; 4. юу ч тулалгүй, хий.
СВОБО́ДН||ЫЙ 1. эрх чөлөөтэй, чөлөөт; **~ые выборы** чөлөөт сонгууль; **~ая экономическая зона** эдийн засгийн чөлөөт бүс; 2. чөлөөтэй, хориулгүй, саадгүй; **вход ~** орох чөлөөтэй; 3. хэнэггүй, ичиж зовохгүй; 4. сул, хоосон; **~ое место** сул суудал; 5. элбэг, өөхөн, уужим, лэглээ; 6. завтай, чөлөөтэй, сул; **в ~ое время** завтай цагтаа; 7. ангижирсан, байхгүй; **спектакль не ~ от недостатков** дутагдал бүхий жүжиг.
СВОБОДОЛЮБИ́ВЫЙ эрх чөлөөг эрхэмлэгч, эрх чөлөөнд дуртай.
СВОБОДОЛЮ́БИЕ эрх чөлөөг эрхэмлэх, эрх чөлөөнд дуртай байх.
СВОБОДОМЫ́СЛИЕ чөлөөт сэтгэлэг, биеэ даасан бодол.
СВОБОДОМЫ́СЛЯЩИЙ 1. чөлөөтэй сэтгэгч, бие даасан бодолтой; 2. чөлөөтэй сэтгэгч, бие даасан бодолтон.
СВОД I хүнхэр.
СВОД II эмхэтгэл, бүгд.
СВОД III небесный ~ огторгуй.
СВОДИ́ТЬ I үзүүлээд авчрах, - аад *(- зэд, - оод, - өөд)* авчрах.
СВОДИ́ТЬ II 1. буулгах, хөтөлж буулгах; 2. зайлуулах, хөтөлж зайлуулах; 3. хүргэж өгөх, аваачиж өгөх, арилгах; 5. нийлүүлэх, ойртуулах, шахах; 6. нэг дор авчрах, цуглуулах, бөөгнөрүүлэх; 7. уулзуулах, учруулах; 8. танилцуулах, ханилуулах, танил болгох, танилцах, ханилах, танил болох; 9. хуулах, буулгах; 10. нэгтгэх дүгнэх; 11. хязгаарлах, хэмжээлэх, товчлох; 12. чиглүүлэх, оруулах; 13. огтлох, хядах; 14. шөрмөс татах.
СВОДИ́ТЬСЯ1. буулгагдах; 2. хязгаарлагдах, хэмжээлэгдэх, болж дуусах.
СВО́ДК||А мэдээ, эмхэтгэсэн мэдээ; **составить ~у** мэдээ гаргах.
СВО́ДНИК амрагийн зууч.
СВО́ДНИЦА зууч эхнэр.
СВО́ДНИЧЕСТВО эр эмийг зуучлах.
СВО́ДН||ЫЙ 1. нэгтгэмэл, эмхэтгэсэн; **~ая таблица** эмхэтгэсэн хүснэгт; 2. нэг эхийн, нэг эхтэй, нэг эцгийн, нэг эцэгтэй.
СВО́ДЧАТЫЙ хүнхгэр; **~ потолок** хүнхгэр тааз.
СВОЕВЛА́СТНЫЙ эрх дураараа.
СВОЕВО́ЛИЕ зоргоороо, эрх дураараа.
СВОЕВО́ЛЬНИЧАТЬ зоргоороо аашлах, дураараа загнах, эрх дураараа аашлах.
СВОЕВО́ЛЬНЫЙ зоргондоо, эрх дураараа; **~ человек** зоргондоо хүн, эрх дураараа хүн.
СВОЕВРЕ́МЕННО тухайд нь, цаг тухайд нь, цаг үеийг нь олж, цагт нь; **заявить ~** цаг тухайд нь мэдэгдэх.

СВОЕВРЕ́МЕННЫЙ цаг тухайд нь хийсэн, цаг үеэ олсон, цагийг нь олсон.
СВОЕНРА́ВИЕ гөжүүн зан, гаж буруу явдал, олон ааш гаргах.
СВОЕНРА́ВНОСТЬ гөжүүн зан, гаж буруу явдал, олон ааш гаргах.
СВОЕНРА́ВНЫЙ гөжүүн, гөжүүн зантай, гаж буруу, олон ааштай; **~ ребёнок** гөжүүн хүүхэд.
СВОЕОБРА́ЗИЕ өвөрмөц, өвөрмөц байдал, онцгой байх.
СВОЕОБРА́ЗНОСТЬ өвөрмөц, өвөрмөц байдал, онцгой байх.
СВОЕОБРА́ЗН||ЫЙ өвөрмөц, онцгой, өвөрмөц байдалтай, өвөрмөц зантай; **~ая красота** өвөрмөц үзэсгэлэн; **~ человек** өвөрмөц хүн.
СВОЗИ́ТЬ 1. тээж аваачих, хүргэх; 2. буулгах; 3. гаргаж аваачих, гаргах.
СВОЙ 1. өөрийн, өөрийнхөө, - аа *(- зэ, - оо, - өө);* **по своему желанию** өөрийн хүслээр; 2. өөрийн, амины, хувийн; **у них ~ дом** тэд өөрийн байшинтай; 3. **своё;** өөрийнх, өөрийнхөө, санасан; **добиться своего** санасандаа хүрэх; *** в своё время** урьд, нэг үе, тухайн үед нь; **идти своей дорогой** өөрийн замаар замнах, өөрийнхөөрөө хийх; **на своих двоих** явган залрах; **называть вещи своими именами** чухам үнэнийг хэлэх.
СВО́ЙСТВЕННО зантай байх, заншилтай байх, ханштай байх; - ж болох; **человеку ~ ошибаться** хүн алдаж болно.
СВО́ЙСТВЕННЫЙ чанар болох, шинж болох, чанартай, араншинтай, зантай.
СВО́ЙСТВ||О I чанар, шинж, шинж чанар, эрдэм чадал, араншин; **обладать какими-либо ~ами** ямар нэгэн шинж чанартай байх.
СВО́ЙСТВО II ургийн холбоо.
СВОЛА́КИВАТЬ 1. татаж буулгах, чирч буулгах, татаж хуулах; 2. чирч авчрах.
СВО́ЛОЧЬ новш, адгийн амьтан.
СВО́РА 1. нохойн уяа; 2. сүрэг нохой, олон ноход; 3. бүлэг; **~ мошенников** бүлэг луйварчин.
СВОРА́ЧИВАТЬ I 1. хуйлах, хуйлж эвхэх, ороож эвхэх, ороох; 2. хумих, хумхих; 3. цомтгох, багасгах; 4. эргэх, гарах, хазайх, гажих.
СВОРА́ЧИВАТЬ II 1. өнхрүүлж зайлуулах, хажуу тийш болгох, сууринаас нь хөдөлгөх; 2. хажуу тийш гарах, гажих, эргэх.
СВОРА́ЧИВАТЬСЯ 1. хуйлрах, хуйлагдах, хуйлран эвхрэх, хумирах, этийх. 2. цагариглан хэвтэх, атирах; 3. бүлэгнэх, нөжрөх, бүрэлдэх, эздэх, язармагтах; 4. цомтох, багасах.
СВОРОТИ́ТЬ 1. өнхрүүлж зайлуулах, хажуу тийш болгох, сууринаас нь хөдөлгөх; 2. хажуу тийш гарах, гажих, эргэх; **~ с дороги** замаас хажуу тийш гарах.
СВОЯ́К баз, базаалин; **свояки** баз.
СВОЯ́ЧЕНИЦА хадам эгч, хүр охин дүү.
СВЫКА́ТЬСЯ,
СВЫ́КНУТЬСЯ дасах, занших, дасал болох; **~ с товарищами** нөхөдтэйгээ дасах.
СВЫСОКА́ ихэрхэн, дээрэлхэн, ихэрхэг, дээрэлхүү.
СВЫ́ШЕ 1. дээд газрын, дээрээс ирсэн; **по предписанию ~** дээд газрын тушаалаар; 2. гаруй, гаран илүү, хэтрүү; **~ ста человек** зуу гаруй хүн; **это ~ моих сил** энэ хирээс минь хэтрүү зүйл байна.
СВЯЗА́ННОСТЬ боогдол, тээршил, боогдолтой байх, тээртэй байх.
СВЯЗА́НН||ЫЙ 1. холбоотой, хэлхээтэй, уяатай, хүлээтэй; **~ые руки** хүлээтэй гар; 2. боодолтой, тээртэй.
СВЯЗА́ТЬ 1. залгах, уях, баглах, боох, хүлэх, хэлхэх; 2. холбох, холбоо тогтоох, барилдлагатай болгох; 3. боогдуулах, хаах, барих, бололцоогүй болгох, аргагүй болгох; 4. холбох, холбож үзэх, холбоог олох; **~ один вопрос с другим** нэг асуудлыг нөгөө асуудалтай нь холбох; 5. сүлжих; **~ чулки** оймс сүлжих.
СВЯЗА́ТЬСЯ 1. холбоо байгуулах, холбоо барих, харилцаа тогтоох, харилцах; 2. нийлэх, холбоотой болох; **не связывайся с ним** түүнтэй бүү нийл.
СВЯЗИ́СТ холбоочин.
СВЯЗИ́СТКА холбоочин эмэгтэй.
СВЯ́ЗКА I боолт, боодол, баглаа, хэлхээ, багц; **~ книг** нэг боодол ном; **~ ключей** хэлхээтэй түлхүүр; **~ паховая** цавины холбоос.
СВЯ́ЗКА II шөрмөс, шандас.
СВЯ́ЗКА III туслах үйл үг.
СВЯ́ЗНО эвтэйхэн найруулан, авцалдаатай; **говорить ~** эвтэйхэн найруулан хэлэх.
СВЯЗНО́Й холбоо баригч, холбоочин.
СВЯ́ЗНОСТЬ эвтэйхэн найруулга, авцалдаа.
СВЯ́ЗН||ЫЙ эвтэйхэн найруулгатай, авцалдаатай; **~ая речь** авцалдаатай үг.
СВЯЗУ́ЮЩ||ИЙ холбох; **~ее звено** холбох хэсэг.
СВЯ́ЗЫВАТЬ 1. залгах, уях, хүлэх, боох, баглах, хэлхэх; 2. холбох, холбоо тогтоох; 3. боогдуулах, хаах, барих, бололцоотой болгох, аргагүй болгох; 4. холбох, холбож үзэх; 5. сүлжих.
СВЯ́ЗЫВАТЬСЯ 1. холбоо байгуулах, харилцаа тогтоох, холбоо барих, харилцах; 2. нийлэх, холбоотой болох.
СВЯЗ||Ь 1. холбоо, барилдлага; **~ явлений** олон үзэгдлийн холбоо; **~ теории и практики** онол практик хоёрын холбоо; 2. холбоо, барилдлага, холбоо харилцаа; **дружеская ~** нөхрийн харилцаа, найзын барилдлага; **~и трудовые** ажил төрлийн холбоо; 3. эр эмийн холбоо; 4. **связи;** танил тал, хэлхээ холбоо; 5. харилцаа, харилцаа холбоо, холбоо; **телефонная ~** утсан харилцаа, телефон харилцаа; **воздушная ~** агаарын харилцаа; **мобильная ~** үүрэн телефоны харилцаа; 6. холбоо; *** в ~и с ростом производства и потребления** үйлдвэрлэл хэрэглээ хоёр өсөөний улмаас.
СВЯТА́Я ариун; **Святая Троица** Ариун гурвал.
СВЯТИ́ЛИЩЕ 1. сүм, дуган; 2. ордон; **~ науки** шинжлэх ухааны ордон.
СВЯ́ТО нандигнан **~ место пусто не бывает** ариун суудал эзэнгүй болдоггүй.
СВЯТ||О́Й 1. ариун, нандин; **~ долг** ариун үүрэг; **~ая троица** Ариун гурвал; 2. хутагт, гэгээн, богд; 3. хутагт, гэгээн; **~ая** хутагт эх, гэгээн эх.
СВЯТОТА́ТСТВО шүтээн бузарлалт.
СВЯТОТА́ТСТВОВАТЬ шүтээн бузарлах.
СВЯТО́ША хуурамч сүсэгтэн, сүсэгтний дүр үзүүлэгч.
СВЯТЫ́НЯ 1. шүтээн; 2. нандин зүйл, нандин эрдэнэ; **национальная ~** үндэсний нандин зүйл, нандин эрдэнэ.
СВЯЩЕ́ННИК христосын шашны лам.
СВЯЩЕННОДЕ́ЙСТВОВАТЬ 1. мөргөл хийх; 2. нандигнах.
СВЯЩЕ́НН||ЫЙ ариун, дархан, нандин; **~ая обязанность** ариун үүрэг.
СГИБ 1. нугалах; 2. нугалаа, үе.
СГИБА́ТЬ 1. нугалах, матах, тахийлгах; 2. бөгтийлгөх, бөгтөр болгох; 3. зоригийг нь мохоох, шантруулах, шалчийлгах.
СГИБА́ТЬСЯ 1. нугарах, матийх, тахийх; 2. бөгтийх, бөхийх.
СГИ́НУТЬ тонилох, далд орох, алга болох; **~ бесследно** оргүй алга болох.

СГЛА́ДИТЬ 1. тэгшлэх, толийлгох, арилгах; ~ **неровности** юмны өө арилгах; 2. зөөлрүүлэх, гайгүй болгох, мартагнуулах.

СГЛА́ДИ||ТЬСЯ 1. толийх, арилах; **морщинки на платье ~лись** хувцасны үрчлээ арилав; 2. зөөлрөх, гайгүй болох, мартагдах.

СГЛА́ЖИВАТЬ 1. тэгшлэх, толийлгох, арилах; 2. зөөлрүүлэх, гайгүй болгох, мартагдуулах.

СГЛА́ЖИВАТЬСЯ 1. толийх, арилах; 2. зөөлрөх, гайгүй болох, мартагдах.

СГЛА́ЗИТЬ гай учруулах, нүдний хор оруулах.

СГЛУПИ́ТЬ *тэнэглэх, тэнэг юм хийх.*

СГНИТЬ ялзрах, өмхийрөх, өмхрөх.

СГНОИ́ТЬ ялзрах, үжрүүлэх.

СГОВА́РИВАТЬСЯ 1. болзох, хэлцэх, тохирох; 2. үгээ ололцох, үг нэгдэх, үгсэх.

СГО́ВОР үгээ ололцох, үг нэгдэх, үгсэх.

СГОВОРИ́ТЬСЯ 1. болзох, хэлцэх, тохирох; 2. үгээ ололцох, үг нэгдэх, үгсэх; **с ним трудно ~** түүнтэй үгээ ололцоход бэрх.

СГОВО́РЧИВОСТЬ үгэнд оромтгой зан, хүний үгээр байх.

СГОВО́РЧИВЫЙ үгэнд оромтгой, хүний үгээр; ~ **человек** үгэнд оромтгой хүн.

СГОРА́НИ||Е шатах, шаталт; **двигатель внутреннего ~я** дотоод шаталтын хөдөлгүүр.

СГОРА́ТЬ 1. шатах, түлэгдэх; 2. шатаах, түлэх; 3. ялзрах, гутах; 4. нас барах, бие барах, нас нөгчих; 5. тэчъяадах, тэсч ядах, ядах.

СГО́РБИТЬ бөгтийлгөх, түгдийлгэх, тунтайлгах; ~ **спину** нуруугаа бөгтийлгөх.

СГО́РБИТЬСЯ бөгтийх, түгдийх, нуруугаа бөгтийлгөх.

СГО́РБЛЕННЫЙ бөгтөр, бөгтийсөн.

СГОРЕ́||ТЬ 1. шатчих, түлэгдэх, ноцож дуусах; **дом ~л от удара молнии** аянга бууж байшин шатжээ; 2. шатаах, түлэх; 3. ялзрах, гутах; 4. нас барах, бие барах, нас нөгчих; 5. тэчъяадах, тэсч ядах, ядах; ~ **со стыда** ичиж үхэх шахах.

СГОРЯЧА́ түргэн дундаа, халуун дээрээ, уурандаа; ~ **сказать дерзость** уурандаа ярдаглах.

СГРЕБА́ТЬ 1. хамах, тармах; 2. хамж хаях, малтаж хаях; 3. хаман авах, тэврэх.

СГРЕСТИ́ 1. хамах, тармах; ~ **сено граблями** тармууруар өвс тармах; 2. хамж хаях, малтаж хаях; ~ **снег с крыши** дээврийн цас хамаж хаях; 3. хаман авах, тэврэх.

СГРУ́ДИТЬСЯ овоорох, бөөгнөрөх, шавах; ~ **у входа** үүдэнд шавах.

СГРУЖА́ТЬ,

СГРУЗИ́ТЬ ачаа буулгах.

СГРУППИРОВА́ТЬ бөөмнөрүүлэх, бүлэг болгох, ангилах.

СГРУППИРОВА́ТЬСЯ бөөмнөрөх, бүлэг болох, цугларах.

СГРЫЗТЬ цөмөх, мэрэх, цөмж дуусах, мэрж дуусах.

СГУБИ́ТЬ үхүүлэх, алах.

СГУСТИ́ТЬ 1. өтгөрүүлэх, өтгөн болгох, агшаах, аргуулах; ~ **масло** тос өтгөрүүлэх; 2. хүндрүүлэх, бэрхтэй болгох; * ~ **краски** дөвийлгөх, дэндүүлэх.

СГУСТИ́||ТЬСЯ 1. өтгөрөх, өтгөн болох, агших, аргах, зузаарах; **тучи ~лись** үүл зузаарав; 2. улам харлах, бараантах; 3. хүндрэх, бэрх болох.

СГУ́СТОК бүлэн, нөж, бөөм.

СГУЩА́ТЬ 1. өтгөрүүлэх, өтгөн болгох, агшаах, аргуулах; 2. хүндрүүлэх, бэрхтэй болгох.

СГУЩА́ТЬСЯ 1. өтгөрөх, өтгөн болох, агших, аргах, зузаарах; 2. улам харлах, бараантах; 3. хүндрэх, бэрх болох.

СГУЩЁНН||ЫЙ өтгөрүүлсэн, аргуун, гашуун; ~**ое молоко** өтгөрүүлсэн сүү, ариг сүү.

СДА́БРИВАТЬ *амт оруулах, амтлах.*

СДАВА́ТЬ 1. шилжүүлэх, тушаах, хүлээлгэн өгөх, өгөх, олгох; 2. хөлслөх, хөлслөн өгөх, буцааж өгөх; 3. хуваах, түгээх; 4. амжилттай шалгуулах; 5. алдах, бууж өгөх.

СДАВА́ТЬСЯ I 1. дагаж орох, бууж өгөх, дагах; 2. орох, автах, зөвшөөрөх; 2. өртөх, хөлслөгдөх.

СДАВА́ТЬСЯ II санагдах, бодогдох; **мне сдаётся, что он прав** түүний зөв гэж санана.

СДАВИ́ТЬ шахах, базах, чанга атгах; ~ **горло** хоолой базах.

СДА́ВЛЕНН||ЫЙ шахсан, бөглүү, дорой, сул; **говорить ~ым голосом** шахсан хоолойгоор дугарах; ~**ая форма** хавчгар хэлбэр.

СДА́ВЛИВАТЬ дарах, шахах, базах, чанга атгах.

СДА́ТЧИК шилжүүлэгч, тушаагч, хүлээлгэн өгөгч.

СДАТЬ 1. шилжүүлэх, тушаах, хүлээлгэн өгөх, өгөх, олгох; ~ **вещи на хранение** юм хадгалуулахаар өгөх, юм хадгалуулах; 2. хөлслөх, хөлслөн өгөх; ~ **дачу** зуслан хөлслөх; 3. хариулах, хариулж өгөх, буцааж өгөх; 4. хуваах, түгээх; ~ **карты** хөзөр хуваах; 5. амжилттай шалгуулах; ~ **экзамен** шалгалтаа амжилттай өгөх; 6. алдах, бууж өгөх; ~ **крепость** цайз алдах.

СДА́ТЬСЯ 1. бууж өгөх, дагах, дагаж орох; **не ~ врагу** дайсанд бууж өгөхгүй; 2. орох, автах, зөвшөөрөх; ~ **на просьбы** гуйсныг нь зөвшөөрөх.

СДА́Ч||А 1. *шилжүүлэх, тушаах, буцаах, хариулах;* 2. *мөнгөний* хариулт, хариулт мөнгө; * **дать ~у** хариугаа авах, хариу цохилт өгөх; **получить ~и** хариу цохилт хүлээх.

СДВА́ИВАТЬ давхарлах, хослох.

СДВА́ИВАТЬСЯ давхарлагдах.

СДВИГ 1. хөдөлгөх, шилжүүлэх; 2. өөрчлөлт, дэвжилт; 3. сууриас хөдлөх.

СДВИГА́ТЬ 1. хөдөлгөх, зайлуулах, шилжүүлэх, тийш нь болгох; 2. ойртуулах, нийлүүлэх; 3. зангидах.

СДВИГА́ТЬСЯ 1. хөдлөх, зайлах, шилжих, тийш болох; 2. ойртох, нийлэх.

СДВИ́НУТЬ 1. хөдөлгөх, зайлуулах, шилжүүлэх, тийш нь болгох; 2. ойртуулах, ойр болгох, нийлүүлэх; ~ **два стола** хоёр ширээ нийлүүлэх; 3. зангидах; ~ **брови** хөмсөг зангидах.

СДВИ́НУТЬСЯ 1. хөдлөх, зайлах, шилжих, тийш болох; ~ **с места** байрнаасаа хөдлөх; 2. ойртох, нийлэх.

СДВОИ́ТЬ давхарлах, хослох.

СДВОИ́ТЬСЯ давхарлагдах.

СДЕ́ЛА||ТЬ 1. хийх, үйлдэх; ~ **по-своему** өөрийнхөөрөө үйлдэх; ~ **ошибку** алдаа хийх, алдах; 2. хийх, үйлдэх, дарлах, бүтээх; * **сказано — ~но** хэлсэн үгэндээ хүрэх.

СДЕ́ЛА||ТЬСЯ болох; ~ **писателем** зохиолч болох; **с ней ~лось дурно** түүний дотор муухай болов.

СДЕ́ЛК||А хэлцэл, хэлэлцээр; **торговая ~** худалдааны хэлцэл; **заключить ~у** хэлэлцээр байгуулах, хэлэлцээ хийх; ~, **не противоречащая закону** хуульд үл харшлах хэлцэл; ~, **совершённая под условием** болзол тавьж хийсэн хэлцэл; **притворная ~** дүр үзүүлэн хийсэн хэлцэл; ~ **прикрытия** өөр хэлцлийг халхавчлах, зорилгоор хийсэн хэлцэл; ~, **совершённая под влиянием серьёзного заблуждения** ноцтой төөрөгдлийн улмаас хийсэн хэлцэл; ~, **совершённая под *влиянием обмана (мошенничества)*** хууран мэхэлж хийсэн хэлцэл; ~, **совершённая под влиянием насилия** хүч хэрэглэж хийсэн хэлцэл.

СДЕ́ЛЬНО хийснээрээ хөлс авахаар; **работать ~** хийснээрээ авахаар ажиллах.

СДЕ́ЛЬН||ЫЙ хийснээр нь хөлс олгох; **~ая оплата труда** хийснээр нь олгох хөлс.
СДЕ́ЛЬЩИНА хийснээр нь олгох ажил.
СДЁРГИВАТЬ хуулах, хуу татах.
СДЕ́РЖАННОСТЬ даруу зан, төлөв авир.
СДЕ́РЖАННЫЙ даруу, төлөв, даруу зантай; **~ человек** даруу хүн; **~ ответ** төлөв хариу.
СДЕРЖА́ТЬ 1. тогтоох, зогсоох, татах; **~ лошадей** морьдынхоо амыг татах; 2. барих, татах, дарах; **~ себя** биеэ барих; **~ гнев** уураа дарах; 3. хүрэх, биелүүлэх; **~ обещание** амласандаа хүрэх.
СДЕРЖА́||ТЬСЯ биеэ барих, тэсэх; **он ~лся и промолчал** тэр хүн биеэ бариад дуугарсангүй; **едва мог ~ от слёз** уйлалгүй арай гэж тэсэв.
СДЕ́РЖИВАТЬ 1. тогтоох, зогсоох, татах; 2. барих, дарах, татах; 3. хүрэх, биелүүлэх.
СДЕ́РЖИВАТЬСЯ биеэ барих, тэсэх.
СДЁРНУТЬ хуулах, хуу татах; **~ одеяло с кого-либо** хүний хөнжил хуу татах.
СДИРА́ТЬ хуулах, өвчих, ховхлох, шулах.
СДО́БА 1. багсарга; 2. багсаргатай талх.
СДО́БНЫЙ багсаргатай; **сдобное тесто** багсаргатай зуурсан гурил.
СДО́БРИТЬ амт оруулах, амтлах.
СДОБРОВА́ТЬ өөдлөх; **ему не ~** тэр хүн өөдлөхгүй.
СДО́ХНУТЬ мажийх, үхэх.
СДРУЖИ́ТЬ найзлуулах, нөхөрлүүлэх, анд болгох, найзлах, нөхөрлөх, анд болох, ижилсэх.
СДРУЖИ́ТЬСЯ найзлах, нөхөрлөх, анд болох, ижилших.
СДУВА́ТЬ үлээх, үлээж авах, үлээж унагах.
СДУ́НУТЬ үлээгээд авах, үлээчхэх.
СДУ||ТЬ үлээх, үлээж унагах, үлээж авах; **ветер ~л с дерева завядшие листья** салхи үлээж модны хатсан навчсыг унагав.
СЁ то да ~ энэ тэр; **ни то, ни ~** өөх ч биш, булчирхай ч биш; **ни с того, ни с сего** зөв зүгээр байтал, юу гээд ч юм; **о том. о сём** энэ тэрийг.
СЕА́НС ээлж, гаралт, гарах, үзүүлэх, угсрах; **~ одновременной игры в шахматы** олон хүнтэй нэг зэрэг шатар тоглож үзүүлэх.
СЕБЕ́ л, чинь, нь; **идёт, ничего ~ не замечая** юм ч анзаарахгүй явж л байна; *** ничего ~** яая гэх вэ дээ, зүгээр дээ; **так ~** дунд зэрэг, тиймхэн, барагтайхан.
СЕБЕСТО́ИМОСТ||Ь өөрийн өртөг; **снижение ~и** өөрийн өртгийг хямдруулах.
СЕБЯ́ 1. өөрийгөө, биеэ өөртөө, биедээ, - аа *(- ээ, - оо, - өө);* **знать самого ~** өөрийгөө мэдэх; **пойти к себе** гэртээ харих; 2. **собою;** царай, нүүр царай, өнгө; **она хороша собою** тэр эмэгтэй царай сайтай; *** вне ~** ухаан алдан; **к себе** а) өөр лүүгээ, бие тийшээ; **дверь отворяется к себе** хаалга өөр лүү тань нээгдэнэ, хаалгыг бие тийшээ татагтун; б)гэртээ; **не по себе** дотор аягүй болох, эвгүй байх; **от ~** а)цаашаа; **дверь отворяется от ~** хаалга цаашаа нээгдэнэ; 3. өөрөөсөө, өөрийн зүгээс, өөрөө; **по себе** а)чинээгээрээ, хирдээ таарсан, өөртөө тохирсон; б)өөрийнхөө тухай; **оставить о себе добрую память** өөрийнхөө тухай сайн дурсамж үлдээх; **прийти в ~** сэхээ орох; **про ~** аман дотроо, дотроо; **себе на уме** дотроо бодолтой, цаанаа бодолтой; **сам по себе** өөрөө, дангаараа.
СЕБЯЛЮБИ́ВЫЙ амиа бодсон, хар амиа хичээсэн.
СЕБЯЛЮ́БИЕ амиа бодох, хар амиа хөөх.
СЕВ тарих, тариалах, тарилга.
СЕ́ВЕР хойт зүг, хойно, умар; **путешествие на ~** умар зүг жуулчлах.
СЕ́ВЕРНЫЙ хойт, хойт зүгийн, умард, умар зүгийн; **~ полюс** Умард туйл; **~ ветер** умар зүгийн салхи.
СЕ́ВЕРО-ВОСТО́К зүүн хойт зүг, умар дорно.
СЕ́ВЕРО-ВОСТО́ЧНЫЙ зүүн хойт зүгийн, умар дорнын.
СЕ́ВЕРО-ЗА́ПАД, баруун хойт зүг, умар өрнө.
СЕ́ВЕРО-ЗА́ПАДН||ЫЙ, баруун хойт зүгийн, умар өрнийн; **~ая область** баруун хойт муж.
СЕВЕРЯ́НИН умрын хүн, хойт орны хүн.
СЕВЕРЯ́НКА умрын эмэгтэй,хойт орны эмэгтэй.
СЕВООБОРО́Т сэлгэн тарих.
СЕВРЮ́ГА цоохор загас *(нэг зүйлийн хилэм).*
СЕВРЮ́ЖИЙ цоохор загасны.
СЕГМЕ́НТ хэсэг.
СЕГО́ДНЯ 1. өнөөдөр, энэ өдөр, өнөө; **~ утром** өнөө өглөө, энэ өглөө; **~ вечером** өнөө орой, энэ үдэш; 2. өнөө, өнөөдөр, одоо; 3. өнөөдөр, өнөөдрийн өдөр; *** не ~ — завтра** өнөө маргаашгүй, хэзээ хэзээгүй; **приедет не ~ — завтра** өнөө маргаашгүй ирнэ.
СЕГО́ДНЯШН||ИЙ өнөөдрийн, энэ өдрийн, өнөө, өнөөгийн; **с ~его дня** энэ өдрөөс, өнөөгийн өдрөөс.
СЕДА́ЛИЩЕ өгзөг.
СЕДА́ЛИЩН||ЫЙ өгзгийн; **~ая дуга** өгзгийн нум.
СЕДЁЛКА шоохой, тэрэгний эмээл.
СЕДЕ́ТЬ бууралтах, буурал орох, үс цайх.
СЕДИНА́ буурал, онгон үс; **~ в бороду, бес в ребро** бууралтсан хойно хүүхэн эргүүлэх.
СЕДЛА́ТЬ эмээллэх, эмээл тохох.
СЕДЛО́ эмээл.
СЕДЛОВИ́НА нахид, хөтөл.
СЕДОБОРО́ДЫЙ буурал сахалтай; **~ старик** буурал сахалтай өвгөн.
СЕДОВОЛО́СЫЙ буурал үстэй, буурал толгойтой, буурал.
СЕД||О́Й 1. буурал; **~ая борода** буурал сахал; 2. буурал, цагаан; **~ туман** цагаан манан; *** до ~ых волос дожить** буурал болтлоо наслах; **~ая старина** буурал эртний үе.
СЕДО́К 1. хөлсний тэргэнд суугч; 2. морьтой хүн.
СЕДЬМ||О́Й долдугаар, долоо дахь, долооны, долоон; *** быть на ~ом небе** магнай хагартал баярлах.
СЕЗО́Н 1. улирал; **одеться по ~у** улиралд тааруулж хувцаслах; **~ отопительный** халаалтын улирал; 2. үе, цаг, улирал; **летний спортивный ~** зуны спортын үе.
СЕЗО́ННИК улирлын ажилчин.
СЕЗО́НН||ЫЙ улирлын; **~ые работы** улирлын ажил.
СЕЙ энэ, эдүгээ, өнөө; **при сём** үүний хамт; **за сим** тэгээд; **на ~ раз** энэ удаа; **до сего времени, до сих пор** эдүгээ хүртэл; **сию минуту, сию секунду** одоохон, даруйхан.
СЕЙМ чуулган, сейм.
СЕЙСМИ́ЧЕСК||ИЙ газар хөдлөлтийн, газар хөдлөлтөд хамаарагдах; **~ая область** газар хөдлөлийн муж.
СЕЙСМИ́ЧНОСТЬ газар хөдлөл.
СЕЙСМО́ГРАФ газар хөдлөлтийн тэмдэглүүр.
СЕЙСМОГРА́ФИЯ сейсмограф.
СЕЙСМО́ЛОГ сейсмологч.
СЕЙСМОЛО́ГИЯ сейсмологи, газар хөдлөхийг судлах судлал.
СЕЙФ мөнгөний авдар, үнэтний авдар, үл шатах авдар.
СЕЙЧА́С 1. одоо, өнөө, энэ үед; **~ я занят** би одоо чөлөөгүй байна; 2. одоохон, даруйхан, мөд; **~ приду** одоохон ирнэ; 3. саяхан, тун сая; 4. авсаар, дороо.
СЕКА́Ч цавчуур.
СЕКВЕ́СТР ашиглахыг хорих.

СЕКВЕСТРА́ЦИЯ *мед.* ховхрол.
СЕКВЕСТРОВА́ТЬ хөрөнгө ашиглахыг хорих.
СЕКИ́РА алман сүх, балт.
СЕКРЕ́Т 1. нууц; **держать в ~е** нууц байлгах; 2. нууц, нууц арга, шалтгаан; **~ успеха** амжилтын шалтгаан; 3. далд оньс, нууц оньс; **замок с ~ом** далд оньстой цоож; * **~ Полишинеля** далд атаа.
СЕКРЕ́Т I харуул; **назначить бойцов в ~** байлдагчдыг харуулд томилох.
СЕКРЕ́Т II шүүрс.
СЕКРЕТАРИА́Т 1. нарийн бичгийн дарга нарын газар; 2. нарийн бичгийн дарга нар.
СЕКРЕТА́РСКИЙ нарийн бичгийн даргын; **~ пост** нарийн бичгийн даргын тушаал.
СЕКРЕТА́РСТВО нарийн бичгийн даргын үүрэг.
СЕКРЕТА́РСТВОВАТЬ нарийн бичгийн дарга байх.
СЕКРЕТА́РЬ нарийн бичгийн дарга, чухалч; **~ обкома** мужийн намын хорооны нарийн бичгийн дарга; **учёный ~ института** хүрээлэнгийн эрдэмтэн нарийн бичгийн дарга.
СЕКРЕ́ТНИЧАТЬ аминчлах, нууж ярих, шивнэлдэх.
СЕКРЕ́ТНО нууц, нууцаар, далд, далдуур; **сообщить ~** далдуур мэдэгдэх.
СЕКРЕ́ТНОСТЬ нууц байх; **~ поручения** нууц даалгавар.
СЕКРЕ́ТНЫЙ нууц, далд; **~ разговор** нууц яриа.
СЕКРЕТООБРАЗОВА́НИЕ *мед.* шүүрлийн үүсэл.
СЕКРЕ́ЦИ||Я шүүрэх, шүүрэл; **железа внутренней ~и** дотуур шүүрлийн булчирхай.
СЕКС бэлгийн харьцаа, секс, энгэр зөрүүлэх; **никогда не упускай случая заняться ~ом или выступить по ТВ** *(Гор Видал)* энгэр зөрүүлэх, телевизээр үг хэлэх боломжийг хэзээ ч алдаж болохгүй *(Гор Видал)*.
СЕКСОДРО́М энгэр зөрүүлэхэд зориулсан ор.
СЕ́КТА 1. шашны бүлэглэл; 2. явцуу бүлэглэл.
СЕКТА́НТСКИЙ 1. шашны бүлэглэлийн; 2. явцуу бүлэглэлийн.
СЕКТА́НТСТВО 1. шашны бүлэглэл; 2. явцууран бүлэглэх.
СЕ́КТОР 1. тасаг, хэлтэс, сектор; 2. салбар; **частный ~** хувийн салбар.
СЕКУЛЯРИЗА́ЦИЯ сүм хийдийн хөрөнгийг хураах.
СЕКУЛЯРИЗИ́РОВАТЬ,
СЕКУЛЯРИЗОВА́ТЬ сүм хийдийн хөрөнгийг улсад хураах.
СЕКУ́НД||А 1. секунд, хором; 2. хоромхон, хоромхон зуур; **подожди одну ~у** хоромхон хүлээ; 3. хоёрц.
СЕКУНДА́НТ 1. гэрчлэн зуучлагч; 2. зуучлан туслагч.
СЕКУ́НДН||ЫЙ секундын, хормын; **~ая стрелка** секундын зүү.
СЕКУНДОМЕ́Р секунд хэмжүүр, хором хэмжүүр.
СЕКЦИО́ННЫЙ 1. салбарын, тасгийн, бүлгийн, секцийн; 2. хэсэглэлтэй, хэсэглэлийн; **~ котёл** хэсэглэлтэй тогоо.
СЕКУ́ЩАЯ огглогч.
СЕ́КЦИЯ 1. салбар, тасаг, бүлэг, секци; **работа по ~м на научной конференции** эрдэм шинжилгээний бага хурлын салбаруудад явуулсан ажил; 2. хэсэглэл; **~ парового котла** уурын тогооны хэсэглэл.
СЕЛЁДКА май загас; **копчёная ~** утсан май загас.
СЕЛЁДОЧНЫЙ май загасны; **~ запах** май загасны үнэр.
СЕЛЕЗЁНКА дэлүү.
СЕЛЕЗЁНОЧНИК *бот.* алтан бөөр.
СЕ́ЛЕЗЕНЬ эр нугас.
СЕЛЕКЦИОНЕ́Р шигшин сайжруулагч, сонгон үржүүлэгч.
СЕЛЕКЦИО́НН||ЫЙ сонгон үржүүлэх, шигшин сайжруулах; **~ая работа** сонгон үржүүлэх ажил.
СЕЛЕ́КЦИЯ шилэлт, сонгон үржүүлэх.
СЕЛЕ́НИЕ суурин газар, гацаа.
СЕ́ЛИ уруй.
СЕЛИ́ТРА догшин шүү.
СЕЛИ́ТРЕННЫЙ догшин шүүний.
СЕЛИТРЯ́НКА *бот.* хармаг.
СЕЛИ́ТРЯН||ЫЙ догшин шүүний; **~ая кислота** догшин шүүний хүчил.
СЕЛИ́ТЬ суурьшуулах, нутаглуулах, суулгах.
СЕЛИ́ТЬСЯ суурьших, нутаглах суух.
СЕЛИ́ЩЕ бууц.
СЕЛО́ суурин.
СЕЛЬДЕРЕ́Й цоохор майлз.
СЕЛЬД||Ь май загас; * **как ~и в бочке** чигжээстэй.
СЕЛЬКО́Р *(сельский корреспондент)* хөдөөгийн сурвалжлагч.
СЕЛЬМА́Г *(сельский магазин)* хөдөөгийн дэлгүүр.
СЕ́ЛЬСК||ИЙ хөдөөгийн, тосгоны, хөдөө; **~ое хозяйство** хөдөө аж ахуй; **~ житель** хөдөөний хүн.
СЕЛЬСКОХОЗЯ́ЙСТВЕНН||ЫЙ хөдөө аж ахуйн; **~ая выставка** хөдөө аж ахуйн үзэсгэлэн.
СЕЛЬСОВЕ́Т *(сельский совет)* тосгоны зөвлөл.
СЕЛЯ́НИН тариачин.
СЕЛЯ́НКА тариачин эмэгтэй, тариачин эхнэр, тариачин эм.
СЕМА́НТИКА 1. утга зүй; 2. үг хэллэгийн утга.
СЕМАНТИ́ЧЕСКИЙ утга зүйн, *(үг хэллэгийн)* утгын.
СЕМАФО́Р дохиолуур.
СЁМГА хульт загас.
СЕМЕ́ЙН||ЫЙ 1. гэр бүлтэй; **~ человек** гэр бүлтэй хүн; 2. гэр бүлийн, ар гэрийн, гэр зуурын; **~ое положение** гэр бүлийн байдал, гэр бүлтэй эсэх; **по ~ым обстоятельствам** гэр бүлийн байдлын шалтгаанаар, ар гэрийн гачигдлаар; 3. далдуур үгсэн, бие биеэ хаацайлах.
СЕМЕ́ЙСТВЕННОСТЬ 1. гэрсэг байх, гэр бүлсэг байх, гэр бүлдээ хайртай байх; 2. нууцгай үгсэх, бие биеэ хаацайлах.
СЕМЕ́ЙСТВЕННЫЙ 1. гэрсэг, гэр бүлсэг, гэр бүлдээ хайртай; **~ человек** гэрсэг хүн; 2. далдуур үгсэн, бие биеэ хаацайлах.
СЕМЕ́ЙСТВ||О 1. гэр бүл, гэр, айл өрх, айл гэр; **отец ~а** айлын эцэг хүн; 2. нам; **~ кошачьих** мигуйн нам.
СЕМЕНА́ үр, үр хөрөнгө, хөрөнгө үр, хөрөнгө.
СЕМЕНИ́ТЬ шожиг шожиг алхлах.
СЕМЕННИ́К 1. хөрөнгө үрийн ургамал; 2. төмсөг, хушга, бөөсгий.
СЕМЕНН||О́Й 1. *хөрөнгө үрийн* **~ фонд**, хөрөнгө үрийн хөмрөг; 2. үрийн дуслын; **~ая жидкость** үрийн шингэн; **~ые железы** үрийн булчирхай.
СЕМЕНОВО́Д хөрөнгө үр таригч.
СЕМЕНОВО́ДСТВО хөрөнгө үр тарих.
СЕМЕНОВО́ДЧЕСКИЙ хөрөнгө үрийн, хөрөнгө үр тарих.
СЕМЁРКА 1. долоо; 2. долоон, долоот, долдугаар; **~ пик** гилийн долоо.
СЕ́МЕРО долоон, долуулаа; **~ ребят** долоон хүүхэд; * **~ одного не ждут** долуулаа ганц хүнийг хүлээдэггүй, цөөнх нь олонхийгоо дагадаг.
СЕМЕ́СТР хагас жил.
СЕМЕСТРО́В||ЫЙ хагас жилийн; **~ые зачёты** хагас жилийн шүүлэг.
СЕ́МЕЧК||О 1. бяцхан үр, үрхэн; 2. наран цэцгийн үр; **грызть ~и** наран цэцгийн үр цөмөх.
СЕМИВЁРСТНЫЙ *долоон мод* газрын..
СЕМИДЕСЯТИЛЕ́ТИЕ 1. далан жил, далан нас; 2. далан жилийн ой.
СЕМИДЕСЯТИЛЕ́ТНИЙ далан жилийн, далан насны, далан настай, далтай; **~ юбилей** далан насны ой.

СЕМИДЕСЯ́ТЫЙ далдугаар, далдахь, далны, далан.
СЕМИКЛА́ССНИК долдугаар ангийн сурагч.
СЕМИКРА́ТНЫЙ долоо дахин их, долоо нугалсан, долоон удаагийн.
СЕМИЛЕ́ТНИЙ 1. долоон жилийн; 2. долоон настай, долоотой; ~ **мальчик** долоотой хүү.
СЕМИНА́Р семинар, түр сургууль.
СЕМИНАРИ́СТ 1. семинарийн сурагч, тусгай дунд сургуулийн сурагч; 2. семинар төгссөн хүн.
СЕМИНА́РИЯ семинар, тусгай дунд сургууль; **духовная** ~ шашны семинари, шашны тусгай дунд сургууль.
СЕМИНА́РСК||ИЙ семинарын; **~ое занятие** семинарын хичээл.
СЕМИТО́ЛОГ семитч.
СЕМИТОЛО́ГИЯ семитийн судлал.
СЕМИ́ТЫ семит хэлтнүүд *(араб, еврей)*.
СЕМИЧАСОВО́Й 1. долоон цагийн; 2. долоон цагийн, долоон цагт ирэх *(гарах)*.
СЕМНА́ДЦАТЫЙ арван долдугаар, арван долоо дахь, арван долооны.
СЕМНА́ДЦАТЬ арван долоо.
СЕМЬ долоо; ~ **чудес света** ертөнцийн долоон гайхамшиг; ~ **высших благоденствий** *(средств)* арга дээд долоон *(богатство, соблюдение обета, отвращение от материального, чувство стыда, послушание, подаяние, мудрость)* элбэг, баян,
СЕ́МЬДЕСЯТ дал.
СЕМЬСО́Т долоон зуу.
СЕ́МЬЮ долоон, долоогоор үржүүлээд.
СЕМЬ||Я́ гэр бүл, айл өрх, айл гэр; **глава ~и** өрхийн тэргүүлэгч.
СЕМЬЯНИ́Н гэр бүлч хүн.
СЕ́МЯ 1. үр; 2. үр хөрөнгө, хөрөнгө үр, хөрөнгө; 3. хөрөнгө үр, хөрөнгө; ~ **раздора** хэрүүлийн хөрөнгө; 4. үр, дусал.
СЕНА́Т сенат.
СЕНА́ТОР сенатч, сенатын гишүүн.
СЕНА́ТОРСКИЙ сенатчийн, сенатын гишүүний.
СЕНА́ТСК||ИЙ сенатын; **~ая комиссия** сенатын комисс.
СЕ́НИ пин.
СЕННИ́К өвсний саравч, пин.
СЕННО́Й өвсний; ~ **сарай** өвсний саравч.
СЕ́Н||О өвс; **охапка ~а** тэвэр өвс; **косить** ~ өвс хадах.
СЕНОВА́Л өвсний пин.
СЕНОЗАГОТО́ВКИ өвс бэлтгэл, өвс бэлтгэх.
СЕНОКО́С 1. өвс хадах; 2. өвс хадах үе, хадлангийн үе, хадлан.
СЕНОКОСИ́ЛКА өвсний машин, хадуур машин.
СЕНОКО́СН||ЫЙ хадлангийн, өвсний; **~ая пора** хадлангийн үе.
СЕНОКОШЕ́НИЕ өвс хадах.
СЕНОУБО́РКА өвс хураах.
СЕНОУБО́РОЧНЫЙ өвс хураах, өвс хураадаг.
СЕНСАЦИО́ННОСТЬ гайхал төрүүлэх, гайхалтай явдал, шуугиан болох.
СЕНСАЦИО́ННЫЙ гайхал төрүүлсэн, гайхуулсан, шуугиан болсон.
СЕНСА́ЦИ||Я 1. олны гайхал, гайхуулах; **вызвать ~ю** олны гайхал төрүүлэх; 2. гайхалтай явдал, шуугиан; **газетная** ~ сонины шуугиан.
СЕ́НСОРН||ЫЙ мэдрэхүй; **~ая реакция** мэдрэхүй урвал.
СЕНСУАЛИ́ЗМ сенсуализм.
СЕНСУАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ сенсуалист.
СЕНСУА́ЛЬНЫЙ хүртэхүйд тулгуурласан, мэдрэлийн.
СЕНТЕ́НЦИЯ сургааль, сургамжийн үг.
СЕНТИМЕНТАЛИ́ЗМ 1. сентиментализм, уян сэтгэлийн ёс; 2. уян сэтгэл, уяран гуниглах, нялуун зан.
СЕНТИМЕНТАЛИ́СТ сентименталист, уян сэтгэлийн ёсыг баримтлагч.
СЕНТИМЕНТА́ЛЬНИЧАТЬ 1. уярах, уяран гуниглах, гуниглах, нялуурах, нялуун загнах; 2. зөөлөн байх, аргадах, өөгшүүлэх.
СЕНТИМЕНТА́ЛЬНОСТЬ уян сэтгэл, нялуун зан.
СЕНТИМЕНТА́ЛЬНЫЙ 1. сентиментализмыг баримталсан, уян сэтгэлийн ёсыг баримталсан; 2. уян сэтгэлийн, уян, нялуун.
СЕНТЯ́БРЬ есдүгээр сар.
СЕНТЯ́БРЬСКИЙ есдүгээр сарын.
СЕНЬ нөмөр, өмөг; **под ~ю деревьев** модны нөмөрт; **под ~ю закона** хуулийн өмөгт.
СЕНЬО́Р 1. сеньор, засаг ноён; 2. ноён.
СЕПАРАТИ́ЗМ салгах үзэл.
СЕПАРАТИ́СТ салгах үзэлтэн.
СЕПАРАТИ́СТСКИЙ салгах үзлийн.
СЕПАРА́ТНЫЙ салангад, бусдаас тасархай; ~ **договор** салангад гэрээ.
СЕПАРА́ТОР 1. ялгуур; 2. сүүний машин.
СЕ́ПСИС үжил.
СЕПТИЦЕМИ́Я цус үжих.
СЕ́РА 1. хүхэр; 2. хулхи; ~ **ушная** хулхи.
СЕРБ серб хүн.
СЕ́РБКА серб эмэгтэй.
СЕ́РБСКИЙ серб, сербийн; ~ **язык** серб хэл.
СЕРВИ́З бүрэн, иж, хэрэгсэл, иж бүрэн, сав; **обеденный** ~ хоолны иж бүрэн хэрэгсэл.
СЕРВИРО́ВАТЬ ширээ засах.
СЕРВИРО́ВКА 1. ширээ засах; 2. зассан ширээ.
СЕ́РВИС үйлчилгээ.
СЕРДЕ́ЧНИК I зүрхэвч.
СЕРДЕ́ЧНИК II 1. зүрхний өвчтэй хүн; 2. зүрхний эмч; 3. *бот.* зууч.
СЕРДЕ́ЧНО чин зүрхнээс, үнэн голоос, элэгсэг, дотно; **отнестись к кому-либо** ~ хүнтэй дотно байх.
СЕРДЕ́ЧНОСТЬ элэгсэг байх, дотно байх.
СЕРДЕ́ЧН||ЫЙ 1. зүрхний; **~ые мышцы** зүрхний булчин; **~ая аритмия** зүрхний хэм алдагдах; 2. дотнын, зүрхний, элэг зүрхний; ~ **друг** элэг зүрхний нөхөр; 3. чин зүрхний, үнэн сэтгэлийн; ~ **привет** үнэн сэтгэлийн баяр; 4. янагийн, дурлалын; **~ая тайна** янагийн нууц; 5. ялдам зантай; ~ **человек** ялдам зантай хүн.
СЕРДИ́ТО ууртай, хилэгнэн; ~ **закричать** ууртай хашгирах; *** дёшево и** ~ хямдхан боловч тов хийсэн.
СЕРДИ́ТЫЙ 1. ууртай, хилэнтэй; ~ **взгляд** хилэнтэй харц; 2. хатуу, час хийсэн; ~ **мороз** час хийсэн хүйтэн.
СЕРДИ́ТЬ уурлуулах, уур хүргэх, хилэн төрүүлэх.
СЕРДИ́ТЬСЯ уурлах, уур хөдлөх, хилэн төрөх.
СЕРДОБО́ЛЬНЫЙ өрөвч сэтгэлтэй, өр зөөлөн.
СЕРДОЛИ́К мана, чон.
СЕ́РДЦ||Е 1. зүрх; ~ **бьётся** зүрх цохилно; **порок ~а** зүрхний гэм гажиг; 2. өр, өрөвч сэтгэл; **у него доброе** ~ өр нимгэн хүн; 3. зүрх, сэтгэл; ~ **трепещет от радости** баярласандаа зүрх догдолно; 4. дурлал, сэтгэл, зүрх; **покорить чьё-либо** ~ хүний сэтгэлийг булаах; *** положа руку на** ~ илэн далангүй; **золотое** ~ сайхан сэтгэл; **каменное** ~ чулуун зүрх, хатуу сэтгэл; **всем ~ем, от всего ~а** чин зүрхнээс, чин сэтгэлээс; **от чистого ~а** үнэн зүрхнээс, үнэн голоос; **по ~у** сэтгэлд зохих; **не лежит** ~ **к нему** тэр сэтгэлд нийцэхгүй байна; **принять что-либо близко**

к ~у сэтгэл хөдлөх; **с ~ем** уурлан; **~ не на месте** сэтгэл зовох; **скрепя ~** дуртай дургүй, дурамжхан; **берёт за ~** сэтгэл хөдөлгөн, элэг өвтгөнө; **отлегло от ~а** дотор уужрав; **упало ~** үнхэлцэг хагарах шахлаа.

СЕРДЦЕБИЕ́НИЕ зүрх цохилох, зүрх дэлсэх.

СЕРДЦЕВИ́ДНЫЙ зүрх хэлбэртэй, үнхэлцэг хэлбэртэй.

СЕРДЦЕВИ́НА гол, туурцаг.

СЕРДЦЕЕ́Д эм хүний сэтгэлийг булаагч.

СЕРЕБРИ́СТОСТЬ 1. мөнгөлөг өнгө, мөнгөн цагаан; 2. жингэнэх.

СЕРЕБРИ́СТЫЙ 1. мөнгөлөг, мөнгөн цагаан; **~ свет луны** сарны мөнгөн цагаан гэрэл; 2. жингэнэм, жингэнэсэн; **~ голосок** жингэнэм хоолой.

СЕРЕБРИ́ТЬ мөнгөлөх; **~ ложку** халбага мөнгөлөх.

СЕРЕБР||И́ТЬСЯ 1. гялалзах, цайрах; **снег ~ится в свете луны** сарны гэрэлд цас цайрна; 2. цайран харагдах, гялалзах; 3. цайх, бууралтах; **виски ~ятся** шанаа нь цайсан байна.

СЕРЕБРО́ 1. мөнгө, цагаан мөнгө; **чистое ~** цэвэр мөнгө; 2. мөнгөн эдлэл; **чайное ~** цайны мөнгөн хэрэгсэл; 3. мөнгөлөг өнгө, цайрах, гялалзах; **вода отливала ~м** ус цайрч байв; 4. бутархай цагаан мөнгө, жижиг цагаан мөнгө.

СЕРЕ́БРЯН||ЫЙ 1. мөнгөн цагаан, мөнгөн; **~ нож** мөнгөн хутга; 2. мөнгөн, гялгар; **~ые звёзды** мөнгөн од мичид; 3. жингэнэсэн; **~ звон** жингэнэсэн авиа, жингэнэсэн дуу; * **~ая свадьба** мөнгөн хурим.

СЕРЕДИ́Н||А 1. тэг, дунд, гол, төв; **~ круга** дугрэгийн тэг дунд; **~ озера** нуурын гол; 2. дунд, хагас, тэн; * **золотая ~** төв дунд; **избрать золотую ~у** төв дундыг баримтлах.

СЕРЕДИ́ННЫЙ 1. тэг дундын, голын, дундад; 2. хоёрын хооронд.

СЕРЁДКА 1. гол, дотор; **~ в яблоке сгнила** алимын дотор ялзарчихжээ; 2. тэг дунд, гол, төв.

СЕРЕДНЯ́К дунд чадалтан.

СЕРЕДНЯ́ЦКИЙ дунд чадалтны, чадалтай.

СЕРЁЖКА зэмэг,

СЕРЕНА́ДА хандал дуу, хандал аяз.

СЕ́РЕНЬКИЙ 1. борхон, хөххөн; 2. бүрхэгхэн, бүүдгэрхэн; 3. аанайхан, тааруухан.

СЕРЕ́ТЬ 1. борлох, бор болох, бүрийх; 2. борлон харагдах, бүрийж харагдах.

СЕРЖА́НТ түрүүч; **старший ~** ахлах түрүүч; **младший ~** бага түрүүч.

СЕРИ́ЙНЫЙ цуврал, цувралын.

СЕ́РИСТЫЙ хүхэрт; **~ свинец** хүхэрт хорголж.

СЕ́РИЯ цуврал; **~ популярных брошюр** хялбарчилсан цуврал, товхимол.

СЕ́РНА зээр.

СЕРНИ́СТЫЙ хүхэрлэг, хүхэрт; **~ источник** хүхэрлэг аршаан.

СЕ́РН||ЫЙ 1. хүхрийн; **~ая кислота** хүхрийн хүчил; 2. хулхины; **~ая пробка** хулхи, хулхитах.

СЕРОВОДОРО́Д хүхэр, ус төрөгч.

СЕРОГЛА́ЗЫЙ хөх нүдтэй, хөх нүдэн.

СЕРО́ЗН||ЫЙ шар үст; **~ое воспаление** шар үст үрэвсэл.

СЕРП хадуур; **~ и молот** алх хадуур хоёр; * **~ луны** хавирган сар.

СЕРПОВИ́ЩЕ хадуурын иш.

СЕРПУ́ХА *бот.* хонгор залаа.

СЕРПЯ́НКА сиймхий даавуу.

СЕ́Р||ЫЙ 1. бор, хөх бор, хөх саарал, орог; **~ое мозговое вещество** тархины бор бодис; **~ волк** хөх чоно; 2. аанайхан, барагтайхан, хир бараг; **~ая книга** аанайхан ном; 3. бүүдгэр, бүрхэг; **~ая погода** бүрхэг тэнгэр; 4. **~ заяц** бор туулай.

СЕРЬГА́ зэмэг, сүйх.

СЕРЬЁЗНО 1. бодолтой, ёсоор, буурь суурьтай; 2. анхааралтай, *их бодолтой*; **посмотреть ~** их бодолтой харж үзэх; 3. тоглоомгүй, төлөв, төв, үнэхээр; **~ обещать** тоглоомгүй амлах; 4. сүрхий, айхавтар, хэцүү; 5. үнэхээр, нээрээ.

СЕРЬЁЗНОСТЬ томоо, бодолтой байх, *ноцтой байх*, айхавтар байх, хэцүү байх; **~ положения** байдал айхавтар байх, ноцтой байдал.

СЕРЬЁЗН||ЫЙ 1. томоотой, төлөв, буурь суурьтай, бодолтой; **~ые люди** томоотой хүмүүс; 2. сүрхий, *ноцтой*, айхавтар; **обратить ~ое внимание** сүрхий анхаарал тавих; 3. томоотой, бодлого болсон; **~ вид** бодлого болсон царай; 4. *ноцтой*, сүрхий, чухал; **~ разговор** ноцтой яриа; 5. айхавтар, сүрхий, хэцүү, бэрх; **~ая болезнь** айхавтар өвчин; **~ая опасность** сүрхий аюул.

СЕССИО́НН||ЫЙ чуулганы; **~ое время** чуулганы үе.

СЕ́ССИЯ чуулган; **экзаменационная ~** шалгалтын чуулган, шалгалт.

СЕСТРА́ эгч, охин дүү; **родная ~** төрсөн эгч, охин дүү; * **медицинская ~** эмнэлгийн сувилагч.

СЕСТРЁНКА охин дүү.

СЕ́СТРИН эгчийн, охин дүүгийн.

СЕСТРИ́ЦА бяцхан охин дүү, дүүдэй.

СЕСТРИ́ЧКА бяцхан охин дүү, дүүдэй.

СЕСТЬ I 1. суух; **~ на стул** сандал дээр суух; 2. суух, унах; **~ в поезд** галт тэргэнд суух; 3. орох, шингэх; **солнце уже село** нар шингэв; 4. буух, суух; 5. суугаад эхлэх, орох; **~ за работу** суугаад ажиллаж эхлэх; 6. суух, тунах, унах, тогтоох; **чаинки сели на дно** аяганы ёроолд шаар тогтов.

СЕСТЬ II агших, суух; **рубашка села** цамц агшчихав.

СЕТЕВО́Й сүлжээний; **~ маркетинг** сүлжээний худалдаа.

СЕ́ТКА I 1. тор; 2. хүснэгт; 3. сүлжээ, жагсаалт; **тарифная ~** хөлсний хэмийн жагсаалт.

СЕ́ТКА II хэрхнэг.

СЕ́ТОВАНИЕ 1. харамсах, гашуудах, гэмших, гомдох; 2. гомдол.

СЕ́ТОВАТЬ 1. гашуудах, гаслах, гомдох; **~ на свою судьбу** тавиландаа гомдох; 2. харамсах, гашуудах, гэмших; **~ о потерянном времени** цаг дэмий үрсэндээ харамсах.

СЕТЧА́ТКА тор, бүрхэвч.

СЕ́ТЧАТ||ЫЙ тортой, тор; **~ая оболочка** тор бүрхэвч.

СЕТЬ 1. гувчуур, өөш, тор; **закинуть ~** өөш тавих; 2. сүлжээ; **~ железных дорог** төмөр замын сүлжээ; **электрическая ~** цахилгаан сүлжээ; **~ водопроводная** ус түгээгүүрийн шугам сүлжээ; 3. байгууллагууд, газрууд; **торговая ~** худалдааны газрууд; * **расставлять кому-либо сети** хүнд урхи тавих; **попасть кому-либо в сети** хүний урхинд орох.

СЕ́ЧА тулалдаан, байлдаан.

СЕЧЕ́НИЕ 1. тас цавчих, огтлох; 2. туйвандах, гуядах; 3. огтолсон газар, тасарсан газар; **поперечное ~** хөндлөн огтолсон газар; **кесарево ~** хийсвэр хагалгаа.

СЕЧЬ 1. тас цавчих, огтлох, хэрчих; **~ мечом** сэлмээр тас цавчих; 2. туйвандах, ташуурдах, гуядах, шавхрах; **~ лошадь кнутом** морь ташуураар гуядах.

СЕ́ЧЬСЯ 1. унах, зулгарах; 2. сэмрэх.

СЕ́ЯЛКА үрлээч, үр суулгуур, үр суулгах машин.

СЕ́ЯНИЕ тарих, суулгах.

СЕ́ЯНКА шигшсэн гурил.

СЕ́ЯНЫЙ *шигшсэн* гурилын; **~ хлеб** шигшсэн гурилын талх.

СЕ́ЯТЕЛЬ 1. үр суулгагч, үр цацагч, таригч; 2. түгээгч, *дэлгэрүүлэгч*.

СЕЯТЬ 1. цацах, суулгах, тарих; ~ **пшеницу** буудай тарих; 2. түгээх, дэлгэрүүлэх, тараах, дэгдээх, өдөөх; ~ **знания** эрдэм түгээх; ~ **раздоры** хэрүүл өдөөх; 3. шигших; ~ **муку** гурил шигших.

СЖА́ЛИТЬСЯ өрөвдөх, хайрлах, өршөөх, энэрэх.

СЖА́ТИЕ 1. шахах, агшаах, атгах, тэврэх; ~ **воздуха** агаар шахах; 2. шахагдах, агших; ~ **льдов** мөс шахагдах.

СЖА́Т||ЫЙ I 1. шахагдсан, хавчигдсан, зангидсан, атгасан, жимийсэн; ~ **кулак** зангидсан гар; 2. хураангүй, богино; **в ~ые сроки** богино хугацаанд.

СЖА́ТЫЙ II хадсан, хураасан; ~ **хлеб** хадсан тариа.

СЖА||ТЬ I 1. шахах, хавчих, зангидах, атгах, базах, тэврэх, жимийх, зуурах; ~ **чью-либо руку** хүний гар атгах; ~ **губы** уруулаа жимийх; ~ **зубы** шүдээ зуурах; 2. сэтгэл зовох, зүрх өвдөх; **тоска ~ла сердце** гуниглан сэтгэл зовов; 3. богиносгох, товчлох, хураангуйлах; ~ **сроки** хугацаа богиносгох.

СЖАТЬ II хадах; ~ **рожь** хөх тариа хадах.

СЖА́||ТЬСЯ 1. зангидах, атгах, базах, жимийх, зуурах; 2. бие агзайх, биеэ хумих; ~ **от холода** даарч бие агзайх; 3. сэтгэл зовох, өвдөх; **сердце ~лось от жалости** өрөвдөж элэг өвдөв.

СЖЕВА́ТЬ зажлах.

СЖЕЧЬ шатаах, галдах, түлэх.

СЖИВА́ТЬСЯ дасах, ижилших, ижилдэх.

СЖИГА́ТЬ шатах, галдах, түлэх.

СЖИГА́ТЬСЯ 1. биеэ түлэх; 2. түлэгдэх.

СЖИМА́ЕМОСТЬ агшиц, агших чанар.

СЖИМА́ТЬ 1. шахах, хавчих, зангидах, атгах, базах, тэврэх, жимийх, зуурах; 2. сэтгэл зовох, зүрх өвдөх; 3. богиносгох, товчлох, хураангуйлах.

СЖИМА́ТЬСЯ 1. зангидах, атгах, базах, жимийх, зуурах; 2. бие агзайх, биеэ хумих; 3. сэтгэл зовох, өвдөх.

СЖИ́ТЬСЯ дасах, ижилших, ижилдэх.

СЗА́ДИ 1. араас, хойноос, ардаа, хойноо; **подкрасться к кому-либо** ~ хүний араас гэтэх; 2. ард, хойно, сүүлд; **стоять ~ кого-либо** хүний ард зогсох.

СЗЫВА́ТЬ 1. урих, ирүүлэх, дуудах; 2. зарлах, зарлан хуралдуулах, урьж цуглуулах, дуудах.

СИБИ́РСК||ИЙ сибирийн, сибир; **~не леса** сибирийн ой хөвч; * **~ая язва** боом.

СИБИРЯ́К сибирийн хүн.

СИБИРЯ́ЧКА сибирийн эмэгтэй.

СИВУ́ХА совс.

СИВУ́ШН||ЫЙ совсын; **~ое масло** совсын тос.

СИГ цагаан загас.

СИГА́РА ороомол навчин тамхи.

СИГАРЕ́ТА янжуур.

СИГНА́Л 1. дохио; **звуковой** ~ авиан дохио; ~ **тревоги** түгшүүрийн дохио; 2. дохио мэдээ.

СИГНАЛИЗА́ТОР дохиолуур.

СИГНАЛИЗАЦИО́ННЫЙ дохиолох дохио өгөх.

СИГНАЛИЗА́ЦИЯ дохиолох, дохио өгөх, дохиололт; ~ **пожарная** түймрийн дохио.

СИГНАЛИЗИ́РОВАТЬ 1. дохио өгөх, дохиолох; 2. дохио өгөх, дохиолох, мэдээлэх; ~ **об опасности** аюулын дохио өгөх.

СИГНА́ЛЬН||ЫЙ дохионы, дохиолох, дохио өгөх; ~ **свет** дохионы гэрэл; **~ая система** дохионы тогтолцоо; **~ая башня** дохионы цамхаг.

СИГНА́ЛЬЩИК дохиочин.

СИДЕ́ЛКА өвчтөнийг сахигч.

СИДЕ́НИЕ 1. суух; ~ **за работой** ажиллан суух; 2. суудал; **откидное** ~ сөхдөг суудал.

СИ́ДЕНЬ сидеть сиднем гэрийн мухар сахих.

СИДЕ́НЬЕ суудал; **жёсткое ~ стула** хатуу суудалтай сандал.

СИДЕ́ТЬ 1. суух; ~ **на стуле** сандал дээр суух; ~ **на корточках** явган суух; 2. суух, байх; ~ **дома** гэртээ байх; ~ **за книгой** ном уншиж суух; ~ **без денег** мөнгөгүй байх; 3. таарах; **костюм хорошо сидит** костюм таарч байна; * ~ **на яйцах** өндөг дарах; ~ **у моря и ждать погоды** төөргөө мэдэг гээд сууж байх.

СИДЕ́ТЬСЯ не сидится суух аргагүй байна, байх дургүй.

СИДЯ́Ч||ИЙ 1. суугаа, суумал; **заснуть в ~ем положении** суугаагаараа унтчих; 2. суух, суудаг; 3. суумал, үргэлж суугаа; ~ **образ жизни** үргэлж суугаа байх.

СИЕ́ энэ, эдүгээ, өнөө.

СИ́ЖИВАТЬ суудаг байх, суух; ~ **за чаем** цай ууж суух.

СИЗОКРЫ́ЛЫЙ хөхөмдөг далавчит.

СИ́ЗЫЙ 1. хөхөмдөг; 2. ягаан, хөх ягаан.

СИ́Л||А 1. хүч чадал, тэнхээ тамир, хир; **толкнуть с ~ой** хүчтэй түлхэх; **набираться сил** тамир орох, тэнхрэх; * **изо всей ~ы, изо всех сил** хамаг хүчээрээ, хамаг чадлаараа; **что было есть ~ы** байдаг хүчээрээ, хамаг чадлаараа; **это выше моих сил** миний хэрээс хэтэрсэн юм байна; 2. хүч, өндөр нам; ~ **трения** үрэлтийн хүч; ~ **тока** гүйдлийн хүч; ~ **звука** авианы өндөр нам; 3. чадал, хүч; ~ **ума** ухааны чадал; ~ **воли** зоригийн хүч; ~ **ветра** салхины хүч; **рабочая** ~ ажиллах хүч; 4. **силы** хүч; **производительные** ~ үйлдвэрлэх хүч; 5. хүч, чадал, сүр, сүр хүч, хүч чадал; 6. цэрэг, хүч; **вооружённые** ~ зэвсэгт хүч; **главные** ~ гол хүч; 7. хүчин *(төгөлдөр)*, ач холбогдол; **закон вступил в ~у** хууль хүчин төгөлдөр болов; **потерять ~у** хүчгүй болох, ач холбогдолгүй болох; **оставить в ~е** хүчин төгөлдөр хэвээр үлдээх; 8. учир утга, учир; * **в ~ах** а)чадалтай байх; **пока в ~ах, буду бороться** чадалтай байсан цагт тэмцэх болно; б)аргатай байх; **не в ~ах повлиять на него** түүнд нөлөөлөх аргагүй байна; **в ~у чего-либо** шалтгаанаар; **от ~ы** ихдээ л, их л бол; **по ~е возможности** бололцооныхоо хэмжээгээр, бололцоогоороо; **силою в** *(до, от... до...)* тооны; **отряд ~ою в пятьсот штыков** таван зуун тооны цэрэгтэй баг; **~ою вещей** үйлийн эрхээр, учир бүрдсэнээс; **~ы небесные** атаа, атаа тэнгэр нар.

СИЛА́Ч бөх хүчтэн.

СИЛИКА́ТН||ЫЙ царуул, царуулын; **~ая промышленность** царуулын үйлдвэр.

СИЛИКА́ТЫ царуул.

СИ́ЛИТЬСЯ хүчлэх, оролдох, ядах.

СИЛОВ||О́Й хүч хэрэглэх, цахилгаан хүчний; **~ая работа** хар хүч хэрэглэх ажил.

СИ́ЛОЙ хүчээр, хар хүчээр, албадан; ~ **заставить что-либо сделать** хүчээр юм хийлгэх.

СИЛО́К урхи.

СИЛОМЕ́Р хүч хэмжүүр.

СИ́ЛОС 1. дарш; 2. даршны нүх.

СИ́ЛОСН||ЫЙ даршны; **~ая яма** даршны нүх.

СИЛОСОВА́НИЕ даршлах, даршлалт; ~ **кормов** малын тэжээл даршлах.

СИ́ЛОЮ хүчээр, хар хүчээр, албадан.

СИЛУЭ́Т 1. сүүдэр зураг, нэг өнгөт зураг; 2. бараа; ~ **горного хребта** уулын нурууны бараа.

СИЛУЭ́ТНЫЙ сүүдэр; ~ **портрет** сүүдэр хөрөг.

СИЛЬВАНИ́Т бичигт алт.

СИ́ЛЬНО 1. хүчтэй, чанга, тас хийтэл; ~ **ударить кулаком по столу** тас хийтэл ширээ шаах; 2. жинтэй, сүрхий; ~ **сказано** сүрхий хэлж байна; 3. их, ихэд, маш төгс; ~ **переживать** сэтгэл ихэд зовох.

СИЛЬНОДЕ́ЙСТВУЮЩИЙ их хүчтэй, хатуу; ~ **яд** их хүчтэй хор.

СИ́ЛЬН||ЫЙ 1. хүчтэй, чадалтай, чийрэг, тэнхээтэй, тамиртай, чанга; ~ **человек** хүчтэй хүн, хүчирхэг хүн; ~**ые руки** чийрэг гар; ~ **удар** чанга цохих; 2. хүчирхэг; ~**ое государство** хүчирхэг улс; 3. ширүүн, чанга, хүчтэй, их; ~ **ветер** хүчтэй салхи; ~**ая боль** их өвдөх; 4. сүрхий, билэгтэй; ~ **писатель** билэгтэй зохиолч; 5. жинтэй, сүрхий; ~**ые доводы** жинтэй баримт; 6. чанга, зоригтой; ~**ая натура** чанга зоригтой хүн; 7. ~**ые** эрхтэн дархтан.

СИ́МВОЛ бэлгэ тэмдэг, тэмдэг, бэлгэ.

СИМВОЛИЗИ́РОВАТЬ бэлэг тэмдэг болох.

СИМВОЛИ́ЗМ 1. символизм; 2. бэлгэдэл.

СИМВО́ЛИКА бэлэгдэл.

СИМВОЛИ́СТ символизмыг баримтлагч.

СИМВОЛИ́ЧЕСКИЙ бэлэг тэмдэг болсон, бэлэг болгосон, бэлэгтэй.

СИМВОЛИ́ЧНОСТЬ бэлэг тэмдэг, бэлэг, бэлэгтэй байх.

СИМВОЛИ́ЧНЫЙ бэлэг тэмдэг болсон, бэлэг болсон, бэлэгтэй.

СИММЕТРИ́ЧЕСКИЙ,

СИММЕТРИ́ЧНЫЙ тэгш хэмийн, тэгш хэмтэй; ~ **узор** тэгш хэмтэй угалз.

СИММЕ́ТРИЯ тэгш хэм, хэм, тэгш, хосмолжин.

СИМПАТИЗИ́РОВАТЬ сэтгэлтэй болох, ойшоох, талархах, сайшаах.

СИМПАТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. дагалдан өвдөх, дагалдан үрэвсэх; 2. сэтгэл засах; ~**ие средства** сэтгэл засах юм; * ~**ие чернила** нууц бэх (халаахад буюу тусгай зай түрхэхэд харагддаг өнгөгүй бэх).

СИМПАТИ́ЧНЫЙ дур татам, урьхан, нүдэнд дулаахан.

СИМПА́ТИЯ 1. сэтгэл, дур, талархал; 2. сэтгэлтэй хүн, дуртай хүн.

СИМПО́ЗИУМ хурал, бага хурал.

СИМПТО́М шинж тэмдэг; ~ **болезни** өвчний шинж тэмдэг.

СИМПТОМАТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. шинж тэмдгийн; ~**ое явление** шинж тэмдгийн үзэгдэл; 2. өвчний уг шалтгааныг биш, гаднах илэрлийг нь арилгадаг.

СИМУЛИ́РОВАТЬ болж баашлах, бааш гаргах, янз үзүүлэх, болж мэхлэх; ~ **болезнь** өвдсөн болж баашлах.

СИМУЛЯ́НТ баашлагч, бааш гаргагч, бааштай хүн.

СИМУЛЯ́НТКА баашлагч эмэгтэй, бааштай эхнэр.

СИМУЛЯ́ЦИЯ болж баашлах, бааш гаргах, янз үзүүлэх, болж мэхлэх, бааш.

СИМФОНИ́ЧЕСКИЙ симфони, яруу; ~ **оркестр** яруу найрал хөгжим.

СИМФО́НИЯ симфони, яруу хөгжим.

СИНАГО́ГА еврей сүм.

СИНГАРМОНИ́ЗМ авиа зохицох ёс.

СИНДИКА́Т 1. синдикат, нэгдэл, түр холбоо; **финансовый** ~ санхүүгийн нэгдэл; 2. *(зарим оронд)* үйлдвэрчний эвлэл.

СИНДИЦИ́РОВАТЬ синдикат болгон нэгтгэх.

СИНДРО́М хам шинж; ~ **адаптации** дасалын хам шинж.

СИНЕВА́ хөх өнгө; ~ **неба** тэнгэрийн хөх өнгө.

СИНЕГЛА́ЗЫЙ хөх нүдтэй, хөх нүдэн.

СИНЕ́КДОХА төлөөлүүлэл.

СИНЕ́ТЬ 1. хөхрөх, хөх болох; 2. хөхрөн харагдах, цэнхэрлэн харагдах, хөхрөх, цэнхэрлэх.

СИ́Н||ИЙ хөх, хөх цэнхэр; ~ **цвет** хөх өнгө; ~**ее небо** хөх тэнгэр.

СИНИ́ЛЬН||ЫЙ цианы; ~**ая кислота** цианы хүчил.

СИНИ́ТЬ 1. хөхрүүлэх, хөх болгох, хөхөөр будах; 2. хөх будагтай усанд зайлах.

СИНИ́ЦА хөх бух, хөх цөцгий, задууль бялзуухай.

СИНКРЕТИ́ЗМ 1. синкретизм, ялгаа гараагүй байдал; ~ **первобытного искусства** эрт балар цагийн урлагийн ялгаа гараагүй байдал; 2. синкретизм, хутган адилтгах үзэл.

СИНКРЕТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. синкретик, ялгаа гараагүй; ~**ое искусство** ялгаа гараагүй урлаг; 2. синкретик, хутган адилтгах; ~**ая философия** хутган адилтгах гүн ухаан.

СИНО́Д үнэн алдартны шашны дээд байгууллага.

СИНО́ЛОГ хятад судлаач.

СИНОЛО́ГИЯ хятадын судлал.

СИНО́НИМ ойролцоо үг, утга адил үг.

СИНОНИ́МИКА 1. ойролцоо үгийн судлал, утга адил үгийн судлал; 2. ойролцоо үгс, утга адил үгс.

СИНОНИМИ́ЧЕСК||ИЙ утга ойролцоо, утга адил; ~**ие слова** утга ойролцоо үгс.

СИНО́ПТИК цаг уурын мэргэжилтэн.

СИНО́ПТИКА цаг уур зүй.

СИНОПТИ́ЧЕСК||ИЙ цаг уур зүйн; ~**ие таблицы** цаг уурын хүрд.

СИ́НТАКСИС өгүүлбэр зүй.

СИНТАКСИ́ЧЕСКИЙ өгүүлбэр зүйн; ~ **анализ** өгүүлбэр зүйн задлан шинжлэл.

СИ́НТЕЗ 1. нийлэг, нийлэгшил, синтез *(аливаа юмыг бүхэлд нь, түүний хэсгүүдийн нэгдэл, харьцааг шинжлэх арга)*; 2. нийлэг *(химийн махбод нийлүүлж нийлмэл бодис гаргах)*.

СИНТЕЗИ́РОВАНИЕ нийлэглэх, синтезлэх, нийлэглэлт, синтезлэлт.

СИНТЕЗИ́РОВАТЬ нийлэгдэх, синтезлэх.

СИНТЕТИ́ЧЕСКИЙ 1. нийлэг, синтезийн; ~ **метод исследования** шинжилгээний нийлэг арга; 2. нийлэг, синтезлэж гаргасан; ~ **каучук** нийлэг каучук.

СИНХРОНИЗА́ЦИЯ зэрэг цагжуулах, зэрэг цагжуулалт.

СИНХРОНИЗИ́РОВАТЬ зэрэг цагжуулах.

СИНХРОНИ́ЗМ зэрэг цаг, хамт цаг.

СИНХРОНИСТИ́ЧЕСКИЙ зэрэг цагт, зэрэг цагийн.

СИНХРОНИ́ЧЕСК||ИЙ зэрэг цагт, зэрэг цагийн; ~**ие таблицы** зэрэг цагийн хүснэгт.

СИНХРО́НИЯ зэрэг цаг.

СИНХРО́ННЫЙ зэрэг цагийн, зэрэг цагт; ~ **перевод** хамт цагийн орчуулга.

СИ́НЬКА 1. хөх будаг; 2. хөхөрдөг цаас.

СИНЯ́К хөх няц, хөхрөх.

СИПЕ́ТЬ сөөнгөтөх, сөөнгө дуугарах.

СИ́ПЛОСТЬ сөөнгөтсөн байх, сөөнгө байх.

СИ́ПЛЫЙ сөөнгөтсөн, сөөнгө; ~ **голос** сөөнгө хоолой.

СИ́ПНУТЬ сөөх.

СИПОТА́ сөөнгөтөх, хоолой сөөх; ~ **в горле** хоолой сөөнгөтөх.

СИРЕ́НА дохио, бүрээ дохио.

СИРЕ́НЕВЫЙ 1. голт борын; ~ **куст** голт бор цэцгийн бут; 2. хөх ягаан.

СИРЕ́НЬ голт борын цэцэг.

СИРО́П чихэрлэг шүүс.

СИРОТА́ өнчин хүүхэд; **круглый** ~ өнчин өрөөсөн, бүтэн өнчин.

СИРО́ТКА бяцхан өнчин, бяцхан өнчин охин.

СИРОТЛИ́ВО өнчрөнгө байдалтай, орь ганцаараа, өнчин.

СИРОТЛИ́В||ЫЙ өнчрөнгө, ганцаарданги, гуниглаг; ~ **вид** өнчрөнгө байдал; ~**ая жизнь** ганцаарданги амьдрал.

СИРО́ТСК||ИЙ өнчин хүний, өнчин; ~**ая доля** өнчин хүний хувь; * ~**ая зима** дулаахан өвөл.

СИРО́ТСТВО өнчрөл, ганцаардал.

СИСТЕ́М||А 1. журам, эмх, эмх журам, эмх цэгц, ёс; **~ в работе** ажлын журам; 2. журам, тогтолцоо; **избирательная ~** сонгуулийн журам; **вегетативная нервная ~** ургал нервийн тогтолцоо; 3. журам, дэглэм, байгуулал, тогтолцоо; 4. сургаал, систем, тогтолцоо; **философская ~** гүн ухааны сургаал, философийн систем; **~ оплаты труда** хөдөлмөрийн цалин хөлсний систем; 5. маяг, хийц; 6. харьяа байгууллага; **работать в ~е Академии Наук** Шинжлэх Ухааны Академийн харьяа байгууллагад ажиллах.

СИСТЕМАТИЗА́ЦИЯ журамтай болох, эмхлэх, эмх цэгцтэй болгох, эмхлэлт, эмх цэгцлэлт.

СИСТЕМАТИЗИ́РОВАТЬ журамтай болгох, эмхлэн цэгцлэх, эмхлэх, эмх журамтай болгох.

СИСТЕМА́ТИКА 1. журамтай болгох, эмхлэх, эмх цэгцтэй болгох; 2. ангилах ангилал; **~ растений** ургамлын ангилал; **~ животных** амьтны ангилал.

СИСТЕМАТИ́ЧЕСКИ байнга, байн байн, тогтмол, үргэлж.

СИСТЕМАТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. журамтай, эмхтэй, эмх журамтай, эмх цэгцтэй; **~ое описание** журамлан бичих; 2. байнгын, үргэлжийн, тогтмол хийдэг; **~ое занятие** тогтмол хийдэг хичээл.

СИСТЕМАТИ́ЧНОСТЬ журамтай байх, эмхтэй байх, эмх журамтай байх; **~ описания** журамтай өгүүлэх.

СИСТЕМАТИ́ЧНЫЙ 1. журамтай, эмхтэй, эмх журамтай, эмх цэгцтэй; 2. байнгын, үргэлжийн, тогтмол хийдэг; 3. дэглэмтэй, журам баримталдаг; **~ человек** дэглэмтэй хүн.

СИ́СЬКА эмэгтэй хүний хөх, мээм.

СИ́ТЕЦ эрээн даавуу.

СИ́ТНИК *бот.* гол өвс.

СИ́ТО шигшүүр, элхэг.

СИТУА́ЦИЯ байдал, тохироо; **благоприятная ~** тохиромжтой байдал; **международная ~** олон улсын байдал.

СИ́ТЦЕВЫЙ эрээн даавуун, эрээн даавуугаар хийсэн.

СИ́ФИЛИС тэмбүү, яр.

СИФИЛИ́ТИК тэмбүүтэй хүн, тэмбүүрсэн хүн.

СИЯ́НИЕ 1. туяарах, туяарал, туяа; **~ солнечных лучей** нарны гэрэл туяарах; 2. мандуулах, бадруулах; *** северное ~** хойт зүгийн туяа, умард туйлын туяа.

СИЯ́ТЕЛЬСТВО эрхэмсэг ноёнтон, вантан, гүнтэн, эрхэмсэг хатагтай.

СИЯ́||ТЬ 1. туяарах, туяалах, туяа татах, гэрэлтэх, гялалзах; **звезды ~ли** одод гялалзаж байв; 2. баясгалан, төгөлдөр байх; **она ~ла счастьем** тэр эмэгтэй жаргалтай баясгалан төгөлдөр байв.

СКАБИО́ЗА *бот.* бэр цэцэг.

СКАБРЁЗНОСТ||Ь билэн, жигшүүртэй үг; **говорить ~и** жигшүүртэй үг ярих.

СКАБРЁЗНЫЙ билэндсэн, жигшүүртэй.

СКАЗ үлгэр, яриа.

СКАЗА́НИЕ домог үг.

СКАЗА́ТЬ гэх, хэлэх, өгүүлэх; **я не то хотел ~** би тэгж хэлэх гээгүй; *** кто бы мог ~!** хэний санаанд ийм юм орох вэ!; **скажите, какой молодец!** хараач ямар айхавтар хүү вэ! хараач ямар сайн эр вэ! **как ~** ай бүү мэд; **кстати ~** ингэхэд, далимд хэлэхэд; **можно ~** гэж болно, гэхэд болно; **нечего ~** юу ч гэх вэ дээ; **так ~** гэлтэй, гэмээр; **легко ~** хэлэхэд амархан; **чтобы не ~ больше** зөөлөн хэлэхэд, үгүй дээ л.

СКАЗА́ТЬСЯ I 1. хэлэх, дуулгах; **уйти, не сказавшись** дуулгаагүй явчих; 2. гэж мэдэгдэх, гэж хэлүүлэх; **~ больным** өвчтэй гэж мэдэгдэх.

СКАЗА́ТЬСЯ II илрэх, мэдэгдэх.

СКАЗИ́ТЕЛЬ үлгэрч, туульч.

СКАЗИ́ТЕЛЬНИЦА үлгэрч эмэгтэй, туульч эмэгтэй.

СКА́З||КА 1. явган үлгэр; 2. **~и** худал үг, үлгэр шиг юм; **всё это — ~** энэ цөм худал үг; 3. данс, цэс.

СКА́ЗОЧНИК үлгэрч.

СКА́ЗОЧНИЦА үлгэрч эмэгтэй.

СКА́ЗОЧН||ЫЙ 1. үлгэрийн, үлгэрт гардаг; **~ богатырь** үлгэрийн баатар; 2. үлгэрийн, гайхамшиг, сайхан; **~ые страны** үлгэрийн орон; 3. ер бусын, гайхалтай, их, хэмжээлшгүй; **~ая быстрота** ер бусын хурд; **~ое богатство** хэмжээлшгүй баялаг.

СКАЗУ́ЕМОЕ өгүүлэхүүн.

СКАК на скаку, на всем скаку гүйдэл дундаа, давхингуутаа, харайлгаж явангуутаа.

СКАКА́ЛКА харайх оосор.

СКАКА́ТЬ 1. харайх, дэгдэх, дэвхрэх, үсрэх; **~ на одной ноге** өрөөсөн хөл дээрээ харайлгах, догонцох; 2. давхих, гүйлгэх, харайлгах, хурдан явах; **~ во весь опор** хар гүйхээрээ давхих; 3. морь уралдуулах.

СКАКОВ||О́Й уралдааны, хурдны; **~ая лошадь** уралдааны морь, хурдны морь.

СКАКУ́Н хурдан морь.

СКАЛА́ хавцгай байц, цохио.

СКАЛИ́СТЫЙ хадтай, хавцгайтай, байцтай, цохиотой, хадархаг; **~ берег** хадтай эрэг.

СКА́ЛИТЬ ярзайх, ярзганах; **~ зубы** шүдээ ярзайлгах, ярзайн инээх, арсалзан инээх, ярзганах, арсганах.

СКА́ЛКА бөөрөнхий мод, моголцог мод, ганжин гулууз.

СКА́ЛЫВАТЬ I хагалах, хэлтлэх, эмтлэх, ховхлох

СКА́ЛЫВАТЬ II сүлбэх, торгох.

СКАЛЬКУЛИ́РОВАТЬ үнэ зохиох, үнэ бодох.

СКА́ЛЬНЫЙ 1. хадтай, чулуутай, хадан; **~ грунт** хадан хөрс, хадтай хөрс; 2. хадтай, хөрсний чулуутай, газрын хадны.

СКАЛЬП хуйх.

СКА́ЛЬПЕЛЬ мэс заслын хутга.

СКАМЕ́ЙКА бандан тууш сандал.

СКАМЬ||Я́ бандан тууш сандал; *** ~ подсудимых** ялтны суудал; **на школьной ~е** сургууль байхдаа; **со школьной ~и** сургууль дөнгөж төгсөөд, сургууль байхын.

СКАНДА́Л 1. шившигтэй явдал, гутамшиг; 2. цуугиан, агсам, хэрүүл, хэрүүл шуугиан; **устроить ~** хэрүүл шуугиан гаргах, агсан тавих.

СКАНДАЛИ́СТ хэрүүл өдөөгч, агсан хүн, солго.

СКАНДАЛИ́СТКА хэрүүл өдөөгч эмэгтэй, агсан эхнэр, солго эмэгтэй.

СКАНДА́ЛИТЬ хэрүүл өдөөх, хэрүүл шуугиан гаргах, шуугиан тарих, агсан тавих.

СКАНДА́ЛЬНОСТЬ шившигтэй байх, гутамшигтай байх.

СКАНДА́ЛЬНЫЙ 1. шившигтэй, гутамшигтай; **~ поступок** шившигтэй явдал; 2. хэрүүл өдөөдөг, агсан тавьдаг.

СКАНДИ́РОВАНИЕ цохилттой унших, цохилттой уншилт.

СКАНДИ́РОВАТЬ 1. цохилттой унших; 2. нир нир хийтэл алга таших.

СКА́ПЛИВАТЬ хуримтлуулах, хураах, бөөмнөрүүлэх, цуглуулах.

СКА́ПЛИВАТЬСЯ хуримтлах, бөөмнөрөх, цугларах, овоорох.

СКАРБ эд хогшил, хогшил, бараа.

СКАРЛАТИ́НА улаан эсэргэнэ.

СКА́РМЛИВАНИЕ идүүлэх, идүүлэлт.

СКА́РМЛИВАТЬ идүүлэх.

СКАТ I ташуу, налуу; **~ крыши** дээврийн налуу.

СКАТ II дугуй, тэнхлэгтэй дугуй.

СКАТА́ТЬ 1. хуйлах, бөөрөнхийлөх; 2. дарах, хийх, өнхрүүлэх; **~ войлок** эсгий хийх.

СКАТА́ТЬСЯ 1. хуйлагдах, бөөрөнхий болох; 2. үс туглах.
СКА́ТЕРТЬ ширээний бүтээлэг.
СКАТИ́ТЬ өнхрүүлэх; ~ **камень с горы** уулаас чулуу өнхрүүлэх.
СКАТИ́ТЬСЯ 1. өнхрөх, тулгах; ~ **с горы на санках** уулын уруу чаргаар гулгах; 2. халтиран орох.
СКА́ТКА эвхсэн шинель, хуйлсан шинель.
СКА́ТЫВАНИЕ I хуйлах, бөөрөнхийлөх.
СКА́ТЫВАНИЕ II өнхрүүлэх.
СКА́ТЫВАТЬ I 1. хуйлах, бөөрөнхийлөх; 2. дарах, хийх, өнхрүүлэх.
СКА́ТЫВАТЬ II өнхрүүлэх.
СКА́ТЫВАТЬСЯ I 1. хуйлагдах, бөөрөнхий болох; 2. үс туглах.
СКА́ТЫВАТЬСЯ II 1. өнхрөх, гулгах; 2. хамтран орох.
СКА́ЧКА 1. давхих, гүйлгэх, харайлгах; ~ **на лошадях** морь унаж давхих; 2. морины уралдаан, морь уралдах.
СКАЧКООБРА́ЗНО жигд бус, гэнэтэт.
СКАЧКООБРА́ЗНОСТЬ жигд бус байх, гэнэт хувирах.
СКАЧКООБРА́ЗНЫЙ жигд бус, гэнэт хувирах; ~ **переход** гэнэт хувирах, гэнэт шилжих.
СКАЧО́К 1. харайх, дэвхрэх, үсрэх, *харайлт, дэвхрэлт, үсрэлт*; 2. гэнэтийн хувиралт, гэнэтэд ихдэх, гэнэт дээшлэх; ~ **температуры** халуун гэнэт дээшлэх.
СКА́ШИВАТЬ I хадах.
СКА́ШИВАТЬ II муруйлгах, хазайлгах, хялайлгах.
СКВА́ЖИНА 1. нүх, сүв, гав; 2. өрмдмөл цооног; **нефтяная** ~ нефтийн цооног.
СКВЕР цэцэрлэгт талбар.
СКВЕ́РНА бузар, буртаг, шившиг.
СКВЕ́РНО 1. бузар булай, өөдгүй, олхиогүй, муу; **поступить** ~ өөдгүй явдал гаргах; 2. өөдгүй байх, муу байх.
СКВЕРНОСЛО́В билэнч.
СКВЕРНОСЛО́ВИЕ билэн.
СКВЕРНОСЛО́ВИТЬ билэндэх, хараал тавих.
СКВЕ́РНЫЙ 1. бузар, булай, өөдгүй, олхиогүй, муу, бусармаг; ~ **человек** өөдгүй хүн; 2. өөдгүй, олхиогүй, ядар; ~ **рассказ** олхиогүй өгүүллэг.
СКВИТА́ТЬСЯ дансаа бодох, тооцоо хийх, хариугаа авах.
СКВОЗИ́||ТЬ I сийгэх, нэвт үлээх, завсраар үлээх; **здесь ~т** үүгээр салхи сийгэж байна.
СКВОЗИ́ТЬ II 1. нэвт гарах, нэвт харагдах, гэрэлтэх; 2. харагдах; 3. мэдэгдэх, илрэх, харагдах.
СКВОЗН||О́Й 1. нэвт гарсан, *цоо цохисон, тууш гардаг*, нэвт үлээх; **~ая рана** нэвт гарсан шарх; ~ **ветер** нэвт үлээх салхи; 2. тууш, үл шилжүүлэх; 3. төгс ажиллах; 4. сийрэг, сараалжин; ~ **пол** сараалжин шал.
СКВОЗНЯ́К нэвт үлээх салхи, салхи цохих, сийгээ салхи.
СКВОЗЬ нэвт, шувт, цоо, дундуур, - аар *(- ээр, - оор, - өөр)*; **пробираться** ~ **толпу** олон хүн дундуур нэвт гарах; **смотреть** ~ **дверную щель** хаалганы завсраар харах; **как** ~ **землю провалиться** газрын гаваар орсон мэт.
СКВОРЕ́Ц хар тодол шувуу, шаархай.
СКВОРЕ́ЧНИК хар тодлын үүр.
СКЕЛЕ́Т 1. араг яс, хэлхээ яс; 2. хэлхээс, сараалж.
СКЕЛЕ́ТНЫЙ араг ясны, хэлхээ ясны.
СКЕ́ПТИК 1. скептицизмыг баримтлагч, үл итгэх үзэлтэн, скептик; 2. сэжиглээч, үл итгэгч.
СКЕПТИЦИ́ЗМ 1. скептицизм, үл итгэх үзэл, атаг үзэл; 2. сэжиглэх.
СКЕПТИ́ЧЕСКИЙ 1. үл итгэх, скептик; 2. сэжиглэх, үл итгэсэн; ~ **взгляд** үл итгэсэн харц.
СКЕПТИ́ЧНОСТЬ сэжиглэх явдал, сэжиг төрөх, үл итгэх.
СКЕПТИ́ЧНЫЙ сэжиглэсэн, үл итгэх.
СКЕРДА́ *бот.* банга.
СКЕТЧ шог, ший.
СКИ́ДК||А үнэ буулгах, үнэ хорогдуулах; **продавать со ~ой** үнэ буулгаж худалдах.
СКИ́ДЫВАТЬ 1. хаях, унагах; 2. тайлж хаях; 3. буулгах, хорогдуулах, саах.
СКИ́НУТЬ 1. хаях, унагах; ~ **с крыши снег** дээврийн цас унагах; 2. тайлж хаях; 3. буулгах, хорогдуулах, саах.
СКИ́ПЕТР очирт таяг, очирт дулдуй.
СКИПЕ́ТЬСЯ буцалж бөөгнөрөх, хайлж бөөгнөрөх.
СКИПИДА́Р скипидар, давирхайн шүүс.
СКИПИДА́РН||ЫЙ скипидарын, давирхайн шүүсний; **~ое масло** давирхайн шүүсний тос.
СКИ́РДА өвсний нуруу, цомог.
СКИРДОВА́ТЬ өвс нуруулдах, цомоглох.
СКИС||А́ТЬ 1. эздэх, гашлах; **молоко ~ло** сүү гашлав; 2. уруу царай гаргах, нурмайх.
СКИТА́ЛЕЦ тэнэмэл, хэрмэл, бидэгч, золбин.
СКИТА́ЛЬЧЕСКИЙ тэнэмэл, хэрмэл, золбин, бидэгчийн.
СКИТА́НИЕ тэнэх, хэрэх, бидэх.
СКИТА́ТЬСЯ тэнэх, хэрэх, бидэх, золбирох;. ~ **по белу свету** нарт ертөнцөөр тэнэх.
СКЛАД I 1. хураасан юм; ~ **дров** хураасан түлээ; 2. агуулах; **заводской** ~ үйлдвэрийн агуулах.
СКЛАД II 1. янз, маяг, шинж; **своеобразный** ~ **ума** өвөрмөц маягийн ухаан; 2. утга, авцалдаа, эв; **ни ~у, ни ладу** утга ч үгүй, учир ч үгүй.
СКЛАД III читать по ~ам үсэглэн унших.
СКЛА́ДК||А 1. хуниас, нугалаас, эвхээс; **юбка в** ~**у** хуниастай банзал; 2. атираа, үрчлээ; **глубокие ~и** гүн суусан атираа; **дивергентная** ~ алсламал тираа. 3. атираа, нугачаа; ~ **земной коры** дэлхийн царцасны нугачаа.
СКЛА́ДНО аятай, эвтэй, зохистой, уран; **говорить** ~ зохистой үг хэлэх.
СКЛАДН||О́Й эвхмэл, эвхдэг, эвхүүрэг; **~ая кровать** эвхмэл ор; ~ **нож** эвхүүрэг хутга, тонгорог.
СКЛА́ДН||ЫЙ 1. бялдартай, бие бялдар, цэвэр; ~ **конь** бие бялдар сайтай морь; 2. аятай, эвтэй, зохистой, уран; **~ая речь** аятай үг, зохистой үг.
СКЛА́ДОЧН||ЫЙ юм хураах; **~ое место** юм хураах газар.
СКЛАДСК||О́Й агуулахын, агуулах; **~ое хозяйство** агуулахын аж ахуй; **~ое помещение** агуулах байр; **~ое свидетельство** агуулахын баримт.
СКЛА́ДЧАТЫЙ атираатай, нугачаатай.
СКЛА́ДЧИН||А тэсгэх, хамжих, *дамжлах*; **устраивать ~у** тэсгэн хийх; **купить что-нибудь в ~у** юм хамжиж авах.
СКЛА́ДЫВАТЬ 1. хураах, овоолох, тавих, хийх; 2. нэмэх; 3. өрөх; 4. зохиох; 5. буулгах, буулгаж тавих; 6. чөлөөлөх, гаргах, гарах, татгалзах; 7. нугалах, эвхэх.
СКЛА́ДЫВАТЬСЯ I 1. тогтох, бүрэлдэх, буй болох; 2. тогтох, төлөвжих; 3. хуваагдах, овоологдох.
СКЛА́ДЫВАТЬСЯ II тэсгэх, хамжих, дамжлах.
СКЛЕВА́ТЬ дуустал тонших, тоншоод идчихэх.
СКЛЕ́ИВАНИЕ наах.
СКЛЕ́ИВАТЬ цавуудах, цавуугаар наах.
СКЛЕ́ИВАТЬСЯ 1. *наалдах*; 2. *наагдах*.
СКЛЕ́ИТЬ цавуудах, цавуугаар наах.
СКЛЕ́И||ТЬСЯ наалдах; **листы ~лись** хуудас хоорондоо наалдэх.
СКЛЕ́ЙКА наах, наалдуулах; ~ **листов** хуудас наах.

СКЛЕП газар, бунхан.
СКЛЕПА́ТЬ тавлах, тав гаргах.
СКЛЁПКА 1. тавлах; 2 тав, тавласан газар.
СКЛЕРО́З судас хатуурах.
СКЛЕРО́ЗНЫЙ 1. судас хатуурах, судас хатуурахын; 2. судас хатуурсан, судас хатуурах өвчинтэй; ~ **больной** судас хатуурсан хүн.
СКЛО́КА эв муутай байх, түнжин тасрах, хэрүүл.
СКЛОН хажуу, бэл, энгэр, ар; **на ~е горы** уулын хажуу дээр; * **на ~е лет** насан зүг болоход.
СКЛОНЕ́НИЕ I тонгойлгох, бөхийлгөх, хэлбийлгэх.
СКЛОНЕ́НИЕ II ялгаллахуй.
СКЛОНИ́ТЬ 1. тонгойлгох, бөхийлгөх, хазайлгах, хэлбийлгэх; ~ **голову** толгойгоо тонгойлгох; 2. хатгах, ятгах, үгэнд оруулах, талд татах; ~ **на свою сторону** талдаа татах.
СКЛОНИ́ТЬСЯ 1. тонгойх, бөхийх, хазайх, хэлбийх; 2. үгэнд орох, зөвшөөрөх, тийш хандах.
СКЛО́ННОСТЬ авъяас, дур; ~ **к музыке** хөгжмийн авъяас.
СКЛО́ННЫЙ 1. авъяастай, дуртай; **человек, ~ к научным занятиям** шинжилгээний ажлын авъяастай хүн; 2. бэлэн байх, гэх; **он склонен согласиться** тэр хүн зөвшөөрөхөд бэлэн байна.
СКЛОНЯ́ТЬ I 1. тонгойлгох, бөхийлгөх, хазайлгах, хэлбийлгэх; 2. хатгах, ятгах, үгэнд оруулах, талд татах.
СКЛОНЯ́ТЬ II ялгаллах.
СКЛОНЯ́ТЬСЯ I 1. тонгойх, бөхийх, хазайх, хэлбийх; 2. үгэнд орох, зөвшөөрөх, тийш хандах.
СКЛОНЯ́ТЬСЯ II ялгаллагдах.
СКЛО́ЧНИК яс хаягч, хэрүүл өдөөгч.
СКЛО́ЧНИЦА хэрүүл өдөөгч эмэгтэй.
СКЛО́ЧНИЧАТЬ эв муудуулах, яс хаях, хэрүүл өдөөх.
СКЛО́ЧНИЧЕСКИЙ яс хаягчийн, хэрүүл өдөөгчийн, эв муудуулах, хэрүүл өдөөх.
СКЛО́ЧНИЧЕСТВО эв муудуулах, түнжин хагалах, яс хаях, хэрүүл өдөөх.
СКЛО́ЧНЫЙ эв муудуулах, хэрүүл өдөөх, хэрүүлийн; ~ **человек** эв муудуулах хүн.
СКЛЯ́НКА I шил, сав шил.
СКЛЯ́НКА II хагас цаг.
СКОБА́ 1. бариул; 2. торгоц, бөгж; 3. сагалдрага.
СКО́БЕЛЬ хусуур.
СКО́БК||А 1. бяцхан бариул, бяцхан бөгж; 2. хаалт; **квадратные ~и** дунд хаалт; **круглые ~и** бага хаалт; **фигурные ~и** их хаалт; **заключить в ~и** хаалтад хаах; **закрыть ~и** хаалт хаах; **раскрыть ~и** хаалт нээх; **вынести из ~и** хаалтаас гаргах.
СКОБЛИ́ТЬ хусах, хянгардах; ~ **овчину** хонины арьс хянгардах.
СКОБЯН||О́Й төмөр эдлэлийн; ~**ые изделия** төмөр эдлэл.
СКО́ВАННОСТЬ хөшүүн байх, удаан байх; ~ **движений** хөшүүн хөдөлгөөн.
СКО́ВАННЫЙ хөшүүн, удаан.
СКОВА́||ТЬ 1. давтах, давтаж хийх; ~ **подкову** тах давтаж хийх; 2. хадах; ~ **два куска железа** хоёр хэсэг төмрийг хадах; 3. холбох, ойртуулах, нийлүүлэх; **дружба накрепко ~ла их** нөхөрлөл тэднийг бат холбов; 4. гинжлэх, төмөрлөх; 5. тогтоох, хөдөлгөхгүй байх, хөдөлж чадахгүй болох; 6. мөстөх, баринтаглах; **мороз ~л реку** хүйтэрч гол баринтаглав.
СКОВОРОДА́ хайруул, хайруулын таваг.
СКОВОРО́ДКА бяцхан хайруул.
СКОВОРО́ДНИК хайруулын бариул.
СКО́ВЫВАТЬ 1. давтах, давтаж хийх; 2. хадах; 3. холбох, ойртуулах, нийлүүлэх; 4. гинжлэх, төмөрлөх; 5. тогтоох, хөдөлгөхгүй байх, хөдөлж чадахгүй байх; 6. мөстөх, баринтаглах.
СКО́ВЫВАТЬСЯ хадагдах, мөстөх.
СКОВЫ́РИВАТЬ шахаж гаргах, шахах, сэндэлж авах.
СКОВЫРНУ́ТЬ,
СКОВЫРЯ́ТЬ шахаж гаргах, шахах, сэндэлж авах.
СКОК түвэргээ, төвөргөө.
СКОК үсрэх, давхих; ~ **в окно** цонхоор үсрэх.
СКОЛА́ЧИВАТЬ 1. шахах, эвлүүлэх, эвлүүлж хийх; 2. бүрэлдүүлэх, байгуулах; 3. дарах, хураах, хуримтлуулах.
СКО́ЛОК 1. хагархай, хэлтэрхий, хугархай; 2. хуулбар, давтсан.
СКОЛОТИ́ТЬ шахах, эвлүүлэх, эвлүүлж хийх; ~ **из досок ящик** банз эвлүүлж хайрцаг хийх; 2. бүрэлдүүлэх, байгуулах; 3. дарах, хураах, хуримтлуулах; ~ **порядочную сумму денег** нилээд их мөнгө дарах, хуримтлуулах.
СКОЛО́ТЬ I хагалах, хэлтлэх, эмтлэх, ховхлох; ~ **кусок льда** мөс хэлтлэх.
СКОЛО́ТЬ II сүлбэх, торгох; ~ **ленты булавками** тууз тавтай зүүгээр торгох.
СКОЛЬЖЕ́НИЕ гулгах, халтирах, халгах.
СКОЛЬЗИ́ТЬ 1. гулгах, халтирах, гулгарах, халгах; ~ **по льду** мөсөн дээгүүр гулгах; 2. жирэлзэх, гүйлгэн харах.
СКО́ЛЬЗКИЙ 1. гулгамхай, халтирхай, халтираатай, гулгараатай, гөлгөр; 2. найдваргүй, итгэлгүй, гэмтэй; 3. гөнтэй, битүүлэг, хоёрдмол утгатай, ац санаатай; ~ **вопрос** гөнтэй асуудал, битүүлэг асуудал.
СКОЛЬЗНУ́||ТЬ 1. гулгах, халтирах, халгах; 2. зэрмэгхэн харах; **его взгляд ~л по моему лицу** тэр хүн миний нүүр лүү зэрмэгхэн харав; 3. сэмхэн орох, сэмхэн өнгөрөх; ~ **в дверь** хаалгаар сэмхэн орох.
СКО́ЛЬКО 1. хэд, хэдий чинээ, хэдий, хичнээн; ~ **это стоит?** энэ ямар үнэтэй вэ? ~ **времени?** хэдэн цаг болж байна?; 2. хэд, хэдий, хичнээн; **ешь, ~ хочешь** хэдий бол хэдийг ид; ~ **угодно** хэд л бол хэд; 3. хэд, хичнээн, хэдий; 4. хэдий, чинээ; **он не столько силён, ~ ловок** тэр хүн хэдий чинээ аргатай шигээ төдий чинээ хүчтэй биш, хүчтэйдээ биш аргатайдаа; * ~ **душе угодно** санаандаа хүртэл, ханатлаа; ~ **лет, ~ зим** аль дивангарын уулзаагүйсэн билээ бид.
СКО́ЛЬКО-НИБУ́ДЬ хэдхэн ч гэсэн, жаахан, хэдхэн, өчүүхэн төдий; **дать ~ денег** хэдхэн ч гэсэн төгрөг өгөх.
СКОМА́НДОВАТЬ командлах, команд өгөх.
СКОМБИНИ́РОВАТЬ 1. зохицуулах, найруулах, хослуулах, хавсаргах; 2. арга сүвэгчлэх, арга заль хийх.
СКО́МКАТЬ 1. базах, хумхих, үнгэх; ~ **бумагу** цаас хумхих; 2. хагас, хугас хийх, домнох; ~ **доклад** илтгэл домнох.
СКОМОРО́Х 1. хэрмэл, хуурч, хэрмэл дууч; 2. марзан амьтан, марзганагч, хүний тоглоом бологч.
СКОМОРО́ШНИЧАТЬ марзганах, хүний тоглоом болох.
СКОМПИЛИ́РОВАТЬ хүний зохиолыг эмхлэн хуулах.
СКОМПЛЕКТОВА́ТЬ бүрдүүлэх, бүрэн иж болгох.
СКОМПОНОВА́ТЬ эвлүүлэх, бүрдүүлэх, найруулах, бүтээх; ~ **газетную полосу** сонины үе эвлүүлэх.
СКОМПРОМЕТИ́РОВАТЬ нэр гутаах, нэр бузарлах.
СКОНСТРУИ́РОВАТЬ 1. зохион бүтээх; ~ **двигатель** хөдөлгүүр зохион бүтээх; 2. эмхлэн байгуулах.
СКОНФУ́ЗИТЬ ичээх, зовоох, аягүйрхүүлэх.
СКОНФУ́ЗИТЬСЯ ичих, зовох, аягүйрхэх, нүүр улайх.
СКОНЦЕНТРИ́РОВАТЬ бөөгнөрүүлэх, төвлөрүүлэх; ~ **войска** цэрэг бөөгнөрүүлэх.

СКОНЦЕНТРИ́РОВАТЬСЯ бөөгнөрөх, төвлөрөх.
СКОНЧА́НИ||Е нас нөгчих; **до ~я** нас бартал, нөгцтөл; **до ~я века** үүрд мөнх.
СКОНЧА́ТЬСЯ нас нөгчих, бие барах, нас барах, таалал төгсөх.
СКОПЕ́Ц тайган.
СКОПИДО́М нарийн хүн, харуу хүн, харамч.
СКОПИДО́МНИЧАТЬ нарийлах, харуу зан гаргах.
СКОПИДО́МСТВО нарийн байх, харуу зан.
СКОПИ́РОВАТЬ буулгах, хуулах; **~ рисунок** зураг буулгах.
СКОПИ́ТЬ хураах, хуримтлуулах, бөөгнөрүүлэх, цуглуулах; **~ большую сумму денег** их мөнгө хуримтлуулах.
СКОПИ́ТЬСЯ хуримтлах, хуралдах, бөөмнөрөх, цугларах, овоорох.
СКО́ПИЩЕ сүрэг, овооруон.
СКОПЛЕ́НИЕ 1. овоорох, сүрэглэх, цугларах, хуралдах, хуримтлах; 2. овооролдоон, багшралдаан, овооролдох, багшралдах.
СКОПЛЯ́ТЬСЯ хуримтлах, хуралдах, бөөмнөрөх, цугларах, овоорох.
СКОПНИ́ТЬ бухалдах; **~ сено** өвс бухалдах.
СКОРБЕ́ТЬ гашуудах, гаслах, уйтгарлах, энэлэх, шаналах; **~ об утрате друга** найзаа алдсандаа гашуудах.
СКО́РБНО гашуудан, эмгэнэн, гаслантай, уйтгартай, энэлэн, шаналан.
СКО́РБНЫЙ гашуудалтай, эмгэнэлтэй, гаслантай, уйтгартай, шаналалтай, энэлэлтэй; **~ взгляд** гашуудалтай харц.
СКОРБЬ гашуудал, эмгэнэл, гаслан, уйтгар, шаналал, энэлэл; **глубокая ~** гүн эмгэнэл.
СКОРЕ́Е I түргэхэн, бушуухан, шалавхан; **чем ~, тем лучше** түргэхэн л бол бүр сайн.
СКОРЕ́Е II дээр, илүү; **~ похож на мать, чем на отца** эцгээсээ илүү эхтэйгээ адил; * **~ всего** бүр магадгүй, лавтай болох, *байх, бололтой*; **~ всего, он сегодня не придёт** тэр хүн өнөөдөр ирэхгүй нь л лавтай болох байх.
СКОРЛУП||А́ 1. хальс, яс; **~ яйца** өндөгний хальс; **~ ореха** самрын яс; 2. хар амь; **уйти в свою ~у** хар амиа бодох.
СКОРМИ́ТЬ идүүлэх; **~ сено лошадям** моринд өвс идүүлэх.
СКОРНЯ́ЖН||ЫЙ элдүүрчний; **~ое дело** элдүүрчний ажил арьс элдэх.
СКОРНЯ́К элдүүрчин, арьсч.
СКО́РО 1. хурдан, түргэн, бушуу шалав; 2. удахгүй, мөд, даруй; **~ весна** удахгүй хавар болно; **~ я приеду** би мөд ирнэ; 3. удалгүй, *дорхноо, хурдан, түргэн*; * **как ~, коль ~** хэрэв, -вал.
СКОРОГОВО́РК||А 1. түргэн *ярих*, хурдан хэлэх; **говорить ~ой** түргэн ярих; 2. хэл зүгшрүүлэх уг, жороо үг, ээдрээтэй үг, түргэн хэллэг.
СКОРОПАЛИ́ТЕЛЬН||ЫЙ хэт түргэн, дэндүү яарсан, санд мэнд хийсэн; **~ое решение** *санд мэнд шийдсэн шийдвэр*.
СКО́РОПИСЬ таталгах бичиг, таталган бичиг.
СКОРОПО́РТЯЩИ||ЙСЯ хурдан *мууддаг*, түргэн гутдаг, хурдан гэмтэх; **~еся продукты питания** түргэн гэмтэх хүнсний зүйл.
СКОРОПОСТИ́ЖНО гэнэт, зуурдаар; **~ скончаться** зуурдаар нас барах.
СКОРОПРЕХОДЯ́ЩИЙ түргэн өнгөрдөг, хоромхон зуурын.
СКОРОСПЕ́ЛЫЙ 1. түргэн боловсрох, түргэн болох; 2. түргэдсэн, эртэдсэн, яруулсан; **~ вывод** түргэдсэн дүгнэлт.
СКОРОСТНИ́К хурдавчлагч.
СКОРОСТНО́Й хурдан, хурдавчилсан.
СКОРОСТРЕ́ЛЬН||ЫЙ хурдан буудах; **~ая пушка** хурдан их буу.
СКО́РОСТЬ 1. хурд; **средняя ~** дунд хурд; **развивать большую ~** улам их хурдлах; 2. хурдтай илгээх, хурдтай явуулах, хурд.
СКОРОСШИВА́ТЕЛЬ бичгийн хавтас.
СКОРОТА́ТЬ нөгцөөх, өнгөрүүлэх, элээх; **~ время** цаг нөгцөөх, цаг элээх; **~ дни** өдөр өнгөрүүлэх, өдөр барах.
СКОРОХО́Д түргэн явдаг хүн, хурдан хүн.
СКОРПИО́Н хилэнцэт хорхой, дигваранз.
СКО́РЧИТЬ мурийлгах, татвалзуулах, царай гаргах; **~ серьёзную мину** томоотой царай гаргах.
СКО́РЧИТЬСЯ татвалзах, муриганах.
СКО́Р||ЫЙ 1. хурдан, түргэн; **~ поезд** хурдан галт тэрэг; **~ая помощь** түргэн тусламж; 2. удахгүй, даруй, удалгүй; **в ~ом времени** удахгүй; **до ~ого свидания** даруй баяртай *учиръя*; * **на ~ую руку сделать что-либо** яаран сандран хийх, хайш яйш хийх.
СКОСИ́ТЬ I хадах; **~ луг** нугын өвс хадах.
СКОСИ́ТЬ II муруйлгах, хазайлгах, хялайлгах; **~ глаза** хялайх.
СКО́Т мал, адуу мал, хонь мал, үхэр мал, тэмээ мал; **крупный рогатый ~** үхэр **племенной ~** үржлийн мал; **молочный ~** саалийн мал.
СКОТИ́НА 1. мал, адуу мал, үхэр мал; 2. адгуус, мал.
СКО́ТНИК малчин.
СКОТОБО́ЙНЯ мал нядлах газар, мал нядлуур.
СКОТОВО́Д малчин.
СКОТОВО́ДСТВО мал аж ахуй.
СКОТОВО́ДЧЕСКИЙ мал аж ахуйн, мал өсгөх, малын; **~ совхоз** мал өсгөх сангийн аж ахуй.
СКОТОЗАГОТО́ВКИ мал бэлтгэл.
СКРА́ДЫВАТЬ далдлах, халхлах, таглах, хаах.
СКРА́СИТЬ засах, чимэглэх; **~ недостатки** дутагдлыг засаж чимэглэх; **~ чем-либо разлуку** хагацсан сэтгэлийг засах.
СКРА́СИТЬСЯ мэдэгдэхгүй болох, засрах.
СКРА́ШИВАТЬ засах, чимэглэх.
СКРА́ШИВАТЬСЯ мэдэгдэхгүй болох, засрах.
СКРЕБО́К хусуур, хүрз.
СКРЕ́ЖЕТ 1. хавирах; **зубовный ~** шүдээ хавирах; 2. хяхнах, хард хийх; **~ автомобильных тормозов** машины тоормос хяхнах.
СКРЕЖЕТА́ТЬ хавирах, хяхнах, хард хийх; **~ зубами** араа шүдээ хавирах.
СКРЕ́ПА бэхлээс.
СКРЕПИ́ТЬ 1. бэхлэх, бөхлөх, холбох, хавчих, торгох, үдэх; **~ листы булавками** цаасыг зүүгээр үдэх; 2. бататгах, бэхжүүлэх; **~ обещание клятвой** амласнаа тангараглаж бататгах; 3. батлах, нутлах, гарын үсэг зурах; **~ договор подписями** гарын үсэг зурж гэрээ батлах; * **скрепя сердце** дуртай дургүй.
СКРЕ́ПКА хавчаар.
СКРЕПЛЕ́НИЕ 1. бэхлэх, бөхлөх, холбох, хавчих, торгох, үдэх; 2. бэхлээс; 3. нийлсэн газар, холбосон газар, бэхэлсэн газар.
СКРЕПЛЯ́ТЬ 1. бэхлэх, бөхлөх, холбох, хавчих, торгох, үдэх; 2. бататгах, бэхжүүлэх; 3. батлах, нотлох, гарын үсэг зурах.
СКРЕСТИ́ 1. хусах, маажих; **~ когтями** савраар маажих; 2. үрэх, зүлгэх; 3. сэтгэл зовох, санаа зовох; **у него скребло на сердце** түүний сэтгэл зовж байв; 4. торжигнуулах, тор тор хийлгэх; **мыши скребут** хулгана торчигнуулна.
СКРЕСТИ́СЬ маажих, торчигнуулах; * **на душе мыши скребутся** сэтгэл тавгүйрэх.
СКРЕСТИ́ТЬ 1. солбиулах, солбих, загалмайлах, зөрүүлэн тавих; **~ руки на груди** элгээ тэврэх; 2. эвцэлдүүлэх.

СКРЕСТИ́||ТЬСЯ 1. солбицох, солбих; **дороги ~лись** зам солбилцжээ; 2. хутгалдах; 3. эвцэлдэх; 4. харшилдах, зөрчилдөх, зөрөх; **их интересы ~лись** тэдний эрх ашиг харшилдав.

СКРЕ́ЩИВАНИЕ 1. хутгалдах; 2. эвцэлдүүлэх, эвцэлдэх; 3. солбилцсон газар, бэлчир; **на скрещении дорог** замын бэлчир дээр.

СКРЕ́ЩИВАТЬ 1. солбиулах, солбих, загалмайлах, зөрүүлэн тавих; 2. эвцэлдүүлэх.

СКРЕ́ЩИВАТЬСЯ 1. солбицолдох, солбицох; 2. хутгалдах; 3. эвцэлдэх; 4. харшилдах, зөрчилдөх, зөрөх.

СКРИВИ́ТЬ муруйлгах, хазайлгах; * ~ **душой** нэр нүүрээ барах, долгинох.

СКРИВИ́ТЬСЯ муруйх, хазайх, майжийх.

СКРИП хахинах, хяхнах, чахрах, шарчигнах, хавирах; ~ **телеги** тэрэг чахрах; ~ **дверей** хаалга хахинах.

СКРИПА́Ч хийлч.

СКРИПЕ́НИЕ хахинах, чахрах, шарчигнах, хяхнаан, шарчигнаан; ~ **колёс** тэрэгний дугуй хяхнах.

СКРИПЕ́ТЬ хахинах, хяхнах, чахинах, шарчигнах, шар шур хийх, хавирах; ~ **зубами** шүдээ хавирах.

СКРИПИ́ЧНЫЙ хийлийн; ~ **мастер** хийлийн дархан.

СКРИ́ПК||А хийл; * **первая** ~ а)гол хийл, нэгдүгээр хийл; б)зонхилох хүн; **играть первую ~у** а)гол хийлийг дарах, нэгдүгээр хийлийг дарах; б)зонхилох.

СКРИ́ПНУТЬ хахинах, хяхнах, чахрах, хавирах.

СКРИПУ́Ч||ИЙ хахинах, хяхнах, шахинадаг, чахруун, хахир; **~ая телега** чахруун тэрэг; ~ **голос** хахирах хоолой.

СКРО́ИТЬ эсгэх.

СКРО́МНИК даруу хүн.

СКРО́МНИЦА даруу эмэгтэй, даруу эхнэр.

СКРО́МНИЧАТЬ даруу зан гаргах.

СКРО́МНО даруу, төлөв; **одеваться** ~ төлөв хувцаслах.

СКРО́МНОСТЬ даруу зан, даруу байдал.

СКРО́МН||ЫЙ 1. даруу зантай, төлөв томоотой; ~ **человек** даруу зантай хүн; 2. даруу, төлөв; **~ая девушка** даруу хүүхэн; 3. хир тааруу, барагтай; ~ **заработок** хир тааруу хөлс.

СКРУПУЛЁЗНОСТЬ хэт нямбай байх, дэндүү нягт байх; ~ **расчёта** тооцоо бодохдоо хэт нямбай байх.

СКРУПУЛЁЗН||ЫЙ хэт нямбай, дэндүү нягт; **~ая аккуратность** дэндүү нягт нямбай зан.

СКРУТИ́ТЬ 1. томох, эрчлэх, нийтгэх, имрэх, мушгих, ороох; ~ **верёвку** аргамж эрчлэх; ~ **папиросу** тамхи ороох; 2. хүлэх, уях; ~ **кому-либо руки** хүний гар хүлэх.

СКРУТИ́ТЬСЯ томогдох, эрчлэгдэх, нийтгэгдэх, имрэгдэх, мушгирах.

СКРУ́ЧИВАТЬ 1. томох, эрчлэх, нийтгэх, имрэх, мушгих, ороох; 2. хүлэх, уях.

СКРУ́ЧИВАТЬСЯ томогдох, эрчлэгдэх, нийтгэгдэх, имрэгдэх, мушгирах, мушгигдах.

СКРЫВА́ТЬ 1. нуух, дарах, далдлах; 2. ил гаргалгүй байх, нуух.

СКРЫВА́ТЬСЯ нуугдах, далд орох, оргох.

СКРЫТНИЧАТЬ битүү зан гаргах, битүүлэг загнах, юмаа нуух.

СКРЫ́ТНОСТЬ битүүлэг, битүү зан, юмаа нуух; ~ **характера** нуугдмал зан.

СКРЫ́ТНЫЙ битүүлэг, битүү, юмаа нуудаг зантай; ~ **человек** битүү зантай хүн.

СКРЫ́Т||ЫЙ далд, битүү, нууц; ~ **смысл слов** үгийн битүү утга; **~ая инфекция** битүү халдвар.

СКРЫТЬ 1. нуух, дарах, далдлах; ~ **беглеца** босуулыг нуух; 2. ил гаргахгүй байх, нуух; ~ **свою радость** баярласнаа ил гаргахгүй байх.

СКРЫ́ТЬСЯ 1. нуугдах, хоргодох; 2. оргох, зайлах, алга болох; ~ **из дома** гэрээсээ зайлах; 3. далдрах, далд орох, харагдахгүй болох, алга болох; 4. нуух, нуух хаах, далдлах.

СКРЮ́ЧИВАТЬ тахийлгах, тохийлгох, махийлгах, мойнийлгох.

СКРЮ́ЧИТЬ тахийлгах, тохийлгох, махийлгах, мойнийлгох.

СКРЮ́ЧИТЬСЯ тахийх, тохийх, махийх, мойнийх, мужийх, мужих.

СКРЯ́ГА харамч, харуу хүн.

СКРЯ́ЖНИЧАТЬ харамлах, харуу загнах, царайгаа хормойлгох.

СКУДЕ́ТЬ ховордох, хомсдох, тачир болох.

СКУ́ДНОСТЬ ховор байх, хомс байдал, тачир байх, чухаг байдал.

СКУ́ДН||ЫЙ ховор, хомс, тачир, чухаг, мөхөс; **~ая растительность** тачир ургамал.

СКУ́ДОСТЬ ховор байх, хомс байдал, тачир байх, чухаг байдал, мөхөс байх.

СКУДОУ́МИЕ мөхөс ухаан.

СКУДОУ́МНЫЙ мөхөс ухаантай.

СКУ́К||А уйтгар, залхуутай байдал; **разогнать ~у** уйтгар сэргээх; **от ~и** уйдсандаа, уйдаад.

СКУЛА́ шанаа.

СКУЛА́СТ||ЫЙ шанаархаг, шанаархуу, шанаа өргөн; **~ое лицо** шанаа өргөн нүүр.

СКУЛИ́ТЬ 1. гангинах, гаслах, гийнах, гинших; 2. уйлагнах, гонгинох.

СКУ́ЛЬПТОР барималч, цутгамалч.

СКУЛЬПТУ́Р||А баримал; **история ~ы** баримлын түүх.

СКУЛЬПТУ́РНЫЙ баримлын, баримал.

СКУ́МБРИЯ балмад загас, хар амар загас.

СКУПА́ТЬ худалдаж авах.

СКУПА́ТЬСЯ худалдан авах.

СКУПЕ́Ц харамч хүн, чавдаг хүн.

СКУПИ́ТЬ худалдаж авах.

СКУПИ́ТЬСЯ харамлах, чавдаглах, харуусах, хайрлах; * **не ~ на что-либо** хайрангүй.

СКУ́ПКА худалдан авах.

СКУ́ПО 1. харам, чавдаг, харуу, гамтай; 2. илчгүй, бүдэг; **осенью солнце греет** ~ намрын нар илчгүй шарна.

СКУПОЙ 1. нарийн, чавдаг, харам, чавхуун, харуу, гар татуутай; ~ **человек** нарийн хүн; 2. илчгүй, бүдэг; ~ **свет лампы** дэнгийн бүдэг гэрэл; 3. чавдаг, цөөнтэй; ~ **на слова** үгэнд чавдаг, үг цөөнтэй.

СКУ́ПОСТЬ 1. нарийн, чавдаг байх, харам; 2. чавдаг байх, цөөнтэй байх.

СКУ́ПОЧНЫЙ юм худалдан авах; ~ **пункт** юм худалдан авах газар.

СКУЧА́ТЬ 1. уйтгарлах, уйдах, залхуутай байх; 2. санах, санаж уйтгарлах; ~ **по детям** хүүхдээ санах.

СКУ́ЧЕННОСТЬ шаваараддах, овооролдох, бөөгнөх.

СКУ́ЧЕННЫЙ шаваараддсан, овооролдсон, бөөгнөрсөн.

СКУ́ЧИВАТЬ 1. овоолох, бөөгнөрүүлэх; 2. шаваараддуулах, овооролдуулах, шавуулах.

СКУ́ЧИВАТЬСЯ 1. овоорох, бөөгнөрөх; 2. овоорох, шаваараддах, шавах, хүйлэх.

СКУ́ЧИТЬ 1. овоолох, бөөгнөрүүлэх; 2. шаваараддуулах, овооролдуулах, шавуулах.

СКУ́ЧИТЬСЯ 1. овоорох, бөөгнөрөх; 2. овооролдох, шаваараддах, шавах, хүйлэх.

СКУ́ЧНО 1. залхуутай, хаширтай, уйтгартай; 2. уйтгартай байх, уйдах, залхуутай байх; **мне** ~ би уйдаж байна.

СКУ́ЧН||ЫЙ 1. уйтгартай, уйтгарласан, уйдсан, залхуутай; ~ **взгляд** уйтгарласан харц; 2. уйтгартай, уйтгар төрүүлэх, уйтгар хүргэх; **~ая книга** уйтгартай ном.

СКУ́ШАТЬ идэх.

СЛАБЕ́||ТЬ зөөлрөх, сулрах, доройтох, буурах; **ветер ~ет** салхи зөөлөрч байна; ~ **памятью** ой ухаан доройтох.

СЛАБИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. туулгах; **~ое средство** туулгах эм, туулга; 2. **~ое** туулга, уруу арилагч.

СЛА́БИ||ТЬ 1. уруу, суулгах; **ребёнка ~т** хүүхэд суулгаж байна; 2. туулгах, суулгах; **касторовое масло ~т** тосон туулга суулгана.

СЛА́БН||УТЬ сулрах, буурах; **силы ~ут** хүч буурав; **канат ~ет** татлага уруу сулрав.

СЛА́БО 1. сул, барагтай, ядуу, муу; **эта книга написана ~** энэ номыг барагтай бичжээ; 2. сул; **верёвка ~ натянута** татлагыг сул татжээ.

СЛАБО́ а вам ~? та чадах уу? таны хоншоор хүрэх үү?

СЛАБОВО́ЛИЕ зоригүй байх, зориг муутай байх.

СЛАБОВО́ЛЬНЫЙ зоригүй, зориг муутай, шалчгар; ~ **человек** зоригүй хүн.

СЛАБОСИ́ЛЬНЫЙ тэнхээгүй, бяр муутай, хүч багатай; ~ **мотор** хүч багатай мотор.

СЛА́БОСТЬ 1. сул байх, зөөлөн байх, хүч багатай байх; ~ **ветра** зөөлөн салхи; ~ **мышц** сул булчин; 2. тэнхэл дорой, бие сул; **чувствовать ~** тэнхэл дорой байх, бие сул байх, тамир алдрах; 3. зөөлөн сэтгэл; **проявить ~** зөөлөн сэтгэл гаргах; 4. дуртай байх, авъяастай байх; **шахматы — моя ~** би шатарт дурта́й.

СЛАБОУ́МИЕ ухаан муутай байх.

СЛАБОУ́МНЫЙ ухаан муутай.

СЛАБОХАРА́КТЕРНОСТЬ зөөлөн зан.

СЛАБОХАРА́КТЕРНЫЙ зөөлөн зантай; ~ **человек** зөөлөн зантай хүн.

СЛА́Б||ЫЙ 1. сул, зөөлөн, намуун, хүч багатай, ядруу; **~ое течение** зөөлөн урсгал; ~ **голос** сулхан дуу; 2. тэнхэл муутай, тамиргүй, үлбэгэр, сул дорой, бие муутай; **~ое здоровье** сул бие; 3. шалихгүй, ялимгүй, ялихгүй; **~ая надежда** ялигүй горьдлого; 4. зөөлөн, сул, муу; ~ **характер** зөөлөн зан; 5. бүүдгэр, сүүмгэр; ~ **свет** сүүмгэр гэрэл; 6. барагтайхан, муухан, дульмаг, сулхан; ~ **работник** барагтайхан ажилтан; 7. сул, зөөлөн, шингэн, усавхи; ~ **раствор** шингэн уусмал; **~ое вино** сул дарс, усавхи дарс; ~ **чай** шингэн цай; 8. сулхан; **~ая струна** сулхан чавхдас; 9. сул, муу, зохиосон; **~ое звено** сул хэсэг; * ~ **желудок** ходоод муу, дотор муу; **~ое место** сул газар, эмзэг газар; **~ая сторона** сул тал, эмзэг газар; **~ая струна** айдаг нь, эмзэг газар.

СЛА́В||А 1. алдар, алдар цуу, алдар нэр; **достигнуть ~ы** алдар нэр олох; 2. нэр, нэр алдар, алдар; **добрая ~** сайн нэр, сайн алдар; **дурная ~** муу нэр, муу алдар; 3. цуу үг, чимээ, сураг, цуурхал; 4. яруу алдар; **на ~у маш** сайн.

СЛАВИ́СТ славч, слав хэлний мэргэжилтэн.

СЛАВИ́СТИКА славын судлал.

СЛА́ВИТЬ 1. магтах, алдаршуулах; 2. магтан дуулах, магтаал татах, цол дуудах; 3. цуу тараах, муучлах.

СЛА́ВИТЬСЯ алдарших, нэрд гарах.

СЛА́ВНЫЙ I алдарт, алдар цуут.

СЛА́ВНЫЙ II сэтгэлд зохистой, тааламжтай, хөөрхөн; ~ **ребёнок** хөөрхөн хүүхэд.

СЛАВОСЛО́ВИЕ хэт магтах, хэт магталт.

СЛАВОСЛО́ВИТЬ хэт магтах.

СЛАВЯ́НЕ славууд.

СЛАВЯНИ́ЗМ 1. слав үг, хэллэг; 2. шашны слав хэлний үг хэллэг

СЛАВЯНОВЕ́ДЕНИЕ славын шинжлэл, слав судлал.

СЛАВЯНОФИ́Л славархаг үзэлтэн.

СЛАВЯНОФИ́ЛЬСТВО славархаг үзэл.

СЛАВЯ́НСК||ИЙ слав, славын; **~ие языки** слав хэлнүүд.

СЛАГА́ЕМОЕ нэмэгдэхүүн.

СЛАГА́ТЬ 1. зохиох; 2. чөлөөлөх гарах.

СЛАГА́ТЬСЯ тогтох, бүрэлдэх, буй болох, болох.

СЛАД ~у нет яаж ч болохгүй, яахын ч арга алга; **с шаловливым ребёнком просто ~у нет** дүрсгүй хүүхдийг бүр яах ч арга алга.

СЛА́ДИТЬ 1. аргыг олох, бүтээх, цэгцлэх, эмхлэх; ~ **дело** хэрэг цэгцлэх; 2. үгэндээ оруулах, дагуулах, аргыг олох; ~ **с людьми** хүмүүсийн аргыг олох.

СЛА́ДИ||ТЬСЯ эмхрэх, цэгцрэх, бүтэх; **дело ~лось** хэрэг цэгцрэв.

СЛА́ДК||ИЙ 1. амттай, чихэрлэг, амтлаг, амттайхан, амтархаг; **~ие груши** амтлаг лийр; ~ **чай** чихэртэй цай; 2. таатай, тааламжтай, зохистой; **~ие мечты** тааламжтай бодол; 3. нялуун, танхилхан; **~ие речи** нялуун үг.

СЛА́ДКО 1. амттай, амттайхан, амтлаг; **слишком ~** хэтэрхий амттай; 2. таатай, тааламжтай; ~ **зевать** таатай эвшээх; 3. нялуун; **говорить ~** нялуун ярих.

СЛАДКОЕ́ЖКА амтсаг хүн, амттанд дуртай хүн.

СЛА́ДОСТН||ЫЙ таатай, тааламжтай, зохид; **~ые мечты** зохид бодол.

СЛАДОСТРА́СТИЕ хуял, тачаангуй.

СЛАДОСТРА́СТНОСТЬ тачаал, хурьцангуй.

СЛАДОСТРА́СТНЫЙ тачаангуй, хурьцангуй, хуялтай.

СЛА́ДОСТ||Ь 1. тааламжтай байх, зохистой байх, таатай байх; **~и жизни** тааламжтай амьдрал; 2. **~и** амттан; **восточные ~** дорно зүгийн амттан.

СЛА́ЖЕННОСТЬ эмхтэй байх, цэгцтэй байх; ~ **работы** цэгцтэй ажил.

СЛА́ЖЕННЫЙ эмхтэй, цэгцтэй.

СЛА́ЖИВАТЬ аргыг олох, бүтээх, цэгцлэх, эмхлэх.

СЛА́ЖИВАТЬСЯ эмхрэх, цэгцрэх.

СЛА́ЗИТЬ 1. орох, буух; 2. авирах, асах, гарах; ~ **на крышу** дээвэр дээр гарах.

СЛА́НЕЦ занар чулуу.

СЛА́НЦЕВ||ЫЙ занарын; **~ая промышленность** занарын үйлдвэр.

СЛАСТЁНА амтсаг хүн, амттанд дуртай хүн.

СЛА́СТИ амттан.

СЛАСТИ́ТЬ амтлах, амт оруулах, амттай болгох.

СЛАСТОЛЮБИ́ВЫЙ тачаангуй, хуялтай.

СЛАТЬ илгээх, хүргэх, явуулах.

СЛАЩА́ВОСТЬ нялуун зан, нялуурах.

СЛАЩА́В||ЫЙ нялуун, нялурсан; **~ая улыбка** нялуун инээмсэглэл.

СЛА́ЩЕ илүү амттай, амттайхан; ~ **мёду** бал бурамнаас амттай.

СЛЕ́ВА зүүнтээгээс, зүүнээс, зүүн талаас, зүүнтээ, зүүн талд; ~ **направо** зүүнээс баруунаа.

СЛЕ́ГА бүдүүн сургааг, саднаг.

СЛЕГКА́ 1. аяархан, халти мөлт; ~ **ударить** аяархан цохих, халти цохих; 2. өчүүхэн төдий, үл мэдэг, - схийх; ~ **усмехнуться** мишилзэсхийх, мишилзэх.

СЛЕД 1. мөр; **~ы ног на песке** элсэн дээр гарсан мөр; **заячий ~** туулайн мөр; 2. ор, ором, ул мөр, буйр; **~ы преступления** гэмт хэргийн ул мөр; 3. ул; * **по свежим ~ам** халуун мөрөөр нь.

СЛЕДИ́ТЬ I 1. ажиглах, ажиглан харах, харах, ширтэх; 2. ажиглах, сонирхон ажиглах; ~ **за успехами науки** шинжлэх

ухааны амжилтыг сонирхон ажиглах; 3. харах, харгалзах; ~ **за ребёнком** хүүхэд харах; 4. мөрдөх, мөшгих.

СЛЕДИ́ТЬ II мөр үлдээх, мөр гаргах.

СЛЕ́ДОВАНИЕ 1. явах, аялах, өнгөрөх, гарах; 2. дагах, мөрдөх.

СЛЕ́ДОВАТЕЛЬ байцаагч, мөрдөн байцаагч.

СЛЕ́ДОВАТЕЛЬНО иймийн тул, тиймээс, учир иймд, ингэхлээр.

СЛЕ́ДОВАТЕЛЬСК||ИЙ байцаагчийн, мөрдөн байцаагчийн, байцаах, мөрдөн байцаах; **~ая работа** байцаагчийн ажил.

СЛЕ́Д||ОВАТЬ 1. дагах, хойноос явах; **~уйте за мною** намайг дагагтун; 2. дараа болох, сүүлээр болох; **события ~уют одно за другим** үйл явдал дараа дараагаар болж байна; 3. явах, очих, аялах; 4. дагах, мөрдөх, баримтлах; ~ **правилам** дүрэм баримтлах; 5. зохих, хэрэгтэй, - лтай *(- лтэй,- лтой)* **работу ~ует закончить** ажлыг дуусгах хэрэгтэй; 6. төлөх ёстой; 7. гарах, үүсэх; **отсюда ~ует вывод** үүнээс ийм дүгнэлт гарч байна; * **как ~ует** сайтар; **отдохнул как ~ует** сайтар амрав.

СЛЕ́ДОМ хойноос нь, мөрөөр нь, дараагаар нь; **идти ~** хойноос нь явах.

СЛЕДОПЫ́Т мөрч.

СЛЕ́ДСТВЕНН||ЫЙ байцаах, мөрдөн байцаах; **~ые органы** байцаах байгууллага.

СЛЕ́ДСТВИЕ 1. мөрдөн байцаах, мөрдөх, мөрдөн байцаалт, мөрдлөг; **вести ~** мөрдөн байцаах, мөрдөх; 2. үр дүн; **причина и ~** шалтгаан үр хөөр.

СЛЕ́ДУЕМ||ЫЙ явах ёстой, өгөх ёстой, төлөх ёстой; **получить ~ые деньги** авах ёстой мөнгөө авах.

СЛЕ́ДУЮЩ||ИЙ 1. дараагийн, дараахь, удаахь, хойт; **на ~ день** хойт өдөр нь; 2. дараахь, энэ, эдгээр; **вызываются ~ие лица** дараахь хүмүүсийг дуудаж байна; 3. **~ее** дараахь зүйл, энэ, ингэж, доорхи зүйл; **мы решили ~ее** бид ингэж тогтов.

СЛЕЖА́||ТЬСЯ дарагдан, нягтрах, нягтарших; **сено ~лось** өвс нягтаршив.

СЛЕ́ЖКА мөрдөх, мөшгөх, тагнах, гэтэх.

СЛЕЗА́ 1. **слёзы** нулимс; **проливать ~** нулимс асгаруулах; **смеяться до слёз** нулимс гүйлгэнэтэл инээх; **плакать горькими ~ми** гашуунаа ухилах; 2. нулимс, уйлаан, уйлаан майлаан; **довести до слёз** уйлуулах; **разразиться ~ми** нулимс асгаруулах; **удариться в слёзы** уйлаан болох; 3. дусал нулимс; **по щеке покатилась ~** хацар дээгүүр нулимс бөмбөрөв; * **сквозь слёзы** уйлж байгаад, уйлан байж.

СЛЕЗА́ТЬ 1. буух, явгалах; 2. зулгарах, зулмах, хуурах, холтрох, ховхрох.

СЛЕЗИ́НКА дусал нулимс, нулимс.

СЛЕЗИ́ТЬСЯ нулимс, нулимстах, гоожих, нулимс гарах, устах.

СЛЕЗЛИ́ВОСТЬ уйламхай байх.

СЛЕЗЛИ́ВЫЙ 1. уйламхай, уйланхай, уйлхай, уйламтгай, усан нүд болсон; 2. гоншгоносон, гонгиносон; ~ **голос** гоншгоносон хоолой.

СЛЁЗНО уйлагнан байж, гоншгонон байж; ~ **просить** уйлагнан байж гуйх.

СЛЁЗН||ЫЙ 1. нулимсны; **~ые железы** нулимсны булчирхай; 2. уйлагнасан, гоншгоносон, гонгиносон.

СЛЕЗОТОЧИ́ВЫЙ 1. улцан, нулимс гоождог, нулимстдаг; 2. нулимс асгаруулах; ~ **газ** нулимс асгаруулах хий.

СЛЕЗОТОЧИ́ТЬ нулимс асгарах, нулимс гоожих.

СЛЕЗ||ТЬ 1. буух, явгалах; ~ **с лошади** мориноос буух, явгалах; 2. зулгарах, зулмах, хуурах, холтрох, ховхрох; **краска ~ла** будаг хуурав.

СЛЕПЕ́НЬ бөхнө, хөхтрүү.

СЛЕПЕ́Ц сохор хүн.

СЛЕПИ́||ТЬ I 1. сохор болгох, сохлох; 2. гялбах; **солнце ~т глаза** наранд нүд гялбана; 3. анивалзуулах, онийлгох.

СЛЕПИ́ТЬ II 1. наах, нийлүүлж наах; ~ **два листа бумаги** хоёр хуудас цаасыг нийлүүлж наах; 2. нааж хийх, наах.

СЛЕПИ́ТЬ III шавах, барих, хийх.

СЛЕ́ПНУТЬ сохрох, сохор болох.

СЛЕ́ПО бодолгүй, нүдэн балай, чихэн дүлий, сохор, мухар сохор, балай, сохроор; **верить ~** мухар сохор итгэх; 2. балар, балархай; ~ **напечатано** балархай хэвлэжээ.

СЛЕП||О́Й 1. сохор, балай, нүдгүй; 2. ~ сохор хүн; **~ая** сохор эмэгтэй; 3. наана цаана бодолгүй, нүдэн балай чихэн дүлий, сохор, мухар сохор, балай, балай сохор; **~ое подражание** сохор балай дууриах; **~ая любовь** харалган хайр; 4. балар, балархай, цулгай; ~ **шрифт** балар үсэг; 5. мухар; 6. харалгүй, хараагүй, нүдэн балай; ~ **полёт** хараагүй нисэх; * **~ая кишка** мухар олгой.

СЛЕ́ПОК хуулбар, дүрс, буулгасан хэв; **снимать ~** хэв буулгах, хэв авах.

СЛЕПОТА́ 1. сохор, балай; 2. харанхуй байх, сохор байх, балай байх.

СЛЕСА́РИТЬ төмөр дархлах, слесарийн ажил хийх.

СЛЕСА́РНИЧАТЬ дархлах, слесарийн ажил хийх.

СЛЕСА́РН||ЫЙ 1. төмөрч, дархны, слесарийн, дархлах; ~ **инструмент** төмөрч дархны багаж; 2. **~ая** төмөрч дархны газар, слесарийн газар.

СЛЕ́САРЬ төмөрч, дархан, слесарь.

СЛЁТ 1. хурах, цуглах; 2. чуулган, цуглаан.

СЛЕТА́ТЬ I 1. нисч буух, нисч унах; 2. хийсэн унах, унах, ойчих, халих; 3. хэлчих; 4. нисэх, нисээд явчхах.

СЛЕТА́ТЬ II 1. нисч очоод ирэх; 2. гүйж очоод ирэх, үсрээд ирэх; ~ **в магазин** дэлгүүрт гүйж очоод ирэх.

СЛЕТА́ТЬСЯ I 1. нисэн ирэх, хурах, цуглах.

СЛЕТА́ТЬСЯ II гүйлдэн ирэх, овоорох, цугларах.

СЛЕТЕ́||ТЬ 1. нисч буух, хийсч унах; **орёл ~л с горы** бүргэд уулнаас нисч буув; 2. хийсэн унах, унах, ойчих, халих; 3. хэлчих; **слово нечаянно ~ло с языка** санамсаргүй тэр үгийг хэлчихэв; 4. нисэх, нисээд явчхах.

СЛЕТЕ́||ТЬСЯ 1. нисэн ирэх, хурах, цуглах; **птицы ~лись на дерево** шувуу модон дээр хурав; 2. гүйлдэн ирэх, овоорох, цугларах.

СЛЕЧЬ хэвтэх хэвтэрт орох хэвтрийн болох.

СЛИВ 1. юүлэх, асгах; 2. юүлүүр.

СЛИ́ВА 1. лис чавга; 2. лисийн мод.

СЛИВА́НИЕ юүлэх, асгах.

СЛИВА́ТЬ 1. юүлэх, асгах; 2. хамж авах, хамах; 3. нийлүүлэх, холих; 4. нэгтгэх, нийлүүлэх, хамтруулах.

СЛИВА́ТЬСЯ 1. нийлэх; 2. нийлэх, нэгдэх, хамтрах.

СЛИ́ВКИ 1. цөцгий; **сбитые ~** бүлсэн цөцгий; 2. дээж, өнгөтэй, өөдтэй хэсэг; **снимать ~ с чего-либо** юмны өнгөтэй өөдтэйгий нь шилж авах.

СЛИВН||О́Й 1. хольсон, холимол, нийлүүлсэн; 2. юүлэх, асгах; **~ая яма** юм асгах нүх; 3. тушаах.

СЛИ́ВОВЫЙ лисийн.

СЛИ́ВОЧНИК цөцгийн тос.

СЛИ́ВОЧН||ЫЙ цөцгийн; **~ое масло** цөцгийн тос; **~ое мороженое** цөцгийн зайрмаг.

СЛИЗА́ТЬ долоох.

СЛИ́ЗИСТ||ЫЙ салст; **~ая оболочка** салст бүрхэвч.

СЛИЗНУ́ТЬ долоочхох, долоогоод авчих.

СЛИЗНЯ́К нялцгай биетэн.

СЛИ́ЗЫВАТЬ долоох.

СЛИЗЬ залхаг, зунгаг.

СЛИНЯ́ТЬ 1. гандах, онгох, өнгө алдах; 2. гуужих, зулмах, зумрах.

СЛИП||А́ТЬСЯ 1. наалдах; **листы бумаги ~лись** хуудаснууд наалджээ; 2. анилдах; **у меня глаза с~аются** миний нүд анилдаад байна.

СЛИ́ТНО үргэлж, хамт, цуг; **написать ~** үргэлж бичих, хамт бичих.

СЛИ́ТНОСТЬ үргэлж байх, хам байх, цуг байх.

СЛИ́ТНЫЙ үргэлж, үргэлжилсэн, хам, цуг, нийлсэн.

СЛИ́Т||ОК юмбүү, өлгий, тойг; **золото в ~ках** алтан юмбүү.

СЛИТЬ 1. юүлэх, асгах; 2. хамж авах хармах ~ **сливки с молока** сүүний цөцгий *хамах*; 3. *нийлүүлэх, холих*; 4. нэгтгэх, нийлүүлэх, хамтруулах.

СЛИ́Й||ТЬСЯ 1. нийлэх; **два ручья ~лись в речку** хоёр булаг горхи болж нийлэв; 2. нийлэх, нэгдэх, хамтрах.

СЛИЧА́ТЬ нийлүүлэх, дүйлгэх, тулгах.

СЛИЧЕ́НИЕ нийлүүлэх, дүйлгэх.

СЛИЧИ́ТЬ нийлүүлэх, дүйлгэх, тулгах; ~ **копию с подлинником** хуулбарыг эхтэй нь тулгах.

СЛИ́ШКОМ хэтэрхий, дээнч, дэндүү, хэт, даан; ~ **много** хэтэрхий *олон*, *дээнч их*; **это уж ~** энэ ч арай хэтэрхий байна.

СЛИЯ́НИЕ 1. нийлүүлэх, нэгтгэх, хамтруулах, нийлэх, нэгдэх, хамтрах; 2. бэлчир.

СЛОБОДА́ 1. тосгон; 2. дүүрэг.

СЛОВА́К словак хүн.

СЛОВА́РНЫЙ 1. үгийн сангийн, үгсийн; **основной ~ фонд** үгийн үндсэн сан, үгсийн үндсэн хөмрөг; 2. толь бичгийн, толины.

СЛОВА́РЬ 1. толь, толь бичиг; **русско-монгольский ~** орос монгол толь; 2. үгийн сан, үгс.

СЛОВА́ЦКИЙ словак; ~ **язык** словак хэл.

СЛОВА́ЧКА словак эмэгтэй.

СЛОВЕ́СНИК 1. хэл зохиолын багш; 2. хэл бичгийн мэргэжилтэн.

СЛОВЕ́СНОСТЬ үгийн уран бүтээл.

СЛОВЕ́СН||ЫЙ 1. үгсийн; **~ое творчество** үгсийн уран бүтээл; 2. амаар хэлсэн, аман; ~ **приказ** ам тушаал.

СЛО́ВНИК үгсийн цэс.

СЛО́ВНО 1. мэт, шиг, адил; **поёт, ~ соловей** алтан гургалдай мэт дуулна; 2. шиг; ~ **кто стучит** хүн тогшиж байх шиг.

СЛО́В||О 1. үг; **происхождение слов** үгийн гарал; 2. үг, үг хэл, хэл, үг хэлэх, өгүүлэх; **дар ~а** өгүүлэх авьяас; **верно определяйте ~а, и вы освободите мир от половины недоразумений** *(Рене Декарт)*; үгээ *оноож* хэлж бай, тэгэх юм бол та бүхэн ертөнцийг бүх эндүүрлийнх нь тэн хагасаас ангижруулна *(Рене Декарт)*; 3. үг яриа, үг, өгүүлэх, хэлэх; **рассказать в немногих ~ах** хэдхэн үгээр хэлэх; **понять друг друга без слов** үг хэлэлгүй бие биеэ ойлгох; 4. үг, үг хэлэх, хэлсэн үг; **заключительное ~** төгсгөлийн үг; **приветственное ~** баярын үг; 5. үг, өгүүллэг, тууж; **«~ о полку Игореве»** Игорийн хорооны тууж; 6. үг хэлэх эрх, *зөвшөөрөл*; **свобода ~а** үг хэлэх эрх чөлөө; **взять ~** үг хэлэх зөвшөөрөл авах; **предоставить кому-либо ~** үг хэлэх зөвшөөрөл олгох; **лишить кого-либо ~а** үг хэлэх эрхийг хасах; 7. үг, санал, дүгнэлт, амжилт, ололт; **сказать своё веское ~** ноцтой үгээ хэлэх; **по последнему ~у науки** шинжлэх ухааны шинэ амжилтыг ашиглан; 8. ам, ам хэл, үг; **дать ~** ам гарах, ам алдах; **верить на ~** хэлсэн үгэнд итгэх, үгэнд орох; **не сдержать ~а** хэлсэн амандаа үл хүрэх, хэлсэн үгэндээ эс хүрэх; 9. **слова** дууны үг; 10. **слова** яриа, дэмий яриа, хоосон яриа; **одни ~** зөвхөн яриа, зөвхөн дэмий яриа; **перейти от слов к делу** хоосон яриагаа орхиж ажилд орох; * **крылатые ~** мэргэн үг; **набор слов** дэмий хоосон үг; **одним ~ом** нэг үгээр хэлэхэд; **другими ~ами, иными ~ами** өөрөөр хэлэхэд, ондоогоор хэлбэл; **своими ~ами** *өөрийнхөөрөө хэлэх*; ~ **в ~** үгчлэн, үг үгээр нь; ~ **за ~** ярь ярьсаар; **не находить слов для чего-либо** үг олж ядах, хэлэх үг олдохгүй байх; **без дальних слов** илүү дутуу үггүй; **к ~у сказать** жич хэлэхэд, далимд хэлэхэд; ~ **— не воробей, вылетит — не поймаешь** ам алдвал барьж болдоггүй, агт алдвал барьж болдог.

СЛОВОБЛУ́ДИЕ хоосон чалчаа.

СЛОВОИЗМЕНЕ́НИЕ үг хувилахуй.

СЛО́ВОМ ерөнхийдөө; ~, **пора ехать** ерөнхийдөө явах цаг *боллоо*; **одним ~, вы не ошиблись** товчоор хэлэхэд та эндүүрсэнгүй.

СЛОВООБРАЗОВА́НИЕ үг бүтэх, үг бүтэх ёс.

СЛОВООБРАЗОВА́ТЕЛЬНЫЙ үг бүтээх.

СЛОВООХО́ТЛИВОСТЬ үгэнд дурлах, яриа байх.

СЛОВООХО́ТЛИВЫЙ үгэнд дуртай, яриа; ~ **человек** яриа хүн.

СЛОВОПРОИЗВО́ДСТВО үг бүтээх, үг бүтээх ёс.

СЛОВОСОЧЕТА́НИ||Е *холбоо* үг; **устойчивые ~я** тогтвортой холбоо үг; **неустойчивые ~я** тогтворгүй холбоо үг.

СЛОВОТВО́РЧЕСТВО үг зохиох.

СЛОВОУПОТРЕБЛЕ́НИЕ үг хэрэглэх, үг хэрэглэх ёс.

СЛОВЦ||О́ үг, үгцэр; * **для красного ~а** уран үг хэлэхийн тул, гоё хэлэхийн тул.

СЛОГ I үе; **открытый ~** задгай үе; **закрытый ~** битүү үе.

СЛОГ II найруулга; **писать *хорошим* ~ом** сайн найруулж бичих.

СЛОГООБРАЗУ́ЮЩИЙ үе бүтээх.

СЛОЁНЫЙ давхраатай, үетсэн; ~ **пирог** үетсэн бялуу.

СЛОЖЕ́НИ||Е I 1. нэмэх; **правило ~я** нэмэх дүрэм.

СЛОЖЕ́НИ||Е II бие, бие бялдар; **он крепкого ~я** чийрэг биетэй хүн.

СЛОЖИ́ТЬ 1. хураах, овоолох, тавих, хийх; ~ **книги** ном хураах; 2. нэмэх; ~ **два числа** хоёр тоо нэмэх; 3. өрөх; 4. зохиох; ~ **песню** дуу зохиох; 5. буулгах, буулгаж тавих; 6. чөлөөлөх, гаргах, гарах, татгалзах; ~ **с себя полномочия** бүрэн эрхээсээ өөрөө татгалзах; 7. нугалах, эвхэх; ~ **бумагу пополам** цаасыг хоёр нугалах; * **голову** амь биеэ өргөх; ~ **оружие** зэвсгээ хураалгах; ~ **руки** юу ч хийхээ болих.

СЛОЖИ́||ТЬСЯ I 1. тогтох, бүрэлдэх, буй болох, болох; **обстоятельства ~лись благоприятно** нөхцөл байдал *тохиромжтой болов*; 2. тогтох, *төлөвжих*; **у него вполне ~лся характер** түүний зан бүрнээ тогтжээ.

СЛОЖИ́ТЬСЯ II тэсгэх, хамжих, дамжлах.

СЛО́ЖНО бэрх, нарийн, хэцүү, төвөгтэй; **это очень ~** энэ маш бэрх.

СЛОЖНОПОДЧИНЁНН||ЫЙ хавсарсан нийлмэл; **~ое предложение** хавсарсан нийлмэл өгүүлбэр.

СЛОЖНОСОЧИНЁНН||ЫЙ зэрэгцсэн *нийлмэл*; **~ое предложение** зэрэгцсэн нийлмэл өгүүлбэр.

СЛО́ЖНОСТ||Ь нарийн байх, хэцүү байх, бэрх байх, төвөгтэй байх, ээдрээ; ~ **дела** төвөгтэй хэрэг; * **в общей ~и** нийтдээ, бүгд, бүхэлдээ.

СЛОЖНОЦВЕ́ТНЫЕ 1. баг цэцэгт; 2. **сложноцветные** баг цэцэгтэн.

СЛО́ЖН||ЫЙ 1. нийлмэл; **~ое вещество** нийлмэл бодис; **~ое предложение** нийлмэл өгүүлбэр; 2. нарийн, бэрх; 3. хэцүү, бэрх, *төвөгтэй*, ээдрээтэй; **~ая задача** бэрх зорилт; ~ **вопрос** хэцүү асуудал.

СЛОЙСТ||ЫЙ давхраатай, үет, давхцаа; **~ая почва** давхраат хөрс; **~ые облака** давхцаа үүлс.

СЛОЙ́ТЬСЯ давхраа, давхраагаар салах, үе үеэр болох.

СЛОЙ 1. давхраа, үе; **верхний ~ почвы** хөрсний дээд давхраа; 2. давхарлаг, давхарга; **низший ~ населения** нийгмийн доод давхрага.

СЛО́ЙКА давхраат талх, тэргүүн.

СЛОМА́ТЬ эвдэх, хэмхлэх, буулгах, хагалах, хугалах; ~ **стройку** барилга буулгах; ~ **ногу** хөлөө хугалах.

СЛОМА́||ТЬСЯ эвдрэх, хэмхрэх, зад буух, шантрах, хагарах, хугарах; **замок ~лся** цоож эвдрэв.

СЛОМИ́||ТЬ 1. хуга унагах, хугалах; **буря ~ла дерево** шуурга мод хугалав; 2. шантраах, зоригийг мохоох, давах, дийлэх, няцаах; * **сломя голову бежать** хөл мэдэн гүйх.

СЛОН 1. заан; 2. шатрын тэмээ; * **~а не приметить** хамгийн чухлыг нь олж мэддэггүй.

СЛОНЁНОК зааны тугал.

СЛОНИ́ХА эм заан.

СЛОНО́В||ЫЙ зааны; **~ая кость** зааны яс; * **~ая бумага** барзгар зузаан цаас.

СЛОНЯ́ТЬСЯ сэлгүүцэх, хэсэх, хэрэх, зайх; ~ **без дела по улицам** гудамжаар дэмий сэлгүүцэх.

СЛУГА́ 1. зарц; 2. зарц, барлаг; **нанять слугу** зарц хөлслөх; * ~ **двух господ** хоёр эзэнд үйлчлэх.

СЛУЖА́КА хичээнгүй албан хаагч.

СЛУЖА́НКА зардас, зарц үүхэн, зарц эхнэр.

СЛУ́ЖАЩ||ИЙ албан хаагч, ажилтан; **рабочие и ~ие** ажилчин албан хаагчид.

СЛУ́ЖБ||А 1. үйлчлэх алба хаах; ~ **науке** шинжлэх ухаанд үйлчлэх; 2. алба, албан ажил; **государственная** ~ төрийн алба; **воинская** ~ цэргийн алба; **поступить на ~у** албанд орох; 3. алба, салбар; ~ **связи** холбооны алба; **капитан медицинской ~ы** эмнэлгийн албаны ахмад; ~ **информационная** мэдээллийн алба; 4. мөргөл; 5. аж ахуйн барилга, хашаа хороо, үйлчилгээний алба; * **сослужить ~у кому-либо** хүнд тус хийх.

СЛУЖБИ́СТ албач.

СЛУЖЕ́БН||ЫЙ 1. албаны, албан; **~ые часы** албаны цаг; **~ое помещение** албан байр; **~ая обязанность** албан үүрэг; 2. туслах; **~ое слово** туслах үг.

СЛУЖЕ́НИЕ үйлчлэх алба хаах.

СЛУЖИ́ТЕЛЬ 1. зарц, барлаг; 2. үйлчлэгч; ~ **науки** шинжлэх ухаанд үйлчлэгч; * ~ **культа** лам хуврага.

СЛУЖИ́ТЬ 1. үйлчлэх, зүтгэх, амь насаа зориулах; ~ **народу** ард түмэнд үйлчлэх, ард түмний төлөө зүтгэх; ~ **искусству** урлагт үйлчлэх, урлагт амь насаа зориулах; 2. алба хаах, *(албан)* ажил хийх; ~ **в армии** цэрэгт алба хаах; 3. болох, юм, мөн байх, мөн; 4. болох, орлох; ~ **доказательством** нотолгоо болох; 5. эдэлгээтэй байх; 6. мөргөл хийх; 7. *(нохой)* хойт хоёр хөл дээрээ зогсох, эрхлэх.

СЛУПИ́ТЬ хуулах, арилгах; ~ **шелуху с зерна** тарианы хальс арилгах.

СЛУПИ́||ТЬСЯ хуурах, халцрах; **краска со стены ~лась** туурганы будаг халцрав.

СЛУХ 1. сонор, сонсгол; **ухо — орган ~а** чих сонсголын эрхтэн мөн; **острый** ~ хурц сонор, сонор чих; **играть по ~у** сонсоод хөгжимдөх; 2. чимээ, сураг, мэдээ, цуурхал; **о нём долго не было ~а** түүний тухай хэдийнээ сураг алга байв; **пустить** ~ цуурхал гаргах; **не верить с~ам** цуурхалд үл итгэх; * **ни ~у, ни духу** чимээ аниргүй.

СЛУХОВ||О́Й сонсох, чагнах; ~ **орган** сонсох эрхтэн; * **~ое окно** дээврийн цонх.

СЛУ́ЧА||Й 1. тохиолдол, учрал, хэрэг, явдал, учир; **несчастный** ~ золгүй явдал, осол; 2. завшаан, далим, аян тал, дашрам; **представился** ~ далим гарав; 3. гэнэтийн тохиолдол, санамсаргүй явдал; * **в ~е** - вал *(- вэл, - вол, - вөл, -бал, - бэл, - бол, - бөл)* тохиолдвол, гарвал, болбол; **в ~е необходимости** хэрэг тохиолдвол; **во всяком ~е** юу болович, алин болович; **в таком ~е** тэгвэл, тэгэхэд; **на всякий** ~ юу ч болсон; **по ~ю** а) санамсаргүй, гэнэт тохиолдож; б) - аас *(- ээс, - оос, - өөс)* болоод, тохиолдуулан.

СЛУЧА́ЙНО 1. санамсаргүй, гэнэт; ~ **встретиться** гэнэт дайралдах; 2. харин; **у вас, ~, нет ли этой книги?** харин танд тийм ном байхгүй юу? * **не** ~ учир бий, санамсаргүй хэрэг биш.

СЛУЧА́ЙНОСТЬ 1. гэнэтийн тохиолдол, санамсаргүй тохиолдол; ~ — **форма проявления необходимости** санамсаргүй бол зайлшгүйн илэрхийлэл; гэнэтийн тохиолдол, санамсаргүй явдал; **помешала** ~ санамсаргүй явдал саад болов.

СЛУЧА́ЙН||ЫЙ 1. тохиолын чанартай, тохиолдлын чанартай; 2. гэнэтийн, санамсаргүй болсон, санаанд үгүй хийсэн; **~ая ошибка** санаандгүй хийсэн алдаа; **~ая встреча** санамсаргүй уулзалт; 3. тогтмол бус, санамсаргүй тохиолдсон; **~ые доходы** тогтмол бус орлого; ~ **заработок** санамсаргүй олсон олбор.

СЛУЧА́ТЬ хээлтүүлэх, нийлүүлэх, гишгүүлэх, гаргах.

СЛУЧА́ТЬСЯ 1. болох, тохиолдох, тохиох; 2. тохиолдох, дайралдах, болох; 3. ороо орох.

СЛУЧИ́ТЬ хээлтүүлэх, нийлүүлэх, гишгүүлэх, гаргах.

СЛУЧИ́||ТЬСЯ 1. болох, тохиолдох, тохиох; **что ~лось?** юу болов? **что ни бы ~лось** юу ч болов; 2. тохиолдох, дайралдах, болох; **~лось как-то ночевать в лесу** нэгэн цагт ойд хонох болов; 3..ороо орох.

СЛУ́ЧКА хээлтүүлэх, нийлүүлэх, хээлтүүлэг, ороо, гишгүүлэх.

СЛУЧНО́Й хээлтүүлгийн, нийлүүлгийн; ~ **пункт** хээлтүүлгийн газар.

СЛУ́ЧНЫЙ хээлтүүлгийн, нийлүүлгийн.

СЛУ́ШАНИЕ 1. сонсох, чагнах, дуулах; ~ **лекции** лекц сонсох; 2. сонсох, шүүх; ~ **дела** хэрэг сонсох, хэрэг шүүх.

СЛУ́ШАТЕЛЬ 1. сонсогч, үзэгч; 2. сонсогч, сурагч; ~ **вечерних курсов** оройн түр сургуулийн сонсогч.

СЛУ́ШАТЕЛЬНИЦА сонсогч эмэгтэй, үзэгч эмэгтэй.

СЛУ́ША||ТЬ 1. сонсох, чагнах, дуулах; ~ **музыку** хөгжим сонсох; 2. сонсох, шүүх; ~ **дело в суде** шүүхэд хэрэг шүүх; 3. сонсох, сонсон судлах; ~ **лекции профессора** эрдэмтэн багшийн лекц сонсох; 4. *(уг)* сонсох, үг дуулах; * **~ю!** *(утсаар ярихад)* байна! **~й! ~йте!** сонс! сонсогтун!

СЛУ́ШАТЬСЯ үгэнд орох, үг дуулах, үг дагах.

СЛЫТЬ цууд гарах, цуутай байх, нэртэй байх, хэлцэх; ~ **любителем музыки** хөгжимд дуртай хүн гэж хэлцэх.

СЛЫХА́ТЬ дуулдах; **о нём ничего не** ~ түүний тухай юу ч дуулдахгүй байна.

СЛЫ́ШАТЬ 1. *дуулдах, сонсох*; **плохо** ~ **звуки** авиа муу сонсох; 2. сураг дуулах, сонсох, хэл авах; 3. анзаарах, мэдрэх, мэдэх, үнэртэх.

СЛЫ́ШАТЬСЯ 1. сонсдох, дуулдах; **слышится музыка** хөгжим сонсдож байна; 2. мэдэгдэх, илэрхий байх, ил байх.

СЛЫ́ШИМОСТЬ сонсдох, дуулдах, сонсдоц, дуулдац.

СЛЫ́ШНО 1. сонсдох, дуулдах; **отсюда хорошо** ~ эндээс сайн сонсодно; 2. сонсдох, сураг байх, чимээ байх; **о нём давно ничего не** ~ түүнээс хэдийнээ сураг алга байна; 3. гэлцэх, хэлцэх; **~, что будет обильный урожай** элбэг ургац гарна гэлцэнэ.

СЛЫ́ШНЫЙ 1. сонсдох, дуулдах; **еле** ~ **голос** сонсдох төдий дуу; 2. **слышен** сонсдож байх, сонсдох; **слышны выстрелы** буун дуу сонсдож байна.

СЛЮДА́ гялтгануур.
СЛЮДЯНО́Й гялтгануурын, гялтгануур.
СЛЮН||А́ шүлс; ***глотать ~и** шүлсээ залгих.
СЛЮНИ́ТЬ шүлсдэх, шүлс түрхэх; ~ **пальцы** хуруугаа шүлсдэх.
СЛЮ́НК||А шүлс; **~и текут** шүлс асгармаар.
СЛЮ́НН||ЫЙ шүлсний; **~ые железы** шүлсний булчирхай.
СЛЮНОТЕЧЕ́НИЕ шүлс асгарах, шүлс гоожих.
СЛЮНЯ́ВИТЬ шүлсдэх.
СЛЮНЯ́ВЫЙ шүлсээ савируулсан, шүлсээ гоожуулсан, шүлсдсэн, шүлхий.
СЛЯ́КОТЬ шавар, шавхай, шавар шавхай; **осенняя** ~ намрын шавхай.
СМА́ЗАТЬ 1. түрхэх, - дах *(- дэх, - дох, - дөх);* ~ **йодом** йод түрхэх, йодлох; 2. бүрхэгдүүлэх, балархай болгох; ~ **вопрос** асуудал бүрхэгдүүлэх; 3. хахууль өгөх.
СМА́ЗКА 1. тослох, тосдох, тосолгоо; ~ **замков** цоож тослох; 2. түрхэх тос; ~ **для лыж** цананд түрхэх тос.
СМАЗЛИ́В||ЫЙ хөөрхөн, цэвэрхэн; **~ое личико** хөөрхөн царай.
СМА́ЗОЧН||ЫЙ түрхэх, тослох; **~ое масло** түрхэх тос; ~ **аппарат** тослох аппарат.
СМА́ЗЫВАНИЕ 1. түрхэх, тослох, тосдох; 2. бүрхэгдүүлэх.
СМА́ЗЫВАТЬ 1. түрхэх, тосдох, тослох, - дах *(- дэх, - дох, - дөх);* 2. бүрхэгдүүлэх, балархай болгох.
СМАК 1. амт; **есть что-либо со ~ом** юм амтархан идэх; 2. бах; **рассказывать что-либо со ~ом** юмыг бах болгон ярих; 3. учир, сонин, хошин; **понять весь ~ этого рассказа** өгүүллэгийн бүх учрыг ойлгох.
СМАКОВА́ТЬ 1. амтархах, амтархан идэх, тамшаах; ~ **каждый глоток** балга балгаар амтархан уух; 2. сонирхох, бах болгох, сонирхон унших, бахдан үзэх, бах болгон ярих; ~ **новость** сонин зүйлийг бах болгон ярих.
СМАЛОДУ́ШНИЧАТЬ зүрх алдах, зориг шантрах, зүрх үхэх.
СМА́НИВАТЬ 1. даллаж цуглуулах, юмаар хуурч барих; 2. олзуурхуулан аваачих, хуурч авчрах, олзуурхуулан оруулах.
СМАНИ́ТЬ 1. даллаж цуглуулах, юмаар хуурч барих; 2. олзуурхуулан аваачих, хуурч авчрах, олзуурхуулан оруулах.
СМАСТЕРИ́ТЬ дархлах, урлах.
СМА́ТЫВАТЬ 1. ороох, эвхэх; 2. задлах, цувах.
СМА́ХИВАТЬ 1. арилгах, арчих, гүвэх, сэгсрэх, унагах; 2. үргээх, хөөх; 3. адилархуу байх, төстэй байх.
СМАХНУ́ТЬ 1. *арилгах*, арчих, гүвэх, *сэгсрэх*, унагах; ~ **щёткой пыль** сойзоор тоос арилгах, тоос сойздох; 2. үргээх, хөөх; ~ **мух** ялаа үргээх.
СМА́ХУ 1. далайж далайж, далайн; **ударить** ~ далайж далайж цохих; 2. цочмог, гэнэт, бодолгүй; **решить что-либо** ~ юмыг цочмог шийдэх.
СМА́ЧИВАТЬ норгох, дэвтээх, чийгтүүлэх.
СМА́ЧИВАТЬСЯ норох, дэвтэх, чийгтэх.
СМА́ЧНО 1. амтархан, тамшаалан; ~ **жевать** амтархан зажлах; 2. бахдан, бах болгон; ~ **рассказывать** бах болгон ярих.
СМЕЖА́ТЬ анилдуулах, анилдах; **сон смежил** нойр хүрч нүд анилдав.
СМЕ́ЖНОСТЬ айл зэргэлдээ *(байх),* зэргэлдээ *(байх),* хөрш *(байх),* зэрэгцэх; ~ **понятий** зэрэгцээ ухагдахуун.
СМЕ́ЖН||ЫЙ 1. зэргэлдээ, айл зэргэлдээ, хөрш, хамар, зах нийлсэн, залгаа; **~ые углы** хамар өнцөг; 2. зэрэгцсэн, зэргэлдээ; 3. үйлдвэрлэлийн холбоотой; **~ые предприятия** үйлдвэрлэлийн холбоотой үйлдвэрүүд.
СМЕКА́ЛИСТЫЙ авхаалжтай, самбаатай.
СМЕКА́ЛК||А авхаалж, ухамсар, самбаа, арга самбаачлах; **человек со ~ой** авхаалжтай хүн.
СМЕКНУ́||ТЬ ухах, тухайлах; ***он сразу ~л, в чём дело*** үчрыг нь дор нь ухав.
СМЕЛЕ́ТЬ зүрх орох, зориг орох.
СМЕ́ЛО 1. зүрхтэй, аймшиггүй, зоригтой, зоримог; ~ **выступить** зүрхтэй хэлэх; 2. дажгүй, уужуухан.
СМЕ́ЛОСТ||Ь зүрх, зориг, аймшиггүй; ~ **поступка** зоригтой явдал; **у него не хватило ~и** түүнд зүрх хүрсэнгүй; **взять на себя ~** зүрх гаргах, зүрхлэх.
СМЕ́ЛЫЙ зүрхтэй, зоригтой, зоримог, аймшиггүй, эрэлхэг; ~ **человек** зоригтой хүн.
СМЕЛЬЧА́К зүрхтэй эр.
СМЕ́Н||А 1. халах, халаа; ~ **караула** харуул халах; 2. ээлж; **ночная** ~ шөнийн ээлж; 3. ээлжийнхэн, халаа; **пришла вечерняя** ~ оройн ээлжийнхэн ирлээ; 4. хойчийг залгамжлагч, залгамжлагч, халаа; 5. сэлээ; ~ **белья** сэлээ хувцас; * **на ~у** а)халаанд, оронд; **брат пришёл — ~ мне** ах миний халаанд ирэв; б)халж, халаад.
СМЕНИ́||ТЬ 1. сэлэх, сэлгэх, сольж өмсөх; ~ **бельё** дотуур хувцас солих; 2. халах, халж солих, солих; ~ **часового** манаа халах; 3. байгаад,... болох, байснаа... болох, солих; **прохлада ~ла зной** халуун байснаа сэрүүн болов.
СМЕНИ́||ТЬСЯ 1. халагдах, солигдох; **караул ~лся** харуул солигдов; 2. солигдох, байснаа...болох; **печаль ~лась весельем** уйтгарлаж байснаа наргих болов.
СМЕ́НН||ЫЙ *ээлжийн, ээлжийнхний;* **~ая работа** ээлжийн ажил.
СМЕ́НЩИК ээлжийн ажилчин.
СМЕНЯ́ЕМОСТЬ халагдах, сэлгэгдэх, сэлэгдэх, солигдох.
СМЕНЯ́ЕМ||ЫЙ солигдох, сэлгэгдэх, сэлгэгддэг; **~ые части машины** машины сэлгэгдэх зүйлс.
СМЕНЯ́ТЬ 1. сэлэх, сэлгэх, сольж өмсөх; 2. халах, халж солих, солих; 3. байгаад, болох, байснаа...болох, *солих;* 4. *арилжих,* арилжаа хийх, солих; * ~ **кукушку на ястреба** морь унаж явснаа илжиг унах.
СМЕНЯ́ТЬСЯ 1. халагдах, солигдох; 2. солигдох байснаа...болох.
СМЕРДЕ́ТЬ өмхий үнэртэх, муухай үнэртэх.
СМЕРЗА́НИЕ барилдан хөлдөх.
СМЕ́РИТЬ хэмжих; * ~ **кого-либо взглядом** хөлөөс толгой хүртэл ширтэн харах.
СМЕРКА́ТЬСЯ баруй бүрий болох, харуй бүрий болох, бүрий болох, бор хараа тасрах, цагаан гэгээ тасрах; **уже смеркается** бүрий болж байна.
СМЕРТЕ́ЛЬНО 1. аюултай, үхэхээр, үхмээр, аминд хүрэх; ~ **ранен** аюултай шархаджээ; 2. үхтэл, тэсгэлгүй; ~ **устать** үхтэл ядрах.
СМЕРТЕ́ЛЬНОСТЬ аюултай *(байх),* аминд хүрэх.
СМЕРТЕ́ЛЬН||ЫЙ 1. аюултай, үхэхээр, үхмээр, аминд хүрэх, алах; **~ая рана** аюултай шарх; 2. амь өрссөн, хайр найргүй, шийдвэртэй; **~ая борьба** амь өрссөн тэмцэл; 3. тэсвэрлэшгүй, тэсгэлгүй, өшөөт; **~ая ненависть** тэсгэлгүй үзэн ядалт; 4. хэмжээлшгүй, туйлгүй, маш их; **~ая усталость** туйлгүй ядрах.
СМЕ́РТНИК 1. цаазлагдах ялтан; 2. амиа золиослогч.
СМЕ́РТНОСТЬ үхэл хорогдол, үхэх.
СМЕ́РТН||ЫЙ 1. үхлийн, үхэх; ~ **час** үхлийн цаг; 2. цаазлах, цаазаар аваачих, алах, засаглах; **~ая казнь** цаазаар аваачих; 3. хүн; **простой** ~ энгэл хүн, ард, харц; 4. амь өрссөн, ширүүн; ~ **бой** амь өрссөн тулалдаан; 5. тун их, туйлгүй; **скука ~ая** тун их уйдах, үхтэлээ уйдах.

СМЕРТОНО́СНЫЙ үхлийн аюултай, алах;~ **яд** үхлийн аюултай хор.

СМЕРТ||Ь 1. үхэл, үхэх, нас нөгцөх; **естественная** ~ үхэл, үхлээрээ нас нөгцөх, ер бусын үхэл; **скоропостижная** ~ зуурдын үхэл; **быть при ~и** үхлүүт байх; **спасти от ~и** үхлээс аврах; **вопрос жизни и ~и** үхэх сэхэхийн хэрэг; **между жизнью и ~ью** амь наана, там цаана; **стоять на** ~ амь өрсөн тулалдах; 2. мөхөл, мөхөх, сөнөх; * **до ~и, ~ как** тэсвэрлэшгүй, яах аргагүй; **до ~и спать хочется** тэсвэрлэшгүй нойр хүрч байна; **бороться не на жизнь, а на ~** амь өрсөн тэмцэх; **двум ~ям не бывать, а одной не миновать** айсан ч ойчно, алцайсан ч ойчно.

СМЕРЧ догшин хуй.

СМЕСИ́ТЕЛЬ холигч.

СМЕСТИ́ 1. хамах, шүүрдэх; ~ **сор** хог хамах; 2. шүүрдэн хаях, арчин цэвэрлэх, арилгах, үгүй хийх, устгах; ~ **всё на своём пути** замдаа тохиолдсон бүхнийг устгах; 3. шүүрдэн хамах, хамж овоолох; ~ **листья на кучу** унасан навч шүүрдэж овоолох.

СМЕСТИ́ТЬ 1. огцруулах, халах, татах; 2. зайлуулах, байрнаас нь хөдөлгөх, сэлгэх; ~ **точку наблюдения** ажиглаж байсан газраа сэлгэх.

СМЕСТИ́ТЬСЯ зайлах, байрнаасаа хөдлөх.

СМЕСЬ 1. холимог; **горючая** ~ холимог шатахуун; 2. холио, холион бантан; ~ **разнородных явлений** элдэв үзэгдлийн холио.

СМЕ́Т||А төсөв; **составить ~у** төсөв зохиох; ~ **расходов** зарлагын төсөв; ~ **исполнительная** гүйцэтгэлийн төсөв.

СМЕТА́НА зөөхий.

СМЕТА́ТЬ I 1. хамах, шүүрдэх; 2. шүүрдэн хаях, арчин цэвэрлэх, үгүй хийх, устгах.

СМЕТА́ТЬ II шидэх.

СМЕТА́ТЬ III хураах, нуруулдах; ~ **стог сена** нэг нуруу өвс хураах.

СМЁТКА авхаалж, ухвар сайтай.

СМЕТЛИ́ВОСТЬ авхаалжтай *(байх)*, ухвар сайтай *(байх)*.

СМЕТЛИ́ВЫЙ авхаалжтай, ухвар сайтай, ухамтгай.

СМЕ́ТНЫЙ төсвийн.

СМЕТЬ 1. зүрхлэх, зориглох; *үгчлэн орчуулахгүй утгыг нь гаргаж ч болно;* **не ~ войти** орж зүрхлэхгүй байх; **не смей!** битгий! байг! боль!; 2. эрхтэй байх; **вы не смеете этого делать** танд ингэх эрх байхгүй.

СМЕХ инээдэм, инээд; **меня разбирает** ~ миний инээд хүрч байна; **разразиться ~ом** тачигнатал инээх; **прыснуть со смеху** инээд алдах; **взрыв смеха** ниргэтэл инээх; **сдерживать** ~ инээдээ барих; * **и ~, и грех, и ~, и горе** инээдэм ханиадам; **без ~а** тоглоом биш; **на** ~ инээлгэхийн тул, элэг доог болгож; **не до ~а** цэнгэх цаг биш, инээж баясах юм алга; **поднять кого-либо на** ~ хүнийг инээдэм болгох, элэг доог болгох; **~а ради** тоглоом хийж, тохуу хийж; * **курам на** ~ түмний доог болох.

СМЕХОТВО́РНОСТЬ инээдэмтэй *(байх)*, инээдтэй *(байх)*.

СМЕХОТВО́РНЫЙ инээдэмтэй, инээдтэй, инээд хүрмээр; ~ **случай** инээдэмтэй явдал.

СМЕ́ШАНН||ЫЙ 1. холимог, холимол, хутгамал; 2. хамтарсан, хэдэн этгээдийн, хамтын; **~ая комиссия** хамтарсан комисс, хэдэн этгээдийн комисс.

СМЕША́ТЬ 1. холих, хийх; 2. холих, хутгах, будлиантуулах; ~ **карты** а) хөзөр холих; б) будлиантуулах; 3. самуурах, андуурах, будлих, хутгах; ~ **два понятия** хоёр ухагдахууныг хутгах.

СМЕША́||ТЬСЯ 1. холилдох, хольцолдох, хутгалдах; **краски ~лись** будаг холилджээ; 2. хутгалдах, будлиантах, самуурах; **все понятия ~лись** эдгээр ухагдахуун цөм будлиантжээ; 3. хутгалдах, нийлэх; ~ **с толпой** хүний дунд хутгалдах.

СМЕШЕ́НИЕ хутгах, холих, хутгалдах, холилдох, самуурах, будлих; ~ **понятий** олон ухагдахууныудыг хутгах.

СМЕ́ШИВАНИЕ холилт, холих.

СМЕ́ШИВАТЬ 1. холих, хийх; 2. холих, хийх, будлиантуулах; 3. самуурах, андуурах, будлих, хутгах.

СМЕ́ШИВАТЬСЯ 1. холилдох, хольцолдох, хутгалдах; 2. хутгалдах, будлиантах, самуурах; 3. хутгалдах, нийлэх.

СМЕШИ́ТЬ инээлгэх, инээд хүргэх.

СМЕШЛИ́ВОСТЬ инээд муутай байх, инээд хүргэх.

СМЕШЛИ́ВЫЙ инээд муутай, инээмхий; ~ **человек** инээд муутай хүн.

СМЕШНО́ 1. инээдэмтэй, инээд хүрмээр; ~ **рассказывать** инээдэм хүрмээр ярих; 2. инээдтэй байх, инээд хүрэм; **стало** ~ инээд хүрэв.

СМЕШН||О́Й инээдэмтэй, инээдэс хүрмээр, хөгтэй, наргиантай; ~ **случай** инээдтэй явдал, хөгтэй явдал; ~ **наряд** инээд хүрмээр гоёлын хувцас; ***до ~ого** инээд хүрмээр; **выставлять что-либо в ~ом виде** инээдтэй байдлаар харуулах, амьтны доог болгох.

СМЕШО́К инээдэс, инээчлэх.

СМЕЩА́ТЬ 1. огцруулах, халах, татах; 2. зайлуулах, байрнаас нь хөдөлгөх, сэлгэх.

СМЕЩА́ТЬСЯ зайлах, байрнаасаа хөдлөх.

СМЕЩЕ́НИЕ сэлгэх, байрнаас нь хөдөлгөх, огцруулах, халах, татах; ~ **с должности** тушаалаас нь халах.

СМЕЯ́ТЬСЯ 1. инээх; 2. доог хийх, элэглэх, элэг барих; 3. тоглох, тоглож хэлэх; 4. тоохгүй байх, юманд эс тоох; ~ **над угрозами врага** дайсны заналыг юманд эс бодох.

СМИ́ЛОВАТЬСЯ нигүүлсэх, өршөөх.

СМИРЕ́НИЕ номхрох, хүлцэнгүй байх.

СМИРЕ́ННО номхон, хүлцэнгүй, даруу.

СМИРЕ́ННОСТЬ номхон зан, хүлцэнгүй байх.

СМИРЕ́ННЫЙ номхон, хүлцэнгүй, даруу.

СМИРИ́ТЕЛЬН||ЫЙ номхотгох, номхруулах; **~ая рубашка** номхотгох цамц.

СМИРИ́ТЬ номхотгох, номхруулах, дарах.

СМИРИ́ТЬСЯ номхрох, дарагдах, дагах, хүлцэх, аядах, тогтох.

СМИ́РНО номхон; ~ **сидеть** номхон суух; ~! номхон!

СМИ́РН||ЫЙ номхон; **~ая лошадь** номхон морь.

СМИРЯ́ТЬ номхотгох, номхруулах, дарах.

СМИРЯ́ТЬСЯ номхрох, дарагдах, хүлцэх, аядах, тогтох.

СМОКО́ВНИЦА бибал.

СМОЛА́ давирхай, бах.

СМОЛА́ЧИВАТЬ цохих/тариа/

СМОЛЁВКА *бот.* шээрэнгэ.

СМОЛЕ́НИЕ давирхайдах.

СМОЛЁНЫЙ давирхайдсан, давирхай түрхсэн; ~ **канат** давирхайдсан татлага.

СМОЛИ́СТ||ЫЙ 1. давирхайтай, давирхайлаг; **~ое дерево** давирхайтай мод; 2. давирхайрхуу, давирхай ханхалсан; ~ **запах** давирхайрхуу үнэр.

СМОЛИ́ТЬ давирхайдах, давирхай түрхэх; ~ **лодку** завь давирхайдах.

СМОЛКА́ТЬ намдах, чимээгүй болох, дуугүй болох.

СМО́ЛКНУТЬ намдах, чимээгүй болох, дуугүй болох.

СМО́ЛОДУ залуугаасаа, залуу наснаасаа, идэр наснаасаа; **береги честь** ~ залуугаасаа нэрээ хайрла, нэр хугарахаас яс хугар.

СМОЛОТИ́ТЬ *(тариа)* цохих; ~ **рожь** хөх тариа цохих.

СМОЛО́ТЬ тээрэмдэх, талхлах, нунтаглах; ~ **кофе** кофе нунтаглах.
СМОЛЧА́ТЬ дуугүй өнгөрөх, чимээгүй өнгөрөх.
СМОЛЬ давирхай; **чёрный, как** ~ давирхай шиг хар, хав хар, тас хар.
СМОЛЯН||О́Й давирхайн; **~ая бочка** давирхайн торх.
СМОНТИ́РОВАТЬ, угсрах, эвлүүлэх.
СМОРГНУ́ТЬ нүд чавчих.
СМОРКА́ТЬСЯ нусаа нийх.
СМОРО́ДИНА 1. үхрийн нүдний бут, улаалзганы бут; 2. **чёрная** ~ үхрийн нүд; **красная** ~ улаалзгана.
СМОРЧО́К үрчгэр мөөг.
СМО́РЩИТЬ үрчийлгэх, атируулах; ~ **нос** хамраа атируулах.
СМО́РЩИТЬСЯ үрчийх, атирах, ярвайх.
СМОТА́ТЬ 1. ороох, эвхэх; ~ **нитки** утас ороох; 2. цувах, задлах; * ~ **удочки** алга болох.
СМОТР 1. үзэх, шалган үзэх, үзлэг; ~ **войск** цэргийг шалган үзэх; 2. бүртгэн үзэх.
СМОТРЕ́||ТЬ 1. харах, шагайх; ~ **во двор** гадагш харах; ~ **в окно** цонхоор шагайх; 2. үзэх; ~ **выставку** үзэсгэлэн үзэх; 3. үзэх, шалган үзэх; ~ **больного** өвчтөнийг үзэх; 4. харах, *бөөцийлөх, сахих, сахиулах;* ~ **за порядком** журам сахиулах; 5. үлгэр авах, жишээ авах; ~ **на старших** ахмад хүмүүсээс үлгэр авах; 6. үзэх, үнэлэх, гэх; **как вы на это смотрите?** та үүнийг юу гэж үзэж байна? 7. харагдах, цухуйх; **из-за тучи ~ло солнце** үүлний цаанаас нар цухуйв; 8. байдал гаргах, дүр үзүүлэх, шиг байх; ~ **героем** баатрын байдал гаргах; 9. харах, хандах; **окна смотрят на улицу** цонх нь гудамж руу ханджээ; 10. **смотри, смотрите** сайхан мэдээрэй, - уусай *(- үүзэй);* **смотри, не упади** ойчуусай; * **смотри в оба** сайн харж яв, болгоомжтой; ~ **сквозь пальцы на что-либо** юмыг хараа ч үгүй хүн болох; ~ **в глаза чему- либо** а)ажрахгүй байх, зориг үл *шантрах;* ~ **в глаза опасности** аюул ирэхэд ажрахгүй байх; б)зөв үнэлэх; ~ **в глаза фактам** баримтыг зөв үнэлэх; ~ **чьими-либо глазами** хүний амаар будаа идэх.
СМОТРЕ́ТЬСЯ 1. харах; ~ **в зеркало** толинд өөрийгөө харах; 2. үзэх; **эта пьеса смотрится с большим интересом** энэ жүжгийг ихэд сонирхон үзэж байна.
СМОТРИ́ТЕЛЬ даамал, сахиул; **станционый** ~ өртөөний даамал.
СМОТРЯ́ 1. - аас *(- зэс, - оос, - өөс);* ~ **какой человек** ямар хүн болохоос шалтгаална; 2. ~**по** харгалзан, үзэж байж; ~ **по обстоятельствам** байдлыг үзэж байж; **одеваться, ~ по погоде** *тэнгэрийн байдлыг* харгалзан хувцаслах.
СМОЧИ́ТЬ норгох, дэвтээх, чийгтүүлэх.
СМОЧЬ чадах.
СМОШЁННИЧАТЬ хууран мэхлэх, луйвардах.
СМРАД өмхий үнэр, өмхий самхай, муухай үнэр, үнэр танар, хиншүү хярвас.
СМРА́ДНЫЙ өмхий, өмхий самхай, муухай үнэртэй, хиншүү оргисон, хярвас үнэртсэн; ~ **дым** өмхий утаа.
СМУГЛЕ́ТЬ бор*лох*, бараан болох, хүрэн хар болох.
СМУГЛОЛИ́ЦЫЙ бор царайтай, бараан царайтай, хүрэн хар царайтай.
СМУ́ГЛЫЙ бор, бараан царайтай, хүрэн хар; ~ **юноша** бор залуу.
СМУГЛЯ́НКА бор эхнэр, бор охин.
СМУ́Т||А самуун, үймээн самуун, үймээн; **сеять ~у** самуун тарих.
СМУТИ́ТЬ ичээх, зовоох, аягүйрхүүлэх, бачимдуулах.
СМУТИ́ТЬСЯ ичих, зовох, эмээх, аягүйрхэх, бачимдах.
СМУ́ТНО бүүр, түүр; ~ **помнить** бүүр түүр санах.
СМУ́ТН||ЫЙ 1. бүүр, түүр, тодорхой бус, балар бүдэг; ~ **шум** бүүр түүр чимээ; 2. самуун, түгшүүртэй; **~ое время** самуун цаг.
СМУТЬЯ́Н үймүүлэгч, самуун гаргагч.
СМУ́ШКОВ||ЫЙ хурган, нарийн хурган, нарийн хурганы арьсан; **~ая шапка** хурган малгай.
СМУЩА́ТЬ ичээх, зовоох, аягүйрхүүлэх, бачимдуулах.
СМУЩА́ТЬСЯ ичих, зовох, эмээх, аягүйрхэх, бачимдах.
СМУЩЕ́НИЕ ичих, зовох, аягүйрхэх.
СМЫВ угаах, усанд идэгдэх, нурах, усанд урсах.
СМЫВА́ТЬ 1. угаах; 2. цагаатгах, ариутгах; 3. усанд автах, урсах.
СМЫВА́ТЬСЯ угаагдах, арилах.
СМЫКА́||ТЬ 1. шахах, шахуу жагсаах, үргэлж болгох, *нийлүүлэх;* 2. аних, хамжих; **не ~я глаз** хар нүдээ хамхилгүй.
СМЫКА́ТЬСЯ 1. шахуу жагсах, нийлэх; 2. аних, хамхих.
СМЫСЛ 1. утга, утга санаа, утга учир; **понять ~ чего-либо** юмны утга учрыг ойлгох; **слово в переносном ~е** шилжүүлсэн утгатай үг; учир утга, учир, зорилго; ~ **жизни** амьд явахын зорилго; 3. ухаан, бодол; **здравый** ~ эрүүл ухаан; * **в полном ~е слова** бүр, яах аргагүй.
СМЫ́СЛИТЬ ухах, ойлгох, мэдэх; **ничего не ~ в музыке** хөгжмийн талаар юу ч мэдэхгүй байх.
СМЫСЛОВ||О́Й утгын; **~ые оттенки слова** үгийн утгын нарийн ялгаа.
СМЫТЬ 1. угаах, угааж *арилгах;* ~ **грязь с чего-либо** юмны хир угаах; 2. цагаатгах, ариутгах; ~ **с себя позор** гутамшигт хэргээ цагаатгах; 3. усанд автах, урсаад явчих.
СМЫ||ТЬСЯ угаагдах, арилах; **пятно ~лось** толбо арилав.
СМЫ́ЧКА 1. холбох; 2. холбоо, барилдаа.
СМЫЧКО́ВЫЙ нумт.
СМЫЧО́К нум.
СМЫШЛЁННОСТЬ цовоо *(байх),* сэргэлэн *(байх),* ухаалаг *(байх).*
СМЫШЛЁНЫЙ цовоо, сэргэлэн, ухаалаг.
СМЯГЧА́ТЬ 1. зөөлрүүлэх, намдуулах, зөөлтгөх; 2. зөөлрүүлэх, намдуулах, хөнгөрүүлэх, дарах; 3. зөөлрүүлэх, номхотгох; 4. зөөлрүүлэх.
СМЯГЧА́ТЬСЯ 1. зөөлрөх, зөөлөн болох; 2. зөөлрөх, номхрох; 4. зөөлрөх.
СМЯГЧЕ́НИ||Е 1. зөөлрүүлэх, зөөлтгөх; 2. хөнгөрүүлэх, зөөлрүүлэх; **хлопотать о ~и приговора** шүүхийн тогтоолыг зөөлрүүлэхийг оролдох; 3. зөөлрөх; ~ **согласных** гийгүүлэгч зөөлрөх.
СМЯГЧИ́ТЬ 1. зөөлрүүлэх, зөөлтгөх; ~ **кожу выделкой** арьс элдэж зөөлрүүлэх; 2. зөөлрүүлэх, намдуулах, хөнгөрүүлэх, дарах; ~ **боль** өвчин намдуулах; 3. зөөлрүүлэх, номхотгох; 4. зөөлрүүлэх.
СМЯГЧИ́||ТЬСЯ 1. зөөлрөх, зөөлөн болох; **кожа ~лась** арьс зөөлрөв; 2. зөөлрөх, намдах, хөнгөрөх, дарагдах; **гнев ~лся** хилэн дарагдав; 3. зөөлрөх, номхрох; 4. зөөлрөх.
СМЯТЕ́НИ||Е 1. бачимдах, мэгдэх; **он ушёл в ~и** тэр хүн бачимдан одов; 2. сандрах, үймэх, сандрал, үймээн.
СМЯТЬ 1. үнгэх, үрчийлгэх, хорчийлгох, хонхойлгох; ~ **бумагу** цаас үнгэх; 2. дайран сандаах, сарниулах; ~ **вражеские войска** дайсны цэргийг дайран сандаах.
СМЯ́||ТЬСЯ үнгэгдэх, үрчийх, хорчийх, хонхойх; **платье ~лось** хувцас үрчийв.
СНАБДИ́ТЬ хангах, *нийлүүлэх,* олгох, өгөх
СНАБЖА́ТЬСЯ 1. хангах; 2. хангагдах.
СНАБЖЕ́НЕЦ хангагч, хангах байгууллагын ажилтан.
СНАБЖЕ́НИЕ 1. хангах, нийлүүлэх; 2. хангамж, юм; **продовольственное** ~ хүнсний хангамж.

СНАБЖЁНЧЕСК||ИЙ хангах, нийлүүлэх; **~ие органы** хангах байгууллага.
СНА́ДОБЬЕ эм, эм дом.
СНА́ЙПЕР мэргэн буудагч, мэргэн бууч.
СНА́ЙПЕРСК||ИЙ мэргэн буудагчийн, мэргэн буучийн, мэргэн; **~ая стрельба** мэргэн буудлага.
СНАРУ́ЖИ гаднаас, гадаанаас, гадаа талаас; **запереть дверь ~** хаалгыг гаднаас нь түгжих.
СНАРЯ́Д 1. сум; **артиллерийский ~** их бууны сум; 2. төхөөрөмж, тоног; **~ для бурения** өрөмдөх төхөөрөмж.
СНАРЯДИ́ТЬ бэлтгэх, төхөөрөх, тоноглох, илгээх, явуулах.
СНАРЯ́ДНЫЙ их бууны сумны; **~ ящик** их бууны сумны хайрцаг.
СНАРЯЖА́ТЬ бэлтгэх, төхөөрөх, тоноглох, илгээх, явуулах.
СНАРЯЖА́ТЬСЯ бэлдэх, төхөөрөх.
СНАРЯЖЕ́НИЕ 1. бэлтгэх, төхөөрөх, тоноглох; 2. тоног, төхөөрөмж, тоноглол, төхөөрөг, хэрэгсэл; **воинское ~** цэргийн хэрэгсэл.
СНАСТ||Ь 1. **~и** татлага; **корабельные ~** хөлөг онгоцны татлага; 2. тоног, төхөөрөмж, хэрэгсэл; **рыболовная ~** загасны хэрэгсэл.
СНАЧА́ЛА 1. анхнаас, эхлээд, урьд, түрүүндээ; **~ подумай, потом говори** эхлээд бод, дараа нь хэл; 2. эхнээс, дахиад, дахин; **начать ~** дахин эхлэх; **прочитай ~** эхнээс нь унш.
СНА́ШИВАТЬ элээх, хуучруулах.
СНА́ШИВАТЬСЯ элэх, хуучрах.
СНЕГ цас; **идёт ~** цас орж байна; **выпал ~** цас унав; **мокрый ~** нойтон цаас; **вечный ~** мөнх цас; **первый ~** түрүүчийн цас; *** как ~ на голову** гэв гэнэт.
СНЕГИ́РЬ зана шувуу.
СНЕГОВО́Й цасны, цасан, цаст; **~ покров** цасан хучлага, цасан бүрхүүл.
СНЕГОЗАДЕРЖА́НИЕ цас тогтоох.
СНЕГООЧИСТИ́ТЕЛЬ цас цэвэрлэгч, цас хагалуур.
СНЕГООЧИСТИ́ТЕЛЬНЫЙ цас цэвэрлэх, цас хагалах.
СНЕГОПА́Д цас орох, цас унах.
СНЕГОТА́ЯНИЕ цас хайлах, цас хайлуулах.
СНЕГОУБО́РОЧН||ЫЙ цас арилгах; **~ая машина** цас арилгах машин.
СНЕГУ́РОЧКА цасан охин.
СНЕДА́||ТЬ тарчилгах, шаналгах, тарчлах, шаналах; **~ет зависть** атаархаж шаналгаж байна.
СНЕДЬ идээ, идээ будаа.
СНЕЖИ́НКА цасны ширхэг.
СНЕСТИ́ I 1. аваачих, аваачиж өгөх, хүргэх; 2. цуглуулах, хураах; 3. хуу татах, авч хаях; 4. буулгах, эвдэх; **~ старый дом** хуучин байшин буулгах; 5. тас цавчих, тас огтлох, авах; **~ голову** толгойгий нь тас цавчих; 6. хүлцэх, тэвчих, тэсвэрлэх; **~ оскорбление** доромжлоход хүлцэн өнгөрөх.
СНЕСТИ́ II өндөглөх; **курица снесла яйцо** тахиа өндөглөв.
СНЕСТИ́СЬ I харилцах, харилцаа тогтоох.
СНЕСТИ́СЬ II өндөглөх.
СНИЖА́ТЬ 1. дорогшлуулах, доош болгох; 2. хасах, багасгах, саах, хорогдуулах, хямдруулах, бууруулах; 3. нам болгох, дарах; 4. бууруулах, буулгах.
СНИЖА́ТЬСЯ 1. дорогшлох, доош болох; 2. багасах, хорогдох, хямдрах, буурах, буух; 3. нам болох.
СНИЖЕ́НИЕ 1. хямдрулах, бууруулах, хорогдуулах, багасгах, хямдрах, буурах, хорогдох, багасах; **~ цен** үнэ бууруулах; 2. дорогшлох, доош болох; **~ самолёта** онгоц доошлох.
СНИ́ЗИТЬ 1. дорогшлуулах, доош болгох; **~ самолёт** онгоцоо доошлуулах; 2. хасах, багасгах, саах, хорогдуулах, хямдруулах, бууруулах; 3. нам болгох, дарах; **~ тон** дуугаа нам болгох; 4. бууруулах, буулгах.
СНИ́ЗИ||ТЬСЯ 1. дорогшлох, доош болох; **самолёт ~лся** онгоц доошлов; 2. багасах, хорогдох, хямдрах, буурах, буух; 3. нам болох.
СНИЗОЙТИ́ болгоох, болгоож айлдах, өршөөн үзэх; **~ к чьим-либо нуждам** хүний гачигдлыг болгоох.
СНИ́ЗУ 1. дороос, доод талаас; **~ дует** дороос салхилна; **~ вверх** дороосоо дээш; 2. дороос.
СНИМА́ТЬ 1. авах, хуулах, хамах, буулгах, өвчих; 2. хураах; 3. тайлах; 4. буулгах; 5. халах, огцруулах, гаргах, хасах; 6. хүчингүй болгох, буцааж авах, хасах; 7. хуулах, буулгах, авах; 8. зураг авах; 9. хөлслөх; 10. мэдүүлэг авах, байцаах; 11. хөзөр таслах.
СНИМА́ТЬСЯ 1. автах, тайлагдах, салах; 2. хөдлөх, мордох; 3. зургаа авахуулах.
СНИ́МОК зураг, авдас; **рентгеновский ~** рентген зураг.
СНИСКА́ТЬ олох, - тай *(- тэй, - той)* болох; **~ чьё-либо доверие** хүний итгэлийг олох.
СНИСХОДИ́ТЕЛЬНО 1. зөөлөн, хүлцэнгүй; **отнестись к кому-либо ~** хүнд зөөлөн хандах, хүнтэй зөөлөн харьцах; 2. ивээнгүй байдалтай, өршөөнгүй янзаар; **~ разговаривать с кем-либо** хүнтэй ивээнгүй байдалтай ярих.
СНИСХОДИ́ТЕЛЬНОСТЬ хүлцэнгүй байх, хүлцэнгүй байдал; **проявить ~** хүлцэнгүй байдал гаргах, хүлцэнгүй байх.
СНИСХОДИ́ТЕЛЬНЫЙ 1. зөөлөн, хүлцэнгүй; 2. ивээнгүй байдалтай, өршөөнгүй янзтай.
СНИСХОДИ́ТЬ болгоох, болгоож айлдах, өршөөн үзэх.
СНИСХОЖДЕ́НИЕ хүлцэх, уучлах, өршөөх, хүлцэл, уучлал, өршөөл.
СНИ́||ТЬСЯ зүүдлэх, зүүдэнд орох; **это ему и во сне не ~лось** энэ зүүдэнд нь ч орсонгүй.
СНК *(Совет Народных Комиссаров)* АКЗ *(Ардын Комиссар нарын Зөвлөл).*
СНОБ дээдсийг дууриагч.
СНОБИ́ЗМ дээдсийг дууриах.
СНО́ВА дахин, дахиад, бас шинээр; **~ пошёл дождь** бороо дахиад орлоо; **начать ~** шинээр эхлэх.
СНОВА́ТЬ хөлхөх, өөдөө сөөргөө явах, ийшээ тийшээ явах; **люди снуют по улицам** гудамжаар хүмүүс хөлхөнө.
СНОВИДЕ́НИЕ зүүд, зүүд зүүдлэх.
СНОГСШИБА́ТЕЛЬН||ЫЙ гайхаад баршгүй, аймшигтай сонин, нүдэнд үзэгдээгүй, чихэнд сонсогдоогүй; **~ая новость** гайхаад баршгүй сонин.
СНОП 1. юүж, боолт; **вязать ~** юүж боох; 2. бөөн; **~ лучей** бөөн сацраг.
СНОРОВИ́СТЫЙ дадалтай, дүйтэй, чадмаг;
СНОРО́ВК||А дадал, дүй; **приобрести ~у** дадал олох, дүйтэй болох.
СНОС I буулгах, эвдэх; **дом предназначен к ~у** буулгах ёстой байшин.
СНОС II ~у нет элэгдэж өгдөггүй, урагддаггүй.
СНОСИ́ТЬ I урах, элээх; **~ обувь** гутал урах.
СНОСИ́ТЬ II аваачаад авчрах, хүргэж өгөөд авчрах.
СНОСИ́ТЬ III 1. аваачих, аваачиж өгөх, хүргэх; 2. цуглуулах, хураах; 3. хуу татах, авч хаях; 4. буулгах, эвдэх; 5. тас цавчих, тас огтлох, авах; 6. хүлцэх, тэвчих, тэсвэрлэх
СНОСИ́ТЬСЯ I урагдах, элэх.
СНОСИ́ТЬСЯ II харилцах, харилцаа тогтоох.
СНО́СКА зүүлт.
СНО́СНО зүгээр, боломжтой, гайгүй; **живётся ~** боломжтой амьдарч байна.

СНО́СН||ЫЙ зүгээр, боломжтой, гайгүй, тааруу; **~ые условия** болохтой нөхцөл.
СНОТВО́РН||ЫЙ нойрны, унтуулах; **~ое средство** нойрны эм.
СНОХА́ бэр.
СНОША́ТЬ хурьцах, хурьцалд орох.
СНОШЕ́НИ||Е 1. харилцаа; **дипломатические ~я** дипломат харилцаа; **прервать ~я с кем-либо** хүнтэй харилцаагаа таслах; 2. хурьцал үйлдэх.
СНЮ́ХАТЬСЯ,
СНЮ́ХИВАТЬСЯ хэл амаа ололцох.
СНЯ́ТИЕ авах, татах, хуулах, буулгах, зогсоох; **~ запрета** хориглохыг зогсоох.
СНЯТ||О́Й хамсан; **~ое молоко** цөцгийгий нь хамсан сүү.
СНЯТЬ 1. авах, хуулах, хамах, буулгах, өвчих; **~ сливки с молока** цөцгий хамах; 2. хураах; **~ урожай** ургац хураах; 3. тайлах; **~ пальто** пальтогоо тайлах; 4. буулгах, татах; **~ караул** харуул буулгах; 5. халах, огцруулах, гаргах, хасах; **~ с должности** тушаалаас огцруулах; 6. хүчингүй болгох, буцааж авах, хасах; 7. хуулах, буулгах, авах; **~ копию с документа** баримт бичгийг хуулах; 8. зураг авах; **~ морской вид** тэнгисийн зураг авах; 9. хөлслөх; **~ комнату** өрөө хөлслөх; 10. мэдүүлэг авах, байцаах; **~ показания с кого-либо** хүнээс мэдүүлэг авах; 11. хөзөр таслах; **~ колоду** хөзөр таслах; *** как рукой сняло** зүв зүгээр болчив.
СНЯ́ТЬСЯ 1. автах, тайлагдах, салах; 2. хөдлөх, мордох; 3. зургаа авахуулах; **~ группой** хэсгээрээ зургаа авахуулах.
СОА́ВТОР хамтрагч, хамтран зохиогч, зохиолцогч.
СОА́ВТОРСТВО хамтран зохиох.
СОБА́К||А нохой; **цепная ~** уяаны нохой; *** он на этом ~у съел** үүнд тоть болсон хүн, үүнд мэргэжсэн хүн; **вот где ~ зарыта!** учир нь ийм байж!
СОБАКОВО́ДСТВО 1. нохой үржүүлэх; 2. нохой үржүүлэх газар.
СОБА́ЧИЙ нохойн; **~ корм** нохойн тэжээл; *** ~ холод** үхрийн эвэр хөлдөхөөр хүйтэн.
СОБА́ЧИТЬ *разг.* ямар нэгэн юмыг хурдан хийх.
СОБА́ЧКА 1. бяцхан нохой, нохойхон, хав; 2. тээглүүр.
СОБЕ́С *(социальное обеспечение)* нийгмийн тэтгэвэр, нийгмийн тэтгэврийн газар, нийгэм хангамж.
СОБЕСЕ́ДНИК ярилцагч, үг хэлэлцэгч.
СОБЕСЕ́ДНИЦА ярилцагч эмэгтэй, үг хэлэлцэгч эмэгтэй.
СОБЕСЕ́ДОВАНИЕ ярилцах, ярилцлага, үг хэлэлцэх.
СОБИРА́ТЕЛЬ цуглуулагч; **~ сказок** үлгэр цуглуулагч.
СОБИРА́ТЕЛЬН||ЫЙ хам; **~ые имена существительные** хам шинжит жинхэнэ нэр.
СОБИРА́ТЬ 1. цуглуулах, хуралдуулах, бөөгнөрүүлэх; 2. цуглуулах, хураах, бадарлах; 3. хураах, түүх; 4. цуглуулах, бөөгнүүлэх, хураах, овоолох; 5. угсрах, эвлүүлэх; 6. авах, хураах; 7. бэлтгэх, зэхэх, төхөөрүүлэх; 8. дайчлах, зангидах, цогцлох; 9. хуних, хуниаслах, хуниас гаргах.
СОБИРА́ТЬСЯ 1. цуглах, цугларах, хуралдах, хурах, хүйлэх; 2. хурах, бөөгнөрөх, цуглах; 3. зэхэх, бэлтгэх, төхөөрөх; 4. шийдэх, завдах; 5. дайчлах, зангидах, цогцлох.
СОБЛАГОВО́ЛИТЬ айлдах, хайрлах; **~ ответить** хариулж айлдах.
СОБЛА́ЗН дур татах, дур татагдах, хорхойтуулах, хорхойтох, толгой эргүүлэх, уруу татах, уруу татагдах; **ввести кого-либо в ~** хүний дур татах, хүнийг уруу татах.
СОБЛАЗНИ́ТЕЛЬ уруу татагч, толгой эргүүлэгч, дур татагч, панаалдагч.
СОБЛАЗНИ́ТЕЛЬНИЦА уруу татагч эмэгтэй, толгой эргүүлэгч эхнэр, дур татагч эмэгтэй.
СОБЛАЗНИ́ТЕЛЬНО дур татагдмаар, хорхой хүрмээр, толгой эргүүлэхээр, панаалдмаар.
СОБЛАЗНИ́ТЕЛЬНОСТЬ дур татахаар байх, хорхой хүрмээр юм, толгой эргүүлэхээр байх, панаал.
СОБЛАЗНИ́ТЕЛЬНЫЙ дур татагдмаар, хорхой хүрмээр, толгой эргүүлэхээр, панаалдмаар.
СОБЛАЗНИ́ТЬ 1. дур татах, хорхойтуулах, толгой эргүүлэх; **~ обещанием** юм амлаж толгой эргүүлэх; 2. ятгах, үгэндээ оруулах, уруу татах, панаалдах.
СОБЛАЗНИ́ТЬСЯ дур татагдах, хорхойтох, уруу татагдах, панаалдагдах.
СОБЛАЗНЯ́ТЬ 1. дур татах, хорхойтуулах, толгой эргүүлэх; 2. ятгах, үгэндээ оруулах, уруу татах, панаалдах.
СОБЛАЗНЯ́ТЬСЯ дур татагдах, хорхойтох, уруу татагдах, панаалдагдах.
СОБЛЮДА́ТЬ сахих, биелүүлэх, гүйцэтгэх, баримтлах, дагах; **~ закон** хууль баримтлах; **~ дисциплину** сахилга сахих.
СОБЛЮДА́ТЬСЯ сахигдах, биелэх, баримтлагдах.
СОБЛЮДЕ́НИЕ гүйцэтгэх, баримтлах, сахих, биелүүлэх, дагах; **~ порядка** журам сахих.
СОБЛЮСТИ́ сахих, биелүүлэх, дагаж гүйцэтгэх, ёсчлон дагах.
СОБОЛЕ́ЗНОВАНИЕ гашуудал, эмгэнэл; **выразить ~** эмгэнэл илэрхийлэх.
СОБОЛЕ́ЗНОВАТЬ гашуудах, эмгэнэх.
СОБОЛИ́Н||ЫЙ булган, булганы; **~ мех** булганы арьс; **~ая шапка** булган малгай.
СО́БОЛ||Ь булга; **ходить в ~ях** булган дээл өмсөх.
СОБО́Р 1. чуулган, хурал; 2. цогчин дуган.
СОБО́РН||ЫЙ 1. чуулганы, хурлын; 2. цогчин дуганы; **~ая башня** цогчин дуганын цамхаг.
СОБРА́НИЕ 1. хурал; **общее ~** бүх гишүүдийн хурал, бүх ажилчдын хурал; 2. хурал, газар; **законодательное ~** хууль тогтоох хурал, хууль тогтоох газар; 3. цуглуулга, эмхтгэл, түүвэр; **~ редкостей** нандин зүйлийн цуглуулга; **~ сочинений** зохиолын эмхтгэл, сүмбүм.
СОБРА́Т *(хамт ажиллагч)* нөхөр, анд.
СОБРА́ТЬ 1. цуглуулах, хуралдуулах, бөөгнөрүүлэх; **~ людей** хүмүүс цуглуулах; 2. цуглуулах, хураах, бадарлах; 3. хураах, түүх; **~ хороший урожай** сайн ургац хураах; 4. цуглуулах, бөөгнүүлэх, хураах, овоолох; 5. угсрах, эвлүүлэх; **~ машину** машин угсрах; 6. авах, хураах; **~ большинство голосов** олонхи саналыг авах; 7. бэлтгэх, зэхэх, төхөөрүүлэх; **~ сына в дорогу** хүүгээ юманд явуулахаар бэлтгэх; 8. дайчлах, зангидах, цогцлох; **~ все свои силы** бүх хүчээ дайчлах; 9. хуних, хуниаслах, хуниас гаргах.
СОБРА́ТЬСЯ 1. цугларах, цуглах, хуралдах, хүйлэх, хурах; 2. хурах, бөөгнөх, цуглах; 3. зэхэх, бэлтгэх, төхөөрөх; **~ в гости** айлд зочлохоор бэлдэх; 4. шийдэх, завдах; 5дайчлах, зангидах, цогцлох; **~ с силами** хүчээ зангидах; **~ с духом** зоригоо дайчлах.
СО́БСТВЕННИК 1. өзөн, өмчтөн; **~ права** *юрид.*эрх өмчлөгч; 2. өмчирхөг хүн.
СО́БСТВЕННИЧЕСК||ИЙ өмчийн, өмчирхөг; **~ие замашки** өмчирхөг зан.
СО́БСТВЕННО 1. чухамдаа, чухмыг хэлбэл, үнэндээ, үнэнийг хэлэхэд; **это, ~, не совсем так** чухамдаа энэ арай тийм биш; 2. жинхэнэ, чухам, тухайлан.
СОБСТВЕННОРУ́ЧНО өөрийн гараар, өөрөө.
СОБСТВЕННОРУ́ЧН||ЫЙ өөрийн гарын, өөрийн бичсэн, өөрийн **~ая подпись** өөрийн гарын үсэг.
СО́БСТВЕННОСТЬ өмч, зөөр, хөрөнгө; **государственная ~** улсын хөрөнгө; **частная ~** хувийн өмч.

СО́БСТВЕНН||ЫЙ 1. өмчийн, амины, хувийн, өөрийн; **~ое имущество** өмчийн хөрөнгө; 2. өөрийн, хувийн; **~ыми средствами** өөрийн хөрөнгөөр, өөрийн мөнгөөр; **в ~ые руки** өөрийн нь гарт, гарт нь, өөрт нь; **видеть ~ыми глазами** өөрийн нүдээр харах; 3. өөрийн дураар, сайн дурын; **по ~ому желанию** өөрийн хүслээр; 4. өөрийн, биеийн; **~ вес** өөрийн жин, биеийн жин; 5. жинхэнэ, чухам, шууд; **в ~ом смысле слова** үгийн жинхэнэ утгаар; *** имя ~ое** оноосон нэр; **~ корреспондент** өөрийн сурвалжлагч.

СОБЫТИ||Е хэрэг, явдал, байдал, явц, үйл явдал, учрал; **неожиданное ~** гэнэтийн хэрэг; **международные ~я** олон улсын байдал; **историческое ~** түүхэн үйл явдал; **радостное ~** баярт учрал.

СОВА́ уул.

СОВА́ТЬ 1. гудрах, чихэх, хийх; **~ вещи в чемодан** чемоданд юм хийх; **~ руки в карманы** гараа халаасандаа хийх; 2. өгөх, шургуулах; **~ книгу в руки** ном гарт нь өгөх; *** ~ нос не в свои дела** хөндлөнд хөлөө.

СОВА́ТЬСЯ 1. тэмүүлэх, улалзах, зүтгэх; **не суйся вперёд** урагш битгий тэмүүл; 2. оролцох, оролдох; **~ в чужие дела** бусдын хэрэгт оролцох; **~ со своими советами** зөвлөгөө өгөхийг оролдох.

СОВЕРША́ТЬ 1. хийх, үйлдэх, бүтээх, байгуулах, гаргах; 2. байгуулах.

СОВЕРША́ТЬСЯ 1. болох, тохиолдох, учрах; 2. бүтэх, биелэх.

СОВЕРШЕ́НИЕ хийх, үйлдэх, бүтээх, байгуулах, гаргах.

СОВЕРШЕ́ННО огт, бүр, тун, тас, бүрмөсөн, төгс, туйлын; **~ не знать** огт үл мэдэх; **~ глухой** бүр дүлий; **~ необходимо** тун зайлшгүй, туйлын чухал; **~ темно** хав харанхуй.

СОВЕРШЕННОЛЕ́ТИ||Е насанд хүрэх, нас гүйцэх, эрийн цээнд хүрэх; **достигнуть ~я** насанд хүрэх.

СОВЕРШЕННОЛЕ́ТНИЙ 1. насанд хүрсэн, нас гүйцсэн, эрийн цээнд хүрсэн; 2. насанд хүрсэн хүн, эрийн цээнд хүрсэн хүн.

СОВЕРШЕ́НН||ЫЙ I 1. төгс *(сайн)*, төгөлдөр *(сайн)*, эрхэм *(сайн)*; **~ое произведение искусства** урлагийн төгс сайн бүтээл; 2. туйлын, төгс, бүр, бүрмөсөн, тун; **~ая правда** төгс үнэн, туйлын үнэн.

СОВЕРШЕ́ННЫЙ II төгс, төгссөн; **~ вид** төгс байдалт, төгссөн байдал.

СОВЕРШЕ́НСТВ||О төгс *(сайн)*, чанар төгөлдөр, эрхэм *(чанар)*, сайны туйл; **верх ~а** эрхмийн дээд.

СОВЕРШЕ́НСТВОВАНИЕ нарийн болгох, боловсруулах, сайжруулах.

СОВЕРШЕ́НСТВОВАТЬ сайжруулах, дээшлүүлэх, *(улам)* нарийн болгох, боловсон болгох, боловсруулах.

СОВЕРШЕ́НСТВОВАТЬСЯ *(улам)* нарийн болох, боловсон болгох, боловсрох, сайжрах, дээшлэх.

СОВЕРШИ́ТЬ 1. хийх, үйлдэх, бүтээх, байгуулах, гаргах; **~ ошибку** алдаа гаргах; **~ подвиг** гавьяа байгуулах; **~ сделку** хэлэлцээ хийх.

СОВЕРШИ́||ТЬСЯ 1. болох, тохиолдох, учрах; **~лось важное событие** чухал явдал болов; 2. бүтэх, биелэх.

СО́ВЕСТИТЬ санаагий нь зовоох, ичээх, аягүйрхүүлэх.

СО́ВЕСТИТЬСЯ санаа зовох, ичих, аягүйрхэх.

СО́ВЕСТЛИВОСТЬ санаа зовох, сэтгэл зовомтгой зан.

СО́ВЕСТЛИВЫЙ санаа зовдог, сэтгэл зовдог, сэтгэл зовомтгой, ичих нүүртэй; **~ человек** санаа зовомтгой хүн.

СО́ВЕСТНО санаа зовох, эвгүй байх, ичгэвтэр байх, ичингүйрэх; **как вам не ~!** та яасан санаа зовдоггүй хүн бэ? **мне ~ вас беспокоить** таны тавыг алдагдуулах эвгүй байна.

СО́ВЕСТ||Ь сэтгэл санаа, дотоод сэтгэл, ичих нүүр; **спокойная ~** сэтгэл амгалан байх; **люди с чистой ~ью** ариун сэтгэлт хүмүүс; **не иметь ни стыда, ни ~и** ичгүүр сонжуургүй; **без зазрения ~и** ичих нүүргүй; *** ради очистки ~и** сэтгэлээ засахын тул, хожим гэмшихгүйн тулд, хожим амаа барихгүйн тулд; **свобода ~и** шүтэх, бишрэх эрх чөлөө; **не за страх, а за ~** үнэн сэтгэлээсээ; **по ~и, по чистой ~и** ний нуугүй, илэн далангүй, чин үнэнийг хэлэхэд; **говоря по ~и** чин үнэнийг хэлэхэд; **со спокойной ~ью** сэтгэл амгалан, санаа амар; **делать что-либо на ~** хийе гэж хийх.

СОВЕ́Т I зөвлөл; **государственный ~** төрийн зөвлөл; **~ директоров компании** компаний төлөөлөн удирдах зөвлөл.

СОВЕ́Т II зөвлөгөө; **военный ~** цэргийн зөвлөлгөөн; **семейный ~** гэр бүлийн зөвлөлгөөн; **держать ~** зөвлөлгөөн хийх.

СОВЕ́Т III зөвлөгөө, заавар, сургамж; **обратиться к кому-либо за ~ом** хүнээс зөвлөгөө өгөхийг гуйх; **последовать чьему-нибудь ~у** хүний зааснаар явах.

СОВЕ́ТНИК 1. зөвлөгч; 2. зөвлөх; **~ посольства** элчин сайдын яамны зөвлөх.

СОВЕ́ТОВАТЬ зөвлөгөө өгөх, зөвлөх, сануулах, дурдах, хэрэгтэй гэх, гэж хэлэх; **~ отдохнуть** амрахыг зөвлөх.

СОВЕ́ТОВАТЬСЯ зөвлөгөө авах, зөвлөх, зөвлөн хэлэлцэх; **~ с доктором** эмчтэй зөвлөх; **~ с друзьями** нөхөдтэйгээ зөвлөх.

СОВЕ́ТСКИЙ зөвлөлт, зөвлөлтийн.

СОВЕ́ТЧИК зөвлөгч.

СОВЕ́ТЧИЦА зөвлөгч эмэгтэй.

СОВЕЩА́НИЕ зөвлөлгөөн; **устроить ~** зөвлөлгөөн хийх.

СОВЕЩА́ТЕЛЬНЫЙ зөвлөх; **~ голос** зөвлөх эрх; **~ орган** зөвлөх газар.

СОВЕЩА́ТЬСЯ зөвлөх, зөвлөлдөх; **~ со специалистами** мэргэжилтнүүдтэй зөвлөх.

СОВИ́Н||ЫЙ уулийн; **~ое гнездо** уулийн үүр.

СОВЛАДА́ТЬ барих, давах, дийлэх; **~ с собой** биеэ барих.

СОВЛАДЕ́ЛЕЦ хамт эзэмшигч, эздийн нэг.

СОВЛЕКА́ТЬ хуу татах, гаргах.

СОВЛЕ́ЧЬ хуу татах, гаргах; **~ с правильного пути** зөв замаас нь гаргах.

СОВМЕСТИ́МОСТЬ нийлэмж, нийцэх, таарах; **~ двух понятий** хоёр өөр ухагдахууны нийлэмж; **~ крови** цусны тохироо.

СОВМЕСТИ́МЫЙ нийцэм, таармаар.

СОВМЕСТИ́ТЕЛЬСТВ||О хавсрах; **работать по ~у** хавсран ажиллах.

СОВМЕСТИ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ хавсрах, хавсран ажиллах.

СОВМЕСТИ́ТЬ хамруулах, хамтруулах, таруулах, нийцүүлэх; **~ две специальности** хоёр мэргэжил хослуулах.

СОВМЕСТИ́ТЬСЯ 1. тааралдах, онолдох; 2. аль аль нь байх, хослуулах; **в нём совместились теоретические познания и практический опыт** онолын мэдлэг практик дадлага хоёрыг хослуулсан хүн.

СОВМЕ́СТНО хамт, цуг, хамтад, хамтран.

СОВМЕ́СТН||ЫЙ хамтарсан, хамтын; **~ое заседание** хамтарсан хурал; **~ая работа** хамтын ажил.

СОВМЕЩА́ТЬ 1. хавсруулах, хослуулах, хамтруулах, таруулах, нийцүүлэх; 2. хавсрах, хавсран ажиллах.

СОВМЕЩА́ТЬСЯ 1. тааралдах, онолдох; 2. аль аль нь байх, хослуулах.

СОВМЕЩЕ́НИЕ таарах, онолдох, хавсрах, хавсран ажиллах.

СОВНАРКО́М *(Совет Народных Комиссаров)* Ардын Комиссар нарын Зөвлөл.

СОВО́К 1. утгуур; 2. *разг.* зөвлөлт аж төрөх ёсыг баримтлагч, хуучинсаг үзэлтэн.

СОВОКУПЛЕ́НИЕ эвцэлдэх.

СОВОКУ́ПНОСТ||Ь бүгд, нийт, нийцэм, цогц; ~ **условий** бүгд нөхцөл; **в ~и** нийтдээ.

СОВОКУ́ПНЫЙ хамтарсан, хамтын, нийтийн, нийгмийн, цогцолсон.

СОВПАДА́ТЬ 1. давхцах, тааралдах, тохиолдох, тохиох; 2. нийлэх, мөргөх, таарах, адил байх; 3. онолдох, мөргөх.

СОВПАДЕ́НИЕ давхцах, тааралдах, тохиолдох, тохиолдол, тохиол; ~ **обстоятельств** учир байдал давхцах.

СОВПА́||СТЬ 1. давхцах, тааралдах, тохиолдох, тохиох; 2. нийлэх, зохицох, мөргөх, таарах, адил байх; **показания свидетелей ~ли** гэрч нарын мэдүүлэг адил байв; 3. онолдох, мөргөх.

СОВРАТИ́ТЬ замыг нь алдуулах, уруу татах.

СОВРАТИ́ТЬСЯ замаа алдах, буруу замд орох.

СОВРА́ТЬ худал хэлэх.

СОВРАЩА́ТЬ замыг нь алдуулах, уруу татах.

СОВРАЩА́ТЬСЯ замаа алдах, буруу замд орох.

СОВРАЩЕ́НИЕ замыг нь алдуулах, уруу татах, панаалдах.

СОВРЕМЕ́ННИК орчин цагийн хүн, нэг үеийн хүн.

СОВРЕМЕ́ННОСТЬ орчин цаг, эдүгээ үе, одоогийн байдал.

СОВРЕМЕ́НН||ЫЙ 1. орчин цагийн, нэг үеийн; 2. орчин цагийн, эдүгээгийн, одоо үеийн; **~ая литература** орчин үеийн утга зохиол.

СОВСЕ́М 1. бүр, гон, огт; ~ **новое платье** бүр шив шинэ хувцас; ~ **готов** бүр бэлэн; 2. огт, огтхон ч; **он меня ~ не знает** тэр хүн намайг огт танихгүй; 3. бүр, бүрмөсөн; **он уехал ~** тэр хүн бүрмөсөн явсан.

СОВХО́З *(советское хозяйство)* зөвлөлтийн сангийн аж ахуй.

СОВХО́ЗНЫЙ *(зөвлөлтийн)* сангийн аж ахуйн.

СОГЛА́СИ||Е 1. зөвшөөрөл, зөвшөөрөх; **с моего ~я** миний зөвшөөрснөөр; 2. санал нийлэх, нэг саналтай байх, зөвшөөрөх; **прийти к ~ю** нэг саналтай болох, санал нийлэх; 3. эв, найрамдал; **жить в ~и** эвтэй байх.

СОГЛАСИ́ТЬСЯ 1. зөвшөөрөх, зөвшөөх; ~ **на предложение** саналыг зөвшөөрөх; 2. хэлэлцэн тогтох, тохирох, *зөвшөөрөлцөх*.

СОГЛА́СНО I 1. эвтэй, найрамдалтай; **жить ~** эвтэй байх; 2. *хоолой нийлүүлэн, найруу, яруу;* **петь ~** хоолой нийлүүлэн дуулах.

СОГЛА́СНО II ёсоор, зохицуулан, дагуу; ~ **правилу** дүрэмд зохицуулан; *** ~ с, ~ закону** хуулийн ёсоор.

СОГЛА́СН||ЫЙ I 1. *зөвшөөрөх, хүлээх* **согласен на все условия** бүх болзлыг хүлээнэ; 2. санал нийлэх, нэг саналтай байх; 3. эвтэй, *найрамдалтай*; 4. *хоолой нийлүүлсэн, найруу, яруу;* **~ое пение** хоолой нийлүүлэн дуулах.

СОГЛА́СНЫЙ II *гийгүүлэгч;* ~ **звук** *гийгүүлэгч авиа.*

СОГЛАСОВА́НИЕ 1. зөвших, зөвлөх, санаа нэгдэх, зохицуулах; 2. зохицуулах, зохиох.

СОГЛАСО́ВАННОСТЬ зохицуулсан байх, санаа нийлэх; ~ **действий** зохицуулсан ажиллагаа.

СОГЛАСО́ВАННЫЙ зохицуулсан, санаа нэгдсэн.

СОГЛАСОВА́ТЬ 1. зөвших, санаа нэгдэх, *нийцүүлэх,* зохицуулах; 2. зөвлөх, зөвших, зөвшилдөх, хэлэлцэн тогтох; 3. зохицуулах; ~ **прилагательное с существительным** хүртээл нэрийг жинхэнэ нэртэй зохицуулах.

СОГЛАСОВА́ТЬСЯ зохилдох, нийлэх, нийцэх.

СОГЛАСО́ВЫВАТЬ 1. зөвших, санаа нэгдэх, нийцүүлэх, зохицуулах; 2. зөвлөх, зөвших, зөвшилдөх, хэлэлцэн тогтох; 3. зохицуулах.

СОГЛАСО́ВЫВАТЬСЯ 1. зохилдох, нийлэх, нийцэх; 2. зохицох.

СОГЛАША́ТЕЛЬ эвлэрэгч.

СОГЛАША́ТЕЛЬСК||ИЙ эвлэрэх; **~ая политика** эвлэрэх бодлого.

СОГЛАША́ТЬСЯ 1. *зөвшөөрөх, зөвшөөх;* 2. хэлэлцэн тогтох, тохирох, *зөвшөөрөлцөх.*

СОГЛАШЕ́НИ||Е 1. хэлэлцэн тогтох, тохирох, *зөвшөөрөлцөх;* **прийти к ~ю с кем-либо** хүнтэй тохирох; 2. хэлэлцээр; **заключить торговое ~** худалдааны хэлэлцээр байгуулах.

СОГНА́ТЬ 1. хөөх, үлдэх, арилгах; ~ **с места** байрнаас нь хөөх; ~ **веснушки с лица** нүүрний сэвх арилгах; 2. хураах, цуглуулах; ~ **скот** мал хураах.

СОГНУ́ТЬ 1. нугалах, матах, тахийлгах; 2. *бөгтийлгөх, бөгтөр болгох;* 3. зоригийг нь мохоох, шантруулах, шалчийлгах.

СОГНУ́ТЬСЯ 1. нугарах, атийх, тахийх; 2. *бөхийх, бөгтийх.*

СОГРЕВА́НИЕ дулаацах, дулаацуулах, халах, халаах, бүлээсэх, бүлээсгэх; ~ **воздуха** агаар дулаацах.

СОГРЕВА́ТЬ 1. дулаацуулах, халаах, бүлээсгэх, бүлээцүүлэх; 2. сэтгэл амруулах, баясгах, уяруулах.

СОГРЕВА́ТЬСЯ дулаацах, халах, бүлээсэх, бүлээцэх.

СОГРЕ́ТЬ 1. дулаацуулах, халаах, бүлээсгэх, бүлээцүүлэх; 2. сэтгэл амруулах, баясгах, уяруулах; ~ **своей лаской** энхрийлэн баясгах.

СОГРЕ́||ТЬСЯ дулаацах, халах, бүлээсэх, бүлээцэх; **~лись мы чаем** цай ууж дулаацав.

СОГРЕШИ́ТЬ нүгэл хийх, хилэнц үйлдэх, алдаа хийх, эндэх.

СО́ДА соод, хужир; **питьевая ~** уух соод.

СОДЕ́ЙСТВИ||Е дэмжлэг, тусламж; **оказать ~** дэмжлэг үзүүлэх; **при ~и кого-либо** хүний дэмжлэгтэйгээр.

СОДЕ́ЙСТВОВАТЬ дэмжих, туслах, дэмжлэг үзүүлэх; ~ **успеху** амжилт олохыг дэмжих.

СОДЕРЖА́НИЕ 1. хорих, байлгах; ~ **под арестом** баривчлан хорих; 2. агуулга, утга агуулга, утга; 3. гарчиг, товъёог; ~ **книги** номын гарчиг; 4. доторхи зүйл, агуулсан зүйл, агуулга; 5. хэрэглэл, тэтгэмж, цалин, мөнгө; **получить месячное ~** сарын тэтгэмж авах; ~ **и уход** асран тэтгэх.

СОДЕРЖА́НКА тэжээлгэгч эхнэр, тэжээлгэгч эм.

СОДЕРЖА́ТЕЛЬНОСТЬ утга төгөлдөр, гүнзгий агуулга.

СОДЕРЖА́ТЕЛЬН||ЫЙ утга төгөлдөр, гүнзгий агуулгатай; **~ая беседа** гүнзгий агуулгатай яриа.

СОДЕРЖА́ТЬ 1. тэжээх, тэтгэх; ~ **семью** гэр бүлээ тэжээх; 2. хорих, агуулах, байлгах; ~ **в тюрьме** шоронд хорих; 3. байлгах; ~ **вещи в порядке** юмаа эмхтэй байлгах; 4. агуулах, - тай *(- тэй, - той)* байх, бий.

СОДЕРЖА́ТЬСЯ 1. байх, хадгалагдах, хоригдох; **вино содержится в погребе** дарс зооринд хадгалагдана; 2. байлгах; ~ **в тайне** нууц байлгах; 3. байх, бий, багтах; **в метре содержится сто сантиметров** нэг метрт зуун сантиметр байдаг.

СОДЕРЖИ́МОЕ агуулсан зүйл, доторхи юм; ~ **ящика** хайрцагт агуулсан юм.

СО́ДОВ||ЫЙ соодын, соодтой; **~ая вода** соодтой ус.

СОДОКЛА́Д хавсралт илтгэл.

СОДОКЛА́ДЧИК хавсран илтгэгч, хавсралт илтгэл хийгч.

СОДО́М хөл үймээн, үймээн шуугиан; **поднять ~** үймээн шуугиан гаргах.

СОДРА́ТЬ хуулах, ховхлох, өвчих, шулах, шулгалах; ~ **шкуру с убитого зверя** алсан ангийн арьсыг өвчих.

СОДРОГА́НИЕ сэтгэл догдлох, донслох, дотор зарсхийх, чичрэх; **вспоминать с ~м** санахад дотор зарсхийх.

СОДРОГА́ТЬСЯ,

СОДРОГНУ́ТЬСЯ 1. чичирхийлэх, чичрэх; 2. сэтгэл догдлох, донслох, зарсхийх, чичирхийлэх; ~ **от ужаса** айж дотор зарсхийх.

СОДРУ́ЖЕСТВО андлал, нөхөрлөл, нөхөрсөг нэгдэл.
СО́ЕВ||ЫЙ буурцгийн, шар буурцгийн; **~ое масло** буурцгийн тос.
СОЕДИНЕ́НИЕ 1. нийлүүлэх, нийлэх, залгаа холбоо, нэгтгэх, нэгдэх; **~ сил** хүч нэгтгэх; 2. залгаа; 3. нэгдсэн анги; **танковое ~** танкийн нэгдсэн анги; 4. нийлэл; **химическое ~** химийн нэгдэл.
СОЕДИНЁНН||ЫЙ 1. холбосон, залгасан; 2. нэгдсэн, нийлсэн, хамтарсан, нэгдмэл, нийлмэл, хамтын; **~ыми усилиями** нэгдсэн хүчээр.
СОЕДИНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ холбох, нийлүүлэх, нэгтгэх; **~ая ткань** холбох нэхдэс, холбогч эд; * **~ое деепричастие** зэрэгцэх нөхцөл.
СОЕДИНИ́ТЬ 1. холбох, залгах; **~ концы верёвки** татлагын үзүүрийг залгах 2. нэгтгэх, хамтатгах, нийлүүлэх, холбох; **~ теорию с практикой** онол практик хоёрыг холбох; 3. холбох, харилцуулах.
СОЕДИНИ́||ТЬСЯ 1. залгагдах, нийлэх; **провода ~лись** утас нийлжээ; 2. нэгдэх, хамтрах, нийлэх; 3. холбоо барих, харилцах; 4. бүрдэх, хослох.
СОЕДИНЯ́ТЬ 1. холбох, залгах; 2. нэгтгэх, хамтатгах, нийлүүлэх, холбох; 3. холбох, харилцуулах.
СОЕДИНЯ́ТЬСЯ 1. залгагдах, нийлэх; 2. нэгдэх, хамтрах, нийлэх; 3. холбоо барих, харилцах; 4. бүрдэх, хослох.
СОЖАЛЕ́НИ||Е 1. харамсах, хайрлах, халаглах, гэмших; **~я о потерянном времени** үрэгдүүлсэн цагандаа харамсах, цаг дэмий өнгөрүүлснээ харамсах; 2. өрөвдөх, хайрлах, хайр; **чувствовать ~ к кому-либо** хүнийг өрөвдөх; **к ~ю** харамсалтай нь, хайрлах нь, харамсалтай байна.
СОЖАЛЕ́ТЬ харамсах, хайрлах, халаглах, гэмших, харамсалтай байх; **~ о допущенных ошибках** алдаа гаргасандаа гэмших.
СОЖЖЕ́НИЕ шатаах, галдах, түлэх.
СОЖИ́ТЕЛЬ хамт суудаг хүн, цуг байдаг хүн, хамтран амьдрагч, нөхцөн амраг.
СОЖИ́ТЕЛЬНИЦА хамтран амьдрагч эмэгтэй, цуг байдаг эмэгтэй, нөхцөн
СОЖИ́ТЕЛЬСТВО хамт суух, хамтын амьдрал.
СОЖИ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ хамт суух, цуг амьдрах, хамтран амьдрах.
СОЗВА́НИВАТЬСЯ утсаар ярилцах.
СОЗВА́ТЬ 1. урих, дуудах; **~ гостей** зочдыг урих; 2. зарлах, хуралдуулах.
СОЗВЕ́ЗДИЕ одны орд.
СОЗВОНИ́ТЬСЯ утсаар ярилцах.
СОЗВУ́ЧИЕ эгшиг нийлэх, найруу дуу, найрал авиа.
СОЗВУ́ЧН||ЫЙ 1. эгшиг нийлсэн, найруу дуут, найрал авиат; 2. зохицсон, нийцсэн, зохилдсон; **~ые образы** зохилдсон дүр.
СОЗДАВА́ТЬ 1. буй болгох, бүтээх, зохиох, байгуулах; 2. үүсгэх, төрүүлэх; 3. бэлтгэх, буй болгох.
СОЗДАВА́ТЬСЯ 1. буй болох, гарах, үүсэх; 2. үүсэх, төрөх; 3. байгуулагдах.
СОЗДА́НИ||Е 1. буй болгох, бүтээх, зохиох, байгуулах; **~ книги** ном зохиох; 2. бүтээл, зохиол; **~я художника** зураачийн бүтээл; 3. амьтан, хүн.
СОЗДА́ТЕЛЬ 1. бүтээгч, байгуулагч, үүсгэгч, зохиогч, гаргагч; **~ теории** онол зохиогч, онол гаргагч; 2. хамгийг бүтээгч.
СОЗДА́ТЬ 1. буй болгох, бүтээх, зохиох, байгуулах; **~ государство** төр байгуулах; 2. үүсгэх, төрүүлэх; **~ впечатление** сэтгэгдэл төрүүлэх; 3. бэлтгэх, буй болгох.
СОЗДА́||ТЬСЯ 1. буй болох, гарах, үүсэх; 2. үүсэх, төрөх; **~лось впечатление** сэтгэгдэл төрөв.
СОЗЕРЦА́НИ||Е бясалгах, бясалгал, даяан хийх, даяан; **предаваться внутреннему ~ю** амарлингуйд орох.
СОЗЕРЦА́ТЕЛЬНОСТЬ бясалгах, бясалгах чанар, ажиглан суух.
СОЗЕРЦА́ТЕЛЬНЫЙ бясалгадаг, ажиглан суух.
СОЗЕРЦА́ТЬ бясалгах, ажиглан суух, даяан хийх; **~ природу** байгалийг ажиглан суух.
СОЗИДА́НИЕ үүсгэн байгуулах, бүтээн байгуулах, бүтээх.
СОЗИДА́ТЕЛЬ үүсгэн байгуулагч, бүтээн байгуулагч, бүтээгч.
СОЗИДА́ТЕЛЬНЫЙ бүтээлч, бүтээн байгуулах; **~ труд** бүтээлч хөдөлмөр.
СОЗИДА́ТЬ үүсгэн байгуулах, бүтээн байгуулах, бүтээх.
СОЗИДА́ТЬСЯ буй болох, гарах, үүсэх, бүтэх.
СОЗНАВА́ТЬ 1. ухамсарлах, ухах, ойлгох; 2. ойлгох, мэдэх.
СОЗНАВА́ТЬСЯ *(бурууга)* хүлээх, улайх.
СОЗНА́НИЕ 1. мэдэх, ухамсарлах, бодол; **~ своего долга** үүргээ ухамсарлах; 2. хүлээх, мэдэх; **~ своей вины** гэмээ мэдэх; 3. ухамсар; 4. мэдээ, мэдрэл, ухаан; **потерять ~** мэдээ алдах, ухаан алдах; **прийти в ~** мэдээ орох, ухаан орох.
СОЗНА́ТЕЛЬНО 1. ухамсартай, учраа мэдэж; 2. зориуд, санаатай, мэдсээр байж; **сделать что-либо ~** зориуд хийх.
СОЗНА́ТЕЛЬНОСТЬ 1. ухамсар, учраа мэдэх; 2. зориуд хийх, санаатай үйлдэх, мэдсээр байж хийх.
СОЗНА́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. ухамсартай; **человек — существо ~ое** хүн бол ухамсартай амьтан мөн; 2. ухамсартай, учрыг мэдэх; 3. зориуд үйлдсэн, санаатай хийсэн, мэдсээр байж үйлдсэн; **~ поступок** санаатай хийсэн хэрэг.
СОЗНА́ТЬ ухамсарлах, ухах, ойлгох; **~ свой долг** үүргээ ухамсарлах.
СОЗНА́||ТЬСЯ *(бурууга)* хүлээх, улайх; **~ в своей ошибке** алдаагаа хүлээх; **преступник во всём ~лся** ялтан бүх хэргээ улайв.
СОЗРЕВА́НИЕ боловсрох, болох, бойжилт; **половое ~** бэлгийн бойжилт.
СОЗРЕВА́ТЬ 1. боловсрох, болох, идээлэх; 2. боловсорч гүйцэх.
СОЗРЕ́ТЬ 1. боловсрох, болох, идээлэх; 2. боловсорч гүйцэх.
СО́ЗЫВ зарлах, хуралдуулах, удаагийн сонгуулийн.
СОЗЫВА́ТЬ 1. урих, дуудах; 2. зарлах, хуралдуулах.
СОЗЫВА́ТЬСЯ хуралдах.
СОИЗВО́ЛИТЬ соёрхох, хайрлах; **~ прийти** морилж ирэн соёрх.
СОИЗМЕРИ́МОСТЬ адил хэмжүүртэй *байх;* **~ величин** адил хэмжүүртэй хэмжигдэхүүн.
СОИЗМЕРИ́М||ЫЙ 1. адил хэмжүүртэй; 2. зүйрлэж болох, харьцуулж болмоор; **~ые понятия** зүйрлэж болох ухагдахуун.
СОИСКА́НИЕ горилох; **диссертация на ~ учёной степени** эрдмийн зэрэг горилох зохиол.
СОИСКА́ТЕЛЬ эрдмийн зэрэг горилогч.
СО́ЙКА туу, цуйран, ятга шаазгай, хулан жороо.
СОЙТИ́ I 1. буух, зайлах, хөдлөх, шилжих; 2. болох; 3. халих, мултрах, гарах, шилжих; **~ с рельсов** зам төмрөөс халих; 4. зулгарах, гуужих, хуурах, арилах; **кожа сошла** арьс гуужив.
СОЙТИ́ II гэгдэх, тоологдох; **~ за старика** өвгөн гэгдэх; * **сойдёт и так** ингээд ч болчихно; **~ с ума** солиорох.
СОЙТИ́СЬ 1. уулзах, дайралдах, учрах; 2. цуглах, цугларах; 3. ойртох, нөхөрлөх; 4. ханилах, нөхцөх; 5. нийлэх, таарах, тохиролцох; **~ во мнениях** санал нийлэх; **в цене ~** үнэ тохиролцох; 6. хүрэх; **пояс не сошёлся** бүс богинодов.
СОК шүүс, шим, шүүлт; **ягодный ~** жимсний шүүс; **желудочный ~** ходоодны шүүс; * **в полном ~у** ид дундаа, ид дээрээ.

СОКА́МЕРНИК *разг.* хамачлага.
СО́КОЛ начин, шонхор.
СОКО́ЛИК янаг, хонгор хүү.
СОКОЛИ́Н||ЫЙ начны, шонхрын; **~ая охота** шонхроор агнах; **~ взгляд** шонхрын харц.
СОКРАТИ́ТЬ 1. богиносгох, товчлох, хураангуйлах, хураах; **~ статью** өгүүлэл товчлох; **~ срок** хугацаа богиносгох; 2. багасгах, хасах, цөөтгөх, хороох, цомхтгох; **~ расходы** зарлага багасгах; 3. халах, гаргах; 4. хураангуйлах; **~ дробь** бутархай тоо хураангуйлах.
СОКРАТИ́||ТЬСЯ 1. богиносох, хорох, товчлогдох; **дни ~лись** өдөр богиносов; 2. багасах, хасагдах, цөөрөх, хорох, цомтох; **расходы ~лись** зарлага багасав; 3. хураангуйлагдах; 4. агших.
СОКРАЩА́ТЬ 1. богиносгох, товчлох, хураангуйлах, хураах; 2. багасгах, хасах, цөөтгөх, хороох, цомхтгох; 3. халах, гаргах; 4. хураангуйлах.
СОКРАЩА́ТЬСЯ 1. богиносох, хорох, товчлогдох; 2. багасах, хасагдах, цөөрөх, хорох, цомтгох; 3. хураангуйлагдах; 4. агших.
СОКРАЩЕ́НИ||Е 1. богиносгох, багасгах, хасах, товчлох, хураах, цомтгох; **~ штатов** орон тоо цомхтгох; 2. хураангуйлах; 3. хураасан үг, товчилсон үг; **список условных ~й** хураасан үгийн цэс; 4. хураангуйлах, товчлох.
СОКРАЩЁННО хураангуйлан, товчлон, хураангуй, товч; **писать ~** товчлон бичих.
СОКРАЩЁНН||ЫЙ товчилсон, хураангуйлсан, хураасан, товч, хураангуй; **~ое слово** хураасан үг, товчилсон үг.
СОКРОВЕ́НН||ЫЙ нандин, дотроо агуулсан, нууц; **~ые мысли** нандин бодол; **«~ое сказание монголов»** «Монголын нууц товчоо».
СОКРО́ВИЩЕ 1. эрдэнэ; 2. үнэт зүйл, эрдэнэ.
СОКРО́ВИЩНИЦА эрдэнэсийн сан.
СОКРУША́ТЬ *бут ниргэх, бут цохих, устгах.*
СОКРУША́ТЬСЯ энэлэх, шаналах, гашуудах, гуниглах.
СОКРУШЕ́НИЕ I *бут ниргэх, бут цохих, устгах.*
СОКРУШЕ́НИЕ II энэлэл, шаналал, гашуудал, гуниг.
СОКРУШИ́ТЕЛЬНЫЙ *бут ниргэх, устгах, аймшигтай;* **~ удар** аймшигт цохилт.
СОКРУШИ́ТЬ I *бут ниргэх, бут цохих, устгах.*
СОКРУШИ́ТЬ II энэлгэх, шаналгах, гашуудуулах, гуниглуулах.
СОКРЫ́ТИЕ нуух, далдлах; **~ преступления** гэмт хэргийг далдлах.
СОЛГА́ТЬ худал хэлэх.
СОЛДА́Т цэрэг; *** плох тот ~, который не мечтает стать генералом** олныг санасан хүн оргүй хоосон.
СОЛДА́ТСКИЙ цэргийн, цэрэг.
СОЛЕВАРЕ́НИЕ давс чанах.
СОЛЕ́НИ||Е 1. давслах; **~ грибов** мөөг давслах; 2. давсалсан идээ; **запас ~й** давсалсан идээний нөөц.
СОЛЁНОСТЬ давстай байх, давслаг; **~ морской воды** далайн давслаг ус.
СОЛЁН||ЫЙ 1. давстай, давслаг; **~ая вода** давстай ус, шорвог ус; 2. давсархаг, давстай; **слишком ~ суп** их давсархаг шөл, давс нь ихэдсэн шөл; 3. давсалсан, давсанд дарсан; **~ые огурцы** давсалсан өргөст хэмх.
СОЛИДАРИЗА́ЦИЯ эв санаа нэгдэх, эв санааны нэгдэл, санаа нийлэх.
СОЛИДАРИЗИ́РОВАТЬСЯ эв санаа нэгдэх, санаа нийлэх.
СОЛИДА́РНОСТЬ эв санаа нэгдэх, эв санааны нэгдэл, санаа нийлэх.
СОЛИДА́РН||ЫЙ санал нийлсэн, эв санал нэгтэй, хамтын; **~ая ответственность** хамтын хариуцлага; **~ые должники** *(юрид)* хамтран үүрэг гүйцэтгэгчид.
СОЛИ́ДНО 1. бат бэх, бат бөх; **~ построенный дом** бат бөх барьсан байшин; 2. томоотой, төлөвтэй; 3. нэлээд, их, ихээхэн.
СОЛИ́ДНОСТЬ 1. бат бэх байх, бат бөх байх; 2. томоо, төлөв, буурь.
СОЛИ́ДН||ЫЙ 1. бат бэх, бат бөх, бууртай; **очень ~ые знания** том бууртай мэдлэг; 2. томоотой, төлөв, бууртай, суурьтай; **~ человек** томоотой хүн; **~ журнал** бууртай сэтгүүл;.хижээл насны, хижээлхэн; **человек ~ых лет** хижээл насны хүн; 4. нилээд их, ихээхэн; **~ая сумма денег** нэлээд их мөнгө.
СОЛИ́СТ гоцлон дуулагч, гоцлон хөгжимдөгч.
СОЛИ́СТКА гоцлон дуулагч эмэгтэй, гоцлон хөгжимдөгч эмэгтэй.
СОЛИТЕ́Р том засмал алмас.
СОЛИТЁР гуш хорхой.
СОЛИ́ТЬ 1. давс хийх, давс орхих, давслах; **~ суп** шөлөнд давс хийх; 2. давслах, давсанд дарах; **~ грибы** мөөг давслах.
СОЛИ́ТЬСЯ давслагдах.
СО́ЛКА давслах, давслалт.
СО́ЛНЕЧНО нартай байх, нарлаг байх; **сегодня ~** өнөөдөр нарлаг байна.
СО́ЛНЕЧН||ЫЙ 1. нарны, наран; **~ая радиация** нарны цацраг; **~ое затмение** нар хиртэх; **~ые часы** наран цаг; **~ое пятно** нарны толбо; 2. нартай, нарлаг; **~ день** нартай өдөр; *** ~ удар** нар харвах, нарланд цохиулах.
СО́ЛНЦ||Е 1. нар; **восход ~а** нар ургах, нар гарах; **заход ~а** нар жаргах, нар шингэх; 2. наран; 3. *фольк.* мянган гэрэлт, ногоон морьт.
СОЛНЦЕПЁК зэвэр, наран тал; **сидеть на ~е** наран талд суух.
СОЛНЦЕСТОЯ́НИЕ өвөл зуны туйл, нар буцах; **зимнее ~** өвлийн туйл; **летнее ~** зуны туйл.
СО́ЛО I 1. гоцлол дуу, гоцлол хөгжим; 2. гоцлон дуулах, гоцлон хөгжимдөх.
СО́ЛО II гоцлон, ганцаараа; **петь ~** гоцлон дуулах.
СОЛОВЕ́Й алтан гургалдай.
СОЛОВЕ́ТЬ гяртайх, суддайх.
СОЛОВЬЙН||ЫЙ алтан гургалдайн; **~ые трели** алтан гургалдайн жиргэх.
СО́ЛОД амуу соёолж.
СОЛО́ДКА чихэр өвс.
СО́ЛОДОВОЕ амуугаар исгэсэн.
СОЛО́МА сүрэл.
СОЛО́МЕНН||ЫЙ сүрэл, сүрлээр хийсэн; **~ая подстилка** сүрлэн дэвсгэр.
СОЛО́МИНА нэг ширхэг сүрэл.
СОЛО́МИНКА бяцхан сүрэл, нарийхан сүрэл.
СОЛО́МКА 1. бяцхан сүрэл, нарийхан сүрэл; 2. савхан чихэр, савхан боов.
СОЛОМОРЕ́ЗКА *сүрэл хэрчүүр.*
СОЛОНИ́НА давсалсан мах.
СОЛО́НКА давсны сав.
СО́ЛОНО 1. давстай юм; 2. давс амтагдах, давстай байх; *** ушёл, не ~ хлебавши** аль ч үгүй хоцрох, юу ч үгүй буцах.
СОЛОНОВА́ТЫЙ давсархаг, баахан давстай.
СОЛОНЧА́К марз, мараа, хужиртай газар; **~и** *хужирт тойром.*
СОЛОНЧАКО́В||ЫЙ, хужиртай, марзын, марааны; **~ые почвы** хужиртай хөрс.
СОЛЬ 1. давс; **поваренная ~** хоолны давс; **~ каменная** чулуун давс; 2. үчир, утга; **вся ~ в этом** хамаг учир үүнд байна.

СО́ЛЬНЫЙ гоцлол, ганцаараа дуулах, гоцлол хөгжимдөх; ~ **отрывок** гоцлол хэсэг.
СОЛЯ́НКА I холимог шөл.
СОЛЯ́НКА II *бот.* бударгана.
СОЛЯН||О́Й давсны, давстай, давслаг; **~ые копи** давсны уурхай; **~ая кислота** давсны хүчил.
СОЛЯ́РИЙ наранд шарах газар.
СОМ цулбуурт *(загас).*
СО́МКНУТ||ЫЙ 1. жимийсэн, хамхисан, аньсан; **~ые уста** жимийсэн уруул; 2. шигүү, үргэлж, завсаргүй, хураангуй.
СОМКНУ́ТЬ 1. нийлүүлэх, үргэлж болгох, завсаргүй болгох, шигүү жагсаах, хураангуйлах; 2. аних, хамхих; ~ **глаза** нүдээ аних.
СОМКНУ́ТЬСЯ 1. шигүү жагсах, үргэлж болох, нийлэх; 2. аних, хамхих.
СОМНЕВА́ТЬСЯ сэжиглэх, тээнэгэлзэх, эргэлзэх, сэжиглэх.
СОМНЕ́НИ||Е 1. сэжиг, дамжиг, тээнэгэлзэл, эргэлзэл; 2. тээнэгэлзэх, тулгардах; **разрешить все ~я** эргэлзсэнийг бүгдийг шийдвэрлэх; * **без ~я** дамжиггүй, осолгүй.
СОМНИ́ТЕЛЬНО 1. сэжиглэмээр, сэжиглэлтэй, сэжиг өгмөөр; ~ **чистый** сэжиглэмээр цэвэр; 2. итгэлгүй, эргэлзэлтэй.
СОМНИ́ТЕЛЬНОСТЬ сэжиглэлтэй *(байх),* итгэлгүй *(байх),* эргэлзээтэй *(байх).*
СОМНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. сэжиглэлтэй, эргэлзмээр, дамжигтай; **~ая теория** эргэлзмээр онол; 2. сэжигтэй, сэжиглэмээр, эргэлзэлтэй; **~ое дело** эргэлзэлтэй хэрэг; 3. хоёрдмол утгатай, ац утгатай.
СОН 1. нойр, унтах; **его клонит ко сну** түүний нойр хүрч байна; **спать крепким сном** бөх унтах; **пробудить кого-либо ото сна** хэн нэгнийг нойрноос нь сэрээх; **сквозь ~ слышать** нойрон дундаа сонсох, нойрмог сонсох; 2. зүүд; **видеть ~** зүүдлэх; 3. *(сайхан)* зүүд, зүүд зэрэглээ; * **как во сне** а)сайхан зүүд шиг; б)нойрмог юм шиг, зүүрмэглэж байгаа юм шиг; **заснуть вечным сном** мөнх нойрсох; **со сна** нойрмоглоод.
СОНА́ТА эгшиглэнт аялгуу, сонат.
СОНЕ́Т арван дөрвөн мөрт шүлэг.
СОНЛИ́ВОСТЬ нойрмог байдал, нойртой *(байх).*
СОНЛИ́ВЫЙ нойртой, нойрмог.
СОНМ тоо томшгүй, үй түм.
СО́ННЫЙ 1. унтаж байх үеийн; 2. нойрмог, нойр хүсэн; **~ое состояние** нойрмог байдал; 3. нойрмог, дутуу сэрсэн; 4. унтуулах, нойр хүргэх, нойрны; * **~ая артерия** нойрны тараагуур судас, гүрээний судас.
СО́НЯ унтаахай.
СООБРАЖА́ЛКА *разг.* толгой, тархи.
СООБРАЖА́||ТЬ 1. ухаарах, ухах; 2. юм ойлгох; **я сегодня плохо ~ю** би өнөөдөр юм ойлгохгүй байна.
СООБРАЖЕ́НИЕ, 1. бодол, бодлого бодох, ухаарах; **поступать без соображения** бодлогогүй юм хийх; 2. бодол, санал; **у меня есть свои соображения** над өөрийн бодол бий; * **принять в ~** бодолцох, анхаарах.
СООБРАЗИ́ТЕЛЬНОСТЬ ухамж, ухамхай *(байх),* авхаалж.
СООБРАЗИ́ТЕЛЬНЫЙ ухамжтай, ухамхай, авхаалжтай, оюутай; ~ **ребёнок** ухамхай хүүхэд.
СООБРАЗИ́ТЬ ухаарах, ухах, ойлгох; ~, **в чём дело** учрыг нь ойлгох.
СООБРА́ЗНО нийцүүлэн, тохируулан, зохицуулан; ~ **с обстоятельствами** байдалд зохицуулан.
СООБРА́ЗНОСТЬ нийцсэн *(байх),* тохирсон *(байх),* зохилдсон *(байх);* ~ **всех действий** бүх үйл явдал зохилдсон байх.
СООБРАЗОВА́ТЬ нийцүүлэх, тохируулах, тааруулах, зохилдуулах.
СООБРАЗОВА́ТЬСЯ *(байдалтай)* нийцүүлэх, *(зохисыг)* үзэх; ~ **с обстоятельствами** зохисыг үзэх.
СООБРАЗО́ВЫВАТЬ нийцүүлэх, тохируулах, тааруулах, зохилдуулах.
СООБЩА́ хамт, хамтран, хоршиж; **действовать ~** хамтран үйлдэх.
СООБЩА́ТЬ 1. сонсгох, мэдэгдэх, дуулах, мэдээлэх; 2. олгох, халдаах, нялзаах; 3. болгох, шингээх.
СООБЩА́ТЬСЯ 1. халдах, нялзах, шингэх; 2. харилцах, холбоо барих; 3. нийлэх, холбоотой байх.
СООБЩЕ́НИЕ 1. сонсгох, мэдэгдэх, мэдээлэх; ~ **известий** мэдээ сонсгох; 2. мэдээ, мэдээлэл; **последнее ~** сүүлийн мэдээ; 3. харилцаа; **воздушное ~** агаарын харилцаа.
СО́БЩЕСТВО бүлэг, бүлэглэл, хоршоо; **преступное ~** гэмт хоршоо.
СООБЩИ́ТЬ 1. сонсгох, мэдэгдэх, дуулгах, мэдээлэх; 2. олгох, халдаах, нялзаах; 3. болгох, шингээх.
СООБЩИ́ТЬСЯ халдах, нялзах, шингэх.
СО́БЩНИК хамсаа, хоршоо, нам нийлэгч.
СО́БЩНИЦА хамсаа эмэгтэй, хоршоо эхнэр.
СООРУДИ́ТЬ,
СООРУЖА́ТЬ байгуулах, бүтээх, босгох, барих.
СООРУЖЕ́НИ||Е 1. байгуулах, бүтээх, босгох, барих, байгууламж; **очистные ~я** цэвэрлэх байгууламж; 2. байшин, барилга; **монументальное ~** лут барилга.
СООТВЕ́ТСТВЕННО 1. зохих ёсоор, тэр ёсоор, тэрчлэн; 2. ёсоор, нийлүүлэн, зохицуулан; **действовать ~ приказу** тушаал ёсоор үйлдэх.
СООТВЕ́ТСТВЕННЫЙ зохистой, тохирох, тааламжтай.
СООТВЕ́ТСТВИ||Е зохицох, нийцэх, тохирох, таарах, зохимж, тохиромж, таарамж; **полное ~ интересов** эрх ашиг бүрэн нийцэх; **в ~и с законом** хуульд зохицуулан.
СООТВЕ́ТСТВОВАТЬ зохицох, нийцэх, тохирох, таарах, таацах; ~ **истине** үнэнд нийцэх; ~ **своей цели** зорилгодоо таарах.
СООТВЕ́ТСТВУЮЩИЙ зохих, тохиромжтой, таарах.
СООТЕ́ЧЕСТВЕННИК нэгэн нутгийн хүн.
СООТЕ́ЧЕСТВЕННИЦА нэгэн нутгийн эмэгтэй, нэгэн нутгийн бүсгүй.
СООТНЕСТИ́ харьцалдуулах, тэнцвэрийг олох, харьцуулах; ~ **два понятия** хоёр ухагдахууныг харьцуулах.
СООТНОСИ́ТЕЛЬНОСТЬ харьцалдаа, харьцаатай байх.
СООТНОСИ́ТЕЛЬНЫЙ харьцалдаат, тэнцвэртэй, харьцаатай.
СООТНОСИ́ТЬ харьцуулах, тэнцвэрийг олох.
СООТНОСИ́ТЬСЯ харьцалдах, тэнцвэртэй байх.
СООТНОШЕ́НИЕ харьцалдаа, тэнцвэр, харьцаа; ~ **сил** хүчний харьцаа.
СОПЕ́НИЕ шуухинах, шуухинаан.
СОПЕ́РНИК өрсөлдөгч, тэмцэлдэгч.
СОПЕ́РНИЦА өрсөлдөгч эмэгтэй.
СОПЕ́РНИЧАТЬ 1. өрсөлдөх, тэмцэлдэх; 2. өрсөлдөх, тэмцэх.
СОПЕ́РНИЧЕСКИЙ өрсөлдөөний, тэмцэлдээний.
СОПЕ́РНИЧЕСТВО өрсөлдөөн, тэмцэлдээн.
СОПЕ́ТЬ шуухинах.
СО́ПКА толгой, гүвээ, толгод; **«На ~х Маньчжурии»** Манжуурын толгод.
СОПЛЕМЕ́ННИК нэг угсааны хүн, нэг угсаатан.
СОПЛЕМЕ́ННЫЙ нэг угсааны, угсаа нэгтэй.
СО́ПЛИ нус.
СОПЛИ́ВЫЙ нустай, нусгай.
СО́ПЛО чиглүүлэгч хоолой.

СОПЛЯ́ бохир юм; * **держаться на ~х** хайш яйш тогтоосон байх.

СОПОДЧИНЕ́НИЕ 1. нэг захиргаатай болох, нэг хүнээр захируулах; 2. зэрэгцүүлэн захируулах, зэрэгцэнхавсрах.

СОПОДЧИНЁНН||ЫЙ зэрэгцүүлэн захируулсан, зэрэгцээ хавсарсан; **~ые предложения** зэрэгцэн хавсарсан өгүүлбэр.

СОПОДЧИНИ́ТЬ 1. нэг захиргаатай болгох, нэгхүнээр захируулах; 2. зэрэгцүүлэн захируулах; зэрэгцүүлэн хавсаргах; ~ **придаточные предложения главному** хэдэн хавсарсан өгүүлбэрийг нэг гол өгүүлбэрт зэрэгцүүлэн хавсаргах.

СОПОСТАВИ́М||ЫЙ жишиж болох, харьцуулж болмоор, зэрэгцүүлсэн; **~ые понятия** жишиж болох ухагдахуун.

СОПОСТАВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ зэрэгцүүлсэн; **~ая грамматика** зэрэгцүүлсэн хэл зүй.

СОПОСТА́ВИТЬ жишиж үзэх, харьцуулах, зүйрлэж үзэх, зэрэгцүүлэн үзэх, жишээлж үзэх.

СОПОСТАВЛЕ́НИЕ жишиж үзэх, харьцуулах, зэрэгцүүлэн үзэх, жишээлж үзэх, жишилт, зэрэгцүүлэлт, жишээлэлт.

СОПОСТАВЛЯ́ТЬ жишиж үзэх, харьцуулах, зүйрлэж үзэх, зэрэгцүүлэн үзэх, жишээлж үзэх.

СОПОСТАВЛЯ́ТЬСЯ жишигдэх, харьцуулагдах, зүйрлэгдэх.

СОПРА́НО 1. сопрано, тунгалаг хоолой *(эмэгтэй хүний нарийн хоолой)*; 2. сопрано, нарийн хоолойтой эмэгтэй.

СОПРЕДЕ́ЛЬН||ЫЙ хил залгаа, зэрэгцээ; **~ые страны** хил залгаа улс; **~ые понятия** зэрэгцээ ухагдахуун.

СОПРЕ́ТЬ ялзрах, гутах, чийг дарах, нойт оргих.

СОПРИКАСА́||ТЬСЯ 1. нийлэх, залгах; 2. хүрэх, хавирах, хүрэлцэх; 3. хавирах, нийлэх; **наши интересы ни в чём не ~ются** бидний эрх ашиг юугаар ч хавирдаггүй; 4. харилцах.

СОПРИКОСНОВЕ́НИ||Е 1. хил залгах, нийлэх; 2. хавиралдах, харгалдах; 3. харилцах, харилцаа, холбоо; **у нас нет никаких точек ~я** бид түүнтэй ямар ч холбоо байхгүй.

СОПРИКОСНУ́ТЬСЯ хүрэлцэх, хавирах.

СОПРИЧА́СТНЫЙ холбогдол бүхий, хамаа бүхий.

СОПРОВОДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ дагалт; **~ое письмо** дагалт бичиг.

СОПРОВОДИ́ТЬ хавсаргах.

СОПРОВОЖДА́ТЬ 1. хавсаргах; 2. хүргэх, дагах, дагалдах, бараа болох; 3. дагуулах, хавсаргах.

СОПРОВОЖДА́ТЬСЯ 1. зэрэгцэх, дагалдах; 2. хавсаргах.

СОПРОВОЖДЕ́НИЕ 1. хүргэх, дагах, дагалдах, дагуулах, хавсаргах; 2. хамтруулах; **музыкальное ~** хөгжим хамтруулах.

СОПРОТИВЛЕ́НИ||Е 1. эсэргүүцэх, эсэргүүцэл; 2. эсэргүүцэл; **электрическое ~** цахилгаан эсэргүүцэл; * **по линии наименьшего ~я** хялбарыг харж.

СОПРОТИВЛЯ́ЕМОСТЬ эсэргүүцэл, эсэргүүцэх чадал, эсэргүүцэх чанар; ~ **организма болезням** бие махбодийн өвчин эсэргүүцэх чадал.

СОПРОТИВЛЯ́ТЬСЯ эсэргүүцэх.

СОПРЯЖЁННЫЙ холбоотой, - тай *(- тэй, - той)* байх; **путь, ~ с опасностью** аюултай зам.

СОПУ́ТСТВОВАТЬ дагах, дагалдах; ~ **в прогулке** зугаацаар явахад дагалдах.

СОПУ́ТСТВУЮЩ||ИЙ дагалдан гарах; **~ие обстоятельства** дагалдан гарах учир байдал.

СОР 1. хог, хог шороо; **вымести ~ из комнаты** тасалгааны хогийг шүүрдэн гаргах; 2. дэмий юм, хэрэггүй юм; * **не выносить ~а из избы** хүнд муугаа харуулахгүй байх.

СОРАЗМЕ́РИТЬ тааруулах, зохицуулах, тэнцүүлэх; ~ **затраты с доходами** зардлыг орлоготой тааруулах.

СОРАЗМЕ́РНО тааруулан, зохицуулан.

СОРАЗМЕ́РНОСТЬ хэмжээ таарах, хэмжээ зохицох.

СОРАЗМЕ́РНЫЙ хэмжээ таарсан, хэмжээ зохицох.

СОРАЗМЕРЯ́ТЬ тааруулах, зохицуулах, тэнцүүлэх.

СОРАЗМЕРЯ́ТЬСЯ таарах, зохицох.

СОРА́ТНИК хамт зүтгэгч, хамтран зүтгэгч.

СОРВАНЕ́Ц дүрсгүй хүүхэд, томоогүй жаал.

СОРВА́ТЬ I. таслах, тас татах, зулгаах, хуулах, хуу татах; ~ **цветок** цэцэг зулгаах; 2. тайлах, гаргах; ~ **на ком-либо свой гнев** уураа хүнд гаргах.

СОРВА́ТЬ II тасалдуулах, саатуулах, эвдэх, алдагдуулах; ~ **занятия** хичээл тасалдуулах.

СОРВА́||ТЬСЯ I 1. мултрах, алдуурах; **дверь ~лась с петель** хаалга нугасаараа мултрав; 2. босон харайх; ~ **с места** суудлаасаа босон харайх; 3. унах; ~ **с вершины скалы** хадны оройгоос унах; 4. үг алдах, санамсаргүй хэлчхэх; **слово ~лось с языка** санамсаргүй үг хэлчихэв.

СОРВА́||ТЬСЯ II тасалдах, эс бүтэх; **дело ~лось** хэрэг эс бүтэв.

СОРВИГОЛОВА́ дөргүй амьтан, галзуу амьтан, галзуу тархи.

СОРГАНИЗОВА́ТЬ 1. зохион байгуулах, эмхлэн байгуулах, байгуулах; 2. зохион байгуулах, эмхлэх, явуулах, үзүүлэх; 3. зохион байгуулах, нэгтгэх; 4. эмхлэх, цэгцлэх, эмх журамтай болгох.

СО́РГО шүүрний дэрс.

СОРЕВНОВА́НИ||Е 1. уралдаан; 2. тэмцээн, уралдаан; **спортивные ~я** спортын тэмцээн.

СОРЕВНОВА́ТЬСЯ 1. уралдах; 2. тэмцэх, уралдах.

СОРИ́НК||А шороо, юм; **вынуть ~у из глаза** нүдэнд орсон юмыг авах.

СОРИ́ТЬ 1. хог тарих, хог шороо болгох; 2. үрэх; ~ **деньгами** мөнгө үрэх.

СО́РН||ЫЙ 1. хогийн, хог шороон; 2. хог, зэрлэг; **~ая трава** хогийн өвс.

СОРНЯ́К хог ургамал, зэрлэг ургамал.

СОРО́ГА мөнгөн сугас *(загас)*, ялаагана.

СОРО́ДИЧ 1. хамаатан; 2. нэг нутгийн хүн.

СО́РОК дөч.

СОРО́КА шаазгай.

СОРОКАГРА́ДУСНЫЙ дөчин хэмийн; ~ **мороз** дөчин градусын хүйтэн.

СОРОКАЛЕ́ТИЕ 1. дөчин жил; 2. дөчин жилийн ой.

СОРОКАЛЕ́ТНИЙ 1. дөчин жилийн; 2. дөчин насны, дөчин настай, дөчтэй.

СОРОКОВО́Й дөчдүгээр, дөчдөх, дөчин, дөчний.

СОРОКОНО́ЖКА жаран хөлт.

СОРОКОПУ́Т хөхөл *(шувуу)*, хөхийл, дунхай.

СОРО́ЧКА цамц, хийлэг.

СОРТ зүйл, төрөл, зэрэг, - дугаар, *(- дүгээр)*; **высший ~** дээд зэрэг.

СОРТАМЕ́НТ нэр төрөл.

СОРТИМЕ́НТ зүйл бүр, төрөл бүр; ~ **листовой стали** зүйл бүрийн гөлөм болд.

СОРТИРОВА́ТЬ ялгах, дугаарлах; ~ **товар** бараа дугаарлах.

СОРТИРО́ВКА 1. ялгах, дугаарлах, ялгалт; 2. ялгах машин, ялгуур машин.

СО́РТНОСТЬ зэрэг дугаар.

СО́РТНЫЙ дээд зэргийн, зэрэг дугаар сайтай, сайн чанарын.

СОСА́ТЬ 1. хөхөх, сорох, шимэх; ~ **грудь матери** эхийн хөх хөхөх; 2. *шимэх*, хүлхэх; 3. сорох, татах, татуулах, соруулах; 4. энэлэх, шаналах; **тоска сосёт сердце** гуниглаж зүрх сэтгэл энэлнэ; 5. харлах; **под ложечкой сосёт** дотор харлана.

СОСВА́ТАТЬ хадамнах, ураг болох.

СОСЕ́Д айлын хүн, хөрш; **~и** *(по стойбищу)* саахалтынхан.

СОСЕ́ДКА айлын эмэгтэй, хөрш эмэгтэй.

СОСЕ́ДН||ИЙ айл хөрш, саахалт, зэргэлдээ; **~ие страны** зэргэлдээ улс орон; **~яя квартира** хөрш байр.

СОСЕ́ДСК||ИЙ айлынхны, айлын, хөршийн, саахалтын, айл хунарын; **~ие дети** айлын хүүхдүүд; **~ое имущество** *(юрид.)* хөрш залгаа эд хөрөнгө.

СОСЕ́ДСТВ||О айл, саахалт, хөрш байх; **жить по~у** айл суух.

СОСИ́СКА зайдас.

СО́СКА 1. хөхөлт, угж; 2. *разг.* аман секс хийдэг хүүхэн.

СОСКА́БЛИВАТЬ хусах, харах

СОСКА́КИВАТЬ 1. буун харайх, үсрэн буух, дэвхрэх; 2. мултрах, мултран унах.

СОСКА́ЛЬЗЫВАТЬ 1. мултарч унах, мултарч ойчих; 2. гулгаж буух, хальтран буух.

СОСКОБЛИ́ТЬ хусах, харах.

СОСКОБЛИ́ТЬСЯ хусагдах.

СОСКОЛЬЗНУ́ТЬ 1. мултран унах, мултран ойчих; 2. гулгаж буух, хальтран буух.

СОСКОЧИ́||ТЬ 1. буун харайх, үсрэн буух, дэвхрэх; **~ с коня** морин дээрээс үсрэн буух; 2. мултрах, мултран унах; **дверь ~ла с петель** хаалга нугаснаасаа мултрав.

СОСКРЕБА́ТЬ,

СОСКРЕСТИ́ хусах, харах, арилгах.

СОСКУ́ЧИТЬСЯ уйдах, уйтгарлах, санах; **~ в одиночестве** ганцаараа уйдах.

СОСЛАГА́ТЕЛЬН||ЫЙ болзох; **~ое наклонение** болзох төлөв.

СОСЛА́ТЬ цөлөх.

СОСЛА́ТЬСЯ шалтаг заах, шалтаглах, иш татах, нэр барих; **~ на болезнь** өвчнөөр шалтаглах.

СО́СЛЕПУ хараа муутайдаа, сохортоо.

СОСЛО́ВИЕ язгуур, язгуур угсаа, угсаа, язгуур угсаа ялгаварлах, угсаа ялгаварлах.

СОСЛО́ВН||ЫЙ язгуурын, язгуур угсааны, угсааны; **~ое неравенство** язгуур угсааны тэгш бус байдал.

СОСЛУЖИ́ВЕЦ хамт алба хаагч.

СОСЛУЖИ́ТЬ алба хаах; **~ службу** тус болох тус хүргэх.

СОСНА́ нарс.

СОСНО́В||ЫЙ 1. нарсны, нарсан; **~ые шишки** нарсны боргоцой; **~ое масло** нарсны тос; 2. нарсан, нарснаас бүрдсэн; **~ бор** нарсан ой; 3. нарсан, нарсаар хийсэн.

СОСНУ́ТЬ дугхийх, зүүрмэглэсхийх.

СОСО́К хөхний товч, *(амьтны)* хөх.

СОСРЕДОТОЧЕ́НИЕ бөөгнөрүүлэх, хуралдуулах; **~ сил** хүчээ хуралдуулах.

СОСРЕДОТО́ЧЕННОСТЬ их анхааралтай *(байх),* шаргуу *(байх).*

СОСРЕДОТО́ЧЕННЫЙ 1. бөөгнөрсөн, хуралдсан, бөөгнөрүүлсэн, хуралдуулсан; 2. маш анхааралтай, ширтсэн, төвлөрүүлсэн, нэг юманд хандуулсан; **~ взгляд** маш анхааралтай харц.

СОСРЕДОТО́ЧИВАТЬ 1. бөөгнөрүүлэх, хуралдуулах; 2. төвлөрүүлэх, чиглүүлэх, хандуулах.

СОСРЕДОТО́ЧИВАТЬСЯ 1. бөөгнөрөх, хуралдах; 2. төвлөрөх, чиглэх, хандах.

СОСРЕДОТО́ЧИТЬ 1. бөөгнөрүүлэх, хуралдуулах; 2. төвлөрүүлэх, чиглүүлэх, хандуулах.

СОСРЕДОТО́ЧИТЬСЯ 1. бөөгнөрөх, хуралдах; 2. төвлөрөх, чиглэх, хандах; 3. бодлоо төвлөрүүлэх, анхаарлаа төвлөрүүлэх.

СОССЮРЕ́Я *бот.*банздоо.

СОСТА́В 1. бүрэлдэхүүн; **словарный ~ русского языка** орос хэлний үгсийн бүрэлдэхүүн; 2. найраг, найруулсан юм, найрлага, хөл, зай; **лекарственные ~ы** эмийн хөл, эмийн найрлага, найруулсан эм; **химический ~** химийн найрлага; **~ гранулометрический** ширхэгийн бүрэлдэхүүн; 3. бүрэлдэхүүн; *олон тооны дагавар;* **офицерский ~** офицерын бүрэлдэхүүн, офицерууд; 4. бүрэлдэхүүн, галт тэрэг; **подвижный ~** хөдлөх бүрэлдэхүүн; *** в ~е** бүрэлдэхүүнтэй, бүрэлдсэн, - тай *(- тэй, - той);* **комиссия в ~е трёх человек** гурван хүнээс бүрдсэн комисси, гурван хүнтэй комисси; **~ преступления** гэмт хэргийн бүрэлдэхүүн, үйлдсэн гэмт хэрэг.

СОСТАВИ́ТЕЛЬ эмхтгэгч, зохиогч, эмхлэгч; **~ поездов** галт тэрэг эмхлэгч.

СОСТА́ВИТЬ I 1. эмхлэх, эвлүүлэх, угсрах; **~ два стола** хоёр ширээ зэрэгцүүлэн тавих; 2. найруулах; **~ лекарство** эм найруулах; 3. бүрдүүлэх, зохион байгуулах; **~ общество** нийгэмлэг бүрдүүлэх; 4. -тай *(-тэй, -той)* болох, буй болгох, байгуулах; **~ имущество** хөрөнгө хогшилтой болох; **~ библиотеку** номын сан байгуулах; 5. эмхэтгэгч, боловсруулах, зохиох, бичих, хийх, тавих; **~ сборник статей** өгүүллийн эмхэтгэл хйи; **~ словарь** толь зохиох; 6. болох, хүрэх; 7. болох, төрөх; **~ мнение о ком-либо** хүний тухай бодол төрөх; 8. болох, байх; **~ затруднение** бэрхшээл болох.

СОСТА́ВИТЬ II тавих, бөөгнүүлэн тавих; **~ кастрюли со стола** сав суулгыг ширээн дээрээс бөөгнүүлэн тавих.

СОСТА́ВИ||ТЬСЯ 1. байгуулагдах, буй болох, бүрэлдэх, бүрдэх; **~лась комиссия** комисси байгуулагдав; 2. цуглах, хуралдах, хуримтлах; 3. төрөх, гарах; **~лось определённое мнение** тодорхой бодол төрөв.

СОСТАВЛЕ́НИЕ эмхэтгэх, боловсруулах, зохиох, бичих.

СОСТАВЛЯ́ТЬ I 1. эмхэлэх, эвлүүлэх, угсрах, зэрэгцүүлэн тавих; 2. найруулах; 3. бүрдүүлэх, зохион байгуулах; 4. - тай *(- той, - тэй)* болгох, буй болгох, байгуулах; 5. эмхтгэх, боловсруулах, зохиох, хийх, бичих; 6. болох, хүрэх; 7. болох, төрөх; 8. болох, байх.

СОСТАВЛЯ́ТЬ II авч тавих, буулган тавих.

СОСТАВЛЯ́ТЬСЯ 1. байгуулагдах, буй болох, бүрэлдэх, бүрдэх; 2. цуглах, хуралдах, хуримтлах; 3. төрөх, гарах.

СОСТАВЛЯ́ЮЩИЕ бүрдүүлэгч.

СОСТАВНО́Й 1. эвлүүлэн хийсэн, хэдэн хэсгээс бүрдсэн, эвхдэг; 2. бүрэлдэхүүний, найрлагад ордог; **~ элемент химического соединения** химийн нийлэлд ордог зүйл.

СОСТА́РИТЬ өтлүүлэх, хөгшрүүлэх, өвгөрүүлэх.

СОСТА́РИТЬСЯ өтлөх, хөгшрөх, өвгөрөх.

СОСТОЯ́НИ||Е 1. байдал; **~ здоровья** биеийн байдал, биеийн эрүүл мэнд; **~ погоды** тэнгэрийн байдал, цаг агаарын байдал; 2. байх; **~ тоски** гунигтай байх; 3. хөрөнгө, чадал чинээ; *** быть в ~и** чадалтай байх, чадах.

СОСТОЯ́ТЕЛЬНОСТЬ 1. нотолгоо, үндэслэл, нотолгоотой эсэх; 2. чинээлэг байх, хөрөнгө чинээ, чадал чинээ.

СОСТОЯ́ТЕЛЬНЫЙ 1. нотолгоотой, үндэслэлтэй; 2. чинээлэг, чадал чинээтэй, хөрөнгөтэй.

СОСТО||Я́ТЬ 1. бүрдэх, бүрэлдэх, бүрэлдэн тогтох; 2. орших, байх; **вот в чём ~ит вся трудность** хамаг бэрх чухам үүнд оршино; 3. байх, хүлээх, хаах.

СОСТОЯ́ТЬСЯ 1. бүрдэх, бүрэлдэх, бүрэлдэн тогтох; 2. орших, байх; 3. байх, хүлээх, хаах.

СОСТРАДА́НИЕ нигүүлсэх, энэрэх, өрөвдөх, нигүүлсэл, энэрэл, өрөвдөх сэтгэл; **возбудить в ком-либо ~** хүнд өрөвдөх сэтгэл төрүүлэх.

СОСТРАДА́ТЕЛЬНОСТЬ нигүүлсэнгүй сэтгэл, энэрэнгүй *(байх).*

СОСТРАДА́ТЕЛЬНЫЙ нигүүлсэнгүй, энэрэнгүй, өр нимгэн, өрөвдөх сэтгэл.

СОСТРОГА́ТЬ харах, зорох.
СОСТРО́ИТЬ ~ рожу нүүр амаа муруйлгах.
СОСТРЯ́ПАТЬ 1. *(хоол)* хийх, тогоо барих; **~ обед** хоол хийх; 2. ҳийгчээн болох, оромдох, аргацаах.
СОСТЯЗА́НИЕ тэмцээн, уралдаан, тэмцэх, уралдах; **~ в беге** явган уралдах, явган уралдаан.
СОСТЯЗА́ТЬСЯ тэмцэх, уралдах, тэмцэлдэх, булаалдах; **~ в остроумии** цэц булаалдах.
СОСУ́Д I сав.
СОСУ́Д II судас; **кровеносный ~** цусны судас.
СОСУ́ДИСТ||ЫЙ судаст, судасны, судсан; **~ая оболочка глаза** нүдний судаст бүрхэвч; **~ое сплетение** судсан сүлжээ; **~ жёлоб** судасны ховил.
СОСУ́ЛЬКА соёо, унжсан мөс, хонгорцог; **ледяная ~** соёо мөс, унжсан мөс.
СОСУ́Н хөхүүл, эхийгээ хөхдөг, хөхнөөсөө гараагүй; **жеребёнок-~** эхийгээ хөхдөг унага.
СОСУЩЕСТВОВА́НИЕ хамт байх, зэрэгцэн орших; **мирное ~** энх тайвнаар зэрэгцэн орших.
СОСУЩЕСТВОВА́ТЬ хамт байх, зэрэгцэн орших.
СОСЧИТА́ТЬ тоолох.
СОСЧИТА́ТЬСЯ 1. *тооцоо хийх, өр ширгүй болох*; 2. *өшөө авах.*
СОСЧИ́ТЫВАТЬтоолох.
СОТВОРЕ́НИЕ бүтээх, зохиох, бүтээлт.
СОТВОРИ́ТЬбүтээх, зохиох.
СОТКА́ТЬ нэхэх.
СО́ТНИК зуутын дарга.
СО́ТН||Я 1. зуун; 2. зуун цаас; 3. **~и** өдий төдий, хэдэн зуу; **~ями** өдий төдийгөөр, хэдэн зуугаар, зуу зуугаар.
СО́ТОВЫЙ сархинагийн; **~ мёд** сархинагийн бал.
СОТРУ́ДНИК 1. ажилтан, албан хаагч; **научный ~** эрдэм шинжилгээний ажилтан; 2. хамсан ажиллагч, туслагч.
СОТРУ́ДНИЦА 1. ажилтан эмэгтэй, албан хаагч эмэгтэй; 2. хамсан ажиллагч эмэгтэй, туслагч эмэгтэй.
СОТРУ́ДНИЧАТЬ хамтран ажиллах.
СОТРУ́ДНИЧЕСТВО 1. *(хамтран)* ажиллах; **~ в журнале** сэтгүүлд хамтран ажиллах, сэтгүүлийн газар ажиллах; 2. хамтран ажиллах, хамтын ажиллагаа.
СОТРЯСА́ТЬ донсолгох, доригиох, ганхуулах, найгуулах, хөдөлгөх.
СОТРЯСА́ТЬСЯ донслох, доргиох, ганхах, найгах, хөдлөх.
СОТРЯСЕ́НИЕ донслох, доргих, ганхах, найгах, хөдлөлт, донслолт, доргилт, ганхалт, найгалт, хөдлөлт; **~ мозга** тархи хөдлөх, тархи унах.
СОТРЯСТИ́ донсолгох, доргиох, ганхуулах, найгуулах, хөдөлгөх; **взрыв сотряс воздух** тэсэрч агаар донсолгов.
СОТРЯСТИ́СЬ донслох, доргих, ганхах, найгах, хөдлөх.
СО́ТЫ зөгийн сархинаг, уут; **вынимать ~ из улья** зөгийн үүрнээс сархинагийг авах.
СО́ТЫЙ зуудугаар, зуу дахь, зууны; **пятьдесят три сотых** зууны тавин гурав.
СО́УС сүмс.
СОУЧА́СТВОВАТЬ оролцох, эзлэх, хамсах, хамааралцах.
СОУЧА́СТИЕ оролцох, хамсаа, оролцоо, оролцолт, хамааралцах; **~ в преступлении** гэмт хэрэгт оролцох.
СОУЧА́СТНИК хамсаа, хамсаатан, хамт хамсаатан, оролцогч.
СОУЧА́СТНИЦА хамсаатан эмэгтэй, хамсаа эхнэр.
СОУЧЕ́НИК хамт суралцагч, хамт суралцсан хүн.
СОФА́ софаа, өргөн зөөлөн диван.
СОФИ́СТ софист, софизмыг баримтлагч.
СОФИ́ЗМ софизм.
СОФИ́СТИКА хуурмаг, баримт хэрэглэх.
СОФО́РА *бот.* лидэр.
СОХА́ модон авжис.
СОХА́ТЫЙ хандгай.
СО́ХН||УТЬ 1. хатах, эврэх, эгших; 2. гандах, хагдрах; **трава ~ет** ногоо гандаж байна; 3. хатах, хатангирах; **~ от тоски** гуниглаж хатангирах.
СОХРАНЕ́НИЕ хамгаалах, сахих, хадгалах.
СОХРАНИ́ТЬ 1. гамнах, нөөх, хадгалах, үлдээх; 2. хамгаалах, сахих; **~ спокойствие** амгалан байдлыг сахих; 3. *(хэвээр)* үлдээх, нөөх.
СОХРАНИ́||ТЬСЯ 1. хэвээр үлдэх, хэвээр байх; **дом хорошо ~лся** байшин сайн хэвээр байна; 2. хадгалагдах, үлдэх.
СОХРА́ННОСТЬ 1. хэвээр үлдэх, хэвээр байх; 2. гэмтэлгүй байлгах; **~ продуктов** идэшний зүйлийг гэмтэлгүй байлгах.
СОХРА́НН||ЫЙ 1. нууц; **спрятать в ~ом месте** нууц газар хадгалах; 2. бүтэн байлгах, хадгалах; **~ая расписка** хадгалсны баримт.
СОХРАНЯ́ТЬ 1. гамнах, нөөх, хадгалах, үлдээх; 2. хамгаалах, сахих; 3. хэвээр үлдээх, нөөх.
СОХРАНЯ́ТЬСЯ 1. хэвээр үлдээх, хэвээр байх; 2. хадгалагдах, үлдэх; 3. яригаараа байх.
СОЦВЕ́ТИЕ баг цэцэг.
СОЦИА́Л-ДЕМОКРА́Т социал-демократ *(социал-демократ намын гишүүн).*
СОЦИА́Л-ДЕМОКРАТИ́ЧЕСКИЙ социал-демократ.
СОЦИАЛИЗА́ЦИЯ нийгэмчлэх, нийгэмчлэл.
СОЦИАЛИ́ЗМ социализм, нийгэм журам.
СОЦИАЛИ́СТ социалист, нийгэм журамтан.
СОЦИАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ социалист, нийгэм журамт, социализмын.
СОЦИА́ЛЬНО-БЫТОВ||О́Й нийгэм аж байдлын, нийгэм ахуй байдлын; **~ые условия** нийгэм аж байдлын нөхцөл.
СОЦИАЛЬНООПА́СНЫЙ нийгэмд аюултай; **~ преступник** нийгэмд аюултай хэрэгтэн.
СОЦИА́ЛЬНО-ПОЛИТИ́ЧЕСКИЙ *нийгэм улс төрийн.*
СОЦИА́ЛЬНО-ЭКОНОМИ́ЧЕСКИЙ нийгэм эдийн засгийн.
СОЦИА́ЛЬН||ЫЙ нийгмийн; **~ое происхождение** нийгмийн гарал; **~ое положение** нийгмийн байдал; **~ое обеспечение** нийгмийн хангамж.
СОЦИО́ЛОГ нийгэм судлагч.
СОЦИОЛО́ГИЯ нийгэм судлал.
СОЦСТРА́Х *(социальное страхование)* нийгмийн даатгал.
СОЧЕТА́НИЕ 1. хослуулах, холбох; **~ теории с практикой** онолыг практиктай холбох; 2. нийлэх, зохицох, тохиолдох; **~ звуков** авиа нийлэх.
СОЧЕТА́ТЬ хослох, холбох, агуулах.
СОЧЕТА́||ТЬСЯ 1. нийлэх, хослох; 2. нийцэх, зохицох, хайралдах, найрах; **у него слова ~ются с делом** үг ажил хоёр нь нийцдэг хүн; 3. нийлэх, гэрлэх.
СОЧИНЕ́НИ||Е 1. зохиох, зохиол бичих; 2. зохиол; **собрание ~й** зохиолын эмхтгэл, сүм - бүм; 3. зохион бичих *(ажил)*; **классовое ~** ангийн зохион бичих ажил; 4. энгийн нийлэх, зэрэгцэн нийлэх, зэрэгцэх; **~ и подчинение в предложении** өгүүлбэрүүдийн зэрэгцэх ба хавсрах.
СОЧИНИ́ТЕЛЬ 1. зохиогч; 2. санаагаараа зохиогч, зохиогоод хэлэгч; **~ небылиц** худал үг санаагаараа зохиогч.
СОЧИНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ зэрэгцсэн; **~ые союзы** зэрэгцсэн холбоос үг.
СОЧИНИ́ТЕЛЬСТВО 1. зохиох, зохиолчийн үг; 2. санаагаараа зохиох, зохиогоод хэлэх.

СОЧИНИ́ТЬ,
СОЧИНЯ́ТЬ 1. зохиох, найруулах, бичих; ~ **стихотворение** шүлэг зохиох; 2. санаагаараа зохиох, зохиогоод хэлэх.
СОЧИ́ТЬСЯ нэвчих, дуслах, шүүрэх.
СОЧЛЕНЕ́НИЕ үе, хэсэглэл.
СО́ЧНОСТЬ 1. шүүстэй *(байх),* шимтэй *(байх);* ~ **дыни** шүүстэй амтат гуа; 2. ончтой *(байх),* хурц *(байх);* ~ **стиля** найруулга хурц байх; 3. сонсголонтой *(байх);* ~ **баса** сонсголонтой аргил хоолой.
СО́ЧН||ЫЙ 1. шүүстэй, шүүслэг, шимтэй; **~ое яблоко** шүүслэг алим; 2. хурц тод, гялалзсан; **~ые краски** хурц тод будаг; 3. ончтой, хурц; **~ое выражение** ончтой хэллэг; 4. сонсголонтой.
СОЧУ́ВСТВЕННО 1. өрөвдөн, хайрлан; 2. ойшоон, талархан; ~ **улыбнуться** талархан инээмсэглэх.
СОЧУ́ВСТВИЕ 1. өрөвдөх, хөөрхийлөх, хайрлах, өрөвч сэтгэл; **выражать своё** ~ өрөвдөнийгөө илэрхийлэх, хөөрхийлөх; 2. ойшоох, даган баясах, талархах, ойшоолт, талархалт.
СОЧУ́ВСТВОВАТЬ 1. өрөвдөх, хөөрхийлөх, хайрлах; ~ **чужому горю** гасланд нэрвэгдсэн хүнийг өрөвдөх; 2. ойшоох, даган баясах, талархах; ~ **чьему-либо мнению** хүний саналыг ойшоох.
СОЧУ́ВСТВУЮЩИЙ ойшоогч, даган баясагч, талархагч.
СО́ШКА хөл; * **мелкая** ~ өчүүхэн хүн, шальгүй амьтан, гавихгүй амьтан.
СОЮ́З I 1. холбоо, эвлэл; 2. холбоот улс; * **в ~е с кем-либо** хүнтэй эвсэн, нийлэн.3. эвлэл. 4. холбоо эвсэл.
СОЮ́З II холбоос үг.
СОЮ́ЗНИК холбоотон.
СОЮ́ЗНИЧЕСКИЙ холбоотны.
СОЮ́ЗН||ЫЙ I холбооны; **~ая республика** холбооны бүгд найрамдах улс.
СОЮ́ЗНЫЙ II холбоос үгтэй.
СО́Я буурцгана, шар буурцаг, буурцаг, жанъю.
СПАД буурах, татрах, татах.
СПАДА́ТЬ буурах, татрах, татах.
СПАЗМ булчин татах, мушгих, булчин таталт, агчил, агшил; **~ы в желудке** ходоодны булчин татах.
СПА́ИВАТЬ I 1. уулгах; 2. архинд оруулах, архичин болгох.
СПА́ИВАТЬ II 1. гагнах; 2. гагнах, барилдлагатай болгох, бат нэгтгэх, нягтруулах.
СПА́ЙКА 1. гагнах; 2. гагнаас, гагнуур; 3. наалдах, барилдах; 4. барилдлага, нягт холбоо.
СПАЛИ́ТЬ хуйхлах, түлэх, шатаах.
СПА́ЛЬНЫЙ унтах, нойрсох, унтлагын; ~ **вагон** унтах вагон.
СПА́ЛЬНЯ 1. унтах өрөө, нойрсох тасалгаа, нойрсох танхим; 2. унтах өрөөний тавил.
СПА́РЕННЫЙ 1. хосолсон, холбосон, зэрэглэсэн; 2. нийлүүлсэн, хээлтүүлсэн.
СПА́РЖА *бот.* хэрээний нүд.
СПА́РИВАНИЕ 1. хослох, холбох, зэрэглэх, нийлүүлэх; 2. нийлүүлэх, хээлтүүлэх, нийлүүлэх, хээлтүүлэг.
СПА́РИВАТЬ,
СПА́РИТЬ 1. хослох, холбох, зэрэглэх, нийлүүлэх; 2. нийлүүлэх, хээлтүүлэх, гишгүүлэх.
СПА́РИТЬСЯ нийлэх, гишгэх.
СПАРТАКИА́ДА спартакиад, наадам.
СПАРТА́НЕЦ 1. спарт хүн; 2. хатуужил, тэвчээртэй хүн.
СПАСА́НИЕ аврах.
СПАСА́ТЕЛЬНЫЙ аврах; ~ **круг** аврах цагариг.
СПАСА́ТЬ аврах, ангижруулах, хэтрүүлэх, гэтэлгэх.
СПАСА́ТЬСЯ 1. амь гарах, амиа аврах, ангижрах, хэлтрэх, гэтлэх; 2. аврагдах.
СПАСЕ́НИЕ аврах, аврал, ангижруулах, гэтэлгэх; ~ **имущества от огня** эд хогшлыг галаас аврах.
СПАСИ́БО 1. баярлалаа, гялайлаа, ачтай боллоо; ~ **вам** танд баярлалаа; 2. баярлах, талархах; 3. талархал, талархах, баярлалаа гэх.
СПАСИ́ТЕЛЬ аврагч, гэтэлгэгч.
СПАСИ́ТЕЛЬН||ЫЙ ангижруулах, гэтэлгэх; **~ое средство** аврах арга.
СПАСОВА́ТЬ 1. болъё гэх, болих, байх; 2. хулчийх, шантрах; ~ **перед трудностями** бэрхшээлээс шантрах.
СПАСТИ́ ангижруулах, хэлтрүүлэх, гэтэлгэх; ~ **кому-либо жизнь** хүний амь аврах.
СПАСТИ́СЬ амь гарах, амиа аврах, ангижрах, хэлтрэх, гэтлэх; ~ **от смерти** үхлээс ангижрах, үхлээс гэтлэх.
СПАТЬ 1. унтах, нойрсох; **уложить** ~ унтуулах; ~ **мёртвым сном** үхширтэл унтах; 2. ноомойн суух; **надо было не ~, а действовать** ноомойн суухгүй, ажиллах хэрэгтэй байсан юм; * ~ **вечным сном** мөнх нойрсох.
СПА́ЯННОСТЬ барилдлага, бат нэгдэл, нягт холбоо.
СПАЯ́ТЬ 1. гагнах; 2. гагнах, барилдлагатай болгох, бат нэгдэх, нягт холбох.
СПЕВА́ТЬСЯ 1. хөг нийлүүлэх, хоолой нийлэх; 2. учраа ололцох.
СПЕ́ВКА дууны давтлага, дуу сургуулилах.
СПЕКТА́КЛЬ ший, жүжиг; **ставить** ~ ший гаргах, жүжиг тавих.
СПЕКТР солонго; ~ **водорода** устөрөгчийн солонго.
СПЕКТРОСКО́П солонгын дуран.
СПЕКУЛИ́РОВАТЬ 1. дамлах, панзлах, дам худалдаалах, панз хийх, дам наймаалах; 2. хожих гэх, ашиг хонжоо харах, ашиглах.
СПЕКУЛЯ́НТ дамын худалдаачин, панзчин, дамын наймаачин.
СПЕКУЛЯ́НТСКИЙ дамын худалдаачны, панзчны, дамын наймаачны.
СПЕКУЛЯ́ЦИЯ 1. дамын худалдаа, панз, дамын, наймаа; 2. хожих гэх, ашиг хонжоо харах, ашиглах; ~ **на чьих-либо затруднениях** хүний бэрхшээлээс хонжих гэх, хүний бэрхшээлийг ашиглах.
СПЕ́ЛОСТЬ болох, боловсрох, идээтэй болох; ~ **ягод** жимсгэнэ болох.
СПЕ́Л||ЫЙ болсон, боловсорсон, идээтэй болох; **~ое яблоко** болсон алим.
СПЕРВА́ эхлээд, урьдаар, анх.
СПЕ́РЕДИ 1. урьдаас, өмнөөс, урд талаас, өмнө этгээдээс, өвөөс; 2. урд, өмнө, урд талд, өмнө этгээдэд; **сесть ~ кого-либо** хүний урд суух.
СПЕРЕ́ТЬ бөглөрөх, бүтэх; **дыхание спёрло** амьсгал бөглөрөв.
СПЕ́РМА дусал, салай, үрийн шингэн, эр үр.
СПЕРМАТОЗО́ИД сперматозоид, эд эс, эр эс.
СПЕ́РТЫЙ бүгчим, бачим; ~ **воздух** бүгчим агаар.
СПЕСИ́ВЫЙ омогтой, омгорхог, ихэрхэг, дээрэлхэг, аархуу; ~ **человек** омогтой хүн.
СПЕСЬ омог, ихэрхэг зан, дээрэлхэх, аар; **сбить ~ с кого-либо** омгийг нь дарах.
СПЕТЬ дуулах; ~ **песню** дуу дуулах.
СПЕЦИАЛИЗА́ЦИЯ 1. мэргэжүүлэх, мэргэжүүлэл; 2. мэргэжлийн чиглэл, тусгай зориулах, ангилал; 3. төрөлжүүлэлт.
СПЕЦИАЛИЗИ́РОВАТЬ 1. мэргэжүүлэх, мэргэжилтэй болгох, мэргэжил эзэмшүүлэх; 2. мэргэжлийн чиглэлтэй болгох, тусгай зориулах, ангилах.

СПЕЦИАЛИЗИ́РОВАННЫЙ төрөлжсөн.
СПЕЦИАЛИЗИ́РОВАТЬСЯ мэргэжих, мэргэжилтэй болох, мэргэжил ээмших.
СПЕЦИАЛИ́СТ мэргэжилтэн, мэргэжилтэй хүн.
СПЕЦИАЛИ́СТКА мэргэжилтэн эмэгтэй, мэргэжилтэн бүсгүй, мэргэжилтэй эхнэр.
СПЕЦИА́ЛЬНО 1. явцуу мэргэжлээр, тусгайлан, тусгай онцгойлон; 2. зориуд хэрэг болгож.
СПЕЦИА́ЛЬНОСТ||Ь мэргэжил; **работать по ~и** мэргэжлээрээ ажиллах; **инженеры разных ~ей** янз бүрийн мэргэжлийн инженерүүд.
СПЕЦИА́ЛЬН||ЫЙ 1. тусгай, тусгай зориулсан, тусгай хэрэгцээний; **~ корреспондент** тусгай сурвалжлагч; 2. тусгай, онцгой, тусгай мэргэжлийн; **~ое образование** тусгай боловсрол.
СПЕ́ЦИИ халуун ногоо, таван халуун.
СПЕЦИ́ФИКА өвөрмөц онцлог, өвөрмөц шинж, өвөрмөц чанар; **~ научной работы** эрдэм шинжилгээний ажлын өвөрмөц онцлог.
СПЕЦИФИКА́ЦИЯ өвөрмөц онцлогийн тодорхойлолт, өвөрмөц онцлогийн цэс, *(өвөрмөц онцлогийг)* тодорхойлон жагсаах.
СПЕЦИФИ́ЧЕСКИЙ өвөрмөц; **~ запах лекарства** эмийн өвөрмөц үнэр.
СПЕЦИФИ́ЧНОСТЬ өвөрмөц чанартай *(байх)*, өвөрмөц *(байх)*.
СПЕЦИФИ́ЧНЫЙ өвөрмөц.
СПЕЦО́БУВЬ ажлын гутал.
СПЕЦО́ВКА ажлын хувцас, тусгай хувцас.
СПЕ́ЧЬСЯ 1. болох; 2. бүлэнтэх, нөжрөх; **кровь спеклась сгустком** цус нөжрөв; 3. бөөгнөрөх, бөөн болох.
СПЕ́ШИВАТЬ явгалуулах, мориноос буулгах.
СПЕ́ШИВАТЬСЯ явгалах, мориноос буух.
СПЕ́ШИТЬ явгалуулах, мориноос буулгах.
СПЕШ||И́ТЬ 1. яарах, хурдлах, түргэлэх, шамдах, тэвдэх, адгах; **делать что-либо не ~а** яаралгүй хийх; 2. түргүүлэх; **часы ~ат** энэ цаг түргүүлж байна.
СПЕ́ШК||А яарах, хурдлах, шамдах, тэвдэх, адгах; **в ~е** яарахдаа.
СПЕ́ШНО яаран, яаралтай, бачим, шамдан, хурдан; **~ доставить** яаралтай хүргэх, шамдан авчрах.
СПЕ́ШНОСТ||Ь яаралтай *(байх)*, яаруу хэрэг; **в случае ~и** яаруу хэрэг гарвал.
СПЕ́ШН||ЫЙ яаралтай, яаруу, шамдалтай, бачим; **~ое дело** яаралтай хэрэг.
СПИВА́ТЬСЯ архичин болох, архинд орох.
СПИД *(синдром приобретённого иммунодефицита)* ДОХ *(дархлал олдмолын хам шинж)*.
СПИДО́МЕТР хурд хэмжүүр.
СПИ́ЛИВАТЬ хөрөөдөх, огтлох, тайрах.
СПИЛИ́ТЬ хөрөөдөх; **~ дерево** мод хөрөөдөх.
СПИН||А́ нуруу, ар; **стоять ~ой** буруу харан зогсох; **лежать на ~е** өөдөө харан хэвтэх; **за ~ой** араар нь, далд; **гнуть ~у перед кем-либо** хүнийг царайчлах; **на собственной ~е испытать что-либо** юмыг биеэрээ үзэх.
СПИ́НКА 1. нуруу, нуруунцар; 2. түшлэг.
СПИНОГРЫЗ разг. нялх хүүхэд.
СПИННО́Й нурууны; **~ мозг** нугас; **~ хребет** нуруу.
СПИРА́ЛЬ 1. эргүүлэг, мушгиа; 2. ерөндөг.
СПИРА́ЛЬН||ЫЙ эргүүлэг, мушгиа; **~ая лестница** эргүүлэг шат.
СПИРИТУАЛИ́ЗМ спиритуализм.
СПИРТ спирт; **винный ~** дарсны охь; **нашатырный ~** навшийн охь, уусгамал шүтэр.
СПИРТН||О́Й 1. охийн, спиртийн; **~ запах** охийн үнэр, спиртийн үнэр; 2. охьтой, спирттэй, охиор хийсэн, спиртээр хийсэн; **~ые напитки** архи дарс; 3. охийн, спиртийн; **~ завод** охийн үйлдвэр, спиртийн үйлдвэр; 4. **~ое** архи дарс, дарс, архи.
СПИРТОВА́ТЬ охь шингээх, спиртлэх.
СПИРТО́ВКА охийн дэн, спиртийн дэн.
СПИСА́ТЬ 1. хуулах, сийрүүлэх, буулгах; **~ стихи для памяти** шүлгийг мартахгүйн тул хуулж авах; 2. харж зурах; **~ копию с картины** зураг харж зурах; 3. хуулан бичих, харж бичих; 4. үлгэр болгон бичих; 5. зарлага болгох, данснаас хасах, данснаас тайлах; **~ задолженность** өрийг нь зарлага *болгох*, өрийг хүчингүй болгох.
СПИСА́ТЬСЯ захидлаар харилцах.
СПИ́С||ОК 1. хуулбар; **древнейшие ~ки летописи** он дараалсан бичгийн нэн эртний хуулбар; 2. жагсаалт, цэс, данс; **~ки избирателей** сонсогчдын цэс; **~ титульный** нэр төрлийн жагсаалт. 3. бүртгэл.
СПИ́СЫВАТЬ 1. хуулах, сийрүүлэх, буулгах; 2. харж зурах; 3. хуулан бичих, харж бичих; 4. үлгэр болгон бичих; 5. зарлага болгох, данснаас хасах, данснаас тайлах.
СПИ́СЫВАТЬСЯ захидлаар харилцах.
СПИТО́Й шингэн, шаар чанасан; **~ чай** шингэн цай, чанасан шаар.
СПИ́ТЬСЯ архинд орох, архичин болох.
СПИ́ХИВАТЬ,
СПИХНУ́ТЬ түлхчихэх, түлхэж унагах; **~ в яму** нүх рүү түлхэж унагах.
СПИ́ЦА 1. зүү; 2. хигээс; **последняя ~ в колеснице** ар жавдангийн хүн.
СПИ́ЧЕЧН||ЫЙ чүдэнзний; **~ая коробка** чүдэнзний хайрцаг.
СПИ́Ч||КА чүдэнз, зуруул; **коробка ~ек** хайрцаг чүдэнз; **чиркнуть ~кой** чүдэнз зурах.
СПЛАВ I *хайлш*.
СПЛАВ II урсгах, саллах; **~ леса по реке** голоор мод урсгах.
СПЛА́ВИТЬСЯ хайлах.
СПЛАВЛЯ́ТЬ 1. урсгах, саллах; 2. зайлуулах, далд оруулах, ашигтай зарах, шахах, дамлах.
СПЛАВН||О́Й 1. урсгах, саллах; **~ лес** урсгах мод; 2. мод урсгууштай, саллахад тохиромжтой; **~ая река** мод урсгууштай гол.
СПЛАНИ́РОВАТЬ I төлөвлөх.
СПЛАНИ́РОВАТЬ II намуун нисэх, дөлгөөн нисэх, тогтуун буух.
СПЛА́ЧИВАТЬ нягтруулах, *нягтруулан* нэгтгэх, бататгах.
СПЛА́ЧИВАТЬСЯ нягтрах, нягтран нэгдэх, баттах.
СПЛЁВЫВАТЬ нулимах.
СПЛЕНИ́Т *мед.* дэлүүний үрэвсэл.
СПЛЁСКИВАТЬ цалгиулах, цацах.
СПЛЕСНУ́ТЬ цалгиулах, цацах.
СПЛЕСТИ́ 1. сүлжих; **~ сеть** тор сүлжих; 2. сүлжиж залгах, тамж залгах, эрчилж залгах.
СПЛЕСТИ́СЬ сүлжилдэх, ороолдох; барьцалдах; **змеи сплелись** олон могой ороолдлоо.
СПЛЕТА́ТЬ 1. сүлжих; 2. сүлжиж залгах, томж залгах, эрчилж залгах.
СПЛЕТА́ТЬСЯ сүлжилдэх, ороолдох, барьцалдах.
СПЛЕТЕ́НИЕ 1. сүлжилдэх, ороолдох, барьцалдах; 2. давхцах; **неожиданное ~ обстоятельств** учир байдал гэнэт давхцах; 3. сүлжээ; **солнечное ~** наран сүлжээ.

СПЛЕ́ТНИК ховч, ховсорч, ховсоргон хүн.
СПЛЕ́ТНИЧАТЬ ховхлох, хов зөөх, ховсрох, хошуу худалдах.
СПЛЕ́ТНЯ хов, хов жив, хов хошуу.
СПЛЕЧА́ 1. далайж далайж; **рубить ~** далайж цавчих; 2. бодолгүй, хуумгай, омтгой; **решить ~** хуумгай шийдэх.
СПЛОТИ́ТЬ нягтруулах, нягтруулан нэгтгэх, бататгах.
СПЛОТИ́ТЬСЯ нягтрах, нягтран нэгдэх, баттах.
СПЛОХОВА́ТЬ муудах, алдаа хийх, алдах, барьц алдах.
СПЛОЧЕ́НИЕ нягтруулах, нягтрах.
СПЛОЧЁННОСТЬ нягтрал, нягтарсан байдал, нягтран нэгдсэн *(байх)*; **продемонстрировать свою ~** нягтран нэгдсэнээ үзүүлэх.
СПЛОЧЁННЫЙ нягтарсан, нягтран нэгдсэн.
СПЛОШН||О́Й 1. нэлэнхий, даяар, хотлоор; 2. үргэлжилсэн, үргэлж, хавтгай, битүү, дан; **~ые леса** битүү ой; 3. үргэлж, зогсолтгүй, тасралтгүй; **~ым потоком** тасралтгүй урсан; 4. цул, үргэлж; **~ гранит** цул боржин чулуу.
СПЛОШЬ 1. үргэлж, тасралтгүй, туж; 2. нэлэнхийдээ, туж, цул, дан; **стены и потолки ~ покрыты сажей** тааз туурга нь нэлэнхийдээ хөө болжээ; 3. нэлэнхийдээ, хавтгайдаа, цөм; **все ~ грамотны** бүгд хавтгайдаа бичигтэй; **~ да рядом** захаас аван замаас үргэлж.
СПЛУТОВА́ТЬ залилах, булхайцах, луйвардах.
СПЛЫ||ТЬ 1. урсаад явчих, урсчих; **мостки ~ли** дамжуур урсаад явчжээ; 2. буцалж гадуур асгарах; **было да ~ло** амар сайхандаа жаргажээ.
СПЛЮ́НУТЬ нулимах.
СПЛЮ́СНУТЬСЯ хамхийх, шамшийх, навшийх, хавтайх.
СПЛЮ́ЩИВАТЬ хам хийлгах, шамшийлгах, навчийлгах, хавтайлгах.
СПЛЮ́ЩИТЬ хамхийлгах, шамшийлгах, навшийлгах, хавтгайлгах.
СПЛЮ́ЩИТЬСЯ хамхийх, шамшийх, навшийх, хавтайх.
СПЛЯСА́ТЬ бүжиглэх.
СПОДВИ́ЖНИК хамт зүтгэлцэгч, хамжаа.
СПОДРУ́ЧНЫЙ I хамсаа, аядан дагалдагч, гар хөл бологч.
СПОДРУ́ЧНЫЙ II таарамжтай, аятай, хялбар; аятай хэрэг.
СПОЗАРА́НКУ хар эртүүр, хар өглөөгүүр; **встать ~** хар эртүүр босох.
СПОИ́ТЬ 1. уулгах; **~ лошади ведро воды** моринд хувин ус уулгах; 2. архинд оруулах, архичин болгох.
СПОКО́ЙНО номхон, дөлгөөн, тайван, амгалан, санаа амар, тэнэгэр; **сидеть ~** амгалан суух; **~ обдумать** тайван бодож үзэх.
СПОКО́ЙН||ЫЙ 1. номхон, дөлгөөн, тайван намуун; **~ое море** дөлгөөн тэнгис; 2. амар, амарлингуй, амгалан, тайван, тэнэгэр, санаа амар, усгал зөөлөн; **~ая улыбка** амарлингуй инээмсэглэх; **~ взгляд** усгал зөөлөн харц; 3. амгалан, тайван, түвшин, төлөв, номхон; **~ характер** амгалан зан; 4. таарсан, барьдаггүй; **~ой ночи!** амгалан нойрсогтун! сайхан унтаарай! **будьте ~ы** санаагаа бүү зовоогтун, сэтгэлээ агуу талбигтун.
СПОКО́ЙСТВИЕ 1. амгалан байдал, тайван байдал, амгалан тайван; **общественное ~** нийгмийн амгалан байдал; 2. амгалан байдал, санаа амар байх, уужим *(дотор)*, амарлингуй байдал; **сохранять ~** амгалан байдалтай байх.
СПОКО́Н ~ веку, ~ веков өнө эртний, аль хэзээний.
СПОЛА́СКИВАТЬ зайлах.
СПОЛЗА́ТЬ 1. гулган буух, гулсан буух; 2. хальтран унах, хальтран орох.
СПОЛЗТИ́ 1. гулган буух, гулсан буух; **~ с дерева** модон дээрээс гулган буух; 2. хальтран унах, хальтран орох.
СПОЛНА́ бүрнээ, тоо ёсоор.
СПОЛОСНУ́ТЬ зайлах.
СПОР 1. маргаан, маргалдаан, булаалдаан, арцалдаан; **затеять ~** маргаан өдөөх; **учёные ~ы** эрдмийн маргаан; **трудовой ~** хөдөлмөрийн маргаан. 2. зарга; **~ о наследствии** өвийн зарга; **~у нет** яриангүй, маргаангүй.
СПОРАДИ́ЧЕСКИЙ үе үе тохиолдох.
СПО́РИТЬ 1. маргах, маргалдах, булаацалдах, арцалдах; **~ о пустяках** ялигүй юм булаацалдах; 2. заргалдах, зарга хийх; 3. бооцолдох, бооцоо тавих.
СПО́РИ||ТЬСЯ урагштай байх, бүтэлтэй байх; **всё у него ~тся** түүний юм бүхэн бүтэлтэй байдаг.
СПО́РНОСТЬ маргаантай *(байх)*; **~ вопроса** маргаантай асуудал.
СПО́РН||ЫЙ маргаантай, хэлэлцээнтэй, ярилцаантай, заргатай; **~ое дело** маргаантай хэрэг.
СПОРО́ТЬ ханзлах.
СПОРТ биеийн тамир, спорт; **заниматься ~ом** биеийн тамираар хичээллэх.
СПОРТИ́ВН||ЫЙ спортын; **~ые соревнования** спортын уралдаан; **~ая площадка** спортын талбай, спортын дэвжээ.
СПОРТСМЕ́Н тамирчин.
СПОРТСМЕ́НКА тамирчин эмэгтэй.
СПО́РЩИК маргаач, маргаач.
СПО́Р||ЫЙ урагштай, бүтэлтэй; **~ая работа** урагштай ажил.
СПО́СОБ арга, арга зам; **~ выражения** илэрхийлэх арга; **~ употребления** хэрэглэх арга; **~ производства** үйлдвэрлэх арга; **~ анализа** шинжлэх арга.
СПОСО́БНОСТЬ 1. авьяас, билиг; **~ к музыке** хөгжмийн авьяас; 2. чадал, чадвар, чадах; **покупательная ~** худалдан авах чадал.
СПОСО́БНЫЙ 1. авьяастай, билигтэй; 2. чадах, чадвартай; чадалтай; **~ работать** ажиллаж чадах.
СПОСО́БСТВОВАТЬ 1. тус болох, тус хүргэх, туслах, нэмэр үзүүлэх; 2. тус болох, нэрмээс болох.
СПОТКНУ́ТЬСЯ,
СПОТЫКА́ТЬСЯ 1. бүдрэх, бүдэрч ойчих, тээглэх, тээглэж унах; 2. торох, тээглэх.
СПОХВАТИ́ТЬСЯ гэнэт санах, санаанд орох, мартсанаа санах.
СПОХВА́ТЫВАТЬСЯ гэнэт санах, санаанд орох, мартсанаа санах.
СПРА́ВА баруун талаас, баруун гар талаас, баруунаас, баруунтаа.
СПРАВЕДЛИ́ВО шударга, үнэн шударга, үнэн зөв, зөв зүйтэй; **~ оценить** шударга үнэлэх.
СПРАВЕДЛИ́ВОСТ||Ь 1. үнэн шударга *(байх)*, шударга ёс, шударга зүй, шударга *(байх)*; **соблюсти ~** шударгыг сахих; **нарушить ~** шударга зүйг зөрчих; **по ~и** шударга ёсоор, шударгаар; 2. үнэн зөв *(байх)*, зөв зүйтэй *(байх)*, зүйтэй *(байх)*, үнэн *(байх)*; **отдать ~** шударгаар хэлэх, шударгаар тэмдэглэх.
СПРАВЕДЛИ́В||ЫЙ 1. шударга, үнэн шударга, шударга ёсны, шударга зүйн; **~ судья** шударга шүүгч; 2. үнэн зөв, зөв зүйтэй, зүйтэй, үнэн; **~ое требование** зүйтэй шаардлага.
СПРА́ВИТЬ хийх, тэмдэглэх; **~ день рождения** төрсөн өдрийг тэмдэглэх.
СПРА́ВИТЬСЯ I 1. гүйцэтгэж чадах, дуусгаж чадах, хүч хүрэх, давах; **~ с работой** ажлаа гүйцэтгэж чадах; 2. дийлэх, хүч хүрэх, давах; **тебе с ним не ~** чи түүнийг хүч хүрэхгүй.
СПРА́ВИТЬСЯ II лавлах, лавлан асуух, асуух, сураглах, үзэх, лавлан үзэх; **~ в словаре** толь бичигтүзэх.

СПРА́ВК||А 1. лавлах, асуух, сураглах, үзэх; **навести ~у** лавлах, сураглах; 2. батлах хуудас, лавлах зурвас, лавлах баримт; **~ с места работы** ажлын газрын батлах хуудас.

СПРАВЛЯ́ТЬ хийх, тэмдэглэх.

СПРАВЛЯ́ТЬСЯ I 1. гүйцэтгэж чадах, дуусгаж чадах, хүч хүрэх, давах; 2. дийлэх, хүч хүрэх, давах.

СПРАВЛЯ́ТЬСЯ II лавлах, лавлан асуух, асуух, сураглах, үзэх, лавлаж үзэх.

СПРА́ВОЧНИК лавлах ном.

СПРА́ВОЧН||ЫЙ лавлах; **~ое бюро** лавлах товчоо.

СПРА́ШИВАТЬ 1. асуух, сурах; 2. асуух, авахыг хүсэх, гуйх; 3. асуух, сураглах, сурах; 4. асуух, нэхэх, шаардах, хариуцлага тулгах.

СПРА́ШИВАТЬСЯ 1. асуух, зөвшөөрөл гуйх, зөвшөөрөл эрэх; 2. асуугдах, нэхэгдэх, шаардах, нэхэх, асуух.

СПРЕССОВА́ТЬ шахах, дарагшуулах, нягтруулах, нягт болгох.

СПРИНТ ойрын зайны уралдаан.

СПРИ́НТЕР ойрын зайны уралдагч.

СПРИНЦЕВА́НИЕ угаалга, угаах.

СПРИНЦЕВА́ТЬ бургуйдах, шүрших.

СПРИНЦЕВА́ТЬСЯ бургуйдуулах, шүршиглэх.

СПРИНЦО́ВКА бургуй тавих, угаалга хийх.

СПРОВА́ЖИВАТЬ явуулах, үдэн гаргах, зайлуулах.

СПРОВОЦИ́РОВАТЬ хатгах, өдөөх, турхирах.

СПРОЕКТИ́РОВАТЬ төсөл зохиох.

СПРОС эрэлт хэрэгцээ, эрэлт хүсэлт; **~ и предложение** эрэлт нийлүүлэлт; **без ~а** асуулгүй, зөвшөөрөлгүй.

СПРОС||И́ТЬ 1. асуух, сурах; 2. асуух, авахыг хүсэх, гуйх; **~ совет** зөвлөлгөө авахыг хүсэх; 3. асуух, сураглах, сурах; 4. асуух, шаардах, хариуцлага тулгах; **с тебя за всё ~ят** энэ бүгдийн хариуцлагыг чамд тулгана.

СПРОСИ́||ТЬСЯ 1. асуух, зөвшөөрөл эрэх; **ушёл, не спросясь** асуулгүй явчихжээ; 2. асуугдах, нэхэгдэх, шаардах, нэхэх, асуух; **с тебя ~тся, как и с других** чамаас нэгэн адил шаардана.

СПРОСО́НОК нойрмоглон, нойрмог.

СПРОСО́НЬЯ нойрмогоор, нойрмоглоод.

СПРОСТА́ энгийн, зүгээр; **спросить ~** зүгээр асуух.

СПРЫ́ГИВАТЬ үсрэн буух, буун харайх, дэвхрэх.

СПРЫ́СНУТЬ 1. түсэргэх, сүрчих, үсэргэх; 2. мялааж нанчид өргөх, мялаах, сэржим өргөх.

СПРЯГА́ТЬ хувилгах.

СПРЯГА́ТЬСЯ хувилах.

СПРЯЖЕ́НИ||Е 1. хувилгах; 2. хувилахуй; **глаголы первого ~я** нэгдүгээр хувилахуйн үйл үг.

СПРЯ́ТАТЬ нуух, далдлах.

СПРЯ́ТАТЬСЯ нуугдах, хоргодох.

СПУ́ГИВАТЬ,

СПУГНУ́ТЬ үргээх, цочоох; **~ птиц** шувуу үргээх.

СПУД под ~ом 1)дарах, дараастай, далд; 2)хэрэглэлгүй, хэрэгцээгүй; **из-под ~а** 1)далдаас, дарсан газраас; 2)хэрэглээгүй байсан, мартсан.

СПУСК I 1. буулгах; **~ флага** далбаа буулгах; 2. уруу газар, ташуу газар, хажуу, эрэгцэг; **крутой ~** огцом уруу газар, хэжүү; 3. *(буунь)* гох.

СПУСК II не давать ~а зүгээр өнгөрөөхгүй, өршөөхгүй.

СПУСКА́ТЬ I 1. буулгах, оруулах; 2. усанд тавих, оруулах; 3. гарах, гарган урсгах, татах; 4. *(сул)*тавих; 5. хий гаргах; 6. шуугдах, тарга алдах; 7. үрэх; 8. дур тавих *(эр эмийн ажилд)*.

СПУСКА́ТЬ II зүгээр өнгөрөөх, өршөөх.

СПУСКА́ТЬСЯ 1. буух, доош орох, уруудах; 2. болох, буух, татах; 3. уруудах, уруудаж явах, доошлох.

СПУСКНО́Й гаргах, гарган урсгах, татах; **~ кран** гаргах цорго.

СПУСКОВО́Й 1. гаргах, гарган урсгах, татах; 2. *(буунь)* гох буулгах; **~ механизм** гох буулгах оньс.

СПУСТИ́||ТЬ I 1. буулгах, оруулах; 2. тавих, оруулах; **~ новый корабль** шинэ хөлөг онгоц усанд тавих; 3. гаргах, гарган урсгах, татах; **~ воду из пруда** цөөрмийн усыг татах; 4. *(сул)* тавих; **~ собаку с цепи** нохой гинжнээс нь тавих; 5. хий гаргах; **шина ~лась** дугуйн хий гарчээ; 6. шуугдах, тарга алдах; 7. үрэх; **~ все свои деньги** бүх мөнгөө үрэх; **~ курок** гох дарах; **~ с лестницы** шатан дээрэс түлхэх, хөөх; **спустя рукава** хайш яйш, хааш хэрэг; 8. дур тавих.

СПУСТИ́ТЬ II зүгээр өнгөрөөх, өршөөх; **этого я не спущу** би үүнийг зүгээр өнгөрөөхгүй.

СПУСТИ́||ТЬСЯ 1. буух, доош орох, уруудах; **~ с горы** уулнаас буух; 2. болох, буух, татах; **~лся мрак** харанхуй болов 3. уруудах, уруудан явах, доошлох; **~ по реке** гол уруудах.

СПУСТЯ́ хожим, хойно, болоод өнгөрөөд, азнаад; **~ несколько лет** хэдэн жил болоод; **~ немного** жаахан хожуу, жаахан азнаад.

СПУ́ТАТЬ 1. холих, хутгах, эздрээх, самцуулах; 2. самууруулах, будлиантуулах; 3. туших, чөдөрлөх; 4. андуурах.

СПУ́ТА||ТЬСЯ 1. эздрэх, ороолдох, зангирах, самцах, ширэлдэх; 2. самуурах, будлих; **у него мысли ~лись** ухаан нь самуурав.

СПУ́ТНИК 1. замын хань, хань; **дорожный ~** замын хань; **~ моей жизни** миний нэг насны хань; 2. дагуул; **Луна — ~ Земли** сар бол дэлхийн дагуул мөн.

СПУ́ТНИЦА 1. замын хань эмэгтэй, эмэгтэй хань; 2. дагуул.

СПУ́ТЫВАТЬ 1. холих, хутгах, эздрээх, самцуулах; 2. самууруулах, будлиантуулах; 3. туших, чөдөрлөх; 4. андуурах.

СПУ́ТЫВАТЬСЯ 1. эздрэх, ороолдох, зангирах, самцах, ширэлдэх; 2. самуурах, будлих.

СПЯ́ТИТЬ ~ с ума солиорох, хэнээ тусах.

СПЯ́ЧКА ичих, ичил.

СРАБА́ТЫВАТЬСЯ I гар нийлэх, санаа нийлэх.

СРАБА́ТЫВАТЬСЯ II элэгдэх, элэх.

СРАБО́ТАННОСТЬ *(ажилд)* гар нийлсэн *(байх)*, санаа нийлэх.

СРАБО́ТАТЬСЯ гар нийлэх, санаа нийлэх.

СРАВНЕ́НИ||Е 1. адилгах, зүйрлэх, жиших, харшуулах, үлгэрлэх; **производить ~** адилтгаж үзэх; **по ~ю** үлгэрлэвэл; 2. адилтгал; **не идти в ~** зүйрлэх аргагүй, адилтгашгүй.

СРА́ВНИВАТЬ I 1. адилтгах, зүйрлэх, жишээлэх, харьцуулах, үлгэрлэх; 2. жиших, зэрэгцүүлэх.

СРА́ВНИВАТЬ II тэгшлэх, тэгшитгэх, жигдлэх.

СРА́ВНИВАТЬСЯ I 1. адил байх, тэнцүү байх, тэнцэх, зэрэгцэх; 2. зүйрлэгдэх, адилтгах, зүйрлэх, үлгэрлэх.

СРА́ВНИВАТЬСЯ II 1. тэгшрэх, жигдрэх, чацуу болох; 2. тэгшлэгдэх.

СРАВНИ́ТЕЛЬНО 1. жишихэд, харьцуулбал, зүйрлэхэд, орвол; 2. харшуулан; **изучать что-либо ~** юмыг харшуулан судлах; 3. төдий л, тийм ч, нилээд; **~ небольшой срок** төдий л их биш хугацаа.

СРАВНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ харьцуулсан, харшуулсан, зүйрлэсэн, жиших; адилтгах; **~ое языкознание** харьцуулсан хэлний шинжлэл; **~ые данные** харьцуулсан мэдээ; **~ метод** харшуулах арга.

СРАВНИ́ТЬ 1. адилтгах, зүйрлэх, жишээлэх, харьцуулах, үлгэрлэх; **~ две величины** хоёр хэмжигдэхүүнийг харьцуулах; 2. жиших, зэрэгцүүлэх.

СРАВНИ́ТЬСЯ адил байх, тэнцүү байх, тэнцэх, зэрэгцэх; ~ **в таланте с кем-либо** хүнтэй авьяас тэнцэх.

СРАВНЯ́ТЬ адил болгох, адилтгах, тэнцүү болгох, тэнцүүлэх; ~ **расход с доходом** зарлагыг орлоготой тэнцүүлэх.

СРАВНЯ́ТЬСЯ адил болох, тэнцүү болох, тэнцэх, дайтай болох.

СРАЖА́ТЬ 1. унагаах, алах; 2. хирдхийлгэх, хийрдхийн цочоох, балмагтуулах.

СРАЖА́ТЬСЯ 1. тулалдах, байлдах, дайтах, тулах, дайлалдах; 2. тулах, үзэлцэх, тулалдах; ~ **в шахматы** шатраар үзэлцэх.

СРАЖЕ́НИ||Е тулалдаан, байлдаан; **дать** ~ тулалдах; **поле ~я** тулалдааны талбар.

СРАЗИ́ТЬ 1. унагах, алах; 2. хирдхийлгэх, хирдхийн цочоох, балмагдуулах; ~ **горестной вестью** гашуудалтай мэдээгээр балмагдуулах.

СРАЗИ́ТЬСЯ 1. тулалдах, байлдах, тулах, дайтах; 2. үзэлцэх, тулалдах.

СРА́ЗУ нэгмөсөн, нэг дор, шууд, тэр дороо, дорхноо, даруй; **он ~ это сделал** тэр (*хүн*) үүнийг дорхноо хийчихсэн.

СРАМ муухай, бузар, шившиг, гутамшиг, ичгүүр; **какой ~!** ямар шившгийн юм!

СРАМИ́ТЬ гутаах, гутамшиг болгох, шившгийг нь холих, бузарлах, ичээх.

СРАМИ́ТЬСЯ нэрээ гутаах, нэрээ хугалах, гутамшиг болох, шившгээ хутгах.

СРАМНИ́К ичих нүүргүй амьтан, ичгүүрээ алдсан хүн.

СРАМНО́Й 1. ичих нүүргүй, ичгүүрээ алдсан, ичгүүр сонжуургүй; 2. саятааны, умдагны.

СРАСТА́НИЕ бүтэх, бүрэлдэх, эдгэрэх.

СРАСТА́ТЬСЯ бүтэх, бүрэлдэх, эдгэрэх.

СРАСТИ́СЬ бүтэх, бүрэлдэх, эдгэрэх.

СРАСТИ́ТЬ 1. бүрэлдүүлэх, эдгэрүүлэх; 2. залгах, холбох.

СРАЩЕ́НИЕ бүтэх, бүрэлдэх; **фразеологическое** ~ хэвшмэл хэллэг.

СРА́ЩИВАНИЕ 1. залгах, холбох; ~ **брусьев** дүнз залгах; 2. нийлэх, нийлэлт.

СРА́ЩИВАТЬ 1. бүрэлдүүлэх, эдгэрүүлэх; 2. залгах, холбох.

СРА́ЩИВАТЬСЯ залгагдах, бүрэлдэх.

СРЕДА́ I 1. орчин, орчин тойрон, орчны байдал; ~ **обитания** байнгын орчин; **географическая** ~ газар зүйн орчин, орчны газар зүйн байдал; ~ **естественная** байгалийн орчин; ~ **искусственная** зохиомол орчин; 2. орчин, орчин тойрон, орчин тойрны нөхцөл, орчин тойрны хүмүүс, дунд, дотор; **окружающая** ~ орчин тойрон.

СРЕДА́ II лхагва гараг, буд.

СРЕДИ́ 1. дунд, -д *(- т)*; ~ **площади** талбайн дунд; 2. дунд; *үчлэн орчуулахгүй*; ~ **бела дня** гэгээн цагаан өдөр; ~ **ночи** шөнө дунд; 3. дунд, дотор, - д *(- т)*, хооронд; ~ **книг** номон дотор, номд; 4. дунд, дотор; ~ **нас** бидний дунд, манай дотор.

СРЕДИ́НА 1. тэг дунд, төв, гол; 2. дунд, хагас, тал.

СРЕДИ́ННЫЙ 1. тэг дундын, голын, дундад; 2. хоёрын хооронд.

СРЕ́ДНЕ дунд зэрэг, дунд, тааруухан; **ответить на экзамене** ~ шалгалтад дунд хариулах.

СРЕДНЕВЕКО́ВЫЙ дундад эртний үеийн, дундад зууны үеийн.

СРЕДНЕГОДОВ||О́Й жилийн дундаж; **~ая температура** жилийн дундаж халуун хүйтэн.

СРЕДНЕСУ́ТОЧНЫЙ хоногийн дундаж.

СРЕ́ДН||ИЙ 1. дунд, дундад; **~яя Европа** дундад Европ; ~ **брат** дунд ах, дунд дүү; 2. дунд хирийн, дунд зэргийн, дунд; **мужчина ~их лет** дунд насны хүн; **борец ~его веса** дунд жингийн бөх; ~ **рост** дунд зэргийн нуруу; ~ **возраст — это когда из двух искушений выбираешь то, которое позволит тебе вернуться домой до 9 вечера** *(Рональд Рейган)* дунд эргэм нас гэдэг бол хүнд уруу татагдах хоёр зүйл байлаа гэхэд орой 9 цагаас өмнө харьж болохыг нь сонгодог нас юм *(Рональд Рейган)*; 3. дундаж; **~яя величина** дундаж хэмжигдэхүүн; ~ **заработок** дундаж хөлс; **~яя рыночная цена** зах зээлийн дундаж үнэ; **~яя скорость** дундаж хурд; 4. дунд зэргийн, дунд хэмийн, хир тааруу, дунд; **~ие способности** дунд хирийн авьяас; 5. эрс, саармаг; ~ **род** эрс хүйс; 6. **~ее** дундаж, дундаж хэмжигдэхүүн; **~ее арифметическое** тоо бодлогын дундаж; **~ее образование** дунд боловсрол; **~яя школа** дунд сургууль; **~ие века** дундад эртний үе, дундад зууны үе; ~ **палец** дунд хуруу; **в ~ем** дунджаар, дундыг баримжаалбал; **~ее ухо** дунд чих.

СРЕДОТО́ЧИЕ төв, гол газар, бөөгнөрсөн газар.

СРЕ́ДСТВ||О 1. арга, арга чарга, арга барил; **пустить в ход все ~а** бүх аргыг хэрэглэх; 2. хэрэгсэл, зэвсэг, хэрэглүүр; **~а производства** үйлдвэрлэлийн хэрэгсэл; ~ **защиты** хамгаалах хэрэгсэл; **~а финансовые** санхүүгийн хэрэгсэл; **язык** — ~ **общения людей** хэл бол хүмүүсийн харилцах хэрэглүүр мөн; 3. эм, хэрэглэгдэхүүн, зүйл, арга; ~ **от кашля** ханиадны эм; ~ **стимулирующее** идэвхжүүлэх бодис, хэрэглүүр; 4. **~а** мөнгө, хөрөнгө, бэл, тэжээл, арга; **оборотные** ~ гүйлгээний мөнгө, гүйлгээний хөрөнгө; **отпустить** ~ мөнгө олгох; ~ **существования** амин тэжээл, амь зуух арга.

СРЕДЬ дунд, хооронд; ~ **бела дня** гэгээн цагаан өдөр; ~ **гор** уулын дунд, уулсын хооронд.

СРЕЗ огтлоос, тайраас, огтолсон газар, тайрсан газар.

СРЕ́ЗАТЬ тайрах, зүсэх, өөлөх, шулах; ~ **угол** шууд явах.

СРИСОВА́ТЬ хуулан зурах, харж зурах, зурж авах; ~ **рисунок из книги** номын зураг харж зурах.

СРОДНИ́ хамаатай *(байх)*, төрөл *(байх)*, садан *(байх)*.

СРОДНИ́||ТЬ ижилсгэх, дасгах, ойртуулах, дөт болгох; **общая борьба нас ~ла** нэг тэмцэл биднийг ойртуулав.

СРОДНИ́||ТЬСЯ 1. ижилсэх, дасах, ойртох, дөт болох; **мы с ним ~лись за три года совместной жизни** тэр бид хоёр гурван жил хамт амьдарч дасав; 2. дасах, идээших; ~ **с работой** ажилдаа идээших.

СРОДСТВО́ нэг төрлийн *(байх)*, адил *(байх)*.

СРО́ДУ хүн болсоор, энэ насандаа, урьд хожид; ~ **не видел** энэ насандаа үзээгүй.

СРОК 1. хугацаа, цаг; **на долгий** ~ удаан хугацаагаар; **по истечении ~а** хугацаа гүйцэхэд; ~ **амортизационный** элэгдэл хорогдлын хугацаа; ~ **гарантии** баталгаат хугацаа; ~ **директивный** заагдсан хугацаа; ~ **испытательный** туршилтын хугацаа; ~ **кредита** зээллэгийн хугацаа; ~ **окупаемости** нөхөн төлөгдөх хугацаа; ~ **платежа** төлөх хугацаа; ~ **службы** эдэлгээний хугацаа; **годичный** ~ жилийн хугацаа; ~ **давности** хөөн хэлэлцэх хугацаа; **продлить** ~ хугацаа сунгах; **~ом до**.....хүртэл хугацаатай; 2. болзоо, болзох, хугацаа; **к ~у приехать** болзоондоо ирэх, хугацаандаа ирэх; **дай** ~ бололцоо олго, бололцоо гарга; **ни отдыху, ни ~у не давать** зогсоо жолоогүй яаруулах.

СРО́ЧНО яаралтай, нэн даруй, үтэр түргэн; ~ **выехать** яаралтай мордох.

СРО́ЧНОСТЬ 1. яаралтай *(байх)*; ~ **заказа** яаралтай захиалга; 2. яарах, тэвдэх; **что за ~?** яарах юу байна?

СРО́ЧН||ЫЙ 1. яаралтай; **~ая телеграмма** яаралтай цахилгаан мэдээ; ~ **пакет** яаралтай захидал; 2. хугацаатай, хугацаа бүхий, болзоотой; **~ая ссуда** хугацаатай зээллэг.

СРУБ 1. огтлох; **лес на** ~ огтлох мод; 2. торх, хашлага; **колодезный** ~ худгийн хашлага.

СРУБИ́ТЬ 1. огтлох, хийх; 2. барих, босгох; ~ **избу** байшин барих.

СРЫВ 1. тасалдуулах, саатуулах, эвдэх, алдагдуулах, таслах; 2. тасалдах, тасрах явдал, саатал; **~ов в работе не было** ажилд тасалдах явдал гараагүй.

СРЫВА́ТЬ I 1. таслах, тас татах, зулгаах, хуулах; хуу татах; 2. *(уурыг)* тайлах, гаргах.

СРЫВА́ТЬ II тасалдуулах, саатуулах, эвдэх, алдагдуулах.

СРЫВА́ТЬ III нураах, нурааж хаях, устгах.

СРЫВА́ТЬСЯ I 1. мултрах, алдуурах; 2. босон харайх; 3. унах; 4. үг алдах, санамсаргүй хэлчих.

СРЫВА́ТЬСЯ II тасалдах, эс бүтэх.

СРЫВА́ТЬСЯ III нураагдах, устгагдах.

СРЫ́ВЩИК тасалдуулагч, саатуулагч, эвдэгч.

СРЫ́ГИВАТЬ гулгих.

ССА́ДИНА шалбархай, шулгархай, зулгархай, дайр.

ССАДИ́ТЬ I буулгах.

ССАДИ́ТЬ II шалбалах, шалба татах, шулгалах, шулга татах, зулгалах, зулга татах; ~ **локоть** тохойгоо шалбалах.

ССА́ЖИВАТЬ I буулгах.

ССА́ЖИВАТЬ II *шалбалах*, шалба татах, шулгалах, шулга татах, зулгалах, зулга татах.

ССО́Р||А хэрүүл, хэрүүл доруул, хэрүүл баруул; **шумная** ~ хэрүүл шуугиан; **быть в ~е** хэрэлдсэн байх, муудсан байх.

ССО́РИТЬ хэрэлдүүлэх, муудуулах, хэрүүл хийлгэх, хэрүүл болгох.

ССО́РИТЬСЯ хэрэлдэх, муудах, хэрүүл хийх, хэрүүл болох.

ССО́Х||НУТЬСЯ хагсах, хатах; **глина ~лась** *шавар* хатжээ.

СССР *(Союз Советских Социалистических Республик)* ЗСБНХУ.

ССУ́ДА зээллэг, зээл; **долгосрочная** ~ удаан хугацааны зээллэг; **беспроцентная** ~ хүүгүй зээллэг; ~ **банковская** банкны зээллэг.

ССУДИ́ТЬ зээлүүлэх, зээлдүүлэх, зээллэг олгох, зээл өгөх; ~ **небольшую сумму** цөөн төгрөг зээлүүлэх.

ССУ́ДН||ЫЙ зээлийн, зээлүүлэх, зээлдэх; **~ая касса** зээлийн касс; ~ **капитал** зээлүүлэх капитал, зээлүүлэх мөнгө.

ССУЖА́ТЬ зээлдүүлэх, зээлүүлэх, зээл өгөх, зээллэг олгох.

ССЫЛА́ТЬ цөлөх.

ССЫЛА́ТЬСЯ шалтаг заах, шалтаглах, иш татах, нэр барих.

ССЫ́ЛК||А I цөллөг; **жить в ~е** цөллөгөнд байх; **сослать в ~у** цөллөгөнд явуулах, цөлөх.

ССЫ́ЛКА II 1. иш татах, шалтаг заах, нэр барих; ~ **на авторитет** *алдар хүндтэй хүний нэр барих*; 2. иш татсан зүйл, заалт; ~ **напечатана внизу текста** иш татсан зүйл эх бичгийн доод талд бий.

ССЫ́ЛЬНЫЙ цөлөгдсөн хүн.

ССЫ́ПАТЬ хийх, (*тарна*) тушаах, хүлээлгэн өгөх; ~ **муку в мешок** гурил шуудайд хийх.

СТАБИЛИЗА́ТОР тогтворжуулагч.

СТАБИЛИЗА́ЦИЯ тогтонгишуулал, тогтонгишуулах, тогтонгишил, тогтонгиших.

СТАБИЛИЗИ́РОВАТЬ тогтонгишуулах.

СТАБИЛИЗИ́РОВАТЬСЯ тогтонгиших.

СТАБИ́ЛЬНОСТЬ тогтонги (*байх*), тогтвортой байх, тогтонги байдал, тогтонги чанар.

СТАБИ́ЛЬН||ЫЙ тогтонги, тогтонгишсон; **~ые цены** тогтонги үнэ.

СТА́ВЕНЬ цонхны самбар.

СТА́ВИТЬ 1. тавих, өрөх, босгох, зоох; ~ **столбы** шон зоох; 2. тавих, хийх, оруулах; ~ **вещи на место** юмыг байранд нь тавих; 3. тавих, гаргах; ~ **часового на пост** харуул гаргах; 4. босгох, байгуулах, тавих; ~ **памятник великим людям** их хүмүүст хөшөө байгуулах; ~ **телефон** утас тавих; 5. тавих, хийх, наах; ~ **термометр** *халууны шил хийх*; ~ **банки** бумба тавих; 6. тавих, зурах; ~ **свою подпись** гарынхаа үсгийг зурах; 7. тавих, зохиох, хийх; ~ **новую пьесу** шинэ жүжиг тавих; ~ **опыты** туршлага хийх; 8. тавих, тогтоох, оруулах; ~ **задачу** зорилт тавих; ~ **твёрдые сроки** хатуу хугацаа тогтоох; 9. оруулах, байлгах; ~ **в трудное положение** бэрх байдалд оруулах; ~ **под контроль рабочих организаций** ажилчны байгууллагын хяналтад байлгах; 10. (*мөнгө*)тавих; ~ **на туза** тамгад тавих; 11. засах; ~ **голос** хоолойгий нь засах; 12. тавих, хийх, тогтоох; ~ **диагноз** оношт тавих; 13. хүлээлгэх, оногдуулах; ~ **в обязанность** үүрэг хүлээлгэх; ~ **в вину** бурууг оногдуулах; 14. болгох, тооцох; ~ **за правило** журам болгох; **его ни во что не ставят** түүнийг хүнд тооцдоггүй; ~ **в известность** мэдэгдэх; ~ **на карту** төөрөг мэдэг гэх, яавал яаг гэх; ~ **крест на чем-либо** дүүрсэн хэрэг гэж үзэх; ~ **часы** цаг тааруулах; ~ **во главу угла** нэн чухалд тооцох.

СТА́ВИТЬСЯ тавигдах.

СТА́ВКА I өргөө; ~ **Верховного главнокомандующего** бүх цэргийн жанжны өргөө.

СТА́ВК||А II 1. мөрий, бооцоо, тавьц; **крупная** ~ том бооцоо; 2. цалин; ~ **льготная** хөнгөлөлттэй цалин; ~ **налоговая** цалингийн татвар; ~ **процентная** хүүний хэмжээ; **повышение ~и** цалин нэмэгдэх; 3. хэмжээ; **~и подоходного налога** ашгийн татварын хэмжээ; 4. найдвар, найдлага; **делать ~у на кого-либо** хүнд найдварлах, найдах; **очная** ~ нүүрэлдүүлэх.

СТА́ВЛЕННИК гарын хүн, төлөөний хүн.

СТА́ВНИ цонхны самбар.

СТАГНА́ЦИЯ стагнаци, зогсонги байдал, үлбэгэр, тогтонги байдал; **экономическая** ~ эдийн засгийн зогсонги байдал.

СТАДИО́Н цэнгэлдэх хүрээлэн.

СТА́ДИЯ шат, үе; ~ **возбуждения** сэрлийн шат.

СТА́ДНОСТЬ *сүрэглэх, сүрэглэн амьдрах.*

СТА́ДН||ЫЙ 1. сүрэглэх, сүрэглэн амьдрах, сүрэг; **~ое животное** сүрэглэх амьтан; 2. сүргийн; **~ое чувство** сүргийн мэдрэхүй.

СТА́ДО сүрэг; ~ **коров** сүрэг үнээ.

СТАЖ 1. *(ажилласан)* хугацаа; **трудовой** ~ хөдөлмөрлөсөн хугацаа; ~ **непрерывный** тасралтгүй ажилласан хугацаа; 2. *дадлагажих хугацаа, дагалдан сургах хугацаа*; **испытательный** ~ дадлагажих хугацаа, турших хугацаа.

СТАЖЁР дадлагажигч, дагалдан сурагч.

СТАЖИРОВА́ТЬ дадлагажих, дагалдан сурах.

СТАЖИРО́ВКА дадлагажих, дадлагажилт, дагалдан сурах.

СТА́ЙЕР хол уралдагч, холч.

СТАКА́Н шилэн аяга, домбон аяга, стакан аяга; **выпить ~ чаю** аяга цай уух.

СТАЛЕБЕТО́Н болд бетон, төмөр бетон.

СТАЛЕВА́Р болд хайлуулагч, ган хайлуулагч.

СТАЛЕЛИТЕ́ЙНЫЙ болд цутгах, ган цутгах; ~ **завод** болд цутгах үйлдвэр.

СТАЛЕПЛАВИ́ЛЬН||ЫЙ болд хайлуулах, ган хайлуулах; **~ая печь** ган хайлуулах зуух.

СТАЛЕПРОКА́ТНЫЙ болд цувих, ган цувих; ~ **цех** ган цувих цех.

СТА́ЛКИВАТЬ 1. түлхэх, түлхэн хөдөлгөх, түлхэн унагах; 2. мөргөлдүүлэх, хавиралдуулах, харшилдуулах.

СТА́ЛКИВАТЬСЯ 1. мөргөлдөх, хавиралдах, харшилдах; 2. мөргөлдөх, дайралдах, тохиолдох; 3. харшилдах, мөргөлдөх, харгалдах.

СТАЛ||Ь болд, ган; **закалка ~и** болд хатаах; **рассорная ~** нумын ган; 2. **~ дамасская** мишил болд.

СТАЛЬН||О́Й 1. ган, болд, гангаар хийсэн; **~ нож** ган хутга; 2. болдын өнгөтэй, гангийн өнгөтэй; 3. ган болд, ган төмөр, ган хатуу; **~ая воля** ган болд зориг.

СТАМЕ́СКА цүүц.

СТАН I их бие, бие.

СТАН II 1. суурь, буудал, хүрээ; **военный ~** цэргийн хүрээ; 2. этгээд, тал, бүлэг, сүрэг; **вражеский ~** дайсны тал.

СТАН III суурь; **прокатный ~** цувих суурь.

СТАНДА́РТ 1. стандарт загвар, үлгэр, нэг хэв, нэг маяг; **изготовить по ~у** нэг загвараар үйлдэх; **~ отраслевой** салбарын стандарт; 2. стандарт, үндсэн хэмжээ; **золотой ~ в денежном обращении** мөнгөний эргэлтийн алтны үндсэн хэмжээ; 3. улиг болсон юм, нэг хэмийн юм, нэг янзын юм.

СТАНДАРТИЗА́ЦИЯ стандартчилах, загварчлах, нэг хэвийн болгох, стандартчилалт, загварчлалт.

СТАНДАРТИЗИ́РОВАТЬ стандартчилах, загварчлах, нэг хэвийн болгох, нэг маяг болгох.

СТАНДА́РТНОСТЬ стандарт *(байх)*, нэг загварын *(байх)*, нэг маяг *(байх)*.

СТАНДА́РТН||ЫЙ 1. стандарт, стандартад тохирсон, нэг загварын, нэг хэвийн, нэг маягийн; **~ые изделия** стандарт эдлэл; 2. улиг болсон, нэг хэмийн, нэг янз; **~ые фразы** улиг болсон үг.

СТАНИ́ЦА хасаг тосгон, том суурин.

СТАНИ́ЧНЫЙ хасаг тосгоны.

СТА́НКОВ||ЫЙ I адууны хоргын; **~ая загородка** адууны хоргын хашаа.

СТА́НКОВ||ЫЙ II 1. суурилуулсан, суурилууртай; 2. тавиурын; **~ая живопись** тавиурын уран зураг.

СТАНКОСТРОЕ́НИЕ суурь машин үйлдвэрлэх.

СТАНКОСТРОИ́ТЕЛЬНЫЙ суурь машин үйлдвэрлэх; **~ завод** суурь машин үйлдвэрлэх үйлдвэр.

СТАНОВИ́ТЬСЯ 1. болох, зогсох, гаран зогсох; 2. буух; 3. хийж эхлэх, ажиллаж эхлэх; 4. болох.

СТАНОВЛЕ́НИЕ үүсэх, үүсэн тогтох, тогтох; **~ нового быта** шинэ ахуй үүсэн тогтох.

СТАНОВО́Й гол, уг; **~ хребет** гол нуруу; **~ берег** уг эрэг.

СТАНО́К 1. суурь машин; **печатный ~** хэвлэлийн суурь машин; 2. суурилуур, суурь.

СТАНО́ЧНИК суурь машинч.

СТАНО́ЧНЫЙ суурь машины; **~ завод** суурь машины үйлдвэр.

СТАНЦИО́НН||ЫЙ өртөөний; **~ое здание** өртөөний байшин.

СТА́НЦИЯ 1. өртөө; **железнодорожная ~** төмөр замын өртөө; 2. өртөө *(газар)*; 3. хороо, өртөө, станци; **телефонная ~** утасны хороо; **~ опытная** туршилтын станц.

СТА́ПТЫВАТЬ майжийлгах, майжгий гишгэх, хазгай гишгэх.

СТАРА́НИ||Е хичээлт, оролдолт, мэрийлт, чармайлт, хичээх, оролдох, мэрийх, чармайх; **приложить все ~я** бүх чармайлтаа тавих; **работать с большим ~ем** их мэрийн ажиллах.

СТАРА́ТЕЛЬ алт хайгч, эрэгч.

СТАРА́ТЕЛЬНО хичээнгүйлэн, хичээн, оролдлоготой, мэрийлттэй, чармайн.

СТАРА́ТЕЛЬНОСТЬ хичээл, оролдлого, оролдоц, мэрийлт.

СТАРА́ТЕЛЬНЫЙ хичээнгүй, хичээлтэй, зүтгэлтэй, оролдлоготой, мэрийлттэй; **~ ученик** хичээлтэй сурагч.

СТАРА́ТЕЛЬСКИЙ алт хайх, алт эрэгчдийн.

СТАРА́ТЕЛЬСТВО алт хайх, алт эрэх.

СТАРА́||ТЬСЯ хичээх, оролдох, мэрийв, улайх, оролдох, мэрийх, улайх, чармайх, зүтгэх; **~ изо всех сил** чадлаараа оролдох, үхэн зүтгэх; **~лся удержаться на ногах** хөл дээрээ тогтох гэж мэрийх.

СТАРЕ́ЙШИНА омгийн тэргүүлэгч, зайсан.

СТАРЕ́НИЕ 1. өтлөх; 2. хуучралт; **~ информации** мэдээллийн хуучралт.

СТАРЕ́ТЬ 1. өтлөх, хөгшрөх, өвгөрөх; 2. хуучрах.

СТА́РЕЦ өтгөс, өвгөн; **мудрый ~** мэргэн өтгөс буурал.

СТАРИ́К өвгөн.

СТАРИКО́ВСКИЙ өвгөн хүний, өвгөдийн.

СТАРИН||А́ I 1. хуучин цаг, эртний үе, хуучин; **в ~у** хуучин цагт; **преданья ~ы** хуучин домог; 2. хуучин юм; **коллекционировать ~у** хуучны юм цуглуулах; **тряхнуть ~ой** хуучнаа сэргээх, залуугийнхийгаа сэргээх.

СТАРИНА́ II өвгөн; **послушай, ~!** өвгөн сонс!

СТАРИ́НК||А по старинке хуучныхаар, хуучин цагийнхаар, хуучны ёсоор; **работать по ~е** хуучин цагийнхаар ажиллах.

СТАРИ́НН||ЫЙ хуучны, хуучин цагийн; **~ обычай** хуучны заншил; **~ая пословица** хуучны зүйр үг.

СТА́РИ||ТЬ 1. өвгөрүүлэх, хөгшрүүлэх, өтлүүлэх; 2. овор оруулах, оворжуулах; **борода его ~т** сахал нь овор оруулна.

СТА́РИТЬСЯ өвгөрөх, хөгшрөх, өтлөх.

СТА́РИЦА татуурга.

СТАРИЧО́К өвгөн, өвөө.

СТАРОВЕ́Р шимээсэг, хуучин номтон.

СТАРОДА́ВНИЙ эрт урьдын; **~ обычай** эрт урьдын заншил.

СТАРОЖИ́Л уул нутгийн хүн, хуучин сууж байсан хүн.

СТАРОМО́ДН||ЫЙ янз нь хуучирсан, хуучирсан маягтай; **~ая шляпа** янз нь хуучирсан малгай.

СТАРООБРА́ЗН||ЫЙ өвөгжөөр, овор ихтэй, хөгшин царайтай; **~ое лицо** өвөгжөөр царай.

СТАРООБРЯ́ДЕЦ шимээсэг, хуучин ёстон.

СТАРООБРЯ́ДЧЕСКИЙ шимээсгийн.

СТАРОРЕЖИ́МН||ЫЙ хуучин засгийн үеийн, эзэрхэг засгийн үеийн; **~ые взгляды** эзэрхэг засгийн үеийн үзэл.

СТАРОСВЕ́ТСК||ИЙ хуучны заншилтай; **~ие помещики** хуучны заншилтай газрын эзэд.

СТАРОСЛАВЯ́НСКИЙ хуучин слав; **~ язык** хуучин слав хэл.

СТА́РОСТА ахлагч; **~ группы** бүлгийн ахлагч.

СТА́РОСТ||Ь нас өвгөрөх, хөгшрөх, өтлөх, өтөл нас; **на ~и лет** нас өвгөрсөн хойно, өтөл насандаа.

СТАРТ 1. гараа, гарааны дохио, тавих дохио; **дать ~** гарааны дохио өгөх; **взять ~** уралдаж эхлэх, тавих; 2. гарааны газар, тавих газар, эхлэх газар.

СТА́РТЕР гарааны дохио өгөгч, эхлэх дохио өгөгч, хөдөлгөгч, дохиологч.

СТАРТОВА́ТЬ уралдаж эхлэх, эхлэн хөдлөх, тавих.

СТАРУ́ХА эмгэн, хөгшин.

СТАРУ́ШЕЧИЙ эмгэдийн, эмгэд хөгшдийн, хөгшин хүний.

СТА́РЧЕСК||ИЙ өтөлсөн, өвгөн хүний, хөгшин; **~ая физиономия** хөгшин царай; **~ кашель** өвгөн хүний ханиах.

СТА́РШ||ИЙ 1. ахмад, ах, эгч, их, эгчмэд, ууган; **~ сын** ууган хүү, их хүү; **~ брат** ах; **~ая дочь** эгчмэд охин, их охин; **~ая сестра** эгч; 2. ахлагч, ахлах; **~ научный сотрудник** эрдэм шинжилгээний ахлах ажилтан; **~ лейтенант** ахлагч дэслэгч; 3. ах хүн, ахмад, эгчмэд хүн, эгч хүн.

СТАРШИНА́ ахлагч.

СТАРШИ́НСТВ||О 1. ахлах, ахмад настан, эгчмэд настан; 2. ахлах, ахмад тушаалтан; **по ~у** ахлахаараа, ахмадаараа.

СТА́Р||ЫЙ 1. өвгөн, настай, хөгшин; **~ человек** өвгөн хүн; **~ конь** хөгшин морь; 2. хуучны, урьдын, эртний; **~ знакомый** урьдын танил; 3. хуучин, хуучирсан; 4. хуучин, хэрэг өнгөрсөн, хугацаа хэтэрсэн; **~ билет** хуучин тасалбар;

5. хуучны, хуучин цагийн; **~ая архитектура** хуучны уран барилга; 6. хуучирсан, хуучин, урьдын; **~ые времена** хуучин цаг, урьдын цаг; 7. хуучин, урьдын, түрүүчийн; **~ая квартира** хуучин байр, түрүүчийн байр; 8. **старое** хуучин юм, хуучин; **по~ому** хуучнаараа; **стар и мал, ~ и малый** хөгшин залуугүй, их багагүй; **по ~ой памяти** хуучнаа сэргээе гэж, хуучнаа санаад.

СТАРЬЁ хуучин юм, новш.

СТАРЬЁВЩИК хуучин юмны наймаачин.

СТАСКА́ТЬ зөөж аваачих, аваачиж тавих; **~ дрова в сарай** түлээ саравчинд зөөж аваачих.

СТА́СКИВАТЬ 1. гулдран аваачих, чирж оруулах; 2. хуу татах, хуулах, суга татах, сугалах, тайлах.

СТА́ТИКА 1. статик, тэнцэллэг; 2. тогтонги байдал, тэнцвэр, тэнцэл.

СТАТИ́СТ дагалдан тоглогч.

СТАТИ́СТИК тоо бүртгэгч, статистикч.

СТАТИ́СТИКА 1. тоо бүртгэлийн ухаан, статистик; 2. тоо бүртгэл.

СТАТИСТИ́ЧЕСК||ИЙ тоо бүртгэлийн; **~ая таблица** тоо бүртгэлийн хүснэгт.

СТАТИ́ЧЕСКИЙ 1. статик, тэнцэллэг; 2. тогтонги, хөдөлдөггүй.

СТАТИ́ЧНЫЙ тогтонги, хөдөлдөггүй.

СТА́ТНЫЙ гуалиг биетэй, бие тэгш, бие бялдар сайтай; **~ юноша** бие бялдар сайтай залуу.

СТА́ТСКИЙ иргэний; **~ советник** тавдугаар зэргийн түшмэл.

СТАТС-СЕКРЕТА́РЬ төрийн нарийн бичгийн дарга.

СТА́ТУС-КВО статус-кво, тухайн байдал; **восстановить ~** тухайн байдлыг сэргээх.

СТАТУЭ́ТКА бяцхан хүн хөшөө.

СТА́ТУЯ хүн хөшөө, хүний дүр.

СТА||ТЬ I 1. *босох*; **ни ~, ни сесть** босох ч, суух ч аргагүй; **~ на цыпочки** өлмий дээрээ босох; 2. зогсох, тогтох, явахаа болих; **часы ~ли** цаг зогсов, явахаа болив; 3. хөлдөх, баринтаглах; **река ~ла** гол хөлдөв; 4. гарч зогсох; **~ на ковёр** хивс дээр гарч зогсох; 5. буух; 6. эхлэх, ажиллаж эхлэх, хийж эхлэх; 7. болох, гарах; **~ известным** нэрд гарах; **~ примером** үлгэр жишээ болох; 8. болох; **на улице ~ло темно** гадаа харанхуй болов 9. *үгүйсгэх не - гийн хамт үгүй болох*; 10. хүрэх, байх; **~нет ли у тебя сил?** хүч чадал чинь хүрэх үү? 11. хүрэх, болох, зарах; **во что бы то ни ~ло** юу ч боллоо гэсэн, яалаа ч гэсэн; **~ло быть** тэгвэл, чингэхүл.

СТАТЬ II *бие бялдар*; **под ~** таарах, зохих, зохицох; **под ~ ему была и жена его** түүнд эхнэр нь ч таарч байлаа.

СТАТ||Ь III шинж, маяг; *** с какой ~и?** ямар учраас, яалаа гэж, яагаад, юунд?

СТА́||ТЬСЯ что с ним ~лось? тэр яав? тэр юу болов? **может ~** магадгүй, болох юм, тийм байж мэднэ.

СТАТЬЯ́ 1. өгүүлэл; **передовая ~** тэргүүний өгүүлэл; **журнальная ~** сэтгүүлийн өгүүлэл; **научная ~** эрдэм шинжилгээний өгүүүлэл; 2. зүйл; **~ закона** хуулийн зүйл; **~ дохода** орлогын зүйл, орлогын анги.

СТАЦИОНА́Р байран байгууллага, суурин байгууллага.

СТАЦИОНА́РН||ЫЙ 1. байнгын, тогтмол; **~ое состояние** байнгын байдал; 2. байран, суурин; 3. байран, хэвтэж эмнүүлдэг; **~ больной** байран өвчтөн; 4. байран эмнэх, хэвтүүлж эмчлэх.

СТАЧА́ТЬ шивж оёх.

СТА́ЧЕЧНИК ажил хаягч.

СТА́ЧЕЧН||ЫЙ ажил хаях, ажил хаягчдын; **~ое движение** ажил хаях хөдөлгөөн; **~ комитет** ажил хаягчдын хороо.

СТА́ЧИВАТЬ билүүдэх, билүүдэж гаргах, гуранздах, хуурайдах, үрэх.

СТА́ЧКА ажил хаях.

СТАЩИ́ТЬ 1. гулдран аваачих, чирж оруулах, чирж гаргах; **~ пароход с мели** газардсан галт онгоцыг чирж гаргах; 2. хуу татах, хуулах, суга татах, сугалах, тайлах; **~ сапог с ноги** өрөөсөн гутал сугалах; 3. сэм авах, хулгайлах, дэлсэх.

СТА́Я сүрэг; **~ волков** сүрэг чоно; **~ рыбы** заарцаг.

СТА́Я||ТЬ хайлах; **снег ~л** цас хайлав.

СТВОЛ 1. их бие, иш; **~ берёзы** хусны их бие; 2. (*буюу*) гол төмөр; 3. гол ам; **~ шахты** уурхайн гол ам; 4. судас, судал, багана; **~ блуждающего нерва** хэрмэл мэдрэлийн багана.

СТВОРА́ЖИВАТЬ эздүүлэх, шалхмагтуулах, ээзгийрүүлэх.

СТВОРА́ЖИВАТЬСЯ эздэх, *шалхмагтах*, ээзгийрэх.

СТВО́РК||А далавч, хавтас; **~и ставней** цонхны далавч.

СТВОРО́ЖИТЬ эздүүлэх, шалхмагтуулах, ээзгийрүүлэх.

СТВОРО́ЖИТЬСЯ эздэх, шалхмагтах, ээзгийрэх.

СТВО́РЧАТ||ЫЙ далавчтай, хавтастай; **~ая дверь** далавчтай хаалга.

СТЕАРИ́Н стеарин, царц.

СТЕАРИ́НОВЫЙ 1. стеарины, царцын; 2. стеарин, царц, царцаар хийсэн.

СТЕ́БЕЛЬ 1. иш, шилбэ; **~ травы** өвсний шилбэ; 2. шилбэ; **~ листа** навчны шилбэ.

СТЕ́БЕЛЬНЫЙ (*ургамлын*) *ишийн, шилбэний*.

СТЕБЕ́ЛЬЧАТЫЙ иштэй, шилбэтэй.

СТЕБЛЕВА́НИЕ ишлэх, шилбэлэх.

СТЕБЛИ́СТЫЙ ишлэг, шилбэлэг, олон иштэй.

СТЁГАНКА хөвөнтэй хүрэм, олондой.

СТЁГАН||ЫЙ хавмал, хаваастай, ширээстэй, ширмэл, хөвөнтэй; **~ое одеяло** хаваастай хөнжил, хөвөнтэй хөнжил.

СТЕГА́ТЬ I гуядах, туйвандах, саваадах, ташуурдах.

СТЕГА́ТЬ II хавах, ширэх; **~ одеяло** хөнжил хавах.

СТЕГНУ́ТЬ гуядаад авах, шавхраад орхих.

СТЁЖКА I 1. хавах, ширэх; 2. хаваас, ширээс, оёдол.

СТЁЖКА II *жим, зөрөг*.

СТЕЖО́К хаваас, ширээс, оёдол.

СТЕЗЯ́ харгуй, зам.

СТЕКА́ТЬ урсан орох, гоожих, савирах.

СТЕКА́ТЬСЯ 1. урсан нийлэх, цутгах, хурах; 2. хурах, цугларах.

СТЕКЛЕНЕ́ТЬ цийлийх, цийлгэр болох.

СТЕКЛО́ шил; **оконное ~** цонхны шил; **зеркальное ~** толины шил; **цветное ~** өнгийн шил; **вставлять ~** шиллэх.

СТЕКЛОВИ́ДНЫЙ шилэрхүү, шил шиг.

СТЕКЛО́ГРАФ шилэн бар.

СТЕКЛОДУ́В *шил үлээгч*.

СТЕКЛОДУ́ВНЫЙ шил үлээх.

СТЕКЛОЗАВО́Д шилний үйлдвэр.

СТЕКЛОРЕ́ЖУЩИЙ шил зүсэх; **~ инструмент** шил зүсүүр.

СТЕКЛОРЕ́З 1. шил зүсэгч; 2. шил зүсүүр.

СТЕКЛЯ́НН||ЫЙ 1. шил, шилний; **~ая масса** шил; 2. шилэн, шилээр хийсэн; **~ая посуда** шилэн сав; 3. шилэн, шилтэй, шил хийсэн; **~ая дверь** шилэн хаалга; 4. цийлгэр, цийлийсэн.

СТЕКЛЯ́РУС өнгийн шил чимэг, жинжүү.

СТЕКЛЯ́РУСНЫЙ өнгийн шил, жинжүү.

СТЕКЛЯ́ШКА шилний хэлтэрхий.

СТЕКО́ЛЬЩИК *шилч*.

СТЕЛИ́ТЬ 1. дэлгэх, дэвсэх, засах; 2. тавих, зүйж хийх.

СТЕЛЛА́Ж 1. давхарлаг тавиур; 2. босоо тавиур.

СТЕ́ЛЬК||А улавч; *** в ~у пьяный** «тас» компаний захирал болох..

СТЕ́ЛЬНАЯ хэлтэй, тугаллах; * ~ **корова** боос.
СТЕ́ЛЬНОСТЬ хэлтэй (*байх*).
СТЕМНЕ́||ТЬ харанхуй болох; **уже ~ло** харанхуй болов.
СТЕН||А́ 1. хана, туурга; **капитальная** ~ зузаан туурга; 2. хэрэм; **крепостная** ~ хэрэм; 3. жагсаал, эгнээ; 4. харанхуй, шигүү; ~ **деревьев** харанхуй мод; ~ **тумана** харанхуй манан; **в четырёх ~ах** гэрийн мухар сахиад; **как об ~у горох** хаданд харвасан сум адил; **как за каменной ~ой** бат цайзанд байгаа адил; **припереть к ~е** амыг таглах, гарцаагүй болгох; **на ~у лезть** мод мөргөөр цухалдах.
СТЕНА́ТЬ гаслах, ёолох.
СТЕНГАЗЕ́ТА ханын сонин.
СТЕНД 1. үзмэрийн самбар, тавиур; 2. турших газар, туршуур.
СТЕ́НК||А хана, туурга; **поставить к ~е** буудан алах.
СТЕНН||О́Й ханын, туурганы; **~ая живопись** туурганы зураг; ~ **календарь** ханын хуанли.
СТЕНОБИ́ТН||ЫЙ хэрэм цөмлөх; **~ое оружие** хэрэм цөмлөх зэвсэг.
СТЕНОГРА́ММА таталгасан тэмдэглэл; ~ **доклада** илтгэлийн таталгасан тэмдэглэл.
СТЕНОГРАФИ́РОВАТЬ таталган бичих, таталган тэмдэглэх; ~ **прения** шүүмжлэл таталган бичих.
СТЕНОГРАФИ́СТ таталган бичигч.
СТЕНОГРАФИ́ЧЕСКИЙ таталган бтчсэн, таталган тэмдэглэсэн; ~ **отчёт** таталган бичсэн тайлан.
СТЕНОГРА́ФИЯ таталгах бичиг.
СТЕНО́З бачуудах.
СТЕНОКАРДИ́Я зүрхний бах өвчин.
СТЕНОПИСЬ туурганы зураг.
СТЕПЕ́ННО намбатай, төлөв, түвшин, томоотой, төв; ~ **здороваться** намбатай мэндлэх.
СТЕПЕ́ННОСТЬ намба, төлөв зан, түвшин байдал, томоо.
СТЕПЕ́ННЫЙ 1. намбатай, намбагар, төлөв, түвшин, төв, томоотой; ~ **человек** намбатай хүн; 2. настай, томоотой, насжуу.
СТЕ́ПЕН||Ь 1. зэрэг, хэмжээ, хир, хир зэрэг, хир хэмжээ; ~ **мастерства** мэргэжлийн хир, уран чадварын хэмжээ; **в высшей ~и** туйлын их, маш их; **в значительной ~и** нилээд их, үлэмжхэн; **в равной ~и** адил хэмжээгээр, нэг адил; **до известной ~и** мэдээж хэмжээгээр, бага зэрэг; **в некоторой ~и** ямар нэг хэмжээгээр, зарим талаар, заримдаа; **до какой ~и** хир зэрэг, хэдий хүртэл; **ни в малейшей ~и** бага зэрэг ч, өчүүхэн ч; **до какой ~и** төдий чинээ, тийм ч; 2. *(эрдмийн)* зэрэг; **возвести в** ~ зэрэг дэвшүүлэх; **показатель ~и** зэрэг илтгэгч; 4. зэрэг; **сравнительная** ~ харьцуулсан зэрэг; **превосходная** ~ давуу зэрэг.
СТЕПН||О́Й талын, хээрийн, тал газрын; **~ая зона** хээрийн бүслүүр; **~ая растительность** хээрийн ургамал, хээрийн өвс ногоо.
СТЕПНЯ́К тал нутгийн хүн.
СТЕПЬ тал, хээр.
СТЕРВЯ́ТНИК дэлт бүргэд.
СТЕРЕОКИНО́ стереокино.
СТЕРЕОМЕ́ТРИЯ стереометри, дүрс хэмжих ухаан.
СТЕРЕОСКО́П стереоскоп.
СТЕРЕОТИ́П төмөрлөг хэв, хэвшсэн бодол, хандлага.
СТЕРЕОТИ́ПН||ЫЙ 1. төмөрлөг хэвийн; **~ое издание** төмөрлөг хэвийн хэвлэл; 2. олон, давтсан, байнга ярьдаг, дөжин болсон; **ответ** ~ олон давтсан хариу.
СТЕРЕ́ТЬ 1. арчих, арилгах; ~ **пыль** тоос арчих, арилгах; ~ **пот с лица** нүүрийн хөлс арчих; 2. баллах, баллуурдах, арчих; ~ **пятно** толбо арилгах; 3. холгох, үрэх, шалбалах; ~ **ногу** нөлөө холгох; 4. нухах; ~ **что- либо в порошок** юм нухаж талхлах; ~ **кого-либо в порошок** үнсэн товрог болгох; ~ **с лица земли** газрын хөрснөөс арилгах.
СТЕРЕ́ТЬСЯ 1. арилгах, балрах; **краска на скамейке стёрлась** бандангийн будаг арилжээ; 2. алга болох, үгүй болох, мартагдах; 3. мөлийх, мөлүү болох; **монета стёрлась** зоос мөлийжээ.
СТЕ́РЕХ цэн, цагаан тогоруу.
СТЕРЕ́ЧЬ 1. харах, сахих, манах, хариулах, адуулах; 2. отох, амдах; ~ **волка** чоно отох.
СТЕ́РЖЕНЬ 1. гол, иш, шилбэ, туйван; ~ **поршня** бүлүүрийн шилбэ; 2. гол, нуруу; ~ **исследования** шинжилгээний гол нь.
СТЕРЖНЕВО́Й 1. голтой, иштэй, шилбэтэй; ~ **трансформатор** голтой хувьсгуур; 2. гол, ноён.
СТЕ́РЛЯДЬ бэхэр.
СТЕРИЛИЗА́ТОР ариутгуур.
СТЕРИЛИЗА́ЦИЯ 1. ариутгах; ~ **хирургических инструментов** мэс заслын багаж ариутгах; 2. засах, хөнгөлөх.
СТЕРИЛИЗОВА́ТЬ 1. ариутгах, ариутгал; 2. засах, хөнгөлөх, үргүй болгох.
СТЕРИЛИЗОВА́ТЬСЯ ариутгагдах.
СТЕРИ́ЛЬНОСТЬ ариун (байх), ариутгасан *(байх)*.
СТЕРИ́ЛЬН||ЫЙ 1. ариун, ариутгасан; **~ая вата** ариутгасан хөвөн; 2. үргүй, хөнгөлсөн.
СТЕ́РЛИНГ стерлинг; **фунт ~ов** стерлингийн паунд.
СТЕ́РЛЯДЬ шүхэрлэг загас.
СТЕРЛЯ́ЖИЙ шүхэрлэг загасны.
СТЕРПЕ́ТЬ хүлцэх, тэсэх, тэвчих; ~ **обиду** гомдоосныг хүлцэх.
СТЕРПЕ́ТЬСЯ дасах.
СТЁРТ||ЫЙ мөлийсөн, мөлгөр; **~ая монета** мөлгөр зоос.
СТЕСА́ТЬ цавчин засах; ~ **брёвна** гуалингийн үзүүрийг цавчин засах.
СТЕСНЕ́НИ||Е 1. хавчигдах, хяхагдах, хязгаарлагдах, хавчих, хяхах, хязгаарлах, хавчигдал, хавчлага; ~ **в правах** эрхийг хязгаарлах; 2. бачимдах, давчдах, амьсгаадах; ~ **в груди** амьсгаа бачимдах; 3. ичих, зовох, аягуйрхэх, эрээлэх, нэрэлхэх; **без всякого ~я** огт зовохгүй, өчүүхэн ч нэрэлхэлгүй.
СТЕСНЁННЫЙ 1. хашигдсан, шахагдсан; 2. бачимдсан, давчидсан, явцуудсан; **~ое дыхание** амьсгаадах.
СТЕСНИ́ТЕЛЬНОСТЬ 1. хавчигдал, хавчлага; ~ **положения** хавчигдалтай байдал; 2. аягуйрхэл, ичимхий байх, эрээ, нэрэлхэх.
СТЕСНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. хавчигдалтай, хавчлагатай, хэцүү; **жить в ~ых условиях** хавчигдалтай нөхцөлд амьдрах, хоёр идэхгүй, хоосон хонохгүй; 2. ичимтгий, зовомтгой, эрээлхэг, нэрэлхэг.
СТЕСНИ́ТЬ 1. шахах, хавчих, хаших; 2. хавчих, хязгаарлах, хяхах; 3. саад болох, төвөг болох; 4. бачимдуулах, бачуудуулах.
СТЕСНИ́ТЬСЯ шахалдах, шахцалдах, түлхэлдэх; ~ **у входа** үүдэнд шахцалдах; ~ **в толпе** олон хүнтэй түлхэлдэх.
СТЕСНЯ́ТЬ 1. шахах, хавчих, хаших; 2. хавчих, хязгаарлах, хяхах; 3. саад болох, төвөг болох; 4. бачимдуулах, бачуудуулах.
СТЕСНЯ́ТЬСЯ 1. шахалдах, шахцалдах, түлхэлдэх; 2. аягуйрхэх, ичих, зовох, нүүр халах, эрээлэх, нэрэлхэх; ~ **незнакомых людей** танихгүй хүмүүсээс зовох.
СТЁСЫВАТЬ цавчин засах.
СТЕТОСКО́П чагнуур.
СТЕЧЕ́НИЕ цугларах, бөөгнөрөх, цуглах; ~ **народа** хүн цугларах; * ~ **обстоятельств** нөхцөл бүрэлдэх.

СТЕЧЬ урсан орох, гоожих, савирах.
СТЕ́ЧЬСЯ 1. урсан нийлэх, цутгах, хурах; **ручьи стеклись в реку** горхи нийлж гол болов; 2. хурах, цугларах.
СТИЛЕ́Т матга *(хутга)*.
СТИЛИЗА́ЦИ||Я 1. маягаар найруулах, янзлан найруулах; **заниматься ~ей** маягаар найруулах; 2. найруулсан зохиол, янзлан найруулсан бүтээл.
СТИЛИЗОВА́ТЬ маягаар найруулах, янзлан бүтээх, янзлах.
СТИЛИ́СТ найруулга сайтай хүн.
СТИЛИ́СТИКА найруулга зүй.
СТИЛИСТИ́ЧЕСК||ИЙ найруулгын, найруулах; **~ие особенности** найруулгын онцлог; **~ приём** найруулах арга.
СТИЛ||Ь I 1. маяг, янз; 2. арга маяг; 3. найруулга; **ошибки в ~е** найруулгын алдаа.
СТИЛЬ II улирал, тоолол; **старый ~** хуучин улирал; **новый ~** шинэ тоолол.
СТИ́ЛЬН||ЫЙ тусгай янзтай, тусгай маягтай, янзлан хийсэн, тусгай найруулгатай; **~ая мебель** тусгай янзтай тавил.
СТИ́МУЛ түлхэц, урам, урамшуулга, урамшлага; **~ работы** ажлын урам; **~ы моральные** сэтгэл санааны урамшуулал.
СТИМУЛИ́РОВАНИЕ урамшуулалт.
СТИМУЛИ́РОВАТЬ урамшуулах, урам оруулах, түлхэц өгөх.
СТИМУЛИ́РОВАТЬСЯ урамшуулагдах, түлхэц авах, урамших, түлхэц болох.
СТИПЕНДИА́Т цалинт оюутан.
СТИПЕ́НДИЯ *(оюутны)* цалин, тэтгэлэг.
СТИРА́ЛЬН||ЫЙ угаалгын, юм угаах; **~ая машина** угаалгын машин; **~ порошок** угаалгын нунтаг.
СТИ́РАНЫЙ 1. цэвэр, угаасан; 2. угааж байсан, угаасан, шинэ биш.
СТИРА́ТЬ I 1. арчих, арилгах; 2. баллах, баллуурдах, арчих; 3. холгох, үрэх, шалбалах.
СТИРА́ТЬ II угаах.
СТИРА́ТЬСЯ I 1. арилах, балрах; 2. алга болох, үгүй болох, мартагдах; 3. мөлийх, мөлүү болох; 4. арчигдах.
СТИРА́ТЬСЯ II угаагдах.
СТИ́РК||А угаах, угаалга; **отдать бельё в ~у** дотуур хувцас угаалганд өгөх, дотуур хувцас угаалгах.
СТИ́СКИВАТЬ,
СТИ́СНУТЬ 1. атгах, базах, хавчих, тэврэх; **~ руку** гар базах; 2. зуух, зууруулах; **~ зубы** шүдээ зуух.
СТИ́СНУ||ТЬСЯ зуурах, хавчигдах; **зубы ~лись** шүд зуурав.
СТИХ шүлэг; **размер ~а** шүлгийн хэмжээ; **сочинять ~и** шүлэг зохиох.
СТИХА́ТЬ намдах, номхрох, аядах, буурах.
СТИХИ́ЙНОСТЬ аяндаа гарах, эмхгүй, зохион байгуулалтгүй.
СТИХИ́ЙН||ЫЙ 1. цаг бусын, гал усны, байгалийн; **~ые бедствия** цаг бусын аюул, гал усны аюул; 2. аяндаа гарсан, эмхгүй, зохион байгуулалтгүй.
СТИХИ́||Я 1. байгалийн хүчин, гал ус, ган зуд; **разбушевавшаяся ~** гаарсан байгалийн хүчин; 2. эмхгүй хүч, зохион байгуулалтгүй хүч; 3. дассан орчин, сурсан байдал; **быть в своей ~и** сурсан байдалдаа байх.
СТИ́ХНУТЬ намдах, намжих, номхрох, аядах, буурах; **ветер стих** салхи намжив.
СТИХОПЛЁТ толгой холбогч, шүлэг оронцоглогч.
СТИХОПЛЁТСТВО толгой холбох, шүлэг оронцоглох.
СТИХОСЛОЖЕ́НИЕ шүлэг зохиох.
СТИХОТВОРЕ́НИЕ шүлэг, шүлэглэл.
СТИХОТВО́РЕЦ шүлэгч.
СТИХОТВО́РН||ЫЙ шүлгийн, шүлэглэн бичсэн; **~ое произведение** шүлгийн зохиол.
СТИХОТВО́РСТВО шүлэг бичих; **заниматься ~м** шүлэг бичих.
СТИШО́К 1. бяцхан шүлэг, шүлэгхэн; 2. шүлгийн оронцог, шүлэг шүү юм.
СТЛАТЬ 1. дэлгэх, дэвсэх, бүтээх, засах; **~ постель** ор дэвсэр засах; 2. тавих, зүйж хийх; **~ пол** шал тавих.
СТЛА́ТЬСЯ 1. бүрхэх, тунах, суунаглах; **туман стелется** манан суунаглана; 2. хэвтэж ургах.
СТО зуу.
СТОГ цомог, өвсний цогц, нуруу; **~ сена** цомог өвс, өвсний цогц.
СТОГОВА́ТЬ цомоглох, *(өвс)* нуруулдах.
СТОГРАММО́ВЫЙ зуун граммын.
СТО́ИМОСТЬ 1. өртөг; **меновая ~** арилжааны өртөг; **прибавочная ~** нэмүү өртөг; **~ производства** үйлдвэрлэлийн өртөг; **~ основных фондов** үндсэн фондын өртөг; 2. үнэ; **~ купленной вещи** худалдан авсан юмны үнэ.
СТО́ИТЬ 1. үнэтэй байх; **стоит больших денег** их үнэтэй; **сколько стоит?** ямар үнэтэй вэ? 2. хэрэгтэй байх, - ууштай *(- үүштэй), бэнтэй байх, дайтай байх, таарсан байх;* **стоит внимания** анхаарууштай; **пьесу стоит посмотреть** үзүүштэй жүжиг; **один стоит другого** хоёр таарсан хүн, хоёр таарсан юм; 3. -магц *(- мэгц, - могц, - мөгц);* **стоит сказать одно слово, как он противоречит** үг хэлмэгц, зөрдөг хүн; *** ничего не стоит** юу ч биш, юман төдий санахгүй.
СТО́ЙБИЩЕ бууц, хот.
СТО́ЙКА I тулаас, шон.
СТО́ЙКА II лангуу.
СТО́ЙКА III зогсох, зогсолт; **~ на голове** толгойгоор зогсох.
СТО́ЙКИЙ 1. бөх, бат бөх, эвдэрдэггүй; **~ кирпич** бөх тоосго; 2. тэсвэртэй, хатуужилтай, тогтвортой; **~ человек** тогтвортой хүн.
СТО́ЙКО тэсвэртэй, хатуужилтай, тогтвортой; **~ защищаться** өөрийгөө тогтвортой хамгаалах.
СТО́ЙКОСТЬ 1. бөх *(байх),* эвдэрдэггүй *(байх),* тэсвэр, хатуужил, тогтвор.
СТО́ЙЛО дал, хорго.
СТОЙМЯ́ босоогоор, босгон, зогсоогоор; **поставить полено ~** хэрчмийг босгон тавих.
СТОК 1. урсах, урсац; 2. суваг, ховил, хоолой, гоожуур.
СТОКРА́Т,
СТОКРА́ТНО зуу дахин.
СТОКРА́ТН||ЫЙ зуу *дахин,* зуу *дахин их;* **в ~ом размере** зуу дахин их хэмжээгээр, зуу дахин нугалж.
СТОЛ 1. ширээ; **письменный ~** бичгийн ширээ; **накрывать на ~** ширээ засах; **убрать со ~а** ширээ хураах, ширээн дээрхийг хураах; **обеденный ~** хоолны ширээ; **круглый ~** дугуй ширээ; 2. хоол, идээ, идэш ууш; **мясной ~** махан хоол; 3. тасаг; **справочный ~** лавлах тасаг; **~ заказов** захиалгын тасаг, захиалга авах тасаг.
СТОЛБ 1. багана, мод, шон, овоо; **пограничный ~** хилийн овоо; 2. хуйларсан юм; **~ пыли** хуйларсан тоос; **~ воды** хуйларсан ус; *** позвоночный ~** нуруу; **стоять ~ом** ёрдойн зогсох.
СТОЛБЕНЕ́ТЬ мэлрэн зогсох; **~ от ужаса** айж мэлрэн зогсох.
СТОЛБНЯ́К татран өвчин.
СТОЛБНЯ́ЧНЫЙ татраны; **~ микроб** татраны нян.
СТОЛБОВ||О́Й баганын, шонгийн; *** ~ая дорога** 1. дардан зам, их зам, гол зам; 2. *(хөгжлийн)* жанжин зам, гол зам.
СТОЛЕ́ТИЕ 1. зуун жил; 2. зуун жилийн ой.
СТОЛЕ́ТН||ИЙ зуун жилийн, зуун наст; **~яя война** зуун жилийн дайн; **~яя годовщина** зуун жилийн ой.
СТОЛЕ́ТНИК агар, зуун наст.

СТО́ЛИК бяцхан ширээ.
СТОЛИ́ЦА нийслэл.
СТОЛИ́ЧНЫЙ нийслэлийн, нийслэл; **~ город** нийслэл хот.
СТОЛКНОВЕ́НИ||Е 1. мөргөлдөөн, мөргөлдөх; **~ автомобилей** машин мөргөлдөх; 2. мөргөлдөөн, харшилдаан, харгалдаан; **~ противоположных интересов** харш эрх ашгийн мөргөлдөөн; **прийти в ~** харшилдах; 3. мөргөлдөөн, тулалдаан; **кровавое ~** цуст тулалдаан; 4. хэрүүл, маргалдаан; **избегать ~й** маргалдаанаас зайлсхийх.
СТОЛКНУ́ТЬ 1. түлхэх, түлхэн хөдөлгөх, түлхэн унагах; **~ лодку в воду** завь ус руу түлхэх; 2. мөргөлдүүлэх, хавиралдуулах, харшилдуулах.
СТОЛКНУ́||ТЬСЯ 1. мөргөлдөх, хавиралдах, харшилдах; 2. мөргөлдөх, дайралдах, тохиолдох; 3. харшилдах, мөргөлдөх, харгалдах; **интересы ~лись** эрх ашиг харшилдав.
СТОЛКОВА́ТЬСЯ учраа ололцох, үгээ ойлголцох; **с ним трудно ~** түүнтэй учраа ололцох бэрх.
СТОЛО́ВАТЬСЯ хооллох.
СТОЛО́ВАЯ 1. хооллох тасалгаа, хоолны өрөө; 2. хоолны газар, гуанз; **общественная ~** нийтийн гуанз.
СТОЛО́В||ЫЙ хоолны, ширээний; **~ая ложка** хоолны халбага, том халбага; **~ое вино** ширээний дарс.
СТОЛП 1. багана, мод, шон; 2. түшиг болсон хүн, гарамгай зүтгэлтэн; **~ы науки** шинжлэх ухааны түшиг бологсод.
СТОЛПИ́ТЬСЯ овооролдох, бөөгнөрөлдөх, бөөгнөрөх, цугларах.
СТОЛПОТВОРЕ́НИЕ хөл үймээн, үймээн шуугиан.
СТОЛЬ тийн, төдий; **это не ~ важно** энэ тийн чухал бус.
СТО́ЛЬКО 1. төдий, төдий чинээ, өдий, өдий чинээ, төчнөөн, өчнөөн; 2. төдий *(их)*, тийм *(олон)*, өдий *(олон)*, ийм *(их)*; **где ты был ~ времени?** чи ийм удаан хаа байв?; **среди стольких знакомых ни одного друга** ийм олон танилын дотор нэг ч найз алга.
СТОЛЯ́Р нарийн мужаан, модоч, модны дархан.
СТОЛЯ́РНИЧАТЬ нарийн мужаан хийх, мод дархлах, модны дарх хийх.
СТОЛЯ́РН||ЫЙ 1. нарийн мужааны, модчины, модны дархны; **~ая мастерская** нарийн мужааны газар, модчины газар; 2. модны; **~ клей** модны цавуу.
СТОМАТОЛОГИ́ЧЕСКИЙ амны хөндийн.
СТОМАТОЛО́ГИЯ амны хөндийн судлал.
СТОМИЛЛИО́НН||ЫЙ дүнчүүр; **~ое население** дүнчүүр хүн ам.
СТОНА́ТЬ ёолох, гаслах, гэнгэнэх, гангинах.
СТОП зогс, байз, бай.
СТОП||А́ I 1. тавхай, ул; **плоская ~** хавтгай тавхай; 2. өлмий; **направить куда-либо свои ~ы** өлмийгөө чиглүүлэх, морилох; *** идти по чьим-либо ~ам** хүний мөрөөр замнах.
СТОПА́ II *(шүлгийн)* өлмий.
СТОПА́ III 1. бөөн, багц; **~ книг** бөөн ном; *2.* толгой *(цаас)*.
СТОПИ́ТЬ хайлуулах; **~ воск с салом** лав өөхтэй хольж хайлуулах.
СТО́ПКА I бяцхан шил аяга, хундага; **~ водки** хундага архи.
СТО́ПКА II бөөмхөн, багцхан.
СТО́ПОР тогтоогуур, стопор *(механизмын хөдлөх хэсгийг бэхлэх оньс)*.
СТО́ПОРИТЬ зогсоох, тогтоох; **~ машину** машин зогсоох.
СТО́ПОРИТЬСЯ зогсох, тогтох.
СТО́ПОРНЫЙ тогтоогуурын, стопорын, тогтоох, зогсоох.
СТОПРОЦЕ́НТНЫЙ зуун хувийн, зуун хувь.
СТОПТА́ТЬ майжийлгах, майжгий гишгэх, хазгай гишгэх; **~ каблуки** гутлынхаа өсгийг майжийлгах.
СТОПТА́ТЬСЯ майжийх.
СТОРГОВА́ТЬСЯ наймаа таарах, үнэ тохиролцох.
СТО́РИЦ||А воздать ~ей 1. тусыг тусаар хариулах; 2. өшөө хонзон авах.
СТО́РОЖ манаач, манаа; **ночной ~** шөнийн манаач.
СТОРОЖЕВ||О́Й манааны; **~ая будка** манааны шовгор, манааны бүхээг; **~ая собака** манааны нохой; **~ая вышка** манааны аранга.
СТОРОЖИ́ТЬ манах, сахих, харах; **~ дом** гэр сахих; **~ склад** агуулах манах.
СТОРО́ЖКА манааны шовгор, манааны бүхээг.
СТОРОН||А́ 1. тал, этгээд, бие, зүг; **пойти в разные ~ы** зүг зүг явах; **обе ~ы** хоёр тал, хоёр этгээд; **со всех сторон** тал талаас, зүг бүхнээс; **лицевая ~** нүүр тал; **~ оборотная** ар тал; 2. газар, нутаг, орон; **родная ~** төрсөн нутаг; **жить на чужой ~е** хүний газар суух, хүний нутагт амьдрах; 3. тал, этгээд, хажуу, зах; 4. хажуу этгээд, хажуу тал, хажуу, гадна; **остаться в ~е** а)хажууд үлдэх, харагдахгүй хоцрох; б)ард хоцрох, гадна үлдэх; **отойти в ~у** хажуу тийш болох; 5. хөндлөнгийн этгээд, хажуу; **со ~ы виднее** хөндлөнгийн этгээдэд ил байна, хажуугаас харахад ил байна; 6. тал, өнгө, хажуу; 7. тал; **обсудить вопрос со всех сторон** асуудлыг тал талаас нь шүүмжлэн хэлэлцэх; 8. тал, чанар; **показная ~** өнгөн тал, хуурамч чанар; **у него много хороших сторон** олон сайн чанартай хүн; 9. этгээд, тал; **договаривающиеся ~ы** хэлэлцэгч этгээд; **выслушать обе ~ы** хоёр этгээдийг хоёулыг сонсох; 10. тал, зүг; **родственники со ~ы отца** эцгийн талын хамаатан; 11. тал; **~ квадрата** нэг дөрвөлжний нэг тал; **~ой** өөр талаас, өөр этгээдээс, бусдаас; **услышал ~ой** бусдаас сонссон; **моё дело ~** над хамаагүй; **на все четыре ~ы прогнать, отпустить** *(дөрвөнзүг найман зовхист яв гэж)* хөөх, тавих; **на ~е** өөр газар, ондоо газарт; **на ~у** өөр газар, ондоо газар; **на ~у** хажуу тийш; **с одной ~ы ... с другой ~ы**... нэг талаас... нөгөө талаас, нэгтээгүүр... нөгөөтэйгүүр, нэгтээ талаас, нөгөө талаас; **со ~ы кого- чего-либо**... зүгээс; **со ~ы** *(взять)* өөр газраас *(авах)*; **шутки в ~у** инээдэм наадмаа орхи.
СТОРОНИ́ТЬСЯ 1. зайлах, хажуу тийш болох, хойш болох; 2. зайлсхийх, тойрох, дөлөх, холуур явах; **~ старых друзей** хуучин найз нараасаа зайлсхийх.
СТОРО́ННИК талын хүн, *(талыг)* баримтлагч; **~ новой теории** шинэ онолын *(талыг)* баримтлагч.
СТОСКОВА́ТЬСЯ уйтгарлах, гуниглах.
СТОЧИ́ТЬ билүүдэх, билүүдэж гаргах, гуранздах, хуурайдах, үрэх.
СТОЧИ́||ТЬСЯ *(билүүнд)* элэгдчихэх, элчхэх; **нож совсем ~лся** хутга бүр элчихжээ.
СТО́ЧН||ЫЙ 1. урсгал, урсах; **~ая вода** урсгал ус; 2. урсгах, татах, гоожуулах; **~ая канава** урсгах шуудуу.
СТОШНИ́ТЬ бөөлжис хүрэх, бөөлжих.
СТО́Я зогсон, босоогоороо; **выслушать ~** зогсон сонсох; **читать ~** босоогоороо унших.
СТОЯ́НИ||Е зогсох, босоо зогсох, босоогоороо байх; **ноги устали от долгого ~я** удаан зогссоноос хөл чилэв.
СТОЯ́НКА 1. зогсох газар, зогсоол; **~ автобусов** автобусны зогсоол; 2. бууц; **~ каменного века** чулуун зэвсгийн үеийн бууц.
СТОЯ́||ТЬ 1. зогсох, *(босоо)* байх, гозойх; 2. тогтох, байх; 3. байх, орших; **юрта ~ла у реки** гэр голын дэргэд байв; 4. байх, болж байх; **~ во главе чего-либо** юмны тэргүүн болж байх, тэргүүлэн байх; **стояла жара** халуун байв; 5. байх, тулгарах; **перед нами ~т важные задачи** бидний өмнө чухал

зорилт тулгарч байна; 6. байх, байрлах; 7. хамгаалах, өмгөөлөх, өмөөрөх, баримтлах, талд байх; ~ **грудью за что-то** юмыг биеэрээ хамгаалах; ~ **за друга** найзыгаа өмөөрөх; 8. хөдлөхгүй байх, явахгүй байх, ажиллахгүй байх, сул зогсох, зогсох; **поезд долго стоит** галт тэрэг удаан зогсож байна; **часы ~т** цаг явахгүй байна; **стойте!** хүлээгтүн! зогс!; ~ **на своём** өөрийнхөө зүтгэх; **не ~ за чем-либо** хайрлахгүй байх; ~ **над душой** гуйж гувших, шалаад салахгүй байх; **у двора ~** хаяанд ирэх.

СТОЯ́Ч||ИЙ 1. босоо, зогсоо, зогссон, *(юман дээр)* тавиатай; **в ~ем положении** зогсон, зогсоод, зогсоогоороо; **~ие часы** *(юман дээр)* тавиастай цаг; 2. тогтмол; **~ая вода** тогтмол ус.

СТО́ЯЩ||ИЙ анхаарууштай, сонирхуушгай, бүтэлтэй, дөмөгтэй; **~ее предложение** анхаарууштай санал.

СТРАВИ́ТЬ хэрэлдүүлэх, яс хаях; ~ **собак** ноход хэрэлдүүлэх.

СТРА́ВЛИВАТЬ хэрэлдүүлэх, яс хаях.

СТРА́ГИВАТЬСЯ хөдлөх.

СТРАДА́ 1. *(хадлан, тарианы)* ид ажил; 2. хүчир ажил, бэрх тэмцэл.

СТРАДА́ЛЕЦ зовсон хүн, зовсон хүн.

СТРАДА́ЛИЦА зовсон эмэгтэй, ядарсан эмэгтэй.

СТРАДА́ЛЬЧЕСКИЙ зовсон, зовлонтой, зовлонт, нажидтай.

СТРАДА́НИЕ зовлон, нажид.

СТРАДА́ТЕЛЬНЫЙ үйлдэгдэх; ~ **залог** үйлдэгдэх хэв.

СТРАДА́ТЬ 1. зовох, тарчлах, шаналах; ~ **от боли** өвдөж зовох; 2. өвчинтэй байх, баригдах, нэрвэгдэх; 3. нэрвэгдэх, эрсдэх, өртөх, хохирох; ~ **от наводнений** үерт нэрвэгдэх; 4. зовлон үзэх, зовлонд өртөх, хохирох; ~ **по своей вине** өөрийнхөө буруугаас болж зовлонд өртөх, хохь нь болох; 5. муутай байх, унасан байх; 6. санах, - гүй уйдах, санаж гуниглах, санаж зовох; ~ **по родителям** эцэг эхийгээ санах.

СТРА́ДН||ЫЙ ид ажлын; **~ая пора** ид ажлын үе.

СТРАЖ хамгаалагч, манаа.

СТРА́Ж||А манаа, харуул, сахиул; **пограничная** ~ хилийн харуул; *** быть на ~е чьих-либо интересов** хүний эрх ашгийг хамгаалах; **заключить под ~у** баривчлах, хорих.

СТРАНА́ 1. орон, улс; **родная** ~ төрсөн орон; 2. газар орон, газар нутаг, газар; **далёкая** ~ алс гэзар орон; **горная** ~ уулархаг газар.

СТРАНИ́Ц||А 1. тал, нүүр, *(тал)* хуудас; **~у за ~ей** хуудас хуудсаар, хуудас дараалан; 2. **~ы** ном, сэтгүүл, сонин; **на ~ах газеты** сонинд; 3. үе, хэсэг, хуудас.

СТРА́ННИК бадарчин, бидэгч, Хэсүүл хүн, хэрмэл хүн.

СТРА́ННИЧЕСКИЙ бадарчны, хэсүүл *(хүний)*, хэрмэл *(хүний)*.

СТРА́ННО 1. жигтэй, хачин; ~ **вести себя** хачин загнах; 2. жигтэй байх, хачин байх, гайхмаар байх; **как ни ~** хичнээн гайхмаар байвч.

СТРА́ННОСТ||Ь 1. жигтэй *(байх)*, хачин *(байх)*, гайхалтай *(байх)*; 2. хачин зан, жиг; **человек со ~ями** хачин зантай хүн.

СТРА́НН||ЫЙ жигтэй, гайхмаар, хачин, янзын, сонин; **~ые взгляды** хачин үзэл; ~ **человек** жигтэй хүн.

СТРА́НСТВИЕ бидэх, хэсэх, тэнэх, хэрэх.

СТРА́НСТВОВАТЬ бидэх, хэсэх, тэнэх, хэрэх.

СТРА́НСТВУЮЩИЙ бидэгч, хэсүүл, хэрмэл; ~ **музыкант** хэсүүл хөгжимчин, бидэгч хөгжимчин.

СТРА́СТНО тэсгэлгүй, тэчьяадан, шуналтай, тачаалтай, тачаан.

СТРА́СТНОСТЬ тэсгэлгүй *(байх)*, тэчьяадалтай *(байх)*, шуналтай *(байх)*, сэтгэл оргилуулах, тачаалтай *(байх)*, тачаангуй байх.

СТРА́СТН||ЫЙ 1. тэсгэлгүй, тэчьядалтай, шуналтай, зоригжуулсан, сэтгэл оргилуулсан; **~ое желание** тэсгэлгүй хүсэх; 2. шуналтай, шунал болсон, тэсгэлгүй дуртай, тачаалтай; 3. тачаангуй, тачаалтай, тачаасан; ~ **взгляд** тачаангуй харц; 4. гал амьтан.

СТРАСТ||Ь 1. шунал, тэчьяадал, тачаадал; **~и у спорщиков разгорелись** маргачид тачаадан булаалдав; 2. тачаангуй, тачаал,тачаадал; **воспылать ~ью к кому-либо** тачаах, тачаан дурлах.

СТРАТЕ́Г стратегч, жанжин.

СТРАТЕГИ́ЧЕСКИЙ стратегийн, стратегийн ач холбогдолтой.

СТРАТЕ́ГИЯ стратег 1) дайныг удирдах чадвар, дайтах ухаан; 2)нийгмийн ба улс төрийн тэмцлийг удирдах чадвар.

СТРАТОСТА́Т стратостат, давхраа мандалд тогтогч.

СТРАТОСФЕ́РА давхраа мандал *(далайн түвшнээс 9-11 километрээс дээшхи агаар)*.

СТРАТОСФЕ́РНЫЙ давхраа мандлын.

СТРА́УС тэмээн хяруул, тохь.

СТРА́УСОВ||ЫЙ тэмээн хяруулын, тохийн; **~ое перо** тэмээн хяруулын өд.

СТРАХ 1. айдас, аймшиг, аюумшиг, айх, аюух, эмээх, сүрдэх; **задрожать от ~а** айж чичрэх; **чувство ~а** айдас хүрэх, аймшиг төрөх; **под ~ом чего-либо** юмнаас айн, айж сүрдэн; **держать кого-либо в ~е** хүнийг айлган сүрдүүлэх; **~а ради делать что-то** эмээсэндээ хийх; **не за ~, а за совесть** айснаасаа биш, ариун сананаасаа; 2. **~и** аймшигтай юм, аймшиг; **рассказывать о своих ~ах** элдвийн аймшиг ярих; 3. зөнгөө мэдэг гэх, толгой даах; **сделать на свой ~** толгой даагаад хийчхэх.

СТРАХОВА́НИ||Е даатгах, даатгал; **социальное** ~ нийгмийн даатгал; ~ **вреда** гэм хорын даатгал; **государственное** ~ улсын даатгал; ~ **жизни** амь биеэ даатгах; **предмет ~я** даатгалын зүйл; **вид риска ~я** даатгалын эрсдэлийн төрөл.

СТРАХОВА́ТЕЛЬ даатгуулагч.

СТРАХОВА́ТЬ 1. даатгах; ~ **жизнь** амь бие даатгах; 2. хамгаалах, сэргийлэх.

СТРАХОВА́ТЬСЯ 1. өөрийгөө даатгах, юмаа даатгах; 2. даатгагдах.

СТРАХО́ВКА 1. даатгалын гэрчилгээ, даатгалын үнэмлэх; 2. даатгалын шан; 3. хамгаалах, сэргийлэх.

СТРАХОВ||О́Й даатгалын; ~ **взнос** даатгалын татвар; **~ое свидетельство** даатгалын баталгаа; ~ **агент** даатгалын төлөөлөгч.

СТРАХО́ВЩИК даатгагч.

СТРАШИ́ЛИЩЕ аймшигт юм, Аймшигт амьтан.

СТРАШИ́ТЬ айлгах, сүрдүүлэх.

СТРАШИ́ТЬСЯ айх.

СТРА́ШНО 1. сүрхий *(их)*, айхавтар, аймшигтай; **он ~ обрадовался** тэр *(хүн)* сүрхий барлав; 2. аймшигтай байх, аймаар байх, айх.

СТРА́ШН||ЫЙ 1. аймшигт, аймшигтай, аюумшигтай, аймаар, айдас хүрмээр, аюулт, аюултай, сүрээтэй; ~ **сон** аймшигтай зүүд; ~ **взгляд** аймаар харц; **~ая дорога** аюултай зам.

СТРАЩА́ТЬ айлгах, айдас хүргэх, сүрдүүлэх.

СТРЕ́ЖЕНЬ усны гүн, гүнзгий газар.

СТРЕКА́Ч дать ~а, задать ~а ухаан жолоогүй арилж өгөх, ухасхийн дутаах.

СТРЕКОЗА́ тэмээлзгэнэ.

СТРЕ́КОТ цархих авиа, чар чар гэх, цагчих.

СТРЕКОТА́НИЕ цархийх, цагчих.

СТРЕКОТА́ТЬ 1. цархийх, цар цар хийх, цар цар гэх, чархийх, чар чар гэх, цагчих, чахнах, чахрах; **стрекочут кузнечики** дэвхрэг цар цар хийнэ; 2. дуржганах, дур дур гэх, дужигнах.

СТРЕКОТНЯ́ цар цар хийх, чар чар гэх, цагчих.

СТРЕЛ||А́ 1. сум, годил; **пустить ~у** сум харвах; **ранить ~ой** харваж шархдуулах; 2. *(ногооны)* иш, шилбэ; 3. сум; **подъёмная ~** өргөх сум; **промчаться, как ~** харвасан сум шиг өнгөрөх.

СТРЕЛЕ́Ц бууч *(XVI - XVII зууны Москвагийн Оросын байнгын цэргийн албан хаагч).*

СТРЕЛЕ́ЦК||ИЙ бууч, буучдын; **~ие войска** бууч цэрэг.

СТРЕ́ЛКА I зүү; **часовая ~** цагийн зүү, ахар зүү.

СТРЕЛКА II *(төмөр замын)* сум; **автоматическая ~** автомат сум.

СТРЕ́ЛК||А III *разг.* уулзаа, уулзахаар тохиролцох; **забить ~у** уулзахаар тохиролцох байсан.

СТРЕЛКО́ВЫЙ 1. буудлагын; 2. буучдын, бууч цэргийн, явган цэргийн; **~ полк** буучдын хороо, явган цэргийн хороо.

СТРЕЛО́К 1. бууч, буудагч; **искусный ~** мэргэн бууч; 2. бууч, бууч цэрэг, явган цэрэг.

СТРЕ́ЛОЧНИК сумчин; * **искать ~а** золиосны хүн хайх.

СТРЕЛЬБА́ буудлага, буудах, харвах; **~ из орудий** их буугаар буудах.

СТРЕ́ЛЬБИЩЕ буудлагын газар.

СТРЕЛЬНУ́ТЬ буудаад авах, буудчихах.

СТРЕ́ЛЬЧАТЫЙ 1. сумархуу, сум хэлбэртэй, шовх; **~ свод** сум хэлбэрийн хүнхэр; 2. иштэй, шилбэтэй, ишилсэн, шилбэлсэн; **~ лук** ишилсэн сонгино.

СТРЕ́ЛЯН||ЫЙ 1. буудаж алсан; **~ая дичь** буудаж алсан зэрлэг шувуу; 2. дарь үнэртсэн, дайтаж үзсэн; **~ солдат** дарь үнэртсэн цэрэг; 3. буудсан, хуучин, **~ые гильзы** буудсан бортого, хоосон хонгио; **~ воробей, ~ая птица** хал үзсэн хүн.

СТРЕЛЯ́||ТЬ 1. буудах, тавих, үсэргэх, харвах; **~ из ружья** буу буудах; **~ из лука** нум сумаар харвах; **~ в цель** бай буудах; **~ в птиц** шувуу буудах; 2. хатгах, лугших; **~ет в ухе** чихээр хатгаж байна.

СТРЕЛЯ́ТЬСЯ 1. өөрийгөө буудах; 2. буудалцах.

СТРЕМГЛА́В хар гүйхээрээ, хар хурдаараа, тэнхээ мэдэн, нүүр нүдгүй; **~ броситься бежать** хар хурдаараа гүйчхэх.

СТРЕМИ́ТЕЛЬНОСТЬ хурдан *(байх)*, түргэн *(байх)*, эрчимтэй *(байх).*

СТРЕМИ́ТЕЛЬНЫЙ хурдан, түргэн, эрчимтэй; **~ поток** түргэн горхи.

СТРЕМИ́ТЬСЯ 1. тэмүүлэх, эрмэлзэх, зорих, зүтгэх, мэрийх, улайх; **~ к свободе** эрх чөлөөг эрмэлзэх; **~ понять что-либо** юм ойлгох гэж улайх; 2. тэмүүлэх, зорих, зүглэх.

СТРЕМЛЕ́НИЕ эрмэлзэл, эрмэлзлэг, хүсэл, эрмэлзэх, тэмүүлэх, хүсэх; **~ к славе** алдрын хүслэн, алдрыг эрмэлзэх.

СТРЕМНИ́НА 1. даргиа, харгиа, түргэн урсгал; 2. түргэн, ганга, эгц эрэг.

СТРЕМНИ́СТЫЙ түргэн, эгц, огцом; **~ берег** эгц эрэг.

СТРЕ́М||Я дөрөө; **вдеть ногу в ~** дөрөө дөрөөлөх; **стоя в ~енах** дөрөө жийн давхих.

СТРЕМЯ́НКА хөнгөн шат, олсон шат, өлгөдөг шат.

СТРЕНО́ЖИТЬ чөдөрлөх; **~ коня** морь чөдөрлөх.

СТРЕПТОЦИ́Д стрептоцид *(уух эм).*

СТРЁМ айдас, түгшүүр, санаа зовох, сэрэмж, бэлэн байдал.

СТРИГУНО́К даага.

СТРИГУ́ЩИЙ хяргах, хяргадаг; **~ лишай** хяргадаг үлд.

СТРИЖ тэмээн хараацай, ураацай.

СТРИ́ЖЕН||ЫЙ хяргасан, хайчилсан, үсээ хяргуулсан, үсээ авахуулсан, мухар толгойтой, тоймог; **~ая овца** хайчилсан хонь.

СТРИ́ЖКА 1. үс авах, засах; 2. хайчлах, хяргах; **~ овец** хонь хяргах.

СТРИХНИ́Н хүнж, стрихнин *(хортой эм).*

СТРИЧЬ *(үс)* авах, засах, хайчлах, хяргах; **~ волосы** үс хяргах; **~ овец** хонь хайчлах; **~ ногти** хумс авах; **~ всех под одну гребёнку** хүн болгоныг адилд үзэх, хүн болгон адилгүй.

СТРИ́ЧЬСЯ 1. үсээ авахуулах, засуулах; **~ у парикмахера** үсчинд үсээ засуулах; 2. хайчлагдах, хяргагдах, хайчлах, хяргах.

СТРОГА́ЛЬНЫЙ харуулдах, зорох; **~ станок** харуулдах суурь машин.

СТРОГА́ЛЬЩИК харуулдагч, зорогч.

СТРОГА́ТЬ харуулдах, зорох; **~ доску** банз харуулдах.

СТРО́Г||ИЙ 1. чанга, хатуу, хэцүү, шаардлагатай; 2. нарийн; **~ учёт** нарийн бүртгэл; 3. хатуу, чанга, ширүүн; **~ закон** чанга хууль; **~ выговор** хатуудонгодох; 4. хатуу, чанга, ариун, сайн; **человек ~их правил** ёс ариун хүн; 5. түвшин, төв; **~ие черты лица** түвшин царай.

СТРО́ГО хатуу, чанга; **~ воспитывать** хатуу хүмүүжүүлэх; 2. хатуу, чанга, ширүүн; **~ наказать** чанга шийтгэх; 3. нарийн; **~ рассчитать** нарийн тооцоолох; 4. ёсорхуу; **~ держаться** ёсорхуу байх; 5. ёс баримтлан, төв, түвшин; **~ одеваться** ёс баримтлан хувцаслах.

СТРО́ГОСТ||Ь 1. чанга зан, хатуу *(байх)*, чанга байдал; **~ воспитания** хатуу хүмүүжил; 2. хатуу арга хэмжээ, хатуу журам; **ввести ~и** хатуу журам тогтоох.

СТРОЕВ||О́Й I жагсаалын; **~ая подготовка** жагсаалын бэлтгэл.

СТРОЕВО́Й II барилгын; **~ лес** барилгын мод.

СТРОЕ́НИЕ I барилга.

СТРОЕ́НИЕ II бүтэц, байгууламж; **~ атома** атомын бүтэц; **~ клетки** эсийн бүтэц; **~ земной коры** дэлхийн газрын бүтэц; **~ слова** үгийн бүтэц.

СТРОИ́ТЕЛЬ 1. барилгачин; 2. зохион байгуулагч, байгуулагч, зүтгэлтэн.

СТРОИ́ТЕЛЬН||ЫЙ барилгын; **~ые материалы** барилгын хэрэглэгдэхүүн; **~ые работы** барилгын ажил; **~ая площадка** барилгын талбай.

СТРОИ́ТЕЛЬСТВ||О барих, байгуулах, бүтээх, зохиох, барилга байгуулалт, бүтээлт, зохиолт; **~ высотных зданий** өндөр барилга барих; 2. байгуулах, бүтээх, байгуулалт, бүтээлт; **культурное ~** соёл байгуулал, соёлын байгуулалт; 3. барилгын байгууллага, барилгын газар; 4. барилга; **работать на ~е** барилга дээр ажиллах.

СТРО́ИТЬ I 1. барих, босгох, байгуулах, бүтээх, зохиох, тавих; **~ дом** байшин барих; **~ плотину** далан босгох; **~ железную дорогу** төмөр зам тавих; *2.* байгуулах, бүтээх, зохиох; **~ новую жизнь** шинэ амьдрал зохиох; 3. найруулах, өгүүлэх, илэрхийлэх; **правильно ~ предложение** өгүүлбэр зөв найруулах; 4. зурах; * **~ козни** далдуур хөнөөх; **~ рожу** нүүр амаа муруйлгах; **~ гримасы** ярваганах, ярвалзах; **~ дурака** мангуу юм шиг загнах; **~ глазки** нүдээ ирмэх.

СТРО́ИТЬ II жагсаах; **~ полк** хороо жагсаах.

СТРО́ИТЬСЯ 1. өөртөө барилга барих; 2. баригдах, байгуулагдах, босогдох, барих, байгуулах, босгох; 3. жагсах.

СТРОЙ I 1. байгуулал, журам, төр; **республиканский ~** бүгд найрамдах байгуулал, бүгд найрамдах төр.

СТРОЙ II байгуулал; **грамматический ~** хэл зүйн байгуулал.

СТРО||Й III жагсаал; **боевой ~** байлдааны жагсаал; **машина вышла из ~я** машин жагсаалаас гарав, машин эвдрэв.

СТРО́ЙК||А 1. барих, барилт, барилга; **приступить к ~е дома** байшин барьж эхлэх; 2. барилга; **работать на ~е** барилга дээр ажиллах.

СТРО́ЙНО 1. жигд, тэгш, ярс ярс *(хийн);* 2. хоолой нийлүүлэн, эгшиг нийлүүлэн; **~ петь** хоолой нийлүүлэн дуулах.

СТРО́ЙНОСТЬ 1. гуалиг биетэй *(байх)*, бие тэгш *(байх)*; 2. авцалдаа, эвтэй *(байх)*; **~ доклада** илтгэлийн авцалдаа.

СТРО́ЙН||ЫЙ 1. гуалиг биетэй, голшиг биетэй, бие тэгш, цэвэр; **~ая девушка** гуалиг биетэй хүүхэн; 2. жигд, жирийсэн, жирийтэл жагссан, зурайсан, жиргэр, ярс ярс хийсэн; **~ые ряды** жирийтэл жагссан эгнээ; 3. авцалдаатай, эвтэй; 4. хоолой нийлсэн, эгшиг нийлсэн, жигд.

СТРОКА́ мөр; **красная ~** шинэ мөр, догол мөр, тэтгэсэн мөр; *** читать между строк** далд утгыг тааж унших.

СТРО́НУТЬ хөдөлгөх; **~ с места** байрнаас нь хөдөлгөх.

СТРО́НУТЬСЯ хөдлөх; **~ с места** байрнаасаа хөдлөх.

СТРОП аргамж.

СТРОПИ́ЛО шувуун нуруу.

СТРОПИ́ЛЬН||ЫЙ шувуун нурууны; **~ые брёвна** шувуун нурууны гуалин.

СТРОПТИ́ВОСТЬ зөрүүд, зөрүүд зан, ярдаг зан, хэдэр зан, ардаг зан.

СТРОПТИ́В||ЫЙ зөрүүд, ярдаг, хэвцгий, хэдэр, адар, ардаг; **~ конь** ардаг морь; **укрощение ~ой** адайр бүсгүйг номхотгох.

СТРОФА́ бадаг.

СТРОЧЁН||ЫЙ шагласан, шаглан оёсон; **~ые голенища** шаглан оёсон түрий.

СТРОЧИ́ТЬ 1. шаглах, шаглан оёх; 2. татлан бичих, татлаад хаях, эрээчих; 3. тачигнатал буудах.

СТРО́ЧКА I 1. шаглан оёх; 2. шаглаас; **мелкая ~** ойр шаглаас.

СТРО́ЧКА II мөр.

СТРОЧН||О́Й бага; **~ая буква** бага үсэг.

СТРУГ харуул.

СТРУГА́ТЬ харуулдах, зорох.

СТРУ́ЖК||А зоргодос, зордос, харуулдас, зомгол, үрдэс; **металлические ~и** төмрийн үрдэс.

СТРУИ́ТЬ 1. мяралзуулан урсгах, мяралзуулах, жирэлзүүлэх, гоожуулах, гожгодуулах; 2. гаргах, анхилуулах, сацруулах.

СТРУИ́ТСЯ 1. мяралзан урсах, жирэлзэн шоржгонох, гожгонох, гожгодох; **кровь ~ из раны** шархнаас цус олгойдно; 2. савсасхийх, гарах, анхилах, сацрах; **~ аромат цветов** цэцгийн үнэр анхилна.

СТРУ́ЙКА бяцхан урсгал.

СТРУКТУ́РА байгууламж, бүтэц; **государственная ~** төрийн байгууламж; **~ гранита** боржны бүтэц; **~ капитальных вложений** хөрөнгө оруулалтын бүтэц.

СТРУКТУ́РНЫЙ байгууламжийн, бүтцийн.

СТРУНА́ чавхдас, утас.

СТРУ́НК||А 1. нарийхан чавхдас, нарийхан утас; 2. зүйл, тал, газар; **слабая ~** эмзэг тал, эмзэг газар; **в ~у стать** номхон зогсох; **по ~е ходить** чичрэх, цөгцгөнөх.

СТРУ́ННЫЙ чавхдаст, утастай, чавхдаст хөгжмийн; **~ инструмент** чавхдаст хөгжмийн зэвсэг.

СТРУП *(шархны)* тав, товх.

СТРУ́ПНЫЙ тав болсон, товх болсон.

СТРУ́СИТЬ айх, эмээх, хулчийх, зүрх алдах; **~ не на шутку** үнэнээсээ айх, үнэхээр айх.

СТРУЧКО́ВЫЙ уутат, уутан хальст; **~ перец** уутат чинжүү.

СТРУЧО́К уут, уутан хальс.

СТРУ||Я́ 1. урсгал, урсах, гожгонох, гожгодох; **бить тонкой ~ёй** гожгодох; **~ воздуха** агаарын урсгал; 2. урам, зориг.

СТРЯ́ПАТЬ 1. хоол хийх, тогоо барих, хийх; **~ ужин** оройн хоол хийх; 2. аргацаах, оронцоглох, хийгчээн болох.

СТРЯПНЯ́ 1. хоол хийх; 2. хийсэн хоол; 3. аргацаасан юм, оронцоглосон зүйл, бичигчээн болсон зүйл.

СТРЯПУ́ХА тогооч эхнэр.

СТРЯ́ПЧИЙ 1. нярав; 2. шүүхийн хянагч түшмэл; 3. өмгөөлөгч.

СТРЯСА́ТЬ,

СТРЯСТИ́ сэгсрэх, сэгсэрч унагах; **~ груши с деревьев** мод сэгсэрч лийр унагах.

СТРЯС||ТИ́СЬ дайрах, тохиолдох, учрах; **беда ~лась** гай дайрав.

СТРЯ́ХИВАТЬ,

СТРЯХНУ́ТЬ сэгсрэх, гүвэх.

СТУДЕНИ́СТ||ЫЙ цэлцгэр, цэлцгийрхүү, цэлцгэнэсэн, нялбагар, нялгар, нялбайсан; **~ая масса** цэлцгэр юм.

СТУДЕ́НТ оюутан.

СТУДЕ́НТКА оюутан эмэгтэй.

СТУДЕ́НЧЕСК||ИЙ оюутны; **~ое общежитие** оюутны байр.

СТУДЕ́НЧЕСТВ||О 1. оюутан нас, оюутан; 2. оюутан байх; **годы ~а** оюутан байх үе.

СТУДЁН||ЫЙ жихүүн, цэв хүйтэн, хүв хүйтэн; **~ая вода** жихүүн ус, цэв хүйтэн ус.

СТУ́ДЕНЬ цэлцгий, цэлцэгнүүр.

СТУДИ́ТЬ хөргөх; **~ молоко** сүү хөргөх.

СТУ́ДИЯ 1. *студи*, *(зураачийн)* танхим; 2. *(урлагийн)* сургууль, танхим; **балетная ~** бүжгийн сургууль.

СТУ́ЖА жихүүн, жавар; **зимняя ~** өвлийн жихүүн.

СТУК тогших, тонших, тажганах, таржганах, түржгэнэх; **~ в дверь** хаалга тогших.

СТУ́КАТЬ 1. тогших, тонших, цохих, мөргүүлэх, тулгах; 2. цохих, дэлдэх, шаах; 3. *(нас)* хүрэх.

СТУ́КАТЬСЯ мөргөх, мөргөлдөх.

СТУ́КНУ||ТЬ 1. тогших, тонших, цохих, мөргүүлэх, тулгах; **~ чашу с чашей** хундага тулгах; 2. цохих, дэлдэх, шаах; **~ кулаком по столу** ширээ шаах; **~ кого-либо по спине** нуруу руу нь дэлдэх; 3. хүрэх; **~ло ему пятьдесят лет** тэр *(хүн)* тавин нас хүрэв.

СТУ́КНУТЬСЯ мөргөх, мөргөлдөх; **~ лбами** духаараа мөргөлдөх.

СТУКОТНЯ́ тажганаан, таржганаан, нүржгэнээн.

СТУЛ I сандал; **~ вращающийся** эргэдэг сандал; **~ на роликах** өнхрүүлэгтэй сандал

СТУЛ II өтгөн, өтгөн мөр.

СТУЛЬЧА́К *(жорлонгийн)* суултуур.

СТУ́П||А толочь воду в ~е элсээр дээс томох.

СТУПА́||ТЬ 1. гишгэх, явах; **~й!** яв, арил! тонил! харь!; **~йте домой** гэртээ харигтун.

СТУПЕ́НЧАТЫЙ гишгүүртэй, давцантай, шаттай, шаталсан.

СТУПЕ́Н||Ь 1. гишгүүр; 2. шат; **на низшей ~и развития** хөгжлийн доод шатанд.

СТУПЕ́НЬКА бяцхан гишгүүр.

СТУПИ́ТЬ гишгэх, алхах; **не может ~ на левую ногу** буруу хөл дээр гишгэж чадахгүй; **шагу ~ не может без помощи** хүний тусламжгүй нэг ч алхаж чадахгүй.

СТУ́ПКА уур.

СТУПНЯ́ тавхай, ул.

СТУЧА́ТЬ 1. тогших, тонших, цохих, тажгануулах, таржгануулах, түржгэнүүлэх, тажганах, таржганах, түржгэнэх; **~ в дверь** хаалга тогших; 2. цохилох, гүрэлзэх; **сердце стучит** зүрх цохилно.

СТУЧА́ТЬСЯ тогших, тонших, тажганах, таржганах, түржгэнэх; **~ в окно** цонх тогших.

СТУШЕВА́ТЬСЯ 1. сэм явчих, сэмээрхэн алга болох; 2. сүрдэх, сэрвээдэх.

СТУШЁВЫВАТЬСЯ сэмхэн явчих, сэм алга болох.

СТЫД ичгүүр, ичих, ичир, ичингүүрэл; **ложный ~** эндүү ичгүүр; **не иметь ни ~а, ни совести** ичгүүр сонжуургүй; **~ и срам!** ямар ичгүүртэй юм! **~ и позор!** ямар гутамшигтай юм!

ямар шившгийн юм!; **потерять всякий** ~ ичгүүрээ гээх, ичгүүрээ алдах.

СТЫДИ́ТЬ ичээх, нүүр улайлгах.

СТЫДИ́ТЬСЯ ичих, нүүр улайх.

СТЫДЛИ́ВО ичин, ичиж, ичингүүрэн; ~ **потупить взор** ичиж уруугаа харах.

СТЫДЛИ́ВОСТЬ ичимхий (*байх*), ичимтгий зан.

СТЫДЛИ́ВЫЙ ичимхий, ичимтгий; ~ **человек** ичимхий хүн.

СТЫ́ДНО ичгүүртэй, ичгэвтэр, ичмээр, ичингүүрэлтэй; **как** ~! юутай ичгүүртэй! ямар ичгүүртэй юм!

СТЫ́ДНЫЙ ичгүүртэй, ичгэвтэр, ичмээр, ичилтэй, ичиртэй, ичингүүрэлтэй; ~ **поступок** ичгүүртэй хэрэг.

СТЫК уулзар, зааг, уулзвар, уулзуур, бэлчир; **на ~е двух дорог** хоёр замын уулзвар дээр.

СТЫ́Н||УТЬ хөрөх, царцах; **чай ~ет** цай хөрч байна; **кровь ~ет в жилах** яс хавтайх.

СТЫ́ЧКА 1. хатгалдаан; 2. хэрүүл, мөргөлдөөн.

СТЯГ туг.

СТЯ́ГИВАТЬ I 1. татах, татан бүслэх; 2. цуглуулах, хуралдуулах, татаж авчрах.

СТЯ́ГИВАТЬ II 1. хуу татах; 2. хулуух.

СТЯ́ГИВАТЬСЯ 1. агших, чангарах; 2. чанга бүслэх, татаж бүслэх; 3. цугларах, хуралдах.

СТЯЖА́ТЕЛЬ завшигч, шунахай этгээд.

СТЯЖА́ТЬ I олох, хүртэх; ~ **славу** алдрыг олох.

СТЯЖА́ТЬ II завших, шунахайран хураах.

СТЯНУ́ТЬ I 1. татах, татаж бүслэх; 2. цуглуулах, хуралдуулах, татаж авчрах; 3. хулуух.

СТЯНУ́ТЬ II 1. хуу татах; ~ **скатерть со стола** ширээний бүтээлэг хуу татах; 2. хулуух.

СТЯНУ́ТЬСЯ 1. агших, чангарах; 2. чанга бүслэх, татаж бүслэх; 3. цугларах, хуралдах.

СУБАРЕ́НДА дамжуулан түрээслэх.

СУББО́ТА бямба, санчир, зургаа дахь өдөр, хагас сайн өдөр.

СУББО́ТНИЙ бямба, санчир, зургаа дахь, хагас сайн; ~ **день** бямба гариг, хагас сайн өдөр.

СУББО́ТНИК субботник.

СУБПОДРЯ́ДЧИК туслан гүйцэтгэгч.

СУБОРДИНА́ЦИЯ захирагдах ёс.

СУБСИДИ́РОВАТЬ тэтгэмж олгох.

СУБСИДИ́РОВАТЬСЯ тэтгэмж олгогдох.

СУБСИ́ДИЯ тэтгэмж, мөнгөн тусламж.

СУБСТАНТИ́ВНЫЙ нэршсэн.

СУБСТА́НЦИЯ субстанци.

СУБСТРА́Т субстрат, охь.

СУБТРО́ПИКИ дулаан орон.

СУБТРОПИ́ЧЕСКИЙ дулаан орны.

СУБЪЕ́КТ 1. субъект; 2. өгүүлэгдэхүүн (*эргэцүүлэн бодож буй юм*); 3. этгээд; амьтан; **странный** ~ хачин этгээд; 4. (*хэл зүйд*) өгүүлэгдэхүүн.

СУБЪЕКТИВИ́ЗМ 1. субъективизм; 2. өөрийн бодол, хувийн санал; **проявить излишний** ~ хэтэрхий өөрийн бодолтой байх.

СУБЪЕКТИВИ́СТСКИЙ субъективист.

СУБЪЕКТИ́ВН||О 1. ганц бодлогоор, зөвхөн хувийн санаснаар; **оценить** ~ зөвхөн өөрийн бодлогоор үнэлэх; 2. субъектив байх, хувийн саналын чанартай байх; **это понятие ~ое** энэ ухагдахуун хувийн саналын чанартай байна.

СУБЪЕКТИ́ВНОСТЬ субъектив чанар, хувийн саналын чанартай (*байх*); ~ **взглядов** үзлийн субъектив чанар, субъектив үзэл.

СУБЪЕКТИ́ВН||ЫЙ 1. тухайн хүний, хувийн; 2. субъектив, ганц өөрийн (*санасан*), зөвхөн хувийн (*бодсон*); **~ая оценка** ганц өөрийн үнэлэлт.

СУБЪЕ́КТН||ЫЙ субъектийн; **~ые отношения** субъектийн харьцаа.

СУВЕНИ́Р дурсгалын бэлэг.

СУВЕРЕ́Н засгийн дээд эрхийг баригч.

СУВЕРЕНИТЕ́Т тусгаар тогтнил; **государственный** ~ төрийн тусгаар тогтнол; **национальный** ~ үндэсний тусгаар тогтнол.

СУВЕРЕ́НН||ЫЙ тусгаар тогтносон; **~ые государства** тусгаар тогтносон улсууд.

СУВО́РОВСК||ИЙ Суворовын; **~ое военное училище** Суворовын нэрэмжит цэргийн сургууль.

СУГРО́Б хунгар.

СУГУ́БО нэн, үлэмж.

СУГУ́Б||ЫЙ нэн их, үлэмж; **проявить ~ое внимание** үлэмж анхаарал тавих.

СУД 1. шүүх, шүүх таслах газар; **Верховный** ~ Дээд шүүх; **отдать под** ~ шүүхэд шилжүүлэх; **вызвать в** ~ шүүхэд дуудах; 2. хэрэг шүүх, хэрэг таслах; **день ~а** хэрэг шүүх өдөр; 3. шүүлгэх, шийдвэрлүүлэх; **вынести на** ~ **общественности** олон нийтээр шүүлгэх; **на нет и ~а нет** үгүй юм үхрээс хашин.

СУДА́К саамх.

СУДА́РЫНЯ хатагтай, хатантан, авхай.

СУ́ДАРЬ 1. ноён, ноёнтон; 2. вайлан.

СУДА́ЧИТЬ хов хэлэлцэх, хов жив ярих.

СУДЕ́БН||ЫЙ шүүхийн; **~ое заседание** шүүхийн хурал; **~ая медицина** шүүхийн анагаах ухаан; ~ **исполнитель** шүүхийн гүйцэтгэгч.

СУДЕ́ЙСК||ИЙ шүүгчдийн, шүүгчийн; **~ая коллегия** шүүгчийн коллеги.

СУДИ́МОСТ||Ь яллагдаж байх, яллагдаж байсан; **не иметь с~и** яллагдаж байгаагүй.

СУДИ́||ТЬ 1. шүүх, хэрэг таслах; 2. үнэлэх, дүгнэх, саналаа хэлэх, санах, шийдэх, шүүх, үзэх; ~ **по внешнему виду** гадаад байдлаар нь үнэлэх; **судя по этому** үүгээр үзэхэд; 3. буруушаах, зэмлэх; **не ~те его строго** түүнийг хатуу зэмлэх хэрэггүй; 4. тавилантай байх, хувьтай байх; 5. шүүх; ~ **футбольный матч** хөл бөмбөгийн тэмцээн шүүх; ~ **да рядить** шүүж таслах.

СУДИ́ТЬСЯ заалдах, заргалдах.

СУ́ДНО I онгоц; **торговое** ~ худалдааны хөлөг онгоц; **морское** ~ тэнгисийн хөлөг онгоц; **парусное** ~ далбаат онгоц.

СУ́ДНО II хөтөвч, өтгөн шингэний сав.

СУДОВОЖДЕ́НИЕ хөлөг онгоц жолоодох.

СУДОВО́Й онгоцны.

СУДО́К 1. сэнжтэй савхан; 2. **судки** давхар савхан.

СУДОМО́ЙКА аягачин, аяга угаагч эмэгтэй.

СУДОПРОИЗВО́ДСТВО хэрэг шүүх, хэрэг таслах.

СУДОРЕМО́НТНЫЙ онгоц засварын; ~ **завод** онгоц засварын үйлдвэр, онгоц засварлах үйлдвэр.

СУ́ДОРОГА татвалзах, таталдах, татганах, шөрмөс татах.

СУ́ДОРОЖНО татгас хийж, татганас гэзд, татганан, мэгшин, гэнэн, эгшин; ~ **схватиться за что-либо** татгас гэзд юм шүүрэх.

СУ́ДОРОЖН||ЫЙ татвалзсан, татганасан, таталдсан, мэгшсэн, эгшсэн; **~ые рыдания** мэгшин уйлах, гэгэн уйлах.

СУДОСТРОЕ́НИЕ онгоц үйлдвэрлэх.

СУДОСТРОИ́ТЕЛЬ онгоц үйлдвэрлэгч.

СУДОСТРОИ́ТЕЛЬНЫЙ (*хөлөг*) онгоц үйлдвэрлэх; (*хөлөг*) онгоцны; ~ **завод** хөлөг онгоцны үйлдвэр.

СУДОХО́ДНОСТЬ (*хөлөг*) онгоц явах боломж.
СУДОХО́ДН||ЫЙ онгоц явах; **~ая река** онгоц явах мөрөн.
СУДОХО́ДСТВО (*хөлөг*) онгоцоор явах.
СУДЬБ||А́ 1. тавилан, заяа; 2. хувь заяа, хувь, учрал, үйл; **думать о ~ах государства** улсынхаа хувь заяаг бодох; **какими ~ами?** яаж ингэж гэнэт ирэв? дайралдав?; **на произвол ~ы** зөнгөө мэдэг гэж.
СУДЬЯ́ шүүгч; **народный ~** ардын шүүгч.
СУЕВЕ́РИЕ мухар сүсэг, мухар бишрэл, сэжиг.
СУЕВЕ́РНОСТЬ мухар сүсэгтэй (*байх*), мухар бишрэлтэй (*байх*).
СУЕВЕ́РНЫЙ мухар сүсэгтэй, сэжигч, мухар бишрэлтэй; **~ человек** мухар сүсэгтэй хүн, сэжигч хүн.
СУЕТА́ 1. хөл үймээн, үймээн бужигнаан, үймээн сандраан; 2. хоосон, хоосон чанар; *** мирская ~** атраг нисваанис сэтгэл.
СУЕТИ́ТЬСЯ үймэх, бужигнах, сандрах; **~ с утра до ночи** өглөөнөөс үдэш болтол бужигнах.
СУЕТЛИ́В||ЫЙ сандруу, тэвдүү, мэгдүү, яршигтай; **~ человек** сандруу хүн; **~ая обязанность** яршигтай үүрэг.
СУ́ЕТН||ЫЙ хоосон, хоосон чанартай, ертөнцийн, орчлонгийн; **~ые надежды** хоосон чанартай горьдлого; **~ая жизнь** ертөнцийн амьдрал.
СУЖДЕ́НИЕ 1. эргэцүүлсэн бодол, эргэцүүлэн бодох; **высказать своё ~** эргэцүүлэн бодсоноо хэлэх; 2. өгүүлэмж (*логикийн өгүүлэгдэхүүн өгүүлэхүүн хоёр нийлж бүтсэн, сэтгэхүйн хэлбэр*).
СУ́ЖЕНАЯ заяаны хань, заяаны эхнэр, төгс хувьт.
СУЖЕ́НИЕ нарийтах, нарийсах, уйтан болох; **~ зрачка** хүүхэн хараа нарийсах; **~ пищевода** улаан хоолой нарийсах.
СУ́ЖЕНЫЙ заяаны хань, заяаны нөхөр, учирсан хань, төгс хувьт.
СУ́ЖИВАТЬ нарийтгах, нарийсгах, уйтан болгох, багасгах, явцууруулах.
СУ́ЖИВАТЬСЯ нарийтгах, нарийсах, уйтан болох, багасах, явцуурах.
СУ́ЗИТЬ нарийтах, нарийсах, уйтан болох, багасах, явцууруулах; **~ ворот у рубашки** цамцны зах уйтан болгох.
СУ́ЗИТЬСЯ нарийтах, нарийсах, уйтан болох, багасах, явцуурах.
СУК 1. *гишүү*; 2. (*модны*) *яр*.
СУ́КА гичий, өлөгчин.
СУКНО́ цэмбэ, одончүү; **~ облегченное** хөнгөвчилсөн цэмбэ; **~ полугрубое** тал одончүү; **~ приборное** одончүү; **положить дело под ~** хэргийг дарагдуулах.
СУКНОВА́ЛЬН||ЫЙ цэмбэ үйлдэх, цэмбэний; **~ая машина** цэмбэний машин.
СУКОВА́Т||ЫЙ *гишүүрхэг, гишүү олонтой, яртай*; **~ая доска** яртай банз.
СУКО́НН||ЫЙ цэмбэн, цэмбэний; **~ая фабрика** цэмбэний үйлдвэр; *** ~ язык** найруулга муутай үг.
СУКО́НЩИК цэмбэчин.
СУ́КРОВИЦА цустай шүүс, цустай идээр.
СУЛИ́ТЬ амлах; *** ~ золотые горы** өдий төдий юм амлах.
СУЛТА́Н I султан.
СУЛТА́Н II соновтор.
СУМ||А́ уут, хүүдий; **нищий с ~ой** хүүдий барьсан гуйлгачин; **ходить с ~ой** гуйлагчлан явах; **от тюрьмы и от ~ы не зарекайся** давахгүй гэсэн даваагаар гурав давна.
СУМАСБРО́Д ойворгон хүн, ухаангүй хүн.
СУМАСБРО́ДИТЬ ойворгон загнах, ухаангүй явдал гаргах.
СУМАСБРО́ДНИЧАТЬ ойворгон загнах, ухаангүй явдал гаргах.
СУМАСБРО́ДНЫЙ ойворгон, ухаангүй.
СУМАСБРО́ДСТВО ойворгон зан, ухаангүй явдал.
СУМАСБРО́ДСТВОВАТЬ ойворгон загнах, ухаангүй явдал гаргах.
СУМАСШЕ́ДШИЙ 1. галзуу, солиотой, голын хийтэй; **~ человек** галзуу хүн; 2. галзуу хүн, солиотой амьтан, өвчтэй хүн; 3. учиргүй хүн; **~ успех** учиргүй их амжилт.
СУМАСШЕ́СТВИЕ галзуурах, солиорох, галзуурал, солиорол
СУМАТО́Х||А хөл хөөрцөг, үймээн, үймээн шуугиан, бужигнаан; **забыть что-либо в ~е** бужигнаанд юмаа мартах.
СУМАТО́ШЛИВЫЙ хөл болдог, хөөрцөг, сандруу.
СУМБУ́Р замбараагүй *(юм)*, эх захгүй *(зүйл)*, бөөн будлиан; **~ в мыслях** эх захгүй бодол.
СУМБУ́РНОСТЬ замбараагүй *(байх)*, эх захгүй *(байх)*, бөөн будлиан.
СУМБУ́РН||ЫЙ замбараагүй, эх захгүй, бөөн будлиантай; **~ое впечатление** замбараагүй сэтгэгдэл.
СУ́МЕРЕЧН||ЫЙ бор харааны, харуй бүрийн, бүрийн баруйн, бүрэнхийн; **~ое время** харуй бүрийн үе.
СУ́МЕРК||И хараа, харуй бүрий, бүрий баруй, бүрэнхий, гэгээ тасрах; **в ~ах** бор харааанаар, гэгээ тасрахад бүрэнхийд ярилцан суух.
СУМЕ́ТЬ чадах.
СУ́МКА 1. цүнх; **~ для книг и тетрадей** номын цүнх; 2. уут; **сердечная ~** үнхэлцэг; **волосяная ~** үсний хэтэвч.
СУ́ММ||А 1. нийлбэр, дүн; **~ двух слагаемых** хоёр нэмэгдэхүүний нийлбэр; **общая ~** бүгд дүн; 2. бүгд тоо, нийт хэмжээ, дүн; 3. мөнгө; **затрачены крупные ~ы** их мөнгө заржээ; **в ~е** дүндээ, бүхэлдээ.
СУММА́РН||ЫЙ 1. дүн, нийлбэр, дүгнэсэн, нийлсэн; **~ое количество** дүн тоо; 2. ерөнхий, дүгнэсэн; **~ обзор событий** үйл явдлын ерөнхий тойм.
СУММИ́РОВАТЬ 1. дүгнэх, дүн гаргах, нийлбэрийг гаргах; **~ все данные** бүх баримтын нийлбэрийг гаргах; 2. дүгнэх; **~ опыт** туршлагыг дүгнэх.
СУ́МРАК бүдэг бадаг, бүрэнхий.
СУ́МРАЧНОСТЬ бүдэг бадаг *(байх)*, баргар *(байх)*.
СУ́МРАЧНЫЙ 1. бүрэнхий, бүдэг бадаг, бүрхэг; **~ день** бүрхэг өдөр; 2. баргар, бараасан, уйтгартай.
СУ́МЧАТ||ЫЙ уутат; **кенгуру —~ое животное** имж бол уутат амьтан мөн.
СУМЯ́ТИЦ||А хөл үймээн, хөл хөдөлгөөн, үймээн сандраан; **поднять ~у** хөл хөдөлгөөн болгох.
СУНДУ́К авдар; **кованый ~** төмөр бүслүүртэй авдар.
СУНДУ́ЧН||ЫЙ авдрын; **~ая крышка** авдрын таг.
СУ́НУТЬ 1. гудрах, чихэх, хийх; **~ руку в карман** халаасандаа гараа хийх; 2. өгөх, шургуулах.
СУ́НУТЬСЯ 1. тэмүүлэх, улалзах, зүтгэх; 2. оролдох, оролцох.
СУП шөл; **~ гороховый** вандуйтай шөл; **~ молочный** сүүн шөл; **~ с мясом** хар шөл.
СУПЕРОБЛО́ЖКА (*номын*) хамгаалалтын гадар.
СУПЕСЧА́Н||ЫЙ элсэнцэр; **~ая почва** элсэнцэр хөрс.
СУПОВ||О́Й шөлний; **~ая ложка** шөлний халбага.
СУПОРО́САЯ *(супоросная)* торойлох, боос гахай.
СУПРУ́Г 1. нөхөр, хань; 2. **супруги** нөхөр эхнэр хоёр, эр эм хоёр.
СУПРУ́ГА гэргий, эхнэр, хань.
СУПРУ́ЖЕСКИЙ гэрлэгсдийн, эр эмийн, нөхөр эхнэр хоёрын.
СУПРУ́ЖЕСТВО гэрлэх, эр эм болох, гэрлэлт.
СУРГУ́Ч лац.
СУРГУ́ЧН||ЫЙ *лацын, лац, лацаар хийсэн*; **~ая печать** лацаар

СУРЕ́ПКА *бот.* шармаг, сармаг.
СУРЕ́ПН||ЫЙ шармагийн; **~ое масло** шармагийн тос.
СУРДИ́НК||А делать под ~у ар хударгаар хийх.
СУ́РИК хонд.
СУРО́ВОСТЬ 1. ширүүн *(байх)*, догшин *(байх)*; 2. ширүүн зан, догшин харьцаа; **встретить кого-либо с ~ю** хүнийг ширүүнээр угтах.
СУРО́В||ЫЙ 1. хатуу, ширүүн *(улиралтай)*, хахир хүйтэн; **~ая зима** хахир хүйтэн өвөл; 2. ширүүн, догшин; **~ взгляд** ширүүн харц; 3. хэцүү, бэрх, хүнд бэрх; **~ая действительность** хэцүү бэрх байдал; 4. ширүүн, бүдүүн, бор; **~ое полотно** бор олсон нэхмэл.
СУРО́К тарвага.
СУРРОГА́Т орлуур, оронцог, хуурамч; **~ная кожа** хуурамч арьс.
СУРЬМИ́ТЬ будах, харлуулах.
СУ́СЛИК зурам.
СУ́СЛО хөрөнгө; **квасное ~** квас исгэх хөрөнгө.
СУСТА́В үе.
СУСТАВНО́Й үеийн; **~ ревматизм** үеийн хэрх өвчин.
СУСТА́ВЧАТЫЙ үетэй, үерхэг, үетсэн.
СУ́ТКИ хоног; **через двое суток** хоёр хоноод; **круглые ~** өдөр шөнөгүй.
СУ́ТОЛОКА хөлхөлдөөн, хөлхөөн, үймээн.
СУ́ТОЧНЫЙ 1. хоногийн; **~ дождь** хоногийн бороо; 2. **суточные** хоногийн мөнгө, хоногийн зардал.
СУТУ́ЛИТЬ бөгтийлгөх, бөгцийлгөх, бөхийлгөх; **~ спину** нурууга бөгтийлгөх.
СУТУ́ЛИТЬСЯ бөгтийх, бөгцийх, бөхийх.
СУТУ́ЛЫЙ бөгтөр, бөгцгөр, бөхгөр; **~ человек** бөгтөр хүн.
СУТЬ I утга, гол утга, учир утга, гол санаа, гол; **~ дела** хэргийн учир утга; **по сути дела** үнэндээ, хэрэг дээрээ.
СУТЬ II байх; **работа — ~ жизни** ажил хөдөлмөр бол аж амьдрал юм.
СУТЯ́ЖНИК заргач, зарга заалхайч.
СУТЯ́ЖНИЧАТЬ заргалдах.
СУТЯ́ЖНИЧЕСКИЙ заргачийн, заргалдааны.
СУТЯ́ЖНИЧЕСТВО зарга заалхай.
СУТЯ́ЖН||ЫЙ заргач, заргын, зарга заалхайн; **~ человек** заргач хүн; **~ое дело** заргын хэрэг.
СУФЛЁР сануулагч.
СУФЛЁРСК||ИЙ сануулагчийн; **~ая будка** сануулагчийн бүхээг.
СУФЛИ́РОВАТЬ сануулах.
СУ́ФФИКС *(үгийн)* дагавар.
СУФФИКСА́ЛЬН||ЫЙ дагаврын, дагаварт; **~ая часть слова** үгийн дагаврын хэсэг.
СУХА́РНИЦА хатаасан талхны таваг, хатаамгийн таваг.
СУХА́РНЫЙ хатаасан талхны, хатаамгийн; **~ квас** хатаамгийн квас.
СУХА́РЬ 1. хатаасан талх, хатаамаг; 2. цэвдэг хүн.
СУ́ХО 1. хүйтнээр, ойлгомжгүй; **~ принять кого-либо** хүнийг хүйтнээр угтах; 2. хуурай байх, хатаад байх; **на улице ~** гадаа хуурай байна; **в горле ~** хоолой хатаад байна.
СУХОВЕ́Й хуурай халуун салхи.
СУХОЖИ́ЛИЕ бүлх.
СУХ||О́Й 1. хуурай, нороогүй; **~ое полотенце** хуурай алчуур; 2. хуурай, хатсан, усгүй, чийггүй, гандуу; **~ое помещение** хуурай байр; чийггүй байр; **~ воздух** хуурай агаар; **~ая местность** усгүй газар, намаггүй газар; **~ое лето** гантай зун; бороогүй зун; 3. хуурай, хатсан, хатаамал; **~ хлеб** хатсан талх; **~ие фрукты** хатаамал жимс; **~ая еда** хуурай идэш; 4. хатсан, хуурай, шавар шавхайгүй; **~ое русло** хуурай гольдрол; **~ая дорога** хуурай зам, шавар шавхайгүй зам; 5. хатсан, хуурай, **~ая ветка** хатсан мөчир; 6. хатингар, туранхай; 7. хүйтэн, ойшоомжгүй; **~ая встреча** хүйтэн угтах; 8. ургүй, сонирхолгүй; **~ слог** ургүй найруулга; 9. **сухая** хоосон алдах; **проиграть всухую** хоосон алдах; 10. **~ое вино** хуурай дарс*(чихэргүй)*.
СУХОЛЮБИ́В||ЫЙ ганддаг газрын; **саксаул — ~ое растение** заг бол ганддаг газрын ургамал мөн.
СУХОМЯ́ТКА хуурай идэш.
СУХОПА́РЫЙ хатангир, туранги, эцэнги, гордгор.
СУХОПУ́ТН||ЫЙ хуурай газрын, хуурай замын, **~ые войска** хуурай газрын цэрэг; **~ транспорт** хуурай замын тээвэр.
СУХОСТО́Й I газартаа хатсан мод.
СУХОСТО́Й II ширгэсэн ус.
СУ́ХОСТ||Ь хуурай байх, хуурай болох, хатах; **~ во рту** ам хатах; **до ~и** хуурай болтол.
СУХОЩА́ВОСТЬ хатангир *(байх)*, эцэнгэр *(байх)*, хатанхай *(байх)*, горзгор (байх).
СУХОЩА́ВЫЙ хатангир, эцэнгэр, хатанхай, горзгор.
СУЧИ́ТЬ 1. нийтгэх, томох, тамах, эрчлэх, имрэх; **~ нитки** утас нийтгэр; **~ верёвку** олс тамах; 2. хавирах; **~ ногами** хөлөө хавирах.
СУЧО́К 1. бяцхан мөчир, бяцхан гишүү; 2. *(модны)* яр.
СУЧКОВА́Т||ЫЙ 1. мөчир олонтой, гишүүрхэг; 2. яртай; **~ая палка** яртай мод.
СУ́Ш||А хуурай газар, газар; **на ~е и на море** газар ба далай дээр.
СУШЕ́НИЕ хатаах, хатаалт.
СУШЁН||ЫЙ хатаасан, хатаамал; **~ые овощи** хатаасан ногоо; **~ая рыба** хатаасан загас.
СУШИ́ЛКА 1. хатаагуур; 2. хатаах газар, хатаагуур.
СУШИ́ЛЬНЫЙ хатаах; **~ шкаф** хатаах шүүгээ.
СУШИ́ЛЬНЯ хатаах газар, хатаагуур.
СУШИ́ТЬ 1. хатаах, эгшээх, эврээх, сэврээх; **~ сено** өвс хатаах; 2. хатаах; **этот табак сушит горло** хоолой хатаадаг тамхи; 3. хатангируулах, тураах, хатаах, хатангирах, турах; хатах, **чахотка сушит больных** сүрьеэтэй хүн хатангирдаг.
СУШИ́ТЬСЯ 1. хувцсаа хатаах, эгшээх, эврээх, сэврээх; **~ у костра** түүдгийн дэргэд хувцсаа эврээх; 2. хатах, эгших, эврэх, сэврэх; **~ на солнце** наранд хатах, эврэх.
СУ́ШКА 1. хатаах, хатаалга; 2. гархин боов.
СУШЬ 1. пүү халуун, халуун; 2. хуурай юм.
СУЩЕ́СТВЕННЫЙ чухал, гол чухал, их чухал, гол; **~ое значение** чухал ач холбогдол; **~ вопрос** их чухал асуудал; **играть ~ую роль** чухал үүрэг гүйцэтгэх.
СУЩЕСТВИ́ТЕЛЬНОЕ жинхэнэ нэр.
СУЩЕ́СТВ||О I гол утга, гол чанар, учир, утга, гол; **понять ~ вопроса** асуудлын гол учрыг ойлгох; **~ дела** хэргийн гол; **говорить по ~у** юмны голыг ярих.
СУЩЕСТВ||О́ II амьтан, хүн, **живые ~а** *(амьд)* амьтан; **странное ~** хачин хүн.
СУЩЕСТВОВА́НИЕ амьдрал, аж амьдрал, амьдрах, байх; **борьба за ~** амьдралын тэмцэл; **прекратить ~** нас барах, устах.
СУЩЕСТВОВА́ТЬ 1. амьдрах, амьд явах, буй болох, байх, орших; 2. амьдрах, аж төрөх, аж амьдрал; **~ своим трудом** хөдөлмөрөөрөө амьдрах.
СУ́ЩН||ИЙ жинхэнэ, ёстой, үнэхээр; **~ая правда** ёстой үнэн; **~ие пустяки** үнэхээр шалигүй юм.
СУ́ЩНОСТ||Ь мөн чанар, утга чанар, уг чанар, гол утга; **классовая ~** ангийн мөн чанар; **~ явления** үзэгдлийн мөн чанар; **в ~и говоря** үнэнийг хэлэхэд.

СФАБРИКОВА́ТЬ хуурмаглах, хуурмаг юм хийх, хуурмаг юм тараах.

СФАЛЬШИ́ВИТЬ буруу дуулах, буруу хөгжимдөх.

СФЕ́Р||А 1. бөмбөрцөг; 2. хүрээ, хэмжээ; **~ деятельности** ажиллагааны хүрээ; **~ влияния** нөлөөний хүрээ; **~ обслуживания** үйлчилгээний хүрээ; **~ производства** үйлдвэрлэлийн хүрээ; 3. өөрийн хүмүүс, орчин тойрон, хүрээ; **чувствовать себя в своей ~е** өөрийн хүмүүсийн дунд байгаа мэт байх.

СФЕРИ́ЧЕСК||ИЙ бөөрөнхий; **~ое тело** бөөрөнхий юм.

СФИНКС 1. сфинкс, ховдог *(хүн толгойтой чулуун арслан)*; 2. гайхамшигт амьтан.

СФИ́НКТЕР хуниас.

СФОРМИРОВА́ТЬ байгуулах, эмхлэх, бүрэлдүүлэх.

СФОРМИРОВА́ТЬСЯ байгуулагдах, эмхлэгдэх, бүрэлдэх.

СФОРМОВА́ТЬ хэвлэх, цутгах, хэвт цохих.

СФОРМУЛИ́РОВАТЬ томъёлох, найруулах, найруулан бичих, найруулан хэлэх.

СФОТОГРАФИ́РОВАТЬ зураг авах.

СФОТОГРАФИ́РОВАТЬСЯ зургаа авхуулах.

СХВАТИ́ТЬ 1. барих, шүүрэн авах, бариад авах; **~ шапку** малгайгаа шүүрэн авах; 2. халдаах, олох; **быстро ~ чужую мысль** хүний санааг түргэн ухах.

СХВАТИ́||ТЬСЯ 1. шүүрэх, барих; 2. ноцолдох, барьцалдах, барилдан авах; **борцы ~лись** бөхчүүд барилцан авах.

СХВА́ТКА тулалдаан, мөргөлдөөн, ноцолдоон.

СХВА́ТКИ булчин татах, базлалт, дотор мушгилах, өвдөх; **родовые ~** нярайлахаар өвдөх.

СХВА́ТЫВАТЬ 1. барих, шүүрэн авах; 2. халдаах, олох; 3. ухах, ойлгох.

СХВА́ТЫВАТЬСЯ 1. шүүрэх, барих; 2. ноцолдох, барьцалдах, барилцан авах.

СХЕ́МА 1. бүдүүвч, бүдүүвчилсэн зураг; **~ двигателя** *хөдөлгүүрийн бүдүүвч*; **~ генерального плана** ерөнхий төлөвлөгөөний бүдүүвч; 2. тойм; **~ доклада** илтгэлийн тойм.

СХЕМАТИЗИ́РОВАТЬ бүдүүвчлэх, тоймчлох.

СХЕМАТИ́ЗМ бүдүүвчлэх, бүдүүвчлэл, тоймчлол, тоймчлох.

СХЕМАТИ́ЧЕСКИЙ 1. бүдүүвчилсэн, бүдүүвч; 2. тоймчилсон.

СХЕМАТИ́ЧНОСТЬ тоймчлол, тоймчилсон *(байх)*; **~ доклада** тоймчилсон илтгэл.

СХЕМАТИ́ЧНЫЙ бүдүүвчилсэн, тоймчилсон; **~ рисунок** бүдүүвчилсэн зураг.

СХИТРИ́ТЬ залилах, мэхлэх, бачлах.

СХЛЫ́НУТЬ давалгаалан урсах, эвхрэн буцах, тархах, сарних.

СХОД 1. буух; 2. буух газар, уруу газар; **крутой ~** эгц уруу газар; 3. цуглаан.

СХОДИ́ТЬ I очоод ирэх, яваад ирэх; **~ в гости** айлд очоод ирэх..

СХОДИ́ТЬ II 1. буух, зайлах, хөдлөх, шилжих; 2. *(шөнө)* болох; 3. халих, мултрах, гарах, шилжих; 4. зулгарах, гуужих, хуурах, арилах; 5. гэгдэх, тоологдох.

СХОДИ́ТЬСЯ 1. уулзах, дайралдах, учрах; 2. цуглах, цугларах; 3. ойртох, нөхөрлөх; 4. ханилах, нөхцөх; 5. нийлэх, таарах, тохиролцох; 6. хүрэх.

СХО́ДКА цуглаан.

СХО́ДНИ дам гишгүүр.

СХО́ДН||ЫЙ 1. адилшиг, төстэй, төсөөтэй, ойролцоо; **~ые по значению слова** утгаар ойролцоо үгс; 2. хялбар, хямд, ойролцоо; **купить по ~ой цене** хялбар үнээр авах.

СХО́ДСТВО адилхан *(байх)*, төсөө, төс, ойролцоо *(байх)*; **внешнее ~** гаднах төсөө.

СХО́ЖИЙ адилархуу, төсөөтэй.

СХОЛА́СТ схоластикч, хоосон цэцэрхэгч.

СХОЛА́СТИКА 1. схоластик, шалгалтгүй гүн ухаан, шалгалтгүй философи; 2. хоосон эрдэм, хоосон мэдлэг, хоосон цэцэрхэл, номчирхол.

СХОЛАСТИ́ЧЕСК||ИЙ хоосон, хоосон цэцэрхсэн, номчирхсон; **~ое рассуждение** хоосон цэцэрхэл.

СХОРОНИ́ТЬ 1. оршуулах, хөдөлгүүлэх; 2. нуух, хадгалах.

СЦЕДИ́ТЬ шүүх, тунгаах, тунгааж авах.

СЦЕ́ЖИВАТЬ шүүх, тунгаах, тунгааж авах.

СЦЕ́Н||А 1. тайз; **вращающая ~** эргэдэг тайз; **выйти на ~у** тайз дээр гарах; 2. театр; **пойти на ~у** театрт орох, театрын жүжигчин болох; **деятель ~ы** театрын зүтгэлтэн; 3. үзэгдэл; **~ вторая** хоёрдугаар үзэгдэл; 4. явдал, тохиол, хэрэг; **уличная ~** гудамжинд болсон явдал; 5. хэрүүл, хэрүүл бариул, **семейная ~** гэр бүлийн хэрүүл; 6. тавцан; **сойти с исторической ~ы** түүхийн тавцангаас зайлах.

СЦЕНА́РИЙ 1. кино зохиол; 2. тайзны зохиол, жүжгийн туйрвал.

СЦЕНАРИ́СТ кино зохиолч.

СЦЕНИ́ЧЕСК||ИЙ 1. тайзны, театрын; **~ое искусство** театрын урлаг; 2. театрт тохирох; **~ая внешность** театрт тохирох царай.

СЦЕНИ́ЧН||ЫЙ театрт тохиромжтой; **~ая пьеса** театрт тохиромжтой жүжиг.

СЦЕП 1. холбох, угсрах, зүтгэх, чирэх; 2. угсрах оньс; **вагонные ~ы** вагон угсрах оньс; 3. угсраа; **комбайновый ~** угсраа комбайн.

СЦЕПИ́ТЬ холбох, угсрах; **~ вагоны** вагон угсрах.

СЦЕПИ́ТЬСЯ 1. угсрагдах, холбогдох, холбох, угсрах; 2. барьцалдах, ноцолдох.

СЦЕ́ПКА 1. холбох, угсрах, чирэх; 2. угсрах, оньс; 3. угсраа.

СЦЕПЛЕ́НИЕ 1. холбох, угсрах; 2. угсрагдах, холбогдох; 3. тааралдах.

СЦЕПЛЯ́ТЬ холбох, угсрах.

СЦЕПЛЯ́ТЬСЯ 1. угсрагдах, холбогдох, холбох, угсрах; 2. барьцалдах, ноцолдох.

СЦЕПН||О́Й зүтгэх, чирэх, холбох, холбоо; **~ая ось паровоза** уурын тэрэгний зүтгэх гол.

СЦЕ́ПЩИК угсрагч, холбогч.

СЧАСТЛИ́ВЕЦ жаргалтай хүн, заяатай хүн, азтай хүн.

СЧАСТЛИ́ВИЦА жаргалтай эмэгтэй, азтай бүсгүй.

СЧАСТЛИ́ВЧИК жаргалтайхан хүн, азтайхан хүн, завшаантайхан хүн.

СЧАСТЛИ́В||ЫЙ 1. жаргалтай, жаргалант, заяатай, хувьтай; **счастлив как дитя** хүүхэд шиг жаргалтай; **~ая жизнь** жаргалтай амьдрал, жаргалант амьдрал; 2. азтай, хийморьтой, завшаантай; **~ игрок** азтай тоглогч; **~ случай** азтай тохиол; 3. баярын; **~ые слёзы** баярын нулимс; **~ого пути!** замдаа сайн яваарай! **~о оставаться** сайн сууж байгаарай.

СЧА́СТЬ||Е 1. жаргалан, жаргал, зол жаргал, аз жаргал; **испытать ~** жаргал эдлэх; **стремиться к ~ю** жаргалыг эрмэлзэх; 2. зол, аз, хийморь, завшаан; **попытать ~я** азаа үзэх; **ему во всём ~** юм болгонд хийморьтой байдаг хүн; **пожелать ~я** хийморьтой явахыг ерөөх; 3. заяа, хувь, тавилан; **к ~ю, по ~ю** аз дайрахад; завшаанаа; **на ~** азтай байг гэж; **~ твоё, что.....** чиний аз; **~ моё, что.....** миний завшаан.

СЧЕСТЬ 1. *тоолох*; **~ деньги** *мөнгө тоолох*; 2. тоолох, үзэх; **сочту своим долгом** үүргээ гэж үзнэ; **дни сочтены** цаг нь болсон.

СЧЁСТЬСЯ тооцоо хийх.

СЧЁТ 1. тоо, дүн; **вести ~** тоолох, бүртгэх; 2. баримт; **подписать ~** баримтанд гарын үсэг зурах; 3. данс; **текущий ~** харилцах данс; **~ расчётный** тооцооны данс; **открыть ~** данс нээх; **закрыть ~** данс хаах; **без ~у кого- чего-либо, ~у нет кому-либо** тоо томшгүй, тоолгүй олон; **в два ~а** тэр даруй, дорхноо; **в конечном ~е, в последнем ~е** эцсийн эцэст, эцэстээ, дүндээ; **в ~ чего-либо** юмны тооцоонд оруулах; **за ~ кого-либо** а)хүний мөнгөөр, хүний зардлаар; б)ашиглан, замаар; **личные ~ы у кого-либо** хувийн өшөө хонзон; **принять на свой ~** өөрийнхөө тухай гэж санах; **на чей-либо ~** хүний мөнгөөр; **на ~у** тооцоонд орох; **каждая копейка на ~у** нэг мөнгө ч тооцоонд орох; **на ~у** *(хорошем) (сайн)* гэж тооцогдох; **не в ~** тоонд орохгүй, эс тоолох; **свести ~ы с кем-либо** хүнээс өшөөгөө авах; **сбросить со ~ов** хайхрахгүй болох; **терять ~** тоог алдах, тоог мэдэхгүй болох.

СЧЁТН||ЫЙ 1. тооны; **~ая машина** тооны машин; 2. данс хөтлөх.

СЧЕТОВО́Д данс хөтлөгч.

СЧЕТОВО́ДСТВО данс хөтлөх ажил.

СЧЕТЧИК тоолуур; **электрический ~** цахилгааны тоолуур.

СЧЁТ||Ы сампин, бодох мохлиг; **считать на ~ах** сампин цохих.

СЧИСЛЕ́НИЕ тоолол, тоолох.

СЧИ́СТИТЬ арилгах, цэвэрлэх.

СЧИ́СТИТЬСЯ арилах, цэвэр болох.

СЧИТА́||ТЬ I 1. тоолох, бүртгэх; **~ деньги** мөнгө тоолох; **~ овец** хонь тоолох; 2. тоолох; **~ до десяти** арав хүртэл тоолох; 3. эхлэн тоолох, тоолох; **через год, ~я с этого дня** энэ өдрөөс эхлэн тоолоод жил болоход.

СЧИТА́ТЬ II бодох, үзэх, тооцоо, тоолох; **~ кого-либо хорошим человеком** хүнийг сайн хүн гэж бодох; **~ своей обязанностью** үүргээ гэж үзэх; **остались считанные дни** тоотой хоног үлдээд байна.

СЧИТА́ТЬ III тулган унших, тулгах; **~ гранки с оригиналом** дардсыг эхтэй нь тулган унших.

СЧИТА́ТЬСЯ I тоомсорлох, тоох, хэрэгшээх; **~ с чужим мнением** хүний саналыг харгалзах.

СЧИТА́ТЬСЯ II тооцогдох, тоологдох, гэгдэх, хэмээгдэх; **~ хорошим работником** сайн ажилтанд тооцогдох.

СЧИ́ТЫВАТЬ тулган унших, тулгах.

СЧИЩА́ТЬ арилгах, цэвэрлэх.

СЧИЩА́ТЬСЯ арилах, цэвэр болох.

СШИБА́ТЬ,

СШИБИ́ТЬ ховх цохих, цохиж унагах, дайрч унагах.

СШИВА́ТЬ оёх, үдэх, зүйх.

СШИТЬ оёх, зүйх, үдэх; **~ сапоги** гутал оёх.

СЪЕДА́ТЬ идэх.

СЪЕДЕ́НИЕ идэх, идүүлэх; **отдать на ~** золиосонд гаргах.

СЪЕДО́БНЫЙ идэж болох.

СЪЁЖИТЬСЯ 1. атийх, атиралдах, атирах, цомцойх, цагариглах; 2. атирах, атиралдах, үрчийх, хорчийх.

СЪЕЗД I 1. их хурал; **партийный ~** намын их хурал; 2. хурах, хуралдах, цугларах; **~ гостей** зочид цугларах.

СЪЕЗД II уруудах газар, буух газар; **~ с горы** уулнаас буух газар.

СЪЕ́ЗДИТЬ яваад ирэх, очоод ирэх; **~ в магазин** дэлгүүрт очоод ирэх.

СЪЕЗЖА́ТЬ 1. буух; 2. гарах, нүүх; 3. хажуу дээрээ гарах, хажуу тийш болох; хазайх.

СЪЕЗЖА́ТЬСЯ 1. дайралдах, уулзах, тохиолдох, золгох; 2. хурах, хуралдах, цугларах.

СЪЁМКА 1. авах, хураах; 2. зураг авах; 3. хуулах, буулгах; 4. хөлслөх.

СЪЁМЩИК хөлслөгч; **~ квартиры** байр хөлслөх хүн.

СЪЕСТН||О́Й идэшний; **~ые припасы** идэшний зүйл, идэх юм.

СЪЕСТЬ идэх; **~ собаку в чём-либо** ямар нэгэн юманд мэргэжих.

СЪЕ́ХА||ТЬ 1. буух; **~ с горы** уулнаас буух; 2. гарах, нүүх; **~ с квартиры** байрнаас нүүх; 3. хажуу дээрээ гарах, хажуу тийш болох, хазайх; **галстук ~л** зангиа хазайв.

СЪЕ́ХАТЬСЯ 1. дайрах, уулзах, тохиолдох, золгох; **~ на пути** замд уулзах; 2. хурах, хуралдаан, цугларах.

СЪЯЗВИ́ТЬ ёжлох, хорон үг хэлэх.

СЫВОРОТКА 1. шар үс; 2. ийлдэс *(цусны)*, шар ус, сийвэн; **~ против бешенства** галзуугийн ийлдэс.

СЫГРАННОСТЬ гар нийлэх, дөр нийлсэн *(байх)*; **~ футбольной команды** дөр нийлсэн хөл бөмбөгийн баг.

СЫГРА́ТЬ тоглох, наадах; **~ свадьбу** хурим хийх; **~ шутку с кем-либо** хүнийг дамшиглах, тохуу хийх.

СЫГРА́||ТЬСЯ гар нийлэх, дөр нийлэх; **музыканты ~лись** хөгжимчдийн гар нийлэв.

СЫ́ЗМАЛА хар багаасаа, балчир наснаасаа, багаасаа.

СЫ́ЗНОВА дахин, шинээр; **начать всё ~** бүгдийг дахин эхлэх.

СЫН 1. хүү, нуган; 2. хүү, хөвгүүн.

СЫНИ́ШКА *(бяцхан)* хүү, нуган үр.

СЫНО́ВНИЙ хүүгийн, хөвгүүний, хүү болон төрсний; **~ долг** хүүгийн ачлал.

СЫНО́К *(бяцхан)* хүү, жаал хүү.

СЫ́ПАТЬ асгах, гоожуулах, хийх, унагах; **~ муку в мешок** гурил шуудайд хийх.

СЫ́ПА||ТЬСЯ 1. асгарах, гоожих, унах, хаялах; **снег ~лся** цас хаялна; 2. үргэлжлэх, сонсдох; **сыплются проклятия** хараал үргэлжлэн сонсдоно.

СЫПНО́Й эсэргэний; **~ тиф** *(эсэргэнэт)* балнад.

СЫПУ́ЧЕСТЬ бутархай чанар, үйрмэг юм; **песок обладает ~ю** элс бутархай чанартай байдаг.

СЫПУ́Ч||ИЙ бутархай, үйрмэг, үйрэмдэг; **меры ~их тел** бутархай бодисын хэмжүүр.

СЫПЬ эсэргэнэ, бижрүү.

СЫР бяслаг; **как ~ в масле** өөхөн доторхи бөөр шиг.

СЫР-БО́Р вот откуда ~ загорелся үүнээс уг явдал үүссэн аж.

СЫРЕ́Ц түүхий; **хлопок-~** түүхий хөвөн.

СЫРЕ́ТЬ чийгтэх, норох.

СЫ́РНЫЙ бяслагийн.

СЫРОВАРЕ́НИЕ бяслаг хийх.

СЫРОВА́РНЫЙ бяслаг хийх, бяслагийн; **~ завод** бяслагийн үйлдвэр.

СЫР||О́Й 1. чийгтэй, нойтон; **~ воздух** чийгтэй агаар; **~ые доски** нойтон банз; 2. түүхий; **~ое мясо** түүхий мах; **~ое тесто** түүхий гурил; 3. түүхий, дутуу боловсруулсан; **~ое произведение** түүхий зохиол; **~ материал** дутуу боловсруулсан хэрэглэгдэхүүн.

СЫРО́К ээдмэг; **сладкий ~** амтат ээдмэг; **солёный ~** давстай ээдмэг.

СЫРОМЯ́ТН||ЫЙ ширэн; **~ая кожа** шир.

СЫРОМЯ́ТЬ шир, элдсэн шир, сур.

СЫ́РОСТЬ чийг, нойт; **тянет ~ю** чийг үнэртэнэ.

СЫРЦО́ВЫЙ түүхий; **~ шёлк** түүхий торго, мяндас.

СЫРЬЁ түүхий эд; **сельскохозяйственное ~** хөдөө аж ахуйн түүхий эд.

СЫРЬЕВ||О́Й түүхий эдийн; **~ые запасы** түүхий эдийн нөөц.

СЫСК эрэх, мөрдөх.

СЫСКНО́Й эрэх, мөрдөх.

СЫ́ТН||ЫЙ өлтэй, өег, шимтэй, нүнжигтэй; **~ая еда** өлтэй хоол, нүнжигтэй идээ.

СЫ́ТОСТЬ цатгалан, өег *(байх),* цадах; **до полной ~и** бүр цадатлаа; **чувство ~и** цатгалдах.
СЫ́ТЫЙ 1. цатгалан, өег; **~ голодного не разумеет** цатгалан нь өлсгөлөнгийнхөө зовлонг мэдэхгүй; 2. цатгалан, тарган, зоолсон; **~ скот** тарган мал.
СЫТЬ *бот.* сахал өвс.
СЫЧ бэгбаатар, бүгээхэй.
СЫЧУ́Г 1. ходоод; 2. *(чанасан)* ходоод.
СЫ́ЩИК тагнуулч, тандуул.
СЭКОНО́МИТЬ хэмнэх, гамнах, арвилах.
СЮДА́ нааш, янагш; **иди ~!** нааш ир!
СЮЖЕ́Т санаа, сэдэв, утга, өгүүлэгдэхүүн.
СЮЗЕРЕ́Н сюзерен, засаг ноён.
СЮЗЕРЕ́ННЫЙ сюзерений, засаг ноёны.
СЮЙТА чуулган хөгжим.
СЮРПРИ́З 1. гэнэтийн сонин, санамсаргүй сонин; 2. сонин бэлэг.
СЮРТУ́К сюртук, дээл *(урт хормойтой, хоёр энгэртэй эрэгтэй хүний хувцас).*
СЮСЮ́КАТЬ саалах, са - гаар дуудах, тал тул ярих.
СЯК так и ~, и так и ~, то так, то ~ ингээд ч, тэгээд ч, тэгж ч, янз янзаар.
СЯКО́Й такой-~ гайгүй хар гайхал.
СЯМ там и ~ энд тэндгүй, газар сайгүй, газар бүр, газар газар.

Т

ТА 1. тэр; 2. **нөгөө**, цаад; **по ту сторону нөгөө** талд; 3. **өнөөх**, чухам тэр, мөн тэр; 4. ондоо, **өнөөх**...биш; **это не ~ женщина** энэ чинь **өнөөх** эмэгтэй биш байна; 5. тэр нь; **ни ~, ни другая** тэр нь ч биш, **нөгөөдөх** нь ч биш; аль аль нь биш.

ТАБА́К тамхи; **курительный ~** амны тамхи; **нюхательный ~** хамрын тамхи; **трубочный ~** гансны тамхи; **дело — ~** маш муу байна, баларсан юм боллоо.

ТАБАКЕ́РКА хөөрөг, тамхины хайрцаг, тамхины сав.

ТАБАКАВО́Д тамхи таригч.

ТАБАКОВО́ДСТВО тамхи тарих.

ТАБАКОВО́ДЧЕСК||ИЙ тамхи тарих; **~ое хозяйство** тамхи тарих аж ахуй.

ТАБАНИ́ДЫ хөх түрүүний овог.

ТАБА́ЧНИК 1. тамхины үйлдвэрийн ажилчин; 2. тамхичин.

ТАБА́ЧНИЦА,1. тамхины үйлдвэрийн ажилчин эмэгтэй; 2. тамхичин эмэгтэй; 3. хөөрөг, тамхины хайрцаг, тамхины сав.

ТАБА́ЧНЫЙ 1. тамхины; **~ дым** тамхины утаа.

ТА́БЕЛЬ 1. бүртгэлийн хүснэгт; 2. бүртгэлийн пайз; 3. хуваарь, жагсаалт; **~ о рангах** зэрэг хэргэмийн хуваарь, зиндаа.

ТА́БЕЛЬН||ЫЙ бүртгэлийн хүснэгтийн; **~ая доска** бүртгэлийн хүснэгтийн самбар.

ТА́БЕЛЬЩИК бүртгэгч.

ТАБЛЕ́ТК||А дугараг эм, үрэл; **проглотить ~у** дугараг эм уух, үрэл хүртэх.

ТАБЛИ́ЦА хүснэгт, хүрд; **~ выигрышей** хонжворын хүснэгт; **~ умножения** үржүүлэхийн хүрд.

ТА́БОР 1. нүүдлийн буудал, буусан ачаа хөсөг; **расположиться ~ом** ачаа хөсгийнхөө хамт буудаллах; 2. цыганы хот айл.

ТАБУ́ цээр; **подвергать ~** цээрлэх.

ТАБУ́Н сүрэг; **~ лошадей** сүрэг адуу; **~ оленей** сүрэг буга.

ТАБУ́НЩИК адуучин, агтчин.

ТАБУРЕ́, ТАБУРЕ́ТКА исэр, мухар сандал.

ТАВЕ́РНА бяцхан гуанз, архины гуанз.

ТА́ВОЛГА тавилгана.

ТАВО́Т лавтай тос, товууд.

ТАВРИ́ТЬ тамгалах; **~ скот** мал тамгалах.

ТАВРО́ тамга/ малын/

ТАВРО́ВЫЙ I (малын) тамганы; **~ знак** (малын) үсэг.

ТАВРО́В||ЫЙ II «т» үсгийн хэлбэртэй; **~ая балка** «т» үсгийн хэлбэртэй дам нуруу.

ТАВТОЛО́ГИЯ давхардуулах, дахин давтах, адил санаа.

ТАГА́Н тулга.

ТАДЖИ́К тажик эрэгтэй.

ТАДЖИ́КСКИЙ тажик, тажикийн.

ТАДЖИ́ЧКА тажик эмэгтэй.

ТАЁЖНИК тайгын хүн, тайгын анчин.

ТАЗ I аарцаг; **~ остистый** ясан аарцаг.

ТАЗ II төмпөн гадар.

ТАЗОБЕ́ДРЕННЫЙ ташааны, сүүжний, түнхний; **~ сустав** ташааны үе, сүүжний үе, түнх.

ТА́ЗОВ||ЫЙ аарцаг, аарцгийн; **~ые кости** аарцаг яс.

ТАЙНСТВЕННОСТЬ битүүлэг байдал, нууцлаг байдал.

ТАЙНСТВЕНН||ЫЙ 1. нууцтай, битүүлэг, үл ухагдах; **~ остров** нууцат арал; 2. нэг юм нуусан, нууц, үл мэдэгдэх; **с ~ым видом** нэг юм нуусан байдалтай.

ТАЙТЬ 1. нуух, далдлах; 2. хадгалах, **өвөрлөх**; **~ злобу против кого-либо** өшөө хонзон **өвөрлөх**; **нечего греха ~** нуугаад яах вэ.

ТАЙТСЯ 1. нуугдах, далдлагдах; 2. бий, байх, нууцаар орших; **в этом ~ какая-то загадка** үүнд ямар нэг нууц оршино; 3. нуух, далдлах; **он от меня ~** тэр надаас нууж байна; **не тайсь, говори** битгий нуу, ярь.

ТАЙГА́ тайга.

ТАЙКО́М далдуур, нууцаар, сэмхэн, нууцгай; **смотреть ~** нууцгай харах.

ТАЙМЕ́НЬ тул загас.

ТА́ЙН||А нууц; **государственная ~** улсын нууц; **военная ~** цэргийн нууц **выдать чью-либо ~у** нууц задруулах; **хранить (держать) в ~е** нуух, нууц авч байх; **хранить ~у** нууцыг хадгалах; **быть посвящённым в чью-либо (какую-либо) ~у** нууцыг мэдэх; **делать из чего-либо ~у** ямар нэг юмыг нууц гэж үзэх.

ТАЙНИ́К нууц байр, нууц газар; **в ~ах души** сэтгэлийн гүнд.

ТА́ЙНО нууц, сэм, далд, нууцаар, сэмээр, далдуур.

ТА́ЙНОПИСЬ нууц бичиг.

ТА́ЙНЫЙ нууц, далд, нууц далд; **~ое голосование** нууц санал хураах; **~ые выборы** нууц сонгууль; **~ая мечта** нууц хүсэл; **~ая надежда** нууц горьдлого.

ТАЙФУ́Н хар салхи.

ТАК 1. ингэж, тэгж, ингээд, тэгээд, ийм, тийм; **именно ~** чухам тийм; 2. ийм, тийм; **он ~ быстро говорил, что я ничего не понял** тэр хэтэрхий хурдан яриад би юу ч ойлгосонгүй; 3. ингээд, тэгээд; **~ это не пройдёт** энэ ингээд өнгөрөхгүй; 4. тэгж, ингэж; **я сказал это просто ~** би зүгээр тэгж хэлсэн юм; 5. зүгээр; 6. иймд, тиймд, тэгэхлээр, чингэхлээр, ингэхлээр, тэгэхэд, ингэхэд; 7. тэгээд, чингээд, тэгвэл, чингэвэл, ингэвэл; **~ ты мне не поверишь?** тэгээд чи над итгэхгүй юу? 8. тэгэхдээ, тийм; **~ вы не ошиблись** тэгэхдээ та эндүүрсэнгүй; 9. тэгээд, тэгж; *(заримдаа шууд орчуулагдахгүй)*; **ну ~ что ж?** тэгээд яагаа вэ?; 10. тэгээд, ингээд, тэгээд жишээлбэл; и так ингээд ч, тэртэй тэргүй; **и ~ достаточно** ингээд ч хүрнэ, ингээд ч болно; **и ~ далее (и т.д.)**гэх мэт, гэх мэтчилэн; **когда (если) ~** тийм бол, тэгвэл, чингэвэл; **~ ли?** тийм үү?, тэгж гэж үү, ингэж гэж үү? **не ~ ли?** тийм биш үү? **~ бы** тэгэхсэн, тэгээд л... сан; **~ бы и уехал** тэгээд л явчих байсан; **~ вот** за тэгээд; так и тэгж л, тэгээд л; **~ и быть** тэгвэл тэгье, тэгвэл тэгэг; **~ и есть** тийм л байна; **~ и знай(те)** тэгж л мэдээрэй, сайхан мэдээрэй; **~ и знай, что тебе это не удастся** чи тэгж чадахгүй гэж сайхан мэдээрэй; **и ~ и сяк** тэгж ч, ингэж ч янз бүрээр; **~ как** учир нь, учраас; **~ нет** тэгэхэд үгүй шүү, тийм боловч **~ себе** нэг л тийм, тийм шиг л, тиймхэн, тааруухан; **~ сказать** гэлтэй, гэхийн хамт; **~ точно** тун зөв, чухам тийм; **~ что** иймд, иймээс, **~, чтобы** тул, тулд; *-аар (-ээр, -оор, -өөр)*.

ТАКЕЛА́Ж хөлөг онгоцны тоног хэрэгсэл.

ТА́КЖЕ 1. мөн, бас, тэрчлэн, түүнчлэн, мөн тэрчлэн; **он ~ читал эту книгу** тэр мөн энэ номыг уншсан; 2. мөн, бас, тэрчлэн, түүнчлэн; мөн түүнчлэн.

ТАКИ *(разг)*. юу ч гэсэн, ямар ч гэсэн гэвч; **он, ~, поедет в Москву** ямар ч гэсэн тэр Москва явна.

ТАКО́В тийм байх, ийм байх, тийм юм, ийм юм; **и был ~** тэгээд арилах нь тэр, чингээд алга болох нь тэр.

ТАКОВО́Й тэр, мөн тийм, мөн ийм, дээр дурдсан; **как ~** мөн чанараараа; **вопрос важен как ~** уул асуудал мөн чанараараа чухал байна.

ТАК||О́Й 1. тийм, ийм; **~ человек нам нужен** бидэнд тийм л хүн хэрэгтэй; 2. тийм, ийм; **~ красивый** ийм сайхан; **в ~ом случае** тийм бол, тийм ахул; **до ~ степени** төдий чинээ, төдий; **~им образом** иймд, тиймд, ингээд, чингээд, тэгээд; **кто ~?** хэн бэ? ямар хүн бэ?

ТАКО́Й-СЯКО́Й гайгүй хар гайхал; **ах, он ~!** ай, гайгүй хар гайхлыг!

ТАКО́Й-ТО тийм нэг хүн, тийм хүн.

ТА́КСА I тогтмол үнэ, тогтмол хөлс; **твёрдая ~** хатуу тогтмол үнэ, хатуу тогтмол хөлс.

ТА́КСА II дорго нохой.

ТАКСА́ТОР 1. үнэ зохиогч, үнэ тогтоогч; 2. таримал модны *тоо хэмжээг тодорхойлогч*.

ТАКСА́ЦИЯ 1. үнэ зохиол, үнэ тогтоох; 2. таримал модны тоо хэмжээг тодорхойлох; 3. ургацын хэмжээг тодорхойлох.

ТАКСИ́ такси, хөлсний машин; **нанять ~** такси хөлслөх.

ТАКСИ́РОВАТЬ үнэ тогтоох, үнэ зохиох, (ажлын) хөлс тогтоох.

ТАКСИРО́ВКА үнэ тогтоох, үнэ зохиох, үнэ тогтоолт, үнэ зохиолт; (ажлын) *хөлс тогтоох*, (ажлын) хөлс огтоолт.

ТАКСО́МЕТР таксометр, таксины тоолуур.

ТАКСОМОТО́РНЫЙ хөлсний машинын, таксины; **~ парк** хөлсний машины гараж.

ТАК-СЯК нуруутай байна, барагтай байна, гайгүй байна, гайгүй нуруутай байна; **ну, это ещё ~** энэ ч бас нуруутай байна.

ТАКТ I 1. айзам; **петь в ~** айзам нийлүүлэн дуулах; **сбиться с ~а** айзам алдах; 2. цохилт, хэмлэл, цохилтын хоорондох хугацаа; **отбивать ~** цохилтыг үзүүлэх, хэмлэл цохих.

ТАКТ II ая дан; **чувство ~а** ая данг мэдэх; **отсутствие ~а** ая дангүй, ая дан байхгүй; **соблюдать ~** ая данг харах, ая данг дагах.

ТАКИ́ юу ч гэсэн, ямар ч гэсэн, гэвч; **сумел~ добиться своего** юу ч гэсэн санасандаа хүрэв.

ТАКТИ́ЛЬНЫЙ хүртэх мэдрэхүй; **~ раздражитель** хүртэх мэдрэлийн цочроогч.

ТА́КТИК тактикч.

ТА́КТИКА 1. байлдах ухаан, тулалдааны үед цэрэг удирдах арга мэх, тактик; 2. (*тавьсан зорилгодоо хүрэхийн тул хэрэглэх*) тэмцлийн арга, тактик.

ТАКТИ́ЧЕСК||ИЙ тактикийн; **~ие учения** тактикийн сургууль; **~ успех** тактикийн амжилт.

ТАКТИ́ЧНОСТЬ ая эв; **проявить ~** ая дантайгаа үзүүлэх, (*юмны*) ая дан олох.

ТАКТИ́ЧН||ЫЙ ая дантай; **~ человек** ая дантай хүн; **~ое поведение** ая дантай зан байдал.

ТАК-ТО 1. ингэж, тэгж, ийм, тийм, ингээд, чингээд, тэгээд; 2. тийм, уухай; **~ было дело** тийм байсан юм; тэгж тэгж; **~ так** тийм нь ч тийм.

ТАКЫ́Р шавар тойром.

ТАЛА́НТ 1. авъяас, билиг, авъяас билиг; 2. авъяастай хүн, билигтэй хүн, авъяас билигтэй хүн, авъяастан, билигтэн, авъяас билигтэн; **зарыть ~ в землю** авъяас билгээ ширгээх.

ТАЛА́НТЛИВОСТЬ 1. авъяас билигтэй, авъяаслаг; **природная ~** төрөлхийн авъяас; 2. авъяастай зохиосон, билигтэй зохиосон, авъяас билигтэй зохиосон.

ТАЛА́НТЛИВЫЙ 1. авъяастай, билигтэй, авъяас билигтэй, авъяаслаг; **~ писатель** авъяаслаг зохиолч; 2. авъяастай зохиосон, билигтэй зохиосон, авъяас билигтэй зохиосон, авъяаслаг зохиосон.

ТАЛИСМА́Н сахиус.

ТА́ЛИ||Я бэлхүүс; **девушка с тонкой ~ей** бэлхүүс нарийн хүүхэн; **платье в ~ю** бэлхүүсээр бариу хувцас; **облегать, охватывать ~ю** (хувцас) бэлхүүс *яг барих, бэлхүүсээр яг* таарах.

ТАЛМУДИ́ЗМ талмудизм, үг үсгийг баримтлах, цээжлэх.

ТАЛМУДИ́СТ үг үсгийг баримтлагч, цээжлэгч.

ТАЛМУДИ́СТСКИЙ үг үсгийг баримтлах, цээжлэх.

ТАЛМУДИ́ЧЕСКИЙ үг үсгийг баримтлах, цээжлэх.

ТАЛО́Н толоон, тасалбар.

ТА́Л||ЫЙ хайлсан, гэссэн; **~ая земля** гэссэн газар; **~ая вода** хайлсан цас, хайлсан цасны ус.

ТАЛЬВЕ́Г гульдрилын ёроол.

ТАЛЬК тальк (*талхан цагаан эрдэс*), танар.

ТАЛЬНИ́К улаан бургас

ТАМ 1. тэнд; **мы проведём ~ лето** бид тэнд зунжина; 2. хожим, сүүлд, дараа; **~ видно будет, что делать** юу хийх маань сүүлд мэдэгдэнэ; **~ же** тэндээ, мөн тэнд; **он живёт ~ же** тэр тэндээ сууж байна; **~ и тут, ~ и сям** энд тэндгүй, хаа хаагүй, газар сайгүй, хааяагүй.

ТАМАДА́ найрын дарга, сөнч.

ТАМАРИ́НД энэтхэг хасарвань.

ТАМАРИ́СК сухай; **~ вытянутый** гоохор суухай.

ТА́МБУР I 1. барилгын бөмбөгөр оройтой хэсэг; 2. үүдний саравч; 3. үүдний талбар.

ТА́МБУР II янзын хатгамал, тамбур сүлжмэл.

ТА́МБУР III 1. тамбур бөмбөр; 2. тамбур (нэг янз мандолин).

ТАМГА́ 1. тамга; 2. тамгын гааль (*эртний Орос оронд бараа таваар тамгалахад хурааж байжээ*).

ТАМО́ЖЕННИК гаалийн ажилтан, гаалийн түшмэл.

ТАМО́ЖЕНН||ЫЙ гаалийн; **~ осмотр** гаалийн үзлэг, гаалийн нэгжлэг; **~ые пошлины** гаалийн татвар; **~ая декларация** гаалийн мэдүүлэг.

ТАМО́ЖНЯ гаалийн газар, гаалийн хороо.

ТА́МОШНИЙ *разг.* тэндэх, тэндэхийн **~ житель** *тэндэхийн* хүн.

ТАМПО́Н хөвөн бөглөөс, марль, таглаас, чигжээс.

ТАМ-СЯМ энд тэндгүй, хаа хаагүй, газар сайгүй, хааяагүй.

ТАМ-ТАМ хүрэл хэнгэрэг.

ТАМТА́М хүрэл хэнгэрэг.

ТА́НГЕНС тангенс

ТА́НГО танго бүжиг

ТА́НЕЦ 1. бүжиг; **народные танцы** ардын бүжиг; **характерные танцы** өвөрмөц бүжиг; **пойти на танцы** бүжигт очих; 2. танц, бүжиг, бүжгийн ая, бүжгийн хөгжим.

ТАНИ́Н танин, талхадсан холтос.

ТАНК танк; **тяжелый ~** их танк, хүнд танк; **легкий ~** бага танк, хөнгөн танк.

ТА́НКЕР шатахуун зөөх галт онгоц, шатахууны онгоц; **~ для нефти** нефть зөөх галт онгоц, нефтийн онгоц.

ТАНКЕ́ТКА багахан танк.

ТАНКЕ́ТКИ танкетки гутал.

ТАНКИ́СТ танкч.

ТА́НКОВ||ЫЙ танкийн; **~ая атака** танкийн дайралт; **~ая дивизия** танкийн дивиз; **~ая часть** танкийн анги.

ТАНЦЕВА́ЛЬНЫЙ бүжгийн, танцын.

ТАНЦЕВА́ТЬ бүжиглэх, танц хийх, бүжиг хийх.

ТАНЦМЕ́ЙСТЕР 1. бүжгийн багш; 2. бүжиг дэглэгч

ТАНЦО́ВЩИК бүжигчин.

ТАНЦО́ВЩИЦА бүжигчин эмэгтэй.

ТАНЦО́Р бүжигчин.

ТАНЦУ́ЛЬКА бүжгийн үдэшлэгийн оронцог, танцын үдэшлэг шиг юм.

ТАПЁР бүжгийн үдэшлэгийн төгөлдөр хуурч, тапёр.
ТА́ПОЧКИ шаахай, өсгийгүй шаахай.
ТА́РА 1. (*бараа таваар*) ороох боох эд, хайрцаг сав; 2. (*бараа таваар*) ороох боох эд, хайрцаг, савын жин.
ТАРАБА́РЩИНА утгагүй үг, ёгт үг, тарни.
ТАРАКА́Н жоом.
ТАРА́Н 1. түншүүр, гуалин зэвсэг; 2. (*нисэх онгоц, танкаар*) мөргүүлэх; пойти на таран мөргүүлэх.
ТАРА́НИТЬ 1. гуалин зэвсгээр хэрэм эвдэх, цөм цохих; 2. (*нисэх онгоц, танкаар*) мөргүүлэх.
ТАРАНТА́С дөрвөн дугуйтай мухлаг тэрэг.
ТАРА́НТУЛ тэмээн аалз, цагаан тэмээ
ТАРАРА́М хэрүүл шуугиан; **поднять** ~ хэрүүл шуугиан гаргах, газар тэнгэр нийлүүлэх.
ТАРАТА́ЙКА хоёр дугуйтай тэрэг, хасаг тэрэг
ТАРАТО́РИТЬ дуржганах, чол чол гэх, чол чол хийх; **перестань ~!** битгий чол чол гээд бай! битгий дуржганаад бай!
ТАРАХТЕ́ТЬ хяхнах.
ТАРА́ЩИТЬ (нүдээ) бүлтийлгэх, дүрлийлгэх; ~ **глаза** дүрлийх, нүдээ бүлтийлгэх.
ТАРБАГА́Н тарвага, **~самец** борьхи, **~самка** нагай, **~ детёныш** мөндөл.
ТАРЕ́ЛК||А 1. таваг, пял; **глубокая** ~ хонхор таваг, хүнхэр таваг; **полная ~чего-либо** таваг овоолон (юм), таваг дүүрэн (юм); 2. цан; **быть не в своей ~е** эвгүйцэх, өөртөө итгэлгүй байх, хүнийрхэх, час өдөр байх.
ТАРИ́РОВАНИЕ шалгах тохируулах.
ТАРИ́Ф хөлсний хэм, татварын хэм, үнэлгээ; **почтовый** ~ шуудангийн хөлсний хэм; **~ы заработной платы** ажлын хөлсний хэм, цалингийн хэм; **таможенные ~ы** гаалийн татварын хэмжээ.
ТАРИФИКА́ЦИЯ хөлсний хэм тогтоох, татварын хэм тогтоох.
ТАРИФИЦИ́РОВАТЬ хөлсний (*татварын*)хэм тогтоох.
ТАРИ́ФН||ЫЙ хөлсний хэмийн, татварын хэмийн; **~ая сетка** хөлсний хэмийн жагсаалт.
ТАРТА́НИЕ (нефть)тартах.
ТАРТАРАРЫ́ провалиться в ~ оргүй алга болох.
ТАРХА́Н 1. дархан (*феодалын Оросод албан татвараас дархлагдсан ноён*); 2. дархлах бичиг.
ТА́РЫ-БА́РЫ чалчаа үг, хоосон яриа; **и пошли** ~ тэгээд хоосон яриа гарлаа.
ТАСКА́||ТЬ 1. чирэх, зөөх, авч явах; ~ **брёвна** гуалин зөөх; ~ **с собой книгу** ном биедээ авч явах; 2. татах, чангаах, зулгаах; ~ **за уши** чихдэн татах; чихнээс зулгаах; 3. хулгайлах; 4. өмсөх, өмсөж явах; **он еле ноги ~ет** тэр арай гэж явна (*тэр арай гэж хөлөө чирч явна*).
ТАСКА́ТЬСЯ хэсүүчлэх, тэнүүчлэх, сэлгүүцэх; ~ **по улицам** гудамжаар тэнүүчлэх, гудамжаар сэлгүүцэх.
ТАСОВА́ТЬ хөзөр холих, хөзөр шигших.
ТАСО́ВКА (хөзөр)холих, шигших.
ТАСС *(Телеграфное Агентство Советского Союза)* ТАСС.
ТАТА́РИН татаар эрэгтэй.
ТАТА́РКА татаар эмэгтэй.
ТАТА́РНИК тайжийн жинс (ургамал).
ТАТА́РСКИЙ татаар, татаарын; ~ **язык** татаар хэл.
ТАТА́РЫ татаарууд.
ТАТУИРОВА́ТЬ хүний бие шивж хээлэх, хүний бие шивж зурах.
ТАТУИРОВА́ТЬСЯ биеэ шивж хээлэх, биеэ шивж зурах.
ТАТУИРО́ВКА 1. бие шивж хээлэх, бие шивж зурах; 2. хүний бие шивж зурсан хээ, хүний бие шивж зурсан зураг, шивээс.
ТАФТА́ тафта (нэхмэл).
ТАХТА́ бандан, ханз.
ТАХИКАРДИ́Я судасны цохилт олшрох.
ТАЧА́НКА хөнгөн тэвштэй тэрэг.
ТАЧА́ТЬ шивж оёх.
ТА́ЧК||А 1. цойцон тэрэг; **везти на ~е** цойцон тэргээр зөөх; 2. *разг.* такси
ТАЩИ́ТЬ 1. авч явах, чирэх, үүрч явах, өргөж явах, авчрах, аваачих; ~ **на спине** үүрч явах; 2. чирэх, хөтлөх, аваачих; 3. сугалах, суга татан авах, суга татах; 4. хулгайлах.
ТАЩИ́ТЬСЯ *тащусь, тащишься*; 1. арай гэж хөдлөн явах, сажлах; 2. чирэгдэх, чирэгдэн явах.
ТА́ЯНИЕ хайлах, хайлалт, гэсэх, гэсэлт, уярах, уяралт.
ТА́ЯТЬ 1. хайлах, гэсэх,уярах, урсах; **снег уже тает** цас хайлж л байна; 2. замхрах, барагдах; **звуки тают** авиа чимээ замхарна; 3. турах, хатах, шуугдах; ~ **как свеча** лаа урсах мэт шуугдах; 4. цас хайлах; **сегодня тает** өнөөдөр цас хайлж байна; 5. уярах, сэтгэл уярах.
ТВАРЬ 1. амьтан; 2. мал, адгуус.
ТВЕРДЕ́ТЬ хатуу болох, хатуурах.
ТВЕРДИ́ТЬ 1. дахин давтан ярих, давтах; ~ **все одно и то же** нэг хэлснээ үргэлж давтах; 2. давтах, цээжлэх.
ТВЁРДО 1. хатуу, хөдөлшгүй, хэлбэршгүй, бат; ~ **решить** хатуу шийдэх; ~ **верить в свое будущее** ирээдүйдээ хэлбэршгүй итгэх; **я в этом ~ уверен** тийм гэж би бат итгэнэ; 2. баттай, сайн, баттай сайн; ~ **запомнить** баттай тогтоох, сайн цээжлэх; 3. бат, бэх, суурьтай, тогтвортой, сайн.
ТВЕРДОКА́МЕНН||ЫЙ чин чулуун; **~ая воля** чин чулуун зориг.
ТВЕРДОЛО́БЫЙ 1. тэнэг, мангуу, мунхаг, моҳдог, хөшүүн; 2. хөшүүн тархитан, мохоо тархитан.
ТВЁРДОСТЬ 1. хатуу чанар; 2. хатуу, хөдөлшгүй, хэлбэршгүй, бат; ~ **характера** хатуу зантай.
ТВЁРД||ЫЙ 1. хатуу, ширүүн; **~ое тело** хатуу бодис; 2. хатуу, тогтвортой, хөдөлшгүй, хэлбэршгүй, бат; **~ая воля** хэлбэршгүй зориг; **~ое намерение** хөдөлшгүй зорилго; **~ое решение** хатуу шийдвэр; **~ое убеждение** тогтвортой үзэл, хөдөлшгүй үзэл; **~ая дисциплина** хатуу сахилга бат, бат сахилга журам; 3. бат, бэх, суурьтай, тогтвортой, сайн; **~ое знание дела** хэрэг явдал сайн мэдэх, хэрэг явдал суурьтай мэдэх; **~ые цены** (улсаас) тогтоосон үнэ; ~ **знак** хатуугийн тэмдэг; ~ **согласный** хатуу гийгүүлэгч; **в здравом уме и ~ой памяти** эрүүл саруул ухаантай, эрүүл ухаан, саруул ойтой.
ТВЁРДЫ́НЯ 1. цайз, хэрэм, бэхлэлт; 2. өмөг, түшиг, тулгуур, өмөг түшиг, түшиг тулгуур.
ТВОЙ 1. чиний, чинь; **твоя книга** чиний ном, ном чинь; 2. чинийх, чиний юм; **твоего мне не нужно** чиний юм над хэрэггүй; 3. **твои** танайхан; **как поживают твои?** танайхан сайн сууж байна уу? **по-твоему** чинийхээр, чиний бодоход, чиний санаагаар, чиний дураар, чиний хэлээр.
ТВОРЕ́НИ||Е 1. амьтан; 2. бүтээл, зохиол; **~я Нацагдоржа** Нацагдоржийн зохиол.
ТВОРЕ́Ц 1. бүтээгч, үүсгэгч, бүтээн байгуулагч.
ТВОРИ́ТЕЛЬНЫЙ ~ падеж үйлдэхийн тийн ялгал.
ТВОРИ́ТЬ I 1. бүтээх, бүтээн байгуулах, зохиох; ~ **новую жизнь** шинэ амьдрал зохиох; 2. бүтээх, хийх, үйлдэх; биелүүлэх, үзүүлэх, гаргах; ~ **добро** сайн үйл үйлдэх, буян үйлдэх; ~ **чудеса** гайхамшигийг үзүүлж, ид шид гаргах.
ТВОРИ́ТЬ II холих, хутгах, хутган уусгах.
ТВОРИ́ТЬСЯ болж байх; **что здесь творится?** энд юу болж байна?
ТВО́РОГ нойтон ээзгий, ээдэм, аарц.

ТВОРО́ЖИСТ||ЫЙ нойтон ээзгийрхүү, ээдмэрхэг, аарцархаг, нойтон ээзгий шиг; **~ая масса** нойтон ээзгийрхүү юм.
ТВОРО́ЖИТЬ ээдүүлэх, ээзгийрүүлэх.
ТВОРО́ЖИТЬСЯ ээдэх, ээзгийрэх.
ТВОРО́ЖНИК нойтон ээзгийгээр (*ээдмээр, аарцаар*)хийсэн бин.
ТВО́РЧЕСКИЙ (*уран*) бүтээлийн, бүтээлч, бүтээх; **~ путь писателя** зохиолчийн уран бүтээлийн зам; **~ вечер поэта** шүлэгчийн уран бүтээлийн үдэшлэг.
ТВО́РЧЕСТВО уран бүтээл, зохиол; **устное народное ~** ардын аман зохиол; **песенное ~** дууны зохиол; **~ Пушкина** Пушкины зохиол; **художественное ~** уран бүтээл.
ТЕ 1. тэд, тэдгээр, тэд нар; 2. тэднийг, тэдгээрийг, тэд нарыг.
ТЕА́ТР 1. театр; **драматический ~** драмын театр; **~ оперы и балета** дуурь бүжгийн театр; 2. газар; **~ военных действий** байлдааны газар; 3. нэг зохиолчийн бүх драмын зохиол.
ТЕАТРА́Л театрч.
ТЕАТРАЛИЗА́ЦИЯ жүжиг болгох, жүжиг болголт; **~ романа** романыг жүжиг болголт.
ТЕАТРАЛИЗИ́РОВАТЬ жүжиг болгох.
ТЕАТРА́ЛЬНОСТЬ ердийн бус байх.
ТЕАТРА́ЛЬН||ЫЙ 1. театрын; **~ое искусство** театрын урлаг; 2. ердийн бус, хиймэл, шийний юм шиг; **~ая поза** шийн юм шиг байдал, маягтай байх.
ТЕАТРОВЕ́ДЕНИЕ театрын зүй, театрзүй, театрын судлал.
ТЕАТРОВЕ́ДЧЕСКИЙ театрын зүйн, театрзүй, театрын шинжлэлийн, театрын судлалын; **~ факультет** театрын зүйн анги, театрын анги.
ТЕ́ЗИС сэдэв; **~ы доклада, ~ы к докладу** илтгэлийн сэдэв; **развёрнутые ~ы** дэлгэрэнгүй сэдэв.
ТЕ́ЗК||А аминдай; **мы с ним ~и, он мой ~** тэр бид хоёр аминдай.
ТЕ́ИЗМ теизм.
ТЕ́ИСТ теист.
ТЕКСТ 1. эх бичиг, уг бичиг, бичиг; **подлинный ~** жинхэнэ эх бичиг; 2. (дууны) үг; **написать ~ к песне** дууны үг бичих.
ТЕКСТИ́ЛЬ нэхмэл, бөс бараа
ТЕКСТИ́ЛЬН||ЫЙ нэхмэлийн; **~ая промышленность** нэхмэлийн үйлдвэр.
ТЕКСТИ́ЛЬЩИК нэхмэлч эрэгтэй
ТЕКСТИ́ЛЬЩИЦА нэхмэлчин эмэгтэй.
ТЕКСТО́ЛОГ бичиг судлагч, эх бичгийн судлалч.
ТЕКСТОЛО́ГИЯ эх бичгийн судлал, эх бичгийн зүй.
ТЕКСТУА́ЛЬНЫЙ үгчилсан, үгчлэн хуулсан, уг бичгийг яг баримталсан; **~ перевод** үгчилсэн орчуулга.
ТЕКТО́НИКА тектоник, газрын царцсын бүтэц, хувирлын зүй.
ТЕКТОНИ́ЧЕСК||ИЙ тектоникийн, газрын царцсын бүтэц, хувирлын зүйн; **~ие явления** тектоникийн үзэгдэл.
ТЕКУ́ЧЕСТЬ 1. урсах чанар; 2. тогтворгүй байдал; 3. урсамтгай чанар.
ТЕКУ́Ч||ИЙ 1. урсах, урсдаг, урсгал; **~ие тела** урсах бодис; **~ая вода** урсгал ус; 2. тогтворгүй.
ТЕКУ́Щ||ИЙ 1. урсах, урсдаг; **медленно ~ая река** удаан урсах гол; 2. энэ, өнөө, одоо, эдүүгээ, өнөөгийн, одоогийн, эдүүгээгийн; **~ момент** одоо үе; **~ие события** өнөөгийн хэрэг явдал; 3. өдөр тутмын, аар саар; **~ие дела** өдөр тутмын хэрэг; **~ ремонт** аар саар засвар, ээлжийн засвар; **~ счёт** харилцах данс.
ТЕЛЕВИ́ДЕНИЕ телевиз, зурагт нэвтрүүлэг.
ТЕЛЕВИЗИО́НН||ЫЙ телевизийн, зурагтын; **~ центр** телевизийн нэвтрүүлгийн төв; **~ая передача** телевизийн нэвтрүүлэг.
ТЕЛЕВИ́ЗОР зурагт.
ТЕЛЕВИ́ЗОРНЫЙ телевизорын, зурагт; **~ радиоприёмник** зурагт радио
ТЕЛЕ́ГА тэрэг
ТЕЛЕГРА́ММ||А цахилгаан мэдээ, цахилгаан утас, утас; **срочная ~** яаралтай цахилгаан утас; **послать ~у** цахилгаан утас илгээх, утас явуулах.
ТЕЛЕГРА́Ф 1. цахилгаан мэдээний аппарат, цахилгаан мэдээ, цахилгаан утас; **передать сообщение по ~у** цахилгаан утсаар мэдээ дамжуулах; 2. цахилгаан мэдээний газар; **здание ~а** цахилгаан мэдээний газрын байшин; **беспроволочный ~** гэрэл мэдээний аппарат, гэрэл мэдээ.
ТЕЛЕГРАФИ́РОВАТЬ цахилгаан мэдээ явуулах, цахилгаан утас явуулах, утас явуулах, утас цохих;
ТЕЛЕГРАФИ́СТ цахилгаан мэдээч эрэгтэй.
ТЕЛЕГРАФИ́СТКА цахилгаан мэдээч эмэгтэй.
ТЕЛЕГРА́ФН||ЫЙ цахилгаан мэдээний, цахилгаан утасны, утасны; **~ столб** утасны мод; **~ое сообщение** цахилгаан утасны харилцаа.
ТЕЛЕ́ЖКА багахан тэрэг, тэргэнцэр; **детская ~** хүүхдийн тэргэнцэр.
ТЕЛЕ́ЖН||ЫЙ тэрэгний; **~ мастер** тэрэгний дархан; **~ след** тэрэгний мөр, тэрэгний цариг; **~ые колеса** тэрэгний дугуй.
ТЕЛЕМЕХА́НИКА телемеханик (*утастай, утасгүй цахилгаан дохио сигналаар механизмыг хөдөлгөөн холоос жолоодох*).
ТЕЛЕМЕХАНИ́ЧЕСКИЙ телемеханикийн, телемеханик.
ТЕЛЁНОК тугал; **загнать, куда Макар телят не гонял** туурайт морь давхиж хүрэхгүй, тураг шувуу нисч хүрэхгүй газар хөөх; **~ годовалый** бяруу.
ТЕЛЕОБЪЕКТИ́В телеобъектив, холын объектив, холын дуран.
ТЕЛЕОЛОГИ́ЧЕСКИЙ зорилго зүйн.
ТЕЛЕОЛО́ГИЯ зорилго зүй.
ТЕЛЕПЕРЕДА́ЧА зурагт радиогийн нэвтрүүлэг.
ТЕЛЕСКО́П огторгуйн дуран, холын дуран.
ТЕЛЕСКОПИ́ЧЕСКИЙ 1. огторгуйн дурангийн, холын дурангийн; 2. гагцхүү огторгуйн дуранд харагдах, гагцхүү холын дуранд харагдах.
ТЕЛЕСКО́ПН||ЫЙ огторгуйн дурангийн; **~ая труба** огторгуйн дурангийн хуй.
ТЕЛЕ́СН||ЫЙ биеийн; **~ые повреждения** биеийн гэмтэл, бие гэмтэх; **~ое наказание** ташуурдах ял.
ТЕЛЕТА́ЙП телетайп.
ТЕЛЕУПРАВЛЕ́НИЕ телемеханик аргаар ажиллуулах (*жолоодох*)
ТЕЛЕФО́Н телефон, телефон утас, утас; **междугородный ~** хот хоорондын утас; **настольный ~** ширээний утас.
ТЕЛЕФОНИЗА́ЦИЯ телефонжуулах, телефон утасжуулалт, утасжуулах, утасжуулалт.
ТЕЛЕФОНИЗИ́РОВАТЬ телефон утасжуулах, утасжуулах.
ТЕЛЕФОНИ́РОВАТЬ утсаар хэлэх, утсаар мэдэгдэх, утасдах.
ТЕЛЕФОНИ́СТ телефонч эрэгтэй.
ТЕЛЕФОНИ́СТКА телефонч эмэгтэй, утасны ажилтан эмэгтэй.
ТЕЛЕФО́НН||ЫЙ телефоны, утасны; **~ая станция** утасны өртөө, утасны хороо; **~ая трубка** утасны харилцуур; **~ая книга** утасны дугаарын дэвтэр; **~ая будка** утасны шовгор.
ТЕЛЕФОНОГРА́ММ||А утсаар дамжуулсан мэдээ, утасдсан мэдээ; **передать ~у** утсаар мэдээ дамжуулах; **принять ~у** утсаар мэдээ авах, утасдсан мэдээ авах.
ТЕЛЕ́Ц тугал; үхрийн ордны хүн; **золотой ~** алт мөнгө, зд эрдэнэс.
ТЕЛИ́ТЬСЯ тугаллах.

ТЁЛКА охин тугал, охин бяруу, гунжин үнээ; 2. хүүхэн
ТЕЛЛУ́РИЙ теллури.
ТЁЛ||О 1. бие, бодис, юм; **твёрдое ~** хатуу бие; **жидкое ~** шингэн бодис; **геометрические ~а** геометрийн бие; **инородное ~** бус юм; 2. бие; **части ~а** биеийн мөч; **дрожать всем ~ом** бүх бие чичрэх; 3. гол төмөр; **в теле** тарган, бүдүүн, мариатай; **войти в ~** тарга орох; **спасть с ~а** мариа алдах, тарга алдах; **держать в чёрном ~е** шоовдорлох, доромжлох, хавчих; **душой и ~ом** сэтгэл зүрхнээсээ; **быть преданным душой и ~ом** сэтгэл зүрхнээсээ үнэнч байх.
ТЕЛОГРЕ́ЙКА хантааз, хөвөнтэй цамц.
ТЕЛОДВИЖЕ́НИЕ бие, мөчний хөдөлгөөн, эрхтний хөдөлгөөн
ТЕЛОСЛОЖЕ́НИ||Е бие, бие бялдар, биеийн цогц; **человек крепкого ~я** бие бялдар чийрэг хүн, чийрэг биетэй хүн; **стройное ~** гуалиг бие; **слабое ~** сул бие, муу бие.
ТЕЛОХРАНИ́ТЕЛЬ хиа, бие хамгаалагч.
ТЕЛУ́ШКА охин тугал, охин бяруу, гунжин үнээ.
ТЕ́ЛЬНИК дотуур цамц
ТЕЛЬНЯ́ШКА (*усан цэргийн*) судалтай баривч, дотуур цамц.
ТЕЛЬЦА́ бөөм, үрэнцэр; **красные кровяные ~** цусны улаан бөөм.
ТЕЛЛЮНГИЕ́ЛЛА *бот* ханис.
ТЕЛЯ́ТИНА тугалын мах, бага үхрийн мах.
ТЕЛЯ́ТНИК I тугалын хашаа, тугалын хороо, тугалын байр.
ТЕЛЯ́ТНИК II тугалчин эрэгтэй.
ТЕЛЯ́Ч||ИЙ тугалын; **~ восторг** учиргүй хөөрөх, хир хэмжээгүй бахдах; **~ьи нежности** хир хэмжээгүй наалинхай, нялуун байх.
ТЕМ I 1. түүгээр, түүнтэй; 2. тэдэнд, тэд нарт, тэдгээрт.
ТЕМ II улам, бүр, улам бүр; **~ не менее** чингэвч, тэгэвч, яавч, тэгсэн ч, яасан ч; **~ лучше!** тэгвэл бүр сайн! чингэвэл улам сайн!
ТЕ́М||А 1. сэдэв; **отклоняться от ~ы** сэдвээс гажих; 2. сэдэв; **~ с вариациями** хувилбарт сэдэв.
ТЕМА́ТИКА сэдэв, сэдэв зүйл, сэдэвлэл, цогц сэдэв; **современная ~** орчин үеийн сэдэв, орчин үеийн сэдэвлэл.
ТЕМАТИ́ЧЕСКИЙ сэдвийн, сэдэвчилсэн; **~ план** сэдэвчилсэн төлөвлөгөө.
ТЕМБР (*авианы*) өнгө; **~ голоса** хоолойн өнгө, дууны өнгө.
ТЕ́МБРОВ||ЫЙ (*авианы*) өнгөний; **~ые различия инструментов** хөгжмийн зэвсгүүдийн авианы өнгийн ялгаа.
ТЕМЕНН||О́Й зулайн; **~ая кость** зулайн яс, гавал.
ТЕ́МЕНЬ харанхуй; **какая ~!** ямар харанхуй юм!
ТЕ́МИ тэднээр, тэдгээрээр, тэд нараар
ТЕМЛЯ́К сэлмийн сагалдарга
ТЕМНЕ́||ТЬ 1. харанхуй болох, харанхуйлах, харлах; **у меня ~ет в глазах от боли** өвдөхөд минь нүд харанхуйлна; 2. харлан харагдах, барайн үзэгдэх; **на горизонте ~ют горы** тэнгэрийн хаяанд уулс бараантан харагдана.
ТЕМНЕ́ТЬСЯ харлаж харагдах, барайн үзэгдэх.
ТЕМНИ́ЦА хар гэр.
ТЕМНО́ 1. бүрэг, бүрхэг, тодорхой бус; **~ выражаться** бүрхэг ярих; 2. **уже ~** гадаа харанхуй байна; **~ в глазах** нүд харанхуйлж байна; **темным-~** хав харанхуй, пад харанхуй.
ТЁМНОЗЕЛЁНЫЙ хар ногоон.
ТЁМНОКАШТА́НОВ||ЫЙ хар хүрэн; **~ая почва** хар хүрэн хөрс.
ТЁМНОСИ́НИЙ хар хөх
ТЕМНОТ||А́ 1. харанхуй; **~ ночи** шөнийн харанхуй; **вернуться домой до наступления ~ы** харанхуй болохын өмнө гэртээ харих; 2. харанхуй, харанхуй мунхаг, харанхуй бүдүүлэг.
ТЁМН||ЫЙ 1. харанхуй; **~ая комната** харанхуй тасалгаа; **~ая ночь** харанхуй шөнө; 2. хар, бараан, хар бараан, хар хүрэн, харавтар; **~ые волосы** хар үс, бараан үс, хар хүрэн үс, харавтар үс; **~ое платье** харавтар хувцас, бараан хувцас, хар хувцас; 3. бүрэг, бүрхэх, тодорхой бус; **~ смысл** бүрхэг утга; 4. сэжигтэй, эргэлзээтэй, сэжиглэмээр, эргэлзмээр; **~ое дело** сэжигтэй хэрэг; **человек с ~ым прошлым** сэжиг бүхий намтартай хүн; 5. хар; 6. харанхуй, харанхуй мунхаг, харанхуй бүдүүлэг; 7. уйтгартай, бодол болсон; **~ые мысли** уйтгартай бодол; **~ое пятно** 8. бүрэг юм, бүрхэг юм, үл ойлгогдох юм; 2)зохимжгүй хэрэг, муу явдал.
ТЕМП 1. хурд, аяс; 2. хурд, явц, эрч; **~ы работы** ажлын хурд, ажлын явц; **рост ~ов производства** үйлдвэрлэлийн хурдын өсөлт, үйлдвэрлэлийн явцын өсөлт.
ТЕ́МПЕРА 1. өндөгний шартай шороон будаг; 2. өндөгний шартай шороон будгаар зурсан зураг.
ТЕМПЕРА́МЕНТ 1. зан ааш, зан байдал, авир; **сангвинический ~** сэргэлэн зан байдал; **флегматический ~** дорой зан байдал, амарлингуй зан байдал; 2. золбоо, дориун байдал; **человек с ~ом** золбоотой хүн.
ТЕМПЕРА́МЕНТН||ЫЙ золбоотой, дориун; **~ая речь** дориун үг, золбоотой үг.
ТЕМПЕРАТУ́Р||А 1. халуун хүйтэн, халуун, хүйтэн, температур; **~ кипения воды** ус буцлах халуун; **~ замерзания воды** ус хөлдөх хүйтэн; **комнатная ~** тасалгааны хэм; **падение ~ы** халуун буух, халуун буурах, хүйтэн ихсэх, хүйтэн нэмэгдэх; 2. (*биеийн*) халуун; **измерять ~у** а)халуун хэмжих; б) халуун хүйтэн хэмжих; **нормальная ~** ердийн хэм; **повышенная ~** ердийнхөөс их халуун, ердийнхөөс илүү халуун; 3. (*өвчний*) халуун; **у него ~** тэр (*хүн*) халуунтай байна, тэр (*хүн*) халуурч байна; **ходить с ~ой** халуунтай байх.
ТЕМПЕРАТУ́РИТЬ халуурах; **больной ~** өвчтөн халуурч байна.
ТЕМЬ 1. харанхуй; 2. мунхаг харанхуй, харанхуй бүдүүлэг, харанхуй.
ТЕ́МЯ зулай
ТЕНДЕНЦИО́ЗНЫЙ урьдаас шийдсэн, өрөөсөн талыг баримталсан, мушгисан.
ТЕНДЕ́НЦИ||Я 1. санаа; **основная ~ книги** номын гол санаа; 2. чиглэл, хандлага, эрмэлзэл; **~ исторического развития** түүхэн хөгжлийн хандлага; **прогрессивные ~и** давшилтат хандлага.
ТЕ́НДЕР I 1. түлш усны вагон; 2. бяцхан далбаат онгоц
ТЕ́НДЕР II тендер, бизнесийн төслийн шалгаруулалт.
ТЕНЕВ||О́Й 1. сүүдэр, сүүдрийн, сүүдэрт байгаа, наргүй; **~ая сторона улицы** гудамжны сүүдэр тал;.2. сүүдэр, сүүдэртэй, хар, муу, зохимжгүй; **~ая сторона дела** хэргийн сүүдэр тал.
ТЕНЕЛЮБИ́ВЫЙ сүүдэрт дуртай, сүүдэрт ургадаг, сүүдэр газар ургадаг.
ТЕНИ́СТ||ЫЙ сүүдэртэй, сүүдрэлхэг, сүүдрэлхүү, сүүдэрлэг; **дерево ~ое** сүүдрэлхэг мод, сүүдэртэй мод; **~ сад** сүүдэрлэг цэцэрлэг.
ТЕ́ННИС одон бөмбөг, теннис
ТЕННИСИ́СТ одон бөмбөгч, теннисч
ТЕННИСИ́СТКА одон бөмбөгч эмэгтэй, теннисч эмэгтэй.
ТЕ́ННИСКА богино ханцуйтай цамц.
ТЕ́ННИСН||ЫЙ одон бөмбөгийн, теннисийн; **~ая площадка** одон бөмбөгийн талбар; **~ая ракетка** одон бөмбөгийн цохиур; **~ мяч** теннисийн бөмбөг.
ТЕ́НОР 1. цээл хоолой; 2. цээл хоолойт дуучин.
ТЕНОРО́В||ЫЙ цээл, цээлийн, цээл хоолойн, цээл хоолойт дуучны; **~ые инструменты** цээл хөгжмийн зэвсэг.

ТЕН||Ь 1. сүүдэр; **~ от дерева** модны сүүдэр; **температура в ~и** сүүдэр газрын халуун хүйтэн; **сидеть в ~и деревьев** модны сүүдэрт суух; 2. тэмдэг; *заримдаа утга нь хойно өмнөх үгийн орчуулгад гарна*; **по лицу его пробежала ~ неудовольствия** түүний нүүрт дургүйцэх тэмдэг үзэгдэв; **у меня нет и ~и сомнения в его правоте** над түүний зөв гэдэгт эргэлзэх зүйл огтхон ч үгүй; 3. хий сүг, хий үзэгдэл; 4. сүүдэр; **на стене показалась чья-то ~** ханан дээр нэг хүний сүүдэр үзэгдэв; 5. сэжиг; **~ падает на него** тэр (*хүн*) сэжигтэй байна; **наводить ~** зориуд бүрхэгдүүлэх; санаатай төөрүүлэх, мэхлэх; **от него осталась одна ~** тэр (*хүн*) яс арьс хоёр болжээ; **держаться в ~и** биеэ товойлгохгүй байх, даруу байх.

ТЕОДОЛИ́Т өнцөг хэмжүүр, теодолит.

ТЕОКРА́ТИЯ лам нарын засаглал.

ТЕОЛО́ГИЯ шажны сургаал, шажны номлол.

ТЕОРЕ́М||А теорем, магадлах үнэн; **доказать ~у** теорем нотлох.

ТЕОРЕТИЗИ́РОВАТЬ онолчирхох, онолчлох, хийсвэр бодох.

ТЕОРЕ́ТИК онолч.

ТЕОРЕТИ́ЧЕСКИ онолын талаар, онолчлон

ТЕОРЕТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. онолын; **~ вывод** онолын дүгнэлт; **~ ум** 1)онолын ухаан; 2)онолын ухаантай хүн; 2. онолын, онол дээр үндэслэн; **~ое предположение** онол дээр үндэслэсэн таамаглал.

ТЕОРЕТИ́ЧНОСТЬ *онолчлол, практикаас тасархай*, хэтэрхий хийсвэр чанар.

ТЕОРЕТИ́ЧНЫЙ онолчилсон, практикаас тасархай, хэтэрхий хийсвэр.

ТЕО́РИ||Я неразрывность ~и и практики онол практикийн салшгүй холбоо; **~ познания** танин мэдэхүйн онол; **~ относительности** харьцангуйн онол.

ТЕПЕ́РЕШНИЙ одоогийн, *өнөөгийн, одоо үеийн, өнөө үеийн*.

ТЕПЕ́РЬ одоо, өнөө, одоо үед, өнөө үед.

ТЁПЛЕНЬК||ИЙ дулаахан, бүлээхэн; **выдался ~ денёк** дулаахан өдөр болов; **~ое местечко** орлоготойхон тушаал

ТЕПЛЕ́||ТЬ дулаарах, дулаашрах, дулаан болох; **на улице ~ет** гадаа *дулаарч* байна.

ТЕ́ПЛИТСЯ сүүмэлзэн ноцох, сүүмэлзэх; **в нём ещё ~надежда** тэр хүн горьдлого тасраагүй байна; **жизнь едва ~ в нём** тэр хүн арай голтой байна, тэр хүн амьдын төдий л байна.

ТЕПЛИ́ЦА (*ургамлын*) дулаан байр, хүлэмж.

ТЕПЛИ́ЧН||ЫЙ хүлэмжний; **~ое растение** 1)дулаан байрын ургамал; 2)танхил хүн, булбарай хүн; **~ое хозяйство** дулаан байрын ногооны аж ахуй.

ТЕПЛО́ I дулаан, илч.

ТЕПЛО́ II 1. дулаан; **одеться ~** дулаан хувцаслах; 2. нөхөрсөг, дотно, халуунаар; **~ отзываться о ком-либо** хүний тухай дотно халуунаар ярих, хүний тухай дотно үг хэлэх; 3. дулаан байх; **сегодня ~ өнөөдөр** дулаан байна.

ТЕПЛОВА́ТЫЙ дулаавтар, бүлээвтэр

ТЕПЛОВО́З илчит тэрэг

ТЕПЛОВ||О́Й дулааны, илчийн, илчит; **~ая энергия** дулааны энерги; **~ двигатель** илчит хөдөлгүүр.

ТЕПЛОЁМКОСТЬ илч багтаах чанар

ТЕПЛОИЗОЛЯЦИО́ННЫЙ илч тусгаарлах; **~ материал** илч тусгаарлах хэрэглэгдэхүүн.

ТЕПЛОИЗОЛЯ́ЦИЯ илч тусгаарлалт.

ТЕПЛОКРО́ВНЫЕ халуун цустан, бүлээн цустан.

ТЕПЛООБМЕ́Н илч солилцоо.

ТЕПЛООБМЕ́ННИК илч солилцуур.

ТЕПЛОПРОВО́Д илч, дамжуулуур.

ТЕПЛОПРОВО́ДНОСТЬ илч дамжуулах чанар.

ТЕПЛОПРОВО́ДН||ЫЙ илч дамжуулах; **~ые тела** илч дамжуулах бодис.

ТЕПЛОТ||А́ 1. илч, дулаан; **~ тела** биеийн илч; **скрытая ~** далд илч; 2. дотно, халуун; **отзываться с ~ой о ком-либо** хүний тухай дотноор өгүүлэх, хүний тухай дотно үг хэлэх.

ТЕПЛОТЕ́ХНИК илч техникч.

ТЕПЛОТЕ́ХНИКА илч техник.

ТЕПЛОТЕХНИ́ЧЕСКИЙ илч техникийн, илч техник.

ТЕПЛОФИКА́ЦИЯ илчжүүлэх, илчжүүлэлт.

ТЕПЛОФИЦИ́РОВАТЬ илчжүүлэх.

ТЕПЛОХО́Д илчит онгоц

ТЕПЛОЭЛЕКТРОЦЕНТРА́ЛЬ илч цахилгааны төв, дулааны цахилгаан станци.

ТЕПЛУ́ШКА зуухтай вагон.

ТЁПЛ||ЫЙ 1. дулаан, бүлээн; **~ая комната** дулаан өрөө; **~ое молоко** бүлээн сүү; 2. элэгсэг, нөхөрсөг, дотно, халуун; **~ая встреча** элэгсэг уулзалт; **~ая компания** амьхнаар бүлэг хүмүүс; **~ые краски тона** нүдэнд дулаан өнгө.

ТЕПЛЫ́НЬ пүн хийсэн дулаан.

ТЕПЛЯ́К дулаан саравч.

ТЕРАПЕ́ВТ дотрын өвчний эмч, дотрын эмч.

ТЕРАПЕВТИ́ЧЕСК||ИЙ *дотрын өвчний, дотрын*; **~ое отделение** дотрын өвчний тасаг, дотрын тасаг.

ТЕРАПИ́Я дотрын эмнэлэг, эмчилгээ засал.

ТЕРЕБИ́ЛЬН||ЫЙ зулгаах, зулгаадаг; **~ая машина** зулгаадаг машин.

ТЕРЕБИ́||ТЬ, 1. чимхлэх, *татах*, нухлах, зулгаах; **он нервно ~л волосы** тэр хүн бухимдан үсээ зулгааж байв; 2. зулгаах, суга татах; **~ лён** маалинга зулгаах; 3. ноолох, амар *заяа үзүүлэхгүй* байх; **что ты ~шь его своими вопросами?** чи олон асуулт асуугаад хүнийг амар заяа үзүүлэхгүй яасан юм бэ?

ТЕРЕБЛЕ́НИЕ зулгаах, суга татах.

ТЕ́РЕМ давхарлаг танхим, цамхагт харш, өргөө; **девичий ~** охидын өргөө.

ТЕРЕ́ТЬ 1. үрэх, нухах, арчих; **не три глаза** нүдээ битгий нух; 2. нухах, нунтаглах, бутаргах, үрэх; **~ краски** будаг нухах; **~ сыр на тёрке** бяслаг үрүүлээр үрэх; 3. үрэх, холгох; **сапог трёт ногу** гутал хөл үрж байна.

ТЕРЕ́ТЬСЯ 1. үрэх, арчих; 2. хавирах, харших, шөргөх; 3. эргэлдэх; **он всегда тёрся среди актёров** тэр хүн үргэлж жүжигчдийн дунд эргэлдэж байв; 4. үрэгдэх, нухагдах, нунтаглагдах, бутрах, арчигдах.

ТЕРЗА́НИ||Е 1. тамлах, тамлалт, зовоох, зовоолт, зовох, зоволт; 2. сэтгэлийн зовлон; **испытывать ~я** сэтгэлийн зовлон амсах.

ТЕРЗА́ТЬ 1. тасар татах, тасдах; 2. тамлах, зовоох.

ТЕРЗА́ТЬСЯ санаа зовох, сэтгэл зовних, сэтгэл хямрах; **~ угрызениями совести** нүглээ гэмшиж сэтгэл хямрах.

ТЁРК||А үрүүл; **натереть что-либо на ~е** үрүүлээр юм үрэх.

ТЕРМА́ЛЬНЫЙ халуун булаг.

ТЕ́РМИН нэр томъёо; **технические ~ы** техникийн нэр томъёо.

ТЕРМИНОЛОГИ́ЧЕСКИЙ нэр томъёоны; **~ словарь** нэр томъёоны толь.

ТЕРМИНОЛО́ГИЯ нэр томъёо, нэр томъёоны цогц; **научная ~** шинжлэх ухааны нэр томъёо.

ТЕРМИ́Т I термит (*нунтаг холимог шатахуун*).

ТЕРМИ́Т II морин шоргоолж.

ТЕРМИ́ЧЕСК||ИЙ илчийн, илчээр (*хийсэн*); **~ая обработка металлов** илчээр төмөрлөг боловсруулах.

ТЕРМОДИНА́МИКА илчийн судлал, илчийн зүй.

ТЕРМО́МЕТР термометр, халуун хүйтний хэмжүүр, халууны шил; **поставить ~ больному** өвчтөнд халууны шил хийх.

ТЕ́РМОС халуун сав
ТЕРМОСТА́Т халуун хүйтэн тогтмол байлгах аппарат, халуун сав.
ТЕРМОТЕРАПИ́Я илчийн эмнэлэг
ТЁРН 1. үүргэнэ; 2. үүргэний жимс.
ТЕРНИ́СТЫЙ өргөсөрхөг, өргөсөрхүү, өргөслөг, үүргэнэрхэг, үүргэнэрхүү; ~ **путь** бэрх зам, чулуут зам; хорвоогийн нугачаа.
ТЕРНО́ВНИК үүргэнэ, хөгөл.
ТЕРНО́ВЫЙ үүргэнийн; ~ **куст** үүргэнийн бут
ТЕРПЕЛИ́ВОСТЬ тэсвэр, тэвчээр, хүлцэл.
ТЕРПЕЛИ́ВЫЙ тэсвэртэй, тэвчээртэй, хүлцэнгүй.
ТЕРПЕ́НИ||Е тэсвэр, тэвчээр, хүлцэл, тэсвэрлэх, тэсэх, тэвчих, хүлцэх; **вооружиться ~ем** тэсвэртэй байх; **потерять** ~ тэсвэр алдах; **вывести кого-либо из ~я** хүнийг тэсвэр алдуулах; **моё ~ лопнуло** тэсэхийн аргагүй боллоо.
ТЕРПЕНТИ́Н шилмүүст модны давирхайлаг шүүс.
ТЕРПЕ́ТЬ 1. тэсэх, хүлцэх, тэвчих; тэсэн (*хүлцэн, тэвчин*)өнгөрүүлэх; ~ **боль** өвдөхийг тэсэн өнгөрүүлэх; 2. тэвчих, хүлцэх, тэсвэрлэх; **он не терпит возражений** тэр татгалзахыг хүлцэхгүй; 3. —д унах, -д орох, (*-д*) учрах; *тусагдахуун болж орсон үгийн утгаар орчуулна*; ~ **убытки** гарз учрах, алдагдал гарах; ~ **поражение** ялагдах, дийлдэх, давагдах, хожигдох; ~ **нужду** юмаар дутагдах, гачигдах; **время терпит** яарах хэрэггүй; **дело не терпит** хэрэг хойшлуулахын аргагүй байна; ~ **не могу** би үзэн ядна, би их дургүй.
ТЕРПЕ́ТЬСЯ тэсч ядах, хүлээж ядах, тэсгэлгүй хүлээх; **мне не терпится приняться за работу** би ажилдаа орохыг тэсгэлгүй хүлээнэ.
ТЕРПИ́МОСТЬ тэсгэл, тэсэл, хүлцэл, тэсвэр; **проявлять** ~ тэсвэр гаргах.
ТЕРПИ́М||ЫЙ 1. хүлцэнгүй, тэсвэртэй; ~ **человек** хүлцэнгүй хүн; 2. тэсмээр, хүлцмээр, тэсгэлтэй, тэсэлтэй, хүлцэлтэй, тэсэн хүлцэн өнгөрөөж болмоор; тэсэн хүлцэн өнгөрөөх; **~ое явление** хүлцэн өнгөрөөж боломоор үзэгдэл..
ТЕ́РПКИЙ нялуун; ~ **на вкус** амт нялуун, нялуун амттай, аргуун.
ТЕРРАКО́ТА 1. түлсэн нааНги шороо; 2. түлсэн нааНги шороон эдлэл.
ТЕРРАКО́ТОВ||ЫЙ түлсэн нааНги шороон; **~ые изделия** түлсэн нааНги шороон эдлэл.
ТЕРРА́С||А 1. дэвсэг, дэнж, дэв; **расположенный ~ами** дэвсэглэсэн, дэнжилсэн; 2. саравчит тагт; **застеклённая** ~ шиллэсэн саравчит тагт.
ТЕРРИТОРИА́ЛЬН||ЫЙ дэвсгэр газрын, нутаг дэвсгэрийн, газар нутгийн, орон нутгийн, нутгийн, харъяа; **~ые воды** харъяа тэнгис.
ТЕРРИТО́РИЯ дэвсгэр газар, нутаг дэвсгэр, газар нутаг, орон нутаг, нутаг;~ **производственная** үйлдвэрлэлийн дэвсгэр нутаг.
ТЕРРО́Р алан хядах, алан талах, алан сүрдүүлэх, хэлмэгдүүлэх; аллага хядлага, аллага таллага, аллага сүрдүүлэг, хэлмэгдүүллэг; **фашистский** ~ фашистын алан хядах, фашистын аллага хядлага.
ТЕРРОРИЗИ́РОВАТЬ алан хядах, алан талах, алан сүрдүүлэх, хэлмэгдүүлэх.
ТЕРРОРИ́СТ алан хядагч эрэгтэй, алан талагч эрэгтэй, алан сүрдүүлэгч эрэгтэй, хэлмэгдүүлэгч эрэгтэй.
ТЕРРОРИСТИ́ЧЕСКИЙ алан хядах, алан талах, алан сүрдүүлэх, хэлмэгдүүлэх; ~ **акт** алан хядах явдал.
ТЕРРОРИ́СТКА алан хядагч эмэгтэй.
ТЁРТ||ЫЙ үрсэн, нухсан, нунтагласан; **~ая краска** нухсан будаг; ~ **калач** халуун чулуу долоосон хүн.
ТЕРЦЕ́Т 1. гурвал; 2. гурван мөрт.
ТЕРЦИ́НА гуравт шүлэг.
ТЕ́РЦИЯ гуравц.
ТЕРЬЕ́Р нүхч нохой, оготно барьдаг нохой.
ТЕРЯ́||ТЬ 1. гээх, хаях, үгүй болгох; ~ **деньги** мөнгө гээх; 2. алдах, -хаа (*-хээ, -хоо, -хөө*) болих, -гүй болох; ~ **друзей** хань нөхдөө алдах; ~ **слух** сонсохоо болих; ~ **влияние** нөлөөгөө алдах, нөлөөлөхөө болих, нөлөөгүй болох; ~ **надежду** горьдлогогүй болох, горьдлого тасрах; ~ **терпение** тэвчээрээ алдах; 3. алдах, хорох, багасах, хорогдох; ~ **в весе** жин алдах, жин хорох, мариа алдах, тарга алдах; 4. үрэх, гарздах; ~ **время** цаг үрэх; 5. хохирох, гарз гарах, алдах; **я на этом много ~ю** би үүнд их алдаж байна, надаас үүнд их гарз гарч байна; ~ **голову** сандрах, бачимдах, мэгдэх, тулгамдах; **нечего** ~ дор болохгүй, дор болох юмгүй, хохирох юмгүй; ~ **из виду** 1) мартах, санахаа болих, тоохгүй болох; 2) бараагийг нь харахаа болих, дайралдахаа болих; ~ **почву под ногами** итгэл алдах, итгэхээ болих, суурь алдах, суурьгүй болох; ~ **силу** хүчингүй болох.
ТЕРЯ́ТЬСЯ 1. гээгдэх, хаягдах, алдагдах, үгүй болох, алга болох; 2. харагдахгүй болох, бараа нь харагдахаа болих, алга болох үгүй болох; **река теряется вдали** гол алст очоод бараа нь харагдахгүй болно; 3. алдагдах, -хаа (*-хээ, -хоо, -хөө*) болих, доройтох, сулрах; **к старости теряется память** өвгөрөхөд ой ухаан доройтно; 4. самбаа алдах, төөрөх **не теряться в беде** аюул тохиолдоход самбаа алдахгүй байх; ~ **в незнакомом месте** танихгүй газар төөрөх.
ТЁС нимгэн банз; **крыть крышу ~ом** нимгэн банзаар дээвэрлэх.
ТЕСА́К 1. хангинуур сүх; 2. хоёр ирт илд.
ТЕСА́ТЬ 1. цавчих, цавчин өөлөх; ~ **бревно** гуалин цавчин өөлөх; 2. хага цавчих, хага цавчин хийх; ~ **доски** мод хага цавчин банз хийх, банз зүсэх.
ТЕСЁМКА тасам
ТЕСИ́НА нэг ширхэг нимгэн банз
ТЕСНИ́НА хавчил
ТЕСНИ́ТЬ 1. шахах, түрэх; ~ **друг друга в толпе** олон хүн дотор бие биеэ шахах; 2. шахан ухруулах; 3. дарах, овойх.
ТЕСНИ́ТЬСЯ 1. шахалдах, шахцалдах; ~ **у входа** орох хаалганы дэргэд шахцалдах; 2. шахалдан суух, шахцалдан амьдрах; 3. багтаж ядах; **в его голове теснятся разные мысли** түүний толгойд янз янзын бодол багтаж ядна.
ТЕ́СНО 1. нягт, дотно, ойр; **эти вопросы ~ связаны друг с другом** эдгээр асуудал нэг нэгтэйгээ нягт холбоотой; 2. зай муутай байх, шахуу байх, зай багатай байх, давчуу байх, бачуу байх, бариу байх.
ТЕСНОТ||А́ зай багатай, зай муутай, зайгүй; **в ~е, да не в обиде** эвтэй хүмүүс эврийн хөндийд багтана.
ТЕ́СН||ЫЙ 1. зай багатай, зай муутай, зайгүй, давчуу, бачуу, бариу; **~ое помещение** зай муутай байр; **~ые сапоги** бариу гутал; 2. нягт; 3. нягт, дотно ойр; **~ая связь** нягт холбоо; **в ~ом кругу** ойр нөхдийн дунд; **в ~ом смысле слова** үгийн гол утгаар.
ТЕСО́В||ЫЙ нимгэн банзан; **~ые ворота** нимгэн банзан хашааны хаалга.
ТЕ́СТ||О зуурсан гурил; **кислое** ~ эсгэсэн гурил; **пресное** ~ зуурсан гурил; **сдобное** ~ тос багсарч сүүнд зуурсан гурил, багсран зуурсан гурил; **слоёное** ~ далан давхар гурил; **месить** ~ гурил зуурах; **они из одного ~а** тэд нэг тэрэгний дугуй.
ТЕСТОМЕСИ́ЛКА гурил зуурах машин.

ТЕСТООБРА́ЗН||ЫЙ зуурсан *гурил шиг*, зуурсан гурил мэт; **~ая масса** зуурсан гурил шиг юм.
ТЕСТЬ хадам, хадам эцэг, хадам аав.
ТЕСЬМА́ тасам.
ТЕ́ТЕРЕВ эр хур.
ТЕТЁРКА эм хур.
ТЕТЕ́РЯ глухая ~ дүлий годил; **сонная** ~ нойрын тулам.
ТЕТИВА́ (*нумны*) хөвч.
ТЁТКА 1. авга эгч, нагац эгч; 2. авгай
ТЕТРА́ДКА дэвтэр
ТЕТРА́ДНЫЙ дэвтрийн; **~ая бумага** дэвтрийн цаас.
ТЕТРА́ДЬ дэвтэр; **черновая** ~ ноорогийн дэвтэр; **общая** ~ зузаан дэвтэр; **~ в линейку** *шулуун шугамтай* дэвтэр.
ТЕТРАЛО́ГИЯ дөрвөн бүлэгтэй зохиол, дөрвөн эхт зохиол, дөрөмсөн зохиол.
ТЕТРА́ЭДР дөрвөн талт, тетраэдр.
ТЁТЯ 1. авга эгч; нагац эгч; 2. авгай.
ТЕФТЕ́ЛИ *бөөрөнхий мах.*
ТЕ́ХНИК техникч; инженеры и техники инженер, техникчид.
ТЕ́ХНИК||А 1. техник, *оньсон техник*; **передовая** ~ *тэргүүний техник*; ~ **производства** үйлдвэрлэлийн техник; **по последнему слову ~и** хамгийн шинэ оньсон техникээр, оньсон техникийн хамгийн шинэ ололтоор; 2. машин техник; **военная** ~ цэргийн машин техник; 3. арга техник, арга оньс, арга; ~ **безопасности** аюулгүй байлгах арга оньс; **музыкальная** ~ хөгжмийн арга оньс.
ТЕ́ХНИКО-ЭКОНОМИ́ЧЕСК||ИЙ техник эдийн засгийн; **~ие показатели** техник эдийн засгийн үзүүлэлтүүд.
ТЕ́ХНИКУМ (*тусгай мэргэжлийн*) дунд сургууль, техникум; **строительный** ~ барилгын дунд сургууль.
ТЕХНИ́ЧЕСК||ИЙ 1. техник, техникийн, оньсон техникийн, машин техникийн; 2. арга техникийн, арга оньсны, аргын; **~ое образование** техникийн боловсрол; **~ие знания** техникийн мэдлэг; **~ие навыки** техникийн дадлага; **~ая литература** техникийн утга зохиол; 3. үйлдвэрт хэрэглэх; **~ие культуры** үйлдвэрт хэрэглэх ургамал; 4. техник, техникийн; ~ **редактор** *техник* редактор; 5. туслах; ~ **работник** туслах ажилтан; ~ **минимум** техникийн анхны мэдэгдэхүүн.
ТЕХНО́ЛОГ болосруулах арга зүйн мэргэжилтэн, *технологч*; инженер-технолог боловсруулах арга зүйн мэргэжилтэн инженер.
ТЕХНОЛОГИ́ЧЕСКИЙ боловсруулах арга зүйн, технологийн; ~ **институт** боловсруулах арга зүйн дээд сургууль, *технологийн дээд сургууль.*
ТЕХНОЛО́ГИЯ боловсруулах арга зүй, технолог; ~ **металлов** төмөрлөг боловсруулах арга зүй; ~ **сахарного производства** чихэр боловсруулах арга зүй.
ТЕХПЕРСОНА́Л *(технический персонал)* техникийн ажилтан нар, техник ажилтан нар.
ТЕЧЕ́НИ||Е 1. явц; ~ **дел** хэргийн явц; 2. урсгал; **морские ~я** тэнгисийн урсгал; **воздушное** ~ агаарын урсгал; **быстрое** ~ түргэн урсгал; ширүүн урсгал; **вниз по ~ю реки** голын урсгал дагуу, голын урсгал уруудан; 3. урсгал, чиглэл; **политическое** ~ улс төрийн урсгал; **литературное** ~ утга зохиолын чиглэл; **плыть по ~ю** аядан дагалдах; в течение *турш, туршид, туж*; **с ~ем времени** яваандаа, удаандаа.
ТЕ́ЧКА ороо.
ТЕЧЬ I 1. урсах, гоожих, асгарах; **река течёт на юг** *гол өмнө* зүг урсана; **кровь течёт из раны** шархнаас цус гоожно; 2. гоожих, дуслах; **крыша течёт** дээвэр гоожиж байна; 3. өнгөрөх, бодогдон (*санагдан*) өнгөрөх; **время течёт быстро** цаг түргэн өнгөрч байна.
ТЕЧЬ II 1. гоожих, нэвчих, цоорох; **корабль дал** ~ онгоц цоорч ус орох олов; 2. онгорхой цоорхой; **заделать** ~ цоорхойг *бөглөх.*
ТЕ́ШИТЬ хөхүүлэх, саатуулах, зугаацуулах, цэнгүүлэх, санаа засах, сэтгэл зугаацуулах; ~ **взор** нүд баясгах, нүдэнд дулаан байх; ~ **чьё-либо самолюбие** магтан баясгах.
ТЕ́ШИТЬСЯ 1. зугаацах, цэнгэх; **милые бранятся — только тешатся** хайртай хоёр хэрэлдэвч цэнгэнэ; 2. шоолох, шоглох, дооглох, доог хийх.
ТЁЩА хадам эх, хадам ээж.
ТИА́РА титэм.
ТИБЕ́ТЕЦ төвд, андуу.
ТИБЕ́ТСКИЙ төвд, төвдийн.
ТИ́ГЕЛЬ 1. цомбон, хайлуур; 2. төмөр даруул.
ТИ́ГЕЛЬН||ЫЙ *төмөр даруулт*; **~ая печатная машина** төмөр даруулт хэвлэх машин.
ТИГР барс, бар.
ТИГРЁНОК барсын зулзага.
ТИГРИ́ЦА эм барс, эм бар, өлөгчин бар.
ТИГРО́В||ЫЙ барсын, барын; **~ая шкура** барсын арьс.
ТИК I татганах, татвалзах, муриганах, турилзах.
ТИК II *бүрээсний даавуу, тик*; ***полосатый*** ~ бүрээсний судалтай даавуу, судалтай тик.
ТИ́КАНЬЕ чаг чаг гэх, чаг чаг хийх.
ТИ́КАТЬ чаг чаг гэх, чаг чаг хийх, чаг чаг цохих.
ТИ́КОВ||ЫЙ бүрээсний даавуун тик; **~ая обивка** даавуун *бүрээс, тик бүрээс.*
ТИЛЛЕ́Я (*бот.*) усан гагнаа
ТИМОФЕ́ЕВКА *бот.* дурвалаг.
ТИМПА́Н *бот.* гэц
ТИМЬЯ́Н *бот.* ганга
ТИ́НА замаг
ТИНКТУ́РА хандлаг.
ТИП 1. хэв, *хэв шинж, маяг*, загвар, хэлбэр; 2. нийтлэг чанар, хэв шинж, хэв шинжтэн; 3. хүрээ; 4. жигтэй амьтан, янзын этгээд; **забавный** ~ янзын инээдтэй амьтан.
ТИПА́Ж 1. цогц хэв шинж; 2. цогц хэв шинжит хүн.
ТИПИЗА́ЦИЯ 1. нэг хэвийн болгох, нэг хэв шинжтэй болгох, нэг загвартай болгох, нэг маягтай болгох, хэв хэвээр нь ялгах, хэв шинжээр нь ангилах, ялгаслал; 2. нийтлэг чанарыг товойлгох, хэвшүүлэл.
ТИПИЗИ́РОВАТЬ 1. нэг хэвийн болгох, нэг хэв шинжтэй болгох, нэг маягтай болгох, хэв хэвээр нь ялгах, хэв шинжээр нь ангилах, ялгаслах; 2. нийтлэг чанарыг товойлгох, хэвшүүлэх.
ТИПИ́ЧЕСКИЙ *нийтлэг чанартай*; ~ **образ** нийтлэг чанартай дүр.
ТИПИ́ЧНОСТЬ нийтлэг чанар, хэвшил.
ТИПИ́ЧН||ЫЙ нийтлэг чанартай, хэвшмэл чанартай, хэв шинжит, хэвийн, ерийн, жирийн; ~ **случай** ерийн тохиол; **~ая ошибка по невнимательности** анхааралгүйгээс болсон ерийн алдаа.
ТИПОВ||О́Й 1. үлгэрлэсэн, *жишээлэг*, жирийн; ~ **договор** жишээлэг гэрээ; 2. нэг хэвийн, нэг загварын, нэг маягийн, тогтмол хэлбэртэй, жирийн; **~ое здание** нэг хэвийн барилга; **~ая мебель** нэг хэвийн гэрийн тавилга.
ТИПО́ГРАФ 1. хэвлэгч, хэвлэх үйлдвэрийн ажилтан; 2. өрөгч машин.
ТИПОГРА́ФИЯ хэвлэх үйлдвэр.
ТИПОГРА́ФСКИЙ хэвлэх үйлдвэрийн, хэвлэлийн; ~ **станок** хэвлэлийн суурь машин.
ТИПОЛИТОГРА́ФИЯ чулуун барын тасагтай хэвлэх үйлдвэр.

ТИПОЛОГИ́ЧЕСКИЙ типологийн, хэв шинжийн.
ТИПОЛО́ГИЯ типолог, хэв шинжийн ангилал.
ТИПУ́Н ~ тебе на язык хэл чинь хат, хэл чинь хөлд.
ТИР бай буудах газар.
ТИРА́ДА айлтгах үг, хөвөлдсөн үг.
ТИРА́Ж 1. сугалаа; **~ выигрышей** хонжворын сугалаа; 2. хувь, ширхэг; **выйти в ~** хэрэгцээнээс гарах, гаргуундаа гарах, хуучрах.
ТИРА́Н 1. тиран; 2. эзэрхэг засаг (*ноён*), хэрцгий эзэн, харгис ноён; 3. дарлагч, зовоогч, тамлагч.
ТИРА́НИТЬ харгислах, хэрцгийлэх, дарлах, зовоох, тамлах.
ТИРАНИ́ЧЕСКИЙ хэрцгий, харгис, эзэрхэг, догшин.
ТИРАНИ́Я 1. харгис засаг, эзэрхэг засаг; 2. харгислал, хэрцгий, дарлал; **фашистская ~** 1) фашистын хэрцгий дарлал; 2) фашистын харгис засаг.
ТИРА́НСТВО харгислал, хэрцгийлэх.
ТИРА́НСТВОВАТЬ дарлах, зовоох, тамлах.
ТИРЕ́ зурлага; **~ с запятой** таслагатай зурлага.
ТИС улаан мод (*дулаан орны шилмүүст мод*).
ТИ́СКАНИЕ дардас хэвлэх.
ТИ́СКАТЬ I хавчих, шахах, дарах, тэврэх.
ТИ́СКАТЬ II дарах, дардас хэвлэх.
ТИСК||И́Й 1. зуудаг; 2. хавчлага, дарлал; **быть в ~ах** дарлалд байх; 3. өрөлбө.
ТИСНЕ́НИЕ 1. угалз даран гаргах, угалз гаргах, хээ даран гаргах, хээ дарах; **производить ~ по коже** арьсан дээр хээ дарах; 2. (*даран гаргасан*) хээ, угалз; **красивое ~** сайхан дарсан угалз.
ТИСНЁНЫЙ хээ цохисон, угалз цохисон, хээ дарсан, угалз дарсан; **~ переплёт** хээ цохисон номын хавтас.
ТИ́СОВЫЙ улаан модон
ТИТА́Н I 1. аварга; 2. гарамгай зүтгэлтэн, аварга зүтгэлтэн.
ТИТА́Н II титан (*химийн махбод*)
ТИТА́Н III ус буцалгуур
ТИТАНИ́ЧЕСК||ИЙ аварга, **~ая сила** аварга хүч.
ТИТА́НОВ||ЫЙ титан, титанаар хийсэн; **~ые белила** титан цагаан будаг.
ТИТР таньц, тайлбар бичиг.
ТИ́ТУЛ 1. цол, хэргэм; 2. гарчиг; 3. дотуур нүүр (*хуудас*)
ТИТУЛО́ВАННЫЙ цолтой, хэргэмтэй.
ТИТУЛОВА́ТЬ цол өргөмжлөх, хэргэм шагнах, цолоор нь дуудах.
ТИ́ТУЛЬНЫЙ ~ лист дотуур нүүр хуудас; эхний хуудас; **~ список** гарчиг жагсаалт.
ТИФ хижиг; **сыпной ~** эсэргэнэт хижиг; **брюшной ~** гэдэсний хижиг; **возвратный ~** дахидаг хижиг.
ТИФО́ЗН||ЫЙ 1. хижгийн, **~ая эпидемия** хижгийн тахал; 2. хижиг өвчтэй; **~ больной** хижиг өвчтөн.
ТИ́Х||ИЙ 1. нам, аяархан; **говорить ~им голосом** нам дуугаар ярих; 2. номхон, номой, томоотой, түвшин, дөлгөөн; **~ ребёнок** номхон хүүхэд, номой хүүхэд; 3. нам гүм, чимээгүй, анир чимээгүй, дуугүй; **~ая ночь** нам гүм шөнө; 4. удаан, алгуур, аажим, аяар.
ТИ́ХО 1. нам дуугаар, аяар; **~ говорить** нам дуугаар ярих; 2. номхон, томоотой, түвшин, дөлгөөн; 3. нам гүм, чимээгүй, анир чимээгүй, дуугүй; 4. удаан, алгуур, аажим, аяар; 5. нам гүм байх, анир чимээгүй болох, чимээгүй байх.
ТИХО́НЬКО аяархан, дугуйхан, сэмээрхэн; **Лиза ~ подошла ко мне** Лиза миний дэргэд сэмээрхэн хүрч ирэв.
ТИХО́НЯ номхон хүн, номой хүн.
ТИХОХО́ДНЫЙ удаан явагч, алгуур явагч.
ТИ́ШЕ 1. маш нам, бүр аяар, маш номхон, бүр удаан; **он поехал ~** тэр хүн бүр аяар явав; 2. дугай (*бай*), чимээгүй (*бай*); **~, не мешайте слушать!** чимээгүй бай, сонсоход бүү саад хий! **он ~ воды, ниже травы** хорхойд хоргүй, хүнд гэмгүй.
ТИШИН||А́ нам гүм, чимээгүй, анир чимээгүй; соблюдать тишину чимээгүй байх; **нарушить ~у** (*чимээгүй байхад*) дугарах; **мёртвая ~** чив чимээгүй; **в ~е** нам гүм байхад.
ТИШКО́М чимээгүй, дугуй, сэм.
ТИШЬ нам гүм, чимээгүй, анир чимээгүй.
ТКА́НЫЙ нэхмэл, нэхсэн; **~ узор** нэхмэл угалз.
ТКАНЬ 1. нэхмэл, бөс, даавуу; **хлопчатобумажная ~** бөс даавуу; **шёлковая ткань** торгон нэхмэл; **чисто шерстяная ~** цэвэр ноосон нэхмэл; 2. нэхдэс, эд эс; **мышечная ~** булчингийн эд эс; 3. үндэс, агуулга; **~ рассказа** өгүүллэгийн агуулга.
ТКАТЬ 1. нэхэх; **~ шёлк** торго нэхэх; 2. сүлжих; **паук ткёт паутину** аалз шүлсээ сүлжиж байна.
ТКА́ЦКИЙ нэхэх; **~ станок** нэхэх суурь машин.
ТКАЧ нэхмэлчин эрэгтэй.
ТКА́ЧЕСТВО нэхэх арга оньс.
ТКАЧИ́ХА нэхмэлчин эмэгтэй.
ТКНУ||ТЬ 1. чичих, хатгах, тонших, шаах; 2. гудрах, шургуулах, чихэх, нудрах; **телёнок ~л носом в вымя матери** тугал эхийнхээ дэлэнг нударна; 3. заах; **~ пальцем на кого-либо** (*хүн рүү*) хуруугаараа заах; **~ в нос** сануулан улиг болох, зэмлэн улиг болох.
ТКНУ́ТЬСЯ мөргөх, чихэлдэх.
ТЛЕ́НИЕ 1. өмхрөх, ялзрах, түлэгдэх, хуурших, өгөршиx; 2. уугих, сүүмэгнэх.
ТЛЕ́ННОСТЬ мөнх бус (*чанар*)
ТЛЕ́ННЫЙ мөнх бус
ТЛЕТВО́РНОСТЬ өмхрүүлэх, ялзруулах, хүүршүүлэх, өгөршүүлэх, хорлох.
ТЛЕТВО́РНЫЙ 1. өмхрүүлэх, ялзруулах, хүүршүүлэх, өгөршүүлэх, мөхөлд учруулах; 2. хорт, хөнөөлт, ялзралд хүргэх.
ТЛЕТЬ 1. өмхрөх, ялзрах, хүүрших, өгөршиx; 2. уугих, сүүмэлзэх, цогших; **сырые дрова тлеют** нойтон түлээ уугиж байна; 3. тасраагүй байх; **в сердце тлела надежда** дотор нь горьдлого тасраагүй байв.
ТЛЯ ургамлын ширх
ТМИН зираа, гоньд, гонид.
ТМИ́ННЫЙ зираагийн, зираатай.
ТО I 1. *гол өгүүлбэрийн эхэнд байж хавсарсан өгүүлбэр, гол өгүүлбэр хоёрын холбоог илтгэх бөгөөд шууд орчуулагдахгүй*; 2. заримдаа нэг, байсхийгээд нэг; **огонь ~ разгорался, ~ затухал** гал нэг асч, нэг унтарна; 3. **~ один, ~ другой приставал к Сурэну** байсхийгээд нэг нь, байсхийгээд нөгөө нь Сүрэнг оролдоод байв; **~ здесь, ~ там** нэг энд, нэг тэнд; **и ~** (*тэр*) мөртөө; **~ и дело, ~ и знай** байн байн, дахин дахин, үргэлж.
ТО II 1. тэр; **в ~ время** тэр цагт; 2. нөгөө, цаад; **по тому побережью** нөгөө эрэгт; 3. өнөөх, чухам тэр, мөн тэр; **~ самое собрание** өнөөх хурал; 4. ондоо, өнөөх...биш; 5. тэр нь аль; **ни ~, ни другое** тэр нь ч биш, нөгөөдөх нь ч биш; аль аль нь биш; 6. тэр.
ТО III 1. заримдаа —аа (*-ээ,-оо,-өө*) нь, -хан (-хэн,-хон,-хөн); **обещать~ обещали, а не выполнили** амлах нь ч амласан, амласнаа биелүүлсэнгүй; амлахаа амласан, биелүүлсэнгүй; **где~ он сейчас?** тэр хүн одоо хаа л (*хаахан*) байгаа бол?; 2. л; **тебя~ мне и нужно** чи л над хэрэгтэй.

ТО IV нэг, нэгэн; **кто-~** нэг хүн, хэн нэгэн хүн; **где-~** хаа нэгэн газарт; **что-~** нэг юм, **куда-~** хаа нэгэн газар; **откуда-~** хаа нэгэн газраас.

ТОБО́Й,

ТОБО́Ю 1. чамаар; 2. чамтай

ТОВА́Р бараа, таваар, бараа таваар, эд, эд таваар; **~ы широкого потребления** өргөн хэрэгцээний бараа; **~ы производственного назначения** үйлдвэрлэлийн хэрэгцээний эд таваар; **~ лицом показать** юмны сайн талыг харуулах.

ТОВА́РИЩ 1. нөхөр, анд, найз, компаан; **~ детства** багын найз; 2. нөхөр; 3. орлогч, туслагч; **~ министра** *орлогч сайд*, шадар сайд, туслах сайд.

ТОВА́РИЩЕСК||ИЙ нөхрийн, нөхөр ёсны, нөхөрсөг; **~ие отношения** нөхөр ёсны харилцаа; **~ суд** нөхрийн шүүх; **~ матч** нөхөрсөг тэмцээн.

ТОВА́РИЩЕСТВ||О 1. нөхөрлөл, нөхрийн сэтгэл, нөхрийн ёс, нөхөрсөг харилцаа; **чувство ~а** нөхрийн сэтгэлтэй байх; 2. нөхөрлөл.

ТОВА́РКА нөхөр эмэгтэй, найз эмэгтэй.

ТОВА́РНОСТЬ зах зээлийн хэрэгцээний бараа үйлдвэрлэх чадвар.

ТОВА́РН||ЫЙ 1. барааны, таваарын, бараа таваарын; склад барааны агуулах, бараа агуулах; **~ вагон** ачааны вагон; 2. таваарын; **~ое хозяйство** таваарын аж ахуй; 3. худалдааны, наймаачны, худалдах, наймаалах.

ТОВАРОВЕ́Д барааны мэргэжилтэн.

ТОВАРОВЕ́ДЕНИЕ барааны судлал, барааны зүйл.

ТОВАРООБМЕ́Н барааны судлал, барааны арилжаа.

ТОВАРООБОРО́Т барааны гүйлгээ, бараа гүйлгээ; **расширение ~а** бараа гүйлгээ өргөтгөх.

ТОВАРООБРАЩЕ́НИЕ барааны гүйлгээ, бараа гүйлгээ.

ТОВАРООТПРАВИ́ТЕЛЬ бараа илгээгч

ТОВАРОПАССАЖИ́РСКИЙ зорчигчид ба бараа тээвэрлэх; **~ поезд** зорчигчид ба бараа тээвэрлэх галт тэрэг.

ТОВАРОПОЛУЧА́ТЕЛЬ бараа хүлээн авагч.

ТОВАРОПРОИЗВОДИ́ТЕЛЬ бараа үйлдвэрлэгч, таваар үйлдвэрлэгч.

ТОВАРОПРОВОДЯ́Щ||ИЙ бараа дамжуулагч; **~ая сеть** бараа дамжуулагч байгууллагууд.

ТО́Г||А орхимж; **рядиться в ~у учёного** эрдэмтний жанч нөмрөх, цаасан малгай өмсөх.

ТОГДА́ 1. тэгэхэд, тэр үед, тэр цагт; **~ он был молод** тэгэхэд тэр залуу байв; 2. тэгвэл, чингэвэл, тийм бол; 3. тэгэхэд нь; урьд нь болсон (*буюу болох*)*явдлыг нь урьдчилах нөхцөлөөр (-магц, -мэгц, -могц -мөгц, -мц) илтгэвэл шууд орчуулахгүй*; **он ушёл, ~ я сел читать** тэр (*хүн*) явав, тэгэхэд нь би ном уншихаар суув; түүнийг явмагц би ном уншихаар суув; 4. тэр цагт; *шууд орчуулагдахгүй*; **~ как** харин тэгэхэд, тэгээд.

ТОГДА́ШНИЙ тэр цагийн, тэр үеийн.

ТОГО́ 1. түүний; 2. түүнийг.

ТОЖДЕ́СТВЕННОСТЬ адил (*байх*), ижил (*байх*), тэнцүү (*байх*), чацуу (*байх*), их төсөөтэй (*байх*), **~ двух документов** хоёр баримтын адил байгаа нь; **~ взглядов** үзэл санаа адил (*байх*).

ТОЖДЕ́СТВЕНН||ЫЙ адил, ижил, тэнцүү, чацуу, их төсөөтэй; **~ые явления** адил үзэгдлүүд.

ТОЖДЕСТВО́ 1. адил, ижил, тэнцүү, чацуу; 2. адилтгал.

ТО́ЖЕ 1. мөн, бас, тэрчлэн, түүнчлэн, мөн түүнчлэн; **он ~ уехал** тэр (*хүн*) мөн явав; 2. -ч бас, бас нэг, мөн нэг.

ТОК I 1. урсгал; **~ воздуха** агаарын урсгал; 2. гүйдэл, цахилгаан гүйдэл, цахилгаан; **электрический ~** цахилгаан гүйдэл; **~ высокого напряжения** өндөр хүчдэлийн цахилгаан гүйдэл; **включить ~** цахилгаан залгах; **выключить ~** цахилгаан таслах.

ТОК II үтрэм.

ТОК III шувууны дуудлагын газар.

ТОКА́РНАЯ токарьчийн газар.

ТОКА́РНИЧАТЬ токарьчлах; токарийн ажил хийх.

ТОКА́РН||ЫЙ токарийн, токарьчийн; **~ый станок** токарийн суурь машин.

ТОКА́РНЯ токарьчийн газар.

ТО́КАРЬ токарьч.

ТОКОВА́НИЕ шувууны дуудлага.

ТОКОВА́ТЬ донгодон дуудах.

ТОКСИКОЛО́ГИЯ хорын зүй, хорын судлал.

ТОКСИ́Н хорт бодис, токсин

ТОКСИ́ЧЕСКИЙ хорт, хортой

ТОКСИ́ЧНОСТЬ хор, хордуулах чанар; **~ боевых отравляющих веществ** дайнд хэрэглэх хорт бодисын хордуулах чанар.

ТОКСИ́ЧН||ЫЙ хортой, хордуулах; **~ые химические вещества** хортой химийн бодис.

ТО́ЛЕВЫЙ давирхайтай цаасан, хар цаасан.

ТО́ЛИКА малая толика, **некоторая ~** бага зэрэг, өчүүхэн төдий.

ТОЛК 1. цуу үг, цуурхал, яриа цуурхал, сураг, үг яриа, хов, хов жив; **не придавать значения ~ам** хов живийг анхаарахгүй байх; 2. учир, утга, утга учир, ухаан; **не добиться ~у** учир утгыг олж ядах, үр дүн эс олох; **рассуждать с ~ом** учиртай бодох; **понимать (знать, видеть) ~** учрыг ойлгох, учрыг мэдэх; **сбиться с ~у** учир утгаа мэдэхийг болих; 3. тус, ашиг, хэрэг; **взять в ~** ойлгох; **без ~у** дэмий, хоосон.

ТОЛКА́НИЕ 1. түлхэх, түлхэлт; 2. шидэх, шидэлт, өргөлт; **~ ядра** бөөрөнцөг шидэх.

ТОЛКА́ТЬ 1. түлхэх, нудрах; 2. урагш явуулах, урагштай болгох; 3. оруулах, түлхэн оруулах; 4. шидэх, өргөх; **~ ядро** бөөрөнцөг шидэх; **~ штангу** туйван өргөх.

ТОЛКА́ТЬСЯ 1. түлхэх; **~ в дверь** хаалга түлхэх; 2. түлхэлдэх, түлхэлцэх, шахалдах, шахцалдах; **не толкайтесь!** Бүү шахалд! 3. дэмий тэнэх, сэлгүүцэх; **~ по улицам** гудамжаар дэмий тэнэх; 4. хандах, гүйх; **~ во все двери** хаалга болгоныг татаж гүйх.

ТОЛКА́Ч I түрэх бух тэрэг.

ТОЛКА́Ч II зууч, хөөцөлдөгч.

ТОЛКНУ́ТЬ 1. түлхээд авах, нудрах; **~ кого-либо локтем** хүнийг тохойгоороо түлхээд авах, ёврох; 2. урагш явуулах, урагштай болгох; **~ дело** хэрэг урагш явуулах; 3. оруулах, түлхэн оруулах; **~ на преступление** гэмт хэрэгт оруулах; 4. *шидэх*, өргөх.

ТОЛКОВА́НИЕ 1. тайлбарлах; **~ закона** хууль тайлбарлах; **~ воли** хүсэл зоригийг тайлбарлах; 2. тайлбар; **дать правильное ~ чему-либо** ямар нэг юманд зөв тайлбар өгөх, ямар нэг юмыг зөв тайлбарлах.

ТОЛКОВА́ТЕЛЬ тайлбарлагч.

ТОЛКОВА́ТЬ 1. тайлбарлах; **~ закон** хууль тайлбарлах; 2. тайлбарлан хэлэх, тайлбарлан ойлгуулах; **я ему об этом и толкую** би үүнд энэ тухай л тайлбарлан хэлж байна; 3. ярилцах, хэлэлцэх; **~ о делах** ажил хэргийн тухай ярилцах.

ТОЛКО́В||ЫЙ 1. ухамсартай, сэхээтэй, ухаантай; **~ человек** ухаантай хүн; 2. *тодорхой, ойлгомжтой, олигтой*; **~ое объяснение** тодорхой тайлбар; 3. тайлбар, тайлбартай; **~ словарь** тайлбар толь.

ТО́ЛКОМ тодорхой, ойлгомжтой, олигтой; **скажи ~, что тебе надо** юу хэрэгтэйгээ ойлгомжтой хэл.

ТОЛКОТНЯ́ шахцалдаан, шахалдаан, түлхэлдээн, чихцэлдээн.
ТОЛКУ́ЧИЙ ~ рынок хуучин юм худалдах газар, хар зах.
ТОЛКУ́ЧКА хуучин юм худалдах зах; **в толкучке** олны үймээнд.
ТОЛМА́Ч хэлмэрч
ТОЛОКНО́ нүдсэн гурил, болсон гурил.
ТОЛО́ЧЬ нүдэх, нунтаглах, талхлах; **~ сахар** чихэр нүдэх, ёотон нүдэх; **~ воду в ступе** элсээр дээс томох.
ТОЛО́ЧЬСЯ дэмий тэнэх, дэмий эргэлдэх; **~ на месте** нэг газар дэмий эргэлдэх.
ТОЛПА́ олон хүн, бөөн хүн, бөөгнөрсөн хүмүүс, овоорсон хүмүүсс; **~ народа** овоорсон хүмүүс; **~ ребятишек** бөөн хүүхдүүд.
ТОЛПИ́||ТЬСЯ овоорох, бөөгнөрөх, овооролдох, цугларах; **народ ~лся на площади** талбай дээр олон хүн цугларав.
ТОЛПО́Й,
ТОЛПО́Ю бөөгнөрөн, овоорон, овооролдон, бөөнөөр, олноор; **стоять ~** бөөгнөрөн зогсох.
ТОЛСТЕ́ТЬ бүдүүрэх, таргалах, мариалах.
ТОЛСТИ́ТЬ бүдүүрүүлэх, бүдүүн болгох.
ТОЛСТО́ВКА уужим цамц.
ТОЛСТОКО́Ж||ИЙ 1. зузаан арьстай, зузаан хальстай; 2. зузаан арьсан, ширэн; **~ая сумка** зузаан арьсан цүнх; **~ ремень** зузаан суран бүс; 3. өр зузаан, хатуу элэгтэй, муухай ааштай, ширүүн; **~ человек** хатуу элэгтэй хүн.
ТОЛСТОПУ́ЗЫЙ 1. бүдүүн гэдэстэй, тэнгэр гэдэстэй, тэсгэр; **~ кот** тэнгэр гэдэстэй муур; 2. бүдүүн гэдэст, тэнгэр гэдэст.
ТОЛСТОСТЕ́ННЫЙ зузаан ханатай, зузаан туургатай, зузаан; **~ сосуд** зузаан сав.
ТОЛСТОСУ́М мөнгөний (*махан*) тулам, нударган.
ТОЛСТОЩЁКИЙ зузаан хацартай.
ТОЛСТУ́ХА бүдүүн эхнэр, тарган эмэгтэй.
ТОЛСТУ́ШКА бүдүүн эхнэр, тарган эмэгтэй.
ТО́ЛСТ||ЫЙ 1. бүдүүн, тарган, тэнтгэр; **~ мужчина** бүдүүн эрэгтэй хүн; 2. зузаан; **~ая книга** зузаан ном; **~ое сукно** зузаан цэмбэ; **~ журнал** утга зохиол урлагийн, нийгэм улс төрийн сар тутмын сэтгүүл.
ТОЛСТЯ́К бүдүүн хүн, тарган хүн.
ТОЛЧЁНИЕ нүдэх, нунтаглах, талхлах.
ТОЛЧЁНЫЙ нүдсэн, нунтагласан, талхалсан, нунтаг, талхан; **~ сахар** нүдсэн чихэр, нүдсэн ёотон.
ТОЛЧЕЯ́ шахцалдаан, шахалдаан, түлхэлдээн, чихцэлдээн.
ТОЛЧО́К 1. түлхэх, түлхэлт, ёврох, ёвролт; **~ в спину** нуруу руу ёврох; 2. донслох, донслолт; **подземные толчки при землетрясении** газар хөдлөх үеийн газар дорхи донслолт; 3. түлхэц.
ТО́ЛЩА зузаан; **~ земной коры** дэлхийн царцсын зузаан; **~ атмосферы** агаарын зузаан.
ТОЛЩИНА́ 1. бүдүүн, бүдүүн нарийн; 2. зузаан, зузаан нимгэн.
ТОЛЬ давирхайтай цаас, хар цаас
ТО́ЛЬКО 1. гагцхүү, зөвхөн, дөнгөж, -хан (*-хэн,-хон,-хөн*); **~ он может решить этот вопрос** энэ асуудлыг гагцхүү тэр (*хүн*) шийдвэрлэж чадна; 2. зөвхөн, дөнгөж; **это ~ начало** энэ бол зөвхөн эхлэл; 3. -мц, -магц (*-мэгц, -могц,-мөгц*),-хлаар (*-хлээр,-хлоор, -хлөөр*), -тай (*-тэй, -той*) зэрэг, -сан (*-сэн, -сон,-сөн*); даруй; *заримдаа дөнгөж гэдэг үг нэмж болно*; **как ~ приедешь, напиши нам** дөнгөж хүрмэгц бидэнд бичээрэй; 4. гагцхүү, харин, гэвч; **я согласен ехать, ~ не могу сейчас** би явъя, харин одоо явж чадахгүй; 5. л, сан (*сэн, сон, сөн*), л...аасай (*-зэсэй,-оосой,-өөсэй*); **~ бы уехать** явах л сан; 6. ч, л *заримдаа орчуулахгүй, өмнөх үгий нь давтана*; **зачем ~ я это сделал!** юунд ч би ийм юм хийчихэв! ~~ 1) арай л, арай гэж, арай чамай, арайхан, дөнгөж дангаж; 2) саяхан, эгээ саяхан; **~ и всего** ердөө л энэ, дөнгөж л энэ, энэхэн; **~ что** эгээ сайхан, дөнгөж сайхан, бүр сайхан; **он ~ что приехал** тэр (*хүн*) эгээ саяхан ирсэн.
ТОМ боть; **вышел третий ~ сочинений Х.Мэргэна** Х.Мэргэн зохиолчийн зохиолын гуравдугаар боть хэвлэгдэн гарав.
ТОМА́Т 1. улаан лооль; 2. нухсан улаан лооль.
ТОМА́ТНЫЙ улаан лооль, улаан лоолийн; **~ сок** улаан лоолийн шүүс.
ТОМИ́ТЕЛЬН||ЫЙ ядаргаатай, чилээтэй, шаналгаатай, чилээтэй, шаналгаатай, зовлонтой; **~ое ожидание** чилээтэй хүлээлэг; **~ зной** зовлонтой халуун.
ТОМИ́ТЬ 1. ядраах, зүдрээх, чилээх, шаналаах, зовоох; **его томит жажда** түүний ам цанган шаналгана; 2. аажмаар болгох, жигнэн болгох; **~ мясо** мах аажмаар болгох; 3. уян зөөлөн болгох, уяруулах, уятаах, хатыг хариулах; **~ сталь** болд уяруулах, болд уян зөөлөн болгох, болдын хатыг хариулах; 4. харлуулах; **~ дуб** царс мод харлуулах.
ТОМИ́ТЬСЯ 1. ядрах, зүдрэх, чилэх, шаналах, зовох; **~ в ожидании чего-либо** чилтэл хүлээх; 2. аажмаар болгох, жигнэн болгох.
ТОМЛЕ́НИ||Е 1. ядраа, чилээ, шаналгаа, зовлон, ядрах, ядраах, зүдрээх, чилэх, чилээх, зүдрэх, шаналах, шаналаах, зовох, зовоох; бэтэгрэх, сульдах; 2. аажмаар болгох, жигнэн болгох; 3. харлуулах; 4. зовлон, шаналгаа; **нравственные ~я** сэтгэл санааны зовлон; **испытывать ~** зовлон амсах.
ТОМЛЁН||ЫЙ 1. уян зөөлөн болгосон, уяруулсан, хатыг нь хариулсан; **~ая сталь** уян зөөлөн болгосон болд, хатыг нь хариулсан болд; 2. аажмаар болгосон, жигнэн болгосон; **~ое мясо** аажмаар болгосон мах.
ТО́МНО ядран зүдрэн, гунин, гунигтай; **~ вздохнуть** гунигтай шүүс алдах.
ТО́МНОСТЬ ядрал, шаналал, гуниг.
ТО́МНЫЙ ядранги, зүдрэнгэ, гунигтай; **~ взгляд** гунигтай харц.
ТОМПА́К цас зэс/ цайрын хольцтой төмөрлөг/
ТОМПА́КОВ||ЫЙ цас; **~ые изделия** цас эдлэл.
ТОН 1. хөг, аялгуу, дуу, дуудлага; **низкий ~** бүдүүн дуу, өтгөн дуу; **высокий ~** нарийн дуу, шингэн дуу; 2. цохилт; **~ сердца** зүрхний цохилт; **глухие ~ы** бөглүү цохилт; 3. сүүдрэг; **светлые ~а** гэгээн сүүдрэг; 4. (*ярианы*) өнгө, төрх, байдал; **переменить тон** (*ярианыхаа*)өнгийг өөр болгох; 5. зан байдал; **хороший ~** сайн зан байдал; **попасть в ~** таалалд тохируулах; **~ом ниже** намуухан ярих, тайвуухан ярих; **тоном выше** сэтгэл хөдлөн ярих.
ТОНА́ЛЬНОСТЬ дэвсгэр хөг.
ТО́НЕНЬК||ИЙ 1. нарийхан; **~ая веточка** нарийхан найлзуур; 2. нарийхан, шингэхэн; **~ голосок** нарийхан хоолой, шингэхэн дуу; 3. нимгэхэн; **~ая кожица** нимгэхэн арьс
ТОНИЗИ́РОВАТЬ чангаруулах, дээшлүүлэх.
ТОНИ́ЧЕСКИЙ I эгшиглэх, аялгуут; **~ стих** эгшиглэх шүлэг, аялгуут шүлэг.
ТОНИ́ЧЕСК||ИЙ II чангаруулах, дээшлүүлэх; **~ие средства** чангаруулах эм.
ТО́НК||ИЙ 1. нарийн; **~ие нитки** нарийн утас; **~ая шея** нарийн хүзүү; 2. нимгэн; **~ая тетрадь** нимгэн дэвтэр; 3. нарийн, шингэн; **~ голос** нарийн хоолой, шингэн дуу; 4. нарийн, нандин, цэвэр; **~ие черты лица** цэвэр царай, нимгэн цэвэр царай; 5. нарийн, цэвэр, уран; **~ая работа** нарийн хийц, цэвэр хийц; 6. нарийн; **~ вопрос** нарийн асуулт, аяы нь олж тавиуштай асуулт; 7. сонор, сэргэг; **~ слух** сонор чих;

8. нарийн, хурц; ~ **критик** нарийн шүүмжлэгч ~ **ум** нарийн ухаан, хурц ухаан; **~ое знание** нарийн мэдлэг; 9. овтой, мэхтэй, зальтай; **~ая бестия** овтой амьтан, овтой чөтгөр.

ТОНКОВОЛОКНИ́СТЫЙ нарийн ширхэгтэй; ~ **хлопок** нарийн ширхэгтэй хөвөн.

ТОНКОКО́ЖИЙ нимгэн арьстай, нимгэн хальстай.

ТОНКОНО́Г *бот.* дааган сүүл.

ТОНКОНО́ГИЙ нарийн хөлтэй

ТОНКОРУ́ННЫЙ нарийн ноостой; **~ые овцы** нарийн ноостой хонь

ТОНКОСТЕ́ННЫЙ нимгэн ханатай, нимгэн туургатай, нимгэн; ~ **сосуд** нимгэн сав.

ТО́НКОСТЬ 1. нарийн, нарийн бүдүүн; ~ **волокна** ширхгийн нарийн бүдүүн; 2. нимгэн, нимгэн зузаан; 3. нарийн, нандин; 4. нарийн, эелдэг; 5. нарийн, уран; 6. амт таних, нарийн амт; 7. хурц, нарийн; 8. нарийн, нарийн тодорхой, нарийн учир; **он знает своё дело до ~ей** тэр (*хүн*) ажил хэргээ нарийн мэднэ; **вдаваться в ~и** нарийвчлах, нарийн үзэх, нарийн тоочих.

ТОНКОСУКО́ННЫЙ нарийн цэмбэн; **~ая ткань** нарийн цэмбэ.

ТОНКОШЁРСТНЫЙ нарийн ноосон

ТОНКОШЁРСТЬ нарийн ноосон; **~ое сукно** нарийн цэмбэ.

ТОННА́ тонн

ТОННА́Ж 1. (*онгоцны*) ус түрц; 2. даац.

ТОННЕ́ЛЬ хонгил, туннель, нүхэн зам.

ТО́НУС тамир; **жизненный** ~ амьдрах тамир.

ТОНУ́ТЬ 1. живэх, чивэх; **дерево в воде не тонет** мод усанд үл живнэ; 2. живж үхэх, усанд цацаж үхэх; 3. шигдэх, суух, шавардах; ~ **в сыпучем песке** нурмал элсэнд шигдэх; ~ **в сугробах снега** хунгар цасанд суух; ~ **в делах** ажил хэрэгт дарагдах; **дома тонут в зелени** байшингууд модны навч мөчирт далдлагдана.

ТО́НЬШЕ 1. -аас (*-ээс,-оос,-өөс*) нарийн, бүр нарийн; 2. -аас (*-ээс,-оос, -өөс*) нимгэн, бүр нимгэн.

ТОПА́З молор (*эрдэнэ*)

ТОПА́ЗОВЫЙ молор, молрын.

ТО́ПАНЬЕ дэвсэх, дэвслэх, гишгэх.

ТО́ПА||ТЬ дэвсэх, дэвслэх, гишгэлэх; **в гневе он ~л ногами** тэр (*хүн*) уурлан дэвслэв.

ТОПИ́ТЬ I 1. гал түлэх, гал асаах, галлах; 2. дулаацуулах, халаах; ~ **квартиру** байраа дулаацуулах.

ТОПИ́ТЬ II 1. живүүлэх, чивүүлэх; 2. живүүлэн алах, чивүүлэн алах, усанд цацуулан алах; 3. хорлох, хөнөөх, хор хөнөөл учруулах; ~ **живое дело** чухал хэрэгт хөнөөл учруулах, чухал хэргийг хөнөөх.

ТОПИ́ТЬ III хайлуулах; ~ **воск** лав хайлуулах; ~ **молоко** сүү хөөрүүлэх.

ТОПИ́ТЬСЯ I гал асах, галтай байх; **печь топится** пийшинд гал асаж байна, пийшин галтай байна.

ТОПИ́ТЬСЯ II хайлах.

ТОПИ́ТЬСЯ III 1. живж үхэх, чивж үхэх, усанд цацаж үхэх; 2. живэгдэх, чивэгдэх.

ТО́ПК||А 1. түлэх, түлэлт, түллэг; 2. галын хотол, зуухны хөндий; **паровозная** ~ бух тэрэгний галын хотол; **подбросить в ~у угля** зуухны хөндий рүү нүүрс хийх.

ТО́ПКИЙ шавартай, намагтай, бүрдтэй; ~ **берег** шавартай эрэг; топкое место намагтай газар.

ТОПЛЕ́НИЕ хайлуулах; ~ **воска** лав хайлуулах.

ТОПЛЁН||ЫЙ 1. хайлуулсан; ~ **жир** өөхөн тос (*хайлуулсан өөх*); **~ое масло** хайлуулсан цөцгийн тос, шар тос; 2. хөөрүүлсэн; **~ое молоко** хөөрүүлсэн сүү.

ТО́ПЛИВН||ЫЙ түлшийн; **~ая база** түлшийн баз.

ТО́ПЛИВО түлш; **твёрдое** ~ хатуу түлш; **жидкое** ~ шингэн түлш.

ТО́ПНУТЬ дэвсээд авах, дэвсээд орхих.

ТОПО́ГРАФ байрзүйч

ТОПОГРАФИ́ЧЕСК||ИЙ байрзүйн; **~ая карта** байр зүйн газрын зураг.

ТОПОГРА́ФИЯ байрзүй (*газрын гадаргыг хэмжин зурах ухаан*)

ТО́ПОЛЕВ||ЫЙ улиангарын; **~ая роща** улиангарын төгөл, улиангарын шугуй.

ТО́ПОЛЬ улиангар; **пирамидальный** ~ шувтан улиангар; **белый (*серебристый*)** ~ мөнгөн улиангар; **серый** ~ бор улиангар.

ТОПОНИ́МИКА газрын нэрийн зүй

ТОПОНИ́МИЯ газрын нэрийн зүй; 1)аливаа орон нутгийн газрын нэрс; 2)хэлний шинжлэлийн газрын нэрс судлах салбар.

ТОПО́Р сүх, балт.

ТОПОРИ́ЩЕ I сүхний иш.

ТОПОРИ́ЩЕ II том сүх.

ТОПО́РН||ЫЙ болхи, бааз; **~ая работа** болхи хийц; болхи хийцтэй юм.

ТОПО́РЩИТЬ (*үсэг*) арзайлгах, өрвийлгөх, сэрвийлгэх, шөрвийлгөх.

ТОПО́РЩИТСЯ 1. *үс)* арзайх, *өрвийх, сэрвийх, шөрвийх*; 2. дэрдийх, дэрдэлзэх; **платье** ~ хувцас дэрдийнэ.

ТО́ПОТ, түвэргээн, туурайн дуу, хөлийн чимээ; **конский** ~ морин туурайн дуу, морин түвэргээн; **послышался** ~ ног хөлийн чимээ сонсдов.

ТОПОТА́ТЬ түвэрэх, түвэр түвэр алхлах, дэвсэх, дэвслэх, гишгэлэх.

ТОПТА́НИЕ 1. гишгэх, гишгэлэх, дэвсэх, дэвслэх; 2. гишгэлэн балиартуулах, мөр гаргах; 3. дороо гишгэлэх; 4. сэлгүүцэх, эргэлдэх.

ТОПТА́ТЬ 1. гишгэх, гишгэлэх, дэвсэх, дэвслэх; **~траву** ногоо гишгэлэх; 2. гишгэлэн балиартуулах, мөр гаргах; **не топчите пол** шалан дээр битгий мөр гарга; 3. (*гутлын ул*) элээх.

ТОПТА́ТЬСЯ 1. дороо гишгэлэх; 2. сэлгүүцэх, эргэлдэх; ~ **на месте** урагш ахихгүй байна, бахь байдгаараа байх.

ТОПЧА́Н жавдан, модон ор.

ТОПЫ́РИТЬСЯ (*үс*) арзайх, өрвийх, сэрвийх, шөрвийх.

ТОПЬ намаг, шавар, бүрд, балчиг.

ТО́РБ||А хүүдий, уут; **носиться, как дурак с писаной ~ой с кем-чем-либо** хөдөөнөөс хөөрхөн чулуу олсон юм (*хүүхэд*) шиг байх.

ТО́РГ 1. худалдаа, наймаа; 2. зах, зээл, зах зээл; 3. үнэ хаялцуулах; **продать с ~ов** үнэ хаялцуулан худалдах.

ТОРГ||ОВ́Й худалдаа, **аукционные** ~ дуудлага худалдаа; **проведение ~ов** үнэ хаялцуулах ажиллагаа.

ТОРГА́Ш 1. ашиг харагч, хонжоо харагч, ашиг хонжоо харагч, наймаачирхагч; 2. аар саар юмны наймаачин.

ТОРГА́ШЕСКИЙ 1. ашиг харагчийн, хонжоо харагчийн, ашиг хонжоо харагчийн, наймаачирхагчийн; 2. аар саар юмны наймаачны.

ТОРГА́ШЕСТВО 1. ашиг харах, хонжоо харах, наймаачирхах; 2. аар саар юм наймаалах.

ТОРГОВА́ТЬ 1. худалдаа хийх, худалдаалах, наймаа хийх, наймаалах, худалдах; ~ **хлебом** талх худалдах; ~ **в розницу** жижиглэн худалдаалах; 2. худалдаа хийх, наймаа хийх.

ТОРГОВА́ТЬСЯ 1. наймаацалдах, үнэ хэлцэх, наймаачирхах; 2. арцалдах.

ТОРГО́ВЕЦ худалдаачин, наймаачин; **крупный ~** том худалдаачин; **мелкий ~** жижиг наймаачин.

ТОРГО́ВКА худалдаачин эмэгтэй, наймаачин эхнэр.

ТОРГО́ВЛЯ худалдаа, наймаа, худалдаа наймаа; **государственная ~** улсын худалдаа; **кооперативная ~** хоршооллын худалдаа, хоршооны худалдаа; **внутренняя ~** дотоод худалдаа; **розничная ~** жижиглэн худалдаа, жижиглэн худалдаалах; **оптовая ~** бөөний худалдаа; бөөнөөр худалдаалах; **частная ~** хувийн худалдаа.

ТОРГО́ВО-ПРОМЫ́ШЛЕНН||ЫЙ худалдаа үйлдвэрийн; **~ая палата** худалдаа үйлдвэрийн танхим.

ТОРГО́В||ЫЙ худалдааны, наймааны; **~ договор** худалдааны гэрээ; **~ая политика** худалдааны бодлого; **~ая сеть** худалдааны байгууллага; **~ флот** худалдааны флот; **~ дом** худалдааныы гэр, пүүс.

ТОРЕАДО́Р тореадор, бухтай тулалдагч.

ТОРЕ́Ц 1. тайрдас; **поставить бревно торцом кверху** гуалин тайрдсаар нь босгон тавих; 2. тайрдас; **мостовая из торцов** тайрдсан гудамж, тайрдас дэвссэн гудамж; 3. тайрдас дэвссэн гудамж, тайрдсан гудамж; **ехать по торцу** тайрдас дэвссэн гудамжаар явах.

ТОРЖЕ́СТВЕННОСТЬ баяр, ёслол, баяр ёслол

ТОРЖЕ́СТВЕНН||ЫЙ 1. баярын, ёслолын, баяр ёслолын; **~ое заседание** баярын хурал; **~ая часть собрания** хурлын ёслолын хэсэг; 2. цогтой, жавхлантай, сүртэй, цог жавхлантай, сүр жавхлантай; **~ вид** жавхлантай дүр; 3. няцашгүй, эвдэршгүй, ариун; **~ая клятва** ариун тангараг, няцашгүй тангараг.

ТОРЖЕСТВО́ 1. баяр, ёслол, баяр ёслол, наадам, баяр цэнгэл, баяр наадам, баяр найр, найр цэнгэл; 2. ялалт, төгс амжилт; 3. баяр, баясгалан, баяртай байх, баясгалантай байх; **восклицнуть с ~м** баясгалантай хашгирах.

ТОРЖЕСТВОВА́ТЬ 1. баяр хийх, ёслол хийх, баяр ёслол хийх, наадам хийх, баяр наадам хийх, баяр найр хийх, баяр цэнгэл хийх, **~ победу** ялалтын баяр хийх, ялалтын баяр наадам хийх; 2. ялах, дийлэх, дарах, төгс амжилт олох.

ТОРЖЕСТВУ́ЮЩИЙ 1. баяр хийгч, ёслол хийгч, баяр ёслол хийгч, наадам хийгч, баяр наадам хийгч, баяр найр хийгч, баяр цэнгэл хийгч; **победитель, ~ победу** ялалтын баяр хийгч, дийлсэн баатар; 2. ялгуугч, ялагч, дийлэгч, дарагч; 3. баяртай, баясгалантай; **~ взгляд** баяртай харц.

ТО́РИЙ тори (*химийн махбод*)

ТОРМА́ШК||И вверх ~ами 1. годройтон, онхолдон; **полететь вверх ~ами** годройтон ойчих; 2. эх захгүй, эх адаггүй.

ТОРМОЖЕ́НИЕ тоормослох, тооромсоглох, тоормослолт, тооромсоглолт; **автоматическое ~** автомат тоормослолт, өөрөө тоормослох.

ТО́РМОЗ 1. тоормос, тооромсог; **ручной ~** гар тоормос; 2. саад, тотгор, саад тотгор, тоормос, тооромсог, саад тооромсог.

ТОРМОЗИ́ТЬ 1. тоормослох, гэнэт зогсох; **~ машину** машин тоормослох; 2. саад хийх, тотгор хийх, саад тотгор хийх; саатуулах, тотгорлох, саад болох, тотгор болох, саад тотгор болох, тоормослох, тооромсоглох, саад тоормос хийх, саад тооромсог болох; **~ работу** ажилд саад хийх.

ТОРМОЗИ́ТЬСЯ 1. тоормослогдох, тооромсоглогдох; 2. саатах, саатагдах, саатуулагдах, тотгорлогдох, тоормослогдох, тооромсоглогдох.

ТОРМОЗН||О́Й 1. тоормосын, тооромсгийн; **~ башмак** тоормосын ул; **~ая тяга** тоормосын татуур; 2. тоормост, тооромсогт; **~ вагон** тоормост вагон.

ТОРМОШИ́||ТЬ 1. татлах, чангаах, зулгаах, сэгсрэх; **он ~л меня за рукав** тэр (*хүн*) миний ханцуйгаас татлав; 2. ноцох, цоолох, хашраах, залхаах; **~ пустяковыми вопросами** ялимгүй юм асууж залхаах.

ТО́РН||ЫЙ дардам; **пойти по ~ой дороге (дорожке)** бэлэнчлэх, бэлэн замаар хатирах.

ТОРОВА́ТЫЙ өгөөмөр, өглөгч; **не богат, да тороват** баян биш ч гэсэн өглөгч.

ТОРОПИ́ТЬ 1. яаруулах, шамдуулах, шалавлуулах, тэвдүүлэх, сандруулах; **~ кого-либо с ответом** хариу өгөхийг яаруулах; 2. ойртуулах, түрэглүүлэх, түргэтгэх, хурдлуулах, хурдатгах; **~ события** хэрэг явдлыг түргэтгэх.

ТОРОПИ́ТЬСЯ яарах, шамдах, шалавлах, тэвдэх, сандрах; **~ на работу** ажилдаа яарах; **говорить не торопясь** яаралгүй ярих.

ТОРОПЛИ́ВОСТ||Ь яарах, шамдах, шалавлах, тэвдэх, сандрах; **избегайте излишней ~и** дэмий бүү тэвдэгтүн (*илүү тэвдэхээс зайлсхийгтүн*).

ТОРОПЛИ́В||ЫЙ 1. яаруу, шамдуу, тэвдүү, сандруу; **~ человек** яаруу хүн, тэвдүү хүн; 2. түргэн, хурдан; **~ шаг** түргэн алхаа; **~ые движения** түргэн хөдөлгөөн.

ТОРО́С овоорсон мөс.

ТОРО́СИСТЫЙ овоорсон, овон товон (*мөстэй*)

ТОРПЕ́ДА 1. торпед, шунгадаг мина; 2. торпед бөмбөг (*агаарын онгоцны нэг зүйл бөмбөг*).

ТОРПЕДИ́РОВАТЬ торпедлох, шунгадаг мина тавих.

ТОРПЕДИ́СТ торпедоч, шунгадаг минач.

ТОРПЕ́ДНЫЙ торпедын, шунгадаг минын, торпедот, шунгадаг минат **~ катер** торпедын онгоц, шунгадаг минат онгоц.

ТОРС цээжин бие, их бие, мухар бие.

ТОРТ хотол бялуу.

ТОРФ хүлэр; **залежи ~а** хүлрийн хэвтэш; **добыча ~а** хүлэр малтан авах.

ТОРФОБРИКЕ́Т шахмал хүлэр.

ТОРФОРАЗРАБО́ТКИ хүлэр малтах газар.

ТОРФЯ́НИК I хүлэрт намаг

ТОРФЯ́НИК II 1. хүлрийн мэргэжилтэн, хүлэрч; 2. хүлэр малтагч ажилчин.

ТОРФЯНИ́СТ||ЫЙ хүлэртэй, хүлэрлэхэг, хүлрэлхүү, хүлэрлэг; **~ая почва** хүлэрлэг хөрс.

ТОРФЯН||О́Й хүлрийн, хүлэрт; **~ мох** хүлрийн хөвд; **~ое болото** хүлрийн намаг, хүлэрт намаг.

ТОРЦЕВА́ТЬ тайрдасдах, тайрдас дэвсэх; **~ мостовую** гудамж тайрдасдах, гудамжинд тайрдас дэвсэх.

ТОРЦО́В||ЫЙ 1. тайрдсан; **~ая поверхность** тайрдсан гадарга; 2. тайрдсан, тайрдас дэвссэн; **~ая мостовая** тайрдсан гудамж, тайрдас дэвссэн гудамж.

ТОРЧА́ТЬ 1. цухуйх, булталх, гозойх, шовойх, шогнойх, дорсойх, дардайх, дэрдийх, дэрийх, ёндойх, ёрдойх, сэржийх, дэлдийх, шодойх, годойх, орвойх, өрвийх, шөрвийх; **бревно торчит из воды** уснаас гуалин цухуйж байна; **у него на макушке волосы торчат** оройны нь үс орвойно; 2. ёрдойх, ёрдойн зогсох, дэрийн зогсох, ёрдгонох, ёрдгонон гүйх, эргэлдэх; **~ перед глазами** нүдний өмнө ёрдоон зогсох, өмнүүр ёрдгонон гүйх, өмнүүр эргэлдэх; **~ на улице** гудамжинд дэрийн зогсох.

ТОРЧКО́М орвойн, өрвийн, шөрвийн, ёрдойн, ёндойн, дэрийн, дэрдийн, сэржийн, дэлдийн, дорсойн, дардайн; **усы у него стоят ~** сахал нь шөрвийнө; **волосы растут ~** үс нь өрвийн ургана.

ТОСК||А́ уйтгар, гуниг, уйтгарлал, гуниглал, уйтгарлах, гуниглах; **~ по родине** эх орноо санасан уйтгар, төрсөн нутгаа санан уйтгарлах; **его чтение наводит ~у** түүний ном унших нь уйтгар хүргэнэ.

ТОСКЛИ́В||ЫЙ 1. уйтгартай, гунигтай; ~ **взгляд** гунигтай харц; 2. уйтгартай; **~ая осень** уйтгартай намар.

ТОСКОВА́ТЬ уйтгарлах, уйдах, гуниглах, гуних, санан уйтгарлах, санан гуниглах, санах, мөрөөдөх; ~ **по друзьям** нөхдөө санан уйтгарлах; ~ **по родине** нутгаа санах, нутгаа мөрөөдөн уйтгарлах.

ТОСТ дугараа барих ерөөл, хундага өргөх ерөөл, дугараа; **провозгласить** ~ хундага өргөж ерөөх.

ТОТ 1. тэр; **в ту же минуту** тэрхэн үед; **с того времени** тэр цагаас эхлэн, тэр үеэс хойш; 2. нөгөө, цаад; **по ту сторону** нөгөө талд; 3. өнөөх, чухам тэр, мөн тэр; **именно** ~ чухам тэр; ~ **же город** *мөн тэр хот*; 4. *ондоо, өнөөх... биш*; **это не** ~ **человек** энэ чинь өнөөх хүн биш байна; **это всё не то** энэ бүгд арай л биш байна; 5. тэр нь; **ни** ~, **ни другой** тэр нь ч биш, нөгөөдөх нь ч биш, аль аль нь биш; **не** ~, **так другой** тэр нь биш ч гэсэн нөгөөдөх нь; 6. тэр; **то было вчера, а это сегодня** тэр ч өчигдөр, энэ ч өнөөдөр байна; **и без того** тэртэй тэргүй; **не без того** тийм ч байж болно, тэгсэн ч байж болно, тийм нь ч тийм; **до того, что** тийм их, тэгж их; **ни с того, ни с сего** гэнэт, учиргүй, яагаа ч үгүй байхад; **ни то, ни сё** юу ч биш; өөх ч биш, булчирхай ч биш; **да и то сказать** үнэхээр ч, нээрээ ч.

ТОТАЛИЗА́ТОР 1. уралдааны моринд тавьсан мөрийг үзүүлэх тоолуур; 2. морь уралдахад мөрийцэх.

ТОТА́ЛЬН||ЫЙ нэлэнхий, түгээмэл; **~ая война** түгээмэл дайн.

ТО-ТО 1. чухам л, тийм л, мөн дөө; **вот** ~ **и есть** чухам л даа; 2. тиймээс ч, тийм ч учраас, тэгээд л, мөн ч, ~ **он удивится** мөн ч гайхна даа; 3. уухай даа, гайгүй дээ; ~ **же, смотри**! уухай даа, чи сайхан мэдээрэй!, гайгүй дээ, чамайг даа!

ТО́ТЧАС тэр даруй, даруй, тэр дороо, дороо, аваад, авсаар, ав авсаар; ~ **приду** тэр дороо ирнэ; **ушёл и** ~ **вернулся** явсан даруй эргэж ирэв.

ТОЧЕ́НИЕ 1. гуранздах, билүүдэх, ирлэх, хурцлах, үрэх, нийлэх, үзүүрлэх; 2. зорох.

ТОЧЁН||ЫЙ 1. гуранздсан, билүүдсэн, ирлэсэн, хурцалсан, үзүүрлэсэн; ~ **нож** хурцалсан хутга; 2. зормол, зорж хийсэн, зорсон; **~ые изделия** зормол эдлэл; 3. нарийн, цэвэр, хурц; **~ые пальчики** нарийн хуруу.

ТО́ЧЕЧНЫЙ цэгээр хийсэн; ~ **узор** цэгээр хийсэн угалз, цэгээр хийсэн хээ.

ТОЧИ́ЛКА гуранз, хайрга, билүү.

ТОЧИ́ЛО I гуранз, хайрга, гуранзтай суурь машин, зорох суурь машин.

ТОЧИ́ЛО II усан үзмийн шахуур.

ТОЧИ́ЛЬНЫЙ билүүн, гуранзан, билүүдэх, нийлэх, гуранздах; ~ **камень** билүүн чулуу, гуранзан чулуу; ~ **ремень** нийлэх сур.

ТОЧИ́ЛЬЩИК 1. билүүдэгч, гуранздагч; 2. зорогч

ТОЧИ́||ТЬ 1. гуранздах, билүүдэх, ирлэх, хурцлах, нийлэх, үрэх, үзүүрлэх; ~ **нож** хутга билүүдэх, хутга гуранздах; ~ **карандаш** харандаа үзүүрлэх; 2. *зорох*, үрэх, зүлгэх; 3. идэх, нүхлэх, мэрэх; **моль** ~**т сукно** хүйр цэмбэ иднэ; 4. зовоох, шаналгах, тарчилгах; **его** ~**ла тоска** тэр гуниглан зовно.

ТО́ЧК||А I 1. цэг, толбо, од; 2. газар, цэг; **самая высокая** ~ **горы** уулын хамгийн өндөр газар нь; **торговая** ~ худалдааны газар, дэлгүүр, мухлаг; 3. хэм, цэг; ~ **кипения** буцлах хэм, буцлах цэг; **~замерзания** хөлдөх хэм, хөлдөх цэг; 4. цэг; ~ **пересечения прямых** хоёр шулуун шугамын *огтлох* цэг; 5. цэг; ~ **с запятой** цэгтэй таслага; ~ **зрения** санал; ~ **в** ~**у** яг, яг зөв, ав адил, эгээ адил, яв цав; **в самую** ~**у попасть** яг онох, яг тааруулах; **до** ~**и (дойти, довести)** туйлдаа (*хүрэх*), чинээндээ (*хүрэх*), туйлд нь (*хүргэх*), чинээнд нь (*хүргэх*); **ставить** ~**у** хэлэлцээгээ цэглэх, хэлэлцэж дуусах, цэглэх; **ставить** ~**и над «и»** 1)мэдээжийн юмыг тайлбарлах; 2) нэгд *нэгэнгүй тодорхойлох*.

ТО́ЧКА II 1. гуранздах, билүүдэх, ирлэх, хурцлах, үрэх, нийлэх, үзүүрлэх; 2. зорох, үрэх.

ТО́ЧНО 1. ёсоор, нарийн, цагт нь; ~ **в три часа** яг гурван цагт; 2. яг, эгээ; ~ **такая же книга** яг тийм л ном; 3. зөв, лав, чухам, тийм; ~, **это он сделал** тийм, үүнийг тэр (*хүн*) хийсэн; **так** ~ тун зөв, чухам тийм; 4. үнэхээр, нээрээ; **она,** ~, **красива** тэр үнэхээр сайхан бүсгүй байна; 5. мэт, *шиг, юм шиг*; **что ты бежишь,** ~ **с цепи сорвался?** Уяанаасаа алдуурсан юм шиг юунд гүйнэ вэ чи?

ТО́ЧНОСТ||Ь 1. нарийн нягт, нарийн нямбай; **отличаться большой** ~**ю** нягт нямбайгаараа онцгой байх; 2. нарийн, яг нарийн, нарийн (*тохирох*), яг (*зохицох*); ~ **веса** яг нарийн жин; ~ **перевода** орчуулгын нарийн нь; **в** ~**и** яг зөв, яг нарийн, ёсоор.

ТО́ЧН||ЫЙ 1. нарийн нягт, нягт нямбай, нягт, нямбай; ~ **человек** *нарийн нягт* хүн, *нямбай* хүн; 2. нарийн, нарийн нягт, яг зөв; **~ые весы** нарийн жинлүүр; **~ое время** яг зөв цаг; **~ые науки** нарийн ухаан.

ТОЧЬ ~**в**~ яг, яг зөв, ав адил, эгээ адил, яв цав, (*тэр*) хэвээр нь; **он пересказал всё** ~**в**~ **как было** тэр (*хүн*) болсон явдлыг яг хэвээр нь ярьж өгөв.

ТОШНИ́||ТЬ ой гутах, бөөлжис хүрэх; **меня** ~**т** миний бөөлжис хүрээд байна.

ТО́ШНО 1. уйтгартай байх, зовлонтой байх; 2. ой гутмаар байх, ой гутах; ~ **смотреть на это** үүнийг харахад ой гутмаар байна, үүнийг харахаас ой гутна.

ТОШНОТА́ 1. огиудас хүрэх, дотор муухайрах; 2. ой гутах, жигших.

ТОШНОТВО́РНОСТЬ 1. бөөлжис хүргэх; 2. ой гутах, бузар, булай.

ТОШНОТВО́РН||ЫЙ 1. огиудас хүргэх, бөөлжис хүргэм; ~ **запах** бөөлжис хүргэм үнэр; 2. ой гутах, ой гутам, бузар, булай; **~ое зрелище** ой гутам үзэгдэл, бузар үзэгдэл.

ТО́ШНЫЙ 1. хаширтай, хаширмаар, залхуутай, залхмаар, уйтгартай; 2. ой гутам, бузар, булай, муухай.

ТОЩА́ТЬ турах, эцэх, туранхай болох, эцэнхий болох.

ТО́Щ||ИЙ 1. туранхай, эцэнхий хонхигор, хатангир, эцэнгэр; ~ **человек** туранхай хүн; 2. өлөн, хоосон; **на** ~ **желудок** өлөн элгэн дээр; 3. *тачир*; **~ая трава** тачир өвс.

ТПРУ (*явж байгаа морийг зогсоох аялга*); **ни** ~, **ни ну** дар ч гэсэн тусгүй, чөх ч гэсэн тусгүй.

ТРАВ||А́ ногоо, өвс, өвс ногоо, ургамал; **однолетние** ~**ы** нэг настай өвс; **лекарственные** ~**ы** эмийн ургамал; **сорная** ~ бог өвс; ~ ~**ой** өвс шиг амтгүй; **хоть** ~ **не расти** юу болбол болог хамаагүй.

ТРА́ВЕРС 1. жигүүрийн *овоо шороо*; 2. *хөндөл, холбоо*; 3. хөндлөн чиг; **быть на** ~**е маяка** хөндлөн чигт гэрэлт цамхаг байх; 4. хажуулдан явах.

ТРАВЕСТИ́ эмэгтэй хүн шиг биеэ авч явах донтой эр.

ТРАВИ́ЛЬЩИК хороор сийлэгч.

ТРАВИ́НКА ногооны иш, өвсний иш.

ТРАВИ́ТЬ I 1. хор хаях, хор өгөх, хор идүүлэх, хордуулах, хордуулан устгах; 2. гишгэлүүлэх, идүүлэх; 3. *хороор* арилгах, хоронд идүүлж арилгах; 4. хоронд идүүлэх, хороор *сийлэх*, хоронд идүүлэн сийлэх; ~ **узоры** хороор идүүлэн хээ сийлэх; 5. тухирах, туулгах, бариулах, тавих; ~ **зайца собаками** нохой тавьж туулай бариулах; 6. мөрдөн хавчих, хавчиж хаях, үйлийн нь үзэх.

ТРАВИ́ТЬ II сулруулах, сулгах, тавих; ~ **канат** татлага сулруулах.

ТРАВИ́ТЬСЯ 1. хор идэх, амиа хорлох; 2. хоронд арилгах; 3. хоронд идэгдэх, хоронд идүүлэн сийлэгдэх.

ТРАВКА 1. ногоо, өвс. 2. *разг.* хар тамхи.

ТРАВЛЕ́НИЕ хоронд идүүлэх, хороор сийлэх, хоронд идүүлэн сийлэх; **~ металлов** төмөрлөг хоронд идүүлэх; **~ гравюры** хоронд идүүлэн сийлбэр сийлэх.

ТРА́ВЛЯ 1. нохой тухирах, нохойгоор туулгах, нохойгоор бариулах; **~ зайцев** нохойгоор туулай бариулах; 2. мөрдлөг хавчлага, хавчлага хяхлага, мөрдөн хавчих, хавчиж хяхах.

ТРА́ВМА бэртэх, гэмтэх, няцрах, шархдах; бэртэл, гэмтэл, няцрал, шархдал.

ТРАВМАТИ́ЗМ осол; **борьба с ~ом на производстве** үйлдвэр дээр гарах осолтой тэмцэх тэмцэл.

ТРАВМАТИ́ЧЕСКИЙ бэртлийн, гэмтлийн, няцралын, шархлалын, бэртэхийн, гэмтэхийн, бэртсэний, гэмтсэний.

ТРАВМАТОЛО́ГИЯ бэртлийн зүй.

ТРАВОПО́ЛЬЕ өвсөөр өтөгжүүлсэн.

ТРАВОПО́ЛЬНЫЙ өвсөөр өтөгжүүлэх, өвсөөр өтөгжүүлдэг.

ТРАВОСЕ́ЯНИЕ өвс тарилга, өвс тарих.

ТРАВОСТО́Й ногооны гарц, өвсний гарц, өвс ногооны гарц; **богатый ~** өвс ногооны сайн гарц.

ТРАВОЯ́ДН||ЫЙ өвс идэштэй; **~ые животные** өвс идэштэй амьтад.

ТРАВЯНИ́СТЫЙ 1. ногооны, өвсний, өвс ногооны, ногоотой, өвстэй, өвс ногоотой; 2. өвслөг, өвсөрхөг, өвсөрхүү, ногоо сайтай; 3. өвс шиг, өвсөрхүү, амт шимтгүй.

ТРАВЯН||О́Й ногооны, өвсний, өвс ногооны, ногоотой, өвстэй, өвс ногоотой; **~ запах** өвс ногооны үнэр; **~ые поля** өвстэй тал; **~ стебель** өвсний иш; **~ пласт** өвс ногооны хөрс.

ТРАГЕДИ́ЙНЫЙ эмгэнэлт жүжгийн; **~ стиль** эмгэнэлт жүжгийн найруулга.

ТРАГЕ́ДИЯ 1. эмгэнэлт жүжиг; 2. гаслан, эмгэнэл, сэтгэл донсолгом явдал.

ТРАГИ́ЗМ эмгэнэлт явдал, эмгэнэлт байдал, эмгэнэлт үзэгдэл.

ТРА́ГИК 1. эмгэнэлт роль тоглогч жүжигчин; 2. эмгэнэлт жүжгийн зохиолч, эмгэнэлт жүжиг зохиогч.

ТРАГИКОМЕ́ДИЯ 1. эмгэнэлт хошин жүжиг; 2. инээдтэй ханиадтай явдал, инээдтэй ханиадтай хэрэг.

ТРАГИ́ЧЕСКИЙ 1. эмгэнэлт жүжгийн; **~ стиль** эмгэнэлт жүжгийн найруулга; 2. эмгэнэлт жүжигт тоглогч; **~ актёр** эмгэнэлт жүжигт тоглогч жүжигчин; 3. эмгэнэлт, гаслант, сэтгэл донсолгом, аймшигт; **~ случай** аймшигт учрал.

ТРАГИ́ЧНОСТЬ эмгэнэлт явдал, гаслант байдал, сэтгэл донсолгом явдал, аймшигт байдал, **~ положения** сэтгэл донсолгом байдал.

ТРАГИ́ЧНЫЙ эмгэнэлт, гаслант, сэтгэл донсолгом, аймшигт.

ТРАДИЦИО́ННОСТЬ уламжлал, заншил.

ТРАДИЦИО́ННЫЙ уламжлалын, уламжлалт, үе уламжилсан, заншлын, заншилт, заншсан; **~ праздник** уламжлалт баяр.

ТРАДИ́ЦИ||Я уламжлал, заншил, ёс заншил; **по установившейся ~и** тогтсон заншлаар.

ТРАЕКТО́РИЯ 1. зам, траектори, даялал; 2. сумны зам, траектори.

ТРАКТ их зам, шар зам.

ТРАКТА́Т 1. шинжилгээний зохиол, шаштир; **философский ~** гүн ухааны шаштир; 2. олон улсын гэрээ; **мирный ~** олон улсын найрамдлын гэрээ.

ТРАКТИ́Р гуанз, буурчийн газар.

ТРАКТОВА́ТЬ 1. шүүн хэлэлцэх, шүүн бодох; **~ о важных вопросах** чухал асуудлуудыг шүүн хэлэлцэх; 2. тайлбарлах; **актёр интересно трактует эту роль** жүжигчин энэ ролийг сонирхолтой тайлбарлаж байна.

ТРАКТОВА́ТЬСЯ 1. өгүүлэх; **о чём трактуется в этой книге?** энэ номд юуны тухай өгүүлж байна? 2. тайлбарлагдах.

ТРАКТО́ВКА 1. шүүн хэлэлцэх, шүүн бодох; 2. тайлбар, тайлбарлал, тайлбарлага; **это новая ~ вопроса** энэ бол асуудлын шинэ тайлбар мөн.

ТРА́КТОР трактор; **колёсный ~, ~ на колёсном ходу** дугуйтай трактор; **гусеничный ~, ~ на гусеничном ходу** гинжтэй трактор.

ТРАКТОРИ́СТ тракторч эрэгтэй.

ТРАКТОРИ́СТКА тракторч эмэгтэй.

ТРА́КТОРН||ЫЙ тракторын; **~ая колонна** тракторын цуваа; **~ая бригада** тракторын бригад.

ТРАКТОРОСТРОИ́ТЕЛЬНЫЙ трактор үйлдвэрлэлийн, трактор үйлдвэрлэх; **~ завод** трактор үйлдвэрлэх завод.

ТРАЛ 1. тор, гувчуур; **рыболовный ~** загасны тор; 2. мина шүүгүүр; 3. усны ёроолоос амьтан ургамал шүүх шүүгүүр.

ТРАЛЕ́НИЕ 1. тороор загас барих; 2. мина шүүх; 3. амьтан ургамал шүүн усны ёроол шинжлэх.

ТРА́ЛЕР (*загас барих*) торт онгоц, гувчуурт онгоц.

ТРА́ЛИТЬ 1. тороор загас барих; 2. мина шүүх; 3. амьтан ургамал шүүн усны ёроол шинжлэх.

ТРА́ЛОВ||ЫЙ 1. торт, тороор; **~ лов** тороор барих; 2. мина шүүх; **~ая флотилия** мина шүүх анги.

ТРА́ЛЬЩИК 1. (*загас барих*) торт онгоц, гувчуурт онгоц; 2. мина шүүгч онгоц; **минный ~** мина шүүгч онгоц.

ТРАМБО́ВАНН||ЫЙ дагтаршуулсан, дагтаршсан; **~ая дорога** дагтаршсан зам.

ТРАМБОВА́ТЬ дагтаршуулах; **~ мостовую** гудамж дагтаршуулах.

ТРАМБО́ВКА 1. дагтаршуулах; 2. дагтаршуулах нүдүүр, дагтаршуулах бул.

ТРАМБО́ВОЧН||ЫЙ дагтаршуулдаг, дагтаршуулах; **~ые машины** дагтаршуулдаг машин.

ТРАМБО́ВЩИК дагтаршуулагч

ТРАМВА́||Й трамвай; **сесть в ~** трамвайд суух; **ехать на ~е** трамвайгаар явах; **речной ~** усны трамвай.

ТРАМВА́ЙНЫЙ трамвайн; **~ парк** трамвайн гарааш.

ТРАМПЛИ́Н 1. тавцан, вандан; 2. түшиг, түшиг тулгуур.

ТРАНЖИ́Р,

ТРАНЖИ́РА бүрэлгээч, үрэгч, үрэн таран хийгч.

ТРАНЖИ́РИТЬ бүрэлгэх, үрэх, үрэн таран хийх.

ТРАНЗИ́Т дамжин нэвтрэх.

ТРАНЗИ́ТНЫЙ дамжин нэвтрэх; **~ зал** дамжин нэвтрэх тасалгаа.

ТРАНСКРИБИ́РОВАТЬ галигчлах.

ТРАНСКРИПЦИО́НН||ЫЙ галигийн; **~ые правила** галигийн дүрэм.

ТРАНСКРИ́ПЦИЯ 1. галиглах, галигчлал; 2. галиг, авианы галиг.

ТРАНСЛИ́РОВАТЬ дамжуулан нэвтрүүлэх; **~ концерт по радио** концерт радиогоор дамжуулан нэвтрүүлэх.

ТРАНСЛИТЕРА́ЦИЯ галиг, үсгийн галиг.

ТРАНСЛЯЦИО́ННЫЙ дамжуулан нэвтрүүлэх, дамжуулан нэвтрүүлдэг; **~ узел** дамжуулан нэвтрүүлэх зангилгаа.

ТРАНСЛЯ́ЦИЯ 1. дамжуулан нэвтрүүлэх; **~ спектакля из театра** театраас ший дамжуулан нэвтрүүлэх; 2. (*дамжуулах*) нэвтрүүлэг.

ТРАНСМИССИО́ННЫЙ дамжуулагчийн; **~ ремень** дамжуулагчийн сур.

ТРАНСМИ́ССИЯ дамжуулагч бул, дамжуулагч.

ТРАНСПАРА́НТ 1. гэрэлтүүлэх шугам; 2. гэрэлтэх самбар, гэрэлтэгч самбар.

ТРАНСПЛАНТА́ЦИЯ дам суулгах.

ТРА́НСПОРТ I 1. тээвэрлэх, тээх, тээвэр; 2. тээвэр, тээврийн хөсөг, хөсөг; **железнодорожный ~** төмөр замын тээвэр; **водный ~** усан замын тээвэр;ердийн хөсөг; **воздушный ~** агаарын тээвэр; 3. ачаа; 4. (*цэргийн тээврийн онгоц*)...тээвэрлэх онгоц; 5. хөсөг; **армейский ~** цэргийн хөсөг.

ТРА́НСПОРТ II дансны дүнг өөр хуудсанд шилжүүлэх.

ТРАНСПОРТЁР 1. зөөлгүүр; **ленточный ~** туузан зөөлгүүр; **винтовой ~** шураг зөөлгүүр; **роликовый ~** домбон зөөлгүүр; 2. зөөвөрлөгч.

ТРАНСПОРТИ́Р транспортир, өнцөг хэмжих, зурах багаж.

ТРАНСПОРТИ́РОВАТЬ тээвэрлэх, тээх, тээх нэвтрүүлэх, зөөх; **~ грузы** ачаа тээвэрлэх.

ТРАНСПОРТИРО́ВКА тээвэрлэх, тээх, тээвэр.

ТРА́НСПОРТНИК тээвэрч.

ТРА́НСПОРТНЫЙ тээврийн.

ТРАНСФОРМА́ТОР 1. трансформатор (*хүчдэл*) хувьсгуур; 2. бүх рольд зэрэг тоглогч жүжигчин; 3. илбэч.

ТРАНСФОРМА́ТОРН||ЫЙ трансформаторын (*хүчдэл*) хувьсгуурын; **~ая будка** трансформаторын шовгор.

ТРАНСФОРМА́ЦИЯ 1. хувьсгах, хувиргах, хувилгах; 2. (*улирах гүйдлийн*) хүчдэл хувьсах; 3. бүх рольд зэрэг тоглогч жүжигчний тоглолт; 4. илбэ үзүүлэх.

ТРАНСФОРМИ́РОВАТЬ 1. хувьсгах, хувилгах, хувиргах; 2. хүчдэл хувьсгах.

ТРАНСФОРМИ́РОВАТЬСЯ 1. хувьсгах, хувилах, хувирах; 2. хувьсгагдах, хувилгагдах, хувиргагдах.

ТРАНСЦЕНДЕ́НТН||ЫЙ хэтэдсэн; трансцендент; **~ая истина** хэтэдсэн үнэн; **~ое число** хэтэдсэн тоо, трансцендент тоо.

ТРАНШЕ́Я 1. шуудуу, гуу, урт нуувч, траншей; 2. шуудуу, гуу; **~ для укладки водопроводных труб** усны хоолой булах шуудуу.

ТРАП шат.

ТРА́ПЕЗА гүнцэг, зоог.

ТРАПЕЗОВА́ТЬ гүнцэглэх, гүнцэг барих, зооглох, зоог барих.

ТРАПЕЦЕВИ́ДНЫЙ трапец хэлбэртэй.

ТРАПЕ́ЦИЯ 1. трапец (*хоёр тал нь параллель, хоёр тал нь параллель бус дөрвөлжин*); 2. трапец дүүжин.

ТРА́ССА 1. чиглэл, чиг, тэг, зураас, шугам; **~ канала** сувгийн чиглэл; 2. зам; **воздушная ~** агаарын зам.

ТРАССИ́РОВАТЬ 1. тэг (*шугам*) татах, чиг гаргах; 2. (*сум агаарт*) гэрэл татах.

ТРАССИ́РУЮЩ||ИЙ гэрэл татагч, гэрэл татдаг, гэрэлтэгч, гэрэлт; **~ая пуля** гэрэлт сум.

ТРА́Т||А 1. гарз, гарлага, үрлэг; **напрасная ~ времени** дэмий, цагийн гарз; дэмий, цаг нөгцөөхийн нэмэр; 2. зарлага; **большие ~ы** их зарлага.

ТРА́ТИТЬ гарздах, гарз болгох, гарлага хийх, үрэх, зарах, зарцуулах, сүйтгэх; **не ~ много слов** олон үг эс гарздах; **попусту ~ время** цаг дэмий үрэх, цаг дэмий нөхцөөх.

ТРА́ТИТЬСЯ 1. мөнгөө зарах, мөнгөө үрэх; 2. гарздагдах, үрэгдэх, зарагдах, зарцуулагдах.

ТРА́УЛЕР 1. (*загас барих*) торт онгоц, гувчуурт онгоц; 2. мина шүүгч онгоц; **минный ~** мина шүүгч онгоц.

ТРА́УР 1. гашуудал, бэлбэсрэл; 2. бэлбэсрэлийн хувцас; **носить ~** бэлбэсрэлийн хувцас өмсөх.

ТРА́УРН||ЫЙ 1. гашуудлын, бэлбэсрэлийн; **~ митинг** гашуудлын цуглаан; **~ марш** гашуудлын марш; **~ая повязка** гашуудлын бүч; 2. хөдөөлүүлэх, оршуулах, гашуудлын; **~ая процессия** оршуулах ёслол, хөдөөлүүлэх жагсаал, гашуудлын жагсаал.

ТРАФАРЕ́Т 1. хэв, загвар, хэвлүүр, хээн цоолго; **раскрашивать по ~у** загвар тавьж будах, хэвлүүр тавьж будах; 2. сурсан заншил, хэвшсэн гурим; **мыслить по ~у** сурсан заншсанаар бодох, өөрийн бодолгүй байх.

ТРАФАРЕ́ТНЫЙ 1. хэвээр зурсан, загвар тавьж зурсан; **~ рисунок** хэвээр зурсан зураг; 2. сурсан заншилтай, заншсан гуримтай, хуучирсан, сонь буурсан.

ТРАХ 1. тас, түс, пид, пад, пан, түн; 2. тас хийгээд авах, тас гэтэл дэлсээд авах; **он ~ кулаком по столу** тэр (*хүн*) нудрагаар ширээ тасхийлгээд авав.

ТРА́ХАТЬ 1. тас хийх, түс хийлгэх, пид хийх, пан хийлгэх; 2. тас хийлгээд авах; тас гэтэл цохиод авах; 3. (*разг*) хүүхэн «цохих», эр эмийн ажил хийх; **~ся** эр эмийн ажил хийх.

ТРАХЕ́ИТ мөгөөрсөн хоолой үрэвсэх, цагаан хоолой үрэвсэх.

ТРАХЕ́ЙНЫЙ 1. мөгөөрсөн хоолойн; 2. гуурсанцрын.

ТРАХЕ́Я 1. мөгөөрсөн хоолой, цагаан хоолой; 2. гуурсанцар.

ТРАХЕОТОМИ́Я мөгөөрсөн хоолой хагалах.

ТРА́ХНУТЬ 1. тас хийх, тас хийлгэх, тас няс хийх, тас няс хийлгэх, түс хийх, түс хийлгэх, пид хийх, пид хийлгэх, пад хийх, пан хийх, пан хийлгэх; 2. тас хийлгээд авах, тас гэтэл дэлсээд авах.

ТРА́ХНУТЬСЯ 1. түс хийтэл уначих; 2. эр эмийн ажил хийх, хурьцал үйлдэх.

ТРАХО́МА *(нүдний халдвартай өвчин)*

ТРАХОМАТО́ЗНЫЙ трахомын, трахомтой, трахом өвчтэй.

ТРЕ́БОВАНИ||Е 1. шаардлага, эрэлт, эрэлт хүсэлт; шаардах; **настоятельное ~** хатуу шаардлага, шургуу шаардлага; **выдвигать ~я** шаардлага тавих~ **платежное** төлбөрийг нэхэмжлэх; **приемлемость платежного ~я** төлбөрийн нэхэмжлэлийг хүлээн авах боломж; 2. эрэлт шаардлага; **человек с высоким ~ями** эрэлт шаардлага ихтэй хүн; 3. нэхэмжлэл, нэхэмжлэх.

ТРЕ́БОВАТЕЛЬНОСТЬ чанга шаардлага, шаардлага ихтэй (*байх*), нарийн чанга (*байх*).

ТРЕ́БОВАТЕЛЬНЫЙ 1. чанга шаардлагатай, шаардлага ихтэй, чанга; **~ учитель** шаардлага ихтэй багш, чанга багш; 2. шаардлага ихтэй, эрэлт ихтэй, нарийн чанга; **~ читатель** эрэлт ихтэй уншигч; 3. нэхэмжлэх, нэхэмжлэгийн; **~ лист** нэхэмжлэх хуудас.

ТРЕ́БОВАТЬ 1. шаардах, эрэх, шалгаах, нэхэх; **~ помощи** тусламж эрэх; **~ объяснений** тайлбарлахыг шаардах; **~ уплаты долга** өр нэхэх; 2. шаардах, шаардлага тавих, эрэлт тавих; 3. шаардах, хэрэглэх, хэрэгтэй (*байх*); 4. дуудах; **начальник требует вас к себе** дарга таныг дуудаж байна.

ТРЕ́БОВА||ТЬСЯ 1. хэрэгтэй байх, хэрэглэгдэх, шаардагдах; **на это требуется много времени** үүнд их цаг хэрэгтэй; 2. хэрэгтэй байх, чухал байх; **что и ~лось доказать** ингэж л батлах хэрэгтэй байсан юм.

ТРЕБУХА́ гэдэс дотор, гэдэс гүзээ.

ТРЕВО́Г||А 1. санаа зовох, түгшүүр, зовиур; **его охватила ~** түүний дотор түгшүүртэй болов; **быть в ~е** санаа зовж байх; 2. түгшүүрийн дохио, аюулаас сэргийлэх (*хамгаалах*) дохио; **воздушная ~** агаарын түгшүүрийн дохио; **бить ~у** түгшүүрийн дохио өгөх, аюулаас сэргийлэх дохио өгөх.

ТРЕВО́ЖИ||ТЬ 1. санаа зовоох, сэтгэл түгшүүлэх, сандаргах; **меня ~т его отсутствие** түүний алга байгаа нь миний санааг зовоож байна; 2. саад хийх, амар байлгахгүй байх; 3. амгаланг алдагдуулах, бухимдуулах, хий хөдөлгөх; 4. сэдрээх, үгдрээх; **~ старую рану** хуучин шархыг сэдрээх.

ТРЕВО́ЖИТЬСЯ 1. сэтгэл түгших, санаа зовох; **не тревожьтесь о нём!** түүний төлөө бүү санаа зовогтун!; 2. санаа зовох; **пожалуйста, не тревожьтесь** санаагаа битгий зовоогоорой!

ТРЕВО́ЖН||ЫЙ 1. түгшүүртэй, зовуурьтай; **~ые думы** түгшүүртэй бодол; 2. санаа зоволтой, санаа зовом, сэтгэл түгшилтэй, сэтгэл түгшим; **~ые слухи** санаа зоволтой сураг; 3. түгшүүрийн, аюулаас сэргийлэх; **~ гудок** түгшүүрийн яндангийн дуу.

ТРЕВОЛНЕ́НИ||Е сэтгэл хөдлөх, санаа зовох; **пустые ~я** сэтгэл хий зовох.

ТРЕ́ЗВЕННИК архи амсдаггүй хүн.

ТРЕЗВЕ́ТЬ архи гарах, согтуу гарах, эрүүл болох, тэлрэх.

ТРЕЗВО́НИТЬ 1. хонх дугаргах, олон хонх цохих (*дэлсэх*); 2. хов хэлэх, хов жив зөөх, цуурхал тараах.

ТРЕ́ЗВОСТЬ 1. эрүүл байх, 2. эрүүл байх, ухаантай байх, бодлоготой байх, **~ суждений** ухаантай шүүмжлэн бодох.

ТРЕ́ЗВ||ЫЙ 1. эрүүл, архи уугаагүй; **~ое состояние** эрүүл байх, архи уугаагүй байх; 2. архи уудаггүй; 3. эрүүл, ухаантай, бодлоготой; **человек ~ого ума** эрүүл ухаантай хүн.

ТРЕЗУ́БЕЦ сэрээ таяг.

ТРЕЛЕВА́ТЬ, мод (*уулнаас зам хүртэл*) буулгах, цагаалах.

ТРЕЛЁВКА мод буулгах; **механическая ~ древесины** мод механикчлан буулгах.

ТРЕЛЁВОЧНЫЙ буулгадаг; **~ трактор** мод буулгадаг трактор, цагаалдаг трактор.

ТРЕЛЁВЩИК мод буулгадаг хүн.

ТРЕЛЬ (*хоолой*) чичиргэнэх, чичирхийлэх дуу; **~ соловья** алтан гургалдайн чичирхийлэх дуу.

ТРЕЛЬЯ́Ж 1. гурамсан толь, хаалган толь; 2. (*ороонго зэл асаж ургах*) хана.

ТРЕ́МОЛО дандайлах тремол.

ТРЕ́НЕР засуул, дасгалжуулагч, сориулч, тарлагч.

ТРЕ́НЕРСКИЙ засуулын, дасгалжуулах.

ТРЕ́НИЕ 1. үрэлт, хавиралт, үрэх, хавирах, үрэлдэх, хавиралдах *2.* хавиралдаан, маргалдаан, эвдрэл, хагарал.

ТРЕНИРОВА́ТЬ 1. дасгах, дасгал хийлгэх, дасгалжуулах, сургуулилуулах; **~ футболистов** хөл бөмбөг тоглогчдыг дасгалжуулах; 2. дасгах, дасгал хийлгэх; **~ память** цээжлэн дасгах, цээжлэх дасгал хийх.

ТРЕНИРОВА́ТЬСЯ дасгал хийх, сургуулилах; **~ в беге** гүйх дасгал хийх.

ТРЕНИРО́ВКА 1. дасгал, сургууль, дасгал хийх, дасгалжуулах, сургуулилах; 2. дасгал; **~ внимания** анхаарлын дасгал; 3. дасгал, хичээл.

ТРЕНИРО́ВОЧНЫЙ дасгалын, сургуулийн, сургуулилах, дасгал хийх; тренировочный зал дасгалын танхим; **~ полёт** сургуулийн нисэлт.

ТРЕНО́ГА I хөл тавиур; **~ для оптических аппаратов** гэрэл зүйн аппаратын хөл.

ТРЕНО́ГА II чөдөр.

ТРЕНО́ЖИТЬ чөдөрлөх.

ТРЕНО́ЖНИК хөл, тавиур.

ТРЕ́НЬКАТЬ дон дон хийлгэх, хөгжимдөгчөөн болох.

ТРЕПА́К 1. дэвсчих; 2. дэвсчих бүжгийн хөгжим.

ТРЕПА́ЛО саваа, самнуур, савах гинж.

ТРЕПА́ЛЬН||ЫЙ самнадаг, савдаг; **~ая машина** самнадаг машин, самнуур машин.

ТРЕПАНА́ЦИЯ яс өрөмдөх; **~ черепа** гавал өрөмдөх.

ТРЕПАНИ́РОВАТЬ яс өрөмдөх.

ТРЕПА́ТЬ 1. өрвийлгөх, сэгсийлгэх, сэгсэлзүүлэхг сэгсийлгэх, саглайлгах; **ветер треплет её волосы** салхи үсий нь сэгсэлзүүлнэ; 2. татах, чангаах, зулгаах; **~ кого-либо за волосы** үснээс нь зулгаах; 3. элээх, урах, үнгэх, ноолох, нооруулах; 4. чичрүүлэх, дагжуулах; 5. алгадах, илэх; **~ кого-либо по-плечу** мөрөн дээр нь алгадах; 6. урах, сэмлэх, самнах, савах, гүвэх, сэгсрэх; **~ коноплю** олс савах; **~ шерсть** ноос урах, унгас сэмлэх, унгас савах; **~ чьи-либо нервы** бухимдуулах, цухалдуулах, уурлуулах; **~ чьё-либо имя** хүн муулах, дайрах, хараан зүхэх; **~ языком** амаа хамхихгүй байх, дэмий донгосох.

ТРЕПА́ТЬСЯ 1. дэрвэх, дэрвэлзэх, далбаганах, намилзах, сэгсэлзэх, сэрвэгнэх; 2. элэх, урагдах, ноорох, үнгэгдэх; **книги треплются** ном үнгэгдэнэ; 3. дэмий хэсэх, тэнүүчлэх; 4. шалчигнах, жолон жолон гэх; **брось ~!** битгий жолон жолон гээд бай!

ТРЕ́ПЕТ чичрэх, дагжих, сүрдэх, айх, чирэн дагжих, айн сүрдэх; **наводить ~ на кого-либо** (*хүнийг*) айлган сүрдүүлэх; **привести в ~ кого-либо** (*хүнийг*) сүрдүүлэн чичрүүлэх; **с ~ом** чичрэн дагжин, сүрдэн.

ТРЕПЕТА́НИЕ 1. чичрэх, дагжих, сүрдэх, айх, чийрэн дагжих, айн сүрдэх; 2. чийрэх, чичигнэх, сэрвэлзэх, сэрчигнэх, дэрвэлзэх, далбаганах, намилзах.

ТРЕПЕТА́ТЬ 1. чичрэх, чичигнэх, сэрвэлзэх, сэрчигнэх, дэрвэлзэх, далбаганах, намилзах; **листья трепещут** навчис сэржигнэнэ; **пламя трепещет** (*галын*) дөл чичигнэнэ; 2. санаа зовох, сэтгэл түгших; 3. сэтгэл хөдлөх, зүрх догдлох; **сердце трепещет** зүрх догдолно; 4. сүрдэх, айн сүрдэх чичрэх.

ТРЕ́ПЕТН||ЫЙ 1. чичигнэсэн, чичирсэн, салганасан, сэрвэлзэн, сэрчигнэсэн, дэрвэлзсэн; **~ свет свечи** лааны чичигнэсэн гэрэл; 2. сэтгэл хөдлөм, зүрх догдлом, сэтгэл хөдөлгөсөн, зүрх догдлуулсан; **~ое ожидание** сэтгэл хөдлөн хүлээх.

ТРЕПЫХА́||ТЬСЯ 1. дэрвэлзэх, далбаганах; **паруса ~ются** (*онгоцны*) далбаа дэрвэлзэнэ; 2. тэлчлэх, тэлчигнэх, тарчлах.

ТРЕСК 1. тас хийх, тас няс хийх, тас тас хийх, тачигнах, час хийх, час час хийх, цэр цэр хийх; **~ сучьев** мөчир тас няс хийх; **~ огня** гал час час хийх; 2. шуугиан, үймээн, нижигнээн; **поднять ~** шуугиан гаргах, шуугиан болгох; **с ~ом провалиться** (*ажил хэрэг*) шившигтэй унах, бүрмөсөн балрах, огт амжилтгүй болох.

ТРЕСКА́ сагамхай загас.

ТРЕ́СКА||ТЬСЯ хагарах, хага үсрэх, антах, ан гарах, цавтах, цав гарах, гантах, гав гарах; **потолок ~ется** адар цавтана.

ТРЕСКО́ВЫЙ сагамхай загасны, сагамхайн; **~ жир** сагамхай загасны тос.

ТРЕСКОТНЯ́ 1. тас тас хийх, тас няс хийх, тачигнах, тачигнаан, цэр цэр хийх; **~ пулемётов** пулемёт тачигнах; 2. чалчилдаан.

ТРЕСКУ́Ч||ИЙ 1. тас хийсэн, тас хийм, тасгим; **~ мороз** тасгим хүйтэн; 2. сүржин, гоёмсог; **~ие фразы** сүржин үг.

ТРЕ́СНУ||ТЬ 1. хагарах, хага үсрэх; **стакан ~л** шил аяга хагарав; 2. ан гарах, антах, цавтах, цав гарах, гав гарах, гантах; **земля ~ла** газар антав; 3. дэлсээд авах, цохиод авах, шаагаад авах; **~ кулаком по столу** нудрагаараа ширээ шаагаад авах.

ТРЕ́СНУТЬСЯ мөргөчих, мөргөөд авах, мөргөн унах.

ТРЕСТ трест

ТРЕСТИ́РОВАТЬ трестчилэх, трест болгон нэгтгэх.

ТРЕ́СТОВСКИЙ трестийн

ТРЕТЕ́ЙСКИЙ *хөндлөнгийн; третейский суд хөндлөнгийн шүүх.*

ТРЕ́Т||ИЙ 1. гуравдугаар, гуравдахь; в третьем часу хоёр цаг өнгөрч байхад; 2. гуравны (*нэг*); одна третья гуравны нэг;

3. гуравдугаар хоол; **из ~ьих рук** хөндлөнгийн хүнээс, хүнээс, хүнээр дамжуулж; **~ьего дня** урждар.

ТРЕТИ́РОВАТЬ тоохгүй байх, тоомсорлохгүй байх, басах, басамжлах.

ТРЕТИ́ЧНЫЙ гуравдагч; **~ период** гуравдагч галав.

ТРЕТ||Ь гуравны (*нэг*), гуравны нэг; **две ~и** гуравны хоёр; **прошла уже ~ года** жилийн гуравны нэг өнгөрөөд байна.

ТРЕТЬЕКЛА́ССНИК гуравдугаар ангийн сурагч.

ТРЕТЬЕКЛА́ССНИЦА гуравдугаар ангийн эмэгтэй сурагч.

ТРЕТЬЕСО́РТН||ЫЙ гуравдугаар зэргийн, гуравдугаар, доод зэргийн, чанар муутай, тун барагтайхан, муу; **~ая мука** гуравдугаар гурил, муу гурил.

ТРЕУГО́ЛКА гурвалжин малгай.

ТРЕУГО́ЛЬНИК гурвалжин; **прямоугольный ~** тэгш өнцөгт гурвалжин; **равносторонний ~** адил талт гурвалжин; **равнобедренный ~** чацуу хажуут гурвалжин.

ТРЕУГО́ЛЬН||ЫЙ гурван өнцөгтэй, гурвалжин (*хэлбэртэй*); **~ая площадь** гурвалжин талбар; **~ая коробка** гурвалжин хайрцаг.

ТРЕ́УХ сөхөвчит малгай.

ТРЕФО́ВЫЙ цэцгийн

ТРЕ́ФЫ (*хөзрийн*) цэцэг.

ТРЁПК||А 1. урах, сэмлэх, самнах, савах; 2. урах, балбах; **задать ~у** урж орхих; **~ нервов** цухалдах, хийрхэх.

ТРЁХГОДИ́ЧН||ЫЙ гурван жилийн; **~ые курсы** гурван жилийн сургууль.

ТРЁХГОДОВА́ЛЫЙ гурван ойдоо хүрсэн; **~ ребёнок** гурван ойндоо хүрсэн хүүхэд.

ТРЁХГРА́ННЫЙ гурван цамцаалт, гурван цамцаалттай; **~ напильник** гурвалжин хуурай.

ТРЁХДНЕ́ВНЫЙ гурван өдрийн, гурван өдөр.

ТРЁХДЮЙМО́ВКА 1. гурван ямхын их буу, гурван ямхын үхэр буу; 2. гурван ямхын банз.

ТРЁХДЮЙМО́В||ЫЙ гурван ямхын; **~ое орудие** гурван ямхын их буу, гурван ямхын үхэр буу.

ТРЁХЗНА́ЧН||ЫЙ гурван оронтой; **~ое число** гурван оронтой тоо.

ТРЁХКОЛЁСНЫЙ гурван дугуйтай; **~ автомобиль** гурван дугуйтай машин.

ТРЁХЛЕ́ТИЕ 1. гурван жил, гурван жилийн; 2. гурван жилийн ой.

ТРЁХЛЕ́ТНИЙ гурван жилийн, гурван настай, гуравтай; **~ срок** гурван жилийн хугацаа; **~ ребёнок** гурван настай хүүхэд.

ТРЁХЛИНЕ́ЙН||ЫЙ 7,6 миллиметрийн; **~ая винтовка 7,6** миллиметрийн амтай бянтат буу.

ТРЁХМА́ЧТОВ||ЫЙ гурван шурагт; **~ое судно** гурван шурагт онгоц.

ТРЁХМЕ́РНЫЙ 1. гурван хэмжүүрт, урт, өргөн, өндөртэй; 2. гурван хуваарьт; **~ такт** гурван хуваарьт айзам.

ТРЁХМЕ́СТНЫЙ гурван суудалтай.

ТРЁХМЕ́СЯЧНЫЙ гурван сарын, гурван сартай.

ТРЁХМОТО́РНЫЙ гурван мотортой; **~ самолёт** гурван мотортой нисэх онгоц.

ТРЁХНЕДЕ́ЛЬНЫЙ гурван долоо хоногийн, гурван долоо хоногтой.

ТРЁХПА́ЛУБН||ЫЙ гурван давхар; **~ое судно** гурван давхар онгоц.

ТРЁХПА́Л||ЫЙ гурван хуруутай; **~ая лапа** гурван хуруутай савар.

ТРЁХПРОЦЕ́НТНЫЙ (*зууны*) гурван хувийн, гурван процентын; **~ заём** (*зууны*) гурван хувийн зээллэг.

ТРЁХСЛО́ЖН||ЫЙ гурван үетэй; **~ое слово** гурван үетэй үг.

ТРЁХСМЕ́ННЫЙ гурван ээлжийн, гурван ээлжит; **~ая работа** гурван ээлжийн ажил.

ТРЁХСОТЛЕ́ТИЕ 1. гурван зуун жил; 2. гурван зуун жилийн ой.

ТРЁХСОТЛЕ́ТНИЙ гурван зуун жилийн; **~ юбилей** гурван зуун жилийн ой.

ТРЁХСО́Т||ЫЙ гурван зуудугаар, гурван зуудахь; **на странице ~ой** (*номын*) гурван зуудугаар талд.

ТРЁХСТВО́РЧАТЫЙ гурван далавчтай, гурван хацартай; **~ шкаф** гурван хацартай шүүгээ.

ТРЁСТО́ПНЫЙ гурван өлмийт; **~ стих** гурван өлмийт шүлэг.

ТРЁХСТОРО́ННИЙ 1. гурван талтай; 2. гурван этгээдийн; **~ договор** гурван этгээдийн гэрээ.

ТРЁХСТРУ́НН||ЫЙ гурван чавхдастай; **~ая балалайка** гурван чавхдастай балалайкан хөгжим.

ТРЁХСТУПЕ́НЧАТЫЙ гурав шаталсан, гурав үелсэн, гурван зэргэтэй.

ТРЁХФА́ЗНЫЙ гурван үелэлт; **~ ток** гурван үелэлт цахилгаан гүйдэл.

ТРЁХЦВЕ́ТНЫЙ гурван өнгийн, гурван өнгөт, гурван өнгөтэй; **~ флаг** гурван өнгөт далбаа.

ТРЁХЧАСОВО́Й 1. гурван цагийн, гурван цаг хийх; **~ доклад** гурван цагийн илтгэл; 2. гурван цагийн, гурван цагт болох (*явах*); **~ поезд** гурван цагт явах галт тэрэг.

ТРЁХЧЛЕ́Н гурван гишүүнт.

ТРЁХЧЛЕ́ННЫЙ 1. гурван гишүүнтэй, гурван хэсэгтэй; 2. гурван гишүүнт; **~ое уравнение**; гурван гишүүнт тэгшитгэл.

ТРЁХЪЯЗЫ́ЧНЫЙ 1. гурван хэлний; **~ словарь** гурван хэлний толь; 2. гурван хэлээр ярьдаг, гурван хэлтэй.

ТРЁХЭТА́ЖНЫЙ гурван давхар; **~ дом** гурван давхар байшин.

ТРЁШКА гуравтын дэвсгэр, гуравт.

ТРЕЩ||А́ТЬ 1. тас хийтэл хагарах, тас няс хагарах, тас хийн хага үсрэх, тас хийж антах, тас хийтэл цавтах; **лёд ~ит** мөс тас няс хийж цавтав; 2. тас хийх, тас няс хийх, тас тас хийх, тас тус гэх, тачигнах, час хийх, час час хийх, чалчганах, цэр цэр хийх; **кузнечики ~ат** дэвхрэг цэр цэр хийнэ; **дрова ~ат в печке** пийшинд түлээ час час хийнэ; 3. чол чол хийх, чолчгонох, чал чал хийх, дур дур хийх, дуржганах; 4. сүйрэхэд хүрэх, балрахад хүрэх, нурахад хүрэх; **дело ~ит по всем швам** хэрэг сүйрэхэд хүрээд байна; **голова ~ит** толгой хагармаар өвдөж байна; **~ат морозы** хүйтэн тас хийж байна, тас хийсэн хүйтэн болж байна, хүйтэн янгинаж байна.

ТРЕ́ЩИН||А 1. ан, ган, гав, цав, ангал, гуу, хагархай, завсар; **в стене образовалась ~** туурганд ан гарав, туурга антав; 2. эвдрэх, эвдрэл; **дружба дала ~у** найрамдал эвдрэв, 3. цууралт.

ТРЕЩО́ТКА 1. тогшуур, торчигнуур; 2. чалчгануур, дуржгануур.

ТРИ гурав, гурван.

ТРИА́ДА 1. гурмаслал, гурамсан юм; 2. гурмаслал шүлэг.

ТРИАНГУЛЯ́ЦИЯ гурвалжлал.

ТРИБУ́Н||А 1. индэр; 2. тавцан, довжоо; **место на левой ~е** зүүн тавцангийн суудал.

ТРИБУНА́Л 1. шүүн таслах газар; **военный ~** цэргийн шүүн таслах газар; **Международный военный ~** Олон улсын цэргийн шүүн таслах газар; 2. шүүхийн коллеги, шүүгчид.

ТРИВИА́ЛЬНОСТЬ бүдүүлэг зан, задгай явдал, билин.

ТРИВИА́ЛЬНЫЙ хаширтай, бүдүүлэг, задгай, билинч.

ТРИГОНОМЕТРИ́ЧЕСК||ИЙ гурвалжны зүйн, гурвалжны судлалын; **~ие функции** гурвалжны зүйн функци.

ТРИГОНОМЕ́ТРИЯ гурвалжны зүй, гурвалжны судлал; **прямолинейная** ~ шулуун шугамын гурвалжны зүй; **сферическая** ~ бөөрөнхий гурвалжны зүй.
ТРИДЕВЯ́Т||ЫЙ в ~ом царстве холын хол оронд.
ТРИ́ДЕВЯТЬ за ~ земель холын хол газар.
ТРИДЦАТИЛЕ́ТИЕ 1. гучин жил; 2. гучин жилийн ой.
ТРИДЦАТИЛЕ́ТНИЙ гучин жилийн, гучин насны, гучтай; ~ **мужчина** гучин настай эрэгтэй хүн.
ТРИДЦА́Т||ЫЙ гучдугаар, гучдахь, гучин; **~ое января** нэгдүгээр сарын гучин; **глава ~ая** гучдугаар бүлэг.
ТРИ́ДЦАТЬ, гуч, гучин.
ТРИ́ЕР тариа цэвэрлэх, ялгах машин.
ТРИЕРОВА́ТЬ машинаар тариа цэвэрлэх, ялгах.
ТРИ́ЖДЫ гурвантаа, гурав дахин, гурван; ~ **три — девять** гурван гуравын ес; **я ~ ему об этом напоминал** би үүний тухай түүнд гурвантаа сануулсан юм.
ТРИ́ЗНА 1. (*эртний слав нарын*) үхдэлийн хурим; 2. гашуудан дурсах.
ТРИКО́ 1. трико даавуу; 2. сүлжмэл даавуун хувцас; 3. эмэгтэй хүний сүлжмэл даавуун дотуур хувцас.
ТРИКОТА́Ж 1. сүлжмэл даавуу; 2. сүлжмэл даавуун эдлэл.
ТРИКОТА́ЖН||ЫЙ 1. сүлжмэл даавууны; **~ая фабрика** сүлжмэл даавууны фабрик; 2. сүлжмэл даавуун; **~ые изделия** сүлжмэл даавуун эдлэл.
ТРИЛИ́СТНИК хошингор, гурван навчит.
ТРИЛЛИО́Н их наяд (1 000 000 000 000).
ТРИЛО́ГИЯ гурван эхт зохиол, гурамсан зохиол.
ТРИМЕ́СТР улирал, гурван сар, дээд сургуулийн хичээлийн жилийн гуравны нэг.
ТРИНА́ДЦАТЫЙ арван гуравдугаар, арван гуравдахь, арван гурван.
ТРИНА́ДЦАТЬ арван гурав, арван гурван.
ТРИ́О 1. гурван зохиол; 2. гурвал жүжигчин.
ТРИ́ППЕР хүйтэн (*өвчин*), заг.
ТРИ́ПТИХ гурамсан зураг.
ТРИ́СТА гурван зуу.
ТРИУ́МФ гайхамшигт ялалт, ялгуусан баяр.
ТРИУМФА́ЛЬН||ЫЙ ялалтын, ялгуусан, ялгуусан баярын; **~ая арка** ялалтын гулдан; **~ое шествие** ялгуусан жагсаал.
ТРИУМФА́ТОР ялгуусан баатар.
ТРИХИ́НА трихин (*хүн амьтны биед оршин цус сордог өвчүүхэн амьтан*).
ТРО́ГАТЕЛЬНОСТЬ (*дотор сэтгэл*) уярам (*байх*), сэтгэл хөдлөмөөр (*байх*), (*сэтгэл*) өрөвдөм (*байх*).
ТРО́ГАТЕЛЬНЫЙ уярам, сэтгэл хөдлөмөөр, *(сэтгэл)* өрөвдөм; ~ **рассказ** сэтгэл уярам өгүүлэл.
ТРО́ГА||ТЬ I 1. хүрэх, барьж үзэх; **не ~й руками!** гараараа бүү хүр! 2. шүргэх, дайрах.
ТРО́ГАТЬ II уяруулах, өрөвдүүлэх.
ТРО́ГА||ТЬ III явах, хөдлөх; **ну, ~й!** за хөдөлье!
ТРО́ГА||ТЬСЯ I 1. (*сэтгэл дотор*) уярах, (*сэтгэл*) өрөвдөх; 2. хагдарсхийх, муудасхийх, гутасхийх, хөгцөрсхийх, хагдарч эхлэх, муудаж эхлэх, гутаж эхлэх, хөгцөрч эхлэх; **мясо ~лось** мах муудасхийжээ.
ТРО́ГАТЬСЯ II 1. явах, мордох, хөдлөх; 2. солиорох, солиотой болох.
ТРОГЛОДИ́Т 1. агуйн хүн; 2. бүдүүлэг хүн
ТРО́Е гурвуул, гурван; **их было ~** тэд гурвуул байв; ~ **суток** гурван хоног.
ТРОЕБО́РЬЕ гурван наадам (*ямарваа гурван зүйл спортын тэмцээн*).
ТРОЕКРА́ТН||ЫЙ гурав дахин, гурван удаа, гурав дахисан, гурван удаагийн; **~ое напоминание** гурав дахин сануулах; ~ **чемпион** гурван удаагийн аварга.
ТРОЙ||ТЬСЯ 1. гурав болох, гурав болон хуваагдах; 2. гурав болж харагдах, гуравлан харагдах **у него ~тся в глазах** түүний нүдэнд юм болгон гурав болж харагдана.
ТРО́ЙКА 1. гурвын тоо; 2. гурав; 3. дадар; ~ **бубен** дөрвөлжингийн дадар; 4. хантаазтай костюм; 5. гурвалсан морь; 6. гурвын комисси, гурван хүнээс бүрэлдсэн комисси; 7. гурван хос сэлүүртэй завь.
ТРОЙН||О́Й 1. гурав дахин их, гурвантаа их; **~ое количество** гурвантаа их; 2. гурван давхар, гурав давхарласан, гурамсан; **~ые рамы** гурван давхар жааз.
ТРО́ЙНЯ гурван ихэр хүүхэд.
ТРО́ЙСТВЕННЫЙ гурван этгээдийн, гурван хэсгээс бүрэлдсэн; ~ **союз** гурван этгээдийн холбоо; ~ **договор** гурван этгээдийн гэрээ.
ТРОЛЛЕ́ЙБУС троллейбус, цахилгаан автобус.
ТРОМБ цусны бүлэн.
ТРОМБО́З цус бүлэнтэх, цус судсандаа бүрэлдэх.
ТРОМБО́Н татах бүрээ.
ТРОМБОФЛЕБИ́Т хураах судас үрэвсэх.
ТРОН хаан ширээ; **вступить на ~** хаан ширээнд суух.
ТРО́НН||ЫЙ хаан ширээний; **~ая речь** зарлиг үг.
ТРО́НУТЬ I 1. хүрэх, барьж үзэх; **не трогай руками!** гараараа бүү хүр!; 2. шүргэх, дайрах.
ТРО́НУ||ТЬ II 1. уяруулах, өрөвдүүлэх; **его рассказ меня ~л до слёз** түүний үгийг сонсоход сэтгэл уярч, нулимс гарав; 2. хагдру улсхийх, муудуулсхийх, хөгцрүүлсхийх; **сыр слегка ~т плесенью** бяслаг хөгцрөсхийжээ.
ТРО́НУТЬ III явах, хөдлөх.
ТРО́НУ||ТЬСЯ I 1. (*сэтгэл дотор*) ярах, (*сэтгэл*) өрөвдөх; ~ **до слёз** уярч нулимс гарах; 2. хагдарсхийх, муудасхийх, гутасхийх, хөгцөрсхийх, хагдарч эхлэх, муудаж эхлэх, гутаж эхлэх, хөгцөрч эхлэх; **мясо ~лось** мах гутасхийжээ.
ТРО́НУ||ТЬСЯ II 1. явах, мордох, хөдлөх; ~ **в путь** замд мордох; **лёд ~лся** цөн хөдлөв; 2. солиорох, солиотой болох.
ТРОП тонгорох, утга тонгоруулсан үг, утга тонгоруулсан хэллэг.
ТРОП||И́ явган зам, зөрөг (*зам*), жим, цувц; **горная** ~ уулын жим; **конная** ~ морьтой хүний зөрөг зам; **идти лесной ~ой** ойн жимээр явах.
ТРО́ПИК 1. зам (*экватортой параллель шугам бүслүүр*); ~ **Рака** Мэлхийн зам; ~ **Козерога** Матрын зам; 2. халуун орон, халуун газар (*Мэлхийн зам, Матрын зам хоёрын хоорондох орон*); **в ~ах** халуун оронд.
ТРОПИ́НК||А зөрөг (*зам*), жим; **идти ~ой** (*по тропинке*) жимээр явах.
ТРОПИ́ЧЕСК||ИЙ халуун орны, халуун газрын, халуун; ~ **пояс** халуун орны бүс, халуун бүс; ~ **лес** халуун орны ой; **~ая жара** халуун орны халуун; **~ая лихорадка** халуун орны чичрэг.
ТРО́ПКА зөрөг (*зам*) жим.
ТРОПОСФЕ́РА шим мандал (*агаарын доод үе*).
ТРОС (*олсон, төмөр*) аргамж, татлага.
ТРОСТИ́НКА нарийхан хулс, нарийхан зэгс, хулсны иш, зэгсний иш.
ТРОСТНИ́К хулс, зэгс, нишингэ; **сахарный** ~ чихрийн нишингэ.
ТРОСТНИКО́В||ЫЙ хулсан, зэгсэн, хулсны, зэгсний, нишингийн, бурмын; **~ые заросли** хулсны ширэнгэ; ~ **сахар** нишингийн чихэр; **~ые кровли** хулсан дээвэр.
ТРО́СТОЧКА,

ТРОСТЬ нарийхан таяг.
ТРОТУА́Р явган зам.
ТРОФЕ́||ЙНЫЙ (*байлдааны*)олз; **богатые ~и** их олз.
ТРОФЕ́ЙН||ЫЙ олзны, олзолсон; **~ое оружие** олзны, зэр зэвсэг.
ТРОФИ́ЧЕСК||ИЙ тэжээлийн, тэжээх; **~ие нервы** тэжээлийн нерв, тэжээх нерв.
ТРОЦКИ́ЗМ троцкизм
ТРОЮ́РОДН||ЫЙ хаяал; **~ые братья** хаяалид.
ТРОЯ́КИЙ гурвалсан, гурамсан; **~ смысл** гурвалсан утга.
ТРУБ||А́ 1. цорго, гоожуур, хоолой, яндан; **водосточная ~** (*дээврийн*) ус гоожуур; **дымовая ~** яндан; **подзорная ~** сунгадаг дуран; 2. нарийн бүрээ; **играть на ~е** нарийн бүрээ үлээх; 3. гуурс; **евстахиева ~** евстахийн гуурс; **вылететь в ~у** модоо барих, сүйрэх; **хвост ~ой** сүүлээ агссан.
ТРУБА́Ч бүрээч.
ТРУБИ́ТЬ 1. үлээх, дугаргах, татах; **~ в трубу** бүрээ үлээх, бүрээ татах; **~ сбор** уриа татах; 2. дугарах; **трубы трубят** бүрээ дуугарна; 3. зар тараах, цуурхах, шуугиан болох; **об этом деле все трубят** энэ хэргийн тухай шуугиан болж байна.
ТРУ́БКА 1. нарийхан цорго, нарийхан хоолой, гуурс; 2. гаанс; 3. үлээгүүр; 4. харилцуур; **телефонная ~** утасны харилцуур.
ТРУ́БНЫЙ 1. *цоргоны, хоолойн, яндангийн*; 2. бүрээний, бүрээн.
ТРУБОЛИТЕ́ЙНЫЙ хоолой цутгах, цорго цутгадаг; **~ завод** хоолой цутгах завод.
ТРУБОПРОВО́Д (*шингэн юм, хийг хол газар дамжуулах*) хоолой.
ТРУБОПРОКА́ТНЫЙ хоолой хийдэг, цорго хийх; **~ завод** хоолой хийдэг үйлдвэр.
ТРУБОПРОКА́ТЧИК хоолой хийдэг үйлдвэрийн ажилчин.
ТРУБОРЕ́З төмөрлөг цорго огтлох багаж, төмөрлөг хоолой зүсэх багаж.
ТРУБОЧИ́СТ яндан хөөлөгч.
ТРУ́БОЧНЫЙ гаансны; **~ табак** гаансны тамхи.
ТРУ́БЧАТЫЙ 1. цорготой, хоолойтой, гуурстай; **~ котёл** хоолойтой тогоо; 2. цорго шиг, хоолой хэлбэртэй, гуурс шиг.
ТРУД 1. хөдөлмөр, ажил; **наёмный ~** хөлсний хөдөлмөр, хөлсний ажил; **физический ~** биеийн хөдөлмөр, хар ажил; **умственный ~** оюуны хөдөлмөр, оюуны ажил; **абстрактный ~** хийсвэр хөдөлмөр; **конкретный ~** тодорхой хөдөлмөр; **орудия ~а** хөдөлмөрийн зэвсэг; **производительность ~а** хөдөлмөрийн бүтээмж, хөдөлмөрийн бүтээц; **разделение т~а** хөдөлмөрийн хуваарь; **охрана ~а** хөдөлмөр хамгаалал; 2. хүч, *хөдөлмөр, ажил, оролдлого*; *заримдаа шууд орчуулагдахгүй* **напрасный ~** дэмий ажил, дэмий явдал, дэмий оролдлого; **взять на себя ~** биедээ хүлээж авах, биедээ дааж авах; **положить на что-либо много ~а** юманд их хөдөлмөр гаргах (зарах); **без особого ~а** их хөдөлмөр гаргалгүй, хүч хөдөлмөр их ороогүй; **с большим ~ом добиться чего-либо** чадан ядан бүтээх, арай гэж бүтээх; 3. зохиол, бүтээл; **печатный ~** хэвлэсэн зохиол; **научный ~** эрдэм шинжилгээний зохиол, эрдэм шинжилгээний бүтээл; **~ы научного общества** эрдэм шинжилгээний нийгэмлэгийн бүтээл.
ТРУДИ́ТЬСЯ 1. хөдөлмөрлөх, ажиллах; **неустанно ~** цуцалтгүй хөдөлмөрлөх; 2. оролдох... гэж оролдох; **~ над задачей** бодлого бодох гэж оролдох; **~ над словарём** толь зохиох гэж оролдох, толиор оролдох; **~ над уроком** хичээлээ оролдох.
ТРУ́ДНО 1. хүнд, хүчир; **~ произносимый** дуудахад хэцүү, өгүүлэхэд бэрх; 2. хэцүү, бэрх; **его ~ понять** түүний учрыг олоход бэрх; **это очень ~ понять** түүний учрыг олоход бэрх; **это очень ~ решить** үүнийг шийдвэрлэх маш хэцүү.
ТРУДНОВА́ТО хэцүүвтэр байх, бэрхэвтэр байх, хүндэвтэр байх, хэцүүхэн байх, бэрх, хүндэн байх, хүчирхэн байх; **сделать это будет ~** үүнийг хийх хэцүүхэн дээ.
ТРУДНОВОСПИТУ́ЕМЫЙ хүмүүжүүлэхэд бэрх (*хэцүү*); **~ ребёнок** хүмүүжүүлэхэд бэрх хүүхэд.
ТРУДНОДОСТУ́ПНЫЙ хүрэхэд бэрх(тэй), очиход хэцүү; **~ район** хүрэхэд хэцүү газар.
ТРУДНОПРОХОДИ́МЫЙ нэвтрэхэд бэрх, явахад хэцүү.
ТРУ́ДНОСТ||Ь бэрхшээл, бэрх (*байдал*), хүнд байдал; **преодолеть все ~и** бүх бэрхшээлийг давах, бэрхшээлийг туулах; **это представляет некоторые ~и** үүнд зарим нэг бэрхшээл байна.
ТРУ́ДН||ЫЙ 1. хэцүү, бэрх(*тэй*), хүнд, хүчир; **~ая работа** хэцүү ажил, хүнд ажил; **~ая задача** хэцүү бодлого; **~ путь** бэрх зам; **~ вопрос** хэцүү асуудал; 2. бэрхшээлтэй, төвөгтэй, ярвигтай; **~ое положение** бэрхшээлтэй байдал; **сегодня был ~ день** өнөөдөр төвөгтэй өдөр байв.
ТРУДОВ||О́Й 1. хөдөлмөрийн, хөдөлмөрчин, хөдөлмөрлөдөг; **~ народ** хөдөлмөрчин ард түмэн; 2. хөдөлмөрийн, ажлын; **~ день** ажлын өдөр; **~ стаж** ажилласан хугацаа; **~ая дисциплина** хөдөлмөрийн сахилга бат; **~ое воспитание** хөдөлмөрөөр хүмүүжүүлэх; **~ые резервы** хөдөлмөрийн бэлтгэл хүчин; **~ая книжка** хөдөлмөрийн дэвтэр.
ТРУДОДЕ́НЬ хөдөлмөр өдөр; **оплата труда по трудодням** ажлын хөлс хөдөлмөр өдрөөр олгох.
ТРУДОЁМК||ИЙ хүнд хүчир, ажил ихтэй; **~ая работа** хүнд хүчир ажил.
ТРУДОЁМКОСТЬ хүнд хүчир *байх*, ажил ихтэй *байх*.
ТРУДОЛЮБИ́ВЫЙ ажилч, хөдөлмөрч, ажил хийх дуртай, хөдөлмөр хийх дуртай, хөдөлмөрт дуртай, ажилд дуртай, ажил хөдөлмөрт дуртай; **~ человек** ажилч хүн.
ТРУДОЛЮ́БИЕ ажилч *байх*, хөдөлмөрч *байх*, ажил хийх дур, хөдөлмөр хийх дур, ажилд дуртай *байх*, хөдөлмөрт дуртай *байх*.
ТРУДОСПОСО́БНОСТ||Ь хөдөлмөрийн чадвар, хөдөлмөр хийх чадвар, хөдөлмөрлөх чадвар; **потеря ~и** хөдөлмөрийн чадвар алдах; **до старости сохранить ~** хөгширтлөө хөдөлмөрийн чадвартай байх.
ТРУДОСПОСО́БН||ЫЙ хөдөлмөрийн чадвартай, хөдөлмөр хийх чадвартай, хөдөлмөрлөх чадвартай; **~ое население** хөдөлмөрийн чадвартай хүмүүс.
ТРУДЯ́ЩИЙСЯ 1. хөдөлмөрчин, хөдөлмөрч; 2. хөдөлмөрчин, хөдөлмөрчид.
ТРУ́ЖЕНИК хөдөлмөрч хүн, ажилч хүн, хөдөлмөрлөөч.
ТРУ́ЖЕНИЦА хөдөлмөрч эмэгтэй, ажилч эмэгтэй, хөдөлмөрлөөч эмэгтэй, ажиллаач эмэгтэй.
ТРУ́ЖЕНИЧЕСТВО хөдөлмөрчний аж амьдрал.
ТРУНИ́ТЬ элэглэх, дооглох, даажигнах.
ТРУП хүүр, үхдэл, үхээр, яс, шарил; **вскрытие ~а** хүүр хагалж үзэх; **шагать через ~ы** хүн алахаас буцахгүй байх.
ТРУ́ПНЫЙ хүүрийн, үхдэлийн, үхээрийн, шарилын; **~ запах** хүүрийн үнэр; **~ яд** үхээрийн хор.
ТРУ́ППА жүжигчид, бүлэг жүжигчин.
ТРУС аймхай хүн, аймтгай хүн, зүрхгүй хүн, хулчгар хүн; **презренный ~** жигшүүртэй аймхай хүн; **~а праздновать** зүрх алдах, хулчийх.
ТРУ́СИКИ богино өмд, шуудаг.
ТРУ́СИТЬ 1. айх, айдас хүрэх, зүрх алдах, хулчийх, хулчганах; **~ в опасности** аюул учрахад айх; 2. айх, сүрдэх, хулчийх, сөгдөх.
ТРУСИ́ТЬ I дугтран гаргах, дугтрах, сэгсрэн асгах, сэгсрэх; **~ муку из мешка** шуудайнаас гурил дугтран гаргах.

ТРУСИ́||ТЬ II шогших, бөг бөг шогших, шогшуулах, бөг бөг шогшуулах; **лошадь ~т по дороге** морь замаар бөг бөг шогшиж байна.

ТРУСИ́ХА аймхай эмэгтэй, аймтгай эмэгтэй, хулчгар эмэгтэй.

ТРУСЛИ́ВОСТЬ аймхай явдал, аймтгай зан, зүрх алдах явдал, хулчгар зан.

ТРУСЛИ́ВЫЙ аймхай, аймтгай, зүрхгүй, хулчгар, аймтгай зантай, хулчгар зантай; **~ взгляд** хулчгар харц.

ТРУ́СОСТЬ аймхай явдал, аймтгай зан, зүрхгүй явдал, хулчгар зан, айдас хүрэх; **преодолеть ~** айдсаа барих.

ТРУСЦ||А́ 1. шогшоо; 2. шогшин, шогшуулан; **ехать ~ой** шогшуулан явах.

ТРУСЫ́ богино өмд, шуудаг.

ТРУ́ТЕНЬ 1. эр зөгий; 2. юу ч хийдэггүй хүн, залхууч хүн; 3. асман.

ТРУХ||А́ 1. өвсний хог, борог, өмх; **превратиться в ~у** борог болох, өмх болох, өмхрөх; 2. хог согхон.

ТРУХЛЯ́ВЫЙ өмх, өмхөрчсөн, өмх болсон, борог болсон; **~ пень** өмх хожуул.

ТРУХНУ́ТЬ айдас хүрэх, хулчийх.

ТРУЩО́Б||А 1. ширэнгэ, балар ой, шугуй, хүрэхэд бэрх газар; **лесные ~ы** балар ой, шугуй; 2. бөглүү газар; 3. борчуулын хороо, ядуучуудын хороо; 4. (*хулгайн*) бүүр.

ТРЫН-ТРАВА́ тэр юуг ч тоохгүй, тэр огт дажгүй.

ТРЮК 1. мэх, арга барил; 2. бааш, бач, ов, заль, арга заль, ов мэх; **выкинуть ~** арга заль гаргах.

ТРЮКА́Ч 1. мэхтэй хүн, мэх сайтай хүн; 2. арга зальтай хүн, бааштай хүн.

ТРЮКА́ЧЕСКИЙ 1. мэхтэй, мэх сайтай; 2. арга залийн.

ТРЮКА́ЧЕСТВО 1. мэх сайтай (*хийх*); 2. арга мэх (*гаргах*), арга заль гаргах.

ТРЮМ онгоцны хөндий.

ТРЮМО́ босоо толь.

ТРЮФЕ́ЛЬ 1. малтуу мөөг, 2. трюфель чихэр.

ТРЯПИ́ЧНИК 1. хуучин даавуу, өөдөс худалдан авагч; 2. харамч нарийн хүн, арвигүй зантай хүн.

ТРЯПИ́ЧНЫЙ 1. хуучин даавуугаар хийсэн, (*даавууны*) өөдсөөр хийсэн; 2. зориггүй, зүрхгүй, хэтэрхий зөөлөн; **~ характер** хэтэрхий зөөлөн зан.

ТРЯ́ПК||А 1. хуучин даавуу, (*даавууны*) өөдөс; 2. зориггүй хүн, зүрхгүй хүн, хэтэрхий зөөлөн хүн; **быть ~ой** хүний гарын арчуур болж, байх.

ТРЯ́ПОЧКА (*даавууны*) өчүүхэн өөдөс.

ТРЯ́ПОЧНЫЙ даавуун, даавуу шуувуун, бөсөөр хийсэн, өөдсөн.

ТРЯПЬЁ хуучин даавуу шуувуу, (*даавууны*) өөдөс мөөдөс, новш.

ТРЯСИ́НА бамбалзуур, балчиг, намагтай газар.

ТРЯ́СКА донсолгоо, дэнсэлгээ.

ТРЯ́СК~ИЙ||, донсолгоотой, дэнсэлгээтэй; **~ая телега** дэншээ тэрэг; **~ая дорога** донсолгоотой зам.

ТРЯСТИ́ 1. гүвэх, дуртрах, хөдөлгөх, ганхуулах, сэгсрэх; **~ руку** гар барьж сэгсчих; **~ дерево** мод ганхуулах; 2. сэгсрэх, хөдөлгөх; **~ ногой** хөлөө сэгсчих; **лошадь трясёт гривой** морь дэлээ сэгсчинэ; 3. чичрэх, чичрэгнэх, чичигнэх, дагжих, салганах; чичрүүлэх, чичрэгнүүлэх, чичигнүүлэх, дагжуулах, салгануулах; **его трясёт малярия** тэр (*хүн*) хумх тусч чичирнэ (*хумхаа түүнийг чичрүүлнэ*); **его трясёт от страха** тэр (*хүн*) айж чичрэгнэнэ; **~ от холода** хүйтэнд дагжих, дарч чичрэх; **рука трясётся** гар чичигнэнэ; 4. донслох, дэнслэх, дэнших; **телега трясёт** тэрэг донсолно.

ТРЯСТИ́СЬ 1. чичрэх, чичрэглэх, салганах, ганхах, хэлбэлзэх; **деревья трясутся от ветра** мод салхинд ганхана; 2. донслох, дэнслэх, дэнших, донслогдох, дэнслэгдэх, дэншигдэх, донслуулах, дэнслүүлэх, дэншүүлэх; **~ на телеге** тэргэнд дэнслэгдэх, зайлагдах; 3. чичрэх, чичрэглэх, чичирхийлэх, чичигнэх, дагжих, давжигнах; **~ от холода** дарч чичрэх, хүйтэнд дагжих; 4....гэж (*гэхээс*) айн чичрэх.... гэж зовох, харамлан чичрэх; **~ над своим ребёнком** хүүхдээ яачих бол гэхээс айн чичрэх; **~ над каждой копейкой** сохор улаан мөнгө зарахаас айн чичрэх, сохор улаан мөнгө бүрийг харамлан чичрэх.

ТРЯХНУ́ТЬ 1. гүвэх, дуртрах, хөдөлгөх, ганхуулах, сэгсрэх; 2. сэгсрэх, хөдөлгөх; 3. чичрэх, чичрэгнэх, чичигнэх, дагжих, салганах, чичрүүлэх, чичрэглүүлэх, чичигнүүлэх, дагжуулах, салгануулах; **~ стариной** залуугийнхийгаа санах, залуугийнхаараа хийх; **~ мощной** түрийвчээ гүвэх, мөнгө харамгүй зарах.

ТУАЛЕ́Т 1. гоёл, (*эмэгтэй үний*)хувцас; **роскошный ~** гоёмсог хувцас; 2. гоёх, хувцаслах; **заниматься ~ом** гоёх, хувцаслах; 3. бие засах газар, жорлон.

ТУАЛЕ́ТН||ЫЙ гар нүүрийн; туалетное мыло гар нүүрийн саван; **~ые принадлежности** гар нүүрийн хэрэгсэл; **~ая комната** бие засах өрөө.

ТУ́БА их бүрээ

ТУБЕРКУЛЁЗ сүрьеэ (өвчин); **~ лёгких** уушигны сүрьеэ; **костный ~** ясны сүрьеэ.

ТУБЕРКУЛЁЗНЫЙ сүрьеэгийн, сүрьеэ өвчний, сүрьеэтэй, сүрьеэ өвчтэй; **~ больной** сүрьеэ өвчтэй хүн.

ТУВИ́НЕЦ урианхай хүн, туваа хүн.

ТУВИ́НКА урианхай эмэгтэй, туваа эмэгтэй.

ТУВИ́НСКИЙ урианхай, туваа, урианхайн, туваагийн.

ТУ́ГО 1. пиг дүүрэн, дүүрэн, чигжүү; **~ набить мешок** хүүдий пиг дүүрэн чихэх, хүүдий пиг дүүргэх; 2. чанга; **~ натянуть** чанга татах; 3. арай гэж, чуу гэж, арай чамай, арай муруй; **дело подвигается ~** хэрэг урагш муутай байна; 4. бэрх(*тэй*) байх, хэцүү байх, бэрхшээлтэй байх; **ему пришлось ~** тэр (*хүн*) бэрхшээлтэй байв; **~ натуго** 1)чав чанга; 2) пиг дүүрэн, дүв дүүрэн.

ТУГ||О́Й 1. чанга, чанга татсан, хатуу, хатуу, хөшүүн; **~ая пружина** чанга пүрш; 2. пиг дүүрэн, дүүрэн чихсэн, дүүрэн, чигжүү хийсэн; **~ мешок** пиг дүүрэн хүүдий; **~ на ухо** чих хатуу.

ТУГОПЛА́ВКИЙ хайлц муутай; **~ металл** хайлц муутай төмөрлөг.

ТУГОПЛА́ВКОСТЬ муу хайлц, хайлц муу

ТУ́ГРИК төгрөг

ТУДА́ тийш, тэнд, цааш; **идите ~** тийшээ очигтун; **билет ~ и обратно** очиж ирэхийн билет; ни туда, ни сюда цаашаа ч үгүй, наашаа ч үгүй, тийшээ ч үгүй, ийшээ ч үгүй, хаашаа ч үгүй; **~ ему и дорога** болж, болжээ, болж.

ТУДА́-СЮДА́ 1. ийш тийшээ; **посмотреть ~** ийш тийшээ харах; 2. зүгээр, нуруутай, гайгүй; **это ещё ~** энэ ч нуруутай байна.

ТУЖИ́ТЬ гунихрах, гуних, саная зовох, шаналах, энэлэх.

ТУ́ЖИТЬСЯ дүлэх.

ТУЖУ́РКА морин хүрэм.

ТУЗ 1. тамга; червонный туз буймангийн тамга; **ходить с ~а** тамгаар явах; 2. том хүн, нөлөөтэй хүн.

ТУЗЕ́МЕЦ нутгийн хүн, тэндхийн хүн; **туземцы** тэндхийнхэн.

ТУЗЕ́МКА (*уул*) нутгийн эмэгтэй, тэндхийн эмэгтэй.

ТУЗЕ́МН||ЫЙ (*уул*) нутгийн, тэндхийн; **~ое население** уул нутгийн хүмүүс.

ТУЗИ́ТЬ нударгадах, балбах, жанчих.

ТУЗЛУКОВА́ТЬ (*шкуру*) арьс шир ганлах.
ТУК эрдэс бордоо.
ТУКА́Н *(птица)* арвас хошуут.
ТУ́ЛОВИЩЕ их бие, мухар бие, цээжин бие.
ТУЛУ́П хөдсөн дээл, нэхий дээл; **овчинный** ~ хонины нэхий дээл.
ТУ́ЛЬ||Я (*малгайн*) орой; **шляпа с высокой ~ей** өндөр оройтой бүрх.
ТУМА́К нударга шаах; **дать ~а кому-либо** нударгалах.
ТУМА́Н 1. манан, будан, униар; **густой** ~ өтгөн манан; **спустился** ~ манан буув, манан татав; 2. бүртэлтэх, манарах, балартах, мансуурах; ~ **в глаза** нүд бүртэлтэх; **у меня в голове** ~ *миний* толгой мансуурч байна.
ТУМА́НИ||ТЬ 1. манантуулах, хүдэнтүүлэх, будантуулах, униартуулах, манантах, хүдэнтэх, будантах, униартах; **дым ~т даль** алст утаа манантана; 2. манаруулах, балартуулах, мансууруулах, бүргэлтүүлэх, манарах, балартах, мансуурах, бүртэлтэх; **слёзы туманят глаза** нүд нулимсанд бүртэлзэнэ; **вино ~т голову** толгой архинд мансуурна.
ТУМА́НИТЬСЯ 1. манантах, хүдэнтэх, будантах, униартах, манарах; 2. манарах, балартах, мансуурах, бүргэлтэх.
ТУМА́ННОСТЬ 1. хүдэн, мананцар; 2. (одон орны) мананцар; 3. балар байх, бүрэг байх, бүдэг болох.
ТУМА́НН||ЫЙ 1. манантай, хүдэнтэй, будантай, униартай, манарсан, манан татсан, манан хүдэн татуулсан; **~ая погода** манантай тэнгэр; **~ая даль** униар татсан алс, униартсан алс; 2. утга балар, бүрэг, бүрхэг, учир дутмаг; **~ое выражение** бүрхэг утгатай үг, бүрхэг утгатай хэллэг; 3. гөлийсөн, бүдэг; **~ый взгляд** бүдэг харц.
ТУ́МБА 1. шон; 2. тавиур, суурь; 3. лаглагар хүн.
ТУ́МБОЧКА орны шүүгээ, шургуулга.
ТУНГ чулууны туулайн бөөр.
ТУ́НГОВ||ЫЙ чулууны туулайн бөөрний; **~ое масло** чулууны туулайн бөөрний тос.
ТУНГУ́С хамниган
ТУНГУ́СКА хамниган эмэгтэй.
ТУНГУ́ССКИЙ хамниган, хамниганы.
ТУ́НДРА, тундр
ТУ́НДРОВ||ЫЙ тундрын; **~ая полоса** тундрын бүслүүр.
ТУНЕЯ́ДЕЦ бусдын хүчээр амьдрагч, хувалз.
ТУНЕЯ́ДКА бусдын хүчээр амьдрагч эмэгтэй, хувалз
ТУНЕЯ́ДСТВО бусдын хүчээр амьдрах.
ТУННЕ́ЛЬ хонгил, туннель; ~ **метрополитена** метроны хонгил; **горный** ~ уулын хонгил.
ТУННЕ́ЛЬНЫЙ хонгилын, туннелийн.
ТУПЕ́ТЬ 1. мохох, толхигдох; 2. мохох, моҳдог болох, мунхрах, эргүү болох.
ТУПИ́К 1. (*гудамжны*) мухар, мухар гудамж; 2. (*замын*) мухар, мухар зам; 3. мухардал, мухардах, тулгамдах, газардах; **поставить в** ~ мухардуулах, газардуулах.
ТУПИ́ТЬ *мохоох толхих;* ~ **нож** хутга толхих.
ТУПИ́ТЬСЯ мохох, мохоо болох, толхигдох
ТУПИ́ЦА мохоо хүн, моҳдог хүн.
ТУП||ОЙ 1. мохоо, иргүй; **~ая пила** иргүй хөрөө; 2. үзүүргүй, мохоо; **~ая игла** үзүүргүй зүү; 3. мохоо, мондгор, мухар; ~ **конец яйца** өндөгний мондгор тал; ~ **нос лодки** завины мухар хушуу; 4. мохоо, моҳдог, эргүү, мунхаг; ~ **человек** моҳдог хүн; 5. мохоо, балай; ~ **взгляд** *мохоо харц;* 6. үг дуугүй, дугай, хариугүй; **~ая покорность** үг дуугүй дагах, үг дуугүй захирагдах; 7. чинэрэх; **~ая боль** чинэрэх өвчин, чинэрэн өвдөх; ~ **угол** мохоо өнцөг.
ТУПОКОНЕ́ЧНЫЙ мухар үзүүртэй.
ТУПОНО́С||ЫЙ мохоо хамартай, мухар хушуутай, монхгор хоншоортой; **~ые сапоги** монхгор хоншоортой гутал.
ТУ́ПОСТЬ *мохоо, моҳдог;* ~ **ума** *ухаан моҳдог.*
ТУПОУ́МИЕ мунхаг ухаан, мохоо ухаан.
ТУПОУ́МНЫЙ мунхаг, тэнэг, моҳдог, мохоо ухаантай.
ТУР I 1. эргэлт; ~ **вальса** вальсын нэг эргэлт; 2. даваа; 3. шат; **выборы в два ~а** хоёр шаттай сонгууль.
ТУР II бух гөрөөс
ТУР III янгир ямаа
ТУ́РА *разг. (шатрын)*тэрэг
ТУРБИ́НА турбин, хөдөлгүүр (*уур, хий, усны урсгал гурвын аль нэгний хүчээр хөдөлнө*); **паровая** ~ уурын хөдөлгүүр; **газовая** ~ хийн хөдөлгүүр; **гидравлическая** ~ усан хөдөлгүүр.
ТУРБИ́НН||ЫЙ турбины, хөдөлгүүрийн, турбинт, хөдөлгүүрт; **~ое отделение** хөдөлгүүрийн салбар, хөдөлгүүрт тасаг.
ТУРБОБУ́Р өрөмдүүр, газар өрөмдөх машин; **скорость вращения ~а** өрөмдүүрийн эргэлтийн хурд.
ТУРБОГЕНЕРА́ТОР турбогенератор, хөдөлгүүрт үүсгүүр.
ТУРБОГЕНЕРА́ТОРНЫЙ турбогенераторын, хөдөлгүүрт үүсгүүрийн; ~ **завод** хөдөлгүүрт үүсгүүрийн завод.
ТУРБОСТРОЕ́НИЕ турбин үйлдвэрлэх, хөдөлгүүр үйлдвэрлэх.
ТУРЕ́ЦКИЙ түрэг, түрэгийн; ~ **язык** түрэг хэл.
ТУРИ́ЗМ жуулчлал, жуулчлах; **горный** ~ уулын жуулчлал, уулаар жуулчлах.
ТУ́РИЙ I бух гөрөөсний; ~ **рог** бух гөрөөсний эвэр.
ТУ́РИЙ II янгир ямааны, янгирын.
ТУРИ́СТ жуулчин.
ТУРИСТИ́ЧЕСК||ИЙ тойрон явагчдын, жуулчдын; **~ая база** тойрон явагчдын бааз.
ТУРИ́СТКА жуулчин эмэгтэй.
ТУ́РКИ түрэгүүд
ТУРКМЕ́Н туркмен хүн
ТУРКМЕ́НКА туркмен эмэгтэй.
ТУРКМЕ́НСК||ИЙ туркмен, туркмений; **~ие ковры** туркмен хивс.
ТУ́РМАН годройтдог тагтаа; **полететь ~ом** годройтон унах.
ТУРНЕ́ПС тэжээлийн манжин, турнепс
ТУРНИ́К турник, дүүжин
ТУРНИКЕ́Т (*хумуусийг нэг нэгээр нь оруулахад зориулсан*) хүрдэн хаалга.
ТУРНИ́Р 1. тэмцээн, наадам; 2. тэмцээн; **шахматный** ~ шатрын тэмцээн.
ТУРНУ́ТЬ хөөх, хөөн зайлуулах, үлдэн хөөх.
ТУ́РОК түрэг хүн.
ТУРПА́Н ангир, дөрт нугас.
ТУРУ́СЫ хоосон чалчаа яриа, худал хуурмаг үг; **разводить** ~ дэмий чалчих, худал хуурмаг үг ярих.
ТУРЧА́НКА түрк эмэгтэй.
ТУ́СКЛОСТЬ 1. бүдэг *байх,* бүдэх *байх,* бүдэнх *байх,* бүүдгэр *байх,* сүүмгэр *байх;* 2. хурц бус *байх,* золбоогүй *байх,* үхээнц *байх,* сүүмгэр *байх.*
ТУ́СКЛ||ЫЙ 1. бүдэг, бүдэнх; **~ое стекло** бүдэх шил; 2. бүдэг, бүдэх, бүдэнх, бүүдгэр, сүүмгэр; ~ **свет** сүүмгэр гэрэл, бүдэнх гэрэл; ~ **день** бүүдгэр өдөр, 3. хурц бус, золбоогүй, үхээнц, сүүмгэр, ~ **взгляд** сүүмгэр харц.
ТУСКНЕ́ТЬ 1. бүдэгрэх, бүдэхрэх, бүдэнхрэх, бүүдийх, сүүмийх; 2. хурц бус болох, золбоогүй болох, үхээнц болох, сүүмийх, сулрах; 3. буурах, доройтох.

ТУ́СКНУТЬ 1. бүдэгрэх, бүдэхрэх, бүдэнхрэх, бүүдийх, сүүмийх; 2. хурц бус болох, үхээнц болох, золбоогүй болох, сүүмийх, сулрах; 3. буурах, доройтох.

ТУТ I энд; **я пойду, а ты подожди** ~ би явъя, чи энд хүлээ; **и всё** ~ ийм л байна; ондоо юмгүй, ондоо яах ч аргагүй; ~ **как** ~ яг ирээд байх, яг бий болоод байх.

ТУТ II ялам мод.

ТУ́ТОВ||ЫЙ ялам, ялмаа, ялмын; **~ое дерево** ялмын мод; ~ **шелкопряд** ялмын хүр хорхой.

ТУТ-ТО чухам энд, энд л; **не ~ было** тэгээд газардав, гэнэт арга мухардав.

ТУФ бөсөл (*чулуу*); **вулканические ~ы** галт уулын бөсөл.

ТУ́ФЛИ шаахай; **домашние** ~ гэрийн шаахай.

ТУ́ХЛ||ЫЙ өмхийрсөн, өмхий, ялзарсан; **~ое яйцо** өмхийрсөн өндөг, ялзарсан өндөг; **~ое мясо** ялзарсан мах.

ТУХЛЯ́ТИНА өмхийрсөн юм, бээсэн юм, ялзарсан юм.

ТУ́ХН||УТЬ I унтрах, сөнөх, бөхөх; **костёр ~ет** түүдэг унтарна.

ТУ́ХНУТЬ II үнэр орох, өмхий болох, өмхийрөх, бээх, ялзрах, гутах.

ТУ́Ч||А 1. үүл; **грозовая** ~ аадар бороонд үүл, дуутай бороонд үүл; 2. үй түмэн, тоо томшгүй олон; **~и комаров** үй түмэн шумуул; 3. гай, аюул; **~и собрались над ним** түүнд гай тохиолдох нь байна; **~~ей** 1)үй олон, үй түмэн; 2)хөрхгөр, баргар; **смотреть ~ей** баргар царай гаргах; **не из ~и гром** гай газар дороос.

ТУЧЕВО́Й үүлний, үүлэн.

ТУ́ЧКА бяцхан үүл, үүлхэн.

ТУЧНЕ́ТЬ бүдүүрэх, таргалах, мариалах.

ТУ́ЧНОСТЬ 1. бүдүүн байх, тарган байх, мариатай байх; 2. ургац сайтай байх, үржилтэй байх, шимтэй байх; 3. өвс ногоо сайтай байх.

ТУ́ЧН||ЫЙ 1. тарган, бүдүүн, мариатай, лухгар; ~ **мужчина** лухгар эр; 2. ургац сайтай, үржилтэй, шимтэй; ~ **чернозём** шимтэй хар шороо; 3. өвс ногоо сайтай; **~ые луга** өвс ногоо сайтай нуга.

ТУШ туш, ёслох хөгжим, ёслолын хөгжим; **сыграть** ~ туш хөгжимдөх.

ТУ́ША 1. гулууз; **коровья** ~ үхрийн гулууз; 2. лаглагар хүн, лантгар хүн.

ТУШЕ́ 1. хүрцэл; 2. дал газардах, дал шороодох.

ТУШЕВА́ТЬ харандаа буюу будгаар сүүдэр зурах, сүүдэрлэх.

ТУШЁВКА 1. сүүдэр зурах, сүүдэрлэх; 2. зураас, зурсан сүүдэр

ТУШЕ́НИЕ I унтраах, бөхөөх, сөнөөх

ТУШЕ́НИЕ II битүү шарах, битүү болгох, жигнэн хайрах.

ТУШЁН||ЫЙ битүү шарсан, битүү болгосон, жигнэн хайрсан; **~ое мясо** битүү шарсан мах.

ТУШИ́ЛКА унтраагуур, унтраах сав.

ТУШИ́ТЬ I 1. унтраах, сөнөөх, бөхөөх; ~ **лампу** дэн унтраах; ~ **огонь** гал сөнөөх; 2. дарах, номхотгох; ~ **гнев** уур дарах.

ТУШИ́ТЬ II битүү шарах, битүү болгох, жигнэн хайрах; ~ **овощи** ногоо битүү болгох.

ТУШИ́ТЬСЯ I унтрах, сөнөх, бөхөх; **огни тушатся рано** гэрэл эрт унтарна.

ТУШИ́ТЬСЯ II битүү шарагдах, битүү болгогдох, жигнэгдэн хайрагдах, битүү шарах, битүү болгох; **мясо должно ~ два часа** махыг хоёр цаг битүү болгох хэрэгтэй.

ТУШКА́НЧИК алгадаахай.

ТУШЬ өтгөн бэх, түүш; **цветная** ~ өнгийн түүш.

ТУ́Я майлаас; ~ **восточная** дорнодын майлаас; ~ **японская** япон дэлбэн майлаас.

ТЩА́ТЕЛЬНОСТЬ нарийн нягт, нарийн нямбай байх, нарийн байх, нямбай байх, хичээнгүй байх, оролдлоготой байх.

ТЩА́ТЕЛЬН||ЫЙ нарийн, нягт нямбай, нямбай, хичээнгүй, оролдлоготой; **~ое изучение вопроса** асуудлыг нарийн нягт судлах.

ТЩЕДУ́ШИЕ бие үлбэгэр байх, тамир тэнхээгүй байх, бие сул байх, бие дорой байх.

ТЩЕДУ́ШНЫЙ үлбэгэр, тамир тэнхээгүй, сул дорой.

ТЩЕСЛА́ВИЕ нэрэлхүү зан, ихэрхэг зан.

ТЩЕСЛА́ВНЫЙ нэрэлхэг нэрэлхүү, нэр алдарт дуртай, ихэрхүү, ихэрхэг, дээрэлхүү, дээрэлхэг.

ТЩЕ́ТА дэмий байх, хоосон чанар, үргүй явдал, тусгүй хэрэг; ~ **надежд** хоосон горьдлого.

ТЩЕ́ТНО дэмий хоосон, үргүй.

ТЩЕ́ТНОСТЬ дэмий байх, хоосон байх, тусгүй байх, үргүй байх.

ТЩЕ́ТН||ЫЙ дэмий, хоосон, талаар, тусгүй, үргүй; **~ые попытки** дэмий оролдлого; **~ая надежда** хоосон горьдлого.

ТЫ чи; **что ~ тут делаешь?** чи тэнд юу хийж байна? **тебя зовут** чамайг дуудаж байна.

ТЫ́КАТЬ I 1. чичих, хатгах, тонших; ~ **палкой в землю** модоор газар чичлэх; 2. шаах, хатгах; ~ **колья в землю** гадас газар шаах; 3. гудрах, шургуулах, чихэх, нудрах; 4. заах; ~ **пальцем на кого-либо** (*хүн рүү*) хуруугаараа чичлэх; ~ **в нос** сануулан улиг болох. зэмлэн улиг болох; ~ **свой нос** хушуу нэмэх, хүний хэрэгт оролцох.

ТЫ́КАТЬ II чийлэх, чи гэх.

ТЫ́КАТЬСЯ мөргөх, чихэлдэх.

ТЫ́КВА хулуу

ТЫ́КВЕНН||ЫЙ хулуугийн; **~ые семечки** хулууны үр.

ТЫКВООБРА́ЗНЫЙ хулуу мэт, хулуу шиг, хулуу хэлбэртэй.

ТЫЛ 1. ар, ар тал; **глубокий** ~ хол ар тал; **в ~у врага** дайсны ар талд; **работать в ~у** ар талд ажиллах; 2. ар, арын анги; **служба ~а** арын алба; **подтянуть ~ы** арын ангийг ойртуулах; 3. ар, ар тал; **ветер дует с ~а** ар талаас салхи үлээнэ.

ТЫЛОВИ́К арын албаны хүн.

ТЫЛОВО́Й арын, ар талын.

ТЫ́ЛЬН||ЫЙ ар, мөр, арын, ар талын, мөрийн; **~ая часть руки** алганы ар; **~ая сторона ножа** хутганы мөр.

ТЫН хашаа, шивээ

ТЫ́СЯЧ||А 1. мянга(н); **десять тысяч** түм; **сто тысяч** бум; ~ **и одна ночь** мянга нэгэн шөнө; 2. мянга мянган, мянга түмэн, олон мянган; **~и людей** мянга түмэн хүн; **~у раз** мянга түм дахин, зуу дахин; **в ~у раз** хэмжээлшгүй, хязгаарлашгүй, мянга түм дахин.

ТЫСЯЧЕЛИ́СТНИК *бот.* төлөгч өвс

ТЫСЯЧЕЛЕ́ТИЕ 1. мянган жил; 2. мянган жилийн ой.

ТЫСЯЧЕЛЕ́ТНИЙ мянган жилийн, мянган наст.

ТЫ́СЯЧНИК мянгатан

ТЫ́СЯЧН||ЫЙ 1. мянгадугаар, мянгадахь; ~ **по счёту** мянгадугаар; 2. мянган, олон мянган; мянгын, олон мянгын; 3. мянганы; **~ая доля** мянганы нэг хувь; 4. мянганы хувь; **одна ~ая** мянганы нэг хувь.

ТЫЧИ́НКА дохиур

ТЬМА I 1. харанхуй; **ночная** ~ шөнийн харанхуй; 2. мунхаг харанхуй, харанхуй бүдүүлэг, харанхуй.

ТЬМА II үй түм, түм түмэн, тоолшгүй олон; ~ **народу** үй түмэн хүн; **~~тьмущая** тоо томшгүй, үй түмэн.

ТЬФУ түй, пээ, хээ

ТЮБЕТЕ́ЙКА тоорцог, товь (*малгай*).

ТЮБИК олгойнцор.

ТЮК баглаа, боодол; **~и хлопка** баглаа хөвөн.

ТЮКОВА́ТЬ баглах, боох

ТЮ́ЛЕВ||ЫЙ шаа, шааны, шаагаар хийсэн; **~ая занавеска** шаа хөшиг.
ТЮЛЕ́НЕВЫЙ далайн нохойн арьсан, хав загасны арьсан.
ТЮЛЕ́НИЙ далайн нохойн, хав загасны; **~ жир** далайн нохойн өөх.
ТЮЛЕ́НЬ 1. далайн нохой, хав загас; 2. болхи амьтан, болхи хүн.
ТЮЛЬ шаа.
ТЮЛЬПА́Н 1. алтан зул цэцэг; 2. дэнгийн шилэн бүрхүүл.
ТЮЛЬПА́ННЫЙ алтан зул цэцгийн
ТЮРБА́Н алчуур, толгойн ороолт.
ТЮРЕ́МН||ЫЙ шоронгийн, гяндангийн; **~ое здание** шоронгийн байшин; **~ое заключение** шоронд хорих.
ТЮРЕ́МЩИК (*шоронгийн*) хуяг
ТЮРК тюрк, түрэг.
ТЮ́РКИ тюркүүд, түрэгүүд.
ТЮ́РКСК||ИЙ тюрк, түрэг, турк, түрэгийн; **~ие языки** түрэг хэлнүүд.
ТЮРЬМ||А́ шорон, гяндан, хар гэр; **заключить (посадить) в ~у** шоронд хийх, шоронд хорих; **выпустить из ~ы** шоронгоос тавих, суллах.
ТЮ́РЯ талх үрсэн ус (*квас*)
ТЮФЯ́К 1. дэвсгэр, ширдэг; **волосяной ~** хялгасан дэвсгэр; **соломенный ~** сүрэл дэвсгэр; 2. зориггүй хүн, өөдгүй хүн.
ТЮФЯ́ЧНЫЙ дэвсгэрийн.
ТЯ́ВКАНЬЕ, ТЯ́ВКАТЬ,
ТЯ́ВКНУТЬ чор чор хуцах.
ТЯ́ГА 1. зүтгүүр, хөллүүр, чирүүл, татуур; **механическая ~** механик чирүүл; **электрическая ~** цахилгаан зүтгүүр; **паровая ~** уурын зүтгүүр; 2. татац; **~ дымохода** яндангийн татац; 3. зүтгүүр, зүтгэх хүч; 4. тэмүүлэх, эрмэлзэх; **~ к науке** эрдэм рүү тэмүүлэх; **~ к культуре** соёл боловсролтой болохыг эрмэлзэх; 5. шувуу нислэг; **дать тягу** түргэн зугтаах.
ТЯГА́ТЬСЯ 1. өрсөлдөх, үзэлцэх, уралдах; **с ним ~ трудно** түүнтэй үзэлцэх бэрх; 2. заргалдах, заалдах.
ТЯГА́Ч чирдэг трактор, зүтгүүр трактор.
ТЯ́ГОСТН||ЫЙ 1. хүнд, хүчир, хэцүү бэрх; **~ое положение** хэцүү байдал; 2. яршигтай, төвөгтэй, залхуутай, зовуурьтай, зовлонтой; **~ое явление** зовлонтой үзэгдэл.
ТЯ́ГОСТЬ 1. дарамт, төвөг, зовлон, яршиг; **быть кому-либо в ~** хүнд зовлон болох, хүнд төвөг болох; 2. ядарч туйлдах, цуцрах; **чувствовать ~ во всём теле** бүх бие цуцрах, хамаг бие өвдөх.
ТЯГОТА́ дарамт, зовлон, төвөг, яршиг.
ТЯГОТЕ́НИЕ 1. таталт, таталцах хүч, **земное ~** дэлхийн таталт; 2. тэмүүлэх, эрмэлзэх, дурлах; **~ к науке** шинжлэх ухааныг эзэмшихийг эрмэлзэх; **~ к музыке** хөгжим сурахыг эрмэлзэх, хөгжимд дурлах.
ТЯГОТЕ́ТЬ 1. тэмүүлэх, эрмэлзэх, дурлах; **~ к музыке** хөгжимд дурлах; 2. зовоох, дарах.
ТЯГОТИ́ТЬ дарамт болох, тээр болох, яршиг болох, төвөг болох.
ТЯГОТИ́ТЬСЯ бэрхшээх, хүндшээх, төвөгшөөх, яршиглах, хашрах; **~ одиночеством** ганцаараа байж хашрах, ганцаараа байхаас бэрхшээх.
ТЯГУ́ЧЕСТЬ 1. сунац; 2. унжралдсан наалданги (*байх*); 3. урт (*байх*), унжралдсан удаан (*байх*).
ТЯГУ́Ч||ИЙ 1. сунадаг, сунах; **~ металл** сунадаг төмөрлөг; 2. унжралдсан, нялцгай өтгөн; **~ее тесто** нялцгай гурил; 3. урт, уртын, унжралдсан, удаан; **~ая песня** уртын дуу.
ТЯЖ татлага, сур; **~ тормозного вала** торможын голын сур.
ТЯ́ЖБА 1. зарга, зарга заалхай; 2. бооцоо, арцалдаа.
ТЯЖЕЛЕ́||ТЬ хүндрэх, хүнд болох; **веки у меня ~ют** миний нүд анилдаж байна.
ТЯЖЕЛО́ 1. хүнд; **~ натруженный автомобиль** хүнд ачаатай машин; 2. хүнд, нүсэр; **~ ступать** нүсэр алхлах; 3. нахүнд; **он ~ болен** тэр (*хүн*) хүнд.
ТЯ́ЖЕСТ||Ь 1. хүнд; **центр ~и** 1) хүндийн төв; 2) гол зүйл, гол асуудал; **сила ~и** хүндийн хүч; 2. хүнд юм, ачаа; **поднятие ~и** хүнд юм өргөх; 3. бэрх байх, хэцүү байх, хүнд байдал, бэрхшээл; **~ разлуки** хагацлын бэрхшээл; 4. хүнд, хатуу; **смягчить ~ наказания** хатуу шийтгэлийг зөөлрүүлэх.
ТЯ́ЖК||ИЙ хүнд хүчир, хэцүү бэрх, хүнд их; **~ие преступления** хүнд их ял.
ТЯНУ́ТЬ 1. татах, чангах, чирэх; **~ веревку** олс татах; **~ кого-либо за рукав** ханцуй дээрээс нь чангаах; 2. татах; **печка хорошо тянет** пийшин сайн татаж байна; 3. удаашруулах, дарах, удаашрах, дарагдах; **он тянет с ответом** тэр (*хүн*) хариу өгөхийг удаашруулж байна; **~ дело** хэрэг удаашруулах, хэрэг дарагдуулах; 4. дуудаж аваачих (*авчрах*), урьж аваачих (*авчрах*), чирч аваачих (*авчрах*); 5. дур татах, дур хүрэх; **меня тянет попутешествовать** миний жуулчлах дур хүрнэ; 6. үлээх, цоргих, ханхлах, үнэртэх; **от окна тянет холодом** цонхноос хүйт үлээнэ.
ТЯНУ́ТЬСЯ 1. сунах, тэнийх, тэлэгдэх. 2. суниах 3. цэлийх, нэлийх, үргэлжлэх 4. үргэлжлэх, ужих 5. удах, удаан болох, ужих 6. тэмүүлэх, уллах, эрмэлзэх 7. цувах, цуврадах 8. гүйцэх, зэрэгцэхийг эрмэлзэх.
ТЯНУ́ЧКА маатан.
ТЯ́ПАТЬ 1. цохих, цавчих 2. дэлсэх, хулгайлах.
ТЯ́ПНУТЬ 1. цохих, цавчих **~ топором** сүхээр цохих 2. дэлсэх, хулгайлах.
ТЯ́ТЯ ажаа, аав.

У

У I 1. эз, ээдэз; 2. ий; **~, какие страсти!** ий, яасан айхтар юм!

У II 1. дээрх, дэргэд, хажууд, захад; **дом ~ самого берега реки** голын яг эрэг дээрхи байшин; **остановиться ~ двери** үүдний дэргэд зогсох; 2. - д, - тай; **сидеть ~ моря, ждать погоды** далайн хөвөөнд сууж тэнгэр засрахыг хүлээх *(бухын засааг харж үнэг турж үхэх);* **жить ~ своих родителей** аав ижийндээ суух; **шить пальто ~ портного** оёдолчныд хүрэм оёулах; **работать ~ нас хорошо** манайд ажиллах сайхан; **~ певца сильный голос** сайн хоолойтой дуучин, **~ меня нет свободного времени** над зав байхгүй; **~ него три сына** тэр гурван хүүтэй; **~ певца сильный голос** дуучин дорвитой хоолойтой, дуучин хүчтэй хоолойтой юм; 3. - ын, - ны; **ящик ~ стола выдвижной** ширээний шургуулга сугардаг юм; **ворота ~ сарая закрыты** саравчны хаалга хаалттай; 4. - аас *(- ээс, - оос, - өөс);* **спросить ~ учителя** багшаас асуух; **узнать ~ товарища** нөхрөөс олж мэдэх; **купить ~ букиниста книгу** хуучин ном худалдагчаас ном авах; **смотри ты ~ меня!** чи сайхан мэдээрэй!

УБА́ВИТЬ 1. багасгах, богиносгох, хасах, хорогдуулах, танах; **~ расходы** зардлыг багасгах; **~ скорость** хурдыг хасах; **~ цену** үнийг хорогдуулах; **~ длину платья** тэрлэгийн уртаас танах; 2. хөнгөрөх, багасах; **~ в весе** жин нь хөнгөрөх.

УБАВЛЯ́ТЬ 1. багасгах, богиносгох, хасах, хорогдуулах, танах; 2. хөнгөрөх, багасах.

УБАВЛЯ́ТЬСЯ багасах, богиносох, хасагдах, хорох, дундрах, татрах.

УБАЮ́КАТЬ 1. бүүвэйлэх, бүүвэйлж унтуулах; 2. зүүрмэглүүлэх, үүрэглүүлэх, дуурайлуулах; 3. тайтгаруулах, тайвшруулах; **~ надеждой** горьдлогоор тайтгаруулах.

УБАЮ́КИВА||ТЬ 1. бүүвэйлэх, бүүвэйлж унтуулах; 2. зүүрмэглүүлэх, үүрэглүүлэх, дуурайлуулах; **морская качка ~ет** далайн долгио займчсаар зүүрмэглүүлнэ; 3. тайтгаруулах, тайвшруулах.

УБЕГА́ТЬ 1. гүйж очих, гүйж явчхах; 2. оргох, зугтах; 3. дэврэх, халих, асгарах.

УБЕДИ́ТЕЛЬНО 1. итгэмээр, үнэмшим; **~ говорить** итгэмээр хэлэх; 2. учирлаж; **~ просить** учирлаж гуйх.

УБЕДИ́ТЕЛЬНОСТЬ итгүүлэх чадал, үнэмшүүлэх чадал.

УБЕДИ́ТЕЛЬНЫЙ 1. итгүүлэх, үнэмшүүлэх; **~ аргумент** үнэмшүүлэх баримт; **~ пример** итгүүлэх жишээ; 2. учирлах, ихэд; **убедительная просьба** учирлаж гуйх.

УБЕДИ́||ТЬ 1. итгүүлэх, үнэмшүүлэх, сэнхрүүлэх; **~ в своей правоте** өөрийнхөө зөв болохыг итгүүлэх; 2. зөвшөөрүүлэх, ятгах, ойлгуулж өгөх, үгэндээ оруулах; **его ~ли лечиться** биеэ эмнүүлэхийг түүнд ойлгуулж өгөв.

УБЕДИ́||ТЬСЯ үнэмших, итгэх, зөвшөөрөх; **я ~лся в том, что он прав** түүнийхийг би зөв гэдэгт итгэсэн.

УБЕЖА́||ТЬ 1. гүйж очих, гүйгээд явчих; 2. оргох, зугтах; **~ из плена** олзлогдсон хүн, оргох; 3. дэврэх, халих, асгарах; **молоко ~ло** сүү дэврэв.

УБЕЖДА́ТЬ 1. итгүүлэх, үнэмшүүлэх; 2. сэнхрүүлэх, ятгах, ойлгуулж өгөх.

УБЕЖДА́ТЬСЯ үнэмших, итгэх, зөвшөөрөх, ятгагдах.

УБЕЖДЕ́НИ||Е 1. ятгалга, ятгах, сэнхрүүлэх, үнэмшүүлэх, итгүүлэх; **действовать путём ~я** сэнхрүүлэх аргаар ажиллах; **сила ~я** ятгалгын хүч; 2. үзэл, бат үзэл, тогтсон үзэл; **политические ~я** улс төрийн бат үзэл.

УБЕЖДЁННО итгэлтэй, найдлагатай, үнэмшилтэй.

УБЕЖДЁННОСТЬ итгэл, бат итгэх, найдлага, бат найдах; **~ в своей правоте** өөрийнхөө зөвд бат итгэх.

УБЕЖДЁННЫЙ бат, итгэсэн, бат итгэлтэй, туушгай; **~ последователь** бат итгэлтэй мөрдөн дагагч.

УБЕ́ЖИЩ||Е хоргодох газар, хоргодох, орох орон; **право ~а** хоргодох эрх.

УБЕЛЁННЫЙ цайсан, бууралтсан; **~ сединами** үс нь цайсан азай буурал.

УБЕЛИ́ТЬ,

УБЕЛЯ́ТЬ цав цагаан болгох, бүр цайруулах.

УБЕРЕГА́ТЬ хамгаалах, хямгадах, арчлах, хүргэхгүй байх.

УБЕРЕГА́ТЬСЯ хамгаалах, биеэ хамгаалах, арчлах.

УБЕРЕ́ЧЬ хамгаалах, хямгадах, арчлах, хүргэхгүй байх.

УБЕРЕ́ЧЬСЯ хамгаалах, биеэ хамгаалах, арчлах; **~ от простуды** ханиаднаас биеэ хамгаалах.

УБИВА́ТЬ 1. алах, нядлах; 2. үгүй хийх, устгах, таслах; 3. цохрөөх, гутраах, алж хаях; 4. гарздах, барах.

УБИВА́ТЬСЯ гасалж зовох, гинших, гашуудаж зовох, сэтгэл овох,гаслахын ихээр гаслах.

УБИ́ЙСТВЕНН||ЫЙ 1. үхмээр, хортой, хөнөөлтэй; **~ климат** хортой уур амьсгал; 2. айхтар их, тэсэх аргагүй, тэсэшгүй; **~ая жара** айхтар их халуун.

УБИ́ЙСТВО хүнийг алах, алах, амь бусниулах.

УБИ́ЙЦА алагч, хүн алагч, алуурчин, алсан хүн.

УБИРА́ТЬ 1. хураах, татаж авах, авах, хурааж авах; 2. цэвэрлэх, цэгцэлж засах, засах, засаж залах; 3. чимэглэж засах, гоёх; 4. хийх, хадгалах.

УБИРА́||ТЬСЯ 1. цэвэрлэж засах, засаж залах, өөд татах; 2. тонилох, зайлах; **~йся вон!** зайл! тонил!

УБИ́ТЫЙ 1. алагдсан, алуулсан, амь үрэгдсэн, үхсэн; 2. их гутарсан, их цөхөрсөн; **у него ~ вид** тэр их гутарсан царайтай байна.

УБИ́||ТЬ 1. алах, нядлах; **~ волка** чоно алах; 2. үгүй хийх, устгах, таслах; **~ надежду** горьдлогыг таслах; 3. цохрөөх, гутраах, алж хаях; **это известие его ~ло** энэ мэдээ түүнийг цохрөөв. 4. гарздах, барах; **на это дело ~то много времени** энэ хэрэгт их цаг гарзадсан юм; **хоть убей меня — не могу** *(не знаю)* ална ч гэсэн, аварна ч гэсэн чадахгүй *(мэдэхгүй).*

УБИ́ТЬСЯ их гэмтэх, биеэ их гэмтээх, бэртээх, чанга цохих, биеэ чанга цохих.

УБЛАГОТВОРИ́ТЬ,

УБЛАГОТВОРЯ́ТЬ таллыг хангах.

УБЛАЖА́ТЬ,

УБЛАЖИ́ТЬ аргадах, долигонох; **~ старика** өвгөнийг аргадах.

УБЛЮ́ДОК 1. ортоом, бэсрэг мал; 2. хяргуй, хүний оронцог, шаараи амьтан; **фашистские ублюдки** фашистын хяргуйнууд.

УБО́Г||ИЙ 1. ядуу, ягир, ягтаа тулсан, дорой, ядуу дорой; **~ое жилище** ядуу дорой сууц; 2. эрэмдэг, мундсан; **~ая старуха** эрэмдэг эмгэн.

УБО́ЖЕСТВО 1. эрэмдэг, мундал; 2. ядуу ядуу, дорой, дуль, дуль ядуу; **~ воображения** ургуулан бодохдоо дуль ядуу.

УБО́Й нядлах, нядлага, ярга, ярга хийх, идэш хийх; **кормить на ~** 1. шахаж тэжээх; 2. бялуурталд идүүлэх.

УБО́ЙНЫЙ 1. ярганы, нядлах, нядалгааны, идэшний; **~ скот** нядлах мал; **~ вес** нядалгааны жин, гулуузын жин; 2. сөнөөх, сүйтгэх; 3. *разг.* маш гоё, дээд зэргийн.

УБО́Р хувцас, гоёл; **свадебный ~** хуримын гоёл; **головной ~** малгай.

УБО́РИСТЫЙ шигүү; **~ почерк** шигүү бичиг.

УБО́РКА 1. хураах, хурааалга; **~ урожая** ургац хураах; 2. цэвэрлэж засах, хурааж хумих, татаж авах, засаж залах; **~ помещения** гэр байраа цэвэрлэх; **~ инструментов** багаж цэвэрлэх.

УБО́РНАЯ 1. тасалгаа, хувцаслах өрөө; **артистическая ~** жүжигчдийн хувцаслах өрөө; 2. жорлон, бие засах газар.

УБО́РОЧНЫЙ хураах, тариа хураах, тариа хураалгын.

УБО́РЩИК 1. тариа хураагч; 2. цэвэрлэгч.

УБО́РЩИЦА цэвэрлэгч, цэвэрлэгч эмэгтэй.

УБОЯ́ТЬСЯ айх сүрдэх, ширвээтэх; **~ бездны премудрости** гүн бэрх ухаанаас сүрдэх.

УБРА́НСТВО засал, чимэг засал, тохижил; **~ комнаты** өрөөний засал.

УБРА́ТЬ 1. хураах, хурааж авах, татаж авах; 2. цэвэрлэх, цэгцэлж засах, засах, засаж залах; **~ помещение** гэр байраа засаж залах; 3. чимэглэж засах, гоёх; **зал убран цветами** танхим цэцгээр засагджээ; 4. хийх, хадгалах; **~ книги в шкаф** шүүгээнд ном хийх.

УБРА́||ТЬСЯ 1. цэвэрлэж засах, засаж залах, өөд татах; **~лись во всех комнатах** өрөө тасалгаагаа цэвэрлэж засав; 2. тонилох, зайлах; **~ подобру-поздорову** эсэн мэнд дээрээ тонилох; **еле ~лся оттуда** тэндээс арай гэж зайлав.

УБЫВА́ТЬ 1. багасах, цөөрөх, хорох, хорогдох, татрах; 2. хасагдах, бүрэлдэхүүнээс гарах.

У́БЫЛЬ багасал, хорогдол, цөөрөлт, татрал, татралт; **на ~ идти** багасах, цөөрөх, хорогдох, буурах, татрах.

УБЫСТРИ́ТЬ хурдатгах, түргэсгэх; **~ шаг** алхаагаа хурдатгах.

УБЫ́ТОК гарз, гарлага, алдах, алдагдал, хохирол; **терпеть ~** гарз учрах; **продать с убытком** алдагдалтай зарах.

УБЫТО́ЧН||ЫЙ гарзтай, гарлагатай, алдагдалтай, хохиролтой; **~ая торговля** алдагдалтай худалдаа.

УБЫ́||ТЬ 1. багасах, цөөрөх, хорох, хорогдох, татрах; **силы ~ли** хүч багасав; **народу ~ло** хүн цөөрөв; 2. хасагдах, бүрэлдэхүүнээс гарах.

УВАЖА́ЕМЫЙ хүндэт, хүндтэй, эрхэм; **~ товарищ** эрхэм нөхөр; **он всеми ~ человек** тэр олонд хүндтэй хүн.

УВАЖА́ТЬ хүндлэх, хүндэтгэх, эрхэмлэх; **~ старших** ахмад настныг хүндлэх; **заставить себя ~** биеэ хүндлүүлэх.

УВАЖЕ́НИ||Е хүндлэх, хүндэтгэх, хүндэтгэл; **внушать ~** хүндэтгэл төрүүлэх; **из ~я к вам** таныг хүндэтгэж.

УВАЖИ́ТЕЛЬН||ЫЙ хүндтэй, ноцтой, чухал; **~ые причины** хүндтэй шалтгаан.

УВА́ЖИ||ТЬ 1. ёсоор гүйцэтгэх, хүндэтгэж гүйцэтгэх, чухалчилж биелүүлэх; **я ~л вашу просьбу** би таны гуйсан ёсоор гүйцэтгэв; 2. хүндэтгэх, хүндлэх; **~ родителей** эцэг эхээ хүндлэх.

УВА́Л гүвээ, дөрөлж.

У́ВАЛЕНЬ бовь хүн, бойдоо хүн, болхи хүн.

УВА́РИВАТЬСЯ 1. гүйцэд чанагдах, гүйцэд болох, шалзрах; 2. ширгэх, ширгэтэл чанагдах.

УВАРИ||ТЬСЯ 1. гүйцэд чанагдах, гүйцэд болох, шалзрах; **мясо ~лось** мах гүйцэд болжээ; 2. ширгэх, ширгэтэл чанагдах.

УВЕДОМИ́ТЕЛЬН||ЫЙ мэдэгдэх, мэдээ өгөх, дуулгах; **~ое письмо** мэдэгдэх захидал.

УВЕ́ДОМИТЬ мэдэгдэх, мэдээ өгөх; **~ о дне приезда** ирэх өдрөө мэдэгдэх.

УВЕДОМЛЯ́ТЬ мэдэгдэх, мэдээ өгөх; **~ о получении письма** захидал хүлээн авсныг мэдэгдэх.

УВЕДОМЛЕ́НИЕ 1. мэдэгдэх, мэдээ өгөх; 2. мэдэгдэх хуудас, мэдэгдэх бичиг; **получить по почте** шуудангаар мэдэгдэх бичиг авах.

УВЕЗТИ́ аваачих, авч явах; **~ детей в деревню** хүүхдүүдийг тосгонд аваачих; **~ свои книги** номоо авч явах.

УВЕКОВЕ́ЧЕНИЕ мөнхжүүлэх, мөнхлөх.

УВЕКОВЕ́ЧИВАТЬ мөнхжүүлэх, мөнхлөх, мөнх болгох.

УВЕКОВЕ́ЧИВАТЬСЯ мөнхжих, мөнхрөх, мөнх болох.

УВЕКОВЕ́ЧИТЬ мөнхжүүлэх, мөнхлөх, мөнх болгох; **~ память павших героев** амь үрэгдсэн баатруудын дурсгалыг мөнхжүүлэх.

УВЕКОВЕ́ЧИТЬСЯ мөнхжих, мөнхрөх, мөнх болох.

УВЕЛИЧЕ́НИЕ 1. ихсэх, ихэсгэх, томрох, нэмэгдэх; 2. ихэсгэх, томсгох, нэмэгдүүлэх; 3. нэмэгдэл, өсөлт; **~ численности населения** хүн амын тооны өсөлт.

УВЕЛИ́ЧИВАТЬ ихэсгэх, нэмэгдүүлэх, өсгөх, томруулах.

УВЕЛИ́ЧИВАТЬСЯ ихсэх, нэмэгдэх, өсөх, томрох.

УВЕЛИ́ЧИТЬ ихэсгэх, нэмэгдүүлэх, өсгөх, томруулах; **~ портрет** хөргийг томруулах.

УВЕЛИ́ЧИ||ТЬСЯ ихсэх, нэмэгдэх, өсөх, томрох; **территория парка ~лась вдвое** цэнгэлдэх хүрээлэнгийн дэвсгэр газар хоёр дахин нэмэгдэв.

УВЕЛИЧИ́ТЕЛЬН||ЫЙ өсгөх, томруулах, тодотгох, ихэсгэх; **~ое стекло** өсгөх шил; **~ суффикс** ихэсгэх дагавар; **~ая форма** ихэсгэх хэлбэр.

УВЕНЧА́||ТЬ 1. өргөх, чимэглэх, олгох; **~ премией лучшее сочинение** шилдэг зохиолд шагнал олгох; 2. сүндэрлүүлэх, урагштай төгсгөх, амжилттай гүйцэтгэх; **здание ~ли башней** цамхгаар байшинг сүндэрлүүлэв.

УВЕНЧА́||ТЬСЯ амжилттай төгсөх, урагштай дуусах, сайнаар төгсөх; **дело ~лось полным успехом** уг хэрэг бүрэн амжилттай төгсөв.

УВЕ́НЧИВАТЬ 1. өргөх, чимэглэх, олгох; **~ премией лучшее сочинение** шилдэг зохиолд шагнал олгох; 2. сүндэрлүүлэх, урагштай төгсгөх, амжилттай гүйцэтгэх.

УВЕ́НЧИВАТЬСЯ амжилттай төгсөх, урагштай дуусах, сайнаар төгсөх.

УВЕРЕ́НИЕ батлан өгүүлэх, батлан илэрхийлэх, илэрхийлэл; **примите ~ в моём совершенном уважении** миний гүн хүндэтгэлийн илэрхийллийг хүлээн авна уу.

УВЕ́РЕННОСТ||Ь лав итгэх, бат итгэх; **быть в полной ~и** гуйцэд бат итгэж байх.

УВЕ́РЕННЫЙ итгэлтэй, бат итгэлтэй, итгэх, лав итгэсэн; **~ шаг** итгэлтэй алхам; **в нём я вполне уверен** би түүнд нээрээ итгэж байна; **будьте уверены** битгий зовоорой, найдаж болно.

УВЕ́РИТЬ итгүүлэх, үнэмшүүлэх, баталж хэлэх; **~ в своей правоте** өөрийнхөө зөвийг итгүүлэх.

УВЕ́РИТЬСЯ итгэх, үнэмших, сэнхрэх; **~ в чьей-либо преданности** хүний үнэнч шударга байгаад итгэх.

УВЕРНУ́ТЬСЯ 1. мултрах, дальдрах, бултах, холбирох; **~ от удара** цохилтоос дальдрах; 2. зайлсхийх, цаарталах; **~ от прямого ответа** шууд хариулахаас зайлсхийх.

УВЕ́РОВАТЬ итгэх, үнэмших.

УВЁРТКА зайлсхийх, цаарталал, бултах, булзаарал; **говорить без увёрток** цаарталалгүй хэлэх.

УВЁРТЛИВЫЙ, зайламтгай, мултархай, холбирхой, цаарга; **~ парень** холбирхой залуу.

УВЁРТЫВАТЬСЯ 1. мултрах, дальдрах, бултах, холбирох; 2. зайлсхийх, цаарталах, булзах.

УВЕРТЮ́РА удиртгал хөгжим.

УВЕРЯ́||ТЬ итгүүлэх, үнэмшүүлэх, батлан хэлэх; **я ~ю тебя, что я прав** миний зөв гэдгийг чамд батлан хэлье.

УВЕРЯ́ТЬСЯ итгэх, үнэмших, сэнхрэх.
УВЕСЕЛЕ́НИЕ найр цэнгэл, цэнгэл, зугаа.
УВЕСЕЛИ́ТЕЛЬН||ЫЙ цэнгэлийн, цэнгэлт, цэнгэх; **~ая прогулка** цэнгэн зугаацаж явах.
УВЕСЕЛЯ́ТЬ цэнгүүлэх, цэнгэлдүүлэх, зугаацуулах, наргиулах.
УВЕ́СИСТЫЙ 1. жинтэй, нүсэр, лагс; **~ чемода́н** нүсэр чемодан; 2. хүчтэй, жинтэй; **~ уда́р** жинтэй цохилт.
УВЕСТИ́ 1. аваачих, аваад явчих; **~ детей домой** хүүхдүүдийг гэртээ аваачих; 2. хулгайлж аваачих, хулгай хийх; **~ лошадь** морь хулгайлж аваачих.
УВЕ́ЧИТЬ бэртээх, гэмтээх; **~ в драке** зодолдож бэртээх.
УВЕ́ЧИТЬСЯ бэртэх, гэмтэх.
УВЕ́ЧЬЕ бэртэх, бэртэнги, гэмтэл; **получить ~** бэртэнги олох.
УВЕ́ШАТЬ дүүрэн өлгөх, дүүрэн зүүх, дүүртэл зүүх; **~ стены карти́нами** хана дүүрэн зураг өлгөх.
УВЕ́ШИВАТЬ дүүрэн өлгөх, дүүрэн зүүх, дүүртэл зүүх.
УВЕЩА́НИЕ ятгах, сэнхрүүлэх.
УВЕЩА́ТЬ ятгах, сэнхрүүлэх, сургаж хэлэх.
УВЕЩЕВА́НИЕ ятгалга, сэнхрүүлэл, сургамж.
УВЕЩЕВА́ТЬ ятгах, сэнхрүүлэх, сургаж хэлэх.
УВИВА́ТЬ хэрэх, ороох, орооцолдуулах.
УВИВА́ТЬСЯ үлхээцэлдэх, хоргоох.
УВИДА́ТЬСЯ уулзах, учрах.
УВИ́ДЕ||ТЬ 1. харах, үзэх; **он его ~л издалека** тэр түүнийг холоос харав; 2. ойлгох, мэдэх, ойлгож мэдэх; **он ~л, что ошибся** тэр эндүүрснээ ойлгож мэдэв.
УВИ́ДЕТЬСЯ уулзах, учрах; **~ со знако́мыми** танилуудтайгаа уулзах.
УВИ́ЛИВАТЬ 1. дальдарч зайлах, бултах; 2. зайлсхийх, цаарга́лах.
УВИЛЬНУ́ТЬ 1. дальдарч зайлах, бултах; **~ от уда́ра** цохилтоос дальдарч зайлах; 2. зайлсхийх, цаарга́лах; **~ от отве́та** хариулахаас зайлсхийх.
УВИ́||ТЬ хэрэх, ороох, орооцолдуулах; **изгоро́дь ~та плющо́м** бургасан хашаа ороонго өвсөөр хэрэгджээ.
УВЛАЖНЕ́НИЕ чийгтүүлэх, чийг авахуулах, дэвтээх.
УВЛАЖНИ́||ТЬ чийглэх, чийг авахуулах, дэвтээх; **дождь ~л зе́млю** бороо газар дэвтээв.
УВЛАЖНИ́||ТЬСЯ чийгтэх, чийг авах, дэвтэх; **почва ~лась** хөрс чийгтэв.
УВЛАЖНЯ́ТЬСЯ чийгтэх, чийг авах, дэвтэх.
УВЛЕКА́ТЕЛЬНОСТЬ сонирхолтой зүйл, дур татах, ташуурам.
УВЛЕКА́ТЕЛЬНЫЙ сонирхолтой,дур татах, ташуурмаар; **~ расска́з** сонирхолтой яриа.
УВЛЕКА́ТЬ 1. аваачих, аваад явчих, дагуулаад явчих; 2. ташуурах, сониучирхах, сонирхон орох; 3. сонирхлыг татах, дурыг татах, дур булаах; 4. дурлах.
УВЛЕКА́ТЬСЯ 1. ташуурах, сонирхох, сонирхон орох; 2. дур татагдах, дур булаагдах, дурлах.
УВЛЕЧЕ́НИЕ 1. урам, бахдал, баяр бахдал; **с ~м рабо́тать** урамтай ажиллах; 2. их сонирхох; **~ футбо́лом** хөл бөмбөг их сонирхох; 3. сонирхох, дур татагдах, таалагдах; **~ перешло́ в про́чную привя́занность** сонирхож явсаар ижил дасал боллоо.
УВЛЕ́||ЧЬ 1. аваачих, аваад явчих, дагуулаад явчих; 2. ташуурах, сонирхох, сонирхон орох; **рабо́та ~кла его** тэр ажилдаа сонирхон оржээ; 3. сонирхлыг татах, дурыг татах, дур булаах; **~ зри́телей игро́й** тоглолтоороо үзэгчдийн дур татах; 4. дур татах; **~ де́вушку** бүсгүйн дур татах.
УВЛЕ́ЧЬСЯ 1. ташуурах, сонирхох, сонирхон орох; **~ люби́мой рабо́той** дуртай ажилдаа сонирхон орох; 2. дур татагдах, дур булаагдах, дурлах; **~ де́вушкой** бүсгүйд дур татагдах.
УВОДИ́ТЬ 1. аваачих, аваад явчих; 2. хулгайлж авах.
УВОЗИ́ТЬ аваачих, аваад явчих.
УВО́ЛИТЬ халах, огцруулах, чөлөөлөх, чөлөө олгох; **~ с рабо́ты** ажлаас халах; **~ в отпуск** амралтын чөлөө олгох.
УВО́ЛИТЬСЯ халагдах, огцрох, чөлөөлөгдөх, гарах; **~ с рабо́ты** ажлаас халагдах.
УВОЛО́||ЧЬ чирж аваачих, аваачих, аваад явчих; **волк ~к о́вцу в лес** чоно хонийг ой руу чирээд явчихав.
УВОЛЬНЕ́НИЕ халах, огцруулах, чөлөөлөх; **~ со слу́жбы** албанаас чөлөөлөх.
УВОЛЬНИ́ТЕЛЬНЫЙ халагдсан үнэмлэх, чөлөөний үнэмлэх.
УВОЛЬНЯ́ТЬ халах, огцруулах,. чөлөөлөх, чөлөө олгох.
УВОЛЬНЯ́ТЬСЯ халагдах, огцрох, чөлөөлөгдөх, гарах.
УВЫ́ халаг, ээ халаг, ээ тоогүй харин.
УВЯДА́НИЕ 1. хагдрал, гандал, хувхайрал, өлбийх; 2. хөгшрөл, буурал, доройтол, сульдал.
УВЯДА́||ТЬ 1. хагдрах, гандах, гулжийх, хувхайрах, зэвхийрэх; **цветы́ о́сенью ~ют** цэцэг намар гандана; 2. хөгшрөх, буурах, сульдах; **красота́ ~ет** үзэсгэлэн нь буурч байна.
УВЯ́ДШ||ИЙ 1. хагдарсан, гандсан, гулжийсан; **~ цвето́к** гандсан цэцэг; 2. хөгширсөн, буурсан, сульдсан; **~ая красота́** буурсан үзэсгэлэн.
УВЯЗА́ТЬ I 1. боох, баглах, хүлэх, уях; **~ вещи** юмаа баглах; 2. холбох, нийцүүлэх, зохицуулах; **~ теорию с практи́кой** онолыг туршлагатай холбох.
УВЯЗА́ТЬ II шигдэх, шаагдах, шавардах.
УВЯЗА́||ТЬСЯ I 1. хүлэгдэх, баглагдах; 2. юм хумаа боох; **~лись и пое́хали на ста́нцию** юм хумаа боож аваад өртөө рүү явав.
УВЯЗА́||ТЬСЯ II дагаж явах, салахгүй дагах; **за на́ми ~лся щено́к** бидний хойноос гөлөг дагав.
УВЯ́ЗКА 1. хүлэлт, баглалт, боолт; 2. нийцүүлэх, зохицуулах, тохируулах.
УВЯ́З||НУТЬ шигдэх, шавардах, шаагдах; **лошадь ~ла в снегу** морь хөр цасанд шигдэв.
УВЯ́ЗЫВАТЬ 1. боох, баглах, хүлэх; 2. нийцүүлэх, зохицуулах, тохируулах, уялдуулах.
УВЯ́ЗЫВАТЬСЯ 1. хүлэгдэх, баглагдах; 2. юм хумаа боох; 3. дагаж явах, салахгүй дагах.
УВЯ́НУТЬ 1. хагдрах, гандах, гулжийх, хувхайрах, зэвхийрэх; 2. хөгшрөх, буурах, сульдах.
УГАДА́ЙКА *разг.* ойлгомжгүй байдал.
УГАДА́||ТЬ таах, тааж мэдэх, тааварлах, тааварлаж мэдэх, төсөөлөх; **я ~л его́ наме́рения** би түүний саналыг таварлаж мэдэв.
УГА́ДЫВАТЬ таах, тааж мэдэх, тааварлах, тааварлаж мэдэх, төсөөлөх.
УГА́ДЧИК таагч, тааварлагч, тааж мэдэгч; **он плохо́й ~** тэр муу тааварлагч.
УГА́Р 1. хордуулах хий, нүүрсэн хий, бүгтрээх хий, угаар; **смерть от ~а** бүгтрээх хийд хордож үхэх; **в ко́мнате пахне́т ~ом** тасалгаанд угаар үнэртэж байна; 2. манан, ганирал; **любо́вный ~** янагийн манан.
УГА́РНЫЙ 1. хорт хийн, нүүрсэн хийтэй; **~ воздух** нүүрсэн хийтэй агаар; 2. *разг.* дээд зэргийн, маш гоё.
УГАСА́НИЕ 1. унтрах, бөхөх; 2. доройтох.
УГАСА́||ТЬ 1. унтрах, бөхөх; 2. доройтох; **си́лы ~ют** тамир доройтож байна.
УГА́СНУТЬ 1. унтрах, бөхөх; **костёр угас** түүдэг гал унтрав; 2. доройтох.
УГЛЕВО́Д нүүрс ус.
УГЛЕВО́ДНЫЙ ~ обме́н нүүрс усны солилцол.

УГЛЕВОДОРО́Д нүүрс ус төрөгч *(нүүрс төрөгч, ус төрөгч хоёрын нийлмэл).*

УГЛЕВО́З нүүрсний хөсөг, нүүрс зөөх хөсөг.

УГЛЕДОБЫ́Ч||А нүүрс малтлага, нүүрс гаргалт; **повышение ~и** нүүрс гаргалтыг нэмэгдүүлэх.

УГЛЕДРОБИ́ЛЬНЫЙ нүүрс хэмхчих, чулуун нүүрс бутлах.

УГЛЕЖЖЕ́НИЕ модны нүүрс хийх, мод шатааж нүүрс бэлтгэх.

УГЛЕКИСЛОТА́ нүүрс хүчил, нүүрсний хүчил, нүүрс хүчлийн хий.

УГЛЕКИ́СЛ||ЫЙ нүүрс хүчлийн; **~ое соединение** нүүрс хүчлийн нэгдэл; **~ые воды** нүүрс хүчлийн ус; **~ газ** нүүрс хүчлийн хий.

УГЛЕКО́П нүүрс малтагч, нүүрсчин.

УГЛЕПРОМЫ́ШЛЕННОСТЬ нүүрсний үйлдвэр.

УГЛЕПРОМЫ́ШЛЕННЫЙ нүүрсний үйлдвэрийн, нүүрсний уурхайн.

УГЛЕРО́Д нүүрс төрөгч.

УГЛОВА́Т||ЫЙ 1. өнцөглөг, өнцгүүдтэй, өнцөг булантай; **~ое лицо** өнцөглөг нүүр; 2. болхи, дүйгүй; **~ое движение** болхи хөдөлгөөн.

УГЛОВ||О́Й өнцгийн, өнцөгтэй, өнцөг булангийн; **~ дом** өнцгийн байшин; **~ое измерение** өнцөг хэмжих.

УГЛОМЕ́Р өнцөг хэмжүүр, өнцөгт хэмжүүр.

УГЛОМЕ́РН||ЫЙ өнцөг хэмжих, өнцөгт хэмжүүрийн; **~ые инструменты** өнцөгт хэмжүүрийн багаж.

УГЛУБИ́ТЬ 1. гүнзгий болгох, гүнзгийрүүлэх, хонхойлгох; **~ свои знания** мэдлэгээ гүнзгийрүүлэх; 2. гүнзгий хийх, гүнзгий оруулах; **~ сваи ещё на метр** тулцыг бас нэг метр гүнзгий шаах.

УГЛУБЙ||ТЬСЯ 1. гүнзгий болох, гүн болох, гүнзгийрэх, хонхойх; **дно ~лось** ёроол нь гүнзгий болов; **противоречия ~лись** зөрчил гүнзгийрэв; 2. гүнзгий орох, гүн орох; **~ в лес** ойн гүнд орох; 3. бодоод л байх, санаашрах; **~ в воспоминания** дурсамждаа автах; **~ в себя** дотроо санаашрах.

УГЛУБЛЕ́НИЕ 1. гүнзгийрэх, гүнзгий болох; 2. гүнзгийрүүлэх, гүнзгий болгох; **~ дна реки** голын ёроолыг гүнзгийрүүлэх; 3. гүнзгийрэл; 4. хонхор, хотгор; **~ в земле** газрын хонхор.

УГЛУБЛЁНН||ЫЙ 1. гүнзгий, гүн; **~ое изучение литературы** утга зохиолыг гүнзгий судлах; 2. бодлого болсон, санааширсан; **~ в себя** дотроо санааширсан.

УГЛУБЛЯ́ТЬ 1. гүнзгий болгох, гүн болгох, гүнзгийлэх, хонхойлгох; 2. гүнзгий оруулах, гүнзгий хийх.

УГЛУБЛЯ́ТЬСЯ 1. гүнзгий болох, гүн болох, гүнзгийрэх; 2. гүнзгий орох, гүн орох; 3. бодоод л байх, санаашрах.

УГЛЯДЕ́||ТЬ 1. харах, олж харах, ажих; **~л приятную девушку среди студентов мединститута** АУДС-ийн оюутан эмэгтэйчүүдийн дундаас нүдэнд дулаахан охиныг олж харав.

УГНА́ТЬ 1. туух, тууж аваачих, тууж гаргах; **~ стадо в поле** малаа хөдөө тууж гаргах; 2. хөөх, хөөж аваачих, хөөгөөд явчих, хулгайлах; **~ лошадь** морь хулгайлах.

УГНА́ТЬСЯ 1. гүйцэх, хөөж гүйцэх; **за хорошим бегуном не ~** хурдан гүйгчийг хөөж гүйцэхгүй; 2. гүйцэх, зэрэгцэх; **в учёбе за ним не ~** сурлагаар түүнийг гүйцэх бэрх.

УГНЕЗДИ́ТЬСЯ хавчуулж суух, хавчуулж амьдрах, завсарт, үүрлэх, үүрлэж байх.

УГНЕТА́ЕМЫЙ дарлагдагч, дарлагдсан хүн.

УГНЕТА́ТЕЛЬ дарлагч.

УГНЕТА́ТЕЛЬСКИЙ дарлагчдын, дарлалтын, дарлах.

УГНЕТА́||ТЬ 1. дарлах; 2. зовоох, сэтгэл зовоох; **его ~ли мрачные мысли** олхиогүй юм санагдаж сэтгэлийг нь зовоодог байв.

УГНЕТА́ТЬСЯ дарлагдах.

УГНЕТЕ́НИ||Е 1. дарлал, дарлах; 2. сэтгэл зовох, зовиур; **быть в ~и** зовиуртай байх.

УГНЕТЁННОСТЬ дарлагдал, зовиур.

УГНЕТЁНН||ЫЙ 1. дарлагдагч, дарлагдсан; 2. сэтгэл зовсон, зовиуртай, гутарсан; **~ое состояние** гутранги байдал.

УГОВА́РИВАТЬ 1. ятгах, ойлгуулах, панаалдах; 2. *разг.* их хэмжээний архи уух, **уговорить бутылку** шилтэй юмыг дуустал уух.

УГОВО́Р 1. үгэнд орох, үгэндээ оруулах, ятгах; **он не поддаётся никаким ~ам** тэр яагаад ч үгэнд орохгүй байна; 2. хэлэлцээ, хэлэлцэж тохирох,болзоо, болзож тохирох; **~ дороже денег** хэлэлцээ бол мөнгөнөөс эрхэм.

УГОВОРИ́ТЬ үгэндээ оруулах, ятгах, ойлгуулах.

УГОВОРЙ||ТЬСЯ хэлэлцэх, хэлэлцэж тохирох, болзох; **мы ~лись вместе ехать** бид хамт явахаар болзов.

УГО́Д||А **в ~у кому-либо** санаанд нь тааруулж, тааруулж, саймсарч.

УГОДЙ||ТЬ 1. сэтгэлд тааруулах, тааруулах, санаанд нийлүүлэх, аялдуулах; **всем не ~шь** бүгдэд тааруулж чадахгүй; 2. орох, ойчих; **лиса ~ла в капкан** үнэг хавханд оров; 3. тусах, онох, мөргөх; **~ камнем в окно** чулуугаар цонх онох; **пуля ~ла ему в плечо** сум мөрөнд нь тусжээ.

УГО́ДЛИВОСТЬ саймсрал, зусар, зулгуй.

УГО́ДЛИВ||ЫЙ саймсрах, зусарч, зулгуй, долигонуур; **~ая улыбка** саймсарч инээмсэглэх; **~ человек** зусарч хүн.

УГО́ДНИК 1. саймсрагч, долигоногч; **дамский ~** хүүхэнд саймсрагч, панаал эр; 3. ивээлт, хутагт.

УГО́ДНИЧАТЬ саймсрах, зусардах; **~ перед сильным** хүчтэний өмнө зусардах.

УГО́ДНИЧЕСТВО саймсрах, зусардах, бялдуучлах; **низкопоклонство и ~** мэхэлээн бялдуучлах.

УГО́ДНО 1. хэрэгтэй; **что вам ~?** танд юу хэрэгтэй вэ? **если вам ~** танд хэрэгтэй бол; **не ~ ли?** хэрэгтэй биш байгаа? 2. ч гэсэн, боловч, хамаагүй, өөрцгүй, бишгүй; **кто ~** хэн ч гэсэн, хэн боловч; **как ~** яагаад ч гэсэн; **какой ~** ямар ч хамаагүй, ямар боловч; **где ~** хаа ч гэсэн, хаана ч хамаагүй; **куда ~** хаашаа ч гэсэн, хаашаа ч хамаагүй; **откуда ~** хаанаас ч гэсэн, хаанаас боловч; **сколько ~** хэдийг ч гэсэн, хэдийг л бол хэдийг, бишгүй; **сколько душе ~** хэдий дуртай бол тэдий, хэдий ч гэсэн хамаагүй.

УГО́ДНЫЙ нийлэмжтэй, таарамжтай, тааламжтай, тохиромжтой.

УГО́ДЬ||Е 1. эдэлбэр, эдлэн газар; **лесные ~я** ой модны эдэлбэр; **земельные ~я** газар эдэлбэр; 2. ашигтай юм, ашигтай газар; **пьян да умён — два ~я в нём** архины согтуу ухаантай, ашигтай юмыг андахгүй.

УГОЖДА́ТЬ 1. сэтгэлд тааруулах, тааруулах, санаанд нийлүүлэх, аялдуулах; 2. орох, ойчих; 3. тусах, онох, мөргөх.

У́ГОЛ 1. өнцөг; **прямой ~** тэгш өнцөг; **тупой ~** мохоо өнцөг; **острый ~** шовх өнцөг; **вертикальный ~** босоо өнцөг; **горизонтальный ~** хэвтээ өнцөг; **~ наклона** налуугийн өнцөг; **вершина угла** өнцгийн орой; **~ отражения** тусгалын өнцөг; **~ падения** ynалтын өнцөг; 2. өнцөг, булан; **~ зрения** харааны өнцөг; **~ века** зовхины булан; **на углу улицы** гудамжны өнцөгт; **~ преломления** хугарлын өнцөг; **рёберный ~** хавирганы өнцөг; **челюстный ~** эрүүний өнцөг; 3. булан; **снимать ~** хажуу? хөлсөлж суух; **красный ~** улаан булан; 4. орох орон, орон гэр, хоргодох газар; **жить в своём углу**

орон гэртээ суух; **иметь свой** ~ орох оронтой байх; ~ **рта завьж**; **из-за угла сделать что-нибудь** сэмхэн далдуур юм хийх; **ходить из угла в** ~ гэр дотуур сэлгүүцэж явах; **медвежий** ~ бөглүү нутаг.

УГОЛЁК 1. хэсэг нүүрс, нүүрсний хэлтэрхий; 2. *разг.* негр хүн.

УГОЛО́ВНИК эрүүгийн хэрэгтэн, ялтан.

УГОЛО́ВН||ЫЙ эрүүгийн; ~ **кодекс** эрүүгийн хууль; ~**ое преступление** эрүүгийн хэрэг; ~**ые преступники** эрүүгийн хэрэгтэн, ялтан.

УГОЛО́ВЩИН||А эрүүгийн хэрэг, эрүүгийн хэрэг өдүүлэх, ялт хэрэг; **борьба с** ~**ой** эрүүгийн хэрэг өдүүлэх явдалтай тэмцэх.

УГОЛО́К өнцөг, булан, өнцөг булан; **во всех уголках страны** тус орны өнцөг булан бүрт.

У́ГОЛЬ 1. нүүрс; **каменный** ~ чулуун нүүрс; **древесный** ~ модны нүүрс; **бурый** ~ хүрэн нүүрс; 2. нүүрс, цог; **выгрести угли из печи** зуухнаас нүүрс малтаж авах; **горящие угли** цог; * **белый** ~ цагаан нүүрс, усны хүч; **как на** ~**ках сидеть** цог дээр суусан юм шиг байх, байж ядах.

УГО́ЛЬНИК өнцөгт шугам, өнцөг хэмжих шугам, гурвалжин шугам.

У́ГОЛЬН||ЫЙ нүүрсний; ~**ая шахта** нүүрсний уурхай; ~**ая промышленность** нүүрсний үйлдвэр; ~**ая кислота** нүүрсний хүчил.

УГО́ЛЬНЫЙ өнцгийн, булангийн; ~ **дом** өнцгийн байшин.

У́ГОЛЬЩИК нүүрсний ажилчин.

УГОМОНИ́ТЬ шуугихыг болиулах, чимээгүй болгох; ~ **детей** хүүхдийн шуугихыг болиулах.

УГОМОНИ́||ТЬСЯ чимээгүй болох, шуугихаа болих; **дети** ~**лись** хүүхэд шуугихаа болилоо.

УГО́Н 1. аваачих, тууж аваачих, тууж гаргах; ~ **скота в поле** мал тууж бэлчээрт гаргах; 2. гулзайх; ~ **пути** зам шугам төмөр гулзайх; 3. хулгайлах; ~ **машины** машиныг хулгайлах.

УГОНЯ́ТЬ аваачих, тууж аваачих, тууж гаргах, хөөж аваачих.

УГОРА́ЗДИ||ТЬ тулгах, баалах; **и** ~**ло же его уехать** түүнийг тулгаж байгаад явуулсан юм шүү; **чёрт** *(леший)* ~л ад адлажээ, ад шүглэсэн.

УГОРА́ТЬ I нүүрсний хийд бүгтрэх, угаарт хордох.

УГОРА́ТЬ II шатаж хорогдох.

УГОРЕ́ТЬ I нүүрсний хийд бүгтрэх, угаарт хордох.

УГОРЕ́ТЬ II шатаж хорогдох.

УГОРЕ́ЛЫЙ нүүрсний хийд хордсон, нүүрсний угаарт бүгтэрсэн; **он мечется, как** ~ дон шүглэсэн юм шиг сандарч явна; хулжсан адуу аятай.

У́ГОРЬ I могой загас.

У́ГОРЬ II батга; **лицо в угрях** батгатай нүүр.

УГОСТИ́ТЬ дайлах, зочлох, хүндлэх, амсуулах; ~ **обедом** үдийн хоолоор дайлах.

УГОСТИ́ТЬСЯ ханатал ууж идэх, цадтал идэх, зөндөө идэх.

УГОЩА́ТЬ дайлах, зочлох, хүндлэх, амсуулах.

УГОЩА́ТЬСЯ ханатал ууж идэх, цадтал идэх, зөндөө идэх.

УГОЩЕ́НИЕ 1. дайлах, дайллага, зочлох, зочлол, хүндлэх, хүндлэл, зоог барих; 2. идээ, зоог; **обильное** ~ элбэг идээ.

УГРЕВА́Т||ЫЙ батгатай, батга дүүрсэн; ~**ое лицо** батга дүүрсэн нүүр.

УГРО́БИТЬ баллах, бусниулах, нураах, сүйтгэх; ~ **дело** хэрэг нураах.

УГРОЖА́||ТЬ занах, занал учрах, аюул учрах, сүрдүүлэх; ~ **наказанием** шийтгэнэ гэж занах; **ему** ~**ет опасность** түүнд аюул учрах гэж байна.

УГРОЖА́ЮЩ||ИЙ заналтай, аюултай, сүрдүүлэх; ~**ее положение** аюултай байдал.

УГРО́З||А 1. занал; **пустые** ~**ы** хоосон занал; 2. аюул, аюулт занал; **быть под** ~**ой** аюул дор байх.

УГРО́ЗЫСК *(уголовный розыск)* эрүүгийн хэрэг мөрдөх газар, мөрдөн байцаах газар.

УГРЫЗЕ́НИ||Е гэмших, гутрах; ~**я совести** дотроо гэмших.

УГРЮ́МЫЙ дүнсгэр, уруу царайтай, гонсгор, барайсан; ~ **лес** барайсан ой.

УДА́В аварга могой.

УДАВА́ТЬСЯ бүтэх, амжилттай өнгөрөх, чадах.

УДАВИ́ТЬ боож алах, боомилох, багалзуурдаж алах.

УДАВИ́ТЬСЯ боож үхэх.

УДА́ВКА *разг.* зангиа, ороолт, хүзүүний гинж.

УДА́ВЛЕННИК боож үхсэн хүн, боомилогдсон хүн.

УДАЛЕ́НИЕ 1. холдох, холдуулах; ~ **от города** хотоос холдох, хотоос холдуулах; 2. гаргах, зайлуулах; 3. арилгах, цэвэрлэх; ~ **влагалища** үтрээг авах; ~ **дефекта** согог арилгах; ~ **инородных тел из глотки** залгиураас гадны юм авах; ~ **инородных тел из пищевода** улаан хоолойд орсон юм авах; ~ **кисты** бундуу авах; ~ **нерва** мэдрэлийн судас авах; ~ **отрывков тканей** эдийн цэвдэл арилгах; ~ **остеохондромы** мөгөөрс ясны хавдрыг авах; ~ **повреждения** гэмтэл арилгах; ~ **рака** өмөн үү авах; ~ **саркомы** холбогч эдийн хорт хавдар авах; ~ **фиброза** ширхэнгэнцэрт эдийн хавдар авах; ~ **экссудата** шүүрдсийг авах.

УДАЛИ́ТЬ 1. холдуулах, хөндийрүүлэх; ~ **предмет от себя** юмыг өөрөөсөө холдуулах; 2. гаргах, зайлуулах; 3. авах, авахуулах; ~ **зуб** шүд авахуулах; 4. арилгах, цэвэрлэх; ~ **пятна** хир толбо арилгах.

УДАЛИ́ТЬСЯ 1. холдох, хөндийрөх, цаашлах; ~ **от дома** гэрээс холдох; 2. очих, орох, зайлж орох; ~ **к себе в комнату** өөрийнхөө тасалгаанд орох.

УДАЛО́Й эрэмгий, идэрхэг; ~ **молодец** эрэмгий сайн эр.

УДА́ЛЫЙ эрэмгий, идэрхэг.

У́ДАЛЬ эрэмгий, эрэмгий зориг, идэрхэг, идэрхэг явдал.

У́ДАЛЬСТВ||О эрэмгий, эрэмгий зориг, идэрхэг, идэрхэг явдал; **сделать что-нибудь из** ~**а** юмыг эрэмгий зориг гаргаж хийх.

УДАЛЯ́ТЬ 1. холдуулах, хөндийрүүлэх; 2. гаргах, зайлуулах; 3. авах, авахуулах; 4. арилгах, цэвэрлэх.

УДАЛЯ́ТЬСЯ 1. холдох, зайлах, хөндийрөх, цаашлах; 2. очих, орох, зайлж орох.

УДА́Р 1. цохилт, цохих, шаах; **свалить врага** ~**ом** дайсныг цохиж унагах; ~ **кулаком** гараа зангидаж шаах; ~ **боковой** хажуугийн цохилт; ~ **центральный** гол цохилт; 2. цохих, нир хийх; ~ **колокола** хонх цохих; ~ **грома** тэнгэр нир хийх; 3. дайралт, дайрах, цохилт, цохих; **сокрушительный** ~ бут цохих; 4. гай, хохирол; **испытать** ~ **судьбы** төөргийн гайд учрах; 5. цохигдох, тархинд цус харвах, саа өвчин; **солнечный** ~ наранд цохиулах, нарших; **тепловой** ~ халуудах; **он сегодня в** ~**е** тэр өнөөдөр овоо байна, тэр өнөөдөр золбоотой байна; **под** ~**ом** цохигдох аюултай.

УДАРЕ́НИЕ 1. өргөлт; ~ **падает на последний слог** өргөлт нь сүүлийн үе дээр оногдоно; 2. өргөлт, өргөлтийн тэмдэг; **поставить** ~ **над «а»** а үсэг дээр өргөлтийн тэмдэг тавих.

УДА́РИ||ТЬ 1. цохих, шаах; ~ **палкой** саваагаар цохих; ~ **кулаком** нударгаар шаах; 2. цохих, дэлдэх, цохиж мэдээлэх; ~ **в барабан** хэнгэрэг цохих, бөмбөр дэлдэх; ~ **в колокол** хонх цохих; **часы** ~**ли полночь** цаг цохиж шөнө дунд болсныг мэдээлэв; 3. буух, ниргэх; **молния** ~**ла в дерево** аянга мод руу буув; 4. цохих, дайрах, довтлох; ~ **по врагу** дайсныг дарах; 5. тас цохих, устгах; 6. гэнэт болох, болох; ~**ли морозы** гэнэт хүйтэн болов; **не** ~ **в грязь лицом** нэрээ хугалахгүй; **палец о**

палец не ~л хуруугаа ч хөдөлгөсөнгүй, юу ч хийсэнгүй; **~ ногой** өшиглөх; **~ ниже пояса, ниже пейджера** шударга биш цохилт.

УДА́РИ||ТЬСЯ 1. цохих, биеэ цохих, цохигдох, мөргөх; **~ о камень** чулуунд биеэ цохих; **~ головой** толгойгоороо мөргөх; 2. тусах; **мяч ~лся в стену** бөмбөг туурганд тусав; 3. эхлэх, гарах; **~ бежать** зугтааж гарах; **~ в крайность** хэтэрч эхлэх.

УДА́РНИК I гавшгай ажилчин, гавшгайч, ударник.

УДА́РНИК II цохиур, цохилуур.

УДА́РНИЦА гавшгайч эмэгтэй.

УДА́РНИЧЕСТВО гавшгайлал, гавшгайч ажиллах.

УДА́РНО гавшгай; **~ работать** гавшгай ажиллах.

УДА́РН||ЫЙ гавшгай; **у~ая бригада** гавшгай бригад; 2. яаралтай, чухал, яаралтай чухал; **у~ое задание** яаралтай даалгавар; 3. цохивор, цохих, цохилтын; **~ музыкальный инструмент** цохивор хөгжмийн зэмсэг; **~ая волна** цохих долгион.

УДАРЯ́ЕМЫЙ өргөлтөт, өргөлттэй.

УДАРЯ́ТЬ 1. цохих, шаах, балбах; 2. цохих, дэлдэх, цохиж мэдээлэх; 3. буух,ниргэх; 4. цохих, дайрах, довтлох; 5. тас цохих, устгах; 6. охин эргүүлж эхлэх.

УДАРЯ́ТЬСЯ 1. цохих, биеэ цохих, цохигдох, мөргөх; 2. тусах; 3. эхлэх, гарах.

УДА́ТЬСЯ бүтэх, бүтэмжтэй болох, амжилттай өнгөрөх, чадах; **операция удалась** мэс засал бүтэмжтэй боллоо.

УДА́Ч||А аз, зол, аз зол, зол завшаа, бүтэмж, амжилт, урагш; **ему во всём большая ~тэр** их азтай байна; **пожелать ~и** азтай явахыг ерөөх.

УДА́ЧЛИВЫЙ азтай, золтой, зол завшаантай, урагштай; **~ человек** азтай хүн.

УДА́ЧНО 1. азтай, золтой, завшаантай, амжилттай, урагштай; **~ закончить работу** ажлыг амжилттай дуусгах; 2. аятайхан, сайн, боломжтой; **~ подобранная цитата** аятайхан түүж авсан ишлэл.

УДА́ЧН||ЫЙ 1. азтай, золтой, завшаантай, амжилттай, урагштай; **~ая охота** амжилттай ан; 2. аятайхан, сайн, боломжтой; **~ перевод** аятайхан орчуулга.

УДВА́ИВАТЬ давхарлах, хоёр давхарлах, давхар болгох, нугалах, хоёр дахин нэмэгдүүлэх.

УДВА́ИВАТЬСЯ хоёр дахин нэмэгдэх, хувь нэмэгдэх.

УДВОЕ́НИЕ 1. давхарлах, хоёр дахин нэмэгдэх; 2. хослох; **~ звуков** эгшиг хослох.

УДВО́ИТЬ давхарлах, хоёр давхарлах, давхар болгох, нугалах, хоёр дахин нэмэгдүүлэх; **~ цену** үнийг давхарлах; **~ оплату** төлбөрийг хоёр дахин нэмэгдүүлэх.

УДВО́И||ТЬСЯ хоёр дахин нэмэгдэх, хувь нэмэгдэх; **силы ~лись** хүч хоёр дахин нэмэгдэв.

УДЕ́Л 1. харьяат газар, ноёны харьяат нутаг; 2. хааны харьяат газар, хааны сангийн нутаг; 3. хувь заяа, тавилан, төөрөг; **достаться в ~ кому-либо** хүнд хувь заяа оногдох; **счастливый ~** жаргалтай тавилан.

УДЕ́ЛАТЬ *разг.* хэн нэгнийг зодож авах.

УДЕ́ЛАТЬСЯ *разг.* эвгүй байдалд орох.

УДЕЛИ́ТЬ 1. хуваалцах, хуваалдах, өгөлцөх, өгөх; 2. тавих, гаргаж өгөх, гаргах; **~ внимание** анхаарал тавих.

УДЕ́ЛЬНЫЙ I хувийн; **~ вес** хувийн жин; **~ расход топлива и материала** түлш материалын хувийн зарцуулалт; **~ объём** хувийн эзлэхүүн.

УДЕ́ЛЬНЫЙ II харьяат нутагтай, харьяалалтай, засаг; **~ князь** засаг ноён.

УДЕЛЯ́ТЬ 1. хуваалцах, хуваалдах, өгөлцөх, өгөх; 2. тавих, гаргаж өгөх, гаргах.

У́ДЕРЖ 1. биеэ барих, зогсолт; **смеяться без ~у** биеэ барихгүй инээх; 2. зогсоо, жолоо; 3. хир хэмжээ, баримжаа.

УДЕРЖА́НИ||Е 1. тогтоон барих, барьж байх; **~ власти** засгийг тогтоон барих, төр барьж байх; 2. суутгах, суутгал; **~ налога** татварыг суутгах; **подсчёт ~й** суутгалыг тоолох.

УДЕРЖА́ТЬ 1. барьж байх, бариад байх, унагахгүй барих, алдахгүй барих; 2. хадгалах, хадгалж чадах, агуулах; 3. суутгах; 4. тогтоох, барьж тогтоох, барьж байх, байлгах; 5. ухруулах, түдгэлзүүлэх, хорьж болиулах, орхиулах; 6. биеэ барих, тогтоох, гаргахгүйг оролдох.

УДЕРЖА́ТЬСЯ 1. зогсож байх, тогтож байх, ойчихгүй зогсох; **~ на ногах** хөл дээрээ зогсож байх; 2. үлдэх, тогтож үлдэх; **~ на старых позициях** хуучин байрлал дээрээ үлдэх; 3. биеэ барих, барих, - гүй тэсвэрлэх, тэвчих; **~ от смеха** инээдээ барих, инээхгүй тэсвэрлэх.

УДЕ́РЖИВАТЬ 1. барьж байх, бариад байх, унагахгүй барих, алдахгүй барих; 2. хадгалах, хадгалж чадах, агуулах; **~ в памяти** ойндоо хадгалах; 3. суутгах; 4. тогтоох, барьж тогтоох, барьж байх, байлгах; **~ дома кого-нибудь** хүнийг гэрт нь байлгах; 5. ухруулах, түдгэлзүүлэх, хорьж болиулах, орхиулах; **~ от необдуманного поступка** сайн бодоогүй явдлаас ухруулах; 6. биеэ барих, тогтоох, гаргахгүйг оролдох; **~ слёзы** нулимсаа гаргахгүйг оролдох.

УДЕСЯТЕРИ́ТЬ арав давхарлах, арав дахин нэмэгдүүлэх, арав дахин ихэсгэх; **~ свои усилия** чармайлтаа арав дахин нэмэгдүүлэх.

УДЕСЯТЕРИ́||ТЬСЯ арав дахин нэмэгдэх, арав дахин ихсэх; **силы ~лись** хүч чадал арав дахин нэмэгдэв.

УДЕСЯТЕРЯ́ТЬ арав давхарлах, арав дахин нэмэгдүүлэх, арав дахин ихэсгэх.

УДЕСЯТЕРЯ́ТЬСЯ арав дахин нэмэгдэх, арав дахин ихсэх.

УДЕШЕВИ́ТЬ хямдруулах, хямд болгох, өртөг хямдруулах; **~ товары** барааны үнийг хямдруулах.

УДЕШЕВИ́ТЬСЯ хямдрах, хямд болох.

УДЕШЕВЛЕ́НИЕ хямдрах, хямдрал, үнэ буух.

УДЕШЕВЛЯ́ТЬ хямдруулах, хямд болгох, өртөг хямдруулах; **~ товары** барааны үнийг хямдруулах.

УДЕШЕВЛЯ́ТЬСЯ хямдрах, хямд болох.

УДИВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. гайхалтай, жигтэй, жигтэйхэн, хачин; **что же тут ~ого?** үүнд гайхалтай юм юу байна? **~ вопрос** сонин асуулт; **он ~о изменился** тэр хачин ондоо болжээ; 2. гайхалтай сайн, гайхамшигтай; **~ое здоровье** гайхалтай сайн бие.

УДИВИ́||ТЬ гайхуулах, хачирхуулах; **~л всех своими знаниями** мэдлэгээрээ бүх хүмүүсийг гайхуулав.

УДИВИ́ТЬСЯ гайхах, хачирхах.

УДИВЛЕ́НИ||Е гайхах, хачирхах; **к моему большому ~ю** би их гайхав; **разинуть рот от ~я** гайхаж амаа ангайх; **смотреть с ~ем** гайхаж харах; ***на ~** гайхалтай сайхан, гайхамшигтай.

УДИВЛЯ́ТЬ гайхуулах, хачирхуулах.

УДИВЛЯ́ТЬСЯ гайхах, хачирхах.

УДИЛА́ амгай, амгайвч; **лошадь понеслась, закусив ~** морь амгайгаа зуугаад агсамнан давхив; **закусить ~** аманцарлах.

УДИ́ЛИЩЕ иш, уурга, шилбүүр, дэгээний иш, загасны уурга.

УДИ́ЛО *разг.* хулгайч.

УДИ́ЛЬЩИК 1. загас баригч, загас гохдогч, загас гөхийдөгч; 2. *разг.* байрны хулгайч.

УДИРА́ТЬ зугтах, зугтаах, дутаах, *оргох*; **~ потихоньку** сэм дутаах.

УДИ́ТЬ гөхийдөх, гохдох, хахуулдах, дэгээгээр загас барих.

УДИ́ТСЯ баригдах, гөхийд баригдах; **утром рыба хорошо ~** өглөөгүүр загас сайн баригддаг.

УДЛИНЕ́НИЕ уртасгах, сунгах, уртасгалт, сунгалт.
УДЛИНИ́ТЬ уртатгах, уртасгах, урт болгох, сунгах; ~ **рукава** ханцуйг уртасгах.
УДЛИНЙ||ТЬСЯ урт болох, сунах; **дни ~лись** өдөр урт болов.
УДЛИНЯ́ТЬ уртатгах, уртасгах, урт болгох, сунгах.
УДЛИНЯ́ТЬСЯ урт болох, сунах.
УДМУ́РТ удмурт хүн.
УДО́БН||ЫЙ 1. аятайхан, эвтэйхэн, тохитой, хавтай; **~ое место** тохитой суудал; ~ **случай** аятай тохиолдол; **мне и здесь ~о** над энд ч аятайхан байна; 2. тохиромжтой, зохистой, таарамжтай, дөхөмтэй; **выбрать ~ое время** таарамжтай цагаа сонгох.
УДОБОВАРИ́МОСТЬ шингэцтэй, хялбар шингэх, амархан шингэх.
УДОБОИСПОЛНИ́М||ЫЙ гүйцэтгэхэд амархан, хийхэд хялбар; **~ая просьба** гүйцэтгэхэд амархан гуйлт.
УДОБОПОНЯ́ТНЫЙ ойлгомжтой, ойлгоход амархан.
УДОБОПРОИЗНОСИ́МЫЙ хэлэхэд амархан, дуудахад дөхөмтэй.
УДОБОЧИТА́ЕМЫЙ амархан уншигдах, уншихад дөхөмтэй; ~ **почерк** амархан уншигдах бичиг.
УДОБРЕ́НИЕ 1. бордох; ~ **навозом** өтгөөр *(шивхээр)* бордох; ~ **почвы** хөрс бордох; 2. бордоо, бордуур; **минеральное** ~ минерал *(эрдэс)* бордоо.
УДОБРИ́ТЬ,
УДОБРЯ́ТЬ бордох; ~ **почву навозом** хөрсийг өтгөөр бордох.
УДО́БСТВ||О 1. дөхөмтэй байдал, аятайхан байдал; ~ **воздушных сообщений** агаарын харилцааны дөхөмтэй байдал; 2. тохижил, тохинил, тохилог байдал, тохинуун байдал; **дом со всеми ~ами** бүрэн тохижилттой байр.
УДОВЛЕТВОРЕ́НИ||Е 1. хангах, хангалт, хангамж; 2. хүсэл ханах, бах ханах, сэтгэл ханах, хангалт; **получить** ~ сэтгэл ханах; **испытать чувство глубокого ~я** хүсэл бах гүйцэд ханах.
УДОВЛЕТВОРЁННОСТЬ ханал, ханалт, ханасан байдал.
УДОВЛЕТВОРЁННЫЙ ханасан, сэтгэл ханасан, хангалуун; ~ **человек** сэтгэл ханасан хүн.
УДОВЛЕТВОРИ́ТЕЛЬНО 1. ханасан, ханамжтай, хангамжтай; 2. тааруу, дөмөг, дунд дүн; **сдать экзамен на** ~ шалгалтаа дунд дүнтэй өгөх.
УДОВЛЕТВОРИ́ТЕЛЬНЫЙ ханамжтай, хангалттай, дөмөг, дунд дүнтэй, зүгээр; ~ **ответ** хангалттай хариу.
УДОВЛЕТВОРИ́ТЬ,
УДОВЛЕТВОРЯ́ТЬ хангах; ~ **потребности населения** ард иргэдийн хэрэгцээг хангах; ~ **просьбу** гуйсныг хангах; ~ **всем требованиям** бүх шаардлагыг хангах, тэнцэх.
УДОВЛЕТВОРИ́ТЬСЯ ханах, хангагдах, хангалттай болох; ~ **ответом** хариулт нь хангалттай болох.
УДОВЛЕТВОРЯ́ТЬСЯ ханах, хангагдах, хангалттай болох.
УДОВО́ЛЬСТВИ||Е 1. ханамж, дур, баясал, баясгалан, баяр, бахдам, *завшаан*; **сделать с ~ем** дуртай хийх, бахдалтай хийх; **доставить** ~ аз завшаан олгох; 2. баяр хөөр, баяр цэнгэл, цэнгэл; **доставить детям много ~й** хүүхдүүдийг баярлуулах.
УДОВО́ЛЬСТВОВАТЬСЯ ханах, сэтгэл ханах, ханамжтай болох; **я этим не удовольствуюсь** би үүгээр ханахгүй.
УДО́Д өвөөлж, бөвөөлж.
УДО́Й 1. саам, саалга, саах; **суточный** ~ нэг хоногийн саам; 2. *разг.* орлого, ашиг; **как ~? хлеб с водой** ашиг саам байна уу? талх устай л *(юу ч олоогүй гэсэн үг)*.
УДО́ЙНОСТЬ сааль, шим, сааль сүү, саалгах сүү, сүүний гарц.
УДО́ЙН||ЫЙ 1. саалгын; 2. сүүтэй; **~ая корова** сүүтэй үнээ, саалийн үнээ.
УДОРОЖА́НИЕ үнэтэй болох, үнэд орох, үнэ нэмэгдэх; ~ **жизни** юм үнэтэй болох.
УДОРОЖА́ТЬ үнэтэй болгох, үнэ нэмэгдэх.
УДОРОЖИ́ТЬ үнэтэй болгох, үнэ нэмэгдүүлэх.
УДОСТА́ИВАТЬ 1. хүртээх, олгох, шагнах; 2. хайрлах, өршөөх.
УДОСТА́ИВАТЬСЯ 1. хүртэх, шагнагдах; ~ **правительственной награды** засгийн газрын шагнал хүртэх; 2. өртөх, оногдох, таалагдах.
УДОСТОВЕРЕ́НИЕ 1. үнэмлэх, үнэмшүүлэх, үнэн гэж батлах, батлуулах, гэрчлэх; ~ **подписи секретарём** гарын үсгийг нарийн бичгийн даргаар батлуулах; 2. үнэмлэх, үнэмлэх бичиг; ~ **личности** биеийн үнэмлэх.
УДОСТОВЕ́РИТЬ үнэмлэх, үнэмшүүлэх, үнэн гэж батлах, баталж гэрчлэх, гэрчлэх; ~ **подпись** гарын үсгийг үнэн гэж батлах.
УДОСТОВЕ́РИТЬСЯ магадлах, магадчилах, магадлаж мэдэх; ~ **в правильности сообщения** мэдээний үнэн зөвийг магад олж мэдэх.
УДОСТОВЕРЯ́ТЬ үнэмлэх, үнэмшүүлэх, үнэн гэж батлах, баталж гэрчлэх, гэрчлэх; ~ **подпись** гарын үсгийг үнэн гэж батлах.
УДОСТО́ИТЬ 1. хүртээх, олгох, шагнах; ~ **награды** шагнал хүртээх; 2. хайрлах, өршөөх; ~ **ласковым словом** элэгсэг үг хэлж өршөөх.
УДОСТО́ИТЬСЯ 1. хүртэх, шагнагдах; ~ **правительственной награды** засгийн газрын шагналыг хүртэх; 2. өртөх, оногдох, таалагдах; ~ **ласкового взгляда** элэгсэг харцанд өртөх.
УДОСУ́ЖИВАТЬСЯ зав гаргах, зав чөлөө олох, самбаачлах, самбаа гаргах; **он не удосужился написать письмо** тэр захидал бичих зав чөлөө олсонгүй.
УДОЧЕРЕ́НИЕ охин үрчлэх, бүсгүй хүүхэд өргөж авах.
УДОЧЕРИ́ТЬ охин үрчлэх, бүсгүй хүүхэд өргөж авах.
У́ДОЧК||А загасны дэгээ, гох, гөхий, хахуул; **закинуть ~у** загасны дэгээ усанд шидэх; **поймать на ~у** урхиндаа оруулах; **попасться на ~у** урхинд орох, мэхлэгдэх; **закинуть ~у** битүүхэн мэдэхийг оролдох.
УДРА́ТЬ зугтаах, дутаах, оргох; ~ **из дома** гэрээсээ оргох.
УДРУЖИ́ТЬ 1. нөхрийн хувиар туслах, нөхөрсгөөр туслах; 2. туслагчаан болох.
УДРУЧ||А́ТЬ,
УДРУЧ||И́ТЬ цөхрүүлэх, гасалгах, гасалган зовоох, сэтгэл зовоох; **это известие его крайне ~ило** энэ мэдээ түүнийг маш ихээр зовоов.
УДРУЧЁННЫЙ цөхөрсөн, гаслантай, гутарсан.
УДУШЕ́НИ||Е боож үхүүлэх, боомилох, бүтэх, бүтэж үхэх; **смерть от ~я** боомилогдож үхэх.
УДУШИ́ТЬ 1. боож алах, боомилох, бүтээж үхүүлэх; 2. хяхаж хавчих.
УДУ́ШЛИВ||ЫЙ 1. бүгчим, бүгчимдэх; **~ая жара** бүгчим халуун; 2. бүгчимдүүлэх, амьсгал хордуулах; **~ые газы** амьсгал хордуулах хий.
УДУ́ШЬ||Е бүгчимдэх, амьсгал давхарлах, амьсгал давчдах, багтраа; **приступ ~я** багтраа хөдлөх.
УЕДИНЕ́НИ||Е ганцаар, аглаг; **жить в ~и** аглагт амьдрах, ганцаар суух.
УЕДИНЁННЫЙ 1. ганцаар, ганцаараа; **~ая жизнь** ганцаар амьдрах; 2. аглагт, аглагийн, буйд; **~ое место** аглаг газар.
УЕДИНИ́ТЬ ганцаараа байлгах, аглагт байлгах.
УЕДИНИ́ТЬСЯ ганцаар суух, бөглүүд суух, олноос хөндийрөх, хүнгүй газар очих, олноос зайлах, сөдгийрөх; ~ **в комнату для разговора** ярилцах гэж хүнгүй тасалгаанд орох.

УЕДИНЯ́ТЬ ганцаараng байлгах, аглагт байлгах.
УЕДИНЯ́ТЬСЯ ганцаар суух, бөглүүд суух, олноос хөндийрөх, хүнгүй газар очих, олноос зайлах, сөдгийрөх.
УЕ́ЗД хушуу.
УЕ́ЗДНЫЙ хушууны, сианы; ~ **город** сианы хот.
УЕЗЖА́ТЬ мордох, очих, явах, орох, одох.
УЕ́ХАТЬ мордох, очих, явах, орох, одох; ~ **на курорт** рашаан сувиллын газарт явах; ~ **на Дальний Восток** Алс Дорнод руу мордох; ~ **в Москву** Москва орох.
УЖ I хоргүй могой; * **извиваться ужом** долдгонох, шарвалзах.
УЖ II 1. бүр, аль түрүүн, нэгэнтээ, нэгтээ, шүү, шүү дээ; **он ~ давно пришёл** тэр бүр хэдийн ирчихсэн шүү; 2. нээрээ ч; ~ **если делать, то надо делать хорошо** нээрээ хийх гэж байгаа л юм бол сайн хийх хэрэгтэй; **очень ~ много дела** ажил нээрээ дааанч их байна; **не так ~ плохо** тийм ч муу биш шүү; ~ **замуж невтерпёж** нөхөрт гармаар байна.
УЖА́ЛЕННЫЙ хатгуулсан, зуулгасан; ~ **змеёй** могойд хатгуулсан; **он вскочил, как ~** тэр хатгуулсан юм шиг ухасхийн босов; **будто ~** могой гишгэсэн мэт.
УЖА́ЛИ||ТЬ хатгах, зуух, хазах; **змея ~ла** могой хатгав.
У́ЖАС 1. их айх, айхын ихээр айх, үхтлээ айх, ухаангүй айх, учиргүй их айх; **его охватил ~** тэр үхтлээ айв; 2. аюул, аюул зовлон, айхавтар аюул, аймшигтай юм; ~ **войны** дайны аюул; **рассказывать ~ы** аймшигтай юм ярих; 3. айдас, эгдүү, зэвүү; **прийти в ~ от рассказа** ярихыг сонсоод айдас хүрэх; 4. зовлон, эмгэнэл; **почувствовать весь ~ своего положения** их зовлонтой байдалд орсноо ойлгох; 5. айхтар айх.
УЖА́СНО 1. аймшигтай, айхтар, айхтар их, сүрдмээр, аюултай; **я ~ рад вас видеть** би тантай уулзсандаа айхтар их баярлаж байна; 2. айхтар муухай, айхтар муу, их муухай, их муу; ~ **себя чувствую** бие их муу байна.
УЖАСНУ́ТЬ их айлгах, үхтэл нь айлгах, балмагдуулах, айдас хүргэх.
УЖАСНУ́ТЬСЯ их айх, үхтлээ айх, балмагдах, айдас хүрэх.
УЖА́СНЫЙ 1. аймшигтай, айдас хүрмээр, аймаар, айж сүрдмээр; ~ **сон** айдас хүрмээр зүүд; 2. айхтар, айхавтар; ~ **ветер** айхтар салхи; 3. айхтар муухай, айхтар муу, их муухай, их муу, бузар муухай; **~ая погода** их муухай цаг уур.
УЖА́СТИК *разг.* **фильм ужасов** аймшгийн кино.
У́ЖЕ арай нарийн, улам нарийн, бүр нарийн, - аас нарийн, арай явцуу, улам явцуу, бүр явцуу, - аас явцуу.
УЖЕ́ нэгэнт, нэгтээ, шүү, шүү дээ, аль түрүүн; **он ~ не маленький** тэр жаахан хүүхэд биш шүү дээ; ~ **скоро полдень** удахгүй үд болох нь байна шүү.
УЖЕ́ЛИ нээрээ юу, гэж үү.
УЖЕ́НИЕ загас гөхийдөх, загас барих, дэгээгээр гогодох.
УЖИВА́ТЬСЯ 1. таарах, таарч суух; 2. байрших, байршиж суух, суух дадах.
УЖИ́ВЧИВЫЙ хүнтэй таарамжтай, хүнтэй нийлэмжтэй, хүнтэй нийцтэй; ~ **человек** хүнтэй нийлэмжтэй хүн.
УЖИ́МКА маяг, маяглах, далжигнах, далбиганах; **говорить с ~ми** маяг гаргаж ярих, далжиганаж хэлэх.
У́ЖИН үдшийн хоол, оройн хоол.
У́ЖИНАТЬ үдшийн хоол идэх, оройн хоол идэх, үдэш хооллох.
УЖИ́||ТЬСЯ 1. таарах, таарч суух; **не мог ~ с соседями на новом месте** шинэ газар хөрштэйгээ таарч сууж чадсанүй; 2. байрших, байршиж суух, сууж дадах; **~лся в новом городе** шинэ хотод байршиж суув.
УЖО́ 1. сүүлд, дараа, хожим; ~ **приду** дараа ирье; 2. хуухай; ~ **у тебя!** би чамайг даа хуухай!
УЖО́ВЫЙ хоргүй могойн.
УЖО́НОК хоргүй могойн зулзага.
УЖО́ВНИКОВЫЕ *бот.* сүүдрийн оймын овог.
УЖРА́ТЫЙ *разг.* шал согтуу.
УЗАКО́НИТЬ хуульчлах, хууль болгох, хуулийн эрхтэй болгох, хүчин төгөлдөр болгох.
УЗБЕ́К узбек, узбек хүн, чантуу, чантуу хүн.
УЗБЕ́КСКИЙ узбекийн, узбек, чантуу нарын.
УЗБЕ́ЧКА узбек хүүхэн, узбек эмэгтэй.
УЗД||А́,
УЗДЕ́ЧК||А хазаар; **надеть на лошадь ~у** морийг хазаараар хазаарлах, морь хазаарлах; **держать в ~е** хазаарлаж байх.
УЗДЦЫ хазаар, хазаарын зуузай; **держать лошадь под ~** морины хазаараас барьж байх.
У́ЗЕЛ I 1. зангилаа, зангилах; **завязать ~** зангилаа зангилах, зангидаж уях; **мёртвый ~** битүү зангилаа; 2. холбоо, зангилаа; ~ **блуждающего нерва** тэнэгч мэдрэлийн зангилаа; **вестибулярный ~** үүдэвчийн зангилаа; **звёздчатый ~** одон зангилаа; **крестцовый ~** ууцны зангилаа; ~ **подкорковый зрительный** бор давхаргын доорхи харааны зангилаа; ~ **ресничный** сормосог зангилаа; **спинномозговой ~** нугасны зангилаа; **хирургический ~** мэсзаслын зангилаа; ~ **пуповины** хүйсний зангилаа; 3. уулзар, уулзвар, бэлчир; ~ **дорог** замын уулзвар;**горный ~** уулсын зангилаа уулзар; 4. боодол, боох, ваадан; ~ **с вещами** боодолтой юм; **разрубить гордиев ~** зангилаа асуудлыг тайлах.
У́ЗЕЛ II зангиас, онгоцны цагийн явц *(хөлөг онгоц далайд нэг цагт явах хурдын хэмжээ).*
УЗЕЛО́К 1. зангилаа, жижиг зангилаа; 2. боодол, жижиг боодол.
У́ЗК||ИЙ 1. нарийн, нарийхан, уйтан; **~ая улица** нарийн гудамж; **~ая тропа** нарийхан жим; 2. давчуу, бариу; ~ **рукав** бариу ханцуй; 3. явцуу, явцуухан, явцуу төрлийн, дан ганц; **~ая специальность** явцуу мэргэжил; ~ **человек** явцуу хүн; ~ **проток** нарийн цорго; 4. цөөн, цөөн хүний, явцуу; ~ **круг друзей** цөөн найз нар, явцуу бүлэг нөхөд; **~ое совещание** цөөн хүний зөвлөлгөөн; **~ие глаза** жийтгар нүд; **~ое место** эмзэг газар.
УЗКОВЕ́ДОМСТВЕННЫЙ явцуу албан газрын, албан газрын явцуу, албан газрын аминч.
УЗКОГРУ́ДЫЙ хавчгар цээжтэй.
УЗКОКОЛЕ́ЙКА нарийн төмөр зам.
УЗКОКОЛЕ́ЙН||ЫЙ нарийн харгуйтай, нарийн; **~ая железная дорога** нарийн төмөр зам.
УЗКОЛИ́ЦЫЙ гонзгой нүүртэй.
УЗКОЛО́БЫЙ 1. нарийн духтай, намхан духтай, нарийхан магнайтай; 2. ойрхон бодолтой, явцуу ухаантай, гүехэн бодолтой.
УЗКОЛОЖБИ́ННИК *бот.* нахимдаг.
УЗЛОВА́ТЫЙ зангилаат; ~ **шов** зангилаат оёо.
УЗЛОВО́Й зангилаа, зангилаатай; ~ **вопрос** зангилаа асуудал.
УЗНА||ВА́ТЬ,
УЗНА́||ТЬ 1. таних; **я ~л его по голосу** би түүнийг дуугаар нь танив; ~ **старого друга** хуучин найзаа таних; 2. мэдэх, мэдэж авах, олж мэдэх, сонсож мэдэх, сонсох, дуулах; **я ~л все новости** хамаг сониныг сонсож мэдэв; ~ **тайну** нууцыг мэдэх; **я хотел бы ~ все подробности** би нарийн учрыг мэдэхийг хүснэ.
У́ЗНИК 1. хоригдол, хоригдогч, шоронд суугч; 2. аргамжаатай хөл.
УЗО́Р хээ, угалз, харгам, ягаа *(баганын),* чимхэр *(гутал оймсны).*
УЗО́РН||ЫЙ хээтэй, угалзтай; **~ые занавески** хээтэй хөшиг.

У́ЗОСТЬ 1. нарийн, явцуу, уйтан; ~ **улицы** нарийн гудамж; ~ **таза** аарцаг нарийсал, аарцаг уйтсал; 2. явцуу, мөчид, явцуу мөчид; ~ **взглядов** явцуу мөчид үзэл; 3. явцуу газар, нарийхан газар.

УЗУА́ЛЬНЫЙ жирийн, байнгын.

УЗУРПА́ТОР эрх булаагч, засгийн эрхийг хууль бусаар булаагч.

УЗУРПА́ТОРСТВО эрх булаах явдал, засгийн эрхийг булаах.

УЗУРПА́ЦИЯ, эрх булаах, засгийн эрхийг булаах, хууль бусаар эрх булаах.

УЗУРПИ́РОВАТЬ эрх булаах, засгийн эрхийг булаах, засгийн эрхийг хууль бусаар булаах, хууль бусаар эрх булаах.

У́ЗУС заншил.

У́ЗЫ 1. гинж, хүлээс; 2. барилдлага, холбоо; ~ **дружбы** найрамдлын барилдлага; ~ **брака** ургийн барилдлага.

УИКЕ́НД амралтын цаг

УЙГУ́Р уйгур, уйгур хүн.

УЙГУ́РКА уйгур хүүхэн, уйгур эмэгтэй.

УЙГУ́РСКИЙ уйгурын, уйгур; ~ **язык** уйгур хэл.

У́ЙМА өдий төдий, хэмгүй их, учир нажиргүй; ~ **требований** шаардах юм өдий төдий; ~ **денег** хэмгүй их мөнгө.

УЙТИ́ 1. явчих, явах; ~ **домой** гэр лүүгээ явах, гэртээ харих; 2. явах, чиглэж явах, одох; **дорога уходит в лес** зам ой руу чиглэн явна; 3. гарах, халагдах; ~ **со службы** албан ажлаас гарах; 4. зайлах, мултрах, ангижрах; 5. өнгөрөх; **время ещё не ушло** цаг бас өнгөрөөгүй байна; **времени ушло много** их цаг өнгөрлөө; **молодость ушла** залуу нас өнгөрлөө; 6. орох, шигдэх; **свая ушла на метр в грунт** тулц шон газарт нэг метр оров; 7. шургуу орох, ташуурах; ~ **в науку** эрдмийн ажилд шургуу орох; ~ **с головой в работу** ажилдаа шургуу орох; 8. дэврэх, сагах, асгарах; **молоко ушло** сүү дэвэрлээ; ~ **в себя** санаашрах.

УКА́З 1. зарлиг; 2. тушаал; **ты мне не** ~ чиний үг над тушаал биш.

УКАЗА́НИ||Е 1. заах, зааварлах; ~ **на недостатки** дутагдлыг заах; 2. заавар; **дать соответствующие ~я** зохих зааврыг өгөх.

УКАЗА́ТЕЛЬ 1. заах, заалт, тэмдэг заагч, заагуур, заалтуур; ~ **дорог** зам заах тэмдэг; 2. лавлах бичиг, лавлуур; 3. бүгд хэлхээ, хэлхээ, жагсаалт; ~ **имён** нэрсийн хэлхээ.

УКАЗА́ТЕЛЬН||ЫЙ заах, заадаг; ~ **жест** заах дохио, зааж зангах; **~ая стрелка** заах сум, чигийг заах тэмдэг; **~ое местоимение** заах төлөөний нэр; ~ **палец** долоовор хуруу, хомхой хуруу.

УКАЗА́ТЬ 1. заах, зангаж заах; ~ **пальцем на кого-нибудь** хүнийг хуруугаар заах; 2. заах, зааж өгөх, хэлж өгөх; ~ **путь** зам заах; ~ **на дверь** гар гэж хөөх.

УКА́ЗК||А үзэг, дохиур, заах саваа, заах мод; 2. заавар, заасан, айлдсан; **делать что-нибудь по чужой ~е** юмыг бусдын айлдсанаар хийх.

УКА́ЗЧИК зааварч, зааварчин; **я вам не** ~ би таны зааварчин биш.

УКА́ЗЫВАТЬ 1. заах, зангаж заах; 2. заах, зааж өгөх, хэлж өгөх.

УКА́ЛЫВАТЬ 1. хатгах, чичих; 2. хатгах, шүтгэх, дайрах.

УКА́ЛЫВАТЬСЯ хатгуулах, хатгагдах, чичигдэх.

УКАТА́||ТЬ тэгшлэх, тэгшрүүлэх, жигдлэх; ~ **дорогу** зам тэгшлэх; **~ли сивку крутые горки** ягт нь тултал дагих.

УКАТА́||ТЬСЯ 1. тэгшрэх, тэгшлэгдэх, тэгш болох, жигдрэх; **дорога ~лась** зам тэгшрэв; 2. *разг.* элэг авах.

УКАТИ́||ТЬ 1. өнхрүүлэх, өнхрүүлж оруулах, өнхрүүлчхэх; ~ **мяч под диван** ханзан доогуур бөмбөг өнхрүүлж оруулах; 2. мордох, явчих, мордоод явчих; **~ли в деревню** тосгон руу мордоцгоов.

УКАТИ́ТЬСЯ өнхрөх, өнхөрч орох, өнхөрч явчих, бөмбөрөх, бөмбөрч орох.

УКА́ТЫВАТЬ I тэгшлэх, тэгшрүүлэх, жигдлэх.

УКА́ТЫВАТЬ II өнхрүүлэх, өнхрүүлж оруулах, өнхрүүлчхэх, бөмбөрүүлчхэх.

УКА́ТЫВАТЬСЯ I тэгшрэх, тэгшлэгдэх, тэгш болох, жигдрэх.

УКА́ТЫВАТЬСЯ II өнхрөх, өнхөрч орох, өнхөрч явчих, бөмбөрөх, бөмбөрч очих.

УКАЧА́ТЬ 1. бүүвэйлэх, бүүвэйлж унтуулах; 2. сэгсчих, сэгсчигдэх, сэгсчин дүйрүүлэх, агсагадуулах.

УКА́ЧИВАТЬ 1. бүүвэйлэх, бүүвэйлж унтуулах; ~ **ребёнка на руках** хүүхдийг гар дээрээ бүүвэйлэх; 2. сэгсчих, сэгсчигдэх, сэгсчин дүйрүүлэх, агсагадуулах; **его на пароходе укачало** тэр уурын онгоцон дээр сэгсчигджээ.

УКИСА́ТЬ,

УКИ́СНУТЬ эсэх, гашлах.

УКЛА́Д хэвшил, хэв байдал; **общественно-экономический** ~ нийгэм эдийн засгийн хэвшил; ~ **жизни** амьдралын хэвшил.

УКЛА́ДЫВАТЬ тавих, байрлуулах, угсрах.

УКЛА́ДЫВАТЬСЯ 1. эмхэлж хийх, эмхлэх, хийх; 2. багтах; 3. амжуулах, багтааж амжих; 4. багтах, таарах.

УКЛЕ́ЙКА мөгц загас, цагаан хядар.

УКЛО́Н 1. налуу, хэвгий; ~ **поверхности** гадаргын налуу; 2. чиглэл; **школа с техническим ~ом** техник чиглэлтэй сургууль; 3. хэлбэрэл; **борьба с правым ~ом** барууны хэлбэрэлтэй тэмцэх.

УКЛОНЕ́НИЕ 1. гажих, хэлбийх, мурийх, хадуурах; ~ **от темы** сэдвээсээ хадуурах; 2. булзаарах, зайлсхийх; ~ **от знакомства** танилцахаас зайлсхийх.

УКЛОНИ́ЗМ хэлбэрлийн бодлого, хэлбэрэх үзэл.

УКЛОНИ́СТ хэлбэрэлтэн, хэлбэрэгч, хэлбэрэлч.

УКЛОНИ́||ТЬСЯ 1. гажих, хэлбийх, мурийх; **дорога ~лась вправо** зам баруун тийш мурийв; 2. дальдирах, зайлсхийх; ~ **от удара** цохихоос дальдирах; 3. хадуурах; **оратор ~лся от темы** илтгэгч сэдвээсээ хадуурав; 4. зайлсхийх, булзаарах, булгах; ~ **от прямого ответа** шууд хариулахаас зайлсхийх.

УКЛОНЯ́ТЬСЯ 1. гажих, хэлбийх, мурийх; 2. дальдирах, зайлсхийх; 3. хадуурах; 4. зайлсхийх, булзаарах, булгах.

УКЛО́НЧИВЫЙ зайламтгай, булзамхай, булзаарамтгай, булгамхай, мултархай; ~ **ответ** булзамхай хариу.

УКЛЮ́ЧИНА сэлүүрийн хоноодос, сэлүүрийн углаас, сэлүүрийн тээг.

УКОКО́ШИТЬ хороох, буруу харуулах.

УКО́Л 1. тариа, тарилга, хатгах; ~ **двухмоментный** угсран хатгах; ~ **одномоментный** нэг хатгах; 2. дайрах, хөндөх; **~ы самолюбию** биеэ тоомсорлох сэтгэлийг дайрах.

УКОЛО́ТЬ 1. хатгах, чичих, адах; ~ **руку иглой** зүүгээр гараа хатгах; 2. хатгах, шүтгэх, дайрах; ~ **самолюбие** биеэ тоомсорлох сэтгэлийг дайрах.

УКОЛО́ТЬСЯ хатгуулах, хатгагдах.

УКОМПЛЕКТОВА́ТЬ бүрдүүлэх, бүрэн иж болгох, бүрдүүлэн байгуулах, хуваарилан байгуулах; ~ **войсковые части** цэргийн ангиудыг бүрдүүлэн байгуулах.

УКО́Р зэмлэх, зэмлэх байдал, зэмлэл; **сказать с ~ом** зэмлэн хэлэх; **посмотреть с ~ом** зэмлэх байдалтай харах.

УКОРА́ЧИВАТЬ богинотгох, богиносгох, танах, тайрах.

УКОРА́ЧИВАТЬСЯ богиносох, богино болох, охор болох, саагдах.

УКОРЕНИ́ТЬ нэвтрүүлэх, бэхжүүлэх, нэвтрүүлж бэхжүүлэх; ~ **обычай** хэв заншлыг нэвтрүүлэх.

УКОРЕНЙ||ТЬСЯ 1. үндэслэх, үндэсжих; **черенки ~лись** найлзуур үндэсжив; 2. бэхжих, тогтох; **привычка ~лась** заншил тогтов.
УКОРЕНЯ́ТЬ нэвтрүүлэх, бэхжүүлэх, нэвтрүүлж бэхжүүлэх.
УКОРЕНЯ́ТЬСЯ 1. үндэслэх, үндэсжих; 2. бэхжих, тогтох.
УКОРИ́ЗНА зэмлэх, зэмлэх байдал, зэмлэл, зэм.
УКОРИ́ЗНЕННЫЙ зэмлэх байдалтай, зэмлэх янзтай; **~ взгляд** зэмлэх байдалтай харц.
УКОРИ́ТЬ зэмлэх, буруушаах; **~ во лжи** худал хэллээ гэж зэмлэх.
УКОРОТИ́ТЬ богинотгох, богиносгох, танах, тайрах; **~ палку** саваа богинотгох; **~ рукава** ханцуй танах.
УКОРОТИ́ТЬСЯ богиносох, богино болох, охор болох, саагдах.
УКОРО́ЧЕНИЕ богиносгол, богиносгох; **~ круглых связок** дугуй шандсыг богиносгох.
УКО́С хадсан өвс, өвс хадах, хадсан өвсний хэмжээ; **первый ~** анхны хадсан өвс.
УКРА́ДКОЙ сэм, сэмхэн; **взглянуть ~** сэмхэн харах.
УКРАЙНЕЦ украин, украин хүн; **украинцы** украин хүмүүс, украинчууд.
УКРАИНИЗИ́РОВАТЬ украинжуулах.
УКРАЙНКА украин эмэгтэй.
УКРАЙНСКИЙ украин, украинын; **~ язык** украин хэл.
УКРА́СИТЬ чимэх, чимэглэх; **~ дом флагами** далбаагаар байшин чимэглэх.
УКРАША́ТЬ чимэх, чимэглэх.
УКРА́СИТЬСЯ,
УКРАША́ТЬСЯ чимэгдэх, чимэглэгдэх; **город к празднику украсился** баярын өмнө хот чимэглэгджээ.
УКРА́СТЬ хулгайлах, хулгай хийх, хулуух.
УКРАША́ТЕЛЬСТВО хэтэрхий гоёх, гоёлоор хөөцөлдөх.
УКРАШЕ́НИ||Е чимэх, чимэглэх, гоёх; **ёлочные ~я** сүлд модны чимэглэл.
УКРЕПИ́ТЬ 1. бэхлэх, бэхжүүлэх, бөхлөх, бөхжүүлэх; 2. бэхлэлт хийх; **~ местность** газар нутагт бэхлэлт хийх; 3. чийрэгжүүлэх, сайжруулах; **~ здоровье** биеэ чийрэгжүүлэх; 4. бэхжүүлэх, чангатгах, чангаруулах; **~ дисциплину** сахилгыг чангатгах.
УКРЕПИ́||ТЬСЯ 1. бэхжих, бөхжих, бөх болох; 2. бэхлэлт хийж байрших, бэхлэлтэй болох; 3. чийрэгжих, сайжрах; **здоровье ~лось** бие чийрэгжив; 4. бэхжих, батжих.
УКРЕПЛЕ́НИЕ 1. бэхлэх, бэхжүүлэх; **~ здоровья** эрүүл мэндийг бэхжүүлэх; 2. бэхжих, батжих; 3. чийрэгжүүлэх, сайжруулах; 4. чийрэгжих, сайжрах; 5. бэхлэлт.
УКРЕПЛЯ́ТЬ бэхжүүлэх.
УКРЕПЛЯ́ТЬСЯ 1. бөхжих, батжих; 2. бэхлэлт хийж байрших, бэхлэлтэй болох; 3. чийрэгжих, сайжрах.
УКРО́МН||ЫЙ буйд, аглаг, далд, бөглүү; **~ое местечко** буйд газар.
УКРО́П зоргодос, ногоон гоньд, укроп.
УКРОТИ́ТЕЛЬ номхруулагч, номхотгогч, малшуулагч, гаршуулагч; **~ львов** арслан номхруулагч.
УКРОТИ́ТЕЛЬНИЦА номхруулагч эмэгтэй, малшуулагч эмэгтэй, гаршуулагч эмэгтэй.
УКРОТИ́ТЬ 1. номхруулах, номхотгох, малшуулах, гаршуулах, сургах; 2. дарах, намжаах.
УКРОТИ́ТЬСЯ 1. номхрох, малших, гарших; 2. дарагдах, намжих.
УКРОЩА́ТЬ 1. номхруулах, номхотгох, малшуулах, гаршуулах, сургах; **~ лошадь** морь сургах; 2. дарах, намжаах; **~ гнев** хилэнгээ дарах.
УКРОЩА́ТЬСЯ 1. номхрох, малших, гарших; 2. дарагдах, намжих.
УКРОЩЕ́НИЕ 1. номхроох, сургах, номхотгох, номхрох; **~ строптивой** адайр бүсгүйг номхотгох; 2. дарах, дарагдах.
УКРУПНЕ́НИЕ томруулах, том болгох, томсгох, өргөтгөх.
УКРУПНЁННЫЙ томорсон, томруулсан, өргөжсөн.
УКРУПНИ́ТЬ томруулах, том болгох, томсгох, өргөтгөх.
УКРУПНИ́ТЬСЯ томрох, том болох, томсох, өргөжих.
УКРУПНЯ́ТЬ томруулах, том болгох, томсгох, өргөтгөх.
УКРУПНЯ́ТЬСЯ томрох, том болох, томсох, өргөжих.
УКРЫВА́ТЕЛЬ сэм дарагч, уутач.
УКРЫВА́ТЕЛЬСТВО сэм дарах, далдлах, уутачлах; **предать суду за ~** сэм дарсан хэргийн учир шүүхэд шилжүүлэх.
УКРЫВА́ТЬ 1. хучих, бүрхүүлэх, бүтээх; 2. далдлах, халхлах, нуух, хорогдуулах.
УКРЫВА́ТЬСЯ 1. биеэ хучих, хучигдах; 2. биеэ халхлах, халхлагдах; 3. нуугдах, далд үлдэх.
УКРЫ́ТЬ 1. хучих, бүрхүүлэх, бүтээх; **~ одеялом** хөнжлөөр хучих; 2. далдлах, халхлах, нуух, хорогдуулах; **~ от преследователей** мөрдөн хөөгчдөөс далдлах.
УКРЫ́||ТЬСЯ 1. биеэ хучих, хучигдах; **~ одеялом** хөнжлөөр биеэ хучих; 2. биеэ халхлах, халхлагдах; **~ от дождя** бороонооос биеэ халхлах; 3. нуугдах, далд үлдэх; **ничто не ~лось от его взгляда** түүний нүднээс юу ч далд үлдсэнгүй.
УКРЫ́ТИЕ 1. хучих, бүрхэх, бүтээх; **~ одеялом** хөнжлөөр хучих; 2. далдлалт, хорго, хоргодох газар.
УКРЮ́К уурга.
У́КСУС 1. цуу; 2. *разг.* архичин
У́КСУСНИК цууны лонх, лонхтой цуу.
У́КСУСН||ЫЙ цууны, цуу; **~ая кислота** цууны хүчил.
УКУПО́РИВАТЬ 1. боох, баглах; 2. бөглөх, таглах.
УКУ́ПОРКА 1. бөглөх, таглах; 2. бөглөө, таглаа.
УКУ́С зуух, хазах, хатгах; **~ собаки** нохой зуух; **~ пчелы** зөгий хатгах.
УКУСИ́||ТЬ зуух, хазах, хатгах; **собака ~ла ногу** нохой хөлийг зуув; **комар ~л** шумуул хазав; **какая муха его ~ла** ямар тахил нь буруу эргэв.
УКУ́ТАТЬ ороох, хучих, боох.
УКУ́ТАТЬСЯ биеэ ороох, биеэ хучих.
УКУ́ТЫВАТЬ ороох, хучих, боох; **~ ребёнка одеялом** хүүхдийг хөнжлөөр ороох.
УКУ́ТЫВАТЬСЯ биеэ ороох, биеэ хучих; **~ в платок** алчуураар биеэ толгойгоо ороох.
УЛА́ВЛИВАТЬ 1. барих, барьж авах, олох, олж авах; 2. ойлгох, ойлгож авах, төсөөлж мэдэх; 3. самбаачлах, самбааг олох.
УЛА́ДИТЬ эвийг олох, эвлэрүүлэх, зохицуулах, учрыг олох.
УЛА́ДИТЬСЯ эв нь олдох, эвлэрэх, зохицох, учир нь олдох.
УЛА́ЖИВАТЬ эвийг олох, эвлэрүүлэх, зохицуулах, учрыг олох; **~ спорный вопрос** маргаантай асуудлыг зохицуулах; **~ дела** ажил хэргийн эвийг олох.
УЛА́ЖИВАТЬСЯ эв нь олдох, эвлэрэх, зохицох, учир нь олдох; **дело уладилось** ажил хэргийн учир нь олдов.
УЛА́МЫВАТЬ аргадах, ятгах, үгэндээ оруулах.
УЛА́Н морин цэрэг, хөнгөн морин цэрэг, жадат морин цэрэг.
УЛА́Р хойлог.
У́ЛЕЙ зөгийн үүр, зөгийн сархинцаг.
УЛЕТ||А́ТЬ,
УЛЕТ||Е́ТЬ 1. нисэн одох, нисээд явчих; **~ел на юг** өмнө зүг дулаан газарт; 2. өнгөрөх; **надежды ~ели** горьдлого өнгөрлөө.

УЛЕТУ́ЧИ||ВАТЬСЯ,
УЛЕТУ́ЧИ||ТЬСЯ 1. уур болох, ууршилт, замхрах, ширгэх, ширгэчих; **спирт ~лся** спирт ширгэчихжээ; 2. завхах, алга болох; **~ из дома** гэрээсээ алга болох.
УЛЕ́ЧЬСЯ 1. хэвтэх, унтах гэж амрах, хэвтэж амрах; **~ на диване** буйдан дээр хэвтэх; 2. хэвтэж багтах, багтаж хэвтэх; 3. дарагдах; **пыль улеглась** тоос дарагдав; 4. намхрах, тогтох; **ветер улёгся** салхи намхрав; 5. намжих, тайвширах; **волнение улеглось** сэтгэл тайвширав.
УЛЕПЁТЫВАТЬ ухасхийгээд явчих, ум хумгүй зугатах.
УЛИЗНУ́ТЬ сэмхэн явчих, сэм гарах, сэм зайлах, алга болох; **~ из комнаты на улицу** тасалгаанаас гудамжинд сэм гарах.
УЛИ́К||А баримт, гэрчлэх баримт, гэрч баримт; **прямая ~** шууд гэрчлэх баримт; **косвенные ~и** далимын гэрч баримт.
УЛИ́ТКА I 1. эмгэн хумс, хорхойнцог, дун хорхой.
УЛИ́ТКА II *мед.* дун; **костная ~** ясан дун; **перепончатая ~** сарьсан дун; **ушная ~** чихний дун.
УЛИ́ТКОВЫЙ дунгийн; **~ проток** дунгийн цорго; **~ нерв** дунгийн нерв.
У́ЛИЦА 1. гудамж; **главная ~** гол гудамж; 2. гадаа, гадна; **на улице жара** гадаа халуун байна.
УЛИЧА́ТЬ,
УЛИЧИ́ТЬ илрүүлэх, илчлэх; **~ во лжи** худал хэлснийг илрүүлэх.
У́ЛИЧНЫЙ гудамжны.
УЛО́В барьсан загас, загас барих, баригдац.
УЛОВИ́МЫЙ баригдмаар, баригдах, мэдэгдмээр, мэдэгдэх, сонсодмоор, сонсдох; **едва ~ звук** арайхан сонсдох чимээ.
УЛОВИ́ТЬ 1. барих, барьж авах; 2. ойлгох, ойлгож мэдэх, төсөөлж мэдэх; **~ скрытый смысл** далд утгыг ойлгож мэдэх; 3. самбаачлах; **~ удобный момент** аятайхан завсрыг самбаачлах.
УЛО́ВКА заль, мэх, заль мэх, арга мэх, арга заль; **прибегать ко всевозможным ~м** элдэв арга мэх хэрэглэх.
УЛОЖИ́ТЬ 1. хэвтүүлэх, унтуулах, оронд нь оруулах; **~ в кровать** оронд нь оруулж хэвтүүлэх; 2. хийх, эмхэлж хийх, багтаах, багтааж хийх; **~ расходы в смету** зарлагыг төсөвт багтаах; 3. тавих, өрөх, дэвсэх, дэвсгэрлэх; 4. цэгцэлж засах, эмхэлж хураах, хураах, тавих, өрж тавих, зэрэглэх; **~ волосы** үсээ цэгцэлж засах; 5. алчихах, унагачхах; **~ на месте из револьвера** гар буугаар дор нь алчхах.
УЛОЖИ́||ТЬСЯ 1. эмхэлж хийх, эмхлэх, хийх; 2. багтах; **все вещи ~лись в чемодан** чемоданд бүх юм багтлаа; 3. амжуулах, багтах, багтааж амжих; **докладчик ~лся в час** илтгэгч илтгэлээ нэг цагт багтааж амжив; 4. багтах, таарах; **~ в обычные рамки** ерийн хэв ёсонд багтах; * **~ в голове** ойлгож авах.
УЛОМА́ТЬ аргадах, аргадаж үгэндээ оруулах, ятгах, ятгаж үгэндээ оруулах; **~ упрямца** зөрүүд хүнийг аргадаж үгэндээ оруулах.
УЛУ́С отог, аймаг.
УЛУЧА́ТЬ,
УЛУЧИ́ТЬ самбаачлах, самбаа олох, завдах, ашиглах; **~ момент** завыг ашиглах.
УЛУЧША́ТЬ сайжруулах.
УЛУЧША́ТЬСЯ сайжрах, засрах, өөдлөх.
УЛУ́ЧШИТЬ сайжруулах; **~ работу** ажлаа сайжруулах.
УЛУ́ЧШИ||ТЬСЯ сайжрах, засрах, өөдлөх; **здоровье ~лось** бие сайжрав.
УЛУЧШЕ́НИЕ сайжрах, дээрдэх, дээрдэл.
УЛЫБА́||ТЬСЯ 1. инээмсэглэх, мишээх, жуумалзах; **весело ~** хөгжүүн инээмсэглэх; 2. зол завшааныг хүртээх, зол өршөөх; **жизнь ему ~лась** амьдрал түүнд зол завшааныг хүртээв; 3. тааламжтай байх; **эта поездка мне не ~ется** энэ аялал над тааламжтай биш байна.
УЛЫ́БКА инээмсэглэх, мишээх, жуумалзах; **весёлая ~** хөгжүүн инээмсэглэх.
УЛЫБНУ́||ТЬСЯ инээмсэглэх, мишээх, жуумалзах; **она грустно ~лась** тэр хүүхэн гунигтай инээмсэглэв; 2. зол завшааныг хүртээх, зол өршөөх; 3. тааламжтай байх; 4. горьдлогогүй болох, горь тасрах; **подарок ~лся** бэлэг горьдлогогүй болов.
УЛЬТИМАТИ́ВН||ЫЙ тулган шаардах, тулган шаардсан, тулгах, тулгасан; **~ое требование** тулгасан шаардлага.
УЛЬТИМА́ТУМ ультиматум, шаардлага.
УЛЬТРАЗВУ́К хэт нарийн авиа.
УЛЬТРАМАРИ́Н хөх зос, хөв хөх будаг.
УЛЬТРАФИОЛЕ́ТОВ||ЫЙ хэт ягаан; **~ые лучи** хэт ягаан цацраг.
УЛЮЛЮ́КАТЬ 1. туу туу гэх, тухирах; 2. ичгийлэх, ичиглэн шоолох.
УМ 1. ухаан, оюун; **острый ~** хурц ухаан; **это ничего не даёт ни ~у, ни сердцу** ухаан сэтгэл хоёрт тус болох юм үүнд юу ч алга; **~ хорошо, а два лучше** ухаанд ухаан нэмэр; 2. ухаантан, мэргэн ухаантан, мэргэд; **быть без ~а** бахдах; **выжить из ~а** зөнөглөх; **сойти с ума** солиорох, өвчигнөх; **у него другое на ~е** цаагуураа тэр өөр санаатай байна; **взяться за ~** ухаан орох, бодол орох; **~у непостижимо** ухаанд багтахгүй юм.
УМАЛЕ́НИЕ 1. багасгах, хомсгох; 2. доогуур үнэлэх, басах;
УМАЛИ́ТЬ 1. багасгах, хомсгох; 2. доогуур үнэлэх, басах; **~ значение** утга чанарыг доогуур үнэлэх.
УМАЛИ́||ТЬСЯ 1. багасах, хомсдох; 2. үнээ алдах, доогуур үнэлэгдэх, басагдах, буурах; **его достоинство не ~лось** түүний эрхэм зэрэг доогуур үнэлэгдээгүй байв.
УМАЛИШЁННЫЙ 1. ухаан солиотой, солиорсон, хийрхүү өвчтэй; 2. солиотой хүн, хийрхүү өвчтэй хүн.
УМА́ЛЧИВАТЬ дуугүй өнгөрүүлэх, дуугүй дарагдуулах, хэлэхгүй өнгөрөх.
УМАЛЯ́ТЬ 1. багасгах, хомсгох; 2. доогуур үнэлэх, басах.
УМАЛЯ́ТЬСЯ 1. багасах, хомсдох; 2. үнээ алдах, доогуур үнэлэгдэх, басагдах.
УМА́СЛИВАТЬ,
УМА́СЛИТЬ аргадах, аргадаж гуйх, зулгуйдах; **~ деда** өвгөн аавыг зулгуйдах.
УМА́ТЫВАТЬСЯ *разг.* ядрах.
УМА́Я||ТЬ ядраах, зүдрэх, цуцаах; **~л нас долгий путь** урт аян биднийг ядраав.
УМА́ЯТЬСЯ ядрах, цуцах, зүдрэх; **~ в дороге** замд ядрах.
У́МБРА хүрэн зос; **жжёная ~** хүрэн улаан зос; **натуральная ~** хар хүрэн зос.
УМЕ́ЛЕЦ уран, уран хүн, уртай хүн, дархан; **народные умельцы** ардын урчууд.
УМЕ́Л||ЫЙ чадамгай, чадвартай, уран; **~ое руководство** чадамгай удирдлага; **~ работник** чадвартай ажилтан; **~ые руки** уран гартан.
УМЕ́НИ||Е чадвар, чадах, дүй; **при ~и всё можно сделать** чадвар байвал юуг ч хийж болно.
УМЕНЬША́ЕМОЕ хасагдагч.
УМЕНЬША́ТЬ багасгах, хорогдуулах, цөөрүүлэх.
УМЕНЬША́ТЬСЯ багасах, хорогдох, цөөрөх.
УМЕНЬШЕ́НИЕ 1. багасгах, хорогдуулах, цөөрүүлэх; **~ непроизводительных затрат** бүтээлгүй зардлыг хорогдуулах; 2. багасах, багасгал, хорогдох, цөөрөх; **~ международной напряжённости** дэлхий дахины түгшүүртэй байдал багасах; **~**

смертности үхэх явдал цөөрөх; 3. хорогдол, хорогдох; ~ **составило 30%** хорогдол нь 30% болов.

УМЕНЬШИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. багасгах, багасгал; **~ое стекло** багасгах шил; ~ **суффикс** багасгах дагавар; **~ое существительное** багасгал нэр үг.

УМЕ́НЬШИТЬ I багасгах, хорогдуулах, хомстох, цөөрүүлэх.

УМЕ́НЬШИТЬ II багасгах, хорогдуулах, хомстгох, цөөрүүлэх; ~ **вес** жинг багасгах.

УМЕ́НЬШИТЬСЯ I багасах, хорогдох, цөөрөх.

УМЕ́НЬШИ||ТЬСЯ II, багасах, хорогдох, цөөрөх; **боль ~лась** өвдөх нь багасав; **вес ~лся** жин нь хорогдов.

УМЕ́РЕНН||ЫЙ 1. дунд, дунд зэрэг, дундач, хир тааруу; ~ **жар** дунд зэргийн халуун; **их требования очень ~ы** тэдний шаардлага тун хир тааруу байна; 2. сэрүүн, сэрүүн улирлын; ~ **климат** сэрүүн уур амьсгал; ~ **пояс** сэрүүн улирлын бүс; 3. зөөлөн, намдуун, дундаж, дундыг баримталсан; **~ая политика** зөөлөн бодлого; ~ **либерал** дундыг баримталсан либерал.

УМЕРЕ́ТЬ 1. нөгчих, нас нөгчих, нас барах, үхэх, мажийх; ~ **от раны** шархны халуунаас болж үхэх; 2. сөнөх, балрах; **правое дело не умрёт** үнэн зөв хэрэг сөнөхгүй.

УМЕ́РИТЬ дарах, дарсхийх, багасгах, хязгаарлах; ~ **гнев** уураа дарах; ~ **требования** шаардлагаа багасгах; ~ **пыл** гаарч дэврэхээ дарсхийх.

УМЕРТВИ́ТЬ 1. үхүүлэх; 2. сөнөөх.

УМЕРЩВЛЯ́ТЬ 1. үхүүлэх; ~ **нерв больного зуба** өвчтэй шүдний мэдрэлийн судсыг үхүүлэх; 2. сөнөөх.

УМЕРЩВЛЕ́НИЕ үхүүлэх, алах, сөнөөх.

УМЕРЯ́ТЬ дарах, дарсхийх, багасгах, хязгаарлах.

УМЕСТИ́ТЬ багтаах, багтааж хийх, багтааж тавих.

УМЕСТИ́ТЬСЯ багтах, хийж багтах.

УМЕ́СТН||О зохистой, таарамжтай; **~ый вопрос** зохистой асуулт.

УМЕ́ТЬ чадах; **он сделал, как умел** тэр чадах хирээрээ хийв; ~ **плавать** усанд сэлж чадах.

УМЕЩА́ТЬ багтаах, багтааж хийх, багтааж тавих.

УМЕЩА́ТЬСЯ багтах, хийж багтах.

УМЕ́ЮЧИ чаддаг, чаддаг байж, чадвар; **делать надо ~** чаддаг байж хийх хэрэгтэй; **долго ли ~** чадаж байгаа юманд арга байхгүй.

УМИЛЕ́НИ||Е уярах, уярал; **прийти в ~** уярах; **слёзы ~я** уярлын нулимс.

УМИЛЁНН||ЫЙ уярсан, уярлын, уярах; **~ая улыбка** уярч инээмсэглэх.

УМИЛИ́ТЕЛЬНЫЙ уяруулмаар, өхөөрдөм, уриалгахан; ~ **ребёнок** өхөөрдмөөр хүүхэд.

УМИЛЯ́||ТЬ уяруулах; **ребёнок ~л всех своей ласковостью** хүүхэд хөөрхөн аашаараа бүгдийг уяруулав.

УМИЛЯ́ТЬСЯ уярах.

УМЯ́ЛОСТИВИТЬ өршөөлтэй болгох, нигүүлсэх, болгох; ~ **гневного владыку** хилэнт эзнийг өршөөлтэй болгох.

УМЯ́ЛЬН||ЫЙ 1. наалинхай, уриалгахан, гол шиг; **~ое личико** наалинхай царай; 2. хуурамчхан; **~ая улыбка** хуурамчхан инээмсэглэл.

УМЯЛЯ́ТЬ уяруулах.

УМЯЛЯ́ТЬСЯ уярах.

УМИНА́ТЬ нухчих, гишгэчих, чихэж хийх.

УМИРА́НИЕ үхэх, сөнөх; **медленное ~** улмаар үхэх.

УМИРА́ТЬ 1. нөгчих, нас нөгчих, нас барах, үхэх; 2. сөнөх, балрах.

УМИРОТВОРЕ́НИЕ 1. илбэн тохинуулах, амаржуулах, амарлиулах; 2. амгалан болох, амарлих.

УМИРОТВОРИ́ТЬ илбэн тохинуулах, амарлиулах.

УМИРОТВОРИ́ТЬСЯ амаржих, амгалан болох.

УМИРОТВОРЯ́ТЬ илбэн тохинуулах, амарлиулах, амаржуулах; ~ **враждующих** дайсагнагсдыг илбэн тохинуулах.

УМИРОТВОРЯ́ТЬСЯ амаржих, амгалан болох.

УМНЕ́||ТЬ ухаан нэмэгдэх, ухаантай болох; **дети ~ют с годами** жил ирэх тутам хүүхдийн ухаан нэмэгдэнэ.

У́МНИК 1. сэргэлэн хүн, сэргэлэн хүүхэд, ухаантай хүн, ухаантай хүүхэд; 2. цэцэрхэгч, цэцэрхүү хүн.

У́МНИЦА 1. сэргэлэн хүүхэн, ухаантай хүүхэн; 2. сэргэлэн хүн, ухаантай хүн.

У́МНИЧА||ТЬ 1. цэцэрхэх; 2. мэдэмхийрэх; **не ~й, делай, как велят** битгий мэдэмхийр, зааснаар хий.

У́МНО ухаантай, ухаалаг, цэцэн, цэцнээр; ~ **говорить** цэцнээр хэлэх.

УМНОЖА́ТЬ 1. үржүүлэх; 2. олшруулах, арвижуулах, өсгөх, өрнүүлэх.

УМНОЖА́ТЬСЯ 1. үржих; 2. олшрох, арвижих, өсөх, өрнөх.

УМНОЖЕ́НИ||Е 1. үржүүлэх; **таблица ~я** үржүүлэх хүрд; 2. олшруулах, арвижуулах, өсгөх, өрнүүлэх; ~ **доходов** орлогыг арвижуулах.

УМНО́ЖИТЬ 1. үржүүлэх; ~ **пять на два** тавыг хоёроор үржүүлэх; 2. олшруулах, арвижуулах, өсгөх, өрнүүлэх; ~ **наши успехи** манай амжилтыг өрнүүлэх.

УМНО́ЖИТЬСЯ 1. үржих; 2. олшрох, арвижих, өсөх, өрнөх; **с каждым днём умножаются наши достижения** өдөр ирэх бүр манай амжилт өрнөж байна.

У́МН||ЫЙ ухаантай, цэцэн ухаантай, цэцэн ухааны, цэцэн; ~ **человек** ухаантай хүн; **~ые речи приятно и слушать** цэцэн ухааны үгийг сонсоход сайхан.

УМОЗАКЛЮЧА́ТЬ даган үлэх, даган онох, жишиж дүгнэх, учирлан дүгнэх, бодруулан дүгнэх.

УМОЗАКЛЮЧЕ́НИЕ даган үлэх, даган онох, жишиглэн дүгнэх, учирлан дүгнэх, бодруулах; **правильное ~** зөв даган үлэх,зөв учирлан дүгнэх.

УМОЗАКЛЮЧИ́ТЬ даган үлэх, даган онох, жишиглэн дүгнэх, учирлан дүгнэх, бодруулан дүгнэх.

У́МОЛК говорить без ~у тасралтгүй ярих; **болтать без ~у** зогсолтгүй чалчих.

УМОЛКА́ТЬ,

УМО́ЛКНУТЬ тасрах, дуу тасрах, дуугүй болох, чимээгүй болох; **голоса умолкли** дуу чимээ тасрав.

УМОЛО́Т цайлгасан тариа, тарианы гарц, гарцын хэмжээ; **хороший ~** гарцын хэмжээ сайн байна.

УМОЛЯ́ТЬ гуйх, аргадаж гуйх; ~ **о прощении** уучлахыг гуйх.

УМОЛЯ́ЮЩИЙ гуйсан, гуйнги, аргадсан; ~ **взгляд** гуйсан харц.

УМОПОМЕША́ТЕЛЬСТВО ухаан солиорох, хийрхэх.

УМОПОМРАЧЕ́НИ||Е ухаан балартах; **до ~я** яах аргагүй, учир нажиргүй.

УМОПОМРАЧИ́ТЕЛЬНЫЙ яах аргагүй их, учир нажиргүй; ~ **успех** яах аргагүй их амжилт.

УМО́РА их инээд, элэг хөших, хөгийн юм; **слушать его прямо ~** түүний ярианг сонсоход их инээд хүрэх юм.

УМОРИ́ТЕЛЬНЫЙ их инээдтэй, элэг хөштөл инээдтэй, их хөгтэй; ~ **рассказ** их инээдтэй яриа.

УМОРИ́ТЬ 1. үхүүлэх, бодий нь хөтлөх; ~ **голодом** харангадуулж үхүүлэх; 2. зовоож элээх, тарчилгах; 3. элэг хөшөөх; ~ **со смеху** элэг хөштөл инээлгэх.

УМОРИ́ТЬСЯ эцэж цуцах, тэнхээ тасрах, их ядрах; ~ **от жары** бүгчим халуунд тэнхээ тасрах.

У́МСТВЕНН||ЫЙ оюуны, ухааны, оюун ухааны; **работники ~ого труда** оюуны хөдөлмөрийн ажилтан; **~ые способности** оюун билэг.

УМУДРЁННЫЙ ухаантай болсон, ухаан суусан, догьширсон, хаширжсан; **~ опытом** хаширжиж ухаантай болсон, хал үзэж хаширжсан.

УМУДРИ́ТЬ ухаантай болох, ухаан суух, хаширжих.

УМУДРИ́||ТЬСЯ аргыг олох, эвийг олох, эв гавы нь олох, яаж ийж байх; **~лся опоздать на поезд** галт тэргэнд яаж ийж байгаад хоцров.

УМУДРЯ́ТЬ ухаантай болох, ухаан суух, хаширжих.

УМУДРЯ́ТЬСЯ аргыг олох, эвийг олох, эв гавы нь олох, яаж ийж байх.

УМЧА́||ТЬ аваачих, давхих, аваад давхих; **лошади ~ли седоков** морьд нь унасан хүмүүсээ аваад давхив.

УМЧА́||ТЬСЯ 1. давхиад явчхах; **всадники ~лись** морьтой хүмүүс давхиад явчхав; 2. хурдан өнгөрөх; **~лась юность** идэр нас хурдан өнгөрөв.

УМЫВА́ЛЬНИК угаагуур, нүүр гарын угаагуур.

УМЫВА́ЛЬН||ЫЙ 1. угаагуурын, угаалгын; **~ые принадлежности** угаагуурын хэрэгсэл; 2. **умывальная** угаагуурын тасалгаа, нүүр гар угаах өрөө.

УМЫВА́НИЕ угаах, угаал, нүүр гар угаах.

УМЫВА́ТЬ угаах

УМЫВА́ТЬСЯ нүүр гар угаах, нүүр гараа угаах.

УМЫКА́НИЕ хулгайлж авах, оргуулж авах, хүүхэн хулгайлж авах, сүйгүй хулгайлж авах.

У́МЫС||ЕЛ зориуд санаа, тэгэхээс тэгэх гэж, санаа; **совершить что-нибудь без ~ла** юмыг зориуд санаагүй үйлдэх; **делать со злым ~лом** муу санаатайгаар хийх.

УМЫ́СЛИТЬ сэдэх, хийхийг завдах, санах; **~ злое дело** муухай хэрэг сэдэх.

УМЫ́ТЬ 1. угаах; 2. *разг.* шийтгэх, доромжлох; **~ кого-либо** шийтгэх.

УМЫ́ТЬСЯ нүүр гараа угаах.

УМЫ́ШЛЕНН||ЫЙ зориуд, санаатай; **~ое оскорбление** зориуд доромжлох; **~ое убийство** санаатай алах.

УМЫШЛЯ́ТЬ сэдэх, хийхийг завдах, санах.

УМЯ́ТЬ 1. чихэх, чихэж хийх; **~ сено** өвс чихэж хийх; 2. элдэх, үнгэх, нухах.

УМЯ́ТЬСЯ чихэгдэх, чихэж хийгдэх, нухагдах, дарагдаж давтагдах.

УНАВО́ЖИВАТЬ өтөгжүүлэх, шивхлэх, өтгөөр бордох.

УНАВО́ЖИВАТЬСЯ өтөгжих, шивхжих, өтгөөр бордогдох.

УНАВО́ЗИТЬ өтөгжүүлэх, шивхлэх, өтгөөр бордох.

УНАСЛЕ́ДОВАТЬ залгамжлах, өв залгамжлах, өвлөх.

УНДУЛИ́РУЮЩ||ИЙ үелзүүр, долгионт; **~ая мембрана** үелзүүр сарьс, долгионт хальс.

УНДУЛЯ́ЦИЯ булбалзах, долгилох, үелзлэг.

УНЕС||ТИ́ 1. аваачих, аваад явчих; **~ книгу** ном аваачих; 2. муудах, доройтох; **заботы ~ли много здоровья** төвөгтэй явдлаас болж бие их муудав; 3. аваачих, хөөж аваачих, туужаваачих; **лодку ~ло ветром** завийг салхи хөөж аваачив.

УНЕС||ТИ́СЬ 1. явчих, түргэн холдох, арилж одох, түргэн нүүх; **тучи ~лись на ветер** үүл хойшоо түргэн нүүв; 2. түргэн өнгөрөх; **годы ~лись** он жилүүд түргэн өнгөрөв; 3. дурсан санах; **~ в прошлое** өнгөрсөн юмыг дурсан санах.

УНИВЕРМА́Г *(универсальный магазин)* их дэлгүүр; **детский ~** хүүхдийн их дэлгүүр.

УНИВЕРСА́Л өргөн мэргэжилтэн, өргөн мэргэжилт, хамрал.

УНИВЕРСА́ЛЬНОСТЬ нийцлэг, түгээмэл чанар, хамрал, өргөн хүрээ; **~ знания** мэдлэгийн өргөн хүрээ.

УНИВЕРСА́ЛЬН||ЫЙ нийцлэг, түгээмэл, хамрал, өргөн хүрээтэй, их; **~ое средство** нийцлэг хэрэглүүр; **~ые сведения** өргөн хүрээтэй мэдээ; **~ магазин** их дэлгүүр.

УНИВЕРСИТЕ́Т их сургууль; **окончить ~** их сургууль төгсгөх.

УНИВЕРСИТЕ́ТСК||ИЙ их сургуулийн, их сургууль төгссөн; **~ое образование** их сургуулийн боловсрол; **~ диплом** их сургууль төгссөн үнэмлэх.

УНИЖА́ТЬ доромжлох, басах, басамжлах.

УНИЖА́ТЬСЯ шалдаа буух, биеэ доромжлох, доромжлогдох, биеэ басах, басагдах.

УНИЖЕ́НИ||Е 1. шалдаа буух, доошоо ойчих, биеэ доромжлох, биеэ басах; **дойти до ~я перед кем-либо** хүний өмнө шалдаа буух; 2. доромжлол, басагдал; **терпеть ~я** доромжлол үзэх.

УНИ́ЖЕНН||ЫЙ шалдаа буусан, биеэ доромжилсон, мэхийж; **~ая просьба** шалдаа бууж гуйх.

УНИЖЁННЫЙ доромжлогдсон, басагдсан, дарлагдсан.

УНИЗА́ТЬ хэлхэх, хээлэх, хээлж чимэх, угалз тавих; **~ жемчугом** сувдаар угалз тавих.

УНИЗИ́ТЕЛЬН||ЫЙ доромж, доромжилсон, бассан, доромжлогдсон, басагдсан; **~ поступок** доромж явдал; **~ое предложение** доромжилсон санал.

УНИ́ЗИТЬ доромжлох, басах, басамжлах.

УНИ́ЗИТЬСЯ шалдаа буух, биеэ доромжлох, доромжлогдох, биеэ басах, басагдах.

УНИ́ЗЫВАТЬ хэлхэх, хээлэх, хээлж чимэх, угалз тавих.

УНИКА́ЛЬН||ЫЙ цорын ганц, чухаг, ховор чухаг, нандин, хосгүй; **~ая рукопись** цорын ганц гар бичмэл.

У́НИКУМ цорын ганц юм, чухаг зүйл, ховор, чухаг юм, нандин юм, хосгүй зүйл.

УНИМА́ТЬ 1. зогсоох, хорьж зогсоох, болиулах, тайтгаруулах; 2. намхруулах, намдаах.

УНИМА́ТЬСЯ 1. зогсох, болих, тайтгарах; 2. намхрах, намдах.

УНИПОЛЯ́РН||ЫЙ **~ая клетка** ганц сэртэнт эс; **~ нейрон** нервийн ганц сэртэнт эс.

УНИСО́Н нийлсэн эгшиг, хам дуу, ижил эгшиглэл; **петь в ~** нийлсэн эгшгээр дуулах; **действовать в ~** дууриан дагалдах.

УНИТА́З жорлонгийн тэвш, шаазан хөтөвч, суултуур.

УНИТА́РНЫЙ нэгдмэл, нэгдсэн.

УНИФИКА́ЦИЯ нэг мөр болгох, жигдрүүлэх, нэгтгэлт, нийцүүлэх, ижилтгэх, адилтгах; **~ правописания** зөв бичих зүйг нэг мөр болгох; **~ весовых норм** жингийн нормыг нийцүүлэх.

УНИФИЦИ́РОВАННЫЙ адилтгасан.

УНИФИЦИ́РОВАТЬ нэг мөр болгох, жигдрүүлэх, нэгтгэх, нийцүүлэх, ижилтгэх; **~ правописание** зөв бичих зүйг нэг мөр болгох.

УНИФИЦИ́РОВАТЬСЯ нэг мөр болох, жигдрэх, нэгдэх, нийцэх, ижилсэх.

УНИФО́РМА 1. нэг янзын хувцас, дүрэмт хувцас, формын хувцас; 2. циркийн туслах ажилтан.

УНИЧИЖА́ТЬ доромжлох, басах, элэг барих.

УНИЧИЖИ́ТЕЛЬНЫЙ эс тоомсорлох; **~ суффикс** эс тоомсорлох дагавар.

УНИЧТОЖА́ТЬ 1. устах, үгүй хийх; 2. доромжлох, мухардуулах.

УНИЧТОЖА́ТЬСЯ 1. устгах, үгүй болох, сөнөх; 2. устгагдах, үгүй хийгдэх, сөнөөгдөх.

УНИЧТОЖА́ЮЩ||ИЙ 1. устгах, хүчтэй устган сөнөөх, үгүй хийх; **~ огонь** устгах хүчтэй буудлага; 2. айхтар ширүүн, тас цохих; **~ая критика** айхтар ширүүн шүүмжлэл; 3. муухай ширүүн, зэвүүцсэн; **~ взгляд** зэвүүцсэн харц.

УНИЧТОЖЕ́НИЕ устгах, сөнөөх, үгүй хийх.

УНИЧТО́ЖИТЬ 1. устгах, сөнөөх, үгүй хийх; 2. доромжлох, мухардуулах; ~ **кого-нибудь язвительным выражением** хүнийг хорон үгээр доромжлох.

УНИЧТО́ЖИТЬСЯ 1. устах, үгүй болох, сөнөх; 2. устгагдах, үгүй хийгдэх, сөнөөгдөх.

У́НИЯ нэгдлэг, холбоо.

УНОСИ́ТЬ 1. аваачих, аваад явчих; 2. муудах, доройтох; 3. аваачих, хөөж аваачих, тууж аваачих.

УНОСИ́ТЬСЯ 1. явчих, түргэн холдох, арилж одох, түргэн нүүх; 2. түргэн өнгөрөх; 3. дурсан санах.

У́НТЫ олонгодой, бойтог.

У́НЦИЯ лан, унци *(29,8 граммтай тэнцэх аптекийн хундийн хэмжээ).*

УНЫВА́||ТЬ гуниглах, гуних, гансрах; **не ~й** битгий гунихар.

УНЫ́Л||ЫЙ гунигтай, гансарсан, уйтгартай; ~ **человек** гунигтай хүн; **~ая песня** уйтгартай дуу.

УНЫ́НИЕ гуниг, гунихрал, гансрал, уйтгар; **впасть в ~** гунигт автах, гуниглах.

УНЯ́ТЬ 1. зогсоох, хорьж зогсоох, болиулах, тайтгаруулах; ~ **дерущихся** зодолдогсдыг болиулах; 2. намхруулах, намдаах; ~ **зубную боль** шүдний өвчнийг намдаах.

УНЯ||ТЬСЯ 1. зогсох, болих, тайтгарах; **шалун ~лся** дүрсгүй жаал тайтгарав; 2. намхрах, намдах.

УПА́ВШ||ИЙ суларсан, суларчихсан, тэвдсэн; **говорить ~им голосом** суларчихсан дуугаар ярих.

УПА́Д 1. **до ~у** цуцаж унатлаа, ядартлаа, ядарч ойчтолоо; **танцевать до ~у** цуцаж унатлаа бүжиглэх; 2. маш инээдтэй, татаж унамаар, аливаа сэтгэгдлийн хамгийн дээд хэмжээ.

УПА́ДОК доройтол, доройтох, уналт, бууралт; ~ **сил** чадал доройтох.

УПА́ДОЧНЫЙ доройтсон, цөхөрсөн, гутарсан.

УПАКОВА́ТЬ баглах, хийж баглах, боох; ~ **книги в ящик** номыг хайрцагт хийж баглах.

УПАКОВА́||ТЬСЯ 1. боох, баглах, юм хумаа баглах; **он уже ~лся** тэр юм хумаа баглачихсан; 2. багтах.

УПАКО́ВКА 1. баглах, боох; 2. баглах юм, боох юм; 3. *разг.* гоё ганган хувцас.

УПАКО́ВОЧНЫЙ боох, баглах; ~ **материал** боох юм.

УПАКО́ВЫВАТЬ боох, баглах, савлах.

УПАКО́ВЫВАТЬСЯ 1. боож баглах; 2. баглагдах; 3. *разг.* ганган хувцас элбэгтэй байх.

УПА́СТЬ 1. унах, ойчих; ~ **с лошади** мориноос унах; ~ **на землю** газар ойчих; 2. буурах, хямдрах, доошлох; **цены упали** үнэ буурав, үнэ хямдрав; ~ **в обморок** ухаан алдаж унах; ~ **духом** гутрах.

УПЕРЕ́ТЬ I тулах, тулгуурдах; ~ **бревно в стену** туургыг баганаар тулгуурдах.

УПЕРЕ́ТЬ II хулгайлах, дэлсэх; **упёрли книгу** ном хулгайлчихав.

УПЕРЕ́ТЬСЯ 1. тулах, түших; ~ **ногами в землю** хөлөөрөө газар тулах; 2. тулах, тулгарах; 3. зөрүүдлэх; **упёрся и не поехал никуда** зөрүүдлээд хаашаа ч явсангүй.

УПЁРТОСТЬ зөрүүдлэх, гөжүүдлэх.

УПЁРТЫЙ *разг.* зөрүүд.

УПЕ́ЧЬ I гүйцэд жигнэгдэх, болтол жигнэх.

УПЕ́ЧЬ II хөөх, цөлөх, явуулах.

УПИВА́ТЬСЯ 1. согтгол уух; 2. ханах, ханатал согтох.

УПИРА́ТЬ 1. тулах, тулгуурдах; 2. чухалчлан хэлэх, онцлон заах.

УПИРА́ТЬСЯ 1. тулах, түших, уллах; 2. саатах; 3. зөрүүдлэх; ~ **руками и ногами** гараар гацаж, хөлөөр хөших.

УПИСА́ТЬ багтааж бичих.

УПИСА́ТЬСЯ багтах, багтаж бичигдэх.

УПИ́ТАННОСТЬ тарга, тарган, таргалах, мариа.

УПИ́ТАННЫЙ тарган, мариатай; ~ **ребёнок** мариатай хүүхэд.

УПИ́ТЬСЯ 1. согтгол уух,ууж уучхах; 2. ханах, ханатал сонсох

УПЛА́ТА төлбөр, төлөх; ~ **долга** өр төлөх

УПЛАТИ́ТЬ төлөх, хөлс төлөх; ~ **за квартиру** байрын хөлс төлөх.

УПЛА́ЧИВАТЬ төлөх, хөлс төлөх.

УПЛА́ЧИВАТЬСЯ төлөгдөх.

УПЛЕТА́ТЬ 1. нийлүүлж гөрөх; 2. бувганан идэх; ~ **за обе щёки курицу** тахианы махыг дүүрэн үмхэж идэх.

УПЛОТНЕ́НИЕ нягтрал; ~ **грунта** хөрсний нягтрал.

УПЛОТНИ́ТЬ 1. нягтруулах, чигжрүүлэх; 2. нягтруулах, нэмж оруулах, нэмж суулгах; ~ **квартиру** байранд хүн нэмж оруулах; 3. нягтруулах, бүрэн ашиглах, чамбай ашиглах; ~ **рабочий день** ажлын өдрийг чамбай ашиглах.

УПЛОТНИ́ТЬСЯ 1. нягтрах, чигжрэх; 2. нэмж орох, шахалдаж суух; 3. нягт ашиглагдах, чамбай ашиглагдах.

УПЛОТНЯЕМОСТЬ нягтаршил.

УПЛОТНЯ́ТЬ 1. нягтруулах; 2. нягтруулах, нэмж оруулах, нэмж суулгах; 3. нягтруулах, бүрэн ашиглах, чамбай ашиглах.

УПЛЫВА́ТЬ 1. урсаж явах, хөвөх, хөвж явах; 2. өнгөрөх.

УПЛЫ́||ТЬ 1. урсаж явах, хөвөх, хөвж явах; **бревно ~ло** гуалин хөвж явав; 2. өнгөрөх; **годы ~ли** он жилүүд өнгөрөв.

УПОВА́НИЕ найдлага, горьдлого.

УПОВА́ТЬ найдах, горьдох, эрэмших; ~ **на Юру** Юрад найдах.

УПОДО́БИТЬ адилтгах, ижилсүүлэх, зүйрлэх.

УПОДОБЛЯ́ТЬ адилтгах, ижилсүүлэх, зүйрлэх; ~ **молодость весне** залуунасыг хавартай адилтгах.

УПОДО́БИТЬСЯ адилсах, ижилсэх, адил болох, төсөөтэй болох.

УПОДОБЛЕ́НИЕ 1. адилтгах, адилтгал, ижилсэл; 2. адилсах, адил болох.

УПОЕ́НИЕ бах, бахдал, ташуурал; **работать с ~м** бахдалтай ажиллах.

УПОЁННЫЙ бахадсан, бахдалын; ~ **успехом** амжилтдаа бахадсан.

УПОЙТЕЛЬН||ЫЙ бахдалтай, бахтай сайхан, ташуурам; **как ~ы в России вечера** Оросын үдэш хичнээн сайхан бэ.

УПОКО́ИТЬ тайван байлгах, амгалан болгох, амарлиулах.

УПОКО́ИТЬСЯ 1. амарлих; 2,талийгаач болох, амарлин орших.

УПОКО́Й хойтын ерөөл, хойтын буян.

УПОЛЗ||А́ТЬ,

УПОЛЗ||ТИ́ мөлхөх, мөлхөж явах, гулсаж явах, гүрэлзэн явах, мурилзан явах; **змея ~ла** могой мурилзаж явав.

УПОЛНОМО́ЧЕННЫЙ төлөөлөгч, тусгай эрхт; ~ **представитель** тусгай эрхт төлөөлөгч.

УПОЛНОМО́ЧИВАТЬ төлөөлүүлэх, төлөөлөгч болгох.

УПОЛНОМО́ЧИВАТЬСЯ төлөөлөх, төлөөлөгч болох, төлөөлөх эрх олох.

УПОЛНОМО́ЧИ||Е төлөөлүүлсэн, төлөөлж, даалгавар; **действовать по чьему-нибудь ~ю** хүний төлөөлүүлсэн ёсоор хийх.

УПОЛНОМО́ЧИТЬ төлөөлүүлэх, төлөөлөгч болгох, төлөөлөх эрх олгох; ~ **на ведение дел** хэрэг гүйцэтгэх төлөөлөгч болгох.

УПОМИНА́НИ||Е дурсах, дурсал, дурдах; **в мемуарах немало ~й о деятелях университета** дурсамж бичигт их сургуулийн зүтгэлтний тухай дурссан нь цөөнгүй байна.

УПОМИНА́ТЬ дурсах, дурдах.

УПОМИНА́ТЬСЯ дурсагдах, дурдагдах.
УПО́МНИ||ТЬ санах, тогтоох, цээжлэх; **всего не ~шь** бүгдийг тогтоож чадахгүй юм.
УПОМЯ́НУТ||ЫЙ дурдсан, нэр бүхий; **выше ~ые лица** дээр дурдсан хүмүүс.
УПОМЯНУ́ТЬ дурдах, нэр дурдах; **~ вскользь** халти дурдах.
УПО́Р 1. түшиг, тулгуур, тулц, тулах; **точка ~а** тулах газар; 2. тулгаж; **выстрелить в ~** тулгаж буудах; **в ~ сказать** шууд хэлэх; **в ~ смотреть** цэх ширтэж харах; **делать ~** онцлох.
УПО́РН||ЫЙ 1. тулах, тулгуурлах, түших; **~ шест** тулах шургааг; 2. шаргуу, нөр; **~ человек** нөр хүн; **~ое сопротивление** шаргуу эсэргүүцэл; 3. зогсохгүй, салахгүй; **~ кашель** салахгүй ханиалга.
УПО́РСТВО шаргуу, нөр; **выковать ~ в борьбе** нөр тэмцэх.
УПО́РСТВОВАТЬ шургуу зүтгэх, нөр зүтгэх, нөрлөх, үсэд зүтгэх; **~ в своих требованиях** шаардлагаа тавьж нөр зүтгэх.
УПОРХНУ́||ТЬ жирхийгээд нисэх, дүрд хийж нисэх, нисээд явчхах; **ласточка ~ла** хараацай жирхийн нисэв.
УПОРЯ́ДОЧЕНИЕ журамтай болгох, цэгцлэх, цэгцтэй болгох, эмхлэх.
УПОРЯ́ДОЧИВАТЬ журамтай болгох, цэгцлэх, цэгцтэй болгох, эмхлэх.
УПОРЯ́ДОЧИВАТЬСЯ журамших, журамтай болох, цэгцрэх, цэгцтэй болох.
УПОТРЕБИ́ТЕЛЬНОСТЬ хэрэглэгдэх чанар, хэрэглэх, эдлэх.
УПОТРЕБИ́ТЕЛЬН||ЫЙ хэрэглэгдэх, хэрэглэх, хэрэгцээтэй; **это слово очень ~о** энэ үг олон хэрэглэгддэг.
УПОТРЕБИ́ТЬ хэрэглэх, эдлэх.
УПОТРЕБЛЕ́НИ||Е хэрэглэх, эдлэх; **вышедший из ~я** хэрэглэхээ больсон.
УПОТРЕБЛЯ́ТЬ хэрэглэх, эдлэх; **~ непонятное слово** ойлгогдохгүй үг хэрэглэх; **~ все средства** хамаг аргыг хэрэглэх; **~ власть** эрх мэдэл хэрэглэх.
УПОТРЕБЛЯ́||ТЬСЯ хэрэглэгдэх, эдлэгдэх; **это средство широко ~ется** энэ арга өргөн хэрэглэгдэж байна.
УПРА́В||А 1. захиргаа; **городская ~** хотын захиргаа; 2. захирах хүч, дийлэх арга; **найти ~у на кого-нибудь** хүнийг захирах хүч олох.
УПРАВДО́М байрны эрхлэгч, орон сууцны эрхлэгч.
УПРА́ВИТЬСЯ 1. гүйцэх, дуусгах; **~ со стиркой** юмаа угааж гүйцэх; 2. давах, дийлэх, хүч хүрэх; **~ с врагами** дайсныг дийлэх.
УПРАВЛЕ́НЕЦ захиргааны ажилтан.
УПРАВЛЕ́НИ||Е 1. захиргаа, газар, удирдах газар, байгууллага; **оперативное ~** шуурхай удирдлага; **местное ~** нутгийн захиргаа; **органы ~я** захиргааны байгууллагууд; **~ делами президентской администрации** Ерөнхийлөгчийн тамгын газрын хэрэг эрхлэх газар; 2. удирдах, захирах, удирдлага; **автоматическое ~** автомат удирдлага; **дистанционное ~** алсын удирдлага; **~ качеством работ** ажлын чанарын удирдлага; **оперативное ~** шуурхай удирдлага; **~ государством** төр барих; 3. жолоодох, удирдах; 4. удирдлага; 5. тогтоох, хөтлөл.
УПРАВЛЕ́НЧЕСК||ИЙ захиргааны; **~ие расходы** захиргааны зардал.
УПРАВЛЯ́ТЬ 1. захирах, удирдах, эрхлэх; **~ государством** улсыг удирдах, төр барих; 2. жолоодох; **~ автомобилем** машин жолоодох.
УПРАВЛЯ́ТЬСЯ 1. захирагдах, давагдах; 2. жолоодогдох.
УПРАВЛЯ́ЮЩИЙ эрхлэгч, захирагч; **~ делами** хэрэг эрхлэгч.
УПРАЖНЕ́НИ||Е дасгал, дасгах; **сборник ~й по правописанию** зөв бичих дасгалын хураамж.
УПРАЖНЯ́ТЬ дасгах, дасгал хийх, дасгалжуулах; **~ свою память** ухаанаа дасгах; **~ мускулы** булчингаа дасгалжуулах.
УПРАЖНЯ́ТЬСЯ дасгал хийх, дасгал хийгдэх, дасгалжих; **~ в плавании** сэлэх дасгал хийх.
УПРАЗДНЕ́НИЕ устгах, хасах, татан буулгах; **~ лишней должности** илүү орон тоог хасах.
УПРАЗДНИ́ТЬ устгах, хасах, татан буулгах; **~ учреждение** албан газрыг татан буулгах; **~ должность секретаря** нарийн бичгийн даргын орон тоог хасах.
УПРАЗДНИ́ТЬСЯ устах, хасагдах, татан буулгагдах.
УПРАЗДНЯ́ТЬ устгах, хасах, татан буулгах.
УПРАЗДНЯ́ТЬСЯ устах, хасагдах, татан буулгагдах.
УПРА́ШИВАТЬ гуйх, гуйж хийлгэх, гуйж зөвшөөрүүлэх.
УПРЕДИ́ТЬ тосгож хийх, түрүүлж хийх, урьд амжих; **~ врага** дайснаас түрүүлж хийх.
УПРЁК зэмлэх, зэмлэл; **осыпать кого-либо ~ами** хүнийг элдвээр зэмлэх; **дружеский ~** нөхөр ёсны зэмлэл.
УПРЕКА́ТЬ,
УПРЕКНУ́ТЬ зэмлэх, үглэх, буруушаах, намжирдах; **~ в скупости** харамч гэж зэмлэх.
УПРОСИ́||ТЬ гуйх, гуйж хийлгэх, гуйж зөвшөөрүүлэх; **~л его поехать** түүнийг гуйж явуулав.
УПРОСТИ́ТЬ 1. хялбар болгох, хялбаржуулах, хөнгөн болгох, хөнгөвчлөх, энгийн болгох.
УПРОСТИ́ТЬСЯ хялбар болох, хялбарших, эгэл болох.
УПРО́ЧЕНИЕ батжих, батжил, бэхжил, бэхжих.
УПРО́ЧИВАТЬ батжуулах, бататгах, бэхжүүлэх.
УПРО́ЧИТЬ батжуулах, бататгах, бэхжүүлэх.
УПРО́ЧИ||ТЬСЯ батжих, бэхжих; **международное положение страны ~лось** тус орны олон улс хоорондын байдал батжив.
УПРОЧНЯ́ТЬ бэхжих.
УПРОЩА́ТЬ 1. хялбар болгох, хялбаржуулах, хөнгөн болгох, хөнгөвчлөх, энгийн болгох; 2. хялбарчлах, эгэл болгох.
УПРОЩА́ТЬСЯ хялбар болох, хялбарших, эгэл болох.
УПРОЩЕ́НЕЦ хялбарчлагч, эгэл болгогч.
УПРОЩЕ́НИЕ хялбар болгох, хялбаржуулах; **~ задачи** бодлогыг хялбаршуулах.
УПРОЩЁННЫЙ хялбарчилсан, эгэл, эгэлдүү.
УПРУ́Г||ИЙ туялзуур, туялзах, уян хатан, чихэл, чавхай, сунах агшин; **~ая пружина** туялзуур пүрш.
УПРЯ́ЖКА 1. хөллөө, хөллөгөө, хөллөх тоног; 2. хөллөсөн морь, хамт хөллөөстэй морь.
УПРЯЖНО́Й хөллөсөн, хөллөөстэй; **~ конь** хөллөсөн морь, хөллөдөг морь.
У́ПРЯЖЬ тоног, хөллөх тоног; **конская ~** морины тоног.
УПРЯ́МЕЦ зөрүүд хүн, гөжүүн хүн.
УПРЯ́МИТЬСЯ зөрүүдлэх, гөжүүдлэх.
УПРЯ́МСТВО зөрүүд зан, гөжүүн зан.
УПРЯ́МСТВОВАТЬ зөрүүдлэх, гөжүүдлэх
УПРЯ́МЫЙ зөрүүд, гөжүүн; **упрям, как осёл** илжиг шиг зөрүүд.
УПРЯ́ТАТЬ далдлах, цааш нь хийчхэх, нуух.
УПУСКА́ТЬ алдах.
УПУСТИ́ТЬ алдах, алдачхах; **~ конец верёвки** дээсний үзүүрийг алдачхах; * **~ из виду** таг мартах.
УПУЩЕ́НИЕ алдаа, осол; **непростительное ~** уучлашгүй алдаа.
УПЫРЬ босоо ороолон.
УПЯТЕРИ́ТЬ тав өсгөх, тав дахин их болгох.
УРА́ урай, хурай, уухай; **на ~** урайлан дайрах.
УРАВНЕ́НИЕ тэгшитгэл, тэгшитгэх; **~ времени** цагийн тэгшитгэл; **~ с одним неизвестным** нэг үл мэдэгдэхтэй

тэгшитгэл; **дифференциальное** ~ дифференциал тэгшитгэл; ~ **в правах** эрхийг тэгшитгэх.

УРА́ВНИВАТЬ тэгшитгэх, тэгшлэх.

УРАВНИ́ЛОВКА хавтгайруулах явдал, хавтгайруулалт, тэгшитгэх.

УРАВНИ́ТЕЛЬН||ЫЙ тэгшлэх, тэгшээр,тэгшитгэсэн; **~ое распределение** тэгшитгэсэн хуваарилалт.

УРАВНОВЕ́СИТЬ тэнцүүлэх, тэнцүү болгох; ~ **чашки весов** дэнсний тогоог тэнцүүлэх; ~ **силы** хүчний харьцааг тэнцүү болгох.

УРАВНОВЕ́ШЕННЫЙ томоотой, төлөө томоотой, гүдэсхэн, налгар; ~ **человек** гүдэсхэн хүн.

УРАВНЯ́ТЬ тэгшлэх, тэгш болгох; ~ **размер налога** татварын хэмжээг тэгшлэх.

УРАГА́Н шуурга, догшин шуурга, хар салхи; ~ **на море** далайн хар салхи; **промчаться ~ом** шуурга шиг давхих.

УРАГА́ННЫЙ, шуурган, шуургалсан, шуургалуулан; ~ **огонь** шуургалуулан буудах.

УРАЗУМЕ́||ТЬ ухаарах, ухаарч авах, ойлгох, ойлгож авах; **ну что, ~ли?** за одоо ойлгов уу?

УРА́Н уран, радио идэвхт төмөрлөг.

УРА́НОВ||ЫЙ ураны; **~ая руда** ураны хүдэр.

УРБАНИ́ЗМ урбанизм; 1. материаллаг болоод соёлын амьдрал хот газар төвлөрөх; 2. утга зохиол урлагт орчин үеийн том хотын амьдралыг магтан дуулах чиглэл.

УРБАНИ́СТ урбанизмыг баримтлагч.

УРВА́ТЬ 1. тас татах, тасдаж авах, зулгааж авах; 2. зав олох, завдах, зав гаргах; ~ **время для разговора** ярих зав олох; 3. *разг.* худалдаж авах.

УРЕГУЛИ́РОВАНИЕ зохицуулах, тохируулах; ~ **разногласий** зөрөлдөөнийг зохицуулах.

УРЕГУЛИ́РОВАТЬ зохицуулах, тохируулах; ~ **ход машины** машины явалтыг тохируулах.

УРЕГУЛИ́РОВАТЬСЯ зохицох, тохирох, таарах.

УРЕ́З хөвөө; ~ **воды** усны хөвөө.

УРЕ́ЗАТЬ 1. танах; 2. хасах, хорогдуулах; ~ **расходы** зарлагыг хасах.

УРЕ́ЗКА хасах, танах.

УРЕЗО́НИВАТЬ,

УРЕЗО́НИТЬ учрыг ойлгуулах, үгэндээ оруулах.

УРЕМИ́Я цустай шээх.

УРЕ́ТРА *шээсний суваг.*

УРЕТРИ́Т шээсний сувгийн үрэвсэл.

У́РКА *разг.* хулгайч, гэмт хэрэгтэн.

УРКАГА́НИТЬ *разг.* танхайрах, хэрэг тарих.

У́РНА I хайрцаг, хуурцаг; **избирательная** ~ *сонгуулийн* хайрцаг.

У́РНА II бумба, хумх; **погребальная** ~ шарилын бумба.

У́РНА III хайрцаг, сав, тантан; ~ **для мусора** хогийн тантан, хайрцаг.

У́РОВЕНЬ 1. түвшин, мандал; ~ **воды в реке** голын усны түвшин; **выше уровня моря** далайн мандлаас дээш; **абсолютный** ~ үнэмлэхүй түвшин; ~ **общей заболеваемости** ерөнхий өвчлөлийн түвшин; 2. хэмжээ; 3. тэгшлүүр багаж, тэгшийн хэмжүүр.

УРО́Д 1. эрэмдэг хүн, эрэмдэг, зэрэмдэг хүн; 2. булай амьтан, нүдний булай амьтан.

УРОДИ́ТЬ 1. гаргах, ургах; 2. төрөх, төрүүлэх.

УРОДИ́||ТЬСЯ 1. ургах, гаргах; **пшеница ~лась густая** буудай сайн ургажээ; 2. адил төрөх, дууриах, дуурайж төрөх; ~ **в отца** эцгийгээ дуурайж төрөх.

УРО́ДЛИВ||ЫЙ 1. эрэмдэг, зэрэмдэг; 2. булай, булай муухай; **~ая внешность** булай муухай царай; 3. эрэмдэг, өөдгүй.

УРО́ДОВАТЬ 1. эрэмдэг болгох, эрэмдэг зэрэмдэг болгох, эрэмдэглэх, зэрэмдэглэх; 2. муухай болгох, булай болгох; ~ **себя плохой причёской** *үс нь зохихгүй царай муутай болох.*

УРО́ДОВАТЬСЯ 1. эрэмдэг болох, зэрэмдэг болох; 2. муухай болох, булай болох.

УРО́ДСКИЙ муухай, эвгүй.

УРО́ДСТВО 1. эрэмдэг, зэрэмдэг; **врождённое** ~ *төрөлхийн* зэрэмдэг, гаж хөгжил; 2. муухай, булай муухай.

УРОЖА́Й ургац; **богатый** ~ өн баян ургац.

УРОЖА́ЙНОСТЬ ургац, ургацын гаралт.

УРОЖА́ЙНЫЙ ургацтай, ургац сайтай, ургац ихтэй; ~ **год** ургац сайтай жил.

УРОЖДЁННАЯ овог нь, хадамд гарахын өмнөх овог нь.

УРОЖЕ́НЕЦ төрсөн хүн, нутагт төрсөн хүн; ~ **Москвы** Москвад төрсөн хүн.

УРО́ЖЕНКА төрсөн эмэгтэй, нутагт төрсөн хүүхэн.

УРО́К 1. хичээл; **вид ~а** хичээлийн хэлбэр; **выучить ~и** хичээлээ цээжлэх; 2. сургамж; **~и прошлого** өнгөрсөн үеийн сургамж; **это послужит ему ~ом** энэ бол түүнд сургамж болно; **брать ~и** гадуур хичээл заалгах; **давать ~и** гадуур хичээл заах.

УРО́ЛОГ бөөрний эмч, бөөрний сувгийн эмч.

УРОЛОГИ́ЧЕСКИЙ бөөр судлалын, бөөр суваг судлалын, бөөрний.

УРОЛО́ГИЯ бөөр судлал, бөөрний эмнэлэг, бөөр суваг эмчлэх ухаан.

УРО́Н хохирол, хохирох; **понести большой** ~ их хохирол амсах.

УРОНИ́ТЬ 1. унагах, унагаах, алдах; 2. нэр гутаах, алдах; ~ **себя в чьих-либо глазах** хүний өмнө нэрээ гутаах; ~ **себя, своё достоинство** нэр хүндээ алдах.

УРО́ЧНЫЙ тогтмол, тогтоосон цагийн, хэмжээт, оноотой.

УРОНЕФРО́З бөөр шээстэх.

УРУ́ТЬ *бот.* түмэн навчит.

УРЧА́НИЕ хуржигнал; ~ **в животе** гэдэс хуржигнах.

УРЧА́ТЬ хуржигнах, дуугарах.

УРЫВА́ТЬ 1. тас татах, тасдаж авах; 2. зав олох, зав гаргах.

УРЫ́ВКАМИ үе үе болоод, хааяа, зав гаргаж, завандаа; **видеться** ~ хааяа уулзах.

УРЫ́ТЬ *разг.* хэн нэгийг зодох.

УРЮ́К хатаасан гүйлс, чангааны.

УС сахал, дээд сахал, живэр сахал; **в ~ не дует** юу ч хийхгүй, огт хайхрахгүй; **на ~ мотать** хуруундаа зангилаа уях, сэтгэлдээ хоногшуулах.

УСАДИ́ТЬ 1. суулгаж өгөх, аятай суулгах; 2. суулгах, тарих; ~ **двор тополями** хашаанд улиангар мод тарих.

УСА́ДКА *геол.* авчил.

УСА́ДЬБА суурин газар; ~ **центральная** төв суурин.

УСА́ЖИВАТЬ 1. суулгах, суулгаж өгөх, аятай суулгах; 2. суулгах, тарих.

УСА́ЖИВАТЬСЯ суух, сууцгаах, тохитой сууцгаах.

УСА́НКА сахалтай эмэгтэй.

УСА́ТЫЙ сахалтай, их сахалтай, урт живэр сахалтай.

УСА́Ч их сахалт, урт сахалт.

УСВА́ИВАТЬ 1. эзэмших, тогтоох, сурах; 2. шингээх.

УСВОЕ́НИЕ 1. эзэмших, тогтоох, сурах, - тай болох; 2. *шингээх, шингэх, шингэлт.*

УСВО́ИТЬ 1. эзэмших, тогтоох, сурах; ~ **новые методы работы** *ажлын шинэ аргыг эзэмших;* 2. шингээх; ~ **пищу** хоол шингээх.

УСВОЯ́ЕМОСТЬ 1. эзэмших чадвар, тогтоох авьяас; 2. шингэц, шингэлт; **хорошая ~ пищи** хоолны шингэц сайн байх.

УСЕ́ИВАТЬ түгэх, түгээх, цацах, бүрхэх.
УСЕ́РДИЕ чармайлт, чармайх, хичээл, оролдлого, зүтгэл; **работать с ~м** чармайж ажиллах.
УСЕ́РДНО чармайж, хичээж.
УСЕ́РДНЫЙ чармайлттай, хичээлттэй, оролдлоготой; **~ ученик** оролдлоготой сурагч.
УСЕ́РДСТВОВАТЬ чармайх, хичээх, оролдох.
УСЕ́СТЬСЯ 1. суух, тохитой суух; 2. орох, эхлэх; **~ за работу** ажилдаа орох.
УСЕЧЁНН||ЫЙ мухарласан, мухарлаг, огтлогдсон; **~ая пирамида** огтлогдсон пирамид.
УСЕ́Я||ТЬ түгэх, түгүүлэх, цацах, бүрхэх; **звёзды ~ли небо** тэнгэрт од түгэв.
УСЕ́ЯТЬСЯ түгэх, бүрхэгдэх, хучигдах.
УСИДЕ́ТЬ суух, тэсэж суух, тэсвэрлэж суух; **я не мог ~ на месте** би суудалдаа тэсэж сууж чадахгүй болов.
УСИ́ДЧИВОСТЬ тэсвэртэй суух.
УСИ́ДЧИВЫЙ тэсвэртэй суух,тэсвэртэй суудаг; **~ ученик** тэсвэртэй суудаг сурагч.
УСИЛЕ́НИЕ хүчлэлт, бэхжилт, чангарах.
УСИ́ЛЕНН||ЫЙ 1. хүчжүүлсэн, чанаржуулсан; 2. хүчлэн, шамдаж, шалж; **~ые просьбы** хүчлэн гуйх, шамдан гуйх.
УСИ́ЛИВАТЬ хүчлэх, хүчтэй болгох.
УСИ́ЛИВАТЬСЯ хүчтэй болох, чанаржих, чангарах, нэмэгдэх.
УСИ́ЛИЕ хүчлэл; **поперечное ~** хөндлөн хүчлэл; **~ тангенциальное** шүргэх хүчлэл.
УСИЛИ́ТЕЛЬ чангатгагч, чангаруулагч, өсгүүр.
УСИ́ЛИТЬ хүчжүүлэх, хүчтэй болгох, чангаруулах, нэмэгдүүлэх.
УСИ́ЛИ||ТЬСЯ хүчжих, хүчтэй болох, чанаржих, чангарах, нэмэгдэх, гаарах; **ветер ~лся** салхи хүчтэй болов.
УСКАКА́ТЬ давхиад явчхах, давхиж одох.
УСКОЛЬЗА́ТЬ 1. мултрах, мулт үсрэх, гулгаж алдагдах; 2. алга болох, гэнэт алга болох; 3. орхигдох, үлдэчхэх.
УСКОЛЬЗНУ́||ТЬ 1. мултрах, мулт үсрэх, гулгаж алдагдах; **налим ~л из рук** гутаар загас гараас мултрав; 2. алга болох, гэнэт алга болох; 3. орхигдох, үлдэчхэх; **это ~ло от моего внимания** энэ миний анхааралд орсонгүй үлдчихлээ.
УСКОРЕ́НИЕ хурдатгах, түргэтгэх, хурдасгал; **~ темпа строительства** барилгын явцыг хурдатгах.
УСКО́РЕННЫЙ хурдатгасан, яаруу.
УСКО́РИТЬ хурдатгах, хурдавчлах, яаруулах, түргэтгэх, шамдуулах; **~ шаги** хурдан алхлах.
УСКО́РИ||ТЬСЯ хурдсах, хурдан болох, хурд нэмэгдэх, түргэсэх; **ход поезда ~лся** галт тэрэгний хурд нэмэгдэв.
УСКОРЯ́ТЬ хурдатгах, хурдавчлах, яаруулах, түргэтгэх, шамдуулах.
УСКОРЯ́ТЬСЯ хурдсах, хурдан болох, хурд нэмэгдэх, түргэсэх.
УСЛА́ВЛИВАТЬСЯ болзох, болзоолох, болзож тогтох, зөвшөөрөлцөх.
УСЛА́ДА тааламж, жаргал; **живёт моя ~ в высоком терему** өндөр харшид хонгор минь амьдарч байгаа.
УСЛАДИ́ТЬ тааламж болгох; **~ слух пением** сонорын тааламж болгож дуулах.
УСЛАЖДА́ТЬ тааламж болгох.
УСЛА́ТЬ явуулах, илгээх, зайлуулах; **~ далеко** хол явуулах.
УСЛЕДИ́ТЬ ажиж байх, харж байх, хариулах, хариулж байх.
УСЛО́ВИ||Е 1. болзол; **на льготных ~ях** хөнгөвчилсөн болзолтой; **назовите ваши ~я** та болзлоо хэлээч; **зимние ~я** өвлийн нөхцөл; 2. хэлэлцээ, хэлэлцээр, гэрээ; **заключить ~** хэлэлцээ тогтоох; **нарушить ~** хэлэлцээр зөрчих; 3. чухал нөхцөл, учир нөхцөл; 4. нөхцөл байдал; **~ труда** хөдөлмөрийн нөхцөл; **~ мира** энх тайвны нөхцөл; **природные ~я** байгалийн нөхцөл; **жилищные ~я** орон сууцны байдал; **работа в благоприятных ~ях** дэтай нөхцөлд хийх ажил; 5. байх, болох; **поедем при ~и хорошей погоды** цаг агаар сайн байвал явцгаая.
УСЛО́ВИТЬСЯ болзол, болзоолох, болзож тогтох, зөвшөөрөлцөх; **~ о сроке отъезда** явах хугацаагаа болзож тогтох.
УСЛО́ВЛЕНН||ЫЙ болзсон, болзоотой, болзож тогтсон; **~ая встреча** болзсон уулзалт; **~ час** болзоотой цаг.
УСЛО́ВЛИВАТЬСЯ болзол, болзоолох, болзож тогтох, зөвшөөрөлцөх.
УСЛО́ВНО болзолтойгоор, харьцангуй, лавдуу биш; **он согласился лишь ~** тэр хүн болзолтойгоор л зөвшөөрөв; **всё, что вы говорите, очень ~** таны хэлж байгаа цөм их харьцангуй *(лавдуу биш)* байна; **~~двигательный рефлекс** хөдөлгөөний болзолт рефлекс.
УСЛО́ВНОСТ||Ь 1. болзолтой, харьцангуй, лавдуу биш; **~ приговора** болзолтой шийтгэвэр; 2. ёсорхол, ёсорхог явдал, илүү заншил; **он враг всяких ~ей** тэр хүн элдэв ёсорхолд тун дургүй юм.
УСЛО́ВН||ЫЙ 1. болзож тогтсон, болзмол, томъёолсон; **~ые обозначения** таних тэмдэг; **~ язык** болзмол хэл; **~ знак** томъёолсон тэмдэг; 2. болзолт, болзолтой; **~ое согласие** болзолтой зөвшөөрөх; **~ приговор** болзолт шийтгэвэр; **~ рефлекс** болзолт рефлекс; 3. болзолт, болзох; **~ое возбуждение** болзолт хөөрөл; **~ое раздражение** болзолт цочрол; **~ое торможение** болзолт саатал; **~ое наклонение прошедшего времени** өнгөрсөн цагт болзох төлөв.
УСЛОЖНЕ́НИЕ 1. төвөгтэй болох, ярвигтай болох, ээдрээтэй болох; 2. төвөгтэй болгох, ээдрээтэй болгох.
УСЛОЖНИ́ТЬ төвөгтэй болгох, ярвигтай болгох, ээдрээтэй болгох; **~ работу** ажлыг төвөгтэй болгох.
УСЛОЖНИ́||ТЬСЯ төвөгтэй болох, ярвигтай болох, ээдрээтэй болох; **дело ~лось** ажил хэрэг төвөгтэй боллоо.
УСЛОЖНЯ́ТЬ төвөгтэй болгох, ярвигтай болгох, ээдрээтэй болгох.
УСЛОЖНЯ́ТЬСЯ төвөгтэй болох, ярвигтай болох, ээдрээтэй болох.
УСЛУ́Г||А 1. ач, тус, туслах, тахимдуу; **оказать ~у** тус хүргэх; 2. үйлчлэх; **я к вашим ~ам** би танд үйлчлэхэд бэлэн байна; 3. үйлчилгээ; **оплата за ~у** үйлчилгээний харамж; **медвежья ~** нуухы нь авах гээд нүдий нь сохлох; **плохая ~** тус хийх гээд ус хийх.
УСЛУЖЕ́НИ||Е зарагдах, үйлчлэх ажил, тахимдуу; **быть у кого-либо в ~и** хүнд зарагдаж байх; **поступить в ~** үйлчлэх ажилд орох.
УСЛУ́ЖИВАТЬ тус хүргэх, туслах, үйлчлэх, тахимдах.
УСЛУЖИ́ТЬ тус хүргэх, туслах, үйлчлэх, тахимдах.
УСЛУ́ЖЛИВО дуртай үйлчлэх, үйлчлэхэд бэлэн, үйлчлэмтгий, тахимдуу.
УСЛУ́ЖЛИВОСТЬ дуртай үйлчлэх, үйлчлэхэд бэлэн, үйлчлэмтгий, тахимдуу.
УСЛУ́ЖЛИВЫЙ тахимдуу, дуртай үйлчлэх, дуртай үйлчилдэг, үйлчлэгч, үйлчлэмтгий; **~ человек** дуртай үйлчилдэг хүн; **~ дурак опаснее врага** тахимдуу тэнэг хүн бол дайснаас илүү аюултай.
УСЛЫХА́||ТЬ,
УСЛЫША́||ТЬ сонсох, дуулах; **я ~ла об этом вчера** би үүнийг өчигдөр дуулсан.
УСМА́ТРИВАТЬ 1. харж байх, харж хандаж байх, ажиж байх, харгалзах; 2. олох, олж харах, олж мэдэх.

УСМЕХА́ТЬСЯ,
УСМЕХНУ́ТЬСЯ инээмсэглэх, жуумалзах, мишилзэх.
УСМЕ́ШК||А инээмсэглэх, жуумалзах, мишилзэх; **злобная ~** хяхуутай инээмсэглэх; **глядеть с ~ой** жуумалзаж харах; **горькая ~** гаслант инээд.
УСМИРЕ́НИЕ 1. *номготгох, номготгол;* 2. дарах; **~ мятежа** үймээнийг дарах.
УСМИРИ́ТЬ 1. номготгох, номхруулах; 2. дарах.
УСМИРИ́||ТЬСЯ номхрох; **буян ~лся** түйвүүлэгч номхров.
УСМИРЯ́ТЬ 1. номготгох, номхруулах; **~ коня** морь номхруулах; 2. дарах; **~ мятеж** үймээнийг дарах.
УСМИРЯ́ТЬСЯ номхрох.
УСМОТРЕ́НИ||Е *таалал, үзэмж;* **на ваше ~** таны таалаар болгоё; **действовать по своему ~ю** өөрийн үзэмжээр гүйцэтгэх.
УСМОТРЕ́ТЬ 1. харж байх, харж хандаж байх, харгалзах; **за всеми сразу не усмотришь** бүгдийг нэг зэрэг харж байх хэцүү *юм.*
УСНУ́ТЬ нойрсох, унтах; ребёнок уснул хүүхэд унтав; **~ навеки** мөнх нойрсох.
УСОВЕРШЕ́НСТВОВАНИЕ 1. мэргэжил дээшлүүлэх, улам сайжруулах; 2. дээрдүүлэх, сайжруулах, боловсронгуй болгох.
УСОВЕРШЕ́НСТВОВАТЬ дээшлүүлэх, дээрдүүлэх, сайжруулах, засамжлах.
УСОВЕРШЕ́НСТВОВАТЬСЯ дээшлэх, дээрдэх, сайжрах, засагдах.
УСО́ВЕСТИТЬ ичээх, ухамсарлуулах.
УСОМНИ́ТЬСЯ эргэлзэх, сэжиг төрөх; **~ в правдивости рассказа** ярьсан зүйлийн үнэнд эргэлзэх.
УСО́ПШИЙ нөгчсөн, бүрлээч, талийгаач, нас барсан.
УСО́Х||НУТЬ хатаж багасах, хатаж хөнгөрөх, хагсаж авчих; **зерно ~ло** үр тариа хатаж багасав.
УСПЕВА́ЕМОСТЬ сурлага, сурц; **высокая ~ студентов** оюутнуудын сайн сурлага.
УСПЕВА́ТЬ 1. амжих, завдах; 2. сайн суралцах, амжилттай хичээллэх; **~ по географии** газар зүйд сайн суралцах.
УСПЕ́ТЬ амжих, завдах; **~ на поезд** галт тэргэнд сууж амжих.
УСПЕ́Х амжилт; **добиться ~а** амжилтанд хүрэх; **шумный ~ спектакля** жүжгийн цуутай амжилт.
УСПЕ́ШНО амжилттай, бүтэмжтэй, урагштай; **~ выполнить взятые обязательства** авсан үүргээ амжилттай биелүүлэх.
УСПЕ́ШНОСТЬ амжилт, бүтэмж, бүтэх эсэх нь.
УСПЕ́ШНЫЙ амжилттай, бүтээмжтэй, урагштай; **~ ход работы** ажлын амжилттай явц.
УСПОКА́ИВАТЬ 1. амруулах, санааг амраах, тайтгаруулах, тайвшруулах; 2. намдаах, намжаах, дарах.
УСПОКА́ИВАТЬСЯ 1. амрах, санаа амрах, амарлих, тайтгарах, тайвшрах, уужрах; 2. намдах, намжих, дарагдах.
УСПОКОЕ́НИ||Е 1. амруулах, амраах, тайтгаруулах, тайвшруулах; **для ~я** тайвшруулахын тул; 2. намдаах, намжаах, дарах.
УСПОКОИ́ТЕЛЬНЫЙ 1. амраах, тайтгаруулах; 2. намжаах, намдаах, дарах.
УСПОКО́ИТЬ 1. амруулах, санаа амраах, тайтгаруулах; **~ ребёнка** хүүхэд тайтгаруулах; 2. намдаах, намжаах, дарах; **~ боль** өвчин намжаах.
УСПОКО́И||ТЬСЯ 1. амрах, санаа амрах, амарлих, тайтгарах, тайвшрах, уужрах; **~ на достигнутом** олсон амжилтдаа тайвшрах; 2. намдах, намжих, дарагдах; **море ~лось** далайн долгион намдав.
УСРЕДНЕ́НИЕ дундажлах.
УСТА́ ам, ярих; **у всех на ~х** энэ тухай хүн бүхэн ярьдаг юм; **узнать из чьих-либо уст** хүний амнаас дуулж мэдэх; **передаётся из уст в ~ хүн бүхний ам дамжин** түгэх.
УСТА́В 1. дүрэм; **военный ~** цэргийн дүрэм; 2. жаяг; **монастырский ~** сүм хийдийн жаяг; 3. хичээнгүй үсэг.
УСТАВА́ТЬ ядрах, эцэх, цуцах, алжаах.
УСТА́ВИТЬ тавих, багтааж тавих, эмхэлж тавих; 2. бүрхүүлж тавих, дүүргэж тавих; **~ полку книгами** тавиурыг номоор дүүргэж тавих; 3. ширтэх, ширтэж харах, гөлрөх харах; **~ глаза на кого-либо** хүнийг ширтэж харах.
УСТА́ВИ||ТЬСЯ 1. багтах, багтаж тавигдах; **книги ~лись на полке** ном тавиур дээр багтав; 2. ширтэх, ширтэж харах, гөлөрч харах; **что ты на меня ~лся?** чи яагаад намайг ширтээд байна?
УСТАВЛЯ́ТЬ 1. тавих, багтааж тавих, эмхэлж тавих; 2. бүрхүүлж тавих, дүүргэж тавих; 3. ширтэх, ширтэж харах, гөлрөн харах.
УСТАВЛЯ́ТЬСЯ 1. багтах, багтаж тавигдах; 2. ширтэх, ширтэж харах, гөлөрч харах.
УСТА́ВНЫЙ дүрмийн; **~ капитал, ~ фонд** дүрмийн сан.
УСТАКА́НИВАТЬСЯ *разг.* журамд орох, зөв зүгээр болох.
УСТА́ЛО ядарсан байдлаар.
УСТА́ЛОСТЬ 1. ядрах, ядаргаа, зүдрэх, эцэх, цуцах, алжаах; 2. уярах, хатгүй болох, эцэлт.
УСТА́ЛЫЙ ядарсан, зүдэрсэн, эцсэн, цуцсан; **~ вид** ядарсан янз.
УСТАНА́ВЛИВАТЬ 1. тавих, суурилуулан тавих, байгуулах, босгох; 2. тогтоох; 3. нотлох, олох, олж тогтоох.
УСТАНОВИ́ТЬ 1. тавих, суурилуулан тавих, байгуулах, босгох; 2. тогтоох; 3. нотлох, олох, олж тогтоох.
УСТАНО́ВКА төхөөрөмж, тоног тохируулга; **~ для обеззараживания** халдваргүйжүүлэх төхөөрөмж; **~ душевая паровлеваторная** уурын утгуурт шүршүүр.
УСТАНОВЛЕ́НИЕ *тогтоох, олох.*
УСТАНО́ВОЧНЫЙ удирдамжийн, заалтын, удирдамж, заалт; **~ доклад** удирдамж илтгэл.
УСТАНО́ВЩИК угсрагч, зоогч, байрлуулагч.
УСТАРЕВА́ТЬ хуучрах.
УСТАРЕ́ЛОСТЬ хуучрах, хуучрал; **~ взглядов** үзлийн хуучралт.
УСТАРЕ́Л||ЫЙ хуучирсан; **~ые идеи** хуучирсан үзэл санаа; **~ые слова** хуучирсан үгс.
УСТАРЕ́||ТЬ хуучрах; **этот учебник ~л** энэ сурах бичиг хуучирчээ.
УСТА́||ТЬ ядрах, зүдрэх, цуцах, алжаах; **~ от ходьбы** явган явж ядрах; **~л ждать** хүлээсээр алжаах; **быстрая лошадь скоро ~ёт** агсам морь эцэх нь амархан.
УСТИЛА́ТЬ,
УСТЛА́ТЬ 1. дэвсэх; **~ пол коврами** шалан дээр хивс дэвсэх; 2. бүрхэх, хучих.
У́СТНО амаар, аман үгээр, цээжээр; **ответить ~** амаар хариулах.
У́СТН||ЫЙ аман, амаар, амаар хэлсэн; **~ая речь** аман яриа; **~ое общение** амаар харилцах; **~ ответ** амаар хэлсэн хариу.
УСТО́Й 1. тулгуур, гүүрийн захын тулгуур, гүүрийн зах хөл; 2. суурь.
УСТО́ЙЧИВОСТЬ тогтуур, тогтвор, тогтворжил, тогтворшил; **~ колебаний** хэлбэлзлийн тогтворшил.
УСТО́ЙЧИВ||ЫЙ тогтвортой; **~ая лодка** тогтвортой завь; **~ое равновесие** тогтвортой тэнцвэр; **~ые взгляды** тогтвортой үзэл.
УСТОЯ́ТЬ 1. зогсох, зогсож байх; **~ на ногах** босоо зогсож байх; 2. тэсвэрлэх, тэсвэртэй байх; **~ перед соблазном**

дурламаар юманд автагдалгүй тэсвэрлэх; ~ **перед искушением** хорхой хүрэвч тэсвэртэй байх.

УСТОЯ||ТЬСЯ 1. тунах, тунгаагдах; **мутная вода ~лась** булингартай ус тунав; 2. тогтворжих; **характер ещё не ~лся** авир зан нь арай тогтворжоогүй байв.

УСТРА́ИВАТЬ 1. байгуулах, гаргах; 2. бүтээх, зохиох; 3. гаргах, өдүүлэх; 4. оруулах; 5. тохирох, таарах; 6. олох, олж өгөх, олж туслах.

УСТРА́ИВАТЬСЯ 1. төвхнөх, тохинох; 2. бүтэх; 3. орох, ажиллах.

УСТРАНЕ́НИЕ 1. зайлуулах, арилгах; ~ **недостатков** дутагдлыг арилгах; ~ **повреждения** гэмтэл засах; 2. халах, огцруулах; **от должности** тушаалаас огцруулах.

УСТРАНИ́ТЬ 1. зайлуулах; ~ **преграду с пути** замын саадыг зайлуулах; 2. арилгах; ~ **недочёты** дутагдлыг арилгах; 3. халах, огцруулах; ~ **от работы** ажлаас халах.

УСТРАНИ́ТЬСЯ хөндийрөх, холдох, зайлах; ~ **от дел** ажлаас хөндийрөх.

УСТРАНЯ́ТЬ 1. зайлуулах; 2. арилгах; 3. халах, огцруулах.

УСТРАНЯ́ТЬСЯ хөндийрөх, холдох, зайлах.

УСТРАША́ТЬ айлгах, сүрдүүлэх.

УСТРАША́ТЬСЯ айх, сүрдэх, эмээх.

УСТРАШИ́ТЬ айлгах, сүрдүүлэх; ~ **врага** дайсныг айлгах.

УСТРАШИ́ТЬСЯ айх, сүрдэх, эмээх; **не ~ угроз** заналаас айхгүй байх.

УСТРАШЕ́НИЕ айлгах, сүрдүүлэх.

УСТРЕМИ́ТЬ 1. шуурхай давшуулах, урагш давшуулах, дайруулах, дайрч оруулах; 2. ширтэх, хандуулах, чиглүүлэх; ~ **взгляд** ширтэж харах; ~ **внимание** анхаарал хандуулах.

УСТРЕМИ́ТЬСЯ 1. шуурхай давших, урагш давших, дайрах, дайрч орох, тэмүүлэх, тэмүүлэн орох; 2. ширтэх, хандах, чиглэх.

УСТРЕМЛЕ́НИЕ 1. шуурхай давшуулах; 2. шуурхай давших; 3. ширтэх, хандах; 4. эрмэлзэл, тэмүүлэл.

УСТРЕМЛЁННОСТЬ эрмэлзэл, тэмүүлэл.

УСТРЕМЛЯ́ТЬ 1. шуурхай давшуулах; 2. ширтэх, хандуулах, чиглүүлэх.

УСТРЕМЛЯ́ТЬСЯ 1. шуурхай давших; 2. ширтэх, хандах, чиглэх.

У́СТРИЦА хясаа.

УСТРОЙТЕЛЬ зохион байгуулагч, гаргагч, тавигч.

УСТРО́ИТЬ 1. байгуулах, гаргах; ~ **плотину на реке** гол мөрөнд далан хаалт байгуулах; ~ **выставку** үзэсгэлэн байгуулах; 2. бүтээх, зохиох; ~ **свои дела** хэргээ бүтээх; 3. гаргах, өдүүлэх, болгох; ~ **скандал** түйвээн өдүүлэх; 4. оруулах; ~ **на работу** ажилд оруулах; 5. тохирох, таарах; **ваше предложение его устроит** таны санал түүнд тохирно; 6. олж өгөх, олох, олж туслах; ~ **билет в театр** театрын тасалбар олж өгөх.

УСТРО́И||ТЬСЯ 1. төвхнөх, тохинох; 2. бүтэх; **всё ~лось хорошо** цөм сайн бүтсэн; 3. орох, ажиллах; ~ **на работу** ажилд орох.

УСТРО́ЙСТВО 1. байгууламж, бүтэц, хийц, тогтоц; **удобное ~ квартиры** аятайхан байгууламжтай байр; 2. байгуулалт; **государственное ~** төрийн байгуулалт; 3. гаргах, зохион байгуулах; ~ **спектакля** жүжиг гаргах; 4. төхөөрөх, тохинуулах; 5. төхөөрөмж; **применение специальных устройств в технике радиопередачи** радио нэвтрүүлэх техникт тусгай төхөөрөмжийг хэрэглэх.

УСТУ́П догол, мөргөцөг.

УСТУПИ́ТЕЛЬН||ЫЙ найр тавих; **~ое деепричастие** найр тавих нөхцөл үг.

УСТУПА́ТЬ 1. найр тавьж өгөх, найрсгаар өгөх, зайлж өгөх, тавьж өгөх; 2. гартах, дийлдэх, дийлдсэнээ хүлээх; 3. дутах, дордох; 4. бууж өгөх, буулт хийх, өгөх, худалдах, хямд худалдах.

УСТУ́ПК||А 1. бууж өгөх, буулт, найр тавих; **пойти на ~и** буулт хийх; 2. хямдруулах; **продать с ~ой** хямдруулж худалдах.

УСТУ́ПЧАТЫЙ дэвсэгтэй, шаталсан дэвсэгтэй; ~ **склон горы** уулын шаталсан дэвсэгтэй хажуу.

УСТУ́ПЧИВОСТЬ найр тавимтгай, буулт хийдэг, үгэнд оромтгой.

УСТУ́ПЧИВЫЙ найр тавимтгай, буулт хийдэг, үгэнд оромтгой; ~ **человек** үгэнд оромтгой хүн.

УСТЫДИ́||ТЬ ичээх, ичгийлэх; **его ничем не ~шь, такой бессовестный** түүнийг яагаад ч ичээж чадахгүй, тэр ичгүүр сонжуургүй амьтан.

УСТЫДИ́ТЬСЯ ичих; ~ **своего поступка** өөрийн явдлаас ичих.

У́СТЬЕ адаг, амсар; ~ **реки** голын адаг; ~ **тоннеля** хонгилын амсар.

УСУГУБИ́ТЬ нэрмэх, нэрмээслэх, гүнзгийрүүлэх, улам нэмэх, улам их болгох; ~ **опасность** аюулыг нэрмэх; ~ **внимание** анхаарлаа улам их болгох.

УСУГУБИ́||ТЬСЯ гүнзгийрэх, улам нэмэгдэх, улам их болох; **страдания больного ~лись** өвчтөний тарчлах нь улам нэмэгдэв.

УСУГУБЛЯ́ТЬ нэрмэх, нэрмээслэх, гүнзгийрүүлэх, улам нэмэх, улам их болгох.

УСУГУБЛЯ́ТЬСЯ гүнзгийрэх, улам нэмэгдэх, улам их болох.

УСУ́ШКА хаталт, хагсалт.

УС сахал, дээд сахал, живэр сахал; **в ~ не дует** юу ч хийхгүй, огт хайхрахгүй; **на ~ мотать** хуруундаа зангилаа уях, сэтгэлдээ хонгшуулах.

УСЫЛА́ТЬ илгээх, зайлуулах.

УСЫНОВИ́ТЬ өргөж авах, үрчлэх, хүүхэд үрчлэх.

УСЫНОВЛЯ́ТЬ өргөж авах, үрчлэх, хүүхэд үрчлэх.

УСЫНОВЛЯ́ТЬСЯ үрчлэгдэх, өргөгдөх.

УСЫПА́ЛЬНИЦА бунхан, шарилын бунхан.

УСЫ́ПАТЬ цацах, бүрхүүлж цацах, бүрхүүлэх, түгэх; ~ **дорожки песком** жимийг элсээр бүрхэж цацах.

УСЫПА́ТЬ цацах, бүрхүүлж цацах, бүрхүүлэх, түгэх.

УСЫПИ́ТЕЛЬНЫЙ 1. нойрны, нойрсуулах; ~ **порошок** нойрны эм; 2. нойр хүргэх, зүүрмэглүүлэх; ~ **рассказ** нойр хүргэх яриа.

УСЫПИ́ТЬ 1. унтуулах, нойрсуулах, дугжраах; ~ **больного перед операцией** өвчтэй хүнийг мэс засал хийхийн өмнө унтуулах; 2. үхүүлэх, хордуулж үхүүлэх, талийлгах; 3. нойрмоглуулах, зүүрмэглүүлэх; 4. сулруулах, бууруулах; ~ **бдительность** сонор сэрэмжийг сулруулах.

УСЫПЛЕ́НИЕ 1. унтуулах, нойрсуулах, дугжраах; 2. хордуулж үхүүлэх, талийлгах; 3. сулруулах, бууруулах.

УСЫПЛЯ́ТЬ 1. унтуулах, нойрсуулах, дугжраах; 2. үхүүлэх, хордуулж үхүүлэх, талийлгах; 3. нойрмоглуулах, зүүрмэглүүлэх; 4. сулруулах, бууруулах.

УСЫХА́ТЬ хатах, хагсах, хатаж багасах, хагсаж хөнгөрөх.

УТА́ИВАТЬ 1. нуух, нуугдуулах, дарах, далдлах; 2. нууж авах.

УТА́ЙКА нуух, дарах, далдлах; **сказать без утайки** нуулгүй хэлэх.

УТАЙ́ТЬ 1. нуух, нуугдуулах, дарах, далдлах; ~ **правду** үнэнийг нуух; 2. нууж авах; ~ **чужие вещи** бусдын юмыг нууж авах.

УТА́ПТЫВАТЬ гишгэчих, гишгэчиж даггаршуулах.

УТА́СКИВАТЬ 1. аваачих, чирж аваачих; 2. дугайхан авчхах, дэлсчихэх, суйлчхах.

УТАЩИ́ТЬ 1. аваачих, чирж аваачих; ~ **мешки в сарай** саравчинд шуудайтай юмыг чирж аваачих; 2. дугайхан авчхах, дэлсчихэх, суйлчхах.

У́ТВАРЬ хогшил, эд уурс; **домашняя** ~ гэрийн хогшил.

УТВЕРДИ́ТЕЛЬНО нааштай, зөвшөөрөм; **сказать** ~ зөвшөөрөм хэлэх.

УТВЕРДИ́ТЕЛЬНЫЙ нааштай, зөвшөөрсөн, зөвшөөрөх, мөн гэх; ~ **ответ** зөвшөөрсөн хариу.

УТВЕРДИ́ТЬ 1. батлах, томилж батлах, тогтоох; ~ **план работ** ажлын төлөвлөгөөг батлах; ~ **в должности** албан тушаалд томилж батлах; 2. батлан хэлэх, гэх; **все утверждают, что он прав** түүний зөв гэж цөм батлан хэлж байна.

УТВЕРДИ́ТЬСЯ 1. батжих, бэхжих; 2. бат итгэх.

УТВЕРЖДА́ТЬ 1. батлах, томилж батлах, тогтоох; 2. батлан хэлэх, гэх.

УТВЕРЖДА́ТЬСЯ 1. батжих, бэхжих; 2. бат итгэх.

УТВЕРЖДЕ́НИЕ 1. батлах, батлуулах; **внести на** ~ **сессии** чуулганд батлуулахаар оруулах; 2. санал; **правильное** ~ зөв санал.

УТЕКА́ТЬ 1. гоожих, гадагш гоожих, гоожиж дуусах; 2. өнгөрөх.

УТЁНОК нугасны дэгдээхий, нугасны ангаахай.

УТЕПЛЕ́НИЕ дулаалах, дулаалга.

УТЕПЛЁННЫЙ дулаалсан.

УТЕПЛИ́ТЬ дулаалах.

УТЕПЛЯ́ТЬ дулаалах.

УТЕРЕ́ТЬ арчих.

УТЕРЕ́ТЬСЯ арчих; ~ **полотенцем** алчуураар арчих.

УТЕРПЕ́ТЬ тэсвэрлэх, тэсэх, хүлцэх; **он не мог** ~, **чтобы не расхохотаться** тэр инээхгүй байж тэссэнгүй.

УТЕ́РЯ гээгдэх, хаягдах, алдагдах, үгүй болох; ~ **документов** баримт бичгүүд гээгдэх.

УТЕРЯ́ТЬ гээх, хаях, үгүй болгох.

УТЕРЯ́ТЬСЯ гээгдэх, хаягдах, үгүй болох.

УТЁС цохио, хадан цохио, хавцгай, байц хад, хон.

УТЁСИСТЫЙ хадан цохиотой, хавцгайтай, хад байцтай.

УТЕ́ХА цэнгэл, зугаа, баяр, наргиа; **дети — моя** ~ хүүхэд бол миний зугаа юм.

УТЕ́ЧКА гоожилт, гоожих, шүүрэлт, шүүрэх, алдагдах, хорох, гадагш урсах, урсаж хорогдох; ~ **электрического тока** цахилгаан гүйдэл алдагдах; ~ **воды** усны шүүрэл, гоожилт; ~ **мозгов** оюун ухааны урсгал — хүнийсэл.

УТЕ́ЧЬ гоожих, гадагш гоожих, гоожиж дуусах; **вся вода утекла** бүх ус гоожиж дуусав; 2. өнгөрөх; **молодые годы утекли** залуу нас өнгөрөв.

УТЕША́ТЬ тайтгаруулах, тайвшруулах.

УТЕША́ТЬСЯ тайтгарах, тайвшрах.

УТЕШЕ́НИЕ 1. тайтгарал, тайвшрал, амарлих; 2. баяр баясгалан, зугаацал; **найти** ~ **в работе** ажилдаа зугаацлыг олох.

УТЕШИ́ТЕЛЬ сэтгэл амраагч, тайтгаруулагч, баясгагч.

УТЕШИ́ТЕЛЬНЫЙ тайвшрах, тайвшруулах, сэтгэл амарлиулах; ~ **ответ** тайвшруулах хариу.

УТЕ́ШИТЬ тайтгаруулах, тайвшруулах; ~ **ребёнка** хүүхдийг тайтгаруулах.

УТЕ́ШИТЬСЯ тайтгарах, тайвшрах.

УТИЛИЗАЦИО́ННЫЙ ашиглах, хаягдал ашиглах, хаягдал боловсруулах.

УТИЛИЗИ́РОВАТЬ ашиглах, хэрэглэх, ашиглаж хэрэглэх, хаягдал ашиглах; ~ **отходы производства** үйлдвэрийн хаягдлыг ашиглах.

УТИЛИТА́РН||ЫЙ 1. олзонд шунах, ашгаар хөөцөлдөх, ашиг эрмэлзэх; ~**ые соображения** ашиг эрмэлзэх сэтгэл; 2. ердийн хэрэгцээний, хавсарга, явцуу ашиглах, дан ашиглалтын; ~**ое знание** дан ашиглалтын мэдлэг.

УТИ́ЛЬ хаягдас, хаядас, орхидос.

УТИЛЬСЫРЬЁ хаягдас юм, хаягдас эд, орхидос юм.

УТИ́Н||ЫЙ 1. нугасны; ~**ое яйцо** нугасны өндөг; 2. нугасан, нугасны; ~ **нос** нугасан хамар.

УТИРА́ТЬ арчих.

УТИРА́ТЬСЯ арчих, биеэ арчих.

УТИХА́ТЬ намдах, буурах; **ветер утих** салхи намдав; **боль утихла** өвчин буурав.

УТИХОМИ́РИВАТЬ номхруулах, намжуулах, намдаах, тайтгаруулах.

УТИХОМИ́РИВАТЬСЯ номхрох, намжих, намдах, тайтгарах.

УТИХОМИ́РИТЬ номхруулах, намжуулах, намдаах, тайтгаруулах; ~ **драчунов** зодолдогчдыг номхруулах.

УТИХОМИ́РИТЬСЯ номхрох, намжих, намдах, тайтгарах.

У́ТИЦА том нугас.

У́ТКА I 1. нугас; **домашняя** ~ тэжээмэл нугас; **дикая** ~ зэрлэг нугас; **серая** ~ боржин нугас; **хохлатая** ~ уран хажин; 2. хөтөвч.

У́ТК||А II цуу үг, худал, цуу, худал үг; **пустить** ~**у** худал үг тараах.

УТКА́ТЬ харгам, хатгах.

УТКОНО́С том хамартай хүн.

УТКНУ́ТЬ шургуулах, дотор оруулах, далдлах, дотор далдлах; ~ **лицо в воротник** нүүрээ захандаа шургуулах; ~ **нос в книгу** ном шагайгаад суучхах.

УТКНУ́ТЬСЯ шургах, дотор шургах; ~ **головой в подушку** толгойгоор дэрэндээ шургах; 2. шагайх; ~ **в книгу** ном шагайгаад суух.

У́ТЛ||ЫЙ хэврэгхэн, ядуухан, тулиурхан; ~**ая лодка** хэврэгхэн завь.

УТО́К хөндлөн утас,хөндлөн цуулт.

УТОЛЕ́НИЕ цангааг гаргах, өл дарах, өл залгах.

УТОЛИ́ТЬ 1. цангаа гаргах, өл дарах, өл залгах, хангах; ~ **жажду** цангаа гаргах; ~ **голод** өл залгах; ~ **желание** хүсэл хангах; 2. намхруулах, тайтгаруулах; ~ **боль** өвчин намхруулах; ~ **печаль** уйтгар тайтгаруулах.

УТОЛИ́ТЬСЯ цангаа гаргах, өл залгагдах, хангагдах.

УТОЛСТИ́ТЬ зузаалах, зузаан болгох, бүдүүн болгох.

УТОЛСТИ́ТЬСЯ зузаарах, зузаан болох, бүдүүн болох.

УТОЛЩА́ТЬ зузаалах, зузаан болгох, бүдүүн болгох.

УТОЛЩА́ТЬСЯ зузаарах, зузаан болох, бүдүүн болох.

УТОЛЩЕ́НИЕ 1. зузаан болох, зузаан болгох, бүдүүн болох, бүдүүн болгох; ~ **кости** яс зузаарах; 2. зузаан, бүдүүн.

УТОЛЯ́ТЬ цангаа гаргах, өл дарах, өл залгах, хангах.

УТОМИ́ТЕЛЬНО залхуу хүрмээр, ядартал, ядармаар, чилтэл; ~ **рассказывать** ядартал ярих; **это** ~ энэ ч залхуу хүрмээр юм.

УТОМИ́ТЕЛЬН||ЫЙ залхуутай, залхуу хүрмээр, ядраах, зүдрээх, эцэж цуцах; ~**ая дорога** ядраах зам.

УТОМИ́||ТЬ ядраах, зүдрээх; **поездка меня** ~**ла** аян зам намайг ядраав.

УТОМИ́ТЬСЯ ядрах, зүдрэх; ~ **от дороги** замд ядрах, замд агсгадах.

УТОМЛЕ́НИЕ ядрах, зүдрэх, ядраах, зүдрээх; **почувствовать** ~ ядарснаа ойлгох.

УТОМЛЁННЫЙ ядарсан, зүдэрсэн; ~ **вид** ядарсан янз; ~ **человек** зүдэрсэн хүн.

УТОМЛЯ́ТЬ ядраах, зүдрээх.

УТОМЛЯ́ТЬСЯ ядрах, зүдрэх.

УТОНУ́ТЬ чивэх, живэх, чивж үхэх, живж үхэх, унах, ойчих; ~ **в реке** мөрөнд живэх.

УТОНЧА́ТЬ нарийтгах, нарийсгах.
УТОНЧА́ТЬСЯ нарийсах, нарийн болох.
УТОНЧИ́ТЬ нарийтгах, нарийсгах; ~ **проволоку** сунгал утсыг нарийсгах.
УТОНЧИ́ТЬСЯ нарийсах, нарийн болох.
УТОНЧЁНН||ЫЙ нарийн, нарийссан, цамаан; ~ **вкус** нарийн дуршил, цамаан таалал; **~ые способы пытки** нарийн аргаар эрүүдэх.
УТО́ПА||ТЬ 1. гишгэчих; 2. алхах; **~ли домой** гэр өөдөө алхав.
УТОПА́||ТЬ 1. чивэх, живэх; 2. бүрхэгдэх, хучигдах; **город ~ет в зелени** хот ногоон ургамлаар бүрхэгдэж байна.
УТОПИ́ЗМ утопизм, үл гүйцэлдэх үзэл.
УТОПИ́СТ үл гүйцэлдэх үзэлтэн.
УТОПИ́ТЬ живүүлэх.
УТОПИ́ТЬСЯ живэх, живж үхэх.
УТОПИ́ЧЕСКИЙ утопи, үл гүйцэлдэх; **эта надежда утопична** энэ горьдлого үл гүйцэлдэх зүйл.
УТО́ПИЯ үл гүйцэлдэх бодол.
УТОПЛЕ́НИЕ живэх.
УТО́ПЛЕННИК живж үхэгч, усанд ойчиж үхсэн хүн.
УТОПТА́ТЬ гишгэчих, гишгэчиж дагтаршуулах, чийрлах.
УТОЧНЕ́НИЕ нарийвчлал.
УТОЧНИ́ТЬ тодорхой болгох, нарийвчлах, тодотгох; ~ **время занятий** хичээлийн цагийг тодорхой болгох.
УТОЧНИ́ТЬСЯ тодорхой болох, нарийн тодорхой болох, тодрох.
УТОЧНЯ́ТЬ тодорхой болгох, нарийвчлах, тодотгох.
УТОЧНЯ́ТЬСЯ тодорхой болох, нарийн тодорхой болох, тодрох.
УТРА́ИВАТЬ гурав дахин ихсгэх, гурав дахин нэмэгдүүлэх, гурав давхарлах, гурав нугалах.
УТРА́ИВАТЬСЯ гурав дахин ихэсгэх, гурав дахин нэмэгдэх.
УТРАМБОВА́ТЬ гишгэчих, дагтаршуулах.
УТРАМБОВА́ТЬСЯ гишгэгдэх, дагтарших, чигжрэх.
УТРАМБО́ВКА гишиглэл, дагтаршуулал, чигжрэл.
УТРА́Т||А 1. алдах, гээх; 2. хохирол, гарз; **понести тяжёлую ~у** хүнд хохирол учрах.
УТРА́ТИТЬ алдах, гээх, үгүй болох; ~ **работоспособность** хөдөлмөрийн чадвараа алдах.
УТРА́ТИ||ТЬСЯ алдагдах, гээгдэх, барагдах, үгүй болох; **силы ~лись** хүч барагдав.
УТРА́ЧИВАТЬ алдах, гээх, үгүй болох.
УТРА́ЧИВАТЬСЯ алдагдах, гээгдэх, барагдах, үгүй болох.
У́ТРЕНН||ИЙ өглөөний; **~яя гимнастика** өглөөний тамирын дасгал.
У́ТРЕННИК 1. өглөөлөг, өглөөний жүжиг; 2. өглөөний жавар.
УТРИ́РОВАНИЕ дэгсдүүлэх, дэндүүлэх, хэтрүүлэх.
УТРИ́РОВАТЬ дэгсдүүлэх, дэгс дамжуулах, дэндүүлэх, хэтрүүлэх.
УТРИРО́ВКА дэгсдүүлэх, дэндүүлэх, хэтрүүлэх.
У́ТРО 1. өглөө; **ранним ~м** өглөөгүүр, эрт; **по утрам** өглөөгүүр, өглөө бүр; **в семь часов утра** өглөөний долоон цагт; 2. өглөөлөг, өглөөний жүжиг, өглөөний наадам; **с добрым ~м, доброе ~** сайн уу, сайн байна уу; **под ~** үүрээр.
УТРО́Б||А умай, хэвэл; **в ~е матери** эхийн умайд.
УТРО́БНЫЙ умайн, хэвлийн; ~ **период развития** эхийн умайд бүрэлдэж явсан үе.
УТРО́ИТЬ гурав дахин өсгөх, гурав дахин нэмэх, гурав давхарлах, гурав нугалах.
УТРО́ИТЬСЯ гурав дахин өсөх, гурав дахин нэмэгдэх.
У́ТРОМ өглөөгүүр, өглөө; **завтра ~** маргааш өглөө.
УТРУДИ́ТЬ,
УТРУЖДА́ТЬ чилээх, төвөг учруулах, яршиг болох, ярвиг татах; ~ **кого-либо просьбами** хүнээс юм гуйж чилээх.
УТРУ́СКА шигшигдэж хорогдох.
УТРЯСА́ТЬ 1. шигших, дугтчих, сэгсчих; 2. агсгадах; 3. учрыг олох, нэг тийш болгох.
УТРЯСА́ТЬСЯ 1. шигшигдэх; 2. учир нь олдох, нэг тийш болох.
УТРЯСТИ́ 1. шигших, дугтчих, сэгсчих; 2. агсгадах; 3. учрыг олох, нэг тийш болгох.
УТРЯСТИ́СЬ 1. шигшигдэх; 2. учир нь олдох, нэг тийш болох.
УТЫКА́ТЬ 1. шивэх, хатгах, шивж хатгах; 2. чигжих.
УТЫКИВАТЬ 1. шивэх, хатгах, шивж хатгах; 2. чигжих.
УТЮГ 1. индүү, илүүр; 2. *разг.* дамын наймаачин.
УТЮЖИТЬ индүүдэх, илүүрдэх; ~ **брюки** өмд индүүдэх.
УТЮЖК||А индүүдэх, илүүрдэх; **отдать костюм в ~у** костюм индүүдүүлэхээр өгөх.
УТЯЖЕЛИ́ТЬ хүндрүүлэх, хүнд болгох.
УТЯЖЕЛИ́ТЬСЯ хүндрэх, хүнд болох.
УТЯ́ТИНА нугасны мах.
УФ фүү, ёх; **~, жарко** фүү, яасан халуун юм; **~, устал** ёх, ядарлаа.
УХ яа яа, ай яа; **~, какой большой!** яа яа яасан том юм!
УХА́ загасны шөл, биж; **устраивать демьянову уху** хаширтал нь зочлох, дайлах.
УХА́Б замын хонхор, замын онхол, онхол цонхол, адраа.
УХА́БИСТ||ЫЙ хонхортой, онхолтой, онхол цонхолтой, ухагдсан, адраатай; **~ая дорога** онхол цонхолтой зам, адраатай зам.
УХА́ЖИВАНИЕ 1. сувилах, арчлах, тордох, бөөцийлөх; 2. эргүүлэх, эргүүлдэх, үйлчлэх, халамж үзүүлэх.
УХА́ЖИВАТЬ 1. сувилах, арчлах, тордох, бөөцийлөх, тойлох; ~ **за больным** өвчтөнийг сувилах; ~ **за цветами** цэцэг тордох; ~ **за детьми** хүүхэд бөөцийлөх; 2. эргүүлэх, эргүүлдэх, үйлчлэх, халамж үзүү лэх, халамжлах; ~ **за женщиной** хүүхэн эргүүлэх, хүүхэнд халамж үзүүлэх.
УХАЙДА́КАТЬ *разг.* үгүй болох, сөнөөх.
У́ХАРСКИЙ эрэмгий, идэрхэг; ~ **поступок** эрэмгий явдал.
У́ХАРСТВО эрэмгий явдал, идэрхэг явдал.
У́ХАРЬ эрэмгий хүн, идэрхэг хүн.
У́ХАТЬ дугарах, нижигнэх.
УХВА́Т төмөр ац, хямсаа, галын хайч, зуултуур.
УХВАТИ́ТЬ 1. шүүрэх, шүүрч барих, барих, бариад авах; ~ **за руку** гараас нь шүүрч барих; 2. хурдан ойлгох, ойлгож авах; ~ **мысль собеседника** ярьж байгаа хүний санааг хурдан ойлгох.
УХВАТИ́ТЬСЯ 1. шүүрч авах, шүүрэн барих, барилцах; ~ **за перила** хайснаас шүүрэн барих; ~ **обеими руками** хоёр гараар барилцах; 2. шургуу орох, авч ашиглах.
УХВА́ТК||А 1. ааш зан, ааш авир; **грубые ~и** бүдүүлэг ааш зан; 2. дүй, арга, ов; **он берёт не силой, а ~ой** тэр хүчээр давахгүй, аргаар давна; ~ **в работе** ажлын дүй.
УХВА́ТЫВАТЬ 1шүүрэх, шүүрч барих, барих, бариад авах; 2. хурдан ойлгох, ойлгож авах.
УХВА́ТЫВАТЬСЯ 1. шүүрч авах, шүүрэн барих, барилцах; 2. шургуу орох, авч ашиглах.
УХИТРИ́ТЬСЯ,
УХИТРЯ́ТЬСЯ аргы нь олох, аргалах, арга заль гаргах.
УХИЩРЕ́НИ||Е арга, арга мэх, арга заль, арга чарга, заль; **прибегать к разным ~ям** элдэв арга заль хэрэглэх.
УХИЩРЁННЫЙ зальтай, арга зальтай.
УХЛО́ПАТЬ 1. бодий нь хөтөлчхөх, тонилгох; 2. үгүй хийчхэх, үрчхэх; ~ **много денег** их мөнгө үрчхэх.

УХМЫЛЬНУ́ТЬСЯ мишилзэх, жуумалзах, маасалзах.
УХМЫЛЯ́ТЬСЯ мишилзэх, жуумалзах, маасалзах.
У́ХНУ||ТЬ 1. нир хийх, нижигнэх; **вдалеке ~л гром** алсад тэнгэр нижигнэв; 2. шидэх, унагах; 3. ойчих; ~ **в лужу** шалбаагт ойчих; 4. үгүй хийчхэх, үрчхэх; ~ **много денег** их мөнгө үрчхэх; 5. шаах, нүдэх; ~ **кулаком по столу** ширээ шаах.
У́ХО 1. чих; **шум в ушах** чих шуугих; **взять за** ~ чихнээс барих; **провалиться по уши** чихэндээ хүртэл шигдэх; **туг на** ~ чих хатуутай; **на** ~ **говорить** чихэнд шивнэх; **во все уши слушать** чих тавьж чагнах; **мимо ушей пропустить что-нибудь** юмыг чихний хажуугаар өнгөрүүлэх; ~ **режет** чихэнд эвгүй сонсдох; **как своих ушей не увидишь** *өөрийн чих шигээ олж үзэхгүй, үзэх хөг нь ч өнгөрсөн байхаа*; **держать** ~ **востро** чихээ сонор байлгах; 2. чих, чихэвч, саравч; ~ **колокола** хонхны чих; **шапка с ушами, шапка-ушанка** чихэвчтэй малгай; * **до ушей покраснеть** царай нь ув улаан болох; **одним ухом слышал** халти сонсов; **и ухом не ведёт** ав ажиггүй байна, огт хайхрахгүй байна; **по уши влюбиться** учиргүй их дурлах.
УХОВЁРТКА чихүүр хорхой, ац сүүлт.
УХО́Д I гарах, явчих, гараад явчих.
УХО́Д II сувилах, арчлах, арчилгаа, тордлого, өргөмж; ~ **за больным** өвчтөнийг сувилах.
УХОДИ́ТЬ 1. гарах, харих, явах; ~ **вперёд** урагш гарах; ~ **домой** гэртээ харих; ~ **с работы** ажлаасаа явах; 2. орох, очих, чиглэн очих, чиглэх.
УХОДИ́ТЬСЯ тайтгарах, тайвшрах, номгорох.
УХУДША́ТЬ муудуулах, дордуулах.
УХУДША́ТЬСЯ муудах, дордох.
УХУ́ДШИТЬ муудуулах, дордуулах.
УХУ́ДШИ||ТЬСЯ муудах, дордох; **состояние здоровья ~лось** эрүүл мэндийн байдал нь дордов.
УХУДШЕ́НИЕ 1. муудуулах, дордуулах; 2. муудах, дордох; ~ **качества** чанар дордох.
УЦЕЛЕ́||ТЬ үлдэх, бүтэн үлдэх, мэнд үлдэх, *мэнд гаргах*; *дом* **~л от пожара** байшин түймрээс бүтэн үлдсэн юм.
УЦЕНЁНН||ЫЙ хямдарсан, хямдруулсан, үнэ хямдарсан; **~ые товары** үнэ хямдарсан бараа.
УЦЕ́НИВАТЬ хямдруулах, үнэ хямдруулах, хямдруулж үнэлэх.
УЦЕ́НИВАТЬСЯ хямдрах, үнэ хямдрах, хямдарч үнэлэгдэх.
УЦЕНИ́ТЬ хямдруулах, үнэ хямдруулах, хямдруулж үнэлэх; ~ **товар** барааны үнийг хямдруулах.
УЦЕНИ́ТЬСЯ хямдрах, үнэ хямдрах, хямдарч үнэлэгдэх.
УЦЕ́НКА хямдруулах, үнэ хямдруулах, хямдруулж үнэлэх.
УЦЕПИ́ТЬСЯ шүүрч барих,чанга барих, зуурах; ~ **за рукав** ханцуйнаас нь зуурах.
УЧА́СТВОВАТЬ 1. оролцох; ~ **в работе** ажилд оролцох; 2. оролцох, даалцах; ~ **в расходах** зардлыг даалцах.
УЧА́СТИЕ 1. оролцох, оролцоо, оролцолгоо, оролцсон; **принять в выборах** сонгуульд оролцох; **деятельное** ~ шаламгай оролцох.
УЧАСТИ́ТЬ олшруулах, түргэсгэх, хурдасгах; ~ **обороты колеса** дугуйн эргэлтийг түргэсгэх.
УЧАСТИ́||ТЬСЯ олшрох, түргэсэх; **удары грома ~лись** тэнгэр нижигнэх нь олшров; **пульс у больного ~лся** өвчтөний судасны лугшилт түргэсэв.
УЧАСТКО́В||ЫЙ хэсгийн, салбарын; **~ая избирательная комиссия** сонгуулийн хэсгийн комисс.
УЧА́СТЛИВ||ЫЙ халамжтай, элэгсэг, дотно; ~ **взгляд** халамжтай харц; **~ое отношение** элэгсэг харьцаа.
УЧА́СТНИК оролцсон хүн, оролцогч, оролцогсод; ~ **совещания** зөвлөгөөнд оролцсон хүн; **~и заговора** хуйвалдаанд оролцогсод.
УЧА́СТОК 1. хэсэг, газар; **земельный** ~ эдэлбэр газар; **строительный** ~ барилгын хэсэг; *мед.* ~ **заражения** халдвартай хэсэг; 2. салаа, хэсэг; **важный** ~ **работы** ажлын чухал салаа; 3. цагдан сэргийлэх анги, сэргийлэхийн салбар; **отвести в** ~ сэргийлэхийн хэсэгт аваачих.
У́ЧАСТЬ хувь заяа, хувь зохиол, тавилан; **счастливая** ~ жаргалтай хувь заяа; **горькая** ~ зовох тавилан; **разделить** ~ **кого-либо** хүний тавиланг хуваалцах.
УЧАЩА́ТЬ олшруулах, түргэсгэх, хурдасгах, хурдатгах.
УЧАЩА́ТЬСЯ олшрох, түргэсэх, хурдсах.
УЧАЩЁННЫЙ түргэн, хурдан, түргэссэн, хурдассан; ~ **пульс** түргэссэн лугшилт, судасны лугшилт түргэсэх.
УЧА́ЩИЙСЯ суралцагч, суралцаж байгаа, сурагч, оюутан; **учащаяся молодёжь** суралцагч залуучууд.
УЧЁБ||А сурлага, сургууль, сургалт; **послать на** ~**у** сургуульд явуулах.
УЧЕ́БКА цэргийн албаны эхний зургаан сарын сургалтын төв *(түрүүч болгох сургууль)*.
УЧЕ́БНИК сурах бичиг; ~ **истории** түүхийн сурах бичиг.
УЧЕ́БН||ЫЙ 1. хичээлийн, хичээл; ~ **год** хичээлийн жил; 2. сургууль; **~ое заведение** сургуулийн газар; 3. сурлагын, дасгалын; **~ая машина** сургалтын машин.
УЧЕ́НИЕ 1. сургалт; 2. ~ **о зародыше** хөврөлийн тухай сургаал.
УЧЕНИ́К 1. сурагч; ~ **средней школы** дунд сургуулийн сурагч; 2. шавь; **он мой** ~ тэр миний шавь.
УЧЕНИ́ЦА 1. сурагч, эмэгтэй сурагч; 2. шавь, эмэгтэй шавь.
УЧЕНИ́ЧЕСК||ИЙ 1. сурагчийн, сурагчдын, сургуулийн; 2. дагалданги, биеэ даагаагүй; **~ое исследование** дагалданги судалгаа.
УЧЕНИ́ЧЕСТВ||О сурагч байх, суралцаж байх, сургуулилах; **годы ~а** сурагч байх үе.
УЧЁНОСТЬ эрдэм, эрдэм мэдлэг; **выделяться своей ~ю** эрдэм мэдлэгээрээ ялгарч товойх.
УЧЁН||ЫЙ 1. эрдэмтэй, эрдэмтэн; **~ые люди** эрдэмтэй хүмүүс; 2. эрдэмтэн, гүүш; ~ **с мировым именем** дэлхий дахинд нэрд гарсан эрдэмтэн; 3. эрдмийн, эрдэм шинжилгээний; **~ая степень** эрдмийн зэрэг; **~ое звание** эрдмийн цол.
УЧЁСТЬ 1. бүртгэх, тоолох, тооцох; ~ **расходы** зардлыг тооцох; 2. харгалзах, бодолцох, анхаарах, анхааралдаа авах; ~ **обстоятельство** учир байдлыг харгалзах.
УЧЁТ 1. тоо бүртгэл, тооллого; ~ **товаров** эд бараг бүртгэх; 2. бүртгэл; **военный** ~ цэргийн бүртгэл; 3. харгалзах, анхаарах; **при ~е всех обстоятельств** бүх нөхцлийг харгалзан үзээд.
УЧЁТН||ЫЙ тоо бүртгэлийн, тооллогын, бүртгэх, тоолох; **~ая карточка** бүртгэх товъёог.
УЧЁТЧИК тоо бүртгэгч, бүртгэгч.
УЧИ́ЛИЩЕ сургууль.
УЧИНИ́ТЬ хийх, үйлдэх, учруулах, үүсгэх; ~ **следствие** мөрдлөг хийх, байцаалт хийх.
УЧИНЯ́ТЬ хийх, үйлдэх, учруулах, үүсгэх.
УЧИ́ТЕЛЬ багш; ~ **русского языка** орос хэлний багш.
УЧИ́ТЕЛЬНИЦА эмэгтэй багш, багш хүүхэн.
УЧИ́ТЕЛЬСКАЯ багш нарын өрөө.
УЧИ́ТЕЛЬСКИЙ *багшийн, багш нарын*; ~ *стол багшийн ширээ*.
УЧИ́ТЕЛЬСТВО 1. багшлах, багшилж байх; 2. багш нар, багшлах хүчин.
УЧИ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ багшлах, багшилж байх; ~ **в средней школе** дунд сургуульд багшлах.

УЧИ́ТЫВАТЬ тооцох.

УЧИ́ТЬ 1. сургах, заах; ~ **играть в шахматы** шатар тавьж сургах; 2. сургах, номлох; 3. үзэх, сурах, цээжлэх; ~ **урок** хичээлээ үзэх; ~ **стихи** шүлэг цээжлэх; ~ **рыбу плавать** аавдаа авгай авахыг зааж өгөх.

УЧИ́ТЬСЯ суралцах; ~ **на собственных ошибках** өөрийн алдаан дээр суралцах; ~ **быть стойким** хатуужилтай байж сурах.

УЧРЕДИ́ТЕЛ||Ь байгуулагч, үүсгэн байгуулагч; **члены-~и общества** нийгэмлэгийг байгуулагч гишүүд.

УЧРЕДИ́ТЕЛЬН||ЫЙ байгуулах, үүсгэн байгуулах; **~ое собрание научного общества** эрдэм шинжилгээний нийгэмлэгийг үүсгэн байгуулах хурал.

УЧРЕДИ́ТЬ байгуулах, үүсгэн байгуулах.

УЧРЕЖДА́ТЬ байгуулах, үүсгэн байгуулах, тогтоох; ~ **научное общество** эрдэм шинжилгээний нийгэмлэгийг байгуулах.

УЧРЕЖДА́ТЬСЯ байгуулагдах, тогтох.

УЧРЕЖДЕ́НИЕ 1. байгуулах, тогтоох; ~ **комиссии** комисс байгуулах; 2. байгууллага, албан байгууллага, албан газар; **государственное** ~ төрийн албан байгууллага; **научное** ~ эрдэм шинжилгээний байгууллага.

УЧРЕЖДЕ́НЧЕСК||ИЙ албан газрын, албан байгууллагын; **~ие расходы** албан газрын зардал.

УЧТИ́ВО эелдгээр, хүндэтгэж.

УЧТИ́ВОСТЬ эелдэг, хүндэтгэл.

УЧТИ́ВЫЙ эелдэг, хүндэтгэх; ~ **ответ** эелдэг хариу.

УЧУ́Я||ТЬ үнэр авах, мэдэх, мэдрэх; **собака ~ла дичь** нохой шувууны үнэр авав.

УША́Н 1. дэлдэн багваахай, соотоохой.

УША́НКА чихэвчтэй малгай, бүчлүүр малгай.

УША́СТЫЙ 1. их чихтэй, дэлдэн; ~ **щенок** их чихтэй гөлөг; 2. «Запорожец» машин.

УША́Т чихтэй хувин, хавчиг, алмат, андуу.

У́ШИ чих, хоёр чих.

УШИ́Б 1. гэмтэх, цохих, няцрах, бэртэх; ~ **мозга** тархи бэртэх, тархи няцрах; ~ **мягких тканей** зөөлөн эдийн няцрал; **~ы сустава** үе бэртэх; 2. хөх няц.

УШИБА́ТЬ гэмтээх, цохиж няцраах, цохих.

УШИБА́ТЬСЯ гэмтэх, биеэ няцраах, цохигдох, биеэ цохих.

УШИБИ́ТЬ гэмтээх, цохиж няцраах, цохих; ~ **ногу** хөлөө цохих.

УШИБИ́ТЬСЯ гэмтэх, биеэ няцраах, цохигдох, биеэ цохих; ~ **о камень** чулуу дайрч гэмтэх.

УШИ́БЛЕННЫЙ *разг.* маанаг хүн.

УШИВА́ТЬ 1. танаж оёх, хасаж оёх; 2. хатгаж оёх, даруулж оёх; 3. тойруулж оёх, хөвөөлж оёх.

УШИ́ТЬ 1. танаж оёх, хасаж оёх; 2. хатгаж оёх, даруулж оёх; ~ **пояс бисером** бүсэнд жинжүү даруулж оёх; 3. тойруулж оёх, хөвөөлж оёх; ~ **тюк** баглаатай юмыг тойруулж оёх.

УШИ́ЦА загасны шөл.

У́ШК||О чих, бяцхан чих, хув чих; **~и на макушке** чихээ сортойлгох, сэрэмжлэх.

УШНИ́К чихний эмч.

УШН||О́Й чихний; **~ая раковина** чихний дэлбээ; **~ая мочка** чихний гэдэл *(гэдэс)*, чихний унжлага; **~ая боль** чихний өвчин.

УЩЕ́ЛЬЕ хавцал; **горное** ~ уулын хавцал.

УЩЕМИ́ТЬ 1. хавчих, хавчуулах; ~ **палец дверью** хаалганд хуруугаа хавчуулах; 2. хавчих, хасагдуулах, хязгаарлах; ~ **в правах** эрхийг хасагдуулах; 3. хөндөх, халдах; ~ **авторитет** нэр хүндэд халдах.

УЩЕМИ́ТЬСЯ хавчигдах, хохирох, хасагдах.

УЩЕМЛЕ́НИЕ 1. хавчлага, хавчих, хасагдуулал, хасагдуулах; ~ **головки** толгой хавчигдах; ~ **кишок** гэдэс хавчигдах; 2. хөндөх, халдах, хохироох; ~ **чьих-либо интересов** хүний ашиг сонирхлыг хохироох.

УЩЕМЛЯ́ТЬ 1. хавчих, хавчуулах; 2. хавчих, хасагдуулах, хязгаарлах; 3. хөндөх, халдах.

УЩЕМЛЯ́ТЬСЯ хавчигдах, хохирох, хасагдах; **палец ущемился** хуруу хавчигдав.

УЩЕ́РБ 1. хохирол, гарз, хор, хомс; **понести** ~ хохиролд учрах; **причинить** ~ хохирол учруулах; **без ~а для дела** ажил хэрэгт хохиролгүй; 2. хуучрах, хуучин болох, битүүн болох; **луна уже на ~е** сар хуучрах; 3. доройтох, буурах; **в ~ здравому смыслу** эрүүл ухаанд зохихгүй.

УЩЕРБЛЁНН||ЫЙ 1. хуучирсан; 2. доромжлогдсон, хяхагдсан; **~ое чувство** доромжлогдсон сэтгэл.

УЩЕ́РБН||ЫЙ хуучирсан; **~ая луна** хуучирсан сар.

УЩИПНУ́ТЬ чимхэх, чимхээд авах; ~ **руку** гары нь чимхээд авах.

УЮ́Т тохитой, таатай, аятайхан; **создать в доме** ~ гэрээ тохитой болгох, гэрээ аятайхан болгох.

УЮ́ТНО тохитой, таатай, аятайхан; **расположиться** ~ аятайхан төвхнөх.

УЮ́ТН||ЫЙ тохитой, таатай, аятайхан; **~ая квартира** тохитой байр.

УЯЗВИ́М||ЫЙ эмзэг, хэврэг, сул, хөндүүр; **~ое место** эмзэг газар, амин гол.

УЯЗВИ́ТЬ,

УЯЗВЛЯ́ТЬ дайрах, зэвүүг хүргэх, хорсгох, хоры нь малтах; ~ **самолюбие** өөрийгөө тоомсорлох явдлыг дайрах.

УЯСНЕ́НИЕ ойлгож авах, учрыг олох.

УЯСНИ́ТЬ ~ **себе суть дела** хэргийн сүнсийг өөрөө ойлгож авах; ~ **смысл чего-либо** юмны утга учрыг ойлгож авах.

УЯСНИ́ТЬСЯ ойлгогдох, учир нь олдох, учир нь мэдэгдэх.

УЯСНЯ́ТЬ ойлгож авах, учрыг нь олох, учрыг ойлгох.

УЯСНЯ́ТЬСЯ ойлгогдох, учир нь олдох, учир нь мэдэгдэх.

Ф

ФА́БРИК||А 1. фабрик, үйлдвэр; **ткацкая ~** нэхмэлийн үйлдвэр; **работать на ~е** фабрикт ажиллах; 2. үүр, уурхай.

ФАБРИКА́НТ фабрикийн эзэн, үйлдвэрийн эзэн.

ФАБРИКА́Т үйлдэхүүн, үйлдвэрийн бараа.

ФАБРИКА́ЦИЯ 1. үйлдвэрлэх, хийх; 2. хийж хийчхэх, хийгчээн болох.

ФАБРИКОВА́ТЬ хийж хийчхэх, бичиж бичичхэх, бичигчээн болчхох, тарааж тараачхах; **~ слухи** цуурхал тараах.

ФАБРИ́ЧН||ЫЙ 1. фабрикийн, үйлдвэрийн; **~ая цена** үйлдвэрийн үнэ; 2. **товары ~ого производства** үйлдвэрт хийсэн бараа.

ФА́БУЛА гол утга, гол явдал; **~ повести** туужийн гол утга.

ФАВО́Р ивээл, ивээлд багтах; **он не в ~е** тэр ивээлд нь багтаж чадаагүй.

ФАВОРИ́Т 1. шадар хүн, дотно хүн, ивээгдсэн хүн; 2. түрүүлэх горьдлоготой морь, горьдоотой морь, горьдоотой хүн.

ФАВОРИ́ТКА шадар эмэгтэй, дотно эмэгтэй, ивээгдсэн эмэгтэй.

ФАГО́Т үелэх бишгүүр.

ФА́З||А 1. үе, үелэл; **~ свободного висения** газраас хөндийрөх үе; **~ куколки у шелковичного червя** хүр хорхойн авгалдай байх үе; **четыре основных ~ы луны: новолуние, первая ~, полнолуние, последняя ~** сарын дөрвөн гол үелэл нь: битүүний үе, шинэтгэлийн (дээд хагасын) үе, тэргэлийн үе, хуучийн (доод хагасын) үе болно; 2. шат.

ФАЗА́Н гургуул. **~ золотистый** алтан гургуул.

ФАЗЕ́НДА Латин Америкт эдэлбэр газар, харш, зуслан.

ФА́ЗИС шат, үе.

ФАЙ дурдан, хөндлөн цуулттай дурдан.

ФАЙДЕШИ́Н *хив дурдан, файдешин, хөндлөн цуулттай панс.*

ФА́КЕЛ бамбар.

ФА́КЕЛЬН||ЫЙ бамбартай, бамбарын, бамбар барьсан; **~ое шествие** бамбартай жагсаж явах.

ФА́КЕЛЬЩИК бамбартан, бамбар баригч.

ФАКИ́Р бадарчин, дулдуйчин, илбэч шавриачин.

ФАКСИМИ́ЛЕ хуулан хэвлэх, яг хуулга, **~ подписи** гарын үсгийн яг хуулга.

ФАКТ баримт, мэдээ баримт, хэрэг; **исторический ~** түүхэн баримт; **приводить ~ы** баримт гаргах; **~ы —упрямая вещь** баримт гэдэг өөрүүн зүйл шүү; **свершившийся ~** болсон хэрэг.

ФАКТИ́ЧЕСК||ИЙ жинхэнэ, бодитой; **~ое положение** хэргийн жинхэнэ байдал; **~ие данные** жинхэнэ баримтууд.

ФА́КТОР хүчин зүйл, хүчлүүр, учир нөхцөл; **~ы развития** хөгжлийн хүчлүүрүүд, **учитывать ~ времени** цагийн учир нөхцөлийг анхаарах.

ФАКТО́РИЯ фактори, худалдаа бэлтгэлийн суурин, бэлтгэх суурин.

ФАКТУ́Р||А 1. өвөрмөц байдал, барил хэв; 2. падаан, чандаа; **выписать ~у на товар** барааны падааныг бичих.

ФАКУЛЬТАТИ́ВНЫЙ сонгон суралцах, уялгатай биш, сайн дурын; **~ курс лекций** сонгон суралцах хичээлийн лекцүүд.

ФАКУЛЬТЕ́Т факультет, анги, **физико-математический ~ университета** их сургуулийн тоо физикийн факультет.

ФАКУЛЬТЕ́ТСКИЙ факультетийн.

ФАЛА́НГА I хурууны үе, шивнүүр.

ФАЛА́НГА II арваалж, арваахай, хортголзоно.

ФАЛА́НГА III эртний Грекэд явган цэргийн жагсаал, битүү эгнээ.

ФА́ЛДА ар хормой, хойт хормой.

ФАЛЕРИ́СТИКА одон, тэмдэг цуглуулах, судлах ажил.

ФАЛЬСИФИКА́ТОР хуурмаг үйлдэгч, хуурмаглагч, завхруулагч, гуйвуулагч, булхайч; **~ истории** түүхийг гуйвуулагч.

ФАЛЬСИФИКА́ЦИЯ хуурмаг үйлдэх, завхруулах, дууриалгаж хийх, гуйвуулах явдал, булхайлах явдал.

ФАЛЬСИФИЦИ́РОВАННЫЙ хуурамч, хуурмаг, дууриалгаж хийсэн, гуйвуулсан.

ФАЛЬСИФИЦИ́РОВАТЬ хуурамч хийх, хуурмаг үйлдэх, дууриалгаж хийх, гуйвуулах, булхайлах; **~ документы** *баримт бичиг* хуурмагаар үйлдэх.

ФАЛЬСТА́РТ (*спорт*) ташаа гараа.

ФАЛЬЦ нугалаа, хуудасны нугалаас.

ФАЛЬЦЕВА́ТЬ нугалах, эвхэх; **~ книги** ном нугалах.

ФАЛЬЦЕ́Т шууранхай, нарийн хоолой.

ФАЛЬЦОВА́ЛЬНЫЙ нугалах, нугалаас гаргах, эвхэх.

ФАЛЬЦО́ВКА нугалах, нугалаас гаргах, эвхэх.

ФАЛЬЦО́ВЩИК нугалагч.

ФАЛЬШИ́ВИТЬ 1. хуудамлах, хуурмаглах, гоёчлох; 2. буруу тоглох, алдас гаргах.

ФАЛЬШИ́ВКА хуурмаг юм, гоомой зүйл, худал баримт.

ФАЛЬШИ́ВО хуурмагаар, буруу, алдаж; **~ петь** буруу дуулах.

ФАЛЬШИВОМОНЕ́ТЧИК хуурамч зоосчин, хуурмаг мөнгө хийгч.

ФАЛЬШИ́В||ЫЙ 1. хуурамч; **~ документ** хуурамч баримт; **~ая монета** хуурамч зоос; 2. буруу, алдаж, гоомой; **~ая игра актёра** жүжигчний гоомой тоглолт; 3. худал, хуурмаг; **~ая улыбка** хуурмаг инээмсэглэх; 4. боольхойтой, маапаантай; **попасть в ~ое положение** боольхойтой байдалд орох.

ФА́ЛЬШЬ 1. хуурмаг, хуурамч; **~ в поведении** хуурамч зан; 2. буруу, алдаа, гоомой; 3. маапаан, боольхой, булхай; **~ в карточной игре** хөзөр тоглохдоо маапаан (булхай) гаргах.

ФАМИ́ЛИЯ 1. овог нэр, алдар; **как ваша ~?** таны овог хэн бэ? таны алдар хэн бэ? **имя и ~** нэр овог; 2. гэр бүл, гэр.

ФАМИ́ЛЬН||ЫЙ 1. овгийн, гэр бүлийн; **~ архив** гэр бүлийн архив; 2. төрлийн, удмын; **~ое сходство** төрлийн төсөө.

ФАМИЛЬЯ́РНИЧАТЬ эрээгүй загнах, эрээ цээрээ алдах, увайгүй аашлах, өөрийнсөх.

ФАМИЛЬЯ́РНО эрээгүй, эрээ цээргүй, увайгүй, хамаа намаагүй.

ФАМИЛЬЯ́РНОСТЬ эрээгүй, эрээ цээргүй, увайгүй, гэр зуурын байдал.

ФАМИЛЬЯ́РН||ЫЙ эрээгүй, гэр зуурын; **~ое обращение** эрээгүй харьцах; **~ человек** эрээ цээргүй хүн.

ФАНАБЕ́РИЯ ямаан омог, хоосон омог.

ФАНАТИ́ЗМ хэт шүтлэгийн ёс, улайран итгэх явдал, сүжиг бишрэл, фанатизм.

ФАНА́ТИК 1. хэт шүтлэгтэн, улайран итгэгч, сүжиглэн бишрэгч; 2. бишрэгч, бишрэн зүтгэгч; **~ искусства** урлагт бишрэн зүтгэгч.

ФАНАТИ́ЧЕСКИЙ,

ФАНАТИ́ЧНЫЙ хэт шүтэх, улайран итгэх, сүжиг бишрэл, фанатик.

ФАНЕ́РА 1. өнгөц, дурс; **~ красного дерева** улаан модон өнгөц; 2. сарампай, наамал банз; **трёхслойная ~** гурван давхар сарампай.

ФАНЕ́РН||ЫЙ наамал банзан, сарампайн; **~ая перегородка** сарампай халхавч.
ФА́НЗА шавар байшин, хятад байшин, фанз гэр.
ФАНТ шавга татаж тоглох.
ФАНТАЗЁР уран сэтгэмжлэгч, гоёор боддог хүн, хий бодогч.
ФАНТАЗИ́РОВАТЬ уран сэтгэмжлэх, гоёор бодох, хий бодох.
ФАНТА́ЗИЯ 1. уран сэтгэмж, уран зөгнөл, гоё бодол; **богатая ~** баялаг уран сэтгэмж; 2. санаашрал, мөрөөдөл; **предаваться ~м** санаашралд автагдах; 3. хоосон санаа, хий бодол; 4. илүү зан, элдэв маяг, маяглах.
ФАНТАСМАГО́РИЯ зэрэглээ, хий мөрөөдөл.
ФАНТА́СТИКА уран сэтгэмж, зохиомол санаа.
ФАНТАСТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. уран сэтгэмжийн, уран зөгнөлт; **~ роман** уран сэтгэмжийн роман; 2. гайхамшиг, жигтэй, хачин сонин; **~ вид** гайхамшиг үзэмж; 3. итгэшгүй, үнэмшмээргүй, зохиомол санааны; **~ие слухи** итгэшгүй цуу үг.
ФАНТАСТИ́ЧНОСТЬ 1. жигтэй, хачин; 2. итгэшгүй, үнэмшмээргүй, зохиомол санааны.
ФАНТО́М сүнс, зэрэглээ.
ФАНФА́РА 1. дохио бүрээ, бүрээ татах; 2. аялгуут дохио.
ФАНФАРО́Н сагсуу сэхүүн хүн, додигор хүн.
ФАНФАРО́НСТВО сэхүүн, додигор.
ФА́РА өмнөх дэн, машины гэрэл, фаар.
ФАРАО́Н фараон, Мисирийн хаан, Египетийн хаан.
ФАРВА́ТЕР бахир, усны гүн зурвас, усан замнуур; **речной ~** голын бахир.
ФАРИСЕ́Й гоёч, хуурмаг сүсэгтэн, янз үзүүлэгч, дүрэмдэгч.
ФАРИСЕ́ЙСТВО гоёч, хуурмаг янз үзүүлэх, дүрэмдэх.
ФАРМАКОЛО́ГИЯ эмийн судлал.
ФАРМАЦЕ́ВТ эм найруулагч.
ФАРМАЦЕ́ВТИКА,
ФАРМА́ЦИЯ эмийн зүй, эм зүйн, эм найруулах явдал.
ФАРМАЦЕВТИ́ЧЕСКИЙ эм найруулах, эм зүйн.
ФАРС 1. инээдмийн жүжиг, хошин жүжиг, наргиант жүжиг; 2. элэгдэх, элэгдэл, зүдэг юм.
ФА́РТУК хормогч, энгэрэвч.
ФАРЦЕВА́ТЬ гадаадынхаас юм хум худалдан аваад дамлан худалдах.
ФАРФО́Р 1. шаазан, гангар шаазан; **китайский ~** хятад шаазан; 2. шаазан эдлэл.
ФАРФО́РОВ||ЫЙ шаазан, гангар шаазан, шаазангийн; **~ая посуда** шаазан сав.
ФАРШ шанз, зүрэм, хигсэн мах, машиндсан мах, татсан мах.
ФАРШИРОВА́ТЬ шанз хийх, шанзаар дүүргэх, татсан махаар дүүргэх; **~ рыбу** загас шанзлах.
ФАС өвөр, өвөр тал, нүүр, нүүрэн тал; **сфотографировать в ~ и в профиль** нүүрэн тал ба хажуу талаас зургийг авах.
ФАСА́Д нүүрэн тал, өвөр тал.
ФА́СКА ирийн налуу, ирлэх мөг, мөгүү.
ФАСОВА́ТЬ жигнэж боох, хэмжиж савлах.
ФАСО́ЛЬ шош, түрэг шош.
ФАСО́Н янз, маяг; **держать ~** тэхүүрхэх, долдийх.
ФАСО́ННЫЙ тусгай маягийн.
ФАТ дэгжин хүн, хээнцэр эр.
ФАТА́ торгон алчуур, пансан ороолт.
ФАТАЛИ́ЗМ заяанд итгэх үзэл, тавиланд итгэх үзэл.
ФАТАЛИ́СТ заяандаа итгэгч, заяаг итгэгч, тавиланд итгэгч.
ФАТА́ЛЬН||ЫЙ тавилантай юм шиг, хачин; **~ое совпадение** хачин тохиол.
ФАТОВСКО́Й дэгжин, ганган; **~ вид** дэгжин байдал.
ФАТОВСТВО́ дэгжирхэх, хээнцэрлэх.
ФА́ТУМ тавилан, үйлийн үр, төөрөг.
ФА́УНА амьтны аймаг, адгуус амьтан.
ФАШИ́ЗМ фашизм
ФАШИ́НА бооц, багц мөчир, шороог бэхлэх гөрсөн мөчир.
ФАШИ́СТ фашист, фашизмыг баримтлагч.
ФАШИ́СТСКИЙ фашистын, фашист.
ФАЭТО́Н бүрхүүлтэй тэрэг, эвхмэл бүрхээстэй тэрэг.
ФАЯ́НС 1. шаазан, шаазмаг; 2. шаазан эдлэл.
ФАЯ́НСОВ||ЫЙ шаазан, ваарын шавар; **~ая посуда** шаазан сав суулга.
ФЕВРА́ЛЬ хоёрдугаар сар.
ФЕВРА́ЛЬСКИЙ хоёрдугаар сарын.
ФЕДЕРАЛИ́ЗМ холбоот ёс, федерализм.
ФЕДЕРА́ЛЬН||ЫЙ холбооны; **~ое государство** холбооны улс.
ФЕДЕРАТИ́ВНЫЙ холбоот, холбооны.
ФЕДЕРА́ЦИЯ 1. холбооны улс, холбоот улс; **Российская Федерация** Оросын Холбооны улс; 2. холбоо; **Всемирная ~ профсоюзов** Бүх Дэлхийн Үйлдвэрчний Эвлэлүүдийн холбоо.
ФЕЕРИ́ЧЕСКИЙ,
ФЕЕРИ́ЧНЫЙ жигтэйхэн сайхан, хачин гоё; **~ вид озера в лунную ночь** сартай шөнө нуурын жигтэйхэн сайхан харагдах нь.
ФЕЙЕРВЕ́РК галын наадам, гал наадам **устроить ~** гал наадам үзүүлэх; **~ слов** гоё үг хөвөлдүүлэх.
ФЕЛЬДМА́РШАЛ фельдмаршал, хээрийн маршал.
ФЕЛЬДФЕ́БЕЛЬ фельдфебель, хээрийн түрүүч, бага дарга.
ФЕ́ЛЬДШЕР бага эмч.
ФЕЛЬДШЕ́РСКИЙ бага эмчийн, бага эмч нарын.
ФЕЛЬДЪЕ́ГЕРСК||ИЙ буухиа, буухианы, буухиа элчийн; **~ая связь** буухиа харилцаа.
ФЕЛЬДЪЕ́ГЕРЬ буухиа, буухиа элч.
ФЕЛЬЕТО́Н шог найруулал, шоололт өгүүлэл.
ФЕЛЬЕТОНИ́СТ шог найруулагч.
ФЕ́НЕЧКА *разг.* «сак» зүйл.
ФЕНО́МЕН 1. үзэгдэл, ухамсар дахь үзэгдэл, мэдэгдэхүйц үзэгдэл; 2. ухаал үзэгдэл, гоц зүйл.
ФЕНОМЕНА́ЛЬНЫЙ чухал, гоц; **~ голос** гоц хоолой.
ФЕНО́ТИП гадаад хэв шинж.
ФЕ́НИКС галт гарди, цогт галбинга.
ФЕОДА́Л феодал, газрын эзэн, хамжлагат ноён.
ФЕОДАЛИ́ЗМ феодализм, феодалын ёс, хаад ноёдын эрхт ёс.
ФЕОДА́ЛЬНЫЙ феодалын, феодал, хаад ноёдын; **~ строй** феодалын байгуулал.
ФЕРЗЬ бэрс; **~ против ладьи** (*шатарт*) бэрсээр тэрэгтэй тулах.
ФЕ́РЗЕВЫЙ бэрсний, бэрсэн; **~ гамбит** бэрсний хөл гараа.
ФЕ́РМА I 1. ферм, салбар аж ахуй; 2. ферм (*хөдөөгийн хувийн аж ахуй*).
ФЕ́РМА II татанга; **деревянная ~** модон татанга.
ФЕРМЕ́НТ фермент, эсгэг.
ФЕ́РМЕР фермчин, хөдөөний хувийн аж ахуйтан.
ФЕ́РМЕРСК||ИЙ фермерийн, фермчний, хөдөөний хувийн аж ахуйтны, хөдөөний хувийн; **~ое хозяйство** хөдөөний хувийн аж ахуй.
ФЕРМУА́Р сондор, сондрын тээглүүр.
ФЕРТ 1. «ф» үсэг; 2. таахалзагч; **~ом стоять** ташаагаа тулж зогсох.
ФЕ́СКА феска малгай, овоодой.
ФЕСТИВА́ЛЬ фестиваль, их наадам; **~ демократической молодёжи** ардчилсан залуучуудын их наадам.
ФЕ́ТИШ 1. цалиг, ээлтэй юм, сахиус; 2. шүтээн.
ФЕТИШИ́ЗМ 1. цалиг шүтэх, онгон шүтэх; 2. шүтээж бишрэх, сүжиглэх.

ФЕ́ТР фетр, нарийн эсгий, эсгий.
ФЕ́ТРОВ||ЫЙ фетр, нарийн эсгий; эсгий; **~ая шляпа** эсгий малгай.
ФЕШЕНЕ́БЕЛЬНЫЙ, дээд зэргийн, чамин гоё, язгууртан.
ФЕХТОВА́НИЕ сэлэм эргүүлэх, сэлэм эргүүлэх спорт.
ФЕХТОВА́ТЬ сэлэм эргүүлэх, сэлэм эргүүлэх сургууль хийх.
ФЕ́Я дагина, хандмаа.
ФИ пөх, пөх; **~, какой противный** пөх, яасан муухай юм.
ФИА́ЛКА нил цэцэг, нил; **одноцветная ~** цулгуй нил; **одноцветковая ~** ганц цэцэгт нил.
ФИА́СКО бүтэхгүй, урагшгүй; **потерпеть ~** хэрэг бүтэхгүй болох.
ФИ́БРА I 1. шөрмөс, шөрвөс, ширхэг; 2. судас шөрмөс, тэнхээ, бие махбод, үнэн гол; **дрожать всеми своими ~ми** бүх судас шөрмөсөөрөө дагжих; **ненавидеть всеми ~ми души** бүх үнэн голоосоо жигших.
ФИ́БР||А II фибр, хувлаг цаарс, хөмөн цаас, дагтарга; **чемодан из ~ы** фибр чемодан.
ФИ́ГА I инжир.
ФИ́Г||А II салаавч; **показать ~у** салаавч тавих, үзүүлэх.
ФИГЛЯ́Р 1. илбэч; 2. марзаганагч.
ФИ́ГОВ||ЫЙ инжрийн; **~ое дерево** инжрийн мод; **~ листок** муу явдлаа далдлах.
ФИГУ́Р||А 1. дүрс, маяг, ур маяг, хэлбэр; **геометрические ~ы** хэмжих ухааны дүрс; 2. бие, бие бялдар, биеийн төхөл; **хорошая ~** сайхан бие; **стройная ~** гуалиг бие; 3. хүн, амьтан; **крупная политическая ~** улс төрийн том хүн; 4. баримал, дүрс; **восковая ~** лаваар хийсэн баримал; 5. бод; **шахматные ~ы** шатрын боднууд.
ФИГУРА́ЛЬНО үлгэрлэж, дүрсэлж, гоёж, ёгтолж; **~ выражаться** үлгэрлэж хэлэх.
ФИГУРА́ЛЬН||ЫЙ үлгэрлэж хэлсэн, жишээлж хэлсэн, тойруулж хэлсэн, ёгтолж хэлсэн; **~ое выражение** үлгэрлэж хэлсэн хэллэг.
ФИГУРА́НТ 1. бүжигчин; 2. гэрч буюу сэжигтнээр татагдсан хүн.
ФИГУРА́ЦИЯ *муз.*галбиршил.
ФИГУРИ́РОВАТЬ 1. байлцах, оролцох; **~ на суде в качестве свидетеля** шүүхэд гэрчийн хувиар байлцах; 2. байх, орох, тавигдах.
ФИГУРИ́СТ уран тэшүүрчин.
ФИГУРИ́СТКА уран тэшүүрчин эмэгтэй.
ФИГУ́РН||ЫЙ 1. хээтэй, угалзтай, хээлсэн, угалзалсан, чамин; **~ая резьба** угалзтай сийлбэр; 2. уран, уран тэшх, годройтож нисэх; **~ые скобки** их хаалт.
ФИДЕ́ИЗМ фидеизм (*эрдмээс шажныг эрхэмлэх үзэл*).
ФИДЕ́ИСТ фидеист (*эрдмээс шажныг эрхэмлэгч*).
ФИ́ЗИК физикч, бодисын зүйч.
ФИ́ЗИКА физик, бодисын зүй.
ФИ́ЗИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИЙ физик-математикийн, *бодисын зүй-тооны.*
ФИЗИО́ЛОГ физиологич, бие ажиллагааны судлаач.
ФИЗИОЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ физиологийн, бие ажиллагааны, бие судлалын; **~ое явление** бие судлалын үзэгдэл; **~ая особенность** бие судлалын онцлог.
ФИЗИОЛО́ГИЯ 1. физиологи, бие судлал; 2. биеийн ажиллагаа; **~ человека** хүний биеийн ажиллагаа.
ФИЗИОНО́МИЯ 1. царай, нүүр; **лукавая ~** зальтай царай; 2. нүүр царай, царай байдал; 3. дүр, дүр байдал, дүр төлөв.
ФИЗИОТЕРАПЕВТИ́ЧЕСКИЙ физиоте-рапевтын, бодис зүй, физик; **~ кабинет** физик эмчилгээний тасаг.
ФИЗИОТЕРА́ПИЯ физиотерапи, физик эмнэлэг, бодис зүйн эмчилгээ.
ФИЗИ́ЧЕСК||ИЙ 1. физик, физикийн, бодис зүйн, бодисын; **~ое свойство тел** бодисын физик чанар; 2. биеийн, биет, биеэр хийх, бие бялдрын; **~ труд** биеийн хөдөлмөр; **~ие тела** биет бодис; **~ая культура** биеийн тамир; **~ая работа** биеэр хийх ажил, хар ажил; **~ое наказание** зодож шийтгэх; **~ая география** физик газар зүй, байгаль газар зүй; **~ая близость** бие хүрэлцэн дотнолох, харьцаж дотносох, хурьцал.
ФИЗКУЛЬТУ́Р||А (*физическая культура*) биеийн тамир; **заниматься ~ой** биеийн тамир хийх.
ФИЗКУЛЬТУ́РНИК биеийн тамирчин.
ФИЗМАТ (*физико-математический факультет*) физик математикийн факультет, бодисын зүй тооны анги.
ФИКСА́Ж бэхжүүлэх зай.
ФИКСИ́РОВАНИЕ тэмдэглэл, тэмдэглэх, тогтоох.
ФИКСИ́РОВАТЬ 1. тэмдэглэх, тэмдэглэж авах; 2. тогтоох, батлан тогтоох; 3. хандуулах, тавих; **~ внимание** анхаарал тавих; 4. бэхжүүлэх, сойх.
ФИКТИ́ВНО хуурмаг, хуурмагаар.
ФИКТИ́ВНЫЙ хуурмаг; **~ документ** хуурмаг баримт бичиг.
ФИ́КУС удамбар, янаг цэцэг.
ФИ́КЦИЯ хуурмаг юм, зохиомол юм, хуурмаг явдал.
ФИЛАНТРО́П нигүүлсэгч, ивээгч, энэрэн тэтгэгч, өршөөн туслагч.
ФИЛАНТРОПИ́ЧЕСКИЙ нигүүлсэн, ивээлийн, энэрэн тэтгэх, өршөөн туслах.
ФИЛАНТРО́ПИЯ нигүүлсэл, ивээл, энэрэл тэтгэл, өршөөл тусламж.
ФИЛАРМО́НИЯ хөгжмийн хүрээлэн, хөгжимлөг, филармони.
ФИЛАТЕЛИ́СТ марк цуглуулагч, шуудангийн марк цуглуулагч.
ФИЛАТЕЛИ́Я марк цуглуулах, шуудангийн марк цуглуулах.
ФИЛЕ́ I утсан торонд шагласан хэз.
ФИЛЕ́ II 1. гол мах; 2. дан мах, ясгүй мах; **~ с гарниром** хачирласан дан мах.
ФИЛИА́Л салбар, филиал; **~ Академии Наук** Шинжлэх Ухааны Академийн салбар.
ФИЛИГРА́НН||ЫЙ 1. хэз угалзтай; **~ые изделия** хэз угалзтай эдлэл; 2. нарийн; **~ая работа** нарийн хийц.
ФИ́ЛИН шар шувуу; **ушастый ~** явлаг.
ФИЛИ́СТЕР бэртэгчин, мэдэмгий бэртэгчин.
ФИЛИ́СТЕРСКИЙ бэртэгчний, бэртэгчин.
ФИЛИ́СТЕРСТВО бэртэгчин явдал, бэртэгчин зан.
ФИЛО́ЛОГ хэл бичгийн мэргэжилтэн, хэл бичгийн эрдэмтэн.
ФИЛОЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ хэл бичгийн, хэл бичгийн ухааны; **~ое образование** хэл бичгийн боловсрол.
ФИЛОЛО́ГИЯ хэл бичгийн ухаан; **русская ~** оросын хэл бичгийн ухаан.
ФИЛО́СОФ философич, гүн ухаантан, гүн ухааны эрдэмтэн.
ФИЛОСО́ФИЯ философи, гүн ухаан; **материалистическая ~** материалист гүн ухаан.
ФИЛОСО́ФСКИЙ философийн, гүн ухааны; **~ камень** чандмань эрдэнэ.
ФИЛОСО́ФСТВОВАТЬ 1. гүн ухаанаар оролдох, гүн ухаанчлах; 2. цэцэрхэх.
ФИЛУМЕНИ́СТ шогшиго цуглуулагч.
ФИЛУМЕНИ́СТКА *шогшиго цуглуулагч эмэгтэй.*
ФИЛУМЕНИ́Я шогшиго цуглуулах (*юмны нэр, чанарыг заасан наалт зүүлтийг цуглуулах*).
ФИ́ЛЬМ 1. фильм, кино, кино зураг, сүүдэр ший; **документальный ~** баримтат кино; **художественный ~** уран сайхны

кино зураг; **цветной ~** өнгөт кино; 2. хальс, кино зургийн хальс.

ФИЛЬМОТЕ́КА 1. кино сан, кино зураг цуглуулж хадгалдаг байгууллага; 2. кино сан, кино зургийн цуглуулга.

ФИЛЬТР шүүр, тунгаах шүүр, тунгаагч.

ФИЛЬТРА́ЦИЯ шүүх, шүүж тунгаах.

ФИЛЬТРОВА́ЛЬН||ЫЙ шүүх, шүүж тунгаах, шүүж цэвэрлэх; **~ая бумага** шүүх цаас.

ФИЛЬТРОВА́НИЕ шүүр, шүүж тунгаах.

ФИЛЬТРОВА́ТЬ шүүх, шүүж тунгаах; **~ воду** ус шүүж тунгаах.

ФИМИА́М хүж, утлага, сүл, сан; **курить ~** зусардаж магтах, дэвэргэж магтах. **воскурить ~** гүгэл асаах.

ФИНА́Л 1. төгсгөл, эцэс, сүүл, сүүлийн бүлэг; **блестящий ~** гялалзсан төгсгөл; **~ пьесы** жүжгийн эцэс; 2. шувтарга; **~ шахматного чемпионата** шатрын аварга шалгаруулахын шувтарга.

ФИНА́ЛЬН||ЫЙ төгсгөлийн, эцсийн, шувтаргын; **~ые спортивные соревнования** спортын төгсгөлийн уралдаан.

ФИНАНСИ́РОВАТЬ санхүүжүүлэх, мөнгө олгох; **~ строительство** барилгыг санхүүжүүлэх.

ФИНАНСИ́СТ 1. санхүүгийн мэргэжилтэн санхүүч; 2. санхүүгийн хөрөнгөтөн, мөнгөн сангийн эзэн.

ФИНА́НСОВЫЙ санхүүгийн, мөнгөн сангийн; **~ инспектор** санхүүгийн байцаагч; **~ контроль хозяйства** аж ахуйд тавих санхүүгийн хяналт.

ФИНА́НС||Ы мөнгөн санхүү, санхүү, сан; **государственные ~** улсын мөнгөн санхүү; **министерство ~ов** сангийн яам.

ФИ́НИК хасарваань, хурмын чавга, нандин чавга.

ФИНИНСПЕ́КТОР (*финансовый инспектор*) санхүүгийн байцаагч.

ФИ́НИШ төгсгөл, шувтарга, бариа, барианы газар; **первым прийти к ~у** барианы газарт түрүүлж ирэх.

ФИНИШИ́РОВАТЬ барианд орох, барианы газарт ирэх.

ФИ́НИШНЫЙ төгсгөлийн, шувтаргын, барианы.

ФИ́НКА I фин эмэгтэй, соуми хүүхэн.

ФИ́НКА II балиус хутга, фин хутга.

ФИ́НСКИЙ финийн, фин, соуми; **~ язык** фин хэл.

ФИНН фин хүн, соуми хүн.

ФИНОТДЕ́Л (*финансовый отдел*) санхүүгийн хэлтэс.

ФИНТ *разг.* заль.

ФИНТИ́ТЬ залилах, маяглах, долдгонох.

ФИОЛЕ́ТОВ||ЫЙ ягаан хөх, ягаан нил; **~ые чернила** ягаан бэх.

ФИ́РМА 1. пүүз, пүүс; **крупная ~** том пүүс; 2. нэр, бүрхүүл.

ФИ́РМЕННЫЙ фирмийн, үйлдвэрийн; **~ магазин** фирмийн дэлгүүр; **~ знак** үйлдвэрийн тэмдэг.

ФИРН мөсөн хунгар, мөхлөгт цас, сардигийн цас.

ФИСГАРМО́НИЯ хөөрөгт даруул хуур.

ФИСКА́ЛИТЬ ховлох, хов жив зөөх.

ФИ́СТУЛА 1. нарийн хоолой, нарийн дуу; 2. шархны нүх, гоожирхой, шархны сүв, шууранхай.

ФИТИ́ЛЬ 1. гол, дэнгийн гол; 2. бялт

ФИ́ШКА хожооны тоолуур, хожолтын хасаа.

ФЛАГ далбаа; **государственный ~** төрийн далбаа; **поднять ~** далбаа хийсгэх; **спустить ~** далбаа буулгах.

ФЛА́ГМАН 1. флагман, хөлөг онгоцны бүлгийг командлагч, эскадрын жанжин; 2. жанжны хөлөг онгоц, манлай онгоц.

ФЛА́ГМАНСКИЙ флагманы, эскадрын жанжны.

ФЛАГШТО́К тугийн иш, тугийн чийга.

ФЛАЖО́К дарцаг, хиур; **сигнальный ~** дохионы дарцаг.

ФЛАКО́Н шил, жижиг шил, лонх; **~ для духов** үнэртэй усны шил; **в одном ~е** нэг лонхонд зэрэг, хамт хийгдсэн.

ФЛАНГ хажуу, тал, хажуу тал, жигүүр, хомхор; **обстреливать с ~а** хажуу талаас буудах; **открытый ~** задгай тал; правый фланг баруун жигүүр.

ФЛА́НГОВЫЙ хажууны, хажуу талын, жигүүрийн; **~ удар** хажуу талаас нь цохих.

ФЛАНЕ́ЛЕВЫЙ, ФЛАНЕ́ЛЬНЫЙ үслэг бөс, тэрмэн.

ФЛАНЕ́ЛЬ үслэг бөс, тэрэм.

ФЛАНЁР сэлгүүцэгч, дэмий тэнэгч.

ФЛАНИ́РОВАТЬ сэлгүүцэх, дэмий тэнэх.

ФЛЕ́ГМА 1. номой; 2. номой хүн.

ФЛЕГМА́ТИК номой хүн.

ФЛЕГМАТИ́ЧНО номой.

ФЛЕГМАТИ́ЧНЫЙ номой; **~ характер** номой зан.

ФЛЕГМО́НА нэвчих, нэвчээс, үрэвдэс.

ФЛЕ́ЙТ||А лимбэ, хөндлөн бишгүүр; **играть на ~е** лимбэ үлээх.

ФЛЕЙТИ́СТ лимбэч.

ФЛЕ́КСИЯ нугарах, нугарал, үгийн сүүл хувирах.

ФЛЕКТИ́ВНЫЙ нугархай, нугаралтай, үгийн сүүл хувирдаг; **~ язык** нугаралтай хэл.

ФЛЁР шаа, сиймхий торго.

ФЛИ́ГЕЛЬ хажуугийн байшин, жигүүрийн байшин.

ФЛИРТ сэртэндэх, аальгүйтэн.

ФЛИРТОВА́ТЬ сэртэндэх.

ФЛОКС аранзлаа.

ФЛО́РА ургамлын аймаг; **тропическая ~** халуун орны ургамлын аймаг.

ФЛОРИ́Н европ зоос.

ФЛОТ флот, хөлөг онгоцнууд, хөлөг онгоц; **черноморский ~** хар далайн хөлөг онгоцнууд; **речной ~** гол мөрний хөлөг онгоцнууд.

ФЛОТИ́ЛИЯ онгоцнууд, бүх онгоцнууд; **каспийская ~** Каспийн тэнгисийн бүх онгоцнууд.

ФЛОТОВО́ДЕЦ далайн цэргийн жанжин, усан цэргийн жанжин.

ФЛО́ТСКИЙ флотын, хөлөг онгоцны, бүх хөлөг онгоцны.

ФЛЮ́ГЕР 1. салхины хэмжүүр, салхины чиглүүр, салхины далбаа, залма; 2. салхины ая дагагч, аялдан дагалдагч.

ФЛЮС шүдний хаван.

ФЛЯ́ГА, ФЛЯЖКА дашмаг, дорвого, цавир.

ФОЙЕ́ амрах тасалгаа, завсарлагын танхим, фойе.

ФОКСТРО́Т фокстрот, хоёр гишгэцтэй бүжиг, үнэгэн шогшоо бүжиг.

ФО́КУС I голлолт, голомтог, тодрох цэг, фокус (*гэрэл солбилцлын уулзвар*)

ФО́КУС II 1. илбэ; 2. ов жив, овлол.

ФО́КУСНИК илбэч, овлогч.

ФО́КУСНИЧАТЬ жив гаргах, овлох.

ФОЛИА́НТ зузаан судар, нүсэр ном.

ФОЛЬГА́ фольга, төмөрлөг цаас, мөнгөн цаас, хальсан төмөр.

ФОЛЬКЛО́Р 1. аман зохиол; 2. нийт хэв заншил; 3. билиг зүй **музыкальный ~** ардын хөгжмийн билиг зүй.

ФОЛЬКЛОРИ́СТ аман зохиолын судлалч, аман зохиолын судлагч.

ФОЛЬКЛОРИ́СТИКА аман зохиолын судлал.

ФОН 1. дэвсгэр, дэвсрэг өнгө, өнгө, фон, талбар; **синие цветы на белом ~е** цагаан дэвсрэг дээрх хөх цэцэг **на голубом ~е неба** хөх тэнгэрийн өнгөн (*мандал*) дээр; 2. орчин, орчин байдал; **служить ~ом** орчин байдал нь болох.

ФОНА́РИК дэнлүү.

ФОНА́РНЫЙ дэнлүүний; **~ столб** дэнлүүний багана.

ФОНА́РЩИК дэнлүүч.

ФОНА́Р||Ь 1. дэнлүү, гэрэл; **уличный ~** гудамжны дэнлүү; **автомобильный ~** машины гэрэл; 2. хөхрөх, хөх няц болох; **у него ~и под глазами** түүний нүд хөхөртөл цихигджээ.

ФОНД 1. фонд, хөмрөг, бэл, бэлтгэл хөрөнгө, сан; **~ заработной платы** цалингийн фонд; **основной словарный ~** үгийн үндсэн сан; 2. бэлдэц, нөөц, сан, эрдэнийн сан, жас; **семенной ~** үрийн бэлдэц.

ФО́НДОВЫЙ фондын, хөмрөгийн, сангийн; **~ капитал** фондын хөрөнгө.

ФОНЕ́МА авиалбар (*утга ялгах авиа*).

ФОНЕМАТИ́ЧЕСКИЙ авиалбарын, авиалбар зүйн.

ФОНЕ́ТИК||А авиан зүй; **историческая ~** түүхэн авиан зүй; **говоры отличаются друг от друга ~ой** нутгийн аялгуу бол бие биеэсээ авиан зүйгээр ялгагддаг.

ФОНЕТИ́ЧЕСК||ИЙ авиан зүйн; **~ая транскрипция** авиан зүйн галиг.

ФОНО́ГРАФ авиа тэмдэглүүр.

ФОНОЛО́ГИЯ 1. фонемын тухай ухаан; 2. хэлний фонемын тогтолцоо.

ФОНОЛОГИ́ЧЕСКИЙ фонемын тухай ухааны, фонемын тогтолцооны.

ФОНТА́Н оргилуур, оргилох; **~ы в городских садах** хотын цэцэрлэг дэхь оргилуур; **кровь бьёт ~ом** цус оргилон гоожиж байна.

ФОНТАНИ́Р||ОВАТЬ оргилон гарах, оргилох, олгойдох, год хийх; **нефть ~ует** газрын тос оргилж байна.

ФОРЕ́ЛЬ хуяд загас, тулбага загас, чөрх, толбот малма.

ФО́РИНТ форинт (*унгарын мөнгөний нэгж*).

ФО́РМ||А 1. хэлбэр, дүрс; **иметь ~у шара** бөмбөрцөг хэлбэртэй байх, бөөрөнхий дүрстэй байх; 2. хэлбэр; **~ работы** ажлын хэлбэр; 3. хэв, хэлбэр; **~ для отливки** цутгах хэв; **~ для шляп** малгайн хэв; 4. хувцас, маягийн хувцас, янзын хувцас; **школьная ~** сурагчдын хувцас; **военная ~** цэрэг маягийн хувцас; 5. маяг, маягт; **сведения по ~е №3** гуравдугаар маягтаар өгөх мэдээ; 6. хэлбэр; **~ словообразования** үг бүтээх хэлбэр; **~ стиха** шүлгийн хэлбэр; 7. янз, төрх; **изящные ~ы** гоёмсог янз; 8. дүр үзүүлж, ёс болгож, ёсны төдий; **не следует делать что-либо только ради ~ы** юмыг зөвхөн ёсны төдий хийх хэрэггүй.

ФОРМАЛИ́ЗМ хэлбэрдэх, хэлбэрдэх ёс, хэлбэрдэл, ёсорхох явдал, ёсорхол, формализм; **бюрократический ~** хүнд суртлын хэлбэрдэх ёс; **~ в обучении** сургалтын хэлбэрдэх ёс.

ФОРМАЛИ́Н формалин, ариутгах эм.

ФОРМАЛИ́НОВЫЙ формалинын, ариутгах эмийн; **~ раствор** ариутгах эмийн уусгамал.

ФОРМАЛИ́СТ хэлбэрдэгч, ёсорхогч.

ФОРМАЛИ́СТИКА хэлбэрдэх явдал, ёсорхох явдал.

ФОРМАЛИСТИ́ЧЕСК||ИЙ хэлбэрдэх, хэлбэрдлийн, ёсорхох, ёсорхлын; **бороться с ~ими извращениями в искусстве** урлагт хэлбэрдэн завхруулах явдалтай тэмцэх.

ФОРМАЛИ́СТСКИЙ хэлбэрдэгчийн, ёсорхогчийн.

ФОРМА́ЛЬНО хэлбэрээр, хэлбэр төдий, ёс төдий; **~ подойти к вопросу** асуудалд ёс төдийгөөр хандах.

ФОРМА́ЛЬНОСТ||Ь ёс журам, ёс, ёс төдий; **соблюдать все ~и** бүх ёс журмыг дагаж гүйцэтгэх.

ФОРМА́ЛЬН||ЫЙ 1. хэлбэр, хэлбэрийн, хэлбэрийн талаар; **~ анализ стихотворения** шүлгийг хэлбэрийн талаар задлан шинжлэх; 2. ёс төдий, хэлбэр төдий; **~ое отношение к делу** ажил хэрэгт ёс төдий хандах; 3. албан ёсны, хууль ёсны; **~ отказ** албан ёсоор татгалзах; **~ развод** хууль ёсны салалт, хууль ёсоор гэрлэлтээ цуцлуулах.

ФОРМА́Т хэмжээ; **~ в восьмушку** наймтын хэмжээ; **~ в лист** хуудасны хэмжээ; **~ в развёрнутый лист** задгай хуудасны хэмжээ.

ФОРМА́ЦИЯ 1. хэлбэршил, давхаргадас; **общественно-экономическая ~** нийгэм эдийн засгийн хэлбэршил; 2. үеийн үзэл, үзэл санаа.

ФО́РМЕНН||ЫЙ 1. формын, дүрэмт, албаны маягийн; **~ая одежда учащихся** сурагчдын формын хувцас; 2. ёстой, яах аргагүй; **~ скандал** ёстой шившиг.

ФОРМИРОВА́НИЕ 1. хэлбэржих, хэлбэржин тогтох; 2. эмхлэх; **~ поезда** галт тэрэг эмхлэх; 3. шинэчилсэн цэргийн хэсэг.

ФОРМИРОВА́ТЬ 1. хэлбэржүүлэх, хэлбэршүүлэх, хэлбэртэй болгох, хэлбэр олгох, хэлбэржүүлэн тогтоох; **~ кроны деревьев** модны оройг хэлбэржүүлэх; **суровая жизнь формирует сильные характеры** хэцүү амьдрал дорвитой зан чанарыг хэлбэржүүлэн тогтооно; 2. байгуулах, эмхлэх, эмхлэн байгуулах, зохион байгуулах; **~ правительство** засгийн газрыг эмхлэн байгуулах.

ФОРМИРОВА́ТЬСЯ 1. хэлбэржих, хэлбэрших, хэлбэртэй болох, хэлбэржин тогтох; **характер формируется в молодости** зан чанар залуу насанд хэлбэржин тогтоно; 2. байргаших, идэрших, өсөж бойжих, өсөж хэлбэрээ олох, намбаа олох; **девушка ещё формируется** жаал охин нилээд байргашиж байна.

ФОРМОВА́ТЬ хэвлүүрдэх, хэвт цохих, хэвт цутгах; **~ глину** шаврыг хэвлүүрдэх.

ФОРМО́ВКА хэвлүүрдэх, хэвт цохих, хэвт цутгах; **~ кирпича** туйпуу хэвлүүрдэх, тоосго хэвт цохих.

ФОРМОВ||О́Й 1. хэвлүүрдэж болох; **~ая глина** хэвлүүрдэж болох шавар; 2. хэвийн, хэлбэртэй, хэвт дарсан; **~ хлеб** хэвийн талх.

ФОРМО́ВЩИК хэвч, хэвчин, хэвлүүрч.

ФО́РМУЛА томъёо; **химическая ~** химийн томъёо; **~ кислорода** *хүчил төрөгчийн томъёо.*

ФОРМУЛИ́РОВАТЬ томъёолох, найруулах, аятайхан хэлэх, товч тодорхой хэлэх; **~ свои требования** шаардлагаа товч тодорхой хэлэх.

ФОРМУЛИ́РОВКА томъёолол, найруулга; **новая ~** шинэ томъёолол; **точная ~** товч тодорхой найруулга.

ФОРМУЛЯ́Р номын бүртгэл хуудас, хавчуулга хуудас, формуляр.

ФОРМУЛЯ́РНЫЙ номын бүртгэл хуудасны, хавчуулга хуудасны, формулярын.

ФОРПО́СТ манлайн бэхлэлт, өмнөх бэхлэл.

ФОРС сүр; **задавать ~у** сүр бадруулах.

ФОРСИ́РОВАНИЕ 1. хурдатгах, түргэсгэх; 2. гатлах, тулалдаж гатлах.

ФОРСИ́РОВАТЬ 1. хурдатгах, түргэсгэх, шамдуулах; **~ развитие чего-нибудь** юмны хөгжлийг хурдатгах; 2. тулалдаж гатлах, тулалдаж давах; **~ реку** тулалдаж голыг гатлах.

ФОРТ шивээ, цайзын шивээ, бэхлэлт, бэхэлсэн хэрэм.

ФО́РТЕЛЬ гэнэтийн ов, муухай заль.

ФОРТЕПИА́ННЫЙ төгөлдөр хуурын, фортепианын; фортепианный дуэт төгөлдөр хуурын хоршил; **~ая клавитура** төгөлдөр хуурын даруул.

ФОРТЕПИА́НО төгөлдөр хуур, фортепьяно; **играть на ~** төгөлдөр хуураар тоглох.

ФОРТИФИКА́ЦИЯ 1. байлдах газрыг бэхлэх ухаан; 2. байлдааны бэхлэлт.

ФО́РТОЧКА салхивч.

ФОРТУ́НА аз, зол, заяа; **~ ему улыбнулась** аз нь дайрчээ түүнд.

ФОСГЕ́Н фосген (*сүүмэг төрөгч*), хорт хий.
ФОСФА́Т, ФОСФА́ТЫ фосфат, фосфор (*сүүмэг*) хүчлийн давс.
ФО́СФОР фосфор, сүүмэг.
ФО́СФОРИСТ||ЫЙ фосфорт, сүүмэгт; **~ая кислота** фосфорт хүчил.
ФОСФОРИ́ЧЕСКИЙ фосфорын, фосфорынх шиг, сүүмэлзсэн; **~ свет** сүүмэлзсэн гэрэл.
ФО́СФОРН||ЫЙ фосфорын, сүүмгийн; **~ая кислота** фосфорын хүчил.
ФО́ТО гэрэл зураг, фотиар, патиар.
ФОТОАППАРА́Т фотоаппарат, зураг авах аппарат, гэрэл зургийн аппарат.
ФОТО́ГРАФ зураг авагч, зурагчин, гэрэл зурагч, фото зурагчин.
ФОТОГРАФИ́РОВАТЬ зураг авах, патиар авах.
ФОТОГРАФИ́РОВАТЬСЯ зургаа авахуулах, патиар авахуулах.
ФОТОГРАФИ́ЧЕСКИЙ фото, зургийн, гэрэл зургийн, фото зургийн, патиарын; **~ аппарат** фото аппарат; **~ снимок** фото зураг.
ФОТОГРА́ФИ||Я 1. фотографи, зураг авах, зураг авах ажил, патиар авах; **заниматься ~ей** зураг авах ажлаар оролдох; 2. фото зураг, гэрэл зураг, патиар; 3. фотографи, гэрэл зургийн газар, зураг авах газар; **сняться в ~и** гэрэл зургийн газар орж зургаа авахуулах.
ФОТОКА́РТОЧКА фото зураг, гэрэл зураг, патиар.
ФОТОЛЮБИ́ТЕЛЬ гэрэл зураг сонирхогч, сонирхож зураг авагч, гэрэл зураг шохоорогч.
ФОТОМОНТА́Ж фотомонтаж, гэрэл зураг зүйх, зураг зүйж наах.
ФОТОРЕПОРТА́Ж фото сурвалжлага, гэрэл зургийн сурвалжлага.
ФОТОРЕПОРТЁР гэрэл зургийн сурвалжлагч, фото сурвалжлагч, гэрэл зургийн шуурхай мэдээлэгч.
ФОТОСНИ́МОК фото зураг, гэрэл зураг, патиар.
ФОТОСЪЁМКА гадаргын зураг авах, газрын зураг авах.
ФОТОТЕЛЕГРА́ММА фототелеграмм, фото цахилгаан утас, гэрэл зургийн цахилгаан утас, цахилгаанаар дамжуулсан фото мэдээ.
ФОТОТЕЛЕГРА́Ф зурагт цахилгаан мэдээ, зурагт цахилгааны аппарат.
ФОТОХРО́НИКА фото мэдээ, гэрэл зургийн тэмдэглэл, гэрэл зургийн ойллого, фотохроник.
ФРАГМЕ́НТ 1. хэсэг, тасархай, бичгийн хэсэг, номын тасархай; **~ романа** романы хэсэг; 2. хэлтэрхий; **~ старинной вазы** хуучны шавар бумбын хэлтэрхий.
ФРАГМЕНТА́РН||ЫЙ 1. хэсэг, тасархай, хэлтэрхий; 2. хагас хугас, хэсэг бусаг; **~ое изложение событий** болсон явдлыг хагас хугас илэрхийлэх (*хэлэх, бичих*).
ФРА́ЗА 1. хэлц, хэллэг, өгүүлбэр; **длинная ~** урт хэлц, урт өгүүлбэр; 2. үг яриа, үг; **пустая ~** хоосон үг; 3. тухайлбар.
ФРАЗЕОЛОГИ́ЧЕСКИЙ хэлцийн, хэлц үгийн, хэвшсэн хэллэгийн; **~ словарь** хэлцийн толь, хэлц үгийн толь.
ФРАЗЕОЛО́ГИЯ 1. хэлц, хэлц үг, хэвшмэл хэллэг; **~ русского литературного языка** орос бичгийн хэлний хэвшмэл хэллэг; 2. хоосон гоё үг.
ФРАЗЁР чалчигч, хоосон үгтэй хүн, хоосон гоё үгтэн, гоё үгнээс цаашгүй хүн.
ФРАЗЁРСТВО чалчаа үг, хоосон чалчих, хоосон үг, хоосон гоё үг; **политическое ~** улс төрийн талаар хоосон чалчих.
ФРАК фрак (*ардаа хормойтой гадуур цамц*).
ФРАКЦИОНЕ́Р фракцич, фракцид оролцогч, (*намын дотор*) бүлэглэгч, бүлэгт оролцогч.
ФРАКЦИО́ННОСТЬ фракци болох, (*намын дотор*) бүлэг болох, бүлэглэх явдал.
ФРАКЦИО́НН||ЫЙ фракцийн, бүлгийн, бүлэглэлийн, бүлэглэх; **~ая борьба** фракцийн тэмцэл, бүлэглэн тэмцэх.
ФРА́КЦИЯ фракци, бүлэг, бүлэглэл; **парламентская ~** парламентын доторхи бүлэг.
ФРАМУ́ГА тотгоны гэгээвч, гэгээвч.
ФРАНК франк (*Франц, Бельги, Швейцарийн мөнгөн тэмдэгт*).
ФРА́НКО үнэгүй хүргэх, хүргэх үүрэгтэй, хүргэх үнийг төлсөн; франко-склад агуулахад хүргэх үнийг төлсөн.
ФРАНТ хээнцэр хүн, дэгжин эр, ганган эр.
ФРАНТИ́ТЬ хээнцэрлэх, шаавай болох, гоёж гоодох.
ФРАНТОВСТВО́ хээнцэрлэх, гоёж гоодох.
ФРАНЦУ́ЖЕНКА франц эмэгтэй, франц хүүхэн.
ФРАНЦУ́З франц хүн; **французы** францууд.
ФРАНЦУ́ЗСКИЙ францийн, франци; **~ язык** франц хэл.
ФРАНЧА́ЙЗИНГ франчайз, фирмийн нэр, бараа буюу ажил, үйлчилгээний тэмдэг, бүтээгдэхүүний загвар, баглаа боодол, түүнчлэн ажил хэргийн удирдлагын тогтолцоо, төлөвлөлт гэх мэт; эрх хүлээн авагчид.
ФРАХТ 1. далайн тээврийн хөлс; 2. далайн тээвэр, усан замын ачаа.
ФРЕГА́Т 1. цэргийн далбаат онгоц; 2. харуулын хөлөг онгоц.
ФРЕЗА́ зоруул, зоруул багаж.
ФРЕЗЕРОВА́ТЬ зорох, зоруулдах, машинаар зорох, фрездэх.
ФРЕЗЕРО́ВЩИК зоруулч, зорогч, фрезеч
ФРЕ́ЙЛИНА шадар эмэгтэй, ордны шадар хүүхэн.
ФРЕНОЛО́ГИЯ френологи (*гавлын хэлбэрээр сэтгэхүйг шинжэх гэдэг ухаан*).
ФРЕНЧ френч (*дөрвөн хармаантай цэрэг цамц*).
ФРЕ́СКА ханын зураг, ханын усан будгийн зураг.
ФРИВО́ЛЬНОСТЬ аалигүй зан, шалдар бүлдэр, савсаг зан.
ФРИВО́ЛЬНЫЙ аалигүй, шалдар бүлдэр, савсаг.
ФРИКАДЕ́ЛЬКА бөөрөнцөг; **суп с ~ми** бөөрөнцөгтэй шөл.
ФРОНТ 1. фронт, эгнээ; **выстроить во ~** эгнээгээр жагсаах; 2. фронт, тэргүүн эгнээ, өмнөх эгнээ, өвөр тал, нүүр тал; **наступление по всему ~у** бүх фронтоор довтлох; **~ строя** жагсаалын өвөр тал; 3. фронт, байлдааны газар, дайны талбар; **западный ~** баруун фронт; 4. фронт, байлдааны зэвсэгт хүч; **отправка пополнений на ~** фронтод нэмэгдэл хүч явуулах; 5. фронт, талбар; **культурный ~** соёлын фронт; **на два ~а** хоёр тийшээ, хоёр чиглэлээр.
ФРОНТА́ЛЬН||ЫЙ 1. халз, чанх урдаас нь, цэх өмнөөс нь; **~ая атака** халз атак, чанх урьдаас нь дайрах; 2. нэг зэрэг, зэрэг зэрэг.
ФРОНТИСПИ́С зурагт нэр, (*номын*) эхний зураг.
ФРОНТОВИ́К фронтчин, фронтын хүн, фронтынхон, байлдаж байгаа хүн; **помощь семьям ~ов** фронтынхны гэр бүлд туслах.
ФРОНТОВ||О́Й фронтын, байлдааны газрын, фронтод зориулсан; **~ая часть** фронтын хэсэг (*цэрэг*); **~ заказ** фронтын захиалга.
ФРУКТ I муухай хүн, өөдгүй.
ФРУКТ II сушёные ~ы хуурай жимс, хатаасан жимс.
ФРУКТО́ВЫЙ жимсийн, жимсний; **~ сад** жимсний цэцэрлэг.
ФРУ́КТЫ жимс, жимснүүд.
ФТОР фтор (*эхүүн үнэртэй өнгөгүй хий*).
ФУГА́НОК урт харуул, урт хяруул.
ФУГА́С фугас (*тэслэх цэнэг*).
ФУГА́СН||ЫЙ фугасын, хийн хүчээр тэсрэх; **~ая бомба** фугасын бөмбөг.
ФУГОВА́ТЬ 1. харуулдах; 2. харуулдаж наах.

ФУЖЕ́Р дарсны аяга, хул, өндөр хөлтэй том хундага.
ФУКСИ́Н фуксин будаг (*анилины улаан будаг*).
ФУ́КСИЯ хүүхэн цэцэг, янаг цэцэг.
ФУНДА́МЕНТ 1. суурь, довжоо, фундамент; **дом на каменном ~е** чулуун суурьтай байшин; 2. суурь, үндэс.
ФУНДАМЕНТА́ЛЬНОСТЬ лут, мундаг, суурьтай их.
ФУНДАМЕНТА́ЛЬН||ЫЙ 1. лут, мундаг; **~ое здание** лут байшин; 2. гол их, үндсэн, тулгуур; **~ая библиотека** гол их номын сан; **~ая наука** тулгуур шинжлэх ухаан.
ФУНИКУЛЁР төмөр утсан зам, татуургат төмөр зам.
ФУНКЦИОНА́ЛЬН||ЫЙ функцийн, ажиллагааны, үүргийн; **~ое расстройство сердечной деятельности** зүрхний ажиллагааны функцийн өөрчлөгдөх; **~ая зависимость** функцийн хамаарал.
ФУНКЦИОНИ́Р||ОВАТЬ ажиллах; **организм к старости ~ует хуже** насжихад бие махбод дорой ажилладаг.
ФУ́НКЦИ||Я 1. функци, хамааран хувьсах үзэгдэл, хамааран хувьсах хэмжигдэхүүн; 2. ажиллагаа, үйл ажиллагаа, үйлдэл; **~ слюнной железы** шүлсний булчирхайн ажиллагаа; 3. үүрэг; **служебные ~и** албаны үүрэг.
ФУНТ I (*409,5 граммтай тэнцэх оросын хүндийн хэмжээ; 96 золотник 1 фунт болно, 40 фунт 1 пүү болно*); **не ~ изюму** ялигүй юм биш, урхагтай хэрэг; **знать, почём ~ лиха** хал үзэж доль цохих.
ФУНТ II (*Английн мөнгөний нэгж*); **~ стерлингов** паунд стерлинг, стерлингийн фунт.
ФУНТОВ||ÓЙ, ФУ́НТОВ||ЫЙ фунтийн, фунт хэмжээний; **~ая гиря** фунтийн годил.
ФУ́РА ачааны бүрхүүлтэй тэрэг.
ФУРА́Ж бордоо, тэжээл, батрага.
ФУРАЖИ́Р бордооны нярав, бордоочин, батрагачин.
ФУРАЖИРО́ВКА бордоо бэлтгэх, цэргүүд бордоо бэлтгэх.
ФУРА́ЖКА фуражк малгай, саравчтай малгай, офицер малгай.
ФУРА́ЖНЫЙ бордооны, өвс бордооны.
ФУРГО́Н ачааны бүхээгтэй тэрэг.
ФУ́РИЯ хараалч эм, мам, эм ягчис.
ФУРНИТУ́РА туслах хэрэгсэл.
ФУРО́Р шуугиулах, бахдуулах; **произвести ~** бахдуулж шуугиулах.
ФУРУ́НКУЛ хатиг.
ФУРУНКУЛЁЗ хатиг гарах.
ФУТ фут (*30,48 сантиметр*), тохой.
ФУТБО́Л хөл бөмбөг; **играть в ~** хөл бөмбөг тоглох.
ФУТБОЛИ́СТ хөл бөмбөгч.
ФУТБО́ЛКА биеийн тамирчны цамц, тамирчин цамц.
ФУТБО́ЛЬН||ЫЙ хөл бөмбөгийн; **~ая команда** хөл бөмбөгийн команд, хөл бөмбөгийн баг.
ФУТЛЯ́Р гэр, ховд, хуй, дугтуй; **~ для очков** нүдний шилний гэр.
ФУТУРИ́ЗМ футуризм (*уламжлалыг эсэргүүцэж ирээдүйд хандана гэдэг урлагийн урсгал*).
ФУТУРИ́СТ футурист, футуризм үзлийг баримтлагч.
ФУТУРИСТИ́ЧЕСКИЙ футуризмийн, футурист үзлийн.
ФУФА́ЙКА дулаан цамц, цэгдэг.
ФЫ́РК||АТЬ,
ФЫ́РК||НУТЬ 1. тургих; **~ают кони** морь тургиж байна; 2. инээд алдах, тургиж инээх; **~ от смеха** инээд алдах.
ФЮЗЕЛЯ́Ж их бие, онгоцны их бие.

Х

ХАБЕНА́РИЯ *бот.* галбинга цэцэг.
ХА́ВАЛКА *разг.* ам, хоол, хүнс, даруулга.
ХА́ВАТЬ *разг.* хоол цуслах.
ХАДА́РЫ *рыб.* цагаан хадар.
ХАДЖИ́ (Мекка хот орж мөргөл хийгээд ирсэн лал хүн).
ХА́ЖИВА||ТЬ явдаг байх, очдог байх, явах, очих; **мы частенько ~ли к ним** бид тэднийд байн байн очдог байв.
ХА́ЗА разг. байр, гэр.
ХАЙНА́К хайнаг.
ХАКА́С хакас хүн.
ХАКА́ССКИЙ хакас, хакасын.
ХАКА́СЫ хакасууд.
ХА́КЕР хакер, компьютерийн мэдээллийн хулгайч.
ХА́КИ 1. шаравтар ногоон; **материя цвета ~** шаравтар ногоон өнгөтэй даавуу; 2. шаравтар ногоон даавуу.
ХА́ЛА гөрмөл талх.
ХАЛА́Т 1. тэрлэг, бошинз, дээл; 2. халаад, нөмрөг; **медицинский ~** эмнэлгийн халаад.
ХАЛА́ТНО цалгар, назгай, салан, хааш хэрэг, хайхрамжгүй; **~ относиться к работе** ажилдаа хайхрамжгүй байх.
ХАЛА́ТНОСТЬ цалгар назгай байх, хааш хэрэг байх, салан байх, хайхрамжгүй байх.
ХАЛА́ТН||ЫЙ цалгар, назгай, хааш хэрэг, салан, хайхрамжгүй; **~ое отношение к своим обязанностям** өөрийнхөө үүрэгт хайхрамжгүй байх.
ХАЛВА́ хутгамцаг, халваа (самрын идээ буюу тослог үрийг чихэр, бал бурамтай хольж хийсэн амтат зүйл).
ХАЛДЕ́Й *разг.* ресторан үйлчлэгч.
ХАЛИ́Ф халиф (лалын шажинтны тэргүүний цол).
ХАЛИФА́Т 1. халифт улс; 2. халифын төр.
ХАЛТУ́Р||А 1. хялбар олсон олз; 2. гадилсан ажил, гадилсан юм, халтуур; **заниматься ~ой** халтуур хийх.
ХАЛТУ́РИТЬ 1. гадилах; 2. хялбар олз олох.
ХАЛТУ́РНЫЙ гадилсан, халтуурын.
ХАЛХА́СЕЦ халх хүн.
ХАЛХА́СКА халх эмэгтэй, халх эхнэр.
ХАЛХА́СКИЙ халх, халхын; **~ диалект** халх аялгуу.
ХАЛХА́СЦЫ халхчууд, халхас.
ХАЛЦЕДО́Н мана; **пёстрый ~** халтар мана.
ХАЛЯ́ВА *разг.* үнэ төлбөргүй, сул олдох зүйл.
ХАМ хүний үнэргүй хүн, мөс муутай хүн, ичгүүр сонжуургүй хүн.
ХАМЕЛЕО́Н 1. хамелеон, чамс (орчин тойронд орших юмны өнгийг дагаж, биеийн нь өнгө хувирдаг, дулаан орны мөлхөгч амьтан); 2. урваж шарвагч.
ХАМИ́ТЬ хүний үнэргүй аашлах, ичгүүргүй зан гаргах.
ХАМСА́ далайн жараахай.
ХА́МСКИЙ хүний мөсгүй, ичгүүр сонжуургүй; **~ поступок** хүний мөсгүй явдал.
ХА́МСТВО хүний мөсгүй явдал, ичгүүр сожуургүй зан.
ХАН хан, хаан.
ХАНА́ будаа болох.
ХАНДРА́ оёг, шаналгаатай, унжгар.
ХАНДРИ́ТЬ оёглох, оёг олох.
ХАНЖА́ хуурмаг сүсэгтэн, засдаг хүн.
ХА́НЖЕСК||ИЙ хуурмаг сүсэгч, засдаг; **~ое поведение** хуурмаг сүсэгч зан.
ХА́НЖЕСТВО хуурмаг сүсэг, засдаг зан байдал.
ХА́НСКИЙ ханы, хааны, хант, хаант, хан, хаан.
ХА́НСТВО 1. хаан цол, хааны хэргэм; 2. хааны төр.
ХА́НТЫ ханты, ханты хүмүүс.
ХАНУ́РИК разг. архинд орсон хүн.
ХА́ОС эмхгүй байдал, замбараагүй байдал, эмх замбараагүй байдал, эмх замхгүй байдал, эмх журамгүй байдал, эх захгүй байдал.
ХАОТИ́ЧЕСКИЙ эмхгүй, замбараагүй, эмх замбараагүй, эмх журамгүй, эх захгүй.
ХАОТИ́ЧНОСТЬ эмх замбараагүй байх, эмх журамгүй байх, эх захгүй явдал.
ХАОТИ́ЧНЫЙ эмхгүй, замбараагүй, эмх замбараагүй, эмх журамгүй, эх захгүй.
ХАРАКИ́РИ гэдсээ хүүлэх, харакири (японы самурай нарын гэдсээ хүүлэн амиа хорлох үзэгдэл).
ХА́ПАТЬ,
ХА́ПНУТЬ, 1. шүүрэх, шүүрэн авах, шүүрэн барих; 2. идэх, ашиглах, завших.
ХАРА́КТЕР 1. зан, ааш, ааль, авир, галивар, зан ааш, зан авир, зан ааль; **твёрдый ~** хатуу зан; **мягкий ~** зөөлөн зан, зөөлөн ааш; **тяжёлый ~** муу ааш, галивар муу; **неуживчивый ~** хажиг зан; **дурной ~** муу зан, авир муу; **прямота ~а** шулуун зан; 2. зоримог зан, өөүүн зан, зөрүүд зан, хөшүүн зан; **человек с ~ом** зоримог зантай хүн; 3. шинж, чанар, төлөв, байдал, онцлог; **~ почвы** газрын хөрсний шинж; **~ местности** газрын байдал; **затяжной ~ болезни** өвчний удаашрах төлөв; **замечания критического ~а** шүүмжлэлийн чанартай санамж.
ХАРАКТЕРИЗ||ОВА́ТЬ тодорхойлох, тодорхойлон харуулах, харуулах; **~ кого-либо с положительной стороны** хүнийг сайн талаас нь харуулах; **это хорошо ~ует его** энэ бол түүний байдлыг сайн тодорхойлж байна.
ХАРАКТЕРИЗ||ОВА́ТЬСЯ 1. онцгой байх, онцлог байх, онц ялгарах; **степные районы ~уются сухим климатом** тал нутаг хуурай улиралтайгаараа онцгой байдаг; 2. тодорхойлогдох, тодорхойлогдон харуулагдах, харуулагдах.
ХАРАКТЕРИ́СТИК||А тодорхойлолт, тодорхойлох, үзүүлэлт; **дать положительную ~у кому-либо** хүнд сайн тодорхойлолт өгөх; **~ функциональная** үүргийн тодорхойлолт.
ХАРАКТЕ́РНО гоц зан бий, гоц зантай юм, онцлог бий, онцлогтой юм, онцгой шинж бий, онцгой шинжтэй юм, гоц чанар бий, гоц чанартай юм, өвөрмөц байх; **~, что он уклонился от прямого ответа** шууд хариу өгөхөөс зайлсхийсэн нь учиртай; **это для него ~** тэр тийм гоц зантай юм.
ХАРАКТЕ́РНОСТЬ онцгой шинж, гойд ялгаа, өвөрмөц байх, онцлог байх, онцгой байх.
ХАРА́КТЕРНЫЙ I зоримог зантай, өөүүн, зөрүүд, санасандаа хүрдэг, өөрийнхөөрөө хийдэг; **~ мужчина** зоримог зантай эр хүн.
ХАРАКТЕ́РН||ЫЙ II 1. онцгой шинжтэй, онцлог, гоц; **~ое лицо** онцгой шинжтэй нүүр; 2. онцгой, гойд ялгаатай, өвөрмөц **~ая черта** онцгой шинж; **~ для Монголии климат** Монголын өвөрмөц уур амьсгал; **~ые танцы** өвөрмөц бүжиг.
ХАРИ́ЗМА бурхны хишиг, увидас.
ХА́РИУС хадар загас, балиус загас, хадран.
ХА́РКАТЬ хахиран нулимах; **~ кровью** цусаар ханиах.

ХА́РКНУТЬ хахиран *нулимах*.
ХА́РТИЯ харти (нийгэм улс төрийн чухал ач холбогдолтой баримт бичиг).
ХАРЧЁВНЯ *хоолны газар, гуанз*.
ХАРЧ||Й 1. хүнс; **на своих ~ах** өөрийнхөө хүнсээр; 2. ашиг, хонжоо.
ХАРЭ́ *разг.* болье!
ХА́РЯ хоншоор.
ХА́ТА тариачны байшин; **моя ~ с краю** надаас цаагуур, *нарнаас наагуур*, Надад хамаагүй.
ХА́ЯТЬ загнах, муушаах, муу хэлэх, элдвээр хэлэх.
ХВАЛ||А́ магтаал, магтлага, магтах; **воздавать ~у** магтах.
ХВАЛЁБН||ЫЙ магтаалын, магтсан, сайшаасан; **~ая песня** магтаалын дуу; **~ая речь** магтсан үг; **~ отзыв** сайшаасан үнэлэлт.
ХВАЛЁНЫЙ магтагдсан, магтуулсан, гайхуулсан.
ХВАЛИ́ТЬ магтах, сайшаах.
ХВАЛИ́ТЬСЯ биеэ магтах, бардамнах, гайхуулах.
ХВА́СТАТЬ бардах, сайрхах, бардамнах, гайхуулах, биеэ магтах.
ХВА́СТА||ТЬСЯ бардах, сайрхах, бардамнах, гайхуулах, биеэ магтах; **он ~ется, что всё успеет сделать** бүгдийг хийж амжина гэж тэр бардаж *байна*; **не ~ясь, скажу, что...** гэж биеэ магтах нь биш, хэлж байна.
ХВАСТЛИ́ВОСТЬ бардам зан, сайрхуу зан, бардамнах явдал, гайхуулах явдал.
ХВАСТЛИ́ВЫЙ бардам, сайрхаг, сайрхуу, бардамнасан, гайхуулсан, биеэ магтсан; **~ человек** сайрхаг хүн; **~ ответ** бардамнасан хариу.
ХВАСТОВСТВО́ бардах, сайрхах, гайхуулах, бардлага, сайрхлага, бардамнал, сайрхал.
ХВАСТУ́Н бардамч, сайрхаг хүн.
ХВАСТУ́НЬЯ бардамч эмэгтэй, сайрхаг эмэгтэй.
ХВАТ шаламтгай хүн, самбаатай хүн.
ХВАТА́ТЕЛЬН||ЫЙ шүүрдэг, шүүрэн авдаг, шүүрэн барьдаг, барьж авдаг; **~ые органы насекомых** шавьжийн юм барьдаг эрхтэн.
ХВАТА́ТЬ I шүүрэх, шүүрэн авах, шүүрэн барих, барьж авах; **~ кого-либо за руку** хэн нэгнийг гараас нь шүүрэн барих, гараас нь барьж авах; **~ кость** яс шүүрэн *авах*; **~ что попало** юу дайралдсаныг шүүрэн авах; **~ на лету** эхний нь үгнээс ойлгон авах, дор нь ойлгон авах.
ХВАТА́ТЬ II хүрэх, болох.
ХВАТА́ТЬСЯ 1. шүүрэх, сэжүүрдэн авах, шүүрэн авах, барих; **~ за голову** а)толгойгоо барих; б)амаа барих, гэнэт санах, санаанд орох; 2. хийх, хүрэх, савардах, *оролдох*; **~ за всё** юм болгоноор оролдох.
ХВАТИ́||ТЬ I хүрэх, болох; **муки ~т на неделю** гурил нэг долоо хоног хүрнэ; **~т силы** хүч хүрнэ; **~т!** болно! боль! хүрнэ!; **с меня ~т** миний хувь боллоо, больё.
ХВАТИ́||ТЬ II 1. буулгаад авах, байлгаад авах, татаад авах, дэлсээд авах, байлгах, дэлсэх, цохих; **~ кулаком по столу** гар зангидан ширээ цохих, нударгаар ширээ дэлсээд авах; **~ палкой** модоор байлгах; 2. шүүрэх, зуух; **собака ~ла его за ногу** нохой хөлөөс нь зуув; 3. эдлэх, үзэх, уярах, тохиолдох, дайралдах, хүрэх; **~ горя** зовлон эдлэх; **~ страху** айдас хүрэх; 4. хүрэх, тусах, дайрах, гэмтээх; **его ~л удар** түүний тархинд цус харвав; **его ~ло параличом** түүнийг саа дайрав; **морозом ~ло посевы** тариа хүйт дайрав; **~ через край** илүү үг хэлэх, хэтрүүлэх, нийлэмжгүй юм хийх; **~ лишнее** (архи, дарс)илүү уух.
ХВАТИ́ТЬСЯ 1. шүүрэх, сэжүүдэн авах, шүүрэн авах, барих; **~ за саблю** сэлмээ шүүрэн авах, барих; 2. үгүйлэх, гэнэт санах, үгүйлэн эрэх, гэнэт санаж эрэх; **~ ключей** түлхүүрээ үгүйлж эрэх.
ХВА́ТК||А шүүрэх, шүүрэн авах, шүүрэн барих, барьж авах; **мёртвая ~, схватить мёртвой ~ой** а)зуурч барих, яг зуурах, шүүрч аван зуурах; б)зууртал барих, алдалгүй барих.
ХВА́ТКИЙ чадамгай шүүрдэг, шүүрэхдээ айхавтар, зууртал барьдаг, барьснаа тавьдаггүй.
ХВО́ЙНЫЕ шилмүүст мод.
ХВО́ЙН||ЫЙ шилмүүст; **~ лес** шилмүүст ой; **~ое дерево** *шилмүүст мод*.
ХВОРА́ТЬ өвдөх, өвчлөх, өвчин хүрэх, өвчин тусах, эмгэглэх.
ХВО́РОСТ 1. (хатсан) мөчир, (хуурай) гишүүн; **собирать ~** гишүүг түүх; **топить ~ом** мөчир түлэх; 2. шармигар боов.
ХВОРОСТИ́НА саваа, хатсан бургас, хуурай мөчир.
ХВО́РЫЙ өвчтэй, эмгэгтэй, үлбэгэр, бие муутай; **~ человек** эмгэгтэй хүн.
ХВОРЬ өвчин, эмгэг.
ХВОСТ 1. сүүл; **конский ~** морины сүүл; **распустить ~** (тогос) сүүлээ дэлгэх; **вилять ~ом** а)сүүлээ шарвалзуулах; б)эрэмшүү зангаа татах; 2. сүүл; **~ кометы** сүүлт од; **~ поезда** галт тэрэгний сүүл; **~ самолёта** нисэх онгоцны сүүл; 3. дараалал, дугаар; **идти в ~е, плестись в ~е** сүүл барих; 4. орхиц; 5. тагнуулч, мөрдөгч, дагаж яваа хүн, сүүдэр; **обрубить ~** мөрдөгч дагуулаас салах, зугтах.
ХВОСТА́Т||ЫЙ сүүлт, сүүлтэй; **~ые земноводные** сүүлтэй хоёр нутагтан.
ХВО́СТИК 1. бяцхан *сүүл*; 2. өчүүхэн сүүл, цацлага; **ему пятьдесят лет с ~ом** тэр (хүн) тавь жаахан гаруй.
ХВОСТОВ||О́Й сүүлийн; **~ые перья у птиц** шувууны сүүлийн өд; **~ые вагоны** *сүүлийн вагонууд*.
ХВОЩ нарсан өвс, өвс; **~ полевой** шивэл, шивлээ.
ХВО́Я шилмүүс; **сосновая ~** нарсны шилмүүс.
ХЕ́ЗАТЬ баах (тэжээвэр амьтны, голдуу муурын тухай).
ХЕР *разг.* эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн; **забить ~** ямар нэгэн ажлыг хаяж орхих.
ХЕРО́ВИНА *разг.* ямар нэгэн новш, новшны зүйл.
ХИА́ЗМ харааны нервийн зөрлөг.
ХИБА́РА,
ХИБА́РКА муу байшин, ядуу байшин, өөвөн байшин, муу гэр, овоохой.
ХИ́ЖИНА өчүүхэн байшин, овоохой, урц, хатгуур, алцаг.
ХИ́ЛОСТЬ суланги байдал, сулхигар байдал, дорой бие, буурай байдал, үлбэгэр байх.
ХИ́ЛЫЙ суланги, сулхигар, дорой, буурай, үлбэгэр.
ХИМЕ́РА 1. хоосон бодол, дэмий хүсэл; 2. рыб. сүг, толбот сүг.
ХИМЕРИ́ЧЕСКИЙ,
ХИМЕРИ́ЧНЫЙ хоосон, дэмий, хий, бүтэхгүй.
ХИ́МИК 1. химич, хувилахуй ухаантан, химийн мэргэжилтэн; 2. химич, химийн үйлдвэрийн ажилтан.
ХИМИКА́ЛИИ *химийн үйлдэхүүн, химийн бүтээгдэхүүн*.
ХИМИЗА́ЦИЯ химижүүлэх, хувилахуй ухааны ололтыг үйлдвэр, хөдөө аж ахуйд нэвтрүүлэх.
ХИМИЗИ́РОВАТЬ *химижүүлэх*.
ХИМИЗИ́РОВАТЬСЯ химижүүлэгдэх, химижих.
ХИМИ́ЗМ химизм, химийн чанар.
ХИМИКА́Т *химийн бэлтгэмэл*, химийн үйлдэхүүн, химийн бүтээгдэхүүн.
ХИМИОТЕРАПИ́Я химийн эмчилгээ.
ХИМИ́ЧЕСК||ИЙ химийн, хувилахуй ухааны; **~ая физика** хувилахуй ухааны бодисын зүй; **~ая реакция** хувилахуй

ухааны урвал; **~ая лаборатория** хувилахуй ухааны лаборатори; **~ая промышленность** химийн үйлдвэр; **~ая чистка** химийн цэвэрлэгээ; **~ая война** химийн дайн; ~ **карандаш** хортой харандаа; ~ **состав воды** усны химийн найрлага.

ХИ́МИ||Я хувилахуй ухаан, хими; **учебник ~и** хувилахуй ухааны сурах бичиг.

ХИ́НА хина.

ХИ́НДИ хинди хэл, энэтхэг хэл.

ХИНИ́Н хина.

ХИ́НН||ЫЙ хинын; **~ые порошки** тугнасан хина; **~ое дерево** хинын мод.

ХИРЕ́||ТЬ 1. сулхийх, доройтох, үлбийх, нарших, гандах, хатах; **дерево ~ет** мод хатаж байна; 2. доройтох, буурах, сулрах, муудах, унах.

ХИРОМА́НТ алганы зураасаар мэргэлэгч.

ХИРОМА́НТИЯ алганы зураасаар мэргэлэх.

ХИРОМА́НТКА алганы зураасаар мэргэлэгч эмэгтэй.

ХИРУ́РГ мэс засалч.

ХИРУРГИ́ЧЕСК||ИЙ мэс заслын; ~ **инструмент** мэс заслын багаж; ~ **кабинет** мэс заслын тасаг; **~ое вмешательство** мэс заслын бололцоо.

ХИРУРГИ́Я мэс засал; **частная** ~ тусгай мэс засал.

ХИТРЕ́Ц зальтай хүн, мэхтэй хүн, овтой хүн.

ХИТРИ́НКА зальдуу байх, зальтайхан байх, зальжин байх, овжин байх, овтойхон байх, овжуу байх.

ХИТРИ́ТЬ 1. залилах, овлох, заль гаргах, ов гаргах, мэх гаргах, мэхлэх, бачлах, баашлах, бач гаргах, бааш гаргах; 2. ухаан сийлэх, ухаан заах.

ХИ́ТРО 1. уран аргатай, арга гаргаж, овтой, зальтай, заль гаргаж, мэх гаргаж; **он очень ~ действовал** тэр (хүн) их мэх гаргаж хийв; 2. бэрх, ярвигтай, ухаан сийлэн, нарийн арга гарган.

ХИТРОЖО́ПЫЙ *разг.* муухай зальтай.

ХИТРОСПЛЕТЕ́НИЕ 1. эздрэгтэй бодол, ярвигтай бодол, нарийн түвэгтэй бодол; 2. хорт арга мэх.

ХИ́ТРОСТ||Ь 1. ов, мэх, заль, башир, бааш, бач, мэх; 2. арга заль, арга мэх; **взять ~ью** залиар авах; **пуститься на ~и** арга заль гаргах; 3. бэрх, ярвиг, ухаан сийлж хийсэн юм, нарийн арга гаргаж хийсэн юм; ~ **устройства** ухаан сийлж хийсэн оньс.

ХИТРОУ́МНЫЙ нарийн ухаантай, уран ухаантай, арга мэхтэй; ~ **человек** уран ухаантай хүн.

ХИ́ТРЫЙ 1. овтой, мэхтэй, зальтай, баштиртай, бааштай, бачтай, муу мэхтэй; ~ **человек** зальтай хүн; 2. ярвигтай, бэрхтэй, ухаан сийлж хийсэн.

ХИХИ́КАНЬЕ хий хий инээх.

ХИХИ́КАТЬ хий хий инээх, хий хий гэж инээх, хий хий гэх.

ХИХИ́КНУТЬ хий хий өөчих, хий хий инээчхэх, хий хий гээд авах.

ХИЩЕ́НИЕ шамших, шамшигдуулах, бүрэлгэх, хулгайлах.

ХИ́ЩНИК араатан, махчин амьтан шувуу.

ХИ́ЩНИЦА эм араатан.

ХИ́ЩНИЧАТЬ махчлан амьдрах.

ХИ́ЩНИЧЕСКИ араатан шиг, араатны журмаар, ховдог, шунахай, ховдог шунахай.

ХИ́ЩНИЧЕСК||ИЙ 1. араатны, махчин амьтны; **~не инстинкты** махчин амьтны зөн; 2. араатан шиг, араатны журмаар, ховдог, шунахай, ховдог шунахай; **~ая вырубка лесов** ой мод шунахай огтлох.

ХИ́ЩНИЧЕСТВО 1. махчлах, махчин байх; 2. араатан шиг байх, араатны журмаар байх, ховдоглон шунахайрах, шунахайрал, ховдоглол.

ХИ́ЩНО 1. махчин шиг, махчин янзаар; 2. ховдог, шунахай.

ХИ́ЩНОСТЬ 1. шунахай байх, ховдог байх; ~ **взгляда** шунахай харц; 2. араатны зөн, махчин зөн, махчин байх; **проявлять** ~ махчин зөнгөө үзүүлэх.

ХЛАДНОКРО́ВИ||Е самбаа, уужим дотор, тайван дотор, ажиггүй байдал; **сохранить** ~ самбаатай байх, ажиггүй байх; **не терять ~я** самбаагаа алдахгүй байх.

ХЛАДНОКРО́ВНО самбаатай, уужим дотортой, ажиггүй; **действовать** ~ самбаатай үйлдэх.

ХЛАДНОКРО́ВНЫЙ самбаатай, уужим дотортой, дотор тайван, ажиггүй, амгалан; ~ **человек** самбаатай хүн; ~ **взгляд** тайван харц.

ХЛАМ новш, муу сайн юм.

ХЛАМИ́ДА 1. (эртний грек нарын дөрвөлжин хэлбэртэй) нөмрөг; 2. шуудай шиг урт дээл.

ХЛАМИ́ДИИ хламиди.

ХЛЕБ 1. талх; **ржаной ~, чёрный** ~ хар талх; **белый** ~ цагаан талх; **чёрствый** ~ хатсан талх, хуучирсан талх; ~ **с маслом** тостой талх; **сажать** ~ **в печь** талх пийшинд хийх; 2. тариа, амуу будаа, амуу тариа, үр тариа, будаа тариа; **озимые ~а** өвөлжих тариа; **яровые ~а** зусах тариа; **заготовка ~а** тариа (будаа) бэлтгэл; ~ **на корню** хадаагүй байгаа тариа; 3. амин тэжээл, амь тэжээх; **лишить куска ~а** амин тэжээллээс нь салгах (үмх талхнаас нь салгах); **перебиваться с ~а на квас** гол зогоох; ~ **да соль!** тавтай зооглогтун! **~соль** а)идээ, зоог; б)зочломтгой зан, зочлол.

ХЛЕБА́ТЬ 1. халбагадах, уух; ~ **суп** шөл уух; 2. оочлох, ооч оочоор уух; ~ **чай** цай оочлох; **уйти, несолоно хлебавши** их санасан газар хоосон хонох, аяга амгайвчлалгүй явах.

ХЛЕ́БНИЦА талхны таваг, саг.

ХЛЕБНУ́ТЬ халбагадаад авах, оочоод авах, оочих; ~ **лишнего** архи их балгах; ~ **горя** зовлон амсах.

ХЛЕ́БН||ЫЙ 1. талхны; ~ **амбар** талхны амбаар; ~ **магазин** талхны дэлгүүр; ~ **экспорт** талх гадаадад гаргах; ~ **рынок** талхны зах; **~ые продукты** талхны зүйл; 2. тариа будааны, үр тарианы, үр тариа сайтай, будаа тариа ихтэй, ургацтай; ~ **год** ургацтай жил; ~ **край** тариа будааны орон; 3. ашигтай, олбортой; **~ая должность** олбортой тушаал; **~ое дельце** ашигтай хэрэг.

ХЛЕБОБУ́ЛОЧН||ЫЙ талх боовны; **~ые изделия** талх боовны зүйл.

ХЛЕБОЗАВО́Д талхны завод.

ХЛЕБОЗАГОТОВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ тариа (будаа) бэлтгэлийн; **~ая кампания** тариа бэлтгэлийн кампани.

ХЛЕБОПА́ШЕСТВО тарианы ажил.

ХЛЕБОПА́ШЕЦ тариачин.

ХЛЕБОПЁК талх баригч, талхач.

ХЛЕБОПЕКА́РН||ЫЙ талх барих, талх барьдаг, талхны; **~ая промышленность** талхны үйлдвэр.

ХЛЕБОПЕКА́РНЯ талх барих газар, талхны газар.

ХЛЕБОПЕЧЕ́НИЕ талх барих.

ХЛЕБОПРОДУ́КТЫ талхны зүйл, талх үйлдэхүүн.

ХЛЕБОРЕ́ЗКА талх зүсүүр.

ХЛЕБОРО́Б тариачин.

ХЛЕБОРО́ДНЫЙ тариа ургасан, тариа их гарсан, тариагаар баялаг, ургац элбэг; ~ **год** ургац элбэг жил; ~ **край** тариагаар баялаг нутаг.

ХЛЕБОСДА́ЧА тариа тушаах, тариа тушаалт.

ХЛЕБОСО́Л зочломтгой хүн.

ХЛЕБОСО́ЛЬНЫЙ зочломтгой; ~ **хозяин** зочломтгой гэрийн эзэн.

ХЛЕБОСО́ЛЬСТВО зочломтгой зан.

ХЛЕБОТОРГО́ВЫЙ талх тарианы худалдааны, талх тариа наймаалдаг, талх тариа худалдаалах.

ХЛЕБОУБО́РОЧН||ЫЙ тариа хураах, тариа хурааллын; **~ая кампания** тариа хураах кампани.

ХЛЕВ хашаа саравч, саравч; **овечий ~** хонины хашаа, саравч.

ХЛЕСТА́ТЬ 1. гуядах, шавхуурдах, ороолгох, шавхрах, ташуурдах; **~ лошадь кнутом** морь ташууряар гуядах, морь ташуурдах; 2. шавших, асгах, асгарах, гожгодох, шожгонох, цутгах; **дождь так и хлещет** бороо шавшиж л байна; **кровь хлещет из раны** шархнаас цус гожгодож байна; 3. залгилах; **хлещет водку стаканами** архи аяга аягаар залгилж байна.

ХЛЁСТК||ИЙ 1. өвтгөдөг, янгинасан; **~ кнут** өвтгөдөг ташуур; **~ ветер** янгинасан салхи; 2. эрс, хатуу, хурц; **~ие слова** эрс үг.

ХЛЕСТНУ́ТЬ гуядаад авах, шавхуурдаад авах, ороолгоод авах, шавхдаад авах, ташуурдаад авах.

ХЛОП 1. тас гэтэл цохих, тас няс гуядах, пад хийтэл дэлсээд авах, түс гэтэл байлгаад авах; **он ~ кулаком по столу** түс гэтэл ширээ цохиод авав; 2. тас гэх, няс хийх, пад гэх, түс хийх.

ХЛО́ПАНЬЕ 1. таших, тас хийх, тас хийлгэх, тас няс хийх, тас няс хийлгэх, түс хийтэл цохих, пад гэтэл дэлсэх; **~ дверьми** хаалга тас хийлгэх; **~ в ладоши** алга таших; 2. тас няс гэсэн авиа, тас хийх чимээ; **послышалось ~** тас няс гэсэн авиа сонсдов.

ХЛО́ПАТЬ 1. пад пад алгадах, тас гэтэл цохих, түс хийтэл дэлсэх; **~ рукой по плечу** мөрөн дээр нь пад пад алгадах; 2. таших, алга таших; **~ в ладоши** алга таших; 3. тас хийлгэх, тас няс хийлгэх, түс хийлгэх, пад пад хийлгэх; **~ дверьми** хаалга тас хийлгэх, савах; **~ бичом** ташуур тас няс хийлгэх; **~ глазами** дүрлийтэл хараад юу ч ойлгохгүй байх; **~ ушами** нэг чихээрээ сонсоод нөгөө чихээрээ гаргах.

ХЛО́ПАТЬСЯ 1. түс гэтэл унах, пид хийтэл ойчих; 2. тас хийтэл мөргөх.

ХЛО́ПЕЦ хүү, жаал, хүүхээ.

ХЛОПКОВО́Д хөвөнгийн мэргэжилтэн, хөвөнч.

ХЛОПКОВО́ДСТВО хөвөн тарих, хөвөн тарилт.

ХЛОПКОВО́ДЧЕСКИЙ хөвөн тарих, хөвөн тарилтын, хөвөнгийн.

ХЛО́ПКОВ||ЫЙ хөвөнгийн, хөвөн; **~ая промышленность** хөвөнгийн үйлдвэр; **~ые поля** хөвөнгийн талбай; **~ое масло** хөвөнгийн тос; **~ое семя** хөвөнгийн үр; **~ая пряжа** хөвөн утас.

ХЛОПКОЗАГОТО́ВКА хөвөн бэлтгэл, хөвөн бэлтгэх.

ХЛОПКООЧИСТИ́ТЕЛЬНЫЙ хөвөн цэвэрлэх, хөвөн цэвэрлэдэг; **~ завод** хөвөн цэвэрлэх үйлдвэр.

ХЛОПКОПРЯДЕ́НИЕ хөвөн ээрэх, хөвөн ээрлэг.

ХЛОПКОРО́Б хөвөн тарьдаг тариачин, хөвөн таригч, хөвөнч.

ХЛОПКОСЕ́ЮЩИЙ хөвөн таригч, хөвөн тарьдаг, хөвөн тарих; **~ район** хөвөн тарьдаг нутаг.

ХЛОПКОУБО́РОЧН||ЫЙ хөвөн хураах, хөвөн хураадаг, хөвөн хурааллын, хөвөн хурааллын; **~ машина** хөвөн хураадаг машин; **~ая кампания** хөвөн хураадаг компани.

ХЛО́ПНУТЬ ташаад авах, тас хийлгээд авах, түс хийтэл цохиод авах, пад хийтэл алгадаад авах, пад хийлгээд авах.

ХЛОПНУ́ТЬСЯ 1. түс гэтэл унах, пид гэтэл ойчих; **~ на землю** газар пид хийтэл ойчив; 2. тас хийтэл мөргөх; **~ об дверь** тас хийтэл хаалга мөргөх.

ХЛО́ПОК хөвөн; **~-сырец** түүхий хөвөн, боловсруулаагүй хөвөн; **длинноволокнистый ~** урт ширхэгтэй хөвөн.

ХЛОПО́К алга тас хийх, тас хийх.

ХЛОПОТА́ТЬ 1. оролдох, хөөцөлдөх; **~ по хозяйству** гэрийн ажлаар хөөцөлдөх, гэрийн ажлаар оролдох; 2. хөөцөлдөх, оролдох; **~ о месте** ажилд орох гэж хөөцөлдөх; **~ об отпуске средств** мөнгө олгуулах гэж оролдох; 3. хичээх, оролдох, хөөцөлдөх; **~ за товарища** *нөхрийнхөө төлөө хичээх.*

ХЛОПОТЛИ́ВОСТЬ төвөг, яршиг, ярвиг, чирэгдэл; **проявлять излишнюю ~** илүү чирэгдэл гаргах.

ХЛОПОТЛИ́В||ЫЙ 1. төвөгтэй, яршигтай, ярвигтай, чирэгдэлтэй; **~ое дело** төвөгтэй хэрэг; **~ое поручение** ярвигтай даалгавар; 2. үймрүү, сандруу; **~ая хозяйка** үймрүү эзэгтэй.

ХЛО́ПОТНЫЙ төвөгтэй, яршигтай, ярвигтай, чирэгдэлтэй.

ХЛОПОТУ́Н үймрүү хүн.

ХЛОПОТУ́НЬЯ үймрүү эхнэр, үймрүү эмэгтэй.

ХЛО́ПОТЫ оролдох, хөөцөлдөх, төвөг, яршиг, чирэгдэл; **~ по хозяйству** гэрийн ажлаар хөөцөлдөх; **наделать кому-либо хлопот** хүнд яршиг удах, төвөг ургуулах; **хлопот полон рот** толгой өндийх завгүй байх.

ХЛОПУ́ШКА 1. ялааны гүвүүр; 2. цаасан буу.

ХЛОПЧА́ТКА бөс, хөвөн даавуу.

ХЛОПЧА́ТНИК *хөвөнгийн ургамал.*

ХЛОПЧАТОБУМА́ЖН||ЫЙ хөвөн, хөвөнгийн; **~ая промышленность** хөвөнгийн үйлдвэр; **~ая ткань** хөвөн эд, хөвөн нэхмэл, бөс.

ХЛОПЧА́Т||ЫЙ хөвөн, хөвөнгөөр хийсэн; **~ая бумага** хөвөнгөөр хийсэн цаас.

ХЛО́ПЬЯ лавс, нэвс, нэвсгэр; **~ снега** лавс цас; **кукурузные ~** эрдэнэ *шишийн нэвс.*

ХЛОР хлор.

ХЛОРА́Л хлорал (хлороос гаргаж авдаг хурц үнэртэй, өнгөгүй, тослог шингэн бодис).

ХЛОРЕ́МИЯ цус хлоржих.

ХЛОРИ́РОВАНИЕ 1. хлордох, хлороор цэвэрлэх, хлордолт, хлорийн цэвэрлэгээ; 2. хлордох, хлордолт, хлороор боловсруулах; **~ воды** усыг хлоржуулах.

ХЛОРИ́РОВАТЬ 1. хлордох, хлороор цэвэрлэх, хоргүй болгох; 2. *хлордох, хлороор боловсруулах.*

ХЛОРИСТОВОДОРО́ДНЫЙ хлортой устөрөгчийн.

ХЛО́РИСТЫЙ хлорт, хлортөй; **~ натрий** хлорт натрий; **~ кальций** хлорт кальци.

ХЛОРНОВА́ТИСТЫЙ хлортойвтор; **~ кальций** хлортойвтор кальци.

ХЛО́РН||ЫЙ хлорын; **~ая кислота** хлорын хүчил; **~ая известь** *хлорын шохой.*

ХЛОРОДО́НТИЯ шүд ногоорох.

ХЛОРО́З 1. хлороз, цонхийх; 2. хувхайрах, хувхайрал.

ХЛОРОФИ́ЛЛ хлорофилл (ургамал, навчсыг ногоон өнгөтэй болгодог бодис).

ХЛОРОФИ́ЛЛОВЫЙ хлорофиллын.

ХЛОРОФО́РМ хлороформ (мэс засал хийхэд хүнийг унтуулдаг, хлортой, өнгөгүй, *шингэн бодис*).

ХЛОРОФОРМИ́РОВАТЬ хлороформоор унтуулах, хлороформдох.

ХЛОРПИКРИ́Н хлорпикрин (хорт бодис).

ХЛЫНУ||ТЬ 1. асгарах, шавших, цутгах, олгойдох, гожгодох, халин гарах, бүрхэн урсах; **дождь ~л** бороо цутгав; **слёзы ~ли из глаз** нүднээс нулимс асгарав; **вода ~ла на берег** ус эргээсээ халин гарав; 2. ханаран явах, яралзан явах.

ХЛЫСТ 1. шавшрага, ташуур; 2. үнэн алдартны шашны гаралтай нэгэн урсгал.

ХЛЫЩ хээнцэр, хөнгөмсөг залуу.

ХЛЮ́ПАТЬ шал шал хийлгэж явах, шалчганах, шалчгануулах; **~ по грязи** шавар дундуур шалчгануулах.

ХЛЮ́ПИК өөдгүй, шалчгар хүн, гал цоггүй эр.

ХЛЯБ||Ь эргүүлэг, уйл; **~и морские** далайн уйл.
ХЛЯ́СТИК (хувцасны арын) бүч.
ХМЕЛЕВО́Д зөргийн мэргэжилтэн.
ХМЕЛЕВО́ДСТВО зөрөг тариx, зөрөг тарилт.
ХМЕЛЕВО́ДЧЕСКИЙ зөрөг тарих.
ХМЕЛЁК быть под хмельком халанги байх, халамцуу байх.
ХМЕЛЕ́ТЬ ам халах, согтох.
ХМЕЛЬ I 1. зөрөг цэцэг; 2. зөрөг цэцгийн үр.
ХМЕЛ||Ь II согтох, согтуу байх; **во ~ю** согтсон, согтуу байхдаа.
ХМЕ́ЛЬНИК зөрөг ургадаг газар.
ХМЕЛЬНО́Е согтоох унд.
ХМЕЛЬН||О́Й 1. согтуу, согтсон, халамцуу, согтуугийн; **~ые речи** согтуугийн үг; 2. согтоох, согтооцтой; **~ые напитки** согтоох унд.
ХМУ́РИТЬ зангидах, (царайгаа) барайлгах, (духаа) атируулах; **~ брови** хөмсгөө зангидах, хөмсгөө атируулах; **~ лицо** царайгаа барайлгах; **~ лоб** духаа атируулах, духаа үрчийлгэх.
ХМУ́РИ||ТЬСЯ 1. хөмсгөө зангидах, царайгаа барайлгах; 2. бүүдийх, бүүдгэн болох; **небо ~тся** тэнгэр бүүдийж байна.
ХМУ́Р||ЫЙ 1. баргар (царайтай), хөмсгөө зангидсан, магнайгаа атируулсан, хөрхгөр (царайтай); **~ человек** баргар царайтай хүн, хөрхгөр хүн; 2. бүүдгэр, бүрхэг; **~ое утро** бүрхэг өглөө; **~ое небо** бүүдгэр тэнгэр.
ХНА хенна будаг, суман цэцэг.
ХНЫ́КАНЬЕ 1. гонгинох, гоншгонох, ганшах, гонгинолт, гошгонолт, гэншгэнэлт; 2. гонгиноон, гоншгоноон, гэншигнээн, гонгинох дуу, гэншигнэх авиа.
ХНЫ́КАТЬ 1. гэншигнэн уйлах, гэншигнэх, гэншин уйлах, гэнщих; 2. гонгинох, гоншгонох.
ХО́БОТ хушуу; **~ слона** зааны хушуу.
ХОБОТО́К хушуу, хатгуур.
ХОД 1. явах, явдал, явалт; **на ~у** явуут, явдал дунд; **тихий ~** аажим явах, алгуур явдал; **дать задний ~** а)ухрах, гэдрэг явах; б)ухрах, араа залгах; **полным ~ом** хар хурдаар, хар гүйхээр, маш хурдан; 2. явах, ажиллах, эргэх, явалт, ажиллагаа, эргэлт, явдал, явц; **~ руля** жолоо эргэх; **~ часов** цагийн явдал; **по ~у часовой стрелки** нар зөв, цагийн зүүний эргэлт дагуу; 3. явц, байдал; **в ~е борьбы** тэмцлийн явц; **~ болезни** өвчний байдал; 4. орох, гарах газар, нэвтрэх газар, үүд, хаалга; **чёрный ~** арын хаалга; **парадный ~** гол хаалга, урд хаалга; **потайной ~** нууц хаалга; 5. явах, явах ээлж, гарах, гарах ээлж, явдал, нүүх, нүүдэл; **ваш ~** таны явах ээлж, таны нүүх ээлж, таны нүүдэл; **чей ~?** хэний явах ээлж вэ? хэний нүүх ээлж вэ? хэний нүүдэл бэ?; **~ пешкой** (шатарт) хүүгээ нүүх; **сделать ~ конём** мориор нүүх; **~ тузом** (хөзөрт) тамгаар явах; 6. дугуйтай тэнхлэг, дугуйтай гол; **передний ~ телеги** тэрэгний урд гол, хоёр дугуй; 7. дугуй, - тай (- тэй, - той); **на железном ~у** төмөр дугуйтай; **на гусеничном ~у** гинжтэй; 8. өгсөх үе, уруудах үе, нүүдэл; **знать все ~ы и выходы** орох гарах сүв бүгдийг мэдэх; **быть в ~у** хэрэглэгдэж байх, хэрэгцээтэй байх, гүйж байх, гүйлгээтэй байх; **это у нас в ~у** энэ манай энд хэрэгцээтэй байна; **пустить в ~** а)ажиллуулах, явуулах, хөдөлгөх; б)ашиглалтад оруулах, ашиглуулах, хэрэглүүлэх, гүйлгээнд оруулах; в)ашиглах, хэрэглэх; **пустить в ~ все средства** бүх аргыг хэрэглэх; **дать ~** а) гүйцэтгүүлэхээр явуулах, толилуулахаар явуулах; б) хөгжүүлэх, дэвжүүлэх, дэвжээх; в) дэвшүүлэх; **идти полным ~ом** хар хурдаараа явах, хар гүйхээрээ явах, маш хурдан явах; **с ходу** явуут; **~у дать** хурдхан яваад өгөх; **в ~ пойти** ашиглагдаж эхлэх, хэрэглэгдэж эхлэх.
ХОДА́ТАЙ 1. заргач, өмгөөлөгч, төлөөлөн заалдагч.
ХОДА́ТАЙСТВО өргөдөл, хүсэлт, зуучлага; **подать ~** өргөдөл өргөх, хүсэлт гаргах; **удовлетворить ~** өргөдлийг ёсоор болгох, хүсэлтийг хангах.
ХОДА́ТАЙСТВОВАТЬ өргөдөл өргөх, хүсэлт гаргах, зуучлах; **~ за кого-либо** хүний төлөө өргөдөл гаргах; **~ перед судьями** шүүгч нарт өргөдөл өгөх.
ХО́ДИКИ годилт цаг.
ХОДИ́||ТЬ 1. явах; **~ по комнате** тасалгаан дотуураа явах; **~ по улице** гудамжаар явах; **~ взад и вперёд** хойш урагшаа явах; **~ на лыжах** цанаар явах; **~ большими шагами** том том алхлан явах; **~ на цыпочках** өлмий дээрээ явах; **~ в разведку** тагнуулд явах; **~ на охоту** анд явах; 2. нүүх, хөдлөх, чичрэх; **тучи ходят по небу** үүл нүүж байна; 3. явах, очих, ирэх; **~ в школу** сургуульд явах; **~ по магазинам** дэлгүүрээр явах; **он часто ~т к нам** тэр (хүн) манайхаар байн байн очдог; 4. явах, өмсч явах; **~ в шубе** дээлтэй явах; **~ в сапогах** савхин гуталтай явах; **~ босиком** хөл нүцгэн явах; 5. явах; **поезда ходят по расписанию** галт тэрэгнүүд цагийн хуваариар явдаг; 6. цохих, явах; **часы ходят хорошо** цаг сайн цохиж байна; 7. асрах, сувилах, харах, харгалзах; **~ за больным** өвчтөнийг сувилах, өвчтэй хүнийг сувилах; 8. явах, гарах, нүүх; **~ с короля** ноёноор гарах, ноёноор нүүх; **~ с козыря** хөзрөөр гарах; **вам ~** та явна, та нүүнэ; 9. зарагдах; 10. хэлбэлзэх, ганхах, намалзах, дайвалзах, хөдлөх; **пол ~т под ногами** явахад шал намалзана; 11. мөрдөх, мөшгөх, туух, хөөх,...анд явах,...анд гарах, агнах; **~ на медведя** баавгайн анд явах, баавгай агнах; **слухи ходят** сураг дуулдана, дам яриа явна; **~ вокруг да около** тойруулж ярих, цаана наана ярих; **~ по миру** гуйранчлах; **~ по чьим-либо стопам** ямар нэг хүнийг үлгэр болгон дууриах.
ХО́ДКА *разг.* шороонд орж байсан явдал, ял эдэлсэн нь.
ХО́ДК||ИЙ 1. гүйлгээтэй, гүйлгээ сайтай, хэрэгцээ ихтэй; 2. түргэн явдалтай, хурдан явдаг; **~ое судно** хурдан явдаг онгоц; **~ конь** түргэн явдалтай морь; 3. их хэрэглэгддэг, олон хэрэглэгддэг.
ХОДОВ||О́Й 1. явах, явдлын; 2. ердийн, их хэрэглэгддэг, үргэлж хэрэгтэй, өргөн хэрэгцээний, бүгдэд хэрэгтэй; **~ое выражение** их хэрэглэгддэг хэллэг; **~ товар** өргөн хэрэгцээний бараа, үргэлж хэрэгтэй бараа; 3. хөдлөх, хөдөлдөг; **~ механизм** хөдлөх оньс.
ХОДО́К 1. явган хүн; **быть хорошим ~ом** явган явахдаа сайн байх; 2. малтац.
ХОДУ́Л||И 1. модон хөл; 2. хоёр зээрд; **ходить на ~ях** модон хөлөөр явах.
ХОДУ́ЛЬН||ЫЙ маяг гаргасан, хиймэл, маяглан зохиосон; **~ое выражение** маяглан зохиосон үг хэллэг.
ХОДУ́Н ~ом ходить дэнслэн донслох, донслох, донслон хөдлөх; **пол ~ом ходит** шал донслон хөдөлж байна.
ХОДЬБ||А́ явах, явалт; **~ взад и вперёд** нааш цааш явах; **получаса ~ы** хагас цаг явах.
ХОДЯ́Ч||ИЙ 1. явж чадах, хөдөлж чадах, босоо; **~ больной** хөдөлж чадах өвчтөн, босоо өвчтөн; 2. дэлгэрсэн, их хэрэглэгддэг, улиг болсон; **~ее выражение** дэлгэрсэн хэллэг; **~ая истина** улиг болсон үнэн; **~ая энциклопедия** алхдаг нэвтэрхий толь.
ХОЖДЕ́НИЕ явах, явалт, явдал, зарагдах, хэрэглэгдэх; **иметь ~** хэрэглэгдэх, зарагдах; **~ по мукам** гал усны гашуун зовлон.
ХОЗА́РИН хозар хүн.
ХОЗА́РЫ хозарууд (VII, X зууны үед Днепр, Ижил хоёр мөрний адагт улс байгуулсан ард түмэн).
ХОЗО́РГАН *(хозяйственный орган)* аж ахуйн байгууллага, аж ахуйн газар.

ХОЗРАСЧЁТ *(хозяйственный расчёт)* аж ахуйн тооцоо; **перевести предприятие на ~** үйлдвэрийн газрыг аж ахуйн тооцоотой болгох; **быть на ~е** аж ахуйн тооцоотой байх.

ХОЗРАСЧЁТНЫЙ аж ахуйн тооцоотой.

ХОЗЯ́ИН 1. эзэн; **~ квартиры** байрын эзэн; **~ дома (домовладелец)** байшингийн эзэн; **~ книги** номын эзэн; 2. эзэн; **хороший ~** сайн эзэн; **расчётливый ~** нарийн эзэн; **~ и работник** эзэн, хөлсний зарц хоёр; 3. эзэн, өрхийн тэргүүлэгч; **~ и гость** гэрийн эзэн, гийчин хоёр; **~ дома** гэрийн эзэн; 4. эзэн, ноён; **быть ~ом своего слова** хэлсэн үгэндээ эзэн байх; **я сам себе ~** би өөрөө өөртөө ноён; **~ своей судьбы** хувь заяаныхаа эзэн.

ХОЗЯ́ЙКА эзэгтэй, эзэн эхнэр, эзэн эмэгтэй; **домашняя ~** гэрийн эзэгтэй, гэрийн эзэн эмэгтэй; **сестра-~** (амралтын газар зэргийн) нярав эмэгтэй, нярав сувилагч.

ХОЗЯ́ЙНИЧАТЬ 1. (гэр хөрөнгөө) эзэгнэх, эзэрхэх, дураараа загнах; **~ в чужом доме, как в своём** хүний гэрт өөрийндөө байгаа юм шиг дураараа загнах.

ХОЗЯ́ЙСК||ИЙ эзний, эзэн хүний; **~ глаз** эзэн хүний нүд; **дело ~ое** дураараа бол! өөрөө мэдэх хэрэг.

ХОЗЯ́ЙСТВЕННИК аж ахуйн эрхлэгч.

ХОЗЯ́ЙСТВЕННО-ОРГАНИЗА́ТОРСКИЙ аж ахуй зохион байгуулалтын.

ХОЗЯ́ЙСТВЕННОСТЬ аж ахуйч байх, нарийн байх; **проявить большую ~** их аж ахуйч байх.

ХОЗЯ́ЙСТВЕНН||ЫЙ 1. аж ахуйн; **~ орган** аж ахуйн байгууллага, аж ахуйн газар; **~ые задачи** аж ахуйн зорилт; 2. аж ахуйч, нарийн; **~ человек** аж ахуйч хүн; 3. гарз багатай, зарлага багатай; **~ способ ремонта** засвар гарз багатай хийх арга; 4. аж ахуйн; **~ инвентарь** аж ахуйн багаж.

ХОЗЯ́ЙСТВ||О товарное ~ таваарын аж ахуй; **народное ~** улс ардын аж ахуй; **сельское ~** хөдөө аж ахуй; **обзавестись ~ом** аж ахуйтай болох; **единоличные ~а** амины аж ахуй; **заниматься ~ом** аж ахуй эрхлэх; **подсобное ~** туслах аж ахуй.

ХОЗЯ́ЙСТВОВАТЬ ажил хийх, гэрийн ажил эрхлэх, аж ахуй эрхлэх.

ХОЗЯ́ЮШКА эзэгтэй минь, эзэгтэйхэн.

ХОККЕ́ИСТ хоккейч.

ХОККЕ́Й хоккей.

ХОККЕ́ЙН||ЫЙ хоккейн; **~ая команда** хоккейн баг; **~ая клюшка** хоккейн цохиур.

ХОЛАНГИ́Т цөсний сувгийн үрэвсэл.

ХОЛЁНЫЙ 1. энхрийлүүлсэн, танхи, эрх; 2. ариг, цэвэр, гилгэр, толилзсон, голигоносон; **~ конь** голигоносон морь.

ХОЛЕ́РА булчин задрах тахал, булчин урвах тахал.

ХОЛЕ́РИК шаралхуу хүн, хурдан зантай хүн.

ХОЛЕРИ́ЧЕСКИЙ шаралхуу, хурдан зантай.

ХОЛЕ́РНЫЙ булчин задрах тахлын; **~ вибрион** булчин задрах тахлын вибрион.

ХОЛЕСТА́З цөсний зогсонги.

ХОЛЕЦИСТИ́Т цөсний гэр үрэвсэх, цөсний хүүдийн үрэвсэл.

ХО́ЛИТЬ энхрийлэх, бөмбийлөх; бөөцийлөх; **~ свою лошадь** морио бөөцийлөх.

ХО́ЛКА сэрвээ, мундаа.

ХОЛМ дов, гүвээ, болдог, толгой.

ХО́ЛМИК 1. довцог, булдруу; 2. **~ слуховой** сонорын төвөн.

ХОЛМИ́СТОСТЬ доворхог байх, гүвээрхэх байх.

ХОЛМИ́СТ||ЫЙ довтой, гүвээтэй, доворхог, гүвээрхэг; **~ая местность** доворхог газар.

ХО́ЛОД 1. хүйтэн; **дрожать от ~а** хүйтэнд даарч чичрэх; **пахнуло ~ом** хүйт оров, хүйт үлээв; **пять градусов ~а** таван градус хүйтэн; **собачий ~** жин хүйтэн; **с любовью обстоит также, как с маслом: немного ~а — и она дольше останется свежей** хайр сэтгэл гэдэг яг тостой адилхан, ялихгүй хүйтэн байх юм бол шинээрээ илүү удаан байна; 2. хүйтэн царай, хайхрамжгүй байдал, хүйтэн; *** от него веет ~ом** тэр (хүн) хүйтэн царай гаргаж байна.

ХОЛОДА́ТЬ хүйтрэх; **начинает ~** хүйтэрч эхлэв.

ХОЛОДЕ́||ТЬ 1. хүйтэн болох, хөрөх, даарах; **~ет** хүйтэн болж байна; **ноги ~ют** хөл хөрч байна; 2. хүйт оргих; **~ от ужаса** айснаас хамаг бие хүйт оргих.

ХОЛОДЕ́Ц цэлцгий.

ХОЛОДИ́ЛЬНИК хөргүүл, хөргөгч; **вагон - ~** хөргүүл вагон.

ХОЛОДИ́ЛЬН||ЫЙ хөргөх, хөргөдөг; **~ая установка** хөргөх төхөөрөмж.

ХОЛОДИ́ТЬ хүйтэн болгох, хөргөх, хүйт оруулах, сэрүүцүүлэх.

ХО́ЛОДНО 1. хүйтэн, хайхрамжгүй; **~ встретить кого-либо** хүнийг хүйтэн угтах; **~ отнестись к кому-либо** хүнтэй хайхрамжгүй байх, хүнийг хүйтнээр үзэх; 2. хүйтэн байх, даарах; **мне ~** би даарч байна; 3. хүйтэн байх; **сегодня ~** өнөөдөр хүйтэн байна.

ХОЛОДНОВА́ТЫЙ хүйтэвтэр, хүйтэрхүү.

ХОЛОДНОКРО́ВНЫЕ хүйтэн цустан.

ХО́ЛОДНОСТЬ хүйтэн царай гаргах, хайхрамжгүй байх.

ХОЛО́ДН||ЫЙ 1. хүйтэн; **~ая погода** хүйтэн улирал; **~ пояс** хүйтэн бүслүүр; **поставить в ~ое место** хүйтэн газар тавих; **~ые блюда** хүйтэн хоол; 2. хүйтэн, хайхрамжгүй; **~ взгляд** хүйтэн харц; **оказать кому-либо ~ приём** хүнийг хүйтэн хүлээн авах; **~ое отношение** хүйтэн харилцаа; **~ая клёпка** хүйтэн тавлах; **~ое оружие** хүйтэн зэвсэг; **~ая война** хүйтэн дайн.

ХОЛОД||О́К 1. жавар, жихүүн, сэрүүн, сүүдэр; **утренний ~** өглөөний жавар; **сидеть на ~ке** сүүдэрт суух; 2. хүйтэн, хүйтэн царай, хайхрамжгүй байдал; **порой мне ~ душу леденит** заримдаа дотор хүйт оргино.

ХОЛОДОСТО́ЙКИЙ хүйт даах, хүйт даамгай, хүйт тэсэх, хүйт тэсэмгий.

ХОЛО́П барлаг, боол, зарц.

ХОЛО́ПСКИЙ барлагийн, боолын, зарцын, зардсын.

ХОЛО́ПСТВО 1. барлаг байх, боолчлогдох, боолын байдал; 2. барлагууд, боолчууд, зарц нар; 3. боол зан, бялдуучлал.

ХОЛО́ПСТВОВАТЬ боол зан гаргах, бялдуучлах.

ХОЛОСТЯ́ЦК||ИЙ гань хүний, гоонь хүний, эхнэргүй хүний, гэрлээгүй хүний; **~ая жизнь** гань хүний амьдрал.

ХОЛОСТИ́ТЬ засах, агтлах, хөнгөлөх; **~ жеребца** азарга засах.

ХОЛОСТ||О́Й 1. ганц, эхнэргүй, гэрлээгүй, гоонь; **~ человек** гэрлээгүй хүн; **~ая жизнь** эхнэргүй амьдрах, эхнэргүй хүний амьдрал; 2. хий, хоосон; **~ ход машины** машин хий ажиллах; **~ патрон** хоосон сум, цаасан сум; **~ выстрел** хий буу тавих.

ХОЛОСТЯ́К гань хүн, эхнэргүй хүн, гэрлээгүй хүн, гоонь хүн; **старый ~** хэзээний гоонь хүн; **~ живёт как король и умирает как собака, женатый живёт как собака, зато умирает как король (Жан Ануй)** гоонь эр бол хаан шиг амьдарч, нохой шиг үхдэг, эхнэртэй эр нохой шиг амьдарч, хаан шиг үхдэг (Жан Ануй).

ХОЛОСТЯКОВА́ТЬ гоонь бие амьдрах, эхнэрийн эзгүйд суух.

ХОЛОСТЯ́ЦК||ИЙ гань хүний, эхнэргүй хүний, гэрлээгүй хүний; **~ая жизнь** гань хүний амьдрал.

ХОЛОЩЕ́НИЕ засах, агтлах, хөнгөлөх.

ХОЛОЩЁННЫЙ зассан, агталсан, хөнгөлсөн; **~ конь** агталсан адуу, агт морь.

ХОЛСТ 1. зотон, ёрог; **небелёный ~** цагаан болгоогүй зотон; 2. (тосон будгийн) зураг.

ХОЛСТИ́Н||А зотон, ёрог; **мешок из ~ы** зотон шуудаг.

ХОЛУ́Й бялдууч, долигонуур хүн.
ХОЛУ́ЙСТВО бялдуучлал, долигонол, бялдуучлах, долигонох.
ХОЛУ́ЙСТВОВАТЬ бялдуучлах, долигонох.
ХОЛЩО́В||ЫЙ ёрог, зотон, зотонгоор хийсэн, ёргоор хийсэн; **~ая рубаха** зотон цамц.
ХО́Л||Я жить в ~е бөөцийлүүлэх; **держать в ~е** бөөцийлөх.
ХОМУ́Т 1. хом; **снять с лошади ~** морины хом авах; 2. талхи; **надеть на себе ~** өөрөө талхинд орох; 3. бэхлэх бөгж.
ХОМУТА́ТЬ хомнох.
ХОМЯ́К 1. үхэр зусаг; 2. эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн.
ХОМЯЧО́К шишүүхэй (оготно); **~ даурский** хөх шишүүхэй; **~ джунгарский** орог зусаг.
ХОНДРАДЕРМАТИ́Т мөгөөрс арьс.
ХОНДРИ́Т мөгөөрсний үрэвсэл.
ХОНДРОЛИПО́МА мөгөөрс өөхтөх.
ХОР 1. найрал дуучид; **мужской ~** эрэгтэй найрал дуучид дуулах, бүгдээрээ дуулах, олноороо дуулах; 2. найрал дуу, найрал дуу дуулах, олноороо дуулах; 3. олон, олны; хором; а)бүлгээрээ, олноороо, хоолой нийлүүлж; б)нэгэн зэрэг, дуу дуугаа авалцан, нэг дор, бүгдээрээ хамт; **~ насмешек** олны инээдэм.
ХОРА́Л ян татах, хорал.
ХОРВА́Т хорват хүн.
ХОРВА́ТСКИЙ хорват, хорватын; **~ язык** хорват хэл.
ХОРВА́ТЫ хорватууд.
ХО́РДА 1. хөвч (тойргийн хоёр цэгийг холбосон шулуун шугам); **~ дуги** нумны хөвч; 2. нуруу яс.
ХОРЕ́Й I хорей (нэгдүгээр үедээ өргөлттэй, хоёр үетэй шүлгийн өлмий); анхдагч өргөлт.
ХОРЕ́Й II шилбүүр.
ХОРЁК өмхий хүрэн; **~ сибирский** солонго.
ХОРЕОГРАФИ́ЧЕСК||ИЙ бүжгийн; **~ое искусство** бүжгийн урлаг.
ХОРЕОГРА́ФИЯ бүжгийн ухаан, бүжгийн урлаг.
ХОРМЕ́ЙСТЕР найрал дууны багш.
ХОРОВО́Д тойронцох бүжиг, ёохор, тойрон бүжиглэх; **водить ~** тойрон бүжиглэх.
ХОРОВО́ДИТЬСЯ ороцолдох, зууралдах.
ХОРОВО́ДН||ЫЙ тойрон бүжиглэх; ёохрын; **~ые песни** ёохрын дуу.
ХОРОВ||О́Й бүлгээрээ дуулах, олноороо дуулах, найрал дууны; **~ая музыка** найрал дууны хөгжим.
ХОРО́МЫ орд их байшин, орд их гэр, ханхай зайдан гэр.
ХОРОНИ́ТЬ 1. оршуулах, нутаглуулах, хөдөөлүүлэх; 2. мартах, дарагдуулах; **~ концы** мөрөө баллах.
ХОРОНИ́ТЬСЯ нуугдах, биеэ далдлах, хоргодох.
ХОРОХО́РИТЬСЯ эрэлхэх, омгорхох, саахалзах.
ХОРО́ШЕНЬК||ИЙ хөөрхөн, цэвэрхэн, сайхан; **~ая девочка** хөөрхөн охин; **~ого понемножку** сайн юманд саад олон байдаг шүү.
ХОРОШЕ́НЬКО сайн, сайтар; **я ещё и сам не знаю ~** би өөрөө ч сайн мэдэхгүй байна.
ХОРОШЕ́ТЬ сайхан болох, цэвэрхэн болох, хөөрхөн болох.
ХОРО́Ш||ИЙ 1. сайн, сайхан; **~ человек** сайн хүн; **~ поступок** сайн явдал; **~ая погода** тэнгэр сайхан, сайхан өдөр; **~ голос** сайхан хоолой, сайн хоолой; 2. сайхан, цэвэрхэн, хөөрхөн; **он хорош собой** тэр (хүн) цэвэрхэн, царайтай; **как она ~а!** ямар сайхан эмэгтэй вэ! **желаю вам всего ~его!** танд сайн сайхныг ерөөе! **~ знакомый** сайн танил; **~ая порция вина** сайн хувь дарс, их хувь дарс; **мы с ним ~и** тэр бид сайн нөхөд; **жить по-~ему** эвтэй найрамдалтай суух; **~ее дело** сайн хэрэг байна; **хорош, нечего сказать!** уухай даа, сүрхий эр юм!; **хорош гусь!** уухай, яасан сайн эр вэ!
ХОРОШО́ I сайн сайхан; **он ~ работает** тэр (хүн) сайн ажиллаж байна; **она ~ одевается** тэр (эмэгтэй) сайхан хувцасладаг; 2. сайхан, амархан; **мне ~ здесь** над энд сайхан байна; **~ тебе советовать** хэлхэд амархан; **~ на улице** гадаа сайхан байна; **~ жить на свете** нарт ертөнцөд амьдрах сайхан; 3. сайн байх; **~, что он придёт сегодня** түүний өнөөдөр ирэх нь сайн байна.
ХОРОШО́ II 1. заа, тэгье; **~, я приду** заа, би ирье; 2. гайгүй, заа гайгүй; **~, это тебе припомнится** гайгүй, чамд үүнийг санах цаг бий.
ХОРУ́ГВЬ 1. (хуучин цагийн цэргийн) туг, оронго, хөрөг; 2. (христосын шажны) хиур, хөрөг.
ХО́РЫ индэр (сүм хийдийн дотор).
ХОРЬ өмхий хүрнэ, өмхий хүрэн.
ХОРЬКО́В||ЫЙ өмхий хүрнийн, өмхий хүрнийн арьсан, өмхий хүрэн; **~ая шуба** өмхий хүрнийн арьсан дээл.
ХО́СПИС эмчилгээгүй өвчтнүүдийг асрах газар.
ХОТЕ́НИЕ хүсэл, хүсэх; **на всякое ~ есть терпение** хүсэл бүхэнд тэсвэр байвал дээр.
ХОТЕ́||ТЬ хүсэх, гэх, дур хүрэх; **~ пить** юм ууя гэх, уух юм хүсэх; **хочу чаю** цай уухсан, би цай уухыг хүснэ; **~ ехать** явах гэх, явахыг хүсэх; **~л писать статью** өгүүлэл бичье гэв, өгүүлэл бичихийг хүсэв; **что вы этим хотите сказать?** та юу гэх гээд байгаа юм? **если хотите, если хочешь** шиг байна, магад, аргагүй; **если хотите, он прав** түүний зөв шиг байна, аргагүй түүний зөв.
ХОТЕ́||ТЬСЯ хүсэх, дур хүрэх, гэх; **ему хочется спать** нойр нь хүрч байна, тэр унтах гэж байна; **мне хочется есть** надад хоол идэх дур хүрч байна, хоол идэх сэн; **мне ~лось бы скорее уехать** хурдхан явах сан; **не так, как ~лось бы** санаанд минь хүрсэнгүй, хүссэнчлэн болсонгүй.
ХОТЬ 1. боловч, авч, - вч; **~ видит око, да зуб неймёт** санаа байвч сачий хүрэхгүй; 2. - маар (- мээр,- моор,- мөөр), - хаар (- хаар,- хоор,- хөөр), - вч, ч гэсэн; **~ караул кричи** аврагтун гэж хашгирмаар; **~ убей, ничего не понимаю** ална ч гэсэн ойлгохгүй юм; **~ выжми** мушгимаар шал нойтон; **~ брось** хаямаар, нохойд өг; 3. ч яах вэ...ч яах вэ; **~ сегодня, ~ завтра** өнөө ч яах вэ, маргааш ч яах вэ; 4. боловч, ч, ч гэсэн, ядахдаа; **~ сейчас** хэзээ боловч; **приходи ~ один** ганцаараа ч гэсэн ир; 5. ч, ч гэсэн, жишээлбэл; **можно взять ~ эту статью за образец** энэ өгүүллийг ч жишээ болгон хэлж болно; 6. боловч, ч, ч гэсэн ч хамаагүй, ч яах вэ; **~ кто** хэн боловч; **~ когда** хэзээ боловч, хэзээ ч гэсэн; **~ какой** ямар ч хамаагүй, ямар ч яах вэ; **~ куда** хаашаа ч гэсэн; **~ где-нибудь** хаа ч гэсэн; **~ что-нибудь** юу ч гэсэн, юу ч яах вэ; **~ бы** а) ч гэсэн, ядахдаа; **~ бы раз** ганц удаа ч гэсэн, ядахдаа ганц удаа; б)сайн сан, зүгээр сэн; **~ бы не опоздать** хождохгүй бол зүгээр сэн; **~ бы и так** а)тэгэхэд яах вэ, тэглээ гэхэд яах юм; б)тэгсэн ч, тийм боловч; **~ бы и так, всё равно он не должен был этого делать** тийм боловч тэр ингэх ёсгүй байсан юм.
ХОТЯ́ 1. боловч, авч, - вч; **он ~ и согласился, но остался недоволен** зөвшөөрсөн боловч сэтгэл ханагмжгүй байв; 2. боловч, харин; **~ бы** ч, ч гэсэн; **это видно ~ бы из таких фактов** ийм баримт ч үүнийг гэрчилж байна; **~ бы так** тэгэхэд яах вэ, тэглээ гэхэд яах юм, тэгсэн ч, тийм боловч.
ХОХЛА́ТКА *бот.* хадаасан өвс.
ХОХЛА́ТЫЙ (толгой дээрээ) өвөгт, өвөг бүхий.
ХО́ХЛИТЬ өрвийлгөх, үрзийлгэх.
ХО́ХЛИТЬСЯ 1. өрвийлгөх, өрвийх, үрзийлгэх, үрзийх; 2. хөрхийх, баргар царай гаргах.

ХОХО́Л I (шувууны) өвөг, (малын) хөхөл, залаа, (хүний) согсоо, эвэр.
ХОХО́Л II украин үндэстэн.
ХО́ХОТ инээд, тачигнатал инээх; **гомерический** ~ хөх инээд, тачигнасан инээд.
ХОХОТА́ТЬ хөхрөх, тачигнатал инээх; ~ **до упаду** хөхөрч хөших; ~ **до слёз** нулимс гартал хөхрөх.
ХОХОТУ́НЬЯ инээрэн эхнэр, инээрэн эмэгтэй.
ХОХОТУ́ШКА инээрэн эхнэр, инээрэн эмэгтэй.
ХРАБРЕ́Ц зүрхтэй хүн, зоригтой хүн, баатар.
ХРАБРИ́ТЬСЯ зүрхлэх, идэрхэх, баатаралхах.
ХРА́БРО зүрхтэй, зоригтой, баатарлаг; ~ **сражаться** зүрхтэй тулалдах.
ХРА́БРОСТЬ зүрх, зориг, баатарлаг зориг.
ХРА́БРЫЙ зүрхтэй, зоригтой, баатарлаг, эрэлхэг; ~ **солдат** баатарлаг цэрэг.
ХРАМ 1. сүм, дуган, дацан; **древнерусский** ~ эртний оросын сүм; 2. ордон; ~ **науки** шинжлэх ухааны ордон.
ХРАНЕ́НИ||Е хадгалах; **место для ~я багажа** тээш хадгалах газар; **сдача на** ~ хадгалуулах; **плата за** ~ хадгалуулсны хөлс.
ХРАНИ́ЛИЩЕ агуулах, хадгалах.
ХРАНИ́ТЕЛ||Ь 1. хадгалагч; **быть ~ем тайны** нууц хадгалагч; 2. сахиулч; ~ **музея** музейн сахиулч.
ХРАНИ́ТЬ 1. хадгалах; ~ **деньги в сберегательной кассе** хадгаламжийн кассад мөнгө хадгалах; 2. сахих, хадгалах; ~ **обычаи** заншил сахих; 3. хайрлан хадгалах, хамгаалан хадгалах; 4. байх; ~ **молчание** дугай байх; ~ **печаль в сердце, ~ печаль на лице** гунигтай байх; ~ **в тайне** нууж байх.
ХРАНИ́ТЬСЯ 1. хадгалагдах; 2. хадгалаатай байх, хадгаламжид байх, хадгалагдах; **деньги хранятся в банке** мөнгө банканд хадгалагдаж байна.
ХРАП 1. хурхирах, хурхираа; 2. хурхирах дуу, хурхирах.
ХРАПЕ́ТЬ хурхирах, (морь мал) хурхирах.
ХРЕБЕ́Т 1. нуруу, сээр нуруу; 2. нуруу; **горный** ~ уулын нуруу.
ХРЕН 1. тунхуу; 2. эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн; ~ **редьки не слаще** дүндээ дүн; **посылать на** ~ загнаж зайлуулах.
ХРЕНА́ЧИТЬ *разг.* гэлдрэн явах.
ХРЕНО́ВЫЙ *разг.* муухай.
ХРЕСТОМА́ТИЯ дээж бичиг; ~ **по монгольской литературе** монголын уран зохиолын дээж бичиг.
ХРИЗАНТЕ́МА удвал цэцэг, хонины нүдэн цэцэг.
ХРИЗОЛИ́Т арур.
ХРИП хархираа, хяхраа, хяхтнаа, хархирах, хяхрах, хяхтнах, хэрчигнэх, хэрчигнүүр; ~**ы в лёгких** уушиг хэрчигнэх.
ХРИПЕ́НИЕ хархирах, хяхрах, хяхтнах, хэрчигнэх.
ХРИПЕ́ТЬ хархирах, хяхнах, хяхтнах, хэрчигнэх.
ХРИ́ПЛО хархиран, сөөнгө дуугаар; **говорить** ~ сөөнгө дуугаар ярих.
ХРИ́ПЛ||ЫЙ сөөнгө; **говорить ~ым голосом** сөөнгө хоолойгоор ярих.
ХРИ́ПНУТЬ сөөх; **голос хрипнет** хоолой сөөнө.
ХРИПОТ||А́ сөөлөг, сөөх; **кричать до ~ы** хоолойгоо сөөтөл хашгирах.
ХРИСТИАНИ́Н христосын шажинтан.
ХРИСТИА́НКА христосын шажинтай эмэгтэй.
ХРИСТИА́НСК||ИЙ христос, христосын, христосын шажны; **~ая религия** христосын шажин.
ХРИСТИА́НСТВО христосын шажин.
ХРОМ I хром, савхи, нимгэн булигаар.
ХРОМ II хром (хувилахуй ухааны махбод).
ХРОМАТИ́ЗМ хроматизм (цагаан цацрагийн өөр өөр өнгийн цацраг болох салах шинж чанар).
ХРОМА́||ТЬ 1. доголох, хазганах; ~ **на одну ногу** өрөөсөн хөл доголох; 2. дульхан байх, барагтайхан байх; **у него ~ет орфография** үсгийн дүрэмд барагтайхан байна.
ХРО́МОВ||ЫЙ хромон; **~ые сапоги** хромон гутал.
ХРОМ||О́Й 1. хазгар, доголон; **~ая нога** хазгар хөл; 2. доголон хүн, хазгар хүн.
ХРОМОНО́ГИЙ хазгар, доголон.
ХРОМО́ПСИЯ *мед.* өнгө харагдах.
ХРОМОСО́МЫ өнгөт цогц, хромосом.
ХРОМОСФЕ́РА өнгөт мандал.
ХРОМОТА́ доголох, доголон.
ХРО́НИКА 1. товчоо, он дараалсан бичиг, угийн бичиг, ойллого; 2. товчоо; **семейная** ~ гэрийн товчоо; 3. өдрийн мэдээ; **местная** ~ нутгийн өдрийн мэдээ; 4. өдрийн мэдээ зураг.
ХРОНИКА́ЛЬНЫЙ өдрийн мэдээ, өдрийн мэдээний; ~ **фильм** өдрийн мэдээ зураг.
ХРОНИКЁР өдрийн мэдээч.
ХРОНИ́ЧЕСК||ИЙ 1. ужиг, архаг, хуучин; **~ое заболевание** архаг өвчин; 2. ужиг, ужсан; **~ая безработица** ужиг ажилгүйдэл.
ХРОНО́ГРАФ I товчоо, түүхэн дурсгал зохиол.
ХРОНО́ГРАФ II цаг хэмжүүр, хронограф.
ХРОНО́ЛОГ он дараалсан судлаач.
ХРОНОЛОГИ́ЧЕСК||ИЙ дараалсан; **~ие даты** дараалсан он сар (өдөр); **~ие таблицы** он дараалсан хүснэгт.
ХРОНОЛО́ГИЯ он дараалсан судлал, он дараалал; ~ **истории** түүхийн он дараалал.
ХРОНО́МЕТР нарийн цаг.
ХРОНОМЕТРА́Ж цаг хэмжин судлах.
ХРОНОМЕТРИ́ЧЕСК||ИЙ нарийн цагаар хэмжсэн; **~ое определение времени** хугацааг нарийн цагаар хэмжин тодорхойлох.
ХРОНОСКО́П маш нарийн цаг, хроноскоп.
ХРУ́ПАТЬ зажлах (хатуу юмыг зажлан идэх).
ХРУ́ПК||ИЙ 1. хэврэг, хүүрэг, эмзэг; ~ **металл** хэврэг төмөрлөг; 2. сулхан, танхилхан, эмзэг; **~ое здоровье** эмзэг бие; **~ая девушка** танхилхан хүүхэн.
ХРУСТ шарчигнах, чад хийх, түс хийх; ~ **снега под ногами** хөлийн улд цас шарчигнах.
ХРУСТА́ЛИК нүдний цөцгий.
ХРУСТА́ЛЬ 1. болор, болор сав.
ХРУСТА́ЛЬН||ЫЙ 1. болор; **~ая ваза** болор бумба; 2. болрын; ~ **завод** болрын үйлдвэр; 3. тунгалаг (болор); **~ая вода** тунгалаг болор ус.
ХРУСТ||Е́ТЬ шарчигнах, чад чад хийх, түс түс хийх; **снег ~ит под ногами** хөлийн улд цас шарчигнана.
ХРУ́СТНУТЬ шарчигнах, чад хийх, түс хийх.
ХРУЩ 1. жуулга (цох), хаврын цох; 2. рыб.хар мөрний цагаан загас.
ХРУЩЁВКА Н.С.Хрущёвын үед баригдсан угсармал таван давхар байшин, дан ийм байшинтай дүүрэг.
ХРЫЧ старый ~ хөгшин зөнөг.
ХРЮКАНЬЕ хур хар хийх, хуухирах.
ХРЮКАТЬ,
ХРЮКНУТЬ хур хар гэх, хуухирах.
ХРЯК азарган гахай.
ХРЯЩ мөгөөрс, сувэргэдэс, сувэрэг; **хрящи гортани** төвөнхийн мөгөөрс; ~ **суставный** үений мөгөөрс; ~ **мечевидный** аймхай мөгөөрс.
ХРЯЩЕВА́ТЫЙ мөгөөрслөг.
ХРЯЩЕВ||О́Й 1. мөгөөрсөн; **~ая ткань** мөгөөрсөн нэхмэл; 2. мөгөөрст; **~ые рыбы** мөгөөрст загас.

ХУ́ДЕНЬКИЙ 1. туранхайхан, цонхигор, эцэнхийхэн; 2. муудсан, хуучинхан болсон, элэгдсэнхэн; 3. муухан.

ХУДЕ́ТЬ турах, эцэх, цонхийх, царай алдах, муудах; ~ **от жары** халуунд эцэх.

ХУ́Д||О I муу, муу юм; **тебе ~а никто не пожелает** чамд муу юм хэн ч хүсэхгүй.

ХУ́ДО II 1. муу, муугаар; **это может кончиться** ~ энэ нь муугаар төгсөж болно; 2. муу байх; **больному** ~ өвчтөн муу байна.

ХУДОБА́ туранхай, эцэнхий.

ХУДО́ЖЕСТВЕННО уран сайхан, уран.

ХУДО́ЖЕСТВЕННОСТЬ уран сайхан (чанар), уран чанар.

ХУДО́ЖЕСТВЕНН||ЫЙ 1. уран сайхны; **~ое училище** уран сайхны сургууль; 2. уран, уран сайхан; **~ое произведение** уран зохиол; **~ая литература** уран зохиол; 3. уран сайхан, уран сайхны; **~ое исполнение** уран сайхан тоглох.

ХУДО́ЖЕСТВО уран сайхан, (дүрслэх) урлаг.

ХУДО́ЖНИК 1. уран зураач; 2. уран хүн.

ХУДО́ЖНИЦА 1. уран зураач эмэгтэй; 2. уран эмэгтэй.

ХУД||О́Й I 1. муу; **~ая слава** муу нэр; 2. муудсан, хуучирсан, элэгдсэн, элэнхий; **~ые сапоги** элэнхий гутал; **на ~ конец** ядахдаа, ядвал; **не говоря ~ого слова** муу үг хэлэлгүй.

ХУДО́Й II туранхай, эцэнхий, цонхигор; ~ **человек** эцэнхий хүн.

ХУДОСО́ЧИЕ тэнхэлдэх, эцэж турах.

ХУДОСО́ЧНЫЙ тэнхэлдсэн, эцэж турсан; ~ **организм** эцэж турсан бие.

ХУДОЩА́ВОСТЬ туранхай, хатангир, эцэнгэр байх.

ХУДОЩА́В||ЫЙ туранхай, хатангир, эцэнгэр; **~ая фигура** хатангир бие.

ХУ́Д||ИЙ 1. хамгийн муу, адгийн муу, адаг, зааз; 2. маш муу; **в ~ем случае** ядахын цагт, муугаар эргэлээ гэхэд.

ХУ́ЖЕ улам муу, бүр дор; **тем** ~ чингэх тутам улам муу.

ХУЛА́ муучлах, муушаах, муу хэлэх.

ХУЛИГА́Н танхай балмад этгээд.

ХУЛИГА́НИТЬ танхай балмад аашлах, танхайрах.

ХУЛИГА́НКА танхай балмад эмэгтэй.

ХУЛИГА́НСКИЙ танхай балмад; ~ **поступок** танхай балмад явдал.

ХУЛИГА́НСТВО танхай балмад аашлах.

ХУЛИ́ТЕЛЬ муучлагч.

ХУЛИ́ТЬ муучлах, муушах, муу хэлэх.

ХУРА́Л хурал; **Великий Государственный** ~ Улсын Их Хурал.

ХУ́ТОР айл гацаа.

ХУТОРСКО́Й айл гацааны.

ХУТОРЯ́НИН айл гацааны хүн.

Ц

ЦА́ПНУТЬ шүүрээд авах, савардаад авах, маажаад авах.
ЦА́ПФА чих(тэнхлэгийн).
ЦАРА́ПАТЬ 1. маажих, савардах, урах; 2. сараачих, муруйлгах; **~ письмо** захидал сараачих.
ЦАРА́ПА||ТЬСЯ 1. маажих, савардах; **кошка ~ется** муур маажна; 2. тожигнуулах, тор тор хийлгэх.
ЦАРА́ПИНА шалбархай, маажинхай.
ЦАРА́ПНУТЬ маажаад авах, савардаад авах, ураад авах.
ЦАРЕ́ВИЧ хаан хүү, хун тайж(хааны агь).
ЦАРЕ́ВНА (хааны) гүнж.
ЦАРЕДВО́РЕЦ ордны шадар хүн, хааны шадар хүн.
ЦАРЕУБИ́ЙСТВО хааныг алах.
ЦАРЕУБИ́ЙЦА хааныг алагч.
ЦАРИ́ЗМ хаант ёс, хаант засаг.
ЦАРИ́ТЬ 1. эзлэх, ноёлох, дэлгэрэх, байх; 2. хаан суух, төр барих.
ЦВЕЛЬ хөгц.
ЦВЕСТИ́ 1. цэцэглэх, ургах, ногоорох; **яблоня цветёт** алимны мод цэцэглэж байна; **луг цветёт** нуга ногоорч байна; 2 ид дундаа байх, эрүүл саруул байх; **~ здоровьем** эрүүл саруул байх; 3. цэцэглэх, мандах, бадрах; 4. замагтах; **пруд цветёт** цөөрөм замагтаж байна; 5. *хөгцрөх, хөгц суух.*
ЦВЕТ 1. өнгө зүс; **основные ~а** үндсэн өнгө; **иметь хороший ~ лица** өнгө зүс сайтай байх; 2. цэцэг; 3. цэцэг навч; **липовый ~** далдуугийн цэцэг; 4. өнгө, дээж, эрхэм хүмүүс, сайчууд; **во ~е лет** ид насандаа.
ЦВЕТНО́Й өнгөт.
ЦВЕ́ТНОСТЬ өнгөшил.
ЦВЕТОЛО́ЖЕ цэцэг судлал.
ЦВЕТООЩУШЕ́НИЕ өнгө мэдрэхүй.
ЦВЕТУ́ЩИЙ 1. цэцэглэж байгаа, цэцэглэх; 2. ид дундаа байгаа, эрүүл саруул байгаа.
ЦЕВЬЁ 1. бууны хуй; 2. гол, дугуйн бул; 3. шилбэ, чөмөг яс.
ЦЕДИ́ТЬ шүүх, шүүн тунгаах, гоожуулах; **~ слова** дуртай дургүй ярих.
ЦЕ́ДРА үйрмэг хальс; **лимонная ~** нимбэгний үйрмэг хальс.
ЦЕЙТНО́Т цагт хавчигдах, цаг дутах.
ЦЕЙХГА́УЗ эд агуулах.
ЦЕЛЕ́БНОСТЬ анагаах чанар, **~ воздуха** агаарын анагаах чанар.
ЦЕ́ЛОСТНОСТЬ бүрэн бүтэн, нэгэн бүхэл, бүхэл чанар, нэгдмэл чанар.
ЦЕ́ЛОСТНЫЙ бүрэн бүтэн, нэгэн бүхэл, нэгдмэл.
ЦЕ́ЛОСТ||Ь бүтэн байх,бүрэн байх,бүрэн бүтэн байх; **в ~и** бүтнээр нь, бүрнээр нь; **сохранить всё в ~и и сохранности** бүгдийг нь бүрэн бүтнээр нь хадгалах.
ЦЕ́Л||ЫЙ 1. бүхэл, дүүрэн; **~ день** бүхэл өдөр, өдрийн турш; 2. нилээд их, үлэмжхэн, өдий төдий, зөндөө; **~ ряд вопросов** өдий төдий асуулт; 3. бүтэн; бүрэн бүтэн; **чашка ~а** шаазан бүтэн байна; **все вещи ~ы** бүх юм бүрэн бүтэн байна; **цел и невредим** бүтэн бүлээн; амьд мэнд; **уходи, пока цел!** мэнд дээрээ тонил..
ЦЕЛЬ 1. бай; **воздушная ~** агаарын бай; **учебная ~** сургуулийн бай; **подвижная ~** хөдөлгөөнт бай; **попасть в ~** бай онох; 2. зорилго, санаа; **с какой ~ю** ямар зорилготой, ямар санаатайгаар; **ставить себе что-либо ~ю** өөрийн зорилго болгох, өмнө зорилго тавих; **иметь ~ю** зорилготой байх, санаатай байх; **с ~ю, в целях** тул, тулд; үүднээс, зорилгоор, зорилготой; **достигнуть цели** зорилгодоо хүрэх.
ЦЕЛЬНОМЕТАЛЛИ́ЧЕСКИЙ үргэлж төмөр, үргэлж төмрөөр хийсэн.
ЦЕ́ЛЬНОСТЬ нэг бүхэл, нэг бүтэн, бүрэн чанар, цул чанар, нэг зан; **~ характера** нэг зан.
ЦЕЛЬНОТЯ́НУТ||ЫЙ үргэлж; гагнаасгүй, хадаасгүй; **~ая труба** үргэлж хоолой, гагнаасгүй хоолой.
ЦЕ́ЛЬН||ЫЙ 1. бүхэл, үргэлж, цул, нэг; **~ гранит** цул боржин; 2. нэг, нэг янз, нэг утгатай, бүрэн чанартай; **~ характер** нэг зан; 3. холиогүй, хольцоогүй; **~ое вино** хольцоогүй дарс; **~ое молоко** хольцоогүй сүү.
ЦЕМЕ́НТ цемент.
ЦЕМЕНТА́ЦИЯ цементлэх, цементлэлт.
ЦЕМЕНТИ́РОВАТЬ цементлэх, гагнах, бэхжүүлэх.
ЦЕМЕ́НТНЫЙ цементийн; **~ раствор** зуурсан цемент(үгчилбэл цементийн уусгамал); **~ завод** цементийн үйлдвэр.
ЦЕН||А́ 1. үнэ; **государственная розничная ~** улсын жижиглэн худалдах үнэ; **оптовая ~** бөөнөөр худалдах үнэ; **~ договорная** хэлэлцээрийн үнэ; **быть в ~е** үнэтэй байх; **повышаться в ~е** үнэ нэмэгдэх; үнэ ихсэх; үнэ дээшлэх; **падать в ~е** үнэ буурах; *үнэ доошлох;* **назначить ~у** үнэ хэлэх; тогтоох; **~ есть денежное выражение стоимости** өртгийг мөнгөөр илтгэснийг үнэ гэнэ; 2. үүрэг; ач холбогдол; **~ дружбы** найрамдлын ач холбогдол; **любой ~ой** ялаа ч гэсэн; ямар ч үнээр; **дорогой ~ой** их хүч гаргаж; үнэд хохирч; их үнэтэйгээр; 1)маш их үнэтэй; энгүй их үнэтэй; үнэлшгүй; 2)үнэлшгүй; үнэлж баршгүй (их ач холбогдолтой).
ЦЕНЗ хязгаарлал; хязгаарлах; **избирательный ~** сонгуулийн хязгаарлал; **имущественный ~** хөрөнгийн хязгаарлал; хөрөнгө харгалзан хязгаарлах.
ЦЕ́НЗОВЫЙ хязгаарлалын.
ЦЕ́НЗОР хянан шалгагч.
ЦЕНЗУ́РА хянан шалгах, хянан шалгалт.
ЦЕНЗУ́РНЫЙ 1. хянан шалгах, хянан шалгалтын; 2. зохистой, зохимжтой.
ЦЕНИ́ТЕЛЬ үнэлэгч; **~ искусств** урлаг үнэлэгч.
ЦЕНИ́ТЕЛЬНИЦА үнэлэгч эмэгтэй.
ЦЕНИ́ТЬ 1. үнэлэх, үнэ хэлэх, үнэ гаргах, үнэ тогтоох; **~ вещь** юманд их үнэ хэлэх; 2. үнэлэх, үнэтэйд бодох, ихэд бодох, дүгнэн үзэх; **~ по заслугам** гавьяагаар нь үнэлэх; **ни во что не ~** юунд ч эс бодох; **его очень ценят** түүнийг их үнэлдэг; **дорого ~ свою свободу** эрх чөлөөгөө их үнэтэйд бодох.
ЦЕНИ́ТЬСЯ үнэлэгдэх; **~ в сто тугриков** зуун төгрөгөөр үнэлэгдэх; 2. үнэлэгдэх, үнэтэйд тооцогдох; **~ на вес золота** алт мэт үнэлэгдэх.
ЦЕ́ННОСТ||Ь 1. үнэ; **вещь высокой ~и** дээгүүр үнэтэй юм; 2. үнэт зүйл; **хранение ~ей** үнэт зүйлийг хадгалах; 3. үнэтэй(юм), ач холбогдол; 4. үнэт зүйл, үнэт юм, баялаг; **культурные ~и** соёлын үнэт зүйлс.
ЦЕ́ННЫЙ 1. үнэт; **~ые бумаги** үнэт цаас; **~ подарок** үнэтэй бэлэг; 2. үнэтэй; их хэрэгтэй; чухал; **~ человек** их хэрэгтэй хүн; **~ое открытие** үнэтэй нээлт; **~ые бумаги на предъявителя** мэдүүлгийн үнэт цаас; **ордерные ~ые бумаги** зөвшөөрлийн үнэт цаас; **именные ~ые бумаги** нэрийн үнэт цаас.
ЦЕНООБРАЗОВА́НИЕ үнэ бүрдэх, үнэ тогтох, үнэ үүсэлт.

ЦЕ́НТНЕР центнер(тоннын аравны нэг буюу зуун килограмм).
ЦЕНТР 1. төв, тэг, тэг дунд, гол, хүйс; ~ **окружности** тойргийн төв; ~ **тяжести** хүндийн хүчний гол; 2. гол, гол утга, мөн чанар; 3. төв, дунд, төв дунд, тэг дунд; **жить в ~е города** хотын төвд суух; 4. гол; **держать в ~е внимания** гол анхааралдаа байлгах; гол анхаарлаа тавих; 5. төв; **областной** ~ мужийн төв; **научный** ~ эрдэм шинжилгээний төв; шинжлэхухааны төв; **культурный** ~ соёлын төв; **промышленный** ~ үйлдвэрийн төв; 6. төв газар, дээд газар, төв; ~ **вычислительный** тооцон бодох төв.
ЦЕНТРАЛИЗА́ЦИЯ төвлөн захирах; төвлөн удирдах; ~ **капитала** хөрөнгө төвлөрүүлэх.
ЦЕНТРАЛИ́ЗМ төвлөн удирдах ёс, төвлөн захирах ёс; **демократический** ~ төвлөн удирдах ардчилсан ёс.
ЦЕНТРАЛИЗОВА́ТЬ төвлөх, төвлөрүүлэх, төвлөрөх, төвлөн удирдах; төвлөн захирах.
ЦЕНТРА́ЛЬН||ЫЙ 1. төв,төв дэх, төвийн, төв дундахь; **~ая улица** төв гудамж; ~ **комитет** төв хороо; 2. гол, гол үндсэн; ~ **вопрос** гол асуудал; **~ая нервная система** төв мэдрэлийн тогтолцоо; **~ое отопление** төвөөс халаах, төвөөс дулаацуулах.
ЦЕНТРИ́ЗМ центризм.
ЦЕНТРИ́РОВАТЬ тэнцүүрий нь олох, төвийн тохируулах.
ЦЕНТРИРО́ВКА тэнцүүрий нь олох, төвий нь тохируулах.
ЦЕНТРИ́СТ төвийг баримтлагч.
ЦЕНТРИФУ́ГА центрифуг.
ЦЕНТРОБЕ́ЖН||ЫЙ төвөөс гүйх, төвөөс зугтаах; **~ая сила** төвөөс гүйх хүч; ~ **аппарат** төвөөс гүйх хөдөлгөөн дээр үндэслэсэн аппарат.
ЦЕНТРОПЛА́Н далавчны гол хэсэг.
ЦЕНТРОСТРЕМИ́ТЕЛЬН||ЫЙ төв рүү гүйх; төв өөд тэмүүлэх; **~ая сила** төв рүү гүйх хүч.
ЦЕП түгшүүр.
ЦЕПЕНЕ́ТЬ бохиорох, хөших, бээрэх, хөдөлж чадахаа болих, зог тусах; ~ **от холода** хүйтэнд бээрэх; ~ **от ужаса** айж зог тусах.
ЦЕ́ПК||ИЙ 1. зуурдаг, чанга атгадаг, чанга баздаг; **~ая рука** чанга атгадаг гар; **~ие когти** чанга баздаг савар; 2. шургуу, салдаггүй.
ЦЕ́ПКОСТЬ 1. зуурахдаа сайн, атгахдаа сайн, базахдаа сайн; 2. шургуу зан; **проявлять большую** ~ их шургуу зан гаргах.
ЦЕПЛЯ́ТЬСЯ 1. асах, торох, шүүрэх, өлгөгдөх, тээглэгдэх, чагтаглагдах; ~ **за сучья** мөчрөөс шүүрэх, мөчирт тээглэх, мөчир шүргэх; 2. өлгөн авах, ашиглахыг хичээх; ~ **за предложение** санал өлгөн авах; үг өлгөн авах.
ЦЕПН||О́Й 1. гинжит, гинжтэй, гинжний, гинжин; ~ **мост** гинжин гүүр, гинжит гүүр; **~ое колесо** гинжит дугуй; 2. гинжтэй, гинжний; **~ая собака** гинжтэй нохой.
ЦЕПО́ЧКА 1. оосор, бяцхан гинж; ~ **для часов** цагийн оосор; 2. цувж яваа цэрэг; зэлэн яваа цэрэг, цуваа.
ЦЕП||Ь 1. гинж; **железная** ~ төмөр гинж; **якорная** ~ зангууны гинж; **спустить собаку с ~и** нохойг гинжнээс нь тавих; 2. дараалан болсон юмс; хойно хойноос болсон юмс; бөөн юмс; гинж; ~ **событий** дараалан болсон олон явдал; ~ **доказательств** бөөн нотолгоо; 3. шугам; ~ **тока** цахилгаан гүйдлийн шугам; **электрическая** ~ цахилгаан шугам; 4. гинж; төмөр; **заковать в ~и** гинжлэх; төмөрдөх; төмөрлөх; **~и рабства** боолын гинж; **разорвать ~и** гинж таслах; 5. угсраа; цувраа; эгнээ; хэлхээ; ~ **гор** угсраа уулс; **как с ~и сорвался** уяанаасаа алдуурсан юм шиг.
ЦЕ́РБЕР догшин хэрцгий харуул, цербер, хасар басар.
ЦЕРЕБРА́ЛЬНЫЙ тархины, нугасны.
ЦЕРЕМОНИА́Л ёслол.
ЦЕРЕМОНИА́ЛЬН||ЫЙ ёслолын; **~ое шествие** ёслолын жагсаал; ~ **марш** ёслолын алхаа.
ЦЕРЕМОНИЙМЕ́ЙСТЕР ёслолын сайд.
ЦЕРЕМО́НИТЬСЯ ёсорхох, зовох, аягүйрэх, нэрэлхэх; **прошу не** ~ ёсорхох хэрэггүй.
ЦЕРЕМО́НИ||Я 1. ёслол, ёс горим; **свадебная** ~ хуримын ёс; 2. ёсорхох, ёс сахих, ёсорхол; **без ~и** ёсорхолгүй.
ЦЕРЕМО́ННОСТЬ ёсорхог байх, ёсорхлог, зовомтгой байх.
ЦЕРЕМО́ННЫЙ ёсорхог; ёсорхуу, зовомтгой; ~ **поклон** ёсорхуу мэхэсхийх.
ЦЕРЕ́РА амуу хатан (од).
ЦЕРКОВНОСЛАВЯ́НСКИЙ слав шажны; ~ **язык** слав шажин хэл(дорно, өмнөт славын шажны номын хэл).
ЦЕРКОВНОСЛУЖИ́ТЕЛЬ лам, хувраг; тойн.
ЦЕРКО́ВН||ЫЙ сүмийн, дуганын, шажны байгууллагын, шажны; **~ая служба** шажны мөргөл; **~ое пение** шажны дуу дуулах.
ЦЕ́РКОВЬ 1. сүм, дуган; 2. шажны байгууллага, шажин; **православная** ~ үнэн алдартны шажны байгууллага; **католическая** ~ католик шажины сүм.
ЦЕСА́РКА сувд гургуул.
ЦЕХ I тасаг, цех; **литейный** ~ цутгах тасаг.
ЦЕХ II бүлгэм, цех (феодалын үеийн хотын нэг төрлийн дархчуудын багууллага).
ЦЕХОВО́Й I тасгийн, цехийн; ~ **комитет** тасгийн хороо.
ЦЕХОВО́Й II бүлгэмийн, цехийн.
ЦИА́Н циан (өнгөгүй, хорт хий).
ЦИАНИСТОВОДОРО́ДНЫЙ циантай устөрөгчийн.
ЦИА́НИСТ||ЫЙ циантай; ~ **калий** циантай кали; **~ая кислота** циантай хүчил.
ЦИА́НОВ||ЫЙ цианын; **~ая кислота** цианы хүчил.
ЦИАНО́З хөхрөх.
ЦИ́БИК сэвэг цай.
ЦИВИЛИЗА́ТОР соёлжуулагч гэгч.
ЦИВИЛИЗА́ТОРСКИЙ соёлжуулагчийн.
ЦИВИЛИЗА́ЦИЯ иргэншил, соёлжил.
ЦИВИЛИЗО́ВАННЫЙ иргэншсэн, соёлжсон; ~ **мир** соёлжсон ертөнц.
ЦИВИЛИЗОВА́ТЬ иргэншүүлэх, соёлжуулах.
ЦИВИЛИЗОВА́ТЬСЯ 1. иргэнших, соёлжих; 2. иргэншүүлэгдэх; соёлжуулагдах.
ЦИВИ́ЛЬНЫЙ иргэний, энгийн.
ЦИГА́РКА ороосон тамхи.
ЦИГЕ́ЙКА хяргаж будсан ямааны арьс, хяргаж будсан нэхий.
ЦИК ***(Центральный Исполнительный Комитет)***, ТГХ(Төвийн Гүйцэтгэх Хороо).
ЦИКА́ДА голио, цөгөрзгөнө.
ЦИ́КАТЬ зандрах.
ЦИКЛ 1. мөчлөг, орчил(нэг хэсэг хугацаанд хөгжлийн нэг гүйцэд эргэлт хийж дуусгадаг аливаа үзэгдэл, ажил, явц, процесс); **производственный** ~ үйлдвэрлэлийн орчил; **промышленный** ~ үйлдвэрийн орчил; 2. мөчлөг(нэгэн бүлэгт багтах хэд н шинжлэх ухаан); **исторический** ~ түүхийн мөчлөг; 3. мөчлөг(харилцан уялдсан зэгдэл, үйл явдлууд); ~ **лекций** мөчлөг лекци.
ЦИКЛИ́ЧЕСКИЙ мөчлөгийн, орчлын, мөчлөгт, орчилт.
ЦИКЛИ́ЧНОСТЬ мөчлөгт явц, мөчлөгөөр ажиллах, орчилт явц; ~ **в производстве** үйлдвэрлэлийн орчилт явц.
ЦИКЛИ́ЧН||ЫЙ орчилт, мөчлөгт, орчлоор хийдэг, мөчлөгөөр хийдэг; **~ая работа** орчлоор хийдэг ажил, орчилт ажил.
ЦИКЛОВА́НИЕ орчилт ажил, ажлын мөчлөгт хуваарилах.
ЦИКЛО́ИДА циклоид.

ЦИКЛОИДА́ЛЬНЫЙ циклоид хэлбэртэй.
ЦИКЛО́Н циклон, хар салхи, салхи шуурга.
ЦИЛОНИ́ЧЕСКИЙ хар салхины, салхи шуурганы.
ЦИКЛО́П духандаа ганц нүдтэй аварга.
ЦИКЛОПИ́ЧЕСКИЙ аварга том.
ЦИКНУ́ТЬ зандрах, зандраад явах.
ЦИКО́РИЙ идрээ.
ЦИКУ́ТА сорьслог.
ЦИЛИ́НДР 1. бортого; 2. цомбон бүрх, бортого малгай.
ЦИЛИНДРИ́ЧЕСКИЙ бортого хэлбэртэй, бортогон; ~ **котёл** бортгон тогоо.
ЦИМБА́ЛЫ янчир(хөгжмийн зэвсэг).
ЦИМБА́РИЯ *бот.* хадны цэцэг.
ЦИМЛЯ́НСКОЕ цимлян дарс.
ЦИНА́НКУМ *бот.* тэмээн хөх.
ЦИНГА́ бам, чийг бам, чийгтэх.
ЦИНИ́ЗМ увайгүй явдал, ичгүүргүй явдал, эрээгүй явдал.
ЦИ́НИК увайгүй хүн, ичгүүргүй хүн, эрээгүй хүн.
ЦИНИ́ЧНОСТЬ увайгүй явдал, ичгүүргүй явдал, эрээгүй явдал.
ЦИНИ́ЧНЫЙ увайгүй, ичгүүргүй, сонжуургүй, эрээгүй; ~ **человек** увайгүй хүн.
ЦИНК цайр.
ЦИНКОВА́НИЕ цайрлах, цайрдалт.
ЦИНКОВА́ТЬ цайрлах, цайр түрхэх.
ЦИ́НКОВ||ЫЙ 1. цайртай, цайрын; **~ые белила** цайртай цагаан будаг; **цинковая мазь** цайртай тосон эм; 2. цайр, цайраар хийсэн; **~ое ведро** цайр хувин.
ЦИНКОГРА́ФИЯ 1. цайр бар хийх; 2. цайр бар хийдэг газар.
ЦИНО́ВКА чийрс.
ЦИ́ПКИ сайр; осгор.
ЦИРК цирк.
ЦИРКА́Ч циркчин.
ЦИРКА́ЧКА циркчин эмэгтэй.
ЦИРКОВ||О́Й циркийн; **~ое искусство** циркийн урлаг.
ЦИРКУЛИ́Р||ОВАТЬ 1. эргэх, тойрох, орчих, урсах, гүйх; **кровь ~ует в сосудах** цус судсаар урсана; 2. тарах, дамжих; **~уют слухи** цуурхал тарж байна.
ЦИ́РКУЛ||Ь гортиг; **ножка ~я** гортигийн хөл.
ЦИ́РКУЛЬНЫЙ 1. гортигийн; 2. дугуй, дугариг; ~ **зал** дугариг танхим.
ЦИРКУЛЯ́Р захирамж, заавар.
ЦИРКУЛЯ́РН||ЫЙ захирамжийн, зааврын, захирамж, заавар; **~ое письмо** захирамж бичиг.
ЦИРКУЛЯ́ЦИЯ эргэх, тойрох, орчих, урсах, гүйх, эргэлт, тойролт, орчил, урсгал, гүйдэл; ~ **крови** цусны эргэлт, цусны гүйдэл.
ЦИРРО́З нягтрах хатуурах.
ЦИРЮ́ЛЬНИК үсчин.
ЦИРЮ́ЛЬНЯ үсчний газар.
ЦИСТЕ́РНА 1. цистерн(том төмөр торх); **вагон-~** цистернтэй вагон; 2. газрын хөрсөнд барьсан усны сав.
ЦИСТИ́Т давсаг үрэвсэх.
ЦИТАДЕ́ЛЬ 1. цайз, хэрэм; 2. тулгуур, түшиг, түшиг тулгуур, бат хэрэм.
ЦИТА́ТА иш татах, иш татсан зүйл.
ЦИТИ́РОВАНИЕ иш татах, иш таталт, иш татлага.
ЦИТИ́РОВАТЬ иш татах; ~ **классиков** сонгодог зохиолчдоос иш татах.
ЦИТОЛО́ГИЯ эсийн судлал; эсийн зүй (ургамал амьтны эсийн бүтэц, амьдралыг судлах ухаан).
ЦИ́ТРА ятгалаг.
ЦИ́ТРУС жүрж, нимбэг, мандарин зэрэг жимснүүд.
ЦИ́ТРУСОВЫЕ (жүрж, бэрсүүт жүрж нимбэг зэрэг) жимст мод, алимт мод.
ЦИФЕРБЛА́Т (цагийн) нүүр, хуваарьт ялтас; **часовой** ~ цагийн нүүр.
ЦИ́ФР||А тоо, тооны үсэг; **арабские ~ы** араб тоо; **римские ~ы** ром тоо; **контрольные ~ы** хяналтын тоо.
ЦИФРОВ||О́Й тооны, тоот, тоо; **~ые данные** тоо баримт; тоо мэдээ; **~ая система** тоон журам.
ЦО́КА||ТЬ товор товор гэх, товрох; **копыта ~ют по камням** чулуун дээгүүр морин туурай товор товор гэнэ.
ЦО́КОЛЬ суурь, довжоо.
ЦО́КОЛЬНЫЙ суурийн, довжооны.
ЦУ́ГОМ цувруулан хөллөсөн; **упряжка** ~ цувруулан хөллөсөн морь тэрэг.
ЦУКА́Т чихэрлэсэн жимс, чихэрлэсэн жимсний хальс.
ЦЫГА́Н цыган.
ЦЫГА́НЕ цыганууд.
ЦЫГА́НКА цыган эмэгтэй, цыган эхнэр.
ЦЫГА́НСКИЙ цыган; ~ **язык** цыган хэл.
ЦЫПЛЁНОК тахианы ангаахай.
ЦЫПОЧК||И ходить на ~ах өлмийгөөрөө явах; **встать на ~и** өлмий дээрээ зогсох.
ЦЫП-ЦЫП цып-цып (тахиа дуудах аялгуу).
ЦЫЦ хош, цөг, дугай, дугай бай, боль, бай, байг.

Ч

ЧАБА́Н малчин, хоньчин. **ЧА́ВКАТЬ** тамшаах, лагах.

ЧАД 1. утаа, үнэр танар, хэншүү, хэншүү хярвас; **кухонный ~** гал т огооны хэншүү; 2. манан, мунхрал; **он как в ~у** тэр*(хүн)* мунхарсан мэт.

ЧАДИ́||ТЬ утаа тавих, хэншүү гаргах; **печь ~т** пийшин утаа тавиад байна.

ЧА́Д||О үр, үр хүүхэд, нуган, нуган үр; **со всеми ~ами и домочадцами** үр хүүхэд, гэрийнхний хамт, гэр хотлоороо.

ЧАДРА́ чадраа, нүүрний халхавч.

ЧАВЫ́ЦА давх (загас).

ЧАЁВНИК цайсаг хүн.

ЧАЁВНИЧАТЬ цайлах, цайлж суух.

ЧАЕВО́ДСТВО цай тарих.

ЧАЕВЫ́Е харамж, харамж шан, цайны мөнгө.

ЧАЕПИ́ТИЕ цай уух, цайлах.

ЧАЙНКА цайны шаар.

ЧАЙ I 1. цай; **зелёный ~** ногоон цай; **кирпичный ~** чулуун цай; зузаан цай; **плиточный ~** шахмал цай; **заварить ~** цай хийх; үйх; идээшүүлэх; **крепкий ~** өтгөн цай; 2. цай уух; **вечерний ~** оройн цай; **дать на ~** харамж өгөх; **пригласить на чашку чая** аяга цай зооглохоор урих.

ЧАЙ II хай...бололтой; байх; магадгүй...; хай...даа(*дээ, доо, дөө);* байх; бололтой; **ты, ~, не придёшь?** хай, чи ирэх үү дээ?.

ЧА́ЙКА цахлай, хайлгана.

ЧА́ЙНАЯ цайны газар.

ЧА́ЙНИК данх, гүц, завьяа, дэвэр, тунхуу; **~ плосконосый** амсгар саахуу

ЧА́ЙН||ЫЙ цайны; **~ая ложка** цайны халбага, жижиг халбага; **~ сервиз** цайны хэрэгсэл.

ЧАЛМА́ толгойн алчуур, толгойн ороолт.

ЧА́ЛЫЙ буурал; **~ конь** буурал морь.

ЧАН ган, торх.

ЧА́РА, ЧАРКА цом, хундага.

ЧАРОВА́ТЬ 1. шид үзүүлэх, ид гаргах, илбэдэх; 2. сэтгэл татах, дур булаах; **~ своим голосом** сайхан хоолойгоороо сэтгэл татах.

ЧАРОДЕ́Й 1. шидтэн, идтэн, илбэчин; 2. сэтгэл татагч, дур булаагч; **поэт~** сэтгэлийг татагч шүлэгч, дур булаагч эмэгтэй.

ЧАРОДЕ́ЙСТВО 1. шид, ид, илбэ; 2. сэтгэл татах, дур булаах.

ЧАРУ́ЮЩ||ИЙ сэтгэл татсан, дур булаам, ид шидтэй; **~ая улыбка** сэтгэл татам инээмсэглэх.

ЧА́РЫ 1. шид, ид шид, ид, илбэ; 2. сэтгэл татах чадал, дур булаах хүч, ид, ид шид.

ЧАС 1. цаг; **опоздать на ~** нэг цаг хождох; **~ ночи** шөнийн нэг цаг; **который ~?** хэдэн цаг болж байна?; **~ отдыха** амралтын цаг; **вечерний ~** оройн цаг; 2. цаг үе; **в добрый ~** сайн яваарай, үйлс бүтэх болтугай; **стоять на ~ах** харуулд зогсох; **~ от ~у** цаг ирэх тутам; улам бүр; **битый ~** өнө удаан; **расти не по дням, а по ~ам** өдрийг цагаар товчлон өсөх, маш хурдан өсөх.

ЧАСО́ВНЯ бунхан, өчүүхэн сүм, суварган сүм.

ЧАСОВ||О́Й I 1. цагийн; **~ая стрелка** цагийн зүү, ахар зүү; **~ механизм** цагийн оньс; 2. цагийн, цагаар олгох; **~ая оплата** цагийн хөлс; цагаар олгох хөлс; 3. (*нэг*)цагийн, (*нэг*) цаг үргэлжлэх; 4. нэг цагийн, нэг цагт явдаг.

ЧАСОВ||О́Й II харуул, манаа; **поставить ~ых** харуулд гаргах, манаа тавих.

ЧАСОВЩИ́К цагчин.

ЧАСО́К (ганцхан)цаг; **зайти на ~** ганцхан цаг ороод гарах.

ЧАСТЕ́НЬКО нилээд, нилээд олон; **он ~ заходил к нам** тэр манайхаар нилээд ордог байсан.

ЧАСТИ́Ц||А I өчүүхэн хувь, өчүүхэн хэсэг, өчүүхэн төдий; **~ы пыли** өчүүхэнтөдий тоос; **~ы таланта** өчүүхэн төдий авъяас.

ЧАСТИ́ЦА II сул үг.

ЧАСТИ́ЧКА бяцхан хувь, бяцхан хэсэг, хумхийн төдий.

ЧАСТИ́ЧНО зарим хэсэг, зарим хувь.

ЧАСТИ́ЧН||ЫЙ заримдаг, зарим хэсгийн, зарим хувийн; **~ая санитарная обработка** эмнэлгийн хэсэгчилсэн ариутгал.

ЧА́СТНИК хувийн өмчтөн, хувийн хөрөнгөтөн.

ЧАСТНОВЛАДЕ́ЛЬЧЕСКИЙ хувийн, хувийн өмчийн, өмчийн.

ЧА́СТНОЕ ногдвор.

ЧАСТНОСО́БСТВЕННИЧЕСКИЙ хувийн өмчийн, өмчийн.

ЧА́СТНОСТ||Ь тухайн учир,нарийн учир, заримдаг зүйл; **в ~и** тухайлбал.

ЧА́СТН||ЫЙ 1. заримдаг, салангад, тухайн; **~ случай** заримдаг тохиолдол; **~ вывод** салангад дүгнэлт; 2. тусгай, салангад; **~ая хирургия** тусгай мэс засал; 3. хувийн, амины, өөрийн; **по ~ому делу** амины хэргээр; энгийн; **~ почин** хувийн санаачилга; 4. хувийн, амираа хийх; **~ые уроки** хувийн хичээл; хөлсний хичээл; **~ым образом** хувираа; **~ое лицо** хувийн хүн, энгийн хүн; 5. хувийн, энгийн, өмчийн; **~ капитал** хувийн капитал; **~ая собственность** хувийн өмч, өмчийн хөрөнгө; **~ая торговля** энгийн худалдаа; 6. ангилсан; **~ая патология** ангилсан эмгэг судлал.

ЧА́СТО 1. олонтоо, байн байн, үргэлж; 2. түргэн түргэн, хурдан хурдан; 3. шигүү, ойр ойр; **деревья посажены ~** мод шигүү суулгажээ.

ЧАСТОКО́Л шивээ.

ЧАСТОТА́ үелзэл, давтамж; **~ пульса** судасны лугшилтын давтамж

ЧАСТО́ТНЫЙ үелзлийн.

ЧАСТУ́ШКА явган дуу.

ЧА́СТ||ЫЙ 1. олонтоо болдог, байн байн ирдэг, үргэлж тохиолддог; **~ гость** байн байн ирдэг зочин; **~ые встречи** олонтоо уулзах; 2. түргэн (*болдог*), хурдан хурдан (*болдог);* **~ое дыхание** түргэн түргэн амьсгалах; **~ пульс** судас хурдан хурдан цохилох; 3. шигүү, нягт; **~ лес** шигүү ой.

ЧАСТ||Ь 1. хувь, хэсэг; **большая ~** ихэнх хэсэг, олонхи; **резать на ~и** хэсэг хэсэг болгох; 2. мөч, эрхтэн; **~и тела** биеийн хэсэг; 3. тив; **~и света** дэлхийн тэвүүд; 4. бүрэлдэх хэсэг, анги; **~и машины** машины бүрэлдэх хэсгүүд; **запасные ~и** сэлбэг анги; 5. бүлэг, анги; **роман в трёх ~ях** гурван ангит роман; 6. анги, хэлтэс, салбар; **учебная ~** хичээл анги; **хозяйственная ~** аж ахуйн анги, аж ахуйн хэлтэс; 7. цэргийн анги; **воинская ~** цэргийн анги; **~ речи** үгсийн аймаг; **большей ~ью, по большей ~и** олонхидоо, гол төлөв; **по ~и чего-либо** юмны талаар; **это не по моей ~и** энэ миний эрхлэх хэрэг биш; **рвут на ~и** булаацалдан авна.

ЧА́СТЬЮ зарим хэсэг.

ЧАСЫ́ цаг; **карманные ~** энгэрийн цаг; **стенные ~** ханын цаг; **завести ~** цаг түлхэх.

ЧА́ХЛЫЙ 1. ганданги, наршинги, хатсан, тачир; ~ **куст** тачир бут; 2. хатангир, туранхай, үлбэгэр.

ЧА́ХНУТЬ 1. гандах, нарших, хатах; 2. хатангирах, турах, үлбийх.

ЧАХО́ТКА уушигны өвчин, уушигны сүрьеэ.

ЧАХО́ТОЧНЫЙ 1. уушигны өвчтөн, уушигны сүрьеэтэй хүн.

ЧА́Ш||А цар, хул, тагш; **дом — полная** ~элбэг баян гэр; **испить** ~**у до дна** хал үзэж, халуун чулуу долоох; ~ **терпения переполнилась** тэсэхүйеэ бэрх болов.

ЧА́ШЕЧКА 1. бяцхан аяга; 2. цоморлиг; 3. ~ **коленная** тойг.

ЧА́ШКА 1. аяга, тагш; **фарфоровая** ~ шаазан аяга, шаазан; 2. (*жигнүүрийн*) таваг; 3. тойг.

ЧА́ЩА шугуй, ширэнгэ, шивэр (*мод*).

ЧА́ЩЕ олонтоо, түргэн; **как можно** ~ аль болохуйц олонтоо.

ЧА́ЯНИ||Е хүслэн, хүсэл, горьдлого; **сверх всякого** ~, **паче** ~**я** гэнэт, санамсаргүй байтал, хүсч хүлээгээгүй байтал.

ЧА́ЯТЬ хүсэх, хүсч хүлээх, горьдох; **души не** ~ **в ком-либо** ухаангүй хайртай байх.

ЧВА́НИТЬСЯ бардамлах, бардах, сайрхах, ихэрхэх.

ЧВАНЛИ́ВОСТЬ бардам зан, ихэрхэг зан.

ЧВАНЛИ́ВЫЙ бардам, бардан, сайрхаг, ихэрхэг, хөөргөн; ~ **характер** бардам зан.

ЧВА́НСТВО бардам зан, ихэрхэг зан, сайрхал.

ЧЕГО́ юунд, яагаад, юу гэж; ~ **ты так долго ездил?** яагаад чи ийм удаан явав?

ЧЕГО́-ТО 1. жаахан, нэг л; 2. яагаад ч юм, яасан ч юм (*бүү мэд*).

ЧЕЙ 1. хэний, юуны; **чья это тетрадь?** энэ хэний дэвтэр вэ?; 2. нь (*үгчлэн орчуулахгүй*).

ЧЕК 1. чек; **получить деньги по** ~**у** чекээр мөнгө авах; **выписать** ~ чек бичих; 2. толоон.

ЧЕКА́ чагт, чих.

ЧЕКА́Н 1. хэвээр цохих, цутгах; 2. хэв; 3. цохиур.

ЧЕКА́НИТЬ 1. хэвээр цохих, цутгах; ~ **монету** зоос цутгах; 2. хээ цохих, хээ гаргах, цохих; 3. тэв тэв алхах, тод хэлэх; ~ **шаг** тэв тэв алхах; ~ **слова** үг тод хэлэх.

ЧЕКА́НКА 1. хэвээр цохих, цутгах; 2. хээ цохих, хээ гаргах, цохих.

ЧЕКА́НН||ЫЙ 1. хэвээр цохисон, цутгасан; ~**ая работа** хэвээр цохисон юм; 2. тод сайхан, ягштал боловсруулсан; ~ **стиль** тод сайхан найруулга.

ЧЕКА́НЩИК хэвээр цохигч, цутгагч.

ЧЕКИ́СТ (*Зөвлөлтийн*) онц комиссийн ажилтан, аюулаас хамгаалах газрын ажилтан, чекист.

ЧЕ́КОВ||ЫЙ чекийн; ~**ая книжка** чекийн дэвтэр.

ЧЁЛКА хөхөл, (*хуухдийн*) эвэр.

ЧЁЛН завь, онгоц.

ЧЕЛНО́К I бяцхан завь, онгоц.

ЧЕЛНО́К II (*эвхээс утасны*) онгоц, шорноок.

ЧЕЛО́ магнай; **бить** ~**м кому-либо** мөргөн гуйх, хичээнгүйлэн гуйх.

ЧЕЛОБИ́ТНАЯ өргөдөл бичиг, өргөдөл.

ЧЕЛОБИ́ТЧИК өргөдөл өргөгч.

ЧЕЛОВЕ́К хүн; **честный** ~ шударга хүн; **пять** ~ таван хүн.

ЧЕЛОВЕКОЛЮБИ́ВЫЙ хүнлэг, энэрэнгүй.

ЧЕЛОВЕКОЛЮ́БИЕ хүнлэг ёс, энэрэнгүй сэтгэл, нинжийн сэтгэл.

ЧЕЛОВЕКОНЕНАВИ́СТНИК хүнийг үзэн ядагч.

ЧЕЛОВЕКОНЕНАВИ́СТНИЧЕСКИЙ хүнийг үзэн ядах.

ЧЕЛОВЕКОНЕНАВИ́СТНИЧЕСТВО хүнийг үзэн ядах (*явдал*).

ЧЕЛОВЕКООБРА́ЗН||ЫЙ хүн дүрст, хүн шиг, хүнэрхүү; ~**ая обезьяна** хүн дүрст сармагчин.

ЧЕЛОВЕ́ЧЕСКИ хүний ёсоор, хүн шиг; **по** ~ хүний ёсоор.

ЧЕЛОВЕ́ЧЕСК||ИЙ 1. хүний, хүн; ~ **род** хүн төрөлхтөн; 2. энэрэнгүй, хүнлэг, хүн шиг; ~**ое обращение** энэрэнгүй хандах, хүн шиг байх.

ЧЕЛОВЕ́ЧЕСТВО хүн төрөлхтөн.

ЧЕЛОВЕ́ЧИЙ хүний.

ЧЕЛОВЕ́ЧНОСТ||Ь хүний ёс, энэрэнгүй сэтгэл, хүний үнэр; **в нём нет ни капли** ~**и** хүний үнэр ч үгүй хүн.

ЧЕЛОВЕ́ЧН||ЫЙ хүний ёсны, энэрэнгүй, хүний үнэртэй; ~**ое отношение к людям** хүнтэй хүний ёсоор харьцах.

ЧЕЛЮСТНО́Й эрүүний.

ЧЕ́ЛЮСТЬ эрүү; **верхняя** ~ дээд эрүү; **нижняя** ~ доод эрүү, эрүү.

ЧЕ́ЛЯДЬ зарц нар, барлагууд.

ЧЕМ 1. -аас (*-ээс,-оос,-өөс*), орвол; **лучше поздно,** ~ **никогда** ор үгүй байснаас оройтсон нь дээр; 2. -аас (*-ээс,-оос,-өөс*), -аар (*-ээр,-оор, -өөр*)-ын оронд; ~ **торопиться, выйдем лучше раньше** яарч явахын оронд эртхэн гарсан дээр; 3. л бол, тутмаа; ~ **больше, тем лучше** их тутмаа бүр сайн.

ЧЕМЕРИ́ЦА агширгана.

ЧЕМОДА́Н чемодан, хайрцаг, авдар.

ЧЕМПИО́Н аварга, тэргүүлсэн хүн.

ЧЕМПИОНА́Т аварга шалгаруулах тэмцээн; **шахматный** ~ аварга шатарчин шалгаруулах тэмцээн.

ЧЕПЕ́Ц оройвч.

ЧЕПРА́К гөлөм, хэжим, зоо, духны арьс; **ковровый** ~ хивсэн гөлөм.

ЧЕПУХ||А́ 1. дэмий юм, чалчаа үг, хоосон яриа; **нести** ~**у** дэмий юм өгүүлэх, чалчих, айварлах; 2. дэмий, юу ч биш, дэмий юм, ялихгүй юм.

ЧЕ́ПЧИК бяцхан оройвч.

ЧЕ́РВА зөгийн авгалдай.

ЧЕРВООБРА́ЗНЫЙ хорхой хэлбэрт, өт хэлбэрт, хорхойрхуу.

ЧЕ́РВИ бундан, буймин.

ЧЕРВИ́ВЕ||ТЬ өтөх, хорхойтох, өттэй болох; **яблоки** ~**ют** алим өтнө.

ЧЕРВИ́В||ЫЙ өттэй, хорхойтой, өтсөн, хорхойтсон, өт идсэн; ~**ое мясо** өттэй мах.

ЧЕРВО́НЕЦ 1. (*тавт, аравтын*) алтан зоос; 2. аравт, аравтын дэвсгэр.

ЧЕРВО́НН||ЫЙ I улаан; ~**ое золото** шижир алт.

ЧЕРВО́ННЫЙ II, бундангийн, буймингийн.

ЧЕРВОТО́ЧИНА хорхой идсэн газар, хорхой идсэн нүх.

ЧЕ́РВ||Ы бундан, буймин; **ходить с** ~**ей** бундангаар явах.

ЧЕРВЬ 1. өт, хорхой; **земляной** ~ чийгийн хорхой; 2. санааны зовлон, санаашрах; ~ **сомнения** сэжиглэн санаашрах.

ЧЕРВЯ́К I өт, хорхой.

ЧЕРВЯ́К II хорхой шураг.

ЧЕРВЯ́ЧН||ЫЙ хорхой; ~**ая шестерня** хорхой араа.

ЧЕРВЯЧ||О́К бяцхан хорхой; **заморить** ~**а** хорхой дарах.

ЧЕРДА́К дээврийн хөндий, дээврийн хөндий дэх тасалгаа.

ЧЕРДА́ЧН||ЫЙ дээврийн хөндийн; ~**ое помещение** дээврийн хөндий дэх тасалгаа.

ЧЕРЁД ээлж; **мой** ~ миний ээлж; **идти своим** ~**ом** зохих замаараа явах, хэвийн ёсоор явах.

ЧЕРЕДОВА́НИЕ ээлжлэх, сэлгэх; ~ **звуков** авиа сэлгэх.

ЧЕРЕДОВА́ТЬ сэлгүүлэх, ээлжлүүлэх; ~ **труд с отдыхом** ажиллах, амрах хоёрыг сэлгүүлэх.

ЧЕРЕДОВА́ТЬСЯ ээлжлэх, сэлгэх.

ЧЕ́РЕЗ 1. хөндлөн, дээгүүр; **мост** ~ **реку** гол дээгүүр тавьсан гүүр; 2. дундуур, -аар (*-ээр,-оор-өөр*)нэвт, дайран, дамжин, -аар (*-ээр,-оор,-өөр*); **пройти** ~ **лес** ой дундуур гарах; **влезть**

~ **окно** цонхоор шурган орох; 3. дамжуулан; **сообщить ~ друга** найзаараа дамжуулан мэдэгдэх; 4. тавьж; **писать слово ~ чёрточку** зураас тавьж үг бичих; 5. болоод, дараа; 6. алгасаад, өнгөрөөд; 7. болоод, тутам; **принимать лекарство ~ час** цаг болоод эм ууж байх; 8. алгасаад, алгасаж; **писать ~ две строчки** хоёр мөр алгасаад бичиж байх.

ЧЕРЁМУХА 1. монос; 2. мойл.

ЧЕРЕМША́ халиар.

ЧЕРЕНО́К 1. иш, бариул; ~ **ножа** хутганы иш; 2. шилбэ, иш; ~ **листа** навчны шилбэ.

ЧЕ́РЕП хохимой толгой, толгойн яс, гавал.

ЧЕРЕПА́ХА яст мэлхий; **тащиться как ~** яст мэлхий шиг удаан явах.

ЧЕРЕПА́ХОВЫЙ яст мэлхийн, яст мэлхийн хуягаар хийсэн; ~ **гребень** яст мэлхийн сам, яст мэлхийн хуягаар хийсэн сам.

ЧЕРЕПА́Ш||ИЙ 1. яст мэлхийн; 2. яст мэлхий шиг удаан, маш удаан, хэт удаан; **идти ~ьим шагом** маш удаан явах.

ЧЕРЕПИ́ЦА ваар; ~ **плоская** амцгар ваар.

ЧЕРЕПИ́ЧН||ЫЙ ваарын, ваар; ~ **завод** ваарын үйлдвэр; ~**ая крыша** вааран дээвэр.

ЧЕРЕПН||О́Й хохимой толгойн, толгойн ясны, гавлын; ~**ая коробка** гавлын яс, гавал.

ЧЕРЕПО́К шаазангийн хэлтэрхий, хэлтэрхий ваар.

ЧЕРЕСПОЛО́СИЦА газрыг цоохорлон эдлэх, шаантаг газар.

ЧЕРЕССЕДЕ́ЛЬНИК сойлт.

ЧЕРЕСЧУ́Р дэндүү, хэтэрхий, даан; ~ **много говорил** хэтэрхий их ярилаа.

ЧЕРЕ́ШНЯ 1. чий мод; 2. чий жимс, интоор.

ЧЕРЕШО́К 1. иш, бариул; 2. шилбэ, иш.

ЧЕРКНУ́ТЬ зурвас бичих, татлах.

ЧЕРНЁН||ЫЙ харлуулсан; ~**ая сталь** харлуулсан ган.

ЧЕ́РНЕТЬ шунгадаг нугас.

ЧЕРНЕ́||ТЬ, 1. харлах, хар болох; 2. харлах, бараантах, харлан харагдах; **вдали ~л лес** алсад ой бараантаж байв.

ЧЕРНЕ́ТЬСЯ харлах, бараантах, бараантан харагдах.

ЧЕРНИ́КА нүр, хар нэрс.

ЧЕРНИ́ЛА бэх.

ЧЕРНИ́ЛЬНИЦА нагван, бэхийн сав, янтай.

ЧЕРНИ́ЛЬН||ЫЙ бэхийн; ~**ое пятно** бэхийн толбо, бэх дуссан толбо.

ЧЕРНИ́ТЬ 1. харлуулах, хар болгох, бараалах, бараан болгох; 2. муу хэлэх, гүтгэх.

ЧЕРНИ́ЧНЫЙ нүрийн, хар нэрсний.

ЧЕРНОБРО́ВЫЙ хар хөмсөгт.

ЧЕРНОБРЮ́ШКА *рыб.*хар хайга.

ЧЕРНОБУ́Р||ЫЙ хар халтар, галт хар; ~**ая лиса** галт хар үнэг.

ЧЕРНОВИ́К ноорог.

ЧЕРНОВО́Й ноорог.

ЧЕРНОВОЛО́СЫЙ хар үстэй.

ЧЕРНОГЛА́ЗЫЙ хар нүдтэй.

ЧЕРНОГОЛО́ВНИК сөд.

ЧЕРНОЗЁМ хар шороо, хар хөрс.

ЧЕРНОЗЁМН||ЫЙ хар шороот, хар хөрст; ~**ая степь** хар хөрст тал.

ЧЕРНОКНИ́ЖНИК домч, тарнич.

ЧЕРНОКО́ЖИЙ 1. хар арьст; 2. хар арьстан.

ЧЕРНОКО́РЕНЬ *бот.*чонын хэл.

ЧЕРНОЛЕ́СЬЕ хар модон ой, шинэсэн ой.

ЧЕРНОМО́РСК||ИЙ хар тэнгисийн; ~**ое побережье** хар тэнгисийн эрэг.

ЧЕРНООКИЙ хар нүдэн, хар мэлмийт.

ЧЕРНОПЛО́ДНИК *бот.*хохимой өвс.

ЧЕРНОРАБО́ЧИЙ хар ажилчин.

ЧЕРНОСЛИ́В хар чавга.

ЧЕРНОСО́ТЕНЕЦ хар үзэлтэн, харгис үзэлтэн.

ЧЕРНОТА́ хар (*өнгө*).

ЧЁРН||ЫЙ 1. хар, бараан; ~**ая краска** хар будаг; ~**ое платье** хар даашинз; ~ **хлеб** хар талх, бараан талх; 2. хар, уйтгартай, хүнд, бэрх; ~**ые дни** уйтгартай өдрүүд, бэрх өдрүүд; 3. хар, хорт, ялт; ~**ая измена** ялт урвалт; 4. өрхгүй, утаатай; 5. арын ~ **ход** арын хаалга; 6. хар; ~**ая работа** хар ажил; 7. хар хувцас, хар; **ходить в ~ом** хар хувцас өмсөх, хар өмсөх; ~ **амур** *рыб.*хар загас; ~**ые металлы** хар төмөрлөг; ~ **лес** хар модон ой, шинэсэн ой; ~**ая болезнь** хар мөөгөнцрийн өвчин; ~ **окунь** даравгар хар алгана; **держать кого-либо в ~ом теле** шоовдорлох, хавчих; **на ~ день** ядрахдаа хэрэглэнэ гэж; ~**ый рынок** дамын наймаа, панз; ~**ым по белому** тов тодорхой; **чёрным-черно** 1) хав хар, пад хар; 2) хар үүл шиг олон.

ЧЕРНЬ I харц.

ЧЕРНЬ II харлуулсан мөнгө.

ЧЕРПА́К 1. шанага; 2. утгуур

ЧЕРПА́ЛКА 1. шанага; 2. утгуур.

ЧЕРПА́ЛЬН||ЫЙ утгах; ~**ая машина** утгах машин.

ЧЕ́РПАТЬ 1. утгах; ~ **воду из колодца** худгаас ус утгах; 2. олох, олж авах; ~ **сведения** мэдээ олж авах.

ЧЕРПНУ́ТЬ утгаад авах; ~ **воды** ус утгаад авах.

ЧЕРСТВЕ́||ТЬ 1. хатуу болох, хатах, хуучрах; **хлеб быстро ~ет** талх амархан хуучирдаг; 2. ширүүн зантай болох; сэтгэл хатуурах, хатуу болох, өр зузаан болох.

ЧЁРСТВОСТЬ 1. хатуу байх, хатсан юм; 2. ширүүн зан, энэрэлгүй сэтгэл, өр зузаан.

ЧЁРСТВЫЙ 1. хатуу, хатсан, хуучирсан; ~ **хлеб** хатсан талх; 2. ширүүн, хатуу, өр зузаан, энэрэлгүй; ~ **человек** өр зузаан хүн.

ЧЁРТ ~ **возьми!** ~ **побери!** чөтгөр алгад!; **до ~а** үхтлээ, аймшигтай их; **к ~у, ко всем чертям** (*послать, бросить*) арилаг, тонилог, юу ч биш, золигийн нь; **послать к ~у, ко всем чертям** арил гэж хөөх; **всё дело пошло к ~у** хэрэг юу ч биш болов; **какой, к ~у, он инженер!** ямар золигийн нь инженер юм тэр!; **иди к ~у!** арил, тонил!; **жить у ~а на куличках** газрын мухарт суух; **на кой ~, на ~а** золигийн нь, золигоо; **ни к ~у не годится** огт зохихгүй; **чем ~ не шутит** яаж ч магадгүй; ~ **знает** бүү мэд; **что за ~!** ай, золиг! юу гээчийн чөтгөр вэ? **ни богу свечка, ни ~у кочерга** хэнд ч хэрэггүй; **не так страшен ~, как его малюют** хоосон сүрээс цаашгүй, үхсэн буурын толгойноос амьд ат айв.

ЧЕРТ||А́ 1. зураас, шугам; **провести ~у** шугам татах, шугамдах; 2. тэг, гороо, шугам; **пограничная** ~ хилийн шугам; **в ~е города** хотын тэг дотор, хотын гороо дотор; 3. онцлог шинж; ~ **характера** зан авирын онцлог; 4. байдал, төрх; ~**ы лица** нүүрийн төрх, нүүр царай.

ЧЕРТЁЖ зураглал, шугам зураг.

ЧЕРТЁЖНИК шугам зурагчин.

ЧЕРТЁЖНИЦА шугам зурагчин эмэгтэй.

ЧЕРТЁЖН||ЫЙ шугам зургийн; ~**ая доска** шугам зургийн самбар.

ЧЕРТИ́ТЬ 1. зурах, шугам татах; ~ **линию** зураас зурах; 2. зурах, хийх; ~ **план** дэвсгэр зураг зурах.

ЧЕРТО́ВСКИ золиг шиг, айхавтар, сүрхий; ~ **устал** золиг шиг ядарлаа, үхтлээ ядарлаа.

ЧЕРТО́ВСКИЙ золигийн, айхавтар, сүрхий; муухай; ~ **холод** золигийн хүйтэн.

ЧЕРТОВЩИ́НА золигийн юм; **что за ~?** ямар золигийн юм бэ?

ЧЕРТО́Г орд, харш.

ЧЕРТОПОЛО́Х зараа уул, чоныи өргөс.
ЧЕ́РТОЧКА 1. бяцхан зураас, богинохон шугам; 2. онцлог, шинж; 3. богино зураас.
ЧЕРТЫХА́ТЬСЯ золиг гэж хараах, чөтгөр гэж хараах.
ЧЕРЧЕ́НИ||Е шугам зураг; **урок ~я** шугам зургийн хичээл.
ЧЕСА́ТЬ 1. маажих; **~ себе затылок** шилээ маажих; 2. самнах, үс самнах; **~ волосы** үс самнах; 3. самнах, самнаж цэвэрлэх; **~ лён** маалинга самнах; **~ язык** хэлээ билүүдэх.
ЧЕСА́ТЬСЯ 1. биеэ маажих; 2. үсээ самнах; 3. загатнах; **у него спина чешется** түүний нуруу загатнаж байна; **язык чешется** хэлэх гээд болохгүй, хэлмээр санагдаад болохгүй.
ЧЕСНО́К сармис.
ЧЕСО́ТКА хамуу, маажуур.
ЧЕСО́ТОЧН||ЫЙ хамууны, маажуурын, хамуутай, маажууртай; **~ больной** хамуутай хүн; **~ые клещи** хамууны хачиг.
ЧЕ́СТВОВАНИЕ 1. хүндэтгэн ёслох; 2. баяр ёслол.
ЧЕ́СТВОВАТЬ шударга, үнэнч, цэх, шулуун.
ЧЕСТНО́Й ах дээд, ах зах; **~ народ** ах дээд хүмүүс.
ЧЕ́СТНОСТЬ шударга (*байх*), үнэнч зан, үнэнч шударга, цэх шулуун.
ЧЕ́СТН||ЫЙ шударга, голч, үнэнч, цэх, шулуун; **~ человек** шударга хүн, шударга шулуун хүн; **~ труд** шударга хөдөлмөр; **дать ~ое слово** тангараглах; **держаться на ~ом слове** архи даахгүй.
ЧЕСТОЛЮ́БЕЦ нэр алдар хүсэгч, нэр хүндэд дуртай хүн, эрх тушаалд шунагч.
ЧЕСТОЛЮБИ́ВЫЙ нэр алдар хүссэн, нэр хүндэд дуртай, эрх тушаалд шунасан; **~ человек** эрх тушаалд шунасан хүн.
ЧЕСТОЛЮ́БИЕ нэр алдар хүсэх, нэр хүндэд дурлах, эрх тушаалд шунах.
ЧЕСТ||Ь 1. нэр төр, нэр хүнд, *нэр*; **береги ~ смолоду** хүн болох багаасаа; 2. хүндлэх, хүндэтгэл; **это большая ~ для меня** энэ бол намайг их хүндэлсэн хэрэг; **в ~ кого-либо** хүн юмыг хүндэтгэн, зориулан; **выйти с ~ью** нэр төртэй гарах; **к чести** нэр төрөө бодож, нэрд нь сайн болох; **к его ~и, он сразу *исправил свою ошибку*** нэр төрөө бодож алдаагаа дор нь зассан; **отдать ~** ёслох; **пора и ~ знать** дуусгах цаг боллоо; **по ~и сказать** үнэнийг хэлэхэд, ний нуугүй хэлэхэд; **с ~ью выполнить** нэр төртэй биелүүлэх; **~ю просить** журам ёсоор гуйх, гүнээ хүсэх.
ЧЕСУЧА́ чисчүү.
ЧЁТ тэгш тоо; **~ и нечёт** тэгш сондгой тоо.
ЧЕТА́ (*ижил*) хоёр, эр эм хоёр; **супружеская ~** эр эм хоёр; **счастливая ~** жаргалтай хос; **не ~** ижил биш, ижил болохгүй, тэнцэхгүй.
ЧЕТВЕ́РГ пүрэв гариг, дөрөвдэх өдөр.
ЧЕТВЕРЕ́НЬК||И на ~ах дөрвөн хөллөн; **стать на ~** дөрвөн хөллөх.
ЧЕТВЁРКА 1. дөрвөн, дөрвөн тоот; 2. дөрвийн дүн, дөрөв (*сургуулийн дүн*); 3. (*хөзрийн*) дөрөвт, *дөрөв*; **бубновая ~** дөрвөлжингийн дөрөв; 4. дөрвөн хүн; 5. хөллөсөн дөрвөн; **~ лошадей** хөллөсөн дөрвөн морь.
ЧЕ́ТВЕРО дөрвөн; **~ человек** дөрвөн хүн.
ЧЕТВЕРОНО́ГИЕ дөрвөн хөлтөн.
ЧЕТВЕРОНО́Г||ИЙ *дөрвөн* хөлт, дөрвөн хөлтэй; **~ое животное** дөрвөн хөлт амьтан.
ЧЕТВЕРОСТИ́ШИЕ дөрвөн мөрт шүлэг.
ЧЕТВЕРТИ́ЧН||ЫЙ дөрөвдөгч; **~ый период** дөрөвдөгч галав.
ЧЕТВЕРТОВА́НИЕ (*дөрвөн мөч,толгойг*)цаазлах.
ЧЕТВЕРТОВА́ТЬ цаазаар(*дөрвөн мөч,толгойг*)авах.
ЧЕТВЕРТУ́ШКА дөрөвний нэг.
ЧЕТВЁРТ||ЫЙ 1. дөрөвдүгээр, дөрөвдэх, дөрөв, дөрвөн; **~ этаж** дөрөвдүгээр давхар; **~ая страница** дөрөвдүгээр тал, дөрөвдэх нүүр; **в ~ых** дөрөвт; **~ое августа** наймдугаар; сарын дөрвөн; 2. дөрөвний нэг, дөрөвний; **одна ~ая** дөрөвний нэг.
ЧЕ́ТВЕРТЬ 1. дөрөвний нэг, мөч, мөчлөг; **~ часа** дөрөвний нэг цаг, мөч; **~ года** жилийн дөрөвний нэг, гурван сар; **вторая ~ двадцатого века** хорьдугаар зууны хоёрдугаар мөчлөг; 2. аливаа хэмжүүрийн дөрөвний нэг, дөрөвний нэгэн хувин; **~ вина** дөрөвний нэгэн хувин дарс.
ЧЁТКИ эрих.
ЧЁТК||ИЙ 1. тод, тодорхой, хурц тод, ялгацтай; **~ шрифт** ялгацтай үсэг, тод үсэг; 2. тодорхой, товтой нарийн; **~ая речь** тодорхой үг; **~ая организация труда** хөдөлмөрийг *нарийн зохион* байгуулах.
ЧЁТКО тодорхой, тод, нарийн.
ЧЁТКОСТЬ 1. тод байх, тодорхой байх, хурц тод байх, ялгац; **~ рисунка** хурц тод зураг, ялгац сайтай зураг; 2. тодорхой байх, товтой байх, нарийн байх.
ЧЁТН||ЫЙ тэгш; **~ые числа** тэгш тоо.
ЧЕТЫ́РЕ дөрөв, дөрөвний тоо.
ЧЕТЫ́РЕЖДЫ дөрвөнтөө, *дөрөв дахин*, *дөрвөн*; **~ четыре — шестнадцать** дөрвөн дөрвийн-арван зургаа.
ЧЕТЫ́РЕСТА дөрвөн зуун.
ЧЕТЫРЁХГОДИ́ЧНЫЙ дөрвөн жилийн; **~ срок** дөрвөн жилийн хугацаа.
ЧЕТЫРЁХГРА́ННИК дөрвөн талт.
ЧЕТЫРЁХДНЕ́ВНЫЙ дөрвөн өдрийн, дөрвөн өдөрчийн, дөрвөн хоногийн; **~ переход** дөрвөн өдөрчийн газар.
ЧЕТЫРЁХЛЕ́ТИЕ 1. дөрвөн жил, дөрвөн жилийн хугацаа; 2. дөрвөн жилийн ой.
ЧЕТЫРЁХЛЕ́ТНИЙ дөрвөн жилийн, дөрвөн настай, дөрөвтэй; **~ юбилей** дөрвөн жилийн ой; **~ ребёнок** дөрвөн настай хүүхэд.
ЧЕТЫРЁХМЕ́СТНЫЙ дөрвөн хүний суудалтай, дөрвөн байртай, дөрвөн хүний.
ЧЕТЫРЁХМЕ́СЯЧНЫЙ дөрвөн сарын, дөрвөн сартай.
ЧЕТЫРЁХПО́ЛЬЕ дөрвөн талбайт тариалан.
ЧЕТЫРЁХПО́ЛЬНЫЙ дөрвөн талбайт.
ЧЕТЫРЁХСЛО́ЖН||ЫЙ дөрвөн үет, дөрвөн үетэй; **~ое слово** дөрвөн үетэй үг.
ЧЕТЫРЁХСОТЛЕ́ТИЕ 1. дөрвөн зуун жил, дөрвөн зуун жилийн хугацаа; 2. дөрвөн зуун жилийн ой.
ЧЕТЫРЁХСОТЛЕ́ТНИЙ дөрвөн зуун жилийн.
ЧЕТЫРЁХСО́ТЫЙ дөрвөн зуудугаар, дөрвөн зуудахь.
ЧЕТЫРЁХУГО́ЛЬНИК дөрвөлжин, дөрвөн өнцөгт.
ЧЕТЫРЁХУГО́ЛЬНЫЙ дөрвөлжин; **~ стол** дөрвөлжин ширээ.
ЧЕТЫРЁХЧАСОВО́Й дөрвөн цагийн; **~ поезд** дөрвөн цагийн галт тэрэг.
ЧЕТЫРЁХЭТА́ЖНЫЙ дөрвөн давхар; **~ дом** дөрвөн давхар байшин.
ЧЕТЫРНАДЦАТИЛЕ́ТНИЙ арван дөрвөн настай, арван дөрвөтэй.
ЧЕТЫ́РНАДЦАТ||ЫЙ арван дөрөвдүгээр, арван дөрөвдэх, арван дөрөв, арван дөрвөн; **~ая страница** арван дөрөвдүгээр тал; **~ое января** нэгдүгээр сарын арван дөрвөн.
ЧЕТЫ́РНАДЦАТЬ арван дөрөв.
ЧЕХ чех хүн.
ЧЕХАРД||А́ бие биеэ харайх наадам; **играть в ~у** биеэ биеэ харайж наадах.
ЧЕХО́Л гэр, дугтуй, бүрээс.
ЧЕХОСЛОВА́ЦКИЙ чехословак, чехословакийн.

ЧЕЧЕВИ́ЦА I сэвэг, зарам, алагар.
ЧЕЧЕВИ́ЦА II мэшил, галт шил.
ЧЕЧЕВИ́ЧНЫЙ сэвэг зармын, сэвэг зарман; ~ **суп** сэвэг зарман шөл.
ЧЕЧЁТКА I улаан залаат (*шувуу*).
ЧЕЧЁТКА II товших бүжиг.
ЧЕ́ШКА чех эмэгтэй, чех эхнэр.
ЧЕ́ШСКИЙ чех, чехийн; ~ **язык** чех хэл.
ЧЕШУ́ЙКА хайрс.
ЧЕШУ́ЙЧАТЫЙ хайрстай, хайрст, хайрслаг.
ЧЕШУЯ́ хайрс, **рыбья** ~ загасны хайрс.
ЧИ́БИС хавтгаалж, зааpаг шувуу.
ЧИ́ЖИК алтан жигүүр, ногоолзой.
ЧИЙ дэрс.
ЧИЛИ́ГА *бот.* хатгуур.
ЧИН 1. хэргэм зэрэг, цол; **повышение в ~е** зэрэг нэмэх, зэрэг дэвшүүлэх; **офицерский** ~ цэргийн даргын цол; 2. түшмэл **~ы дипломатического корпуса** дипломат корпусын түшмэд; **без ~ов** хэргэм зэрэг харалгүй, эрээлзлгүй.
ЧИНА́РА чинар мод.
ЧИНИ́ТЬ I засах, сэлбэх, нөхөх, хадах; ~ **замки** цоож засах, ~ **бельё** хувцас сэлбэх.
ЧИНИ́ТЬ II үзүүрлэх; ~ **карандаш** харандаа үзүүрлэх.
ЧИНИ́ТЬ III учруулах, хийх, болох; ~ **препятствия** саад учруулах.
ЧИ́ННО ёсыг баримтлан, ёсорхон, томоотой; **сели ~ в ряд** ёсорхон зэрэглэж суув, томоотой зэрэгцэн суув.
ЧИ́ННЫЙ ёсыг баримталсан, ёсорхсон, ёсорхуу, томоотой.
ЧИНО́ВНИК 1. түшмэл; **С плохими законами и хорошими ~ами вполне можно править страной. Но если ~и плохи, не помогут и самые лучшие законы. (О.Бисмарк)** Муу хуультай ч сайн түшмэлтэй бол улс орныг удирдаж болно. Харин түшмэд нь муу бол ямар ч сайн хууль байгаад нэмэргүй. (О.Бисмарк); 2. түшмэл, албархаг хүн, хүнд сурталтан.
ЧИНО́ВНИЧЕСКИЙ түшмэлийн, албархаг, хүнд сурталтай; ~ **подход к делу** түшмэлийн ажлын арга, хоосон албархах.
ЧИНО́ВНИЧЕСТВО түшмэд.
ЧИНО́ВНИЧИЙ түшмэлийн.
ЧИНО́ВН||ЫЙ дээгүүр зэрэгтэй, хэргэм зэрэгтэй; **~ое лицо** дээгүүр зэрэгтэн.
ЧИНОПОЧИТА́НИЕ дээгүүр зэрэгтнийг хүндлэх, ахмад зэрэгтнийг хүндлэх.
ЧИНОПРОИЗВО́ДСТВО зэрэг дэвшүүлэх.
ЧИ́РЕЙ хатиг.
ЧИРИ́КАНЬЕ жиргэх дуу.
ЧИРИ́КАТЬ жиргэх.
ЧИРИ́КНУТЬ жиргээд орхих, жиргэсгэх.
ЧИ́РКАТЬ зурах; ~ **спичками** чүдэнз зурах.
ЧИ́РКНУТЬ зураад орхих, зурчих.
ЧИРО́К голын нугас, шурхий, шүрэг нугас, шивээ нугас, алаг нугас.
ЧИ́СЛЕННОСТЬ ~ **населения** хүн амын тоо.
ЧИ́СЛЕНН||ЫЙ тооны, тооны талын; **~ое превосходство** тоогоор давуу байх.
ЧИСЛИ́ТЕЛЬ хүртвэр.
ЧИСЛИ́ТЕЛЬН||ЫЙ имя ~ое тооны нэр.
ЧИ́СЛИТЬСЯ тоологдох, тооцогдох, тоонд орох, ~ **в командировке** томилолтоор явсанд тооцогдох.
ЧИСЛ||О́ 1. тоо; **целое** ~ бүхэл тоо; **дробное** ~ бутархай тоо; 2. өдөр, өдөр сар; **какое сегодня ~?** өнөө хэдний өдөр вэ? **в последних ~ах сентября** есдүгээр сарын сүүлээр; **пометить задним ~ом** өнгөрсөн өдрөөр тэмдэглэгдэх, өнгөрсөн өдөр сар тавих; 3. тоо, тоо хэмжээ, олон цөөн; **~ом в двадцать человек** хорин (*тооны*) хүн; **большое ~ людей** олон (*тооны*) хүн; ~ **книг в библиотеке сильно возросло** номын сангийн номын тоо хэмжээ их нэмэгдэв; 4. тоо; **единственное** ~ ганц тоо; **множественное** ~ олон тоо; **в том ~е** оролцуулан.
ЧИСЛОВ||О́Й тооны; **~ое соотношение** тооны харьцалдаа.
ЧИСТЕ́Ц улбар аргуй.
ЧИ́СТИЛЬЩИК цэвэрлэгч; ~ **сапог** гутал цэвэрлэгч.
ЧИ́СТИТЬ цэвэрлэх, арилгах, арчих; ~ **зубы** шүдээ цэвэрлэх; ~ **платье** хувцас цэвэрлэх; ~ **картошку** төмс арилгах; ~ **обувь** гутал арчих; ~ **дно реки** голын ёроол арилгах.
ЧИ́СТИТЬСЯ 1. биеэ цэвэрлэх, юмаа цэвэрлэх; 2. цэвэрлэгдэх, арилгагдах.
ЧИ́СТК||А цэвэрлэх, арилгах, арчих; **отдать костюм в ~у** костюм цэвэрлүүлэхээр өгөх.
ЧИ́СТО I цэвэр, цэвэр болтол, цэвэрхэн; ~ **вымыть руки** гараа цэвэрхэн угаах.
ЧИ́СТО II яг л... шиг, эгээ л... шиг, шиг л.
ЧИСТОВ||О́Й сийрүүлэн бичсэн, сийрүүлэн бичих, найруулсан, ~ **экземпляр** сийрүүлэн бичсэн хувь; **~ая тетрадь** сийрүүлэн бичих дэвтэр.
ЧИСТОГА́Н бэлэн мөнгө; **получить ~ом** бэлэн мөнгөөр авах.
ЧИСТОКРО́ВНЫЙ цэвэр үүлдрийн; ~ **жеребец** цэвэр үүлдрийн азарга.
ЧИСТОПИСА́НИ||Е цэвэр бичиг; **урок ~я** цэвэр бичгийн хичээл.
ЧИСТОПЛО́ТНОСТ||Ь 1. цэвэрч цэврийг эрхэмлэх; **привычка к ~и** цэвэрч заншил; 2. ариун явдал, ариун суртахуунтай байх.
ЧИСТОПЛО́ТНЫЙ 1. цэвэрч, цэврийг эрхэмлэгч; ~ **человек**, цэвэрч хүн; 2. ариун явдал, ариун сурталтай.
ЧИСТОПОРО́ДНЫЙ цэвэр үүлдрийн; ~ **скот** цэвэр үүлдрийн мал.
ЧИСТОСЕРДЕ́ЧНО үнэн сэтгэлээс, чин үнэнээс, ний нуугүй; ~ **признаться** үнэн сэтгэлээс хүлээх, ний нуугүй хэлэх.
ЧИСТОСЕРДЕ́ЧНОСТЬ үнэн сэтгэл, чин үнэн, цагаан санаа.
ЧИСТОСЕРДЕ́ЧНЫЙ үнэн сэтгэлийн, чин үнэнээс хэлсэн, чин үнэнч, цагаан сэтгэлтэй, үнэн санаатай; ~ **человек** цагаан сэтгэлтэй хүн.
ЧИСТОСО́РТНЫЙ цэвэр сортын, холиогүй, нэг сортын.
ЧИСТОТ||А́ 1. цэвэр байдал, ариун цэвэр, цэвэр байх; **соблюдать ~у** ариун цэврийг сахих; **содержать в ~е** цэвэр байлгах; 2. цэвэр (*байх*), хольцоогүй (*байр*), дан (*байх*); ~ **воды** усны цэвэр байх; 3. тунгалаг (*байх*), хиргүй (*байх*), ариун (*байх*); ~ **души** хиргүй сэтгэл.
ЧИСТОШЕРСТЯН||О́Й цэвэр ноосон; **~ая ткань** цэвэр ноосон даавуу.
ЧИ́СТ||ЫЙ 1. цэвэр, хиргүй, ариун, тунгалаг; **~ое полотенце** цэвэр алчуур; ~ **воротничок** хиргүй зах; ~ **воздух** цэвэр агаар, ариун агаар; 2. цэвэр, хольцоогүй, ёстой; ~ **спирт** цэвэр спирт; **~ое золото** ёстой алт; 3. цэвэр, цэвэр сайхан; зөв; **~ое произношение** цэвэр дуудлага; 4. тунгалаг, хиргүй, ариун, шудрага, үнэн; **~ая совесть** ариун сэтгэл; 5. цэлмэг, тунгалаг; **~ое небо** цэлмэг тэнгэр; 6. ёстой, жинхэнэ, лав, яриагүй; **~ая правда** ёстой үнэн; 7. цэвэр, нарийн, цэмцгэр; **~ая работа** нарийн ажил, нарийн хийсэн юм; ~ **вес** цэвэр жин; **~ая прибыль** цэвэр орлого.
ЧИТА́ЛЬНЫЙ уншлагын, ном үзэх; ~ **зал** уншлагын танхим; ном үзэх танхим.
ЧИТА́ЛЬНЯ уншлагын газар, ном үзэх газар; **университетская** ~ их сургуулийн уншлагын танхим.

ЧИТА́ТЕЛ||Ь уншигч; **встреча писателя со своими ~ями** зохиолч уншигчидтайгаа уулзах.
ЧИТА́ТЕЛЬНИЦА уншигч эмэгтэй.
ЧИТА́ТЬ 1. унших, үзэх; ~ **книгу** ном унших, ном үзэх; 2. унших, заах; ~ **лекции** лекц унших; ~ **русскую историю** Оросын түүх унших; 3. сургах, донгодох, хэлэх; ~ **нотации** сургаж донгодох, сургамж үг хэлэх; ~ **чьи-либо мысли** хүний санааг таах.
ЧИТА́||ТЬСЯ уншигдах; **эта книга ~ется легко** энэ уншихад хялбар ном.
ЧИ́ТКА 1. унших, уншлага; **коллективная ~ газет** хамтран сонин унших; 2. уншин жүжиглэх.
ЧИХА́НЬЕ найтаалгах, найтаалга.
ЧИХА́ТЕЛЬНЫЙ найтаалгах, найтаалганы; ~ **газ** найтаалгах хий; ~ **табак** найтаалганы тамхи.
ЧИХА́ТЬ найтаах.
ЧИХНУ́ТЬ найтаалгаад авах, найтаалгаад орхих.
ЧИ́ЩЕ илүү цэвэр, улам цэвэр.
ЧЛЕН 1. гишүүн; **~-корреспондент Академии Наук** Шинжлэх Ухааны Академийн сурвалжлагч гишүүн; 2. эрхтэн, мөч, үе гишүүн, үе мөч; 3. (*хэлзүйн*) гишүүн; ~ **предложения** өгүүлбэрийн гишүүн.
ЧЛЕ́НИК биеийн үе.
ЧЛЕНИСТОНО́ГИЕ үе биетэн, үе хөлтөн.
ЧЛЕНИ́ТЬ хуваах, хэсэг хэсэг болох, үелэх, гишүүн гишүүнээр нь болгох.
ЧЛЕНОВРЕДИ́ТЕЛЬСТВО эрхтэн гэмтээх, эрэмдэг зэрэмдэг болгох.
ЧЛЕНОРАЗДЕ́ЛЬНО тод, авиагий нь тодорхой, ойлгогдохоор; **говорить ~** авиагийн нь тодорхой өгүүлэх, тод өгүүлэх.
ЧЛЕНОРАЗДЕ́ЛЬН||ЫЙ тод, авиа тодорхой, ойлгогдох; **~ая речь** авиа тодорхой үг хэлэх.
ЧЛЕ́НСКИЙ гишүүний; ~ **билет** (*гишүүний*) батлах; ~ **взнос** гишүүний татвар.
ЧЛЕ́НСТВО гишүүн байх.
ЧМО́КА||ТЬ 1. тамшаах, шов шов хийх; 2. шал шал хийх, чал чал гэх; **грязь ~ла под ногами** явахад шавар шал шал гэж байв; 3. шов гэтэл озох.
ЧМО́КНУТЬ шов хийтэл озоод авах.
ЧО́КАТЬСЯ, ЧОКНУТЬСЯ тулгах; ~ **рюмками** хундага тулгах.
ЧО́ПОРНО хэтэрхий ёсорхуу; ~ **держаться** хэтэрхий ёсорхуу байх; хэт ёсорхох.
ЧО́ПОРНОСТЬ хэтэрхий ёсорхог зан, хэт ёсорхуу байх.
ЧО́ПОРНЫЙ хэтэрхий ёсорхог, хэт ёсорхуу; ~ **человек** хэт ёсорхуу хүн.
ЧО́ХОМ 1. бөөнөөр; **опустить товар ~** бараа бөөнөөр олгох; 2. багцаагаар, багцаалан, барагцаалан; ~ **отмерить** барагцаалан хэмжих.
ЧРЕВА́Т||ЫЙ удмаар, татаж болох, гаргаж болмоор; **события, ~ые последствиями** урших удаж болох явдал.
ЧРЕВНО́Й гэдэсний.
ЧРЕ́В||О хэвэл; (*ещё*) **во ~е матери** эхийн хэвэлд байхдаа.
ЧРЕВОЩА́НИЕ уруулаа хөдөлгөлгүй дугарах.
ЧРЕВОВЕЩА́ТЕЛЬ уруулаа хөдөлгөлгүй яригч.
ЧРЕВОУГО́ДИЕ ховдоглох, их идэх.
ЧРЕВОУГО́ДНИК ховдог хүн, идэмхий хүн.
ЧРЕВОУГО́ДНИЧАТЬ ховдоглох, их идэх.
ЧРЕДА́ ээлж.
ЧРЕЗ 1. хөндлөн, дээгүүр; 2. дундуур; 3. дамжуулан; 4. тавьж; 5. болоод; дараа; 6. алгасаад, өнгөрөөд; 7. болоод, тутам; 8. алгасаад, алгасаж.
ЧРЕЗВЫЧА́ЙНО тун, сүрхий, онц, үлэмжхэн, гаргуу; **всё это ~ ново** энэ бүгд тун шинэ зүйл байна; ~ **важный вопрос** онц чухал асуудал.
ЧРЕЗВЫЧА́ЙН||ЫЙ 1. гаргуу, гарамгай, үлэмжхэн, сүрхий, онцгой; ~ **успех** үлэмжхэн амжилт; 2. онц, онцгой; ~ **и полномочный посол** онц бөгөөд бүрэн эрхт элчин сайд; **~ые меры** онцгой арга хэмжээ; **~ое положение** онц байдал.
ЧРЕЗМЕ́РНО хэт, хэтэрхий, дэндүү, дээнч; **он ~ скромен** тэр дэндүү даруу зантай.
ЧРЕЗМЕ́РН||ЫЙ хэтэрхий, хэтрүү, дэндүү их, хэмээс хэтэрсэн; **~ое внимание** хэтэрхий анхаарал; **~ые требования** дэндүү их шаардлага.
ЧТЕ́НИ||Е унших, үзэх, уншлага; ~ **вслух** унших, дугарч унших; **книга для ~я** унших бичиг.
ЧТЕЦ уншигч.
ЧТИТЬ хүндлэх, хүндэтгэх; ~ **память погибших бойцов** амь үрэгдсэн дайчдын дурсгалыг хүндэтгэх.
ЧТИ́ЦА уншигч эмэгтэй.
ЧТО I 1. юу, юм; ~ **случилось** юу болов? ~ **это такое?** энэ юу вэ? **сделайте вот ~** ийм юм хийгтүн; 2. ямар, яаж; ~ **больной?** өвчтөн ямар байна? 3. юу юунд, яагаад; ~ **ты задумался?** чи юунд бодлого болов? 4. хэдий, аль, ямар; ~ **было сил** аль байдаг чадлаараа; 5. *хамт хэрэглэгдсэн үйл үгийг нь үйлт нэр болгоно;-ын(ийн), -ы(ий),-н, тай(тэй, той)*; **дом, ~ стоит на лугу** буланд байгаа байшин, булангийн байшин; **вода, ~ в чашке** аягатай ус; 6. ямар нэг юм, нэг юм,юм; **в случае чего** ямар нэгэн юм тохиолдвол; **чуть ~— сразу сообщи** ямар нэгэн юм болбол дор нь дуулгаарай; **не забыл ли ты чего?** чи юм мартаагүй биз? **а что?** тэгээд юу гэж? **на ~ (*уж*)** 1)хичнээн их; хэдий их; 2)үүнээс сайн юу байх вэ? **ни при чём остаться** юу ч үгүй хоцрох; **ни за ~** юу боловч; **ни за ~, ни про ~** шал дэмий,ямар ч шалтгаангүй; **ни к чему** 1)ямар ч хэрэггүй; 2)анзаарсангүй; **уйти ни с чем** юу ч үгүй зайлах; **с чего** яагаад юунд; ~ **делать!** яая гэх вэ!; ~ **за** юу гэгчийн; **чего доброго** магад ч үгүй, яаж мэдэх вэ; ~ **и говорить** хэлээд яах вэ; что ли 1)юм билүү; 2)юм болов уу; ~ **ты!** яав чи! ~ **вы!** яагаа вэ та!
ЧТО II 1. *хамт хэрэглэгдсэн үйл үгийг нь үйлт нэр болгоно*; **знаю, ~ ты скажешь** чиний хэлэхийг би мэднэ; **такой тяжёлый, ~ не поднять** даахгүй хүнд; 2. гэж; ~ **волки жадны, всякий знает** чоныг хомхой гэж хүн бүхэн мэднэ; **я надеюсь, ~ ты напишешь письмо** чамайг захидал бичнэ гэж би найдаж байна; 3. бүхэн, бүр, тутам; ~ **ни день, растёт движение за мир** өдөр ирэх тутам энх тайвны хөдөлгөөн өсч байна; 4. ч...ч, ч тэр,...ч тэр; **мне безразлично — что у тебя, ~ у меня собраться** танайд ч цугласан, манайд ч цугласан над өөрцгүй.
ЧТОБ и ЧТО́БЫ 1. гэж, тул, тулд; **тороплюсь, ~ не опоздать на поезд** галт тэрэгнээс хоццохгүйн тул яарч байна; *2. хамт хэрэглэгдсэн үйл үгийг нь захирах хүсэх хэлбэртэй болгоно*; **~ этого больше не было!** ийм явдал дахин бүү гарга!
ЧТО-ЛИ́БО, ЧТО-НИБУ́ДЬ юм, нэг юм, ямар нэг юм; **взять ~ почитать** унших юм авах; **купи !** нэг юм худалдаж аваач.
ЧТО-ТО I нэг юм; ~ **приятное** нэг аятайхан юм; **чего-то хватает** нэг юм дутаад байна.
ЧТО́-ТО II 1. жаахан, нэг л **мне ~ нездоровится** бие нэг л эвгүй байна; 2. яагаад ч юм, яасан ч юм, нэг л; ~ **руки трясутся** гар нэг л салганаад байна.
ЧУ хүш, сонсооч; **~! по лестнице идут** хүш! шатаар хүн явж байна.
ЧУБ тав үс, самбай.
ЧУБА́РЫЙ цоохор.

ЧУБУ́К I гансны соруул.
ЧУБУ́К II (усан үзмийн) шилбэ.
ЧУВА́Ш чуваш хүн.
ЧУВА́ШКА чуваш эмэгтэй, чуваш эхнэр.
ЧУВА́ШСК||ИЙ чуваш, чувашийн; ~ **язык** чуваш хэл; ~**ая литература** чувашийн уран зохиол.
ЧУ́ВСТВЕНН||ЫЙ 1. мэдрэлийн, мэдрэхүйн, мэдрэх; ~**ое восприятие** мэдрэн хүртэх; 2. тачаангуй, биеэр амсах, бие махбодын; ~ **взгляд** тачаангуй харц.
ЧУВСТВИ́ТЕЛЬНОСТЬ 1. мэдрэц, эмзэг дотор, уян сэтгэл, уриалаг байх; 2. эмзэг байх, мэдээ, хөндүүр байх; 3. эмзэг байх, мэдрэц ихтэй байх; 4. мэдэгдэхүйн байх, чанга байх, хүчтэй байх; 5. сэтгэл уяруулах, сэтгэл хөдөлгөх.
ЧУВСТВИ́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. сайн мэдрэх, эмзэг дотортой, уян сэтгэлтэй, уриалаг; ~ **ребёнок** эмзэг хүүхэд; 2. эмзэг, мэдээтэй, хөндүүр; ~**ые нервы** эмзэг мэдрэл; ~**ая зона** мэдрэх бүс; эмзэг нерв; ~**ое место тела** хөндүүр газар; ~ **порог** мэдрэх зааг; 3. эмзэг, мэдрэц ихтэй; ~ **прибор** эмзэг багаж; 4. мэдэгдэхүйц, дориун, чанга, хүчтэй; ~**ая разница** мэдэгдэхүйц ялгаа; ~ **мороз** дориун хүйтэн; 5. сэтгэл уярам, сэтгэл хөдөлмөр; ~ **романс** сэтгэл уярам уянгал дуу.
ЧУ́ВСТВО 1. мэдрэхүй, мэдрэл, мэдрэх; **органы чувств** мэдрэхүйн эрхтэн; 2. мэдээ, мэдрэл; **прийти в** ~ мэдрэл орох; **лишиться чувств** мэдээ алдах; 3. сэтгэл, мэдрэл; ~ **гордости за свою Родину** эх орноо бахдах сэтгэл; 4. сэтгэл, дурлах, хайр.
ЧУ́ВСТВОВАТЬ мэдэх, мэдрэх, ойлгох; ~ **свою вину** гэмээ мэдэх; ~ **голод** өлсөөнөө мэдрэх; ~ **музыку** хөгжим ойлгох.
ЧУ́ВСТВОВАТЬСЯ мэдэгдэх, харагдах, үзэгдэх.
ЧУГУ́Н I ширэм.
ЧУГУ́Н II ширмэн тогоо.
ЧУГУ́ННЫЙ ширмэн, ширмийн; ~ **горшок** ширмэн тогоо; ~**ое производство** ширмийн үйлдвэрлэл.
ЧУГУНОЛИТЕ́ЙНЫЙ ширэм цутгах; ~ **завод** ширэм цутгах үйлдвэр.
ЧУГУНОПЛАВИ́ЛЬНЫЙ ширэм хайлуулах.
ЧУДА́К хачин хүн, жигтэй хүн.
ЧУДАКОВА́ТЫЙ хачивтар, жигтэйвтэр.
ЧУДА́ЧЕСТВ||О хачин зан, жигтэй ааш; **брось свои** ~**а** хачин загнахаа боль.
ЧУДА́ЧКА хачин эмэгтэй жигтэй зантай эхнэр.
ЧУДЕСА́ гайхамшиг, гайхалтай юм.
ЧУДЕ́СНО гайхамшиг сайхан, гайхалтай сайхан.
ЧУДЕ́СН||ЫЙ 1. гайхамшигтай, гайхамшигт, гайхалтай сайхан; ~**ое спасение** гайхамшигтай аврагдах; 2. гайхамшиг сайхан, гайхалтай сайхан; ~ **день** гайхамшигтай сайхан өдөр.
ЧУДИ́ТЬ жигтэй загнах, дүрсгүйтэх.
ЧУ́ДИТЬСЯ үзэгдэх санагдах, сэтгэлд орох шиг болох.
ЧУ́ДИЩЕ хачин амьтан, мангас.
ЧУ́ДНО гайхамшигтай, гайхалтай; сонин.
ЧУДНО́ хачин жигтэй, гайхалтай; ~, **что такие вещи могут случаться** ийм юм тохиолддог нь хачин юм; **он** ~ **ведет себя** тэр(хүн) жигтэй аашилна.
ЧУДНО́Й хачин, жигтэй, гайхалтай, этгээд; ~ **человек** хачин хүн; этгээд хүн.
ЧУ́ДНЫЙ гайхамшигтай, гайхалтай, сайхан, хачин сайхан.
ЧУ́ДО 1. гайхамшиг, ирд, хувилгаан; **совершить** ~ гайхамшиг үзүүлэх; ~**м спастись от смерти** үхлээс гайхамшигтай аврагдах; 2. гайхамшиг, гайхамшигт үйл; ~ **искусства** урлагийн гайхамшиг; 3. гайхамшиг амьтан; ~ **морское** далайн гайхамшиг амьтан; 4. гайхалтай, гайхамшигтай; ~, **как было весело** хөгжөөнтэй байсан гэдэг нь гайхамшигтай; ~**-богатырь** гайхамшиг баатар.
ЧУДО́ВИЩЕ 1. гайхамшиг том амьтан, мангас; 2. ширүүн хэрцгий хүн, догшин харгис хүн, мангас.
ЧУДО́ВИЩНОСТЬ айхавтар байх, айхавтар сүрхий байх, аюултай хэрцгий байх; ~ **преступления** айхавтар гэмт хэрэг.
ЧУДО́ВИЩН||ЫЙ 1. айхавтар том, гайхамшиг том; ~ **зверь** айхавтар том амьтан; 2. айхавтар, айхавтар муухай, айхавтар сүрхий, аюултай хэрцгий; ~**ое преступление** айхавтар муухай гэмт хэрэг; 3. асар их, айхавтар том; ~**ые размеры** айхавтар том хэмжээ.
ЧУДОДЕ́ЙСТВЕНН||ЫЙ идтэй, ид шидтэй; ~**ое средство** ид шидтэй арга.
ЧУДОТВО́РНЫЙ гайхамшигтай ид шидтэй.
ЧУЖА́К 1. харийн хүн; 2. харш этгээд.
ЧУЖБИ́НА харь газар, хүний нутаг.
ЧУЖДА́ТЬСЯ зайлсхийх, дөлөх, бишүүрхэх; ~ **людей** хүнээс зайлсхийх; хүнээс бишүүрхэх.
ЧУ́ЖД||ЫЙ 1. харш, элэг бууруу, харийн; ~**ая идеология** харш үзэл суртал; ~ **элемент** элэг бууруу этгээд; 2. гэгчийг мэдэхгүй, гэгчээс хол; **человек,** ~ **зависти** атаархахыг мэдэхгүй хүн, атаархана гэгчээс хол хүн.
ЧУЖЕЗЕ́МЕЦ харь хүн, харийн хүн, хүний газрын хүн.
ЧУЖЕЗЕ́МКА харь эмэгтэй, харийн эмэгтэй, хүний нутгийн эмэгтэй.
ЧУЖЕЗЕ́МНЫЙ харь, харийн, хүний газрын; ~ **товар** хүний газрын бараа.
ЧУЖЕСТРА́НЕЦ харь газрын хүн.
ЧУЖЕСТРА́НКА харь нутгийн эмэгтэй.
ЧУЖ||О́Й 1. хүний, бусдын, харь, харийн, бус хүний; ~**ая сторона** харь нутаг; ~**ие вещи** хүний юм; **назваться** ~**им именем** хүний нэрээр өөрийгөө нэрлэх; 2. гаднын, хөндлөнгийн, харь бус хүний; ~**ие люди** гадны хүмүүс; хөндлөнгийн хүмүүс; 3. харш, элэг бууруу, хөндий хол; **они** ~**ие друг другу** тэд нэг нэгнээс хөндий байдаг; тэд бие биетэйгээ таардаггүй; 4. хүний юм; **взять** ~**ое** хүний юм авах; **с** ~**их слов** хүний амаар.
ЧУКО́ТСКИЙ чукчид, чукчдын.
ЧУ́КЧИ чукчид.
ЧУЛА́Н пин.
ЧУЛО́К оймс; **шерстяные чулки** ноосон оймс; **синий** ~ эрмэг эхнэр; номчирхог эм.
ЧУЛО́ЧН||ЫЙ оймсны; ~**ая фабрика** оймсны үйлдвэр.
ЧУМ урц.
ЧУМА́ тарваган тахал; ~ **бубонная** моомт тарваган тахал; ~ **верблюдов** гувруу; ~ **коз** годрон; ~ **крупного рогатого скота и свиней** мялзан; ~ **лошадей** сөдрөг; ~ **овец** хорхироо; ~ **птиц** шувууны тахал.
ЧУМА́ЗЫЙ хирэнд баригдсан, хар халтар; ~ **мальчик** хирэнд баригдсан хүү.
ЧУМНО́Й, ЧУ́МНЫЙ 1. (тарваган) тахлын; 2. (тарваган) тахалтай.
ЧУР 1. байз, биттий хүр, боль; ~ **меня** над биттий хүр! намайг боль! 2. болзол, хэлцээ; ~ **пополам!** болзоо ёсоор хагасы нь (өг!).
ЧУРА́ТЬСЯ цэрвэх, зайлсхийх, гирвэших.
ЧУРБА́Н 1. тайрдас; 2. тэнэг годил.
ЧУ́РКА тайранхай, тайрдас.
ЧУ́ТК||ИЙ 1. соргог, сонор, сэргэг; ~ **зверь** сэргэг амьтан, сонор амьтан; ~ **слух** соргог сонор; ~**ое ухо** сонор чих; ~ **сон** сэргэг нойр; 2. сортог, анддаггүй, сонор сэрэмжтэй, сонор, эмзэг; 3. өрөвч, зөөлөн сэтгэлтэй, анхааралтай, соргог; ~**ое сердце** өрөвч сэтгэл; ~ **человек** соргог хүн; өрөвч хүн.

ЧУ́ТКО 1. соргог, сонор, сэргэг, анхааралтай; ~ **спать** сэргэг унтах; 2. соргог, сонор сэрэмжтэй, сонор, анхааралтай; ~ **прислушиваться к событиям** байдлыг соргог чагнаж байх. 3. анхааралтай, соргог; ~ **относиться к кому-либо** хүнд анхааралтай хандах; соргог хандах.

ЧУ́ТКОСТЬ 1. соргог байх, сонор байх, сэргэг байх; ~ **слуха** соргог сонортой байх; 2. өрөвч байх, зөөлөн сэтгэлтэй байх, анхааралтай байх.

ЧУ́ТОЧКУ жаахан, өчүүхэн төдий, ялигүй; **подвинься** ~ жаахан цааш бол.

ЧУТЬ 1. арай, төдий, дөнгөж, арай мурий; ~ **больше** арай их; ~ **живой** амьдын төдий; 2. *магц(-мэгц,-мөгц,-иогц)*, дөнгөж, зэрэг; ~ **кто войдёт, услышу** хүн ормогц сонсоно; ~ **ли не** байж магадгүй, *шиг* байх; ~ (***было***) не арай л; ~ **что** шалихгүй юм болбол; ялихгүй ч юм гарсан; ~~ арай мурий; арай арай; өчүүхэн төдий.

ЧУТЬЁ 1. мэдэх чадвар, үнэр мэдэх; **собака с тонким ~м** үнэр мэдэхдээ сайн нохой, сайн үнэрч нохой; 2. зөн, төрөлх авьяас, зөгнөл, мэдрэл; ~ **языка** хэлний төрөлх авьяас.

ЧУ́ЧЕЛО 1. сатга, чихмэл; 2. мануухай.

ЧУШЬ тэнэг үг, дэмий юм; **нести** ~ дэмий юм чалчих.

ЧУ́ЯТЬ 1. үнэр авах, мэдэх; **собака чует дичь** нохой ангийн үнэр авчээ; 2. зөгнөх, зөгнөн мэдэх, таах, мэдэх; ~ **правду** үнэнийг тааж мэдэх.

Ш

ШАБЛО́Н 1. хэв, загвар, үлгэр; 2. нэг загвар, нэг хэв, дууриах; **работать по ~у** нэг загвараар ажиллах, бусдын загвараар ажиллах.

ШАБЛО́ННЫЙ 1. хэвээр цохисон, загвараар хийсэн, нэг хэвийн, нэг загварын; 2. нэг хэвийн, нэг загварын, дууриамал, дөжин болсон үг.

ША́ВКА гудамжны хав.

ШАГ 1. алхам, алхах; **сделать ~** (*нэг*) алхах; **отмерить ~ами** алхмаар хэмжих; 2. алхаа; **прибавить ~** алхаагаа нэмэх, түргэтгэх; 3. алхам, явдал; **правильный ~** зөв алхам, зөв явдал; **необдуманный ~** бодолгүй явдал; **на каждом ~у** алхам бүрд; **в нескольких ~ах, в двух ~ах** хэдхэн алхмын газар, ганц хоёр алхмын газар; **ни на ~ не отходить** алхам ч зайлахгүй; **ни ~у назад!** нэг ч алхам бүү ухар!; **первые ~и** анхны алхам; **сделать первый ~** анхны алхам хийх, эхлэх; **~ за ~ом** алхам алхмаар, хэлбэрэлтгүй; **ни ~у не сделать для кого- чего-либо** юу ч хийхгүй.

ШАГА́ТЬ 1. алхлах; **~ по дороге** замаар алхлах; 2. алхах, алхан гарах; **~ через порог** босго алхах.

ШАГА́ЮЩИЙ алхлагч; **~ экскаватор** алхлагч ухуур машин.

ШАГНУ́ТЬ алхах; **далеко ~ вперёд** их амжилт олох.

ША́ГОМ алхлан, алхалж, алхаад; **идти ~** алхлан явах; **~ марш!** алхаад марш!

ШАГРЕ́НЕВ||ЫЙ зогой ширэн; **~ая кожа** зогойн шир.

ШАГРЕ́НЬ зогой шир.

ШАЖО́К жижигхэн алхам; **идти мелкими шажками** жижигхэн алхмаар явах, шожиг шожиг алхлах.

ША́ЙБА I жийрэг даравч.

ША́ЙБА II хоккейн бөмбөг.

ША́ЙБА III (*разг.*) нүүр.

ША́ЙКА I бүлэг; **разбойничья ~** бүлэг дээрэмчин.

ША́ЙКА II хөнөг.

ШАЙТА́Н чөтгөр.

ШАКА́Л 1. цөөвөр чоно; 2. өөдгүй амьтан.

ШАКА́ЛИТЬ (*разг.*) тагнах, юм гуйх.

ШАЛА́ВА айхтар хүүхэн.

ШАЛА́Ш овоохой, хүрмэл гэр, гэр.

ШАЛИ́ТЬ томоогүй аашлах, дүрсгүйтэх, аалигүйтэх.

ШАЛМА́Н (*разг.*) архины газар

ШАЛОВЛИ́ВЫЙ томоогүй, дүрсгүй, аальгүй; **~ ребёнок** томоогүй хүүхэд.

ША́ЛОСТЬ томоогүй зан, дүрсгүй явдал, аалигүйтэх.

ШАЛУ́Н томоогүй хүү, дүрсгүй хүү, аалигүй хүү.

ШАЛУ́НЬЯ томоогүй охин, дүрсгүй охин, аалигүй охин.

ШАЛФЕ́Й шар дэр, мөгөв.

ШАЛЬ их алчуур.

ШАЛЬН||О́Й галзуу, хийтэй, сагсуу; **~ые ребята** хийтэй залуус, сагсуу залуус; **~ая пуля** зэрлэг сум, тэнэсэн сум.

ШАМА́Н бөө, зайран.

ШАМА́НИТЬ бөөлөх, бөө буух, удгалах.

ШАМА́НКА удган.

ШАМА́НСКИЙ бөөгийн.

ШАМА́НСТВО бөөгийн мөргөл, бөөгийн шашин.

ША́МКАТЬ аман дотроо бувтнах.

ШАМПА́НСКОЕ шампан дарс.

ШАМПИНЬО́Н өндгөн мөөг.

ШАНС боломж, магадын хувь; **иметь все ~ы на успех** амжилт олох боломж бүрэн байх.

ШАНТА́Ж илчлэхээр айлгах.

ШАНТАЖИ́РОВАТЬ илчлэхээр айлгах.

ШАНТАЖИ́СТ илчлэхээр айлгагч.

ШАНХА́Й борчуудын амьдардаг газар, овоохой.

ША́НЦЕВЫЙ малтах; **~ инструмент** малтах зэвсэг.

ША́ПК||А малгай; **меховая ~** үстэй малгай; **на воре ~ горит** гэмт хүн гилбэлзэнэ; **~ волос, волосы ~ой** өтгөн үс.

ША́ПОЧКА бяцхан малгай.

ША́ПОЧНИК малгайчин.

ША́ПОЧН||ЫЙ малгайн; **приходить к ~ому разбору** сүүл дарж ирэх.

ШАР бөмбөрцөг, бөмбөг, **воздушный ~** агаарын бөмбөрцөг; **земной ~** дэлхийн бөмбөрцөг; **хоть ~ом покати** мэлгэн, юу ч үгүй хоосон; **~ загнать** хүүхэн цохих.

ШАРАБА́Н хөндлөн суудалтай тэрэг, хоёр дугуйтай тэрэг.

ШАРА́ДА үгийн оньсого.

ШАРА́ХАТЬ архи уух.

ШАРА́ХАТЬСЯ ухасхийн зайлах, бусгах; **~ в сторону** хажуу тийш ухасхийн зайлах.

ШАРЖ шог зураг; **дружеский ~** нөхөр ёсны шог зураг.

ШАРЖИ́РОВАТЬ шоолон зурах, элэглэн наадах, элэглэх.

ША́РИК 1. мөхлөг, үрэл, жинс; **~и для подшипников** эргэвчийн мөхлөг; 2. бөөм; **кровяные ~и** цусны бөөм.

ША́РИКОВЫЙ мөхлөгт; **~ подшипник** мөхлөгт эргэвч; 2. (*разг.*) ойлгох, гадарлах.

ШАРИКОПОДШИ́ПНИК мөхлөгт эргэвч, холхивч.

ША́РИТЬ тэмтрэн эрэх, уудлах; **~ в карманах** халаасаа уудлах

ША́РКАТЬ шир шир хийлгэх, шар шур хийлгэх **~ ногами** гутлаа шар шур хийлгэх, хөлөө чирэх.

ШАРЛАТА́Н мэхч, хуурагч, луйварчин.

ШАРЛАТА́НСКИЙ мэхлэх, хуурах.

ШАРМА́НКА 1. баян хуур; 2. (*разг.*) хөгжмийн хэрэгслэл

ШАРМА́НЩИК баян хуурч.

ШАРНИ́Р нугас, **на ~ах** нугастай.

ШАРОВА́РЫ шалбуур өмд, шарваар өмд.

ШАРОВИ́ДН||ЫЙ бөмбөрцөг хэлбэртэй, бөмбөгөн хэлбэртэй, бөөрөнхий (*хэлбэртэй*), бөндгөр; **~ая опухоль** бөндгөр хавдар уран хавдар.

ШАРОВ||О́Й бөмбөрцгийн, бөмбөгийн, бөмбөлгөн, бөөрөнхий, бөмбөгөр, бөмбөгөн; **~ая молния** бөмбөгөн цахилгаан.

ШАРООБРА́ЗНЫЙ бөмбөрцөг дүрстэй, бөмбөгөн хэлбэртэй, бөөрөнцөг маягтай, бөөрөнхий.

ШАРФ хүзүүний ороолт.

ШАРЫ́ төмсөг; **~ гонять** гар хангалга хийх; **~ залить** үхтлээ архи уух.

ШАССИ́ 1. (*машины*) арал анги; 2. (*нисэх онгоцны*) дугуй, цана, хөвүүр.

ШАТА́НИ||Е 1. холхих, хөдлөх, найгах, гуйвах; 2. сэлгүүцэх, тэнэх, хэсүүчлэх; **бесцельное ~ по улицам** гудамжаар дэмий сэлгүүцэх; 3. гуйвах; **идейные ~я** үзэл суртлын талаар гуйвах.

ШАТА́||ТЬ 1. холхиулах, хөдөлгөх, ганхуулах, найгуулах, гуйвуулах; **~ столб** шон холхиулах, хөдөлгөх; 2. найгах, гуйвах, ганхах; **его ~ет из стороны в сторону** тэр (*хүн*) ийш тийшээ найгана.

ШАТА́||ТЬСЯ 1. холхих, хөдлөх, ганхах, найгах, гуйвах; **зуб ~ется** шүд хөдөлж байна; 2. сэлгүүцэх, тэнүүчлэх, хэсүүчлэх; ~ **по городу** хотоор тэнүүчлэх; 3. гуйвах, зарчимгүй байх.
ШАТЁН элгэн хүрэн үстэй хүн.
ШАТЁНКА элгэн хүрэн үстэй эмэгтэй.
ША́ТК||ИЙ 1. холхисон, хөдөлдөг, ганхдаг, найгасан, гуйвганасан, суурь муутай, ~ **стол** ганхдаг ширээ, суурь муутай ширээ; **~ая походка** гуйвганасан явдал; 2. итгэлгүй, батгүй, тогтворгүй; **~ое положение** тогтворгүй байдал; **~ие принципы** тогтворгүй зарчим.
ШАТУ́Н I сэжлүүр.
ШАТУ́Н II сэлгүүцэгч, хэсүүчлэгч.
ШАФРА́Н гүргэм, шафран алим.
ШАФРА́ННЫЙ алтлаг.
ШАХ I шаг (*хаан*).
ШАХ II шаг; **объявить ~ королю** ноёныг шалах, шаглах.
ШАХМАТИ́СТ шатарч
ШАХМАТИ́СТКА шатарч эмэгтэй.
ША́ХМАТН||ЫЙ шатрын, **~ая доска** шатрын хөлөг; **в ~ом порядке** шатарчлан.
ША́ХМАТЫ шатар; **играть в ~** шатар тавих, тоглох.
ША́ХТА уурхай; **каменноугольная ~** чулуун нүүрсний уурхай.
ШАХТЁР уурхайч.
ШАХТЁРСК||ИЙ уурхайчны, уурхайчдын; **~ая лампа** уурхайчны дэн; **~ посёлок** уурхайчдын тосгон.
ША́ШЕЧН||ЫЙ даамын; **~ая доска** даамын хөлөг.
ШАШИ́СТ даамч.
ША́ШКА I сэлэм.
ША́ШКА II даам, мягман.
ША́ШКА III дэр мод.
ША́ШКИ даам; **играть в ~** даам тоглох, тавих.
ШАШЛЫ́К шорлог, шарсан мах.
ШВА́БРА шүүр.
ШВАРТОВА́ТЬ эрэгт тулах, аргамжих.
ШВЕД швед хүн.
ШВЕ́ДКА швед эмэгтэй.
ШВЕ́ДСК||ИЙ швед, шведийн; **~ язык** швед хэл; **~ая литература** шведийн утга зохиол.
ШВЕ́ЙН||ЫЙ, оёдлын; **~ая машина** оёдлын машин.
ШВЕЙЦА́Р хаалгач, үүдэч, үүдний хүн.
ШВЕЙЦА́РЕЦ швейцар хүн.
ШВЕЙЦА́РКА швейцар эмэгтэй, швейцар эхнэр.
ШВЕЙЦА́РСКИЙ I швейцарын, швейцар.
ШВЕЙЦА́РСКИЙ II хаалгачийн, үүдчийн үүдний хүний.
ШВЕЯ́ үйлчин эхнэр, оёдолчин эмэгтэй.
ШВО́НДЕР *(разг.)* еврей.
ШВО́РЕНЬ нугас төмөр, гацаа төмөр.
ШВЫРКО́В||ЫЙ хөрөөдсөн, хэрчсэн; **~ые дрова** хэрчсэн түлээ, хэрчим.
ШВЫРНУ́ТЬ шидэх, чулуудах, хаях.
ШВЫРО́К 1. шидэх, чулуудах; 2. хэрчсэн түлээ, хэрчим, хөрөөдсөн түлээ.
ШВЫРЯ́ТЬ 1. шидэх, шидлэх, чулуудах, хаях, хаялах ~ **камни (камнями)** чулуу (чулуугаар) шидэх, чулуудах; 2. үрэх, үрэн таран хийх; ~ **деньгами** мөнгө үрэх.
ШВЫРЯ́ТЬСЯ 1. шидэлдэх, чулуудалдах, шидэлцэх, чулуудалцах, бие биеэ чулуудах, бие биерүүгээ шидэлдэх; 2. үрэх, үрэн таран хийх.
ШЕВЕЛИ́ТЬ хөдөлгөх; ~ **губами** уруулаа хөдөлгөх; ~ **мозгами** бодох, эрэгцүүлэн бодох.
ШЕВЕЛИ́ТЬСЯ хөдлөх **листья шевелятся** навчис хөдөлнө.
ШЕВЕЛЬНУ́ТЬ хөдөлгөөн хийх **пальцем не ~** жишим хийхгүй байх.
ШЕВЕЛЬНУ́ТЬСЯ хөдлөхийх.
ШЕВЕЛЮ́РА толгойн үс; **пышная ~** сагсайсан үс.
ШЕВИО́Т шевиот даавуу.
ШЕВИО́ТОВЫЙ шевиот, шевиотоор хийсэн ~ **костюм** шевиот хувцас.
ШЕВРО́ торгон савхи, шевро.
ШЕВРО́В||ЫЙ торгон савхин, шевро торгон савхиар хийсэн, шеврогоор хийсэн; **~ые сапоги** торгон савхин гутал, шевро гутал.
ШЕДЕ́ВР эрхэм дээж.
ШЕ́ЙКА 1. бяцхан хүзүү, хүзүүхэн; 2. хоолой, хүзүү, нарийн хэсэг, шувтан тал, онги.
ШЕ́ЙН||ЫЙ хүзүүний; **~ые позвонки** хүзүүний үе, хүзүүний яс.
ШЕ́ЛЕСТ сэржигнэх чимээ, сэрчигнээн, шарчигнах авиа, ~ **листьев** навчсын сэрчигнээн.
ШЕЛЕСТЕ́ТЬ сэржигнэх, шарчигнах, сарчигнах, шаржигнах, шар шүр гэх.
ШЁЛК1. торгон утас; торго; **платье из ~а** торгоор хийсэн хувцас; торгон хувцас; 3. торго, торгон хувцас; **ходить в шелках** торго өмсөх; **в долгах, как в шелках** *толгойтой үснээсээ их өртэй.*
ШЕЛКОВИ́НА мяндас
ШЕЛКОВИ́СТЫЙ торгомсог, торголог, мяндаслаг.
ШЕЛКОВИ́ЦА ялам мод.
ШЕЛКОВИ́ЧНЫЙ торгоны; ~ **червь** торгоны хорхой, хүр хорхой.
ШЕЛКОВО́ДСТВО 1. хүр хорхой үржүүлэх, хүр хорхойн аж ахуйн; 2. торго үйлдвэрлэх, торгоны үйлдвэр.
ШЁЛКОВ||ЫЙ 1. торгоны, торгон; **~ая ткань** торгон нэхмэл; 2. номхон, дуулгавартай; **он стал ~ым, он стал, как ~** тэр хүн *номхроод өгөв,* дуулгавартай болов; ~ **путь** торгон зам.
ШЁЛКОПРЯ́Д хүр хорхой.
ШЁЛКОПРЯ́ДИЕ торго ээрэх.
ШЁЛКОПРЯДИ́ЛЬН||ЫЙ торго ээрдэг; **~ая машина** торго ээрдэг машин.
ШЁЛКОТКА́ЦК||ИЙ торго нэхэх, **~ая фабрика** торго нэхэх үйлдвэр.
ШЕЛОХНУ́ТЬ хэлбэгэсхийлгэх, хөдлөсхийлгэх.
ШЕЛУДИ́ВЕТЬ түүхийрэх.
ШЕЛУДИ́ВЫЙ түүхийтэй, хамуутай; ~ **пёс** хамуутай нохой.
ШЕЛУХА́ 1. хальс; **картофельная ~** төмсний хальс; 2. бүрхэвч; **словесная ~** бүрхэвч үг, хэрэггүй үг.
ШЕЛУШЕ́НИЕ хогжрох, хоцрох, хуурах; ~ **кожи** арьс хогжрох.
ШЕЛУШИ́ТЬ хальслах, хальс арилгах.
ШЕЛУШИ́||ТЬСЯ хогжрох, холцрох, холцруутах, хураах; **кожа на лице ~тся** нүүр холцруутав.
ШЁЛЬМА мэхч, луйварчин
ШЕЛЬМЕ́Ц мэхч, луйварчин.
ШЕЛЬМОВА́ТЬ гутаах, нэр бузарлах.
ШЕПЕЛЯ́ВИТЬ тальтраа хэлэх, тальтрах.
ШЕПЕЛЯ́ВО тальтран.
ШЕПЕЛЯ́ВЫЙ тальтраа хэлтэй, ~ **старик** тальтраа хэлтэй өвгөн.
ШЕПНУ́ТЬ шивнэх, шивэн хэлэх; ~ **на ухо** чихэнд шивнэх.
ШЁПОТ 1. шивнээн, шивнэх, шивгэнэх; 2. шоржигноон, шоржигнох; ~ **ручья** горхины шоржигнох.
ШЕПТА́ЛО *(разг)* хамт цагийн орчуулагч, киноны орчуулагч.
ШЕПТА́ТЬ шивгэнэх, шивнэх, шивэр авир гэх, шивэр шавир гэх.

ШЕПТА́ТЬСЯ шивгэнэлдэх, шивнэлдэх, шивэр авир гэлдэх, шивэр шовор гэлдэх.
ШЕПТУ́Н шивнүүр, шивнээч.
ШЕРЕ́НГ||А эгнээ; **идти ~ами** эгнээ эгнээгээр явах.
ШЕРОХОВА́Т||ЫЙ 1. арзгар, барзгар, биржгэр, барчгар, адруу, будруу, өөтэй, овон товонтой; **~ая бумага** барзгар цаас; **~ пол** овон товонтой шал; 2. адраатай; өөтэй; цөвтэй; **~ая речь** адраатай үг; өөтэй үг.
ШЕРСТЕОБРАБА́ТЫВАЮЩ||ИЙ ноос боловсруулах; унгас боловсруулах; **~ие предприятия** ноос боловсруулах үйлдвэр.
ШЕРСТИ́НКА ширхэг үс; ноосны ширхэг; унгасны ширхэг.
ШЕРСТИ́ТЬ загнах, лүндэн буулгах.
ШЁРСТНОСТЬ ноосны чанар; ноослог.
ШЁРСТНЫЙ ноосон; унгасан.
ШЕРСТОБИ́Т унгас савагч.
ШЕРСТОБИ́ТН||ЫЙ унгас савах; ноос савах; **~ая работа** ноос савах ажил.
ШЕРСТОБО́Й унгас савагч.
ШЕРСТОБО́ЙНЫЙ унгас савах; ноос савах.
ШЕРСТОБО́ЙНЯ унгас савах газар; ноос савуурь.
ШЕРСТОМО́ЙКА 1. ноос угаагуур машин; унгас угаах машин; 2. ноос угаагуур; унгас угаах газар.
ШЕРСТОНО́СНЫЙ ноосны; унгасны; ноослог.
ШЕРСТОПРЯДЕ́НИЕ ноос ээрэх унгас томох.
ШЕРСТОПРЯДИ́ЛЬН||ЫЙ ноос ээрэх; унгас томох; **~ая фабрика** унгас ээрэх үйлдвэр.
ШЕРСТОПРЯДИ́ЛЬНЯ ноос ээрэх газар; унгас томуурь.
ШЕРСТОТКА́ЦК||ИЙ ноос нэхэх; унгас нэхэх; **~ая фабрика** ноос нэхэх үйлдвэр.
ШЕРСТОТКА́ЧЕСТВО ноос нэхэх; унгас нэхэх.
ШЕРСТ||Ь 1. унгас ноос; үс; **густая ~** өтгөн ноос, өтгөн унгас; **~ стриженная** хяргасан үс; 2. ээрсэн унгас; ээрсэн ноос; ээрсэн утас; **вязать чулки из ~и** ээрсэн унгасаар оймс сүлжих; 3. ноосон нэхмэл; унгасан даавуу; **против ~и** 1) үсгийг нь сөргөн; 2) зөрөн.
ШЕРСТЯ́НКА ноос шиг бөс.
ШЕРСТЯН||О́Й ноосны; унгасны; ноослог; ноосон; унгасан; **~ая промышленность** ноосны үйлдвэр; **~ая овца** ноосны хонь; **~ые чулки** ноосон оймс.
ШЕРША́ВЕ||ТЬ ширүүн болох; иржийх; баржийх; аржийх; хөрзийх; **руки ~ют от холода** даарахад гар ширүүн болдог.
ШЕРША́ВЫЙ 1. ширүүн, иржгэр, баржгар, аржгар, хөрзгөр; 2. *(разг)* эрэгтэй хүний бэлэг эрхтэн.
ШЕ́РШЕНЬ бөхгөнө; зөгий.
ШЕСТ урт мод; уурга.
ШЕ́СТВИЕ жагсаал; **первомайское ~** майн нэгний жагсаал.
ШЕ́СТВОВАТЬ зорчих; зорчин явах; залрах.
ШЕСТЕРЁНКА бяцхан араа.
ШЕСТЁРКА 1. зургаа, зургаан тоо; 2. зургаат, зургаа; **~ червей** бундангийн зургаа.
ШЕСТЕРНЯ́ араа, араат дугуй; **ведущая ~** хөтөч араа; **ведомая ~** хөтөлгөө араа.
ШЕ́СТЕРО зургаан, зургаан хос; **~ человек** зургаан хүн.
ШЕСТИГРА́ННЫЙ зургаан талтай, зургаан цамцаалтай, зургаадай.
ШЕСТИДЕСЯТИЛЕ́ТИЕ 1. жаран жил; 2. жаран жилийн ой, жаран насны ой.
ШЕСТИДЕСЯТИЛЕ́ТНИЙ жаран жилийн, жаран насны, жаран настай, жартай; **~ человек** жаран настай хүн; **~ юбилей** жаран жилийн ой; жаран насны ой.
ШЕСТИДЕСЯ́ТЫЙ жардугаар, жардахь.
ШЕСТИДНЕ́ВНЫЙ зургаан хоногийн, зургаан өдрийн.
ШЕСТИКРА́ТН||ЫЙ зургаа нугалсан, зургаан давхар, зургаа дахин үржүүлсэн; **в ~ом размере** зургаа нугалсан хэмжээгээр.
ШЕСТИЛЕ́ТИЕ 1. зургаан жил; 2. зургаан жилийн ой.
ШЕСТИЛЕ́ТНИЙ зургаан жилийн, зургаан насны, зургаан настай, зургаатай; **~ ребёнок** зургаатай хүүхэд.
ШЕСТИМЕ́СЯЧНЫЙ зургаан сарын, зургаан сартай.
ШЕСТИПА́ЛЫЙ зургаан хуруутай.
ШЕСТИСОТЛЕ́ТИЕ 1. зургаан зуун жил; 2. зургаан зуун жилийн ой.
ШЕСТИСОТЛЕ́ТНИЙ зургаан зуун жилийн.
ШЕСТИСО́ТЫЙ зургаан зуудугаар, зургаан зуудахь; **~ мерседес** бух бенц.
ШЕСТИУГО́ЛЬНЫЙ зургаан өнцөгтэй.
ШЕСТИЭТА́ЖНЫЙ зургаан давхар; **~ дом** зургаан давхар байшин.
ШЕСТНАДЦАТИЛЕ́ТН||ИЙ арван зургаан настай, арван зургаатай; **~ая девушка** арван зургаатай охин.
ШЕСТНА́ДЦАТ||ЫЙ арван зургадугаар, арван зургаадахь, арван зургааны, арван зургаан; **~ год** арван зургадугаар он, арван зургаан он; **~ая часть** арван зургааны нэг хувь.
ШЕСТНА́ДЦАТЬ арван зургаан.
ШЕСТО́Й зургадугаар, зургаадахь, зургааны, зургаан; **шестая страница** зургадугаар хуудас; **шестое января** нэгдүгээр сарын зургаан.
ШЕСТЬ зургаа; **~ человек** зургаан хүн; **~ делится на три** зургаа гуравд хуваагддаг.
ШЕСТЬДЕСЯ́Т жар.
ШЕСТЬСО́Т зургаан зуу; **~ рублей** зургаан зуун рубль.
ШЕСТЬЮ зургаан, зургаагаар; **~ шесть — тридцать шесть** зургаан зургаа-гучин зургаа.
ШЕФ 1. дарга, тэргүүн, толгойлогч, толгой; 2. шеф (*олон нийтийн тусламж үзүүлэх байгууллага*).
ШЕФ-ПО́ВАР ахлах тогооч.
ШЕ́ФСКИЙ шефийн.
ШЕ́ФСТВО шеф, олон нийтийн тусламж; **взять ~ над школой** сургуулийн шеф болох, сургуульд олон нийтийн тусламж үзүүлэх.
ШЕ́ФСТВОВАТЬ шеф болох, олон нийтийн тусламж үзүүлэх.
ШЕ́Я хүзүү; **на свою шею** өөртөө гай тарих, дараасан хийх; **сломать себе шею** сайнаа үзэхгүй.
ШИ́БКИЙ түргэн, хурдан, гавшгай.
ШИ́БКО 1. хурдан, түргэн, гавшгай; 2. чанга, хүчтэй; **~ удариться** юм хүчтэй мөргөх.
ШИ́ВОРОТ зах заам; **схватить кого-либо за ~** шилэн хүзүүнээс нь бариад авах, заамдах; **~-навыворот** шал урвуу, шал өөр.
ШИЗА́ маанаг, тэнэг.
ШИЗАНУ́ТЬ нервтэх, хэн нэгийг зад загнах.
ШИЗОФРЕ́НИК ухаан балайрсан хүн, элий балай хүн.
ШИЗОФРЕНИ́Я ухаан балайрах өвчин, элий балай өвчин.
ШИК гял цал, гяланцаг.
ШИКА́РН||ЫЙ гял цал болсон, гяланцаг оргисон; **~ вид** гял цал болсон байдал; **~о одеваться** гял цал хувцаслах.
ШИ́КАТЬ 1. иш гэх, дугай гэх, чимээгүй гэх; 2. шоолон исгэрэх, дургүйцэн исгэрэх.
ШИ́КНУТЬ иш гэчхэх, дугай гэчих, чимээгүй гэчхэх.
ШИ́ЛО шөвөг; **~ в мешке не утаишь** муу нуухаас сайн илчил.
ШИМПАНЗЕ́ хүн мич.
ШИ́НА дугуйн бүрээс, ул төмөр.
ШИНЕ́ЛЬ шинель, живхүүн.
ШИНКА́РЬ архи нууц наймаалагч.
ШИНКОВА́ТЬ хэрчих, хөшиглөх; **~ капусту** байцаа хэрчих.
ШИ́ННЫЙ дугуйн бүрээсний.

ШИНО́К архины нууц гуанз.
ШИП 1. өргөс, чичүүр; 2. чих, углуурга; 3. тахны шүд.
ШИПЕ́НИЕ ширчигнэх, шаржигнах, исгэрэх.
ШИПЕ́ТЬ 1. ширчигнэх, шир шир гэх, шир шир хийх, шаржигнах; **масло шипит на сковороде** тос хайруулд шаржигнаж байна; 2. исгэрэх; **змея шипит** могой исгэрнэ; 3. шүд зуун хэлэх.
ШИПО́ВНИК нохойн хушуу, зэрлэг сарнай.
ШИПУ́ЧИЙ хөөсрөх; ~ **напиток** хөөсрөх унд.
ШИПУ́ЧКА хөөсрөх унд.
ШИПЯ́Щ||ИЙ 1. ширчигнэсэн, шарчигнасан; 2. шуугих; **~ие согласные** шуугих гийгүүлэгч.
ШИ́РЕ улам өргөн, улам өргөнөөр.
ШИРО́КИЙ улам өргөн, улам өргөнөөр.
ШИРИН||А́ өргөн, өргөн нарийн, эн; ~ **улицы** гудамжны өргөн; **~ой в два метра** өргөнөөрөө хоёр метр.
ШИ́РИТЬ өргөтгөх, дэлгэрүүлэх, өргөжүүлэх.
ШИ́РИТЬСЯ өргөжих, дэлгэрэх, өргөтгөх.
ШИ́РМ||А 1. халх, халхавч, далдавч; 2. халхавч; **за ~ой громких слов** сүржин үгийн халхавчийн цаана.
ШИРО́К||ИЙ 1. өргөн, далбагар, дэлбэгэр, халхгар, пялгар; **~ая река** өргөн гол; **~ая доска** далбагар банз; **~ое лицо** палбигар нүүр; 2. өргөн, халбагар, хэлхгэр, халхгар, хүлхгэр; 3. өргөн, уудам, дэлгэр, уужим, цэлгэр, тэлүүн; **~ие степи** дэлгэр тал; 4. дэлгэр, уудам, агуу; **~ие планы** дэлгэр төлөвлөгөө; ~ **кругозор** агуу мэдэц; 5. өргөн, өргөн олон, олон түмэн; **жить на ~ую ногу** баян амьдрах, дэл сул амьдрах.
ШИРОКО́ 1. өргөн, их; ~ **распахнуть двери** хаалга их онгойлгох; 2. өргөн, дэлгэр; ~ **использовать достижения науки** шинжлэх ухааны ололтыг дэлгэр ашиглах.
ШИРОКОВЕЩА́ТЕЛЬН||ЫЙ 1. радио өргөн нэвтрүүлэг; 2. их юм амласан, их сануулсан; **~ая реклама** их юм амласан зарлал.
ШИРОКОГРУ́ДЫЙ өргөн цээжтэй, ханагар цээжтэй, хэнхдэг уужим, цээжирхэг.
ШИРОКОКОЛЕ́ЙН||ЫЙ өргөн (*царигт*); **~ая железная дорога** (*царигт*); төмөр зам.
ШИРОКОЛИ́ЦЫЙ өргөн нүүртэй, зузаан царайтай.
ШИРОКОПЛЕ́ЧИЙ өргөн мөртэй, ханхгар цээжтэй.
ШИРОКОПО́Л||ЫЙ өргөн хүрээтэй, далбагар, дэлбэгэр; **~ая шляпа** далбагар бүрх.
ШИРОТ||А́ 1. өргөн байх, дэлгэр байх, уудам байх, агуу байх; ~ **ума** уудам ухаан; 2. өргөрөг; **северные ~ы** хойт өргөрөг.
ШИРО́ТНЫЙ өргөргийн.
ШИРЬ 1. өргөн, уудам; **степная ~** талын уудам, уудам тал; 2. өргөн, дэлгэр, уудам, агуу; **развернуть работу во всю ~** ажлаа бүр өргөн явуулах.
ШИ́Т||ЫЙ 1. оёмол, оёсон; 2. хатгамалт, хатгамласан, угалз оёсон; **~ая сорочка** хатгамалт цамц.
ШИТЬ 1. оёх; ~ **сапоги** гутал оёх; 2. хатгамлах, угалз оёх, угалз тавих, угалзлах, утас хатгах; ~ **шёлком** торгон утас хатгах; ~ **на живую нитку** 1)торгох, торгоод орхих; 2)оромдох, оронцоглох; **шито-крыто** далдын далд, даалингийн ёроолд.
ШИТЬЁ 1. оёх, оёдол; **кройка и ~** эсгэх оёх; 2. хатгамлах, хатгамал; **ручное ~** гар хатгамал.
ШИ́ФЕР хөх занар, хиймэл занар.
ШИФО́Н сиймгэр эд.
ШИФОНЬЕ́РКА багахан шүүгээ.
ШИФР нууц түлхүүр.
ШИФРО́ВАНН||ЫЙ нууц түлхүүртэй; **~ая телеграмма** нууц түлхүүртэй цахилгаан мэдээ.
ШИФРОВА́ТЬ нууц түлхүүртэй бичих, нууц түлхүүрээр бичих.
ШИШ салаавч; **показать ~** салаавч үзүүлэх.
ШИ́ШК||А I 1. боргоцой; **еловая ~** гачуурын боргоцой; **сосновая ~** боргоцой загас; 2. булдруу, булуу, үйл, ашиг, илүү мах; **набить себе ~у на лбу** магнайгаа булуу болгох; **все ~и валятся на кого-либо** гар богинот, ганзага татуутан.
ШИ́ШКА II том хүн, нөлөөтэй хүн, овгор.
ШИШКОВА́ТЫЙ булуутай, булдруутай, булцуутай, овон товон; ~ **сук** булцуутай гишүү.
ШКАЛА́ 1. хуваарь, шат, хүрд; ~ **термометра** халуун хүйтний хэмжүүрийн хуваарь; 2. хэмжээс; ~ **заработной платы** цалингийн хэмжээс.
ШКАТУ́ЛКА хайрцаг.
ШКАФ шүүгээ; **книжный ~** номын шүүгээ; **зеркальный ~** тольтой шүүгээ; булиа эр.
ШКА́ФЧИК бяцхан шүүгээ.
ШКВА́Л хуй, хуй салхи; ~ **огня** ширүүн гал.
ШКВА́ЛИСТЫЙ ~ ветер хуйларсан салхи, ширүүн салхи.
ШКА́ЛИК хувингийн зууны нэгний хэмжээний дарс буюу архины хэмжигдэхүүний нэгж.
ШКВА́ЛЬНЫЙ ~ огонь ширүүн гал.
ШКВА́РКИ шимэлдэг, шахдас.
ШКВОРЕ́НЬ нугас төмөр, гацаа төмөр.
ШКЕТ 1. намхан хүн; 2. гэмт хэрэгтэн хүүхэд.
ШКИВ дамар, хүрд.
ШКИ́ПЕР 1. онгоцны дарга; 2. эдийн нярав.
ШКО́Л||А 1. сургууль; **средняя ~** дунд сургууль; **начальная ~** бага сургууль; **высшая ~** дээд сургууль; **поступать в ~у** сургуульд орох; **отдать в ~у** сургуульд оруулах; **окончить ~у** сургууль төгсөх; 2. сургууль, туршлага; **пройти хорошую ~у в армии** цэрэгт явж туршлагатай болох; 3. чиглэл; **русская музыкальная ~** оросын хөгжмийн чиглэл.
ШКО́ЛЬНИК сурагч.
ШКО́ЛЬНИЦА сурагч эмэгтэй, сурагч охин.
ШКО́ЛЬН||ЫЙ сургуулийн; ~ **учитель** сургуулийн багш; **дети ~ого возраста** сургуулийн насны хүүхэд.
ШКУ́Р||А арьс, шир, турсага; **сдирать ~у** арьс өвчих; **спасать свою ~у** хар амиа бодох; **драть ~у с кого-либо** мөлжих; **на своей ~е чувствовать что-либо** биеэрээ амсах, хар толгойгоороо амсах; 2. муу хүн, өөдгүй новш.
ШКУ́РКА 1. арьс (*бяцхан*); **беличья ~** хэрэмний арьс; 2. хальс; **~ яблока** алимны хальс.
ШКУ́РНИК хар амиа хөөгч, хар амиа бодогч.
ШКУ́РНИЧЕСКИЙ хар амиа хөөсөн, хар амиа бодсон.
ШКУ́РНИЧЕСТВО хар амиа хөөх, хар амиа бодох.
ШКУ́РН||ЫЙ хар амиа хөөх, хар амиа бодсон; **~ые интересы** хар амины эрх ашгийг бодсон.
ШЛАГБА́УМ хөндлөвч.
ШЛАК шаар, төмрийн баас, шаар, шавдас.
ШЛАНГ 1. хоолой, олгой; **пожарный ~** усан хөөрөгний олгой; 2. (*разг*) залхуу хүн.
ШЛЕЙФ чирсэн хойт хормой.
ШЛЕМ дуулга, дуулга малгай.
ШЛЁПАТЬ 1. алгадах, цохих, гуядах, шаахайдах; 2. пад пад хийлгэх, тав тов хийлгэх, чал чал хийлгэх; ~ **туфлями** шаахайгаа пад пад хийлгэх; 3. шал шал хийлгэн явах, шалчиг балчиг явах, шалчигнуулан явах; ~ **по грязи** шавар шалчигнуулан явах.
ШЛЁПАТЬСЯ пял хийтэл унах, пад хийтэл ойчих.
ШЛЁПНУТЬ алгадаад орхих, цохиод авах.
ШЛЁПНУ||ТЬСЯ пял хийтэл уначих, пад хийтэл ойчих; **~лся в грязь** шаварт пял хийтэлуначив.
ШЛЕП||О́К алгадах, цохих; **надавать ~ков** алгадаад авах, хэд хэд алгадаад авах.

ШЛЕЙ худрага.
ШЛИ́КЕР гөлчийлгөн өнгөлөгч.
ШЛИФ микроскопоор харах.
ШЛИФОВА́ЛЬНЫЙ өнгөлөх; ~ **станок** өнгөлөх суурь машин.
ШЛИФОВА́ЛЬЩИК өнгөлөгч.
ШЛИФОВА́НИЕ 1. өнгөлөх, зүлгэх, өнгөлөлт, зүлгэлт; 2. сайжруулалт, сайжруулалт,боловсруулах, боловсруулалт.
ШЛИФОВА́ТЬ 1. өнгөлөх, зүлгэх; ~ **металл** төмөрлөг зүлгэх; 2. сайжруулах, боловсруулах; ~ **свой стиль** бичгийнхээ найруулгыг сайжруулах.
ШЛИФОВА́ТЬСЯ өнгөлөгдөх, зүлгэгдэх.
ШЛИФО́ВКА 1. өнгөлөх, өнгөлөлт, өнгөлгөө, зүлгэх, зүлгэлт; 2. сайжруулах, боловсруулах, сайжруулалт, боловсруулалт.
ШЛИФО́ВЩИК өнгөлөгч.
ШЛЮЗ усны боолт.
ШЛЮ́ЗНЫЙ усны боолтын.
ШЛЮЗОВА́НИЕ 1. усны боолт байгуулах; 2. усны боолтоор гарах.
ШЛЮЗОВА́ТЬ 1. усны боолт байгуулах; ~ **реку** мөрөн дээр боолт байгуулах; 2. усны боолтоор гаргах; ~ **суда** хөлөг онгоц усны боолтоор гаргах.
ШЛЮЗОВО́Й усны боолтын.
ШЛЮ́ПКА завь.
ШЛЮ́ХА жиба,банзал.
ШЛЯ́ПКА I бүрх малгай.
ШЛЯ́ПКА II малгай, тав, толгой;~ **гвоздя** хадаасны тав.
ШЛЯ́ПНЫЙ малгайн; ~ **магазин** малгайн дэлгүүр.
ШЛЯ́ТЬСЯ тэнэж, хэсүүчлэх, тэнүүчлэх; ~ **без дела** дэмий тэнэх.
ШЛЯХ зам, харгуй.
ШЛЯ́ХТА польшийн тайж нар.
ШЛЯ́ХТИЧ польшийн тайж.
ШМАЛЯ́ТЬ (*разг*) тамхи татах, хар тамхи татах.
ШМОНА́ТЬ (*разг*) нэгжлэг хийх, эрэх.
ШМО́ТКИ (*разг*) хувцас хунар.
ШМЕЛЬ үхэр хэдгэнэ.
ШМЫ́ГАТЬ 1. шажир шужир хийлгэх, жах жух хийлгэх; 2. цааш нааш гүйх; ~ **носом** нусаа татах.
ШМЫГНУ́ТЬ зурав хийн алга болох, олив хийн орох, год хийн гарах; ~ **в дверь** үүдээр олив хийн орох.
ШНИ́ЦЕЛЬ зүсмэл мах.
ШНУР оосор, шижим, утас; ~ **для занавески** хөшигний оосор.
ШНУРОВА́ТЬ 1. оосор уях, үдэх; ~ **ботинки** гутлын оосор уях; 2. (*утсаар*) үдэх; ~ **инвентарную книгу** эд хогшлын дансыг үдэх.
ШНУРО́ВКАүдэх, үдээс; **крепкая** ~ чанга үдэх, бөх үдээс.
ШНУРО́К (*нарийхан*) оосор, шижим; ~ **для ботинок** гутлын үдээс.
ШНЫРЯ́ТЬ өлөв өлөв гүйх, өлбөлзөн гүйх, өлөвхийлэн гүйх; ~ **повсюду** энд тэндгүй өлбөлзөн гүйх.
ШОВ 1. оёдол, оёос, зүйдэл; **разгладить** ~ оёдлыг илүүрдэх, индүүдэх; **распороть по шву** оёдлоор нь ханзлах; 2. оёдол, оёх арга; **шить каким-либо швом** оёдлоор оёх; 3. заадас, оёдол; **накладывать швы** оёх; 4. заадас, залгаа, зүйдэл; **сварной** ~ ширээмэл залгаа; **трещать по всем швам** заадас бүхнээрээ зад үсрэх.
ШОВИНИ́ЗМ (*үндэсний*) дээрэнгүй үзэл, шовинизм.
ШОВИНИ́СТ (*үндэсний*) дээрэнгүй үзэлтэн, шовинист.
ШОВИНИСТИ́ЧЕСК||ИЙ (*үндэсний*) дээрэнгүй үзлийн, (*үндэсний*) дээрэнгүй үзэлт, (*үндэсний*) дээрэнгүй үзэлтний; **~ая политика** (*үндэсний*) дээрэнгүй үзэлт бодлого.
ШОК үхтгэн унах, дайрлага.
ШОКИ́РОВАТЬ аягүйрхүүлэх, зовоох, ичээх.
ШОКОЛА́Д 1. шоколад; **плитка ~а** дөрвөлжин шоколад; 2. шоколад, шоколадын унд; **чашка с ~ом** аяга шоколад.
ШОКОЛА́ДКА бяцхан дөрвөлжин шоколад; шоколадын чихэр, шоколадтай чихэр.
ШОКОЛА́ДН||ЫЙ 1. шоколадын, шоколадтай; **~ая фабрика** шоколадын үйлдвэр; 2. хүрэн, хар хүрэн.
ШО́МПОЛ сүмбэ.
ШО́РНИК тоногчин.
ШО́РН||ЫЙ тоногийн, тоногчны; **~ая мастерская** тоногчны газар.
ШО́РОХ шор гэх чимээ, шор хийх чимээ, шар шар гэх, саржигнаан, сэр сэр хийх, сэржигнээн; ~ **сухих листьев** хуурай навчсын шар шар хийх чимээ; 2. *разг* шуугиан, том маргаан.
ШО́РЫ 1. тоног; 2. (*морины*) нүдний саравч, нүдний халхавч.
ШОССЕ́ засмал зам.
ШОССЕ́ЙН||ЫЙ засмал (*зам*); **~ая дорога** засмал зам.
ШОТЛА́НДЕЦ шотланд хүн.
ШОТЛА́НДКА I шотланд эмэгтэй, шотланд эхнэр.
ШОТЛА́НДКА II шотланд бөс, ханан хээтэй нэхмэл.
ШОФЁР жолооч.
ШОФЁРСК||ИЙ жолоочийн; **~ое свидетельство** жолоочийн үнэмлэх.
ШПА́Г||А сэлэм; **обнажать ~у** сэлэм сугалах; **скрестить ~и с кем-либо** 1. хүнтэй цавчилдах; 2. хүнтэй тулалдах, уралдах.
ШПАГА́Т оосор, уяа, боолт.
ШПАКЛЕВА́ТЬ чигжих, завсрыг бөглөх, шавж нийвийдэх; **шпаклевать стены** хана чигжих.
ШПАКЛЁВКА 1. чигжих, завсрыг бөглөх, шавж нийвийдэх; 2. чигжээс.
ШПА́ЛА дэр мод.
ШПАЛЕ́РА 1. (*замын хоёр талаар*) жагссан цэрэг; 2. (*замын хоёр хажуугаар*) эгнүүлэн тарьсан мод; 3. ханан аравч.
ШПА́ЛЫ дэр мод.
ШПАРГА́ЛКА (*цээж бичиг, шалгалтад хэрэглэх*) хулгайн зурвас; 2. халуун будаа.
ШПА́РИТЬ зуламлах, халуун ус хийх.
ШПАТ жонш; **плавиковый** ~ хайлуур жонш.
ШПИГОВА́ТЬ өөх хавчих, өөх хавчуулах; ~ **дичь** шувууны маханд өөх хавчуулах.
ШПИК I гахайн цул өөх; гахайн гадар өөх.
ШПИК II тагнуулч, тагнуул.
ШПИЛЬ ганжир.
ШПИ́ЛЬК||А 1. үсний хатгуур; 2. сүлбээр, сүлбэрэг; 3. ёжтой үг; **подпускать ~и** ёжтой үг хэлэх.
ШПИНА́Т өргөст ногоо, бууцай.
ШПИНГАЛЕ́Т замган түгжээ; 2. *разг* намхан эр.
ШПИО́Н тагнуулч, тагнуул.
ШПИОНА́Жтагнуул.
ШПИО́НИТЬ тагнах; тагнуул хийх.
ШПИО́НКА тагнуулч эмэгтэй; тагнуулч эхнэр.
ШПИО́НСК||ИЙ тагнуулын; **~е организации** тагнуулын байгууллага.
ШПИО́НСТВО тагнуул; тагнуул хийх.
ШПО́РНИК бот.гээгч цэцэг.
ШПИЦ I ганжир; шовгор үзүүр.
ШПИЦ II сагсгар хав.
ШПИЦРУ́ТЕН чавчрага.
ШПО́Р||А даравч; **дать ~ы коню** морь даравчдах.
ШПО́РИТЬ даравчдах.
ШПРИЦ шахуурга.

ШПРО́ТЫ хар хайган.
ШПУ́ЛЬКА бүхэнцэр(*утас ороох*).
ШРАМ сорви.
ШРАПНЕ́ЛЬ тэсэрдэг сум.
ШРАПНЕ́ЛЬНЫЙ тэсэрдэг сумны; ~ **огонь** тэсэрдэг гал; тэсэрдэг сумаар буудах.
ШРИФТ (*хэвлэлийн*) үсэг; **курсивный** ~ бичмэл үсэг.
ШТАБ штаб; **генеральный** ~ жанжин штаб, ерөнхий штаб.
ШТА́БЕЛЬ өрөөс; хураалт; ~ **дров** хураалттай түлээ.
ШТАБНО́Й штабын; штабад ажилладаг.
ШТАМП 1. (*цохиур*) хэв; хэвлүүр, дардас; 2. бичгийн нүүр; тэмдэг; **поставить** ~ бичгийн нүүр дарах; тэмдэг дарах; 3. нэг маяг; нэг хэв; дууриах; **мыслить ~ами** нэг маягаар бодох.
ШТАМПОВА́ЛЬНЫЙ *(цохиж)* хэвлэдэг; хэвлүүр; ~ **станок** хэвлүүр суурь машин.
ШТАМПО́ВАННЫЙ 1. хэвлэмэл; хэвлэсэн; хэвлүүрдсэн; 2. нэг маягийн; нэг хэвийн; дууриасан.
ШТАМПОВА́ТЬ 1. хэвлэх; хэвээр цохиж хийх; цохиж хэвлүүрдэх; 2. бичгийн нүүр дарах; тэмдэг дарах.
ШТАМПО́ВКА хэвлэх; хэвээр цохиж хийх; цохиж хэвлүүрдэх; ~ **металлических изделий** төмөрлөг эдлэлийг хэвээр цохиж хийх.
ШТА́НГА туйван.
ШТАНГЕНЦИ́РКУЛЬ шилбэн хэмжүүр.
ШТАНГИ́СТ туйванч.
ШТАНИ́НА өмдний гуя; түрий.
ШТАНИ́ШКИ бяцхан өмд.
ШТАНЫ́ өмд; **наложить полные** ~ үхтлээ айх.
ШТА́ПЕЛЬН||ЫЙ ~ое полотно хиймэл утсан бөс.
ШТАТ I орон тоо; **сокращение ~ов** орон тоо цомтгох.
ШТАТ II муж улс.
ШТАТИ́В тулгуур; хөл; зоовч; хатгуур, гурван хөлт тулгуур.
ШТА́ТН||ЫЙ орон тооны; **~ая должность** орон тооны алба; тушаал.
ШТА́ТСК||ИЙ 1. энгийн; ерийн; **~ое платье** энгийн хувцас; 2. энгийн хүн.
ШТЕМПЕЛЕВА́ТЬ тэмдэг дарах.
ШТЕ́МПЕЛЬ тэмдэг.
ШТЕ́ПСЕЛЬ залгавч.
ШТЕ́ПСЕЛЬН||ЫЙ залгавчийн; **~ая вилка** залгавчийн ац; залгуур ац.
ШТИБЛЕ́ТЫ (*эрэгтэй хүний*) шаахай гутал.
ШТИЛЕВ||О́Й нам гүм, дөлгөөн; **~ая погода** тэнгэр нам гүм.
ШТИЛЬ 1. нам гүм, дөлгөөн байдал; **мертвый** ~ бүр нам гүм; 2. *муз.*эш.
ШТО́ЛЬНЯ штольни, амсартай уурхай(газар дээр шууд гарах амсартай уурхай).
ШТО́ПАН||ЫЙ сүлжин, нөхсөн, цоолдсон, нөхөөс тавьсан, нөхсөн; **~ые чулки** сүлжин нөхсөн оймс, цоолдсон оймс; 2. *разг* муухай.
ШТО́ПАТЬ *сүлжин нөхөх, цоолдох, нөхөөс тавих, нөхөх, хадах*; ~ **чулки** оймс нөхөх.
ШТО́ПКА 1. сүлжин нөхөх, цоолдох, нөхөөс тавих, нөхөх, хадах; 2. бүдүүн утас; 3. (*сүлжсэн*) нөхөөс; цоолдос.
ШТО́ПОР 1. сугалуур; 2. (*разг*) хэцүү байдал.
ШТО́РА (*ороодог*) хөшиг.
ШТОРМ далайн шуурга; догшин салхи.
ШТОРМОВА́ТЬ далайн шуурганд тэсэх, догшин салхийг давах.
ШТОРМОВ||О́Й далайн шуурганы, догшин салхины; **~ые сигналы** далайн шуурганы дохио.
ШТРАФ, торгууль; **наложить** ~ торгууль оноох; торгох.
ШТРАФН||О́Й 1. торгуулийн; **~ые деньги** торгуулийн мөнгө; 2. шийтгэлийн, ялтны.
ШТРАФОВА́ТЬ торгох.
ШТРЕЙКБРЕ́ХЕР тэмцлээс урвагч, штрейкбрехер.
ШТРЕК штрек, амсаргүй уурхай(*газар дээр шууд гарах амсаргүй уурхай*).
ШТРИХ 1. зураадас, зураас; 2. шинж, шинж тэмдэг.
ШТРИХОВА́ТЬ зураадаслах, зураадас татах, зураас хийх.
ШТРИ́ХОВК||А 1. зураадаслах, зураадас татах, зураас хийх; 2. зураадас, зураас; **нанести густую** ~**у** шигүү зураадас татах.
ШТУДИ́РОВАТЬ судлах; ~ **математику** тооны ухаан судлах.
ШТУ́КА 1. ширхэг; **пять штук яиц** таван ширхэг өндөг; **десять штук яблок** арван ширхэг алим; 2. толгой; ~ **сукна** нэг толгой цэмбэ; 3. юм; зүйл; хүн; **сразу видно, что он за** ~ ямар хүн болох нь дороо мэдэгдэж байна; 4. явдал.
ШТУКАТУ́Р шаваасчин, шаварчин.
ШТУКАТУ́РИТЬ шавааслах, шавардах.
ШТУКАТУ́РКА 1. шавааслах, шавардах, шавардлага, шавах; 2. шаваас, элс шохойн зуурмаг.
ШТУКАТУ́РН||ЫЙ шавааны, шавааслах, шавардах; **~ая работа** шавардах ажил, шавааны ажил.
ШТУКАТУ́РЩИК шаваасчин, шаварчин.
ШТУРВА́Л залуур,(*жолооны*) хүрд; **стоять у ~а** залуур барих; жолоодох; ~ **ручного тормоза** гар тоормосны хүрд.
ШТУРВА́ЛЬН||ЫЙ 1. залуурын; **~ое колесо** залуурын хүрд; залуурчин.
ШТУРМ 1. дайран орох, дайран довтлох; 2. эрслэн довтлох, шууд довтлох; **брать что-либо ~ом** шууд довтлон эзлэх.
ШТУ́РМАН онгоцны жолооч, жолоодох мэргэжилтэн.
ШТУРМОВА́ТЬ дайран орох, дайран довтлох.
ШТУРМОВИ́К дайрагч онгоц.
ШТУРМОВ||О́Й дайран орох, дайран довтлох, дайрагч; **~ая авиация** дайрагч нисэх хүчин.
ШТУРМОВЩИ́НА гэнэт довтлон ажиллах.
ШТУ́ЧК||А (*ганцхан*) ширхэг, ширхэгхэн, *тодотгосон үгэнд нь —хан, (-хэн,-хон,-хөн) залгана*; **дайте одну** ~**у** ганцхан ширхгийг өгөөч; **что за** ~ **там лежит?** тэнд ямар юм байна?
ШТУ́ЧН||ЫЙ ширхгээр худалдах, ширхгийн; **~ая продажа** ширхгээр худалдах, ширхгийн худалдаа; **~ый товар** ширхгээр худалдах бараа; ширхгийн бараа.
ШТУ́ЦЕР хоёр амтай буу.
ШТЫК жад; **идти в ~и** жадлан орох; **встречать в ~и** жадлан эсэргүүцэх, дайсагнан угтах; 2. (*разг*) мундаг хүн.
ШТЫКОВ||О́Й жадны, жадлан байлдах; **~ая рана** жадны шарх.
ШУ́БА дээл, нэхий дээл, үстэй дээл; **лисья** ~ үнэгэн дээл.
ШУГА́ зайр(*мөс*), цөн.
ШУКА́ТЬ эрэх, сураглах.
ШУ́ЛЕР хөзрийн луйварчин, булхайтай хөзөрч.
ШУ́ЛЕРСТВО булхай, луйвар.
ШУМ 1. шуугиан, шаагиан, чимээ, анир, дуу шуу; ~ **поезда** галт тэрэгний чимээ; **войти без ~а** чимээгүй орох; **поднять** ~ шуугиан гаргах; дуу шуу болгох; 2. шуугиан; нүргээн; **книга вызвала** ~ ном нүргээн гаргав; **много ~а из ничего** шалигүй юмнаас шаагиан дэгдэх.
ШУМ||Е́ТЬ шуугих, шаагих, дуу шуу болох, чимээлэх, анирлах; **лес ~ит** ой шуугина; **~ит в ушах** чих дүнгэнэнэ; **в голове ~ит** толгой дүнгэнэнэ.
ШУМИ́Х||А шуугиан, шаагиан, үймээн шуугиан; **поднять ~у** шуугиан дэгдээх.
ШУМЛИ́ВЫЙ шуугиан өдөөдөг, шуугидаг, шуугиур; ~ **ребёнок** шуугидаг хүүхэд.
ШУ́МНО шуугиантай, шаагиантай, дуутай шуутай.

ШУ́МНЫЙ 1. шуугиантай, шаагиантай, чимээтэй, дуу шуутай, дуу хөөртэй; ~ **город** шуугиантай хот, үймээн шуугиантай хот; ~ **разговор** дуу хөөртэй яриа; 2. шуугиан гаргасан, нүргээнтэй, цуу болсон; ~ **успех** шуугиан тарьсан амжилт.

ШУМО́ВКА шүүр шанага.

ШУМОВО́Й шуугианы, шуугиант; ~ **оркестр** шуугиант найрал хөгжим.

ШУМО́К жаахан шуугиан; **под** ~ сэмхэн; шуугиан далимдуулах.

ШУ́РИН хадам ах, хүр дүү.

ШУРОВА́ТЬ (гал) шилээх, хутгах.

ШУРУ́М-БУРУ́М 1. новш; 2. будлиан.

ШУРУ́П 1. шураг,*(эр)*эрэг; 2. *(разг)* гоожуур цэрэг.

ШУРФ цооно(*туршиж хийсэн нүх*), худагцаг.

ШУРША́НИЕ шаржигнах, шар шур хийх.

ШУРШ||А́ТЬ шаржигнах, шар шур хийх, сарчигнах; **песок ~ит под ногами** хөлд элс шаржигнана.

ШУ́СТРЫЙ цовоо, сэргэлэн, гавшгай; ~ **мальчик** цовоо хүү.

ШУСТРИ́ТЬ *(разг)* оролдох, хөөцөлдөх.

ШУТ 1. салбадай, алиа салбадай; **придворный** ~ ордны алиа салбадай; 2. алиа хүн; ~ **гороховый** хүний инээд болохоос өөр юмгүй хүн; ~ **его побери!** чөтгөр алгад!.

ШУТИ́||ТЬ 1. алиалах, хошигнох, тоглох; **остроумно** ~ цэцэн алиалах; **говорить не шутя** тоглоомгүй хэлэх; 2. тоглох, даажигнах, наадам хийх; ~ **с огнём** галаар наадах; толгойдоо булуу хүраах юм хийх; **чем чёрт не ~ит** юу ч болж мэднэ.

ШУ́ТК||А шог, даажин, тоглоом, наадам, инээдэм наадам, инээдтэй юм, хошин үг; **в ~у** тоглоом болгож; **не** ~ тоглоом биш, инээдэм биш; **пустить ~и** хошин үг хэлэх; **глупая** ~ тэнэг тоглоом; **кроме шуток, без шуток** тоглоомгүй; **не на ~у** үнэнээсээ, үнэхээр; ~ **ли** ягтүй шүү; **~и в сторону, ~и прочь** инээдэм наадмыг орхиж; **с ним ~и плохи** түүгээр даажин хийх осолтой.

ШУТЛИ́ВЫЙ,шог, хошин, зугаатай, наргиантай, хошинч; ~ **характер** шог зан; ~ **разговор** хошин яриа, зугаатай яриа.

ШУТНИ́К шогч хүн, тоглоомч хүн, хошинч хүн.

ШУТНИ́ЦА шогч эмэгтэй, тоглоомч эхнэр, хошинч эмэгтэй.

ШУТОВСКО́Й салбадай, алиа салбадай; ~ **наряд** салбадай хувцас.

ШУТОВСТВО́ алиа зан.

ШУ́ТОЧН||ЫЙ зугаатай, хөгжөөнтэй, инээдэмтэй; **~ое стихотворение** зугаатай шүлэг; **это дело не ~ое** энэ тоглоомын хэрэг биш.

ШУТЯ́ тоглоом хийгээд, наадам болгоод, тоглох адил, тоглоом шиг, амархан; ~ **отделаться** тоглоом хийгээд өнгөрөх; **не** ~ үнэхээр; тоглоомгүй; **он не** ~ **рассердился** тэр(хүн) үнэхээр уурлав.

ШУ́ХЕР *(разг)* болохоо байлаа

ШУ́ШЕРА өчүүхэн амьтад.

ШУШУ́КАНЬЕ шивнэлдээн, шивэр шавир гэх.

ШУШУ́КАТЬСЯ шивгэнэлдэх, шивнэлдэх, шивэр шавир гэлдэх, шивэр шовир гэлдэх.

ШХУ́НА далбаат онгоц.

Щ

ЩАВЕ́ЛЕВ||ЫЙ хурган чихний; **~ая кислота** хурган чихний хүчил.
ЩАВЕ́ЛЬ хурган чих.
ЩАДИ́ТЬ 1. энэрэх, өршөөх, хайрлах; **не ~ врага** дайсныг өршөөхгүй; 2. гамнах; хямгадах, хамгаалах, хайрлах; **~ своё здоровье** биеэ гамнах; **не щадя сил** хүчээ хайрлалгүй.
ЩЕБЁНКА,
ЩЕ́БЕНЬ бутархай чулуу, бутархай тоосго, сайр чулуу, сайрга.
ЩЕ́БЕТ жиргэх, шулганах, жиргээн, шулганаан.
ЩЕБЕТА́НИЕ жиргэх, шулганах, жиргээн, шулганаан.
ЩЕБЕТА́ТЬ жиргэх, шулганах; **щебечут птицы** шувуу жиргэнэ.
ЩЕБЕТУ́НЬЯ жиргэгч, шулгануур.
ЩЕГО́Л алгар (*шувуу*).
ЩЕГОЛЕВА́ТЫЙ гангамсаг, хээнцэрсэг, гоёмсог; **~ человек** гангамсаг хүн.
ЩЁГОЛЬ ганган хүн, хээнцэр хүн.
ЩЕГОЛЬНУ́ТЬ 1. гоёх, гангалах, хээнцэрлэх, гоёмсоглох; 2. гангархах, хээнцэрлэх, дэгжирхэх, гоёмсорхох; 3. сайрхах, гайхуулах.
ЩЕГОЛЬСКО́Й ганган, хээнцэр, дэгжин; **~ костюм** дэгжин хувцас.
ЩЕГОЛЬСТВО́ гангархах, хээнцрэлхэх, гоёмсорхох.
ЩЕГОЛЯ́ТЬ 1. гангалах, хээнцэрлэх, гоёмсоглох; **любит ~** гангалах, дуртай; 2. гангархах, хээнцрэлхэх, дэгжирхэх,гоёмсгорхох; **~ в бархатной куртке** хилэн хүрэм өмсч дэгжирхэх; 3. сайрхах, гайхуулах; **~ своими знаниями** мэдлэгээрээ сайрхах.
ЩЕ́ДРО 1. өгөөмөр, элбэг дэлбэг; **~ одарить** өгөөмөр бэлэглэх; 2. бэлэн; **~ обещать** бэлэн амлах.
ЩЕ́ДРОСТЬ өгөөмөр байх, өглөгч зан, өгөөмөр гартай байх.
ЩЕДРО́ТЫ хишиг, хайр.
ЩЕ́ДР||ЫЙ 1. өгөөмөр, өглөгч, өгөөмөрч, өгөөдэй; **~ человек** өгөөмөр хүн; 2. бэлэн; **~ на обещания** амлахдаа бэлэн, бэлэн амладаг; 3. өгөөмөр, элбэг дэлбэг; **~ая помощь** өгөөмөр тусламж; **~ой рукой** өглөгч гараар.
ЩЕК||А́ хацар; **румяные щёки** улаан хацар; **поцеловать в щёку** хацрыг үнсэх; **уписывать за обе ~и** хомхойрон идэх.
ЩЕКО́ЛДА тээг.
ЩЕКОТА́ТЬ 1. гижигдэх, гижиг хүргэх; 2. сэрвэгнэх **в горле щекочет** хоолой сэрвэгнэнэ.
ЩЕКО́ТК||А гижиг, гижиг хүрэх, гижигдэх; **бояться ~и** гижиг хүрэхээс айх.
ЩЕКОТЛИ́В||ЫЙ 1. гижигтэй; 2. эмзэгтэй, гөнтэй; **~ое положение** эмзэгтэй байдал.
ЩЕКО́ТНО гижиг хүрэх; **мне ~** миний гижиг хүрч байна.
ЩЁЛКА завсархай.
ЩЁЛКАНЬЕ 1. няслах, нясалгаа, (*шүд*) хавирах, тас няс хийлгэх, час хийх; 2. цөмөх; 3. шогшрох.
ЩЁЛКАТЬ 1. няслах; **~ по носу** хамрыг нь няслах; 2. тас няс хийлгэх, час хийлгэх, хангинуулах, шогшрох, хавирах; **~ языком** шогшрох; **~ зубами** шүдээ хавирах; 3. цөмөх; **~ орехи** самар цөмөх.
ЩЁЛКНУТЬ няслаад авах, тас хийлгэх, няс хийлгэх, час хийлгэх.
ЩЕЛКОПЁР цаас эрээчигч.
ЩЁЛОК үнсэн шүлт.
ЩЕЛОЧН||О́Й шүлтийн, шүлттэй; **~ая вода** шүлттэй рашаан.
ЩЁЛОЧЬ шүлт.
ЩЕЛЧО́К нясалгаа; **дать ~** няслах.
ЩЕЛЬ 1. ангархай, ан, завсар, ган; **~ в полу** шалны завсар; 2. гуу.
ЩЕМИ́||ТЬ 1. чимхэх, хавчих; 2. шимшрэх, чимчгэнэх; **у меня сердце ~т** зүрх минь шимширнэ; 3. гуниг төрүүлэх.
ЩЕНИ́ТЬСЯ гөлөглөх, зулзагалах.
ЩЕНО́К гөлөг.
ЩЕПА́ зомгол, цавчдас.
ЩЕПА́ТЬ цуулах, хагалах.
ЩЕПЕТИ́ЛЬНОСТЬ арвигүй зан, нямбай зан, ёсорхог зан; **проявить ~** нямбай зан гаргах.
ЩЕПЕТИ́ЛЬНЫЙ арвигүй зантай, ёсорхог, нямбай; **~ человек** арвигүй зантай хүн, нямбай хүн.
ЩЕ́ПКА зомгол, цавчдас; худой, **как ~** хавирганы яс шиг туранхай.
ЩЕПО́ТКА,
ЩЕПО́ТЬ чимх; **~ табаку** чимх тамхи.
ЩЕРБА́Т||ЫЙ 1. холторхой, барзгар, өөтэй; **~ пол** холторхой шал; 2. цоохор, нөрөөтэй; **~ое лицо** цоохор нүүр.
ЩЕРБИ́НА холторхой, холтон, барзгар, өө, цоохор.
ЩЕ́РИТЬ ярзайлгах, ярзайх; **~ зубы** шүдээ ярзайлгах.
ЩЕ́РИТЬСЯ шүд ярзайх.
ЩЕТИ́НА 1. ширүүн хялгас; **свиная ~** гахайн ширүүн хялгас; 2. ширүүн үс, хялгас.
ЩЕТИ́НИСТ||ЫЙ ширүүн, хялгас шиг ширүүн; **~ые волосы** ширүүн үс.
ЩЕТИ́НИТЬ (*үсээ*) орвойлгох, өрвийлгөх.
ЩЕТИ́НИТЬСЯ (*үс*)орвойх, өрвийх, үсээ орвойлгох, өрвийлгөх.
ЩЁТКА сойз; **зубная ~** шүдний сойз.
ЩИ байцаатай шөл, ногоотой шөл; **кислые ~** эсгэсэн байцаатай шөл; **зелёные ~** ногоон шөл, хурган чихтэй шөл.
ЩИ́КОЛОТКА шагай.
ЩИПА́ТЬ 1. чимхэх; **~ руку** гар чимхэх; 2. дарвигнуулах, хорсгох; **горчица щиплет язык** гич хэл дарвигнуулна; 3. зулгаах, чимхлэх; **корова щиплет траву** үнээ өвс чимхэлж байна; 4. (*өд*) зулгаах; **~ курицу** тахианы өд зулгаах; 5. урах; **~ паклю** олс урах.
ЩИПА́ТЬСЯ чимхэлцэх.
ЩИПНУ́ТЬ чимхээд орхих, чимхчих.
ЩИПО́К чимхүүр, чимхүүрэг.
ЩИПЦЫ́ хавчуур, хавчуурга, чимхүүр, хямсаа.
ЩИ́ПЧИКИ бяцхан хавчуур, чимхүүр; **сахарные ~** чихрийн чимхүүр, ёотонгийн чимхүүр.
ЩИТ 1. бамбай; 2. халх, хаалт; **снеговые ~ы** цасны хаалт; **~ артиллерийского орудия** их бууны халх; 3. самбар; **распределительный ~** хуваарилах самбар; 4. (яст мэлхийн) хуяг.
ЩИТОВИ́ДН||ЫЙ бамбай (*хэлбэрт*); **~ая железа** бамбай булчирхай; **~ хрящ** бамбай мөгөөрс.
ЩУ́КА цурхай.
ЩУ́ПАЛЬЦЕ тэмтрүүл.
ЩУ́ПАТЬ 1. барих, барьж үзэх, тэмтрэх; **~ пульс** судас барих; 2. ажиглах, ажиглан харах.
ЩУ́ПЛЫЙ сулдгар, хохигор; **~ человек** сулдгар хүн.
ЩУ́РИТЬ анийлгах, онийлгох; **~ глаза** нүдээ онийлгах.
ЩУ́РИТЬСЯ анийх, онийх, нүдээ анийлгах, онийлгох; **~ от солнца** нүд наранд гялбаж онийно.
ЩУ́Ч||ИЙ цурхайн; **по ~ьему велению** хүслийг хангагч чандмань эрднийн хүчээр

Э

Э ой, ээ, аа; **~, да это ты!** аа энэ чи юу! **э нет, уж этого я не допущу** ай үгүй, би зөвшөө-рөхгүй.
ЭБОНИ́Т эбонит
ЭВАКУАЦИО́ННЫЙ нүүлгэн шилжүүлэх; **~ пункт** нүүлгэн шилжүү-лэх газар.
ЭВАКУА́ЦИЯ нүүн шилжих, нүүлгэн шил-жүүлэх, зайлуулах.
ЭВАКУИ́РОВАННЫЙ нүүлгэн шилжүү-лэгдсэн.
ЭВАКУИ́РОВАТЬ нүүлгэн шилжүүлэх.
ЭВАКУИ́РОВАТЬСЯ нүүн шилжих.
ЭВЕ́Н эвэн хүн.
ЭВЕ́НК хамниган хүн.
ЭВЕ́НКА эвэн эмэгтэй, эвэн эхнэр,
ЭВЕНКИ́ЙКА хамниган эмэгтэй, хамниган эхнэр.
ЭВЕНКИ́ЙСКИЙ хамниган, хамниганы; **~ язык** хамниган хэл.
ЭВЕ́НСКИЙ эвэн.
ЭВОЛЮЦИОНИ́ЗМ улиран хувьсахын сургаал.
ЭВОЛЮЦИОНИ́РОВАТЬ улиран хувьсах.
ЭВОЛЮЦИОНИ́СТ улиран хувьсахын сургаал баримтлагч.
ЭВОЛЮЦИО́ННЫЙ улиран хувьсах, аажим хувьслын.
ЭВОЛЮ́ЦИЯ улиран хувьсах, аажим хувьсал; **~ рефлекторной деятельности** рефлект үйл ажиллагааны улиран хувьсах.
ЭВЕНТУА́ЛЬНЫЙболомжийн.
ЭВКАЛИ́ПТ далдуу мод
ЭВТАНА́ЗИЯ зовлонгүй үхэл; эмчилгээгүй өвчтэй хүнийг өөрийнх нь хүслээр хороох.
ЭВФЕМИ́ЗМ цээрлэн нэрлэх.
ЭГЕ́, ЭГЕ-ГЕ́ уухай, ай даа; **~, ты уже пришёл** уухай чи хүрээд ирчихсэн үү.
ЭГИ́Д||А ивээл хамгаалал; **под ~ой закона** хуулийн ивээлд.
ЭГОИ́ЗМ аминч үзэл, хар амиа хөөх; **проявить ~** хар амиа хөөх.
ЭГОИ́СТ аминч үзэлтэн, хар амиа хөөгч.
ЭГОИСТИ́ЧЕСКИЙ аминч, хар амиа хичээсэн.
ЭГОИСТИ́ЧНО аминчлан, хар амиа хөөн.
ЭГОИСТИ́ЧНЫЙ аминч хар амиа хөөсөн.
ЭГОЦЕНТРИ́ЗМ өөрийн болон хувийн ашиг сонирхлоо бүхнээс дээгүүр тавих үзэл.
Э́ДАКИЙ 1. ийм тийм; 2. энэ зэргийн, тийм айхавтар.
ЭДИ́КТ зарлиг, лүндэн.
ЭДЕЛЬВА́ЙС цагаан түрүү, уул өвс, цагаан уул цэцэг.
ЭЗО́ПОВСК||ИЙ ёгт; **говорить ~им языком** ёгт хэлээр ярих.
ЭЗОТЕРИ́ЧЕСКИЙ далд, нууц.
ЭЙ хөөе, хүүе, хөөш, хүүш; **~, кто там?** хөөе тэнд хэн байна?
ЭЙФОРИ́Я хөөрөх сэтгэл, тачаалт үе.
Э́КА яасан, ямар юун.
ЭКВА́ТОР экватор, бөмбөрцгийн дунд бүслүүр, улаан зам.
ЭКВАТОРИА́ЛЬН||ЫЙ 1. экваторын, бөмбөрцгийн дунд бүслүүрийн, улаан замын; 2. экватор хавийн, бөмбөрцгийн бүслүүрийн; **~ые страны** бөмбөрцгийн дунд бүслүүрийн орнууд, экваторын орнууд.
ЭКВИВАЛЕ́НТ эквивалент, тэнцүү чанар, тэнцэл.
ЭКВИВАЛЕ́НТНОСТЬ эквивалент байх, тэнцүү чанартай байх, тэнцэлтэй байх.
ЭКВИВАЛЕ́НТН||ЫЙ эквивалент болох, тэнцүү чанартай, тэнцэл болох; **~ые величины** тэнцүү чанартай хэмжигдэхүүн.
ЭКВИЛИБРИ́СТИКА тэнцвэрийн үзүүлбэр.
ЭКЗАЛЬТА́ЦИЯ хөөрөх, онго орох.
ЭКЗАЛЬТИ́РОВАННОСТЬ хөөрсөн байх, онго орсон байх.
ЭКЗАЛЬТИ́РОВАННЫЙ хөөрсөн, онго орсон; **~ человек** хөөрсөн хүн.
ЭКЗА́МЕН шалгалт; **государственный ~** улсын шалгалт; **выдержать ~** шалгалт давах.
ЭКЗАМЕНАЦИО́НН||ЫЙ шалгалтын; **~ая комиссия** шалгалтын комисс.
ЭКЗАМЕНОВА́ТЬ шалгах; **~ студента** оюутан шалгах.
ЭКЗАМЕНОВА́ТЬСЯ шалгуулах; **~ у профессора** профессорт шалгуулах.
ЭКЗАМЕНУ́ЮЩИЙСЯ 1. шалгаруулах; 2. шалгуулагч.
ЭКЗАМЕНА́ТОР шалгагч.
ЭКЗАНТЕ́МА *(мед)* арьсны улайлтын тууралт.
ЭКЗЕКУ́ЦИЯ жанчих ял.
ЭКЗЕ́МА толбон үлд, намарс.
ЭКЗЕМПЛЯ́Р хувь, ширхэг, зүйл. (зарим тохиолдолд үгчлэн орчуулагдахгүй байж болно.); **два ~а книги** хоёр ширхэг ном; **редкий ~ цветка** ховор зүйлийн цэцэг.
ЭКЗИСТЕНЦИАЛИ́ЗМ оршихуйн тухай гүн ухааны сургааль, ихэмсэг оршихуй.
ЭКЗОГЕ́ННЫЙ гадны, гадаад хүчний зүйлс.
ЭКЗО́ТИКА харийн хачин юм, гайхалтай зүйл, хачирхалтай юм.
ЭКЗОТИ́ЧЕСК||ИЙ харийн хачин, гайхалтай, жигтэй; **~ие страны** харийн хачин орнууд; **~ие растения** хачирхалтай ургамал; **~ костюм** гайхалтай хувцас;
ЭКЗОТИ́ЧНЫЙ хачирхалтай, жигтэй; **~ наряд** хачирхалтай гоёл.
ЭКЗОТЕРИ́ЧЕСКИЙ боломжийн, ойлгомжтой.
Э́КИЙ ямар яасан, юун; **~ шалун!** яасан дүрсгүй хүн бэ!
ЭКИПА́Ж I битүү тэрэг.
ЭКИПА́Ж II онгоцны баг.
ЭКИППИРОВА́ТЬ хувцас залгуулах, хэрэглэл нийлүүлэх, зэхэх.
ЭКИПИРО́ВКА 1. хувцас залгуулах, хэрэглэл нийлүүлэх, зэхэх; 2. хэрэглэл, хувцас.
ЭКЛЕКТИ́ЗМ электизм, хутгамал үзэл.
ЭКЛЕ́КТИК хутгамал үзэлтэн.
ЭКЛЕКТИ́ЧЕСКИЙ хутгамал, хутгасан.
ЭКЛЕКТИ́ЧНЫЙ хутгамал, хутгасан.
ЭКЛИ́ПТИКА шар зам.
ЭКОНО́М нярав.
ЭКОНО́МКА нярав эмэгтэй, нярав эхнэр.
ЭКОНО́МИКА 1. эдийн засаг, **~ сельского хозяйства** хөдөө аж ахуйн эдийн засаг; 2. эдийн засаг, эдийн засгийн ухаан.
ЭКОНОМИ́СТ I эдийн засагч.
ЭКОНОМИСТ II экономизмыг баримтлагч.
ЭКОНО́МИТЬ 1. арвилах, гамнах, гамтай зарцуулах, хямгадах, хэмнэх; **~ деньги** мөнгө гамтай зарцуулах; **~ силы** хүчээ гамнах; 2. хэмнэх, арвилж ашиг гаргах; **~ материалы** хэрэглэгдэхүүн хэмнэх.
ЭКОНОМИ́ЧЕСК||ИЙ эдийн засгийн; **~ая политика** эдийн засгийн бодлого; **~ кризис** эдийн засгийн хямрал.
ЭКОНОМИ́ЧН||ЫЙ арвилах, арвилан хэмнэх, гамтай, арвитай; **~ способ кройки обуви** гамтай гутал эсгэх арга, гутал эсгэхэд хэмнэх арга; **~ое мыло** арвитай саван.
ЭКОНО́МИ||Я I 1. хэмнэх, арвилан хэмнэх, арвилах, гамнах; **~ государственных средств** улсын хөрөнгийг хэмнэх; **соблюдать ~ю** арвилан хэмнэх; 2. хэмнэсэн юм; **~ в топливе** тулш хэмнэлт.

ЭКОНО́МИЯ II политическая ~ улс төрийн эдийн засгийн ухаан.
ЭКОНО́МНО хэмнэх, гамтай, хямгатай, арвитай, нарийн.
ЭКОНО́МНЫЙ 1. юмандаа гамтай, хямгатай, нарийн; ~ **хозяин** юмандаа хямгатай хүн; 2. хэмнэлттэй, хямгадалтай, гамтай, арвитай; ~ **способ уборки урожая** ургац гамтай хураах арга.
ЭКРА́Н 1. хал, халхавч, бүрхэвч; 2. дэлгэц; 3. кино, кино гарга́х; **работники ~а** киноны ажилтан.
ЭКРАНИЗИ́РОВАТЬ кино болгох, кино болгон гаргах; ~ **роман** романыг кино болгох.
ЭКС асан, агсан, байсан; **~президент** *ерөнхийлөгч асан.*
ЭКСГУМА́ЦИЯ оршуулсан хүүр гаргаж задлан шинжлэх.
ЭКСКАВА́ТОР ухуур машин.
ЭКСКАВА́ТОРЩИК ухуур машинч.
ЭКСКЛЮЗИ́ВН||ЫЙ онцгой, тусгай; **~ое право** онцгой эрх.
ЭКСКРЕМЕ́НТЫ ялгадас, өтгөн, биеийн илүүдэл.
Э́КСКУРС далимын асуудал, далимын ажил.
ЭКСКУРСА́НТ сонирхон хэсэгч, сонирхон явагч.
ЭКСКУРСИО́ННЫЙ сонирхон хэсүүлэх, сонирхон явуулах; **~ое бюро** экскурсийн товчоо.
ЭКСКУ́РСИЯ 1. экскурси, сонирхон хэсэх, сонирхон очих; ~ **в музей** музейд сонирхон очих; 2. экскурсийнхэн, сонирхон хэсэгчид, сонирхон явагчид.
ЭКСКУРСОВО́Д экскурс хөтлөгч, тайлбарлагч, сонирхон хэсэгчдэд тайлбарлагч.
ЭКСЛИ́БРИС номын тамга.
ЭКСПАНСИ́ВНО *биеэ барилгүй түргэдэх.*
ЭКСПАНСИ́ВНЫЙ биеэ барьдагтүй, түргэн зантай.
ЭКСПА́НСИЯ түрэмгийлэн эзлэх бодлого, түрэмгий бодлого, түрэмгийлэл; 2. хэмээс хэтрэх, өргөсөх.
ЭКСПАТРИА́ЦИЯ эх орноос нь нүүлгэх.
ЭКСПАТРИ́РОВАТЬ эх орноос нь нүүлгэх.
ЭКСПЕДИ́РОВАТЬ илгээх, хүргүүлэх, явуулах.
ЭКСПЕДИ́ТОР илгээгч, хүргүүлэгч, явуулагч.
ЭКСПЕДИЦИО́ННЫЙ экспедицийн, жуулчлалын, шинжилгээний ангийн.
ЭКСПЕДИ́ЦИ||Я 1. илгээх, хүргүүлэх, явуулах; 2. илгээх хэлтэс; 3. экспедици, жуулчлал шинжилгээний анги; 4. экспедицийнхэн, шинжилгээний анги; **договор ~и** илгээмжийн гэрээ.
ЭКСПЕРИМЕ́НТ 1. туршил, туршлага; **произвести химический** ~ химийн туршилт хийх; 2. туршилт, оролдлого; **рискованный** ~ *осолтой оролдлого.*
ЭКСПЕРИМЕНТА́ЛЬН||ЫЙ туршлын, туршлагын, туршлага хийдэг, туршилт; **~ая фонетика** туршилтат авиа зүй.
ЭКСПЕРИМЕНТА́ТОР туршилт хийгч, туршлага үйлдэгч.
ЭКСПЕРИМЕНТИ́РОВАТЬ туршилт үйлдэх, туршлага хийх.
ЭКСПЕ́РТ шинжлэн магадлагч, шинжээч; ~ **— это человек, который совершил все возможные ошибки в очень узкой специальности (Н.Бор)** *шинжээч гэдэг бол маш нарийн мэргэшлээр хийж болох бүх алдааг хийсэн хүнийг хэлнэ.*(Н.Бор)
ЭКСПЕРТИ́З||А шинжлэн магадлах, шалгах; **производить ~у** шинжлэн магадлах.
ЭКСПЕ́РТН||ЫЙ шинжлэн магадлах, шинжлэн магадлагчийн, шинжээчийн; **~ая комиссия** шинжлэн магадлах комисс.
ЭКСПЛУАТА́ТОР мөлжигч.
ЭКСПЛУАТА́ТОРСКИЙ мөлжигч, мөлжигчдийн, мөлжимтгий;
ЭКСПЛУАТАЦИО́ННЫЙ ашиглах, **~ые расходы** ашиглах зардал, ашиглалтын.
ЭКСПЛУАТА́ЦИ||Я 1. мөлжих явдал, мөлжих; 2. ашиглах, ашиглалт; **сдать новый завод в ~ю** шинэ үйлдвэр ашиглалтанд өгөх.
ЭКСПЛУАТИ́РОВАНИЕ 1. мөлжих; 2. ашиглах.
ЭКСПЛУАТИ́РОВАТЬ 1. мөлжих; ~ **чужой труд** бусдын хүчийг мөлжих; 2. ашиглах; ~ **машину** машин ашиглах.
ЭКСПОЗИ́ЦИЯ 1. удиртгал (зохиолын); 2. хөтөлбөр (хөгжмийн); 3. үзмэрт тавих, тавьсан үзмэр.
ЭКСПОНА́Т үзмэр; **музейные ~ы** музейн үзмэр.
ЭКСПОНЕ́НТ үзмэр үзүүлэгч, үзмэр тавигч.
ЭКСПОНИ́РОВАТЬ үзвэрт тавих.
Э́КСПОРТ экспорт, гадаадад гаргах; ~ **товаров** гадаадад бараа гаргах.
ЭКСПОРТЁР гадаадад гаргагч.
ЭКСПОРТИ́РОВАТЬ гадаадад гаргах; ~ **товар** бараа гадаадад гаргах.
Э́КСПОРТН||ЫЙ экспортын, гадаадад гаргах; **~ые товары** гадаадад гаргах бараа.
ЭКСПРЕ́СС *буухиа галт тэрэг,* **~обслуживание** *шуурхай үйлчилгээ.*
ЭКСПРЕССИ́ВН||ЫЙ яруухан, хурц, утга төгөлдөр, авьяас төгөлдөр, саная илтгэсэн; **~ая речь** утга төгөлдөр үг.
ЭКСПРЕ́ССИ||Я төгөлдөр утга, төгөлдөр авьяас, илтгэсэн санаа, илэрхийлсэн бодол; яруу тод, уран хурц; **петь с большой ~ей** төгөлдөр авъяастай дуулах.
ЭКСПРЕССИОНИ́ЗМ хурцлах арга.
ЭКСПРО́МТ бэлтгэлгүй хэлсэн зүйл, шууд зохиосон юм.
ЭКСПРО́МТОМ бэлтгэлгүй, шууд гэнэт, **произнести речь** ~ бэлтгэлгүйгээр үг хэлэх.
ЭКСПРОПРИА́ТОР хүчээр хураагч, албадан хураагч.
ЭКСПРОПРИА́ЦИЯ хүчээр хураах, албадан хураах; ~ **экспроприаторов** албадан хураагчдыг албадан хураах.
ЭКСПРОПРИ́РОВАТЬ хүчээр хураах, албадан хураах.
ЭКСТА́З хэт хөөрөх, онго орох.
ЭКСТЕНСИ́ВН||ЫЙ эрчимгүй, дорвигүй; **~ое сельское хозяйство** дорвигүй хөдөө аж ахуй.
ЭКСТЕ́РН сургуульд суралцалгүй шалгуулагч; **окончить университет ~ом** их сургуульд суралцалгүй шалгуулж төгсөх.
ЭКСТЕРРИТОРИА́ЛЬНОСТЬ дотоод хуульд үл захирагдах.
ЭКСТЕРРИТОРИА́ЛЬНЫЙ экстерриториал, дотоод хуульд үл захирагдах.
ЭКСТРАВАГА́НТНЫЙ гаж буруу, жигтэй, янзын; ~ **поступок** гаж буруу явдал.
ЭКСТРА́КТ ханд.
ЭКСТРАОРДИНА́РНЫЙ онцгой, энгийн бус, ер бусын; ~ **случай** ер бусын тохиолдол.
ЭКСТРАПОЛИ́РОВАНИЕ харьцуулах; судалгааны ямар нэгэн дүгнэлтийг үйл явдлын бусад хэсэгт дэлгэрүүлж тохируулах.
ЭКСТРАПОЛЯ́ЦИЯ харьцуулж тохируулах.
ЭКСТРЕМА́ЛЬНЫЙ онц хэтэрсэн.
ЭКСТРЕНИ́ЗМ хэт үзэл, арга барилыг баримтлах.
Э́КСТРЕННО яаралтай, хойшлуулашгүй.
Э́КСТРЕННОСТЬ яарал, яаралтай хэрэг, хойшлуулашгүй байх.
Э́КСТРЕНН||ЫЙ 1. яаралтай, хойшлуулашгүй; ~ **случай** яаралтай хэрэг; ~ **поезд** хурдан галт тэрэг; **~ая помощь** яаралтай тусламж, хойшлуулашгүй тусламж; 2. онцгой, яаралтай; ~ **выпуск газеты** сонин яаралтай гаргах.
ЭКСЦЕНТРИ́ЧНОСТЬ хувиа бодож хэтэрсэн явдал.
ЭКСЦЕНТРИ́ЧНЫЙ онцгой өвөрмөц, хачин өвөрмөц, хачин жигтэй; ~ **танец** хачин өвөрмөц бүжиг.

ЭКСЦЕ́СС журам гажуудуулах, дэглэм эвдэх.
ЭЛАСТИ́ЧН||ЫЙ 1. уян, уян хатан, налархай, зөөлөн; **~ая пружина** зөөлөн уян хатан пүрш; 2. зөөлөн, хөнгөн; **~ая походка** хөнгөн алхаа.
ЭЛЕВА́ТОР элеватор, тариа агуулах.
ЭЛЕГА́НТНО тансаг сайхан, дэгжин ганган; **~ одеваться** тансаг сайхан хувцаслах.
ЭЛЕГА́НТНЫЙ тансаг сайхан, аштайхан, дэгжин ганган, чамин гувай; **~ костюм** тансаг сайхан хувцас.
ЭЛЕГИ́ЧЕСКИЙ,
ЭЛЕГИ́ЧНЫЙ гунигт, ганихралт.
ЭЛЕ́ГИЯ гунигт шүлэг, ганихралт хөгжим.
ЭЛЕКТРИЗА́ЦИЯ 1. цахилгаанжуулах, цахилгаан гүйлгэх; 2. цахилгаан засал.
ЭЛЕКТРИЗОВА́ТЬ цахилгаанчлах, цахилгаан гүйлгэх.
ЭЛЕ́КТРИК цахилааанч, цахилгааны мэргэжилтэн.
ЭЛЕКТРИФИКА́ЦИЯ цахилгаанжуулах, цахилгаанжуулалт; **~ промышленности** үйлдвэр цахилгаанжуулах.
ЭЛЕКТРИФИЦИ́РОВАТЬ цахилгаанжуулах; **~ страну** улс орноо цахилгаанжуулах.
ЭЛЕКТРИ́ЧЕСКИЙ 1. цахилгаан; **~ ток** цахилгаан гүйдэл; 2. цахилгаант.
ЭЛЕКТРИ́ЧКА цахилгаан галт тэрэг, цахилгаан төмөр зам.
ЭЛЕКТРОБРИ́ТВА, сахлын цахилгаан хутга.
ЭЛЕКТРОБЫТОВО́Й ахуйн цахилгаан хэрэгслэлийн.
ЭЛЕКТРОВО́З цахилгаан бух тэрэг.
ЭЛЕКТРО́Д электрод, цахилгаан гүйлгүүр.
ЭЛЕКТРОДВИ́ГАТЕЛЬ цахилгаан хөдөлгүүр.
ЭЛЕКТРОДВИ́ЖУЩ||ИЙ цахилгаанаар хөдөлгөх; **~ая сила** цахилгаанаар хөдөлгөх хүч.
ЭЛЕКТРОДОИ́ЛКА цахилгаан саалтгуур.
ЭЛЕКТРОДО́ЙКА цахилгаан хэрэгслээр саах.
ЭЛЕКТРОЛА́МПА цахилгаан лампа.
ЭЛЕКТРОЛА́МПОВЫЙ цахилгаан лампын; **~ завод** цахилгаан лампын үйлдвэр.
ЭЛЕКТРОКАРДИОГРА́ММА зүрхний цахилгаан бичлэг.
ЭЛЕКТРОЛЕЧЕ́НИЕ цахилгаан эмчилгээ, цахилгаан засал.
ЭЛЕКТРО́ЛИЗ цахилгаан задлаг.
ЭЛЕКТРОМАГНИ́Т цахилгаан соронзон.
ЭЛЕКТРОМАГНИ́ТН||ЫЙ цахилгаан соронзон, цахилгаан соронзоны; **~ое поле** цахилгаан соронзон орон.
ЭЛЕКТРОМЕХА́НИК цахилгаан механикч.
ЭЛЕКТРОМЕХА́НИКА цахилгаан механик.
ЭЛЕКТРОМЕХАНИ́ЧЕСКИЙ цахилгаан механик, цахилгаан механикийн.
ЭЛЕКТРОМОЛО́ТЬБА цахилгаан тариа цохих.
ЭЛЕКТРОМОНТЁР цахилгаан мончоор.
ЭЛЕКТРОМОТО́Р цахилгаан хөдөлгүүр.
ЭЛЕКТРО́Н электрон.
ЭЛЕКТРО́НИКА электроник.
ЭЛЕКТРО́ННО- ВЫЧИСЛИ́ТЕЛЬНЫЙ электрон тооцоолон бодох.
ЭЛЕКТРО́ННЫЙ электронон.
ЭЛЕКТРООБОРУ́ДОВАНИЕ цахилгаан тоног төхөөрөмж
ЭЛЕКТРОПА́ХОТА цахилгаанаар газар хагалах.
ЭЛЕКТРОПЕРЕДА́ЧА цахилгаан дамжуулах.
ЭЛЕКТРОПИЛА́ цахилгаан хөрөө.
ЭЛЕКТРОПЛУ́Г цахилгаан анжис.
ЭЛЕКТРОПО́ЕЗД цахилгаан галт тэрэг.
ЭЛЕКТРОПРОВО́ДНОСТЬ цахилгаан нэвтрүүлэх чанар, цахилгаан дамжуулах чанар.
ЭЛЕКТРОПРОВО́ДНЫЙ цахилгаан нэвтрүүлэх, цахилгаан дамжуулах.
ЭЛЕКТРОПРОМЫ́ШЛЕННОСТЬ цахилгаан тоноглолын үйлдвэр.
ЭЛЕКТРОСВА́РКА цахилгаан ширээлт, цахилгаан гагнуур.
ЭЛЕКТРОСВА́РЩИК цахилгаан гагнуурчин.
ЭЛЕКТРОСЕ́ТЬ цахилгаан сүлжээ.
ЭЛЕКТРОСТА́НЦИЯ цахилгаан станц.
ЭЛЕКТРОСТРИ́ЖКА цахилгаан хэрэгслээр хайчлах; **~ овец** цахилгаанаар хонины ноос хайчлах.
ЭЛЕКТРОТЕ́ХНИК цахилгаан техник, цахилгааны мэргэжилтэн.
ЭЛЕКТРОТЕ́ХНИКА цахилгаан техник, цахилгаан ашиглах ухаан.
ЭЛЕКТРОТЕХНИ́ЧЕСК||ИЙ 1. цахилгаан техникийн, цахилгаан ашиглах ухааны; **~ институт** цахилгаан ашиглах ухааны дээд сургууль; 2. цахилгаан тоноглолын; **~ая промышленность** цахилгаан тоноглолын үйлдвэр.
ЭЛЕКТРОХИ́МИЯ цахилгаан хими.
ЭЛЕКТРОШО́К цахилгаан бороохой.
ЭЛЕКТРОЭНЕ́РГИЯ цахилгаан эрчим хүч.
ЭЛЕМЕ́НТ 1. хэсэг зүйл; **важнейшие ~ы драматического произведения** драмын зохиолын чухал зүйл; 2. анхны мэдэгдэхүүн, үндэс; **~ы математики** тооны ухааны мэдэгдэхүүн; 3. махбод, язгуур махбод; **химический ~** химийн махбод; 4. зай; **гальванический ~** гальваны зай; 5. этгээд; **враждебные ~ы** харш этгээд.
ЭЛЕМЕНТА́РН||ЫЙ 1. анхны, эхний, анхан шатны; **~ая математика** анхан шатны тооны ухаан; 2. энгийн, ерийн, жирийн; **~ способ решения задачи** бодлого бодох ерийн арга; 3. явцуу, өнгөцхөн; **~ взгляд на вещи** юмыг өнгөцхөн харах.
ЭЛЕКСИ́Р 1. элексир, спиртэд буйлуулсан эм; 2. мөнхийн рашаан, мөнхийн ус.
ЭЛИМИНИ́РОВАТЬ зайлуулах, гаргах; **~ препятствие** тотгорыг зайлуулах.
Э́ЛЛИПС зууван, эллипс.
Э́ЛЛИН эртний грек хүн.
ЭЛЬ ирландын шар айраг.
ЭМА́ЛЕВЫЙ паалан, паалантай, пааландсан, паалан гүйлгэсэн.
ЭМАЛИРО́ВАНН||ЫЙ пааландсан, паалантай, паалан гүйлгэсэн; **~ая кастрюля** паалантай сав.
ЭМАЛИРОВА́ТЬ пааландах, паалан гүйлгэх.
ЭМАЛИРО́ВКА 1. пааландах, паалан гүйлгэх; 2. паалан.
ЭМА́ЛЬ 1. паалан; **зубная ~** шүдний цагаан паалан; 2. паалантай эдлэл.
ЭМАНСИПА́ЦИЯ дарлалаас ангижруулах, чөлөөлөх; **~ женщин** эмэгтэйчүүдийг чөлөөлөх.
ЭМБА́РГО 1. эмбарго, гадагш дотогш бараа нэвтрүүлэхийг хориглох; 2. онгоц гарах, орохыг хориглох.
ЭМБЛЕ́МА бэлэг тэмдэг; **серп и молот — ~ труда** алх хадуур хөдөлмөрийн бэлэг тэмдэг мөн.
ЭМБРИОЛО́ГИЯ үр хөврөл судлал.
ЭМБРИО́Н үр хөврөл.
ЭМИГРА́НТ цагаач, гадаадад суугч, гадаадад нүүгч.
ЭМИГРА́НТКА цагаач эмэгтэй, гадаадад суугч эмэгтэй.
ЭМИГРА́НТСКИЙ цагаачны, гадаадад суугчийн.
ЭМИГРА́ЦИ||Я 1. цагаачлах, цагаачлага, гадаадад одох; 2. цагаачлах, цагаачлага, гадаадад суух; **жить в ~и** цагаачаар суух; 3. цагаачин, гадаадад суугч.
ЭМИГРАЦИО́ННЫЙ цагаачлалын, гадаадад нүүгсдийн.

ЭМИГРИ́РОВАТЬ цагаачлах, цагаачлан одох, гадаадад одох.
ЭМИ́Р эмир, хаан.
ЭМИССА́Р эмиссар, тусгай даалгаварт элч.
ЭМИССИО́ННЫЙ цаасан мөнгө гаргадаг; ~ **банк** цаасан мөнгө гаргадаг банк.
ЭМИ́ССИЯ цаасан мөнгө гаргах.
ЭМИТЕ́НТ үнэт цаас гаргагч.
ЭМОЦИОНА́ЛЬН||ЫЙ 1. сэтгэл хөдөлгөсөн, зүрх догдлуулах; **~ая речь** сэтгэл хөдөлгөсөн үг; 2. хөөрүү, сэтгэл хөдлөмтгий; **~ человек** хөөрүү хүн.
ЭМО́ЦИЯ сэтгэл хөдлөх, зүрх догдлох, зүрх хөөрөх, ~ **радости** баясаж сэтгэл хөдлөх; ~ **гнева** хилэгнэж зүрх хөөрөх.
ЭМПИРЕ́||Й витать в ~ях хоосон бясалгах.
ЭМПИРИ́ЗМ эмпиризм; *(хүртэн мэдрэх, туршлага хоёрыг танин мэдэхүйн ганц эх үүсвэр гэж үзэх.).*
ЭМПИРИОКРИТИЦИ́ЗМ эмпириокритизм *(материализмд харш бөгөөд бодит ертөнцийн оршиж байгааг үгүйсгэдэг субъектив идеалист үзэл ухааны чиглэл)*
ЭМПИРИ́ЧЕСК||ИЙ 1. эмпиризмийн, эмпиризмээс үндэслэсэн; 2. туршлагын; **~им путём** туршлагын аргаар.
ЭМПИРИ́ЧНЫЙ эмпиризм төгөлдөр, эмпиризм шингэсэн, эмпиризмээс үндэслэсэн; ~ **вывод** эмпиризм төгөлдөр дүгнэлт.
ЭМУ́ЛЬСИЯ цийдмэг.
ЭМФА́ЗА чухалчлах.
ЭНГАРМОЛИЗА́ЦИЯ өрөг шилжүүлэг.
ЭНДОДЕ́РМА дотуур арьс.
ЭНДОКРИ́ННЫЙ дотоод шүүрлийн.
ЭНДОКРИНОЛО́ГИЯ дотоод шүүрлийн булчирхайн судлал.
ЭНДОЛИ́МФ дотоод тунгалаг.
ЭНЕРГЕ́ТИК энергетикч, эрчим хүчний мэргэжилтэн.
ЭНЕРГЕ́ТИКА энергетик, эрчим хүчний зүй *(элдэв янзын эрчим хүч гаргах, ашиглах аргыг боловсруулдаг техникийн салбар).*
ЭНЕРГЕТИ́ЧЕСКИЙ энергетик, эрчим хүчний; ~ **институт** эрчим хүчний дээд сургууль.
ЭНЕРГИ́ЧНО эрчимтэй, зоригтой, шийдэмгий, идэвхтэй; ~ **взяться за дело** ажлаа эрчимтэй хийж эхлэх.
ЭНЕРГИ́ЧНОСТЬ эрчимтэй байх, шийдэмгий байх, идэвхтэй байх.
ЭНЕРГИ́ЧН||ЫЙ эрчимтэй, *шийдэмгий, зоригтой,* идэвхтэй; **~ые меры** эрчимтэй арга хэмжээ.
ЭНЕ́РГИ||Я 1. энерги, эрчим хүч (материйн хөдлөх хэмжээ, ажиллах чадвар); **электрическая** ~ цахилгаан энерги, цахилгаан эрчим хүч; 2. эрчим, шийд, идэвх, хүч; **со всей ~ей** бүх хүчээрээ.
ЭНЕРГОСИСТЕ́МА цахилгаан станцуудын тогтолцоо.
ЭНЕРГОБЛО́К цахилгааны шит.
ЭНЕРГОЗАТРА́ТА эрчим хүчний зарцуулалт.
ЭНЕРГОЁМКИЙ цахилгаан багтаамжтай.
Э́НН||ЫЙ аливаа, ямар нэг, **~ое число** аливаа тоо.
Э́НСКИЙ тэр нэрт, тэр гэгч,.... дугаар; ~ **полк** тэр гэгч хороо,.... дугаар хороо.
ЭНТОМО́ЛОГ шавьж судлаач.
ЭНТОМОЛО́ГИЯ шавьж судлал.
ЭНТРОПИ́Я хувирах.
ЭНТУЗИА́ЗМ урам зориг, идэвх зориг, сэтгэл зориг хөгжих; **творческий** ~ бүтээлч идэвх зориг; **работать с ~ом** урам зоригтой ажиллах.
ЭНТУЗИА́СТ урам зоригтой.
ЭНТУЗИА́СТКА урам зоригтой эмэгтэй.
ЭНЦИКЛОПЕДИ́СТ 1. тэгш эрдэмт хүн; 2. нэвтэрхий тольч.
ЭНЦИКЛОПЕДИ́ЧЕСКИЙ нэвтэрхий; ~ **словарь** нэвтэрхий толь.
ЭНЦИКЛОПЕ́ДИЯ *нэвтэрхий толь;* **ходячая** ~ алхдаг нэвтэрхий толь.
ЭНЦЕФАЛИ́Т тархины үрэвсэл.
ЭОЛИ́Т *чулуун зэвсгийн нэн эрт үе.*
ЭПАТА́ФИЯ (хүүрийн) оршлын бичиг.
ЭПИГО́Н хоосон дууриах, хий дагах, хий баримтлах, хий мөрдөх.
ЭПИГО́НСТВО хоосон дууриал (ямар нэгэн чиглэлийг бүтээлч хандлагагүйгээр дууриах).
ЭПИГРА́ММА шоглоом шүлэг.
ЭПИ́ГРАФ сэдэл шүлэг.
ЭПИГРА́ФИКА эртний бичгийн судлал.
ЭПИДЕМИО́ЛОГ тахал судлагч.
ЭПИДЕМИОЛОГИ́ЧЕСКИЙ тахал судалын.
ЭПИДЕМИОЛО́ГИЯ тахал судлал.
ЭПИДЕМИ́ЧЕСК||ИЙ тахал, тахалт, **~ое заболевание** тахалт өвчин.
ЭПИДЕ́МИЯ тахал, хижиг.
ЭПИДЕ́РМА хучуур эд, өнгөн хөрс.
ЭПИЗО́Д 1. явдал, тохиол, юм; 2. өчүүхэн явдал, шалигүй тохиолдол; **это лишь ~ в его жизни** *энэ нь түүнд тохиолдсон* шалихгүй явдал; 3. тусгаар хэсэг.
ЭПИЗОДИ́ЧЕСКИЙ,
ЭПИЗОДИ́ЧНЫЙ тохиол болсон, тохиолдлын чанартай, хааяа тохиолддог, гэнэтийн; ~ **случай** хааяа тохиолддог явдал.
ЭПИЗООТИ́ЧЕСКИЙ малын тахлын.
ЭПИЗООТИЯ малын тахал.
ЭПИЛЕ́ПСИЯ унадаг өвчин, мээнэг.
ЭПИЛЕ́ПТИК унадаг өвчтэй хүн.
ЭПИЛЕПТИ́ЧЕСКИЙ унадаг өвчний.
ЭПИЛО́Г төгсгөл, төгсгөлийн үг.
ЭПИСТОЛЯ́РН||ЫЙ захидлын маягтай; **роман в ~ой форме** захидлын маягтай зохиосон роман.
ЭПИ́ТЕТ гуншин үг.
ЭПИТЕ́ЛИЙ хучуур эд.
ЭПИЦЕ́НТР голомт, төв дунд.
ЭПИ́ЧЕСКИЙ туулийн, үлгэрийн.
ЭПИФИ́З боргоцой булчирхай.
ЭПОЛЕ́ТЫ эполет, ёслолын мөрдэс.
ЭПОПЕ́Я 1. туульс; 2. их үйл явдал, түүхэн үйл хэрэг.
Э́ПОС 1. туульс, туульс үлгэр; 2. үргэлжилсэн зохиол.
ЭПО́Х||А үе; ~ **социализма** социализмын үе; **геологические ~и** геологийн үе.
ЭПОХА́ЛЬНЫЙ цагийг эзэлсэн, эрэн үеийг эзэлсэн.
Э́РА 1. эрэн галав; **в четвертом веке нашей эры** манай эрний дөрөвдүгээр зуунд; 2. эрэн үе, эрэн цаг.
ЭРЕ́КЦИЯ хөвчрөлт.
ЭРЗА́Ц орлуулмал.
ЭРО́ЗИЯ шархлаа, эвдрэл.
Э́РОС дурлалын тэнгэр.
ЭРО́ТИКА эротик.
ЭРОТОМА́Н эротик сонирхогч.
ЭРИТРОЦИ́ТЫ улаан бөөм.
ЭРУДИ́РОВАННЫЙ утгач, эрдэм төгс, их эрдэмтэй.
ЭРУДИ́Т утгач, эрдэм төгс хүн, их эрдэмтэй хүн.
ЭРУДИ́ЦИ||Я их эрдэм, төгс эрдэм, их мэдлэг; **он человек с большой ~ей** их эрдэмтэй хүн.
ЭСЕ́Р эсер, социалист хувьсгалч.
ЭСТРАГО́Н агь өвс.
ЭСКА́ДРА эскадра, (далайн болон агаарын цэргийн анги).

ЭСКА́ДРЕННЫЙ эскадрын, ~ **миноносец** эскадрын мина зөөгч онгоц.
ЭСКАДРИ́ЛЬЯ нисэх хүчний салбар анги, эскадрил.
ЭСКАДРО́Н морьт суман.
ЭСКАЛА́ТОР хөдөлдөг шат.
ЭСКА́РП эскарп (хаданд хийсэн танк эсэргүүцэх нүх)
ЭСКИ́З ноорог зураг.
ЭСКИМО́С эскимос хүн.
ЭСКИМО́СКА эскимос эмэгтэй, эскимос эхнэр.
ЭСКИМО́ССКИЙ эскимос, эскимосын; ~ **язык** эскимос хэл.
ЭСМИ́НЕЦ эскадрын мина зөөгч.
ЭСКО́РТ харуул; **почётный** ~ хүндэт харуул.
ЭСКОРТИ́РОВАТЬ харуул гаргаж үдэх, харуул дагуулан явуулах.
ЭСКУЛА́П эмч, домч.
ЭСПЕРАНТИ́СТ эсперанточ.
ЭСПЕРА́НТО эсперанто хэл.
ЭКСПЛАНА́ДА өргөн гудам.
ЭССЕ́НЦИЯ зүрхэн охь.
ЭСТАКА́ДА 1. тавцан; 2. мордмол гүүр; **железнодорожная** ~ төмөр замын мордмол гүүр.
ЭСТАФЕ́Т||А 1. өртөө; **отправить донесение ~ой** мэдээ хүргэх, мэдээ өртөөлөн хүргэх; 2. буухиа; **лыжная** ~ цанын буухиа; 3. *(дамжуулах)* гэрэг, пайз; **передать ~у** гэрэг шилжүүлэн өгөх.
ЭСТАФЕ́ТНЫЙ буухиа, гэрэгтэй, пайзтай; ~ **бег** буухиа уралдаан.
ЭСТЕ́Т гуа хэлбэрийг шүтэгч.
ЭСТЕТИ́ЗМ гуа хэлбэрийг шүтэх *(бодит байдлаас тасарч, сонирхолтой хэлбэрээр хөөцөлдөн, агуулгыг хайхрахгүй байх)*
ЭСТЕ́ТИКА 1. гоо зүй, сайхны зүй; 2. урлагийн үзэл, урлагийг үзэх үзэл.
ЭСТЕТИ́ЧЕСК||ИЙ 1. гоо зүйн; **~ие теории** гоо зүйн онол; 2. гоо сайхны; **~ое наслаждение** гоо сайхны жаргал, гоо сайхны бах ханах.
ЭСТЕТИ́ЧНЫЙ гоо сайхан, уран сайхан, яруу сайхан.
ЭСТО́НЕЦ эстон хүн.
ЭСТО́НКА эстон эмэгтэй.
ЭСТО́НСКИЙ эстон, эстоны.
ЭСТРА́Д||А 1. тавцан, тайз; 2. дагшаа, эстрад; **артисты ~ы** дагшаа жүжигчин.
ЭСТРА́ДНЫЙ дагшаа; ~ **оркестр** дагшаа найрал хөгжим.
ЭСТРОГЕ́НЫ стероидын бүлэг даавар.
Э́ТА энэ.
ЭТА́Ж давхар; **дом в двенадцать ~ей** арван хоёр давхар байшин.
ЭТАЖЕ́РКА таг, номын тавиур.
Э́ТАК 1. ингээд, ингэж, ийм янзаар; энэ ёсоор; **сделай** ~ ингээд хий; 2. барагцаалбал, орчим, шахам; **километров, ~, тридцать** гуч шахам километр.
Э́ТАКИЙ 1. ийм тийм; 2. энэ зэргийн, тийм айхавтар.
ЭТАЛО́Н эх хэмжүүр, шалгах хэмжүүр.
ЭТА́П 1. шат, үе; 2. буудал; **по ~у, ~ом** манаа дагуулан, хуяг дагуулан.
Э́ТИ эдгээр.
Э́ТИКА 1. ёс суртахууны сургааль, иш зүй; 2. ёс суртахуун;
ЭТИКЕ́Т ёс, ёс журам, ёс дүрэм; **соблюдать** ~ ёс сахих.
ЭТИКЕ́ТКА шошго; ~ **на бутылке** лонхны шошго.
ЭТИМОЛОГИ́ЧЕСКИЙ үгийн гарлын, үгийн гарал зүй, үгийн гарал судлалын; ~ **словарь** үг гарлын толь.
ЭТИМОЛО́ГИЯ 1. үгийн гарал зүй, үгийн гарал судлал; 2. үгийн гарал, үгийн гарал зүй; **у этого слова неясная** ~ энэ үгийн гарал тодорхой бус байна.
ЭТИОЛО́ГИЯ шалтгаан.
ЭТИ́ЧЕСКИЙ ёс суртахууны, иш зүйн.
ЭТИ́ЧНЫЙ ёс суртахуунд нийлэх.
ЭТНИ́ЧЕСКИЙ угсаатны, угсаатны зүйн; ~ **состав населения** хүн амын угсаатны бүрэлдэхүүн.
ЭТНО́ГРАФ угсаатны зүйч.
ЭТНОГРАФИ́ЧЕСКИЙ угсаатны зүйн; ~ **музей** угсаатны зүйн музей.
ЭТНОГРА́ФИЯ угсаатны зүй.
ЭТНО́ЛОГ угсаатны судлагч.
ЭТНОЛО́ГИЯ угсаатны судлал.
Э́ТО энэ, л; **кто ~ пришёл?** энэ хэн ирэв?; **где ~ вы пропадали?** та хаагуур л алга болоод байна даа?
Э́ТОТ 1. энэ, наад, янад; ~ **ли тот дом?** энэ байшин уу? тэр үү?; 2. энэ, эл, энэхүү; **ничего с этим делом не выйдет** эл хэрэг огт бүтэхгүй; 3. энэ, энэ юм, энэ хүн; **никто этому не поверит** хэнч үүнд итгэхгүй.
ЭТЮД 1. судалбар зураг; 2. судалбар аяз; 3. судалбар найруулал; 4. *(шатрын)* судалбар дасгал.
ЭТЮДНЫЙ судалбарын.
ЭФЕ́ДРОВЫЙ зээргэний овог.
ЭФЕМЕ́РНЫЙ цаг зуурын; ~ **успех** цаг зуурын амжилт.
ЭФЕ́С балдаг, бариул.
ЭФИО́П этиоп хүн.
ЭФИО́ПКА этиоп эмэгтэй, этиоп эхнэр.
ЭФИО́ПСКИЙ этиоп, этиопын.
ЭФИ́Р I эфир, цийлэг.
ЭФИ́Р II тэнгэр, тэнгэрийн орой, огторгуй; **передавать в** ~ радиогоор нэвтрүүлэх.
ЭФИ́РН||ЫЙ I эфирийн, эфир; **~ые масла** эфир тос.
ЭФИ́РН||ЫЙ II хий юм шиг, биегүй юм шиг, хөнгөн; **~ое существо** хий юм шиг амьтан.
ЭФФЕ́КТ 1. сэтгэгдэл, сонирхол; **произвести** ~ **на зрителей** үзэгчдийн сонирхол төрүүлэх; 2. бүтэмж, үр ашиг, тус, үйлдэл; **лекарство не дало никакого ~а** эм ямарч тус хүргэсэнгүй; 3. Хэрэглүүр, юм; **шумовые ~ы** дуу, шуугиан гаргах хэрэглүүр.
ЭФФЕКТИ́ВНОСТЬ үр ашиг.
ЭФФЕКТИ́ВНЫЙ бүтэмжтэй, үртэй, ашигтай, тустай; ~ **способ** бүтэмжтэй арга.
ЭФФЕ́КТНЫЙ сэтгэгдэл төрүүлэх, сонирхол татах; ~ **костюм** сонирхол татах хувцас.
Э́ХО цуурай, дууриа.
ЭХИНОПСИЛО́Н манан-хамхаг.
ЭХИНОКО́КК мөхлөг, авгалдай.
ЭШАФО́Т цаазын индэр.
ЭШЕЛО́Н цуваа.
ЭШЕЛОНИ́РОВАТЬ цуваагаар явуулах, цувуулах.

Ю

ЮАНЬ юань. (БНХАУ-ын мөнгөн тэмдэгт)

ЮБИЛЕ́||Й 1. ой, түүхт ой; **столетний ~ Симукова** Симуковын мэндэлсний 100 жилийн ой; 2. ойн баяр, ойн баяр ёслол; **на ~е было много народу** ойн баярт олон хүн оролцов.

ЮБИЛЕ́ЙН||ЫЙ ойн, ойн баярын, түүхт ойн; **~ день** ойн өдөр; **~ое издание** ойн хэвлэл; **~ое заседание** ойн баярын хурал; **~ое торжество** ойн баярын ёслол.

ЮБИЛЯ́Р ойгоо тэмдэглүүлэгч, ойгоо тэмдэглэгч, ойн ёслолыг хүлээгч; **профессор — ~** ойгоо тэмдэглүүлэгч профессор.

ЮБКА банзал; **шерстяная ~** ноосон банзал.

ЮВЕЛИ́Р 1. дархан, мөнгөний дархан, алтач, эрдэнийн зүйлийн дархан, уран дархан; 2. *чамин юм худалдагч, алт мөнгөн эдлэл худалдагч.*

ЮВЕЛИ́РН||ЫЙ 1. эрдэнийн зүйлийн, алт мөнгөн эдлэлийн, чамин юмны; **~ магазин** эрдэнийн зүйлийн дэлгүүр; 2. нарийн хийцтэй, уран хийцтэй; **подставка ~ой работы** уран хийцтэй тавиур.

ЮГ өмнө, өмнө зүг, өмнөд, урд, дулаан нутаг; **окно выходит на ~** цонх нь өмнө зүг харжээ; **жители с ~а** өмнө зүгийн хүмүүс, өмнө зүгийнхэн; **ехать на ~** дулаан нутагт явах.

ЮГО-ВОСТО́К дорно өмнө, зүүн өмнө, зүүн урд, зүүн урагшаа; **держать курс на ~** зүүн өмнө зүг чиглэн явах;

ЮГО-ВОСТО́ЧНЫЙ зүүн өмнийн, зүүн урд зүгийн; **~ ветер** зүүн урд зүгийн салхи.

ЮГО-ЗА́ПАД өрнө өмнө, баруун өмнө, баруун урд, баруун урагшаа; **держать курс на ~** баруун урд зүг чиглэн явах; баруун урагшаа явах;

ЮГО-ЗА́ПАДН||ЫЙ өрнө өмнийн, баруун өмнийн, баруун өмнө, баруун урд; **в ~ом направлении от города** хотоос баруун өмнө зүгт.

ЮГОСЛА́ВСКИЙ югославын.

ЮГОСЛА́ВЫ югославууд, югославчууд, югослав хүмүүс.

ЮДО́ЛЬ амьжрал, амь зуух; **земная ~** ертөнцийн амьжрал.

ЮДОФО́Б еврейг үзэн ядагч.

ЮЖА́НИН өмнө газрын хүн, өмнө зүгийнхэн, урд зүгийн хүн.

ЮЖА́НКА *өмнө газрын эмэгтэй, урд зүгийн эмэгтэй.*

ЮЖНЕ́Е арай өмнүүр.

ЮЖН||ЫЙ өмнөд, өмнө зүгийн, урд; **~ая Америка** өмнөд Америк; **~ полюс** өмнөд туйл; **~ые страны** өмнө зүгийн орнууд; **~ тропик** матрын зам; **~ое Гоби** Өмнөговь.

ЮЛА́ 1. эрчигнүүр; 2. годгонуур хүн, дэгдгэнүүр хүн.

ЮЛИА́НСКИЙ юлийн.

ЮЛИ́ТЬ 1. годгонох, дэгдгэнэх, *хөөрцөгнөх*; 2. *чөгчилзөх*, цүзэгнэх, долдгонох; **~ перед начальником** даргын өмнө долдгонох.

ЮМОР алиа уг, хошин уг, алиалах, хошигнох, шог; **говорить с ~ом** хошигнож ярих.

ЮМОРЕ́СКА *шог өгүүлэл, хошин зохиол, хошин хөгжмийн зохиол.*

ЮМОРИ́СТ 1. хошин зохиолч, шог зохиолч; 2. *хошигногч*, алиа хүн.

ЮМОРИ́СТИКА 1. хошин зохиолууд, шог зохиолууд; 2. алиа үг, хошин яриа.

ЮМОРИСТИ́ЧЕСКИЙ хошин шог, хошин зохиолын; **~ журнал** хошин зохиолын сэтгүүл; **~ рассказ** хошин өгүүллэг.

ЮНГА далайчны дагалдан сурагч, *далайчин залуу, идэр далайчин.*

ЮНЕ́Ц залуу, идэр хүү, хөвүүн.

ЮНИО́Р идэр залуу.

ЮНКЕР юнкер, цэргийн сургуулийн сурагч, сурагч офицер.

ЮНКЕРСКИЙ *юнкерийн, цэргийн сургуулийн сурагчийн*, сурагч офицерийн.

ЮННА́Т *(юный натуралист)* идэр байгальч, залуу байгальч.

ЮННА́ТСКИЙ идэр байгальчийн, залуу байгальчдын.

ЮНОСТЬ идэр нас, **счастливая ~** жаргалтай идэр нас.

ЮНОША идэр хүү, орь хөвүүн.

ЮНОШЕСК||ИЙ идрийн, идэр насны, идэрчүүдийн; **~ие мечты** идэр насны *мөрөөдөл*; **~ая литература** идэрчүүдийн утга зохиол.

ЮНОШЕСТВО 1. идэр нас; **пора ~** идэр насны үе; 2. идэрчүүд, идэр залуучууд.

ЮН||ЫЙ 1. идэр, идэр насны; **~ натуралист** идэр байгальч, залуу бай-гальч; **~ возраст** идэр нас; **~ые годы** идэр байх үе; 2. идрийн, идэр залуугийн; **~ые силы** идэр залуугийн чадал; **с ~ых лет** идэр наснаасаа. хар бага наснаасаа.

ЮПИ́ТЕР I Бархасбадь.

ЮПИ́ТЕР II юпитер, аварга тольдуур, хүчит тольдуур, **киносъёмка при ~ах** хүчит тольдуураар гэрэлтүүлж кино зураг авах.

ЮР 1. *гөвөө, товгор газар*; **дом на ~у** гөвөөн дээрх байшин; 2. ил газар; **сидеть на ~у** ил газарт суух.

ЮРИДИ́ЧЕСК||ИЙ хууль цаазны, хууль цаазын; **~ая наука** хууль цаазын ухаан; **~ая консультация** хууль цаазын зөвлөгөө; **~ое лицо** хууль цаазын эрхтэй байгууллага; **наименование ~ого лица** хуулийн этгээдийн нэр.

ЮРИСДИ́КЦИ||Я шүүх эрх, шүүн таслах эрх; **обладать ~ей** шүүх эрхтэй байх.

ЮРИСКО́НСУЛЬТ хууль цаазын зөвлөгч.

ЮРИСПРУДЕ́НЦИЯ хууль цаазын ухаан, хууль цаазын ажил.

ЮРИ́СТ хууль цаазач, хууль цаазын мэргэжилтэн, хуульч.

ЮРК||ИЙ бушуу, шаламгай, бултамхай; **~ое движение** *шаламгай хөдөлгөөн*; **~ая мышь** бултамхай хулгана.

ЮРКНУ||ТЬ жирсгээд, далдрах, год хийгээд орчхох; **мышь ~ла в норку** хулгана год хийгээд нүхэндээ орчхов.

ЮРКОСТЬ бултамхай арга.

ЮРО́ДИВЫЙ 1. солиотой, мансуу; 2. совинч, ёрч, мансуу мэргэн.

ЮРО́ДСТВО 1. солиотой юм шиг болох, солиотой янз үзүүлэх; 2. солиотой явдал, *солиотой юм хийх.*

ЮРО́ДСТВОВАТЬ солиорох, мангуурах, ёрлох.

ЮРТА гэр, эсгий гэр.

ЮСТИ́ЦИЯ хууль зүйн, шүүх.

ЮТИ́ТЬСЯ 1. оцойх, өцийх, өөвийх, шовойх, цөмцийх, ёрдойх; 2. орогнох, хавчуулж байх, толгой хавчуулж суух, шахалдаж суух; **~ у знакомых** танилындаа толгой хавчуулж суух.

ЮФТЬ булигаар, бухаарь.

Я

Я 1. би; **~ еду в Москву** би Москвад очно, би Москва руу очиж явна; 2. бие, би; **он — мое второе «~»** тэр бол миний хоёрдахь бие; **~ тебя...** чамайг даа хүүхээ; **~ не буду, если...** тэгж чадахгүй бол би (хүн) биш болно; **~ тебя люблю** би чамд хайртай.

Я́БЕДА 1. хов жив, ховлох; 2. ховч, ховлогч.

Я́БЕДНИЧА́ТЬ ховлох, хов зөөх, хов жив зөөх.

Я́БЛОК||О 1. алим; **спелое ~** болсон алим; 2. алим; **глазное ~** нүдний алим; **~ раздора** хэрүүлийн шалтгаан, хэрүүлийн яс, хэрүүлийн алим; **~у негде упасть** хөл гишгэх зайгүй; **лошадь в ~ах** цоохор морь; **дикие ~и** үрэл; **конские ~и** хомоол.

Я́БЛОНЕВ||ЫЙ,

Я́БЛОНН||ЫЙ алимын, алимын модны; **~ сад** алимны цэцэрлэг; **~ая ветка** алимын модны мөчир.

Я́БЛОНЯ алимны мод.

Я́БЛОЧНЫЙ алиман; **~ вкус** алимын амт.

ЯВИ́ТЬ үзүүлэх, илрүүлэх; **~ пример мужества** эрэлхэг жишээг үзүүлэх.

ЯВИ́||ТЬСЯ 1. ирэх, хүрэлцэн ирэх, очих, хүрэлцэн очих, дуудагдан ирэх, дуудагдан очих; **~ в назначенное время** болзсон цагтаа хүрэлцэн ирэх; 2. төрөх, бий болох; **~лась новая мысль** шинэ санаа төрөв; 3. болох, байх.

Я́ВК||А 1. ирэх, ирэлт, цуглах, цугларалт; 2. нууц уулзалт, нууц цуглах; **знать ~у** нууц цуглахыг мэдэх; 3. нууц уулзах газар; уулзах дохио; **дать кому-нибудь ~у** нууц уулзах газрыг мэдэгдэх.

ЯВЛЕ́НИ||Е 1. үзэгдэл, явдал; **~ общественной жизни** нийгмийн амьдралын үзэгдэл; **~ природы** байгалийн үзэгдэл; 2. үзэгдэл; **действие пьесы состоит из пяти ~й** жүжгийн бүлэг нь таван үзэгдэлтэй юм.

ЯВЛЯ́ТЬ үзүүлэх, илрүүлэх.

ЯВЛЯ́ТЬСЯ 1. ирэх, хүрэлцэн ирэх, очих, хүрэлцэн очих; **~ в назначенное время** болзсон цагтаа ирэх; 2. болох, байх, юм, мөн, мөн юм;

Я́ВНО илт, илэрхий; **он ~ не прав** илт түүний буруу.

Я́ВН||ЫЙ илт, илэрхий, яах аргагүй; **~ая вражда** илт дайсагнал; **это ~ая ошибка** энэ бол илт алдаа байна; **~ая несправедливость** яах аргагүй шударга бус хэрэг.

Я́ВОР бат цагаан, цагаан агч мод.

Я́ВОЧН||ЫЙ нууц уулзах, нууцаар уулзах; **~ая квартира** нууцаар уулзах байр; **~ым порядком** урьдаас зөвшөөрөл авахгүйгээр.

Я́ВСТВЕННО илт, илтээр, тод, тодоор, тодорхой; **~ видеть** тод харах; **~ слышать** илт сонсох, тодорхой дуулах.

Я́ВСТВЕНН||ЫЙ илт, илэрхий, тод, тодорхой; **~ые звуки музыки** хөгжмийн тодорхой эгшиг.

Я́ВСТВ||ОВАТЬ илрэх, тодрох; **из этого ~ует следующее** үүнээс дараах зүйл илэрнэ.

ЯВЬ бодит зүйл, бодитой юм; **мечты стали ~ю** мөрөөдөл бодит зүйл боллоо.

ЯГДТА́Ш анчны цүнх, гөөрөөчний богц.

ЯГНЁНОК хурга.

ЯГНИ́ТЬСЯ хургалах.

Я́ГОД||А жимс, жимсгэнэ; **~ малины** бөөрөлзгөнийн жимс; **собрать ~ы** жимс түүх; **одного поля ~** өөрцгүй хүн; нэг жишээний хүн; **~ы шиповника** замар, нохойн хошуу, сарнайн жимсгэнэ.

Я́ГОДИЦА өгзөг, хондлой, ар хонго.

Я́ГОДНИК 1. жимсгэнэтэй газар, жимстэй газар; 2. жимсгэний бут, жимстэй бут.

Я́ГОДН||ЫЙ жимсгэнэт, жимст, жимсгэнийн, жимсний; **~ сок** жимсний шүүс; **~ые растения** жимсгэнэт ургамал.

ЯГУА́Р ягуар, шар ирвэс.

ЯД хор, **смертельный ~** үхүүлэх хор, хүчтэй хор.

Я́ДЕРН||ЫЙ цөмийн, бөөмийн; **~ая физика** цөмийн физик, цөмийн бодис зүй; **~ые белки** бөөмийн уураг.

Я́ДЕРЩИК цөмийн физикч.

ЯДОВИ́Т||ЫЙ 1. хортой, хорт; **~ые растения** хортой ургамал; **~ая змея** хортой могой; 2. хортой, хорон, гашуун; **~ые слова** хорон үг.

ЯДОХИМИКА́ТЫ химийн хорт бүтээгдэхүүн.

ЯДРЁНЫЙ 1. бадриун, том; **~ орех** том самар; 2. хүдэр, бадриун, чийрэг, тартай; **~ старик** чийрэг өвгөн; 3. эрүүл, ариухан; **~ воздух** эрүүл агаар.

Я́ДРИЦА сагадайн будаа, сагадай, хальсалсан будаа.

ЯДРО́ 1. цөм, идээ, бөөм; **~ ореха** самрын идээ; **~ глазного яблочка** нүдний алимны бөөм; 2. гол; **~ древесины** модны гол; 3. гол хүч; **руководящее ~ организации** байгууллагын удирдах гол хүч; 4. их бууны сум, бөөрөнхий сум, бөөрөнцөг.

Я́ЗВА 1. шархлаа, шарх, яршил; **~ желудка** ходоодны шарх; 2. хор хөнөөл, балаг, хорт уршиг; **сибирская ~** боом.

Я́ЗВИНА хонхойсон шарх, яр, шарх.

ЯЗВИ́ТЕЛЬНЫЙ дайрах, хорсолтой; **~ человек** ёжтой хүн; **~ критик** дайран шүүмжлэгч.

ЯЗВИ́ТЬ ёжлох, дайрах, хорон үг хэлэх, ингүүлэх, хор малтах; **говорить не попросту, а ~** зүгээр ярихгүй ёжилж байна.

ЯЗЫ́К 1. хэл; **лизать ~ом** хэлээр долоох, **прикусить ~** амаа татах; 2. хэл; **родной ~** төрөлх хэл; **русский ~** орос хэл; **изучать иностранные ~и** гадаад хэл сурах; **разговорный ~** ярианы хэл; 3. хүн, амьд хүн, олзлогдсон хүн; **добыть ~а** хүн барьж ирэх; **держать ~ за зубами** амаа жимийж байх, ам бөхтэй байх; **длинный ~** задгай амтай хүн; **злые ~и** хов үг, цуу үг; **~ без костей** хагархай хэнгэрэг; **остёр на ~** хурц хэлтэй; **хорошо подвешенный ~** хэлэхдээ чадамгай, бэлэн үгтэй; **вертеться на ~е** аманд бэлэн байх; **быть у всех на ~е** олонд хэлэлцэгдэж байх; **~ не повернётся сказать** хэлэх гээд зүрхлэхгүй байх; **~ чешется** хэл загатнаж байх, хэлэх дур хүрнэ; **болтать ~ом** хэл амаа билүүдэх; **сорваться с ~а** үг алдах, санамсаргүй хэлэх; **бежать, высунув ~** хэлээ унжуулан гүйх; **что на уме, то на ~е** бодож явснаа л хүн хэлнэ; **~ колокола** хонхны хэл; **~ пламени** галын дөлний үзүүр.

ЯЗЫКОВЕ́Д хэл шинжээч, хэлний мэргэжилтэн, хэл судлаач.

ЯЗЫКОВЕ́ДЕНИЕ хэл шинжлэл, хэлний шинжлэл, хэл судлал.

ЯЗЫКОВЕ́ДН||ЫЙ, ЯЗЫКОВЕ́ДЧЕСК||ИЙ хэл шинжлэх, хэл шинжлэлийн, **~ая наука** хэл шинжлэх ухаан; **~ая дисциплина** хэл шинжлэлийн мэргэжил.

ЯЗЫКОВ||О́Й 1. хэл, хэлний; **~ое взаимоотношение** хэл хоорондын харьцаа; **~ое скрещивание** хэл хутгалдах; **~ое родство** хэлний төрөл холбоо.

ЯЗЫКО́В||ЫЙ хэлний, хэлээр хийсэн; **~ые мышцы** хэлний булчин; **~ая колбаса** хэлээр хийсэн хиам.

ЯЗЫКОЗНА́НИ||Е хэл шинжлэл, хэлний шинжлэл, **вопросы ~я** хэл шинжлэлийн асуудал.

ЯЗЫ́ЧЕСКИЙ 1. онгон шүтэх, хуучин шажны, бөө мөргөлийн; 2. христосын бус шажны, тэрс үзлийн.

ЯЗЫ́ЧЕСТВО 1. онгон шүтэх ёс, хуучин шажин, бөөгийн мөргөл; 2. христосын бус шажин, тэрс үзэл.
ЯЗЫ́ЧНИК 1. онгон шүтэгч, хуучин шажинтан, бөөгийн мөргөлтөн; 2. христосын бус шажинтан, тэрс үзэлтэн.
ЯЗЫЧО́К 1. бага хэл, жижиг хэл; 2. хүүхэн хэл; 3. хэл, цүү, тээг, өргөс; ~ **дверного замка** хаалганы цоожны цүү.
ЯЗЬ булуущгай загас; **амурский** ~ хар мөрний сугас.
ЯЙ́ЧКО 1. өндөг, жижиг, өндөг; 2. засаа, бөөсгий, төмсөг; 3. саг (жижиг хуурс).
ЯЙ́ЧНИК өндгөвч.
ЯЙ́ЧНИЦА шарсан өндөг.
ЯЙ́ЧН||ЫЙ өндөгний; **~ая скорлупа** өндөгний хальс.
ЯЙЦЕВИ́ДНЫЙ өндөг шиг, өндөг мэт.
ЯЙЦЕВО́Д умайн өндөгний гуурс.
ЯЙЦЕКЛЕ́ТКА өндгөн эс.
ЯЙЦЕОБРА́ЗНЫЙ өндгөн хэлбэртэй, өндгөн дүрстэй.
ЯЙЦЕРО́ДНЫЙ өндөгнөөс төрөх, өндөгнөөс төрсөн, өндөглөх.
ЯЙЦЕПРОВО́Д өндөг дамжуулуур.
ЯЙЦ||О́ 1. өндөг; **куриное** ~ тахианы өндөг; **нести ~а** өндөг гаргах, өндөглөх; 2. Саг, хуурс; **клопиные ~а** бясааны саг, **это выеденного ~а не стоит** шал дэмий юм, өндөгний хальсны ч өртөггүй юм.
ЯК сарлаг.
ЯКОБИ́НЕЦ, ЯКОБИ́НЦЫ якобийнхан, якобинчууд; *(Францад 1799 онд болсон хөрөнгөтний хувьсгалын үеийн ардчилсан хувьсгалчид)*
ЯКО́БЫ шиг, юм шиг, гэх; **он, ~, заболел** тэр өвдсөн шиг байна; **говорят, что он, ~, уехал** түүнийг явчсан шиг ярилцах юм.
ЯКО́РН||ЫЙ зангуут, зангууны; **~ая цепь** зангууны гинж.
ЯКО́РЦЫ зангуу.
ЯКО́Р||Ь зангуу, бархаг; **бросить** ~ зангуугаа хаях; **укрепление на ~е** зангуу хаяж зогсох; ~ **спасения** эцсийн горьдлого, аврах ганц найдвар.
ЯКУ́Т яхад, якут, якут хүн.
ЯКУ́ТСКИЙ якут, якутын; ~ **язык** якут хэл.
ЯКША́ТЬСЯ холбооролдох, нийлэлдэх, найзлах.
Я́ЛИК завь, хоёр сэлүүртэй завь, гатлуур завь.
Я́ЛОВЕТЬ сувайрах, хусрах.
Я́ЛОВКА 1. сувай үнээ, хусран гунж, тумбай гунж; 2. шир, бухаар.
Я́ЛОВ||ЫЙ 1. сувай, хусран, эрмэг; **~ая корова** сувай үнээ; 2. ширэн, бухааран; **~ые сапоги** бухааран гутал; **~ая кобылица** байдас.
ЯМ өртөө.
Я́М||А 1. нүх, алам; **вырыть** ~ нүх ухах; **помойная** ~ муу усны нүх; 2. цүнхлэг; ~ **оркестровая** найрал хөгжмийн цүнхлэг; 3. зоорь, цооног; **картофельная** ~ төмсний зоорь; 4. хонхор, хоттог газар; **село расположено в ~е** хонхорт тосгон байв; 5. шорон; **долговая** ~ өртний шорон; **рыть кому-нибудь ~у** хүнийг зовлонд унагаах.
ЯМБ ямб *(хоёрдугаар үедээ өргөлттэй шүлэг)*
Я́МК||А, Я́МОЧК||А 1. жижиг нүх, үлий; 2. хонхор, хонхорхой; ~ **моста** гүүрийн хонхор; **~и на щеках** хацрын хонхорхой; ~ **под носом** хүн, хөмүүн; ~ **под большим пальцем** имхэй.
ЯМСКО́Й улааны, улаачны өртөөний.
ЯНВА́РСК||ИЙ нэгдүгээр сарын; **~ие морозы** нэгдүгээр сарын хүйтэн.
ЯНВА́РЬ нэгдүгээр сар.
Я́НКИ янкууд.
ЯНТА́РНЫЙ 1. хув, хуван, хувын, хуваар хийсэн; ~ **мундштук** хуван соруул; ~ **цвет** хувын өнгө; 2. хуван шаргал, шаргал; ~ **мёд** хуван шаргал бал.
ЯНТА́Р||Ь хув, хуван, бойшил; **кольцо с ~ём** хуван шигтгээтэй бөлзөг.
ЯНЫЧА́Р янычар/ Туркийн явган цэрэг/
ЯПО́НЕЦ япон, япон хүн.
ЯПО́НСКИЙ япон, японы; ~ **язык** япон хэл.
ЯР эрэг, эгц эрэг, ганга.
ЯРД ярд *(англи уртын хэмжээ 0,91 метртэй тэнцэнэ)*
ЯРИ́ТЬСЯ 1. хилэгнэх, унтуущах; 2. орооны цаг болох.
Я́РКА зусаг, охин төлөг.
Я́РК||ИЙ 1. хурц, хурц гэрэлтэй; **~ое солнце** хурц нар; ~ **огонь** хурц гэрэлтэй гал; 2. хурц, хурц өнгөтэй будаг; 3. хурц, содон, ~ **талант** хурц билэг.
Я́РКО хурц, хурцаар; **солнце светит** ~ нар хурцаар гийгүүлж байна; ~ **изобразить** хурцаар дүрслэх.
ЯРЛЫ́К, ЯРЛЫЧО́К хаяг, шошго, сэтэр; **аптечный** ~ эмийн хаяг; **бутылочный** ~ лонхны шошго; **багажный** ~ тээшний шошго; **наклеивать ярлыки** сэтэр зүүх.
Я́РМАРКА яармаг, яармаг худалдаа; **торговая** ~ худалдааны яармаг.
Я́РМАРОЧН||ЫЙ яармаг, яармагийн; **~ая торговля** яармагийн худалдаа.
ЯРМО́ 1. буулга; **волы под ~м** буулгатай шар үхэр; 2. талхи, талхидал, дөнгө, дарлал.
ЯРОВИЗА́ЦИЯ түргэн ургуулах заслага; ургац түргэтгэх заслага; ~ **озимых** өвөлжих тариат түргэн ургуулах заслага.
ЯРОВИЗИ́РОВАННЫЙ түргэн ургуулах заслага хийгдсэн, заслага хийгдсэн.
ЯРОВИЗИ́РОВАТЬ түргэн ургуулах заслага хийх, тарианд заслага хийх.
ЯРОВ||О́Й хаврын, хавар тарих, зусах, зусах тариа; **~ая пшеница** зусах буудай; **~ое поле** тарианы талбай.
ЯРОВЫ́||Е зусах тариа, зуны тариа, хавар тарих тариа; **уборка ~х** зусах тариа хураах, зуны тариа хураах.
Я́РОСТН||ЫЙ 1. айхтар, айхтар ууртай, хилэнтэй, ганирсан; ~ **взгляд** айхтар ууртай харц. 2. айхтар, догшин, айхтар ширүүн, гань галзуу; **~ая атака** айхтар ширүүн довтлолт.
Я́РОСТЬ хилэн, уур, айхтар уур, ганирал, догшин; **привести в** ~ уурыг нь айхтар хүргэх; ~ **ветра** догшин салхи.
Я́РУС 1. давхарлах, давхарлан хураах, давхарлан өрөх, үелүүлэн тавих; **сложить мешки в несколько ~ов** шуудайтай юмнуудыг хэд давхарлан хураах; 2. ташинга, давхар; **ложа второго ~а** хоёрдугаар давхрын лоож.
ЯРУ́ТКА бираага, бүр гялтгануулах.
Я́РЧЕ илүү хурцаар, бүр хурцаар, улам тодоор.
Я́РЫЙ 1. Айхтар, айхтар ууртай; ~ **гнев** айхтар хилэн; 2. айхтар, айхтар үнэнч; ~ **поклонник музыки** хөгжимд айхтар дуртай хүн.
ЯСА́К эд уурсны алба, татвар.
Я́СЕНЬ нүцгэн ховол, яшил мод, хүйрс.
ЯСЕНЕ́Ц агчаахай.
ЯСКО́ЛКА тооронцор.
Я́СЛИ I хүүхэд саатуулах газар; **отдать ребёнка в** ~ хүүхэд яслид өгөх.
Я́СЛИ II хомбого, мал тэжээх тэвш; тэжээлийн ойм, товьд.
Я́СНО 1. хурц, хурцаар, тод; ~ **видно** тод харагдаж байна; ~ **светит солнце** нар хурцаар гэрэлтэж байна; 2. тодорхой, ойлгомжтой; ~ **слышать** тодорхой сонсдох; **коротко и** ~ товч тодорхой; ~ **без слов** хэлэлтгүй ойлгомжтой байна; 3. цэлмэг, тэнэгэр сайхан; **сегодня** ~ өнөөдөр цэлмэг байна.
ЯСНОВИ́ДЕНИЕ зөн билэг, илт мэдэх, урьдаас мэдэх, илт мэдэх; **обладать ~м** зөн билэгтэй байх.

ЯСНОВИ́ДЕЦ зөн билэгтэн, илт мэдэгч, урьдаас мэдэгч, илт оногч.

ЯСНОВИ́ДЯЩИЙ зөн билэгтэй, илт мэдэх, урьдаас мэдэх, илт онох.

ЯСНО́ТКА маж.

Я́СНОСТЬ 1. цэлмэг, тунгалаг; ~ **неба** цэлмэг тэнгэр; 2. тодорхой; ~ **изображения** тодорхой дүрслэх; ~ **мысли** утга санаа тодорхой; **внести** ~ тодрохой болгох.

Я́СН||ЫЙ 1. хурц; ~ **свет** хурц гэрэл; 2. цэлмэг, тунгалаг; **~ое небо** цэлмэг тэнгэр; **~ая ночь** тунгалаг шөнө; 3. тодорхой, илэрхий; **~ые очертания гор** уулын бараа тодорхой харагдах; ~ **звук** тодорхой дуу чимээ; **вопрос ясен** асуулт тодорхой байна; **~ое намерение** тодорхой эрмэлзэл; **мне это ~о** энэ надад тодорхой байна;4. саруул; ~ **ум** саруул ухаан.

Я́СТВА ариун идээ.

Я́СТВО зоог, идээ, зууш.

Я́СТРЕБ харцага, харцгай, хяргуй.

ЯСТРЕБИ́Н||ЫЙ харцагын, харцгайн; ~ **клюв** харцагын хошуу; ~ **взгляд** догшин харц; **~ая охота** харцагатай ан хийх; ~ **нос** шонхор хамар, бүргэд хамар.

ЯСТРЕБИ́НКА харцагана.

ЯСТРЕБЁНОК харцагын дэгдээхэй.

ЯСТРЕБО́К 1. хяргуй, зулзаган харцага; 2. сөнөөгч нисэх онгоц.

ЯСТЫ́К хагтай түрс.

ЯТРЫ́ШНИК цахирам; **солончаковый** ~ марцын цахирам.

ЯТЬ тун сайн, эрхэм; **сделать что нибудь на** ~ юмыг тун сайн хийх, юмыг гүндүүгүй хийх.

Я́ХОНТ бадмааараг, индраанил, нал эрдэнэ; **красный** ~ **(рубин)** бадмааараг, **синий** ~ **(сапфир)** индраа нил.

Я́ХТА 1. онгоц, дарвуулт том онгоц; 2. моторт онгоц.

ЯЧЕ́ИСТЫЙ сүвэрхэг, үүрлэг; ~ **бетон** сүвэрхэг бетон.

ЯЧЕ́ЙК||А 1. Хонхорхой, ухархай, нүх, хээ, үүр; **бюро партийной ~и** намын үүрийн товчоо.2. ар.

Я́ЧЕСТВО би гэж мандуулах, өөрийгөө дөвийлгөх.

ЯЧЕ́Я хонхорхой, цоорхой, ухархай, нүх, хээ; **сотовая** ~ зөгийн үүрийн хонхорхой; ~ **невода** загасны гувчуурын цоолбор.

ЯЧМЕ́ННЫЙ арвайн.

ЯЧМЕ́НЬ 1. арвай; 2. нүдний өвдөг; 3. эр байт.

Я́ЧНЕВ||ЫЙ буталсан арвайн; **~ая каша** буталсан арвайн агшаамал, арвайн амс.

Я́ШМ||А хас; **шкатулка из ~ы** хасан хайрцаг.

Я́ШМОВЫЙ хасын, хас чулуун.

Я́ЩЕРИЦА гүрвэл; **рыба—~** гүрвэл загас.

Я́ЩИК хайрцаг, авдар, шургуулга, чингэлэг; **почтовый** ~ шуудангийн хайрцаг; **деревянный** ~ модон хайрцаг; **денежный** ~ мөнгөний авдар; **выдвижной** ~ шургуулга; ~ **письменного стола** бичгийн ширээний шургуулга; **откладывать в долгий** ~ ширээндээ хийгээд дарах.

Я́ЩУР шүлхий, шүлхий өвчин.

МОНГОЛЬСКО-РУССКИЙ СЛОВАРЬ

А

АА частица, усиливающее обращение **Ариун ~!**

ААВ отец, папа, **~ын хүү** кто-либо, человек, **~ын бийд хүнтэй танилц, агтны бийд газар үз** *посл.* познавай людей, пока жив отец, покоряй просторы, пока есть конь, **өвөг/өвгөн/хөгшин/буурал ~** дедушка, дед, **хадам ~** свёкор, тесть, **хойт ~** отчим, **«~ын» хаалгыг татах** попасть, сесть в тюрьму, **«~ын цээж»** юнец, напускающий на себя важный, взрослый вид, выпендривающийся; машина с широким передком типа грузового УАЗ, машина с претензией на большие габариты

ААГ 1. крепость, настой, острота, горечь, **цайны ~** крепость чая, **дарсны ~** крепость вина

ААГ 2. 1) превосходство, сила, жар, пыл, 2) гордость, высокомерие, **залуугийн ~** пыл юности, порыв молодости, **~ амтагдах** чувствовать свою силу/самонадеянность

ААГ 3. промежуток времени, свободное время, **~ амьсгаагүй явах/байх** нестись как угорелый, быть очень занятым

ААГИМ палящий, душный, знойный, пышущий жаром/зноем, пекло, **~ халуун зуны өдөр** знойный летний день, **үдийн ~ халуун** полуденный зной

ААГЛАГ крепкий, острый, горький, сочный, **~ ургамал** сочная трава

ААДАР ливень, проливной дождь, **~ бороо** ливень

ААЖИМ медленный, спокойный, постепенный, медленно, спокойно, постепенно, **~ зан** спокойный характер, **~ хөгжил** постепенное развитие, **~ шилжилт** постепенный переход

ААЖИМДАА 1) медленно, постепенно, 2) потом, после, впоследствии, в дальнейшем, в ходе/процессе чего-либо, **~ сайжрах** постепенно улучшаться, **~ сурах** постепенно выучиться

ААЖУУВТАР чуть медленно, тихо, не торопясь

ААЖУУХАН медленный, спокойный, тихий, медлительный, медленно, спокойно, попозже, **~ ярих** говорить медленно/неторопливо, **~ алхаагаар алхах** идти медленным шагом

ААЗГАЙ возмущение, раздражение, негодование, ярость, **~ хөдөлгөх/хүргэх** привести в негодование, вызвать раздражение, возмущать, раздражать, **~ хөдлөх/хүрэх** испытывать возмущение, прийти в негодование, возмущаться, раздражаться

ААЛЗ паук, **~ны шүлс** паутина, **~ хэлбэртэн** паукообразный

ААЛЬГҮЙ 1. кокетливый, жеманный, легкомысленно-игривый, шаловливый, **~ зан** кокетливость, шаловливое поведение, **~ харц** кокетливый взгляд, **~ инээмсэглэл** кокетливая улыбка, **Энхзул ёстой ~ охин шүү** Энхзул, ну совсем кокетливая девушка!

ААЛЬГҮЙ 2. капризный, своенравный, непоследовательный, причудливый, **~ хүүхэд** капризный ребёнок

ААЛЬГҮЙТЭХ кокетничать, жеманничать, «строить глазки», шалить, озорничать, **~н инээмсэглэх** кокетливо улыбнуться, **Баярмаа эрчүүдтэй ~ дуртай** Баярмаа любит кокетничать с мужчинами

ААЛЬ характер, нрав, норов, поведение, натура, каприз, темперамент, **~ муутай хүн** человек с дурным норовом, капризуля

ААР: ~ саар мелкий, мелочный, крохоборский, пустяковый, пустячный, **~ саар юм** мелочи, кое-что, **~ саар юмаар/юмнаас болж маргалдах** спорить из-за пустяков, **~ саар юманд цаг үрэх** тратить время по пустякам, **~ саар юмаар хөөцөлдөх** заниматься пустяками, разменяться на мелочи/по мелочам, **~ саар юм/зүйл сурах** научиться кое-чему, **~ саар юм/зүйл авах** купить кое-что

ААРУУЛ арул, сушеный творог, **хорхой ~** сушёный творог в виде вермишелинок

ААРЦ арц (род творога, получаемого посредством кипячения кислого молока)

ААРЦАГ *анат.* таз, **~ яс** тазовые кости

ААРЦГИЙН ХӨНДИЙ тазовая полость

ААХИЛАХ пыхтеть, кряхтеть, задыхаться, тяжело дышать, **халуунд ~** задыхаться от жары, **~н гүйх** бежать задыхаясь

ААШ: ~ зан/~ авир характер, поведение, нрав, повадки, норов, темперамент, **муухай ~ гаргах** проявлять/выказывать дурные повадки, **хүүхэд ~ гаргах** ребячиться, **хүний ~** характер человека, **малын ~** норов скотины

ААШЛАХ 1) сердиться, ругать, 2) вести себя, **зоргоороо ~** своевольничать, **муухай ~** сердиться, капризничать, быть не в духе, вести себя нетактично, **сайхан ~** вести себя приветливо/обходительно

АБСОЛЮТ абсолют, **~ үнэн** абсолютная истина, **~ хэмжигдэхүүн** абсолютная величина

АВ 1. облава, охота, ловля, **~д гарах/явах** выходить на облаву

АВ 2. *усилительная частица к словам с начальным* **а-**, **~ адил/адилхан** точь-в-точь, совершенно одинаковый, **~ ариун/ариухан** совершенно чистый/священный, святой из святых

АВ 3.: ~ зантай хүн капризный/непостоянный человек

АВАА: ~ өгөө взаимная обусловленность, взаимодействие, обоюдность

АВААЛЬ первый, законный, **~ эхнэр/гэргий** первая жена, законная жена/супруга, **~ эр/нөхөр** первый муж, законный супруг/муж

АВААС *союз со значением «если»,* **эхнэр эрт авахгүй ~ хүүхэд хэнздэх шинжтэй** если поздно женишься, получить позднего ребёнка

АВААТАЙ: ~ өгөөтэй байх быть во взаимодействии, отвечать взаимностью/обоюдностью

АВАГДАХ *страд. от* **авах, арга хэмжээ ~** подвергаться наказанию/ взысканию/выговору, **~даг шүдэлбэр** съёмный зубной протез

АВААЧИХ брать с собой, уносить, увозить, уводить, относить, отвозить, отводить, **гэртээ ~** уносить домой, пригласить домой, **урьж ~** приглашать к себе

АВАГЧ берущий, получающий, реципиент, **худалдан ~** покупатель, **хүлээн ~** а) получатель, б) (радио) приёмник, **тэтгэвэр ~ (хүн)** пенсионер, человек, получающий пенсию, **өшөө ~** мститель

АВАЛЦАА согласованность, гармония, логичность, связь, **ажлын ~/авцалдаа** согласованность в работе, **~ сайтай** иметь хорошую согласованность/связь/увязку

АВАЛЦАХ *совм. от* **авах**, брать (вместе, совместно с кем-либо), **бид зангаа ~сан юм** мы привыкли друг к другу, **халаа ~** сменяться, принимать смену друг от друга, **гал ~** загореться, воспламениться

АВАНГАРД авангард, авангардный, **~ үүрэг** авангардная роль

АВАХ 1) брать, взять, получать, принимать, 2) *употребляется в роли вспомогательного глагола* **энэ номыг ав** возьмите эту книгу, **май, үүнийг ав** на, бери, **гараараа ~** брать/взять руками, **ажилд ~** принимать на работу, **арга хэмжээ ~** принимать меры,

сургуульд ~ принимать в школу, **шагнал** ~ получать награду, **жишээ** ~ брать пример, **бэлэг** ~ получать подарок, **зураг** ~ фотографировать, **төл хүлээн** ~ принимать молодняк, получать приплод от скота, **бичиж** ~ записать, ~ **хүн бөхийж, өгөх хүн гэдийх** *приблизительно:* просящий человек горбится, дающий человек пыжится, **консул өнөөдөр хүн хүлээж ~гүй** консул сегодня не принимает, **гаргаж** ~ достать, добыть, **чулуун нүүрс гаргаж** ~ добывать уголь, **бариад** ~ хватать, захватывать, задерживать, **цохиод** ~ стукнуть, ударить, **хүчээр** ~ взять силой, **«чи намайг бараг хүчээр ~сан»** ты меня почти изнасиловал, **ам** ~ взять слово, **нойр** ~ поспать вздремнуть, **(мал) хээл** ~ забеременеть (о животных), **салхи** ~ простудиться, **сэжиг** ~ подозревать, **тарга** ~ становиться упитанным, нагулять вес, **~бал ав, байвал бай** берешь бери

АВААД с тех пор как, с того времени, с того момента, начиная с, **эхнээсээ ~ эцсээ хүртэл** с начала до конца, **өглөөнөөс ~ өдержин бороо орж байна** начиная с утра целый день идёт дождь

АВААР авария, **~т орох** потерпеть аварию

АВАРГА гигант, исполин, гигантский, исполинский, чемпион, рекордсмен, ~ **том** *парн.* могучий, исполинский, колоссальный, ~ **амжилт** грандиозный/колоссальный успех, **дэлхийн** ~ чемпион мира, ~ **малчин** животновод, рекордсмен, ~ **могой** удав, ~ **загас** акула, ~ **од** звезда гигант

АВАХУУЛАХ *побуд. от* **авах**, 1) заставить/велеть/попросить кого-либо взять/получить/купить/что-либо, 2) хотеть, просить чтобы кто-либо сделал что-нибудь, **Нарангуагаар онгоцны тийз ~ья** отправим Нарангуа за авиабилетами

АВГА 1. дядя, ~ **ах** дядя по отцу, ~ **эгч** тетя, тётка по отцу, **аавгүй хүн ~аа танихгүй** *погов. посл.* у кого нет отца, тот не знает род свой, **их** ~ старший дядя (старший брат отца), **бага** ~ младший дядя (младший брат отца), **Авгын орд** созвездие Орла

АВГА 2. самоназвание монгольской народности во Внутренней Монголии, в Китае

АВГА 3. старшая сестра (у монгольских бурятов)

АВГАЙ 1. 1) жена, 2) женщина, ~ **авах** жениться, **~гүй** неженатый, холостяк, **~тай** женатый, **настай** ~ пожилая женщина **аваагүй байхад ~ сайхан, алаагүй байхад үнэг сайхан** женщина люба, пока незамужем, лиса изящна, пока не убита

АВГАЙ 2. *почтительное обращение к старшим, употребляемое после имени человека:* **Балдандорж** ~ уважаемый Балдандорж

АВГАЛДАЙ личинка, полипы

АВДАР сундук, ящик, ларец, ларь, **айлаас эрэхээр ~таа үз** *погов.* лучше поищи у себя (*досл.* в сундуке), чем искать у других (*досл.* у соседа), **~/аа цоожлох** запирать/держать сундук на замке, **цоожтой** ~ запертый на замок, **~ын таг** крышка сундука, ~ **толгой** голова-котёл

АВДАРЛАХ класть в ящик/сундук, **эд хөрөнгө/эд юм** ~ класть вещи в сундук, собрать/накапливать имущество/вещи

АВЖУУР абажур

АВИА звук, шум, **эгшиг** ~ гласный звук, **ямар ч ~/чимээ алга** нет никакого звука/шума

АВИАНЗҮЙ/АВИАЗҮЙ *лингв.* фонетика, **монгол хэлний** ~ фонетика монгольского языка, **~н зарчим** фонетический принцип, **~н задлан ялгал** фонетический разбор, **~н байгуулал** фонетический строй языка

АВИАЛБАР *лингв.* 1) фонема, 2) фонематический

АВИАЛБАРЗҮЙ *лингв.* фонемика, фонология

АВИЛГА взяточничество, коррупция

АВИР 1. характер, нрав, поведение, **зан ~/ааш** ~ *парн.* характер, поведение, **ааш ~/зан ~ сайтай хүн** по натуре своей хороший человек, **түүний зан ~ыг би мэдэхгүй** я не знаю его характера/поведения, ~ **сайт айлд хонох, ам муут хээр хонох** *погов. досл:* добропорядочного на ночь добронравно приютят, злонравного в поле оставят

АВИР 2.: ~ **шивэр** шопотом, по секрету, ~ **шивэр гэлцэх/ярих** шушукаться, ~ **шивэр яриа** разговоры по секрету/шёпотом, шушуканье, молва

АВИРАХ лезть, подниматься, карабкаться, взбираться, **уул өөд** ~ подниматься/карабкаться на гору, **хаданд** ~ взбираться на скалы, карабкаться по скалам, **модонд** ~ лезть на дерево, **~ч гарах** лезть/залезать на что-либо

АВИРГҮЙТЭХ капризничать, проявлять каприз, чудить

АВИРЛАХ вести себя, проявлять свой характер, **дураараа/зоргоороо** ~ поступать по своей воле/ по своему усмотрению, самовольничать, самоуправствовать, своевольничать, не считаться с волей других

АВИРТАЙ своенравный, характерный, капризный, упрямый

АВЛАГА 1. долг, который должен получить, **би чамаас ~ авах ёстой** тебе долг мне причитается

АВЛАГА 2.: **гарын** ~ учебное пособие, руководство, **монгол хэлний гарын** ~ учебное пособие по монгольскому языку, **гарын ~ болгон гаргах** выпустить в качестве учебного пособия

АВЛАХ устраивать облавную охоту, травить зверей, охотиться облавой/ группой, **чоно** ~ охотиться на волков, устраивать облаву на волков

АВЛИГА взятка

АВЛИГАЧ взяточник, корыстолюбец, ~ **эттэздүүд** корыстолюбивые люди

АВРАГДАХ спасаться, избавляться, быть спасённым/ избавленным, **бид ~лаа** мы спасены, **үхлээс** ~ спастись от смерти

АВРАГЧ спаситель, избавитель, благодетель, заступник, защитник, **амь** ~ спаситель жизни, спасший жизнь

АВРАЛ спасение, избавление, защита, ~ **эрэх** искать спасения/защиты, ~ **үзэх/олох** найти защиту/спасение

АВРАН: ~ **хамгаалагч** спасатель

АВРАХ 1. 1) спасать, избавлять, выручать, 2) спасательный, спасительный, **амь** ~ спасать жизнь, **аюулаас/үхлээс** ~ спасать от опасности/несчастья/смерти, ~ **бүс/хантааз** спасательный пояс/жилет, ~ **завь** спасательная лодка, ~ **экспедици** спасательная экспедиция, ~ **алба** служба спасения

АВС гроб, ящик

АВСААР 1. портативный, удобный, компактный, негромоздкий

АВСААР 2.: ~ **зээрэнхийн төхөөрөмж** *комп.* механизм для прочитывания информации с компакт дисков

АВСААРХАН *уменьш. от* **авсаар**, ~ **хайрцаг** компактный, портативный ящичек

АВСЛАХ класть в гроб

АВТАГДАХ *страд. от* **автах**, **хүчинд** ~ подпадать под чью-либо власть, подвергаться действию силы

АВТАХ 1) быть взятым, быть захваченным, вываться, вытаскиваться, быть охваченным, 2)попадать под действие кого-, чего-либо, испытать на себе действие кого-чего-нибудь, подчиниться, покориться, **дайсанд** ~ быть захваченным врагом, **усанд** ~ попасть в наводнение, **хүчинд** ~ подвергаться действию силы, **галд** ~ охватываться пламенем, **зовлонд** ~ попадать в беду, **өвчинд** ~ страдать от болезни, **нөлөөнд** ~ подпадать под чьё-либо влияние

АВТО авто, **~тээвэр** автотранспорт, **~техникийн хэргийг шалгах газар** автоинспекция, **нэгдүгээр ~обааз** первая автобаза, ~ **цуваа** автоколонна

АВТОБУС автобус, автобусный, **~аар явах** ездить на автобусе, **~ны буудал** автобусная остановка, **~ны чиглэл** автобусный маршрут

АВТОМАТ автомат, автоматический, **гариг хоорондын ~ станц** межпланетная автоматическая станция, **~ буу** автоматическое ружье, **~ дохио** автоматический сигнал, **~ утас** телефон-автомат, таксофон, **~ суурь машин** станки-автоматы

АВТОМАТЖУУЛАЛТ автоматизация, **~ын систем** система автоматизации

АВТОМАТЖУУЛАХ автоматизировать, автоматизация, **гар ажиллагаагаар ~** автоматизировать ручной труд

АВТОМАТЧИЛАХ автоматизировать, делать автоматическим

АВТОМАШИН автомашина, автомобиль, **~ы үйлдвэр** автомобильная промышленность, **ачааны ~** грузовой автомобиль, **суудлын ~** легковой автомобиль

АВТОНОМИТ автономный, **Буриад-монголын ~ бүгд найрамдах улс** Бурят-монгольская автономная республика, **~ засаг** автономная власть

АВХААЛЖ находчивость, догадливость, сообразительность, сметливость, сноровка, смекалка, любознательность, **ихээхэн ~ самбаа гаргах** обнаружить большую находчивость/сметливость, **~ сайтай** обладающий находчивостью, сообразительный, сметливый

АВХААЛЖТАЙ сметливый, находчивый, сообразительный, смекалистый, **~хүү** сообразительный смекалистый мальчик, парень

АВХАЙ барышня, княжна, сударыня

АВЦАА 1) то, что причитается получить, 2) связь, гармония, контакт, сцепление

АВЦАЛДАА согласованность, взаимная обусловленность, контакт, взаимодействие, увязка, **~ холбоо** *парн.* увязка, взаимная согласованность, **(олон) төлөвлөгөөний ~** увязка планов, **нийгмийн олон үзэгдлийн ~холбоо** взаимодействие общественных явлений

АВЦАЛДАХ связываться, согласовываться, координироваться, иметь согласованность, соответствовать друг другу, **ам ажил хоёр ~гүй байна** дело не соответствует слову, дело не увязывается со словом, дело противоречит словам

АВЦАЛДУУЛАХ *побуд. от* **авцалдах**, сделать согласованным/координированным, приводить в соответствие друг с другом, увязывать, согласовывать, координировать

АВЧ *союз* но, однако, хотя

АВЧИХ 1. садиться, сесть, сделаться короче и уже, уменьшаться в объеме, **нороод ~** укоротиться/сузиться от влаги, **бие ~** похудеть

АВЧИХ 2. схватить, выхватить, мигом взять, **хулгай ~** украсть, выкрасть

АВЧИРАХ приносить, привозить, приводить, **ном ~** принести книгу, **гэртээ ~** а) принести домой, б) пригласить домой

АВЧРУУЛАХ *побуд. от* **авчрах**, заставлять/просить принести, сделать так, чтобы принесли

АВЬЯАС одаренность, склонность, влечение, призвание, дар, способность, **хэлний ~** склонность к языкам, языковое чутьё, **төрөлхийн ~** прирожденный талант, **хөгжмийн ~** способность к музыке, музыкальность, **~ билиг, ~ чадвар** *парн.* дарование, талант, способность

АВЬЯАСЛАГ талантливый, одаренный, даровитый, обладающий талантом, **~ яруу найрагч** талантливый поэт

АВЬЯАСТАН имеющий талант, одарённый/талантливый человек, талант, **ардын ~** народный талант

АГААР 1. воздух, атмосфера, **~ мандал/тэнгэр** *парн.* атмосфера, воздушное пространство, **цэвэр ~** чистый воздух, **~ орохооргүй** без доступа воздуха, **цэвэр ~т гарах** выйти на свежий воздух, **~аар нисэх** летать по воздуху, **цаг ~** погода, **цаг ~ын мэдээ** сводка погоды, **~ын даралт** атмосферное давление, **~ мандлын тогтоц** атмосферное образование, **~ын тээвэр** воздушный транспорт, **~ын шуудан** авиапочта, **~ын харилцаа** воздушное сообщение, **~ын зай** воздушное пространство, **~ын зам** авиалиния, воздушная трасса/линия, **~ын тулалдаан/байлдаан** воздушный бой, **~ын төрөлжсөн хууль** воздушный кодекс, **~ын хил** воздушная граница, **~ын хөлгийг булаан авах** угон самолёта, **~ын цэргийн хүчин** военновоздушные силы, **~ын довтолгооноос эсэргүүцэн хамгаалах газар/хүч** противовоздушная оборона, **Монголын иргэний ~ын тээвэр** гражданская авиация Монголии, **~ын эрх зүй** воздушное право, **~ын орчинг бохирдуулах** загрязнение воздушного пространства; суть, сущность, субстанция, основа, **~ын сийрэгжилт** разрежённость воздуха; **цаг ~ын мэдээг MCS компани ивээн тэтгэв** сводку погоды спонсировала компания MCS

АГАР: **~ зандан** алоэ, столетник, кипарис, **~ зандан мод** сандаловое дерево, **~ зандан хувин** сандаловое ведро

АГДАЙХ сокращаться, становиться короче, укорачиваться

АГДГАР малорослый, невысокий ростом, приземистый, низкий, **~ бүдүүн эр** низкорослый толстый мужчина

АГЕНТ агент, **худалдааны ~** торговый агент, **~аас худалдаж авах** покупать у торгового агента

АГЕНТЛАГ агентство, **хэрэгжүүлэгч ~** хэрэгжїлэгч агентлаг **тохируулагч ~** регулирующее агентлаг **мэдээллийн ~** информационное агентство, **Монголын цахилгаан мэдээний ~ (МОНЦАМЭ)** Монгольское телеграфное агентство

АГЛАГ отдаленный, уединенный, дальний, девственный, апогей, **~ газар** захолустье, уединенный уголок, отдалённая местность, **~ тайга** девственная тайга, **~/бүйд газар суух** жить в уединенном месте

АГНАХ 1) охотиться, заниматься охотой, промышлять охотой, 2) охота, **ан ~** охотиться на зверей, **баавгай ~** охотиться на медведя, **нохойгоор ~** псовая охота

АГНУУЛАХ *побуд. от* **агнах**, посылать/отправлять на охоту

АГНУУР охота, ловля, промысел, **~ын ажил** охотничий промысел, **загас ~** рыболовство, **~ын загас** промысловая рыба, **загас ~ын аж ахуй** рыболовное хозяйство

АГНУУРЧИН охотник, зверобой

АГРЕГАТ агрегат, **хонь хяргах ~** агрегат для стрижки овец

АГРОНОМЧ агроном

АГРОТЕХНИК агротехнический, **~ийн арга хэмжээ/ажил** агротехническое мероприятие

АГРОТЕХНИКЧ агротехник

АГСАМ 1) дебош, дебоширство, буйство, скандал, 2) буйный, вспыльчивый, резвый, горячий, **~ хүн** дебошир, скандалист, **~ морь/хүлэг** резвый конь, **~ тавих** дебоширить

АГСАМНАХ 1) буянить, дебоширить, скандалить, 2) рваться вперёд, горячиться, раздражаться

АГСАН 1. буйный, вспыльчивый, горячий, резвый, **~ тавих** буйствовать, устраивать буйство/дебош, буянить, скандалить, **~ зантай хүн** буйный, человек, дебошир

АГСАН 2. бывший, экс-, покойный, умерший, **аварга ~** экс-чемпион, **ерөнхийлөгч ~** бывший президент, экс-президент, **~ ажгуу** было, бывало

АГСАН 3. *уст.* **~ авах** брать взаймы под проценты

АГСРАХ 1. скандалить, буянить, злиться

АГСРАХ 2. увольняться, быть уволенным, уходить в отставку

АГТ 1. 1) конь, рысак, скакун, 2) табун лошадей, **~ морь** *парн.* скакун, рысак, аргамак, мерин, холощенный конь/жеребец, **~ алдвал барьж болдог, ам алдвал барьж болдоггүй** *посл.* коня упустишь — поймаешь, а слово оборонишь — не поймаешь, *приблизительно:* слово не воробей, вылетит — не поймаешь, **цэргийн ~** табун войсковой части, **~ хариулах** пасти табун лошадей, **~ны жүчээ/хашаа** конюшня

АГТ 2: ~ **араа** коренные зубы, зуб мудрости
АГТАЧ табунщик, коновод, конюх
АГТЛАХ 1) кастрировать, холостить, оскоплять, 2) кастрация, холощение, **адуу/азрага** ~ холостить/кастрировать жеребца табунщик, коновод, конюх
АГУЙ пещера, грот, подземелье, подземная яма, **уулын** ~ горная пещера
АГУУ 1) великий, грандиозный, огромный, могучий, 2) обширный, просторный, 3) очень, чрезвычайно, ~ **их** *парн.* великий, грандиозный, ~ **хүн** великий человек, ~ **төлөвлөгөө** гигантский план, ~ **ялалт** великая победа, ~ **том** очень большой, ~ **сайхан/гоё** очень красивый
АГУУ ЭХ ОРНЫ ДАЙН Великая Отечественная война
АГУУЛАГДАХ содержаться, вмещаться внутри чего-нибудь, иметься в чём-нибудь, заключаться в чем-нибудь, **түүний үгэнд/хэлсэнд ямар утга ~ж байгааг хэн ч мэдсэнгүй** никто не понял, какой смысл заключался в его словах
АГУУЛАХ 1) помещать, класть, вкладывать, 2) хранить, 3) иметь в себе, заключать в себе, содержать, **би хоёр ертөнцийг ~даг бөгөөд алинд нь ч өөрөө эс багтана** в меня вместятся оба мира, но в этот мир я не вмещусь, ~ склад, складские помещения, место для хранения, камера хранения, **барааны** ~ товарный склад, **зэвсгийн** ~ склад боеприпасов, **~ын түрээс** аренда складов
АГУУЛАМЖ содержимое
АГУУЛГА содержание, сущность, основной смысл, **товч** ~ краткое содержание, резюме, **номын** ~ содержание книги, **захианы** ~ содержание письма, **~аар баян** богатый по содержанию, **социалист ~гай үндэсний (монголын) хэлбэртэй** социалистическая по содержанию национальная (монгольская) по форме
АГУУРИГ амплитуда, **хагарлын** ~ амплитуда разрыва
АГУУРС 1.: **эд** ~ имущество, богатство, состояние, **эд** ~ **хураах** нажить/сколотить состояние/имущество
АГУУРС 2. залежь, залежи, **төмрийн хүдрийн** ~ залежи железных руд
АГЧААХ *побуд. от* **агчих**, стягивать, сокращать, суживать, свёртывать, укорачивать
АГЧИЛТ сокращение, уменьшение, свёртывание, сжатие, усадка
АГШААХ *побуд. от* **агших**, 1) стягивать, сокращать, сжимать, 2) суживать, укорачивать, 3) сгущать, делать густым, **~сан будаа** сваренный рассыпчатый рис
АГШИЛТ 1) сокращение, свёртывание, уменьшение, 2) сгущение, спазм
АГШИМ мгновение, миг, момент, **тэрхэн ~д** в тот момент, в один момент, в тот миг, **~ын хооронд/төдийд** моментально, молниеносно, в миг
АГШИН: ~ **зуур** вмиг, в мгновение, мигом, моментально, в один миг, ~ **зуурын** мгновенный, моментальный, эфемерный, мимолётный
АГШИХ 1) сокращаться, сжиматься, стягиваться, свёртываться, 2) суживаться, укорачиваться, садиться (о ткани), 3) сгущаться, становиться густым
АГШЛАГА 1. *лингв.* название конечной мужской согласной буквы «Г» в монгольской письменности, закрывающей слог
АГШЛАГА 2. 1) сокращение, сжатие, 2) свёртывание
АГЪ 1.: ~ **өвс** полынь, полынь холодная
АГЪ 2. *уст.* отпрыск, сын дворянина
АД 1) ловкость, изворотливость, уменье, 2) бес, злой дух, нечистая сила, сатана, ~ **болох/~ шоод/шоо болох** надоедать, стать неприятным, докучать, ~ **үзэх** относиться с неприязнью, ненавидеть, косить, ~ **үзэгдэх** быть презренным, стать нелюбимым, быть недолюбливаемым, ~ **нөхцөх** быть не в духе, беситься, ~ **зэтгэр** злой дух, домовой, сатана, бес, **~д тэнгэр** демон
АДАГ 1) конец, 2) последний, плохой, 3) устье, **эхнээсээ аваад ~гаа хүртэл** с начала до конца, **эх ~гүй** безграничный, бескрайный, бесконечный, ~ **сүүлд нь** в конце концов, в конечном счёте, **хүний** ~ подонок, негодяй, **юмны** ~ самое плохое, **~гийн муу** наихудший, плохой, **сарын ~гаар** в конце/к концу месяца, **голын** ~ устье реки, **Адаг чуулган од** созвездие Андромеды
АДАГЛААД к сожалению, по крайней мере, к тому же
АДАГЛАХ 1) кончать, доходить до конца, 2) выбирать похуже
АДАГТ: ~ **нь хүрэх** доходить до конца чего-либо, **жагсаалтын** ~ **бичих** написать/вписать в конце списка, **~аа тулах/хүрэх** доходить до предела
АДАГЦУУЛГАН ОД *астр.* Андромеда
АДАЙР 1. капризный, строптивый, прихотливый, ~ **зан** каприз, причуда, ~ **зантай хүүхэд** капризный ребёнок, ~ **бүсгүйг номхотгох** укрощение строптивой
АДАЙР 2. решётчатая ограда для скота
АДАЙРЛАХ 1. капризничать, чудить, **битгий ~аад бай** не капризничай
АДАЙРЛАХ 2. строить сарай для скота
АДАЛ: ~ **явдал** приключение, похождение, ~ **явдлын роман** приключенческий роман, **Энэ Сүрэн ч их ~ явдалтай хүүхэн шүү** эта Сурэн девица ещё та!
АДАР 1. потолок, **~аас/таазнаас унжсан чийдэн** лампа под потолком
АДАР 2.: ~ **зан** причуда, чудачество, прихоть, ~ **амьтан** чудак
АДАРЛАХ упрямиться, противиться, чудить, притворяться
АДАРМАА 1) сложность, трудность, запутанность, 2) притворство, симуляция, причуда, странный каприз, ~ **гаргах** притворяться, симулировать
АДАРМААЛАХ притворяться, стимулировать
АДБИШ 1) действительно, на самом деле, очень, 2) не имеющий равного, бесподобный, уникальный, ~ **сайхан** действительно красивый/прекрасный
АДГАМТГАЙ торопливый, спешный
АДГАХ торопиться, спешить, **явах болоогүй/цаг болоогүй байхад хий/дэмий** ~ торопиться, когда еще время не поспело идти, **юунд тэгтлээ ~аа вэ?** к чему такая спешка? **~даа бүгдийг мартжээ** в спешке все забыл, **~гүй** не спеша, не торопясь
АДГУУ очень торопливый, торопыга, спешный, поспешный, ~ **хүн** торопливый человек, торопыга
АДГУУС (ан) 1) животное, скотина, тварь, 2) глупый, ~ **мал** *собир.* скот, **~ан амьтан** животные, животный мир, фауна, ~ **мэт/адил/шиг** как скотина/скот, **~наас долоон дор/~ шиг тэнэг** глупый как скотина, тупее скота
АДИЛ одинаковый, равный, подобный, похожий, аналогичный, ~ **өнгө** одинаковый цвет, **нэгэн** ~ одинаковый, равный, **урьдын** ~ как и прежде, **маш/тун** ~ очень похожий, совсем одинаковый, точь-в-точь, **хүү нь аавтайгаа маш** ~ сын очень похож на отца, сын очень походит на отца, ~ **нэртэй** одноимённый
АДИЛДАХ быть похожим, быть одинаковым, уподобляться, отождествляться
АДИЛДУУ более или менее похожий, несколько сходный
АДИЛСАХ становиться сходным/одинаковым, походить, иметь сходство
АДИЛСУУЛАХ *побуд. от* **адилсах**, делать аналогичным, делать сходным/похожим/одинаковым, уподоблять, сравнивать, **хувцсаа ~ж өмсөх** надевать одинаковую одежду, одеваться одинаково, **морио ~ж унах** подбирать коней одинаковой масти, ездить на лошадях одинаковой масти
АДИЛТГАЛ сравнение, уподобление
АДИЛТГАМААР сравнимый, соизмеримый

АДИЛТГАХ 1) уподоблять, отождествлять, сравнивать уравнивать, проводить аналогию, находить общее /сходство, 2) считать одинаковым/аналогичным, рассматривать как одинаковое, **бүх эрэгтэйчүүдийг ~ж болохгүй** нельзя считать, всех мужчин одинаковыми

АДИЛХАН одинаковый, сходный, подобный, похожий, одинаково, похоже, одно и то же, **туйлын ~** крайне одинаковый, совершенно сходный/похожий, **Агиймаа аавтайгаа маш ~** Агиймаа очень похожа на отца, **~ юм сурах** научиться одному и тому же

АДИС благословение, **~ буулгах** *разг.* дать по макушке, «вставить» кому-нибудь, проучить, **~ авах/хүртэх** получить взбучку

АДРАХ 1) упрямиться, капризничать, перечить, делать напрекор, 2) притворяться, **гадаад хүн болж ~** притворяться иностранцем, **унтсан болж ~** притворяться спящим

АДСАГА 1) невыделанная высохшая шкура животных, 2) *перен.* тощая, слабая лошадь, кляча, 3) капризный, злющий, **~ шиг аштай эм/хүүхэн** капризная/злая баба/девушка

АДТАЙ 1) сметливый, ловкий, проворный, шустрый, хитроватый, плутоватый, 2) очень сильно, **~ хүү** сметливый/шустрый мальчик, с ног сшибательно, **~ түргэн/хурдан** очень быстрый/быстро, **~ сайн сурах** учиться

АДУУ (н) табун, лошадь, лошади, коневодческий, конский, конный, **~ мал** *парн.* скот, **~н сүрэг** табун, **азрага ~** табун лошадей, **~ маллах** пасти лошадей/табун, заниматься коневодством, **~н завод** коневодческий завод, **~н ферм** коневодческая ферма, **~ны мах** конина, **~ны сүүл** конский хвост, **~ны дэл** конская грива, **~ны хашаа** загон для лошадей, **~ны хүн үү, тогооны хүн үү?** мальчик или девочка? (*букв.* от коня или от котла?)

АДУУЧ (ин) табунщик, конюх, **~ин залуу** парень-табунщик, **миний аав ~ин хүн байсан** мой отец был табунщиком, **~ны дуу** песня табунщика

АЖ 1.: **~ амьдрал** жизнь, существование, **~ амьдралын жижиг хэлцэл** мелкие бытовые сделки, **~ ахуй** хозяйство, **~ ахуйн гэрээ** хозяйственный договор, **~ ахуйн/эдийн засгийн гэмт хэрэг** хозяйственные/экономические преступления, **ардын /хөдөө ~ ахуй** народное/сельское хозяйство, **~ ахуйн нэгж** хозяйственная единица, **~ үйлдвэр** промышленность, индустрия, **сангийн ~ ахуй** госхоз, **хамтын ~ ахуй** коллективное хозяйство, (колхоз), **хувийн ~ ахуй** единоличное хозяйство, **~ ахуйч** хозяйственный, экономный, **~ ахуйч бус** нехозяйственный, неэкономный, **тоног төхөөрөмжинд ~ ахуйч бишээр хандах** бесхозяйственное отношение к оборудованию, **~ байдал/~ төрөх** ёс образ жизни, **~ ахуйн тооцоо** хозяйственный расчёт, хозрасчёт, **~ ахуйн гэрээ** хозяйственный подряд/договор, **гэр ~ ахуй** домашнее хозяйство, **~ ахуй эрхлэн хөтлөх эрх** право на ведение хозяйственной деятельности, **том ~ ахуй** крупное хозяйство, **~ ахуйг шинэ аргаар хөтлөх/явуулах** вести хозяйство по новому методу

АЖ 2. *форма прошедшего времени от вспомогательного глагола:* **ахуу,** был, являлся

АЖААМУУ пожалуйста, будьте добры, **та суух ~** садитесь, пожалуйста

АЖИГ 1. внимание, внимательность, наблюдательность, **~ сэжиг/сэжиг ~** *парн.* сомнение, внимательность, **~ авах** замечать, смекать, догадываться, **~ тавих** обращать внимание, **~ сэжиг-гүй** вне подозрения, несомненно, вне/без всяких сомнений, **~ авахуулалгүй /авахуулахгүй** незаметно, не вызывая подозрения, потихоньку

АЖИГ 2. весть, известие, молва, **~ сураг/чимээ** *парн.* весть, известие, **хайрт бүсгүйгээс ~ чимээ алга** нет вестей от любимой девушки

АЖИГГҮЙ 1) не обращая внимания, не представляющий внимания, 2) бесшабашно, беспечно, беззаботно, **ажиг ч үгүй/~ суух/байх** сидеть/быть совсем не обращая внимания, вести себя как ни в чём не бывало, не обращать никакого/ни малейшего, внимания, **~ өнгөрөх** не обращать внимания, пройти незаметно, проходить мимо, не замечать

АЖИГЛАГДАХ *страд. от* **ажиглах,** замечаться, наблюдаться, быть замеченным, проявляться, быть заметным

АЖИГЛАГЧ наблюдатель, **хуралд ~аар оролцох** участвовать/принимать участие в заседании в качестве наблюдателя/наблюдателем

АЖИГЛАЛТ 1) наблюдение, 2) замечание, примечание, **сонин/сонирхолтой ~** интересное наблюдение, **~ хийх/явуулах** провести/делать наблюдение

АЖИГЛАХ 1) наблюдать, приглядываться, 2) замечать, примечать, подмечать, **анхааралтай ~н харах** внимательно следить, **сайтар ~** всматриваться, смотреть внимательно, **~ж мэдэх/авах** замечать, брать на заметку, примечать, **~н ширтэх** вглядываться, пристально, смотреть, **~ цэг** наблюдательный пункт, **~ хороо** наблюдательный комитет

АЖИГЛАХУЙ медицинское клиническое наблюдение

АЖИГЧ наблюдатель, наблюдательный, внимательный, приметливый, **тэр их/маш ~** он очень наблюдателен, он такой наблюдательный

АЖИЛ работа, труд, деятельность, **~ үйлс** дела, **~ төрөл/хөдөлмөр** работа, труд, **~ын өдөр** рабочий день, **~ын цаг** рабочее время, **~ын газар** рабочее место, **~ын хөлс** заработная плата, **~ын хувцас** рабочий костюм, рабочая одежда, спецодежда, **гэрийн ~** домашняя работа, **~ын чадвар** работоспособность, трудоспособность, **~ хэрэгч** деловой, **~ хэрэгч хүмүүс** деловые люди, **~ын мал** рабочий скот, **~ хийх** работать, **~аа нураах** заваливать работу, **~ зогсоох/~ хаях** забастовка, бастовать, **эрдэм шинжилгээний ~** научная работа, **түр ~** временная работа, **хар ~** чёрная работа, **~гүй байх/суух** быть безработным, сидеть без дела, не работать, **хариуцлагатай ~** ответственная работа, **~ын дөр суух** набить руку на чём-либо, **~гүйдлийн даатгал** страхование по безработице, **~гүйдлийн тэтгэмж** пособие безработицы, **~ гүйцэтгэх** подряд, **~ гүйцэтгэх гэрээ** договор подряда, **~ хавсрах** совместительство, **~ эрхлэлт** занятость, **~д авахаас татгалзах** отказ в приёме на работу, **~ хэрэгч харилцаа** деловые связи, **~аас зайлуулах** отстранение от работы, **~аас халах** увольнение, освобождение от работы, **~аас хууль бусаар халах** незаконное увольнение, **~ын хортой нөхцөл** вредные условия труда, **~ын хөлс** оклад, жалованье, **~ын хэл** рабочий язык, **~ хийвэл дуустал, давс хийвэл уустал** взялся за дело, доведи до конца

АЖИЛГҮЙ 1) бесхозяйственный, ленивый, 2) безработный, без дела, **~ хүн** лентяй, безработный

АЖИЛГҮЙДЭЛ безработица

АЖИЛГҮЙДЭХ 1) быть без работы, быть безработным, 2) оказываться бесхозяйственным

АЖИЛЛАГАА работа, деятельность, **үйл ~** деятельность, **бүх талын хамтын ~** всестороннее сотрудничество, **гурван талт хамтын ~** трёхстороннее сотрудничество, **нягт хамтын ~** тесное сотрудничество, **сайн ~тай малчин** передовой/хорошо работающий скотовод, **~ муутай** плохоработающий, плохой, неважный, **~нд байгаа** *юрид.* находящийся в производстве

АЖИЛЛАГАСАД работники, работающие

АЖИЛЛАХ работать, трудиться, **шаргуу ~** работать усердно, **Та хаана ~ж байна?** где Вы работаете? **би засгийн газарт ~ж байна** я работаю в Правительстве, **эмчээр ~** работать врачом, **~ хүч** рабочая сила, **~сан хугацаа** трудовой стаж

АЖИЛСАГ трудолюбивый, умелый в работе, работоспособный

АЖИЛТАЙ 1) имеющий работу, занятый, 2) трудолюбивый, хозяйственный, ~ **байх** иметь работу, работать, **чи ямар ~ вэ?** а) чем ты занят? б) кем ты работаешь?

АЖИЛТАН работник, сотрудник, **хариуцлагатай ~** ответственный работник/сотрудник, **намын ~** партийный работник, **эрдэм шинжилгээний ~** научный сотрудник, **тэргүүний ~** передовой работник

АЖИЛЧ деловой, трудолюбивый, хозяйственный, ~ **хүн** трудолюбивый человек, труженик, хозяйственный человек, ~ **хичээнгүй чанар** трудолюбие, деловитость

АЖИЛЧИН рабочий, труженик, ~ **анги** рабочий класс, **мэргэжилтэй ~** *квалифицированный рабочий*, **үйлдвэрийн ~** рабочий промышленного предприятия

АЖИХ наблюдать, следить, вести наблюдение

АЖРАХГҮЙ: **юунд ч ~** нипочём, безразлично, ничего не значит, легко переносится, **халуун хүйтэнд тэр ~** ни мороз, ни жара ему нипочём, холод и жара ничего не значит для него

АЖЭЭ *форма прошедшего времени от вспомогательного глагола* **ах**, **тэр ирээгүй ~** оказывается, он не пришёл

АЗ счастье, удача, ~ **жаргал** *парн.* счастье, ~ **хийморь** фортуна, ~ **болох/дайрах** посчастливиться, удаться, ~ **нь гозойх** быть везучим, быть любимчиком фортуны, ~ **дутах** нет удачи, не везёт, **~аа үзэх/~ сорих** пытать счастья, ~ **туршилт** риск, **~ны юм** *присказка:* «слава-те господи», **~ эз хоёроо үзэх** пытать счастья

АЗАЙ: ~ **буурал** серебристая седина, седой, старый, ~ **буурал ээж минь** моя седовласая мать, ~ **буурлууд** старики, старцы

АЗГҮЙ несчастливый, неудачливый, несчастный, незадачливый, ~ **явдал/хэрэг** неудача

АЗГҮЙДЭХ быть неудачливым, не иметь счастья, быть несчастливым

АЗГҮЙТЭХ становиться несчастливым, оказаться неудачливым

АЗИ Азия, **Дундад ~** Средняя Азия, **~ийн хөгжлийн банк** Азиатский банк развития

АЗНАХ ждать, поджидать, повременить, **явахаа жаахан ~ая** подождём с поездкой, *отложим поездку на время*, **түр ~ая** подождём немного, отложим на время

АЗРАГА 1) жеребец, 2) в сочетании с названиями животных означает самец, ~ **үрээ** трёхгодовалый жеребец, **агталсан/хөнгөлсөн ~** кастрированный жеребец, **~нд гишгүүлэх** а) быть покрытым жеребцом, покрываться жеребцом, б) случная кампания, **~н бороо** ливень, сильный дождь, **хүрэн (бор) ~** *шутл.* половой член, **хүрэн ~аа услуулах** окунуть, напоить жеребца, *букв.* «трахнуть кого-либо»

АЗРАГАЛАХ 1) собирать кобылиц, покрывать кобылу, 2) *перен.* командовать, распоряжаться, петушиться, властвовать

АЗРАГАСАХ проситься к жеребцу, **гүү ~на** кобыла просится к жеребцу

АЗТАЙ счастливый, удачливый, ~ **хүн** счастливец, удачник, ~ **явдал/тохиолдол** счастливый случай

АЗТАН счастливец, победитель в лотерее

АЙ 1. *междометие, выражающее различные модальные оттенки огорчения, сожаления, досады, чувства облегчения, удивления и т.п.* **~, халаг** ах горе, **~, яанаа** ой, что делать, **~, мөн гоё** ах, как прекрасно, **~, хөөрхий** ой, бедняга

АЙ 2. категория, **хэлзүйн ~** грамматическая категория

АЙ 3. бесчисленное множество, ~ **түмэн адуутай** имеющий очень много лошадей/неисчислимое множество лошадей

АЙВАН: ~ **тайван** спокойно, мирно, в спокойной обстановке, ~ **тайван ярьж суух** сидеть и беседовать в мирной/спокойной обстановке

АЙВУУ: ~ **тайвуу** *парн.* спокойный, спокойно, ~ **тайвуу явах** идти спокойно/тихо

АЙДАС страх, боязнь, ужас, ~ **хүрэх** становиться страшно, бояться, страшиться, ~ **төрүүлэх** рождать ужас, страх, ~ **хүрснээс чичрэх** дрожать от страха, ~ **хүрмээр** ужасающий, вызывающий страх, **~ын кино** фильм ужаса, **~аа авдартаа хийх** забывать о своих страхах

АЙЗАМ такт, ритм, темп, **~аас гажих/зөрөх, ~ алдагдах** сбиться с такта, **монгол шүлгийн ~** ритм монгольского стиха

АЙЛ семейство, семья, группа юрт, дом, ~ **өрх/~ гэр** семья, дом, двор, **~ын эзэн** хозяин дома, глава семьи/семейства, **~ын ганц** единственный ребёнок в семье, ~ **гэр болох** обзаводиться семьей, жениться, ~ **зэргэлдээ /~ хөрш суух** жить по соседству, **~аас эрхээр авдраа уудал** *чем искать у соседей, поищи лучше в своём сундуке*, ~ **саахалт** соседи (в сельской местности), **~ын хажууд амьдрах, ~ын кармааны өрөөнд суух** жить с подселением, снимая комнату/угол

АЙЛГАХ наводить страх, устрашать, пугать, **~н сүрдүүлэх** терроризировать, угрожать, устрашать, **~аад авах** припугнуть

АЙЛДАХ изволить говорить, изрекать, соизволить

АЙЛТГАЛ назидательное поучение/указание, почтительная просьба, доклад, рапорт, ходатайство

АЙЛТГАХ доводить до сведения, уведомлять, докладывать, рапортовать («наверх», уважаемому лицу), **амрыг ~** посылать приветствие, почтительно приветствовать, **~н заалдагч** аппелянт

АЙЛТГҮЙ нечего бояться/беспокоиться, не к чему бояться/тревожиться, не стоит бояться, не бойся, **чи энэ талаар ~** ты не беспокойся об этом

АЙЛЧИН гость, гости, гостья, ~ **гийчин** *парн.* гости

АЙЛЧЛАЛ визит, **засгийн төлөөлөгчдийн ~** визит правительственной делегации, **албан ёсны нөхөрсөг ~** официальный дружественный визит, **ажлын түр ~** кратковременный рабочий визит

АЙЛЧЛАХ гостить, ходить/ездить в гости, быть в гостях, **ноён Токаев тэргүүтэй төлөөлөгчид манай оронд ~в** делегация во главе с господином Токаевым находилась в нашей стране с визитом, **~н тоглох** *гастроли*

АЙМАГ 1) аймак (административная единица), 2) раздел, вид, мир, 3) части речи *лингв.* **амьтны ~** животный мир, фауна, **нарны ~** солнечная система, **ургамлын ~** растительный мир, флора, **Халхын дөрвөн ~** четыре аймака Халхи

АЙМАГЛАХ группировать, разделять, собирать (по родам, признакам и др.), районировать, **газар орныг муж болгон ~** разделить территорию на области, **~н хядах/~н устгах бодлого** геноцид

АЙМААР страшный, опасный, внушающий чувства страха, страшно, опасно, ~ **санагдах/харагдах** казаться/оказаться страшным, **бодохоос ч ~** страшно даже подумать, **яасан ~ юм бэ!** как страшно, как ужасно!

АЙМТГАЙ трусливый, боязливый, пугливый, робкий

АЙМХАЙ боязливый, пугливый, трусливый, неуверенный, робкий, **чи ямар ~ юм бэ!** какой ты трусливый! ~ **хүн арав үхнэ** *погов.* трус умирает десять раз, ~ **мөөрс** мечевидный отросток

АЙМШИГ страх, ужас, боязнь, опасность

АЙМШИГТҮЙ бесстрашный, неустрашимый, смелый, отважный, храбрый

АЙМШИГТ (ай) страшный, странный, ужасный, жуткий, грозный, ~ **үзэгдэл** ужасающее зрелище, страшное явление

АЙРАГ айрак, кумыс, ~ **цагаа/~ тараг/тараг** ~ *парн.* айрак и тому *подобные, молочные продукты*, ~ **бүлэх/хийх** *производить/делать* айраг/кумыс, заквасить молоко/айрак, ~ **бүлэх** пахтать/взбивать айрак/кумыс, **~ийн эмнэлэг/эмчилгээ** кумысолечебница, кумысолечение, **~ны архи** водка из айрака, водка из

заквашеного кислого молока, ~ **сацаж мялаах** окропить айраком, кумысом

АЙСУЙ идёт, идут, едет, еду (по направлению к говорящему), приближаются, приближается, **галт тэрэг** ~ поезд приближается

АЙХ бояться, пугаться, страшиться, опасаться, робеть, **~/~ж ичих** бояться, робеть, стесняться, **~ж мэгдэх/~н сандрах** паниковать, **~н чичрэх** дрожать от страха, **~сан янзтай/байдалтай** испуганный вид, с испуганным видом, **~хыг мэдэхгүй** не знающий страха, храбрый, **үхэхээс ~ хэрэгтүй, үгнээс ~ хэрэгтэй** *посл.* не страшись смерти, а бойся слов!, **биттий ай л даа** не бойся, не бойтесь, **та ~ явдалгүй** вам нечего бояться, **эмэгтэй хүн насандаа ганцхан л удаа** ~ женщина боится лишь раз в жизни

АЙХТАР страшный, ужасный, страшно, ужасно, очень, чрезвычайно, ~ **зовлон** ужасная мука, ~ **өвчин** страшная/серьёзная болезнь, **Та яасан ~ хүн бэ!** Какой Вы страшный человек! ~ **баяжих** сильно разбогатеть

АЙХГҮЙ не знающий страха, смелый, храбрый, безбоязненный, **~гээ авдрандаа хийх** опасность позади, теперь нечего бояться, дело в шляпе

АКАДЕМИ академия, академический, **Шинжлэх ухааны** ~ Академия наук, **Нийгмийн ухааны** ~ Академия общественных наук, **~ийн жинхэнэ/сурвалжлагч гишүүн** действительный член/член-корреспондент академии наук

АКАДЕМИЧ академик

АККУМЛЯТОР (хумлятор), аккумулятор, ~ **цэнэглэх** зарядить аккумулятор

АКТ акт, **эмнэлгийн** ~ больничный лист, листок нетрудоспособности, бюллетень, ~ **гаргах/тогтоох** составлять акт

АКТЛАХ составлять акт (о негодности чего-либо), списывать

АЛ 1. *усилительная частица к слову улаан:* ~ **улаан** красный, алый, ярко-красный

АЛ 2. ляжка (с внутренней стороны), половой орган женщины, срамная часть тела, срам, **ам бардан, ~ шалдан** *погов.* уста важные, а ляжка голая, много амбиции, да мало амуниции

АЛААН: ~ **хядаан** бойня, побоище, резня

АЛАГ 1. пёстрый, полосатый, разноцветный, пегий, ~ **морь** пегий конь, ~ **цоохор хувцас** разноцветная одежда, ~ **үр минь** дитя моё, дети мои, ~ **хорвоо** белый свет, ~ **үзэх** покровительствовать кому-либо, выделять кого-либо (в ущерб другим), быть односторонним/предвзятым, быть тенденциозным, протежировать комунибудь, ~ **бөөрний сүлбээтэй/холбоотой** связанный кровными узами, ~ **мэлхий** – название игры

АЛАГ 2.: ~ **цоохор үнээ** рябая корова, ~ **өнгөт хурдас** пестроцветы

АЛАГДААХАЙ тушканчик

АЛАГДАХ *страд. от* **алах**, быть убитым/мёртвым, погибнуть, **~сан цэрэг** убитый солдат

АЛАГЛАХ 1) испещрять, делать что-либо пёстрым/полосатым, 2) пестреть, пестреться, виднеться (о чем-нибудь пестром или о предметах разного цвета), **хээр талд цэцэгс ~на** степь пестреет цветами

АЛАГТАХ покрываться пестротой/пестринами, становиться более пестрыми, пестреться, делаться пестрыми/полосатыми

АЛАГЧ пёстрая, пеструха, пегая (о масти самок животных), ~ **үүр/үнээ** пегая кобыла/корова

АЛАГЧЛАХ пристрастно относиться, быть пристрастным/предвзятым/тенденциозным, несправедливо покровительствовать, протежировать, ~ **бодлого** протекционистская политика, ~ **үзэл/явдал** покровительство, тенденциозность, протекционизм

АЛАЛДААН кровопролитие, взаимное истребление, резня, бойня, побоище, грызня, убийство (в бою, схватке, драке)

АЛАЛДАХ 1) сражаться, убивать друг друга, биться, драться, 2) очень кропотливо заниматься чем-нибудь, возиться, сильно желать/хотеть достичь чего-либо, **эрдэм сурахын төлөө** ~ изо всех сил стараться познавать, **зорьсондоо/зорилгодоо хүрэхийн төлөө** ~ во что бы то ни было достичь своей цели

АЛАХ убивать, резать, забивать(скот), **~ж талах** убивать, грабить, ~ **ял** смертный приговор, **~н хядагч** террорист

АЛБА (н) 1) служба, обязанность, миссия, 2) налог, повинность, 3) официальный, **улсын** ~ государственная/общественная служба, **цэргийн** ~ военная служба, **цэргийн** ~ **хаах** быть на военной службе, ~ **хаах/хаших** выполнять/нести службу, служить, **~н байгууллага** учреждение, **~н хэргээр** по делам службы, **харуулын** ~ караульная служба, **~н бичиг** официальная бумага, **~н мэдээ** официальное сообщение, коммюнике, **~н паспорт** служебный паспорт, **~н үүрэг** служебная обязанность, **~н тушаал** должность, **~н хариуцлага** ответственность, **~н татвараас чөлөөлөх** освобождать от налогов, **~наас/~н тушаалаас чөлөөлөх/огцруулах** освобождать/увольнять от службы/от занимаемой должности, **~н хэрэгцээнд** для служебного пользования, **~аар/~н ёсоор** официально, **~н дайчилгаа** повинность, **~н ёсны бус журмаар** в неофициальном порядке, **~н ёсны жагсаалт** регистр, официальный список, **~н ёсны мэдээлэл** официальное сообщение, **~н ёсны няцаалт** официальное опровержение, **~н ёсны тайлан** официальный отчёт, **~н ёсны тайлбар** официальное разъяснение, толкование, **~н ёсны төлөөлөгч** официальный представитель, **~н ёсны харилцаа** официальные отношения, **~н ёсны эсэргүүцэл** официальный протест, ~ **өнгөрөөх** выполнять что-либо формально, для отвода глаз

АЛБААР нарочно, нарочито, умышленно, неслучайно, специально, **тэр намайг ~ тийш нь явуулсан юм** он нарочно отправил меня туда, ~ **саатуулах/саад хийх** нарочно помешать, умышленно задерживать

АЛБАДАХ принуждать, заставлять, вынуждать, **хүчээр ~/~н шахах** силой заставить, силою побудить к чему-нибудь, **яв гэж/явахыг** ~ заставить/принудить кого-либо уйти/уехать, **~н** *юрид.* принудительно, **~н саатуулах** *юрид.* задержание, **~н авах** *юрид.* принудительное отчуждение, **~н биелүүлэх** *юрид.* принудительное исполнение, **~н нүүлгэх** принудительное выселение, переселение, **~н оногдол** принудительная повинность, **~н саатуулах захирамж** распоряжение о задержании, **~н татан буулгах** принудительная ликвидация, **~н хөдөлмөр** принудительный труд, **~н худалдаалах** принудительная продажа, **~н хураах** экспроприация, **~н эмчлэх** принудительное лечение

АЛБАДЛАГА принуждение, принудительность, **~аар хийх** делать по принуждению, **~ын арга хэмжээ** принудительные меры

АЛБАРХАГ проникнутый служебным формализмом, педантичный, формалистический, формальный

АЛБАРХУУ чрезмерно официальный

АЛБАТ подданные, подвластные, крепостной, данник, **«амьгүй ~»** «мёртвые души»

АЛГА 1. ладонь, длань, **~аа дээш нь харуулах** вверх ладонью, **~н дээр байгаа мэт харагдах** быть видным как на ладони, **~а дарам** с ладонь, клочок, ~ **таших** а) аплодировать, рукоплескать, бить в ладоши, б) аплодисменты, рукоплескания, **~ын чинээ** а) размером с ладонь, б) *перен.* мизерный, слишком маленький, **~ны амт үзэх** получить пощечину, **~ны амт үзүүлэх** давать пощечину, **~н боов идүүлэх** дать затрещину, дать леща, **~ны хонхорхой хазахтай адил** невозможное, неосуществимое на деле, *приблизительно:* укусить локоть, **танилтай бол талын чинээ, танилгүй бол ~н чинээ** *букв.* со знакомством, связями ты широк как степь, без них ты узок как ладонь

АЛГА 2. нет, отсутствует, ~ **болох** исчезать, исчезнуть, потеряться, **эргэлзэх юм** ~ *нет сомнения*, **өөрчлөлт** ~ нет изменений, **энд юу ч** ~ здесь ничего нет

АЛГАДАХ ударять/бить ладонью, ударять лапой (о медведе), хлопать, шлёпать, давать пощёчину, **мөр** ~ хлопать по плечу, **~аад авах** хлопнуть шлепнуть, **хацар** ~ дать пощёчину

АЛГАДУУЛАХ *побуд. от* **алгадах**, получать пощечину, **аавдаа** ~ получать пощечину от отца

АЛГАНА окунь, **бага** ~ *малый жёлтый горбыль*

АЛГАСАХ миновать, пропускать, **мөр** ~ пропустить строчку

АЛГЕБР алгебра

АЛГУУР постепенно, медленно, тихо, спокойно, ~ **хөдлөх** двигаться постепенно/медленно

АЛГУУРЛАХ медлить, затягивать, задерживать, **~н хойш тавьж үл болно** нельзя медлить/задерживать, не следует откладывать

АЛД 1. послелог, примерно, около, **10 цагийн ~(ад)** *примерно* в 10 часов

АЛД 2. маховая сажень, ~ **дэлэм** полторы сажени, алд бие тело, фигура

АЛДАА ошибка, погрешность, недостаток, упущение, вина, промах, опечатка, ~ **дутагдал гаргах** делать/допускать ошибку, ~ **онооны дэнс** попадание и промахи, ~ **хийх** совершить ошибку, **~гаа хүлээх** признать ошибку, **номын ~ны жагсаалт/залруулга** список опечаток в книге

АЛДАА: ~ **онооны дэнс** *приблизительно:* чаша фемиды

АЛДААТАЙ ошибочный, неправильный, неверный, ошибочно, с ошибками, убыточный, ~ **наймаа/гүйлгээ /худалдаа** убыточная торговля, **монголоор** ~ **ярих** говорить по-монгольски с ошибками

АЛДАГ: ~ **оног** изредка, кое-где, как попало

АЛДАГДАЛ 1) потеря, утрата, убыток, убыточность, 2) *упущение, ошибка, недостаток, дефект,* **худалдааны** ~ убыточность/дефицит торговли, ~ **гаргах/учруулах** причинять ущерб/убытки, привести к потере, ~ **нөхөн төлөх** возмещение убытков, **~д орох** терпеть убытки, **~ыг нөхөх мөнгөний дүн** сумма возмещения убытков, ~ **гаргуулах нэхэмжлэл** иск о взыскании убытков, **~ыг зохицуулах** решить вопрос компенсации за убытки

АЛДАГДАЛГҮЙ безубыточный, без потерь, без утраты, беззатратный, безубыточно, безошибочно, ~ **ажиллах** работать без потерь/без убытков, ~ **зарах/худалдах** продать без убытка

АЛДАГДАЛТАЙ убыточный, приносящий убыток, доставляющий ущерб, убыточно, ~ **ажил** убыточная работа, убыточное дело

АЛДАД примерно, около, **үдийн** ~ примерно в полдень

АЛДАЛ 1) промах (при выстреле), проигрыш, 2) лишение, упущение, **байг ~гүй онох/буудах** попадать в мишень без промаха, *выстрелить без промаха*

АЛДАМ: **нүд** ~ необозримый, просторный, бескрайный, **нүд** ~ **тал** бескрайная/просторная степь

АЛДАНГИ убыток, пени

АЛДАР 1) слава, известность, популярность, знаменитость, 2) *почтит.* имя, фамилия, ~ **нэр** *парн.* имя, авторитет, известность, популярность, **таны** ~ **хэн бэ?** как вас величают? ~ **хүнд** *парн.* честь, авторитет, репутация, престиж, ~ **цол** почётное звание, слава, ~ **гавьяа** заслуга, ~ **суу/суу** ~ известность, знаменитость, ~ **цуутай хүмүүс** знаменитые/известные люди, знаменитости, ~ **нэрийг/хүндийг гутаах** компрометировать, дискредитировать, ~ **нэрийг олох** завоевать авторитет, ~ **цолоо дуудуулах** величать участника соренований по борьбе, вызывать на сражение, восславить

АЛДАРТ известный, знаменитый, славный, прославленный, пользующийся очень большой известностью, ~ **жүжигчин** знаменитый артист, **үнэн ~ны шашин** православная религия

АЛДАРТАН знаменитость, известный/знаменитый человек, **урлагийн ~уудын тоглолт** концерт мастеров искусств

АЛДАРШИХ стать известным, прославиться, быть прославленным, сделаться *знаменитым, прослыть, пользоваться большой* популярностью, **олонд** ~ пользоваться большой популярностью у народа

АЛДАС 1) нарушение табу религиознонравственных предписаний у верующих, 2) грех, заблуждение, нарушение, оскорбление, преступление, 3) проигрыш, ошибка, **болъё, над** ~ **болно** нет, не надо, это будет грех с моей стороны, **үнэний эсрэг явбал/тэмцвэл** ~ **болох биз** восстанишь *против истины, греха* наберешься

АЛДАХ 1) *лишаться,* утрачивать, терять, упускать, ронять, **хэн нэгэн хүний барааг** ~ терять кого-либо из виду, **нэр хүнд** ~ терять авторитет, **тэвчээр** ~ терять терпение, **би найдвар ~гүй байна** я не теряю надежды, **ухаан** ~ терять сознание, **хүч тамир** ~ терять силы, **боломж** ~ упустить случай, **ажлын чадвар** ~ терять трудоспособность, **баримжаа** ~ потерять ориентацию, **амь** ~ лишиться жизни, **цаг** ~ терять время, **мөнгө хулгайд** ~ потерять *деньги при краже,* **нойр ~х** *лишаться сна,* **ам** ~ промолвиться, **дуу ~х** вскрикнуть, **гал/түймэр** ~ вызывать пожар, устраивать пожар, **санаа** ~ вздыхать, **царай** ~ худеть, плохо выглядеть, бледнеть, 2) едва не было...чуть не..., чуть-чуть..., почти, чуть ли не..., **охин уйлан ~в** девочка чуть не расплакалась, **би унан ~в** я чуть не упал, **Монголоо** ~ утратить черты монгола

АЛДЛАХ мерить саженью, измерять размахом обеих рук, **үүд бүү ~аарай/үүд ~ж болдоггүй юм** нельзя/не следует загораживать дверь распростёртыми руками, не принято стоять в двери с распростёртыми руками

АЛДЛУУЛАХ *побуд. от* **алдлах, гарыг нь ~ж зогсоох** заставлять/ принуждать стоять с распростёртыми руками

АЛДРАЙ миленький, миленькая моя, милочка моя, славная, ~ **бага нас** счастливые годы детства

АЛДРАЙХАН: **миний** ~ **үр** моё милое/славное дитя

АЛДРАХ 1) развязываться, расстёгиваться, 2) ослабевать (физически), 3) *перен.* ускользать, высвобождаться, **уяа/зангилаа ~в** узел развязался, **товч ~лаа** пуговица расстегнулась, **тамир тэнхээ** ~ чувствовать слабость, **зориг** ~ робеть, чувствовать робость, **~ч гарах** вырваться на волю

АЛДТАЙ (д) приблизительно в такое-то время

АЛДУУЛ потерявшийся, заблудившийся (о скоте), пригульный скот, ~ **тэмээ** потерявшийся верблюд

АЛДУУРАХ 1) развязываться, распутываться, ослабевать (об узле), расстёгиваться (о пуговицах), 2) освобождаться, избавляться, срываться, отвязываться, **нохой уяанаасаа ~чээ** собака сорвалась с цепи

АЛЖААЛ слабость, усталость, томление, истома, изнеможение, **~аа гаргах/тайлах** снимать усталость, восстановить силы, отдохнуть

АЛЖААХ уставать, утомляться, быть томным, ослабевать, **~ж ядрах/ядарч** ~ чувствовать усталость, испытывать усталость, обессиливать, изнемогать, изнуряться

АЛЗАХ уставать, претерпевать

АЛЗАХГҮЙ быть самостоятельным/выносливым/уверенным, чувствовать себя надёжным/уверенным, ничему не поддаваться, **тэр хаа ч явсан** ~ куды бы он не пошёл нигде не пропадёт

АЛИА шутливый, весёлый, жизнерадостный, клоунский, баловной, озорной, ~ **хошин/~а шог** смешной, комический, комич-

ный, скомороший, ~ **хүн** весёлый человек, шутник, шалун, баловник, весельчак, ~ **яриа** шутка

АЛИАЛАХ шутить, смешить, **манай аав ~ дуртай** наш отец любит пошутить

АЛИАЛАГЧ клоун, шутник, скоморох, **циркийн ~** цирковой комик/клоун

АЛИВ дай, дайте, ~ **нааш нь** дай сюда, ~ **наад номоо** дай эту книгу, ~ **явья** давай (те) пойдём

АЛИВАА всякий, каждый, любой, какой бы ни был, ~ **хүн** любой человек, ~ **тохиолдолд** во всяком случае, ~ **зүйл** всякое, разное

АЛИМ яблоко, яблочный, **болсон ~** спелое яблоко, **~ны амт/шүүс** яблочный вкус/сок, **~ны мод** яблоня

АЛЛАГА убийство

АЛМААС алмаз, алмазный; ~ **эрдэнэ** алмаз, ~ **эрдэнийн сан** алмазный фонд

АЛМАЙРАХ ротозейничать, быть рассеянным/невнимательным

АЛМАН: ~ **сар** полумесяц, лунный серп

АЛМАС 1) снежный человек, дикий человек, 2) ведьма

АЛС даль, вдали, далёкий, дальний, **Алс Дорнод** Дальний Восток, ~ **ирээдүй** далёкое будущее, **~сыг харагч** колесо обозрения, **~сыг харах** быть дальновидным, **~сыг ширтэх** глядеть вдаль, **~сын мөрийд дөрөөлөх** отправиться в дальние края, **~ын зам/аян** далёкий/дальний путь, **~аас гүйдэлтэй морь** конь, прискакавший из далека, **~ын хамаатан** дальний родственник, ~ **бөглүү газар** захолустье, ~ **дорнодын бэгбаатар** неясыть длинноухая дальневосточная, ~ **хэтийн** перспективный

АЛСААС издали, издалека, ~ **ирэх** приехать издалека

АЛСЛАГДАХ *страд. от* **алслах**, быть отдалённым, отдаляться, находиться вдали от чего-либо, **~сан хязгаар** отдалённые края

АЛСЛАХ удаляться, отдаляться, находиться вдали

АЛТ (ан) золото, золотой, **шижир/цэвэр ~т** червонное чистое золото, **~н зоос** золотая монета, **~ан бөгж** золотое кольцо, **~ан гар** золотые руки, **~н дунд/дундаж** золотая середина, **~н баталгаа** золотое содержание, **~н хүхэр** реальгар, **~ны уурхай** золотые прииски, **~ны нөөц** золотые запасы, **~ны чулуу** золотая руда, **~н биндэрьяа** *геол.* гелиодор, ~ **гагнуур** четырёхлистник золотистый, **~ны дэргэдэх гууль шарлана** *погов.* рядом с золотом и латунь желтеет, ~ **хайлуулах** выплавка, отлив золота, **валютын ~ны агуулдац** золотое содержание валюты, **~ны сорьц** проба золота, **Алтан од** *астр.* Венера, **Алтан мэлхийн орд** созвездие Жертвенник, **Алтан мөнгөн шаргуудын орд** созвездие Малая Медведица, **Алтан гадас одон** орден Полярной звезды, **~н зул** тюльпан, **~н гургалдай** соловей, **~н хараацай** ласточка, **~н хайрцаг** шкатулка с предсказаниями судьбы (в смысле книга судеб), **~н хайрцаг нээх** открыть «золотой ларец» покойного, т.е. справиться у ламы-астролога о благоприятной дате похорон, выяснить судьбу умершего человека – обряд-консультация у ламы, **~н жад загас** тунцеобразные рыбы, **~н загас наадуулах** заниматься любовью, **~н ёл** ягнятник среднеазиатский, **~н мэлхий үзүүлэх** предсказать что-либо, гадая на жертвенной черепахе, **~н хошуу өргөх** распространять сплетни, доносить, ябедничать

АЛТАДМАЛ позолоченный, покрытый позолотой

АЛТАЙ Алтай, **Алтайн нуруу** Алтайский хребет, **Алтайн цагшаан шонхор** кречеты алтайски

АЛТДАХ золотить, покрывать позолотой, **~сан** золочённый, **бөгж** ~ золотить кольцо

АЛТЛАГ золотистый, цвета золота, ~ **өнгө/өнгийн** золотистый цвет

АЛТТАЙ золотоносный, имеющий золото, ~ **элс** золотоносный песок

АЛУУЛАХ *побуд. от* **алах**, велеть/заставлять убить, велеть заколоть, заставлять зарезать (напр. овцу), быть убитым

АЛХ молоток, молот, ~ **дөш хоёр** молот и наковальня, **~н хээвид** орнамента, ~ **загас** рыба-молот

АЛХАА шаг, походка, поступь, **жигд ~** ровный шаг, **бардам ~а** гордая поступь, **түргэн ~гаар явах** идти быстрыми шагами

АЛХАМ шаг, походка, **анхны ~ хийх** сделать первый шаг, **~ ~аар** шаг за шагом, ~ **бүрд** на каждом шагу, ~ **ч ухрахгүй** не отступать ни на шаг

АЛХАН: ~ **хээ** вид монгольского национального орнамента

АЛХАХ шагать, ступать, идти, переступать, **удаан/зөөлөн ~** шагать медленно, идти тихим шагом, **замаар ~** идти по дороге, **юман дээгүүр ~** перешагнуть через что-либо, **хөл нийлүүлэн ~** шагать в ногу, **~аад марш!** шагом марш!

АЛХДАГ шагающий, ~ **экскаватор** шагающий экскаватор, ~ **нэвтэрхий толь** ходячая энциклопедия

АЛХЛАХ шагать быстро, ступать, идти быстрыми шагами

АЛХУУЛАХ *побуд. от* **алхах, танайхыг хүртэл ч бас нэлээн ~на шүү** *разг.* до вашего дома ещё довольно долго шагать

АЛЦАЙХ расставлять/раздвигать ноги, расставлять ноги в небрежной позе, **~н суух** сидеть растопырившись, **хөлөө ~ж/~лгаад зогсох** стоять, широко расставив ноги, **~ж хэвтэх** а) лежать с раздвинутыми ногами, б) лениться, бездельничать, сидеть без дела

АЛЦГАНАХ 1) расстопыриваться, ковылять, идти утиной походкой, 2) вести себя непристойно/легкомысленно (о женщине)

АЛЦГАР 1) кривоногий, расстопыренный, 2) низкий, низкорослый, коренастый, **тэр ~ хөлтэй** он кривоногий

АЛЧУУР платок, тряпка, салфетка, полотенце, **нусны ~** носовой платок, **нүүр гарын ~** полотенце, **гурвалжин ~** косынка

АЛЬ 1. какой, который, любой, ~ **хир/зэрэг** насколько, сколько, в какой степени, ~ **нэг** какой-либо, ~ **нь ч адил** всё равно, безразлично, ~ **болох түргэн** как можно скорее, ~ **болох аргаар** любым возможным способом, ~ **эрт/дивангарт** давным давно, ~ **ч улсын харьялалгүй иргэн** апатрид, человек, не имеющий гражданства

АЛЬ 2. дай, дайка, **дэвтэр ~** дай тетрадь

АЛЬБИН *геол.* кобальт

АЛЬБОМ альбом

АЛЬХАН где же, на какой же сторонке, **уулын ~ талд нь байна** на какой же сторонке горы находится

АМ 1. 1) рот, уста, пасть, 2) слово, язык, 3) едок, иждивенец, ~ **авах** взять слово, ~ **алдах/өгөх/гарах** клясться, дать слово, ~ **алдуулах** ловить на словах, **~аар амьсгалах** дышать ртом, ~ **ангайх** а) раскрывать рот/пасть, б) заговорить, сказать, молвить слово, **~наас ~ дамжих** передаваться из уста в уст, ~ **асуух** спрашивать о чём-либо с иронией, язвить, **~аа барих** сожалеть о сказанном, досадовать, ~ **бардам** хвастливый, ~ **бузарлах** не сдерживать слова, обнадёжить кого-либо зазря, ~ **бүл семья**, ~ **гэрээ** устный договор, ~ **дагах** поддакивать, **~н дээрээ** на словах, ~ **зайлах** полоскать рот, **~н зохиол** фольклор, ~ **мэдүүлэг** устные показания, ~ **нотолгоо** устные доказательства, **~н секс, ~аараа секс хийх** оральный секс, **~аа тат/хамхи!** закрой рот! замолчи! **~ны тамхи** табак для курения, ~ **шалгалт** устный экзамен, ~ **мөлтөс** в последний миг, **~ны ус** питьевая вода, ~ **халах** находиться в возбуждённом состоянии, быть «под мухой», ~ **хамарт орох (хүн)** чересчур бойкий, «без мыла влезет», **~ны хишиг** успех, фортуна, **~ны хөндий** полость рта, ~ **хуурай буцах** возвращаться ни с чем, не солоно хлебавши, ~ **хэлээр доромжлох** оскорблять словесно, ~ **цангах** испытывать жажду, **бууны ~** дуло ружья, **задгай ~тай** болтливый, **үхэр бууны ~** жерло пушки, **хүн ~** население, ~ **алдвал барьж болдоггүй агт**

алдвал барьж болно коня можешь воротить, а слово нет, **~аараа шороо үмхэх** приходить к плохому концу, **~нд ч үгүй, хамарт ч үгүй** *приблизительно:* ни нос, ни в рот (в смысле мало), **хөхүүрийн ~ цаашилж, хүйтний ~ наашилж байна** трескучие морозы, холода

АМ 2. падь, **уулын ~нд** в пади горы, **Их Тэнгэрийн ~** Падь Великого неба, *истор.* другое название «Маршальская падь» – правительственная резиденция рядом с Улан-Батором

АМ 3. мера измерения, **зуун ~ метр** газар земля в сто квадратных метров

АМААР 1) устно, 2) устный, **~ хэлэх** сказать/говорить устно, **~ харцу өгөх** ответить устно

АМАНЦАР говорун, краснобай

АМАР спокойный, благополучный, спокойно, благополучно, лёгкий, нетрудный, легко, нетрудно, **~ тайван байх/суух** быть спокойным, сидеть спокойно, **~ хялбар** *парн.* лёгкий, простой, **~ ажил** лёгкая работа, **хэлэ-хэд ~** лёгко сказать/говорить, **бид мэнд ~/~ мэнд сууж байна** мы живём благополучно, **~ заяа өгөхгүй/үзүүлэхгүй байх** не давать покоя, **хэн нэгний ~ тайвныг эвдэх** нарушать чей-либо покой, **бид ~ заяа үзэхгүй байна** мы не знаем покоя, **~ тайван байлгах** оставить кого-либо в покое, **саная ~ суух** *жить спокойно/беззаботно,* **~ сайн уу? ~ байна уу?** здравствуйте! **~ заяа үзүүлэхгүй** лишать покоя, «затрахать»

АМАРЖИХ 1) успокаиваться, 2) рожать, **~ газар** родильный дом, роддом, **~сны тэтгэмж** пособие по беременности и родам

АМАРЖУУЛАХ *побуд. от* **амаржих**, 1) давать покой, успокаивать, 2) дать возможность рожать, принять роды

АМАРЛИНГУЙ беспечный, беззаботный, благодушный, спокойный, беспечно, беззаботно, благодушно, спокойно, беспечность, беззаботность, благодушие, спокойствие, **~ амьдрал** беспечная/беззаботная жизнь, **юманд ~ хандах** относиться к чему-либо *слишком* беспечно/беззаботно

АМАРХАН простой, лёгкий, просто, легко, **үүнийг сурахад ~** легко научиться этому, **энэ бол туйлын ~** это очень легко

АМБААР 1) амбар, складское помещение, кладовая, 2) *разг.* домик

АМБАН большой, крупный, **~ шар** большой/крупный вол

АМБУЛАТОРИ амбулатория, амбулаторный

АМГАЛАН мир, спокойствие, благополучие, благоденствие, мирный, спокойный, мирно, спокойно, **~ тайван байдал** мир, спокойствие, **~ айлтгах** приветствовать, **~ байдлыг үймүүлэх/алдагдуулах** нарушить покой, лишить покоя

АМДАХ 1) *поджидать на пути,* пересекать кому-либо путь, 2) идти навстречу, **~н уулзах** встретить, идти кому-либо навстречу, **~н саатуулагч** перехватчик

АМЕРИК Америка, американский, **Америкийн Нэгдсэн Улс** Соединённые Штаты Америки

АМЖИЛТ успех, достижение, рекорд, прогресс, **ололт ~** достижение, успех, **дэлхийн дээд ~ тогтоох** установить мировой рекорд, **~ эвдэх** побить рекорд, **таны ажилд ~ хүсье** желаю успехов в вашей работе, **~ гаргах** делать успехи, добиться успеха

АМЖИЛТГҮЙ безуспешный, напрасный, безуспешно, напрасно

АМЖИЛТТАЙ успешный

АМЬЖИРГАА жизнь, существование, **~ны нөхцөл** условия существования, **~ны өртөг** стоимость жизни

АМЖИХ успевать, делать вовремя, суметь, **гэрлэж ~гүй явна** ещё не женат, успел пожениться

АМЖУУЛАХ *побуд. от* **амжих**, выполнить в срок, исполнять в нужный срок, осуществлять

АМИАРАА лично, сам, отдельно, **~ явсан нь дээр** лучше идти самому, **~ ярилцах** поговорить отдельно/наедине/с глазу на глаз

АМИЛАХ оживать, воскрешать, приходить в себя/в чувство

АМИЛУУЛАХ *побуд. от* **амилах**, оживлять, воскрешать, приводить в чувство, возвратить к жизни

АМИН 1. жизненный, **~ дэм** витамин, **~ гол** аорта, **~ сүнс** душа

АМИН (даа) 2. отдельно, только для себя, для личного пользования, **хэдэн мал ~ үлдээх** оставить для себя несколько голов скота, **~ хэрэглэх** использовать для себя/для личных нужд

АМИНДЭМ витамин, витаминный, витаминозный

АМИНДАЙ однофамилец, тёзка

АМИНЧ эгоист, себялюбец, эгоистичный, эгоистический, **~ үзэл** себялюбие, эгоизм, **~ хүн** эгоист

АМИНЧЛАХ 1) секретничать, шептаться, 2) вести себя эгоистично

АМИНЧХАН *эгоист, эгоистический*

АМЛАХ 1. 1) обещать, дать слово, 2) бросать вызов, вызвать противника (о борцах), **~сныа биелүүлэх** выполнить обещание, **~сандаа хүрэх** сдержать слово

АМЛАХ 2. впервые брать грудь (о новорождённом)

АМЛАХ 3. измерить на квадраты

АМЛАХ 4. подниматься вверх по пади

АМРААХ *побуд. от* **амрах**, давать отдых, предоставлять отдых, давать возможность отдохнуть, давать покой, успокаивать, **Нүхт амралтанд ~/амруулах** отправить в дом отдыха Нухт

АМРАГ любимый, милый, дорогой, любящий, **~/~ийн сэтгэл** любовь, **нууц ~** *любовник, любовница,* **аргагүй ~** *данный судьбой* любовник, любовница

АМРАГЛАХ любить, испытывать любовь, влюбляться

АМРАЛГҮЙ 1) без отдыха, бе передышки, 2) неустанно, беспрестанно, **~ хийх/ажиллах** делать/работать без отдыха

АМРАЛТ отдых, отпуск, каникулы, **~ын газар** дом отдыха, **~ын өдөр** выходной день, день отдыха, **~аар явах** ехать в отпуск, уйти в отпуск, **ээлжийн ~** очередной отпуск, **жирэмсний ~** декретный отпуск, **~ын мөнгө** отпускные деньги, **сургуулийн зуны ~** школьные летние каникулы

АМРАЛТТАЙ находиться в отпуске, иметь отпуск

АМРАХ *отдыхать,* быть/находиться в отпуске, **~ цаг** время отдыха, **бие ~** чувствовать себя отдохнувшим, **саная/сэтгэл ~** успокаиваться, утешаться, **энэ жил Бээжин явж ~сан** в этом году съездил (и) отдохнул(и) в Пекине

АМСАР горлышко, отверстие (сосуда, посуды), край сосуда, край отверстия, **аяганы ~** верхний край чашки/пиалы, **~ дүүрэн** полный до краёв, **хавцалын/ангалын ~ дээр** на краю пропасти

АМСАХ 1) пробовать, отведывать, 2) испытывать, переживать, **~** отведать пищу, **зовлон ~** испытывать горе/трудности, **жаргал ~** вкушать счастье, наслаждение

АМСУУЛАХ *побуд. от* **амсах**, давать пробовать, отведывать, угощать, *дать полакомиться*

АМСХИЙХ чуточку/немножко отдохнуть, перевести дыхание, перевести дух, сделать передышку

АМТ вкус, вкусовое свойство, привкус, **эвгүй ~** неприятный привкус, **~ оруулах** приправлять, делать вкусным

АМТАГДАХ 1) ощущать вкус, 2) чувствовать гордость, **муухай ~** ощущать неприятный вкус, **цус ~** ощущать вкус крови, **бяр ~** чувствовать прилив силы

АМТАЙ 1) языкастый, острый на язык, 2) *перен.* говорливый, болтливый, несдержанный на язык, 3) имеющий отверстие, **хоёр ~ буу** двуствольное ружьё

АМТАРХАГ сладенький, сладковатый, вкусненький

АМТАРХАХ 1) проявлять аппетит, лакомиться, 2) *прям. и перен.* пристраститься к чему-либо, смаковать, **ихэд ~н идэх/уух** есть/пить со смаком, лакомиться, смаковать

АМТАТ сладкий, вкусный, приятный, ~ **жүрж** апельсин, ~ **гуа** дыня, ~ **идээ** вкусная пища, ~ **сархиаг мөөг** гриб рыжик
АМТГҮЙ 1) невкусный, безвкусный, 2) неинтересный, невыразительный, ~ **хоол** безвусное кушанье
АМТЛААЧ дегустатор
АМТЛАГ вкусный, сладкий
АМТЛАГЧ приправа, добавки
АМТЛАХ 1) вкушать, пробовать, 2) делать вкусным, придавать вкус, приправлять, **~ж үзэх** пробовать на вкус, **хоол ~ зүйл** приправа
АМТЛУУЛАХ *побуд. от* **амтлах**, давать пробовать, заставлять отведать
АМТТАЙ 1) вкусный, лакомый, сладкий, 2) имеющий привкус/какое-то вкусовое свойство, **шорвог ~** имеющий солёный вкус, **муухай/сайхан ~** неприятный/приятный на вкус, **~ хоол** вкусное кушанье, вкусная еда
АМТТАЙХАН вкусненький, сладенький, лакомый
АМТТАН сладости, деликатес, **дорно зүгийн ~** восточные сладости
АМТШИХ 1) вкушать, входить во вкус, привыкать, 2) приучиться, **~сан хэрээ арван гурав дахин** *посл.* повадившаяся ворона тринадцать раз прилетит *приблизительно:* повадился волк в овчарню
АМУУ злаки, зёрна, общее название злаковых растений, **~ будаа/~ тариа тарих** сеять зерна/злаки
АМЬ жизнь, дыхание, **~на аваад явах** идти своей дорогой, преследовать личные интересы, **~ аврах** спасать жизнь, **~на аргалах** перебиваться, жить чем бог послал, **~ гарах** остаться в живых, выжить, **~ давирах** слишком печься о себе, **~ дүйх** рисковать своей жизнью, **~ зуух** жить, существовать, **~ мэрийх** страстно желать, хотеть больше жизни, **~ нас** жизнь, **~ насаа даатгах** страховать свою жизнь, **~ орох** оживать, приходить в себя, возвращаться к жизни, **~иа солих** убить друг друга, **~ тавих** умирать, **~ таєрах** умирать, дохнуть, **~иа хамгаалах** защищать свою жизнь, **~ хайргүй** не щадя жизни, беззаветно, **~на хорлох** лишать себя жизни, покончить жизнь самоубийством, **~ хэлтрэх** избежать смерти, быть помилованным
АМЬД живой, одушевлённый, **~ юмс** всё живое, **~ын жин** живой вес, **~ мэнд байх** быть живым и здоровым, **~ байгаль** живая природа, **~ явах** быть живым, жить, **~ явах эрх** право на жизнь, **~ гарах** выйти/остаться живым, **~ хүн аргатай, аргалын гал цогттой** живой человек всегда найдёт выход (из положения), в теплящемся очаге всегда есть искра
АМЬДААР живьём, заживо, **дуучин Сарантуяаг ~ харах** видеть живьём певицу Сарантуяа
АМЬДРАЛ жизнь, жизненный, **аж ~** жизнь, существование, **чинээлэг ~** зажиточная жизнь, **~ын түвшин** уровень жизни, **~ын хэрэгцээ/шаардлага** жизненные потребности, **~ын төлөө тэмцэл** борьба за жизнь, **~ын өртөг** стоимость жизни, **~аа холбох** соединить свою жизнь/судьбу
АМЬДАЙ тёзка
АМЬДРАХ жить, существовать, **~ арга** способ существования, **ядуу ~** жить в нищете, **ганцаараа ~** жить одиноко, **жаргалтай ~** жить счастливой жизнью, **~ хэрэгсэл** средства к существованию
АМЬДРУУЛАГЧ оживляющий, животворный, воскрещающий, **сэхээн ~** *мед.* реаниматор
АМЬДРУУЛАХ *побуд. от* **амьдрах**, возвращать к жизни, воскрешать, оживлять, **сэхээн ~ тасаг** *мед.* отделение реанимации, реанимационное отделение, **сэхээн ~ ухаан** реаниматология
АМЬЖИРГААжизнь, существование, условия существования/жизни, **~ны өртөг өссөөр байна** всё ещё растёт/увеличивается стоимость жизни
АМЬНЫ личный, собственный, **~ ажил** личные дела
АМЬСГАА дыхание, вздох, старик, старуха, **~ авах** вздыхать, **~гаа татах** затаить дыхание, задерживать дыхание, **~ хураах** умереть, **дөнгөж ~тай байх** еле дышать, **~ны тоо гүйцэх** умереть, преставиться
АМЬСГААДАХ запыхаться, почувствовать одышку, задыхаться, одышка, **хурдан явснаас/гүйснээс болж ~** запыхаться/начать дышать с трудом от быстрой ходьбы/бега, **их ~даг болох, их ~даг хуучтай/өвчтэй болох** страдать одышкой
АМЬСГАЛ дыхание, дыхательный, **~ын эрхтэн** дыхательный орган, **уур ~** климат, **~ хураах** испускать последний вздох, умереть, **~ давхцах** страдать от отдышки, **~ боогдуулах хий** удушающмий газ, **~ын дээд зам** верхние дыхательные пути, **~ын цочмог халтгай хам шинж** атипичная пневмония
АМЬСГАЛАХ дышать, **чөлөөтэй ~** вздохнуть/дышать свободно, **гадагш ~** выдыхать, производить выдох
АМЬТАЙ живой, одушевлённый, **нэг ч ~ юм үзэгдэх биш/үл үзэгдэнэ** не видно ни одной живой души, **~ юмс** одушевлённые предметы, **нэг ~, амь нэгтэй** единодушный, единогласный
АМЬТАН живое существо, животное, **улс ~/хүн ~** люди, **адгуусан ~** животные, **~ы аймаг** фауна, животный мир, **~ судлал** зоология, **~и сургагч** дрессировщик, **өөдгүй ~** сволочь, ублюдок, **ямар сонин ~ бэ** какое странное существо, *разг.* кого я вижу!
АН 1. трещина, щель, расщелина, расселина, **газрын ~** расщелина в земле, **~ цав** трещина, щель, **хадны ~ цав** трещина/расщелина в скалах, **~ гарах** дать трещину, треснуть, трескаться
АН 2. зверь, **~ гөрөөс/~ амьтан** *собир.* звери, зверьё, дичь, дикие животные, **~ агнах/хийх, ~ гөрөө хийх** охотиться на зверей, заниматься охотой, **~ амьтнаар элбэг нутаг/газар** местность, богатая зверем, **~ агнуурын хууль** закон о правилах охоты, **~гийн мах** дичь, мясо диких животных, **~гийн арьс** звериная шкура, пушнина, **~ агнах эрхийн бичиг**, разрешение на охоту
АНА: ~ **мана** а) равный, одинаковый, б) равно, одинаково, **~ мана ноцолдох** не уступать друг другу в силе и ловкости, схватиться из-за чего-то, имея равные силы
АНААШ *зоол.* жираф
АНАГААХ лечить, **~ ухаан** медицина, **~ ухааны дээд сургууль** медицинский институт, **~ ухааны дунд сургууль** медицинское училище, **эмээр ~** лечить лекарствами, **өвчтөнийг ~** лечить больного
АНАР *бот.* гранат, *геол.* гранат
АНАРХИ анархия, анархический, **~ зан /байдал, ~ үзэл** анархизм
АНАТОМИ анатомия, анатомический, **хүний биеийн ~** анатомия человека, **ургамлын ~** анатомия растений
АНАТОМИЧ анатом, специалист по анатомии
АНАХ 1. 1) подкарауливать, подкрасться, подстеречь, 2) опасаться, остерегаться, настораживаться, избегать, **~ж байгаад барих/барьж авах** поймать/схватить кого-либо, подкараулив, **муур хулганыг ~аж байгаад барив** кошка подстерегла мышку и схватила её
АНАХ 2. заживать, заживляться (о ране)
АНГААХАЙ птенец, птенчик
АНГАГАР 1) открытый, раскрытый, 2) широкий, разинутый, 3) зевака, бездельник
АНГАЙЛГАХ *побуд. от* **ангайх**, раскрывать/открывать что-либо, **амаа ~** раскрывать/открывать рот/пасть
АНГАЙХ 1) раскрываться, открываться, зиять, 2) *перен.* зря проводить время, бездельничать, ротозейничать, **~ж харагдах** зиять, выглядеть зияющим, **~ амтай ч залгих хоолойгүй** *загадка* с раскрывающимся ртом, но без горла, чтобы глотать (**хайч** — ножницы), **мэдэлгүй ~аад зогсож байв** *разг.* стоял, разинув рот, ничего не ведая

АНГАЛ пропасть, ущелье, расселина, бездна, **хадны ~** ущелье в скале
АНГАЛЗАХ 1) открывать, раскрывать, 2) потерять способность говорить, 3) *перен.* бездельничать, ротозейничать, **биттий худлаа ~аад бай** *разг.* не болтай языком, **толгой ~ж/~аад байна** голова трещит
АНГАЛЗУУР постоянно открываю-щийся, **~ хайч** крупные/большие ножницы для стрижки овец, **~ амьтан/хүн** *простореч. пренебреж.* болван, болтун, пустослов, ротозей
АНГАМ: **~ халуун** палящий зной
АНГАРАГ вторник, **Ангараг гараг** планета Марс
АНГАРХАЙ щель, разрез, трещина, щелистый, открытый, растворённый, разинутый, **шалны ~** щель в полу, **хаалганы ~гаар харах** смотреть в щель двери
АНГАА жажда, **~г тайлах/гаргах** утолить жажду
АНГАХ 1. 1) испытывать жажду, жаждать, 2) испытывать сильное желание, сильно хотеть чего-либо, **миний ам ихэд ~ж байна** меня мучит жажда, мне очень хочется пить
АНГАХ 2. выцветать, выгорать, высыхать (из-за отсутствия дождя, влаги), **~сан газар** высохшая земля
АНГИ класс, курс, **ажилчин ~** рабочий класс, **ноёлогч ~** господствующий класс, **~ийн тэмцэл** классовая борьба, **дөрөвдүгээр ~ийн оюутан** студент четвёртого курса, **наймдугаар ~ийн сурагч** ученик/ученица восьмого класса, **~т нийгэм** классовое общество, **бэлтгэл ~д орох** поступить на подготовительный курс, **олон ~т кино** многосерийный фильм
АНГИД 1) кроме, за исключением, отдельно, 2) другой, **үүнээс ~ ном алга** кроме этой другой книги нет
АНГИЖРАЛ избавление, освобождение
АНГИЖРАХ избавляться, освобождаться, спасаться, отделяться, **аюулаас ~** избавляться от опасности, **зовлонгоос ~** избавиться от мучений
АНГИЖРУУЛАХ *побуд. от* **ангижрах**, избавлять, спасать, освобождать
АНГИЛАГДАХ *страд. от* **ангилах**, разделяться, классифицироваться, группироваться, дифференцироваться, расчленяться, распадаться, отделяться
АНГИЛАЛ разделение, классификация, группировка, дифференциация, расчление, **баримт материалын ~** дифференциация/группировка материалов, **хэлний ~** классификация языков
АНГИЛАХ классифицировать, разделять, дифференцировать, группировать, расчленять, **ургамлыг ~** классифицировать растения, **хэдэн хэсэг(т) ~** разделить на несколько частей/групп, **~сан мах** расфасованное мясо
АНГИНА *мед.* ангина, **~аар өвдөх** болеть ангиной
АНГИНТАХ заболеть ангиной, **хоолой ~** а) болеть ангиной, б) воспаление горла
АНГИР *зоол.* турпан, **~ шар** красно-жёлтый, **~ үр** дитя кровный
АНГЛИ английский, **~ хэл** английский язык, **~и хүн** англичанин/англичанка
АНГУУЧ (ин) охотник, зверобой
АНГУУЧЛАХ охотиться, заниматься охотой
АНД друг, приятель, товарищ, дружище, **~ нөхөр** хороший/близкий друг, **бид ~ бололцов** мы стали друзьями, **~ барих/болох** стать побратимами, друзьями
АНДАХ ошибаться, допускать неточность, заблуждаться, **халзан Ганболдыг хэн эс ~ вэ?** кто не знает лысого Ганболда?
АНДАХГҮЙ не ошибаться, знать безошибочно/хорошо, не путать, не заблуждаться, **тэр замаа ~** он не заблудится по дороге, он хорошо знает дорогу
АНДГАЙ клятва, присяга, зарок, честное слово, **~ тангарага өгөх/тавих** дать клятву, дать честное слово, присягать
АНДГАЙЛАХ клясться, присягать, **үнэнээ/үнэнчээ ~** клясться в верности, **~н хэлэх/өчих** клятвенно заверить, **~ж гаргасан (бичмэл) мэдүүлэг** (письменное) показание под *присягой*, аффидевит
АНДУУ 1. деревянный бак/бачок (для жидкости)
АНДУУ 2. ошибочный, неверный, неправильный, ошибочно, неверно, неправильно, **~ ташаа/эндүү ташаа** ошибочное, неверное, **~ ярих/хэлэх** говорить неправильно, говорить неправду
АНДУУРАЛ ошибка, неправильность в чём-либо, погрешность, неточность
АНДУУРАХ *ошибаться, путать*, обознаваться, **та намайг хүнтэй ~ч байх шиг байна** пожалуй, вы меня с кем-то путаете/вы меня принимаете за другого, **би ~аад өөр ном авчихжээ** я по ошибке, оказывается, взял другую книгу
АНЗ неустойка
АНЗААРАХ замечать, примечать, обращать внимание, **би таны хэлснийг ~сангүй** я не обратил внимание, что вы сказали, **түүний ~сны хэрэггүй** *не обращай на него внимания*
АНЗААРАХГҮЙ не обращать внимания, не замечать, не примечать
АНИА табуированное обращение к старшей сестре, тёте
АНИАТАЙ закрытый, зажмуренный, **~ нүд** закрытые глаза
АНИВ: **~ ~ хийх/гэх** а) мигать, моргать (глазами), б) мерцать (о звёздах)
АНИВАЛЗАХ часто мигать/моргать, часто мерцать
АНИВАСХИЙХ моргнуть, мигнуть, **тэр над руу нүдээ ~в** он *подмигнул мне*
АНИВХИЙХ моргнуть, мигнуть
АНИВЧИХ мигать, моргать, щуриться, жмуриться, **хурц наранд ~** щуриться от яркого солнца
АНИЛДАХ закрываться, смыкаться, **өөрийн эрхгүй нүд минь ~на** глаза мои сами/невольно слипаются
АНИР отголосок, отзвук, **~ чимээ/чимээ ~** а) звук, шорох, б) весть, слух, **~ гарах** издаваться(ся) какие-то звуки, шуметь, **~ чимээ алга/~ чимээгүй** а) тихо, ни звука, б) мёртвая тишина, в) нет вестей
АНИРЛАХ издавать какие-то звуки
АНИРТ шумный, **~ гийгүүлэгч** *лингв.* шумный согласный
АНИС 1. брусника, **~ түүх** собирать бруснику, **~нд явах** ходить по бруснику/за брусникой
АНИС 2. суть, сущность, **~ыг нь олох** *добиваться сути, постигать суть*
АНИСГА веко, веки
АНИХ 1) зажмуривать, закрывать, смыкать (глаза), 2) заживать, зарубцеваться (о ране), 3) *перен.* умереть, скончаться, **нүдэ ань** закрой глаза, **шарх нь ~жээ** рана зажила/закрылась
АНИУЛАХ *побуд. от* **аних**, заставить закрыть глаза, *тюрем.* убить, отправить на тот свет кого-либо
АНКЕТ анкета, анкетный, **~ бөглөх** заполнить анкету, **~ын арга** анкетный метод, метод анкетирования, **~ын судалгаа явуулах** анкетирование
АНСАМБЛЬ ансамбль, **Ардын дуу бүжгийн ~** ансамбль народных песни и танца
АНТЕН антенна, **зурагтын ~** телевизионная антенна, **гадаах/гадуур ~** наружная антенна
АНУУХАН полный сил, крепкий, бодрый, здравствующий, находящийся в добром здравии (о старых пожилых людях), **~ өвгөн** бодрый старик
АНХ 1) первый, первоначальный, 2) сперва, вначале, впервые, **~ удаа** первый раз, впервые, **~ан шатны сургууль** начальная школа, **~ан шатны боловсрол** начальное образование, **~ан шатны шүүх** суд первой инстанции

АНХААРАГДАХ *страд. от* **анхаарах**, привлекать внимание, быть в центре/фокусе внимания

АНХААРАЛ внимание, ~ **муутай** невнимательный, **~аа хандуулах** обращать внимание, **~аа төвлөрүүлэх** сосредоточивать/акцентировать внимание на чём-либо, ~ **татах** привлекать внимание, **~ын төвд байх** быть в центре внимания, **их ~ тавих** уделять большое внимание, **~даа авах** принимать во внимание

АНХААРАХ обращать внимание, внимательно относиться, вникать, вслушиваться, **биттий анхаар!** не обращайте внимание! **~маар асуудал** вопрос заслуживающий внимания

АНХДАГЧ первый, первичный, ~ **төрөл** стратотип, ~ **нотлох баримт** первичное доказательство, ~ **үе** первый период, первичный период, ~ **эрх** первичное право, ~ **өргөлт** *муз.* хорей

АНХДУГААР первый, ~ **дэвтэр** первый том, первая тетрадь, **намын ~ их хурал** первый съезд партии

АНХАНДАА первоначально, сначала, когда-то

АНХЛААД *разг.* сначала, сперва, **чи ~ тэгж хэлээ биз дээ** *разг.* сперва ты ведь так сказал

АНХИЛАМ благоуханный, ароматный, душистый, ~ **үнэртэй цэцэг** благоухающие цветы, ~ **үнэрт саван** душистое мыло

АНХИЛАХ благоухать, распространять аромат

АНХИЛУУН/АНХИЛУУР ароматный, благоуханный

АНХНААСАА сначала, с самого начала, сперва, прежде всего

АНЧ 1) охотничий, звероловческий, занимающийся охотой, 2) охотник, ~ **нохой** охотничья собака, ~ **хүн** охотник

АНЧИН охотник, зверолов, **сайн/тэргүүний** ~ хороший/передовой охотник, **хулгайн** ~ браконьер, **~ы овоохой** охотничий шалаш

АНЧЛАХ охотиться, заниматься охотой

АНЬСАГА глазная щель

АППАРАТ аппарат, **зургийн** ~ фотографический аппарат, фотоаппарат, **утасны** ~ телефонный аппарат

АПТЕК аптека, **төв** ~ центральная аптека, **аяны** ~ дорожная аптечка

АР 1) задняя, теневая сторона, северная сторона, 2) зад, спина, север, 3) задний, тыльный, северный, ~ **биеэ/~ нуруу** спина, ~ **нуруугаар нь хаях** *спорт.* бросать на обе лопатки, **гэрийн ~ тал** задняя/тыловая сторона юрты, **уулын ~ бэл** северный склон горы, ~ **өвөргүй** и сзади и спереди, **цаасны/хуудасны ~ өвөргүй бичих** исписать обе стороны листа бумаги, ~ **тал** а) тыл, б) задняя/оборотная сторона, ~ **талын алба** интендантская служба, **~ын хаалга** задний, «чёрный ход», блат, по блату, **~ын хаалгадах** делать что-либо по блату, ~ **талын эмнэлэг** тыловой госпиталь, **гарын** ~ тыльная сторона руки/ладони, **~д/~ талд** а) в тылу, б) за спиной, за сценой, **~д үлдэх** оставаться в тылу/за спиной, ~ **Монгол/~ Газар** Внешняя Монголия, ~ **Солонгос** Северная Корея, **салхи ~аас үлээнэ** ветер дует с тыла, ~ **гэр** дом, семья, **~ын хаалга** чёрный ход *букв.* тыловая/задняя дверь, **залуу насанд охидууд ~ өвөрөөр минь гүйж байлаа,** когда был молодым, девушки бегали вокруг да около меня, **~аар тавих** гулять на стороне, наставлять рога

АРАА 1. коренной зуб, ~ **шүд** *парн.* зубы, **агт ~/захын** ~ зубы мудрости, **~ндаа зуух** иметь зуб против кого-либо, точить зубы против кого-либо

АРАА 2. *тех.* шестерня, передача, **дамжуулах ~, залгах** ~ передача управления, **нэгдүгээр ~нд залгах** перевести /переключать на первую скорость, **шүдэт** ~ зубчатая передача, **унадаг дугуны гишгэх/гишгүүр** ~ педальная передача в велосипеде, ~ **залгах бариул** рычаг переключения передачи

АРАА 3.: ~ **тоть** попугай

АРААЖИО *устар.* радио

АРААР 1) сзади, позади, 2) отсутствие кого-либо, **сүүлдэж ирсэн нь ~ суув** те, которые пришли с опозданием/опоздали, сели сзади, **тэр байшингийн ~ орсон** он скрылся за домом, **бидний ~р нийм хэрэг болжээ** это случилось в наше отсутствие, ~ **тавих** обмануть, одурачить, оставлять в дураках, обвести вокруг пальца, «наставить рога», **~раа тавиулах** быть обманутым/одураченным

АРААТАН хищник, хищный зверь, ~ **амьтан** звери, дикие животные, **зэрлэг** ~ хищные животные

АРААЛАХ (араа ургах) прорезаться (о коренных зубах)

АРАВ/АРВАН 1) десять, десяток, десяти-, 2) *для обозначения неопределённого множества* много раз, неоднократно, 3) *для выражения малого количества* несколько, всего, лишь, 4) десятое (в названиях чисел месяца), **арван арваар зуу** десятью десять сто, ~ **дахих** а) повторять десять раз, б) удесятерять, ~ **дахин их** в десять раз больше, ~ **арваар** по десять, по десяти, **~н жилийн дунд сургууль** десятилетка, десятилетняя/средняя школа, **~н хоёр жилийн орчил** двенадцатилетний цикл (по лунному календарю), **~н хуруу шигээ мэдэх** знать как свои пять *букв.* десять пальцев, **~н хуруу тэгш** мастер на все руки, **~н долоон настай** семнадцать летний, ~ **хэлүүлэх** заставлять повторять несколько/много раз, **олон ~/олон ~аараа бий/байна** имеется много десятков чего-либо, **хэд ~н/тав ~н/~ таван төгрөг олох санаатай** намерен/хочется заработать всего лишь несколько (*букв.* кое какие деньги **~н цагаан буян** десять благодеяний, **~н хар нүгэл** десять смертных грехов, **өнөөдөр ~и сарын арван** сегодня десятое октября, **~ны өдөр** десятое число, **~ны хоёр** две десятых, **~ын/~аас хоёр нь** две/двое из десяти, ~ **дахь жил** десятый год, **~тай хүү** десятилетний мальчик

АРАВГАР: ~ **царай гаргах** строить кислую мину, корчить рожу

АРАВДУГААР десятый, ~ **сар** октябрь

АРАВТ: ~ *разг.* десятитугровка, **~ын дэвсгэр** десятитугриковая купюра, **~ын бутархай** десятичная дробь

АРАГ 1. плетёная из прутьев корзина для сбора кизяка

АРАГ 2.: ~ **яс** *анат.* скелет, ~ **яс/~ мод** остов, каркас

АРАЙ еле, едва, с трудом, кое-как, почти, чуть, несколько, немного, разве что, **~й гэж/~ чүү гэж** еле-еле, с трудом, ~ **багa** чуточку, немножко, меньше, ~ **л эрт** чуть рановато, ~ **хүрэхгүй** ещё немного не хватает, ~ **цаг болоогүй байна** ещё не пора, **энэ нь ~ дээр** это чуть лучше, **энэ ~ биш байна** это чуточку не то, ~ **чамай/~ чарай** еле-еле, кое-как, с трудом, ~ **чарай л хийж дуусгалаа** еле-еле/с трудом закончили/завершили, ~ **ч дээ/~ ч үгүй байлгүй** надо же, неужели, да, не может быть! это уж слишком!

АРАЙХАН еле-еле, едва, лишь, пока ещё

АРАЙХИЙЖ кое-как, с трудом, еле-еле, ~ **л нэг юм явж байна** он еле~ **гарч ирлээ** я еле/с трудом выбрался оттуда

АРАЛ 1. остров, ~ **хойг** *парн.* острова, острова и полуострова, **хагас** ~ полуостров, **~ан нум** островная дуга

АРАЛ 2. оглобля, **тэрэгний** ~ оглобля телеги

АРАЛ 3. пряжка/застёжка, через которую продёргивается ремень/пояс, **зэс** ~ медная пряжка

АРАНГА 1. вышка, помост (для охоты)

АРАНГА 2. вышка, **нефтийн** ~ нефтяная вышка

АРАНГА 3. износ, **гутлын** ~ износ обуви

АРАНГА 4. двойные зубы (у людей, жеребят)

АРАНГА 5. *бот.* саранка

АРАНГА 6. место захоронения шаманов

АРАНШИН: ~ **зэс** самородная медь

АРБИТР: **улсын** ~ государственный арбитр, **~ын шүүх** арбитражный суд, **~ын байцаан шийтгэх ажиллагаа** арбитражное производство, ~ **ын ~ загвар заалт** арбитражная оговоркр.

АРВААД около десяти, приблизительно десять, почти десять, **түүнээс хойш ~ жил өнгөрлөө** с тех пор прошло почти десять лет

АРВАЙ ячмень, **~н гурил** ячменная крупа, **~ үслэх** шелушить ячмень

АРВАЙХ растопыриваться, взъерошиваться

АРВАЛЗАХ кишеть, шевелиться, барахтаться

АРВАН *ист.* войсковая единица, отряд из 10 человек, десяток, **~ы дарга** десятник

АРВИ экономность, экономичность, скупость, бережливость, **~ муутай** а) небережливый, б) невыгодный, легко/быстро исчерпаемый/иссякаемый, **~ зан** скопидомство

АРВИЖИХ увеличиваться, умножаться, накопляться, расти

АРВИЖУУЛАХ *побуд. от* **арвижих**, приумножать, увеличивать, накоплять

АРВИЛАЛТ экономия, **~ хэмнэлт** *парн.* экономия, рачительность

АРВИЛАХ быть бережливым/экономным, беречь, экономить, бережно/умеренно расходовать, **~н хэмнэх горим** режим экономии

АРВИН 1) обильный, богатый, множественный, обилие, изобилие, 2) много, богато, 3) ёмкий, вместительный, **~ ургац** богатый/обильный урожай, **мал сүргээр ~** богатый скотом, **~ тулам** вместительный мешок

АРВИС: **~ ухаан** знание, постижение

АРВИТАЙ 1) экономичный, бережливый, экономный, 2) значительно, довольно много, **~ ч юм биш** *разг.* не так уж много/значительно

АРВИТГАЛ приумножение, увеличение

АРВИТГАХ *побуд. от* **арвитах**, умножать, увеличивать, обогащать, накоплять

АРВИЧ 1) рачительный, экономный, бережливый, 2) всезнайка, 3) скупец **~ хямгач байх** быть экономным и рачительным

АРВУУЛАА вдесятером, все десять

АРГА способ, средство, метод, возможность, приём, методика, выход, образ, тактика, **~ барил** метод, **~ зүй** методология, **~ мэх** уловка, хитрость, ухищрение, **~ын улирал** европейское летоисчисление, **гадаад хэл заах ~** методика преподавания иностранных языков, **задлаг ~** аналитический метод, **өөр ~аар** другим способом, **~ зүй** методика, **илрүүлэх ~** способ выражения, **технологийн ~ ажиллагаа** технологический процесс, **эмчилгээний ~** способ лечения, **ямар ч ~гүй** безвыходное положение, **~ сүвэгчлэх** придумывать способ, **~ хэмжээ авах** принимать меры, **~ олох** находить способ, **~ саам хийх** а) препятствовать, мешать, б) хитрить, ухищряться, уклоняться, избегать, **өөр ~ алга** нет другого выхода, **захиргааны/захиргаадах ~** административный метод, **~нд орох** попадать в силок/на удочку, **чадаж байгаа хүнд ~ алга** *приблизительно:* победителя не судят

АРГАГҮЙ 1) невозможный, безвыходный, нет возможности, невозможно, 2) безвыходность, необходимость, нужда, потребность, 3) исключительно, чрезвычайно, сильно, очень, действительно, 4) конечно, естественно, безусловно, **~ байдалд орох** попадать в безвыходное положение, **хэлэхээс өөр ~/хэлэхээс биш ~** нельзя не сказать, только развести руками (*букв.* кроме как сказать, ничего не остается), **мартахын ~** невозможно/нельзя забывать, незабываемый, не выходит из головы, **яах ч ~** ничего не поделаешь, невмоготу, **~ сайхан зураг** поистине прекрасная картина, **~ хөөрхөн/гоё хүүхэн** действительно красивая девушка, **~ хайр** любовь, ниспосланная сверху, любовь, которая обязательно должна была случиться, **~ хамгаалалт** вынужденная/необходимая (само) оборона, **~ хамгаалалтын хэр хэмжээг хэтрүүлэх** превышение пределов необходимой обороны, **би ~ баярласан шүү я** действительно очень обрадовался, **~ чухал ажил** очень важное дело, **~ чиний зөв** безусловно, ты прав/права, **~ эрхэнд** *по неволе*

АРГАГҮЙДЭХ 1) оказываться в безисходном положении, попадать в безвыходное положение, *лишаться всяких возможностей*, 2) быть вынужденным

АРГАДАХ 1) уговаривать, упрашивать, *просить, молить*, 2) успокаивать, ласкать, 3) обманывать, хитрить, **уйлсан хүүхдийг ~** успокаивать плачущего ребёнка

АРГАЛ аргал, кизяк, сухой помёт скота, **~ түүх** собирать кизяк, **~аар галлах** топить кизяком

АРГАЛАХ 1) изыскивать средства, находить выход из положения, 2) ухитряться, умудряться, хитрить, *изловчиться*, 3) задерживать, мешать, 4) лечить, **амиа/хувиа ~** заботиться/думать только о себе

АРГАЛЬ *зоол.* самка, архара/горного барана, **~ угалз** горный баран

АРГАМЖ длинные путы коня из сыромятной кожи

АРГАМЖАА верёвка, привязь, **дээсэн ~** волосяная/шерстяная веревка, **суран ~** ремённая верёвка

АРГАМЖААТАЙ привязанный, связанный, находящийся на привязи, **~ морь** лошадь на привязи

АРГАМЖИХ привязывать/прикреплять верёвкой, связывать верёвкой

АРГАМЖУУЛАХ *побуд. от* **аргамжих**, быть привязанным/прикреплённым верёвкой

АРГАТ ловкий, хитрый, **~ шар үнэг** хитрая рыжая лиса

АРГАТАЙ 1) предприимчивый, находчивый, умелый, ловкий, 2) хитрый, **~ хүн** ловкач, находчивый человек, **амьд хүн ~** пока человек жив, выход всегда найдётся

АРГАХ сохнуть, засыхать, черстветь, пересыхать, **нүд ~** чувствовать жжение в глазах, **ам ~** пересыхать во рту, чувствовать сухость во рту

АРГАЦАА потенциальная возможность, выход из положения, **~ алга даа** нет выхода

АРГАЦААХ 1) изыскивать способ, находить выход из положения, стараться избавиться от затруднений, 2) устраивать, приспособлять, приноравливаться

АРГАЧИЛАЛ руководство, инструкция, указание, свод правил, **~ боловсруулах** разработать руководство/инструкцию

АРГИЛ 1. много видавший/испытавший, бывалый, **~ эр** бывалый мужик

АРГИЛ 2.: **~ хоолой/дуу** бас, низкий/густой голос

АРГИЛАХ 1) защищать, беречь, 2) заботиться, проявлять заботу, ухаживать

АРГУУН сухой, чёрствый, засохший, густой, пресный (на вкус)

АРД 1. арат, трудящийся, народ, **манай ~ түмэн** наш народ, **~ын аман зохиол** устное народное творчество, народный фольклор, **~ын дуу** народная песня, **~ын засаг** народная власть, **~ын эмнэлэг** народная медицина

АРД 2. за, сзади, позади, **уулын ~** на северной стороне горы, за горой

АРДЧИЛАЛ демократия, **өргөн ~** широкая демократия, **намын дотоод ~** внутрипартийная демократия, **~ыг тогтоох** установить демократию

АРДЧИЛАХ демократизировать, демократизация, **~сан улс** демократическое государство, **~сан ёс** демократизм, **~сан төвлөн удирдах ёсны зарчим** принцип демократического централизма, **тууштай ~** последовательная демократизация

АРЖГАР шершавый, неровный, шероховатый, кудрявый, ворсистый, **~ буржгар** *парн.* шершавый, неровный

АРЗАЙХ 1) быть шершавым/неровным, 2) быть грубым, 3) оскаливаться, оскалиться, 4) *перен.* знобить, лихорадить, **миний бие ~гаад байна** меня знобит, **шүдээ ~н инээх** смеяться сверкая зубами

АРЗАС: ~ ~ **хийх/гэх** а) часто оскаливаться, б) знобить, чувствовать озноб/дрожь

АРЗАСХИЙХ 1) знобить, лихорадить, 2) испытывать чувство страха, трястись от страха

АРЗГАЙ оскаленный, с оскалом, ~ **шүд** оскаленные зубы

АРЗГАР 1) шершавость, неровность, 2) шершавый, неровный, грубый, очень ворсистый/всколоченный, ~ **даавуу** грубая материя, 3) оскаленный, с оскалом, зубчатый

АРИГ 1. бережливость, ~ **гам** бережность, **~тай/~ гамтай хадгалах** бережно хранить

АРИГ 2. чистый, опрятный, опрятность, чистота, ~ **ус** чистая/пресная вода

АРИГ 3.: ~ **суух** сидеть без дела

АРИГЛАХ 1) беречь, 2) чистить, очищать, **биеэ** ~ беречь себя, заботиться о себе/о своем здоровье

АРИГТАЙ бережный, бережливый, **юманд ~ хандах/байх** относиться к делу/чему-нибудь с вниманием/аккуратностью

АРИЛАХ чиститься, очищаться, проясняться, рассеиваться, исчезать, искореняться, переставать, удаляться, убираться, **манан будан ~в** туман рассеялся, **чи эндээс арил/зайл!** убирайся отсюда!

АРИЛГАХ чистить, очищать, искоренять, выводить, убирать, расчищать, **замын хог** ~ расчищать дорогу, **дутагдал** ~ искоренить недостатки, **толбо** ~ выводить пятна

АРИЛЖАА 1. торговля, обмен, мена, ~ **наймаа** торговля, **~ны өртөг** меновая стоимость, **~ны банк** коммерческий банк, **~ны гэрээ** договор мены

АРИЛЖАА 2.: ~ **хатир** перебой (аллюр) лошади

АРИЛЖИХ торговать, торговаться, менять, обменивать

АРИУН чистый, священный, святой, честный, ~ **тансаг** милый, любимый, ~ **үүрэг** священный долг, **тасалгааны ~ цэвэр** чистота комнаты, ~ **шударга хүн** честный человек, ~ **цэвэр** гигиена, гигиеничность, чистота, ~ **ичгүүр** застенчивость, чистая стыдливость, ~ **гурвал** святая троица, ~ **суудал эзэнгүй болдоггүй** свято место пусто не бывает.

АРИУСГАХ очищать, производить обряд очищения

АРИУТГАГЧ дезинфектор, очиститель

АРИУТГАЛ 1) дезинфекция, обезараживание, дезодорация, 2) очищение, очистка, **сууцанд ~ хийх** произвести дезинфекцию квартиры

АРИУТГАХ 1) дезинфицировать, дезинфекционный, 2) очищать, **хувцас** ~ **хэрэгсэл** дезинфекционные средства, **нүгэл хилэнцээ** ~ искупать грехи

АРИФМЕТИК арифметика

АРМИ армия, **монголын ардын** ~ монгольская народная армия, **~д алба хаах** служить в армии, **~ийн генерал** генерал армии

АРМЯН армяне, армянский

АРСАЙХ торчать во все стороны, высовываться, разветвляться, **~и харагдах** виднеться, торчать во все стороны

АРСЛАН 1) лев, 2) второй ранг звание борцапобедителя на монгольском национальном надоме, ~ **заан** мамонт, **~ийн зулзага** львёнок, **~ийн од** Созвездие Льва, ~ **тив** остров Цейлон

АРТЕЛЬ артель, **хөдөө аж ахуйн** ~ сельскохозяйственная артель

АРТЕРИ артерия, **~ийн судас** артериальный пульс

АРТИЛЛЕРИ артиллерия

АРУР хризолит

АРУУ: ~ **таруу** кое-где, где-то

АРХАГ 1. хронический, затяжной, постоянный, длительный, ~ **өвчин/хууч** хроническая болезнь, хроническое заболевание, ~ **архичин** горький пьяница, забулдыга

АРХАГ 2. сильный, могучий, громоздкий, громадный, огромный, ~ **эр** силач

АРХАЙХ громоздиться, быть неуклюжим/огромным, **~сан том эр** громадный мужчина

АРХЕОЛОГИ археология, археологический, **~ийн судалгаа** археологические исследования, **~ийн малталт** археологические раскопки

АРХЕОЛОГЧ археолог

АРХИ водка, вино, алкоголь, **жимсний** ~ вино, **шимийн/нэрмэл/тогооны/цагааны** ~ молочная водка, ~ **нэрэх** гнать водку, **~нд орох** становиться алкоголиком, **~аас гарах** бросить пить водку, **~ны цагаан солио** белая горячка, **~ны лүү** забулдыга

АРХИВ архив, архивный, **~ын баримт** архивные материалы/факты, **хувийн** ~ личный архив

АРХИДАХ пьянствовать, выпивать, кутить

АРХИРАХ рычать, **нохой муур луу ~ч байна** пёс рычит на кота

АРХИЧИН пьяница, алкоголик, алкаш *разг.*

АРЦ можжевельник, можжевёловый, **~ны үнэр** запах можжевельника, **~ны бут** можжевёловый куст

АРЦАЛДАХ спорить, препираться, возражать

АРЧАА забота, уход, ~ **муутай** незаботливый, беспомощный, слабый, **аминдаа ~ сайтай хүн** самостоятельный человек

АРЧААГҮЙ неаккуратный, незаботливый, беспомощный

АРЧААТАЙ заботливый, аккуратный, умеющий заботиться/ухаживать

АРЧИХ 1) чистить, очищать, вычищать, 2) обтирать, вытирать, **нүднийхээ цантсан шилийг** ~ протирать запотевшие очки, **тоос** ~ стирать пыль, **нүүрнийхээ хөлсийг** ~ стирать пот с лица, **гутлаа арч** вытирай(те) обувь!

АРЧИЛГАА уход, забота, ухаживание, ~ **маллагаа** *парн.* уход

АРЧЛАХ заботиться, ухаживать, **хүүхэд** ~ ухаживать за ребёнком, **өвчтөн** ~ ухаживать за больным

АРЧУУР тряпка, полотенце, (все то, чем можно вытирать/стирать)

АРШААН 1) аршан, целебный, минеральный источник, 2) святая/живая вода, **халуун** ~ горячие воды, ~ **сувилал** курорт, водолечебница

АРЬС 1) шкура, кожа, 2) кожный, 3) раса, 4) расовый, ~ **өвчин** снимать шкуру, ~ **хуулах** сдирать кожу, спустить шкуру с кого-нибудь, ~ **элдэх** выделывать кожу, **хонины** ~ овечья шкура, **~ны өвчин** кожные болезни, ~ **гууртах** гиподерматоз, ~ **ширний үйлдвэр** кожевенная промышленность, **~ны ялгаа** расовые отличия, **~ны өнгөөр ялгаварлах үзэл** расовая дискриминация, **~ны үзэлтэн** расист, ~ **яс** кожа да кость

АРЬСТАН: **хар** ~ чернокожий, негр, **цагаан** ~ белокожий зажигатель, зажигалка

АСААХ 1) зажигать, разжигать, 2) запускать, **гал** ~ разжигать огонь, **гэрэл** ~ зажигать электричество/свет, **мотор** ~ заводить мотор

АСАР 1. палатка, шатёр, павильон, ~ **майхан** *парн.* палатки, **битүү** ~ закрытый павильон

АСАР 2. весьма, очень, ~ **том** очень большой, ~ **их мэдэх** знать очень много

АСАР 3.: **Асар Басар хоёр** Асар и Басар — имена двух собак-персонажей монгольского фольклора

АСАХ 1. зажигаться, загореться, гореть

АСАХ 2. лазить, лазать, забираться, взбираться, **модонд** ~ взбираться на дерево

АСГА каменная осыпь, **хад ~** *парн.* каменная осыпь, **хад ~ дундуур явах** идти по скалам, ходить по осыпи

АСГАРАХ 1) литься, выливаться, проливаться, вытекать, 2) высыпаться, **ус ~ч байна** вода льется, **нулимс ~на** слёзы льются

АСГАХ 1) лить, проливать, разливать, 2) сыпать, насыпать, высыпать, просыпать, **хувингаар ~ мэт устай бороо орно** дождь льёт как из ведра, **хог ~** выбросить мусор

АСМАН неполноценный (самец), делитант, **~ дарга нар** мелкие начальнички, **~ лам** псевдо лама-священнослужитель беззнания молитв

АСПИРАНТ аспирант, аспирантский, **эчнээ ~** заочный аспирант, аспирант-заочник

АСПИРАНТУР аспирантура, **~т суралцах** учиться в аспирантуре

АСРАГЧ опекун, воспитатель, нянька, **хүүхдийн цэцэрлэгийн ~** воспитатель в детском саду, **эмнэлгийн ~** санитарка в больнице

АСРАМЖ забота, уход, опёка, попечение, **~ийн газар** дом для престарелых, дом для сирот, пансионат

АСРАХ заботиться, ухаживать, **өвчтөнийг ~** ухаживать за больным, **~н хамгаалах** опека, **~ хүмүүжүүлэх** опекунское воспитание, **~и тэтгэгч** *кормилец*

АСУУДАЛ вопрос, проблема, **гол/үндсэн ~** главный/основной вопрос, **гол гогцоо ~** ключевой вопрос, **маргаантай ~** спорный вопрос, **хэлэлцэх ~** повестка дня, **~ тавих** поставить/задать вопрос, **~ дэвшүүлэх** поднять вопрос, **~ыг эвээр шийдэх** уладить дело миром/мирным путём

АСУУЛГА опрос, опросный, **бүх нийтийн санал ~** всенародный опрос, референдум, **санал ~ын хуудас** опросный лист

АСУУЛТ вопрос, опрос, вопросительный, опросный, **~ хариулт** вопрос и ответ, **~ын тэмдэг** вопросительный знак, **~ын хуудас бөглөх** заполнить опросный лист/опросную анкету

АСУУХ *спросить, спрашивать*, задавать вопрос, **~ж лавлах** уточнять, **хүн амын санал ~** опросить население, **~ өгүүлбэр** вопросительное предложение

АСФАЛЬТ асфальт

АТ кастрированный верблюд

АТАА зависть, ревность, **~ жөтөө** *парн.* зависть, трения, соперничество

АТААРХАГ завистливый, постоянно завидующий, **~ хүн** завистник

АТААРХАЛ зависть, соперничество, ревность

АТААРХМААР завидный, заманчивый, возбуждающий зависть

АТААРХАХ завидовать, испытывать чувство зависи, ревновать, вредить, **бусдын амжилтанд ~** завидовать успехам других, **~сан харц** завистливые взгляды, **~н харах** смотреть с завистью,

АТААРХУУ завистливый

АТААТАН завистник, **~ дайсан** враги

АТАВЧ верблюжье седло

АТАК атака, **~д орох** переходить в атаку, **морин ~** кавалерийская атака

АТАКЛАХ атаковать

АТАЛ *союз* но, однако, хотя, несмотря на то что, **уншсан ~ ойлгосонгүй** не понял, хотя читал

АТАМАН атаман, главарь, вожак шайки, лидер шайки, хулиган

АТАР целина, целинный, нетронутый, привольный, гулевой (о скоте), **~ газар** целинные земли, **~ ба атаржсан газар** целинные и залежные земли, **~ газар эзэмших** осваивать целину, **~ мал** гулевой скот

АТАРШИХ быть непаханной, невозделанной (о земле)

АТГА 1) пригоршня, горсть, 2) незначительное количество, ничтожное число, **~ гурил** пригоршня/горсть муки, **~ чимх** немного, очень мало, **~ндаа оруулах** подчинить кого-либо своему влиянию

АТГАГ 1) подозрительность, 2) *предрассудок, предвзятость*, 3) месть, злость, **~ муу/хорон санаа** отомщение, месть, **~ санаа агуулах** таить зло, держать камень за пазухой

АТГАГТҮЙ незлостный, честный, наивный

АТГАГЛАХ тайть зло, подозрительность

АТГАХ 1) сжимать в руке, брать горсть чего-либо, крепко держать в руках, зажимать в кулак, держать в зажатой руке, пожимать, 2) подчинять, покорять, **гартаа ~** зажимать в руке, **гарыг ~** пожимать руку, **тэнгэрийн умдаг ~** схватить бога за бороду, *букв.* ухватить небо за влагалище

АТИГАНАХ извиваться, двигаться (о коротких, низкорослых)

АТИГАР *низкорослый, низкий, невысокий, короткий*, **~ өвгөн** низкорослый старик

АТИГАРДАХ быть слишком низкорослым, оказываться слишком коротким

АТИЙХ сгибать, согнуть, **хөлөө ~** сгибать ноги

АТИРАА 1) морщина, складка, сгиб, неровность, 2) извилина, **нүүрийн ~** морщина на лице, **духанд ~ гарчээ** на лбу появились морщины, **уулын ~** складчатые горные цепи, извилины горы, **даавууны ~** складки на ткани, **усны ~** складки/рябь на воде, **~ үүсэл** складкообразование

АТИРАХ 1) покрываться складками/морщинами, морщиться, ежиться, 2) *корчиться, извиваться в корчах*, 3) извиваться, свёртываться, складываться

АТЛАНТ атлантический, **~ын далай** Атлантический океан

АТЛАС атлас

АТОМ атом, атомный, **~ын жин** атомный вес, **~ын цахилгаан станц** атомная электростанция, **~ын бөмбөг** атомная бомба, **энхийн ~** мирный атом

АТТАШЕ атташе, **цэргийн ~** военный атташе, **соёлын ~** атташе по культуре

АТТЕСТАТ аттестат, **боловсролын ~** аттестат зрелости

АТТЕСТАТЧИЛАХ аттестовать

АТУГАЙ *не только... но и, хоть*, **хэн ч ~** хоть кто, кто бы ни был, **юу ч ~ энэ охинтой амралтанд явна** поеду с этой девушкой на курорт, чтобы там ни было

АУГАА великий, могущественный, гигантский, грандиозный

АФГАНИСТАН афганцы, афганский

АФРИК Африка, африканский

АХ 1) старший брат, 2) старший, 3) *в обращении к старшему человеку* дядя, **~ дүү нар** братья, **бид ~ дүү улс** а) мы братья, б) мы родственники, **~ дүүгийн найрамдал** братская дружба, **хүргэн ~** старший зять, **~ аа! та над туслаач!** дядя! помогите мне, пожалуйста! **~ захүй** ни с кем не считающийся, не уважающий *старших*, **~ дүү болох/бололцох** брататься, стать братьями, **хүн ~тай, дээл захтай** *посл.* всему есть своя голова

АХАР 1. короткий, низкий, **~ хошуут аврага загас** короткорылая акула

АХАР 2. овечья шерсть осенней стрижки, **~ богино хугацаа** предельно короткий срок, **~ сүүл** копчик

АХАРХАН коротенький, низенький, коротко, кратко

АХАРХАХ проявлять старшинство, считать себя старшим (по возрасту), быть старшим по возрасту, держать себя как старший

АХАС старшие, старшинство

АХДАХ 1) быть старшим, иметь старшинство, оказаться старше, чем надо, 2) *перен.* быть непосильным, превышать силы/меры, **энэ тушаал надад ~ж байна** этот пост мне не под силу

АХДУУ 1) непосильный, превышающий чьи-нибудь силы, 2) старший, старше

АХИАД еще раз, еще, повторно, **тэр ~ гэрлэв** он женился еще раз

АХИМАГ пожилой, старый

АХИУ 1) побольше, много больше, 2) старший, пожилой, ~ **авахыг бодох/хичээх** стараться получить побольше, хотеть взять намного больше

АХИХ 1. повышаться, увеличиваться, продвигаться вперёд, **тушаал** ~ повышаться по службе, **урагш** ~ продвигаться вперёд

АХИХ 2. повторять, делать еще раз, **нөгөө ажлаа ~ад нэг хийх үү** сделаем то дело ещё раз, **~ад нэг** еще раз, **~н дахин унших** читать еще раз, **~н шунах** жадничать

АХИЦ сдвиг, продвижение вперёд, прогресс, успех, **ажлын** ~ успех в работе, ~ **гарах/байх** иметь прогресс/успех, иметь сдвиг

АХЛАГЧ 1) старший, главный, староста, 2) *воен.* старшина, ~ **тогооч** шеф-повар, главный повар, **ангийн** ~ староста курса/класса, **төлөөлөгчдийн** ~ глава делегации, ~ **дэслэгч** старший лейтенант, **дипломат корпусын** ~ дуайен дипломатического корпуса, **сагсан бөмбөгийн багийн** ~ капитан баскетбольной команды, **~аар үлдэх** оставаться за старшего

АХЛАХ 1) быть старшим над кем-либо, 2) начальствовать, главенствовать, ~ **багш** старший преподаватель, ~ **мэргэжилтэн** старший специалист

АХМАД 1) старший, 2) капитан, ~ **хүнийг хүндэтгэх** уважать старших, ~ **зүтгэлтэн** ветеран, **цэргийн** ~ армейский капитан

АХУЙ бытие, существование, ~ **нөхцөл/байдал** условия, **амьдрал** ~ жизнь, ~ **амьдрал** бытиё

АЦ 1) развилина, вилы, рогулька, рогатка, 2) парный, раздвоенный, развилистый, 3) двусмысленный, противоречивый, **өвсний** ~ вилы для сена, ~ **уттатай** двусмысленный, сомнительный, противоречивый, **~ санаа/бодол** двусмысленность, противоречивые мысли, ~ **асуудал** альтернативная проблема, ~ **нийлэх** разрешить спор

АЦАГ 1. плата (за доставку или осуществление чего-либо), ~ **өлгөх** приносить жертву духам при переезде через лес

АЦАГ 2. зубец старомонгольской письменности

АЦАГЛАХ сдавать в наём, делать что-либо за плату

АЧ 1. услуга, заслуга, благодеяние, добро, ~ **буян** милость, благодеяние, ~ **тус** польза, ~ **тус хүргэх** приносить пользу, **~ийг харицуулах** отблагодарить, ~ **холбогдол** значение, ~ **нөлөө** влияние, **их** ~ **холбогдолтой байх** иметь огромное значение, **~ийг ~аар** отплатить добром за добро, **~ийг бачаар хариулах** отплатить кому-нибудь чёрной неблагодарностью

АЧ 2. дети сына, внук, ~ **хүү** внук, ~ **охин** внучка, **~ийн зулай үнэрлүүлэх** родить внука кому-нибудь

АЧ 3: **~ч тач** почти наравне, примерно равный, одинаковый, ~ **тач ноцолдох/үзэлцэх** бороться примерно наравне

АЧАА груз, вьюк, ноша, поклажа, багаж, ~ **бараа,** ~ **тээш** груз, багаж, ~ **ачих** грузить, **~ны вагон** багажный/товарный вагон, **~ны машин** грузовик, ~ **авагч** грузополучатель, ~ **илгэгч** грузоотправитель, **гар ~/тээш** ручной багаж, ~ **ачигч** грузчик, ~ **буулгах** разгружать, ~ **хадгалуулах** сдать груз на хранение, ~ **тээвэр** грузовые перевозки, ~ **тээш сүйдэх** гибель груза, **~ны багтаамж** грузовместимость, ~ **өргөх даац** грузоподъёмность, ~ **эргэлт** товарооборот

АЧААЛАЛ нагрузка, **их** ~ большая нагрузка

АЧААЛАХ положить груз на кого-что-нибудь, нагружать, грузить, навьючивать, **тэмээнд ачаа** ~ нагрузить верблюда кладью, **тэргэнд цуудайтай юм** ~ нагрузить телегу мешками

АЧААР благодаря, в результате, **сайн эмчийн** ~ благодаря хорошему врачу, **чиний тусалсны** ~ благодаря твоей помощи

АЧИГЧ грузчик, ~ **машин** погрузчик

АЧИЛТ отгрузка, **~ын жин** отгруженный вес

АЧИТ благодетельный, достойный благодарности, достойный, ~ **эх/ээж** милая благодетельная мать

АЧИХ 1) вьючить, навьючить, грузить, нагружать, 2) наваливать, взваливать, **машинд бараа** ~ нагрузить автомобиль товарами, **бууруугаа бусдад ~/тохох** валить/перекладывать свою вину на других

АЧЛАЛ воздаяние, благодеяние

АЧМАГ перемётная сумка

АЧЛАГА грузовая подвода, транспортные средства

АЧЛАЛ 1) благодеяние, воздаяние, 2) вознаграждение

АЧЛАЛТ благодетельный, достойный

АЧЛАХ 1) благодетельствовать делать добро, оказывать покровительство, 2) вознаграждать, оказывать услуги, давать вознаграждение, платить взаимностью

АЧТАЙ благодетельный, достойный благодарности, достойный, ~ **тустай ажил** полезная и нужная работа

АШГҮЙ 1) хороший, отличный, изрядный, порядочный, 2) довольно много, довольно хорошо, отлично, порядочно, ~ **дээ!** как хорошо! ~ **юун сайн юм бэ!** вот, отлично! очень даже хорошо! ~ **сайн хүн тааралджээ** встретился очень порядочный человек

АШИГ 1. выгода, польза, доход, прибыль, интерес, ~ **олз** прибыль, ~ **орлого** доход, прибыль, ~ **орлогын татвар** подоходный налог, ~ **олох** извлекать пользу, извлекать выгоду, ~ **тус** польза, выгода, интерес, **үүнээс ямар ~ гарах юм бэ?** какая от этого польза? **хувийн эрх** ~ личные интересы, ~ **хонжоо** выгода, корысть, **малын ~ шим** продуктивность скота, **цэвэр** ~ чистый доход, **~ийн нийт дүн** валовая прибыль, **~гийн түвшин** уровень дохода, **~ийг нөхөн олгодогтүй давуу эрхтэй хувьцаа** некумулятивная привилегированная акция, **~аа хуваах** распределение прибыли, ~ **өгөх** приносить/давать доход, **үр** ~ результаты, эффект, **~ийн шимтгэл** удержание с доходной части, **эрх** ~ *парн.* интересы, **~ийн төлөө бус байгууллага** некоммерческая организация

АШИГ 2. шишка, нарост

АШИГТҮЙ невыгодный, нерентабельный, неэффективный, невыгодно, неэффективно, нерентабельно, бесполезно, ~ **яриа** бесполезный разговор, ~ **хэлцэл** невыгодная сделка, **энэ бидэнд** ~ это нам невыгодно

АШИГЛАГДАХ *страд. от* **ашиглах**, 1) быть в употреблении/в эксплуатации, использоваться, эксплуатироваться, употребляться, быть используемым/эксплуатируемым, 2) быть предметом спекуляции, **~ж байгаа орд газрууд** находящиеся в эксплуатации месторождения, эксплуатируемые месторождения, **бүрэн хүч чадлаараа** ~ использоваться на полную мощность

АШИГЛАЛ использование, применение, эксплуатация, **~гүй орхих** оставить без эксплуатации, забросить

АШИГЛАЛТ использование, эксплуатация, **техникийн ~ыг сайжруулах** улучшить техническую эксплуатацию, **~нд өгөх/оруулах** сдавать/пускать/вводить в эксплуатацию, **~ын зардал** эксплуатационные расходы, **~ын коэффициент** коэффициент использования, **~ын өрөмдлөт** эксплуатационное бурение

АШИГЛАХ использовать, эксплуатировать, извлекать выгоду, присваивать, воспользоваться, **машиныг дээд зэргээр** ~ максимально использовать машину, **туршлага** ~ использовать чей-либо опыт, **завшааныг** ~ пользоваться случаем, **бүх боломжоог** ~ использовать все возможности, **нөөц бололцоог** ~ использовать резервы, **эрх мэдлээ хортойгоор** ~ злоупотреблять властью, **~н шамшиг-дуулах**

АШИГЛУУЛАХ *побуд. от* **ашиглах**, давать использовать, позволять эксплуатировать, разрешать присваивать, **түрээсээр** ~ давать в аренду, **гэрээгээр** ~ эксплуатировать по договору

АШИГТ выгодный, полезный, прибыльный, рентабельный, ~ **ажиллагаа** рентабельность, ~ **үйлийн итгэлцүүр (коэффициент)**

коэффициент полезного действия, ~ **малтмал** полезные ископаемые

АШИГТАЙ выгодный, полезный, прибыльный, рентабельный, ~ **арга** эффективный метод, эффективное средство, **харилцан ~ хамтын ажиллагаа** взаимовыгодное сотрудничество, ~ **боломж** выгодная возможность

АШТАЙ 1) благоприятный, вполне подходящий, приличный, достойный, хороший, эффективный, 2) благоприятно, хорошо, удобно, эффективно, ~ **үйлс/хэрэг** хорошие дела, ~ **вэ!** ~ **юу даа!** как приятно! как хорошо!

АЮУЛ 1. опасность, угроза, беда, несчастье, **~ын хор** последствие беды, **үхлийн** ~ смертельная опасность, ~ **тулгарах/учрах** смотреть опасности в глаза, **гэнэтийн** ~ стихийное бедствие

АЮУЛ 2. толковый, хороший, добротный, **~ын сайн/бузгай хүү** довольно толковый/порядочный мальчик, **японоор ~ын сүрхий ярих** говорить по-японски довольно хорошо/бегло

АЮУЛГҮЙ 1) безопасный, неопасный, безопасно, 2) *разг.* вполне удовлетворительный, толковый, добротный, **олон улсын** ~ **байдал** международная безоопасность, **НҮБ-ийн Аюулгүйн Зөвлөл** Совет Безопасности ООН, **замын хөдөлгөөний** ~ **байдал** безопасность уличного движения, **хамтын ~н систем** система коллективной безопасности, **техникийн** ~ **байдал** техническая безопасность, ~ **хурдан хийх** делать довольно быстро, ~ **зантай** довольно вежливый/учтивый, ~ **байдалд заналхийлэх** ставить под угрозу, подвергнуть угрозе

АЮУЛТ опасный, страшный, грозный, ужасный, ~ **өвчин** опасная болезнь, ~ **дайсан** опасный враг

АЮУЛТГҮЙ ддобрый, хороший, толковый, приятный, ~ **хүү** добрый мальчик

АЮУЛТАЙ опасный, **галын** ~ огнеопасно, ~ **дүрсгүй банди** очень непослушный мальчик, трудный мальчик

АЮУЛХАЙ под ложечкой, **миний** ~ **дээр өвдөно** у меня болит под ложечкой

АЮУМШИГ страх, ужас, **~/аймшиг төрүүлэх** наводить ужас, вызывать страх

АЮУМШИГГҮЙ бесстрашный, неустрашимый, отважный, храбрый

АЮУМШИГТ страшный, опасный

АЮУМШИГТАЙ страшный, ужасный, опасный, грозный

АЯ 1. напев, мелодия, мотив, песня, **дууны** ~ мелодия песни, **хөгжилтэй** ~ весёлый мотив, **шүлэгт** ~ **хийх** написать музыку на стихи, **үгэнд** ~ **зохиох** сочинить музыку на слова, ~ **барих** петь песню на торжестве, во время торжества

АЯ 2. подход, такт, манеры, положение, способ, приличие, **хүний** ~ **олох** находить подход к комунибудь, **алив юмны ~ыг олох** налаживать, приводить в порядок, находить выход/способ, **бусдын ~ыг дагах** а) подчиняться чужой воле/чужим словам, б)приспосабливаться/приноравливаться к ситуации, **~нд нь байлгах, ~ар нь орхих** не беспокоить, не трогать, оставлять в покое, ~ **аашгүй/зүгтүй** нетактичный, непристойный, неприличный

АЯ 3.: ~ **зан** занятие, работа, ~ **зан юутай байна?** как дела?

АЯА *междометие* ах, эх, ох, ух, ~, **ямар гоё вэ!** ах, как красиво!

АЯАР тихо, негромко, тихо, медленно, долго, ~ ~! ~ **бай!** тихо! потише! ~ **дуугарах** говорить негромко/тихо, ~ **явах** идти/ехать медленно

АЯАРДАХ 1) быть слишком тихим, оказываться слишком негромким, 2) быть слишком медленным

АЯАРХАН тихонько, негромко, медленно, **чихэнд** ~ хэлэх говорить на ухо шопотом

АЯГ 1. поведение, характер, нрав, манера, ~ **ааш/ааш** ~ манера, поведение, характер, ~ **нь олдохгүй хүн** непостоянный человек

АЯГ 2. *муз.* мотив

АЯГА чашка, пиала, **шилэн** ~ стакан, **сэнжтэй** ~ кружка, **модон** ~ деревянная чашка, **шаазан** ~ фарфоравая чашка/пиала, **мөнгөн** ~ серебрянная пиала, **~ны алчуур** кисет для чашки, ~ **таваг,** ~ **шанага** *собир.* посуда, ~ **тосох** подставлять чашку

АЯГАЛАХ разливать по чашкам/пиалам, **цай** ~ налить чашку чаю, **хундага** ~ наливать в бокал, рюмку, **айраг** ~ наливать в пиалу кумыс

АЯГАТАЙ налитый в чашку, ~ **цай** чашка чаю, ~ **юм** содержимое чашки, чтото в чашке

АЯГЛАХ проявлять свой характер, вести себя игриво, озорничать, капризничать, журить

АЯГҮЙ 1) неудобный, неприятный, неприличный, бестактный, 2) неудобно, неприятно, неловко, не по себе, ~ **хэрэг/явдал** неприятное дело, ~ **байдал** неловкое положение, ~ **байдалд орох** попасть в неловкое положение, ~ **болох** а) становиться неудобным, чувствовать себя неловким/неловко, б) нездоровиться, не по себе, ~ **зан гаргах** проявлять дурные манеры, вести себя неприлично/бестактно

АЯДАХ 1. стихать, утихомириваться, успокаиваться, **чимээ** ~ становиться тихим

АЯДАХ 2. приноравливаться, подлаживаться, приспосабливаться, пользоваться обстоятельствами, **бусдыг ~н дагалдах** приладиться к другим, **аргадаж** ~ уговаривать

АЯЗ *муз.* пьеса

АЯЛАГЧ путешественник, турист, путник

АЯЛАЛ поездка, путешествие, поход, рейс, экскурсия, **тойрон** ~ туризм, **морин** ~ конный поход/туризм, **явган** ~ пеший поход, ~ **зохиох** организовать экскурсию/поход, организовать поездку, **сансрын** ~ космическое путешествие

АЯЛАХ 1. путешествовать, отправляться в путь, **би** ~ **дуртай** я люблю путешествовать, ~ **зам/чиглэл** путь/маршрут путешествий/поездки

АЯЛАХ 2. напевать, **дуу** ~ напевать песню/мотив, **амандаа** ~ напевать про себя

АЯЛГА 1) акцент, интонация, произношение, 2) звук, тон, мелодия, ~ **үг** *грам.* междометие

АЯЛГУУ 1) мелодия, 2) *лингв.* диалект, наречие, говор, **хөгжмийн ~гаар** под музыку, **ярианы** ~ благозвучность речи, тон речи, **дууны эгшиг** ~ мелодичность песни, **нуттийн** ~ судлал диалектология, **~т жүжиг** мелодрама

АЯЛГУУЛАХ напевать, петь, **~н дуулах** петь, воспевать

АЯЛГУУТ мелодичный, благозвучный, ~ **шүлэг** мелодичные стихи

АЯН путешествие, поездка, 2) повод, причина, поход, ~ **зам** дальний путь, поездка, ~ **жин** *парн.* каравай, ~ **дайн** *парн.* поход, **~ы цүнх** дорожная сумка, **~ы зардал** дорожные/походные расходы, **~ы салхи** ветер странствий, ~ **шалтаг** *парн.* повод, причина

АЯНГА гром, ~ **зайлуулагч** громоотвод, ~ **буух** удар грома, **Аянга цахилгааны орд** Созвездие Пегас

АЯНГАЛАХ греметь, раздаваться (о громе)

АЯНДАА само собой, непроизвольно, автоматически, по своей воле, самотёком, **энэ бол ~ тодорхой/илэрхий юм** это само собой разумеется, **чи үүнийг ~ ойлгох болно** ты и сам поймёшь это со временем

АЯНЧ *путешественник*

АЯНЧИН 1) путешественник, путник, турист, 2) караванщик, ~ **жуулчин** *парн.* путешественники

АЯНШИХ 1) загореть, обветриваться в пути, 2) привыкать к путешествиям, уставать от продолжительной поездки

АЯС 1. положение, обстоятельство, момент, шанс, условие, случай, **~ы нь олох** найти подходящий момент, ~ **таарлаа** представился удобный момент, обстоятельства сложились благополучно, **цагийн** ~ веление времени, **салхины** ~ направление ветра, попутный ветер

АЯС 2. интонация

АЯСЛАХ находить выход из положения, пользоваться оказией

АЯТАЙ приятный, удобный, уютный, хороший, миловидный, приятно, удобно, уютно, хорошо, ~ **нөхцөл** благоприятные условия, ~ **мөч** удобный/подходящий момент

АЯТАЙХАН приятный, удобный, уютный, хороший, миловидный, приятно, удобно, уютно, хорошо, **харахад** ~ приятный на вид, приятно смотреть, ~ **мэдээ** приятные новости, ~ **бүсгүй** приятная/миловидная девушка

Б

БА *союз.* и, **дайн ~ энх** война и мир, **амаар ~ бичгээр** устно и письменно

БААВАР металлическая бляха у тороков и на подушке седла, **мөнгөн ~** серебряная бляха

БААВГАЙ 1) медведь, **хүрэн ~** бурый медведь, **цагаан ~** белый медведь, **~н арьс** медвежья шкура, **~н мах** медвежье мясо, медвежатина, **~н нүүз/хэвтэр** медвежья берлога, 2) *перен.* имеющий превосходство в чем-нибудь, **тэр чамдаа ~** он сильнее тебя (*букв.* он тебе медведь)

БААГИУЛАХ *побуд. от* **баагих**, напускать дыма, дымить, производить дым, выделять большое количество дыма, **тамхи ~** дымить папиросой/табаком

БААГИХ дымиться, тлеть/гореть с дымом, **яндангаас/яндангаар утаа ~на** из трубы идёт густой дым, труба сильно дымит

БААДУУ рессора, подвеска, **цагны ~** пружина часового механизма

БААЗ 1. *простой, обыкновенный, средний, примитивный,* **~ хүн** простой человек

БААЗ 2. друг, приятель, **бид хоёр эртний ~ууд** мы давние друзья

БААЗ 3. база, **авто~** автобаза, **түүхий эдийн ~** сырьевая база, **тэжээлийн ~** кормовая база, **материаллаг ~** материальная база, **социализмын материал-техникийн ~** материально-техническая база социализма, **эдийн засгийн ~** экономическая база, **цэргийн ~** *военная база*

БААЗ 4. часть, сорт

БААЗЛАХ дружить, становиться приятелями, находиться в дружеских отношениях, быть с кем-либо на короткой ноге

БААЛАХ 1. штрафовать, взыскать штраф, наказывать, **~ ял** позорящее наказания

БААЛАХ 2. нагнаиваться (от раздражения металлическими предметами)

БААР бар, кафе

БААРАГ ненадёжность, опрометчивость, необдуманность, легкомыслие

БААРАХ давать осечку, **буу ~в** ружьё дало осечку

БААРААГҮЙ наверняка, безусловно, обязательно

БААС 1) кал, испражнения, стул, экскременты, 2) навоз, помёт, **адууны ~** конский навоз, **үхрийн ~** навоз крупного рогатого скота, **~ хатах** *мед.* запор, страдать запором, **үхсэн ~** *руг.* дерьмо! **муу билүүний ~ их, муу ламын багш олон** у плохого бруска много стружки, у непутёвого ламы много наставников

БААСАН пятница, Венера (планета), **өнөөдөр ~ гариг** сегодня пятница

БААТАР герой, богатырь, **хөдөлмөрийн ~** герой труда, **~чууд** «маленькие герои» — аналог октябрятам в СССР

БААТАРЛАГ героический, мужественный, **~ гавьяа** героический подвиг, **~ зориг гаргах** проявлять мужество/героизм, **~ малчид** мужественные/доблестные скотоводы, **~ тууль** героический эпос

БААТАРЛАГААР героически, **~ хамгаалах** героически оборонять(ся), **~ тулалдах** бороться/сражаться героически

БААТАРЛАХ быть героем, вести себя как герой, проявлять мужество/героизм

БААТАРХАХ кичиться своей отвагой/мужеством, выдавать себя за героя

БААХ *разг.* испражняться, выделять кал, облегчаться

БААХАН довольно, достаточно, значительно, много, куча, **~ яаруу** довольно торопливый, **~ ном** много книг

БААШ притворство, симуляция, проказа, хитрость, **~ гаргах** проявлять притворство, устраивать проказы

БААШЛАХ капризничать, симулировать, притворяться, проказничать, симулировать, хитрить, **чи биттий ~д бай** ты не притворяйся, **өвчтэй гэж ~** притворяться больным

БААШТАЙ притворный, хитрый, **~ хүн** хитрый человек, притвора, **~ нулимс** притворные слёзы

БАВАЙЛГАХ *побуд. от* **бавайх**, лохматить, делать лохматым/растрёпанным

БАВАЙХ лохматиться, быть лохматым, становиться лохматым/бородатым, **~сан сахалтай өвгөн** обросший бородой/бородатый старик

БАВГАР мохнатый, лохматый, обросший, растрёпаный, махровый, бородатый, **~ үстэй малгай** лохматая шапка, **~ гөлөг** мохнатый щенок

БАВНАА *иноск.* козёл, *разг.* секс, «перетрах»

БАВТНАХ *перен.* говорить без толку, болтать без умолку, бормотать, **хамар дороо ~** под нос бормотать

БАГ 1. команда, экипаж, **хөл бөмбөгийн ~** футбольная команда, **нисэх онгоцны ~** экипаж самолёта, **сансрын хөлгийн ~** экипаж космического корабля

БАГ 2. маска, **~т наадам** карнавал, маскарад, **~ийг нь хуулах** срывать маску с кого-либо

БАГ 3. приблизительно, около

БАГ 4. низовая административная единица в сельской местности,

БАГА 1) небольшой, малый, маленький, 2) младший, 3) немного, слегка, несколько, мало, **~ гарын, ~ жижиг** маленький, **~ хүүхэд** маленький ребёнок, **~ наснаас** с малых лет, **нас ~ цус шингэн** молодо–зелено, **~ сургууль** начальная школа, **~ эмч** фельдшер, **~ тархи** мозжечок, **~ анги** младший класс, **~ дэслэгч** младший *лейтенант*, **~ нас** детство, **~ын найз** друг детства, **~ сага** *парн.* немного, кое-что, **~ хувьчлал** малая приватизация, **~ хурал** малый хурал, **~ хөг** *муз.* минор, **~ ногдол ашиг** минимальный дивиденд, **~ өртөгийн арга** метод меньшей стоимости, **~ хөгийн цуваа** *лир.* минорная гамма

БАГААР понемногу, **бага ~ уух** пить понемногу

БАГАВТАР 1) немного, маловато, 2) небольшой, маленький, малый, **~ гол** *небольшая река*, **өнөөдөр ажил ~ байна** сегодня сравнительно мало работы

БАГАГҮЙ немало, довольно много, **уулзалтад ~ хүн иржээ** на встречу пришло довольно много людей, **~ мэдэх** знать не мало

БАГАД: миний ~ в моём детстве, когда я был малолетним/маленьким

БАГАДАХ быть недостаточным/малым, недоставать, не хватать, быть тесным, жать, **гутал/шаахай ~аад байна** сапоги/ботинки оказались малы

БАГАЖ орудие, инструмент, инвентарь, прибор, снасть, **~ хэрэгсэл, ~ зэвсэг** *парн.* орудия, инструменты, **мэс заслын ~ хэрэгсэл** хирургические инструменты, **нарийн ~** точные приборы/инструменты, **үйлдвэрлэлийн ~ хэрэгсэл** орудия производства, **~ зэвсэгийн үйлдвэрлэл** инструментальное производство

БАГАЛЗУУР 1. глотка, горло, **~ыг нь шахах** схватить за глотку/горло, душить

БАГАЛЗУУР 2.: **~ идэх** обряд по случаю помолвки, во время которого молодые первые три дня должны есть угощение «багалзуур»

БАГАЛЗУУРДАХ брать за горло, схватить за глотку, **~ж алах** задушить насмерть

БАГАЛУУР *бот.* ежовник коротколистный

БАГАНА 1) столб, колонна, подпорка, подставка, 2) *прям и перен.* оплот, опора, **гэрийн ~** древко/палка, на которое/которую опирается юрта, **төрийн ~** опора/оплот государства

БАГАНАДАХ подпирать столбом, поставить подпорки для поддержания чего-нибудь

БАГАНАТ с колоннами, колонный, **~ танхим** колонный зал

БАГАСАХ уменьшаться, сокращаться, стать/становиться меньше, **аюул ~в** опасность уменьшилась, **эзлэхүүн/хэмжээ ~на** объем/масштаб уменьшится, **зарлага ~лаа** расходы сократились

БАГАСГАХ *побуд.от* **багасах**, уменьшать, сокращать, **хурдыг ~** уменьшить скорость, **хугацааг ~** сократить срок, **гадаадаас/гаднаас авах зүйлийг ~** сокращать импортные товары, **~сан зай** *муз.* уменьшенные интервалы

БАГАСГАЛ уменьшение

БАГАТАЙ имеющий мало чего-либо, в сложных словах мало-**боловсрол ~ хүн** малообразованный человек, **ашиг ~ ажил** маловыгодная работа, **туршлага ~ эмч** малоопытный врач, **бэлтгэл ~ ажилчин** малоподготовленный рабочий, **ашиг шим ~ мал** малопродуктивный скот, **сонирхол ~ найруулал** малоинтересный очерк, **ач холбогдол ~ хэрэг/явдал** малозначительное событие, **хөл ~ газар** малопосещаемая/неоживленная/малолюдная местность

БАГАХАН 1) малый, незначительный, 2) немножко, маловато

БАГАЧУУД дети, детвора, малыши, **хүүхэд ~ийн баяр** детский праздник, праздник для детей, день детей

БАГАШИГ 1) маловатый, 2) маловато, сравнительно немного, немножко, 3) молоденький, **биеэр ~/~ биетэй** ростом маловат, **дүү минь бага шиг маяглаарай/тоглоорой** *разгов.* ну браток, хватить шутить

БАГВААХАЙ 1.: **сарьсан ~** летучая мышь

БАГВААХАЙ 2.: **~ цэцэг** одуванчик

БАГЛАА 1) связка, узел, пучок, 2) пачка, кипа, тара 3) букет, **~ нь алдрав** узлы развязались, **~ үнгас** кипа шерсти, **~ цэцэг** букет цветов, **цэцгийн ~** букет, **~ боодлын дагалдах бичиг** упаковочный лист, реестр

БАГЛААТАЙ упакованный, завязанный, собранный, **~ ачаа** завязанный тюк

БАГЛАХ связывать в пучок, завязывать, упаковывать, увязывать, **ачаа бараа ~** связать вещи, связать тюк

БАГС кисть, кисточка, помазок, **сахлын ~** кисточка для бритья

БАГСАЙЛГАХ *побуд.от* **багсайх**, 1) собирать в пучок 2) делать пушистым/косматым

БАГСАЙХ иметь вид пучка, становиться косматым, делаться пушистым/мохнатым

БАГСГАР имеющий вид пучка, мохнатый, пушистый, косматый

БАГСДАХ работать кистью

БАГСРАГА 1) приправа, 2) смесь, **хоолны ~** приправа к пище, **~тай талх** сдоба

БАГСРАХ 1) заправлять, приправлять, сдабривать, 2) смешивать, **гурилтай тос ~** смешивать муку с маслом

БАГТААМЖ вместительность, вместимость, ёмкость, кубатура, **савны ~** вместимость/ёмкость посуды, **танхимын ~** вместительность зала, **зах зээлийн ~** ёмкость рынка

БАГТААХ *побуд. от* **багтах**, 1) помещать, вмещать, содержать/заключать в себе, 2) включать в состав чего-либо, **долоо хоногт ~ж хийх** сделать в течение недели/за неделю, **бүгдийг ~** хэрэгтэй надо вместить все(х), **~ж авах** присоединять, принимать в состав чего-либо, **уураа ~ж ядах** не сдерживать свой гнев, еле сдерживать гнев

БАГТАЛЦАХ *совместн. от* **багтах**, входить в состав чего-либо, помещаться, включаться, **би төлөөлөгчдийн бүрэлдэхүүнд ~ж явлаа** я входил в состав делегации

БАГТАМЖТАЙ вместительный, ёмкий

БАГТАХ помещаться, вмещаться, входить, влезать, **~гүй** не вмещаться, **гарт ~** вмещаться в руках, **энэ цүнхэнд ~гүй** в эту сумку не поместится **~аа болих** не помещаться, не вмещаться, **~ж ядах** а) не вмещаться, не быть в состоянии поместиться, б) тесниться, толкаться, не уживаться с кем-либо

БАГТАЦ вместительность, вмести **цас угаах/~** выжать белье, **хүзүү ~** массировать/массажировать шею

БАЗЛАХ 1) часто выжимать, многократно мять/сжимать, 2) чувствовать резь/колики в животе

БАЙ 1. 1) цель, мишень, 2) знак, мета, **~т харваач** стрелок по мишеням, **~ харвах/буудах** стрелять в цель (из лука), **~нд ч үгүй, банзанд ч үгүй ни** в мишень, ни в доску, попасть пальцем в небо

БАЙ 2. приз, кубок, **~ авах** получить приз, выиграть кубок

БАЙ 3.: **~ загас** луна-рыба

БАЙ 4. *повелит. от* **байх**, стой, постой, перестань, оставь, **тоглохоо ~** не шути! хватит играть! **архи уухаа ~** перестань/брось пить

БАЙГ *повелит. от* **байх**, 1) пусть будет 2) пусть, хотя и ..., как бы... ни, **тэр тэндээ ~** пусть он там будет, **ямар ч ~** какой бы ни был, **аль нь ч ~** какой угодно, **хэн ч ~** кто бы ни был, **суувал сууж ~** пусть сидит, **явбал явж л ~** пусть уйдёт, если хочет

БАЙГАА имеющийся, существующий, **над ~ мөнгө энэ** вот, все деньги, которые есть/имеются у меня, **~ газруудаас нь олох** найти там, где есть ..., **чи явна ~** пожалуй, ты пойдешь, **тэр ирнэ ~?** а придёт ли он?

БАЙГАЛ: **Байгал нуур** озеро Байкал

БАЙГАЛЬ природа, **~ийн үзэгдэл** явления природы, **~ийн хууль** законы природы, **~ийн гамшиг** природная стихия, **~ийн баялаг** природные богатства, **~ийн нөхцөл** природные условия, **~ орчны бохирдол** загрязнение природы и окружающей среды, **~ орчныг хамгаалах** охрана природы и окружающей среды, **~ийн шинжлэх ухаан** естественные науки, **~ийн шүн** киноварь, **~ийн давагдашгүй хүч** непреодолимая сила стихии, форс-мажор, **~ орчныг хамгаалах эрх зүй** природоохранительное право, **~ийн шалгарал** естественный отбор

БАЙГУУЛАГЧ создатель, основатель, организатор, **зохион ~** организатор, **үүсгэн ~** основатель, учредитель, создатель

БАЙГУУЛАЛ строй, структура, организация, **дотоод зохион ~т/бүтэц** внутренняя организация/структура

БАЙГУУЛАЛТ организация, структура, строй, строительство, стройка, **төрийн ~** государственный строй, **нийгмийн ~т** общественный строй, **нийгмийн янз бүрийн ~тай орнууд энх тайвнаар зэрэгцэн орших** мирное сосуществование государств с различным общественным строем, **намын ~т** партийное строительство, **зохион ~гүй ажил** неорганизованная работа, **зохион ~гүй явдал** неоргани~**тай арга хэмжээ** хорошо организованное мероприятие

БАЙГУУЛАМЖ строительство, сооружение, устройство, структура, **барилга ~** строительство, **батлан хамгаалах барилга ~** оборонительные сооружения, **~** *муз.* строй, построение

БАЙГУУЛАХ 1) строить, сооружать, организовать, создавать, учреждать, формировать, 2) заключать, устанавливать, **бүгээн ~** строить, **шинэчлэн ~** реорганизовать, **аялал зохион ~** организовать экскурсию, **зохион ~. авьяас** организаторский талант, **зохион ~ хороо** организационный/учредительный комитет, **засгийн газар эмхлэн ~** формировать правительство, **гэрээ ~** заключать договор, заключать договор, **~магц хэрэгжих гэрээ** договор, исполняемый в момент заключения

БАЙГУУЛЛАГА организация, учреждение, **төрийн ~гууд** государственные органы, **соёл олон түмний ~ууд** культурные и общественные учреждения, **намын ~** партийная организация, **эрдэм шинжилгээний ~** научное учреждение, **аж ахуйн ~** хозяйственное учреждение, **ардын боловсролын ~** учреждение народного образования, **олон улсын ~** международная организация, **Нэгдсэн Үндэсний ~** Организация Объединенных Наций

БАЙДАЛ 1) состояние, положение, обстановка, ситуация, 2) вид, наружность, 3) *в фразеологических сочетаниях часто передается суффиксом* -ость, **бодит ~** действительность, **аж ~** жизнь, **эрүүл мэндийн ~** состояние здоровья, **гэр бүлийн ~** семейное положение, **нийгмийн ~** социальное положение, **эвгүй ~** неловкое положение, **онцгой ~** чрезвычайное положение, **хэвийн ~** нормальное положение, **найдваргүй ~** безнадёжное положение/состояние, **аюулгүй ~** безопасность, безопасное положение, **олон улсын ~** международное положение, **олон улсын хурцадмял ~ыг намжаах** ослабить международную напряженность, **ерөнхий ~** общий вид, **гаднах ~** внешний вид

БАЙЗНА постой, погоди, подожди, погоди, минуточку! **цаг болоогүй байна, жаахан ~** еще не пора, подожди немного

БАЙЗНАХ *подождать ожидать, откладывать временно,* **та жаахан ~ж байгаад ир л дээ** вы приходите немного попозже/немного погодя

БАЙЛГАХ заставлять быть где-либо, держать кого-либо где-либо, держать что-либо где-либо, **бэлэн ~** держать наготове, **хэвээр нь ~** оставлять по-прежнему, без изменений, оставлять так, как было, **зүгээр ~** оставить в покое, **явахыг ~** заставлять не уходить, не позволять уходить, *не дать уходить,* **ажил хийхийг ~/болиулах** останавливать работу, не дать работать, прекращать работу

БАЙЛГҮЙ наверное, может быть, **тэр ирэх ~** он, наверное, придёт, **биднийг шалгах ~** наверно, нас проверят

БАЙЛДААН битва, бой, сражение, **дайн ~** война, **~д орох** вступить в бой, **~ы даалгавар** боевое задание, **~ы бэлэн байдалд оруулах** привести в боевую готовность, **~ы чадвар** боевая способность, боеспособность, **~ы цэнэгт хошуу** боеголовка

БАЙЛДАГЧ боец, солдат, рядовой, воин

БАЙЛДАХ сражаться, воевать, биться, **~н эзлэх** завоёвывать занимать с боями, оккупировать, **~н дагуулах** а) завоевать, покорить, б) завоевание, покорение, **харийн ~н дагуулагчид** чужеземные захватчики/завоеватели, **~ ур чадвар** боеспособность, боевое искусство, **~ арга барил** боевая тактика

БАЙЛЦАХ присутствовать, быть вместе, участвовать, находиться вместе с кем-либо, **хүлээн авалт дээр олон зочид ~в** много гостей присутствовало на приеме, **биеэр ~** присутствовать лично, **хуралд ~** присутствовать на собрании, **би ахтай хамт ~в** я был вместе с братом

БАЙЛЦУУЛАХ *побуд. от* **байлцах**, просить/заставлять присутствовать; делать так, чтобы присутствовали, **өөрийг нь ~ хэрэгтэй** надо, чтобы он сам присутствовал

БАЙН: **~ ~** периодически, время от времени, часто, то и дело, беспрестанно, **~ ~ уулзах** часто встречаться с кем-либо

БАЙНГА всегда, часто, постоянно, регулярно, **~ын** постоянный, регулярный, **~ын төлөөлөгчдийн газар** постоянное представительство, **~ суух газар** постоянное местожительство, **~ын хороо** постоянный комитет, **~ын арми** регулярная армия, **~ оршин суугаа улс орон** страна постоянного проживания, постоянного жительства, **~ төвийг сахигч улс** постоянно нейтральное государство, **~ын гишүүн** постоянный член, **~ын оршин суугч** постоянный житель, резидент

БАЙР 1) положение, позиция, ситуация, 2) помещение, квартира, место, **төв ~** штаб-квартира, **нэг өрөө ~** однокомнатная квартира, **ажлын ~** место работы, рабочее место, **орон ~** жилище, жилое помещение, резиденция, **нийтийн ~** общежитие, **~ны хөлс** квартирная плата, квартплата, **~ эзлэх** занять место, **чухал байр суурь эзлэх** иметь, занимать важные позиции (место), **тэргүүн ~** первое место, **~ байдал/байц** ситуация, положение, **~ хөлслөгч** квартиросъёмщик

БАЙРАН постоянно, беспрерывно, всё время, **~ суугч** постоянный житель, **хотод ~ суух** постоянно жить в городе, **~ сургалт** стационарное обучение

БАЙРГАШИХ возмужать, достигнуть зрелости, физически окрепнуть, стать взрослым, **энэ охин сүрхий/нэлээд ~жээ** эта девочка довольно повзрослела, **чи сүүлийн үед их ~жээ** за последние годы ты сильно возмужал

БАЙРГАШУУ окрепший, возмужалый, зрелый, достигший зрелости, ставший взрослым, степенный, **~ насны** зрелых лет, **~ төрх/байдал** возмужалый вид, **танай хүү их ~ харагдаж байна** ваш сын выглядит возмужалым/зрелым, **~ эмэгтэй** степенная женщина

БАЙРГҮЙ 1) *не имеющий квартиры,* бесквартирный, 2) непостоянный, изменчивый, неустойчивый, непоседливый, **тэр ~ зантай шүү** у него непоседливый нрав/непостоянный характер, **бид одоо хүртэл ~ байгаа** у нас до сих пор нет квартиры, мы до сих пор не имеем квартиры

БАЙРГҮЙДЭХ 1) не иметь квартиры, оказываться без квартиры, 2) быть слишком непостоянным/непоседливым

БАЙРЛАГЧ 1) живущий, находящийся где-либо, человек, который расместился где-либо 2) квартирант, жилец, обитатель, **түр ~ид** временно проживающие

БАЙРЛАЛ позиция, расположение, место, **ашигтай ~** выгодная позиция, **анхны/эхний ~** исходная позиция, **байран/сууцан дахь өрөөнүүдийн ~** расположение комнат в доме/квартире, **өгүүлбэр дэх үгсийн ~** расположение слов в предложении, **дайсны ~д нэвтрэн орох** проникнуть в расположение противника

БАЙРЛАЛТ *позиция, расположение, место*

БАЙРЛАХ находиться где-либо, располагаться/обосновываться где-либо, помещаться, занимать позицию/место/помещение, **тухтай/зөв ~** удобно/правильно располагаться, занимать удобную/правильную позицию

БАЙРЛУУЛАЛТ размещение, расстановка, порядок/система расположения чего-нибудь, **өрөөн дэх тавилгын ~** расстановка мебели в комнате, **үйлдвэрлэх хүчний ~ыг хэвээр байлгах** сохранить прежнее размещение производительных сил

БАЙРЛУУЛАХ *побуд. от* **байрлах**, размещать, расставлять, **үйлдвэрлэлийн хэрэгслэлийг зөв ~** а) правильно размещать средства производства, б) правильное размещение средств производства, **хүчийг ашигтай ~** а) рационально расставлять силы, б) рациональная расстановка сил

БАЙРШИХ жить постоянно в одном месте, уживаться на одном месте, привыкнув, остаться жить где-нибудь, оседать, **голын үржил шимтэй хөндийд ~/суурших** осесть в плодородной долине реки, **тэд говьд бүр ~жээ** они остались жить в гоби

БАЙСХИЙХ 1) подождать немного, чуточку подождать, 2) часто, периодически, то и дело, **~ж байгаад явъя** подождём еще немного и пойдём, **~гээд ирэх хэрэг юун?** зачем так часто приходить? **~гээд асуух** то и дело/время от времени спрашивать

БАЙТ *комп.* байт

БАЙТАЛ *союз* когда, между тем как, в то время как, пока

БАЙТУГАЙ *союз* не только...но и, **түүнийг би ~ бүгд мэднэ** не только я, но и все знают его, **бичих ~ уншиж чадахгүй** не только писать, но и читать-то не умеет

БАЙХ находиться, быть, существовать, иметься, **тэр энд ~на** он здесь, **тэр явах чадваргүй ~в** он был не в состоянии идти, **лавлах товчоо хаана ~на/~даг вэ?** где находится справочное бюро? **боломжтой ~** иметь возможность, **чи энд бай!** ты будь здесь, **эгч ном уншиж ~на** сестра читает книгу, **бороо орж ~на** дождь идёт, **надад мөнгө ~на** у меня есть деньги, **надад ийм ном ~гүй** у меня нет такой книги

БАЙХУУ байховый, **~ цай** байховый чай

БАЙЦ 1. утёс, скала, **өндөр ~ хад** высокая отвесная скала

БАЙЦ 2. *грам.* обстоятельство, **цагийн ~ гишүүн** обстоятельство времени

БАЙЦАА капуста

БАЙЦААГДАХ *страд. от* **байцаах**, 1) расследоваться, разбираться, быть допрашиваемым/быть под следствием, 2) контролироваться, проверяться, **шүүхээр/шүүхэд ~** дать показания в суде, расследоваться судом

БАЙЦААГЧ 1) следователь, 2) инспектор, 3) контролёр, ревизор, **мөрдөн ~** следователь

БАЙЦААЛ удостоверение, документ, характеристика, разбирательство, **биемийн ~** удостоверение личности

БАЙЦААЛГА 1) разбирательство, допрос, 2) контроль ревизия

БАЙЦААЛГАХ *побуд. от* **байцаах**, быть допрашиваемым, быть подследствием, быть контролируемым

БАЙЦААЛТ расследование, следствие, дознание, допрос, разбирательство, **мөрдөн ~** *парн.* следствие, **шүүхийн ~** судебное разбирательство, **~ явуулах** подвергнуть допросу, произвести дознание

БАЙЦААХ 1) расследовать, производить дознание, вести следствие, допрашивать, 2) проверять, контролировать, **хэрэгтнийг ~** допросить обвиняемого, **~н шийтгэх ажиллагааны** процессуальный, **~н шийтгэх ажиллагааны алдаа** процессуальная ошибка, **~н шийтгэх ажиллагааны баталгаа** процессуальные гарантии, **~н шийтгэх ажиллагааны үйлдэл** процессуальные действия, **~н шийтгэх хууль** процессуальный кодекс, **~н шийтгэх ажиллагааны хэм хэмжээ** процессуальные нормы

БАЙЦАЙ капуста, **бөөрөнхий ~** кочаная капуста, **урт ~** пекинская капуста, **~ны/~тай шөл** суп с капустой, **эсгэлэн/дарсан ~** квашеная капуста

БАЙЦАХ 1) допрашивать, разбирать, 2) проверять

БАЙШИН дом, здание, корпус, изба, **модон ~** деревянный дом, **олон давхар ~** многоэтажный дом, **~ барих** строить дом, **угсармал ~** крупнопанельный дом

БАЙХ: **~ хугацаа** срок пребывания

БАКТЕРИОЛОГИ бактериология, бактериологический, **~ийн хүрээлэн** бактериологический институт, **~ийн зэвсэг** бактериологическое оружие

БАЛ 1. мёд, **зөгийн ~** пчелиный мёд, **~ бурам** – патока, **~ цуглуулах** собирать мёд, **~т зөгий** пчела медоносная

БАЛ 2. 1) графит, 2) графитовый, графитный, **~ харандаа** графитовый карандаш, **тосон ~** шариковая ручка, стержень, **~ чулуужилт** графитизация

БАЛ 3. 1) привкус (окиси металла), 2) след, пятно (остающиеся от прикосновения металла), **тугалганы ~** а) привкус свинца, б) пятно от свинца

БАЛ 4.: **~ сар** медовый месяц

БАЛАГ 1) вина, проступок, прегрешение, 2) причина (чего-нибудь нежелательного), последствие, **чиний ~аар** из-за тебя, по твоей вине, **дайны ~/уршиг** последствие войны, **~ тарих** причинить вред

БАЛАГЛАХ быть виноватым/виновным, становиться причиной чего-либо

БАЛАГТАЙ являющийся причиной/виной, вредный, причиняющий вред, способный причинить вред, **тэр их ~ хүн** он очень вредный человек

БАЛАЙ 1) слепой, 2) *перен.* тёмный, невежественный, 3) тьма, **~ явдал** невежество, **~ хүн** а) слепой человек, б) невежественный человек, **сурсан далай, сураагүй ~** *посл.* ученье — свет, неученье — тьма, **нүдэн ~ явах** а) идти вслепую, б) абсолютно не обращать внимания на что-либо, **~ юм/дэмий ~ ярих** говорить ерунду/бессмыслицу

БАЛАЙРАХ 1) говорить нонсенс/бессмыслицу, 2) тупеть, глупеть

БАЛАНС баланс, **~ гаргах** свести баланс, **худалдааны ~** торговый баланс, **~ын тооцоо** балансовый отчёт

БАЛАНСЛАХ балансировать, подводить баланс

БАЛАР 1) тёмный, мрачный, густой, дремучий, 2) непонятный, неясный, запутанный, **~ цаг** доисторические времена, **~ харанхуй** полный мрак, тьма кромешная, **~ ой** дремучий лес, **~ эртний тэртээнээс өнөөг хүртэл** с доисторических времён до наших дней

БАЛАРТАХ темнеть, меркнуть, мрачнеть

БАЛАРХАЙ 1) неясный, смутный, неотчётливый, 2) *лингв.* редуцированный, **~ мөр** неотчётливые следы, **~ эгшиг** редуцированный гласный

БАЛБА 1. Непал, непальцы, непальский, **~ын ховдог бүргэд** орёл степной восточный

БАЛБА 2. вдребезги, **~ цохих** разбить вдребезги

БАЛБАЛАХ разбивать, бить, дробить, **сүхээр ~** разбивать/бить топором

БАЛБАЛЗАХ колебаться, биться, **дотор ~** ощущать сердцебиение

БАЛБАХ 1) бить, ударять, стучать, 2) избивать, **үүд хаалга ~** сильно стучать в дверь, **зодож ~** избивать, **үхтэл ~** избивать до смерти

БАЛГА глоток, **тэр ~ ус гуйв** он попросил глоток воды

БАЛГАМТГАЙ любящий пить

БАЛГАС развалины, городище, городок, посёлок, **хот ~** *парн.* город из исторического прошлого

БАЛГАХ 1) глотать, брать в рот глоток жидкости, 2) пить/употреблять водку, **амандаа ~** набрать в рот глоток (воды, чая), **том ~** пить большими глотками, набрать полный рот, **ус ~** набрать воды в рот, **тэр (архи) ~ дуртай** он любит пить водку, он не прочь «поддать»

БАЛГУУЛАХ *побуд. от* **балгах**, дать глотать, заставлять/позволять брать в рот глоток жидкости

БАЛЖИННЯМ: **Балжинням Дашнямтай өдөр** дни благоприятные для совершения бракосочетания, и иных богоугодных дел, устанавливаются по буддийским канонам

БАЛИАР грязный, неряшливый, пачканный, **~ муухай** грязный, **~ гар** грязные руки, **~ ажил** грязная работа, **~ хэрэг** грязное дело

БАЛИАРТАХ пачкаться, загрязняться, становиться грязным/загрязненным, покрываться грязью

БАЛИАРТУУЛАХ *побуд. от* **балиартах**, 1) пачкать, делать грязным, покрывать грязью, 2) делать что-нибудь неумело/грязно, **хувцас/нүүрээ ~** пачкать одежду/лицо, **зурах биш харин ёстой ~ж байна даа** не рисует, а только пачкает

БАЛИУС широкий плоский нож

БАЛЛ балл, **долоон ~ын хүчтэй газар хөдлөлт** землятрясение силою в семь баллов

БАЛЛАХ 1) стирать, зачёркивать, 2) скрывать, затушёвывать, замазывать, 3) *перен.* разрушать, уничтожать, ломать, **мөрөө ~** скрывать следы, замести следы, **~н сүйтгэх/сүйтгэн ~** *парн.* истреблять, разорять, уничтожать

БАЛЛУУР резинка, ластик *разг.* **харандааны ~** резинка для карандашей

БАЛЛУУРДАХ стирать резинкой, **бичсэнээ ~** стирать написанное резинкой
БАЛМАГДАЛ волнение, беспокойство, тревога, переполох, оцепенение, растерянность оторопь, **~д оруулах** вызвать беспокойство, привести в растерянность
БАЛМАГДАХ переполошиться, перепугаться, сильно волноваться, **~ж тэвдэх, ~ж сандрах** волноваться, переполошиться, **айж ~** испугаться, перепугаться, **~аад дуугарч ч чадсангүй** от волнения/перепугу ничего не мог произнести/вымолвить
БАЛМАГДУУЛАХ *побуд. от* **балмагдах**, беспокойть, всполошить, переполошить, перепугать, испугать
БАЛМАГДУУ беспокойный, нервный, тревожный, боязливый
БАЛМАД жестокий, грубый, беспощадный, бессердечный, авантюрный, **~ явдал/хэрэг** авантюра, жестокий поступок, **хэрцгийн ~** зверский, жестокий, бессердечный, **~ эттээд** бессердечный человек, авантюрист, **танхай ~ авир/зан** жестокость, бессердечность, грубость
БАЛНАД брюшный тиф
БАЛРАХ 1) стираться, затушёвываться, 2) разоряться, терпеть поражение, уничтожаться, **тэр Бүрнээ чинь ~сан хүн шүү** этой Бурнээ полный конец!
БАЛТ 1. топор, колун, томагавка
БАЛТ 2. медовый, медоносный, **~ зөгий** пчела
БАЛТАЙ медовый, медоносный, имеющий/содержащий мёд, **~ торх** бочка с мёдом
БАЛТГАР низкий, маленький, приземистый, коренастый, толстый, **~ тааз** низкий потолок, **~ хүн** коренастый человек, **~ будүүн/будүүн** *~ парн.* толстый и коренастый
БАЛЦГАНАХ шевелиться, трястись, расплываться (о движениях кого-либо толстого и неуклюжего)
БАЛЦГАР толстый и приземистый, пухлый, полный
БАЛЧИР 1) малолетний, 2) неопытный, **~ хүүхэд** малолетний ребёнок, **чи арай ~ байна** ты еще молод, ты еще неопытен, ты еще молокосос, **~ залуус** зелёная молодежь
БАМБАГАР мягкий, пушистый, пухлый, рыхлый, **~ зөөлөн сандал** мягкое кресло, **~ уруул** толстые губы
БАМБАЙ 1. матрац, мягкая толстая подкладка, подушка
БАМБАЙ 2. 1) щит, 2) защита, покровительство, 3) буфер, **илд ба ~** щит и меч, **~ хийх/барих** воспользоваться покровительством кого-либо, быть под чьим-либо покровительством/под защитой, использовать для защиты/в качестве щита, действовать за чьей-то спиной, **~ улс** буферное государство
БАМБАЙ 3.: **~ булчирхай** *мед.* щитовидная железа
БАМБАЙ 4. валерьяна, **~ дусаалга** валериановые капли/валерянка
БАМБАЙ 5.: **эсгийн ~** войлочый вьючный хомут для верблюда
БАМБАЙ 6.: **~ мөгөөрс** щитовидный хрящ
БАМБАЙЛГАХ *побуд. от* **бамбайх**, делать мягким/пушистым/толстым
БАМБАЙХ 1) быть пушистым/мягким, быть толстым/рыхлым, 2) разбухать
БАМБАЛЗАХ трястичь, колыхаться
БАМБАЛЗУУР 1) мягкий, пушистый, рыхлый, 2) трясина, 3) тряский, топкий, зыбкий, **~ газар/намаг** зыбкое болото, топкое место, мягкое (на пружинах) сиденье
БАМБАР 1. тигрёнок
БАМБАР 2. факел, **~ асаах** зажечь факел
БАМБАРУУШ медвежонок, **тоглоомон ~** игрушечный медвежонок
БАНГА *разг.* замечание, взыскание, **~ хүртээх** сделать замечание
БАНДАЙХ 1) толстеть, жиреть, 2) разбухать
БАНДАН (г) скамейка, лавка, нары, молитвенный лежак, **хоолны ~/ширээ** обеденый стол
БАНДГА *употребляется также при обозначении движении кого-либо толстого* **~ ~ хийх/хөдлөх, гүйх** неповоротливо/неуклюже двигаться/шевелиться (о ком-либо толстом жирном)
БАНДГАНАХ неповоротливо/неуклюже двигаться/шевелиться (о ком-либо толстом жирном)
БАНДГАР толстый, пухлый, полный, **~ хүүхэд** полный/пухлый ребёнок, **~ зузаан ном** толстая книга, **~ тарган/зузаан** толстый, большой в объеме
БАНДИ 1) ламский послушник, банди/ученик ламы, 2) *просторечь.* мальчик, **~ минь!** мальчик мой, **миний ~ энэ** вот мой сын/мальчик
БАНДИДАХ *разг.* гомосексуализм, педерастия
БАНЖИХ собирать вещи, собираться, **явахад бүгдийг/бүх юмаа ~ хэрэгтэй** надо собрать все вещи к отъезду, надо собраться в дорогу
БАНЗ 1. (н) доска, **шалны ~** половая доска, **нарсан ~** сосновая доска, **~ бэлтгэх** заготовлять доски, **~ зүсэх** распилить доску, **нимгэн ~** тёс, **зах ~** горбыль
БАНЗ 2. орудие пыток с наказаний
БАНЗАЛ 1) юбка 2) *перен. оскорб. простреч.* женщина лёгкого поведения, проститутка, шлюха
БАНК банк, **улсын ~** государственный банк (госбанк), **Худалдаа Хөгжлийн ~** банк Торговли и Развития, **Дэлхийн ~** Всемирный банк, **~д мөнгө хийх** положить деньги в банк, **~ны эзэн** банкир, хозяйн банка, **~ийн тэмдэгт** банковский билет, банкнот, **~ дампуурах** банкротство банка, **~ хоорондын төлбөр тооцооны төв** центр клиринговых расчётов
БАНКЕТ банкет, **~ хийх** устроить банкет, **~ийн танхим** банкетный зал
БАНТАГНАХ 1) сыпать муку в похлёбку, 2) *перен.* путать(ся), создавать путаницу/неразбериху, **миний хамаг бодол ~жээ** все мои мысли путались
БАНТАН 1) мучной суп, мучная похлёбка, баланда, 2) *перен.* путаница, неразбериха, **холио(н) ~** путаница, неразбериха, что-нибудь запутанное, **~ хуттах** создавать неразбериху/путаницу, вносить беспорядок в какое-нибудь дело, **~ хийх** а) варить/готовить мучной суп, баланду, б) создавать путаницу/неразбериху
БАНТАХ растеряться, путаться, не знать как быть/поступить/действовать, **тэр бүүр ~ж орхижээ** он совсем растерялся
БАНТГАР толстый, массивный, **~ гутал** массивные сапоги
БАНХАЙХ 1) иметь крупные черты лица, 2) разбухать, опухать, **нүүр нь ~тал хөөжээ** его лицо сильно разбухло/опухло
БАНШ пельмени, **~тай шөл** суп с пельменями, **~ чанах** варить пельмени, **~ны гуанз** пельменная, **азын ~** «счастливый пельмень», содержащий монетублюдо /готовится на новый год/
БАР 1. *полигр.* печать, клище, **модон ~** ксилограф, **хуучин ~ын ном** ксилографические книги, старопечатные книги
БАР 2. *звукоподражательная частица, употребляемая в двойной основе:* **~ дуугарах/гэх** издавать грубые прерывистые звуки, грубо ворчать, рычать клекотать
БАР 3. тигр, **эр ~** *перен.* сильный, мощный, **тэр ~ жил төрсөн** он родился в год тигра, **би чамдаа эр ~** я легко справлюсь с тобой (*букв.* по сравнению с тобой я тигр), **~ын арьс** тигровая шкура
БАРАА 1. товар, ткань, **гүйлгээ сайтай ~** ходкий товар, **ачаа ~** товары, тюк, **хүнсний ~** продовольственные товары, **аж үйлдвэрийн ~** промышленные товары, **торгон ~** шелковые ткани, **ноосон бөс ~** шерстяная ткань, **өргөн хэрэгцээний ~** товары широкого потребления, **жижиглэн худалдаалах ~** розничные

товары, **~ны нэр төрөл** ассортимент товаров, **~ солилцоо** бартерный обмен

БАРАА 2. очертание, силуэт, видимость, контура, **~ нь алга болох, ~ туруутүй болох** исчезать совершенно, теряться совсем из виду, **~ харагдах** виднеться вдали

БАРАА 3. **~ болох** сопровождать, быть в свите, **~ бологч** сопровождающее лицо

БАРААВТАР темноватый, несколько тёмный, **~ өнгийн цув** плащ темноватого цвета ходиться/

БАРААГҮЙ 1. не виднеться, быть не видным, **~ болох** совсем исчезать, теряться из виду, **тэр огт ~ байна** его совсем не видно

БАРААГҮИ 2. быть незаконченным/незавершённым, **би ажлаа арай ~ байна** я еще не закончил работу, **хүүхэд хоолоо ~ байна** ребёнок еще не доел

БАРААДАХ держаться вблизи, находиться близко, **хүн ~** держаться вблизи людей, **гэрэл ~** идти около светлого места/по светлому месту, **мал ~** надержаться около стада, пасти скот

БАРААЛАХ 1) делать тёмным/чёрным, темнить, чернить, 2) темнеть, чернеть

БАРААЛУУЛАХ *побуд. от* **бараалах**, придавать чему-нибудь тёмный/чёрный цвет

БАРААЛХАЛ визит, нанесение визита официальное посещение

БАРААЛХАХ делать визит, наносить визит, быть на приёме, **ерөнхийлөгчид ~** быть принятым президентом, нанести визит президенту, быть на приеме у президента

БАРААН тёмный, тёмного цвета, **~ өнгө** тёмный цвет, **~ зүсмийн мал** скот вороной/тёмной масти, **~ цай** чёрный чай, чай без молока, **~ царай-тай** со смуглым лицом

БАРААНДАХ быть слишком тёмным/черноватым, **энэ өнгө арай ~ж байна** этот цвет кажется/оказывается слишком тёмным

БАРААТАЙ 1) солидный, представительный, 2) громоздкий, массивный, **сүр ~ уулс** массивные горы, величавые горы

БАРААШАГ *разг.* брага, бражка, самогон

БАРАГ почти, около, приблизительно, **~ адил** почти одно и то же, почти одинаковый, **~ бүгдээрээ** почти все, **би ажлаа ~ дуусаж байна** я почти заканчиваю работу, **~ийн хүмүүс** почти каждый (из людей), **~ бүрэг** а) смутно, тёмно, еле б) сумерки, **~ хариу** *муз.* тональный ответ

БАРАГДАЛ истощение, исход, конец, **~ болох** быть на исходе, **тамир тэнхээний ~ (хүч тэнхээ барагдах)** истощение сил

БАРАГДАХ *страд. от* **барах**, подходить к концу, оканчиваться, иссякать, исчерпываться, **тамир ~** исходить, изнемогать, **~ж дуусах** оканчиваться, исчерщпываться, иссякать, **нөөц ~лаа** все запасы/резервы исчерпаны/иссякли, **арга ~в** все возможности иссякли, **мөнгө минь ~лаа** деньги у меня все вышли

БАРАГДАШГҮЙ неиссякаемый, неисчерпаемый, неистощимый, бесконечный, **~ эх булаг** неиссякаемый источник, неисчерпаемый родник, **тоолж ~** неисчислимый, **~ өр** неоплатный долг, **~ баялаг** неисчерпаемые богатства

БАРАГТАЙ 1) сносный, неважный, посредственный, 2) тихо, смирно, спокойно, **түүний бие ~ байна** он чувствовал себя неважно, **тэр ч ~ жүжигчин** он неважный актёр, **~ байгаарай** будьте послушными/тише

БАРАГШИН/БАРАГШУН мумиё, горное масло, горная смола

БАРАГЦАА 1) приблизительность, предположение, 2) ориентация, ориентировка, **~аар** приблизительно, ориентировочно

БАРАГЦААЛАХ 1) знать/определять чтолибо приблизительно, делать/мерить на глаз, 2) предполагать, представлять, догадываться, **~ж мэдэх** знать в общих чертах, **байдлыг ерөнхийд нь ~** представлять состояние/положение в общем, **~сан үнэ** ориентировочная цена

БАРАЙЛГАХ *побуд. от* **барайх**, делать хмурым/мрачным, хмурить, **царайгаа ~** хмурить лицо

БАРАЙХ затемняться, стать мрачным, стать хмурым, **алсад ~н харагдах** неясно виднеться вдали, **тэнгэр ~лаа** небо хмурилось, погода испортилась

БАРАМ: 1.: **үл ~** не только..., но и..., даже, **түүгээр үл ~х** не только тем, что...но и ...

БАРИГДАШГҮЙ неуловимый

БАРИГЧ держащий, держатель, **эрх баригч** властитель, руководящие власти, **орон нуттийн эрх ~ид** местные власти, власть на местах, **эх ~** акушер, акушерка, **тал ~** сторонник

БАРИЛ подход, ключ, приём, **арга ~** *парн.* приём, подход, **арга ~ыг зөв олох** находить правильный подход/ключ к чему-либо

БАРИЛГА строительство, стройка, постройка, **~ын техникум** строительный техникум, **~ын инженер** инженер-строитель, **~ дээр ажиллах** работать на стройке, **уран ~** архитектура, **зам ~** дорожное строительство, **~ын материал** строительные материалы, **~ын ухаан** архитектура

БАРИЛГАЧИН строитель, **гавьяат ~** заслуженный строитель, **~ болох** стать строителем

БАРИЛДААН борьба, состязание по борьбе, **үндэсний бөхийн ~** состязание по национальной борьбе, **чөлөөт ~** вольная борьба, **~д түрүүлэх** занимать первое место по борьбе

БАРИЛДАХ *взаимн. от* **барих**, 1) бороться, состязаться в борьбе, хватать друг друга, 2) склеиваться, спаиваться, соединяться, **хүчтэй бөхтэй ~** бороться с сильним борцом, **хүж ~** брататься

БАРИЛДЛАГА связь, соединение, узлы, **ах дүүгийн ~** узы дружбы, **мах цусны ~** кровные узы, кровное родство

БАРИЛТ выдержка, **удаан ~тай зураг авах** фотографировать с большой выдержкой

БАРИЛЦАХ держать друг друга, держаться друг за друга, **гар гараа ~** брать друг друга за руки

БАРИМАЛ скульптура, **уран ~** скульптура, **уран ~ын бүтээл/зүйлс** произведение скульптуры, **уран ~ороддох** заниматься скульптурой, **~ын шавар** пластилин, **уран ~ын газар** скульптурная мастерская, **шаврааp ~ барих** лепить статую из глины

БАРИМАЛЧ скульптор, лепщик, **~ийн авьяас** талант скульптора

БАРИМЖАА приблизительность, ориентация, ориентировка, **гарын ~** навык в руке, **~гаар** приблизительно, примерно, **чиг ~** ориентация, **~ алдах** терять ориентировку, **социалист чиг ~тай улс орон** страны социалистической ориентации, **~гаар хэлбэл** если говорить/сказать приблизительно, **зөв ~** правильный ориентир, **~лсан тооцоо** ориентировочный подсчёт, **~гаар тогтоох** установить приблизительно/ориентировочно

БАРИМЖААЛАХ определять приблизительно, устанавливать приблизительно/примерно, ориентировать (ся), **зурагтын/телевизийн цамхагаар ~** ориентироваться/брать ориентировку на телевизионную башню, телебашня служит ориентиром

БАРИМТ основание, доказательство, довод, аргумент, **~ материал/жишээ ~** факты, фактический материал, **~ цуглуулах** собирать факты, **~д түшиглэх/тулгуурлах** основываться на фактах, **~ муутай** малодоказательный, голословный, **~ бичиг** удостоверение личности

БАРИМТАТ документальный, **~ кино** документальный фильм, **~ үйл/явдал** достоверный случай, **~ туужа** документальная повесть

БАРИМТГҮЙ не имеющий доказательств, необоснованный, бездоказательный, **бичиг ~** не иметь удостоверения/документа, **~ ярих** говорить без доказательства

БАРИМТЖУУЛАХ документировать

БАРИМТЛАГЧ сторонник, последователь, **энхийг ~** сторонник мира, **дундыг ~** сторонник золотой середины, **шашингүй ёсыг ~**

БАРИМТЛАЛ обоснование, доказательство, руководство, **онолын ~** теоретическое обоснование, **зөв ~** правильное обоснование, **үзэл ~** взгляд

БАРИМТЛАХ придерживаться чего-либо, основываться/базироваться на чем-либо, исходить из чего-либо, ссылаться на что-либо, исходить из чего-либо, руководствоваться чем-либо, **дүрэм/заавар ~** соблюдать из правила/инструкции, руководствоваться правилом/инструкцией, **хэв заншлыг ~** придерживаться обычая, **үзэл бодлыг ~** придерживаться убеждений /взглядов

БАРИМТТАЙ 1) документальный, 2) имеющий обоснование, обоснованный, достоверный, **~ болгох** документировать, обосновывать документами

БАРИН: **~ тавин** *парн.* быстро, сразу, **~ тавин хийх** делать сходу/сразу между делом, **~ тавин худал хэлэх** лгать без зазрения совести, без стыда лгать /соврать

БАРИНТАГ одежда знатных лиц, матерчатое покрывало для статуэток богов, обёртка старинных книг

БАРИУ жмущий, тесный, узкий, скованный, **~ цамц** тесная рубашка, **~ гутал** тесные ботинки/сапоги, **чи жаахан ~ байна** ты немного скованная

БАРИУДАХ жать, давить, быть узким /тесным/малым, **энэ өмд над ~ж байна** эти брюки мне малы

БАРИУЛ 1) кусок войлока или ткани для снятия или поддержания чего-либо, 2) ручка, рукоятка, черенок, **тогооны ~** кусок войлока/ткани для снятия горячего котла с тагана/печки, **хаалганы ~** ручка двери, дверная ручка, **данхны ~** ручка чайника, **шатны ~** поручни, перила

БАРИУЛАХ *побуд. от* **барих**, дать/разрешать держать/поймать, **машин ~** разрешать/дать управлять машиной/автомобилем, **гарт ~** дать в руки, дать держать в руках, **түр ~** а) дать временно держать что-либо в руках, б) дать на временное использование, **хулгайчийг ~** дать/возможность схватить/поймать вора

БАРИУХАН тесноватый, узковатый, довольно узкий/тесный, **~ банзал** довольно тесная юбка

БАРИХ 1. 1) держать, хватать, ловить, поймать, 2) преподносить, подавать, 3) управлять, контроливать, **гар ~** пожимать руку, **гартаа ~** держать в руках, **зэвсэг ~** держать орудие, оружие, **загас ~** ловить рыбу, **бэлэг ~** преподносить подарок, **зоог ~** угощать, **машин ~** управлять машиной, **итгэмжлэх жуух бичиг ~** вручать верительные грамоты, **биеэ ~** брать себя в руки/сдерживать себя, **сүүл ~** оказаться последним, быть последним, **морь ~** поймать коня, зааркануть коня, **элэг ~** насмехаться, **талх ~** печь хлеб, **амаа ~** сожалеть, **гэрэл ~** зажечь свет, зажечь электричество, включить свет, **лаа ~** зажигать свечу, **модоо ~** оставаться ни с чем, **~н тавин хэлэх** врать и не краснеть

БАРИХ 2. строить, ставить, **гэр ~** ставить юрту

БАРЛАГ раб, слуга, холоп, батрак

БАРЛАГДАХ *страд. от* **барлах**, печататься, быть напечатанным ксилографическим способом

БАРЛАХ печатать, издавать (ксилографическим способом), **ном ~** печатать книги

БАРС тигр, барсовый, тигровый, **илдэн соёот ~** саблезубый тигр, **~н хэвэнгт баатар** витязь в тигровой шкуре

БАРСГАР шершавый, шероховатый, неровный, **~ хад** неровные изрезанные камни/скалы

БАРТАА 1) пересечённая местность, 2) *перен.* преграда, помеха, препятствие, **~т зам** сложная дорога, **ажил хийхэд элдэв ~аа багагүй тохиолдоно** когда работаешь, встречается немало препятствий, **~ саад** *парн.* препятствия, преграды

БАРТААТАЙ пересечённый, **~ зам** неровная пересечённая дорога, пересечённый путь

БАРУЙ: **~ бүрий, харуй ~** *парн.* сумерки, **~ бүрий болж байхад...** когда наступили сумерки...

БАРУУГААР 1) к западу, западнее, 2) правее, **гэрийн ~ суух** сидеть по правую сторону юрты, **тэднийх голын ~ нутагладаг** они живут на западной стороне реки

БАРУУН 1) правый, западный, 2) запад, **~ тал** правая сторона, **~ зүг** запад, **~ зүг явах** идти/ехать на запад, **~ тийшээ** направо, **~ урд** юго-западный, **~ хойд** северозападный, **~ зүүнгүй, ~ солгойгүй** умелый, ловкий, опытный, **~ы** западный, правый, **~ы хүчнүүдийн холбоо** союз правых сил, **~ы үзэлтэн** сторонники правых взглядов, **~ы нам** правая партия, **~ы хэлбэрэл** уклон правый, **~ы хүч** правые силы

БАРХАСВАДЬ *астр.* Юпитер

БАРХИРАХ кричать, орать, **байдгаараа ~** орать во всё горло, **орилж ~, хашгирч ~** *парн.* кричать, орать, **баярласан хэрээ ~** *погов.* обрадованная ворона каркает

БАРЦАД *уст.* злой рок, горькая участь, неизбежный, несчастный случай, беда, горе, **гай ~** несчастье, беда

БАРЦАДГҮЙ 1) благополучный, счастливый, 2) благополучно, хорошо

БАРШГҮЙ неиссякаемый, неистощимый, чрезвычайно обильный, **~/барагдашгүй ундрага/эх булаг** неиссякаемый родник, **нефтийн ~ их нөөц** неистощимый запас нефти, **хэлж ~ чухал** важно на столько, что слов не хватает для его объяснения

БАРЬЦ 1. место для ухватывания рукой (у предметов), захват

БАРЬЦ 2. *уст.* подношение, дар, **өргөл ~** подношение, дарение, дар

БАРЬЦАА залог, заклад, порука, ручательство, **~нд өгөх** отдавать в залог, в ломбард, **~нд авах** взять в залог, **~ны хүн** заложник, **~наас суллах** освобождать от залога, **~ авагч** залогодержатель, **~ өгөгч, ~ бариулагч** залогодатель, поручитель, **~лан зээлдүүлэх** ломбардный залог, **~лан зээлдэх** ломбардный заём

БАРЬЦААЛАХ заложить, закладывать, отдавать в залог, **цагаа ~в** часы заложил, часы отдали в залог

БАРЬЦААЛУУЛАХ *побуд. от* **барьцаалах**, быть отданным в залог

БАРЬЦАЛДАХ 1) хватать друг друга, схватываться, сцепляться, держаться друг за друга, 2) быть связанным/соединенным, крепко связываться, спаиваться

БАРЬЦАЛДУУЛАХ *побуд. от* **барьцалдах**, заставлять/дать схватываться/держать друг за друга

БАРЬЦАХ 1) относиться к кому-либо с чувством досады/зависти, предаваться личному желанию/страстям иметь то, что есть у другого, проявлять чувство досады, вызванные благополучием или превосходством другого, 2) ссылаться на ошибки других, доказывая своё превосходство

БАРЬЦГҮЙ 1) необоснованный, неосновательный, немотивированный, лишённый достаточных оснований, 2) плохо поддерживаемый, не имеющий места для ухватывания, невозможный поддерживать, **~ дүгнэлт** необоснованные выводы, **~ ажил/хэрэг** малообоснованный поступок

БАС 1) опять, ещё также, тоже, 2) другой, **~ дахин** опять, еще раз снова, **~ дахин нэг уншаарай** читайте еще один раз, **би ~ чамтай хамт явъя** я тоже пойду с тобой, **тэр ~ мэддэггүй** он также не знает, **~ хүн бий** есть/имеются другие люди, **~ ч тийм биш** совсем не так, совсем другое дело

БАСАМЖЛАХ унижать, пренебрегать, пренебрежительно относиться, недооценивать, не признавать

БАСАХ проявлять высокомерное отношение, пренебрегать, принижать, не придавать значения, не признавать, **хүнийг ~ж болохгүй** нельзя принижать человека

БАТ твёрдый, крепкий, прочный, ~ **бэх суурь** прочный фундамент, ~ **бэх энх тайван** прочный мир, **гүн ~ мэдлэг** прочные/глубокие знания, **~тай** верный, надежный, уверенный, **~тай хэлж болно** можно с уверенностью сказать, **~тай хариулах** уверенно отвечать, ~ **иттэх** быть твёрдо уверенным, **сахилга ~** дисциплина, **намын гишүүний ~ илэрхийлэх** партийный билет, **~тай эх сурвалжаас авсан мэдээгээр ...** из достоверных источников информации ..., **~ гүнд орох** попасть в тюрьму

БАТАЛГАА подтверждение, доказательство, заверение, гарантия, **онолын ~** теоретическое подтверждение, **эд мөрийн ~** вещественное доказательство, **яруу тод ~** яркое доказательство, **найдвартай ~** надёжная гарантия, **~ны гэрээ** договор гарантии, **гэрлэлтийн ~** свидетельство о браке, **~ гаргах** давать гарантию, **~, барьцааны эрх зүй** залоговое право

БАТАЛГААТ заверенный, гарантийный, ~ **хуулбар** заверенная копия, ~ **засвар** гарантийный ремонт

БАТАЛГААЖУУЛАХ гарантировать, давать гарантии

БАТАЛЬОН батальон, **барилгын ~** строительный батальон, **буудлагын ~** стрелковый батальон

БАТАРЕЙ 1) батарея, 2) батарейка, батарея, **цахилгаан ~** электрическая батарея, **~н дарга** командир батареи

БАТАТГАЛ закрепление, укрепление, упрочение, ~ **хичээл/хичээлийн ~** закрепление урока

БАТАТГАХ укреплять, закреплять, упрочивать, подтверждать, **байдлаа ~, байр суурина ~** укреплять позицию, **эдийн засгийн хүчин чадлыг ~** укрепить экономическую мощь

БАТГА угорь, угри, **~тай нүүр** лицо в угрях, **~ыг хумсалж шахах** выдавливать угри

БАТЖИЛ упрочение, укрепление, устойчивость, **манай улсын хөгжил ~** развитие нашей страны

БАТЖИХ упрочиваться, укрепляться, утверждаться, обретать устойчивость/долговечность

БАТЛАГДАХ утверждаться, приниматься, быть утверждённым, быть принятым, **~сан хуулбар** заверенная копия

БАТЛАМЖ 1) утверждение, подтверждение, 2) санкция, ратификация, **гэрээний ~** ратификация договора

БАТЛАМЖЛАХ утверждать, ратифицировать

БАТЛАХ утверждать, подверждать, доказывать, аргументировать, ратифицировать, **~и хэлэх** утверждать, **~н харуулах** показывать, демонстрировать, **сайшаан ~** одобрять, **~н хамгаалах** оборонять, **Батлан Хамгаалах Яам** Министерство Обороны, **тогтоол ~** принять постановление, **гэрээ ~** ратифицировать договор, **~н даагч** поручитель, **~н даалт** поручительство, **~н даалтын гэрээ** договор поручительства, **~н даах** поручаться, **намын ~** партбилет

БАТЛУУЛАХ *побуд. от* **батлах**, давать на утверждение, представлять на утверждение, **гэрээ ~** представлять договор на ратификацию

БАТСАХ укрепляться, становиться, делаться крепким

БАТТАЙ 1) крепкий, прочный, 2) крепко, прочно, ~ **мэдлэг** прочное знание, ~ **хэлэх/ярих** говорить/сказать уверенно

БАХ 1. 1) гордость, 2) удовольствие, радость, удовлетворение, наслаждение, **~аа хангах** получать удовлетворение, получать полное удовольствие, **~аа ханатал тоглох/наадах** наиграться досыта, **~аа ханатал инээх** вдоволь посмеяться

БАХ 2. лягушка, жаба, ~ **загас** жаба-рыба, жабообразные рыбы

БАХ 3. нарост на дереве, смола

БАХАРДАЛ обморок, оторопь

БАХАРДАХ смущаться, оторопеть, упасть в обморок, **~н унах** упасть в обморок, лежать в обмороке

БАХАРДУУЛАХ *побуд. от* **бахардах**, приводить в замешательство

БАХАРХАЛ 1) восторг, восхищение, радость, 2) гордость, ~ **төрөх/хүрэх** вызвать гордость/восторг, прийти в восхищение, испытывать восторг

БАХАРХАХ 1) восторгаться, быть очень довольным, 2) гордиться, **ямар нэгэн юмаар ~** находить удовольствие в чём-либо, восхищаться, гордиться, **~сан харц** восхищенный взор, **~сан сэтгэл** восторженная душа, восторженное сердце, **~гүй байхын аргагүй** нельзя не восхищаться/не гордиться

БАХДАЛ восторг, восхищение, радость, гордость, **баяр ~** радость восторг

БАХДАЛТАЙ 1) восторженный, восхищенный, 2) радостный, весёлый

БАХДАМ: ~ **амжилт** замечательный успех, ~ **хөгжим** восхитительная музыка, ~ **хүн** замечательный человек

БАХДАХ восторгаться, быть в восторге, восхищаться

БАХДУУЛАХ *побуд. от* **бахдах**, приводить в восторг, делать восторженным, очаровать, восхищать

БАХИМ 1) короткий, 2) крепкий, прочный, ~ **эд** прочные изделие, крепкая вещь, ~ **гар** крепкая рука

БАХИМДАХ быть крепким/прочным

БАХИРАХ кричать, орать, **чанга ~** громко кричать, **~н уйлах** рыдать

БАХТАЙ 1) радостный, радужный, замечательный, 2) привлекательный, симпатичный, приятный, ~ **сэтгэл/сэтгэгдэл** восхитительное/приятное впечатление

БАХЬ клещи, **~нар хавчих** брать клещами, **хаздаг/тасалдаг ~** кусачки, острогубцы

БАЧИМ 1) спешный, срочный, 2) спешно, срочно, ~ **хэрэг/явдал** спешное дело, **цаг ~ байна** времени мало, время ограничено

БАЧИМДАЛ замешательство, спешка, поспешность, торопливость плутоватый

БАЧИМДАХ 1) спешить, торопиться, 2) приходить в замешательство, суетиться, вызывать суматоху, **яарч ~/сандарч ~/тэвдэн ~** растеряться, суетиться, волноваться, **битгий/бүү бачимд** не спеши, не торопись

БАЧИМДУУ 1) торопливый, спешный, 2) растерянный, суетливый, ~ **зан** суетливый характер, ~ **хүн** торопливый человек

БАЧИТ хитрый, плутоватый, ~ **зан/ааш** плутоватое поведение

БАЧУУ 1) тесный, узкий (об одежде), 2) короткий, срочный, спешный, ~ **цамц** тесная рубашка, ~ **хугацаа** сжатые сроки

БАЧУУДАХ 1) быть тесным/узким, 2) быть очень ограниченным во времени, оказываться слишком коротким (о сроке), **дотор ~** чуть не упасть в обморок

БАЧУУХАН 1) тесноватый, узковатый, 2) слишком короткий/сжатый (о сроке)

БАШИР 1) притворство, симуляция, лицемерность, неискренность, 2) хитрость, плутоватость, **арга ~** *парн.* хитрый способ, ~ **гаргах** вести себя притворно, **~ын үг** притворные слова

БАШИР 2.: ~ **цэцэг** *бот.* китайская гвоздика

БАШИРЛАЛ 1) притворство, симуляция, лицемерность, неискренность, 2) хитрость, плутоватость

БАШИРЛАХ притворяться, симулировать, **өвдсөн болж ~** притворяться больным, **~н магтах** притворно хвалить кого-нибудь

БАЯАН *муз.* **~, ~аар хөгжимдөх/тоглох** играть на баяне, ~ **хуурч** баянист

БАЯД богачи, ~ **ноёд** *парн.* богачи и нойоны

БАЯД 2. баиты — монгольская народность

БАЯЖИХ богатеть, обогащаться, **~н хөгжих** становиться богатым и развитым, ~ **арга зам** пути обогащения, ~ **чанар/чадвар** обогащаемость, способность к обогащению

БАЯЖУУЛАХ *побуд.от* **баяжих**, делать богатым, обогатить, обогащать, **уулын ~ үйлдвэр** горнообогатительное предприятие,

цуглуулгаа ~ обогащать свою коллекцию, **туршлагаа** ~ обогащать свой опыт, **номын сангаа** ~ обогащать библиотеку новыми книгами

БАЯЛАГ 1) богатство, сокровище, 2) богатый, обильный, **байгалийн** ~ естественные богатства, природные богатства, **оюун санааны** ~ духовные богатства, **үндэсний** ~ национальные богатства, ~ **туршлага** богатый опыт, ~ **ургац** богатый урожай, ~ **хөрс**, ~ **газар** богатая земля, ~ **хэл** богатый язык

БАЯН богатый, обильный, имущий, состоятельный, ~ **чинээлэг** богатый, состоятельный, ~ **чинээлэг анги** имущие классы, ~ **хүн** богач, богатый человек, ~ **айл** богатая семья, ~ **болох** разбогатеть, **малаар** ~ богатый скотом, ~ **хуур** *муз.* баян, **шинэ** ~ **цээж өвчтэй** богатый, как бык рогатый, богатство–спеси родня

БАЯР 1) радость, 2) привет, приветствие, 3) праздник, торжество, ~ **цэнгэл** торжество, веселье, ~ **хөөр** радость, веселье, ~ **ёслол** торжество, празднование, **~ын өдөр** праздничный день, **ойн** ~ юбилейный праздник, **улсын** ~, **үндэсний** ~ национальный праздник, **~ын хурал** торжественное/праздничное собрание, **~ын бичиг явуулах** послать приветствие, **их хуралд** ~ **хүргэх** приветствовать съезд, **хэн нэгний өмнөөс** ~ **хүргэх** приветствовать от имени кого-либо, ~ **хүргэх** приветствовать, поздравлять, **шинэ жилийн** ~ **хүргэе** поздравляю с Новым годом

БАЯРЛАЛАА спасибо, благодарю вас, **танд маш их** ~ очень вам благодарен

БАЯРЛАХ радоваться, веселиться, праздновать, благодарить, **би тантай уулзсандаа их ~ж байна** я очень рад встрече с вами, **сайхан ~ж байна** уу как (отмечаете) праздник, как празднуете

БАЯРЛУУЛАХ *побуд. от* **баярлах**, радовать, веселить, приводить в восторг, **хүүхэд** ~ порадовать ребёнка, **эхийгээ** ~ порадовать мать

БАЯРТ радостный, **~ай мэдээ** радостное известие, **~ай учрал**, ~ **уулзалт** радостная встреча

БАЯРТАЙ до свидания, до встречи

БАЯСАЛ радость, восторг, ликование, ~ **хөөр/хөөр** ~ радость, веселье, ликование, ~ **төрүүлэх** вызывать радость, приводить в восторг

БАЯСАЛЦАХ радоваться вместе, разделять чувство радости

БАЯСАХ радоваться, восторгаться

БАЯСГАЛАН радость, веселье, удовольствие, **баяр** ~ радость, восторг

БАЯСГАЛАНТ радостный, весёлый, восторженный, ~ **царай** радостное/счастливое лицо, ~ **учрал/уулзалт** радостная встреча, ~ **амьдрал** счастливая жизнь

БАЯСГАЛАНТАЙ радостный, весёлый, восторженный

БАЯСГАХ *побуд. от* **баясах**, радовать, веселить, **нөхдөө** ~ радовать товарищей

БАЯЧУУД богачи, богатей

БАЯЧУУЛ богачи

БЕНЗИН бензин, **~ий тасалбар** талоны на бензин, **~ий үнэр** запах бензина, ~ **түгээгүүр** бензоколонка, ~ **зөөгч** бензовоз

БЕТОН бетон, ~ **завод** бетонный завод, **~н хана** бетонная стена, **~н хучилт/хучлага** бетонное *покрытие*, **~н гүүр** бетонный мост

БЕТОНДОХ бетонировать, бетонироваться

БЕТОНЧИН бетонщик

БИ я, ~ **чамд хайртай** я тебя люблю

БИБЛИ: **~ийн судар** библия

БИД мы, ~ **нар явцгаая** мы пойдём, **~ний нөхөд** наши друзья, **чи** ~ **хөөр** мы с тобой, ~ **бүгдээрээ үүнийг мэднэ** мы все знаем об этом

БИДЭР крапинки полосы на теле животных

БИДЭХ странствовать, скитаться, **~н явагч** скиталец, пилигрим

БИДНИЙХ *наш, то, что принадлежит нам*, **энэ** ~ это наше, эти наши

БИДОН бидон, **сүүний** ~ бидон для молока, **хоёр литрийн** ~ двухлитровый бидон

БИДРЭХ искать, разыскивать, **чи юу ~в** что ты ищешь

БИДЭР крапинки полосы и животных

БИЕ 1) тело, организм, здоровье, 2) личность, лично сам, 3) сторона, ~ **махбод** организм, **~э угаах** мыться, ~ **арчих** вытираться (тело), ~ **засах** сходить в туалет, **~ийн хөдөлмөр** физический труд, **~ийн тамир** физическая культура, **~ний юм** менструация, ~ **сайтай** здоровый, ~ **муутай** хилый, слабый здоровьем, **~э хайрлах** заботиться о себе, заботиться о своем здоровье, ~ **ядрах**, ~ **тамирдах** чувствовать усталость, уставать, ~ **давхар болох**, ~ **жирэмслэх** стать беременной, беременеть, ~ **хүрэх** повзрослеть, стать взрослым, ~ **барах** скончаться, умереть, **таны** ~ **ямар байна?** как ваше здоровье? **ганц** ~ **хүн** холостяк, ~ **~дээ туслах** помочь друг другу, ~ **бүрэлдэхүүн** личный состав, ~ **хамгаалагч** телохранитель, ~ **~дээ хайртай байх** любить друг друга, ~ **чөтгөр хувцас бурхан** тело — чёрт, одежда – бог, т.е. одежда скрасит недостатки фигуры, **~ийн харьцаа** параметры тела, **~э даах** стать самостоятельным, ~ **завааралах** сильно обленяться, **~э тоох** зазнаваться, **тэр ~эрээ байлцав** он лично присутствовал, ~ **мөнгө** наличные деньги, **уулын ар** ~ северная сторона горы, ~ **даасан** независимый, самостоятельный, ~ **даасан хуулийн этгээд** самостоятельное юридическое лицо, ~ **махбодид гэмтэл учруулах** наносить телесные повреждения, ~ **хүний халдашгүй байдал** неприкосновенность личности, ~ **хүний эсрэг гэмт хэрэг** преступлние против личности, **~д нэгжлэг хийх** личный обыск, обыск кого-либо, **~э үнэлж явалдах** заниматься проституцией, ~ **даан эзэмших** самостоятельно владеть чем-либо, ~ **төлөөлөгч** личный представитель, **~э хуваах төрүүлсэн ижийнхээ ачийг ч яалаа даа** как отблагодарить матушку, родившую меня в муках (из песни), **~ний юмгүйтэл** *мед.* аменорея, **~ний юмны ихсэлт** *мед.* гиперменорея, **~ний юмны багасалт** гипоменорея

БИЕГҮЙ 1) безличный, невидимый, 2) слабый, хилый, **насаар залуу боловч ~ болсон хүн** хотя он молод, но очень слабый здоровьем

БИЕЛГЭЭ монгольский национальный пластичный танец

БИЕЛҮҮЛЭХ выполнять,исполнять, **төлөвлөгөө** ~ выполнять план, **шийдвэр** ~ осуществлять решение, **тогтоол** ~ осуществлять постановление, **тушаал** ~ исполнять приказание, **үүргээ** ~ выполнять долг, **амласнаа** ~ выполнять свои обещания, **хүсэнийг** ~ выполнять/исполнять желания

БИЕЛЭЛ осуществление, реализация, **хүсэл мөрөөдлийн** ~ осуществление мечты/надежды, **~ээ олох** сбываться, осуществиться, исполниться

БИЕЛЭЛТ выполнение, осуществление, исполнение

БИЕЛЭХ 1. осуществляться, выполняться, **хүсэл минь ~лээ** моё желание осуществилось

БИЕЛЭХ 2. исполнять народный танец

БИЕРХҮҮ здоровый, плотный, рослый, ~ **хүү** рослый, здоровый мальчик

БИЕТ физический, наглядный, натурный, вещественный, материальный, ~ **юм/бодис** физическое тело, ~ **жишээ** наглядный пример, ~ **баталгаа** наглядное/вещественное доказательство, ~ **үзүүлэн** наглядные пособия, **~ээр үзүүлэх** наглядно показать что-либо, ~ **зураг авах** натурные съемки

БИЕТЭЙ 1) физический, наглядный, материальный, 2) имеющий тело, телосложение/организм/здоровье/неисписанная бумага *рост* и т.д., **гоолиг сайхан** ~ стройный (о телосложении), **туранхай, тарган, махлаг** ~ тонкий, толстый плотный (о человеке)

БИЕЧЛЭХ производить/делать лично/персонально/своими руками, **~н хийж дуусгах** закончить своими руками/лично, **~н шалгах** лично проверять, **~н туслах** а) лично помогать, б) персональная помощь

БИЕЭР лично сам, **~ оролцох** а) сам/лично участвовать/принимать участие в чём-либо, б) личное/персональное участие, **~ үлгэрлэх** показывать личный пример, **өөрийн ~ байлцах** лично присутствовать, **би ~ээ** я сам, собственной персоной

БИЗ *модальная частица* наверное пожалуй, видимо, **ах маргааш ирэхгүй ~** брат, наверно, завтра не придёт

БИЗНЕС: **~** торговые отношения, **~ийн эрх зүй** торговое право

БИЙ есть, имеется, находится, **чамд энэ ном ~ юу** у вас есть эта книга, надад бий у меня есть

БИЙД пока есть, **аавын ~ хүнтэй танилц, агтын ~ газар үз** *посл.* пока жив отец, знакомся с людьми, пока есть хороший конь, объезжай побольше земель *букв.*

БИЙЛЭГЖҮҮ в изобилии, в достатке

БИЙР кисточка, кисть, **~ээр зурах/бичих** рисовать/писать кисточкой, **зураач хүнд сайн ~** хэрэгтэй художнику нужны хорошие кисти

БИЛЕТ билет, **театрын ~** билет в театр, **~ийн түгээвэр** билетная касса, **~ авах** купить билет

БИЛИГ мудрость, разум, талант, дар, **авьяас ~** талант, дар, способность, **~ төгөлдөр** талантливый, способный, **оюун ~** *парн.* ум, разум, **~ийн тоолол** европейское летоисчисление, по лунному календарю

БИЛИГГҮЙ неспособный, лишенный таланта, бестолковый, глупый, **авьяас ~ сурагч** неспособный/бездарный ученик

БИЛИГТ талантливый, одаренный, способный, разумный, **ардын төгөлдөр ~ хөвгүүд** высоко талантливые сыновья народа

БИЛИГТЭЙ талантливый, одаренный, способный, разумный, **авьяас ~ зураач** талантливый художник

БИЛҮҮ 1. точильный камень, брусок, точило, оселок

БИЛҮҮ 2. *модальное слово, выражающее сомнение незнание:* **би чамд хэлсэн ~, үгүй ~** я тебе говорил или нет, **чи тийшээ явах ~, үгүй ~** ты туда поедешь или нет?

БИЛҮҮДЭХ точить, **хутга ~** точить нож, **хэл амаа ~** сплетничать, браниться

БИЛЧИР устье реки, место слияния чего-либо(напр. рек), перекрёсток (дорог, улиц), **гурван голын ~** место слияния трёх рек, **гудамжны ~** уличный перекрёсток

БИЛЧЭЭР пастбище, выгон (для скота), **~ийн эдэлбэр газар** пастбищный земельный участок

БИН 1. лепёшка, **~ хийх** готовить лепёшку, **шинэхэн ~** свежая лепёшка, **үзэмтэй ~** лепешка с изюмом

БИН 2. *усилит.частица:* **~ битүү** закрытый наглухо, непроницаемый для воздуха, **~ битүү байдал** герметичность, герметизация, **сансрын хөлгийн ~ битүү байдал** герметичность космического корабля, **~ битүү байдал алдагдах** разгерметизация, разгерметизироваться, **~ битүү хаах** закрыть герметически

БИНДЭРЬЯ берилл

БИОЛОГИ биология, **~ийн хүрээлэн** биологический институт

БИОЛОГИЧ биолог, **~ийн мэргэжил эзэмших/сонгох** получить/выбрать специальность биолога

БИОХИМИ биохимия

БИОХИМИЧ биохимик

БИРД 1. *перен.* скряга, скупец

БИРД 2. мифическое существо, дьявол

БИРЖ биржа, **~ийн хаалтны үнэ** цена в момент закрытия биржи

БИРЖГЭР 1) шероховатый, неровный, 2) рябой (о лице)

БИРЖИЙХ 1) быть/становиться шершавым/неровным, 2) быть рябым (о лице) покрытым сыпью

БИТГИЙ не надо, не, **~ яв** не ходи, **~ бич** не пиши, **~ оролд** не надо трогать/не трогай, не трогать

БИТҮҮ 1) закрытый, глухой, замкнутый, 2) густой, сплошной, **~ ой** густой лес/сплошной лес, **~ манан** густой туман, **~ мөс** сплошной лёд, **~ яриа** секретный разговор, **~ туурайтан** непарнокопытные, **~ хашаа** закрытый загон для скота

БИТҮҮЛЭГ 1. скрытный, неясный, сомнительный, **~ явдал** сомнительное дело, **~ үг** двусмысленные слова

БИТҮҮЛЭГ 2. новогоднее угощение (по лунному календарю)

БИТҮҮЛЭХ 1. закрывать наглухо, заделывать, загораживать, закупоривать, **орцыг/орох газрыг ~** закрывать вход, **амаа ~** закрывать себе рот, **нүх ~** закрывать отверстие, **цонх ~** а) закрывать окно чем-либо, б) маскировать окно, **чихээ ~** зажимать себе уши

БИТҮҮЛЭХ 2. устраивать проводы старого года

БИТҮҮЛЭХ 3. махать, махнуть, обмениваться чем-либо без предварительного уговора, **үзгээ ~ье** махнем ручками

БИТҮҮМЖ пломба, печать

БИТҮҮМЖЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **битүүмжлэх**, быть пломбированным/запе

БИТҮҮМЖЛЭГДЭХ *страд. от* **битүүмжлэх**, пломбироваться, запечатываться

БИТҮҮМЖЛЭХ пломбировать, запечатывать, **ачаа ~** пломбировать **~сэн эд хөрөнгө** арестованное имущество, имущество на которое наложен арест, **вагон ~** пломбировать вагон, **хөрөнгө ~** опечатать имущество, **захиа ~** запечатать письмо

БИТҮҮН новолуние, канун нового года по восточному календарю

БИТҮҮРЭХ закупориваться, закрываться, становиться глухим, не иметь выхода, заживать (о ране), **галын өрөөний тосгуур ~чээ** раковина в кухне засорилась, **жорлонгийн суурь тосгуур ~в** закупорился унитаз, **хамар ~в** нос заложило(при насморке)

БИТҮҮХЭНДЭЭ втайне, скрытно, незаметно, иносказательно

БИЧ обезьяна, **~ хүн болж хувирахад хөдөлмөрийн үүрэг** роль труда в процессе превращения обезьяны в человека

БИЧВЭР текст, **~ задлах** а) разбор/анализ текста, б) анализировать текст

БИЧИГ 1) письмо, письменность, записка, 2) удостоверение, документ, 3) книга, **~ үсэг** грамота, письменность, **~ үсэг сурах** учиться грамоте, **~ үсэг тайлагдах** овладеть грамотой, **~ үсэг үл мэдэх** быть неграмотным, **албан ~** официальная бумага, **иттэмжлэх жуух ~** верительные грамоты, **баримт ~** документ, письменное удостоверение, **эх ~** оригинал, **үнэмлэх ~** удостоверение, **нэвтрэх ~** пропуск, **цээж бичиг** диктант, **зам явах ~** разрешение на проезд «подорожная», **~ийн хэлбэр** почерк, **~ хэргийн тасаг** канцелярия

БИЧГИЙН письменный, **~ ширээ** письменный стол, **~ хэрэгсэл** письменные принадлежности, **~ цүнх/~ сав** портфель, **~ цаас** писчая бумага, **~ машин** пишущая машинка, **~ хавчаар** скрепка, **~ хүн** литератор, беллетрист

БИЧИГТҮЙ 1) неграмотный, безграмотный, 2) не имеющий письменность, бесписьменный, **~ хүн** неграмотный человек, **өөрийн ~ улс орон /ард түмэн** не имеющий письменность/бесписьменный народ, **~ цаас** чатанным **рагтын/телевизийн ~** телезапись, телевизионная запись, **зүрхний ~** кардиограмма, кардиография

БИЧИГТ 1) грамотный, 2) имеющий письмо/письменность, 3) имеющий надпись, исписанный

БИЧИГТЭЙ 1) грамотный, 2) имеющий письмо/письменность, 3) имеющий надпись, исписанный, **~, номтой болгох** учить грамоте, **~ цаас** исписанная бумага, **~ хад** скала/камень с надписью/имеющая надпись

БИЧИГТЭН грамотные, люди, владеющие письменностью, **манай ард түмэн бүгдээрээ ~ билээ** весь наш народ стали грамотным

БИЧИГЧ пишущий, **эхлэн ~** начинающий автор/корреспондент/писатель, **нэргүй ~** анонимно пишущий человек /анонимный автор

БИЧИЛ микро, маленький, **~ хороолол** микрорайон, **~ ертөнц** микромир, **~ зай** микроинтервал

БИЧИЛЦЭХ *совм. от* **бичих**, переписываться, писать вместе, принимать участие в написании чего-либо, **захиа ~** переписываться с друзьями, обмениваться письмами, писать письма друг другу

БИЧИХ писать, **~ж авах** записывать, **~ж өгөх** написать кому-либо, **зохион ~** сочинять, написать сочинение, **хуулж ~** списывать, переписывать, **машинаар ~** печатать на машинке, **гүйцээж ~** дописывать

БИЧЛЭГ запись, описание, писание, **цэвэр ~** чистописание, пропись, **соронзон хальсны ~** магнитофонная запись, запись на магнитную ленту

БИЧМЭЛ писаный, написанный, записанный, письменный, **гар ~** рукопись, манускрипт, **~ эх** рукописный оригинал, **гар ~ сэтгүүл** рукописный журнал, журнал написанный от руки

БИЧҮҮЛЭХ *побуд. от* **бичих**, дать/велеть писать, диктовать

БИЧЭЭС надпись, **чулууны ~** надпись на камне, **эртний хадны ~** древние надписи на камне

БИЧЭЭЧ писарь, писец, секретарь, **машины ~** машинистка, **таталган/түргэн/хурдан ~** стенографист, стенограф, стенографистка

БИШ *част.* 1) не, не...а, 2) другой, **энэ ном минийх ~** эта книга не моя, **энэ үзэг ~ харандаа** это не ручка, а карандаш, **~/бус хүн** другой/посторонний человек

БИШГҮЙ сколько угодно, везде, часто, много, **энэ ажилд алдаа ~ байна** в этой работе уйма ошибок, **энэ ном гадуур ~ бий** эта книга имеется везде

БИШГҮҮР *муз.* органная труба, флейта, гобой, **багласан ~** флейта пана, **үелэх ~** фагот, **~ загас** рыба-свистулька

БИШРЭЛ глубокое уважение/почтение, благоговение, **~ төрөх** относиться с почтением, оказывать почтение, чувствовать глубокое уважение, **сүсэг ~** верование, суеверие

БИШРЭНГҮЙ благоговейный, почтительный, **~ харцаар/нүдээр харах** смотреть на кого-либо почтительно

БИШРЭХ благоговеть, относиться с благоговением, почитать, уважать, верить *рел.*, **~н хүндэтгэх** почитать, чувствовать глубочайшее уважение, **бишрэх эрх** свобода совести, веры

БИШҮҮРХҮҮ застенчивый, стеснительный, чуждающийся, **~ хүүхэд** застенчивый/чуждающийся кого-либо ребёнок

БИШҮҮРХЭГ застенчивый, стеснительный, чураюшится чуждающийся, **~ зан** стеснительный характер, застенчивое поведение

БИШҮҮРХЭХ чуждаться, чураться, держаться отчуждённо, **сайн хүмүүсээс дэмий ~ээд яана** зря чураешься добрых людей

БОГ 1.: **~ мал** мелкий скот (козы, овцы)

БОГ 2. сор

БОГД святый, верховный, августейший, **~ хаан** богдыхан, **Богд Гэгээн** Богдо-Гэгэн — титул монгольских правителей

БОГИНО короткий, коротенький, **~ долгион** короткая волна, **~ долгионы хүлээн авагч** коротковолновый приёмник, **~ хэмжээний кино** короткометражный фильм, **~ хугацаа** короткий срок, **ургацыг ~ хугацаанд хураах** убрать урожай в короткие сроки, **~ өгүүллэг** короткий рассказ, **энэ өмд надад хэт ~ байна** эти брюки мне слишком коротки, **~ хавирга** первое короткое ребро, **~ дээл тумурка** полушубок, **~ хугацаатай зээл** краткосрочный заём, **~ хугацаатай үүрэг** краткосрочные обязательства, **~ хугацаатай хадгаламж** краткосрочный вклад

БОГИНОВТОР коротковатый, **~ цув** коротковатый плащ

БОГИНОДОХ 1) быть коротким, быть кратким, 2) быть низким/коренастым (о росте), **пальто нь ~в** пальто ему коротко, **хугацаа ~ж байна** срок является/оказывается коротким/непродолжительным

БОГИНООР коротко, вкратце, короче, **~ хэлэхэд/хэлбэл** коротко говоря, говоря вкратце, одним словом

БОГИНОДУУ чуть короткий, коротенький, слегка низкий

БОГИНОДУУЛАХ *побуд. от* **богинодох**, делать коротким/укороченным, укорачивать

БОГИНОСОХ укорачиваться, сокращаться, **өдөр ~ж байна** дни становятся короче

БОГИНОТГОХ *побуд. от* **богинотох**, делать коротким, укорачивать, сокращать

БОГИНОТОЙ короткий, низкий, **ой мод урттай ~, олон хүн сайнтай муутай** *погов. букв.* среди деревьев есть/имеются высокие и низкие, а среди людей и хорошие и плохие

БОГИНОХОН 1) несколько короткий/низкий, 2) коротенький, **~ үг хэлэх** произнести коротенькую/краткую речь, **шөнө ~ болов** ночи становятся кроче/короткими

БОГТ: **~ сүй** подарки жениха родителям невесты, калым при помолвке

БОГШИХ: **шөл ~** наваристый суп, **бие ~** чувствовать себя разбитым

БОГЦ дорожная сума, перемётная сумка, седельная кобура

БОГЦЛОХ класть в дорожную суму/в седельную кобуру

БОД 1. крупный скот, **~ маллах/хариулах** ухаживать за крупным скотом/пасти крупный скот, **~ мал** *парн.* крупный скот, (1 бод равен половине верблюда, 1 быку, 1 лошади, 7 овцам и 10 козам)

БОД 2. *филос.* **~ бие** истинная сущность, материя, вещество, субстанция

БОДВОЛ *условн. дееприч. от* **бодох**, *букв.*: если подумать, пожалуй, видимо, наверно

БОДГАЛЬ индивид, индвидиуум

БОДИС предмет, вещь, тело, материя, **түмэн ~** естество, **хатуу ~** твёрдое тело, **шингэн ~** жидкое тело

БОДИТ действительный, реальный, объективный, материальный, фактический, **~ цалин** реальная зарплата, **~ байдал** реальность, действительность, **~ нөхцөл** реальные условия, **~ боломж** реальная возможность, **~ үнэн** объективная действительность, **~ орлого** реальный доход, **~ой болох** реализоваться, стать действительностью, **~ алдагдал** реальные убытки, **~ орлого** реальный доход

БОДИТОЙ реальный, фактический, **~ хохирол** фактические убытки

БОДЛОГО 1) рассуждение, обдумывание, соображение, мнение, 2) решение, задача, 3) политика, **~ болох** задумываться, размышляться, **тоо ~** арифметическая задача, **~ бодох** решить задачу, **дотоод ~** внутренняя политика, **хөндлөнгөөс үл оролцох ~** политика невмешательства, **их гүрний дээрэнгүй ~** великодержавная политика, великодержавный шовинизм, **хүчээр түрий барих ~** политика с позиции силы, **төрийн ~** государственная политика

БОДЛОГОГҮЙ 1) необдуманный, необоснованный, опрометчивый, 2) необдуманно, необоснованно, легкомысленно, **~ хэрэг/явдал** необдуманный/неосмотрительный поступок, **~ шийдвэр** опрометчивое решение, **~ хийх/загнах** делать/ поступить опрометчиво/необдуманно

БОДЛОГОТОЙ 1) сообразительный, рассудительный, расчётливый, осмотрительный, 2) сообразительно, рассудительно, **тэр юм болгонд ~ ханддаг** во всех делах он очень расчётлив, **эсэргүү/эсрэг ~ хүн** человек, имеющий противоположное мнение, оппозиционер

БОДЛОГОТОН: улс төрийн ~ политик, политический деятель, **төрийн ~** государственный политик, государственный политический деятель, **алсын ~** дальновидный политик

БОДЛОГОШРОХ предаваться раздумью, погрузиться в раздумье

БОДОЛ мысль, дума, мнение, размышление, предположение, **~болох, ~д автах/дарагдах** предаваться мыслям/размышлению, **ухаан ~, санал ~** *парн.* мысли, мечты, соображения, **өөрийн ~** свои соображения/мысли, **өөрийн ~той болох** иметь свое мнение/соображение, **~той байх** иметь в виду, быть начеку/готовым, **миний ~оор бол** по моему мнению

БОДОЛТОЙ 1) разумный, обдуманный, думающий, соображающий, 2) разумно, обдуманно

БОДОЛТ решение, **тоо ~/бодлого ~** решение задачи

БОДОЛТГҮЙ нечего (и) думать, **чи энэ талаар/тухай ~** тебе нечего (не стоит) думать об этом

БОДОЛХИЙЛЭХ думать, обдумывать, рассуждать

БОДОЛЦОХ *совмест. от* **бодох**, 1) хорошо подумать, обдумывать, 2) учитывать, принимать в расчёт, 3) вместе думать, **алив асуудлыг/зүйлийг олон/бүх талаас нь ~ хэрэгтэй** надо всесторонне обдумывать любой вопрос, **сайтар ~** хорошо/основательно обдумывать

БОДОМЖ 1) суждение, логическая форма мышления, 2) обсуждение, рассуждение, обдумывание

БОДОН дикий кабан, вепрь, **~ агнах/алах** охотиться на кабанов, убить кабанов, **~гийн соёо** кабаний клык, **~гийн мах** кабанина, **~ гахай** хряк

БОДОТ действительный, реальный, объективный, материальный, фактический

БОДООЖ по всей вероятности, по-видимому, видимо, судя по всему, **~, тэр чадахгүй** повидимому он не сможет

БОДООЖООР по всей вероятности, повидимому, видимо, судя по всему, **~ тэр чамд туслахгүй** судя по всему, он тебе не поможет

БОДОХ 1) думать, размышлять, обдумывать, предполагать, 2) решать, исчислять, **тунгаан ~, эрэгцүүлэн ~** обдумывать, взвешивать, **тэр бусдын талаар хэзээ ч ~догүй** он никогда не думает о других, **сайнаар ~** думать похорошему/о хорошем, хорошо обдумывать, **өөрөө ~оод үз** судите сами/подумай сам, **~ юмгүй/зүйлгүй** нечего думать, не о чем/о ком думать, **энэ тухай ~ хэрэгтэй** надо подумать об этом, **~ санах** *парн.* думать, размышлять, **биеэ ихэд ~** быть о себе преувеличенного мнения, зазнаваться

БОДРОЛ: ~ бичиг *уст.* доклад, **трактат ~ дуу** ария

БОДТОЙ 1) материальный, вещественный, 2) действительный, реальный, подлинный, 3) обоснованно, реально, объективно, **~ байдал** а) действительность, реальность, б) бытие, объективность, **~ баримт** действительный факт, **~ үйл ажиллагаа** практическая действительность, **~ ялгаа** существенное/объективное различие, **~ ярих** говорить объективно/существенного

БОДЬ мирный, спокойный, тихий, простой, чистый, **~ хүн** мирный простой человек, **~ сэтгэл** милосердие, чистосердечность, **~ий нь/~ийг нь хөтлөх** убивать, умерщвлять, отправить на тот свет

БОДЬСАД *рел.* бодисатва, архангел, божество высокой степени совершенства, уступающее только будде

БОДЬТОЙ действительный, реальный

БОЙЖИЛТ рост, развитие, созревание, **хүүхдийн ~** рост/развитие ребёнка, **төл ~** прирост/выращивание молодняка, **өсөлт ~** *парн.* развитие, рост

БОЙЖИХ расти, развиваться, вырастать

БОЙЖУУЛАХ выращивать, сохранять, воспитывать, **төл ~** выращивать молодняк, **хүүхэд өсгөн ~** воспитывать ребёнка

БОЙПОР курильница, кадило

БОЙТОГ 1) меховые унты (надеваемые на сапоги в холодное время), 2) ботиночки/сапожки для малышей

БОЙТОГЛОХ *перен.* быть невезучим/безуспешным/неудачником, не иметь удачи/успеха, не везти

БОКС бокс, **~ тоглох** играть в бокс, **~ын бээлийн** боксёрские перчатки, **~ын тэмцээн** соревнование/состязание по боксу, **~ын аварга** чемпион по боксу

БОКСДОХ боксировать, **тэр сайн ~но** он хорошо боксирует

БОКСЧИН боксёр, **сайн ~** хороший боксёр, **хөнгөн/хүнд жингийн ~** боксёр лёгкого/тяжёлого веса

БОЛ 1) показатель подлежащего, **тэр ~ миний ах** он мой брат, **энэ ~ ном** это книга, 2) *союз* если, если бы, **чамайг энд ирэх ~ би тийшээ явъя** если ты придёшь сюда, я пойду туда, **(хэрэв) бололцоотой ~** если можно, 3) *частица:* **ч+бол** хотя, хоть, **хаашаа ч ~** хоть куда, **хэн ч ~** хоть кто, кто бы ни был, **юу ч ~** хоть что, что бы ни было, **муу ч ~ ах минь** хотя плохой, все же мой брат, **хар ч ~ гэр минь, хазгар ч ~ ээж минь** *посл. букв:* хоть она темна, всё же моя юрта, хоть хромая, всё же моя мать, **(хэрэв) би мэдсэн ~** если бы я знал

БОЛБОЛ 1) показатель подлежащего, 2) *союз* если, если бы, 3) *частица:* **ч+бол** хотя, хоть, если можно, в случае, что касается, **~ чи өнөөдөр эртхэн ирээрэй** если можно, ты сегодня приходи пораньше, **янз бүрийн/элдэв юм ~ даруй утасд!** в случае чего, немедленно позвони!

БОЛБООС 1) показатель подлежащего, 2) *союз* если, если бы, 3) *частица:* **ч+бол** хотя, хоть, **мэдэхгүй ~** если не знаешь, **ноён Дунаев ~...** что касается господина Дунаева...

БОЛГОН 1. *слит. деепр. от* **болгох**, 1) качестве, в виде, как, в, к, **жишээ ~** в виде/в качестве примера, **жишээ ~** хэлэхэд к примеру говоря

БОЛГОН 2. каждый, любой, еже, **хүн ~** каждый человек, **өдөр ~** ежедневно, каждый день, **үүнийг хүүхэд ~ мэднэ** это знает каждый/любой ребёнок

БОЛГООМЖ 1) осторожность, осмотрительность, 2) внимательность, аккуратность, **~ муугаас болох** случиться из-за рассеянности

БОЛГООМЖГҮЙ 1) неосторожный, неосмотрительный, 2) невнимательный, неаккуратный, 3) неосторожно, 4) невнимательно, **~ хүн** неосторожный человек, **~ байх** быть неосторожным, **~гээр үйлдсэн гэмт хэрэг** неосторожное преступление

БОЛГООМЖГҮЙДЭХ быть неосторожным, вести себя неосторожно/не внимательно

БОЛГООМЖЛОЛ 1) осторожность, предосторожность, осмотрительность, 2) опасение, опаска

БОЛГООМЖЛОХ 1) быть осторожным, остерегаться, опасаться, 2) быть внимательным, быть аккуратным, **~ хэрэгтэй** надо остерегаться, **хулгайч нараас ~** остерегаться воров, **галаас ~** остерегаться огня, **гудамж хөндлөн гарахдаа машинаас ~ хэрэгтэй** при переходе улицы надо остерегаться автомобилей

БОЛГООМЖТОЙ 1) осторожный, осмотрительный, 2) внимательный, предупредительный, аккуратный, 3) осторожно, осмотрительно, внимательно, предупредительно, аккуратно

БОЛГООМЖТОЙХОН осторожненько, весьма внимательно, аккуратненько, **~ байгаарай** будьте осторожны/очень внимательны

БОЛГООХ 1) быть осмотрительным, относиться с осторожностью, опасаться, остерегаться, 2) соизволить вежливая форма обращения, **~ж гишгэх** ступать осторожно

БОЛГОХ 1. *побуд. от* **болох**, 1) позволять, давать возможность кому-либо делать что-либо, делать так, чтобы согласился на что-либо, превращать что-либо во что-либо, 2) готовить, варить, жарить, печь, 3) ждать/дождаться наступления чего-либо, **цагаан ~** делать белым, белить, **(хэн нэгийг) нарийн бичгийн дарга ~** делать кого-либо секретарём, **баян ~** делать богатым, **ямар нэгэн юмыг эцэс ~** положить конец чему-либо, **өндөр ~** сделать высоким, **урт ~** удлинять, **сайн ~** улучшать, **мөнгө ~** продать за наличные деньги, **муу ~** ухудшать, **хүчингүй ~** сделать недействительным, **эхнэр ~, авгай ~** жениться, брать в жены, **хоол ~ эрхтэн** *пищеварительный орган*, **маргааш болгох** ждать до утра, **хоол ~** варить, готовить обед, **цай ~** приготавливать/вскипятить чай, **шөнө ~** дождаться наступления ночи, **үдшийн сэрүүн ~оод явлаа тэр** он уехал, дождавшись вечерней прохлады

БОЛГОХ 2.: **юм ~** превратить во что-то, **би чамайг ахыг юм ~оо** я принял тебя за брата, **чиний ном юм ~оо** я подумал, что это твоя книга, я принял за твою книгу

БОЛД 1) сталь, булат, 2) стальной, булатный, **зэвэрдэггүй ~** нержавеющая сталь, **~ хутга** стальной нож, булатный нож, **~ илд/сэлэм** стальной/булатный меч, **~ цутгах үйлдвэр** сталеплавильный завод

БОЛЖМОР жаворонок

БОЛЗОЛ условие, **~ тавих** выдвигать условия, **~ хойшлуулах** *юр.* отлагательное условие, **~ хангах** обеспечить условия, **~гүй мөнгөн үүрэг** безусловное денежное обязательство

БОЛЗОЛГҮЙ не имеющий условия, невозможный, безусловный, безоговорочный, неурочный, **~ ажил** неурочная работа, **~ гэрээ** безусловный договор

БОЛЗОЛТ условный, урочный, **~ дохио** условный знак, **~ үнэ/хөлс** условная цена, **~ ажил** урочная работа

БОЛЗОЛТОЙ имеющий условие, возможный, **энэ уралдаан тодорхой ~** соревнование имеет определенное условие

БОЛЗОО 1) договорённость, *условие, уговор (о сроке и месте)*, 2) свидание, рандеву, **~ тавих/тогтоох** а) ставить условие, а) назначить свидание, **~ид(оо) ирэх/очих** а) прибыть в срок, б) прийти на свидание

БОЛЗООГҮЙ необусловленный (о месте и времени)

БОЛЗООТ условленный, договорный, назначеный, **~ газар** назначенное/условленное место, **~ын бор толгой** *фольк.* серый курган (где, по условию, по договоренности встречаются сказочные, фольклорные герои

БОЛЗООТОЙ условленный, договорный, назначеный

БОЛЗОХ уславливаться, договариваться, назначать срок, **уулзахаар ~** условиться встретиться, **өдөр ~** условиться о дне, **~сон цаг** назначенный срок, **~сон газар** назначенное место

БОЛЗОШГҮЙ 1) неопределённый, возможный, 2) неопределенно, возможно, может быть, **бороо орж ~** может быть будет дождь, **тэр ирж ~** он, может прийти

БОЛИУЛАХ *побуд. от* **болих**, прекращать, заставлять/позволять прекращать, **хэлэлцээрийг ~** прекратить переговоры, **явахыг ~** не разрешить поездку, отложить поездку

БОЛИХ перестать, прекращать(ся), **ярилцахаа ~иорой!** перестаньте разговаривать! **ажиллахаа ~** прекратить работу, **тамхи татахаа ~** прекратить курить, **боль! боль!** перестань! хватит! довольно! **харахаа ~** перестать видеть, **хэрэглэгдэхээ ~** выходить из употребления, перестать употребляться, **ажил хийж чадахаа ~** терять трудоспособность, стать нетрудоспособным

БОЛМООР возможный, годный, подходящий, **идэж ~** съедобный, годный в пищу, **хүрч ~** достижимый, доступный, **сургамж ~ явдал** поучительный случай, **үншиж ~ бичиг байна** письмо, которое вполне можно читать, удобочитаемое письмо

БОЛНО 1) можно, 2) хватит, *достаточно*, **орж ~х уу?** можно войти? **~** можно, **чи явж ~** тебе можно идти, ты можешь идти, **одоо ~** теперь хватит/достаточно, **~, илүү/өөр хэрэггүй** достаточно, больше не надо

БОЛОВСОН 1) культурный, образованный, цивилизованный, 2) культурно, цивилизованно, **~ хүн** культурный человек, **~ хүчин** кадры, **~ хүчин бэлтгэх** подготовка кадров, **үндэсний ~ хүчин** национальные кадры, **мэргэжилтэй ~ хүчин** специализированные кадры, дипломированные кадры, **~ үйлчилгээ** культурное обслуживание, **~ харьцах** культурно обращаться/относиться, **соёлч ~ байдал** культурность

БОЛОВСРОЛ образование, образованность, просвещение, **анхан шатны ~** начальное образование, **дунд ~** среднее образование, **бүрэн бус дунд ~** неполное среднее образование, **бүрэн дунд ~** полное среднее образование, **ерөнхий ~** общее образование, **ерөнхий ~ын сургууль** общеобразовательная школа, **дээд ~** *высшее образование*, **техникийн ~** техническое образование, **улс төрийн ~** политическое образование, **~той хүн** образованный человек, **~ олгох** дать образование, **~ олох** получить образование

БОЛОВСРОЛТ обработка, разработка, созревание, спелость, **жимсний түргэн ~** быстрое созревание плодов, **~ сайтай жимс** хорошо поспевшие плоды

БОЛОВСРОНГҮЙ *совершенный, развитой, культурный, образованный*, **судалгааны аргыг ~ болгох** совершенствовать методы исследования, **технологийг ~ болгох** совершенствовать технологию, **~ улс/орон** развитое государство, развитая страна, **нийгмийн улс төрийн системийг ~ болгох** совершенствовать политическую систему общества, совершенствование политической системы общества

БОЛОВСРОХ 1) развиваться, *совершенствоваться, просвещаться*, получать образование, 2) созревать, поспевать, 3) перевариваться, **сурч ~** учиться, получить образование, **~сон жимс** спелые фрукты, **хоол ~уулах эрхтэн** пищеварительный орган

БОЛОВСРУУЛАХ 1) обрабатывать, возделывать, 2) просвещать, обучать, 3) обдумывать, **~ үйлдвэр** обрабатывающая промышленность, **түүхий эд ~** обрабатывать сырьё, **~ арга** способы обработки, **төлөвлөгөө ~** разрабатывать планы, **газар ~, хөрс ~** *возделывать землю*, **энэ асуудлыг бодож ~ хэрэггүй** этот вопрос надо обдумать, **шийдвэрээ бодож ~аарай** обдумайте свое решение

БОЛОВСРУУЛАЛТ разработанность, разработка, обработка, совершенствование, **арьсны ~** обработка кожи, **хөрсний ~** обработка почвы/земли, **төлөвлөгөө ~** разработка плана

БОЛОВ УУ *выражает вопрос:* **тэр мэдэх ~?** знает ли он? **тэр мөн ~?** *тот/он ли?*

БОЛОВЧ *союз* хоть, хотя, несмотря на то, что, однако, но, **хичнээн ~** хоть сколько, сколько угодно, **хэдий тийм ~** хотя так, **би үүнийг уншсан ~ ойлгосонгүй** хотя я прочитал это, но не понял, **тэр мэдсэн ~ хэлсэнгүй** он ничего не сказал, хотя знал

БОЛОЛГҮЙ: **~ яах вэ** конечно, можно

БОЛОЛТОЙ возможно, может быть, вероятно, видимо, кажется, **өнөөдөр тэнгэр цэлмэх/сайхан болох ~** *видимо, сегодня будет* хорошая ясная погода, **удахгүй шалгалт ирэх ~** возможно, скоро будет/придёт проверка

БОЛОЛЦОО возможность, условие, **арга ~, ~ нөхцөл** *парн.* условие, возможность, **~ гарвал/олдвол** если представит-

ся/найдётся возможность, **түүнд ~ их бий** у него большие возможности, **санхүүгийн/мөнгөний ~** финансовые/денежные возможности/ средства, **~ны хирээр, ~гоороо** по возможности, по мере возможности, **ямар нэг арга ~ байвал** если есть какая-нибудь возможность

БОЛОЛЦООГҮЙ 1) невозможный, неосуществимый, недопустимый, не имеющий возможности, 2) невозможно, неосуществимо, недопустимо, **бид энэ ажлыг хийх ямар ч ~ байна** у нас нет никаких возможностей/мы не имеем никаких возможностей сделать эту работу, **~ тохиолдол** невозможный случай, **~ байдал** невозможность, безвыходное положение, **явах ~** невозможно идти, **гүйцэтгэх ~** невозможно осуществить, **гэртээ/ар гэрийн ~** не имеющий возможности по семейным обстоятельствам

БОЛОЛЦООТОЙ возможный, осуществимый, имеющий возможность, **~ болох** быть возможным, стать/становиться возможным, приобрести возможность, **сурах ~** имеющий возможность учиться, **~ бүхнийг/болгоныг хийх** делать всевозможное, принимать меры по возможности/насколько возможно

БОЛОЛЦОХ *совм. от* **болох**, стать, делаться, **ах дүү ~** стать братьями, брататься, **анд нөхөд ~** стать друзьями, дружить

БОЛОМЖ возможность, подходящий случай, **~ олох** найти возможность, **~ олгох** дать возможность, **~ алдах** потерять возможность, **~ийн хүн** вполне подходящий человек, **арга ~/нөхцөл ~** *парн.* возможность, удобный случай, стечение обстоятельств, **бодит/лавтай ~** реальная возможность, **~ийн охид** девушки на всё готовые

БОЛОМЖГҮЙ 1) невозможный, неосуществимый, 2) невозможно, **~ хэрэг** немыслимое дело, **энэ ~** это невозможно

БОЛОМЖТОЙ имеющий возможность, возможный, подходящий, **~ байх/болох** иметь возможность, быть возможным, **~ гэж үзэх** считать вполне возможным, **~ санал** приемлемое предложение, **~ хүн** подходящий человек

БОЛОН *союз.* и, а также, **орос ~ бусад орнууд** Россия и другие страны, **аймаг ~ сумын төв** аймачные и сомонные центры

БОЛООД 1) *союз.* и, 2) *послелог* через, **өл буурал Хангай минь өндөр ~ сүрлэг** *букв.* серебристые хангайские горы высоки и величественны, **цаг болоод ирээрэй** приходите через час

БОЛОР 1) хрусталь, 2) хрустальный, **~ сав** посуда из хрусталя, хрустальная посуда, **~ ваар** хрустальная ваза, **~ хундага** хрустальные рюмки

БОЛОХ 1) становиться кем-либо/чем-либо, делаться кем-либо/чем-либо, превратиться в кого-либо/во что-либо, 2) происходить, случаться, состояться, быть, находиться, 3) созревать, поспевать, вариться, 4) разрешается, 5) скоро, в скором времени, пора, 6) из-за, вследствие, **багш ~** стать учителем, **хүйтэн ~ж байна** становится холодно, **харанхуй ~** стать темно, темнеть, **хэн нэгэнд сэтгэлтэй ~** быть влюблённым в кого-либо, **гэр бүл ~** жениться, **тус ~** оказать помощь, помогать, **саад ~** мешать, препятствовать, **~сон мах** варёное мясо, **орж ~ уу?** можно войти? **би энд тамхи татаж ~ уу?** можно мне здесь курить? **миний найз ирэх ~боллоо** скоро придёт мой друг, пора приехать моему другу, **~но** можно, **~сон явдлыг тогтоох** установление фактов

БОЛОХГҮЙ нельзя, невозможно, воспрещено, **таны хэлснийг зөвшөөрөхгүй байж ~** нельзя не согласиться с вами, **тэр ч иттэж ~ хүн дээ** он человек, которому нельзя доверять, **тамхи татахаа болиорой, энд ~ шүү** прекратите курение, здесь нельзя! **орж ~** нельзя входить

БОЛОХУЙЦ 1) возможный, приемлемый, подходящий, **сурч ~ зүйл** предмет/вещь, чему можно бы/возможно научиться, **аль ~ түргэн/хурдан** как можно скорее/быстрее

БОЛТОЛ до, пока, **үдэш ~** до вечера, **одоо ~** до сих пор, **саяхан ~** до недавнего времени

БОЛТУГАЙ да будет, пусть будет, да здравствует (в пожелании и лозунгах), **манай хоёр орны найрамдал мандах ~!** да здравствует дружба наших двух стран! **бороо орох ~** пусть пойдёт/будет дождь

БОЛХИ 1) неповоротливый, неуклюжий, 2) несоразмерный, **~ бүдүүлэг** невежественный, грубый, **~ бүдүүлэг харьцаа** грубые отношения, **~ амьтан** неловкое в движениях существо, неуклюжее существо, **~ гурц** пескарьленок, **~ хөдөлгөөн** неловкое/неуклюжее движение, **~ эд/эдлэл** грубое изделие

БОЛХИДУУ несколько неповоротливый, довольно неуклюжий

БОЛЦОЙХ 1) быть шишковатым, быть выпуклым/бугорчатым, 2) быть припухшим/вздувшимся

БОЛЦУУТ луковичный, шарообразный, **~ ургамал** луковичные растения

БОЛЧИМ обдуманность, обоснование, предусмотрительность

БОЛЧИМГҮЙ необдуманный, легкомысленный, непредусмотрительный, **~ зан/авир** необдуманность, легкомыслие, **~ хэрэг/хүн** легкомысленный поступок/человек

БОЛЧИМТОЙ обдуманный, основательный, надёжный, **алив юмаид ~ хандах нь зүйтэй** следует относиться ко всякому делу обдуманно

БОЛЧИМЛОХ остерегаться, опасаться

БОЛШГҮЙ 1) невозможный, недопустимый, неприемлемый, невероятный, 2) невозможно, недопустимо, неприемлемо, невероятно, нельзя, **~ хэрэг/явдал хийх** совершить недопустимый поступок, **хэлж ~** невыразимый словами, **явж ~ газар** непроходимая местность, **хэмжиж ~** неизмеримый, безмерный, **нөхөрлөж ~ хүн** ненадежный человек

БОЛЬНИЦ 1) больница, 2) больничный, **хүүхдийн ~** детская больница, **төв ~** центральная больница, **~д хэвтүүлэх** положить в больницу, **~д хэвтэх** лежать в больнице, **~аас гарах** выйти/выписаться из больницы, **~ын хуудас** больничный лист, бюллетень

БОЛЬШЕВИЗМ большевизм, **~ын үзэл санаа** идеи большевизма, **~ын туг** знамя большевизма

БОЛЬШЕВИК 1) большевик, 2) большевистский, **жинхэнэ ~** настоящий большевик, **~уудын нам** партия большевиков

БОМБОГОР 1) шарообразный, 2) пухленький, полненький, **~ хацар** пухленькие щеки

БОМБОЙХ быть пухленьким/кругленьким (напр. о щеках)

БОНДГОНОХ катиться, перекатываться (о чём-либо маленьком, круглом)

БОНДГОР 1) кругленький, пухленький, 2) шишковатый, выпуклый, **~ хөх/мээм** пухленькая грудь

БОНДОЙХ 1) быть пухленьким/кругленьким, 2) быть шишковатым/выпуклым

БООВ печенье, сдобные и сладкие мучные изделия, **нарийн ~** кондитерские изделия, **нарийн ~ны үйлдвэр** кондитерская фабрика, *разг.* мужской член, **таван салаа ~ өгөх** давать пощечину, ударять ладонью

БООВЧИН кондитер

БООГДОЛ преграда, помеха, препятствие, затруднение, **гачигдал ~/саатал ~** *парн.* затруднение, помеха

БООГДОХ *страд. от* **боох**, 1) быть связанным, преграждаться, 2) *перен.* встречать препятствие, находиться в затруднительном положении

БООГДУУЛАХ *побуд. от* **боох**, препятствовать, мешать, тормозить

БООДОГ туша животного в собственной шкуре, зажаренная на открытом огне и тушёная горячими камнями изнутри

БООДОЛ связка, свёрток, пачка, ~ **лаа** пачка свечей, хэдэн ~ **ачаа** несколько тюков багажа/груза
БООДОЛЛОХ завёртывать, связывать, упаковывать
БООЖГОО *дет.* писька у мальчика
БООЛ раб, невольник, холоп, **~ын нийгэм** рабовладельческое общество, **~ын байгулал** рабовладельческий строй, валет (в картах)
БООЛТ повязка, завязка, тесёмка, упаковочный шпагат, бечёвка, верёвочка, шнурок, **шархны ~** а) перевязка раны, б) повязка для раны
БООЛЧЛОЛ порабощение, закабаление, **~ыг устгах** ликвидировать рабство/порабощение
БООЛЧЛОХ порабощать, закабалять, обратить в рабство, лишить свободы/независимости
БООМ сибирская язва
БООМИЛОХ задушить, удавить, повесить, **~ж алах** задушить
БООМТ 1) застава, пограничный пункт, 2) преграда, препятствие, **саад ~** *парн.* препятствие, помеха, **далайн ~** морской порт
БООРЦОГ борцок, мелкое печенье (поджаренное на масле), **цагираг ~** бублик, **сам ~** оладьи, **~ныхоо савнаас салах** расстаться с жизнью, **дунд ~ны шорон** тюрьма нестрогого режима
БООС стельная (о крове), жерёбая (о кобыле), суягная (об овце, о козе), **сувуулахгүй/алхуулахгүй гэртээ оруулахгүй** не пускать на порог, **~ элээх** обивать пороги поросная (о свинье)
БООХ 1) завязывать, обвёртывать, упаковывать, бинтовать, 2) преграждать, препятствовать, загородить, 3) душить, 4) дорого запрашивать, **цаасанд ~** завёртывать в бумагу, **шарх ~** перевязывать рану, **~лтны газар** *перевязочный пункт*, **~лтын материал** перевязочный материал, **толгойг алчуураар ~** завязывать голову платком, **толгой ~** обвязывать голову, **~ж алах** задушить, удавить, **~ж үхэх** повеситься, удавиться, **зам ~** загородить путь
БООХОЙ *иносказ.* волк
БООЦОО пари, заклад, спор, **~ хийх/тавих** заключить пари
БООЦОЛДОХ биться об заклад, держать пари
БОР сивый, смуглый, коричневый, **~ царай** смуглое лицо, **~ баавгай** бурый медведь, **~ гөрөөс** косуля, **~ шувуу** воробей, **~ дэглий** цапля белокрылая, **~ ятуу** куропатка серая, **~ зусаг** хомячки, **~ аварга загас** серая (голубая) акула, **~ хоол** мясная пища, **~ хар ажил** простая физическая работа, **~ хоног** обычные дни, будни, **~ амиа хөөх** жить для себя, печься о собственной жизни, **~ чандав** *геол.* пиролюзит
БОР 2. детёныш выдры
БОРВИ *пяточное сухожилие*, **~ бохисхийх** сидеть сложа руки, **~ны баас арилаагүй** *приблизительно:* молоко на губах не обсохло
БОРГИО пенистый порог на реке
БОРГОЦОЙ шишки, **хушны ~** кедровые шишки, **~ загас** рыбацарь
БОРДОЛТ 1) откармливание, 2) удобрение, **мал ~** откармливание скота, **хөрс ~** удобрение почвы
БОРДОО 1) удобрение, 2) корм, фураж, **байгалийн ~** естественное удобрение, **химийн ~** химическое удобрение, **эрдэс ~** минеральное удобрение
БОРДОХ 1. 1) удобрять, 2) откармливать, **газрыг өтөг шивхээр ~** удобрить почву навозом, **өвөл цагт мал ~** откармливать скот зимой, **мал ~ цэг** откормочный пункт
БОРДОХ 2. делаться слишком серым, сереть
БОРДУУ сероватый
БОРДУУЛАХ *побуд. от* **бордох**, 1) откармливаться, 2) удобряться
БОРЛОЛТ реализация, сбыт, распродажа, **бараа ~** сбыт товаров
БОРЛОХ 1. 1) становиться/делаться серым, сереть, 2) загорать, 3) слегка обвариваться (о мясе), 4) *перен.* мужать, набираться жизненного опыта, **газар ~ood нрэв** *снег тает, букв. земля становится серой*, **хүүхэд наранд ~жээ** ребёнок загорел под солнцем, **ажилд ~** набивать руку, набираться трудового опыта
БОРЛОХ 2. реализоваться, распродаваться, **бүх ном ~ж дуусан** все книги распроданы
БОРЛУУЛАЛТ 1) сбыт, реализация, распродажа, 2) сбытовой, **сэлбэг хэрэгслийн ~** сбыт/распродажа запчастей, **~ын хэлтэс** отдел сбыта/реализации
БОРЛУУЛАХ 1. *побуд. от* **борлох**, 1) делать серым, 2) делать загорелым, 3) приготавливать/варить на скорую руку (чай, мясо, пищу и т.п.)
БОРЛУУЛАХ 2. 1) *побуд. от* **борлох**, 2) сбывать, реализовать, распродавать, 2) сбытовой, 3) сбыт, реализация, **улирлын бараа ~ төлөвлөгөө** план реализации товаров за квартал, **түгээвэр бүх тасалбараа ~ж дуусчээ** касса распродала все билеты, **~ зах зээл** рынки сбыта, **~ байгууллагууд** сбытовые организации
БОРОВТОР 1) коричневатый, 2) *перен.* простоватый
БОРОГ 1.: **~ өвс** труха, прошлогодний дёрн, высохшие травы
БОРОГ 2.: **~ мах** нежирное/постное мясо
БОРОО дождь, **хур ~** дождь, **шивэрээ ~** мелкий дождь, моросящий дождь, **ширүүн ~** сильный дождь, проливной дождь, ливень, **дуутай ~** грозовые дожди, **түр зуурын ~(той)** временами (идёт) дождь, **~ны ус** дождевая вода, **~ны үүл** дождевое облако, **~ны цув** дождевой плащ, **үүлэн ~ны ажил** секс (прелюбодеяние), **~ орж байна** идёт дождь, **~ арилав** дождь перестал, **чоно ~ноор нохой зуднаар** *приблизительно:* использовать обстоятельства себе на пользу, **өвгөрсөн ~ны хойноос цув нөмрөв** *приблизительно:* после драки кулаками не машут
БОРООГҮЙ недождливый, **~ өдөр** недождливый день
БОРООЖУУЛАХ 1) дождевание, 2) дождевальный, **~ хэрэгсэл** дождевальное устройство (для орошения)
БОРООЛОХ образование костного нароста мозоли
БОРООТОЙ дождливый, **~ өдөр** дождливый день
БОРООХОЙ палка, дубинка
БОРООШИХ 1) становиться дождливым, часто дождить, 2) установление дождливой погоды
БОРТОГО 1. гильза, **будгийн ~** палитра, **~н загас** сельд-гильза
БОРТОГО 2. бадейка, ведро
БОРХОН 1) *серенький*, 2) *простенький*, **~ зүрх** сердечко
БОРЦ 1) вяленое мясо (изрезанное на тонкие куски), 2) *перен.* иссушенный, истощенный, **~ны шөл** суп из вяленого мяса, **~ болох/борц болтлоо хатах** иссушиться, высохнуть, худеть
БОРЦЛОХ вялить мясо, **мах ~** вялить мясо, изрезав его на тонкие куски, **~сон мах** вяленое мясо
БОСГО порог, **өндөр ~** высокий порог, **~ алхах/давах** перешагнуть через порог, переступить порог
БОСГОЛТ подъём, поднятие, восстановление, **сэргээн ~ын ажил** работа по восстановлению
БОСГОХ *побуд. от* **босох**, поднимать, заставлять вставать, ставить в вертикальное положение, воздвигать, восстанавливать, **тэмцэлд ~** поднимать на борьбу, **тоос ~** поднять пыль, **хөшөө ~** воздвигать памятник, **хөл дээр нь ~** ставить на ноги
БОСЛОГО восстание, мятеж, **~ гаргах** восставать, организовать восстание, **~ дарах** подавлять восстание, **~ гаргагч** повстанец, *мятежник*, **босогчдын арми** повстанческая армия
БОСОО вертикаль, стоячий, вертикальный, **~ зах** стоячий воротник, **~ шугам** вертикальная линия, **~ зогсох** стоять на ногах, **~ бөх** непобедимый борец
БОСООГООР 1) стоймя, 2) по вертикали

БОСОХ 1) вставать, подниматься, 2) начинаться, возникать, подниматься, 3) восставать, 4) убегать, дезертировать, **ширээний цаанаас ~** встать из-за стола, **бос!** встать! **тэр өглөө эрт ~в** утром он рано встал, **~ж зогсох** встать, **шороо/тоос ~лоо** поднимается пыль, **оргож ~** убегать

БОСХУУЛ беглец, дезертир, перебежчик

БОТАНИК 1) ботанника, 2) ботанический, **~ийн цэцэрлэг** ботанический сад, **~ийн хичээл** урок по ботанике

БОТГО верблюжонок, **~той ингэ** верблюдица с верблюжонком, **~ыг уяж номхруулах** привязывать верблюжонка для усмирения

БОТГОЛОХ приносить приплод/детёныша (о верблюдице)

БОТЬ том, **тэргүүн ~** первый том, **дэд ~** второй том, **арван ~ зохиол** сочинения в десяти томах, десятитомное сочинение

БОХИР грязный, нечистый, **~ ус** сточная вода, **~ гар** грязная рука, **~ гудамж** грязная улица, **~ жин** брутто

БОХИРДОЛ грязь, загрязнение, **орчныг ~гүй байлгах** держать окружающую среду в чистоте, **агаарын ~** загрязнение атмосферы, **байгаль орчныг ~оос хамгаалах** а) защищать природу и окружающую среду от загрязнения, б) защита природы и окружающей среды от загрязнения

БОХИРДОХ грязниться, грязнеть, становиться грязным/нечистым, покрываться грязью, **ус ~жээ** вода загрязнена, **~сон газар** загрязненное место, загрязненная местность

БОХИРДУУЛАЛТ загрязнение

БОХИРДУУЛАХ загрязнять, грязнить, пачкать, **агаар ~** загрязнять воздух, **гараа ~** испачкать руку, **шал ~** загрязнить пол, **өрөөгөө би дөнгөж саяхан цэвэрлэсэн, чи биттий ~аад бай** не сори в комнате, я ее только что убрал(а)

БОХИРЛОХ грязнить, делать грязным/нечистым, запачкать, сорить

БОХИРОХ подгибаться, сгибаться, **борви ~лгүй өдөржингөө ажиллах** работать целый день, не покладая рук *букв.* не подгибая колени/ноги

БОХИРТОХ слишком грязниться, становиться слишком грязным/нечистым, **энд их ~жээ** здесь очень грязно

БОХИРУУЛАХ *побуд. от* **бохирох**, сгибать, подгибать, поставить на колено

БОХИСХИЙХ 1) приседать, чуть сгибаться, 2) кланяться, наклоняться

БОХЬ 1. сера жевательная, жевательная резинка, жвачка, **нэг багц ~** пачка жевательной резинки

БОХЬ 2. никотин, **ганзны ~ арилгах** прочищать трубку

БӨВ *усилительная частица:* **~ бөөрөнхий** совсем круглый

БӨГЖ 1) кольцо, перстень, 2) скоба, обруч, **алтан ~** золотое кольцо, **алмас эрдэнийн шигтгээтэй ~** кольцо с бриллиантом, **~ зүүх** носить кольцо, надевать кольцо на палец, **~тэй авдар** сундук, имеющий железные скобы по углам

БӨГЖЛӨЛТ опоясывание скобой, обхват кольцом, кольцевание

БӨГЖЛӨХ опоясывать скобой, обхватывать кольцом/обручем, кольцевать

БӨГЛӨГДӨХ *страд. от* **бөглөх**, быть заткнутым/закрытым, быть закупоренным, быть засорённым

БӨГЛӨЛТ 1) затычка, закупорка, 2) заграждение, 3) блокада

БӨГЛӨРӨХ 1) затыкаться, закупориваться, 2) засоряться, 3) застревать, **усны хоолой/цорго ~чээ** водопроводный кран засорился, **хоолой ~өөд байв** в горле застряло

БӨГЛӨӨ 1) пробка, затычка, тампон, 2) затор, **шилэн ~** стеклянная пробка, **төмөр ~** металлическая пробка, **~ авах** откупоривать, снять пробку, вынуть затычку, **~ авагч** штопор, **замын ~** а) затор в уличном движении, б) преграда на дороге

БӨГЛӨӨС затычка, пробка, крышка

БӨГЛӨӨСТЭЙ закупоренный, заткнутый, закрытый

БӨГЛӨХ 1) закупоривать, затыкать, заваливать, загораживать, заслонять, 3) *перен.* делать/выполнять кое-как плохо, **зам ~** загородить дорогу/проход, **шил бөглөөгөөр ~** заткнуть бутылку пробкой, **чих хөвөнгөөр ~** заткнуть уши ватой, **ор ~/ам ~** недоделать, некачественно делать, заниматься очковтирательством, втирать очки

БӨГЛҮҮ 1) глухой, отдалённый, захолустный, 2) глушь, захолустье, даль, **~ газар суух** жить в захолустье, **хөдөөгийн ~** провинциальная/сельская глушь

БӨГӨӨД *союз.* и, да, **хүйтэн ~ бүрхэг** холодно и пасмурно

БӨГӨӨТӨЛ *союз* хотя..., но..., несмотря на..., **нартай ~ сэрүүн байв** хотя солнечно, но прохладно

БӨГС 1) зад, попа, задняя часть чего-либо, 2) конец, **сарын ~нд** в конце месяца, **хэргийн ~** окончание, конец дела, **~ий нь харах** приближаться к завершению, **~өө хаялах** вертеть задом (жопой), лукавить, хитрить, **~ний ажил** а) занятие сексом, б) дела по хозяйству

БӨГТГӨР горбатый, сутулый, сгорбившийся

БӨГТИЙЛГӨХ *побуд. от* **бөгтийх**, гнуть, сгибать

БӨГТИЙХ 1) сгибаться, нагибаться, наклоняться, 2) горбиться, сутулиться

БӨГТӨР горбатый, сгорбившийся, сутулый, **~ хүн** горбатый, сутулый человек, **~ яргай** горбуша (рыба)

БӨЛЗӨГ кольцо, **алтан ~** золотое кольцо

БӨЛЦГӨР опухший, **~ нүд** опухшие глаза

БӨЛЦИЙХ опухать, пухнуть (напр. о глазах)

БӨМБИЙХ принимать округлую форму, вспучиваться

БӨМБӨГ мяч, мячик, 2) бомба, **гар ~** волейбол, ручной мяч, **сагсан ~** баскетбол, **одон ~**настольный теннис, **атомын ~** атомная бомба, **устөрөгчийн ~** водородная бомба, **хөл ~ тоглох** играть в футбол, **~ хаях** сбрасывать бомбы, **секс ~** секс-бомба

БӨМБӨГДӨГЧ бомбардировщик

БӨМБӨГДЛӨГ бомбёжка, бомбардировка, **~өөс/бөмбөгнөөс хоргодох байр** бомбоубежище

БӨМБӨГДӨХ бомбить, бомбардировать, **дайсныг ~** бомбардировать неприятеля, **энгийн номхон хот тосгодыг ~** бомбить мирные города и сёла, **цайзыг ~** бомбардировать крепость

БӨМБӨГНӨХ 1) двигаться, перекатываться (о круглых предметах), 2) трястись от боязни, 3) *перен.* заискивать, **бөмбөгнөтөл чичрэх, чичирч ~** дрожать от холода, трепетать от страха

БӨМБӨГӨР круглый, шарообразный, сферический, выпуклый, куполообразный, **~ бие** сферическое тело, **~ гадаргуу** сферическая поверхность, **сүмийн алтан ~ (орой)** золотые купола собора, **Бөмбөгөр** — название торгового места в Улан-Баторе между торговой улицей (урт цагаан) и монастырём Гандан, **~ ногоон** – название театра в Улан-Баторе в 30-50-ые годы

БӨМБӨЛЗӨХ пружиняще выбрасываться, двигаться (о выпуклом предмете)

БӨМБӨЛӨГ шар, зонд (воздушный), **охины гарт янз бүрийн ~ байв** в руках девочки были разноцветные шары

БӨМБӨР барабан, **~ дэлдэх/цохих** бить в барабан, барабанить, **~ийн дуу** барабанный бой

БӨМБӨРДӨХ барабанить, бить в барабан

БӨМБӨРӨХ 1) катиться (шаром, комом и т.п.), 2) *перен.* лебезить, заискивать, лизоблюдничать, **газрын уруу ~** катиться вниз, **дарга нарын өмнө ~** лебезить перед начальством

БӨМБӨРЦӨГ шар, **дэлийн ~, ~ дэлхий** земной шар

БӨМБӨРЧИН барабанщик

БӨНДГӨР 1) округлый, шаровой, шаровидный, куполообразный, 2) пухленький, кругленький, 3) *перен.* голова, **амь ~тэй, ~ голтой** живучий, двужильный, **~ зүрхтэй** храбрый, смелый, ре-

шительный, ~ **нүүртэй** бесстыдный, наглый **~өөсөө салах** не сносить головы

БӨНДӨГНӨХ 1) двигаться, перекатываться (о круглых предметах), 2) трястись от боязни, 3) *перен.* заискивать

БӨНЖИГНӨХ 1) качаться (о круглых предметах), 2) капать (о поте, слезах), 3) трястись

БӨНЖИГНҮҮР подвешенное украшение, подвеска, **~тэй зэмэг** серьги с подвесками

БӨНЖИЙХ оказываться округлым/шаровидным, виднеться (о круглых предметах)

БӨӨ шаман; ~ **мөргөл, ~гийн мөргөл** шаманские верования, шаманство, *шаманизм*, ~ **удган** *собир.* шаманство, *шаманы*, ~ **буух** входить в шаманский экстаз

БӨӨГНӨРӨЛ скопление, сосредоточение, **сөрөг хүчний** ~ сосредоточение оппозиционных сил, **цэргийн** ~ скопление войск

БӨӨГНӨРӨХ скапливаться, скучиваться, группироваться, сосредоточиваться, **олноороо нэг дор ~х** собраться в одном месте, столпиться в одном месте, **дотор ~х** чувствовать тяжесть в желудке

БӨӨГНӨРҮҮЛЭХ *побуд. от* **бөөгнөрөх**, скапливать, собирать, концентрировать, сосредоточивать, **цэрэг** ~ концентрировать/сосредоточивать войска, **хонио** ~ собирать стадо овец

БӨӨГНӨХ скапливаться, собираться, толпиться, **гадаа олон хүн ~жээ** на улице собралось много народу **БӨӨЛЖИС** рвота, тошнота, ~ **хуттах/хүрэх** тошнить, вызывать рвоту, испытывать тошноту

БӨӨЛЖИХ 1) рвать, тошнить, 2) рвота, тошнота, **тэр гэнэт их ~ж гарав** его вдруг начало сильно рвать

БӨӨЛӨХ шаманить

БӨӨМ куча, комок, груда, кипа, **цусны улаан** ~ красные кровяные тельца, **эгэл** ~ элементарная частица

БӨӨН куча, комок, груда, кипа, ~ **сонин** много новостей, куча газет, ~ **~/~өөрөө** кучами, целыми кучами, **хоолой дээр** ~ **юм байна** комок в горле, **~ий худалдаа, ~өөр худалдах** оптовая торговля, **~ий үнэ** оптовая цена, **~өөр хорих лагерь** *концлагерь*

БӨӨР *анат.* почка, **~ний өвчин** болезни почек, **~ний үрэвсэл** нефрит, воспаление почек, **~ний тасаг** нефрологическое отделение, **~ний чулуу** почечные камни, **~ний эмч** нефролог, **~ий нь авах** стращать, пугать (детей)

БӨӨР 2. большие бусины в чётках

БӨӨРӨЛЗГӨНӨ малина

БӨӨРӨНХИЙ 1) круглый, шарообразный, сферический, 2) шариковый, 3) *перен.* нерешительный, неопределённый, ~ **шийдвэр** неопределённое решение, ~ **талх** круглый хлеб, ~ **мах** а) кусок мяса, б) мясной шарик, фрикаделька, ~ **махтай шөл** суп с фрикадельками, ~ **хүн** скользкий тип, человек

БӨӨРӨНЦӨГ ядро, ~ **түлхэх/шидэх** толкать ядро

БӨӨРӨӨ: ~ **бүргэд** орёл крикун

БӨӨС вошь, **нохой ~** блоха, **~нд хүтэл гаргах** показывать свою силу перед слабым, беззащитным существом, *букв:* показывать вощи нож

БӨӨСТӨХ вшиветь

БӨӨЦИЙЛӨХ ухаживать, заботиться, нянчить, **хүүхэд ~** ухаживать за ребёнком, **биеэ ~** заботиться о себе, **амиа ~** думать только о себе

БӨРТ: ~ **жиргэ** бюль-бюль серый

БӨРТГӨР неясный, плохо видимый, невзрачный, невидный, невыразительный, ~ **дүрс/юм** невыразительный силуэт, неясные очертания

БӨРТИЙХ неясно виднеться вдали, быть невзрачным/невидным, **тэнгэрт ~ ч үүлгүй байв** на небе не было ни одного облачка, на небе ни облачка, небо было прозрачное, без единого облачка

БӨРТӨГНӨХ мелькать, мельтешить, шевелиться, неясно виднеться (вдали, в темноте), **алсад нэг юм ~но** вдали что-то мелькает

БӨС текстильный товар, материал, материя, хлопчатобумажная ткань, ~ **бараа, ~ даавуу** хлопчатобумажная ткань, мануфактура

БӨСӨЛ туф, **галт уулын** ~ вулканический туф, **шохойлог** ~ известковый туф

БӨХ 1. борец, силач, ~ **амлах** выбирать себе противника в борьбе, **~ийн ам** борец, выбранный противником, **~ийн бай** приз для борцов, **~ийн даваа** тур в борьбе, **~ийн мэх** приёмы борцов, **~ийн оноо** жеребьёвка борцов, **~ийн засуул** секундант борца, **~ийн цол** звание борца, ~ **засах** быть секундантом борца, ~ **барилдах** бороться, **үндэсний** ~ национальная борьба, **чөлөөт** ~ вольная борьба, борьба вольного стиля, **сонгодог ~/барилдаан** классическая борьба, **самбо ~/барилдаан** самбо

БӨХ 2. прочный, крепкий, твёрдый,

БӨХ 3. горб, со стоячими, прямыми горбами, **солби/солбио** ~ лежачие, упавшие в разные стороны горбы (у верблюда), согнутые в разные стороны горбы

БӨХГӨР согнутый, горбатый, наклонившийся вперёд

БӨХЖИЛТ укрепление, закрепление, упрочение

БӨХЖИХ крепнуть, упрочиваться, укрепляться

БӨХИЙЛГӨХ *побуд. от* **бөхийх**, нагибать, наклонять, заставлять согнуться, **толгой** ~ наклонять голову, **туг** ~ спустить флаг, склонить знамена, **мод** ~ нагнуть дерево

БӨХИЙХ 1) сгибаться, наклоняться, склоняться вперёд, 2) горбиться, сутулиться, **юм өргөхөөр** ~ нагнуться, чтобы поднять что-либо, **~ж явах** идти сутулясь, **нуруугаа** ~ горбить спину

БӨХЛӨХ укреплять, закреплять, упорачивать, **аргамжаар ~, ~ж уях** привязывать, связывать веревкой

БӨХӨГНӨХ 1) горбиться, гнуться, суетиться, сутуля спину, 2) *перен.* услужливо расшаркиваться, **дарга нарт** ~ расшаркиваться перед начальством

БӨХӨЛЗӨХ 1) неоднократно нагибаться, то и дело наклоняться, 2) *перен.* раскланяться, поклоняться, расшаркиваться, **хүндэтгэн** ~ почтительно кланяться, поклониться в знак почтения

БӨХӨН антилопа-сайга, сайгак, ~ **гөрөөс** сайгак, **~гийн эвэр** рога сайгака

БӨХӨӨХ *побуд. от* **бөхөх**, гасить, тушить, **лаа** ~ гасить свечку

БӨХӨӨХӨН покрепче, попрочнее, ~ **уях** связать/завязать попрочнее

БӨХӨХ гаснуть, тухнуть, **лаа ~в** свеча погасла

БӨХТЭЙ горбатый, имеющий горб, **хоёр** ~ **тэмээ** двугорбый верблюд, бактериан, **ганц** ~ **тэмээ** одногорбый верблюд, дромадер

БРЕЗЕНТ (эн) 1) брезент, 2) брезентовый, **~ээр бүтээх** покрывать брезентом, **~н цув** брезентовый плащ, **~н гутал** брезентовая обувь, **~н борви** брезентовый бурдюк, брезентовый *мешок*

БРИГАД бригада, **мал аж ахуйн** ~ животноводческая бригада, **барилгын** ~ строительная бригада, **~ын ахлагч/дарга** бригадир, начальник бригады

БРОКЕР брокер, **~ын пүүс** брокерская фирма

БУГ *фольк.* злой дух, домовой, ~ **чөттөр** дьявол, демон, ~ **болох** быть/стать, обузой для кого-либо, **гэрийн ~ болох** сидеть дома, никуда не выходя

БУГА олень, изюбр, марал, **~ын** олений, оленеводческий, **~ын эвэр** оленьи рога, рога изюбра, **~ын цусан эвэр** панты, **~ын аж ахуй** оленеводческое хозяйство, **~ын тугал** оленёнок, телёнок изюбра

БУГЛАА гнойник, гной, гноение

БУГЛАХ 1) гноиться, нагнаиваться, нарывать, 2) *перен.* скрываться, тайком собираться в одном месте, **шарх ~в** рана нагноилась

БУГУЙ *анат.* запястье, предплечье, **~н цаг** наручные часы, **гар бариад ~ барих** «зарываться»

БУГУЙВЧ браслет, **алтан, мөнгөн ~** золотые серебрянные браслеты

БУГУЙЛ аркан, лассо, **~ хаях** бросать/набрасывать аркан

БУГУЙЛДАХ заарканить, ловить арканом, **морь ~** ловить коня арканом, заарканить лошадь

БУГШИХ 1) нагнаиваться, гноиться, нарывать, 2) *перен.* скрываться, **~сан хулгай** скрывающийся вор

БУД *астр.* Меркурий

БУДАА крупа, каша, **цагаан ~** рис, **шар ~** пшено, **гурвалжин ~** гречневая крупа, **хүүхдийн ~** манная крупа, **~тай шөл** рисовый суп, **тариа ~** зёрна, **~ идэх** есть рис на поминках

БУДААЛАХ 1) есть, 2) угощать обедом

БУДААЛГА банкет, поминки, **~ хийх** устраивать банкет, **~нд урих** приглашать на банкет, **~нд очих** прийти на банкет

БУДАГ краска, краситель, окраска, **усан ~** акварельная краска, **тосон ~** масляная краска, **уруулын ~** губная помада, **хумсны ~** лак для ногтей, **~аар бичих** писать красками, **~ нь гарах** выцветать, **~ийн тасаг** красильный цех, **хайрцагтай ~** ящик с красками

БУДАГЧ (ин) красильщик, маляр

БУДАЛТ крашение, окраска

БУДАН туман, мгла, **манан ~, ~ манан** *парн.* туман, мгла, **~ татах** туманиться, **~ аридж байна** туман рассеивается

БУДАНТАЙ туманный, покрытый туманом, **~ өглөө** туманное утро

БУДАХ красить, окрашивать, белить, **үсээ ~** красить себе волосы, **сормуусаа ~** красить ресницы, **уруулаа ~** красить губы, **шал ~** красить пол, **бөс даавуу ~** красить ткань, материю, **~ тасаг** красильный цех, **дээвэр ~** красить крышу

БУДЛИАН 1) конфликт, инцидент, столкновение, противоречие, 2) путаница, беспорядок, **хилийн ~** пограничный конфликт, **~ гаргах** создавать конфликт, создавать неразбериху, **~ таслах комисс** конфликтная комиссия, **~ тарих** вызвать беспорядок, **~д оруулах** приводить в беспорядок

БУДЛИАНТАЙ путанный, беспорядочный, конфликтный, **~ хүн/эмэгтэй** путаный человек, путаник, **~ онол** путаная теория

БУДЛИУН рассеянный, неловкий, неуклюжий, тупой

БУДЛИХ путаться, сбиваться с толку, **өчигтөө ~** путаться в показаниях, **төөрч ~** заблуждаться, сбиваться с дороги

БУДМАЛ крашенный, крашеный, покрытый краской, обмазанный, **~ үс** крашеные волосы, **~ эд** крашеная материя, **~ хүүхэн** накрашенная/намалеванная девушка/девка

БУДРАХ выпадать, идти (об осадках), **цас ~** (о снеге) падать хлопьями

БУЖГИР вьющийся, кудрявый, курчавый, **үсний ~** курчавость волос, **~ үс** кудрявые/курчавые волосы, **~ болгох** завивать, завивка

БУЖГИРТАХ кудрявиться, курчавиться, виться кудрями

БУЖИГНААН 1) переполох, общее волнение, суматоха, суета, сумятица, 2) шумный, многолюдный, **~ ихтэй гудамж** шумная/многолюдная улица

БУЖИГНАХ 1) подниматься кверху, клубиться (напр. о пыли), 2) толпиться, двигаться (о многих), быть многолюдным, шумным, 3) суетиться, переполошиться, **тоос ~н** пыль поднимается, **талбайд олон хүн ~на** на площади толпится много людей

БУЖИГНУУЛАХ 1) переполошить, взбудоражить, 2) поднимать (пыль)

БУЖИЙЛГАХ *побуд. от* **бужийх**, делать курчавым, кудрявым, завивать

БУЖИЙХ становиться курчавым, кудрявым, курчавиться, кудрявиться

БУЗАР 1. 1) грязь, нечистоты, 2) скверна, мерзость, гадость, 3) грязный, нечистый, 4) мерзкий, гадкий, поганый, скверный, **~ булай, ~ буртаг, ~ муухай** *парн.* нечистоты, грязь, пакость, мерзость, гадость, позор, **~ хэрэг үйлдэх** совершать мерзкий поступок

БУЗАР 2. чрезвычайно, весьма, очень, **~ их** очень много, **~ том** весьма крупный, очень большой, **~ гоё** чрезвычайно красивый, прекрасный, **би чамд ~ сайн/хайртай болжээ** оказывается, я страшно тебя полюбил

БУЗАРЛАГДАХ *побуд. от* **бузарлах**, 1) быть загрязненным, 2) быть осквернённым, оказываться обесчещенным, быть опозоренным

БУЗАРЛАХ 1) загрязнять, засорять, 2) осквернять, бесчестить, позорить, **нэр төр, нэр хүнд ~** позорить честь, дискредитировать репутацию, **агаар мандал ~** загрязнять воздух/атмосферу, **ам ~** *букв.* зря сказать кому-нибудь что-либо, напрасно просить у кого-либо что-либо, порох даром тратить

БУЗАРТАЙ грязный, позорный, гадкий, пошлый

БУЗАРТАХ 1) загрязняться, мараться, 2) осквернаться, 3) *религ. уст.* инфицироваться, заражаться

БУЗГАЙ 1) довольно хороший, весьма сносный, 2) достаточно, довольно, весьма, **өнөөдөр ~ дулаан байна** сегодня довольно тепло

БУЙД отдалённый, захолустный, безлюдный, **~ зэлүүд/зэлүүд ~** отдалённый, **хүн амьтангүй ~ газар** безлюдное, отдалённое место

БУЙЛ 1. палочка, кляп в носу (верблюда или быка), **~ хаттах/хийх** вставлять кляп в нос

БУЙЛ 2. дёсны, **паалан нь унаж өвдсөн цус гардаг ~** воспаленные, кровоточивые дёсны

БУЙЛАХ 1. плакать, реветь, кричать (о верблюде)

БУЙЛАХ 2. хватать добычу с налёта (о хищных птицах), нападать (о хищных животных) ся, отодвинуться в сторону, ускользать, 2) *перен.* избегать, уклоняться, увёртываться, **цохилтоос ~** уклониться/отстраниться от удара, **тэр ~ж зайлаад цохив** он изловчился и ударил, **хариуцлагаас ~ыг оролдох** стараться избежать ответственности

БУЙР 1.: **гэрийн ~** место, где стояла юрта

БУЙР 2. значительность, солидность, **~тай хүн** человек с весом

БУЛ вал, валик, каменный наток, стулица, **~ чулуу** валун, валуны

БУЛААГДАХ *страд. от* **булаах**, 1) быть отбираемым, отнимаемым, 2) быть лишённым, быть захваченным, захватываться, отниматься

БУЛААГЧ грабитель

БУЛААЛТ грабёж

БУЛААЛДАХ *взаим. от* **булаах**, 1) вырывать, отнимать друг у друга, 2) дискутировать, спорить, 3) соперничать в чём-либо, **цэц ~** спорить, дискутировать, дискуссировать, *букв.* состязаться в мудрости, **ном ~** вырывать книгу друг у друга из рук

БУЛААХ 1) отнимать, захватывать, 2) выхватить, вырывать (из рук), брать силой, 3) привлекать на свою сторону, **~ж авах** отнимать, захватывать, **засгийн эрхийг ~н авах** захватить власть, **~н эзлэх** оккупировать, **дур ~, сэтгэл ~** очаровывать, пленять, завоёвывать чью-либо любовь, **нүд ~** привлекать взоры, очаровывать

БУЛААЦАЛДАХ *совм. от* **булаах**, 1) спорить, полемизировать, оспаривать один у другого, 2) вырывать друг у друга, **тэмцээний тэргүүн байрыг ~** оспаривать первое место в сорев-

новании, **цэц ~** дискутировать, вести диспут, **барьц ~** *спорт.* стараться первым ухватить противника в борьбе

БУЛАГ родник, ключ, источник, **~ийн ус** вода источника, **рашаан ~** минеральный источник, **эрдмийн эх ~** источник знаний, **түүхий эдийн эх ~** источник сырья, **~ овчин** золотуха

БУЛАЙ 1. мерзкий, гнусный, грязный, позорный, **~ явдал** гнусность, мерзость, пакость, **~ хэрэг** гнусное дело, позорный поступок, **олны нүдний ~ болох** срамиться/опозориться перед публикой/в глазах других

БУЛАЙ 2. очень, слишком, чрезмерно, чересчур, довольно, **~ сайн** очень хороший, **~ муухай** очень грязный, слишком противный, чересчур дурной, **~ ухаантай** очень умный, **~ тэнэг** слишком глупый

БУЛАН 1. угол, уголок, **~д** в углу, **ширээний ~** угол стола, **дэлхийн өнцөг ~ бүрээс** со всех уголков земного шара, **талхны ~** краюшка хлеба, **улаан ~** красный уголок

БУЛАН 2. залив, бухта, губа, **тэнгисийн ~** морской залив

БУЛАХ 1) засыпать, закапывать, зарывать, 2) маскировать, скрывать, **нүх ~** закапывать яму, **шороогоор ~** засыпать землей

БУЛБАРАЙ нежный, мягкий, **~ хүүхэд** пухленький ребёнок, **~ зөөлөн бие** нежное тело

БУЛГА (н) 1. 1) соболь, 2) соболий, **~ үржүүлэх** выращивать соболей, **~ны аж ахуй** хозяйство по выращиванию соболей, соболье хозяйство, **~н малгай** соболья шапка, **~н зах** соболий воротник, **~ны арьс** соболий мех, соболья шкура

БУЛГА 2. *усилительная частица при глаголах:* **~ цохих** выбить, сбить, **~ татах** выдёргивать, выкорчёвывать, **хөлөө ~ гишгэх** подвернуть/повредить ногу

БУЛГАЛАХ вывихнуть, вывихивать, сломать в суставе, **хүзүүгээ ~** сломать себе шею, **хөлөө ~** вывихнуть ногу

БУЛГАРАХ вывихнуться, вывернуться

БУЛГАРХАЙ вывихнутый, вывернутый, **~ хуруу** вывихнутый палец

БУЛГИЛАХ трепетать, сильно биться, волноваться

БУЛГИХ стараться сбросить всадника (о лошади, верблюде), подбрасывать, сбрасывать всадника (о необъезженной лошади)

БУЛДРУУ шишка, волдырь

БУЛЗААРАХ уклоняться от чего-либо, кого-либо, отделываться от кого-чего-либо, отрекаться, **хэлсээ ~** отречься от своих слов, **шууд хариу-лахаас ~** уклоняться от прямого ответа

БУЛЗАХ уклоняться, избегать, сторониться, **эвгүй ярианаас ~** избегать неприятных разговоров

БУЛИА могучий, сильный, здоровый, здоровенный, **~ эр** здоровенный мужчина/мужик, **~ залуу** сильный, здоровый парень, здоровяк

БУЛИГААР (ан) юфть (особый сорт выделанной кожи), **~ гутал** гутулы/сапоги из юфти, **~ богц** седельная сума из юфти, дорожная сумка из юфти, **~ын үйлдвэр** юфтевый завод

БУЛИГААРАН юфтевой, юфтяной, **~ гутал** юфтяные сапоги

БУЛИНГАР муть, грязь, мутность, усны булингар мутность воды, **~ыг нь хөдөлгөх** поднять муть со дна

БУЛИНГАРГҮЙ немутный, чистый, прозрачный, **~ ус** прозрачная вода

БУЛИНГАРТАЙ мутный, грязный, **~ ус** мутная вода

БУЛИНГАРТАХ мутиться, мутнеть, становиться мутным, **ус ~в** вода помутилась

БУЛИНГАРТУУЛАХ *побуд. от* **булингартах**, загрязнять, мутить, делать мутным, **ус ~** делать воду мутной/непрозрачной

БУЛТАЙЛГАХ *побуд. от* **бултайх**, высовывать, выпячивать, **хэлээ ~** высунуть язык, показать язык, **толгойгоо ~** высовывать голову

БУЛТАЙХ высовываться, выпячиваться, торчать, выдаваться, **сар үүлний цаанаас ~на** месяц показался/луна появилась из-за тучи

БУЛТАЛЗАХ выглядывать, показываться и исчезать, мелькать, **хулгана нүхнээсээ ~на** мышь то и дело высовывается из норы

БУЛТАС: **~ ~ хийх/гэх** часто высовываться, выглядывать

БУЛТАХ 1) изловчаться, отстранить

БУЛТГА: **~ ~ хийх/гэх** то появляться, то исчезать, высовываться

БУЛТГАНАХ то появляться, то исчезать, высовываться, появляться несколько раз подряд, **хүүхдүүдийн толгой хаалгаар байн байн ~на** головы детей то и дело высовываются в двери

БУЛУУ 1. толстый конец трубчатой кости, **даахгүй нохой ~ хураана** накликать на свою голову беду

БУЛУУ 2.: **~ цагаан** сазан дикий парч

БУЛХАЙ мошенничество, жульничество, шулерство, **тоглохдоо ~ гаргах** жульничать в игре

БУЛХАЙЛАХ 1) мошенничать, жульничать, плутовать, 2) оспаривать истину, поступать подозрительно

БУЛХАЙТАЙ жуликоватый, мошеннический, плутовской

БУЛХАЛЗАХ колыхаться, трястись (напр. о трясине, о щеках)

БУЛХАХ 1) полоскать, промывать, 2) окунать, погружать, 3) жить слишком зажиточно, жить в достатке, **гараа ~** полоскать руки, **амаа ~** полоскать рот, **хувцасаа хүйтэн усанд/усаар ~** полоскать белье в холодной воде

БУЛХГАНАХ надуваться, колыхаться, шевелиться (о чем-либо пухлом)

БУЛХГАР вздутый, пухлый, выпуклый

БУЛЦГАНАХ трясение чего-либо выпуклого, пухлого

БУЛЦГАР пухленький, выпуклый, круглый, **~ хацар** пухленькие щеки

БУЛЦРУУ желваки, **~т** фосфорит *геол.* желваковый фосфорит

БУЛЧИН мускул, мышца, **гар хөлийн ~** мышцы/мускулы рук и ног, **зүрхний ~** сердечная мышца, **~ сайтай** с развитыми мускулами

БУЛЧИНЛАГ мускулистый, **~ залуу** мускулистый парень

БУЛЧИНТАЙ 1) мускулистый, 2) крепкий, сильный, **~ хүү** крепкий мальчик

БУЛЧИРХАЙ *анат.* железа, желёзка, **бүйлсэн ~** миндальная железа, **дотоод шүүрлийн ~** железы внутренней секреции, **шүлсний ~** слюнная железа, **үрийн ~** семенные железы, **~ цочих** воспаление желез, опухание желез

БУЛШ могила, кладбище, курган, склеп, **~нд цэцэг өргөх** возложить венок на могилу, **эртний ~ ухах** раскопка древних курганов, **~лагч** могильщик

БУМ (ан) сто тысяч, **түм ~н хүн** тысячи людей, уйма народу

БУМТАН стотысячник, **~ жолооч** водитель, совершивший пробег на своей машине сто тысяч километров без капитального ремонта

БУМБА 1. кувшин, ваза, сосуд

БУМБА 2. *мед.* банка, **~а тавих** ставить банки

БУМБА 3. погребальная урна, могила

БУНД (в картах) черви, **~ын ноён** червовый король

БУНХАН мавзолей, усыпальница, гробница

БУРАМ натуральный, тростниковый сахар, **бал ~** патока

БУРАНТАГ верблюжий повод, **~лах** привязывать повод к кляпу верблюда

БУРАХ 1) пениться, подниматься (о пене), 2) болтать, пустословить

БУРГАС *ива, верба, ивняк,* **сөөг ~** *кустарник, вербняк,* **~ны хүр эрвээхэй** щелкопряд ивовый

БУРГАСАН ивовый, вербовый, **~ шүгуй** ивняк, ивовые заросли, **~ хашаа** ивовый плетень, **~ саваа** ивовый прутик, **~ араг** ивовая корзина для собирания навоза/кизяка

БУРГИЛАХ бурлить, бурно кипеть, биться ключом, струиться (о воде)

БУРГИХ 1) подниматься, клубиться (о пыли, дыме), 2) падать, порошить (о снеге), **үйлдвэрийн яндангаар утаа ~на** дым клубится из фабричной трубы/над фабричной трубой, **замын тоос ~на** пыль поднимается по дороге

БУРГУЙ 1) проволока для чистки курительной трубки, 2) катетер, 3) клизма

БУРГУЙДАХ 1) прочищать трубку, 2) вставлять катетер, 3) ставить клизму

БУРЖГАР 1) кудрявый, курчавый, вьющийся, волнистый (о волосах), пушистый, лохматый (о шерсти), 2) завивка, ~ **үс** вьющиеся/курчавые волосы, **зургаан сарын** ~ шестимесячная завивка

БУРЖИЙЛГАХ *побуд. от* **буржийх**, завивать, делать курчавым/волнистым, **үсээ** ~ завить волосы, **~сан үс** завитые волосы

БУРЖИЙЛГУУЛАХ *побуд. от* **буржийлгах**, быть завитым, делать завитым, **үсчинээр үсээ** ~ завиться у парикмахера, завить волосы у парикмахера

БУРЖИЙХ курчавиться, кудрявиться, завиваться

БУРЗАЙХ 1) виться, курчавиться, 2) виднеться шероховатым

БУРИАД буряты, бурятский

БУРТАГ грязь, нечистоты, **хир** ~ грязь

БУРТАГЛАХ загрязнять, засорять, запачкать

БУРТАГТАЙ загрязненный, засорённый, запачканный

БУРУУ 1) вина, ошибка, заблуждение, 2) неверный, неправильный, ошибочный, ложный, 3) неправильно, неверно, ошибочно, **энэ миний** ~ это моя вина, **хэн нэгний ~гаар** по чьейто вине, **~гаа хүлээх** признавать свою вину, **~гаа бусдад тохох, ~гаа бусад руу түлхэх** свалить вину на кого-либо, **~гаа арилгах/цагаатгах** искупить свою вину, **таны** ~ ваша вина, **шүүх түүнийг ~тай гэж үзэв** суд признал его виновным, ~ **зам** ошибочный путь, неправильная дорога, ~ **ойлгох** неправильно понять, ~ **мэдээлэх** ошибочно, неправильно информировать, ~ **дуудах** неправильно произносить, ~ **тал** левая сторона, ~ **гар** левая рука, ~ **хөлөөр босох** встать не с той ноги, ~ **бичих** неправильно писать, ~ **тайлбарлах** неправильно истолковывать, ~ **харах** а) обозначать, б) умереть, ~ **номтон** еретик

БУРУУГҮЙ невиновный, правильный, безошибочный, **би** ~ я не виноват/не виновен

БУРУУДАХ быть неправым, ошибаться, заблуждаться, совершить ошибку, стать виновным

БУРУУЛАХ сторониться, избегать, **нүүр** ~ отвернуться, тушеваться, повернуть лицо в другую сторону, стараться быть незамеченным

БУРУУТ (ан) виновник, виновница, **~н болох** стать виновником

БУРУУТАЙ 1) виновный, виноватый, 2) виноват, **чи** ~ ты виновен/виноват, **~д тооцох**, ~ **гэж үзэх** считать виновным, признать виноватым

БУРУУТАН виновник, виновница, **~ыг шийтгэх хэрэгтэй** виновного/виновника надо наказать

БУРУУТАХ 1) провиниться, быть неправым, быть несправедливым, поступать несправедливо, 2) совершать провинность, 3) впадать в заблуждение, **чи их б~жээ** ты поступил очень несправедливо, ты очень виноват, **эцэг эхийн өмнө** ~ провиниться перед родителями

БУРУУТГАЛ 1) виновность, прегрешение, 2) порицание

БУРУУТГАХ *побуд. от* **буруутах**, 1) винить, считать виновным, обвинять, осуждать, 2) искажать, извращать, 3) упрекать, порицать, **биеэ ~н зэмлэх** винить самого себя, **бусдыг** ~ обвинять других, считать посторонних виноватым, **санааг ~н гуйвуулах** искажать смысл

БУРУУШААГДАХ *страд. от* **буруушаах**, подвергаться осуждению, быть порицаемым/осуждаемым, осуждаться, порицаться, обвиняться, **олны өмнө** ~ быть осуждаемым перед всеми

БУРУУШААЛ порицание, осуждение, упрёк, ~ **хүлээлгэх** порицать

БУРУУШААХ порицать, осуждать, обвинять, винить, считать неправильным, **өөрийгөө** ~ осудить себя, **үйл ажиллагааг** ~ осуждать чьи-либо действия, **~ж байгаагаа илэрхийлэх** порицание, объявление о порицании или осуждении чего-либо, кого-либо.

БУРХАН бурхан, бог, божество, **Гончигсумлаа** ~ **минь!** Боже мой! ~ **өршөө!** будьте здоровы! Боже упаси! **~д итгэх** верить богу, **~д мөргөх** молиться, ~ **болох, ~ы өрөнд очих** отправляться на тот свет, умереть, скончаться, **~ыхаа нүүрийг бургасаар ороолгох** светотатствовать, богохульствовать, **Долоон** ~ *астр.* большая Медведица, **танихгүй ~аас таньдаг чөтгөр** лучше знакомый чёрт, чем незнакомый бог

БУРХАНГҮЙ атеизм, безбожие

БУРХАНГҮЙЧҮҮД атеисты, безбожничий

БУС 1) другой, иной, прочий, кроме, 2) *частица* не не-, бес-, **ээлжит** ~ **их хурал** внеочередной съезд, **тогтмол** ~ непостоянный, нерегулярный, **хууль** ~ незаконный, **эрүүл** ~ ненормальный, не трезвый, больной, **эндээс хол** ~ недалеко отсюда, **намын гишүүн ~ ажилчин** беспартийный рабочий

БУСАД 1) прочие, другие, остальные, иные, 2) кроме, за исключением, **~аас авах** брать у других, заимствовать у других, ~ **нь явж болно** остальные могут идти, **чамаас ~ нь бүгд ирсэн** кроме тебя все пришли, **дор дурдсанаас ~ нь** за исключением нижеупомянутого, **~ын хөдлөх эд хөрөнгийг хууль ~аар эзэмших** незаконное владение чужим движимым имуществом **ачаа** ~ разгрузка, выгрузка товаров, **зураг** ~ проявление негатива, снимка, перевод картинок (переводных)

БУСГАХ пугаться, шарахаться, понести (о пугливой лошади)

БУСНИУЛАХ *побуд. от* **бусних**, разрушать, истреблять, громить, разорять, **эд хөрөнгө** ~ разорять, **амь** ~ совершать убийство

БУСНИХ разрушаться, разоряться, **амь** ~ лишаться жизни

БУСРАХ отказываться от данного обещания

БУТ 1. 1) куст, 2) букет, ~ **ихтэй газар** местность, покрытая кустами, ~ **цэцэг** букет цветов, **шоргоолжны** ~ муравьиная куча, муравейник

БУТ 2. *усилительная частица при глаголах со значением:* вдребезги, в прах, совсем, наголову, раз-, рас-, ~ **цохих/ниргэх** разгромить, разбить, ~ **дэвсэх, гишгэх** растоптать, ~ **нудэх** растолочь

БУТАРГАХ *побуд. от* **бутрах**, 1) разбивать, измельчать, расщеплять, раздроблять, 2) разбрасывать, рассыпать, 3) разгонять, рассеивать, **мөнгө** ~ разменять деньги, **тал тал тийш** ~ разбрасывать в разные стороны

БУТАРХАЙ разбитый, раздробленный, дробный, мелкий, **тархай ~ аж ахуй** раздробленное хозяйство, ~ **мөнгө** разменные монеты, мелочь, ~ **тоо** дробное число, **аравтын** ~ десятичная дробь, **энгийн** ~ простая дробь

БУТАЧ внебрачный ребёнок, рожденный от неизвестного отца

БУТЛАГ кустарниковый, ~ **ургамал** кустарниковые растения

БУТЛАХ раздроблять, разбивать, крошить, мельчить, **мөнгө** ~ разменять деньги, **чулуу** ~ дробить камни

БУТРААХ *побуд. от* **бутрах**, 1) рассыпать, разбрасывать, 2) дробить, размельчать, **~ж хаях** разбрасывать

БУТРАЛ развал, раздробление, раздробленность, **капитализмын үеийн жижиг тариачны аж ахуйн** ~ раздробленность мелкого крестьянского хозяйства при капитализме

БУТРАХ 1) разбиваться вдребезги, разваливаться, 2) рассыпаться, 3) рассеиваться, распыляться, **мөнгө шалаар нэг ~в** монеты рассыпались по всему полу, **манай галд дайсан ~н зуттав** враг рассеялся под нащим огнём

БУУ 1.(н) ружьё, ~ **зэвсэг** оружие, вооружение, ~ **буудах** стрелять из ружья, **ангийн** ~ охотничьё ружьё, **гар** ~ револьвер, **винтов** ~ винтовка, **~ны ам** дуло ружья, ~ **шагайх** целиться из ружья, **их** ~ артиллерийское орудие, **цахиур** ~ кремнёвое ружьё, **хоёр амтай** ~ двуствольное ружьё, **~ны сум** ружейный патрон, пуля, **~н/~ны дуу** выстрел, ~ **тавих** стрелять холостыми

БУУ 2.: ~ **загас** кит

БУУ 3. бу — род азартной игры, ~ **тавих** играть в бу

БУУДАГДАХ *страд. от* **буудах**, быть расстрелянным, подвергаться обстрелу

БУУДАГЧ стрелок, **мэргэн** ~ снайпер, меткий стрелок

БУУДАЙ пшеница, **улаан** ~ пшеница, **зусах** ~ яровая пшеница, **өвөлжих** ~ озимая пшеница, **~н гурил** пшеничная мука, **тэргүүн/дээд зэргийн** ~ пшеница высшего сорта, **~н архи** пшеничная водка

БУУДАЛ 1) остановка, стоянка, 2) гостиница, **автобусны** ~ автобусная остановка, **таксийн** ~ стоянка такси, **галт тэрэгний** ~ железнодорожная станция, железнодорожный вокзал, **онгоцны** ~ аэропорт, аэродром, аэровокзал, **зочид** ~ гостиница, **дэн** ~ постоялый двор, **авто аялагчдын** ~ мотель, **зочид ~д буух** остановиться в гостинице

БУУДАЛЛАХ останавливаться, располагаться станом, делать привал, **голын эрэг дээр** ~ останавливаться, делать привал на берегу реки

БУУДАЛЦААН стрельба, перестрелка, ~ **болох** перестреливаться

БУУДАЛЦАХ *совм. от* **буудах**, вести перестрелку, перестреливаться

БУУДАЛЦУУЛАХ *побуд. от* **буудалцах**, доводить до перестрелки, заставлять перестреливаться, устраивать перестрелку

БУУДАХ стрелять, обстреливать, **~н алах** расстрелять, **~н алах ял заах** приговаривать к расстрелу, **бай** ~ стрелять в цель/в мишень, **шувуу** ~ стрелять в птиц, **буу** ~ стрелять из ружья

БУУДЛАГА стрельба, пальба, залп, **~ын сургуууль** тренировка/упражнение в стрельбе, **~ын талбай** полигон, **~ын газар** тир, **ёслолын** ~ торжественный залп, **~ын бүлгэм** стрелковый кружок, **сургуулийн** ~ учебные стрельбы, **~ын спорт** стрелковый спорт, **ёслолын ~ хийх** произвести торжественный залп

БУУЗ монгольское национальное блюдо буза, боза, ~ (больше пельмени, сваренные на пару), ~ **хийх** готовить бузы, ~ **тавих** а) варить бузы, б) подносить бузы, угощать бузами

БУУЛГАХ 1) опускать, спускать, 2) разгружать, выгружать, высаживать, 3) калькировать, копировать, снимать копию, списывать, **ачаа** ~ разгружать, **десант** ~ высаживать десант, **автобуснаас** ~ высадить из автобуса, **малгай** ~ опускать уши у шапки, **үнэ** ~ уценить, понижать цены, **тушаалаас** ~ понижать по службе/в должности, **зураг** ~ копировать снимок, фотографировать, проявлять снимок/негатив, **зураглал хуулан** ~ калькировать чертёж, **~даг зураг** переводные картинки, **бэр** ~ брать невесту в дом

БУУЛГАГЧ человек, производящий разгрузку, **өөрөө** ~ самоотгружающийся, самосвал, ~ **аппарат** спускаемый аппарат *косм.* **өөрөө ~ ачааны машин** грузовик-самосвал

БУУЛГАЛТ 1) опускание, спуск, 2) копирование, 3) разгрузка, 4) демонтаж,

БУУЛГАЛЦАХ *совм. от* **буулгах**, участвовать в разгрузке, выгрузке, **ачаа** ~ вместе разгружать товары, участвовать в выгрузке товаров

БУУЛГУУЛАХ *побуд. от* **буулгах**, давать разгружать, заставлять выгружать, давать копировать, заставлять калькировать

БУУЛТ 1) уступка, 2) уступчивость, сговорчивость, 3) спуск, снижение, 4) удар, ~ **хийх** делать уступку, **далайц нь их ч/чанга ч ~ нь бага/хөнгөн** хотя размах сильный, всё же удар мягок, сильно размахивается, но ударяет мягко

БУУР верблюд-производитель, **орсон** ~ верблюд-самец в период гона, **тэмээ хариулсан хүн ~ныхаа занг андахгүй** *посл.досл.* человек, пасущий верблюдов, хорошо знает повадку своего верблюда-производителя

БУУРАЙ слабый, хилый, слаборазвитый, бедный, **дорой** ~, **ядуу** ~ слабый, немощный, ~ **хөгжилтэй орон** слаборазвитая страна

БУУРАЙ 2.: ~ **эмгэн** бабушка

БУУРАЛ 1. седой, седина, ~ **толгойтой/үстэй** седоголовый, седовласый, ~ **сахалтай** седобородый, с седой бородой, чалый (о масти), **нэг ч буурал үсгүй** ни одной сединки на голове

БУУРАЛ 2. упадок, регресс, ослабление, нисхождение, ~ **сүйрэл**, ~ **доройтол** *парн.* упадок, **~д орох** переживать упадок, приходить в упадок

БУУРАЛТ упадок, регресс, ослабление, нисхождение, **эдийн засгийн** ~ экономический упадок, упадок в экономике

БУУРАЛТАХ 1) седеть, покрываться сединой, 2) поблёкнуть, **үс ~в** волосы поседели, появилась седина/проседь в волосах, **би эрт ~сан** я рано стал седым/поседел

БУУРАХ 1) снижаться, уменьшаться, убавляться, 2) спадать, ослабевать, утихать, 3) приходить в упадок, **жин** ~ убавиться в весе, **халуун ~ ч байна** температура понижается, **үнэ** ~ терять цену, удешевляться

БУУРУУЛАХ *побуд. от* **буурах**, снижать, понижать, уменьшать, ослаблять, убавлять, **хүч** ~ ослаблять силу, **хурд** ~ убавлять скорость, **эрч** ~ замедлять темп, **халуун** ~ понижать температуру, **халуун** ~ **эм** жаропонижающее лекарство/средство, **зэрэг тушаал** ~ понижать в чине, должности

БУУРЦ *геол.* депрессия, **тектонин** ~ тектоническая депрессия

БУУРЦАГ горох, горошина, боб, семя

БУУРЬ 1. стоянка, стойбище, стан, следы, **гэрийн** ~ место, где стояла юрта 2. вес, значительность, солидность, важность, серьёзность

БУУРЬГҮЙ несолидный, легкомысленный, неосновательный

БУУРЬТАЙ авторитетный, серьёзный, основательный, солидный, ~ **хүн** серьёзный, солидный человек, **дээд хэмжээний ~ уулзалт** конструктивная встреча в верхах

БУУХ 1) спускаться, сходить, слезать, понижаться, идти вниз, 2) останавливаться, располагаться на жительство, оседать, **шатаар** ~ спускаться по лестнице, **газарт** ~ приземляться, **мориноос** ~ слезать с коня, спешиваться, **уулнаас** ~ спускаться с горы, **тушаалаас** ~ снижаться в должности, выходить в отставку, **үсэрч** ~ спрыгнуть, **буудалд** ~ остановиться в гостинице, **~ж өгөх** сдаваться, **цалин** ~ выдавать зарплату

БУУХИА 1) курьер, гонец, 2) депеша, 3) эстафета, **цанын** ~ **уралдаан** лыжная эстафета, ~ **гүйлт** эстафетный бег, ~ **галт тэрэг** экспресс, ~ **шуудан** экспресс почта

БУҮЦ 1. 1) стоянка, стойбище, 2) остановка, усадьба

БУҮЦ 2. навоз

БУҮЧ 1) стрелок, 2) ружейник, оружейник, 3) стрелковый, ~ **ийн хороо** стрелковый полк

БУФЕТ буфет, ~ **д орох** заходить в буфет, обедать в буфете, ~ **ын худалдагч** буфетчик, буфетчица

БУХ быкпроизводитель, **сайн үүлдрийн** ~ породистый, племенной бык, **хөх** ~ синица, ~ **нохой** бульдог, ~ **шувуу** выпь, ~ **тэрэг** локомотив

БУХАЛ копна, ~ **хийх** ставить копны, сгрести сено в копны, ~ **чирэх** подвозить копны волоком

БУХАЛДАХ копнить, ставить копны, **өвс ~** сгрести сено в копны
БУХАЛЧИН ставящий копны
БУХАХ 1) сбрасывать, бежать, закусив удила (о лошади), 2) *перен.* отказываться, отпираться, не выполнять обещания, **хэлснээ ~** отпираться от сказанного, **буруугаа бусдад ~** свалить свою вину на другого, **бухдах** покрывать (о быке)
БУХИМДАЛ 1) нервозность, нервность, 2) меланхолия, **хэтэрхий ~** повышенная нервозность, **~ төрүүлэх** вызывать раздражение, создавать нервозную ситуацию, нервировать
БУХИМДАХ нервничать, находиться в возбуждённом нервном состоянии
БУХИМДУУ нервный, нервозный, **хэтэрхий ~** слишком нервозный
БУХСАХ течка у крупного рогатого скота
БУЦААХ вернуть, возвращать, посылать назад, отправлять обратно, **~ ж явах** взять обратно, **~ ж өгөх** отдать обратно, вернуть, **энэ захиаг ~ ж явуулах хэрэгтэй** надо обратно послать это письмо, 1) **~ н эзэмших** обратное, повторное завладение, 2) **~ н хэрэглэх** *юр.* обратная сила, 3) **~ н хэрэглэх хүчинтэй** имеющий обратную силу, **~ н хэрэглэх хүчинтэй хууль** закон, имеющий обратную силу
БУЦАЛГАХ кипятить, давать кипеть, **цай ~** кипятить чай, **~ сан ус** кипячённая вода, кипяток
БУЦАЛГУУР кипятильник, кипятилка *разг.* **дүрдэг ~** погружаемый в воду кипятильник
БУЦАЛТ 1) возвращение, возврат, 2) отказ, отречение
БУЦАЛТГҮЙ безвозвратный, 2) безвозвратно, **~ зээллэг** безвозвратная ссуда, **~ тусламж** безвозвратная/безвозмездная помощь
БУЦАХ возвращаться, вернуться, идти обратно, **гэртээ ~ ж ирэх** вернуться домой, **хэлэлцэж буй асуудалдаа ~ ж орох** вернуться к обсуждаемому вопросу, **үгээ ~ , хэлсэн амнаасаа ~** отказываться от своих слов
БУЦЛАХ кипеть, **ус ~ в** вода вскипела, **ажил ~ ж байна** работа кипит, **хор шар ~ , уур ~** кипеть злобой
БУЦЛАМ 1) кипящий, 2) бурный, **~ халуун цай** кипящий чай, очень горячий чай
БУЦЛАМГАЙ кипящий, кипучий
БУШУУ быстрый, скорый, быстро, скоро, скорее, **аль болохоор ~** как можно скорее, **~ явах** идти скорее
БУШУУЛАХ спешить, делать быстро, **~ аарай** идите скорее
БУШУУХАН скоренько, быстренько, поспешно, скорее, **~ ирээсэй** скорее бы! пришёл бы скорее!
БУЮУ или, либо, **ам ~ бичгээр** устно или письменно
БУЯН доброе дело, благодеяние, добродетель, благодать, **~ гуйх** молить о счастье ребёнка
БУЯНТ добродетельный, благодетельный, благотворительный
БУЯНТАЙ добродетельный, благотворительный
БҮГД 1) всего, итого, 2) все, **хүн ~** каждый человек, **~ дүн** общий итог, **~ хурал** пленум, **энэ ~ үнэн** всё это верно, **Бүгд Найрамдах Улс** республика, **Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс** Китайская Народная Республика, **~ найрамдах улсын засаглалын хэлбэр** республиканская форма правления
БҮГДЭЭР (ээ) все, все вместе, целиком, **бид ~ ээ явна** мы все пойдём, **~ сонгуульд оролцогчтун** все на выборы, **~ ярилцвал буруугүй, бүлээн усаар угаавал хиргүй** в тёплой воде постирать — будет чисто, все вместе пообсуждать — будет мудро
БҮГНЭХ утеплять, держать тёплым, греть становиться душным, **биеэ ~** утеплять себя, потеплее одеваться
БҮГНЭГДЭХ переносить зной, духоту
БҮГЧИМ 1) душный, знойный, 2) душно, 3) духота, **~ өдөр** душный день, **өрөөнд ~ байна** в комнате душно, **муухай ~** страшная духота
БҮГЧИМДҮҮ душноватый, душновато, **энд нэлээд ~ байна** здесь несколько душновато
БҮГЧИМДЭХ быть слишком душным/жарким, испытывать духоту, **халуунд амьсгаадан ~** задыхаться от жары, **өрөө зайгүй, салхилуур байхгүйгээс их ~ ж байна** помещение тесное, нет вентиляции, духота страшная
БҮГЧИМХЭН довольно душный/душно, **~ халуун өдөр** знойный, душный день, **~ өрөө** душное помещение
БҮГШИХ 1) задыхаться от жары, 2) смеяться про себя, давиться от смеха, захлёбываться (от смеха, плача, кашля), 3) прятаться, скрываться, **~дэг ханиад, бүгшлэг ханиад** коклюш
БҮГЭХ прятаться, таиться, сидеть в потайном месте, **ойд/ууланд ~** прятаться в лесу/в горах
БҮГЭЭВТЭР светловатый, беловатый, **~ өнгө** светловатый цвет
БҮДРЭХ спотыкаться, **~ ч унан/ойчин явах** идти спотыкаясь и падая, **морь ~ нэ** лошадь спотыкается, **нэг ~ вэл долоо бүдэрнэ** одна беда не **хуваах, ~ болгох** разделять на несколько групп, разбить на несколько глав/разделов, **~ дээрэм** групповой разбой, **~лэж довтлох** групповое нападение приходит, **эр хүн долоо ~ ч найм сэхнэ** мужчина семь раз падает восемь раз встает
БҮДҮҮВЧ схема, схематичный, схематический, **~ зураг** схематичный чертёж, **~ тойм** схематический набросок, **~ гаргах** начертить схему, делать чертёж, **геологийн ~** схема геологическая
БҮДҮҮДЭХ не подходить по толщине, быть более толстым, чем нужно, не входить во что-либо по толщине, оказываться слишком толстым
БҮДҮҮЛЭГ 1) некультурный, невежественный, грубый, 2) отсталый, примитивный, **~ хүн** грубиян, невежа, **~ алдаа** грубая ошибка, **~ үг, хараал** грубое слово, ругань, ругательство, **хөндлөнгөөс ~ оролцох** грубое вмешательство, грубо вмешиваться, **~ байдал** отсталость, некультурность, **~ээр зөрчих** грубое нарушение
БҮДҮҮЛЭГДЭХ быть грубым, быть некультурным, оказываться примитивным
БҮДҮҮЛЭХ утолщать, делать толстым
БҮДҮҮН 1) толстый, простой, грубый, 2) толщина, 3) взрослый, **~ хүн** а) толстый человек, б) взрослый человек, **~ дуу** бас, **~ хоолой** низкий голос, **~ хоол** грубая пища, **~ гэдэс** толстая кишка, **~ тэжээл** грубый корм, **~ үхэр** взрослая корова, **модны ~** толщина дерева, **~ болох** а) толстеть, б) становиться беременной, беременеть
БҮДҮҮРЭХ 1) становиться толстым, полнеть, тучнеть, 2) становиться низким (о голосе), **чи улам ~ чээ** ты сильно пополнел
БҮДҮҮСГЭХ *побуд. от* **бүдүүсэх**, утолщать, делать толстым/полным, полнить
БҮДҮҮСЭХ утолщаться, становиться толстым, делаться полным, полнеть, тучнеть
БҮДЭГ 1) мутный, тусклый, неясный, нечёткий, матовый, непрозрачный, 2) смутно, тускло, неясно, нечётко, непрозрачно, 3) неопределённый, **~ бадаг санах** смутно, плохо помнить, **~ болох** тускнеть, становиться неразборчивым, **~ гэрэл** тусклый свет, **~ шил** матовое стекло
БҮДЭГДЭХ становиться слишком тусклым, делаться не очень разборчивым
БҮДЭГРҮҮЛЭХ *побуд. от* **бүдэгрэх**, делать неясным, неразборчивым, тускнеть, делать тусклым, мутить, **гэрэл ~** сделать свет тусклым
БҮДЭГРЭХ тускнеть, мутнеть, становиться нечётким, делаться неясным, **гэрэл бүдгэрч байна** свет тускнеет
БҮДЭГХЭН неясный, тусклый, мутный, нечёткий, неясно, тускло, смутно, непрозрачно, неразборчиво, **~ гэрэлтэй байна** тускло

БҮЖИГ танец, пляска, балет, **дуу ~ийн чуулга** ансамбль песни и пляски, **~ийн багш,** ~ **дэглэгч** учитель танцев, хореограф, танцмейстер, **~ийн үдэшлэг** танцевальный вечер, **цэнгээнт** ~ бальные танцы

БҮЖИГЛЭХ танцевать, танцовать, плясать, **алив ~э** давайте, потанцуем, **гол дүрд** ~ танцевать в главной роли в балете

БҮЖИГЧ танцор, плясун, танцовщик, танцовщица, балерина, артист балета

БҮЖИГЧИН танцор, плясун, танцовщик, танцовщица, балерина, артист балета

БҮЖИН зайчонок

БҮЛ 1. члены семьи, семья, **гэр** ~ семья, **ам** ~ количество едоков, члены семьи, 2) двоюродные брат или сестра по матери, дети сестёр

БҮЛ 2. сила, **гарын** ~ *сила руки,* **~тэй хүн** силач, сильный человек

БҮЛБИЙХ 1) быть вялым, становиться слабым, 2) делаться невкусным

БҮЛБЭГЭР 1) вялый, слабый, плохой, 2) невкусный, водянистый, ~ **биетэй хүн** *вялый,* хилый человек, ~ **айраг** водянистый кумыс

БҮЛГЭМ кружок, группа, общество, **уран зохиолын** ~ литературный кружок, ~ **байгуулах** организовать кружок, **~ийн хичээл** занятия в кружке, кружковые занятия

БҮЛГЭМИЙНХЭН члены кружка/общества

БҮЛТ *частица усиления при глаголах:* ~ **цохих** выбивать, ~ **үсрэх** выскочить, ~ **татах** вырвать

БҮЛТГЭР *пучеглазый, выпуклый,* вытаращенный, ~ **хүү** пучеглазый мальчуган, ~ **нүдтэй хүн** человек с глазами навыкате, ~ **жад загас** большеглазый тунец

БҮЛТИЙЛГЭХ *побуд. от* **бүлтийх,** выпучить, вылупить, вытаращить (глаза), **нүдээ** ~ вылупить глаза, широко раскрыть глаза

БҮЛТИЙХ таращить, выпучиваться, быть выпученным

БҮЛТРЭХ выпадать, вывалиться

БҮЛТЭГНЭХ 1) смотреть тараща глаза, таращиться, широко раскрываться (о глазах), 2) бегать (о вытаращенных глазах), **~сэн хүүхэд** ребёнок с бегающими/вытаращенными глазами

БҮЛҮҮР 1) мутовка, деревянная мешалка (для пахтанья масла), 2) поршень, **айргийн** ~ кумысная мутовка

БҮЛХ сухожилие

БҮЛХИЙХ 1) выдаваться, вздуваться, 2) быть вялым, слабым

БҮЛЦГЭР опухший, опухлый, вздутый, ~ **нүд** опухшие глаза

БҮЛЦИЙХ стать пухлым, опухать, раздуваться, **нүдээ ~тэл уйлах** долго плакать, плакать до опухания век, глаз

БҮЛЭГ 1) раздел, глава, параграф, 2) группа, ~ **~ээр** группами, **тэргүүн** ~ первая глава, **анги** ~ группы, классы, ~ **этгээд** клика, банда, **хэд хэдэн ~т**

БҮЛЭГЛЭЛ 1) группировка, группа, 2) блок, **эзэрхэг түрэмгий** ~ агрессивный блок, **намын доторх** ~ внутрипартийная группировка, **сөргөлдөгч ~үүд** противоборствующие группировки

БҮЛЭГЛЭХ группировать, группироваться, делить/делиться на части/главы, классифицировать, объединять в группы, **баримт бичгийг ~н хуваах** группировать документы, **~сэн гэмт хэрэг** групповое преступление

БҮЛЭГНЭХ сгуститься, **~сэн нөж** сгусток крови

БҮЛЭХ 1. сбивать, сепарировать, **айраг** ~ сбивать кумыс

БҮЛЭХ 2. вонзать, воткнуть, колоть, **хуттаар** ~ колоть кинжалом

БҮЛЭЭВТЭР тепловатый, ~ **ус** тепловатая вода

БҮЛЭЭДЭХ становиться тёплым, греться, подогреваться

БҮЛЭЭН тёплый, тепло, ~ **ус** тёплая вода

БҮЛЭЭНДҮҮ тепловатый, ~ **цай** тепловатый чай

БҮЛЭЭНТЭЙ с температурой (о ребёнке)

БҮЛЭЭРЭХ температурить (о ребёнке)

БҮЛЭЭРЭХ 1) становиться тёплым, теплеть, 2) иметь повышенную температуру, температурить, **цаг ~ч байна** теплеет, **өвчтөн салхин цэцгийн тарйа хийлгээд ~в** *после прививки оспы* у больного повысилась температура

БҮЛЭЭСГЭХ *побуд. от* **бүлээсэх,** подогревать, нагревать, **цай** ~ подогревать чай

БҮЛЭЭСЭХ становиться тёплым, подогреваться, нагреваться, согреваться, **ус ~чээ** вода подогрелась

БҮЛЭЭЦҮҮЛЭХ *побуд. от* **бүлээцэх,** подогревать, нагревать/согревать, **зууханд гараа** ~ согревать *руки у печи*

БҮЛЭЭЦЭХ согреваться, нагреваться, **хөл ~в** ноги согрелись, **бид халуун цай ууж ~в** мы согрелись горячим чаем

БҮР 1) каждый, всякий, еже, каждый раз, 2) еще, даже, совсем, совершенно, **өдөр** ~ *каждый день,* **алхам ~д** на каждом шагу, **хүн** ~ **үүнийг мэдэх ёстой** каждый должен знать это, **хүн ~ээс чадлынх нь хэрээр хүн ~т хөдөлмөрлөснийх нь хэрээр** от каждого по его способностям, каждому по его труду, **үнших** ~ *каждый раз,* когда читаешь, ~ **эцэст нь** наконец, в самом конце, ~ **ойрхон** совсем близко

БҮРГЭД орёл, беркут, орлиный, ~ **хамар** орлиный нос, горбатый нос, нос с горбинкой, ~ **харц** *орлиный взгляд,* **уулын** ~ горный орёл, **~ийн жигүүр/даль** орлиные крылья, **~ийн дэвүүр** орлиный скат, орляк

БҮРДҮҮЛЭХ *побуд. от* **бүрдэх,** 1) комплектовать, 2) формировать, образовывать, 3) собирать, составлять, **материал** ~ собирать материалы

БҮРДЭЛ 1) формирование, образование, 2) комплектование, 3) состав, сбор

БҮРДЭЦ 1) формирование, образование, 2) комплектование, 3) состав, сбор

БҮРДЭХ состоять из чего-либо, быть в составе чего-либо, складываться, образовываться, комплектоваться, **янз бүрийн эд ангидаас** ~ состоять из разных деталей

БҮРЖМЭГ мармелад

БҮРИЙ полутьма, ~ **баруй, харуй** ~ *парн.* сумерки, **үдшийн** ~ *вечерние сумерки,* ~ **болох** смеркаться

БҮРЛЭГЧ покойный, покойница

БҮРМӨСӨН 1) совсем, навсегда, 2) полностью, целиком, ~ **мартах** совсем забыть, ~ **явах** *уйти навсегда*

БҮРС: ~ **барс** *парн.* неразборчиво, нечётко, ~ **барс харагдах** неразборчиво/плохо виднеться/видно издали

БҮРТГҮҮЛЭХ *побуд. от* **бүртгэх,** отмечаться, записываться, регистрироваться, **ирснээ** ~ отмечаться в списке (о присутствии), явиться на отметку, **дансанд** ~ отметиться в ведомости

БҮРТГЭГДЭХ *страд. от* **бүртгэх,** быть на учёте, быть отмеченным/ зарегистрированным, **бүгд ~в** все зарегистрированы

БҮРТГЭГЧ учётчик, счётчик, регистратор, **тоо** ~ учётчик, статистик

БҮРТГЭЛ учёт, регистрация, отметка регистр, **тоо** ~ учёт, регистрация, статистика, **хүн амын** ~ *перепись населения,* регистрация населения, **цэргийн** ~ военный учёт/билет, **малын тоо** ~ пересчёт количества скота, **ангийн** ~ классный журнал, ~ **хийх/явуулах** делать/вести учёт/регистрацию, **~ийн байгууллага** регистратура

БҮРТГЭХ подсчитывать, учитывать, брать на учёт, регистрировать, проверять наличие, **~ж авах/тэмдэглэх** брать на учёт, регистрировать, **хуралд ирэгсэдийг** ~ отмечать/регистрировать присутствующих на собрании, **гэр бүл** ~ регистрировать брак

БҮРТГҮҮЛЭХ *побуд. от* **бүртгэх,** отмечаться, записываться, регистрироваться, **ирснээ** ~ отмечаться в списке (о присутствии), **~сэн тухай гэрчилгээ** *свидетельство о регистрации*

БҮРТГЭГДЭХ *страд. от* **бүртгэх**, быть на учёте, быть отмеченным/ зарегистрированным, отмечаться, зарегистрироваться, **~сэн шинэ бүтээл** запатентованное изобретение

БҮРХ шляпка, шляпа

БҮРХ лачуга, придорожная юрта

БҮРХҮҮЛ покров, покрытие, колпачок, оболочка, **дэнгийн ~** абажур, **цасан ~** снежный покров

БҮРХҮҮЛЭХ: **~ өнгө** окраска покровительственная

БҮРХЭВЧ покров, слой, оболочка, крышка, **агаар ~** атмосферный покров, воздушная оболочка, **үсэн ~** волосяной покров, **салст ~** слизистая оболочка

БҮРХЭГ 1) пасмурный, облачный, 2) неясный, нечёткий, **~ өдөр** пасмурный день, **өнөөдөр ~ байна** сегодня пасмурно, **~ юм ярих/хэлэх** говорить что-то неясное/непонятное

БҮРХЭЛТ покрытие, покров

БҮРХЭГДЭХ *страд. от* **бүрхэх**, покрываться, заслоняться, помрачаться умом, **цасаар ~** покрываться снегом

БҮРХЭХ покрывать, покрываться, накрывать, устилать, заволакиваться, **тэнгэр ~в** небо заволокло тучами, **нулимс ~** наполняться слезами, слезиться, **нүд ~** а) слезиться, б) плохо видеть, мелькать в глазах

БҮРХЭЭР конусообразная бочка для гонки вина

БҮРХЭЭС 1) крышка, 2) покрывало, чехол, **сандлын ~** чехол для кресла

БҮРЭГ 1) неясный, нечёткий, неотчётливый, 2) застенчивый, замкнутый, необщительный, **~ зан** застенчивый характер, застенчивость, **~ санах** плохо/смутно помнить

БҮРЭЛГЭН расточительный, **~ хүн** расточительный человек

БҮРЭЛГЭХ 1) растрачивать, разорять, 2) истреблять, убивать, **эд хөрөнгө ~** растрачивать имущество, **амь нас ~** убивать, уничтожать

БҮРЭЛДҮҮЛЭХ *побуд. от* **бүрэлдэх**, формировать, создавать, составлять, комплектовать, давать созревать, **нөхцөл ~** создавать условия/ предпосылки, **засгийн газар ~** формировать правительство

БҮРЭЛДЭХ 1. свёртываться (о крови), заквашиться (о молоке)

БҮРЭЛДЭХ 2. формироваться, образовываться, составляться, создаваться, **бүх нөхцөл ~в** созданы все условия

БҮРЭЛДЭХҮҮН состав, структура, **нийгмийн ~** социальный состав, **төлөөлөгчдийн ~** состав делегации, **~д орох** входить в состав, **таван хүний ~д оруулах** инкорпорировать, вводить в состав

БҮРЭЛЗЭХ 1) темнеть, смеркаться, 2) тускнеть, 3) мутиться, помрачаться, 4) рябить, мелькать (в глазах), мерцать, **алсад ~** неясно виднеться вдали, быть едва различимым

БҮРЭН всё полностью, полный, целиком, дословно, **~ хангах** полностью обеспечить, **~ бүтэн** целиком и полностью, **зохиолын ~ түүвэр** полное собрание сочинений, **~ тусгаар тогтнол** полная независимость, **~ сайшаах** полностью одобрять, **онц бөгөөд ~ эрхт элчин сайд** чрезвычайный и полномочный посол, **~ эрх** полномочия, **~ бус** неполный, дефектный, **~ нугалбар** *муз.* полный каданс, **~ төгс дуусгавар** полная совершенная каденция, **~ бус хариуцлага** ограниченная ответственность, **~ бус хариуцлагатай компани** компания с ограниченной ответственностью, **~ бүрэлдэхүүнтэй шүүх** суд в полном составе, **~ хариуцлагатай компани** компания с неограниченной ответственностью, **~ хэлтрүүлэх** полное помилование, **~ эрхийн хүрээ** круг полномочий, **~ эрх олгох** уполномачивать, **~ эрхийг хуваарилах** распределение полномочий, **~ эрхээ шилжүүлэх** передача полномочий

БҮРЭНХИЙ сумерки, **~ болох** смеркаться

БҮРЭХ 1. покрывать, обтягивать, обшивать, обивать, **сандал ~** покрывать кресло чехлами, **гэр ~** покрывать юрту чем-либо (напр. войлоками)

БҮРЭХ 2. квасить, заквашивать, **тараг ~** приготавливать простоквашу из кипяченого молока

БҮРЭЭ труба, рожок, горн, **дун ~** труботаба из раковины, **~ татах/үлээх** трубить, играть в горн, **их ~** туба, **татах ~** тромбон, **угалзан ~** волторна

БҮРЭЭДЭХ трубить, горнить

БҮРЭЭС чехол, покрывало, обёртка, покров, **гэрийн ~** кошма, покрывающая юрту, **ханын цаасан ~** обои, **шалны ~** покрытие пола, линолеум, **дээлийн ~** покров шубы/дэли

БҮРЭЭСЛЭХ покрывать, обивать, обшивать, надевать чехол, **үүд/хаалга ~** обить дверь

БҮРЭЭЧ горнист, трубач

БҮС пояс, зона, **~ бүслэх** опаясывать, надеть пояс, **хээрийн ~** степная зона, **говийн ~** гобийская зона, **ойт хээрийн ~** лесостепная зона, **цөмийн зэвсэггүй ~** безядерная зона, **~ нутаг** регион, **~ нутгийн** региональный

БҮСГҮЙ девушка, женщина, **~ хүүхэд** девочка **~ хүн, цагаан зээр хоёр нутаггүй** у девушки и белого джейрала нет отчизны.

БҮСЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **бүслэх**, опоясывать, окружать, быть окруженным, **цэргээр ~** осаждать войсками

БҮСЛҮҮР пояс, обруч, **гэрийн ~** опояска юрты, волосяная верёвка, опоясывающая юрту, **хувингийн/торны ~** обруч ведра/бочки, **дэлхийн ~** экватор, **дэлхийн дунд ~ийн орнууд** экваториальные страны, **хөдөлгөөнт ~** *геол.* подвижный пояс, **хүдрийн ~** *геол.* пояс рудный

БҮСЛҮҮРДЭХ опоясывать, обматывать

БҮСЛЭГДЭХ *страд. от* **бүслэх**, 1) опоясываться, 2) окружаться, быть окруженным, блокированным, **дайсанд ~** попадать во вражеское окружение

БҮСЛЭЛТ окружение, блокада, осада, **дайсны ~** окружение противника, вражеское окружение, **~д орох/байх** попадать в окружение, находиться в блокаде, **~ээс гарах** выйти из окружения/блокады

БҮСЛЭХ 1) опоясывать, надеть пояс, 2) окружать, блокировать, **бүс ~** опоясать кушаком, **хотыг ~** окружать/блокировать город

БҮСТЭЙ юноша, мужчина, **~ хүүхэд** мальчик

БҮСШИЛ *геол.* зональность, **босоо ~** зональность вертикальная, **хэвтээ ~** зональность горизонтальная

БҮТЭЛ удача, успех, **~ муутай** неудачный, безуспешный, неудачно, безуспешно

БҮТЭЛГҮЙ 1) неудачный, неуспешный, 2) неудачно, неуспешно, безуспешно, **~ явдал/хэрэг** неудачный поступок, неудачное дело, **~ хүн** неудачник, **~ оролдлого** безуспешная попытка

БҮТЭЛТ *мед.* асфиксия, удушье, **~тэй төрсөн** хүүхэд ребёнок, родившийся с асфиксией

БҮТЭЛТЭЙ успешный, удачный, успешно, удачно, **тэр ~ юм хэлсэнгүй** он не сказал ничего удачного/хорошего

БҮТЭМЖ успех, удача, достижение, эффект, **ажил ~тэй юу?** каковы успехи? как идёт работа?

БҮТЭМЖГҮЙ неудачный, неуспешный, безуспешный, неудачно, неуспешно, **~ ажил** неудачная работа

БҮТЭМЖТЭЙ удачный, успешный, удачно, успешно

БҮТЭН целый, весь, **бүрэн ~** цел и невредим, **~ өдөр** целый день, **~ цаг** целый час, **~ жил** целый год, **~ сайн өдөр** воскресенье, выходной день, **~ хагас** полтора, **~ шат** *муз.* целый тон, **~ шатат эгшиглэгээ** целотоновый лад

БҮТЭХ 1. удаваться, получаться удачным, осуществляться, выполняться, сбываться, **~ээ болих** не осуществляться, проваливаться, **үл ~ этгээд/хүн** коварное лицо, плохой человек, аферист

БҮТЭХ 2. задыхаться, **амьсгал ~** задыхаться

БҮТЭХ 3. заживать, затягиваться (о ране)

БҮТЭХГҮЙ 1) не получиться, не оправдываться, не осуществляться, 2) неосуществимый, неблагополучный, 3) *перен.* нежелательный, неприятный, неважный, плохой, **хэрэг ~ байна** ничего не получается, **~ хүн/нөхөр** плохой, неважный человек, персона нон грата

БҮТЭЦ структура, строение, устройство, **хэлний ~** структура/строй языка, языковая структура, **дотоод ~** внутренняя структура, внутреннее строение, **нийгмийн ~** социальная структура, **өгүүлбэрийн ~** структура предложения, **үгийн ~** строение/структура слова

БҮТЭШГҮЙ невозможный, невыполнимый, неосуществимый, **~ санаа/санаархал** неосуществимый замысел

БҮТЭЭГДЭХ *страд. от* **бүтээх**, создаваться, твориться, быть созданным

БҮТЭЭГДЭХҮҮН продукция, продукты, фабрикат, **аж үйлдвэрийн ~** промышленная продукция, **хөдөө аж ахуйн ~** продукты сельского хозяйства, **мал аж ахуйн ~** продукты животноводства, **сүүн ~** молочные продукты, **нийт ~** валовая продукция, **бэлэн ~** готовая продукция, **~ий чанар** качество продукции, **~ий өөрийн өртөг** себестоимость продукции

БҮТЭЭГЧ творец, создатель, **олон жилийн соёлыг ~** творец многовековой культуры

БҮТЭЭЛ 1. произведение, создание, творение, **уран ~** творчество, **эрдэм шинжилгээний ~** научное творчество, научный труд, **шилдэг ~** лучшее, образцовое произведение

БҮТЭЭЛ 2. результат, эффект, **үр ~** *парн.* эффект, отдача, **~ гаргаж ажиллах** работать с отдачей/эффективно, **ажлын ~** результат/эффективность работы

БҮТЭЭЛТ продуктивный, производительный, **үр ~ ажиллагаа** эффективная деятельность

БҮТЭЭЛЧ созидательный, творческий, плодотворный, **~ хөдөлмөр** созидательный/творческий труд, **~ээр суралцах** учиться творчески

БҮТЭЭЛЭГ покрывало, **ширээний ~** скатерть

БҮТЭЭМЖ производительность, **хөдөлмөрийн ~** производительность труда

БҮТЭЭХ 1. творить, создавать, выполнять, осуществлять, **зохион ~** конструировать, изобретать, **хэрэг ~** успешно осуществлять что-либо, успешно выполнять какое-нибудь дело

БҮТЭЭХ 2. покрывать, накрывать, **ширээг бүтээлгээр ~** накрывать стол скатертью, **ачааг, бараа бэржээнхээр ~** накрыть тюки брезентом

БҮҮ *частица отрицания при повелительной форме глагола* не, **айвал ~ хий, хийвэл ~ ай** *погов.* если боишься, то не делай, если сделал, то не бойся, волка боятсяв лес не ходить

БҮҮВЭЙ 1) баю-бай, 2) убаюкивание, баюканье, **~, бүлтгэр үр минь,** ~ баю-баюшки баю, дитя моё

БҮҮВЭЙН: **~ дуу** колыбельная песня

БҮҮВЭЙЛЭХ баюкать, убаюкивать, **хүүхэд ~** баюкать младенца

БҮҮДГЭР неясный, едва заметный, затененный, пасмурный, **~ гэрэл** блёклый, тусклый свет

БҮҮДИЙХ быть неясным, оказываться едва заметным, тускнеть, покрываться облаками, хмуриться, **тэнгэр ~ж байна** небо хмурится

БҮҮР 1. очень, совсем, **~ хол** очень далеко, **~ мартах** совсем забыть

БҮҮР 2.: **~ түүр** смутно, неясно, еле-еле, чуть-чуть, **~ түүр санах** смутно помнить

БҮҮР 3. притон, **хулгайчдын ~** воровской притон «малина»

БҮҮРЭГ 1. седельная лука

БҮҮРЭГ 2. вошь, вши у животных, блохи, тарбаганья вошь

БҮХ весь, вся, всё, все, **боломжтой ~ арга хэмжээг авах** принимать все возможные меры, **~ арга** все средства/методы, **~ нийтийн сонгууль** всеобщие выборы, **~ ард түмний үйл хэрэг** всенародное дело, **~ хүн амын тооллого** всенародная перепись, **~ талын хамтын ажиллагаа** всестороннее сотрудничество, **~ л насаараа** в течение всей жизни, **~ нийтээр зэвсэг хураах** всеобщее разоружение

БҮХЭЛ целый, весь, **~ тоо** целое число, **хоёр ~ аравны тав** два целых пять десятых

БҮХЭЛДЭХ быть целым, оказываться неразделимым

БҮХЭН 1) весь, все, всё, 2) каждый, всякий, **юм ~** всё, каждый предмет, **хүн ~** каждый человек, **газар ~** везде, всюду, **энэ ~** всё это

БҮЧ *шнур, тесьма, лента,* **оосор ~** *парн.* тесьма, шнурок, **оосор ~гүй орд цагаан өргөө** (в сказках) *букв:* белая юрта без опоясывающей верёвки, тесьмы, роскошная белая юрта, **улаан ~** красный галстук

БҮЧЛЭХ завязывать шнурок

БЭ *вопросительная частица:* **хэн ~?** кто? **энэ юу юм ~?** что это? **ямар сайхан ~!** хорошо!

БЭДРЭХ искать, разыскивать

БЭДЭХ бродить, шататься, шляться

БЭЛ 1. подножие, косогор, склон, **уулын ~д** на склоне/у подножия горы

БЭЛ 2. состоятельность, состояние, капитал, средства (денежные), **~ хөрөнгө, ~ бэнчин** *парн.* состояние, имущество, деньги, **худалдан авах ~гүй/~ хүрэхгүй байх** не иметь средств на покупку чего-либо, не хватать денег/средств купить что-либо, **~тэй хүн** состоятельный человек

БЭЛ 3. подвески на поясе для огнива и футляра с ножом

БЭЛБЭСРЭХ вдоветь, становиться вдовой/вдовцом

БЭЛБЭСЭН вдова, вдовец, **~ эм** вдова, **~ хоцрох** оставаться вдовой/вдовцом, **~ эхнэртэй суух** жениться на вдове

БЭЛГЭ 1. пол, половой орган, **~ эрхтэн** половой орган, **~ийн бойжилт** половая зрелость, **~ийн гэмт хэрэг** половое преступление, **~ийн хөрөлтэй** половая слабость

БЭЛГЭ 2.: **~ тэмдэг** символ, эмблема, **сайн сайхны ~ тэмдэг** символ благополучия, **энх тайвны ~ тэмдэг** символ мира

БЭЛГЭВЧ презерватив, кондом

БЭЛГЭДЭЛ символ, символика, символический

БЭЛГЭДЭХ ознаменовать, предсказывать, **~ арга (дэг)** символизм

БЭЛДВЭР приготовленный, имеющийся наготове, **~ хоол** приготовленная пища, готовое блюдо

БЭЛДМЭЛ приготовленный, готовый, **~ эм** приготовленные препараты, **эм ~ийн үйлдвэр** завод медицинских препаратов

БЭЛДҮҮЛЭХ *побуд. от* **бэлдэх**, велеть приготовить, заставлять подготовить, давать готовиться, **шалгалтад ~** подготовить к экзаменам

БЭЛДЭХ готовить, готовиться, приготовить, приготовиться, подготавливать, подготавливаться, **хоол ~** готовить обед, **явахад ~** готовиться к отъезду, **аялалд ~** готовиться к путешествию, **илтгэл ~** готовить доклад, готовиться к докладу

БЭЛТГЭГДЭХ *страд. от* **бэлтгэх**, быть приготовленным/подготовленным, приготавливаться, подготавливаться, **сайтар ~** быть хорошо подготовленным

БЭЛТГЭГЧ заготовитель, препаратор, интендант, **эм ~** препаратор, провизор

БЭЛТГЭЛ 1) подготовка, приготовление, 2) подготовительный, заготовительный, интендантский, 3) заготовка, снабжение, 4) резерв, запасы, **~ ажил** подготовительная работа, **~ факультет** подготовительный факультет, **~ийн үнэ** заготовительная цена, **тусгай ~ хийх** проходить специальную подготовку, **байлдааны ~** боевая подготовка, **тэжээл ~** заготовка кормов,

үр тариа ~ заготовка хлеба, **мах** ~ заготовка мяса, **нөөц** ~ ресурсы, запасы, ~ **түлш** запас топлива, **~гүй** неподготовленный, без подготовки, **~тэй** подготовленный, готовый, с подготовкой, **урьдаас ~тэй байх** быть заранее подготовленным, **~гүй хариулах** отвечать без подготовки, ~ **хурандаа** полковник запаса

БЭЛТГЭН: ~ **нийлүүлэгч** заготовитель, интендант, **мах** ~ **нийлүүлэгч** заготовитель мяса, мясозаготовитель

БЭЛТГЭХ готовить, подготовлять, заготавливать, готовиться, подготовиться, **хоол** ~ готовить пищу, **мэргэжилтэн** ~ подготовить специалистов, кадров, **өвлийн түлээ** ~ заготовлять дров на зиму, **ном хэвлэлд** ~ подготовить книгу к печати, **хурал дээр хэлэх үгээ** ~ подготовиться к выступлению на собрании, **~н нийлүүлэх гэрээ** договор на поставку(и)

БЭЛТРЭГ волчонок, ~ **суйлах** отлавливать волчат, вытаскивать волчат из волчьего логова

БЭЛХГЭР 1) полный, пухлый, 2) с большим животом

БЭЛХҮҮС поясница, талия, **нарийн** ~ тонкая талия, **~ээр нь тэврэх** обхватывать по пояснице, обнимать за талию

БЭЛХЭГНЭХ двигаться (о полных и о людях с большим животом)

БЭЛХЭН готовый, готов, **хэзээд** ~ всегда готов, ~ **байх** быть готовым, ~ **цай** готовый чай

БЭЛЧИХ пастись, разбредаться, **хонь ~нэ** овцы находятся на пастбище, овцы пасутся

БЭЛЧИР дельта, место, слияние рек

БЭЛЧЭЭР пастбище, **байгалийн** ~ естественное пастбище, ~ **ашиглалт** эксплуатация пастбищных угодий, **~ийн ургамал** пастбищная растительность, **отрын** ~ отгонное пастбище

БЭЛЧЭЭРЛЭХ находиться на пастбище, пастись

БЭЛЧЭЭХ *побуд. от* **бэлчих**, пасти выгонять на пастбище, выгонять пастись, **хонь** ~ **цаг боллоо** пора выгонять овец на пастбище

БЭЛЭВСРЭЛ траур

БЭЛЭВСРЭХ быть в трауре, носить траур

БЭЛЭВСЭН вдова, вдовец

БЭЛЭГ 1. подарок, дар, ~ **дурсгалын зүйл** сувениры, ~ **өгөх/болгох** подарить, преподносить в дар, **~нд авах** получить в подарок, ~ **авагч** дароприобретатель, **~ийн моринд шүдийг үздэггүй** дарёному коню в зубы не смотрят

БЭЛЭГ 2. половой член, ~ **эрхтэн** половые органы, **~ийн их уруул** большие половые губы, **~сийн гэмт явдал** половая преступность, **бэлгийн дарамтлал** сексуальные домогательства.

БЭЛЭГ 3.: ~ **тэмдэг** эмблема, символ

БЭЛЭГ 4.: **зөн** ~ предзнаменование, ~ **зохирох** доброе предзнаменование

БЭЛЭГДЭЛ символика, символический

БЭЛЭГЛЭГЧ даритель, донор

БЭЛЭГЛЭХ дарить, преподносить в подарок, сделать подарок, **ном** ~ подарить книгу, **~сэн юм** дарёная вещь

БЭЛЭГЧ предсказатель, ворошея

БЭЛЭГШЭЭХ радоваться хорошему предзнаменованию, предвкушать что-то хорошее

БЭЛЭН готовый, приготовленный, наличный, ~ **байх/болох** быть готовым, ~ **хувцас** готовая одежда, ~ **мөнгө** наличные деньги, **хийхэд** ~ готов работать/делать, ~ **үгтэй/амтай** за словами в карман не лезет, ~ **амлах** кормить обещаниями, **яахад ч** ~ готов на всё

БЭМБИЙХ быть мягким, оказываться

БЭХЭЛГЭЭЧИН крепильщик, специалист по рудничному креплению пушистым, быть пухлым

БЭМБЭГНЭХ 1) быть пушистым, трястись, 2) дрожать, трепетать (от страха), бояться, робеть, **айж** ~ дрожать от испуга

БЭМБЭГЭР 1) пушистый, пухлый, рыхлый, толстый, 2) робкий, боязливый

БЭМБЭЛЗЭХ 1) быть тряским, оказываться топким, трястись, колыхаться, 2) бояться, робеть, дрожать (от страха)

БЭНЧИН капитал, деньги, состояние

БЭР 1. невестка (жена сына или младшего брата), ~ **буулгах** женить сына, ~ **хачиг** нимфа

БЭР 2.: ~ **цэцэг** *бот.* живокость крупно-цветковая

БЭР 3. гнойный мешочек

БЭРГЭН жена старшего брата, старшая невестка

БЭРГЭХ стеснятья, церемониться, робеть, **танихгүй улсаас** ~ стесняться незнакомых людей

БЭРЖЭЭХ/бэржээнх *разг.* брезент, *см.* брезент

БЭРЖГЭР неровный, в выбоинах, корявый, шероховатый, прыщавый (о коже)

БЭРЖИЙХ быть неровным/негладким, быть шероховатым, быть рябым /прыщавым (о лице)

БЭРС *шахм.* ферзь, королева

БЭРСҮҮ шероховатость, огрубелость, заскорузлость, потёртость

БЭРСҮҮТ шероховатый, шершавый, огрубелый, заскорузлый, ~ **жүрж** мандарин

БЭРСҮҮТЭХ становиться шероховатым, делаться заскорузлым, быть огрубелым, стать заскорузлым

БЭРТЭГЧИН 1) мещанин, обыватель, 2) мещанский, ~ **үзэл суртал** мещанская идеология травма, ушиб, повреждение, ~ **олох, ~тэй болох** получить травму, травмироваться

БЭРТЭНГЭ 1) перелом, увечье, повреждение, ушиб, 2) увечный, изувеченный, искалеченный, **ясны** ~ повреждение костей

БЭРТЭХ 1. повреждать, ушибиться, изувечиваться, искалечиться, получать травму, травмироваться, **хөл** ~ получить травму ноги, травмировать ногу

БЭРТЭХ 2. нагнаиваться

БЭРТЭЭХ *побуд. от* **бэртэх**, травмировать, повредить, изувечить, искалечить

БЭРХ 1. трудный, тяжелый, тяжкий, сложный, трудность, тяжесть, сложность, ~ **цаг** трудное время, ~ **ажил** трудная работа

БЭРХ 2.: **дөрвөн** ~ игра в 4 кости, ~ **харалдаа зохиомж** *муз.* сложный контрапункт

БЭРХТЭЙ трудный, затруднительный, обременительный, тяжелый, сложный, трудно, тяжело, сложно, затруднительно, ~ **ажил** трудная, сложная работа, ~ **болох** усложняться, делаться трудным, становиться сложным, **ойлгоход ~ байна** трудно его понять

БЭРХШЭЭЛ трудность, затруднение, **саад** ~ трудность и препятствие, ~ **учруулах** затруднять, представлять трудность, быть в затруднении, **~ээс гарах** выйти из затруднения

БЭРХШЭЭЛГҮЙ нетрудный, лёгкий, без труда, **саадыг ~ давах** преодолеть трудности легко, без труда

БЭРХШЭЭЛТЭЙ трудный, затруднительный, обременительный, запутанный, ~ **байдалд орох** попасть в затруднительное положение

БЭРХШЭЭХ 1) тяготиться, затрудняться, считать трудным, быть в затруднении, испытывать затруднение, 2) бояться трудностей, отступать перед трудностями, **хүйтнээс** ~ бояться мороза

БЭСРЭГ 1) небольшой, малый, маленький, 2) удобный, портативный, ~ **биетэй** маленького/небольшого роста, ~ **хөөцөл** муз. фугетто

БЭХ 1. чернила, **хөх** ~ синие чернила, **~ээр бичих** писать чернилами, **үзгэнд ~ соруулах** заправлять ручку чернилами, **~ийн сав** чернильница

БЭХ 2. прочный, крепкий, твёрдый, **бат ~**, ~ **бат** *парн.* а) прочный, крепкий, 2) прочность, крепость, твёрдость, ~ **болох** стать крепким, прочным

БЭХЖИЛТ укрепление, упрочение, усиление
БЭХЖИХ крепнуть, укрепляться, становиться крепким, делаться прочным, **найрамдал нөхөрлөл ~ж байна** дружба крепнет
БЭХЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **бэхжих**, укреплять, упрочивать, усиливать, **улсын батлан хамгаалах хүч чадлыг** ~ укреплять обороноспособность страны, **эв нэгдлийг** ~ укреплять единство
БЭХЛЭЛТ 1) укрепление, крепление, 2) крепость, 3) баррикада, **цанын** ~ крепление лыжи, **уурхайн** ~ рудничные крепления, крепления в шахтах, **гудамжны** ~ уличная баррикада, ~ **хийх** произвести крепление
БЭХЛЭХ крепить, укреплять, упрочивать, усиливать, **барилгын дамжуурга шатыг** ~ крепить леса на постройке, сооружать леса при строительстве здания
БЭХЛЭЭ крепление, ~ **хийх** делать крепление
БЭХЛЭЭС 1) то, чем укреплено, 2) укрепление, прочность, крепость, ~ **сайтай** хорошо укреплённый/упроченный
БЭХТ: ~ **болор** топаз
БЭХТ ХЭВЛЭГЧ *комп.* чернильный принтер
БЭХЭЛГЭЭ крепление, укрепление, **шоргийн/дарвуулын** ~ крепление парусов, ~**ний ажил** крепительные работы
БЭЭВГЭР 1. вялый, хилый, неповоротливый, неуклюжий
БЭЭВГЭР 2. неповоротливый, малоподвижный
БЭЭВИЙХ быть вялым/хилым, быть неповоротливым, оказываться малоподвижным, быть неуклюжим
БЭЭЖИН Пекин, ~ **хав** пекинес, ~**гийн хурын хараацай** стриж чёрный азиатский
БЭЭЛИЙ перчатки, рукавицы, варежки, **илгэн** ~ замшевые перчатки, **боксын** ~ боксёрские перчатки, **ноосон** ~ шерстяные варежки, **хөдсөн** ~ меховые рукавицы, ~ **хийх** а) сшить перчатки, б) надевать перчатки
БЭЭР гной, **идээ** ~ *парн.* гной
БЭЭРЭГ зябкий, быстро зябнущий/мёрзнущий, ~ **хүүхэд** зябкий ребёнок
БЭЭРЭМТГИЙ очень чувствительный к холоду
БЭЭРЭНГЭ мёрзлый, окоченелый, ~ **хуруу** окоченелые пальцы
БЭЭРЭХ зябнуть, мёрзнуть, коченеть (от холода), **миний гар ~чээ** у меня озябли/окоченели руки, **даарч** ~ мёрзнуть, ~**сэн аалз/ялаа шиг** как сонная муха
БЭЭЦГЭР 1) тощий, чахлый, хилый, 2) зяблый, озябший, окоченелый (от холода), ~ **өвгөн** чахлый старик
БЭЭЦИЙХ коченеть, сжиматься (от холода)
БЭЭЦЭГНЭХ двигаться (о тощем, хилом, окоченелом существе)
БЯЛДАР телосложение, физическое развитие, **бие** ~ физическое развитие, телосложение, **бие ~ын хүмүүжил** физическое воспитание
БЯЛДУУЧ *льстивый, подхалимский, льстец, лизоблюд, подхалим, подлиза,* ~ **нар тун аюултай** льстецы очень опасны
БЯЛДУУЧЛАХ льстить, подхалимничать, подлизываться, лизоблюдничать, заискивать, угодничать
БЯЛЗУУХАЙ птичка, пташка
БЯЛУУ пирог, **амтат** ~ сладкий пирог, **алимтай** ~ пирог с яблоками, ~ **хийх** печь пироги
БЯЛУУРАХ объедаться, переедать, наесться в излишестве чего-нибудь, чувствовать тяжесть от переедания жирной пищи, **өөхөнд** ~ объедаться жиром, **хүүхэд чихэрт ~в** ребёнок переел конфет/объелся конфетами
БЯЛХАЛЗАХ колыхаться, трястись (о чём-либо обвислом и расплывшемся)
БЯЛХАХ выступать через край чего-либо, переливаться через край, **аяганд ~тал хийх** наполнять чашку до краёв
БЯЛХГАР толстый, полный, обвислый, обрюзгший
БЯЛЦАЙХ быть сплющенным, быть расплывшимся
БЯЛЦГАНАХ зыбиться, колыхаться, трястись
БЯМБА 1. суббота, **өнөөдөр** ~ **гариг** сегодня суббота
БЯМБА 2. *астр.* Сатурн
БЯР сила, мощь, ~ **чадал** *парн.* сила
БЯРГҮЙ слабый, бессильный
БЯРДАХ осиливать, выполнять/делать силой
БЯРТАЙ сильный, мощный, ~ **хүн** силач, сильный человек
БЯРУУ годовалый телёнок, ~ **булчинтай даага далантай,** присказка-пожелание иметь много скота
БЯСАА клоп, ~ **хазаад унтуулсангүй** клопы не дали спать, ~**ны үүр** клоповые гнезда, клоповник, ~**ны хор** клопомор, дезинфекционное средство, средство против клопов
БЯСАЛГАГЧ созерцатель, мыслитель
БЯСАЛГАЛ созерцание, медитация, размышление: (обряд в ламаизме, метод восточной медицины) **янагийн** ~ **үйлдэх** совершать таинство любви
БЯСАЛГАХ созерцать, размышлять, мыслить
БЯСЛАГ сыр, ~ **шахах** приготовлять сыр
БЯЦ *усилительная частица при глаголах:* раз-, рас-, вдребезги, ~ **гишгэх** растоптать, ~ **цохих** разбить, раздробить, ~ **шидэх/хаях** бросать так, чтобы разбилось
БЯЦАРХАЙ разбитый, раздавленный, раздробленный
БЯЦЛАХ разбивать, раздроблять, измельчать, **өндөг** ~ разбить яйцо
БЯЦРАХ разбиваться, раздробляться, измельчаться
БЯЦХАН маленький, немного, маловато, немножко, маленько, ~ **хүү** маленький мальчик, ~ **охин** маленькая девочка, ~ **хүлээх** подождать немножко, ~ **уншигч** маленький читатель, ~ **хавчаахай** ракушка, ~ **шунгаач алаг** гоголь малый

В

ВААДАГНАХ завёртывать в кусок упаковочной материи, **хувцас ~** завёртывать одежду в кусок материи

ВААДАН кусок упаковочной материи, кусок материи для завёртывания чего-либо, узел с вещами, свёрток

ВААР 1) ваза, 2) черепица, **цэцгийн ~** ваза для цветов, **~н дээвэр** черепичная крыша, **дээврийн ~** черепица крыши, **~ын үйлдвэр** черепичный завод, **шаазан ~** фарфор, фаянс, **шаазан ~ын үйлдвэр** фарфоровый завод

ВААРАН керамический

ВАГОН вагон, **суудлын ~** пассажирский вагон, **хатуу/зөөлөн ~** жесткий/мягкий вагон, **унтлагын ~** спальный вагон, **ачаа/шуудангийн ~** багажный/почтовый вагон, **~ы үйлчлэгч** проводник, проводница вагона

ВАКЦИН вакцина, **улаан бурхны ~** вакцина против кори

ВАКЦИНЖУУЛАЛТ вакцинация

ВАКЦИНЖУУЛАХ проводить вакцинацию

ВАЛЬС вальс, **~ эргэх/хийх** кружиться в вальсе, вальсировать

ВАЛЮТ 1) валюта, 2) валютный, **алтан ~** золотая валюта, **гадаад ~** иностранная валюта, **чөлөөт ~** свободная валюта, **чөлөөтэй хөрвөдөг ~** свободноконвертируемая валюта, **~аар төлөх** платить в валюте, **~аар авах** получить валютой, **~ солих** а) менять валюту, б) обмен валюты, **Олон улсын ~ын сан** международный валютный фонд, **~ын зөвшөөрөл** разрешение на валюту, **~ын хязгаарал** валютные ограничения, **~ын албадлагын ханш** принудительный валютный курс, **~ зохицуулалтын хэмжээ** величина валютной компенсации, **~д тооцсон он, сар, өдөр** дата валютирования, **~ын зууч** валютный брокер, **Европын ~ын нэгж** европейская валютная единица, **санхүүгийн валютын ханш** финансированный валютный курс, **~ын ханшны хэлбэлзэл** колебания валютного курса

ВАН ван, князь, король, **~т улс** королевство, **янаг ~** *миф.* Амур, **Дэлхийн ~** *астр.* Плутон, **Тэнгэрийн ~** *астр.* Уран, **Тариалангийн ~** *астр.* Церера, **Амраг ~** Эрос

ВАНДАН 1. скамейка, **цэцэрлэгийн ~** садовая скамейка

ВАНДАН 2. один из видов хадака

ВАНДАН 3.: **~ тас** дело в шляпе! дело сделано!

ВАНДУЙ горох

ВАНЛИЙ прекрасный, чудесный, чудесница, чаровница, красавица

ВАНН ванна, душ, баня

ВАТМАН ватман, **~ цаас** ватман, ватманная бумага

ВАТТ ватт, **жаран ~ын чийдэн** лампа в шестьдесят ватт

ВЕКСЕЛЬ вексель, **~ олгогч** векселедатель, **~ эргэлт** вексельное обращение, **төлбөрт оноох ~** вексель к платежу, **~ийг батлах** домицилировать вексель

ВИДЕО видео, видеофильм

ВИЗ виза, разрешение, пометка, **~ авах** получить визу, **~ын хугацаа** срок действия визы, **~ өгөхөөс татгалзах** отказывать в визе, **тогтоолын төсөлд ~ авах** получить разрешение/визу на проект постановления, **~ дарах** ставить визу, давать разрешение на что-либо

ВИРУС вирус

ВИСКИ виски

ВИТАМИНЖУУЛАЛТ витаминизация

ВИТАМИНЖУУЛАХ витаминизировать

ВОК стиральный порошок

ВОКЗАЛ вокзал, **галт тэрэгний ~** железнодорожный вокзал

ВОЛЕЙБОЛ волейбол, волейбольный, **~ тоглох** играть в волейбол

ВОЛЕЙБОЛЧИН волейболист, волейболистка

ВУЛКАН вулкан, **~ы шил** *геол.* обсидиан

ВОЛЬФРАМ вольфрам, вольфрамовый, **~ын уурхай** вольфрамовый рудник, **чийдэнгийн ~н утас** вольфрамовая нить лампочки

ВЭ *вопросительная частица* **энэ юу ~?** что это?

Г

ГА га, гектар, **нэг ~ газраас авах ургац** урожай с одного га/гектара площади

ГАА мята, имбирь, ментол, **~тай янжуур** сигареты с ментолом

ГААЛЬ пошлина, **~ийн газар** таможня, **~ийн нутаг дэвсгэр** таможенная территория, **~ийн үнэ** таможенный тариф, **~ийн үзлэг** таможенный досмотр, **~ийн татвар** таможенный сбор, таможенные пошлины, **~ийн мэдүүлэг** таможенная декларация, **~ийн хяналт** таможенный контроль, **~ оногдуулах** обложить пошлиной, **~ийн баталгаат агуулах** таможенный склад для товаров, не оплаченных пошлиной

ГААНС трубка, **~ны соруул** мундштук трубки, **~ны мод** чубук, **~аар тамхи татах** курить трубку

ГААРАМБА степень в ламайсткой иерархии

ГААРАХ 1) прогрессировать, усиливаться, бушевать, 2) выходить за пределы чего-либо, превышать меру, 3) ухудшаться, становиться хуже, **салхи бүүр ~ч байна** ветер бушует еще сильнее, **өвчин ~ч байна** болезнь прогрессирует/усиливается

ГААРУУЛАХ *побуд. от* **гаарах**, давать прогрессировать/усиливаться, вызывать усиление/обострение, приводить к усилию/ухудшению, **өвчнийг ~** дать возможность прогрессировать (о болезни), обострять болезнь

ГААТАЙ 1. 1) мятный, имбирный, **~ чихэр** мятные конфеты/леденцы, **~ бохь** мятная жевательная резинка

ГААТАЙ 2. 1) небрежный, неряшливый, неаккуратный, небрежно, неаккуратно, 2) сообразительный, толковый, необычный, **гуталдаа ~ хүү** мальчик, который быстро снашивает сапоги/ботинки

ГАВ 1. трещина, щель, расщелина, **ан ~, ан цав** трещина, **газрын ~** расщелина/трещина в земле, **шаазангийн ~** трещина в фарфоровой чашке, **~ гарах** образовываться, появляться (о трещине), растрескаться

ГАВ 2. ручные кандалы, оковы, наручники

ГАВ 3. подход, способ, **эв ~ы нь олох** находить соответствующий подход/подходящий способ

ГАВ 4.: **~ шав** энергичный, бойкий, шустрый, проворный, энергично, бойко, шустро, проворно, **~ шав хийсэн эр** энергичный/бойкий мужчина, **~ шав ажиллах** работать интенсивно

ГАВ 5. *усилительная частица к словам с начальным* га-, **~ ганц** совершенно один, только один, всего один, **тэр ~ ганцаараа иржээ** он пришел один

ГАВАЛ череп, скальп, **~ын яс** теменная кость

ГАВАР 1. *лисёнок*, **үнэгний ~** лисёнок

ГАВАР 2. камфора, бальзам, **~ын тос** камфорное масло

ГАВИХ *быть/казаться недовольным*, выделяться, отличаться, **~ юм алга/байхгүй** нет ничего особенного, **би юу ~ билээ дээ** *разг. я ничего особенного не знаю, я ничего такого не сделаю*, чем мне хвастаться?

ГАВИХГҮЙ 1) неважный, незначительный, плоховатый, не такой уж хороший, не так уж хорошо, неважно, плоховато, **~ юм/хэрэг болжээ** случилось неприятное

ГАВЛАХ сковывать, закокывать (в наручники)

ГАВТАЙ в трещинах, *потрескавшийся*, **~ аяга** чашка в трещинах

ГАВТАХ давать трещину, образовать трещину, трескаться, треснуть, **толь ~жээ** зеркало треснуло

ГАВХИЙХ хорошо работать, работать по-ударному, действовать оперативно, **~сэн ажилтан** *хороший/передовой работник*

ГАВШГАЙ 1) ударный, 2) проворный, быстрый, **~ бригад** ударная бригада, **~ шалмаг ажиллах** *работать поударному*, **хурдан ~ хөдлөх** двигаться проворно

ГАВШГАЙДАХ 1) быть слишком проворным/ловким, 2) *спешить делать в быстром темпе*, действовать быстро, **та арай ~ж байна** вы делаете слишком быстро, вы чересчур спешите

ГАВШГАЙЛАХ 1) работать по-ударному, выполнять работу быстро, 2) быть проворным/ловким, 3) *спешить, стараться выполнить в более короткий срок*, действовать оперативно, **~н ажиллах** работать по-ударному, **~н явах** *идти быстро/быстрым темпом*

ГАВШГАЙЧУУД ударники

ГАВЬЯ подвиг, заслуга, **~ байгуулах /бүтээх** совершать подвиг, проявлять героизм, **эх орны өмнө их ~ байгуулах** иметь большие заслуги перед Родиной, **гарамгай ~ байгуулсан тул** за выдающиеся заслуги, **~ны амралт** заслуженный отдых, **Хөдөлмөрийн ~ны Улаан тугийн одон** орден Трудового Красного Знамени

ГАВЬЯАГҮЙ незаслуженный, не заслуживающий

ГАВЬЯАТ заслуженный, **~ эмч/жүжигчин** заслуженный врач/артист, **шинжлэх ухааны ~ зүтгэлтэн** заслуженный деятель науки, **спортын ~ мастер** заслуженный мастер спорта, **~ багш цол олгох** присвоить звание заслуженного учителя

ГАВЬЯАТАЙ заслуженный, **~ эрдэмтэн/хүн** заслуженный учёный/человек

ГАГНАА спай, спайка (при паянии), **~ задрах/салах** распаяться

ГАГНААС спайка, **бат бэх ~** тесная спайка, **цахилгаан ~** электроспайка, электросварка

ГАГНАГДАХ *страд. от* **гагнах**, быть спаянным, припаиваться, свариваться

ГАГНААТАЙ спаянный, припаянный, сваренный

ГАГНАЛТ пайка, спайка, запайка, сварка

ГАГНАМАЛ сварной, сварный, **~ залгаас** сварное соединение

ГАГНАХ 1) паять, спаивать, припаивать, сваривать, 2) скреплять связывающим веществом (напр. цементом), **төмөр ~** сваривать железо, **төмөр утасны үзүүр нийлүүлж ~** спаивать концы проволоки

ГАГНУУР 1) припой, сплав для паяния, 2) пайка, спайка, паяние, сварка, **хийн ~** автогенная/газовая сварка, **~ын газар/тасаг** сварочный цех, сварочная мастерская, **~ын алх** паяльник

ГАГНУУРДАХ сваривать, спаивать

ГАГНУУРЧИН сварщик, **~ы зэрэг** разряд сварщика

ГАГЦ только один, единственный, одинокий

ГАГЦААР 1) только один, 2) одиноко, в одиночестве, **гагц ~** по одному

ГАГЦААРДАХ быть одиноким, чувствовать одиночество

ГАГЦХАН 1) только, всего, 2) единственный, **~ чамайг л хүлээж байна** только тебя жду

ГАГЦХУУ только, всего, однако, **~ түүнд л байгаа юм** только у него есть/имеется

ГАДАА вне, снаружи, на улице, на воздухе, **~ гарах** выйти наружу/на улицу, выйти во двор/на воздух, **~ гаргах** выносить на улицу, выводить на воздух, **гэрийн ~** вне юрты, около юрты

ГАДААГҮЙ: **гэрт ~** и в доме и вне его, везде, всюду

ГАДААД наружный, внешний, иностранный, заграничный, **~ байдал** внешний вид, наружность, **~ хэлбэр** конфигурация, **~ бодлого/худалдаа** внешняя политика/торговля, **~ зах зээл** внешний рынок, **~ валют** иностранная валюта, **~ харилцаа** внешние сношения, **~ын хөрөнгө оруулалт** иностранные инвестиции, **~ ертөнц** внешний мир, **~ орчин/тал** внешняя сре-

да/сторона/часть, ~ **хэл** иностранный язык, **~ын хүн** иностранец, **~ын иргэний эрхийн байдал** правовой статус иностранца, **~ын пүүс** иностранная фирма, **~аас бараа авах** импортировать товары, вывозить товары из-за границы, **~д гаргах** экспортировать, вывозить за границу, ~ **улс** иностранное государство, **~д суух** проживать за границей, ~ **Харилцааны Яам** министерство внешних сношений, ~ **халхавчийн орд** *астр.* Созвездие Южный Крест

ГАДААЛАХ 1) выходить на улицу, 2) делать перерыв, устраивать отдых на открытом воздухе, 3) *эфв.* сходить в уборную (за естественной надобностью), пойти на двор

ГАДАГШ наружу, наизнанку, ~ **гарах** выходить наружу/на улицу, ~ **гаргах** а) выносить, б) экспортировать, вывозить, **хувцсыг ~ эргүүлэх** вывернуть одежду наизнанку

ГАДАГШДАХ слишком выступать наружу, образовывать лишний выступ, чересчур высовываться наружу

ГАДАГШЛАХ 1) выходить наружу, появляться наружу, 2) проявляться (о признаках болезни), **өвчин ~в** признаки болезни вышли наружу

ГАДАР 1. таз, **төмөр** ~ жестяной/металический таз

ГАДАР 2. 1) внешний покров, наружная сторона, верхний/наружный слой, 2) внешний, наружный, **дээлийн** ~ внешний покров дэли, **номын** ~ переплёт книги, ~ **өөх** подкожный слой жира

ГАДАРГА поверхность, **усны** ~ поверхность воды, водная поверхность, **хөрсний** ~ поверхность почвы/земли, **үлдмэл** ~ *геол.* кора остаточная

ГАДАРГҮЙ не имеющий покрытия, не покрытый, без покрышки

ГАДАРТАЙ покрытый, переплетённый

ГАДАРГУУ рельеф, поверхность, **дэлхийн** ~ поверхность земного шара, поверхность Земли, **өндөр уулын** ~ высокогорный рельеф

ГАДАРЛАХ 1. покрывать, обернуть, облицовать, **цэмбээр дээл** ~ покрывать шубу сукном, **ном** ~ обернуть книгу

ГАДАРЛАХ 2. догадываться, предполагать, понимать в общих чертах, представлять вообщем, *перен.* отлично знать, **гадаад хэл** ~ совсем немного знать иностранный язык, в общих чертах понимать иностранный язык

ГАДАС кол, колышек, **модон/төмөр** ~ деревянный/железный кол, **газарт ~ шаах** вбивать в землю кол, ~ **үзүүрлэх/шөвхлөх** тесать кол, **Алтан** ~ Полярная звезда

ГАДНА 1) снаружи, вне чего-либо, 2) кроме, помимо, сверх того, **гэрийн** ~ вне дома, **ном цүнхний ~ нь байна** книга лежит рядом с портфелем/вне портфеля, ~ **тал** внешняя сторона, внешность, **~ын хүн** посторонний человек, **үүнээс** ~ кроме этого, **~аас орж ирэх** входить с улицы

ГАДНАХ внешний, наружный, находящийся вне чего-либо

ГАДУУР 1) по наружной стороне, по внешней стороне, вне чего-либо, вне, 2) верхний, наружный, **хуулиас** ~ вне закона, **төлөвлөгөөнөөс** ~ вне плана, **орон тооноос** ~ вне штата, внештатный, **дугаарын** ~ вне очереди, **аливаа дүрэм журмаас** ~ вне всяких правил, ~ **хувцас** верхняя одежда

ГАДУУРХАЛ игнорирование, неодобрение, притеснение, дискриминация

ГАДУУРХАХ по разному относиться к кому-либо, заедать, тяготить кого-либо, **~н гомдоох** обидеть, тяготить

ГАДУУРХ происходящий/находящийся вне чего-либо, **хичээлийн ~ ажил** внеурочная работа, **гэрийн ~ мал** скот, находящийся возле/около юрты

ГАЖ 1) противоположный, обратный, непривычный, 2) совсем, совершенно, 3) кричащий, экстравагантный, ~ **зан** ненормальный характер, капризы, ~ **явдал** ненормальный поступок, ~ **өөр** совсем другой, совершенно противоположный, ~ **буруу хүн** ненормальный/неестественный человек, ~ **донтон** люди с отклонениями от нормы, сексуальный извращенцы ~ **буруу гоёл/хувцас** кричащий наряд

ГАЖААХ *побуд. от* **гажих**, покосить, перекосить, искривить, сделать косым/кривым, **хаалга** ~ перекосить дверь, цонхны **хүрээг ~жээ** оконную раму покосило

ГАЖИГ 1) искажение, ненормальность, аномалия, 2) кривизна, расстройство, **биеийн** ~ аномалия в физическом развитии, **соронзон** ~ магнитная аномалия, **тэр Айнагуль жаахан ~тай** эта Айнагуль немного ненормальная

ГАЖИЛ аномалия, **хуурмаг** ~ ложная аномалия, **сөрөг** ~ отрицательная аномалия

ГАЖИЛТ 1) искривление, 2) уклонение, отступление, 3) исключение, **уянгын** ~ лирическое отступление, **хэлзүйн дүрмийн** ~ исключение из грамматического правила, **~гүй дүрэм байхгүй** нет правила без исключения, **соронзон** ~ магнитное искажение

ГАЖИНГИ кривой, искривлённый, перекошенный

ГАЖИХ 1) кривиться, искривляться, покоситься, перекоситься, коробиться, 2) *перен.* неправильно располагаться, оказываться в неправильном расположении, 3) *перен.* отклоняться, нарушаться, искажаться, **хаалга ~в** дверь покосилась, **тархи** ~ сотрясение мозга, **хүү хэд** ~ неправильно расположиться в утробе (о ребёнке), неправильное расположение плода, **зам** ~ отклониться от дороги, **хууль** ~ нарушать закон, **ярианыхаа сэдвээс** ~ отклониться от темы разговора

ГАЖУУ 1) кривой, искривлённый, непрямой, 2) *перен.* ненормальный, неестественный, неправильный, неверный, ~ **зам** непрямой/окольный путь, ~ **зан** капризный/упрямый характер, ~ **суртал** чуждые взгляды, ~ **үг/яриа** ненормативные слова/разговоры, **бусдаас ~ юм хийх** поступать не так, как поступают другие, делать не так, как надо

ГАЖУУДАЛ 1) отступление, отклонение, уклонение, 2) исключение, **нөцтэй** ~ серьёзные нарушения

ГАЖУУДАХ искривляться, искажаться, извращаться, **үгийн утга ~жээ** смысл слова искажён

ГАЖУУДУУЛАХ *побуд. от* **гажуудах**, искривлять, искажать, извращать, нарушать, **нийгмийн хэв журам** ~ нарушать общественный порядок

ГАЖУУЛАХ *побуд. от* **гажих**, искривлять, кривить, искажать, извращать

ГАЖУУРХАХ вести себя непристойно, быть неприличным/бесстыдным

ГАЗАР 1) земля, почва, грунт, 2) Земля, мир, 3) местность, место, территория, пункт, 4) учреждение, управление, орган, заведение, 5) пространство, дистанция, ~ **шороо** земля, почва, **тал** ~ степь, **нам дор** ~ низменность, **өндөрлөг** ~ возвышенность, **атар** ~ целина, **хуурай** ~ суша, **~ын хөрс** почва, грунт, **~ын баялаг** недра земли, богатство недр, ~ **шорооны ажил** земляные работы, **эх** ~ материк, континент, ~ **хөдлөлийн голомт** очаг землетрясения, ~ **зохион байгуулалт** землеустройство, ~ **ухагч машин** землеройная машина, ~ **тариалан** земледелие, **~ын шинэчлэлт** земельная реформа, ~ **барьцаалан зээл олгох банк** земельный ипотечный банк, **~ын татах хүч** гравитация, **~ын тос** нефть, **~ын ховор металл** редкоземельные металлы, ~ **өмчлөх** передача земли в собственность, ~ **түрээслэх** аренда земли, **суурин** ~ населённый пункт, **хөдөө** ~ сельская местность, **~ын хэвлий** недра земли, **~ын эзэн** помещик, землевладелец, ~ **эдэлбэр** землепользование, ~ **эзэмших** землевладение, ~ **сайгүй** везде, повсеместно, **алс/хол** ~ далёкое место, далёкий край, **хэвлэлийн** ~ издательство, **амралтын** ~ дом отдыха, **эмнэлгийн** ~ медицинское учреждение, **албан** ~ учреждение, **ерөнхий** ~

главное управление, **засгийн ~** правительство, **сувиллын ~** санаторий, **~ мандал** геосфера, **~ цаг тоолол** геохронология, **~ хэмжилзүй** геодезия, **үйлдвэрийн ~** промышленное предприятие, **бие засах ~** туалет, **~ авах** а) распространяться, приобретать постоянный характер, б) осложняться (о болезни), **~ тэнгэр хоёр шиг** как небо и земля, **~ тэнгэр нийлүүлэх** *приблизительно:* устроить светопредставление, устроить конец света

ГАЗАРГҮЙ 1) не имеющий земли, безземельный, 2) некуда, негде, 3) нечего,4) не должно, не может, 5) может быть, возможно, не исключено, **~ тариачид** безземельные крестьяне, **~ болох/хоцрох** стать/оставаться безземельным, **хэлэх ~** некуда обратиться, **явах/очих ~** некуда идти/сходить, **алга болох ~** некуда деваться, **байх ~** негде быть/жить, **үгүй гэх ~** а) не должно быть, не может так быть, *нет повода, нет для отрицания,* нечего отрицать, б) может сказать, что нет, возможно, что скажет нет, не исключено отрицание

ГАЗАРГҮЙДЭХ не иметь земли, **суух/амьдрах ~** не иметь жилья

ГАЗАРДАХ 1) приземляться, касаться земли, спускаться на землю, 2) *перен.* не находить помощи, оказываться в безвыходном положении, **сансрын хөлгийн буугч хэрэгсэл эсэн мэнд ~в** спускаемый аппарат космического корабля *приземлился благополучно*

ГАЗАРДАХГҮЙ 1) изворотливый, ловкий (о человеке), 2) уметь находить выход, 3) быть уверенным/самостоятельным, 4) не пропадать, не поддаваться чему-либо, **Заяа хаана ч ~ хүн** Заяа человек изворотливый, **би түүнийг хаана ч ~ гэж санадаг** я думаю, что он, что бы ни случилось, всегда может найти выход из положения

ГАЗАРДЛАГА 1) приземление, 2) заземление

ГАЗАРДУУЛАХ *побуд. от* **газардах**, давать /разрешать приземлиться, заставлять совершить посадку, посадить, **цахилгаан утсыг ~** заземлить электрические провода, соединять электрическую цепь с землёй

ГАЗАРДУУЛГА 1) посадка, 2) заземление, **цахилгаан утасны ~** заземление электропроводов

ГАЗАРЗҮЙ география, географический, **ургамлын ~** география растений, **эдийн засгийн ~** *экономическая география,* **~н зураг** географическая карта, **~н нөхцөл** географические условия

ГАЗАРЗҮЙЧ географ

ГАЗАРЧ 1) проводник, гид, 2) указатель дороги, путеводитель, 3) знаток местности, **~ анчин** охотник-проводник, **тийшээ ~гүй явбал төөрнө** если поедете туда без проводника, то заблудитесь

ГАЗАРЧИН проводник, гид, следопыт

ГАЗАРЧЛАХ быть проводником/гидом, указывать путь, **би танд ~ья** я вам буду указывать дорогу, я у вас буду проводником/гидом

ГАЗАРШИХ привыкать к данной местности, акклиматизироваться, осваиваться с данной средой

ГАЗАРШУУЛАХ *побуд. от* **газарших**, приучать к данной местности, приспосабливать к определённой среде, акклиматизировать

ГАЙ беда, горе, бедствие, несчастье, страдание, зло, **~ зовлон/гамшиг** *бедствия, страдания, несчастья,* **~ болох** стать причиной бедствия, **~ тарих** причинять горе, **~ болоход/таарахад, ~ дайрахад** к несчастью, на несчастье

ГАЙГҮЙ 1) неплохой, неплохо, 2) ладно, ничего, **~, чи биттий ай** ничего, ты не бойся

ГАЙТАЙ приносящий несчастье/беду, **~ амьтан** существо, приносящее несчастье

ГАЙТАХ попасть в беду (*из-за какого-либо несчастного случая*)

ГАЙХАГДАХ *страд. от* **гайхах**, быть предметом удивления, вызывать удивление, быть удивительным, **нийтэд ~** вызывать удивление у всех, удивить всех

ГАЙХАЛ 1) удивление, изумление, 2) диковинка, чудак, странный/чудной человек, **~ төрүүлэх** вызывать изумление, **~гүй яахав!** как же не удивляться! **яадаг ~ вэ! юу гээчийн ~ вэ!** что за чудак! что за диковинка! что за человек!

ГАЙХАЛТАЙ удивительный, изумительный, поразительный, чудесный, дивный, удивительно, изумительно, поразительно, чудесно, дивно, **~ хүн** удивительный человек, **~ явдал** удивительный случай, **~ төс/адил** поразительное сходство, **залуу нас гэж ~ сайхан юм даа!** *удивительно прекрасна молодость!* **~ сонин үзэгдэл** удивительное интересное явление, **над тун ~ байна** мне крайне удивительно

ГАЙХАМ необычный, дивный, восхитительный, необычно, дивно, восхитительно

ГАЙХАМШИГ чудеса, чудо, диво, чудесный, чудный, фантастический, **ёстой ~!** настоящие чудеса! **хорвоогийн ~** чудеса мира, **~ийн ертөнцөд** в мире чудес

ГАЙХАМШИГТАЙ удивительный, замечательный, дивный, прекрасный, удивительно, замечательно, дивно, чудесно, прекрасно, **~ амжилт** замечательный успех, **~ хурдан хөгжил** удивительно быстро развиваться

ГАЙХАХ удивляться, изумляться, поражаться, **~ юм алга** нет ничего удивительного, **~сан харцаар/нүдээр харах** смотреть удивлён-ными глазами, **би өөрөө ~аад сууж байна** я вот и сам удивляюсь

ГАЙХАШ *удивление, изумление,* **~ болох** удивляться, изумляться, **~ барагдах/тасрах** впадать в отчаяние, отчаиваться, исчерпать все возможности

ГАЙХАШРАХ удивляться, изумляться, приходить в удивление

ГАЙХУУЛАХ *побуд.от* **гайхах**, 1) удивлять, изумлять, поражать, 2) хвастаться, гордиться, **биттий ~аад бай!** не хвастайся! **мэдлэгээрээ ~** удивить своими знаниями, гордиться своими знаниями

ГАЙХУУЛАМ вызывающий удивление/изумление, поразительный, чудесный

ГАЛ огонь, пожар, **~ тогоо** кухня, **~ команд** пожарная команда, **~ хамгаалагч** предохранитель, **~ унтраагуул** огнетушитель, **~ын дөл** пламя, **~ын оч** искра, **~ын наадам** фейерверк, **~ аюултай** огнеопасный, огнеопасно, **~д тэсвэртэй** огнестойкий, огнеупорный, **~ асаах/ноцоох** зажигать огонь, **~ долоох** *принять боевое крещение,* **~ түлэх** разводить огонь, **~ дөл тавих** метать громы и молнии, **~ түймрийн даатгал** страхование от пожара, **~ унтраах** погасить огонь, **~ нээх** открыть огонь, **~ авалцах** воспламеняться, вспыхивать огнём, **~ усны гашуун зовлон туулах** пройти огонь и воду и медные трубы, **~ од** планета Марс, **хуйларсан ~** стена огня, **албины ~** блуждающий огонь, **~ амьтан** пылкий, страстный, **~д мөргүүлэх** обряд поклонения невестки домашнему очагу

ГАЛАВ эра, эпоха, период, **мөсөн ~** ледниковый период, **йэрдийн ~** меловой период, **усан ~** всемирный потоп, водная стихия, **~ юүлэх** конец света

ГАЛБИР 1) фигура, очертания частей тела, внешние формы, наружный вид, экстерьер, 2) нрав, характер, **морины шинжийг ~аар нь тодорхойлох** определить лошадь по экстерьеру, определение лошади по экстерьеру

ГАЛБИРГҮЙ 1) *бесформенный, бесфигурный,* с *некрасивой* фигурой, 2) с плохим нравом, с неважным характером, **~ хүн** человек с плохим нравом

ГАЛБИРТАЙ 1) фигурный, имеющий определённые формы, 2) учтивый, благовоспитанный, приличный, **гоолиг сайхан ~**

бүсгүй девушка стройной фигуры, **биеэ ~хан авч явах хэрэгтэй** надо вести себя прилично

ГАЛДАХ жечь, сжигать, поджигать, **~н шатаах** истреблять огнём, предавать огню, **байшин ~** поджигать дом, **~н шатаана гэж заналхийлэх** угроза поджогом

ГАЛЖИЙХ искривляться, кривиться, коситься

ГАЛЖИЙЛГАХ *побуд. от* **галжийх**, делать кривым, кривить

ГАЛЗУУ 1) бешеный, сумасшедший, 2) яростный, неистовый, неукротимый, **~ өвчин** бешенство, водобоязнь, **~ нохой** бешеная собака, **~ хүн** сумасшедший человек, **~ догшин** буйный, неистовый, **~ мэт/юм шиг** словно бешеный, как сумасшедший

ГАЛЗУУРАХ 1) беситься, сойти с ума, заражаться бешенством, страдать водобоязнью, 2) неистовствовать, приходить в ярость, бесчинствовать, **та ~в уу? та битгий галзуур!** вы с ума сошли?

ГАЛЗУУРУУЛАХ *побуд. от* **галзуурах**, бесить, сводить с ума, приводить в неистовство, **үзэм ~** толочь изюм

ГАЛЗУУТАЙ 1) бешеный, сумасшедший, 2) *разг.* необычно, чрезвычайно, очень, **~ сайхан** удивительно красивый, **~ хурдан** необычно быстрый, очень быстро

ГАЛИГ *лингв.* транскрипция, **олон улсын авианзүйн ~** международная фонетическая транскрипция, **Монголын нууц товчооны ~** транскрипция текста «Сокровенного сказания монголов»

ГАЛИГЧЛАЛ транскрибирование, транскрипция, **~ын тогтолцоо** транскрипционная система

ГАЛИГЧЛАГДАХ *страд. от* **галигчлах**, транскрибироваться, быть транскрибированным

ГАЛЛАХ 1) топить печку, разводить огонь, 2) открывать огонь, стрелять, **их буугаар ~** артиллерийский огонь, **~аад!** Огонь!

ГАЛТ огненный, горящий, **~ уул** вулкан, **~ зэвсэг** огнестрельное оружие, **~ тэрэг** поезд, **~ шил** линза, зажигательное стекло, **~ Газар** Огненная Земля

ГАЛТАЙ 1) горящий, с огнём/огоньком, 2) живой, энергичный, **~ цуцал** горящая головня, **~ нүд** живые озорные глаза, **~ залуу нас** цветущая молодость

ГАЛУУ гусь, гусиный, **эр ~** гусак, **эм ~** гусыня, **~ны дэгдээхэй** гусёнок, **~ны мах** гусятина, **~ үржүүлэх** развести гусей, **~н хүзүүт** графин

ГАЛЧ истопник, кочегар

ГАМ 1) экономность, бережливость, 2) осторожность, режим, **ариг ~, хайр ~** бережливость, экономность, **~ алдах** не соблюдать предписанный режим, **~ хийх** придерживаться определённого режима, оберегать себя

ГАМБА мимоза

ГАМБИР лепёшка, **~ идэх** есть лепёшку

ГАМГҮЙ небережливый, небережливо, небрежно, **~ эдлэх** небрежно использовать, **хайр ~ эвдэх/устгах** беспощадно разрушать/уничтожать

ГАММАГЛОБУЛИН гаммаглобулин

ГАМНАХ беречь, экономить, оберегать, **нүдний цөцгий мэт ~** беречь как зеницу ока, **хүчээ ~** беречь свои силы, **цагаа ~** экономить/беречь своё время, **биеэ ~** беречь себя

ГАМТАЙ бережливый, бережный, осторожный, бережливо, бережно, осторожно, **~ эдлэх/хэрэглэх** бережливо использовать

ГАМШИГ бедствие, несчастье, **гай ~, ~ зовлон** *парн.* катастрофическое бедствие, несчастье, **байгалийн ~** стихийное бедствие

ГАМШИГЛАХ 1) причинять беду, принести несчастье, 2) случиться, произойти (о беде, несчастье)

ГАМШИГТ несущий бедствие, злополучный, опасный, **~ өвчин** опасная болезнь

ГАМШИГТАЙ злополучный, опасный

ГАН 1. засуха, **~ халуун** жара, зной, **~ гачиг** засуха, бездождье, бескормица от засухи, **~ болох** претерпеть засуху, подвергаться засухе, **өнгөрсөн жил ~ болов** в прошлом году была засуха

ГАН 2. сталь, стальной, **~ төмөр** сталь, булат, **~ зам** стальная дорога, железная дорога, **~ хайлуулах** варить сталь, выплавлять сталь

ГАН 3. трещина, **~ цав, ~ гав** трещина, щель, расщелина

ГАН 4. чан, кадка, бочка, большое ведро, **усны ~** бочка для воды

ГАН 5. *звукоподражание визгу собаки:* **~ ~ гэх/хийх** взвизгивать, визжать, **~ гэх нохойгүй, газар гишгэх малгүй** *погов. букв:* нет ни собаки, которая бы визжала, и ни скота, который бы бродил по земле, *приблизительно:* ни кола ни двора

ГАНАГАР 1) несколько откинутый назад, имеющий важный вид, 2) красивый, стройный, статный

ГАНАЙХ 1) сидеть, откинувшись назад, 2) важничать, иметь важный вид, пыжиться

ГАНАЛЗАХ 1) откидывать голову назад, 2) ходить с важным видом

ГАНБАГАР воспитанный, вежливый, спокойный, добрый, **~ хүн** воспитанный человек, **~ морь** спокойный конь

ГАНБАЙХ быть спокойным, оказываться воспитанным, вести себя вежливо

ГАНГА 1) обрыв, высокий берег, крутой откос, яр, **гуу жалга, ~ жалга** *парн.* овраг, рытвины, ухабы, **~ жалгатай газар** овражистая местность, местность, пересечённая оврагами/рытвинами, 2) тимьян, чебрец, богородская трава, 3) **~ мөрөн** река Ганг

ГАНГАЛАХ модничать, наряжаться, щеголять, франтить, модно/нарядно одеваться, **тэр ~ дуртай** он/она любит щеголять/модничать

ГАНГАМСАГ очень модный, нарядный, щегольской, франтовской, любящий модничать, **~ байдал** франтовской вид

ГАНГАН франт, щёголь, модник, модница, модный, нарядный, элегантный, франтовской, щегольской, модно, нарядно, элегантно, щегольски, **~ дэвүүр** изящный скат рыба, **~ хувцас** нарядная одежда, модное платье, **~ байгал** чудесная/чудная природа, **~ хувцаслах** нарядно одеваться, **~ харагдах** элегантно смотреться, нарядно выглядеть

ГАНГАНАА 1) гоготанье, гогот, птичий гомон, 2) гуление ребёнка, **усны шувуудын ~н** гогот водоплавающих птиц

ГАНГАНАЛДАХ гоготать, гомонить (о птицах)

ГАНГАНАХ 1) издавать гоготанье, производить гомон, 2) гулить (о ребёнке)

ГАНГАР 1. тонкая фарфоровая чашка высшего качества, **~ шаазанд/шаазангаар цай уух** пить чай из фарфоровой чашки

ГАНГАР 2. **~гүнгар хийх/гэх** а) беседовать, разговаривать дружески, б) звукоподражание крику перелётных птиц, **бид замдаа ~гүнгар хийж явлаа** по дороге мы дружески разговаривали

ГАНГИНААН 1) визг, визжание, визгливость (о собаке), 2) писк

ГАНГИНАЛДАХ *взаимн. от* **гангинах**, визжать (о множестве собак)

ГАНГИНАХ визжать, скулить, пищать, **гаслах ~** визжать, **олон нохой гаслан ~на** голодный пёс визжит/скулит, **чи битгий ~аад бай, хүүхэд сэрээчихнэ** ты не пищи, разбудишь ребёнка

ГАНДАН 1. название старейшего монастыря в Улан-Баторе

ГАНДАН 2. музыкальная труба рожок, изготовленная из берцовой кости человека

ГАНДАХ 1. 1) страдать от засухи, засыхать, 2) выгорать (напр. о траве), линять, **газар дэлхий ~ж байна** земля страдает от засухи, **~сан тал** высохшая от зноя степь, **амархан ~даг даавуу** быстро линяющая материя, **~н буурах** увядать, **~н бууршгүй** неувядаемый, **даавуу ~жээ** материя выгорела

ГАНДАХ 2. дубить, **арьс ~** а) дубить шкуры, обрабатывать шкуры в специальных растворах, б) дубление шкур

ГАНДУУ заслушливый, **~ газар** засушливая местность, **~ жил** засушливый год

ГАНЖУУР священные книги ламаистов

ГАНЗАГА торока, **эмээлийн ~аар дайлан даруулах** приторачивать/привязывать тороками седла перекидную кожаную сумку, **~ нийлэх** *перен.* единодушно участвовать в чём-либо, сходиться во взглядах и делах, оказываться везучим во всех делах, **~ын худалдаа, ~ын наймаачин** челночная торговля, **гараа ~лаж ирэх** приходить с пустыми руками

ГАНЗГАЛАХ приторачивать, привязывать к торокам, **тэр мордохын өмнө даалингаа ~в** перед отъездом он привязал к торокам кожаную сумку, **гуяа ~аад ирэх** прийти ни с чем, прийти с пустыми руками, **толгойгоо ~** повесить/понурить голову, прийти в уныние

ГАНЗГАЛУУЛАХ *побуд. от* **ганзгалах**, давать приторачивать, заставлять привязывать к торокам

ГАНИХРАЛ огорчение, душевная боль, отчаяние

ГАНИХРАХ 1) удручаться, огорчаться, отчаяться, 2) беситься, **~сан сэтгэл** огорчённая душа, расстроенное сердце, **~сан харц** удручённый взгляд

ГАНСРАЛ огорчение, печаль, грусть, неприязнь, **~ гутрал, ~ ганихрал** *парн.* угнетённое состояние, душевное расстройство, печаль, **~д орох** испытать огорчение, **~д оруулах** причинить огорчение, привести к расстройству, **ихээхэн ~ үзэх** пережить много огорчений

ГАНСРАХ огорчаться, расстраиваться, печалиться, грустить, отчаиваться, **~сан байдал** огорчённый вид, огорчённость, угнетённость, **тэр бүсгүйтэй болзож чадаагүйдээ ихэд ~в** он очень опечален из-за того, что свидание с девушкой сорвалось

ГАНСРУУЛАХ *побуд. от* **гансрах**, огорчать, расстраивать, печалить, унывать, *приводить в отчаяние*, **энэ мэдээ намайг бүр ~ж орхив** эта весть меня очень огорчила/расстроила

ГАНТАЙ 1) страдающий от засухи, засушливый, 2) *перен.* устойчивый, стойкий, твёрдый, **~ жил** засушливый год, **~ эр** стойкий мужчина, **~ өвгөн байна шүү** оказывается, он крепкий старик

ГАНТАХ трескаться, давать/образовывать трещину, **~сан газраар** по/на линии разлома

ГАНТИГ мрамор, мраморный, **~ чулуун багана** мраморная колонна, **~ хөшөө** мраморная статуя, мраморный памятник, **~ самбар** мраморная доска, **~ чулуун орд/харш** мраморный дворец, дворец из мрамора, **~ чулуун шат** мраморная лестница, **~ хавтанцар** *мраморная плита*, **~аар өнгөлөх** а) облицовывать мрамором, отделывать мрамором, б) мраморная облицовка, отделка из мрамора

ГАНТИГЛАХ облицовывать мрамором, отделывать мрамором

ГАНХАГАНАХ колебаться из стороны в сторону, клониться

ГАНХАЛЗАХ качаться, шататься, ритмически колебаться

ГАНХАХ 1) качаться, шататься, колыхаться, колебаться, 2) *перен.* обессилеть, плохо держаться от усталости, спотыкаться от бессилия (опьянения, болезни, душевного потрясения), **өвс ногоо ~на** трава колышется, **миний нэг шүд ~ж байна** у меня зуб шатается, **согтуу хүн дайвж ~саар явна** пьяный человек идёт шатаясь

ГАНХУУЛАХ *побуд. от* **ганхах**, качать, шатать, колебать, колыхать, нагибать в разные стороны, **толгойгоо ~** часто наклонять голову, качать головой, **багана/шон ~** расшатывать столб, **салхи мод ~ж байна** ветер качает деревья

ГАНЦ только один, единственный, одинокий, только, **тэр ~ хүүгээй** у него единственный сын, **~ бие хүн** одинокий человек, холостяк, **~ бие эмэгтэй** одинокая женщина, **~ хүний өрөө** комната для одного, **цор ~, гав ~, орь ~** один единственный, **түүний ~ найдвар** единственная его надежда, **~ шалтгаан** единственная причина, **~ худаг** место предварительного заключения в Улан-Баторе, «бутырка», **~ ~аар** по одиночке, **тэнд дан ~ ус байв** там была одна вода, **~ би ч биш** не только я, **«100 жилийн ~аардал»** «Сто лет одиночества» (Книга Г.Маркеса), **~аар захирах ёс** автократия, **~аараа эзэмших** единоличное владение, **~ бие хүрээ бүсгүй гэрт хоног төөрүүлэх** у одинокой столичной барышни коротать вечер *поэт.*, **өдөр бүр хэдэн мөчийг ~аараа өнгөрөөж бай (Далай ламын сургаал)** проводи несколько мгновений ежедневно в одиночестве (из поучений Далай ламы)

ГАНЦААРАА один, одиноко, в одиночестве, **~ суух** жить в одиночестве, **~ хийх** делать что-либо самому, **би ~ ирлээ** я пришёл один

ГАНЦААРДАЛ одиночество, **~д орох** быть в одиночестве, испытывать чувство одиночества

ГАНЦААРДАНГИ 1) одинокий, 2) одинокость, 3) одиноко, в одиночестве, **~ байдал/амьдрал** одинокость, одинокая жизнь, **~ байх** чувствовать одиночество, быть одиноким, жить в одиночестве

ГАНЦААРДАХ оказываться в одиночестве, оставаться в одиночестве, быть одиноким, **би ~аад энэ ажлыг дуусгаж чадахгүй** я не могу закончить эту работу в одиночестве

ГАНЦААРДМАЛ 1) одинокий, 2) в одиночестве, **~ хүн** а) одинокий человек, б) *замкнутый/необщительный человек*, **~ амьдрах** жить одиноко/ в одиночестве

ГАНЦААРЧЛАЛ индивидуализация, **~ын хэлбэр** форма индивидуализации

ГАНЦААРЧЛАХ индивидуализировать, **~сан ажиллагаа** индивидуальная работа

ГАНЦХАН 1) всего один, единственный, 2) только, **тэднийх ~ хүүхэдтэй** у них всего один ребёнок, **би ~ чамд хайртай** я люблю только тебя

ГАР рука, руки, ручной, **~ын авлага** пособие, руководство, **~ хөл** руки и ноги, **~ барих/барьж мэндлэх** пожимать руку, здороваться за руку, **~ сунгах** *протягивать руки, помочь*, **~ ~аасаа барилцах** браться за руки, **~аас хөтлөх** вести за руку, **~таа авах,** ~ **дээрээ авах** брать на руки, **~аар даллах** махать рукой, **~аар хүрэх** трогать руками, **~ хүрч болохгүй** руками не торгать, **~ өргөх** поднимать руку, **~ бие оролцох** лично принимать участие, участвовать лично, **хүний ~ харах** зависеть от других, **~ хумхин суух** сидеть сложа руки, **~ загатнах** руки чешутся, **~ын хуруу/хумс** пальцы/ногти рук, **~ын үсэг** подпись, **~ын үсэг зурах** подписать, расписаться, **~ын үсэг зурснаас эхлэн** со дня подписания, **~т орох** попадать в чьи-либо руки, **~аас ~т** из рук в руки, **~ын алга** ладонь руки, **~ утас** ручной, мобильный телефон, **~ тээш** *ручной багаж, ручная кладь*, **~ хөдөлмөр** ручной труд, **~ хөрөө** ручная пила, **~ буу** пистолет, **~ цүнх** ручная сумка, **~ ажиллагаа** ручное действие, **~ хангалга** рукоблудие, мастурбация, **~ үйлдвэр** кустарная промышленность, **~аа өргө!** руки вверх! **~ хоосон ирэх** прийти с пустыми руками, **~ хатуу/чангатай** скупой, **~ султай** небережливый, расточительный, с щедрой рукой, **~ сэлүүртэн** морские черти, **~ зөрүүлэх** приветствовать друг друга по монгольскому обычаю, **~ барилдбугуй барих** *букв.* взяв за руку, ухватиться за запястье, **~аа гаргах** показать своё мастерство, умение, **~ дээр өсөх** (о детях) воспитываться кем-либо, расти на чьих-либо руках, **~ын аяар байх,** ~ **дор байх** *находиться* под чьим-то влиянием, в зависимости от кого-либо, **~ мухар болох** остаться ни с чем, остаться на бобах, **~ын үзүүрээр хийх** манкировать, делать что-либо небрежно, **~ татах** скупиться, **~ тэнийх** проявить неожиданную щедрость, **~ цайх** впасть в нужду, **~ цайлгах** одарить кого-либо,

«дать на лапу», **~ыг ганзаганд хүргэх** вывести в люди, вырастить, ~ **хөл болох** быть подручным у кого-либо

ГАРАА 1. старт, стартовой, **~наас гарах** взять старт, стартовать

ГАРАА 2. выход/появление из норы (о тарбагане и др.), **тарваганы өглөөний** ~ утреннее появление тарбаганов из своей норы

ГАРАА 3. дебют, начало, **бэрсний** ~ ферзевый дебют

ГАРААШ гараж, **машины** ~ автомобильный гараж, **~ийн дарга** заведующий гаражом

ГАРАГ 1. планета, планетный, ~ **хоорондын автомат станц** межпланетная автоматическая станция

ГАРАГ 2. день недели, **маргааш Ням** ~ завтра воскресенье

ГАРАЛ возникновение, происхождение, **нийгмийн** ~ социальное происхождение, ~ **зүй** генетика, **үгийн** ~ этимология слова, ~ **үүсэл** генезис, **эрдсийн** ~ **үүсэл** генезис минералов, ~ **үүслийн төрөл** генетический тип, ~ **үүслийн эрх** право по рождению, ~ **үүслийн гэрчилгээ** сертификат происхождения

ГАРАМ 1) брод, 2) переход, переезд, **голын** ~ брод, удобное место для перехода реки, **голын ~аар гарах** перейти реку через брод, **~н дээр морио солих** менять коней на переправе

ГАРАМГАЙ выдающийся, замечательный, ~ **амжилт** замечательные успехи, ~ **гавьяа байгуусан тул** за выдающиеся заслуги, **соёлын ~ зүтгэлтэн** выдающийся деятель культуры

ГАРАН свыше, более, больше, с лишним, с небольшим, **арав** ~ **хүн ирэв** пришли более десяти человек, **дал** ~ **насны/настай** больше семидесяти лет

ГАРАНТАЙ свыше, более, с немногим, чуть больше, **хорин жил** ~ **боллоо** прошло двадцать с небольшим лет

ГАРАХ 1) выходить, выезжать, уходить, уезжать, 2) выходить, выделяться, появляться, случаться, произойти, вспыхнуть, 3) выходить, переходить, проходить, влезать, подниматься, **гэрээс** ~ выходить из дома, **хотоос** ~ выезжать из города, покинуть город, **ажилд** ~ выходить на работу, **эмнэлгээс** ~ выписываться из больницы, **~ч ирэх** появляться, выходить откуда-либо, **~ч явах** уходить, уезжать, **аваад** ~ унести, **цус** ~ кровоточить, истекать кровью, **ирэх долоо хоногоос ном хэвлэлээс ~на** книга выйдет на следующей неделе, **шат өөд** ~ подниматься по лестнице, **дуу** ~ произносить звуки, **дайн ~в** вспыхнула война, **тэнд аюул осол ~чээ** там произошла авария, ~ **хаалга/газар** выход, **эрд** ~ выйти замуж, **нэрд** ~ становиться знаменитым, **архинаас** ~ перестать пить, **тамхинаас** ~ бросить курить, **хоолноос** ~ потерять аппетит, **будаг нь** ~ линять, выцветать, **эндээс юу ч ~гүй** отсюда/из этого ничего не выйдет, **чөлөөнд** ~ выйти в отставку, **миний сананаас тэр үдэш ~гүй байна** у меня не выходит из головы тот вечер, **моодноос** ~ выйти из моды

ГАРГАГДАХ *страд. от* **гаргах**, 1) быть выведенным, быть вынесенным, 2) быть разборчивым (о почерке, тексте), **энэ бичээс ~ж байна** надпись разборчивая, её можно читать

ГАРГАГЧ: **санаачлага** ~ инициатор, **хэвлэн** ~ издатель, **гологдол** ~ бракодел, **гомдол** ~ жалобщик, **өргөдөл** ~ заявитель, **гадаадад** ~ эспортёр

ГАРГАЛТ 1) вывод, выведение, 2) вывоз, 3) добыча, 4) выпуск, **цэрэг** ~ вывод войск, **бараа** ~ вывоз товаров, **аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн** ~ выпуск промышленной продукции, **нүүрс** ~ добыча угля

ГАРГАХ 1) выпускать, выносить, вытаскивать, выводить, проявлять, выявлять, 2) допускать, написать, заявлять, появляться, случаться, издавать, отстранять, принимать, **гадаа** ~ выпускать на улицу, **зах дээр** ~ выносить на рынок, **бүтээгдэхүүн** ~ выпускать продукцию, **шийдвэр** ~ выносить решение, **эр зориг** ~ проявлять мужество, **эмнэлгээс** ~ выписывать из больницы, **алдаа** ~ допускать ошибку, **баримт** ~ написать счёт, **гомдол** ~ подавать жалобу, **асуулт** ~ поставить вопрос, **дүн** ~ подвести итог, подытоживать, **их зан** ~ проявлять высокомерие, **санаачлага** ~ проявлять инициативу, **ажлаас** ~ отстранять от должности, **татаж** ~ вытащить, **түлхэж** ~ вытолкнуть, **үдэж** ~ провожать, **үйлдвэрлэн** ~ производить, выпускать продукцию, **хэвлэн** ~ выпускать в свет, опубликовать

ГАРГАЦ разборчивость, ~ **муутай** неразборчивый, ~ **сайтай бичих** писать очень разборчиво

ГАРГАЦГҮЙ неразборчивый, неразборчиво, ~ **бичиг** неразборчивое письмо

ГАРГАЦТАЙ разборчивый, разборчиво, ~ **бичээрэй** пишите разборчиво

ГАРГУУД 1) чрезвычайный, необычный, исключительный, 2) чрезвычайно, необычно, исключительно, ~ **сайн** особо хороший, ~ **ухаантай** исключительно умный, ~ **мэдэх** знать очень много/хорошо

ГАРГУУЛАХ *побуд. от* **гаргах**, 1) заставлять вынести/вывести, 2) просить принять, давать вынести (решение), 3) взимать, заставлять выдать, 4) добиваться выхода/вывода кого-, чего-либо, добиваться выпуска чего-либо, **тогтоол** ~ организовать принятие постановление, **~ж болохгүй болсон өр** долг, не могущий быть взысканным по причине истечения исковой давности или банкротства должника

ГАРДАХ делать что-либо своими руками, брать рукой, **өөрөө ~н хийх** делать что-либо собственными руками, **~н байлдах** вести рукопашный бой, **~н байгуулах** построить своими руками

ГАРДУУЛАХ *побуд. от* **гардах**, вручать, **одон/шагнал** ~ вручать орден/награду, **итгэмжлэх жуух бичиг** ~ вручать верительные грамоты

ГАРЗ убыток, потери, **гарч болох** ~ возможные убытки, **~ыг нөхөн төлөх** возместить убытки

ГАРЗГҮЙ безубыточный, без потери, безубыточно, **төлийн ~ байх, төлөө ~ бойжуулах** выращивать молодняк без потерь

ГАРЗДАХ 1) тратить, расходовать, 2) нести убытки, быть в убытке, оказываться в невыгодном положении, **хөдөлмөр** ~ тратить труд, **дэмий цаг ~аад юу хийнэ** зачем зря тратить/напрасно тратить время

ГАРЗДУУЛАХ *побуд. от* **гарздах**, наносить ущерб, вводить кого-либо в расход, причинять убыток/потерю

ГАРЗТАЙ убыточный, с потерей, невыгодный, ~ **ажил** убыточная работа, ~ **ажиллах** работать с потерями/убыточно

ГАРИГ 1. планета, день недели, **бага** ~ астероид, ~ **шиг мананцар** планетарная туманность, **сүлд** ~ комета, **ням** ~ воскресенье

ГАРИГ 2.: ~ **саа** паралич

ГАРЛАГА 1) расход, трата, 2) потеря, убыток, **орлогоос ~ нь илүү байна** расходы больше, чем доходы, расходы превышают доходы, ~ **гарах** расходовать, нести расходы, терпеть убытки

ГАРЛАГАДАХ расходовать, затрачивать, истратить

ГАРТААМ агат, **мөчирмөл** ~ агат дендритовый, **шүрэн** ~ коралловый агат, **хас** ~ агат яшмовый

ГАРУЙ свыше, более, **жил** ~ более года, **арав** ~ свыше десяти

ГАРХИ 1) кольцо, 2) серьга (в виде кольца), **~н хэлбэртэй** имеющий вид кольца, кольцевой, **түлхүүрийн оосорын** ~ кольцо для ношения ключей, **хазаарын амгайны** ~ кольцо у узды, **~н арал** атолл

ГАРХИДАХ надевать кольцо на что-либо, кольцевать

ГАРЦ 1. переход, брод, переезд, переправа, **замын/гудамжны** ~ уличный /дорожный переход, переход через улицу/дорогу, **төмөр замын** ~ железнодорожный переезд, **газар доогуурх** ~ подземный переход, **голын** ~ брод, переправа через реку, **~аар гарах** перейти через переход, **далайд ~гүй улс** страна, не имеющая выхода к морю

ГАРЦ 2. количество произведённых продуктов, выход, выпуск, **энэ жилийн газрын ~** урожайность этого года, **хүдрийн ~** выход руды, **дэгдэмхий бодисын ~** выход летучих веществ

ГАРЦААГҮЙ неизбежный, непременный, неизбежно, непременно, обязательно, **~ байдал** крайняя необходимость, **энэ танд ~ хэрэгтэй** это вам непременно нужно/пригодится

ГАРЧИГ *оглавление, заголовок, титул, содержание,* **номын ~** оглавление книги, **давхар ~** подзаголовок, **номноос хэрэгтэй зүйлээ ~аар нь олох** найти нужную статью в книге по оглавлению

ГАРЧИГГҮЙ неозаглавленный, без заголовка, **~ сэтгүүл** журнал без оглавления

ГАРЧИГЛАХ 1) озаглавливать, давать заглавие, 2) *перен.* бегло просматривать книгу/газету *по заголовкам,* **өгүүлэл ~** озаглавить статью

ГАРЧИГТАЙ озаглавленный, под заголовком, с оглавлением

ГАРШИХ привыкать к услугам кого-либо

ГАСАН умный не по годам (о детях), **~ хүүхэд** вундеркинд, очень умный ребёнок

ГАСЛАН горе, скорбь, несчастье, **гай ~, ~ зовлон** *парн.* бедствие, несчастье, **~д учруулах/оруулах** *причинять кому-либо* горе, **~аас ангижрах** умереть, покинуть печальную юдоль

ГАСЛАНТАЙ горестный, скорбный, печальный, досадный, горестно, печально, **~ инээмсэглэх** печально улыбаться

ГАСЛАХ 1) оплакивать, печалиться, скорбеть, горевать, 2) визжать, скулить (о собаке); 3) стонать, **нохрөө алдсанд ~н уйлах/харамсан ~** оплакивать смерть мужа, **нохой өлсөөд ~на** голодный пёс скулит, **шархтан ~н ёолоно** раненый стонет, **нохой ~м халуун** жара такая, что собака заскулит (о сильном зное)

ГАТАЛГА переправа, переезд, **голын ~** переправа через реку, **~ онгоц** паром, перевоз

ГАТАЛГАХ *побуд. от* **гатлах,** переправлять, перевозить, переносить, 2) переправа, перевозка

ГАТЛАХ 1) переправляться, форсировать (реку), 2) преодолеть, **гол ~** переправляться через реку, **бэрхшээлийг ~** преодолевать трудности

ГАТАЛШГҮЙ непроходимый, непреодолимый

ГАТЛУУЛАХ *побуд. от* **гатлах,** переправлять, перевозить

ГАХАЙ свинья, **~н торой** поросёнок, **~н мах** свинина, **~н утсан мах** ветчина, **~н шорвог** бекон, **~ шиг амьтан** обжора, прожорливый человек, неряха, **~н загас** кабан-рыба, **нохой ~даа хүрэх** оскорблять, обзывая свиньёй

ГАХАЙЧИН свинарь, свинопас

ГАЦАА 1. 1) препятствие, помеха, 2) досада, досадное положение, **~ хийх** чинить препятствия, **~тай явдал** досадный случай

ГАЦАА 2. деревня, **~ тосгон** *парн.* деревня, село

ГАЦАА 3. узкий проход между водным пространством и скалой

ГАЦААТАЙ имеющий препятствие, досадный, досадливый

ГАЦААХ *побуд. от* **гацах,** 1) задерживать, препятствовать, 2) досадить, доставлять неприятность

ГАЦАХ 1) задерживаться, тормозиться, 2) досадовать, испытывать досаду, 3) застревать, осечься (о ружье), **буу ~ж орхив** ружьё дало осечку

ГАЦУУР ветка, отросток дерева

ГАЧААЛ 1) трудность, тяжесть, 2) нехватка, **~ цаг** трудное время, **өлсгөлөн ~** голод, голодание

ГАЧИГ 1) нужда, нехватка, 2) бедствие, **ган ~, зуд ~** *парн.* засуха, бескормица, стихийное бедствие

ГАЧИГДАЛ *нужда, недостаток, затруднение,* **~ амсах** испытывать нужду, **ажиллах хүчний ~** недостаток рабочей силы, **ар гэрийн ~аар** по семейным обстоятельствам, **мөнгөний ~** денежное затруднение

ГАЧИГДАЛТАЙ испытывающий нужду, нуждающийся

ГАЧИГДАЛГҮЙ не испытывающий нужду, живущий без нужды, **юугаар ч ~ суух** *жить ни в чём не нуждаясь*

ГАЧИГДАХ терпеть нужду, испытывать недостаток, быть в затруднительном положении, **мөнгөөр ~** нуждаться в деньгах, **~ юмгүй аж төрөх** жить ни в чём не нуждаясь, жить в достатке

ГАЧИГДУУЛАХ *побуд. от* **гачигдах,** доводить до нужды, заставлять нуждаться, вводить в затруднительное материальное положение

ГАЧУУР 1) ель, ёлка, 2) еловый, **~ын боргоцой** *еловая шишка*

ГАШИЛГАХ *побуд. от* **гашлах,** делать прокисшим, подвергать порче, портить (о жидкостях), допускать порчу продуктов (при хранении в тёплом месте), квасить, **сүү ~** квасить молоко, **толгойгоо/тархиа ~** ломать голову

ГАШЛАХ киснуть, прокисать, портиться, протухать, подвергаться порче вследствие брожения, **цай ~жээ** чай с молоком прокис/испортился, **ам ~** набивать оскомину

ГАШУУ: уй ~ скорбь, траур, **уй ~ болох** испытывать горе, скорбеть

ГАШУУВТАР горьковатый, кисловатый, **үтээны ~ үнэр** горьковатый запах дыма

ГАШУУДАЛ траур, печаль, **~ын тэмдэг** траурная повязка, **~ын цуглаан** траурный митинг, **~ын цуваа** траурное шествие, **~ зарлах** объявить траур, **~ын ёслол** траурная церемония

ГАШУУДАЛТАЙ скорбный, печальный, траурный, **~ явдал** печальный/досадный случай, **~ санагдах** казаться печальным/скорбным

ГАШУУДАХ 1) скорбеть, печалиться, горевать, 2) быть горьким, **~н харамсах** испытывать горесть, скорбеть, **~н уйлах** плакать, оплакивать

ГАШУУН 1) горький, печальный, 2) горький (о вкусе), **~ болох** становиться горьким, **~ үг** горькое слово, язвительное слово, **~ зовлон** горькая участь, тяжёлая мука, **~ амт** *горький вкус,* **~ ус** *разг.* алкогольные/горячительные напитки, **~ давс** *геол.* бифошит

ГАШУУРАХ становиться горьким, делаться кислым, горчить

ГВАРДИ гвардия, гвардейский, **улаан ~** красная гвардия, **~ийн хороо** гвардейский полк

ГЕКТАР гектар, **хэдэн ~ газар** несколько гектаров земли

ГЕНЕРАЛ генерал, **хошуу ~** генерал-майор, **~ цол** генеральское звание, звание генерала

ГЕПАТИТ гепатит, **шар өвчин** гепатит

ГИВЛҮҮР (нүүрний бүтээлэг) маска, повязка на лице, паранджа

ГИЖИГ чувствительность к щекотке, **~ хүргэх** щекотать, вызвать щекотку, **~ минь хүрч байна** мне щекотно

ГИЖИГДЭХ щекотать, **~ээс айх** бояться щекотки

ГИЖИГТЭЙ щекотливый, боящийся щекотки, чувствительный к щекотке

ГИЙГҮҮЛЭГЧ *лингв.* согласный, **~ авиа** согласный звук, **уруулын ~** губные согласные

ГИЙГҮҮЛЭХ *побуд. от* **гийх,** 1) озарять, освещать, залить светом, 2) *перен.* обрадовать, порадовать, **тэр чамайг юугаар ~в дээ?** чем же он тебя порадовал?

ГИЙГЭХ освещаться, озаряться, заливаться светом, 2) быть недовольным, **~ ч юм алга байна** радоваться нечему

ГИЙНАА (н) визг, писк, **гөлөгний ~** визг щенка

ГИЙНАХ визжать, скулить, **нохой ~на** *собака скулит/визжит,* **~ж гаслах** скулить, визжать (о собаке)

ГИЙНГОО песнопение в честь скакунов

ГИЙХ 1) рассветать, светать, заливаться светом, делаться светлым, 2) радоваться, быть очень довольным, **аль хэдийн үүр**

~жээ уже рассвело, **тэнгэр ~ж байна** небо проясняется/становится прозрачным, **дотор ~** наслаждаться, приходить в блаженное состояние, легче становиться на душе

ГИЙЧИН гость, **зочин ~, айлчин ~** *парн.* гость, гости, **орой манайд ~ ирнэ** вечером у нас будет гость/к нам придёт гость

ГИЛ: **~ хар** а) совершенно чёрный, б) пика, **~ийн/~ харын хатан** пиковая дама

ГИЛЖГИЙ кривой, искривлённый, наклонённый несколько вперёд и вбок, **~ хүзүүтэй** кривошеий, с кривой шеей

ГИЛЖИЙХ коситься, кривиться, склоняться набок (напр. о голове), быть слегка наклонённым

ГИМАЛАЙ Гималаи, **~н эргэнцэг** пи-щуха Гималайская

ГИМНАСТИК гимнастика, гимнастический

ГИНГЭНЭХ 1) издавать однообразные жалобные звуки, издавать тонкий монотонный звук, 2) читать что-либо нараспев, монотонно и уныло напевать, **~н дуулах** запевать тихонько и монотонно/протяжно, **~н уйлах** жалобно плакать, **~н улих** протяжно, однообразно завывать, заунывно выть

ГИНЖ 1) цепь, цепочка, 2) кандалы, оковы, **төмөр ~** железная цепь, **~ээр гинжлэх/уях** приковать цепью, заковывать в цепи, **~н урвал** цепная реакция, **нохой ~лэх** посадить собаку на цепь, **~нээсээ алдрах** сорваться с цепи

ГИНЖИН цепной, **~ урвал** цепная реакция, **~ оосор** цепочка, **цагны ~ оосор** цепочка для часов, **~ гүүр** цепной мост, **~ дамжуулга** цепная передача

ГИНЖИТ 1) цепной, 2) гусеница, гусеничный, **~ трактор** гусеничный трактор, **~ дугуй** цепное колесо, **~ араа** цепная шестерня

ГИНЖЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **гинжлэх**, сажать на цепь, быть закованным в цепи

ГИНЖЛЭГДЭХ *страд. от* **гинжлэх**, заковываться, быть закованным в цепи

ГИНЖЛЭХ заковывать в цепь, приковывать цепью, сажать на цепь, надевать на кого-либо цепи, **нохойгоо ~** посадить собаку на цепь

ГИНЖТЭЙ в цепях, в кандалах, находящийся на цепи, **~ нохой** цепная собака

ГИНШИХ 1) стонать, 2) издавать докучливые и однообразные звуки

ГИНШЭЭ 1) стоны, 2) докучливые звуки

ГИРЭВШИХ испытывать чувство стеснения (после долгой разлуки), несколько стесняться, чуждаться (о детях, которые после долгой разлуки снова встречают родных)

ГИТАР гитара, **долоон чавхдаст ~** семиструнная гитара, **~аар тоглох** играть на гитаре

ГИТАРДАХ играть на гитаре

ГИТАРЧИН гитарист, человек, играющий на гитаре

ГИЧ горчица, **~ийн сав** горчичница

ГИЧГЭНЭ сука

ГИЧИЙ сука, самка (животных из рода собак)

ГИШГҮҮЛЭХ *побуд. от* **гишгэх**, 1) давать топтать, заставлять растаптывать, допускать потраву, 2) пускать шагом, 3) покрывать, случать, 4) быть потоптанным, **гүү ~** покрывать кобылу

ГИШГҮҮР 1) ступенька, подножка, 2) педаль, **шатны ~** ступеньки лестницы, **төгөлдөр хуурын ~** педаль рояля, **~ гишгэх/дарах** нажимать педаль

ГИШГЭГДЭХ *страд. от* **гишгэх**, вытаптываться, страдать от потравы, быть потоптанным/растоптанным, быть потравленным

ГИШГЭЛТ поступь, шаги, походка, **алхалт ~** *парн.* шаги, походка, **зөв ~** правильная поступь (о спорте, танце)

ГИШГЭЛЭХ *многократ. от* **гишгэх**, топтать, растаптывать, потравить, ступать, **олон адуу тариа ~в** табуны лошадей потравили/растоптали поле пшеницы, **хол хол ~** идти широким шагом/большими шагами

ГИШГЭМ шаг, пядь, фут, размером со ступню, **~ газар** *букв.* земля со ступню, фут/пядь земли

ГИШГЭХ 1) ступать, наступать, 2) топтать, затаптывать, 3) покрывать самку, **хазгай ~** оступиться, **майжиг ~** стаптывать (обувь), **~ж оруулах** втаптывать, **бяц ~** растоптать, **хэмх ~** раздавить, наступив ногами, **азарга гүү ~в** жеребец покрыл кобылицу

ГИШГЭЭ: **алхаа ~** *парн.* ход, шаг, походка, **намбалаг алхаа ~** степенная походка

ГИШҮҮ ветка, ветвь, хворост, **~ түүх** собирать хворост

ГИШҮҮН член, **намын/үйлдвэрчний эвлэлийн ~** член партии/профсоюза, **хүндэт ~** почётный член, **сурвалжлагч ~** член-корреспондент, **өгүүлбэрийн ~** член предложения, **тэгшитгэлийн ~** член уравнения

ГИЮҮРҮҮЛЭХ *побуд. от* **гиюүрэх**, печалить, понурить, огорчать

ГИЮҮРЭХ печалиться, понуриться, огорчаться, погрузиться в свои мысли, предаваться размышлениям

ГЛИЦЕРИН глицерин

ГОВИРХОГ полупустынный, **~ газар** полупустынная местность

ГОВЬ гоби, пустыня, **~ цөл** пустыня, **~ийн бүс** гобийская зона, **~ийнхон** гобийцы

ГОГОД вид дикорастущего монгольского лука, лукпорей

ГОГЦОО 1) петля, 2) клубок, моток, связка, **~ гаргах** завязать что-либо петлей, сделать петлю из чего-либо, **~ утас** клубок/моток ниток

ГОГЦООЛДОХ завязывать петлёй, складывать петлёй, **~н уях хэрэгтэй** надо завязать/сложить петлёй

ГОГЦООРОХ образовываться (о петле), **утас мушгирч ~ood байна** нитка скручиваясь образует петли

ГОД 1. кожа, шкура с щиколоток (животного, зверя), **~н гутал** унты из кожи (снятый с лап животного), **~н малгай** шапка из меха (снятого со щиколоток животного)

ГОД 2. *усилительная частица:* **~ харайх, ~ үсрэх** выскочить

ГОДГО: **~ хийх** болтаться, вилять (о хвосте), **сүүлээ ~ хийлгэх** вильнуть хвостом

ГОДГОДОХ 1) бить тонкой струёй, вытекать стремительной струёй, щекотать (о ребёнке), **цус ~но** кровь бьёт ключом

ГОДГОНОХ 1) часто подниматься, двигаться, вертеться (напр. о коротком хвосте), 2) егозить, быть вертелявым, вести себя суетливо/подвижно, **зүгээр сууж болохгүй байна уу, юунд ~д байгаа юм бэ?** что ты так егозишь, что тебе не сидится?

ГОДГОНУУР 1) вертелявый, 2) егоза, **~ хүн** юла

ГОДГОР торчащий, приподнятый, что-либо короткое/торчащее (напр. о хвосте), **~ гэзэг** косичка, короткие заплетённые волосы

ГОДГОСХИЙХ болтаться (напр. о хвосте)

ГОДИЛ гиря, **жингийн ~** гири для весов, **~ өргөх** поднимать гири, **дүлий ~** неотзывчивый, непослушный человек

ГОДОЙЛГОХ *побуд. от* **годойх**, поднять кверху, задрать, приподнять, **сүүлээ ~** а) поднять хвост, б) хвост трубой

ГОДОЙХ стоять торчком, торчать, **~сон сүүлтэй** с задранным хвостом

ГОДОЛЗОХ приподниматься, шевелиться (напр. о коротком хвосте)

ГОДОН 1. 1) узкий конец бараньего курдюка, 2) хвост с жидкими волосами, тонкий и короткий, **~ хээр морь** гнедой конь с жидким и коротким хвостом, **~ шодон** *парн.* тонкий и короткий

ГОДОН 2.: **гэдэн ~** вертелявый, непостоянный, подвижный

ГОДРОЙТОХ кувыркаться, переваливаться через голову, **хүүхдүүд ногоон дээр ~ж байв** дети кувыркались на траве

ГОДХИЙХ 1) бить струёй, 2) выскочить

ГОЁ 1) красивый, чудесный, нарядный, элегантный, прекрасный, 2) красиво, нарядно, элегантно, прекрасно, **яасан ~ юм бэ!** как хорошо!

ГОЁДОХ быть слишком нарядным, оказываться очень красивым

ГОЁЛ наряд, украшение, отделка, **~ын хувцас** наряд, выходной костюм

ГОЁМСОГ красивый, нарядный, элегантный, щеголеватый, франтоватый, красиво, нарядно, элегантно, щеголевато, франтовато, **~ гэр** красивая юрта, **~ харагдах** красиво смотреться, прекрасно выглядеть

ГОЁХ наряжать(ся), украшать(ся), прихорашивать, отделывать, **~ж гоодох, гангалах** щеголять, франтить, модничать, **~ж чимэх/янзлах, ~ж засах** приукрашать, отделывать, убирать, наряжать

ГОЁХОН 1) очень красивый, довольно нарядный, 2) очень красиво/прекрасно, очень нарядно, **~ цэцэг** очень красивые цветы

ГОЖГОДОХ бить тонкой струёй

ГОЖГОР длинный и узкий

ГОЖИЙХ быть длинным и узким

ГОЗГОНОХ неуклюже двигаться, часто шевелиться (о тонких, длинных, торчащих предметах)

ГОЗГОНУУЛАХ *побуд. от* **гозгонох,** часто двигать, шевелить, производить движение (о торчащих, тонких предметах), **гар хөлөө ~** болтать руками и ногами, **хуруугаа ~** двигать пальцами

ГОЗГОР 1) вертикальный, торчащий, поднимающийся вверх, 2) высокий, тонкий, худощавый

ГОЗОЙЛГОХ *побуд. от* **гозойх,** поднимать, ставить торчком

ГОЗОЙХ подниматься, выпрямляться, вытягиваться, торчать, стоять торчком, **зурам нүхнийхээ аман дээр ~ж байна** суслик стоит у своей ямы торчком

ГОЗОЛЗОХ мерно двигаться, высовываться (о чём-либо тонком, поднимающемся вверх)

ГОЗОН 1. торчащий, вертикальный

ГОЗОН 2.: **~ толгой** одинокий, бобыль

ГОЙД весьма, чрезвычайно, очень, немного, **~ сайхан** очень красивый

ГОЙМОН вермишель, **хөндий ~** макароны, **нарийн ~** вермишель, **~той шөл** суп с вермишелью, **~ баатар** прозвище Сухэ-Батора

ГОЛ 1. река, **~ын эх/адаг** верховье/устье реки, **~ын гүүр** мост через реку, **~ын могоолзой** речной угорь, **~ усаар ярих** беспочвенный разговор, толочь воду в ступе

ГОЛ 2. середина, центр, стержень, **хотын яг ~ дунд нь** в самом центре города, **лааны ~л** фитиль свечи, **~ мах** филе, **шинжилгээний ~ нь** стержень исследования

ГОЛ 3. основной, центральный, главный, **~ гудамж** главная улица, **~ хот** главный город, **~ хүч** главные силы, **~ цохилт** главный удар, **~ гэрч** основной свидетель, **~ үүрэг хүлээгч** основной должник, тот, на ком лежит основная ответственность, **хамгийн ~ нь** самое главное, **~ шалтгаан** основная причина, **~ ач холбогдол** главное значение, **~ утга/санаа** главная мысль, **~ зорилго** главная цель, **~ газар** центральное место, **~ орох** утолить голод, **~ зогоох** сводить концы с концами, **~д орох** выручать, спасать

ГОЛГҮЙ 1) бессовестный, падкий до чего-либо, 2) без стыда, нахально, совсем, **~ худал хэлэх** бесстыдно солгать, **~ хөлдөх** окончательно замерзать, совсем превратиться в лёд

ГОЛДОЧ меридиан

ГОЛДУУ главным образом, в основном, в большинстве, чаще

ГОЛИГОР толстый, тучный, жирный, полный, **~ тарган гахай** толстая, жирная свинья

ГОЛИЙХ быть толстым, оказываться тучным, становиться полным/жирным, **~тол таргалах** сильно жиреть, лосниться от жира/тучности, **~тлоо идэх** наедаться досыта

ГОЛИЛЗОХ двигаться, шевелиться (о полных, тучных и толстых)

ГОЛИО *зоол.* кобылка, **~ азаа үзэх** попытать счастье на авось, **~ чихэр***разг.* карамель, конфета, *разг.* вертолёт

ГОЛЛОХ 1) занимать центральное место, быть в центре чего-либо, 2) быть главным, оказываться центральным, главенствовать, 3) играть в чём-нибудь главную роль, фокусироваться, **~н суух** сидеть в самом центре, **~ тоглох** исполнять главную роль, **~ ажил** главная работа, **энэ хэрэгт тэр ~но** в этом деле он играет главную роль, **~ж хуваах** разделить пополам

ГОЛЛУУЛАХ *побуд. от* **голлох,** разместить по одну линию/в одной точке, делать главным/центральным, собирать фокус, центровать, центрировать *тех.*

ГОЛОГДОЛ брак, дефект, **~ бүтээгдэхүүн** бракованное изделие, бракованная продукция, **~ гаргах** делать брак, выпускать брак

ГОЛОГДОХ быть забракованным, быть отвергаемым, быть пренебрегаемым, **~сон хүүхэн** отвергнутая девушка

ГОЛОМТ очаг, эпицентр, **гал ~** домашний очаг, очаг предков, **газар хөдлөлтийн ~** очаг землетрясения, **дайны ~** очаг войны, **~ сахих** продолжать род, **~ нь тасрах** выродиться, перестать существовать (о роде), **~ залгамжлагч** наследник, **халдварын ~** очаг инфекции

ГОЛОХ 1) считать недостойным/плохим, быть недовольным, браковать, отвергать, пренебрегать, 2) не принимать детёныша (о матках животных), **эхнэрээ ~** пренебрегать женой, **эр нөхрөө ~** относиться к мужу без почтения, **хургаа ~** не принимать ягнёнка (об овцах), **~сон янзтай/байдалтай** с пренебрежительным/недовольным видом

ГОЛТ: **~ бор** сирень

ГОЛЦУУ в основном, в большинстве

ГОЛЧ 1. честный, правдивый, справедливый, прямой, **~ хүн** правдивый/прямой человек, **~ зан** честный/прямой характер, **~ мэргэн үг** правдивые и мудрые слова

ГОЛЧ 2. диаметр, поперечник круга

ГОМДОЛ жалоба, аппеляция, претензия, обида, **санал ~** *парл.* жалобы, **шүүхийн шийдвэрт ~ мэдүүлэх** подавать аппеляцию на решение суда, **~ыг хэрэгсэхгүй болгох** отклонить аппеляцию, **~ эрэх** жаловаться, заявлять претензию, **санал ~ын дэвтэр** книга жалоб, жалобная книга, **~ын товчоо** бюро жалоб, **~ын шаардлага гаргах** заявлять претензию, **~ыг хангах (барагдуулах)** удовлетворять жалобу, **~ гаргагч** жалобщик, подающий жалобу, **~ үндэслэлгүй гаргах** заявлять необоснованную претензию, **~ хянан шийдвэрлэх журам** порядок рассмотрения жалоб

ГОМДОЛТОЙ обидный, жалобный, досадный, обидно, жалобно, досадно, **би ~ байна** у меня есть жалоба (претензия)

ГОМДОНГҮЙ 1) жалобный, скорбный, с обидой, 2) жалобно, обидчиво, **~ харах** смотреть с обидой

ГОМДООХ обижать, **хүүхдийг биттий гомдоо!** не обижайте ребёнка!

ГОМДОХ обижаться, жаловаться, **биттий ~оорой!** не обижайтесь! **би чамд ~гүй** я не обижаюсь на тебя, **өөртөө ~** пенять на себя

ГОМОРХОЛ сетование, жалоба, неудовольствие, недовольство, роптание, претензия

ГОМОРХОХ сетовать, жаловаться, выражать недовольство, быть недовольным, предъявлять претензии

ГОН 1.: **~ бие** бобыль, **~ бие гозон толгой** один, как перст

ГОН 2.: **~ ~ хийх/гэх** ныть, хныкать, докучать жалобами, плакаться, **чи юу гэж ~ ~ гээд байгаа юм бэ?** чего ты ноешь?

ГОНГИНОО(н) звуки жалобной речи, звуки плача, хныканье, нытьё, **залхуутай ~н** надоедливое нытьё, хныкающие звуки, ~ **дуутай** неприятный/**~соны хэрэгтүй** и не надейся, что сможешь её окрутить! **горьд!** ага, держи карман шире!

ГОНГИНОХ 1) гнусавить, 2) ныть, хныкать, пищать, плакаться, плаксиво жаловаться

ГОНЖ зря, попусту, безрезультатно, бесполезно, **тэр чамд туслана гэдэг** ~ он тебе не поможет, бесполезно ждать от него помощи, **ёстой** ~ на-ка выкуси!

ГОНЖГОНОХ двигаться, шевелиться (о продолговатом, вытянутом предмете)

ГОНЖГОР 1) продолговатый, *вытянутый* удлинённый, овальный, 2) *перен.* неуклюжий

ГОНЖИЙХ 1) делаться продолговатым, стать вытянутым, быть овальным/удлинённым, 2) *перен.* быть неуклюжим

ГОНЗГОЙ продолговатый, овальный, удлинённый, ~ **царай** продолговатое лицо, ~ **талх** батон

ГОНЗГОЙВТОР слегка продолговатый

ГОНЗГОР удлинённый, продолговатый, вытянутый, ~ **хад** продолговатая скала, ~ **хэлбэртэй сав** посуда, имеющая удлинённую форму, продолговатая посуда

ГОНЗОЙЛГОХ *побуд. от* **гонзойх**, делать продолговатым/удлинённым, вытягивать в длину

ГОНЗОЙХ становиться продолговатым, стать удлинённым, быть вытянутым, делаться овальным

ГОНСГОР мрачный, грустный, унылый, угрюмый, мрачно, грустно, уныло, угрюмо, сурово, **сэтгэл нэг л ~ байна** на душе/сердце что-то грустно

ГОНСОЙЛГОХ *побуд. от* **гонсойх**, огорчать, расстраивать, привести к грустному состоянию, **энэ мэдээ сэтгэлийг минь ~в** эта весть огорчила меня

ГОНСОЙХ огорчаться, расстраиваться, делаться угрюмым, становиться грустным, быть мрачным, унывать

ГОНСРОХ унывать, печалиться, огорчаться

ГОНШГОНОХ 1) ныть, хныкать, прося что-либо (о детях), докучать/надоедать просьбами, 2) пищать

ГОНШИХ гнусавить, говорить гнусаво, говорить в нос

ГОНЬД тмин, **ногоон ~д** укроп

ГОО красивый, ~ **сайхан** а) красивый, прекрасный, б) красота, в) косметика, ~ **сайхны заслын газар** косметический кабинет, ~ **заслын дэлгүүр** косметический магазин, **эмчилгээний ~ засал** лечебная косметика, ~ **зүй** эстетика, эстетический, ~ **зүйн онол** эстетические теории

ГООЖИХ 1) течь, литься, вытекать (о жидкости), 2) сыпаться, **хөлс ~** обливаться потом, **цус ~** истекать кровью, кровоточить, **~ж гарах** вытекать, выливаться, **~ж орох** втекать, вливаться, **дусаал ~ж байна** капает

ГООЖУУЛАХ *побуд. от* **гоожих**, 1) лить, проливать, 2) сыпать, просыпать, 3) *перен.* проявлять алчность, жадничать, **нулимс ~** проливать слёзы, **цусаа ~** проливать кровь, **шүлсээ ~** а) распускать слёзы, пускать слюну, б) проявлять чувство алчности, **нусаа ~** а) распус-тить сопли, б) простудиться, **хөлсөө ~** а) обливаться потом, б) работать в поте лица, работать до пота

ГООЖУУР 1. 1) сток, водосточный жёлоб, 2) кран (водопроводный), 3) трубочка (по которой сыплется или льётся что-либо)

ГООЖУУР 2. *разг.* салага, новобранец

ГООМОЙ необдуманный, опрометчивый, неосновательный, несерьёзный, легкомысленный, необдуманно, опрометчиво, неосновательно, несерьёзно, легкомысленно, ~ **дүгнэлт** неосновательный вывод, необдуманное заключение, ~ **шийдвэр** необдуманное решение, ~ **явдал** опрометчивый, неосмотрительный поступок, ~ **хүн** легкомысленный/ несерьёзный человек, ~ **хийж болохгүй** нельзя поступать опрометчиво/необдуманно

ГООМОЙТОХ проявлять неосмотрительность/легкомыслие, вести себя необдуманно/опрометчиво, **~ж болохгүй** нельзя проявлять необдуманность, нельзя вести себя опрометчиво

ГООНЬ холостой, одинокий

ГООЧЛОХ 1) обижать, дразнить, задевать, трогать, 2) пробовать, пытаться съесть что-либо, **та намайг ~ хэрэгтүй** вы меня не дразните/не задевайте, **хурга ишиг өвс ~ж байна** ягнята и козлята привыкают есть траву

ГООЧЛУУЛАХ *побуд. от* **гоочлох**, быть задетым, дразниться, быть причиной раздражения

ГОРДГОР 1) жёсткий, твёрдый, затвердевший, 2) высохший

ГОРДОЙЛГОХ *побуд. от* **гордойх**, делать затверделым/высохшим, давать делаться жёстким/твёрдым

ГОРДОЙХ делаться жёстким, становиться высохшим, быть твёрдым

ГОРЗГОР 1) длинный; худощавый, сухощавый, 2) огрубевший, отвердевший, высохший, ~ **туранхай хүн** тоненький, худощавый человек, ~ **арьс** невыделенная и высохшая кожа, жёсткая шкура

ГОРЗОЙЛГОХ *побуд. от* **горзойх**, давать огрубевать, делать отвердевшим, давать высыхать

ГОРЗОЙХ 1) засыхать в сыром виде, огрубевать, отвердевать (напр. о коже), 2) быть сухощавым, делаться худощавым

ГОРИГҮЙ 1) нет надежды, ненадёжный, безнадёжный, 2) негодный, трудный, 3) не получится, нельзя, **олдох ~ байна** нет надежды найти, нет надежды на то, что найдётся, ~ **хүүхэд** трудный ребёнок, ~ **хүн** негодный/ненадёжный человек

ГОРИЛОГЧ соискатель, **докторын зэрэг** ~ соискатель докторской степени

ГОРИЛОХ 1) надеяться, ожидать, предполагать что-либо, 2) представлять на соискание, **дэд эрдэмтний зэрэг ~сон зохиол** диссертация на соискание учёной степени кандидата наук

ГОРИМ режим, порядок, норма, правило, ~ **журам,** ~ **дэглэм** *парн.* режим, положение, устав, **ёс** ~ обычай, **нарийн ~ сахих/баримтлах** соблюдать строгий режим, **зохих ~ журмаар нь хийх/ажиллах** выполнять/работать по соответствующему правилу

ГОРОЙХ 1) высыхать, пересыхать в горле, застревать (о сухой пище), 2) чувствовать душевную тяжесть, быть в гнетущем настроении, **дотор ~** чувствовать тяжесть под ложечкой, быть в тягостном состоянии

ГОРТИГ 1. циркуль, готовальня, **~ийн хөл** циркульная ножка

ГОРТИГ 2. 1) круг, черта, 2) предел, граница, черта, ~ **татах** провести черту, ~ **дотор** в черте чего-либо, в пределах чего-либо, **~оос гарах** зайти за предел, **сургуулийн ~оос гадна** за чертой школы

ГОРХИ 1. пряжка, застёжка, приспо-собление для застёжки, **бүсний ~** пряжка для поясного ремня, поясные застёжки, **зэс ~** медная пряжка

ГОРХИ 2. ручья, ручей, речка, поток, **гол ~** речки, **уулын ~** ручей

ГОРХИЛОХ застёгивать, закреплять пряжкой

ГОРЬДЛОГО надежда, ожидание, желание, чаяние

ГОРЬДЛОГОГҮЙ безнадёжный, ненадёжный, бесполезный, негодный

ГОРЬДЛОГОТОЙ внушающий надежду, обнадёживающий, вызывающий надежду

ГОРЬДООХ *побуд. от* **горьдох**, вызывать надежду, обнадёживать, давать надеяться на что-нибудь, заставлять ожидать

ГОРЬДОХ надеяться, полагаться, ожидать, желать

ГОРЬДУУЛАХ обнадёживать, заставлять ожидать

ГОСПИТАЛЬ госпиталь, госпитальный, **~д эмчлүүлэх** *лечиться* в госпитале, **цэргийн хээрийн ~** полевой госпиталь

ГОХ крюк, крючок, багор, **бууны ~ дарах** нажать на курок, спустить курок, **~ дэгээ** – а) крюк, б) крючкотворство, **~ дэгээ тавих** заниматься крючкотворством

ГОХДОХ *поддевать крючком*, зацеплять/захватывать багром/крюком

ГОХТОЙ 1) с крюком, 2) *перен.* хитрый, крючкотворный

ГОЦ 1) отличный, особый, особенный, 2) особо, особенно, **~ сайн** превосходный, отличный, **~ гойд юмгүй** ничего особенного, **~ анхаарах** уделять особое внимание, **~ сонирхох** проявлять особый интерес к чему-либо, **~ мөргөх** получить добавочное очко, набрать очко без борьбы (о борцах)

ГОЦДОХ слишком выделяться, *особо отличаться, выйти в следующий тур* без борьбы

ГОЦЛОЛ соло, **дуурийн театрын ~ дуучин** солист оперного театра, **~ бүжиг бүжиглэх** танцевать соло

ГОЦЛОХ 1) выделяться, отличаться, 2) получать добавочное очко без борьбы, **~н дуулах** петь соло

ГОЮУ пластырь, **хөвөх ~** вытяжной пластырь, **шарханд ~ наах** заклеивать пластырем рану, **~гаар хөхүүлэх** *наложить* пластырь

ГӨВДӨХ бить, колотить, избивать, выбивать, наносить побои

ГӨВДҮҮ 1) прыщ, бугорок, 2) красная полоса от удара чем-нибудь (напр. палочкой)

ГӨВДҮҮТЭХ 1) *покрываться прыщиками/бугорками*, появляться (о прыщах, бугорках), 2) покрываться красными полосами от удара

ГӨВӨХ встряхнуть

ГӨВШИХ бить, колотить

ГӨЕН мелкий, неглубокий, **~ нуур** мелкое озеро

ГӨЕХӨН мелковатый, неглубокий, мелковато, неглубоко, поверхностно, **~ гол** неглубокая река, **~ мэдэх** знать поверхностно

ГӨЖҮҮН упрямый (о лошади)

ГӨЛБӨЛЗӨХ чувствовать себя виноватым, сознавать свою вину, **~сөн харц** виноватый взгляд

ГӨЛГӨНӨХ 1) лосниться, блестеть, отсвечивать, 2) *перен.* попадать в тупик, *попадать в неловкое положение* по своей вине, признавать себя виноватым, **хэлэх үггүй ~** не находить слов, сознавая свою вину

ГӨЛГӨР гладкий, ровный, скользкий, **~ гадаргуу** ровная поверхность, гладкая поверхность, **~ тэгшхэн зам** ровная дорога

ГӨЛИЙЛГӨХ *побуд. от* **гөлийх**, делать гладким/ровным, делать блестящим

ГӨЛИЙХ 1) *становиться гладким, делаться блестящим*, становиться скользким, 2) *перен.* быть неподвижным, стать пассивным, оцепенеть, впадать в апатию

ГӨЛӨГ 1. щенок, **нохойн ~** детёныш собаки, щенок, **чонын ~** волчонок

ГӨЛӨГЛӨХ 1. щениться, рожать щенят, приносить щенят

ГӨЛӨГЛӨХ 2. распускаться, давать/пускать ростки, **модод хараахан ~өөгүй байна** ещё не *распустились почки/не появились* побеги на деревьях

ГӨЛӨЛЗӨХ 1) блестеть, отсвечивать, лосниться, 2) чувствовать себя виновным, оказываться в неловком положении по своей вине, **бусдын нүүр харж чадахгүй ~** стыдиться/бояться смотреть *в лицо другим*

ГӨЛӨМ 1) чепрак, 2) лист, **ширэн ~** кожаный чепрак, **хивсэн ~** ковровый чепрак, **~/~н төмөр** лист железа, металлический лист, **~н шил** лист стекла

ГӨЛРӨХ обомлеть, уставиться глазами, **айснаас ~** обомлеть от ужаса

ГӨЛТГӨНӨ гипс, **талстат ~** гипс кристаллический

ГӨЛЧГӨР что-либо гладкое/скользкое, что-либо блестящее

ГӨЛЧИЙЛГӨХ *побуд. от* **гөлчийх**, делать гладким/скользким/блестящим

ГӨЛЧИЙХ становиться гладким, стать ровным, делаться блестящим, быть скользким

ГӨӨГӨӨ дядя (обращение к китайцу)

ГӨРДӨГДӨХ *страд. от* **гөрдөх**, быть оклеветанным, **хулгайд ~** быть *несправедливо обвиненным* в краже

ГӨРДӨГЧ клеветник, **хорон санаат ~** злостный клеветник

ГӨРДӨХ 1) клеветать, распространять о ком-либо клевету, 2) ложно подозревать

ГӨРӨӨ 1) охота, 2) дичь, дикие звери, **ан ~** дикие звери, дикие животные, **ан ~ хийх** заниматься охотой

ГӨРӨӨЛӨГЧ: сэм ~ браконьер

ГӨРӨӨЛӨХ охотиться, добывать *диких зверей*

ГӨРӨӨС травоядное дикое животное, **зээр ~** антилопа, **бор ~** косуль, **бөхөн ~** сайгак, **ямаан ~** горный козёл, **бух ~** тур, дикий як, **хүн ~** снежный человек

ГӨРӨӨЧИН охотник, зверебой

ГӨРӨӨЧЛӨХ охотиться, **ууланд ~** охотиться в горах

ГӨРҮҮЛЭХ *побуд. от* **гөрөх**, давать плести, заставлять заплетать

ГРАДУС градус, **гудамжны жавар тас няс янагийн халуун 40 ~ (Д.Нацагдорж)** на улице стужа – стужей, а милая горяча как 40 градусов

ГРАММ грамм

ГРАНАТ *граната*, **~ шидэх** бросать гранату, **~ тэсрэх** взрыв гранаты, **~ын хэлтэрхий** гранатные осколки

ГРАФИК график, **галт тэрэгний ~** *график движения поездов*, **жижүүрийн ~** график дежурства

ГРИПП грипп, гриппозный

ГУА 1. красивый, прекрасный, **~ сайхан хүн** красавец

ГУА 2. бахчевые культуры, **амтат ~** дыня, **ший ~** арбуз

ГУАГЛАХ 1) каркать (*о вороне*), 2) *квакать* (*о лягушке*)

ГУАЙ *вежливое обращение к старшим, может передаваться словами:* дядя, тётя, товарищ, уважаемый, почтенный и др. **Содном ~!** дядя Содном! уважаемый Содном, **Оюун ~!** тётя Оюун!

ГУАЙЛАХ обращаться вежливо со словом **гуай**, уважать

ГУАЛИГ красивый, стройный, **~ нуруутай хүн** стройный красивый человек, **~ гачуур мод** стройная ель

ГУАЛИН бревно, балка, бревенчатый, балочный, **~ гүүр** бревенчатый мост, балочный мост

ГУАНЗ столовая, кафе, «столовка», **оюутны ~** студенческая столовая, **сувиллын/цагаан хоолны ~** диетическая столовая

ГУАНЗДАХ *питаться в столовой/кафе, есть в ресторане*

ГУВШАА привыкший сосать чужую матку (напр. ягнёнок)

ГУВШИХ сосать чужую матку (о ягнёнке, козлёнке, телёнке), **гуйж ~** настоятельно просить, умолять, надоедать просьбами

ГУДАЙЛГАХ *побуд. от* **гудайх**, склонять голову, опускать/наклонять голову, накренить, **толгойгоо ялгүй ~** слегка /чуть опустить голову

ГУДАЙХ *склоняться, наклоняться, накрениться*, **цээжээ ялгүй урагш ~** слегка наклониться вперёд, **толгой ~** наклонить голову, **нар ~в** солнце закатилось

ГУДАМ коридор, проход

ГУДАМЖ 1. улица, проспект, 2) **гол/төв ~** главная/центральная улица, **эргийн ~** набережная, **гадаа ~нд** на улице, **~ны хөдөлгөөн** уличное движение, **~ны гэрэл дохио** светофор

ГУДАРГАН наклонный, с наклоном, **~ ор** кровать с *наклоном* в головной части

ГУДАС 1. вдоль, на протяжении, **зам ~** по дороге

ГУДАС 2. крытый материей войлочный матрас, **орны** ~ матрац для кровати
ГУДГАР сгорбленный, сутулый, наклонный, ~ **цээжтэй морь** лошадь с приподнятым крупом
ГУДИГ 1) печаль, огорчение, 2) внимание, забота
ГУДИГГҮЙ беспечный, беззаботный, невнимательный, **хэтэрхий ~ хүн** чересчур беззаботный человек
ГУДИГГҮЙДЭХ быть слишком беспечным/беззаботным
ГУДИГГҮЙТЭХ вести себя слишком беспечным, становиться очень беззаботным
ГУДРАХ 1) запихивать, засовывать, 2) всовывать, впихивать, *перен.* жрать, жадно есть, **хар ус ~** напиться до чёртиков
ГУДЧИХ сопеть, посапывать
ГУЙВАЛЗАХ покачиваться, шататься, колебаться
ГУЙВАЛТ покачивание, шатание, колебание, ~ **дайвалттүй** не колеблясь, **~н дундаа** при покачивании, при шатании
ГУЙВАХ 1. переводить (деньги)
ГУЙВАХ 2. колебаться, качаться, шататься, быть непоследовательным
ГУЙВАГНАХ то и дело шататься/качаться, часто колебаться
ГУЙВУУЛАХ 1) качать, шатать, колебать, 2) переводить (деньги), 3) искажать, извращать, **үнэнийг ~** извращать/искажать истину, **баримтыг ~** искажать факты, **үг ~** извращать чьи-либо слова, **банкаар мөнгө ~** переводить деньги через банк, **цахилгаан холбоогоор дамжуулан мөнгө ~** телеграфный перевод денежных средств
ГУЙВУУЛГА перевод, **мөнгөний ~** денежный перевод, перевод денег, **~ын баримт** квитанция перевода денег
ГУЙЛГА 1) просьба, прошение, 2) попрошайничество, ~ **гуйх** просить милостыню, попрошайничать
ГУЙЛТ просьба, **~ыг биелүүлэх** удовлетворить чью-либо просьбу, **бусдын ~аар** по чьей-либо просьбе
ГУЙМТГАЙ часто просящий, привыкший просить
ГУЙМХАЙ канючащий
ГУЙРАНЧИН нищий, попрошайка
ГУЙРАНЧЛАЛ нищета, попрошайничество
ГУЙРАНЧЛАХ нищенствовать, попрошайничать, жить в нищете, клянчить
ГУЙХ просить, выпрашивать, умолять, упрашивать, **тусламж ~** просить помощь/помочь, **зөвшөөрөл ~** просить разрешения, **чөлөө ~** просить освобождения, просить освободить, **би чамайг ~гүй** я не буду упрашивать тебя, **нөгөө Цэцгээ эрэгтэйчүүдийг ~д улам үнэд ордог** если парни просят (упрашивают) ту Цэцгээ, она ещё больше набивает себе цену
ГУЛБИГАНАХ 1) изгибаться из стороны в сторону, извиваться всем телом, быть упругим, 2) быть хилым /тонким
ГУЛБИГАР 1) тонкий, хилый, слабый, вялый, 2) упругий, эластичный, гибкий, ~ **дорой мал** тощий слабый скот, ~ **булчин** слабые мышцы
ГУЛБИЙХ становиться хилым, делаться вялым, быть тонким и слабым
ГУЛБИЛЗАХ делаться упругим, стать эластичным, извиваться
ГУЛГАХ кататься, скользить, **тэшүүрээр ~** кататься на коньках, **цанаар ~** ходить на лыжах, **чаргаар ~** ка таться на санках
ГУЛГАЛТ катание, скольжение, **уран ~** фигурное катание, **хос ~** парное катание, **ганцаарчилсан ~** одиночное катание
ГУЛГИХ срыгивать, отрыгивать (о ребёнке), **нярай хүүхэд сүүгээр ~в** младенец срыгнул молоком
ГУЛГУУЛАХ *побуд. от* **гулгах**, катать, давать/разрешать кататься
ГУЛГУУР каток, **мөсөн ~** каток
ГУЛД: **хөндлөн ~** вдоль и поперёк
ГУЛДАЙХ 1) валяться, лежать (о длинных предметах), лежать пластом, 2) быть неподвижным, оказываться вялым, стать слабым, **зам дээр гуалин ~ж хэвтэнэ** на дороге лежит/валяется бревно
ГУЛДГАР длинноватый, продолговатый, тонкий
ГУЛДМАЙ 1) длинный, длинноватый, 2) туша
ГУЛДРАХ таскать, тащить, волочить, **чирч ~** двигать волоком, тащить, **татаж ~х** дёргать, тащить
ГУЛДРИЛ русло, **ширгэсэн горхины ~** русло высохшей речки
ГУЛЖГАЙ тонкий и гибкий, качающийся
ГУЛЖГАНАХ 1) гнуться, пригибаться, становиться изогнутым, 2) быть вялым, оказываться слабым
ГУЛЖГАР 1) тонкий и гибкий, непрямой, гнущийся, качающийся, 2) малый
ГУЛЖИЛЗАХ часто сгибаться, то и дело наклоняться, извиваться, качаться, шататься
ГУЛЗАЙЛГАХ *побуд. от* **гулзайх**, делать кривым, кривить, делать непрямым, гнуть, **төмөр утас ~** гнуть металлическую проволоку
ГУЛЗАЛЗАХ сгибаться, кривиться, гнуться, извиваться, **салхинд мод ~на** деревья гнутся от ветра
ГУЛЗГАЙ кривой, косой, гнутый, непрямолинейный
ГУЛЗГАНАХ кривиться, сгибаться, качаться, шататься, гнуться
ГУЛЗГАР кривой, гнутый
ГУЛИР мука, мутное
ГУЛРАХ ошибаться, совершать проступок, делать ошибку, заблуждаться
ГУЛСАЛТ 1) скольжение, 2) оползень
ГУЛСАХ 1. 1) скользить, катиться, 2) оползти, **мөсөн дээр ~** кататься на льду
ГУЛСАХ 2. переходить, передаваться от одного к другому
ГУЛУУЗ 1. скалка для раскатывания теста
ГУЛУУЗ 2. туша, **хонины ~** баранья туша
ГУЛУУЗ 3. слиток, **~з алт** слиток золота
ГУНА (н) трёхлетний, трёхгодовалый (о самцах крупных домашних животных, а также крупных зверей), **~н бух** трёхлетний бычок/бык-производитель, **~н барс** трёхгодовалый тигр
ГУНГАНАХ 1) гнусавить, издавать гнусавый звук, 2) издавать нечленораздельные носовые звуки, мычать, 3) *перен.* докучать, надоедать
ГУНДААХ *побуд. от* **гундах**, истощать, изнурять, привести к истощению, делать физически слабым/усталым
ГУНДАХ 1) истощаться, изнуряться, сильно уставать, выглядеть усталым, становиться слабым, 2) разоряться, нищать, **гутаж ~** огорчаться, печалиться, падать духом
ГУНДМАЛ 1) истощённый, исхудалый, ослабевший, 2) печальный, понурый
ГУНЖ (ин) трёхгодовалая, трёхлетняя (о самках крупных домашних животных), **~н үнээ** корова трёх лет, трёхлетняя тёлка
ГУНЖГАР тонкий и продолговатый
ГУНЖИЙХ 1) делаться тонким и продолговатым, становиться продолговатым, 2) кривиться, гнуться
ГУНИГ печаль, грусть, тоска, **уйтгар ~** *парн.* печаль, уныние
ГУНИГГҮЙ 1) без печали, без грусти, 2) *перен.* довольно, опасно, ~ **хурдан морь** довольно быстрый конь, ~ **цэвэрхэн/сайхан** довольно чистый/красивый
ГУНИГЛАЛ грусть, печаль, тоска, уныние
ГУНИГЛАХ грустить, печалиться, тосковать, **~н суух** грустно сидеть, печалиться
ГУНИГТ печальный, грустный, унылый, ~ **амьдрал** печальная жизнь, ~ **дуу** грустная песня

ГУНИГТАЙ печальный, грустный, унылый, ~ **түүх** грустная история, **Бүжин их ~ харагдаж байна** Бужин выглядит печальной

ГУНИХ печалиться, испытывать печаль от чего-нибудь, грустить о чём-нибудь, тосковать, печалиться, **~ж гутрахын хэрэггүй** не надо печалиться, не стоит грустить, не огорчайся

ГУНИХРАХ печалиться, грустить

ГУНИХРУУЛАХ *побуд. от* **гунихрах**, печалиться, наводить грусть/тоску

ГУНСРАХ 1) огорчаться, горевать, унывать, 2) ослабевать, становиться хилым, расстраиваться

ГУНХАЛЗАХ отличаться стройностью, держаться грациозно, двигаться пластично, быть стройным и грациозным

ГУНХАГНАХ быть грандиозным (-ой), стройным (-ой)

ГУНХГАР стройный, красивый, пропорционально красиво сложенный, гармоничный, грациозный, **~ сайхан биетэй эр** мужчина со стройной фигурой, грациозный мужчина

ГУНШАА гнусавый, гнусливый, гнусавость, **~ дуун** гнусавый голос, **~ хүн** гнусавый человек

ГУНШГАНАХ 1) гнусавить, гнусить, 2) *перен.* хныкать, ныть, пищать, плакаться

ГУНШИН 1) титул, звание, 2) прозвище, кличка *простореч.*

ГУНШИХ говорить в нос, гнусавить, **хамраараа ~ж дуулах** петь в нос

ГУРАВ/ГУРВАН три, **~ дахин, ~н удаа** три раза, **өнөөдөр ~ дахь өдөр** сегодня среда, **~ хоногоод ир** приходи через три дня, **~и давхар байшин** трёхэтажный дом, **~н талын** трёхсторонний, **~н сар** а) три месяца, б) март, **~н зуу** триста, **~н хувь** три процента, **~ны хоёр** две трети, **~ны нэг** одна третья, **~н талаас бүрэлдсэн** состоящий из трёх частей, **~н ~ын ес** трижды тридевять, **~н залуурхан** трёххвостка рыба, **~н Маралын орд** созвездие Орион

ГУРАВДАГЧ третий, **~ этгээд** третье лицо

ГУРАВДАХ третий, третий по счёту, третий раз

ГУРАВДУГААР третий, **~ хуудас** третья страница, **~ зэрэг** третий сорт/разряд

ГУРАВЛАХ делить на три части, объединяться втроём, сложиться на покупку чего-нибудь втроём

ГУРАВТ 1. тройка, **~ын төгрөг/дэвсгэрт** купюра в три тугрика, трёшка

ГУРАВТ 2. 1) в третьих, 2) в три часа

ГУРАВХАН только три, всего три

ГУРВАЛ трио, терцет, **~ хөгжимчин** трио музыкантов

ГУРВАЛЖИН треугольник, треугольный, **тэгш өнцөгт ~** прямоугольный треугольник, **адил талт ~** равносторонний треугольник, **чацуу хажуут ~** равнобедренный треугольник, **~ хайрцаг** треугольная коробка, **~ талбай/талбар** треугольная площадь, площадь в форме треугольника, **~ хэрүүл** перекрёстный спор, **Бермудын ~** Бермудский треугольник

ГУРВАЛЖЛАХ придавать треугольную форму чему-нибудь, делать треугольным

ГУРВАНТАА трижды, три раза, **~ унших** читать три раза

ГУРВУУЛ втроём, трое, все три, **~ иржээ** пришли втроём

ГУРГАЛДАЙ 1. прямая кишка

ГУРГАЛДАЙ 2. **алтан ~** соловей, **алтан ~н дуу** пение соловья, **алтан ~н жиргээн/жиргэх** соловьиные трели

ГУРГУУЛ фазан, **~ын өд** фазаньи перья *побуд. от* **гурзайх**, истощать, лишать сил, делать худым/тощим

ГУРЗАЙХ худеть, исхудать, истощаться, изнуряться, становиться тощим/худым, делаться тонким/слабым

ГУРЗАЛЗАХ изможденно щевелиться, истощённо двигаться (о ком-, чём-либо тонком, худом)

ГУРЗГАР худой, тощий, тонкий, исхудалый, истощённый, **~ туранхай хүн** тонкий худой человек, истощённый человек

ГУРИА 1. голодный, обессиленный, изможденный, тощий, слабый (о собаке)

ГУРИА 2. скряга, скупой человек

ГУРИАТАХ сильно голодать, страдать от голода (о собаке, волке)

ГУРИЛ мука, мучной, **нарийн ~** мука высшего сорта, **~ зуурах** месить тесто, **~ элдэх** раскатывать тесто, **~ын үйлдвэр** мукомольный комбинат, **~ын шуудай** мешок для муки, **~ан бүтээгдэхүүн** мучные изделия, **улаан буудайн ~** пшеничная мука, **хөх тарианы ~** ржаная мука

ГУРИЛДАХ 1) смазывать мукой, 2) заправлять мукой, **цай ~** заправлять чай мукой и маслом

ГУТААГЧ компрометирующий, дискредитирующий, **нэр ~** тот, кто компрометирует, тот, кто портит чью-либо репутацию

ГУТААХ портить, позорить, порочить, срамить, очернять, **нэр ~** а) порочить чьё-либо имя, компрометировать, дискредитировать, б) дискредитация, компрометация

ГУТАЛ обувь, сапоги, обувной, **шаахай ~** ботинки, **эсгий ~** валенки, **савхин ~** сапоги, **ажлын ~** спецобувь, **гэрийн ~** домашние тапочки, **~ өмсөх** обуваться, **~ өмсгөх** обувать кого-либо, **биеийн тамирын ~** спортивные тапочки, **~ын дэлгүүр** обувной магазин, **~ын үйлдвэр** обувная промышленность, **~ын тос, сойз** крем и щётка для обуви, **~ засвар** ремонт обуви

ГУТАЛТ обутый, в сапогах, **~ муурын үлгэр** сказка про кота в сапогах

ГУТАЛЧИН *сапожник, обувщик*

ГУТАМШИГ позор, стыд, срам, пошлость, бесчестье, **юутай/ямар ~** что за позор!

ГУТАМШИГТ позорный, стыдный, пошлый, бесчестный, **~ явдал/хэрэг** позорный поступок, **~ амьдрал** позорная жизнь

ГУТАМШИГТАЙ позорный, стыдный

ГУТАХ огорчаться, омрачаться, **сэтгэл ~** быть удручённым, **дур ~** терять интерес, терять охоту к чему-либо, **ой ~** брезговать, чувствовать отвращение

ГУТРАЛ огорчение, депрессия, горе, неприятность, **сэтгэлийн ~** душевная боль

ГУТРАХ падать духом, тосковать, огорчаться, омрачаться, **сэтгэл санаагаар ~** быть в огорчении, **битгий гутар!** не огорчайтесь!

ГУТГААР третий, **~ боть** третий том

ГУУ 1. овраг, ложбина, балка, ров, **~ жалга** *парн.* овраг, яр, обрыв

ГУУ 2. 1) рама, рамка, 2) медальон, ладанка, *уст. религ.* **зургийн шармал/алтадмал ~** позолоченная рама для картины, **гэрэл зураг ~нд хийх** вставить фотографическую карточку в рамку, **шилтэй ~нд байгаа хөрөг** портрет в рамке под стеклом

ГУУЖИЛТ линька, линяние, **хаврын ~** весенняя линька

ГУУЖИХ линять, сбрасывать наружный покров/шерсть, перья, кожу и т.п. передавать электрический ток, **ном бие биедээ ~** передавать книгу друг другу, **нүд/харц ~** осматривать, перевести взгляд *букв* бегать глазами, **хазаар ~** красть, воровать (о разных животных и птицах)

ГУУЛИН сделанный из латуни, латунный, **~ шанага** латунный ковш-черпак, **~ хөгжим** духовой оркестр/инструмент

ГУУЛЬ латунь, жёлтая медь, **~ зэс нь цухуйх** проявлять нехорошие черты, обнаружить своё нутро

ГУУР 1) свищ, изъян в чём-нибудь в виде дыры, 2) личинка овода на спине крупного рогатого скота и лошади

ГУУРС 1. перо (птичье), ствол птичьего пера, **тарианы ~** солома

ГУУРС 2. соломинка (для питья)

ГУУРС 3. трубка, канал, катетер

ГУЧ/ГУЧИН тридцать, **би ~н настай** мне тридцать лет, **~н жилийн ой** тридцатилетие, тридцатилетний юбилей, **~н**

жилийн өмнө тридцать лет тому назад, **тэр ~ хүрч байна** ему под тридцать, **Сарантуяа ~ гарсан ч их л залуу харагдана** хотя Сарантуяе исполнилось 30 лет, она выглядит очень молодой

ГУЧ праправнук

ГУЧААД около тридцати, по тридцать, **хотоос ~ километр** в тридцати километрах от города, **~ оны эхээр/эцсээр** в начале/в конце тридцатых годов

ГУЧДАХЬ тридцатый по счёту

ГУЧДУГААР тридцатый, **номын ~ талд үз!** смотри на тридцатой странице книги!

ГУЧИНТАА тридцать раз

ГУЧУУЛ всего тридцать, все тридцать, **бид ангидаа ~** нас в классе всего тридцать

ГУЯ 1) ляжка, бедро, 2) задняя конечность при разделке туши, **~а ганзагалж ирэх** приехать с пустыми руками, **гуя баз** свояки, **хаалганы ~** брус/косяк дверной рамы, **«юун үхрийн ~?»** намёк на кого-либо проговорившегося

ГУЯДАХ 1) бить, хлестать, стегать, 2) бросать с размаху (при борьбе), **морийг ташуураар ~** стегать коня кнутом, **нуруун дундуур нь сураар ~** хлестать по спине ремнём

ГУВГЭНЭХ передвигаться медленно, ползать по поверхности

ГУВГЭР выпуклый, небольшой выступ, слегка возвышенная местность, **энэ жижиг ~ийн цаана нуур бий** за этим невысоким выступом находится озеро

ГУВДРҮҮ прыщ, бугорок

ГУВДРҮҮТЭХ 1) покрываться прыщиками/бугорками, появляться (о прыщах, бугорках), 2) покрываться красными полосами от удара

ГУВДЭХ бить, колотить, избивать, выбивать, наносить побои

ГУВНЭХ идти медленно, передвигаться с трудом, еле двигаться

ГУВҮҮЛЭХ *побуд. от* **гувэх**, быть выколоченным, быть побитым, выколачиваться, отряхиваться (от пыли, снега и т.п.)

ГУВҮҮР то, чем выбивают/выколачивают, выбивалка

ГУВҮҮРДЭХ выбивать пыль

ГУВЭХ 1) ударяя, очищать от пыли, трясти, колотя, выбивать из чего-нибудь что-нибудь, выколачивать, выбивать, 2) отцветать, опадать, осыпаться после цветения, **~ж арилгах/цэвэрлэх** выколачивать пыль из одежды, **намар болж модод навчаа ~в** наступила осень и листья с деревьев опали

ГУВЭХ 2. разорять, истрачивать, промотать, **байдаг хөрөнгө мөнгөө ~н өдгүй амьтан** тип, промотавший всё свое богатство

ГУВЭЭ 1. бугор, холм, возвышенность

ГУВЭЭ 2. дамба, плотина

ГУВЭЭРХҮҮ бугристый, холмистый, **~ газар** холмистая местность

ГУДГЭР выпуклый

ГУДИЙХ становиться возвышенным, делаться выпуклым

ГУДЭС прямой, чистосердечный, откровенный, правдивый, **~ зан** прямой /решительный характер, **~ эр** прямодушный мужчина

ГУДЭСДЭХ быть слишком прямым, прямодушный

ГУДЭСХЭН довольно прямой/прямодушный, несколько откровенный, довольно правдивый, **~ сэтгэл** прямота души

ГҮЖИР 1. ложь, неправда, клевета, клеветнический, ложный, **~ гүттэлэг** *парн.* клевета, ложное обвинение, **~ цуурхал** клеветнические слухи, **гүн усанд олом үгүй, ~ үгэнд үнэн үгүй** *погов.* в глубокой воде нет брода, а в клевете нет правды

ГҮЖИР 2. стойкий, решительный, упорный, смелый, сильный, **~ эр** решительный, сильный мужчина

ГҮЖИРДЛЭГ клевета, хула, сплетня

ГҮЖИРДЭГДЭХ *страд. от* **гүжирдэх**, ложно обвиняться, быть оклеветанным

ГҮЖИРДЭХ клеветать, порочить, оговаривать, хулить, сплетничать, **улаан цайн ~** явно (нагло) клеветать, **бусдыг ~ж болохгүй** нельзя оклеветать на других людей

ГҮЖИРЛЭХ 1. клеветать, порочить

ГҮЖИРЛЭХ 2. быть сильным/крепким, оказываться решительным/смелым

ГҮЖИРМЭГ 1) сильный, крепкий, выносливый, здоровый, 2) решительно, смело, **ажилд их ~ хүн** очень работоспособный человек, очень усердный в работе человек, **~ биетэй** физически крепкий

ГҮЖИРМЭГИЙЛЭХ поступать смело, действовать решительно, действовать физической силой

ГҮЖИРМЭГЛЭХ действовать решительно

ГҮЗЭЭ 1) рубец, брюшина, 2) *перен.* живот, брюхо, пузо, **~ ихтэй хүн** пузатый человек, человек с большим животом, **~ суух** становиться пузатым, **~нд наалдсан дэлүү шиг дагах** следовать как тень, **~ шороодох** отдать концы, «дать дуба», **~ мэдэн идэх** есть чересчур много

ГҮЗЭЭЛЗГЭНЭ земляника, земляничный, **~ий бут** земляничные кустики, **~ий чанамал** земляничное варенье, варенье из земляник

ГҮЗЭЭЛЭХ 1) делаться пузатым, иметь большой живот, 2) класть что-либо в рубец, 3) *перен.* много есть, много пить

ГҮЗЭЭРХҮҮ/ГҮЗЭЭРХЭГ пузатый

ГҮЙДЭЛ 1) течение, циркуляция, 2) ток, **цусны ~** циркуляция крови, **цахилгаан ~** электрический ток, **морины ~ дунд** на бегу лошади

ГҮЙ *постпозитивная частица отрицания* не, нет, без, **ажил~** нет работы, безработный, без работы, **би явах~** я не пойду

ГҮЙГДЭХ *страд. от* **гүйх**, переноситься, переводиться, передаваться

ГҮЙГЧ бегун, бегающий, **ойрын зайн ~** спринтер, бегун на короткую дистанцию

ГҮЙДЭЛ циркуляция, **~ үүсгэгч** генератор, **~ хэмжигч** амперметр (амперметр)

ГҮЙЛГЭНЭХ слегка покрываться жидкостью, **нулимс ~** слезиться, наполняться слёзами

ГҮЙЛГЭХ 1. *побуд. от* **гүйх**, 1) заставлять бежать, 2) отправлять, **дэлгүүр рүү хүүхэд ~** отправить ребенка в магазин, **сонин ~н үнэнх** просматривать газету, **~н бичих** бегло писать, **ухаан ~** думать, обдумывать, мыслить, шевелить мозгами

ГҮЙЛГЭХ 2. продавать, торговать, **бараа ~** продавать товары, **наймаа ~** торговать чем-нибудь, успешно распродавать, делать торговый оборот

ГҮЙЛГЭХ 3. страдать поносом, **гэдэс ~** болеть поносом, **цусаар ~** кровавый понос

ГҮЙЛГЭХ 4. 1) передавать, отдавать кому-нибудь, переводить что-либо, 2) *жарг.* красть, воровать

ГҮЙЛГЭХ 5. покрывать чем-либо, **будаг ~** окрашивать, красить во что-либо, **тугалга ~** покрывать полудой, лудить, **цайр ~** покрывать цинком, цинковать

ГҮЙЛГЭЭ обращение оборот, **бараа ~** товарооборот, **мөнгөний ~** денежный оборот, **~ харц** беглый взгляд, **~нд оруулах/гаргах** пускать в оборот, **~ хийх** производить операцию (денежную), делать расчёт, **~ сайтай /ихтэй байх** пользоваться большим спросом, **~нээс гаргах** изымать из обращения

ГҮЙЛГЭЭГҮЙ не пользующийся спросом, ненужный/негодный для продажи, **~ бараа** неходовые товары

ГҮЙЛГЭЭТЭЙ ходкий, пользующийся спросом, **~ ном** хорошо расходящаяся книга

ГҮЙЛДЭХ бежать, бегать (о многих), **гадаа хүүхдүүд ~нэ** дети бегают на улице

гүйлс абрикос, абрикосовый, абрикосный, **~ний мод** абрикосовое дерево, **~ний яс** абрикосная косточка

гүйлт бег, пробег, **мянган метрийн ~** бег на тысячу метров, **саадтай ~** бег с барьерами, **~ийн аварга** чемпион бега, **автомашины ~ийн дундаж хэмжээ** средняя норма пробега автомобиля

гүймтгий любящий бегать

гүймхий 1. 1) любящий бегать, привыкший бегать, 2) домашнее животное по неволе оказавшееся на чужом для него пастбище среди незнакомого стада и стремящееся вернуться к своим

гүймхий 2. 1) самец, часто бегающий за самкой в период течки, 2) *перен.* ловелас, донжуан

гүйх 1. 1) бежать, бегать, 2) течь, **~ж гарах** выбежать, **~ж ирэх** прибежать, **би тэр Цолмонгийн араас ~гүй шүү** я за этой Цолмон бегать не буду, **~ нохойд ~гүй нохой саад болох** ленивая собака помеха для бегущей собаки

гүйх 2. распродаваться, реализоваться, идти (о торговле), **үнэтэй бараа ~гүй байна** дорогие товары плохо реализуются, **ховор бараа зах дээр сайн ~дэг** дефицитные товары быстро реализуются/продаются на рынке

гүйх 3. бегать в период течки

гүйхэн 1) мелкий, неглубокий, 2) *перен.* поверхностный, несерьёзный, узкий, бедный, **~ ус** мелководье, **~ мэдлэг** узкий кругозор, поверхностные знания, **~ бодол** поверхностные размышления

гүйцэгдэх *страд. от* **гүйцэх**, быть настигнутым, настигаться, **~гүй байх** быть неуловимым

гүйцэгдэшгүй очень быстрый, неуловимый

гүйцэд полностью, без остатка, **~ мэдэх** полностью знать, **ажлыг ~ хийх** закончить работу полностью

гүйцэлдэх 1) исполняться, стать реальностью, осуществляться, 2) собираться в полном составе, укомплектовываться, **үл ~ үзэл** утопия

гүйцэтгүүлэх *побуд. от* **гүйцэтгэх**, заставлять выполнять, приказать исполнять

гүйцэтгэгдэх *страд. от* **гүйцэтгэх**, быть выполненным, быть осуществлённым, осуществляться, выполняться, исполняться

гүйцэтгэгч 1) исполнитель, 2) исполняющий, 3) подрядчик, **шүүхийн шийдвэр ~** судебный исполнитель, **гэрээт ажлын ~** подрядчик договорных работ, **~ байгууллага** подрядная организация, **үүрэг ~** исполняющий обязанности (и.о.), **ерөнхий ~** генеральный подрядчик

гүйцэтгэл выполнение, исполнение, осуществление, завершение, **~ийн хяналт шалгалт** контроль за исполнением чего-либо, **~ийн хугацаа** срок исполнения, **~ийн чанар** качество исполнения/выполнения, **төсвийн ~** исполнение бюджета

гүйцэтгэх выполнять, исполнять, **төлөвлөгөө ~** выполнять план, **тушаал ~** исполнять приказ, **үүрэг ~** а) играть роль, б) исполнять обязанности, **~ хуудас** исполнительный лист, **~ийг хойшлуулсан шүүхийн шийдвэр** решение суда об отложении исполнения, **амлалтаа/үүргээ ~** исполнять обещание/свой долг, **~ байгууллага/хороо** исполнительный орган/комитет, **~ боломжгүй болох** (фактическая) невозможность исполнения

гүйцэтгэшгүй неосуществимый, невыполнимый

гүйцэх 1) догонять, нагонять, 2) завершаться, оканчиваться, 3) истекать, кончаться, **~ж түрүүлэх** догнать и перегнать, **нас ~** стать взрослым, **би чамайг ~нэ** я догоню тебя, **хугацаа ~жээ** срок истёк, **хоногийн тоо ~** пробить (о смертном часе)

гүйцээгүй незаконченный, неоконченный, **арай бичиж ~** ещё не дописано, **хийж ~ ажил** незаконченная работа

гүм: **нам ~** тишина, затишье, **эргэн тойрон нам ~** вокруг стоит мертвая тишина, **шөнийн нам ~** ночная тишина

гүн глубина, глубокий, **~ мэдлэг** глубокое знание, **~ нойр** глубокий сон, **~ уйтгар** глубокая печаль, **~ хэвлэл** глубокая печать, **далайн ~** морская глубь, морские глубины, **~ далайн** *геол.* батиаль, **арваад метрийн ~д** на глубине десяти метров, **~ талархал илэрхийлэх** выразить глубокую благодарность

гүнгэнэх бормотать, говорить про себя, говорить негромко и неясно, **аман дотроо ~** бормотать себе под нос

гүнгэр: **~ гангар** (звукоподражание бормотанию, говору), **~ гангар хийх** негромко разговаривать, беседовать между собой

гүндүүгүй справедливый, честный, правдивый, прямой, **~ хүн** честный человек

гүнж принцесса, **~тэй суух** жениться на принцессе

гүнзгий глубокий, глубокосмысленный, **~ худаг** глубокий колодец, **~ уттатай үгс** глубокомысленные слова

гүнзгийвтэр глубоковатый, глубоковато

гүнзгийвтэрдүү довольно глубокий

гүнзгийдэх быть глубоким, оказываться более глубоким

гүнзгийлүүлэх *побуд. от* **гүнзгийлэх**, заставлять углублять

гүнзгийлэх углублять, делать более глубоким, **худаг ~** углубить колодец

гүнзгийрүүлэх *побуд. от* **гүнзгийрэх**, 1) углублять, 2) усугублять, **мэдлэгээ ~** углублять знания, **~сэн сургалт** расширенное обучение

гүнзгийрэх 1) углубляться, делаться более глубоким, 2) усугубляться

гүнээ сильно, очень, **~ хүндэтгэх/иттэх** очень уважать/ надеяться, **~ хүндэтгэсэн** с глубоким уважением, **~ харамсах** сильно сожалеть

гүрвэл ящерица, **үлэг ~** динозавр, **~ аарцагтан** ящеротазовые, **~ загас** настоящая рыба-ящерица

гүрвэлзэх 1) пресмыкаться, передвигаться плавно ползком, 2) *мед.* перистальтика, **гэдэсний ~ хөдөлгөөн** перистальтика кишок, перистальтические движения/сокращения желудка

гүрж Грузия, грузины, **~ гуржуул** фазан обыкновенный

гүрийх 1) вздуваться, набухать, распухать, увеличиваться в объёме, 2) *разг.* заупрямиться, настаивать на своём

гүрэн держава, государство, **их ~** великие державы

гүрээ переднебокая часть шеи, **~ний судас** сонная артерия

гүтгүүлэх *побуд. от* **гүтгэх**, 1) быть оклеветанным, 2) преувеличивать, нарочно/умышленно прибавлять

гүтгэгдэх *страд. от* **гүтгэх**, быть оклеветанным, **хулгайд ~** быть оклеветанным в краже

гүтгэгч клеветник, **~ нарыг шийтгэх хэрэгтэй** надо наказывать клеветников

гүтгэлэг заведомо ложный слух, клевета, хула, ложь, **шар хэвлэлийн ~** клевета жёлтой прессы, **~ хийх/явуулах** возводить клевету, распространять клевету, **~ийн кампани** клеветническая кампания

гүтгэх 1) клеветать, оклеветать, опорочить кого-либо клеветой, 2) клеветнический, **~сэн тул хариуцлагад татах** привлечь к ответственности за клевету, **~ арга** клеветнические приёмы

гүү кобыла, кобылица, **~ний сүү** кобылье молоко, **~ний айраг** кумыс, **~ саах** доить кобылиц, **олон азрагатай байсан ~ сувайдаг** кобыла, у которой много жеребцов, яловеет

гүүр мост, **төмөр замын ~** железнодорожный мост, **салдаг/хөвдөг ~** разводной/плавучий мост, **~ээр гарах** переходить через мост, **~ийн тулгуур** бык, опора моста

гүц чайник, **шаазан ~** фарфоровый чайник, **цайны хандны ~** чайник для заварки чая

гэв *частица усиления к словам с наальным* **гэ**, **~ гэнэт** совсем внезапно, совершенно неожиданно, как снег на голову, **~ гэгээн** очень светло

ГЭВЧ хотя, несмотря на то, что, но, однако, **Багабандийг урьсан, ~ тэр ирсэнгүй** мы пригласили Багабанди, однако он не пришёл

ГЭВЭЛ 1) если, 2) если спросишь ... то ... *в этом значении – обычно перед прямой речью, цитатой или перед перечислением иногда соответствует двоеточию:* **тэр хийе ~ чадна** если он захочет, то сможет, **тэр анги юу юу байна вэ ~** *букв.* если спросишь, что есть/имеется в классе, то ...

ГЭГДЭХ *страд. от* **гэх**, называться, именоваться, считаться, признавать, **сайн оюутан ~** считаться хорошим студентом

ГЭГЧ 1) некий, некто, какой-то, 2) именуемый, так называемый, 3) довольно, весьма, очень, **Оюунгэрэл ~ хүн яриа хийв** некто Оюунгэрэл провёла беседу, **хүн ~ амьтан бол ...** существо, называемое человеком ..., **том ~ харах** смотреть довольно удивлённо, смотреть довольно большими глазами, **тарган ~ийн хүн** весьма толстый человек

ГЭГЭЭ свет, заря, **үдшийн/үүрийн ~** вечерняя/утренняя заря, **~ орох** рассветать, **~ тасрах** темнеть, вечереть, **~ гарах** излучать свет

ГЭГЭЭВТЭР светловатый, светловато

ГЭГЭЭВЧ окно

ГЭГЭЭН светлый, ясный, **~ наран** ясное солнце, **~ ухаан** ясный ум, **~ цагаан өдрөөр** среди бела дня, **Өндөр Гэгээн** — титул монгольского правителя Занабазара

ГЭГЭЭРҮҮЛЭГЧ просветитель, **ард түмнийг соён ~** просветитель народа

ГЭГЭЭРҮҮЛЭГ просвещение, просветительство

ГЭГЭЭРҮҮЛЭХ *побуд. от* **гэгээрэх**, 1) просвещать, 2) просветительный, просветительский, **ард олныг ~** просвещать народные массы, **~ ажил** просветительная работа

ГЭГЭЭРЭЛ просвещение, образование, **ардын ~** народное просвещение, **Ардын ~ийн тэргүүний ажилтан** отличник народного образования

ГЭГЭЭРЭХ 1) рассветать, 2) становиться светлым/ясным, 3) просвещаться, **үүр ~ байна** рассветает, утренняя заря забрезжила

ГЭГЭЭТЭЙ светлый, светло, **~ газар** светлое место, **~ байхад, ~д** пока светло, засветло

ГЭДГЭР 1) с закинутой головой, 2) неохотно, упрямый, **~ толгой** закинутая назад голова, **тэр их ~ хүн юмаа** он, оказывается, очень важная персона, **ажилд ~ хүн** неохотно работающий человек, человек, работающий с ленцой

ГЭДИЙЛГЭХ *побуд. от* **гэдийх**, 1) выгибать спину, 2) запрокидывать, **толгойгоо ~** запрокинуть голову

ГЭДИЙХ 1) выпячивать грудь, откидывать назад корпус, выгибаться назад, 2) упрямиться, нарочно/упрямо не соглашаться, **~ж явах** идти, выгнув спину назад, **түүнээс гуйсан чинь харин ч ~чихлээ** его попросили, но он упрямится/артачится

ГЭДРЭГ обратно, назад, вспять, **~ буцах** идти обратно, вернуться, **~ харах** оглядываться, смотреть назад, **~ харалгүй гүйх** бежать без оглядки, **~ээ харж унах** падать на спину, **~ нь татах** а) тянуть назад, оттягивать, б) затягивать, тормозить, препятствовать, **~ болох** подаваться назад, отступать, пятиться, **~ дуудах** отзывать

ГЭДРЭГДЭХ слишком выгибаться назад, чересчур откидываться

ГЭДРЭГЛЭХ уклоняться от работы, отказываться делать что-либо

ГЭДЭГ 1. называется, обычно называют, носит название, **таны нэрийг хэн ~ вэ?** как вас зовут? **намайг Сайхнаа ~** меня зовут Сайхнаа, **монголоор юу ~ юм бэ?** как это называется по-монгольски?

ГЭДЭГ 2.: **~ ~ хийх/гэх** часто выгибаться назад, то и дело запрокидываться

ГЭДЭГНЭХ 1) часто выгибать спину, часто выпячивать грудь, то и дело откидывать голову назад, 2) нетерпеливо ёрзать, держать себя беспокойно, быть подвижным, ломаться, кривляться, **битгий ~ээд бай!** не ломайся! **~ж явах** идти часто изгибаясь

ГЭДЭЛЗЭХ 1) часто изгибаться, 2) ходить, двигаться с важным видом

ГЭДЭН 1. упрямый, неуступчивый, непослушный

ГЭДЭН 2.: **~ годон** непостоянный, жеманный, легкомысленный, **~ годон хийх** кривляться, ломаться, жеманничать

ГЭДЭС живот, брюхо, кишка, **нарийн /бүдүүн ~** тонкие/толстые кишки, **шулуун ~** прямая кишка, **~ний өвчин** кишечные заболевания, **миний ~ өлсөж байна** я проголодался, я голоден, **~ өвдөж байна** болит живот, **~ндээ хөлөө хийлцэх** перегрызть друг друга, мешать друг другу, **~ гаргах** заколоть скотину, **~ий нь хормойлуулах** пустить кишки кому-либо

ГЭДЭСЛЭХ 1) становиться пузатым, избивать живот, 2) беременеть, быть в положении, стать беременной

ГЭДЭСТЭЙ 1) имеющий живот, с брюшком, пузатый, 2) беременная, брюхатая, **том ~ эр** пузатый мужчина

ГЭЖ *союз* что, чтобы, **би мэдэхгүй ~ хариулав** я ответил, что не знаю

ГЭЗЭГ коса, **нарийхан ~** тонкая косичка, **бүдүүн ~** толстая коса, **~ тавих** отпустить косу, **~ сүлжих** заплетать косу, **~ дарж гарах** рождаться один за другим (о детях)

ГЭЗЭГДЭХ хватать за косу, тянуть за косу

ГЭЛБЭЛЗЭХ разоблачение тайны, **гэмт хүн ~нэ, дайрт морь шарвалзана** всё тайное становится явным

ГЭЛДРЭХ шагать спокойно, брести, идти тихо/медленно

ГЭЛЦЭХ *совм. от* **гэх**, говорить, рассказывать, разговаривать (о многих),

ГЭЛТГҮЙ *разг.* нечего говорить, незачем говорить, не к чему говорить так, **одоо чи тийшээ явна ~** нечего говорить, что тебе хочется съездить туда

ГЭЛТЭЙ *разг.* можно сказать, **энэ бол Аюурын ирсний ач ~** можно сказать, что это благодаря приезду Аюура

ГЭМ 1) порок, недостаток, повреждение, 2) вина, виновность, проступок, **~ буруу** вина, **зүрхний ~** порок сердца, **~ хор** вред, **~ хор арилгах баталгаа** гарантия возмещения ущерба, **~ хор арилгуулах тухай нэхэмжлэл** иск о возмещении ущерба, **~ хийх /гаргах** наносить вред, совершать преступление, **~ээ хүлээх** признавать свою вину, **~ бурууг хөнгөрүүлэх смягчать вину, ~ бурууг хөнгөрүүлэх нөхцөл байдалтайгаар хүн алах** убийство со смягчающими вину обстоятельствами, **~ээ наманчилах** каяться, **~ буруугаа үгүйсгэх** отрицать свою вину, **~ хор учруулагч** причинитель вреда

ГЭМГҮЙ 1) невинный, безвредный, 2) ничего, пусть, **ямар ч ~** совершенно невинный

ГЭМТ виновный, преступный, опасный, вредный, **~ хэрэг** преступление, **~ явдал** преступность, **эрүүгийн ~ хэрэг** уголовное преступление, **эрүүгийн ~ хэрэгтэн** уголовный преступник, **~ хэрэг үйлдэх** совершать преступление, **~ хэргийн бүрэлдэхүүн** состав преступления, **~ бүлэглэл** преступная группировка, **~ довтолгоо** преступное нападение, **~ санаа** преступное намерение, **~ зорилго** преступная цель, **~ үйлдэл** преступное деяние, **~ хамсал (нэгдэл)** преступное сообщество, **~ хэргийн гүйцэтгэгч** исполнитель преступления, **~ хэргийн сэдэлт** мотив преступления, **~ хэрэг үйлдсэн нөхцөл байдал** обстоятельства совершения преступления, **~ хэрэг үйлдэхэд оролцогчид** участники совершения преступления, **~ хэрэгтнийг шилжүүлэх тухай хэлэлцээр** соглашение о выдаче преступников, **~ эс үйлдэл** преступное бездействие

ГЭМТЭЙ 1) виновный, преступный, **энэ бол их ~ хэрэг** это очень опасный поступок, **болохгүй, ~!** нельзя, опасно

ГЭМТЭЛ повреждение, дефект, травма, **хөнгөн ~** лёгкое повреждение, **хүнд, ноцтой ~** серьёзное повреждение, **~ийн эмнэлэг** травматологическая больница

ГЭМТЭН преступник, **гол ~** главный преступник

ГЭМТЭХ получать повреждение, травмироваться, **яс ~** получить повреждение кости, **хөл нь ~жээ** у него нога повреждена

ГЭМТЭЭХ *побуд. от* **гэмтэх**, повредить, травмировать, наносить травму/повреждение, **унаж хөлөө ~** повредить ногу при падении

ГЭМШИГЧ кающийся, тот, кто раскаивается

ГЭМШИЛ раскаяние, сознание своей вины, исповедь, покаяние, сожаление о чём-либо, **гэм нь урдаа, ~ нь хойноо** *букв.* сначала совершает проступок, а потом раскаивается

ГЭМШИХ каяться, раскаиваться, признавать виновность, исповедать, **гэмт хэрэг хийсэндээ ~** раскаяться в преступлении, **болсон явдалд харамсан ~** сожалеть о совершившемся, **бууруга ~** *сознавать/признавать вину*, **нүгэлээ наманчлан ~** исповедаться, каяться

ГЭМШҮҮЛЭХ *побуд. от* **гэмших**, заставлять раскаиваться

ГЭНГЭНЭХ 1) взвизгивать, визжать, скулить, 2) *издавать однообразные жалобные звуки*, пищать, надоедать, докучать

ГЭНДҮҮЛЭХ *побуд. от* **гэндэх**, заставать врасплох, нагрянуть неожиданно, захватывать врасплох, **~н асуух** врасплох спросить, неожиданно задать вопрос

ГЭНДЭХ 1) вести себя наивно, попасть впросак (по неопытности, по доверчивости), 2) оплошать, совершать оплошность, 3) поддаваться на уловку, **санамсаргүйгээс ~** оплошать из-за неожиданности

ГЭНТ 1) вдруг, неожиданно, врасплох, внезапно, 2) скоропостижно, 3) случайно, между прочим, **гэв ~** совсем неожиданно, **тэр ~ ороод ирэв** он вдруг *вошёл*, **бид гадаа ~ тааралдлаа** мы случайно встретились на улице

ГЭНТИЙН неожиданный, внезапный, скоропостижный, **~ аюул** неожиданная опасность, стихийное бедствие, **~ үхэл** скоропостижная смерть, **~ учрал** случайная встреча

ГЭНТХЭН вдруг, неожиданно, внезапно, **тэр ~ уйлаад унав** он вдруг заплакал

ГЭНЭ неожиданность, внезапность, случайность, оплошность, **би ~ алдав** я совершил оплошность, неожиданность застала меня врасплох

ГЭНЭГҮЙ неожиданный, внезапный, случайный, неожиданно, внезапно, случайно, **~ байх** не подозревать, **~ байтал Нарангуа надруу ярьсан** неожиданно Нарангуа мне позвонила

ГЭНЭН 1) наивный, простодушный, легковерный, 2) доверчивый, 3) неосторожный, неопытный, **Ариунхишиг хүүхэд шиг ~** Ариунхишиг наивна как ребёнок, **~ хүн** наивный человек, **~ санаа, бодол** наивные мысли

ГЭНЭХЭН довольно наивный, достаточно легковерный

ГЭР 1. дом, юрта, семья, жилище, **айл ~, ~ бүл** семья, **~ бүлийн байдал** семейное положение, **~ бүл салах** расторгать брак, развод, **~ бүлийн баталгаа** свидетельство о браке, **~ орон** юрта, жилище, **~ бараа** все имущество, **~ барих** поставить юрту, строить дом, **~тэй байх** быть дома, **~ээрээ ажиллах** работать на дому, **~ийн эзэн** хозяин дома, **~ийн хэрэглэл** мебель, домашняя утварь, **~ийн даалгавар** домашнее задание, **~ийн ажил** домашняя работа, домашнее хозяйство, **~ бүлийн маргаан** семейные ссоры, **~ бүлийн төлөвлөлт** планирование семьи, **~ зуурын** местный, **~ийн мухар сахих** домоседствовать, **~ оронгүйчүүд** бездомные, **~ хороолол** юрточный квартал

ГЭР 2. чехол, футляр, **нүдний шилний ~** футляр для очков, **хуттаны ~** чехол для ножа, **буугны ~** кобура, **багажны ~** футляр для инструментов

ГЭРГИЙ жена, супруга, **~н хамт** вместе с супругой, **~ авах** жениться, **~ авахуулах** женить

ГЭРГИЙГҮЙ неженатый, холостой

ГЭРГИЙТЭЙ женатый, имеющий жену

ГЭРГҮЙ бездомный

ГЭРЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **гэрлэх**, женить, отдать замуж, **охиноо ~** отдать дочь замуж

ГЭРЛЭГСЭД *вступившие в супружеские узы/в браз, супруги*, **~ийн эрх** супружеское право

ГЭРЛЭЛТ женитьба, вступление в брак, **~ бүртгүүлэх** а) зарегистрировать брак, б) регистрация брака, **~ цуцлуулах** расторгнуть брак, **~ийн баталгаа** свидетельство о бракосочетании/браке, **~ цуцлуулах өргөдөл** заявление о расторжении брака, **~ийг хүчингүйд тооцох** объявление брака недействительным

ГЭРЛЭХ жениться, вступить в брак, выходить замуж, **хайр сэтгэлээрээ ~** брак по любви, **~ ёслол** обряд вступления в брак, церемония бракосочетания, **~ ёслолын ордон** Дворец бракосочетаний

ГЭРЛЭЭГҮЙ неженатый, холостой, незамужняя

ГЭРТЭЭ (у себя) дома, (к себе) домой, **гэр ~** у себя дома, **гэр ~ харих** расходиться по домам, **~ байгаа юм шиг байгаарай** будьте как дома, **~ хоцрох** оставаться дома, **бор ~ богд, хар ~ хаан** *посл.* каждый у себя дома бог

ГЭРЧ свидетель, понятой, **~ баримт** доказательство, подтверждение, **~ болох** быть свидетелем, **~ болгох/татах** брать кого-либо в свидетели, звать кого-либо в свидетели, **~ийг байцаах** допрашивать свидетеля, **~ийн мэдүүлэг** показания свидетеля

ГЭРЧИЛГЭЭ свидетельство, удостоверение, аттестат, **сургууль төгссөн ~** свидетельство об окончании школы, **боловсролын ~** аттестат зрелости, **төрсний ~** свидетельство о рождении, **чанарын ~** сертификат качества

ГЭРЧЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **гэрчлэх**, выставлять *свидетелем* кого-либо

ГЭРЧЛЭГДЭХ *страд. от* **гэрчлэх**, быть засвидетельствованным, свидетельствоваться, **~сэн гэрээслэлийн хувь** заверенная копия завещания

ГЭРЧЛЭХ 1) быть свидетелем, давать показания, 2) свидетельствовать, удостоверять, **няцаашгүйгээр ~** неопровержимо свидетельствовать о чём-либо

ГЭРЭВЧ 1) люстра, 2) канделябр, 3) футляр

ГЭРЭЛ свет, освещение, луч, **нарны /сарны ~** солнечный/лунный свет, **өдрийн ~** дневной свет, **ногоон ~** зелёный свет, **цахилгаан/хиймэл ~** электрическое/искуственное освещение, **~ гаргах** засветить, давать свет, **~ гарах** осветиться, освещаться, **~ унтраах** выключить свет, **~ асаах** включить свет, **~ орох** становиться светлым, **~ийн жил** световой год

ГЭРЭЛГҮЙ неосвещённый, тёмный, **~ гудамж** неосвещённая улица

ГЭРЭЛТ светлый, лучезарный, **~ наран** лучезарное солнце, **~ ирээдүй** светлое будущее, **~ загас** складчатогрудые (рыба), **~ харалзай** светящиеся анчоусы, **~ чимэд** *геол.* опал, **~ эрдэнэ** *геол.* шпинель, **мянган ~** солнце, **цагаан ~** луна

ГЭРЭЛТҮҮЛЭГ освещение, **гудамжны ~** уличное освещение

ГЭРЭЛТҮҮЛЭГЧ 1) светильник, *осветитель*, 2) *прожектор*

ГЭРЭЛТҮҮЛЭХ *побуд. от* **гэрэлтэх**, освещать, озарять, залить светом, просвечивать/светить

ГЭРЭЛТҮҮР 1) светильник, 2) фара, прожектор

ГЭРЭЛТЭЙ светлый, освещённый, **~ болгох** освещать, озарять

ГЭРЭЛТЭМ светлый, лучезарный голос, **«Хайртай амраг минь шөнөдөө ~ царайлаг даа» (Явуухулан)** Лицо незабвенной любимой лучезарно даже в ночи (Явуухулан)

ГЭРЭЛТЭХ быть освещённым, светиться, сиять, сверкать, **тод/бүдэг ~** ярко/тускло светиться

ГЭРЭЭ договор, пакт, контракт, **энх тайвны/хамтын ~** мирный/коллективный договор, **найрамдал хамтын ажиллагааны тухай ~** договор о дружбе и сотрудничестве, **хилийн ~** договор о границе, **худалдааны ~** торговый договор, **харилцан туслалцах тухай ~** договор о взаимной помощи, **цөмийн дайныг сэрэмжлэн зайлуулах, стратегийн зэвсэглэлийг хязгаарлах тухай ~** договор о предотвращении ядерной войны и об ограничении стратегических вооружений, **~ байгуулах** заключать договор, **~ батлах** ратифицировать/утверждать договор, **~нд гарын үсэг зурах** подписывать договор, **~г батламжлах эрх** право утверждать договоры, **~ биелүүлэхээс татгалзах** отказ от выполнения договора, **~ цуцлах** расторжение договора, **~ний хэм хэмжээ** договорные нормы, **~ний тал** сторона в договоре, **~гээр тогтсон үнэ** контрактная цена, **~ний үүргийг дуусгавар болгох** прекращение обязательств по договору

ГЭРЭЭЛЭХ заключать договор/соглашение, договариваться, соглашаться, **нүүрс ~** заключить договор на поставку угля, договориться о поставке угля

ГЭРЭЭС завет, завещание, **багшийнхаа ~сийг дагах** следовать заветам учителя, по заветам учителя, **~ хийх** сделать завещание

ГЭРЭЭСЛЭЛ завет, завещание, **шинэ ~** новый завет, **хуучин ~** ветхий завет, **~ гүйцэтгэгч** исполнитель завещания, **~ээр өв залгамжлагч** наследник по завещанию (по закону)

ГЭРЭЭСЛЭХ завещать, **өв хөрөнгө хүүдээ ~** завещать имущество своему сыну

ГЭСГҮЙ каноник, служитель монастыря

ГЭСГЭЛЭН немёрзлый, талый (напр. о мёрзлом мясе)

ГЭСГЭЭХ 1. *побуд. от* **гэсгэх**, оттаивать, давать оттаивать, **мах ~** оттаивать замороженное мясо

ГЭСГЭЭХ 2. наказывать, подвергать наказанию, **буруутныг ~н цээрлүүлэх** наказать виновного

ГЭСЭХ 1. оттаиваться, **газар ~в** земля оттаяла

ГЭСЭХ 2. смиряться, утихомириваться, **~ч номхрох** стать смирным/покорным

ГЭТЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **гэтлэх**, избавлять, освобождать от чего-либо

ГЭТЛЭГДЭХ *страд. от* **гэтлэх**, быть избавленным, быть освобождённым

ГЭТЛЭХ 1) избавляться, освобождаться, 2) переходить, переправляться, преодолевать, **өвчнөөс ~** избавиться от болезни, **өрнөөс ~** освободиться от долгов, **ус ~** переправляться через реку, **бэрхшээлийг ~** преодолевать трудности

ГЭТЭЛ *союз.* но, однако, **явья ~ тийз байдаггүй** хочется уехать, да билетов нет

ГЭТЭХ 1) подсматривать, следить, пристально смотреть, 2) красться, подкрадываться, подстерегать, подкарауливать, **алдалгүй ~** следить не спуская глаз, **~ж явах** а) высматривать, выслеживать, б) идти крадучись, осторожно пробираться, **~ж ойртох** подкрадываться, **~ж суух/харуулдах** подстерегать, подкарауливать, сидеть в засаде

ГЭЧ горчица, **~ийн сав** горчичница

ГЭШҮҮ ветвь, ветка, сучок, сучья, **~ ихтэй мод** ветвистое дерево, **~ түүх** собирать ветви

ГЭЭГДҮҮЛЭХ *побуд. от* **гээгдэх**, терять, лишаться чего-либо, утрачивать

ГЭЭГДЭЛ 1) потеря, утрата, 2) отставание, опоздание, **хаягдал ~** *парн.* потеря, урон, **~ эд хөрөнгө** брошенное имущество

ГЭЭГДЭХ *побуд. от* **гээх**, 1) теряться, потеряться, быть оставленным, быть затерянным, 2) отставать, опаздывать, **бие биенээсээ ~гүй явах** идти на отставая друг от друга

ГЭЭХ терять, утрачивать, оставлять, **мөнгө ~** потерять деньги, **хүний мөсөө ~** потерять совесть

ГЭЭЧ: **юу ~ийн сайхан юм бэ!** как хорошо! **хэн ~ хүн бэ!** кто он такой? **ГЭЮҮРЭХ** 1) унывать, быть подавленным горем, печалиться, тосковать, 2) задумываться

ГЯЛ: **~ цал хүн** а) чистоплотный человек, б) проворный/оперативный человек, **~ цал өрөө** чистая, уютная комната

ГЯЛААН блестящий, сверкающий, сияющий, яркий, **~ юм харагдана** виднеется что-то блестящее, что-то блестит

ГЯЛАВ: **~ хийх** мерцать, поблёскивать, **~ од** Сатурн

ГЯЛАЙЛАА спасибо, **танд их ~** большое вам спасибо

ГЯЛАЙЛГАХ *побуд. от* **гялайх**, радовать, обрадовать, возбуждать радость, доставлять радостное удовольствие

ГЯЛАЙХ 1. обрадоваться, быть радостным, просиять от радости, **би танд их ~лаа** спасибо, я очень рад вам

ГЯЛАЙХ 2. блестеть, сиять, ярко светиться

ГЯЛАЛЗАХ блестеть, сверкать, сиять, **~сан амжилт** блестящие успехи, **~тал хариулах** блестяще отвечать, **одод ~на** звёзды мерцают

ГЯЛАЛЗУУЛАХ *побуд. от* **гялалзах**, сверкать чем-либо, **нүдээ ~** сверкать глазами

ГЯЛБАХ ярко сверкать, блестеть, слепить, **цахилгаан ~на** сверкают молнии, **цасанд нүд ~на** снег слепит глаза, **нүд ~м хурц гэрэл** ослепительный свет

ГЯЛГАР блестящий, сверкающий, глянцевитый, **~ шил** сверкающее стекло, **~ цаас** глянцевая бумага, **~ уут** полиэтиленовые мешки

ГЯЛС: **~ ~ хийх** то и дело сверкать, часто поблёскивать

ГЯЛСХИЙХ 1) блеснуть, сверкнуть, 2) делать молниеносное движение, проходить моментально, **цахилгаан ~в** сверкнула молния, **~гээд босох** встать очень быстро, мгновенно встать

ГЯЛТАЙХ сверкать, блестать, становиться сверкающим, лисниться

ГЯЛТАЛЗАХ сиять, сверкать, блестеть

ГЯЛТГАНАХ блестеть, сверкать

ГЯЛТГАР блестящий, сверкающий, лоснящийся, гладкий

ГЯНДАН тюрьма, темница, тюремный, **~д хорих** бросить/заключить в тюрьму, **~гийн хуяг/харгалзагч** тюремный надзиратель, тюремщик, **~гийн дэглэм** тюремные порядки, тюремный режим

Д

ДАА 1. великий, большой, ~ **лам** настоятель монастыря ~ **хүрээ** дореволюционное название Улан-Батора.

ДАА 2. *модальная частица:* ведь, же, конечно, бесспорно, **яв** ~ идите же

ДААВАР I, гормоны, бэлгийн ~ половые гормоны, ~ **эмчилгээ** гормональное лечение.

ДААВАР II, болого, тонкое место.

ДААВАРЛАХ, *потеть, лоснится.*

ДААВУУ ткань, материя, **ноосон** ~ шерстяная ткань, **эрээн, цоохор** ~ ситец, **орны (дэвсгэр)** ~ простыня, **хөнжлийн** ~ пододеяльник, **тагнай** ~ бязь, **бөс** ~ текстиль, **үстэй** ~ фланель, бумазея.

ДААВУУН матерчатый, сделанный из ткани

ДААГА 1. двугодовалый жеребёнок, стригунок, лончак, ~ **сургах** объезжать двугодовалого жеребёнка, **~нором** годовалый верблюжонок, ~ **нэхэх** сыграть матч-реванш, брать реванш

ДААГА 2. перекладина крыши юрты

ДААГА 3. крестовина, поперечина шатра, палатки

ДААГА 4, алаг лаага тушканчик большой, **дааган атаахай** бурозубка средняя, **дааган чих** конский малый щавель.

ДААГДАХГҮЙ, увесистый, непоъёмный.

ДААГЧ 1) поручитель, 2) ответственный, 3) несущий, **батлан ~ийн гарын үсэг** подпись поручителя

ДААДАГ 1) острый, отточенный, 2) *перен.* выдерживающий, терпящий, **сайн** ~ **хутга** острый нож, **тоглоом** ~ **хүн** человек, понимающий шутку

ДААЖИГНАХ шутить, подтрунивать, подшучивать, разнить, **чи биттий ~аад бай!** ты не дразнись! ты не шути! **хүнээр** ~ шутить над кем-либо, насмехаться над кем-либо

ДААЖИН 1) подтрунивание, шутка, насмешка, дразнилка, 2) издевательство, издёвка, **бие биеэ** ~ **хийх** подтрунивать друг над другом, **дүүжин** ~ качели

ДААЛГАВАР поручение, задание, заказ, **захиа** ~ наказ, **даргын ~аар** по поручению начальника, **гэрийн** ~ домашнее задание, **улсын** ~ государственный заказ, ~ **өгөх** давать поручение, ~ **биелүүлэх** выполнить задание, **~ын гэрээ** договор поручения, **төлбөрийн** ~ платёжное поручение, ~ **гүйцэтгэгч** поверенный, ~ **өгөгч** доверитель

ДААЛГАХ поручать, возложить, вменять в обязанность, **хийхийг** ~ поручить сделать, **хоол** ~ обедать за счёт другого, быть угощаемым

ДААЛИМБА далемба (род хлопчатобумажной ткани)

ДААЛИН 1) перемётная сумка, 2) чехол для табакерки, **~гаа эмээлдээ ганзгалах** *приторочить суму к седлу*

ДААЛТ 1) поручительство, ручательство, 2) ответственность, 3) острота, наточенность (напр. ножа), **бие** ~ самостоятельность, **батлан** ~ поручительство, рекомендация, **~д авах** брать на поруки, **~д гаргах** отпускать на поруки, **~ын баталгаа** гарантия поручательства

ДААЛУУ домино, игральные кости, ~ **тоглох** играть в домино

ДААЛЦАХ *совм. от* даах, брать на себя что-либо совместно с кем-то, принимать расходы на себя вместе с кем-либо

ДААМ шашки, шашечная игра, **~ын хөлөг** шашечная доска, **~ын тэмцээн** шашечный турнир, ~ **тавих/тоглох** играть в шашки, ~ **гаргах** *выходить в дамки*, **зуун буудалт** ~ *стоклеточные шашки*

ДААМАЛ нарядчик, прораб, управляющий, староста, **барилгын** ~ прораб, **аравны** ~ десятник, **соёлын сангийн** ~ казначей фонда культуры

ДААМГАЙ 1) терпеливый, выносливый, кропотливый, усердный, напористый, устойчивый, 2) умелый, надёжный, **халуун** ~ теплоустойчивый, термостойкий, огнеупорный, **өл** ~ выносливый к голоду, привычный к голоду

ДААМДАХ играть в шашки

ДААМЖРАЛ усиление, углубление

ДААМЖРАХ усиливаться, заходить далеко, **өвчин нь ~чээ** болезнь его прогрессировала

ДААНЧ слишком, чересчур, чрезмерно, уж, ~ **дээ** это уж слишком, **энэ** ~ **үнэтэй юм** это слишком дорого, ~ **оройтжээ** слишком *поздно*, ~ **дэндүү юм** это *уж слишком*!

ДААПААЛАХ подтрунивать, подшучивать, дразнить, насмехаться

ДААРАХ зябнуть, мёрзнуть, ощущать холод, **би ~ч байна** мне холодно, **яарвал ~на** *посл.* поспешишь — людей насмешишь

ДААРДАС зябкость, озноб, ~ **хүрэх** ощущать холод/дрожь, чувствовать озноб

ДААРУУЛАХ *побуд. от* даарах, вызывать озноб, замораживать, простужать

ДААРЬ, ссадина на спине животного. наминка.

ДААТГАГЧ страховщик

ДААТГАЛ страхование, страховка, **нийгмийн** ~ социальное страхование, **амь** ~ страхование жизни, **~ын гэрчилгээ** страховка, страховой сертификат, страховое свидетельство, **~ын үнэ** страховая стоимость, **~ын үнэлгээ** страховая оценка, **~ын эрсдэл** страховые риски, **~ын тохиолдол** страховой случай, **өр төлөгдөөгүйгээс үүссэн алдагдлын** ~ страхование от потерь, вызванных неуплатой долгов, **залбирал** ~ молитва, мольба

ДААТГАХ 1) страховать, 2) вверять судьбу в распоряжении кого-либо, полностью полагаться на кого-либо, вверять, **амиа** ~ страховать жизнь, **хөрөнгөө** ~ страховать имущество

ДААТГУУЛАГЧ страхователь

ДААТГУУЛАХ быть застрахованным, иметь страховку

ДААХ 1. 1) быть в состоянии поднимать/нести что-либо, 2) выносить, терпеть, выдерживать, переносить, **ачаа** ~ суметь поднять тяжесть, **~ж ядах** еле еле нести /поднять, быть не в состоянии поднять, **тоглоом** ~ понимать шутку, уметь терпеть шутку, **өвчин** ~ переносить боль, **өвлийн хүйтнийг** ~ выдерживать зимний холод, **архи** ~ уметь пить, не пьянеть от водки, **жаргал ~гүйн зовлон** не выдержать испытания счастьем, беситься с жиру, не умение оценить счастье

ДААХ 2. брать на себя, принимать на себя, ручаться, гарантировать, отвечать, **би толгойгоороо ~я** я ручаюсь головой, я отвечаю головой, **бие** ~ быть самостоятельным, **өдрийн хоол** ~ брать на себя расходы за обед

ДААХ 3, пропитаться, пронизать.

ДААХИРАХ сваливаться, спутываться (о волосах, шерсти), **адууны дэл нь ~чээ** *у лошади грива свалялась*

ДААХИ 1) линька, свалявшаяся шерсть, свалившиеся волосы, 2) волосы младенца (не стриженные со дня рождения), **~а хаях/гээх** линять (о животных), **хүүхдийн ~ авах найр** церемония первой стрижки волос у младенца, ритуал инициации мальчиков от младенчества в детство

ДААЦ 1. 1) грузоподъёмность, предельная нагрузка, способность поднимать/нести тяжести, 2) *перен.* надёжность, основательность, серьёзность, сдержанность, **их ~ын машин** автомобиль большой грузоподъёмности, **машины ~аар, ~ын хирээр** в зависимости от грузоподъёмности машины, ~ **хэтрүүлэн** сверх грузоподъёмности, свыше предельной нагрузки

ДААЦ 2. подходящий для резки/рубки, острота, наточенность

ДААЦТАЙ 1) способный поднимать/нести тяжести, поднимающий/несущий тяжёлый груз, 2) надёжный, обоснательный, продуманный, серьёзный, сдержанный, **их ~ өргөгч** кран большой грузоподъёмности, **~ үг хэлэх** сказать серьёзные/продуманные/веские слова, **~ мэх** коронные/надёжные приёмы (в спортивной борьбе)

ДААШГҮЙ 1) невыносимый, невыполнимый, тяжёлый, 2) очень, чрезвычайно, **~ хүнд** чрезвычайно тяжёлый/непосильный, **~ их ажил** невыполнимая/слишком большая работа, очень много работы

ДААШИНЗ дэли из тонкой ткани без подкладки, халат из тонкой материи, платье, сарафан.

ДАВ *в сочетании служит для обозначения внезапности или мгновенности действия:* **~ дув хийх** вздрагивать, **~ хийн босох** вдруг вскочить, **~ дээр долоо мэхлэх** мгновенно обвести вокруг пальца, **~ дээр далан хоёр худал хэлэх** безбожно лгать; врать, как сивый мерин, **~ дээр** пока, на первых порах, тут же, сразу, **~ын өмнө** прежде всего

ДАВАА 1. понедельник

ДАВАА 2. 1) горный перевал, препятствие, трудности, **~ны зам** дорога через перевал, **хэцүү ~** большие препятствия, **~ны орой** вершина перевала, **үхлийн ~н дээр** на краю смерти

ДАВАА 3. *спорт.* тур, раунд, этап, круг, **тэмцээний эхний ~** первый тур состязания, **бөхийн ~/барилдааны тавын ~ шувтарлаа** кончился пятый тур национальной борьбы

ДАВААТАЙ 1) имеющий перевал, 2) *перен.* трудный, тяжёлый

ДАВАГДАХ *страд. от* давах, преодолевать, быть преодолеваемым/преодолённым

ДАВАГДАШГҮЙ 1) непобедимый, непреодолимый, 2) непроходимый, **~ хүч** непреодолимая сила, форс-мажор

ДАВАЛТ переход, преодоление

ДАВАМГАЙ превышающий, превосходящий, надменный, **~ зан** надменность, высокомерный характер, **хүчээр ~** превосходящий силой

ДАВАМГАЙЛАХ 1) превосходить, превышать, обнаружить превосходство над кем-либо в каком-нибудь отношении, 2) проявлять надменность, **хүчээр ~** превзойти всех силою, **тоогоор ~** иметь численное превосходство

ДАВАХ 1. 1) переходить через что-либо, 2) преодолевать, побеждать, превышать, **уул ~** перейти через горы, **хашаа ~** перелазить через забор, **даваа ~** а) брать перевал, переходить через перевал, б) преодолевать трудности, **бэрхшээлийг/саадыг ~** преодолевать трудности/преграды, **~ж гарах/туулах** преодолевать, побеждать, **хил ~** переходить через границу, **үгээр ~** замкнуть рот, преодолевать/побеждать словами, **~ж заалдах** обжаловать, апеллировать, **~ж заалдах гомдол** кассационная жалоба, **~ж заалдах үндэслэл** кассационное основание

ДАВАХ 2. побеждать в борцовском туре, **~сан бөх** победивший в туре борец

ДАВАХГҮЙ 1) не превышать, не превосходить, не переходить, 2) непреодолимый

ДАВГҮЙ легко, безразлично, ничего не значит, нипочём, легко переносится, **өдөржингөө ажил хийсэн хэр нь ~ байв** работал целый день и ничего

ДАВШГҮЙ непреодолимый, непобе-димый, чрезвычайно трудный, **даваж ~** невозможный поднять/выполнить

ДАВЖАА хилый, недоразвитый, **~ хүүхэд** слаборазвитый/недоразвитый ребёнок, **~ хурга** хилый ягнёнок

ДАВЖААДАХ становиться слишком хилым, быть слишком недоразвитым

ДАВЖААРАХ быть хилым; быть плохоразвитым

ДАВЖГАНАХ 1) дрожать от холода, трястись от холода, 2) вертеться, суетиться, юлить, **шүд ~** стучать зубами

ДАВИГНУУР любящий болтать/тараторить, тот, кто безумолку говорит, **~ эм** болтунья, тараторка, брюзга

ДАВИРАА привыкший ударами ног по бокам заставлять лошадь под седлом идти быстрее, пришпаривать

ДАВИРАХ 1. понукать/погонять лошадь пришпариванием

ДАВИРАХ 2. вести себя эгоистично

ДАВИРХАЙ древесная смола, дёготь, **нарсны ~** сосновая смола, живица, **өтгөн ~** густые смолы, **ураны ~** смолка урановая, **үнэрт ~** пахучие смолы, **~н шүүс** скипидар

ДАВИРХАЙГҮЙ содержащий мало смолы, несмолистый, **~ мод** несмолистые деревья

ДАВИРХАЙДАХ смолить, осмаливать, натирать/пропитывать смолою, смазывать дёгтем, **тэрэгний гол ~** смазать дёгтем оси у телег

ДАВИРХАЙЛАХ 1) гнать дёготь, добывать смолу из хвойных деревьев, заниматься смолокурением, 2) смолокурение

ДАВИРХАЙЛАГ смолистый, смолеватый, **~ чанар** смолистость, насыщенность смолою

ДАВИРХАЙТАЙ смолистый, **~ мод** смолистое дерево, **~ банз** смолистая доска

ДАВИРХАЙТАХ смолиться, пропитываться смолою, становиться смолистым

ДАВЛАГАА волна, вал, **далайн ~** морские волны

ДАВЛАГААЛАХ волноваться, бурлить, бушевать (о море)

ДАВЛАХ волноваться, бурлить, бушевать (о море)

ДАВРААХ *побуд. от* даврах, привести к необузданности, делать неукротимым, несдерживаемым

ДАВРАГЧ ничем не сдерживаемый человек, **хэт ~ид** экстремисты

ДАВРАМТГАЙ/ДАВРАМХАЙ привыкший вести себя необузданно, ничем не сдерживаемый

ДАВРАХ быть неумеренным, необузданным, зарываться, выпендриваться, заноситься, переходить все границы, **битгий ~аад бай!** не зарывайся, не выпендривайся, не заносись

ДАВЧУУХАН довольно тесный/узкий, несколько ограниченный в чём-нибудь, поспешный

ДАВШГҮЙ непреодолимый, не превосходящий, **~ даваа/саад** непреодолимое препятствие/затруднение, **~ ажил** невыполнимая работа

ДАВШИЛТ 1) наступление, продвижение вперёд, наступательный, 2) прогресс, достижение, **~д орох** перейти в наступление, **~д оруулах** повести в наступление, **шийдвэрлэх/ширүүн ~** решающее стремительное наступление, **стратегийн ~ын зэвсэг** стратегическое наступательное оружие

ДАВШИЛТТАЙ прогрессивный, успешный, **~ үзэл бодол** прогрессивные взгляды, **~ хэрэг** прогрессивное дело, успешная работа, **~ ажиллах** успешно работать

ДАВШИХ, наступать, продвигаться вперёд.

ДАВШЛАХ 1) стремительно нападать, 2) атаковать, активно действовать против кого-либо, **дайрч ~** нападать, атаковать, **хэл амаар дайрч ~** оскорблять словесно, **урагш тэмүүлэн ~** стремительно продвигаться вперёд, рваться вперёд

ДАВШЛУУЛАХ *побуд. от* давших, 1) продвигать вперёд, выдвигать, 2) повести в наступление, вести в атаку

ДАГАВАР 1) *лингв.* суффикс, 2) результат, последствие, **~ үг** послелог, **үр ~** последствие, 3) **~ хүүхэд** ребёнок от прежнего брака

ДАГАГЧ следующий за кем-либо, последователь, попутчик

ДАГАЛДАГЧ 1. спутник, сопутствующий, **~ махбод** спутник-элемент, **~ металл** сопутствующие металлы

ДАГАЛДАГЧ 2. подголосок, подражающий кому-, чему-либо, **аялдан/аядан** ~ сообщник, приспешник, попутчик, **12** ~ 12 апостолов

ДАГАЛДАН сопутствующий, следующий, помогающий, ~ **сурагч** практикант, стажёр, ассистент, **~багш** преподаватель-ассистент, **~аар ажиллах** работать в качестве помощника у кого-либо

ДАГАЛДАХ следовать за кем-либо, следовать по пятам, присоединяться к кому-либо, сопровождать, ~ **зардал** накладные расходы, **~сан нөхцөл** побочное условие, **~н бичиг** накладная, «сопродиловка», **ерөнхий сайдыг ~н явах** сопровождать премьер-министра в поездке

ДАГАЛТ сопроводительный, сопровождающий, ~ **бичиг** сопроводительное письмо, ~ **хүмүүс/~ нар** сопровождающие лица, свита

ДАГАЛЦАХ *совм. от* дагах, идти вместе, следовать рядом

ДАГАХ следовать за кем-либо, сопутствовать кому-либо, сопровождать кого-нибудь, преследовать кого-либо, подчиняться, **хойноос нь мөрий нь** ~ следовать за кем-либо по пятам, **ёс заншлыг** ~ следовать обычаю, **үг** ~ подчиняться чьим-либо словам, следовать советам, поддакивать, **жишээ** ~ следовать примеру, **~ж мөрдөх** накладные расходы, **тушаал** ~ подчиняться приказу, **~ж явах** сопровождать, **~ж дуулах** подпевать, **~ж дуурайх** подражать, имитировать, **~н баясагч** симпатизирующий кому, чему-либо, поклонник, верующий, **дагаар орох** добровольно принять чьё-либо подданство, **усы нь уувал, ёсыг нь ~на** *посл. букв.* соблюдай обычаи того народа, чью воду пьёшь

ДАГАЦГААХ идти вместе, следовать вместе (о множестве лиц)

ДАГДГАНАХ семенить, идти мелкими шагами, неуклюже двигаться (о низком человеке)

ДАГЖИР твёрдое, затвердевшее, ~ **хөрс** твёрдая почва

ДАГЖИХ дрожать, трястись, **даарснаас ~н чичрэх** дрожать от холода, **айснаас ~н чичрэх** дрожать от страха

ДАГЗ область затылка, **~ны яс** затылочная кость, **~ны заадас** шов затылочный

ДАГИНА 1) фея, 2) красивая очаровательная женщина, **лусын** ~ русалка, **Азийн цагаан** ~ Белая фея Азии, *перен.* г.Улан-Батор

ДАГНАН всё время, постоянно, беспрерывно, ~ **наадаж болохгүй** нельзя играть всё время, ~ **ажиллах** работать по определённой/по одной специальности

ДАГНАХ исполнять что-либо бессменно, выполнять одно и то же, специализироваться на чём-либо

ДАГТАРШИХ трамбоваться, уплотняться, стать плотнее, делаться более плотным/твёрдым

ДАГТАРШУУЛАХ трамбовать, уплотнять, делать более плотным/твёрдым, **газар** ~ уплотнять землю, **сэвсгэр шороог** ~ трамбовать рыхлую землю

ДАГТРАХ трамбовать, уплотнять, затвердевать

ДАГУУ 1) вдоль, 2) согласно, в соответствии с, **замын** ~ вдоль дороги, **заврын** ~ согласно инструкции, **дүрмийн** ~ в соответствии с правилами/положениями

ДАГУУДАА всё, в общем, все вместе, повсеместно, везде

ДАГУУЛ сопровождающий, **хиймэл** ~ искусственный спутник, ~ **охин** падчерица, ~ **хүү** пасынок

ДАГУУЛАХ вести за собой, заставлять следовать за кем-либо

ДАГШИН рай, райское место, **армын** ~ **орон** святое место

ДАГШАА: ~ **жүжиг** мьюзикл, ~ **жүжиглэн** варьете

ДАДААГҮЙ непривычный, необычный, ~ **ажил** непривычная работа, ~ **орчин** непривычная обстановка

ДАДАЙХ быть коротким, оказываться коротеньким (об одежде)

ДАДАЛ навык, опыт, ~ **зуршил** *парн.* привычки, ~ **олох/~тай болох** приобретать навык/опыт, **над энэ ажлыг хийх ~ алга** у меня ещё нет опыта в этой работе

ДАДАМГАЙ 1) имеющий опыт, опытный, 2) привычный, имеющий навык, 3) ловкий, сноровистый, ~ **жүжигчин** виртуоз, **сурамгай** ~ *парн.* опытный, сноровистый

ДАДАР 1) флаг, 2) тройка (в картах)

ДАДАХ привыкать, приобретать навык, свыкаться с кем-, чем-либо, **ажилд** ~ привыкать к работе, **шинэ байдалд** ~ привыкать к новой обстановке

ДАДГАР очень короткий (об одежде), ~ **дээл** коротенькая шуба

ДАДГАРДАХ быть слишком коротким, оказываться коротеньким (об одежде)

ДАДЛАГА навык, опыт, умение, практика, **хөдөлмөрийн** ~ трудовые навыки, ~ **чадвар** практические навыки, ~ **олох** приобрести навыки, ~ **хийх** проходить практику, **~ын хичээл** практические занятия, практика, **~ын ажил** практическая работа

ДАДЛАГАГҮЙ неопытный, не имеющий навык к чему-нибудь, ~ **ажилчин** неопытный работник

ДАДЛАГАГҮЙДЭХ *не иметь опыта, оказываться неопытным,* проявлять неумение

ДАДЛАГАЖИХ стать опытным, набираться опыта

ДАДЛАГАТАЙ опытный, квалифицированный, имеющий сноровку/навык, натренированный, **олон жилийн** ~ **багш** педагог, имеющий многолетний опыт

ДАЖГҮЙ *разг.* ничего, неплохой, ничего себе, довольно сносный, вполне терпимый, **тэр охин над ер нь** ~ **санагдлаа** мне та девушка показалась очень даже ничего, **«Мелис» кафед** ~ **хоолтой** в «Мелис» кафе кормят прилично

ДАВЧУУДАХ быть слишком тесным, оказываться чересчур узким, быть слишком ограниченным в чём-нибудь, быть очень поспешным

ДАЖИН 1) мародёрство, разбой, грабёж, мародёрство, 2) скудность пищевых продуктов, острая нехватка продуктов питания, **дайн** ~ *парн.* военное бедствие, военные действия, смута военного времени

ДАЙВАЛЗАХ качаться, колебаться, шататься, **давалгаанд** ~ качаться на волнах

ДАЙВАЛЗУУЛАХ *побуд. от* **дайвалзах**, качать, колебать, колыхать, шатать

ДАЙВАР оказия, прибавка, присоединение чего-либо к чему-нибудь, попутная доставка, ~ **ачаа** груз, отправленный с оказией, ~ **үг** *лингв.* наречие, ~ **хоолой** подголосок

ДАЙВАРЛАХ отправлять что-либо с оказией, переправить попутно

ДАЙВАХ качаться, шататься, колебаться, **гуйвж** ~ колебаться, быть в нерешительности, быть неустойчивым, оказаться непоследовательным

ДАЙВГАНАХ пошатываться на ходу, раскачиваться из стороны в сторону, колебаться, дрыгаться

ДАЙГДАХ *страд. от* дайх, быть доставленным с оказией, **замын машинд** ~ сесть на попутную машину

ДАЙЖИХ избегать чего, кого-либо, **~н зугатах** прятаться, сбегать, **гэрээсээ** ~ покидать родной дом

ДАЙЛАХ 1. угощать, устраивать приём/банкет, давать обед, **зочдыг** ~ угостить гостей

ДАЙЛАХ 2. завоёвывать, воевать, идти войной, **~н эзлэх** завоевать, захватить, **~аар мордох** идти войной

ДАЙЛАХ 3. соединять/прикреплять доски поперечиной

ДАЙЛЛАГА приём, банкет, угощение, **төлөөлөгчдөд зориулан ~ хийх** устроить приём в честь делегации, **~д урих** приглашать на приём

ДАЙЛУУЛАХ *побуд. от* дайлах, угощаться, быть угощаемым

ДАЙН война, ~ **тулалдаан/байлдаан** война, битва, **иргэний/дэлхийн** ~ гражданская/мировая война, **хүйтэн цөмийн** ~ холодная ядерная война, **~ы өмнөх/дараах үе** довоенный/послевоенный период, ~ **зарлах** объявить войну, ~ **хийх/явуулах** вести войну, находиться в состоянии войны, **шударга/чөлөөлөх** ~ справедливая/освободительная война, **дэлхийн хоёрдугаар** ~ Вторая мировая война

ДАЙР 1. 1) ссадина, потёртость, болячка, 2) короста, гной, наминка (на спине лошади), **моринь нь нуруу бүр** ~ **болжээ** спина его лошади вся в наминке, **~н дээр нь давс хийх** подлить масло в огонь, посыпать рану солью

ДАЙР 2. сохатый олень (в отличие от «шоо буга» – пятнистый олень)

ДАЙР 3. морена, **ёроолын** ~ морена донная

ДАЙРАГДАХ *страд. от* дайрах, быть задетым кем-, чем-либо, подвергаться каким-либо воздействиям, **ган гачигт** ~ подвергаться засухе/стихийному бедствию, **машинд** ~ попасть под машину

ДАЙРАЛДАХ встречаться, попадаться, натыкаться, **замд** ~ встретиться в пути/по дороге, **хотод** ~ встретиться в городе, **бид ~аагүй уджээ** мы давно не встречались

ДАЙРАЛТ атака, нападение, нападки, **агаарын** ~ воздушная атака, **дайсны ~ыг няцаах** отразить нападение противника

ДАЙРАХ 1) нападать, атаковать, задевать, толкать, 2) заходить, заезжать попутно, 3) оскорблять, задевать словами, **гэнэт** ~ нападать врасплох, **саа** ~ паралич, быть разбитым параличом

ДАЙРЛАГА оскорбление, нападки, ~ **дайрах** скоропостижно умереть, внезапно скончаться

ДАЙРУУЛАХ *побуд. от* дайрах, быть задетым, быть атакованным

ДАЙРЦГААХ нападать, атаковать, задевать, толкать (о многих)

ДАЙСАГНАХ враждовать, питать вражду, ненавидеть, **хүнд** ~ питать вражду к кому-либо, **~сан байдал** враждебность

ДАЙСАН враг, противник, неприятель, **заналт** ~ злейший/заклятый враг, **~ны цэрэг** вражеское войско, неприятель (о детях: шалун, хулиган), **~ыг довтолж бут цохих** атаковать врага и разбить его

ДАЙСАНТАЙ вредный, вредительский, злой, опасный, мстительный, ~ **этгээд** вредный/мстительный тип (о человеке)

ДАЙТАХ находиться в состоянии войны, сражаться, воевать

ДАЙХ попутно с кем-либо отправлять, отправлять что-нибудь с оказией

ДАЙЧИН боевой, воинствующий, воинственный, ~ **замнал** боевой путь, ~ **улс** династия Цин

ДАЙЧЛАГА мобилизация, **цэрэг** ~ мобилизация армии/в армию, **бүх нийтийн** ~ **явуулах** провести всеобщую мобилизацию

ДАЙЧЛАГДАХ *страд. от* **дайчлах**, быть мобилизованным, мобилизоваться, **цэрэгт** ~ быть мобилизованным в армию, **Тамир, Тэмүүжин нар толь бичгийн ажилд ~аад удаж байна** Тамир, Тэмүжин уже давно мобилизованы на работу над словарём

ДАЙЧЛАХ мобилизовать, привлекать, **цэрэгт** ~ мобилизовать в армию, **анхаарлаа** ~ сосредотачивать внимание, **хүчээ** ~ мобилизовать силы

ДАЛ 1. лопатка, ~ **мөр** *парн.* плечо, **~ы нь шороодох, ~аар нь газардуулах** класть/положить на лопатки, **~аа хавчих/хумхих** сдвигать лопатки, съёжиться, ~ **тавих** гадать по линиям бараньей лопатки, **~ы нь шороодуулах** положить на обе лопатки

ДАЛ (ан) 2. 1) семьдесят, 2) большое множество, **~н долоон чавганцын ажилтай байх** иметь всяких дел невпроворот, **~н булчирхайг илрүүлэх** вскрыть всю подноготную, **~н долоон сургаал буулгах** поучать, говорить в назидание, **~н үг дэлгэх** болтать обо всём, говорить всякую всячину, **~н таваар бууж өгөх** сдаваться безоговорочно, **далан хальс** жимолость, **даланн давхар** многослойный; название кладбища в Улан-Баторе

ДАЛ 3. пальма, ~ **мод** пальма

ДАЛ 4.: ~ ~ **хийх/гэх** болтать/говорить всякую ерунду, **~н худалч** отчаянный лгун, **~н хэлт чогчиго** скворец

ДАЛААД около семидесяти, ~ **жилийн тэртээ** около семидесяти лет тому назад, **хотоос ~ километрт** в семидесяти километрах от города, ~ **он** семидесятые годы

ДАЛАВЧ 1. крыло, **~аа дэвэх** махать крыльями, **~аа дэлгэх** расправлять крылья, **~ны судал** жилка крыла

ДАЛАВЧ 2. борцовский костюм

ДАЛАВЧГҮЙТЭН бескрылые

ДАЛАЙ 1) океан, море, 2) океанский, морской, ~ **тэнгис** *парн.* моря и океаны, **~д гарах** выйти в море, **~гаар явах** плавать по морю, **~д гарцгүй улс орон** государство, не имеющее выхода к морю, **~н түвшинээс дээш** над уровнем моря, **~н эрэг/хөвөө** морской берег, берег моря, **~н тээвэр** морской транспорт, **~н аялал** морское путешествие, путешествие по морю, **~н өвчин** морская болезнь, **~н хөлөг** океанские пароходы, **~и давалгаа** океанские/морские волны, **~н алгана** морской окунь, **~н бүргэд загас** скаторляк, **~н бүрээ** морской слизень, **~н морь** морж, **~н мөгөөрс** медуза, **~и цурхай** тихоокеанский сарган, **Номхон** ~ Тихий океан, **~н боомт** морской/океанский порт, **~н Ван** *астр.* Нептун, **Далай лам** Далай-лама, **далайн саргай цэцэг** розмарин, далайн хевєн губка.

ДАЛАЙ 2. много, обильный, бесчисленный, богатый, ~ **баян нутаг** очень богатая земля

ДАЛАЙЛГАХ грозить, пугать, внушать страх, **үгээр** ~ словесная угроза, **~и сүрдүүлэгч** вымогатель, рэкитёр

ДАЛАЙЛТ взмах, **гарын** ~ взмах руки, ~ **нь их ч буулт нь зөөлөн** хотя взмах сильный, но удар мягкий/лёгкий, *приблизительно:* замахнуться на рубль, ударить на копейку

ДАЛАЙХ размахиваться, замахнуться, размахнуться, **гараа** ~ размахнуться, **ташуур** ~ размахнуть кнутом

ДАЛАЙЦ размах, **улам өргөн ~тай болох** приобретать всё больший размах, **бүтээн байгуулалтын өргөн** ~ широкий размах строительства

ДАЛАЙЧИН моряк, мореплаватель

ДАЛАН 1. вал, плотина, насыпь, дамба, гряда, **төмөр замын** ~ железнодорожная насыпь, **үерийн** ~ дамба для защиты от наводнения

ДАЛАН 2. 1) загривок, 2) жир в загривке, **~тай** имеющий жир в загривке, упитанный, **даага ~тай, бяруу булчинтай онд мэнд оров уу?** не потеряли ли в весе жеребята и телята за зиму благополучно ли провели зиму? приветствие во время новогоднего праздника по лунному календарю

ДАЛАНТАА семьдесят раз

ДАЛБАА 1. флаг, **төрийн** ~ государственный флаг, **туг ~гаар чимэглэх** украсить флагами, **~н дор, ~гаар халхавчлан** под флагом, под покровительством

ДАЛБАА 2. спортивный костюм борцов

ДАЛБАА 3. парус, **~гаа босгох** поднять парус, **~гаа буулгах** свернуть/убрать парус, спускать парус

ДАЛБААТ парусный, ~ **завь** парусная лодка, яхта

ДАЛБАГА: ~ ~ **хийх** болтаться, колыхаться (о широком плоском предмете)

ДАЛБАГАНАХ мотаться, болтаться, колыхаться (о чём-нибудь широком и плоском предмете)

ДАЛБАГАР широкий, плоский, широкополый, оттопыренный, ~ **малгай** шляпа с широкими полями, ~ **зах** оттопыренный воротник, ~ **навч** широкий лист, ~ **чих** оттопыренные уши

ДАЛБАЙХ быть широким/широко раскрытым, быть распластанным, болтаться

ДАЛБАЛЗАХ мотаться, болтаться, колыхаться (о чём-нибудь широком и плоском предмете)

ДАЛБАС: ~ ~ **хийх/гэх** болтаться, колыхаться

ДАЛБИГА: ~ ~ **хийх/гэх** идти/двигаться (о чём-либо о кривом плоском предмете)

ДАЛБИГАНАХ болтаться, ходить/двигаться (о чём-либо широком, плоском, кривом предмете)

ДАЛБИГАР кривой, наклонённый набок (о широком плоском предмете), ~ **малгай** широкополая шляпа

ДАЛБИЙХ свисать, отвисать, быть отвислым, мяться, терять форму

ДАЛБИЛЗАХ двигаться (о чём-либо широком, плоском, кривом предмете)

ДАЛД тайный, скрытый, нелегальный, тайно, скрытно, секретно, ~ **газар** укромное, скрытое местечко, ~ **хэрэг** тайное дело, ~ **согог**, ~ **гэмтэл** скрытый дефект, ~**д нөөц** скрытые резервы, ~ **эдийн засаг** теневая экономика, ~ **орох** прятаться, исчезать из виду, скрываться с глаз, ~ **хийх** спрятать что-либо, скрываться, **хүнээс** ~ тайно от человека, **нүднээс** ~ в отсутствие кого-либо, за глаза, скрытно, ~**уур** тайно, скрыто, ~ **хорхой** *муз.* скрытый голосок, ~ **импорт** невидимый импорт, ~ **уурхай** шахта, **далдыг харагч** ясновидец.

ДАЛДИРАА задёрганный, глаза отводящий

ДАЛДИРАХ 1) уклоняться, уклоняться от удара, вздрагивать, съёживаться, прятать глаза от испуга

ДАЛДИЧАА многократное уклонение от удара, робкий, пугливый, закомплексованный, часто прячущий глаза

ДАЛДЛАГЧ укрыватель, маскировщик

ДАЛДЛАХ скрывать, прятать, укрывать, маскировать, **нуун** ~ прятать, скрывать, **гэмт хэргээ нуун** ~ скрывать преступление

ДАЛДЛАЛТ укрытие, маскировка, **өнгөлөн** ~ маскировка

ДАЛДЛАГДАХ *страд. от* **далдлах**, быть укрытым, укрываться, маскироваться

ДАЛДУГААР семидесятый, ~ **хуудсанд** на семидесятой странице

ДАЛДУУ 1. липа, ~ **мод цэцэглэж байна** липа цветёт, 2. жёлудь.

ДАЛДУУР закулисный, скрытный, незаметно, скрытно, тайно, тайком, ~ **уулзах** встречаться тайком, **чамгай** ~ **уулздаг байсныа насан туршдаа мартахгүй** всю жизнь буду помнить наши встречи украдкой, ~ **муулах/муу** хэлэх хулить, оговаривать тайком, ~ **хорлох** строить козни, **нүднээс** ~ тайком от глаз, за глаза

ДАЛЖГА: ~ ~ **хийх/гэх** двигаться криво, ходить косо, делать неестественные движения

ДАЛЖГАНАХ склоняться набок, ходить скривившись, искривляться

ДАЛЖГАР кривой на одну сторону, кособокий, неправильной формы, ~ **хүзүү** кривая шея, ~ **эвэртэй үнээ** корова с кривыми рогами

ДАЛЖИЙЛГАХ *побуд. от* **далжийх**, скривить, кособочить, стаптывать

ДАЛЖИЙХ кривиться, кособочиться, стать кривобоким, стаптываться, клониться набок

ДАЛЖИЛЗАХ часто искривляться, то и дело кривляться, двигаться кособоко

ДАЛЖИС: ~ ~ **хийх/гэх** двигаться криво, ходить косо, делать неестественные движения

ДАЛИЙЛГАХ *побуд. от* **далийх**, делать кривым, делать косым

ДАЛИЙХ 1) делаться кривым, кривиться, клониться набок, 2) быть несимметричным/неодинаковым, ~**ж харах** косо смотреть

ДАЛИЛЗАХ часто искривляться, то и дело кривляться, двигаться кособоко

ДАЛИМ оказия, повод, подходящий случай, удобный момент, ~**нд нь ном авахаар орох** кстати зайти и за книгами, **энэ** ~**аар** воспользуясь этим случаем, попутно, ~ **гаргах** найти подходящий момент, **аятайхан** ~ **олдлоо** нашёлся хороший повод, нашёлся удобный момент

ДАЛИМДАХ пользоваться случаем

ДАЛИМДУУЛАХ *побуд. от* **далимдах**, использовать случай, воспользоваться моментом, поводом, **чиний ирэхийг** ~**н** воспользуясь твоим приездом

ДАЛИУ 1) кривой, косой, наклонный, 2) несимметричный, неодинаковый, ~ **эвэртэй шар** вол с кривыми рогами, ~ **нүдтэй** косоглазый, с раскосыми глазами

ДАЛИУДАХ оказываться кривым/косым, становиться ассиметричным, быть неодинаковым

ДАЛЛАГА обряд призываний счастья

ДАЛЛАХ махать руками, манить/звать чем-либо, **гараар** ~ махать руками, **алчуураар** ~ манить платком

ДАЛУУЛ всего семьдесят, все семьдесят, **бид** ~ **байв** нас было всего семьдесят

ДАЛЬ самые длинные перья крыла птицы, ~ **жигүүр** *парн.* крылья

ДАМ 1. 1) посредство, при посредстве, посредством, 2) *при глаголах часто соответствует приставке:* пере-, ~ **худалдах** продавать через посредство кого-либо, спекулировать, ~ **сонсох** слышать через посредство кого-либо, услышать от других, ~ ~**аа өгөх** передавать друг другу, ~ **түрээслэгч** субарендатор, ~ **сураглах** справляться у другого о ком-либо, ~ **үг** слух, молва, слова, услышанные от других, ~**ын наймаа/худалдаа** спекуляция, ~ **нотлох баримт** косвенные улики, ~ **хохирол** косвенные убытки, ~ **шалтгаант холбоо** отдалённая причинная связь

ДАМ 2.: ~ **гишгүүр** трап, приставная лестница

ДАМ 3.: ~**ыг нь авах** привыкать, усваивать

ДАМЖАА курс, ламская степень, **жолооны** ~ водительские курсы

ДАМЖИГ сомнение, ~ **алга** нет сомнения

ДАМЖИГГҮЙ 1) несомненный, 2) несомненно, ~ **үнэн** несомненная правда, несомненно правильно

ДАМЖИГТАЙ 1) сомнительный, подозрительный, 2) сомнительно, подозрительно

ДАМЖИХ переходить, перебираться, **ам** ~ переходить из уст в уста, **гар** ~ переходить из рук в руки, **гаальгүй** ~**н нэвтрэх** беспошлинный транзит, ~**н нэвтрэх зорчигч** транзитный пассажир, ~**н өнгөрөх** транзит, ~**н өнгөрөх эд бараа** транзитный груз, транзитные товары, ~**н өнгөрсний хураамж** транзитная пошлина

ДАМЖЛАГА передача, передаточный, перевалочный, ~ **бааз** перевалочная база, ~**ын цэг** передаточный пункт, **үйлдвэрийн** ~ конвейеры производства, ~**ын систем** конвейерная система

ДАМЖЛАХ вместе с другими нести тяжесть на руках, поднимать груз вместе с кем-либо, **гурвуул** ~ нести втроём

ДАМЖУУЛАГЧ 1) посредник, маклер, 2) передатчик, **хагас** ~ полупроводник, **цахилгаан** ~ электропровода

ДАМЖУУЛАХ передавать, передавать через кого-либо, **радиогоор** ~ передавать по радио, **утсаар** ~ передавать по телефону, **мэдээ** ~ передавать новости, сообщения, **нууц баримт мэдээ** ~ передавать секретные сведения, **тушаал/даалгавар** ~ передавать приказание/поручение, **мэнд** ~ передавать привет, ~**н хийх худалдаа** транзитная торговля, ~**ж болохгүй чек** чек непередаваемый, ~ **чанар** проводимость, ~**н хөлслөгч** поднаниматель

ДАМЖУУРГА 1) перекладина, 2) приставная лестница, 3) носилки, ~**аар гол гарах/гатлах** перейти ручей по перекладине

ДАМЛААЧИН спекулянт, спекулянтка

ДАМЛАХ спекулировать, перепродавать по повышенной цене, **өргөн хэрэгцээний бараа** ~ спекулировать предметами широкого потребления
ДАМНАГДАХ *страд. от* **дамнах**, быть перекладенным поперёк чего-либо
ДАМНАЛДАХ громоздиться, лежать поперёк чего-либо/через что-либо
ДАМНАХ нести на носилках, нести на палке/коромысле
ДАМНУУР 1) носилки, 2) коромысло, палка, шест (для переноски тяжестей)
ДАМНУУРГА 1) носилки, паланкин, 2) коромысло
ДАМНУУРЧИН носильщик, переносчик
ДАМПУУ неудачливый, провальный, ~ неудачник, ~ **ажил/хэрэг** полный провал, банкротство
ДАМПУУРАГЧ банкрот
ДАМПУУРАЛ провал, банкротство, **улс төрийн** ~ политическое банкротство, **~д орох** потерпеть банкротство/неудачу, обанкротиться, **~д орсон хэргийг хянан шийдвэрлэх шүүх** суд по делам о несостоятельности
ДАМПУУРАХ проваливаться, банкротиться, разоряться, **~санд тооцсоныг мэдэгдэх** заявление о признании банкротом
ДАМЧИН спекулянт
ДАН 1. 1) один, один только, только, исключительно, 2) одинарный, однослойный, сплошной, ~ **ус** одна только вода, ~ **мах** одно только мясо, ~ **охид** одни девочки, только девочки, ~ **дээл** дели без подкладки, ~ **сэдвийн журам** *муз.* мономатематизм, ~ **борлуулалтын хэмжээ** нетто продажи
ДАН 2. всегда, всё время
ДАНАГАР 1) здоровый, крепкого телосложения, ядрёный, сильный, крупный, 2) твёрдый, уверенный, ~ **сайхан эр** здоровый красивый мужчина, ~ **алхаа** уверенный шаг, ~ **том мод** могучее дерево, ~ ~ **алхах** уверенно/твёрдо шагать
ДАНАГАРДАХ быть здоровым/могучим, быть грациозным, вести себя слишком уверенным, быть самоуверенным
ДАНАЙХ 1) быть здоровым, крепким, ядрёным оказываться красивым, 2) проявлять уверенность, 3) зазнаваться
ДАНАЛЗАХ 1) двигаться уверенно, 2) ступать грациозно, 3) *перен. разг.* хвастаться, задирать нос
ДАНГААР монопольно, единолично, ~ **ноёрхох эрх** монопольное право, ~ **шийдэх шүүгч** единоличный судья, **~аа эзэмшигч** единоличный владелец
ДАНГИНАТАЛ сильно, крепко, ~ **хөлдөх** смерзнуть накрепко, очень сильно замерзать, ~ **баглах/хүлэх** крепко-накрепко связать, **ажлаа цагт нь** ~ **дуусгах** образцово закончить работу в срок
ДАНГИНАХ 1) производить звуки ударом/колебанием чего-либо, звенеть, греметь, издавать звуки металлического тембра, 2) *перен.* усиливаться, крепчать, 3) *перен.* своевременно должным образом завершаться, оперативно исполняться, **хонх ~ж байна** звенит колокол, **чих ~на** в ушах звенит, **хүйтэн ~в** мороз усилился, стоял трескучий мороз
ДАНГИНУУЛАХ *побуд. от* **дангинах**, завершать наилучшим образом, выполнять как следует, **ажлаа** ~ образцово выполнять работу
ДАНДАА всё время, всегда, постоянно, подряд, сплошь, ~ **бороо орж байна** всё время идёт дождь, ~ **миний танилууд байна** сплошь мои знакомые
ДАНЖААД глава в китайской семье, хозяин дома, китаец, ~ богатый китаец, *перен.* богатый, зажиточный человек, **дагаж явахад дарга сайхан дарлаж суухад ~ сайхан** если крутить голову — то командиру (начальнику), если сесть на голову – то богатому китайцу
ДАНЖУУР, 225 томный буддистский трактат.
ДАНИ Дания, датский
ДАНС счётная книга, журнал, список, счёт, ведомость, **мөнгөний** ~ кассовая книга, **харилцах** ~ текущий счёт, **орлого зарлагын** ~ смета приходов и расходов, ~ **хөтлөгч** счетовод, **эд хогшлын** ~ инвентарная книга, ~ **нээх** открывать счёт, ~ **дугуйлах** закрывать счёт. ~ **эзэмшигч** владелец счёта, ~ **хөтлөх** вести амбарную книгу, **~аар төлөх** платить по счёту, ~ **бодох** свести счёты с кем-либо, рассчитаться с кем-либо, ~ **дугуйлах** порвать связи с кем-либо, **би ГХЯ-ны ~нд байгаа** я приписан к МИДу, нахожусь в ведении МИДа, **~ны үдээсэнд оруулах** откладывать решение чего-либо на потом
ДАНСГҮЙ не состоящий на учёте, отсутствующий в списках, не внесённый в списки, не отмеченный в журнале
ДАНСЛАХ производить инвентаризацию, вносить в список, записывать в журнал, регистрировать, вести книгу (амбарную)
ДАНСТАЙ зарегистрированный, внесённый в списки, состоящий в списках, состоящий на учёте
ДАНХ чайник, **~тай цай** чайник с чаем, **~наас цай хийж авах** налить себе чай из чайника, ~ **охин** *разг.* ну и девочка!
ДАНХАГА: ~ ~ **хийх/гэх** двигаться неуклюже/несоразмерно, шевелиться неловко
ДАНХАЙХ быть массивным/громозким, оказываться рослым, быть неуклюжим
ДАНХАЛЗАХ двигаться неуклюже (о громозком, большеголовом)
ДАНХАЛЗУУЛАХ *побуд. от* **данхалзах**, неуклюже двигать чем-либо, производить неловкие/несоразмерные движения, **толгойгоо** ~ неуклюже шевелить головой
ДАНХАР громозкий, неуклюжий, массивный, большой, рослый, ~ **толгойтой** большеголовый, с большой головой
ДАНХАГАНАХ двигаться неуклюже (о громозком, большеголовом)
ДАНХАГАР слишком громозкий, чересчур неуклюжий, очень рослый
ДАНХАГАРДАХ оказываться слишком громозким, быть слишком рослым
ДАНХРААД *разг.* применять домкрат, **машины** ~ автомобильный домкрат
ДАНХРААДАХ *разг.* применять домкрат, поднимать домкратом
ДАРАА 1. после, затем, позже, ~ **~гаар** несколько раз подряд, один за другим, **удаа** ~ неоднократно, часто, **дэс** ~ последовательность, порядок, **хатуу дэс ~гаар** в строгой последовательности, ~ **өдөр** следующий день, **жилийн** ~ через год, ~ **ир!** приходи потом!
ДАРАА 2. обуза, препятствие, преграда, помеха, **чи над биттий** ~ **бол** ты не мешай мне, ~ **болох** чинить препятствие, чинить препону
ДАРААЛАЛ порядок, последовательность, очередь, **үсгийн** ~ алфавитный порядок, **~д зогсох** стоять в очереди
ДАРААЛАХ делать по порядку, размешать в определённом порядке, **~н дуудах** вызывать по списку, **ээлж ~н** по порядку, один за другим, **толгой ~н** поголовно, **жил ~н** ежегодно подряд
ДАРААС обуза, препятствие, **хүнд** ~ **болох** быть для кого-либо обузой
ДАРААХ следующий, будущий, ~ **хичээл дээр** на следующем занятии/уроке, ~ **долоо хоногт** на следующей неделе
ДАРААХАН несколько позже, сразу после, вскоре, **би чиний** ~ **ирсэн** я пришёл сразу после тебя, **ажил тарсны** ~ вскоре после работы
ДАРААЧ следующий, будущий, **~ийн хүн ороорой!** войдите, следующий! (человек), **~ийн өдөр нь** на следую-щий день, **~ийн жил** будущий год

ДАРАВГАНАХ широко раскрываться (напр. о толстых губах), шевелить толстыми губами

ДАРАВГАР широко раскрытый/открытый, ~ **амтай** большеротый, ~ **том уруул** широко открытые толстые губы, ~ **шарх** открытая рана, ~ **хар алгана** большеротый чёрный окунь

ДАРАГДАХ быть подавленным, быть покрытым чем-либо, находиться под чем-либо, **тоосонд** ~ покрываться пылью, **ажилд** ~ быть заваленным работой, **бодолд** ~ погружаться в думы/в размышления, **нойронд** ~ погружаться в сон, **~мал үнэт зүйл** клад драгоценностей

ДАРАГДУУЛАХ *побуд. от* **дарагдах**, откладывать, положить отдельно, спрятать, сохранять, отсрочивать, **бичиг** ~ положить документ под сукно (отсрочить письмо), **өргөдөл** ~ откладывать заявление, нарочно спрятать заявление

ДАРАЙЛГАХ *побуд. от* **дарайх** делать заскорузлым, давать твердеть, давать коробиться

ДАРАЙХ твердеть, коробиться, быть плотным, твёрдым, становиться высохшим, **~ж хатсан арьс** заскоузлая/засохшая шкура, **~сан өрөм** плотная сушёная пенка молоко

ДАРАЛТ давление, **цусны** ~ кровяное давление, давление крови, **өндөр** ~ высокое давление, **нам** ~ низкое давление, **улс төрийн** ~ политическое давление, ~ **хуудас** сигнальный оттиск, ~ **үзүүлэх** оказывать давление

ДАРАЛЦАХ вместе подавлять, совместно преодолевать, участвовать в подавлении, **дайсныг** ~ принимать участие в подавлении врагов

ДАРАМ: **алга** ~ шириной с ладонь, **хуруу** ~ на один палец, шириной с палец

ДАРАМТ тяжесть, бремя, прессинг, давление, обуза, препятствие, ~ **болох/учруулах** являться обузой, чинить препятствие, **хүнд ~аас салах** избавиться от тяжелого бремени, разгибать спину, **~ яд оруулах** ставить в тяжелое положение

ДАРАМТТАЙ тяжёлый, тяжкий, обременительный, трудный, ~ **ажил** тяжёлая работа, ~ **үүрэг** обременительные обязанности

ДАРАМТЛАХ обременять, затруднять, давить

ДАРАНГУЙ 1. диктаторский, властный, **харгис** ~ **хүн** жестокий человек, диктатор

ДАРАНГУЙ 2. скромный, приличный, ~ **зан** скромность, ~ **охин** скромная девочка, ~ **ярих** говорить скромно

ДАРАНГУЙЛАГЧ диктатор

ДАРАНГУЙЛАЛ диктатура

ДАРАНГУЙЛАХ диктаторствовать, властвовать, эксплуатировать, угнетать, **улс оронд** ~ **захиргаа тогтоох** установить в стране диктаторскую власть, ~ **ёс** диктаторство

ДАРАХ 1) давить, придавливать, прижимать, 2) подавлять, побеждать, укрощать, преодолевать, обуздывать, гасить, 3) прятать, скрывать, утаивать, покрывать, высиживать (яйца), 4) мариновать, консервировать, **чулуугаар** ~ придавливать камнём, **няц /бяц** ~ раздавить, **тамга** ~ ставить печать, накладывать печать, **бослого** ~ подавлять мятеж, подавлять восстание, **дайсан** ~ побеждать врагов, **уураа** ~ подавлять свой гнёв, **нуун ~, ~ж нуух** скрывать, прятать, покрывать, **амаа** ~ закрывать рот ладонью, **өр** ~ гасить, погашать долг, **өндгөө** ~ высиживать яйца, **ногоо** ~ мариновать овощи, **~сан ногоо** маринованные овощи

ДАРВАГА: ~ ~ **хийх/гэх** то и дело широко раскрываться, часто открываться, *перен.* нести чушь

ДАРВАЙХ широко раскрываться, быть болшеротым, **нохойны ~сан том ам** широко раскрытая пасть собаки

ДАРВИГНАХ 1) ощущать резкий вкус, ощущать жжение (о вкусе), 2) деревенеть, неметь, **гичинд хэл** ~ ощущать жжение от горчицы

ДАРВИМТГАЙ любящий веселиться, легко поддающийся чужому влиянию

ДАРВИМХАЙ способный к расположению духа, любящий веселиться, легко поддающийся влиянию других

ДАРВИХ приходить в состояние весёлого расположения (при виде друзей близких), поддаваться влиянию других, веселиться в кампании с кем-либо, куражиться

ДАРВУУЛ парус

ДАРВУУЛТ парусный, ~ **онгоц** парусное судно, парусник

ДАРГА 1) председатель, начальник, 2) командир, ~ **болох** стать начальником/председателем, ~ **тавих/болгох** сделать начальником, назначить председателем, **Сайд нарын Зөвлөлийн**~ Председатель Совета Министров, **Улсын Их Хурлын** ~ Председатель Великого Государственного Хурала, **Төрийн нарийн бичгийн** ~ Государственный секретарь, **цэргийн** ~ офицер, командир, **~ын суудал эзлэх, ~ын суудалд суух** занять председательское место, **цехийн/штабын** ~ начальник цеха/штаба, **галт тэрэгний** ~ начальник поезда, **харуулын** ~ начальник караула, **ерөнхий нарийн бичгийн** ~ генеральный секретарь, **~ын үүрэг гүйцэтгэгч** исполняющий обязанности председателя, **~лагч** председательствующий, **дагаж явахад ~ сайхан, дарлаж суухад данжаад сайхан** если крутить голову — то командиру (начальнику), если сесть на голову — то богатому китайцу

ДАРГАЛАГЧ председательствующий

ДАРГАЛАХ председательствовать, возглавлять, **хурал** ~ председательствовать на собрании

ДАРГАР твёрдый, затвердевший, высохший, заскорузлый

ДАРДАЙХ твердеть, становиться твёрдым и торчащим, быть плотным

ДАРДАС 1. оттиск, **хянах** ~ корректурный оттиск, **тусгай** ~ специальный/отдельный оттиск, **өгүүллийн** ~ оттиск статьи, **хуруугны** ~ отпечаток пальца

ДАРДАС 2.: ~ ~ **хийх/гэх** шевелиться, двигаться, хлопать (о твёрдом, высохшем)

ДАРЛАГДАХ быть угнетённым, угнетаться, **~сан үндэстэн** угнетённая нация, **~сан анги** угнетённый класс

ДАРЛАГЧ угнетатель, ~ **анги** угнетающий класс

ДАРЛАЛ гнёт, угнетение, иго, ~ **мөлжил** эксплуатация, **колонийн** ~ колониальный гнёт, **~аас ангижрах** избавиться от гнёта

ДАРЛАХ угнетать, эксплуатировать, унижать, оскорблять, **~н мөлжих** эксплуатировать, **~ж доромжлох** унижать, оскорблять, **чи намайг биттий ~аад бай** ты не унижай меня

ДАРМАЛ 1) печатный, 2) маринованный, консервированный, ~ **ном** печатная книга, ~ **үсэг** печатная буква, ~ **мөөг** маринованные грибы

ДАРМАЛЛАХ 1) печатать, 2) набивать, отпечатать узор (на ткани), **үсэг** ~ писать печатными буквами, **даавуунд хээ** ~ отпечатать узоры на ткани

ДАРС 1) вино, 2) винный, **архи** ~ *парн.* вина, водки, **усан үзмийн** ~ виноградное вино, ~ **уух** пить вино, **~ны шил** винная бутылка, **~ны зоорь** винный погреб, ~ **үйлдвэрлэгч** винодел

ДАРСАЙХ быть заскорузлым, становиться заскорузлым/шершавым, топоршиться, черстветь

ДАРСАЛЗАХ трепаться, шуршать (о заскорузлом предмете)

ДАРСГАР заскорузлый, шершавый, чёрствый

ДАРУЙ немедленно, тут же, сразу же, скоро, **тэр** ~ тотчас, в тот же момент, **нэн** ~ тут же, немедленно

ДАРУЙХАН немедленно, тут же, сразу же, скоро, ~ **ирэх хэрэгтэй** нужно немедленно прийти

ДАРУУ скромный, сдержанный, корректный, ~ **зан** скромность, ~ **байдал** скромный вид, ~ **зантай охин** скромная девочка,

хэтэрхий ~ слишком скромный, ~ **гоёл/чимэг** скромный наряд, ~ **зан хүнийг чимдэг** скромность украшает человека

ДАРУУЛ 1. курятник, **шилэн** ~ теплица, оранжерея

ДАРУУЛ 2. клавиша, **төгөлдөр хуурын** ~ клавиши пианино

ДАРУУЛ 3. невод

ДАРУУЛАХ *побуд. от* **даруулах**, 1) подавляться, быть подавленным, 2) прикреплять, закреплять, 3) запивать, закусывать, заедать, **бослого** ~ подавлять мятеж, **энэ эмийг буцалсан усаар ~ж уугаарай** это лекарство запивайте кипячённой водой, **гэр/ачаа** ~ закреплять юрту/воз верёвкой

ДАРУУЛГА 1. 1) пластинка-крепление (металлические бляхи, при помощи которых прикрепляется подушка на седле), 2) верёвка или ремень для прикрепления чего-либо к возу, 3) *уст.* женское головное украшение, которым прикрепляют косу, коралловый венок, надеваемые женщинами после замужества на причёску

ДАРУУЛГА 2. послушание, покорность, повиновение, воспитанность, ~ **сайтай хүүхэд** послушный/воспитанный мальчик

ДАРУУЛГАГҮЙ непослушный, непокорный, невоспитанный, ~ **хүүхэд** непослушный/невоспитанный ребёнок

ДАРУУЛГАТАЙ послушный, покорный, воспитанный, ~ **хүүхэд/хүмүүжил сайтай хүүхэд** послушный/воспитанный мальчик, ~ **хүүхэд хүмүүжилтэй байх ёстой** послушный ребёнок должен быть благовоспитанным

ДАРУУХАН 1) довольно скромный, сдержанный, 2) скромно, корректно, ~ **байх хэрэгтэй** надо быть скромным, надо вести себя скромно, ~ **хувцаслах** скромно одеваться

ДАРХ 1. ремесло, профессиональная выучка, поделка (тщательная работа вручную), ~ **хийх** изготавливать что-либо кустарным способом, заниматься ремеслом (ювелирным, кузничным и т.п.) **алтны** ~ **хийх** работать по золоту (о ювелире), **нарийн** ~ **хийх** делать кропотливую/тонкую ювелирную работу

ДАРХ 2. привилегия, преимущество, исключительное право, **эрх** ~ *парн.* привилегия, **эрх** ~ **бүхий** привилегированный, с привилегиями

ДАРХАД дархаты (название одной из монгольских народностей), дархатский, ~ **аялгуу** дархатский говор

ДАРХАД, дархаты, монгольская народность в прихубсугулье.

ДАРХАН 1. мастер, кузнец, **модны** ~ плотник, столяр, **төмрийн** ~ кузнец, слесарь, **алтны** ~ золотых дел мастер, **мөнгөний** ~ мастер по серебру, **нарийн** ~ ювелир, мастер-краснодеревщик

ДАРХАН 2. 1) священный, неприкосновенный, заповедный, 2) искусный, умелый, надёжный, ~ **цаазтай газар** заповедник, резерват, ~ **цаазтай ой** заповедный лес, ~ **хил** неприкосновенные рубежи, священные границы, **дипломат** ~ **эрх** дипломатическая неприкосновенность, дипломатический иммунитет, ~ **мэх** надёжные приёмы, умелые комбинации приёмов, коронные приёмы (о борьбе)

ДАРХАН 3.: ~ **аварга** абсолютный чемпион

ДАРХЛАГДАХ *страд. от* **дархлах**, быть привилегированным, освобож-даться, избавляться, быть священным/неприкосновенным, быть заповедным, **~сан газар** заповедный край

ДАРХЛАЛ иммунитет, невосприимчивость, ~ **хомсдлын хам шинж (ДХХ)** синдром приобретённого иммунного дефицита (СПИД)

ДАРХЛАХ 1. мастерить что-либо, изготавливать, делать, заниматься каким-либо ремеслом, *нередко переводится глаголами с суффиксом (нича) по значению прямого дополнения* **төмөр** ~ а) заниматься кузнечным делом, б) слесарничать, **мод** ~ плотничать, столярничать, **авдар** ~ делать сундук

ДАРХЛАХ 2. 1) делать неприкосновенным, делать привилегированным, делать заповедником, 2) освобождать/ избавлять от чего-либо, **уул** ~ объявлять горы заповедником, **албан татвараас** ~ освободить от налогов

ДАРХЧУУД кузнецы, плотники

ДАРЦАГ флажок, флаг, вымпел, **улаан** ~ красный флажок

ДАРШ силос, силосный, **~ны нүх** силосная яма

ДАРШЛАГДАХ *страд. от* **даршлах**, силосоваться, подвергаться силосованию

ДАРШЛАХ силосовать, **эрдэнэ шиш** ~ силосовать кукурузы, **~сан тэжээл** силосные/силосованные корма

ДАРЬ порох, ~ **хүхэр** *парн.* порох, **утаагүй** ~ бездымный порох, **~ийн утаа** дым от пороха, **~ийн үйлдвэр** пороховой завод

ДАСАЛ привычка, привязанность, адаптация, **ижил** ~ **болох** привыкать друг другу, становиться друзьями

ДАСАМТГАЙ способный привыкать, легко/быстро привыкающий, **мал бол хүнд** ~ **амьтан** скот быстро привыкает к человеку

ДАСАХ привыкать, привязываться, акклиматизироваться

ДАСГАЛ упражнение, тренировка, **өглөөний** ~ **хийх** делать утреннюю зарядку, **хэлзүйн** ~ грамматическое упражнение, ~ **хийх** делать упражнение, **~ын хураамж** сборник упражнений

ДАСГАЛЖИХ упражняться, тренироваться, **сайн ~сан бөх** хорошо натренированный борец, **буудлагаар** ~ тренироваться в стрельбе

ДАСГАЛЖУУЛАГЧ тренер, **шигшээ багийн** ~ тренер сборной команды, **~ийн ажил** тренерская работа, **~аар ажиллах** работать тренером

ДАСГАЛЖУУЛАЛТ тренировка, тренированность

ДАСГАЛЖУУЛАХ тренировать, упражнять, **тамирчныг** ~ тренировать спортсмена, **биеэ** ~ упражнять свое тело

ДАСГАХ приучать, делать привычным, заставлять привыкнуть, упражнять, тренировать, дрессировать, **ажилд** ~ приучать к работе, **хүнийг дэглэм журамд** ~ приучать кого-либо к порядку, **биеэ хүйтэнд** ~ приучить себя к холоду, **амьтан сургаж** ~ дрессировать животных

ДАХ доха, **ямаан** ~ доха из козьей шкуры, **чонон** ~ доха из волчьих шкур

ДАХИАД опять, снова, повторно, ещё раз, ~ **нэг унш** читай ещё раз, **тэр ~ бидэнтэй хамт** он снова с нами, **хоёр** ~ два раза, дважды, **олон** ~ много раз, **гурав** ~ три раза, трижды

ДАХИЛТ 1) повторение, 2) припев, **өвчний** ~ повторение/рецидив болезни, **дууны** ~ припев песни

ДАХИН 1. 1) раз, ещё, ещё раз, повторно, вторично, снова опять, 2) *при числительных часто эквивалентно суффиксу -жды, и словам -кратно, -кратный,* 3) *соответствует приставкам пере-, воз-, вос- со значением повторного совершения действия:* ~ **шалгалт өгөх** вторично/повторно сдавать экзамен, пересдавать экзамен, ~ **сонгогдох эрх** право на переизбрание, ~ **санал хураалт** повторное голосование, **олон** ~ **унших** перечитывать много раз, читать много раз, ~ **сэргээх** а) восстанавливать, б) возрождать, ~ **нэгттэх/нэгдэх** воссоединять/ воссоединяться, ~ **бүтээх** воссоздавать/воссоздаваться, ~ **хийх/эхлэх** начинать снова, возобновлять, ~ **баривчлах** повторный арест, ~ **даатгал** перестрахование

ДАХИН 2. весь, **дэлхий** ~ весь мир, всемирный, **Дорно ~ы соёл** культура Востока

ДАХИУЛАХ *побуд. от* **дахих**, заставлять, повторять, давать повторять, доводить до повторения, **дуучныг** ~ приглашать певца на повторное исполнение, вызывать на «бис»

ДАХИХ повторять, возобновлять, начинать снова, делать ещё раз, **~н хийх** повторять ещё раз, делать ещё раз, **~н байгуулах/сэргээх** возобновлять, построить ещё раз, **би ~ж ирье** я приду ещё раз, **олон** ~ повторять много раз

ДАШРАМ повод, удобный случай, обстоятельство
ДАШРАМД *заодно, попутно, пользуясь случаем, кстати, по случаю, в связи с,* **энэ ~** *пользуясь этим случаем, в связи с этим,* **энэ ~ нь дэлгүүрээр/хоршоогоор орох** *заодно с этим заходить в магазин*
ДАШРАМААР заодно, попутно, пользуясь случаем, кстати, по случаю
ДАШРАМДАХ действовать заодно, поступать сообразно с чем-либо, происходить одновременно, приурочиваться, приноравливаться
ДАШРАМДУУЛАХ *побуд. от* **дашрамдах**, приурочивать, приноравливать
ДАЯАН созерцание, отшельничество, **~ хийх, ~д суух** созерцать
ДАЯАНЧ *созерцатель, отшельник,* **~ лам** лама-созерцатель
ДАЯАНЧЛАХ созерцать, вести отшельнический образ жизни
ДАЯАР весь, полностью, целиком, **дэлий ~** *по всему миру,* **улс ~** по всей стране
ДАЯГА: **~ ~ хийх/гэх** двигаться, шевелиться (о чём-, ком-либо высоком, тонком, торчащем, кривом предмете)
ДАЯГАНАХ то и дело двигаться/шевелиться неуклюже, кривиться
ДАЯЛАЛ *траектория*
ДАЯЛЗАХ то и дело двигаться/шевелиться неуклюже, кривиться
ДАЯН весь, всё, **~ дэлхийд энх тайван мандтугай** да здравствует мир во всём мире, **~ аврага** всемогущий исполин, **~ аврага загас** исполинская акула
ДАЯРШИЛ глобализация
ДЕЖУР (жижүүр) дежурный
ДЕЖУРЛЭХ дежурить
ДЕКАН декан, **~ы газар** деканат, **хэл бичгийн факультетийн ~** декан филологического факультета
ДЕПО депо, **галт тэрэгний ~** паровозное депо, **засварын ~** ремонтное депо
ДЕПУТАТ депутат, депутатский, **Улсын Их Хурлын ~** депутат Великого Государственного Хурала, **~д нэр дэвшүүлэх** выдвинуть кандидата в депутаты, **~ын үнэмлэх** депутатское удостоверение, депутатский мандат, **~тай уулзах** а) встреча с депутатом, б) встретиться с депутатом, **~аар сонгогдох/сонгох** избираться/избирать депутатом, **~ын эрх/дарх** депутатская неприкосновенность
ДЕСАНТ *десант, десантный,* **~ын цэрэг** десантные войска, **~ буулгах** высадить десант
ДЕЦИМЕТР дециметр, **арван ~ нэг метр болно/нэг метртэй тэнцэнэ** десять дециметров составляет один метр/равняется одному метру
ДИАГНОЗ диагноз, **өвчний ~** диагноз болезни, **эмч зөв ~ тавив** врач поставил правильный диагноз
ДИАГНАЛЬ диагональ, **~ татах** начертить диагональ, **~ийн дагуу** по диагонали
ДИАГРАММ диаграмма, **эдийн засгийн үзүүлэлтийн ~** диаграмма экономических показателей
ДИАЛЕКТИК диалектика, диалектический, **байгалийн ~** диалектика природы, **түүхийн ~** диалектика истории, **хөгжлийн ~** диалектика развития, **~ арга** диалектический метод, **~ийн зүй тогтол** диалектические закономерности
ДИАМЕТР диаметр, **тойргийн ~** диаметр круга
ДИАФИЛЬМ диафильм, **сургалтанд ~ ашиглах** использовать диафильм в обучении
ДИВААЖИН *рел.* рай, **~д очих** попасть в рай
ДИВАН диван, **~ дээр суух** сесть на диван, **~ы зөөлөвч** диванная подушка
ДИ-ЖИ диск-жокей
ДИВИЗ 1) дивизия, 2) дивизионный, **их буудай ~** артиллерская дивизия, **~ командлагч** командир дивизии, командующий дивизией
ДИЗЕЛЬ дизель, **~ мотор** дизель-мотор, **~ станц** дизель электростанция
ДИЗЕЛЬТ дизельный, **~ трактор** дизельный трактор,
ДИЗЕНТЕРИ дизентерия, **~ хүрэх/~гээр өвдөх** заболеть дизентерией, **~тэй өвчтөн** дизентерийный больной
ДИЙЗ блюдце, тарелочка, **~тэй аяга** чашка с блюдцем, **шаазан ~** фарфоровое блюдце
ДИЙЗЛЭХ класть в блюдце
ДИЙЛДЭХ *быть побеждённым, терпеть поражение,* поддаваться, терпеть неудачу, **өрсөлдөгчдөө ~** быть побеждённым соперником, терпеть поражение от соперника, **нойронд ~** поддаваться сну, быть побеждённым сном
ДИЙЛДЭШГҮЙ 1) непобедимый, непреодолемый, 2) непобедимо, непреодолимо
ДИЙЛЭШГҮЙ непобедимый, неравный (напр. по силе, знанию и т.п.)
ДИЙЛЭГДЭХ быть побеждённым, терпеть поражение, поддаваться, **би түүнд ~лээ я** ему поддался
ДИЙЛЭГДЭШГҮЙ непобедимый, непреодолемый, непобедимо, непреодолимо, **~ хүч** непреодолимая сила, форс-мажор
ДИЙЛЭНХ *большинство, преобладающий, превосходящий,* **~ олонх** подавляющее большинство, абсолютное большинство, **~ тохиолдолд** в большинстве случаев, **~ санал, саналын ~** большинство голосов
ДИЙЛЭНХДЭЭ в большинстве случаев, большей частью
ДИЙЛЭХ 1) побеждать, одолевать, 2) быть тяжёлым, оказываться неравным, превосходить, **~ ажил** посыльная работа, **энэ ажлыг тэр ~ үү?** посильна ли ему эта работа? **хүчээр ~** побеждать силой, **үгээр ~** победить словами, **өргөж ~** быть в силах поднять, суметь поднять
ДИЙЛЭХГҮЙ не в силах, не под силу, не побеждать, **чи үүнийг орчуулж ~** тебе не под силу это перевести
ДИЙЛЭХТЭЙ *разг.* быть способным сделать что-либо, в силах, быть в состоянии сделать что-либо, взять верх, **хэдий ядравч би чамайг ~** хотя я устал, всё же я тебя одолею
ДИКТАТУР диктатура, **пролетарийн ~** диктатура пролетариата
ДИЛЛЕР диллер, **~ийн зээл** диллерский кредит
ДИНАМ динамо, динамомашина
ДИПЛОМ диплом, **их сургуулийн ~** университетский диплом, **~ын ажил** дипломная работа, **~ хамгаалалт** защита дипломной работы, **~ хамгаалах** защищать дипломную работу, **~ын хавсралт** приложение к диплому, **улаан ~** диплом с отличием, красный диплом
ДИПЛОМАТ дипломат, дипломатический, **~ харилцаа тогтоох** установить дипломатические отношения, **~ зарлага** дипломатический курьер, **~ шуудан/ноот** дипломатическая почта /нота, **~ төлөөлөгчдийн халдашгүй байдал** неприкосновенность дипломатических представителей, **~ төлөөлөгчдийн байранд орогнох** найти убежище в здании диппредставительства
ДИСПАНСЕР диспансер, **сүрьеэгийн ~** туберкулёзный диспансер, **халдвартын/халдварт ~** инфекционный диспансер
ДИСПЕТЧЕР диспетчер, диспетчерский, **баазын ~** диспетчер автобазы, **~ийн газар** *диспетчерская*
ДИССЕРТАЦИ диссертация, **докторын ~** докторская диссертация, **~ бичиж хамгаалах** написать и защитить диссертацию, **дэд эрдэмтний зэрэг горилсон ~** диссертация на соискание учёной степени кандидата наук
ДИЦ, *никель.*

ДОВ холмик, бугорок, сопка, ~ **сондуул** *парн.* кочки, ~ **толгод** *парн.* холмы, бугры, **Өндөр** ~ высокие сопки (название местности), ~ **жалгын үзэл** местнический подход

ДОВГОР 1) выпуклый, оттопыренный, 2) высокомерный, надутый

ДОВЖОО 1) крыльцо, 2) фундамент, 3) паперть, **чулуун ~той байшин** дом на каменном фундаменте

ДОВЖООЛОХ 1) возводить фундамент/основание, класть фундамент, 2) пристраивать крыльцо

ДОВОН холмик, бугорок, сопка

ДОВОНТОЙ покрытый кочками/бугорками

ДОВОРХОГ кочковатый, бугристый, ~ **газар** кочковатая местность

ДОВТОЙ покрытый кочками/бугорками

ДОВОЙХ 1) быть выпуклым, быть оттопыренным, немного возвышаться, 2) быть высокомерным, надуваться, загордиться

ДОВТЛОГО 1) скачка, галоп, галопирование, 2) нападение, атака, вылазка

ДОВТЛОГЧ 1) нападающий, атакующий, 2) мчащийся, несущийся (о всаднике), **төвийн** ~ *спорт.* центральный нападающий, центровые игроки

ДОВТЛОХ 1) нападать, наступать, атаковать, посягать, вторгаться, 2) мчаться, нестись, **морьтой хүн ~н явна** всадник мчится, **халдан** ~ атаковать, вторгаться, **~н эзлэх** оккупировать

ДОВТЛУУЛАХ *побуд. от* **довтлох**, давать напасть, предоставлять возможность нападать, допускать нападение

ДОВТОЛГОО 1) нападение, атака, вторжение, 2) поход, **~нд орох** пойти в атаку, броситься в атаку, **агаарын** ~ воздушный налёт, **гэнтийн** ~ внезапное нападение, **зэвсэгт** ~ вооружённое вторжение, **~ныг няцаах** отразить нападение, **соёлын** ~ культурный поход

ДОВТОЛГОХ спешно послать, отправлять кого-либо куда-нибудь, пускать вскачь, **элч** ~ отправить гонца, **бичиг** ~ послать депешу, **зарлага** ~ отправить курьера

ДОГДЛОЛ волнение, трясение, учащённое биение (сердца), **сэтгэлийн** ~ душевное волнение

ДОГДЛОХ волноваться, биться (о сердце), сотрясаться, содрогаться, **сэтгэл/зүрх** ~ волноваться душевно, **яаран** ~ торопиться волнуясь

ДОГИРХОГ склонный зазнаваться, кичливый опытностью, горделивый умением

ДОГИРХОХ кичиться опытностью, гордиться умением, вести себя бывалым

ДОГИРХУУ склонный зазнаваться, кичливый опытностью, горделивый умением

ДОГМАТИЗМ догматизм

ДОГМАТИКЧ догматик

ДОГМАТИКЧЛАХ догматизировать

ДОГОЛ 1. 1) угол, 2) тупик, ~ **мөр** абзац, подпараграф, красная строка

ДОГОЛ 2. хромота (название болезни ног у домашних животных)

ДОГОЛГОХ *побуд. от* **доголох**, делать хромым, **морио** ~ объездить коня до хромоты, сделать коня прихрамывающим

ДОГОЛДОЛ брак

ДОГОЛДОХ 1) иметь форму угла, 2) нарушаться (о ритме чего-либо), появляться, наблюдаться (о перебоях, неравномерности действия), хромать, **зүрхний цохилт** ~ перебой сердца, **ажлыг цаг ашиглалт байнга ~ж байна** часто наблюдаются перебои в использовании рабочего времени, **түүний мэдлэг ~ж байна** знания его хромают

ДОГОЛОН хромой, прихрамывающий, ~ **хөлтэй** хромоногий, ~ **хүн** хромой человек, ~ **ширээ** хромой стол

ДОГОЛОХ хромать, прихрамывать, **энэ морины баруун хойт хөл ~жээ** эта лошадь хромает на заднюю правую ногу, **тэр ~соор ирэв** он пришёл прихрамывая, чуть хромать

ДОГОНЦОХ 1) прыгать, скакать на одной ноге, 2) быть неспокойным, быть подвижным, **хүүхдүүд ~н тоглоно** дети играют скача на одной ноге, **энэ ширээ ~дог** этот стол шатается

ДОГШДОХ 1) ожесточаться, быть жестоким, оказываться свирепым, свирепеть, быть очень строгим, 2) быть слишком горьким, оказываться довольно крепким (о вкусе), быть чересчур кислым

ДОГШИН 1) дикий, жестокий, свирепый, норовистый, резвый, 2) крепкий, горький, кислый, сильный, строгий, **зэрлэг** ~ жестокий, зверский, ~ **морь** резвый конь, норовистая лошадь, ~ **аяш авир** жестокий характер, ~ **салхи** сильный ветер, ~ **амт** горький вкус, ~ **архи** крепкая водка, **хүн** жестокий/свирепый человек, ~ **Иван** Иван Грозный.

ДОГШРОХ 1) свирепствовать, ожесточаться, приходить в ярость, 2) оказываться неспокойным, быть несдерживаемым, 3) усиливаться, становиться крепким/резким, **орой тийш салхи ~в** к вечеру ветер усилился, **морь ~в** лошадь/конь становится неукротимым

ДОГШРУУЛАХ *побуд. от* **догшрох**, делать несдерживаемым, приводить в ярость, ожесточать, озлоблять, усиливать

ДОГЬ 1) видалый, бывалый, много испытавший, опытный, 2) хороший, шикарный, ~ **эд** шикарная вещь

ДОГЬДОХ кичиться опытностью, гордиться умением, вести себя бывалым

ДОГЬШРОХ делаться опытным, становиться бывалым, видать многое, набраться жизненного опыта

ДОДИГ: ~ **модиг** облачение статуи бога

ДОДИГОР 1) важный, довольный собою, полный удовольствия, удовлетворённый собой, 2) довольно, удовлетворённо, ~ **байх** быть довольным собою, считать себя заслуживающим/довольным, ~ **байдал/дүр төрх** самодовольный вид, важная манера, густая важность

ДОДИЙХ важничать, быть довольным собою, удовлетворяться собой

ДОЁГО: ~ ~ **хийх/гэх** неуклюже двигаться (о ком-, чём-нибудь длинном, искривлённом, тощем, хромом)

ДОЁГОНОХ двигаться, качаясь в стороны, ходить кривляясь, выглядеть кривобоким (о ком-, чём-либо длинном и кривом)

ДОЁГОР длинный, искривлённый, крючковатый

ДОЁЛЗОХ двигаться, качаясь в стороны, ходить кривляясь, выглядеть кривобоким (о ком-, чём-либо длинном и кривом)

ДОКТОР доктор, **шинжлэх ухааны** ~ доктор наук, **~рын зэрэг/диссертаци** докторская степень/диссертация

ДОКТОРАНТУР докторантура

ДОЛГИЛОХ 1) плескаться, подниматься, вздыматься (о волнах), 2) волноваться (о волнах, ниве), 3) *перен.* беспокаиваться, волноваться, биться, **нуурын ус зөөлөн ~но** вода в озере тихо плещется, **шаргалтах тариа халиуран ~но** волнуется желтеющая нива, **~ж цалгих/цалгилах** плескаться, волноваться, **шалихгүй юманд хөөрөн ~ж болохгүй** нельзя волноваться из-за пустяков

ДОЛГИЛУУЛАХ *побуд. от* **долгилох**, волновать, плескать, колыхать

ДОЛГИН 1) ретивый, неспокойный, 2) легкомысленный, ветреный, непостоянный, ~ **морь** ретивый конь, ~ **явдал** легкомысленный поступок, ~ **зантай хүн** ветреный человек, непостоянное лицо

ДОЛГИО волна, вал, **нуурын** ~ волны на озере

ДОЛГИО (н) 1) волна, 2) *физ.* волна, **усны ~н** водяной вал, волна, **цахилгаан соронзон ~н** электромагнитные волны, **богино ~ны**

хүлээн авагч коротковолновый приёмник, **тэсрэлтийн/дэлбэрэлтийн ~н** взрывная волна

ДОЛГИОТОЙ волнистый, волнообразный, имеющий вид волны, **~ үс** *волнистые волосы*

ДОЛГИОНТОЙ волнистый, волнообразный, имеющий вид волны

ДОЛГИОТОХ образовывать волны, иметь волнообразный вид, быть волнистым, покрываться волнами

ДОЛДГО: ~ ~ **хийх/гэх** вести себя угодливо, выражать лесть

ДОЛДГОНОХ угодничать, заискивать, льстить, стремиться угодить кому-либо

ДОЛДГОНУУР льстивый, угодливый, заискивающий

ДОЛДУГААР седьмой, ~ **сар** июль, ~ **эгнээ** седьмой ряд

ДОЛИГОНОХ 1. двигаться (о косоглазом)

ДОЛИГОНОХ 2. заискивать, лебезить, подхалимничать, **дарга нарт ~** льстить начальству, заискивать перед начальством

ДОЛГОНУУР льстивый, угодливый, подхалимский, **~ зан** подхалимское поведение, **~ хүн** *льстивый человек*

ДОЛИЙЛГОХ *побуд. от* **долийх**, заставлять косоглазить

ДОЛИЙХ косоглазить, быть косоглазым

ДОЛИЛЗОХ двигать косыми глазами, смотреть косыми глазами

ДОЛИНГОР опытный, искушённый, видалый, бывалый

ДОЛИР 1) косоглазый, косоглазие, 2) несимметричный, **~ нүдтэй** с косыми глазами

ДОЛЛАР доллар, долларовый, **~аар наймаалах/худалдах** продавать на доллары

ДОЛОО (н) семь, **~ хоног** неделя, **~ хоног тутмын сонин** еженедельная газета, **~н голтой** живучий, семижильный, **~н гол нь тасрах** испустить дух, прекратить существование, **~ доншиж дол цохих** испытать судьбу-злодейку, пройти огонь, воду и медные трубы, **~н морины үс тоолмоор** тьма-тьмущая, великое множество, **~н булчирхай тоочих** судачить, злословить, **~н булчирхай, найман найлзуурхайгаа тоочих** выложить всё как есть, вывернуть душу наизнанку, **~н эгшигт** *муз.* диатоника, **~ хэмжиж нэг огтол** семь раз отмерь, один раз отрежь, **~н бурханы орд** созвездие Большой Медведицы, **~н уулын цаагуур** у чёрта на куличках.

ДОЛООВОР 1.: **~ хуруу** указательный палец

ДОЛООВОР 2.: **~ яр** герпес на губах, сыпь, водянистые пузырки (на губах)

ДОЛООТОЙ семилетний, **~ охин** семилетняя девочка

ДОЛООХ *лизать, облизывать, лакать* (о собаке), **уруул ~** облизывать губы, **хүний ул ~** лизать пятки кому-либо, **хомхой ~** а) появление на губах герпеса, б) появляться (о герпесе на губах)

ДОЛООЛГОХ *побуд. от* **долоох**, давать лизать, давать лакать

ДОЛООЛОХ 1. часто облизывать, то и дело лизать, **уруул амаа ~** то и дело облизывать себе губы

ДОЛООЛОХ 2. ходить семью картами (при игре в карты)

ДОЛУУЛ (аа) семеро, *все семеро, всемером, муз.* септет, **бид ~ байв** нас было семеро, **бүдүүн гуалинг бид ~аа чирэв** мы тащили толсто бревно всемером

ДОЛШРОХ делаться опытным, набираться жизненного опыта

ДОМ *уст.* заговор от болезни, знахарский приём, снадобье, знахарство, **арга ~/эм ~** целебное средство, **ургамлаар эм ~ хийх** изготовлять лекарство из растений

ДОМБО цай кувшин, *высокий чайник (продолговатой формы)*, **~той** кувшин с чаем, **~той дарс** кувшин вина, **~н чихэр** голова сахара

ДОМБОГОР пухленький, округло-мягкий

ДОМБОР домбра, балалайка, **~ цохих /дарах** играть на домбре/балалайке, **~той дуулах** петь под домбру/балалайку

ДОМБОРДОХ играть на домбре/балалайке, **~ж дуулах** петь, играя на домбре/балалайке

ДОМБОРЧИН домбрист, балалаечник

ДОМКРАТ (произносится «данхраад») домкрат, **машины ~** автомобильный домкрат

ДОМНОЛГО знахарство, лечение наговором (о знахарях), лечение домашними средствами, **эмнэлэг ~** *парн.* лечение, **~ хийх** лечить знахарскими приёмами

ДОМНОХ 1. знахарить, заниматься знахарством, лечить магическими средствами

ДОМНОХ 2. *разг.* делать кое-как, производить что-либо плохо/неосновательно, делать/изучать поверхностно, **бичих ч гэж ёстой ~жээ** *очень плохо написано*

ДОМОГ легенда, сказание, предание, **~ үлгэр** легенда, миф, **улиг ~** назойливость, докучливость, **түүхэн ~** историческое сказание

ДОМОГЛОХ 1. делать кое-как, выполнять недобросовестно, плохо работать, работать недобросовестно, делать вид, что работает/делает что-то, **ажил ~** работать кое-как

ДОМОГЛОХ 2. повествовать, устно рассказывать, рассказывать в качестве легенды

ДОМОГТ легендарный, **~ баатар** легендарный герой

ДОМОГТОЙ имеющий легенду, являющийся преданием, содержащий в себе легенду

ДОМТОХ *мед.* **ам ~** воспаление слизистой оболочки рта, стоматит

ДОМЧ знахарь, колдун, **эмч ~** *парн.* лекарь

ДОМЧЛОХ лечить знахарить, **эмчлэх ~** *парн. лечить*

ДОН 1. 1) мания, сильное пристрастие, влечение к чему-нибудь, 2) психоз, ненормальность, странность в психике, **мансуурах ~** наркомания, **хордох ~** токсикомания, **Баяр гуай ихэмсэглэхийн ~той** дядя Баяр страдает манией величия, **~ нөхцөх/шүглэх** *страдать манией/влечением к чему-либо*, **шүлэг бичих ~** влечение к стихосложению

ДОН 2. *звукоподражание:* тук, ~ ~ **хийх/гэх** издавать звуки тук-тук/гон-гон

ДОНГИО тупой, несообразительный, глупый

ДОНГИОЛОХ оказываться чрезмерно тупым, быть слишком несообразительным

ДОНГИОДУУ туповатый, глуповатый, **~ залуу** туповатый парень

ДОНГИОРОХ становиться тупым, делаться несообразительным

ДОНГИОТОХ вести себя тупицей, быть тупоголовым

ДОНГО *разг.* выговор, замечание, порицание, **хатуу ~ авах** получить строгий выговор

ДОНГОН рубашка — облачение ламы

ДОНГОДОХ 1. куковать, петь, кричать, **шувууд ~но** *птицы поют*, **ойд хөхөө ~ж байна** в лесу кукует кукушка

ДОНГОДОХ 2. выговаривать, объявлять выговор, замечание, порицать, **ажил тасалсан учир намайг хурлаар хатуу ~лоо** на собрании мне объявили/сделали строгий выговор за прогул работы

ДОНГОДУУЛАХ получать выговор, взыскание

ДОНГОСОХ болтать, пустословить, **дэмий ~, тэнэг юм ~** болтать глупости, говорить ерунду, **биттий донгос** не болтай глупости!

ДОНОР донор, **~ орнууд** страны, оказывающие донорскую помощь

ДОНСЛОХ 1) трясти, трястись, подбрасывать, 2) беспокоиться, **сэтгэл ~** тревожиться

ДОНСОЛГОО тряска, потрясение, сотрясение, **~той зам** тряская дорога, **замын ~нд би ядарлаа** дорожная тряска утомила меня

ДОНТИ: баавгайн ~ медвежья желчь

ДОНТОЙ страдающий манией, испытывающий сильное влечение к чему-либо
ДОНТОХ бредить, **өвчтөн халуундаа ~в** в жару больной бредил
ДОНШУУЧЛАХ 1) шататься, шляться, бродить без дела, 2) совершать вояж/поездку, вояжировать
ДООГ насмешка, шутка, ~ **хийх** насмехаться, подшучивать
ДООГЛОХ насмехаться, подшучивать, **намайг биттий ~оод байгаарай** не насмехайся надо мной
ДООГУУР 1) ниже, низко, под что-либо, под кем-, чем-либо, 2) низший, 3) одно из последних, **ширээн ~ тавих** поставить под стол, **усан ~ явдаг онгоц** подводная лодка, ~ **харах** смотреть исподлобья, **дундаас ~** ниже среднего, ~ **цол** низшее звание, **тэмцээнд ~ байр эзлэх** занимать одно из последних мест в соревновании, **дээгүүр ~ гүйх** бегать по всем инстанциям, бегать по начальству
ДООГУУРДАХ оказываться ниже, чем следует, быть довольно низким, **таны бүс арай ~жээ** ваш пояс оказывается чуть ниже, чем следует, **мэдлэг чадвар чинь ~ж байна** твои знания и умение оказались довольно низкими
ДООГУУРДУУЛАХ *побуд. от* **доогуурдах**, делать низким, делать ещё ниже нормы, понижать, занижать
ДООГУУРХАН чуть ниже, несколько ниже, низенько, низковато
ДООД низовой, нижний, низкий, ~ **давхар** нижний этаж, ~ **тал** нижняя часть, ~ **анги** младший класс, ~ **шатны байгууллага** низовая (нижестоящая) организация, ~ **шатанд шилжүүлэх** передавать в нижестоящую инстанцию
ДООДОХ 1) имеющий внизу, находящийся ниже кого-, чего-либо, 2) *разг. эвф.* половой орган
ДООЖОО внешний/наружный вид, окраска, ~ **муутай** неважного вида
ДООЖООГҮЙ неважный, неособенный (по качеству, внешности)
ДООНОР донор, донорский, ~ **цус** донорская кровь, **хүндэт ~** почётный донор
ДООХНООС с нижней стороны, снизу, **байшингийн ~** снизу дома
ДООХНУУР пониже, чуть ниже
ДООШ вниз, ниже, ~ **буух** спускаться вниз, ~ **харах** смотреть вниз, **хориос ~** ниже двадцати, **тэгээс ~** ниже нуля
ДООШДОХ становиться слишком ниже, оказываться ещё ниже
ДООШЛОХ 1) идти вниз, спускаться, опускаться, 2) приходить в упадок, ухудшаться, деградировать
ДООШЛУУЛАХ *побуд. от* **доошлох**, снижать, понижать, спускать
ДООШОО вниз, ниже
ДОР 1. 1) под, 2) внизу, вниз, ниже, 3) хуже, **удирдлагын ~** под руководством, **ширээн ~** под столом, ~ **дурдсан** нижеупомянутый, ~ **үзэх** недооценивать кого-, что-либо, ~ **болох/орох** ухудшаться, **~ ~оо** каждый в отдельности, каждый для себя, **ирсэн ~оо** сразу как только приехал, **бусдаас доюоон ~** намного хуже других, ~ **хаяж** по меньшей мере, как минимум, **би ~ хүлээе** я подожду внизу
ДОРВИ 1) качество, способность, состояние, 2) зажиточность, состоятельность, 3) размах, интенсивность, ~ **улам ~** становиться ещё хуже прежнего, стать ещё хуже, чем раньше
ДОРВИГҮЙ 1) слабый, 2) неважный, 3) бедный, ~ **эд** товары низкого/плохого качества, ~ **хүн** неважный человек
ДОРВИЛОГ 1) умелый, способный, 2) мощный, 3) зажиточный, состоятельный, ~ **нэгдэл** богатое объединение
ДОРВИТОЙ 1)способный, умелый, качественный, результативный, 2) состоятельный, зажиточный, 3) сильный, могучий, ~ **сэтгүүлч** способный журналист, ~ **зохион** качественное произведение, ~ **ажил зохиох хэрэгтэй** надо организовать качественную работу, ~ **эд** хорошая вещь, ~ **шар** могучий, сильный вол
ДОРВИТОЙХОН довольно способный/результативный, довольно качественный
ДОРВОГО: ~ ~ **хийх/гэх** 1) шевелиться, двигаться (о растопыренном, торчащем предмете), 2) оттопыриваться, выпячиваться
ДОРВОГОНОХ 1) шевелиться, двигаться (о растопыренном, торчащем предмете), 2) оттопыриваться, выпячиваться
ДОРВОГОНУУЛАХ *побуд. от* **дорвогонох**, оттопыривать, выпятить, делать торчащим/шевелящим, **уруулаа ~** оттопырить губы
ДОРВОГОР оттопыренный, выпяченный, надутый, торчащий
ДОРВОЙХ оттопыриваться, выпячиваться, надуваться, торчать
ДОРВОЛЗОХ 1) шевелиться, двигаться (о растопыренном, торчащем предмете), 2) оттопыриваться, выпячиваться
ДОРГИЛТ сотрясение, колебание, дрожание, **тархины ~** сотрясение мозга, ~ **ихтэй** с сильным сотрясением/колебанием
ДОРГИО 1) сотрясение, дрожание, вибрация, 2) грохот, дребезжание, 3) гул (напр. от топота стада)
ДОРГИОН 1) сотрясение, дрожание, вибрация, 2) грохот, дребезжание, 3) гул (напр. от топота стада), ~ **ихтэй** с сильным дрожанием, сильно дрожащий
ДОРГИОХ *побуд. от* **доргих** трясти, сотрясать, вызывать дребезжание/дрожание, **мод ~** трясти дерево, **агаар тэнгэрийг ~** сотрясать воздух, **сэтгэл ~** сотрясать сердце
ДОРГИУЛАХ трясти, сотрясать, вызывать дребезжание/ дрожание
ДОРГИХ сотрясаться, трястись, дрожать от грохота, 2) грохотать, дребезжать, вибрировать, **сүхээр цохиход мод ~в** дерево дрогнуло от удара топором, **бөмбөгний дэлбэрэлтэд газар ~в** от взрыва бомб земля дрожала
ДОРГО барсук, **~ны арьс** шкура барсука
ДОРГҮЙ 1) не хуже, 2) не ниже, **тэр чамаас ~ хийж чадна** он не хуже тебя может сделать, он справится не хуже тебя, **дээр ~** а) и вверху и внизу, б) не разбирая, что лучше, что хуже, неразбериха
ДОРД низовой, нижний, низкий
ДОРДОЙХ 1. становиться твёрдым и торчащим
ДОРДОЙХ 2. таить коварство, проявлять злость, ссориться, **ам ~вч элэг дордохгүй** *букв.* может устами кривит, но не душою (о родственниках)
ДОРДОХ 1) ухудшаться, 2) становиться слишком низким, быть низким, **түүний эрүүл мэнд ~лоо** его здоровье ухудшилось, **харьцаа ~в** отношения ухудшились, **чанар нь ~жээ** качество ухудшилось
ДОРДУУЛАХ *побуд. от* **дордох**, 1) ухудшать, 2) делать слишком низким
ДОРЖПАЛАМ *геол.* алмаз, диамонт
ДОРИУН 1) хороший, положительный, 2) хорошо, довольно хорошо, вполне достаточно, ~ **сайн, овоо ~** более хороший, лучший, замечательный, **овоо ~ хүн** довольно хороший человек, **англиар ~ ярих** хорошо говорить по-английски
ДОРНО 1) восток, 2) восточный, ~ **зүг явах** идти на восток, ~ **зүгт** в восточном направлении, ~ **дахины судлал** востоковедение, **орно бол орно дорно бол дорно тэр байрнаасаа хэзээ ч хөдлөхгүй,** запад есть запад, восток есть восток, и вместе им не сойтись Р. Киплинг.
ДОРНОД восточный, находящийся на востоке, ~ **хил** восточная граница, **Алс ~** Дальний Восток, **Ойрох ~** Ближний Восток, ~ **аймаг** Восточный аймак, **~ын ховдог бүргэд** орёл степной, ~ **далайн орд** созвездие Змеи

ДОРНОТ восточный, **~ын май** тихоокеанская сельдь, **~ын саамхай** тихоокеанская треска, **~ын яргай** тихоокеанский лосось

ДОРОГШ вниз, ниже, ~ **буух** спускаться вниз

ДОРОГШДОХ становиться слишком ниже, оказываться ещё ниже

ДОРОГШЛОХ 1) спускаться, снижаться, идти вниз, 2) ухудшаться, приходить в упадок, опускаться, **шатаар** ~ спускаться/идти вниз по лестнице

ДОРОГШЛУУЛАХ *побуд. от* **дорогшлох**, 1) спускать, снижать, 2) ухудшать, приводить в упадок

ДОРОЙ слабый, хилый, неспособный, неразвитой, **сул** ~ **бие** слабое здоровье, **сул ~ биетэй хүүхэд** хилый ребёнок, ~ **дуу** слабый голос, ~ **буурай** отсталый, слабый, неразвитой, ~ **хөгжил** слабое развитие

ДОРОЙТОЛ 1) ослабление, вырождение, падение, регресс, 2) слабость, **хөгжлийн** ~ регресс в развитии, **эдийн засгийн** ~ экономический упадок, **биеийн ерөнхий** ~ общая слабость организма, **сахилга батын** ~ ослабление дисциплины, **насны** ~ старческое одряхление, страческая дряхлость/слабость

ДОРОЙТОХ ослабевать, ухудшаться, приходить в упадок, **эрүүл мэнд ~соноор** по слабости здоровья, **ядарч** ~ а) уставать, б) обеднеть, становиться нищим, в) ухудшаться (о состоянии здоровья), **сульдаж** ~ ослабевать, уставать, **өвдөж** ~ болеть, ухудшаться, **~сон үед** в минуту слабости, **~соноо мэдрэх** чувствовать слабость

ДОРОЙТУУЛАХ *побуд. от* **доройтох**, ухудшать, приводить в упадок

ДОРОМЖЛОЛ унижение, оскорбление, пренебрежение, издевательство, ~ **хүлээх/үзэх** терпеть оскорбление

ДОРОМЖЛОХ унижать, оскорблять, издеваться, поносить, **дайран** ~ оскорблять, поносить, **үгээр/ам хэлээр** ~ оскорблять словесно, оскорблять словами

ДОРОМЖЛУУЛАХ *побуд. от* **доромжлох**, быть оскорблённым, оскорбляться, унижаться, **буєдад** ~ быть оскорблённым посторонними

ДОРОО мгновенно, немедленно, сразу же, тут же, **дор** ~ каждый в отдельности, каждый при себе, **тэр** ~ сразу тут же, сразу же

ДОРООС снизу, из-под чего-либо, **хөл** ~ из-под ног, **газар** ~ из-под земли, ~ **дээш** снизу вверх, снизу доверх, ~ **гарсан шүүмжлэлийг анхаарах** прислушиваться к критике снизу, **модон** ~ из-под дерева, снизу дерева

ДОРСГОЙ торчащий, высовывающийся, выступающий вперёд (о зубах), ~ **шүд** торчащий зуб, с торчащими зубами

ДОРСОЙХ стоять торчком, высовываться, выдаваться, ёжиться, коробиться

ДОРСОЛЗОХ торчать, выступать вперёд, то и дело высовываться

ДОРТГОХ 1) ухудшать, 2) делать слишком низким, **хамаагүй эм ууж байж биеэ ~гуузай** не ухудшай своё здоровье, принимая всякие лекарства

ДОРВИ 1) качество, способность, состояние, 2) зажиточность, состоятельность, 3) размах, интенсивность, ~ **улам** ~ становиться ещё хуже прежнего, стать ещё хуже, чем раньше

ДОРХИ 1) находящийся ниже/внизу, находящийся под чем-либо, нижний, 2) нижеследующий, **газар** ~ **баялаг** богатство в недрах, **газар** ~ **ус** подземная вода, вода под землёй, **цасан** ~ подснежный, под снегом, ~ **зүйлийг мэдэгдэх** заявлять о нижеследующем

ДОРХОНОО тут же, сразу же, немедленно, **ашгүй түргэн тусламж** ~ **ирэв** к счастью, скорая помощь прибыла/приехала сразу/тут же

ДОРШООХ пренебрегать, недооценивать, не признавать достойным, не обращать внимания, считать негодным/плохим, **чи түүнийг ~ж байна уу?** ты пренебрегаешь им?

ДОТАЦИ дотация, ~ **авах** брать дотацию, **улсын** ~ государственная дотация

ДОТНО 1. близкий, родной, интимный, **~ын нөхөд** близкие друзья, приятели, **хүнтэй ойр** ~ **байх** быть близким с кем-либо, ~ **харьцаатай байх** быть в близких отношениях

ДОТНО 2. 1) внутренний, 2) внутри, **гэрийн** ~ внутри юрты, **гаднa ~ын улс** как свои, так и посторонние люди, свои и чужие, *букв.* внешние и внутренние люди

ДОТНОХИ внутренний, **гаднахи** ~ **байдал** внутренний и внешний вид, внешнее и внутреннее положение

ДОТНОЧЛОХ быть в близких/душевных отношениях, интимно/сердечно относиться, секретничать, фамильярничать, **дарга түүнтэй их л ~н ярив** начальник довольно душевно разговаривал с ним

ДОТОГШ внутрь, **тэр** ~ **орлоо** он вошёл внутрь

ДОТОГШДОХ оказываться/быть обращённым несколько во внутрь, слегка вдаваться во внутрь, **энэ зураас арай ~жээ** эта линия несколько прочерчена/проходит во внутрь

ДОТОГШЛОХ проникать/попадать внутрь, продвигаться внутрь к центру

ДОТОГШОО внутрь

ДОТООД внутренний, дотоод ертєнц внутренний мир, ~ **байгуулалт/тогтоц** внутреннее устройство, внутренняя организация, ~ **журам** внутренний распорядок, ~ **нөөц** внутренние ресурсы, ~ **худалдаа** внутренняя торговля, ~ **зах зээл** внутренний рынок, ~ **бодлого** внутренняя политика, ~ **хэрэг** внутренние дела, **бусад орны** ~ **хэрэгт хөндлөнгөөс оролцох** вмешиваться во внутренние дела других стран, ~ **хэрэгт үл оролцох** невмешательство во внутренние дела, ~ **шалтгаан** внутренние причины, ~ **утга** внутренний смысл, ~ **шаталтын хөдөлгүүр** двигатель внутреннего сгорания, ~ **явдлын Яам** Министерство внутренних дел, **~ын нийт бүтээгдэхүүн** валовый внутренний продукт, ~ **шимэгч** эндопаразит, ~ **халхавчийн орд** созвездие Малый Лев

ДОТООЖ кальсоны, штаны, трусы

ДОТОР 1) внутренности, потроха, внутренняя часть, внутренняя сторона чего-либо, 2) внутренний, 3) внутри, в, во, 4) среди, между, **дээлийн** ~ подкладка дэли/одежды, **үстэй** ~ меховая подкладка, **гэдэс** ~ потроха, внутренности, **миний гэдэс** ~ **өвдөж байна** у меня болит живот (внутри), ~ **цухалдах** стать неспокойным на душе, беспокоиться, раздражаться, ~ **онгойх (уужрах)** отлечь от души, скинуть камень с души, **~ын эмч** терапевт, ~ **хувцас** бельё, нижнее бельё, ~ **тал** внутренняя сторона, **~ын өвчин** внутренние болезни, ~ **харлах** быть в растроенных чувствах, **улсын** ~ внутри страны/государства, **ахар богино хугацааны** ~ в кратчайший срок, тасалгаан дотор в комнате, **нөхдийн** ~ среди друзей, **бидний** ~ среди нас, ~ **нь (долоон) нар гарах** испытывать душевный подъём, **муухай ~той хүн** коварный/плохой человек, **сайхан ~той хүн** благодушный/хороший человек, ~ **нь ороод гарсан юм шиг мэдэх** видеть/знать насквозь, ~ **хүн** китаец

ДОТОРЛОХ пришивать/подшивать подкладку, **дээл** ~ пришивать подкладку к дэли, **төмөр сав** ~ лудить

ДОТОРХИ находящийся в чём-либо, находящийся внутри/в, **цүнхэн** ~ **ном** книги в сумке, **гэр** ~ **юмс** вещи, находящиеся в юрте/избе

ДОТРООС из, изнутри, из, срези, **бидний** ~ из нас, из нашей среды, **модон** ~ из леса, **усан** ~ из воды, ~ **гадагш** изнутри наружу, **хаалгыг ~ нь түгжээ** дверь закрыта изнутри

ДОТРОО внутри себя, про себя, **чи ~ сайн бодоорой** ты подумай хорошенько про себя, **аман ~ унших** читать про себя

ДОТУУР нижний, внутренний, ~ **хувцас** нижнее бельё, ~ **байр** интернат, ~ **байртай сургууль** школа-интернат, **оюутны ~ байр** студенческое общежитие, ~ **тамиртай хүн** эгоистичный, себялюбивый человек

ДОТУУРДАХ проникать/попадать внутрь, продвигаться внутрь к центру

ДОТУУРХАХ вести себя лицеприятно, по свойски, относиться сердечно к кому-либо, оказывать доверие

ДОХИГО: ~ ~ **хийх/гэх** двигаться (о длинном и искривлённом)

ДОХИГОНОХ 1) двигаться, шевелиться (о длинном, сгорбленном предмете), кланяться, 2) *перен.* стараться угодить, преклоняться, **нахиганах** ~ *парн.* преклоняться, делать поклон

ДОХИГОР длинный, сгорбленный, согнутый, искривлённый

ДОХИЙЛГОХ *побуд. от* **дохийх**, сгибать, делать согнутым/гнутым, искривлять, сгорбить

ДОХИЙХ сгибаться, искривляться, горбиться, становиться изогнутым

ДОХИЛЗОХ 1) двигаться, шевелиться (о длинном, сгорбленном предмете), кланяться, 2) *перен.* стараться угодить, преклоняться

ДОХИЛТ 1) кивок, кивание, 2) знак, сигнал, **толгой** ~ кивок, кивание головой, **гарын** ~ движение/сигнал рукой

ДОХИО 1) сигнал, знак, фанфары, 2) жест, **гэрлэн** ~ световой сигнал, светофор, **түгшүүрийн** ~ сигнал бедствия, **агаарын түгшүүрийн** ~ сигнал воздушной тревоги, **~ны гэрэл** сигнальная лампа, сигнальный огонь, **~ны систем** сигнальная система, **~гоор дамжуулах** передавать сигналами, ~ **өгөх** давать сигнал, **~ны хэл** язык жестов, ~ **зангаа** жест, мимика, **~гоор ярилцах** разговаривать жестами, **толгой дохих нь зөвшөөрснийг илтгэх жирийн** ~ кивок головой — обычный жест/знак согласия, **хэл бол ~ны систем** язык — система знаков

ДОХИОЛОЛ сигнализация, дохиоллын систем система сигнализации

ДОХИОЛОХ 1) давать сигнал, подавать знак, сигнализировать, 2) жестикулировать, 3) сигнализационный, сигнальный

ДОХИОЛУУР сигнализатор

ДОХИС: ~ ~ **хийх/гэх** а) двигаться (о длинном и искривлённом), б) делать частые кивки

ДОХИСХИЙХ слегка кивнуть головой, делать лёгкий кивок

ДОХИУЛАХ *побуд. от* **дохих**, 1) заставлять кивать головой, позволять сигнализировать/жестикулировать, 2) дирижировать подмога, **тус ~ болох/үзүүлэх** оказывать содействие/поддержку, содействовать, **хот орох/хүрэх ~ зам** прямой /кратчайший путь в город, **~мийг бодох/харах** а) выбирать удобства, б) предпочитать близкую дорогу/близость

ДОХИУР 1. пыльник, тычинка, **цэцгийн** ~ пыльник/тычинка цвета

ДОХИУР 2. дирижёрская палочка, барабанная палочка, жезл.

ДОХИХ 1) кивать головой, 2) давать знак рукой, 3) дирижировать, 4) *перен.* дремать, клевать носом, **толгой** ~ кивнуть головой, **гараар** ~ давать знак рукой, делать жест, **нүдээрээ** ~ мигнуть кому-либо

ДОХИЦГООХ *многократ. от* **дохих**, кланяться, кивать головой (о множестве лиц), **намайг мэндлэхэд тэд толгой ~в** когда я поздоровался, они кивали головой

ДОЦЕНТ доцент, ~ **цол хүртэх/хүртээх** присвоить/быть присвоенным звание доцента

ДОШГИДОХ неистовствовать, оказываться яростным/гневным, быть необузданным/свирепым

ДОШГИН 1) своенравный, горячий, дикий, 2) свирепый, яростный, зверский, лютый, ~ **морь** своенравный, ретивый конь, **зэрлэг** ~ зверский, жестокий, неистовый, ~ **дүр/царай** свирепое выражение лица, ~ **аашлах/загнах** вести себя свирепо/яростно, неистовствовать

ДОШГИРОЛ ярость, неукротимость, напор

ДОШГИРОХ 1) приходить в ярость, ожесточаться, свирепеть, 2) быть неукротимым, становиться несмирным/необузданным, 3) бушевать, неистовствовать, усиливаться

ДОШГИРУУЛАХ *побуд. от* **дошгирох**, приводить в ярость, ожесточать, делать несмирным/неукротимым, усиливать

ДӨЖИН, безразличный, равнодушный.

ДӨЖИР 1) выносливый, стойкий,2) прочный, твёрдый, крепкий, 3) очень ленивый, ~ **морь** а) выносливая лошадь, б) ленивая лошадь, ~ **эд/ширээ** прочная материя, прочный стол, ~ **хойрго хүн** очень ленивый человек

ДӨЖИРЛӨХ 1) быть выносливым, оказываться терпеливым/стойким, 2) быть крайне ленивым, обленится

ДӨЖРӨХ 1. относиться безразлично, становиться непослушным, делаться ленивым

ДӨЖРӨХ 2. перестать воспринимать что-либо, **чих** ~ оглохнуть от шума, перестать слышать

ДӨЛ 1. 1) пламя, 2) *перен.* жар, пыл, энергия, **галын** ~ пламя от огня/костра, **сэтгэлийн** ~ пыл души, душевный подъём, **цог** ~ *парн.* пыл, жар

ДӨЛ 2. ровный, ровная местность

ДӨЛГӨӨН тихий, спокойный, мягкий, ~ **аяш** мягкий характер, ~ **томоотой хүүхэд** тихий ребёнок, ~ **дуугаар ярих** говорить спокойным голосом, ~ **тайван амьдрал** спокойная жизнь, **өнөөдөр тэнгэр ~ сайхан байна** сегодня стоит тихая погода

ДӨЛӨХ робеть, не осмеливаться, избегать, сторониться, **халдаж чадахгүй** ~ не осмеливаться подходить, **биттий айж ~өөд бай** не робей(те)

ДӨМӨГ 1) лучший, довольно хороший, 2) удовлетворительный, **энэ нь арай ~ юм** это чуть лучше, **би чамд ~ морио барилаа** я тебе оседлал лучшего коня

ДӨМӨГХӨН самый лучший, довольно хороший

ДӨНГӨЖ 1) как только, еле, чуть, едва, 2) только что, 3) всего лишь, только лишь, ~ **үүр цаймагц** как только рассвело, **тэр эмгэн ~ голтой байв** та старуха была еле жива, **түүнийг гэрээс ~ гарууг аав нь орж ирлээ** едва он вышел из дому, его отец вошёл, ~ **гуравхан хүн иржээ** пришли всего лишь трое, **хичээл ~ сая дуусав** занятие только что кончилось, **над ~ зуун төгрөг бий** у меня всего лишь сто тугриков

ДӨНГӨН: ~ **данган** с трудом, еле, едва, еле-еле, кое-как, **галт тэрэг хөдлөхөөс өмнө ~ данган амжиж хүрэв** еле/едва успели доехать до отправления поезда

ДӨНГӨХ едва справляться, делать с трудом, преодолеть, **би өөрөө хийж ~нө** я сумею сделать сам, я справлюсь сам

ДӨНГҮҮР 1) довольно хороший, лучший, сносный, 2) чуть лучше, немножко лучше, **энэ нь арай ~ юм** это всё-таки чуть лучше

ДӨР 1. волосяной повод/волосяное кольцо, продеваемые в нос быка, **~гүй бух шиг** упрямый как осёл, упрямится как бык

ДӨР 2. навык, умение, **ажлын ~ олох/~тэй болох** приобретать навык к работе/в работе, **ажлын ~ мэдэхгүй** не имеющий никакого навыка в работе, не умеющий работать

ДӨРВӨЛ квартет, **чавхдаст/утсан хөгжмийн ~** струнный квартет

ДӨРВӨЛЖ корзина из прутьев, ящик (четырёхугольный), **аргалын ~** корзина/ящик для кизяка

ДӨРВӨЛЖИН 1) четырёхугольный, квадратный, 2) квадрат, четырёхугольник, 3) *карт.* бубны, **шоо ~н** кубический, **мянган хавтгай ~** тысяча квадратных метров, **~гийн тамга** бубновый туз, ~ **зурах** нарисовать четырёхугольник/квадрат, ~ **үсэг** квадратное письмо

ДӨРВӨЛЖЛӨХ придавать вид четырёхугольника, делать в виде квадрата, делать квадратным, **~н эвхэх/нугалах** складывать в квадрат

ДӨРВӨӨД 1) по четыре, 2) около четырёх, **тус тус ~ийг өгөх** дать каждому по четыре
ДӨРВҮҮЛ (ээ) вчетвером, все четверо, *муз.* квартет, **тэд ~ малчин** они все четверо скотоводы
ДӨРЛӨХ вдевать волосяное кольцо поводка в ноздри быка
ДӨРӨВ/ДӨРВӨН: **~н** четыре, **~н цаг улирал** четыре времени года, **одоо ~н цаг/~ болж байна** сейчас четыре часа, **өнөөдөр ~н** сегодня четвёртое, **~н хөллөөд** на четвереньках, **~ний нэг** одна четвёртая, **~т эгшиг** четвертная нота, **~н өдрийн албан ёсны айлчлал** четырёхдневный официальный визит, **~н сарын ~н** четвёртое апреля, **~н нүдний орд** созвездие Близнецов
ДӨРӨВДҮГЭЭР четвёртый, **~ сар** апрель, **~ хуудас** четвёртая страница
ДӨРӨВДЭХ четвёртый, **~ өдөр** а) четверг, б) четвёртый день, **~ өдрүүдэд** по четвергам
ДӨРӨӨ 1) стремя, 2) педаль, дерее дерээлэх вдеть ногу в стремя, **эмээийн ~** стремя к седлу, **~ний сур** ремень для стремени, **~ний таваг/толь** донце/подошва у стремени, **~ мэдэхгүй** непослушный, необузданный, **~ жийлцэх** тягаться с кем-либо, быть не в ладах, **~ урт ч газарт тулдаггүй, дүү сайн ч ахад хүрдэггүй** *погов.* хотя и длинно стремя, а до земли не достанет, хоть и хорош младший брат, а со старшим не сравнится, **доч хүрсэн эр, ~ гарсан агт жингийн ая даадаг** в сорок лет мужчина в расцвете своих сил
ДӨРӨӨЛӨХ вдевать ногу в стремя
ДӨТ ближайший, кратчайший, прямой, **~ зам** ближайший путь, **миний ~ хүн мой** близкий человек, **~ замаар явуулах** посылать кого-либо кратчайшим путём
ДӨТЛӨХ приближаться, подходить, близиться, **~н явах** идти кратчайшим путём, **~н очих** подойти ближе, подходить ближе
ДӨТЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **дөтлөх**, приближать, сближать
ДӨТЧИЛӨХ *идти наиболее кратким путём, выбирать кратчайший путь*
ДӨХӨМ 1) ближайший, прямой (о пути), 2) поддержка, содействие, 3) удобство, выгодность, 4) простой, лёгкий
ДӨХӨМГҮЙ 1) невыгодный, 2) неудобный, 3) нелёгкий, непростой, **~ зам** некратчайший путь, окольная дорога, **~ хэрэг/явдал** невыгодное дело, бесполезный поступок
ДӨХӨМТЭЙ удобный, благоприятный, выгодный, полезный, **энэ ажлыг яаж хийвэл ~ вэ?** как лучше выполнить эту работу, как выполнить эту работу, чтобы было выгоднее
ДӨХӨХ приближаться, приблизиться, подходить вплотную, подходить к концу, **үүр цайх ~ж байна** *приближается рассвет*, **ажил дуусах ~ж байна** работа приближается к концу, работа подходит к концу
ДӨХӨМХӨН 1) более близкий, более прямой, 2) проще, легче, 3) несколько удобный, более выгодный
ДӨХҮҮ 1) близко, ближе, 2) близкий, приблизительный, 3) имеющий какое-то сходство, **ахиу ~** *парн.* а) побольше, б) полегче, попроще, **үүгээр явбал ~** здесь ближе идти
ДӨХҮҮЛЭХ подвозить, подбрасывать, приближать, **14 цаг ~ээд асуу** спросите ближе к 14 часам
ДӨЧ (ин) сорок, праправнук (внучка), **би ~тэй** мне сорок лет, **~н он** сороковой год, **~ гаруй насны** *лет сорока с лишним*, **~ хүрсэн эр, дөрөө гарсан агт жингийн ая даадаг** в сорок лет мужчина в расцвете своих сил
ДӨЧДҮГЭЭР сороковой, **~ талд/талыг үз** смотри на сороковой странице/сороковую страницу
ДӨЧДЭХ сороковой, **~ удаагаа** сороковой раз
ДӨЧИНТЭЭ сорок раз
ДӨЧӨӨД 1) по сорок, 2) около сорока, **~ хоньтой айл** семья, имеющая около сорока овец
ДӨЧӨӨДХӨН всего лишь сорок
ДӨЧҮҮЛ (ээ) всего сорок, **бид ~ээ** нас всего сорок
ДӨЧҮҮЛХЭНЭЭ всего лишь сорок
ДӨШ наковальня, железная подставка для ковки металла, **алх ~** молот и наковальня,
ДРАМ драма, **~ын театр** театр драмы, драматический театр
ДРАП драп, **~н пальто** драповое пальто
ДУВ 1. *частица усиления к словам с начальным -ду, совсем совершенно:* **~ дуугүй, ~ дугай** совершенно молча, без единого звука, беззвучно, совсем безмолвно, **~ дугуй/дугариг** совершенно круглый, **~ дулаан** совсем тёплый/тепло
ДУВ 2. в сочетании служит для обозначения внезапности или мгновенности действия: **дав ~ хийх** вздрогнуть
ДУГ 1.: **~ хийх, ~ хийгээд авах** чуть вздремнуть, заснуть на короткое время, **~ нойр** крепкий сон, **~ нойрон дунд нь сэрээв** разбудили, когда спали крепким сном
ДУГ 2. *шахмат.* шах, объявляемый слоном
ДУГААР 1) *суффикс образования порядковых числительных с мужскими гласными, пишется слитно:* 2) номер: **хоёр~ анги** а) второй класс, б) второй курс, **зуу~ хуудас** сотая страница, **хаалганы ~** номер двери, **сонины жардах ~т** в шестидесятом номере газеты, **сэтгүүлийн/утасны ~** номер журнала/телефона, **дэс ~** порядок, очередь
ДУГААРГҮЙ 1) не имеющий нумерации, не нумерованный, 2) без номера, 3) без очереди, **~ гурил** *разг.* мука высшего сорта/высшего качества
ДУГААРЛАГЧ 1) нумератор, 2) лицо, отвечающее за нумерацию
ДУГААРЛАХ 1) нумеровать, номеровать, сортировать, 2) образовывать очередь, стоять в очереди, стать в очередь, 3) соблюдать порядковый номер, **хуудас ~** нумеровать страницы, **дэс ~** нумеровать по порядку, **дэлгүүрт ~/~н зогсох** стоять в магазине в очереди
ДУГААРЛУУЛАХ *побуд. от* **дугаарлах**, 1) заставлять нумеровать, 2) заставлять соблюдать очерёдность
ДУГААРТАЙ 1) нумерованный, номерованный, 2) имеющий номер, с номером, номерной, **дэс ~** последовательный, имеющий порядковый номер
ДУГАЙ 1) молчком, молча, тихо, 2) молчаливый, склонный к молчанию, **~ байх/суух** быть/сидеть молча, молчать, **~ хүн** молчаливый человек, **~ бай!** замолчи! молчи
ДУГАЙХАН 1) молча, молчком, 2) тихонько, потихоньку
ДУГАН собор, храм, церковь, **сүм ~** *парн.* храм
ДУГАРАА 1. круговая чаша, очередная чаша по кругу, **~ барих** преподносить очередную чашу (по кругу)
ДУГАРАА 2.: **ээлж ~** очерёдность, последовательность, очередь, смена, **ээлж ~гаараа хийх/ажиллах** делать/работать по очереди, соблюдать очерёдность в работе
ДУГАРАХ 1) издавать звук, звучать, 2) говорить, разговаривать, їг дугарах заговорить, молвить слово, **буу ~в** раздался выстрел
ДУГАРГАХ *побуд. от* **дугарах**, заставлять говорить, звучать, **хөгжим ~** включать музыку
ДУГАРИГ 1) круглый, 2) круг, **~ толь** круглое зеркало, **зууван ~** эллипсис
ДУГАРГИЙ 1) круглый, 2) круг
ДУГАРИГДУУ кругловатый
ДУГАРИГЛАХ *круглить, делать круглым, придавать круглую форму, округлять*
ДУГЖРАХ спать, дремать, **хүүхэд ~ч байна** ребёнок спит
ДУГТРАЛТ трясение, встряхивание
ДУГТРАХ трясти, встряхивать

ДУГТУЙ 1) конверт, 2) чехол, футляр, **захидлын** конверт для письма
ДУГТУЙЛАХ 1) вкладывать в конверт, 2) класть в футляр/чехол, **захиа ~** положить письмо в конверт
ДУГТУЙТАЙ в конверте, в футляре
ДУГТЧИХ *многократ. от* **дугтрах**, 1) то и дело потряхивать, часто подёргивать, 2) порываться (о резком коне)
ДУГУЙ 1) круг, 2) колесо, шина, 3) круглый, **~ тойрог** круг, окружность, **~ зурах** начертить круг, **машины ~** автомобильная шина, **хаймар ~** резиновые шины, **хийтэй/хийлсэн ~** дутые шины, **тэрэгний ~** колесо телеги, **галт тэрэгний ~** колесо вагона. **~н дор орох** попасть под колёса, **унадаг ~** велосипед, **~ талх** круглый хлеб, **~ царайтай** круглолицый, **~ ширээний зөвлөлгөөн** совещание за круглым столом, **~ хээтэй торго** шёлк с круглыми узорами
ДУГУВТАР кругловатый, кругленький
ДУГУЙДУУ слегка круглый, кругловатый
ДУГУЙЛАН кружок, **уран зохиолын ~** литературные кружки, **түүх судлах ~** кружок по изучению истории
ДУГУЙЛАХ 1) делать круг, круглить, 2) закрывать, заканчивать, **данс ~** закрывать счёт
ДУГУЙЛДАХ крутиться, вращаться, кружиться
ДУГУЙРАХ 1) круглеть, круглиться, становиться круглым, 2) кружиться, крутиться
ДУГУЙТ колёсный, имеющий колесо/шину, **дөрвөн ~** четырёхколёсный
ДУГУЙТАЙ колёсный, имеющий колесо/шину, **~ зөөлөн сандал** колёсное кресло
ДУГХИЙХ вздремнуть, чуточку/немножко поспать, **үүрээр жаахан ~в** на рассвете немножко поспал, **өдрийн хоолны дараа түр ~** немножко поспать после обеда ослёнок
ДУЛААВТАР тёпленький, тепловатый
ДУЛААДАХ теплеть, становиться слишком тёплым
ДУЛААЛАЛТ 1) утепление, 2) согревание, нагревать, согревать, 3) одевать (ся) потеплее, **гэр ~** утеплять юрту, **гадаа гарахдаа ~** одеваться потеплее, когда выходишь на улицу, **~сан гараш** утеплённый гараж
ДУЛААН 1) тёплый, 2) тепло, **~ байр** теплое помещение, **~ хувцас** тёплая одежда, **~ы илч** теплота, **~ орон** тёплые страны, **~ы эрчим хүч** тепловая энергия, **~ы цахилгаан станц** тепловая электростанция, **~ дамжуулах чанар** теплопроводимость, **байлгах** держать в тепле, **наранд ~ байна** тепло на солнышке, **өрөөнд/гадаа ~ байна** тепло в комнате/на улице, **~ орох** теплеть
ДУЛААРАХ теплеть, **гадаа ~ч байна** теплеет на улице
ДУЛААРАЛТ оттепель, потепление
ДУЛААТГАХ согревать, обогревать, делать слишком тёплым
ДУЛААХАН 1) тепло, 2) тёплый, **~ хувцаслах** одеваться тепло, **~ өдөр** тёплый день, **нүдэнд ~ бүсгүй** миловидная девушка
ДУЛААЦАХ греться, согреваться, **галд ~** греться у огня, **~аар/~ гэж жаахан явган явав** чтобы согреться я немного прошёл пешком, **наранд ~** греться на солнышке
ДУЛААЦУУЛАХ *побуд. от* **дулаацах**, согревать, нагревать, **хөлөө ~** согревать свои ноги, **гараараа ~** согревать в руках
ДУЛААЦУУЛГА 1) согревание, нагревание, 2) отопление
ДУЛААШРАХ теплеть, становиться тёплым, **гадаа ~в** на улице стало тепло
ДУЛИМ: дутуу ~ неполный, недостаточный, **дутуу ~ хийх** делать кое-как
ДУЛИМАГ недостаточный, неполный, **дутуу ~** *парн.* недостаточный, недостаточно, **дутуу ~ хариулт** недостаточный/ неисчерпывающий ответ
ДУЛИМАГДУУ не столь достаточный, не такой полный
ДУЛИМАГХАН *уменьшит. от* **дулимаг**
ДУЛЬ 1) средний, посредственный, 2) *перен.* неважный, плохой, **сурлагаар ~ оюутан** неважный по успеваемости студент, неуспевающий студент
ДУЛЬХАН неважный, плохой, средний, **~ мэдлэгтэй** с неважным знанием
ДУМ Дума
ДУН 1) раковина, 2) сделанный из раковины, ракушечный, **~ бүрээ** труба из раковины, **~ цагаан** *приблизительно:* белоснежный, совершенно белый, белым белый
ДУНД 1) средний, 2) середина, центр, 3) неполный, 4) среди, между, в середине, **~ зэрэг** средний, удовлетворительный, **~ хуруу** средний палец, **~ сургууль** средняя школа, **~ боловсрол** среднее образование, **~ зэргийн настай хүн** человек средних лет, **өдөр ~** полдень, **шөнө ~** полночь, **нуурын ~** в середине озера, **~ жин** средний вес, **~ төрмөл** мезозой, **~ыг баримтлах** придерживаться золотой середины, быть нейтральным, **~ын өмч** общая (по долям) собственность, **~ын эд хөрөнгө** совместное имущество, **газрын/газар ~** половина пути, **олны ~** среди людей, **хоёр байшингийн ~** между двумя домами, **явцын ~** в ходе, в процессе, **~ чөмөг** бедренная кость, **~ чөмгөөрөө тоглох** играть с судьбой, играть в прятки со смертью, поступать неосмотрительно, **~ чөмөг сүүжээ голохгүй** быть о себе высокого мнения
ДУНДАВТАР 1) средний, 2) неполноватый
ДУНДАД средний, срединный, **~ зуун** средние века, **~ Ази** Средняя Азия, **~ улс** Китай, Срединное государство
ДУНДАЖ 1) средняя величина, среднее число, 2) средний, **~ цалин** средняя зарплата, **~ ашиг** орлого средняя прибыль, **~ өрөг** *муз.* медианта, **~ хэмжээ** средний размер, **зах зээлийн ~ үнэ** средние рыночные цены, **~аар 10%** составлять в среднем 10%, **~аас дээгүүр** выше среднего, **~аас доогуур** ниже среднего, **жилийн ~** средний годовой, **жилийн ~ үзүүлэлт** среднегодовой показатель
ДУНДАХ находящийся посередине, находяйщийся среди кого-, чего-либо, средний, **модон ~ байшин** дом среди деревьев
ДУНДЛАХ 1) отбавлять, отливать, отсыпать, 2) оставлять наполовину, 3) делать что-либо наполовину
ДУНДРАХ 1) сокращаться, уменьшаться, 2) становиться неполным
ДУНДРУУЛАХ *побуд. от* **дундрах**, отбавлять, отливать, убавлять (напр. жидкость в сосуде), сокращать
ДУНДУУР 1) через, сквозь, посередине, среди, между, 2) пополам, 3) неполный, неудовлетворительный, **хаалга цонх хоёрын ~** между дверью и окном, **ой ~ гарах** пройти через лес, **нүхэн ~** сквозь дыру, **~ нь хуваах** делить пополам, **аяга ~** неполная чашка, **сэтгэл ~** неладно на душе
ДУНДУУРЛАХ 1. 1) быть неполным (о жидкости), 2) оказываться где-то в середине, попадать в середину
ДУНДУУРЛАХ 2. 1) убавлять, отливать, 2) делать неполным, оставлять половину
ДУНДУУРХАН *уменьшит. от* **дундуур**, 1) неполный, 2) неполно
ДУНДУУРШИГ 1) слегка, чуточку неполный, 2) посредственный
ДУНДХАН *уменьшит. от* **дунд**, 1) посередине, посерёдке, 2) средний, неполный
ДУНДЧУУД средние, середняки
ДУНШИХ застопориться (о деле), потерпеть неудачу
ДУР воля, желание, охота, склонность, **~/хүсэл сэтгэл** желание, охота, **~ зориг** воля, **~ сонирхол** интерес, склонность, **~ булаах/татах** очаровывать, пленять, соблазнять, **~ дарах** удовлетворять желание, **~ гутах** чувствовать отвращение, **~ хүрэх**

захотеть, ~ **зоргоор** произвольный, ~ **зоргоороо аашлах** произвол, самодурство, **~аараа аашлах** самовольничать, хозяйничать, ~ **булаам/татам** очаровательный, пленительный

ДУРААЛ, поволока, **~нүд** глаза с поволокой.

ДУРААРАА по своей воле, по своему желанию, своевольный, **сайн** ~ по своему собственному желанию, добровольно, ~ **хүн** своевольный человек

ДУРАЙХ виднеться отчётливо, представляться образно

ДУРАК: ~**ууд** «эти типы», дураки

ДУРАМЖХАН неохотно, **тэр тийшээ** ~ **явлаа** он пошёл туда неохотно

ДУРАН бинокль, монокуляр, **театрын** ~ театральный бинокль, **~гаар харах** *смотреть в бинокль*

ДУРАНБАЙ микроскоп, **~н шинжилгээ** микроскопический анализ

ДУРАНДАХ смотреть в бинокль

ДУРГИХ: **дураараа** ~ своевольничать, самовольничать, действовать своевольно

ДУРГҮЙ 1) не имеющий желания, неохотный, 2) нежелание, неохота, ~ **хүрэх** терять охоту, *не желать, не хотеть*, ~ **байх** питать отвращение, ~ **болох** перестать нравиться, перестать любить, разлюбить, **би түүнд** ~ я не люблю его/её, **би тийшээ явах** ~ **байна** я не хочу идти туда, **би хоолонд** ~ **болов** у меня нет аппетита, у меня плохой аппетит

ДУРГҮЙЦЭЛ недовольство, ~ **төрүүлэх** вызывать недовольство

ДУРГҮЙЦЭХ быть недовольным, проявлять недовольство, возражать, не желать, **үүнд ~зээд байх юм алга** против этого нечего было возражать, **би ~гүй** я не возражаю

ДУРДАГДАХ *страд. от* **дурдах**, упоминать, быть упомянутым

ДУРДАТГАЛ воспоминание, упоминание

ДУЛААЛГА утепление, отопление, **~ын систем** отопительная система

ДУЛААЛГАТАЙ утеплённый, отопляемый, **малын** ~ **хашаа** утеплённый скотный двор, утеплённое помещение для скота

ДУЛААЛАХ 1) утеплять, отоплять, 2) детстве, воспоминание детства, мемуары

ДУРДАХ 1) упоминать, вспоминать, 2) говорить, касаться, **дээр ~сан** вышеупомянутый, **дор ~сан** нижеупомянутый, **дээр ~санчилан** как было упомянуто выше

ДУРЖГАНАХ говорить очень быстро, говорить скороговоркой, тараторить

ДУРЛАЛ любовь, склонность, **хайр** ~ *парн.* любовь, **хүсэл** ~ *парн.* желание, стремление

ДУРЛАМ 1) очаровательный, восхитительный, 2) такой, что можно любить

ДУРЛАМААР 1) достойный любви, желанный, желательный, 2) очаровательный

ДУРЛАЛЦАХ *взаимн. от* **дурлах**, любить друг друга, **янаглан** ~ влюбляться, **бие бидээ** ~ любить друг друга, влюбляться друг в друга

ДУРЛАХ *любить*, **хүүхэнд** ~ *любить девушку*, **хүнд ухаангүй** ~ любить кого-либо без памяти

ДУРСАЛ воспоминание, упоминание

ДУРСАМ достойный воспоминания

ДУРСАМЖ 1) воспоминание, 2) память, ~ **бичиг** памятное письмо

ДУРСАХ вспоминать о чём-либо, упоминать, напоминать, **~н ярих** вспоминая говорить, **~сан санах** вспомнить, **чи над энэ талаар ~аадхаарай** ты напомни мне об этом

ДУРСГАЛ память, воспоминание, ~ **болгох** подарить на память, **~ын хөшөө** памятник, **түүхийн** ~ исторические памятники, **~ын тэмдэг** памятка, заметка, памятная записка, памятный значок, **бэлэг ~ын зүйл** сувениры

ДУРСГАХ подарить, дарить, **энэ номыг би чамд ~я** я тебе дарю эту книгу

ДУРТАЙ 1) охотно, *с удовольствием*, 2) *любой*, 3) *любящий*, любимый, желаемый, желательный, **би ~ зөвшөөрнө** я охотно соглашусь, ~ **дургүй** рад не рад, волейневолей, **үгэнд** ~ словоохотливый, **тэд бие биедээ ~/хайртай** они любят друг друга, **миний** ~ **ном** моя любимая книга, ~ **номоо аваарай** берите любую книгу

ДУРТГАЛ воспоминание, упоминание, мемуары

ДУРТГАХ 1) напоминать, 2) упоминать, вспоминать

ДУРЬДАХ 1) упоминать, вспоминать, 2) говорить, касаться

ДУСААГУУР пипетка, капельник

ДУСААЛ 1) капля, 2) капель, **бороо ны** ~ дождевые капли

ДУСААЛГА капля, лекарство для закапывания, **зүрхний** ~ сердечные капли

ДУСААХ капать, лить по капле, закапывать, **нүдэнд эм** ~ капать лекарство в глаза

ДУСАЛ 1. капля, усны дусал капля воды, ~ **ч ус алга** нет ни капли воды, **далайд** ~ **нэмэр** *погов.* и капля добавка океану

ДУСАЛ 2. *биол.* сперма

ДУСАХ капать, падать каплями, **нулимс нь ~ж байв** из глаз капали слёзы

ДУСЛАХ *многократн. от* **дусах**, литься каплями, падать каплями, **бороо ~на** дождь каплет, **духны хөлс ~на** пот со лба капает

ДУТААХ 1. убежать, удирать, отсутствовать

ДУТААХ 2. *побуд. от* **дутах**, вызывать недостаток в чём-либо, *недодавать, недоплачивать, иметь недостачу*, **мөнгө** ~ а) недодавать деньги, б) расстратить деньги, **мал** ~ совершить расстрату скота

ДУТАГДАЛ недостаток, дефект, изъян, лишения, **ажиллах хүчний** ~ недостаток рабочей силы, **ноцтой** ~ серьёзные недостатки, ~ **илрүүлэх** вскрывать недостатки, **~ыг арилгах** искоренять недостатки, устранять недостатки, **~тай эвлэрэх** мириться с недостатками, **алдаа** ~ *ошибка*, **~тай** *недостаточный, дефектный*

ДУТАГДАХ *страд. от* **дутах**, 1) не хватать, недоставать, 2) нуждаться, **тэр мөнгөөр ~ж байна** ему недостаёт денег, у него не хватает денег, он нуждается в деньгах, **чадал** ~ не хватать силы

ДУТАЛТ недостаток, недостача, нехватка

ДУТАХ 1. не хватать, недоставать, быть в недостатке, испытывать недостаток в чём-либо, **над** ~ **юм алга** я ни в чём не нуждаюсь, **гурван зуун төгрөг ~ж байна** не хватает/недостаёт трёхсот тугриков

ДУТАХ 2. уступать в чём-либо, **чадлаар** ~ уступать в силе, **мэдлэгээр** ~ уступить в знании

ДУТАХГҮЙ 1) не будет недоставать, хватит, 2) не уступать в чём-либо, **мөнгө** ~ деньги хватят, денег вдоволь, **хүнээс** ~ не уступать в чём-либо никому, не отставать ни от кого в чём-либо, не быть хуже других

ДУТМАГ недостаток, нехватка, недостача, недостаточный, необеспеченный, испытывающий недостаток, недостающий, нехватающий, недостаточный

ДУТУУ 1) недостача, недостаток, 2) недостающий, нехватающий, недостаточный, 3) без, ~ **дулимаг** недостаточно, неполно, ~ **хуудас** недостающая страница, ~ **хийх/гүйцэтгэх** недоделать, недовыполнить, ~ **үнэлэх** недооценивать, ~ **авах** недополучить, ~ **өгөх** *недодавать*, **таван цагт арван минут** ~ **байна** без десяти пять, ~ **жигнэх** недовес

ДУТУУДАХ оказываться недостающим, не хватать, недоставать, **чадал ~лаа** силы не хватило

ДУТУУХАН *уменьшит. от* **дутуу**, с некоторым недостатком, несколько недостаточный

ДУУ (н) 1) звук, звон, голос, 2) песня, ~ **хоолой** голос, ~ **чимээ** шум, звук, **буун** ~ звук выстрела, выстрел, **хонхны** ~ колокольный звон, **тэнгэрийн** ~ гром, **өндөр/чанга** ~ громкий голос, громкий звук, **нам/зөөлөн** ~ слабый голос, ~ **хураагуур** магнитофон, ~ **гаргах** издавать звук, ~ **алдах** воскликнуть, **ардын** ~ народная песня, ~ **бичлэг** звукозапись, **уртын** ~ протяжная песня, **харилцаа** ~ песня диалог, частушки, ~ **дуулах** петь песню, ~ **зохиох/гаргах** сочинять песню

ДУУГАЙ 1) молчаливый, тихий, 2) без звука, ~ **хүн** молчаливый человек, ~ **болох** замолчать, смолкать, ~ **болгох** заставлять молчать, просить замолчать, ~ **бай!** тихо! ни звука, ~ **суух** сидеть молча

ДУУГАРАХ 1) говорить, разговаривать, 2) издавать звуки, звучать, раздаваться, **олон юм/үг бүү/биттий дуугар!** много не разговаривай! не говори многое! **радио ~в** заговорило радио

ДУУГАЙХАН *уменьшит. от* **дуугай**, молча, молчком, тихо, молчаливо

ДУУГҮЙ 1) беззвучный, безмолвный, молчаливый, 2) молча, ~ **гийгүүлэгч** глухой согласный, **үг** ~ безоговорочный, безоговорочно, **үг** ~ **бууж өгөх** безогорочная капитуляция, ~ **өнгөрүүлэх** замалчивать

ДУУДАГДАХ *страд. от* **дуудах**, вызываться, призываться, быть вызванным

ДУУДАХ 1) звать, вызывать, 2) произносить, читать громко, **нэрээр** ~ звать по имени, величать, **утсаар** ~ вызывать по телефону, **эмч** ~ вызывать врача, **~ж авчирах/иргүүлэх** призвать, звать к себе, **өрөөнөөс ~ж гаргах** вызвать из комнаты, **буцааж** ~ отзывать, вызвать назад, **үг зөв** ~ правильно произносить слово, **сурагчийг самбарт ~ж гаргах** вызвать ученика к доске, **уралдаанд урилан** ~ вызвать на соревнование, **шүүхэд** ~ вызвать в суд

ДУУДЛАГА 1) произношение, 2) вызов, призыв, **зөв** ~ правильное произношение, **цэргийн** ~ призыв на военную службу, ~ **явуулах** послать/отправить вызов, повестку, **~ын худалдаа** аукцион, аукционная распродажа

ДУУДУУЛАХ *побуд. от* **дуудах**, попросить, просить вызвать, велеть вызвать, приказывать позвать

ДУУЛААЧ поющий, певец, исполнитель, **ардын дуу ~дын уралдаан** конкурс исполнителей народных песен

ДУУЛАЛ гимн, **төрийн/сүлд** ~ национальный государственный гимн

ДУУЛАЛДАХ *взаимн. от* **дуулах**, петь хором, **залуусын** ~ **сонсдоно** слышится пение молодёжи

ДУУЛАХ 1. петь, **дуу** ~ петь песню, ~ **хөгжим** вокальная музыка, ~ **яруу хөгжим** вокально-симфоническая музыка

ДУУЛАХ 2. слышать, слушать, услышать, **тэр энэ тухай ~в уу?** он слышал об этом? **би ~гүй** я не слышал, **үг** ~ слушаться, быть послушным, подчиняться

ДУУЛГА шлем, каска, **хуяг** ~ воинские доспехи

ДУУЛГАВАР послушание, покорность

ДУУЛГАВАРГҮЙ непослушный, ~ **хүүхэд** непослушный ребёнок

ДУУЛГАВАРТАЙ послушный, покорный, ~ **байх** быть послушным

ДУУЛГАР послушание, смирение, покорность

ДУУЛГАХ известить, ставить в известность, извещать, сообщать, информировать, **ахад энэ тухай** ~ надо поставить брата в известность об этом

ДУУЛДАХ *страд. от* **дуулах**, быть слышимым, слышаться, быть слышным, доноситься, нестись, **утсаар ярьж буй зүйл тод ~на** хорошо слышан телефонный разговор, **хажуугийн өрөөнөөс чимээ ~на** звуки доносились из соседней комнаты

ДУУЛИАН 1) шумиха, шум, 2) молва, 3) сенсация, ~ **чимээ/шуугиан** сенсация, шум, скандал, ~ **дэгдээх** поднять шум/сенсацию

ДУУЛИМ обширный, просторный, привольный, бескрайний, ~ **хорвоо** вселенная, вся планета, ~ **тал** обширная степь

ДУУЛУУЛАХ *побуд. от* **дуулах**, заставлять петь, просить петь

ДУУН 1) звук, звон, голос, 2) песня, ~ **ухаан** филология, филологическая наука, ~ **дээр** сразу, как только скажешь

ДУУРИАЛ пример, образец, подражание, имитация, **үлгэр** ~ пример, образец, **үлгэр ~ болгох** брать за образец, быть в пример, подражать, **үлгэр ~ болох** стать образцом/примером, **тэр сайхан үлгэр ~ үзүүлэв** он показал хороший пример/образец, **хувийн үлгэр ~лаараа** личным примером

ДУУРИАЛГА пример, образец, подражание, имитация

ДУУРИАМАЛ поддельный, искусственный, ненастоящий

ДУУРИАМГАЙ подражающий, склонный к подражанию, любящий подражать

ДУУРИАМТГАЙ подражающий, склонный к подражанию, любящий подражать, ~ **зан** подражательный характер

ДУУРАМХАЙ подражающий, склонный к подражанию, любящий подражать, **юм хүүхэд** ребёнок, любящий подражать всему

ДУУРИАХ брать за образец, подражать, имитировать, следовать примеру, следовать кому, чему-либо, **сайн жишээг** ~ следовать хорошему примеру, **хуулан/сохроор** ~ слепо копировать/повторять, **буєдын алхаа гишгээг** ~ подражать чьей-нибудь походке

ДУУРЬ опера, **үндэсний/сонгодог** ~ национальная/классическая опера, **~ийн театр** театр оперы, **хошин** ~ оперетта

ДУУРЬСАГДАХ *страд. от* **дуурьсах**, быть прославленным, прославляться, **дэлхийд** ~ славиться во всём мире, получить всемирную известность

ДУУРЬСАХ пользоваться славой, иметь широкую известность, славиться, **тэргүүний ажилчны нэр орон даяар ~лаа** имя передового рабочего стало известным по всей стране

ДУУРЬСГАХ *побуд. от* **дуурьсах**, прославлять, делать известным

ДУУСАХ 1) кончаться, завершаться, 2) кончать, завершать, **үүгээр бүх юм ~лаа** на этом всё кончилось, **хэрэг үүгээр ~сангүй** этим дело не кончилось, **уншиж** ~ кончить читать, **~тал унших** дочитать, читать до конца, **бичиж** ~ кончить писать, **мөнгө ~в** деньги кончились, нет денег, деньги растрачены

ДУУСВАР конец, завершение

ДУУСВАРЛАХ 1) кончаться, завершаться, 2) кончать, завершать

ДУУСГАВАР *муз.* эпилог, ~ **болгох** *юрид.* прекращение

ДУУСГАХ кончать, завершать, доводить до конца, **ажлаа** ~ кончить работу, **хийж** ~ закончить, докончить, **хамаг мөнгөө** ~ истратить все деньги

ДУУСТАЛ до конца, **хурал ~ хүлээх** ждать до конца собрания, ~ **уух** выпить до дна/до конца

ДУУТ звучащий, звучный, ~ **биес** звучащие тела/предметы, ~ **хад** звучащая скала, ~ **могой** змея гремучая, ~ **болжмор** жаворонок

ДУУТАЙ 1) звучный, звуковой, издающий звук/голос, 2) шумный, звонкий, ~ **кино** звуковое кино, звуковой фильм, ~ **тэнгэр** грозовое небо, ~ **гийгүүлэгч** звонкий согласный, ~ **шуутай** *парн.* шумный, весёлый

ДУУЧ 1) певец 2) певчий, **гоцлол** ~ солист, **найрал** ~ хорист, ~ **эм** *уст.* проститутка гейша, ~ **шувууд** певчие птицы

ДУУЧИН певец, **нэртэй** ~ известный певец

ДУХ лоб, чело, **~ны хөлс** пот на лбу/со лба

ДҮГНЭЛТ вывод, заключение, ~ **хийх /гаргах** сделать вывод, вывести заключение, **~д хүрэх** прийти к выводу/заключению,

бодит ~ реальное заключение, **буруу/худал** ~ неправильный/ложный вывод, **яаруу** ~ поспешный вывод

ДҮГНЭГДЭХ *страд. от* **дүгнэх** 1) суммироваться, подытоживаться, 2) оцениваться, быть оценённым

ДҮГНЭЛЦЭХ *совм. от* **дүгнэх** 1) участвовать в подведений итогов, совместно подытоживать, 2) делать совместное заключение, вместе оценивать

ДҮГРЭГ 1) круг, окружность, 2) круглый, имеющий форму круга, ~ **саран** круглый месяц

ДҮГРЭГЛЭХ 1) круглить(ся), округлять, делать круглым, 2) аннулировать, признавать недействительным

ДҮЙ умение, сноровка, навык, ловкость, **эв** ~ умение, сноровка, ~ **муутай** неумелый, неуклюжий, без сноровки, **гартаа ~тэй, гарын ~тэй** умелые руки

ДҮЙВҮҮЛЭХ *побуд. от* **дүйвэх**, стараться избегать чего-либо, воспользоваться ситуацией (для избежания чего-либо), **бусдын яриагаар** ~ постараться воспользоваться разговорами посторонних (для избежания чего-либо)

ДҮЙВЭХ не проявлять самостоятельности, откликаться, действовать как повелось, вести себя как и все окружающие

ДҮЙВЭЭН 1) паника, шум гам, шумиха, молва, 2) отклик (на какой-*нибудь шум, звук*), **сохор нохой ~р** *погов.* слепая собака может лишь откликаться на лай других собак

ДҮЙВЭЭНТЭЙ шумный, сенсационный, грохотный

ДҮҮДАХ 1) звать, вызывать, 2) произносить, читать громко, **нэрээр** ~ звать по имени, величать, **утсаар** ~ вызывать по телефону, **эмч** ~ вызывать врача, **~ж авчирах/иргүүлэх** призвать, звать к себе, **өрөөнөөс ~ж гаргах** вызвать из комнаты, **буцааж** ~ отзывать, вызвать назад, **үг зөв** ~ правильно произносить слово, **сурагчийг самбарт ~ж гаргах** вызвать ученика к доске, **уралдаанд уриалан** ~ вызвать на соревнование, **шүүхэд** ~ вызвать в суд

ДҮЙГҮЙ 1) *неопытный в чём-либо, непривычный к чему-либо*, не имеющий навыка, неумелый, 2) неопытно, непривычно, **зохион байгуулах ~ хүн, эв ~ зохион байгуулагч** неумелый организатор, ~ **ажил** неумелая работа, **багажаар ~ ажиллах** неумело обращаться с инструментами, неумелое обращение с инструментами

ДҮЙЗ пара, партия, части (товар), ~ **~ээр** попарно, парами, ~ **~ээрээ нийлэх** стать на одну доску

ДҮЙЗЛЭХ составлять пару, располагать парами/попарно

ДҮЙЛГЭХ *побуд. от* **дүйх**, 1) располагать партиями, частями, парами, 2) делать эквивалентными, сопоставимыми

ДҮЙНГЭ глуповатый, умственно отсталый, идиот, слабоумный, глухой (о голосе), сиплый, ~ **хүүхэд** глуповатый ребёнок, ~ **болох** глупеть, становиться глуповатым, делаться слабоумным, ~ **хоолойгоор** сиплым голосом

ДҮЙНГЭДЭХ быть слишком глуповатым

ДҮЙНГЭТЭХ вести себя придурковатым, оказываться тупым

ДҮЙРҮҮЛЭХ *побуд. от* **дүйрэх** оглушать, помрачать, мутить

ДҮЙРЭН тупой, слабоумный, глупый, полоумие

ДҮЙРЭНГЭ 1) оглушение, помрачение, полоумие, 2) тупой, глупый, слабоумный, **ухааны** ~ помрачение сознания, ~ **толгой** тупая голова

ДҮЙРЭХ 1) быть оглушённым, 2) отупеть, не соображать, переставать воспринимать, **толгой ~ээ** голова отупела

ДҮЙТЭЙ опытный в чём-либо, имеющий навык, умелый, **гартаа ~ хүн** мастер на все руки, умелый человек, умелые руки

ДҮЙХ 1) совпадать, соответствовать, сопоставить, 2) быть парами, быть одинаковыми, быть равноценными, оказываться эквивалентными, **гэрч нарын мэдүүлэг хоорондоо ~ж байна** показания свидетелей совпадают, **нэг нь нөгөөтэйгээ ~гүй байна** одно не соответствует другому, **эдгээр хэмжигдэхүүнүүд хоорондоо ~ж байна** эти величины эквивалентны

ДҮЙЦҮҮЛЭХ создать эквивалент, предоставить альтернативу, **цэргийн алба** ~ альтернативная служба

ДҮЙЦЭЛ эквивалент, равнозначность, одинаковость

ДҮЛ: **шөнө** ~ полночь, глубокая ночь

ДҮЛИЙ 1. 1) глухой, лишённый слуха, 2) непослушный, неотзывчивый, нечуткий, ~ **дүмбэд,** ~ **дөжин** *парн.* глухота, неотзывчивость, непослушание, **чих** ~ тугой на ухо

ДҮЛИЙ 2.: ~ **шил** матовое стекло

ДҮЛЭХ 1. тужиться, напрягаться

ДҮЛЭХ 2. проводить ночь без сна

ДҮН 1. 1) итог, сумма, 2) результат, **бүх/бүгд** ~ общий итог, общая сумма, итого всего, **нийлбэр** ~ итоговая сумма, **эцсийн** ~ конечный результат, **сайн үр** ~ хорошие результаты, ~ **гаргах** подводить итог, **эцсийн ~д** в конечном итоге, в результате, **ажлын сайхан үр** ~ прекрасные результаты работы, **тусламжийн үр ~д** в результате помощи, **~дээ** в общем, вообще, в сумме, в конечном счёте, **~дээ** ~ безразлично, всё равно, **хэсэгчилсэн** ~ частный итог, **худалдааны цэвэр** ~ чистая сумма продажи

ДҮН 2. в разгаре, в разгар, самый, **өвлийн** ~ **хүйтэнд/хүйтнээр** в самом разгаре зимнего мороза, ~ **өвөл** разгар зимы, **зуны** ~ **халуунд** в разгаре летней жары

ДҮН 3. *звук, издаваемый при ударе во что-либо полое, пустое:* ~ ~ **хийх/гэх** греметь

ДҮНГИЙН *разг. род. п. от* **дүн**, с, со, величиной с, примерно, приблизительно, **чиний** ~ **нуруутай** ростом с тебя, одинаковый с тобой, **тэр ~, энэ** ~ приблизительно с это, примерно такой

ДҮНГҮЙ безрезультатный, нерезультативный, **үр** ~ **туршлага/туршилт** безрезультатный опыт, **бидний ажил үр** ~ **болов** наша работа прошла без результата, ~ **сурагч** ученик, не получивший оценки

ДҮНГЭНЭЛДЭХ *взаимн. от* **дүнгэнэх**, гудеть, шуметь (о многих)

ДҮНГЭНЭХ 1) гудеть, звенеть, шуметь, глухо греметь, рокотать, 2) жужжать, **эргэн тойрон ялаа шумуул ~нэ** вокруг жужжат комары, **чих ~ээд байна** в ушах шумит, в ушах звенит

ДҮНЗ обтёсанное бревно, **нарсан** ~ сосновое бревно

ДҮНЗЭН бревенчатый, ~ **байшин** бревенчатый дом

ДҮНС рассыпной табак, махорка, дунса, **улаан** ~ *разг.* русская махорка, **ногоон** ~ китайский трубочный табак

ДҮНСЭН трубчатый табак, ~ **тамхи** трубочный табак

ДҮНСГЭР мрачный, угрюмый, хмурый, безотрадный, печально-угрюмый, грустный, мрачно, угрюмо, хмуро, ~ **байдал** мрачный вид, ~ **өдөр** хмурый день, ~ **тэнгэр** хмурое небо, мрачная погода, **сэтгэл ~ байна** душа моя мрачна, **өнөөдөр ~ байна** сегоня хмуро/пасмурно

ДҮНСГЭРДҮҮ мрачноватый, грустноватый, хмуроватый

ДҮНСГЭРХЭН несколько мрачный, довольно угрюмый

ДҮНСИЙЛГЭХ *побуд. от* **дүнсийх**, заставлять мрачнеть, доводить до угрюмости, делать мрачным

ДҮНСИЙХ мрачнеть, хмурить, угрюметь, становиться угрюмым, делаться мрачным, **тэнгэр ~гээд, бороо орох байх** погода мрачнеет/небо хмурится, наверное, пойдёт дождь

ДҮНТЭЙ 1. результативный, результатный, с оценками, **үр ~ ажил** результативная/продуктивная работа, **онц ~ суралцах** учиться на отлично

ДҮНТЭЙ 2. *прямой, правдивый,* **~/дүн нуруутай хүн** правдивый человек

ДҮНХГЭР величественный, большой, имеющий важный вид, ~ **цагаан өргөө/гэр** величественная белая юрта

ДҮНЧҮҮР сто миллионов

ДҮР образ, облик, вид, фигура, ~ **байдал** облик, вид, ~ **царай** лицо, вид лица, **уран сайхны** ~ художественный образ, **гэгээн** ~ светлый образ, ~ **үзүүлэх** делать вид, притворяться, ~ **үзүүлсэн гэрээ** *юрид.* притворный договор

ДҮРВҮҮЛЭХ *побуд. от* **дүрвэх**, эвакуировать, заставлять бежать, обращать в бегство

ДҮРВЭГСЭД беженцы, эмигранты, **~ийн хуаран** лагерь беженцев

ДҮРВЭЛЗЭХ пылать, воспламеняться, вспыхивать, загораться, **сүрэл дорхноо ~н шатав** солома легко воспламенилась

ДҮРВЭЛТ эвакуация

ДҮРВЭХ убегать, эвакуироваться, поспешно покидать место своего жительства (вследствие войны, стихий и т.п.), **дайнаас** ~ покинуть родной край вследствие войны, **гадаадад ~н гарах** эмигрировать, убежать за границу

ДҮРЛИЙЛГЭХ *побуд. от* **дүрлийх**, пучить глаза, таращить глаза

ДҮРЛИЙХ пучиться, таращиться (о глазах), широко раскрывать глаза, **тэр гайхан/гайхсандаа нүдээ ~н харав** от удивления глаза у него таращились

ДҮРЛЭГЭР пучеглазый, с большими глазами, ~ **нүдтэй охин** девочка с широким, открытым взглядом нежный знак достинствоm в сто тугриков, стотугриковая купюра, **хөх ~тэй** на синем фоне, **нутаг ~, газар** ~ **ДҮРС** изображение, форма, видео, ~ **хэлбэр** вид, форма, фигура, ~ **бичлэг** видеозапись, ~ **бичлэгийн багаж хэрэгсэл** аппаратура для видеозаписи, ~ **бичлэгийн магнитофон** видемагнитофон

ДҮРСГҮЙ 1) бесформенный, не имеющий определённой формы, непохожий на что-либо по форме, 2) недистерриторія, **геохимийн** ~ геохимический фон, ~ **нэгтгэх** вступать в брак, сходиться, сожительствовать

ДҮРСГҮЙДЭЛ баловство, шалость, проказа, проделка, озорство

ДҮРСГҮЙДЭХ слишком напроказничать, стать чересчур шаловливым, становиться очень проказливым/озорным

ДҮРСГҮЙТЭХ шалить, проказничать, баловаться, озорничать, **~ж болохгүй** нельзя проказничать/шалить

ДҮРСГҮЙХЭН довольно проказливый, несколько шаловливый

ДҮРСЛЭГДЭХ *побуд. от* **дүрслэх**, изображаться, показываться, быть изображённым/показанным

ДҮРСЛЭЛ изображение, описание, **зохиолын баатруудын** ~ изображение героев в произведении

ДҮРСЛЭМЖ: ~ **зураг** зарисовка

ДҮРСЛЭХ 1) изображать, описывать, рисовать с натуры, 2) придавать кому, чему-либо определённую форму/определённый вид, 3) представлять себе, уподоблять, 4) изобразительный, **~н харуулах/үзүүлэх** изображать, показывать, **дотроо ~н бодох** представлять себе, воображать, **сонинд өнөөгийн залуусын аж амьдралыг ~жээ** в газете изображена жизнь современной молодёжи, ~ **урлаг** изобразительное искусство

ДҮРСТ имеющий вид/форму/образ кого-, чего-либо, форменный, образный, видный, *в сложных словах:* **хүн** ~ человекообразный, человекоподобный, **өндгөн** ~ яйцевидный, **зааны** ~ с изображением слона

ДҮРСТЭЙ имеющий вид/форму/образ кого-, чего-либо, форменный, образный, видный, *в сложных словах:* **муухай** ~ некрасивой формы

ДҮРСХИЙХ вспыхивать, воспламеняться, **гэнэт гал** ~ внезапно вспыхнул огонь, **уур** ~ вспыхнуть гневом, вспыхнуть от гнева

ДҮРЭЛЗЭХ вспыхивать, воспламеняться, пылать

ДҮРЭМ устав, положение, правило, регламент, ~ **журам** порядок, режим, **одоо байгаа/мөрдөж байгаа** ~ существующий порядок, **сонгуулийн** ~ положение о выборах, **дотоод** ~ правила внутреннего распорядка, **хууль** ~ законодательство, **гудамжны хөдөлгөөний** ~ правила уличного движения, **~ийн сан** уставной фонд, ~ **баримтлах** соблюдать правила, **~ийн төсөл** проект устава, **намын** ~ устав партии, **Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын** ~ устав Организации Объединённых Наций, ~ **ёсоор, ~ээр** по положению, по правилу

ДҮРЭМГҮЙ не имеющий правила, вне правила/положения

ДҮРЭМЛЭХ 1) устанавливать правила, приводить в порядок, 2) подражать кому-либо, следовать кому-либо, муштровать

ДҮРЭМТ регламентированный, предусмотренный правилом/уставом, форменный, ~ **хувцас** форменная одежда

ДҮРЭМТЭЙ регламентированный, предусмотренный правилом/уставом, форменный

ДҮРЭМШИХ входить в правила, входить в определённые рамки

ДҮРЭХ 1. макать во что-либо, окунать, **үзэг бэхэнд** ~ макать перо в чернила, **хатаасан талх цайнд** ~ макать сухарь в чай, **хөлөө усанд** ~ окунать ноги в воду, **арьсыг ганд ~/хийх** окунуть кожу в чан с дубильной кислотой

ДҮРЭХ 2. вонзать, втыкать, вкладывать, **хутга** ~ вонзить кинжал, **хутга хуйд** ~ вложить нож в ножны

ДҮҮ 1. 1) младший брат, младшая сестра, 2) моложе, **ах** ~ братья, **эгч** ~ сёстры, **бүсгүй** ~ младшая сестра, **чамаас** ~ моложе тебя, **тэр надаас тав** ~ он моложе меня на пять лет

ДҮҮ 2. гарнец (мера сыпучих тел)

ДҮҮГҮҮР праща

ДҮҮЖГЭНЭХ 1) свисать, висеть, повисать, вешаться, 2) качаться (на чём-нибудь висящем), 3) *перен.* с трудом догонять, **олсноос** ~ висеть на верёвке, **хүзүүнд** ~ висеть на шее, **модноос** ~ повиснуть на дереве, зацепиться за дерево

ДҮҮЖИН 1) качели, 2) висячий, качающийся, ~ **зам** подвесная дорога, ~ **гүүр** подвесной мост, **~ор** гамак, **~өлгий** висячая люлька, ~ **шат** подвесная лестница

ДҮҮЖЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **дүүжлэх**, быть повешанным, быть подвешанным

ДҮҮЖЛҮҮР виселица

ДҮҮЖЛЭГДЭХ *страд. от* **дүүжлэх**, вешаться, быть повешенным, повиснуть, **гарт** ~ повиснуть на руках

ДҮҮЖЛЭХ повесить, подвешивать, привешивать, **ханаад** ~ вешать что-либо на стену, **хэцнээс** ~ вешать на верёвку, **~ж алах** повесить, казнить через повешение, **~ж үхэх** повеситься

ДҮҮЛЭХ 1. 1) прыгать, перепрыгивать, 2) бросаться, кидаться, устремляться, рваться куда-либо, **хэрэм модонд ~нэ** белка перепрыгивает с дерева на дерево, **~н давхих** скакать, **харайн ~/~н харайх** прыгать

ДҮҮЛЭХ 2. считать младшим, вести себя так, как подобает старшему с младшим, **дүүгээн ~ээд, ахаан ахлаад** воздать каждому своё, *букв.* уважать младших как младших, старших как старших

ДҮҮРГҮҮЛЭХ *побуд. от* **дүүргэх**, быть наполненным, наполняться, заполняться, завершаться

ДҮҮРГЭГЧ наполнитель

ДҮҮРГЭЛТ 1) наполнение, заполнение, 2) завершение

ДҮҮРГЭХ 1) наполнять, заполнять, пополнять, 2) выполнять, заканчивать, завершать, **усаар** ~ наполнять водой, **хийгээр** ~ наполнять газом, **сургууль** ~ заканчивать школу, завершать учёбу

ДҮҮРЭН, полный, наполненный.

ДҮҮРЭХ, наполняться завершаться.

ДҮҮХЭЛЗЭХ бодриться, гусарствовать

ДҮҮЧЛЭХ проявлять уважение к старшим, быть почтительным к старшим

ДЭВ 1.: ~ **зэрэг** степень, разряд, классификация, **албан тушаалын** ~ служебный ранг

ДЭВ 2. терраса
ДЭВЖИЛ рост, развитие, подъём, прогресс, **хөгжил ~** *парн.* развитие прогресс
ДЭВЖИЛТ рост, развитие, подъём, прогресс
ДЭВЖИХ расти, развиваться, подниматься, **~н дэгжих** развиваться, **~ж яваа нэгдэл** объединение на подъёме, развивающееся объединение
ДЭВЖЭЭ 1) занимаемая площадь, 2) шерстяная подстилка, **бөхийн ~** борцовский ковёр/помост, борцовская арена, **олон улсын ~нд** на международной арене
ДЭВРУУ хвастливый, чванный, спесивый, романтический, **~ зан** чванный характер
ДЭВРЭХ 1) убежать, уйти (о кипящей жидкости), 2) прогрессировать, усиливаться, 3) переходить границы меры, **зуухан дээрх сүү ~в** молоко на плите/печке убежало, **өвчин нь улам ~чээ** *болезнь ещё более прогрессировала*
ДЭВРЭЭ хвастливый, чванный, спесивый, романтический
ДЭВСГЭР 1) подстилка, постилка, расстилка, матрац, 2) бумажный денежный знак, купюра, 3) фон, 4) территория, **ор ~, хөнжил ~** постель, **ор ~ засах** постилать постель
ДЭВСГЭРГҮЙ неосновательный, необоснованный, беспочвенный, неумелый
ДЭВСГЭРЛЭХ делать фон/грунт, стлать
ДЭВСГЭРТЭЙ 1) на фоне, с фоном, 2) имеющий основу/ подготовку, умелый
ДЭВСЛЭХ *многократ. от* **дэвсэх**, топтать, растаптывать, топать, **хөлөө ~хээ болиоч** перестаньте топать (ногами)
ДЭВСРЭГ 1) подстилка, постилка, расстилка, матрац, 2) бумажный денежный знак, купюра, 3) фон, 4) территория
ДЭВСЧИХ топтать, растаптывать, топать
ДЭВСЭХ 1. топать, придавливать (ногой), **няц ~** растоптать
ДЭВСЭХ 2. настилать; постилать, расстилать, **шалан дээр дэвсгэр ~** расстилать ковёр на полу, **чулуу ~сэн гудамж** мощёная улица, **~мэл зам** гать
ДЭВТМЭЛ размоченный, пропитанный чем-либо
ДЭВТЭР 1) тетрадь, 2) книга, том, **тэмдэглэлийн ~** записная книжка, **зургийн ~** тетрадь для рисования, **нотны ~** нотная тетрадь, **хичээлийн ~** ученическая тетрадь, **өврийн ~** карманная записная книжка, **дэд ~** вторая книга, второй том
ДЭВТЭРЛЭГДЭХ *страд. от* **дэвтэрлэх**, переплетаться, брошюроваться
ДЭВТЭРЛЭГЧ переплётчик, переплётчица, брошюровщик
ДЭВТЭРЛЭЛТ переплёт, переплетание, брошюровка
ДЭВТЭРЛЭХ 1) сшивать в тетрадь, переплетать, брошюровать, 2) переплетённый, брошюровочный, **~ тасаг** переплётный цех, переплётная мастерская
ДЭВТЭХ пропитывать, размачивать, размягчать, **усанд ~ээх** пропитывать водой, размачивать в воде
ДЭВТЭЭХ, пропитывать, замачивать.
ДЭВҮҮР 1. веер, опахало, **~ээр дэвэх** размахивать веером, **~ загас** рыбаскат, **ганган ~** изящный скат, **~ сүүлт** птицы веерохвостые
ДЭВҮҮР 2. решето (для очистки зерна)
ДЭВҮҮРДЭХ обмахивать веером/опахалом
ДЭВХРЭГ *зоол.* кузнечик
ДЭВХРЭХ спрыгивать, соскакивать, **~ч буух** спрыгнуть, **~ч орох** впрыгнуть, вскочить, **~ч цовхрох** прыгать, **баярласандаа/баярлаж ~** прыгать от радости
ДЭВХЦЭХ подпрыгивать
ДЭВШИЛ прогресс, продвижение, **нийгмийн ~** социальный прогресс, **шинжлэх ухаан техникийн ~** научно-технический прогресс
ДЭВШИЛТ прогрессивный, передовой, **~ хүн төрөлхтөн** прогрессивное человечество, **~ хүчин** прогрессивные силы, **хөдөлмөрийн ~ арга барил** передовые методы труда
ДЭВШИЛТТЭЙ прогресс, продвижение
ДЭВШИЛТЭТ прогрессивный
ДЭВШИХ возвышаться, выдвигаться, прогрессировать, продвигаться вперёд, **тушаал ~** возвышаться по должности, продвигаться в должности, **анги ~** переходить в следующий класс
ДЭВШҮҮЛЭХ *побуд. от* **дэвших**, возвышать, выдвигать, продвигать вперёд, **асуудал ~** выдвигать вопрос, **онол ~** выдвигать теорию, **болзол ~** выдвигать условия, **тушаалд ~** выдвигать на должность, **цол зэрэг ~** возвышать в чине, **нэр ~** выдвигать чью-либо кандидатуру
ДЭВЭХ махать, размахиваться, **далавчаа ~** размахивать крыльями, **дэвүүрээр ~** махать веером
ДЭГ школа, направление, регламент, **~ журам** порядок, распорядок, **~ журам сахих/баримтлах** соблюдать порядок, следить за порядком, **~ зөрчих** нарушение регламента
ДЭГГҮЙ 1) невоспитанный, 2) беспорядочный, недисциплинированный, **~ хүүхэд** невоспитанный ребёнок
ДЭГГҮЙТЭХ вести себя невоспитанно, быть недисциплинированным, оказываться беспорядочным
ДЭГГҮЙХЭН довольно невоспитанный, несколько беспорядочный
ДЭГДГЭР короткий, узкий, тугой, **~ дээл** коротенькая шуба
ДЭГДГЭРХЭН несколько коротенький, узковатый
ДЭГДИЙЛГЭХ *побуд. от* **дэгдийх**, делать коротеньким/ узеньким
ДЭГДИЙХ укорачиваться, делаться коротким, стать/становиться узеньким, немного приподниматься
ДЭГДЭГНҮҮР легкомысленный, несерьёзный, подвижный, **~ зан** легкомысленный характер
ДЭГДЭГНЭХ быть легкомысленным /ветреным, оказываться несерьёзным, быть подвижным
ДЭГДЭХ 1. подниматься, взлетать, прыгать, **ангид шуугиан ~в** поднялся шум в классе, **үүнээс болж бөөн шуугиан ~лээ** из-за этого поднялась шумиха, **үсэрч ~** прыгать, бегать
ДЭГДЭХ 2. случиться, внезапно произойти, **дайн ~лээ** вспыхнула война
ДЭГДЭЭХ поднимать, начинать, **тоос ~** поднимать пыль, **шуугиан ~** поднимать шум, **дайн ~** начать войну, **бослого/үймээн ~** поднимать восстание/тревогу
ДЭГДЭМХИЙ летучий, испаряющийся, **~ хий** летучий газ
ДЭГДЭЭХЭЙ оперившийся птенец
ДЭГЖИН элегантный, модно одетый, франтоватый, **~ хүүхэн** элегантная девушка
ДЭГЖИРХЭХ модничать, франтить, одеваться элегантно/модно, проявлять элегантность, **энэ эмэгтэй ~ дуртай** эта девушка любит модничать
ДЭГЖИХ улучшаться, развиваться, расти, увеличиваться, **~н дээшлэх** развиваться, улучшаться
ДЭГЛИЙ 1. цапля, **цагаан ~** белая цапля, **хөх ~** серая цапля
ДЭГЛИЙ 2.: **~ хүяг** панцырь, латы
ДЭГЛЭГДЭХ 1. *страд. от* **дэглэх**, быть натренированным, быть обученным строгому режиму, упорядочиваться
ДЭГЛЭГДЭХ 2. 1) заблуждаться, путаться, 2) застрять вдалеке, задерживаться
ДЭГЛЭЛТ 1) тренировка, упражнение, 2) постановка, **бүжиг ~** постановка танца, 3) муштра, дедовщина в армии
ДЭГЛЭМ порядок, распорядок, режим, **нийтийн/нийгмийн ~** общественный порядок, **өдрийн ~** распорядок/режим дня, **~ сахих** поддерживать порядок, **~ эвдэх** нарушать порядок

ДЭГЛЭХ 1) тренировать, упражнять, приучать чему-либо, заставлять уметь делать что-нибудь, муштро-вать, приучать строгому режиму, 2) ставить, **кино ~** ставить фильм

ДЭГС 1) промах, невпопад, 2) *перен.* ложный, неправдивый, **~ буудах** промахнуться, не попасть в цель (при стрельбе), **~ ярих/хэлэх** говорить неправду/ложь, соврать, говорить лишнее

ДЭГСДҮҮ ложный, неправдивый, **~ яриа** ложные разговоры, преувеличивание **наагаар ~** морально поддерживать, **саналыг ~** поддерживать мнение/предложение, **тогтоолыг ~** поддерживать резолюцию, **харилцан ~** взаимная поддержка, взаимно поддерживать

ДЭГСДҮҮЛЭХ *побуд. от* **дэгсдэх** 1) не попадать в цель, промахнуться (при стрельбе), 2) *перен.* врать, лгать, преувеличивать

ДЭГСДЭХ 1) стрелять выше, чем нужно, 2) лгать, врать, говорить в невпопад, попасть в просак

ДЭГЭН: **~ догон** неровный, имеющий негладкую поверхность, тряский, **~ догон зам** неровная, тряская дорога

ДЭГЭЭ 1) крюк, крючок, багор, 2) **наачлага/үүсгэл** заслуживающий подножки (приём борьбы), **загасны ~** рыболовный крючок, **гох ~** *перен.* крючок

ДЭГЭЭДҮҮЛЭХ *побуд. от* **дэгээдэх**, быть зацепленным

ДЭГЭЭДЭХ 1) хватать крючком, зацеплять крючком, 2) поддевать/зацеплять ногой (приём борьбы)

ДЭД 1) второй, следующий, 2) заместитель, вице-, **~ дэвтэр** вторая книга, второй том, **~ ерөнхийлөгч** вице-президент, **~ консул** вице-консул, **~ захирал** заместитель директора, **~ эрдэмтэн** кандидат наук, **~ хөг эгшиглэгээ** *муз.* побочная тональность

ДЭДИЙХ быть коротеньким, оказываться узким (об одежде)

ДЭЛ 1. грива, **~ сүүл** а) грива и хвост, б) конский волос

ДЭЛ 2. свободный, открытый, свободно, открыто, **~ сул яриа** лишние слова, пустяковый разговор, слухи

ДЭЛ 3. *геол.* дайка, **шомбон ~** коническая дайка, **цацраг ~** дайка радиальная

ДЭЛ 4. расточительность, **юм хумаа ~ сул орхих** оставлять вещи без присмотра

ДЭЛ 5. кунжут

ДЭЛБЭ 1. *усилительная частица употребляется при глаголах и соответствует словам:* вдребезги, напролом, насквозь, приставкам раз, про- : **~ татах** разрывать, разламывать, **~ үсрэх** взрываться, **~ цохих** разбивать, раздроблять

ДЭЛБЭ 2. лепесток, **Бадамлянхуа цэцгийн ~** лепестки лотоса

ДЭЛБЭ 3. ушная раковина

ДЭЛБЭГ 1.: **элбэг ~** а) изобилие, 2) обильный, богатый, б) обильно, богато, **элбэг ~ амьдрал** богатая/зажиточная жизнь, **элбэг ~ аж төрөх** жить в изобилии, жить зажиточно

ДЭЛБЭГ 2. вожжи, **~ийг татах** натянуть вожжи, **морийг ~ээр гуядах** хлестнуть лошадь вожжой

ДЭЛБЭГНҮҮЛЭХ *побуд. от* **дэлбэгнэх**, двигать, шевелить, колыхать (о торчащем плоском предмете)

ДЭЛБЭГЭР широкий, широкополый, плоский

ДЭЛБЭЛЭЛТ взрыв, **газар дор ~ хийх** осуществлять/произвести подземный взрыв

ДЭЛБЭЛЭХ взрывать, **бөмбөг ~** взорвать бомбу, **уул/гүүр ~** взорвать гору/мост, **мина ~** взорвать мину

ДЭЛБЭРЭЛТ 1) взрыв, 2) извержение, **~ болов** произошёл взрыв, **атомын ~** атомный взрыв, **галт уулын ~** извержение вулкана

ДЭЛБЭРЭХ 1) взрываться, 2) распускаться, **сарнай ~ч байна** розы распускаются, розы цветут

ДЭЛБЭЭ 1) лепесток, 2) ушная раковина

ДЭЛБЭЭЛЭХ распускаться, **цэцэг ~в** цветы распустились

ДЭЛГҮҮР магазин, **их ~** универмаг, **номын ~** книжный магазин, **хүнсний ~** продовольственный магазин, **бэлэн хувцасны ~** магазин готового платья, **гутлын ~** обувной магазин

ДЭЛГЭР обширный, просторный, широкий, обильный, **өргөн ~ газар нутаг** обширное пространство, обширная территория, **~ баян** богатый, обильный

ДЭЛГЭРҮҮЛЭХ *побуд. от* **дэлгэрэх**, распространять, расширять, развивать, **тэргүүн туршлага ~** распространять передовой опыт, **эрдэм ~** распространять знания, **~ж тайлбарлах** *юрид.* толковать расширительно

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ пространный, развёрнутый, подробный, **~ тоочих** подробно описать, подробное описание, **~ программ** развёрнутая программа, **~ төлөвлөгөө** развёрнутый план, **~ ярих** говорить подробно, **~ тайлбар** *юрид.* расширительное толкование

ДЭЛГЭРЭХ 1) расширяться, распространяться, развёртываться, развиваться, 2) распускаться, **хөгжин ~** развиваться, расцветать, **халиад ~ч байна** распространяется грипп

ДЭЛГЭХ расстилать, развёртывать, раскладывать, раскрывать, **хивс ~** расстилать ковёр, **газрын зураг ~** развёртывать географическую карту, **ном ~** раскрыть книгу, **жигүүрээ ~** расправлять крылья, **олон үг ~** болтать, точить лясы

ДЭЛГЭРЭЛТ распространение, расширение

ДЭЛГЭЦ 1) подставка, доска для сушки творога, 2) экран, **ааруулын ~** доска для сушки арула, **цэнхэр ~** голубой экран, экран телевизора, **манай ~ дээр** на нашем экране

ДЭЛДГЭР торчащий, оттопыренный, отвислый (об ушах), **~ чихтэй** с торчащими ушами

ДЭЛГЭЭСТЭЙ разостланный, развёрнутый, распахнутый, раскрытый настежь, **үүд нь ~ байв** дверь была раскрыта настежь

ДЭЛДИЙХ торчать, оттопыриваться, отвисать (об ушах)

ДЭЛДГЭНЭХ 1) *перен.* заискивать, угодничать, льстить, 2) двигать, шевелить (о чём-либо отвислом, торчашем предмете)

ДЭЛДЭН торчащий, оттопыренный, вислоухий, длинноухий, **~ туулай, ~ чихтэй туулай** длинноухий заяц, **~ чихт** ушастик, **~ баавгай** ушан (медведь)

ДЭЛДЭХ 1. бить, ударять, стучать, **хэнгэрэг ~** бить в барабан/бубен

ДЭЛДЭХ 2. брать за гриву (лошадь), **морь ~** поймать коня за гриву

ДЭЛЛЭХ стричь гриву

ДЭЛСЭХ бить, ударять, стучать, **зүрх ~ж байна** сердце бьётся

ДЭЛТ гривастый, имеющий гриву, **~ бүргэд** стервятник, **~ мод** вяз

ДЭЛҮҮ селезёнка

ДЭЛХИЙ мир, земля, свет, **газар ~** земля, **даян ~, ~ дахин** весь мир, **~ даяар** во всём мире, по всему свету, **~ дээр** на земле, на свете, **~н гарал үүсэл** происхождение земли, **~н өнцөг булан бүрээс** со всего конца ми-ра, со всех уголков земли, **~н бөмбөрцөг** земной шар, **~н зах зээл** мировой рынок, **~н дайн** мировая война, **алтан ~ дээр** на белом свете, **~ царцдас** земная кора, **~ тойрох** объехать вокруг света, **~н зах зээл дээрхи өрсөлдөөн** конкуренция на мировом рынке, **~н Ван** *астр.* Плутон

ДЭЛЭН вымя, **~ хөх/хөх ~** вымя, грудь, **үнээний ~** коровье вымя

ДЭЛЭНЧ мошка, мошкара

ДЭЛЭХ 1) махать, размахивать, 2) растягивать, натягивать, раздвигать

ДЭМ 1) подход, умение, находчивость, способ действия, 2) подмога, поддержка, **~ дэмжлэг** помощь, **~ийг олох** найти подход, **бусдаас ~ авах** получать поддержку других, **нөхөртөө ~ болох** оказать помощь товарищу

ДЭМБЭРЭЛ: **бэлэг** ~ перен. счастье, благополучие, символичность
ДЭМБЭРЭЛТЭЙ счастливый, благополучный, символичный, ~ **сайхан өдөр** благополучный день
ДЭМЖИГДЭХ *страд. от* **дэмжих**, поддерживаться, быть поддержанным, быть поддерживаемым кем-либо, заслуживать поддержки
ДЭМЖИХ поддерживать, помогать, оказывать поддержку, **~ж туслах** помогать, оказать помощь
ДЭМЖИГЧ поддерживающий, **хөгжөөн** ~ болельщик, **туслан** ~ тот, кто помогает/поддерживает
ДЭМЖИЛГЭЭ поддержка, помощь, подмога, содействие
ДЭМЖМЭЭР стоящий поддержки, заслуживающий поддержки
ДЭМЖЛЭГ поддержка, помощь, **харилцан** ~ **үзүүлэх** оказывать взаимную поддержку, ~ **авах** получить поддержку, **халуун** ~ горячая поддержка
ДЭМИЙ 1) зря, попусту, напросно, бесцельно, бестолку, 2) ненужный, никчёмный, бестолковый, пустой, бесцельный, *вздорный*, ~ **маргаан** бесцельный спор, бесполезный спор, ~ **үг/яриа** чепуха, вздор, пустые слова, ничего не значащие слова, **чи тийшээ ~ явжээ** ты напрасно ездил туда, зря ты ездил туда, **та шал ~ юм бодож байна** вы напрасно думаете так, ~ **оролдлого** напрасное усилие, напрасный труд, ~ **донгосох** болтать, говорить чепуху, нести чепуху, ~ **тэнэх** ходить без дела, бродить, по пусту ходить, ~ **суух** бездельничать, ~ **хоосон** абсурдный, *пустой*, **тэр** ~ этого не надо, ~ **суухаар тэмээ хариулах** делать хоть что-нибудь, лишь бы не бездельничать
ДЭМИЙРЭЛ бред
ДЭМИЙРЭХ 1) становиться бесполезным, стать ненужным, оказываться бесцельным, бродить, ходить без цели, говорить чепуху, 2) бредить, галлюцинировать, **өвчтөн халуундаа ~ч байлаа** в жару больной всё бредил
ДЭМНЭХ 1. помогать, *поддерживать*, оказывать подмогу/содействие
ДЭМНЭХ 2. качаться (на качелях)
ДЭН 1. светильня, свеча, лампа, **өөхөн** ~ каганец, **тосон** ~ масляная светильня, ~ **барих/асаах** зажигать светильню, **~гийн бүрхүүл** абажур, **~гийн эрвээхэй шиг** ветреный, легкомысленный, порхающий как мотылёк
ДЭН: 2.: ~ **буудал** гостиница, постоялый двор
ДЭН 3.: ~ **дун** *парн.* едва, еле-еле, чуть, ~ **дун санах** еле/смутно помнить, ~ **дун явах/алхах** еле-еле ходить/шагать/ передвигаться
ДЭНДГЭНҮҮР приводящее к подпрыгиванию, подскакиванию, неустойчивости (напр. езда по кочкам, плавание по волнам)
ДЭНДГЭР *высокий и неустойчивый, приподнятый кверху*
ДЭНДГЭРДЭХ становиться слишком приподнятым, оказываться высоким и неустойчивым
ДЭНДИЙХ быть высоким и неустойчивым
ДЭНДҮҮ чрезмерно, чересчур, слишком, ~ **их/олон** слишком много, ~ **ба-га/цөөн** слишком мало, ~ **хүйтэн/халуун** чересчур холодный/жаркий, слишком холодно/жарко, **энэ** ~ **үнэтэй байна** это слишком дорого, **энэ ч арай** ~ **юм** это уж слишком, ~ гоёмсог вычурный.
ДЭНДЭХ переходить меру/границу, переходить норму, вести себя чересчур, **давс нь** быть/становиться пересолённым, **архи уух нь ~ж байна** он слишком сильно пьёт, **чиний ааш зан ~ж байна** *ты ведёшь себя* чересчур нахально/нехорошо
ДЭНЖ терраса, чуть возвышенная ровная местность/площадь, **Американ ~, консулын** ~ название в 20-х годах района Улан-Батора
ДЭНЛҮҮ фонарь, **гудамжны** ~ уличный фонарь, **цахилгаан** ~ электрический фонарь
ДЭНС весы
ДЭНСЛЭХ 1. взвешивать
ДЭНСЛЭХ 2. сомневаться, колебаться
ДЭНСЛЭХ 3. голодать в течение *долгого времени*
ДЭНХГЭР слишком громозкий, чересчур неуклюжий, очень рослый
ДЭНХЭГНЭХ: ~ ~ **хийх/гэх** двигаться неуклюже/несоразмерно, шевелиться неловко
ДЭНХЭЛЗЭХ двигаться неуклюже (о громозком, большеголовом)
ДЭНЧИН задаток, депозит, заклад, залог, ~ **хэтрүүлэх** переуступить залог, ~ **тавих** заложить, ~ **тавьсан этгээд** *лицо*, давшее задаток
ДЭР1, подушка, изголовье, ~ **дэвсгэр** постель, постельные принадлежности, ~ **дэрлэх, ~н дээр толгой тавих** положить голову на подушку, ~ **нэгтгэх/нийлүүлэх** вступить в брак, сойтись, пожениться, **~ний уут** наволочка, **өдөн** ~ пуховая подушка, ~ **мод** шпалы.
ДЭР 2, шар ~ шалфей.
ДЭРВИЙЛГЭХ *побуд. от* **дэрвийх**, растопыривать, раздвигать врозь
ДЭРВИЙХ быть растопыренным, растопыриваться, **эрвийх ~зэрэг** а) стараться изо всех сил, всеми средствами способами, б) по всей возможности
ДЭРВЭГНЭХ колыхаться, *развеваться*, *трепетать*, *порхать*, **салхинд туг далбаа ~нэ** знамёна трепещут в воздухе
ДЭРВЭГЭР растопыренный, оттопыренный, расширяющийся кверху, ~ **амсартай тогоо** широкий котёл
ДЭРВЭЛЗЭХ развеваться, колыхаться, трепетать, трепыхаться, *махать крыльями*
ДЭРВЭХ 1) колыхаться, развеваться, трепетать, махать, 2) радоваться (о ребёнке)
ДЭРГЭД около, возле, при, у, рядом, **цонхны** ~ у окна, миний ~ **суу** сядь рядом со мной, **хүүхдийн ~ тамхи бүү тат** при детях не кури, **манай гэр сургуулийн ~ байдаг** мой дом находится возле школы, ~ **суух** сидеть рядом, ~ **байх** быть рядом
ДЭРГЭДҮҮР около, мимо, рядом, ~ **өнгөрөх** проходить мимо
ДЭРГЭДЭХ находящийся возле/около, при, соседний, **Сайд нарын зөвлөлийн ~ Эрдмийн зэргэ цол олгох дээд комисс** Высшая аттестационная комиссия при Совете Министров, **сургуулийн ~ туршилтын талбай** опытный участок при школе
ДЭРЖИГНҮҮР тряский, подвергающий тряске, дребезжанию, неровный, ~ **зам** дорога с частой мелкой тряской
ДЭРЖИГНЭХ трести, издавать треск, стучать, тарахтеть, производить шум, трепаться
ДЭРИЙХ торчать, оттопыриваться (о чём-либо высохшем, затвердевшем, легковесном)
ДЭРЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **дэрлэх**, класть кому-либо под голову *подушку*, *положить* кого-либо головой на что-либо
ДЭРЛЭХ класть под голову подушку
ДЭРС (эн) *бот.* чий, чий блестящий (*вид степного ковыля*)
ДЭРЧГЭР торчащий, оттопыренный (об ушах)
ДЭРЧИГНЭХ шевелить оттопыренными ушами
ДЭРЧИЙХ оттопыриваться, торчать (об ушах)
ДЭС 1) порядок, последовательность чего-либо, 2) *уст.* второй, следующий, ~ **дугаар** *порядковый номер*, ~ **дараа** порядок, последовательность, ~ **дараатай арга хэмжээ** последовательные меры, ~ **~ээр нь тавих/байрлуулах** ставить/расположить что-либо по порядку/по последовательности, ~ **Чансангийн орд** созвездие Оленя
ДЭСЛЭГЧ лейтенант, **бага** ~ младший лейтенант, **ахлах** ~ старший лейтенант, ~ **генерал** генерал-лейтенант
ДЭЭВЭР крыша, кровля, **байшингийн** ~ *крыша дома*, **эсгий** ~ войлочное покрывало

ДЭЭВЭРЛЭХ возводить крышу, вести кровельные работы, покрыватькрышей, **төмрөөр ~** окрывать крышу железным листом

ДЭЭГҮҮР 1) высоко, поверх, над, на, по, на поверхности, 2) высокий, 3) высокомерно, заносчиво, **хот ~ нисэж өнгөрөх** пролетать над городом, **~ нисэх** летать высоко, **усан ~** на поверхности воды, **~ тушаал** высокий пост, **~ харах** а) смотреть повыше, б) смотреть свысока, **~ доогуур гүйх** добиваться всеми правдами и неправдами

ДЭЭГҮҮРДЭХ оказываться слишком высоко, оказываться выше нормы

ДЭЭГҮҮРХ находящийся наверху, верхний, находящийся на поверхности чего-либо

ДЭЭГҮҮРХЭН *уменьш. от* **дээгүүр**, 1) повыше, чуть выше, немного выше, 2) более высокий, более высокого ранга, **~ албаны хүн** лицо более высокого ранга

ДЭЭД 1) верхний, высший, верховный, лучший, 2) верхи (социальные), **~ тал** верхняя сторона, **~ анги** старший класс, **~ сургууль** высшая школа, институт, **~ мэргэжил** высшее образование, **~ байгууллага/ газар** высшие органы, **~ Зөвлөл** Верховный Совет, **~ командлал** верховное командование, **~ давхар** верхний этаж, **~ зэргийн** высшего сорта, высшего класса, высшего качества, **~ хэмжээний уулзалт** встреча в верхах, встреча на высшем уровне, **~ албам тушаал** высокий пост, **~ танхим** верхняя палата парламента, **~ шатанд давж заалдах** аппелирование в высшую инстанцию

ДЭЭД ШИВЭЭ, г. Маймачен /ныне Алтанбулаг/

ДЭЭД Үд, Вернеудинск /Улан-Үдэ/

ДЭЭДЛЭХ сильно почтить, очень уважать, оказывать честь, оказывать почёт, **~н хүндэтгэх** проявлять глубокое уважение/большой почёт

ДЭЭДЭС 1) предки, 2) верхушка, **бидний өвөг ~** наши предки, **ихэс ~** вельможа, знать, **ямбатан ~** привилегированные, привыкшие к комфорту высокопоставленные лица

ДЭЭДЭХ верховенство, находящийся вверху/наверху, верхний

ДЭЭЖ 1) лучшая часть, лучший кусок, квинтэссенция 2) проба, образец, **идээний ~** почётное угощение, лучшее в пище (напр. первый кусок мяса, первая чаша чая и т.п., которые также ставились перед алтарём и которые также преподносятся самому почётному человеку), **ашигт малтмалын ~** проба полезных ископаемых, **цай хэдий шингэн ч идээний ~ болдог** *посл.* как бы ни был жидок чай, он является началом почётного угощения

ДЭЭЖЛЭГЧ *спец.* дегустатор

ДЭЭЖЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **дээжлэх**, быть почитаемым, угощаться первым, давать первую пробу

ДЭЭЖЛЭХ принимать почётное угощение, брать первую пробу, есть лучшее в пище, есть лучшие куски, дегустировать

ДЭЭЛ дэли, шуба, тулуп, халат, **үстэй** — шуба, **нэхий ~** дублёнка, **~ийн гол** чучело

ДЭЭР 1) на, в, над, при, 2) наверху, наверх, верх, 3) лучше, 4) сверх, кроме, 5) пока, **ширээн ~ тавих** положить на стол, **хурал ~ байх** быть на собрании, присутствовать на заседании, **хичээл ~** на уроке, **~ дурдсан** упомянутый выше, вышеупомянутый, **үнэн хэрэг ~ээ** на самом деле, **би ~ хүлээж байсан** я ждал наверху, **энэ түүнээс ~** это лучше, чем то, **бүхнээс ~** лучше всех, **хавыгүй ~** куда лучше, **энд байгаа ~ нь түүнтэй ярилцах хэрэгтэй** надо поговорить с ним, пока он здесь, **үүний ~** кроме того, сверх того, **~ дорoо ая тал алдалгүй** не теряя почву под ногами

ДЭЭРДҮҮЛЭХ *побуд. от* **дээрдэх**, улучшать, делать лучшим

ДЭЭРДЭХ 1) оказываться выше, чем нужно, 2) улучшаться, стать лучшим, **миний бие ~ж байна** я чувствую себя лучше, моё самочувствие улучшается

ДЭЭРТГЭХ улучшать, повышать, поднимать, делать ещё лучшим

ДЭЭРЭЛХҮҮ гордый, высокомерный, заносчивый, надменный, **~ үзэл** высокомерие, **~ зан гаргах** относиться высокомерно/с высокомерием, **үндэсний дээрэнгүй үзэл** шовинизм

ДЭЭРЭЛХҮҮЛЭХ *побуд. от* **дээрэлхэх**, унижаться, оскорбляться, быть униженным, оказываться оскорблённым

ДЭЭРЭЛХЭХ считать себя лучшим, вести себя высокомерно, быть надменным, зазнаваться

ДЭЭРЭМ грабёж, разбой, **~ хийх** заниматься грабежом, **~ийн дайн** грабительские войны, **зэвсэгт ~** вооружённый грабёж

ДЭЭРЭМДЭХ грабить, отнимать силой, **хээрийн замд ~** грабить на большой дороге

ДЭЭРЭМЧ (ин) грабитель, разбойник, бандит, вор, **зэвсэглэсэн ~д** вооружённые бандиты/разбойники, **далайн ~** пират, морской рабойник

ДЭЭРЭНГҮЙ высокомерный, надменный, заносчивый, гордый

ДЭЭРЭНГҮЙЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **дээрэнгүйлэх**, быть оскорблённым, оказываться униженным, унижаться, оскорбляться

ДЭЭРЭЭС 1) сверху, 2) из-за, вследствие, так как, потому что, **~ тав дахь мөр** пятая строка сверху, **~ доошоо хүртэл** сверху донизу, **ном ~ нь тавь** положите книгу сверху, **тэр түүнийг мэдээгүй ~ хийгээгүй** он не сделал этого, так как не знал, ийм дээрээс из-за этого

ДЭЭС (эн) 1) волосяная верёвка, 2) верёвочный, 3) скакалка (детская игра), **~ томох** вить верёвку, **~н чөдөр** волосяная тренога, **~н дөрөөтэй гарах** с грехом пополам, выйти из тяжёлого положения, **~н дөрөөн дээр дэнжигнэх** делать что-либо с риском для жизни, находиться на краю пропасти

ДЭЭШ выше, вверх, наверх, свыше, **~ харах** смотреть вверх, **~ өргөх** поднять вврех, **~ гарах** подниматься вверх, **~ доошоо** вверх и вниз, **зуугаас ~** свыше ста, больше ста

ДЭЭШЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **дээшлэх**, подниматъ, повышать, улучшать, **хөдөлмөрийн бүтээмжийг ~** повышать производительность труда, **нэр хүндийг ~** повышать престиж/авторитет, **хүн амын амьдралын түвшинг ~** повышать жизненный уровень населения, **мэргэжлээ ~** повышать свою квалификацию, **харицлагыг ~** повышать ответственность, **чанарыг ~** повышать качество

ДЭЭШЛЭЛТ улучшение, повышение, **ард түмний аж байдлын ~** повышение благосостояния народа

ДЭЭШЛЭХ подниматься, повышаться, улучшаться, **тушаал ~** повышаться по службе, **нэг ~, нэг доошлох** то повышаться, то понижаться

ДЭЭШЭЭ выше, вверх, наверх, свыше

Е

ЕВРАЗИ Евразия
ЕВРЕЙ еврей, еврейский
ЕВРОП 1. Европа, 2. европейский, **баруун ~** Западная Европа, **~ тив** европейский континент/материк, **европ боловсрол** европейское образование, **~ын хамтын нийгэмлэг** Европейское сообщество, **~ хүн** европеец, **~ туулай** заяц русак, **~ын бух гөрөөс** зубр, **~ын уулын цэгцгий** трясогрузка горная европейская
ЕВРОПШУУ европеизированный, европейского типа
ЕГИПЕТ Египет, египетский
ЕГЗӨР 1. йогачария - буддийская философская школа, 2. искушенный, умудрённый
ЕГӨГДӨХ *страд. от* **егөх**, испытывать на себе действие чего-либо, подвергаться чему-либо, ухудшаться
ЕГӨӨ ирония, ироническое отношение к кому-, чему-нибудь
ЕГӨӨДӨХ иронизировать, относиться с иронией, насмехаться, **~ж хэлэх** сказать что-нибудь с иронией, **~сөн санаа/утга** иронический смысл
ЕГӨӨДҮҮЛЭХ *побуд. от* **егөөдөх**, подвергаться иронии, быть объектом насмешки, оказываться объектом иронии
ЕГӨӨЛӨХ выражать иронию, заключать в себе иронию, иронизировать, **тэр дандаа ~ж байдаг** он ведь всегда подшучивает
ЕГӨӨТЭЙ иронический, **~ хариулт** иронический ответ, **~ инээмсэглэл** ироническая/насмешливая улыбка
ЕГӨХ ехидничать
ЕГҮҮТГЭХ истреблять, репрессировать, уничтожать
ЕМБУУ слиток серебра
ЕР 1. 1) совсем, абсолютно, никогда, 2) обычно, вообще, 3) обычный, обыкновенный, **тэр ~ нь тийм** он вообще такой, **~ бусын** необыкновенный, необычный, **би түүнийг ~ хараагүй** я никогда не видел его
ЕР (эн) 2. девяносто, **бүгд ~ байна** все девяносто, **~н хонь** девяносто овец
ЕРГӨӨ тихая рысь
ЕРДИЙН обычный, обыкновенный, простой, **~ хэрэг** обычное дело, обычный случай, **~ олонхи** простое большинство, **~ хөсөг** гужевой транспорт
ЕРДӨӨ 1. вообще, 2. только, всего, никогда, **би ~ хоёр зуун доллартай** у меня всего навсего двести долларов
ЕРДҮГЭЭР девяностый, **~ зүйл** девяностая статья
ЕРДЭХ девяностый, **~ хоног** девяностые сутки
ЕРӨНДӨГ 1. колпачок, *мед.* спираль, **~ тавих** установить спираль (противозачаточную), 2. **~ чанар** противоположность
ЕРӨНХИЙ общий, генеральный, главный, **~ боловсрол** общее образование, **~ тойм** общий обзор, общее представление, **~ чиг шугам** общая линия, **~ хямрал** общий кризис, **~ дүн** общая сумма, общая сложность, **~ мэдлэг** общие знания, кругозор, **~ газар** главное управление, **~ консул** генеральный консул, **~ эмч/инженер** главный врач/инженер, **~ нягтлан бодогч** главный бухгалтер, **~ төлөвлөгөө** генеральный план, **~ сайд** премьер-министр, **~ шүүгч** главный судья, верховный судья, **НҮБ-ын ~ нарийн бичгийн дарга** генеральный секретарь ООН, **~ аргил** *муз.* генерал бас, **~ зогсоц** генеральная пауза
ЕРӨНХИЙДӨӨ в общем и целом, вообще, **~ зөв** в общем правильно, **~ тэр зөвшөөрч байна** в принципе он согласен
ЕРӨНХИЙДӨХ становиться/оказываться слишком общим
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ президент, дэд **~** вице-президент, **~ийн зарлиг** указ президента, **~ томилох албан тушаалтнууд** должностные лица, назначаемые президентом
ЕРӨНХИЙЛӨХ делать в общих чертах, обощать
ЕРӨӨЛ 1. пожелание, желание блага, 2. судьба, участь, **~ тавилан** судьба, участь, **~өөр учрах** встретиться волею/по воле судеб, **~ айлтгах** совершать заупокойную молитву (службу)
ЕРӨӨЛТ совершаемый волею судеб, имеющий определённую участь
ЕРӨӨЛЧ еролчи, человек, произносящий благопожелание
ЕРӨӨХ 1. желать блага, произносить пожелание, 2. произносить тост
ЕРТӨНЦ мир, свет, вселенная, **орчлон ~** вселенная, **бүх ~ийн таталцал** всемирное тяготение, **гадаад/дотоод ~** внешний/внутренний мир, **шим ~** органический мир, **~ийн үүсэл** происхождение мира, **~ийн гурав** монгольская стихотворная форма, **~ийг үзэх үзэл** мировоззрение, **~ийн мөнх бусыг үзүүлэх** отойти в вечность, умереть, **~ийн Эзэн** Господь (библ.)
ЕРҮҮЛ (ээ) все девяносто, **бид ~ гарын үсэг зурсан** мы, все девяносто человек, подписали
ЕРЭНТЭЭ девяносто раз
ЕРЭЭД 1. около девяноста, 2. по девяносто
ЕС (єн) девять, **~ ~өөр** по девять, **~н ~ наян нэг** девятью девять восемьдесят один, **~н зуу** девятьсот, **~н жорын юм** всякая всячина, **~ авах** *устар.* взыскивать с виновного штраф в размере 9 голов скота, **~ барих (өргөх)** подносить высокопоставленным особам богатые дары по какому-либо случаю, **~ эхлэх** время наступления настоящих зимних холодов *приблизительно:* крещенские морозы
ЕСДҮГЭЭР девятый, **~ бүлэг/хуудас** девятая глава/страница, **~ сарын нэгэн** девятое сентября
ЕСӨН 1. девять, 2. девятый день, девятое число, **~ эрдэнэ** девять драгоценностей: (золото, серебро, кораллы, жемчуг, и т.д.) имеющих сокровенное значение. (Кладутся по обычаю в гроб покойника.)**~ хөлт туг** знамя войск Чингис хана
ЕСҮҮЛ (ээ) все девять, вдевятером, *муз.* нонет
ЕЭ *межд.* ах, ох, эх, **~ чаавааас!** ах как жаль!
ЕЭВЭН род печенья
ЕЭЖГЭР корявый, искривлённый
ЕЭЖИЙХ становиться корявым, оказываться нескалдным, искривляться
ЕЭЗГЭР корявый, искривлённый
ЕЭТГЭР изогнутый, дугообразный, кривой, **~ хамар** курносый
ЕЭТГЭРДЭХ быть слишком изогнутым
ЕЭТИЙХ быть изогнутым, кривиться, гнуться, изгибаться, **~сэн хамартай** с вздёрнутым носом

Ё

ЁВГОР вытянутый/суженный к вверху, конусообразный
ЁВИРГОН резкий, грубоватый, властный
ЁВРОО толчок, удар (напр. кулаком)
ЁВРОЛДООН *разг.* потасовка, драка, толкотня, толчея
ЁВРОЛТ толчок, удар
ЁВРОЛДОХ *взаим. от* **ёврох**, толкаться, драться, пихаться
ЁВРОН: дээд ~ надмыщелок
ЁВРОХ ткнуть, ударять, бить, толкать, пихать, подтолкнуть, **тохойгоор** ~ подтолкнуть/пихнуть локтём, **үгээр** ~ задевать словами
ЁВУУР палка, которой подталкивают, бильярдный кий
ЁВЧИХ *многокр. от* ёврох, подталкивать, тыкать, давать тумака, ударять
ЁВЧОО грубый, резкий, ~ **хүн** грубый человек
ЁВЧУУР грубиян
ЁГ: хэг ~ гэх/хийх а) ёкнуть, ёкать, б) упрямиться, в) запинка
ЁГТ иносказательный, аллегорический, эзоповский, скрытый, ~ **үлгэр** басня, ~ **үг** аллегория, иносказание, ~ **хэлээр/үгээр ярих** говорить эзоповским языком/иносказаниями
ЁГТЛОЛ иносказание, аллегория, **тэр ярихдаа/яриандаа** ~ **хэрэглэх дуртай** он любит употреблять в своей речи иносказания
ЁГТЛОХ говорить иносказательно, иронизировать, насмехаться
ЁДОР шест на могиле
ЁЖ ехидство, насмешка, язвительность, сарказм, ~ **үг** ехидные/язвительные слова, сарказмы
ЁЖГҮЙ неехидный, неязвительный
ЁЖИРХОХ говорить ехидно, зло иронизировать, ехидствовать
ЁЖИРХУУ любящий ехидствовать
ЁЖЛОМТГОЙ ехидный, язвительный
ЁЖЛОХ поступать саркастически, ехидничать, язвить, зло иронизировать, **тэр ер нь юм болгоныг ~н тохуурхаж байдаг юм** он вообще над всем ехидничает, издевается над всеми
ЁЖТОЙ 1) ехидный, язвительный, ядовитый, едкий, саркастический, 2) притворный, лицемерный, ~ **егөөдөл** едкая ирония, ~ **инээд** едкая усмешка, язвительная насмешка
ЁЗООР основание, корень, **шүдний** ~ корень зуба, **тарианы** ~ жнивьё
ЁЛ *зоол.* ягнятник, бородач (птица), **тас** ~ гриф
ЁЛБОГОР дряхлый, дряблый, вялый, мягкий
ЁЛБОЙХ дрябнуть, вянуть
ЁОГҮЙ обязательно, наверняка, надёжно, **за гэвэл** ~ **хүн** хозяин своего слова, надёжный, безотказный человек
ЁЛОЙХ быть вялым, оказываться дряблым, 2) тускло светиться, **будэг гэрэл цонхоор ~ж байв** в окне мерцал слабый свет
ЁЛХГОР отвислый, ~ **гэдэстэй** пузатый, с отвислым животом
ЁЛХОГНОХ двигаться, шевелиться (об отвислых животе, грудях)
ЁЛХОЙХ отвисать, становиться отвислым, быть пузатым
ЁЛХОЛЗОХ двигаться, шевелиться (об отвислых животе, грудях)
ЁЛЦГОР дряблый, вялый
ЁЛЦОЙХ дрябнуть, вянуть, чувствовать себя вялым, становиться слабым
ЁМБОГОНОХ часто двигаться/шевелиться (о чём-либо выступающем)
ЁМБОГОР выпуклый, выступающий вперёд
ЁМБОЙХ быть выпуклым, сильно выдаваться, выступать тупым углом
ЁНДГОНОХ двигаться (об угловатых предметах)
ЁНДОЙХ выступать, торчать, выдаваться
ЁНЗОН титул наставника – учителя высших лам
ЁНХ вмятина, выбоина
ЁНХИГОР худой, сухощавый, тощий, костлявый, ~ **чавганц** костлявая старуха
ЁНХИЙХ становиться долговязым/худощавым, худеть, хилеть
ЁНХОГОНОХ 1. часто двигаться (о впалых глазах, худом человеке), 2. *перен. разг.* быть грубым, вести себя грубо
ЁНХОГОР впалый, глубоко сидящий
ЁНХОР 1. впалый, глубоко сидящий, ~ **нүд** глубоко сидящие глаза, 2. *хлопоксырец*, ~ **өөдөн** бархат
ЁНХОР 2. ~ **утас** шелковая нить
ЁНХОЙХ быть впалым, глубоко сидеть (о глазах), **хацар нь ~ж орхижээ** у него щеки впали
ЁНШГОЙТ *устар.* китайский доллар с изображением Юнь Шикая
ЁО *межд. выражает боль* ой-ой-ой, ~ **гэх** ойкать, стон
ЁОГ йога
ЁОЗ 1. манера, вид, форма, внешний вид, наружность, ~ **маяг** манера, внешний вид, **байгаа ~ нь** манера вести себя, манера держать себя
ЁОЗ 2. игральная косточка в два очка
ЁОЗГҮЙ непристойный, недостойный, скверный, плохой, неважный, негодный, ~ **эттээд** скверный человек, ~ **хэрэг** недостойный/скверный поступок, ~ **эд/даавуу** плохая материя, ~ **морь** негодный конь, ~ **зан гаргах** вести себя скверно, быть непристойным, ~ **юм ярих/хэлэх** сквернословить, говорить что-то неприличное
ЁОЗТОЙ ничего, неплохой, вполне возможный/приемлемый, приятненький, ~ **санал** приемлемое предложение
ЁОЛК ёлка, праздник
ЁОЛООН стон, стенания
ЁОЛОХ стонать, стенать, ~ **дуу** стон, **~н гиншиx** охать, стонать
ЁОТОН сахар-рафинад, кусковой сахар, колотый сахар
ЁОТУУ мотыга, кайло
ЁОХОР бурятский хоровод
ЁОЧИН ёочин (монгольский национальный музыкальный инструмент)
ЁР предзнаменование, плохой признак, знак, рок, **сайн** ~ хорошее предзнаменование, хороший знак, **муу** ~ **болох** служить дурной приметой, **~ын тохиолдол** роковая случайность
ЁРГИО 1. хвастливый, легкомысленный, 2. самодурство
ЁРГИХ хвастаться, кичиться, самодурствовать
ЁРДГОНОХ шевелиться, двигаться (о торчащем предмете)
ЁРДГОР торчащий, выступающий, высовывающийся, длинный, остроконечный, ~ **мод** длинная палка
ЁРДОЙХ торчать, высовываться, оттопыриваться
ЁРДОЛЗОХ часто двигаться, шевелиться (о торчащем, высовывающемся предмете)
ЁРЛОХ предвещать/предзнаменовать плохое, **муу** ~ предвещать плохое, предчувствовать плохое, предрекать
ЁРОГ холст, полотно, льняные ткани
ЁРООЛ 1. дно, днище, донце, 2. основа, подошва, **~д нь** на дне, **аяганы** ~ дно чашки, **уулын** ~ подошва горы, **~д хүрэх** достать до дна, **~ыг уудлах** находить первопричину
ЁРООЛГҮЙ бездна, бездонный, глубокий, непостижимый, ~ **нүх/сав** бездонная пропасть/бочка

ЁРООЛДОХ 1. держать посуду снизу/с донной стороны, 2. приближаться ко дну/к основанию, **аяга ~** а) держать *пиалу снизу*, б) долго сидеть и пить много чая

ЁРООЛЛОХ 1. делать дно, 2. ехать/идти по нижнему склону горы

ЁРЧ вещун, предсказатель

ЁС общепринятое правило, обычай, традиция, **~ заншил** нравы, обычай, традиция, **~ журам** порядок, нравственность, **~ суртахуун** нравственность, **~ суртахууны хохирол** моральный ущерб, **шударга ~** справедливость, **боловсон ~** культурность, культура, **тахимдуу ~** учтивость, **хууль ~** закон, законность, **албан ~ны баримт бичиг** официальный документ, **албан ~ны айлчлал** официальный визит, **~ыг баримтлах** придерживаться обычая, соблюдать общепринятое правило, **~ гүйцэтгэх** выполнять *обряд*, выполнить церемонию, **~ төдий** формально, **манай ~оор/заншил ~оор** по нашему обычаю, **~ ёмбогор төр төмбөгөр** *приблизительно:* закон есть закон, **~ эцгийн эрхт** патриархат, **~ мэддэггүй (~ үл мэдэх) хүнд ёр халддаггүй** нарушающему обычай по незнанию судьба простит (обычно об иностранцах), **~ бусаар хурьцал үйлдэх** совершение полового акта в извращенной форме, садизм

ЁСГҮЙ 1. не должно быть, не следует, быть не может, 2. не знающий обычая, не соблюдающий правил *приличия*

ЁСЗҮЙ этика, этикет

ЁСЛОГЧ приветствующий, с приветом, с уважением, с почтением – слово в конце письма «за сим остаюсь...»

ЁСЛОЛ церемония, обряд, ритуал, **баяр ~** праздник, торжество, **~ын хувцас** парадная одежда, **~ын буудлага** салют, **~ын үдэшлэг** торжественный вечер, **~ын хэлтэс** протокольный отдел, **~ төгөлдөр тэмдэглэх** торжественно отмечать, **~ын уулзалт** аудиенция, протокольная встреча

ЁСЛОХ отдавать честь, приветствовать, козырнуть, оказывать почесть, салютовать, **мэхийн ~, ~н хүндэтгэх** кланяться

ЁСООР согласно чему-либо, в соответствии с чем-либо, по, **хууль ~ шийтгэх** наказать по закону, **тушаал ~** *согласно приказу*, **~ болгох** сделать как положено, удовлетворить (просьбу)

ЁСОРХОХ вести себя педантично, быть формалистом, педантом, церемониться

ЁСОРХУУ церемонный

ЁСТ знающий обычаи/правила, придерживающийся обычаев/*традиции*

ЁСТОЙ 1. должен, должно, надо, надобно, необходимо, 2. настоящий, действительный, поистине, **тэр чамд бичих ~** он тебе должен написать, **~ алт** настоящее золото, **тэр ~ сайн хүн** он действительно хороший человек, **~ эр хүн** настоящий мужчина, **энэ ~ зөв** это действительно правильно

ЁСЧЛОХ придерживаться принятых правил, выполнять согласно общепринятым нормам, действовать согласно правилам, поступать по обычаям, следовать обычаям

ЁХ *межд.* ох, **~, ядарч байна** ох устал, **~, яасан гоё юм бэ?** ах, как приятно!

ЁХИР неласковый, неприветливый, недружелюбный, суровый, **~ өвгөн** неласковый/суровый старик

ЁХЛОХ охать, стонать

Ж

ЖАА 1. *междометие выражает согласие в знак почёта:* хорошо, слушаюсь, ладно, ~ **хийе** хорошо, сделаю, **жаа мэдлээ** хорошо, понял, ~ **гүйцэтгэе** слушаюсь, есть!

ЖАА 2. вид игры в домино

ЖААЗ 1. 1) рама, рамка, 2) полка, этажерка, **зургийн** ~ рамка для картины/портрета

ЖААЗ 2. брак, дефект, ~ **мал** бракованный скот

ЖААЗЛАХ 1. вставлять в рамку, **зураг** ~ вставить фотографию в рамку

ЖААЗЛАХ 2. браковать, признавать дефекты, **бараа** ~ браковать товары

ЖААЛ 1. маленький, 2. немного, мало, не очень много, 3. ребёнок, младенец, малютка, ~ **хүү** маленький мальчик, мальчуган, мальчишка, ~ **азная** подождём немного, **бид ~ жуул юм идсэн** мы немного перекусили

ЖААХАН 1. маленький, 2. немного, ~ **хүүхэд** маленький ребёнок, **та ~ удаан ярина уу?** говорите, пожалуйста, медленнее

ЖАВ *бот.* горичник

ЖАВАР 1. ветерверховик, 2. холод, стужа, **өглөөний** ~ утренний мороз, **~ы нь гаргах** подогревать, согревать, **~ үргээх эр хүн дутах** нет милого, который бы согрел и приласкал, **гудамжны ~ тас няс янагийн халуун 40 градус (Д.Нацагдорж)** на улице стужа, а милая пышет жаром в 40 градусов

ЖАВАРЛАГ холодный, студёный

ЖАВАРЛАХ дуть (о ветре), **голын хөндийгөөс** ~ ветер с долины рек

ЖАВХАА величие, великолепие, блеск, пышность, **өнгө/цог** ~ блеск

ЖАВТИЙ *рел.* омовение, ~ **хүртэх** получать порицание тавлять список имен, **Ганбат Эвлэлийн Төв Хороог ~сан** Ганбат «построил» ЦК ревсомола

ЖАВХААГҮЙ не блестящий, не имеющий величия

ЖАВХААТАЙ грациозный, великолепный, блестящий, величественный, ~ **эр** блестящий парень, великолепный мужчина

ЖАВХАЙХ выглядеть блестяще/великолепно, быть величественным, оказываться блестящим

ЖАВХАЛЗАХ двигаться грациозно и легко (о человеке со стройной фигурой), быть подтянутым

ЖАВХЛАН величие, великолепие, величавость, грандиозность, **сүр/цог** ~ мощь, величие, могущество, **цог ~т...** его величество...

ЖАВХЛАНГҮЙ не имеющий величия, не блестящий, невеличественный, неграндиозный

ЖАВХЛАНТАЙ величавый, величественный, великолепный

ЖАВШААН удача, успех, удобный случай, хороший повод, **ашиг** ~ выгода, польза

ЖАВШААНЧ человек, который ждёт случая чем-либо воспользоваться, пройдоха, проходимец

ЖАВШААНЧЛАХ искать случая воспользоваться чем-либо, ждать случая чем-либо воспользоваться

ЖАВШИХ 1. присваивать, 2. становиться выгодным, воспользоваться случаем, приносить пользу

ЖАГСААЛ шествие, строй, ряд, линейка, парад, манифестация, **сүрт** ~ демонстрация, **морьт** ~ конный строй, **~ын бэлтгэл** строевая подготовка, **~д оруулах** вводить в строй, **~аар явах** идти строем, идти в шеренгах, **~ын гүн** глубина строя

ЖАГСААЛТ список, **нэрсийн** ~ список имен, **экспортын барааны** ~ список экспортных товаров

ЖАГСААХ 1. построить в ряд, выстраивать в ряды, ставить в строй, 2. составлять список, **цэрэг** ~ выстраивать солдатов в ряды

ЖАГСАХ выстраиваться, строиться в ряды, стоять в строю, образовывать строй/колонну, **жагс!** стройся!

ЖАД копьё, пика, штык, ~ **шидэлт** метание копья, **~лан угтах/эсэргүүцэх** встретить в штыки (враждебно), **туялзуур** ~ шпага

ЖАЗ джаз, ~ **хөгжим** джазовая музыка

ЖАЙВГАР кривой, ~ **таваг** неровная тарелка

ЖАЙВИЙХ кривиться, искривляться

ЖАЙЖГАР кривой, искривлённый, косой

ЖАЙЖГАНАХ часто двигаться (о кривом предмете)

ЖАЙЖИГ кривой, неправильной формы

ЖАЙЖИЙХ кривиться, становиться кривым

ЖАЛГА овраг, лог, ложе, распадок, **~ын амсар дээр** на краю оврага, **хөндийн** ~ ложе долины, **~ын ёроолд** на дне оврага, **~ын үзэл** местнические взгляды

ЖАЛХ величие, пышность, великолепие, блеск, ~ **муутай харагдах** выглядеть нездоровым, выглядеть не совсем хорошо

ЖАМ закон, **байгалийн** ~ закон природы, ~ **ёсны эрх** неотъемлемое право

ЖАМЦ: ~ **давс** каменная соль, галитит

ЖАМЪЯ: ~ **мадаг** *бот.* купальница азиатская

ЖАН 1. соя (приправа)

ЖАН 2. мера длины в 10 локтей

ЖАНЖИН 1) главнокомандующий, полководец, 2) генеральный, главный, **бүх цэргийн** ~ главнокомандующий всеми видами вооруженных сил, ~ **штаб** генеральный штаб, ~ **шугам** генеральная линия

ЖАНЖЛАХ командовать, приказывать, иметь власть над кем-либо, господствовать, ~ **үзэл** гегемония, гегемонизм

ЖАНЖУУ лавр

ЖАНРАЙСЭГ: **Мэгзэд Жанрайсэг** — статуя Будды в Улан-Баторе

ЖАНЧ балахон

ЖАНЧИХ бить, избивать, устраивать порку, **зодож** ~ избивать, ударять

ЖАНЧУУЛАХ *побуд.от* **жанчих**, быть избитым

ЖАНЧУУР дубина, палица

ЖАР (ан) шестьдесят, **~тай хүн** шестидесятилетний человек, **«~и ес»** машина УАЗ 469

ЖАРААД 1. около шестидесяти, 2. по шестьдесят, ~ **оны үед** в шестидесятые годы

ЖАРААХАЙ рыбёшка, **далайн** ~ хамса

ЖАРАВГАНАХ кокетничать, кривляться

ЖАРАН шестидесятилетие, цикл летоисчисления в шестьдесят лет

ЖАРАС минога

ЖАРВАЛЗАХ кокетничать, кривляться

ЖАРГААХ делать счастливым, осчастливить

ЖАРГАЛ счастье, блаженство, наслаждение, **аз/зол** ~ счастье, ~ **цэнгэл** наслаждение, **аз ~ ерөөх** пожелать счастья, ~ **даахгүйн зовлон** муки от невозможности перенести счастье

ЖАРГАЛАН счастье, удача, блаженство, наслаждение

ЖАРГАЛАНТ счастливый, радостный, удачный, ~ **ирээдүй** счастливое будущее

ЖАРГАЛАНТАЙ счастливый, радостный

ЖАРГАЛГҮЙ несчастливый, *несчастный*
ЖАРГАЛТАЙ счастливый, радостный, счастливо, радостно, ~ **аж төрөх** жить счастливо, быть счастливым
ЖАРГАХ 1. быть счастливым, наслаждаться, **амар сайхандаа ~жээ** *приблизительно:* жили долго и счастливо
ЖАРГАХ 2. гаснуть, заходить, закатываться, **нар ~в** солнце зашло
ЖАРГУУЛАХ *побуд.от* **жаргах**, осчастливить, делать счастливым
ЖАРДУУГААР шестидесятый
ЖАРТАЙЛГАХ *побуд. от* **жартайх**, выворачивать веко
ЖАРТАЙХ выворачиваться (о веке глаза)
ЖАРТАЛЗАХ 1. *перен.* кокетничать, кривляться, строить глазки, 2. двигать вывернутым веком, водить узкими глазами
ЖАРТГАЙ 1. вывернутый (о веке глаз), 2. *перен.* кривляющийся, 3. узкоглазый
ЖАРТГАНАХ 1. *перен.* кокетничать, кривляться, строить глазки, 2. двигать вывернутым веком, водить узкими глазами
ЖАРТГАР *см.* **жарттай**, ~ **нүдтэй** с вывернутым веком, с узкими глазами
ЖАС 1.хозяйство монастыря, 2. *ризница*
ЖАЯГ канон, устав
ЖЕНДЕР гендерный
ЖИБА *разг.* шлюха
ЖИВ: **ов** ~ *парн.* ловкость, хитрость, уловка, **хов** ~ *парн.* сплетня
ЖИВАА *девять миллионов*
ЖИВҮҮЛЭХ *побуд. от.* **живэх**, топить, потопить, **онгоц** ~ потопить судно
ЖИВХ прокладка, подгузник, салфетка, памперс
ЖИВЭР грудные плавники
ЖИВЭХ тонуть, **усанд** ~ тонуть в воде
ЖИГ что-либо странное, что-то подозрительное, ~ **жуг хийх/гэх** сплетничать, перешёптываться
ЖИГД ровный, равномерный, одинаковый, ровно, одинаково, ~ **алхаа** ровный шаг, ~ **хөдөлгөөн** равномерное движение, ~ **хөгжил** равномерное развитие, ~ **хуваарилалт** равномерное распределение, ~ **хуваах** разделить на равные части
ЖИГД 2. *бот.* лох, *джидда*, ~ **далавчтан** термиты
ЖИГДЛЭХ делать ровным, выравнивать, **зам ~н тэгшлэх** выровнять дорогу
ЖИГДРҮҮЛЭХ *побуд. от* **жигдрэх**, выравнивать, делать ровными
ЖИГДРҮҮЛЭГ *муз.* темперация
ЖИГДРЭХ выравниваться, **~н цэгцрэх** систематизироваться
ЖИГНҮҮР *паровник*, *буузница*
ЖИГНЭХ готовить, варить на пару, **бууз** ~ делать бузы
ЖИГТЭЙ странный, чудной
ЖИГҮҮР 1) крылья, крыло, 2) *восп.* фланг, **атирааны** ~ *геол.* крыло складки, ~ **хөлтөн** крылоногие, **шилжлийн** ~ *геол.* крыло сброса
ЖИГҮҮРТ (эн) пернатые, птицы, **~ний судлал** орнитология
ЖИГШИГДЭХ *страд. от* **жигших**, быть *отвратительным*, **олонд** ~ вызывать отвращение у других
ЖИГШИЛ отвращение, омерзение, презрение, ~ **зэвүүцэл төрүүлэх** вызывать отвращение, внушать презрение/отвращение
ЖИГШИХ 1. питать отвращение, не любить, презирать, гнушаться.
ЖИГШИХ 2. становиться робким, пугливым, **~сэн морь** пугливая лошадь
ЖИГШМЭЭР отвратительный, противный, вызывающий отвращение
ЖИГШҮҮЛЭХ *побуд. от* **жигших**, вызывать отвращение
ЖИГШҮҮР отвращение, неприязнь, омерзение
ЖИГШҮҮРГҮЙ непротивный, неотвратительный
ЖИГШҮҮРТ омерзительный, похабный, мерзопакостный
ЖИГШҮҮРТЭЙ отвратительный, омерзительный, похабный, гадкий, мерзкий, ~ **явдал** *гадкий поступок*, ~ **хараал** мерзкие слова, ругань
ЖИГШҮҮРТЭН мерзавец, негодяй, гад
ЖИГШЭЭХ *побуд. от* **жигших**, 1) пугать, запугать, 2) вызывать отвращение
ЖИДҮҮ 1. *пихта*, 2. *пропащий человек*, 3. почесуха.
ЖИЖИГ маленький, мелкий, ~ **сажиг зардал** мелкие расходы, ~ **хулгай** мелкая кража, ~ **аж ахуй/үйлдвэрлэл** *мелкое хозяйство/производство*, ~ **өмчтөн** мелкий собственник, ~ **сажиг засвар** мелкий ремонт
ЖИЖИГДЭХ быть слишком мелким, быть маловатым, **энэ гутал надад ~ж байна** эта обувь мне маловата
ЖИЖИГЛЭХ размельчать, раздроблять, делить на мелкие части, **~н худалдах үнэ** розничная цена, **~н болон бөөний худалдаа** розничная и оптовая торговля
ЖИЖИГРҮҮЛЭХ *побуд. от* **жижигрэх**, делать мелким, размельчать, раздроблять на мелкие части/частицы
ЖИЖИГРЭХ размельчаться, раздробляться, становиться мелким, делаться маленьким
ЖИЖИГХЭН маленький, *мелкий*
ЖИЖҮҮР дежурный, ~ **хийх** дежурить, **~ийн эмч** дежурный врач, **~ийн хуваарь** расписание дежурства, **шөнийн** ~ ночное дежурство
ЖИЖҮҮРЛЭХ дежурить
ЖИЙНС *джинсы*
ЖИЙП джип (автомобиль)
ЖИЙРГЭВЧ прокладка, подстилка
ЖИЙРГЭВЧЛЭХ прокладывать, подстилать
ЖИЙРХЭХ 1) чувствовать холодок, 2) негодовать, брезговать, питать омерзение
ЖИЙРЭГ 1) прокладка, подстилка, 2) защита
ЖИЙРЭГЛЭЛТ *прокладка, прокладывание*, обёртывание
ЖИЙРЭГЛЭХ прокладывать, подстилать, обёртывать чем-либо
ЖИЙРЭХ 1) чувствовать холодок, 2) негодовать, брезговать, питать омерзение
ЖИЙТГАР узкоглазый, ~ **нүдтэй** с узкими глазами, с прищуренными глазами
ЖИЙХ вытягивать, протягивать, **хөлөө** ~ вытягивать ноги, **дугуй** ~ жать на педали
ЖИЛ год, **хичээлийн** ~ учебный год, **энэ** ~ текущий год, этот год, **нөднин/өнгөрсөн** ~ прошлый год, в прошлом году, **хойтон/ирэх/дараа** ~ будущий год, в будущем году, **өндөр** ~ високосный год, **~ийн өмнө** год тому назад, год назад, **~ээс ~д** из года в год, **~ийн тайлан** годовой отчёт, **~ийн орлого** годовой доход, годичный доход, **~ийн хугацаа** годичный срок, **гэрлийн** ~ световой год, **хатуу/зөөлөн** ~ «твёрдые» и «мелкие» годы (*по буддийскому календарю*), ~ **бүр** каждый год, ежегодно, **~ийн чөлөө авах** брать академический отпуск, **~ийн төлөв** годовой бюджет, ~ **бүр сунгадаг түрээсийн эрх эзэмшигч** владелец на правах аренды с ежегодной пролонгацией, **~ жил** блогополучный год
ЖИЛБЭ молозиво.
ЖИМ 1. тропа, тропинка, просека, **уулын** горная тропа, **~ээр/~ дагаж явах** идти/ехать тропой
ЖИМ 2. дёрн
ЖИМИЙХ *сжимать/поджимать губы*, **уруулаа ~гээд суух** сидеть с поджатыми губами
ЖИМС плоды, фрукты, ягоды, **чихэр** ~ сладости, ~ **түүх** собирать ягоды, **~ний мод** фруктовое дерево, **~ний шүүс** фруктовый сок, **~ний цэцэрлэг** фруктовый сад, **~ний ус** фруктовая вода

ЖИМСГЭНЭ ягода, ягоды, **жимс ~ий** плодоягодный, плодовоягодный
ЖИМСЛЭГ обильный фруктами/ягодами, плодоносный
ЖИМСЛЭХ появляться (о фруктах и ягодах на дереве)
ЖИМСТ плодовый, фруктовый, **~ мод** плодовые деревья
ЖИМСТЭЙ плодовой, фруктовый
ЖИМСЭРХЭГ обильный фруктами и ягодами
ЖИН 1. вес, **хувийн ~** удельный вес, **хүндийн ~** вес, тяжесть, **амьдын ~** живой вес, **цэвэр ~** вес нетто, **савтай/бохир ~** брутто, **дунд ~** средний вес, **~ нэмэх/хасах** прибавить/убавить в весе, **~гийн үнэмлэх** весовой сертификат
ЖИН 2.: **халуун ~** согревающий компресс, грелка, **хүйтэн ~** холодный/охлаждающий компресс, **~ тавих** положить компресс
ЖИН 3. караван, **~ тээх** перевозить/транспортировать грузы, заниматься извозом/транспортировкой грузов, **тэмээн ~** караван верблюдов, **~гийн цуваа** караван
ЖИН 4.: **~ тан хийх/болгох** приготовлять всё, обеспечивать полную подготовку, **~ тан боллоо** всё готово, всё «тип-топ»
ЖИН 5. *звукоподражание звону металла:* **~ ~ хийх/дуугарах** звенеть, издавать звон
ЖИН 6. **Жин улс** — династия Цзинь
ЖИНГҮЙДЭЛ невесомость, **~д байх** находиться в невесомости
ЖИНГҮЙДЭХ быть невесомым
ЖИНГЭНҮҮЛЭХ *побуд. от* **жингэнэх**, звонить
ЖИНГЭНЭЭ звон, звук, производимый колебанием чего-либо
ЖИНГЭР 1. сука (собака)
ЖИНГЭР 2. *звукоподражание звону металл:* **~ ~/хангир ~ дуугарах** звенеть, бряцать
ЖИНДҮҮ 1) холодный, прохладный, пронизывающий холод, **~ өдөр** прохладный день, **гадаа ~ байна** на улице студёная погода
ЖИНДЭХ подвергаться действию холода, чувствовать холодок
ЖИНЛҮҮР весы
ЖИНС знаки отличия чиновников во время маньчжурского правления, **~т малгай** шапка со знаками отличия, **гэрэлтэй хөх ~** 3-ья степень отличия
ЖИНХЭНЭ настоящий, действительный, подлинный, полноправный, **~ шалтгаан** действительная причина, **~ ноос** настоящая/чистая шерсть, **~ эх** оригинал, подлинник, **~ найз** настоящий друг, **~ гишүүн** действительный член, **~ ардчилал** подлинная демократия, **~ санаа** действительные намерения
ЖИНЧИН караванщик, погонщик
ЖИРВИЙХ быть узкими и ровным, оказываться узеньким и ровненьким, **~сэн сахал** тонкие, узкие усы, **~сэн нарийн хөмсөг** тонкие длинные брови
ЖИРВЭГНЭХ мерцать, сиять, мелькать, рябить, **одод ~нэ** звёзды мерцают
ЖИРВЭГЭР узкий, тонкий, ровный, **~ сахал** тонкие усы, **~ хөмсөг** узкие длинные брови
ЖИРВЭЛЗЭХ 1) мерцать, мелькать, 2) двигаться (о чем-либо узком, ровном, изящном)
ЖИРГЭЛТ щебет, щебетание, чириканье, **болжморын ~** чириканье воробьев, **хараацайн ~** щебетание ласточек
ЖИРГЭХ 1. щебетать, чирикать, **шувууд ~нэ** птицы щебечут
ЖИРГЭХ 2. разделывать на куски, откалывать тонкими кусками, **мах ~** разделить тушу на куски, **түлээ ~** раскалывать дрова
ЖИРГЭЭН щебетание, чириканье, щебет
ЖИРИЙН обыкновенный, обычный, простой, рядовой, **~ ажил** обычная работа, **~ цэрэг** рядовой солдат, **~ өдөр** обычный день, **~ зээлдэгч** обычный кредитор
ЖИРИЙХ мчаться, нестись, **чи хаашаа ~ж явна?** куда ты несёшься?
ЖИРСХИЙХ мелькнуть, промелькнуть, **хажуугаар ~н өнгөрөх** промелкнуть мимо
ЖИНТҮҮ подушка, валик, **өдөн ~** пуховая подушка
ЖИНТЭЙ весомый, веский, тяжёлый, значительный, **~ хувь нэмэр оруулах** внести весомый вклад, **~ үг** веское слово, **хүнд ~** имеющий тяжёлый вес
ЖИНХЛЭХ становиться настоящим, стать действительным, быть полноправным
ЖИРХ *зоол.* бурундук, **~ бялзуухай** амадин, **~н хүдэр** бурундучная руда
ЖИРЭЛЗЭХ мелькать, мерцать, мчаться, быстро показываться и исчезать
ЖИРЭМ подпруга у седла
ЖИРЭМСЛЭЛТ беременность, **~ээс урьдчилан сэргийлэх** контрацепция, предупреждение беременности
ЖИРЭМСЛЭХ забеременеть
ЖИРЭМСЭН беременная, **~ эмэгтэй** беременная женщина, **~ болох** стать беременной, **~ болгох** сделать беременной, **~ий тэтгэмж** пособие по беременности
ЖИХАД джихад
ЖИХҮҮН прохладный, свежий, **~ өдөр** прохладный день, **өнөөдөр нэлээд ~ байна** сегодня довольно прохладно, **~ салхи** прохладный ветер
ЖИХҮҮРХЭХ чувствовать озноб, ощущать холод, зябнуть
ЖИХҮҮЦЭХ продрогнуть, озябнуть
ЖИЧ 1. особый, отдельный, особо, отдельно, специально, **~ хэрэг** другое дело, отдельный случай, **~ мэдэгдэх** сообщать отдельно, информировать специально, **энэ тухай ~ ярилцъя** об этом поговорим отдельно, потом
ЖИЧ 2. правнук, правнучка (сын, дочь внука)
ЖИЧИНЦЭР праправнук
ЖИШИГ 1) диаграмма, 2) образец, пример, порядок, обычай, 3) аналог, стандарт, **бусдын ~гээр байх/явах** подражать другим, следовать примеру других, **улсын ~** государственный стандарт
ЖИШИМ: **~ үгүй байх, ~ ч үгүй байх** абсолютно не реагировать, не обращать внимания, проявлять ноль внимания
ЖИШИМГҮЙ несравнимый, несопоставимый, **юутай ч ~** ни с чем не сравнимый
ЖИШИХ 1. предусматривать, заранее запланировать
ЖИШИХ 2. сравнивать, сопоставлять, **хоёр хэмжигдэхүүнийг хооронд нь ~** сравнить две величины между собой, **нэгийг нөгөөтэй нь ~** сопоставить одно с другим
ЖИШИХ 3. пойти в сторону от намеченного пути, сбиваться с прямого пути, отклоняться от правильного курса, **бид замаасаа ~ээд явчихжээ** мы, оказывается, сбились с прямого пути
ЖИШИШГҮЙ несравнимый, несопоставимый
ЖИШҮҮ косой, наклонный, диагональный, **~ шугам** косые линии, **~ харах** смотреть в сторону/искоса, избегать смотреть на кого-нибудь
ЖИШҮҮДЭХ делаться косым, становиться наклонным
ЖИШЭЭ пример, образец, **үлгэр ~ болох** стать образцом, **~ болгон авах** приводить в качестве примера, **сайхан ~ үзүүлэх** показать хороший пример, **~ авах** брать пример, **~ нь** например, к примеру, **~гээр шийттэх хууль зүй** прецедентное право
ЖИШЭЭГЭЭР по примеру, по образцу, **бусдын ~** по примеру других
ЖИШЭЭЛБЭЛ к примеру, например
ЖИШЭЭЛЭХ 1) приводить пример, брать в качестве образца/примера, 2) сравнивать, сопоставлять
ЖОВ: **~ — ~!** *межд.* пошла прочь! окрик, которым отгоняют собак
ЖОЛОО повод, вожжи, руль, баранка, штурвал, бразды правления, **морины ~** повод, вожжи, **машины ~** руль, **онгоцны ~**

штурвал самолёта, ~ **барих**, ~ **мушгих**, **~ны ард суух** сидеть за рулём, **Монголд машины ~ мушгисан бүх эмэгтэйчүүд маш гоё бүсгүйчүүд шүү** в Монголии все женщины за рулём удивительно красивы, ~ **татах** натянуть поводья, ~ **сулруулах** отпустить вожжи, **~ны курс** водительские курсы

ЖОЛООГҮЙ 1) без поводов, без вожжей, без руля, 2) *перен.* необузданный, неукротимый, **ухаан** ~ безумный, безумно

ЖОЛООДЛОГО управление, вождение, руководство, предводительство, **мэргэн ~оор** под мудрым руководством

ЖОЛООДОГДОХ *страд. от* **жолоодох**, быть руководимым, оказываться ведомым

ЖОЛООДОГЧ вождь, руководитель, предводитель, **хувьсгалын их** ~ великий вождь революции

ЖОЛООДОХ 1) править, управлять, руководить, направлять, предводительствовать, 2) водить, управлять, **улс орныг** ~ править страной, **төр** ~ управлять государством, **машин** ~ управлять автомобилем, **галт тэрэг** ~ водить поезд, ~ **эрхийг хасуулах** лишать водительских прав

ЖОЛООДУУЛАХ *побуд. от* **жолоодох**, быть руководимым, ведомым *на поводу*

ЖОЛООЧ водитель

ЖОМБОГОР 1) выпяченный, выдавшийся, вытянутый (напр.о губах), 2) продолговатый, овальный, ~ **хушуутай хурга** остроносый/остромордый ягнёнок

ЖОМБОЙХ быть выпяченным/вытянутым, выпячиваться, вытягиваться (о губах)

ЖОМБОЛОХ двигаться, шевелиться (о чем-либо выпяченном, вытянутом)

ЖОН: ~ ~ **хийх/гэх** пищать, говорить пискливым голосом

ЖОНГЛЁРДОХ *разг.* жонглировать

ЖОНОН *наследный принц, хан-регент.*

ЖОНХУУ клейстер

ЖОНХУУДАХ замазывать клейстером, заклеивать

ЖОНШ шпат, **хайлуур** ~ плавиковый шпат, флюорит, **хээрийн** ~ полевой шпат, **шохойн** ~ известковый шпат

ЖООМ таракан, **~ны хор** средство против тараканов

ЖООТГОНОХ кокетничать, строить глазки

ЖООТОЙХ быть узкоглазым, щуриться, прищурить

ЖОР рецепт, **~оор эм авах** получить лекарство по рецепту, ~ **бичих** выписать рецепт

ЖОРЛОН туалет, уборная, сортир, **нийтийн** ~ общественная уборная, **~гийн цаас** *туалетная* бумага

ЖОРЛОХ приготавливать лекарство по рецепту

ЖОРОО 1. бегающий иноходью, ~ **морь** иноходец

ЖОРОО 2. круговая чаша, чаще всего последняя

ЖОРООЛОХ идти/бежать иноходью (о лошади)

ЖОРООЛУУЛАХ *побуд. от* **жороолох**, пускать иноходью

ЖӨТӨӨ зависть, **атаа** ~ **төрүүлэх** возбуждать зависть в ком-либо

ЖӨТӨӨРХӨГ завистливый, постоянно завидующий, ~ **харц** завистливые взгляды

ЖӨТӨӨРХӨХ завидовать, ревновать, **~н харах** смотреть завистливо

ЖӨТӨӨРХҮҮ *завистливый*, ~ **хүн** завистливый человек

ЖӨТӨӨЧ завистник, завистница

ЖУДАГ совесть, облик, *душевный склад, характер*, ~ **сайтай хүн** совестливый человек

ЖУДАГГҮЙ бессовестный, безнравственный, эгоистичный, себялюбивый

ЖУДАГТАЙ совестливый, честный, благородный

ЖУЛДРАЙ маленький, малолетний, желторотый, неопытный

ЖУНГАА *разг.* китаец, китаёза

ЖУРАМ 1. порядок, распорядок, режим, правило, хартия, устав, **дотоод** ~ внутренний порядок, **нийтийн хэв** ~ **сахих** соблюдать общественный порядок, ~ **алдах/зөрчих** нарушать порядок, **~д оруулах** регламентировать, **~аар** по линии, **жуулчны ~аар** по туристической *линии*, **үл маргах** ~ в *бесспорном* порядке

ЖУРАМ 2. дорожка, ковровая дорожка

ЖУРАМГҮЙ беспорядочный, неупорядоченный

ЖУРАМЛАГДАХ *страд. от* **журамлах**, быть упорядоченным, быть приведённым в порядок, упорядочиваться, **журамлал** *юр.* процедура

ЖУРАМЛАЛТ упорядочение, приведение в порядок

ЖУРАМЛАХ 1. приводить в порядок, упорядочивать, наладить порядок, **~н дагах** соблюдать, руководствоваться

ЖУРАМЛАХ 2. регламентировать, ~ **хашаа** штрафная стоянка *для авто транспорта*

ЖУРАМТ пристойный, приличный, верный, лояльный, ~ **нөхөр** соратник, **ардын** ~ **цэрэг** народные ополченцы, ~ **эхнэр** верная супруга, ~ **үүрэг** долг, ~ **үүрэгт харшилсан** противоречащий моральному долгу

ЖУРАМТАЙ упорядоченный, организованный, с соблюдением порядка, ~ **болгох** упорядочить

ЖУРНАЛ журнал, ~ **хөтлөх** вести журнал

ЖУУЛЧИН путешественник, турист, **~ы газар** туристическое учреждение, **~ы бааз** туристическая база, кемпинг, **Жуулчин** — название монгольской туристической компании

ЖУУЛЧЛАЛ *путешествие, туризм, поездка*, **дэлхий тойрох** ~ кругосветное путешествие, **олон улсын** ~ международный туризм

ЖУУЛЧЛАХ путешествовать, совершать путешествие, **тэр** ~ **дуртай** он любит путешествовать

ЖУУМАЛЗАХ слегка улыбнуться, сдерживать смех, усмехаться

ЖУУХ грамота, **итгэмжлэх** ~ **бичиг барих** вручать верительные грамоты, **засгийн газрын** ~ правительственная грамота

ЖҮЖИГ спектакль, пьеса, **яриан** ~ драма, **хошин** ~ комедия, **эмгэнэлт** ~ трагедия, **бүжгэн** ~ балет, ~ **тоглох/тавих** ставить пьесу, **~ийн хүрээлэн** театр

ЖҮЖИГЛЭХ *играть в роли*, исполнять роль, создавать образ (в спектаклях, пьесах и др.), ставить пьесу/спектакль

ЖҮЖИГЧИН артист

ЖҮЛЧГЭР равнодушный

ЖҮНЗ рюмка, **болор** ~ хрустальная рюмка, ~ **дүүргэх** наполнить рюмку

ЖҮРЖ апельсин, апельсиновый, **~ийн шүүс** апельсиновый сок, **бэрсүүт** ~ мандарин

ЖҮРҮР боярышник

ЖҮҮД еврей, еврейский

З

ЗАА ладно, хорошо, ~ **болно** а) ладно, хорошо, можно, пожалуйста, б) хватит, достаточно, ~ **зуу болох** договориться, условиться, ~ **гэвэл ёогүй байх** назвался груздем полезай в кузов

ЗААВАЛ непременно, обязательно, ~ **дуусгах хэрэгтэй** обязательно надо закончить, ~ **биелүүлэх хүчинтэй** *юр.* обязательная сила

ЗААВАР инструкция, указание, руководство, предписание, **хэрэглэх** ~ инструкция по применению, ~ **өгөх** давать указание, ~ **зөвлөгөө** консультация, совет, инструкция

ЗААВАРЛАГЧ инструктор

ЗААВАРЛАХ инструктировать, давать указания, советовать, наставлять

ЗААВАРЧЛАГА указание, инструкция, памятка

ЗААВАРЧЛАХ поучать, указывать, давать указания, советовать

ЗААГ рубеж, стык, граница, межа, пределы, **хилийн** ~ пограничная линия, ~ **ялгаа** дифференциация, различие, ~ **тогтоох** проводить границу, **ажлын** ~ дифференциация в работе, ~ **шугам** демаркационная линия

ЗААГГҮЙ неразграниченный, не имеющий границ

ЗААГГҮЙДЭХ не иметь границы, не знать предела

ЗААГДАХ *страд. от* **заах,** 1) быть указанным, указываться, 2) приговариваться, быть приговорённым

ЗААГЛАЛ *геол.* контакт, **магмын** ~ контакт магматический, **давхаргазүйн** ~ контакт стратиграфический

ЗААГЛАЛТ отделение, дифференциация, отмежевание, разделение

ЗААГЛАХ разграничение, разграничивать, дифференцировать, размежёвывать, отделять

ЗААГТАЙ имеющий границу/дифференциацию, отграниченный, разграниченный, дифференцированный

ЗААГЧ 1) указатель, указательный, указывающий, 2) наставник, **зам** ~ указатель дороги, проводник, ~ **зүү/сум** указательная стрелка

ЗААДАЛ шов, паз, соединение, **гагнаасын** ~ сварной шов, **~аараа салах/ангайх** расходиться по швам, **~гүй** без шва, **Тэнгэрийн** ~ Млечный путь

ЗААДАС шов, паз, соединение, **захын** ~ шов краевой

ЗААЗЛАХ браковать, признавать дефекты

ЗААЗЛАГДАХ *страд. от* **заазлах,** быть забракованным, браковаться

ЗААЗУУР поварской нож, тесак, затесь

ЗААЗУУРДАХ резать сечкой, рубить поварским ножом

ЗААЛ зал, гостиная

ЗААЛГАХ обучаться у кого-либо, учиться у кого-нибудь, **Ян Хесуг Аюураар орос хэл ~ж байна** Ян Хесуг учится у Аюура русскому языку

ЗААЛГУУЛАХ *побуд. от* **заалгах,** быть обученным у кого-либо, обращаться за указаниями к кому-нибудь

ЗААЛДАГЧ истец

ЗААЛДАХ *взаимн. от* **заах,** судиться, иметь с кем-нибудь судебное дело, вести тяжбу, **хөрштэйгээ** ~ судиться с соседом, **давж** ~ апеллировать, подавать кассацию

ЗААЛТ указание, решение, резолюция, пункт, *жарг.* поручаемая в местах заключения работа, ~ **биелүүлэх** выполнять решение, ~ **гаргах** принять резолюцию/решение

ЗААМДАХ схватить за ворот

ЗААН 1. слон, слоновый, **~ы яс** слоновая кость, ~ **гөрөөс** динотерий, **~ы тугал** слонёнок, **~ы соёо** бивень слона, **~ы Ясан Эрэг** Берег Слоновой Кости

ЗААН 2. борцовский титул 3-ьей степени

ЗААР 1) мускус, 2) резкий запах, **хүдрийн** ~ мускус кабарги, **~ын үнэр** мускусный запах, **ухны** ~ запах козла

ЗААРИН шаман

ЗААРТ мускусный, ~ **харх** ондатра

ЗААРЦАГ множество кого-чего-либо, уйма, косяк, **загасны** ~ косяк рыб

ЗААРЬ кастрированный олень (северный)

ЗААХ 1) указывать, показывать, 2) учить, обучать, преподавать, **зам** ~ указать дорогу, **хуруугаараа** ~ показать пальцем, **хичээл** ~ давать уроки, преподавать, **хөгжим** ~ обучать музыке, **гадаад хэл** ~ **арга** методика преподавания иностранного языка, ~ **тэмдэг** указатель, ~ **төлөөний үг** указательное местоимение, **~ын тийн ялгал** указательный/внимательный падеж, **эрүү** ~ разжимать челюсть

ЗАВ досуг, свободное время, ~ **чөлөө,** ~ **зай,** ~ **тух** *парн.* свободное время, **би** ~ **муутай** у меня мало свободного времени, ~ **гаргах/олох** выкроить/находить свободное время

ЗАВААН грязный, неряшливый, безвкусный, пресный, ~ **гар** грязные руки, ~ **ажил** грязная работа, **яасан** ~ **юм бэ?** какая грязь! как пошло!

ЗАВААРАХ 1) становиться грязным, развратничать 2) возиться с кем-либо

ЗАВАГ щель между войлочной стеной и крышей юрты, **залхүү хүн ~таа хүрэхгүй** «лень с печки слезть»

ЗАВГҮЙ недосуг, занятый, не имеющий свободного времени, **би** ~ мне недосуг, у меня нет времени

ЗАВДАЛ досуг, свободное время, ~ **гаргах** найти свободное время

ЗАВДАХ 1) успевать, улучать время, 2) собираться, готовиться, намереваться

ЗАВИЛАХ класть ноги крест-накрест, скрестить ноги (при сидении), **~н суух** сидеть скрестя ноги, поджав ноги

ЗАВОД завод, **шаазангийн** ~ фарфоровый завод

ЗАВСАР 1) щель, промежуток, интервал, 2) перерыв, пауза, момент, 3) между, **зай** ~ трещина, зазор, **зай ~гүй** плотно, без щели, без перерыва, ~ **чөлөө** свободное время, досуг, **~аар нь хар хялгасан багтахгүй** *приблизительно:* жить в большом согласии, ~ **хөгжим** интермедия

ЗАВСАРДАХ оказываться ни там ни сям, оказываться без дела, оставаться без чего-либо, попадать куда-либо в перерыв/промежуток, **сургууль** ~ отсеиваться, выбывать из учебного заведения

ЗАВСАРГҮЙ без промежутка, без щели, без интервала, непрерывный, битком, сплошь, ~ **нааx** заклеить сплошь, без щели

ЗАВСАРДАЛТ перерыв, промежуток, разрыв

ЗАВСАРДМАЛ оказавшийся ни там ни сям, оставшийся в перерыве, промежутке чего-либо

ЗАВСАРЛАГА перерыв, пауза, антракт, перемена, каникулы, перекур, **хичээлийн** ~ перерыв, перемена между уроками, **үдийн** ~ обеденный прерыв, **түр** ~ **зарлах** объявить перекур

ЗАВСАРЛАХ делать перерыв, отдыхать, делать паузу, устраивать перерыв

ЗАВСАРТ 1) в перерыв, мимоходом, между делом, 2) между, 3) между тем как..., в то время когда..., **энэ** ~ в перерыв этого, **хичээлийн** ~ между уроками

ЗАВСАРТАЙ имеющий промежуток, имеющий щели/интервалы, с перерывами, щелистый, ~ **шал** щелистый пол, ~ **хийх/үйлдэх**

делать производить с перерывами, ~ **үзэх** различать, дифференцировать

ЗАВСАРТАХ расщеляться, образовываться (о щели, промежутке)

ЗАВСАРХАЙ щель, щёлка, сквозная трещина, **хаалганы ~гаар харах** смотреть в щелку двери

ЗАВТАЙ свободный, располагающий свободным временем, имеющий досуг, **тэр ~ он** свободен, **~ цагтаа** в свободное время, в часы досуга

ЗАВТАЙДАА на досуге, в часы досуга, в свободное время

ЗАВТАЙХАН более свободный

ЗАВХАЙ распущенный, распутный, похотливый, развратный, **~ хүн** *развратный человек, развратник*, **~ явдал** *распутство*, распущенность, **~ явах** вести распутную жизнь, развратничать, **~ эм** шлюха, **~ дуу** блатная песня

ЗАВХАЙДАХ становиться распущенным/развратным, становиться пошлым

ЗАВХАЙРАГЧ развратник, распутник

ЗАВХАЙРАЛ распущенность, развратность, развращенность

ЗАВХАЙРАХ развратничать, распутничать, вести разгульную распутную жизнь

ЗАВХАЙРУУЛАХ *побуд. от* **завхайрах**, развращать, делать распущенным, доводить до морального разложения, **бусдыг ~** сделать кого-либо развратным, развратить кого-либо

ЗАВХАЙРУУЛАГЧ развратитель

ЗАВХРАЛ уклон, отклонение, искажение, **баруунтны алдаа ~** правый уклон

ЗАВХРАХ 1) теряться, пропадать, 2) искажаться, 3) развращаться

ЗАВХРУУЛАГЧ вульгаризатор, уклонист

ЗАВХРУУЛАХ *побуд. от* **завхрах**, 1) терять, 2) сбивать с правильного пути, развращать, 3) искажать, вульгаризировать, **онолыг/сургаалыг ~** искажать/вульгаризировать теорию/учение

ЗАВХУУЛ 1) потерявшийся, заблудившийся (о скоте), 2) бродяга, проходимец, **~ мал** потерявшийся скот, **~ эттэзд** бродяга

ЗАВЧЛАХ выбирать подходящее время, улучать момент, находить время

ЗАВШААН возможность, шанс, удача

ЗАВШИХ присвоение, присваивать

ЗАВЬ лодка, шлюпка, **аврах ~** спасательная шлюпка, **усан доогуур явдаг ~, шумбадаг ~** подводная лодка, **моторт ~** моторная лодка, **уралдааны ~** гоночная лодка, **~иар явах** кататься на лодках, **~иар гатлах** переправляться на лодке

ЗАВЬЖ углы/уголки рта

ЗАГ 1. *бот.* саксаул, **~н/~ийн шугуй** саксауловый лес, саксауловая роща

ЗАГ 2. *мед.* гонорея, гнойные выделения при гонорее, **~ хүйтэн** гонорея

ЗАГАЛМАЙ 1. крест, **улаан ~ нийгэмлэг** общество Красного Креста, **~тны армын дайн** крестовый поход

ЗАГАЛМАЙ 2. *зоол.* клёст, **~т могой** уж гладкий

ЗАГАЛМАЙЛАХ креститься (у христиан), **~сан эцэг** крёстный отец, *перен.* мафиози

ЗАГАС рыба, рыбный, **~ барих** ловить рыбу, **~нд явах** поехать на рыбалку, **~ агнуур** рыбный промысел, рыбная ловля, **~ны дэгээ** рыболовный крючок, **~ны тор** невод, **~ны түрс** икра, **~ны үйлдвэр** рыбная промышленность, **~ны орд** созвездие Рыб, **~ наадуулах** играть в любовные игры, заниматься любовью

ЗАГАСЧИН рыбак, рыболов

ЗАГАСЧЛАХ рыбачить, *заниматься рыбной ловлей, ловить рыбу*

ЗАГАСЧЛУУЛАХ *побуд. от* загасчлах, устраивать рыбалку, организовать рыбную ловлю

ЗАГАТНАА зуд, **~гий нь гаргах** а) избавить кого-либо от зуда, б) *перен.* удовлетворять чьё-либо сильное желание, **~гий нь гаргах** удовлетворить желание, **Амраа амрагийнхаа ~г гаргахаас хэзээ ч татгалзахгүй** Амраа всегда готов удовлетворить желание *любовницы*

ЗАГАТНАХ зудеть, чесаться, **~сан газар маажсан юм шиг** *приблизительно:* как бальзам на душу

ЗАГАТНУУЛАХ *побуд. от* **загатнах**, вызывать уд

ЗАГАТНУУР чесотка, почесуха (болезнь)

ЗАГВАР модель, образец, форма, выкройка, **ханцуйн ~** выкройка рукава, **эзэлхүүнт ~** объёмная модель, **~ өмсөгч** модель, манекен, **~ өмсөх** демонстрация мод

ЗАГВАРЛАХ придавать форму, вид, делать выкройку

ЗАГВАРЧЛАЛ моделирование, **математикийн ~** математическое моделирование

ЗАГЗАЙХ быть коренастым, становиться плотным

ЗАГЗГАР коренастый, низкорослый, приземистый

ЗАГИНАХ ругать, порицать, бранить, кричать, **хүүхэд ~** порицать ребёнка

ЗАГНАХ 1. 1) ругать, кричать, бранить, порицать, 2) вести себя, поступать, проявлять свой характер, **уурлаж ~** ругать, кричать, **хараж зүхэж ~** бранить, проклинать, ругать

ЗАГНАХ 2. подбить, пришить подмётку к обуви

ЗАГСААХ *побуд. от* **загсах**, давать остынуть, студить

ЗАГСАХ застывать, остывать, **сүү ~ж байна** молоко остывает

ЗАД 1. *частица усиления при глаголах со значением:* совершенно, вдребезги, *часто соответствующая приставкам* раз-, из-, **~ татах** а) разломать, б) разорвать, **~ цохих** а) разбить вдребезги, б) сильно избить, **~ гишгэх** растаптывать, **~ загинах/аашлах** разругать, изругать, **~ угаах** отмыть добела

ЗАД 2. ненастье, непогода

ЗАДАРХАЙ открытый, раскрытый, распечатанный, обнажённый

ЗАДГАЙ 1) открытый, раскрытый, 2) заброшенный, бесконтрольный, **салан ~ байдал** расхлябанность, заброшенный, неаккуратность, **~ газар** открытое место, **~ шаахай** босоножки, **~ мөнгө** мелочь, **ам ~** несдержанный на язык, болтливый, говорливый, **~ хатир** рысь-аллюр

ЗАДГАЙДАХ быть открытым, раскрытым

ЗАДГАЙЛАХ раскрывать, открывать, делать более открытым/раскрытым, делать более удобным

ЗАДГАЙРАЛ дезорганизованность, расхлябанность, бесхозяйственность

ЗАДГАЙРАХ 1) раскрываться, открываться, 2) *перен.* распускаться, разваливаться, дезорганизовываться, становиться недисциплинированным

ЗАДГАЙРУУЛАХ *побуд. от* **задгайрах**, 1) раскрывать, открывать, 2) *перен.* распускать, разваливать, дезорганизовывать

ЗАДЛАГ анализ, аналитический, **~ арга** метод анализа, аналитический метод, **~нийлэг арга** аналитико-синтетический метод

ЗАДЛАГДАХ *страд. от* **задлах**, быть распечатанным/раскрытым, раскрываться, распечатываться

ЗАДЛАЛ анализ, разбор, распечатка, вскрытие, **өгүүлбэрийн ~ хийх** делать разбор предложения

ЗАДЛАЛТ раскрытие, распечатание, вскрытие

ЗАДЛАХ раскрывать, распечатывать, вскрывать, развёртывать, **боодол ~** развёртывать пакет, **архи/шилтэй юм ~** раскупорить бутылку, **нууц ~** выдавать/ разболтать секрет, **мөнгө ~** разменять деньги, **~н шинжлэх** анализировать, **хүүр ~** вскрытие тела

ЗАДЛУУЛАХ *побуд. от* **задлах**, давать вскрывать, позволять открыть, разрешать распечатать, **мөнгө ~** дать деньги на размен

ЗАДРААГҮЙ нераскрытый, нераспечатанный

ЗАДРААХ *побуд. от* **задрах, нууц ~** разглашать секрет/тайну, выдать тайну

ЗАДРАХ 1) раскрываться, развязываться, распечатываться, 2) разваливаться, распадаться, 3) *перен.* стать недисциплинированным, **уяа ~в** узел развязался, **нууц ~чээ** тайна, секрет стали известными, **~сан жаал** избалованный ребёнок

ЗАДРУУЛАХ *побуд. от* **задрах**, раскрывать, разглашать, развязывать, распечатывать, вскрывать

ЗАЖЛАХ жевать, разжёвывать, **бохь ~** жевать жевательную резинку, **мах ~** разжевать мясо

ЗАЙ 1. 1) пространство, промежуток, интервал, 2) расстояние, дистанция, **~ завсар/чөлөө** свободное время, **ойрын/холын ~** ближняя/дальняя дистанция, **~ эзлэх** занимать место, **~ тавих** расступаться, **~ гаргах** дать место, выделять место, **~ олох** найти место, **~ үлдээх** оставлять место, **~н шатны тоо** *муз.* тоновая величина интервала, **«~ өгөөч/тавиач»** пропустите, дайте место, дороги

ЗАЙ 2. элемент, батарея, **хуурай ~** сухой элемент, **нарны ~** солнечная батарейка, **машины ~ хураагуур** аккумулятор автомобиля

ЗАЙ 3. хитрость, уловка, **~ ихтэй хүн** очень хитрый человек

ЗАЙГУУЛ бродячий, странствующий, **~ хүн** бродяга

ЗАЙГҮЙ 1. 1) невместительный, 2) занятый, не свободный, 3) не имеющий промежуток/щели, **зав ~ байх** не иметь свободных мест, **хөл тавих ~** яблоку упасть негде

ЗАЙГҮЙ 2. очень близкий, интимный, откровенный, тесный, **~ найзууд** неразлучные/очень близкие друзья

ЗАЙГҮЙДЭХ не иметь свободных мест, не вмещаться

ЗАЙДАН без седла, неосёдланный, **~ морь унах** ехать на неоседланном коне

ЗАЙДАС кровяная колбаса, сардельки, сосиски

ЗАЙДЛАХ 1) ехать верхом без седла, 2) *перен.* садиться на чём-либо у кого-либо, **тэмээ ~** садиться на верблюда без седла, **хүзүүн дээр ~** садиться на шею кому-нибудь

ЗАЙДУУ на некотором расстоянии, на определённой дистанции, в отдалении, **~ буух** остановиться подальше от кого-чего-либо

ЗАЙДУУХАН чуть подальше, далековато

ЗАЙЛАХ 1. полоскать, **усанд ~** полоскать в воде, **ам ~** полоскать рот

ЗАЙЛАХ 2. освобождать место, сторониться, отходить, отстраняться, **цаашаа зайл!** убирайтесь прочь! уходи! **замаас ~** уступать дорогу, **оргож ~** убежать

ЗАЙЛСХИЙГЧ *юр.* лицо, уклоняющееся от чего-либо

ЗАЙЛСХИЙХ уклоняться, удаляться, избегать, **уулзахаас ~** уклоняться от встречи, **харилцахаас/харилцлагаас ~** уклоняться от ответа/от ответственности, **ажлаас ~** уклоняться от работы, **шийтгэлээс ~** избегать наказания, **татвар төлөхөөс ~** уклоняться от уплаты налогов

ЗАЙЛУУЛ бедный, несчастный, **хөөрхий ~/~ хөөрхий** бедный, бедняжка

ЗАЙЛУУЛАХ 1. *побуд. от* **зайлах**, заставлять полоскать

ЗАЙЛУУЛАХ 2. *побуд. от* **зайлах**, устранять, отстранять, удалять, **тушаалаас ~** устранять от должности, **ажлаас ~** увольнять с работы

ЗАЙЛШГҮЙ 1) непременный, неизбежный, 2) непременно, неизбежно, **~ нөхцөл** непременое условие, **~ худалдаа** вынужденная продажа

ЗАЙМРАХ 1) податься в сторону, уклоняться, отклоняться, 2) покачиваться, колебаться

ЗАЙМРУУЛАХ *побуд. от* **займрах**, 1) уклонять, отклонять, 2) покачивать, колебать

ЗАЙР шуга, **~ гүйх** покрываться шугой

ЗАЙРАН шаман

ЗАЙРМАГ 1) мороженое, 2) тоненький лёд, **шоколадтай ~** шоколадное мороженое, **~ тогтох** покрываться тоненьким льдом

ЗАЙРМАГТАХ покрываться тонким льдом, **шөнөдөө голын ус ~ж байв** ночью вода в реке покрывалась тонким слоем льда

ЗАЙСАН титул западно-монгольских ханов

ЗАЙТАЙ 1. 1) щелистый, промежуточный, 2) имеющий свободное место, обширный, просторный, **~ өрөө** просторная комната

ЗАЙТАЙ 2. хитрый, ловкий, **~ хүн** хитрый человек

ЗАЙЧЛАХ находить свободное место, выделять свободное место для кого-чего-нибудь

ЗАЛАА 1. кисточка на головном уборе, гребень у птиц, **~ нь гозойх** возгордиться, ходить петухом (гоголем)

ЗАЛАА 2.: **~ баг цэцэг** *бот.* метёлка

ЗАЛАА 3. колос, **тарианы ~** колос

ЗАЛАА 4. толстая шёлковая нить

ЗАЛАХ 1. выравнивать, выпрямлять, сделать прямым, **засч ~** исправлять, поправлять, **алдаагаа засч ~** исправлять свои ошибки

ЗАЛАХ 2. 1) приглашать, просить пожаловать, 2) привозить домой, получать важную/дорогую вещь

ЗАЛАХ 3. 1) направлять, 2) управлять, **малаа бэлчээрт ~** гнать скот на пастбище, **жолоо ~** управлять рулём

ЗАЛАХ 4. *простореч.* лгать, говорить неправду

ЗАЛБИРАЛ молитва, обращение к богу

ЗАЛБИРАХ молиться

ЗАЛГАА 1) соединение, связь, сцепление, стык (надставка), 2) соседство, соседний, **хил ~ улс** соседнее государство, **гэзэгний ~** фальшивая коса

ЗАЛГААДАС надставка к чему-либо, **ханцуйны ~** надставка рукавов

ЗАЛГААС надставка к чему-либо, **гэзэгний ~** фальшивая коса, подкосок

ЗАЛГАГДАХ *страд. от* **залгах**, соединяться, связываться, сцепляться, стыковываться, **харилцуур утсаар ~** соединяться по телефону

ЗАЛГАЛДАА последовательность, сцепление, связь

ЗАЛГАЛДАХ *взаимн. от* **залгах**, соединяться, сцепляться между собой, стыковаться

ЗАЛГАЛДУЛАХ *побуд. от* **залгалдах**, соединять друг с другом, сцеплять, стыковать, быть соединённым/сцеплённым

ЗАЛГАЛТ присоединение, сцепление, связь, стыкование, стыковка

ЗАЛГАМАЛ 1) соединённый, связанный, надставленный, продолженный, 2) *грам.* агглютинативный, **~ захтай** с пристёжным воротником, **~ хэл** агглютинативный язык

ЗАЛГАМЖ преемственность, продолжение, непрерывность, последовательность, **юмны ~ холбоо** преемственность чего-либо, **~ хойт үе** новое поколение, будущая смена

ЗАЛГАМЖЛАГЧ продолжатель, наследник, преемник, смена, **үе ~** преемник, **өв ~** наследник, **хойчийг ~** смена, молодое поколение, продолжатель дела, **~аа болгох** назначать/сделать кого-либо своим преемником

ЗАЛГАМЖЛАЛ продолжение, преемственность, непрерывность, наследование

ЗАЛГАМЖЛАГДАХ *страд. от* **залгамжлах**, быть продолженным/преемственным, продолжаться, наследоваться

ЗАЛГАМЖЛАХ продолжать, наследовать преемствовать, **хэргийг ~** продолжать чьё-либо дело, **уламжлалыг ~** продолжать традицию, **өв ~н авах** получить по наследству, **~ эрх** право наследования, право на наследство чего-либо

ЗАЛГАХ 1) соединять, связывать, сцеплять, 2) следовать, происходить 3) наследовать, продолжать, **олсны хоёр үзүүр ~** связывать концы верёвки, **хил ~** граничить, **утсаар ~** соединить по телефону, **~ж барих** пристраивать, **хойчийг ~** продолжать дело, **өв ~** наследовать, **өл ~** подкрепляться, закусывать

ЗАЛГИГДАХ *страд. от* **залгих**, глотаться, проглатываться, поглощаться

ЗАЛГИДАГ 1) глотающий, проглатывающий, 2) *перен.* обжора, **~ийн гэрт хоолгүй, залхуугийн гадаа түлшгүй** *погов. букв.* у обжоры в юрте нет еды/пищи, а у ленивца/лентяя во дворе нет топлива/дров

ЗАЛГИЛАХ *многокр. от* **залгих**, быстро глотать большими глотками, делать большие глотки, жадно пить, **айраг ~** пить кумыс большими глотками, выпить кумыс залпом

ЗАЛГИУР глотка, горло

ЗАЛГИХ глотать, проглатывать, **шүлсээ ~** *прям. и перен.* глотать слюнки, **зажлалгүй ~** легко одолеть, «закидать шапками»

ЗАЛГУУЛАХ *побуд. от* **залгах, алба ~** нести службу, **шатахуун ~** снабжать топливом

ЗАЛГУУР штепсель, розетка

ЗАЛИЛАН мошенничество, **~ мэхэлж зээл авах** получение кредита мошенническим путём

ЗАЛИЛАХ обманывать, хитрить, **~н мэхлэх** обмануть, **~н мэхлэгч** мошенник

ЗАЛИЛУУЛАХ *побуд. от* **залилах**, быть обманутым, обманываться, смошенничать

ЗАЛИРХАГ хитрый, хитроумный, изворотливый

ЗАЛИРХУУ хитрый

ЗАЛЛАГА приглашение, **урилга ~** *парн.* приглашение, **~ айлтгах** просить пожаловать

ЗАЛРАХ 1. *высок.* шествовать, жаловать, удостаиваться

ЗАЛРАХ 2. исправляться

ЗАЛРУУЛАХ исправлять, **алдааг ~** исправлять ошибку

ЗАЛРУЛГА исправление, поправка, **номын ~** список замеченных опечаток в книге

ЗАЛУУ молодой, юный, **~ нас** молодость, юность, **~ хархүү** парень, молодой человек, **~ оворгой** моложавый, **~ хос, ~ эр эм хоёр** молодожёны, молодая пара, **~ харагдах** молодо выглядеть, **тэр надаас ~** он моложе меня, **~ зандан** во всей прелести юности

ЗАЛУУДАХ оказываться слишком молодым

ЗАЛУУЖИХ становиться молодым, молодеть, омолаживаться

ЗАЛУУС молодые, юные, молодёжь, **оюутан ~** студенческая молодёжь

ЗАЛУУХАН молоденький, совсем молодой, **~ охин** молоденькая девушка, **Энхбаяр ~ байхдаа Нараад сайн байсан** Энхбаяр в молодости был неравнодушен к Наре

ЗАЛУУР руль, штурвал, кормовой шест, приспособление для выпрямления чего-нибудь, выпрямитель *электр.*

ЗАЛУУРЗҮЙ *кибернетика*

ЗАЛУУРЧ (ин) кормчий, **их ~** великий кормчий

ЗАЛУУЧУУД молодёжь, молодёжный, **~ын байгууллага** молодёжная организация, **Монголын Хувьсгалт ~ын Эвлэл (МХЗЭ)** Монгольский Союз революционной молодёжи

ЗАЛХААЛТ наказание, кара, пытка, **хатуу ~** тяжкое, суровое наказание, **~ үзүүлэх** налагать на кого-либо наказание

ЗАЛХААХ 1) наказывать, 2) надоедать, докучать, досаждать, **~н цээрлүүлэх** наказывать, подвергать наказанию, карать, **~н цээрлүүлэх арга хэмжээ** карательные меры, **бие биеэ ~** надоесть друг другу, **элдвийн юм гуйж ~** надоедать всякими просьбами

ЗАЛХАГ слизь

ЗАЛХАХ мучиться, томиться, утомляться (от однообразного действия, звука и т. д.), надоедать (о чём-либо)

ЗАЛХУУ ленивый, нерадивый, пассивный, лень, леность, **~ хүн** лентяй, ленивый человек, **~ хүрэх** лениться, не хотеть ничего делать, **~ хүргэх** вызывать лень, надоедать, **засаршгүй ~** неисправимый лентяй, **~гийн гадаа модгүй** у лентяя и дерево на дворе не растёт

ЗАЛХУУВТАР довольно ленивый, несколько пассивный, с ленцой, **~ залуу** парень с ленцой

ЗАЛХУУГҮЙ нелениный, трудолюбивый, любопытный, **~ ажиллах** работать охотно/без лени

ЗАЛХУУРАЛ лень, леность, пассивность, **~гүй хийх** делать/выполнять без лени

ЗАЛХУУРАХ лениться, лентяйничать, лодырничать, **ЗАЛХУУРУУЛАХ** *побуд. от* **залхуурах**, давать возможность лениться, позволять бездельничать/лодырничать

ЗАЛХУУТАЙ неинтересный, нудный, надоедливый, тягостный, нудно, надоедливо, скучно, тягостно, **~ ажил** нудное/тягостное дело, **~ яриа** скучный разговор, **ямар ~ хүн бэ!** какой надоедливый человек! он просто всех «затрахал», **ямар ~ өдөр вэ!** какой скучный день

ЗАЛЬ хитрость, уловка, обман, **~ мэх, арга ~** *парн.* хитрость, уловка, **~ гаргах** хитрить, **~т үйлдэл** махинация

ЗАЛЬДАХ хитрить, проявлять хитрость, вводить в заблуждение, обмануть

ЗАЛЬЖИН хитрый, хитроватый, замысловатый, хитроумный, ловкий

ЗАЛЬТАЙ хитрый, лукавый, хитроумный, ловкий

ЗАЛЬХАЙ 1) коварный, хитрый, лукавый, 2) льстивый, **~ этгээд/амьтан** коварное/льстивое существо, **~ хорон санаа** коварный умысел

ЗАМ 1) дорога, путь, трасса, 2) способ, средство, **аян ~** путешествие, поездка, **алсын ~** дальняя дорога, **усан ~** водный путь, **агаарын ~** воздушная трасса, **зөрөг ~** тропа, **тойрог ~** кольцевая дорога, **гол ~** главная магистраль, **төмөр ~аар явах** ехать по железной дороге, **~ын уулзвар/зөрлөг** перекрёсток, **~ын тэмдэг** дорожный знак, **буцах ~д** на обратном пути, **туулсан ~** пройденный путь, **~ зааж өгөх** показать кому-либо дорогу, **~ тавьж өгөх** уступать дорогу, **~ тосох** под карауливать кого-либо на дороге, учинить разбой, **~ нь шулуудах** избавиться от препятствий, выйти на финишную прямую, **~ тосох** подкарауливать кого-либо на дороге, учинить разбой, **өөртөө ~ гаргах** пробивать себе дорогу, **~ хаах (бөглөх)** загораживать/преградить дорогу/путь, **та бидний ~ нийлж байна** мы с вами по дороге, **~аа алдах** сбиться с пути, **~аа олох** найти верный путь, **~ явах бичиг** проездное свидетельство, разрешение на проезд, подорожная, **арга ~** пути, возможности, **ямар арга ~аар** каким путем, **арга ~ олох** найти пути и средства, **өөр ~ алга** другого пути нет, **явдаг ~аараа явах** идти своей дорогой, **~ын хөдөлгөөний аюулгүй байдал** безопасность дорожного движения, **Мэлхийн ~** тропик Рака, **~ын хураамж** дорожный сбор, **шар ~** эклиптика, **~ыг засах** избавиться от помех

ЗАМААСАГ замазка

ЗАМАГ 1. тина, водоросли

ЗАМАГ 2. затвор, **бууны ~** затвор ружья

ЗАМАГТАХ затягиваться тиной

ЗАМАГЛАХ идти бодро, живо, хорошо бегать (о лошади)

ЗАМБАРАА порядок, **эмх ~** *парн.* порядок, упорядоченность

ЗАМБАРААГҮЙ беспорядочный, хаотичный, хаотический, **эмх ~ байдал** беспорядок, неразбериха, хаос, хаотичность, **эмх ~ болгох** приводить в беспорядок

ЗАМБАРААГҮЙТЭХ быть беспорядочным, становиться хаотическим, быть в беспорядке/в хаосе

ЗАМБАРААТАЙ порядочный, аккуратный, дисциплинированный, честный, **~ хүн** порядочный, честный человек

ЗАМБАТИВ по мифологии один из 4 континентов, Восточная Азия до Индии

ЗАМБУУЛИН *уст.* мир, вселенная

ЗАМГҮЙ 1) бездорожье, бездорожный, непроходимый, 2) *перен.* безвыходный, 3) уйма, множество, ~ **газраар явах** идти/ехать по бездорожью, **явах ~ болох** стать непроходимым/непроходимо, **арга ~ болох** попасть в тупик, оказаться в безвыходном положении

ЗАМГҮЙТЭХ быть непроходимым, быть без дороги, попадать в тупик

ЗАМНАЛ путьдорога, путь, **ахмад үеийнхний дайчин ~** боевой путь старшего поколения/ветеранов

ЗАМНАХ ездить, идти (часто по одной и той же дороге), проторить путь

ЗАМРАХ отпадать, пропадать, проходить бесполезно, оканчиваться неудачно, **хүссэн санасан ингээд ~ваа** желание так и отпало

ЗАМТАЙ имеющий дорогу, ~ **газар** местность, по которой проходит дорога

ЗАМХ порядок, **эмх ~гүй** беспорядочный, хаотичный

ЗАМХРАХ исчезать, пропадать, теряться, рассеяться, замести, запутать следы, **тоос ~в** пыль рассеялась

ЗАМЧИН 1) проводник, 2) путеец, дорожник, работник службы пути, **төмөр ~** железнодорожник

ЗАМЧЛАХ служить проводником в пути, указывать дорогу

ЗАН 1. характер, нрав, поведение, повадки, замашки, ~ **чанар/төрх** характер, поведение, ~ **чанарын/байдлын тодорхойлолт** характеристика, ~ **заншил** нравы, обычаи, **даруу ~** скромность, **огцом ~** резкость, резкий характер, **зөрүүд ~** упрямство, **шударга ~** честный характер, **~гаа авалцах** привыкать к характеру друг друга, **~гаа хувиргах** изменить характер/отношение, ~ **суртахуун** нравственность, ~ **үйл** поведение, **нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн ~ суртахууны хэм хэмжээ** общепринятые нормы нравственности

ЗАН 2. подмётка, набойка, ~ **тавих** пришивать/подбивать подмётку, ~ **төмөр** металлические набойки

ЗАНА: ~ **шувуу** снегирь

ЗАНАА 1. угроза, умысел, зло

ЗАНАА 2.: **захиа ~** а) предупреждение, б) заказ, наказ, **бусдын захиа ~г биелүүлэх** выполнять заказы/просьбу других

ЗАНААТАЙ нарочито, нарочно, с определённым намерением, преднамеренно, с умыслом, умышленно, **хэрэг явдлыг ~ үйлдэх** совершить что-либо нарочно преднамеренно

ЗАНАЛ угроза, **аюул ~д учруулах** поставить под угрозу, угрожать, создавать угрозу

ЗАНАЛТ ненавистный, злейший, ~ **дайсан** злейший враг

ЗАНАЛХИЙЛЭЛ угроза

ЗАНАЛХИЙЛЭХ угрожать, грозить

ЗАНАХ грозить, угрожать, ненавидеть, устрашать

ЗАНГА западня, ловушка, ~ **зүүх** ставить ловушку, **~нд орох** попасть в западню, **хулганын ~** мышеловка

ЗАНГАА: **дохио ~** *парн.* жесты, жестикуляция

ЗАНГАДАХ ставить ловушку, ловить в западню, ловить мышеловкой

ЗАНГАЛТ жестикуляция, жестикулирование

ЗАНГАХ 1) замахиваться, размахиваться, 2) делать знак, жестикулировать, сигнализировать (рукой), **гараараа ~** а) указывать рукой, жестикулировать рукой, объяснять с помощью рук, б) замахиваться рукой

ЗАНГИ 1. *ист.* дзанги, низший чин, коллежский регистратор (XIX — начало XX века)

ЗАНГИ 2. известие, весть

ЗАНГИ 3.: ~ **уях** завязывать намертво

ЗАНГИА 1) узел, 2) галстук, ~ **зүүх** носить галстук, **~гаа засах** поправить галстук

ЗАНГИАС узел, ~ **хийх** завязать узел

ЗАНГИДАХ завязывать узел, связывать узлом, **толгойдоо алчуур ~** завязывать голову платком, **гараа ~** сжимать в кулак, **хөмсгөө ~** хмурить брови

ЗАНГИЛАА узел, ~ **уях** завязывать узел, ~ **тайлах** развязывать узел, **төмөр замын ~** железнодорожный узел, **холбооны ~** узел связи, **шижирмэгийн ~** узел россыпей

ЗАНГИЛААС узел

ЗАНГИЛАХ связывать узлом, завязывать в узел

ЗАНГИРАЛ *мед.* заворот, **нарийн гэдэсний ~** заворот кишок

ЗАНГИРАЛДАХ *взаимн. от* **зангирах**, запутываться

ЗАНГИРАЛТ узловатость, образование узлов

ЗАНГУУ 1) *бот.* якорцы стелющиеся, **хонин ~** незабудка, 2) якорь, ~ **хаях** бросить якорь, **~ны гинж** якорная цепь, ~ **түүж эсгий хийх** вить веревки из песка

ЗАНГҮЙ 1. незаносчивый, не высокомерный, не изменчивый, твёрдый, **олон ~ хүн** человек с ровным, устойчивым характером, человек с твёрдым характером

ЗАНГҮЙ 2. невозможно, бесполезно, зря, напрасно, **түүнийг яаж ч гуйгаад ~** как ни проси его, всё напрасно/бесполезно

ЗАНДАЛЧИН палач, жестокий мучитель, каратель, **хөлсний ~д** наёмные каратели/палачи

ЗАНДАН сандал, сандаловое дерево, сандаловый, **хүрэн ~** чёрный сандал, **улаан ~** красный сандал, ~ **шатар** шахматы из сандала, **агар ~** сандаловое дерево, алоэ, ~ **хүн** *разг.* девственник

ЗАНДАНШУУЛАХ мумифицировать

ЗАНДРАХ кричать (на кого-либо), ругать, бранить, упрекать, делать замечание/ выговор

ЗАНТАЙ 1. имеющий какой-либо характер, имеющий привычку/обыкновение, **эелдэг ~** вежливый, учтивый, обходительный, **даруу ~** скромный, **зөрүүд ~** упрямый, капризный, своенравный, **муухай ~** сердитый, капризный, **муу ~ хүн** человек с дурным характером, **Туяа сайхан ~ охин шүү** Туяа очень любезная, добрая девушка

ЗАНТАЙ 2. в сильной степени, в большой степени, чревычайно, очень, ~ **гоё хүүхэн** девушка удивительной красоты, ~ **сайхан хоол** очень вкусная еда/пища

ЗАНТАЙХ быть большим и неуклюжим, быть большеголовым/головастым

ЗАНТГАР большой и уродливый, огромный, головастый, большеголовый

ЗАНХАЙХ быть большим и неуклюжим, быть большеголовым/головастым

ЗАНХАЛЗАХ двигаться, покачивая большой головой

ЗАНШИЛ 1) обычай, традиция, 2) привычка, повадка, **манай ~ ёсоор/манай ~аар** по нашему обычаю, **хуучин ~** а) старинная традиция, старый обычай, б)старая привычка, ~ **болох** входить в привычку, стать привычным, **~ын хууль** обычное право

ЗАНШИЛГҮЙ не привыкший к чему-либо, не имеющий какого-либо обыкновения/привычки, **муу ~ хүн** человек без дурных привычек

ЗАНШИЛТАЙ имеющий привычку/обыкновение, привыкший, **муу ~ болох** приобрести дурную/плохую привычку

ЗАНШИХ 1) входить в традицию, войти в обычай, становиться традицией, 2) привыкать, входить в привычку, свыкаться, **дадаж ~** привыкать

ЗАНШУУЛАХ *побуд. от* **занших**, приучать, делать обычаем/традицией, делать традиционным, заставлять привыкнуть

ЗАПААС запас, запасной, ~ **үзэг** запасная ручка

ЗАПААСЛАХ запасать, запасаться

ЗАР 1. объявление, весть, оповещение, извещение, ~ **тараах** 1) объявлять, 2) распространять весть

ЗАР 2. подорожная на право проезда, свидетельство для проезда
ЗАРАА 1) ёж, 2) *перен.* сердитый, капризный, ~ **эвхрэв** ёж свернулся в клубок, **далайн** ~ морской ёж, ~ **загас** ёрш
ЗАРААЛ услужение, побегушки, **~ын морь** человек, которого все используют, «фигаро»
ЗАРАГ: **хэрэг** ~ дело
ЗАРАГДАХ 1. 1) *страд. от* **зарах 1**, быть слугой, быть батраком, **гар хөлийн үзүүрт** ~ быть на побегушках
ЗАРАГДАХ 2. 1) *побуд. от* **зарах 2**, растрачиваться, расходоваться, распродаваться, быть продаваемым, **Д.Цэдэвийн ном ~лаа** книги Д.Цэдэва распроданы
ЗАРАМ репушка, **жарга** ~ пелядь, **дархадын цагаан** ~ пыжьян, сибирский сиг
ЗАРАХ 1. 1) использовать для услуг, распоряжаться, 2) посылать, отправлять, **зарц** ~ держать слугу, **хүн** ~ послать кого-либо с каким-нибудь поручением
ЗАРАХ 2. расходовать, продавать, **мөнгө** ~ расходовать деньги, **юм** ~ продавать вещи, **бэлэн мөнгөөр** ~ продавать за наличный расчёт
ЗАРГА жалоба, иск, тяжба, челобитная, ~ **заалхай** *парн.* иск, жалоба, ~ **таслагч** арбитр, ~ **мэдүүлэх** подавать жалобу, предъявлять судебный иск, **эд хөрөнгөний** ~ имущественный иск, **~ыг хэрэгсэхгүй болгох** отклонять аппеляцию, **алдагдлын тухай** ~ иск об обытках, **хэмлэлийн тухай** ~ иск об взыскании, **хэн нэгний эсрэг** ~ **үүсгэх** возбудить иск против кого-либо
ЗАРГАЛДААН сутяжничество, обращение с жалобами
ЗАРГАЧ сутяжник, сутяга, жалобщик, истец
ЗАРДАЛ расход, затрата, издержки, **үйлдвэрлэлийн** ~ издержки производства, расходы производства, **төсвийн** ~ бюджетные расходы, **гүйлгээний** ~ издержки обращения, **улсын** ~ государственные расходы, **цэргийн** ~ военные расходы, **үндсэн** ~ капитальные расходы, **төлөвлөсөн** ~**ууд** планируемые расходы, **магадлашгүй** ~ непредвиденные расходы, **замын** ~ дорожные расходы, суточные/командировочные деньги, **халаасны** ~ деньги на карманные расходы, **эргэлтийн** ~ издержки обращения, **үргүй** ~ напрасные траты, **очих ирэх** ~ расходы на поездку
ЗАРИМ некоторый, частичный, ~ **хүн** некоторые люди, **тэдний** ~ **нь** некоторые из них, **би** ~ **үгийг мэдэхгүй байна** я не знаю некоторые слова
ЗАРИМДАГ неполный, частичный, половинный, ~ **гийгүүлэгч** невокализированный согласный
ЗАРИМДАГЛАХ делать что-либо неполностью, выполнять частично, недоделывать, оставлять незаконченным
ЗАРЛААЧ объявляющий что-либо, глашатай
ЗАРЛАГА 1. курьер, посыльный, рассыльный, человек, разносящий деловые бумаги, **дипломат** ~ дипломатический курьер
ЗАРЛАГА 2. расход, издержки, **~аа нөхөх** самоокупаемость, **орлого** ~ доходы и расходы, **~ын төсөв** расходный бюджет
ЗАРЛАГАДАЛ расходование, трата, **мөнгөний** ~ расходование денег, затрачивание средств
ЗАРЛАГАДАХ расходовать, тратить, **мөнгө** ~ расходовать/тратить деньги
ЗАРЛАГДАХ *страд. от* **зарлах**, объявляться, быть объявленным
ЗАРЛАЛ объявление, извещение, публикация, афиша, анонс, **сонинд** ~ **хэвлэх** поместить объявление в газете
ЗАРЛАХ объявлять, оповещать, извещать, **хурал** ~ оповещать о собрании, **дайн** ~ объявлять войну, **түгшүүр** ~ поднять тревогу, **гашуудал** ~ объявлять траур
ЗАРЛИГ указ, повеление, **Ерөнхийлөгчийн** ~ указ Президента
ЗАРЛУУЛАХ *побуд. от* **зарлах**, позволять, объявлять, давать извещать, **сонинд ~аар өгөх** дать в газету для объявления
ЗАРЦ слуга, лакей, **хөлсний** ~ наёмник, наёмное лицо, ~ **боол** раб
ЗАРЦЛАГДАХ *страд. от* **зарцлах**, быть слугой, быть батраком, наниматься
ЗАРЦУУЛАГДАХ *страд. от* **зарцуулах**, расходоваться, затрачиваться, быть расходованным/затраченным, **~аагүй мөнгө** не расходованные/не использованные деньги
ЗАРЦУУЛАЛТ затраты, **шууд** ~ прямые затраты, **хувьсах хөрөнгийн** ~ затраты переменного капитала, **түлш** ~ расход топлива
ЗАРЦУУЛАХ расходовать, тратить на что-либо, использовать, **хөрөнгө** ~ расходовать средства, **мөнгө** ~ тратить/расходовать денежные средства, **ариг гамтай** ~ расходовать/использовать *экономно*, **захиран** ~ распоряжаться
ЗАРЦУУЛГА издержки
ЗАРЧИМ принцип, **үндсэн** ~ основной принцип, **бие биейн дотоод хэрэгт үл оролцох** ~ принцип невмешательства во внутренние дела друг друга, **эрх тэгш** ~ принцип равноправия, **~ын асуудал** принципиальный вопрос, **~ын ач холбогдолтой байх** иметь принципиальное значение, **~ын хувьд/талаар** принципиально/*в принципе*
ЗАРЧИМГҮЙ беспринципный, не принципиальный, ~ **явдал** беспринципный поступок
ЗАРЧИМЛАХ 1) придерживаться принципа, 2) делать принципиальным, приводить в порядок, упорядочить
ЗАРЧИМТ принципиальный, ~ **шүүмжлэл** принципиальная критика, ~ **шийдвэр** принципиальное решение
ЗАРЧИМТАЙ *принципиальный*, **шударга** ~ **хүн** честный, *принципиальный человек*
ЗАРЧИМЧ принципиальный, ~ **байх** быть принципиальным
ЗАСАА мужские половые железы, яички (у самца)
ЗАСАГ власть, правительство, ~ **захиргаа** администрация, ~, **захиргаа нутаг дэвсгэрийн нэгж** административно-территориальная единица, ~ **захиргаа нутаг дэвсгэрийн хуваарь** административно-территориальное деление, ~ **төрийн байгууллага** орган власти, **ардын** ~ народная власть, **орон нутгийн** ~ **захиргаа** местная власть/администрация, **~ийн газар** правительство, **~ийн эрх барих** быть у власти, стоять у власти, **~ийн эрхэнд гарах** прийти к власти, **~ийн эрх булаах** захватить власть, ~ правитель, ~ **дарга** правитель, префект, **аймгийн** ~ **дарга** префект аймака, **~ийн газрын хоорондын** межправительственный, **~ийн газар бүрдүүлэх** формировать правительство, **~ийн газрын эрх хэмжээнд хамаарах асуудал** вопрос компетенции правительства
ЗАСАГЛАЛ власть, режим, форма правления, **~ын үндсэн хуульт хэлбэр** конституционная форма правления, **хууль тогтоох** ~ законодательная власть
ЗАСАЛ 1. наряд, убранство, украшение, **чимэг** ~ *парн.* украшение
ЗАСАЛ 2. лечение, терапия, ~ **хийх** лечить, проводить терапию, **мэс** ~ хирургия, ~ **авахгүй өвчин** неизлечимая болезнь
ЗАСАМЖЛАГЧ редактор, тот, кто *исправляет/поправляет* что-нибудь
ЗАСАМЖЛАЛ редакция, обработка и исправление текста, **эцсийн** ~ окончательная редакция
ЗАСАХ 1. исправлять, поправлять, корректировать, налаживать, ремонтировать, **дутагдлаа** ~ исправлять ошибку, **зам** ~ ремонтировать дорогу, **~ж залруулах** вносить исправление, корректировать, **ор** ~ застилать постель, **ширээ** ~ накрыть на стол, **~н хүмүүжүүлэх газар** исправительное учреждение, **~н хүмүүжүүлэх хөдөлмөрийн хууль** исправительно-трудовой кодекс
ЗАСАХ 2.: **бие** ~ сходить в туалет, *букв.* привести тело в порядок, **бие ~ газар** туалет
ЗАСАХ 3. кастрировать, холостить, **бух** ~ кастрировать быка

ЗАСАРШГҮЙ неисправимый, непоправимый, ~ **хүн** неисправимый человек

ЗАСВАР исправление, поправка, корректура, ремонт, **урсгал** ~ текущий ремонт, **сэдэвт ~ оруулах** внести исправление в текст, **их ~** капитальный ремонт, **~ын газар** ремонтная мастерская, ~ **шаардагдах** нуждаться в ремонте

ЗАСВАРЛАГЧ ремонтник, занимающийся ремонтом

ЗАСВАРЛАХ 1) исправлять, поправлять, ремонтировать, 2) приукрашивать

ЗАСВАРЛАГДАХ *страд. от* **засварлах**, ремонтироваться, быть ремонтированным, исправляться, быть исправленным

ЗАСВАРТАЙ быть на ремонте, находиться на ремонте, **МОНЦАМЭ-ийн байр ~ байгаа** здание агентства МОНЦАМЭ на ремонте

ЗАСДАГ поддельный, ~ **зан** лицемерие

ЗАСЛАГА исправление, поправление, лечение

ЗАСМАЛ исправленный, поправленный, ~ **зам** шоссейная дорога, шоссе ~ **зүлэг** газон

ЗАСРАХ исправляться, улучшаться, поправляться, становиться лучше, **тэнгэр ~в** погода улучшилась, **бие ~** выздравливать, чувствовать себя лучше

ЗАСУУЛ 1. *спорт.* секундант, **бөхийн ~** секундант при спортивной борьбе

ЗАХ 1. 1) край, окраина, 2) ворот, воротник, ~ **хязгаар** газар окраина, пограничная местность, ~ **хязгааргүй** бескрайный, обширный, **хотын ~** окраина города, пригород, **цамцны ~** воротник рубашки, **босоо ~** стоячий воротник, **далайн ~д** на берегу моря, у моря, **~ын хүн** любой человек, **наад ~ нь** по крайней мере, **дор ~** восьмилетняя лошадь

ЗАХ 2. рынок, базар, толкучка, барахолка *просторечь.* ~ **зээл** *парн.* рынок, ~ **зээлийн худалдаа** рыночная торговля, **чөлөөт ~ зээл** свободный рынок, ~ **зээлд гарах** выйти на рынок, ~ **зээлийн багтаамж** ёмкость рынка, ~ **зээлийн тойм** обзор рынка, ~ **зээлийн үнээр** по рыночной цене, **борлуулах ~** рынок сбыта, **дотоодын/гадаадын ~ зээл** внутренний/внешний рынок, **олон улсын ~ зээл** международный рынок, **нийтийн ~ зээл** общий рынок, **хар ~** чёрный рынок

ЗАХИА письмо, **хувийн/албан ~** личное/официальное письмо, **баталгаатай ~** заказное письмо, **хайрын ~** любовное письмо, послание, **чамаас ~ авалгүй удаж байна** давно не получал писем от тебя

ЗАХИАЛАГЧ заказчик, заказчица

ЗАХИАЛАХ заказывать, выписывать, **сонин ~** выписывать газету, **билет ~** заказать билет

ЗАХИАЛГА заказ, заявка, подписка, **хэвлэл ~** подписка периодической печати, **хувцас ~** заказ на одежду, ~ **өгөх** сделать/дать заявку, **зөвшөөрөгдсөн ~** портфель заказов, **экспортын ~** экспортный заказ

ЗАХИАЛГАТ заказной, по заявкам, ~ **концерт** концерт по заявкам, ~ **аллага** заказное убийство

ЗАХИАЛГАТАЙ заказной, по заявкам

ЗАХИГЧ заказчик

ЗАХИРАГДАХ *страд. от* **захирах**, подчиняться, быть подчинённым, быть управляемым, **хувь заяандаа ~** подчиняться своей судьбе, **шууд ~** подчиняться напрямую, непосредственно

ЗАХИРАГЧ управляющий, **дивизийн ~** командир дивизии, **хотын ~** мэр города

ЗАХИРАЛ директор, ректор, **дунд сургуулийн ~** директор средней школы, **их сургуулийн ~** ректор университета, **~уудын зөвлөл** совет директоров

ЗАХИРАМЖ распоряжение, **деканы ~** распоряжение деканата, **засгийн газрын ~** правительственное распоряжение

ЗАХИРАХ 1) подчинять, командовать, 2) управлять, заведовать, руководить, **өөртөө ~** подчинить себе, **~н зарцуулах** распоряжаться, **улсыг ~** управлять страной, **~н тушаах арга** административно командный метод

ЗАХИРГАА управление, администрация, дирекция, **засаг ~** *парн.* администрация, **сургуулийн ~** дирекция школы, **орон нуттийн ~** местная администрация, **засаг ~ны байгууллага** административно-управленческий аппарат, **~ны аппарат томрох** разбухание административного аппарата, **~ны арга** командный метод, **хотын гүйцэтгэх ~** городское исполнительное управление, горисполком, **~ны зардал** административные расходы, **~ны журам** административная процедура, **~ны журмаар албадан нүүлгэх** административное выселение, **~ны зөрчил** административный проступок

ЗАХИРГААГҮЙ неподчиненный, независимый, непослушный, ~ **хүүхэд** непослушный ребёнок

ЗАХИРГААДАЛ (т) диктатура

ЗАХИРГААДАХ командовать, приказывать, ~ **арга** приказной метод управления, административно-управленческий метод, **~н тулгах** диктовать

ЗАХИРГААТАЙ подчиненный, зависимый, подчиняемый, послушный

ЗАХИХ 1) заказывать, давать заказ, выписывать, 2) просить, наставлять, **Ихэрбаяр надад хайрын тухай ном ~н юм** Ихэрбаяр заказала мне книгу о любви

ЗАХЛАХ 1) находиться с краю на краю, 2) окаймлять

ЗАХЧИН захчины, народность в Западной Монголии

ЗАЯА судьба, рок, ~ **төөрөг, хувь ~** *парн.* судьба, участь, **зол ~** счастье, ~ **муутай** несчастный, неудачливый, **хувь ~тай,** ~ **сайтай** счастливый, **хувь ~гаа холбох** соединить судьбу, **хувь ~ндаа баярлах** благодарить судьбу, **хувь ~нд нь даатгах/даатган орхих** оставлять на произвол судьбы, **хувь ~ныхаа эрхээр** волею судьбы, **~гаа турших** пытать счастья, **муу ~ тавилан** злой рок, **амар ~ үзүүлэхгүй байх** не давать кому-либо покоя, **~ны** волей судьбы, **~ны нисгэгч** лётчик божьей милостью, лётчик от бога

ЗАЯАГҮЙ несчастный, неудачный

ЗАЯАТАЙ имеющий судьбу, предопределённый, счастливый, удачный, ~ **охин** счастливая девочка, **сөнөх/мөхөх ~** обреченный на гибель/вымирание, ~ **төрөх** родиться в рубашке

ЗАЯАХ 1) предопределять, предвещать, провозвещать, 2) осчастливить, даровать, ниспослать

ЗАЯДАХ давать сосать чужую матку нескольким телятам

ЗИНДАА сословие, класс, **дээд ~ны хүмүүс** высшее сословие, высший свет

ЗОВИУР страдание, муки, ~ **шаналгаа** душевные муки

ЗОВИУРТАЙ болезненный

ЗОВЛОГО 1) тощее мясо (изнуренного или павшего от истощения животного), 2) падаль (труп павшего от истощения животного), **ямааны ~** тощая козлятина

ЗОВЛОН мучение, мука, страдание, мытарство, печаль, **гай гаслан/гамшиг ~** *парн.* бедствие, несчастье, **биеийн ~** телесные страдания, ~ **зүдгүүр** страдание, мука, **хардаж сэрдэхийн ~** мука ревности, ~ **эдлэх** страдать, мучиться, ~ **амсах/үзэх** испытывать муку, страдать, **сэтгэлийн ~** душевные страдания, угрызение совести, ~ **жаргалаа хуваалцах** быть вместе и в радости, и в печали

ЗОВЛОНГҮЙ 1) без страданий, без мук, беспечный, беззаботный, 2) нетрудный, лёгкий, **ажлаа ~ бүтээлээ/хийлээ** работу осуществили/выполнили без труда/легко, ~ **жаргал гэж байдагүй** *погов.* нет счастья без страданий

ЗОВЛОНТ 1) мучительный, мученический, тяжкий, 2) печальный, горестный, несчастный, ~ **хувь заяа** горькая судьба

ЗОВЛОНТОЙ 1) мучительный, мученический, тяжкий, 2) печальный, горестный, несчастный, ~ **ажил** изнурительная работа, тяжкий труд, ~ **хүн** а) несчастный человек, зануда

ЗОВНИЛ 1) беспокойство, волнение, тревога, 2) страдание, мучение, печаль

ЗОВНИУЛАХ *побуд. от* **зовних**, беспокоить, тревожить

ЗОВНИХ 1) беспокоиться, тревожиться, волноваться, заботиться, 2) страдать, горевать, печалиться, **сэтгэл** ~ тревожиться, беспокоиться

ЗОВОЛГҮЙ 1) без муки, без тревог, не терзаясь, без страданий, не мучаясь, 2) не стыдясь, **бусдаас** ~ не стыдясь посторонних, ~ **шиг нүд аних** умереть спокойно, без мучения

ЗОВОМТГОЙ 1) стыдливый, застенчивый, 2) беспокойный, заботливый

ЗОВООХ мучить, терзать, пытать, причинять страдание, беспокоить, мытарить, **биеэ** ~ мучить себя

ЗОВОХ мучиться, страдать, горевать, терзаться, мытариться, **сэтгэл, саная** ~ беспокоиться, тревожиться, ~**ж зүдрэх** мучиться, страдать, ~ **цагт нөхрийн чанар танигдана** *погов.* друзья познаются в беде, ~ **юмгүй** не о чем беспокоиться

ЗОВУУРЛАХ страдать, терзаться, мучиться, беспокоиться, **өвчиндөө** ~ страдать от боли

ЗОВУУР 1) мучение, мука, страдание, печаль, 2) беспокойство, жалобы

ЗОВУУРГҮЙ без муки, без боли

ЗОВУУРТАЙ мучительный, мученический

ЗОВУУРЬ мука, страдание

ЗОВХИ веко, **дээд/доод** ~ верхнее/нижнее веко

ЗОВХИС азимут, **дөрвөн зүг найман** ~ четыре стороны и восемь направлений света, **соронзон** ~ магнитный азимут

ЗОГ: ~ **тусах** внезапно остановиться, моментально прянуть в сторону (о лошади), ~ **хийх** а) внезапно остановиться, б) передохнуть от дел

ЗОГДОР грива, длинная шерсть на шее у верблюда, льва, ~ **хөдөлгөх** аллюр верблюда

ЗОГДОРЛОХ снимать гриву/длинную шерсть с шеи верблюда

ЗОГДОРТОЙ с длинной гривой, с длинной шерстью на шее

ЗОГСОЛГҮЙ беспрерывно, безостановочно, беспрерывный, безостановочный, **тэр хоёр «үүлэн бороony ажил» хэдэн цаг ~ хийж байсан** те двое занимались любовью несколько часов беспрерывно

ЗОГСОЛТ остановка, стойка *спорт.* стояние, пауза

ЗОГСОЛТГҮЙ безостановочный, беспрерывный, безостановочно, беспрерывно, ~ **явах** ехать/идти без остановки

ЗОГСОЛТТОЙ с остановкой, с перерывом, имеющий остановку/перерыв, с пересадкой, с паузой

ЗОГСОНГИ застойный, ~ **байдал** застой, упадок, ~ **байх** находиться в застое, ~ **үе** застойный период, ~ **хөрөнгө** замороженные средства, **үнэ** ~ **болох (болгох)** замораживание цен

ЗОГСОО стоймя, ~ **зайгүй** беспрестанно, беспрерывно, ~ **зайгүй ярих** беспрерывно говорить

ЗОГСООГООР (оо) стоймя, в стоячем положении

ЗОГСООЛ стоянка, место стоянки, **автобусны** ~ стоянка автобуса

ЗОГСООЛГОХ *побуд. от* **зогсох**, заставлять стоять, остановить

ЗОГСООХ останавливать, приостанавливать, прекрещать, прерывать, **ажлаа** ~ прекращать работу, **машинаа** ~ остановить машину, **гал** ~ прекратить огонь, **элсэлтийг** ~ прекратить набор, **цөмийн зэвсгийн туршилтыг** ~ запретить/прекратить испытание ядерного оружия

ЗОГСОХ 1) стоять, торчать, 2) останавливаться, приостанавливаться, прекращаться, перестать, **гэнэт** ~ внезапно остановиться, **ажил ~в** работа стоит, **харуул манаанд** ~ стоять на страже/на часах, **«зогс! буудлаа»** «стой! стреляю!», **бороо ~в** дождь перестал идти, **хөл дээрээ** ~ стоять на ногах, **өлмий дээрээ** ~ стоять на цыпочках

ЗОГСОХГҮЙ не только… но и…, **ийм бодлого эдийн засгийн хүрээнд муугаар нөлөөлөөд зогсохгүй нийгмийн амьдралд ч алдагдалтай юм** такая политика не только отрицательно скажется в экономической сфере, но и принесёт проблемы в общественную жизнь

ЗОГТУСАХ встрепенуться

ЗОГЪСОХ икать

ЗОДОГ борцовская одежда, ~ **тайлах** отменить поединок борцов, уйти из большого спорта (о борце)

ЗОДОЛДООН драка

ЗОДОЛДОХ *взаим. от* **зодох**, бить друг друга, драться, **хүнтэй** ~ драться с кем-либо

ЗОДОЛДУУЛАХ *побуд. от* **зодолдох**, доводить дело до драки, провоцировать драку

ЗОДООН драка, дебош, ~ **гаргах** затевать драку, устроить дебош, ~ **цохиондоо хүрэх** доходить до драки

ЗОДООНЧ драчун, драчливый

ЗОДОХ бить, избивать, колотить, ударять, ~**ж нүдэх/жанчих** ударять, избивать

ЗОДУУЛАХ *побуд. от* **зодох**, быть побитым, быть избитым, **хүнд** ~ быть побитым кем-нибудь

ЗОДУУР кнут, бич (как средство наказания)

ЗОЖИГ упрямый, необщительный, нелюдимый, ~ **хүн** необщительный человек, бирюк

ЗОЖИГЛОХ вести себя упрямо, упрямствовать, держаться упрямо

ЗОЛ счастье, удача, фортуна, **зол заяа** счастье, ~ **завшаан** удачный случай, ~**оор** к счастью, **мань хүнд** ~ **болсон** ему повезло, ~**оор хүний амь эрсдээгүй** к счастью, обошлось без жертв

ЗОЛБИН бродячий, ~ **нохой** бродячая собака

ЗОЛБОО великолепие, сияние, красота, бодрость, удачливость, задор, **цог** ~, ~ **хийморь** великолепие, величие, бодрость

ЗОЛБООГҮЙ не блестящий, лишённый великолепия, не величественный, унылый

ЗОЛБООТОЙ бодрый, блестящий, великолепный, удачливый, блестяще, великолепно, ~ **харагдах** выглядеть великолепно/блестяще

ЗОЛГОЛТ встреча нового года по Восточному календарю

ЗОЛГОХ 1) приветствовать, встречаться, приветствовать обеими руками за обе руки, 2) *перен.* схватываться

ЗОЛГҮЙ несчастный, неудачливый, несчастливый, злополучный, ~ **явдал** невзгода, несчастный случай, несчастье, ~ **өдөр** злополучный день, несчастливый день

ЗОЛИГ чёрт, фигурка из теста, которой откупались от духов, козёл отпущения, ~**т гаргах** сделать козлом отпущения, предать анафеме

ЗОЛИОС жертва, козёл отпущения, ~**гүй хувьцаа** невыкупаемая акция

ЗОЛТОЙ 1) счастливый, удачливый, 2) *разг.* к счастью, чуть ли, ~ **хүн** счастливый человек

ЗОМГОЛ щепка, стружка, ~ **болгох** *перен.* разбить в щепки, разбить вдребезги

ЗОН: ~ **ард** люди, народ

ЗОНХИ большинство, большая часть, преобладающая часть, **олонхи** ~, **ихэнх** ~ *парн.* подавляющее/преобладающее большинство

ЗОНХИЛОЛ доминанта

ЗОНХИЛОХ преобладать, доминировать, господствовать, ~ **нь,** ~ **олонх нь** подавляющее/преобладающее большинство, доминирующая часть, ~ **өрөг** доминант, ~ **ургамал** доминирующее растение

ЗОО поясничная часть спины, ~ **нуруу** спина, ~ **мах** филе, ~ **авах, ~ хөдлөх, ~нд юм орох, ~нд юм хавчуулах** прострел (ревматический)

ЗООГ еда, кушанье, яства, трапеза, **~ийн газар** ресторан, ~ **барих** дать обед, подавать кушать

ЗООГДОХ *страд. от* **зоох**, 1) быть вкопанным, быть вбитым/врытым, быть всаженным, 2) застрять, **дугуй шаварт ~в** колесо застряло в грязи

ЗООГЛОХ кушать, вкушать, отведывать

ЗООЛОГИ зоология

ЗООЛОГИЧ зоолог

ЗООЛТ вкапывание, установка, **шон** ~ вкапывание/установка столбов

ЗООЛТТОЙ 1) вкопанный, вставленный, 2) застрявший

ЗООМОЛ закопанный, вкопанный, врытый

ЗООН зона, в основном в исправительно-трудовом учреждении

ЗООПАРК зоопарк

ЗООРИЛОХ хранить что-либо в подвале

ЗООРЬ погреб, подвал, **ногооны** ~ овощехранилище

ЗООС монета, **алтан** ~ золотая монета, **хуурамч** ~ фальшивая монета, **зэс** ~ медная монета, ~ **татах** гадать на монетах, **сохор ~ны үнэгүй** не стоит медного гроша, гроша ломаного не стоит, **~ны нүхээр харах** все мерить деньгами, **Тэнгэрийн ~ны орд** созвездие Южных Рыб

ЗООТЕХНИК зоотехника, зоотехнический, **~ий лаборатори** зоотехническая лаборатория

ЗООТЕХНИКЧ зоотехник

ЗООХ вкалывать, закапывать, врывать, вбивать, всаживать, посадить, **утасны шон** ~ вкопать телеграфный столб

ЗОРГО своеволие, произвол, **дур ~ооров аашлах/загнах** самовольничать, своевольничать, самодурствовать

ЗОРГОДОС стружка, **модны** ~ древесная стружка, **төмрийн** ~ металлическая стружка

ЗОРГОЛ годовалый олень, лосёнок

ЗОРИГ смелость, храбрость, сила воли, **шийдвэр** ~ решимость, решительность, **шийдвэр ~ төгс байх** быть полным решимости, **эрэлхэг ~ гаргах** проявить мужество, ~ **орох** набираться храбрости, собираться с духом, **~мохох/шантрах/алдрах** не хватать смелости, не осмеливаться, терять присутствие духа, ~ **бадрангуй** воодушевлённый, полный энтузиазма, ~ **эрмэлзэл** намерение, стремление, ~ **шулуудах** принимать (окончательное) решение, **Монголын Иргэний Зориг Нам** Партия Гражданской Воли (Мужества)

ЗОРИГТЙ несмелый, трусливый, нерешительный, безвольный

ЗОРИГГҮЙДЭХ недоставать смелости, не хватать решительности, не находить в себе смелости/силы для чего-либо

ЗОРИГЖИХ воодушевляться, вдохновляться, мужаться

ЗОРИГЖУУЛАГЧ вдохновитель

ЗОРИГЖУУЛАХ *побуд. от* **зоригжих**, вдохновлять, воодушевлять, стимулировать, **буєдыг** ~ вдохновлять других

ЗОРИГЛОХ сметь, осмеливаться, отваживаться, ставить целью, намереваться, **тэр нөхөртөө хэлж ~гүй** она не посмеет сказать мужу

ЗОРИГТ смелый, отважный, храбрый, решительный, волевой, **чин ~ Сүхбаатар** неустрашимый Сухэ-Батор

ЗОРИГТОЙ смелый, отважный, храбрый, решительный, смело, отважно, храбро, решительно, ~ **өөрчлөлт хийх** сделать смелые изменения, ~ **шинэчлэлт хийх** производить решительные реформы

ЗОРИЛГО цель, намерение, задача, **тодорхой** ~ ясная цель, **~д тохирох** целесообразный, **гол/үндсэн** ~ главная цель, основная задача, **дайвар** ~ привходящая цель, **ээлжит** ~ очередная задача, ~ **тавих** ставить задачу, поставить цель, **~доо хүрэх** достичь цели, **~д таарах/тохирох** отвечать цели, **ямар ~оор** с какой целью, **~той байх** иметь целью, **~оор** с целью, в целях

ЗОРИЛГОГҮЙ бесцельный, бесцельно, без цели, ~ **явах** идти/ехать бесцельно/так просто

ЗОРИЛГОТОЙ имеющий цель, **ямар ~ вэ?** с какой целью? какая цель? **тодорхой ~ хүн** человек, имеющий определенную цель

ЗОРИЛТ задача, цель, **шинэ** ~ новые задачи, **хойшлуулшгүй чухал** ~ важнейшие неотложные задачи, **амин чухал** ~ жизненно важная задача

ЗОРИМОГ смелый, отважный, решительный

ЗОРИУД намеренно, нарочно, с целью, умышленно, специально, ~ **хийх** делать нарочно, ~ **хэлэх** сказать преднамеренно, ~ **худал мэдээлэх** заведомо ложный донос

ЗОРИУЛАГДАХ *страд. от* **зориулах**, посвящать, предназначать, 2) направлять, устремлять, **биеэ зориулах** посвящать себя, **ойд зориулах** посвящать юбилею, **хүчээ зориулах** отдать силы, направлять силы

ЗОРИХ 1) стремиться, намереваться, 2) направляться, **~сондоо хүрэх** достичь своей цели

ЗОРОХ строгать, обстругивать, **мод** ~ резать по дереву

ЗОРЧИГЧ пассажир, пассажирский, временно пребывающий, **билеттүй** ~ бесбилетный пассажир, **~дын хөдөлгөөн** пассажирское движение, **дамжин нэвтрэх** ~ транзитный пассажир

ЗОРЧИХ шествовать, идти, ехать, **~н явагч** пассажир, путешественник, **замаар** ~ идти по дороге

ЗОХИЛДОХ *взаим. от* **зохих**, соответствовать друг другу, сочетаться, гармонировать, подходить, годиться, **нэг нь нөгөөтэйгээ ~гүй байна** одно не соответствует другому, одно не сочетается с другим, **бүрэн** ~ целиком, полностью совпадать, **ингэж ~гүй** так не годится, так нельзя поступать

ЗОХИЛДУУЛАХ *побуд. от* **зохилдох**, сочетать, гармонировать, согласовывать, приводить в соответствие

ЗОХИМЖ соответствие, сочетание, гармония, годность, пригодность, ~ **алга** не годится, не подходит, **~оор сайн** годный, хороший

ЗОХИМЖГҮЙ 1) несоответствующий, неподходящий, негодный, 2) неприличный, непристойный, ~ **эд/зүйл** неподходящая вещь, негодный предмет, ~ **юм ярих** говорить что-то неприличное, **над ~ санагдана** мне кажется неприличным/ неподходящим

ЗОХИМЖТОЙ 1) подходящий, размерный, гармоничный, 2) приличный, пристойный

ЗОХИОГДОХ организовываться, проводиться

ЗОХИОГЧ создатель, творец, автор, **~ийн эрх** авторское право, **~ийн гэрчилгээ** авторское свидетельство

ЗОХИОЛ 1. сочинение, произведение, создание, творение, труд, **ардын аман** ~ устное народное творчество, фольклор, **сонгодог утга** ~ классическая литература, **түүвэр** ~ избранные произведения, **үргэлжилсэн үгийн** ~ прозаическое произведение, **хөгжмийн** ~ музыкальное произведение, **хүүхдийн** ~ детская литература, **орчуулгын** ~ переводная литература, **шог** ~ сатира, **ном** ~ книги, ~ **бүтээл** труды, ~ **бичих** писать произведение /сочинение, **~ын хулгай** плагиат

ЗОХИОЛ 2. судьба, **хувь** ~ *парн.* судьба, участь, доля

ЗОХИОЛГОХ *побуд. от* **зохиох**, поручать сочинять, давать составлять, заставлять создавать

ЗОХИОЛЧ писатель, автор, составитель, сочинитель, **залуу ~** *молодой писатель*, **жүжгийн ~** драматург, **хөгжмийн ~** композитор, **хүүхдийн ~** детский писатель, **~дын холбоо** союз писателей, **~ болох** *стать писателем*

ЗОХИОМЖ композиция, структура, построение, **туужийн ~** *композиция повести*

ЗОХИОМОЛ 1) искусственный, неестественный, 2) *придуманный, задуманный, изобретенный, сфабрикованный*, **~ амжилт** бум, **~ шалтаг** придуманная отговорка, **~ хээлтүүлэг** *искусственное осеменение*, **~ хэрэг** *сфабрикованное дело*

ЗОХИОХ сочинять, создавать, творить, конструировать, **ая ~** написать *музыку, сочинять мелодию*, **шүлэг ~** сочинять стихи, **~н бүтээх** конструировать, создавать, **~н байгуулах** организовывать, **~и бүтээгч** создатель, конструктор, **~н байгуулагч** организатор, **~н байгуулах хороо** оргкомитет, **~н байгуулалт** организация, структура, **~н байгуулалтай гэмт хэрэг** *организованная преступность*, **~н бичлэг** сочинение, **~н орчуулах** адаптированный перевод

ЗОХИРОЛ гармония, **~ын их хөг** *муз.* гармонический мажор

ЗОХИС подходящий случай, уместность, *приспособляемость*, **зүй ~оор нь** соответствующим образом

ЗОХИСГҮЙ неподходящий, несоответствующий, *неподобающий*, недопустимый, неприличный, нетактичный, неблагоприятный, неприемлемый, неприлично, нетактично, неприятно, **~ явдал** нетактичный поступок, **~ асуудал** неподходящий/нетактичный вопрос, **~ зан гаргах, ~ авирлах** вести себя нетактично/неприлично, **~ байдалд орох** попадать в неловкое положение

ЗОХИСТ годный, подходящий, благоприятный, удобный, **байдал ~ намар цаг** благодатная осенняя пора, **~ аялгуу** поэзия

ЗОХИСТОЙ соответствующий, целесообразный, подходящий, годный, удобный, приятный, **~ үе** подходящий/удобный, момент, **~ хариу өгөх** дать соответствующий ответ, **ажлын ~ хэлбэр** подходящая форма работы

ЗОХИХ 1) соответствовать, подходить, годиться, 2) соответствующий, целесообразный, подходящий, удобный, **~ арга хэмжээ авах** принимать соответствующие меры, **~ хугацаа** соответствующий срок, подходящее время, **~ хэмжээгээр** в соответствующей мере, **тэгвэл ~но** следует сделать так, так надо, **~ ёсны** надлежащий, **~ ёсоор бүрдүүлсэн** надлежаще оформленный

ЗОХИХГҮЙ 1) быть неподходящим, 2) несоответствующий, неподходящий, нецелесообразный, недопустимый

ЗОХИЦОЛ соответствие, гармония, комбинация, сочетание, совпадение, **өнгөний ~** сочетание цветов, колорит

ЗОХИЦОЛДОО гармония, сочетание, увязка, связь, согласование, **ажлын ~** согласованность работы/в работе

ЗОХИЦОХ соответствовать, сочетаться, совпадать, согласовываться, быть в согласии, **хоорондоо ~** согласоваться между собой, найти общий язык

ЗОХИЦУУЛАГЧ 1) регулировщик, регулятор, координатор, 2) регулирующий, координирующий, **гудамжны хөдөлгөөнийг ~** регулировщик /регулятор уличного движения, **автомат ~** автоматический регулятор, **найдвартай ~** надёжный регулятор

ЗОХИЦУУЛАЛТ согласование, координация, регулирование, регулировка, **~ хийх** провести координацию, делать регулирование, **~ бүхий валютын ханш** регулируемая валюта

ЗОХИЦУУЛАХ *побуд. от* **зохицох** регулировать, координировать, согласовывать, **хоёр талын эрх ашгийг ~** согласовать, интересы обеих сторон, **~дагүй уулзвар** нерегулируемый перекрёсток

ЗОЧИД гости, **~ буудал** гостиница, отель

ЗОЧИН гость, **~ гийчин** *парн.* гости, **хүндэт ~** почётный гость, **~ хүлээн авах** принимать гостей, **~оор очих** идти в гости, **~дын өрөө** гостиная, горница

ЗОЧИР неожиданно, внезапно, вдруг, **~ уур** вспыльчивость, **~ хүн** вспыльчивый горячий человек

ЗОЧИРДОЛ внезапность, неожиданность, **~д орох** быть застигнутым врасплох

ЗОЧИРДОХ 1) быть вспыльчивым, возбуждённым, горячиться, 2) оказываться очень неожиданным, быть слишком внезапным, **битгий зочирд, тайван бай!** не горячись, будь спокойным!

ЗОЧИРХОГ 1) гостеприимный, 2) церемонный, стеснительный

ЗОЧИРХОХ церемониться, стесняться, **та битгий ~оод байгаарай** вы не церемоньтесь!

ЗОЧЛОМТГОЙ гостеприимный, **~ зан/байдал** гостеприимство

ЗОЧЛОХ 1) гостить, быть в гостях, 2) принимать гостей, угощать гостей

ЗОЧЛУУЛАХ *побуд. от* **зочлох** угощаться, быть угощаемым, *принимать угощение*

ЗОЧМОГ внезапно, вдруг, **~ уур** горячность, вспыльчивость

ЗОЧМОГДОХ оказываться слишком внезапным

ЗӨВ правильный, верный, справедливый, точный, правильно, верно, точно, правый, **~ шийдвэр** правильное решение, **~ шаардлага** справедливые требования, **~ зам** верный путь, **~ ярих** *говорить правильно*, **~ бичих дүрэм** орфография, правописание, **маш/тун ~** совершенно верно, **~ үйл** правильный, **~ тал** а) *правая сторона*, б) левая сторона (у верховых животных), **чиний ~** ты прав/права, **нар ~ эргэх** поворачиваться по часовой стрелке, **~ эс болох** *умирать*

ЗӨВДӨХ быть правильным, оказываться верным, оправдываться

ЗӨВЛӨГЧ советник, консультант, инструктор, **техникийн ~** технический советник

ЗӨВЛӨЛ *совет*, **Сайд нарын ~** *Совет министров*, **Аюулгүйн ~** Совет безопасности, **~ийн гишүүн** член совета, **Зөвлөлт Холбоот Улс** *Советский Союз*

ЗӨВЛӨГӨӨ совет, консультация, **эмчийн ~** врачебная консультация, **эмэгтэйчүүдэд ~ өгөх газар** женская консультация, **хуулийн ~ өгөх газар** юридическая консультация, **~ өгөх** дать совет

ЗӨВЛӨГӨӨН совещание, **~д оролцогч** участник конференции, **~ хийх** организовать устроить совещание

ЗӨВЛӨЛДӨХ 1) совещаться, консультироваться, 2) совещательный, консультативный, **~ уулзалт** консультативная встреча, **хоорондоо ~** советоваться, консультироваться друг с другом, **янз бүрийн асуудлаар ~** проконсультироваться по разным вопросам, **~ байгууллага** совещательный орган

ЗӨВЛӨЛТ советский, **~ засаг** советская власть

ЗӨВЛӨМЖ рекомендация, **~ гаргах/батлах** принять/утвердить рекомендацию, **~илсөн шинжтэй** имеющий характер рекомендации

ЗӨВЛӨМЖЛӨХ рекомендовать

ЗӨВЛӨХ 1) советовать, рекомендовать, советоваться, 2) консультант, советник, **~ эрх** право совещательного голоса, **элчин сайдын яамны ~** советник посольства, **~ эмч** врач-консультант,

ЗӨВТГӨХ делать правильным, исправлять, оправдывать, **өөрийгөө/биеэ ~** оправдывать себя

ЗӨВТӨХ оказываться правильным/верным, оправдываться

ЗӨВХӨН только, лишь, один, **би ~ мэдэх гэсэн юм** я только хотел узнать, **~ нэг талд ашигтай хэлцэл** сделка, выгодная только одной стороне, **~ охид иржээ** пришли одни девочки

ЗӨВШИЛДӨӨ согласованность, консенсус

ЗӨВШИЛДӨХ *взаим.от* **зөвших** совещаться, сговариваться, обсуждать, **цаг үеийн асуудлаар** ~ совещаться по текущим вопросам, обсуждать текущие дела, ~ **гэрээ** консенсуальный договор

ЗӨВШИЛЦӨЛ согласование, согласие, ~**ийн үнэ** контрактная (согласованная) цена

ЗӨВШИХ советоваться, обсуждать, совещаться

ЗӨВШӨӨРӨГДӨХ *страд. от* **зөвшөөрөх** разрешаться, быть разрешаемым разрешённым, ~**сөн хэмжээ** разрешённая норма, ~**гүй асуудал** неразрешимый вопрос, ~**сөн зээл** акцетный кредит

ЗӨВШӨӨРӨЛ разрешение, согласие, санкция, позволение, **таны ~өөр** с вашего позволения, ~ **олгох** давать разрешение, ~ **авах/гуйх** взять/просить разрешение, **гаалийн** ~ разрешение таможни, **ачаа олгох** ~ разрешение на выдачу груза

ЗӨВШӨӨРӨЛГҮЙ без разрешения, ~ **орох** войти без разрешения

ЗӨВШӨӨРӨЛТЭЙ с разрешением, **даргын** ~ **хийх** делать с разрешения начальника

ЗӨВШӨӨРӨХ разрешать, позволять, санкционировать, ~**сөн санал** голос «за»

ЗӨВШӨӨХ разрешать, позволять, одобрять, соглашаться

ЗӨГИЙ пчела, пчелиный, **эр** ~ трутень, **хатан** ~ пчёлиная матка, ~**ийн үүр** пчёлиный улей, ~**ийн бал** мёд, ~**ийн аж ахуй** пчеловодство, ~**ий үржүүлэгч** пчеловод, ~**ий тэжээх газар** пасека, пчельник, ~**ийн өвөлжөө** зимовник, омшаник, ~**ийн үрвэлдэй** пчелиный расплод, **шар** ~**ий** оса, ~**ийн уут** пчелиные соты, бїл ~ пчелинная семья.

ЗӨГИЙЧИН пчеловод, пасечник

ЗӨГНӨГДӨХ *страд. от* **зөгнөх** предчувствоваться, заранее ощущаться, предвидеться

ЗӨГНӨГЧ 1) ясновидец, пророк, 2) мечтатель, романтик, фантаст, фантазёр

ЗӨГНӨЛ 1) предчувствие, предвидение, пророчество, 2) мечта, фантазия, **шинжлэх ухааны уран** ~ научная фантастика

ЗӨГНӨЛТ пророческий, утопический, фантастический, ~ **роман** фантастический роман

ЗӨГНӨХ предчувствовать, предвидеть, мечтать, фантазировать, **бороо** ~ предчувствовать дождь, ~**ж хэлэх** предсказать, предугадать, **ирээдүйгээ** ~ мечтать о будущем

ЗӨН 1. предчувствие, предвидение, предзнаменование, чутьё, интуиция, ~ **билэг** *парн.* инстинкт, предвидение, **муу** ~ дурное предчувствие, ~ **билэгт итгэх** верить предчувствиям, ~ **татах** предчувствовать, обладать интуицией/чутьём

ЗӨН 2. воля, произвол

ЗӨНГӨӨР 1) по своей воле, по предчувствию, по интуиции, 2) самотёком, стихиино, само собой, свободно, непроизвольно, ~ **нь байлгах** не трогать, оставлять в покое, ~**өө мэдрэх** предчувствовать, интуитивно предсказывать

ЗӨНД: ~ **нь орхих/тавих** пускать на самотёк, оставлять на произвол судьбы, ~ **нь уух** много пить

ЗӨНДӨӨ очень много, большое количество, уйма, без ограничения, ~ **их ажил** очень много работы, ~ **юм мэдэх** знать очень многое

ЗӨНӨГ 1) старческий маразм, слабоумие, 2) выживший из ума, маразматик, одряхлевший

ЗӨНӨГЛӨХ дряхлеть, впадать в детство, выживать из ума, **биттий ~өөд бай**! не дури!

ЗӨНӨХ дряхлеть, впадать в детство, выживать из ума

ЗӨНЧ предсказатель, пророк, оракул, ~ **Моисей** пророк Моисей

ЗӨӨВӨР кладь, груз

ЗӨӨВӨРЛӨЛТ перевоз, перевозка, возка, **ачаа** ~ перевозка грузов

ЗӨӨВӨРЛӨХ перевозить, транспортировать, **хотоос хөдөөд** ~ перевозить из города в село

ЗӨӨГ остывший, ~ **цай** остывший чай

ЗӨӨГДӨХ 1. быть остывшим, слегка остывать

ЗӨӨГДӨХ 2. *страд. от* **зөөх** перевозиться

ЗӨӨГДҮҮ слегка остывший

ЗӨӨГЧ 1. носильщик, возчик, **ачаа** ~ грузчик, **шуудан** ~ почтальон, **хоол** ~ официант, официантка, **ус** ~ водовоз, **хов** ~ сплетник, сплетница

ЗӨӨГЧ 2. носитель, ~ **пуужин** ракета – носитель, **халдвар** ~ носитель инфекции

ЗӨӨЛДӨХ становиться слишком мягким, быть более мягким, смягчаться

ЗӨӨЛӨВЧ подушка, мягкая подкладка, мягкая обивка, упругая прокладка

ЗӨӨЛӨН мягкий, нежный, тихий, мягко, нежно, тихо, **зөлдэг** ~ **харьцаа** вежливое отношение, ~ **дуу** мягкий голос, приятный голос, ~ **сэтгэл** мягкое сердце, мягкий характер, ~ **харц** нежный взгляд, ~ **уур амьсгал/салхи** мягкий климат, легкий ветерок, ~ **сандал** мягкое кресло, ~ **вагон** мягкий вагон, ~**ий тэмдэг** мягкий знак, ~ **явах** ехать тихо, идти медленно, ~ **гийгүүлэгч** *линг.* мягкий согласный, ~ **бөх** *юм.* сон, ~ **яр** мягкий шанкр

ЗӨӨЛРӨЛТ смягчение, размягчение

ЗӨӨЛРӨХ смягчаться, размягчаться, становиться мягким, становиться тихим/слабым

ЗӨӨЛРҮҮЛЭХ *побуд. от* **зөөлрөх**, смягчать, размягчать, ослаблять

ЗӨӨЛТГӨХ размягчать, смягчать, ослаблять

ЗӨӨЛХӨН мягкий, нежный, тихий, мягче, тихо, ~ **дэр** мягкая подушка

ЗӨӨХ таскать, возить, транспортировать, **машинаар ачаа** ~ перевозить грузы на машине, **ус** ~ таскать воду, **гэртээ ~ж аваачих** приносить домой, **хов** ~ сплетничать, заниматься сплетнями

ЗӨӨХИЙ сметана

ЗӨРЛӨГ перекрёсток, разъезд, узел, **замын** ~ перекрёсток дороги, **төмөр замын** ~ железнодорожный разъезд, узел

ЗӨРӨГ тропа, тропинка, ~**өөр явах** идти тропинкой/по тропинке

ЗӨРӨЛДӨӨН противоречие, разногласие, **үзэл санааны** ~ разногласие во взглядах, ~**ийг арилгах** устранить разногласие, ~**ийг эвлүүлэх** уладить разногласия

ЗӨРӨЛДӨХ 1) перемещаться друг около друга, передвигаться мимо друг друга, 2) противоречить, иметь разногласия

ЗӨРӨМТГИЙ упрямый, непослушный

ЗӨРӨӨ разница, различие, разногласие, **их** ~ большая разница, **насны** ~ разница в годах, **үнийн** ~ разница в цене

ЗӨРӨӨГҮЙ не имеющий разницу/разногласие, без разницы, без разногласия

ЗӨРӨӨТЭЙ имеющий разницу/разногласия, различный, отличительный, разный, ~ **санал** разные мнения/предложения

ЗӨРӨХ 1) разъехаться, разминуться, 2) не соответствовать, противоречить, возражать, не подчиняться, **ам ажил хоёр нь ~ж байна** слова его противоречат его делам, **хажуугаар** ~ проходить мимо, **үгнээс** ~ возражать советам, не послушаться слов, **гар** ~ драться

ЗӨРҮҮ 1. косой, косо расположенный

ЗӨРҮҮ 2. разница

ЗӨРҮҮ 3. упрямый

ЗӨРҮҮД упрямый, упрямо, ~ **зан** упрямство, ~ **хүн** упрямец, упрямица, ~ **загнах** упрямиться

ЗӨРҮҮДЛЭХ упрямствовать, вести себя упрямо, быть непослушным, упрямиться

ЗӨРҮҮЛДЭХ переставлять/перемещать друг около друга

ЗӨРҮҮЛЭХ *побуд. от* **зөрөх**, перемещать/передвигать друг около друга, **~ж хэлэх үг** слово в ответ, возражение, **энгэр ~** *букв.* распахнуть полы одежды друг друга, заниматься любовью, прелюбодействовать

ЗӨРЧИГДӨХ *страд. от* **зөрчих**, нарушаться, не соблюдаться, быть нарушенным/нарушаемым

ЗӨРЧИГЧ нарушитель, **хил ~** нарушитель границы, **хууль ~** правонарушитель, нарушитель закона

ЗӨРЧИЛ противоречие, конфликт, **эвлэршгүй ~** непримиримые противоречия, **ангийн ~** классовые противоречия, **~д орох** впасть в противоречие, **~ арилгах** устранить противоречия

ЗӨРЧИЛГҮЙ не противоречивый, без противоречия, без конфликта

ЗӨРЧИЛДӨӨН противоречие, противоположность, вражда, конфликты, **тэмцэл ~** *парн.* противоборство, вражда

ЗӨРЧИЛДӨХ противоречить друг другу, находиться в противоречии, конфликтовать, **бодит байдалтай ~** противоречить действительности, **бие биедээ ~** противоречить друг другу

ЗӨРЧИЛТ нарушение, несоблюдение, **хил ~** нарушение границы, **дүрэм ~** несоблюдение/нарушение правила, **~ хөгжим** соната

ЗӨРЧИЛТЭЙ противоречивый, конфликтный, противоречиво, **~ асуудал** спорный вопрос, **~ мэдүүлэг** противоречивые показания, **~ баталгаа** противоречивое доказательство, **~ ярих** говорить/рассказывать противоречиво, **~ үзүүлэлт** противоречивые показатели

ЗӨРЧИМТГИЙ часто нарушающий, то и дело нарушающий

ЗӨРЧИХ нарушать, не соблюдать, беспокоить, **хуулыдүрэм ~** нарушать закон/правила, **тангараг ~** нарушать клятву, **нийгмийн хэв журам ~** нарушать общественный порядок, **гэрээний болзлыг ~** нарушить условия договора, **хугацаа ~** нарушение сроков

ЗУГАА развлечение, веселье, забава, **~ гаргах** развлекаться, **хүүхдийн ~** детская забава, **~ цэнгээний гудамж** улица красных фонарей

ЗУГААЛАХ гулять, развлекаться, забавляться, веселиться

ЗУГААЛГА прогулка, гулянье, пикник, **~аа хийх, ~аар явах** ездить на прогулку, организовать прогулку

ЗУГААТАЙ развлекательный, забавный, весёлый, интересный, увлекательный, **~ яриа** увлекательный рассказ

ЗУГААЦАХ веселиться, развлекаться, гулять

ЗУГТААЛГАХ *побуд. от* **зугтаах**, обращать в бегство

ЗУГТААХ бежать, обращаться в бегство, удирать, спасаться бегством, **~ж гарах** а) выбежать, б) спасаться бегством, **тал тал тийшээ ~** разбежаться в разные стороны

ЗУГТАЛТ бегство

ЗУГТАХ бежать, удирать, спасаться бегством

ЗУГУУ не спеша, постепенно, со временем, **уужуу ~** *парн.* постепенно

ЗУГУУХАН довольно степенно, ни чуть не спеша, не торопясь, **~ явах** идти совсем не спеша

ЗУД дзут, бескормица, гололедица, недостаток корма для скота, **~ гачиг, ~ турхан** *парн.* стихийные бедствия, **ган ~** засуха, **~ болох** наступление стихийных бедствий, наступление бескормицы, **~тай тэмцэх** бороться с бескормицей, **цагаан ~** дзут при обилии снега, **хүнд суртлын ~** сплошной бюрократизм, **хариуцлагагүйн ~** сплошное/полное отсутствие ответственности

ЗУЗААВТАР довольно толстый, толстоватый, **~ хувцаслах** одеваться потеплее

ЗУЗААДАХ оказываться толще, чем нужно, быть чрезмерно толстым

ЗУЗААДУУЛАХ *побуд. от* **зузаадах**, делать толще, чем нужно, делать слишком толстым

ЗУЗААЛАХ 1) утолщать, делать толстым, 2) умножать, укреплять, усиливать, **хөрөнгөө ~** умножать/сколотить состояние, **усны даланг ~** укреплять дамбу/насыпь, **хүчээ ~** укреплять силу

ЗУЗААЛГА утолщение, укрепление

ЗУЗААН 1. 1) толстый, 2) толщина, **~ нимгэн** *парн.* толщина, **~ цай** *кирпичный* чай, **~ыг нь хэмжих** измерять толщину чего-нибудь

ЗУЗААН 2. прочный, крепкий, верный, близкий, **~ найрамдал** крепкая дружба, **~ нөхөр/найз** верный, близкий друг, **~ амраг** возлюбленный/возлюбленная, **~ холбоо тогтоох** установить прочную связь

ЗУЗААН 3. *геол.* мощность, **харагдах ~** мощность видимая, **судлын ~** мощность жилы

ЗУЗААНДУУ толстоватый

ЗУЗААРАХ 1) становиться толстым, толстеть, утолщаться, стать толще, 2) усиливаться, укрепляться, умножаться, **бие ~** толстеть, **үүл ~в** облака сгустились

ЗУЗААСАХ 1) делаться толстым, стать потолще, 2) ещё более укрепляться

ЗУЗААТАХ 1) утолщаться, 2) укрепляться, усиливаться

ЗУЗААТГАЛ 1) утолщение, 2) укрепление, усиление

ЗУЗААТГАХ 1) утолщать, 2) укреплять, усиливать

ЗУЗААХАН толстенький

ЗУЛ лампадка, жировая лампа, **~ барих/өргөх** зажигать лампадку, **сэтгэлийн ~ өргөе** душевно помянем, **~ бөхөх/жаргах/унтрах** гаснуть (о лампадке), **~ын цөгц** чашечка для лампадки, **~ сар** первый зимний месяц по лунному календарю, **алтан ~ цэцэг** тюльпан, **~ сарын баяр** рождество

ЗУЛАЙ темя, макушка, родничок, **нялх хүүхдийн ~** родничок младенца, **~ ~гаа гишгэн гарах** рождаться один за другим (от одной матери)

ЗУЛАХ раскладывать слоем, чесать, **ноос ~** раскладывать слоем шерсть для валяния, **дээлэнд хөвөн ~** раскладывать вату для подкладки дэли

ЗУЛБАА выкидыш

ЗУДБАДАГ каракульча, шерсть на вырост

ЗУЛБАЛТ выкидыш, аборт, **тулгарсан ~** *мед.* угрожающий аборт

ЗУЛБАХ 1. выкидыш, недоносок

ЗУЛБАХ 2. линять, менять кожу

ЗУЛБАХ 3. *перен.* убегать, спасаться бегством

ЗУЛГА *частица усиления при глаголах, часто соответствующая приставкам:* вы-, на-, **~ татах** выдернуть, вырвать, снимать кожу, **~ маажих** выцарапывать, **~ угаах** вымыть

ЗУЛГААГДАХ *страд. от* **зулгаах**, выдёргиваться, выщипываться, вырываться, **үндсээрээ/үндэстэйгээ ~** вырываться/выдернуться с корнем

ЗУЛГААХ теребить, выдёргивать, рвать, выдирать, полоть, **өвс ~** полоть траву, **үсээ ~** теребить волосы, рвать волосы, **гараараа ~** рвать руками

ЗУЛГАЛАХ 1) сдирать покров, снимать покров, отделить с поверхности, 2) сдирочный, **~ багаж** сдирочный инструмент

ЗУЛГАРАХ вылезать, выпадать (о шерсти, волосах), линять

ЗУЛГУЙ 1) льстивость, вкрадчивость, хитрость, 2) льстивый, вкрадчивый, хитрый, **~ зан** льстивое поведение, вкрадчивый характер, **зусар ~** *парн.* заискивание, подхалимство, льстивость

ЗУЛГУЙДАХ заискивать, подлизывать, льстить, подхалимничать, **зусардан ~** подхалимничать

ЗУЛЗАГА (н) 1) детёныш животных, *передаётся также суффиксом* -ёнок, -онок, 2) молодая поросль, **барын ~** тигрёнок, **арслангийн ~** львёнок, **~н мод** молодое дерево

ЗУЛЗГАЛАХ 1) приносить детёнышей, давать приплод (о диких животных), щениться, котиться, 2) распускаться, **мод ~в** деревья распустились
ЗУМЛАХ облив кипятком, выдёргивать шерсть, перья, ошпаривать, очищать от шерсти, обваривать
ЗУМРАХ ошпариваться, обвариваться, лезть (о шерсти), линять
ЗУН лето, **~ цаг** летнее время, **~ы амралт** летние каникулы
ЗУНГАГ 1) первородный кал новорождённого, 2) кал молодняка животных, 3) ленолин, жиропот
ЗУНЖИН всё лето, целое лето, в течение всего лета, **~ амрах** отдыхать всё лето
ЗУНШИХ становиться по-летнему, устанавливаться (о лете)
ЗУНШЛАГА установление летней погоды, природные условия в летний период, **~ сайтай газар/нутаг** местность с хорошими летними условиями
ЗУРАА бедренный канал у скота, **гуяны ~** *анат.* бедренный канал, **уулын ~** ровный горный овраг
ЗУРААДАС штрих
ЗУРААС черта, линия, тире, дефис, чёрточка, **цэг ~** точка и тире, **~ гаргах** проводить черту, штриховать
ЗУРААЧ художник, чертёжник, **уран ~** живописец, художник, **~ болох** стать художником
ЗУРАГ 1. рисунок, картина, снимок, карта, фотография, портрет, чертёж, **монгол ~** стиль монгольского изобразительного искусства, **шог ~** карикатура, шарж, **шугам ~** черчение, **~ зурах** рисовать, писать картину, **зураасан ~** графика, **~ийн хуар шиг** прелестная, красивая, **~ авах** снимать, фотографировать, **~ийн багш** учитель рисования, **~ийн дарга** директор картины, **ашигт малтмалын ~** карта полезных ископаемых
ЗУРАГ 2. судьба, участь, **~ тавилан** *парн.* фортуна, участь, предначертание
ЗУРАГДАХ *страд. от* **зурах**, рисоваться, быть рисованным, зургадсан пянз заезженная пластинка
ЗУРАГЗҮЙ картография
ЗУРАГЛАЛ зарисовка, рисунок, **өвлийн ~** зимний пейзаж
ЗУРАГЛАХ зарисовать, делать рисунок, изображать/запечатлеть рисунком, **~н хэрээлах** обрисовывать, изображать кистью
ЗУРАГТ с рисунком, иллюстрированный, **~ сэтгүүл** иллюстрированный журнал, **~ хуудас** плакат, **~ үзэх** смотреть телевизор, **~ын хөтөлбөр** телевизионная программа, программа телепередачи, **~ын нэвтрүүлэг** телепередача, **~ын цамхаг** телевышка
ЗУРАГТАЙ с рисунками, с иллюстрациями
ЗУРАГЧ рисующий, рисовальщик
ЗУРАГЧИН фотограф
ЗУРАГЧЛАЛ начертание, графическое изображение, рисунок
ЗУРАЙХ рисоваться, вырисовываться, виднеться, ясно обозначаться, **алсад зам ~на** вдали ясно виднеется дорога
ЗУРАМ суслик, **~ны арьс** сусличья шкурка
ЗУРАХ 1. рисовать, чертить, **гарын үсэг ~** расписаться, подписать
ЗУРАХ 2. чиркать, **чүдэнз ~** чиркать спичками
ЗУРВАС 1) полоса, 2) записка, **~ газар** полоса земли, **~ явуулах/илгээх** отправить записку
ЗУРВАСЛАХ разделывать/разрезать на полосы
ЗУРВАСХАН полоска, **~ газар** полоска земли, ограниченный участок
ЗУРГАА (н) шесть, шестой, **~ дахин** шесть раз, шестикратно, **~н талт** шестигранный, **~н (яам)** министерство во времена Автономной Монголии
ЗУРГААДАЙ: **~ таяг** трость, посох
ЗУРГАА ДАХЬ шестой, **~ орц** шестой подъезд
ЗУРГААТАЙ 1) шестилетний (о возрасте), 2) имеется шесть штучек/экземпляров кого-, чего-либо, **~ хүү** шестилетний мальчик
ЗУРГАДУГААР шестой, **~ сар** июнь
ЗУРГУУЛ (аа) вшестером, все шесть, *муз.* секстет
ЗУРЛАГА рисование, черчение
ЗУРМАЛ нарисованный, **~ хөрөг** нарисованный портрет
ЗУРУУЛ: **чүдэнзний ~** тёрка спичечная
ЗУРХАЙ астрология, математика, **~н ном** книга перемен
ЗУРХАЙЧ астролог
ЗУРШИЛ привычка, уклад, **муу ~** дурная/плохая привычка, **тамхи татах ~** привычка курить
ЗУРШИХ привыкать, усваивать привычку
ЗУРШМАЛ привычный, вошедший в обыкновение, ставший привычкой, **~ үзэгдэл** привычное явление
ЗУСААЛ: **~ морь** заезженная в летнее время лошадь
ЗУСАГ впервые суягная, **~ ямаа** впервые суягная коза
ЗУСАР лесть, заискивание, подхалимство, **~ бялдууч** подхалим
ЗУСАРДАГЧ подхалим, льстец
ЗУСАРДАЛ подхалимство, лесть
ЗУСАРДАХ подхалимствовать, льстить, заискивать
ЗУСАРЧ подхалим, льстец
ЗУСАРЧЛАХ подхалимствовать, льстить, заискивать
ЗУСАХ проводить лето, летовать, **зусланд ~** проводить лето на даче/на летнем стойбище
ЗУСЛАН 1) дача, 2) летнее местожительство, летнее стойбище, **~д гарах** выехать на дачу, жить на даче
ЗУТАН 1. кашица, болтушка, **~тай цай** чай-болтушка
ЗУТАН 2. *геол.* клинкер
ЗУУ (н) 1. 1) сто, 2) век, столетие, **~н мянга** сто тысяч, **~ жил** сто лет, **~н наст** *бот.* агава алоэ, **~н хурга** *зоол.* травник красноножка, **дундад ~н** средний век, **хорин нэгдүгээр ~н** двадцать первый век, **«~н хорин мянгат»** «сто двадцатитысячник» – название района в Улан-Баторе площадью в 120 тыс. м^2
ЗУУ 2.: **~ ~ —** возглас, которым подзывают коз
ЗУУ 3. одно из имён Будды
ЗУУВАН эллипс, овальный, продолговатый, **~ толь** овальное зеркало
ЗУУВАНДАХ делаться овальным, стать слегка овальным
ЗУУВАНДУУ слегка овальный, **~ царайтай/нүүртэй** со слегка овальным лицом
ЗУУГААД 1) по сто, 2) около ста
ЗУУ ДАХЬ сотый, **~ удаагаа** сотый раз
ЗУУДУГААР сотый, **~ хуудас** сотая страница
ЗУУЗАЙ 1. кольца удил, **~ холбох** *перен.* прибежать, прибыть к финишу одновременно (о беговых лошадях)
ЗУУЗАЙ 2. задник обуви
ЗУУЛГАХ *побуд. от* **зуух**, быть искусанным, быть укусанным, **нохойд ~** быть искусанным собакой, **аяганы амсар ~** давать чашку чая
ЗУУЛГА: **амь ~** существование, жизнь
ЗУУЛТ укус, кусание, зажим зубами
ЗУУНТАА сто раз
ЗУУР 1) дорогой, по пути, 2) во время, когда, между тем как, при, **гэр ~ байх** находиться дома, никуда не идти, **зам ~** по пути, по дороге, **түр ~** кратковременно, временно, **нүд ирмэх ~** моментально, вмиг, **хоромхон ~** мгновенно, моментально, **агшин ~** мгновение, мгновенно
ЗУУРАЛДАХ *взаим. от* **зуурах 1 и 2**, становиться вязким, густым, держаться друг за друга, возиться, бороться, **гэрийн ажилтай ~** возиться домашним хозяйством
ЗУУРАЛТ схватка, клейкость, липкость

ЗУУРАХ 1. месить, мешать, **гурил ~** месить тесто, **шавар ~** месить глину

ЗУУРАХ 2. цепляться, сжимать, держаться зацепившись, непроизвольно стискивать, **шүд ~** непроизвольно стискивать зубы, **гараас ~** цепляться за руку

ЗУУРД промежуточный, средний, преждевременный, **~ын ганцхан шөнө чинь Зуун алтан зоосны үнэтэй (Рубоко Шо)** Мимолётная ночь с тобой дороже сотен золотых монет, **~аар нас барах** преждевременно скончаться, **~ын нас** 49 дней *после смерти*

ЗУУРМАГ 1. недоведённый до конца, недоделанный, незаконченный

ЗУУРМАГ 2. 1) тесто, раствор, 2) замешанный, **цементийн ~** цементное тесто, **шохойн ~** известковый раствор, **~ийн машин** цементомешалка

ЗУУРМАГЛАХ 1. оставлять недоделанным, недоделать, не закончить, не доводить до конца

ЗУУРМАГЛАХ 2. вымешивать, месить, мешать

ЗУУРМАЛ 1) замешенный (напр. о тесте), паста, 2) растёртый (напр. о краске), **~ шавар** вымешенная глина

ЗУУТ 1) сотня, войсковое подразделение, 2) денежный знак в сто тугриков, сотня

ЗУУХ 1. печь, печка, **төмөр ~** железная печка, **гал ~** кухня

ЗУУХ 2. 1) держать в зубах, схватывать зубами, 2) кусать, **шүд ~** а) стиснуть зубы, б) злиться, таить злобу

ЗУУХ 3.: **амь ~** жить, существовать

ЗУУХЧ печник

ЗУУЧ посредник, брокер, сват, сводник, **~ шүүгч** третейский судья

ЗУУЧЛАГЧ посредник, брокер, маклер

ЗУУЧЛАЛ посредничество

ЗУУЧЛАХ посредничать, быть посредником, сводить

ЗУУШ закуска, **хүйтэн ~** холодная закуска, **~ны газар** закусочная

ЗҮВ *усилительная частица к слову:* **зүгээр: ~ зүгээр** а) абсолютно *ничего*, б) никакой цели, б) совершенно здорово, в) совсем бездейственно, **би ~ зүгээр ирлээ** я прищёл просто так

ЗҮГ 1. сторона, направление, **~ чиг** направление, **~ бүрт** во всех направлениях, **~ бүрээс** со всех сторон, **~ чигээ олох** ориентироваться, **~ чигээ алдах** потерять ориентировку, **урд ~ээс** с южной стороны

ЗҮГ 2. просто, просто так, без причины, без определённой цели, **би ~ явна** я иду просто так, без особого намерения, **буян хишгийн ~** наилучшее направление при возвращении, **~ даргах** обычай направляться утром первого *дня нового года* по восточному календарю в ту сторону, где загадано найти счастье

ЗҮГҮЙ 1) шаловливый, проказливый, 2) чрезвычайно, очень много, **~ жаал** проказливый ребёнок, **~ их ажил** очень много работы

ЗҮГҮЙРХЭЛ шалость, шаловливость, проказа, проделка

ЗҮГҮЙРХЭХ шалить, проказничать, дурачиться

ЗҮГҮЙТЭХ вести себя шаловливо, шалить, проказничать, **биттий ~ээд бай!** не шали, не валяй дурака!

ЗҮГЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **зүглэх**, направлять куда-либо, устремлять

ЗҮГЛЭХ держать направление, направляться, идти по направлению к кому, чему-нибудь, **баруун тийш ~** идти на запад, держать направление на запад

ЗҮГШРҮҮЛЭХ *побуд. от* **зүгшрэх**, приучать, научить, наладить, заставлять привыкнуть, **хэл ~ хэллэг** скороговорка

ЗҮГШРЭЛ привычка, усвоение привычки, приобретение навыка

ЗҮГШРЭХ 1) приучаться, привыкать к чему-нибудь, 2) находить правильное направление, находить свой путь, **ажилд ~** привыкать к работе, научиться работе, научиться работать, 3) привыкать к седлу, упряжи (о лошади и вьючных животных)

ЗҮГЭЭР 1) обыкновенный, простой, обычный, сносный, 2) ничего, так себе, просто так, 3) бесплатно, даром, безвозмездно, **~ зантай хүн** человек со сносным характером, **~ залуу** хороший парень, хороший парень, простой парень, **~ бай!** оставь! не балуйся! **~,** ~ ничего, ничего, **~, яахав** ну, так себе, **~ суух** сидеть без дела, сидеть просто так, ничем не занимаясь, **~ өгөх** дать даром, бесплатно, **~ болох** стать обычным, становиться нормальным

ЗҮГЭЭРГҮЙ 1) необыкновенный, необычный, 2) шаловливый, проказливый, 3) таинственный, подозрительный, **~ хүүхэд** *шаловливый/непростой ребёнок*, **тэр хоёр лав ~ байх** *разг.* пожалуй, в их отношениях есть что-то интимное/подозрительное

ЗҮДРҮҮ слабый, усталый, истощённый, изнеможённый, **царай чинь ~ байна** ты выглядишь утомлённо

ЗҮДРЭЛ усталость, истощённость, изнурение, *изнеможение*, **зовлон ~** *парн.* мука, изнурение, **~ үзэх** испытывать усталость/изнурение

ЗҮДРЭХ изнуряться, изматываться, изнемогать, утомляться, **өвдөж ~** быть изнурённым болезнью, **замд их ~лээ** дорога сильно утомила

ЗҮДРЭЭ усталость, утомление, **~ гараагүй байна** усталость ещё не прошла

ЗҮДРЭЭХ изнурять, изматывать, утомлять, **биеэ ~ хэрэггүй** не надо утомлять себя

ЗҮДҮҮ 1) бедный, бедственный, 2) слабый, хворый, **ядуу ~ амьдрал** бедность, нищая жизнь, **ядуу ~ аж төрөх** жить в нищете

ЗҮДҮҮР истощение, усталость, истощённость, изнурение, **зовлон ~ амсах** испытывать муки, страдать, мучиться, терпеть страдания

ЗҮДҮҮРТЭЙ трудный, тягостный, тяжкий, изнурительный

ЗҮДЭРГЭХ изматывать, изнурить, доводить до изнеможения

ЗҮДЭРГЭЭ истощение, утомление, ослабление сил, **ядаргаа ~** *парн.* усталость, слабость

ЗҮДЭРГЭЭГҮЙ лёгкий, простой, несложный, неутомительный

ЗҮДЭРГЭЭТЭЙ утомительный, утомляющий, изнурительный, **~ ажил** изнурительный труд, утомительная работа, **явахад ~** утомительный для езды

ЗҮДЭХ истощаться, ослабевать, обессиливаться, изнуряться

ЗҮЙ сущность, принцип, приличие, пристойность, **~ бус** *непристойный, незаконный*, **~ ёс** правномерность, **~ ёсны** законный, **~ зохис** должный порядок, **~ тогтоол** закономерность, **учир ~** суть, сущность, причина, **хэргийн учир ~** суть дела, **~ зохисгүй авирлах** вести себя неприлично, **арга ~** методология, метод, **~ нийцэх** быть правым

ЗҮЙГҮЙ непристойный, неприличный, **~ үг** неприличные слова, **~ аяш авир** непристойное поведение, **~ явдал** неприличный поступок

ЗҮЙДЭЛ 1) шов, 2) надставка, приставка, надставленный кусок, **ханцуйны ~** надставка рукавов, *приставка материи к рукавам*, **Тэнгэрийн ~** *астр.* Млечный путь

ЗҮЙДЭЛГҮЙ не имеющий надставки/приставки, без шва, безшовный

ЗҮЙДЭЛТЭЙ надставленный, имеющий приставку, состоящий из кусков

ЗҮЙЛ 1) сорт, род, разряд, категория, вид, разновидность, 2) статья, пункт, параграф, вопрос, 3) вещь, предмет, 4) явление, случай, **анги ~** часть, **элдэв ~ийн бараа** всякого рода товары, **архины ~** алкогольные напитки, **эмийн ~** медикаменты, **хүнсний ~** продовольственные товары, **~ бүрийн** всякого рода,

всякие, различные, **хэрэгцээний ~с** предметы потребления, **хуулийн ~** статья закона, **хэлэлцэх ~** повестка дня, вопросы, подлежащие обсуждению, **аар саар ~** мелочь, **жижиг ~** обычное явление, **хачин ~** странное явление, **сонирхолтой ~** интересный случай, примечательный факт, **тэсрэх дэлбэрэх ~** взрывчатые вещества, взрывчатки, **шинэ ~** новшество, нововведение, **судалгааны шинэлэг ~** новизна исследования

ЗҮЙЛГҮЙ: **өөр ~** а) всё, всё исчерпано, б) больше нечего сказать, **гайхах ~** нечему удивляться

ЗҮЙМЭЛ составленный из отдельных кусков, составной, надставной, **~ шал** паркет

ЗҮЙР сравнение, сопоставление, **~ үг** поговорка

ЗҮЙРГҮЙ несравнимый, несравненный, несопоставимый, непохожий, несравнимо, несравненно, несовопоставимо, **~ шударга хүн** несравнимо честный человек, **~ дээр** несравнимо лучше, куда лучше

ЗҮЙРЛЭЛ сравнение, **ухаалаг ~** остроумное сравнение, **аман зохиол ~ээр элбэг** фольклор изобилует сравнениями

ЗҮЙРЛЭХ сравнивать, сопоставлять, **чамтай ~гүй** не сравним с тобой, не сравнить с тобой, **юмыг хооронд нь ~** сравнить вещи между собой

ЗҮЙРЛЭШГҮЙ несравненный, несравнимый, несравненно, несравнимо, **~ авьяас** несравненный талант, **~ сайн** несравненно лучше, **~ хурдан хийх** несравненно быстро сделать, **~ хайр** несравненная любовь, любовь, которую трудно представить

ЗҮЙТЭЙ верный, правильный, целесообразный, справедливый, **~ шийдвэр** правильное решение, **~ арга хэмжээ** справедливые меры, **туйлын ~** совершенно справедливо, **~ гэж үзэх** считать целесообразным/правильным

ЗҮЙХ составлять из отдельных частей, надставлять, приставлять, **дээлийн хормойг уртасган өөдөс ~жээ** чтобы удлинить полы дэли приставили кусок материи

ЗҮЙЧ: **хэл~** грамматист, **агнуур ~** охотовед

ЗҮЛГҮҮР 1) наждак, наждачная бумага, песочная бумага, полировальник, 2) щётка

ЗҮЛГҮҮРДЭХ чистить наждаком, тереть стеклянной бумагой, **мод ~** шлифовать дерево наждачной бумагой

ЗҮЛГЭЛТ полировка, шлифовка

ЗҮЛГЭГЧ шлифовальщик, шлифовщик, полировщик

ЗҮЛГЭГДЭХ *страд. от* **зүлгэх**, полироваться, шлифоваться, тереться

ЗҮЛГЭХ полировать, шлифовать, тереть, обтирать, чистить, прочищать, **арчиж ~** чистить, прочищать, **үрж ~** тереть, обтирать, **шил ~** шлифовать стекло, **ширээ ~** полировать стол

ЗҮЛД часть туши, как правило голова, сердце, которые вручаются охотнику, убившему дичь

ЗҮЛЭГ луг, мурава, луговина, дёрн, газон, **~ ногоо, ширэг ~** *парн.* зелёный луг, газон, дёрн, **ногоон ~** зелёная трава, зелёный газон, **~ суулгах** облагать дёрном, покрывать дёрном, **~ дээгүүр явж болохгүй!** не ходить по газонам! по газонам ходить воспрещается! **~ мөрөн** река Лена

ЗҮЛЭГЖИХ покрываться зелёной травой/газоном

ЗҮЛЭГЖҮҮЛЭХ озеленять

ЗҮРЖ апельсин

ЗҮРХ 1) сердце, 2) храбрость, смелость, **~ сэтгэл/сэтгэл ~** *парн.* сердце, душа, **~ний цохилт** сердцебиение, **~ний гэм/гажиг** порок сердца, **~ний шигдээс** инфаркт, **~ний амраг** любимый человек, возлюбленный, **чин ~ний үгээс** от всего сердца, от чистого сердца, **~ аман дээр гарах** быть в отчаянии, испуге, **чин ~ний баяр** чистосердечный привет, **~ээ барих** подавлять свои чувства, не терять присутствия духа, **~ дэлбэрэх** разрыв сердца, **~ алдах/шантрах/үхэх/мохох** робеть, трусить, не осмеливаться, бояться, **~ маажих** волновать сердце, душу, **~ орох** набраться храбрости, **~ гаргах** осмеливаться, отважиться, рисковать, **~ хүрэхгүй, ~ муутай** не осмеливаться, бояться, **~нд шар ус хуруулах** заставить испытывать щемящее чувство боли, тревоги, **~ний хийтэй** стервозный

ЗҮРХГҮЙ несмелый, робкий, трусливый, боязливый, нерешительный, **~ эр** трусливый мужчина, **хэлэх ~ байх** не набраться/не хватать смелости сказать, не осмеливаться говорить

ЗҮРХЛЭХ сметь, смелеть, отваживаться, решаться, набираться храбрости, храбриться, рисковать, **чи наашаа яаж ирж ~в?** как ты посмел приехать сюда? **би хэлж ~сэнгүй** я не посмел сказать, у меня не хватило смелости сказать, **хийхээр ~** решиться сделать, рисковать сделать, **~ээд алдах уу/үзэх үү?** рискнём что ли?

ЗҮРХТЭЙ 1) смелый, храбрый, отважный, решительный, 2) *перен.* рискованный, жестокий, глупый, **~ явдал** смелый поступок, рискованный поступок, **их ~** очень смелый, бесстрашный, **том/бөх ~** бесстрашный, неустрашимый, **туулай ~** робкий, трусливый, **чулуун ~, хатуу ~** жестокий, бессердечный

ЗҮРХТЭН смельчак, не робкого десятка

ЗҮРХШИХ робеть, не набираться смелости, не осмеливаться, трусить

ЗҮРХШЭЭХ бояться, не отваживаться, не решаться, чувствовать робость

ЗҮС 1.: **~ бороо** умеренный, продолжительный дождь, обложные дожди

ЗҮС 2. внешность, внешний вид, цвет кожи, лицо, масть, **~ царай** лицо, внешний вид, **өнгө ~** цвет и внешность, **~ үзэсн хүн** знакомое лицо, **~ буруу** необычной масти, совсем другого цвета, неоднородной масти, **малын ~** масть животных, **хар ~мийн морь** вороной конь, лошадь вороной масти

ЗҮСГҮЙ плохого цвета, неважной внешности, **царай ~** некрасивый, не смотрящийся

ЗҮСЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **зүслэх**, давать запоминать, заставлять запоминать по цвету, по масти

ЗҮСЛЭГДЭХ *страд. от* **зүслэх**, запоминаться по внешности/по масти, быть узнаваемым по внешности

ЗҮСЛЭГ разрез, **хөндлөн ~** поперечный разрез, **дагуу/уртаашаа ~** продольный разрез

ЗҮСЛЭХ 1) различать по масти, по цвету, определять по внешности, узнавать по предметам, запоминать цвет кожи/масть, 2) конкретно показывать кому-либо что-нибудь в качестве дара или для передачи, **мал ~** а) определить, узнать скот по масти, б) обещать показать кому-либо скот в качестве дара

ЗҮСМЭЛ разрезанный полосками/кусками, нарезанный кусками, распилённый, **~ банз** распилённая доска, пиловочник

ЗҮСРЭХ идти умеренно и продолжительно (о дожде), **бороо ~ч байна** дождь затянулся, зачастил

ЗҮСТЭЙ хорошей внешности, имеющий какой-либо цвет

ЗҮСҮҮР режущий инструмент, резак

ЗҮСЭГДЭХ *страд. от* **зүсэх**, разрезаться, вырезаться, быть разрезанным

ЗҮСЭГЧ режущий, распиловщик, **~ хутга** режущее лезвие, **атомын мөс ~ хөлөг онгоц** атомный ледокол

ЗҮСЭЛТ резка, резание, разрез, **босоо ~** *спец.* вертикальный разрез чего-либо, **металл ~** резание металлов, **хажуугийн ~** разрез боковой, **хөндлөн ~** разрез поперечный

ЗҮСЭМ 1. масть животных

ЗҮСЭМ 2. кусок, ломоть, **~ талх** кусок/ломоть хлеба, **~ ~ээр хуваах** разбить на куски

ЗҮСЭХ 1) резать ломтями, разрезать в длину, нарезать, 2) разрезать, рассекать, разделять, **урташ нь ~** разрезать вдоль, **талх ~** нарезать хлеб, **хуруугаа ~** порезать/рассечь палец, **агаар**

~ рассекать воздух, **төмөр** ~ резать железо, **олны дундуур ~ж гарах** прорываться сквозь толпу

ЗҮТГҮҮР 1) упрямый, неуступчивый, упорный, настойчивый, 2) вызывающий усилия, требующий большого труда, 3) тяга, **цахилгаан** ~ электрическая тяга, **галт тэрэгний** ~ локомотив поезда, **~ийн депо** локомотивное депо

ЗҮТГЭГЧ: хамтран ~ соратник, соратница, сподвижники

ЗҮТГЭЛ усилие, усердие, старание, **гавьяа зүтгэл** заслуга, **хичээл** ~ усердие, ~ **гаргах** прилагать усилие

ЗҮТГЭЛТЭЙ усердный, старательный, с усердием, ~ **ажиллах** работать с усердием, усердно работать

ЗҮТГЭЛТЭН деятель, **төрийн** ~ государственный деятель, **урлагийн гавьяат** ~ заслуженный деятель искусства

ЗҮТГЭМТГИЙ усердный, упорный, настойчивый

ЗҮТГЭХ тянуть, тащить, напрягаться, стараться, усердствовать, стремиться, ~ **мал** тягловый скот, рабочий скот, **чармайн** ~ усердствовать, сильно стараться, **хүчин** ~ напрягать силы, прилагать усилия

ЗҮҮ 1. игла, иголка, стрела, ~ **хуруувч** набор для шитья, **нэхмэлийн** ~ вязальная игла, **тарианы** ~ игла для укола, **сүлбээр** ~ булавка английская, **энгэрийн** ~ брошка, **~ний сүвэгч** ушко *для иглы, игольное ушко,* **~гээр хатгах** *проколоть* иголкой, ~ **ороох** заниматься рукоделием, ~ **эмчилгээ** иглотерапия, ~ **тавих** ставить иголки, ~ **орох зайгүй** водой не разольёшь, душа в душу

ЗҮҮ 2.: **заа** ~ **болох** *разг.* конкретно договариваться, точно уславливаться

ЗҮҮ 3. стрелка (часов)

ЗҮҮВЧ игольник, коробка/подушка для хранения игл

ЗҮҮГДЭХ *страд. от* **зүүх**, подвешиваться, привешиваться, цепляться, повиснуться

ЗҮҮГЧ: нэр ~ самозванец

ЗҮҮД сон, сновидение, ~ **нойр** *парн.* сон, ~ **зүүдлэх** видеть во сне, **~ндээ үзэх** *видеть во сне, видеть сон,* **энэ миний ~нд ч орсонгүй** это мне даже не снилось, **«Зүүдэнд оромгүй явдал»** «Вам и не снилось»

ЗҮҮДЛЭГДЭХ *страд. от* **зүүдлэх**, быть увиденным во сне

ЗҮҮДЛЭХ сниться, видеть сон, видеть во сне

ЗҮҮЛГЭХ *побуд. от* **зүүх**, привешивать, навешивать, прикреплять что-либо кому-нибудь

ЗҮҮЛТ 1) привесок, подвесок, украшение, 2) сноска, **хүзүүний** ~ ожерелье, **алтан гинжин** ~ золотая цепочка, **өгүүллийн** ~ сноски к статье

ЗҮҮН 1) восток, 2) восточный, 3) левый, **хотын** ~ **хэсэг** восточная часть города, ~ **хил хязгаар** восточная граница, ~ **зүг** восток, восточный, ~ **гар** левая рука, ~ **тал** левая сторона, **~ий нугалаа** левый уклон, левизна, ~ **гарын улс** Джунгария, ~ **хиурын орд** Созвездие Стрела, ~ **оргилогийн орд** Созвездие хамелеон

ЗҮҮНТЭЭ налево, на левой стороне, ~ **явах** идти налево, ~ **бий** находится на левой стороне

ЗҮҮРМЭГЛЭХ дремать, вздремнуть, **би ~ээд авав** я вздремнул

ЗҮҮХ привешивать, пристёгивать, нацеплять, носить, надевать, **одон** ~ носить орден, **шил** ~ надевать очки, **цаг** ~ носить часы, **бөгж** ~ надевать/носить кольцо, **буу зэвсэг** ~ носить оружие

ЗҮХЭЛ проклятие, брань

ЗҮХЭХ *проклинать,* бранить, ругать, **харааж ~, занаж** ~ бранить, проклинать, поносить по чём свет стоит

ЗҮЧЭЭ конюшня

ЗЭВ 1. остриё, наконечник, **сумны** ~ остриё стрелы

ЗЭВ 2. ржавчина, **~д идэгдсэн** изъеденный ржавчиной, ~ **идэх** покрываться ржавчиной, **~тэй хадаас** ржавый гвоздь

ЗЭВРҮҮН прохладный, прохладно, **өнөөдөр нэлээд ~ байна** сегодня довольно прохладно

ЗЭВРҮҮХЭН холодноватый, прохладноватый, довольно прохладный, прохладновато, довольно прохладно, ~ **шөнө** прохладная ночь

ЗЭВРЭХ 1. ржаветь, **~дэггүй ган** нержавеющая сталь

ЗЭВРЭХ 2. быть прохладным, делаться холодноватым

ЗЭВСЭГ 1) оружие, 2) орудие, инструмент, приспособление, инвентарь, **зэр ~, буу** ~ оружие, вооружение, **галт** ~ огнестрельное оружие, **хүйтэн** ~ холодное оружие, **атомын/цөмийн** ~ атомное/ядерное оружие, **стратегийн** ~ стратегическое оружие, ~ **хураах** а) разоружать, б) разоружение, **хүнийг олноор устгах** ~ оружие массового уничтожения, ~ **барих** браться за оружие, **~ээ хураалгах/хаях** сложить оружие, положить оружие, **~ийн агуулах** арсенал, **хөдөлмөрийн багаж** ~ орудие труда, **үйлдвэрлэлийн багаж** ~ *орудие производства,* **чулуун ~ийн үе** каменный век, **хөгжмийн** ~ музыкальные инструменты

ЗЭВСЭГГҮЙ безоружный, невооружённый, ~ **хүн** а) безоружный человек, б) человек без орудия труда

ЗЭВСЭГЖИХ вооружаться, стать вооружённым, приобретать оружие

ЗЭВСЭГЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **зэвсэгжих**, вооружать, снабжать вооружением

ЗЭВСЭГЛЭГДЭХ *страд. от* **зэвсэглэх**, вооружаться, быть вооружённым, оснащаться, **орчин үеийн техникээр** ~ оснащаться/вооружаться современной техникой

ЗЭВСЭГЛЭЛ *вооружение,* **~ээр хөөцөлдөх** *гонка вооружений,* **~ийг хорогдуулах** сокращение вооружений, **~ийг бүх нийтээр бүрэн хураах** всеобщее и полное разоружение

ЗЭВСЭГЛЭЛТ вооружение, вооружённость

ЗЭВСЭГЛЭХ вооружаться, вооружать, снабжаться вооружением, оснащаться, **орчин үеийн техникээр ~сэн** вооружённый современной техникой, **мэдлэгээр** ~ вооружаться знаниями, **~сэн гэмт хэрэгтэн** вооружённый преступник, **шүдээ хүртэл ~сэн** вооружённый до зубов

ЗЭВСЭГТ вооружённый, ~ **хүчин** вооружённые силы, ~ **босогч** вооружённое восстание, ~ **мөргөлдөөн** вооружённый конфликт, *вооружённое столкновение,* ~ **довтолгоо** вооружённый налёт, ~ **дээрэм** вооружённое ограбление

ЗЭВТЭЙ ржавый, заржавленный

ЗЭВТЭХ ржаветь, покрываться ржавчиной

ЗЭВҮҮ возмущение, негодование, отвращение, омерзение, ~ **хүрэх** прийти в негодование, испытывать отвращение

ЗЭВҮҮН возмутительный, отвратительный, отталкивающий, омерзительный, гадкий, странный, ~ **үнэр** отвратительный запах, ~ **харц** возмутительный/странный взгляд, ~ **санагдах** казаться отвратительным/возмутительным

ЗЭВҮҮРХҮҮ страшноватый, довольно отвратительный, омерзительный/*странный*

ЗЭВҮҮРХЭЛ отвращение, омерзение, возмущение, негодование, крайнее недовольство, **хүний** ~ **төрүүлэх** вызывать у кого-либо крайнее недовольство

ЗЭВҮҮРХЭЛТЭЙ с отвращением, отвратительно, гнусно, мерзко, гадко, ужасно, ~ **харах** смотреть на кого-либо с отвращением

ЗЭВҮҮРХЭХ негодовать, возмущаться, быть крайне недовольным, испытывать отвращение

ЗЭВҮҮХЭН страшноватый, довольно отвратительный, омерзительный/странный

ЗЭВҮҮЦҮҮЛЭХ *побуд. от* **зэвүүцэх**, вызывать отвращение, доводить до негодования, вызывать сильное недовольство

ЗЭВҮҮЦЭЛ негодование, возмущение, сильное недовольство, брезгливость, гадливость, ~ **төрүүлэх** вызывать возмущение, возмущать, раздражать

ЗЭВҮҮЦЭХ испытывать отвращение, негодовать, возмущаться, бояться, страшиться, **идэх гэхээс ~** брезговать есть, **нүүрий нь харахаас ~** испытывать отвращение при виде кого-либо
ЗЭВХИЙ бледный, бескровный, **~ царайтай** с бледным лицом
ЗЭВЭР: **ховор ~** скудный, редкий
ЗЭВЭРГЭН прохладный, прохладно, **~ орой** прохладный вечер, **гадаа нэлээд ~ байна** на улице довольно прохладно
ЗЭГЗГЭР рослый, длинный, тонкий, **~ нарийхан** стройный, длинный, **~ нуруутай охин** рослая (обычно о девочках-подростках), вытянувшаяся девочка
ЗЭГС (эн) камыш, заросли, тростник, камышовый, **~н шугуй** камышовые заросли, **~ий болжмор** камышовый воробей
ЗЭГСЭН хороший, порядочный, изрядный, порядочно, изрядно, вполне, довольно, **~ морь** довольно хороший конь, **~ хүйтэн** порядочный мороз
ЗЭДГЭНЭ клубника
ЗЭЛ 1) протянутая волосяная верёвка для привязывания телят и жеребят, 2) вереница, **~ татах** а) протягивать волосяную верёвку, б) двигаться вереницей, растянуться вереницей, в одну линию, **~тэй гартай** золотые руки, имеющий золотые руки
ЗЭЛГЭЭДЭХ чуть остывать, становиться тёпленьким (напр. о горячем чае), **цай ~жээ** чай чуть остыл, чай стал тёпленький
ЗЭЛЛЭХ 1) привязывать к протянутой верёвке, 2) вытягиваться вереницей, вытягиваться в одну линию, **~н нисэх** лететь, вытягиваясь вереницей
ЗЭЛМҮҮР: **өлөн ~** голодный, голодно
ЗЭЛМЭХ чуть утолить голод, слегка утолить жажду
ЗЭЛҮҮД глухой, безлюдный, **~ газар** пустырь, безлюдное место
ЗЭЛҮҮДХЭН довольно глухой, безлюдный, довольно свободный
ЗЭЛХЭН: **бэлэн** ~ *парн.* готовый, готово
ЗЭЛЭН: **бэлэн ~** *парн.* готовый, приготовленный, **бэлэн ~ хоол** готовая еда, заранее приготовленная пища, **бэлэн ~ амлах** обещать золотые горы
ЗЭМ 1) вина, проступок, прегрешение, 2) замечание, выговор, порицание, **гэм ~, ~ буруу** проступок, провинность, **ял ~** наказание, взыскание
ЗЭМГҮЙ невинный, безвинный, безнаказанный, невинно, безнаказанно, **гэм ~ хүн** невинный человек, **гэм ~ орхих** оставить безнаказанно, **тэр ямар ч ~ гарав** он вышел без всякого взыскания/наказания
ЗЭМЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **зэмлэх**, быть обвиняемым, порицаться, осуждаться, **аавдаа ~** услышать упрёк от отца за что-либо
ЗЭМЛЭГДЭХ *страд. от* **зэмлэх**, обвиняться, порицаться, осуждаться
ЗЭМЛЭЛ порицание, обвинение, наказание, замечание, взыскание, **ял ~** *парн.* наказание, обвинение, **~ хүлээх** получить замечание, **~ хүлээлгэх** сделать замечание, порицать, упрекать
ЗЭМЛЭХ порицать, винить, осуждать, **биеэ ~** обвинять самого себя, **бусдыг ~** винить/обвинять других
ЗЭМСЭГ инструмент, орудие, оружие, **хөгжмийн ~** музыкальные инструменты, **агнуурын ~** охотничьи принадлежности
ЗЭНДМЭНЭ *миф.* драгоценный камень, удовлетворящий все желания
ЗЭМТЭЙ виновный, виноватый, провинившийся
ЗЭР: **~ зэвсэг** *собир.* оружие, боевые доспехи, вооружение, **~ зэвсэг агсах** надевать доспехи
ЗЭРВЭС мельком, мимоходом, бегло, случайно, между прочим, **~ харах** взглянуть мимоходом, смотреть мельком, **Вуанги над руу ~ харсан ч гэсэн миний хувьд мартагдашгүй мөч байлаа** хотя Вуанги взглянула на меня лишь мельком, мгновение это
ЗЭРВЭСХЭН мельком, мимоходом, бегло, случайно, между прочим, **~ дурдах** упомянуть мимоходом
ЗЭРГЭД параллель, параллельный, симметричный, **~ шугам** параллельная линия, **~ сэлгээ эгшиглэгээ** *муз.* параллельно-переменный лад
ЗЭРГЭЛДЭХ быть параллельным, оказываться симметричным, находиться рядом, стоять рядом, быть по соседству
ЗЭРГЭЛДЭЭ соседний, по соседству, параллельный, симметричный, **хөрш ~ байшин** соседний дом, **~ хоёр шугам** параллельные линии, **~ байрлал** симметричное расположение
ЗЭРГЭЛЭЭ мираж
ЗЭРГЭЭР 1) одновременно, синхронно, в одно и то же время, разом, 2) и так далее, и тому подобное, **нэгэн ~ цугларах** собраться в одно их то же время, **нэгэн ~ хашгиралдах** кричать разом, **гэх ~ бичих** написать и тому подобное, писать в таком же духе
ЗЭРЛЭГ 1) дикий, 2) зверский, варварский, жестокий, 3) дикорастущий, **~ араатан** хищные звери, **~ амьтан** дикое животное, **~ гахай** кабан, **~ явдал** дикость, зверство, **~ сонгино** *бот.* лук алтайский, **~ олс** *бот.* каннабис, анаша, **~ өвс** сорняк, **~ загнах/~ээр авирлах** зверствовать, поступать варварски, вести себя жестоко, **~ сум** шальная пуля, **~ балмад** варвар, **~ муур** дикая кошка манул
ЗЭРЛЭГДЭХ вести себя слишком варварски/жестоко, проявлять жестокость, зверствовать, поступать зверски, грубеть
ЗЭРЛЭГШИХ дичать, становиться диким, **~сэн нохой** одичавшая собака
ЗЭРМЭГХЭН бегло, мельком, мимоходом, **~ харахад** при мимолётном взгляде, при взгляде мельком
ЗЭРТГЭР 1) кокетливый, шаловливый (преимущественно о девочке), 2) с острыми ушами, **~ чихтэй морь** конь с острыми ушами
ЗЭРЭГ 1) звание, степень, чин, титул, 2) уровень, степень, сорт, категория, 3) одновременно, как только, сразу, в тот же момент, 4) и так далее, и прочие, и тому подобное, **~ цол, хэргэм ~** звание, титул, **эрдмийн ~ олгох** присуждать учёную степень, **докторын ~ хамгаалах** защитить докторскую степень, **~ нэмэх** повышаться в чине, повышение в чине, дээд **~** высшая степень, высший класс, высший сорт, **хоёрдугаар ~** второй сорт, **бага ~** немного, **хэр/аль ~** в какой степени, как, какой, **дунд ~ мэдэх** знать посредственно, **нар гарахтай ~** как только взойдёт солнце, **гэх ~** и так далее, и тому подобное, **хонь ямаа ~ мал** овцы, козы и другие виды скота, **~ дуурьсал** *муз.* созвучие, **хир ~?** как? насколько?
ЗЭРЭГЛЭЛ категория, **нөөцийн ~** категория запасов, **~ээр ялгах** распределять по категориям
ЗЭРЭГЛЭХ 1. составлять ряд, сортировать, распределять по сортам
ЗЭРЭГЛЭХ 2. ярко блестеть, сверкать
ЗЭРЭГЛЭЭ мираж, марево, **говийн ~** мираж в пустыне, **~ татах** появляться (о мираже), **бид хоёрын учрал зүүд ~ шиг** наша встреча словно сон
ЗЭРЭГЛЭЭТЭХ представляться, образовываться (о мираже)
ЗЭРЭГЦҮҮЛЭЛ сравнение, сопоставление, **~ хийх** проводить сопоставление
ЗЭРЭГЦҮҮЛЭЛТ сравнение, сопоставление
ЗЭРЭГЦҮҮЛЭХ *побуд. от* **зэрэгцэх**, сравнивать, сопоставлять, ставить рядом, **~н тавих** ставить рядом, **~ арга** параллелизм
ЗЭРЭГЦЭХ идти рядом, выстраиваться в ряд, равняться, приравниваться, **~н суух** сидеть рядом, сесть рядом, **~н зогсох** стоять рядом, **эн ~** равняться, соперничать

ЗЭРЭГЦЭЭ 1) стоящий рядом, соседний, по соседству, параллельный, 2) одновременно, вместе с тем, наряду, **үүний** ~ вместе с этим, наряду с этим, одновременно с этим

ЗЭРЭГЦЭЭГЭЭР наряду, одновременно, параллельно, **суралцахын** ~ наряду с учёбой

ЗЭРЭМГЭР имеющий узкие глаза, с узким разрезом (о глазах), ~ **нүдтэй хүн** узкоглазый человек, человек с узкими глазами

ЗЭРЭМДЭГ физически неполноценный, изуродованный, искалеченный, абрахия (болезнь скота), **эрэмдэг** ~ *парн.* искалеченный, ~ **бие** изуродованное тело

ЗЭРЭМДЭГЛЭХ 1) изуродовать, искалечить, 2) *перен.* делать что-либо кое-как, выполнять неполностью, относиться к работе спустя рукава

ЗЭС 1. медь, медный, ~ **зоос** медная монета, **аранжин** ~ самородная медь, ~**ээр бүрэх** покрывать медью, ~**ийн хүдэр** медная руда, ~**ийн үйлдвэр** меднорудная промышленность, ~**ээ цухуйлгах** проявлять свой норов

ЗЭС 2. *бот.* баклажан

ЗЭТГЭР помеха, препятствие

ЗЭХЭХ приготовить, подготовить, ~**ж бэлтгэх** приготовить заранее, **замд гарахаар** ~ снаряжаться в дорогу, **биеэ** ~ готовиться, быть наготове

ЗЭХЭЭ приготовление, подготовка

ЗЭХЭЭСТЭЙ готовый, приготовленный, приготовившийся, подготовленный, **морь** ~ **байгаа** конь уже осёдлан

ЗЭХЭЭТЭЙ готовый, приготовленный, приготовившийся, подготовленный

ЗЭЭ 1. внук, внучка (по дочери), племянник, племянница (по материнской линии), ~ **охин** внучка (от дочери)

ЗЭЭ 2. *междометие выражает согласие:* ладно, хорошо, ~, **мэдлээ** хорошо, понял

ЗЭЭГТ: ~ **наамал** художественная аппликация

ЗЭЭЛ 1. кредит, заём, ссуда, долг, **хүүгүй** ~ беспроцентный заём, **богино хугацааны** ~ краткосрочный заём, **удаан хугацааны** ~ долгосрочный заём, ~**ийн карт** кредитная карта, ~ **олгох нөхцөл бүрдүүлэх** обеспечение кредита, **нээлттэй** ~ открытый кредит, **хөнгөлөлттэй** ~ льготный кредит, **сэргээгдэх** ~ возобновляемый кредит, ~**ийн эрсдэл** кредитный риск, ~**ийн хүү** ссудный процент, ~ **олгох** предоставить кредит, ~ **авах** брать в долг, ~**ээр худалдах** торговать в кредит, **зах** ~**ийн эдийн засаг** рыночная экономика

ЗЭЭЛ 2. рынок, базар, **зах** ~ рынок, **нийтийн зах** ~ общий рынок, **гадаадын/дотоодын зах** ~ внешний/внутренний рынок

ЗЭЭЛДҮҮЛЭГЧ кредитор, ссудодатель

ЗЭЭЛДҮҮЛЭХ *побуд. от* **зээлдэх**, давать в долг, кредитовать, ссужать, **бусдад их мөнгө** ~ кредитовать/дать в кредит кому-нибудь большую сумму

ЗЭЭЛДЭГЧ получающий в долг/в кредит, ссудополучатель, заёмщик, **иэр** ~ самозванец

ЗЭЭЛДЭХ брать взаймы, брать в долг, занимать, **мөнгө** ~ занимать деньги, брать деньги взаймы, **нэр** ~ выдавать себя за кого-либо, ~**н авагч** заёмщик

ЗЭЭЛЛЭГ заём, ~**ийн батлан даалт** кредитное (долговое) поручительство, **үл хөдлөх хөрөнгийн барьцааны** ~ ипотечная ссуда

ЗЭЭЛҮҮЛЭХ давать в долг, ~ **капитал** ссудный капитал

ЗЭЭЛЭХ брать в долг, ~**сэн өр** кредиторская задолженность

ЗЭЭР антилопа, джейран

ЗЭЭРГЭНЭ *бот.* эфедра, хвойник односемянный, эфедрин

ЗЭЭРД гнедой, ~ **морь** гнедая лошадь

ЗЭЭРЭНЦ дискета

ЗЭЭТҮҮ мотыга

И

ИВ *частица усиления* 1) совершенно, совсем, весьма *только перед словами,начинающимися с* «и», 2) напролом, насквозь, ~ **ижил** совершенно одинаковый, ~ **ил** совершенно ясно, весьма ясно, ~ **цохих** пробивать, ~ **дайрах** прорваться, ворваться

ИВЛЭХ давать молоко, доиться (напр. о корове после подпуска телёнка)

ИВҮҮР подпорка, подставка, подкладка

ИВЭЛГЭХ вызывать появление молока в вымени

ИВЭР: ~ **зэвэр** шушуканье

ИВЭРХИЙ 1) провал, прорыв, оседание, прокол, 2) *мед.* грыжа, **цавины** ~ паховая грыжа

ИВЭХ подкладывать, подложить, **нуруунд нь өндөрлөх юм ~ж өгөх** подкладывать (подушку) под спину

ИВЭЭГДЭХ *страд.от* **ивээх**, быть под покровительством

ИВЭЭГЧ покровитель, защитник, заступник, протектор, филантроп

ИВЭЭЛ эгида, покровительство, забота, филантропия, протекция, **хайр** ~ *парн.* забота, покровительство, **хуулийн** ~д под покровительством закона, ~ **үзүүлэх** оказывать протекцию, ~**дээ авах** взять под свою защиту/под свое покровительство, ~ **жил** благоприятный год

ИВЭЭЛГҮЙ противоположный, беспощадный, недоброжелательный

ИВЭЭЛТЭЙ доброжелательный, покровительственный, благосклонный, благодетельный, доброжелательно, благосклонно, покровительственно, **буєдад ~ байх** быть доброжелатель-ным к кому-либо, относиться к кому-нибудь благосклонно

ИВЭЭС подпорка, подкладка, **авдрын** ~ подкладка под сундуком, **орны** ~ подпорка под кроватью, подпорка для кровати

ИВЭЭХ протежировать, покровительствовать, оказывать протекцию/ поддержку, заботиться, **~н тэтгэх/дэмжих** оказывать протекцию/спонсорскую помощь, **өршөөж ~/~ж хайрлах** оказывать покровительство, **~н тэтгэгч** спонсор, **~н тэтгэлэг** спонсорская помощь

ИД 1. 1) превосходство, сила, мощь, энергия, 2) разгар, полное развитие чего-либо, ~ **бахтай** активный, с энергией, ~ **хав** *парн.* сила, величие, отвага, ~ **дундаа** в самом разгаре, **ажил ~ дундаа байна** работа идёт в полном разгаре, **маргааны ~ дундуур** в разгаре спора, ~ **насандаа** во цвете лет, **залуу насны ~ийг үзүүлэх** показать энергию молодости

ИД 2.: ~ **шид** магия, волшебство, **үгийн ~ шид** магия/сила слова

ИДЕАЛИЗМ идеализм

ИДЕАЛИСТ идеалист, идеалистический

ИДТЭЙ 1. энергичный, сильный, мощный, величественный, удалой

ИДТЭЙ 2. волшебный, чудесный, чарующий, ~ **эм** чудесное лекарство

ИДТЭЙ 3. удалой, ~ **эр** удалец

ИДҮҮЛЭХ *побуд. от* **идэх**, быть съеденным, **мал чоноид ~в** *букв.* скот был съеден волком/волк загрыз скот, **морио өвс** ~ *букв.* дать лошади есть траву

ИДҮҮР кормушка, корыто (для кормления собак и свиней)

ИДЭВХ активность, ~ **санаачлага** инициатива, ~ **чармайлт/зүтгэл** активность, старательность, ~ **гаргах** проявлять активность, быть активным, **~ний дөл** активные протуберанцы, ~ **харалдаа зохиомж** *муз.* подвижный контрапункт

ИДЭВХГҮЙ пассивный, бездеятельный, вялый, пассивно, вяло, ~ **байдал** пассивность, ~ **хүн** пассивный человек, ~ **үүрэг гүйцэтгэх** играть пассивную роль

ИДЭВХЖИЛ активизация, активирование, активация, **тектоник** ~ тектоническая активизация, **молекулын** ~ активация молекул, **ферментийн** ~ активация ферментов, **нарны** ~ солнечная активность

ИДЭВХЖИЛТ активность, активизация

ИДЭВХЖИХ активизироваться, становиться активнее, активироваться

ИДЭВХЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **идэвхжих**, активизировать, стимулировать, оживлять, **ажлыг** ~ активизировать работу, **~сэн нүүрс** активированный уголь

ИДЭВХИЙЛЭЛ активность, старание, старательность, прилежание, усердие, стремление, **ихээхэн ~ гаргах** проявлять большую старательность

ИДЭВХИЙЛЭХ стараться, проявлять усердие, быть усердным/ активным, проявлять активность, **~н ажиллах** работать с усердием

ИДЭВХЛЭХ быть усердным, быть инициативным, **~н санаачлах** проявлять инициативу

ИДЭВХТЭЙ активный, деятельный, энергичный, инициативный, активно, энергично, деятельно, ~ **амралт** активный отдых, **химийн ~ урвал** активная химическая реакция, ~ **дэмжих** активно поддержать

ИДЭВХТЭН активист, актив, ~ **бичигч** активно пишущий в газету, внештатный корреспондент

ИДЭГДЭЛ абразия, **~ийн гадаргуу** абразионная поверхность

ИДЭГДЭХ *страд. от* **идэх**, изъедаться, разъедаться, **төмөр зэвэнд ~жээ** ржавчина разъела железо

ИДЭГДЭЛ съедение, съедание, абразия

ИДЭГЧ *геол.* абразивы

ИДЭМХИЙ 1) прожорливый, ненасытный, жадный к еде, 2) *перен.* взяточник, 3) разъедающий, едкий, ~ **хүн** обжора, прожора, прожорливый человек, ~ **ямаа** прожорливая коза, ~ **түшмэл** чиновник-взяточник, мздоимец

ИДЭР молодой, возмужалый, ~ **залуу** *парн.* юный, молодой, ~ **нас** юность, молодость, ~ **гоо** планета Адонис

ИДЭРМЭГ удалой, молодецкий, лихой, бойкий, ~ **эр** лихач, удалец, храбрый/удалой мужчина

ИДЭРХЭН *уменьш. от* **идэр**, молоденький, совсем юный, ~ **залуудаа хайртай болжээ** совсем молоденькой влюбилась

ИДЭХ 1) есть, кушать, жрать, 2) разъедать, подтачивать, кариоз, 3) присваивать, похищать, растрачивать, **~ж уух** есть и пить, **хоол** ~ кушать, обедать, ~ **юм** пища, еда, кушанье, **амтархан** ~ есть с аппетитом, **зэв** ~ ржаветь, **хорхой ~сэн шүд** кариозный зуб, **улсын мөнгө** ~ присваивать казённые деньги, **дутуу** ~ недоедать, **цаттал** ~ есть досыта, **~дэггүй, ~ж болдоггүй юм** несъедобное, **цаг** ~ тратить много времени, **хараал** ~ быть осыпаемым проклятьями/ругательством, **~сэн эрүү хувхайрч идүүлсэн дов ургана** *приблизительно:* за одного битого двух небитых дают, **үрээ ~ээр үнээнд** лучше съесть корову, чем плод

ИДЭШ 1) пища, продовольствие, продукты питания, провиант, 2) скот, скотина (для зимнего забоя на мясо), ~ **ууш** пища, еда, **өвлийн** ~ мясо на зиму, зимний запас мяса, **~нд үхэр гаргах** колоть корову на мясо

ИДЭШЛЭХ пастись, есть (о скоте)

ИДЭЭ 1. 1) еда, кушанье, ~ **цагаа,** ~ **будаа** *собир.* пища, кушанье, **цагаан** ~ молочные продукты, **~ний зүйл** продукты питания, пищевые продукты, съестные припасы, **цайны** ~ чай для заварки, ~ **цагаагаа бэлтгэх** приготовить *пищу/пищевые продукты,* ~ **амсах** отведать, попробовать, «~ **зэнээ танихгүй**» *букв.* «кушанье хозяина не знает» так говорят, когда ставят перед гостем принесённое им же угощение

ИДЭЭ 2. гной, **~т шарх** гнойная рана, ~ **татах** вызвать нагноение

ИДЭЭ 3. дубильное вещество, дубитель

ИДЭЭ 4.: **самрын** ~ ядро ореха

ИДЭЭЛЭХ 1. кушать, есть, принимать пищу, **~ж будаалах** угощаться, принимать пищу

ИДЭЭЛЭХ 2. нагнаиваться, гноиться, **шарх ~сээр л байна** рана всё еще гноится

ИДЭЭЛЭХ 3. дубить, подвергать дублению, **нэхий/арьс** ~ дубить кожу, обрабатывать кожу путем дубления

ИДЭЭШИЛ привыкание, осваивание, акклиматизация, ~ **сайтай нутаг** местность, где акклиматизация проходит успешно

ИДЭЭШИХ 1. приучаться, приспособляться, привыкать, акклиматизироваться, **шинэ газар** ~ привыкать к новому месту, приспособляться/акклиматизироваться к новой местности

ИДЭЭШИХ 2. настаиваться, густеть, **цай ~в** чай заварился

ИДЭЭШМЭЛ настойка, **бамбайн** ~ валериановая настойка

ИЖ: ~ **бүрэн** комплект, набор, комплекс, полное собрание, комплексный, ~ **бүрэн зохиолын эмхтгэл** полное собрание сочинений, ~ **бүрдүүлэн нийлүүлэх** комплектные поставки

ИЖИЙ мама, мать, матушка

ИЖИЛ 1. одинаковый, равный, сходный, подобный, парный, **ив ~, эгээ** ~ совершенно одинаковый, точь-в-точь, как две капли воды, ~ **зүсмийн мал** одномастный скот, домашнее животное одинаковой масти, ~ **эгшиглэн** унисон, ~ **мөрөн** река Волга

ИЖИЛ 2. привыкшие друг к другу, близкие друг другу, ~ **дасал болох** привыкать друг к другу, становиться близкими друзьями, ~ **хань** подруга, суженая

ИЖИЛГҮЙ 1) бесподобный, беспримерный, несравненный, 2) единственный, одинокий, ~ **сайн** несравненно лучше

ИЖИЛДЭХ привыкать друг к дуруг, стать близкими друзьями, **~н дасах** сродниться, дружить, привыкать друг к другу

ИЖИЛСГЭХ *побуд. от* **ижилсэх,** делать похожим, заставлять привыкать, делать одинаковым, сближать

ИЖИЛСҮҮЛЭХ *побуд. от* **ижилсэх,** делать одинаковым, делать похожим, заставлять привыкать, делать одинаковым, **мал** ~ приучать животных к стаду

ИЖИЛСЭГ склонный привыкать, быстро привыкающий, ~ **мал** быстро привыкающий скот

ИЖИЛСЭЛТ идентификация

ИЖИЛСЭХ быть похожим друг на друга, походить друг на друга, иметь сходство с кем- чем-нибудь

ИЙ *междометие выражающее испуг:* ой, **~, тэгж болохгүй** ой, так нельзя

ИЙЖ: яаж ~ байгаад, яаж ~гээд как-нибудь, каким-нибудь образом, **яаж ~ байгаад өрнөөс салах хэрэгтэй** надо каким-нибудь образом развязаться с долгом, **яаж** ~ едва, еле, еле-еле, с трудом

ИЙЛДЭС *мед.* сыворотка, **сахуугийн** ~ противодифтерийная сыворотка, **үүрийн** ~ семя, зародыш

ИЙМ такой, подобный, этакий, ~ **олон** так много, ~ **янзаар** таким образом, таким путем, подобным образом, ~ **учраас** поэтому, **учир явдал ~ байна** так обстоит дело, ~ **юм болно гэж санасангүй** не подумал, что такое может случиться

ИЙМХЭН *уменьш. от* **ийм,** всего лишь, всего столько, лишь столько, даже такое, ~ **юм мэдэхгүй** *не знает такого* элементарного/таких мелочей

ИЙМЭРХҮ вот такой, такой же, вот так, такой вот, вроде этого, **ажил ~ явж байна** работа идёт вот таким образом

ИЙН так, таким образом, ~ **тийн ярилцах** беседовать о том, о сём

ИЙНХҮҮ таким образом, таким путем, вот так

ИЙШ сюда, в эту сторону, ~ **тийш** туда-сюда

ИЙШЭЭ сюда, в эту сторону, ~ **суугаарай** сядьте сюда

ИЛ 1. явный, ясный, открытый, легальный, явно, ясно, открыто, *легально,* ~ **захидал** открытка, ~ **санал хураалт** открытое голосование, ~ **уурхай** карьер, разрез, ~ **хэлэх** говорить в глаза, ~ **болох/гарах** выявляться, быть открытым, стать очевидным/ясным, ~ **гаргах** обнаруживать, сделать ясным, ~ **тод байдал** гласность, ~ **тод байх зарчим** принцип гласности, ~ **уурхай** карьер, разрез

ИЛ 2. детёныш оленя

ИЛААРШИХ выздоравливать, чувствовать себя лучше

ИЛБЭ фокус, колдовство, проделка, **хөзрөөр** ~ **үзүүлэх** карточный фокус, ~ **үзүүлэх** показывать фокусы

ИЛБЭДЭХ показывать фокусы, манипулировать, колдовать

ИЛБЭХ гладить, ласкать, ласково проводить по чему-либо ладонью, **хацрыг** ~ гладить по щеке

ИЛБЭЧИН фокусник, иллюзионист, колдун

ИЛГЭН замшевый, ~ **дээл** *замшевое пальто,* ~ **цамц** замшевая куртка

ИЛГЭЭГДЭХ *страд. от* **илгээх,** быть отправленным, оказываться направленным, отправляться, направляться

ИЛГЭЭГЧ посылающий, отправляющий, отправитель

ИЛГЭЭЛТ 1) посылка, отправка, 2) послание, 3) путёвка, **шуудангийн** ~ почтовая посылка, **Шинэ жилийн баярын** ~ Новогоднее приветственное послание, **~ийн эзэд** обладатели ревсомольских путёвок, ~ **явуулах** отправлять посылку

ИЛГЭЭХ *посылать, отправлять, направлять,* **шуудангаар** ~ посылать по почте, **хүн** ~ отправлять человека, **захидал** ~ отправить письмо, **цахилгаан утас** ~ направлять телеграмму

ИЛГЭЭМЖ посылка, бандероль, посылочный, **шуудангийн ~ийн тасаг** посылочное отделение на почте, отдел посылок на почте, **~ийн худалдаа** выписка, заказ товаров по почте, **~ийн гэрээ** договор экспедиции

ИЛД 1. меч, сабля, ~ **бамбай** *щит и* меч

ИЛД 2. *мед.* лишай

ИЛЖИГ осёл, ослиный, **~ний чих** ослиные уши, ~ **унах** ехать на осле, садиться верхом на осле

ИЛЖИРХИЙ гнилой, тухлый, разложившийся, разлагающийся

ИЛЖЛЭХ доводить до гниения/гнилости, делать тухлым

ИЛЖРЭХ гнить, тухнуть, разлагаться, разрушаться из-за гниения, подвергаться гниению

ИЛЛЭГ массаж, ~ **хийх** делать массаж, **цэгэн** ~ точечный массаж

ИЛРҮҮЛЭХ разоблачать, обличать, выявлять, обнаружить, раскрывать разоблачать, **олж ~, ~ж гаргах** выявлять, раскрывать, **гэмт хэрэг** ~ раскрыть преступление, **~д төвөгтэй гэмт хэрэг** трудно раскрываемое преступление, **нууцыг** ~ раскрыть тайну, **буруутныг олж** ~ разоблачать виновных

ИЛРЭЛ выражение, проявление, **тод** ~ чёткое выражение

ИЛТ ясно, явно, заметно, ~ **харагдах** ясно видеться, ~ **өгүүлэх** *нэр синоним*

ИЛРЭХ выявляться, обнаруживаться, раскрываться, стать очевидным

ИЛТГЭГЧ докладчик, **уран** ~ оратор

ИЛТГЭЛ доклад, речь, **тайлан ~** отчётный доклад, **~ хэлэлцэх** обсуждение воспользоваться этим (напр. взять себе или отдавать кому-нибудь), отдавать лишнее

ИЛТГЭЛЦҮҮР коэффициент, **идэвхжилийн ~** коэффициет активности, **хөрс хуулалтын ~** коэффициент вскрыши, **батшлын ~** коэффициент прочности, **зууралдлын ~** коэффициент сцепления

ИЛТГЭХ докладывать, делать доклад, доложить, **~ хуудас** докладная записка

ИЛТЭД ясно, явно

ИЛҮҮ 1) лишний, излишний, ненужный, 2) свыше, более, больше, **~ зардал** излишний расход, **~ үг** лишние слова, **~ үгтэй илгэн хоншоортой** быть чересчур болтливым, **~ юм ярих** говорить лишнее, сказать не то, что надо было, **~ дутуу** то-сё, **~ орои тоо** сверхштатный, лишний, дополнительный, **хамаагүй/хавьгүй ~** куда лучше, намного лучше, **~ төлөх** переплачивать, заплатить больше денег, **~ авах** брать больше, **~ харах** желать большего/ лишнего, смотреть жадными глазами, **~гийн дотор дутуу буй, ихийн дотор бага буй** *приблизительно:* от сумы (и тюрьмы) не зарекайся

ИЛҮҮДЭЛ излишек, остаток, остаточный, излишний, **~ийг тушаах** сдача излишков, сдавать излишки, **~ бараа** остаточный товар, **~ мөнгө** остаточные деньги, **~ жин** избыточный вес, **~ санхүүжилт** избыточное финансирование

ИЛҮҮДЭХ быть лишним, оказываться излишним, превышать, **тогтоосон хэмжээнээс ~** превышать установленную норму

ИЛҮҮР 1. утюжок

ИЛҮҮР 2. штукатурная лопатка, мастерок

ИЛҮҮРДЭХ гладить, утюжить

ИЛҮҮЦ излишний, лишний, излишне, **~ үг** лишние слова, **~ хэрэг** лишний поступок

ИЛҮҮЧЛЭХ делать излишними

ИЛХЭН чётко, ясно, **~ харагдана** чётко видно

ИЛЧ теплота, жар, **халуу ~** жар, **биеийн ~** температура тела, **нарны ~** солнечная температура

ИЛЧИТ тепловой, **~ тэрэг** тепловоз

ИЛЧЛЭХ разоблачать, выявлять, выяснять, обнаруживать, делать известным

ИЛЭГ замша, **~н бээлий** замшевые перчатки

ИЛЭН: **~ далангүй** откровенно, искренне, чистосердечно, откровенный, открытый, искренний, **~ далангүй байдал** искренность, откровенность, **~ далангүй яриа** откровенный разговор, **~ далангүй хүн** открытый, искренний человек, **~ далангүй ярих** говорить откровенно, высказаться чистосердечно

ИЛЭРХИЙ ясный, явный, понятный, известный, очевидный, ясно, явно, понятно, очевидно, **~ асуудал** явный вопрос, **~ давуу байдал** явное преимущество, **~ болгох** делать известным

ИЛЭРХИЙГЭЭР явно, очевидно, открыто

ИЛЭРХИЙЛЭЛ заверение, обещание, рапорт

ИЛЭРХИЙЛЭЛТ заверение, рапорт, **баярын ~** приветственное заверение, **~ гаргах** дать заверение, делать рапорт, представить рапорт

ИЛЭРХИЙЛЭХ высказываться, объявлять, заявлять, обещать, заверять, **талархал ~** выразить благодарность, объявить благодарность, **санал ~** выразить мнение, **эсэргүүцэл ~** заявить протест, **эмгэнэл ~** выразить соболезнование, **батлан ~** заверять

ИЛЭРЦ (рудные) проявления

ИЛЭХ 1) гладить, ласкать, 2) массировать, делать массаж, **үсээ ~** поглаживать свои волосы

ИМЖ кенгуру

ИМНЭХ 1. ставить на ушах скота метку, делать метку подрезом ушей у скота, **мал ~** ставить метку на ушах скота

ИМНЭХ 2. холостить, кастрировать

ИМПЕРАТИВ императив, **~ хэм хэмжээ** императивная норма

ИМПЕРИАЛИСТ империалист, империалистический, **~ бодлого** империалистическая политика

ИМПЕРИ империя, **Ромын ~** Римская империя

ИМПОРТ импорт, импортный, **~ын бараа** импортные товары, **~ын хориг** запрет на импорт, **~ын хадгаламж** импортный депозит, **татвар төлөгдөөгүй ~ын бараа** импортные товары с не оплаченной пошлиной, **~ын хураамж** импортные пошлины

ИМПОРТЛОХ импортировать, ввезти из-за границы

ИМРЭХ сучить, скручивать, свивать, крутить между пальцами, **утас ~н нийттэх** сучить нитки, крутить нитки, **сахлаа ~** подкручивать усы

ИМХЭРДЭХ подрубать, подшивать край чего-нибудь, загибать края чего-нибудь, складывать в складку (напр. края ткани)

ИНГЭ верблюдица

ИНГЭХ делать так, делать таким образом, **тэр ~ж хэлэв** он сказал так, **би ~ээд явна** я скоро уйду, **чамайг ~нэ гэж санасангүй** я не подумал, что ты поступишь так, **би бас ~нэ** я сделаю/поступлю тоже так, **~ж хий** сделай так

ИНГЭЭД так, итак, таким образом, затем, а теперь, скоро, **~ яах вэ?** и так что теперь будем делать? **~ бүх юм тодорхой боллоо** и так, всё стало ясно

ИНДРААНИЛ сапфир

ИНДЕКС индекс, указатель, **аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний ~** индекс промышленной продукции

ИНДЕКСЖҮҮЛЭХ индексация

ИНДҮҮ утюг, **цахилгаан ~** электрический утюг, **цогийн ~** жаровой утюг

ИНДҮҮДЛЭГ 1) утюжка, 2) сгиб, складка (напр. на брюках после утюжки), **~ муу авах** плохо утюжиться

ИНДҮҮДЭХ утюжить, гладить, **хувцас ~** гладить одежду, **өмд ~** утюжить брюки

ИНДЭР трибуна, **~т гарах** подняться на трибуну, **~ийн хурал** митинг, **зочны ~** гостевая трибуна, трибуна для гостей

ИНДЭХ: **тариа ~** молотить зерно

ИНЖ 1. приданое

ИНЖ 2.: **~ буурал** *бот.* синяк обыкновенный

ИНЖЕНЕР инженер, инженерный, **барилгын ~** инженер-строитель, **~ техникийн ажилтнууд** инженерно-технические работники

ИНТЕГРАЦ интеграция, **эдийн засгийн ~** экономическая интеграция

ИНТЕРНАЦИОНАЛ интернационал, интернациональный

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМ интернационализм

ИНТЕРНАЦИОНАЛЧ интернационалист, **~ үзэл** интернационализм

ИНТООР вишня

ИНЭЭД смех, хохот, **~ алдах** рассмеяться, **~ хүргэх** вызывать смех, смешить, **~ хүрмээр** смешной, смехотворный, забавный, **чамд ~, над ханиад** *погов. приблизительно:* кошке — игрушка, а мышке — слезки, **~ ханиад болох** балагурить, смеяться до слёз

ИНЭЭДТЭЙ смешной, комичный, потешный, забавный, смешно, комично, забавно, **~ юм болов** вышло смешно, **танд ~ байна уу?** вам смешно?

ИНЭЭЛДЭХ *взаимн. от* **инээх** смеяться (мн. число)

ИНЭЭДЭМ смех, смешок, **~ наадам** шутка, насмешка, **~ тоглоом болгох** делать посмешищем, поднимать на смех, делать/сказать на смех, **~ биш** не до смеху, не время веселиться

ИНЭЭДЭМТ смешной, смехотворный, комический, **~ жүжиг** комедия

ИНЭЭДЭМТЭЙ смешной, комический
ИНЭЭЛГЭХ смешить, вызывать смех
ИНЭЭСЭМГЛЭЛ улыбка, **үл мэдэг ~** чуть заметная улыбка, **хөгжүүн ~** веселая улыбка
ИНЭЭМСЭГЛЭХ улыбаться, **гунигтайяа ~** грустно улыбаться **доогтой ~** саркастический улыбаться
ИНЭЭМХИЙ смешливый, **~ бүсгүй** смешливая девушка, хохотунья
ИНЭЭМТГИЙ смешливый, **~ хүн** весельчак, смешливый человек, человек, который смеется
ИНЭЭХ смеяться, хохотать, **элгээ хөштөл/муурч унаталаа ~** хохотать до упаду, помирать со смеху, **тачигнатал ~** громко смеяться, хохотать во все горло, разразиться смехом, **~сэн хүнээс асуу, уйлсан хүнээс бүү асуу** *погов.* у смеющегося человека спроси причину, а у плачущего не спрашивай , **инээхэд ихдэх, уйлахад багадах хэрэг** и плакать и смеяться.
ИОД иод
ИОДЖУУЛАХ иодифицировать
ИР лезвие, остриё, **хутганы ~** остриё ножа, лезвие ножа, **хадуурын ~** лезвие косы, **сэлэмний ~** лезвие меча, **хутганы ~н дээр байх** находиться в безвыходном положении, держаться на волоске
ИРВЭГНЭХ ощущать прикосновение к телу насекомых, меха, волос, покрываться мурашками
ИРВЭС леопард, снежный барс
ИРГҮЙ тупой, **~ хутга** тупой нож
ИРГҮҮЛ ободок, край посуды
ИРГЭД граждане, люди, **~ийн амь нас, эрүүл мэнд, эрх чөлөө, нэр алдрын эсрэг гэмт хэрэг** преступление против жизни, здоровья, свободы и достоинства граждан
ИРГЭН 1. гражданин, народ, люди; гражданский, **~ий эрх** гражданские нрава, **~ий хууль** гражданский кодекс, **~ээс хасах** лишение гражданства, **~ий үүрэг** гражданский долг, **~ий гэр бүл** гражданский брак, **~ий хамгаалалт** гражданская оборона, **~ий дайн** гражданская война, **~ий байцаан шийтгэх ажиллагаа** гражданский процесс, **~ий байцаан шийтгэх эрх зүй** гражданское процессуальное право, **~ий үнэмлэх** удостоверение личности
ИРГЭН 2. китаец, **дундад ~** улс Китай
ИРГЭНШИЛ: **соёл ~** цивилизация, **эртний соёл ~** цивилизация древности, **нүүдэлчдийн соёл ~** цивилизация номадов/кочевников
ИРГЭНШИХ цивилизоваться, стать цивилизованным
ИРГЭНШҮҮЛЭХ *побуд. от* **иргэнших,** цивилизовать, приобщать к цивилизации
ИРЖГЭР неровный, шершавый, тряский
ИРЖИЙЛГЭХ *побуд. от* **иржийх** делать шершавым, делать неровным
ИРЖИЙХ делаться неровным, становиться шершавым/шероховатым
ИРЛЭГДЭХ *страд. от* **ирлэх** точиться, быть заточенным
ИРЛЭХ точить, делать острым, заострять, **хутга ~** точить нож, **сүх ~** заострять топор
ИРМҮҮН энергичный, ударный, сильный, быстрый, энергично, ударно, быстро, хорошо, **~ ажиллах** работать энергично, трудиться ударным темпом, **~ хурдан хөлөг** быстроногий скакун, быстрый конь
ИРМЭГ острый край, ребро грани, грань, **ширээний ~** ребро стола, острый край стола, **үхлийн ~ дээр** на грани смерти
ИРМЭХ мигать, моргать, подмигивать, **нүд ~** моргать глазами, **нүд ~ зуур** мгновенно, моментально
ИРТЭЙ острый, **~ хутга** острый нож
ИРҮҮЛЭХ *побуд. от* **ирэх,** заставлять приходить, велеть прийти, присылать, **дуудаж ~** вызвать, **урьж ~** приглашать прийти, **хариу ~** присылать ответ
ИРЦ посещаемость, присутствие, приход людей
ИРЭХ приходить, приезжать, прибывать, являться, идти, **чи хаанаас ~в?** откуда ты пришёл? **түрүүлж ~** приходить первым, **буцаж/эргэж ~** возвращаться, вернуться, **гарч ~** выходить, **орж ~** входить, **бууж ~** сходить, спускаться, **хамт ~** приходить вместе, **~ цаг** время прибытия, **~ жил** будущий/следующий год, **биеийн юм ~** наступление менструации
ИРЭЭДҮЙ будущий, будущее, **алс ~** будущность, **~д** в будущем, **~ цаг** будущее время, **ойрын ~** ближайшее будущее, **~нхээ төлөө саная тавих** заботиться о своем будущем, **~ судлал** футурология
ИРЭЭДҮЙГҮЙ бесперспективный, лишённый будущности, без будущего, **~ бодлого** бесперспективная политика
ИРЭЭДҮЙТЭЙ перспективный, имеющий хорошее будущее, **~ ажил** перспективная работа
ИСГЭЛЭН кислый, квашеный, **~ тараг** кислый кефир, кислая простокваша, **~ ус** кислые воды
ИСГЭРЭЛТ свист, свистеть
ИСГЭРЭХ свистеть, издавать свист, **битгий исгэр!** не свисти!
ИСГЭРЭЭН свист, **~ шуугиан** *парн.* свист и шум
ИСГЭХ *побуд. от* **исэх,** квасить, заквашивать, окислять, **гурил ~** квасить тесто, **айраг ~** квасить кобылье молоко, готовить кумыс
ИСЛҮҮД окислы
ИСПАН Испания, испанский, испанец, испанка, **~ хэл** испанский язык, **~иар ярих** говорить по-испански, **Даниэль хүүхдүүдтэйгээ монголоор ба ~ хэлээр ярьдаг** Даниэль говорит со своими детьми по-монгольски и по-испански
ИСЭЛ окись, **нүүрс төрөгчийн ~** окись кислорода
ИСЭЛДҮҮЛЭГЧ окислитель
ИСЭЛДҮҮЛЭХ *побуд. от* **исэлдэх,** окислять
ИСЭЛДЭЛ (т) окисление
ИСЭЛДЭХ 1) окисляться, 2) окисление, **~ урвал** реакция окисления
ИСЭЛТ кислое брожение, заквашивание, закваска, окисление
ИСЭХ заквашиваться, делаться кислым, подвергаться брожению, закисать, бродить, окисляться, **айраг ~жээ** кумыс заквашен, кумыс приготовлен, **~ явц** процесс брожения/заквашивания
ИТАЛИ Италия, итальянский, итальянец, итальянка, **~д үйлдвэрлэв** изготовлено в Италии, **~ийн сэргэн мандалт** итальянское возрождение
ИТГҮҮЛЭХ *побуд. от* **иттэх,** убеждать, уверять, вызывать доверие, **үнэнийг ~** убедить в истинности чего-нибудь, **өөрийн зөвд ~** уверить в своей правоте
ИТГЭГДЭХ *страд. от* **иттэх,** вериться, пользоваться доверием, войти в доверие, придавать уверенность, заслуживать доверие, **над нэг л ~гүй байна** мне почему-то не вериться
ИТГЭЛ доверие, вера, надежда, уверенность, **~ үнэмшил** *парн.* уверенность, **~ найдвар** *парн.* надежда, доверие, **~ төгс байх** быть уверенным, **~ олох/хүлээх** пользоваться доверием, **~ хүлээлгэх тухай асуудал** вопрос о доверии, **~ алдах** потерять доверие, **~ зөвдэх** совершать вероломство, **хатуу ~** твёрдая вера/твёрдая уверенность, **~ үнэмшилтэй байх эрх чөлөө** свобода убеждений и их выражений, **сохор ~** слепая вера, **өөртөө иттэх ~** вера в самого себя, **~ хөсөрдүүлэх** злоупотреблять доверием
ИТГЭЛГҮЙ ненадежный, не пользующийся доверием, не заслуживающий доверия, подозрительный, недоверчиво, подозрительно, с подозрением, **ИТГЭХ** 1) верить, доверять, оказывать доверие, 2) надеяться, полагаться, расчитывать на кого-то либо, **хүчиндээ ~** верить своим силам, **ялалтад ~** верить в по-

беду, **нүдэндээ эс ~** не верить своим глазам, **над ~ж болно** можете полагаться на меня, можно рассчитывать на меня, **би ~гүй байна** я не верю, мне не вериться

ИТГЭЛТЭЙ надежный, внушающий доверие, вызывающий доверие, уверенный, уверенно, убеждённо, надёжно, **~ нөхөр** надёжный товарищ, **~ өмчтөн** доверительный собственник, опекун, **~ хариу** уверенный ответ

ИТГЭЛЦЭЛ доверие, взаимное доверие, **~ийг бий болгох** установить взаимное доверие, **~ийн арга хэмжээ** меры взаимного доверия

ИТГЭЛЦЭХ *совм. взаим. от* **итгэх**, верить друг другу, заслуживать доверие друг у друга, **бие биедээ ~** доверять друг другу

ИТГЭМЖ доверие, вера, надежда, уверенность, **~ найдлага** *парн.* вера, уверенность, **~ төрөх** вызывать/внушать доверие, **~ алдах** потерять доверие, лишаться доверия

ИТГЭМЖГҮЙ не заслуживающий доверия, безнадёжный

ИТГЭМЖИЛСЭН доверительный, **~ нярав** инкассатор

ИТГЭМЖИТ дипломатический ранг

ИТГЭМЖЛЭГ доверенность, аккредитив, **~ олгох** выдать доверенность, **~ээр мөнгө авах** получить деньги по доверенности

ИТГЭМЖЛЭГДЭХ *страд. от* **итгэмжлэх**, быть доверенным, доверяться, **~сэн хүн** доверенное лицо

ИТГЭМЖЛЭГЧ доверитель

ИТГЭМЖЛЭЛ доверенность, доверие, **хувьцаа авах ~** доверенность на получение дивидентов

ИТГЭМЖЛЭХ 1) оказывать доверие, вверять, доверять, верить, 2) верительный, **~ жуух бичиг барих** вручать верительные грамоты

ИТГЭМТГИЙ доверчивый, легковерный, **~ зан** доверчивость, легковерие, **~ хүүхэд** доверчивый ребёнок

ИТГЭМХИЙ доверчивый, легковерный

ИХ 1) большой, великий, грандиозный, огромный, 2) очень, весьма, сильно, 3) старший, **~ гүрэн** великая держава, **~ хурал** съезд, **~ сургууль** университет, **~ дэлгүүр** универмаг, **~ буу** артиллерийское орудие, **~ эмч** врач, **Их Хүрээ** — название столицы Монголии в начале XX века, **~ замын дээрэм** разбой на большой дороге, **~ алаг бялзуухай** соловей, **~ зэрэг сувилах** переболеть оспой, **~ цааз** основной закон, **~ амт** волк (в Завханском аймаке), **~ зан** высокомерие, надменность, **~ хөг** мажор, **агуу ~** величественный, гигантский, **~ гарын, ~ гартай** сильные, высокопоставленные, **~ гарын баячууд** олигархи, **~ийг шийр барих** быть степенным, рассудительным, **~ том** очень большой, **~ сайн** очень хорошо, **~ баярлалаа** большое спасибо, **~ хүү** старший сын, **~ ах** старший брат, **~ хөг** *муз.* мажор, **~ уян налархай** пластичный, **~ хиур од** звезда Бета в созвездии Персея, **~ хаан од** звезда Бета в созвездии Малой Медведицы

ИХДҮҮЛЭХ *побуд. от* **ихдэх**, делать слишком большим, делать большим, чем надо

ИХДЭХ оказываться больше чем надо, быть большим, чем нужно, делаться слишком большим, быть великим (об одежде), превзойти меру

ИХСЭЛТ возрастание, увеличение, усиление

ИХСЭХ становиться еще больше, возрастать, увеличиваться, усиливаться, **шуугиан чимээ ~в** звуки и шум возрастали, **салхи ~в** ветер усилился, **цусны даралт ~в** кровяное давление поднялось

ИХЭВЧЛЭН в большей части, в основном, главным образом

ИХЭД много, весьма, очень, сильно, **~ хүсэх** сильно желать, гореть желанием, **~ зовох** сильно мучиться, сильно страдать

ИХЭМСЭГ высокомерный, горделивый, важный, **~ хүн** высокомерный человек, **~ дүр** высокомерный вид, **~ зан** высокомерие, важность, **~ оршихуй** экзистенциализм.

ИХЭМСЭГЛЭХ вести себя высокомерно, важничать

ИХЭНХ большая часть, большинство, **~ нөхөд нь** большинство его друзей, **~ хувь** большая часть, значительная часть, **~ нь болох** быть большинством, **~ийн саналаар** большинством голосов

ИХЭНХДЭЭ в большинстве случаев, главным образом, большей частью, преимущественно, обычно, **~ гэртээ байх** обычно бывать дома

ИХЭР близнецы, двойня, **гурван ~** трое близнецов, тройня

ИХЭРЛЭЛТ рождение близнецов

ИХЭРЛЭХ родить близнецов, рождать двух и более детёнышей (о животных)

ИХЭРХҮҮ высокомерный, кичливый, надменный, важный, **~ зан** высокомерие, надменность, чванство

ИХЭРХЭГ высокомерный, кичливый, надменный, важный

ИХЭРХЭХ важничать, чваниться, высокомерничать

ИХЭС 1. высокопоставленное лицо, элита, **~ дээдэс** *парн.* вельможи, сановники, элита

ИХЭС 2. *анат.* плацента, послед, **төрсний дараа ~ нь гарах** выход последа после родов, **~ цөглөх** отделение последа, **~ийн үлдэгдэл** *мед.* остатки плаценты, **~ийн төвийн түрүүлэлт** центральное предлежание плаценты, **~ийн цэлмэн** хориод

ИХЭСГҮҮР усилитель, увеличитель

ИХЭСГЭХ *побуд. от* **ихсэх**, усиливать, увеличивать, расширять, **бүтээгдэхүүний гаргалтыг ~** увеличить выпуск продукций

ИХЭЭХЭН 1) значительный, довольно большой, 2) довольно много, сильно, **~ ажил хийх** проделать большую работу

ИЧГҮҮР стыд, позор, срам, **~ сонжуур** *парн.* позор, срам, **~ сонжуургүй** бесстыдный, **~ээ алдах** наглеть, терять стыд, делаться нахальным

ИЧГҮҮРГҮЙ бесстыдный, не чувствующий стыда, непристойный, бесстыжий, наглый, **~ загнах/аашлах** нахальничать, грубить

ИЧГҮҮРТЭЙ постыдный, позорный, позорящий, **~ явдал/хэрэг** позорный поступок, постыдный поступок

ИЧГЭВТЭР стыдно, позорно, постыдный, позорный, **~ явдал** постыдный поступок

ИЧИГ стыдно, как не стыдно!

ИЧИМТГИЙ стыдливый, застенчивый, чрезвычайно скромный, **~ охин** стыдливая девочка, **~ зан** стыдливость, скромность

ИЧИМХИЙ стыдливый, застенчивый

ИЧИХ 1. стыдиться, стесняться, **би ~ж байна** мне стыдно, **~ээд яах вэ, хонгор минь** не стесняйся, милая моя, **~ нүүрэндээ илэг наах** терять стыд

ИЧИХ 2. погружаться в зимнюю спячку

ИЧМЭЭР постыдный, позорный

ИЧЭЭ зимняя спячка, зимние норы (у некоторых животных), **баавгайн ~** берлога, **~ нээс гарах** выходить весной из зимних нор

ИЧЭЭХ *побуд. от* **ичих**, стыдить, конфузить, **амьтны нүүрэн дээр ~** пристыдить перед людьми

ИШ 1) ручка, рукоятка, черенок, 2) ствол, стебель, **хутганы ~** рукоятка ножа, **сүхний ~** топорище, **хүрзний ~** черенок лопаты, **модны ~** ствол дерева

ИШ 2. источник, основа, начало, **~ үндэс** основа, основание, **ямар ~ үндэс дээр** на каком основании, **ямар ч ~ үндэсгүй, ямар ч ~ үндэс алга** лишено всякого основания, **~ баримт** факт, доказательство, **~ татах** цитировать, приводить цитату, ссылаться на источник, **~ үзүүлэх** пророчить, предвещать

ИШ 3. *междометие:* увы! **~, чаавааc!** увы!, **тамхины ~** окурок

ИШИГ козлёнок
ИШИГЛЭХ давать козлёнка, котиться (о козе)
ИШЛЭЛ цитата, цитирование, ссылка
ИШЛЭХ приделать рукоятку, прикреплять рукоятку
ИШЧООШИГ счётчик (электро)

Й

ЙЕМЕН Йемен, йеменский
ЙОГ йог, йога
ЙОГЧ йог

К

КАБЕЛЬ кабель, кабельный, ~ **телевиз** кабельное телевидение, ~ **шугам** кабельная линия
КАБИН кабина
КАБИНЕТ кабинет
КАЗАК казаки, казачий
КАЗАХ казахский, ~ **уран зохиол** казакская литература
КАКАО какао, **лааз тай** ~ банка какао, **аяга** ~ уух выпить стакан какао
КАЛЕНДАРЬ календарь, **ширээний** ~ настольный календарь
КАЛИБР ~**буу** мелкокалиберная винтовка
КАМЕР камера, **хийтэй/хийлсэн** ~ камера, наполненная воздухом
КАМПАНИ кампания, **тариалалтын** ~ посевная кампания, **сонгуулийн** ~ избирательная кампания, **ургац хураалтын** ~ уборочная кампания, ~**т ажил эхлэх** начать кампанию
КАПИТАЛ капитал, **санхүүгийн** ~ финансовый капитал, **үндсэн** ~ основной капитал
КАПИТАЛИЗМ капитализм, ~**ыг алгасан** минуя капитализм
КАПИТАЛИСТ капиталистический, ~ **байгуулал** капиталистический строй, ~ **нийгэм** капиталистическое общество, ~ **бус хөгжлийн зам** некапиталистический путь развития
КАПРОН капрон, капроновый, ~ **оймс** капроновые чулки
КАРАКУЛЬ каракуль, каракулевый, **хар** ~ чёрый каракуль, ~ **зах** каракулевый воротник, ~ **хонь** каракулевая овца
КАРАНТИН карантин
КАРМАН карман, ~**д хийх** положить в карман, ~**ы хулгайч** карманный вор, карманник
КАРТ карточка, карточный, ~**ын бараа** товары по карточкам, **зээлийн** ~ кредитная карта
КАРТОН картон, картонный, ~ **хайрцаг** картонная коробка
КАСС касса, **хадгаламжийн** ~ сберегательная касса, **билетийн** ~ билетная касса, **тооцооны** ~ расчётная касса, ~**ын тайлан** кассовый отчёт, ~**ын бэлэн мөнгө** кассовая налычность
КАССЧИН кассир, кассирша
КАТАЛОГ каталог, **үсэг дараалсан** ~ алфавитный каталог
КАУЧУК каучук, каучуковый, ~ **мод** каучуковое дерево
КАФЕ кафе
КВАДРАТ квадрат, квадратный, ~ **тэгшитгэл** квадратное уравнение
КВАС квас, **талхны** ~ хлебный квас
КЕРОСИН керосин, керосиновый, керосинный, ~**ы үнэр** керосинный запах, ~ **дэнлүү** керосиновая лампа
КИЛО *разг.* килограмм
КИЛОВАТТ киловатт, ~ **цаг** киловатт /час
КИЛОГРАММ килограмм, килограммовый, ~**ын туухай** килограммовая гиря
КИЛОМЕТР километр, километровый, ~**ийн зай** расстояние в километр
КИНО кино, фильм, ~ **үйлдвэр** киностудия, ~ **найруулагч** кинорежиссёр, ~ **жүжигчин** киноактёр, **уран сайхны** ~ художественный фильм, **баримтат** ~ документальный фильм, хүүхдийн ~ детский фильм, **өнгөт** ~ цветной фильм, хүүхэлдэйн ~ мультипликационный фильм, ~**ны хөгжим** музыка к кинофильм, **дуутай/дуугүй** ~ звуковой/немой фильм, **нүүдлийн** ~ кинопередвижка, ~ **зураг авах** снимать фильм
КИНОТЕАТР кинотеатр
КЛИНИК клиника, клинический, ~**ийн байшин** клинический корпус
КЛИРИНГ клиринг, **хоёр талын** ~ двусторонний клиринг, ~**ийн хэлбэрээр тооцоо хийх** расчёты в форме клиринга
КЛУБ клуб
КНОП кнопка, ~ **дарах** нажимать на кнопку
КОКО: **«коко» авах** набрать очки
КОКС кокс
КОКСЖИХ 1) коксоваться, 2) коксующийся, ~**сон нүүрс** коксующиеся угли
КОКСЛОХ коксовать, **нүүрс** ~ коксовать уголь, превратить уголь в кокс
КОЛЛЕГИ коллегия, **яамны** ~ коллегия министерства, ~**ийн шийдвэр** решение коллегии
КОЛОНИ колония, колониальный, ~**ийн бодлого** колониальная политика, **хөдөлмөр хүмүүжлийн** ~ воспитательно-трудовая колония
КОЛОНЧЛОЛ колонизация, **шинэ** ~ неоколонизация
КОЛОНК колонка, **бензин** ~ бензоколонка, автозаправка
КОМАНД команда, **гал** ~ пожарная команда, ~ **өгөх** подать команду, ~**аар ажиллах** работать по команде
КОМАНДЛАГЧ командующий, **арми** ~ командующий армией, командарм
КОМАНДЛАЛ командование, дээд ~ верховное/высшее командование, **армийн** ~ армейское командование
КОМАНДЛАХ командовать, произносить слова команды, **хороо** ~ командовать полком
КОМБАЙН комбайн, комбайновый, **хөдөө аж ахуйн** ~ сельскохозяйственный комбайн, **нүүрсний** ~ угольный комбайн
КОМБАЙНЧ комбайнер
КОМБИНАТ комбинат, **хүнсний** ~ пищевой комбинат, **гурилын** ~ мукомольный комбинат, **мах** ~ мясокомбинат, **уулын баяжуулах** ~ горнообогатительный комбинат
КОМЕНДАНТ комендант, комендантский, **хотын** ~ комендант города, ~**ын тушаал** комендатский приказ
КОМЕНДАТУР комендатура
КОМЕНТЕРН коммунистический интернационал, коминтерн
КОМИСС комиссия, комиссионный, **сонгуулийн** ~ избирательная комиссия, **мөрдөн байцаах** ~ следственная комиссия, **шалгалтын** ~ экзаменационная комиссия, **мэргэжлийн** ~ специализированная комиссия, ~**ийн худалдаа** комиссионный продажа
КОМИССАР комиссар, начальник охраны высокопоставленного лица
КОММУНИЗМ коммунизм, ~ **байгуулах** строить коммунизм
КОММУНИСТ коммунист, коммунистический, ~ **нам** коммунистическая партия, ~ **нийгэм** коммунистическое общество
КОМПАНИ компания, **хязгаарлагдмал бус хариуцлагатай** ~ компания с неограниченной ответсвенностью, **хязгаарлагдмал хариуцлагатай** ~ компания с ограниченной ответсвенностью, **охин** ~ дочерняя компания, **хувь нийлүүлсэн** ~ акционерная компания, ~ **үүсгэн байгуулагч** учредитель компании
КОМПАС компас, компасный
КОМПОТ компот
КОМПЬЮТЕР компьютер, **хувийн** ~ персональный компьютер
КОНДУКТОР кондуктор, **автобусны** ~ кондуктор автобуса
КОНСЕРВ консервы, консервный, **махан** ~ мясные консервы, **загасан** ~ рыбные консервы, ~**ын үйлдвэр** консервная фабрика, ~**ын лааз** консервная банка

КОНСЕРВЛОГДОХ *страд. от* **консервлох**, консервироваться, быть консервированным
КОНСЕРВЛОХ 1) консервировать, 2) консервирование, **ногоо ~** консервировать овощи, **~сон загас** консервированная рыба
КОНЦЕРН концерн
КОНСПЕКТ конспект, **~ хийх** составлять/писать конспект
КОНСУЛ консул, консульский, **ерөнхий ~** генеральный консул, **~ын газар** консульство, **~ын хэлтэс** консульский отдел, **~ын дэнж** историческое название района в Улаанбаатаре, ныне XV микрорайон, **~ын эрх зүй** консульское право, **өргөмжит ~** почётный консул
КОНТОР контора, **тээврийн ~** транспортная контора, **~ын ажилтан** конторский служащий
КОНТОРЛОХ работать в конторе
КОНТРАБАНД контрабанда
КОНЦЕРТ концерт, концертный, **~ тоглох** дать концерт, **~ын танхим** концертный зал
КОНЬЯК коньяк, коньячный
КОРИДОР коридор, коридорный
КОСТЮМ костюм, **~ны хэмжээ** размер костюма
КОСЧООМ костюм
КОТЛЕТ котлета, **махан ~** котлета с мясом
КОФЕ кофе, **хар ~** чёрный кофе, **сүүтэй ~** кофе с молоком, **~ уух** пить кофе, **~ чанах** варить кофе
КОШМААР кошмар, **паах, ямар ~ юм бэ** какой кошмар
КООПЭЭ *разг.* кофе
КОЭФФИЦИЕНТ коэффициент, **ашигт үйлийн ~** коэффициент полезного действия
КРАН кран, **өргөгч ~** подъёмный кран, **усны ~** водопроводный кран
КРАНТ крановый, **~ын ус** вода из-под крана
КРИМИНОЛОГИ криминология
КУБ куб, **~ мод/түлээ** куб дров, **~ зурах** начертить куб
КУРААН коран
КУРС курс, курсы, курсовой, **эмчилгээний ~** курс лечения, **бүрэн ~** полный курс, **мэргэжил дээшлүүлэх ~** курсы повышения квалификации, **гадаад хэлний ~** курсы иностранных языков, **тэр жолооны ~д суралцдаг** он учится на водительских курсах
КҮНЗ Конфуций, конфуцианский

Л

Л *модальная частица усиления:* же, ведь, вот если, да, -ка, **явъя ~ даа** пойдёмте же, **мөнгө ~ олж байвал** вот если найдём деньги

ЛАА свеча, **~ барих/асаах** зажигать свечу, **~ бөхөөх, унтраах** тушить свечу, **зуун ~ны чийдэн** лампочка в сто свечей, **~ны тос** парафин, **~ны хугархай** огарок

ЛААЗ банка, бак, **консервын ~** консервная банка, **усны ~** бак для воды

ЛААЗЛАХ класть в банку, консервировать

ЛАБОРАНТ лаборант, лаборантка, лаборантский

ЛАБОРАТОРИ лаборатория, лабораторный, **~ийн арга** лабораторный метод, **~ийн шинжилгээ** лабораторное исследование

ЛАВ 1. точно, верно, достоверно, основательно, надёжно, наверняка, **~ тийм биззэ** точно так, наверное, **тэр ~ сонссон шүү** он (достоверно) слышал ведь

ЛАВ 2. глубже, основательно, как следует, покрепче, подальше, **~ оёх** пришивать, отступив подальше от края, **~ орох** проникать глубже, входить глубже

ЛАВ 3. воск пчелиный

ЛАВАЙ морская раковина

ЛАВДАХ находиться подальше от края чего-либо, располагаться глубже, проникать глубоко

ЛАВЛАГАА справочная информация, справка

ЛАВЛАМЖ вопросник

ЛАВЛАХ 1) удостоверять, уточнять, осведомляться, разузнавать, 2) справочное, **~ж мэдэх** выяснять, уточнять, убеждаться, **байдлыг ~** выяснить обстановку, **~ж асуух** узнать, спрашивать, **~ бичиг** справочник, **~ товчоо** справочное бюро

ЛАВТАЙ точный, реальный, достоверно, несомненно, безусловно, точно, наверняка, **~ боломж** реальная возможность, **~ мэдээ** достоверное сведение, **~ бус/биш** недостоверный, неточный, неосновательный

ЛАВХАН *уменьш. от* **лав 2.**, чуть глубже, еще глубже, несколько подальше

ЛАВШАА лапша

ЛАВШРАХ продвигаться вперёд, прогрессировать, углубляться, развиваться

ЛАГ 1. ил, илистый, **~ шороо** илистая почва, **нуурын ёроолын ~** ил на дне озера, илистое дно озера

ЛАГ 2. *усилительная частица, употребляемая при прилагательных и глаголах:* очень, совсем, совершенно, грузно, тяжело, **~ хар** совсем чёрный, **~ хүнд** очень тяжелый

ЛАГ 3.: **~ мэлхий** черепаха

ЛАГАЛДАХ становиться очень вязким, быть слишком липким, делаться чрезмерно густым, оказываться слишком тягучим, **~сан шавар** вязкая почва

ЛАГАХ есть (о свинье), *перен.* чавкать

ЛАГЕРЬ 1) лагерь, 2) *разг.* дача, **цэргийн ~** военный лагерь, **хорих ~** лагерь военнопленных, концлагерь, **зуны ~** летняя дача

ЛАГЛАГАР грузный, тяжёловесный, громоздкий, толстый, *бóльшой*

ЛАГЛАГАРДУУ несколько грузный/толстый, довольно тяжелый/громоздкий

ЛАГЛАЙХ становиться грузным, оказываться тяжелым, грузнеть

ЛАГШИН *здоровье, самочувствие,* **бие ~** тело, самочувствие, **таны бие ~ тунгалаг уу?** как ваша драгоценное здоровье?

ЛАЗАГНАХ *лениться, бездельничать, лодырничать,* **биттий ~аад бай** не ленись! не майся дурью!

ЛАЗАН ленивый, лентяй, бездельник, лодырь, **~ хүн** ленивый человек

ЛАЙ 1) напасть, беда, 2) тягость, бремя, **үйл ~, ~ зовлон, ~ ланчид** *парн.* беды, злоключения, участь, дурные последствия, **ямар ~ вэ!** что за напасть! **бөөн ~** *разг.* тягомотина, **~ тарих** создавать проблему, доставлять беспокойство

ЛАЙДАХ 1. чистить, **худаг ~** чистить колодец

ЛАЙДАХ 2. клеветать, оговаривать

ЛАК лак, **~ түрхэх, ~аар будах** покрыть лаком, накладывать на что-нибудь лак

ЛАКДАХ лакировать, покрыть лаком, **хаалга ~** лакировать дверь

ЛАЛ мусульманин, мусульманский, **~ын шашин** мусульманская (исламская) религия, **~ын шашинтан** мусульмане

ЛАМ 1. лама, *буддийский монах,* **~ болох** стать ламой, **хар ~** христианский священник, **тарнич дургүй ~д дарж байж сахил хүртээх** заставлять делать что-либо через силу

ЛАМ 2.: **~ гөрөөс** лама (животное)

ЛАМ-ХОРХОЙ, *божья коровка*

ЛАМП лампа, **цахилгаан ~** электрическая лампа

ЛАН мера веса 37.3 г, *унция — денежная единица в начале XX века*

ЛАНГУУ прилавок, **дэлгүүрийн ~** *прилавок в магазине,* **~ дээр бараа дэлгэх** развернуть товары на прилавке

ЛАНДАРМАА ренегат, враг Буддизма, *приблизительно:* Антихрист

ЛАНЖГАР: ~ баян богачи, олигархи, «крутые»

ЛАНТУУ кувалда, **~гаар цохих** ударить кувалдой

ЛАНТУУДАХ 1) бить кувалдой, ударить кувалдой, 2) *перен.* приказывать сверху, силой заставлять, **~ арга** приказной метод

ЛАТВИ Латвия, латвийский

ЛАТИН латинский, **~ хэл** латинский язык

ЛАТИНЧЛАХ латинизировать, латинизация

ЛАЦ сургуч

ЛАЦДАХ опечатывать сургучом

ЛЕКТОР лектор, лекторский

ЛЕКЦ лекция, лекционный, **~ унших** читать лекцию, **~ийн танхим** лекционный зал

ЛЕНТ лента, **үсэнд/гэзгэнд ~ зангидах/уях** вплести в косу ленту, **тусгаарлагч ~** изоляционная лента

ЛИБЕРАЛ либеральный

ЛИЙР груша, грушевой, **~ийн мод** грушевое дерево

ЛИМБЭ: **~** (монгольский национальный музыкальный инструмент), флейта, **~ээр тоглох/үлээх** играть на лимбэ, играть на флейте, **~ загас** флейторылые

ЛИМБЭДЭХ играть на лимбе, играть на флейте

ЛИМБЭЧ музыкант, играющий на лимбе, флейтист

ЛИНХУА лотос, **~ цэцэг** лотос

ЛИС слива

ЛИТВ Литва, литовский

ЛИТР литр, литровый

ЛИТЕРЛЭХ измерять в литрах

ЛИЦЕНЗИ лицензия, **дамжуулж болохгүй ~** лицензия без права передачи, **бараа оруулах ~** лицензия на ввоз товаров

ЛИШ *бот.* гвоздика, **улаан ~ цэцэг** красная гвоздика

ЛИФТ лифт

ЛОВОН ламаистский сан, титул, учитель

ЛОГИК логика

ЛОМБАРД ломбард

ЛОМБО пломба, **шүдний ~** зубная пломба, **лац ~** сургуч, **шүдэнд ~ тавих** ставить пломбу на зуб
ЛОМБОДОХ пломбировать, опечатывать пломбой, **шүд ~** пломбировать зуб
ЛОНХ бутылка, флакон
ЛООВУУЗ монгольская национальная меховая шапка
ЛООЖ ложа, **театрын ~** театральная ложа
ЛООЗОН лозунг, **урна ~** *парн.* призыв, лозунг
ЛООЛЬ: улаан ~ помидор
ЛООЛОЙ возглас которым подзывают свиней, 2. поблядушка.
ЛООМ лом
ЛОТОО лото
ЛӨӨ *разг.* зря, напрасно, не получиться, не удаться, **тэр ч ~лөө биз** это ведь напрасно, это не получится ведь, **~ ~ болох** не удастся
ЛУГ: **~ ~ хийх** биться, пульсировать, стучать (о сердце и артериях)
ЛУГАА *письм. окончание совместного падежа:* с, вместе с, **аав ~** с отцом, вместе с отцом
ЛУГЛАГАР толстый, грузный, коренастый, **~ том хүн** толстый грузный человек
ЛУГЛАЙХ быть толстым, становиться грузным, быть коренастым
ЛУГШИЛТ биение, пульсация (о сердце, кровеносных сосудах), **зүрхний ~** биение сердца, **судасны ~** биение пульса, пульсирование кровеносного сосуда
ЛУГШИХ биться, пульсироваться, **судас ~ж байна** пульс бьётся, **зүрх хүчтэй ~ж байна** сердце сильно бьётся
ЛУЙВАР мошенничество, жульничество, плутовство, **зууны ~** афера века
ЛУЙВАРДАХ мошенничать, жульничать
ЛУЙВАРЧИН мошенник, жулик, аферист, плут
ЛУС духи воды, водяной, леший, **~ын сан** название молитвы, **~ын хаан** водяной, Нептун
ЛУТ 1. 1) громадный, гигантский, грандиозный, великий, 2) весьма, очень, **~ зорилт** громадная задача, **~ том/~ их** большой величайший
ЛУТ 2. глухое окно
ЛУУ (н) дракон, **~н хээтэй торго** шелк с орнаментом в виде дракона, **~ унжих** мошенничать, водить за нос, **~ загас** иглоротые рыбы, стомиевые рыбы
ЛУУВАН морковь, **улаан ~** редиска, **шар ~** морковь
ЛУУЖИН компас, компасный, **~гийн зүү** компасная стрелка
ЛУУС мул, лошак
ЛУУХААН старик-китаец
ЛҮГЛЭГЭР толстый, грузный, коренастый
ЛҮГХИЙХ 1) упасть грузно и шумно, грузно и шумно опуститься (о каком-либо тяжелом предмете), 2) становиться душным, знойным
ЛҮҮ корчага, **архины ~** а) корчага для вина, б) *перен.* пьяница, алкоголик, **хоолны ~** *перен.* прожорливый человек, обжора
ЛҮҮЖИН ламаистская церемония изгнания духов
ЛХАГВА среда, **өнөөдөр ~ гариг** сегодня среда, **Лхагва** *астр.* Меркурий
ЛЭГ вислозадый, **~ бөхтэй тэмээ** вислогорбый верблюд
ЛЯНХУА лотос

М

МААДАЙХ быть самодовольным, чопорным
МААДГАНАХ *иметь важный, напышенный вид*
МААДГАР самодовольный, чопорный
МААЖИХ чесать, царапать **хорыг нь ~** задевать за живое
МААЖУУР 1. скрепер, скребок, скобель, чесалка
МААЖУУР 2. чесотка, зуд
МААЛИНГА лён, кунжут
МААМУУ маленький, грудной ребёнок
МААНАГ глупый, дурной
МААНАГЛАХ вести себя глупо, придуриваться
МААНЬ 1. название молитвы, молитвенное причитание
МААНЬ 2. *постпозитивный показатель личного притяжания второго лица мн. числа:* наш, мой, **нохөд ~** друзья наши, наши товарищи, **ээж ~ ирэв** наша мама пришла, приехала
МААПААН путаница, неразбериха, что-нибудь запутанное, неясное, подозрительное
МААПААНГҮЙ незапутанный, ясный, определённый, **энд ямар ч ~** *здесь нет никакой путаницы/ничего запутанного*
МААПААНТАЙ 1) запутанный, неясный, подозрительный, 2) неясно, запутанно, подозрительно, **~ явдал** запутанное дело, подозрительный поступок, **~ санагдана** кажется подозрительным неясным
МААПАНТАХ быть запутанным, неясным подозрительным
МААРАЛ марля, **~н боолт** бинт из марли
МААРАМБА целитель, лекарь, знахарь
МААСАЙХ 1) быть самодовольным, чопорным, 2) улыбаться, ухмыляться, **~тал инээх** очень довольно улыбаться
МААСАГНАХ соблазнять, обольщать; дурачиться, вести себя несерьёзно
МААСГАР 1) быть самодовольным, чопорным, 2) довольно улыбающийся, с открытой улыбкой
МАГАД 1) возможно, может быть, 2) определённый, достоверный, несомненный, 3) наверняка, точно, **~ үнэн** *сущая/несомненная правда*, **~ гарах** принять монашеский обет, стать ламой
МАГАДГҮЙ может быть, возможно, вероятно, по всей вероятности, **тэр явсан байж ~** может быть, он уехал, **тэр ирж ~** возможно, он придёт
МАГАДЛАГАА 1) справка, сертификат, документ, акт, 2) экспертиза, обследование, следствие, расследование, **эмчийн ~а** *медицинская справка*, **эмнэлгийн ~** медицинская экспертиза, **шүүхийн ~** судебное следствие, судебная экспертиза, **шүүх эмнэлгийн ~** судебно-медицинская экспертиза, **бие даасан ~** независимая экспертиза
МАГАДЛАГЧ эксперт
МАГАДЛАЛ 1) вероятность, правдоподобность; 2) уточнение, конкретизация; 3) *юр.* определение, **~ын онол** теория вероятности
МАГАДЛАШГҮЙ непредвиденное обстоятельство
МАГАДЛАХ уточнять, конкретизировать, проверять, удостоверять, определять, сделать достоверным, расследовать, **үнэн зөвийг ~** удостоверяться в истинности **~н гэрчилсэн хуулбар** заверенная копия
МАГАДЛУУР параметр
МАГИСТР магистр
МАГНАЙ 1) лоб, чело, 2) авангард, передовой, лучший, лидирующий, **өргөн ~** широкий/открытый лоб, **~д явах** идти первым, идти в авангарде **~ тэнийтэл баярлах** не помнить себя от радости, **~ тэнийлгэх** обрадовать
МАГНИТОФОН магнитофон, магнитофонный, **~ы бичлэг** магнитофонная запись
МАГТААЛЧ тот, кто восхваляет, славословит, панегирист
МАГТААЛ хвала, восхваление, прославление-ода, **~ сайшаал** *парн.* комплименты, восхваление
МАГТАГДАХ *страд. от* **магтах** быть восхвалённым, восхваляться
МАГТАХ хвалить, восхвалять, славить, превозносить, **биеэ ~** похваляться, нахваливать себя, **тэнгэрт тултал ~** превозносить до небес, **~сан хүүхэн хуриман дээр** смотри не перехвали
МАД 1) *шахм.* мат, 2) безвыходное положение, безнадёжное положение, **хоёр нүүгээд ~ тавих** мат в два хода, **~ суух/болох** оказываться в безвыходном положении
МАДАГ *опечатка, ошибка, погрешность*, **алдаа ~** ошибка, погрешность
МАДАГГҮЙ 1) безошибочный, правильный, достоверный, надёжный, 2) безошибочно, достоверно, **алдаа ~гүй бичих** писать без ошибки
МАДАГТАЙ 1) ошибочный, неверный, неправильный, ненадёжный, 2) ошибочно, неверно, ненадёжно
МАДЛАХ 1) *шахм.* делать мат, 2) *поставить в безвыходное положение*
МАЖААР мадьяр, мадьярский, венгерский
МАЖИЙХ *разг.* умереть, сдохнуть, преставиться
МАЗААЛАЙ медведь пищухоед
МАЙ 1. возьми, на, нате, **алдаа ~гүй бичих** писать без ошибки **ав!** на возьми!
МАЙ 2. дымный костёр, густой дым от тлеющего аргалакизяка
МАЙ 3. *зоол.* сельдь, селёдка, **утсан ~ загас** копчёная селёдка
МАЙГА *кривоногий, косолапый*, **~ хүн** кривоногий человек, **~ баавгай** косолапый медведь
МАЙДАР в старые время религиозный ламаистский праздник со всеобщими гуляниями **~аар намайг хараарай!** посмотрим, чья возьмёт, рано меня списывать со счётов
МАЙДАХ разводить дымный костёр против мошкары
МАЙЖГАНАХ ковылять на кривых ногах
МАЙЖГИЙ *стоптанный на одну сторону, скривлённый на одну сторону (об обуви)*, **~ гишгэх** стаптывать, ступать косолапо
МАЙЖИЙЛГАХ *побуд. от* **майжийх**, кривить, делать кривым/перекошенным, стаптывать на одну сторону (об обуви)
МАЙЖИЙХ кривиться, делаться кривым/перекошенным, стаптываться на одну сторону (об обуви)
МАЙК майка
МАЙЛААН *блеяние*, **уйлаан ~** *парн. крик, вопль, плач, шум и гам*, **хурга ишигний ~** блеяние ягнят и козлят
МАЙЛАХ блеять, издавать блеяние
МАЙЛС кипарис
МАЙХАН шатер, палатка, **~ шаах/барих** раскидывать палатку, поставить палатку, **~нд суух** жить в палатке
МАКРО: **~ эдийн засаг** макроэкономика
МАЛ скот, **таван хошуу ~** пять видов скота (овца, коза, лошадь, корова, верблюд), **бод ~** крупный рогатый скот, **бог ~** мелкий скот, **төл ~** молодняк, **эх ~** матка, **~ аж ахуй** животноводство, скотоводство, **~ аж ахуйн бүтээгдэхүүн** продукты животноводства, **нүүдлийн ~ аж ахуй** кочевое скотоводство, **~ын тэжээл** корм для скота, **~ын ашиг шим** продуктивность скота, **~ын**

хашаа загон для скота, скотный двор, **~ын бэлчээр** пастбище, **~ын тоо толгой** поголовье скота, **~ын хорогдол** потери скота, **~ маллах** заниматься скотоводством, **~ хариулах** пасти скот, **~ өсгөх** выращивать скот, **~ хээлтүүлэг** случка, **~ эмнэлэг** ветеринария, **саалийн ~** молочный скот, **идэшний ~** мясной скот, **үржлийн ~** племенной скот, **~ хулгайлах** похищение скота, **~ын хулгайч** похититель скота

МАЛГАЙ шапка, головной убор, **үстэй ~** меховая шапка, **эсгий ~** шляпа, **дугуй ~** берет, **саравчтай ~** фуражка, кепка, **~ авах** снимать шапку, **~ өмсөх** надевать шапку, **~ өмсгөх** перехватить кого-либо, **«~ тавьбал манайх»** в гостях чувствовать себя, как дома **~гүй** без шапки, **дэлбэгэр ~** панама, **~н тоос сэргээх** выехать на природу

МАЛГАЙЛАХ падать хлопьями (о снеге), **цас ~н орж байна** снег идёт хлопьями

МАЛЖИХ обзаводиться скотом, наживать скот

МАЛИГАР полнолицый, широколицый, тучный, **~ эр** полнолицый мужчина

МАЛИЙХ становиться полнолицым, быть широколицым

МАЛЛАГАА уход, занятие, **мал ~** уход за скотом, занятие скотоводством

МАЛЛАХ 1) заниматься скотоводством, ухаживать за скотом, 2) ухаживать за кем-либо, заботиться о ком-либо, 3) обманывать, подводить, **адуу ~** ухаживать за табуном лошадей, **хүүхэд ~** следить за ребёнком, **буєдыг ~** обманывать других

МАЛТААС 1) выемка, вырез, 2) раскопка

МАЛТААХАЙ *зоол.* землеройка

МАЛТАГЧ копатель; забойщик; диггер, **газар ~** землекоп

МАЛТАЛТ раскопка; копание; **археологийн ~** археологические раскопки; **худаг ~** копание колодца; **~ хийх** произвести раскопки

МАЛТАХ копать, рыть, раскапывать; **нүүрс ~** добывать уголь; **нүх ~** вырыть яму; **хамраа ~** ковырять в носу; **~ж авах/гаргах** откапывать, раскапывать

МАЛТЛАГА раскопка, копание

МАЛТМАЛ ископаемые; **ашигт ~** полезные ископаемые

МАЛТУУР скребок; лопаточка; **модон ~** деревянный скребок/для чистки снега, навоза и т.п.)

МАЛЧИН скотовод, пастух; **сайн ~** передовой скотовод; **аварга ~** животновод-рекордсмен

МАЛЬТ мальтийцы, мальтийский

МАНА 1.: **ана ~** *см.* **ана**

МАНА 2. 1) халцедон; 2) халцедоновый; **~н хөөрөг** халцедоновая табакерка

МАНАА стража, караул, охрана; часовой, пост; **харуул ~** *парн.* часовой пост, караул; **~ маних** сторожить, караулить, нести караул; **~ тавих** поставить часовых; **~ гаргах** выставлять посты; **~нд гарах** стоять на посту/на страже; **~ халалцах** сменять караул; **хилийн ~** пограничная стража

МАНААЧ сторож, караульный; **шөнийн ~** ночной сторож; **үүдний ~** вахтёр; **~ийн шовгор** сторожевая будка

МАНАЙ наша, наш, наше, наши, **~ байшин** наш дом, **~ улс** наша страна

МАНАЙХ наша семья, мы, что-либо принадлежащее нам, **~ эндээс хол** наш дом далеко отсюда, мы живём далеко отсюда, **~аар очоорой** приходите к нам

МАНАЙХАН наши, **~ цөм мэдиэ** наши все знают

МАНАН туман, мгла, **~н татах** туманиться, покрываться туманом, **~ арилав** туман рассеялся, **өнөөдөр их ~тай байна** сегодня густой туман

МАНАНЦАР туманность, **тоос хийн ~ууд** газовопылевые туманности

МАНАНТАХ застилаться, обволакиваться, туманиться

МАНАЛЗАХ искриться, вспыхивать

МАНАРАХ 1) клубиться, подниматься, туманиться, 2) затуманиться, кружиться, **тоос ~ч байна** клубиться пыль, **утаа ~в** дым клубился, **толгой минь ~ч байна** у меня в голове туман

МАНАС: **~ хийх** вспыхивать, затевать свару

МАНАХ стеречь, караулить, охранять, сторожить, пасти ночью, **адуу ~** пасти табун ночью, охранять табун ночью, **гал ~** засыпать угли золой, чтобы сохранить огонь

МАНГАР глуповатый, малосообразительный, дурной, бестолковый **~ могоолзой** голохвостый большерылый угорь

МАНГАА: **хадны ~** бука, страшилище, **~ загас** скатрогач, морской дьявол; **«ий, ~ ирлээ»** бука придёт — страшилка для детей

МАНГАС мангус, сказочное чудовище, дьявол, **~ аврага загас** акула-людоед, кархародон; **~ сүг** *зоол.* бурая химера

МАНГУУ глупый, тупой, дебил, **~ тэнэг** идиот, дурак

МАНГУУРАХ глупеть, тупеть, становиться тупым, глупым

МАНДАЛ 1. возрождение, расцвет, **~ бадрал** *парн.* расцвет

МАНДАЛ 2. поверхность, сфера, **агаар ~** *парн.* атмосфера, **усан ~** гидросфера, **тэнгэрийн/огторгуйн ~** небесная сфера, **нарны ~** диск солнца

МАНДАЛ 3. *рел.* сакральное, круглое блюдо с символическими изображениями для жертвоприношений

МАНДАЛТ возрождение, расцвет, **сэргэнын үе** эпоха Возрождения, **сэргэн ~ын үеийн төлөөлөгч** представитель эпохи Возраждения

МАНДАТ 1) мандат, 2) мандатный, **~ын комисс** мандатная комиссия, **~ын эрх** мандатное право, **~ үзүүлэх** предъявить мандат

МАНДАХ восходить, возвышаться, подниматься, возрождаться, расцветать, **нар ~в** солнце взошло, **~н бадрах** расцветать, **~ болтугай** да здравствует

МАНДОЛИН мандолина, **~ цохих/тоглох** играть на мандолине

МАНДТУГАЙ да здравствует, **энх тайван ~** да здравствует мир

МАНДУУЛАХ *побуд. от* **мандах** поднимать, развивать, **туг ~** поднять знамя, водрузить знамя

МАНЕКЕН манекен, модель

МАНЖ 1. маньчжуры, маньчжурский, **~ үг хэлэх** говорить льстивые слова

МАНЖ 2. чай, подаваемый при богослужении ламам

МАНЖ 3. лось-самец

МАНЖ 4. кобылка бескрылая, дальневосточная

МАНЖИН брюква, **улаан ~** свёкла, **чихрийн ~** сахарная свёкла, **тэжээлийн ~** турнепс, **~гийн төөс** тля свекловичная, **~ байхад махаар яахав, манжийг байхад монголоор яахав** когда есть репа, к чему мясо? когда есть маньчжур, зачем монгол?

МАНЖУУР Маньчжурия, маньчжурский, **~ын нүцгэн мараахай** маньчжурский озерный гольян

МАНЖУУХАЙ 1) спаржа обыкновенная; 2) левкой цветы

МАНИВИЙЛ заводная ручка

МАНИВИЙЛДАХ заводить машину вручную

МАНИГАР опухший, одутловатый (о лице), **~ царай/нүүр** одутловатое лицо

МАНЛАЙ 1) глава, вождь, лидер, 2) авангард; 3) авангардный, передовой, главенствующий, **~д явах** идти в авангарде, идти в первых рядах

МАНЛАЙЛАГЧ гегемон, авангард

МАНЛАЙЛАЛ гегемония

МАНСУУРАГЧ наркотик, наркоман

МАНСУУРАЛ опьянение, головокружение, одурманивание
МАНСУУРАХ чувствовать опьянение, опьянеть, испытывать головокружение
МАНСУУРУУЛАХ: ~ **бодис** наркотические вещества
МАНСУУРУУЛАГЧ: ~ **бодис** наркотик, наркотические вещества
МАНТАЙ: **унтахтай** ~ не до сна, **явахтай** ~ не до отъезда
МАНТАЙХ становиться большим/крупным, быть большеголовым/головастым
МАНТГАР большеголовый, головастый, крупный, большой
МАНТУУ: ~ (род лепёшки, испечённой на пару)
МАНУУЛ *зоол.* дикая степная кошка, манул
МАНУУХАЙ 1. пугало
МАНУУХАЙ 2. марионетка
МАНХАН 1. бархан
МАНХАН 2. со звездочкой на лбу (о лошадях и коровах)
МАНХАН 3. бархан, **элсэн** ~ песчаный бархан
МАНЦУЙ пелёнка
МАНЦУЙЛАХ пеленать, **хүүхэд** ~ пеленать ребёнка
МАНЦУУ колотушка, палица
МАНЦУУРГА дубина, палица
МАНЬ: ~ **хүн** *разг.* тот человек, тот тип
МАР: ~ ~ **инээх** смеяться громко, раскатисто
МАРАА солончак, ~**тай газар** солончаковая местность
МАРАЛ 1. лань, марал, ~**ын орд** *астр.* созвездие Ориона
МАРАЛ 2.: ~ **зөөхий** масло, сметана из кумыса
МАРАЛ 3.: ~ **цэцэг** дикая рябина, пижма обыкновенная
МАРГААН спор, дискуссия, диспут, конфликт, спорность, **хэрүүл** ~ *парн.* спор, ссора, **ашигтүй** ~ бесполезный спор, ~ **өдөх/гаргах** затевать спор, ~**д оролцох** вступать в спор, **сонирхлын** ~ конфликт интересов, ~**ыг зохицуулах** уладить, урегулировать спор, ~ **шийдвэрлэлт** разрешение спора, ~**тай нутаг дэвсгэр** спорная территория, ~**ыг хянан хэлэлцэх** рассмотрение спора, ~**ыг эв зүйгээр зохицуулах** мирное урегулирование спора
МАРГААНГҮЙ неоспоримый, бесспорный, несомненный, бесспорно, ~ **үнэн** бесспорная истина, **ямар ч** ~ бесспорно, нечего сомневаться/оспаривать
МАРГААНТАЙ 1) спорный, 2) спорно, ~ **асуудал** спорный вопрос, ~ **хэрэг** спорное дело, **энэ бол** ~ это ещё спорно, ~ **үйлдэл** оспоримое действие, действие, которое можно оспорить
МАРГАГЧ спорящий, ~ **талууд** спорящие стороны
МАРГААНЧ спорщик, **их** ~ отчаянный спорщик
МАРГААШ завтра, ~ **өдөр** завтрашний день, ~ **орой** завтра вечером, ~ **уулзацгаая** до завтра, завтра увидимся, ~ **ирээрэй** приходите завтра, ~**ийн ажил** завтрашняя работа
МАРГАД: ~ **эрдэнэ** изумруд, ~ **зэс** диоптаз
МАРГАЛДААН спор, дискуссия
МАРГАЛДАХ спорить, дискутировать, конфликтовать, ~**гч тал** сторона в споре
МАРГАЛТГҮЙ нечего спорить/сомневаться, бесспорно, неоспоримо, **энэ талаар** ~ нечего спорить по этому вопросу
МАРГАМТГАЙ *любящий спорить*, склонный к дискуссии/спору
МАРГАШГҮЙ: ~ **нотлох баримт** беспорное доказательство
МАРГАХ спорить о правоте, **ялихгүй/ялыгүй юмнаас** ~ спорить из-за пустяков, спорить о пустяках, **нөхөдтэйгээ** ~ спорить с друзьями
МАРЗАГНАХ дурачиться, кривляться, забавляться шутками, вести себя несерьёзно, делать глупости, ~**сны хэрэггүй** не надо дурачиться
МАРЗАН странный, комичный, несуразный, смешной
МАРИА полнота, тучность, дородность, ~**тай жаал** полный ребёнок, карапуз
МАРИАЛАГ полненький, пухленький, дородный, ~ **охин** полненькая девочка
МАРИАТАЙ *полненький, пухленький, дородный*
МАРИАЛАХ полнеть, поправляться, **хүүхэд** ~**ж байна** ребёнок полнеет
МАРК марка, **шуудангийн** ~ почтовая марка, ~**ийн цуглуулга** коллекция марок, ~ **цуглуулагч** филателист, ~ **наах** наклеить марку
МАРКЕТИНГ маркетинг
МАРКСИЗМ марксизм, **бүтээлч** ~ творческий марксизм
МАРЛИГАР имеющий грубое, широкое лицо, с грубым широким лицом
МАРТАГДАХ *страд. от* **мартах** забываться, сглаживаться, быть забытым, исчезать из памяти, **бүх юм** ~**жээ** всё забыто, всё исчезло из памяти, **мартагдсан данс** мёртвый счёт
МАРТАГДАШГҮЙ незабываемый, незабвенный, памятный, ~ **өдөр** незабываемый день, ~ **сургамж** незабываемый урок
МАРТАГНАХ позабывать, подзабывать, начинать забывать, чуть забывать
МАРТАГНУУЛАХ *побуд. от* **мартах**, давать позабыть, предавать забвению
МАРТАМХАЙ забывчивый, беспамятный, рассеянный, ~ **багш** забывчивый/рассеянный учитель
МАРТАХ забывать, позабывать, **би таг** ~**жээ** я совершенно забыл, **битгий** ~**аарай** не забудьте, **бид хэзээ ч** ~**гүй** мы никогда не забудем, ~**снаас** о, чуть не забыл!
МАРТАШГҮЙ незабываемый, невозможный забыть, неизгладимый из памяти
МАРУУХАН не очень качественный, слабенький
МАРШ марш, поход маршем
МАРШАЛ маршал
МАРШЛАХ маршировать, идти размеренным шагом
МАРШРУТ 1) маршрут, 2) маршрутный, **нислэгийн** ~ маршрут полета, **аялалын** ~ маршрут экскурсии, маршрут поездки
МАССАЖ массаж, массажный, **гарт** ~ **хийх** делать массаж руки, ~ **эмчилгээ хийлгэх** лечиться массажем
МАССАЖЧИН массажист, массажистка
МАСТЕР мастер, **тэшүүрээр гулгахдаа тэр ёстой** ~ он мастер кататься на коньках, **шүлэг бичихдээ** ~ мастер писать стихи, **спортын** ~ мастер спорта, **урлагийн** ~**уудын концерт** концерт мастеров искусств
МАТААС 1. *изогнутость, дугообразность*, вогнутость
МАТААС 2. донос, **бусдад** ~ **хийх** вести интригу против кого-либо, делать донос на кого-либо
МАТААЧ доносчик, доноситель, интриган
МАТАР крокодил, ~ **зөгий** *парн.* крокодил, ~**ын зам** тропик козерога, ~**ын орд** созвездие Козерога
МАТАХ 1. сгибать, искривлять, гнуть
МАТАХ 2. *интриговать, донести, заниматься доносами*
МАТЕМАТИК математика, математический, дээд ~ высшая математика, **физик**-~**ийн факультет** физико-математический факультет
МАТЕРИАЛ материал, эд ~ ткань, материя, материал, **цамцны** ~ материал на рубашку, **өмдний** ~ материал на брюки, эд ~**ын тусламж** материальная помощь, **барилгын** ~ строительные материалы, ~-**техникийн бааз** материально-техническая база
МАТЕРИАЛИЗМ материализм, **түүхийн** ~ исторический материализм
МАТЕРИАЛЛАГ материальный, денежный, ~ **байдал** материальное положение, ~ **сонирхол** материальная заинтересован-

ность, ~ **хангамж** материальная обеспеченность, ~ бус **активууд** нематериальные активы

МАТИГАР изогнутый, гнутый, искривлённый

МАТИЙЛГАХ *побуд. от* **матийх**, гнуть, изгибать, сгибать, делать изогнутым

МАТМАЛ изогнутый, согнутый, ~ **сандал** венский стул

МАФИ мафия

МАХ (ан) мясо, мясной, кровный, **хонины** ~ баранина, **ямааны** ~ козлятина, **үхрийн** ~ говядина, **адууны** ~ конина, **гахайн** ~ свинина, **тахианы** ~ курятина, **загасны** ~ рыба, **ангийн** ~ дичь, **тарган** ~ жирное мясо, **хар** ~ постное мясо, **шинэ** ~ свежее мясо, ~ **бэлтгэл** мясозаготовка, ~ **комбинат** мясокомбинат, **чанасан** ~ вареное мясо, **жигнэсэн** ~ тушенное мясо, **шарсан** ~ жареное мясо, ~ **татах** рубить мясо, ~ **чанах** варить мясо, ~ **шарах** жарить мясо, **~н хоол** мясная пища, мясное блюдо, **~н бүтээгдэхүүн** мясные продукты, **~ны дэлгүүр** мясной магазин, мясо, ~ **цусны барилдлага/садан төрөл** кровное братство/родство, ~ **болох** изнемочь, сильно устать, **~аа идэх** *перен.* измучиться, изнуриться, ~ **суух** пополнеть, ~ **шуурах** похудеть, **гулууз** ~ мясная туша, **~н төрөл** родня со стороны матери

МАХАРХУУ 1) мясистый, 2) *пренеб.* что-то вроде мясного, вроде мяса

МАХБОД 1) элемент, 2) тело, организм, **химийн** ~ химический элемент, **хүний бие** ~ человеческий организм

МАХБОДЬ 1) элемент, 2) тело, организм

МАХИГАР гнутый, изогнутый, искривлённый, кривой

МАХИА изогнутый, кривой

МАХИЙЛГАХ *побуд. от* **махийх**, изгибать, гнуть, делать изогнутым, **төмөр** ~ гнуть железо

МАХИЙХ гнуться, изгибаться, делаться кривым, становиться изогнутым

МАХИР гнутый, изогнутый, кривой, ~ **хадаас** кривой гвоздь

МАХЛАГ мясистый, толстый, тучный, ~ **эмэгтэй** полная дама, мясистая женщина

МАХЛАХ 1. толстеть, тучнеть, полнеть

МАХЛАХ 2. мучить, пытать, терзать, изнурять

МАХРАНЗ магараджа

МАХРАХ стараться, усердствовать, проявлять усердие, **байдаг чадлаараа ~, хамаг байдгаараа** ~ стараться изо всех сил, прилагать все усилия, **~н ажиллах** работать с усердием

МАХРУУ старательный, прилежный, усердный, рьяный, ~ **хүн** усердный человек

МАХСАГ любящий мясо, сильно желающий есть мясо, испытывающий мясной голод

МАХСУУ любящий мясо, сильно желающий есть мясо, испытывающий мясной голод

МАХСАХ хотеть есть мясо, любить мясо, испытывать мясной голод

МАХТАЙ содержащий мясо, ~ **шөл** бульон с мясом, ~ **хоол** мясное блюдо

МАХЧИН 1) людоед, 2) хищный, плотоядный; 3) садист, ~ **араатан** хищник, плотоядный зверь, ~ **шувуу** хищная птица

МАХЧЛАХ переводить дословно, передавать буквально; **~сан орчуулга** дословный/буквальный перевод, **үгийн ~сан утга** буквальный смысл слова, дословное значение слова

МАЦАГ пост, постный, ~ **өдөр** постный день, день поста, ~ **барих** соблюдать пост

МАЦАГЛАХ поститься, соблюдать пост

МАЦАХ карабкаться, подниматься вверх, **уул өөд** ~ карабкаться на гору

МАШ очень, совсем, весьма, ~ **сайн** очень хорошо, ~ **олон**, ~ **их** очень много, ~ **том** очень большой, ~ **хүйтэн** очень холодный, очень холодно, ~ **халуун өдөр** очень жаркий день

МАШИД совсем, совершенно, очень, полностью, ~ **хүндэтгэх** очень уважать, ~ **эрхэмлэх** высоко ценить, ~ **цээрлэх** полностью отказаться, совершенно запрещаться

МАШИН машина, автомобиль, машинка, **ачааны** ~ грузовой автомобиль, **суудлын** ~ легковой автомобиль, **гал унтраах** ~ пожарная машина, **уралдааны** ~ гоночный/спортивный автомобиль, **угаалгын** ~ стиральная машина, **оёдлын** ~ швейная машина, **нэхэх** ~ прядильная машина, **бичгийн** ~ пишущая машинка, **тооны** ~, арифмометр калькулятор, **үсний** ~ машинка для волос, **сахлын** ~ электрическая бритва, **махны** ~ мясорубка, **цахим** ~ компьютер, **үдээсний** ~ скрепка для сшивания бумаг, **~ы дугуй** автомобильное колесо, **~ы дохио/сигнал** автомобильный гудок, **~ы тос** машинное масло, **~аар явах** ехать на машине, ~ **жолоодох** управлять автомобилем, **~аар цохих** печатать на машинке

МАШИНДАХ работать на какой-либо машине, работать с помощью какой-либо машины, **мах** ~ пропускать мясо через мясорубку, **~сан мах** фарш, **сүү** ~ пропускать молоко через сепаратор, **~сан сүү** сепарированное молоко, **бичиг** ~ печатать на машинке, **~сан гар бичмэл** машинописная рукопись, рукопись машинописью

МАШИНЧ машинист, **илчит тэрэгний** ~ машинист тепловоза,

МАЯГ 1. 1) вид, форма, тип, образец, образ, стиль, 2) мода, фасон, **хэлбэр** ~ *парн.* форма, вид, **хувцасны** ~ мода одежды, **шинэ** ~ новый образец, новый фасон, **ийм ~аар** таким образом, таким путём, **өөр ~ийн** на другой фасон, другого образца

МАЯГ 2. каприз, прихоть, жеманство, ~ **гаргах** капризничать, жеманничать, кривляться

МАЯГЛАХ жеманичать, манерничать, кривляться, капризничать, **биттий маягла!** а) не жеманничай б) не капризничай, ~ **дуртай эмэгтэй** женщина, любящая жеманничать/кокетничать

МАЯГТ 1) образец, бланк, 2) образцовый, **шинэ** ~ новые образцы чего-нибудь, ~ **бөглөх** заполнять бланк

МАЯГТАЙ 1) жеманный, кокетливый, капризный, 2) *разг.* очень, чрезвычайно, ~ **хүн** жеманный человек, **ямар** ~ **хүүхэд вэ!** какой капризный ребёнок! ~ **гоё** очень красивый, великолепный, ~ **хурдан гүйх** бежать очень быстро

МЕДАЛЬ медаль, **алтан/мөнгөн** ~ золотая/серебрянная медаль, **ойн** ~ юбилейная медаль, **~иар шагнах** награждать медалью

МЕНЕЖЕР менеджер

МЕНЕЖМЕНТ менеджмент

МЕБЕЛЬ мебель

МЕТАЛЛ металл, **өнгөт** ~ цветные металлы, ~ **эдлэл** металлические изделия, ~ **боловсруулах үйлдвэр** металлообрабатывающая промышленность

МЕТР метр, метрический, **хавтгай дөрвөлжин** ~ квадратный метр, **шоо дөрвөлжин** ~ кубический метр, **~ийн систем** тодруулах метрическая система

МЕТРЛЭХ измерять метром, **гудамж** ~ бесцельно бродить по улице

МЕТРО метро

МЕХАНИЗМ механизм, **цагийн** ~ часовой механизм, **өргөх** ~ подъёмный механизм, **дамжуулах** ~ передаточный механизм

МЕХАНИКЖИХ механизироваться, **~сан аж ахуй** механизированное хозяйство, **сүүний ~сан ферм** механизированная молочная ферма

МЕХАНИКЖУУЛАГЧ механизатор, **хөдөө аж ахуйн ~д** механизаторы сельского хозяйства, механизаторские кадры в сельском хозяйстве

МЕХАНИКЖУУЛАХ механизировать, **үйлдвэрлэлийг ~** механизировать производство
МЕХАНИКЖУУЛАЛТ механизация, **хөдөө аж ахуйн ~** механизация сельского хозяйства
МЕХАНИКЧ механик, **үйлдвэрт ~аар ажиллах** работать на заводе механиком
МИЙНУУЛ помесь дикой кошки с домашней
МИКРО: **~ эдийн засаг** микроэкономика
МИКРОБ микроб, **өвчний ~** микробы болезни
МИКРОБИОЛОГИ микробиология, микробиологический
МИКРОСКОП микроскоп, **~оор харах** рассматривать под микроскопом, **~оор шинжлэх** а) исследовать под микроскопом, б) *микроскопическое исследование*
МИКРОФОН микрофон, **~оор ярих** говорить в микрофон, **~ залгах** включить микрофон
МИЛЛИМЕТР миллиметр, миллиметрический, хэдхэн **~** несколько миллиметров, **~ийн шугам** миллиметр
МИНА мина, **~ тавих** ставить мины, **~ дэлбэлэх** взрывать мину, **~ хайгч/эрэгч** миноискатель
МИНЕРАЛ *минерал, минеральный*, **~ын давс** минеральная соль
МИНЕРАЛОГИ минералогия, минералогический, **~ийн музей** минералогический музей
МИНЕРАЛОГЧ минералог
МИНЖ (ин) бобр, бобровый, **~н зах** бобровый воротник, **~н нагва** поповник (раст.)
МИНИЖҮҮЛЭХ минировать, заминировать
МИНИЙ мой, моя, моё, мои, **~ эх орон** *моя Родина*, **~ ах** *мой брат*
МИНИЙХ мой, моя, моё, принадлежащее мне, **энэ ~** это моё, **энэ ном ~** эта книга моя, эта книга принадлежит мне
МИНИЙХЭЭР по-моему, **~ ийм байна** по-моему, так
МИНУТ минута; минутный, **гурван цагт арван ~ дутуу байна** без десяти минут три, **зургаан цагаас арван ~ өнгөрч байна** десять минут седьмого, **~ын зүү** минутная стрелка, **таван ~ын дараа, таван ~ болоод** через пять минут
МИНЧГЭР темно-красный, багровый, пунцовый
МИНЧИЙХ багроветь, краснеть, **уурлаж нүүр нь ~** багроветь от гнева
МИНЬ *постпозитивная частица притяжания первого лица ед.числа:* мой, моя, моё, **охин ~ ирэв** дочка моя пришла, **ном ~ алга** книги моей нет, **чи ~ яав?** что с тобой, дорогой мой?
МИСИР египтянин, египетский, **~ царцаа** кобылка египетская
МИЧ обезьяна, обезьяний, **~н хүн** антроноиды, **хүн ~** шимпанзе, **хүн төст ~** *горилла*, **нохой ~** макака
МИЧИД: **~ орд** *астр.* созвездие Плеяды
МИШЭЭЛГЭХ *побуд. от* **мишээх**, заставлять улыбнуться
МИШЭЭЛТ улыбка, смех
МИШЭЭХ улыбаться, смеяться
МОГЗГОР короткий и толстый
МОГООЛЗОЙ угорь, **голын ~** речной угорь, **хятадын ~** китайский угорь
МОГОЙ змея, уж, **хорт ~** ядовитая змея, **аврага ~** удав, **~ загас** угорь, **~д хатгуулсан мэт** как ужаленный змеёй, **~ жил** год змеи, **~ жараахай** *зоол.* вьюновые, **хүний гараар ~ бариулах** загребать жар чужими руками
МОД (он) 1. 1) дерево, лес, дрова, 2) деревянный, **ой ~** лес, **~ суулгах/тарих** сажать дерево, **~ид авирах** влезать на дерево, **~ хагалах** колоть дрова, **~ хөрөөдөх** пилить дрова, **~ огтлох**, **~ хийх** рубить лес, волять дерево, **~ны солонго** колонок, **~ боловсруулах үйлдвэр** деревообрабатывающая промышленность, **~н байшин** деревянный дом, **~н эдлэл** изделия из дерева, столярные изделия, **~н нүүрс** древесный уголь, **~оо барих** обнищать, стать нищим, **~н өмд өмсчихсөн юм шиг зогсох** стоять как истукан, **муу үг ~н улаатай** плохая весть доходит быстро
МОД 2. *метр, верста*, **таван ~ торго** *пять метров шёлка*, **хорин ~ газар** расстояние в двадцать вёрст, **~н хэл** суконный язык
МОД 3. карта, долина, находящиеся в руке игрока
МОД 4. каркас, остов, **яс ~** *парн.* каркас
МОДЖИХ 1) становиться лесистым, покрываться лесом, появляться (о лесе), 2) деревенеть
МОДОРХОГ лесистый, **~ газар** лесистая местность
МОДЧИН столяр, плотник, лесоруб
МОЛ: **~ онгоцны орд** созвездие Телескоп
МОЛИБДЕН молибден
МОЛЕКУЛ молекула
МОЛКОО *разг.* банка сгущённого молока
МОЛОР топаз, **утаат ~** дымчатый топаз
МОЛЦОГ 1. дюны, **~г элс** дюнные пески
МОЛЦОГ 2. кисть, подвеска, бунчук
МОНГОЛ 1) Монголия, 2) монгол, монголка, монгольский, **би ~ хүн** я монгол, **Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улс** Монгольская Народная Республика, **~ хэл** монгольский язык, **~ бичиг** монгольская письменность, **~оор ярих** говорить по-монгольски, **~ судлал** монголистика, монголоведение, **~ын аргал угалз** баран горный, **~ын улаан дэлбээт** монгольский краснопер, **~ зараа** ёж даурский, **~ын хууль гурван хоног** монгольские законы быстро забываются
МОНГОЛЖИХ монголизироваться, хорошо научиться говорить *по-монгольски*
МОНГОЛЖУУ монголизированный, монголовидный, **~ царай** монголовидное лицо
МОНГОЛЧ монголовед, монголист, **~ эрдэмтэн** монголовед
МОНГОЛЧЛОХ 1) переводить на монгольский язык, 2) *простореч.* делать по своему, делать на свой лад
МОНГОЛЧУУД *собир.* монголы, монгольские племена, **~ын зан заншил, уламжлал** *традиции и обычаи монголов*
МОНДИ пострел, негодник, ругательство, которыми ламы-наставники порицают послушников
МОНЖИХ *перен. простореч.* оставить в дураках, хитрить, проявлять хитрость, поступать с хитростью, **чи биттий ~оод бай!** ты не хитри! **тэр чамайг ~чихжээ** он же тебя поставил в глупое положение, ты же остался в дураках
МОНЖУУЛАХ *побуд. от* **монжих**, *перен. простореч.* остаться в дураках, быть поставленным в глупое положение, быть обманутым
МОНОПОЛИ 1) монополия, монопольный, 2) водка, **гадаад худалдааны ~** монополия внешней торговли, **~ эрх** монопольное право
МОНОПОЛЧЛОЛ монополизация
МОНОПОЛИЧЛОХ монополизировать, **эдийн засгийг ~** монополизировать экономику
МОНТАЖ монтаж, монтажный, **барилгын ~** строительный монтаж, **хөгжмийн ~** музыкальный монтаж, **~ийн инженер** монтажный инженер
МОНТАЖЛАХ монтировать, производить монтаж чего-либо, **кино зураг ~** монтировать кинофильм, **машин ~** монтировать машину, **~ газар** мастерская монтажная
МОНТАЖЧИН монтажник, монтажёр
МОНТЁР монтёр, **цахилгааны ~** электромонтёр, электрик, **утасны ~** телефонный монтёр, телефонист
МОНХГОР горбатый, с горбинкой (о носе), **~ хамар нос** с горбинкой
МОНХОЙЛГОХ *побуд. от* **монхойх**, делать горбатым (о носе)
МОНХОЙХ делаться горбатым, становиться горбатым (о носе)

МОНХОР горбатый, с горбинкой, ~ **могоолзой** тупорылый угорь
МОНЦГОР 1) шарообразный, круглый, 2) комок, кусок, 3) *перен. разг.* важный, с важным видом
МОНЬД 1. мартышка
МОНЬД 2. ласкательно ругательная, (употребляется при общений с детьми), ~ **минь томоотой байгаарай** мартышка, не балуйся
МООД мода, ~**нд орох** стать модным ~ **монголоор дуусдаг** мода завершает свой путь в Монголии
МООРОГ морг
МОРДОХ 1) садиться на лошадь, садиться верхом, 2) отправляться в путь пускаться в путь, уезжать, **мориид** ~ садиться верхом на лошадь, **бид маргааш** ~**но** мы уезжаем завтра, **цэрэгт** ~ уходить на службу в армию
МОРДУУЛАХ *побуд. от* **мордох**, 1) посадить верхом, помогать садиться на лошадь, 2) провожать, отправлять
МОРИЛОХ 1. пожаловать, посетить, прийти, **тавтай** ~**о уу!** добро пожаловать!
МОРИЛОХ 2. ехать верхом
МОРИН *зоол.* моровые (рыбы), ~ **дэл дээрээс хийх** делать что-либо не сходя с лошади, с наскока, ~ **хуур** монгольский музыкальный инструмент, ~ **хуурч** моринхурист, исполнитель на морин хуре
МОРЬ 1. **морин** 1) конь, лошадь, 2) конный, лошадиный, ~ **унах** ехать верхом, ездить на коне, ~ **уях** привязывать лошадь, б) тренировать скакуна, подготовляя к состязаниям, ~ **тарлах** тренировать скакуна, ~ **уралдах** состязаться в беге (о лошади), **хурдан** ~ скакун, **зээрд** ~ конь рыжий масти, **хүдэр** ~, **ажлын** ~ битюг, **уургын** ~ укрючный конь, **чөдөртэй** ~ стреноженный конь, **жороо** ~ иноходец, **хатирч** ~ рысак, **эмнэг** ~ необъезженный конь, **модон** ~ спортивный конь, **шатрын** ~ шахматный конь, ~**н тэрэг** упряжка, телега, запрягаемая лошадьми, ~**н цэрэг** конница, кавалерия, ~**н тойруулга** ипподром, ~**н шил** большая бутылка, бутыль, ~**н спорт** конный спорт, ~**ны тоног** сбруя, упряжь, ~**той хүн** всадник, **хорин** ~**ны хүчтэй** в двадцать лошадиных сил, ~**н тармуур** конные грабки, ~**н зэрэг** конь-рыба, губач, ~**н хараацай** стриж восточно-азиатский, **Морьт тэрэгний орд** *астр.* созвездие Волка, ~**той явах** — быть удачливым, ~ **сарлаг** *разг.* коньяк
МОРЬ 2.: ~**н хуур** морин хур, монгольский музыкальный инструмент
МОРЬ 3. *шахм.* конь, ~**иор шалах** шаховать конём
МОТОР мотор, ~ **асаах** запустить мотор
МОТОРЧИН моторист
МОТОЦИКЛ мотоцикл, ~**ээр явах** ездить на мотоцикле
МОХОО тупой, ~ **хутга** тупой нож, ~ **өнцөг** тупой угол, ~ **ухаан** тупой ум, ~ **тархитай** тупоголовый
МОХООДОХ быть слишком тупым, оказываться менее острым
МОХООХ *побуд. от* **мохох**, тупить, притуплять, **зоригийг** ~ обескураживать, **хүчийг** ~ обессилить, **хутга** ~ тупить нож
МОХОХ тупиться, тупеть, сделаться тупым, обессилить, **зориг** ~ не осмеливаться, падать духом
МОХОШГҮЙ несгибаемый, непрек-лонный, ~ **зориг** непреклонная воля
МӨГӨӨРС хрящ, **хамрын** ~ носовой хрящ, **хоолойн** ~ хрящи гортани, ~**н хоолой** дыхательное горло, трахея, ~ **заламгайт** *зоол.* ложнодолгохвостовые, ~**н гуурсны багтраа** астма бронхиальная, ~**н хоолойн цорын үрэвсэл** бронхит
МӨГӨӨРСТ хрящевидный, хрящевой
МӨД скоро, в скором времени, сейчас, **тэр** ~ **ирнэ** он скоро придет
МӨДӨД в близком будущем, скоро, **бид дахиад** ~ **ирж чадахгүй** мы не сможем ещё приезжать в близком будущем
МӨДХӨН скоро, в скором времени, ~ **цас орно** скоро пойдёт снег, ~ **өвөл болно** скоро наступит зима
МӨЛГӨР 1. гладкий, ~ **чулуу** гладкий камень, ~ **гадаргуу** гладкая поверхность
МӨЛГӨР 2. тупой, неотточённый, неострый, ~ **хутга** неотточённый нож
МӨЛГӨРДҮҮ 1) несколько гладкий, гладковатый, 2) туповатый, несколько тупой, немного тупой
МӨЛЖИГДӨГЧ эксплуатируемый, ~ **анги** эксплуатируемый класс
МӨЛЖИГДӨХ эксплуатироваться, быть эксплуатируемым
МӨЛЖИГЧ эксплуататор, эксплуататорский, ~ **анги** эксплуататорский класс
МӨЛЖИМТГИЙ алчный, жадный, способный к эксплуатации, эксплуататорский
МӨЛЖИМХИЙ алчный, жадный, способный к эксплуатации, эксплуататорский
МӨЛЖИХ 1. эксплуатировать, **дарлан** ~ угнетать, эксплуатировать, **бусдыг** ~ эксплуатировать других
МӨЛЖИХ 2. обгладывать, обгрызать, **яс** ~ обглодать кость
МӨЛЖЛӨГ эксплуатация, ~**ийг устгах** ликвидировать эксплуатацию, **дарлал** ~ *парн.* эксплуатация, иго
МӨЛЖҮҮРТЭЙ с кое-какими остатками на кости, ~ **яс** кость, которую ещё можно обгладывать
МӨЛИЙЛГӨХ делать гладким, полировать, обтачивать, шлифовать
МӨЛТ: хальт ~ кое-как, второпях, вскользь, поверхностно, **оросоор хальт** ~ **ярих** говорить по-русски кое-как
МӨЛТӨС чуть-чуть, **ам** ~ **дайралдах** еле успеть встретить
МӨЛХӨГЧ 1) ползающий, ползучий, пресмыкающееся, 2) ползун, ~ **ургамал** ползучие растения
МӨЛХӨӨ ползучий, ползающий, ~**гөөр явах** идти ползком, ползти по-пластунски, табуированное название волка
МӨЛХӨХ ползать, ползти, **газар** ~ ползать по земле, ~**ж гарах** выползти, ~**ж очих** ползком приблизиться
МӨЛЧГӨР: ~ **загас** гладкоголовка, ~ **май** сельдь-круглобрюшка
МӨН 1) тот же, такой же, 2) да, правильно, действительно, ~ **тэнд** там же, ~ **тэгэхэд**, ~ **тэр үед** тогда же, в то же время, ~ **өдөр** в тот же день, ~ **адил**, ~ **тэр янзаар** так же, такой же, таким же образом, ~ **үү, биш үү!** правильно ли нет? **энэ** ~ **үү?** это? это правильно? **энэ** ~ да это правильно/верно, **энэ миний ном** ~ **байна** это моя книга, это как раз моя книга, ~ **чанар** сущность
МӨНГӨ (н) 1) серебро, серебряный, 2) деньги, денежный, 3) мунгу (денежная единица в Монголии, равная 0,01 тугрика), ~**н аяга** серебряная чашка, ~**н эдлэл** серебряные изделия, ~**н зоос** серебряная монета, ~**н ус** ртуть, **чамд** ~ **бий юу?** у тебя есть деньги? ~**н тэмдэгт** банкнота; ~**н тусламж/шагнал** денежная помощь/премия ~**н орлого** денежный доход, ~**ий нэгж** денежная единица, ~**ий эргэлт** денежное обращение, ~**ий ханш** курс валюты, ~**ий нярав** кассир, ~**ий торгууль** денежный штраф, **цаасан** ~ бумажные деньги
МӨЛИЙХ становиться гладким, обтаченные золотом и серебром, ~ **зээлийн бодлого** денежно-кредитная политика, ~**ий гэрээ** валютное соглашение, ~**ий бөөгнөрөл** денежная масса, **задгай** ~ разменные деньги, ~ **хүүлэгч** ростовщик, ~ **хүүлэлт** ростовщичество, ~**өөр тавьсан дэнчин** задаток наличными, **бэлэн** ~ наличные деньги, **задгай/бутархай** ~ мелкие деньги, разменные деньги, ~ **шилжүүлэх** денежный перевод, ~ **задлах** разменять деньги, размен денег, ~**нд үрэлгэн (хүн)** расточительный, **арван** ~ десять мунгу, ~**н ус** ртуть, ~**н загас** *зоол.* серебрянковые, ~**н**

хараацай рыба-ласточка, **~н цахлай** чайка серебристая, **~ юмуу цаг хугацаа «Хүмүүс мөнгө хийхийн тулд цаг хугацаагаа зардаг, гэтэл цаг хугацааг хийхийн тулд мөнгө зарвал зохилтой билээ»** *Арне Хирдман* «Люди тратят время на то, чтобы делать деньги, тогда как им надо тратить деньги на то, чтобы делать время» *Арне Хирдман.* **Чи хүнийг баян болгоё гэж бодсон бол ~ний нь арвижуулах хэрэгтүй, хүслий нь багасгах хэрэгтэй.** *Эпикур.* Если ты хочешь кого-то сделать богатым, нужно не прибавлять ему денег, а убавлять его желания. *Эпикур.*

МӨНГӨЛӨГ серебристый, **~ сортой үнэг** серебристая лиса

МӨНГӨЛӨХ серебрить, покрывать серебром

МӨНГӨЖИХ копить деньги, зарабатывать деньги, разбогатеть

МӨНГӨТЭЙ 1) денежный, имеющий деньги, 2) богатый, зажиточный

МӨНДӨЛ детёныш тарбагана

МӨНДӨР град, **~ орж байна** град идет, **~т цохиулах** попасть под град, **тариа ~т цохиулав** урожай пострадал от града

МӨНӨӨ сейчас, в настоящее время

МӨНХ 1) вечный, вековечный, бессмертный, 2) вечно, навеки, **~ цэвдэг** вечная мерзлота, **~ найрамдал** вечная дружба, **~ цас** вечный снег, **~ ногоон ургамал** вечнозелёные растения, **~ бусыг үзүүлэх, ~д нойрсох** заснуть вечным сном, сойти в могилу, скончаться, **~ дурсах** вечно хранить в памяти

МӨНХЖИХ становиться вечным, увековечиваться, сохранять навеки

МӨНХЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **мөнхжих**, увековечивать, делать вечным, закреплять навечно, **дурсгалыг ~** увековечивать память

МӨНХЛӨХ увековечивать, делать вечным, закреплять навечно

МӨНХРӨХ становиться вечным, увековечиваться, сохранять навеки

МӨӨГ гриб, грибной, **цагаан ~** белый гриб, **хатаасан ~** сушеные грибы, **идэг ~** съедобные грибы, **идэгүй ~** несъедобные грибы, **~ний шөл** грибной суп, **~тэй газар** грибное место, **~ түүх** собирать грибы, **~нд явах** ходить за грибами

МӨӨМ грудь, молочные железа, **хүүхдэд ~ хөхүүлэх/өгөх** кормить ребёнка грудью

МӨӨГӨНЦӨР грибок, грибки

МӨӨРӨЛДӨӨН мычание коров и телят

МӨӨРӨЛДӨХ *взаим. от* **мөөрөх**, мычать (о многих)

МӨӨРӨХ мычать

МӨР 1. 1) след, путь, ул **~** следы, **~өө гаргах** (во время празднования Нового года по лунному календарю совершить обряд первых шагов), **~ хөөх, ~өөр нь явах** идти по горячим следам, **~өө баллах** заметать следы, **~өө үлдээх** оставлять следы, **~ алдах** потерять след

МӨР 2. строка, **шинэ ~өөс эхлэх** начинать с новой строки, **догол/улаан ~** красная строка, **~ алгасах** пропустить строку, **нэгэн ~ болгох** унифицировать, делать унифицированным, **~өөрөө явах** а) идти своей дорогой, б) никому не причинять вреда, не делать плохого кому-нибудь

МӨР(ӨН) 3. плечо, **~ зэрэгцэн ажиллах** работать плечом к плечу, **~өө хавчих** пожимать плечами, **~ зэрэгцэх** быть равным, **~н дээр алгадах** хлопать по плечу, **~ бүтэн** одет и обут, **~ хөлтөн** брахиоподы, плеченогие

МӨР 4. спинка, тупая часть чего-либо (напр. ножа), **хутганы ~** спинка ножа

МӨРГӨЛ молитва; богослужение

МӨРГӨЛДӨӨН 1) столкновение, конфликт, конфронтация; 2) бодание; **зэвсэгт ~** вооружённое столкновение; **~нд хүрэх** приходить в столкновение; **хилийн ~** пограничный конфликт

МӨРГӨЛДӨХ 1) сталкиваться, столкнуться, конфликтовать; 2) бодаться; **хоёр машин ~жээ** два автомобиля столкнулись; **бух ~нө** быки бодаются; **хаалган дээр ~в** мы столкнулись в дверях

МӨРГӨМТГИЙ любящий бодаться; бодливый; **~ үнээ** бодливая корова

МӨРГӨМХИЙ *см.* **мөргөмтгий**

МӨРГӨХ 1. бодать; бодаться; **энэ үнээ мөргөдөг** эта корова бодлива

МӨРГӨХ 2. молиться; низко кланяться

МӨРГӨХ 3. 1) удариться о что-либо; стукаться; 2) не застать кого-либо дома; **толгойгоороо хаалга ~** удариться головой о дверь; **завь хад ~жээ** лодка ударилась о скалу

МӨРГӨХ 4.: **гөц ~** получить добавочное очко в борьбе

МӨРДЛӨГ 1) руководство, инструкция; 2) следствие; расследование; 3) преследование; **~ заавар өгөх** давать указания; **~ болгох** принять к руководству, сделать инструкцией; **шүүхийн ~** судебное следствие; **~ мөшгөлт** преследование; **~ мөшгөлт үүсгэх** возбуждать судебное преследование

МӨРДӨГДӨХ *страд. от* **мөрдөх** 1) быть преследуемым; подвергаться следственному разбору; подозреваться; 2) служить руководством для чего-либо; быть придерживаемым; быть руководимым

МӨРДӨМЖ кодекс

МӨРДӨХ 1. 1) выслеживать, преследовать, идти по следам; 2) вести следствие; **бусдыг ~, алхаж гишгэхийг ~** следовать за кем-либо по пятам

МӨРДӨХ 2. придерживаться чего-либо; **дүрэм ~** придерживаться правила; **программыг ~** придерживаться программы; **тогтоосон журмыг ~** придерживаться установленного порядка; **хэрэг ~** производить следствие дела, расследовать дело; **хэрэг ~ж дуусгах** закончить следствие по делу; **~н байцаах** вести следствие; **~н байцаах байгууллага** органы следствия; **~н байцаагч** следователь

МӨРИЙ ставка, заклад, пари; **~ тавих** биться об заклад, держать пари, идти на пари; **~ авах** выиграть пари, выиграть заклад; **~ алдах** проиграть пари; **~тэй тоглоом** азартная игра

МӨРИЙЦӨХ держать пари, заключить пари

МӨРӨВЧ подтяжка, наплечный ремень; лямка; портупея **бууны ~** ружейный ремень

МӨРӨН река, **шар ~** река Хуанхэ

МӨРӨӨДӨГЧ мечтатель; фантазёр, **хоосон/хий ~** фантазёр

МӨРӨӨДӨЛ мечта, мечтанье; страстное желание, сильная тоска; жажда; **бидний хүсэл ~ биелэв** наша мечта сбылась

МӨРӨӨДӨХ мечтать, жаждать, тосковать; **эх орноо санан ~** тосковать по родине; **ирээдүйгээ ~** мечтать о своем будущем

МӨРТЛӨӨ хотя; а; несмотря на то что; к тому же, при этом; **чи өөрөө чадахгүй ~ бусдад биттий саад хий** сам ты не умеешь, однако не мешай другим; **надад энэ тухай хэлээгүй ~ чи юу гээд байгаа юм бэ?** что же ты хочешь от меня, ты же ведь ничего не говорил об этом; **тэд хийнэ гэж ярьдаг ~ юу ч хийдэггүй** хотя они говорят, что будут делать, а на самом деле ничего не делают

МӨРЧ следопыт

МӨС (ӨН) 1. 1) лёд, льдина; 2) ледяной; **~ хагалагч** ледокол; **~н гулгуур** каток; **~н уул** айсберг; **~ болох** превращаться в лёд; **~өөр хучигдах** покрываться льдом; **~ судлал** гляциология; **~ний түгжрэл** ледяной затор; **~ үүсэх** ледообразование

МӨС 2.: **хүний ~** совесть, качество человека; **~өөр муу хүн, ~ муутай/ ~гүй амьтан** бессовестный человек, нечестный человек; негодяй

МӨС 3.: **сумны ~** место закрепления перьев на стреле

МӨСДӨХ оледеневать
МӨСТЛӨГ оледенение
МӨСТӨЛТ оледенение; гололёд, замерзание
МӨСТӨХ оледенеть; покрываться льдом; замерзать; **гол ~в** река покрылась льдом
МӨХӨЛ гибель, катастрофа; конец
МӨХӨӨХ *побуд. от* **мөхөх**, привести к гибели; доводить до катастрофы; уничтожать, истреблять
МӨХӨС слабый, слабосильный; **чадал ~** бессильный, слабосильный
МӨХӨСДӨХ становиться слишком слабосильным; оказываться слабым
МӨХӨСТӨХ быть слабым, стать слабосильным
МӨХӨСХӨН слабоватый, слабее; несколько слабосильный
МӨХӨЛ вымирание
МӨХӨХ гибнуть, погибать, подвергаться ликвидации, потерпеть катастрофу, уничтожаться, вымирать, **~ сөнөх** *парн.* погибать уничтожаться
МӨЧ 1. *анат.* конечность, **дөрвөн ~** четыре конечности, **хойт урд ~** передние и задние конечности, **~өөгөө өгөхгүй** не давать себя в обиду
МӨЧ 2. четверть часа, пятнадцать минут
МӨЧИГ: **~ тачиг** едва, еле; **~ тачиг амь зуух** еле сводить концы с концами, жить в нужде
МӨЧИД 1) поверхностный, неглубокий, несознательный, 2) поверхностно, неглубоко, недостаточно, неполностью, недо- 3) с краю, ближе к краю, **~ бодол ухаан** недомыслие, поверхностный ум, **ухвар ~ хүн** несознательный человек, **~ барих** держать за самый конец
МӨЧИДХӨН 1) поверхностный, неглубокий, несознательный, 2) поверхностно, неглубоко, недостаточно, неполностью, недо- 3) с краю, ближе к краю
МӨЧИР 1) ветка, сук, 2) отрасль, **хуурай ~** сухие ветки, **хусны ~** ветка березы
МӨЧЛӨГ цикл, период, **~ шүлэг** цикл стихотворений, **~ лекц** цикл лекций, **түүхийн ~** исторический цикл
МӨЧЛӨГ *муз.* период
МӨЧӨӨ: ~гөө өгөхгүй не сдаваться в борьбе, не уступать кому-либо, не потеряться, **тэр хэнд ч ~гөө алдахгүй** он никогда никому ни в чём не уступит
МӨЧӨӨРХӨХ стараться никому ни в чём не уступать, соперничать, противиться, **чи миний өөдөөс ~ хэрэггүй** тебе не стоит соперничать со мной
МӨШГӨГДӨХ *страд. от* **мөшгөх**, преследоваться, быть преследуемым, подвергаться репрессии
МӨШГӨЛӨГ следствие, расследование
МӨШГӨХ 1. идти по следу, следить, выслеживать, преследовать, расследовать, **хулгайчийг ~** преследовать воров, **дайсны мөрөөр ~** преследовать врага, **хэрэг ~** расследовать дело
МӨШГӨХ 2. оторачивать одежду, обшивать оторочкой
МӨШГӨХҮЙ исследование, к вопросу о ...
МӨХЛӨГ зерно, гранула, **~ судлал** гранулометрия
МУГУЙД упрямый, неуступчивый, грубый, неучтивый, **~ хүн** упрямый грубый человек
МУГУЙДАЛТ клевета, клеветническое обвинение
МУГУЙДЛАХ упрямствовать, упрямиться, проявлять, упрямство, вести себя упрямо и грубо, **~н зүтгэх** упрямо держаться своего желания, грубо настаивать на своем, упрямо стоять на своем
МУГЖГАР куцый, комолый, безрогий
МУЖ область, провинция, **~ улс** штат, **~ийн төв** областной центр
МУЖААН столяр, плотник, **~ы газар** столярная мастерская, **~ы багаж** столярные инструменты
МУЖЛАХ делить на области, разбивать на районы, **нутаг дэвсгэрийг ~** разбивать территорию на определенные области/районы
МУЖИХ 1. упрямствовать, строптивиться
МУЖИХ 2. борцовский приём — бросок телом
МУЗЕЙ музей, музейный, **улсын төв ~** государственный центральный музей, **дүрслэх урлагийн ~** музей изобразительного искусства, **орон нутгийг судлах ~** краеведческий музей, **~н үзмэр** музейные экспонаты, **~ үзэх** посещать музей
МУЙХАР 1) глупый, 2) сильный, решительный, **~ хүч** могучая сила, **~ зан** а) решительный характер, б) упрямый характер
МУЙХАРДАХ делать силой, вести себя глупо, грубо
МУЙХАРЛАХ вести себя глупо, хотеть добиваться чего-либо силой
МУЛГУУ неразумный, глупый, бестолковый, несообразительный, **~ тэнэг амьтан** круглый дурак, глупое существо
МУЛГУУДАХ оказываться дураком, быть глупым, быть бестолковым, вести себя глупо
МУЛЗЛАХ 1) ошпаривать, обваривать (о мясе), 2) *разг.* раздевать, грабить
МУЛЗРАХ ошпариваться, обвариваться (о мясе)
МУЛТ *частица усиления при глаголах:* **~ цохих** выбить, **~ татах** вырвать, выдернуть
МУЛТЛАХ 1. 1) снимать, выдёргивать, 2) вывихнуть (сустав), **хаалганы түгжээ ~** снять дверную задвижку, выдёрнуть засов двери, **морины хазаар ~** снять узду с коня, **хөлөөс цанаа ~** снять с ног лыжи
МУЛТЛАХ 2. избегать, прятаться, избавлять
МУЛТРАХ вырываться, выдёргиваться, высвобождаться, выпадать, выскальзывать, **аяга гараас ~ч унаад хагарав** стакан вырвался из рук и разбился, **~ч унах** выпадать, **товч ~** расстегнуться (о пуговице), **үе ~** а) вывихнуться (о суставе), б) быть старше на двенадцать лет и больше
МУНА золотушка, кувалда, балда-палица, **~ загас** молот-рыба
МУНАГ сладострастный
МУНАДАХ бить кувалдой/колотушкой
МУНАХ дряхлеть, страдать старческим маразмом
МУНГИНАА рассеянный человек
МУНГИНАХ быть рассеянным, оказываться медлительным, путаться, быть нерасторопным
МУНГИНУУ рассеянный человек
МУНДАГ могучий, мощный, грандиозный, огромный, **~ том** огромного размера, большущий
МУНДАГДАХ действовать силой, воспользоваться своим превосходством, злоупотреблять положением
МУНДАГЛАХ действовать силой, воспользоваться своим превосходством, злоупотреблять положением
МУЛГУУ неразумный, глупый, бестолковый, несообразительный, **~ тэнэг амьтан** круглый дурак, глупое
МУНДАЛГҮЙ много, достаточно, довольно много
МУНДАХГҮЙ много, довольно много, достаточно, обильно, **~ их унших** довольно много читать
МУНХАГ неразумный, невежественный, глупый, **бүдүүлэг ~ байдал, харанхуй ~ явдал** грубое невежество, **~ хүн** глупец, невежда, **~ жараа** пескарь губач
МУНХАГДАХ становиться глупым, оказываться неразумным
МУНХАГЛАХ вести себя неразумно глупо, быть невежественным, поступать невежественно
МУНХРАЛ слабоумие, одурение, идиотизм, **насны ~** слабоумие по старости
МУНХРАХ 1) становиться слабоумным, страдать слабоумием, 2) заблуждаться, одурманиваться

МУНХРУУЛАГЧ одурманивающий, вводящий в заблуждение

МУНХРУУЛАХ *побуд. от* **мунхрах**, затемнять сознание, туманить сознание, одурманивать, одурачивать, вводить в заблуждение, **чи биттий ~аад бай** ты не одурачивай

МУНХРУУЛГА *одурачивание, одурманивание, затемнение сознания,* **мунхруулгад автах** вводиться в заблуждение

МУРИА: **~ид явах** отдаваться за похлёбку

МУРИЙ кривой, искривлённый, **~ сүүлт загас** малая кривохвостка

МУРУЙ 1. 1) кривой, непрямолинейный, сегментация, **зах зээлийн ~** сегментация рынка, 2) криво, непрямолинейно, **~ шугам** кривая линия, кривая, **~ зам** кривой путь, **~ суруй бичих** *писать криво*

МУРУЙ 2.: **арай ~** кое-как, еле-еле

МУРУЙХ кривиться, становиться кривым, уклоняться в сторону, **зам ~** удаляться от дороги в сторону, **ам ~** спорить, ссориться

МУТАР *высок.* рука, длань, **~ тавих** ставить подпись

МУТАРЛАХ *высок.* писать, рисовать, благославлять

МУУ 1) плохой, дурной, слабый, больной, 2) плохо, дурно, слабо, 3) бедный, жалкий, **~ зан** дурное поведение, **~ хүн** плохой человек **~ хэрэг, ~ үйл** дурной поступок, **~ мэдээ** дурные, плохие вести, **~ ёр** *плохое предзнаменование,* дурной признак, **~ жишээ хортой, ~гийн гай олонд** дурной пример заразителен, **урам ~ байх, сэтгэл санаагаар ~ байх** быть в плохом настроении, **өвчтөн тун ~ байна** больной очень плох, **түүнд чинь ~ юм юу байгаа юм бэ?** что тут плохого? **оросоор ~ ярих** плохо говорить по-русски, **бие ~тай** больной, болезненный, со слабым здоровьем, **хүн ~тай** бессовестный, бессердечный, **~ ах минь** *бедный мой брат,* **~ санаа бието отно** *посл.* «Не рой другому яму, сам в неё попадёшь», **~гий нь үзэх** мучить, истязать, **~ муухайд нь хүрэх** обливать грязью, сквернословить

МУУДАХ ухудшаться, портиться, становиться плохим, **бие нь ~в** его здоровье ухудшилось, **харилцаа ~лаа** отношения ухудшились, **бүтээгдэхүүний чанар ~в** качество продукции ухудшилось

МУУДУУЛАХ *побуд. от* **муудах**, ухудшать, портить, порочить, приводить в негодность, **хараагаа ~** испортить свое зрение

МУУЖРАХ падать в обморок, потерять сознание, лишиться чувства

МУУЛАХ хулить, отзываться плохо, сплетничать, **хүн ~** наговорить по чьему-либо адресу, говорить плохое о ком-либо, **чамайг хүмүүс хангалттай ~ж байгаа учир чи өөрийгөө биттий муул** никогда не говори о себе плохо, за тебя это с лихвой сделают другие

МУУР кошка, **~ын зулзага** котёнок, **~ аврага загас** кошачья акула

МУУСАЙН1) плохой, недостойный, негодяй, 2) всякий, разный, **~ ном надад зөндөө байна** у меня всяких книг много, **~ юмнууд яаж ч мэдэж шүү** эти негодяи на всё способны

МУУТАХ 1) ухудшиться, становиться плохим, 2) изнашиваться, 3) ссориться

МУУТГАХ ухудшать, портить, порочить, **нэрийг ~** дискредитировать, порочить *чью-либо репутацию,* **ходоодоо ~** испортить желудок **бие ~** расстраивать свое здоровье

МУУХАЙ 1) грязный, запачканный, некрасивый, дурной, гадкий, скверный противный, безобразный, отвратительный, 2) дурно, грязно, скверно, некрасиво, **~ царай** грязное лицо, дурная физиономия, **~ гар** грязные руки, **~ үнэр** отвратительный запах, **~ хэрэг** грязное дело, **~ өдөр** дурная погода, **~ аашь** дурной характер, **~ үнэртэх** дурно пахнуть, **~ болох** загрязняться, запачкаться **тэр маш ~ орилов** он очень противно закричал, **~ харагдах** выглядеть некрасиво

МУУХАЙДАХ быть некрасивым, оказываться отвратительным, выглядеть безобразным, быть грязным

МУУХАЙДУУ довольно безобразный, грязненький, довольно некрасивый

МУУХАЙРАХ *становиться безобразным, стать плохим,* оказываться некрасивым, ухудшаться, портиться, **дотор ~** чувствовать неприятность в животе, **орой тийшээ тэнгэр ~лаа** к вечеру погода ухудшилась

МУУХАЙ *уменьш. от* **муу**, плохонький, несколько плохой, довольно неважный

МУУЧЛАХ хулить, отзываться плохо, **бусдыг ~** хулить других

МУУШААГДАХ *страд. от* **муушаах**, осуждаться, порицаться, быть осуждённым

МУУШИГ: **~ тоглох** играть в карты

МУХАР 1) комолый, куцый, 2) тупой, слепой, **~ үнээ** комолая корова, **~ чихт** корноухий, **~ хутга** тупой нож, **~ гудамж** тупик, **~ сүсэг** суеверие, **гэрийн ~ сахих** всё время сидеть дома, **~ олгой** аппендикс, слепая кишка, **гар ~** с пустыми руками, без ничего

МУХАР 2. предел, грань, **газрын ~** край земли, захолустье, **~ гудамж** тупик

МУХАРДАЛ *тупик, безвыходное положение,* **~д орох** попадать в тупик, оказываться в безвыходном положении, **~аас гарах** выйти из тупика

МУХАРДАХ зайти в тупик, попасть в тупик, оказываться в безвыходном положении, **арга ~** оказаться в безвыходном положении

МУХАРЛАХ 1) притуплять, делать тупым; 2) лишать возможности; доводить до крайности; **гар ~** *оставить с пустыми руками*

МУХЛАГ лавка, ларёк, киоск, фургон, **сонины ~** газетный киоск, **тамхины ~** табачный ларёк, **ногооны ~** овощная лавка

МУШГИА кручёный, витой, сучёный, **Мушгиа хот** *разг.* Москва

МУШГИХ крутить, вертеть, скручивать, сучить, **сүүл ~** быть последним, **гэдэс ~** резь в животе

МУШИЙХ вести себя высокомерно, быть горделивым, быть упрямым

МУШИЛЗАХ слегка усмехнуться, корчить гримасу

МЭГДҮҮ торопливый, суетливый, поспешный, растеряный, панический

МЭГДҮҮЛЭХ *побуд. от* **мэгдэх**, встревожить, переполошить, торопить, внести сумятицу

МЭГДҮҮХЭН *уменьш. от* **мэгдүү**, довольно торопливый, несколько поспешный

МЭГДЭЛ поспешность, торопливость, переполох, смятение, сумятица

МЭГДЭХ *переполошиться, опешить,* растеряться, *прийти в смятение*

МЭГЗЭМ молитва

МЭДЛЭГ знание, **эрдэм ~, ~ боловсрол** образование, знание, **өнгөц ~** поверхностное знание, **гүн бат ~ олгох** дать глубокое знание, **~ олж авах** приобрести знание, **~тэй хүн** человек с большой эрудицией, образованный/знающий человек, человек с кругозором

МЭДРЭЛ нервная система, чувство, сознание, **~ийн төв** нервный центр, **дээд ~ийн үйл ажиллагаа** высшая нервная деятельность, **~ийн өвчин** нервное заболевание, **~ийн ядаргаа** неврастения, **~ муудах** нервное расстройство, **~ алдах** терять сознание, **~ орох** приходить в сознание

МЭДРЭМЖ чувствительность, **багажны ~** чувствительность приборов

МЭДРЭМТГИЙ чувствительный, восприимчивый, **~ чанар** чувствительный характер, чувствительность

МЭДРЭМХИЙ чувствительный, восприимчивый

МЭДРЭХ ощущать, чувствовать, **~ эрхтэн** орган чувства, **буруугаа ~** чувствовать свою вину, **өлссөнөө ~** чувствовать голод

МЭДРЭХГҮЙ чувство, ощущение, **таван ~** пять органов чувства, **харааны ~** зрительное ощущение

МЭДҮҮЛЭГ показание, заявка, заявление, **~ өгөх** дать показания

МЭДҮҮЛЭХ сообщать, информировать, ставить в известность, докладывать, давать показания, **толгой ~** не быть самостоятельным, быть зависимым, **гомдол ~** жаловаться, подать жалобу

МЭДЭГДЭЛ заявление,

МЭДЭГДЭМ 1) заметный, явный, ощутимый, значительный, 2) заметно, явно, ощутимо, значительно, **~ ахиц** заметный прогресс, значительное продвижение, **~ амжилт** заметный/явный успех, **~ өөрчлөгдөх** явно изменяться

МЭДЭГДЭХ 1) становиться известным, сообщать, извещать, информировать, ставить в известность, 2) заявлять, 3) ощущаться, чувствоваться, **энэ тухай нийтэд ~** об этом сообщать всем, всех поставить в известность об этом, **хурал хаасныг ~** сообщить о закрытии собрания, **албан ёсоор ~** официально заявлять, официально сообщить

МЭДЭГДЭХҮҮН понятие, представление, понимание, **анхны ~** элементарное понятие, минимум понятия, **энэ талаар надад өчүүхэн ч/ямар ч ~ алга я** не имею ни малейшего/никакого понятия об этом

МЭДЭГДЭХҮЙЦ 1) значительный, заметный, явный, 2) значительно, заметно, явно, **~ сайжрах** значительно улучшаться

МЭДЭЛ ведение, власть, компетенция, распоряжение; **энэ миний ~ийнх биш** это не в моей компетенции, **~д байх** быть в ведении, подчиняться, **~дээ оруулах** покорять взять под свою власть, **~ээс гарах** выйти из повиновения, не покоряться

МЭДЭЛТЭЙ имеющий власть, полномочный, **~ хүн** властный человек, влиятельный/компетентный человек

МЭДЭМГИЙ выдающий себя за знающего, всеведущий, считающий себя знающим, всезнайка

МЭДЭМГИЙРХЭХ кичиться знанием, мнить себя знатоком, считать себя всезнающим, хвастаться знанием

МЭДЭМХИЙ выдающий себя за знающего, всеведущий, считающий себя знающим, всезнайка

МЭДЭМХИЙРХЭХ быть всезнайкой, выдавать себя за знатока

МЭДЭХ знать, узнавать о чём-либо, понимать, ведать, управлять, **тэр ~ийг хүсэхгүй байна** он знать не хочет, **гадаад хэл ~** знать иностранный язык, **урьдчилан ~** предвидеть, заранее знать, **буруугаа ~** знать свою вину, **өвдөхийг үл ~** не чувствовать боли, **ядрахыг үл ~** не знать усталости, быть неутомимым, **хэрээ ~** знать свою меру, **бидний ~ж байгаагаар** как мы знаем, **толгой ~** быть самостоятельным, **мэнд ~** осведомляться о здоровье, передавать привет, **бичиг үл ~ явдал** неграмотность, **би ~гүй я** не знаю

МЭДЭЭ 1. новости, сообщение известие, информация, сведения, данные, **сүүлийн үеийн ~** последние новости известия, **цахилгаан ~ний агентлаг** телеграфное агентство, **албан ~** официальное сообщение, **хэвлэлийн ~гээр** по сообщениям печати, **~ сэлт** данные, **~ дамжуулах** передавать информацию, **~ хүлээж авах** получить информацию, **~ний эх сурвалж** источник информации, **цаг уурын ~** сводка погоды

МЭДЭЭ 2. сознание, чувство, **~ алдах** терять сознание, **~ орох** приходить в сознание, **~ алдуулах** анестезия

МЭДЭЭЖ то, что общеизвестно, **~ийн хэрэг** общеизвестный факт, ясное дело

МЭДЭЭЛЭГЧ 1) информатор, информант, 2) доносчик

МЭДЭЭЛЭЛ 1) сообщение, информация, 2) донесение, **~ийн хэрэгсэл** средства информации, **~ийн агентлаг** информационное агентство

МЭДЭЭЛЭХ 1) сообщать, информировать, 3) информационный, **олон нийтэд ~** информировать общественность, сообщать общественности, **~ товчоо** информационное бюро

МЭДЭЭТЭЙ 1) осторожно, 2) в сознании, **чи наадахтайгаа ~ байгаарай** ты будь осторожен с ним, **~ байх хэрэгтэй** надо быть осторожным

МЭДЭЭЧ информатор, осведомитель

МЭЛ: **~ гайхах** совсем растеряться, утратить хладнокровие, сильно удивиться, **~ гайхаж, цэл хөхрөх** столбинеть от изумления, разинуть рот **биеийн эрүүл ~** состояние здоровья, **~ амар байна уу?** как ваше самочувствие? **~ хүргэх** передать привет, **тэд эсэн ~ иржээ** они прибыли благополучно, **~ гарах/өнгөрөх** пройти благополучно, окончиться благополучно, **баярын ~ дэвшүүлье/хүргэе** поздравляю с праздником

МЭЛГЭР 1) обширный, ровный, 2) гладкий, леснящийся, **~ хөндий** обширная долина, **~ тал** широкая степь

МЭЛЗИЙХ становиться лысым, лысеть

МЭЛЗЭН с широким лбом, лысый

МЭЛЗЭХ отпираться, отказываться, не признавать, **үгээ ~** отказываться от своих слов, **тэр хэлснээ ~в** он отказался ото всего что говорил

МЭЛЗЭЭ 1) отрицание, отказ, 2) заклад, *парн.* **~ тавих** держать пари

МЭЛИЙХ простираться, быть обширным, быть гладким/ровным, **~сэн сайхан тасалгаа** светлая обширная комната, **~сэн их ус** обширное водное пространство

МЭЛМИЙ очи, глаза

МЭЛМЭЛЗЭХ 1) навёртываться, блестеть (о слезах), 2) переполняться жидкостью, **~н уйлах** наполняться слезами

МЭЛРЭГ жасмин

МЭЛТИЙЛГЭХ *побуд. от* **мэлтийх**, переполнять, наполнять жидкостью

МЭЛТИЙХ быть наполненным до краёв, переполняться жидкостью

МЭЛТЭГНЭХ 1) переполняться, наполняться жидкостью, 2) навёртываться (о слезах)

МЭЛТЭЛЗЭХ 1) переполняться, наполняться жидкостью, 2) навёртываться (о слезах)

МЭЛХИЙ лягушка, **яст ~** черепаха, **~н зам** *астр.* тропик Рака, **~н орд** *астр.* созвездие Рака, **~н шаахайнцар** инфузории-опалины

МЭЛЦИЙМ голый, плоский (о местности)

МЭНГЭ родинка, родимое пятно, **~ нь голлох** быть несчастным, быть невезучим, терпеть неудачу во всем

МЭНГЭР катар лёгких, хронический бронхит

МЭНД 1) здоровье, благополучие, 2) привет, 3) благополучно, счастливо

МЭНДЛЭХ 1. здороваться, **хоорондоо ~** приветствовать друг друга, здороваться друг с другом

МЭНДЛЭХ 2. 1) рождаться, 2) рождение, **~сэн өдөр** день рождения

МЭНДЧИЛГЭЭ приветствие, поздравление, **~ явуулах/илгээх** послать приветствие, **нөхөр ёсны ~** дружеские поздравления, **чин сэтгэлийн ~** сердечное приветствие

МЭНДЧИЛЭХ здороваться, приветствовать, **захиагаар ~** приветствовать в письме, **~сэн цахилгаан** приветственная телеграмма

МЭР 1. мэр города, глава городской власти

МЭР 2.: **~ сэр** 1) иногда, порой, изредка, 2) кое-где, местами, 3) кое-что, некоторые вещи, **иймэрхүү завшаан ~ сэр тохиолдоно** порой представляется подобная возможность, **бичигтэй хад ~ сэр байдаг** кое-где встречаются камни с надписью, **дэлгүүрээс ~ сэр юм авлаа** кое-что купили в магазине

МЭРГЭЧ гадалка, ворожея

МЭРГЭ гадание, предсказание, **~ төлөг** *парн.* пророчество

МЭРГЭД мудрецы, мыслители

МЭРГЭЖИЛ специальность, профессия, образование, дээд ~ высшее образование, **тусгай** ~ специальное образование, ~ **олгох** давать образование, ~ **олох** приобрести специальность, получить специальность, ~ **сонголт** выбор профессии, ~ **дээшлүүлэх** повышать квалификацию,~**ийн ном зохиол** книги/литература по специальности, ~**ийн ёс зүй** профессиональная этика, ~**ийн өвчин** профессиональные заболевания, ~**ийн гэмт хэрэгтэн** профессиональный преступник

МЭРГЭЖИЛГҮЙ *не имеющий специальности*, **тодорхой** ~ **ажилтан** работник, не имеющий определённой специальности, работник без квалификации

МЭРГЭЖИЛТЭЙ имеющий специальность, дээд ~ **с высшим образованием**

МЭРГЭЖИЛТЭН специалист, **тэр энэ салбарын томоохон** ~ он крупный специалист в этой области, ~ **дагаж ажиллах** быть прикреплённым к специалисту

МЭРГЭЖИХ специализироваться, **өрнөдийн уран зохиолоор** ~ специализироваться по западной литературе, **монгол хэлээр** ~ специализироваться по монгольскому языку

МЭРГЭЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **мэргэжих**, специализировать, **оюутнуудыг** ~ специализировать студентов

МЭРГЭЛЭХ гадать, предсказывать, **хөзрөөр** ~ на картах, **ирээдүйг тааж** ~ предсказывать будущее

МЭРГЭН 1) мудрый, разумный, 2) меткий, 3) метко, мудро прозорливо, ~ **жолоодогч** мудрый вождь, ~ **шийдвэр** мудрое решение, ~ **үг** афоризм, мудрое слово, ~ **ухаан** мудрость, ~ **бууч** снайпер, меткий стрелок, ~ **арга** мудрый выход, хитрый способ, ~ **буудах** метко стрелять

МЭРГЭШИЛ квалификация, ~ **дээшлүүлэх** повышать квалификацию, поднимать свою квалификацию, ~**тэй болох** получить квалификацию, квалифицироваться, ~**ийн комисс** квалификационная комиссия

МЭРГЭШИХ квалифицироваться, совершенствоваться, ~**сэн ажилчин** квалифицированный рабочий

МЭРИЙЛТ старательность, усердность, прилежность, старание, усердие, прилежание, **аливаа ажилд** ~ **хэрэгтэй** к любому делу надо относиться со старательностью

МЭРИЙЛТТЭЙ старательный, усердный, прилежный, ~ **сурагч** прилежный старательный ученик, ~ **ажиллах** работать с усердием

МЭРИЙМЖ прилежание, усердие, старание, ~ **гаргах** проявлять усердие/прилежание

МЭРИЙМТГИЙ старательный, прилежный, усердный, **хичээл номдоо их** ~ **оюутан** очень старательный к учёбе студент

МЭРИЙХ стараться, усердствовать, проявлять прилежность, стремиться **байдгаараа** ~ стараться изо всех сил, **дэмий** ~ напрасно усердствовать, стараться впустую

МЭРЭГЧ(ин) грызун, ~**дийг устгах** уничтожать грызунов

МЭРЭХ грызть, **нохой яс** ~**ж байна** собака грызёт кость

МЭС холодное оружие, ~ **засал хийх** оперировать, ~ **засалын хутга** скальпель, ~ **хэрэглэх** применять холодное оружие, ~**ээр тоглох** играть/шутить с огнем

МЭСДЭХ применять холодное оружие, рубить/колоть холодным оружием

МЭТ 1) подобный, похожий, 2) подобно, словно, как будто, **гэх** ~ и так далее, **энэ** ~**ээр** таким образом, **төмөр** ~ **бат бэх** крепкий, как железо, **ажилд ахиц гарч буй** ~**ээр ярих** говорить, будто сдвиги имеются в работе

МЭТГЭЛЗЭХ спорить, оспаривать, дискутировать

МЭТГЭЛЦЭЭН спор, полемика, дискуссия, словесное состяза-

МЭТГЭЛЦЭХ *взаим. от* **мэтгэх**, спорить, полемизировать, дискутировать

МЭТГЭР изогнутый, крючкообразный, кривой

МЭТГЭХ 1. 1) шить, 2) стараться, усердствовать, **үйл** ~ заниматься шитьем

МЭТГЭХ 2. спорить, вести полемику, полемизировать, ~**ж** ~**ж дийлсэнгүй** спорили, спорили, но не добились своего

МЭТГЭЭ 1) старательный, усердный, 2) любящий спорить, склонный к полемике

МЭТЧИЛЭН: **энэ** ~ таким образом, подобным образом, подобно этому

МЭТЭЭР подобно, словно, как, **нүдний цэцгий** ~ **хайрлах** беречь, как зеницу ока, **энэ/тэр** ~ таким образом

МЭХ 1) хитрость, обман, надувательство, уловка, 2) приёмы борьбы, **заль** ~ хитрость, уловка, обман, ~**д орох** поддаваться обману, попадать на удочку ~ **хийх** делать приёмы, использовать приёмы, **заль** ~ **гаргах** придумать хитрость, прибегать к обману

МЭХИЙСХИЙХ слегка наклониться, чуть нагнуться, поклониться, делать реверанс, ~**н ёслов** поклонился в пояс

МЭХИЙХ кланяться, делать поклон, наклоняться, нагибаться, *фраза в окончании письма:* с почтением

МЭХЛЭГДЭХ *страд. от* **мэхлэх**, быть обманутым, обманываться, **буєдад** ~ быть обманутым кем-либо

МЭХЛЭХ обманывать, хитрить, вводить в заблуждение, хууран мэхлэх обманывать, надувать, **залилан** ~, ~**н луйвардах** мошенничать, **чи намайг** ~**ж чадахгүй** ты меня не обманешь, ты меня не проведешь

МЭХЛЭЭЧ обманщик

МЭХТЭЙ хитрый, лукавый, ловкий

МЭХЭЛЗЭХ часто кланяться, почтительно кланяться

МЭХЭСХИЙХ сделать реверанс, слегка поклониться

МЭЭМ грудь, молочные железа

МЭЭСТ местность, **орос хэлтэй л бол ёстой «бор халзан хонь» чухал** ~**нд дэвшиж байсан цаг** *(О.Даш-балбар)* то было время, когда любой баран, если он знает русский язык, мог рассчитывать на какой-либо пост

МЯГМАР вторник, *астр.* Марс

МЯЛААЛГА пир, угощение, обмывание, обмывка *простореч.* **гэрийн** ~ пир в честь установки новой юрты, пир по случаю установки новой юрты, обмывка новой юрты

МЯЛААЛГАХ *побуд. от* **мялаах**, получать подарки по случаю обновки, быть угощаемым по случаю обновки

МЯЛААХ угощать, дарить что-либо за обновку, устроить угощение по случаю обновки, угощать по случаю в честь чего-либо

МЯНГА (н) тысяча, ~ **түм** множество, уйма, **олон** ~**н хүн** уйма народу, тысячи людей, ~ **шахам** около тысячи

МЯНГАД мингаты — монгольская народность

МЯНГААД 1) около тысячи, 2) по тысяче, ~ **ном** около тысячи книг

МЯНДАС(ан) 1) шелковина, шелковинка, 2) сделанный из шелковины

МЯНДАСЛАГ шелковистый, ~ **эд** шелковистая ткань

МЯРААХ подкрадываться, подходить тихонько/незаметно

МЯРАЛЗАХ 1) приятно улыбаться, 2) течь, сверкая (о реке)

МЯТРАХ робеть, трусить, чувствовать неуверенность во чтолибо, терять уверенность, ~**ч болохгүй! ~сны хэрэггүй!** нельзя робеть, не робейте, не трусьте!

МЯТРАШГҮЙ непоколебимый, непреклонный, ~ **зориг** непоколебимая воля

Н

НААГДАХ *страд. от* **наах**, наклеиваться, быть наклеенным, приклеиваться

НААГУУР по эту сторону, на этой стороне, ближе, поближе, **голын ~** по эту сторону реки

НААГУУРДАХ 1) оказываться несколько ближе, чем нужно, быть/находиться несколько ближе, 2) думать поверхностно, поступать необдуманно, быть поверхностным, проявлять наивность

НААГУУРЛАХ поступать легкомысленно, вести себя необдуманно, проявлять недогадливость

НААГУУРХАН чуть ближе к этой стороне, несколько ближе по этой стороне

НААД 1) находящийся на этой стороне, находящийся поближе, 2) это, этот, 3) другой, остальной, **~ тал** эта сторона, **~ зах нь** по крайней мере, в крайнем случае, **~ захын үнэ** красная цена, **~ номоо үзүүлээч** покажите мне, пожалуйста, эту книгу

НААДАМ 1) торжество, празднество, фестиваль, игра, развлечение, 2) **баяр ~** *парн.* торжество, фестиваль, **найр ~** *парн.* банкет, пир, **эрийн гурван ~** три вида национальных мужских спортивных состязаний, **улсын ~** государственный национальный праздник, **киноны ~** кинофестиваль, **сүлд модны ~** новогодний праздник, **галын ~** фейерверк, **тоглоом ~** *парн.* шутки, игра, **~ хийх** устраивать праздник, праздновать

НААДАГЧ игрок; любитель игр; **шатар ~** игрок в шахматы

НААДАМЧИН участник наадама

НААДАХ играть, развлекаться, забавляться, **хөзөр ~** играть в карты, **шатар ~** играть в шахматы

НААДАХЬ 1) находящийся по эту сторону, ближайший, 2) другие, остальные, прочие, **голын ~ эрэг дээр** на этом берегу реки, на берегу реки по эту сторону, **~ улс** эти люди, остальные товарищи, **~ нь явахгүй гэсэн** другой-то сказал, что не пойдёт, **~ийн чинь үг** слова этого человека, **~ чинь юу вэ?** что это такое?

НААДГАЙ 1. игрушка, **үндэсний тоглоом ~** национальные игрушки

НААДГАЙ 2. медлительный, спокойный, **төрөлхийн ~ хүн** спокойный от природы человек

НААЗГАЙ слишком медлительный, чересчур спокойный, беспечный, халатный, ленивый, **цалгар ~ байдал** расхлябанность, неорганизованность

НААЗГАЙДАХ быть слишком медлительным, медлить, волынить

НААЗГАЙРАХ медлить, делаться слишком медлительным, быть беспечным, **~вал цаг их л алдана** если будешь медлить, потеряешь много времени

НААЛГАХ *побуд. от* **наах**, заставлять клеить, давать приклеивать

НААЛДАМТГАЙ клейкий, липкий, вязкий, прилипающий, **~ чанар** клейкость, липкость

НААЛДАМХАЙ клейкий, липкий, навязчивый, прилипающий **~ зантай хүн** навязчивый/липкий человек, **~ тууз** клейкая лента, скотч

НААЛДАНГИ липкий, клейкий

НААЛДАХ 1) приклеиваться, прилипать, 2) прижиматься к кому-чему-нибудь, 3) не отставать от кого-либо, навязываться, **ханаад ~** прижиматься к стене, **гарт цавуу ~в** клей прилип к руке, **нойтон хамуу шиг ~** пристать как репей, как банный лист

НААЛДАЦ клейкость, спайка

НААЛДУУЛАХ *побуд. от* **наалдах**, 1) заклеивать, приклеивать, наклеивать, 2) прижимать к себе кого-либо

НААЛИНХАЙ 1. нежный, ласковый, милый, **~ бүсгүй** ласковая, нежная девушка, милая женщина, **~ хүүхэд** ласковый ребёнок

НААЛИНХАЙ 2. навозная мука

НААЛИНХАЙДАХ быть предупредительным, слишком ласковым, быть очень нежным

НААЛИНХАЙТАХ становиться нежным/ласковым

НААЛТ склейка, наклейка, **~аараа салах** расклеиться, распасться

НААМАЛ приклеенный, наклеенный, **~ ултай гутал** обувь с приклеенной подошвой, **~ банз** фанера

НААНА 1) по эту сторону, на этой стороне, ближе к этой стороне, 2) ранее, до **голын ~** на этой стороне реки, **баярын ~** до праздника, **~ цаана** там-сям, туда-сюда, невпопад, по обеим сторонам, **~ цаана болох** быть в замешательтстве

НААНАДАА по крайней мере, во всяком случае, не меньше чем, **~ нэг долоо хоног хүлээнэ** придется подождать по крайней мере неделю

НААНАДАХ оказываться ближе, оказываться по эту сторону, недолет (о пуле, стреле)

НААНАТАЙ: **~ цаанатай** *парн.* с учётом того и другого, с учётом ситуации/обстоятельств, **алив юманд ~ цаанатай хандаж байх хэрэгтэй** ко всякому делу надо относиться с учётом обстоятельств

НААХ клеить, приклеивать, заклеивать, **марк ~** приклеивать марку, **цонх ~** заклеивать окно

НААХНА поближе, немного ближе, чуть ближе, на этой стороне, **мандах нарны ~ чиг талаар** из песни по эту сторону восходящего солнца

НААХНУУР несколько ближе, по этой стороне, **~ яваарай** идите поближе сюда, **хөхрөгч тэнгэрийн ~** чуть пониже синеющего неба

НААШ сюда, поближе, в эту сторону, до тех пор, пока не, **~ цааш явах** ходить взад и вперёд, **~аа бол! ~аа ир** поближе, иди-ка сюда, **~ ч үгүй цааш ч үгүй** ни туда, ни сюда, оказаться между двух огней, **эртнээс ~** с давних времен, с незапамятных времен, **~ харах** идти на поправку

НААШГҮЙ не менее чем, **зуугаас ~ км зам** дорога никак не менее 100 км, **тав дахь өдрөөс ~** не раньше пятницы

НААШЛАХ приближаться к чему-либо, улучшаться, поправляться

НААШЛУУЛАХ *побуд. от* **наашлах**, приближать, **шалгалт өгөх хугацааг ~** приблизить срок сдачи экзаменов, **тэр ирэхээ ~в** он приблизил свой приезд

НААШТАЙ положительный, удачный, удачливый, положительно, **~ харию өгөх** дать положительный ответ, **~ шийдвэр** положительное решение, **~ алхам** положительные шаги

НАБОР коробка конфет, набор

НАВСАЙЛГАХ *побуд. от* **навсайх**, 1) лохматить, растрепать, измять, рвать, делать лохматым/растрёпанным, 2) *перен.* одевать длинную широкую одежду, надевать на себя одежду слишком большого размера

НАВСАЙХ 1) лохматиться, растрепаться, измяться, быть оборванным, рваться, 2) носить одежду слишком большого для себя размера, носить одежду не по размеру, **~тлаа архидах** упиться до чёртиков

НАВСАЛЗАХ двигаться, шевелиться, развеваться (о чём-, о комнибудь растрёпанном, лохматом и оборванном)

НАВСАГА: ~ ~ **хийх/гэх** двигаться, шевелиться (о чём-либо лохматом)

НАВСАГНАХ 1) болтаться (о чём-либо лохматом свисающем), двигаться с развевающимися волосами, лохмотьями и т.п. 2) быть слишком услужливым, выслуживаться

НАВСГАР 1) оборванец, оборванный, ободранный, растрёпанный, лохматый, 2) в одежде не по размеру, в длинной, широкой одежде

НАВТАЙХ наклоняться, нагибаться, делаться низким

НАВТАС 1. лохмотья, лоскуты

НАВТАС 2. ~ ~ **гэх/хийх** двигаться, шевелиться (о ком-либо низком, приземистом)

НАВТАС 3. послед животных

НАВТАСХИЙХ внезапно наклоняться

НАВТГАР низкий, невысокий, приземистый

НАВЧ (н) лист, листья, листовой, **ногоон** ~ зелёные листья, **~т ой** лиственный лес, **~ны дагавар** прилистник, **~ны өвөр** влагалище листа, **~ны цох** жук-листоед, **~н тамхи** сигара, листовой табак, ~ **хөлтөн** листоногие, **~нд бараалхах** *шутл.* оттаскать за уши

НАВЧГАР приплюснутый, плоский, придавленный, ~ **хамар** приплюснутый нос

НАВЧИЙЛГАХ *побуд. от* **навчийх**, делать придавленным, приплюснуть, делать плоским

НАВЧИЙХ делаться придавленным, становиться плоским, быть приплюснутым

НАВЧИТ лиственный, ~ **мод** лиственные деревья

НАВЧЛАХ 1) распускаться, появляться (о листьях), 2) покрываться листьями

НАВШГАР плоский, приплюснутый, придавленный, низкий

НАВШИХ жадно сосать вымя, грудь

НАГАЦ родные по матери, ~ **ах** дядя, брат матери, ~ **эгч** тётя, сестра матери, ~ **эцэг** дедушка по матери, ~ эх бабушка по матери

НАД 1) *дат. п. от* **би**, мне, у меня, ко мне, 2) *корень некоторых косвенных падежей от* **би** *кроме родительного:* **~л~д өгөөч** дайте мне, ~ **ном бий** у меня есть книга, **~аас авaарай** возьмите у меня, **энэ бүхэн ~аас боллоо** всё это из-за меня, **~аар** мной, мною, через меня, **~тай** со мной, **та ~тай суух уу?** вы женитесь на мне?

НАЖ: ~ **могой** змея очковая кобра

НАЖИГНАХ греметь, грохотать, сильно скрипеть, издавать сильный хруст

НАЗГАЙ беспечный, халатный, мешковатый

НАЗГАЙДАХ проявлять крайнюю беспечность

НАЗГАЙРАХ быть беспечным, беззаботным

НАЙГАЛЗАХ покачиваться, колыхаться, колебаться

НАЙГАЛЗУУЛАХ *побуд. от* **найгалзах**, качать, покачивать, колыхать, расшатывать

НАЙГАХ качаться, шататься, колыхаться, **мод салхинд ~ж байв** деревья качались на ветру

НАЙГУУЛАХ *побуд. от* **найгах**, качать, шатать, раскачивать

НАЙГҮЙ наихудший, очень плохой, ~ **мал** сильно истощённый скот, **~/өөдгүй муухай амьтан** настоящий негодяй

НАЙДАХ надеяться, полагаться, рассчитывать, доверять, верить, **би танд ~ж байна** я надеюсь на вас,

НАЙДВАР надежда, доверие, уверенность, упование, **итгэл** ~ *парн.* надежда, вера, надёжность

НАЙДВАРГҮЙ ненадёжный, ~ **хүн** ненадёжный человек, ~ **өр** безнадёжный долг

НАЙДВАРТАЙ надёжный, верный, **зуун хувь** ~ сто процентов надёжности, ~ **хадгалалт** надёжное хранение

НАЙДЛАГА надежда, упование, вера, ~ **тавих** питать надежды, ~ **биелүүлэх** оправдать надежду, ~ **төрүүлэх** вызывать надежду, обнадёживать

НАЙДЛАГАГҮЙ 1) ненадёжный, неблагонадёжный, 2) ненадёжно, ~ **болох** оказаться ненадёжным

НАЙДВАРТАЙ надёжный, заслуживающий доверия; надёжно, ~ **эх сурвалж** надёжный источник

НАЙЗ друг, приятель, подруга, **дотны** ~ близкий друг, **багын** ~ друг детства, ~ **бүсгүй** подруга; **~тай** *разг.* находиться в периоде менструации, **«миний ~ ирчихсэн»** у меня менструация

НАЙЗАРХАГ дружелюбный, дружеский, дружески, ~ **харьцаа** дружеские отношения, **~аар угтах** встретить дружелюбно

НАЙЗАРХАХ относиться к кому-либо дружелюбно, вести себя дружелюбно, стараться быть другом, амикошонствовать

НАЙЗАРХУУ дружелюбный, доброжелательный, *прнзненный*

НАЙЗЛАХ дружить, дружиться, находиться в дружеских отношениях, становиться друзьями, делаться друзьями, **хар багаасаа** ~ дружить с детства

НАЙМ(ан) восемь, **~н зуу** восемьсот, **наян** ~ восемьдесят восемь, **~н цагийн ажлын өдөр** восьмичасовой рабочий день, **~т эгшиг** восьмая нота, **~н гэгээн** название молитвы, **~н хөлтөн** головоногий осьминог, **~н шалтгааны орд** *астр.* созвездие Скульптора, **их** ~ Большая восьмёрка

НАЙМАА торговля, **худалдаа ~/арилжаа** ~ торговля, продажа, **дамын** ~ спекуляция, ~ **хийх,** ~ **эргүүлэх** торговать, заниматься торговлей, **~ны арга хэмжээ** коммерческие мероприятия

НАЙМААЛАХ торговать, продавать

НАЙМААЧИН торговец, купец

НАЙМААЛЖ спрут, каракатица

НАЙМ ДАХЬ восьмой

НАЙМДУГААР восьмой, ~ **сар** август

НАЙМУУЛ в восьмером, все восемь

НАЙМХАН всего лишь восемь, только восемь

НАЙР 1. празднество, пир, веселье, ~ **наадам,** ~ **цэнгэл** *парн.* празднество, увеселение, ~ **хийх** устраивать пир, ~ **хурим** свадьба, **~ын ширээний ууц** праздничный крестец

НАЙР 2. любезность, вежливость, ~ **тавих** проявлять любезность, **хайр ~гүй** беспощадно, безжалостно

НАЙРАГ *композиция,* **яруу** ~ *поэзия*

НАЙРАГЧ поэт

НАЙРАЛ гармония, согласованность, согласие, **~л хөгжим** оркестр, хоровая музыка, ~ **дуу** хор, хоровое пение, ~ **дууны багш** хормейстер

НАЙРАМДАЛ дружба, **ард түмний ах дүүгийн** ~ братская дружба народов, **эвдэршгүй** ~ нерушимая дружба, **мөнх** ~ вечная дружба, **~ын гэрээ** договор о дружбе

НАЙРАМДАЛТ дружественный, дружеский, ~ **харилцаа** дружеские отношения, ~ **улс** дружественные страны, ~ **харилцаа тогтоох** установить дружеские отношения

НАЙРАМДАХ быть в согласии, ладить, мириться, **Бүгд** ~ **улс** республика, **Бүгд** ~ **уншуулах** *разг.* заслушать приговор (от имени Республики)

НАЙРЛАГА состав, **химийн** ~ химический состав, **эмийн** ~ состав лекарства, **эрдсийн** ~ состав минерала

НАЙРЛАХ пировать, веселиться, устраивать пир, трапезничать

НАЙРСАГ 1) дружественный, дружеский, любезный, вежливый, дружески, любезно, вежливо, ~ **дотно байдалд** в теплой дружеской обстановке, ~ **харилцаа** *дружественные отношения,* ~ **хөршийн харилцаа** добрососедские отношения, ~ **бус** не любезный, не дружеский

НАЙРУУЛАГЧ составитель, режиссёр, **эм** ~ фармацевт, **кино** ~ кинорежиссёр, **туслах** ~ ассистент режиссёра

НАЙРУУЛАЛ очерк, очерковый, **намтарчилсан ~** биографический очерк, **~ын төрөл** очерковый жанр

НАЙРУУЛАХ 1) составлять, режиссировать, ставить, **эм ~** готовить лекарство, **жүжиг ~** режиссировать пьесу, ставить пьесу, **~н бичих** сочинять, написать пьесу, **~н бичих** сочинять, написать сочинение, **хор ~** плести интригу

НАЙРУУЛГА редакция, стиль, стилистический, **~зүй** стилистика, **~ын арга** стилистический приём, **~ зүйч** стилист, **~ын шинжтэй өөрчлөлт** изменение редакционного характера

НАЙТААЛГА *разг. устар.* чиханье, чих

НАЙТААЛГАХ *побуд. от* **найтаах**, вызывать чиханье, **хамрын тамхи ~даг** нюхательный табак вызывает чиханье

НАЙТААХ чихать, **хамрын шуухинаа хүрч ~** чихать при насморке

НАЛ: ~ эрдэнэ красный яхонт (рубин)

НАЛАЙХ спокойно располагаться, быть спокойным, удобно садиться

НАЛАМГАР широченный, просторный, не жмущий, **~ ханцуй** широченные рукава, **~ цув** просторный плащ

НАЛАРХАЙ отлогий, наклонный

НАЛАХ прислоняться, опираться, **гэдрэг ~ж суух** откидываться на сиденье, **мод ~** прислоняться к дереву

НАЛГАР 1) спокойный, уравновешенный, 2) медлительный, неповоротливый, 3) тихий, мягкий, тёплый, 4) открытый, просторный, **~ хүн** спокойный человек, **~ өдөр** тихий тёплый день, **~ газар** просторная местность

НАЛМАЙХ широко расстилаться

НАЛУУ наклон, отлогий, наклонный, покатый, пологий, **~ газар** отлогая/пологая местность, **~ гадаргуу** пологость, отлогость, пологая поверхность

НАЛУУДАХ быть слишклом пологим, чрезмерно отлогим

НАЛУУЛАХ *побуд. от* **налах**, прислонять к чему-либо, наклонять, **шатыг хананд ~** прислонять лестницу к стене

НАЛЧГАР приземистый, низенький, осевший; приплюснутый, **~ хамар** приплюснутый нос, **~ сандал** низенький стул

НАЛЧИЙЛГАХ *побуд. от* **налчийх**, делать низеньким, приплюснуть, **хадаасны тавыг алхаар ~** приплюснуть шляпку гвоздя молотком

НАЛЧИЙХ быть приземистым, становиться низеньким, оседать, сплюшиваться

НАЛЬХРАХ подпортиться (о мясе)

НАМ 1. партия, партийный, **Монгол Ардын Хувьсгалт ~** Монгольская Народно-революционная партия, **Монголын Үндэсний Ардчилсан ~** Монгольская Национальная демократическая партия, **~ын хороо** партийный комитет, **~ын сургууль** партийная школа, **~ын идэвхтэн** партийный актив, **~ын гишүүн** член партии, партиец, **~ын ажилтан** партийный работник, **~ын батлах** партийный билет, **~ын татвар** партийные взносы, **~ын даалгавар** партийное поручение, **~ын хурал** партийное собрание, **~ын их хурал** съезд партии, **~ын бага хурал** партийная конференция, **~ын бүгд хурал** пленум партии, **~ын үүр** партийная ячейка, **~ын удирдлага** партийное руководство, **~ын сахилга бат** партийная дисциплина, **~ын бодлого** политика партии, **~д элсэх/орох** вступить в партию, **~аас хөөх** исключить из партии, **~ бус** беспартийный, непартийный

НАМ 2. низкий, низенький, тихий, спокойный, **~ дор газар** низменность, **~ дуу** низкий/тихий голос, **~ нууруутай** низкого роста, низкорослый, **~ гүм** тишина, **~ гүм байдлыг эвдэх** нарушать тишину, **~ гүм болох** становиться тихим

НАМАА 1: **хамаа ~** *парн.* порядочность, пристойность, приличие, **хамаа ~гүй байх/болох** быть беспардонным, бесцеремонным, фамильярничать, нахальничать, **хамаа ~гүй аашлах/загинах** вести себя непристойно, вести себя фамильярно, **хамаа ~гаа алдах/гээх** терять приличие/пристойность, проявлять беспардонность, вести себя бесцеремонно

НАМАА 2. кувшин, бочка

НАМАГ 1. болото, трясина, топь, **~ийн хий** болотный газ, **хүлэрт ~** торфяное болото, **~ийн минж** нутрия, **~ийн цагаан элэгт** лунь болотный

НАМАГ 2. кожаный бурдюк для кумыса

НАМАГРАХУУ болотистый, топкий, **~ газар** болотистое место

НАМАГТАЙ болотистый, **~ газар** болотистая местность

НАМАЙГ *вин. п. от* **би**, меня, **Аюур ах ~ үнсэв** дядя Аюур поцеловал меня

НАМАЛЗАХ 1) колыхаться, колебаться (вниз и вверх), 2) вести себя приветливо, быть подчёркнуто вежливым

НАМАНЧЛАХ каяться, раскаиваться, **нүглээ ~**раскаиваться в проступках, каяться в грехах, замаливать свои грехи

НАМАНЧЛУУЛАХ *побуд. от* **наманчлах**, заставлять каяться, замаливать грехи

НАМАР осень, осенний, **~аар** осенью, **~ын өдөр** осенний день, **~ын адаг сар** последний месяц осени, **налгар ~** погожая осень

НАМАРЖАА осеннее стойбище, **~нд буух** переселиться на осеннее стойбище, останавливаться на осеннем стойбище

НАМАРЖИН всю осень, в течение осени

НАМАРЖИХ проводить осень, **тавтай ~ж байна уу?** хорошо ли проводите осень?

НАМАРШИХ наступать (об осени), приобретать осенний вид, осеннее увядание

НАМБА солидность, степенность, пристойность, достоинство, приятные манеры, серьёзная внешность, **хөдлөх ~ төрх/байдал** манера, поведение, умение держаться, **эрдэмтний ~** солидность учёного, вид, присущий настоящему учёному

НАМБАГАР 1) солидный, степенный, пристойный, спокойный, смирный, 2) жеманный, франтовской, шегольский

НАМБАГҮЙ несерьёзный, несолидный

НАМБАЙХ выглядеть солидным, вести себя степенно, быть спокойным

НАМБАЛАГ с солидным видом, выглядящий степенно/спокойно

НАМБАТАЙ солидный, степенный, пристойный, солидно, степенно, пристойно, **~ эмэгтэй** степенная женщина, **~ мэндлэх** степенно здороваться

НАМБАТАЙХАН *уменьш. от* **намбатай**, довольно степенный, довольно солидно, **~ алхах** важно шествовать

НАМДААХ *побуд. от* **намдах**, 1) делать более низким, понижать, 2) успокаивать, утихомирить, умерить, смягчать, **дуугаа ~** понизить свой голос, **чимээ шуугиан ~** смолкнуть, уменьшить шум, **өвчин ~** успокоить боль, смягчить боль, **өвчин ~** эм болеутоляющее средство, **уураа ~** смягчить/умерить свой гнев

НАМДАХ 1. оказываться более низким, понижаться, **энэ сандал арай ~ж байна** этот стул слишком низок

НАМДАХ 2 . успокаиваться, утихать, переставать, смягчаться, угомониться, **салхи ~лаа** ветер успокоился, ветер утих, **уур нь ~в** его гнев смягчился/умерился, **өвчин ~лаа** боль смягчилась; **бороо ~ж байна** дождь перестаёт

НАМДУУ 1) несколько низкий, низковатый, 2) спокойный, тихий

НАМДУУХАН *уменьш. от* **намдуу**, спокойный, тихий, **~ аашзан** спокойный характер

НАМЖАА обширный, просторный, привольный, благодатный, **~ дэлхий** привольная благодатная земля

НАМЖААХ *побуд. от* **намжих**, успокаивать, смягчать, ослаблять, утихомирить, **олон улсын хурцадмал байдлыг ~** смягчать международную напряжённость, разрядка международной напряженности

НАМЖИРДАХ вести себя надменно, кичиться, важничать, зазнаваться, жеманничать

НАМЖИХ успокаиваться, утихать, смягчаться, стихать, утихомириваться, угомониться

НАМЖМАЛ: ~ **байдал** разрядка, **олон улсын** ~ **байдал** разрядка международной напряжённости

НАМЖУУ тихий, спокойный, умеренный

НАМИЛЗАХ 1) развеваться, реять, колыхаться от ветра/на ветру, 2) смягчаться, становиться эластичным, делаться мягким (напр. о коже) прогибаться, **туг далбаа салхинд ~на** флаги развеваются на ветру

НАМИЛЗГАНА: ~ **бөөс** вошь лобковая

НАМИНЧЛАХ каяться, раскаиваться, **нүглээ** ~ каяться в грехах

НАМИРАА колыхание, развеяние, **туг далбаадын** ~ колыхание/развеяние флагов и знамен, ~ **бороо** моросящий/мелкий дождь

НАМИРАХ колыхаться, развеваться, реять

НАМНАХ 1) стрелять с коня, 2) убивать, преследовать, гнаться, **чоно** ~ гнаться за волками, убивать волков

НАМСАХ понижаться, делаться более низким

НАМСГАХ *побуд. от* **намсах**, понижать, делать более низким

НАМСХИЙХ 1) колыхнуться, поколебаться, качнуться (вниз и вверх), 2) затихать, утихать

НАМТАР биография, жизнеописание, **өөрийн** ~ автобиография, ~**аа дуудуулах** предавать гласности, делать достоянием общественности (свою биографию)

НАМТАРЧ биограф

НАМУУ 1. низкий, пологий

НАМУУ 2.: ~ **цэцэг** *бот.* мак

НАМУУН тихий, спокойный, нежный, ~ **салхи** слабый ветер, ~ **дуугаар ярих** говорить тихим голосом

НАМУУХАН *уменьш. от* **намуун**, 1) тихий, спокойный, 2) тихо, спокойно

НАМХАН низенький, довольно низкий, ~ **нуруутай** низкого роста, ~ **таазтай байшин** дом с низким потолком

НАМХАНДАХ быть низким, приземистым

НАНДИГНАХ свято хранить, считать святым/священным, ~**н хадгалах** свято хранить, любовно беречь

НАНДИН святой, священный, честный, дорогой, **ариун** ~ **чанар** честность, благородство, ~ **сэтгэл** благородная душа, великодушие, **ховор** ~ редкий, ~ **үүрэг** святой долг, священная обязанность, **эх орноо хайрлах** ~ **хайр** святая любовь к Родине

НАНЧИЛДАХ *взаимн. от* **нанчих**, драться, бить друг друга

НАР(ан) 1. солнце, солнечный, **хурц** ~ яркое солнце, ~ **мандав/жаргав** солнце взошло/зашло, ~ **хиртэх** солнечное затмение, ~ **зөв** по движению солнца, по часовой стрелке, ~ **буруу** против часовой стрелки, против солнца, ~**ны гэрэл** солнечный свет, ~**ны туяа** солнечный луч, ~**ны аймаг** солнечная система, ~**ны дөл** протуберанцы солнца, ~**ны титим** солнечная корона, ~**ны тэсрэлт** солнечная вспышка, ~**ны толбо** солнечное пятно, ~**ны халхавч/шүхэр** зонтик, ~**ны шил** тёмные очки, солнцезащитные очки, ~**ны цаг** солнечные часы; ~**нд шарах** загорать на солнце, ~**нд цохиулах** получить солнечный удар, ~ **хиртсэн жил** год затмения солнца, ~**н хий** гелий, ~ **битүү** ни свет ни заря, очень рано до восхода солнца, **хоёр** ~**ны хооронд** от зари до зари, с утра до вечера, ~**ны идэвхжил** солнечная активность, ~**ны титим** солнечная корона, ~ **салхины бараа хараагүй хүн** волынщик, лентяй, ~**нд байх** быть на свободе (уголовный жаргон), ~**гүй одох** бесследно исчезнуть, кануть в вечность, ~**н угаал** *мед.* солнечная ванна, ~**н улс** Япония, ~**н цэцэг** подсолнух, подсолнечник, ~**н цэцгийн тос** подсолнечное масло, ~**н тэмээ** верблюд одногорбый, ~**н Ван** *астр.* планета Апполлон

НАР 2. *послелог, показатель множественности:* **багш** ~ учителя, преподаватели, **ах эгч** ~ старшие братья и сёстры, **дарга** ~ начальники, начальство

НАРАНГИЙН ЭНГЭР название кладбища севернее Улан-Батора

НАРГИАН веселье, развлечение, забава; ~**т дуурь** оперетта

НАРГИЛ: ~ **мод** кокосовая пальма

НАРГИХ устраивать гулянку/пирушку, веселиться, наслаждаться, развлекаться

НАРИЙВЧЛАГДАХ *страд. от* **нарийвчлах**, уточняться, тщательно рассматриваться, конкретизироваться, быть уточнённым

НАРИЙВТАР тонковатый, довольно тонкий, полутонкий, ~ **ноос** полутонкая шерсть, **нарийн ба** ~ **ноос** тонкая и полутонкая шерсть

НАРИЙВЧЛАЛ 1) точность, 2) детализация, уточнение, конкретизация, тщательное рассмотрение, **0,001-ийн** ~**тайгаар** с точностью до 0,001, **төсөлд** ~ **оруулах** внести уточнения в проект

НАРИЙВЧЛАХ уточнять, вникать, детализировать, тщательно рассматривать, ~**н судлах** тщательно изучать, ~**н шалгах** детально проверять, **төслийг** ~ **шаардлагатай** проект нуждается в детализации

НАРИЙВЧЛУУЛАХ *побуд. от* **нарийвчлах**, давать на тщательное рассмотрение

НАРИЙДАХ оказываться слишком узким, быть уже/тоньше, чем надо, становиться более узким/тонким

НАРИЙЛАХ 1) скупиться, скаредничать, 2) поступать осторожно, быть предусмотрительным, осторожным, **мөнгөө** ~ относиться щепетильно к деньгам

НАРИЙН 1) тонкий, узкий, изящный, изысканный, лучший, 2) точный, аккуратный, подробный, детальный, ~ **утас** тонкие нити, ~ **зам** узкая дорога, ~ **гудамж** узкая улица, ~ **гуалиг хөл** тонкие изящные ноги, ~ **гэдэс** тонкие кишки, **маш** ~ **асуудал** очень тонкий вопрос, ~ **ялгаа** тонкое различие, ~ **ажил** тонкая работа, ~ **жингүүр** точные весы, ~ **мэргэжил** узкая специальность, ~ **ухаан** проницательность, тонкий ум, ~ **хоол** изысканная пища, тонкое/деликатесное блюдо, ~ **үзүүрлэсэн харандаа** тонко очиненный карандаш, **юмыг** ~ **ширийнгүй мэдэх** знать какое-либо дело до тонкостей, ~ **хүн** скряга, ~ **бичгийн дарга** секретарь, ~ **бичгч** секретарь технический секретарь, ~ **өвчин** рак желудка, ~**даа хатах** дрожать над каждой копеечкой, ~ **сүүлт** длиннохвостые рыбы

НАРИЙНДАХ быть слишком узким, тонким

НАРИЙНТАХ *мед.* болеть раком желудка

НАРИЙСАЛТ сужение, утончение, **ходоодны** ~ сужение желудка

НАРИЙСАХ 1) суживаться, стать узким, становиться уже, утончаться, 2) совершенствоватья, уточняться, оттачиваться, **хорвоогийн аливаа юм** ~**ч байдаг** все становиться более совершенным в этом мире

НАРИЙСГАХ *побуд. от* **нарийсах**, 1) суживать, делать уже/тоньше, утончать, 2) совершенствовать, уточнять, оттачивать, **үйлдвэрлэлийн технологийг** ~ совершенствовать технологию производства, **өмд** ~ сузить брюки

НАРИЙТАХ 1) суживаться, стать узким, становиться уже, утончаться, 2) совершенствоватья, уточняться, оттачиваться

НАРИЙХАН *уменьш. от* **нарийн**, узенький, тоненький, ~ **гудамж** узенькая улица, ~ **хуруу** тонкие пальцы, ~ **хоолойгоор дуулах** петь тоненьким голоском

НАРЛАГ солнечный, ~ **Монгол** солнечная Монголия, ~ **өдөр** солнечный день

НАРЛАХ находиться/быть на солнцепеке, загорать на солнце, сидеть на солнце

НАРМАЙ обширный, просторный, пан, ~ **Монголын үзэл** панмонголизм

НАРМАЙ мягкое нёбо, *анат.* носовая полость, **хамар ~** *парн.* носовая полость

НАРМИЙХ *разг.* 1) быть плосконосым, сплюснутым, 2) разрушаться, выходить из строя

НАРМИЙЛГАХ *побуд. от* **нармийх**, 1) перебить, переломить, 2) разрушать, выводить из строя

НАРС сосна, сосновый, **~н шугуй** сосновая роща, **~н самбар** сосновая доска, **«~нд байх»** *разг.* находиться в заключении

НАРТ: **~ ертөнц** подлунная, подсолнечная, Вселенная, мир, Земля, **~ хорвоо дээр** на белом свете

НАРТАЙ солнечный, освещённый солнцем, солнечно, ясно, **~ халуун өдөр** жаркий солнечный день, **гадаа ~ байна** на улице солнечно

НАРШИХ 1) перегреваться на солнце, 2) увядать, вянуть (на солнце), **хүүхэд ~жээ** ребёнок перегрелся на солнце; получил солнечный удар

НАС (ан) возраст, годы, лета, жизнь, **амь ~** жизнь, **бага ~** детство, **залуу ~** молодость, **дундаж ~** средний возраст, **үр буяны ~** время зачатия, **эхийн ~** время от начала беременности до рождения, внутриутробная жизнь, **хүргачин ~** возраст от 4 до 5 лет, **тугалчин ~** возраст от 5 до 6 лет, **ботточин ~** 6-8 лет, **хоньчин ~** 8-16 лет, **адуучин ~** возраст с 17 лет, **эрэлчин ~** время поиска любимого (ой), **залуу ~** 25-35 лет, **идэр ~** 35-45 лет, **хижээл ~** старше 50 лет, **сургуулийн ~наас хэтрэх** выйти из школьного возраста, **тэд ~ чацуу** они одних лет, **~ ах** старше по возрасту, **~аар дүү** моложе по возрасту, **~ хөгшрөх** стареть, **~нд хүрэх** достигать совершеннолетия, **~нд хүрсэн** совершеннолетний, **~ барах/нөгчих** скончаться, умереть, **таны ~ сүүдэр ямар байна вэ?** каковы ваши лета? **~н хутаг болох** почить непробудным (вечным) сном, **хижээл ~ны** пожилого возраста, **~ болох** достигнуть преклонного возраста, **~аа идэх** выглядеть моложе своих лет, **~ барсанд тооцох** объявление умершим, объявление о признании умершим, **~ сүүдэр дээр гарах** быть в преклонном возрасте, **~н турш** пожизненный, **~н турш эзэмших эрх** право на пожизненное владение, **~н туршийн түрээслэгч** пожизненный арендатор, **~нд хүрээгүй хүн** несовершеннолетний, **~нд хүрээгүй гэмт хэрэгтэн** несовершеннолетний преступник, **~ны тэтгэвэр** пенсия по возрасту, **~ны хязгаарал** возрастные ограничения, возрастной ценз, **~ юулэх** почить, преставиться, **~ны мөчлөг** жизненный цикл, **~ бага цус шингэн** молоко на губах не обсохло, молодозелено

НАСГҮЙ: ~ болох готовиться к смерти из-за ухудшения здоровья (дословно не иметь возраста)

НАСЖИХ стариться, становиться пожилым, стареть

НАСЛАЛТ продолжительность жизни, **дундаж ~** средняя продолжительность жизни

НАСЛАХ достигать какого-либо возраста, проживать жизнь, **урт удаан ~ыг ерөөх** желать долгих лет жизни

НАСОС насос, насосный, **шахах ~** компрессор-насос, **бүлэх ~** поршневый насос, **хийн ~** воздушный насос, **усыг ~оор соруулах** выкачать воду насосом

НАСТ имеющий какой-либо возраст, **зуун ~** а) столетний (человек) б) столетник

НАСТАЙ 1) имеющий какой-либо возраст, 2) старый, пожилой, **та хэдэн ~ вэ?** сколько вам лет? **би дөчин хоёр ~** мне сорок два года, **~ хүн** старый/пожилой человек

НАСТАЙВТАР пожилой, немолодой, преклонных лет, **~ эмэгтэй** женщина преклонных лет

НАСТАЙДУУ довольно пожилой/старый

НАСТАЙХАН престарелый, преклонных лет, довольно пожилой

НАСТАН имеющий какой-либо возраст, **өндөр ~, урт ~** долгожитель, **хорин ~гууд** двадцатилетние (юноши и девушки)

НАХИА росток, почки, **навч ~** *парн.* листья

НАХИАЛАХ распускаться, начинать расти, **модод ~в** деревья распустились

НАХИГАР искривлённый, чуть кривой, гнутый, **~ саваа** искривлённая палочка

НАХИЙЛГАХ *побуд. от* **нахийх**, нагибать, наклонять, сгибать

НАХИЙХ сгибаться, изгибаться, наклоняться, нагибаться

НАХИЛЗАХ 1) сгибаться, гнуться (об длинном предмете), 2) кивать головой, кланяться, **~ бөхөлзөх** *парн.* кланяться

НАХИУ 1) седловина (между гор), 2) согнутый, дугообразный

НАЧИН 1) сокол, 2) первое низшее звание, присваиваемое борцам-победителям на надаме, **~ шонхор** пустельга обыкновенная

НАЯ(н) восемьдесят, **~н нэг** восемьдесят один

НАЯАД около восьмидесяти, **~ он** восьмидесятые годы, **~ оны эхээр/эцсээр** в начале/конце восьмидесятых годов, **~ километр** около восьмидесяти километров

НАЯДУГААР восьмидесятый, **~ хуудас** восьмидесятая страница

НАЯХАН *уменьш. от* **ная**, только восемьдесят, всего восемьдесят, **над ~ доллар байна** у меня имеется всего лишь восемьдесят долларов

НЕЙТРОН нейтрон, нейтронный, **~ы бөмбөг** нейтронная бомба

НЕФТЬ нефть, нефтяной, **~ олборлох** добывать нефть, **~ийн үйлдвэр** нефтяная промышленность, **~ боловсруулах үйлдвэр** нефтеперегонный завод, **~ийн цооног** нефтяная скважина

НИГҮҮСЭЛ милосердие, милость, сожаление, сострадание

НИГҮҮЛСЭЛ милосердие, милость

НИГҮҮЛСЭНГҮЙ милосердный, сострадательный, гуманный

НИДРЭХ 1) стирать на стиральной доске, 2) тереть, ударяться (о что-либо), 3) *разг.* ударить, убивать, наносить скользящий удар

НИЖГЭНЭХ греметь, грохотать

НИЖГЭР 1) грандиозный, шумный, пышный, обильный, 2) шумно, пышно, обильно, **~ хурим/найр** пышная свадьба, богатый, большой пир, **~ амжилт** грандиозный/шумный успех, **~ тэмдэглэх** шумно справлять/отмечать

НИЖГЭЭД по одному

НИЖИГНЭХ греметь, грохотать, звучать громко, **тэнгэр ~нэ** гром гремит, **~сэн алга ташилт** бурные аплодисменты

НИЖИГНЭЭН грохот, сильный шум с раскатами

НИЙ: **~ нуугүй** откровенно, **~ нуугүй ярилцах** беседовать откровенно, **~ нуугүй ярихад** откровенно говоря

НИЙВИЙ мастерок, лопаточка каменщика, кельня

НИЙГЭМ общество, общественный, **хүй нэгдлийн ~** первобытное общество, **ангигүй ~** бесклассовое общество, **ангит ~** классовое общество, **~ийн бүтэц** социальная структура, **~ийн өмч** общественная собственность, **~ийн хөдөлмөр** общественный труд, **~ийн амьдрал** общественная жизнь, **~ийн үйл ажиллагаа** общественная деятельность, **~ийн ухамсар/үзэгдэл** общественное сознание /явление, **~ийн үүрэг** общественный долг, **~ийн эрх ашиг** общественные интересы, **~ийн дэвшил** социальный прогресс, **~ийн байдал/гарал** социальное положение/происхождение, **~ийн хэв журам** общественный порядок, **~ийн аюулгүй байдал** общественная безопасность, **~ийн үйлдвэрлэл/хэрэглээ** общественное производство/потребление, **~ийн даатгал** социальное страхование, **~ийн хангамж** социальное обеспечение, социальное благосостояние, **~ийн ухаан** гуманитарные науки, **~ийн шударга ёс** социальная справедливость, **~ийн амгалан тайван байдал** общественное спокойствие, **~ийн байгуулал** общественный строй, **~ийн байгууламж**

общественное устройство, **~-эдийн засгийн байгууламж** социально-экономическое устройство, **~д аюултай этгээд** социально-опасный элемент, **~д харш зан үйл** антисоциальное поведение

НИЙГЭМЛЭГ *общество, ассоциация, объединение*, **найрамдлын ~** общество дружбы, **улаан загалмайн ~** общество Красного креста, **хувь нийлүүлсэн ~** акционерное общество, **хувьцаат ~** акционерное общество, **хааттай хувьцаат ~** закрытое акционерное общество

НИЙГЭМЧЛЭГДЭХ *страд. от* **нийгэмчлэх**, обобществляться, быть обобществлённым, **~сэн хөдөө аж ахуй** обобществлённое сельское хозяйство

НИЙГЭМЧЛЭЛ обобществление, **мал ~** обобществление скота

НИЙГЭМЧЛЭХ обобществлять, превратить в общественную собственность, объединять/обратить в общественную собственность, **үйлдвэрлэлийн хэрэгслэлийг ~** обобществлять средства производства

НИЙЛБЭР 1) сумма, 2) устье реки, **~ дүн** общий итог, **~ дүнгээр** в совокупности

НИЙЛМЭЛ сложный, составной, соединенный, **~ өгүүлбэр** *сложное предложение*, **~ үг** составное слово, **~ айзам** сложные такты, **~ төрөл** синтетический жанр

НИЙЛЛЭГ соединение, согласие

НИЙЛҮҮЛЭГ 1) случка, 2) слияние, присоединение, 3) поставка, доставка, **мал ~ийн кампани** случная кампания, **мал ~ийн газар/цэг** случной пункт, **мал ~ийн үе** случной сезон, **түүхий эд ~** поставка сырья

НИЙЛҮҮЛЭГЧ *поставщик, снабженец*, **бараа ~** *поставщик* товаров, **хувь ~** акционер, пайщик

НИЙЛҮҮЛЭЛТ поставки, **~ийн үнэ** цена поставки

НИЙЛҮҮЛЭХ 1) соединять, присоединять, объединять, 2) смешивать, перемешивать, перепутывать, 3) случить, 4) поставлять, снабжать, **бараа ~** снабжать товарами, поставлять товары, **хувь ~** вносить пай, **хонь малаа ~** смешивать скот/отары овец из разных стад, **улсад мах сүү ~** *поставлять* государству мясо и молоко, **~ хугацаа** сроки поставок (товара), **хөлөө ~н алхах** шагать в ногу

НИЙЛЭГ синтез, синтетический, **~ эдлэл** синтетическое изделие

НИЙЛЭЛ: **~ зохирол** *муз.* полигармония, **~ хэм** полиметрия, **~ эгшиглэн** полифония

НИЙЛЭМЖ пристойность, комбинация

НИЙЛЭХ 1. соединяться, объединяться, сливаться, собираться вместе, жениться, **ам ~** договориться, сходиться в мнениях, **гар ~** *действовать дружно, работать рука об руку*, **санаа ~** быть в согласии, соглашаться, **санал ~** разделять мнение, быть одного мнения, присоединяться к чьему-либо мнению, **~ хэлбэрээр** путём слияния

НИЙЛЭХ 2. точить (нож)

НИЙСЛЭЛ столица, столичный, **манай орны ~** столица нашей страны, **~ийн иргэн** столичный житель, житель столицы, **~ Хүрээ** название Улан-Батора в *начале XX века*

НИЙТ 1) весь, все, всего, 2) общий, общественный, валовой **~ дүн** общая сумма, общий итог, всего, **~ бүтээгдэхүүн** валовая продукция, **~ орлого** валовой доход, **хөрөнгө оруулалтын ~ дүн** общая сумма капиталовложений, **~ даруул** клавиатура, **олон ~ийн байгууллагууд** общественные организации, **~ийн эрх ашиг** общие интересы, **~ийн үйл хэрэг** общее дело, **~ийн хүчээр** общими усилиями, **~ийн хоолны газар** предприятия общественного питания, **~ийн үйлчилгээ** коммунальное обслуживание, **~ийн байр** общежитие; **~ээр хүлээн зөвшөөрсөн** общепринятый, **олон ~ийн ажил** общественная работа, **~ийн тээврийн хэрэгсэл** общественный транспорт, **~ийн эзэмшлийн газар** земля общего пользования, **~ээрээ сонгох эрх** всеобщее избирательное право, **~ хамарсан жин** вес брутто, **зээлийн ~ шугам** общая кредитная линия

НИЙТГҮҮЛЭХ *побуд. от* **нийтгэх**, давать сучить, заставлять скручивать

НИЙТГЭМЭЛ сучёный, скручённый, **~ утас** сучёная нить

НИЙТГЭХ скручивать, сучить, свивать, **утас ~** сучить/скрутить нитку, сучить пряжу

НИЙТЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **нийтлэх**, публиковать, печатать, издавать, **өгүүлэл сонинд ~** опубликовать статью в газете, **зохиолчийн хэвлэгдээгүй шүлгүүдийг ~** публиковать неизданные стихотворения писателя

НИЙТЛЭГДЭХ *страд. от* **нийтлэх**, публиковаться, издаваться, печататься, **сэтүлд ~** публиковаться в журнале

НИЙТЛЭГ типичный, общий, **~ дүр** типичный образ, **~ шинж** типичная черта, **бэлтгэн нийлүүлэх ~ нөхцөл** общие условия поставки, **~ журам** общее правило, **~ үүрэг** общее обязательство, **~ эрсдэл** общий риск

НИЙТЛЭГЧ *публицист, автор, издатель*

НИЙТЛЭЛ 1) публицистика, 2) публикация, **сонины ~** газетная публикация

НИЙТЛЭХ 1) публиковать, печатать, издавать, 2) публикация, **хэвлэн ~** издавать, **хэвлэлд ~** публиковать в печати, **түүхэн баримтуудыг ~** а) публиковать исторические документы, б) публикация исторических документов

НИЙХ сморкаться, сморкать нос, **алчууртаа ~** *сморкаться в платок*

НИЙЦ 1) согласие, единомыслие, гармония, 2) общительность, обходительность, **хоорондоо ~ муутай хүмүүс** люди, не имеющие согласия между собой

НИЙЦГҮЙ 1) несогласованный, несогласный, 2) необщительный, необходительный, **бусадтай ~ хүн** необщительный

НИЙЦТЭЙ 1) согласованный, сочетающийся, гармоничный, 2) *общительный, обходительный*, **бусадтай ~ хүн** общительный человек

НИЙЦҮҮЛЭХ *побуд. от* **нийцэх**, согласовывать, привести к согласию, установить связь/соответствие между чем-нибудь

НИЙЦЭХ соответствовать, быть в соответствии, согласовываться, соглашаться, **үнэн байдалд ~** соответствовать действительности, **байдалд ~** соответствовать обстановке, **зорилгод ~** *соответствовать цели*, **шаардлагад ~** *соответствовать требованиям*, **дүрэмд ~** соответствовать положению, быть в соответствии с правилом, **авсан үүрэгтэйгээ ~** согласовываться с принятыми на себя обязательствами

НИЙЦЭХ *юр.* согласие

НИЛ фиолетовый, **~ цэцэг** фиалка, **~ болор** аметист, **~ эрдэнэ** сапфир

НИЛЭЭД значительно, достаточно

НИМБЭГ лимон, лимонный, **~ний үндаа** лимонад, лимонадный сок, **~ний хүчил** лимонная кислота, **~ний мод** лимонное дерево

НИМГЭДЭХ быть слишком тонким, оказываться тоньше положенного

НИМГЭЛЭХ 1) утончать, делать более тонким, 2) уменьшать, **хувцас ~** снимать лишнюю одежду

НИМГЭН 1) тонкий (о плоских предметах), 2) ничтожный, незначительный, поверхностный, **~ зузаан** *парн.* толщина, **~ ном** тонкая *книга*, **ханын ~ зузаан** толщина стены, **~ мэдлэг** поверхностные знания, **малын тарга хүч ~ байна** упитанность скота небольшая

НИМГЭРҮҮЛЭХ *побуд. от* **нимгэрэх**, делать слишком тонким

НИМГЭРЭХ 1) делаться тонким, становиться тоньше, стать тонким, утончаться, 2) рассеиваться (об облаках), 3) уменьшаться, сокращаться, пустеть (об имуществе, о кармане), **үүл ~ч байна** облака рассеиваются, **хөрөнгө чинээ ~ч байна** состояние/имущество идёт на убыль

НИНГЭДЭХ быть слишком тонким

НИНГЭЛЭХ утончать, уменьшать

НИНЖА *разг.* ниндзя, старатель-нелегал

НИНЖ (ин): **~ сэтгэл, ~н сэтгэл** милосердие, сострадание, **~н сэтгэл гаргах** проявлять милосердие, **~н сэтгэлтэй хүн** милосердный человек

НИРВААН *рел.* нирвана, **~ болох** переселиться в нирвану, умереть, **~ы дүр үзүүлэх** отходить в мир иной, успокоиться, **~ы хутгийг олох** преставиться

НИРГҮҮЛЭХ *побуд. от* **ниргэх**, быть поражённым молнией

НИРГЭГДЭХ *страд. от* **ниргэх**, быть разгромленным, **дайсан бут ~в** враг был разгромлен

НИРГЭЛТ разгром, гром

НИРГЭХ громить, ударять, **дайсныг бут ~** разгромить врага, **~сэн хойно хашгирах** махать кулаками после драки

НИРХИЙХ издавать сильный шум грохот, сильно зашуметь, галдеть, **шувууд ~н нисэв** птицы с шумом взлетели, **цугларагсад суудлаасаа ~н босов** собравшийся с шумом встали с места

НИСВАНИС *рел.* чистилище, место между раем и адом осквернение

НИСГЭГЧ лётчик, пилот, авиатор, **сансрын ~** лётчик-космонавт, **туршин ~** лётчик-испытатель

НИСЛЭГ полёт, **~ийн хуваарь** расписание полётов, **~ хойшлох/хойш-луулах** отложить полёт, **удаан ~** продолжительный полёт, **шууд ~** полёт без промежуточных посадок, прямой рейс, **~ийн өндөр** высота полёта

НИСЭГЧ летающий, летательный, лётчик, пилот, **~ аппарат** летательный аппарат

НИСЭЛТ полёт, **~ийн хурд** скорость полёта

НИСЭХ лететь, летать, **~дэг тэрэг** вертолёт, **~ онгоц** самолёт, **~ онгоцны буудал** аэропорт, **~ онгоцны үйлдвэр** авиационная промышленность, **~ онгоц зөөгч** авианосец, **~ хүч** авиация, **~ийн сургууль** авиашкола, нисдэг загас летучка (рыба), **~ж ирэх** прилетать, **~ж одох/явах** улететь

НОВ *частица усиления к словам с начальным но:* **~ ногоон** совсем зелёный, совершенно зелёный, ярко-зелёный

НОВШ ветошь, хлам, рухлядь, сор, **~ оо!** ругательство: мудак, **муусайн ~нууд** мудаки

НОВШИРХОГ захламленный, засоренный

НОВШИРХУУ захламленный

НОВШРОХ заваливаться ветошью, захламиться, быть разбросанным в беспорядке

НОГДОЛ квота, доля, пай, **~ ашиг** дивиденд, **онцгой ~ ашиг** экстренный дивиденд, **~ ашгийн хязгаарлалт** дивидендное ограничение, **~ ашгийн татвар** дивидендный налог

НОГДОХ причитаться, **~сон хувь** квота, **татварын ~сон хувь** налоговая квота, **экспортын ~сон хувь** экспортные квоты

НОГДУУЛАХ налагать, облагать, **~сан орлого** облагаемый доход, **~сан үнэ өртөг** облагаемая стоимость

НОГОО 1) зелень, 2) овощи, **өвс ~** трава, **хүнсний/идэшний ~** овощи, **~ны талбай** овощная площадь, **~ны дэлгүүр** овощной магазин, **~ны зоорь/агуулах** овощехранилище, **~ны аж ахуй** овощеводство, **~той хоол** овощное блюдо, **~ хураах** собирать/убирать овощи, **~н хувьсгал** «зелёная революция»

НОГООВТОР зеленоватый, зеленовато

НОГООЛИН малахит, медная зелень

НОГООН зелёный, **~ будаг** зелёная краска, **~, ~ цаас** доллар, **~ зүлэг** зелёная трава, **~ы бөөс** тля, **~ы мэлхий** лягушка травяная, **~ цай** зелёный кирпичный чай, **~ лаг** зелёный ил, **~ мана** гелиотроп, **~ хаш** нефрит, **~ хошууны арлууд** острова Зелёного мыса, **~ морь** зелёная лошадь (чучело) используемая в ритуале «Майдар», **~ морь цагаан болтол, нохойн толгой гурав болтол наргих** напиться до чёртиков, *букв.* пока зелёная лошадь не станет белой, а у собаки не появиться три головы, **~ малгайтан** энкэвэдэшник

НОГООНТОН «зелёные» экологи, **~ы нам** партия зелёных

НОГООРОХ зеленеть, покрываться зеленью/зелёной травой, **хээр тал ~в** степь покрылась зелёной травой, опухать от сна или пьянства

НОГООРУУЛАХ *побуд. от* **ногоорох**, озеленять, делать зелёным, **хот ~** озеленить город

НОГООЧИН огородник, овощевод

НОГТ недоуздок

НОГТЛОХ надеть недоуздок

НОДНИН прошлый, **~ жил** прошлый год, **~ зун** прошлое лето

НОЁД господа, князья, **~ын үхэл чуулганд, нохойн үхэл ганд** князья умирают на сейме, собака — во время засухи

НОЁЛОГ господствующий, главенствующий, главный, центральный, **~ оргил** главная/центральная вершина

НОЁЛОГЧ господствующий, доминирующий

НОЁЛОХ 1) господствовать, властвовать, командовать, начальствовать, распоряжаться, 2) преобладать, быть большинством

НОЁН 1. нойон, феодальный князь, господин, **~ дарга аа!** господин председатель! **~ оргил пик, гл** дамы и господа!

НОЁН 2. король (в шахматах и картах)

НОЁН 3. вершина, пик, поперечина, стержень, **байшингийн ~ нуруу** главная верхняя поперечина здания, **~ нуруутай** имеющий стержень (о человеке)

НОЁНТОН господин, сэр

НОЁРХОЛ господство, власть, доминирование, **хөрөнгөтний ~ыг устгах** ликвидировать/уничтожать господство буржуазии

НОЁРХОГЧ господствующий, **~ анги** господствующий класс

НОЁРХОХ 1) господствовать, властвовать, 2) преобладать, иметь преимущество, доминировать, **далайд/агаарт ~** господствовать на море/в воздухе

НОЁРХУУ властолюбивый, любящий командовать, властный, **~ зан** властный характер, властолюбивое поведение, **~ хүн** властный человек

НОЗООРОХ отяжелеть, чувствовать усталость/лень (от зноя), чувствовать вялость

НОЗООРУУЛАХ *побуд. от* **нозоорох**, доводить до усталости/вялости

НОЙЛ: **~ өрөө** туалет, туалетная комната

НОЙР сон, **~н дундаа** во сне, **бөх ~** крепкий сон, **~ ихтэй** сонный, сонливый, любящий много спать, **~ хүрэх** хотеться спать, клонить в сон/ко сну, **~ авах** поспать, вздремнуть, **~оос сэрэх** просыпаться, **~ муутай болох, ~ хүрэхээ болих, ~ хүрэхгүй болох** страдать бессонницей, **~ны эм** снотворное, **~ ханах** выспаться, **миний ~ хулжив** мне не спится, **~ны тулам** сонная тетеря, **~ булчирхай** *анат.* поджелудочная железа

НОЙРГҮЙ бессонный, **~ хоносон шөнө** бессонная ночь, **~ хонох** проводить бессонную ночь

НОЙРГҮЙДЭЛ бессоница, отсутствие сна, лишаться сна, страдать бессонницей

НОЙРМОГ сонный, заспанный, сонливый

НОЙРМОГЛОХ быть сонным, дремать

НОЙРСОХ спать, почивать, **сайхан ~оорой!** спокойной ночи!

НОЙРСУУЛАХ *побуд. от* **нойрсох**, доводить до сна, усыплять, **заставлять уснуть, хүүхэд ~** усыпить ребёнка, **~ эм** усыпляющее/снотворное средство

НОЙРТОЙ сонливый, **~ хүн** сонливый человек

НОЙТДОХ оказываться слишком мокрым, быть слишком мокрым/влажным

НОЙТОН мокрый, влажный, сырой, пропитанный влагой, **~ алчуур** мокрое полотенце, мокрый платок, **~ хувцас** мокрая одежда, **~ газар** *мокрая/сырая земля*, **~ хамуу** а) *мед.* проказа, б) назойливый, навязчивый, **~ хамуу оргих** не оставлять кого-либо в покое, быть назойливым, докучливым, приставать, как банный лист **~ шөнийн тэвэрт** в мокрых ночных объятиях

НОЛ: ~ магнаг один из видов златотканного шёлка

НОЛГО украшения, побрякушки шамана

НОМ 1. книга, книжный, **эрдэм ~** *парн.* образование, учёба, **~ унших** читать книгу, **~ унших ~** *книга для чтения*, **~ хэвлүүлэх** выпустить книгу в свет, **~ын сан** библиотека, **~ын дэлгүүр** книжный магазин, **~ын тавиур** книжная полка, **~ын хавтас** книжный переплёт, **~ сурах, ~ заалгах, ~ үзэх** учиться, **~ хаялцах** вести учёный спор, дискутировать

НОМ 2. учение, канон, **буруу ~тон** еретик, **~ын их хурим хийх** диспут, обсуждение книг (как правило, перед защитой богословских степеней), **~ уншуулах** заказывать чтение молитвы в храме, **~ хүн авах** получать духовное напутствие, **~ хэлэлцэх** *вести религиозный диспут*

НОМГОН: ~ хараацай стриж белопоясничный

НОМЕР номер, номерок, **өрөөний ~** номер комнаты

НОМЕРЛОХ нумеровать, **суудал ~** нумеровать места, **хуудас ~** нумеровать страницы

НОМИН 1. 1) *мин.* лазурит, 2) лазурный, лазоревый, **~ цэнхэр/хөх** синий с зеленоватым отливом(о цвете), **~ хөх тэнгэр** *лазурное небо*, **~ цэнхэр далай** *лазурное море*, **~ эрэг** лазурный берег, **~ аврага** голубая акула

НОМИН 2.: **сохор ~** *зоол.* а) крот, кротовый, цокоры, **сохор ~гийн арьс** кротовая шкура, **сохор ~гийн арьсан дээл** кротовая шуба

НОМЛОГДОХ *страд. от* **номлох**, проповедоваться, выслушиваться проповедь

НОМЛОГЧ проповедник, *миссионер*

НОМЛОЛ учение, проповедь, доктрина, **шашны ~** религиозные учения, религиозная проповедь

НОМЛОХ 1) учить, утверждать, 2) проповедывать, агитировать, пропагандировать

НОМОЙ тихий, смирный, вялый, апатичный, флегматичный, **~ хүүхэд** вялый/апатичный ребёнок

НОМОЙДОХ оказываться слишком тихим/вялым, смирным

НОМТОЙ 1) имеющий книги, 2) грамотный, образованный, **~ хүн** *образованный человек*

НОМТОН: образованный человек, книгочей, **буруу ~** еретик, диссидент

НОМХДОХ быть слишком тихим, оказываться слишком смирным

НОМХОН смирный, спокойный, тихий, покорный, **~ хүн** смирный/спокойный человек, **~ Далай** Тихий океан, **~ морь** смирный конь, **~ дорой** *покорность*, **~!** *команда:* смирно!

НОМХОТГОГЧ: ~ цамц смирительная рубашка

НОМХОТГОЛ усмирение, успокоение

НОМХОТГОХ усмирять, укрощать, привести в покорность, делать смирным, **агсам соогтуг ~** усмирить буяна

НОМХРОХ усмиряться, становиться смирным, успокаиваться, укрощаться

НОМХРУУЛАХ *побуд. от* **номхрох**, усмирять, успокаивать, укрощать, делать смирным/покорным, **эмнэг ~** укротить строптивую лошадь, **араатан ~** усмирить зверя

НОМХОЧЛОХ пользоваться чьей-либо покорностью/смиренностью, выбирать более покорного/смирного, **чи намайг хэтэрхий ~ж байна** ты слишком пользуешься моей покорностью

НОМЧ 1) книжник, любитель и знаток книг, 2) образованный человек, учёный

НОМЧИРХОХ кичиться знаниями, хвастаться учёностью/знанием

НОМЧИРХУУ любящий хвастаться своей учёностью, кичащийся своими знаниями

НООГДВОР доля, пай

НООГДОЛ доля, принадлежащая комулибо при распределении чего-либо, часть, пай, норма выдачи, распределение

НООГДОХ распределяться, доставаться, облагаться, **татвар ~** облагаться налогом

НООГДУУЛАХ *побуд. от* **ноогдох**, распределять, облагать, **татвар ~** облагать налогом, **торгууль ~** облагать штрафом

НООЛОХ трепать, теребить, раздёргивать, тормошить

НООЛУУЛАХ: хүнд ~ж байх быть «страхнутым» кем-либо

НООЛУУР *пух, пуховый*, **ямааны ~** козий пух, **~н цамц** пуховый свитер, **~н алчуур** пуховый платок, **~н өд** перья пуховые, **бөмбөгөн ~** топс, **самнасан ~** чёс, чёсанный пух, **~ бол дайлуур** *разг.* кашемир — это деньги

НООРОГ черновик, набросок, черновой, **хэлэх үгийн ~** набросок речи, **шүлгийн ~** черновой текст стихотворения

НООРОГЛОХ делать набросок, составлять черновик, **захиа ~** составить черновик письма

НООРОГЛУУЛАХ *побуд. от* **ноороглох**, поручать делать набросок, давать составлять черновик

НООРОНХОЙ истрёпанный, измятый, изорванный, изодранный, **~ хувцас** изорванная, измятая одежда, лохмотья

НООРОХ изнашиваться, истрёпываться, быть изодранным

НООРХОЙ изорванный, истрёпанный, изношенный, **~ хувцастай хүн** оборвыш, человек, *одетый в лохмотья*

НООС (он) шерсть, шерстяной, **цэвэр ~** чистая шерсть, **~ ээрэх үйлдвэр** шерстопрядильная фабрика, **~ угаах үйлдвэр** шерстомоечная фабрика, **~н бүтээлэг** шерстяное одеяло, **~н даавуу** шерстяная материя, **ахар ~** шерсть осенней стрижки, **уртын ~** шерсть весенней стрижки, **бохир ~** немытая шерсть

НООСЛОХ снимать шерсть, стричь шерсть, **хонь ~** стричь, снимать шерсть с овец

НООСОРХОГ шерстистый, **~ хонь** шерстистая овца

НООСТ *имеющий шерсть, покрытый шерстью*, **нарийн ~ хонь** тонкорунные овцы

НООСТОЙ покрытый шерстью

НОРВЕГ норвежец, норвежский

НОРГОХ *побуд. от* **норох**, мочить, смачивать, промачивать, делать мокрым /влажным, **үсээ ~** мочить волосы, **усанд ~** смачивать в воде

НОРМ норма, **өдрийн ~** *дневная норма*, **үйлдвэрийн ~** производственные нормы

НОРОХ мокнуть, промокать, намокнуть, **бороонд ~** мокнуть под дождём

НООТ нота, **~ бичиг солилцох** обмениваться нотами, **дууны ~** нота для песни

НОТАРИАТ нотариат, **~аар батлуулах** заверить нотариально, **~аар гэрчлүүлсэн гэрээсэл** *нотариально оформленное завещание*

НОТЛОГДОХ подтверждаться, устанавливаться, быть доказанным, подтверждённым, **~оогүй бол тэр буруугүйд тооцох** презумция невиновности, **~сон гэмт хэрэг** доказанное преступление

НОТ нота

НОТЛОХ доказывать, подтверждать, **үгээ ~ын тулд** для подтверждения своих слов, чтобы подтвердить свои слова, **шинжлэх ухааны үндэстэй ~** научно доказать, **~ баримт** доказательство, **~ баримтын эрх зүй** доказательственное право

НОТОЛГОО доказательство, подтверждение, гарантия, **баталгаа ~** *парн.* гарантия, доказательство, **~ хэрэгтэй** нужно доказательство, **~ны учир холбогдолтой** доказательный

НОХОЙ 1) собака, пес, собачий, 2) хитрый, лукавый, плутовской, **анч ~** охотничья собака, **золбин ~** бездомная собака, **зуудаг ~** злая собака, **~н хоол** собачий корм, **уяаны ~** цепная собака, **~ тухирах/тавих** пускать собаку, травить собакой, **~ хүн** хитрый человек, **~ загас** рыба-ящерица, **~ зээх** рос сомаха, **~ мич** павиан, **~н цагаан хорхой** солитер собачий, **мөрч ~, эрэлч ~** розыскная собака, собака идущая по следу, **хоточ ~** сторожевая собака, **хоньч ~** собака-пастух, **~ гаслам халуун** знойная жара, **~н хошуу** шиповник, **~ явган, гахай нүцгэн** беден как церковная мышь, **~ хэрэг/явдал** неприятный/сложный поступок, **бууны ~**«легавый», провокатор, сексот, **~ жилтэй** рождённый в год собаки, **~ хорь!** «уберите собаку!» (возглас, с которым обращаются к хозяевам при приближении к их юрте), **~ гурав харагдах** «двоиться в глазах» так говорят о степени опьянения, *букв.* «когда собака будет троиться в глазах», **~ долоо!** *букв.* собака оближи! чёрт подери! **~ долоож үх!** пропади всё пропадом! чёрт бы побрал! **~ долоомор** бестолковый, беспутный, **~ зан гаргах** плутовать, мошенничать, **~ морины хүч гаргах** усердствовать, стараться изо всех сил, **~ гахайдаа хүрэх** браниться, ругаться, собачиться, **~н дуу сонсдох (ойртох)** приближаться к концу, завершаться (о чём-либо, о каком-нибудь деле), **явсан ~ яс зууна** получается у того, кто для этого что-то предпринимает, **даахгүй ~ булуу хураана** *букв.* собака, если не сможет грызть кости, то собирает их в кучку, плохому танцору яйца мешают, **~ гаслам халуун** нестерпимая жара

НОХОЙТОХ проявлять плутовство, поступать подло/плутовски, обманывать хитрить

НОЦОЛДООН схватка, драка

НОЦОЛДОХ 1) схватываться, бороть-ся, драться, 2) заниматься с кем-чем-либо, возиться с кем чем-нибудь

НОЦООХ зажигать, разжигать, **гал ~** разводить огонь, **чүдэнз ~** зажигать спичку

НОЦОХ 1. гореть, зажигаться, загораться

НОЦОХ 2. схватывать, набрасываться

НОЦТОЙ важный, особенный, особый, серьёзный, **~ хэрэг** серьёзное дело, **~ алдаа** серьёзная ошибка, **~ дутагдлыг арилгах** устранять серьёзные недостатки

НӨГӨӨ 1) другой, иной, второй, 2) тот, самый, **~ талд** на той стороне, на том берегу, **~ талаас** с другой стороны, **энэ ~ харандаа юу?** это тот карандаш? **~ юм** то самое, **~ хүн хаана байна?** где же тот самый человек?

НӨГӨӨДӨР послезавтра, **~ ирээрэй** приходите послезавтра

НӨГӨӨДҮҮЛ другие, иные, остальные, те самые, **~ ирлээ** приехали те самые

НӨГӨӨТӨХ тот, тот самый, другой, второй, **~өө аль!** дай ту самую вещь/тот самый предмет

НӨГӨӨТЭЙГҮҮР с другой стороны, кроме того, наряду с тем/этим

НӨГӨӨХ: **~ ном** та самая книга, **~ үгээ мартуузай** не забудьте те самые слова

НӨГЧИХ 1) проходить, протекать, миновать (о времени), 2) скончаться, умереть, **цаг ~ тутам** по мере протекания времени, **нас ~** умереть

НӨГЧӨӨХ проводить, **цаг дэмий ~** зря проводить время, бесполезно провести время

НӨЖ сгусток крови, запекшаяся кровь, **хөх ~** синяк, **ай, ~!** чёрт побери!

НӨЖРӨХ свёртываться, сгущаться (о крови)

НӨЛӨӨ влияние, воздействие, **~нд байх** находиться под влиянием, **~ үзүүлэх** оказывать влияние, **~нд орох** поддаваться чьему-либо влиянию, подпасть под влияние, **~нд оруулах** подчинять своему влиянию, **бусдын ~гөөр** под влиянием других, **сайн/муу ~** хорошее/плохое влияние, **~ саа** *мед.* паралич, **~тэй толь** кривое зеркало

НӨЛӨӨЛӨЛ оказание воздействия/влияния, влияние, воздействие

НӨЛӨӨЛӨХ влиять, воздействовать, оказывать влияние, **муугаар ~** оказать дурное/плохое влияние

НӨЛӨӨТЭЙ 1) влиятельный, 2) кривой, **~ хүн** влиятельный человек; авторитетный персонал, **~ толь** кривое зеркало

НӨМӨР 1) прикрытие, укрытие, 2) защита, протекция, **~ газар** укрытое от ветра и холода место, **бусдын ~т байх/явах** оказываться под чьей-нибудь защитой, быть под протекцией кого-либо

НӨМӨРДӨХ прикрываться, укрываться, находиться в укрытии

НӨМӨРЛӨХ 1) прикрывать, укрывать, 2) спрятаться, найти себе защиту

НӨМРӨГ покров, накидка, попона, **~ бүргэд** орлан долгохвост, **~т аврага загас** плащеносная акула

НӨМРӨХ накидывать на себя, накрываться, покрываться, **дээл ~** накинуть на себя халат/дэли, **хөнжил ~** накрываться одеялом

НӨӨХ запасаться, экономить, сберегать, копить, хранить, **хүчээ ~** экономить свои силы, **~ зээл** компенсационный заем

НӨӨЦ запасы, резерв, **алтны баялаг ~** богатые запасы золота, **үгийн ~** запас слов, **ажиллах хүчний ~** людские ресурсы, **усны ~** водные ресурсы, **тэжээлийн ~** кормовые ресурсы, запасы кормов, **баталгаат ~** запасы доказанные, **балансын бус ~** забалансовые запасы, **үнэмшилт ~** вероятные запасы, **хуримтлагдсан ~** накопившиеся (накопленные) запасы, **хөндөшгүй ~** неприкосновенный запас, **~өө барах/шавхах** истощить запас, **татвар ногдуулалтаид зорилсан ~** резерв для налогообложения, **~ийн эргэх чадвар** оборачиваемость запасов, **~ийн сан** резервный фонд, **барааны ~ийн худалдааны нийлбэр дэхь харьцаа** отношение товарных запасов к сумме продаж

НӨӨЦЛӨЛ заготовка, накопление, сбережения

НӨӨЦЛӨХ запасаться, делать запасы, держать в запасе, накапливать, **~н бэлтгэх** заготавливать про запас, **өвөлд ~** запасать на зиму, заготовка зимних нужд, **түлш ~** запасаться дровами, топливом

НӨӨЦТЭЙ с запасами, запасной, имеющий запасы/резервы, **манай орон ашигт малтмалын их ~** наша страна имеет большие запасы полезных ископаемых

НӨР большой, огромный, **~ их хөдөлмөр** огромный труд

НӨХВӨР *юр.* компенсация

НӨХӨД товарищи, друзья, **найз ~** друзья, **эрхэм ~ өө!** дорогие товарищи! **зэвсэгт нэгт ~** товарищи по оружию, **над олон ~ бий** у меня много друзей

НӨХӨДТЭЙ 1) имеющий много друзей, 2) дружелюбный

НӨХӨЖ: **~ баршгүй гарз** невосполнимая утрата

НӨХӨӨС 1) латка, заплата, заплатка, 2) *перен.* затычка, замена кого-чего-нибудь недостающего, **~ тавих** за платать, наложить заплатку, **~нд явах** замещать кого-нибудь недостающего, слу-

жить/работать затычкой, быть затычкой, быть козлом отпущения

НӨХӨӨСТЭЙ латанный, ~ **пальто** латанное пальто, пальто в заплатках

НӨХӨР 1) товарищ, друг, 2) муж, **дотно сайн** ~ близкий хороший друг, **иттэлт** ~ верный друг, **эр** ~ муж, **~т очих/гарах** выйти замуж, ~ **ёсны тусламж** дружеская помощь/услуга, **Арван хуруу тэгш ~ гэж авгайгаа арван хуруу тэгш гэж боддог эрийг хэлнэ. Оскар Уайлд.** Идеальный муж — это мужчина, считающий, что у него идеальная жена. Оскар Уайлд.

НӨХӨРЛӨЛ 1) товарищество, *дружба, содружество,* 2) кооперация, 3) кооперативный, **орон сууц хоршооллын** ~ жилищно-кооперативное товарищество, **~ийн дэлгүүр** кооперативный магазин

НӨХӨРЛӨХ дружить, стать друзьями, быть товарищами, находиться в дружеских, приятельских отношениях, **бид хоёр хар багаасаа ~сөн я** с ним дружу с малых/детских лет, **хүний ясыг/чанарыг ~ж мэддэг** качество человека узнаётся в дружбе

НӨХӨРСӨГ дружественный, дружеский, товарищеский, ~ **уулзалт** дружеская встреча, ~ **харьцаа** товарищеские/дружеские отношения, **албан ёсны ~ айлчлал** дружеский официальный визит

НӨХӨРТЭЙ 1) замужняя, 2) дружелюбный, ~ **эмэгтэй** замужняя женщина

НӨХӨХ 1) латать, заплатать, наложить заплатку, 2) компенсировать, навёрстывать, возмещать, **өмд** ~ заплатать штаны, **цоорхой** ~ ставить/делать заплатку на дырявое место, **алдагдлыг** ~ возмещать убыток, компенсировать ущерб/потерю, **~н олгох** компенсировать, **~н сонгууль** дополнительные выборы, **~н төлбөр** денежное возмещение, **~н олгох хувь хэмжээ** кумулятивные паи, **ашиг ~н олгох давуу эрхтэй хувьцаа** кумулятивная привилегированная акция

НӨХЦӨЛ 1. условие, *обстоятельство,* возможность, среда, ~ **байдал** обстоятельство, ситуация, **амьдралын** ~ условия жизни, бытовые условия, **орон сууцны** ~ жилищные условия, **ажлын /хөдөлмөрийн** ~ условия труда, **цаг агаарын** ~ климатические условия, **байгалийн** ~ природные условия, **ямар ч** ~д при любых обстоятельствах, **байршлын** ~ условия залегания (полезных ископаемых), **ямар ч** ~ **алга** нет никакой возможности, ~ **хангах** обеспечивать условия

НӨХЦӨЛ 2. *грам.* суффикс, **нэрийн** ~ именные суффиксы, ~ **үйл үг** деепричастие

НӨХЦӨЛГҮЙ невозможный, невозможно, **хийх** ~ невозможно сделать/выполнить, **ямар ч** ~ никак нельзя, нет никакой возможности, ~ **халуун** нестерпимая жара

НӨХЦӨЛДӨӨН: **харилцан** ~ взаимообусловленность, взаимосвязь

НӨХЦӨЛДӨХ взаимообуславливаться, взаимосвязываться

НӨХЦӨӨХ проводить, **цаг** ~ а) зря проводить время, б) времяпрепровождение

НӨХЦӨХ 1. подружиться, быть в интимных отношениях, приставать

НӨХЦӨХ 2. миновать, проходить, **нас** ~ умереть, скончаться

НУГА 1. луга, **~ын хадлан** луговой покос, **~ын бор эрвээхэй** мотылёк луговой

НУГА 2. *усил. частица:* ~ **дарах** перегнуть

НУГАЛАА сгиб, складка, загиб, **хувцасанд** ~ **гаргах** делать складки на платье

НУГАЛАХ 1) сгибать, перегибать, складывать, 2) *перен.* увеличивать в несколько раз, **өвдгөө** ~ сгибать колени, **хоёр** ~ складывать вдвое, увеличивать вдвое, **тохойгоо** ~ согнуть локоть

НУГАН *книжн.* сын, мальчик

НУГАРАХ сгибаться, перегибаться

НУГАС 1. утка, утиный, **нударга** ~ утка чирок, **~н хушуут** утконос, **~ны өндөг** утиное яйцо, **~гүй байх** быть *без ума от* чего-либо

НУГАС 2. *анат.* спинной мозг

НУГАС 3. петля, шарнир, **хаалганы** ~ дверные петли

НУГАСГҮЙ без ума от чего-либо

НУГАСЛАХ 1. убивать животное (вонзая нож в затылочную часть головы и прокалывая спинной мозг)

НУГАСЛАХ 2. приделывать, устанавливать петли

НУГДАЙХ быть короткошеим

НУГДАГАНАХ двигаться (о короткошеем)

НУГДГАР короткий, короткошеий

НУД: ~ **хийх** хрустеть, издавать хруст, **хуруугаа ~ хийлгэх** хрустеть пальцами

НУДАРГА 1) кулак, 2) умение, навык, опыт, 3) обшлаг, ~ **зангидах** сжимать кулак, ~ **далайх** замахнуться кулаком, **~аар сүрдүүлэх** грозить кулаком, ~ **суух** приобретать умение/навык, **~тай дээл** дэли/шуба с обшлагами

НУДАРГАДАХ бить кулаком, ударять кулаком, демонстрировать свою силу

НУДАРГАЛАХ преодолевать что-либо силой/умением

НУДАРГАН 1) кулак, 2) кулачный, ~ **баян** кулак, кулачество, ~ **зодоо** кулачный бой, бокс

НУДРАЛТ удар, толчок, тыканье

НУДРАХ тыкать, толкать, ударять, **тохойгоор** ~ толкать локтём, **хуруугаараа** ~ тыкать пальцем, **хажуу бөөр уруу** ~ тыкать в бок, **нуруу руу** ~ толкать/тыкать в спину

НУЖИГНАХ хрустеть, издавать хруст

НУЛИМАХ плевать, плюнуть, **цэр** ~ сплюнуть мокроту, отхаркнуть

НУЛИМАС слеза, ~ **гоожуулах/асгаруулах** проливать слёзы, разразиться слезами, ~ **гүйлгэнэх/цийлэгнэх** слезиться, наполняться слезами, ~ **асгаруулагч хий** слезоточивый газ

НУМ 1) лук, 2) дуга, 3) рессора, ~ **сум харвах** стрелять из лука, **~ны хөвч** тетива лука, ~ **хэлбэрт** дугообразный, **тэрэгний** ~ рессора экипажа, **гадаад** ~ внешняя дуга, **дотоод** ~ внутренняя дуга, **цахилгаан** ~ электрическая дуга, **~н хэсэг** сегмент, сегментация, **~ын орд** созвездие Стрельца

НУМДАХ бить шерсть при помощи специального лука

НУНТАГ порошок, ~ **оо** зубной порошок, **угаалгын** ~ стиральный порошок, моющие порошки, ~ **эм уух** принимать порошки

НУНТАГЛАХ смолоть в порошок, толочь, измельчать, дробить, **эм** ~ приготовить лекарство в порошках

НУНТАГШИХ становиться порошкообразным; иметь вид порошка

НУРААХ обваливать, *обрушивать, разрушать,* разваливать, **байшин** ~ разрушить дом

НУРАЛТ обвал, оползень, обрушение, крушение, разрушение

НУРАХ 1) разрушаться, обрушиваться, обваливаться, оползать, 2) проваливаться (напр. о плане), **бидний төлөвлөгөө ~лаа** наш план провалился

НУРУУ 1. спина, спинной хребет, позвоночник, **~гаа үүрэх** заложить руки за спину, быть важным, гордым, **өндөр ~тай** высокого роста, **~ны гол судас** аорта спинная

НУРУУ 2. 1) хребет, 2) общее состояние, **уул ~д** горные хребты, **гол ~, дүн** ~ общее состояние, **ноён** ~ стержень, состояние *какого-либо дела*

НУРУУ 3. скирда, **~тай өвс** скирды сена

НУРУУГҮЙ 1) беспозвоночный, 2) со стёртой спиной, 3) непоследовательный, изменчивый, неверный, **сээр** ~ **амьтад** беспозвоночные животные, ~ **морь** лошадь со стёртой спиной,

тэр ч ~ хүн шүү он же ведь человек изменчивый/ненадёжный, без стержня

НУРУУЛАХ завершать какое-либо дело

НУРУУЛДАХ скирдовать, складывать в скирды, собирать в одну кучу, **өвс ~** складывать сено в скирды, **~сан өвс** скирдованное сено

НУРМАГ лагуна

НУРМАЙХ клонить в сон, быть сонливым

НУРШАА надоедающий своими словами, докучливый многословием, излишне многоречивый/многословный, **~ яриа/үг** докучливый, нудный разговор, **~ хүн** назойливо многословный человек

НУРШИМТГАЙ надоедающий однообразной речью

НУРШИХ надоедать своей однообразной речью, докучать излишним многословием, «толочь воду в ступе»

НУРШУУ надоедливый

НУС сопли, **~ нийх** сморкать нос, высморкаться, **~аа татах** шмыгать носом, **~аа гоожуулах** распустить сопли, **~ны алчуур** носовой платок, **хүүхдийн ~ыг арчих** утереть ребёнку сопли, **~аа хацартаа наах, ~аа хацартаа нааж явах** попасть в переделку, быть затраханым, быть, как выжатый лимон

НУСГАЙ 1) сопливый, сопляк, 2) насморк, **~ жаал** а) сопляк, сопливый ребёнок, б) *пренеб.* молокосос, сопляк, **~ хүрэх** схватить насморк

НУТАГ родное место, родина, родное кочевье, родной край, местность, **~ дэвсгэр, газар ~** территория, **төрсөн ~** родина, **хөдөө ~** сельская местность, **орон ~** регион, зона, область, **орон ~ийн цаг** местное время, **~ бэлчээр** пастбище, **сайхан ~** живописная местность, **~ийн хүн** местный уроженец, **~ийн аялгуу** местный диалект/говор, **~ дэвсгэрийн бүрэн бүтэн байдал** территориальная целостность, **~ дэвсгэрийн халдашгүй дархан байдал** территориальная неприкосновенность, **~ дэвсгэрийн нэгж** территориальная единица, **~ заах** ссылать, отправлять в ссылку, на поселение, **~ийн орос** местный русский, постоянно проживающие в Монголии русские, **~ийн нүдгийг олох** найти хорошее место для кемпинга (стоянки)

НУТАГЛАХ обитать где-нибудь, жить в какой-либо местности, поселяться, населять что-нибудь, водиться где-нибудь, **Монгол орны баруун хязгаарт хасагууд ~даг** казахи живут на западной окраине Монголии

НУТАГЛУУЛАХ *побуд. от* **нутаглах**, 1) разрешать жить в какой-либо местности, поселять, 2) *перен.* хоронить, предать земле

НУТАГТАН: *зоол.* **хоёр ~** земноводное животное, амфибия

НУТАГШИЛ акклиматизация, приспособление к новому климату, привыкание к новому местожительству

НУТАГШИХ акклиматизироваться, приспособляться к новой местности, привыкать к новому местожительству, осваиваться, привыкать жить в одной местности, **говьд ~** приспособляться к гобийским условиям/гобийскому климату, **энд манай мал сайхан ~ж байна** наш скот хорошо акклиматизируется здесь, **бид өндөр уулаад бүр ~чихжээ** мы совсем привыкли жить на высокогорье

НУТАГШУУЛАХ *побуд. от* **нутагших**, 1) акклиматизировать, приучать к новым условиям, 2) поселять, расселять населять, **шинэ газарт тахь ~** акклиматизировать лошадей Пржевальского к новому местожительству

НУУВЧ 1) окоп, 2) тайник, **~нд суух** сидеть в окопах, **~наас буудах** стрелять из окопов, **~нд хийх** положить в тайник

НУУГДАХ прятаться, скрываться, таиться, **~ж тоглох** играть в прятки, **хэрэгтэн хаа нэгтэй ~ж байна** преступник скрывается где-то, **чи надаас ~ хэрэгтүй** тебе не надо прятаться (скрываться) от меня

НУУГДМАЛ скрытый, таинственный, латентный, **~ гэмт хэрэг** латентное преступление, **үгийн ~ утга** скрытый смысл слов

НУУДГАЙ секретный, тайный, **~ хүүхэд** внебрачный, незаконнорождённый ребёнок, срамное место

НУУР озеро, **давст ~** соленое озеро, **гүн ~** глубокое озеро, **уулын ~** горное озеро, **цэнгэг ~** пресное озеро, **том хиймэл ~** пруд, искусственное озеро, **~ын эрэг** берег озера, **~ын ургамал** озерные растения, **~ судлаач** лимнолог

НУРАГ лавина, обвал осыпь, **вулканы ~** вулканическая лавина, **эргийн ~** осыпь береговая

НУУХ 1. прятать, скрывать, секретничать, таить, **бусдаас юм ~** скрывать что-либо от кого-либо, **нэрээ ~** скрывать свое имя, **гэмт хэрэгтнийг ~** скрывать преступника, **~н далдлах** укрывать, **~и дарах** умолчание, сокрытие фактов, **юу ч ~лгүй ярих** говорить ничего не скрывая, **~гаад яах вэ?** да чего тут скрывать? *погов.* **сумаа харваад нумаа ~** выпустив стрелу, спрятать свой лук, умыть руки

НУУХ 2. гной (на глазах), **нүд нуухтай байна, нүднээс ~ гарч байна** глаза гноятся, из глаз идет гной, **~ыг авах гээд нүдийг сохлох** *погов. букв.* хотят очистить гной на глазах, да глаз лишают, оказать медвежью услугу

НУУХ 3. коронка табакерки

НУУХТАХ гноиться (о глазах)

НУУЦ тайна, секрет, тайный, секретный, конспиративный, подпольный, засекреченный, **~ амраг** любовник, любовница, **улсын ~** государственная тайна, **цэргийн/албаны ~** военная/служебная тайна, **~ хадгалах** сохранять тайну, **~ыг мэдэх** узнать тайну, **~ байлгах** держать в тайне, **~ задлах, задраах** выдать тайну, разболтать секрет, рассекречивать, **~ цоож** секретный замок, **~ хуйвалдаан** тайный сговор, **~ байгууллага/ажил** подпольная организация/работа, **~ байр** конспиративная квартира, **~ яриа** секретный разговор, **~ санал/сонгууль** тайное голосование, **~ нэр** псевдоним, **~ болзоо/уулзалт** тайное свидание, тайная встреча, **~ мөрөөдөл/хүсэл** тайная мечта, тайное желание, **~ явуулга** интрига, **~ хуйвалдаан** тайный заговор, **маш ~** совершенно секретно, весьма секретно, **~аар уулзах** тайком встречаться, **~ түлхүүр** секретный код, кодирование

НУУЦГАЙ секретный, тайный, секретно, тайно, тайком, **~ газар** тайное /секретное место, тайник, **~ амраг** любовник, любовница, **~ уулзах** а) встречаться тайком, б) тайная встреча

НУУЦЛАГДАХ *страд. от* **нуулах**, засекречиваться, делаться тайным, быть секретным, **~сан баримтууд** засекреченные документы

НУУЦЛАХ засекречивать, делать тайным/секретным, **зааврыг ~** засекречивать инструкцию

НУХАМШ пюре, **төмсөн ~** картофельное пюре

НУХАМШЛАХ приготовлять пюре, делать пюре из чего-либо

НУХАХ 1) мять, разминать, размягчать, массировать, тереть, размешивать, протирать, 2) *перен. разг.* убивать, колоть, резать, доконать, **нүдээ ~** протирать глаза, **гурил ~** замешивать тесто, **гараар ~** мять рукой, **шавар ~** мять/размешивать глину, **арьс ~** мять разминать кожу, **хүүхэд нойрмоглон нүдээ ~ж байна** ребёнок трёт глаза спросонья, **хонь ~ж идэх** *разг.* резать барана, колоть барана

НУХАЦ серьёзность, вдумчивость, важность

НУХАЦГҮЙ несерьёзный, необдуманный, **~ явдал/хэрэг** несерьёзное дело, необдуманный поступок

НУХАЦТАЙ серьёзный, обдуманный, серьёзно, обдуманно, ~ **ажил** серьёзная работа, ~ **судалгаа** серьёзное исследование, ~ **судлах** изучать серьёзно

НУХАШ пюре, паштет, **элэгний** ~ паштет из печени, ливерный паштет

НУХАШЛАХ приготовлять паштет из чего-либо

НУХЛАГДАХ *страд. от* **нухлах**, 1) мяться, быть размятым, быть тёртым, 2) *перен.* перегружаться, **ажилд** ~ иметь много работы

НУХЛАХ мять/протирать время от времени, **арьс** ~ разминать кожу время от времени, **нүдээ** ~ то и дело протирать глаза

НУХМАЛ мятый, тёртый, растёртый

НУХУУР пест

НҮБ (Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага) ООН (Организация Объединённых Наций)

НҮГЭЛ грех, прегрешение, ~ **хилэнц** *парн.* ~ **хийх/үйлдэх** совершить грех, **~ээ наминчлах** искупить свой грех, **ингэж ярих нь/яривал танд ~ болно** грешно вам так говорить, **хамаг ~ийг өөртөө хураах/үүрэх** принять на себя все грехи, оказаться во всех грехах, ~ **хураах** напрасно подозревать кого-либо; ~ **нь нүдээр гарах** выйти боком; **~ийн нүдийг гурилаар таглах** втирать очки, *«вешать лапшу на уши»*, **гэмшихэд хэзээ ч хожимдохгүй, гэтэл ~ үйлдэхэд хожимдож болно** раскаяться никогда не поздно, а согрешить можно и опоздать.

НҮГЭЛГҮЙ безгрешный, **би ямар ч ~** я не грешен ни в чём

НҮГЭЛТ исполненный греха, согрешивший, грешный, ~ **хорвоо** грешный мир, ~ **хүн** грешник, ~ **эм** грешница

НҮГЭЛТЭЙ 1) грешный, греховный, 2) *разг.* удивительно, поразительно, ~ **хэрэг** грешное дело, ~ **сайхан охин** удивительно красивая девушка, ~ **хурдан морь** поразительно быстроногий скакун

НҮГЭЛТЭН грешник

НҮД(эн) глаз, глаза, **хурц** ~ острый глаз, **~ний цэцгий** зрачок, хрусталик, **~ний цэцгий мэт хайрлах** беречь как зеницу ока, **~ний ухархай** глазница, **~ний бор бие** хрусталик, **~ний шил** очки, **~ний эмч** глазной врач, окулист, **хоёр ~ний дуран** бинокль, **~ний хараа** зрение, **~ээ харах/нээх** открывать глаза, **~ээ аних** закрывать глаза, **~ээ онийлгох** щурить глаза, **~ээ цавчих/ирмэх** мигать глазами, моргнуть глазом, **~ээ бүлтийлгэх/том болгох** таращить глаза, выпучивать глаза, ~ **сохрох** ослепнуть, ~ **гялбах** слепить, ~ **булаах** пленять, очаровывать, **~нд тусах** бросаться в глаза, ~ **тайлах** видеть много, познавать многое, обогащаться жизненным опытом, ~ **хужирлах** любоваться кем-, чем-либо, наслаждаться каким-либо зрелищем, ~ **хуурах** заниматься очковтирательством, втирать очки, ~ **үзүүрлэх** не любить, стеснять, **~нд дулаан** миловидный, симпатичный, **~нд дулаахан охин** приятная, миловидная девочка, **~нд хүйтэн** отвратительный, несимпатичный, холодный, **ширээний** ~ выдвижной ящик стола, ~ **аних** умереть, ~ **анчулах** отправить на тот свет, ~ **алдах** прельщаться, приходить в восторг от увиденного, ~ **алдам** необозримый, бескрайний, ~ **алдам тал** степь да степь кругом, **~ний булай болох** пользоваться дурной славой, ~ **ирмэх зуур** в мгновение ока, ~ **далдлах** создавать ложное впечатление, пускать пыль в глаза, ~ **сэргээх** обрадовать кого-либо радостной вестью, ~ **хорхойтох** тайно завидовать, смотреть с тайной завистью, ~ **хорсох** испытывать жгучую ненависть к кому-либо, **~ний хор гаргах** вздремнуть, отоспаться, ~ **унах** влюбиться, быть очарованным кем-либо, **~нээс далд болгох** убрать кого-либо, пустить в расход, **~нээс гарах** быстро худеть, **~ээ олох** быть ко времени, **шагнал ~ээ олсон** *приблизительно:* награда нашла героя, **~н бенц** мерседес бенз класса Е

НҮДГҮЙ 1) безглазый, слепой, незрячий, 2) ненаблюдательный, **нүүр** ~ очень сильно, очень много

НҮДЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **нүдлэх**, давать запоминать, **үсэг** ~ давать запоминать буквы

НҮДЛЭГДЭХ *страд. от* **нүдлэх**, быть замеченным, быть увиденным

НҮДЛЭХ 1) запоминать, замечать, сохранять в зрительной памяти, 2) начинать появляться, цвести (о молодой траве), **мал** ~ запоминать скот, **үсэг** ~ запоминать буквы, **агъ ~ж байна** полынь начинает появляться, **усан** ~ быть плаксивым, плакать, **нүд улаан, мөнгө цагаан** глаза завидующие, руки загребущие, деньги не пахнут

НҮДТЭЙ 1) имеющий глаза/зрение, зрячий, 2) наблюдательный, обладающий хорошей зрительной памятью, **хар** ~ черноглазый, с чёрными глазами, **бүлтгэр** ~ пучеглазый, лупоглазый, **сөлөр** ~ кривоглазый, **өрөөсөн** ~ одноглазый, **малд ~ охин** хорошо запоминающая масть скота девочка, способная к уходу за скотом девочка

НҮДҮҮЛЭХ *побуд. от* **нүдэх**, 1) быть толчённым, 2) быть избитым, побитым

НҮДҮҮР чугунный пестик, колотушка (для толчения чего-либо, напр. кирпичного чая)

НҮДЭХ 1) толочь, 2) избивать, колотить, **хаалга** ~ колотить в дверь, **цай** ~ толочь чай кирпичный, **зодож** ~ избивать, бить

НҮНЖИГ 1) жирность, содержание обильного жира, 2) *перен.* хорошее качество, качественность, добротность, 3) щедрость

НҮНЖИГГҮЙ 1) нежирный, постный, 2) некачественный, плохого качества, 3) скупой, эгоистичный, ~ **хоол** постная, не жирная пища, ~ **эд** плохая вещь, ~ **амьтан** скупой, эгоистичный человек

НҮНЖИГТЭЙ 1) жирный, 2) хороший, качественный, добротный, 3) щедрый, добрый, отзывчивый

НҮР черника

НҮРГЭЛЭХ то и дело грохотать, часто издавать громкий шум, **тэнгэр ~ сонсдоно** *слышен грохот в небе*

НҮРГЭХ греметь, грохотать, громыхать

НҮРГЭЭН 1) грохот, рёв, 2) громкий шум, сенсация

НҮРГЭЭНТЭЙ громкий, шумный, оживлённый, сенсационный, громко, шумно, сенсационно, ~ **их ажил** оживлённая, шумная работа, ~ **хэрэг явдал** громкое дело, громкий процесс, сенсационный поступок, ~ **хэлэлцэх** шумно обсуждать

НҮСЭР громоздкий, тяжёлый, грузный, грандиозный, гигантский, ~ **хүнд ажил** очень тяжёлая работа, **захиргааны ~ аппарат** громоздкий административный аппарат, **гэрийн ~ тавилга** громоздкая домашняя мебель, ~ **биетэй** с грузной фигурой, ~ **алхлах** тяжело ступать/шагать

НҮСЭРДЭХ оказываться слишком громоздким, быть грандиозным, делаться чрезвычайно тяжёлым, быть очень грузным

НҮҮДЭЛ 1) кочёвка, перекочёвка, кочевание, 2) ход, **~ийн** кочевой, передвижной, **~ийн аж байдал** кочевой образ жизни, **~ийн мал аж ахуй** кочевое скотоводство, **~ийн ба хагас нүүдлийн аж ахуй** кочевое и полукочевое хозяйство, **~ийн шувуу** перелётная птица, **~ийн худалдаа** передвижная торговля, ~ **хийх** а) перекочевать, переехать с одного места на другое, б) делать ход (о шахматах), **морины** ~ ход конём

НҮҮДЭЛЛЭХ кочевать, перекочёвывать

НҮҮДЭЛЧИН кочевник, кочевой, кочующий, **~дийн соёл иргэншил** *цивилизация кочевников, кочевая цивилизация*

НҮҮЛГЭХ 1) *побуд. от* **нүүх**, переселять, эвакуировать, 2) кидать, бросать, **шинэ сууцанд ~н оруулах** переселять на новую квартиру, **чулуу** ~ бросать камнями, **албадан** ~ выселение (принудительное)

НҮҮР 1) лицо, 2) лицевая сторона, фасад, ~ **бардам** гордо, с высоко поднятой головой, ~ **царай** лицо, физиономия, ~**ээ угаах** умываться, ~**ээ дарах** закрывать лицо, ~**ээ буруулах** бояться смотреть в лицо/ в глаза, прятать глаза, отворачиваться, ~ **учрах, тулах** встречаться лицом к лицу, очная ставка, **ичиж** ~ **улайх** краснеть от стыда, ~ **өгөх** быть любезным, быть дружелюбным, ~ ~**зэрээ, улаан** ~**зэрээ** лицом к лицу, ~**н дээр нь хэлэх** сказать в лицо кому-либо, ~**н дээр нь бичээстэй байна** на лице написано, ~ **хагарах** быть непринуждённым, ~ **тал харах** поступать по кумовски, угождать, ~ **хийх газаргүй болох** от стыда не знать куда деть лицо, **үнэн** ~ **царайгаа харуулах** показать свое истинное лицо, показать своё нутро, ~ **гарын алчуур** полотенце, **байшингийн** ~ фасад, **сонины** ~ страница газеты, ~ **алдах** терять лицо, терять авторитет, ~ **хагарах** перейти на «ты», ~ **шагнах** проявлять благорасположенность к кому-либо, **хэдэн жилийн** ~ **үзэх** пошёл уж такой-то год с ...

НҮҮРГҮЙ 1) не имеющий лица, 2) бесстыжий, бестыдный, беззастенчивый, наглый, 3) не пользующийся авторитетом, **ичих** ~ бесстыдный, не имеющий ни стыда, ни совести, ~**/нэр** ~ **болох** перестать быть авторитетным, перестать пользоваться авторитетом, потерять доверие, провиниться перед кем-либо, ~ **болох** стыдить, позорить, компрометировать

НҮҮРЛЭХ 1) облицовывать, отделывать фасад/лицевую сторону чего-либо, 2) озаглавливать документ (на первой или лицевой странице обложки)

НҮҮРС уголь, угольный, **чулуун** ~ каменный уголь, ~ **ус** углевод, ~ **ус төрөгч** углеводород, ~ **хүчил** углекислота, ~ **төрөгч** углерод, **хүрэн** ~ уголь, **модны** ~ древесный уголь, ~**ний сав газар** угольный бассейн, ~**ний үйлдвэр** угольная промышленность, ~ **малтах/олборлох** добывать уголь, ~ **түлэх** топить углём

НҮҮРЭЛДҮҮЛЭХ *побуд. от* **нүүрэлдэх**, устраивать очную ставку, давать кому-нибудь очную ставку с кем-либо

НҮҮРЭЛДЭХ видеться с кем-либо лицом к лицу, встречаться на очной ставке с кем-либо

НҮҮРЭМГИЙ непринуждённый, развязный, не стесняющийся, чересчур свободный, непринуждённо, развязно, очень свободно, ~ **зан** непринуждённые манеры, ~ **хүн** не знающий/не испытающий стеснения человек, развязный человек, **хэт** ~ **загнах** вести себя развязно/непринуждённо

НҮҮХ 1) кочевать,перекочёвывать, передвигаться, переселяться, перебираться куда-нибудь, 2) расплываться, растекаться, *шахм.* делать ход, **шинэ байранд** ~**ж орох** переселяться на новую квартиру, **дүрвэн** ~, ~**ж зайлах** эвакуироваться, **нутаг сэлбэж** ~ перекочевать на другие пастбища, **тэмээгээр** ~ а) перекочевать, навьючивая верблюда/на верблюде б) делать ход слоном, (*шахм. букв.* верблюдом), **үүл** ~**из** облака плывут/двигаются

НҮХ 1) отверстие, дыра, яма, скважина, 2) нора, логово, **хамрын** ~ ноздря **муу усны/хог хаях** ~ мусорная яма, помойная яма, **зүүний** ~ ушко иглы, **цоожны** ~ замочная скважина, **ёроолгүй** ~ бездна, **тарваганы** ~ тарбаганья нора, ~ **сүв** отверстие, лазейка, ~ **сүв** *геол.* пустота, **хоёрдогч** ~ **сүв** вторичная пустота, ~ **сүв эрэх** *перен.* искать выход из положения, искать лазейку, ~ **шахах** играть в домино, ~ **гаргах** продырявливать, ~ **ухах** вырыть яму, **нүхэнгэр** землянка, **чоныи** ~ волчье логово

НҮХДЭХ играть в домино

НҮХГҮЙ не имеющий отверстия, непродырявленный

НҮХЛЭХ дырявить, продырявливать, делать отверстие/дырку в чём-либо, **хана** ~ дырявить стену, делать пробоину/дырку в стене, **уул** ~ прорыть туннель в горах

НҮХТЭЙ имеющий отверстие, дырявый

НҮЦГЭН голый, нагой, обнажённый, раздетый, непокрытый, ~ **бие** голое тело, ~ **толгой** а) голая голова, бритая голова, б) обнажённая голова, ~ **хөл** голые ноги, босые ноги, босой, ~ **тал** голая степь, ~ **мод** голые деревья, ~ **гараар** голыми руками, **шал** ~, **чармаа** ~ совсем голый, нагой, ~ **могтолзой** голохвостый угорь, ~ **үртэн** голосеменны, ~ **салс** слизень, ~ **ховол** ясень, райское древо

НҮЦГЭЛЭХ 1) снимать всю одежду, раздеваться догола, раздевать догола, обнажать,оголять, 2) обдирать, снимать, стричь, **толгой** ~ обнажать голову, снимать головной убор, **хөл** ~ разуваться, **цээжээ** ~ оголять/обнажать грудь, **хүүхэд** ~ обнажать ребёнка, **хонь** ~ стричь овцу, ~**эзд усанд орох** голым войти в воду

НҮЦГЭРЭХ 1) становиться голым, оголяться,обнажаться, 2) *перен.* быть плохо одетым

НЭВСГЭР широкий, просторный, свободный, ~ **хувцас** широкая, просторная одежда

НЭВСИЙХ быть широким, оказываться просторным (об одежде), быть разлохмаченным/взъерошенным

НЭВТ сквозь, насквозь, навылет (часто соответстует приставке) про-, ~ **гарах** пройти насквозь, ~ **цохих** пробивать, ~ **харах** видеть насквозь, ~ **хайрах** прожигать, ~ **харвах** простреливать, ~ **үлээх** продувать, ~ **хаттах/шаах** проколоть,проткнуть насквозь, ~ **харагдах** виднеющийся насквозь, прозрачный, сквозной, ажурный, ~ **шувт** *парн.* насквозь, вдоль и поперек

НЭВТЛЭХ пронизывать, проходить насквозь, промочить насквозь, просачиваться

НЭВТРҮҮЛЭГ передача, **радио** ~ радиопередача, трансляция по радио, **зурагтын** ~ телепередача, **суртал** ~ пропаганда, ~**нийн хөтөлбөр** программа передач, ~ **сонсох** слушать передачу

НЭВТРҮҮЛЭГЧ проводник чего-либо, **радиогийн** ~ диктор радио, **суртал** ~ пропагандист

НЭВТРҮҮЛЭХ *побуд. от* **нэвтрэх** 1)внедрять, вводить, 2) передавать, пропускать, проходить,проникать, **тэргүүн туршлага** ~ внедрять передовой опыт, **шинжлэх ухааны ололтыг үйлдвэрлэлд** ~ внедрять в производство достижения науки, **мэдээ** ~ передавать сводку новостей, **хил** ~ пропускать через границу, ~ **чадвар** пропускная способность

НЭВТРЭЛТ *геол.* внедрение, **хүдрийн** ~ внедрение руды

НЭВТРЭЛЦЭХ сообщаться, быть в контакте, **хэл** ~ понимать друг друга, находить общий язык

НЭВТРЭХ 1) проникать, просачиваться, впитываться, проходить насквозь, 2) внедряться, распространяться, 3)промокать насквозь *перен.* общаться, находить общий язык, **чи наашаа яаж** ~**ч ирэв?** как ты проник сюда? как ты прошёл сюда?, **бороонд** ~ промокать от дождя/под дождём, **ус үл** ~, **ус** ~**дэгүй** водонепроницаемый, **хил** ~ проходить/проехать через границу, **бид хэл** ~**ч чадсангүй** не смогли понять друг друга

НЭВТЭРХИЙ 1. в совершенстве, досконально, ~ **мэдэх** знать в совершенстве, досконально знать, ~ **толь** энциклопедия

НЭВТЭРХИЙ 2. сквозной, проницаемый, просвечиваемый

НЭВЧИЛТ 1. просачивание, **ус** ~ просачивание воды

НЭВЧИЛТ 2. *геол.* просачивание

НЭВЧИХ просачиваться, **ус** ~**ж байна** вода просачивается

НЭГ 1.(эн) один, **над** ~ **асуулт байна** у меня есть один вопрос, **тэдний** ~ **нь** один из них, **аливаа** ~, **ямар** ~ какой-нибудь, любой, **бас** ~ ещё раз, ~ **биш удаа** неоднократно, ~ **адил** одинаково, также, одно и то же, ~ **удаа** однажды, один раз, ~ **бус удаа** не один раз, неоднократно, ~ **дор байх** жить в одном и том же месте, ~ **дор** сразу одновременно, ~ **үгээр** одним словом, ~ **талаар, нөгөө талаар** с одной стороны, с другой стороны, ~ **амиар** сразу, залпом, ~ **төрлийн/янзын** однородный, одинако-

вый, однотипный, **тэд ~ ~ээр ирэв** они приходили по одному, **~ ~ндээ туслах** помогать друг другу, **таныг ~ хүн сураглаад байна** вас спрашивает какой-то человек, **~ ангийнхан** однокашники, одноклассники, **~ дэх өдөр** понедельник, **~ талын** односторонний, **~ талын барьсан шийдвэр** пристрастное решение, **~ хүний засаглал** единовластие, **~ хүнийг тахин шүтэх** культ личности, **~ тогооноос хоол (будаа) идэх** быть однокашниками, **~ нүдээрээ үзэхгүй** испытывать чувство отвращения, **~ хэв маяг** стандарт, **~ хэвийн болгох** стандартизировать, **мэргэжил ~т нөхөд** коллеги, **~ удаагийн тариур** одноразовый шприц, **~ цэгийн үйлчилгээ** единая регистрационная палата (при Агентстве по инвестициям)

НЭГ 2. однажды, как-то, стоит (что-то сделать), **~ бодоход** стоит подумать, как ..., **~ л мэдсэн чинь** как узнал, так ...

НЭГ БҮР каждый, всякий, **хүн ~ энэ ажилд оролцох ёстой** каждый человек должен принимать участие в этой работе

НЭГДМЭЛ единый, объединённый, общий, **~ санал** единое мнение, **~ саналын зарчим** принцип единогласия, **~ төлөвлөгөө** общий, единый план, **~ хүч** объединённая сила, **~ нам** единая партия

НЭГДСЭН объединённый, комплексный, **~ журам** свод правил, **Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага НҮБ** *Организация Объединённых Наций*, **НҮБ-ын Аюулгүй Зөвлөл** Совет Безопасности ООН

НЭГДҮГЭЭР первый, **~ сар** январь, **~т орох, ~ байр эзлэх** занимать первое место, быть первым

НЭГДЭЛ объединение, единство, **эв ~** солидарность, **~ нягтрал** сплоченность, единство, **онол дадлагын ~** единство теории и практики, **үзэл санааны ~** единство взглядов, **эрх ашгийн ~** единство интересов, **хөдөө аж ахуйн ~** сельскохозяйственное объединение, **органик биш ~** неорганические соединения

НЭГДЭЛЖИХ коллективизироваться, объединяться в сельхозкооперативы

НЭГДЭЛЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **нэгдэлжих**, быть коллективизированным, быть объединённым, **хөдөө аж ахуйг ~** коллективизировать сельское хозяйство

НЭГДЭЛЧИН объединенец, **~дийн өдөр** День объединенца

НЭГДЭХ объединяться, соединяться, присоединяться, сплачиваться, **гэрээнд ~** присоединяться к договору, **~ хэлбэрээр** путём присоединения

НЭГЖ единица, **мөнгөний ~** денежная единица, **хэмжүүрийн ~** единица измерения, **анхан шатны ~** первичная единица

НЭГЖИЛТ обыск

НЭГЖИХ обыскивать, производить обыск, **хэрэгтнийг ~** обыскать преступника, **өрөө ~** обыскать комнату

НЭГЖЛЭГ обыск, **~ хийх зөвшөөрөл** ордер на обыск

НЭГЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **нэгжих**, делать обыск, произвести обыск

НЭГЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **нэгжих**, подвергаться обыску, быть обысканным

НЭГМӨСӨН 1) совсем, окончательно, 2) одновременно, всё вместе, сразу, в один раз, **тэр эргэж ирэхгүйгээр ~ явсан** он уехал насовсем и не вернётся, **чи ~ шийдэв үү?** ты окончательно решил? **би эдгээрийг маргааш ~ авъя** это я завтра возьму всё вместе, сразу

НЭГТГЭГДЭХ *страд. от* **нэгтгэх**, быть объединённым/соединённым

НЭГТГЭЛ соединённый, объединённый, общий, соединение, **~ бүртгэл** объединённая регистрация, общий учёт, **~ товчоо** общая сводка, общее резюме, **цэргийн анги ~** воинские/войсковые части и соединения

НЭГТГЭХ объединять, соединять, сплачивать, слияние, **~н дүгнэх** подытоживать, обобщать, **жижиг үйлдвэрүүдийг ~** объединять мелкие предприятия

НЭГТЭЙ 1) раз уже, раз, поскольку, 2) где-нибудь, куда-нибудь, **~ л уншаагүйгээс хойш** раз уж не прочитал, **~ л мэдэхгүйгээс хойш** раз не знаешь, раз уж не знаешь, **хаа ~** где-то, где-нибудь

НЭГТЭЙГҮҮР с одной стороны, с другой стороны

НЭГЭНТ раз, уже, поскольку, так как, **хугацаа ~ дуусчээ** срок уже истек, **~ тийм хойно энэ тухай ярих юм алга** раз так, не о чём говорить больше, **~ шийдсэн бол шинэ Зеландын сургуульд явна шүү** раз уж решили, то поедем на учёбу в Новую Зеландию

НЭГЭНТЭЭ раз, однажды, как-то, **~ эргэж харав** раз/один раз оглянулся, **намайг ~ дуудав** один раз/как-то позвал меня

НЭЖГЭЭД по одному, по одной штуке

НЭЛ все, сплошь, везде, всюду, **мод ~ ногоорчээ** деревья сплошь все стали зелеными; **гадаа ~ шалбааг** на улице везде слякоть/сплошная слякоть

НЭЛГЭР обширный, просторный, **~ уудам хөндий** обширная долина, **~ сайхан тал** просторная степь

НЭЛИЙХ оказываться обширным, быть просторным, **~сэн их тал** обширная равнина

НЭЛМИЙХ оказываться слишком широким и свободным, быть не по размеру большой (об одежде)

НЭЛЭМГЭР широкий, просторный, свободный (об одежде), **~ цув** широкий плащ, не по размеру большой плащ

НЭЛЭНХИЙ везде, всюду, повсеместно, поголовно, сплошь, **бүх нутгаар ~дээ цастай** вся территория покрыта снегом

НЭЛЭЭД значительно, порядочно, довольно, **би чамтай уулзах гэж ~ удаан хүлээсэн** я очень долго ждал встречи с тобой, **би чамайг ~ сайн мэдэ** я тебя знаю довольно хорошо, **~ олон** довольно много, **~ хурдан** довольно быстро/быстрый

НЭМНҮҮЛЭХ *побуд. от* **нэмнэх**, быть покрытым попоной

НЭМНЭЭ попона, покрывало, накидка, газета (тюремный жаргон)

НЭМҮҮ больше, сверх, **~ авах** взять побольше, **түүнд ~ өгөх хэрэгтэй** ему надо дать побольше, **~ өртөг** прибавочная стоимость, **~ ашиг** сверхприбыль, **~ ашгийн татвар** налог на сверхприбыль

НЭМЭГДҮҮЛЭХ прибавлять, дополнять, увеличивать, усиливать, **цалин ~** прибавлять жалованье, **жин ~** прибавлять в весе, **үнэ ~** повысить цену, **зардлыг ~** увеличить расходы, **ашиг орлогыг ~** увеличить доходы, **хүч ~** усиливать, придать силы

НЭМЭГДЭЛ добавка, дополнение, добавочный, дополнительный, **~ тэжээл** подкормка, дополнительный корм, **~ хүч** дополнительные силы, **~ ашиг** добавочная прибыль, **~ зардал** дополнительные расходы, **чанарын ~** надбавка за качество, **эрсдэлийн ~** надбавка за риск

НЭМЭГДЭХ добавляться, прибавляться, увеличиваться, **голын ус ~в** воды в реке прибыло, **жин ~жээ** прибавилось в весе

НЭМЭЛТ добавка, прибавка, добавление, прибавление, дополнение, добавочный, дополнительный, **~ арга хэмжээ** дополнительные меры, **~ хольц** *геол.* флюс, **~ мөрдөн байцаалт** дополнительное расследование, **~ нэхэмжлэл** акцессорный, вспомогательный иск, **~ үнэ бууралт** дополнительная скидка, **~ төлөвлөсөн төсөв** дополнительные бюджетные ассигнования

НЭМЭР добавка, дополнение, вклад, помощь, содействие, **тус ~** *парн.* помощь, подмога, содействие, **~ хандив, хувь ~** *парн.* вклад, **~ болох** помогать, **ажилд ~ болох** оказывать помощь в работе, помогать работе, **~ оруулах** внести вклад/лепту

НЭМЭРЛЭХ добавлять, дополнять, вносить вклад, **хүн бүр хувиа ~в** каждый внёс свою лепту/свой вклад

НЭМЭХ 1) добавлять, прибавлять, дополнять, увеличивать, повышать, 2) плюс, **үнэ ~** повысить цену, **хурд ~** увеличить скорость, **мөнгө ~** прибавить деньги, **~ тэмдэг** знак сложения, плюс, **гурав дээр гурвыг ~** три плюс три, **~ цэнэг** анод

НЭН ещё более, более всего, весьма, особенно, чрезвычайно, **~ даруй** срочно, немедленно, сейчас же, **~ их** очень много, **~ олон** особенно много, **оройд тэр ~ их ажилтай** он особенно занят по вечерам, **~ түрүүнд** прежде всего, **~ ховор эд** очень редкая вещь, **~ харамсалтай** очень жаль

НЭР имя, название, наименование, честь, репутация, авторитет, известность, престиж, **овог ~** имя и отчество, **хүний ~** собственное имя, **~ алдар** авторитет, репутация, **таны ~ алдар хэн бэ?** как вас величать? **~ээ нууцлахыг хүссэн** пожелавший остаться неизвестным, **газар усны ~** географическое название, **хоч ~** кличка, **сайн ~** незапятнанная репутация, **муу ~** плохая репутация, **сайн ~тэй байх** пользоваться хорошей репутацией, **муу ~тэй байх** пользоваться плохой репутацией, **~ хүнд, ~ төр/сүр** авторитет, престиж, честь, **~ дэвшигч** кандидат, претендент на пост, **~ дэвшүүлэх** выдвигать в кандидаты, **~ төрийг нь сэргээх** восстановление доброго имени, удовлетворение моральной компенсации, **~ төрийн эсрэг гэмт хэрэг** преступление против чести, **~ээр санал авах** поименное голосование, **~ бүтэн гарах** выйти из сложного положения, не запятнав имени, **~ээ баллах** подмочить свою репутацию, **~ томьёо** терминология, **барааны ~ төрөл** ассортимент товаров, **~ийн хуудас** визитная карточка, **~ээр, ~ийн дор** под именем, **~ийн өмнөөс** от имени, **таны ~ хэн бэ?** как вас зовут? **миний ~ Оюун** меня зовут Оюун, **~ өгөх** дать имя, **~ дуудах** назвать имя, вызывать имя, вызывать по имени, **~ солих** изменить имя, **~ зээлдэх** пользоваться чужим именем, **~ гутаах** компрометировать чью-нибудь репутацию, **~ээ хүгалах/гутаах** запятнать своё имя, компрометировать себя, опозориться, подрывать свой авторитет, **~ээ алдах** потерять свой авторитет, **~ээ цэвэрлэх** реабилитироваться, **~ээ бодох/хайрлах** дорожить своим именем/своей репутацией, **~ээ хадгалах** сохранить свой престиж, спасти свою репутацию, **~д гарах/~ олох** приобретать известность, завоевать авторитет, **~ цээрлэх** табу на произнесение имени, **жинхэнэ ~** существительное, **~ийн сугалаа** именная облигация, **~ийн хувьцаа** именная акция, **~ хүгарахаар яс хүгар** *посл.* чем опозорить имя, лучше сломать кости

НЭРВЭГДЭЛ страдание от чего-либо, подверженность чему-либо, депрессия

НЭРВЭГДЭХ страдать от чего-либо, терпеть урон, подвергаться чему-либо, **өвчинд ~** страдать от болезни, **түймэрт ~** пострадать от пожара, **ган гачигт ~** пострадать от засухи, **тэд үерт ~в** они пострадали от наводнения, **аюулд ~** подвергаться опасности

НЭРВЭХ ухудшать, усугублять плохое состояние, доконать

НЭРГҮЙ 1) безымянный, 2) не пользующийся авторитетом, с плохой репутацией, **~ (нэр нь тодроогүй) баатрын хөшөө** памятник неизвестным героям, **~ өндөрлөг** безымянная высота, **~ захиа/захидал** анонимное письмо, **~ хуруу** безымянный палец, **~ болсон хүн** человек с дурной репутацией

НЭРИЙДЭЛ повод, обстоятельство, предлог, **салхинд гарах ~ээр** под предлогом прогулки на свежем воздухе

НЭРИЙДЭХ именовать, называть, давать кому-чему-нибудь название, **~сэн өртөг** номинальная стоимость, **~сэн орлого** номинальный доход, **~сэн хүүгийн хэмжээ** номинальная процентная ставка

НЭРИЙТГЭЛ номинальный, нарицательный, **~ нэр** нарицательное имя, **~ үнэ/өртөг** нарицательная стоимость, номинальная цена

НЭРЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **нэрлэх**, заставлять называть, велеть именовать, позволять называть

НЭРЛЭГДЭХ *страд. от* **нэрлэх**, называться, именоваться, быть названным, носить имя/название, приобретать имя, получать название

НЭРЛЭХ называть, именовать, звать по имени, номинировать, **~ийн тийн ялгал** именительный падеж, **~сэн үнэ** номинальная цена

НЭРМЭЛ дистиллированный, перегонный, **~ ус** дистиллированная вода, **~ архи** самогон

НЭРМЭЭСЛЭХ доконать, добить

НЭРМЭХ ухудшать, усугублять плохое состояние, доконать

НЭРС 1. голубика

НЭРС 2. список имён, реестр

НЭРТ знаменитый, известный, видный, выдающийся, популярный, **~ эрдэмтэн** известный учёный, **олон нийтийн ~ зүтгэлтэн** видный общественный деятель

НЭРТЭЙ именной, именуемый, по имени, под названием, именитый, пользующийся авторитетом/известностью, **энэ ямар ~ уул вэ?** как называется эта гора? **~/нэр тавьсан бөгж** именное кольцо

НЭРШИЛ *линг.* субстантивация, номинация, **тэмдэг үгийн ~** субстантивация прилагательных

НЭРШИХ 1) приобретать имя, получать имя/название, именоваться, называться, закрепить какоелибо имя/название, 2) становиться известным/популярным, 3) *лингв.* субстантивироваться

НЭРЭЛТ дистилляция, перегонка

НЭРЭЛХҮҮ 1) тщеславный, честолюбивый, горделивый, 2) стесняющийся есть в гостях, **~ зан** честолюбивый характер, тщеславие, честолюбие

НЭРЭЛХЭГ тщеславный, горделивый

НЭРЭЛХЭХ 1) церемониться, стесняться, 2) быть кичливым, высокомерным, **биттий нэрэлх!** не стесняйся! **тэр танд хэлэхээсээ ~ээд байна** он стесняется сказать вам, **~ж мэдэмхийрэх** кичиться знаниями, проявлять тщеславие; **хий/худал ~** проявлять пустое высокомерие

НЭРЭМЖИТ имени, **Сүхбаатарын ~ талбай** площадь имени Сїхбаатара

НЭРЭХ гнать, курить, дистиллировать, **тогоо ~** гнать молочную водку, делать самогон, **тамхи ~** курить трубку/табак

НЭХИЙ овчина, овчинный, **~ дээл** овчинный тулуп, **~ эдлэлийн үйлдвэр** овчинно-шубная фабрика, **~ элдэх** выделивать овчину, обрабатывать кожу

НЭХЛИЙ: **~ хүүхэд** ребёнок родившийся без отца

НЭХМЭЛ ткань, тканый, сотканный, вязанный, **ноосон ~** шерстяная ткань, **~ийн үйлдвэр** текстильная промышленность, **~ийн зүү** вязальная игла, спица, вязальный крючок, **~ийн машин** ткацкий станок

НЭХМЭЛЧ ткач, ткачиха, вязальщица

НЭХМЭЛЧИН ткач, ткачиха, вязальщица, **алдарт ~** известная ткачиха

НЭХҮҮЛ 1) погоня, преследование, 2) посыльный, посланец

НЭХЭГЧ: **~ эхнэр од** *астр.* Вега

НЭХЭЛ: **~ дагал болох** настойчиво гнаться за кем-чем-нибудь, неотступно преследовать кого-что-нибудь

НЭХЭМЖЛЭГ требование, запрос, взыскание, **санхүүгийн хэлтэст ~ явуулах** послать запрос в финансовый отдел

НЭХЭМЖЛЭГЧ 1) затребующий, взыскивающий, 2) истец, **~ нэхэмжлэлийн шаардлагаас татгалзах** отказ истца от исковых требований

НЭХЭМЖЛЭЛ затребование, требование, взыскивание, счёт, ~ **гаргах** предъявлять иск, **~ийн зүйл** предмет иска, ~ **гаргах хугацаа хожимдуулах** просрочка в предъявлении иска, **~ийг бүхэлд нь үгүйсгэх** возражение по существу иска, **~ийг хүлээн зөвшөөрсөн шийдвэр** решение на основе признания иска, **~ийн өргөдөл** исковое заявление, **~ийн хөөн хэлэлцэх хугацаа** исковая давность

НЭХЭМЖЛЭХ затребовать, требовать, взыскивать, **~сэн өргөдөл** исковое заявление

НЭХЭХ 1. ткать, вязать, **оймс ~** вязать чулки, **бөс даавуу ~** ткать ткань, **торго ~** ткать шёлк, **цэмбэ ~** валять сукно

НЭХЭХ 2. требовать, взыскивать, преследовать, гнаться, **өр ~** требовать, взыскивать долги, **~н санах** вспоминать, **хойноос нь ~н хөөх** гнаться за кем-либо, преследовать, **~н шагнах** наградить посмертно, **хэрэг ~** *юр.* предъявлять иск

НЭЭГДЭХ *страд. от* **нээх**, открываться; быть открытым, **маргааш номын үзэсгэлэн ~нэ** завтра откроется книжная выставка

НЭЭГЧ изобретатель, открывающий, **хурал ~** открывающий собрание

НЭЭЛГЭХ *побуд. от* **нээх**, давать открывать, заставлять открывать что-либо, позволять, поручать открыть

НЭЭЛТ открытие, изобретение, **анхны/шинэ ~** первое/новое открытие, **~ийн өдөр** день открытия, **~ийн ажиллагаа/ёслол** церемония открытия, **~ийн тухай хууль** закон об открытиях и изобретениях

НЭЭЛТГҮЙ закрытый, без крышки

НЭЭЛТТЭЙ открытый, доступный **~ цонх** открытое окно, **~ нийгэм** открытое общество, **~ зээл** открытый кредит, **~ хуралдаан** открытое заседание, **~ далай** открытый океан, **~ шүүх хурал** открытое судебное заседание

НЭЭРЭЭ действительно, в самом деле, вправду, всерьёз, впрямь, **чи ~ хэлж байна уу?** ты правду говоришь? **~,** ~ правда, конечно

НЭЭХ открывать, **хаалга ~** открывать дверь, **нүд ~** а) открыть глаза, б) видеть многое, **хаалт ~** открыть скобки, **зам ~** открыть путь, *продолжить путь*, **хурал ~** открыть заседание, **гал ~** открыть огонь, **ам ~** а) открыть рот, б) молвить слово, **түүхийн шинэ хуудас ~** *открыть новую страницу в истории*

НЯБО: **нягтлан бодогч** бухгалтер, **ерөнхий ~** главный бухгалтер

НЯГТ 1) *плотный, тесный*, 2) аккуратный, **~ шигүү хүн ам** плотное население, **хүн амын ~** плотность населения, **~ холбоотой байх** быть в тесном контакте, **~ хамтын ажиллагаа** тесное сотрудничество, **~ нямбай хүн** аккуратный человек, **нарийн ~ ажил** тщательная работа

НЯГТЛАН: **~ бодох** бухгалтерия, бухгалтерский, **~ бодох бичиг данс хөтлөх** ведение бухучёта, *бухгалтерских книг*, **~ бодох өр төлбөр** бухгалтерская задолженность, **~ бодох тайлан** бухгалтерский отчёт

НЯГТЛАХ уточнять, проверять, **сайтар ~ хэрэгтэй** надо тщательно проверить

НЯГТРАЛ уплотнение, сплочение, густота **нэгдэл ~** *сплочённость*, солидарность, **эгнээний ~** сплочённость рядов, **хайгуулын торын ~** *геол.* густота разведочной *сети*

НЯГТРАХ уплотняться, сплачиваться, становиться прочным

НЯГТРУУЛАХ *побуд. от* **нягтрах**, уплотнять, *сплачивать*, **эгнээг ~** сплачивать ряды

НЯДАЛГАА убой, **мал ~** убой скота, **мал ~ны газар** скотобойня, бойня, **~ны мал** убойный скот, скот на убой

НЯДЛАХ убивать, резать, колоть, **мал ~** производить убой скота

НЯЛАХ намазывать, размазывать, **будаг ~** размазать краски по чему-либо

НЯЛГАНАХ 1) быть липким, тестообразным, 2) *перен.* подлизываться, лебезить, заискивать, подхалимничать, **даргад ~** заискивать перед начальником

НЯЛЗААХ 1) размазывать, замазывать, пачкать, 2) *перен.* распространять, расширять, перекладывать на другого, **хариуцлага бусдад ~** перекладывать/переложить ответственность на других, **хувцсанд будаг ~** пачкать одежду краской

НЯЛЗАХ 1) размазываться, пачкаться, 2) распространяться, расширяться

НЯЛЗРАЙ новорождённый, **улаан ~ хүүхэд** только что родившийся ребёнок, **~ хурга** новорождённый ягнёнок

НЯЛУУН сглащавый, приторный, сладковатый, сентиментальный, **~ амт** приторный вкус, **~аар инээмсэглэх** слащаво улыбаться, **~ үнэр** приторный запах, **~ инээмсэглэл** приторная улыбка, **~ дуу** слащавый голосок, **хэтэрхий ~ хүн** чрезмерно сентиментальный человек, приторно нежный человек, **~аас шулуун нь дээр** *погов. букв.* лучше прямота, чем слащавость, лучше горькая правда, чем сладкая ложь

НЯЛУУРАХ быть чрезмерно слащавым, быть слишком сентиментальным, сюсюкать

НЯЛХ 1) новорождённый, 2) свежий, молодой, **~ хүүхэд** новорождённый ребёнок, младенец, **~ төл** новорождённый молодняк, **~ ногоо** молодая трава/зелень, **~ биетэй** только что родившая, **~ хүүхдийн** младенческий

НЯЛЦГАЙ: **~ биетэн** моллюски

НЯЛЦГАР что-либо киселеобразное

НЯМ: **~ гараг** воскресенье

НЯН бактерии

НЯЦААЛТ опровержение

НЯЦААХ опровергать, **~ үндэслэл болсон нотлох баримт** опровергающие доказательства

НЯЦААГДАХ опровергаться, быть опровержимым, **~ баримт** опровержимое доказательство

О

ОБЪЕКТ объект, **цэргийн ~** военный объект

ОВ 1. хитрость, уловка, обман, коварство, изворотливость, хитроумие, **~ жив, ~ мэх, ~ заль** *парн.* хитрость, ловкость, **~ гаргах** задумать хитрость, **~ мэхэндээ оруулах** брать хитростью, ловко/хитроумно, обвести вокруг пальца, **~ муутай** бесхитростный

ОВ 2. там и сям, кое-где, местами, отчасти, не всюду, **~ тов бороо оржээ** кое-где прошёл дождь, **~ тов цоохор** с рябинкой

ОВ 3. *(частица усиления к словам с начальным О):* **~ ондоо** совсем другой, **~ ойрхон** очень близко, **ов олон** очень много

ОВ 4. солончаковая полынь, степная пеструшка

ОВГОР возвышающийся, приподнятый, вздымающийся над чем-либо, нагромождённый, кучеобразный, **~ шороо насыпь, ~ товгор** *парн.* возвышающийся местами, кое-где выпуклый, **~** *жаргон* атаман, шеф, «крутой», пахан

ОВГҮЙ бесхитростный, простодушный, несообразительный

ОВГОРДОХ оказываться слишком нагромождённым/возвышающимся

ОВЖИН хитроумный, хитрый, изворотливый, ловкий

ОВЖИНТОХ хитрить, лукавить

ОВИЛГО манера, поведение, вид, **~ муутай хүн** бесцеремонный человек, **~ нь олддоггүй хүн** человек с трудным характером

ОВИЛГОГҮЙ легкомысленный, опрометчивый, нескромный, бестактный, нетактичный, неделикатный человек, **~ зан/аашь** нескромность, неделикатность поведения, легкомыслие, бестактность

ОВИЛГОГҮЙДЭХ вести себя нескромно, неделикатно, оказываться опрометчивым

ОВОГ 1. имя отца, фамилия, семейство, **таны ~ хэн бэ?** как ваша фамилия? **нэр ~** имя и отчество, **~ нэрээ бичих** написать своё имя и фамилию, **~ийн бичиг** родословная

ОВОГЛОХ носить чью-нибудь фамилию, иметь чью-либо фамилию, **хойт эцгээрээ ~** носить фамилию своего отчима

ОВОЙЛГОХ *побуд. от* **овойх**, делать возвышенным/выпуклым, делать кучу, преувеличивать

ОВОЙХ возвышаться, выдаваться над чем-либо, выпучиваться кверху, **~ шовойх, ~ товойх** *парн.* выдаваться над поверхностью, возвышаться, **тэргэнд ~тол ачих** нагружать телегу доверху

ОВОЛЗОХ 1) шевелиться/двигаться вверх и вниз, кишеть, копошиться, 2) *перен.* волноваться, трепетать (о сердце, мыслях, чувствах), **Нарантуул зах дээр хүн ~ж байлаа** люди кишмя кишели на рынке Нарантуул

ОВОО 1. 1) куча, груда, насыпь, 2) обо, обон (искусственная возвышенность, которой совершается религиозный обряд), **чулуун ~** груда камней, **хилийн ~** пограничный знак, **~ босгох** наваливать что-либо кучей, **~ тахих** проводить религиозный обряд на обо, принести жертву в честь духов обона, **~ босгоогүй бол шаазгай юун дээр суух билээ?** нет дыма без огня

ОВОО 2. мушка, **~ хэ́раа** *парн.* мушка и прицел, **~ хараа тааруулах** взять на прицел, прицелиться

ОВОО 3. неплохо, довольно, неплохой, хороший, **~ сайн** довольно хорошо, довольно хороший, **~ олон** довольно много, **тэр монгол хэл ~ мэдэ́э** он неплохо знает монгольский язык, **~ морь** хороший конь

ОВООЛОХ нагромождать, сваливать в груду, собирать в кучу, ссыпать в кучу, **шороо ~** ссыпать землю в кучу, **хог ~** сваливать мусор в кучу, **~оотой шороо** ссыпанная в кучу земля

ОВООРОЛДОХ *страд. от* **овоорох**, скучиваться, нагромождаться

ОВООРОХ 1) собираться толпой, скапливаться, толпиться, 2) нагромождаться, скучиваться, **«Матисс» клубын дэргэд олон хүн ~чээ** у клуба «Матисс» скопилось много людей, **багагүй хог ~чээ** скопилось много мусора

ОВООРУУЛДУУЛАХ *побуд. от* **овооролдох**, скапливать, собирать в кучу, нагромождать

ОВООХОЙ лачуга, хижина, **овсон ~** шалаш, **Том ахын ~** хижина дяди Тома

ОВОР облик, вид, внешность, **~ багатай** а) моложавый, моложе своих лет, б) малогабаритный, компактный, **оврын гэрэл** габаритные огни.

ОВСГОО находчивость, предприимчивость, догадливость, смётка, **~ сайтай** обладающий хорошей сметкой/находчивостью, **~ гаргах** обнаружить предприимчивость

ОВСГООГҮЙ непредприимчивый, не приспособленный к жизни

ОВСГООТОЙ предприимчивый, находчивый, догадливый, сообразительный, обладающий смёткой, **их ~ байх** обладать большой предприимчивостью

ОВСГООЛОХ обладать предприимчивостью, проявлять находчивость, обнаруживать предприимчивость

ОВЪЁОС овёс

ОГДГОР короткий, кургузый, **~ дээл** короткая шуба

ОГДОЙЛГОХ *побуд. от* **огдойх**, укорачивать, делать коротким/кургузым

ОГДОЙХ быть кургузым, коротким

ОГИХ вызывать тошноту/рвоту, срыгивать

ОГЛО *усилительная частица к глаголам, часто соответствующая приставкам:* вы-, со-, про-, пере-, **~ татах** выдернуть, вырвать, **~ цохих** выбивать, **~ үсрэх** выскочить, вскочить, **~ харвах** простреливать насквозь

ОГЛОРОХ вырываться с корнем, выпадать, оторваться

ОГООРОХ оставлять, бросать, забывать, терять, **хэлснээ ~** забывать сказанное, **архи тамхийг ~** бросить курить и пить

ОГОТНО мышь-полёвка, мышиный, **ойн ~** полёвка лесная, **~ын нүх** мышиная норка, **~ын чоно** ласка (животное)

ОГОТОР короткий, кургузый, **~ өмд** короткие брюки, **~ цамц** короткая рубашка, **~ сүүл** короткий хвост, **~ самж** макака безхвостая

ОГОТОРДОХ быть коротковатым, оказываться более коротким, **гоё хөлтэй бүсгүйд банзал ~но гэж байхгүй** для девушек с красивыми ногами юбка никогда не бывает слишком короткой

ОГТ совсем, совершенно, отнюдь, вовсе, **~ танихгүй хүн** совершенно незнакомый человек, **огт үгүй** совсем нет, **би ~ мэдэхгүй** я совсем не знаю, **энэ над ~ таалагдахгүй байна** это совсем мне не нравится, **~ болохгүй** нельзя ни в коем случае, совершенно невозможно

ОГТЛОЛ разрез, прорез, пересечение, **хөндлөн ~** поперечный разрез, **дагуу/урташ ~** продольный разрез, **структурын ~** пересечение структурное

ОГТЛОЛЦОЛ пересечение, **~ын цэг** точка пересечения

ОГТЛООС разрез, обрезок, лоскуток

ОГТЛОГЧ режущий, резец, **токарын машины ~** токарный резец, **~ хутга** режущее лезвие

ОГТЛОЛЦОХ *взаим. от* **огтлох**, пересекаться, **~сон шулуун** пересекающиеся линии

ОГТЛОХ 1) резать, рубить, 2) пересекать, переходить, **мах ~** резать *мясо*, **мод ~** рубить лес, **зам ~** переходить дорогу, **хэсэглэн/хэсэг хэсэг ~** разрезать на части, **~ малтлалт** *геол.* рассечка

ОГТЛУУР *геол.* профиль

ОГТОРГУЙ 1) небо, окоём, **~н хаяа** горизонт, **~г эзэмших** а) осваивать космос, б) освоение космоса, **~н чонын орд** созвездие Большого пса, **~н цөөрмийн орд** созвездие Телескопа

ОГТХОН *уменьш. от* **огт**, отнюдь, вовсе, абсолютно, совершенно, совсем, **би ~ ч чадахгүй** я вовсе не смогу, **бид ~ ч ойлгосонгүй** мы совсем не поняли

ОГЦОМ крутой, *резкий*, круто, резко, **~ зан** резкий характер, крутой нрав, **~ дуу** резкий голос, **~ хариулт** резкий ответ, **~ эрэг** крутой берег, **замын ~ эргэлт** крутой поворот дороги, **цаг агаарын ~ өөрчлөлт** резкое изменение погоды, **~ эргэх** круто повернуть/поворачиваться, **~ ширүүн дуугарах** резко разговаривать, говорить колкости, **~** *муз.* стаккато

ОГЦОМДОХ быть резким/крутым, *вести себя слишком* резко/круто

ОГЦРОХ увольняться, освободиться, *уходить/подать в отставку*, **тушаалаасаа ~** уходить с поста, уволиться, **сайн дураараа ~** добровольно уйти в отставку, со своего поста, **~сон дарга** уволенный, ушедший в отставку начальник

ОГЦРУУЛАХ *побуд. от* **огцрох**, увольнять, освобождать от обязанностей, смещать, **ажлаас ~** уволить с работы, смещать с занимаемого поста, **орон тооны цомхотголоор ~** увольнять по сокращению штатов

ОД 1) звезда, 2) *перен.* счастье, удача, везучесть, **~ гарах/түгэх** появление звёзд, **~ харвах** падение метеоритов, **~н орны судлал** астрономия, **~дын ахан дүүс** звёздные братья, **~дын хотхон** Звёздный городок, **~ зүйн ухаан** астрономия, **~ зүйн солбицол** астрономические координаты, **~н орон судлах оргил** астрономическая обсерватория, **~т орчлон** вселенная, галактика, **~т орчлонгийн мананцарууд** галактические туманности, **~ны цаг хугацаа** звёздное время, **одой ~д** звёзды-карлики, **~дын бөөгнөрөл** звёздные скопления, **~т орчлонгийн тоос** космическая пыль, **~ нь цоорох** быть везучим, быть счастливчиком, оказываться удачливым, **~той хүн** счастливец, везунчик, **~той төрөх** родиться под счастливой звездой, родиться в рубашке, **~н сэрвээтэн** лучепёрые, **өдрийн ~ шиг ховор** очень редкий (как звезда днём), **~дын дайн** звёздные войны, **кино ~** кинозвезда

ОДОЙ миниатюрный, карликовый, **~ хүн** лилипут, пигмей

ОДОН орден, **Сүхбаатарын ~** орден Сухэ-Батора, **Алтан гадас ~** орден Полярной звезды, **~гийн тууз** орденская лента, **~гоор шагнуулах, ~ авах** награждаться орденом, получить орден

ОДОНТ имеющий орден, награждённый орденом, орденоносный

ОДОО сейчас, теперь, ныне, настоящее время, скоро, в скором времени, **~ болтол/хүртэл** до сих пор, до настоящего времени, **~ цагт** в теперешнее время, **~гийн/~ны хүмүүс** теперешние люди, современные люди

ОДООХОН сейчас, сию минуту, только что, скоро, **~ хий!** сделай сейчас! **тэр ~ ирнэ** он сейчас придёт, **~!** сейчас! сию минуту!

ОДОХ 1) идти, отправляться, уходить, уезжать, 2) *употребляется в значении вспомогательного глагола для выражения законченности действия и часто переводится с помощью разных приставок* **хот уруу ~** уехать в город, **Америкт сурахаар ~** уехать учиться в Америку, **гарч ~** выйти, **явж ~** уйти, уехать, **нисэн ~** улететь, **гэртээ харьж ~** пойти/уйти домой

ОДТОЙ 1) звёздный, 2) удачливый, счастливый, везучий, **~ тэнгэр** звёздное/звездистое небо, **~ залуу** удачливый парень, **энэ жил Ариунаа их ~ байх ёстой** в этом году Ариуне повезёт Ариуне повезёт

ОЁДОЛ шов, шитьё, **~оор нь ханзлах** распарывать по швам, **~ооров ханзрах** распороться/треснуть по швам, **~гүй** без шва, **~ын машин** швейная машина, **~ын газар** швейная мастерская, **~ын үйлдвэр** швейная фабрика, **Тэнгэрийн ~** Млечный путь, **~ын хэнгэргийн орд** созвездие Лисицы

ОЁДОЛЧИН портной, швея, швейник, **~ болох** стать портным/швеёй

ОЁМОЛ шитый, сшитый

ОЁО шов, шитьё

ОЁОР 1) дно, донышко, 2) основание, подножие, **торхны ~** дно бочки, **модны ~** у подножия дерева, **далайн ~** дно океана

ОЁОРЛОХ делать дно, покрывать дно

ОЁУЛАХ отдать пошить, заставлять шить

ОЁХ шить, **~ж хаттах, ~ хаттах** вышивать, **гараар ~** шить руками, **машинаар ~** шить на машине, **бүдүүн утсаар ~** шить толстыми нитками, **гутал ~** шить сапоги, **~ эсгэх** кройка и шитьё

ОЗОХ целовать, лобзать

ОЙ 1. годовщина, юбилей, **гучин жилийн ~** тридцатилетний юбилей, **~ тэмдэглэх** праздновать юбилей, справлять годовщину, **~н баяр** юбилейные торжества, **~(д) хүрсэн хүүхэд** годовалый ребёнок

ОЙ 2. лес, **шилмүүст ~** хвойный лес, **холимог ~** смешанный лес, **өтгөн/битүү ~** густой лес, **~н аж ахуй** лесное хозяйство, **~н баялаг** *лесные* богатства, **~н түймэр** лесные пожары, **~ хамгаалах зурвас** лесозащитные полосы, **~ хамгаалагч, ~н цагдаа** *лесник*, **~т хээрийн бүс** лесостепной район, **~н хараацай** стриж иглохвостый

ОЙ 3. память, разум, ум, **~ ухаан** *парн.* разум, рассудок, **~ муутай** слабоумный, забывчивый, имеющий плохую память, **~нд орох** *припомнить, вспомнить, приходить на ум/в память*, восстановить в памяти, **~нд/~ тойнд багтахгүй** не догадаться, ума не приложить, **~ндоо хадах** *запомнить, «зарубить на носу»*

ОЙ 4. чувство отвращения, **~ гутах** брезгать, гнушаться, испытывать чувство *отвращения*, **~ гутаах** вызывать *отвращение*/брезгливость, **~ гутам болох** осточертеть, опротиветь

ОЙГҮЙ 1. безлесный, **~ тал** *безлесная степь*

ОЙГҮЙ 2. слабоумный, забывчивый

ОЙГҮЙ 3. брезгливый, *испытывающий отвращение*

ОЙГҮЙ 4. несравнимый, несравненно, несравнимо, **~ сайхан эд** несравнимо красивая вещь, **~ муу хүн** *несравнимо плохой человек*

ОЙЖИХ покрываться лесом, зарастать лесом

ОЙЖУУЛАЛТ лесонасаждение, лесоразведение, лесопосадки

ОЙЖУУЛАХ *побуд. от* **ойжих**, засадить лес, производить лесонасаждение

ОЙЛГО отражение, **гэрлийн ~** отражение света, световое отражение

ОЙЛГОГДОХ *страд. от* **ойлгох**, быть понятным/ясным, **таны ярьж байгаа зүйл над ~гүй байна** мне не понятно, что вы говорите

ОЙЛГОЛТ понятие, понятие, идея, **миний ~оор** в моём понимании, **буруу ~** неправильное понимание, **тодорхой ~ авах, тодорхой ~той болох** иметь определённое, точное понятие/представление о чём-либо, **би ямар ч ~гүй байна, над ямар ч ~ алга** я не имею никакого понятия/представления

ОЙЛГОЛЦОХ *взаимн. от* **ойлгох**, 1) понимать друг друга, 2) взаимопонимание, **бие биеэ бүрэн ~** добиться полного взаимопонимания, **үгээ/учраа ~** понять друг друга, спеться, **харилцан үл ~** взаимное непонимание

ОЙЛГОМЖ понятность, ясность, доступность, понятливость, ~ **багатай** мало понятный, ~ **муутай** трудно понимаемый, ~ **сайтай** хорошо понятный, легко понимаемый

ОЙЛГОМЖГҮЙ непонятный, недоступный, неясный, непонятно, неясно, ~ **хэрэг/явдал** непонятный поступок, непонятное дело, ~ **үг хэллэг** непонятные слова и выражения

ОЙЛГОМЖТОЙ понятный, ясный, чёткий, доступный, понятно, ясно, чётко, ~ **хэлээр бичих** писать понятным языком, **энэ** ~ **байна** это понятно

ОЙЛГОХ 1. понимать, разуметь, разбираться, осознать, **би чамайг ~ж байна** я тебя понимаю, **хялбархан ~, ~д хялбар** легко понять, **буруу** ~ неправильно понимать, **үгийн утгыг** ~ понимать значение слова, **алдаагаа** ~ осознать свою ошибку, **бууруугаа** ~ осознать свою вину

ОЙЛГОХ 2. отражать, отбросить в обратном направлении, **гэрэл** ~ отражать свет

ОЙЛГОЦ понятие, представление, соображение, **энэ талаар өчүүхэн ч ~ алга** я не имею ни малейшего представления/понятия об этом

ОЙЛГУУЛАХ *побуд. от* **ойлгох**, 1) давать понять, разъяснять, растолковывать, 2) отражать

ОЙЛТ отражение, рикошет, **гэрлийн** ~ отражение света, отражённый свет

ОЙМС носки, **ноосон** ~ шерстяные носки, ~ **элээх** многое испытать на своём веку

ОЙР близкий, ближний, ближайший, близко, поблизости

ОЙРД ойратский, западно-монгольский

ОЙРДОО на днях, в эти дни, в ближайшие дни, ~ **халуун байна** в эти дни жарко

ОЙРМОГ 1) на днях, недавно, 2) поблизости, **би Москвагаас** ~ **ирлээ** я недавно приехал из Москвы

ОЙРОЛЦОО 1) близкий, соседний, сходный, 2) поблизости, по соседству, **~гоор** приблизительно, **хотын** ~ поблизости от города, ~ **үзэл бодол** сходные взгляды, **насаар** ~ почти одинаковый по возрасту, **нуруугаар** ~ приблизительно одинакового/одного роста

ОЙРТОХ 1) близиться, приближаться, подходить поближе, 2) иметь контакт с кем-нибудь, **~ж очих** подходить близко, **өвөл ~ж байна** зима приближается, **өвчтөнтэй** ~ иметь контакты с больным

ОЙРТУУЛАХ *побуд. от* **ойртох**, приближать, подпускать, сближать, позволять ближе подойти, **хугацааг** ~ приблизить сроки, **биедээ** ~ а) дать подойти к себе, б) давать привыкнуть к себе

ОЙРХИ ближний, близлежащий, расположенный вблизи

ОЙТ лесистый, ~ **хээрийн бүс** лесостепная зона, лесостепь

ОЙТОЙ 1. покрытый лесом, лесистый, **битүү** ~ **газар** покрытая сплошным лесом местность

ОЙТОЙ 2. имеющий хорошую память, ~ **хүн** человек с хорошей памятью

ОЙТОЙ 3. годовалый, **изг** ~ **хүүхэд** годовалый младенец

ОЙХ 1) отражаться, преломляться (о лучах), 2) отскакивать, отлететь, рикошетировать, 3) падать

ОЙЧИХ 1) падать, 2) быть побеждённым (о борцах), **мориноос** ~ падать с лошади, **модноос** ~ падать с дерева, **бөхийн тавын даваанд** ~ быть побеждённым в пятом туре национальной борьбы

ОЙШООХ принимать во внимание, обращать внимание, учитывать, относиться положительно, **~ж үзвэл зохих асуудал** вопросы, которые следует принимать во внимание

ОЙШООХГҮЙ игнорировать, пренебрегать, **зарим баримтыг ~ байх** игнорировать ряд фактов

ОКОП окоп, ~ **малтах** рыть окоп

ОКТЯБРЬ октябрь, октябрьский, **~ийн их хувьсгал** великая октябрьская революция, **~ийн нөлөө** влияние Октября

ОЛБОГ подстилка для сиденья, тюфяк

ОЛБОР находка, выгода, польза, ~ **хүү** а) мальчик-найдёныш, б) приёмный сын

ОЛБОРЛОЛТ добыча, промысел, **нүүрс** ~ добыча угля

ОЛБОРЛОХ добывать, **алт** ~ добыть золото

ОЛГОВОР компенсация, выплата

ОЛГОЙ *анат.* толстая кишка, **мухар** ~ слепая кишка, аппендицит, аппендикс, **мухар ~ авах** оперировать/удалить аппедицит

ОЛГОЙДОХ бить фонтаном, поливаться, брызгать, клубиться, **цоргоор ус ~в** вода полилась из крана, **цус ~в** брызнула кровь, **үйлдвэрийн яндангаар утаа ~ж байлаа** дым клубился над фабричной трубой, дым из фабричной трубы валил клубом

ОЛГОЛТ выдача, отпуск, **бараа** ~ выдача товаров

ОЛГОХ выдавать, отпускать, предоставлять, **цалин** ~ выдавать зарплату, **мөнгө** ~ выдавать деньги, **үнэмлэх** ~ выдавать удостоверение, **зээлээр** ~ отпускать в кредит, **боломж/бололцоо** ~ предоставлять возможность, **эрх** ~ предоставлять право, **амралт** ~ предоставлять отпуск, **зөвшөөрөл** ~ давать разрешение, **шагнал** ~ награждать, давать награду, **нөхөн** ~ возмещать, компенсировать

ОЛГУУЛАХ *побуд. от* **олгох**, заставлять выдавать/отпускать, содействовать получению, организовывать выдачу

ОЛДВОР *геол.* находка

ОЛДОХ 1. находиться, обнаруживаться, **над зав ~гүй юм** у меня нет свободного времени, **хэлэх ч үг ~нгүй** не нашлось, что и сказать, не нашлось слов, **амьд явбал арга нь ~но** *погов. досл.* пока жив всегда найдётся выход

ОЛДОХ 2. оказываться слишком много, быть больше по количеству, чем надо, **хүн ~ood байна** людей оказывается больше, чем надо

ОЛДОШГҮЙ редкий, редкостный, ~ **хүн** редкий человек

ОЛЗ находка, добыча, трофей, выгода, ~ **ашиг**, ~ **омог** *парн.* доход, прибыль, ~ **хайх/эрэх** искать выгоду, ~ **ихтэй** очень выгодный/прибыльный, **~ыг олуулаа** *погов.* находку делят на всех

ОЛЗВОР добыча, промысел, **ан** ~ охотничий промысел

ОЛЗВОРЛОЛТ добывание, **ашигт малтмалын** ~ добывание полезных ископаемых, **нефть** ~ добывание нефти

ОЛЗВОРЛОХ 1) добывать, промышлять, эксплуатировать, 2) добывающий, **газрын хэвлийг ~/ашиглах** эксплуатировать недра земли, **алт** ~ добыть золото, ~ **үйлдвэр** добывающая промышленность

ОЛЗЛОГДОГСОД пленные

ОЛЗЛОГДОХ *страд. от* **олзлох**, попадать в плен, **~сон цэрэг** военнопленный

ОЛЗЛОХ 1) брать в плен, брать трофеи, 2) извлекать выгоду/пользу, 3) находить добычу, добывать, приобретать

ОЛЗОРХОГ корыстный

ОЛЗОРХОХ стремиться к выгоде, извлекать пользу, выгадывать

ОЛЗУУРХАХ радоваться находке, быть довольным добычей/выгодой

ОЛЗУУРХУУ стремящийся к выгоде

ОЛИГ пригодность, полноценность, хорошее качество

ОЛИГГҮЙ плохой, нехороший, негодный, никудышный, никчёмный, бестолковый, ~ **ажил** никчёмное занятие, ~ **хүн** плохой человек

ОЛИГТОЙ хороший, годный, приличный, толковый, хорошо, ~ **юм байна уу?** есть ли что-нибудь получше, **тэр** ~ **юм ярьсангүй** он не говорил ничего хорошего

ОЛИГТОЙХОН *уменьш. от* **олигтой**, хорошенький, пригодный, порядочный, хорошенько, ~ **хувцасаа өмсөх** надеть на себя лучшую одежду

ОЛИМП олимп, олимпийский, **~ийн их наадам** олимпийские игры, **~ийн үндэсний хороо** национальный олимпийский комитет (НОК)

ОЛИМПИАД олимпиада, **математикийн** ~ олимпиада по математике, математическая олимпиада

ОЛОЛТ достижение, успех, прогресс, ~ **амжилт** *парн.* достижения, **шинжлэх ухаан техникийн** ~ достижения науки и техники

ОЛОМ 1. подпруга, ~ **татах** затянуть подпругу

ОЛОМ 2. брод, **~оор гарах** переходить через брод

ОЛОН много, множество, ~ **хүн** много народу, много людей, ~ **хүүхэдтэй айл** многодетная семья, ~ **үндэстний улс** многонациональное государство, ~ **үгтэй** многословный, многоречивый, ~ **давхар** многоэтажный, многослойный, ~ **нийт** общественность, ~ **нийтийн байгууллагууд** общественные организации, ~ **улсын байдал** международное положение, международная обстановка, ~ **улсын эрх** международное право, ~ **талын** многосторонний, ~ **арван** десятки, ~ **тооны** многочисленный, ~ **жилийн** многолетний, ~ **удаа, ~ дахин** много раз, **маш** ~ очень много, ~ **талт** многогранник, ~ **Улсын Харилцааны Дээд Сургууль** Институт международных отношений (МГИМО), ~ **ханьт шувуу** птицы полигамные, ~ **ургальч үзэл** плюрализм, ~ **хоолой** многоголосие

ОЛОНЛОГ *мат.* множество, **~ийн онол** теория множества

ОЛОНТАА многократно, много раз, часто, **ийм юм** ~ **тохиолдоно** такое встречается часто, ~ **үзэх** часто видеть, ~ **ярих** часто говорить

ОЛОНХИ большинство, большая часть, **~ийн саналаар шийдвэрлэх** решить большинством голосов, **дийлэнх** ~ подавляющее большинство, ~ **нь иржээ** большинство пришло, ~ **нь зөвшөөрөв** большинство согласилось

ОЛОНХДОО в большинстве своём, в большинстве случаев

ОЛОХ находить, обнаруживать, доставать, добывать, получать, приобретать, **амжилт** ~ достигать успеха, **дэмжлэг** ~ находить поддержку, **эрх чөлөө** ~ завоевать свободу, **муу нэр** ~ приобрести плохую репутацию, **арга** ~ найти способ/выход, **мэдлэг ~ж авах** приобретать знания, получать знания, **итгэл** ~ найти доверие, войти в доверие, **учрыг ~, шалтгааныг** ~ находить причину, **үнэн зөвийг** ~ находить правду, **~ж авсан эд хөрөнгө** приобретённое имущество, **хүүхэд** ~ забеременеть, **голы нь** ~ попадать в точку/в цель

ОЛС 1) конопля, 2) верёвка из конопли, ~ **дээс** *парн.* верёвка, ~ **томох** вить верёвку из конопли, **~оор боох/баглах** обвязывать верёвкой, **~н шат** верёвочная лестница

ОЛУУЛ (аа) много, множество, во множестве, **тэд ~, бид цөөхүүл** их много, нас мало, **~аа цугларчээ** собралось множество людей

ОЛУУЛАХ *побуд. от* **олох**, заставлять найти, поручать найти

ОЛХИО пригодный, полноценный

ОЛХИОГҮЙ плохой, неважный, нехороший, никудышный, ~ **хүн** некудышный/неважный человек

ОЛХИОТОЙ хороший, годный, сообразительный, удачливый

ОЛХИОТОЙХОН *уменьш. от* **олхиотой**, довольно хороший, довольно удачливый

ОЛХОН *уменьш. от* **олон**, многовато, довольно много

ОЛШРОЛ увеличение, размножение, прирост

ОЛШРОХ умножаться, возрастать, увеличиваться (в числе), размножаться

ОЛШРУУЛАГЧ копировальная машина

ОЛШРУУЛАХ *побуд. от* **олшрох**, умножать, увеличивать, размножать, **унших сэдвийг** ~ размножить тексты для чтения, **хувилагч машинаар** ~ размножать на ротаторе

ОМГОЛОН горячий, вспыльчивый, пылкий, ~ **морь** горячая лошадь, ~ **хүн** горячий/вспыльчивый человек, ~ **зан** горячность, вспыльчивость, пылкость

ОМГОЛТОХ запекаться, потрескаться, пересыхать (о губах), **уруул ~лоо** губы запеклись/пересохли, **~сон уруул** пересохшие губы

ОМГОР узкий, с узким отверстием/краем, ~ **алгана** малоротый чёрный окунь

ОМГОРХОГ гордый, горделивый, заносчивый, кичливый

ОМГОРХУУ гордый, надменный

ОМГОРХОХ гордиться, похваляться, кичиться

ОМОГ 1. гордость, надменность, кичливость, ~ **бардам** гордый

ОМОГ 2. род, родовой, **~ийн байгуулал** родовое общество, родовой строй, **~ийн тэргүүлэгч** старейшина рода

ОМОГДОХ 1) гордиться, быть заносчивым, 2) вести себя петухом, петушиться

ОМОГТОЙ гордый, высокомерный, заносчивый, ~ **хүн** гордец, кичливый человек

ОМОГШИХ становиться высокомерным/заносчивым

ОМОЛЬ омуль

ОН год, ~ **сар** дата, ~ **жил** год, годы, ~ **дараалын бичиг** летопись, **~д орох** благополучно перезимовать, хорошо перенести зиму, **~д оруулах** обеспечить благополучную зимовку, **төрсөн** ~ год рождения, **ирэх ~д** в будущем году, ~ **жил хурдан өнгөрдөг** годы быстро проходят, **тавин найман ~д** в пятьдесят восьмом году, **~ы шилдэг...** лучший... года, **~ы шилдэг зохиолч** лучший писатель года

ОНГИРГОН хвастливый, ~ **зан** хвастливость, хвастливое поведение, ~ **хүн** хвастун

ОНГИРОО: ~ **сагсуу** хвастливый

ОНГИРГОХ 1. *побуд. от* **онгирох**, заставлять кого-либо хвастаться, бахвалиться, подталкивать к хвастовству

ОНГИРГОХ 2. 1) *побуд. от* **онгирох**, 2) переворачивать, разбрасывать, раскидывать

ОНГИРОХ 1. хвастаться, хвалиться, зазнаваться, **биттий онгир!** не хвастайся!

ОНГИРОХ 2. быть вывороченным, раскиданным, рваться

ОНГИЧИХ *многократ. от* **онгилох**, разбрасывать, раскидывать (вещи), рыться, докапываться (в вещах)

ОНГОД крайняя степень воодушевления, вдохновение, экстаз, шаманская мистерия, ~ **орох** приходить в экстаз, впадать в истерику

ОНГОЙЛГОХ открывать, раскрывать, **хаалга** ~ открыть дверь

ОНГОЙХ 1) открываться, раскрываться, отворяться, 2) проясняться, **тэнгэр ~в** небо прояснилось, **үүд ~в** дверь открылась

ОНГОН 1. 1) священный, естественный, чистый, капризный, 2) первоначальный, девственный, нетронутый, 3) изнеженный, капризный, ~ **уул** священная гора, ~ **тал** нетронутая степь, ~ **ус** священные седины, с детства седые волосы, ~ **хальс** девственная плева, **~н охин** девственница, **~оо алдах** терять девственность, ~ **царайлах** изображать святую невинность, **гэрийн** ~ домовой.

ОНГОН 2. могильник, захоронение

ОНГОЦ: **мал услах** ~ водопойная колода, **усан ~, хөлөг** ~ судно, корабль, пароход, **нисэх** ~ самолёт, **ногоон** ~ самолёт АН-2, **цагаан** ~ самолёт АН-24, **шумбагч** ~ подводная лодка, подлодка, **сөнөөгч** ~ истребитель, **бөмбөгдөгч** ~ бомбардировщик, бомбардировочный самолёт, **дуунаас хурдан** ~ сверхзвуковой

самолёт, **тийрэлтэт ~** реактивный самолёт, **нисэх ~ны буудал** аэродром, аэропорт, **усан ~ны зогсоол** гавань, порт, **нисэх ~ны буух талбай** посадочная площадка

ОНИВ: нүдээ ~ ~ хийх моргать глазами, **~ ~ гэх** а) мерцать (о звёздах), б) моргать

ОНИГОР 1) узкоглазый, 2) узкий, тесный, **~ нүд** с узкими глазами

ОНИЙХ 1) шуриться, сузить, 2) сузиться, **нүдээ ~** сузить глаза, прищуриваться

ОНИЛОХ 1. сделать выемки на конце стрелы

ОНИЛОХ 2. приложить стрелу к тетиве, взять в прицел

ОНОВЧ конкретность, определённость, чёткость, рациональность, корректность, **~ муутай** не совсем удачный, не очень подходящий

ОНОВЧГҮЙ неудачный, неподходящий, несоответствующий чему-либо, **~ ажил** бесполезная работа

ОНОВЧТОЙ конкретный, определённый, точный, правильный, удачный, **~ арга хэмжээ** конкретные меры, **~ хариулт өгөх** дать точный ответ, **~ санал** конкретное предложение, **~ (санал) санаачлага** рационализаторское предложение, **~ орчуулга** удачный перевод, **~ хэллэг** удачное выражение, **~ сонголт** удачный выбор, **~ ашиглах** наиболее рационально использовать

ОНОГДОЛ чья-либо доля при разделе, причитающееся

ОНОГДОХ *страд. от* **онох,** причитаться, попадаться, доставаться

ОНОГДУУЛАХ *побуд. от* **онох,** распределять, облагать, возлагать

ОНДОО другой, иной, отличный, разобложить налогом, **торгууль ~** облагать штрафом, **хариуцлага ~** возлагать ответственность, **~ хэмжээ** сумма обложения, **ял ~** присудить наказание, приговорить к какому-нибудь наказанию

ОНОЛ теория, теоритический, **~ дадлага хоёр** теория и практика, **~ын физик** теоретическая физика, **танин мэдэхүйн ~** теория познания, **харьцангуйн ~** теория относительности, **магадлалын ~** теория вероятности, **мэдээллийн ~** теория информации, **~ын мэдлэг** теоретическое знание, **~ын үндэс** теоретическая основа, **~ын бага хурал** теоретическая конференция, **~ын дүгнэлт** теоретический вывод

ОНОЛДОХ 1. теоретизировать, умничать

ОНОЛДОХ 2. встречаться, сходиться

ОНОЛЧ теоретик, **хэл шинжлэлийн ~** теоретик лингвистики

ОНОО 1. очко, балл, **олон ~ авах** набрать много очков, **~гоор ялах** победить по очкам, **~ны давуу** преимущество по очкам/в очках

ОНОО 2. партнёр в борьбе, распределение партнёров в соревнованиях по жребию/по жеребьёвке

ОНОО 3. попадание в цель (при стрельбе)

ОНОО 4. разрез, прорезь, **хүрэмний ~** разрез куртки, **~ гаргах** делать разрез

ОНОО 5.: **~т аяг** лейтмотив, **~т зохирол** лейтгармония

ОНООЛОХ распределять партнёров в борьбе

ОНООХ *побуд. от* **онох,** распределять, развёрстывать

ОНОХ 1) попадать в цель, 2) *перен.* предвидеть, угадывать, **бай ~** попадать в мишень

ОНОШ диагноз, **~ зүй** диагностика, **~ тогтоох/тавих** ставить диагноз, **өвчний ~** диагноз болезни, **зөв ~** правильный диагноз

ОНОШЛОЛ диагностирование, диагностический, **~лзүй** диагностика, **~ын арга** диагностический метод

ОНОШЛОХ диагностировать, определять диагнозом, **өвчнийг зөв ~** правильно диагностировать болезнь

ОНХГОР 1) высокий, возвышающийся среди других, 2) глубокий, **~ хад** высокая скала, **~ аяга** глубокая чашка

ОНХОЛДОХ перевёртываться, опрокидываться, **машин ~жээ** машина перевернулась

ОНХОЛДУУЛАХ *побуд. от* **онхолдох,** перевёртывать, опрокидывать

ОНЦ особый, особенный, отличный, лучший, чрезвычайный, исключительный, особо, особенно, отлично, исключительно, **~ арга хэмжээ** чрезвычайные меры, **сургуулиа ~ төгсөх** окончить школу на отлично/с отличием, **~ сонин/~ гойд юмгүй** ничего особенного, **~ эрх** полномочие, монополия, чрезвычайные права, **~ бөгөөд бүрэн эрхт элчин сайд** чрезвычайный и полномочный посол, **~ ялгаа алга, ~ын ялгаагүй юм байна** нет ничего специфичного/особого, **~ хүнд гэмт хэрэг** особо тяжкое преступление

ОНЦГОЙ особенный, специфический, особый, исключительный, чрезвычайный, обособлённый, уединённый, особенно, особо, исключительно, **~ байдал** особое положение, **~ нөхцөл байдал** чрезвычайные обстоятельства, **~ ял** исключительная мера наказания, **~ эрх** исключительное право, **~ анхаарал тавих** уделять особое внимание, **бусдаас ~ хүн** своеобразный, оригинальный человек, **~ гавьяа** выдающие заслуги

ОНЦГОЙДОХ оказываться весьма своеобразным, быть более специфическим, становиться слишком чрезвычайным

ОНЦГОЙДУУ несколько своеобразный/специфический, довольно важный

ОНЦГОЙЛОХ выделять, обособлять, подчёркивать, особо рассматривать, **~н анхаарах** уделять особое внимание

ОНЦГОЙРОХ выделяться, обособляться, подчёркиваться, уединяться, бусдаас онцгойрох обособиться от других, отличаться среди других

ОНЦЛОГ особенность, специфика, соеобразие, **үндэсний ~** национальная особенность, **орон нуттийн ~** местные особенности, **өвөрмөц ~** специфическое своеобразие, специфическая особенность, **~ болох, ~ зүйл мөн болох** являться особенностью/спецификой

ОНЦЛОХ выделять, обособлять, подчёркивать, считать важным/особым, **~н тэмдэглэх хэрэгтэй** надо особо отметить, **~ж үзэх** особо выделить, ставить в особое положение, особо подчёркнуть

ОНЧ 1. главное, суть сущность, смысл, ядро, зерно, конкретность, **~ийг нь олох** а) вникнуть в сущность чего-либо, постигнуть смысл чего-либо, б) найти подход к чему-либо

ОНЧ 2. инерция

ОНЬ 1) выемка, вырез, проём, 2) седловина, 3) *геол.* седло, **уулын ~ иор давах** переехать через седловину горы, **юманд ~ гаргах** сделать выемку над чем-либо

ОНЬС 1. 1) задвижка, засов, затвор, запор, 2) внутренний механизм, **хаалганы ~** дверная задвижка, **модон ~** деревянный засов, **~н техник** техника с внутренними механизмами, сложная техника, **хаалга ~оор түгжих** задвинуть дверь засовов

ОНЬС 2. суть, сущность

ОНЬСОГО загадка, **~ хэлэх/таалгах** загадывать загадку, **~ таах/тайлах** отгадывать загадку

ОНЬСЛОХ запирать на задвижку, засов, защёлкивать, замыкать

ОНЬСТОЙ 1) имеющий засов/запор, 2) заводной, **~ тоглоом** заводная игрушка

ОО порошок, пудра, паста, **шүдний нунтаг ~** зубной порошок, **шүдний нойтон ~** зубная паста

ООДГОР короткий

ООДОЙХ быть коротким (об одежде, хвосте), **~сон дээл** короткая шуба, короткополое дэли

ООДОН короткий, куцый, ~ **сүүл** куцый хвост, ~ дээл короткополая шуба, *полушубок*

ООДОНДОХ быть слишком коротким, оказываться очень коротким/куцым

ООДРОХ 1) зазнаваться, загордиться, 2) восторгаться, прыгать от радости (о детях), **чи их ~ч байна** ты *сильно зазнаёшься*

ООДРУУЛАХ *побуд. от* **оодрох**, подталкивать к зазнайству, давать загордиться

ООНО самец антилопы/дзерена, **салаа эвэртэй ~ыг шархтуулалгүй намнана** *фольк.* самца *антилопы с ветвистыми* рогами отстрелим, не причинив ран, **~ын эвэр** рога самца антилопы

ООРЦОГ одинокий, отделённый от других, отдельный, раздельный, единичный, ~ **цохио/хад** одинокая скала, *отдельная скала*

ООСОР шнур, верёвка, тесьма, жгут, перевязка, **цагны ~** цепочка для часов, **гэрийн ~** перевязь для покрытия юрты, **өрхний ~** перевязь для покрывала дымника/дымового отверстия, ~ **бүчгүй орд цагаан өргөө** *фольк.* белая юрта-дворец без верёвки-крепления, **түлхүүрийн ~** брелок для ключей, связка ключей, ~ **бүчгүй зэрэглээ** мираж, иллюзия

ООСОРЛОГДОХ *страд. от* **оосорлох**, быть перевязанным, быть привязанным (за шею)

ООСОРЛОХ подвязывать, привязывать верёвкой, перевязывать/завязывать шнурком/шпагатом

ООЧИР очередь, ~ **авах** занимать очередь, ~ **баримтлах** соблюдать очередь, **урт ~** длинная очередь

ООЧИРЛОХ стать в очереди, занимать очередь, **зураач Төгс-Оюуны үзэсгэлэнгийн тасалбарт ~** стоять в очереди за билетами на выставку художницыТугс-Оюун

ООЧИХ вбирать в рот, делать глоток, **халуун цай ~** пить горячий чай

ООЧЛОХ пить мелкими глотками, пить быстрыми глотками

ОПЕРАТОР оператор, **дууны ~** звукооператор

ОПЕРАЦ операция, **хэвлийн хөндийн ~** операция в брюшной полости

ОППОЗИЦ оппозиция, оппозиционный

ОР 1. кровать, койка, постель, ~ **дэр/дэвсгэр** постель, **~ны хэрэглэл** постельные принадлежности, **~ны даавуу** простыня, **~ны бүтээлэг** покрывало для постели, **хүүхдийн ~** детская кровать, **дүүжин ~** гамак, **хоёр хүний ~** двуспальная кровать, **эвхдэг ~** складная кровать, раскладушка, **аяны ~** походная кровать, **зуун ~той эмнэлэг** больница на сто коек, ~ **засах** стлать/стелить постель, ~ **хураах** убирать постель, **~ндоо орох** слечь в постель, **~ноос босох** встать с постели, **~н дээр хэвтэх** лежать на кровати, **Бүсгүй хүний хамгийн нарийхан ~н дээр ч гэсэн хоёр хүн хэзээд багтана** даже на самой узкой девичьей кровати всегда поместятся два человека (И.Тургенев)

ОР 2. след, отпечаток, ~ **мөр** следы, **хурууны ~** отпечаток пальца, ~ **сураггүй болох** исчезать бесследно, пропадать без вести, ~ **нэр** одно название, одна видимость, формальность, ~ **нэр болгох** относить к чему-либо совершенно формально

ОР 3. *частица усиления* совсем, совершенно, ~ **тас мартах** совсем забыть, ~ **тас очихгүй байх** совсем/вообще не приходить, ~ **мэдэхгүй** совершенно не знать, ~ **ганцаар хоцрох** остаться совсем один, ~ **ганц** единственный, одинокий

ОР 4. вакансия, место, замена, замещение, заменитель, **~н тоо** штаты, **~н тоо хорогдуулах** сокращение штатов, **миний ~ны хүн** моя замена, **Чингис хааны ~ залган суусан Өгөөдэй хаан** хан Угэдэй, *сменивший* на престоле Чингисхана

ОР 5.: ~ **буга** олени северные

ОРВОН корневище, корень, **модны ~** корневище дерева, **үсний ~** корень волос, **мод ~гоор нь унагах** свалить дерево, выворачивая его с корнем

ОРГАНИЗМ организм, **амьд ~** живые организмы, **~ын хөгжил** развитие организма

ОРГАНИК органика, органический, ~ **бодис** органические вещества

ОРГИЛ вершина, пик, зенит, апогей, кульминация, **уулын ~** вершина горы, **уран бүтээлийн ~** вершина творчества, **эрдмийн ~** вершина знания/науки, **түүний авьяас билэг ~доо хүрэв** его талант достиг апогея, **алдрын ~д хүрэх** в зените славы, ~ **цаг** час пик

ОРГИЛОЛТ извержение, **галт уулын ~** извержение вулкана, **усан дорхи ~** подводное извержение

ОРГИЛОХ *многократ. от* **оргих**, 1) бить ключом, фонтанировать, 2) клубиться, 3) извергаться, **газар дороос ус ~н гарав** вода била фонтаном из-под земли, **галт уул ~в** вулкан извергался

ОРГИЛУУН горячий, возбуждающийся, страстный, темпераментный, ~ **хүсэл** страстное желание, ~ **дарс** шампанское

ОРГИЛУУР фонтан, *геол.* грифон, **цэцэрлэгийн усан ~** фонтан в саду, **нефтийн ~** нефтяной фонтан, ~ **ус** фонтанная вода

ОРГИХ 1) фонтанировать, *бить фонтаном/ключом*, клубиться, 2) кипеть, клокотать, 3) извергать, извергаться, выбрасывать из себя, 4) чувствовать что-нибудь, **булгийн ус ~ж байна** вода источника бьёт ключом, **газраас нефть ~ж гарав** нефть фонтанирует из-под земли, **гал дээр цай ~ж байна** чай *кипит на огне*, **утаа ~ж байна** дым клубится/идёт клубами, **гэнэт хүйт ~** вдруг повеяло холодом, **халуу ~** обдавать жаром, **сэрүү ~** веять прохладой, обдавать прохладой, **эвгүй ~** почувствовать неприятность/неудобство

ОРГОДОЛ беглец, беглый, дезертир

ОРГОХ сбежать, убежать, удрать, дезертировать, **~н зүгтах/зайлах** убежать, избавиться, **шоронгоос ~** бежать из тюрьмы, **цэргээс ~** дезертировать из армии

ОРГУУЛАХ *побуд. от* **оргох**, давать убежать, позволять удрать, заставлять сбежать, допускать дезертирство, организовать бегство, **шоронгоос ~** организовать бегство из тюрьмы

ОРГҮЙ 1) необоснованный, беспочвенный, ложный, 2) необоснованно, беспочвенно, 3) бесследно, без вести, ~ **гүтгэлэг** необоснованная клевета, ~ **цуурхал** ложная молва, *необоснованный/нелепый слух*, ~ **юм ярих** говорить неправду/нелепости, врать, лгать, ~ **алга болох** бесследно исчезать, ~ **хоцрох** остаться ни с чем, остаться с пустыми руками, **~д орвол охинтой нь дээр** лучше поздно, чем никогда

ОРД 1. созвездие, **Долоон бурханы ~** Созвездие Большая Медведица, **Гурван Маралын ~** созвездие доход, **мөнгөн ~** денежный доход, **бодит ~** реальный доход, ~ **зарлага** приход и расход, **ашиг ~ын татвар** подоходный налог, **хөдөлмөрийн бус ~** нетрудовой доход, ~ **зарлагын төсөв** бюджет, ~ **олох** получить прибыль, ~ **орох** давать доход, приносить прибыль, **~ын эх сурвалж** источники дохода

ОРД 2. месторождение, **ашигт малтмалын ~** месторождение полезных ископаемых, **алтны ~** месторождение золота, **шилтгээлэг ~** месторождение вкраплённое, **өгөршлийн ~** месторождение выветривания, **судлын ~** жильное месторождение, **шавхагдсан ~** месторождение истощённое, **сарнимал ~** рассеянное месторождение, **шижирмэг ~** россыпное месторождение

ОРД 3.: **хулганын ~** мышиная нора с зимними припасами

ОРД 4. дворец, **соёлын ~н** дворец культуры

ОРДОН дворец, дом, дворцовый, **засгийн газрын ~** дом правительства, **соёлын ~** дворец культуры, дом культуры, **Саарал ~**

разг. Серый Дом, здание Монгольского Правительства, **Цагаан ~**Белый Дом

ОРДЕР ордер, **байрны ~** ордер на квартиру

ОРИЛОО крикливый, сварливый, плаксивый, **~ хүүхэд** плаксивый ребёнок, плакса, **~ эхнэр** сварливая жена/супруга, **~ зан** крикливый характер, **~ тэмээ** крикливый верблюд

ОРИЛООН крики, плач, вопли, **~ чарлаан** *парн.* крики, рыдания

ОРИЛОХ кричать, орать, плакать, реветь, **биттий ~оод бай!** ~**оо боль!** не кричи! не ори! **байдгаараа ~** орать во всё горло, ~**ж чарлах** кричать, плакать, **уйлж ~** рыдать, плакать

ОРКЕСТР оркестр, **хөгжмийн ~** музыкальный оркестр, **үлээвэр хөгжмийн ~** духовой оркестр

ОРЛОГО доход, приход, прибыль, **цэвэр ~** чистый доход, **дундаж ~** средняя прибыль, **нийт ~** валовая прибыль, валовый доход, **жилийн ~** годовой доход, **жилийн дундаж ~** среднегодовой доход, **үндэсний ~** национальный

ОРЛОГОГҮЙ бездоходный, бесприбыльный, бесполезный, невыгодный, **~ ажил** бесприбыльная работа, бесполезная работа

ОРЛОГОТОЙ 1) доходный, прибыльный, выгодный, 2) доходно, прибыльно, **~ ажил** прибыльное занятие, доходная работа, **~ аж ахуй** прибыльное хозяйство

ОРЛОГЧ заместитель, **~ сайд** заместитель министра, **~ дарга** заместитель председателя

ОРЛОХ замещать, заменять, **даргыг ~** замещать начальника, **бусдыг ~** замещать других, **нөхрийг түр ~** временно замещать мужа, **эгч маань наддаа ээжийг ~дог билээ** сестра моя заменяет мне мать, ~**и тоглогч** дублёр, каскадёр

ОРЛУУЛГА замещение

ОРОГНОХ 1) проживать где-нибудь, ютиться, приютиться, сожительствовать, 2) тайно проживать где-либо, убежище, **зусланд ~** проживать/прятаться на даче, **~ эрх** право убежища

ОРОГНУУЛАХ *побуд. от* **орогнох**, приютить, дать приют

ОРОЙ 1. 1) вечер, вечером, 2) поздно, **өнөө/өчигдөр ~** сегодня/вчера вечером, ~**н курс** вечерние курсы, ~**н ээлж** вечерняя смена, ~**н хоол** ужин, **шөнө ~** поздно ночью, **бүр ~** поздно вечером, **~ болж байна** вечереет, **~ ирэх** приходить вечером, прийти поздно, **~ болтол** до вечера, допоздна

ОРОЙ 2. вершина, верх, зенит, **байшингийн ~** крыша дома, **уулын ~** вершина горы, **сүмийн ~** купол церкви, **нар чанх ~ дээр байна** солнце находится в зените, **~ руугаа ус хийх** *букв.* на свою макушку воду лить, т.е. делать что-либо во вред, ~**оо авах** жаловать, любить, почитать кого-либо

ОРОЙ 3. четверть отреза материи

ОРОЙВТОР поздновато, довольно поздно, попозже, попозднее, **~ босох** встать поздновато, **~ ирэх** приходить попозже

ОРОЙГУУР вечером, вечерней порой

ОРОЙД (оо) по вечерам, вечером, **Гэрлээ ~оо голдуу гэртээ байдаг** по вечерам Гэрлээ обычно бывает дома

ОРОЙЖИН (гоо) весь вечер, целый вечер, в течение всего вечера, **~ Агиймаатай зугаалах** весь вечер гулять с Агиймой

ОРОЙЛОХ 1) возглавлять, быть во главе, 2) делать кровлю, **байшинг төмрөөр ~** крыть дом железом

ОРОЙТОЛ (т) опоздание, запоздание

ОРОЙТОХ запаздывать, опаздывать, явиться позже, задерживаться, **одоо бид явахгүй бол ~но** если сейчас мы не пойдём, то будет поздно, ~**ж сэрэх** поздно просыпаться, ~**сон туслamж** запоздалая помощь

ОРОЙТУУЛАХ *побуд. от* **оройтох**, задерживать, затягивать, **дурдсан цагаас ~** не успеть к назначенному сроку, не закончить в назначенный срок

ОРОЙХОН *уменьш. от* **орой**, поздновато, попозже

ОРОЛДЛОГО старание, стремление, усилие, попытка, **идэвх ~** активность, старательность, **~ хийх** предпринимать попытку, **~ гаргах** прилагать старания/усилия

ОРОЛДЛОГОГҮЙ нестарательный, неусердный, неприлежный

ОРОЛДЛОГОТОЙ старательный, усердный, прилежный, **~ сурагч** старательный ученик

ОРОЛДОХ 1) стараться, стремиться, пытаться, пробовать, 2) заниматься, 3) трогать, приставать (к женщине), **цаг хожихыг ~** стараться выиграть время, **юм хийх гэж ~** пытаться сделать что-либо, **гараар ~** трогать руками, ~**оод үзэх** попробовать, **биттий оролд!** не торгай!

ОРОЛДОЦ старательность, прилежность, усердность, **алив юмand ~той хандах** отнестись к любому делу со старательностью

ОРОЛТ вхождение, вступление, введение, включение, вход

ОРОЛЦОГЧ участник, участница, соучастник, **тэмцээнд ~** участник соревнования/состязания, **аялалд ~** участник похода/экскурсии, **хэлэлцээрт ~сод** участники соглашения

ОРОЛЦОО 1) участие, вмешательство, 2) поддержка, помощь, **бусдын/хөндлөнгийн ~** постороннее вмешательство, **та нарын ~ хэрэгтэй байна** нужна ваша поддержка

ОРОЛЦООГҮЙ без участия, **хэний ч ~гээр хийж дуусгах** закончить что-либо без чьего-либо участия

ОРОЛЦООТОЙ с участием, при участии, при вмешательстве, **та нарын ~гоор гүйцэтгэх** выполнить с вашим участием/при вашем участии

ОРОЛЦОХ 1) участвовать, принимать участие, включаться, 2) вмешиваться, **биеэр ~** принимать личное участие, **хуралд ~** участвовать в собрании, **сонгуульд ~** участвовать в голосовании/в выборах, **тэгш эрхтэй ~** участвовать на равных правах, **бусдын хэрэгт ~** вмешиваться в чужие дела, **бусад улсын дотоод хэрэгт хөндлөнгөөс ~** вмешиваться во внутренние дела других стран, **ярианд хажуугаас ~** включаться в разговор, **хүний хэрэгт биттий оролц!** не вмешивайся (не лезь) в чужие дела!

ОРОЛЦУУЛАХ *побуд. от* **оролцох**, приглашать участвовать, включать, привлекать к участию, вовлекать, заставлять вмешиваться, **бүгдийг ~ хэрэгтэй** всех надо пригласить участвовать, надо включать всех

ОРОМ след, отпечаток, *геол.* включения, **~ гаргах/үлдээх** оставить следы чего-либо, **хурууны ~** отпечаток пальцев, **шархны ~** следы шрама, рубец, **эрдэс үүсгэгч уусмалын ~** включения минералообразующих растворов

ОРОМДОХ 1. делать кое-как, выполнять что-либо совершенно формально, относиться к чему-нибудь совершенно формально/поверхностно

ОРОМДОХ 2. оставлять отпечаток, след, оттиск

ОРОМЖ приют, прибежище, хижина, домик, избушка, лачуга

ОРОН 1. страна, государство, край, **эх ~** родина, **улс ~** страна, **ардчилсан ~** демократическая страна, **~ нуттийн засаг захиргаа** местная администрация, **аж үйлдвэрхөдөө аж ахуйн ~** индустриально-аграрная страна, **~ нуттийн заншил** местные традиции, **~ нутаг** периферия, местность, **~ нуттийн татвар** местные налоги, **~ тооны бус албан тушаал** внештатная должность, **~ тооны цомхоттолоор халах** увольнение по сокращению штатов

ОРОН 2. жилище, кров, **~ сууц/байр** жилище, квартира, жилой дом, **~ сууцны талбай** жилая площадь, **~ сууцны хороолол** жилые кварталы, **~ сууцны нөхцөл** жилищные условия, **~ сууцны хөлс** квартирная плата/плата за квартиру, **шинэ ~ сууцанд орох** переселяться на новую квартиру, **~ байр эвдэж шөнийн цагаар хулгай хийх** ночная кража со взломом

ОРОН 3. место, вакансия, ~ **тоо** штат, вакансия, ~ **тооны бус**, ~ **тооноос гадуур** внештатный, сверхштатный, вне штата/вакансии, ~ **гарсан** свободная вакансия, ~ **тооны ажилтан** штатный работник, ~ **тоонд оруулах/бүртгэх** зачислять/включать в штат, ~ **тооны цомхотгол** сокращение штатов/кадров

ОРОН поле, пространство, ~ **зай** пространство, **геосоронзон** ~ геомагнитное поле

ОРОНД вместо, взамен, **таны** ~ вместо вас, **үүний** ~ взамен этого, вместо этого

ОРОНЦОГ *с унизительным оттенком:* подобие кого-, чего-либо, одно название, одна видимость, *гэрийн оронцог* подобие юрты, избёнка, **зуухны** ~ печурка, одно название печи

ОРОНЧ: **эх** ~ патриот, **эх** ~ **үзэл** патриотизм, любовь к отечеству, **эх** ~ **сэтгэл** патриотические чувства

ОРОО 1. убегающий, уклоняющийся, неуловимый, ~ **морь** неуловимая лошадь, **өрөнд** ~ **хүн** человек, уклоняющийся от уплаты долгов

ОРОО 2. течка, гон, ~ **нь орсон буур** вердлюдпроизводитель в течке, **~ны үе** период течки, случной период, ~ **хөөцөнд орох** быть в гоне

ОРООГДОХ *страд. от* **ороох**, 1) завёртываться, обёртываться, быть завёрнутым/обёрнутым, 2) запутываться, **хэрэгт** ~ запутываться в делах, проблемах

ОРООЛГОХ бить, ударять, хлестать, стегать (чем-нибудь эластичным), **морийг ташуураар** ~ хлестать лошадь кнутом, **шилбүүрээр** ~ ударять бичом

ОРООЛДОХ сплетаться, запутываться, обвиваться

ОРООЛОН: **босоо** ~ чертёнок, вампир, упырь

ОРООЛОХ убегать, уклоняться, избегать, **өрнөөс/өр өгөхгүй** ~ не отдавать долг, уклоняться от уплаты долгов, **морь ~в** конь убежал, конь никого не подпускал к себе

ОРООЛТ шарф, упаковка, **хүзүүний** ~ шарф, **хөлийн** ~ портянка, ~ **цаас** обёрточная бумага

ОРООМОГ 1. угощение из внутренностей мелкого скота, фаршированных в тонкие кишки

ОРООМОГ 2. катушка с нитками

ОРООХ 1. завёртывать, обвёртывать, окутывать, обвивать, наматывать, **хүзүүгээ ороолтоор** ~ обмотать шею шарфом, повязать шею шарфом, **хүүхдийг өлгийд** ~ укутать ребёнка одеялом

ОРООХ 2. *перен.* придираться, искать предлог к ссоре

ОРООЦОЛДОО сплетение, запутывание, запутанность, спутанность, осложнение, **хэргийн** ~ запутанность дела, **утасны** ~ **гаргах** распутать нитки

ОРООЦОЛДОХ 1) сплетаться, запутываться, спутываться, обвиваться, 2) связываться с кем-, чем-нибудь, возиться, перепутываться, **дээс ~жээ** верёвка запуталась, **хэрэгт** ~ запутываться в плохих делах, **өөдгүй хүнтэй** ~ связываться с негодяем, **хүүхэдтэй** ~ возиться с ребёнком

ОРОС русский, **Оросын Холбооны Улс** Российская Федерация, ~ **хэл үзэх** изучать русский язык, **~оор ярих** говорить по-русски, ~ **хүн** русский, ~ **эмэгтэй** русская, **шинэ** ~ новый русский

ОРОСЖИХ обрусеть, стать русским по языку и обычаям, русифицироваться

ОРОСЖУУЛАХ *побуд. от* **оросжих**, руссифицировать, подвергать руссификации

ОРОХ 1) входить, въезжать, заходить, заезжать, направляться, идти, ехать, 2) вступать, поступать, входить, 3) проникать, попадать, залезать во вкус чего-либо, пристратиться, 4) заходить, скрываться, забираться, 5) подчиняться, повиноваться, слушаться, подвергаться, попадаться, начинать, **гэрт** ~ входить в дом, **шинэ байранд** ~ переселяться на новую квартиру, **~ж болох уу?** можно войти? **бүрэлдэхүүнд орох** входить в состав, **намд** ~ вступать в партию, **тоонд** ~ *входить в число*, **тооцоонд** ~ входить в счёт, **өрөнд** ~ входить в долги, влезать/залезать в долги, **амтанд** ~ входить во вкус чего-либо, **түүхэнд** ~ войти в историю, **тулалдаанд** ~ вступать в бой, **хот** ~ ехать в город, **ажилд** ~ поступать на работу, **сургуульд** ~ поступать в школу, **цэрэгт** ~ поступать на военную службу, **аюулд** ~ подвергаться опасности, **гарт** ~ попадать кому-либо в руки, **эрхэнд/нөлөөнд** ~ подвергаться влиянию, попадать под влияние, **засгийн эрхэнд** ~ прийти к власти, **үгэнд** ~ послушаться, **нар үүлний цаагуур ~в** *солнце* скрылось за тучами, **зүүдэнд** ~ сниться, видеть во сне, **санаанд** ~ вспоминать, вспоминаться, **үнэд** ~ дорожать, становиться дороже, **ухаан** ~ очнуться, прийти в сознание, **зориг** ~ набраться храбрости/смелости, **гэгээ** ~ светать, проясняться, **дулаан** ~ становиться тёплым, **сэрүүн** ~ стать прохладным, **хэлд** ~ начинать говорить, **хөлд** ~ начинать ходить, **цас ~ж байна** снег идёт, **бороо ~ж байна** дождь идёт

ОРСГОЙ торчащий, кривой, неровный (о зубах)

ОРСГОР торчащий, неровный

ОРСОЙХ торчать, быть кривым/неровным (о зубах)

ОРТОЙ имеющий основание, имеющий долю правды, правдоподобный, вероятный, ~ **юм ярих** говорить что-то правдоподобное, **түүний ярьсан болгон нэлээд ~ дог шүү** всё, что он рассказал, довольно (серьёзно) основательно, ~ **үг** правдоподобные слова

ОРУУЛАЛТ введение, вложение, включение, **хөрөнгө** ~ капиталовложды, защищать окружающую среду, **хотын** ~ **тойронд** в окрестностях города, **~доо дасах** привыкать к своей среде, ~ **үе** современность, ~ **цагийн монгол хэл** современный монгольский язык, ~ **тойрондоо аюултай зүйлс** источник опасности для окружающих

ОРУУЛАХ 1) вводить, вносить, впускать, пропускать, вкладывать, 2) вносить, попадать, включать, **гэрт** ~ впускать в дом, **өөрчлөлт** ~ *вносить изменения*, **засвар** ~ вносить поправки, **хуульд өөрчлөлт/нэмэлт** ~ вносить изменения/дополнения в закон, **төөрөгдөлд** ~ вводить в заблуждение, **маягт/моодонд** ~ вводить в моду, **ашиглалтад** ~ вводить в эксплуатацию, **нэрсийн жагсаалтад** ~ вносить в список, **санал** ~ вносить предложение, **хувь нэмэр** ~ вносить вклад

ОРУУЛГА вставка, внесение, **гар бичмэлийн** ~ вставка в рукопись

ОРХИГДОХ *страд.от* **орхих**, оставляться, быть оставленным/брошенным, забываться, быть забываемым, оказываться забытым

ОРХИХ 1) оставлять, покидать, 2) *употребляется в роли вспомогательного глагола:* **гэртээ юм** ~ оставлять что-либо дома, **хаалга онгорхой** ~ оставить дверь открытой, **ардаа хол** ~ оставлять далеко позади, **анхааралгүй** ~ оставлять без внимания, **мартаж** ~ совсем забыть, **энэ тухай би тэгж хэлээд ~сон** об этом я прямо так сказал

ОРХООДОЙ: **хүн** ~ женьшень

ОРЦ 1. 1) доля, количество чего-либо, порция (напр. о пище), 2) доход

ОРЦ 2. подъезд, вход в здание, **~ны үүд** дверь в подъезд здания, **~ны дэргэд үнсэлцэх** целоваться у подъезда

ОРЧИЛ цикл, круговорот, **үйлдвэрлэлийн** ~ производственный цикл

ОРЧИМ около, возле, поблизости, приблизительно, **гуч ~ хонь** около тридцати овец

ОРЧИН 1) окрестность, окружение, среда, 2) возле, поблизости, ~ **тойрон** окрестность, вокруг, **газарзүйн** ~ географическая среда, **хүрээлэн буй** ~ окружающая среда

ОРЧИНЗҮЙ экология

ОРЧЛОН мир, вселенная

ОРЧУУЛАГДАХ *страд. от* **орчуулах**, переводиться, быть переведённым, **тэр ном монголоор ~сан** та книга переведена на монгольский язык, **~аагүй зохиол** непереведённое произведение

ОРЧУУЛАГЧ переводчик, **хамт цагийн** ~ синхронный переводчик, **мэргэжлийн** ~ квалифицированный переводчик, **орос хэлний** ~ переводчик русского языка, **~ийн мэргэжил** специальность переводчика

ОРЧУУЛАХ переводить, **орос хэлнээс монголоор** ~ переводить с русского на монгольский, **үгчлэн/махчилан** ~ дословно переводить

ОРЧУУЛГА 1. перевод, переводной, **~ын уран зохиол** переводная литература, **~ын онол** теория перевода, **махчилсан** ~ механический или дословный перевод, переводкалька, **чөлөөтэй** ~ вольный перевод, **зөв сайн** ~ правильный хороший перевод, **хамт цагийн** ~ синхронный перевод

ОРЧУУЛГА 2. вращение

ОРЧУУЛУУЛАХ *побуд. от* **орчуулах**, давать переводить, заставлять переводить, поручать переводить

ОРШИЛ 1. предисловие, пролог, вступительные слова, **хоёр дахь хэвлэлийн** ~ предисловие ко второму изданию, **судалгааны** ~ предисловие к исследованию, **номын** ~ **бичих** написать предисловие к книге

ОРШИЛ 2.могила, кладбище

ОРШИХ 1. 1) находиться, существовать, располагаться, 2) заключаться в чём-либо, состоять в чём-либо, **~н суух** жить, проживать, **~н суух газар** местожительство, ~ **газар** местоположение, **~н суугчид** жители, **учир нь юунд ~но вэ?** в чём заключается суть? **энэ ажлын ач холбогдол чухам үүнд ~ж байгаа юм** значение настоящей работы состоит/заключается именно в этом, ~ **уу? эс** ~ **уу?** быть или не быть

ОРШИХ 2. неметь, терять чувствительность, **хөл ~чихлоо** ноги онемели

ОРШУУЛАХ хоронить, **талийгаачийг** ~ хоронить покойного, ~ **ёслол** похоронная церемония

ОРШУУЛГА похороны, **~ын газар** кладбище

ОРЬ 1. юный, молодой, ~ **залуу нас** светлая молодость, юность

ОРЬ 2.: ~ **дуу тавих/алдах** вопить, кричать, стонать от сильной боли

ОСГООХ *побуд. от* **осгох**, доводить до замерзания/окоченения

ОСГОХ мёрзнуть, сильно зябнуть, коченеть от холода (о живых существах), **~ж үхэх** замёрзнуть

ОСОЛ 1) авария, несчастный случай, 2) небрежность, неосторожность, оплошность, ~ **эндэгдэл** ошибка, авария, **авто замын** ~ автодорожное происшествие, авария на автодороге, **гэр ахуйн** ~ бытовая авария, **~ын дохио** аварийный сигнал

ОСОЛГҮЙ 1. без аварии, без происшествия, безаварийный, безопасный, ~ **техник** безаварийная техника, ~ **газар** безопасное место

ОСОЛГҮЙ 2. 1) наверняка, точно, конкретно, 2) точный, конкретный, ~ **үнэн** сущая правда, конкретная истина, **би** ~ **харсан** я точно видел

ОСОЛДОХ 1) ошибаться, поступать неосторожно, совершать оплошность, допускать небрежность, 2) случиться, совершаться, происходить (о несчастном случае, аварии), **дайнд** ~ погибать на войне, **усанд/үерт** ~ потонуть в воде, погибать от наводнения

ОСОЛТОЙ опасный, грозящий какой-либо бедой, рискованный, вредный, опасно, рискованно, ~ **газар** опасное место, ~ **зам** опасный путь, ~ **явдал** рискованный поступок, ~ **алхам** рискованный шаг

ОТГОЛОХ кончать, заканчивать, завершать

ОТГОН 1) самый младший, 2) последний, завершающий, заключительный, ~ **охин** самая младшая дочь в семье

ОТОГ 1. 1) отог (административная единица в дореволюционной Монголии), 2) род, клан, ~ **омог** клан

ОТОГ 2. бивуак

ОТОГЛОХ организовывать артель охотников

ОТОР отгон, выпас скота на отгонных пастбищах/дальних пастбищах, ~ **хийх** перекочёвывать/переезжать от одного пастбища на другое, выгонять на дальние пастбища, **~ын мал** скот на отгонных пастбищах

ОТОРЛОХ 1) пасти скот на дальних пастбищах, выгонять скот на отгонные пастбища, 2) уклоняться от работы, лодырничать, **биеэ** ~ сидеть без дела, бить баклуши

ОТОРЧИН скотовод на отгонном пастбище

ОТОХ подкарауливать, подстерегать, **ан** ~ подкарауливать дичь на охоте, **би тэр Солонгоог оройжингоо ~ж байгаад уулзлаа** я эту Солонгоо подкарауливал целый вечер и наконец встретил (застал)

ОТОЧ лекарь

ОТРЯД отряд, **тэргүүний** ~ передовой отряд, **томоохон** ~ крупный отряд, **шинжилгээний** ~ экспедиционный отряд, исследовательский отряд, **~ын дарга** начальник/командир отряда

ОТУУЛАХ *побуд. от* **отох**, заставлять подкарауливать

ОФИЦЕР офицер, офицерский, ~ **цол авах** получить офицерский чин/звание, **~уудын ордон** дом офицеров

ОХИН 1) дочь, 2) девочка, 3) самка, **төрсөн** ~ родная дочь, ~ **дүү** младшая сестра, ~ **хурга** ягнёнок-самка, **~ы орд** созвездие Девы, ~ **компани** дочерняя компания

ОХИР: ~ **далавчит царцаахай** саранча итальянская

ОХОР 1) короткий, непродолжительный, недалёкий, ~ **дээл** короткое дэли, ~ **сүүл** а) короткий хвост, б) копчик, ~ **бодол** недальновидность, ~ **бодолтой хүн** недальновидный/несообразительный человек, ~ **болгох** укорачивать, делать коротким, ~ **болох** укорачиваться, делаться коротким

ОХОРДОХ оказываться слишком коротким, сильно укорачиваться, **энэ цув танд арай ~ж байна** этот плащ оказывается несколько коротким для вас

ОХОРХОН *уменьш. от* **охор**, коротковатый, краткий, ~ **хугацаа** кратчайший срок, самое короткое время

ОХТОР: ~ **загас** короткохвостый верхогляд

ОХЬ 1. самое лучшее, экстра

ОХЬ 2. спирт, самогон

ОЦГОНОХ качаться, трепыхаться, **биттий ~оод бай!** не дёргайся!

ОЦГОР выступающий верхней частью вперёд

ОЦОН выступающий вперёд, ~ **шувуу** пингвин

ОЧ искра, искры, ~ **үсрэх** блестеть искрами, сверкать блёстками, искриться, **нүдээс** ~ **үсрэх шиг/мэт болов** как будто искры из глаз посыпались

ОЧИР символ могущества, ~ **алмаас** алмаз, бриллиант, ~ **там** ад, чистилище

ОЧИХ 1) идти, ехать, отправляться, 2) *употребляется в роли вспомогательного глагола* **ажилд** ~ идти на работу, **сургууль/дэлгүүрт** ~ идти в школу/в магазин, **хадамд** ~ выходить замуж, **хаа** ~ **вэ?** куда идти? **авч** ~ принести, привезти, **гарч** ~ выходить, уходить, **~оод ирэх** сходить, буцаж очих вернуться

ОЮУ бирюза, бирюзовый, **~ ээмэг** бирюзовые серьги, **~ шигтгээ** украшения из бирюзы, бирюзовые украшения, вставляемые в рамки на чём-либо

ОЮУН 1) ум, разум, интелект, 2) умственный, **~ы хөдөлмөр** умственный труд, **~ы өмч** интеллектуальная собственность, **~ санаани амьдрал** духовная жизнь, **~ билэг** талант, **~ санааны баялаг** духовные богатства, **~ цэц** мудрость, **~ы чадвар** умственные способности, **~ ухааны коэффициент** коэффициент умственного развития, **~ ухааны хомсдол** умственная неполноценность

ОЮУТАН студент, студентка, студенческий, **~ы байр** студенческое общежитие, **Олон Улсын Харилцааны Дээд Сургуулийн ~ охид «Гоёл» уралдаанд амжилттай оролцож ирсэн ч Анагаах Ухааны Их Сургуулийн ~ охид тэд нараас илүү гоё байсан ч шалгарч чадаагүй** хотя студентки Института международных отношений успешно участвуют в конкурсе «Красота», студентки Медицинского Университета куда приятнее и нежнее их, **~ы амьдрал мэдэх** знать студенческую жизнь

Ө

ӨВ наследство, наследие, ~ **залгамж-лагч** наследник, ~ **залгамжлал** наследование, ~ **залгамжлах эрх** право наследования, ~ **хөрөнгө** наследие, наследство, ~ **залгамжлах/~ залгамжилж авах** наследовать, получать в наследство, ~ **залгамжлагчийн эрхийн байдал** статус наследника, **соёлын ~** культурное наследство, ~ **уламжлал** исконные традиции, **соёлын ~ийг хамгаалах** сохранять культурное наследие, ~ **залгамжлалаас хүртэх хууль ёсны хувь хэмжээ** законная доля в наследстве, ~ **залгамжлалын журам** нормы, регулирующие порядок наследования, ~ **залгамжлах эрхийн гэрчилгээ** свидетельство о праве наследства, ~ **залгамжлуулсан эд хөрөнгө, газар** наследуемое имущество, земля, ~ **залгамжлалын эрх зүй** наследственное право

ӨВГӨД 1) старики, старцы, 2) предки, **эцэг ~**, ~ **дээдэс** предки, **эцэг ~ийн сургаал** поучение предков, назидание старцев, **нуттийн ~ хөгшид** местные старожилы/старики

ӨВГӨЖӨӨР пожилой, старый, престарелый, **нэлээд ~ хүн** престарелый человек

ӨВГӨН 1) старик, старец, 2) *простореч.* муж, *разг.* друг, ~ **аав** дедушка, ~ **хүн** старый человек, ~ **болох** стареть, **Долоон ~** *астр.* Большая медведица, **хөх ~** волк

ӨВГӨРӨХ постареть, стариться

ӨВДӨГ 1. колено, ~ **таттал** по колено, ~ **сөгдөх** стать на колени

ӨВДӨГ 2.: **нүдний ~** ячмень

ӨВДӨГЛӨХ надавливать коленями

ӨВДӨХ болеть, хворать, **таны юу ~ж байна** что у вас болит? на что вы жалуетесь?

ӨВЛӨГДӨХ: ~ хөрөнгө наследуемое имущество

ӨВЛӨГЧ наследник

ӨВЛӨХ наследовать, получить в наследство, **тэр энэ сэлмийг буурал ааваасаа ~сөн юм** он наследовал эту саблю от деда

ӨВЛҮҮЛЭГЧ наследодатель

ӨВӨГ 1. предок, ~ **дээдэс** предки, ~ **эцэг/аав** дед, дедушка

ӨВӨГ 2. хохолок у птиц, **~т тогоруу** журавль красавка, **~т хөх бух** синица хохлатая

ӨВӨГЖӨӨР пожилой, старый

ӨВӨГРӨХ стареть

ӨВӨГЧЛӨХ почитать, относиться с благоговением к пожилым людям

ӨВӨЛ зима, **цастай хатуу ~** снежная суровая зима, **өнгөй ~ болж байна** наступает благополучная зима, **~ийн өдөр** зимний день, **~ийн хувцас** зимняя одежда, **~ийн улирал** зимний сезон

ӨВӨЛЖИН в течение всей зимы

ӨВӨЛЖИХ зимовать, проводить зиму где-нибудь, **хотод ~зимовать в городе, би энд ~ байх/биз** я, наверно, перезимую/проведу зиму здесь

ӨВӨЛЖӨӨ зимовка, зимнее местожительство, зимняя стоянка

ӨВӨӨ *разг.* дед, дедушка

ӨВӨӨЛЖӨӨЛӨХ располагаться на зимовку, жить на зимнике

ӨВӨР 1. южный склон, южная сторона, внутренняя сторона, **уулын ~** южный склон гор, **Өвөр Монгол** Внутренняя Монголия, **~ монголчууд** жители Внутренней Монголии

ӨВӨР 2. пазуха, колени, **хүүхэд эхийнхээ ~ дээр сууж байна** ребёнок сидит у матери на коленях, **~өөсөө гаргах** вытащить из-за пазухи, ~ **түрий** карманы, **~т унтах** спать под одним одеялом, ~ **сул хүүхэн** слабая на «передок» женщина, **~ийн дэвтэр** блокнот, **~ийн шар шувуу** филин южный, ~ **түрийдээ орох** а) спать под одним одеялом, б) стать закадычными друзьями

ӨВӨРЛӨГЧ уроженец Внутренней Монголии

ӨВӨРЛӨХ 1. идти по южному склону горы

ӨВӨРЛӨХ 2. 1) класть за пазуху, держать за пазухой, 2) мстить, 3) спать вместе, **өшөө ~** проявлять месть по отношению к кому-либо, затаивать ненависть

ӨВӨРМӨЦ своеобразный, особенный, самобытный, специфический, ~ **чанар** специфика, своеобразие, ~ **байдал** особенность, ~ **онцлог** специфические особенности, ~ **үзэл бодол** своеобразная точка зрения, ~ **арга** своеобразный приём, особый метод, ~ **үнэр** специфический запах, ~ **заншил** своеобразный обычай, специфические нравы

ӨВӨРТЛӨХ 1) класть за пазуху, держать за пазухой, 2) спать вместе, **хээрийн галуу нисэн үл хүрэх газраас хүний хүү эрдмийг ~н ирэх** (Д.Нацагдорж) *приблизительно:* со знаниями вернётся сын оттуда, куда не долетают стаи диких птиц

ӨВС трава, сено, ~ **хадлан** сенокос, ~ **хадах** косить, ~ **бухалдах/хураах** копить сено, стоговать сено, ~ **нуруулдах** скирдовать сено, **~н бухал** копна сена, **~ний хадуур** коса, **~ний үнэр** травяной запах, **~ний тармуур** грабли, **~ний хашаа** сеновал, **~н овоохой** шалаш, **~нд хаясан зүү эрэхтэй адил** искать иголку в стоге сена

ӨВСЛӨХ скармливать сено животным

ӨВСӨРХӨГ обильный травой, травянистый, ~ **газар** местность, обильно растущей травой

ӨВХӨС: ~ ~ **хийх** подпрыгивать, пружинить в седле

ӨВЧ цельный, комплексный, ~ **хуяг** бронированный, полностью бронированный, ~ **бүрэн хэрэглэлтэй гэр** юрта с полным комплектом

ӨВЧИГНӨХ дурить, прикидываться дурачком, валять дурака

ӨВЧИЛТ свежевание туши, снятие шкуры с животного, **задгай ~** ковровое свежевание, **оймслох ~** свежевание чулком, **тулам ~** свежевание с задних ног

ӨВЧИН болезнь, заболевание, боль, **халдварт ~** заразная болезнь, **архаг ~** хроническая болезнь, **хүнд ~** тяжёлая болезнь, **толгойн/сэтгэлийн ~** головная/душевная боль, **арьсны ~** кожная болезнь, **~ий цэг** болевые точки, **нийгмийн ~** социальные болезни, **~ий түүх** история болезни, ~ **хүрэх/тусах** заболеть, ~ **тарих/халдаах** распространять болезнь, заражать болезнью, ~ **үгдрэх** осложняться (о болезни), **~д баригдах/нэрвэгдэх** постоянно болеть, часто хворать, ~ **намдаах** эм болеутоляющее/обезболевающее средство, ~ **илаарших** выздоравливать, **~ий улмаас авах даатгалын тэтгэмж** страховое пособие по болезни

ӨВЧИНГҮЙ 1) здоровый, 2) безболезненный, ~ **бол жаргал** *погов. дословн.* счастье это здоровье

ӨВЧИХ снимать/сдирать кожу, свежевать, **хонь ~** свежевать барана, **арьсыг битүү ~** снимать кожу чулком

ӨВЧЛӨЛ (т) заболевание, заболеваемость, **хөдөлмөрийн чадвар түр алдуулах ~** заболевание, вызвавшее временную потерю трудоспособности

ӨВЧЛӨМТГИЙ болезненный

ӨВЧЛӨХ болеть, заболевать, **хижгээр ~** болеть тифом

ӨВЧТӨН больной, ~ **эргэх** навестить больного/больную, **~ий биеийн байдал** состояние здоровья больного, ~ **эмчлэх** лечить больного/больную

ӨВЧТЭЙ больной, нездоровый, болезненный, ~ **хүн** больной человек, ~ **шүд** больной зуб, **мэдрэлийн ~** психически больной

ӨВЧҮҮ грудинка, грудная кость, **хонины ~** баранья грудинка, **~ний цаад руу юм хаях** есть, кушать

ӨВШ: ~ эрвээхэй медведица (насекомое)

ӨГЗӨГ ягодица

ӨГЛӨГ 1) *подаяние, милостыня*, 2) *долг, задолженность*

ӨГЛӨГЧ охотно раздающий, нескупой, щедрый

ӨГЛӨӨ утро, утром, **~ бүр** каждое утро, **~ эрт** рано утром, **нэг ~** однажды утром, **~гүүр** утром, по утрам, **~гүүр их унтах** долго спать утром, **~ний цай/хоол** завтрак, **~ний дасгал** утренняя зарядка, **~ний мэнд хүргэе** доброе утро!

ӨГӨӨ: ~ авах долг, взаимная дача чего-либо, **~ аваатай байх** а) взаимно выручать друг друга, оказывать взаимную помощь, б) оказываться равным, быть равносильным

ӨГӨӨЖ отдача, выгода, прибыль, польза, **ямар ч ~ алга** нет никакой отдачи/выгоды

ӨГӨӨЖГҮЙ *не прибыльный, не выгодный*, бесполезный

ӨГӨӨЖТЭЙ прибыльный, выгодный, полезный, **~ аж ахуй** прибыльное хозяйство

ӨГӨӨМӨР 1) щедрый, 2) обильный, богатый, **~ хүн** щедрый человек, **~ нутаг** богатый край, **~ авьяас билэг** богатый талантами, **~ гараа сунгах** протянуть щедрую руку помощи, **~үйлстэн** филактрон

ӨГӨР выгоревший, выцветший, обветшалый

ӨГӨРШИХ выцветать, выгорать, выветриваться, ветшать, **наранд ~** выцветать на солнце

ӨГӨХ 1) давать, отдавать, поддавать, 2) *употребляется в роли вспомогательного глагола* **даалгавар ~** давать задание, **бэлэг ~** поднести подарок, **цахилгаан ~** давать телеграмму, **тушаал ~** отдавать приказ, **замы нь зааж ~** показать дорогу, **зөвлөгөө ~** давать совет, **хэл ~** сообщать, извещать, **зөвшөөрөл ~** давать разрешение, **харму ~** дать ответ, **эрх ~** давать право, **өргөдөл ~** подавать заявление, **хэлж ~** объяснять, говорить, подсказать, **зааж ~** показать, **авчирч ~** принести, **гардуулж ~** вручать, **бууж ~** сдаваться, капитулировать

ӨГСӨХ идти вверх, ехать вверх, подниматься, **уул өөд ~** подниматься в гору, **гудамж ~** идти вверх по улице, **гол ~** идти/плыть вверх по течению реки, **~ уруудах** подниматься и спускаться, **~ Давхцал** *муз. обертоны*, **~ хөдөлгөөн** *муз.* восходящее движение

ӨГСҮҮЛЭХ двигаться вверх, двигать вверх, **~ээд** от... и до..., начиная с..., **засгийн газрын гишүүдээс ~ээд хүүхэд багачууд хүртэл...** от членов правительства до детворы...

ӨГСҮҮР 1) подъём, 2) поднимающийся, идущий на подъём, **эгц ~ газар** крутой подъём, **налуу ~** пологий подъём

ӨГҮҮЛБЭР предложение, **гол ~** главное предложение, **захирах ~** императивное предложение, **гишүүн ~** придаточное предложение, **энгийн/нийлмэл ~** простое/сложное предложение, **~ийн ялгал** разбор предложения, **урт ~** длинное предложение, **~ зохиох** *составлять предложение*

ӨГҮҮЛБЭРЗҮЙ синтаксис, **~н** хэсгүүд разделы синтаксиса

ӨГҮҮЛЛЭГ рассказ, **зохиолчийн ~үүд** рассказы писателя, **тууж ~ийн эмхэтгэл** сборник повестей и рассказов

ӨГҮҮЛШГҮЙ невыразимо, неописуемо, **~ сайхан** невыразимо красивый, несравнимо прекрасный, **~ муухай** невыразимо дурной, **~ сэтгэгдэл төрүүлэх** произвести неизгладимое впечатление, **~ зовлон учруулах** причинять неисчислимые/невыразимые страдания

ӨГҮҮЛЭГДЭХҮҮН подлежащее, субъект, **гишүүн өгүүлбэрийн ~** подлежащее придаточного предложения, **хэлзүйн ~** грамматическое подлежащее, **логик ~** логический субъект

ӨГҮҮЛЭГЧ рассказчик

ӨГҮҮЛЭЛ статья, **тэргүүн ~** передовая статья, **эрдэм шинжилгээний ~** научная статья, **сонины ~** газетная статья, **өмнөх ~** предисловие, **үг ~ гаргах/тавих** выражать недовольство

ӨГҮҮЛЭХ 1. говорить, повествовать, произносить, изрекать

ӨГҮҮЛЭХ 2. *побуд. от* **өгөх**, посылать, отправлять, **Сэлэнгэ охиндоо тоглоом ~жээ** Сэлэнгэ послала дочери игрушку, **гэртээ захиа ~** отправить *письмо домой*

ӨГҮҮЛЭХҮҮН сказуемое, предикат, **нэр ~** именное сказуемое, **үйл ~** глагольное сказуемое, **энгийн/нийлмэл ~** простое/сложное сказуемое

ӨГҮҮЛЭШГҮЙ невыразимо, **~ сайхан бүсгүй** невыразимо прекрасная девушка

ӨД 1) перо, перья, пух, 2) сделанный из перьев, пуховой, **~ сөд** перья, оперение, **~ сөд нь гуужих** линять (о птице), **дэрэнд ~ чихэх** набить подушку перьями, **~н хөнжил** пуховое одеяло, **~н куртк** пуховик, пуховая куртка

ӨДГӨӨ сейчас, ныне

ӨДИЙ 1. *не скоро, ещё не, столько*, **~ болтол** *до сих пор*

ӨДИЙ 2.: **~ чинээ** столько, вот столько, **~ төдий** много, большое количество

ӨДИЙ 3.: **~д, ~й үед** в это время, ~д к этому времени, в это время

ӨДИЙХӨН *уменьш. от* **өдий**, всего лишь, всего/навсего, всего столько

ӨДИЙЧИНЭЭ столько, вот столько, **~ урт** столько в длину/по длине

ӨДЛӨХ оперяться, покрываться оперением, **сум ~** оперить стрелу

ӨДӨӨГЧ подстрекатель, **хаттан ~** провокатор, **дайн ~д** поджигатели войны

ӨДӨӨГДӨЛ индукция, **~ийн соронзшил** индукционная магнитность

ӨДӨӨЛТ провокация, подстрекательство, вызов, побуждение к чему-либо

ӨДӨӨХ побуждать, затевать, начинать, провоцировать, подстрекать, **хэрүүл ~** начинать ссору, затеять спор, **зодоон ~** затеять драку, **~н түлхэх** подталкивать, подстрекать, **~н хаттах, хаттан ~** подстрекать, провоцировать, **~н хаттагч** провокатор

ӨДӨР день, **~ бүр, ~ болгон/тутам** каждый день, ежедневно, **~ дунд** полдень, **~өөс ~т** изо дня в день, **~ ирэх тутам** с каждым днём, **ажлын ~** рабочий день, **амралтын/баярын ~** выходной/праздничный день, **төрсөн ~** день рождения, **бүтэн сайн ~** воскресенье, **час ~** трудный день, день, когда всё наладится, **олон улсын эмэгтэйчүүдийн ~** международный женский день, **дөрвөн сарын нэгний ~** первое апреля, **бүтэн ~** целый день, **анхны ~өөс** с первых дней, **анхны ~үүдэд** в первые дни, **~ шөнөгүй** и днём и ночью, **ойрын ~үүдэд** на днях, в ближайшие дни, **сүүлийн ~үүдэд** в последние дни, **гэгээн цагаан ~өөр** среди бела дня, **~ийн гэрэл** дневной свет, **~ийн ээлж** дневная смена, **~ийн цагаар** *в дневное время*, **~ийн хоол** обед, ланч, **~өө хүлээх** ждать смертного часа, **~ийн од шиг** очень редко

ӨДӨРЖИН целый день, весь день, в течение дня, за день, **бүхэл ~** целый день, за весь день, **нэг ~ газар** место, до которого надо добираться целый час

ӨДӨРЛӨГ дневник, дневное мероприятие

ӨДӨРЛӨХ датировать, **захиаг өнөөдрөөр ~** датировать письмо сегодняшним числом/днём

ӨДӨРТӨӨ днём, в течение дня, в один день, в тот же день, **~ түр зуурын бороотой** днём ожидаются кратковременные дожди

ӨДӨХ 1. затевать, побуждать, заставлять сделать что-либо, начинать что-либо, **ярил ~** затевать разговор
ӨДӨХ 2. подстрекать, провоцировать, **хатган ~** провоцировать
ӨДҮҮЛЭХ *побуд. от* **өдөх**, совершать, затевать, натворить что-либо, **гэмт хэрэг ~** совершить преступление
ӨЕГ 1) питательный, сытный 2) сытый, 3) нежадный, неалчный, **~ хоол** сытная пища, питательное блюдо, **~ байх/явах** быть сытым, **~ тарган** полный, толстый, **~ хүн** а) сытый человек, б) нежадный человек
ӨЕГДӨХ быть чрезмерно питательным, сытным
ӨЕГШИХ быть удовлетворённым, **сэтгэл ~** испытывать душевное удовлетворение
ӨЛ 1. 1) питательность, сытность, калорийность, 2) пища, питание, **~ шимгүй** непитательный, несытный, **~ хоолгүй явах/байх** ходить/быть без пищи, голодать, чувствовать голод, **~ даах** выдерживать голод, **~ даахдаа сайн** хорошо переносящий голод, **~ залгах** подкрепляться, утолять голод, закусывать
ӨЛ 2.: **~ буурал** сизый, сивый, **~ буурал морь** сивый конь, **~ халзан** белолобый, с белой полосой на лбу (о лошади)
ӨЛ 3. холм, возвышенность,
ӨЛБӨЛЗӨХ высматривать, искать вытягивая шею
ӨЛБӨРӨЛ голодание, голод, истощение от голода
ӨЛБӨРӨХ сильно голодать, истощаться от голода, **~ч үхэх** умереть от голода, умереть голодной смертью
ӨЛГИЙ колыбель, люлька, **~ нутаг** родина, родные места, **~тэй хүүхэд** младенец в колыбели, **~и дуу** вать голод, проголодаться
ӨЛГИЙДӨХ пеленать, **хүүхэд ~** пеленать младенца/ребёнка
ӨЛГӨГДӨХ *страд. от* **өлгөх**, висеть, быть повешенным/привешенным, цепляться
ӨЛГӨӨС крючок, петля, вешалка
ӨЛГӨР: **~ загас** речная горбушка, ханка, верхоглядка
ӨЛГӨХ 1) вешать, подвешивать, привешивать, 2) *перен.* придираться, **ханаад ~** вешать на стену, **хүний үг ~/~ж авах** придираться к чьим-либо словам
ӨЛГӨЦ рубрика, раздел, **олон улсын ~** международная рубрика, **сонины ~** газетные рубрики
ӨЛГҮЙ непитательный, несытный, **~ хоол** непитательная пища
ӨЛГҮҮЛЭХ *побуд. от* **өлгөх**, давать повесить, поручать повесить, **гадуур хувцасаа ~** сдать верхнюю одежду на вешалку
ӨЛДӨХ 1. голодать, быть голодным, проголодаться
ӨЛДӨХ 2. быть свободной, оказываться слишком просторной (об одежде)
ӨЛЗИЙ 1. мир и счастье, **~ хутаг** счастье и благоденствие
ӨЛЗИЙ 2. символический орнамент благополучия, **~ утас** символ мира и счастья
ӨЛЗИЙГҮЙ неудачливый, несчастливый, не обещающий счастья и удачи
ӨЛЗИЙГҮЙДӨХ быть/оказаться несчастным, неудачливым
ӨЛЗИЙТЭЙ счастливый, удачливый, приносящий счастье и благополучие, **~ өдөр** счастливый/благополучный день
ӨЛЗИЙХҮҮ табуированное название пугала
ӨЛИЙХ вытягивать шею, задирать голову
ӨЛЛӨХ перекусить, покормить, **морио ~** немного накормить свою лошадь
ӨЛМИЙ 1) передняя часть ноги, стопа, подъём ноги, **~ дээрээ зогсох** стоять на цыпочках, 2) *поэт.* нога, шаг, стопа, 3) носок обуви, 4) *поэтическ.* **дэвхцмэл ~** ямб, **тонгорол ~** анапест, **хуруун ~** дактиль, **~и лянхуа батад орших** *приблизительно:* наслаждаться долгой жизнью, **~д нь мөргөх** *фольк.* склоняться к чьим-либо ногам
ӨЛМИЙЛДӨХ вставать на носки, идти на цыпочках
ӨЛМӨН: **~ зэлмэн (өлмүүн зэлмүүн)** тощий, скудный, **өлмүүр зэлмхүүрхэн амьдрах** жить, перебиваясь с воды на хлеб
ӨЛӨГ 1.: **~ эд** физическое тело, вещество
ӨЛӨГ 2.: **~ өвчин** сухотка
ӨЛӨГ 3. сырьё
ӨЛӨГЧИН самка плотоядных животных, сука, **~ бар** тигрица
ӨЛӨЛЗӨХ часто вытягивать шею, то и дело задирать голову
ӨЛӨМИЙ: ~ шилэмгүй непитательный
ӨЛӨН 1. голодный, несытный, неевший, голодающий, **~ элгээр, ~ элгэн дээр** натощак, **~ байх/явах** голодать, быть голодным, **~ гэдэс** тонкие кишки, **~ үс** пушок, **~ ус** моча
ӨЛӨН 2.: **~ өвс** *бот.* осока, **~ сахал** *бот.* луговой хвощ
ӨЛСГӨЛӨН голод, голодание, голодовка, голодный, голодающий, **~ зуд** бескормица, голод, **~гөөр үхэх** умирать от голода/с голоду, **~ зарлах** объявлять голодовку, **~ байх/болох** испытывать голод, голодать
ӨЛСГӨХ заставлять голодать, морить голодом
ӨЛСӨӨХ *побуд. от* **өлсөх**, доводить до голода, заставлять голодать, **~ж зовоох** морить голодом
ӨЛСӨХ голодать, быть голодным, проголодаться, **би ~ж байна** я голоден/проголодался, **~ж үхэх** умирать от голода/с голоду
ӨЛХӨН 1. свободно, вольно, достаточно, более чем достаточно, довольно легко, достаточно быстро, **энэ ажлыг бид хугацаанд нь ~ дуусгана** мы закончим эту работу довольно быстро/легко в срок
ӨЛХӨН 2. *уменьш. от* **өлөн**, 1) голодноватый, немного голодный, 2) *перен.* недо-, недостаточно, неполностью, **~ унтах** недоспать, не выспаться
ӨЛЧИР выносливый к морозу, морозостойкий, холодостойкий, не боящийся холода, **~ хүн** человек, который не боится холодов/хорошо переносит мороз
ӨМ *усилительная частица, обозначающая что-либо оторванное от целого или процесс отделения части от целого* **~ цөм** оторванный кусками, что-либо оторванное, **~ татах** отрывать кусками, **~ хазах** откусывать зубами, **~ цохих** выбивать, отламывать
ӨМБҮҮ «му!» мычание коровы
ӨМГӨӨЛӨГЧ 1) защитник, заступник, адвокат, 2) защита, **хэрэгтний ~** защитник подсудимого, **~ийн коллеги** коллегия адвокатов, **~ болох** а) стать адвокатом, б) заступиться за кого-либо, быть защитником кого-либо, **~дийн пүүс** адвокатская фирма, **~өөс татгалзах** отказываться от адвоката, дать отвод адвокату
ӨМГӨӨЛӨЛ адвокатская защита, защита, заступничество, адвокатура, **~дөө авах** взять под свою защиту
ӨМГӨӨЛӨХ защищать, заступиться, адвокатствовать, **~ коллеги** коллегия адвокатов
ӨМГӨӨЛҮҮЛЭХ: **~ эрх** право на защиту
ӨМГӨР очень маленький, ничтожно малый, **~ гэр** слишком маленькая юрта, **~ сав** слишком маленькая посуда, **~ загал** малоротые, микростомовые (вид рыбы)
ӨМГӨРДӨХ быть слишком маленьким, оказываться очень узким/малым, **энэ «Сузуки» надад арай ~өөд байна** эта машина Сузуки мне слишком мала
ӨМД штаны, брюки, **урт ~** брюки, **богино ~** шорты, **~ний тэлэй** брючный ремень, **~нд өвдөг гарлаа** на коленках брюк образовались пузыри, складки
ӨМЛӨХ отрывать куском, **ирмэгийг /амсрыг ~** отрывать кусок от края чего-либо
ӨМНӨ 1) юг, на юге, 2) южный, 3) раньше, перед, вперёд, накануне, **~ зүг явах** ехать на юг, **~ тал** южная сторона, **дайны ~** до войны, **хувьсгалаас ~** до революции, **хоолны ~ эм** уух прини-

мать лекарство перед едой, **байшингийн ~** перед зданием, **юуны ~** прежде всего, **~ хойно явах** быть у кого-либо на побегушках, **~ хойно нь орох** угодничать, танцевать перед кем-либо

ӨМНӨД южный, **~ туйл** южный полюс, **~ Америк** южная Америка, *өмнөдийн салхи* южный ветер, **~ туйл** южный полюс, **~ хаалгын орд** созвездие Кентавра

ӨМНӨӨ другой, иной, ещё, кроме, **тэр гэрлээд огт ~ болжээ** после женитьбы он стал совсем другой/другим, **би ~ бодолтой байгаа** у меня другие намерения/соображения, **~ газар уулзах** встретиться в другом месте

ӨМНӨӨЛӨХ переиначивать, изменять

ӨМНӨӨС 1) от имени, 2) за, вместо, из-за, 3) напротив, против, 4) навстречу, спереди, 5) с юга, с южной стороны, **таны ~** от вашего имени, **бусдын ~ ажиллах** работать за кого-либо, работать вместо кого-либо, **~ харж суух** сидеть напротив кого-либо, **Содном гуай миний ~ айсуй** Содном гуай идёт навстречу мне, **ахмад хүний ~ дэмий юм битгий ярь!** зря не перерекайся со старшими, **~ умар хүртэл** с юга до севера

ӨМНӨХ 1) передний, находящийся впереди, прежний, предыдущий, 2) южный, **~ хүндээ хэлэх** говорить/передать предыдущему человеку, **~ жил** предыдущий год, **~ эгнээ** передняя шеренга, передние ряды, **~ орны ургамал** южные растения

ӨМӨГ защита, покровительство, заступничество, **~ түшиг** оплот, цитадель, **~ түшиг болох** являться опорой, быть оплотом

ӨМӨЛЗӨХ то и дело поджиматься (о губах), дрожать

ӨМӨН: **~ үү** рак, **нэгдүгээр үеийн ~ үү** рак первой стадии, **~ үү үүсгэгч бодис** канцерогены

ӨМӨӨРӨГЧ заступник, защитник, покровитель, опекун

ӨМӨӨРӨХ защищать кого-либо, заступаться за кого-либо, покровительствовать, опекать, **~ч хамгаалах, асарч ~** опекать, осуществлять опеку, **биеэ ~** защищать себя, защищаться, **эгчээ ~ заступиться** за свою сестру

ӨМРӨХ отрываться кусками, отваливаться кусками

ӨМСГӨЛ одежда, одеяние, наряд, **бөхийн ~** борцовская одежда, **баярын ~** праздничный наряд

ӨМСГӨХ *побуд. от* **өмсөх**, одевать кого-либо, надевать что-либо на кого-либо, **хүүхдээ цамц ~** одевать ребёнка в рубашку, **охиндоо гоё хувцас ~** надеть красивую одежду на дочь

ӨМСӨХ надевать что-либо на себя, одеваться, носить, **дулаан хувцас ~** одеться тепло/в тёплую одежду, **шинэ пальто ~** надеть новое пальто, **~ж үзэх** примерять, **тэр ямагт бүрх малгай ~** *он всегда носит шляпу*, борцовский приём — бросок через голову

ӨМСҮҮЛЭХ *побуд. от* **өмсөх**, заставлять одеть, одевать

ӨМХИЙ 1) вонючий, тухлый, дурной, 2) подлый, мерзкий, низкий, пошлый, **~ үнэр** вонь, дурной запах, **~ мах** тухлое мясо, **~ үнэртэх/үнэртүүлэх** издавать дурной запах, портить воздух, вонять, **~ санаа агуулах** проявлять подлость, **~ хүрэн** *зоол.* хорь (хорёк), **~ хүрэн** *бот.* змееголовник молдавский

ӨМХИЙРӨХ вонять, тухнуть, гнить, портиться

ӨМХРӨХ гнить, тлеть, ветшать, **~сөн мод** трухлявое дерево

ӨМЧ собственность, имущество, **амины ~** *личная собственность*, **төрийн ~** государственная собственность, **төрийн ~ийн байр** здание государственной собственности, *принадлежащее государству*, **хувийн ~** частная собственность, **~ хуваах** разделять собственность, **~ хураах** конфисковать имущество, **~ хувьчлал** приватизация, **~ болгох** приобрести в собственность, **~ийн эрх зүй** право собственности, вещное право, **~ийн эсрэг гэмт хэрэг** преступление против собственности

ӨМЧИРХӨХ кичиться своим богатством, скопидомничать

ӨМЧЛӨГЧ собственник, **~ийн итгэмжлэгдсэн эрх** право доверительного собственника

ӨМЧЛӨХ приобретать в собственность, получать в собственность, **хувьдаа ~** приобрести в личную собственность, **~ эрх** право собственности, **~ эрхийг шилжүүлэх** передача права собственности

ӨМЧТӨН собственник, **хувийн ~, жижиг ~** частный собственник, единоличник, **газрын ~** земельный собственник

ӨН обильный сезон года, обильное кормами время года

ӨНГИЙМ выдающийся вперёд, **~ хад** нависшая скала

ӨНГИЙХ смотреть сверху, нагнувшись над чем-либо, высовываться, выдаваться вперёд, нависать над чем-либо

ӨНГӨ 1) цвет, окраска, краска, вид, наружность, внешность, 2) тембр, тон, 3) лицевая, наружная сторона, 4) *перен.* блеск, великолепие, **~ бүрийн** разноцветный, **~ орох** приобрести хороший вид, приобретать блеск, хорошо выглядеть, **~ сонсол** *муз.* цветной слух, **~ алдах, ~ буурах** выцветать, линять, терять окраску, **~ зохицол** цветовая гамма, палитра, **дууны ~** тембр голоса, **буруу ~өөр дуулах** фальшивить при пении, **~ жавхаа** великолепие, блеск, **~ үзүүлэх** лицемерить

ӨНГӨЛГӨӨ полировка

ӨНГӨГҮЙ 1) бесцветный, 2) *перен.* без блеска, не иметь своего лица, отсутствие великолепия, не блестящий, 3) без соответствующего покрова, без наружного слоя, **~ шингэн** бесцветная жидкость, **тэр нэг л ~ харагдана** он выглядит не очень хорошо, у него глаза потухли

ӨНГӨЛЗӨХ 1) то и дело смотреть сверху, нагнувшись вперёд, часто высовываться, 2) посягать, пытаться завладеть кем-, чем-нибудь, покушаться, подвергать нападкам, **~ дайсан** посягатели, захватчики

ӨНГӨЛӨГ красивый, блестящий, великолепный, красиво, блестяще, великолепно, **~ гоёл** блестящий наряд, **~ харагдах** выглядеть красиво, смотреться великолепно, **~4, мөнгөлөг 4** и статен и богат

ӨНГӨЛӨГДӨХ *страд. от* **өнгөлөх**, быть полированным, шлифоваться, облицовываться

ӨНГӨЛӨГЧ 1) облицовщик, шлифовальщик, шлифовщик, полировщик, 2) шлифовальный, полировальный, облицовочный, **гэрийн модон тавилга ~ мэргэжилтэн** полировщик мебели, **~ суурь машин** полировальный станок, шлифовальная машина, **~ цаас** полировальная бумага

ӨНГӨЛӨЛТ облицовка, шлифовка, полировка, **~ сайтай** эд вещь с хорошей облицовкой, предмет с хорошей шлифовкой, хорошо облицованная/шлифованная вещь

ӨНГӨЛӨХ 1) наводить глянец, придавать блеск, полировать, шлифовать, 2) облицовывать, покрывать что-нибудь чем-нибудь, **зүлгэж ~** полировать, шлифовать, **будаж ~** раскрашивать, покрывать краской, **~н далдлах** маскировать, **~н далдлалт** камуфляж, **алтаар ~** покрывать золотом, **дээл ~** шить верх дэли, **~ж хэлэх** льстить

ӨНГӨЛҮҮР 1. ямка под кадыком

ӨНГӨЛҮҮР 2. трафарет

ӨНГӨР 1) накипь, осадок, грязь (чаще на стенках посуды), 2) налёт (на языке), 3) *мед.* мазок, 4) *геол.* натёки, **шохойлог ~** натёки известковистые

ӨНГӨРЖИХ становиться щедрым, раздобриться

ӨНГӨРӨГЧ 1) минувший, прошлый, прошедший, 2) покойник; **~ зун** *минувшее лето*, минувшим летом, **хажуугаар/дэргэдүүр ~д** прохожие

ӨНГӨРӨӨХ *побуд. от* **өнгөрөх**, 1) проводить (время), 2) пропускать что-либо мимо, 3) прощать, извинять, **цаг дэмий ~** *зря проводить время*, **бороо ~** *переждать дождь*

ӨНГӨРӨХ 1) проходить мимо, миновать, протекать, истекать, 2) умереть, скончаться, **дэргэдүүр/хажуугаар ~** проходить ми-

мо, **түргэн ~** быстро проходить, **жил ч ~өөгүй байна** не прошло и года, **аюул ~в** опасность миновала, **өвчнөөр ~** умереть от болезни, **дуугүй ~** обходить молчанием, замалчивать, **дэмий ~** проходить зря, попусту пропадать, **~сөн хүн** конченый человек, **~сөн хэрэг** «была ни была!»

ӨНГӨРТӨХ покрываться налётом/накипью

ӨНГӨРҮҮЛЭХ проводить (время, мероприятие), **амралтаа ~** проводить отпуск

ӨНГӨСХИЙХ взглянуть сверху, нагнувшись над чем-либо **удаан амьдрал** долгая жизнь, **~ бат** очень крепкий, вечный, **~ болох** проходить (о долгом времени)

ӨНГӨТ цветной, **~ зураг** цветная фотография, **~ зурагт** цветной телевизор, **~ метал** цветные металлы, **~ кино** цветной фильм

ӨНГӨТЭЙ 1) имеющий какой-либо цвет, 2) красивый, лучший, **цагаан ~** белого цвета, **хөх тэнгэрийн ~** небесно-голубого цвета, **~ өөдтэй юм** красивые, хорошие вещи, **~ хувцасаа өмсөх** надеть свою лучшую одежду

ӨНГӨЦ 1. узкая войлочная подстилка, крытая материей, матрац

ӨНГӨЦ 2. 1) тонкий слой, тонким слоем, 2) поверхностный, неглубокий, 3) поверхностно, **~ амьсгал** неглубокий вздох, **~ будаг** тонкий слой краски, **~ шарх** поверхностная/неглубокая рана, **~ мэдлэг** поверхностные знания, **~ мэдэх** поверхностно знать, **~ шингээлт** адсорбция

ӨНГӨЦХӨН *уменьш. от* **өнгөц**, 1) тонким слоем, тонковатый слой, 2) не очень глубокий, поверхностный, 3) обманчивый, **~ зан** обманчивое поведение, обманчивый характер, **~ зан гаргах** вести себя обманчиво, **~ бодол** поверхностные соображения/мысли

ӨНДГӨВЧ *анат.* яичник

ӨНДИЙЛГӨХ *побуд. от* **өндийх**, поднимать, приподнимать, **толгойгоо ~** приподнимать голову

ӨНДИЙХ подниматься, приподниматься, вставать, **согтуу Николай ~ гээд чадсангүй** пьяный Николай хотел подняться, но не смог, **тохойн дээрээ/ тохойлдон ~** приподняться на локте

ӨНДӨГ яйцо, яичный, **тахианы ~** куриное яйцо, **болсон/чанасан ~** варёное яйцо, **шарсан ~** яичница, **~өө дарах** сидеть на яйцах, высиживать яйца, **~ дарагч** инкубатор, **~ний шар** яичный желток, **~ний хальс** скорлупа, **хуурай ~** яичный порошок, **хуруугны ~** подушечка пальца, **~ний баяр** пасха

ӨНДӨГЛӨХ класть яйца, нестись (о птицах)

ӨНДӨЛЗӨХ то и дело подниматься, часто приподниматься, **эмээл дээрээ ~** то и дело подниматься в седле, **яс ~үүлэхгүй байх** чтить память о покойном

ӨНДӨР высокий, возвышенный, высоко, **~ биетэй** высокого роста, **~ газар** высокая/возвышенная местность, **~ даралт** высокое давление, **~ хүчдэл** высокое напряжение, **~ нам** высота, **~ нуруу** высокий рост, **~ хүн** высокий человек, человек высокого роста, **~ тушаал** высокий пост, высокая должность, **~ жил** високосный год, **~ ургац** высокий урожай, **~ хүчдэлийн шугам** высоковольтная линия, линия высоковольтной передачи, **~ ашиг шимтэй мал** высокопродуктивный скот, **~ хөгжилтэй орнууд** высокоразвитые страны, **~ Гэгээн** — титул монгольского монарха

ӨНДӨРДӨХ оказываться гораздо выше, чем надо, быть слишком высоким

ӨНДӨРЖИХ повышаться, стать выше, подниматься

ӨНДӨРЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **өндөржих**, повышать, делать более высоким, поднимать, усиливать, **хариуцлага ~** повысить ответственность, **сонор сэрэмжээ ~** повысить бдительность

ӨНДӨРЛӨГ высота, возвышенность, **нэргүй ~** безымяная высота

ӨНДӨРЛӨХ 1) делать более высоким, поднимать, повышать, 2) *перен.* заканчивать, завершить (напр. о банкете), собраться, уходить, **найр ~ ерөөл** последний тост-благопожелание на свадебной церемонии

ӨНЖИХ 1) дневать, проводить день где-нибудь, 2) через, минуя какой-нибудь промежуток времени, **хонон ~н, хонох ~** дневать и ночевать, **~өөд уулзья** встретимся через день

ӨНӨ долгий, давний, долго, давно, **эртний** очень давний, давнишний, **удаан** очень долго, очень давно

ӨНӨД давно, **~ мөнх** навечно

ӨНӨӨ 1. сегодня, сейчас, **~гийн** сегодняшний, нынешний, современный, **~ орой** сегодня вечером, **~ хүртэл/болтол** до сих пор, до сегодняшнего дня, **~гийн залуус** сегодняшняя/современная молодёжь, **~ маргаашгүй** на днях, очень скоро, вот-вот, не сегодня-завтра

ӨНӨӨ 2. тот самый, этот самый, **~ хүн** тот самый человек, **~ юмаа аваач** возьмите ту самую вещь

ӨНӨӨДӨР сегодня, **~ийн сонин** сегодняшняя газета

ӨНӨӨДҮҮЛ те самые, те, **~ чинь ирэв үү?** приехали ли те самые люди?

ӨНӨӨТӨХ тот самый, этот самый

ӨНӨӨХ тот самый, этот самый

ӨНӨР многодетный, многочисленный, **~р айл** многодетная семья

ӨНӨРЖИХ обзавестись большой семьёй

ӨНТЭЙ обильный, богатый, благополучный, **~ өвөл** благополучная зима, **өвлийг ~ өнгөрүүлэх, ~ сайхан өвөлжих** благополучно проводить зиму, благополучно зимовать, зимовать, имея в достатке кормов

ӨНХРӨХ 1) катиться, кататься, вращаться, 2) валяться, **ногоон дээр ~** кататься на траве, **~ч ойчих/унах** падать, валиться на землю, **залуухан бүсгүй гэдрэгээ ~ ойчсон** молоденькая барышня упала навзничь, **шалан дээр ~** а) кататься по полу, б) валяться на полу, **~ хөдөлгөөн** вращательное движение

ӨНХРҮҮЛЭХ *побуд. от* **өнхрөх**, катить, катать, вращать, валять, **шалан дээгүүр ~** валять по полу, **бөмбөг ~** катать мяч

ӨНХРҮҮШ колобок

ӨНЦӨГ угол, **тэгш ~** прямой угол, **мохоо ~** тупой угол, **олон ~т** многоугольник, **~ шингээлт** адсорбция, **байгалийн налуугийн ~** угол естественного откоса, **налуугийн ~** угол наклона, **ойлтын ~** угол отражения, **уналтын ~** угол падения

ӨНЦӨГТЭЙ 1) имеющий угол, 2) внимательный, 3) многозначный, **~ нүд** внимательные глаза, **~ үг** веское слово

ӨНЧИН 1) сирота, 2) осиротелый, 3) одинокий, **~ хоцрох** остаться сиротой, **бүтэн ~** круглый сирота, **~ мод** одинокое дерево, **~ хүүхэд асрах газар** сиротский приют (интернат), **~ сармис** чеснок однодольный, **~ цохио** *геол.* нунатаки (вулканические), **~ хараалж** бекас отшельник

ӨНЧДӨХ испытывать сиротскую долю

ӨНЧРӨЛ сиротство, одиночество, **~ хагацал, ~ зовлон** сиротская доля, **~ үзэх** сиротеть

ӨНЧРӨХ 1) осиротеть, становиться сиротой, лишаться родителей, 2) *перен.* чувствовать одиночество, лишаться чьей-либо заботы

ӨНЧРҮҮЛЭХ *побуд. от* **өнчрөх**, осиротить, сделать кого-нибудь сиротой

ӨӨ 1. 1) неровность, шероховатость, 2) ошибка, недостаток, изъян, **~ эрэх** придираться, подкапываться, **~ сэв** *парн.* а) неровность, б) дефекты, ошибки, **ямар ч ~ алга** а) всё безукоризненно, б) без всяких изъянов, без всяких ошибок, **~ сэв эрэх** искать предлог, придираться

ӨӨ 2. *частица усиления* о, ах, эх, ~ **энэ үү?** ах, это что ли? ~ **уншаагүй юм уу?** ах, ты не читал?

ӨӨВ 1. возглас, которым подзывают коров и телят

ӨӨВ 2. возглас, которым откликаются на зов

ӨӨВЛӨХ 1) подзывать коров, телят, 2) уговаривать корову подпустить телёнка к вымени

ӨӨГҮЙ 1) ровный, гладкий, нешероховатый, 2) без изъяна, без недостатка, 3) *перен.* безукоризненный, исключительный, безупречный, беузкоризненно, безупречно, ~ **тал** ровная степь, **өндөг шиг** ~ *погов.* словно гладкое яйцо, гладкое как яйцо, без задоринки, ~ **хүн** безукоризненный человек, **биеэ** ~ **авч явах, өө гаргалгүй явах** вести себя безупречно, быть безукоризненным

ӨӨД (єє) вверх, кверху, к, по, на, в, ~ **харах** смотреть вверх, **~өө явах/гарах** подниматься вверх, **салхи** ~ против ветра, ~ **уруу, ~өө сөөргөө** туда сюда, вверх и вниз, **ажил** ~ **нь татах** улучшить работу, **~өө суух** садиться на почётное место, ~ **болох** а) подниматься, вставать, б) скончаться

ӨӨДГҮЙ бестолковый, неподходящий, скверный, ничтожный, никчёмный, никудышный, ~ **амьтан** негодяй, ничтожный человек, ~ **эд** негодная/некудышная вещь, ~ **муу хэрэг** темное дело, ~ **амьтан** сволочь, неприятный тип

ӨӨДЛӨХ 1) идти вверх, подниматься, 2) *перен.* улучшаться, поправляться, укрепляться, выходить из бедственного положения, приходить в цветущее состояние, 3) *уст.* скончаться, умереть, **ажил нь овоо ~ж явaа гэнэ** говорят, что дело у него довольно поправляется, **өртэй хүн ~гүй** имеющий долги никогда не встанет на ноги, не поднимется

ӨӨДЛӨШГҮЙ неисправимый

ӨӨДӨӨС навстречу, напротив, ~ **нь тосож очих** идти кому-либо навстречу, **бидний ~ машин айсуй** навстречу нам ехала машина, **манай байшингийн** ~ напротив нашего дома

ӨӨДӨС 1. лоскуты, обрезки, обрывки, куски, клочки, **даавууны** ~ *обрезки материи*, **төмрийн** ~ куски железа, **~өөр хийсэн** лоскуточный, обрезочный, сделанный из лоскутьев

ӨӨДӨС 2. *крохотный*, очень маленький

ӨӨДРӨГ жизнерадостный, бодрый, весёлый, живой, бойкий, оптимистический, ~ **үзэл** оптимизм, жизнерадостность, ~ **сэтгэл** бодрость, бойкость, весёлость, ~ **байх/явах** быть жизнерадостным, быть удачливым

ӨӨДТЭЙ ладный, годный, добротный, подходящий, толковый, **өнгөтэй** ~ **юм авах** купить хорошую добротную вещь, **овоо** ~ **хүү** довольно толковый мальчик

ӨӨДТЭЙХЭН *ладный, добротный*

ӨӨЛД олёты, элёты, название одной из монгольских народностей

ӨӨЛӨХ 1) подравнивать, *ровно обрезать, подрезывать*, 2) искать слабую сторону кого-, чего-либо, искать повод к упрёкам, заниматься придиркой, 3) *упрекать, осуждать*, **даавууны зах** ~ подравнять края материи, **үг** ~ придираться к словам

ӨӨНТӨГ обидчивость, *подозрительность, мнительность, повод*, предлог, ~ **эрэх** искать повод для обиды, ~ **санах** подозревать в чём-либо обиду, таить обиду

ӨӨНТӨГЛӨХ обижаться, искать повод для обиды

ӨӨНТӨГЧ обидчивый, мнительный, ~ **зан** *мнительный* характер, ~ **хүн** обидчивый человек

ӨӨР (ийн) 1. свой, себя, **~ийн дутагдлыг ойлгох** *признавать* свою ошибку, ~ **хоорондоо** между собой, **~ийн эрхгүй** невольно, автоматически, **~ийнхөө дураар** по своему собственному желанию, **~ийн биеэр** сам лично, **~ийн намтар** автобиография, **~ийн шүүмжлэл** самокритика, **~ийн өртөг** себестоимость

ӨӨР 2. 1) другой, иной, 2) ещё, кроме, помимо, **~өөр хэлбэл** иначе говоря, другими словами, **энэ бол** ~ **хэрэг** это другое дело, ~ **хүн** другой человек, ~ **нэг** ещё один, ~ **нэг хүн** кто-то другой, ещё один человек, ~ **хэн ч** никто другой, **түүнээс** ~ кроме того

ӨӨРИЙМСӨГ ведущий себя *по-родственному, по-свойски, фамильярный*

ӨӨРИЙМСӨХ вести себя по-свойски, *фамильярно, панибратствовать*, амикошонствовать

ӨӨРӨӨ сам, **би** ~ я сам, я лично, ~ **хийх** делать сам, **та** ~ **аваарай** вы сами возьмите, ~ **буулгагч машин** самосвал, ~ **сурах бичиг** самоучитель, **~ийгөө хамгаалах үйлдэл хийх** совершать акт самообороны, **~ийгөө хуурах** самообман, обманываться, ~ **удирдах ёс** самоуправление, **~төө засах** автономия

ӨӨРСӨД: ~өө, өөрснөө сами, **та нар ~өө мэд** вы сами решайте

ӨӨРТӨӨ самому себе, ~ **үйлчлэх** а) самообслуживание, б) обслуживать самого себя, ~ **засах эрх** право на самоопределение, ~ **засах орон** автономная республика, ~ **итгэх** верить самому себе, надеяться на самого себя, ~ **хэр таарсан/тааруу** как раз по себе, себе под силу

ӨӨРЦГҮЙ безразлично, всё равно, так же, **яалаа ч** ~ всё равно бесполезно/нет другого выхода

ӨӨРЧЛӨГДӨХ *страд. от* **өөрчлөх**, изменяться, меняться, преобразовываться, подвергаться переменам, **үндсээрээ** ~ изменяться в корне, изменяться коренным образом, **нүүр царай нь** ~ изменяться в лице

ӨӨРЧЛӨЛТ изменение, преобразование, реформа, перестройка, ~ **хийх /оруулах** вносить изменение, ~ **шинэчлэлийн салхи** ветер перестройки, **цаг агаарын** ~ изменение климата, климатические изменения, **засгийн газрын бүрэлдэхүүнд** ~ **гарлаа/орлоо** в составе правительства произошли изменения, **нийгэм эдийн засгийн** ~ общественно-экономические преобразования, **тоо ба чанарын** ~ количественные и качественные изменения, **нийгмийн хувьсгалт** ~ революционное преобразование общества, **үндсэн** ~ основное преобразование

ӨӨРЧЛӨХ изменять, переменять, преобразовывать, делать по-другому, **~н байгуулах** перестраивать, реорганизовать, **~н байгуулалтын явц** процесс перестройки, **урьдын шийдвэрийг** ~ изменить прежнее решение, ~ **юм алга** нечего изменить

ӨӨРЧЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **өөрчлөх**, заставлять изменить, поручать преобразовывать, заставлять перестроить

ӨӨТҮҮЛЭХ найти повод к чему-либо, **~н шийтгэх** придраться, найти повод к наказанию

ӨӨХ жир, сало, жировой, сальный, ~ **тос** *собир.* жиры, **малын** ~ животные жиры, **гахайн** ~ свиное сало, **хонины** ~ бараний жир, **~н дэн** сальная свеча, каганец, **~н тос** топлёный жир, топлёное сало, ~ **тостой хурц хоол** очень жирная пища, ~ **ч биш, булчирхай ч биш** *погов.* ни рыба, ни мясо, ни то, ни сё, **~н чулуу** кварц

ӨӨХГҮЙ не жирный, без жиру, не имеющий жира, ~ **мах** нежирное мясо, постное мясо

ӨӨХЛӨХ жиреть, нагулять жир, толстеть, становиться жирным, покрываться жиром

ӨӨХТЭЙ жирный, ~ **мах** жирное мясо

ӨӨЧ обидчивый, ~ **хүн** обидчивый человек, **өнчин хүн ~/өөнтөгч** сирота обидчив

ӨӨЧЛӨХ то и дело придираться ко всякому, **ялимгүй юмаар** ~ придираться к пустякам

ӨӨЧЛҮҮЛЭХ становиться объектом придирок

ӨӨШ наживка, приманка

ӨР 1. *долг*, задолженность, ~ **шир** долги, **улсын** ~ государственные долги, ~ **хийх/тавих** делать долги, задолживать, ~ **төлөх** *платить долг, погасить* задолженность, **~нд орох/баригдах** влезать в долги, завязнуть в долгах, ~ **нэхэх** требовать уплаты дол-

гов, взыскивать долги, ~ **төлөх чадвар** способность погасить долги

ӨР 2. *анат.* подложечная область

ӨР 3. центр пола в юрте, **тулганы** ~ квадратный столик в центре юрты

ӨРВИЙЛГӨХ *побуд. от* **өрвийх**, ерошить, всклочивать, приводить в беспорядок (напр. волосы)

ӨРВИЙХ ерошиться, торчать, взлохмачиваться, беспорядочно топорщиться, **үс нь ~жээ** волосы взлохматились

ӨРВӨЛЗӨХ ерошиться, шевелиться, качаться (напр. о траве)

ӨРГӨВТӨР довольно широкий

ӨРВӨГӨР взъерошенный, нахохлившийся, торчащий, редкий, ~ **үс** взъерошенные волосы, клок волос, ~ **өвс** клок сена

ӨРГӨГДӨХ *страд. от* **өргөх** 1) подниматься, быть поднятым, 2) быть возведённым, **олноо ~сөн** многими возведённый – титул Богдогегена, правителя Автономной Монголии в начале XX века, 3) усыновляться, быть усыновлённым, **айлд** ~ усыновляться кем-либо, **дээш** ~ быть поднятым вверх

ӨРГӨГЧ поднимающий, подъёмник, ~ **цамхаг** подъёмный кран

ӨРГӨДӨГ падающий от истощения скот

ӨРГӨДӨЛ заявление, прошение, челобитная, ходатайство, ~ **бичих** написать заявление, ~ **барих/өгөх** подать заявление, ~ **гаргагч** проситель, заявитель

ӨРГӨДӨХ оказываться слишком широким, быть чрезвычайно широким

ӨРГӨЖИЛТ расширение, развитие

ӨРГӨЖИХ расширяться, шириться, увеличиваться, распространяться, **өдрөөс өдөрт** ~ шириться изо дня в день, **~и тэлэх** становиться всеохватывающим

ӨРГӨЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **өргөжих**, ширить, расширять, увеличивать, распространять, **хүрээг** ~ распространять сферу

ӨРГӨЛ *рел.* жертва, ~ **барьц** пожертвование, дар

ӨРГӨЛТ 1. *лингв.* ударение, *муз.* акцент, **монгол хэлний ~ үгийн изгдүгээр үед байдаг** ударение в монгольском языке падает на первый слог слова, **уттын** ~ логическое ударение

ӨРГӨЛТ 2. подъём, поднятие, **хүндийг** ~ поднятие тяжести/штанги

ӨРГӨМЖ 1) почёт, уважение, доброе имя, 2) поддержка, забота, уход

ӨРГӨМЖЛӨГДӨХ *страд. от* **өргөмжлөх**, быть возведённым, **олноо ~сөн** «многими возведённый» титул монгольского правителя начала XX века

ӨРГӨМЖЛӨЛ 1) присвоение почётного звания, возведение в сан, 2) высокая награда

ӨРГӨМЖЛӨХ присваивать почётное звание, возводить в сан

ӨРГӨМӨЛ приёмный, ~ **эх** приёмная мать, ~ **хүүхэд** приёмный ребёнок

ӨРГӨН широкий, широко, ширина, ~ **мөрөн** широкая река, ~ **тал** широкий простор, ~ **дэлгэц** широкий экран, ~ **мэдлэг** широкий кругозор, ~ **боломж** широкие возможности, ~ **хэрэглээний бараа** товары широкого потребления, ~ **нь арван метр** шириной в десять метров, ~ **тэмдэглэх** широко отмечать, ~ **дэвүүрт царцаа** кобылка широкрылая

ӨРГӨӨ *уст.* ставка, юрта высокопоставленного лица, резиденция, палата, чертог, **Өргөө** Урга – дореволюционное название столицы Монголии

ӨРГӨРӨГ широта, **умард** ~ северная широта

ӨРГӨС 1) заноза, 2) шип, колючка, 3) зубцы у монгольского замка, **хуруунд ~ орох** занозить палец, **хуруунаас ~ авах** вытащить занозу из пальца, **~тэй мод** дерево с шипами, **сарнай цэцгийн** ~ шипы розы

ӨРГӨСЛӨГ колючий, колкий, шиповой, ~ **ургамал** колючие растения

ӨР 1. долг, задолженность, ~ **шир** долги, **улсын** ~ государственные долги, ~ **хийх/тавих** делать долги, задолживать, ~ **төлөх** платить долг, погасить задолженность, **~нд орох/баригдах** влезать в долги, завязнуть **ӨРГӨСТ** снабжённый колючками, имеющий шипы, ~ **бут** колючий куст, ~ **хэмх** огурец, ~ **тор/төмөр утас** колючая проволока, ~ **хашаа** колючая изгородь, ~ **арьстан** *зоол.* иглокожие, ~ **арьстан** иглокожие

ӨРГӨТГӨЛ 1) расширение, 2) пристройка, **барилгын** ~ пристройка к зданию

ӨРГӨТГӨХ расширять, ширить, распространять, **зам** ~ расширять дорогу, **үйлдвэрийг** ~ расширить производство, **харилцаа холбоогоо** ~ расширять свои связи, **бүх талаар** ~ всесторонне расширять, **~сөн хурал** расширенное заседание

ӨРГӨХ 1) поднимать, приподнимать, 2) ухаживать, заботиться, **хундага** ~ поднимать тост, **нэр хүндийг** ~ поднимать престиж, **тангараг** ~ давать клятву, **~н мэдүүлэх** широко оповещать, **туг** ~ поднять знамя, **хүнд юм** ~ поднять тяжесть, **арай гэж** ~ с трудом поднять, **эцэг эхээ** ~ заботиться о своих родителях, **өвчтөнийг ~ж асрах** ухаживать за больным, **~ж авах** усыновлять или удочерять ребёнка, брать на воспитание

ӨРГҮЙ не имеющий задолженности, без долгов, **би одоо чамд ~ болов** теперь я тебе больше не должен, теперь мы в расчёте, ~ **бол баян, өвчингүй бол жаргал** *посл.* нет долгов — богат, нет болезни — блажен (счастлив)

ӨРГҮҮЛЭХ 1) *побуд. от* **өргөх**, 2) находиться под опекой, быть опекаемым

ӨРГҮҮР 1) ручка на конных граблях, 2) подъёмник

ӨРДӨХ 1. задолжать, должать, брать в долг, входить в долги

ӨРДӨХ 2. разводить/разжигать большой огонь, **гал** ~ усиленно подбрасывать топливо в печку, разводить большой огонь

ӨРЛӨГ герой, витязь, ~ **жанжин** маршал, ~ **эх** няня, кормилица

ӨРЛӨГЧИН каменщик, ~ **хийх** работать каменщиком

ӨРНӨ запад, западный, **~д Европ** западная Европа, **~дийн нөлөө** западное влияние, влияние Запада

ӨРНӨЛ: ~ **хөгжил,** ~ **бадрал** *парн.* развитие, подъём

ӨРНӨЛТ подъём, развёртывание, рост, развитие

ӨРНӨХ развиваться, развёртываться, распространяться, расти

ӨРНҮҮЛЭХ *побуд. от* **өрнөх**, развёртывать, развивать, стимулировать, **уралдааныг** ~ развёртывать соревнование

ӨРНҮҮН развёрнутый, интенсивный, широкомасштабный, ~ **хөдөлмөр** интенсивный труд

ӨРӨВГӨР редкий, ~ **үс** редкие волосы

ӨРӨВДМӨӨР вызывающий сочувствие/жалость, внушающий жалость, ~ **харагдах** иметь жалкий вид, оказываться жалким

ӨРӨВДӨЛТЭЙ жалобный, жалкий, жалостный, ~ **царай** жалостное выражение лица

ӨРӨВДӨМ жалобный, жалкий, ~ **дуугаар** жалким голосом

ӨРӨВДӨМТГИЙ отзывчивый, сочувственно относящийся к кому-нибудь, жалеющий, склонный к состраданию, сердобольный

ӨРӨВДӨМХИЙ отзывчивый, сочувственно относящийся к кому-нибудь, жалеющий, склонный к состраданию, сердобольный

ӨРӨВДӨНГҮЙ сочувственный, сострадательный, сочувственно, сострадательно, с сочувствием, ~ **харц** сочувственный взгляд, ~ **харах** смотреть сочувственно/с состраданием

ӨРӨВДӨХ сочувствовать, жалеть, соболезновать, **өнчнийг** ~ жалеть сирот, ~ **сэтгэл төрөх** чувствовать жалость, вызывать сострадание, **зовсон хүнийг** ~ сочувствовать чужому горю/несчастью, **ядууг** ~ сострадать бедным, ~ **сэтгэл төрүүлэх** возбудить в ком-либо сострадание, ~ **сэтгэлгүй** безжалостный, немилосердный

ӨРӨВЧХӨН мягкосердечный, отзывчивый, исполненный сострадания, милосердный, проявляющий сострадание, ~ **сэтгэл** мягкая, отзывчивая душа, **маш ~ зөөлөн сэтгэлтэй хүн** очень сострадательный и мягкий человек

ӨРӨГ *шахм.* партия, **эхний ~** первая партия, **хоёрдахь ~ийг хойшлуулах** отложить вторую партию

ӨРӨГДӨЛ (өргөдөл) письменное заявление, прошение

ӨРӨГЧ: **үсэг ~** наборщик, **тоосго ~** каменщик

ӨРӨЛТ набор (типографский и т.п.)

ӨРӨМ 1. пенка, **~ зөөхий/тос** пенки, сливки, **даргар ~** толстая пенка на молоке, **сүүний ~ авах/хамах** снять пенку с молока, **~ загссан сүү** молоко с пенками

ӨРӨМ 2. сверло, бурав, дрель, коловорот, **үрлэн ~** бур дробовой, **гар ~** ручная дрель

ӨРӨМДӨЛГӨӨ бурение, сверление, **гүний ~** глубокое бурение, **алмаасан ~** бурение алмазное, **чөмөггүй ~** бескерновое бурение, **чичрээт ~** вибрационное бурение, **цохилтэргэлтэт ~** ударновращательное бурение

ӨРӨМДӨГЧ бурильщик, сверлильщик

ӨРӨМДӨХ сверлить, бурить, сверлильный, бурильный, **банз ~ж нүхлэх** сверлить отверстие в доске, **хана ~** сверлить стену, **нефтийн цооног ~** бурить нефтяную скважину, **шүд ~** сверлить зуб, **~ машин** а) бурильная машина, б) сверлильный станок

ӨРӨМТӨХ покрываться пенкой, покрываться плёнкой, **сүү ~жээ** молоко покрылось пенкой

ӨРӨӨ комната, отделение, **ажлын ~** рабочая комната, **унтлагын ~** спальня, **зочдын ~** гостиная, горница, **усны/угаалгын ~** ванная, **гурван ~ сууц** трёхкомнатная квартира, **~ цэвэрлэх** убирать комнату, **~ хөлслүүлэх** арендовать комнату, **галт тэрэгний ~** купе

ӨРӨӨЛ 1. половина чего-либо, **~ татанги (хүн)** увечный, калека, **~ мах** *половина туши*

ӨРӨӨЛ 2. односторонние путы, надеваемые на переднюю и на заднюю ногу *лошади*, **~тэй морь** *спутанная с одной стороны лошадь*

ӨРӨӨЛДӨХ 1. *делить пополам*, **мах ~** *делить мясо/тушу пополам*

ӨРӨӨЛДӨХ 2. *спутывать односторонними путами (лошадь)*

ӨРӨӨСГӨЛ 1) нечётный, 2) один из пары чего-либо, 3) ограниченный, *однобокий, односторонний, односторонне*, однобоко, ограниченно, **~ тоо** нечётные числа, **~ гутал** один из пары обуви, **~ хандлага** *односторонний подход*, **~ үзэл** односторонний взгляд, **алив юмыг ~өөр бодож болохгүй** нельзя судить о чём-нибудь односторонне

ӨРӨӨСДӨХ оказываться без пары (о парных предметах)

ӨРӨӨСӨН один, один из пары, **~ нүд** один глаз, **ихрийн ~** *один* из близнецов, **~ эвэртэй** однорогий, **~ гараараа барих** держать одной рукой, **~ бөөр** два сапога пара, *дословно* одна из почек

ӨРӨӨСТЭЙ расставленный, **хөлөг дээр ~ шатар** расставленные на доске шахматы/шахматные фигурки, **тавиур дээр ~ ном** книги, расставленные на полке

ӨРӨХ 1) расставлять, размещать на нужных местах, распределять по определённым местам, 2) наборный, **шатар ~** расставлять шахматы, **аргал ~** складывать кизяки для разжигания, **үсэг ~** производить (типографский) набор, **~ цех** наборный цех

ӨРСӨЛДӨГЧ конкурент, соперник, конкурирующий, соперничающий, **ахуулгай ~** опасный конкурент, **хүчтэй ~д** сильные соперники, **~ талууд/этгээдүүд** конкурирующие/соперничающие стороны

ӨРСӨЛДӨӨН конкуренция, соперничество, **~д ялах** выдержать конкуренцию, победить в конкуренции

ӨРСӨЛДӨХ конкурировать, соперничать, **бусадтай ~** соперничать/конкурировать с другими, **хоорондоо ~** конкурировать между собой, **~ чадвар** конкурентоспособность

ӨРСӨЛДҮҮЛЭХ *побуд. от* **өрсөлдөх**, вызывать конкуренцию, заставлять соперничать/конкурировать, доводить до конкуренции/соперничества

ӨРСӨХ опережать, оказываться впереди кого-, чего-либо, поспевать раньше кого-либо, **цаг мөчтэй ~** спорить с временем, опережать время

ӨРТӨГ стоимость, **амьжиргааны ~** стоимость жизни, **арилжааны ~** меновая стоимость, **нэмүү ~** прибавочная стоимость, **өөрийн ~** себестоимость, **хэрэглээний ~** потребительская стоимость

ӨРТӨГДӨХ *страд. от* **өртөх**, подвергаться какому-либо действию, **аюулд ~** подвергаться опасности, **хэл аманд ~** стать предметом сплетен

ӨРТӨМТГИЙ подверженный какому-либо действию, склонный к чему-либо, **зүрх судасны өвчинд ~** подверженный сердечным заболеванием

ӨРТӨН должник

ӨРТӨӨ 1) уртон, станция, 2) расстояние, равное приблизительно тридцати километрам, **морин ~** конный уртон *уст.*, **буухиа ~** эстафета, скоростная доставка, **төмөр замын ~** железнодорожная станция, **~гөөр явах** ехать на перекладных, **арваад ~ газар** расстояние приблизительно в десять уртонов

ӨРТӨӨЧИН уртонщик, ямщик

ӨРТӨХ 1. страдать от чего-либо, подвергаться чему-либо, быть подвергнутым чем-нибудь, испытывать на себе действие чего-либо, **шүүмжлэлд ~** подвергнуться критике, **юм болгонд/юм юманд ~** подвергаться всяким мелочам

ӨРТӨХ 2. делать долги

ӨРТЭЙ имеющий долги, задолжавший, **~ хүн** должник, **~ хүн өөдөлдөггүй** должник никогда не встанет на ноги, человек, имеющий долги, не разбогатеет

ӨРХ 1. четырёхугольная кошма, которой прикрывается дымовое отверстие юрты, **~ бүтээх (тэгшлэх, дөрвөлжлөх)** закрывать прикрывающей кошмой дымник, **~ татах** открывать дымник

ӨРХ 2. семейство, семья, **~ гэр, ~ айл, айл ~** семья, семейство, **~ийн тэргүүлэгч** глава семьи, хозяин дома, **~ толгойлох** быть главой семьи, **~ тусгаарлах** отделиться от родной семьи и создать отдельную семью, **~ тусгаарласан** живущий отдельной семьёй, **~ толгойлсон эмэгтэй** женщина — глава семьи (без мужа)

ӨРХ 3. воронка, яма, **галт уулын ~** кратер вулкана, **усны ~** водоворот

ӨРШӨӨГДӨХ *страд. от* **өршөөх**, быть помилованным

ӨРШӨӨЛ амнистия, пощада, милость, помилование, прощение, **~ гуйх** *просить пощады*, **~ үзүүлэх** амнистрировать, простить, **~ хайр, ~ энэрэл** *парн.* милости, забота, **~гүй** без пощады, беспощадно

ӨРШӨӨЛТ милостивый, снисходительный, доброжелательный, *благосклонный*

ӨРШӨӨХ помиловать, пощадить, извинять, прощать, **амь ~** пощадить *чью-либо жизнь*, **~гөөрэй** *простите*, **бурхан өршөө!** (говорится при чихании) будь здоров! будьте здоровы!

ӨС месть, *мщение*, **~ санах** *ненавидеть*, **~ авах** *отомстить*, **~ хонзон** возмездие

ӨСВӨР молодой, растущий

ӨСГИЙ 1) пятка, 2) каблук, **хөлийн ~** пятка ноги, **оймсны ~** пятка чулка, **гутлын ~** каблук, **өндөр ~тэй гутал** сапоги на высоких каблуках, **~ийн яс** пяточная кость, **~ий дээрээ явах, ~ийгөөрөө явах** ходить на пятках

ӨСГИЙДӨХ хватать за пятку (борцовский приём)
ӨСГИЙЛДӨХ поддевать пяткой за ногу (приём в национальной борьбе)
ӨСГӨВӨР культура, **техник ~** техническая культура, **~ургуулах** культивирование растений
ӨСГӨГЧ 1) воспитатель, опекун, 2) занимающийся разведением кого-либо, 3) увеличивающий, **мал ~** животноводы, **хүүхэд ~** воспитатель, **~ шил** лупа, **~ багаж** увеличительный аппарат
ӨСГӨЛӨН рослый, крепкий, здоровый, **~ төл** здоровый рослый молодняк
ӨСГӨЛТ выращивание, взращивание
ӨСГӨХ выращивать, растить, увеличивать, размножать, **хүүхэд ~** растить ребёнка, **мал ~** выращивать скот, **төл ~н бойжуулах** выращивать молодняк
ӨСӨЛТ рост, увеличение, подъём, **малын тоо толгойн ~** увеличение/прирост поголовья скота, **үйлдвэрлэх хүчний ~** рост производительных сил, **аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний ~** рост продукций промышленности, **хотын хүн амын механик ~** механический прирост городского населения
ӨСӨРХӨХ испытывать злобу, ненависть к кому-либо
ӨСӨХ: **~н бойжих, ~н торних** расти, увеличиваться, подрастать, **хүүхдүүд түргэн ~ж байна** дети растут быстро, **би хөдөө төрж ~сөн** я родился в деревне и вырос там
ӨСТ ненавистный, **~ дайсан** ненавистный враг, **~ хүний өлийн давваан дээр** *букв.* на ловца и зверь бежит
ӨСТӨН ненавистник, ненавистный враг, **тэр хэрүүлээс хойш тэд нэг насны ~ болов** после этой ссоры они стали врагами на всю жизнь
ӨСТЭЙ ненавистный, враждебный, внушающий злобу, **~ болох/байх** быть во вражде с кем-либо, питать ненависть/вражду к кому-нибудь
ӨТ 1) червь, черви, **~ хорхой** *парн.* черви, 2) опарыши, личинки
ӨТГӨДӨХ быть слишком густым, оказываться чересчур густым
ӨТГӨН 1) густой, крепкий, 2) *эвф.* кал, испражнения, экскременты, **~ ой** густой лес, **~ үүл** густые облака, **~ хөмсөг** густые брови, **~ утаа** густой дым, **~ цай** густой чай, **~ хатах** страдать запором
ӨТГӨРӨЛТ сгущение, конденсация
ӨТГӨРӨХ 1. густеть, сгущаться, конденсироваться, **үүл ~ч байна** облака густеют
ӨТГӨРӨХ 2. собираться в большом количестве (о людях), толпиться
ӨТГӨРӨХ 3. становиться низким (о голосе)
ӨТГӨРҮҮЛЭГЧ сгуститель
ӨТГӨРҮҮЛЭХ 1. *побуд. от* **өтгөрөх** 1., густить, сгущать, конденсировать, **сүү ~** сгустить молоко, **~сэн сүү** сгущённое молоко
ӨТГӨРҮҮЛЭХ 2. *побуд. от* **өтгөрөх 2.**, заставить собираться, толпиться
ӨТГӨС старики, старцы, **~ хөгшид, өвгөд ~** *парн.* страцы, старшие, **~ийг хүндлэх** уважать страцев/старших
ӨТЛӨХ стареть, стариться, **өсөхөөс ~ хүртэл** с детства до старости, **~ тийшээ хандах/орох** начинать стареть, **~тлөө санаагүй буцалтлаа шөнөгүй** век живи – век учись
ӨТӨГ 1. навоз, назём (овечий, козий, коровий), **~ бууц** навоз
ӨТӨГ 2.: **айргийн ~** гуща кумыса
ӨТӨГ 3. медведь
ӨТӨГЖИХ унаваживаться, покрываться навозом
ӨТӨЛ: **~ нас** старость
ӨТӨХ становиться червивым, зачерветь, заводиться (о червях), **мөөг ~ж байна** грибы червивеют, **малын шарх ~в** в ранах животного завелись/появились черви
ӨТТЭЙ червивый, с червями, **~ мах** червивое мясо
ӨЧИГ показание, обещание, свидетельство, **~ мэдүүлэх** давать показания, **ам ~** *парн.* обещание, **ам ~ өгөх** дать слово, давать обещание, **гэрчийн ~** свидетельские показания, **хэрэгтний ~** показания подсудимого
ӨЧИГДӨР вчера, вчерашний, **~ орой** вчера вечером, **~ийн хурал** вчерашнее собрание, **~өөс эхлээд** со вчерашнего дня
ӨЧИЛ исповедь, монолог
ӨЧИХ говорить, молвить, **өчиг ~** давать показание
ӨЧНӨӨН столько, так много, **~ төчнөөн** *парн.* так много, очень много, **~ удаан хүлээх** очень долго ждать
ӨЧҮҮХЭН маленький, незначительный, ничтожный, **~ төдий** чуточку, немножко, **~ дийлэнх** незначительное большинство, **тэр ~ ч гомдсонгүй** он нисколько не обиделся
ӨШ месть, злоба, **~ хонзон** *парн.* месть, ненависть, **~ хонзон санах** таить ненависть/вражду, **~өө өвөрлөх** таить зло, месть, держать камень за пазухой, **~өө авах** отомстить, свести счёты
ӨШИГЛӨХ ударить ногой, пинать, лягаться, **цаад морь чинь ~нө шүү, холхон бай!** не подходи к той лошади, она лягается!
ӨШИГЛҮҮЛЭХ 1) заставить пинать, 2) получать пинки
ӨШИХ возненавидеть, ненавидеть, питать отвращение, таить ненависть, проявлять вражду
ӨШӨӨ 1. месть, злоба, вражда, ненависть, **~ авах** мстить, **~ хонзон/хорсол** месть, вражда, ненависть, **овог төрлийн ~ авах** ёс кровная месть, вендетта
ӨШӨӨ 2. *разг.* другой, иной, ещё, **~ нэг** ещё один, **~ их** ещё больше, **~ дахиад** ещё раз, **~ хэн ч алга** ещё никого нет
ӨШӨӨРХӨХ мстить, ненавидеть, таить злобу, проявлять вражду
ӨШӨӨТ ненавистный, враждебный, **~ дайсан** злейший враг, кровный враг

П

ПАА *междометие, выражающее укоризну, досаду, презрение, отвращение* фу, фи, **~, ямар муухай юм бэ!** фу, какой кошмар!
ПААДАЙХ быть низкорослым/малорослым, оказываться приземистым/низким
ПААДГАНАХ двигаться, шевелиться (о приземистых, малорослых)
ПААДГАР низкорослый, приземистый
ПААЛАН 1) эмаль, глазурь, 2) эмалировка
ПААЛАНДАГЧ эмалировщик
ПААЛАНДАХ эмалировать, покрывать эмалью, глазурью, **сав ~дах** эмалировать посуду
ПААЛАНТАЙ эмалевый, эмалированный, **~ сав** эмалированная посуда/кастрюля
ПААХ *междометие, выражающее укоризну, досаду, презрение, отвращение* фу, фи
ПАВИЛЬОН павильон, **үзэсгэлэнгийн ~** выставочный павильон
ПАГ: **~ амьтан** незнайка
ПАГДАЙХ быть коренастым, приземистым
ПАГДГАНАХ двигаться, шевелиться (о ком-либо приземистом, коренастом)
ПАГДГАР коренастый, приземистый, низкорослый, **~ намхан хүн** коренастый человек, **~ бүдүүн эр** приземистый, толстый мужчина
ПАГДГАРДАХ быть слишком приземистым
ПАГС кисть, **будгийн ~** малярная кисть
ПАД: **~ хар** совсем чёрный, пречёрный, **~ харанхуй** полная темнота, темень, совершенно тёмный
ПАДААН фактура, **~д заасан жин** фактурный вес, **барааны ~ бичих** выписывать фактуру на товары, **~ы үнэ** фактурная цена
ПАДАН: **~ хар** совсем чёрный, сильно загрязнённый/запачканный
ПАДГҮЙ: **энэ над ~ хэрэг** это вовсе не касается меня, мне наплевать
ПАДЛИЙ не имеющий к чему-либо отношение
ПАДХИЙХ грохнуть, загреметь
ПАЙЗ ярлык, этикетка, жетон
ПАЙЗЛАХ снабжать этикеткой/ярлыком
ПАКТЛАХ допускать ошибку, сплоховать
ПАЛ: *~-~ звукоподражание* буль-буль (о жидкости), **~ ~ хийх** *перен.* говорить ерунду, **дотор ~ хийв** *перен.* в груди всё замерло
ПАЛААЖ *разг.* платье, плащ
ПАЛБИГАР бесформенный, некрасивый, неуклюжий
ПАЛХАЙХ быть приземистым, толстым
ПАЛЬТО пальто, **хавар намрын ~** демисезонное пальто
ПАМБАГАР толстый, мягкий, пухлый, **~ уруул** толстые губы
ПАМБАГАНАХ двигаться, шевелиться (о ком-, чём-либо толстом и пухлом)
ПАМБАГАРДАХ оказываться слишком мягким и толстым
ПАМБАЙХ становиться мягким и толстым, делаться пухлым, вздуваться
ПАН *звукоподражание:* **~ хийх** греметь, издавать грохот
ПАНАМ панамцы, панамский, **~ын суваг** Панамский канал
ПАНДАЙХ делаться мягким и толстым, становиться пухлым
ПАНДГАНАХ двигаться (о ком-, чём-либо мягком и толстом)
ПАНДГАР толстый, пухлый, разбухший
ПАНЗ спекуляция, торгашество, **~ үсэргэх/хийх** заниматься спекуляцией, спекулировать, торговать
ПАНЗЧИН спекулянт, торговец, торгаш
ПАНС тонкая щёлковая ткань, фанза
ПАР *звукоподражание:* **~ ~ инээх** раскатисто смеяться, **~ ~ дуугарах** издавать раскатистый звук/шум
ПАРАЗИТ паразит, паразитский
ПАРАЛЛЕЛ параллель, параллельный
ПАРК парк, **үндэсний ~** национальный парк
ПАРЛАМЕНТ парламент, парламентский, **~ийн гишүүд** парламентарии, члены парламента, **~т бүгд найрамдах улс** парламентская республика
ПАРЛИЙСАН неуклюжий, косолапый
ПАРТ школьная парта
ПАРТИЗАН партизан, партизанский, **ардын хувьсгалын ~** партизан народной революции, **~ы дайн** партизанская война, **ардчилсан хувьсгалын ~** активист демократической революции в Монголии в 90-ые годы
ПАСПОРТ паспорт, паспортный, **иргэний ~** гражданский паспорт, **албан ~** служебный паспорт, **гадаад ~** заграничный паспорт, **~ын хэлтэс** паспортный отдел/стол
ПАСПОРТЖУУЛАХ паспортизовать, паспортизация, **хүн амыг ~** паспортизация населения
ПАТЕНТ патент, **~ эзэмшигч** владелец патента, **~ын хураамж** патентная пошлина, **~ баталгаажуулах** заявить патент
ПАТИАР фото, **~ татах** фотографировать
ПАЦААН ребёнок, пацан
ПАЯН эскалада, шутка, приключение
ПЕЙЖЕР пейджер
ПЕРС персидский, персы
ПЕЧЕНЬ печенье
ПИВО пиво, пивной, **~ны үйлдвэр** пивоварный/пивоваренныйзавод, **~ны шил** пивная бутылка
ПИД *звукоподражание шлёпу, падению с треском, грохотом:* **~ хийтэл ойчих/унах** шлёпнуться, падать с треском
ПИДЖАК пиджак
ПИЖИГНЭЭН грохот, раскатистый шум
ПИЖИГНЭХ грохотать, издавать грохот/шум
ПИЙЖҮҮ пиво, импортируемое из Китая
ПИЙШИН печь, **хайлуулах ~** плавильная печь
ПИЛЭЭД *разг.* билет
ПИН амбарчик, чулан
ПИНТҮҮ бобрик, ёжик (род причёски), **~ тавиулах** постричься бобриком, **~ халимаг** волосы бобриком/ёжиком
ПИОНЕР пионер, пионерский, **~ийн зуслан** пионерский лагерь, **~ийн зангиа** пионерский галстук
ПЛАКАТ плакат, плакатный
ПЛЁНК плёнка (фото)
ПЛИТК плита, **цахилгаан ~** электрическая плита
ПОДВАЛ подвал
ПОДВОЛК *разг.* футболка
ПОЛДГОР толстый
ПОЛЬШ Польша, польский, **~ хүн** поляк, **~ эмэгтэй** полька, полячка
ПОМБОГОНОХ двигаться, шевелиться (о чём-либо круглом, куполообразном)
ПОМБОГОР круглый, выпуклый, шишковатый
ПОМБОЙХ быть круглым, оказываться выпуклым, становиться шишковатым
ПООШИГ бочка

ПОР *звукоподражание:* ~ ~ **гэх/хийх** булькать, клокотать, ~ ~ **буцлах** кипеть с бульканьем
ПОРНО порнография, порнографический
ПОРТ: **шилэн** ~ название автомобиля «Форд» в 30-50-ые годы в Монголии
ПОРТУГАЛ португальцы, португальский
ПОЧООНК *разг.* путёвка
ПӨМБИЙХ быть куполообразным, шарообразным, делаться выпуклым
ПӨМБӨГӨР округлый, выпуклый, куполообразный, название рынка в 40-50-ые годы
ПӨӨХ *междометие со значением отвращения:* фу, фи
ПРАКТИК практика, практический, ~ **хийх** проходить практику, **~ийн ажил** практическая работа, **~ийн хичээл** практическое занятие, **онол ~ийн нэгдэл** единство теории и практики
ПРИСТАВК видеомагнитофонная приставка, видеомагнитофон
ПРОГНОЗ прогноз
ПРОГРАММ программа, программный, **сургалтын** ~ учебная программа, **театрын** ~ театральная программа
ПРОКУРОР прокурор, прокурорский, **~ын газар** прокуратура, **хотын** ~ городской прокурор, **~ын үүрэг** прокурорские обязанности, **~ын зөвшөөрөл** санкция прокурора, **~ын хяналт** прокурорский надзор
ПРОЛЕТАРИ пролетарий, пролетарский, **~ийн хувьсгал** пролетарская революция, **~ийн диктатур** диктатура пролетариата
ПРОПУСК пропуск, документ
ПРОТОКОЛ протокол, протокольный, ~ **хөтлөх** вести протокол, **~д оруулах** заносить в протокол
ПРОТОКОЛДОХ протоколировать, составлять/вести протокол
ПРОФЕССОР профессор, профессорский, ~ **цол** профессорское звание, звание профессора, **дэд** ~ вице-профессор, доцент
ПРОЦЕНТ процент, процентный, **ашгийн** ~ процент прибылей, **~оор бодож гаргах** процентное исчисление, исчислять по проценту
ПУЛЕМЁТ пулемёт, пулемётный, **~ын гал** пулемётный огонь, пулемётная очередь
ПУР: ~ ~ **хийх/гэх** клокотать, бурлить
ПУРГОН автофургон
ПУТЁВК путёвка
ПУУЖИН ракета, ~ **харвах** пускать ракету, **зөөгч** ~ ракета-носитель
ПУУЖИНТ ракетный, ~ **хөдөлгүүр** ракетный двигатель
ПҮНЗ хлев, амбарчик, **төлийн** ~ хлев для молодняка
ПҮРШ пружина, **мушгиа** ~ спиральная пружина
ПҮРШТЭЙ пружинный, пружинистый, ~ **дэвсгэр** пружинный матрац, ~ **шин** пружинные весы
ПҮРЭВ 1. четверг, ~ **гариг бүрд** по четвергам
ПҮРЭВ 2. ритуальный ламаистский кинжал, нож
ПҮҮ 1) пуд, 2) весы, ~ **пүүлэх** взвешивать
ПҮҮДЭР пудра
ПҮҮЗ: ~ **гутал** кроссовки (обувь)
ПҮҮЛЭГЧ весовщик
ПҮҮЛЭХ взвешивать
ПҮҮС фирма, **худалдааны** ~ торговая фирма, **зуучлалын** ~ брокерская фирма
ПҮҮСҮҮ атлас шёлковый, атласный, сатин
ПҮҮШИГ папироса, происходит от названия папирос «Пушка», популярный в 30-50-ые годы
ПЭМБИЙХ делаться мягким и толстым, становиться пухлым
ПЭМБЭГЭР толстый, мягкий, пухлый
ПЯЛ тарелка
ПЯЛАХ *разг.* пропустить, сорвать, **хичээл** ~ прогулять занятие
ПЯНЗ пластинка, **удаан тоглох** ~ долгоиграющая пластинка, ~ **дуурьсгуур**, ~ **тоглуулагч** проигрыватель
ПЯС *звукоподражание:* ~ **хийх/гэх** издавать треск

Р

РААЖАВ *искаж.* радио

РАВЖИН 60 летний цикл буддистского летоисчисления, ~ **жарангийн тоолол** календарь 60-летнего цикла

РАДИАТОР радиатор, **онгоцны** ~ радиатор самолёта, **уурын халаагуурын** ~ радиатор парового отопления

РАДИО радио, ~ **хүлээн авагч** радиоприёмник, ~ **сонсогч** радиослушатель, ~ **нэвтрүүлэг** радиопередача, *радиовещание*, ~ **холбоо** радиосвязь, ~**оор нэвтрүүлэх** передавать по радио, ~**гоор үг хэлэх** выступать по радио, ~**гоор сонсох** слушать по радио, ~ **туяарлын идэвхит эх үүсвэр** квазары

РАДИОЖУУЛАХ радиофицировать, **улс орныг** ~радиофицировать страну

РАДИУС радиус, **тойргийн** ~ радиус круга

РАЗМЕР размер

РАЙОН район, районный, **үйлдвэрийн/нүүрсний** ~ промышленный/угольный *район*

РАПОРТ рапорт, ~ **өгөх** отдавать рапорт, рапортовать, ~ **хүлээн авах** принимать рапорт

РАШААН целебная минеральная вода, лечебные воды, бальзам, **халуун/хүйтэн** ~ горячие/холодные минеральные воды, ~ **сувиллын газар** курорт, ~ **эмчилгээ** бальнеотерапия

РЕАЛИЗМ реализм, **шүүмжлэлт** ~ критический реализм

РЕДАКТОР редактор, *редакторский*, **ерөнхий/хариуцлагатай** ~ главный/ответственный редактор, **сонины** ~ редактор газеты

РЕДАКТОРЛАХ редактировать, редактирование, **өгүүлэл** ~ редактировать статью

РЕДАКТОРЛУУЛАХ *побуд. от* **редакторлах**, давать на редактирование

РЕДАКЦИ редакция, редакционный, ~**ийн өгүүлэл** редакционная статья, ~**ийн зөвлөл** редакционный совет

РЕЗИН резина, резинка, резиновый, ~**н** эд изделия из резины, ~**н бөмбөг** резиновый мяч, ~**н ул** резиновая подошва

РЕКЛАМ реклама

РЕКЛАМДАХ рекламировать

РЕКОРД рекорд, рекордный, **дээд** ~ высший рекорд, ~ **тогтоох** устанавливать рекорд, ~ **эвдэх** побить рекорд

РЕКТОР ректор, **их сургуулийн** ~ ректор университета, ~**ын тушаал** приказ ректора

РЕКТОРАТ ректорат, ~**ын шийдвэр** решение ректората

РЕНТГЕН рентген, рентгеновский, ~**ий кабинет** рентгеновский кабинет, ~**н зураг** рентгеновский снимок, рентгенограмма, ~**ий эмч** врач-рентгенолог

РЕСТОРАН ресторан, ~**д орох** посетить ресторан, ~**д хооллох** обедать в ресторане

РЕФЕРАТ реферат, **оюутан** ~ **бичив** студент написал реферат

РЕФЛЕКС рефлекс, ***болзолт*** ~ *условный рефлекс*

РОБОТ робот, **радио удирдлагатай** ~ радиоуправляемый робот

РОЛЬ роль, **чухал** ~ **гүйцэтгэх** играть важную роль

РОМ Рим, римский, ~ **тоо** римские цифры, ~**ын иргэний эрх зүй** римское право

РОМАН роман, **түүхэн** ~ исторический роман, **шүлэглэсэн** ~ роман в стихах

РОМАНТИЗМ романтизм, **хувьсгалт** ~ революционный романтизм, ~**ын төлөөлөгчид** представители романтизма

РОМАНТИК романтика, романтический

РОМБО ромб, знак выпускника учебного вуза, ~ **загас** ромбик-рыба, капроидные

РУБЛЬ рубль, рублевый, ~**ийн ханш** курс рубля

РУУ *послелог* в, вниз, к, по, **сургууль** ~ **явах** идти в школу, **цонх** ~ **харж суух** сидеть напротив окна, **ус** ~ **чулуу хаях** бросать в воду камни

РУУГЛАХ курлыкать

РҮҮ *послелог* в, вниз, к, по, **эмнэлэг** ~ **явах** идти в больницу

С

САА 1. мишура, позумент

САА 2. *мед.* паралич, **~ дайрах, ~ өвчин тусах** быть разбитым параличом, **~тай/~ өвчинтэй хүн** паралитический больной, паралич

СААД препятствие, преграда, помеха, тормоз, барьер, *муз.* задержание, **~ тоттог/бэрхшээл** препятствие, **давшгүй ~** непреодолимая преграда, **~ хийх/учруулах** чинить препятствие, мешать, **~ болох** препятствовать, мешать, становиться тормозом, служить помехой, **~ыг давах** преодолевать препятствие, служить помехой, устранить помехи, **би танд ~ болов уу?** я вам помешал?

СААДГҮЙ беспрепятственный, свободный, беспрепятственно, свободно, без задержки, **~ орж гарах** а) беспрепятственный вход и выход, свободный въезд и выезд, б) беспрепятственно проникать куда-нибудь, **~ уулзах** свободно/беспрепятственно встречаться, **~ ойлголцох** свободно понимать друг друга, **~ явах** ехать/идти без задержки, без помех

СААДТАЙ затруднительный, мешающий, препятствующий, тормозящий, **ажилд их ~** очень мешающий работе, **замын хөдөлгөөнд ~** преграждающий уличное движение, **~ гүйлт** бег с барьером

СААЖИХ быть (стать) парализованным

СААЛГА доение, дойка, **өглөөний ~** утреннее доение

СААЛГАХ *побуд. от* **саах**, доиться, давать молоко, **~сан үнээ** доенная корова

СААЛТ 1. дойка, доение, **үнээ ~** дойка коров, **гар ~** ручное доение

СААЛТ 2. сокращение, уменьшение, укорачивание, отсрочка

СААЛТУУР доильная машина, **цахилгаан ~** электрическая доильная машина

СААЛЦАХ *совм. от* **саах**, участвовать в дойке/доении, помогать кому-нибудь в доении коров

СААЛЬ 1. молоко, удойность, **сүү ~** *парн.* молоко, удой, **~ийн** молочный, дойный, **~ийн үнээ** дойная корова, **~ийн механикжсан ферм** механизированная молочная ферма, **~ийн хувин** подойник, доильник, **~ саах** доить коров, **~ нэмэгдүүлэх** улучшать удойность, **~ бэлдхээр сав бэлд** *посл.* запасись посудой прежде чем приобретать дойную корову

СААЛЬ 2. лук-самострел, **~ тавих** насторожить самострел (на звериной тропе)

СААЛЬЧИН доярка, **аварга ~** доярка-рекордсменка, **алдарт ~** знатная доярка

СААМ 1. 1) удой, надой, 2) свежее кобылье молоко, **нэг ~ сүү** разовый удой/надой молока, **бүхэл өдрийн ~** суточный надой молока, **~ болох** пора дойки, пора доить

СААМ 2.: **арга ~** повод, предлог, **арга ~ хийх** пытаться уклониться от чего-либо

СААМШРАХ появляться (о молоке в вымени)

СААР 1. плохой, неважный, плохо, неважно, **~ явдал** плохой поступок, **~ хүн** неважный человек, **~ явах** не ладить, неважно жить, вести себя неважно, **сайн явахад садан олон ~ явахад дайсан олон** *погов.* у зажиточного — родственников много, у сирого — врагов много

СААР 2.: **аар ~** кое-что

СААРАЛ серый, пепельный, **~ ордон** серый дворец (здание Правительства в Улан-Баторе), **~ тарчаа** кузнечик серый

СААРАЛТ 1) замедление, задержка, 2) ослабление, **хурд ~** замедление скорости

СААРАЛТАХ сереть, становиться серым, виднеться (о серых предметах)

СААРАЛТГҮЙ без задержки, беспрепятственно, **~ явж ирэх** приехать без задержки/беспрепятственно

СААРАХ 1) ослабевать, слабнуть, 2) замедляться, уменьшаться, **эрч нь ~в** темп замедлился

СААРУУЛАХ *побуд. от* **саарах**, ослаблять, замедлять, уменьшать, **алхаагаа ~** замедлять шаги, **хурдыг ~** уменьшать скорость, **хүчийг ~** ослабить силу

СААРМАГ неопределённый, сомнительный, ни то ни сё, нейтральный, средний, **~ бүс** нейтральная зона, **~ уусмал** нейтральный раствор, **~ өнгө** нейтральный цвет, **~ эгшиг** нейтральный гласный, **~ хүн** гермафродит, человек с признаками обоих полов, **~ бодол/хандлага** безразличное, равнодушное отношение

СААРМАГЛАХ колебаться, обнаруживать нерешительность, испытывать непоследовательность, быть неопределённым

СААРЬ цыпки, шершавость, трещинки, **~тай гар** руки с цыпками

СААРЬТАХ покрываться цыпками/трещинками, образовываться (о цыпках), становиться шершавым/заскорузлым (напр. о коже, руках)

СААТАЛ задержка, затруднение, заминка, простой, **түр ~** временная заминка, временное затруднение, **ажлын хий ~** простой в работе, **машины ~** простой машины

СААТАЛГҮЙ без задержки, без простоя, беспрепятственно, **бид замдаа ~ явж ирлээ** мы не задерживались в пути, мы приехали без задержки в дороге

СААТАЛТ задержка, затруднение, заминка, простой

СААТАХ 1) задерживаться, замешкаться, 2) останавливаться, парализоваться, простаивать, 3) развлекаться (о ребёнке), **бид замдаа ~в** мы задержались в дороге, **замын хөдөлгөөн саатав** уличное движение парализовано

СААТУУЛАХ *побуд. от* **саатах**, 1) задерживать, мешкать, медлить, удерживать, препятствовать, 2) успокаивать, нянчить, развлекать ребёнка, **ажил ~** мешкать/медлить с работой, задерживать работу, **хөгжлийг ~** задерживать развитие, **хүүхэд ~** нянчить ребёнка, **барааг ~н барих** *юрид.* право задержать товар (в случае неоплаты его стоимости покупателем)

СААХ 1. доить, **үнээ ~** доить корову, **гүү ~** а) доить кобылицу, б) *перен.* жонглировать, **сая ~сан сүү** парное молоко

СААХ 2. укорачивать, уменьшать, сокращать, **дөрөө ~** укорачивать стремя/стременные ремни

СААХАЛТ сосед по кочевью, **~ айл** ближний айл, ближняя юрта

СААХАР сахар

САВ 1. посуда, сосуд, хранилище, контейнер, вместилище, бассейн, **~ суулга, аяга ~** *парн.* посуда, **шаазан ~** фарфоровая посуда, **үнсний ~** пепельница, **халуун ~** термос, **хогийн ~** мусорный ящик, **голын ~ газар** бассейн реки, **урсацгүй ~** бесточный бассейн, **голын ~** бассейн реки, **тамхины ~** кисет для табака-сав, **~ нь хоосон буцахгүй** отвечать тем же макаром

САВ 2. *анат.* матка, **~ны өвчин** болезнь матки

САВ 3.: **~ ертөнц** материальный мир, неорганический мир

САВ 4.: **~ үсэг** тибетская письменность буддан

САВ 5. *усилительная частица:* **~ саяхан** только сейчас, только что

САВАА палочка, прутик, **~гаар ноос савах** бить шерсть палочками, **бургасан ~** ивовая палочка, ивовый прутик, **төмөр ~** железный прутик

САВААГҮЙ любопытный, несерьёзный, необычный, ~ **хүн** любопытный человек, ~ **явдал** любопытное дело, необычный случай, ~ **нохой саранд хуцна** любопытная собака лает на луну, *приблизительно:* собака лает — караван идёт

САВААГҮЙТЭХ любопытствовать, быть любопытным, проявлять любопытство

САВААДАХ бить палочкой, хлестать прутом

САВАЛТ качание, колебание из стороны в сторону

САВАН мыло, мыльный, **нүүр гарын** ~ туалетное мыло, **барааны/эдийн** ~ хозяйственное мыло, **нунтаг** ~ моющий порошок, **~гийн хөөс** мыльная пена, мыльный пузырь

САВАНДАХ мылить, намыливать, **гараа** ~ мылить руки

САВАНТАЙ мыльный, намыленный, содержащий в себе мыло, ~ **ус** мыльный раствор, мыльная вода

САВАР 1) лапа, когти, 2) плоские грабельки для сбора кизяка, 3) *неодоб.* руки, **баавгайн** ~ медвежья лапа, **бүргэдийн** ~ когти орла, **муурын** ~ кошачья лапа, **~аар аргал түүх** собирать кизяк специальными грабельками

САВАРДАХ 1) царапаться, схватывать когтями, бить лапой, 2) собирать специальными грабельками

САВАХ 1) бить, хлестать, ударять, стегать, 2) хлопать, ударять чем-либо плашмя, **ноос** ~ бить/трепать шерсть, **хаалга** ~ хлопать дверьми

САВДАГ 1. духи местностей

САВДАГ 2.: ~ **зан** любопытство, легкомыслие, ~ **зан гаргах** проявлять любопытство

САВИРАХ течь струйкой, струиться, течь

САВЛАЛТ разлив в посуду, укладывание в мешок

САВЛАХ 1. разлив в посуду, класть в мешок, упаковывать, ~ **машин** упаковочнае машина

САВЛАХ 2. качаться, колебаться из стороны в сторону

САВЛУУР *спорт.* брусья паралельные

САВРУУ лапки, **мэлхийн** ~ *лягушачьи лапки*

САВСАХ дымиться, идти, подниматься (о паре, дыме), **уур ~на** идёт пар

САВХ 1) палочка для еды, 2) тонкая узкая дощечка, дранка, узкая длинная палочка, **~аар идэх** кушать палочками

САВХАН: ~ **хувин** подойник

САВХАНЦАР *бакт.* палочка (бациллы)

САВХДАХ есть палочками, брать пищу палочками

САВХИ сафьян, кожа, **~р хийх** сделать из кожи

САВХИН кожаный, ~ **гутал** кожаные сапоги, ~ **дээл** кожаное пальто, ~ **цамц** кожаная куртка

САГ 1.: **хог** ~ отребье, хлам

САГ 2. яйца насекомых

САГА: **бага** ~ кое-что, немного, **бага** ~ **мэдэх** кое-что знать

САГАЛДРАГА застёжка, петля, шнурок, **малгайн** ~ застёжка у шапки, **хазаарын** ~ застёжка у узды, **унийн** ~ застёжка у жерди

САГАЛДРАГАЛАХ завязывать, застёгивать застёжку, тесёмку

САГАХ 1) подниматься, выливаться через край, перекипеть, 2) *перен.* загордиться, заважничать, зазнаваться

САГЛАГАР раскидистый, развесистый, густой, косматый, мохнатый, ~ **мод** развесистое дерево, ~ **нохой** косматая собака, ~ **үстэй** пышноволосый, ~ **мод уулын чимэг, сайхан хүүхэн гэрийн чимэг** *посл.* развесистое дерево — краса гор, красивая девушка — краса дома

САГЛАЙХ развешиваться, быть развесистым

САГС корзинка, ~ **дүүрэн** полная корзинка, **~н бөмбөг** баскетбол, ~ **араг** корзина для перевозки грузов на верблюдах

САГСАЙХ быть мохнатым, лохматиться, быть пушистым, взъероситься, быть развесистым

САГСГАР развесистый, раскидистый, лохматый, пушистый, косматый

САГСУУ кичливый, хвастливый, заносчивый, ~ **хүн** хвастун, хвастливый человек, ~ **зан** заносчивый характер

САГСУУРАХ хвастаться, кичиться, загордиться

САГСЧИН баскетболист

САД: ~ **тавих** внезапный сильный поток (воды)

САДАА помеха, преграда, препятствие, **би чиний амьдралд ~ болохгүй** я не буду помехой в твоей жизни

САДААТАЙ затруднительный, служащий помехой, ~ **ажил** затруднительная работа

САДАГНАХ быть/находиться в родственных отношениях

САДАН родня, родственник, **ойрын** ~ близкий родственник, **холын** ~ дальний родственник, **~гийн сүлбээ, садан төрлийн холбоо** родственные связи, родство, **аавын/ээжийн** ~ родственник по отцу/матери, **~нийн хүн** братья и сёстры, дяди и тёти

САДАР распущенный, развратный, ~ **самуун** *парн.* распутный, развратный, ~ **самуун явдал** распутство, разврат, ~ **самуун явах/байх** вести развратную жизнь, развратничать, ~ **самууны явдалд холбогдох зүйлс** порнографические издания

САДАРХАЙ расходящийся по радиусу, радиально

САДАРХАХ демонстрировать родственные чувства

САДРАХ струиться, бить струёй, бить фонтаном, течь

САЖИХ качать, **тэр толгой ~ж, үгүй гэв** покачав головой, он сказал, что нет

САЖЛАХ размеренно, идти медленно, плестись, тащиться

САЙД министр, **ерөнхий** ~ премьер-министр, **гадаад харилцааны** ~ министр иностранных дел, министр внешних сношений, **төрийн** ~ государственный министр, **элчин** ~ посол, дэд ~ заместитель министра, вице-министр, **яамгүй** ~ министр без портфеля, ~ **нарын зөвлөл** совет министров, ~ **болох** стать министром, **~аар томилох** назначить министром, **~ын тушаал** министерский пост, **хүүхний** ~ правитель Урги в начале XX века

САЙДАХ 1) улучшаться, 2) мириться, **муудаж ~ж явах/байх** *букв.* быть как в мире, так и ссоре, ссорятся и мирятся

САЙЖРАЛ улучшение, повышение

САЙЖРАЛТ улучшение, повышение, **ард түмний аж амьдралын** ~ улучшение жизни народа, повышение благосостояния трудящихся

САЙЖРАХ улучшаться, совершенствоваться, поправляться, **бие нь ~чээ** его здоровье улучшилось, **манай ажил ~ч байна** наша работа улучшается, **гадаад хэлэнд овоо ~ч байна** знание иностранных языков довольно улучшилось

САЙЖРУУЛАХ *побуд. от* **сайжрах**, улучшать, совершенствовать, повышать, **нөхцөл байдлыг** ~ улучшать условие, **ажлын чанарыг** ~ улучшать качество работы, **мэдлэг чадвараа** ~ совершенствовать знание и умение, **биеэ** ~ поправлять своё здоровье

САЙН 1) хороший, добрый, 2) хорошо, благополучно, ~ **байна уу** здравствуйте, ~ **хүн** хороший человек, **хамгийн** ~ наилучший, самый хороший, ~ **сайхан байдал** благосостояние, ~ **хөршийн харилцаа** добрососедские отношения, **замдаа** ~ **явахыг ерөөх** пожелать кому-либо благополучного пути, ~ **нэр** доброе имя, ~ **саная** добрая воля, ~ **саная гаргах** проявлять добрую волю, ~ **чанар** хорошее качество, доброкачественность, ~ **нөхөр** хороший товарищ, близкий друг, ~ **эр** разбойник, «Робин Гуд», ~ **дураараа** добровольно, **хагас ~ өдөр** суббота, **бүтэн ~ өдөр** воскресенье, **Сайн Ноён Хан** — титул одного из князей Халхи, ~ **даа л** в лучшем случае, ~ **муудаа хүрэх** повздорить, дойти до взаимных оскорблений

САЙНДАХ *детск.* мириться

САЙРГА гравий
САЙРТАХ появление цыпок, появляться (о цыпках)
САЙРХАГ хвастливый, горделивый, заносчивый, ~ **хүн** хвастун, ~ **зан** хвастовство, хвастливость, кичливое поведение
САЙРХАГЧ хвастун, зазнайка
САЙРХАЛ хвастовство, **хоосон** ~ пустое хвастовство
САЙРХАХ хвастаться, похваляться, гордиться, кичиться, **биеэ** ~ бахваляться, хвалить себя
САЙТАЙ имеющий что-либо хорошее, **бие** ~ крепкий, здоровый, **нүд** ~ имеющий хорошее зрение, **хүн** ~, **хүний мөс** ~ имеющий совесть, добродушный, совестливый, **чанар** ~ доброкачественный, с хорошим качеством, **амт** ~ **хоол** вкусный обед
САЙТАР хорошо, хорошенько, как следует, как подобает, ~ **ойлгох** хорошо понимать, ~ **чагнах** хорошенько слушать, ~ **бодох** хорошо обдумывать, ~ **боловсруулах** хорошо перерабатывать
САЙХАН красивый, прекрасный, прелестный, ~ **аяш/зан** хорошее настроение, приветливый характер, ~ **сэтгэл** чистое сердце, ~ **үнэр** приятный запах, ~ **амт** приятный вкус, ~ **өдөр** прекрасный день, ~ **эр/хархүү** красавец, красивый мужчина, ~ **хүүхэн** красивая/прелестная девушка, **уран ~ы кино** художественный фильм, **сайн дурын уран** ~ художественная самодеятельность, ~ **үг** красивые слова, **«Монголын ~ бүсгүй»** — «Мисс Монголия»
САЙХИ тот самый, этот самый, ~ **залуу** тот самый парень/молодой человек
САЙЧУУД передовики, лучшие люди
САЙШААГДАХ *страд. от* **сайшаах**, одобряться, встречать одобрение, заслуживать одобрение, быть одобренным
САЙШААЛ одобрение, похвала, поощрение, **~ын** одобрительный, похвальный, поощрительный, **~ын үнэмлэх** похвальная грамота
САЙШААХ одобрять, хвалить, поощрять, признавать хорошим, **~н тэмдэглэх** с одобрением отметить, **магтан** ~ одобрять, поощрять, **чин сэтгэлээсээ** ~ одобрять от всего сердца
САЛ 1. плот, ~ **урсгах** сплавлять лес в плотах, **~аар явах** плыть на плоту
САЛ 2.: ~ **сул үг** пустые слова
САЛ 3.: ~ **мод** древовидный папоротник
САЛАА ветвь, разветвление, отрасль, ~ **зам** ответвлённая дорога, ~ **мөчир/салбар** отрасль, **голын** ~ приток реки, рукав реки, разветвление реки, **хуруугы/гарын** ~ промежуток между пальцами, **таван ~ боов** *детск.* затрещина, пощёчина, **төмөр замын** ~ ветка железной дороги, **модны** ~ ветвь дерева, ~ **утас** параллельный телефон, ~ **туурайтан** парнокопытные, двукопытные, **таван ~** *бот.* подорожник, **шороонь 12 ~** *будд.* 12 сфер вселенной
САЛААВЧ кукиш, фига, ~ **гаргах/үзүүлэх** показывать кукиш/фигу
САЛААВЧЛАХ показывать кукиш/фигу
САЛААЛАЛ ветвление, разветвление
САЛААЛАХ ветвиться, разветвляться, **~ж ургах** пускать ростки
САЛАЛТ 1) развод, 2) разлука, **гэр бүл** ~ расторжение брака, развод, **гэр бүл ~ыг бүртгэх** регистрировать расторжение брака
САЛАМ *частица усиления:* ~ **цохих** разбить вдребезги, ~ **зодолдох** сильно драться
САЛАН неопрятный, неаккуратный, неряшливый, небрежный, халатный, ~ **хүн** а) неряшливый человек, б) забывчивый человек, ~ **задгай явдал/байдал** халатность, небрежность, неряшливость
САЛАНГИД отдельный, обособлённый, сепаратный, разбросанный, отдельно, обособлённо, разбросанно, ~ **тавих** положить что-либо отдельно
САЛАХ расходиться, разлучаться, расставаться, избавиться, отделяться, лишаться, **өвчнөөс** ~ избавиться от болезни, ~ **ёс хийх** прощаться, **тал тал тийшээ** ~ а) расходиться в разные стороны, б) разветвляться, **ижлээсээ** ~ отбиваться от стада, **өрнөөс** ~ разделываться с долгами, **нөхдөөсөө** ~ расставаться с друзьями, **~аа байх/болих** не отставать, навязываться, **~н тусгаарлах үзэл** сепартизм, **~даг гүүр** разводной мост, **~н тусгаарлах** выход из союза, договора, отделение, **~н тусгаарлагчид** сепаратисты, **эд хөрөнгийн ~шгүй эрх** неотъемлемое право собственности **Сайхан амрагийн нүдэнд ~ цагийн нулимас** В глазах прелестной любимой слёзы будущей разлуки
САЛБАГАНАХ двигаться (о чём-либо висящем, торчащем), развеваться, раскачиваться
САЛБАГАР 1) слишком большой, висящий, болтающийся, просторный (об одежде), 2) разорванный, изношенный, растрёпанный, ~ **цув** просторный плащ
САЛБАГАРДАХ быть слишком большим/просторным, оказываться разорванным
САЛБАЙХ быть растрёпанным, быть большим/просторным (об одежде)
САЛБАР отрасль, область, ветвь, отделение, часть, секция, филиал, **гол** ~ главная отрасль, **шинжлэх ухааны** ~ отрасль науки, **~ын хүрээлэн** отраслевой институт, **олон ~ бүхий том аж ахуй** многоотраслевое крупное хозяйство, ~ **эрх зүй** отраслевое право, ~ **анги** подкласс, ~ **баг** подотряд, ~ **төрөл** подрод, ~ **хүрээ** подтип
САЛБАРАХ 1) растрескаться, давать трещины, разламываться, 2) растрёпаться, рваться, быть оборванным
САЛБАРЛАХ ответвляться, отделяться
САЛГА 1. дрожащий, трясущийся, трясучка (болезнь)
САЛГА 2. носилки
САЛГАНАА дрожание, дрожь, гарын салганаа дрожание рук
САЛГАЛАХ 1) дрожать, трястись, 2) *перен.* существовать еле-еле, жить кое-как
САЛГАН: **үлгэн** ~ а) еле живой, дряхлый, б) дрожащий, трясущийся
САЛГАНАХ дрожать, трястись, **гар нь ~ж байна** руки трясутся, **~и чичрэх** дрожать, трястись, **~сан амьтан** растяпа
САЛГАНУУР дрожащий, трясучий
САЛГАЛТ отделение, разделение, отлучение
САЛГАХ отделять, разделять, разъединять, разлучать, **ялган** ~ дифференцировать, классифицировать, **гүүр** ~ развести мост, **утас** ~ а) разъединять провода, б) отключить телефон, **хоолноос** ~ сделать безработным, оставить без средства существования, **амьдралаас нь** ~ а) лишить кого-либо жизни, б) оставить кого-либо без средства существования, **эр эм хоёрыг** ~ развести мужа с женой, развести супругов
САЛСТ слизистый, слизовый, ~ **бүрхэвч** слизистая оболочка
САЛХГАР широкий, мешковатый (об одежде)
САЛХИ (н) ветер, ветряной, ветреный, **хүчтэй/ширүүн** ~ сильный ветер, **намуун/зөөлөн** ~ слабый ветер, **авхаалж** ~ *парн.* находчивость, ~ **гаргах** находить удобный случай, проявлять сообразительность
САЛХИВЧ форточка, поддувало, вентилятор, ~ **нээх/онгойлгох** открыть форточку
САЛХИГҮЙ безветренный, безветренно, ~ **өдөр** безветренный день, **гадаа ~ байна** на улице безветренно
САЛХИЛАХ ветреть, дуть (о ветре), **гадаа ~ж байна** на улице дует ветер

САЛХИТАЙ ветренный, ветрено, ~ **өдөр** ветреный день

САЛШГҮЙ неотлучный, неразлучный, неотделимый, неотрывный, неразрывный, ~ **сайн нөхөд** неотлучные друзья, ~ **холбоо** неразрывная связь, **онол дадлагын ~ холбоо** неразрывная связь теории и практики, ~ **эрх** неотъемлемое право

САМ гребень, расчёска, **~аар үс самнах** расчесать волосы гребнем, **үсэндээ ~ шигтгэх** воткнуть в причёску гребень, ~ **боорцог** оладьи

САМАР орех, ореховый, **~ын мод** ореховое дерево, **~ын яс** ореховая скорлупа, **газрын ~** земляной орех, **~ын тос** ореховое масло, ~ **цөмөх** щёлкать орехи

САМАРДАХ *царапать, царапаться, хватать когтями/пальцами*, **Пушок муур гар ~в** кот Пушок поцарапал руки

САМБАА находчивость, сообразительность, смекалка, изворотливость, подходящий момент, удобный случай,

САМБААТАЙ находчивый, смекалистый, сообразительный, ~ **байх** быть находчивым

САМБААЧЛАХ проявлять находчивость/сообразительность, улучать момент, пользоваться случаем, ловить момент

САМБАЙ 1.: **сахал ~** усы, борода

САМБАЙ 2. низкий сорт материи

САМБАР доска, **ангийн ~** классная доска, **зарлалын ~** доска для объявлений, **хүндэт ~** доска почёта, **~т бичих** писать на доске, **~аас хуулах/харж бичих** списать с доски

САМБО самбо

САМГАН 1) женщина, пожилая женщина, 2) жена (у западных монголов)

САМГАРДАЛ проявление рассеянности, потеря самообладания, растерянность

САМГАРДАХ растеряться, проявлять рассеянность, терять самообладание, впадать в панику, суетиться, **яарч ~** растеряться

САМГАРДУУ суетливый, торопливый, ~ **хүн** суетливый человек, паникёр

САМГАРДУУЛАХ *побуд. от* **самгардах**, доводить до растерянности, наводить панику, тревожить

САМНАЛТ причёсывание, причёска, прочёсывание

САМНАХ 1) чесать, расчёсывать, причёсывать, 2) заправлять граблями, отчёсывать (напр. скрид, стог сена), 3) *перен.* прочёсывать, **үс ~** расчёсывать волосы, **ар тийш/гэдрэг ~** зачёсывать назад, **ой ~** прочёсывать лес, **~сан** камвольный

САМНУУР скребок, скребница

САМПИН счёты, ~ **цохих, ~гаар бодох** считать на счётах

САМПИНДАХ считать на счетах

САМРАЛТ размешивание, перемешивание

САМРАХ 1) мешать, перемешивать (сливая, переливая над посудой), 2) плавать, плыть, **цай ~** мешать чай ковшом, **сүү ~** мешать молоко ковшом, **усанд ~** плавать в воде, 3) бить, теребить передними ногами (о лошади)

САМСАА: ~ **шархирах** слёзы подступили к глазам

САМУУН беспорядок, смута, раздор, ~ **дэгдээх** сеять смуту, ~ **дэлгэрүүлэх** распространять смуту, **~ыг дарах** ликвидировать смуту, ~ **цаг** смутное время, смутная пора, **~/садар ~ явдал** распутство, распутный поступок, **шалиг ~** распутный, развратный, ~ **дэгдээгч** смутьян

САМУУРАЛ путаница, расстройство, неразбериха

САМУУРАХ путаться, ошибаться, сбиваться с толку, приходить в расстройство

САН казна, хранилище, сокровищница, **улсын ~** *государственная* казна, **эрдэнэсийн ~** сокровищница драгоценностей, **эрдэм мэдлэгийн ~** сокровищница знаний, **урлагийн ~ хөмрөг** сокровищница искусства, **номын ~** библиотека, **эмийн ~** аптека, **усан ~** водохранилище, бассейн, **зэвсгийн ~** арсенал, **~гийн яам** министерство финансов, **~гийн гүйлгээний үнэт цаас** казначейская эмиссия, **~гийн хөрөнгөний тасалбар** казначейские билеты, **~гийн аж ахуй** госхоз, **~гийн нярав** казначей, **хөрөнгө/эд хогшил** казённое имущество, ~ **хөмрөг** казначей, ~ **тавих** провести религиозную службу с курением фи… аме

САНАА мысль, дума, намерение, размышление, идея, ~ **бодол** мысль, идея, **муу/хорон/хар ~** злой замысел, злонамеренность, **цагаан ~** чистое сердце, доброта, **үнэн ~** искренность, **их ~** большие желания, **гайхамшигтай ~** блестящая идея, **гол ~** главная мысль, **сайн/сайхан ~** добрая воля, **сайн ~ны төлөөлөгч** миссия доброй воли, **үзэл ~** идея, **үзэл ~ны төлөө тэмцэх** бороться за идею, **сэтгэл ~** настроение, **сэтгэл ~гаар сайн байх** быть в хорошем настроении, **олон нийтийн сэтгэл ~** настроение общественности, ~ **амар** спокойно, равнодушно, ~ **амрах** успокаиваться, ~ **алдах** вздыхать, ~ **зовох** беспокоиться, **~ны зохиомж** *муз.* инвенция, ~ **тавих** заботиться, обращать внимание, ~ **нийлэх** быть в согласии, **~нд орох** припоминать, прийти в голову, вспоминаться, **~ндаа хүрэх** добиться своего/желаемого, **~гаар унах** падать духом, печалиться, **~гаар эс болох** совершаться наперекор желанию, делаться не так, как хочется, **сайн хүн ~гаараа** прийти в самый/нужный момент, быть лёгким на помине, ~ **байвч сачий хүрэхгүй** иметь желание, да не иметь возможности, ~ **шулуудах** принимать решение, **хүмүүс гол юман дээрээ ~ нийлэхгүй бол өчүүхэн юмнаас ч болж салдаг** когда люди не сходятся в главном, они расходятся из-за пустяков

САНААРХАЛ намерение, желание, предположение, претензия, мечта, **хий хоосон ~** пустая мечта

САНААРХАХ намереваться, предполагать, претендовать, заритьсся, **өндөр тушаалд ~** претендовать на высокую должность, высокий пост, **хоосон ~аад хэрэггүй** не надо предаваться пустым мечтам

САНААТАЙ 1) имеющий какую-либо мысль/какое-либо намерение, преднамеренный, намеревающийся, намеренный, 2) *намеренно, умышленно, нарочно, сознательно*, 3) *в сочетании с причастием будущего времени на –Х выражает намерение совершить какое-нибудь действие:* намерен+инфинитив, **хар ~, муу ~** злонамеренный, зловредный, **гэнэн цагаан ~** наивный, честный, с чистой, благородной душой, ~ **хийх/үйлдэх** делать нарочно, поступать умышленно, **чи яах/ямар ~ байна** каково у тебя намерение? как же ты думаешь поступать, **би явах ~** я намерен поехать, **бид төлөвлөгөө хугацаанаас нь өмнө биелүүлэх ~** мы намерены выполнить план досрочно, **би тантай ярилцах ~/ярилцах гэж ирэв** я пришёл поговорить/чтобы поговорить с вами, ~ **алах** *юрид.* умышленное убийство, ~ **гэмт хэрэг** умышленное преступление

САНААЧЛАГА инициатива, почин, предложение, **шинэ ~** новаторство, **зоригтой ~** смелый почин, **эх оронч ~** патриотический почин, **өөрийн ~аар** по своей инициативе, по собственному почину, **~ыг гартаа авах** взять инициативу в свои руки, взять на себя почин, **бусдын ~ыг уггаж авах** подхватить инициативу других, **энх тайванч ~** миролюбивые предложения

САНААЧЛАГЧ инициатор, зачинщик, **шинийг ~** новатор

САНААЧЛАХ проявлять инициативу, быть инициатором, **энэ төслийг тэр ~жээ** он был инициатором этого проекта

САНААШРАЛ намерение, мечта

САНААШРАХ задумываться, размышлять, мечтать, намереваться

САНАГАЛЗАХ припоминать, вспоминать, не забывать

САНАГДАХ *страд. от* **санах**, 1) вспоминаться, припоминаться, 2) представляться, казаться, думаться, **над тэгж ~на** мне так кажется, **бага нас минь над байн байн ~даг** мне часто вспоми-

нается моё детство, **бид тохиролцсон ~на** кажется, мы договорились

САНАЛ мнение, предложение, голосование, **олон нийтийн ~** общественное мнение, **~ хүсэл/бодол** желание, намерение, мнение, предположение, **~ шүүмжлэл** критика, **~ гомдол** жалоба, претензия, **~ хураалт** голосование, **нууцаар ~ хураах** тайное голосование, **илээр ~ хураах** открытое голосование, **гар өргөж ~ хураах** голосовать поднятием руки, **~ хураалтын үр дүн** результаты голосования, **~ нэгтэй** единодушно, **олонхийн ~аар** по большинству/большинством голосов, **~ зөрөлдөөн** разногласие, расхождение, **өөрийн ~лаар** по своему мнению, по собственному желанию, **~ оруулах** внести предложение, **~аа гаргах** высказать своё мнение, **~аа солилцох** обменяться мнениями, **~тай байх** иметь своё мнение, **~ дэвшүүлэх** выдвигать предложение, **~ нийлэх** прийти к соглашению, соглашаться, **~ыг няцаах** отклонить предложение, **~ыг хүлээж авах** принимать предложение, **~ гаргагч** оферент, лицо, делающее предложение, **~ өгөх бүхээг** кабина для голосования, **~ өгөх эрх** право голоса, **~ өгөх эрхтэй этгээд** лицо, имеющее право голоса, **~ хураалт явуулах** проводить голосование, **өрсөлдөгч талаас гарах ~** предложение со стороны конкурентов, **эрэлт хэрэгцээ ба ~** спрос и предложение

САНАЛТАЙ имеющий мнение/предложение, **хэн ямар ~ байна?** у кого какое предложение? **нэг ~ байх** быть единодушным/единогласным, иметь единодушное/единогласное мнение

САНАЛТГҮЙ: **чи одоо тийшээ явна гэж ~** ты сейчас и не думай о поездке туда, теперь тебе невозможно ехать туда

САНАМЖ 1) замечание, заметка, рекомендация, памятка, 2) урок, **~ болгох** делать замечание, **энэ чамд ~ болно** это будет/послужит тебе уроком, **~ бичиг** памятная записка, меморандум, **энэ тухай товч ~ бичих хэрэгтэй** надо написать об этом краткую памятку

САНАМСАРГҮЙ случайный, нечаянный, неожиданный, опрометчивый, случайно, нечаянно, неожиданно, **~ учрал** нечаянная встреча, случайная встреча, **~ явдал** случайность, случайный поступок, **~ тааралдах/уулзалдах** случайно встретиться, **~ хэлэх** случайно сказать, **~ ашиг** неожиданная прибыль

САНАХ 1) думать, мыслить, размышлять, 2) помнить, припоминать, вспоминать, 3) намереваться, планировать, считать, 4) скучать, тосковать, **сайн ~** а) хотеть добра, желать добра, делать кому-либо добро, быть добросердечным, б) хорошо помнить, **муу ~** а) таить злобу, злоумышлять, задумывать недоброе, б) смутно помнить, **хар ~** подозревать, недоверять, **биеэ ихэд ~** много о себе думать, **ямагт ~ж явах хэрэгтэй** необходимо всегда помнить, **нуттаа ~** тосковать по родине, скучать по родному краю, **эхээ/ээжээ ~** тосковать по матери, чувствовать отсутствие матери, **~ж сарвайх үр(тэй) байх** иметь ребёнка, детей, **би үүнийг хийе гэж ~ж байна** я намерен сделать это, **зөв гэж ~** считать правильным, **бид газар дээр нь шалгая гэж ~ж байна** мы планируем проверить на месте

САНАШГҮЙ невообразимый, немыслимый, невозможный, **~ хэрэг/явдал** немыслимое дело, немыслимый поступок

САНВААР клерикальный, религиозный

САНВААРТАН духовное лицо, **~ы эрхт ёс** клерикализм

САНД: **~ мэнд** второпях, спеша, в панике, **~ мэнд гүйж ирэх** прибежать второпях, **~ мэнд босох** быстро встать, подняться в панике

САНДАЙЛАХ сесть на что-либо, опустив ноги вниз

САНДАЛ стул, скамейка, **зөөлөн ~** мягкий стул, кресло, **урт ~** скамейка, **мухар ~** табуретка, **эвхдэг ~** складной стул, **~ тавьж өгөх** предлагать стул, **~л дээр суух** сесть на стул, **~ын түшлэг** спинка стула

САНДАРГАХ *побуд. от* **сандрах**, беспокоить, заставлять беспокоиться, вызывать тревогу, тревожить

САНДРААХ беспокоить, тревожить, волновать, переполошить, возбуждать, нервировать, **тэр гэрийнхнээ ~ж орхив** он переполошил всю семью, **энэ мэдээ намайг бас ~в** эта весть также волновала/беспокоила меня

САНДРАЛ беспокойство, волнение, расстройство, тревога, переполох, **~д орох** приходить в тревожное/беспокойное состояние, тревожиться, **~д оруулах** приводить в беспокойное состояние, поднять переполох, вызвать переполох

САНДРАХ 1. растеряться, волноваться, суетиться, **~лгүй тайван ярих** рассказывать спокойно, не волнуясь, **тэр бүр ~чихжээ** он совсем растерялся

САНДРАХ 2. быть в замешательстве, бояться, **айж ~** бояться

САНДРУУ суетливый, переполошенный, растерянный, встревоженный, беспокойный, **яаруу ~** суетливый, торопливый, **~ хүн** суетливый/беспокойный человек

САНЖГАНАХ висеть, болтаться, качаться (о чём-либо висящем)

САНЖГАНУУЛАХ *побуд. от* **санжганах**, болтать чем-либо, **хөлөө ~** болтать ногами

САНЖГАР висящий, отвислый

САНЖИЙХ висеть криво, набок

САНЖИХ свешиваться, висеть, отвисать, свисать

САНСАР 1) мир материального бытия, 2) космос, 3) космический, **~ судлал** космонавтика, исследование космического пространства, **~ огторгуй** космическое пространство, **~ын хөлөг/нисэгч** космический корабль/полёт, **~ын туяа** космические лучи, **~ын нисэгч** космонавт, **~ыг энх тайвны зорилгоор ашиглах** а) использовать финансировать, **үйлдвэрийг ~** финансировать предприятие

САНТИМЕТР сантиметр, сантиметровый, **~ийн хуваарь** сантиметровые деления, сантиметровый диапазон

САНУУЛАГЧ суфлёр

САНУУЛАХ *побуд. от* **санах**, напоминать, предупреждать, наводить на какую-либо мысль, **урьдчилан ~** заранее предупреждать, **дахин ~** предупреждать второй раз, напоминать ещё раз, **мартсаныг ~** напомнить о забытом, **би мартана шүү, чи ~аарай** может быть, я забуду, ты мне напоминай!

САНУУЛГА напоминание, предостережение, предупреждение, **хатуу ~** строгое предупреждение, **ямар ч урьдчилан ~гүйгээр** безо всякого предупреждения, **~ авах** получить предупреждение, **~ өгөх** сделать предупреждение

САНХҮҮ финансы, финансовый, **улсын ~** государственные финансы, **~гийн жил** финансовый год, **~гийн хэлтэс** финансовый отдел, **~гийн систем** финансовая система, **~гийн бодлого** финансовая политика, **~гийн байцаагч** финансовый инспектор, **~гийн асуудал** финансовые проблемы, **~гийн коллеж** финансовый колледж, **~гийн нууц мэдээлэл** инсайдерская информация.

САНХҮҮЖИЛТ финансирование, обеспечение/снабжение финансами, **удаан хугацааны ~** долгосрочное финансирование

САНХҮҮЖИХ финасироваться, снабжаться финансами, **орлогоороо ~** финансироваться своими доходами/прибылями

САНХҮҮЧ финансист, специалист по финансам

САНЧИГ висок, волосы на висках

САНЧИР Сатурн

САР 1. луна, месяц, **арван тавны/гэргэл ~** полнолуние, **хавирган/тал ~** полумесяц, серп луны, **~ шинийн баяр** новый год по восточному календарю, **шинэ/шинийн ~** молодой месяц, **~ шингэх** заход (захождение) луны, **~ны замын огтлолцол** узел лунной орбиты, **~ны гэрэл** свет луны, лунный свет, **~н чулуу** лунный камень, **~н хөхөө** кукушка хохлатая, **~/~ны хиртэлт, ~ хиртэх** затмение луны, лунное затмение, **~тай шөнө**

лунная ночь, **нэг ~** один месяц, **нэг ~д** а) за месяц, б) в январе, **нэгдүгээр ~** январь, **өнгөрсөн ~** предыдущий/прошлый месяц, **дараа/ирэх ~** будущий/следующий месяц, **найрамдлын ~** месячник дружбы, **цагаан ~** первый весенний месяц года по лунному календарю, **~ын амралт авах** взять месячный отпуск, **~ын цалин** месячная зарплата, **~ын юм/тэмдэг** менструация

САР 2. *звукоподражание шороху, шарканью:* **~ ~ хийх** раздаваться (о шорохе)

САР 3. *зоол.* лунь

САР 4. лысина, плешь, **~тай зээрд морь** рыжая с плешью лошадь

САРААЛЖ решётка, **цонхны ~** оконная решётка

САРААЛЖИН 1) решётка, 2) решётчатый, **~ цонх** решётчатое окно, **~ хана** решётчатая стена

САРААЧИХ чёркать, исчеркать, пачкать, марать, **захиа сарачих** чёркать письмо, **шүлэг ~** марать стихи, **харандаагаар ~** исчеркать карандашом

САРАВГАНАХ махать руками/ногами, барахтаться

САРАВГАНУУЛАХ *побуд. от* **саравганах**, размахивать, барахтаться, **гараа ~** размахивать руками

САРАВГАР торчащий, развилистый, раскидистый, растопыренный, раздвинутый

САРАВЧ навес, сарай, хлев, козырёк, **малын хашаа ~** навес для скота, **өвсний ~** сарай для сена, **түлээний ~** сарай для дров, **малгайн ~** козырёк головного убора, **нүдний ~** очки

САРАВЧГҮЙ не имеющий навеса, **малын хашаа ~ газар** место, не имеющее навеса для скота, **би ~ харахгүй байна** я не вижу без очков

САРАВЧЛАХ делать руку в виде козырька, приставлять руку козырьком, **~н харах** смотреть, приложив руку к глазам козырьком

САРАВЧТАЙ имеющий навес/козырёк, **~ малгай** головной убор с козырьком, **малын ~ хашаа** крытый загон для скота

САРАЙХ быть торчащим, оказываться растопыренным, торчать, растопыриваться, возвышаться

САРАМПАЙ тонкий, оборванный, **~ банз** тоненькая доска

САРВАЙХ 1) протягиваться, растопыриваться, 2) *перен.* неметь, цепенеть

САРВАЛЗАХ махать руками, барахтаться

САРГАР торчащий, растопыренный

САРЗГАР *сетчатый, редкий*

САРЗАЙХ быть сетчатым, оказываться редким, неровным

САРИЙ: муруй ~ *парн.* кривой, непрямой, **муруй ~ бичих** неровно писать, плохо писать

САРИЙЛГАХ *побуд. от* **сарийх**, кривить, делать, кривым, косить

САРИЙХ кривляться, быть кривым

САРИМС (ar) чеснок, **~ны үнэр** чесночный запах

САРЛАГ як, сарлык, **~ийн үнээ** корова-сарлычка

САРМАГЧИН обезьяна, мартышка, **хүн дүрст ~** человекообразная обезьяна

САРМАЙ овчина/козлина без шерсти, **~ дээл** нагольный тулуп, шуба из овчины без шерсти

САРНАГАР раздувшийся (о ноздрях), широкий картошкой нос

САРНАЙ роза, розан *разг.* **зэрлэг ~** дикая роза, **улаан ~** алая роза

САРНАЙХ раздуваться (о ноздрях)

САРИХ мочиться (о собаке)

САРНИЛ рассеивание, рассеяние, дисперсия, **гэрлийн ~** рассеяние света, **авианы ~** рассеивание звуков, **~мал мананцар** диффузные туманности

САРНИЛТ рассеивание, дисперсия

САРНИУЛАХ *побуд. от* **сарних**, рассеивать, разбрасывать, разгонять, разлагать, **салхи үүл ~в** ветер рассеял тучи, **эрүүл мэндийг ~** ухудшать здоровье

САРНИХ рассеиваться, разлагаться, разбрасываться, распадаться, сарнин тархах рассеиваться

САРТАЙ со звёздочкой на лбу, **~ хээр морь** гнедой конь со звёздочкой на лбу

САРТАЙЛГАХ *побуд. от* **сартайх**

САРТАЙХ расширяться, раздуваться (о ноздрях)

САРТГА: ~ ~ хийх раздуваться (о ноздрях), раздувать ноздри

САРТГАР: ~ хамар с широкими ноздрями

САРТУУЛ 1) **~** — название одной из монгольских народностей, 2) узбек, узбекский

САРУУЛ светлый, ясный, **уудам ~** светлый и обширный, **эрүүл ~** здоровый, **~ тасалгаа** светлая комната, **~ ухаан** светлый ум, светлая память, **~ шөнө** светлая ночь

САРУУЛХАН *уменьш. от* **саруул**, светленький, довольно светлый/ясный

САРХАД *высок.* стиль, вино, водка

САРХИНАГ *анат.* книжка (часть желудка жвачных животных)

САРЬС 1. мягко выделенная кожа

САРЬС 2. перепонка, перепончатый, **галууны хөлийн ~** перепонка на лапе у гуся, **~н багваахай** *зоол.* летучая мышь

САРЬСЛАХ 1) выделывать сыромятную кожу, 2) *перен.* истощаться

САХАЛ 1. борода, усы, **~ тавих/ургуулах** отпускать бороду, **~ хусах** бриться, стричь бороду, **~ын хутга** бритва, **~ хусах хэрэгсэл** бритвенный прибор, **~ын цахилгаан машин** электробритва

САХАЛ 2. усики, плети (у растений)

САХАЛ 3.: **~ өвс** *бот.* сыть

САХАЛГҮЙ безбородый, безусый

САХАЛТ бородатый, усатый, **~ тоодог** самец дрофы

САХАЛТАЙ усатый, бородатый

САХИГЧ смотритель, блюститель, надзирающий

САХИЛ обет, **~ санваар** обет, **~ хүртээд шал дордох** *приблизительно:* вот тебе бабушка и юрьев день!

САХИЛГА дисциплина, **хөдөлмөрийн ~ бат** трудовая дисциплина, **~ын дүрэм** дисциплинарный устав, **~ын зөрчил** дисциплинарный проступок, **цэргийн ~** воинская дисциплина, **хатуу ~ бат** твёрдая дисциплина, **~ын шийтгэл, ~ батын арга хэмжээ** дисциплинарное взыскание, **~ гажуудуулах** нарушение дисциплины, **~ын хороо** дисциплинарный комитет

САХИЛГАГҮЙ недисциплинированный, **~ оюутан** недисциплинированный студент

САХИЛГАГҮЙДЭХ быть недисциплинированным, **~ж болохгүй** нельзя быть недисциплинированным, будь дисциплинированным

САХИЛГАЖИХ дисциплинироваться, приучаться к дисциплине, стать дисциплинированным

САХИЛГАЖУУЛАХ дисциплинировать, приучать к дисциплине

САХИЛГАТАЙ дисциплинированный, соблюдающий строгую дисциплину, **~ хүүхэд** дисциплинированный ребёнок

САХИЛТАН *взявший на себя обет*

САХИУЛ караульщик, сторож, **~ хийх, ~аар ажиллах** работать сторожем/караульным

САХИУЛАХ *побуд. от* **сахих**, поручать караулить/охранять, давать сторожить, **журам ~** блюсти порядок, наводить порядок

САХИУЛАГЧ: журам ~ блюститель порядка, милиционер, полицейский

САХИУС талисман, амулет, оберег, **~ шүтээн** идол

САХИХ охранять, караулить, стеречь, соблюдать, **энх тайвныг ~** защищать мир, сохранять мир, **нийгмийн хэв журам ~** соблюдать общественный порядок, **төвийг ~** придерживаться нейтралитета, **гэр ~** сидеть дома, домовничать, **өвчтөнийг ~** ухаживать за больными, **~ж суух** сидеть в ожидании, ждать кого-либо, поджидать кого-либо, **эрх зүйн хэм хэмжээг ~** соблюдать правовые нормы

САХЛАГ густой, **~ ногоо** густая трава, **~ үс** густые волосы, **~ үстэй малгай** мохнатая шапка, **~ үстэй нэхий** длинношерстая овчина

САХУУ 1. *вет.* сап

САХУУ 2. дифтерия, дифтерит

САХУУТАХ болеть сапом

САЦУУ 1) вместе с тем, наряду с этим/тем, 2) равный, одинаковый, **үүний ~** наряду с этим, **тэр ажиллахын ~гаар бас суралцдаг** он и работает и учится одновременно

САЯ 1. миллион, **~ ~ хүн** миллионы людей, **~ гаруй** свыше миллиона

САЯ 2. только что, не так давно, вот сейчас, сию минуту, **дөнгөж/тун ~** только что, **~наас** с недавних пор, **~ын** недавний, только что прошедший, имевший место недавно, **тэр ~ энд ирээд явлаа** он только что был здесь, **энэ тухай бид ~ л мэдлээ** только что мы узнали об этом

САЯАД около миллиона, **манай улс хоёр ~ хүнтэй** население нашей страны около двух миллионов

САЯВТАР не так давно, **~ цас оров** не так давно пошёл снег

САЯДАА 1) на днях, скоро, в скором времени, 2) на днях, за последнее время

САЯ ДАХЬ миллионный, **сонины ~ дугаар** миллионный номер газеты

САЯДУГААР миллионный

САЯТАН миллионер

САЯХАН совсем недавно, только что, **тэд ~ л оюутан байв** совсем недавно они были студентами, **тэр ~ гарав** он только что вышел, **~ы явдал** недавний случай

СЕКС секс, **~ — бөмбөг** секс бомба

СЕКСДЭХ заниматься сексом

СЕКТОР сектор, **ардын аж ахуйн ~** секторы народного хозяйства

СЕКУНД секунда, секундный, **хэдхэн ~д** всего за несколько секунд, **~ын зүү** секундная стрелка

СЕКЦ 1) секция, 2) секционный, **оюутны ~ дугуйлангууд** секции и кружки для студентов, **~ийн хуралдаан** секционные заседания, работа заседания по секциям

СЕМИНАР 1) семинар, семинарный, 2) семинарский, **монголын уран зохиолын ~** семинар по монгольской литературе

СЕМИНАРЛАХ давать семинар, давать советы

СЕНСААЦ сенсация

СИБИРЬ Сибирь, **~ийн хүр эрвээхэй** шелкопряд кедровый

СИГНААЛДАХ сигналить

СИЙВЭН плазма, **цусны ~** кровяная плазма

СИЙГЭХ дуть насквозь, проходить/пробираться насквозь, **цонхоор салхи ~ж байна** ветер дует от окна, от окна дует

СИЙЛБЭР резьба, гравюра, резная работа, резные изделия, **уран ~** художественная резьба, **гоё сайхан ~** красивая резьба, **модон ~** гравюра по дереву, гравюра на дереве, **зааны ясан ~** резьба по слоновой кости, **~ийн урлаг** гравёрное искусство

СИЙЛБЭРЛЭХ резать, гравировать, **модон дээр ~** резать/гравировать по дереву, **зэсэн дээр ~** гравировать на меди, **төмөрлөг ~** резать по металлу

СИЙЛБЭРТ резной, гравированный, с резьбой, с гравюрой, **~ хаалга** резная дверь

СИЙЛБЭРТЭЙ *см.* **сийлбэрт, ~ ширээ** стол с резьбой

СИЛБЭРЧ резчик, гравёр, гравировщик, **нэртэй ~** известный резчик/гравёр

СИЙЛМЭЛ резной, гравированный, **~ шатар** резные шахматы, **~ хээ угалз** резной узор, резные украшения

СИЙЛҮҮР резец, резной/гравировальный инструмент, гравировальная игла, **~ээр сийлэх** делать насечку резцом, **барималчны ~** резец скульптора

СИЙЛЭГЧ 1) резчик, 2) гравёр

СИЙЛЭХ 1) резать по дереву, гравировать, делать насечку, 2) делать глубокий надрез, **модоор ~** резать по дереву

СИЙМХИЙ 1) щель, сквозная трещина, 2) *геол.* каверны, 3) просвечивающий насквозь, воздушный, газовый, прозрачный, кисейный, ажурный, 4) *перен.* удобный момент, удобный случай, подходящий момент, **шалны ~ завсар** щели в полу, **ойн ~** поляна, **~ эд/бөс** кисея, газ, газовая ткань, **~ торго** прозрачная шёлковая ткань, **~ оймс** ажурные чулки, **~ хөшиг** занавес из кисеи, **~г таарууллах, ~гий нь олох** найти/ловить удобный момент, выбрать нужное время, улучить момент, **~т** каверзная

СИЙМХИЙДҮҮЛЭХ *побуд. от* **сиймхийдэх**, 1) делать слишком редким, тонким, 2) улучать, выбирать подходящее для чего-нибудь время, нахо-дить удобный момент

СИЙМХИЙДЭХ 1) быть слишком прозрачным, оказываться чрезмерно газовым, быть слишком редким, 2) *перен.* не попадаться, успеть пройти незаметно

СИЙРСЭН: ~ малгай соломенная шляпа

СИЙРҮҮЛЭХ *побуд. от* **сийрэх**, 1) переписывать, списывать, 2) сушить, вялить, **гар бичмэлийг ~** переписать рукопись, **бичиг ~** переписать письмо, **мах ~** вялить мясо

СИЙРЭГ 1. редкий, негустой, **~ мод** редкие деревья, **~ ой** редкий лес, **~ үс** редкие волосы, **~ хөрс** рыхлая почва

СИЙРЭГ 2. 1) умный, сообразительный, толковый, 2) находчиво, умно, сообразительно, толково, **~ ухаан** светлый ум, **~ хүн** умный, сообразительный человек, **~ ажиллах** поступать сообразительно, действовать находчиво, умно делать

СИЙРЭГЖИЛТ разрежение, разрежённость, разлыхление

СИЙРЭГЖИХ разрежаться, стать реже, делаться редким

СИЙРЭГЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **сийрэгжих**, разрежать, делать более редким

СИЙРЭГХЭН 1) довольно редкий, 2) довольно умный, довольно толковый, достаточно сообразительный

СИЙРЭГШИХ становиться редким, делаться негустым, редеть, **энд ой мод нэлээд ~жээ** здесь лес сильно поредел

СИЙРЭХ 1) разрежаться, становиться редким, 2) сушиться, стать сухим, 3) *перен.* быть ловким, оказываться находчивым, вести себя умно, **үүл ~ч байна** облака разрежаются, **чи хүний хөл ~ээр ирээрэй** ты приходи, когда народу станет совсем меньше

СИЙХ редеть, становиться редким, образовываться (о щели)

СИЙХГҮЙ *разг.* 1) нахальный, наглый, 2) нахальничать, быть нахальным, **яахаас ч ~ этгээд** нахальный человек, способный на всё человек

СИЙЧИХ изрезывать, делать порезы

СИМФОНИ 1) симфония, 2) симфонический, **~ найрал хөгжим** симфонический оркестр, **Бетховены тавдугаар ~** пятая симфония Бетховена

СИСТЕМ система, **мэдрэлийн ~** нервная система, **төрийн/сонгуулийн ~** государственная/избирательная система, **эдийн засгийн урамшууллын ~** система экономического стимулирования, **төлөвлөлтийн шинэ ~** новая система планирования

СИСТЕМТЭЙ 1) систематический, системный, систематичный, 2) систематично, систематически, **гадаад хэлийг ~ сурах** сис-

тематическое изучение иностранных языков, систематически изучать иностранный язык, ~ **боловсрол олох** получить систематическое образование, ~ **ажиллах** работать систематично

СИСТЕМЧЛЭЛ систематизация

СИСТЕМЧИЛЭХ систематизировать, **мэдээ сэлтийг** ~ систематизировать данные/факты

СКАУТ скаут, **~ын хөдөлгөөн** движение скаутов

СЛЕСАРЬ слесарь, слесарный, слесарский, ~ **болох** стать слесарем, ~ **хийх** работать слесарем, **~ын багаж** слесарный инструмент

СОГЭР БҮЛ *разг.* «временная семья» среди монгольских нелегалов в Южной Корее

СОВИН интуиция, предчувствие, чутьё, предзнаменование, ~ **татах** предзнаменовать, **~гоор мэдрэх** разгадать по чутью, предвидеть по интуиции

СОГОГ 1. 1) дефект, дефектность, изъян, недостаток, 2) травма, **гэмтэл** ~ *парн.* травма, **мэдрэлийн** ~ психическая травма, **техникийн** ~ технический дефект, **гэмтэл ~ийн эмнэлэг** травматическая больница, **~той хувь** дефектный экземпляр, **~той хүүхэд** дефектный ребёнок

СОГОГ 2. клин

СОГОО самка изюбря

СОГСГОР торчащий, лохматый, ~ **үстэй охин** девочка с торчащими косичками/волосами

СОГСОЙХ торчать, лохматиться

СОГТОЛТ пьянство

СОГТООГЧ пьянящий, опьяняющий, пьяный, алкогольный, **амархан** ~ **дарс** пьяное вино, ~ **ундаа** алкогольные напитки

СОГТООХ пьянить, **дарс ~но** вино пьянит

СОГТОХ пьянеть, хмелеть, **архинд** ~ опьянеть от водки, **ганц хундаганд** ~ пьянеть от одной рюмки, **~тол архи өгөх/уулгах** напоить допьяна, **үгэндээ** ~ заговариваться, *букв.* пьянеть от своих слов

СОГТУУ пьяный, охмелевший, ~ **хоолойгоор/дуугаар** пьяным голосом, **ухаангүй/шал** ~ сильно/мертвецки пьяный, ~ **ирэх** приходить пьяным, **~даа/~гаараа/~ байхдаа** в пьяном виде, во хмеле, **~гаас галзуу айдаг** *погов.* пьяного даже бешеный боится

СОГТУУРАЛ пьянство, алкоголизм, пьянка, запой

СОГТУУРАХ опьянение, пьянеть, пьянствовать, заниматься пьянством, **байнга** ~ постоянно пьянствовать

СОГТУУРУУЛАХ: ~ **ундаа** спиртные напитки

СОД 1. выдающийся, великий, ~ **мэргэн** мудрый, гениальный, ~ **ухаантан** гений, гениальный мыслитель

СОД 2. маховое крыло птицы

СОД 3. стрела с оперением

СОДОН необычный, заметный, особый, странный, эксцентричный, ~ **тэмдэг** особые приметы, ~ **юм** необычная вещь, ~ **харагдах** привлекать внимание, бросаться в глаза

СОЁЛ культура, культурный, ~ **боловсрол** культура и образование, ~ **гэгээрэл** культура и просвещение, ~ **иргэншил** цивилизация, ~ **хүмүүжлийн ажил** культурно-воспитательная работа, **үндэсний хэлчэртэй, социалист агуулгатай шинэ** ~ новая культура национальная по форме, социалистическая по содержанию, **~ын өв** культурное наследие, **~ын хэмжээ/төвшин** культурный уровень, **~ын хэрэгцээ** культурные потребности, **~ын хөгжилт** культурный рост, **~ын төв** культурный центр, **~ын хувьсгал** культурная революция, **~ын бараа** культтовары, **~ын ордон** дворец культуры, **~той хүн** культурный человек, **~ын ололтыг ашиглах эрх** право на пользование достижениями культуры

СОЁЛГҮЙ 1) некультурный, грубый, 2) некультурно, грубо, ~ **байдал гаргах** проявить некультурность, ~ **хүн** грубый/некультурный человек, **биеэ ~ авч явах** вести себя некультурно

СОЁЛЖИЛТ культурность, цивилизация, просветительство, **~ын төвшин** уровень цивилизации, степень культурности

СОЁЛЖИНГҮЙ цивилизованный, **арай** ~ более цивилизованный/культурный

СОЁЛЖИХ быть культурным, цивилизоваться, **~сон ертөнц** цивилизованный мир, **~сон улс түмэн** цивилизованные народы

СОЁЛЖУУЛАГЧ 1) просветитель, 2) цивилизатор

СОЁЛЖУУЛАХ цивилизовать, приобщать к культуре, просвещать, делать более культурным

СОЁЛТ культурный, цивилизованный, ~ **нийгэм** культурное общество, **эртний** ~ **орон** государство древней культуры/цивилизации

СОЁЛТОЙ культурный, образованный, ~ **хүн** культурный человек

СОЁЛЧ усвоивший культуру, культурный, образованный, просвещённый, наставник, ~ **боловсон байдал** культура, культурность, образованность

СОЁМБО эмблема независимости Монголии, ~ **бичиг** монгольская письменность (XIII века)

СОЁН: ~ **гийгүүлэгч** просвещать

СОЁНГОТОХ осложнение после кастрации (у животных)

СОЁО 1. клык, бивень, **чоныи** ~ клык волка, волчий клык, **зааны** ~ слоновый бивень, **гахайн** ~ клык кабана, ~ **ихтэй** клыкастый

СОЁО 2. прочищалка для курительной трубки

СОЁО 3. росток, ~ **гарах** прорастать

СОЁО 4. закрученные кверху усы

СОЁОЛОХ 1. прорезаться, вырастать (о клыках)

СОЁОЛОХ 2. давать росток, пускать росток, прорастать, **үр ~в** проросло семя, **төмс ~в** проросла картошка

СОЁРХОХ *высок.* 1) соблаговолить, соизволить, 2) пожаловать что-либо, **~н батлах/батламжлах** утверждать, ратифицировать, **~н батална жуух бичиг** ратификационные грамота, **~н батлаагүй** нератифицированный

СОЙВОН прислужник, служка (у знатного духовного лица)

СОЙЗ щётка, **шүдний** ~ зубная щётка, **хувцасны** ~ платяная щётка, щётка для одежды, одежная щётка, **шалны** ~ половая щётка, **гутлын** ~ сапожная щётка

СОЙЗДОХ чистить щёткой, **хувцас** ~ чистить одежду щёткой

СОЙХ 1) натягивать назад и закреплять, привязывать, выдерживать, 2) выдерживать, выстаивать лошадь

СОЛБИ согнутый в разные стороны, ~ **бөхтэй тэмээ** верблюд с горбами, свешивающимися в разные стороны

СОЛБИЛТ пересечение, скрещение, сплетение

СОЛБИХ спрещивать, ставить крест-накрест, **~сон оддын орд** созвездие креста

СОЛБИЦОЛ 1) пересечение, скрещение, 2) *мат.* координата

СОЛБИЦОХ скрещиваться, перекрещиваться, **зам ~жээ** дороги скрестились

СОЛГОЙ левый, ~ **гар** левая рука, ~ **хүн** левша, ~ **тал** левая сторона, левый бок

СОЛИГДМОЛ 1) переменный, изменчивый, меняющийся, 2) обменный, заменённый, ~ **үүл** переменная облачность, ~ **салхи** переменный ветер, ~ **эд** обменённая вещь, заменённый предмет

СОЛИГДОХ обмениваться, заменяться, меняться

СОЛИЛТ обмен, замена

СОЛИЛЦОО обмен, **бараа** ~ обмен товаров, товарообмен, **санал** ~ обмен мнений, **бодисын/эд эсийн** ~ *мед.* обмен веществ

СОЛИЛЦОХ обмениваться, меняться, **санал** ~ обмениваться мнениями, **харилцан туршлага** ~ обмениваться опытом, **бараа**

~ обмениваться товарами, **ээлж** ~ менять смену, **мэдээлэл** ~ обмениваться информацией, **ноот** ~ обмениваться нотами

СОЛИЛЦУУЛАХ *побуд. от* **солилцох**, организовывать обмен кем-, чем-либо

СОЛИО 1. обмен, мена, **холио** ~ *парн.* обмен, мена, ~ **хийх** менять что-либо, произвести мену

СОЛИО 2. сумасшествие, помешательство, умопомешательство, умопомрачение, ~ **өвчтэй хүн** помешанный человек

СОЛИОРОЛ психическое расстройство, помешательство, сумасшествие

СОЛИОРОХ 1) помешаться, сойти с ума, бредить, 2) *перен.* выдумывать, говорить небылицы, пустословить, **тэр ~чээ** он сошёл с ума, **битгий дэмий солиор!** не мели вздор! не говори ерунду!

СОЛИОТОЙ 1) помешанный, бредовой, 2) вздорный, нелепый, ~ **этгээд** сумашедший, помешанный человек, ~ **юм ярих** говорить нелепые слова/ерунду, нести чушь, нести чепуху

СОЛИР 1. метеорит, метеор, ~ **унах** падение метеорита, **~ын тоос** метеоритная пыль, **~ын бороо** метеоритный дождь

СОЛИР 2. косой, косящий, ~ **нүд** косоглазие, ~ **харах** косо смотреть, коситъ

СОЛИУЛАХ *побуд. от* **солих**, давать на обмен

СОЛИХ менять, сменять, обменивать, поменяться, **хувцас** ~ переодеваться, **нутаг** ~ переменить кочевье, переменить местожительство, **байр** ~ менять квартиру, **ажил** ~ менять работу/службу

СОЛИШГҮЙ незаменимый, **юугаар ч** ~ ничем незаменимый

СОЛОНГО 1. радуга, **~ын долоон өнгө** семь цветов радуги, **~н задлаг** спектральный анализ, **одны** ~ спектр звёзд, **~оор хос од** спектральнодвойные звёзды, **~н шувуу** сизоворонка

СОЛОНГО 2. *зоол.* колонок, жёлтый хорёк

СОЛОНГОРОХ сверкать цветами радуги, виднеться в радужных цветах, блестеть радужным отливом

СОЛОНГОС кореец, кореянка, корейский, ~ **хэл** корейский язык

СОНАТ *муз.* соната

СОНГИНО лук, **ногоон** ~ зелёный лук, **зэрлэг** ~ дикий лук, лук алтайский, **~ын толгой** головка лука, ~ **татах/хэрчих** нарезать лук

СОНГОГДОХ *страд. от* **сонгох**, избираться, быть избранным, быть избираемым, **тэр депутатаар ~в** он избран депутатом, ~ **эрх** право быть избранным

СОНГОГЧ избиратель, **~дтой уулзах** а) встреча с избирателями, б) встречаться с избирателями

СОНГОДОГ 1) классический, 2) отборный, избранный, ~ **хөгжим** классическая музыка, **дэлхийн ~ зохиолчид** мировые классики, ~ **бичгийн хэл** классические письменные языки, ~ **хүмүүс** лучшие люди, избранные люди, ~ **арга** классицизм, ~ **хоол** лучшие блюда

СОНГОЛТ отбор, выбор, избирание, ~ **хийх/явуулах** делать выбор, произвести выборку, ~ **хийж болох үүрэг** альтернативное обязательство

СОНГОМОЛ избранный, отборный, классический, ~ **зохиол** избранные произведения, ~ **эд** отборные вещи, отборный товар, ~ **барилдаан** классическая борьба

СОНГОХ выбирать, избирать, голосовать, баллотироваться, **~ж авах** выбирать, **мэргэжил** ~ выбирать профессию, ~ **эрх** право избирать, избирательное право, **дахин/улируулан** ~ переизбирать, **даргаар** ~ избирать начальником, **дуртай номоо ~ж авах** выбирать любимую книгу

СОНГУУЛЬ выборы, голосование, **бүх нийтийн** ~ всеобщие выборы, **нууцаар санал хураах бүх нийтийн тэгш шууд** ~ всеобщие прямые, равные выборы при тайном голосовании, **Улсын Их Хурлын** ~ выборы в Великий Государственный Хурал, **~ийн эрх** избирательное право, **~ийн хууль** избирательный закон, **~ийн тойрог** избирательный округ, **~ийн хуудас/хэсэг** избирательный бюллетень/участок, **~ийн хайрцаг** избирательная урна, **тайлан ~ийн хурал** отчётно-выборное собрание, **~д орох/оролцох** участвовать в выборах, **~ийн барьцаа** избирательный залог, **~ийн хязгаарал** избирательный ценз, ~ **товлох** назначение (даты) выборов

СОНГУУЛЬТАН выборные, избранные, ~ **этгээд** выборное лицо

СОНДГОЙ нечётный, сондгой тоо нечётные числа, **долоо хоногийн ~ өдрүүд** нечётные дни недели

СОНДОР ожерелье, **сувдан** ~ жемчужное ожерелье

СОНДУУЛ кочка, бугорок, **дов ~тай газар** бугристая местность, **~тай нуга** кочковатый луг

СОНЖУУР: **ичгүүр** ~ *парн.* стыд, позор, **ямар ичгүүр ~гүй/ичгүүр ~аа алдсан амьтан бэ!** какой бесстыдный человек! какое бесцеремонное существо! **ичгүүр ~аа алдах** обнаглеть, совсем потерять стыд, **ичгүүр ~гүй аашлах** вести себя нагло, проявлять наглость

СОНИН 1) газета, 2) новость, 3) что-либо интересное, новое, 4) странный, загадочный, ~ **хэвлэл** пресса, печать, ~ **сэтгүүл** периодика, **оройн** ~ вечерняя газета, **ханын** ~ стенная газета, стенгазета, **орон нутгийн** ~ местная газета, **шинэ** ~ а) свежая газета, б) свежие новости, **~ы мухлаг** газетный киоск, **~ы газар** издательство газеты, **~ы сурвалжлагч** корреспондент/репортёр газеты, **~ы цаас** газетная бумага, ~ **юу байна?** что нового? ~ **юм/зүйл** интересная вещь, ~ **ном унших** читать интересную книгу, **хачин ~ хүн** странный человек

СОНИРХОГДОХ *страд. от* **сонирхох**, вызывать интерес, быть интересным

СОНИРХОГЧ заинтересованный, любитель, энтузиаст, ~ **тал** заинтересованная сторона, ~ **этгээд** заинтересованное лицо, **шуудангийн марк** ~ филателист

СОНИРХОЛ интерес, увлечение, **материаллаг** ~ материальная заинтересованность, материальный интерес, ~ **татах** вызывать интерес, ~ **буурах** лишаться интереса, терять интерес, **ашиг ~ыг хамгаалах** защищать интересы, **хувийн ашиг** ~ личные интересы, ~ **багатай** малоинтересный, **~ын зөрөлдөөн** конфликт интересов

СОНИРХОЛГҮЙ неинтересный, неувлекательный, не представляющий интереса, ~ **ном** неинтересная книга

СОНДГОЙРОХ стать лишним по счёту, становиться нечётным, ~ **биш** небезинтересный, небезинтересно, ~ **санагдах** казаться неинтересным

СОНИРХОЛТОЙ интересный, занимательный, увлекательный, интригующий, ~ **яриа** увлекательный/интересный рассказ, интересная беседа, **бид өчигдөр ~ кино үзэв** мы вчера смотрели интересный фильм

СОНИРХОХ интересоваться, проявлять интерес, увлекаться, интересоваться, **ардын аман зохиол** ~ интересоваться народным творчеством, **хөл бөмбөг** ~ увлекаться футболом, **тэр хөгжим ~ж байна** его интересует музыка

СОНИУЧ любопытный, проявляющий любопытство, любознательный, ~ **зан** любопытство, ~ **хүн** любопытный человек

СОНИУЧИРХАХ любопытствовать, любоваться

СОНОР слух, ~ **сонсол** абсолютный слух, ~ **сэрэмж** *парн.* бдительность, ~ **сэрэмжтэй байх** проявлять бдительность, быть бдительным, ~ **сэрэмжээ дээшлүүлэх** повышать бдительность, ~ **сэрэмжээ сулруулах** ослабить бдительность, **~т хүргэх** доводить до сведения, ~ **соргог байх** быть бдительным, быть настороже, быть внимательным

СОНОРДОХ обладать хорошим слухом

СОНОРДУУЛГА уведомление
СОНОРЧ чуткий, отзывчивый, восприимчивый, ~ **нохой** чуткий пёс, ~ **амьтан** чуткая дичь
СОНСГОЛ 1) сообщение, информация, выступление, 2) хроника, коммюнике, 3) слух, **~ын аппарат** слуховой аппарат, ~ **тавих** сделать сообщение, выступить с собщением, ~ **мэдээ** информационное коммюнике, **тэр хөгжмийн ~ сайтай** у него хороший музыкальный слух
СОНСГОХ *побуд. от* **сонсох**, сообщать, уведомлять, извещать, доводить до сведения, информировать, **баяртай сайхан мэдээ ~** сообщить хорошую радостную весть, **нөхөддөө ~** информироавть товарищей, сообщить друзьям
СОНСДОЦ слышимость, чёткость/отчётливость звучания, **радио нэвтрүүлгийн ~ сайн байна** слышимость радиопередачи прекрасная
СОНСДОХ слышаться, быть слышимым, оказываться слышным, **хөгжим ~но** слышится музыка, **хажуу өрөөнд тэдний ярих тод ~ж байна** были чётко слышны их разговоры в соседней комнате
СОНСОГДОХ *страд. от* **сонсох**, слышаться, быть слышимым, **энэ талаар юу ~но?** что слышно об этом?
СОНСОГЧ слушатель, **их сургуулийн ~** слушатель университета, **лекц ~** слушатель лекции, **радио ~** радиослушатель, слушатель радио
СОНСОХ слушать, услышать, слышать, **радио ~** слушать радио, **хөгжим ~** слушать музыку, **илтгэл ~** слушать доклад, **сүүлийн үеийн мэдээ ~оорой** слушайте последние известия, **лекц ~** слушать лекцию, посещать лекцию, **хүний үг ~** слушаться чьего-либо *совета*, **анхаараалтай ~** слушать внимательно/с вниманием
СООД 1) сода, 2) содовый, **уух ~** питьевая сода, **~ын уусмал** содовый раствор, **~той ус** содовая вода
СООРТ *сорт*, **дээд ~** *высший сорт*, **сайн ~** лучший сорт
СООРТЛОЛ (т) сортировка, сортирование, **бараа ~** сортировка товара, **тарианы ~** *сортировка зерна*
СООРТЛОХ сортировать, сортовать, **төмс ~** сортировать картофель
СООТГОР торчащий, острый, ~ **чихтэй** с торчащими острыми ушами
СООТОЙХ быть остроухим, иметь острые уши
СООТОН *остроухий, имеющий острые уши*, ~ **чихтэй нохой** осторухая собака
СОР 1. *самая лучшая, ценная часть чего-либо*
СОР 2. ость (у меха, травы), **үсний ~** ость меха, **өвсний ~** острая верхушка травы, ~ **хөөх** гнаться за *лучшим, стремиться к лучшему*
СОРВИ шрам, рубец, **нүүрэндээ ~той** *со шрамом на лице*, **шархны ~** шрам от раны, ~ **тогтох** рубцеваться, иметь шрам, ~ **нь арай аниагүй байв** шрам у него ещё не зажил
СОРВИТОХ рубцеваться, образоваться (о шраме)
СОРГОГ чуткий, чувствительный, бдительный, **шинэ ~** новое, свежее, ~ **байх** быть бдительным, ~ **хүн** чуткий человек, ~ **тусгах** чутко отражать
СОРИЛ проба, ~ **авах** взять пробу, ~ **хийхээр авах** взять на пробу
СОРИЛГО проба, испытание, **их ~** решающий поединок борцов
СОРИЛТ испытание, проверка, **шалгалт ~** *парн.* испытание, **урьдчилсан ~** предварительная проверка, предварительное испытание
СОРИМТГОЙ любящий испытывать/проверять
СОРИХ испытывать, пробовать, проверять, **хүчээ ~** испытывать свои силы, **тэвчээр ~** испытывать чьё-либо терпение, **шинэ ажилтныг ~** проверить/испытывать нового работника, **чи намайг ~ж байна уу?** ты меня испытываешь?
СОРМУУС ресницы, **өттөн ~** густые ресницы
СОРОГЧ сосущий, высасывающий, отсасывающий, **тоос ~** пылесос, **цус ~** паразит, тунеядец, вампир, ~ **машин** насосная машина, **бусдын хүчийг/хөдөлмөрийг ~** тунеядец
СОРОНЗОН магнит, магнитный, ~ **талбай** магнитное поле, ~ **гүр** магнитный железняк, магнетит, магнетит, ~ **таталцал** магнитное притяжение, ~ **туйл** магнитный полюс, ~ **орон** магнетизм, **байгалийн ~ орон** магнетизм естественный, ~ **гажил** магнитная аномалия, **тогтмол ~** постоянный магнит, ~ **хальс** магнитная лента, **цахилгаан ~** электромагнит, **~гүй болох** размагничиваться
СОРОХ втягивать в себя, сосать, высасывать, тянуть, откачивать, **тамхи ~** тянуть табак, **~н мөлжих** эксплуатировать, **цус ~** сосать чью-либо кровь
СОРТ сорт
СОРТГОР настороженный, сотроухий (о животных)
СОРТОЙХ настороживаться
СОРУУЛ 1) мундштук, 2) помпа, **гаансны ~** мундштук для трубки, **эрдэнийн чулуун ~** мундштук из драгоценного камня, **~тай/~гүй тамхи** папиросы с мундштуком/без мундштука
СОРУУЛАХ *побуд. от* **сорох**, давать сосать, заставлять отсасывать, заставлять откачивать
СОРЬЦ проба, **дээд ~ын алт** золото высшей пробы, **999 (есөн зуун ерин есөн) ~ын алт** золото 999 пробы, **туршилтын ~** чистота эксперимента
СОХ: ~ **хатгах** выколоть глаза, ~ **дутах** совсем не хватать, совсем недоставать (о полном отсутствии определённого количества чего-либо), **гучин хонь ~ дутуу байна** в отаре не хватает целых тридцать овец
СОХЛОХ ослеплять, делать слепым
СОХОЙХ 1) быть подслеповатым, 2) быть очень тусклым
СОХОЛЗОХ 1) плохо видеть, быть подслеповатым, 2) тускнеть (о лучах)
СОХОР 1) слепой, незрячий, с очень плохим зрением, 2) таинственный, загадочный, неизвестный, непонятный, ~ **хүн** слепой/незрячий человек, **тахианы ~** куриная слепота, **мухар ~/~ балай** *парн.* совершенно таинственный, абсолютно непонятный, **тэр аль ч учир нь үл олдох мухар ~ юм хэлэв** он говорил что-то абсолютно загадочное/совершенно непонятное, ~ **номин** крот, ~ **зоосны ч үнэгүй** ломаного гроша не стоит, **~ын газар ~оор доголонгийн газар доголонгоор**, ~ **үхэрт ус бүү үзүүл** *приблизительно:* не мечите бисер перед свиньями
СОХРОХ ослепнуть, потерять зрение
СОЦИАЛИЗМ социализм,
СОЦИАЛИСТ социалистический, ~ **байгуулалт/нийгэм** социалистическое строительство/общество
СӨГДӨӨХ ставить кого-нибудь на колени
СӨГДӨХ *вставать на колени, подчиняться, класть земной поклон*
СӨГДҮҮЛЭХ *побуд. от* **сөгдөх**, поставить на колени, преклонить колени, заставлять подчиняться/сдаться
СӨГТГӨХ ставить кого-либо на колени
СӨЛ 1. *трава, сохранившая сочность до осени*, **өвсний ~тэйд** пока трава сохраняет свои цвет и сочность
СӨЛ 2. *ледоход*
СӨЛЛӨХ пасти скот на пастбище с непожелтевшей сочной осенней травой
СӨЛӨР косой, косоглазый
СӨН посуда с кумысом/вином для угощения, ~ **түших** разливать в пиалы кумыс (вино) во время трапезы
СӨНӨЛ (т) падение, разрушение, упадок, поражение

СӨНӨӨГЧ истребляющий, истребительный, **гал ~** огнетушитель, **~ нисэх онгоц** самолёт-истребитель, **амдан ~ онгоц** истребитель-перехватчик, **тийрэлтэт ~ онгоц** реактивный истребитель, **их буугийн ~ гал** истребительный огонь артиллерии

СӨНӨӨХ *побуд. от* **сөнөх**, истреблять, уничтожать, ликвидировать, гасить, тушить, **дайсныг ~** уничтожать врагов, **гал ~** гасить огонь, тушить пожар

СӨНӨХ уничтожаться, истребляться, ликвидироваться, гибнуть, **~ж алга болох/үгүй болох** полностью уничтожаться, перестать существовать, **~сөн галт уул** потухший/бездействующий вулкан

СӨНЧ тамада, **~ болгох, ~өөр тавих** выбирать кого-либо тамадой

СӨӨГ 1) куст, кустарник, 2) кустарниковый, **бут ~** кусты, **~ургамал** кустарниковое растение

СӨӨЛЖҮҮ наискось, косой, перекошенный, противоречивый

СӨӨМ пядь, **~ ч газар өгөхгүй/ухрахгүй** ни пяди земли не отдать/не уступить

СӨӨМЛӨХ измерять пядью

СӨӨНГӨ 1) хриплый, сиплый, 2) хрипота, сипота, хрип, **~ дуугаар ярих** говорить хриплым голосом, **хоолойн ~** хрип в голосе, сипота в горле

СӨӨНГӨДҮҮ хрипловатый, сипловатый, **~ дуугаар хариулах** отвечать хрипловатым голосом

СӨӨНГӨТӨХ становиться хриплым, издавать сиплые звуки

СӨӨХ хрипнуть, сипнуть, **хоолой бүр ~жээ** голос совсем охрип, **хоолойгоо ~төл хашгирах** кричать до хрипоты

СӨРГӨӨЛДӨХ противиться, противодействовать, действовать друг против друга, **~гч тал** противная сторона

СӨРГӨХ *побуд. от* **сөрөх**, противиться, сопротивляться, выражать протест

СӨРӨГ негативный, отрицательный, **~ нөлөө** отрицательное влияние, **~ үзэгдэл** негативные явления, **~ хүчин** оппозиция, **~ нам** оппозиционная партия, **~ үр дагавар** негативные последствия, **~ үүрэг** регрессные обязательства

СӨРӨХ 1) идти против направления чего-либо, действовать против кого- чего-либо, выражать протест, **~ нэхэмжлэл** встречный иск, **~ж яллах** встречное обвинение, **~ тагнуул** контрразведка

СӨХӨГДӨХ *страд. от* **сөхөх**, приподниматься, приоткрываться, возбуждаться, быть возбуждённым (о деле)

СӨХӨХ приподнимать, приоткрывать, отворачивать, откидывать, **ном ~** открывать книгу, **хэрэг ~** возбудить дело, **өрх ~** поднимать войлок, закрывающий дымовое отверстие в юрте

СӨХРӨХ вставать на колени, становиться на колени, **~ч суух** сидеть поджав под себя пятки

СӨХРҮҮЛЭХ *побуд. от* **сөхрөх**, заставлять вставать на колени, становить кого-либо на колени

СПАРТАКИАД спартакиада, **бүх ард түмний ~** всенародная спартакиада, **~д оролцох** участвовать в спартакиаде

СПИРТ спирт, спиртной, **цэвэр ~** чистый спирт, **модны ~** древесный спирт, **найруулсан ~** разбавленный спирт, **~ийн үйлдвэр** спиртной завод, **мэс заслын багажийг ~ээр ариутгах** продезинфицировать хирургические инструменты спиртом

СПОРТ спорт, спортивный, **өвлийн ~** зимний спорт, **~ын талбай** спортивная площадка, **~ тоглоом** спортивные игры, **~ын нийгэмлэг** спортивная федерация, **~ын тэмцээн** спортивное состязание, **~ын мастер** мастер спорта, **~оор оролдох** заниматься спортом

СТАНДАРТ стандарт, **~ын жин** стандартный вес

СТАНЦ станция, **цахилгаан ~** электрическая станция, электростанция, **туршлагын ~** опытная станция, **төмөр замын ~** железнодорожная станция, **~ын дарга** начальник станции

СТАТИСТИК статистика, **~ийн тоо бүртгэлийн товч мэдээлэл** краткий статистический обзор

СТРАТЕГИ стратегия, **~ийн тэнцвэртэй байдал** стартегическая стабильность, паритет

СУВАГ канал, канава, **~ шуудуу** *парн.* канавы, **усжуулах ~** оросительный канал, **~ малтах/татах** прорывать канаву

СУВАЙРАЛ яловость, **үнээний ~ыг зогсоох** ликвидировать яловость у коров

СУВАЙРАХ яловеть, быть яловым, **олон азаргатай байсан гүү ~на** кобыла, подпускающая много жеребцов яловеет

СУВАЙРУУЛАХ *побуд. от* **сувайрах**, допускать яловость, **малыг ~гүй байх** не допускать яловости маток, **олон азрагатай байсан гүү ~на** кобыла, покрытая многими жеребцами

СУВД жемчуг, жемчужина, жемчужный, **~ хэлхэх** нанизывать на нитку жемчужины, **~н зүүлт** брошка с жемчужными украшениями, **таримал ~** искусственный жемчуг

СУВДАГ алчный, жадный, корыстолюбивый, **~ сэтгэл** алчность, жадность, **~ сэтгэл гаргах** проявлять корыстолюбие

СУВИЛАГЧ медицинская сестра, медсестра, сестра милосердия, **ахлах ~** старшая медсестра, **мэс заслын ~** хирургическая сестра

СУВИЛАЛ уход, **~ын газар** лечебница, санаторий, **~ын хоол** диета

СУВИЛАХ ухаживать, нянчить, опекать, **өвчтөн ~** ухаживать за больным

СУВРАГА *рел.* субурган, ступа, нагроб-ная пирамида

СУГА 1. *усилительная частица для выражения резкости движения:* **~ татах** выдернуть, вырвать, выхватить, срывать, **~ цохих** выбить, **~ татаж хаях** выбросить, выкинуть, **~ үсрэх** выпадать, вывалиться

СУГА 2. подмышка, **~ндаа хавчуулах** брать под мышку, **~нд хавчигдах** *приблизительно:* быть под пятой у кого-либо, быть в зависимости от кого-либо

СУГА 3. ложбина, овраг, балка

СУГАВЧЛАХ брать под мышку, держать под мышкой, **юм ~н явах** нести что-либо под мышкой

СУГАДАЛЦАХ *взаим. от* **сугадах**, брать

СУВАЙ яловый, **~ үнээ** яловая корова, друг друга под руку

СУГАДАХ брать под руку, брать под мышки, **~ж явах** идти, взяв кого-либо под руку

СУГАЛАА жребий, лотерея, **~ сугалах** а) тянуть жребий, б) разыгрывать в лотерею, **түүнд ~ таарлаа** жребий пал на него, **хонжворт ~** лотерея с выигрышами, **~ны билет** лотерейный билет

СУГАЛАХ 1. пришивать подмышники к дэли

СУГАЛАХ 2. выдёргивать, вытаскивать, вырывать, **хадаас ~** выдёргивать гвозди, **өвдсөн шүдийг ~** вырвать больной зуб

СУГАР 1) пятница, 2) *астр.* Венера

СУГАРАХ ускользать, выскальзывать, вырываться

СУГАС осман (рыба), **бух ~** язь, **нохой ~** большеротый алтайский осман, **шивэр ~** елец обыкновенный

СУДАГ лог, ложбина, балка

СУДАЛ 1. полоса, **даавууны ~** полоса материи, полоски на материи

СУДАЛ 2.: **мэдрэлийн ~** нерв

СУДАЛ 3. жила, **алтны ~** золотоносная жила

СУДАЛБАР: **~ зураг** этюд, **~ аяз** *муз.* этюд

СУДАЛГАА исследование, изучение, **~ хийх/явуулах** проводить исследование, заниматься исследованием, **социологийн ~** социологическое исследование, **~ны ажил** исследовательская работа, **~ны үр дүн** результаты исследования

СУДАЛТАЙ полосатый, **в** полоску, **~ цамц** полосатая рубашка, рубашка в полоску, **~ нэхмэл эд** полосатая ткань

СУДАР: **түүх ~** история, **ном ~** книги, **Коран хөлгөн ~** Коран, **удам ~** предки, родоначальник, происхождение, **~ бичгийн хүрээлэн** Книжная палата (прообраз монгольской академии наук в 20-30-ые годы)

СУДАС кровеносный сосуд, пульс, **~ны цохилт** биение пульса, **гүрээний ~** вена, **гол ~** артерия, **~ хатуурах, ~ны хатуурал** артериосклероз, **~ барих** щупать пульс, **~ны өөхжих гүвэн** атеросклероз

СУДЛААЧ исследователь, **Монгол ~** монголовед, монголист

СУДЛАГДАХ *страд. от* **судлах**, быть изученным, подвергаться научному изучению, быть исследуемым, изучаться, исследоваться, **~аагүй асуудал их байна** много не изученных вопросов

СУДЛАГДАХУУН предмет исследования, объект изучения

СУДЛАГЧ исследователь, **нэртэй ~** известный исследователь, **хэл ~** исследователь языка, **шинжлэн ~нисгэгч** космонавт-исследователь

СУДЛАЛ исследование, изучение, **монгол ~** монголоведение, монголистика, **сансар ~** космонавтика, изучение космоса, **одон орон ~** астрономия, **үгийн гарал ~** изучение этимологии слов, **хамтарсан ~ явуулах** проводить совместное исследование

СУДЛАХ изучать, исследовать, **сайтар ~** тщательно изучать, **нөхцөл боломжийг ~** изучать возможности, **гадаад хэлийг сурч ~** изучать иностранный язык, **асуудлыг ~** исследовать вопрос

СУДЛУУЛАХ *побуд. от* **судлах**, заставлять изучать, поручать исследовать, позволять изучать, давать изучать

СУЙЛАХ 1. совать, лезть внутрь чего-либо, **өврөө ~** сунуть руку за свою пазуху, **халаас/өвөр ~** сунуть руку в карман к кому-либо, украсть из кармана

СУЙЛАХ 2. схватить за ногу (приём в борьбе)

СУЛ 1. пустой, свободный, вакантный, **~ суудал** свободное место, **~ сав** пустая посуда, **~ цаг** свободное время, **~ мөнгө** свободные деньги, **~ үг, дэл ~ яриа** пустая болтовня, пустые слова, **~ анхаарах** обратить слабое внимание, **~ лам** вольный лама

СУЛ 2. слабый, вялый, хилый, **~ дорой** слабый, хилый, **~ тал** слабая сторона

СУЛ 3.: **~ цалин** пенсия

СУЛАВТАР 1) слабоватый, 2) слабовато, **~ дарс** слабоватое вино

СУЛБАЙХ 1) становиться слабым, вялым, 2) быть безвкусным

СУЛДАХ *ослабевать, становиться* слабым, оказываться слабее, чем надо, **давс ~** слабый засол, недосол, **бие ~** стать вялым, чувствовать *себя вяло*

СУЛЛАГДАХ *побуд. от* **суллах**, освобождаться, быть освобождаемым, оказываться *освобождённым*, **шоронгоос ~** освобождаться из тюрьмы, **өршөөлөөр ~** освободиться по амнистии

СУЛЛАХ 1) освобождать, 2) *опорожнять*, **шоронгоос ~** освобождать из тюрьмы, **өрөө ~** освободить комнату, **сав ~** опорожнять посуду

СУЛРАЛ ослабление, бессилие, **биеийн ~** физическое ослабление, ослабление организма, **бэлгийн ~** *мед. импотенция*

СУЛРАЛТ ослабление, бессилие

СУЛРАХ 1) освобождаться, делаться свободным, *становиться* пустым, 2) ослабевать, **суудал ~в** место освободилось, **бие ~** чувствовать слабость, становиться слабым, **олом ~чээ** подпруга ослабла, **уяа нь ~чээ** завязка ослабла, **идэвх нь ~ч байна** активность его ослабляется

СУЛРУУЛАЛГҮЙ неослабно, **эрчийг ~ ажиллах** неослабно работать

СУЛРУУЛАХ *побуд. от* **сулрах**, ослаблять, расслаблять, **бүсээ ~** ослабить пояс, **олом ~** ослабить подпругу, **сахилга журмыг ~** ослабить дисциплину, **анхаарал ~** ослаблять внимание, **хүчийг ~** ослабить силу, **эрэг ~** ослабить винт

СУЛТГАХ ослаблять, освобождать, ***шороо ~*** *рыхлить землю*

СУЛХАН слабый, слабенький, хилый, **~ дуу** слабый голос, **~ дарс** некрепкое вино

СУЛЬДАА 1) расслабленность, слабость, бессилие, усталость, утомление, 2) *мед.* рахит, **~ өвчтэй хүүхэд** рахитические *дети*, дети-рахитики

СУЛЬДАХ изнемогать, уставать, утомляться, истощаться, ослабеть, **бид өдөржингөө явсаар бүр ~ж гүйцлээ** мы целый день шли и совсем устали, **~ж доройтох** прийти в изнеможение, истощаться, **~тлаа ажиллах** работать до изнеможения

СУМ 1. сомон, уезд (административная единица), **~ын дунд сургууль** сомонная средняя школа

СУМ 2. 1) патрон, пуля, снаряд, 2) стрела, стрелка, **бууны ~** ружейная пуля, **их бууны ~** снаряд, **хоосон ~** холостой патрон, **залуурт ~** управляемый снаряд, **зэрлэг ~** шальная пуля, **~ны хонгио** патронная гильза, **~ны шарх** пулевая рана, пулевое ранение, **сургуулийн ~** учебный патрон, **нум ~** лук и стрела, **үрлэн ~** дробь, дробника, **~ тоолох** метко стрелять, **~аар заах** указать стрелкой, **~аа харваад нумаа нуух** *погов.* выпустив стрелу, спрятать свой лук, **~н могой** змея стрела

СУМ 3.: **тэрэгний ~** поперечная перекладина в бычьей упряжке

СУМ 4.: **~ мод** эбеновое, чёрное дерево

СУМ 5.: **дээлийн ~** край полы правой стороны дэли

СУМАН 1. рота, **морьт ~** эскадрон, **~ эр** мужчина призывного возраста во времена маньчжурского правления

СУМАН 2.: **~ өртөө** станционный уртон

СУМГҮЙ не заряженный, **~ буу** незаряженное ружьё

СУМЛАХ заряжать, **буу ~** зарядить ружьё, **үрлэн сумаар ~** зарядить дробью

СУМТАЙ заряженный, **~ буу** заряженное ружьё

СУМЬЯ *санскрит.* понедельник

СУНАГАР стройный, длинный, прямой, **~ охин** стройная девушка

СУНАЙХ быть стройным, длинным

СУНАЛТ растяжение, удлинение, **шөрмөсний ~** растяжение сухожилий

СУНАХ тянуться, вытягиваться, растягиваться, **резин ~в** резинка вытянулась, **~ж хэвтэх** лежать вытянувшись

СУНГАА тренировка — скачки лошадей на большие расстояния

СУНГАЛТ продление, **хугацаа ~** продление срока

СУНГАХ 1) тянуть, вытягивать, растягивать, 2) удлинять, продлевать, **резин ~** вытягивать резинку, **хүзүүгээ ~** вытягивать шею, **уртааш нь ~** удлинить, **гараа ~** протягивать руку, помогать, **хугацаа ~** удлинять срок, **амралт ~** продлить отпуск

СУНГУУЛАХ *побуд. от* **сунгах**, давать на продление, заставлять вытягивать, **үнэмлэхээ ~** отдать пропуск на продление

СУНДЛАХ садиться верхом вдвоём, **морин дээр ~** садиться на коне вдвоём

СУНДУЙ 1. название молитвы, **~н жид** название молитвы

СУНДУЙ 2.: **ундуй ~** в панике, суетливо

СУНЖРАХ затягивание, слишком долго длиться, затягиваться, *становиться* бесконечным

СУНЖУУ слишком длинный, **~ яриа** слишком длится речь

СУНИАХ тянуться, потягиваться (напр. после сна, долгого сидения), **орон дотроо ~** потягиваться в постели

СУНЧИН *разг.* дух, мощь, **чамд тэгэх ~ байна уу** хватит ли у тебя духу на это?

СУР (ан) 1) ремень, ремешок, 2) ременный, кожаный, **~н бүс** кожаный пояс, поясной ремень, **~н чөдөр** ременная тренога

СУРАГ весть, известие, слух, **хэл ~, ~ чимээ** *парн.* слух, весть, известие, **~аар бол, ~ нь** по слухам, **~ огт алга** ни слуху ни духу, **чамаас ~ сонсолгүй удлаа** давно не получали от тебя известий

СУРАГГҮЙ безвестно, без вести, бесследно, **~ болох** пропасть без вести, **~ алга болсон** безвестно отсутствующий, **~ алга болсонд тооцох** признание безвестно отсутствующим

СУРАГЛАХ спрашивать, расспрашивать, разузнавать, справляться, осведомляться, **бусдаас асууж ~** спрашивать у других, **чамайг дөнгөж сая нэг хүн ~сан** тебя только что спрашивали

СУРАГТАЙ *в значении сказуемого:* известно, что ..., по слухам, говорят, что ..., **ах хөдөө явсан ~** говорят, что брат уехал в худон, **тэр хоёр салсан ~** по слухам, они развелись

СУРАГЧ учащийся, ученик, ученица, **дунд сургуулийн ~д** учащиеся средней школы, **хоёрдугаар ангийн ~** ученик второго класса

СУРАЛ расспрос, спрашивание, **эрэл ~** *парн.* разыскивание, поиски, **эрлийг ~аар, эрдмийг хичээлээр** *погов. досл.* разыскиваемое находится спрашиванием, знания приобретаются старанием

СУРАЛЦАГЧ учащийся, обучающийся, **хилийн чанадад ~ оюутнууд** студенты, обучающиеся за границей, **дугуйланд ~д** слушатели кружков

СУРАЛЦАХ учиться, обучаться, **их сургуульд ~** учиться в университете, **сургуульд ~** учиться в школе, **сайн ~** хорошо учиться

СУРАМГАЙ опытный, умелый, привычный, натренированный

СУРАХ 1. 1) учиться, обучаться, 2) привыкать, приучаться, **уншиж ~** учиться читать, **англи хэл ~** учиться английскому языку, **эрдэм ном ~** учиться знанию, **~ эрх** право на образование, **ажил ~** научиться работать, **~сан зан** привычка, **~ бичиг** учебник, **~сан далай сураагүй балай** *погов.* ученье — свет, неученье — тьма, **~сан зан** обыкновение

СУРАХ 2. спрашивать, осведомляться, **эрж ~** спрашивать, искать, **чамайг хүн ~ж байна** тебя кто-то спрашивает

СУРВАЛЖ корень, источник, **эх ~, уг ~** начало, корень, **~ бичиг** оригинал, источник, **шүдний ~** корень зуба

СУРВАЛЖИТ потолиственный, родовой, старинный

СУРВАЛЖЛАГА репортаж, интервью, **ярилцлага ~** интервью, **мэдээ ~** репортаж, **~ авах** брать интервью у кого-либо

СУРВАЛЖЛАГЧ корреспондент, репортёр, интервьюер, **сонины ~** корреспондент газеты, **тусгай ~** специальный корреспондент, **~ гишүүн** член-корреспондент, **~ийн тэмдэглэл** репортёрские заметки

СУРВАЛЖЛАХ интервьюировать, выспрашивать, разузнавать, репортёрствовать, **хүндэт зочдыг ~** интервьюировать дорогих гостей, **аварга малчинг ~ хэрэгтэй** надо получить интервью у скотовода-рекордсмена

СУРВАЛЖТАЙ достоверный, надёжный

СУРВАЛЖТАН аристократ, знатный человек

СУРГААГ жердь, **хөдөө сумдад хашаанд ~аар барьдаг** в сельских местах изгороди делают из жердей

СУРГААЛ учение, наставление, **байгалийн тухай ~** учение о природе, **эцгийн ~** отцовское наставление

СУРГАГЧ инструктор

СУРГАЛТ обучение, учёба, **бүх нийтийн заавал ~** всеобщее обязательное обучение, **ганцаарчилсан ~** одиночное обучение, **үйлдвэрлэлийн ~** производственное обучение, **~ын агуулга** содержание обучения, **~ын төлөвлөгөө** учебная программа, **~ын арга** метод обучения, **~-хүмүүжлийн ажил** учебно-воспитательная работа

СУРГАМЖ 1) поучение, наставление, 2) мораль, урок, **энэ чамд ~ болно** это будет тебе уроком, **~ бүхий** поучительный, **өнгөрсний ~** уроки прошлого

СУРГАМЖЛАХ поучать, наставлять, морализировать, **залуусыг ~** поучать молодёжь, **хүүхдүүдээ ~** наставлять своих детей, **захиж ~** давать наказание, наставлять

СУРГАМЖТАЙ поучительный, **~ учрал/явдал** поучительный случай, **~ зөвлөгөө** поучительный совет

СУРГАН: **~ хүмүүжүүлэгч** педагог, **~ хүмүүжүүлэх** воспитывать, **~ хүмүүжүүлэх ухаан** педагогика, **~ хүмүүжүүлэх ажил хийх** заниматься педагогической работой, **~ хүмүүжүүлэх ухааны дээд сургууль** педагогический институт

СУРГАХ учить, обучать, преподавать, **бичиг үсэгт ~** обучать грамоте, **шинэ мэргэжилд ~** обучать новой специальности, **ажил хөдөлмөрт ~** приучать к труду, **хүүхдэд ном ~** учить детей, **зураг зурж ~** учить рисованию, **шатарт ~** учить играть в шахматы, **эмнэг ~** обучать, объезжать (о необученной лошади)

СУРГУУЛЬ высшее учебное заведение (вуз), институт, **их ~** университет, **~ийн багш** школьный учитель, **~ийн захирал** директор школы, **~ийн насны хүүхэд** дети школьного возраста, **~ийн байшин** школьное здание, **~д сурч байсан жилүүд** школьные годы, **~д орох** поступить в школу, **~д явах** ходить в школу, **~д оруулах/өгөх** отдавать в школу, **~ төгсөх** окончить школу, **хээрийн ~** полевые учения, **тактикийн ~** тактические занятия, **амьдралын бэрх ~ийг давах** пройти суровую жизненную школу

СУРГУУЛИЛАЛТ занятие, тренировка, репетиция, **удаан хугацааны ~** длительная тренировка

СУРГУУЛИЛАХ заниматься, тренироваться, репетировать, **хөл бөмбөгчдийг ~** тренировать футболистов, **боксоор ~** заниматься боксом, **тэмцээний өмнө сайтар ~** хорошенько тренироваться перед состязанием, **жүжиг тавихаар ~** репетировать пьесу

СУРГУУЛЬ 1) школа, 2) учёба, занятие, обучение, **бага/дунд ~** начальная/средняя школа, **ерөнхий боловсролын ~** общеобразовательная школа, **техник мэргэжлийн ~** профессионально-техническое училище, **дээд ~** высшая школа

СУРГУУЛЬГҮЙ необразованный, неграмотный, необученный

СУРГУУЛЬТАЙ грамотный, образованный, обученный, дрессированный, **циркийн ~ амьтад** дрессированные животные цирка

СУРЛАГА учёба, успеваемость, **~ын амжилт хүсэх** желать успеха в учёбе, **~х-үмүүжлийн ажил** учебно-воспитательная работа, **сайн ~** высокая успеваемость, хорошая учёба, **~ын үзүүлэлт** показатель успеваемости

СУРЛАГАТАН: **онц ~** отличник, **сайн ~** хорошист, **муу ~** неуспевающий ученик, слабак

СУРМАГ умеющий, опытный, привыкший, умеючи, **маш ~ хийх** делать что-либо очень умеючи

СУРТАЛ идея, доктрина, пропаганда, **үзэл ~** идеология, **хүнд ~** бюрократия, **~ нэвтрүүлэг** пропаганда, **~ нэвтрүүлэгч** пропагандист, **~ ухуулга** агитация и пропаганда

СУРТАЛТАН: **хүнд ~** бюрократы, **удирдах тушаалын хүнд ~ууд** руководящие бюрократы

СУРТАЛЧ идеолог, доктринёр

СУРТАЛЧИЛГАА пропаганда, популяризация, агитация, разъяснение чего-либо, **~ны хэрэгсэл** средства пропаганды, **ухуулга ~** агитация

СУРТАЛЧИЛАХ пропагандировать, популяризовать, популяризировать, **хүн амд биеийн тамир спортыг ~** популяризировать среди населения физкультуру и спорт

СУРТАХУУН мораль, ёс **~ы доголдол** нравственные дефекты/недостатки

СУРЧИН стрелок из лука

СУУ гений

СУУГЧ: **оршин ~** житель, обитатель, **хотод ~д** горожане, жители города

СУУДАЛ сиденье, место, **сул ~** свободное место, **сул ~ алга** нет свободного места, **~ эзлэх** занять место, **~аасаа босох** встать с места, **~ тавьж өгөх** уступить место, **энэ ~ эзэнтэй** это место занято, **~ын машин** легковая машина, **~ын галт тэрэг** пассажирский поезд

СУУЛГА 1. ведро, бадья, **сав ~** *собир.* посуда

СУУЛГА 2. понос, **цусан ~** кровавый понос, дизентерия, **~ овчин хүрэх/тусах** страдать поносом

СУУЛГАХ 1. 1) заставлять сидеть, сажать, 2) сажать, 3) селить, поселить, устанавливать, 4) женить, выдать замуж кого-либо, **сандал дээр ~** сажать на стул, **шоронд ~** сажать в тюрьму, **өөр хотод ~** переселять в другой город, **төмс ~** сажать картофель, **мод ~** сажать деревья, **хажуудаа ~** сажать рядом с собой, подсаживать к себе, **амар ~гүй** байх не давать покоя

СУУЛГАХ 2. слабить, **хүүхэд ~аад байна** ребёнка слабит, **~ овчин**

СУУЛГАХ 3. вычитать, вычесть, **цалингаас ~** вычесть из жалованья, вычесть из зарплаты

СУУЛГАЦ саженец, саженцы

СУУЛТ 1. *геол.* опускание, **хуурай газрын ~** опускание суши

СУУЛТ 2. сидячая забастовка

СУУЛТУУР стульчак, сидение, унитаз

СУУЛЦАХ *совм. от* **суух**, сидеть вместе, присутствовать, **хуралд ~** присутствовать на заседании

СУУЛЦУУЛАХ *побуд. от* **суулцах**, приглашать присутствовать, попросить сидеть вместе, заставлять присутствовать

СУУМГАЙ (хӣн) сидячий, инвалид, парализованный

СУУНАГЛАХ клубиться, тянуться полосой, стлаться, ползти полосой (о дыме, тумане), **гэрийн яндангаар цэнхэр утаа ~на** из трубы юрты клубится синий дымок, **уулын оройд манан ~на** в горах стлется туман

СУУРИГҮЙ не имеющий основания, **ул ~, үндэс ~** необоснованный, неосновательный, **буурь ~ бодох** рассуждать неосновательно

СУУРИЛАХ 1) базироваться, основываться, обосновываться, закладывать фундамент, 2) образовывать гурт, быть в гурте

СУУРИНШИХ располагаться на жительство, оседать

СУУРИН 1) поселение, посёлок, село, 2) постоянный, осёдлый, 3) постоянно, **хот ~, ~ газар** населённый пункт, **~ суугч** постоянный житель, **~ хүн ам** осёдлое население, **~ судалгаа** лабораторные исследования

СУУРЬ 1. база, основа, основание, фундамент, **байр ~** позиция, **ул ~** основа, обоснование, **~ ба дэвхрага** базис и надстройка, **ул ~тай** обоснованный, **байшингийн ~** фундамент, **~ эгшиг** *муз.* бурдон

СУУРЬ 2. место, **байр ~ эзлэх** занимать место

СУУРЬ 3. подставка, пьедестал, **хөшөөний ~** пьедестал, **лааны ~** подставка для свечи

СУУРЬ 4. гурт, **хоёр ~ адуу** два гурта лошадей

СУУРЬТАЙ 1) имеющий основание, имеющий фундамент, 2) крепкий, прочный, твёрдый, устойчивый, 3) прочно, крепко, твёрдо, устойчиво, 4) *перен.* надёжный, уверенный, основательный, **чулуун ~ байшин** дом с каменным основанием, **~ зогсох** крепко стоять, **юманд ~ хандах** обдуманно относиться к чему-либо

СУУРЬШИЛ оседание, осёдлость, постоянность

СУУРЬШИЛГҮЙ 1) подвижный, текучий, непостоянный, неустойчивый, 2) подвижно, непостоянно, неустойчиво, **ажиллах хүчний тогтвор ~ байдал** текучесть рабочей силы

СУУРШИЛТ оседлость, **~ын хязгаарал** ценз оседлости

СУУРЬШИЛТАЙ 1) постоянный, устойчивый, осёдлый, 2) постоянно, устойчиво, **нэг газар ~ ажиллах** постоянно работать на одном и том же месте

СУУРЬШИХ оседать, вести осёдлый образ жизни, располагаться на жительство, обосновываться где-либо, **шинэ газар ~** обосновываться на новом месте

СУУТ гениальный, великий, **~ жолоодогч** гениальный вождь, **~ бүтээл/нээлт** гениальное творение/открытие, **~ хүмүүс** великие/замечательные люди, гении

СУУТГАЛ вычет, удержание, отчисление, **цалингаас ~ авах/хийх** произвести вычет из зарплаты, **~гүйгээр/~ хийлгүйгээр** без вычета, **~тайгаар/~ хийгээд** с вычетом

СУУТГАХ вычитать, удерживать, **гурван хувийг ~** вычитать три процента, **цалингаас ~** вычитать/удержать из заработной платы

СУУХ 1) сидеть, садиться, 2) присутствовать, участвовать, 3) жить, проживать, 4) жениться, выходить замуж, **хөлөө нугалж ~** сидеть поджав ноги, **явган ~** сидеть на корточках, **сандал дээр ~** садиться на стул, **автобусанд/галт тэргэнд ~** сесть на автобус/поезд, садиться в автобус/на поезд, **хичээлд ~** посещать занятия, **аж төрөн ~** жить, **оршин ~** находиться, проживать, **хотод ~** жить в городе, **шоронд ~** сидеть в тюрьме, **дэмий/зүгээр ~** сидеть без дела, бездельничать, **шаварт ~** вязнуть в грязи, **мөнгөөр ~** сидеть без денег, остаться без денег

СУУЦ жилище, **орон ~** квартира, жилое помещение, **орон ~ны нөхцөл** жилищные условия, **~ авах** получить квартиру, **шинэ ~нд орох** переехать на новую квартиру, переселиться на новую квартиру, **~ны хөлс/мөнгө төлөх** платить за квартиру, **~ны хөлс** квартирная плата, **орон ~ны хороолол** жилые кварталы, жилые дома

СҮВ 1. дырочка, ушко, щель, проход, лазейка, **зүүний ~** ушко иглы, игольное ушко, **нүх ~** лазейки, щели, **арга ~** выход, лазейка, **арга ~ олох** найти выход из положения, найти лазейку, **шээсний ~** мочеиспускательный канал, **~ боомт** пограничный переход

СҮВ 2. *геол.* пора

СҮВЛЭХ 1) вдевать, продевать через ушко, 2) *перен.* указывать, подсказывать выход из затруднения, находить выход из положения, **зүү ~** продевать нитку в иголку, **арга ~** находить выход из положения

СҮВЭГЧЛЭХ находить выход из затруднительного положения

СҮВЭЭ боковая часть грудной клетки, **~гээр/~ рүү хатгах** закалывать в боку

СҮГ 1. сакральное изображение животных (на скалах и камных)

СҮГ 2. исхудалый, изнурённый вид, **хүний ~ үлджээ** очень исхудалый, одна тень осталась от кого-либо, **~ химера**, тело без души

СҮЖИГ: **~ сүсэг** вера, верующий

СҮЙ 1. пошлина, гааль сӣй пошлина, сбор

СҮЙ 2. калым, выкуп за невесту, **~ тавих** давать калым, быть помолвленными, **~н инж** приданное

СҮЙ 3.: **~ мана** разновидность халцедона

СҮЙД 1. беда, несчастье, вред, ущерб, **~ хийх** причинить вред, вредить, **~ болох** выйти из себя

СҮЙД 2. близко, крайне вежливо, услужливо, любезно, **~ болох** вести себя крайне любезно, угождать, носиться с кем-либо

СҮЙДЛЭХ вредить, наносить вред, причинять ущерб

СҮЙДЭХ терпеть ущерб, попадать в беду, **амь ~** лишиться жизни, **дайнд ~** нести большие потери/ущербы в войне

СҮЙРҮҮЛЭХ *побуд. от* **сүйрэх**, приводить к катастрофе, доводить до краха, разорять, опустошать

СҮЙРЭЛ крах, катастрофа, крушение, разорение, банкротство, **~д орох** потерпеть катастрофу/крушение, **нисэх онгоцны ~** авиационная катастрофа/авиакатастрофа, крушение самолёта, **үйлдвэрийн газрын ~** крах предприятия, **~ийн онол** теория катастроф

СҮЙРЭХ терпеть крах, потерпеть катастрофу, разоряться, банкротиться, опустошаться, **өрөнд ~** разориться из-за долгов

СҮЙТ суженая, **~ бүсгүй** невеста, суженая

СҮЙТГЭГЧ разоритель, расточитель, расхититель, вредитель, **хорлон ~** видерсант, **царцаа бол бэлчээрийг ~ юм** саранча — вредитель пастбища, **хөрөнгө ~** расточитель имущества

СҮЙТГЭЛ 1) разорение, расхищение, расточительность, мотовство, вредительство, 2) расходы, трата, **зардал ~ ихтэй** с большими расходами, с крупными издержками, дорого стоящий, очень расточительный

СҮЙТГЭХ разорять, опустошать, уничтожать, разрушать, **царцаа бэлчээр ~в** саранча опустошила пастбище, **тэд шувууны үүр ~жээ** они разорили птичье гнездо, **хорлон ~** вредить, заниматься диверсией, **мөнгө ~** растратить деньги, мотать деньги

СҮЙХЭЭ связи, контакты, близкие отношения, **~ ихтэй хүн** человек, имеющий широкие связи/контакты

СҮЙХЭЭТЭЙ имеющий связи, добивающийся поддержки

СҮЛБЭЛДЭХ иметь связи с кем-либо, иметь сообщение между собой, сообщаться, поддерживать отношения/контакты

СҮЛБЭХ вкладывать, прикалывать, закалывать, прикреплять

СҮЛБЭЭ связи, взаимоотношение, **холбоо ~** *парн.* связи, контакты, **нууц/далд ~** тайные связи, **~ татах** плутовать, заниматься тёмными делами

СҮЛБЭЭЛДЭХ поддерживать отношения, связи

СҮЛБЭЭР шпилька, **~н зүү** булавка

СҮЛБЭЭТЭЙ имеющий связи, **далдуур ~ байх** иметь тайные связи, поддерживать тайные контакты, **алаг бөөрний ~** *фольк.* имеющий родственные связи

СҮЛД 1) символ, эмблема, герб, 2) духовная мощь, жизненная сила, **төрийн ~** государственный герб, **төрийн ~ дуулал** государственный гимн, **~ мод** новогодняя ёлка, **~ тэмдэг** эмблема, символ, **сүнс ~** дух, **сүр ~, ~ жавхлан, сүг ~** *парн.* величие, духовная мощь/сила, **~ хийморь** духовная мощь

СҮЛЖИГЧ плетёльщик, плетельщица, **шээзгий ~** плетельщик корзины

СҮЛЖИЛДЭХ *взаим. от* **сүлжих 1 и 2**, 1) сплетаться, скрещиваться, 2) двигаться (о множестве кого-, чего-либо), сновать, суетиться, **гудамжаар олон машин ~нэ** по улице снует множество автомобилей

СҮЛЖИЛТ плетение, сплетение

СҮЛЖИХ 1. сплетать, плести, **шээзгий ~** плести корзину, **гээзг ~** плести косу, **олом жирэм ~** плести подпругу, **тор ~** плести сеть

СҮЛЖИХ 2. *перен.* двигаться, ходить туда и сюда, проходить через множество мест

СҮЛЖМЭЛ плетённый, вязаный, плетёный, **~ эдлэл** трикотаж, **~ сандал** плетёный стул, **~ сав/сагс** плетёнка, плетёная корзинка, **~ийн үйлдвэр** трикотажная фабрика

СҮЛЖЭЭ сплетение, сеть, **замын ~** сплетение пути, **цахилгаан ~** электрическая сеть, **үгийн ~** кроссворд, **наран ~** *анат.* солнечное сплетение, **диллерийн ~** диллерская сеть, **худалдааны ~** торговая сеть

СҮЛЖЭЭС сплетение, стежок (в вязании)

СҮЛЭХ 1. забеливать молоком, **цай ~** забеливать чай молоком

СҮЛЭХ 2. заниматься сплетней, сеять раздор, интриговать

СҮМ храм, церковь, **буддын шашны ~** церковь буддийской религии, буддийский монастырь, **~ хийд, ~ дуган** *парн.* монастыри, **~ийн хөгжим** церковная музыка, **~ хийдийн ёс журам** канонические правила

СҮМБЭР: **~ уул** *миф.* гора сумберу (типа монгольского олимпа)

СҮМС соус, **~ний сав** соусник

СҮНГЭНЭХ 1) выть, гудеть, шуметь (о ветре, моторе и т.п.), 2) мчаться, нестись, **яндангаар салхи ~ж байна** ветер воет в трубе, **гадаа салхи ~нэ** на улице гудит ветер, **мориор ~н давхих** мчаться верхом на коне, **~ дуу/чимээ** вой, гудок

СҮНДЭРЛЭХ возвышаться, подниматься высоко, быть величественным, **алсад цаст уулс ~нэ** вдали возвышаются снежные горы, **уулан дээр зурагтын цамхаг ~нэ** на горе высоко возвышается телевизионная башня

СҮНС 1) суть, сущность, самое главное/важное, 2) душа, дух, **хэргийн ~** суть дела, **гол ~ийг олох** постичь главный смысл чего-либо, понять суть дела

СҮНСГҮЙ 1) бессовестный, нечестный, беззастенчивый, наглый, бездушный, 2) бессовестно, нагло, **~ амьтан** наглое существо, **~ гүжир** бессовестная клевета, наглая ложь, **~ хуурах/мэхлэх** бессовестно обмануть

СҮР 1. величие, мощь, могущество, импозантность, **нэр ~** авторитет, **цэргийн ~ хүчин** военная мощь, **~ үзүүлэх/бадруулах** показывать силу, демонстрировать могущество, хвастаться, **~ жавхлан** *парн.* величие, великолепие, **~ хүч** *парн.* мощь, могущество, **нэр ~ гутаах** дискредитировать репутацию, **~ бараа ихтэй** громозкий, большой

СҮР 2. *звукоподражание:* **~ ~ ~ хийх, ~ сар хийх** издавать шелест, издавать шорох

СҮРДҮҮЛЭГ угроза, устранение, запугивание, вымогательство, **дайсны ~** угроза врагов, **~ хийх** прибегать к запугиванию

СҮРДҮҮЛЭГЧ: **айлган ~** устрашитель, вымогатель

СҮРДҮҮЛЭЛТ запугивание, устрашение, шантажирование, вымогание

СҮРДҮҮЛЭХ угрожать, устрашать, пугать, наводить страх, **айлган ~** запугивать, устрашать, **алахаар ~** терроризировать, **илчлэхээр/барьж өгөхөөр ~** шантажировать, **шахаж ~** вымогать

СҮРДЭМТГИЙ робкий, боязливый, пугливый

СҮРДЭХ трусить, робеть, пугаться, бояться, устрашаться, запугиваться

СҮРЖИГНҮҮР утрирующий, преувеличивающий, муссирующий, **~ зантай хүн** человек, привыкший утрировать

СҮРЖИГНЭХ излишне подчёркивать, раздувать, утрировать, преувеличивать, муссировать, **биттий ~ээд бай!** не утрируй!

СҮРЖИН утрирующий, преувеличивающий, муссирующий

СҮРЛЭГ величавый, величественный, великий

СҮРТЭЙ величавый, импозантный, величественный, могучий, грозный, **яасан ~ юм бэ** *разг.* во дают! подумаешь, напугал

СҮРХИЙ 1) чрезвычайный, исключительный, серьёзный, хороший, 2) чрезвычайно, исключительно, весьма, очень, **~ хүн** серьёзный человек, **~ сайхан хөгжим** чудесная музыка, **~ дутагдал** серьёзный недостаток, **~ том** очень большой, **~ их баярлах** чрезвычайно радоваться, сильно радоваться

СҮРЬЕЭ туберкулёз, **уушигны ~** туберкулёз лёгких, чахотка, **ясны ~** костный туберкулёз

СҮРЭГ 1. стадо, стая, толпа, **~ адуу** табун лошадей, **мал ~** *парн.* скот, **~ ~ээр** целыми стадами, **~ загас** стая рыб, **~ чоно** стая волков, **мал ~ тарган тавтай юу?** сытен ли ваш скот?

СҮРЭГ 2.: **~ тамга** тавро

СҮРЭГЛЭХ пастись стадами, собираться в стадо, ходить стадами

СҮРЭЛ солома, соломинка, **тариany ~** ржаная солома, овсяная солома, **малд ~ дэвсэх** солома на подстилку скоту

СҮСЭГ вера, религиозность, суеверие, ~ **бишрэл** *парн.* суеверие, суеверность, **мухар** ~ слепая вера
СҮСЭГЛЭЛ суеверие
СҮСЭГЛЭХ верить, веровать, суеверить
СҮСЭГТЭЙ верующий, религиозный, суеверный, ~ **хүн** суеверный человек
СҮСЭГТЭН верующий, верующие
СҮҮ (н) 1) молоко, 2) молочный, **эхийн** ~ материнское молоко, **үнээний (гүүний, ямааны, хонины, ингэний)** ~ коровье (кобылье, козье, овечье, верблюжье) молоко, **шингэн /хуурай** ~ жидкое/сухое молоко, **~н бүтээгдэхүүн** молочные продукты, **~ний ферм** молочная ферма, **~ний чиглэлийн мал** скот молочного *направления*, **~ний машин** *сепаратор*, **өтгөрүүлсэн** ~ сгущённое молоко, **аяга** ~ **уух** пить стакан молока, **~н шүд** молочные зубы, ~ **өргөх** кропить молоком (перед дальней дорогой и т.п.), **~н хүчлийн нян** бактерии молочнокислые, **~н гэрэл** *разг.* люминисцентный свет
СҮҮДЭР 1. тень, **модны** ~ тень от дерева, **үүлэн** ~ тень от облака, **~т суух** сидеть в тени/под тенью, **~тэй газар** тенистое место, **~тэй тал** теневая *сторона*, **~ийн засгийн газар** теневое *правительство*
СҮҮДЭР 2.: ~ **өвчин** паралич
СҮҮДЭР 3. возраст, **нас** ~ возраст, **таны нас** ~ **хэд вэ?** каков ваш возраст? ~ **халих** сойти в могилу
СҮҮДЭРЛЭХ затенять, ставить в тень, **битгий сүүдэрлэ!** не загораживай свет!
СҮҮДЭРТЭХ болеть/быть разбитым параличом
СҮҮЛ 1) хвост, курдюк, 2) конец, окончание, **~ээ хавчих** поджать хвост, **~ээ шарвах** вилять хвостом, **~ийн үеийн** мэдээ последние новости, **~ийн үед** в последнее время, **~ийн өдрүүдэд** за последние дни, ~ **барих/мушгих** плестись в хвосте, **~ээр** к концу, по окончанию, потом, после, **сарын ~ээр** к концу месяца, **бороony ~ээр** после дождя, **~ээр ирээрэй** приходите потом! **~ээ сөхөх** *приблизительно:* держать хвост трубой, **~ээ сэрвээн дээрээ тавих** *приблизительно:* задирать нос
СҮҮЛГҮЙ бесхвостый, бесхвостный, ~ **чоно** *перен. букв.* бесхвостый волк, вор
СҮҮЛД потом, после, за, в конце, **дарааллын ~ зогсох** стоять/стать в конце очереди, **хамгийн ~ ирэх** прийти самым последним, **би чамд ~ хэлэмз** я тебе скажу потом, **~! ~!** потом! потом!
СҮҮЛДЭХ 1) хватать за хвост, держать/брать за хвост, 2) быть последним, оказываться в хвосте, отставать, **бяруу** ~ хватать *двухлетнего телёнка* за хвост, **уралдаанд** ~ занимать последнее место в соревновании, быть последним в соревновании
СҮҮЛТ с хвостом, хвостатый, **мухар** ~ кургузый, с куцым хвостом, ~ **од** комета
СҮҮЛТЭЙ имеющий хвост, **урт** ~ с длинным хвостом
СҮҮЛЧ конец, окончание, последний, **жагсаалын** ~ конец парада, **~ийн удаа** последний раз, **~ийн хугацаа** последний срок, крайний срок, **~ийн үг** *последнее слово*, **~ийн замд үдэх** проводить в последний путь
СҮҮЛЭЭР по окончанию, потом, после, в конце, **сарын** ~ к концу месяца, в конце месяца, **энэ тухай** ~ **ярилцья** поговорим об этом потом
СҮҮМГЭНЭХ мелькать, мерцать, тускнеть
СҮҮМГЭР тусклый, неясный, мерцающий, ~ **гэрэл** тусклый свет
СҮҮМГЭРДЭХ оказываться тусклым, быть неясным
СҮҮМИЙХ туснеть, становиться тусклым, еле виднеться, чуть вырисовываться
СҮҮМЭГНЭХ слабо мерцать, еле виднеться, мелькать
СҮҮМЭЛЗЭХ мерцать, **одод ~нэ** звёзды мерцают
СҮҮРС: ~ **алдах** вздохнуть
СҮҮТГЭР тусклый, мерцающий
СҮҮТЭГНЭХ *мерцать, мелькать, мигать*
СҮҮТЭЙ молочный, с молоком, **их ~ үнээ** корова, дающая много молока, ~ **будаа** каша на молоке, молочный суп с рисом, ~ **цай** чай с молоком
СҮХ топор, секира, **~ээр цавчих** рубить топором, **~ний иш** топорище
СҮХДЭХ рубить топором, ударить топором
СЭВ 1. дефект, изъян, недостаток, больное место, **өө** ~ ошибка, недостатки, **өө ~ эрэх** выискивать слабую сторону
СЭВ 2. *усилительная частица перед словами с начальным «с»:* ~ **сэрүүн** очень прохладный, ~ **сэмхэн** совсем тихонько, ~ ~ **салхилах** дунуть
СЭВГҮЙ 1) ровный, гладкий, 2) чистый
СЭВРЭХ сохнуть, становиться сухим
СЭВРЭЭХ *побуд. от* **сэврэх**, сушить слегка, **салхинд** ~ сушить на ветру, проветривать
СЭВСГЭР рыхлый, ~ **цас** пушистый снег, ~ **шороо** рыхлая земля
СЭВСИЙХ рыхлеть, становиться рыхлым
СЭВТЭХ делаться дефектным, повреждаться, стать неровным
СЭВТЭЭХ *побуд. от* **сэвтэх**, сделать непригодным, делать неровным
СЭВҮҮР веер
СЭВҮҮРДЭХ махать веером
СЭВХ веснушки, конопушки, ~ **тогтох** покрываться веснушками
СЭВХТЭЙ *веснушчатый, весноватый, с веснушками*, ~ **нүүр** весноватое/веснушчатое лицо
СЭВХТЭХ покрываться веснушками, **охины нүүр ~в** лицо девочки покрылось веснушками
СЭВШЭЭ: ~ **салхи** свежий ветерок, лёгкий ветер, **үдшийн ~ салхи үлээнэ** дует вечерний ветерок
СЭВШЭЭЛЭХ дуть, веять (о лёгком ветре), **бүлээн салхи** ~ веять тёплым ветерком/*теплом*
СЭВЭГНҮҮР 1) прохладный, свежий, 2) прохладно, **гадаа** ~ **байна** на улице прохладно, ~ **салхи** свежий ветерок
СЭВЭГНЭХ 1) слегка развеваться, чуть колыхаться, 2) веять, дуть (о лёгком ветре), 3) легко двигаться
СЭВЭЛЗҮҮР 1) прохладный, свежий, 2) лёгкий, плавный, проворный, 3) ветреный, легкомысленный, ~ **салхи** свежий ветер, **хөнгөн ~/гялалзсан ~ хүн** проворный человек, ~ **алхаа** плавная, лёгкая походка, ~ **зантай хүн** легкомысленный человек
СЭВЭЛЗЭХ 1) развеваться, колыхаться, 2) дуть, веять (о ветре), 3) легко, плавно двигаться
СЭВЭХ 1. 1) махать, обмахивать, 2) качать, подбрасывать на руках, **алчуураар** ~ махать платком, **салхинд** ~ обдувать ветром
СЭВЭХ 2. рисовать, попробовать наудачу, попытаться, рискуя чем-нибудь, **~гүй юманд ~ээд хэрэггүй** не надо рисковать чем не следует
СЭГ 1. 1) падаль, 2) остатки, отбросы, барахло, 3) искалеченный, повреждённый, **малын** ~ труп скота, павший скот, **хэрээ ~ээр хооллодог** вороны питаются падалью, **дээлийн** ~ остаток изношенного дэли, барахло, **овчний** ~ **болох** быть калекой, оказаться хворым/болезненным
СЭГ 2. передышка, перерыв, **бороо** ~ **хийв** дождь прекратился, **ажил** ~ **хийв** работа приостановилась
СЭГГҮЙ беспрерывно, беспрестанно, ~ **ажиллах** беспрерывно работать
СЭГЛИЙХ лохматиться, быть лохматым, быть пушистым, **~сэн үс** взлохмаченные волосы
СЭГЛЭГЭР лохматый, косматый, пушистый, ~ **нохой** косматая собака, ~ **малгай** лохматая шапка

СЭГЛЭХ делать кое-как, недоделать
СЭГСГЭР лохматый, взъерошенный, пушистый
СЭГСИЙЛГЭХ *побуд. от* **сэгсийх**, лохматить, пушить, взъерошивать, **үсээ ~** взъерошить волосы
СЭГСИЙХ взъерошиваться, лохматиться, стать взъерошенным, делаться растрёпанным
СЭГСРЭЛТ трясение, тряска, отряхивание
СЭГСРЭХ отряхивать, встряхивать, трясти, **хормойгоо ~** отряхивать полы своей одежды, **толгой ~** трясти головой, **шуудайны хог ~ч гөвөх** трясти пыль из мешка
СЭГСЭГНЭХ двигаться (о ком-, чём-либо лохматом, пушистом)
СЭГСЭЛЗЭХ пушиться, взъерошиться
СЭГХИЙХ прекращаться, прерываться, приостанавливаться, делать передышку, **бороо ~лээ** дождь приостановился
СЭГЭЛДРЭГ петля, шнурок, верёвочка, застёжка
СЭДРЭХ усиливаться, осложняться, воспаляться (о ранах, болезни), иметь рецидив, заболевать вторично, **ханиад нь ~в** у него грипп осложнился, у него осложнение гриппа
СЭДРЭЭХ *побуд. от* **сэдрэх**, осложнять, раздражать, растревожить
СЭДЭВ 1. тема, тезис, **зохион бичих ~** тема сочинения, **~ээсээ хазайх/зөрөх** отклониться от темы
СЭДЭВ 2. подозрение, **~ авах** догадываться, подозревать
СЭДЭВЛЭХ 1. задумать что-либо впервые, начинать
СЭДЭВЛЭХ 2. подозревать
СЭДЭГЧ намеревающийся сделать что-либо
СЭДЭЛТ намерение, затея, замысел, побуждение
СЭДЭХ намереваться, затевать, замышлять, задумывать, подстрекать, побуждать, **осолтой юм ~** затеять рискованное дело
СЭЖИГ 1) сомнение, подозрение, недоверие, 2) отвращение, омерзение, **~ авах** подозревать, **~ хүрэх** брезгать, чувствовать отвращение, **~ төрүүлэх /өгөх** зарождать/вызывать сомнение, **~ төрөх** сомневаться, подозревать
СЭЖИГТҮЙ не имеющий подозрений, не сомневающийся, **ямар ч ~** без всяких подозрений
СЭЖИГЛЭГДЭХ *страд. от* **сэжиглэх**, быть подозреваемым, быть на подозрении, подозреваться, **хулгайд ~** подозреваться в краже
СЭЖИГЛЭЛ подозрение, сомнение, **үндэсгүй, худал ~** неосновательное, ложное подозрение, **~ төрүүлэх** вызывать подозрение
СЭЖИГЛЭХ 1) сомневаться, подозревать, 2) брезгать, чувствовать отвращение, **бусдын аягаар юм уухаас тэр ~дэг** он брезгает пить из чужого стакана, **~н харах** смотреть с подозрением
СЭЖИГТЭЙ 1) сомнительный, подозрительный, 2) сомнительно, подозрительно, с подозрением, с сомнением, **~ хүн** подозрительный человек, сомнительная личность, **~ харах** смотреть с подозрением, **~ болгох** ставить под сомнение
СЭЖИГТЭН подозреваемый, **~ийг саатуулах** задержание подозреваемого
СЭЖИГЧ мнительный, брезгливый
СЭЖИХ поддеть рогами, боднуть одним рогом, мотать головой
СЭЖҮҮР конец, край, кромка
СЭЛБҮҮР весло, **~ хөлтөн** ластоногие
СЭЛБЭГ 1) запас, резерв, замена, 2) запасной, запасный, **~ хэрэгсэл** запасные части
СЭЛБЭЛЗЭХ смотреть большими (круглыми) глазами
СЭЛБЭХ 1) чинить, ремонтировать, исправлять, **~н засах** восстанавливать, 2) прибавлять жидкость в посуде, 3) **цус ~** улучшать кровь, породу
СЭЛГҮҮЦЭХ бродить, прогуливаться, странствовать, бездельничать, **гудамжаар ~** бродить по улицам, **гадуур ~** бездельничать
СЭЛГЭХ менять, сменять, переменять, чередоваться, **хувцас ~** менять одежду, переодеваться
СЭЛГЭЦ замена, смена
СЭЛГЭЭ запас, ротация, **~ үйлдэл** *муз.* переменные функции, **~ эгшиглэгээ** переменные лады
СЭЛДИЙ половой член жеребца
СЭЛҮҮН свободный, безлюдный, **хүнгүй ~ газар** безлюдная местность, **~ гудамж** безлюдная улица, **өнөөдөр ажил ~ байна** сегодня мало работы
СЭЛҮҮР весло, вёсла, **~ээр сэлүүрдэх** грести вёслами
СЭЛҮҮРДЭХ грести (веслом)
СЭЛҮҮРЧ гребец
СЭЛЭМ меч, шашка, сабля, **хатан болд ~** *фольк.* булатный меч, **~ далайх** размахивать саблей/мечом, **хурц ~** острый меч, **~ээр цавчих** разрубить мечом, **~ гаргах** обнажить меч
СЭЛЭМДЭХ рубить шашкой, рубить мечом
СЭЛЭХ 1. плавать, плыть, **урсгал сөрөн ~** плыть против течения, **урсгал даган ~** плыть по течению, **тэр сайн ~дэг** он хорошо плавает
СЭЛЭХ 2. сменять, переменять, чередовать, делать что-либо попеременно, **хувцас ~** менять одежду, переодеваться, **нутаг ~** перекочевать на другое место/пастбище
СЭМ тихо, крадучись, осторожно, тайком, незаметно, втихомолку, **~ чагнах** подслушивать, **~ харах** подсматривать, **~ гарах** выйти тихонько, **~ отох** тайком подкарауливать, подстерегать, **~ хуйвалдах** а) тайный заговор, б) тайно договариваться, тайком соглашаться, **~ томилох** кооптировать
СЭМБЭГЭР 1) мягкий, пушистый, рассыпчатый, рыхлый, 2) чистоплотный, опрятный, 3) жеманный, манерный
СЭМБЭЛЗЭХ двигаться жеманно, манерно
СЭМГЭР тонкий, прозрачный, ажурный, **~ үүл** перистые облака, **~ даавуу** прозрачная ткань
СЭМЖ (ин) 1) *анат.* сальник, жировой покров брюшины, 2) перистый, **~ үүл** перистые облака
СЭМЖЛЭХ жиреть, толстеть, **шар ~** седина в бороду, а бес в ребро
СЭМЛЭХ распускать, вытаскивать нитки, делать более редким (ткань), прореживать ткань
СЭМРЭХ распускаться, изнашиваться, обиваться, рваться (о материи при ношении), **олон жил өмссөн торго ~ч байна** шёлк от долгой носки сечётся
СЭМХЭН *уменьш. от* **сэм**, тихонько, потихоньку, тайно, по секрету, **эндээс ~ яваад өгье** уедем отсюда потихоньку, **~ шивнэлдэх** тайком шептаться
СЭМЭРХИЙ секущийся по нитке, расползавшийся, разорвавшийся, **~ даавуу** секущаяся по нитке ткань/материя
СЭМЭЭР тихо, тайком, украдкой, исподтишка, незаметно, **~ хийх** действовать исподтишка, делать украдкой, **сэм ~ хэлж өгөх** незаметно подсказывать
СЭМЭЭРХЭН тихо, незаметно, украдкой, тайком, **~ дөхөж очих** незаметно подойти, незаметно подкраться сзади, **~ авах** взять тайком
СЭНГЭНЭХ 1) обдавать дуновением, прохладой, 2) издавать приятный запах, **зөөлөн салхи ~ж байв** веял лёгкий ветер, **цонхоор ~нэ** дует от окна, **хүдрийн заар түүнд ~н үнэртэв** сильный запах мускуса обдал его, **~сэн үнэр** аромат, душистый запах
СЭНДИЙЛЭГЧ разрыхлитель
СЭНДИЙЛЭЛТ разрыхление, **хөрс ~** разрыхление почвы
СЭНДИЙЛЭХ разрыхлять, делать рыхлым, подрывать, **хөрс ~** разрыхлить землю, **доогуур нь ~** подрывать землю под чем-либо

СЭНДЛЭХ копать, разрывать, разрыхлять, рыхлить
СЭНДЧИХ вскапывать, делать рыхлым, **гахай газар ~нэ** свинья роет землю
СЭНЖ дужка, ручка, ушко, **хувингийн ~** ведерная дужка, **дөрөөний ~** ушко у стремени, **~тэй аяга** кружка, **~гүй аяга** чашка без ручки, **~ барнул** *парн.* ручка, рукоятка, крючок
СЭНЖЛЭХ приделать ушко/петлю, продырявить
СЭНС 1. винт, вентилятор, пропеллер, **усан онгоцны ~** пароходный винт, **~ээр салхи оруулах, ~ээр салхилуулах** вентилировать, **цахилгаан ~** электрический вентилятор
СЭНС 2. крупная мерлушка
СЭНСЛЭХ коробиться, кривиться, делать «восьмёрку», **дугуй ~ж байна** колесо делает восьмёрку
СЭНХРҮҮЛЭХ *побуд. от* **сэнхрэх**, убеждать, уговаривать, уверять в чём-нибудь
СЭНХРҮҮЛЭЛ убеждение, уверение
СЭНХРЭЛТ осознание, понимание, разумение
СЭНХРЭХ убеждаться, уверяться, осознавать, понимать, разуметь
СЭР 1.: **~ ~ салхи** лёгкий ветерок, **~ ~ салхилна** слегка веет ветерок, слегка дует
СЭР 2.: **мэр ~** иногда, изредка, кое-где, *см.* **мэр**
СЭРВИЙХ 1) торчать, топорщиться, подыматься вверх, вздыматься торчком, 2) *перен.* выздоравливаться, **~сэн хадан хясаа** торчащие скалы, **үс нь ~нэ** волосы у него торчат, **сэхэх ~** *парн.* поправляться, выздороветь
СЭРВЭГНҮҮЛЭХ *побуд. от* **сэрвэгнэх**, 1) качать, колыхать, колебать, 2) заставлять перхать, вызывать перхоту, 3) раздражать, вызывать раздражение
СЭРВЭГНЭХ 1) слегка качаться, чуть колыхаться, 2) слегка дуть, веять, 3) першить, перхать, ощущать щекотание в горле, 4) быть раздражительным, оказываться вспыльчивым, **модны навч салхинд ~нэ** ветер колышет листья дерева, **салхи ~ж байна** у меня в горле першит, **~сэн хачин хүн** странный, раздражительный человек
СЭРВЭГЭР торчащий, гребневидный, **уулсын ~ орой** гребень гор, гребневидные вершины гор
СЭРВЭСХИЙХ 1) неожиданно показаться, вдруг появиться (о торчащем предмете), 2) вздрогнуть, вздрагивать
СЭРГИЙЛЭГЧ милиционер, полицейский
СЭРГИЙЛЭЛТ предупреждение, предостережение, **урьдчилан ~** профилактика
СЭРГИЙЛЭХ оберегаться, остерегаться, предостерегаться, **урьдчилан ~** предостерегать, предупреждать, **урьдчилан ~ арга хэмжээ** предупредительные, профилактические меры, **аюулаас ~** остерегаться опасности, **~ дуудах** вызвать милицию/полицию, **цагдан ~** милиция, полиция
СЭРГЭГ 1) бдительный, осторожный, осмотрительный, 2) бодрствующий, чуткий, 2) сообразительный, находчивый, 4) бдительно, осторожно, осмотрительно, находчиво, чутко, **~ хүн** осмотрительный человек, находчивый человек, **нойронд ~ байх, ~ унтах** спать чутким/лёгким сном
СЭРГЭЛТ 1) возрождение, возобновление, воскресение, 2) *геол.* регенерация
СЭРГЭЛЭН бодрый, живой, весёлый, 2) сообразительный, умный, находчивый, проницательный, ловкий
СЭРГЭЛЭНДЭХ быть слишком весёлым и умным
СЭРГЭМЖ бдительность, осторожность, **сонор ~** *парн.* осторожность, предусмотрительность, **~ бүхий байх хэрэгтэй** надо быть бдительным, надо соблюдать осторожность
СЭРГЭМЖГҮЙ неосторожный, небдительный, невнимательный
СЭРГЭМЖЛЭЛ предостережение, бдительность, предосторожность
СЭРГЭМЖЛЭХ предостерегаться, остерегаться, быть бдительным, проявлять осторожность, соблюдать бдительность, **аюулаас ~** предостерегаться от опасности
СЭРГЭМЖТЭЙ 1) осмотрительный, бдительный, внимательный, 2) осмотрительно, бдительно, внимательно, **ямагт ~ байх** сохранять постоянную бдительность, **гудамж замаар гарахдаа ~ яваарай** будьте осторожны при переходе через улицу
СЭРГЭХ пробуждаться, оживляться, бодрствовать, воспрянуть духом, возрождаться, возобновляться, **нойр ~** очнуться от сна, пробуждаться, проснуться, **ардчилал ил тодын нөхцөлд хүмүүсийн улс төрийн идэвхи ихээхэн ~ж байна** в условиях демократии и гласности значительно оживляется политическая активность людей, **хавар болохоор газар дэлхий ~дэг** весной вся земля пробуждается, **ажил дахиад ~в** работа снова возобновилась, **ухаан алдаад ~** приходить в чувство после обморока, **~н талсжилт** рекристализация, **~н мандалтын үеийн уран зохиол** литература Эпохи Возрождения, ренессансная литература
СЭРГЭЭЛТ возобновление, восстановление, реставрация
СЭРГЭЭГДЭХ: ~ эрчим хүч возобновляемые источники энергии
СЭРГЭЭХ 1) пробуждать, будить, возбуждать, 2) восстанавливать, возобновлять, реставрировать, **нойроо ~** прогонять сон, разгонять дремоту, **уйтгараа ~** прогнать скуку, развлекаться, **аж ахуйгаа ~** восстанавливать хозяйство, **хэлэлцээрийг/дипломат харилцааг ~** возобновлять переговоры/дипломатические отношения, **хичээлээ ~** возобновлять занятия, **толгойгоо ~** освежить голову, **мартсаныг ~** возобновлять забытое, вспомнить забытое, **шударга ёсыг ~** восстановить/возродить справедливость, **зураг ~н шинэтгэх** реставрировать картину
СЭРГЭЭШ допинг, возбудитель
СЭРДЛЭГ подозрение, сомнение, недоверие, **хардлага ~** *парн.* опасение, подозрение, недоверие
СЭРДХИЙХ вздрогнуть, замереть, вызвать подозрение
СЭРДЭГДЭХ *страд. от* **сэрдэх**, быть подозреваемым, подозреваться, **хулгайд ~** подозреваться в краже
СЭРДЭХ подозревать, недоверять, предполагать, думать, **хардах ~** *парн.* иметь на кого-либо подозрение, **гэмгүй хүнийг хардаж ~** подозревать невинного человека, **хулгайд хардаж ~** подозревать в краже
СЭРЖИГНЭХ 1) веять, слегка дуть, 2) шелестеть, дрожать, трепетать
СЭРСХИЙХ вздрогнуть, вздрагивать
СЭРТВЭЛЗЭХ кокетничать, кривляться, ломаться
СЭРТГЭР торчащий, оттопыренный, торчком, **~ чихтэй адуу** лошадь с оттопыренными ушами, **~ эвэр** торчащие рога
СЭРТИЙЛГЭХ *побуд. от* **сэртийх**, делать торчащим, ставить торчком, **чихээ ~** навострить уши, настораживать уши (напр. о лошади, собаке)
СЭРТИЙХ оттопыриваться, торчать (об ушах), стать торчащим
СЭРТЭГНҮҮЛЭХ *побуд. от* **сэртэгнэх**, напрягать уши, настораживать, **морь тургин чихээ ~нэ** конь фыркает и настороженно прядет ушами
СЭРТЭГНЭХ 1) шевелить/водить настороженными ушами, настороженно прясть ушами, оттопыриваться (об ушах), 2) кокетничать
СЭРТЭЛЗЭХ 1) шевелить, двигать чем-либо торчащим, 2) *перен.* жеманничать, кривляться, быть легкомысленным
СЭРҮҮ прохлада, свежесть, **оройн ~ оров** наступила вечерняя прохлада, **намрын ~ орох** наступать (об осенних холодах), **~**

оруулах а) ждать наступление прохлады, б) ждать наступление зимы, **нуурын зүгээс ~ татаж байна** с озера веет прохлада

СЭРҮҮВТЭР 1) холодноватый, довольно прохладный, 2) холодновато, довольно прохладно, **~ өглөө** довольно прохладное утро

СЭРҮҮДҮҮЛЭХ *побуд. от* **сэрүүдэх**, делать более прохладным, слишком прохлаждать, сильно проветривать

СЭРҮҮДЭХ оказываться более прохладным, свежеть, прохлаждаться

СЭРҮҮЛЭГ звон, **цагийн ~** звон часов, часы со звоном, **~тэй цаг** будильник, **~ тавих** завести будильник, установить стрелку будильника на определённый час

СЭРҮҮН 1. 1) прохладный, свежий, 2) прохладно, свежо, **~ салхи** свежий ветер, **орой тийшээ ~ болов** к вечеру стало прохладно, **~ ундаа** прохладительные напитки

СЭРҮҮН 2. неспящий, бодрствующий, **чи ~ байна уу?** ты не спишь? **би зөндөө удаан ~ хэвтэв** я долго не мог заснуть, **~ байх** бдеть, бодрствовать

СЭРҮҮХЭН *уменьш. от* **сэрүүн**, 1) свеженький, прохладненький, довольно прохладный, 2) довольно прохладно, **~ орой** прохладный вечер, **гадаа ~ байна** на улице свежо/прохладно

СЭРҮҮЦҮҮЛЭХ *побуд. от* **сэрүүцэх**, освежать, охлаждать, проветривать

СЭРҮҮЦЭХ освежаться, охлаждаться, проветриваться, **бөгчим өрөөнөөс ~зэр гарт дээр гарах** выйти из душной комнаты прохладиться на балкон, **гадаа ~** проветриваться на улице

СЭРШГҮЙ непробудный, **~гээр унтах** погрузиться в непробудный сон, спать непробудным сном

СЭРЭВГЭР раскидистый, торчащий

СЭРЭЛ: **~ (өгөх)** возбуждение

СЭРЭМЖ бдительность, осторожность, **сонор ~ээ дээшлүүлэх** повысить бдительность

СЭРЭМЖГҮЙ неосторожный, невнимательный, небдительный, **~ байснаас ийм хэрэг боллоо** это случилось из-за неосторожности

СЭРЭМЖЛЭЛ предостережение, бдительность

СЭРЭМЖЛЭХ быть бдительным, оказываться осмотрительным, быть начеку, проявлять бдительность

СЭРЭМЖТЭЙ бдительный, осмотрительный, внимательный, чуткий, **юмыг яаж мэдэх вэ! ~ байгаарай!** мало ли, будьте осторожны!

СЭРЭХ просыпаться, пробуждаться, бодрствовать, **нойрноос ~** очнуться от сна, **~гүй унтах** спать без просыпу, уснуть крепко, **хөөе! ~ээрэй! ~ээрэй!** проснись! вставай!

СЭРЭХҮЙ ощущение, чувство

СЭРЭЭ вилка, **~гээр хоол идэх** есть вилкой

СЭРЭЭДЭХ брать вилкой, поддеть вилкой, бить острогою

СЭРЭЭХ будить, разбудить, пробудить, **хүүхэд ~** будить ребёнка, **нойр ~** разгонять сон, **намайг эрт ~гээрэй** разбудите меня рано, **хүүхэд саяхан унтсан, биттий ~чихээрэй** ребёнок только уснул, смотри, не разбуди

СЭТ *усилительная частица* насквозь, напролёт, пере-, про-, вы-, **~ цохих** выбить, отбить, пробить, **~ татах** выдернуть, **~ малтах** вырыть, **~ огтлох** прорезать, вырезать

СЭТГҮҮЛ 1) журнал, 2) журнальный, **~ийн дугаар** номер журнала, **~ийн өгүүлэл** журнальная статья, **зураг ~** иллюстрированный журнал, **сар тутмын ~** ежемесячный журнал, **~зүй** журналистика, **~ийн тойм** журнальный обзор, обзор журнала, **~ийн ерөнхий эрхлэгч** главный редактор журнала

СЭТГҮҮЛЧ журналист, **нэртэй ~** известный журналист, **олон улсын ~** журналист-международник

СЭТГЭГДЭЛ впечатление, **~ төрүүлэх** произвести впечатление, **хүүхэд насны ~** впечатление детства, **аятай ~** приятные впечатления, **Монгол орны тухай ~** впечатления о Монголии

СЭТГЭГДЭХ *страд. от* **сэтгэх**, мыслиться, думаться, представляться

СЭТГЭГЧ мыслитель, ум, **эртний Энэтхэгийн их ~** великий древнеиндийский мыслитель

СЭТГЭЛ мысль, дума, сердце, душа, психика, **энэрэнгүй, нинжин ~** гуманность, человеколюбие, **сайхан ~** добродушие, **хатуу ~** строгий нрав, **зөөлөн ~** мягкое сердце, **~ хөдлөх/догдлох** взволноваться, **~ хөдөлгөх/догдлуулах** волновать, возбуждать, **~ баясах** радоваться, **~ булаах/татах** чаровать, привлекать к себе сердце, покорить сердце, **~ зовох** беспокоиться, заботиться, **~ ханах** удовлетворяться, удовольствоваться, быть довольным, **~ уярах** быть тронутым, растрогаться, **~ уймрах/үймэх** расстариваться, беспокоиться, быть рассеянным, **~ мэдрэл нь сарнисан** психическое расстройство, **~ саная цочрон балмагдах** душевное волнение, состояние аффекта, **~ гутрах** разочаровываться, огорчаться, **~д таарах/зохих** нравиться, **энэ таны ~д таарч байна уу?** нравится ли это вам? **~ тайтгаруулах** успокаивать, **~ түгших** тревожиться, беспокоиться, **~ татмаар/булаамаар** очаровательный, привлекательный, пленительный, **~ийн хөдөлгөөн** эмоция, **~ийн зовлон** душевное страдание, беспокойство, **~ийн амраг** возлюбленный, возлюбленная, **~ харамгүй тусламж** бескорыстная помощь, **чин ~ийн угаас** от всей души, от чистого сердца, **~тэй болох** влюбляться, **~ийн хоймрыг эзлэх** быть любимым, **~ийн хөдөлгөөн ихтэй** душевнопорывистый, **~ судлал** психология, **~ дүрслэх арга (дэг)** *муз.* импрессионизм

СЭТГЭЛГЭЭ рассуждение, мышление, размышление, мысль, **шинэ ~** новое мышление

СЭТГЭЛЧЛЭН по желанию, согласно желанию

СЭТГЭМЖ мысль, идея, воображение, фантазия, **уран ~** фантастика, **уран ~ийн зохиол** фантастическая литература

СЭТГЭХ мыслить, рассуждать, разуметь, думать, размышлять, представлять в мысли/мысленно, **~ чадвар** способность рассуждать/мыслить, **зөв ~** правильно мыслить, **хурдан ~** бегло рассуждать, быстро мыслить, **та муугүй ~ж байна** вы неплохо рассуждаете

СЭТГЭХҮЙ мышление, **хэл ~ хоёрын харилцаа** взаимодействие языка и мышления, **ухамсар ~ хоёр** сознание и мышление

СЭТГЭЦ психика, психология, **эрүүл ~** здоровая психика, **хүүхдийн ~** детская психология, **уран чадварын ~** психология творческой способности, **~ийн байдал** психическое состояние

СЭТГЭШГҮЙ 1) немыслимый, невозможный, невероятный, невообразимый, 2) немыслимо, невообразимо, невозможно, невероятно

СЭТГЭЛТ прорыв, пролом, прорез, разрыв

СЭТЛЭХ отбивать, отламывать (о крае посуды), прорывать, проламывать, надрезать, **дайсны хамгаалалтын шугамыг ~** прорвать линию обороны противника, **ус далангаа ~в** вода прорвала плотину, **аяганы амсар ~** отбить/отломить край чашки

СЭТРЭХ отбиваться, отламываться, прорываться, разрываться

СЭТЭР ленты, повязываемые скоту, предназначенному для заклания, **~ зүүлгэх** *ирон.* присваивать пустое звание, **~тэй мал** скот для заклания, в угоду духам

СЭТЭРХИЙ 1) надрыв, надрез, прорез, вырез, выемка, 2) разрезанный, разорванный, **~ гаргах** сделать надрез/выемку, **~ аяга** чашка с отбитыми краями, **~ уруул** заячья губа, **~ имтэй чих** разрезанное ухо (как метка у овец и коз)

СЭХЛҮҮН довольный собой, самодовольный, горделивый, **~ зан** самодурство, самодовольство, самодовольный характер

СЭХҮҮН самодовольный, горделивый, ~ **зантай** хїн гордец

СЭХЭЛ 1) улучшение, возрождение, 2) выздоровление, 3) приход в сознание, ~ **авах** а) улучшаться, б) выздороветь, 3) приходить в себя

СЭХЭХ 1) улучшаться, возрождаться, возобновляться, 2) выздоравливать, реанимироваться, 3) приходить в сознание, **муужирч унаад** ~ приходить в себя после обморока

СЭХЭЭ 1) ум, разум, сознание, 2) сообразительность, находчивость, догадливость, ~ **авах** осознавать, догадываться, сообразить, ~ **орох** вспомниться, начинать осознавать, ~ **сайтай** сообразительный, находчивый, ~ **муутай** несообразительный, недогадливый

СЭХЭЭВЧ беседка, **цэцэрлэг доторх** ~ беседка в саду, **~нд суугаад ярилцах** сидеть в беседке и разговаривать

СЭХЭЭГҮЙ несообразительный, ненаходчивый, недогадливый

СЭХЭЭРЭЛ осознание, понимание

СЭХЭЭРЭХ осознавать, понимать, разуметь, опомниться, **бурууга** ~ осознавать свою вину

СЭХЭЭТЭЙ сообразительный, находчивый, догадливый

СЭХЭЭТЭН *интеллигент, интеллигенция*

СЭХЭЭХ *побуд. от* **сэхэх**, *оживить, оживлять*, воскрещать, воскресать, возрождать, возобновлять, реанимировать, **~н амьдруулах** а) реанимация, б) реанимировать, **~н амьдруулах тасаг** реанимационное отделение

СЭЦЭН мудрый, проникнутый мудростью

СЭЦЭРХҮҮ привыкший мудрствовать, любящий мудрствовать

СЭЦЭРХЭХ мудрствовать, умничать, философствовать

СЭЭР *анат.* грудная часть позвоночника, ~ **нуруугүйтэн** беспозвоночные

СЭЭТГЭР 1) легкомысленный, кокетливый, манерный, 2) высокомерный

СЭЭТЭГ *сетка в волейболе, настольном теннисе*

СЭЭТЭГНҮҮР жеманный, манерный, ветреный, легкомысленный, ~ **зан** манерность, жеманство, ~ **ам** жеманница, кокетка

СЭЭТЭГНЭХ кокетничать, манерничать, вести себя легкомысленно

СЭЭТЭН флирт, ~ **хаях** кокетничать, стрелять глазами

СЭЭХЭЛЗҮҮР хвастливый, ветреный, легкомысленный

СЭЭХЭЛЗЭХ быть легкомысленным, оказываться ветреным, манерничать

Т

ТА вы, **~ нар** вы, **~ бүгд, ~ бүхэн** вы все, **~ хоёр** вы оба, **~ бид хоёр** мы с вами, **би ~ныг танина** я вас знаю, мы с вами знакомы, **~нтай уулзмаар байна** хочется с вами встретиться/увидеться

ТААВААР (аа) спокойно, не торопясь, по желанию, **~ ажиллах** работать не торопясь, работать по своему усмотрению/желанию, **~ явах** идти/ехать не торопясь

ТААВАР догадка, предположение, загадка, отгадка, разгадка, **энэ бол ~ төдий юм** это всего лишь догадка, **~ гаргах** строить предположение, **~ таах** отгадать загадку

ТААВАРЛАХ предполагать, загадывать, отгадывать, разгадывать

ТААВЧИК *разг.* тапочки

ТААГДАХ *побуд. от* **таах**, быть разгаданным, отгадываться, загадываться

ТААГДАШГҮЙ загадочный, необъяснимый, таинственный, не поддающийся разгадке, **~ үзэгдэл** загадочное явление, **~ оньсого** не поддающаяся разгадке загадка, необъяснимая загадка

ТААГҮЙ 1. неудобный, неприятный, неподходящий, неудобно, неприятно, **энд над тун ~ байна** здесь мне очень неудобно, **тун ~ юм боллоо** случилось что-то очень неприятное

ТААГҮЙ 2. не нравиться, недолюбливать, чувствовать неприязнь к кому-либо, **тэр чамд ~ байдаг** он тебе не нравится

ТААДАЙХ быть низкорослым, быть коротким

ТААДГАР короткий, низкорослый, низкого роста, **~ цув** короткий плащ, **~ хүн** коротыш, приземистый человек

ТААЗ кровля, потолок, **өндөр ~тай** с высоким потолком, **суудлын ~** *геол.* кровля жилы

ТААЛАГДАХ *страд. от* **таалах**, нравиться, быть ласкаемым, соответствовать чьему-нибудь вкусу, **хүүхэнд ~** нравиться девушке

ТААЛАЛ благоволение, воля, желание, **~д нийцэх/нийлэх** удовлетворять чьему-либо благоволению/желанию, **таны ~аар болтугай** пусть будет по вашей воле/по вашему желанию, **~ барах, ~ төгсөх** скончаться

ТААЛАМЖ удовольствие, удовлетворение, (о высших духовных и светских лицах), благоприятность, ласка

ТААЛАМЖГҮЙ неприятный, неблагоприятный, непристойный, противный, неприятно, непристойно, противно, **тааламжгүй үнэр** неприятный запах, **цаг агаарын ~ нөхцөл** неблагоприятные погодные условия

ТААЛАМЖТАЙ удобный, приятный, удовлетворённый, довольный, симпатичный, **инээхэн ~таар** с большим удовольствием, **~ инээмсэглэл** приятная улыбка, **~ санагдах** казаться приятным

ТААЛАХ ласкать, нежить, любить, **үнсэж ~** целовать, **илж ~** гладить и ласкать, **хүүхдээ энхрийлж ~** ласкать ребёнка

ТААЛГАХ *побуд. от* **таах**, давать отгадать, заставлять загадывать, **би чамд нэг оньсого ~ая** я тебе загадаю одну загадку

ТААЛЦАХ *совм. от* **таах**, загадывать друг другу, взаимно отгадывать, **бодсоноо ~** угадывать мысли друг друга, **таавар ~** загадывать друг другу загадки

ТААМАГ 1) загадочный, предположительный, таинственный, априорный, 2) предположение, прогноз, догадка, **~аар** наугад, на авось, **~аар ярих** говорить наугад, **~.төдий мэдэх** представлять лишь априорно

ТААМАГЛАЛ предположение, домысел, догадка, допущение, гипотеза, версия, **~ гаргах** строить гипотезу, сделать допущение, **шинжлэх ухааны ~д хүрэх** прийти к научному предположению, **~аа илэрхийлэх** высказать предположение, **хоосон ~** пустые домыслы

ТААМАГЛАХ предполагать, догадываться, смутно представлять себе, действовать наугад, **ойролцоогоор ~** приблизительно догадываться, **~н зурах** нарисовать приблизительно

ТААМНАЛ гипотеза, предположение, домысел, допущение, **лугшилтын ~** гипотеза пульсационная, **дэлхийн тэлэлтийн ~** гипотеза расширяющейся земли

ТААМНАХ предполагать, догадываться, строить гипотезы

ТААР дерюга, волосяная дерюга, изделие из дерюги, **~ шуудай** дерюжный мешок, мешок из дерюги

ТААРАЛДАХ встречаться, попадаться, видеться, случаться, натыкаться, **хадаас ~** натыкаться на гвоздь, **бэрхшээлтэй ~** встречаться с трудностями, **гадаа танилтайгаа ~** встречаться со знакомыми на улице

ТААРАМЖ согласие, соответствие, согласованность, годность, пригодность, совместимость, гармония, **гэрийн дотор ~аар муу болох/байх** иметь проблемы в семье, не ладить в семье

ТААРАМЖГҮЙ неблагоприятный, невыгодный, неподходящий, непригодный, несоответствующий, неприемлемый

ТААРАМЖТАЙ годный, приемлемый, подходящий, соответствующий, удобный, приятный

ТААРАХ 1) соответствовать, годиться, подходить, 2) совпадать, 3) встречаться, 4) нравиться, **байдалд ~** соответствовать обстановке, **ингэж ~гүй** так поступать не следует, так не годится, **санаанд ~** приходиться по душе, **тэдний аяш зан ~сангүй** они не сошлись характерами, **гэрч нарын мэдүүлэг ~ч байна** показания свидетелей совпали, **энэ түлхүүр цоожинд яг ~ч байна** этот ключ как раз подходит к замку

ТААРУУ 1) вполне соответствующий, вполне годный, подходящий, 2) посредственный, заурядный, неважный, **бие ~ байх** неважно себя чувствовать

ТААРУУЛАХ приводить в соответствие с чем-либо, приспосабливать, прилаживать, подгонять, настраивать

ТААТАЙ приятный, благоприятный, годный, подходящий, **~ нөхцөл** благоприятные условия, **харахад ~** приятный на вид, **~ хэтийн төлөв** благоприятные перспективы

ТААХ 1) отгадывать, разгадывать, предполагать, 2) предсказывать, предугадывать, **оньсого ~** отгадывать загадку, **хүний санааг ~ж мэдэх** предугадывать чьи-либо намерения, **ирээдүйгээ ~ж мэдэх** предсказывать будущее, загадывать вперёд, **худлаа ~ж ярих** говорить наугад

ТААШААГДАХ *побуд. от* **таашаах**, нравиться, получать одобрение, поощряться, **энэ ном бидэнд ~в** эта книга нам понравилась

ТААШААЛ удовольствие, лепота, приятное впечатление

ТААШААХ 1) нравиться, производить хорошее впечатление, 2) одобрять, поощрять, отзываться с похвалой, испытывать удовольствие, **бүгд хурлын шийдвэрийг ~** одобрять решение пленума, **бид чамайг ~ж байна** мы по-хорошему отзываемся о тебе

ТАВ 1. спокойствие, покой, удовольствие, уют, **~ тух** покой, **~ тухыг алдуулах** нарушать покой, **~ алдах** не знать покой, не иметь покоя, чувствовать себя неудобно, становиться неуютным, **~аа ханах** злорадствовать, тешить самолюбие

ТАВ 2.: **хадаасны ~** шляпка гвоздя, головка, бляха

ТАВ 3.: **~ гэзэг** чуб, хохол

ТАВ (ан) пять, **~н удаа** пять раз, пятикратно, **~н жилийн төлөвлөгөө** пятилетний план, **~н давхар байшин** пятиэтажный

дом, **~н хошуу** пятиконечная звезда, **~н хошуу мал** пять видов скота, **~н цул** пять паренхиматозных органов, **~н засал** пять основных методов традиционной монгольской медицины, **~н/~тын мөнгө** пятак, **~н өрөг** *муз.* пентахорд, **~н өдрийн дотор** в пятидневный срок, за пять дней, **~ны өдөр** пятое *число*, **~ны нэг** одна пятая, **~н хувьт хэмжээ** пятидольный размер, **~н эгшигт/таван хөгт** *муз.* пентатоника, **шалгалтанд ~ авах** получить пять на экзамене, **оюутанд ~ тавих** поставить студенту пять/отлично, **~н салаа боов өгөх** дать оплеуху, дать «леща», **~н тэрэгний орд** созвездие возничий

ТАВААД по пять, около пяти, приблизительно пять

ТАВААР товар, **бараа ~** товары, **~ын эргэлт** товарооборот, **~ мөнгөний харилцаа** товарно-денежные отношения, **жижиг ~ын үйлдвэрлэл** *производство мелких товаров*

ТАВАГ 1. блюдо, тарелка, чашка, **аяга ~** посуда, **шөлний ~** глубокая тарелка, **жижиг ~** хлебница, маленькая тарелка, **нисдэг ~** летающая тарелка, **хоолны ~** большая тарелка, **жигнүүрийн ~** чаша/чашка весов, **пял ~** мелкая тарелка, плоская тарелка, **зуушны ~** десертная тарелка, **шаазан ~** фарфоровая тарелка, **модон ~** деревянная миска, **~тай шөл** тарелка супа, **~ийн ёроол** дно блюда, **~ тавих** *предпонести тарелку с угощениями*

ТАВАГ 2. стопа, ступня, лапа, **хөлийн ~** ступня ноги

ТАВАГЛАХ 1. класть в тарелки, наливать в тарелки, **шөл ~** наливать суп в тарелку

ТАВАГЛАХ 2. привязывать за ногу, **тэмээ ~** привязывать верблюда за ногу

ТАВАНТАА пять раз

ТАВАРГАХ скакать верхом на верблюде

ТАВГҮЙ 1) неудобный, неподходящий, неуютный, 2) плохо, неважно, **~ цагаар/үеэр ирэх** приходить в неподходящее время, выбрать неудобное время, **бие ~ байх** чувствовать себя неважно

ТАВГҮЙДЭХ оказываться слишком неудобным, стать не очень уютным, быть неподходящим

ТАВГҮЙРХЭХ вести себя не очень вежливо, быть недовольным, проявлять нежелание, чувствовать себя плохо

ТАВГҮЙТЭЛ дискомфорт

ТАВ ДАХЬ *пятый по счёту*, **~ өдөр** *пятница*

ТАВДУГААР пятый, **~ сар** май, **~ эгнээ** пятый ряд

ТАВИАД 1) около пятидесяти, приблизительно пятьдесят, 2) по пятьдесят, **~ оны эхээр** в начале пятидесятых годов

ТАВИГДАХ *страд. от* **тавих**, ставиться, быть поставленным перед кем-, чем-либо, стоять перед кем-, чем-нибудь, освобождаться, выпускаться, быть выпущенным, освобождённым, **шоронгоос ~** освобождаться *из тюрьмы*

ТАВИГЧ ставящий, кладущий, **үндсийг ~** основатель, **эх суурийг ~** начинатель, зачинатель, зачинщик, **үндэс суурийг ~** основоположник

ТАВИЛ 1) партия, 2) обстановка, мебелировка, **шатрын ~** партия в шахматы, **бид хэдэн ~ тоглов** мы сыграли несколько партий в шахматы

ТАВИЛАН 1. судьба, участь, фортуна, преодоление, **хувь ~** *парн.* жизненный путь, судьбина, **хувь ~даа захирагдах** подчиняться своей судьбе

ТАВИЛАН 2. брод, переправа

ТАВИЛГА: гэрийн ~ мебель, **~ын дэлгүүр** мебельный магазин

ТАВИН: барин ~ а) в свободное время, на досуге, б) явно, открыто, точно, **би энэ дээлийг барин ~ оёсоор дуусгав** я сшил эту шубу на досуге, **барин ~ худал хэлэх** а) явная ложь, б) явно говорить ложь, **барин ~ мэдэх** точно знать

ТАВИНТАА *пятьдесят раз*

ТАВИРАХ чувствовать облегчение

ТАВИУ широкий, обширный, свободный, благополучный, мягкий, спокойный, тихий, умеренный, **~ хувцас** широкая, свободная одежда, **уужим ~ нутаг** раздолье, раздольный край, **өн ~ өвөл** благополучная зимовка, мягкая зима, **~н хүн** спокойный человек, **~н өдөр** *тихий день*

ТАВИУР подставка, подпорка, крышка, **номын ~** этажерка, книжная полка, **лааны ~** подставка для свечи, канделябр, **тогооны ~** крышка для котла

ТАВИХ 1. класть, ставить, выставлять, выдвигать, **ширээн дээр ~** положить на стол, **байран дээр нь/байранд нь ~** класть на место, **суурь ~** класть/заложить фундамент, основание, **эгнүүлж ~** *ставить в ряд*, **утас ~** *ставить телефон*, **жин ~** ставить компресс, **бумба ~** ставить банки, **шаардлага ~** предъявлять требования, **зорилго ~** ставить цель, **болзол ~** ставить условия, **зам ~ж өгөх** освобождать дорогу, пропускать, **асуулт ~** ставить, задавать вопрос, **асуудал ~** поднимать проблему, **онош ~** ставить диагноз, **анхаарал ~** обращать внимание, **хараал ~** осыпать ругательствами, **ерөөл ~** желать блага, **сахал ~** отпускать бороду, **жүжиг ~** ставить пьесу, **шатар ~** играть в шахматы, **хөзөр ~** играть в карты

ТАВИХ 2. 1) выпускать, освобождать, отпускать, **суллаж ~** освобождать, 2) кончать, спускать, извергать семя, достигать оргазма, **чи тавьсан уу?** ты кончила?

ТАВЛАГ удобный, комфортабельный

ТАВЛАХ 1. злорадствовать, испытывать злорадство, **~н инээх** злорадно улыбаться, **биттий тавла!** не злорадствуй!

ТАВЛАХ 2. устраиваться поудобнее, чувствовать себя уютно, **гэртээ ~н суух** *спокойно сидеть дома*

ТАВРАХ 1) топтать передней ногой (о верблюде), 2) скакать, бежать

ТАВТАЙ удобный, уютный, благоприятный, спокойный, спокойно, благополучно, на досуге, **~ цагтаа** в свободное время, **~ сууж ярилцах** спокойно сидеть и разговаривать, поудобнее располагаться и разговаривать, **~ амрав уу?** хорошо отдохнули? **~ морилно уу!** *добро пожаловать!* **~ өвөлжих** благополучно перезимовать, благополучно проводить зиму

ТАВТИР серьёзность, характер, нрав, поведение, **~ муутай хүн** человек со вздорным характером

ТАВТИРГҮЙ непостоянный, несерьёзный, ветреный, легкомысленный, **~ мал** норовистое животное, **~ хүн** ветреный человек

ТАВУУЛ 1) впятером, всего пятеро, 2) *муз.* квинтет

ТАВХАЙ ступня, лапа, **тэмээний ~** верблюжья нога

ТАВЦАН 1) платформа, 2) арена, 3) пьедестал, 4) палуба, **олон улсын ~** международная арена, **дэлхийн ~ дээр** на мировой арене, **хүндэтгэлийн ~** пьедестал почёта, **онгоцны ~** палуба корабля

ТАВЬ (тавин) пятьдесят, **~н нас** пятьдесят лет, пятидесятилетие, **~н жилийн ой** пятидесятилетие, **тэр ~ шахаж байгаа** ему под пятьдесят

ТАВЬДАХЬ пятидесятый по счёту, **~ шон** пятидесятый по счёту столб

ТАВЬТ: ~ын дэгээр банковский билет стоимостью в пятьдесят денежных единиц

ТАВЬДУГААР пятидесятый, **сайд ~ харшинд суудаг** министр живёт в особняке N 50

ТАГ 1. крышка, **авдрын ~** крышка сундука, **данхны ~** крышка чайника, **авсны ~** крышка гроба

ТАГ 2. совсем, совершенно, абсолютно, **~ сохор** *совершенно слепой*, **~ мартах** совсем забыть, **~ дуугүй/чимээгүй болох** совсем молчать, совершенно ничего не говорить, **~ чиг болох** так и исчезать бесследно, пропадать без вести

ТАГ 3. плоская вершина горы, **~ийн бүслүүр** альпийская зона

ТАГ 4. полка, **номын ~** книжная полка
ТАГАЛЦАГ путы, бабка (лошади)
ТАГДАЙХ быть коротким (об одежде), быть низкорослым, быть низкого роста, низким
ТАГДГАР короткий, низкорослый, низенький, невысокого роста, **~ дээл** короткое дэли, короткая шуба, **~ хүн** низкорослый человек
ТАГЖГАНАХ ходить, двигаться (о человеке невысокого роста)
ТАГЖГАР короткий, низкий
ТАГЖИЙХ быть коротким, низким
ТАГЛАА затычка, пробка, втулка, закупорка для бутылок, крышка, **хувингийн ~** крышка для ведра
ТАГЛАРАХ закупориваться, засоряться, затыкаться
ТАГЛАХ закупоривать, затыкать, закрывать, засорять, **шилийг боглоо-гөөр нь ~** заткнуть бутылку пробкой, **чихээ ~** заткнуть уши, **гараараа нүдээ ~** закрывать глаза рукой, **гал тогооны усны тосгуурыг ~** засорить раковину в кухне
ТАГНАЙ нёбо, **хатуу ~** твёрдое нёбо, **зөөлөн ~** мягкое нёбо
ТАГНАЙШИХ *лингв.* палатализироваться, палатализоваться, **~сан гийгүүлэгч** палатализованные согласные
ТАГНАХ разведывать, шпионить, заниматься разведкой/шпионажем, **~н турших** вести разведовательную деятельность, **~ замаар цуглуулсан мэдээлэл** информация, полученная (получаемая) разведовательным путём
ТАГНУУЛ разведка, шпионаж, разведчик, шпион, агент, шпик, **~ явуулах** высылать разведчика, **~д явах** идти в разведку, **~ үйлдэх** заниматься шпионажем/разведкой, **гадаадын ~** иностранный шпион/агент, **үйлдвэрийн ~** промышленный шпионаж, **~ын алба** разведывательная служба, спецслужба, **~ын ерөнхий газар** главное разведывательное управление, **~ын мэдээ сэлт** разведывательные данные
ТАГНУУЛЧ разведчик, шпион, шпик, **нэртэй ~** известный разведчик, **~ийг баривчлах** арестовать разведчика/шпиона
ТАГТ 1. балкон, веранда, **~тай байшин** дом с балконом
ТАГТ 2. плато
ТАГТАА голубь, **энх тайвны ~** голубь мира
ТАЙВАН 1. 1) мир, спокойствие, покой, тишина, 2) мирный, спокойный, мирно, спокойно, **энх ~ цаг** мирное время, **~ хүн** спокойный человек, **энх ~** мир, **нам ~** тишина, **энх ~ы төлөө тэмцэл** борьба за мир, **энх ~ы бага хурал** мирная конференция, **энх ~аар зохицуулах** мирное урегулирование, **энх ~ч бодлого** мирная политика, **~ байх** быть спокойным, **~ явах** спокойно ходить
ТАЙВАН 2. Тайвань, тайванцы
ТАЙВУУ спокойный, мирный, тихий, **~ зан** спокойный нрав, мирный характер
ТАЙВШРАЛТ успокоение, утихомиривание
ТАЙВШРАХ успокаиваться, униматься, утихомириваться, угомониться, **та тайвшир!** успокойтесь, **олсон амжилтандаа ~** успокаиваться на достигнутом, **хүүхэд ~аад унтлаа** ребёнок унялся и уснул
ТАЙВШРУУЛАХ *побуд. от* **тайвшрах**, успокаивать, унимать, утихомиривать, угомонять, **өвчтөнийг ~** успокоить больного, **бид тэднийг ~ж чадахгүй нь ээ** мы не можем утихомирить их, **хүүхэд ~** унимать ребёнка, **~ эм** успокоительное лекарство
ТАЙГА 1. 1) тайга, горный лес, 2) таёжный, **уул ~, ой ~, хөвч ~** *парн.* дремучая тайга, **~ын ан амьтад** таёжные звери, **~ын ургамал** таёжные растения, **~ын анчин** таёжный охотник
ТАЙГА 2. борзой кобель
ТАЙГАН: ~ хүн евнух, скопец, кастрат
ТАЙЗ сцена, эстрада, **театрын ~** сцена театра, **~ны засал** декорация, **эргэдэг ~** вращающаяся сцена
ТАЙЛАГДАХ открываться, раскрываться, развязываться, распутываться, **уяа/ зангилаа ~лаа** узел распутался
ТАЙЛАГНАХ давать отчёт, подотчётный
ТАЙЛАЛ развязка, развязывание, разгадка, решение, расшифровка, **туужийн үйл явдлын ~** развязка сюжета повести, **үгийн сүлжээний ~** решение кроссворда, **зөв ~** правильная разгадка, **хадны бичээсийн ~** расшифровка наскальных надписей
ТАЙЛАЛТ дешифрование, **зэмсэгт ~** дешифрование инструментальное
ТАЙЛАН отчёт, отчётный, **~ илтгэл** отчётный доклад, **эрдэм шинжилгээний ажлын ~** отчёт о научной работе, **жилийн ~** годовой отчёт, **депутатаас сонгогчдод тавих ~** отчёт депутата перед избирателями, **~ тавих** выступить с отчётом, **~ сонгуулийн хурал** отчётно-выборное собрание, **~гийн хугацаа** отчётный период, **~ шаардсан нэхэмжлэл** иск с требованием отчётности
ТАЙЛАХ 1) развязывать, отвязывать, расстёгивать, расшнуровывать, 2) снимать, раздеваться, 3) разгадывать, разбирать, отгадывать, расшифровывать, 4) открывать, отворять, **зангилаа ~** развязывать узел, **товч ~** расстёгивать пуговицу, **гутлын үдээс ~** расшнуровывать ботинки, **гутал ~** снимать сапоги, **хувцас ~** снимать одежду, раздеваться, **нууц ~** разгадывать тайну, разбирать секрет, **оньсого ~** разгадывать загадку, **хаалга ~** открывать дверь, **нууц түлхүүр ~** расшифровать коды/написанное шифром, **гашуу (н) ~** помянуть
ТАЙЛБАР объяснение, разъяснение, комментарий, толкование, примечание, оговорка, интерпретация, **~ толь** толковый словарь, **үгийн ~** толкование слов, интерпретация слов, **хуулийн ~** толкование законов, **утгын ~** толкование значений, **бодлогын ~** разъяснение задачи, **~ хэрэггүй** не надо объяснения, комментарии излишни, **~ хийх** делать примечание, **~ хийх журам** правила толкования, **тогтворгүй үнийн тухай ~** оговорка о скользящих ценах
ТАЙЛБАРЛАГЧ комментатор, экскурсовод, интерпретатор, гид, **музейн ~** экскурсовод музея
ТАЙЛБАРЛАГДАШГҮЙ необъяснимый, непонятный, непостижимый, **~ оньсого** необъяснимая загадка, **огт ~ явдал** совсем непонятное явление, совершенно необъяснимый случай
ТАЙЛБАРЛАЛ объяснение, комментарий, интерпретация, объяснительное примечание
ТАЙЛБАРЛАЛТГҮЙ не стоит объяснять, не к чему объяснять, **~ аяндаа тодорхой байна** нечего объяснять и так понятно
ТАЙЛБАРЛАХ объяснять, разъяснять, толковать, комментировать, **үгийн утга ~ж өгөх** разъяснять кому-либо значение слова, **хэргийн учрыг ~** разъяснять суть/сущность дела, **сурагчдад бодлого ~** объяснить учащимся задачу, **олон улсын байдлыг ~** комментировать международные события
ТАЙЛБАРЛАШГҮЙ необъяснимый, непонятный
ТАЙЛБАРЛУУЛАХ *побуд. от* **тайлбарлах**, заставлять, объяснить, поручать комментировать, давать возможность разъяснять, **сурагчид мэдэхгүй үгээ багшаар ~в** ученики попросили учителя объяснить незнакомые слова
ТАЙЛБАРЧ (ин) комментатор, толкователь, экскурсовод
ТАЙЛУУЛАХ *побуд. от* **тайлах**, раздевать кого-либо, снимать с кого-либо одежду, разувать кого-либо
ТАЙРАЛТ отсечение, ампутация
ТАЙРАНХАЙ отрезанный, отрубленный, обрезанный, отсечённый, ампутированный
ТАЙРАХ обрезать, отрезать, отрубать, отсекать, ампутировать, **гээг ~** отрезать косу, **олс ~** обрезать верёвку, **сандлын хөл ~** обрезать ножки стула, **сургааг ~** обрубать жердь, **хөл ~** ампутировать ногу

ТАЙРДАС чурка, обрезок, обрубок, отрезок
ТАЙРМАЛ *отрезанный, обрезанный,* **~ гээг** отрезанная коса
ТАЙТГАРАЛ утешение, успокоение
ТАЙТГАРАХ утешаться, успокаиваться, утихомириваться, **битгий уйл! ~ч үз!** не плачь! успокойся!
ТАЙТГАРУУЛАХ *побуд. от* **тайтгарах**, успокаивать, утешать, утихомиривать
ТАЙТГАРШГҮЙ безутешный, **~ уйтгар** безутешная печаль, **~ гуниг зовлон** безутешное горе
ТАЙЧИХ снимать, раздеваться, **~ урлаг** стриптиз
ТАКТИК тактика, **~ийн цөмийн зэвсэг** тактическое ядерное вооружение
ТАКСИ такси, **~ны зогсоол** стоянка такси, **~ийн жолооч** *шофёр* такси, таксист, **~ дуудах/захиалах** вызвать/заказать такси
ТАЛ 1. поле, степь, открытое пространство, **цагаан ~**, хээр ~ степь, равнина, **уудам ~** открытая, *широкая степь*
ТАЛ 2. сторона, место, часть, направление, аспект, грань, **ар/өвөр ~** задняя/передняя сторона, **нүүрэн ~** фасад, **хойд/умард ~** северная сторона, **дээд/доод ~** *верхняя/нижняя* сторона, **гадна/дотно ~** внешняя/внутренняя сторона, **баруун/зүүн ~** правая/левая сторона, **гудамжны нөгөө ~д** по ту сторону улицы, на той стороне *улицы,* **олон ~ын** многосторонний, всесторонний, **нэг ~аар** с одной стороны, **нөгөө ~аар** с другой стороны, **~ бүрээс** с разных сторон, со всех сторон, **~ хувь** дубликат, **асуудлыг олон ~аас нь авч үзэх** рассматривать вопрос со всех сторон, **миний ~аас** с моей стороны, **хэн нэгний ~д орох/байх** становиться на чью-либо сторону, **тэр миний эцгийн ~ын хамаатан** он мой родственник со стороны моего отца, **гурван ~т гэрээ** трёхсторонний договор, **~ тохой татсан гэрч** пристрастный свидетель
ТАЛ 3. половина, **~ сар** полумесяц, **~ хувь** половина, пятьдесят процентов, **замын ~д зогсох** остановиться на полдороге/полпути, **~ хошуутын загас** рыбы-полурылые
ТАЛ 4. друг, приятель, симпатия, **~ харах, ~ тохой татах** быть пристрастным, **~ засах/өгөх** выказывать к кому-либо симпатию, угодничать, **~ өгөх** проявлять учтивость
ТАЛ 5.: **~ тул** *звукоподр.* неясная нечёткая речь, **монголоор ~ тул ярих** плохо говорить по-монгольски
ТАЛААР 1. в отношении, по отношению, относительно, в области, **энэ ~** в этом отношении, **бүх ~** во всех отношениях, **энэ төлөвлөгөөний ~** относительно этого плана
ТАЛААР 2. зря, напрасно, *впустую, бесполезно,* **тэр тийшээ ~ яваад иржээ** он напрасно съездил туда, **~ болох** быть напрасным, быть бесполезным
ТАЛАРХАЛ благодарность, признательность, благодарение, симпатия, расположение, **~ илэрхийлэх** выражать благодарность, **~ дэвшүүлэх/хүргэх** объявить благодарность, **~ын үг** слова благодарности
ТАЛАРХАХ благодарить, проявлять дружелюбие, быть приветливым, оказываться признательным, симпатизировать, **чин сэтгэлээсээ ~** благодарить от всей души, **~н сайшаах** симпатизировать, относиться с симпатией, **~сан харц** признательный взгляд
ТАЛАРХУУ дружески расположенный, дружелюбный, признательный, благодарственный
ТАЛАХ грабить, отнимать силой, разорять, **~ж дээрэмдэх** разбойничать, **гэгээн цагаан өдрөөр ~ж дээрэмдэх** грабить среди бела дня
ТАЛБАЙ 1) площадь, площадка, участок, 2) поле, **төв ~** центральная площадь, **хүүхдийн ~** детская площадка, **биеийн тамирын ~** спортивная площадка, **тариалангийн ~** площадь, поле, пашня, **хүдэржилтийн ~** *площадь* рудоносная, **геосоронзон ~** поле геомагнитное
ТАЛБАР поле, площадь, **байлдааны ~** поле битвы, **барилгын ~** строительная площадь
ТАЛИМААРАХ становиться мягким и нежным (о взгляде)
ТАЛИЙГААЧ 1) покойник, покойница, 2) покойный, умерший
ТАЛИЙХ 1) *исчезать,* удаляться, затеряться, 2) умереть, скончаться
ТАЛЛАХ 1) делить пополам, разделять, **хэд хэд ~** разделить на несколько частей, 2) познакомиться, подружиться
ТАЛОН талон, **хоолны ~** талон на обед, **бензины ~** талон на бензин, **~оор өгөх/олгох** давать/отпускать по талонам
ТАЛСЖИЛТ кристаллизация, **~ын занаршил** кристаллизационная слацеватость
ТАЛСТ 1) кристалл, 2) кристаллический, кристальный, ихэрлэсэн ~ кристалл двойниковый, **~ хэлбэрзүй** кристалломорфология, **~зүй** кристаллография
ТАЛСТАХ кристаллизоваться, делаться кристаллическим
ТАЛХ хлеб, **цагаан/хар ~** белый/чёрный хлеб, **хөх тарианы ~** ржаной хлеб, **гэрийн ~** домашний хлеб, **шинэ /хатсан ~** свежий/чёрствый хлеб, **~ны дэлгүүр** хлебный магазин, **~ны үйлдвэр** хлебозавод, **~ тариа** зерно, **~ны мөнгө олох** зарабатывать себе на хлеб, **зүсэм ~наас нь салгах** лишить кого-либо куска хлеба, **~ барих** печь хлеб, **~ зүсэх** резать хлеб, **загасан ~** продолговатая булка хлеба
ТАМ ад, **~ын орон** ад, **~аа цайх** мучиться, хождение по мукам, адские страдания, **~ын амьтан ~даа жаргалтай арван найман ~** круги ада, **авсан хүн нэг ~тай, алдсан хүн арван ~тай** у взявшего — один круг, у потерявшего — десять кругов ада
ТАМГА 1) печать, штемпель, штамп, 2) туз (в картах), 3) тавро, клеймо, **төрийн ~** государственная печать, **~ дарах** ставить печать, накладывать печать, **~тай байх** носить печать, **бүдэнгийн, гилийн ~** червовый, пиковый туз, **~гаар явах/нүүх** пойти с туза, **гарын үсгийг ~ дарж батлах** удостоверить подпись печатью, **Ерөнхийлөгчийн Тамгын Газар** Канцелярия Администрации Президента, **есөн ~гат тогоо** котёл водоизмещения в) печатей = 45 литров
ТАМГАГҮЙ не имеющий печати, без печати, без штампа, **~ үнэмлэх** удостоверение без печати, **~ бол үнэмлэх хүчингүй** без печати удостоверение недействительно
ТАМГАЛАХ штамповать, ставить печать, наложить печать, метить, клеймить, **тушаал ~** ставить печать на приказ, **цаас ~** штамповать бумагу, **мал ~** клеймить скот
ТАМГАТАЙ имеющий печать, с печатью, за печатью, со штампом, с тавром, с клеймом, **~ цаас** бумага с печатью, гербовая бумага, **~ мал** клеймённый скот
ТАМИР сила, энергия, **~ тэнхээ** здоровье, физическая сила/крепость, **~ тэнхээ орох** набираться сил, **~ алдах** терять силы, **~ тэнхээгээ барах** выбиться из сил, **~ тэнхээтэй байх** быть ещё в силах, **~ муутай байх** чувствовать себя слабым, **биеийн ~** физическая культура, **дотуур ~** коварство, зло, злой умысел
ТАМИРГҮЙ бессильный, слабый, немощный, **~ хөгшин** бессильный старик, **~ болох** стать бессильным, обессилить
ТАМИРДАЛ (т) бессилие, слабость, упадок сил, изнурение
ТАМИРГҮЙДЭХ быть бессильным, оказываться слабым, обессилеть
ТАМИРДАХ ослабевать, изнемогать, астения, **эцэж ~** изнемогать от усталости, **~ж доройтох** изнуряться, чувствовать полное бессилие
ТАМИРТАЙ сильный, здоровый, **их хүч ~, тэнхээ ~** могучий, сильный, **дотуур ~** злонамеренный, злой, коварный

ТАМИРЧ (ин) физкультурник, спортсмен, **дэлхийд нэртэй ~н** всемирноизвестный спортсмен, **~ны амжилт** успехи спортсмена, **монголын ~д** монгольские физкультурники, спортсмены

ТАМЛАГЧ мучитель, истязатель

ТАМЛАГДАХ *страд. от* **тамлах**, мучиться, истерзаться, подвергаться пыткам, испытывать муки

ТАМЛАЛТ мучение, терзание, страдание, истязание, пытка

ТАМЛАХ мучить, истязать, терзать, пытать, **зэрлэгээр ~** зверски пытать

ТАМТАГ отрепье, лохмотья, что-либо ветхое, потрёпанное, **дээлийн ~ өмсөж явах** ходить в отрепье

ТАМТАГГҮЙ 1) что-либо сильно потрёпанное, искромсанное, 2) невозможный, невыносимый, очень сильный, 3) недисциплинированный, негодный, плохой, **гадаа ~ халуун байна** на улице невыносимая жара, **~ худалч** невозможный лгун, презренный лгун, **~ худал хэлэх** бессовестно лгать

ТАМХИ 1) табак, 2) табачный, **амны ~** табак, **хамрын ~** нюхательный табак, **хар ~** опиум, наркотик, **дүнсэн ~** трубочный табак, **навчин ~** листовой табак, **янжуур ~** сигарета, **~ны соруул** мундштук, **~ны уут/хавтага** табачный кисет, **~нд орох** привыкать к табаку, становиться курильщиком, **~ ороох** делать самокрутку, **~наас гарах** бросать курить, **~ битгий тат!** не курить! **~ны хавтага** кисет, **~ны цох** жук табачный

ТАМХИЛАХ угощать друг друга табаком, закуривать вместе

ТАМХИЧИН курильщик, курильщица, **архаг ~** заядлый курильщик

ТАМШААХ чавкать, смаковать, щёлкать языком, пробовать на вкус, **амталж ~** смаковать, лакомиться

ТАН порошок из лекарственных трав, **эм ~** *парн.* лекарства

ТАНА 1) перламутр, 2) перламутровый, **~н товч** перламутровая пуговица, **~н давхарга** перламутровый слой

ТАНАГГҮЙ негодный, ветхий, потрёпанный, **~ амьтан** никуда негодный человек, **авах ~ хувцас** совсем ветхая/никуда негодная одежда

ТАНАГТАЙ 1) ещё пригодный, вполне приемлемый, не совсем потрёпанный, 2) пока ещё здоровый, пока в силах, **насныхаа/биеийнхээ ~д** пока возраст позволяет, пока здоровье позволяет

ТАНАЙ ваш, **~ гэр хаана вэ?** где ваш дом? **бид ~ руу очлоо** мы пошли к вам

ТАНАЙХ ваше, ваш дом, ваша семья, **~ аль вэ?** который ваш дом? которая ваша юрта?

ТАНАЙХАН ваши, **~ ирлээ** ваши пришли

ТАНГАД тангуты, монгольская народность на севере Тибета

ТАНГАРАГ клятва, присяга, честное слово, **~ өргөх** присягать, клясться, **~ тавих** дать клятву, **~ эвдэх** нарушать клятву, **ам ~ийг нь авах** взять клятву с кого-либо, **~тны төлөөлөгч** присяжный заседатель, **~тны шүүх** суд присяжных

ТАНГАРАГЛАХ клясться, давать клятву, присягать, давать честное слово, **үнэнч байхаа ~** клясться в верности

ТАНГАЧ Калмыкия, калмыки

ТАНДАЛТ зондирование, **зайн ~** дистанционное зондирование, **гүний чичирхийллийн ~** сейсмическое глубинное зондирование

ТАНДАХ разведывать, обследовать, заниматься разведкой

ТАНЗУУР булочка-колобок, сваренная на жиру

ТАНИГДАХ *страд. от* **таних**, быть опознанным, узнаваться, быть опознаваемым, тэр над ~сангiй я его не узнал

ТАНИГДАШГҮЙ неузнаваемый, неузнаваемо, неузнаваемость, **~ болтлоо эцэж турах** похудеть до неузнаваемости, ~ болтлоо **өөрчлөгдөх** преобразоваться/измениться до неузнаваемости

ТАНИЛ 1) знакомый, приятель, 2) знакомство, **~ охин** знакомая девочка, **~ газар** знакомая местность, **~ болох** завязать/заводить знакомство, **~ тал харах** проявлять семейственность

ТАНИЛТАЙ имеющий знакомых, **~ байх** иметь знакомства, поддерживать большие связи, **~ хүн талын чинээ, танилгүй хүн алгын чинээ** *погов. букв.* у кого много знакомых — тот широк, как степь, у кого нет знакомых — тот узок, как ладонь, *приблизительно:* не имей сто рублей, а имей сто друзей

ТАНИЛЦАХ знакомиться, представляться, ознакомляться, **бид ~лаа** мы познакомились, **хоттой ~, хот үзэж ~** знакомиться с городом, **тантай ~сандаа баяртай байна** я очень рад(а) с вами познакомиться

ТАНИЛЦУУЛГА представление, буклет, проспект, **заавар ~** инструкция

ТАНИЛЦУУЛАХ знакомить, представлять, ознакомлять, **бусадтай ~** познакомить с кем-либо, **шинэ ажил-тантай ~** знакомить с новым сотрудником, **хотын дурсгалт зүйлтэй ~** знакомить с достопримечательностями города

ТАНИМГАЙРАХ притворяться знакомцем, фамильярничать

ТАНИУЛАХ *побуд. от* **таних**, объяснять, разъяснять, устанавливать тождество, знакомить, **ухуулан ~** пропагандировать, разъяснять, **учрыг ~** разъяснить причины

ТАНИУЛГА разъяснение, объяснение, ознакомление

ТАНИХ 1) узнавать, распознавать, опознавать, 2) опознавательный, **зүс ~** знать в лицо, **ялгаж ~** различать, **өвчин ~** распознавать болезнь, **~даг хүн** знакомый человек, **~ тэмдэг** опознавательные знаки, знаки различия, *геол.* легенда, условные обозначения

ТАНК танк, **~ эсэргүүцэх залуурт тийрэлтэт сум** противотанковый управляемый реактивный снаряд

ТАНСАГ 1) приятный, прекрасный, чудный, 2) удовольствие, **~ идээ** деликатесы, изысканное кушанье, лакомство, **~ үнэртэй** благовонный, ароматный, душистый, **~ амт** приятный вкус

ТАНСАГЛАХ роскошествовать, шиковать

ТАНСАР: **~ хилэн** вельвет, рубчатый плис

ТАНТАН плевальница, **хогийн ~** мусорный ящик

ТАНТГАР пухлый, округлый, **~ хүн** «колобок»

ТАНХАЙ распоясавшийся, распущенный, безалаберный, авантюрный, беспорядочный, **~ балмад эгтгээдүүд** хулиганы, молодчики, **~ явдал** бесчинство, беспорядок, хулиганство

ТАНХАЙРАГЧ хулиган

ТАНХАЙРАЛ хулиганство, бесчинство, **~тай тэмцэх** а) бороться с хулиганством, б) борьба с хулиганством

ТАНХАЙРАХ распоясываться, распускаться, хулиганить, **гудамжинд ~** хулиганить на улице

ТАНХИ изнеженный, избалованный, **эрх ~ хүүхэд** избалованный ребёнок, **эрх ~ өсөх** расти изнеженным

ТАНХИЛ нежный, изнеженный, избалованный, **~ бие** изнеженное тело, **~ зөөлөн арьс** нежная кожа, **~ өссөн охид** томные барышни

ТАНХИМ палата, зал, **хурлын ~** аудитория, лекционный зал

ТАР 1. качество, совесть, человечность, **~аа таниулах** показать себя, показать свое нутро, **~ муутай хүн** бессовестный человек

ТАР 2. *звукоподражание, выражающее дребезжание:* **~ ~ гэх** дребезжать, издавать звяканье, **~ няр хийх** издавать треск, греметь, **~ түр гэх/хийх** перебраниться, вздорить, устраивать перебранку

ТАРААГДАХ *страд. от* **тараах**, распускаться, разбрасываться, быть распущенным

ТАРААГУУР: **~ судас** артерия

ТАРААЛТ разнос, распространение, разбрасывание, роспуск, **сонин ~** разнос/распространение газет

ТАРААХ 1) распускать, закрывать, 2) разбрасывать, раскидывать, 3) разгонять, 4) распространять, **хурал ~** распускать собрание, закрывать заседание, **хуудас ~** распространять листовки, **жагсагчдыг хөөн ~** разгонять демонстрантов, **цуу ~** распространять слухи/молву, **өвчин ~** распространять заболевание, заражать других болезнью

ТАРАГ тарак, кефир, простокваша, **~ бүрэх** готовить простоквашу, **~ийн хөрөнгө** закваска кефира

ТАРАЙХ разливаться, раскидываться, **~н хэвтэх** лежать развалившись

ТАРАЛТ рассеивание, рассредоточение

ТАРАХ 1) расходиться, разъезжаться, рассеиваться, 2) распространяться, 3) кончаться, заканчиваться, **тал тал тийш ~** разъезжаться во все стороны, **хичээл ~в** занятия кончились, **ажил ~лаа** работа окончена

ТАРВАГА 1) тарбаган, степной сурок, 2) тарбаганий, **~ны арьс** тарбаганья шкура, шкурка тарбагана, **~ агнах** охотиться на тарбаганов, **~н тахал** чума, **~н хүн** карлик, лилипут, **~н хүмүүст тахийтлаа бөхийж ёслодог** карликам надо низко кланяться, **~н морь** пони, **булчирхайн ~н тахал** бубочная чума, **~н шийр** *бот.* термопсис, **юлдэн ~н шийр** *бот.* копьевидный, ланцетный

ТАРВАГАЧИЛАХ охотиться на тарбаганов

ТАРВАЛЗАХ 1) метаться, 2) жировать, преуспевать

ТАРВАС арбуз

ТАРГА упитанность, тучность, жирность, **малын ~ тэвээрэг/~ хүч** упитанность скота, **малын хоногийн дундаж ~** средний суточный нагул скота, **дунд зэргийн ~тай мал** скот средней упитанности, **~ авах, ~ суух/орох** тучнеть, жиреть, полнеть, нагуливать

ТАРГАЛАХ жиреть, тучнеть, полнеть, нагуливать, **хонь бэлчээрээр ~лаа** наши овцы нагуляли жиру

ТАРГАЛУУЛАХ *побуд. от* **таргалах**, откармливать, обеспечивать нагул, **малыг отроор ~** пасти/нагуливать скот на отгонных пастбищах, **хургыг бордож ~** откармливать ягнят

ТАРГАН полный, тучный, упитанный, жирный, **~ эмэгтэй** полная женщина, **~ мал** тучный скот

ТАРИА 1. хлеб, зерно, урожай, **үр ~ны ургамал** зерновые культуры, **~ тарих** сеять хлеб, **~ хураах** собирать урожай, снимать урожай, **~ хураалт** уборка урожая

ТАРИА 2. *инъекция, прививка,* укол, **~ хийх/тарих** сделать инъекцию, делать прививку, **~ны хачиг** клещ бурый хлебный, **~ны хивэн моль** *зерновая,* **цэцгийн ~** прививка оспы

ТАРИАЛАЛТ сев, возделывание пашни

ТАРИАЛАН *земледелие, пашня, поле,* газар **~гийн асуудал** аграрный вопрос, **~гийн талбай** посевные площади, **~гийн ажил** земледельческие работы, **хаврын ~** весенний сев

ТАРИАЛАХ сеять, засевать, сажать, культивировать, **улаан буудай ~** сеять пшеницу

ТАРИАЧИН крестьянин, земледелец, хлебороб, хлебопашец, **~ны амьдрал** крестьянская жизнь, **~ны гаралтай** крестьянского происхождения

ТАРИЛГА прививка, инъекция, вакцина, **урьдчилан сэргийлэх ~** профилактическая прививка

ТАРИМАЛ посеянный, засеянный, посаженный, **~ ногоо** культивируемые овощи, **~ цэцэг** вырашиваемые цветы

ТАРИУР шприц, **ганц удаагийн ~, ганц хэрэглээ ~** разовый/одноразовый шприц, **~ арчуутгах** а) дезинфикация шприцев, б) дезинфицировать шприцы, **~аар тарих** делать укол шприцем

ТАРИФ тариф

ТАРИХ 1. сеять, засевать, сажать, **тариа ~** сеять хлеб, **мод ~** сажать дерево, **цэцэг ~** сажать цветы, **хэрүүл ~** сеять раздор, **хэрэг ~** наделать хлопот, совершать преступление, ввязаться в дело, **гай зовлон ~** наделать беды, **бөөн шуугиан ~** наделать много шума

ТАРИХ 2. делать укол, делать прививку, **судсаар ~** делать укол в вену

ТАРЛАН 1) пестрый, крапчатый, 2) проталины, **~ үнээ** пёстрая корова, **~ цас** снег с проталинами

ТАРМАГ редкий, разбросанный, **армаг ~ ой** редкий лес

ТАРМАХ сгребать, подбирать граблями, **өвс ~** грести сено

ТАРМУУР грабли, **гар ~** ручные грабли, **морин ~** конные грабли

ТАРМУУРДАХ грести граблями

ТАРНИ магическая формула заклинания, тантра

ТАРНИДАХ заклинать, увещевать

ТАРУУ разбросанный, разбредшийся, редкий, **~ бэлчсэн хонь** разбредшееся стадо овец, **~ мод** редкий лес, **~ сувдын орд** созвездие Микроскопа

ТАРХАЙ разбросанный, рассеянный, раздробленный, редкий, **~ бутархай жижиг аж ахуйннууд** мелкие раздробленные хозяйства

ТАРХАЛТ распространение, расширение, *физ.* распределение, **халдварт өвчний ~** распространение, инфекционного заболевания

ТАРХАХ распространяться, рассеиваться, расходиться

ТАРХАЦ ареал, распространение

ТАРХИ 1) мозг, 2) ум, голова, разум, **ураг ~** головной мозг, **бага ~** мозжечок, **их ~** головной мозг, **их ~ны бор** кора головного мозга, **их ~ны үрэвсэл** энцефалит, **~ гашилгах** капать комулибо на мозги, **~ны нэрвэгдэл** повреждение головного мозга, **~ны сэвсгэр бүрхүүл** паутинная оболочка мозга, **~ толгой** голова, ум, **~ толгойгүй цохих** бить куда попало, **~ толгойгүй загнах** сыпать руганью, **~ хөдлөх/доргих** сотрясение мозга, **~ толгой эргүүлэх** вскружить голову, дурачить, **~ толгойгоо ганзагалах** задремать при езде на лошади, приуныть, **задарсан хар ~** *руг.* ублюдок

ТАРХИГҮЙ 1. скудоумный, глупый, безмозглый

ТАРХИГҮЙ 2. шаловливый, озорной, недисциплинированный, **~ жаал** шалун, озорник, проказник

ТАРХИТАЙ имеющий голову, головастый, башковитый, умный, **тэр чинь ~ эр байгаа юм он** — малый с головой, он — голова!

ТАРХМАЛ распространённый, **~ өвчин** распространённое заболевание

ТАРЧИГ скудный, недостаточный, бедный, скудно, бедно, в недостатке, **~ цаг** скудное время, **~ хоол** скудная пища, **~ амь зуулга** бедное существование, полуголодная жизнь, **өвс ногооны ~** скудная растительность, **~ амь зуух/аж төрөх** бедно жить, жить в недостатке

ТАРЧИГДАХ быть скудным, быть бедным

ТАРЧИЛГАХ *побуд. от* **тарчлах**, томить, мучить, истязать, пытать, **шоронд ~** томить кого-нибудь в тюрьме, **өлсгөлөнгөөр ~** морить голодом

ТАРЧЛААХ пытать, мучить, томить, изнурять

ТАРЧЛАХ томиться, мучиться, изнывать, подвергаться пытке, страдать, **үхэхийн өмнө ихэд ~** ужасно мучиться перед смертью

ТАС 1. *усилительная частица при глаголах:* **~ огглох** отрезать, перерезать, **~ татах** оторвать, **~ цохих** разбивать, сильно ударить, прекратить, **~ хазах** перекусывать, **~ атгах** крепко зажать, **~ өөр** совершенно другой, совсем иной, **гудамны жавар ~ няс, янагийн халуун 40 градус** на улице стужастужей, ласки *любимой* жарки, как угли (Д.Нацагдорж), **~ хар** совсем чёрный, пречёрный, чересчур чёрный

ТАС 2. кондор, гриф

ТАСАГ отдел, секция, цех, отделение, **боловсон хүчний ~** отдел кадров, **захиалгын ~** отдел заказов, **лавлах ~** справочный отдел, **хувцасны ~** отдел одежды

ТАСАЛБАР 1. отрывной листок, купон, квитанция, билет, **тээшийн ~** багажная квитанция, **зээлийн ~** кредитная карточка, **ягаан ~** ваучер монгольской приватизации

ТАСАЛБАР 2. конец, **~ болгох** положить конец, закончить

ТАСАЛГАА комната, комнатный, **амрах ~** комната для отдыха, **унтах ~** спальня, **~ны дулаан** комнатная температура, **~ны ургамал** комнатное растение

ТАСАЛДАЛ перерыв в чём-либо, перебой, срыв, **хөдөлгөөний ~** перерыв движения, **~гүй ажиллах** работать без перебоя

ТАСАЛДАНГИ прерывистый, прерывающийся, **~ зураас** прерывистая линия, **~ дуу** прерывающийся голос

ТАСАЛДАНГУЙ пунктирный, **~ хэмнэл** пунктирный ритм, каданс

ТАСАЛДАХ прерываться, перерываться, обрываться, срываться, прекращаться, быть прерванным, **бидний яриа гэнэт ~в** наш разговор неожиданно прервался, **хэлэлцээр ~лаа** переговоры сорваны, **ажил ~в** работа закончилась, прервалась

ТАСАЛДУУЛАХ *побуд. от* **тасалдах**, прерывать, срывать, перерывать, прекращать, приостанавливать, **хэлэлцээр ~** срывать переговоры, **бодлыг ~** прерывать чьи-либо мысли, **усаар ~** перестать снабжать водою

ТАСАРХАЙ 1) обрывок, клочок, 2) оборванный, разорванный, **амьдралаас ~** оторванный от жизни, далёкий от жизни, нереальный, **дээсний ~** обрывок верёвки, кусок верёвки, **цаасны ~** клочок бумаги, **яс махны ~** *погов. букв.* обрывок мяса и кости *приблизительно:* плоть от плоти, кость от кости

ТАСГИМ: **өвлийн ~ хүйтэн** зимний трескучий мороз

ТАСДАХ разрывать, перерывать, срывать, рвать, отрывать, **урж ~** разорвать, **цэцэг ~** 1) быть прерванным, оказываться оторванным, оторваться, перерываться

ТАСЛАЛ запятая, **~ тавих** ставить запятую, **цэгтэй ~** точка с запятой

ТАСЛАХ 1) отрывать, разрывать, перерезывать, отрезать, 2) отпускать, прогуливать, не являться, 3) прерывать, прекращать, срывать, **товч ~** отрывать пуговицу, **ажил ~** срывать работу, **хичээл ~** пропускать занятие, **хурал ~** не являться на собрание, **яриа ~** прерывать разговор, **хэлэлцээр ~** срывать переговоры, **сая төрсөн хүүхдийн хүй ~** перерезать тутовину у новорождённого, **дипломат харилцаагаа ~** разорвать дипломатические отношения, **амь ~** лишать жизни, **гол ~** убить, **хэрэг ~** выносить приговор, выносить решение, **хэрэгтэн таван жилээр ~гджээ** преступник осуждён на пять лет, **~н зогсоох** пресекать, **~н шийдвэрлэх тогтоол** приговор, **~н шийдвэрлэх тогтоол сонсгох** объявление приговора, зачитать приговор, **~н шийтгэх** приговаривать

ТАСРАЛТ перерыв, разрыв, срыв, дисъюнктивы

ТАСРАЛТГҮЙ бесперебойный, беспрерывный, непрерывный, бесперерывный, постоянный, регулярный, беспрестанный, беспрерывно, непрерывно, бесперебойно, постоянно, регулярно, беспрестанно, **~ ажил** бесперебойная/беспрерывная работа, **~ бороо орж байна** идёт беспрерывный дождь, **нэг үйлдвэрт ~ 20 жил ажиллах** 20 лет беспрерывно отработать на одном и том же предприятии

ТАСРАХ 1) отрываться, рваться, перерезываться, 2) прерываться, прекращаться, 3) **~сан нугалбар** *муз.* прерванный каданс, 4) отделяться, **холбоо ~лаа** связь прервалась, **ажил ~в** работа сорвалась, **чимээ ~лаа** шум прекратился, **гэгээ ~** смеркаться, наступить (о вечере), **амь ~** умереть

ТАСХИЙМ: **~ хүйтэн** трескучий мороз

ТАТААР татары

ТАТААС 1. дотация, **улсаас ~ авах** получить дотацию от государства

ТАТААС 2. *разг.* поддержка, протекция, покровительство, **хэн нэгэнд ~ түлхээс болох** оказывать кому-нибудь протекцию

ТАТААС 3. линия, строка

ТАТАГДАХ 1) тянуться, натягиваться, 2) призываться, мобилизоваться, 3) быть привлечённым, **цэрэгт ~** призываться в армию, **хариуцлагад ~** привлекаться к ответственности, **хэрэгт ~** быть привлечённым к суду, **~н орох** втягиваться, вовлекаться

ТАТАЛБАР эскиз, набросок, скети

ТАТАЛГАХ писать скорописью, **~н бичиг** скоропись, стенограмма, стенография, **~н бичгийн хэв** скорописный почерк, **~н бичсэн тайлан** стенографический отчёт, **илтгэлийн ~сан тэмдэглэл** стенограмма доклада, **илтгэгчийн үгийг ~н бичих** стенографировать речь оратора, **~н бичээч/бичигч** стенографист

ТАТАЛДАХ 1) стягиваться, 2) дёргаться, 3) судорога, **~н унах** падать в судороге, **зовхи нь ~в** веки у него дёргались

ТАТАЛТ притяжение, **дэлхийн ~** земное притяжение

ТАТАХ 1) тянуть, тащить, дёргать, вытягивать, 2) привлекать, манить к себе, 3) призывать, мобилизовать, 4) покрываться, затягиваться, 5) взимать, облагать, собирать, 6) рубить, крошить, 7) закуривать, 8) проводить, прорывать, **~ж авах, ~ж гаргах** вытянуть, вытаскивать, **~ж оруулах** втянуть, вовлекать, **шүд суга ~** выдернуть зуб, **тас ~** отрывать, разорвать, **шугам ~** проводить линию, **хаалга ~** открывать дверь, **анхаарал ~** привлекать внимание, **гай ~, төвөг ~** притягивать беду, приносить несчастья, **сонирхол ~** вызывать интерес, **биедээ ~** привлекать к себе, располагать к себе, **цэрэгт ~** призывать в армию, **манан ~** обволакиваться туманом, **униар ~** покрываться мглой, **хөшиг ~** задёрнуть занавеску, **татвар ~** взимать налог, **мах ~** рубить/крошить мясо, **тамхи ~** курить (табак), **~ж унах** упасть в конвульсию, **иш ~** ссылаться, **өөд нь ~** улучшать, сделать лучшим, **уруу ~** портить, сделать плохим, соблазнять, **~н буулгах** упразднять, распускать, ликвидировать, **тал тал тийш нь ~** тянуть в разные стороны, **амаа ~** замолкать, держать язык за зубами, **~н буулгах комисс** ликвидационная комиссия

ТАТВАЛЗАХ подёргиваться, дёргаться, биться в судороге

ТАТВАР взнос, налог, **албан ~** налог, **ээлжит ~** очередной взнос, **ашиг орлогын ~** подоходный налог, **гишүүний ~** членский взнос, **илүү орлогын ~** налог на сверхприбыль, **хүүхэдгүйн ~** налог на бездетность, **~ын орлого** налоговые доходы, **~ын систем** налоговая система, **~ хураалгах/өгөх** платить взносы, **~ хураах/авах** собирать взносы, **элсэлтийн ~ төлөх** уплатить вступительный взнос, **~ оноох/ногдуулах** обложить налогом, **~ эм** наложница, **~ ногдохгүй хөрөнгө оруулалт** инвестиции, не облагаемые налогом, **~ын хөнгөлөлт** налоговые льготы, **нэмэгдсэн өртөгийн ~** налог на добавленную стоимость, **өв залгамжлалын ~** налог на наследство, **~ын мэдүүлэг** налоговая декларация, **~ төлөгч** налогоплательщик, **~ төлөхөөс зайлсхийгч** лицо, уклоняющееся от уплаты налогов, **~ тогтоох эрх** право установления налогов, **~ төлөхөөс чөлөөлөх** освобождение от уплаты налогов, **~ хураагч** сборщик налогов, мытарь, **~ын хэм ба худалдааны ерөнхий хэлэлцээр** Генеральное Соглашение о тарифах и торговлях, **~ыг бууруулах** снижать налоги

ТАТВАРЛАХ взимать налоги, взыскивать взносы, **ард түмнээс ~** взимать налоги от народа

ТАТГАЛЗАА отказ, возражение, несогласие

ТАТГАЛЗАХ возражать, отказываться, не соглашаться, воздерживаться, **уулзахаас ~** отказаться от встречи, **санал өгөхөөс ~,**

сонгохоос ~ воздержаться от голосования, отказаться голосовать, **идэхээс ~** воздержаться от еды, **ярихаас ~** отказываться говорить, **явахаас ~** отказаться пойти, **хүний үг сонсохоос ~** отказаться выслушать кого-либо, **~сан хариу өгөх** дать отрицательный ответ, **би ~гүй** я не возражаю, **~сан санал** голос «против»

ТАТГАНАХ дёргаться, подёргиваться, корчиться

ТАТГАНУУЛАХ *побуд. от* **татганах**, подёргивать, делать судорожные движения

ТАТЛАА излишняя забота, тяжесть, тягость, бремя, **~ түлхээ** *парн.* затруднение, бремя, тягота

ТАТЛАГА 1. верёвка, ремень, канат, **ачааг ~аар татах** привязывать воз верёвками, обвязывать тюк ремнём, **~аар бэхлэх** прикрепить канатом, **~т зам** канатная комната, **~онгоц** паром.

ТАТЛАГА 2. привлечение, мобилизация, призыв, **цэрэг ~** призыв в армию, **дайчлага ~** *парн.* мобилизация

ТАТЛАГА 3.: **хуурын ~** наигрыш на музыкальном инструменте моринхур

ТАТЛАХ 1) тащить к себе, тянуть, дёргать, 2) *перен.* причинять тяготы, осложнять, затруднять, **хэл ам ~** жаловаться зря

ТАТРАЛ отлив, **тэнгэсийн ~** морской отлив

ТАТРАНГИ столбняк

ТАТРАХ убывать, уменьшаться, сбывать, спадать, редеть, мелеть, **голын ус ~в** вода в реке сбыла, **Туул гол их ~ч байна** река Туул сильно мелеет, **гудамжинд хүний хөл ~ч байна** на улице народу убывает, люди редеют на улице

ТАТУУ 1) недостаточность, нехватка, недостаточный, недостающий, 2) *перен.* скупой, **гар ~** жадный, скаредный

ТАТУУРГА 1. выдвижной ящик, **шүүгээний ~** выдвижной ящик шкафа

ТАТУУРГА 2. приток, рукав реки, **ус ~ын шугам** водный коллектор, водопровод

ТАХ подкова, набойки, **моорины ~** подкова для лошади, **гутлын ~** подкова для обуви, **моринд ~ хадах** подковать лошадь, **гутлын өсгийд ~ хадах** ставить набойки

ТАХАЛ эпидемия, **тарваган ~** чума, **цар ~** пандемия

ТАХИА 1) курица, куры, 2) куриный, **~ны ферм** птицефабрика, *птицеферма*, **~ны өндөг** куриное яйцо, **~ны мах** курятина, куриное мясо, **~ны шөл** куриный бульон

ТАХИАЧИН *птичник*

ТАХИГАР кривой, искривлённый, изогнутый, **~ саваа** кривая палка

ТАХИГДАХ *побуд. от* **тахих**, быть почитаемым, быть принесённым в жертву

ТАХИЙЛГАХ сгибать, скрючивать, **төмөр утас ~** согнуть металлическую проволоку

ТАХИЙХ искривляться, сгибаться, скрючиваться, делаться кривым, оказываться *изогнутым*, **~сан хадаас** изогнутый, кривой гвоздь

ТАХИЛ обряд *поклонения*, сакрал, **~ын ширээ** стол-алтарь перед изображением Будды

ТАХИЛГА культ, верование, обряды, **~ын хөгжим** культовая музыка

ТАХИЛГАТ святой, сакральный

ТАХИЛЗАХ искривляться, сгибаться, расшатываться

ТАХИЛЗУУР подколенка, малая берцовая кость

ТАХИМ коленный изгиб/сгиб

ТАХИМДАХ 1) обхватывать коленный изгиб, 2) выказывать почтение

ТАХИР кривой, согнутый, изогнутый, искривлённый, **~ мод** кривое дерево, **~ гол** коленчатый вал, **~ шугам** кривая линия, **~ дутуу хүн** инвалид, изуродованный/изувеченный человек, **~ дутуугийн тэтгэмж** пособие по инвалидности, **~ ёс** шесть-три в домино, **~ зураас** три-три в домино

ТАХИРЛАХ искривляться, извиваться, **өргөн тал дундуур зам ~н оджээ** дорога извивалась по широкой степи

ТАХИХ 1) приносить жертву, совершать жертвоприношение, 2) почитать, уважать, возносить, **~н шүтэх** возвести в культ, **ганц хүнийг ~н шүтэх** культ личности, **~н шүтэхийн хор холбогдол** последствия культа личности

ТАХЛАХ подковать, **морь ~** подковать лошадь, **гутал ~** подбивать подмётки, ставить подмётку, **нүүр ~** отдариться

ТАХЬ дикая лошадь, лошадь Пржевальского

ТАЧААДАХ страстно желать, сильно стремиться, возбуждаться

ТАЧААЛ страсть, сластолюбие, сладострастие, вожделение, похоть, **зовиурлах ~** мазохизм

ТАЧААНГУЙ страстный, вожделенный, сладострастный, чувственный, сластолюбивый, **~ харц** сладострастный взгляд, **~ инээмсэглэл** плотоядная улыбка, **~гаар харах** вожделенно смотреть, **~ хүсэл** похотливое желание

ТАЧААХ проявлять плотскую страсть, испытывать страсть, быть сладострастным, вожделеть, страстно желать, проникнуться сильным желанием

ТАЧИГ: мөчиг ~ еле-еле, чуть-чуть, едва, насилу, **мөчиг ~ амь зуух** еле сводить концы с концами

ТАЧИГНАХ 1) трещать, греметь, грохотать, издавать треск/грохот, 2) кричать, ругать, шуметь

ТАЧИР скудный, бедный, незначительный, короткий, **өвс ургамлаар ~ газар** скудная растительностью местность, **~ үстэй арьс** покрытая скудной шерстью шкура

ТАЧИРДАХ оказываться слишком скудным, быть довольно бедным (о растительности)

ТАЧУУ жмущий, тесный, узкий, короткий, спешный, **~ өмд** тесные брюки, **~ богино хугацаа** короткий срок, **~ хүн** торопливый/суетливый человек

ТАШАА 1. бок, бедро, **~ тулах** подбочениваться, **~ны яс** кость подвздошная

ТАШАА 2. 1) неправда, ложь, ложный, ошибочный, 2) опечатка, ошибка, **худал ~ ярих** говорить неправду/ложь, **~ мэдээ** ложная весть, **~ үг** ложные слова, **~ явдал** ошибочный поступок

ТАШААРАЛ заблуждение, ошибка, **~д орох** быть в заблуждении

ТАШААРАХ заблуждаться, ошибаться, допускать опечатку, **дэндүү ~** жестоко

ТАШИЛТ: алга ~ аплодисменты, **алга ~ сонсогдов** послышались аплодисменты, *геол.* склонение

ТАШИХ 1. шлёпать, ударять (ладонью), **алга ~** хлопать в ладоши, аплодировать, **чөмөг ~** выбить, вытряхнуть из кости мозг

ТАШИХ 2. идти наискось по косогору, **бороо ~ж оров** дождь падает косо, рикошетить (о пуле)

ТАШУУ 1) косой, наклонный, отлогий, 2) склон, откос, пологость, покатость, косогор, **уулын ~** склон горы, **~ газар** косогор, **~ шугамтай дэвтэр** тетрадь в косую линейку

ТАШУУР кнут, бич, плеть, **хулсан ~** бамбуковый кнут, **суран гөрмөл ~** плеть, бич, **~ын сур** ремень кнута, **~ын сэгэлдрэг** ручка кнута, петля бича, **~аар гуядах/ороолгох** бить кнутом, стегать бичом, **~ өгөх** лить воду на мельницу

ТАШУУРАХ ослепляться, заблуждаться, обольщаться, **жаргалдаа ~** прельститься благополучием, счастьем, не в меру наслаждаться

ТАШУУРДАХ бить кнутом, стегать бичом, **морио ~** бить коня кнутом

ТАЯГ трость, посох, костыль, палка, **суга ~** костыль, **~ тулах** опираться на трость, опираться на палку, **~тай хөгшин** старик с *посохом*

ТАЯГДАХ 1) кидать, бросать, швырять, 2) ударять посохом, бить палкой, **хажуу тийш ~н хаях** швырнуть в сторону

ТЕАТР театр, театральный, **дуурийн ~** оперный театр, **хүүхэлдэйн ~** кукольный театр, **~ын сургууль** театральная школа, театральное училище; **~ын урлаг** театральное искусство, **~ын тайз** сцена театра, **~т очих** пойти в театр

ТЕАТРЧИЛАХ театрализовать, **~сан тоглолт** театрализованное представление

ТЕЛЕВИЗ телевидение, телевизионный, **төв ~** центральное телевидение, **~ийн нэвтрүүлэг** телевизионная передача, **~ээр харуулах/үзүүлэх** показывать по телевидению

ТЕЛЕВИЗОР телевизор, **өнгөт ~** цветной телевизор, **~ын дэлгэц** экран телевизора

ТЕЛЕГРАММ телеграмма, **яаралтай ~** срочная телеграмма, **~ явуулах** посылать телеграмму, **~ авах** получить телеграмму

ТЕЛЕФОН телефон, **хот хоорондын ~** междугородный телефон, **ханын ~** стенной телефон, **ширээний ~** настольный телефон, **үүрэн ~** сотовый телефон

ТЕЛЕФОНЖУУЛАХ телефонизировать

ТЕМПЕРАТУР температура, **өндөр, нам ~** высокая, низкая температура, **дундаж ~** средняя температура

ТЕНДЕР тендер, **~ийн үнэ** тендерная цена

ТЕННИС теннис, **ширээний ~** настольный теннис

ТЕХНИК 1) техника, 2) технический, **тэргүүний/хоцрогдсон ~** передовая/отсталая/устаревшая техника, **~ийн аюулгүйн байдал** техника безопасности, **~ийн аюулгүйн байдлын журам** правила техники безопасности, **шинжлэх ухаан ~ийн хувьсгал** научно-техническая революция, **~ эзэм-ших** овладеть техникой, **~ийн тос** техническое масло

ТЕХНИКУМ техникум, **багшийн ~** педагогический техникум, **мал эмнэлгийн ~** ветеринарный техникум

ТЕХНИКЧ техник

ТЕХНОЛОГИ технология, технологический, **хөнгөн үйлдвэрийн ~** технология лёгкой промышленности, **~ийн дээд сургууль** технологический институт

ТЕХНОЛОГИЧ технолог, **инженер ~** инженер-технолог

ТИВ континент, материк, **~ алгасагч, ~ хоорондын** межконтинентальный, **~ийн харгиа** материковая отмель

ТИЙЗ билет, талон, **онгоцны ~** авиабилет

ТИЙМ 1) да, так, 2) такой, подобный, **~ ~** да, да, **~ ном** такая книга, **~ бол/болвол** если так, то ..., в таком случае, **~ боловч** тем не менее, однако, **~ийн тул, ~ учраас** поэтому, **~ээ хүрвэл** если уж так, коли так, если дошло до того, что ..., **тэр ч ~ л хүн дээ** он ведь такой человек, **~ ч хоосон биш** не так уж и беден

ТИЙМХЭН 1) неважно, плоховато, посредственно, 2) неважный, плоховатый, посредственный, **~ хүн** неважный человек, **~ л хэрэг болж дээ** не так уж хорошо получилось, **миний бие ~ байна** я чувствую себя неважно

ТИЙМЭРХҮҮ 1) подобного рода, такого рода, приблизительно такой, примерно такой же, несколько похожий, подобный, 2) неважный, не так уж хороший, 3) неважно, так себе

ТИЙМЭЭ да, так

ТИЙН 1. так, таким образом, этак, **~ байтал** тем временем, между тем, **~ аж төрж суутал** пока жил таким образом, **~ атал** тем не менее

ТИЙН 2.: **~ ялгал** *грамм.* падеж, **харъяалах ~ ялгал** родительный падеж, **хамтрах ~ ялгал** совместный падеж

ТИЙНХҮҮ так, таким образом

ТИЙРҮҮЛЭХ *побуд. от* **тийрэх**, попадать под удар ногой копытного животного, подвергаться ударам ноги копытного животного

ТИЙРЭЛТ ляганье, отдача (напр. о ружье)

ТИЙРЭЛТЭТ реактивный, **~ хөдөлгүүр** реактивный двигатель, **~ онгоц** реактивный самолёт, **~ сум** реактивные снаряды

ТИЙРЭХ 1) лягать, ударять задней ногой (о крупных домашних животных), 2) отдавать (о ружье), **үнээ намайг ~в** корова лягнула меня, **буу мөр рүү ~в** ружьё сильно отдало в плечо

ТИЙЧИГНЭХ дрыгаться, барахтаться, **хөл нь ~нэ** ноги дрыгаются

ТИЙЧЛЭХ барахтаться, дрыгать ногами, сучить ногами

ТИЙШ к, по направлению, **баруун ~** направо, **нэг ~ явах** идти в одном направлении, **хэдэн ~** в нескольких направлениях, **орой ~** к вечеру, **уул ~ явах** идти по направлению к горе, **нэг ~ харах** смотреть по сторонам, поглядывать по сторонам

ТИЙШЭЭ в ту сторону, туда, **бид саяхан ~ яваад ирлээ** мы недавно съездили туда, **хажуу ~** рядом, **хоёр ~** в разные стороны

ТИТЭМ корона, венец, диадема, корона дерева, **~ийн дуран** коронография, **~ хонхор** ямка короноидная

ТОВ 1. точный срок, конкретная дата, решение о конкретном сроке чего-либо, **тэдний ирэх ~ыг мэдэх хэрэгтэй** надо узнать конкретную дату их приезда

ТОВ 2.: **ов ~** изредка, кое-где, местами, **цас ов ~ цоохортжээ** кое-где видны проталины, **өнөөдөр ов ~ бороо оров** местами сегодня был дождь

ТОВ 3. довольно, достаточно, **~ хийсэн амьдрал** довольно зажиточная жизнь, «встали на ноги», **асуултад ~ хийтэл хариулах** довольно хорошо ответить на вопросы

ТОВ 4. *усилительная частица к словам с начальным согласным:* **~ тодорхой мэдэх** знать очень чётко, **тэр ирэхгүй нь ~ тодорхой болов** стало ясно, что он не придёт, **~ тодорхой** всё ясно

ТОВГОР выдающийся, выступающий (над поверхностью), возвышающийся бугром, рельефный, выпуклый, **~ газар** возвышающееся над окрестностью место

ТОВЛОХ назначать срок, устанавливать конкретную дату, выносить решение, **~сон өдөр** назначенный день, **~сон он сар өдөр** фиксированная дата

ТОВОЙЛГОХ *побуд. от* **товойх**, выпучивать, делать выпуклым, делать рельефным

ТОВОЙХ 1) выпучиваться, выдаваться, выступать над поверхностью, возвышаться бугром, делаться рельефным, 2) выделяться, отличаться, **олны дотроос ~ж гарах** выделяться среди многих других

ТОВРОГ пыль, прах, **үнсэн ~ болгох** превращать в пыль и прах, разбить в пух и прах

ТОВТОЙ определённый, конкретый, **~ шийд өгөх/гаргах** дать/выносить определённое решение, **тэр ~ юм хэлсэнгүй** он ничего конкретного не сказал

ТОВХИМОЛ брошюра, **~ бичих** написать брошюру, **~ хэвлүүлэх** опубликовать брошюру, **олон улсын байдлын тухай ~** брошюра о международном положении

ТОВХОЙХ быть плотным

ТОВЧ 1. краткий, сокращённый, сжатый, короткий, кратко, сжато, коротко, **~ толь** краткий словарь, **~ түүх** краткая история, **~ тайлбар** краткое объяснение, краткий комментарий, **~ лавлах** краткий справочник, **~ дүгнэлт хийх** сделать краткие выводы, **~ мэдээ** коротко, краткое сообщение, **~ тодорхой хариулт** лаконичный ответ, **~ ярих** сжато говорить

ТОВЧ 2. пуговица, **~ тайлах** отстёгивать пуговицу, расстёгивать пуговицу, **~ны сэнж** ушко пуговицы

ТОВЧДОХ оказываться слишком кратким, быть слишком сокращённым

ТОВЧДУУЛАХ *побуд. от* **товчдох**, делать слишком кратким, делать чересчур сокращённым, быть слишком кратким

ТОВЧЛОЛ конспект, резюме, **лекцийн ~** конспект лекции, **өгүүллийн ~** резюме статьи

ТОВЧЛОХ 1. сокращать, кратко излагать, резюмировать, конспектировать, **зам ~** ехать ближайшей дорогой, сокращать путь, **ном ~** а) конспектировать книгу, б) сокращать книгу, **~ тэмдэг** знаки сокращения, **~сон нэр** аббревиатура, сокращённое название

ТОВЧЛОХ 2. застёгивать, **хувцаа ~** застёгивать свою одежду, **бүх товчоо ~** застегнуться на все пуговицы

ТОВЧЛУУР кнопка

ТОВЧОО 1. бюро, **лавлах ~** справочное бюро, **мэдээлэх ~** информационное бюро, **зохион байгуулах ~** организационное бюро, **намын үүрийн ~** бюро партийной ячейки, **улс төрийн ~** политическое бюро, политбюро, **хөдөлмөрийн ~** бюро по трудоустройству

ТОВЧОО 2. подведение итогов, обобщение, резюме, сводка, данные

ТОВЧООЛОЛ обобщение, подведение итогов, суммирование, резюме

ТОВЧООЛОХ обобщать, объединять, подводить итоги, суммировать, резюмировать, составлять, **бүх мэдээг ~** суммировать все данные, обобщать все данные, **үзүүлэлтүүдээр нь ~** подводить итоги по показателям

ТОВЧХОН *уменьш. от* **товч**, кратенький, коротенький, довольно сжатый, кратенько, коротенько, сжато, **~ мэдээ** коротко, **~ хэлбэл** коротко говоря, **~ танилцуулах** коротко ознакомить

ТОВШИХ 1) играть на западно-монгольском музыкальном инструменте «товшуур», 2) щёлкать каблуками типа лютни

ТОВШЛОХ: **~ бүжиг** менуэт

ТОВШУУР западномонгольский музыкальный инструмент

ТОВЪЁГ каталог, индекс, перечень, регистр, реестр, **үнийн ~** прейскуранты цен, **~ хийх** составлять индекс/перечень, *геол.* индекс, **цахиуршлын ~** индекс кремнистости, **шүтлэгшохойлогийн ~** индекс щёлочно-известковый

ТОГ ток, электрический ток

ТОГДГОР короткий, низенький, **~ пальто** короткое пальто

ТОГДОЙХ 1) оказываться коротким, быть укороченным, укорачиваться, 2) быть низкорослым, оказываться приземистым

ТОГДОЛЗОХ шевелиться, двигаться (о чём-либо коротком или о ком-либо низкорослом)

ТОГЛОГДОХ *страд. от* **тоглох**, быть сыгранным, играться, **энэ жүжиг олон дахин ~сон** эта пьеса игралась много раз

ТОГЛОГЧ играющий, игрок, **хөл бөмбөгийн баг арван нэгэн ~той** в *футбольной* команде одиннадцать игроков

ТОГЛОМТГОЙ любящий играть, склонный шутить, шутливый, игривый

ТОГЛОМХОЙ любящий играть, склонный шутить, шутливый, игривый

ТОГЛОЛТ представление, игра, **циркийн ~** цирковое представление, **олимпийн ~** олимпийские игры, **урлагийн мастеруудын ~** концерт мастеров искусств, **шинэ жүжгийн анхны ~** премьера новой пьесы

ТОГЛООМ 1) игра, забава, развлечение, игрушка, 2) шутка, насмешка, **хүүхдийн ~** детская игрушка, **мөрийтэй ~** азартные игры, **хөдөлгөөнт ~** *подвижные игры*, **~ын дэлгүүр** игрушечный магазин, **~ын талбай** площадка для игры, игрушечная площадка, **~ын засгийн газар** марионеточное правительство, **~ хийх** шутить, насмехаться, **~оор/~ болгон хэлэх** сказать в шутку, **~ тоотой нь дээр** шуткам знай меру, **~ын онол** теория игр

ТОГЛОХ 1) играть, забавляться, развлекаться, 2) шутить, насмехаться, **шатар ~** играть в шахматы, игра в шахматы, **хийлээр ~** играть на скрипке, игра на скрипке, **дүрд ~** играть роль, **концерт ~** давать концерт, **галаар ~** играть с огнём, **хүүхдүүдтэй ~** играть с детьми, шутить с детьми, **би ~сон юм** извините, я пошутил

ТОГЛУУЛАГЧ проигрыватель, **пянз ~** грамофон, **видео ~** видеоприставка

ТОГЛУУЛАХ *побуд. от* **тоглох**, давать играть, позволять играть, разрешать шутить

ТОГОО котёл, **гал ~** кухня, **~той цай** котёл с чаем, чай в котле, **~ нэрэх** гнать молочную водку, **~ны өрөө** кухня, **галт уулын ~** кратер

ТОГООЧ повар, **ахлах ~** шеф-повар, **гуанзны ~** повар в столовой, ресторанный повар, **~ийн курс** курсы для поваров, **~ хийх, ~оор ажиллах** работать поваром

ТОГОРУУ журавль, журавлиный, **цагаан ~** *сибирский белый* журавль

ТОГОС павлин, павлиний, **~ын өд** павлиньи перья, **~ын сүүл** павлиний хвост

ТОГТВОР устойчивость, стабильность, стойкость, твёрдость, постоянство, **~ алдах** терять стабильность/устойчивость, **~ бүхий үнэ** устойчивые цены, **нэг газар ~ суурьшилтай ажиллах** постоянно работать на одном и том же месте, **~ суух** остепениться, образумиться

ТОГТВОРГҮЙ изменчивый, неустойчивый, нестабильный, непостоянный, непрочный, **~ хүн** непостоянный, изменчивый человек, **~ тэнгэр** *неустойчивая погода*, **~ үнэ** скользящая цена

ТОГТВОРГҮЙДЭХ быть неустойчивым, оказываться непостоянным, быть нестабильным, делаться изменчивым

ТОГТВОРЖИЛ устойчивость, стабильность, постоянство

ТОГТВОРЖИЛТ консолидация, **тунадсын ~** консолидация осадков

ТОГТВОРЖИХ стабилизироваться, стабилизоваться, становиться устойчивым, делаться стабильным/постоянным, нормализоваться, **байдал ~в** положение стабилизировалось

ТОГТВОРЖУУЛАГЧ стабилизатор

ТОГТВОРЖУУЛАЛТ стабилизация, нормализация

ТОГТВОРЖУУЛАХ *побуд. от* **тогтворжих**, стабилизироваться, стабилизовать, делать устойчивым/стабильным, нормализовать, **валютын ханшийг ~** стабилизовать курс валюты, **улс орны байдлыг ~** стабилизовать положение в стране

ТОГТВОРТОЙ 1) стабильный, устойчивый, постоянный, **~ зай** устойчивые интервалы, 2) стабильно, устойчиво, постоянно, **~ байдал** стабильность, устойчивость, **~ сурах бичиг** стабильный учебник, **~ үнэ** стабильная цена, **хотод ~ суух** постоянно жить в городе

ТОГТМОЛ постоянный, регулярный, константа, постоянно, регулярно, всегда, всё время, **~ цалин** постоянная зарплата, **~ ажил** *постоянная работа*, **~ хэвлэл** периодические издания, периодика, **~ хэмжигдэхүүн** постоянная величина, **~ гүйдэл** постоянный ток, **~ орлого** регулярный доход

ТОГТМОЛЖИХ становиться постоянным, приобретать регулярность, **~ туслах** всегда помогать

ТОГТМОЛЖУУЛАХ *побуд. от* **тогтмолжих**, делать постоянным, делать регулярным, стабилизировать, утверждение, регулярно организовывать

ТОГТНОЛ установление, утверждение, **тусгаар ~** независимость

ТОГТНОХ устанавливаться, утверждаться, приобретать устойчивость, **тусгаар ~** приобретать независимость, становиться самостоятельным

ТОГТОНГИ постоянный, стабильный, устойчивый, неизменный, **~ байдал** стабильность

ТОГТОНГИШУУЛАХ стабилизация, стабилизировать

ТОГТОЛ: **зүй ~** закономерность

ТОГТОЛЦОО система, системность, **хэлний зүйн ~** грамматическая система языка, **олон улсын нэгжийн ~** система международных единиц измерений, **талстын ~** система кристаллическая

ТОГТОЛЦООТ системный, **~ чанар** системность, системный характер, **хэлний ~ байдал** системность языка

ТОГТОЛЦООЖИХ быть системным, систематизироваться, делаться системным

ТОГТООЛ постановление, решение, резолюция, **~ батлах/гаргах** принять резолюцию/постановление, **сайд нарын зөвлөлийн ~** постановление Совета министров, **хурлын ~оор, ~ ёсоор** по постановлению собрания, **түүхт ~ууд** исторические решения, **зүй ~т үзэгдэл** закономерное явление, **~ын төсөл** проект резолюции, постановления

ТОГТООМЖ постановление, инструкция

ТОГТООХ 1) устанавливать, образовывать, учреждать, 2) постановлять, утверждать, определять, 3) останавливать, задерживать, преграждать путь, 4) усваивать, выучить наизусть, **дипломат харилцаа ~** установить дипломатические отношения, **холбоо ~** устанавливать связь, **журам ~** устанавливать порядок, **хяналт ~** установить контроль, **цаг, хугацаа ~** устанавливать время, срок, **өдөр ~** определять дату, **хувь ~** определить долю, **үнэ ~** установить цену, **комисс ~** учреждать комиссию, **тэтгэвэр ~** определить пенсию, назначать пособие, **дайсны давшилтыг ~н барих** задерживать наступление противника, **цус ~** останавливать кровотечение, **хичээл сайн ~** хорошо усвоить урок, **~сон нь** «постановили», **~сон журам** установленные правила

ТОГТОХ 1) устанавливаться, образовываться, утверждаться, 2) решать, договариваться, 3) останавливаться, переставать, прекращаться, **оршин ~** существовать, **хэлэлцэн ~** договариваться, **~сон журам** установленный порядок, **хэвшин ~** утверждаться, становиться привычным, **ардын засаг ~в** народная власть установилась, **бороо ~в** дождь прекратился, **салхи ~в** ветер стих, **хүүхэд ~гүй** не иметь возможности выносить ребёнка

ТОГТОЦ строение, структура, состояние, **дэлхийн царцдасын ~** строение земной коры

ТОГТУУН тихий, спокойный, **~ өдөр** тихий безветренный день, **~ хүн** спокойный человек, **~ салхи** лёгкий ветер, ветерок

ТОГШИЛТ стук, удар (в дверь)

ТОГШИХ стучать, **хаалга ~** стучать в дверь, **алхаар ~** стучать молотком, **цонх ~** стучать в окно

ТОД отчётливый, ясный, явственный, явный, отчётливо, ясно, очевидно, явно, **~ харагдах** ясно виднеться, быть четко видным, **~ санагдах** четко помниться, **~ бичих** четко писать, **~ болох** выясняться, **~ зураас** четкая линия, **~ бичиг** *ист.* ясное письмо (название письменности), **~ дуудлага** артикуляция

ТОДОРХОЙ ясный, очевидный, чёткий, определённый, конкретный, ясно, чётко, очевидно, **асуулт ~** вопрос ясен, **~ зорилго** определенная цель, **~ хариу** конкретный ответ, **~ нөхцөлд** в определённых условиях, **~ арга хэмжээ авах** принимать конкретные меры, **~ тайлбар өгөх** дать конкретное объяснение, **~ жишээ дурдах** назвать конкретные примеры, **тов ~** совершенно ясный, абсолютно ясно, **~ албан тушаал эрхлэхийг хориглох** лишение права занимать определённые должности, **~ хугацаан дахь тооцооны баланс** расчётный баланс за отчётный период времени

ТОДОРХОЙГҮЙ 1) неясный, неопределённый, 2) неясно, неопределённо, **юу болсон нь ~** неясно, что случилось

ТОДОРХОЙЛОГДОХ *страд. от* **тодорхойлох**, 1) выясняться, определяться, устанавливаться, быть определённым, 2) быть характери-зованным, характеризоваться, давать характеристику, **сайн ажилтан гэж ~** характеризоваться, как хороший работник

ТОДОРХОЙЛОГЧ определитель, индикатор, **цацраг идэвхжилийг ~** индикатор радиоактивный

ТОДОРХОЙЛОЛТ 1) определение, формулировка, сертификат, дефиниция, 2) характеристика, **сайн ~ өгөх** дать положительную характеристику, **буруу ~** неправильное определение, неточная формулировка, **ажил байдлын ~** характеристика о чьей-либо работе/деятельности

ТОДОРХОЙЛОХ 1) определять, формулировать, устанавливать, выяснять, выявлять, 2) разъяснять, объяснять, характеризовать, **хэргийн учир явдлыг ~** выяснить причину дела/положение дела, **хүн бүрийн үүргийг ~** определить обязанности каждого, **~ж хэлбэл** точнее говоря, определённо говоря

ТОДОРХОЙХОН более точно, более определённо, точнее, яснее

ТОДОТГОГЧ определяющий, определительный, увеличительный, **~ шил** увеличительное стекло, лупа, **~ өгүүлбэр** определительное предложение

ТОДОТГОЛ *грам.* определение, определяющее, атрибут

ТОДОТГУУЛАГЧ *грам.* определяемое, **тодотгогч ~ийн харьцаа** отношения определяющего и определяемого

ТОДОТГОХ выяснить, уточнять, конкретизировать, **утга санааг нь ~** конкретизировать/уточнять смысл чего-нибудь, **ач холбогдлыг ~** уточнять значение чего-либо

ТОДРОХ выявляться, обнаруживаться, выясняться, делаться ясным/чётким, уточняться, подтверждаться, **хэргийн ул мөр ~лоо** следы дела выявились

ТОДРУУЛАГЧ фотопроявитель

ТОДРУУЛАЛТ детализация

ТОДРУУЛАХ *побуд. от* **тодрох**, выяснять, детализировать, определять, устанавливать, **асуудлыг ~** выяснить вопрос, **баримтыг ~** выявить факты, **хувилгаан ~** определить реинкарнацию

ТОДХОН *уменьш. от* **тод**, довольно ясный, четкий, довольно ясно/чётко

ТОЖГОР 1) облезлый, короткий, лишённый шерсти, волос, 2) маленький, недоразвитый, 3) старенький, изношенный

ТОЖИЙХ становиться облезлым, лишаться шерсти/волос, облезать, быть коротким, делаться маленьким

ТОЙМ обзор, обозрение, представление, **ерөнхий ~** общий обзор, **төсөө ~**, **~ төсөө** *парл.* представление, **товч ~** краткий обзор, **~ лекц** обзорная лекция, **олон улсын байдлын ~** обзор международных положений, международный обзор, **өнөөдрийн сонинуудын ~** обзор сегодняшних газет, **бүдүүн ~ыг нь хэлэх** изложить в общих чертах

ТОЙМГҮЙ беспорядочный, необъятный, неисчислимый, очень много, уйма, великое множество, **~ олон хүн цугларчээ** собралось большое количество людей, собралась уйма народу, **дэлгүүрт ~ улс байв** в магазине была уйма народу

ТОЙМЛОХ 1) представлять, воображать, приблизительно знать, понимать в общих чертах, ориентироваться, 2) делать обзор, обозревать

ТОЙМТОЙ 1) упорядоченный, налаженный, 2) приблизительный, ориентировочный, 3) приблизительно, ориентировочно

ТОЙМЧ обозреватель, комментатор

ТОЙРОГ 1) орбита, 2) округ, 3) окружность, круг, **сонгуулийн ~** избирательный округ, **цэргийн ~** военный округ, **сансрын хөлгийг ~ замд гаргах** вывести космический корабль на орбиту, **~ замын станц** орбитальная станция, **~ замын их тэнхлэг** большая ось орбиты

ТОЙРОЛТ объезд, обход (вокруг чего-либо)

ТОЙРОН вокруг, около, окрестность, **эргэн ~**, **орчин ~** *парн.* вокруг, в окружности, **орчин ~оо харах** осматриваться вокруг, **~ хөлтөн** раки-бокопланы

ТОЙРОХ обходить, объехать, окружать, идти кругом, **~н аялал** путешествие, **дэлхийг ~** объехать вокруг света, путешествовать вокруг земли, **хуулийг ~н гарах** обходить закон, **гэр ~ч гүйх** бежать вокруг дома, **зам дээрх шалбаагийг ~ч гарах** объехать лужу на дороги

ТОЙРУУ *дальний, кружный,* **~ зам** окольный путь, дальний путь

ТОЙРУУЛАХ *побуд. от* **тойрох**, окружать, обходить, **~н ярих** говорить околичностями

ТОЙРУУЛГА окружность, круг, **морин ~** ипподром, **~ тоглоом** карусель

ТОЛБО пятно, **хар ~** чёрное пятно, **монголчуудын хөх ~** «монгольское пятно» — пигмент над кончиком у новорождённых монголов и японцев, **тосон ~** *масляное пятно,* **~ арилгах** выводить пятна, **~н үлд** экзема

ТОЛБОТ пятнистый, полосатый, **~ жад загас** полосатый тунец, кацуо, **~ занттар загас** полосатый бычок (рыба), **~ сүг** пятнистая химера

ТОЛБОТОЙ пятнистый, с пятнами, **~ морь** пятнистый конь, пятнистая лошадь

ТОЛБОТОХ быть пятнистым

ТОЛБОТУУЛАХ *побуд. от* **толботох**, делать пятнистым, пятнать

ТОЛГОД холмы, холмики, мелкосопочники, горки, **дов ~** бугорки

ТОЛГОЙ 1. 1) голова, глава, 2) ум, 3) головка, **малын тоо ~** поголовье скота, **зуун ~ мал** сто голов скота, **~ дохих** кивать головой, **~ эргэх** терять ориентировку, кружиться (о голове), **~ өвдөх** головная боль, болеть (о голове), **~ сэгсрэх** качать головой, **~ тоолон** поголовно, **уулын ~** вершина горы, **хадаасны ~** головка гвоздя, шляпка гвоздя, **~ нүцгэн** с непокрытой головой, **ухаантай ~** умная голова, **сэргэлэн ~** светлая голова, **тэнэг ~** тупая голова, **~ сайтай хүн** человек с головой, **~д орж ирэх** приходить в голову, **~д явах** идти во главе, идти в авангарде, **~ мэдэх** быть хозяином самому себе, **~г мэдэх** заботиться о комлибо, распоряжаться кем-либо, **~ засах** опохмелиться, **~ салгалах** влачить жалкое существование, бомжевать, **~ даах** быть самостоятельным, иметь голову на плечах, **~ холбох** жениться, **~ руу (дээр) ус хийх** навлекать беду на чью-либо голову, **~ нь уруу харах** доживать свой век, «идти с ярмарки», **~гоор хөл хийх** устраивать кутерьму, **~ баян** богач, **~ хагарсан ч малгайдаа, тохой хугарсан ч ханцуйдаа** не выноси сор из избы, устоять при любых испытаниях, **цагаан ~** алфавит, **~ цохих** быть лучшим, **~ хөлтөн** головоногие, **~ салгах** воровать скот

ТОЛГОЙ 2. пачка, коробка, головка, **~ тамхи** пачка сигарет, **~ чүдэнз** пачка спичек, **~ байцаа** кочан капусты

ТОЛГОЙГҮЙ 1) безголовый, глупый, 2) беспорядочный

ТОЛГОЙЛОГЧ глава, лидер, руководитель, главарь, **өрхийн ~** глава семьи, **босогчдын ~** главарь мятежников

ТОЛГОЙЛОХ возглавлять, руководить, находиться во главе, главенствовать, **айл өрх ~** возглавлять семью, **~ байгууллага** головная организация

ТОЛГОЙТ имеющий голову, с головой, название монеты в начале XX века, **том ~** заносчивый, **~ могой** уж обыкновенный

ТОЛГОЙТОЙ имеющий голову, с головой, **буурал ~** седоголовый, **шүрэн ~ хөөрөг** табакерка с коралловой головкой

ТОЛИГОР гладкий, зеркальный, ровный, змеевик, **эрдэнэ ~** змеевик благородный

ТОЛИЙЛГОХ *побуд. от* **толийх**, гладить, заглаживать, делать гладким, делать плоским/ровным

ТОЛИО 1) внешний вид, наружность, 2) гладкая поверхность, блестящая поверхность чего-либо, **~ сайтай өвгөн** бодрый старик, старик с приличным внешним видом, **нуурын ~** зеркальная поверхность озера, зеркало озера

ТОЛЬ 1. зеркало, **ханын ~** стенное зеркало, **нөлөөлтэй ~** кривое зеркало, **~той шүүгээ** зеркальный шкаф, **~ны үйлдвэр** зеркальное производство, **~нд харах** смотреть в зеркало, **ар талыг харах ~** зеркало заднего вида, **зөрлийн ~** *геол.* зеркало сброса, **гулсалтын ~** *геол.* зеркало скольжения, **~т дуран** рефлектор, **~т жин** килограммовые весы

ТОЛЬ 2. словарь, глоссарий, **нэвтэрхий ~** энциклопедия, **тайлбар ~** толковый словарь, **хоёр хэлний ~** двуязычный словарь, **өвөрмөц хэллэгийн ~** фразеологический словарь, **давтамжийн ~** частотный словарь, **үгийн гарлын ~** этимологический словарь, **зураг ~** иллюстративный словарь, **~ зүйч** лексикограф, **~ зохиох** составлять словарь, **~с харах** смотреть в словаре

ТОЛЬДОХ 1. 1) смотреть в зеркало, 2) отражаться

ТОЛЬДОХ 2. смотреть в словаре, **мэдэхгүй үгээ ~** смотреть незнакомые слова в словаре

ТОМ большой, крупный, взрослый, **~ хүн** взрослый человек, **~ хүү** *страший сын,* **~ танхим** большой зал, **~ үйлдвэр** крупная промышленность, **~ үйл явдал** крупное событие, **~ эрдэмтэн** крупный учёный, **~ амжилт** большой успех, **~ үсэг** большая/заглавная буква, **~ ялалт** крупная победа, **~ болох** расти, становиться взрослым

ТОМБОГОР выпяченный, выпуклый

ТОМДОХ оказываться слишком большим, быть великим, быть не по размеру, быть очень крупным, **энэ гутал над ~ж байна** эти сапоги мне велики

ТОМИЛОГДОХ *страд. от* **томилох**, быть назначенным, назначаться, **захирлаар ~** назначаться ректором, назначаться директором

ТОМИЛОЛТ назначение (на должность), командировка, **шинэ ~ авах** получить новое назначение, **эрдэм шинжилгээний ~** научная командировка, **~оор явах** ехать в командировку, **~той байх** быть в командировке, находиться в командировке, **~ын хуудас** командировочное удостоверение, **~ын мөнгө** командировочные деньги

ТОМИЛОХ назначать (на должность), отправлять, командировать, **ерөнхий инженерээр ~** назначить главным инженером, **гадаадад ~н явуулах** командировать за границу

ТОМООГҮЙ несерьёзный, невыдержанный, шаловливый, наивный, **~ хүүхэд** наивный, шаловливый ребёнок, **~ загнах** вести себя шаловливо, быть наивным

ТОМООЖИХ становиться серьёзным, стать рассудительным, остепениться, быть выдержанным, стать человеком воспитанным

ТОМООТОЙ серьёзный, толковый, выдержанный, степенный, рассудительный, воспитанный, **~ банди** воспитанный, серьёзный мальчик, **~ байгаарай!** веди себя прилично!

ТОМОРХОХ важничать, вести себя высокомерно, высокомерничать, *считать себя важной персоной*

ТОМОХ прясть, сучить, вить, **дээс ~** вить верёвку

ТОМРОЛТ укрупнение, увеличение

ТОМРОХ укрупняться, увеличиваться, становиться крупным, **~сон нэгдэл** укрупнённое объединение, **~ өвчин** акромегалия

ТОМРУУЛАХ *побуд. от* **томрох**, укрупнять, увеличивать, делать большим/крупным, сделать ещё покрупнее, **үйлдвэрийн комбинатыг ~** *укрупнить производственный комбинат*

ТОМРУУН 1) крупный, 2) отчётливый, ясный, чёткий, отчётливо, ясно, чётко, **тод ~ харуулах** чётко показывать
ТОМСГОХ *побуд. от* **томсох**, делать крупным, укрупнять, увеличивать, **компанийг ~** укрупнить компанию, **тариалах талбайг ~** увеличить посевную площадь, **байраа ~** увеличить жилплощадь
ТОМСОХ укрупняться, увеличиваться, делаться более крупным
ТОМУУ *мед.* грипп, насморк, **ханиад ~** *парн.* грипп, **~ хүрэх/тусах** заболеть гриппом
ТОМУУТАЙ больной гриппом, заболевший насморком, заражённый гриппом
ТОМУУТАХ заболевать гриппом, простужаться
ТОМХОН довольно крупный, большой
ТОМЧУУД взрослые, «крутые»
ТОМШГҮЙ: **тоо ~** неисчислимый, **тоо ~ баялаг** неисчислимые богатства
ТОМЪЁО формула, **нэр ~** термин, терминология
ТОМЪЁОЛОЛ формулировка, определение, формула, легенда
ТОМЪЁОЛОХ формулировать, давать формулировку, выражать в определённой форме
ТОН 1. *усилительная частица:* весьма, совсем, очень, совершенно, абсолютно, вовсе, **~ бага** очень мало, совсем немного, совсем маленький, **~ их анхааралтай сонсох** слушать с большим вниманием, **~ муухай** прескверный, **~ хангалттүй** совершенно неудовлетворительный, **~ сайн хүн** исключительный человек, **~ бага мэдэх** знать совсем немного/слишком мало
ТОН 2. *звукоподражание:* **~ ~ гэх/дуугарах** издавать звук динь-динь
ТОНГОЙЛГОХ *побуд. от* **тонгойх**, наклонять, изгибать, нагибать, **толгойгоо ~** наклонять голову
ТОНГОЙХ наклоняться, нагибаться, изгибаться, сгибаться, **газрын зураг руу ~** наклоняться над картой, **нар ~** солнце клонится к закату
ТОНГОЛЗОХ *многократ. от* **тонгойх**, наклоняться и приподниматься
ТОНГОРОГ перочинный нож, бритва, **эсгэдэггүй ~** безопасная бритва
ТОНГОРОХ опрокидываться, перекувыркиваться, перебрасывать через бедро (приём борьбы)
ТОНГОРУУ обратный, **~ толь** обратный словарь, **~ давтал** *муз.* зеркальная реприза, **~ харалдаа зохиомж** зеркальный контрапункт
ТОНИЛГОХ *побуд. от* **тонилох**, 1) выпроваживать, выгонять, 2) убивать, уничтожать, **дайсныг ~** уничтожать врагов
ТОНИЛОХ 1) выпроваживаться, получить отворот поворот, 2) избавляться, спасаться, освобождаться, 3) убираться, 4) умереть, уничтожаться
ТОНОГ снаряжение, оборудование, **~ төхөөрөмж** оборудование, **морины ~** сбруя
ТОНОГЛОГДОХ *страд. от* **тоноглох**, оборудоваться, снаряжаться, быть оборудованным, **овч ~** комплексно оборудоваться
ТОНОГЛОЛ оборудование, снаряжение, **лабораторийн ~** лабораторное оборудование
ТОНОГЛОХ снаряжать, оборудовать, снабжать необходимыми приборами, **хэлний танхим ~** оборудовать лингофонный кабинет
ТОНОГЧ грабитель, мародёр
ТОНООЧ грабитель, тот, кто занимается грабежом
ТОНОХ грабить, мародёрствовать
ТОНТГОР выпуклый, толстый
ТОНТОЙХ быть выпуклым, быть толстым
ТОНУУЛ грабёж, **~ дээрэм** *парн.* ограбление, грабёж
ТОНУУЛЧ грабитель
ТОНШИХ дробно стучать, клевать, хуруугаар тонших стучать пальцем
ТОНШУУЛ дятел, **~ын үүр** дятловые гнёзда
ТОНШУУР трещотка, используемый в национальной медицине, инструмент для оздоровительных постукиваний
ТОО количество, число, цифра, **~ бодлого** арифметика, **~ бүртгэл** учёт, статистика, **~ баримтууд** цифры и факты, цифровые данные, **~ ширхэг** количество, **хяналтын ~** контрольные цифры, **~ны нэр** числительное, **бүхэл ~** целое число, **бутархай ~** дробное число, **хийсвэр ~** абстрактное число, **энгийн ~** простое число, **тэгш/сондгой ~** чётное или нечётное число, **ганц/олон ~** единственное или множественное число, **~ны өөрчлөлт** количественное изменение, **~ны өсөлт** количественный рост, **орон ~** штат, вакансия, **~ томшгүй** неисчислимый, бесчисленный, **~ бодох** решать задачу, вычислять, калькулировать, **~ тоолох** считать, посчитывать, **хүрэлцэхүйц ~гоор/~той** в достаточном количестве, **~н журам** цифровая система, **~ны хязгаарал** количественные ограничения, **~ хэмжээ** количество, **~ хэмжээний дүн** количественный анализ, **~ноос чанарт шилжих** переход количественных изменений в качественные
ТООГДОХ *страд. от* **тоох**, быть уважаемым, заслуживать внимание, быть признанным, признаваться, **олонд ~сон** общепризнанный
ТООГҮЙ 1. неисчислимый, бесчисленный, **~ олон** бесчисленное множество
ТООГҮЙ 2. жаль, как жаль, **~ юм/хэрэг болжээ** как жаль, **ийм юм болсон нь ~** жаль, что случилось такое
ТООДГОР короткий, укороченный
ТООДОЙЛГОХ *побудит. от* **тоодойх**, укорачивать, делать коротким
ТООДОЙХ делаться коротким, становиться коротким, укорачиваться
ТООЛЛОГО учёт, перепись, **~ явуулах /хийх** вести или производить учёт или переучёт, **нийт хүн амын ~** всеобщая перепись населения, **мал ~** переучёт поголовья скота, **~ын комисс** учётная комиссия, **~ын хуудас** учётный листок или бланк, **~той тул хаалттай** закрыто на учёт
ТООЛОГДОХ *страд.от* **тоолох**, считаться, числиться, подсчитываться, быть посчитанным, зачисляться во что-либо
ТООЛОГЧ счётчик
ТООЛОЛ счёт, исчисление, **он ~** летоисчисление, **бэлгийн улирлын он ~** летоисчисление по лунному календарю
ТООЛОХ считать, пересчитывать, посчитать, **мөнгө тоолох** считать деньги, **хуруу даран тоолох** считать по пальцам, **үүнийг тоол** пересчитай это
ТООЛУУЛАХ *побудит. от* **тоолох** давать подсчитывать, поручать считать, заставлять считать, **мал ~** давать подсчитывать поголовье скота
ТООЛУУР *техн.* счётчик, **цахилгаан ~** электрический счётчик, **таксины ~** счётчик такси
ТООМЖ внимание, забота, уважение, почтение, **~ муутай байх** пренебрегать, не обращать внимания
ТООМЖГҮЙ невнимательный, непочтительный, пренебрежительный
ТООМСОГ томская порода лошадей
ТООМСОР внимание, забота, уважение
ТООМСОРГҮЙ 1) невнимательный, непочтительный, пренебрежительный, 2) пренебрежительно, невнимательно, непочтительно, **~ харьцах** относиться пренебрежительно

ТООМСОРЛОХ оказывать уважение, почтительно относиться, обращать внимание, проявлять заботу, уважать, **үл ~** невнимательно относиться, игнорировать, пренебрегать

ТООНО тон, дымник (верхнее отверстие юрты), **~оор утаа баагина** через отверстие юрты клубится дым, **~оор харагдах тэнгэр** небо сквозь дымник юрты, **сам ~** разновидность дымника в Хангайской зоне

ТООР персик, персиковый, **~ын чанамал** персиковое варенье

ТООРМОС 1) тормоз, 2) тормозной, **гар, хөл ~** ручной, ножной тормоз, **~ны шингэн** тормозная жидкость

ТООРМОСЛОХ тормозить, **машин ~** тормозить машину

ТООС пыль, пылинки, **~ болгох** пылить, **~нд дарагдах, ~той байх** покрываться пылью, быть в пыли, **малгайныхаа ~ сэгсрэх** проветриваться, отдохнуть на свежем воздухе, **~ сорогч** пылесос, **~ хийн мананцарууд** газопылевые туманности

ТООСГО кирпич, **болсон ~** обожённый кирпич, **түүхий ~** саманный, необожённый кирпич, **цаарууд ~** силикатный кирпич, **~ны завод** кирпичный завод

ТООСГОН кирпичный, сделанный из кирпича, **~ байшин** кирпичный дом

ТООСОРХОГ пыльный, **~ зам** пыльная дорога

ТООСРОХ пылиться, подниматься, клубиться (о пыли)

ТООСТ (ой) пыльный, **~ой зам** пыльная дорога, **~ хорвоо** бренный мир

ТООСТОХ пылиться, покрываться пылью

ТООТ 1) номер, 2) официальный документ, официальное письмо, **манайх арван гурван ~ хаалга** мы живём в тринадцатом номере, **танай албан ~ыг үзэж танилцав** мы познакомились с вашим официальным письмом

ТООТОЙ имеющий какое-либо количество, определённого количества, **цөөн ~** немногочисленный, ограниченного количества, **олон ~** многочисленный, большого количества, **~ хүн цугларчээ** собралось ограниченное количество людей

ТООТОЙХОН *уменьш. от* **тоотой**, довольно ограниченного количества, совсем немногочисленный, считанный

ТООХ оказывать внимание, проявлять внимание, проявлять интерес к чему-либо, считаться с кем-, чем-либо, **биеэ ~** зазнаваться, задирать нос, **би ~гүй** я не проявлю интереса, **намайг ~гүй** мне не будет оказано внимание

ТООЦОГДОХ *страд. от* **тооцох**, рассчитываться, считаться, **хүчинтэйд ~** считаться действительным, считаться в силе

ТООЦОО счёт, расчёт, **аж ахуйн ~** хозяйственный расчёт, **эдийн засгийн ~** экономический расчёт, **~ны дэвтэр** книга расчёта, расчётная книжка, **~ны нэгж** расчётная единица, **~ хийх** рассчитывать, производить расчёты, **~ дуусаагүй** расчёты не закончены, **~той байх** быть расчётливым, **нарийн ~ хөтлөх** вести строгий счёт, **~ны нягтлан бодогч** бухгалтер по расчётам, **~ хаах** закрыть счёт, **~г тулгаж үзэх** выверка счётов, **~ны хуулга** выписка из счёта, **~ны хувь** учётный процент, **~ны танхим** счётная палата

ТООЦООЛОХ вычислять, исчислять, расчитывать, **~н бодох машин** вычислительная машина, компьютер

ТООЦОХ считать, полагать, погашать, **өөрийн үүрэгт ~** считать своим долгом, **хүчинтэйд ~** считать действительным, **дууссанд ~** считать законченным, **шүүлэгт ~** зачитывать, поставить зачёт

ТООЧИГДОХ *страд. от* **тоочих**, пересчисляться, быть перечисленным

ТООЧИХ перечислять, рассказывать, **жаргал зовлонгоо ~** рассказывать о своих мытарствах, **дэлгэрэнгүй ~** подробно перечислять, детально рассказывать, **уншсан номоо ~** перечислять прочитанные книги

ТОР 1) сетка, сеть, 2) решётка, **үсний ~** сетка для волос, **загасны ~** рыболовная сеть, **эрлийн ~** сеть поисковая, **~нд орох** попасть в сеть, **~ тавих** расставлять сети, **төмөр ~той** с железной решеткой, **цонхны ~н хөшиг** занавеска из тюля для окон

ТОРГО (н) 1) шёлк, 2) шёлковый, **хиймэл ~** искусственный шёлк, **~н эд** шёлковая материя, **~н хувцас/дээл** шёлковая одежда, шёлковое дэли, **~н зам** шёлковый путь, **~н хил** рубежи, граница (страны), **~н оймс** шёлковые чулки, **~н цэрэг** гвардия, охрана, **~н элс** мельчайший песок, **~н судал** *геол.* просечка

ТОРГОМСОГ шёлковистый, **~ эд** шелковистая ткань

ТОРГОХ 1. штрафовать, **мөнгөөр ~** наложить денежный штраф, **гудамжны хөдөлгөөний дүрэм зөрчсөн гэж ~** штрафовать за нарушение уличного движения

ТОРГОХ 2. слегка прикреплять, слегка пришивать, **утсаар ~** слегка прикреплять ниткой

ТОРГУУД 1) одна из монгольских народностей (в т.ч. в Калмыкии), 2) название дневной стражи монгольских ханов в XIII веке

ТОРГУУЛЬ штраф, штрафной, **~ төлөх** заплатить штраф, **~ тавих** взимать /наложить штраф, **~ийн талбай** штрафная площадка, **~ийн цохилт** штрафной удар, **~ийн доод хэмжээ** минимальная сумма штрафа

ТОРДОХ кормить, ухаживать, опекать, поддерживать, **эцэг эхээ ~** ухаживать за родителями, заботиться об родителях, **өнчин ядуусыг ~** опекать сирот

ТОРМОГОР живые, блестящие, оживлённые (о глазах)

ТОРМОЗ тормоз, **~ны шингэн** тормозная жидкость

ТОРМОЙХ быть блестящими, живыми, чёрными (о глазах)

ТОРНИУН рослый, крупный, здоровый

ТОРНИХ расти, становиться зрелым, мужать, **өдөр өдрөөр ~** расти не по дням, а по часам

ТОРОЙХ 1) виднеться вдали (об очертании кого-чего-либо) 2) выделяться, отличаться

ТОРОМ двухлетний верблюжонок, **~той ингэ** верблюдица с двухлетним верблюжонком

ТОРОХ натыкаться, спотыкаться, задевать, держаться, **чулуунд ~д золтой л ойчсонгүй** споткнувшись о камень, чуть не упал, **хоолой ~** чувствовать боль/неприятное ощущение в горле, **хоолойд ~** застрять в горле

ТОРОХГҮЙ без запинки, гладко, без препятствия, **~ унших** читать без запинки, **~ гүйх** бежать не задерживаясь, **сааданд ~** натыкаться на препятствие

ТОРТОГ копоть, гарь, **~ суух/болох** покрываться копотью, закоптеть, **~той хар утаа** черный дым с копотью

ТОРТОГДОХ покрываться копотью, коптеть, **тааз утаанд ~ж байна** потолок коптеет от дыма

ТОРХ бочка, кадка, **~той тос** бочка с маслом, **төмөр ~** железная бочка, **усны ~** бочка для воды

ТОС (он) масло, топлёный жир, масляный, **шар ~** масло, топлёное масло, **амьтны ~** животные жиры, **ургамлын ~** растительное масло, **загасны ~** рыбий жир, **цөцгийн ~** сливочное масло, **нүүрний ~** крем для лица, **үсний ~** бриолин, **гутлын ~** крем для обуви, **~н будаг** масляные краски, **~н балын үзэг** шариковая ручка, **талханд ~ түрхэх** намазывать маслом хлеб, **~ны үйлдвэр** маслобойный завод, **~р гоож** «да чтоб тебе» — восклицание в знак досады

ТОСГОН село, деревня, селение, **хот ~** город и деревня, **хөдөө ~д суух** жить в деревне

ТОСГУУР 1) поднос, 2) воронка, 3) раковина, 4) предсердие, **~ дээр тавих** ставить на поднос, **~ дээр тавьж авчирах/зөөх** преподнести на подносе, **гал тогооны сав угаах ~** кухонная раковина

ТОСГҮЙ не содержащий масла, жиров, обезжиренный

ТОСДОХ маслиться, пропитываться маслом, пачкать маслом/жиром

ТОСЛОГ жирный, масличный, жирность, ~ **ургамал** масличные растения, **сүүний ~** жирность молока

ТОСЛОХ смазывать, подмазывать, мазать маслом, **гутал ~** чистить обувь /сапоги кремом, **оёдлын машин ~** подмазать швейную машину маслом

ТОСОРХОГ жирный, содержащий много жира, ~ **арьс** жирная кожа, ~ **сүү** жирное молоко

ТОСТОЙ жирный, маслянистый, ~ **хоол** жирный обед

ТОСОХ 1) подставлять, подхватывать, 2) встречать, подстерегать, 3) заставить (детей) мочиться, **зам ~** подстерегать на дороге, **зочныг ~** встретить гостей, **хормой ~** подставлять полу

ТОТГОР: **саад ~** препятствие, помеха, барьер

ТОТЬ попугай, ~ **шиг бусдын хэлснийг давтах** повторять как попугай, ~ **загас** попугай-рыба, *разг.* студент-лингвист

ТОХИГҮЙ 1) неуютный, неудобный, неблагоустроенный, 2) неуютно, неудобно

ТОХИЖИЛТ удобство, уютность, благоустройство, ~ **сайтай нэгдэл** благоустроенное объединение

ТОХИЖИХ благоустраиваться, снабжаться необходимыми удобствами

ТОХИЖУУЛАХ *побуд. от* **тохижих**, благоустраивать, быть благоустроенным, **хот ~** благоустраивать город, **хот ~ газар** управление по благоустройству города

ТОХИЛОГ 1) уютный, удобный, благоустроенный, комфортабельный, 2) уютно, удобно, с комфортом, комфортабельно, ~ **сууц** благоустроенная, уютная квартира, квартира со всеми удобствами

ТОХИОЛДОЛ случай, возможность, шанс, казус, **ерийн ~** обычный случай, **ер бусын ~** необычный случай, **сонин ~** странный/интересный случай, **санамсаргүй ~** случайность, **~ын гэмт хэрэг** случайное, непредумышленное преступление, **~ын үр дүн** случайный результат, **гэрээнд заасан ~** случай, предусмотренный договором, **гэнэтийн ~** внезапный, неожиданный случай, **~оор хурьцал үйлдэх** случайный половой контакт, **ийм ~д** в таким случае, **ямар ч ~д** в любом случае, **~оор учрах** случайно встретиться, **азтай сайхан ~оор** по счастливому случаю, **~ын арга** *муз.* алеаторика

ТОХИОЛДОХ случаться, происходить, встречаться, **түүнд зовлон ~жээ** с ним случилось несчастье, **бэрхшээл ~** встречать трудности, **өвчин ~** заболевать, **аюул ~в** встретилась опасность

ТОХИОЛДУУЛАН по случаю чего-либо, в связи с чем-либо, **шинэ жилийг ~** по случаю Нового года

ТОХИРОЛЦОО договорённость, согласие, **~нд хүрэх** прийти к соглашению, **~ны дэлгүүр** магазин договорных цен

ТОХИРОМЖ согласие, соответсвие, годность, удобность, уютность

ТОХИРОМЖГҮЙ неудобный, некомфортабельный, неблагоприятный

ТОХИРОМЖТОЙ годный, удобный, подходящий, благоприятный

ТОХИРОО ситуация, условие, обстоятельство, соответствие, **хувьсгалын ~** революционная ситуация

ТОХИРОЛЦОХ договариваться, соглашаться, уславливаться, **~в уу?** договорились? **харилцан ~гч эрхэм этгээд** высокие договаривающиеся стороны, **явах хугацаа ~** условиться о сроке отъезда, **~гч талууд** договаривающиеся стороны

ТОХИРОХ 1) соответствовать, совпадать, 2) годиться, подходить, 3) договариваться, **хэлэлцэн ~, хоорондоо ~** договориться между собой, соглашаться, **шаардлагад ~** отвечать требованию, соответствовать необходимости, **бодит байдалд ~** соответствовать действительности, **энэ малгай над ~но** эта шапка мне подойдёт

ТОХИРУУЛАГЧ регулятор, регулировщик, настройка, **гүйдэл ~** регулятор тока, **хүлээн авагчийн долгион ~** настройка волн приёмника

ТОХИРУУЛГА регулирование, приспособление, регулировка

ТОХИРУУЛАЛТ регулировка, регулирование, приспособление, настройка

ТОХОЙ локоть, локтевой сустав, излучина, **~гоо ширээн дээр тавих** класть локти на стол, **баруун ~** правая локоть

ТОХОЙВЧ подлокотник

ТОХОЙЛДОХ опираться локтём, облокачиваться

ТОХОЙРОХ образовывать изгиб, изгибаться (напр. о реке, дороге и т.д.)

ТОХООХ назначать, поручать, **ажилд ~н томилох** назначать кого-либо на работу, **~н томилолт** аккредитование

ТОХОХ 1) седлать, накладывать потник, седло на спину лошади, 2) сваливать, перекладывать, возлагать что-либо на кого-либо, **моринд эмээл ~** оседлать коня, **бурууг ~** свалить вину

ТОХУУ забава, шутка, издёвка, прикол, **тоглоом ~ хийх** шутить, подшучивать, **бусдаар ~ хийх** подшучивать над кем-либо, **~ хийн дооглох** насмехаться, улыбаться с насмешкой, **~тай хүн** насмешливый человек

ТОХУУРХАХ дразнить, подшучивать, прикалывать, насмехаться, **биттий ~авад бай!** не насмехайся! не дразни!

ТОХЬ удобство, комфорт, уют, благоустройство, **тав ~**, ~ **тух** *парн.* а) комфорт, б) спокойствие, ~ **алдах** становиться неуютным, делаться некомфортабельным

ТОХЬТОЙ комфортабельный, удобный, уютный, комфортный, со всеми комфортами/удобствами, ~ **байр** помещение со всеми удобствами

ТОШЛОЙ крыжовник

ТӨВ 1. центр, эпицентр, центральный, ~ **Ази** центральная Азия, **хотын ~д** в центре города, **соёлын ~** культурный центр, **анхаарлын ~д** в центре внимания, **~ийн сонинууд** центральные газеты, **мэдрэлийн ~ систем** центральная нервная система, **~ийн халаалт** центральное отопление, **~ийг сахисан улс** нейтральная страна, нейтральное государство, **~ийг баримтлах** придерживаться центрийских позиций, **~өөс зайлах/зугтах хүч** центробежная сила

ТӨВ 2. честный, прямой, спокойный, уравновешанный, ~ **зан** уравновешенность, ~ **эмэгтэй** честная, уравновешанная женщина, ~ **царай гаргах** проявлять честность, порядочность

ТӨВД Тибет, тибетский, ~ **туулай** заяц песчаник

ТӨВИЙХ раздуваться, вздуваться, выпячиваться наружу, становиться выпуклым, вспучиваться

ТӨВЛӨРӨЛ централизация, сосредоточение, сосредоточие, **хүчний ~** сосредоточение сил, **~ийг сааруулах** децентрализация

ТӨВЛӨРӨХ централизоваться, сосредоточиваться, скопляться, **~сөн удирдлага** централизованное руководство, **~сөн эгшиглэгээ** *муз.* централизованные лады

ТӨВЛӨРҮҮЛЭХ *побуд. от* **төвлөрөх**, централизовать, сосредоточивать, концентрировать, **анхаарал ~** сосредоточить внимание, **үйлдвэрлэлийг ~** концентрировать производство

ТӨВЛӨХ 1) сосредоточиваться, централизоваться, 2) делать центром, **ардчилсан ~н удирдах ёс** демократический централизм

ТӨВӨГ сложности, препятствие, **~тэй хэрэг** запутанное дело

ТӨВӨН гортань, **~гийн буглаа** гортанный абсцесс

ТӨВХНӨХ водворяться, оседать, устраиваться на жильё, поселяться на жительство, **гэр бүлтэй болж/гэрлэж ~** обзаводиться

семьёй, обживаться, **шинэ байранд орж ~** устраиваться в новой квартире

ТӨВХНҮҮЛЭХ *побуд. от* **төвхнөх**, водворять, устанавливать, устраивать на жительство, поселять

ТӨВШИН уровень, **~ий цагираг** экватор

ТӨГӨЛДӨР 1) полный, исключительный, проникнутый чем-нибудь, исполненный чего-либо, 2) действительный, в силе, **утга ~ илтгэл** глубоко содержательный доклад, **ухаан ~** исключительного, редкостного ума, **билиг ~, авъяас ~** талантливый, способный, исключительного таланта, **маргаашаас эхлэн хүчин ~ болох** вступать в силу с завтрашнего дня, считаться действительным с завтрашнего дня, **~ хуур** фортепиано, **~ хуурын даруул** фортепианная клавиатура

ТӨГӨЛДӨРЖИХ совершенствоваться, делаться более совершенным, **үйлдвэрлэлийн технологи улам ~ж байна** производственная технология ещё более совершенствуется

ТӨГӨЛДӨРЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **төгөлдөржих**, совершенствовать, делать ещё лучше, делать совершеннее, **нийгмийн харилцааг ~** совершенствовать общественные отношения

ТӨГРӨГ 1) тугрик (денежная единица Монголии), 2) круг, кружочек

ТӨГС 1) *полный, законченный, совершенный*, 2) *полностью*, всё, целиком, **~ үнэн** сущая правда, полная истина, **~ ялалт** полная победа, **~хувьт** суженая, суженый, **авъяас билиг ~ хүн** человек редкостного таланта, исключительно способный человек, **бүрэн ~** полностью и целиком, **бүрэн ~ мэдэх** узнать всё/полностью

ТӨГСГӨГЧ выпускник учебного заведения

ТӨГСГӨЛ конец, завершение, заключение, концовка, финал, **~ийн хуралдаан** заключительное заседание, **~ийн үг** заключительное слово, **спортын ~ийн уралдаан** финальные спортивные соревнования, **шүлгийн ~ тааруу болжээ** концовка стихотворения получилась неважной

ТӨГСГӨХ *побуд. от* **төгсөх**, кончать, заключать, завершать, **сургуулиа амжилттай ~** успешно закончить институт/школу

ТӨГСӨЛТ окончание, завершение, выпуск, **энэ жилийн ~ олон хүнтэй** в этом году большой выпуск

ТӨГСӨХ кончаться, заканчиваться, завершаться, **үүгээр бидний ажил ~в** на этом и кончилась наша работа

ТӨД (ий) 1) столько, 2) только что, вот вот, **бид ~ ирэв** мы только что приехали, **өд ~** столько

ТӨДИЙГҮЙ не только не столько

ТӨДӨН много-премного

ТӨЛ приплод, молодняк, **нялх ~** новорождённый молодняк, **~ хүлээн авах** *получить молодняк*, **~ бойжуулах** выращивать молодняк, **~ хорогдуулахгүй байх/өсгөх** сохранять молодняк без потерь, выращивать молодняк в полной сохранности

ТӨЛБӨР 1) платёж, плата, оплата, 2) платёжный, **бараа харилцан нийлүүлэх болон ~ийн тухай протокол** протокол о взаимной поставке товаров и платежах, **дайны ~** репарационные платежи, репарация, **өр ~** долг и платёж, **~ийн хүснэгт** платёжная ведомость, **~ ноогдуулах, ~ оноох** наложить платёж, **~ авагч** получатель платежа, ремитент, **урьдчилгааны ~** авансовый платёж, **~ төлөх чадвар/~ийн чадвар** платёжеспособность, **~ийг хойшлуулах** отсрочка платежа, **~ийн чадваргүй өртөн** *несостоятельный должник*, **~ийн нэгж** единица платежа

ТӨЛЛӨЛТ дача приплода, окот, роды домашних животных, **мал ~** окот скота

ТӨЛЛӨХ давать приплод, окотиться (о скоте)

ТӨЛЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **төллөх**, получать приплод от скота

ТӨЛӨВ вид, внешность, облик, образ, форма, **хэтийн ~** перспектива, **их/гол ~** в основном, большей частью, **~ шинжит** характерный

ТӨЛӨВЛӨГӨӨ план, проект, **сарын ~** месячный план, **сургалтын ~** учебный план, **үйлдвэрлэлийн ~** план производства, производственный план, **~ зохиох** *составлять план*, **~г хугацаанаас нь өмнө биелүүлэх** выполнить план досрочно, **~ ёсоор** по плану, согласно плану, **~нөөс гадуур** вне плана, сверх плана, **хэтийн ~** план на перспективу, перспективный план

ТӨЛӨВЛӨГӨӨГҮЙ беспланового, внепланового, **~ ажил** беспланового работа

ТӨЛӨВЛӨГӨӨЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **төлөвлөгөөжих**, планировать, снабжать планом, давать план

ТӨЛӨВЛӨГӨӨТ планового, планомерный, **~ ажил** плановая работа, **~ зорилт** плановое задание, **~ эдийн засаг** плановая экономика

ТӨЛӨВЛӨГӨӨТЭЙ *имеющий план, плановый, по плану*, **~ ажиллах** работать по плану, действовать планомерно, **ардын аж ахуйг ~ хөгжүүлэх** плановое развитие народного хозяйства

ТӨЛӨВЛӨГЧ планировщик, плановик

ТӨЛӨВЛӨЛТ планирование, планировка, **ардын аж ахуйн ~** планирование народного хозяйства, **хот ~** планировка города

ТӨЛӨВЛӨХ планировать, плановать, проектировать, намечать, ассигновать, **~сөн засврын нөгөлөл ашиг** планируемый промежуточный дивиденд, **~сөн мөнгө** ассигнование на ..., **төсвөөс ~сөн мөнгө** бюджетные ассигнования

ТӨЛӨВТЭЙ видимо, по-видимому, наверно, кажется, **хүйтрэх ~** по-видимому, будет *похолодание*

ТӨЛӨВШИЛТ формирование, образование, **үзэл санааны ~** формирование взглядов

ТӨЛӨВШИХ формироваться, складываться, образовываться, **зан чанар залуу насанд ~дөг** характер формируется в молодости

ТӨЛӨВШҮҮЛЭХ *побуд. от* **төлөвших**, формировать, образовать, **хувь хүнийг ~** формировать личность/индивид, **зан чанарыг ~** формировать характер

ТӨЛӨГ 1. годовалый ягнёнок, шутливое прозвище вьетнамских студентов в бывших странах СЭВ

ТӨЛӨГ 2.: **~ тавих** гадать на чём-либо, **мэрэг ~** гадание

ТӨЛӨГДӨХ *быть оплаченным*, **~сөн хувь** оплаченные проценты

ТӨЛӨӨ за, ради, для, вместо, **энх тайвны ~** за мир, **эрх чөлөөний ~ тэмцэх** бороться за свободу, **юуны ~** за что, **~ний үг** местоимение

ТӨЛӨӨЛӨГЧ 1) делегат, представитель, 2) делегация, **их хурлын ~** делегат съезда, **хамт олны ~** представитель коллектива, **бүрэн эрхт ~** уполномоченный, **~ илгээх** делегировать кого-либо

ТӨЛӨӨЛӨГЧИД делегация, **~ийн тэргүүн** глава делегации, **~ийн байгууллага** представительный орган, **~ийн газар** представительство

ТӨЛӨӨЛӨЛ *представительство*, **~н удирдах зөвлөл** совет представителей, совет директоров

ТӨЛӨӨЛӨЛТ представительный, **~ийн гэрээ** агентский договор, договор поручения

ТӨЛӨӨЛӨХ представлять, представительствовать, являться делегатом, быть представителем, **улсаа ~** представлять свою страну, **хамт олныг ~** представлять коллектив, **~ж гарын үсэг зурах** подписывать от имени (по поручению) кого-либо

ТӨЛӨӨЛҮҮЛЭГЧ представляемый

ТӨЛӨӨЛҮҮЛЭХ делегировать, **~н санал хураах** представительное голосование

ТӨЛӨӨС *платёж, плата, выкуп, компенсация*, **өр ~** долги

ТӨЛӨХ платить, оплачивать, **өр ~** ликвидировать долги, **бэлэн мөнгөөр ~** платить наличными, **тооцоогоор ~** платить по счету, **орон сууцны хөлс ~** платить за квартиру, **~ чадвар** платежеспособность, **~ баталгаа** гарантии оплаты, вексель, **аажмаар ~**

постепенные платежи, **хугацаанаас нь өмнө өр ~ ханш** цена досрочного погашения

ТӨЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **төлөх**, заставлять платить, взыскивать, взимать плату, **өр ~** заставлять платить долги

ТӨМӨР железо, металл, железный, жестяной, металлический, **махан ~** ковкое железо, **хүхэрлэг ~** железный купорос, **~ зам** железная дорога, **~ийн хүдэр** железная руда, **~ мэт сахилга бат** железная дисциплина, **~ бетоны үйлдвэр** железобетонный завод, **~ сав** жестянка, жестяная посуда, **~ийн үе** железный век, **~ зуух** железная печь, **~ эдлэл** металлические изделия, **~ хуруувч** металлический наперсток, **~ татлага** железный трос, **~ гариг** *астр.* Венера, **~ийн жонш** сидерит, **~т цахиржин** железистые кварциты, **~ замын удирдах газар** управление железной дороги, **~ замаар тээвэрлэх өртөг** стоимость провоза по железной дороге

ТӨМӨРЛӨГ металл, металлический, железистый, **~ийн үйлдвэр** металлургическая промышленность, металлургия, **хар ~** чёрные металлы, **өнгөт ~** цветные металлы, **эрхэм ~** благородные/драгоценные металлы, **нунтаг ~** металлическая пыль

ТӨМӨРЛӨХ обшивать жестяными пластинками, обвивать железом, обделывать листовым железом, стягивать железными обручами, **байшингийн дээвэр ~** покрывать крышу дома листовым железом

ТӨМӨРЧ (ин) кузнец, металлист, жестянщик

ТӨМПӨН таз, миска, **цагаан ~** алюминиевый таз, **паалантай ~** эмалированный таз

ТӨМС (єн) картофель, картофельный, **үрийн ~** семенной картофель, **шарсан ~** жареный картофель, **~ний гурил** картофельная мука, **~ний цардуул** крахмал, **~ний нухаш** картофельное пюре, **~ний талбай** картофельное поле, **~тэй шөл** картофельный суп, **~ суулгах/тарих** посадить картофель, **~ ухах** копать картофель, **~ арилгах/цэвэрлэх** чистить картофель

ТӨМСӨГ яйца, тестикулы

ТӨНХӨХ 1) выковыривать, выковырять, делать выемку, 2) *перен.* придираться, упрекать, **малтаж ~** выдалбливать

ТӨӨ пядь, пядень, **~ зайгүй** а) близкий, б) близко, **~ зайгүй нөхөрлөх/байх** быть с кем-либо на короткой/дружеской ноге

ТӨӨЛӨХ измерять пядью

ТӨӨНӨХ 1) прижигать, 2) сильно греть, палить (о солнце), обдавать зноем, обдавать жаром, **өвчтэй газрыг ~** делать прижигание на больном месте, прижечь больное место, **нар тэсэхүйеэ хурц ~ж байна** солнце палит нестерпимо

ТӨӨНҮҮЛЭХ *побуд. от* **төөнөх**, 1) подвергаться прижиганию, 2) сильно греться, быть обдаваемым жаром

ТӨӨНҮҮР прижигание в народной медицине, **зүү ~** иглоукалывание и прижигание, **~ээр эмчлэх** лечить прижиганием, **~ээр эмчлүүлэх** лечиться прижиганием

ТӨӨРӨГ рок, фортуна, судьба

ТӨӨРӨГДӨЛ заблуждение, **~д орох** быть в заблуждении, **~д оруулах** вводить в заблуждение, **~өөс гаргах** вывести из заблуждения

ТӨӨРӨГДӨХ *страд. от* **төөрөх**, заблуждаться, быть заблуждённым

ТӨӨРӨЛДӨХ *взаим. от* **төөрөх**, оказываться в заблуждении, заблуждаться

ТӨӨРӨХ 1) заблуждаться, сбиваться с дороги, терять дорогу, 2) ошибаться, путаться, затемняться, **ойд ~** заблудиться в лесу, **саная ~** путаться, **~дөг байшин** лабиринт

ТӨР строй, режим, государство, **ардын ~** народная власть, народное государство, **улс ~ийн бодлого** политика, **улс ~ийн тэмцэл** политическая борьба, **улс ~ийн зүтгэлтэн** политический деятель, **~ийн нарийн бичгийн дарга** государственный секретарь, **~ийн байгуулал** государственный строй, **~т ёс** государственность, **~ийн далбаа/дуулал** государственный флаг/гимн, национальный флаг/гимн, **~ийн сүлд** национальная эмблема, государственный герб, **~ийн бэлэгдэл тэмдэг** символы государства, **~ийн тэргүүн** глава государства, **~ийн эргэлт** государственный переворот, **~ийн алба** государственная служба, **~ барих, жолоодох** править государством, **нэр ~** честь, репутация, **нэр ~ хөөцөлдөх** заниматься карьеризмом, **~д тэрслэх** государственная измена, **~ийн албан ёсны хэл** официальный государственный язык, **~өөс шашныг тусгаарлах** отделение церкви от государства, **~ийн албан тушаал** политичекое назначение, государственная должность, **~ийн бүрэн эрхт байдал** государственный суверенитет, **~ийн департамент** государственный департамент (в США), **~ийн ёслол** государственный протокол/церемониал, **~ийн зохицуулалт** государственное регулирование, **~ийн зөвлөл** Госсовет, **~ийн нууц** государственная тайна, **~ийн онц эрх** государственная монополия, **~ийн өмч** государственная собственность, **~ийн эрх мэдэл** компетенция, власть государства, **~ийн эсрэг гэмт хэрэг** государственные преступления, **~өөс эдийн засагт оролцох хүрээг багасгах** сокращение объёма (уровня) вмешательства государства в экономику

ТӨРӨГСӨД рождённые, **шинээр ~** новорождённые, **төрөл ~** родственники, родные

ТӨРӨЛ 1) родство, родня, 2) вид, сорт, род, **цусан ~** кровное родство, **ясан ~** родня со стороны отца, **ойрын/холын ~** близкий/дальний родственник, **~х хэл** родной язык, **нэр ~** род, сорт, вид, класс, **олон ~ийн** различный, различных видов, **~ бүрийн** различный, разных видов, **~ бүрийн** различный, разный, **~ бүрийн бараа** различные товары, **~ бүрийн мэргэжлийн хүмүүс цугларчээ** собрались люди разных специальностей, **~ бүр** сартамент, **~ арилжих** покинуть этот мир (чаще о лицах духовного звания), **өгөршилтийн ~** *геол.* типы выветривания, **~ийн шинж** родовые признаки, **~ийн хүн** родители, дедушка, бабушка, внуки и правнуки

ТӨРӨЛЖИЛТ специализация

ТӨРӨЛЖИХ специализироваться, профилироваться, **~сөн дэлгүүр** специализированный магазин, **~сөн байгууллага** специализированный орган, **~сөн хууль** кодекс

ТӨРӨЛЖҮҮЛЭЛТ кодификация

ТӨРӨЛЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **төрөлжих**, специализировать, профилировать, кодифицировать, **үйлдвэрлэлийг дагнан ~** специализировать производство, **~сэн хэм хэмжээ** кодифицированные нормы

ТӨРӨЛТ рождаемость, рождение, **~ийг багасгах** снизить рождаемость, **~ийг зохицуулах** регулировать рождаемость

ТӨРӨЛХ родной, **~ нутаг** родная земля, родной край, **~ хэл/хот** родной язык/город, **~ийн авъяас** врождённые способности, **~ийн ухаан** природный ум

ТӨРӨЛХТӨН: хүн ~ человечество, **дэлхийн шударга хүн ~** прогрессивное человечество мира

ТӨРӨХ рожать, рождаться, зарождаться, **тэднийд хүү ~жээ** у них родился сын, **эхнэр нь жил бүхэн ~дөг** жена его рожает каждый год, **~ газар** родильный дом, **~сөн ах** родной брат, **~сөн өдөр** день рождения, **аж ~** жить, существовать, **над тийм хүсэл ~лөө** у меня зародилось такое желание, **~сний гэрчилгээ** свидетельство о рождении

ТӨРҮҮЛЭХ *побуд. от* **төрөх**, рожать, **хүүхэд ~** родить ребёнка

ТӨРХ 1) форма, вид, фигура, 2) поведение, нрав, черта, характер, **гадаад ~** внешний вид, **биеийн ~ байдал** фигура, телосложение, **зан ~** поведение, **~ муутай** с плохим поведением, с характером, безнравственный

ТӨРХГҮЙ 1) несерьёзный, несолидный, 2) шаловливый, недисциплинированный, ~ **хүүхэд** недисциплинированный ребёнок

ТӨРХӨМ родители, родня (замужней женщины), ~**дөө буцах** разводиться с мужем и возвращаться в родной дом (о замужней женщине)

ТӨС аналогия, аналог, подобие, сходство, соответствие, **огт ~ алга, огт ~ байхгүй** совсем нет сходства, аналогии, абсолютно не похоже

ТӨСГҮЙ непохожий, несходный, неаналогичный, неидентичный

ТӨСӨВ бюджет, смета, **жилийн ~** годовой бюджет, **орлогын/зарлагын ~** смета доходов/расходов, ~ **зохиох** составлять смету, ~ **хэтрүүлэх** превышать смету, ~**өөс гадуур** сверх сметы, ~**өөс хэтэрсэн зардал** расходы сверх сметы, ~**өөс санхүүжих байгууллага** бюджетная организация, **өртгийн ~ зохиох** сметная калькуляция стоимости

ТӨСӨВЛӨГЧ составитель бюджета, составляющий смету, проектировщик

ТӨСӨВЛӨХ составлять смету, составлять бюджет, ассигновать

ТӨСӨЛ проект, чертёж, набросок, **анхны ~** первый проект, начальный проект, первоначальный проект, **машины ~** проект машины, **хуулийн ~** проект закона, законопроект, ~**ийн хүчин чадал** проектная мощность, ~ **төсвийн баримт бичиг** преоктно-сметная документация

ТӨСӨӨ сходство, подобие, аналог, аналогия, ~ **бүхий** сходный, похожий, аналогичный

ТӨСӨӨГҮЙ непохожий, несходный, неаналогичный, ~ **байх** быть непохожим, не подходить, не иметь сходства

ТӨСӨӨЛӨЛ представление, понятие, воображение, **ерөнхий ~** общее представление, **тодорхой ~** конкретное представление, **огт ~гүй байх** не иметь никакого представления

ТӨСӨӨЛӨХ 1) представлять, воображать, воспроизводить в уме, 2) понимать, разбираться, узнавать/угадывать кого-, что-либо по сходству с кем-, чем-либо

ТӨСӨР 1) недалеко, близко, 2) дешёвый, недорогой, **арай ойр ~ байх** оказываться чуть ближе, **энэ нь арай хямд ~ юм** это подешевле

ТӨСӨӨРӨХ забывать, отучаться, отвыкать, утрачивать привычку к чему-либо

ТӨСӨРХӨН 1) недавно, 2) недалеко, близко, 2) дешёвый

ТӨСӨӨТЭЙ *похожий*, сходный, аналогичный, идентичный, ~ **явдал** аналогичные явления, **аав зан нь эцэгтэйгээ ~ байлаа** *нравом он походил на отца*, ~ **үг** хэллэг сходные слова и выражения

ТӨХӨӨРӨМЖ *снаряжение*, снасти, оборудование, **лабораторийн ~** лабораторные оборудования, **шинэ ~** новое оборудование

ТӨХӨӨРӨМЖЛӨХ оборудовать, снаряжать, **кабинет ~** оборудовать кабинет

ТӨХӨӨРӨХ 1) собираться, готовиться, снаряжаться, 2) *перен.* колоть, зарезать (напр. барана), **аянд ~** снарядиться в путь, **хонь ~** зарезать барана

ТӨЧНӨӨН столько, **өчнөөн ~** *парн.* так много, уйма, **тэр ~ номтой** у него столько книг

ТРАКТОР трактор, ~**ын жолооч** тракторист, ~**аар газар хагалах** обрабатывать/пахать землю трактором

ТРАКТОРДАХ выполнять/осуществлять работу с *помощью* трактора

ТРОЛЛЕЙБУС троллейбус

ТУВА Тува, тувинец

ТУГ 1. знамя, флаг, **улаан ~** красное знамя, ~**ийн дор** *под* знаменем, ~ **өргөх** поднять знамя, **эр хүн ~ ч барина, тугал ч хариулна** *приблизительно:* мужчине любая работа подстать!

ТУГ 2. *клок, пук, пучок*, **туг үс** клок волос, ~ **ширээ бөхтэй тэмээ** верблюд со стоячими горбами

ТУГАЛ *телёнок, телячий*, ~ **бяруу** *собир.* телята, молодняк, ~**ын хашаа** телятник, ~**ын тэжээл** телячий корм, ~**ын мах** телятина, **охин ~** тёлка, ~**тай үнээ** корова с телёнком

ТУГАЛГА свинец, олово

ТУГАЛЛАХ телиться (о корове), ~ **үнээ** стельная корова

ТУЖ 1) всё время, всегда, в течение, 2) сплошной, сплошь, **өдөр ~** целый день, весь день, в течение всего дня, ~ **ой** *сплошной лес*, **өдөржингөө ~ бороо оров** весь день шёл сплошной дождь

ТУЙЛ 1) конец, предел, абсолютность, 2) *полюс*, 3) *крайность*, ~**даа хүрэх** доходить до предела, ~**ын зорилго** конечная цель, ~**ын үнэн** абсолютная истина, ~**ын чухал** *чрезвычайно важный*, ~**ын цагираг** полярный круг, **умард, хойт/өмнөд ~** северный/южный полюс, **ядрахын ~д хүрэх** *на пределе сил*, ~**ын чанга арга хэмжээ** крайние меры, ~**ын үнэ** максимальная цена, ~**ын цахлай** чайка полярная или бургомистр

ТУЙЛДАХ уставать, утомляться, истощаться, **ядарч ~** быть утомлённым до предела, сильно истощаться

ТУЙЛДУУЛАХ *побуд. от* **туйлдах**, утомлять, истощать, изнурять

ТУЙЛШРАЛ крайность, поляризация, **нэг ~аас нөгөө ~д орох** переходить из одной крайности в другую, ~**д орох** впадать в крайность

ТУЙЛШРАХ оказываться крайним, быть крайним, впадать в крайность, придерживаться крайности, быть слишком односторонним

ТУЙПУУ кирпич, кирпичный, **галд тэсвэртэй ~** огнеупорный кирпич, ~**н хана** кирпичная стена

ТУЛ 1. так как, потому что, для, ради, за, чтобы, из-за, **түүний тусын ~д** ради него, **юуны ~д** для чего, **бороо орсон ~** так как пошёл дождь, **мэдэхгүй ~** из-за незнания, так как не занят, **өвчтэй байсан ~** из-за болезни

ТУЛ 2. *зоол.* таймень

ТУЛААС подпорка, опора

ТУЛААН борьба, сражение, схватка, **дайн ~** *парн.* битва, сражение

ТУЛАЛДААН бой, битва, сражение, ~**ы талбар** поле битвы, **шийдвэрлэх ~** решительная битва, **агаарын ~** воздушный бой, ~**д орох** вступить в бой

ТУЛАЛДАХ сражаться, биться, драться, **дайсантай ~** биться с врагами

ТУЛАМ 1) кожаный мешок, 2) *перен.* наделённый ненасытными качествами человек, ~**тай гурил** мука в кожаном мешке, **хоолны ~** обжора, **хэрүүлийн ~** тот, кто всегда сеет раздор, спорщик, любитель ссоры

ТУЛАХ 1) опираться на что-либо, упираться во что-либо, 2) сражаться, биться, драться, **таяг ~** опираться на палку, **шанаагаа ~** подпирать щёку рукой, **гараараа газар ~** упираться руками в землю, **ташаагаа ~** подбочениваться, **дайсантай ~** сражаться с противником, **замд ~ж очих** доходить до самой дороги, **ёроолд ~** дойти/доставать до дна чего-либо, ~ **цэг** точка опоры, **надад ~ цэг өгөөч, тэгвэл би орчлонг эргүүлье** дайте мне точку опоры и я переверну мир, ~**сан жин** фактический вес, ~**сан үнэ** крайняя цена

ТУЛГА таган, треножник, ~ **тойрсон яриа** кухонные разговоры, сплетни, ~**ын чулууг тавилцах** заложить краеугольный камень

ТУЛГАМДАХ растеряться, волноваться, затрудняться, встречать затруднения, становиться в тупик, **үг хэлж чадахгүй ~** ничего *не мочь говорить* из-за растерянности, быть не в состоянии говорить из-за волнения

ТУЛГАР 1) новый, 2) первый, первоначальный, 3) беременная, ~ **төр** новая власть, новый режим, ~ **бичиг** первоисточник, **баримт мэдээг түүхийн ~ бичгээс авах** черпать сведения из первоисточника по истории, ~ **эхнэр** первородящая женщина, **шинэ ~ хөгжиж буй орон** вновь развивающаяся страна

ТУЛГАРАХ 1) становиться вплотную, упираться, подойти вплотную, 2) встречаться внезапно, 3) *мед.* подвывих, **нүүр ~** встречаться лицом к лицу, **бэрхшээлтэй ~** встречаться с трудностями, **аюултай ~** встречаться с опасностями, **хуруу ~** вывих пальца

ТУЛГАХ *побуд. от* **тулах**, 1) заставлять, принуждать, требовать, угрожать, 2) чокаться, 3) сверять, сличать, **үнэнээ хэлэхийг ~** заставить кого-либо сказать свою правду, **~н шаардах бичиг** ультиматум, **хуулбарыг эхтэй нь ~** сличать копию с подлинником, **гэрч нарын өчиг мэдүүлгийг ~** сверить показания свидетелей, **~сан ял** обвинение, **цагаа ~** сверить часы, **найз нартайгаа хундага ~** чокаться бокалами с друзьями

ТУЛГУУР опора, упор, подпорка, кронштейн, **түшиг ~** опора, оплот, основание, **~тай харайлт** прыжок с шестом, **гүүрийн ~** опора моста, **тагтны ~** кронштейн балкона, **~т байр** опорный пункт

ТУЛГУУРЛАХ опираться, подпирать, основывать на чём-нибудь, базироваться на чём-либо, **олон түмэнд ~** опираться на массы, **практикт ~** опираться на практику, **та юунд ~ж байна?** на чём вы основываетесь? **баримтад ~** основываться на фактах

ТУН 1. совсем, весьма, очень, совершенно, вовсе, отнюдь, ~ **их** очень большой, очень много, ~ **сайн** очень хороший, ~ **чухал** чрезвычайно важный, ~ **болохгүй** совсем нельзя, вовсе нельзя, ~ **хянуур байх** быть очень осторожным, смотреть в оба

ТУН 2. доза, **цацрагийн ~** доза радиации, **~г багасгах** уменьшить дозу

ТУНАДАС осадки

ТУНАХ оседать, осаждаться, отстаиваться, становиться прозрачной (о жидкости), оставлять осадок, процеживаться, **усны булингар ~жээ** вода отстоялась и муть осела, **давс ёроолд нь ~в** соль осаждалась на дне

ТУНГААЛТ 1) осаждение, отстаивание, очистка, фильтрация (о жидкости), 2) рассуждение, размышление, взвешивание, продумывание

ТУНГААМАЛ *геол.* очищённый, ~ **алт** чистое золото, самородок

ТУНГААХ 1. давать отстоять, осаждать, отстаивать, процеживать, фильтровать, очищать, **ус ~** отстаивать воду, **усыг шүүж ~** процедить/фильтровать воду

ТУНГААХ 2. рассуждать, размышлять, взвешивать, **сайтар ~н бодох/тунгаах** тщательно продумывать

ТУНГАЛАГ прозрачный, ясный, чистый, свежий, светлый, ~ **өдөр** прозрачный день, ясный день, ~ **ус** прозрачная вода, ~ **агаар** свежий воздух, ~ **саран** ясный месяц, ~ **шөл** бульон, ~ **шил** светлое/прозрачное стекло, ~ **ухаан** светлый ум, **бие лагшин ~ уу?** в добром ли вы здравии? ~ **хоолой** сопрано, **«Тунгалаг Тамир»** «Прозрачный Тамир» (роман Ч.Лодойдамба)

ТУНДАС 1. осадок, **усанд ~ суужээ** вода дала осадок, **цайвар ~** белый осадок

ТУНДАС 2. *метеор.* осадки, **хур ~** осадки, дожди, **өнөөдөр хур ~гүй** сегодня без осадков, **их хур ~** обильные осадки

ТУНИРХАХ набивать себе цену, упрямиться, заставлять упрашивать себя, заставлять убедить себя просьбами, ломаться, **биттий тунирх!** не ломайся!

ТУНИХ ломаться, упрямиться, заставлять упрашивать себя

ТУНХАГЛАЛ декларация, заявление, **засгийн газрын ~** правительствен-ная декларация, **хүний эрхийн ~** декларация прав человека, ~ **гаргах** принять декларацию

ТУНХАГЛАХ декларировать, возвещать, объявлять, оглашать, выступить с декларацией о чём-нибудь, **тусгаар тогтнолыг ~** провозглашать независимость

ТУРААЛ худоба, исхудание, истощение, изнурение, изнеможение

ТУРААХ *побуд. от* **турах**, доводить до истощения/исхудания, истощать, изнурять, делать тощим, лишить сил, **хүнд өвчин түүнийг бүр ~ж орхижээ** тяжёлая болезнь крайне истощила его

ТУРАНХАЙ тощий, худой, истощённый, сухощавый, исхудалый, худощавый, ~ **адуу** тощая лошадь, ~ **мах** тощее мясо, крайне нежирное плохое мясо

ТУРАХ худеть, тощать, изнуряться, истощаться, становиться исхудалым, делаться сухощавым, **хаврын ~сан мал** истощённый весной скот, **~ж үхэх** гибнуть от истощения, гибнуть от голода

ТУРГИХ 1) фыркать, 2) обрызгивать, опрыскивать (водой, набранной в рот), **адуу ~на** лошади фыркают

ТУРСАГА шкура павшего от голода скота, **~ы нь хуулах** спустить шкуру с кого-либо, выпороть

ТУРШ 1) в течение, в продолжение, на протяжении, за, 2) целый, весь, **өдрийн ~** целый день, в течение всего дня, **долоо хоногийн ~** в течение недели, **таван жилийн ~** на протяжении пяти лет, **насан ~** на всю жизнь, **хэдэн өдрийн ~** за несколько дней, **өдөр ~ ном уншив** читал книгу целый день

ТУРШИГДАХ *страд. от* **турших**, испытываться, подвергаться испытанию, быть испытуемым

ТУРШИГЧ испытатель, опытник, экспериментатор

ТУРШИЛТ испытание, проба, эксперимент, **~ын хугацаа** период испытания, испытательный срок, **цөмийн зэвсгийн ~** испытание ядерного оружия, **~ын үр дүн** результаты эксперимента, экспериментальные данные, **~ын талбай** испытательный полигон, **~ын нислэг** испытательный полёт, ~ **хийх/явуулах** производить испытание, испытывать, экспериментировать, **~ыг зогсоох** прекратить испытание, остановить эксперимент, **хяналтын ~** контрольное испытание

ТУРШИХ пробовать, испытывать, экспериментировать, разведывать, **чадлаа ~** испытывать свои силы, пробовать свои силы, **шинэ зэвсэг ~** испытывать новое оружие, **шинэ ажилтныг ~н шалгах** испытывать нового работника, **онгоц ~ нисэгч** лётчик-испытатель

ТУРШЛАГА опыт, эксперимент, проба, практика, **~ын станц** опытная станция, испытательная станция, **амьдралын ~** жизненный опыт, житейский опыт, **гашуун ~** горький опыт, **ажлын ~** опыт работы, **байлдааны ~** боевой опыт, ~ **бүхий,** ~ **сайтай** опытный, ~ **багатай** малоопытный, неопытный, ~ **хийх** производить опыт, ~ **нэвтрүүлэх/дэлгэрүүлэх** внедрять/распространять опыт, ~ **солилцох** обмениваться опытом, **~аараа/~аасаа мэдэх** знать по собственному опыту, убедиться на личном опыте, ~ **хуримтлуулах** накапливать опыт

ТУРШЛАГАГҮЙ неопытный, не имеющий опыта, ~ **залуу ажилчин** неопытный молодой рабочий

ТУРШЛАГАГҮЙДЭХ проявлять неопытность, быть малоопытным

ТУРШЛАГАЖИХ набираться опыта, приобретать опыт, приобретать навык, становиться опытным

ТУРШЛАГАТАЙ опытный, ~ **багш** опытный учитель, **их ~ болох** стать очень опытным, обладать большим опытом

ТУРШУУЛ 1) разведка, 2) разведчик, ~ **хийх** произвести разведку, рекогносцировать, ~ **тавих** послать разведчика, **дайсны ~** разведчик противника

ТУС 1. польза, выгода, интерес, помощь, услуга, **ашиг ~** польза, значение, **нийгмийн ~** общественная польза, **нөхрийн ~** помощь товарища, **ач ~** польза, помощь, **~ нэмэр, ~ дэмжлэг** помощь, поддержка, **~ хүргэх** оказывать помощь, **(хүүхэд) ~д орох** становиться подмогой (о детях), **нийтийн ~ын тулд** для общей пользы, **бусдын ~ын тулд хэлэх** говорить в чью-либо пользу, **~ болох** приносить пользу, **ямар ч ~ алга** нет никакой пользы/выгоды, **~ыг усаар харнулах** оплатить за помощь неблагодарностью, **~ болох гээд тушаа болох, ~ болохоосоо ус болох** оказывать медвежью услугу

ТУС 2. данный, этот, настоящий, **~ газар** данное место, **~ улс** это государство, упомянутое государство, **~ ~** каждый в отдельности, **~ бүр нэжгээдийг өгөх** давать каждому по одному

ТУСГҮЙ 1) *бесполезный, напрасный*, 2) бесполезно, напрасно, 3) неважный, плохой, **~ ажил** напрасная работа, **тэр их ~ хүн шүү** он очень неважный человек

ТУСААХ *побуд. от* **тусах**, капать, лить по капле, ронять капли на что-либо, **бүтээлэг дээр дарс ~** капать вино на скатерть

ТУСАМ по мере того, как, по мере чего-либо, **биднийг уул өөд өгсөх ~ сэрүүн болов** по мере того как мы поднимались в гору, становилось прохладнее

ТУСАХ 1) попадать, 2) падать, капать, 3) отражаться, освещать, озарять, 4) бросаться (напр. в глаза), **сум байнд мэргэн ~в** пуля метко попала в цель, **бидэн дээр гэрэл ~ж байв** на нас падал свет, **сүүдэр газар ~на** тень падает на землю, **бороо ~ж байна** дождь капает, **хамгийн түрүүнд нүдэнд ~** самым первым бросаться в глаза

ТУСГААР независимый, обособлённый, отдельный, самостоятельный, отдельно, самостоятельно, независимо, **~ тогтнол** независимость, **~ өрөө** отдельная комната, **~ улс** самостоятельное государство, **~ байх** быть отдельно, быть самостоятельным

ТУСГАРЛАГДАГСАД изолированные, бирюки (о людях)

ТУСГАРЛАГДАХ *страд. от* **тусгаарлах**, изолироваться, отделяться, выделяться, обособляться

ТУСГАРЛАГДМАЛ оторванный, отделённый, изолированный, обособлённый, замкнутый

ТУСГААРЛАГЧ 1) *изолирующий, изоляционный*, 2) изолятор, сепаратор, **салан ~д** *полит.* сепаратисты, **шил бол сайн ~ юм** стекло является хорошим изолятором, **~ тууз** изоляционная лента

ТУСГААРЛАЛТ изолирование, обособление, выделение, отделение, интернирование

ТУСГААРЛАХ отделять, выделять, изолировать, обособлять, изолировать, разъединять, интернировать, **хөшгөөр ~** отделять занавеской, **шашин төрийг ~** отделять церковь от государства, **өвчтөнийг ~** изолировать больного, **хөвгүүд нь ~ж, хоёр хөгшин данганаараа үлдэв** сыновья отделились и старики остались одни

ТУСГАЙ 1) особый, отдельный, специальный, 2) отдельно, особо, специально, **~ ажил** специальная работа, **~ мэргэжил** специальное образование, **~ мэргэжлийн дунд сургууль** специальное среднее училище, **~ сурвалжлагч** специальный корреспондент, **~ тэтгэвэр** *персональная пенсия*, **энэ тухай ~ ярилцах болно** об этом будем говорить специально/отдельно, **~ бүрэн эрх** специальные полномочия, **~ даалгавартай элчин** посол для специальных поручений, посол по особым поручениям, **~ нэр томъёо** специальная терминология, **~ санал** особое мнение (судьи), **~ төлөөлөгч** специальный представитель

ТУСГАЙЛАХ выделять, отделять, обособлять, подчёркивать, **~н хүлээн авах** специально принимать, **~н тэмдэглэх** особо отметить, подчеркнуть

ТУСГАЛ 1) попадание (в цель), 2) отражение, **толины ~** отражение зеркала, **~ын онол** теория отражения, **сумны ~** попадание пули в цель, бой (о ружье), **~аа олох** найти отражение

ТУСДАА отдельно, врозь, **~ амьдрах** жить отдельно

ТУСЛАГЧ *помощник, ассистент*, **даргын ~** помощник начальника, **~аар ажиллах** работать помощником

ТУСЛАЛЦАА помощь, поддержка, подмога, содействие, **~ үзүүлэх** оказать содействие/подмогу

ТУСЛАЛЦАХ *взаим. от* **туслах**, оказывать поддержку, помогать друг другу, **бие биендээ ~** взаимно помогать

ТУСЛАМЖ помощь, содействие, **анхны ~** первая помощь, **түргэн ~ийн машин** *автомобиль скорой помощи*, **эмнэлгийн ~** медицинская помощь, **санхүүгийн/эд материалын ~** финансовая/материальная помощь, **техник эдийн засгийн ~** технико-экономическое содействие, **сэтгэл санааны ~** моральная поддержка, **тал бүрийн ~** всесторонняя помощь, **~ гуйх** просить помощи, **~ үзүүлэх** оказывать помощь, **тэдний ~аар** с их помощью, при их помощи

ТУСЛАХ 1) помогать, содействовать, 2) помощник, **~ аж ахуй** подсобное хозяйство, **~ машинч** помощник машиниста

ТУСЛУУЛАХ *побуд. от* **туслах**, пользоваться чьей-нибудь помощью/поддержкой, получать помощь, просить помочь/помощь

ТУСМАА тем более, тем, чем, тем паче, более того, **хурдан байх ~ сайн** чем быстрее, тем лучше, **тэгэх ~ бүр сайн** тем более ещё лучше

ТУСТАЙ полезный, выгодный, нужный, **секс эрүүл мэндэд ~** секс полезен для здоровья

ТУТАМ *каждый, еже-*, **сар ~ын сэтгүүл** ежемесячный журнал, **өдөр ~** каждый день, ежедневно

ТУТРАГА 1) рис, 2) рисовый, **~ын талбай** рисовое поле

ТУУВАР перегон, прогон скота, гурт, **мал ~** перегон скота, **~ын мал** перегоняемый скот, **~ын зам** прогонная трасса

ТУУГЧ: **мал ~** погонщик скота

ТУУЖ повесть, **баримтат ~** документальная повесть, **~ийн эмхтгэл** *сборник повестей*

ТУУЗ лента, **торгон ~** шёлковая лента, **үсэндээ улаан ~ зүүх** вплести в косу красную ленту, **~н хорхой** гельминты, черви ленточные, **~н хорхойн эсрэг бодис** антигельминтики

ТУУЛ 1) река Туул, 2) таймень

ТУУЛАЙ 1) заяц, кролик, 2) заячий, **~н арьс** заячья шкура, **~н мөр** заячий след, **~ малгай** шапка из заячьих шкурок, **~ загас** носатая химера (рыба), **~н бөөр** каштан, **~члах** «ехать зайцем»

ТУУЛАХ переходить, идти, проходить насквозь, преодолевать, *переносить, выдерживать*, **ус ~** идти по воде, переходить через воду, **зовлон ~** преодолевать страдание, пройти огонь и воду, **бэрхшээлийг ~** преодолевать трудности, **өвлийн хүйтнийг/зудыг ~** переносить зимний холод/бескормицу

ТУУЛЬ эпос, эпопея, **монгол ардын ~** монгольский народный эпос

ТУУЛЬЧ сказитель, сказочник, былинщик

ТУУРАЙ *копыто*, **ац/салаа ~** парное копыто, **бүтүү ~** одно копыто, однокопытные, **~ авалдах** еле-еле плестись

ТУУРАЙТАН копытные, **салаа ~** парнокопытные

ТУУРАЛТ *мед.* высыпание, появление сыпи на коже, **улаан эсэргэний ~** появление коревой сыпи

ТУУРАХ высыпаться, появляться (о сыпи)

ТУУРВИХ 1) начинать, зачинать, 2) писать, сочинять, создавать, **бүтээл ~** создавать труды, *писать труды*

ТУУРГА 1) войлочные стенки юрты, 2) стена здания, **~ны зураг** роспись, **~ны чимэглэл** панно

ТУУРГАТАН нация, национальность, **монгол ~** а) монгольская нация, б) монголоязычные народы

ТУУХ гнать, погонять, перегонять, **мал ~** гнать стадо, перегонять гурт, **урдаа оруулж ~** гнать перед собой

ТУУХАЙ разновесы, гири, **жинлүүрийн ~** гири для весов, **~ өргөх** поднимать гири

ТУУШ 1) прямой, 2) вдоль, в длину, продольный, **~ шугам** прямая, продольная линия, **~ шугамтай дэвтэр** тетрадь в одну линейку, **~ явах** идти прямо

ТУУШГҮЙ непоследовательный, нерешительный, робкий, непоследовательно, нерешительно, робко

ТУУШТАЙ 1) последовательный, решительный, 2) последовательно, решительно, **~ бодлого** последовательная политика, **~ тэмцэх** последовательно бороться

ТУХ 1) спокойно, не спеша, свободно, 2) уют, удобства, комфорт

ТУХАЙ о, об, про, по поводу, относительно, **энэ ~** об этом, **юуны ~** о чём, **цаг ~д нь** своевременно, заблаговременно, во всех случаях, **~ бүр** каждый раз, всё время, **~н үедээ** в своё время, **~н улсад түр байгаа этгээд** лицо, временно находящееся в (данной) стране

ТУХАЙД что касается кого-, чего-либо, относительно, касательно, в отношении чего-либо, **миний ~ бол/гэвэл би дуртайяа хийнэ** что касается меня, то я с удовольствием сделаю, **ээлжийн амралтын ~ бол** касательно/относительно очередного отпуска

ТУХАЙН данный, этот, конкретный, определённый, **~ хүн** данный/этот человек, **~ газарт** в данном, конкретном месте

ТУХАЙЛАХ 1) выделять, обособлять, подчёркивать, отличать среди других, 2) предполагать, догадываться

ТУХЛАХ располагаться поудобнее, усаживаться, действовать не спеша

ТУШАА 1. у, около, возле, при, **энэ ~** приблизительно здесь, **хаалганы ~** около двери

ТУШАА 2. 1) путы на передние ноги лошади, 2) помеха, преграда, препятствие, **суран ~** путы из ремня, **дээсэн ~** путы из плетёной верёвки, **ажилд ~ болох** мешать работе, **~ томох** вить путы, чинить препятствия

ТУШААЛ 1) приказ, 2) должность, служебный пост, **~ өгөх** отдать приказ, **~ хүлээн авах** получить приказ, **~ бол ~** приказ есть приказ, **гал нээх ~** приказ/команда открыть огонь, **~аар ажиллах** работать по приказу, **~ хүлээх** занимать должность, **~д дэвших** повышаться в должности, **~аас огцрох** отстраняться от должности, **албан ~** должность

ТУШААЛТАЙ 1) занимающий какой-либо пост, какую-либо должность, должностной, 2) имеющий какой-либо приказ, **тушаатай дэгж я явлаа ~ дэрвэж ч явлаа** бывало, в колодках прыгал, бывало, в чинах порхал

ТУШААЛТАН должностные лица, **өндөр ~** высокопоставленное лицо

ТУШААХ 1. приказывать, распоряжаться, велеть, **дарга тэгэж ~в** начальник так приказал

ТУШААХ 2. сдавать, вручать, доставлять, **кассанд мөнгө ~** сдавать деньги в кассу, **бараа ~ өдөр** день сдачи товара, **тодорхой хугацаанд ~** сдача (поставка) в определённый срок

ТУШИХ надевать путы на передние ноги лошади/верблюда/коровы, **үнээ ~** спутывать передние ноги коровы

ТУЯА сияние, заря, лучи, оттенок, **нарны ~** солнечные лучи, **үүрийн ~** утренняя заря, **рентген ~** рентгеновские лучи, **хэт ягаан ~** ультрафиолетовые лучи, **сансрын ~** лучи космические, **туйлын ~** северное сияние

ТУЯАЖИЛТ радиация, **~ийн тун** доза радиации

ТУЯАРАХ сиять, светиться, сверкать, испускать лучи, лучиться

ТУЯАТ сияющий, освещённый, озарённый, лучистый

ТУЯХАН гибкий, упругий, нежный, хрупкий

ТҮВШИН 1. уровень, *геол.* зеркало, **усны ~** уровень воды, **далайн ~ээс дээш** над уровнем моря, **амьдралын ~** жизненный уровень, **мэдлэгийн өндөр ~** высокий уровень знаний, **үзэл суртлын өндөр ~д** на высоком идейном уровне, **соёлын ~** культурный уровень, **~ий цагираг** экватор, **зөрлийн ~** зеркало сброса

ТҮВШИН 2. мирный, спокойный, тихий, **~ хүн** спокойный человек, **~ зан** уравновешанный характер

ТҮВШИТГЭХ устанавливать мир, восстанавливать порядок, делать спокойным, мирить

ТҮВШТЭХ делаться спокойным, становиться мирным

ТҮВЭГ хлопоты, заботы, беспокойство, уход, **яршиг ~** *парн.* помеха, трудности, **~ болох** становиться помехой, причинять хлопоты/беспокойство, **~ удах/учруулах** вызывать хлопоты, вызывать заботы, создавать беспокойство

ТҮВЭГГҮЙ без забот, без хлопот, **ямар ч ~ ажил** работа без всяких лишних хлопот

ТҮВЭГТЭЙ хлопотный, хлопотливый, затруднительный, беспокойный

ТҮВЭГТЭХ причинять хлопоты, создавать беспокойство

ТҮВЭГШЭЭХ считать хлопотным, считать неприятным, опасаться, тяготиться чем-либо

ТҮВЭРГЭЭН звук конских копыт

ТҮГ 1.: **~ түмэн** очень много, тьма, бесчисленное множество

ТҮГ 2.: **~ ~** стук, **~ ~ цохилох** стучать тук-тук, тукать

ТҮГДГЭР сутулый, сгорбленный

ТҮГДИЙХ сутулиться, сгибаться, горбиться, **~ж суух** сидеть сутулясь

ТҮГДРЭХ запинаться, делать запинку, говорить негладко, **үгэнд ~** запнуться на слове, **~лгүй ярих** говорить без запинки

ТҮГЖИГДМЭЛ замкнутый, ограниченный, обособлённый, скрытый, необщительный, затворнический, **~ амьдрал** замкнутая жизнь

ТҮГЖИГДЭХ *страд. от* **түжих**, запираться, быть замкнутым, **аяндаа ~** запереться автоматически

ТҮГЖИХ запирать, закрывать, затворять, **түгжээгээр ~** запирать на засов, **хаалга ~** запирать дверь

ТҮГЖРЭЛ: **замын ~** пробка (автомобильная), затор

ТҮГЖЭЭ затвор, засов, запор, **хаалганы ~** затвор двери, затвор у ворот

ТҮГШИЛТ беспокойство, волнение, тревога, смятение, сердцебиение

ТҮГШИХ беспокоиться, тревожиться, волноваться, **зүрх ~ж байна** сердце стучит, **сэтгэл ~** беспокоиться, быть озабоченным

ТҮГШҮҮР тревога, беспокойство, волнение, напряженность, натянутость, **байлдааны ~** боевая тревога, **~ийн дохио** сигнал тревоги, **~ зарлах** бить тревогу, **~ төрүүлэх** вызывать тревогу

ТҮГШҮҮРТЭЙ тревожный, беспокойный, **~ мэдээ** тревожное известие, **олон улсын ~ байдлыг намжаах** а) разрядить международную напряжённость, б) разрядка международной напряжённости

ТҮГЭХ распространяться, расходиться, расширяться, разноситься, **цуурхал хотоор нэг ~жээ** слухи распространились по всему городу

ТҮГЭЭГҮҮР: шатахуун ~ бензоколонка, **ус ~** водопровод

ТҮГЭЭМЭЛ универсальный, распространённый, обычный, всеобщий, типичный, популярный, ходячий, **~ түүх** всеобщая история, **~ үзэгдэл** распространённые явления, **~ зүй тогтол** общая закономерность

ТҮГЭЭХ распространять, распределять, раздавать, **бензин ~ станц** бензозаправочная станция

ТУДГЭЛЗЭХ воздержаться, уклоняться, **санал өгөхөөс ~** воздержаться от голосования
ТУДЭХ задерживаться, мяться (о нерешительности), приостанавливаться, замедляться
ТҮЖГЭР короткий, низкий (о волосах, траве)
ТҮЙВЭХ беспокоиться, переполошиться, растеряться, дезорганизоваться
ТҮЙВЭЭХ наводить панику, всполошить, перепугать, деорганизовать, беспокоить
ТҮЙМЭР пожар, пожарный, **хээрийн ~** степной пожар, **ойн ~** лесной пожар, **~ийн утаа** дым от пожара, **~ алдах/тавих** поджигать, устраивать пожар, **~ унтраах/цохих** тушить пожар
ТҮЙМЭРДЭХ поджигать, жечь
ТҮЙРЭН пыльная буря
ТҮЛМЭЛ жжёный, обожённая известь
ТҮЛХҮҮ более, далее, ещё больше, **~ хөгжсөн орон** более развитая страна
ТҮЛХҮҮР ключ, **~ээр түгжих** запереть на ключ, **~ийн оосор** брелок для ключа, **эрэгдэх ~** гаечный ключ, **нууц ~** шифр, секретный код, **~ оноолт** кодирование
ТҮЛХҮҮРДЭХ *работать с помощью ключа, действовать с помощью ключа*, открывать ключом
ТҮЛХЭЛТ толчок, толкание, сотрясение, **газар доорх ~** подземные толчки, **бөөрөнцөг ~** толкание ядра
ТҮЛХЭЦ толчок, стимул, **ажилд ~ болох** служить толчком в работе
ТҮЛХЭХ толкать, подталкивать, **~ж гаргах** вытолкать, **~ж оруулах** втолкать, **бөөрөнцөг ~** *толкать ядро*, **хэрэгт ~** *толкать на преступление*, **~н унагах** втоптать (в грязь), сбросить, свергнуть, **цаг ~** заводить часы
ТҮЛХЭЭС 1) поддержка, толчок, 2) подстрекательство, **хөндлөнгийн ~ээр** по чужому подстрекательству
ТҮЛШ топливо, дрова, **хатуу ~** твёрдое топливо, **~ бэлтгэх** заготовить топливо, **~ээр хангах** обеспечить топливом, **~ эрчим хүчний үйлдвэр** топливно-энергетическая промышленность
ТҮЛЭГДЭЛ ожог, повреждение кожного покрова огнём или чем-либо *горячим, едким, жгучим*, **нэгдүгээр зэргийн ~** ожог первой степени
ТҮЛЭГДЭХ *страд. от* **түлэх**, гореть, обжигать, топиться, **хүчилд ~** обжечься кислотой
ТҮЛЭЛТ топка, разжигание, **гал ~** разведение огня
ТҮЛЭНХИЙ 1) обгорелый, обгоревший, повреждённый огнём, пригорелый, 2) ожог, **~ мод** обгоревшие деревья, **~ сүү** пригорелое молоко, **~ талх** *пригорелый хлеб*, **~ үнэр** запах горелого, **~ амт** пригорелый вкус
ТҮЛЭХ жечь, обжечь, топить, разводить, **гал ~** разводить огонь, **гараа ~** обжечь себе пальцы/руку
ТҮЛЭЭ дрова, **~ хөрөөдөх** пилить дрова, **~ хагалах** колоть дрова, **залхуугийн гэрт ~ үгүй, залгидгийн гэрт хоол үгүй** *посл. букв.* у ленивого в доме нет дров, а в доме обжоры нет пищи
ТҮЛЭЭЧИН дровосек, **~ий сүх** топор дровосека
ТҮМ (эн) 1. десять тысяч, бесчисленное множество
ТҮМПЭН таз, корыто, **~ толгой** тупая башка
ТҮМЭН 2. масса, **ард ~** народ, **олон ~** масса, **~ бодис** природоведение, **~д нэргүй, төрд заргүй** невесть кто, **хөөрсөн ~** толпа, **үзэгч ~** публика, **бөөн ~** массы
ТҮНШ партнёр, компаньон, друг, клиент, **худалдааны ~** торговый партнёр, **миний ~** мой друг
ТҮНШЛЭЛ партнёрство
ТҮНШЛЭХ быть *в дружеских отношениях*, иметь близкие отношения
ТҮР временный, временно, миг, **~ засгийн газар** временное правительство, **~ сургууль** кратковременные курсы, **~ зуурын арга хэмжээ** временные меры, **~ зуур** временно, *на короткое время*, **~ захирамж** временное распоряжение, **~ эзэмшигч** временный владелец, **~ хүлээ!** минуточку! **~ гэрчилгээ** временное удостоверение
ТҮРГЭВЧЛЭХ ускорять(ся)
ТҮРГЭДЭХ 1) ускоряться, быть слишком быстрым, 2) вспылить, оказываться чересчур вспыльчивым, слишком горячиться
ТҮРГЭЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **түргэлэх**, торопить кого-либо, ускорять, заставлять торопиться, заставлять делать что-нибудь побыстрее
ТҮРГЭЛЭХ торопиться, спешить, ускоряться, **галт тэрэг явах нь, ~ хэрэгтэй** надо поторопиться к поезду
ТҮРГЭН 1) быстрый, скорый, 2) вспыльчивый, горячий, резкий, быстро, скоро, **~ тусламж** скорая помощь, **~ зан** вспыльчивый характер, **~ ууртай** горячий, вспыльчивый, **~ явах** идти быстро, **аль болох ~** как можно скорее
ТҮРГЭСГЭХ ускорять, *делать более скорым, делать более быстрым*
ТҮРГЭСЭХ ускоряться, стать более быстрым, делаться более скорым
ТҮРГЭХЭН *уменьш. от* **түргэн**, побыстрее, быстренько, **~ яваач** идите побыстрее!
ТҮРИЙ голенище, **гутлын ~** голенище сапог
ТҮРИЙВЧ кошелёк, бумажник, **~тэй мөнгө** *кошелёк с деньгами*, **~ээ зузаалах** набивать кошелёк деньгами, богатеть
ТҮРИЙВЧЛЭХ класть в кошелёк, положить в кошелёк
ТҮРС икра, **бажгар ~** зернистая икра
ТҮРҮҮ (н) 1. колос, **алтан ~** золотой колос
ТҮРҮҮ (н) 2. недавно, раньше, прежде, только что, **нэн ~нд** прежде всего, **аль ~/~нд** давно, **үүний ~нд** до этого, перед этим
ТҮРҮҮ 3. головной, передовой, первый, **~ бөх** борец, занявший первое место, **үзүүр ~** второе и первое места (в соревновании)
ТҮРҮҮЛЭХ *занять первое место, победить, быть первым*, опережать, **уралдаанд ~** победить в соревновании, **тэмцээнд ~** победить в матче
ТҮРҮҮЧ 1. начало, головная часть чего-либо, **жагсаалын ~** головная часть демонстрации
ТҮРҮҮЧ 2. сержант, **ахлах ~** старший сержант
ТҮРХЛЭГ мазь, **хүхрийн тостой ~** серная мазь
ТҮРХЭЛТ *смазывание, смазка, втирание*
ТҮРХЭХ мазать, смазывать, натирать, накладывать, **талханд тос ~** намазывать хлеб маслом, **шарханд йод ~** мазать рану йодом, **эм ~** втирать лекарство, **арьсандаа нимгэн ~** наносить на кожу тонким слоем, **~ тос** смазочное масло
ТҮРХЭЦ 1) накладка на металле, 2) мазок, мазь
ТҮРЭЛТ напор, вытеснение, прилив
ТҮРЭМГИЙ властный, агрессивный, захватнический, **~ бодлого** захватническая политика, **~ дайн** агрессивная война, **~ төлөвлөгөө** агрессивные планы
ТҮРЭМГИЙЛЭГЧ агрессор, захватчик
ТҮРЭМГИЙЛЭЛ агрессия, захват, **~д өртөх** подвергаться агрессиям
ТҮРЭМГИЙЛЭХ захватывать, действовать агрессивно
ТҮРЭХ 1) теснить, толкать, 2) вести себя агрессивно, действовать силами, **түрж гаргах** вытеснять, **тэрэг ~** толкать тачку
ТҮРЭЭ: **~ барих** использовать кого-либо или что-либо в неблаговидных целях
ТҮРЭЭС 1) аренда, 2) арендный, **~ийн гэрээ** арендный договор, **~ийн төлбөр** арендная плата, **~ээр өгөх** сдать в аренду, **~ төлөх** платить аренду, **~ээр авах** взять в аренду, **урт хугацааны**

түрээс долгосрочная аренда, **~нд өгөх** сдавать в аренду, **~ийн хугацаа дуусны дараа эзэмшилд үлдэх** передать (оставить) во владении по истечению срока аренды, **~ийн гэрээ** договор аренды, **~ийн хөлс** арендная плата

ТҮРЭЭСЛҮҮЛЭГЧ лицо, сдающее что-либо в аренду, арендодатель

ТҮРЭЭСЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **түрээслэх**, сдавать в аренду, арендоваться

ТҮРЭЭСЛЭГЧ арендатор

ТҮРЭЭСЛЭЛ арендование, аренда

ТҮРЭЭСЛЭХ арендовать, **газар ~** арендовать землю, **~сэн орон сууц** арендованное жильё, **~ эрх эзэмших** владение на правах аренды

ТҮҮВЭР сборник, коллекция, собрание, конспект, **өгүүллэгийн ~** сборник рассказов, **зохиолын ~** собрание сочинений

ТҮҮВЭРЛЭХ выбирать, собирать, выписывать, **~ж хуулах** делать выписку, **~ж шалгах** выборочно проверять

ТҮҮГЭЭР там, в том месте, не здесь, **биднийг ~ явж байхад** когда мы шли там, **үүгээр ~ явах** ходить туда и сюда, идти там и сям, **~ үл барам** не только, но и

ТҮҮДЭГ костёр, **~ асаах** разжечь костёр, **~ийн дэргэд суух** сидеть у костра

ТҮҮНИЙ его, её, **~ ном** его/ес книга, **~ зэрэгцээ** наряду с этим, кроме того, **~ гадна** кроме того

ТҮҮНИЙХ *притяжательное местоимение:* его, её, **энэ ном ~** эта книга его/её

ТҮҮНЧЛЭН точно так же, так же, а также, равным образом, **оюутнууд, ~ багш нар** все студенты, а также и преподаватели, **~ хийх** делать точно так же

ТҮҮРЭГ Турецкий, тюркский

ТҮҮС желание, сильное стремление, **уулзахын ~ болох** гореть желанием увидеть кого-либо/встретиться с кем-либо

ТҮТГЭЛЗҮҮЛЭХ приостанавливать (чьи-либо полномочия)

ТҮТГЭЛЗЭХ воздерживаться (при голосовании)

ТҮҮХ (эн) 1) история, 2) исторический, **улсын ~** история государства, **нийгмийн хөгжлийн ~** история общественного развития, **товч ~** краткая история, **~ийн шинжлэх ухаан** историческая наука, **~н үйл явдал** историческое событие, **~н үе шат** исторический период, историческая эпоха, **~н үүрэг гүйцэтгэх** играть историческую роль, **~н чухал зорилт** задача исторической важности, **~н роман** исторический роман, **өвчин бүхэн ~тэй, ~ бүхэн өвчинтэй** *присказка* у каждой болезни есть история, во всякой истории есть болезнь (боль)

ТҮҮХ собирать, рвать, **жимс ~** собирать ягоды

ТҮҮХИЙ сырой, недоваренный, **~ сүү** некипячённое молоко, **~ мах** сырое мясо, **~ эд сырьё, хоёрдогч ~ эд** вторичное сырьё, **~ эдийн хэрэгцээг хангах** обеспечить потребность в сырье

ТҮҮХТ исторический, **~ өдөр** историческая дата, **~ ой** историческая годовщина

ТҮҮХЧ историк, **нэртэй ~** известный историк

ТҮШИГ опора, **найдвартай ~ болох** служить/являться надёжной опорой

ТҮШИГЛЭХ опираться на кого-либо, полагаться на кого-либо, надеяться на кого-либо, основываться на чём-нибудь, **ард олны дэмжлэгт ~** опираться на поддержку народных масс

ТҮШИХ 1) прислоняться, опираться, облокачиваться, наваливаться, 2) иметь поддержку в ком-либо, уповать на кого-либо, **хана ~ж зогсох** стоять, прислонившись к стене

ТҮШИЦ плацдарм, опора, упор

ТҮШЛЭГ спинка, опора, **сандлын ~** спинка стула, **өндөр ~тэй буйдан** диван с высокой спинкой

ТҮШМЭЛ чиновник(и)

ТҮШЭЭ опора, поддержка, атташе (дипломатический ранг)

ТЭВ *усилительная частица к словам с начальным* **тэ-, ~ тэгшхэн** совершенно ровный

ТЭВДҮҮ торопливый, спешащий, растерянный

ТЭВДЭХ 1) растеряться, лишиться хладнокровия, поддаться панике, 2) торопиться, спешить, суетиться, **яарч ~н** второпях, впопыхах

ТЭВНЭ: ~ загас рыба-игла, **~т дэвүүр** скат-хвостокол

ТЭВРЭЛДЭХ *взаим. от* **тэврэх**, обниматься, обнимать друг друга, **тэд уулзаад нөхөрсөгөөр ~в** они встретились и по-братски обнялись

ТЭВРЭХ обнимать, брать в охапку, **~ч авах** заключать в объятия, **хүүхэд ~** обнять/взять на руки ребёнка, **өвс ~ч авчирах** принести охапку сена, **хүзүүгээр ~** обнять шею/за шею

ТЭВХГЭР 1) квадратный, ровный, толстоватый, 2) юркий, проворный

ТЭВХДЭХ закладывать/приподнимать палочкой, подпирать распорками, ставить подпорку

ТЭВХИЙХ становиться квадратным, быть ровным

ТЭВЧИХ воздерживаться, терпеть, мириться с кем-, чем-нибудь, переносить, перемогать, **архи тамхийг ~** воздержаться от спиртных напитков и курения

ТЭВЧЭЭР выдержка, терпение, **~ гаргах** проявлять терпение

ТЭВЧЭЭРГҮЙ невыдержанный, нетерпеливый, невоздержанный, не умеющий сдерживать себя

ТЭВЧЭЭРТЭЙ 1) имеющий выдержку, выдержанный, терпеливый, умеющий сдерживать себя, 2) терпеливо, **юмыг ~ давах** терпеливо переносить

ТЭВЧЭЭРЛЭХ выдерживать, выносить, терпеть

ТЭВШ корыто, деревянное блюдо, **~ дүүрэн мах** полное блюдо мяса, **машины ~** кузов машины

ТЭВЭГ зоска, волан, **~ өшиглөх** играть в зоску

ТЭВЭР охапка, объятие, **~ түлээ** охапка дров

ТЭВЭЭРЭГ упитанность, тучность, жирность (скота), **малын тарга ~ сайн байна** упитанность скота хорошая, **~ авах** поправляться, набирать сил (о скоте)

ТЭВЭЭРЭХ становиться упитанным, поправляться

ТЭГ 1. ноль, нуль, **~ бүхэл** ноль целых, **~ хэм** ноль градус

ТЭГ 2.: **~ дунд нь суух** сидеть в самой середине, **~ дундуур нь хуваах** делит пополам, делить по самой середине

ТЭГ 3. *повелит. форма второго лица, выражает согласие на просьбу:* **би танайд очих уу?** могу ли я прийти к вам? **~, ~!** пожалуйста, можно!

ТЭГЛЭХ: «**~ хувилбар**» «нулевой вариант»

ТЭГНЭХ вьючить, **тэмээнд ~** вьючить верблюда

ТЭГНЭЭ вьюк, поклажа

ТЭГШ равный, ровный, поровну, ровно, **~ хэм** симметрия, **~ хэмгүй** ассимтерия, **~ эрх** равноправие, **~ гадарга, гадаргуу** ровная поверхность, **~ уул** плоскогорье, **~ тоо** равное количество, чётное число, **~ газар** ровная местность, равнина, **~ өндөрлөг** нагорная терраса, **~ хуваах** делить поровну, **~ бус** неравный, **~ бус гэрээ** неравноправный договор, **~ хувьцаа** акции в равных долях

ТЭГШИТГЭЛ уравнение, уравниловка, **нэг үл мэдэгдэгчтэй ~** уравнение с одним неизвестным

ТЭГШИТГЭХ равнять, сравнять, выравнивать, уравнять, **татварын хэмжээг ~** уравнять размер налогов

ТЭГШЛЭХ делать ровным, ровнять, **зам ~** уравнивать дорогу

ТЭГШРЭЛ выравнивание

ТЭГШРЭХ становиться ровным, выпрямляться, выравниваться

ТЭГЭХ делать так, делать таким образом, поступать таким образом, действовать так, **~вэл сайнсан** хорошо было бы, если сделаете так

ТЭГЭЭД затем, а потом, **~ яасан бэ?** а потом что случилось?

ТЭД они, **~ нар, ~ бүгд** все они, **~ ирэв** они пришли

ТЭДГЭЭР те, **~ номыг ав** возьмите те книги

ТЭДНИЙХ *притяжательное местоимение 3-го лица мн. ч.*: их, **~ хаана вэ?** где их дом? **энэ ном ~** это их книга

ТЭЖЭЭВЭР вскормленный, приручённый, домашний, **гэрийн ~ амьтан** домашнее животное, **~ хүүхэд** ребёнок искусственник, **~ балт зөгий** пчела медоносная

ТЭЖЭЭГДЭХ *страд. от* **тэжээх**, вскармливаться, быть вскормленным, находиться на иждивении кого-либо

ТЭЖЭЭГЧ 1) кормилец, кормилица, 2) кормящий, **гэр бүлийг ~** кормилец семьи, **~ээ алдах** лишиться кормильца

ТЭЖЭЭЛ корм, пища, питание, **хоол ~** пища, **шимт ~** сочный корм, **бүдүүн ~** грубые корма, **~ийн ургамал** кормовые растения, кормовые культуры, **байгалийн ~** естественные кормовые угодья, **~ бэлтгэх** заготовка кормов, **газрын доорх усны ~** питание подземных вод

ТЭЖЭЭЛТ кормление, кормёжка

ТЭЖЭЭЛТЭЙ *питательный, питающий организм*

ТЭЖЭЭМЭЛ 1) вскормленный, домашний, 2) находящийся на искусственном вскармливании (о ребёнке)

ТЭЖЭЭХ 1) кормить, вскармливать, выращивать, 2) воспитывать, **гараар ~** кормить из рук, **сүүгээр ~** вскармливать молоком, **мал ~вэл ам тосдоно** *погов.* когда кормят скот, тогда и рот в жиру, **~сэн бяруу тэрэг эвдэнэ** *посл.* вскормлённый телёнок телегу сломает (о чёрной неблагодарности), **~и тэтгэх** содержать

ТЭЛЭГДЭХ *страд. от* **тэлэх**, быть растянутым, растягиваться

ТЭЛЭЛТ растягивание, растяжение, распяливание, расширение

ТЭЛЭХ растягивать, распяливать, пялить, расширять, увеличивать, расширяться, увеличиваться, **арьс ~** пялить шкурки

ТЭЛЭЭ 1.: **өмдний ~** ремень для брюк

ТЭЛЭЭ 2.: сосущий двух маток (о ягнятах и т.п.), **~ тугал** один телёнок, подпускаемый к двум коровам

ТЭЛЭЭЛЭХ 1. подпоясать брюки ремнём

ТЭЛЭЭЛЭХ 2. сосать двух маток (о ягнятах и т.п.)

ТЭМДЭГ 1) примета, признак, знак, 2) значок, штамп, печать, симптом, **шинж ~** признаки, симптомы, **таних ~** опознавательный знак, **ялгах ~** знак различия, **энгэрийн ~** значок, **замын ~** дорожные знаки, анхаарлын, **асуултын ~** восклицательный, вопросительный знак, **хатуу зөөлний ~** твёрдый и мягкий знаки, **нэмэх ~** плюс, **хасах ~** минус, **үржих ~** знак умножения, **хуваах ~** разделительный знак, **тэнцэх ~** знак равенства, **тамга ~** печать, штамп, **~ тавих/дарах** поставить печать, маркировать, **худалдааны ~** торговый знак, **эрдсийн ~** знаки минералов

ТЭМДЭГЛЭЛ заметка, запись, пометка, зафиксирование, **замын ~** путевые заметки, **өдрийн ~** дневник, **~ хийх** делать заметки

ТЭМДЭГЛЭГДЭХ *страд. от* **тэмдэглэх**, зафиксироваться, быть зафиксированным, отмечаться, регистрироваться

ТЭМДЭГЛЭГЧ зафиксирующий, отмечающий, регистратор

ТЭМДЭГЛЭЛТ знаменательный, важный, **~ явдал** знаменательное событие, **~ өдөр** знаменательная дата

ТЭМДЭГЛЭХ *отмечать, обозначать, помечать, метить, ставить знак*, регистрировать, фиксировать, **бичиж ~** записывать, фиксировать, **онцлон ~** подчёркивать, **ёслон ~** отмечать, знаменовать, **хэлснийг ~** взять на заметку сказанное, **төрсөн өдөр ~** отметить день рождения

ТЭМДЭГТ отмеченный, обозначенный, имеющий примету/знак, **гаалийн ~** таможенная печать, **мөнгөн ~** денежный знак, банкнот, **шуудангийн ~** почтовый знак, **~ цаас** гербовая бумага, **~ бичиг** патент, в т.ч. патент на ведение торговли для китайцев в Монголии в начале XX века, **~ хураамж** гербовый сбор

ТЭМТРҮҮЛ *шупальцы*

ТЭМТРЭХ идти ощупью, нащупывать, ощупывать, шарить, брести на ощупь, **гараараа ~** ощупывать, нащупывать рукой, **харанхуйд ~** ощупывать в темноте, **халаасаа ~** ощупать карманы, **хүйс ~** истреблять, уничтожать

ТЭМҮҮЛЭЛ стремление, усердие, рвение, **хүсэл ~** желание и стремление

ТЭМҮҮЛЭХ рваться, устремляться, **хүүхэд эх рүүгээ ~нэ** ребёнок рвётся к матери

ТЭМЦЭГЧ борец, **эрх чөлөө, шударга ёсны төлөө ~** борец за свободу и справедливость

ТЭМЦЭЛ борьба, **ангийн ~** классовая борьба, **үндэсний эрх чөлөөний ~** национально-освободительная борьба, **хамтын ~** совместная борьба, **үзэл суртлын ~** идеологическая борьба, **амьдрахын төлөө ~** борьба за существование/выживание, **~ хийх** вести борьбу

ТЭМЦЭХ 1) бороться, вести борьбу, 2) упорно стремиться куда-либо, рваться к кому-, чему-либо, **эрх чөлөө, ардчиллын төлөө ~** бороться за свободу и демократию, **гэрийн зүг ~** рваться к себе домой, **амь ~** задыхаться

ТЭМЦЭЭН матч, соревнование, состязание, турнир, **биеийн тамирын ~** спортивное состязание, **дэлхийн аваргын төлөө ~** матч на первенство мира, **цом булаалдах ~** матч на кубок, **гүйлтийн ~** состязание в беге, **шатрын ~** шахматный турнир, **~ явуулах** проводить матч

ТЭМЭЭ (н) 1. 1) верблюд, 2) верблюжий, **наран тэмээ/нэг бөхт ~** одногорбый верблюд, дромадер, **хоёр бөхт ~** двугорбый верблюд, бактериан, **атан ~** кастрированный верблюд, **~ний ноос** верблюжья шерсть, **~н жин** верблюжий караван, **~н таваг/тавхай** верблюжья лапа, **~н хараацай** стриж, **~н аалз** ядовитый паук, **~ хөх** *бот.* цинанхум

ТЭМЭЭ 2. слон (в шахматах)

ТЭМЭЭ 3.: **~ хяруул** страус

ТЭМЭЭЛЗГЭНЭ *зоол. стрекоза*

ТЭМЭЭЧИН верблюдовод, богомол

ТЭН 1) груз, вьюк, поклажа, 2) половина чего-либо, середина чего-либо, пол-, 3) равный, одинаковый, 4) равно, одинаково, наравне, поровну, **~ хагас** равная половина, **тэмээнд ~ тэгнэх** вьючить верблюда, **замын ~ хагас** половина пути, **~ адил** одинаковый, равный, **~ хуваах** делить поровну

ТЭНГҮЙ неравный, неодинаковый, неравносильный, **~ хүч** неравные силы

ТЭНГЭР небо, погода, **цэлмэг хөх ~** чистое голубое небо, **өнөөдөр ~ муухай байна** сегодня плохая погода, **~ бүрхэх** становиться пасмурным, **~ийн муухай ариллаг** *присказка* распогодится, станет ясно, **~ цэлмэх** проясняться, становиться безоблачным, **~ дуугарах** греметь, **~ тултал магтах** превозносить до небес, чрезмерно хвалить, **~ийн заадас** *астр.* Млечный путь, **~ийн ван** *астр.* Уран, **~ийн дохиурын орд** *астр.* созвездие Арго, **~ийн газарчийн орд** *астр.* созвездие дракона, **~ийн оломын орд** *астр.* созвездие лебедя, **~ийн сангийн орд** *астр.* созвездие лиры, **~ийн шийдэмгийн орд** *астр.* созвездие феникса, **~ийн онгоцны орд** *астр.* созвездие персея, **~ийн зоосны орд** *астр.* созвездие южных рыб, **~ийн хаяа** горизонт, окоём, **~ийн хаяа (хормой)** горизонт, **~ийн хурмаст** небесный владыка, дьявол, **~ баганадсан барилга** *небоскрёб*, **~ийн заадас** млечный путь, **~ийн огторгуйн орон зай** небесное пространство, **~ийн хөмбөн хэлбэр** небосвод, **~ уул** Тянь-Шань, **~ийн цагаан баавгай** небесный белый медведь — сакральное название горы Отгонтэнгэр

ТЭНГЭРЛЭГ небесный, божественный, восхитительный, дивный
ТЭНГЭРТЭЙ везучий, счастливый, удачливый, **аливаа юманд ~ хүн** везучий, удачливый во всём человек, **хүүхний ~ байх** *разг.* быть удачливым в любовных похождениях, иметь красивую женщину
ТЭНГИС 1) море, 2) морской, **задгай, чөлөөт ~** открытое море, **~ийн ус** морская вода, **~ийн эрэг** морской берег, **~ийн гарц, ~т гарах гарц** выход в море
ТЭНД там, туда, **энд ~** там и здесь, местами, кое-где, **энд ~гүй** везде, всюду, **энд ~ээс** отовсюду, с разных сторон, **~хийн** их-ний, тамошний, **~хийн залуучууд** тамошняя молодёжь
ТЭНДЭХ находящийся там, из тех мест, тамошний, **~ийн хүмүүс** люди из тех мест, тамошние жители, местные жители
ТЭНИЙЛГЭХ расправлять, выпрямлять, разгибать, растягивать, делать прямым, **төмөр утас ~** выпрямлять проволоку, **гараа ~** растягивать руки, **нугалааг ~** расправлять складки, **арьс шир ~** растянуть кожу
ТЭНИЙЛТ расправление, выпрямление, растягивание, растяжение
ТЭНИЙХ расправляться, выпрямляться, разгибаться, растягиваться, **бөхийсөн нуруу ~** выпрямить согнутую спину, **сэтгэл ~** успокаиваться, **магнай ~** сильно радоваться, быть на седьмом небе
ТЭНСЭХ пробовать, испытывать, проверять, условно осуждать, **чадлаа ~** испытывать/пробовать силы, **~н суулах** условное освобождение, **~н суллагдсан этгээд** условно осуждённый
ТЭНТГЭР толстый, грузный, громоздкий, неуклюжий
ТЭНТИЙХ быть толстым, грузным, неуклюжим
ТЭНҮҮЛ бродячий, кочующий, непоседливый, странствующий, **~ аж төрөл** бродячий образ жизни
ТЭНҮҮЛЧ бродяга, странник
ТЭНҮҮЛЧЛЭЛ бродяжничество
ТЭНҮҮН 1) свободный, просторный, 2) спокойный, тихий, свободно, спокойно, **~ амьсгал** свободное дыхание, **~ орой/үдэш** тихий, спокойный вечер, **сэтгэл ~ байх** быть спокойным, **~ аж төрөх** жить свободно, спокойно
ТЭНҮҮЧЛЭХ бродить, шататься, бродяжничать, скитаться, странствовать, **хорвоо дэлхийгээр ~** скитаться по белу свету
ТЭНХЛЭГ ось, **тэрэгний ~** тележная ось, **эргэх ~** ось вращения, **дэлхийн ~** ось Земли, **соронзон ~** магнитная ось, **~ яс** скелет осевой
ТЭНХРЭЛ улучшение, поправление, восстановление, укрепление (здоровья)
ТЭНХРҮҮЛЭХ *побуд. от* **тэнхрэх**, давать возможность поправиться/окрепнуть, восстанавливать, улучшать, поправлять, **доройтсон биеийг ~** восстановить пошатнувшееся здоровье
ТЭНХРЭХ поправляться, крепнуть, набираться сил, восстанавливаться, улучшаться, **бие нь овоо ~в** он здорово поправился (напр. после болезни), его здоровье быстро восстановилось
ТЭНХЭЭ сила, мощь, **бие ~** здоровье, самочувствие, **~ орох** набираться сил, становиться сильным, **~ тасрах/алдрах** выбиться из сил, лишаться сил, уставать, **~ доройтох/муудах** ослабевать, ухудшаться (о состоянии здоровья)
ТЭНХЭЭГҮЙ бессильный, обессиленный, **~ болох** обессилеть, стать бессильным
ТЭНХЭЭДЭХ 1) действовать силой, затрачивать большие силы, 2) ослабевать, ухудшаться (о здоровье)
ТЭНХЭЭТЭЙ сильный, мощный, здоровый
ТЭНЦВЭР баланс, равновесие, соотношение, гармония, взаимоотношение, **экологийн ~** экологическое равновесие, **хүчний ~** равновесие сил, **~ийг хадгалах** сохранить равновесие/баланс
ТЭНЦВЭРГҮЙ неравный, несоразмерный, диспропорциональный, **~ байдал** диспропорция, неравномерность, неравноправность
ТЭНЦВЭРЖИЛТ компенсация
ТЭНЦВЭРТЭЙ равновесный, соразмерный, пропорциональный, сбалансированный
ТЭНЦҮҮ 1) равный, эквивалентный, равносильный, равноценный, одинаковый, адекватный, уравновешанный, 2) ничейный, **~ талт гурвалжин** равносторонний треугольник, **~ тоо** равные числа, **~ хуваах** разделить поровну
ТЭНЦҮҮЛЭХ *побуд. от* **тэнцэх**, уравновешивать, делать равным, приводить в равновесие, делать ничейным
ТЭНЦҮҮР равновесие
ТЭНЦЭЛ 1) уравнение, баланс, балансирование, 2) ничей, **өдөр шөнийн ~** равноденствие
ТЭНЦЭТГЭЛ равенство, **~ийн тэмдэг** знак равенства
ТЭНЦЭХ 1) уравновешиваться, становиться равным, 2) соответствовать, подходить, годиться, 3) быть ничейным, делать ничью, **гучин төгрөг нь оросын нэг рубльтэй** ~нэ тридцать тугриков равны одному российскому рублю, **шатар тоглоод ~** играть в шахматы вничью
ТЭНЭГ 1) глупый, неумный, дурацкий, нелепый, 2) глупость, **~ хүн** глупец, дурак, идиот, **усан ~** идиот, **~ евс** *бот.* белена, **~ хүнийг тэнгэр ивээнэ** дуракам везёт
ТЭНЭГЛЭХ глупеть, вести себя глупо, терять умственные способности, говорить глупости
ТЭНЭГЛЭЛ глупость, слабоумие, идиотизм
ТЭНЭГТЭХ глупить, дурачиться
ТЭНЭГЭР 1) свободный, просторный, спокойный, 2) тальк, **~ уудам** нутаг просторный край, **~ сэтгэл** спокойная душа
ТЭНЭМХИЙ бродячий, странствующий, любящий путешествовать
ТЭНЭХ бродить, шататься, скитаться, странствовать, **дэмий ~** бродить без цели, **гудамжаар ~** бродить по улицам, шляться без дела, **~сэн сум** шальная пуля
ТЭР 1) он, она, оно, 2) тот, та, то, **~ ном** та книга, **~ хүн** он, она, тот человек, **~ үед** в то время, тогда, **~ үеэс** с тех пор, **~ болтол** до тех пор, до сих пор, **~ даруй** тут же
ТЭРБУМ миллиард, олон **~ төгрөг** много миллиардов тугриков
ТЭРГҮҮЛЭГЧ 1) глава, 2) член, 3) **~ цэцэг** роза, **өрхийн ~** глава семьи, домохозяин, **~ гишүүн** член президиума
ТЭРГҮҮЛЭГЧИД президиум, **хурлын хүндэт ~** почётный президиум, **~ сонгох** избрать президиум
ТЭРГҮҮЛЭХ возглавлять, стоять во главе чего-либо, **төлөөлөгчидийг ~** возглавлять делегацию, **өрх ~** возглавлять семью
ТЭРГҮҮН 1) глава, предводитель, 2) первый, главный, лучший, передовой, 3) голова, **төрийн ~** глава государства, **төлөөлөгчдийн ~** глава делегации, **~ зэргийн** первоклассный, самый лучший, **~ дэвтэр** первый том, **~ байр** первое место, **~ туршлага** передовой опыт, **~ технологи** передовая техно-логия, **~ээ дохих** кивать головой, **~ээ гудайлган зогсох** стоять с поникшей головой, **~ ээлж** перво-очерёдность, **~ ээлжинд худалдан авах эрх** право преимущественной покупки, **~ шүүгч** главный (председательствующий) судья, **намрын ~ сар** первый месяц осени
ТЭРГҮҮТЭЙ во главе с ..., **ерөнхийлөгч ~ төлөөлөгчид** делегация во главе с президентом
ТЭРГҮҮТЭН возглавляющий и другие, прочее, и так далее, **алт мөнгө ~** золото, серебро и другие
ТЭРГЭЛ: ~ сар полнолуние
ТЭРГЭНЦЭР тележка, тачка, детская коляска

ТЭРИЙХ растягиваться, распластываться, лечь пластом, **~ж унах** упасть всем телом, **шалан дээр ~** распластаться по полу
ТЭРЛЭГЧ повествующий
ТЭРС 1) упрямый, капризный, еретический, противоположный, 2) диссидентский, инакомыслящий, **~ загнах/авирлах** упрямствовать, вести себя упрямо, **~ үзэлтнүүд** диссиденты, еретики, инакомыслящие, **~ номтон** еретик, диссидент
ТЭРСҮҮД упрямый, капризный, еретик, **~ үзэлтэн** диссидент
ТЭРСХЭН почти одинакового возраста и роста, **~ охид** девочки почти одного и того же роста и возраста
ТЭРТЭЭ на той стороне, по ту сторону, **голын ~** на той стороне реки, по ту сторону реки
ТЭРХҮҮ тот самый, **~ хүн дахин ирэв** тот самый человек ещё раз приходил
ТЭРХЭН: **~ газар** в том самом месте, **~ зуур** в тот самый момент, **~ үедээ** в то самое время
ТЭРЭГ 1. телега, повозка, **морин ~** телега, запряжённая лошадью, **хүүхдийн ~** детская коляска, **галт ~** поезд, **суудлын ~** легковой автомобиль, **ачааны ~** грузовик, **нисдэг ~** вертолёт, **хос морь хөллөсөн ~** парная повозка
ТЭРЭГ 2. ладья (в шахматах)
ТЭРЭГЧИН возчик, возница
ТЭС *частица усиления:* **~ өөр** совершенно другой, **эрс ~ уур амьсгал** резкий климат, **~ цохих** разбить вдребезги, **~ хөлдүү** абсолютно мёрзлый, совершенно мёрзлый
ТЭСВЭР терпение, выносливость, стойкость, терпимость, выдержанность, **зориг ~, тэвчээр ~** *парн.* терпимость, выдержанность, терпение, **~ гаргах** проявлять терпимость, **~ алдах** потерять терпение, **хүнийг ~ алдуулах** вывести кого-либо из терпения, **~ алдарлаа** терпение лопнуло
ТЭСВЭРЛЭХ терпеть, выносить, выдержать, переносить, перемогать, **халууныг ~** выносить жар, **эрүү шүүлтийг ~** выдержать пытку, **өвдөхийг ~** перемогать боль
ТЭСВЭРГҮЙ невыносливый, нетерпеливый, нестойкий
ТЭСВЭРЛЭШГҮЙ невыносимый, тяжкий, нестерпимый, нестерпимо, невыносимо, **~ халуун** невыносимая жара, **~ өвдөж байна** нестерпимо больно
ТЭСВЭРТЭЙ выносливый, терпеливый, стойкий, **галд ~ тоосго** огнестойкий кирпич, **хүйтэнд ~** морозоустойчивый, морозостойкий, **~ хүлээх** терпеливо ждать
ТЭСГИМ студёный
ТЭСГЭЛГҮЙ нетерпеливый, невыно-симый, нетерпеливо, нестерпимо, невыносимо, сильно, ужасно, чрезвы-чайно, **~ халуун** ужасная, невыносимая жара, **~ өвдөх** нестерпимо/ужасно болеть, **~ сонин** чрезвычайно интересный, **~ баярлах** сильно/чрезвычайно радоваться
ТЭСЛҮҮР детонатор
ТЭСЛЭХ взрывать, **бөмбөг ~** взорвать бомбу
ТЭСРЭГ: **эсрэг ~** противоположный, противоречащий
ТЭСРЭЛТ взрыв, разрыв, **сумны ~** взрыв снарядов
ТЭСРЭМТГИЙ взрывчатый, **~ бодис** взрывчатое вещество
ТЭСРЭХ взрываться, разрываться, лопнуть
ТЭСЭХ терпеть, переносить, выносить, сносить, **~ж ядах** терять терпение, **~ аргагүй, ~ж үл чадах** невозможно терпеть, не утерпеть, никак не удержаться
ТЭТГЭВЭР пособие, пенсия, **тусгай ~** специальная пенсия, **тахир дутуугийн ~** пособия по инвалид-ности, **өндөр насны ~** пенсия по старости, **өвдөсний ~** пособие по болезни, **хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны ~** пособие по временной нетрудоспособности, **олон хүүхэдтэй эхийн ~** пособие многодетным матерям, **~ тогтоох** назначить пенсию, **~т байх** быть на пенсии, **~ төлөх** выплачивать пособие, **~т гарах** выйти на пенсию, переходить на пенсию, **тэжээгчээ алдсаны ~** пенсия в связи с потерей кормильца, **~ийн дэвтэр** пенсионная книжка
ТЭТГЭГДЭХ *страд. от* **тэтгэх**, снабжаться, обеспечиваться, опекаться, получать пособие/пенсию
ТЭТГЭГЧ опекун, попечитель, работник социального обеспечения
ТЭТГЭЛТ обеспечение, опекание, снабжение
ТЭТГЭЛЭГ пособие, стипендия, алименты
ТЭТГЭМЖ пособие, помощь, субсидия, материальное обеспечение
ТЭТГЭХ оказывать помощь, обеспечивать материально, поддерживать, снабжать, опекать
ТЭШИХ 1. кататься, скользить (по льду), **тэшүүрээр ~** кататься на коньках
ТЭШИХ 2. бежать (о верблюде)
ТЭШҮҮР 1) коньки, 2) конькобежный, **~ийн тэмцээн** конькобежные состязания, **~ийн уран гулгалт** фигурное катание
ТЭШҮҮРЧИН конькобежец
ТЭЭВЭР перевозка, транспортировка, транспорт, доставка, **авто ~** автотранспорт, **ачаа ~** грузоперевозка, **төмөр замын ~** железнодорожный транспорт, **усан ба агаарын ~** водный и воздушный транспорт, **хотын ~** городской транспорт, **ердийн ~** гужевой транспорт, **~ийн хэрэгсэл** транспортное средство, **~ийн яам** министерство транспорта, **~ийн тэмдэг даралт** транспортная маркировка, **~ийн хэрэгсэлийг хураах** конфискация транспортного средства
ТЭЭВЭРЛЭЛТ транспортировка, перевозка, **ачаа бараа ~** транспортировка товаров, грузов, **хүн ~** перевозка пассажиров
ТЭЭВЭРЛЭХ перевозить, доставлять, транспортировать, **төмөр замаар ачаа ~** перевозить груз по железной дороге
ТЭЭВЭРЧИН транспортник, работник транспорта, **~дийн цуваа** колонна транспортников
ТЭЭГ 1) засов, щеколда (у двери), зацепка, 2) препятствие, преграда, **~ болох** помешать, препятствовать
ТЭЭГДЭХ *страд. от* **тээх**, перевозиться, быть перевезённым
ТЭЭГЛЭХ зацеплять, зацепляться, задевать, **хөлөөрөө босгонд ~** зацепить ногой за порог, **сандалд ~** зацепиться за стул
ТЭЭНЭГЭЛЗЭГЧ скептик, сомневающийся
ТЭЭНЭГЭЛЗЭЛ сомнение, неуверенность, колебание, скептицизм, **~ төрүүлэх** вызывать сомнение/неуверенность
ТЭЭНЭГЭЛЗЭХ сомневаться, быть неуверенным, испытывать сомнение, относиться скептически
ТЭЭР обуза, помеха, **~ болох** быть обузой, являться препятствием
ТЭЭРТЭЙ служащий помехой, являющийся препятствием, **энэ чинь над ~ байна** это мне мешает, это является обузой для меня
ТЭЭРХИЙ крайняя плоть, головка члена
ТЭЭРШЭЭХ считать обузой, считать помехой, тяготиться чем-либо, **намайг биттий тэршээ!** не считай меня обузой!
ТЭЭРЭМ мельница, **салхин ~** ветряная мельница, **гар ~** ручная мельница, **гурил ~ийн үйлдвэр** мукомольный комбинат
ТЭЭРЭМДЭЛТ измельчение
ТЭЭРЭМДЭХ молоть, размельчать, **тариа ~** молоть зерно, размельчать зёрна
ТЭЭРЭМЧИН мельник
ТЭЭХ 1) перевозить, транспортировать, 2) носить, **ачаа ~** перевозить груз, **гэдэндээ/хэвлийдээ ~** быть беременной, носить ребёнка в утробе
ТЭЭХЭН (удам) род, **тэдний ~** их род
ТЭЭШ багаж, груз, кладь, **~нд үзлэг хийх** досмотр багажа

У

УВ *частица усиления:* ~ **улаан** совсем красный, ярко-красный
УВАН: ~ **цуван** поочерёдно, один за другим, вслед за другим, ~ **цуван ирэх** приходить один за другим
УВАЙГҮЙ наглый, бесцеремонный, беззастенчивый
УВДИС магия, волшебство, колдовство, тайные силы, дар предсказания
УВДИСТАЙ магический, волшебный, чудодейственный
УГ 1. основание, корень, **модны** ~ корень дерева, **үсний** ~ корень волос
УГ 2. начало, происхождение, источник, начальный, исходный, **~ийн бичиг** родословная, ~ **гарал** происхождение, ~ **шалтгаан** основная причина, ~ **нутаг** родной край, **~аасаа** вообще, с самого начала, ~ **нь** вообще, раньше, первоначально
УГААГДАХ *страд. от* **угаах**, стираться, мыться, омываться, **~сан өмд** выстиранные брюки
УГААГУУР 1) умывальник, рукомойник, мойка, 2) умывальный, **~ын хэрэгсэл** умывальные принадлежности, **~ын өрөө** умывальная
УГААДАС ополоски, помои, помойный, **~ны нүх** помойная яма
УГААЛ мытьё, стирка, умывание, **наран** ~ солнечные ванны
УГААЛГА стирка, стирание, мытьё, купание, мойка, промывка, обмывание, **~ын нунтаг** стиральный порошок, **~ын газар** прачечная, **~ын өрөө** ванная
УГААЛГАЧИН мойщик, мойщица, прачка
УГААЛТ стирание, стирка, обмывание, купание
УГААР угарный газ
УГААРТАХ угореть от угарного газа
УГААХ мыть, обмывать, стирать, выстирать, подмываться, **нүүр гараа** ~ умываться, **биеэ** ~ мыться, **аяга шанага** ~ мыть посуду, **хувцас** ~ стирать одежду, **ноос** ~ **үйлдвэр** шерстемойная фабрика, **диплом «~»** омывать диплом, **миний машиныг** ~ **хэрэггүй** мою машину мыть не надо, **муур нүүрээ ~ж байвал удахгүй зочид ирэхийн шинж** если кошка умывается, значит скоро гости придут
УГАЛЗ 1. вышивка, узор, **хээ** ~ *парн.* орнаменты, **алчуурт** ~ **хаттах, оёх** вышить узоры на платке
УГАЛЗ 2. дикий баран
УГАЛЗ 3. песчаная буря
УГАЛЗЛАХ вышивать узоры, покрывать узорами, рисовать узоры
УГАЛЗТАЙ узорчатый, узорный, вышитый, орнаментальный, ~ **монгол гутал** монгольские гутулы с узорами, ~ **бүтээлэг** узорное покрывало
УГЖ соска, рожок (для кормления ребёнка), **хүүхдийн** ~ детский рожок, **~тай сүү** соска с молоком
УГЖИХ кормить из соски, **сүүгээр** ~ попоить молочком из бутылочки
УГЗ *частица усиления:* ~ **татах** выдернуть, вырвать
УГЗРАХ дёргать, одёргивать, тащить резкими движениями, тянуть рывками, **ханцуйнаас** ~ дёргать за рукав, **морины амыг** ~ дёргать за вожжи
УГЛАА натяжной, закрытый, надеваемый или натягиваемый на кого-, что-либо сверху или снизу, **гэрийн** ~ **бүрээс** накрываемый на юрту сверху матерчатый покров, чехол юрты, ~ **цамц** закрытая рубашка, рубашка без пуговиц, надеваемая через голову
УГЛАХ 1) надевать, натягивать, 2) насаживать, набивать, вставлять, **гутал** ~ надеть сапоги, **цана** ~ надевать лыжи, **бугуйл** ~ накидывать аркан
УГСАА 1) происхождение, 2) порода, породистость, **удам** ~ происхождение, **яс/үндэс** ~ национальность, **малын үүлдэр** ~ порода скота, **~ны адуу** породистая лошадь
УГСААТАН племя, народность, **~ы зүй/судлал** этнография
УГСАРМАЛ сборный, сборочный, монтированный, ~ **байшин/барилга** крупнопанельное здание
УГСРАХ 1) собирать, монтировать, производить монтаж, 2) действовать подряд, делать что-либо повторно, **машин** ~ собрать/монтировать машину, **хэд ~н буудах** стрелять подряд несколько раз
УГСРАЛТ монтаж, сборка, монтирование, **барилга ~ын газар** строительно-монтажная контора, **~ын инженер** инженер-монтажник
УГТАГЧ встречающий
УГТАЛТ встреча, приём, **нөхөрсөг** ~ тёплая, дружественная встреча
УГТАХ встречать, **найрсаар, халуунаар, дотноор** ~ встречать любезно, тепло, как своих, **хүйтнээр** ~ холодно встречать, **зочдыг** ~ встречать гостей, **шинэ жил** ~ встретить новый год, **дооглон/шоолон** ~ встречать насмешками
УГТВАР 1. встречный, ~ **нөхцөл** встречные условия
УГТВАР 2. *грамм.* префикс, приставка, ~ **үг** предлог
УДАА раз, **нэг** ~ однажды, один раз, **нэг бус** ~ неоднократно, **олон** ~ много раз, **энэ** ~ этот раз, **анх** ~ первый раз, **эцсийн** ~ последний раз, ~ **дараалан** не раз, многократно, много раз, **нэг ~гийн хавьтлаар жирэмсэн болох уу?** можно ли забеременеть с одного раза?
УДААВТАР помедленнее, чуть медленно, несколько медленно
УДААГҮЙ 1) скоро, вскоре, 2) не так давно, **манайх энд ороод** ~ мы недавно сюда переехали
УДААДАХ быть медлительным, оказываться слишком медленным
УДААД после кого-, чего-либо, вслед за кем-, чем-нибудь, потом, следующий
УДААЛАХ быть следующим
УДААН 1) медлительный, медленный, долгий, длительный, продолжительный, 2) медленно, продолжительно, долго, ~ **хүн** медлительный человек, ~ **бөгстэй** задницу с трудом отрывает, лодырь, ~ **жилээр** на долгие годы, ~ **хүлээх** долго ждать, ~ **хугацааны гэрээ** долгосрочный договор, ~ **хугацааны зээллэг** долгосрочная ссуда
УДААХ *побуд. от* **удах**, замедлять, затягивать, задерживать, медлить
УДААХАН довольно долго, долгонько, довольно медленно
УДААХЬ следующий
УДААШРАЛ замедление, задержка, промедление
УДААШРАЛТ замедление, промедление, задержка
УДААШРАХ долго длиться/продолжаться, сильно затягиваться, довольно задерживаться, тянуться долго
УДААШРУУЛАЛТ замедление, оттяжка, медлительность, промедление
УДААШРУУЛАХ *побуд. от* **удаашрах**, тянуть, затягивать, долго задерживать, замедлять, **~сан дүрс бичлэг** замедленное изображение
УДАЛГҮЙ вскоре, скоро, ~ **уншиж сурав** вскоре научился читать
УДАМ 1) потомство, потомок, 2) наследственность, генеалогия, происхождение, ~ **угсаа/~ судар** происхождение, **Их эзэн**

Чингис хааны ~ потомки Великого Чингисхана, **~ дамжсан урт/өндөр настнууд** потомственные долго-жители, **~ ойртох** кровосмешение, **~ сайжруулах ухаан** евгеника

УДАМШИЛ наследственность, наследственный, потомственный, **~ын өвчин** наследственные болезни, **~ын онол** теория наследственности, **~ дагах** передаваться по наследству

УДАМШИХ передаваться по наследству, оставаться в наследство, быть наследственным, **~ чанар** наследственность

УДАХ 1. *длиться, задерживаться, продолжаться, медлить, мешкать*

УДАХ 2. затеять, задумывать, **хэрүүл ~** затеять ссору

УДГАН шаман, **~ мод** сакральное дерево

УДИРДААЧ дирижёр, руководитель, **театрын уран сайхны ~** художественный руководитель театра

УДИРДАГЧ вождь, руководитель, лидер, глава, вожатый, **агуу их ~** *великий вождь*, **эрдэм шинжилгээний ажлын ~** руководитель научной работы

УДИРДАЛТ руководство, управление

УДИРДАМЖ директива, установка, руководящее указание, **~ийн баримт бичиг** руководящий документ, **~ гаргах** принять директиву, **төв байгууллагын ~** установка центральных органов

УДИРДАХ 1) руководить, управлять, вести себя за собой, 2) руководящий, **~ хүч** руководящая сила, **~ байгууллагууд** руководящие органы, **~ хороо** руководящий комитет, **~н тохируулах** регулировать

УДИРДЛАГА руководство, управление, **хамтын ~** совместное руководство, **төвлөрсөн ~** централизованное руководство, **~аар, ~ын доор** под руководством, **~ын механизм** механизм управления

УДИРТГАЛ введение, предисловие, вступление, пролог, **~ хөгжим** увертюра

УДТАЛ долго, продолжительно, **~ хүндээр өвчлөх** долго и тяжело болеть

УЖИГ хронический, долгий, длительный, продолжительный, **~ өвчин** хроническое заболевание, **~ ажилгүйдэл** хроническая безработица, **уушигны ~ хатгалгаа** затянувшееся воспаление лёгких

УЙ: ~ гашуу печаль, траур, **~ гашуу болох** скорбеть, **~ гашуу тайлах** рассеивать печаль

УЙГАГҮЙ неутомимый, не знающий усталости, без всякой лени, неутомимо, не ленясь, без устали, **~ оролдох** заниматься без устали, не ленясь

УЙДАМ скучный, безотрадный

УЙДАМТГАЙ быстро надоедающий

УЙДАХ 1. надоедать, стать противным и утомительным, скучать, наводить скуку

УЙДАХ 2. *расширяться (об отверстии)*

УЙЛАА плаксивый

УЙЛААН: ~ майлаан плач, рыдания

УЙЛАМТГАЙ плаксивый, **~ хүүхэд** плаксивый ребёнок, плакса

УЙЛАНХАЙ киста, **үр хөврөлийн гаралтай ~** дермоидная киста, **шар биеийн ~** киста жёлтого тела

УЙЛАХ плакать, **баярлан ~** плакать от радости, **гашуудан ~** плакать от горя, **эхэр татан ~** горько плакать, **мэгшин ~** плакать навзрыд, рыдать, **~ хүүхдийн хошиного урд өдрөө умалзана** ждущий трёпки ребёнок сам на неё напрашивается, **инээснийг асуу, ~сныг бүү асуу** спрашивай смеющегося, не спрашивай плачущего (о чём плачет)

УЙЛУУЛАХ *побуд. от* **уйлах**, доводить до слёз

УЙМРАА рассеянный, забывчивый, беспокойный, бестолковый, **~ хүн** рассеянный человек

УЙМРАХ путаться, оказываться рассеянным, быть невнимательным/несосредоточенным

УЙТГАР грусть, тоска, скука, **~ хүргэх** наводить скуку, **ямар ~тай юм бэ!** какая скука! **~т өдрийнхөө зугаа хийх** занимать целый день (его) тоскующую лень

УЙТГАРЛАХ грустить, печалиться, скучать, кручиниться

УЙТГАРТАЙ грустный, печальный, скучный, скучно, грустно, печально, **~ орой** скучный вечер, **нэг янзын юм сонсох ~** скучно слушать одно и то же

УЛ 1) подошва, пометка, 2) *геол.* плотик, **давхаргын ~** *геол.* подошва пласта, 3) основание, основательность, **хөлийн ~** ступня, **гутлын ~** подошва обуви, подмётка обуви, **~ мөр** следы, отпечатки, **~ үндэс** основа, причина, **~ үндэсгүй** беспочвенный, неосновательный, неосновательно, **~ыг олох** находить основу, **~ шагайх** интриговать, подсиживать кого-либо, **~ы нь долоох** лизать пятки, подлизываться

УЛААГЧ: ~ гүү кобылица грязнобелой масти

УЛААН красный, алый, румяный, **~ гэрэл** красный свет, **~ будаг** красная краска, **~ дарс** красное вино, **~ буудай** пшеница, **~ туг** красное знамя, **~ лууван** морковь, **~ лооль** помидор, **~ могой** арлекиновый аспид, **~ нүдэн загас** плотва обыкновенная, **~ мөрөөс бичих** писать с красной строки, **~ загалмай** Красный крест, **~ талбай** Красная площадь, **~ хамгаалагч** хунвэйбин, **~ цэрэг** красноармеец, **~ дусал** менструация, **~ нүцгэн** совсем голый, **~ нүүрээр** лицом к лицу, лично, **~ гараараа** голыми руками, **~ нялзрай** новорождённый, **~ хоолой** пищевод, жизнь, **~ голоо тасартал** до смерти, до последнего момента, **~ мөнгөгүй** ни гроша за душой, **~ болох** становиться красным, **мөнгө цагаан нүд ~** глаза жадные, завидущие до денег, **~ зээрд болох** опьянеть, хватить лишку, **~ тариа** инъекции для повсеместной профилактики вензаболеваний в 40-50 годы, **~ыг үзэж урваж, шарыг үзэж шарваад байдаггүй** верный, последовательный, **~ жоніш** *геол.* арсенолит, **~ мана** *геол.* сердолик, **~ гүр** *геол.* гематит, крововик, **~ цагаандаа хүрэх** дойти до исступления в ссоре, **~ нүдэн** плотва обыкновенная, **~ живэрт** краснопёрый жерех, **~ бурхан** корь, **~улаан махны хэрэг** изнасилование.

УЛАВЧ 1) стелька, подстилка, 2) *геол.* башмак

УЛАЙЛГАХ делать красным, румянить, **нүүрээ ~** покраснеть

УЛАЙ падаль, остатки павшего животного, **~ удах** кликать беду, каркать к беде

УЛАЙН: ~ цайн бесстыдно, бессовестно, без зазрения совести, **~ цайн гүжирдэх** нагло клеветать, наглая клевета, **~ цайм авах** открытая кража

УЛАЙРАХ стараться, стремиться, очень стараться, **~н дайрах** свирепо бросаться на кого-либо

УЛАЙСАХ сильно раскаляться от огня, накаливаться докрасна, сильно нагреваться, **галд ~сан төмөр** раскалённое от огня железо, **наранд элс ~чээ** песок накалился на солнце

УЛАЙСГАХ *побуд. от* **улайсах**, раскалять огнём, сильно нагревать, накаливать докрасна, **төмөр ~** накалить железо/металл докрасна

УЛАЙХ 1. 1) краснеть, становиться красным, покрываться румянцем, стыдиться, 2) раскаляться (о железе), **нүүр ~** покраснеть, **нүд ~** становиться красным (о глазах), **ичиж ~** краснеть от стыда, **хуйхаа хүртэл ~** покраснеть до корней волос

УЛАЙХ 2. усердствовать, стараться, стремиться, заниматься с большим рвением

УЛАЙХ 3. ничего не скрывать, открыто рассказывать, полностью признаваться, **хэрэг ~** признаться в преступлении

УЛАЛЗАХ сверкать, пламенеть, краснеть

УЛАМ ещё, всё больше, ещё более, всё, ~ **бүр** всё больше, ещё больше, ~ **их** ещё больше, ~ **сайн** ещё лучше, ~ **муудах** становиться ещё хуже

УЛАМЖЛАЛ традиция, ~ **ёсоор** по традиции, традиционно, **соёлын өв** ~ культурное наследие

УЛАМЖЛАЛТ традиционный, ~ **ёс заншил** традиционный обычай, традиционный обряд, ~ **баяр** традиционный праздник

УЛАМЖЛАХ 1) продолжать, унаследовать, 2) передавать в следующие инстанции, сообщать через кого-либо, **үүнээс ~н** на этом основании, исходя из этого

УЛАН: ~ доroo орох резко ухудшаться (о состоянии дел)

УЛАНГАСАХ 1) свирепеть, свирепствовать, сатанеть, звереть, 2) жаждать

УЛБАГАНАХ двигаться (о чём-нибудь мягком, слабом, дряблом, вялом)

УЛБАГАР 1) слабый, дряблый, вялый, 2) некрепкий, редкий (о ткани), ~ **бие** дряблое тело, ~ **зах зээл** вялый рынок

УЛБАЙХ делаться дряблым, слабым, стать вялым

УЛБАР красноватый, желтоватый, оранжевый, ~ **шар өнгө** желтовато-красный цвет, ~ **шар сар** сарыч рыжий

УЛГҮЙ 1) без подошвы, 2) *перен.* необоснованный, беспочвенный, лишённый обоснования, слишком поверхностный, 2) необоснованно, беспочвенно, ~ **дүгнэлт** поверхностный/необоснованный вывод

УЛИАС осина, осиновый

УЛИГ назойливость, навязчивость, надоедливость, домогательство, пресловутость, ~ **домог болох** надоедать, домогаться, быть назойливым, стать пресловутым

УЛИГТ пресловутый, назойливый, докучливый, ~ **санаа** назойливая мысль

УЛИЛТ вой, завывание (бури и т.п.), **чоно̆н** ~ вой волка, **салхины** ~ вой ветра

УЛИРАЛ 1) период, сезон, 2) квартал, семестр, **жилийн дөрвөн** ~ четыре времени года, **хорин дөрвөн** ~ двадцать четыре времени (периода) года по солнечному календарю, **хоёрдугаар** ~ второй квартал, второй семестр, **дулаан** ~ тёплый сезон, ~ **тутмын сэтгүүл** ежеквартальный журнал, **~ын ажилчин** сезонный рабочий, сезонник, **~ын шалгалт** семестровый экзамен, **~ын тайлан** квартальный отчёт, **цаг** ~ а) климат, б) погода, **бороотой** ~ дождливый сезон, сезон дождей, **~д таарууллж хувцаслах** одеваться по сезону

УЛИРАЛТ: сурагчдын анги ~ второгодничество учащихся

УЛИРАХ отлагаться, проходить, изменяться, **~н сонгогдох** быть переизбранным, **анги** ~ оставаться на второй год в одном и том же классе, **~ч гэрлэх ёс** левират

УЛИРААХ *побуд. от* **улирах**, кладывать, оставлять на следующий срок

УЛИРУУЛАХ *побуд. от* **улирах**, кладывать, оставлять на следующий срок, **сурагчдыг анги** ~ оставлять учащихся на второй год в том же классе

УЛИХ выть, издавать вой

УЛС государство, страна, народ, люди, **найрамдалт** ~ дружественная страна, ~ **төр** политика, ~ **төрийн бодлоготон** политический деятель, ~ **ардын аж ахуй** народное хозяйство, **~ын хороо** государственный комитет, **~ын өмч** государственная собственность, **~ын мэдэлд авах** национализировать, **~ын төсөв/төлөвлөгөө** государственный бюджет/план, **~ын төсвийн шугамын дээрх орлого** бюджетные государственные доходы над чертой, **~ын хил** государственная граница, **~ын нууц** государственная тайна, **~ын баяр** национальный праздник, **олон ~ын байдал** международное положение, международная обстановка, ~ **төрийн гэмт хэрэгтэн** государственный, политический преступник, ~ **төрийн дэглэм** политический режим, ~ **төрийн зорилгоор алах** политическое убийство, ~ **төрийн нам** политическая партия, ~ **төрийн орогнол** политическое убежище, ~ **төрийн үйл ажиллагаа** политическая деятельность, ~ **төрийн эрх чөлөө** политические свободы, ~ **төрийн эрх** политические права, **~ыг аюулаас хамгаалах хороо** КГБ, **~ыг аюулаас хамгаалах байгууллага** органы государственной безопасности, **~ын үнэт цаас** государственные ценные бумаги

УЛТАЙ основательный, обдуманный, основательно, обдуманно, ~ **үндэслэл** основательные аргументы/доводы, ~ **хийх** делать обдуманно

УЛЦАН слезоточивый, источающий слёзы, ~ **нүд** слезливые глаза, ~ **болох** становиться слезливым

УЛЦГАНАХ двигаться (о чём-либо дряблом и слизистом)

УЛЦГАР 1) мокрый, дряблый, слизистый, 2) плохой, недоброкачественный, редкий (о ткани)

УМ: ~ хумгүй мигом, моментально, мельком быстро, в спешке, опрометчиво

УМАЙ *анат.* утроба, матка, чрево, **эхийн ~д** в утробе матери, **~н хүзүүвч** перешеек матки, **~н салст давхарга** слизистая оболочка матки, **~н булчин давхарга** мышечная оболочка матки, **~н гуурс** маточная труба, **~н гуурсны уг** перешеек маточной трубы, **~н гуурсны гол** интерстициальная часть, **~н доошлолт** опущение матки, **~н унжилт** выпадение матки, **~н дайврын цусан хараа** гематосальпинка, **~н хүзүүний шархлаа** эрозия шейки матки, **~н хүзүүний ур** полип шейки матки, **~н өндгөвчний хоргүй хавдар** кистома яичника

УМАЙХ суживаться, стать уже, делаться узким, стягиваться

УМАР север, ~ **зүг явах** идти/ехать на север, **хотоос ~ зүгт/тийш** к северу от города

УМАРД северный, ~ **туйл** северный полюс, ~ **мөсөн далай** Северный ледовитый океан, ~ **атлантын гэрээний байгууллага** Северо-атлантический союз, (НАТО), **бөмбөрцгийн ~ хагас, дэлхийн ~ хэсэг** северное полушарие

УМАРТАХ забывать, запамятывать

УМБАХ купаться, плавать, погружаться, тонуть, **бодолдоо** ~ погрузиться в размышления, **алтанд** ~ купаться в золоте, **тансаг амьдралд** ~ утопать в роскоши

УМГАР узкий, тесный, маленький, ~ **сав** маленькая посуда, ~ **өрөө** тесная/маленькая комната, комнатушка

УМДАГ *анат.* лобок, **тэнгэрийн ~ атгах** *приблизительно:* взять бога за бороду, (*букв.* за лобок)

УМС толстые кишки у лошади

УНАА 1) верховое животное, верховая лошадь, верховой верблюд, 2) средства передвижения, **~нд сайн залуус** умелые молодые наездники, **ямар нэг ~ байна уу?** есть/имеются ли какие-нибудь транспортные/перевозочные средства?

УНАГА (н) 1) жеребёнок, 2) исконный, от роду, наследственный, ~ **даага** жеребята, конский молодняк, стригунки, **~тай гүү** кобылица, имеющая жеребёнка, ~ **хаях** а) выкинуть мёртвого жеребёнка, б) выкидыш, аборт у кобылицы, **~н найз** друг детства, закадычный друг, **байгаль орчныг ~н төрөөр нь хадгалах** сохранить природную среду/окружающую среду в её первоузданном/девственном виде

УНАГААХ *побуд. от* **унагах**, 1) валить, сбрасывать, рубить, сваливать, 2) сбивать, 3) заваливать, 4) ронять, 5) свергать, **мод ~** рубить/свалить дерево, **онгоц ~** сбить самолёт, **ажил ~** завалить работу, **нулимс ~** ронять слёзы

УНАГАЛАХ жеребиться, ~ **гүү** жерёбая кобыла

УНАГАХ валить, сбрасывать, ронять, свергать

УНАДАГ: ~ дугуй велосипед, ~ **өвчтэй хүн** припадочный больной, эпилептик

УНАЛТ упадок, *падение, деградация, гибель, свержение,* **~тад орох** дойти до падения, прийти в упадок, **мөнгөний ханшны ~** инфляция

УНАХ 1. падать, сваливать, **гараас ~** валиться из рук, **мориноос ~** падать с лошади/с коня, **үс ~** выпадение волос, **сэтгэлээр ~** падать духом, **эвдэрч ~** разрушаться, **муужирч ~** падать в обморок, **~ зах зээл** падающий рынок, **~сан бөхөд шалтаг мундахгүй** *приблизительно:* плохому танцору яйца мешают, **~сан газар, угаасан үс** малая родина

УНАХ 2. садиться верхом, ездить верхом, **морь ~** ездить верхом на лошади, **машин ~** ездить на автомобиле

УНАЦ выход, урожай, **гагаас авах тарианы ~** выход зерна с гектара

УНГАЛДАХ ржать, ржание

УНГАР Венгрия, венгерский, венгры

УНГАС 1. шерсть, **хонины ~** овечья шерсть

УНГАС 2. желудочные газы

УНГАХ выпускать кишечные газы, пердеть

УНД напиток, питьё, **цай ~** *парн.* напиток, чай, **хоол ~** пища, обед, **үдийн ~** обед, **~ны ус** питьевая вода

УНДАА напиток, питьё, **сэрүүн ~** прохладительный напиток, **согтууруулах ~** спиртные напитки, **хатуу ~** крепкие напитки

УНДААСАХ жаждать, испытывать жажду, сильное желание пить, **~ж цангах** сильно хотеться пить, **~сан мал** жаждущий *скот*

УНДРАХ бить ключом, **ус ~ч байна** вода бьёт ключом, **амьдрал ~ч байна** жизнь бьёт ключом

УНДУЙ: ~ сундуй разбросанно, беспорядочно, в беспорядке, вперемешку, **~ сундуй болгох** приводить в беспорядок, **~ сундуй хаях** разбрасывать, раскидывать

УНЖГАР 1) отвислый, свислый, свисающий, 2) *перен.* хилый, вялый, *слабый*

УНЖИЙХ 1) быть отвислым, оказываться свисающим, 2) быть вялым, оказываться вялым, быть слабым/болезненным

УНЖИХ свисать, отвисать, болтаться, висеть, **хормой нь ~ж байна** полы свисают

УНЖУУ 1) отвислый, свислый, висящий, 2) *перен.* нудный, слишком долгий, очень длительный, **~ хамартай** длинноносый

УНИАР дымка, мгла, **утаа ~, ~ манан** дымка, **~ татах** покрываться дымкой

УНИАРТАХ покрываться дымкой, застлаться мглой/дымкой, туманиться

УНТААХАЙ *разг.* соня

УНТАМХАЙ *соня, любитель поспать*

УНТАХ спать, **~аар хэвтэх** ложиться спать, **бөх ~** крепко спать, **~ж хоцрох** проспать, **бүхлээрээ ~** спать не раздеваясь, **~ж хавьтах** спать (заниматься сексом)

УНТЛАГА сон, **~ын өрөө** спальная комната, спальня, **~ын хүүдий** спальный мешок

УНТРААГЧ гаситель, **гал ~** огнетушитель, **түймэр ~, гал ~** пожарник

УНТРААЛГА выключатель, **чийдэнгийн ~, гэрлийн ~** электрический выключатель

УНТРААХ тушить, гасить, выключать, глушить, **лаа ~** тушить свечу, **гэрэл ~** выключить свет, гасить свет, **түймэр ~** тушить *пожар*

УНТРААГУУЛ огнетушитель

УНТРАЛТ затухание, **галт уулын ~** затухание вулкана

УНТРАХ гаснуть, потухать, глохнуть (о моторе), **гал ~в** огонь погас

УНТУУЛАХ *побуд. от* **унтах**, укладывать спать, усыплять, **хүүхэд ~** укладывать спать ребенка, **~ эм** снотворное средство

УНДУУЦАХ гневаться, сердиться

УНХИА забота, уход, **~ муутай хүн** небрежный, неряшливый человек

УНШИГЧ читатель, читательский, **~дын бага хурал** читательская конференция

УНШИЛТ чтение, декламация, **шүлэг ~** чтение/декламация стихов

УНШИХ читать, **ном ~** читать книгу, **шүлэг ~** читать стихи, **чанга ~** читать вслух, **амандаа ~** читать про себя, **~н сонгох** оглашать, **~ бичиг** *книга для чтения, хрестоматия*

УНШЛАГА чтение, читка, **~ын танхим** читальный зал, читальня, **гэрийн ~** домашнее чтение, **ом маани хэмээх ~** чтение молитвы

УНШУУРТАЙ *разг.* читабельный, читабельная (о книге)

УНЬ уни, жердь, которой поддерживается верхний круг юрты, **~ өлгөх** вставить жердь в отверстие верхнего круга и закрепить её в головках решётчатой стены

УР мастерство, художество, умение, изящество, **~ сайтай эд** изящное изделие, изделие тонкой работы, **гарын/гартаа ~тай** искусный, умелый, **~ гаргах** проявлять мастерство, **~ын сан** репертуар

УРАГ 1. родственник, родня, **~ төрлийн холбоо** родственные связи, **~ барилдах** *стать родственниками в результате свадьбы*

УРАГ 2. плод, **~ийн шингэн** околоплодные воды, **~ийн аарцаг түрүүлэлт** тазовое предлежание плода, **~ийн байрлал** положение плода, **~ийн түрүүлэлт** предлежание плода

УРАГ 3.: **~ ус** *геол.* рапа

УРАГДАХ рваться, разрываться

УРАГШ 1) вперёд, на юг, 2) успех, удача, продвижение, **~ хойш явах** ходить взад и вперёд, **~ харсан хаалга** *обращённая на юг* дверь, **~ муутай ажил** неудачная, безуспешная работа, **~ бүтээмжтэй** успешный, **~гүй ноён ухаангүй зарцтай** заставь дурака богу молиться, он лоб расшибёт

УРАГШАА вперёд, **~ явах** идти вперёд, идти на юг, **~ ч үгүй хойшоо ч үгүй ни** взад ни вперёд, **~ давших** продвигаться вперёд, **~ өргөх** приносить обещанную жертву

УРАГШГҮЙ неудачный, неудачливый, неудачно, неудачливо, **~ эхлэл** неудачное начало

УРАГШЛАХ 1) продвигаться, пройти вперёд, двигаться вперёд, 2) идти к югу, **~ хөдөлгөөн** наступательное движение

УРАГШЛУУЛАХ *побуд. от* **урагшлах**, продвигать, двигать вперёд

УРАГШТАЙ успешный, удачный, удачливый, успешно, удачно, удачливо

УРАЙ ура! возглас, клич

УРАЛДААН соревнование, состязание, **морин ~** конные скачки, **~д дуудах** вызывать на соревнование, **~д түрүүлэх** лидировать в соревновании, занять первое место в соревновании, **~т шалгаруулалт** тендер

УРАЛДАГЧ соревнующийся, состязающийся, участник соревнования

УРАЛДАХ соревноваться, состязаться, участвовать в состязании

УРАМ вдохновение, ободрение, воодушевление, **~ орох** ободряться, *воодушедляться,* **~ зориг** вдохновение, дерзость, **~ хүгарах** разочаровываться, падать духом, **~ хайрлах/нэмэх** ободрять, вдохновлять, поддерживать дух

УРАМГҮЙ разочарованный, подавленный, удручённый, унылый, **~ болох** падать духом, терять охоту/желание к чему-либо, **~ байх** быть в дурном подавленном настроении

УРАМТАЙ заинтересованный, стимулирующий, бодрый, оживлённый, **тэр их ~ байна** *он в очень приподнятом настроении*

УРАМШИЛ заинтересованность, вдохновение, подъём духа, **мөнгөн ~** денежный стимул, **~ шагналын систем** система стимулирования

УРАМШИХ стимулироваться, воодушевляться, загораться желанием, заинтересовываться, радоваться, **амжилтандаа ~** воодушевляться успехами

УРАМШУУЛАЛТ поощрение, стимулирование, стимул, **эдийн засгийн ~** экономическое стимулирование, **~ын систем** система стимулирования

УРАМШУУЛАХ *побуд. от* **урамших**, стимулировать, поощрять, воодушевлять, поднимать чьё-либо настроение

УРАН 1. 1) искусный, умелый, изящный, тонкий, 2) художественный, **~ авъяас** талант, мастерство, **~ гартан/хүн** умелец, искусник, золотые руки, **сайн дурын ~ сайхан** художественная самодеятельность, **~ хатгамал** художественная вышивка, **~ баримал** скульптура, **~ арга** хитрый, ловкий способ, искусный метод, **~ зохиол** художественная литература, **~ сэтгэмж** фантазия, **~ чимэглэх** *муз.* колоратура, **~ нарийн ажил** тонкая, искусная работа, **~ хараацай** ласточка деревенская

УРАН 2. Уран

УРАН 3.: **~ гуа** адонис сибирский

УРАНХАЙ 1) разорванный, порванный, 2) *перен.* болтливый, говорливый, **~ хувцастай** в разорванной одежде

УРАХ разорвать, порвать, царапать, **хувцасаа ~** порвать одежду, **гараа ~** царапать себе руку

УРВААЧ непостоянный, изменчивый, предатель

УРВАГАР расстроенный, мрачный, унылый, угнетённый, плаксивый

УРВАГЧ изменник, предатель, ренегат, **эх орноосоо ~** изменник Родины

УРВАЛ реакция, реактивный, **химийн ~** химическая реакция, **~д орох бодис** реактивные вещества

УРВАЛЗАХ раздражаться, плакаться, сетовать, жаловаться

УРВАЛТ измена, предательство, ренегатство

УРВАХ 1) изменять, предавать, **~и тэрслэгч** предатель, изменник, 2) поворачиваться, оборачиваться, 3) меняться, изменяться, **~/~ж хөрвөх** меняться, **~ тахал** холера

УРВУУЛАХ 1) переворачивать, выворачивать, **~н ашиглах** злоупотребление, 2) принудить к измене

УРГАА растущий, выросший, **~ мод** растущее дерево, **~ хад** выросший из-под земли камень

УРГАЛТ 1) рост, развитие (напр. растений), 2) *геол.* прорастание, **цэгцгүй ~** прорастание беспорядочное

УРГАЛЧ: олон ~ үзэл плюрализм

УРГАМАЛ растение, растительность, **бичил ~** микрофлора, **нэг наст/олон наст ~** однолетнее/многолетнее растение, **тэжээлийн/эмийн ~** кормовые/лекарственные растения, **хогийн ~** сорняк, сорное растение, **~ын аймаг** растительный мир, флора, **~ын тос** растительное масло, **~зүй** ботаника, **~ын бүрхэвч** растительный покров, **үнэртэн ~** ароматические растения

УРГАХ расти, всходить, давать ростки, прорастать, появляться

УРГАЦ урожай, урожайность, **арвин ~** богатый урожай, **~ хураах** собирать урожай, **~ сайтай жил** урожайный год

УРГУУЛАХ *побуд. от* **ургах**, 1) выращивать, растить, 2) быть причиной, причинять, **мод ~** выращивать деревья, **сахал ~** растить/отрастить бороду, **явдал/төвөг ~** причинять хлопоты

УРД 1) южный, на юге, 2) передний, лицевой, **~ тал** передняя часть, южная сторона, **~ зүг** юг, **~ хөрш** южный сосед, Китай, **~ хөл** передняя нога

УРДААС спереди, навстречу, заранее, **~ нь харах** смотреть спереди, **~ мэдэх** заранее узнать

УРДУУР на южной стороне, впереди, **~ гарах** проходить спереди

УРЖДАР позавчера, третьего дня, **уржийн ~, ~ын цаад өдөр** накануне позавчерашнего дня

УРЖИГДАР позавчера, позавчерашний

УРЖНАН позапрошлый год

УРИА призыв

УРИАЛАГХАН отзывчивый, любезный, любезно, отзывчиво, **~ угтах** любезно встретить

УРИАЛГА обращение, воззвание, **~ нийтлүүлэх** опубликовать обращение/воззвание

УРИАЛАХ призывать, обращаться с призывом, воззвать, **амгалан тайван байхыг ~** призывать к спокойствию

УРИАНХАЙ урианхайцы, тувинцы

УРИГДАХ *страд. от* **урих**, приглашаться, быть приглашённым, получать приглашение

УРИЛГА приглашение, **~ тараах** разослать приглашение, **~ын хуудас** пригласительный билет

УРИН 1.: **~ цаг** тёплое время года, **~ дулаан болов** наступила оттепель

УРИН 2. привлекательный, страстный, **~ хүүхэн** страстная женщина

УРИН 3. гнев

УРИНШ зябь, **~ хагалалт** распашка зяби

УРИХ 1. приглашать, **зочид ~** приглашать гостей, **хоолонд ~** пригласить на обед, **бүжигт ~** пригласить на танец

УРИХ 2.: **хуурай салхи ~** наступление ветреной погоды, встречный ветер

УРЛАГ 1. искусство, **соёл ~** культура и искусство, **дүрслэх ~** изобразительное искусство, **~ судлал** искусствоведение, **~ийн түүх** история искусства, **~ийн авъяас** артистический талант, **~ийн ажилтан** работник искусства, **~ийн гавьяат зүтгэлтэн** заслуженный деятель искусства, **маш их ~тайгаар** с большим искусством, **~ийн Ван** планета Паллады

УРЛАГ 2. *бот.* лапчатка Залесова

УРЛАЛ изготовление чего-либо, мастерство, искусство, **гар ~** ремесло, **~ын ажил** ремесленная работа

УРЛАХ мастерить, искусно делать что-либо, **~ газар** мастерская

УРСАЛТ течение, проток

УРСАХ 1) течь, протекать, 2) проливаться, 3) расплавляться, **Туул гол баруун тийшээ ~ана** река Туул течёт на запад

УРСГАЛ течение, поток, направление, **усны ~** течение воды, **агаарын ~** воздушное течение, **шаварт ~** грязевой поток, **ширүүн ~** сильное, быстрое течение, **хүрмэн ~** *геол.* базальтовый поток, **зөөлөн ~** медленное течение, **~ дагах/сөрөх** идти по течению/против течения, **~аар тавих** пустить на самотёк, **хүрмэн ~** *геол.* базальтовый поток, **~ засвар** текущий ремонт, **~ ус** проточные воды

УРСГАХ 1) лить, проливать, 2) *перен.* зря тратить, **цусаа ~** проливать свою кровь, **мөнгө дэмий/хий ~** напрасно тратить деньги

УРТ длинный, долгий, **~ хугацаа** долгое время, **~ нас** долголетие, **~ долгион** длинная волна, **~ эгшиг** долгий гласный, **~ чихтэй** охочий до слухов, **~ын хэмжээ** меры длины, **~ын харайлт** прыжок в длину, **~ гартай** с загребущими руками, **~ын дуу** протяжная песня, **~ хайрхан** табуированное имя змеи, **~ хугацаан дахь үйлдлийн хүчин зүйл** фактор долговременного действия, **~ аянд явах** *приблизительно:* умереть

УРТААШ по длине, в длину, вдоль, **даавуут ~ нь хайчлах** разрезать материю вдоль, **~ нь хэмжих** мерить по длине

УРТААШАА по длине, в длину, вдоль

УРТАСГАХ удлинять, делать более длинным, **ханцуйг ~** удлинять рукав, **ажлын өдрийг ~** удлинить рабочий день

УРТАТГАЛ ударение, **үгийн ~** ударение слова, **~ тавих** ставить ударение

УРТДАХ быть слишком длинным, оказываться длиннее
УРТСАХ удлиняться, делаться длиннее, **өдөр ~ж байна** дни удлиняются
УРУУ вниз, книзу, ~ **газар** спуск, ~ **царай** унылый вид, **~гаа харах** смотреть вниз, опрокидываться вверх дном, **~гаа явах** спускаться вниз, идти к упадку, ухудшаться, **уулын ~** вниз с горы, **салхины ~** по ветру, ~ **татах** оказывать дурное влияние, испортить кого-нибудь
УРУУДАХ 1) спускаться, ехать/идти вниз, 2) *перен.* опускаться, **шатаар ~** спуститься по лестнице, **салхи ~** двигаться поветру, 3) **~ давхцал** *муз.* унтертоны
УРУУЛ губа, губы, **зуваан ~** толстые губы, **дээд доод ~** верхняя и нижняя губы, **сэтэрхий ~** заячья губа, **будагтай/будсан ~** накрашенные губы, **~аа хазах** кусать губы, **~аа жимийх** сжать губы, поджимать губы, **~аа цорвойлгох/цорвойх** оттопырить губы, ~ **дээр үнсэх** целовать в губы
УРХАГ 1. причина, основание, повод, ~ **нь юунд байна** в чём причина
УРХАГ 2. ленивый, вялый, медлительный
УРХИ силок, ловушка, западня, ~ **тавих** ставить силки/западню, **~нд орох** попасть в ловушку/западню, **~нд орохгүй байх** избежать западни/ловушки
УРХИДАХ ловить силками, заманивать в ловушку
УРЦ чум, хижина, вигвам, **~н гэр** чум
УРЧУУД умельцы, мастера
УРШИГ плохие последствия, беспокойство, неприятность, беда, **өвчний ~** последствие болезни
УРЬ оттепель, ~ **оров/унав** наступила оттепель, **хаврын ~** весенняя оттепель, **~н цаг** тёплое время года
УРЬД раньше, прежде, заранее, в прошлом, ~ **өмнө** раньше, **юуны ~** прежде всего, **үүний ~** до этого, ~ **үзэгдээгүй** непредвиденный, неожиданный, **~ын адил** как и раньше, как обычно, **~аас мэдэх** предвидеть, предсказать, заранее узнать, **~аас сэрэмжлэх** предостерегать, принимать предварительные меры, **~аас шийдвэрлэх** предрешать, заранее решать
УРЬДААР сперва, сначала, первым, ~ **асуух** спросить первым, ~ **ирэх** прийти первым, ~ **энэ номыг унш** сначала прочитай эту книгу
УРЬТАХ опережать, обгонять, быть первым
УРЬДЧИЛАХ делать заранее, делать вперёд, предварять, предупреждать, **~н сануулах** предупреждать, делать предупреждение, **~н болгоомжлох арга** хэмжээ превентивные меры, **~н өгөх/олгох** авансировать, давать вперёд, **~сан тооцоо** предварительный расчёт, **~н сэргийлэх арга хэмжээ** предупредительные меры, **~сан нөхцөл** предварительное условие, **~сан шалгалт** предварительный экзамен, предварительная проверка, **~н битүүмжлэх** предварительный арест имущества, **~н төлөвлөөгүйгээр бусдыг алах** *юрид.* простое убийство, **~н төлөвлөсөн гэмт хэрэг** преднамеренное, заранее обдуманное преступление, **~н хорих** предварительное заключение, **~н хорих газар** место предварительного заключения, **~н мөрдөн байцаалт** предварительное следствие, **~н таамаглаагүй алдагдал** непредсказуемый убыток, **цаг уурын ~сан мэдээ** прогноз погоды
УРЬДЧИЛГАА аванс, ~ **авах** авансировать, ~ **өгөх** давать аванс, выдать аванс, **~г барагдуулах** погасить аванс, **нийлүүлэлтийн хэлбэрээр олгох ~** аванс в форме поставки
УС (ан) вода, водный, водяной, **бороony ~** дождевая вода, **цэвэр ~** пресная вода, **рашаан ~** минеральная вода, ~ **цаг уурын алба** гидрометеорологическая служба, **~ны нөөц** водные ресурсы, **~ны төвшин** уровень воды, **ундны/уух ~** питьевая вода, **~ны эргүүлэг** водоворот, **~ны олом/гарам** брод, **~ны замаг** тина, **~ны далан** дамба, ~ **нэвчимж** водопроницаемость, ~ **үүсэл** гидрогенез, ~ **төрөгч** водород, ~ **хадгаламж** водохранилище, ~ **юүлүүр** водослив, **~н задрал** гидролиз, **~н мандал** гидросфера, **~н исэл** гидрат, **~ны шувуу** водоплавающие птицы, **~ны булаг** норка, **~н зам** водные пути, **~н задрал** гидролиз, **нэрмэл ~** дистилированная вода, **~н онгоц** пароход, **~н тээвэр** водный транспорт, **~н цэрэг** матрос, моряк, **~н хангамж** водоснабжение, **~н сан** водохранилище, ~ **оргилуур** фонтан, **~н спорт** водный спорт, **~н тээрэм** водяная мельница, **~н цахилгаан станц** гидроэлектростанция, **~н бидэрьяа** аквамарин, **~н болор** горный хрусталь, **~н будаг** акварель, **~н эм** микстура, **~н үзэм** виноград, **~нд орох** купаться, принимать ванну, принять душ, **~нд сэлэх** плавать в воде, ~ **гатлах/гарах** переправляться через реку, ~ **уух** пить воду, ~ **уух хувь** судьба остаться живым, ~ **болгол согтох напиться** вдрызг, **~н амтай** *позёр, «хлестаков»*, **~н тэнэг** абсолютный глупец, круглый дурак, ~ **болох** мешать, вредить, **~н хулгана болох** *приблизительно:* пролить семь потов, **~наас хуурай гарах** выйти сухим из воды
УСАЛГАА 1) поливка, полив, орошение, поливной, 2) водопой для скота, **цэцэрлэгийн ~** поливка сада, **~ны машин** поливальная/поливочная машина
УСЖУУЛАГЧ мелиоратор, ирригатор
УСЖУУЛАЛТ ирригация, обводнение, мелиорация
УСЖУУЛАХ обводнять, обеспечивать водой, ~ **систем** ирригационная система
УСЛАГЧ поливальщик, поливальщица
УСЛАЛТ поливание, поливка, орошение, ииригация
УСЛАХ орошать, поливать водой, поить водой, **тариан талбай ~** орошать поля, **мал ~** поить скот водой, **цэцэг ~** поливать цветы, ~ **төхөөрөмж** поливальное устройство, оросительные сооружения
УСЛУУР поливалка, поливальное устройство, ороситель
УСТАХ уничтожаться, ликвидироваться, прекратить существование
УСТГАЛ ликвидация, уничтожение, истребление, дезинфекция, **сууцанд шавьжийн ~ хийх** произвести дезинфекцию в квартире
УСТГАЛТ ликвидация, ~ **хийх** ликвидировать
УСТГАХ уничтожать, ликвидировать, истреблять, упразднять, **бичиг үсэг үл мэдэх явдлыг ~** ликвидировать безграмотность, **хүнийг үй олноор ~ зэвсэг** оружие массового истребления
УСТӨРӨГЧ водород, **~ийн бөмбөг** водородная бомба
УСЧИН 1) водовоз, водонос, 2) пловец
УТАА дым, ~ **гарах** дымить, ~ **баагих/уугих** валить клубами, дымиться, ~ **суунаглах** подниматься вверх столбом (о дыме), ~ **гаргах** а) пускать дум, б) топить, ~ **тавих** пускать дым, **~ны яндан** дымовая труба, **~н хөшиг** дымовая завеса
УТААГҮЙ бездымный, ~ **дарь** бездымный порох
УТААТ дымный, дымовой, дымчатый, ~ **од** комета, ~ **болор** дымчатый топаз, ~ **молор** раухтопаз
УТААТАЙ дымный, ~ **гэр** дымная юрта, дымное помещение
УТАЛТ копчение, выкуривание, **тарвага ~** выкуривание тарбаганов из норы
УТАС 1) нитка, 2) проволока, провод, кабель, 3) телефон, 4) телеграмма, 5) струна, **нийлэг мяндсан ~** синтетическая нитка, **зүүнд ~ сүвлэх** вдевать нитку в иголку, ~ **нийттэх** сучить нитку, **~н чинээ улаан амь** пропащая моя головушка (жизнь), **төмөр ~** металлическая проволока, ~ **татах** натягивать провода, **автомат ~** телефон автомат, **~аар ярих** разговаривать по телефону, **~аар дуудах** вызывать по телефону/к телефону, ~ **тавих** проводить телефонную линию, **~ны дэвтэр** телефонная книжка, **салаа ~** параллельный телефон, **цахилгаан ~** телеграмма,

баярын ~ приветственная телеграмма, **~ явуулах** послать/отправлять телеграмму, **~н хөгжим** струнные инструменты

УТАСДАХ звонить, разговаривать по телефону

УТАХ дымить, окуривать, коптить, **тарвага ~** выкуривать тарбагана из норы, **~н хиам** копчёная колбаса, **~н загас** копчёная рыба

УТГА смысл, значение, содержание, **~ агуулга, гол ~** главный смысл, основное содержание/значение, **шууд ~** прямое значение, **шилжсэн дам ~** переносное значение, **давхар ~** двойственный смысл, **~ зохиол** литература, **~ зохиолын хэл** литературный язык, **гүн ~тай** имеющий глубокий смысл

УТГАГҮЙ бессодержательный, бессмысленный, бессмыслие, бессмыслица

УТЛАГА 1) выкуривание, копчение, 2) *мед.* ингаляция, **~ эмчилгээний арга** ингаляционный метод лечения, **~ын хэрэгсэл/багаж** ингаляционный прибор

УУ 1) *вопросительная частица, употребляемая после слов с гласными заднего ряда:* ли, ль, 2) *употребляется с глаголами в настояще-будущем времени для выражения почтительной просьбы:* **энэ тухай чи сонсов ~?** ты слышал об этом? **та наашаа суугаа ~?** садитесь сюда, пожалуйста

УУГАН 1) первый, старший, первенец, 2) старейший, **айлын ~** хүүхэд первый/самый старший ребёнок в семье, **дэлхийн сансрын ~ нисэгч** первый космонавт мира

УУГИХ дымиться, тлеть с дымом, подниматься, клубиться (о дыме)

УУГИУЛАХ *побуд. от* **уугих**, дымить, пускать дым

УУГУУЛ основной, исконный, коренной, туземный, первоначальный, **нуттийн ~ иргэн** коренной житель местности, абориген, туземец

УУДАМ 1) обширный, необъятный, просторный, 2) спокойный, снисходительный, **~ саруул танхим** просторный светлый зал, **~ зан** спокойный характер, снисходительность

УУДЛАХ 1. рыться, копаться, докапываться, искать, 2) *перен.* раскрывать, разоблачать, **авдар ~** рыться в сундуке, **өвдөө ~** искать за пазухой, рыться в кармане, **мөнгө ~** зарабатывать много денег/большие суммы, **хэргий нь ~** раскрывать преступление, разбирать дело

УУДЛАХ 2. переливать из большого сосуда в меньший, **тогооноос данханд шанагаар цай ~** переливать чай в чайник ковшом из котла

УУЖИМ 1) широкий, просторный, обширный, 2) *перен.* спокойный, **~ нутаг** просторный край, **~ дотортой хүн** спокойный, степенный человек

УУЖИМДАХ быть слишком просторным, оказываться чрезмерно широким

УУЖРАЛТ успокоение, спокойствие, спокойность

УУЖРАХ 1) становиться шире, быть просторным, 2) *перен.* успокаиваться, стать спокойным, перестать беспокоиться

УУЖУУ просторный, свободный, спокойный, спокойно

УУЖУУХАН 1) довольно просторный, достаточно свободный, свободно, спокойно, 2) без лишних затрат труда, без всяких затруднений

УУЛ 1. гора, **~ нуруу** горная цепь, хребет, **~ уурхай** рудник, **~ын орой/оргил** вершина горы, **~ын хормой/бэл** подножие горы, **~ын ар** северная часть горы, **~ынхан** горцы, обитатели гор, **~ын аав** волк (табуированное имя), **~наас салсан барс, уснаас салсан загас** *приблизительно:* не в своей тарелке, **~ үзээгүй хормой шууж ус үзээгүй гутал тайлах** *приблизительно:* не говори гоп, пока не перепрыгнешь

УУЛ 2. трут для огнива

УУЛ 3. основной, коренной, исконный, данный, тот самый, тот самый, **~ нутаг** основное местожительство, родное место, **~ нь** вообще, **~аас** вообще, сначала

УУЛАРХАГ горный, гористый, **~ орон** горная страна

УУЛГА неожиданное нападение, **~ тавих** отправлять бойцов для неожиданного нападения

УУЛГАЛАХ неожиданно захватывать/нападать

УУЛГАМЧ эмиряк, человек страдающий эмиречением

УУЛГАХ *побуд. от* **уух**, поить, заставлять пить, давать пить

УУЛЗАЛТ встреча, свидание, **нөхөрсөг ~** дружественная встреча, **зөвлөлдөх ~** консультативная встреча, **сонгогчидтойгоо хийх ~** встреча с избирателями

УУЛЗВАР стык, перекрёсток, узел, **замын ~** перекрёсток дорог, **төмөр замын ~** железнодорожный узел

УУЛЗАХ встречаться, видеться, **хааяа ~** редко встречаться, **~лгүй удаж цангасан зүрхний омог** сердечная юдоль от долгого расстования

УУЛЗУУЛАХ *побуд. от* **уулзах**, устраивать встречу, давать возможность встречаться, сводить, организовать свидание

УУЛЗУУР перекрёсток, узел

УУЛЬ сова

УУР 1. пар, испарение, **~ амьсгал** климат, **~ын халаагуур/халаалга** паровое отопление, **цаг ~** погода, метеорология, **цаг ~ын мэдээ** сводка погоды, **~ болох** превращаться в пар, **~ын зуух** котельная

УУР 2. гнев, ярость, **~ хүрэх** гневаться, сердиться, **~ хилэн буцлах, ~ хилэн бадрах** пылать гневом

УУРАГ 1) молозиво, 2) белок, протеин, **~ тархи** головной мозг, **өндөгний ~** яичный белок, **шар ~** желток

УУРАГТ белковый, **~ бодис** белковые вещества

УУРГА укрюк, урга (длинный шест с петлёй на конце для ловли скота), удочка, **~аар морь барих** арканить коня ургой

УУРГАЛАХ 1) ловить ургой, укрюком, 2) *перен.* вербовать, залучать, заманивать к себе, привлекать на свою сторону

УУРЛАМТГАЙ раздражительный, склонный, сердиться/гневаться, сердитый, гневливый, **~ зан** раздражительный/сердитый нрав

УУРЛАХ сердиться, гневаться, злиться, **над биттий уурла!** не сердитесь на меня!

УУРЛУУЛАХ *побуд. от* **уурлах** сердить, злить, гневить, выводить из себя, раздражать

УУРСАХ 1. сердиться

УУРСАХ 2. превращаться в пар, испаряться, обратиться в пар

УУРТАЙ сердитый, гневный, злой

УУРХАЙ 1) рудник, шахта, **уул ~** горнодобывающий, 2) кузница, **чулуун нүүрсний ~** каменноугольная шахта, **ил ~** разрез, карьер, 3) **эх ~** источник, кузница

УУРХАЙЧИН шахтёр

УУРШИЛТ испарение, улетучивание, превращение в пар, **шингэний ~** испарение жидкости

УУРШИХ испаряться, улетучиваться, превращаться в пар, **ус ~на** вода испаряется

УУРШИМТГАЙ быстро улетучивающийся, испаряющийся

УУРШМАЛ газообразное состояние

УУРШУУЛАХ *побуд .от* **уурших** испарять, превращать в пар, обратить в пар, улетучивать

УУСАХ 1) растворяться, 2) ассимилироваться, **ёотон цайнд ~в** сахар растворился в чае, **~ чанар** растворимость, растворяемость

УУСГАГЧ растворитель, **~ шингээгч** абсорбенты, **хүхрийн хүчил бол ихэнх төмөрлөгийг ~ юм** серная кислота является растворителем для многих металлов

УУСГАМАЛ растор, **ханасан ~** *насыщенный раствор*
УУСГАХ *побуд. от* **уусах**, 1) растворять, 2) ассимилировать, **давс усанд ~** растворить соль в воде, **үндэстэн ястныг ~** ассимилировать народности, племена
УУСМАЛ раствор, **ханасан ~** насыщенный раствор, **өромдлөгийн ~** *геол.* раствор буровый, **худэр агуулагч ~** *геол.* раствор рудоносный
УУТ мешок, мешочек, куль, сума, **эсгий ~** *войлочный мешок*, **~нд юм хийх** сложить вещи в мешок, **гялгар ~** целофановый пакет
УУТАН: ~ хөнжил, ~ хүүдий спальный мешок
УУТЛАХ 1) класть в мешок, 2) *перен.* получать в большом количестве, **гурил ~** ссыпать муку в мешок, **мөнгө ~** зарабатывать *большие деньги*
УУХ 1) пить, 2) впитывать в себя что-либо, **цай ~** пить чай, **эм ~** принимать лекарство, **~ ус** питьевая вода, **~ж наргих** бражничать, трапезничать
УУХАЙ браво, ура! уухайн тас! вот так! вот именно!
УУХАЙЛАХ возглашать «уухай», исполнять хоровой напев
УУХИЛАХ пыхтеть, задыхаться, тяжело и прерывисто дышать, **уурлан ~** задыхаться от гнева, **халууцсанаас ~** задыхаться от жары
УУЦ крестец, поясница, **~аараа ширээ мөргөчихлөө** ударился крестцом об угол стола, **~аар өвдөх** а) боль в пояснице, б) болеть в пояснице, **~ таллах** резать тонкими кусками мясо бараньего *крестца*, **найрын ширээний ~** праздничный крестец
УУЧЛАЛ прощение, извинение, снисходительность, великодушие, **~ гуйх** просить прощения у кого-либо, **~ үзүүлэх** *помиловать*, даровать помилование, **~ үзүүлэх эрх** право помилования
УУЧЛАМААР простительный, извинительный, заслуживающий прощения
УУЧЛАМТГАЙ склонный простить/извинить, снисходительный, *великодушный*
УУЧЛАХ прощать, извинять, быть снисходительным/великодушным, **намайг ~аарай** простите меня
УУЧЛАШГҮЙ непростительный, невозможный простить/извинить, не заслуживающий прощения, **~ алдаа** *непростительная ошибка*
УУШ: идэш ~ продукты питания
УУШГИН: ~ чулуу пемза
УУШИГ лёгкие, лёгкое, **~ны үрэвсэл** воспаление лёгких, пневмония
УХАА холм, холмы, **~ толгод** холмогорье, **~ хонгор бүргэд** орёл беркут южно-европейский
УХААЖИХ *умнеть, набираться ума*
УХААЛАГ умный, разумный, сметливый, сообразительный, **~ охин** умная девочка
УХААН 1) ум, разум, рассудок, 2) сознание, 3) наука, учение, **эрүүл ~** здравый ум, **саруул ~** светлый ум, **~ бодол** смысл, **нарийн ~** тонкий ум, **хар ~** простой ум, обычная практика, **хар ~аар бодоход** размышляя здраво, **~ гаргах/зарах** придумать способ, находить выход, **~ алдах** *потерять сознание*, **~гүй байх** быть без сознания, **~ орох** прийти в сознание, **шинжлэх ~** наука, **~аас гаслан, ~тайн зовлон** горе от ума, **сурган хүмүүжүүлэх ~** педагогика, **~ нь** по сути дела, в действительности, на самом деле, **~д багтахгүй юм** уму непостижимо, **~даа** *разг. в смысле, полагать* что, **~ жолоогүй айх** оцепенеть от страха, **~д нь ухна үхэх** быть глупым, как сивый мерин, **~д нь согог орох** быть трахнутым на голову
УХААНГҮЙ 1) неразумный, безумный, бестолковый, глупый, 2) без сознания, не трезвый, 3) *перен.* очень сильно, безумно, **чи яасан ~ амьтан бэ** какой ты тупой, **~ хэвтэх** лежать без сознания, **~ хайрлах/дурлах** безумно любить
УХААНТАЙ 1. 1) умный, разумный, рассудительный, толковый, 2) трезвый
УХААНТАЙ 2. *употребляется в составе сказуемого:* пожалуй, кажется, похоже, вроде, будто, **би түүнтэй суусан ~** вроде, я на ней женился, **энэ чинь хаашаа ~ юм бэ!** что это такое? для чего всё это?
УХААНТАН просвящённый, разумный человек
УХААРАЛ осознание, постижение, понимание
УХААРАХ понимать, постигать, осознавать, уразумевать, **буруугаа ~** сознавать свою вину, **үүргээ ~** *осознавать свой долг*
УХААРАШГҮЙ уму непостижимый
УХАГДАХУУН понятие, представление, **нэмүү өртгийн тухай ~** понятие о добавочной стоимости
УХАМСАР сознание, **улс төрийн ~** политическое сознание, **~ сайтай хүн** сознательный человек
УХАМСАРГҮЙ несознательный, лишённый самосознания, **~ этгээд** несознательное лицо
УХАМСАРЛАХ понимать, сознавать, отдавать себе отчёт, **алдаагаа ~** сознать ошибки
УХАМСАРТАЙ сознательный, с сознанием, сознательно, **~ сахилга бат** сознательная дисциплина
УХАРХАЙ *глазное яблочко*, **~ нь ширгэх** *высыпаться*
УХАСХИЙХ вскакивать с места, рвануться
УХАХ 1. копать, рыть, **газар ~** рыть землю, **нүх ~** рыть яму
УХАХ 2. понимать, разуметь
УХЛААДАС: захны ~ вырез ворота
УХНА козёл-производитель, **~ ишигний зовлон ойлгохгүй** сытый голодному не товарищ
УХРААХ *побуд. от* **ухрах**, пятить, двигать, *назад*, толкать *назад*, перевести назад, **машинаа ~** сдать назад на машине
УХРАЛТ отступление, отказ
УХРАХ отступать, пятиться, идти назад, давать задний ход, **машин ~в** автомобиль дал задний ход
УХУУЛАГЧ *агитатор*
УХУУЛАХ агитировать, пропагандировать, разъяснять, **үзэл санаа ~** пропагандировать идеи, **~ хуудас** агитационная листовка
УХУУЛГА агитация, пропаганда, **суртал ~ын ажил** агитационная работа, **сонгуулийн өмнөх ~** предвыборная агитация, **~ын хэрэгсэл** средства пропаганды
УЦААР 1) раздражение, возбуждение, 2) сердитый
УЦААРЛАХ раздражаться, раздразниваться, **үл ялих юманд ~** раздражаться из-за пустяков/по пустякам
УЦААРЛУУЛАХ *побуд. от* **уцаарлах**, раздражать, раздразнивать
УЧИР 1. *причина*, осонвание, случай, обстоятельство, **~ байдал** обстоятельство, **~ шалтгаан** аргументы, причины, **~ утга** суть, смысл, значение, **~ыг олох** найти причину, *выяснить*, **~ыг мэдэх** знать обстоятельства, **~аа мэдэх** быть сознательным, понимать, **~аа хэлэх/тоочих** говорить всю причину, **~ мэдэх хүмүүс** сведующие люди
УЧИР 2. так как, потому что, ввиду того, что, **~аас, ~ нь, ~ юу гэвэл** потому что, **ямар ~аас** из-за чего, почему, **ийм ~аас, ~ иймээс** поэтому, **~ уттагүй юм ярих** говорить бессмыслицу, **~гүй үнэтэй** чрезвычайно дорогой, **~гүй уурлах** быть чересчур сердитым, сердиться без всякой причины
УЧИРЛАЛ *юрид.* аргумент, **~ гаргах** аргументировать
УЧИРЛАХ находить причину/повод, приводить доводы, аргументировать, мотивировка, мотивирование
УЧИРТАЙ 1) имеющий причину, *имеющий значение/смысл*, 2) должен, должно, следует, **«алаг дэлхийд төрсөн минь ~»** мой приход на свет имел свой смысл (Б.Явуухулан)

УЧРАА встреча, ~ **бөх** противник (о борьбе)
УЧРАЛ встреча, случай
УЧРАЛТ: ~ **хань/нөхөр** спутник жизни
УЧРАХ 1) встречаться, встречать, 2) случаться, приключаться, **бэрхшээлтэй** ~ встречаться с трудностями, **нүүр** ~ встретиться лично, **халз** ~ встретиться лицом к лицу
УЧРУУЛАХ *побуд. от* **учрах**, причинять, наносить, подвергать, **саад** ~ чинить препятствие, **хохирол** ~ причинять ущерб, **аюул** ~ подвергать опасности
УЯА завязка, верёвка, привязь, **морины** ~ коновязь, ~**тай морь** привязанный конь, ~**тай нохой** привязанная собака, собака на цепи, ~**наасаа алдуурсан мэт** быстро, стремительно
УЯАС повязка, узел
УЯЛДАА согласованность, увязка, гармония, ~ **холбоо** связь, согласование
УЯЛДАХ связываться, увязываться, согласовываться
УЯЛДУУЛАХ *побуд. от* **уялдах**, согласовывать, координировать, увязывать, ~**н зохицуулсан шийдвэр** согласованное решение
УЯН гибкий, эластичный, упругий, мягкий, ~ **хатан бодлого** гибкая политика, ~ **сэтгэлтэй** мягкосердечный, сердобольный, ~ **хатан хүүтэй зээл** заём с плавающей процентной ставкой
УЯНГА лиричность, мелодичность, ~**ын шүлэг** лирическое стихотворение, ~**ын дуурь** лирическая опера
УЯНГАЛАХ звучать мелодично, издавать мелодичный звук, ~**уулан дуулах** *муз.* бельканто
УЯРАХ растрогаться, умиляться, делаться мягким, **сэтгэл** ~ быть тронутым, растрогаться
УЯРААХ трогать, умилять, делать мягким, заставлять расстрогаться, **сэтгэл** ~ трогать сердце, **уйлгал нь** ~ трогать до слёз
УЯРАМ трогательный, **сэтгэл** ~ **өгүүлэл** трогательный рассказ
УЯРУУЛАХ умилять, трогать за душу
УЯХ 1) привязывать, завязывать, 2) задерживать, **зангиа** ~ завязывать галстук, **морь** ~ а) привязывать лошадь, б) специально готовить, тренировать коня к скачкам, **ажил** ~ задерживать работу, **Гантигмаа аавынхаа зангиаг** ~ **дуртай байсан** Гантигмаа любила завязывать галстук отца
УЯХАН гибкий, мягкий, кроткий, ласковый

Ү

ҮГ слово, речь, **зүйр ~** пословица, поговорка, **манж ~** лестные слова, «лапша на уши», **мэргэн, цэцэн ~** афоризм, крылатые слова, *изречение*, **үнэн ~** честное слово, правдивая речь, **хатуу, ширүүн ~** грубое слово, **доромжолсон ~** оскорбительные слова, **хоосон ~** пустые слова, **бүдүүлэг ~** вульгарные слова, вульгаризм, **өмнөх ~** предисловие, **төгсгөлийн ~** заключительное слово, послесловие, эпилог, **сүүлчийн ~** последнее слово, **гашуудлын ~** слово соболезнования, **хэлсэн ~** речь, выступление, **~ийн утга** лексическое значение, значение слова, **~ийн бүтэц** структура слова, **~ийн гарал** этимология слова, **~ийн сүлжээ** кроссворд, **~ дэлгэх** вести разговоры о том, о сём, **~ ороох** придираться к словам, **~ хэлэх** говорить, иметь слово, произносить речь, выступать с речью, **~ хэлэх эрх чөлөө** свобода слова, **~ авах, ~нд орох** слушаться, подчиняться чьему-*либо слову*, **~ алдах** проговориться, обмолвиться, **~ булаалдах/зөрөх** спорить, **~ндээ хүрэх** сдержать своё слово, **~нд итгэх** верить на слово/словам, **~нд орох** слушаться, **~ээ буцах/буцаах** брать свои слова назад, **~ дуугүй** безоговорочно, беспрекословно, **~ээр дайрах** нанести словесное оскорбление, **~ үсэгчилэн** слово в слово, буквально, дословно, **нэг ~ээр** одним словом, **хүнийг ~ээр** послушный, **~ээр наадах, ~ийн наадам** *игра слов*, **~ дуугүй биелүүлэх** безоговорочное выполнение, **~ийн уттын нарийн ялгаа** оттенок значения слова, **олон ~ улиг, цөөн ~ билиг** слово серебро, молчание золото, **муу ~ модон улаатай** плохие вести доходят быстро

ҮГҮЙ молчаливый, немой, без слов, **~ кино** немой фильм, **олон таван ~, ямар ч ~** без всяких лишних слов

ҮГДРЭЛ осложнение, **ханиадны ~** осложнение гриппа

ҮГДРЭХ осложняться (о болезни)

ҮГДРЭЭХ *побуд. от* **үгдрэх**, осложнять, доводить до осложнения (о болезни)

ҮГЗҮЙ морфология, морфологический

ҮГИЙСГЭЛ отрицание, **~ийн ~ийн хууль** теория отрицания отрицания

ҮГИЙСГЭХ отрицать

ҮГЛЭХ ворчать, упрекать, журить, **аман дотроо ~** бормотать

ҮГЛЭЭ: **~ хүн** ворчун

ҮГҮЙ не, нет, отсутствие, не имение, **~ байх** отсутствовать, не иметься, **~ болох** исчезать, теряться, **~ хийх, ~ болгох** уничтожать, ликвидировать, **~ хаанаас даа** совсем нет! **огтхон ч ~** вовсе нет, **эмэгтэй хүн ~ гэвэл магадгүй гэсэн үг** *если женщина говорит «нет», то это значит «может быть»*

ҮГҮЙЛЭХ замечать отсутствие кого-, чего-либо, обнаруживать отсутствие кого-, чего-либо, вспоминать, чувствовать, что кого-то недостаёт

ҮГҮЙРЭЛ *обнищание*, нищета, лишение, нужда, несостоятельность, **~ хоосрол** бедность, нищета

ҮГҮЙСГЭХ отрицать, **бодит үнэнийг ~ж болохгүй** *нельзя отрицать объективной истины*, **~ үзэлтэн** нигилист

ҮГЧЛЭХ передавать дословно, **~н орчуулах** переводить дословно, **~сэн орчуулга** дословный перевод, **~сэн тайлбар** буквальное толкование

ҮГЭЭГҮЙ *бедный, нищий, сирый*, **~ ядуус** нищие

ҮД полдень, **~ээс өмнө/хойно** до/после полудня, **~ийн алдад/хэрд** к полудню, **~ийн хоол** обед, **~ийн завсарлага** обеденный перерыв

ҮДЭЛТ проводы, провожание, **~ зохион** организовать проводы

ҮДЭХ 1. провожать, **зочдыг ~** проводить гостей, **~ж мордуулах** проводить кого-либо

ҮДЭХ 2. простёгивать, шнуровать, сшивать ниткой, **хана ~** прикреплять части юрты

ҮДЭШ вечер, вечером, вечерний, **«Улаанбаатарын ~ намуухан ...»** как упоительны вечера в Улан-Баторе (из песни), **~ болов** наступил вечер, **~ийн гэгээ** вечерняя заря, **~ийн бүрий/бүрэнхий** вечерние сумерки, **~ийн хоол** ужин

ҮДЭШЛЭГ вечер, вечеринка, **уулзалт ~** вечер-встреча

ҮДЭЭР тонкие кожаные ремни (для скрепления частей юрты)

ҮДЭЭС 1) шнур, нить, 2) сшивка, **гутлын ~** шнурки для ботинок, ***биччгийн цаасны ~*** *скрепки для степлера*

ҮЕ 1. сустав, **хуруугны ~** сустав пальца, **~ мөчний өвчин** ревматизм, **~ булгарах/мултрах** вывихнуть, **~ний үрэвсэл** артрит

ҮЕ 2. 1) период, эпоха, момент, фаза, 2) поколение, **цаг ~** время, **орчин ~** современность, наше время, **шилжилтийн ~** переходный *период*, **сүүлийн ~д** в последнее время, **ойрын ~д** на днях, **тэр ~д** в то время, **~ шат** стадия, **залуу ~** молодое поколение, **ахмад ~** старшее поколение, **~ тэнгийнхэн, нэг ~ийнхэн** ровестники, сверстники, **~ийн үед** испокон веков, **зардлаа нөхөх ~** период окупаемости, **хөнгөлтийн ~** льготный период, **хагас задралын ~** период полураспада

ҮЕ 3. слой, пласт, **хар хөрсний ~** слой чернозёма

ҮЕ 4. *составная часть чего-либо*, **хулсны ~** коленцо бамбука

ҮЕ 5. слог, **үгийг ~эр хуваах** делить слова на слоги

ҮЕ 6. паводок

ҮЕЛЗЭЛ частота, периодическое колебание, частотный, **цахилгаан гүйдлийн ~** частота электрического тока

ҮЕЛЗЭХ периодически колебаться

ҮЕЛЭХ 1. делить на периоды, периодический, **Менделеевын ~ систем** периодическая *система Менделеева*

ҮЕЛЭХ 2.: **~ бишгүүр** *муз.* фагон

ҮЕР наводнение, половодье, разлив, гроза, **~ болох** наводняться, затоплять, **~ буув** разразилась гроза

ҮЕРЛЭХ разливаться, наводнять, затоплять, выходить из берегов, **гол ~ж халив** река вышла из берегов

ҮЕРХЭЛ дружба, **бидний олон жилийн ~** наша многолетняя дружба

ҮЕРХЭХ дружить, сдружиться, **бид багаасаа ~ж байгаа** мы дружим ещё с детских лет

ҮЕТ 1. слоистый, **нэг ~** однослойный, **~ хөлтөн** членистоногие, **~ ургамал** членистостебельные

ҮЕТ 2. *слоговой*, **~ бичиг** слоговое письмо

ҮЕТ 3.: **~ цагаан** *бот.* ковыль волосатик

ҮЕТ 4.: **~ монгол** *бот.* птилограстис монгольский

ҮЕТЭХ 1) наслаиваться, становиться слоистым, 2) быть коленчатым, состоящим из звеньев

ҮЕТЭЙ 1) слоистый, коленчатый, имеющий суставы, 2) *перен.* выносливый, стойкий, твёрдый, неослабевающий, **~ залуу** стойкий парень

ҮЕЭЛ двоюродный, **~ ах** двоюродный брат (старший)

ҮЗВЭР зрелище, представление

ҮЗЛЭГ смотр, осмотр, ревизия, проверка, инспекция, **эмнэлгийн ~** медицинский осмотр, **гаалийн ~** таможенный осмотр, **~ явуулах/хийх** провести/организовать осмотр

ҮЗМЭР экспонат, **музейн ~үүд** музейные экспонаты, **~ийн самбар** стенд, **~ийн цонх** витрина

ҮЗМЭРЧ предсказатель, провидец

ҮЗҮҮЛБЭР номер, представление, показ, **циркийн ~** цирковой номер
ҮЗҮҮЛЭЛТ показатель, **үндсэн ~** основной показатель, **тоо чанарын ~** количественные и качественные показатели, **эдийн засгийн ~** экономические показатели
ҮЗҮҮЛЭН: ~ танилах наглядные пособия
ҮЗҮҮЛЭХ 1) показывать, демонстрировать, предъявлять, 2) оказывать, **үзэсгэлэн ~** показывать выставку, **үнэмлэхээ ~** предъявить/показать свой документ, **үлгэр жишээ ~** показать пример, **эр чадлаа ~** проявлять мужество, **эмчид биеэ ~** показаться врачу, **туслалцаа ~** оказывать содействие, **эхнэр нөхөр хоёрын бие биедээ ~ хайр халамжийн хэмжээнээс нууц амраг байх, эс байх нь шийдэгдэнэ** от того, насколько жена и муж уделяют друг другу внимание зависит будет или не будет у кого-то из них любовник или любовница
ҮЗҮҮР остриё, конец, кончик, **хурц ~** остриё иголки, **хэлний ~** кончик языка, **хуруугны ~** кончик пальца, **дээсний ~** конец волосяной веревки, **нүдний ~** поле зрения, **замын ~ барих** почти добраться до дома
ҮЗҮҮРГҮЙ не имеющий острия, тупоконечный, с тупым концом
ҮЗҮҮРТЭЙ остроконечный, имеющий остриё
ҮЗҮҮРЛЭХ 1. заострять, оттачивать, **харандаа ~** заострить/чинить карандаш
ҮЗҮҮРЛЭХ 2. занимать второе место в национальной борьбе
ҮЗҮҮРЛЭХ 3.: **нүд ~** придираться
ҮЗЭГ перо, ручка, **энгэрийн ~, сордог ~** авторучка, **тосон балтай ~** шариковая ручка, **хулсан ~** бамбуковое перо, **~ цаас нийлүүлэх** писать, строчить
ҮЗЭГДЭЛ явление, **байгалийн ~** явление природы, **ердийн ~** обычное явление, **ер бусын хачин ~** странное явление, **хий ~** призрак, иллюзия
ҮЗЭГДЭХ быть видимым, виднеться, наблюдаться, показываться, **юу ч ~гүй байна** ничего не видно
ҮЗЭГЧ зритель, посетитель, **~дийн танхим** зрительный зал
ҮЗЭЛ взгляд, точка зрения, воззрение, мировоззрение, **~ бодол** мнение, **~ суртал** идеология, **ертөнцийг үзэх ~** мировоззрение, **~ баримтлал** концепция, **~ баримтлах** придерживаться взгляда, **~ бодлоо илэрхийлэх эрх чөлөө** свобода выражения мнения
ҮЗЭМ изюм, **усан ~** виноград, **усан ~ийн дарс** виноградное вино
ҮЗЭМЖ 1) вид, наружность, 2) усмотрение, **~ сайтай** приятный на вид, привлекательный, **хувийн ~ээр** по собственному усмотрению, **өөрийн ~ээр** на своё усмотрение
ҮЗЭМЖГҮЙ непривлекательный, некрасивый, неприглядный, невзрачный
ҮЗЭМЖТЭЙ красивый, приятный, привлекательный, представительный
ҮЗЭСГЭЛЭН 1) красота, прелесть, 2) выставка, **гоо ~** красота, **гоо ~ ертөнцийг аварна** красота спасёт мир, **зургийн ~** выставка картин, **~ үзэх** побывать на выставке, поселить выставку, **~гийн танхим** вытавочный зал
ҮЗЭСГЭЛЭНТ прекрасный, прелестный, красивый, **~ бүсгүй** красивая девушка
ҮЗЭСГЭЛЭНТЭЙ красивый, прекрасный, **~ газар** красивая местность
ҮЗЭХ 1) смотреть, видеть, 2) проверить, пробовать, испытывать, 3) считать, рассматривать, думать, 4) изучать, учить, 5) читать, просматривать, **кино ~** смотреть фильм, **шалгаж ~** проверить, **хүчээ ~** пробовать силу, **амсаж ~** пробовать на вкус, **хамгийн чухалд ~** считать самым важным, **гадаад хэл ~** изучать иностранный язык, **ном ~** а) читать книгу, б) учиться, ходить в школу, **бэрхшээл ~** испытывать трудности, встретить трудности, **~н ядах** ненавидеть, презирать, **~н харах** брать под опеку, проявлять заботу, **~сэн гэрч** очевидец
ҮЙ: ~ түмэн/олон уйма, великое множество, тьма
ҮЙЛ 1. деяние, дело, действие, поступок, **~ ажиллагаа** деятельность, **~ хэрэг/явдал** дело, событие, обстоятельство, **~ийн үр** рок, судьба, **~ээ үзэх/эдлэх** страдать, мучиться, **~ баримт** факты, **~ ажиллагааны эрх чөлөө** свобода действий, **~ баримтыг буруу тайлбарлах, гуйвуулах** извращение фактов, **зах зээл дээрхи ~ ажиллагаа** операции на рынке, **~ ажиллагааны ашиг** операционная прибыль, **~ ажиллагаанд оруулах** ввести в действие, **~ нь хатгах** навлекать на себя беду, **~ нь ирэх** быть в лапах смерти, **~ээ үзэж үсээ тоолох** быть в отчаянном положении, рвать на себе волосы, **~ий нь үзэх** причинять боль, навлекать беду, **~ийн үр** судьба, карма
ҮЙЛ 2. шитьё, **~ мэттэх** шить
ҮЙЛ 3.: **~ үг** глагол
ҮЙЛДВЭР промышленность, индустрия, предприятие, **том ~** крупная промышленность, **хүнд хөнгөн ~** легкая и тяжелая промышленность, **уул уурхайн ~** горнорудная промышленность, **олборлох/боловсруулах ~** добывающая/обрабатывающая промышленность, **~ийн газар** промышленное предприятие, **~ийн бүтээгдэхүүн** продукция производства, промышленная продукция, **аж ~ийн бараа** промышленные товары, **~ийн үнэ** заводская (фабричная) цена, **нефть нэрэх ~** нефтеперегонный завод, **~ийг татан буулгах** ликвидация предприятия, **~ийн үндсэн салбарууд** основные отрасли промышленности, **~ хөдөө аж ахуйн орон** индустриально-аграрная страна
ҮЙЛДВЭРЖИХ индустрализироваться, стать индустриальным, подвергаться процессу индустриализаций
ҮЙЛДВЭРЖҮҮЛЭЛТ индустриализация
ҮЙЛДВЭРЖҮҮЛЭХ индустриализировать
ҮЙЛДВЭРЛЭГЧ производитель, изготовитель, **жижиг ~д** мелкие производители
ҮЙЛДВЭРЛЭЛ производство, **нийгмийн ~** общественное производство, **тавааpын ~** товарное производство, **нөхөн ~** воспроизводство, **хэрэглээний зүйлийн ~** производство предметов потребления, **~ийн жил** производственный год, **~ийн шинэчлэл** модернизация производства, **~ийн харилцаа** производственные отношение, **~ийн хэрэгсэл** средства производства, **~ийн явц** производственный процесс, **~ийн хүчин чадал** производственные мощности, **~, технологийн мэдээлэх тухай пүүсийн өмч** производственно-техническая информация, являющаяся собственностью фирмы, **~ийн осол** несчастный случай на производстве
ҮЙЛДВЭРЛЭХ производить, изготовлять, делать, **~ хүчний хөгжил** развития производительных сил, **~ хүчний байршил** распределение (размещение) производительных сил
ҮЙЛДВЭРЧИН: ~ий эвлэл профессиональный союз, профсоюз, **~ий эвлэлийн хөдөлгөөн** профсоюзное движение
ҮЙЛДЭГЧ изготовитель, **хуурамч мөнгө ~** фальшивомонетчик, **гэмт хэрэг ~** совершивший преступление, **нүгэл ~** грешник
ҮЙЛДЭЛ действие, операция, **арифметикийн дөрвөн ~** четыре действия арифметики
ҮЙЛДЭХ делать, действовать, поступать, совершать, производить, составлять, **хэрэг ~** совершить преступление, **тогтоол ~** составить протокол, **хоёр хувь ~** составить в двух экземплярах, **~сэн гэмт хэрэгтээ гэмших** раскаиваться в совершении преступлении, **~ж төгсөөгүй гэмт хэрэг** незавершённое преступление
ҮЙЛС дела, желания, **эрхэм хүндтэй ~** благородные почетные дела, **~ чинь бүтэг!** пусть исполнятся все твои желания!
ҮЙЛСГҮЙ неудачный, безуспешный, неудачливый, невезучий

ҮЙЛТ: ~ **нэр** *грамм.* причастие
ҮЙЛТЭЙ бедный, несчастный, жалкий
ҮЙЛЧИН портной, швея
ҮЙЛЧИЛГЭЭ обслуживание, услуги, **~ний товчоо** бюро обслуживания, **эмнэлгийн ~** медицинское обслуживание, **нийтийн ахуй ~** коммунально-бытовое обслуживание
ҮЙЛЧЛҮҮЛЭГЧ обслуживаемое лицо, посетитель, клиент
ҮЙЛЧЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **үйлчлэх,** обслуживаться, быть обслуживаемым
ҮЙЛЧЛЭГЧ обслуживающий, **онгоцны ~** стюардесса, **галт тэрэгний ~** проводник поезда, **~ хүмүүс** обслуживающий персонал
ҮЙЛЧЛЭЛ *юрид.* действие
ҮЙЛЧЛЭХ 1) обслуживать, ухаживать, оказывать услуги, 2) действовать, влиять, 3) служить, **зочдод ~** обслуживать гостей, **өөртөө ~ дэлгүүр** магазин самообслуживания, **~ хугацаа** срок действия
ҮЙМҮҮЛЭХ мешать, беспокойть, вызывать переполох/беспорядок, приводить замешательство
ҮЙМЭХ суетиться, толкаться, беспокоиться
ҮЙМЭЭН паника, суета, смятение, **~ самуун** *парн.* мятеж, беспорядки, смута, **хөл ~** суета, *переполох, толкотня,* **~ дэгдээх** вызвать беспорядки, поднимать мятеж, **~ самуун дэгдээгч, ~ гаргагч** мятежник
ҮЙРМЭГ крошки, мелкие куски, **талхны ~** крошки хлеба
ҮЙРҮҮЛЭХ рассыпать, крошить, размельчать, **талх ~** крошить хлеб
ҮЙС берёста, береста, берёстовый, берестяной, **~н эдлэл** берестяные изделия
ҮЛ не, **~ барам** не только ... но и, даже, **~ болно** воспрещается, нельзя, **тамхи татаж ~ болно!** курить воспрещается! **~ таних хүн** незнакомец, незнакомый человек, **~ хөдлөх хөрөнгө** недвижимое имущество, **~ мэдэг, ~ ялих** незаметно, слегка, **~ тоох, ~ ойшоох** пренебрегать, игнорировать, **~ ойлголцох** непонимание, **~ ташшаагдах этгээд** персона, эрхээ **~ ашиглах** неиспользование права, **~ хөдлөх эд хөрөнгө** недвижимость, **~ хөдлөх эд хөрөнгийг насан туршдаа эзэмшигч** пожизненный владелец недвижимости, **~ төлөх** неплатёж, **~ хөдлөх эд хөрөнгийг түрээслэх эрх** арендные права на недвижимость, **~ хөдлөх эд хөрөнгийн эрх шилжүүлэх тухай баримт бичиг** документ о передаче прав на недвижимость, **~ хамаарах** независимо от ..., **~ хөрвөх валют** неконвертируемая валюта
ҮЛБИЙХ быть дряблым, стать вялым
ҮЛБЭГЭР *дряблый, вялый, хилый, слабый, болезненный*
ҮЛГЭН: ~ салган очень слабо, еле еле, едва, **~ салган хөдлөх** еле еле двигаться
ҮЛГЭР 1. пример, образец, модель, форма, **~ дууриал/жишээ авах** брать пример/образец, **~ жишээ болох** подавать пример, стать образцом, служить примером, **~ жишээ үзүүлэх** показать пример, **~ жишээ сургууль** образцовая школа
ҮЛГЭР 2. сказка, сказание, **ардын ~** народная сказка, **ёгт ~** басня, **шог ~** юмористическая сказка, **домог ~** легенда, миф, **~ийн орон** сказочная страна, **~ хэлэх/ярих** рассказывать сказки
ҮЛГЭРЛЭХ приводить пример, показывать пример, делать образцом, сравнивать, уподоблять, **~вээс, ~н хэлвээс** например, если сравнить, **~ жишээгүй хэрэг** дело, по которому не имеется прецендентов
ҮЛГЭРЧИЛСЭН (дӣрэм) типовой, примерный (об уставе)
ҮЛДМЭЛ реликтовый, **~ ургамал** реликтовые растения
ҮЛДЭГДЭЛ 1) остаток, излишек, 2) пережиток, **хуучин нийгмийн ~** пережитки старого общества, **мөнгөний ~** остатки денег
ҮЛДЭХ 1. оставаться, быть излишним, **гэртээ ~** оставаться дома, **юу ч ~сэнгүй** ничего не осталось, **амьд ~** остаться в живых, **өнчин ~** остаться сиротой
ҮЛДЭХ 2. гнать, выгонять, прогонять
ҮЛДЭЭХ *побуд. от* **үлдэх,** оставлять, покидать, сохранять, **ардаа хол ~** оставлять далеко позади, **өөртөө ~** оставлять за собой
ҮЛЭГ: ~ гүрвэл динозавр, **~ гүрвэлийн өндөг** яйцо динозавра, **~ харцага** тетервятник, большой ястреб
ҮЛЭМЖ значительный, большой, значительно, очень, весьма, довольно, **~ тооны** в огромном количестве, **~ сайн** довольно/весьма хороший, **~ их мөнгө** весьма крупная сумма денег, **~ хэмжээний мөнгөн хөрөнгө** значительные денежные средства, **~ хохирол** значительный ущерб
ҮЛЭМЖҲЭН *уменьш. от* **үлэмж,** значительный, большой, значительно, очень, весьма, довольно, **~ амжилт олох** достичь значительных успехов
ҮЛЭЭВЭР духовой, **~ хөгжим** духовой инструмент, **~ хөгжмийн чуулга** духовой оркестр, **~ хөгжмийн зэмсэг** духовые музыкальные инструменты
ҮЛЭЭХ дуть, веять, раздувать, **салхи ~нэ** ветер дует, **лимбэ ~** играть на лимбэ/флейте
ҮМХ кусочек, **~ мах** кусочек мяса
ҮМХЭХ хватать зубами, класть в рот, рень, обоснованный, основательный
ҮНГЭХ мять, разминать, **ном ~** истрепать книгу, **цаас ~** мять бумагу
ҮНГЭГДЭХ *страд. от* **үнгэх,** быть мятым, мяться, **~сэн хувцас** мятая одежда
ҮНДСЭН коренной, основной, корень, основа, основание, базис, источник, начало, происхождение
ҮНДСЭРХЭГ националистический, **~ үзэл** национализм
ҮНДСЭРХЭХ вести себя националистически, быть националистом
ҮНДЭС (эн) 1. 1) корень, 2) основа, основание, базис, источник, начало, происхождение, **~ суурь** основа, фундамент, **эх ~** начало, основа, **онолын ~** теоретическая основа, **эдийн засгийн ~** экономическая основа, **үгийн ~** основа слова, **~ болгох** брать за основу, **~ийг тавих** заложить основу, **сайн дурын ~н дээр** на добровольных началах, **~ээр нь өөрчлөх** изменить в корне/коренным образом, **~ээр нь устгах/таслах** уничтожать в корне, вырывать с корнем, **~н хөрөнгө** основной капитал, **~н хууль** конституция, основной закон, **~н хуулийн цэц** конституционный суд, **~н хуулийн баталгаа** конституционные гарантии, **~н салбар** основные отрасли, **~н хэлбэр** основная форма, **~н шалтгаан** основная причина, **~н зарчим** основной принцип, **~н өөрчлөлт** коренное изменение, **~н утга** основное значение, **~н мэргэжил** основные профессии, **~н хам эгшиг** основной аккорд, **~н шинж** основные признаки, **~н чулуулаг** коренные породы
ҮНДЭС 2. национальность, национальный, **~ний шинж** национальный характер, **~ний эрх ашиг** национальные интересы, **~ний бодлого** национальная политика, **~ний эдийн засаг** национальная экономика, **~ний тусгаар тогтнол** национальная независимость, **~ний баялаг** национальное богатство, **~ний орлого** национальный доход, **~ний аюулгүй байдал** национальная безопасность, **~ний цөөнхи** национальное меньшинство, **~ний эвлэрэл** национальное примирение, **~ний эв нэгдэл** национальное единство, **~ний эрх зүй** национальное право, **~тний хамаарал** национальная принадлежность
ҮНДЭСГҮЙ необоснованный, неосновательный, без основания, лишённый основания, необоснованно, неосновательно, **~ зэмлэх** необоснованно осуждать

ҮНДЭСЖИХ укореняться, пускать корни
ҮНДЭСЛЭГЧ основатель, основоположник, **сургалтыг ~** основоположник учения
ҮНДЭСЛЭГДЭХ *страд. от* **үндэслэх**, основываться, обосновываться, быть основанным
ҮНДЭСЛЭГЭЭ довод, **~ гаргах** представлять доводы, **~тэй** обоснованный
ҮНДЭСЛЭЛ обоснование, обоснованность, основа, аргументация, **онолын ~** теоретическое обоснование, **~ муутай нэхэмжлэл** необоснованный иск
ҮНДЭСЛЭЛГҮЙ необоснованный, неаргументированный, необоснованно, неаргументированно, **~ дүгнэлт** необоснованные выводы, **~ баривчилгаа** необоснованный арест, **~гээр ял тулгах** ложное, необоснованное обвинение
ҮНДЭСЛЭЛТЭЙ имеющий обоснование/аргументацию, обоснованный, аргументированный, обоснованно, аргументированно
ҮНДЭСЛЭХ 1) основывать, обосновывать, вести начало, происходить от чего-либо, основываться, обосновываться, 2) пускать корни, **хотыг ~** основать город, **туршлагаас ~** опираться на опыт, исходить из опыта, **зээлийн төлбөрийн чадварыг ~** обоснование кредитоспособности
ҮНДЭСТЭН нация, национальность, **Нэгдсэн ~ий Байгууллага (НҮБ)** Организация Объединённых Наций (ООН), **~ий цөөнх, олонх** национальное меньшинство, большинство, **та ямар ~ бэ?** какой вы национальности? **~ дамнасан корпораци** межнациональная корпорация
ҮНС (эн) пепел, зола, пепельный, **~ий сав** пепельница, **~н саарал** пепельно-серый, **зуухны ~ авах/гаргах** выгребать золу из печки, **тамхины ~ унагах** стряхнуть пепел с папиросы, **~н товрог болгох** разбить в пух и прах, **~ хуттах** сжечь дотла, стереть с лица земли, **~зэр хийсгэх** истребить поголовно
ҮНСГЭЛЖИН: ~ охин золушка
ҮНСЭЛДЭХ *взаимн. от* **үнсэх**, целоваться, целовать друг друга, **тэврэлдэн ~** обниматься и целоваться
ҮНСЭЛТ поцелуй, целование, **хий ~** воздушный поцелуй, **~ — энэ бол хүүхэд үнэгүй, залуу хүн нууцаар, өвгөн хүн худалдаж авдаг зүйл** поцелуй — это то, что ребёнок получает бесплатно, юноша скрывает тайком, а старик покупает; **Профессор лекц уншиж байна. — Ганцхан удаа үнсэхэд л 5 сая нян дамждаг. — Гэхдээ нөгөө талаас, профессор оо, тэдий чинээн нянгаас ангижирч байгаа шүү дээ!** Профессор на лекции: — Только при одном поцелуе передаётся 5 миллионов микробов. — Но ведь, с другой стороны, от стольких же и избавляешься!
ҮНСЭХ целовать, **хацрыг нь ~** целовать кого-либо в щёку, **уруул дээр ~** целовать в губы, **хоёр хацар дээр нь ~** целовать в обе щёки
ҮНХЭЛЦЭГ *анат.* околосердечная сумка, **~ хагарах** а) разрыв сердца, разрыв околосердечной сумки, б) *перен.* сильно бояться
ҮНЭ цена, **~ өртөг** стоимость, **~ төлбөргүй сургалт** бесплатное обучение, **~ бүхий зүйл** ценная вещь, **бөөний худалдааны ~** оптовая цена, **жижиглэн худалдах ~** розничная цена, **зах зээлийн ~** рыночная цена, **тогтсон ~** твёрдая, стабильная цена, **хямд/өндөр ~** дешёвая/высокая цена, **хямд/өндөр ~тэй** дешёвый/дорогой, **өндөр ~ээр авах** купить по высокой цене, **~ асуух** спрашивать цену, **~ хаялцуулах** продавать с аукциона, **~ хаялцуулагч** аукционист, маклер, **~ийн** хэлбэлзэл, **~ хэлбэлзэх** колебание цен, **~ нэмэгдэх** подниматься в цене, **~ нэмэх** повышать цену, **~ алдах обесцениваться, ~ буулгах** скидка, делать скидку, **~ зохиолт** калькуляция, **~ зохицуулалт** регулирование цен, **тохиролцсон ~** договорная цена, **ямар ~тэй вэ?** какова цена? сколько стоит? почём? **~ төлөөлөх** либерализировать цены, либерализация цены, **~ийн ханшны бууралт** инфляция, **~гүй зорчих** бесплатный проезд, **~ийн дүн** сумма
ҮНЭГ лиса, лисица, **~ний арьс** лисья шкура, лисий мех, **~ний нүх** лисья нора, **~н зах** лисий воротник, **~н заль** лисья хитрость, **~н малгай өмсгүүлэх** расточать лесть, **~н сүүлээрээ хуурах** лицемерить, плутовать, **~ний орд** созвездие Тукань
ҮНЭЛГЭЭ оценка, расценка, **өндөр ~ авах** получить высокую оценку, **барааны ~** расценка товаров
ҮНЭЛШГҮЙ неоценимый, бесценный, **~ хувь нэмэр** неоценимый вклад
ҮНЭЛЭГДЭХ *страд. от* **үнэлэх**, цениться, оцениваться, быть оценённым, **гадаадад өндөр ~** высоко цениться за рубежом, за границей
ҮНЭЛЭГЧ ценящий, оценивающий, ценитель, оценщик
ҮНЭЛЭЛТ оценка, **сайн ~ өгөх** дать хорошую оценку
ҮНЭЛЭХ оценивать, ценить, дорожить, **~ж дүгнэх** оценивать, **~ж барашгүй тусламж** неоценимая помощь
ҮНЭМЛЭХ удостоверение, свидетельство, пропуск, грамота, сертификат, **сайшаалын ~** похвальная грамота, **жолоочийн ~** водительские права, **боловсролын ~** аттестат зрелости, **~ олгох** выдавать удостоверение, **орохдоо ~ээ үзүүлэх** предъявить пропуск при входе, **~ээ цоолуулах** получить штрафной прокол в права (водительские)
ҮНЭМЛЭХҮЙ абсолютный, **~ эрх** абсолютное право, **~ олонх** абсолютное болшинство, **~ өндөр** абсолютная высота
ҮНЭМШИЛ 1) убеждённость, уверенность, 2) вероятность
ҮНЭМШИХ убеждаться, верить, **үгэнд ~** верить словам
ҮНЭН 1) правда, истина, 2) правдивый, истинный, настоящий, подлинный, **бодит ~** объективная истина, **туйлын/харьцангуй ~** абсолютная/относительная истина, **~ зөв** правда, правдивый, **~д нийцэх** отвечать истине, **~ сэтгэлээсээ** от всего сердца, **~ийг эрэх/хайх** искать правды, **~ээ хэлэх** говорить правду, **~ийг хэлэхэд** говоря правду, по правде говоря, **энд ~ий хувь байна** здесь есть доля правды, **~ээр явбал үхэр тэргээр туулай гүйцнэ** *приблизительно:* честность лучшая политика, *букв.* будешь действовать правдиво и на колымаге догонешь зайца, **~ алдартны** шашин Православная религия
ҮНЭНЧ честный, верный, преданный, правдивый, **~ нөхөр** верный друг, **~ дурлал/нөхөрлөл** верная любовь/дружба, **~ээр зүтгэх** верно служить, **~ чанар** преданность
ҮНЭР запах, **анхилам сайхан ~** ароматный, приятный запах, **муухай ~** дурной запах, **хурц ~** острый запах, **ёмхий ~** вонь, вонючий запах, **~тэй ус** одеколон, духи, **~ авах** чуять/чувствовать запах, **~ гарах** пахнуть, **~ гаргах** издавать запах, **хүний ~** совесть
ҮНЭРГҮЙ не имеющий запаха, без запаха, **~ шингэн** жидкость без запаха, **хүний ~ амьтан** бессовестное существо, бездушный человек
ҮНЭРЛЭХ нюхать, обнюхивать, **цэцэг ~** нюхать цветы, **~ эрхтэн** органы обоняния
ҮНЭРТЭН парфюмерия, парфюмерный, **~ий үйлдвэрлэл** производство парфюмерии
ҮНЭРТЭХ 1) пахнуть, пропахнуть, 2) нюхать, **хиншүү ~** пахнуть гарью
ҮНЭРХЭХ 1) дорого запрашивать, набивать своему товару цену, поднимать цену, 2) заставлять упрашивать себя
ҮНЭРЧ чуткий к запаху, имеющий чуткое обоняние, **~ нохой** собака-ищейка
ҮНЭТ ценный, ценностный, **~ зүйлс** ценности, **~ чулуу** драгоценные камни, **~ эдлэл** ценные изделия, **дарагдмал ~ зүйл** клад, **~ цаас** ценные бумаги, **~ цаасны орлого** доход от ценных бумаг, **алт, мөнгөөр үнэлэгдсэн ~ цаас** ценные бумаги, обеспе-

ченные золотом и серебром, **эргэлтийн ~ цаас** оборотные ценные бумаги, **~ цаас гаргагч** эмитент

ҮНЭТЭЙДЭХ оказываться очень дорогим, быть слишком дорогим

ҮНЭХЭЭР действительно, поистине, в самом деле, **~ агуу их** поистине великий

ҮНЭЭ корова, **саалийн ~** дойная корова, **~ саах** доить корову

ҮР 1. 1) плод, семя, зерно, 2) результат, следствие, плоды, **~ тариа** зерно, **~ тарианы аж ахуй** зерновое хозяйство, **~ дүн** результат, **~ төл** плоды, **~ ашиг** эффект, эффективность, отдача, **үйлдвэрлэлийн ~ ашиг** эффективность производства, **~ дүнтэй /ашигтай арга** эффективный метод, **~ дүн/ашиг өгөх** давать результаты, **~ дагавар** последствия, **~ тариx/суулгах/цацах** сеять семена, сажать семена, **~ шим** плоды труда и т.п., **сайхан ~ дүнд хүрэх** добиться хороших результатов, **~ дүн үзүүлэх** показать результаты, **~ээр** благодаря, в результате, **~ дүнд** в результате, **~гүй зардал** лишние затраты, непроизводительные расходы, **~ийн дусал** сперма

ҮР 2. ребёнок, дитя, **~ хүүхэд** дети, **~ийн ~д** из поколения в поколение, **~гүй** бездетный, бесплодный, **~ үнэрлэх** обзавестись ребёнком, *букв.* нюхать дитя, **~ зулбах** выкидыш, аборт, **~ үнэрлүүлэх** сделать кого-то дедушкой или бабушкой, **~ хөврөл** эмбрион

ҮРГҮЙДЭЛ стерильность, бесплодность

ҮРГҮЙДЭХ быть бесплодным

ҮРГЭЛЖ 1. всегда, постоянно, всё время, **~ дэмжих** постоянно поддерживать, **дэмий юманд ~ маргадаг** постоянно спорит из-за пустяков

ҮРГЭЛЖ 2. вместе, слитно, целиком, всецело, сплошь, слитный, единый, сплошной, соединённый в одно, **~ бичих** написать слитно

ҮРГЭЛЖЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **үргэлжлэх**, продолжать, **уламжлалыг ~** продолжать традицию, **яриагаа ~** продолжать свой рассказ

ҮРГЭЛЖЛЭЛ продолжение, **~ бий** продолжение следует

ҮРГЭЛЖЛЭХ продолжаться, длиться, **хэлэлцээр ~сээр байна** *переговоры ещё продолжаются*, **дараа жил хүртэл ~** продолжаться до следующего года

ҮРГЭХ пугаться, шарахаться (о лошади)

ҮРГЭЭХ *побуд. от* **үргэх**, пугать, отпугивать

ҮРЖИГДЭХҮҮН множимое, множитель

ҮРЖИЛ размножение, рост, плодородие, селекция, **бэлгийн ~** сексуальное размножение, **вегетатив ~** вегетативное размножение, **~ийн мал** племенной скот, **~ сайтай хөрс** *плодородная земля*, **~ийн ажил** селекционные работы

ҮРЖИХ умножаться, размножаться, плодиться

ҮРЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **үржих**, множить, размножать, плодить, разводить, **арван нэгийг долоогоор ~д далан долоо болно** одиннадцать умножить на семь будет семдесят семь, **мал ~** разводить скот

ҮРЛЭГ трата, непроизводительные издержки/расходы, расточительство, **~н зан** расточительность, расточительство, **~н хүн** расточительный человек

ҮРТЭС опилки, осколки, обрезки, **төмрийн ~** металлические опилки, **модны ~** опилки, **шилний ~** осколки стекла

ҮРЧГЭР морщинистый, мятый, помятый, **~ нүүр** лицо, покрытое морщинами, **~ хувцас** мятая одежда

ҮРЧИЙХ морщиться, мяться (об одежде)

ҮРЧЛЭГЧ усыновитель

ҮРЧЛЭЛТ усыновление, удочерение

ҮРЧЛЭХ усыновлять, удочерять, **~сэн** усыновлённый, удочерённая

ҮРЧЛЭЭ (с) морщина, складка, **гүн ~с** глубокие морщины/складки

ҮРЭВСЭЛ воспаление, **уушгины ~** воспаление лёгких, пневмония, **бөөрний ~** воспаление почек

ҮРЭВСЭХ 1) воспаляться, 2) усиливаться, увеличиваться, распространяться

ҮРЭГДҮҮЛЭХ *побуд. от* **үрэгдэх**, расхищать, расточать, мотать, зря тратить, разбазаривать, **ард олны хөрөнгийг ~** расточать народное достояние

ҮРЭГДЭЛ затраты

ҮРЭЛГЭН: ~ мөнгө лёгкие деньги

ҮРЭЛТ трение, **~ийн хүч** сила трения

ҮРЭМТГИЙ расточительный, **~ эзэд** расточительный человек

ҮРЭХ 1. тратить, растрачивать, **мөнгөө ~** растрачивать деньги, **цагаа ~** тратить своё время

ҮРЭХ 2. 1) тереть, растирать, 2) рассыпать, просыпать

ҮС 1) волосы, шерсть, 2) мех, **~ авах** стричь, **~ засах** подстричь волосы, причёсываться, поправлять причёску, **~ самнах** причёсываться, **~ээ буржийлгах** завивать волосы, **хиймэл ~** парик, **ангийн ~** *пушнина*, **~ хатаагч** *фен для волос*, **гээг ~ээ сүлжих** заплести косу, **~ээ хагалах** выходить замуж, **~ийг нь хагалах** брать в жёны

ҮСДЭХ схватывать за волосы, таскать за волосы

ҮСЛЭГ волосатый, пушной, пушистый, **~ ан** пушной зверь, **~ муур** пушистый кот, **~ ангийн аж ахуй** пушное хозяйство

ҮСРЭЛТ прыжок, скачок, прыгание, **~ хийх** сделать скачок, **«их ~»** «большой скачок»

ҮСРЭХ 1) прыгать, 2) брызгать, лететь (о каплях жидкости и т.д.), **усанд ~** прыгнуть в воду, **~тлээ алгадуулах** получить оплеуху, затрещину

ҮСТЭЙ покрытый шерстью, волосатый, меховой, **~ дээл** дэли/шуба на меху

ҮСЧИН парикмахер, **~ий газар** парикмахерская

ҮСЭГ буква, **бичиг ~** письменность, **шинэ ~, кирилл ~** кириллица, **дүрс ~** иероглифы, **том ~** большая, прописная/заглавная буква, **жижиг ~** маленькая, строчная буква, **дармал/бичмэл ~** печатный/рукописный шрифт, **гарын ~** подпись, **гарын ~ үүсэглэх** ставить подпись, «ставить крестик», **~ өрөгч** наборщик, **~ийн дүрэм** орфография, **~ийн хэв, ~ийн хэлбэр** почерк

ҮТРЭЭ *мед.* влагалище, **~н амсар** влагалище, **~ний үүдэвч** преддверие влагалища, **~ний үзлэг** влагалищные исследования, **~ний уйланхай** киста влагалища, **~н өвөр хана унжилт** выпадение передней стенки влагалища, **~н үрэвсэл** кольпит, вагинит, **~н хатингаршсан үрэвсэл** атрофический кольпит, **~н сахуун үрэвсэл** дифтерия вульвы, **~н хүйтэн** гонорейный кольпит, **~н мөөгөнцрийн үрэвсэл** микотический вульво, вагинит, **~ дурандах** кольпомикроскопия, **~н хананы урагдал** разрыв стенок влагалища

ҮҮ 1. *вопросительная частица, употребляемая после слов с гласными переднего ряда:* ли, ль, **чи шалгалтаа өгсөн ~?** сдал ли ты экзамен?

ҮҮ 2. бородавка, **өмөн ~** рак, канцер

ҮҮГЭЭР здесь, по этой стороне, в этой местности

ҮҮД дверь, ворота, вход, **~ нээх/онгойлгох** открывать дверь, **~ хаах** закрывать дверь, **~нээс** от двери, **~н шүд** передние зубы, резцы

ҮҮДНЭЭС в целях, из-за, того что, **шинжлэх ухааны ~** с научной точки зрения, **чин сэтгэлийн ~** от всей души

ҮҮЛ 1) облако, туча, 2) бельмо, **борооны ~** дождевые облака, **сэмжин ~** перистые облака, **~ бүрхэх** покрываться тучами/облаками, **нүдний ~** бельмо, **~н хурын орд** созвездие золотая рыба

ҮҮЛДЭР порода, **малын ~ угсаа** порода скота, **малын ~ угсааг сайжруулах** улучшать породу скота, **шилжэл ~ийн адуу** лошадь отборной породы, породистая лошадь

ҮҮЛТ: **~ молор** *геол.* пирофизалит

ҮҮЛТЭЙ облачный, покрытый тучами/облаками, **~ тэнгэр** облачное небо, **нүдэндээ ~** с бельмом на глазах

ҮҮЛТЭХ покрываться, заволакиваться облаками

ҮҮЛШИХ покрываться облаками/тучами, заволакиваться (о небе)

ҮҮЛЭРХЭГ облачный, покрытый тучами/облаками, пасмурный, **~ өдөр** облачный, пасмурный день

ҮҮНИЙ: ~ өмнө до этого, **~ гадна** кроме этого, **~ зэрэгцээ** наряду с этим, **~ талаар/тухай юу мэдэх вэ?** что вы знаете об **ҮҮРэй?** рассвет, утренняя заря, **~ээр ирэх** приехать на рассвете/с зарёй, **~ цүүрээр** очень рано, ни свет ни заря, **~ хаяарах/цайх, ~ гэгээрэх** рассветать, **эрх чөлөөний ~ гийх үед** на заре свободы

ҮҮР 2. гнездо, **шувууны ~** птичье гнездо, **зөгийн ~** пчелиный улей, **~ засах/барих** гнездиться, вить гнездо

ҮҮР 3. ячейка, притон, **намын ~** партийная ячейка, **хулгайчийн ~** воровской притон

ҮҮРГЭВЧ рюкзак, походная сумка, **~тэй, ~ үүрсэн хүн** человек с рюкзаком за спиной

ҮҮРД навеки, навсегда, вечно, **~ дурсах** вечно помнить, **~ийн гавьяа** вечный подвиг, вечная слава

ҮҮРЛЭХ 1) гнездиться, делать гнездо, вить гнездо, 2) ютиться, **хараацай дээвэр дор ~жээ** ласточки гнездились под крышей

ҮҮРМЭГ крошки, **талхны ~** крошки хлеба

ҮҮРТЭХ быть не в состоянии делать/поднимать что-либо, не успевать справляться с работой, быть не в состоянии одолеть что-либо

ҮҮРЭГ 1) долг, обязанность, обязательство, 2) функция, роль, 3) ноша, **~ даалгавар** поручение, **~ хариуцлага** ответственность, **~ хүлээх** нести ответственность, принимать на себя обязательство, **~ээ биелүүлэх** исполнять, выполнять обязанность, **~ болгох** обязывать, **~ээ гэж үзэх** считать своим долгом, **чухал ~ гүйцэтгэх** играть большую роль, **~ гүйцэтгэгч** и.о.: исполняющий обязанности, **~ийн биелэлтийг хангах** обеспечить выполнение обязательств, **барьцааны ~** залоговые обязательства, **~ гүйцэтгүүлэгч** кредитор, **хамтран ~ гүйцэтгүүлэгч** солидарный кредитор

ҮҮРЭГЛЭХ дремать, клонить ко сну

ҮҮРЭХ 1. размельчаться, разбиваться, дробиться, крошиться, **талх ~ч байна** хлеб крошится

ҮҮРЭХ 2. нести на себе, носить на спине, **буу ~** нести ружьё на плече, **нуруугаа ~** заложить руки за спину

ҮҮСВЭР начало, зачаток, происхождение, эх **~ийг тавих** положить начало чему-нибудь

ҮҮСГҮҮР *тех.* генератор, производитель, **тогтмол гүйдлийн ~** генератор постоянного тока, **~ийн хий** генераторный газ

ҮҮСГЭВЭР толчок, побуждение, импульс, начало, **~ санаачлага** инициатива, почин

ҮҮСГЭГЧ зачинщик, зачинатель, инициатор, возбудитель, **хэрүүл ~** зачинщик ссоры, **өвчин ~** возбудитель болезни, болезнетворные микробы

ҮҮСГЭЛ инициатива, почин, возникновение, начало, **олон нийтийн ~ санаачилгаар** по инициативе общественности/масс

ҮҮСГЭХ начинать, делать почин, положить начало, затевать, порождать, образовывать, **~н байгуулах** основать, **~н байгуулагч** основатель

ҮҮСЭЛ возникновение, происхождение, начало, **нийгмийн гарал ~** социальное происхождение

ҮҮСЭХ начинаться, образовываться, возникать, создаваться, **~н тогтох** становление, **ертөнцөд амьдрал хэдийд ~сэн бэ?** когда возникла жизнь на земле?

ҮХЛҮҮД 1) смертельный, обречённый на смерть, смертельно, 2) крепко, плотно, крепко-накрепко, **~ өвчтэй** смертельно больной, **тэр ~ шархаджээ** он смертельно ранен, **юмыг ~ уях/зангидах** крепко-накрепко завязать что-нибудь, **~ хадах** крепко-накрепко забить

ҮХМЭЛ мёртвый, **~ хөрөнгө** мёртвый капитал

ҮХҮҮЛЭХ *побуд. от* **үхэх**, доводить до смерти/гибели, губить, умерщвлять, лишаться, терять кого-либо, хоронить

ҮХЭЛ смерть, кончина, **гэнэтийн ~** скоропостижнаясмерть, неожиданная смерть, **~ээс аврах** спасать от смерти, **~ийн аюул** угроза смерти, **~ийн амсар дээр гарах** быть на краю гибели

ҮХЭР 1) крупный рогатый скот, 2) большой, крупный, **~ мал** скот, **~ хариулах** пасти крупный рогатый скот, **~ийн мах** говядина, **~ийн чанасан мах** говядина отварная, **~ийн жигнэсэн мах** говядина тушёная, **~ тэрэг** бычья телега, арба, **~ чулуу** валун, большая каменная глыба, **~ хэдгэнэ, ~ зөгий** шмель, **~ийн нүд** чёрная смородина, **~ийн орд** созвездие Тельца

ҮХЭРЧИН пастух крупного рогатого скота

ҮХЭХ умирать, скончаться, гибнуть, лишаться жизни, **зуурдаар ~** скончаться скоропостижно, **~тэл айх** бояться до смерти, **~тэл ядрах** смертельно устать, **~тэлээ уйдах** очень/смертельно скучать, **~лийн даваан дээр байх** быть одной ногой в могиле, **~н хатан** изо всех сил, **~ сэхэхээ мэдэлгүй** презирая опасность, **~ээ мэдэхгүй** ничего не боясь (часть о маленьких детях, не подозревающих об опасностях), **~сэн хойно** после смерти, **~ төрөхийн үнэн** есть две правды: рождение и смерть, **~сэнээ хийж** *разг.* какого чёрта

ҮХЭШГҮЙ бессмертный, **~ мөнхийн гавьяа** бессмертная слава, бессмертный подвиг

ҮХЭЭНЦ слабый, бессильный, бездарный, тупой

Ф

ФА: ~ **эгшиг** нота фа

ФАБРИКА фабрика, фабричный, **чү-дэнзний** ~ спичечная фабрика, **~ийн тэмдэг** фабричная марка

ФАКУЛЬТЕТ факультет, факультетский

ФАКТЛАХ допускать ошибку, сплоховать

ФАШИСТ *фашист, фашистский,* ~ **дэглэм** фашистский режим

ФЕОДАЛ феодал, феодальный, **хар шар** ~ светские и духовные феодалы, **~ын нийгэм** феодальное общество

ФЕОДАЛИЗМ феодализм, **~аас капитализмыг алгасан социализмд шилжих** переходить/переход от феодализма к социализму, минуя капитализм

ФЕРМ ферма, **мал аж ахуйн** ~ животноводческая ферма

ФЕРМЕНТ фермент

ФЕРМЕР фермер

ФЕСТИВАЛЬ фестиваль, **дэлхийн оюутан залуучуудын** ~ фестиваль молодёжи и студентов мира

ФИЗИК *физика, физический,* **онолын** ~ теоретическая физика, **~ийн туршлага** физические опыты

ФИЗИКЧ физик, ~ **эрдэмтэн** учёный-физик

ФИЗИОЛОГИ физиология, физиологический, **ургамлын/хүний** ~ физиология растений/человека, **~ийн шаардлага** физиологические потребности

ФИЛАРМОНИ филармония, **улсын** ~ государственная филармония

ФИЛИППИН Филиппины, филиппинский

ФИЛОСОФИ философия, философский, **эртний** ~ античная философия, **~ийн судалгаа** философское исследование

ФИЛЬМ фильм

ФИН Финляндия, финны

ФИРМ фирма, **~ийн нэр** фирменное название

ФЛОТ флот

ФОКУС *фокус (в оптике)*

ФОН фон

ФОНД фонд, **аж үйлдвэрийн үндсэн** ~ основные фонды промышленности, **~ын биржс** фондовая биржа, **~д зэвсэглэмж** фондовооружённость

ФОСФОР фосфор, фосфорный

ФОТО фото, фотографический, ~ **зураг** фотокарточка, фотоснимок, ~ **зурагчин** фотограф

ФОТОАППАРАТ фотоаппарат

ФРАНЦ Франция, французский, ~ **хэл** французский язык, **~ын соёлын төв** французский культурный центр

ФРОНТ *фронт, фронтовой,* **өргөн/нэгдсэн** ~ широкий/единый фронт, **~ын шугам** фронтовая линия, **~ын 100 грамм** фронтовые 100 грамм

Х

ХАА 1. где, куда, **~ газарт, ~ л бол ~** везде, повсюду, **~ нэгтэй, ~ нэг газар** где-то, где-нибудь, **~ ~гүй, ~ сайгүй** везде, всюду, **хаа хамаагүй** где бы то ни было

ХАА 2. передняя нога туши с рёбрами, **~ гуя хоёр** передняя и задняя ноги туши, **шулдан ~** передняя нога туши без рёбер

ХАА 3.: ха! возглас, которым понукают волов и верблюдов

ХААГДАХ *страд. от* **хаах**, закрываться, захлопнуться, быть закрытым, запертым, **хаалга ~в** дверь закрылась, ворота закрылись, **зам ~лаа** дорога была закрыта

ХААГУУР где, в каких местах, **нөхөр минь! та ~ тэнээд ирэв?** где шлялся, муж? **чи ~ ирэв?** ты откуда пришёл? какой дорогой пришёл?

ХААГЧ закрывающий, запирающий, **албан ~** служащий

ХААДАЙХ оказываться коротким и плотным, быть коренастым, толстым

ХААДГАНАХ двигаться, ходить (о приземистом, плотном человеке)

ХААДГАР короткий и плотный, приземистый

ХААЗ *разг.* педаль газа в автомобиле

ХААЗЛАХ давить на газ

ХААЛГА 1) дверь, ворота, 2) вход, выход, 3) дверной, **орох, гарах ~** вход и выход, **гол ~** главный вход, **арын ~** а) задняя дверь, б) чёрный ход, **арын ~аар авах** получить что-нибудь по блату, незаконным способом, **~ны цоож** дверной замок, **~ны түлхүүр** дверной ключ, ключ от двери, **~ тайлах** открыть, отворить дверь, **~ цоожолох** запереть дверь на замок, **~нд бөмбөг оруулах** *спорт.* забить гол в ворота

ХААЛГАЧ 1) швейцар, портье, привратник, 2) вратарь, голкипер, **хааная ~** *приблизительно:* жалует царь, да не жалует псарь, привратник важнее хана

ХААЛТ преграда, барьер, заграждение, заслонка, крышка, скобка, закрытие, **замын ~** преграда на дороге, **үгийг ~д хийх** взять слово в скобках, **~ын хуралдаан** заключительное заседание, **~ын ёслол** церемония закрытия, **шаврын ~** *жарг.* помеха

ХААЛТТАЙ закрытый, **~ цонх** закрытое окно, **~ хурал** закрытое заседание, **~ бүс** запретная/закрытая зона, **~ эдийн засаг** закрытая экономика

ХААН хан, царь, монарх, **~ хатан хоёр** хан и ханша, **эзэн ~** император, **цагаан ~** царь (так монголы называли российских царей), **~ ширээнд залах ёслол** коронация, **~ы алба халаатай эзний алба ээлжтэй** *приблизительно:* всё когда-нибудь заканчивается, имеет свой срок и царская служба, **хар гэртээ ~, бор гэртээ богд** *приблизительно:* дома и стены помогают, **~ ширээг залгамжлах ханхүү** наследный принц

ХААНА где, куда, **~ ч алга/байхгүй** нигде нет, **би ~ төрөв?** где я родился? (из стиха)

ХААНААС откуда, **та хаанаас мэдэв?** откуда вы узнали?

ХААНАХ откуда, из каких мест, **~ын хэн гэгч вэ?** кто и откуда?

ХААНТ ханский, царский, **~ засаг** царская власть, царизм, **~ улс** ханство, царство, **~ ёс** монархия

ХААНЧЛАЛ царствование, ханство, **Чингисийн ~ын үед** в эпоху царствования Чингисхана

ХААНЧЛАХ царствовать, быть царём, ханствовать

ХААХ 1) закрывать, захлопнуть, запирать, затворять, 2) преграждать, заграждать, 3) прекращать, закрывать, роспускать, 4) нести, **үүд ~** закрывать дверь, **зам ~** преграждать путь, **хурал ~** закрывать заседание, **хил ~** закрывать границу, **цэргийн алба ~** нести воинскую службу, **ам ~** выполнить что-либо на скорую руку, кое-как, халтурить, сделать что-либо лишь бы отделаться, **өр ~** вернуть/отдать долги, **~ж хорьсон данс** блокированные счета

ХААХАЛЗАХ 1) двигаться, ходить (о широкоплечем человеке), 2) гордиться, вести себя высокомерно

ХААЦАЙЛАХ 1) защищать, покровительствовать, служить ширмой, 2) скрывать, 3) заслонять, загораживать собой, **дутагдлаа ~** скрывать свои недостатки, **гэрэл ~** заслонить свет/лучи

ХААЧИХ *разг.* идти куда-нибудь, **бид одоо ~ вэ?** куда теперь нам идти? **чи ~ нь вэ?** ты куда собрался?

ХААШ: ~ ~аа в ту и другую сторону, по ширине и по длине, во все стороны, **~ яаш хүн** небрежный, неаккуратный человек, **~ яаш хандах** небрежно относиться, **~ болович** во всяком случае, на всякий случай, **~ явдал/хэрэг** случайность, что-то неладное

ХААШАА 1) куда, в каком направлении, 2) какой, что за, **чи ~ явах вэ?** куда будешь идти, **та нар ямар ~ улс вэ?** ну что вы за люди!

ХААЯА иногда, изредка, местами, **~ тааралдах/уулзалдах** изредка встречаться

ХААЯАГҮЙ везде, всюду, повсюду, повсеместно

ХААЯАХАН *уменьш. от* **хааяа**, изредка, порой, не часто

ХАВ 1. *частица усиления к словам с начальным:* **ха-, ~ хар** совсем чёрный, чёрный-пречёрный, **~ харанхуй** темным-темно, полная темнота, темень, **~ халуун** очень горячий

ХАВ 2.: **ид ~** волшебная, чудесная сила, редкие способности

ХАВ 3. болонка, маленькая комнатная собачка, моська, **Бээжин ~** пекинес, **~ гумбираа** аллигатор

ХАВ 4.: **~ ханах** злорадствовать, наслаждаться несчастьем других

ХАВАГНАХ отекать, опухать (о лице)

ХАВАН 1. *мед.* отёк, опухоль, водянка, **хөлийн ~** отёк ног, опухоль на ноге, **усан ~** водянка

ХАВАН 2. чиновничий чин во время Маньчжурской администрации

ХАВАНТАЙ опухший, распухший, отёклый, **~ нүүр** отёклое лицо

ХАВАР весна, весной, **~ын улирал** весеннее время, **~ын урь** весенняя оттепель, **~ын тариалан** весенний сев

ХАВАРЖАА весеннее стойбище, **~нд буух** перекочевать/переселиться на весеннее стойбище

ХАВАРЖИН всю весну, в течение всей весны, **~ салхилав** всю весну дул ветер/было ветрено

ХАВАРЖИХ проводить весну, **тавтай ~** благополучно провести всену

ХАВГҮЙ неудобный, неуютный, неприятный, неуклюжий, примитивный, некрасивый, **эв ~** неуклюжий, неповоротливый, **~ өдөр** тяжёлый/неважный день, **~ явдал** неприятный случай

ХАВДАР опухоль, отёк, **хорт ~** злокачественная опухоль, **хорт ~ үүсгэгч** канцероген, **хоргүй ~** доброкачественная опухоль, **элэгний ~** опухоль печени, **~ судлал** онкология, **~ хагалах** вскрыть опухоль

ХАВДААХ *побуд. от* **хавдах**, допускать отёк, доводить до опухания

ХАВИРАХ тереть одно об другое, производить трение, скрипеть, скрежетать, **чүдэнз ~** чиркнуть спичкой, **шүд амаа/араа шүдээ ~** скрежетать зубами

ХАВИРГА ребро, **богино ~** короткие рёбра, **~ны нум** рёберная дуга, **~н сар** лунный серп, серп луны, **~аар хатгах** колики в боку, **~н товцогийн орд** созвездие Октант

ХАВСАРГА 1. 1) побочный, прикладной, 2) присовокупление, прибавление, добавление, приложение, 3) совмещение, сочетание, ~ **урлаг** прикладное искусство, ~ **шинжлэх ухаан** прикладные науки, ~ **бүтээгдэхүүн** побочные продукты

ХАВСАРГА 2. холодный, пронизывающий ветер, **хаврын** ~ весенний холодный ветер

ХАВСАРГАХ прилагать, приложить, присоединять

ХАВСРАЛТ приложение, вкладыш, добавление, присоединение, ~ **илтгэл** содоклад, **номын** ~ приложение к книге

ХАВСРАХ присоединять, прилагать, совмещать, **хүч** ~ действовать совместно, **~сан нийлмэл өгүүлбэр** сложноподчинённое предложение, **~ч ажиллах** работать по совместительству

ХАВТАГА небольшая сумка, кисет, **тамхины** ~ кисет с табаком

ХАВТАЙХ 1) быть плоским, расплющиваться, 2) становиться ниже, принижаться

ХАВТАН плита, панель, **барилгын** ~ строительные панели, **боржин чулуун** ~ мраморная плита, **булшны** ~ могильная плита

ХАВТАНЦАР плиточка, плита, плиточный, ~ **шал** плиточный пол

ХАВТАС 1) папка, 2) переплёт, **бичгийн** ~ папка для бумаг, папка для рукописи, **хатуу** ~ твёрдая, жёсткая папка, **гялгар** ~ коленкоровый переплёт, **нимгэн ~тай ном** книга в тонком переплёте, **~т хэрэг** досье материалов по делу

ХАВТАСЛАГЧ переплётчик

ХАВТАСЛАХ переплетать, **ном** ~ переплести книгу

ХАВТГА кошелёк, **тамхины** ~ кисет для табака

ХАВТГАЙ 1. 1) плоский, квадратный, плоскость, 2) всюду, везде, ~ **гадаргуу** плоская поверхность, плоскость поверхности, ~ **газар** плоская местность, ~ **дөрвөлжин километр** квадратный километр, **налуу/хэвтээ** ~ наклонная/горизонтальная поверхность, **хагарцын** ~ плоскость излома

ХАВТГАЙ 2. дикий верблюд, хавтагай

ХАВТГАЙЛАХ делать плоским, **гурил** ~ катать тесто

ХАВТГАЙРАХ 1) делаться плоским, становиться плоским, сплющиваться, 2) распространяться, делаться повсеместным

ХАВТГАЙРУУЛАХ *побуд. от* **хавтгайрах**, делать повсеместным, всеохватывающим

ХАВХ капкан, ~ **тавих/зүүх** ставить капкан, **~нд орох** попасть в капкан

ХАВЦАЛ ущелье, каньон, **уулын** ~ горное ущелье, **~ын ёроолд** на дне ущелья, **гүн** ~ глубокое ущелье

ХАВЧ рак, ~ **хэлбэртэн** ракообразные

ХАВЧААР 1) скрепка для бумаг, 2) заколка, зажим для волос, 3) прокладка, 4) лампасы, окантовка

ХАВЧГАР притиснутый, придавленный, сплюснутый с боков, сжатый с двух сторон, ~ **цээжтэй** плоскогрудый

ХАВЧИГ 1. узкий, тесный, ~ **өрөө** тесная комната, ~ **толгой** сплющенная с боков голова, **уулын** ~ горная теснина

ХАВЧИГ 2.: ~ **соёолон морь** шестигодовалый конь

ХАВЧИГДАХ *страд. от* **хавчих**, быть зажатым, оказываться прижатым, быть притесняемым, притесняться, **бусдад** ~ притесняться другими, находиться в притеснении, **аргагүйн эрхэнд** ~ оказываться в безвыходном положении

ХАВЧИЙХ делаться плоским, оказываться приплюснутым, быть узким/тесным

ХАВЧИХ 1) ущемлять, жать, зажимать, 2) притеснять, зажимать, прищемлять, **мөрөө** ~ пожать плечами, **сүүлээ** ~ поджать хвост, **амаа** ~ зажимать себе рот, молчать, **сонирхолыг ~н хяхах** ущемлять чьи-либо интересы

ХАВЧЛАГА нажим, притеснение, принуждение, гонение, травля, ~ **шахалтаар хийх** делать по принуждению, **бусдын ~аар** по принуждению других, **~гагүйгээр** без нажима/принуждения, **~д өртөх** подвергаться гонениям

ХАВЧУУЛАХ *побуд. от* **хавчих**, сдавливать, зажимать, прижимать, прищемлять, вкладывать, втискивать, всовывать, затыкать, **сугандаа** ~ брать под мышку, **бүсэндээ** ~ засовывать/затыкать за пояс

ХАВЬ 1) окрестность, 2) поблизости, вокруг, около, неподалёку, **~ийн хүн** люди, находящиеся поблизости, здешние, **энэ ~д, ойр ~д** в окрестности, вокруг, поблизости, **Тэрэлж энэ ~д байх ёстой** Тэрэлж должен быть где-то здесь поблизости, **~гүй дээр, ~гүй илүү/давуу** куда лучше, намного лучше

ХАВЬТАЛ интимный контакт, связь, **анхны ~аар жирэмслэж болох уу?** можно ли забеременеть при первом половом сношении?

ХАВЬТАХ 1) приближаться, подходить поближе, 2) *перен.* быть в интимных отношениях, **~ж ойртох** быть в интимных отношениях, **тэр хэн дайралдсан хүнтэй ~гүй** с первым попавшимся она не пойдёт, она ещё по рукам не пошла

ХАВЬТУУЛАХ *побуд. от* **хавьтах**, приближать, позволять подходить/приближаться, допускать близости, согласиться быть с кем-либо в интимных отношениях, **~гүй байх** не допускать к себе, совсем не соглашаться, отказываться наотрез

ХАВЬЦАА окрестность, поблизости, приблизительно, **энэ** ~ здесь, в окрестности, **тэр л ~ байх** там, очевидно

ХАВЬЧИХ 1) быть болтливым, оказываться словоохотливым, 2) быть беспокойным, суетливым, быть вертлявым

ХАГ 1. налёт, накипь, нагар, **үсний** ~ перхоть, **шүдний** ~ налет на зубах, зубные камни, **хадны** ~ лишайники на камне

ХАГ 2. послед у животных

ХАГА *частица усиления при глаголах, часто соответствующая приставке* раз, рас, ~ **цохих** разбить, разломать, ~ **зүсэх** разрезать, рассекать

ХАГАЛАЛТ 1) колка, разрезание, 2) вспашка, пахота, **газар** ~ вспашка земли

ХАГАЛАХ 1) раскалывать, разламывать, 2) разрезать, оперировать, 3) пахать, вспахать, **түлээ мод** ~ колоть дрова, **аяга** ~ разбить чашку, **газар** ~ пахать землю, **олгой** ~ удалить аппендецит, **өвчтөн** ~ оперировать больного

ХАГАЛБАР разделяющая линия, **усны** ~ водораздел, **үсний** ~ пробор на голове

ХАГАЛГАА *мед.* операция, разрез, **хэвлийн хөндийн** ~ операция в брюшной подости, ~ **хийх** сделать операцию, **~ны ширээ** операционный стол

ХАГАРАЛ раскол, разногласие, раздор, трещина, разлом, ~ **гаргагч** раскольник, фракционер, ~ **гаргах** внести разногласия в среду кого-чего-нибудь, привести к расколу, расколоть, **~ыг гүнзгийрүүлэх** углубить раскол, **гүний** ~ глубинный разлом, **түгээмэл** ~ глобальный разлом

ХАГАРАЛТ трещина, раскол, разлом, **мөсний** ~ разлом льда, ~ **үүсэх** дать трещину, образовываться (о трещине)

ХАГАРАХ разбиваться, раскалываться, разрываться, трескаться, ломаться, распадаться, иметь разногласия, ссориться, **уруул ~в** губа растрескалась, **цонх ~в** окно разбилось, **түнжин ~, эв** ~ ссориться, находиться в плохих отношениях

ХАГАРХАЙ 1) трещина, 2) осколок, 3) разбитый, расколотый, **шилний** ~ осколки стекла, ~ **аяга** разбитая чашка, ~ **хэнгэрэг шиг, хамар доорх ~ ам** *приблизительно:* язык без костей, человек, который говорит лишнее, (*досл.* разбитый барабан, рваный рот под носом)

ХАГАС половина, пол-, полу-, ~ **зуун** полвека, ~ **жил** полгода, ~ **сар** пол-месяца, ~ **цаг** полчас, ~ **сайн өдөр** суббота, **арван цаг ~** половина одиннадцатого, **тэргүүн/эхний** ~ первая половина,

сүүлийн ~ вторая половина, **~ дамжуулагч** полупроводник, **~ боловсруулсан бүтээгдэхүүн** полуфабрикаты, **бүтэн ~** полтора, **~ шат** *муз.* полутон, **~ эгшиг** *муз.* половинная нота

ХАГАСЛАХ делить пополам, разделять надвое, разрывать на две половины, недоделывать, **шөнө ~аад мордох** выехать в полночь

ХАГАЦААХ *побуд. от* **хагацах**, разделять, отделять, разлучать, избавлять

ХАГАЦАЛ разлука, расставание, **~ үзэх** испытывать разлуку

ХАГАЦАХ расставаться, разлучаться, лишаться, избавляться, **сайн нөхрөөс ~** разлучиться с любимым другом, **амь наснаас ~** лишаться жизни, **~ цаг боллоо** наступил день разлуки, **үхлээс ~** избавиться от смерти

ХАГАЦАШГҮЙ неразлучный, неотделимый, **~ сайн нөхөд** неразлучные друзья

ХАГТАХ покрываться налётом, перхотью

ХАД (ан) скала, утёс, каменная гора, **~ чулуу** *парн.* камни, скалы, **~ны ёроол** подошва скалы, **~ны хонгил/агуй** пещера в скале, **~н хөрс** скальный грунт, **~ны дорго** мангуст, **~ны суусар** куница каменная, **~н гэртээ очих** сойти в могилу, **~ны сээтэн** полевка серебристая

ХАДААС гвоздь, **эрэгтэй ~** шуруп, **дардаг ~** кнопка, **~аар хадах** прибить гвоздями, **~ шаах** забить гвоздь, **~ны тав** шляпка гвоздя

ХАДАГ хадак (сложенный вдвое шёлковый платок, которое преподносится в знак уважения почётным гостям), **~ барих** преподнести хадак, **Аюуш ~** хадак, преподносимый изображению Будды

ХАДАЛТ жатва, косьба, **тариа ~** жатва хлебов, **өвс ~** сенокос

ХАДАМ родня по мужу/жене, **~ эцэг** свёкор, тесть, **~ эх** свекровь, тёща, **~д гарах, ~д очих** выходить замуж, **~ эцгийн орд** созвездие Голубя

ХАДАМЛАХ сватать, выдавать замуж

ХАДАМСАГ любитель ходить в гости к родне жены/мужа

ХАДАРХАГ каменистый, скалистый, **~ эрэг** каменистый берег

ХАДАРХУУ 1) скалистый, каменистый, 2)скалообразный, похожий на скалу

ХАДАХ 1. косить, жать, убирать, **өвс/хадлан ~** косить траву/сено, **тариа ~** жать хлеб

ХАДАХ 2. 1) прибивать, вбивать, 2) пришивать, **хадаас ~** забивать гвоздь, **хадаасаар ~** прибивать гвоздями, **хананд зураг ~** прибить картину к стене, **гутал ~** чинить сапоги, **гутлын ул ~** подбивать подмётку, **моринд тах ~** прибивать к копытам лошади подковы

ХАДАХ 3. подниматься, устремляться ввысь

ХАДАХ 4.: **хавирга ~** отделять рёбра от позвоночника при разделке туши

ХАДГАЛАГДАХ *страд. от* **хадгалах**, храниться, сохраняться, быть хранимым, **хүнсний зүйлс сэрүүн газар ~ж байна** продукты хранятся в холодном месте, **энергийн ~ хууль** закон сохранения энергии

ХАДГАЛАГЧ хранитель, держатель, владелец, **хуучны ном судар ~** хранитель старинных книг

ХАДГАЛАЛТ хранение, владение, держание, сохранение, **бараа ~** хранение товаров

ХАДГАЛАМЖ вклад, **~ийн банк** сберегательный банк, **~ийн дэвтэр** сберегательная книжка

ХАДГАЛАХ хранить, сохранять, беречь, **кассанд мөнгө ~** хранить/держать деньги в сберкассе, **нууц ~** хранить тайну, хранить секреты, **сэтгэлдээ ~** хранить в памяти, **ачаа тээш ~ газар** камера хранения багажа

ХАДГАЛУУЛАГЧ поклажедатель

ХАДГАЛУУЛАХ *побуд. от* **хадгалах**, давать на хранение, **~аар өгөх** отдавать на хранение, депонировать

ХАДЛАН покос, сенокос, **~гийн үе** сенокосная пора

ХАДЛАНЧИН косарь, косец

ХАДМАЛ подстрочный, **~ орчуулга** подстрочный перевод

ХАДУУР коса, **гар ~** серп, **~ ирлэх** точить косу, **~ давтах** отбивать косу, **~аар хадах** косить косой, жать серпом

ХАДУУРАХ 1. сходить/сбиться с дороги, отклоняться от прямой линии, кидаться в сторону (о лошади)

ХАДУУРАХ 2. привирать, завираться, слишком увлекаться своим рассказом

ХАЖИГ бирюк, неуживчивый, замкнутый, скрытный, необщительный, придирчивый

ХАЖИГЛАХ быть бирюком, быть замкнутым, вести себя неуживчиво, придираться

ХАЖУУ 1) бок, сторона, склон, край, 2) боковой, **~ тийш болох** отойти в сторону, **~ тийшээ харах** смотреть в сторону, **замын ~д** у дороги, **хоёр ~гаар** по бокам, по обеим сторонам, **~д суух** сидеть рядом, **~гаас, ~ талаас харах** смотреть сбоку, **~гаар өнгөрөх** проходить мимо, **миний ~д** рядом со мной, **~гийн үндэс** побочный корень (корешок)

ХАЖУУД рядом

ХАЖУУЛАХ прилечь, лечь отдохнуть, вздремнуть

ХАЖУУЛДАХ 1) наклоняться набок, накреняться набок, 2) прилечь, **~ж унах** упасть на бок

ХАЖУУЛДУУЛАХ *побуд. от* **хажуулдах**, ставить что-либо боком, накренять/нагибать набок, наклонять набок

ХАЗААР узда, уздечка, **~ ногт** узда и неуздок, **~ын амгай** удила узды, **моринд ~аас барьж байх** держать лошадь под уздцы, **~ дарах** проявлять нетерпение, **мөнгөн ~ын чимээ** звон серебряной уздечки (стих Б.Явуухулана), **~ гүйлгэгч** конокрад

ХАЗААРГҮЙ без узды, необузданный, невзнузданный

ХАЗААРГҮЙДЭХ 1) не иметь узды, нуждаться в узде, 2) *перен.* не сдерживать себя

ХАЗААРЛАГДАХ *страд. от* **хазаарлах**, 1) взнуздываться, 2) обуздываться

ХАЗААРЛАЛТ обуздывание, взнуздывание, укрощение

ХАЗААРЛАХ 1) надевать узду, взнуздывать, обуздывать, 2) *перен.* обуздывать, укрощать, сдерживать, **морь ~** взнуздать лошадь, надевать узду на лошадь

ХАЗААРТАЙ с надетой уздой, взнузданный, обузданный, **~ морь** лошадь с неснятой уздой, взнузданный конь

ХАЗАГДАХ *страд. от* **хазах**, откусываться, быть откусанным

ХАЗАЙЛГАХ *побуд. от* **хазайх**, наклонять набок, накренять набок

ХАЗАЙЛТ наклонение, отклонение, искривление, **~гүй** неуклонный, неуклонно

ХАЗАЙХ клониться, наклоняться, накреняться, податься в сторону, **сэдвээс ~** отклоняться от темы, **замаас ~** отклоняться от дороги, **~ өнцөг** угол наклона, угол виража

ХАЗАХ кусать, откусать, кусаться, **тас ~** откусать, разгрызть, **хорсохдоо уруулаа ~** кусать губы от злости

ХАЗГАЙ кривой, косой, наклонный, искривлённый, косо, криво, неправильно, **муруй ~, ~ муруй** кривой, неправильный, **~ газар** наклонная местность, **~ гишгэх** а) ступать криво, стантывать обувь, б) ошибаться, совершить проступок, **үгийн ~ дуудлага** неправильное произношение слова, **~ дуудах/хэлэх** произносить неправильно, **монголоор ~ ярих** говорить на ломаном монгольском языке, **~ барих** держать что-либо криво, боком, косо

ХАЗГАЙВТАР несколько кривой, довольно косой, косоватый

ХАЗГАЙДАХ оказываться слишком кривым/косым, быть слиш-

ХАЗГАЙДУУ наклонённый набок
ХАЗГАЙРАХ 1) становиться кривым, делаться косым, искривляться, 2) *перен.* искажаться, извращаться
ХАЗГАЙРУУЛАХ *побуд. от* **хазгайрах**, 1) делать кривым, искривлять, 2) *перен.* искажать, извращать
ХАЗГАНАХ хромать, ковылять, **~ж явах** идти прихрамывая
ХАЗГАР хромой, хромающий, **~ хүн** хромой человек, хромоногий человек, **~ сандал** хромой/хромоногий стул, **~ болох** стать хромым
ХАЗГАРДАХ сильно хромать, становиться слишком хромым
ХАЙГУУЛ разведка, разведывание, поиск, **ашигт малтмалын ~** разведка полезных ископаемых, **геологи ~** геологическая разведка, **~ хийх/явуулах** произвести разведку, заниматься разведкой
ХАЙГУУЛЧ разведчик, поисковик, **геологи ~д** геологоразведчики
ХАЙЛААС ильм приземистый, вяз
ХАЙЛАЛТ 1) плавка, плавление, 2) таяние, 3) растворение, **ширэм ~** плавка чугуна
ХАЙЛАХ 1. 1) плавиться, расплавляться, растапливаться, 2) таять, 3) растворяться, 4) плавильный, 5) плавка, плавление, **цас ~ж байна** снег тает, **хар тулалга хурдан ~даг** свинец быстро плавится, **~ зуух/тасаг** плавильная печь/плавильный цех, **~ цэг** точка плавления
ХАЙЛАХ 2. терять в весе осенью (о скоте)
ХАЙЛАХ 3. лить слёзы, **уйлан ~** плакать
ХАЙЛАМТГАЙ плавкий, способный быстро плавиться, **~ төмөрлөг** плавкий металл, **~ чанар** плавкость
ХАЙЛГАН: намрын ~ цаг период осени, когда скот быстро теряет в весе при неразумном ухаживании за ним/при неумелом использовании его
ХАЙЛМАГ 1) плавка, плавленный, расплавленный, растоплённый, 2) растаявший, 3) кушанье из растоплённой пенки, **~ цас** талый/растаявший снег, **ширмийн түрүүчийн ~** первая плавка чугуна, **тэжээгч ~** расплав питающий
ХАЙЛМАГТАХ подтаивать, слегка таять, **цас ~на** снег подтаивает
ХАЙЛТ поиски, разыскивание, розыск
ХАЙЛУУЛАГЧ плавильщик, растворитель, **ган ~** сталевар
ХАЙЛУУЛАХ *побуд. от* **хайлах**, 1) плавить, расплавлять, растапливать, 2) растаивать, 3) растворять, **шил ~** плавить стекло, **тос ~** растапливать масло, **~сан өөх** топлёный жир, топлёное сало, **төмөрлөг ~** плавить металл
ХАЙЛУУР плавильщик, **~ жонш** флюорит, плавиковый шпат
ХАЙМАР резина, камера (в мяче)
ХАЙНАГ хайнак, помесь монгольской коровы с яком
ХАЙНГА 1) небрежный, неаккуратный, невнимательный, 2) небрежно, неаккуратно, невнимательно, **~ хүн** небрежный человек, **~ хандах** небрежно относиться
ХАЙНГАДАХ оказываться небрежным, быть невнимательным, вести себя неаккуратно/небрежно
ХАЙНГАДУУ довольно небрежный, отчасти неаккуратный, достаточно невнимательный
ХАЙР 1. любовь, **эхийн ~** материнская любовь, **~ хүрэх** любить, испытывать любовь, **~ хүргэх** вызывать любовь, завоевать любовь, **~ булаах** завоёвывать любовь, **~ сэтгэлээрээ суух/гэр бүл болох** жениться по любви, **~ хүндэтгэл** любовь и уважение, **~ талархал** любовь и благодарность, **~ найргүй** беспощадный, беспощадно, **~ гамгүй** небрежный, беззаботный, безжалостный, **амь ~гүй** беззаветно, самоотверженно, изо всех сил (что-либо делать), **~ энэрэл** благотворительность, любезность, чуткость, **Хорвоогоос уйдсан хүн байхгүй, ~аасаа уйдсан хэн ч байхгүй...** Нет уставших от этого мира и разве кто-то устал от любви? (из песни группы «Камертон»), **Их ~ их эрдэлийг дагуулж явдгийг сана (Далай лам)** Помни, великую любовь сопровождают большие горести (Далай лама)
ХАЙР 2. галька
ХАЙР 3.: **~ чулуурхаг** каменистая местность
ХАЙРАН 1) бедный, жалкий, ценный, 2) жаль, жалко, **~ нөхөр минь** бедный мой друг, **~ ч бие минь** бедный я, бедный, **~ ч юм** такая ценная вещь! **~ цаг!** сколько времени зря ушло!
ХАЙРАХ 1) жарить, 2) прижигать, 3) обжигать (о морозе), **хүйтэн жавар нүүр ~на** сильный мороз обжигает лицо
ХАЙРГА гравий, галька, щебень, грубый точильный камень, **~тай хөрс** грунт, содержащий мелкие камешки
ХАЙРГҮЙ 1) нелюбящий, 2) безжалостно, беспощадно, неаккуратно, **~ болох** разлюбить, **~ усттах** беспощадно уничтожать, **юманд ~ хандах** небрежно относиться к чему-либо, **амь ~** не щадя жизни, не щадя живота своего
ХАЙРЛАГДАХ *страд. от* **хайрлах**, быть любимым, завоёвывать любовь, пользоваться чьей-нибудь любовью, завоевать чью-либо симпатию
ХАЙРЛАНГҮЙ с любовью, **~ харах** смотреть с любовью
ХАЙРЛАХ любить, жалеть, испытывать любовь, 2) беречь, щадить, **эх орноо ~** любить родину, **юмыг ~ж хамгаалах** бережно относиться к чему-либо, **~н дурлах** любить, **нэр ~** дать имя кому-либо, **тэнгэр ~сан** ниспосланный небом, **«~н ~н суухад минь Салаад явчихсан хонгор минь...»** Уж как любил я тебя, Уж как ты ушла от меня...
ХАЙРС чешуя, **загасны ~** рыбья чешуя
ХАЙРТ любимый, дорогой, **~ нөхөр** дорогой друг, любимый товарищ, **«~ минь чамтайгаа хүн болон дүүлэхсэн...»** Любимая моя, с тобой хотел бы лебедем я стать... (из песни группы «Камертон»)
ХАЙРТАЙ 1) любимый, пользующийся любовью, дорогой, 2) любить, **~ хүн** любимый человек, **би чамд ~ я** тебя люблю
ХАЙРУУЛ сковорода, сковородка, **~ дээр мах хайрах** поджарить мясо на сковородке
ХАЙРХАН милостивый, священный (почтительное название гор), змея — почтительное название змеи в Завханском аймаке
ХАЙРЦАГ ящик, коробка, сундучок, шкатулка, пачка, **чүдэнзний ~** спичечная коробка, **шуудангийн ~** почтовый ящик, **тамхины ~** портсигар, папиросница, **эгшиг ~** музыкальная шкатулка
ХАЙРЦАГЛАХ класть в коробку, укладывать в ящик
ХАЙС 1. частокол, забор, ограда, *уст.* крепость с бойницами, **цэцэрлэгийн ~** ограда садового участка, садовый заборчик
ХАЙС 2. котелок
ХАЙС 3. дикий верблюдсамец
ХАЙХ искать, разыскивать, стараться найти, заниматься розысками, **ажил ~** искать работу, **мөр ~** искать следы/по следам
ХАЙХРАМЖ внимание, внимательность, забота, предупредительность, осмотрительность, **~ муутай хандах** относиться невнимательно/небрежно
ХАЙХРАМЖГҮЙ по небрежности, невнимательный, небрежный, неосторожный
ХАЙХРАХ обращать внимание, уделять внимание, оказывать заботу, заботиться, **~ч үзэхгүй байх** не обращать внимания, **~гүй орхих** оставить без внимания, оставить вне поле зрения
ХАЙЧ 1. ножницы, щипцы, **үйлийн ~** портновские ножницы, **галын ~** щипцы для угля, **~аар хайчлах** резать ножницами
ХАЙЧ 2.: **хилийн ~** пограничный дозор
ХАЙЧ 3.: **~ өвс** *бот.* ирис вилообразный, касатик вильчатый
ХАЙЧЛАХ стричь, резать/обрезать ножницами
ХАЙЧИЛБАР вырезка, **сонины ~** газетная вырезка

ХАЙШ: ~ **яйш** небрежно, коекак, спустя рукава, ~ **яйш явдал** небрежный, необдуманный поступок, что-то неладное

ХАЙЯ: ~**!** возглас, которым успокаивают, усмиряют лошадей

ХАЛ жизненный опыт, трудность, безжалостность, тяжёлое испытание, ~ **авах** приходить в отчаяние от горя, ~ **авахгүй** не принимать близко к сердцу, ~ **үзэх** испытывать на себе трудности, ~ **үзсэн хүн** опытный человек, человек, испытавший многое, ~ **үзэж хашир суух,** ~ **үзэж халуун чулуу долоох** проходить огонь и воду, и медные трубы

ХАЛАА смена, замена, поколение, **харуулын** ~ смена караула, **удирдлагын** ~ смена руководства, ~ **авах** сменять, выходить на смену, ~ **өгөх** сменяться, дать смену

ХАЛААГҮЙ бессменный, несменяемый, постоянный, бессменно, ~ **ажиллах** работать бессменно

ХАЛААГУУР батарея, радиатор, нагреватель, **уурын** ~ паровой калорифер, батарея парового отопления

ХАЛААД халат, спецодежда, **цагаан** ~ **өмсөх** надеть белый халат

ХАЛААЛГА отопление, нагрев, отопительный, нагревательный, **төвийн нэгдсэн** ~ центральное отопление, теплоцентраль, ~**ын систем** отопительная система, сеть отопления

ХАЛААЛТ нагревание, накаливание, отопление, подогревание, **нарны** ~ солнечный нагрев

ХАЛААС карман, карманный, **өмдний арын** ~ задний карман брюк, ~**аа дүүргэх** набить карман, ~**ны мөнгө** карманные деньги/расходы, ~ **суйлагч,** ~**ны хулгайч** карманный вор, карманник

ХАЛААСЛАХ положить/класть в карман, набивать карман

ХАЛААХ греть, подогревать, разогревать, нагревать, накаливать, **хоол** ~ подогревать еду, **зуух муу** ~**ж байна** печь плохо греет, **улайстал нь** ~ накаливать докрасна, **байр галлаж** ~ отопить помещение, прогреть комнату

ХАЛАГ *межд.* увы, о, жалость, ~ **хуухай!** ах! о горе!

ХАЛАГДАХ увольняться, демобилизоваться, **цэргээс** ~ демобилизоваться из армии, **ажлаас** ~ уволиться с работы, уйти со службы/с работы

ХАЛАГЛАЛ досада, сетование, огорчение

ХАЛАГЛАХ выражать досаду, сетовать, огорчаться, сожалеть, охать, ахать, стонать

ХАЛАЛТ нагрев, накал, подогрев, разогретость, теплота

ХАЛАЛЦАХ сменяться, **жижүүр** ~ сменяться с дежурства

ХАЛАМЖ забота, внимание, уход, **хайр** ~ любовь, забота, ~ **сайтай** заботливый, внимательный, ~ **муутай** не очень заботливый, недостаточно внимательный, **хүүхдэд тавих** ~ забота о детях, ~ **тавих** проявлять заботу, заботиться

ХАЛАМЖГҮЙ незаботливый, невнимательный, не проявляющий заботы

ХАЛАМЖЛАХ заботиться, окружать заботой, проявлять заботу, ухаживать, ~**н хүмүүжүүлэх** наставлять, наставничать, **өвчтөнийг сувилан** ~ ухаживать за больным, заботиться о больном

ХАЛАМЖТАЙ проявляющий заботу, заботливый, внимательный, ~ **нөхөр** а) заботливый муж, б) заботливый товарищ

ХАЛАМЦУУ выпивший, навеселе, **бага зэрэг** ~ под хмельком, «под мухой»

ХАЛАХ 1. 1) греться, нагреваться, разогреваться, накаливаться, 2) *перен.* пьянеть, 3) стыдиться, стесняться, конфузиться, **наранд** ~ нагреваться на солнце, **нүүр** ~ краснеть, стыдиться

ХАЛАХ 2. увольнять, сменять, демобилизовать, **орон тооны цомхотголоор** ~ увольнять по сокращению штатов, **харуул/манаа** ~ сменять караул/охрану, **цэргээс** ~ демобилизовать

ХАЛАХ 3. 1) подходить вплотную, сближаться, подходить ближе, 2) сметь, осмеливаться, ~**ж очихгүй** не осмеливаться подойти

ХАЛБАГА 1. ложка, **цайны** ~ чайная ложка, **хоолны/амны** ~ столовая ложка, ~**аар идэх** есть ложкой, ~ **хагарах** поссориться, порвать отношения

ХАЛБАГА 2.: ~ ~ **хийх/гэх** двигаться, шевелиться (о чём-либо широком)

ХАЛБАГАДАХ есть ложкой, черпать

ХАЙС 1. частокол, забор, ограда, *уст.* крепость с бойницами, **цэцэрлэгийн** ~ ограда садового участка, садовый ложкой, хлебать

ХАЛГАЙ крапива

ХАЛГАХ подпускать к себе, давать приблизиться/подойти к себе, **огтхон ч** ~**аахгүй байх** а) совсем не подпускать к себе, б) абсолютно не признавать, категорически отрицать

ХАЛДААХ *побуд. от* **халдах,** 1) заражать, 2) навязывать, сваливать, приписывать кому-либо, **өвчин** ~ заражать болезнью, **буруугаа бусдад** ~ свалить свою вину на других

ХАЛДАХ 1) заражаться, 2) покушаться, посягать, нападать, 3) подходить вплотную, **ханиад** ~ заражаться гриппом, **амь насанд** ~ покушаться на чью-либо жизнь, **бусдын нутаг дэвсгэрт** ~ посягать на чужую территорию, ~**н түрэмгийлэх** осуществлять агрессию, **бусдын эрхэнд** ~ посягать на чьи-либо права, ~**вч хар халзандаа** взять быка за рога

ХАЛДАШГҮЙ неприкосновенный, **дипломат** ~ **эрх** дипломатическая неприкосновенность, ~ **байдал** неприкосновенность, ~ **дархан** неприкосновенный

ХАЛДВАР 1) инфекция, зараза, 2) дурной пример, вредное влияние, ~**ын эх үүсвэр** источник инфекции, ~**ын голомт** очаг инфекции, ~**аас айх** бояться заразы/инфекции, ~ **судлал** эпидемология

ХАЛДВАРГҮЙ незаразный, неинфекционный, ~ **болгох** дезинфицировать, обеззараживать

ХАЛДВАРГҮЙЖҮҮЛЭХ дезинфицировать, обеззараживать, дезинфекция, обеззараживание

ХАЛДВАРЛАЛТ заражение, инфицирование

ХАЛДВАРЛАХ 1) заражаться, инфицироваться, 2) оказываться под дурным влиянием

ХАЛДВАРТ инфекционный, заразный, ~ **өвчин** инфекционные болезни

ХАЛДВАРТАЙ заразительный, заразный, имеющий инфекцию

ХАЛДЛАГА вторжение, нашествие, посягательство, натиск, нападение, покушение, **зэвсэгт** ~ вооружённое вторжение

ХАЛЗ *частица усиления:* прямо спереди, ~ **өөдөөс/урдаас харах** смотреть прямо спереди

ХАЛЗАН 1) лысый, с лысиной, плешивый, 2) с белой полоской, с лысиной на лбу, ~ **хүн** лысый человек, **хар** ~ **азарга** вороной жеребец с белой полоской на лбу/на голове, ~ **болох** лысеть, ~ **бүргэд** беркут, ~ **Ганболд дахиад Их хурлын гишүүн болох нь...** лысый Ганболд опять-таки станет депутатом Великого хурала

ХАЛЗРАХ лысеть, становиться лысым /плешивым, плешиветь

ХАЛИМ 1. кит

ХАЛИМ 2. верхний слой жирового покрова, «сорочье мясо»

ХАЛИМАГ 1. 1) калмык, калмычка, 2) калмыцкий, ~ **хэл** калмыцкий язык, ~ **танч (тангач)** Калмыкия

ХАЛИМАГ 2. мужская стрижка волос

ХАЛИУ выдра, выдровый, ~ **малгай** шапка из выдры

ХАЛИУН буланый (о масти животных)

ХАЛИУРАХ колыхаться, мерно покачиваться

ХАЛИХ 1. переливаться через край посуды, выходить из русла/берегов, ~**тал хийх** переливать, наливать сверх меры

ХАЛИХ 2. парить, высоко летать
ХАЛИХ 3. скончаться, умереть
ХАЛИХ 4. падать, **мориноос ~** упасть с коня
ХАЛТАР 1) грязный, нечистый, запачканный, 2) мухортый, светлогнедой (о масти лошади), 3) с рыжими полосками на ногах и на морде (о собаке), **~ болгох** запачкать, загрязнить, **~ халтар** плохо, еле-еле, небрежно, кое-как
ХАЛТАРТАХ загрязняться, стать грязным, покрываться грязью, запачкаться
ХАЛТАРТУУЛАХ *побуд. от* **халтартах**, загрязнять, пачкать, делать грязным, покрывать грязью
ХАЛТИ *частица, выражающая неполное мимолётное движение:* мимоходом, мимолётно, мельком, слегка, бегло, поверхностно, еле-еле, небрежно, **~ дурсах** мельком упомянуть, **~ харах** мельком смотреть, пробегать взглядом
ХАЛТИРАХ скользить, проскальзываться
ХАЛТИРГАА скольжение, скользкость, **~ ихтэй зам** скользкая дорога
ХАЛТИРХАЙ скользкий, **~ газар** скользкое место
ХАЛУУ жар, тепло, **~ оргих** чувствовать жар, духоту
ХАЛУУДАХ оказываться довольно горячим/жарким, быть слишком жарким/горячим
ХАЛУУН 1) жара, жар, зной, жаркий, знойный, горячий, 2) жара, температура, **~ хүйтэн** температура, **зуны /үдийн ~** летняя/полуденная жара, **~ хүйтний хэмжүүр** термометр, **~ы шил** медицинский термометр, градусник, **~ буурах** падение температуры, **~ үзэх** мерить/измерять температуру, **аагим ~** зной, **~ цай** горячий чай, **~ ус** а) горячая вода, б) баня, **~ өдөр** жаркий день, **~ рашаан** горячие воды, источники, **~ булаг** гейзер, **~ рашаан** термальные воды, **~ ногоо** специи, пряности, **~ сав** термос, **~ тогоо** «горячий котёл» для приготовления национальных мясных блюд, **~ салхи** знойный ветер, **~ орон** жаркие страны, **~ дулаан уур амьсгал** жаркий климат, **~ цөмийн зэвсэг** термоядерное оружие, **~ амь** жизнь, **~ баяр хүргэх** послать горячий привет, **~аар уттах** тепло встречать, **~ мөрөөр орох (мөшгөн мөрдөх)** идти по горячим следам, **~ нүүрээр учрах** встречаться лицом к лицу, **~ хүйтнийг үзэх** *приблизительно:* испить полную чашу
ХАЛУУРАХ иметь повышенную температуру, температурить, лихорадить
ХАЛУУЦАХ чувствовать жару, страдать от жары, **би ~аад байна** мне жарко
ХАЛХ 1. халха, **~ монгол** халхамон-гол, **~ аялгуу** халхаский диалект
ХАЛХ 2. щит, заслон
ХАЛХ 3.: **нарны ~** зонтик от солнца, **борооны ~** зонтик от дождя
ХАЛХАВЧ 1. 1) прикрытие, заслон, ширма, укрытие, укрытие, **~ болох** служить заслоном, являться прикрытием, 2) покровительство, защита, **~ийн орд** созвездие Зайца
ХАЛХАВЧ 2. лодышка
ХАЛХАВЧЛАХ прикрывать, *пользоваться прикрытием*, заслоняться, маскировать, скрывать
ХАЛХГАР широкий, мешковатый, **~ өмд** широкие брюки
ХАЛХГАРДАХ быть слишком широким, оказываться мешковатым
ХАЛХЖИХ стать халхасцем по языку и обычаям, становиться халхасцем по языку
ХАЛХЛАГДАХ *страд. от* **халхлах**, загораживаться, прикрываться, заслоняться, застилаться, быть загороженным
ХАЛХЛАХ заслонять, загораживать, прикрывать, скрывать, застилать, **нүүрээ ~** закрывать/заслонять лицо, **нарны гэрэл ~** заслонять свет/лучи солнца, **биеэрээ ~** загораживать собой
ХАЛЦАРХАЙ облезлый, облезший, лишённый волос/шерсти, **~ арьс** облезлый мех
ХАЛЦГАЙ голый, *не покрытый растительностью*, скудный, редкий, **~ газар** голая (лысая) местность
ХАЛЦЛАХ обдирать, сдирать, снимать, **модны холтос ~** ободрать кору с дерева
ХАЛЦРАХ становиться редким (о волосах, шерсти), облезать, вылезать, выпадать, **будаг ~в** краска облезла
ХАЛШРАХ не решаться приступить к чему-либо, не осмеливаться, робеть, тяготиться, уклоняться, **хүйтнээс ~** бояться мороза, **уулзахаас ~** уклоняться от встречи, не решаться встречаться с кем-либо
ХАЛЬС 1. оболочка, кожица, кожура, корка, плева, шелуха, скорлупа, **онгон ~** девственная плева, **жүржний ~** апельсиновая корка, **үрийн ~** оболочка семени, **өндөгний ~** скорлупа яйца, **ясны ~** надкостница
ХАЛЬС 2. плёнка, фото, **соронзон ~** магнитная плёнка
ХАЛЬТ *частица, выражающая неполное мимолётное движение:* мимоходом, мимолётно, мельком, слегка, бегло, поверхностно, еле-еле, небрежно
ХАЛЬТИРГАА скольжение, скользкое место
ХАЛЬТРАХ поскользнуться, скользить, **~ч унах** поскользнуться и упасть, **хэл ~** оговариваться, говорить неправильно
ХАМ 1.: **~ гарал** парагенезис, **~ үүсэл** парагенерация, **зохицолын ~ шинж** адапционный синдром, **сульдлын ~ шинж** синдром неврастениц (астения), **сэтгэлийн хөдлөлийн ~ шинж** психомоторное возбуждение, **хий үзэгдэл дэмийрлийн ~ шинж** синдром галлюционации — паранойя (бредовая идея), **догширол хөшилтийн ~ шинж** синдром агрессивности и ступора, **хүүдэрхэн тэнэглэх ~ шинж** слабоумие, шизофрения, **ухамсарт ухаан өөрчлөгдөх ~ шинж** растройство сознания, **өвчирхөг ~ шинж** синдром болезненного состояния
ХАМ 2. аккорд, **~ын эгшгүүд** аккордовые тона, **~ эгшгийн зүй** аккордика
ХАМ 3.: **гал ~ корш**
ХАМАА отношение, касательство, принадлежность, **~тай болох** иметь **ХАМХУУЛ** 1) *бот.* «перекати-поле», 2) ветреный, легкомысленный, непос-тоянный, **чи яасан ~ шиг хүн бэ!** какой ты непостоянный человек!
ХАМААГҮЙ не имеющий значения, безразличный, **энэ чамд ~** это тебя не касается, **~ хүн** а) посторонний человек, б) фамильярный человек
ХАМААНДАЛАХ командовать
ХАМААРАГДАХ *страд. от* **хамаарах**, относиться к кому-, чему-либо, иметь касательство/принадлежность к чему-либо, принадлежать, **уул хэрэгт энэ ~гүй** это к данному делу не относится
ХАМААРАГЧ: хэргийг түр ~ временный поверенный в делах
ХАМААРАЛ отношение, принадлежность, касательство, зависимость
ХАМААРАХ 1) касаться, относиться, принадлежать, иметь отношение/связь с кем-, чем-нибудь, 2) замещать кого-либо, выполнять обязанность, **энэ танд ~гүй** это не относится к вам
ХАМААРУУЛАХ *побуд. от* **хамаарах**, привлекать к участию, вовлекать, охватывать других
ХАМААТАН родственник, **эцгийн талын ~** родственник по отцу, **холын/ойрын ~** дальний/близкий родственник
ХАМААТУУЛАХ: ~ төлөөний нэр местоимение принадлежности, **~ нөхцөл** аффикс принадлежности
ХАМАГ 1) все, всё, 2) самый, **~ юм** все вещи, **~ийн сайн/муу** самый хороший/плохой, наилучший/наихудший, **~ийн их/бага** самый большой/маленький, **~ийн түрүүнд** прежде всего, **~ийн**

сүүлд, эцэст в самом конце, **~ийн чухал** самый важный, **~ийн сонин** самый интересный, **~ийн хэцүү** самый трудный, **~ийн хялбар, амархан** самый лёгкий, **~ийн хямд/үнэтэй** самый дешёвый/дорогой

ХАМАР 1. 1) нос, 2) носок, **монхор ~** горбатый нос, **~ын нүх** ноздря, **~ын үзүүр** кончик носа, **~ын тамхи** нюхательный табак, **гутлын ~** носок сапога, **~аа сөхөх** задирать нос

ХАМАР 2. холм, возвышение

ХАМАР 3.: **~ овчин** *вет.* сап

ХАМАР 4.: **~ хашаа** смежный двор

ХАМАР 5. (хамар цаас) лист, **дэвтрийн ~ хуудас** лист из тетради

ХАМАХ загребать, сгребать, подбирать, собирать что-либо на большой площади, в больших объёмах, **өвс ~** сгребать сено, **хог ~** подбирать сор

ХАМБА 1.: **~ лам** высший сан в монгольской ламаистской церкви, патриарх, епископ, настоятель

ХАМБА 2. первосортный шёлк

ХАМГААЛАГЧ защитник, охранитель, охранник, **бие ~** телохранитель, **хөл бөмбөгийн ~** защитник (в футболе), **энх тайвны ~** защитник мира, **гал ~** предохранитель (электрический)

ХАМГААЛАЛ охрана, защита, оборона, **хөдөлмөр ~** охрана труда, **байгаль ~** охрана природы

ХАМГААЛАЛТ защита, охранение, оборона, **иргэний ~** гражданская оборона, **~аас давшилгад орох** а) перейти от обороны к наступлению, б) переход от обороны к наступлению, **~ын бүс** охранная зона

ХАМГААЛАХ защищать, оборонять, охранять, **эх орноо ~** защищать родину, **~ барилга байгууламж** оборонительные сооружения, **батлан ~ арга хэмжээ** оборонные мероприятия, **эрх ашгаа ~** защищать свои интересы, **эрдмийн зэрэг ~** защищать учёную степень, **байгаль орчныг ~** охрана окружающей среды, **эх нялхсыг ~** охрана материнства и младенчества, **жирэмслэлтээс ~** предохраняться от беременности

ХАМЖИХ делать что-либо совместно, действовать общими усилиями, пособлять, делать сообща, выполнять общими силами, помогать, приходить на подмогу

ХАМРАГДАХ *страд. от* **хамрах**, охватываться, вовлекаться, привлекаться, включаться, распространяться

ХАМРАХ охватывать, привлекать, вовлекать, включать

ХАМСАА: хань ~ соучастник, сообщник, сателлит

ХАМСААТАН сообщник, соучастник, **хэрэгтнийг ~ы нь хамт барьцчлах** задержать преступника с его соучастником

ХАМСАХ совместно действовать, делать что-либо сообща, присоединяться, объединяться, прилагать свои усилия к усилиям других

ХАМТ вместе, **~ олон** коллектив, **~ын ажиллагаа** сотрудничество, **~ын чармайлт** совместное усилие, **~ын баталгаа** коллективная гарантия, **~ын гэрээ** коллективный договор, **~ын нэхэмжлэл** групповой иск, **нөхдийн ~** вместе со своими товарищами, **Тусгаар Тогтносон Улсуудын ~ын Нөхөрлөл** Содружество независимых государств (СНГ)

ХАМТАРСАН совместный, соединённый, объединяться, соединяться, сотрудничать, **~ хуралдаан** совместное заседание

ХАМТАТГАХ объединять, соединять, присоединять

ХАМТДАХ: ~ын орд созвездие Близнецов

ХАМТЛАГ коллектив, ансамбль, труппа

ХАМТРАЛ колхоз, колхозный

ХАМТРАЛЖУУЛАЛТ коллективизация

ХАМТРАЛЖУУЛАХ *побуд. от* **хамтралжих**, коллективизировать

ХАМТРАХ объединяться, соединяться, сотрудничать, **~н зүтгэгч** соратник, **~н зохиох** соавторство, **~н өв залгамжлагч** сонаследник, **~н эзэмшигч** совладелец

ХАМУУ честка, **~ны хачиг** зуд чесоточный

ХАМХИХ прикрывать, закрывать, **уруулаа ~** поджать губы, **гараа ~** сложить руки, не работать

ХАМХУУЛ 1) *бот.* «перекати-поле», 2) ветреный, легкомысленный, непостоянный, **чи яасан ~ шиг хүн бэ!** какой ты непостоянный человек!

ХАН: ~ боргоцой ананас, **~ гарьд** мифическая птица, «гаруда»

ХАНА стена, решётчатая стенка юрты, **чулуун ~** каменная стена, **~ын сонин** стенная газета, **~ын цаг** стенные часы, **~ын шүүгээ** стенной шкаф

ХАНАГАР 1) исполинский, огромный, очень большой, крупный, широкий, 2) зажиточный, состоятельный, удовлетворённый, **~ уудам тал** обширная степь, **~ гэр** большая юрта, **~ эрийг хангахад амар юм болов уу?** легко ли удовлетворить мужчину гигантского телосложения (богатыря), **~ айл** зажиточная семья

ХАНАМЖ удовлетворение, удовлетворённость, удовольствие

ХАНАМЖГҮЙ неудовлетворённый, недовольный

ХАНАМЖТАЙ удовлетворённый, довольный, **сэтгэл ~ байх** быть довольным, оказаться удовлетворённым

ХАНАНЦАР стенка, **ходоодны ~** стенка желудка

ХАНАХ 1. быть довольным, быть удовлетворённым, получать удовлетворение, удовлетворяться, **сэтгэл ~** довольствоваться, получать удовольствие, **нойр ~** выспаться, **чи ~сан уу?** ты получила удовольствие?

ХАНАХ 2. пускать кровь, делать кровопускание

ХАНГАГДАХ *страд. от* **хангах**, снабжаться, обеспечиваться, удовлетворяться

ХАНГАЙ 1. 1) хангай (гористая и лесистая местность, обильная водой и плодородием), 2) хангайский, **~н уулс** хангайские горы

ХАНГАЙ 2. «**~н нохой**» табуированное имя волка

ХАНГАЛ необъезженный, необученный (о лошади), буйный, неистовый, **~ адуу** необъезженная лошадь, **~ хүн** неистовый человек

ХАНГАЛГА: гар ~ мастурбация

ХАНГАЛТ удовлетворение, обеспечение, снабжение, **~ муутай** плохо обеспеченный, с плохим снабжением

ХАНГАЛТГҮЙ неудовлетворительный, недостаточный, необеспеченный, неудовлетворительно, недостаточно, плохо, необеспеченно, **шалгалтад ~ бэлтгэх** недостаточно подготовиться к экзаменам

ХАНГАЛТТАЙ удовлетворительный, достаточный, довольный, удовлетворительно, достаточно, довольно, **~ гэж үзэх** считать достаточным/удовлетворительным, **~ хариулт** удовлетворительный ответ, **~ үндэслэл** достаточное основание

ХАНГАЛУУН довольный, удовлетворительный, **сэтгэл ~ байх** быть довольным/удовлетворённым, **~ сайхан амьдрах** жить счастливо и зажиточно

ХАНГАМЖ обеспеченность, снабжение, **нийгмийн ~** социальное благосостояние, **цусан ~** кровоснабжение, **усан ~** водоснабжение, **материаллаг ~** материальная обеспеченность, материальное благосостояние, **хүнсний ~** продовольственное снабжение

ХАНГАХ удовлетворять, исполнять, обеспечивать, снабжать, **болзлыг ~** удовлетворять условия, **хүсэлтийг ~** удовлетворять просьбу, **шаардлага ~** удовлетворять/отвечать требованиям, **аюулгүй байдлыг ~** обеспечивать безопасность

ХАНГИНАХ 1. звенеть, звучать, раздаваться, **хөгжим ~на** звучит музыка

ХАНГИНАХ 2. порицать, журить, **аав намайг ~лаа** отец меня журил

ХАНГИНАХ 3. пахнуть, бить в нос
ХАНГИНУУР 1) звенящий, звонкий, 2) проворный, ловкий, ~ **сүх** плотничий топор, ~ **залуу** проворный парень
ХАНГИР *звукоподр.* ~ **чимгэр хийх** издавать лязг, бряцать
ХАНД настойка, экстракт, **жимсний** ~ ягодный экстракт
ХАНДАХ обращаться, относиться, подходить, направляться, **сайхан** ~ хорошо обращаться, **эсрэг** ~ быть против кого-, чего-либо
ХАНДГАЙ лось, сохатый, лосиный, **~н арьс** лосина, **~н эвэр** лосиные рога, **хашир** ~ тертый калач
ХАНДЛАГА обращение, отношение, тенденция, направление, **гол** ~ главная тенденция, **буруу** ~ неправильный подход
ХАНДИВ вклад, пожертвование, лепта, придача, **өчүүхэн нэмэр** ~ **оруулах** внести свой скромный вклад/свою лепту, **нэмэр** ~ вклад, **~лагч** донор, инвестор, финансирующая организация, **~лагч орнууд** страны-доноры
ХАНДЛАХ делать настой, приготовлять настойку/экстракт, настаивать
ХАНДУУЛАХ обращать, направлять, **анхаарал** ~ обращать внимание
ХАНЗ 1. *иероглиф*, **Фатима** ~ **бичиг маш сайн мэднэ** Фатима очень хорошо знает иероглифическую письменность
ХАНЗ 2. лежанка, нары
ХАНЗЛАХ 1) пороть, распарывать, 2) вскрывать, распечатывать, **оёдлоор нь** ~ разрезать по швам
ХАНЗРАХ пороться, распариваться, **оёдлооров** ~ рваться по швам
ХАНИАД грипп, кашель, **хамрын** ~ насморк, ~ **хүрэх** заболеть гриппом, **бөгшүүлдэг** ~ коклюш
ХАНИАЛГАХ кашлять, **цусаар** ~ кашлять кровью
ХАНИАЛГА кашель, **хуурай ханиалга** сухой кашель
ХАНИАХ кашлять, **хуурай** ~ кашлять сухим кашлем
ХАНИЛАХ 1) сходиться, сожительствовать, подружиться, 2) дружить, быть другом, оказываться спутником, идти/ехать вместе, **~ж явах** идти вместе, **~н суух** соединить судьбу, жениться
ХАНТААЗ *жилет*, безрукавка
ХАНХАЙ 1. пустой, свободный, ~ **гэр** пустая юрта, небогатая мебелью юрта
ХАНХАЙ 2.: ~ **эмээл** вьючное седло
ХАНХАЙ 3. *шахм.* ладья
ХАНХАЙХ 1. быть широкоплечим
ХАНХАЙХ 2. оказываться пустым и неуютным
ХАНХАЛЗАХ *двигать/шевелить широкими плечами*
ХАНХАР могучий, огромный, громадный, широкий, богатырского телосложения
ХАНХЛАХ пахнуть, благоухать, **сарнай цэцгийн сайхан үнэр ~ня** розами приятно пахнет, **архи** ~ нести водкой, спиртным
ХАНХҮҮ принц
ХАНЦУЙ рукав, ~ **шамлах** засучить рукава
ХАНШ 1. *курс, цена, валюта,* **албан ёсныхоо ~аар нэг доллар 1000 төгрөг орчимтой тэнцэнэ** по официальному курсу один доллар равняется приблизительно 1000 тугрикам, ~ **буурах** девальвация, понижение курса, **мөнгөний** ~ **уналт** инфляция
ХАНШ 2. дружелюбие, отзывчивость
ХАНЬ друг, подруга, муж, жена, ~ **бүл** супруги, супружеская чета, ~ **нөхөр** а) муж, б) друг, друзья, ~ **хамсаатан** соучастник, сообщник
ХАР 1. 1) чёрный, тёмный, 2) злой, коварный, **тас** ~, **хав** ~ чёрный-пречёрный, ~ **нүд** чёрные глаза, ~ **талх** чёрный хлеб, ржаной хлеб, ~ **тамхи** опиум, наркотик, ~ **мах** постное мясо, мясо без жира, ~ **цай** чай без молока, ~ **шөл** мясной суп, ~ **шороо** чернозём, ~ **чавга** чернослив, ~ **мод** лиственница, ~ **хэрээ** ворон, ~ **санаа** злой умысел, коварство, ~ **ухаанаар бодоход** если судить по-простому, ~ **зах** *чёрный рынок*, ~ **санах**, ~ **буруу санах** злоумышлять, иметь злое намерение, ~ **дарах** видеть кошмары во сне, ~ **тэнгис** Чёрное море, ~ **мөрөн** река Амура
ХАР 2. простой, обычный, физический, грубый, ~ **ажил** чёрная работа, ~ **ажилчин** чернорабочий, ~ **усаа балгачих** напиться, нализаться, ~ **ярианы хэл** просторечие, разговорный язык, ~ **хүн** муж, ~ **тодол** скворец обыкновенный, ~ **хүчээр** при помощи грубой силы, ~ **амиа бодох** проявлять эгоизм, ~ **болох** а) становиться чёрным, б) делаться грязным, пачкаться, в) стать мирянином, ~ **галуу** казарка, ~ **өрөв тас** аист чёрный, ~ **байван** железный купорос, ~ **тугалга** свинец, ~ **болор** *геол.* морион, ~ **халтмар**, *геол.* шерл, ~ **занар** *геол.* чёрные сланцы, ~ **төмөрлөг** чёрные металлы, ~ **гэртээ хаан, бор гэртээ богд** *приблизительно:* дома и стены помогают
ХАР 3. ревность, подозрение, ~ **ихтэй эхнэр** ревнивая жена, **~тай нөхөр** ревнивый муж, ~ **авах** подозревать кого-либо
ХАРАА 1) *зрение, поле зрения*, 2) *перен.* наблюдение, подозрение, **хүүхэн** ~ зрачок, **нүдний** ~ **сайтай/сайн байх** иметь хорошее зрение, **~ны шил** очки, **бусдын ~нд байх** находиться под наблюдением посторонних, быть под подозрением
ХАРААГҮЙ 1) не зрячий, слепой, 2) не видели, не заметили, **~чүүдийн сургууль** училище для слепых, ~ **болох** слепнуть, терять зрение, стать незрячим, **би түүнийг** ~ я его не видел, **чи Сэлэнгээр ~ биз?** ты не видел Сэлэнгэ? **Америкт явсан шүү дээ!** Да она же в Америку уехала!
ХАРААЛ проклятие, ругательство, брань, ~ **тавих** ругать, бранить, **~ын үг** ругательные слова, бранные слова, **бөөгийн** ~ шаманское проклятие
ХАРААЛГАХ быть обруганным
ХАРААЛЧ сквернослов, проклинатель (лама, шаман)
ХАРААТ зависимый, зависящий от кого, чего-либо, вассал, подчинённый, ~ **байдал** зависимость, зависимое положение, ~ **улс** вассальное государство
ХАРААХ бранить, ругать, ругаться, поносить, сквернословить, проклинать, **бүдүүлэг үгээр** ~ поносить кого-либо грубыми словами
ХАРААХАН 1) ещё не ..., пока ещё, 2) как только, только что, **тэд нар ~ ирээгүй л байна** они пока ещё не приехали
ХАРААЦАЙ ласточка, **алтан** ~ ласточка деревенская, **үхэр** ~ касатка, ~ **загас** рыба летучая, ~ **багадаа** в младые годы
ХАРАВТАР черноватый, темноватый, ~ **өнгө** темноватый цвет
ХАРАГДАХ *страд. от* **харах**, виднеться, показываться, быть видным, оказываться доступным для взора, **~аа болих, ~гүй болох** исчезать из виду, **залуу** ~ выглядеть молодым, **тооноор** ~ **тэнгэр** небо, виднеющееся сквозь дымник юрты, **итгэж ~аач** *разг.* думаешь, поверю
ХАРАГЧ чёрная (о масти самок *домашних животных*), ~ **үнээ** чёрная корова
ХАРАЙЛТ прыжок, **өндрийн/уртын** ~ прыжок в высоту/в длину, **тулгууртай** ~ прыжок с шестом, **гурвын** ~ тройной прыжок
ХАРАЙХ прыгать, **босон** ~ вскочить с места, **буун** ~ соскочить, спрыгнуть, **шуудуун дээгүүр** ~ прыгнуть через траншею
ХАРАЛГАН 1) подслеповатый, близорукий, 2) недальновидный, ~ **бодлого** недальновидная политика
ХАРАЛДАА 1) приблизительный, приблизительно, одинаковый, 2) *приблизительно, параллельно, симметрично*, параллельный, симметричный, **нас** ~ приблизительно одинакового возраста, ~ **хаалга** параллельная дверь, ~ **зохиомж** *муз.* контрапункт
ХАРАМ скупой, жадный, ~ **сэтгэл** скупость, зависть

ХАРАМГҮЙ не скупясь, не жалея, **сэтгэл ~ туслалцах** бескорыстная помощь
ХАРАМЖ вознаграждение, ответная услуга, **шан ~** *парн.* вознаграждение за что-либо, ответный подарок
ХАРАМЛАХ 1) скупиться, жадничать, скрадничать, 2) беречь, жалеть
ХАРАМСАЛ сожаление, досада, **~ төрөх** испытывать сожаление, **~ төрүүлэх** вызвать досаду/сожаление
ХАРАМСАЛТАЙ жалкий, жалобный, досадный, жалко, жаль, досадно, **~ явдал** досадный случай, неприятный поступок, **~ нь** к сожалению
ХАРАМСАХ сожалеть, вызвать досаду, жалеть, досадовать, **би тэр эр хүнтэй учирсан явдалд ~ юм байхгүй** я ничуть не сожалею, что судьба свела меня с этим мужчиной, **залуудаа хайр дурлалын ид шидийг амсаагүй явсандаа ~** жалеть о том, что в молодости не вкусил(а) всех таинств любви, **хувь заяандаа ~н гомдох** досадовать на свою судьбу
ХАРАМЧ скряга, скупой, жадный, **мөнгөнд ~** скупой/скуп на деньги, **~ хүнд нохөр хол** *погов.* от скряги друзья далеки, **~ хүн хоёр удаа мөнгө төлдөг** скупой платит дважды
ХАРАНГА 1. гонг, **~ цохих/дэлдэх** ударить в гонг, **түгшүүрийн ~ дэлдэх** бить тревогу
ХАРАНГА 2. название ламаистского ритуала
ХАРАНГАДАХ изнемогать, ослабевать от голода и жажды
ХАРАНДАА карандаш, **балын/хорын ~** простой/химический карандаш, **будгийн, өнгийн ~** цветной карандаш, **~ үзүүрлэх** чинить карандаш
ХАРАНХУЙ 1) темнота, тьма, мрак, потёмки, 2) тёмный, невежественный, 3) скрытый, неясный, подозрительный, **~ шөнө** тёмная ночь, **шөнийн ~д/~гаар** во мраке ночи, в ночной темноте, **~ бүдүүлэг хүмүүс** невежественные люди, **~ хэрэг** тёмное, подозрительное дело, **~ будлиан** неясный, подозрительный инцидент, **~ өрөө** тёщина комната
ХАРАНХУЙДАХ становиться чересчур тёмным, темнеть, делаться слишком мрачным
ХАРАНХУЙЛАХ загораживать свет, затемнять, стать тёмным, становиться мрачным, **тэнгэр ~в** небо потемнело
ХАРАХ 1) видеть, смотреть, глядеть, 2) смотреть, присматривать, ухаживать, **~ эрхтэн** органы зрения, **дээшээ доошоо ~** смотреть вверх и вниз, **буруу ~** отворачиваться, **цонхоор ~** смотреть в окно, **дагуулан ~** смотреть вслед, **урагшаа ~** смотреть вперёд, **хулгай нүдээр ~** поглядывать искоса, **хүүхэд ~** смотреть за ребёнком, **өвчтөн ~** ухаживать за больным, **морь ~** сходить в туалет, сходить «до ветру», **~ж хандах хүн** проявляющий заботу
ХАРВАА (н) стрельба из лука, **сур ~н** состязание (соревнование) в стрельбе из лука
ХАРВААЧ стрелок из лука, лучник
ХАРВАЛТ стрелять, пускать
ХАРВАХ стрелять из лука, **сур ~** стрелять из лука, **пуужин ~** запускать ракету, **од ~** падение звезды, **цус ~** кровоизлияние, **чавхаар ~** стрелять из катапульты, **~сан сум шиг** (быстрый) как выпущенная стрела
ХАРВИН подбрюшный жир
ХАРГАА 1) причина, последствие, следствие чего-либо, 2) из-за, из-за того что, вследствие, по причине, **өвчний ~гаар** из-за болезни
ХАРГАЛДАХ конфликтовать, сталкиваться, вступать в противоречие, соперничать, **Эрдэнэтэд бидний ашиг сонирхол ~в** наши интересы столкнулись в Эрдэнэте
ХАРГАЛЗАГЧ надзиратель, надсмотрщик
ХАРГАЛЗАХ учитывать, принимать во внимание, присматривать, надзирать, **хүсэлтийг ~н** учитывая пожелание/просьбу, **~н дэмжигч** попечитель, **~н дэмжилт** попечительство
ХАРГИС 1) жестокий, свирепый, лютый, зверский, 2) реакционный, **~ хэрцгий** жестокий, деспотический, **~ хүчин** реакционные силы, **~ дэглэм** реакционный режим, **~ хэрцгий явдал** жестокость
ХАРГИСЛАЛ реакция, зверство, жестокость
ХАРГИСЛАХ подвергать реакции/жестокости, проявлять жестокость, деспотизм
ХАРГУЙ путь, дорога
ХАРГУЙ 1) неревнивый, 2) добродушный
ХАРДАХ ревновать, подозревать, **эхнэрээ, нохрөө өөр хүнтэй ~** ревновать жену к другому, мужа к другой, **хулгайд ~** подозревать в краже
ХАРДЛАГА ревность, подозрение, **~ сэрдлэгэ** *парн.* подозрение, преследование, **~ төрүүлэх** вызвать подозрение
ХАРИЛЦАА отношение, связь, взаимоотношение, контакт, сношение, **олон улсын ~** международные отношения, **гадаад ~** внешние связи/сношения, **дипломат ~** дипломатические отношения, **худалдаа эдийн засгийн ~** торговые и экономические связи/отношения, **соёлын ~** культурные связи, **сайн хөршийн ~** добрососедские отношения, **агаарын ~** воздушная связь, **зам ~** средства коммуникации, **~ тогтоох** устанавливать связь/отношения, **~гаа таслах** порвать связь, разорвать отношения, **~ тасалдах** прекращение отношений
ХАРИЛЦАХ иметь контакты, быть в связи, сноситься, относиться, **~н адил** взаимность, **~н адилгүй** отличающиеся, **~н ойлголцох** понимать друг друга, взаимопонимание, **~н ойлголцлын санамж бичиг** протокол (меморандум) о взаимопонимании, **~н туслалцах** помогать друг другу, взаимопомощь, **~н туслалцах гэрээ** договор о взаимопомощи, **~н бие биеэ хүндэтгэх** уважать друг друга, взаимное уважение друг друга, **~н зөвшөөрөлцөх** прийти к взаимному/обоюдному соглашению, **~н ашигтай хамтын ажиллагаа** взаимовыгодное сотрудничество, **~н буулт хийх** прийти к компромиссу, **~н тохиролцох** обоюдное согласие, **~ данс** текущий счёт, **захидлаар ~** переписываться с кем-либо
ХАРИЛЦУУР трубка телефонного аппарата, **~ авах** взять трубку
ХАРИМАЛ стареющий, немолодой, **~ бөх** стареющий борец
ХАРИМХАЙ: уян ~ биетүүд упругие, эластичные тела, **~ чанар** упругость, гибкость, эластичность
ХАРИН однако, только, но, а, **~ ээ!** однако ж..., дайка подумать, **~ ч гайгүй болсон** однако не плохо получилось
ХАРИУ ответ, ответный, **захидлын ~, ~ захидал** ответное письмо, **~ айлчлал** ответный визит, **~ арга хэмжээ** ответные меры, **~ цохилт** ответный удар, **~ авах** а) получить ответ, б) мстить, **~ өгөх** давать ответ, **~ хэлэх** отвечать, **~ илгээх/явуулах** отправлять/посылать ответ, **бодлогын ~** ответ на задачу, **~гаа авах** взять реванш
ХАРИУГҮЙ 1) безответный, 2) плохой, некудышный, неважный, плохо, неважно, **бие ~ байх** чувствовать себя плохо, неважно, **~ туранхай** очень тощий/худой
ХАРИУЛАХ 1. отвечать, **асуултад ~** отвечать на вопросы, **ачийг ~** отблагодарить, оплатить за услугу, **мөнгө ~** давать сдачу
ХАРИУЛАХ 2. возвращать, давать обратно
ХАРИУЛАХ 3. пасти, **мал ~** пасти скот
ХАРИУЛАХ 4. ослаблять, распускать
ХАРИУЛГА выпас, выгон скота на подножный корм, **малын ~ маллагаа** *парн.* уход за скотом, выпас скота на отгонном пастбище
ХАРИУЛТ 1. ответ, **асуулт ~** вопрос и ответ

ХАРИУЛТ 2. сдача, **~аа авах** получить сдачу, **~гүй өгөх** дать без сдачи

ХАРИУЦАГЧ ответчик, **~ мэдүүлэг өгөхөөс татгалзах** отказ ответчика *от дачи показаний*, **~аар татах** привлекать в качестве ответчика

ХАРИУЦАХ 1. нести ответственность, отвечать, **толгойгоороо ~** *отвечать головой*, **өөрийн үйлдлийг ~** ответить за свои дела

ХАРИУЦАХ 2. противодействовать, препятствовать

ХАРИУЦЛАГА ответственность, ответ, **~ хүлээх** нести ответственность, взять на себя ответственность, **~д татах** призвать кого-либо к ответу, привлекать к ответственности, **~ыг дээшлүүлэх** повысить ответственность, **~ ихтэй** очень ответственный, **~ хүлээхээс цаараглах** отказываться от ответственности, **~аас тэнсэн хянан харгалзаж чөлөөлөх** условное освобождение от ответственности

ХАРИУЦЛАГАГҮЙ безответственный, неответственный, безответственно, **~ цалгар назгай байдал** халатность

ХАРИУЦЛАГАТАЙ ответственный, **~ эрхлэгч/ажилтан** ответственный редактор/работник, **~ даалгавар** ответственное задание, **~ цаг үе** критический момент

ХАРИУЦЛАГАТАН *ответственные*, ответственные работники/лица

ХАРИУЦУУЛАХ сделать кого-либо ответственным за что-то, поручить *какое-либо дело*

ХАРИХ 1. возвращаться, вернуться, **гэртээ ~** идти домой обратно, возвращаться домой, **нас ~** стареть

ХАРИХ 2. *обратимый*, возвращающийся, **~ урвал** обратимая реакция

ХАРЛАХ чернеть, становиться чёрным, **дотор ~** чувствовать тяжесть под ложечкой

ХАРМААЛАХ класть в карман

ХАРТАЙ 1) подозрительный, недоверчивый, осторожный, 2) *ревнивый*

ХАРУЙ: **~ бүрий** сумерки

ХАРУУЛ 1. рубанок, **~аар банз харуулдах** строгать доску рубанком, **~ын хэл** язычок рубанка

ХАРУУЛ 2. 1) караул, стража, дозор, охрана, 2) караульный, **хүндэт ~** почётный караул, **~д зогсох** стоять в карауле, *нести* караул, **~ солих** сменять караул, **~ын алба** караульная служба, **~ын байр** караульная будка, караульное помещение, **зэвсэгт ~** вооруженная охрана, **~ маяа** дозор, *караул*, **~ маяаныас оргосон гэмт хэрэгтэн** преступник, бежавший из под стражи

ХАРУУЛАХ 1) показывать, заставлять смотреть, 2) направлять, помещать в каком-нибудь направлении, **уруу нь ~** перевёртывать, поворачивать

ХАРУУЛДАС стружка, **царсны ~** дубовые стружки

ХАРУУЛДАХ 1. *ожидать*, сторожить, *поджидать*, **өдержингөө ~** ждать кого-либо целый день

ХАРУУЛДАХ 2. падать вниз лицом, упасть на живот

ХАРУУЛДАХ 3. строгать рубанком, **банз ~** строгать доску, **~ суурь машин** строгальный станок

ХАРУУЛДАХ 4. наблюдать, следить за чьими-либо действиями, выслеживать кого-либо

ХАРХ: заарт ~ *зоол.* ондатра, **заарт ~н/~ын арьсан малгай** шапка из ондатры, ондатровая шапка

ХАРХАН чёрненький, **~ нүд** чёрные глазки, очи чёрные

ХАРХҮҮ *разг.* молодой мужчина, молодой человек, малый, **багш ~** молоденький учитель

ХАРЦ 1. взгляд, взор, **зөөлөн/ширүүн ~** нежный/суровый взгляд, **хорсолтой муухай ~** свирепый, враждебный взгляд, **~ тусгах** бросить взгляд, **~аа чиглүүлэх** направить взгляд, взор, **~аа тогтоох** приковать взгляд

ХАРЦ 2. простолюдин, смерд

ХАРЦАГА поясница, **~ны бүлэг яс** отдел поясничный, **~ны нерв** нерв крестовый

ХАРЧУУД (харчуул) простые граждане, простолюдины

ХАРШ 1. дворец, особняк, **30-р харш** особняк N30

ХАРШ 2. 1) чуждый, враждебный, 2) несовместимый, противоположный, анти-, **~ үзэл суртал** враждебная идеология, **хуулинд ~** противозаконный, незаконный, **шинжлэх ухаанд ~** антинаучный

ХАРШИЛ *мед.* аллергия, аллергический, **~ өвчин** аллергическое заболевание, **~ үүсэл** аллерген, **~ эмзэглэл** аллергия

ХАРШИХ 1. *не соответствовать*, **хуульд ~** противоречить закону

ХАРШИХ 2. истощаться, исхудать

ХАРШИҲ 3. стукаться, ударяться друг о друга

ХАРШЛАХ быть чуждым, оказываться враждебным, быть несовместимым, быть противоположным, быть противопоказанным, вызывать аллергию

ХАРЬ 1. чужой, чуждый, иноземный, **~ газар** чужая земля/страна, чужбина, **~ гаригийнхан** инопланетяне, **~ийн булаан эзлэгчид** иностранные захватники

ХАРЬ 2. сачок (для ловли рыбы)

ХАРЬЦАНГУЙ 1) относительный, сравнительный, 2) относительно, сравнительно, **~ үнэн** *относительная правда/истина*, **~н онол** теория относительности, **~ бага** сравнительно мало/меньше, **~ олонхи** относительное большинство

ХАРЬЦАХ относиться, обращаться, **эелдэг ~** вежливо относиться

ХАРЬЦУУЛАЛ сравнение

ХАРЬЦУУЛАЛТ сравнение, сопоставление, **~ хийх** провести сопоставление

ХАРЬЦУУЛАХ сравнивать, сопоставлять, **~сан арга** сравнительный метод

ХАРЬЯА *подчинённый*, подведомственный, находящийся в ведении

ХАРЬЯАЛАГДАХ *страд. от* **харьяалах**, быть подведомственным, *подчинённым*, подчиняться, находиться в подчинении

ХАРЬЯАЛАЛ гражданство, принадлежности

ХАРЬЯАЛАЛГҮЙ без гражданства, **~ этгээд** лицо без гражданства

ХАРЬЯАЛАХ иметь отношение, ведать, **~ын тийн ялгал** *грам.* родительный падеж

ХАРЬЯАТ 1) подданный, подданство, 2) подчинённый, **гадаадын ~** иностранный подданный, **~ болох** приобретать гражданство, **~аа сонгох** выбор гражданства, **гадаадын иргэнд ~ын эрх олгох** давать права гражданства иностранцу

ХАС 1. яшма

ХАС 2. внутренняя сторона бедра

ХАС 3.: **~ хатгуур цэцэг** *бот.* тубероза

ХАС 4.: **~ тэмдэг** свастика

ХАСАГ 1. казах, казахский

ХАСАГ 2.: **~ тэрэг** повозка-одноколка

ХАСАГДАХ *страд. от* **хасах**, быть лишённым чего-либо

ХАСАХ 1. 1) убавлять, уменьшать, сокращать, 2) вычитать, отнимать, урезывать, 3) исключать, отчислять, 4) лишать, **хурд ~** сбавлять скорость, **эрхийг ~** лишать кого-либо прав, **уралдаанаас ~** снимать (дисквалифицировать) с соревнований

ХАСАХ 2. 1) отрицательный, 2) минус, вычитание, **~ тоо** отрицательное число, **~ тэмдэг** знак вычитания, **~ үйлдэл хийх** произвести вычитание

ХАТААГУУР сушилка, фен

ХАТААГЧ сушилка, сушильня, сушильный, **~ багаж** сушильный аппарат

ХАТААЛГА сушилка, сушение

ХАТААЛТ 1) сушение, сушка, 2) *тех.* закалка
ХАТААМАЛ сушёный, высушенный, просушенный, ~ **цэцэг** засушенные цветы
ХАТААХ 1. сушить, высушивать, **өвс ~** сушить сено, **~сан талх** сухарь
ХАТААХ 2. закаливать, **болд ~** закалить сталь
ХАТАВЧ решётчатый стык стены и двери у юрты
ХАТАГТАЙ дама, госпожа, мадам, **ноёд ~ нар аа!** Дамы и господа!
ХАТАН 1. ханша, царица, княгиня, **ноёны ~** супруга ноёна, **~ хаан** королева, **цог жавхлант ~ хаан** её величество королева, **~ зөгий** пчеломатка, **~ тоть** самка попугая, **~ сүйх** орнамент «дамские серьги»
ХАТАН 2. крепкий, твёрдый, закалённый, **~ төмөр** закалённое железо, **~ зориг** неустрашимая воля
ХАТАН 3.: **уян ~** упругий, гибкий, эластичный
ХАТАНГИ подсохший, сухой, высохший, исхудавший, **~ мал** истощённый скот
ХАТАНГИР истощённый, чахлый, сухой, исхудалый, засохший, **~ эрхтэн** атрофированный орган
ХАТИНГАРТАХ исхудать, истощаться, высохнуть
ХАТАНХАЙ худощавый, исхудалый, тощий, чахлый
ХАТАХ сохнуть, засыхать, высыхать, пересыхать, увядать, исхудать, чахнуть, атрофироваться, **овчинд ~** сохнуть от болезни
ХАТГАА *мед.* воспаление, пневмония, колющая боль, **~ авах** заболеть пневмонией
ХАТГААС подстрекательство, провокация, побуждение
ХАТГАГЧ 1. колющий
ХАТГАГЧ 2.: **өдөөн ~** подстрекатель
ХАТГАЛГАА воспаление, пневмония, колющая боль, **уушгины ~** воспаление лёгких, пневмония
ХАТГАЛГА подстрекательство, **өдөөн ~** провокация
ХАТГАМАЛ 1) вышивание, вышивка, 2) вышитый, **~ оёх** заниматься вышивкой, **~ цэцэг** вышитые цветы
ХАТГАМАЛЧ вышивальщица
ХАТГАХ 1. 1) колоть, уколоть, 2) кусать, жалить, 3) втыкать, вонзать, водружать, **зүүгээр гараа ~** уколоть руку иглой, **туг ~** водрузить знамя
ХАТГАХ 2. вышивать, **угалз ~** вышивать узор
ХАТГАХ 3. подстрекать, инспирировать, **өдөөн ~** подстрекать
ХАТГАХ 4.: **хаяа ~ж суух** жить бок о бок
ХАТГИ фурункул, чирей
ХАТГИН (хатагин) одно из монгольских племён
ХАТГИТАХ страдать фурункулёзом, появляться (о множестве фурункулов)
ХАТГУУР 1. подсвечник, **лааны ~** подсвечник
ХАТГУУР 2.: **үсний ~** шпилька
ХАТИГ фурункул, чирей
ХАТИР рысь, **~тай морь** рысак
ХАТИРАХ 1) бежать рысью, рысить, 2) танцевать
ХАТИРЧ рысистый, **~ морь** рысистая лошадь, рысак
ХАТМАЛ сухой, затвердевший
ХАРЬЦАА 1) отношение, связь, 2) соотношение, пропорция, **үйлдвэр** сухая трава, сухое сено
ХАТУУ 1) твёрдый, крепкий, прочный, жёсткий, твёрдо, крепко, прочно, жёстко, 2) суровый, строгий, жестокий, сурово, строго, жестоко, **~ бодлого** твёрдая, жесткая политика, **~ хөрс/газар** твёрдая земля, твёрдый грунт, **~ хавтас** твёрдый переплёт, **~ сэтгэл** жестокое, суровое сердце, **~ итгэл** твёрдая уверенность, **~ сануулга** серьёзное предупреждение, **~ шийдвэр** твёрдое решение, **~ үнэмшил** твёрдое убеждение, **~ үг** суровое слово, **~ шалгалт** суровое испытание, **~ хууль** суровый закон, **~ шийтгэл/арга хэмжээ** суровые наказания/меры, **~ үнэ** твёрдая цена, **~ архи, ~ ус** крепкая водка, водка, **~ вагон** жёсткий вагон, **амьдралын ~ сургууль туулах** пройти суровую жизненную школу, **~ чихтэй** тугой на ухо, **~ хэтүү юм** золото и другие драгоценности, **~ биеийн физик** физика твёрдых тел
ХАТУУДАХ 1) быть слишком твёрдым, оказываться чересчур крепким, 2) *перен.* быть очень суровым, строгим, жестоким, **шийтгэл нь арай ~жээ** наказание оказалось чересчур суровым
ХАТУУЖИЛ закалка, стойкость, выносливость, закалённость, **үзэл суртлын ~** идейная закалка, **тэсвэр ~ гаргах** проявить стойкость
ХАТУУЖИЛГҮЙ невыносливый, нестойкий, нетерпеливый
ХАТУУЖИЛТАЙ выносливый, стойкий, терпеливый
ХАТУУЖИХ закаляться, делаться закалённым, стать выносливым, **тэмцэлд ~** закаляться в борьбе
ХАТУУЛГА крепление, подпора
ХАТУУЛАХ 1) крепить, крепчать, укреплять, делать прочным, 2) относиться к кому-либо строго, проявлять требовательность, усиливать нажим, притеснять кого-либо
ХАТУУРАЛ затвердение, отвердение, окостнение, **судасны ~** *мед.* склероз сосудов, атеросклеротические изменения сосудов
ХАТУУРАЛТ затвердение, отвердение, окостнение, уплотнение
ХАТУУРАХ 1) твердеть, становиться твёрдым, отвердевать, 2) делаться строгим, стать суровым
ХАТУУРХАГ довольно строгий, слишком суровый
ХАТУУРХАХ быть суровым, оказываться строгим, быть довольно требовательным, ожесточаться
ХАХАХ 1) подавиться, поперхнуться, 2) *перен.* тесниться, напираться, давить друг друга в тесноте, **утаанд ~ж цацах** задыхаться от дыма, **~сан дээр нь нудрах** доканать кого-либо, подтолкнуть падающего
ХАХИНАХ скрипеть, издавать скрип, **үүд ~в** дверь заскрипела
ХАХИР 1) суровый, резкий, тяжёлый, скудный, 2) скрипучий, **~ муухай дуугарах** говорить резким скрипучим голосом, **~ газар** каменистый, твёрдый грунт, каменистая твёрдая земля, **~ хүйтэн** чертовский холод
ХАХИРДАХ 1) быть резким, скрипучим, 2) быть скудным, твёрдым (о земле)
ХАХУУЛЬ взятка, подкуп, коррупция, **~ өгөх** дать взятку, **~ авах** брать взятку, **~ авагч** взяточник, **~д идэгдэх** продажность
ХАХУУЛЬДАХ подкупать, коррупировать, давать взятку
ХАЦАР щека, **хоёр ~ыг үнсэх** поцеловать в обе щёки, **~ руу нь алгадах** дать пощёчину, **улаан ~тай охин** краснощёкая девочка, девочка с румяными щеками
ХАЦАРЛАХ замерзать по краям (о реке)
ХАЧИГ клещ, **~ шиг наалдах** впиться как клещ
ХАЧИН интересный, необыкновенный, странный, **~ хүн** странный человек, **~ явдал** интересный случай, **~ сонин** очень интересный, **~ санагдах** казаться странным, **~ марзан хүн** «ну и фрукт!»
ХАЧИР гарнир, **байцаан ~тай шарсан мах** жареное мясо с гарниром из капусты, **~тай талх** сэндвич
ХАЧИРЛАХ 1) снабжать гарниром, приправлять блюдо гарнирами, 2) *перен.* дополнять, приукрашивать, приправлять
ХАЧИРХАЛ изумление, удивление, странность, **~ төрүүлэх** вызывать изумление
ХАЧИРХАХ дивиться, удивляться, изумляться
ХАШ 1) яшма, яшмовый, 2) нефрит, **~ хөөрөг** табакерка из яшмы, **~ хайрцаг** яшмовая шкатулка
ХАШАА забор, загон, ограда, изгородь, двор, **малын ~** загон для скота, **мал ~нд хаших** загонять скот в загон, **~нд тоглох** играть во дворе

ХАШААЛАХ огораживать, обносить забором
ХАШГИРАЛДААН крик, крики, вопли
ХАШГИРАЛДАХ кричать (о большом количестве людей)
ХАШГИРАХ кричать, вопить, орать, **байдгаараа ~** орать во всё горло, **өвдсөндөө ~** кричать от боли
ХАШГИЧАА крикливый, сварливый, **~ хүн** крикун
ХАШИЛТ кавычки, **~ нээх** открыть кавычки, **үг ~д авах** взять слово в кавычки
ХАШИР бывалый, опытный, **~ хүн** опытный человек, **~ малчин** опытный скотовод, **~ суух** набираться опыта, становиться опытным
ХАШИРЛАХ осторожничать, проявлять осторожность, **хэт ~/~сны хэрэггүй** не надо чрезмерно осторожничать
ХАШИХ 1) загораживать, преграждать, огораживать, окружать, загонять, 2) держать, никуда не пускать, **мал хашаанд ~** загнать скот во двор, **алба ~** нести службу, служить
ХАШЛАГА 1. сруб, **худгийн ~** колодезный сруб
ХАШЛАГА 2. преграда, **~ далан** запруда, плотина
ХАШРААХ *побуд. от* **хашрах**, проучивать, отучать, надоедать, **зүггүй хүүхдийг ~** проучить озорника, шалуна
ХАШРАХ получать отвращение к чему-либо, прискучивать, знать что-либо по собственному опыту, быть наученным горьким опытом
ХАЯА край, нижний край, нижняя часть, окраина, **гэрийн ~** место стыка стены и пола в юрте, нижние края стены, **тэнгэрийн ~** горизонт, небосклон, **~ хот** пригород, город-спутник, **~ хаттаж буух/суух** жить стена в стену, жить бок о бок, жить совсем рядом, **~ уулс** предгорье, **~гаа манах** быть начеку, **~гаа хадрах** разорить своих соседей
ХАЯГ адрес, вывеска, **гэрийн ~** домашний адрес, **түр/байнгын ~** временный/постоянный адрес, **буцах ~** обратный адрес
ХАЯГДАЛ отбросы, утиль, очистки, **үйлдвэрийн ~** производственные отбросы, **~ төмөр** металлолом, **~ цаас** макулатура, **~ түүхий эд** утиль сырьё, **~ цуглуулах** собирать утиль/утиль-сырьё, **~ын агуулах** хвостохранилище
ХАЯГДАХ теряться, быть потерянным, быть покинутым, быть брошенным
ХАЯГЛАХ адресовать, посылать по адресу, **захиа ~** адресовать письмо
ХАЯЛБАР горизонталь, **газаргын ~** горизонталь рельефа
ХАЯЛТ бросание, **ажил ~** забастовка, стачка, **суугаа ажил ~** сидячая забастовка, итальянская забастовка, **ажил ~ зарлах** объявить забастовку
ХАЯЛЦАА: **үнэ ~** аукцион, торги
ХАЯЛЦАХ *совм. от* **хаях**, перебрасываться, бросаться, **үнэ ~ худалдаа** продажа с аукциона/с торгов
ХАЯХ 1) бросать, кидать, выбрасывать, 2) покидать, 3) терять, 4) переставать, бросать, **чулуу ~** бросать камни, **тамхиа ~** бросить курить, **сургуулиа ~** бросить учёбу, **цонхоор гаргаж ~** выбросить через окно, **шүлс ~** сплюнуть, **Цэвлээ нөхрөө ~д явчихсан** Цэвлээ бросила своего мужа
ХИАМ колбаса, колбаска, колбасный, **чанасан/утсан ~** варёная/копчёная колбаса
ХИАРАХ гибнуть, погибать (массами), массовая гибель, **~тал хядах** поголовно истреблять/уничтожать/убивать
ХИВС ковёр, ковровый, **~ний үйлдвэр** ковровая фабрика, **~ цэвэрлэх** чистить ковёр
ХИВЭГ мякина, высевка, отруби, **~ тэжээл** мякинный/отрубный корм
ХИЖИГ тиф, эпидемия, **гэдэсний ~ тусах/халдах** заболеть/заразиться брюшным тифом
ХИЖИГТЭХ болеть тифом, болеть эпидемией
ХИЖЭЭЛ пожилой, немолодой, **~ эмэгтэй** пожилая женщина
ХИЙ 1) воздух, газ, 2) зря, напрасно, впустую, бессодержательный, пустой, **агаарын ~** атмосфера, **~ дамжуулах хоолой** газопровод, **~н хуримтлал** запасы газа, **~н зуух** газовая плита, **~ дэмий** зря, напрасно, **~ чалчаа** пустая болтовня, **~морь доройтох** терпеть неудачи, **~морио сэргээх** поднять себе настроение, развеяться, **~ мөрөөдөл** пустые мечты, **~ ханиалга** сухой кашель, **~ буудах** а) стрелять вхолостую, б) стрелять в воздух, **~ мөргөх** получать добавочное очко (о борцах)
ХИЙГҮЙ 1) безвоздушный, вакуумный, 2) безошибочный, безукоризненный, безупречный, безошибочно, безукоризненно, безупречно, 3) тесный, близкий, тесно, близко, **~ хүн** нение, клевета, **~ээр шүүх** незаконно судить кого-либо, ложно обвинить кого-нибудь
ХИЙД монастырь, монастырский, **~ийн амьдрал** монастырская жизнь
ХИЙДҮҮЛЭХ *побуд. от* **хийдэх**, 1) пропускать, не являться, прогуливать, 2) пользоваться случаем, **ажил ~** не явиться/не выйти на работу, прогулять работу
ХИЙДЭЛ *юр.* пробел
ХИЙДЭХ 1) оставаться незаметным/неиспользованным, оказываться ни там, ни сям, 2) оставаться без присмотра, вне поля зрения
ХИЙЖИХ наполняться воздухом, газироваться
ХИЙЖҮҮЛЭЛТ газирование, газировка, наполнение воздухом
ХИЙЖҮҮЛЭХ газировать, насыщать газом, наполнять воздухом, **~сэн ус** газированная вода
ХИЙЛ скрипка, **~ хөглөх** настроить скрипку, **ахмад ~** контробас, **морин ~** виолончель
ХИЙЛГЭХ *побуд. от* **хийх**, заставлять делать, давать делать, побудить делать, **ажил ~** заставлять работать, дать работу, **араасаа ~** заниматься сексом в позиции «раком»
ХИЙЛДЭХ играть на скрипке
ХИЙЛЧ скрипач, **нэртэй ~** известный скрипач
ХИЙЛЭХ накачивать воздух, надувать воздухом, наполнять воздухом, **дугуй ~** накачивать шину, велосипедную камеру
ХИЙМОРЬ удача, успех, благополучие, счастье
ХИЙМОРЬГҮЙ неудачливый, несчастный, невезучий
ХИЙМОРЬТОЙ удачливый, счастливый, везучий
ХИЙМЭЛ искусственный, **~ бодис** синтетические материалы, **~ торго** искусственный шёлк, **~ цэцэг** искусственные цветы, **~ шүд** зубные протезы, искусственные зубы, **~ үе суулгах** эндопротез, **дэлхийн ~ дагуул** искусственный спутник Земли
ХИЙРХҮҮ нервый, нервозный, истеричный, истерический, **~ хүн** нервный человек, истерик
ХИЙРХЭЛ нервозность, истерия, психоз, **дайны ~** военный психоз
ХИЙСВЭР 1) абстрактный, отвлечённый, 2) легкомысленный, ветреный, **~ ойлголт**, **~ ухагдахуун** абстрактное понятие, **~ сэтгэхүй** абстрактное мышление, **~ ярих** рассуждать отвлечённо, **~ зан араншин** фривольное поведение
ХИЙСВЭРДЭХ 1) быть абстрактным, быть довольно отвлечённым, 2) быть слишком легкомысленным
ХИЙСВЭРЛЭЛ абстрагирование, абстракция, отвлечение
ХИЙСВЭРЛЭХ 1) абстрагировать, отвлекать, 2) быть ветреным/легкомысленным, **~н сэтгэх** мыслить абстрактно
ХИЙСГЭХ развеивать, рассеивать, сдувать, пускать по ветру
ХИЙСЭХ развеваться, реять, нестись, носиться (по воздуху), **салхинд ~** развеваться по ветру, нестись по ветру
ХИЙТЭЙ 1) наполненный воздухом, 2) наивный, неосторожный, 3) истеричный, безумный, помешанный

ХИЙХ 1) делать, производить, 2) класть, наливать, 3) носить, **та юу ~ж байна?** что вы делаете? **ажил ~** работать, **дасгал ~** делать упражнение, **дадлага ~** проходить практику, практиковаться, **илтгэл ~** делать доклад, **алдаа ~** делать/допускать ошибку, **ярна ~** проводить беседу, **гэрээ хэлэлцээр ~** заключать договор/соглашение, **айлчлал ~** нанести визит, посетить с визитом, делать визит, **хүлээн авалт ~** устраивать приём, **тооцоо ~** производить расчёт, делать расчёт, **засвар ~** делать ремонт, ремонтировать, **хоол ~** готовить обед, **ан ~** охотиться, **аялал ~** организовать/совершить экскурсию, **тус ~** помогать, **саад ~** препятствовать, **аяганд цай ~** наливать в чашку чай, **давс ~** солить, положить соль, **~вэл бүү ай, айвал бүү хий** сделал — не бойся, боишься — не делай

ХИЙЦ 1. 1) конструкция, устройство, 2) оформление, внешний вид, фасон, мода, **хувцасны ~** мода одежды, **~ элэхүүн** компонент, часть конструкции

ХИЙЦ 2. продукты питания, съестные припасы, **аяганы ~ авах** взять с собой продукты на дорогу

ХИЙЦ 3. специальные приправы в чай, **~тэй цай** чай заправленный мукой или рисом/просом, слегка поджаренным в масле или на сале

ХИЛ граница, рубеж, **улсын ~** государственная граница, **~ийн шон** пограничный столб, **~ийн овоо** пограничный знак, **~ийн харуул** пограничный караул, пограничная охрана, **~ийн боомт** пограничная застава, пограничный пост, **~ийн шугам** пограничная линия, **~ийн будлиан** пограничный инцидент, **~ийн цаана суух** жить за границей, **~гүй эмч нар (~ хязгаарыг үл хайхрагч эмч нарын нийгэмлэг)** «врачи без границ», **~ийн чанадаас илгээх** послать из-за границы, **~ нийлэх/залгах** граничить, **~ нэвтрэх/давах** перейти границу, **~ зөрчих** нарушить границу, **~ орчмын нутаг** приграничный район, местность, **~ийн дэглэм** пограничный режим, **~ийн шалган өнгөрүүлэх газар** пограничный контрольно-пропускной пункт (КПП), **~ зааг** *геол.* граница, **~ таталт** оконтуривание

ХИЛЛЭХ граничить, проводить границу, **Монгол улс урдуураа Хятадтай ~дэг** Монголия на юге граничит с Китаем

ХИЛС ложный, несправедливый, клеветнический, ложно, несправедливо, клеветнически

ХИЛСДҮҮЛЭХ *побуд. от* **хилсдэх**, обвинять, осуждать несправедливо, подвергать ложному обвинению, клеветать

ХИЛСДЭХ быть оклеветанным, подвергаться ложному обвинению

ХИЛСДЭХГҮЙ не будет преувеличение (сказать), **бараг л юу ч хийгээгүй гэж үзэхэд ~** не погрешим против истины, если скажем, что ничего не сделано

ХИЛЧИН пограничник

ХИЛЭГНЭЛ вспышка гнева, возмущение, негодование

ХИЛЭГНЭХ гневаться, сердиться, возмущаться

ХИЛЭМ осётр, **шивэр ~** сибирский осётр.

ХИЛЭН 1. гнев, ярость, **уур ~** *парн.* гнев, **уур ~ бадрах** прийти в ярость

ХИЛЭН 2. бархат, вельвет, бархатный, вельветовый

ХИЛЭН 3. носорог

ХИЛЭНЦ грех, **нүгэл ~** *парн.* грех, грехи

ХИЛЭНЦЭТ грешный, греховный, **~ аалз,** ~ **хорхой** скорпион, **~ийн орд** созвездие Скорпиона

ХИМИ химия, химический

ХИМИЖИХ химизироваться

ХИМИЖҮҮЛЭЛТ химизация

ХИМИЖҮҮЛЭХ химизировать

ХИМИЧ химик

ХИМЛЭХ обгладывать, обгрызать, **яс ~** обгрызть кости

ХИНШҮҮ гарь, горелое, **~ үнэртэнэ** пахнет гарью

ХИР 1. 1) мера, предел, способность, возможность, 2) около, приблизительно, 3) как, каким образом, в какой степени, **~ хэмжээ** мера, предел, возможность, **чадлын ~ээр хийх** делать в меру своих возможностей, по мере своих сил, **~ээ мэдэх** знать свою меру/свои силы, **~ээ мэдэхгүй** умеющий оценить свои возможности, переоценивающий свои силы, **үдийн ~д** к полудню, **нэг жил ~** около одного года, приблизительно один год, **аль ~, ~ зэрэг** как, в какой мере, в какой степени, **таны бие ~ зэрэг байна?** как вы себя чувствуете? **чадлынхаа ~ээр** по мере сил, **миний ~тэй** ростом с меня, **~ийн хүн** заурядный человек, **~ баргийн** обыкновенный, заурядный

ХИР 2. грязь, **~тэй хувцас** грязное бельё, **~ болох** становиться грязным, загрязняться

ХИРГҮЙ 1) чистый, незагрязнённый, свободный от грязи, 2) *перен.* чистый, беспорочный, непорочный, **~ дотуур хувцас** чистое бельё, **~ сэтгэл** чистая душа, честность, непорочность

ХИРДХИЙХ вздрагивать, ужасаться, прийти в ужас, страшиться

ХИРТЭЙ 1) грязный, загрязнённый, испачканный, 2) приблизительный, соразмерный, приблизительно, около, **онгоцоор цаг ~ нисэх** лёту один час, **нуруугаар чиний ~** ростом с тебя, **~ бай!** веди себя в меру свою! знай свою меру! веди себя порядочно!

ХИРТҮҮЛЭХ *побуд. от* **хиртэх**, делать грязным, запачкать, испачкать

ХИРТЭЛТ 1) затмение, 2) загрязнение, **нарны/сарны ~** солнечное/лунное затмение, **бүтэн/хагас ~** полное/частичное затмение

ХИРТЭХ 1) загрязняться, пачкаться, делаться грязным, стать грязным, 2) затмение, **нар ~сэн жил** год затмения солнца

ХИЧНЭЭН сколько, какой, как, **~ удаан?** сколь долго? **~ сонин гээч!** ух, как интересно!

ХИЧЭЭЛ 1. старание, усердие, прилежание, активность

ХИЧЭЭЛ 2. занятие, урок, **монгол хэлний ~** уроки монгольского языка, **~ хийх** проводить/давать урок, **~ давтах** повторить урок, **~ таслах** пропускать уроки, **~ийн жил** учебный год, **~ийн хуваарь** расписание уроков, **~ийн төлөвлөгөө** учебный план

ХИЧЭЭЛЛЭХ заниматься, учиться, **спортоор ~** заниматься спортом

ХИЧЭЭНГҮЙ старательный, аккуратный, **~ үсэг** каллиграфическое письмо

ХИЧЭЭНГҮЙЛЭХ усердствовать, быть старательным, оказываться прилежным

ХИЧЭЭХ стараться, пытаться, **байдгаараа ~** стараться изо всех сил, **хувийн ашиг ~** преследовать личную выгоду, **~н мэрийх** проявлять усердие

ХИШИГ 1. дары, милости, щедроты, счастье, благополучие, благо, **~ буян, буян ~** *парн.* милости, милостыня, **~ хүртэх** удостаиваться милости, **байгалийн ~** дары природы

ХИШИГ 2. 1) воскресенье, 2) смена, очередь, **өнөөдөр манай хонины ~** сегодня наша очередь пасти овец, сегодня день нашего выпаса овец

ХЛОР хлор, **~т кальци** хлористый кальций

ХОВ 1. *частица усиления к словам с начальным:* **хо-, ~ хоосон** совершенно пустой, **~ хол** совсем далеко, очень далеко

ХОВ 2. кляуза, сплетня, **~ жив** *парн.* ябеда, сплетни, **~ зөөх** ябедничать, кляузничать, распространять сплетни

ХОВДОГ жадный, алчный, ненасытный

ХОВДОГЛОХ жадничать, быть алчным, ненасытным

ХОВИЛ желобок, паз, канавка, борозда, **~гаргах** сделать желобок

ХОВЛОХ 1) сплетничать, ябедничать, кляузничать, 2) доносить, жаловаться, **хамт олны дотор ~дог ганц хоёр хүн дандаа байдаг** в коллективе всегда есть один-два кляузника

ХОВОР 1) редкий, уникальный, дефицитный, редкостный, 2) скудный, редкий, бедный, ~ **ном** редкая книга, ~ **амьтан** редкое животное, ~ **нандин эд** уникальная вещь, **өдрийн од шиг** ~ очень редкий, весьма уникальный, **маш** ~ очень редко, **тэр ч ёстой** ~ **бүсгүй шүү** это действительно редкая девушка

ХОВОРХОН довольно редкий, дефицитный, ~ **сайхан бөгж** кольцо редкой красоты

ХОВОРДОЛ(т) сильное сокращение/уменьшение кого-, чего-либо, нехватка, дефицит

ХОВОРДОХ стать редкостью, делаться редким, сильно сокращаться/уменьшаться, становиться дефицитным, быть в дефиците, скудеть, **Дашбалбарын ном их ~жээ** книги Дашбалбара *стали библиографической редкостью*, **зарим ан амьтад нэлээд ~ж байна** количество некоторых видов диких животных сильно сокращается

ХОВХЛОХ сбивать, сдирать, отдирать, отделять, вырывать, отрывать

ХОВХРОХ отдираться, отделяться, отлетать, срываться, **гутлын зан ~чээ** подмётки отодрались

ХОВЧ *сплетник, ябедник, кляузник*

ХОГ сор, отбросы, мусор, труха, ~ **тарих/хаях** сорить, мусорить, **~ийн сав** мусорный ящик, ~ **хаях нүх** мусорная яма, ~ **ургамал** сорняк, **нийгмийн ~ шаар** отребье, отбросы общества

ХОГГҮЙ 1) без мусора, 2) без остатка, всё, совсем, совершенно, полностью, ~ **эдгэрэх** полностью вылечиться, стать совершенно здоровым

ХОГТОЙ 1) имеющий мусор, сорный, 2) с остатком, *неполностью*, с последствиями

ХОГЧ мусорщик, чистильщик мусора

ХОГШИЛ имущество, пожитки, скарб, мебель, инвентарь, **гэрийн ~** мебель, пожитки

ХОДООД желудок, желудочный, **~ны шүүс** желудочный сок, **~ны өвчин** желудочные болезни, **~ны үрэвсэл** гастрит

ХОЁР два, двое, оба, дву-, двух-, ~ **сар** два месяца, ~ **мянга** две тысячи, ~ **давхар** двойной, двухэтажный, ~ **хүний ор** двуспальная кровать, ~ **яс хагацах** розойтись (о муже и жене), родить, освободиться от бремени, ~ **талын харилцаа** двусторонние отношения, **~той охин** двухлетняя девочка, ~ **нутагтан** амфибии, земноводные, ~ **нүүр гаргах** двурушничать, **өвгөн эмгэн** ~ старик и старуха, ~ **нарны хооронд** в течение дня, ***тест: как правильно сказать:* шувууны ~ амтай буу** двустволка для охоты на птиц, ~ **амтай шувууны буу** винтовка для охоты на птиц с двумя ртами

ХОЁРДАХЬ *второй*, ~ **өдөр** а) вторник, б) второй день

ХОЁРДМОЛ двойственный, двоящийся, ~ **шийдвэр** двойственное решение, ~ **утга** двойственный смысл, ~ **харьяалалтай иргэн** лицо с двойным гражданством

ХОЁРДОГЧ второй, вторичный, второстепенный, ~ **түүхий эд** вторичное сырьё, ~ **шинж** вторичные, второстепенные признаки, ~ **өргөлт** ямб

ХОЁРДОХ быть двойственным, **сэтгэл** ~ *быть в нерешительности* перед какой-либо альтернативой

ХОЁРДУГААР второй, ~ **сар** февраль, **~т нь** во-вторых

ХОЁРЛОХ ходить двумя картами

ХОЁРХОН только два, всего два, ~ **удаа** всего два раза

ХОЁУЛ вдвоём, дуэт, оба, обе, **та** ~ вы вдвоём, вы оба, **бид** ~ мы оба, мы вдвоём, **~аа хамт явья** пойдёмте вдвоём вместе

ХОЖДОХ опаздывать, отставать, задерживаться, **цаг** ~ *опаздывать на час*

ХОЖИГДОХ проигрывать, **хөзөр тоглож** ~ проиграть в карты, **тэмцээнд** ~ проиграть матч

ХОЖИМ потом, впоследствии, после, ~ **хойно** потом

ХОЖИМДОХ опаздывать, отставать, задерживаться, **болзооноос биттий ~оорой** не опаздывай на свидание

ХОЖИХ *выиграть, выигрывать*, **өр-**(ФБР), ***~ны нөөцийн систем*** Федеральная резервная система (США), **~ны Бүгд Найрамдах Герман Улс** Федеративная Республика Германия

ХОЖОО барыш, чистая прибыль, выгода, польза, **~той наймаа хийх** продать с большим барышом

ХОЖУУ попозже, позднее, поздновато, ~ **санах** вспомнить попозже, ~ **төрөлт** запоздалые роды

ХОЙГ 1. полуостров, **Крымийн ~** полуостров Крым, **Энэтхэг Хятадын ~** Индокитай

ХОЙГ 2.: ~ **од** созвездие

ХОЙГУУР севернее, на севере, сзади, позади, ~ **суух** сидеть позади, **гэрийн ~ээн эзгүй ~** (шог ярианы эхлэл) «пока мужа не было дома...» (начало многих анекдотов)

ХОЙГУУРХ находящийся сзади/позади, ~ **суудал** задние места

ХОЙМОР почётная сторона юрты, почётное место в юрте, **~т залах** пригласить на почётное место юрты

ХОЙНО 1) север, на севере, 2) сзади, позади, за, 3) после, потом, спустя, **өмнө ~** юг и север, **гэрийн ~** позади дома, за юртой, **цаг нийм болсон ~** раз уж такое время пришло

ХОЙНООС 1) с севера, 2) сзади, за, ~ **дагах, хойноос нь явах** идти вслед за кем-нибудь, следовать за кем-либо, **миний ~ биттий саная зовоорой** не беспокойся обо мне

ХОЙРГО ленивый, праздный, медлительный, лениво, медлительно, **залхуу ~ хүн** ленивый человек, лентяй

ХОЙРГОДОХ быть слишком ленивым, слишком медлительным

ХОЙРГОЛОХ лениться, испытывать лень

ХОЙРГОШИХ быть ленивым, медлительным, **ажилд ~** лениво относиться к работе

ХОЙТ 1) северный, 2) задний, 3) следующий, ~ **зүг явах** идти/ехать на север, ~ **хэсэг** задняя часть, северная часть, ~ **туйл** северный полюс, **зүүн ~** северо-восток, **баруун ~** северо-запад, ~ **үе** *будущее поколение*, ~ **жил** *следующий год*, ~ **эх** мачеха, ~ **эцэг** отчим, ~ **мөсөн далай** Северный Арктический океан

ХОЙТОН: ~ жил следующий/будущий год

ХОЙТОХ 1. *мед.* послед

ХОЙТОХ 2. заупокойная молитва, **~ыг унших** читать молитву за упокой

ХОЙЧ будущее, ~ **үе** будущее поколение

ХОЙШ 1) на север, к северу, 2) назад, 3) после, ~ **ухрах** *пятиться*, сделать шаг назад, ~ **тавих** отодвинуть назад, ~ **татах** тянуть назад, оттягивать, затягивать, ~ **суух** сесть сзади, уклоняться от работы, лениться, ~ **яарах** торопиться назад, ~ **хийх** оставлять на будущее, запасаться, припрятать, ~ **урагшаа** взад и вперёд, **~оо бай!** назад! прочь! **надаас ~** после меня, **түүнээс ~** с того времени, с тех пор, **~оо сууж доошоо малтах** уклоняться от дел, **~оо өргөх** приносить ночью жертву созвездию Большой Медведицы

ХОЙШГҮЙ не позднее, не позже, **хоёр сарын арван тавнаас ~** не позднее 15 февраля

ХОЙШЛОГДОХ *страд. от* **хойшлох**, откладываться, отодвигаться, быть отодвинутым/перенесённым, переноситься

ХОЙШЛОХ 1) откладываться, переноситься, 2) направляться на север, к северу, **хурал ~в** собрание отложено

ХОЙШЛОШГҮЙ неотложный, актуальный

ХОЙШЛУУЛАХ *побуд. от* **хойшлох**, откладывать, отсрочивать, переносить, отодвигать срок, **эцсийн шийдвэрийг ~** отложить окончательное решение, **хэлэлцээрийг ~** отложить переговоры, **уулзалтыг ~** отложить встречу, **өрөг ~** отложить партию в шахматы

ХОЙШЛУУЛШГҮЙ неотложный, срочный, актуальный, ~ **зорилт** неотложные, актуальные задачи

ХОЙШХИ 1) северный, ~ **уулууд** горы на севере, 2) последующий

ХОККЕЙ хоккей

ХОЛ 1. 1) даль, далёкий, дальний, далеко, 2) гораздо, несравненно, **би эндээс ~ суудаг** я живу далеко отсюда, **~ын зай** дальнее расстояние, дальняя дистанция, ~ **бодлогогүй** недальновидный, **~ын хамаатан** дальний родственник, ~ **дээр**, ~ **илүү** гораздо лучше, куда лучше

ХОЛ 2.: ~ ~ **хийх** булькать

ХОЛБИ *усилительная частица при глаголах* ~ **үсрэх** увернуться, соскользнуть набок

ХОЛБОГДОГЧ причастный к чему-либо, имеющий отношение к чему-либо

ХОЛБОГДОЛ причастность, отношение, связь, касательство, **чухал ач** ~ важное значение, **ямар ч ~гүй байх** не иметь никакого отношения

ХОЛБОГДОХ быть связанным, иметь отношение, относиться, связываться, находиться в связи, соединяться, **гэмт хэрэгт** ~ быть причастным к преступлению, ~ **зүйлүүд** материалы, относящиеся к чему-либо

ХОЛБОГДУУЛАХ *побуд. от* **холбогдох**, увязывать, приводить в соответствие с чем-либо, **үүнтэй ~н** в связи с этим

ХОЛБОЛТ соединение, связывание, связь, сцепление, сцепка, привязка, смычка, **толгой** ~ *лит.* аллитерация

ХОЛБОО 1. связь, контакт, союз, ассоциация, федерация, ~ **харилцаа** коммуникации, **шууд, нягт ~той байх** иметь прямую, тесную связь, **нягт** ~ **тогтоох** установить тесную связь, **~гоо таслах** прерывать связь, **~ны яам** министерство связи

ХОЛБОО 2. союз, связь, **~с үг** *грам.* союзное слово, **өгүүлбэрийн ~с** союзы в предложении, **~ны мөрдөх товчоо** федеральное бюро расследований

ХОЛБООЖУУЛАХ обеспечивать связь, создавать телекоммуникации

ХОЛБООС связь, узел

ХОЛБООТ союзный, федеративный, **Зөвлөлт** ~ **Улс** Советский Союз

ХОЛБООТОН союзники, **хань** ~ единомышленники, сообщники

ХОЛБООЧИН связист, связной

ХОЛБОХ соединять, связывать, **онолыг практиктай** ~ связывать теорию с практикой, **хувь заягаа** ~ связывать свою судьбу, **амьдралаа** ~ жениться, **толгой** ~ а) аллитерировать, б) жениться, вступить в брак, ~ **хэсэг** связующее звено

ХОЛБОЦ связка, смычка, ~ **үйл үг** глагол-связка, вспомогательный глагол

ХОЛГОХ натирать мозоли, стирать кожу, **хөлөө** ~ натирать мозоли на ногах, стирать ноги

ХОЛГҮЙ недалеко, ~ **байх** находиться недалеко

ХОЛДОХ 1) удаляться, отдаляться, отстраняться, 2) быть слишком далёким, находиться далеко, быть на большом расстоянии, **эргээс** ~ удаляться от берега, **эцэг эхээсээ** ~ жить вдали от родителей

ХОЛДУУЛАХ *побуд. от* **холдох**, удалять, отдалять, отстранять, **анхаарлыг** ~ отвлекать внимание

ХОЛИГЧ мешалка, смеситель, миксер, смесительный, мещальщик, ~ **машин** смесительная машина

ХОЛИЛДОХ смешиваться, перемешиваться, путаться, скрещиваться, **будаг ~сон** краски смешались

ХОЛИЛТ смешение, смешивание, скрещивание

ХОЛИМОГ смешанный, мешанный, комбинированный, ~ **баг** смешанная команда, ~ **гэр бүл** смешанная семья, ~ **тэжээл** комбинированные корма, ~ **айзам** *муз.* смешанные такты, ~ **шатахуун** горючая смесь, ~ **хүдэр** *геол.* смешанные породы, ~ **металл** *геол.* полиметаллы

ХОЛИО смесь, примесь, **~н бантан** путаница, неразбериха, суматоха

ХОЛИХ 1) мешать, смешивать, перемешивать, подмешивать, 2) путать, путаться, **сүүнд ус** ~ подливать воду в молоко, **будаг** ~ смешивать краски, **архи ус хоёр** ~ смешивать водку и воду

ХОЛХИХ 1) расшатываться, шататься, расхлябываться, шляться, 2) делаться свободным, быть неплотным, **амьтан хүн** ~ быть многолюдным, **гадуур дэмий** ~ шататься/шляться по улице без дела

ХОЛЦРОХ шелушиться, отделяться небольшими слоями, отпадать маленькимим плёнками (напр. о краске, лаке и т.п.)

ХОЛЦРУУ шелушение (о коже)

ХОЛЧ 1) выносливый, неутомимый (о лошади), 2) дальневидный, предусмотрительный (о человеке), ~ **бодлого** дальновидная политика

ХОЛЬЦ примесь, смесь, соединение, добавка, *хим.* лигатура, **механик** ~ примесь механическая

ХОМООЛ лошадиный помёт

ХОМРОГО облавная территория, круг, сомкнутый охотниками, **~ид орох** попасть в облаву, оказаться втянутым в аферу

ХОМРОГОЛОХ окружать при облаве, **~н баривчлах** поголовные аресты

ХОМС 1) скудный, недостаточный, бедный, 2) скудно, маловато, бедно, **ховор** ~ скудно, мало, редко, **усаар** ~ **газар** бедная водой местность, ~ **аж төрөх** бедно жить

ХОМСДОЛ дефицит, нехватка, скудость, бедность, **оюун санааны** ~ духовная бедность, скудость ума, **төрөлхийн оюуны/оюун ухааны** ~ врождённое слабоумие, олигрофрения, **ДОХ (дархлал ~ын хам шинж) СПИД** (синдром приобретённого иммуннодефицита), **чийгшлийн** ~ дефицит влажности

ХОМСДОХ скудеть, оскудевать, становиться редким, скудным

ХОМСХОН 1) скудно, маловато, недостаточно, 2) маленький, недоразвитый

ХОМХОЙ жадный, алчный, корыстолюбивый, ~ **сэтгэл** жадность, алчность, ~ **хуруу** указательный палец, ~ **долоох** появление герпеса

ХОНГИЛ 1) дупло, пещера, отдушина, 2) коридор, **модны** ~ дупло дерева

ХОНГИО 1) гильза, 2) гулкий (о звоне)

ХОНГО задняя мясистая часть бедра

ХОНГОДОХ схватывать за заднюю мясистую часть бедра (при борьбе)

ХОНГОР 1. буланый, светло-рыжий (о масти лошади)

ХОНГОР 2. 1) простодушный, добродушный, благодушный, 2) милый, любимый, ласковый, **гэнэн** ~ наивный, **намрын** ~ **салхи** ласковый осенний ветер, ~ **минь** голубчик мой! мой милый! ~ **зул цэцэг** василёк, ~ **найз** милый друг, ~ **зул** василёк

ХОНЖВОР выигрыш, прибыль, выигрышный, **~ын мөнгө** выигрышные деньги

ХОНЖВОРТ выигрышный, выгодный, ~ **сугалаа** лотерея, выигрышный билет

ХОНЖИГЧ выигравший

ХОНЖИХ выигрывать, извлекать выгоду, иметь барыш, **сугалаагаар нэг үзэг** ~ выиграть в лотерее ручку, **ашиг** ~ извлечь выгоду

ХОНЖОО выгода, прибыль, польза, барыш, нажива, ~ **харах** искать прибыль, **ашиг** ~ **олох** получать прибыль, ~ **гаргах** извлекать выгоду, **ашиг** ~ **хөөцөлдөх** гнаться за наживой

ХОНЗОГНОГЧ мститель, реваншист, мстительный, ~ **бодлого** реваншистская политика
ХОНЗОГНОХ мстить, отомстить, реваншировать
ХОНЗОН месть, реванш
ХОНОГ сутки, **долоо ~** неделя, **зам ~ийн мөнгө** суточные, командировочные деньги
ХОНОГЛОХ оставаться на ночь, ~ **газар** ночлёжка, ночлег
ХОНОГШИХ запечатлеваться в памяти, оставаться в памяти, не забываться, сохраняться в памяти
ХОНОХ ночевать, проводить ночь, переночевать, **хээр ~** ночевать под открытым небом в степи
ХОНОЦ путник, остающийся на ночлег, ~ **~доо дургүй** один гость не жалует другого гостя
ХОНУУЛАХ *побуд. от* **хонох**, пускать кого-либо на ночлег, разрешать ночевать у кого-либо, давать ночевать
ХОНХ 1. звонок, колокол, колокольный, **цахилгаан ~** электрический звонок, **хаалганы ~** дверной звонок, ~ **цохих** ударить в колокол, ~ **дуугарах** звонить в колокол, **~н дуу** колокольный звон, **~н цэцэг** *бот.* бубенчик, узколистый колокольчик
ХОНХ 2. *частица, обозначающая образование углубления от удара* ~ **цохих** ударить, сделал выбоину
ХОНХОЙХ иметь ямку, иметь углубление, взбираться/втягиваться внутрь
ХОНХОЙЛГОХ *побуд. от* **хонхойх**, делать углубление, делать ямку, углублять
ХОНХОР углубление, выбоина, впадина, рытвина, ямка, ухаб, котловина, **нүдний ~** глазная впадина, **замын ~** выбоина на дороге, **алганы ~** углубление на ладони, ~ **газар** котловина
ХОНХОРХОЙ ямочка, углубление, выемка, **хацар дээрх ~** ямочки на щеках, **газрын ~** углубление в земле
ХОНЦ путник, остающийся на ночлег в юрте, ~ **~доо дургүй** один гость не жалует другого гостя, **~ны шээс** *разг.* ребёнок, родившийся от проходящего молодца, безотцовщина
ХОНШООР 1) морда, рыло, 2) носок, выступ, **нохойн ~** собачья морда, **гутлын ~** носок обуви
ХОНЬ овца, эм ~ овцематка, эр ~ кастрированный баран, валух, **~ны мах** баранина, **~ны нэхий** овчина, **~ны ноос** овечья шерсть, **~ны аж ахуй** овцеводство, ~ **чоно хоёр** *приблизительно:* как кошка с собакой, **~ны орд** созвездие Овен
ХОНЬЧИН чабан, пастух овец, овцевод, **тэргүүний ~** передовой чабан, лучший овцевод
ХООБИЙ хобби
ХООВОН плитка, жаровня, **цахилгаан ~** электрическая плитка
ХООЛ еда, пища, кушанье, блюдо, стол, **өглөөний/оройн ~** завтрак/ужин, **өдрийн ~** обед, **~ны өмнө/хойно** перед едой, после еды, **~ны үеэр**, ~ **идэх зуур** во время еды, за едой, **гэрийн ~** домашний стол, **махан ~** мясная пища, **цагаан ~** молочное блюдо, ~ **зөөгч** официант, **~ны давс** поваренная соль, ~ **хийх** готовить кушанье, **нэгдүгээр/хоёрдугаар ~** первое/второе блюда, **~нд орох** обедать, принимать пищу, ~ **идэх** есть, кушать, обедать, ~ **шингээх/боловсруулах** усвоение пищи, пищеварение, усвояемость пищи, ~ **боловсруулах зам** пищеварительный тракт, **~ны хордлого** пищевое отравление
ХООЛЛОЛТ 1) питание, довольствие, 2) *питаться*, **тогтмол зөв ~** регулярное, правильное питание
ХООЛЛОХ питаться, кушать, обедать, есть, **сайн ~** хорошо питаться, питаться основательно, **гуанзанд ~** обедать в столовой
ХООЛОЙ 1) горло, 2) голос, 3) труба, 4) жерло, **амьсгалын ~** дыхательное горло, **улаан ~** пищевод, ~ **сөөх** охрипнуть, ~ **засах** откашливаться, прочищать горло, **бүдүүн ~** густой, низкий голос, **нарийн ~** тонкий, высокий
ХООЛШИХ 1) усваивать, привыкать (о пище, еде), 2) *усвоение*, усвояемость пищи, привыкание к еде
ХООРМОГ хормог (род кефира)
ХООРОНД 1) между, 2) между тем как, в то время как, **хоёр уулын ~** между двумя горами, **та бид хоёрын ~** между нами, **хот ~ын яриа** *междугородные переговоры* (по телефону), **намайг эзгүй ~** в моё отсутствие, в то время, когда меня не было, **хоёр нарны ~ ажиллах** работать от зари до зари, **нүд ирмэхийн ~** в мгновение ока, мгновенно, **хоёрын ~** ни то, ни сё, ни туда, ни сюда, **хот ~ын тээвэр** междугородные перевозки
ХООРОНДОХ между
ХООСЛОХ 1) опорожнять, делать пустым, освобождать, 2) опустошать, разорять, приводить к запустению, **шил ~** опорожнить бутылку
ХООСОН 1) пустой, порожний, 2) бедный, нищий, ~ **сав** пустая посуда, ~ **ам/үг** пустые слова, пустая болтовня, ~ **санаархал/мөрөөдөл** пустые мечты, ~ **газар** пустое место, необитаемое место, ~ **хонох** ночевать на голодный желудок, ~ **амаар саатуулах** убаюкивать пустыми обещаниями, **гар ~ буцах** возвращаться с пустыми руками, ~ **цай уух** пить один только чай, ~ **хүн** бедный человек, бедняк, нищий
ХООСРОЛ 1) обеднение, опустошение, разорение, 2) обеднеть, опустошаться, разоряться
ХООСРОХ 1) беднеть, разоряться, нищать, стать несостоятельным, 2) становиться пустым, стать пустынным
ХООСРУУЛАГЧ 1) разоритель, опустошитель, 2) разорительный, разрушительный, опустошительный, **сүйтгэн ~ дайн** опустошительная война
ХООСРУУЛАХ *побуд. от* **хоосрох**, 1) опустошать, разорять, 2) опоражнивать, освобождать (напр. тару, посуду)
ХОР 1. 1) яд, отрава, 2) вред, зло, **могойн ~** змеиный яд, **галын ~** огнетушитель, **зургийн ~** проявитель, ~ **хөнөөл** вред, ущерб, ~ **уух** принять яд, **удаан үйлчлэх ~** медленно действующий яд, ~ **саад учруулах** саботировать, ~ **хүргэх** причинять вред, вредить, ~ **буцлах** кипеть злобой, **~н санаа өөрлөх** держать камень за пазухой, ~ **үршиг** последствия, **~н хажир өвс** *бот.* остролодочник, порошок для заправки компьютерного принтера
ХОР 2. зависть, досада, ~ **шар** зависть, ~ **малтах/хөдөлгөх** возбуждать зависть, ~ **хар** ревность, **~ыг нь маажих** задевать за живое, ~ **шар хадгалах** таить зло, ~ **найруулга** заговор
ХОР 3. *звукоподражание журчанию, бульканию, хрюканию:* ~ ~ **хийх/гэх** журчать
ХОР 4. молочная водка тройной перегонки
ХОРВОО вселенная, земля, ~ **дэлхий** *парн.* земля, планета, **~гийн ёс/жам** законы бытия, **~гийн мөнх бусыг үзүүлэх** отправиться к праотцам, умереть
ХОРГОДОХ 1) прятаться, укрываться, находить убежище/приют, 2) не иметь желания уходить откуда-то, **толгой ~ газар олох** *найти себе приют, приютиться* где-нибудь, **бөмбөгөөс ~ байр** бомбоубежище, **шуурганаас ~** укрываться от бурана
ХОРГОЙ парча, парчёвый, из парчи
ХОРГОЛ помёт (овец, коз, верблюда), **~оо тоолох** скряжничать
ХОРГОЛЖ свинец, свинцовый, **~ны сум** свинцовая пуля, дробь
ХОРГООХ 1) задерживать, не пускать, не давать (идти, расходиться), 2) приставать, навязываться
ХОРГҮЙ *неядовитый*, 2) безвредный, безобидный, **гэм ~ амьтан** безобидное существо, безобидный человек
ХОРДЛОГО отравление, **хоолны ~** пищевые отравления, пищевой токсикоз
ХОРДОХ 1. отравляться, **хиаманд ~** отравиться колбасой
ХОРДОХ 2. завидовать, испытывать чувство зависти, злобствовать, таить злобу

ХОРДУУЛАГЧ 1) отравляющий, 2) отравитель, ~ **бодис** отравляющие вещества

ХОРДУУЛАХ *побуд. от* **хордох**, отравлять, **ус ~** отравить воду, **архинд биеэ ~** отравить организм алкоголем

ХОРЖИГНОХ стрекотать, журчать, **горхи ~но** ручей журчит

ХОРИГ запрет, запрещение, препятствие, вето, **~ тавих** наложить запрет/вето, **эдийн засгийн ~ арга хэмжээ** экономическая блокада, **саад ~** препятствие, **~ тавих эрх** право вето

ХОРИГДОЛ арестованный, узник, заключённый, **улс төрийн ~** политический заключённый, **шоронгийн ~** тюремный узник, заключённый

ХОРИГДОХ 1) быть прегражденным, 2) быть заключённым

ХОРИГЛОЛТ оборона, защита, баррикада, оборонный, защитный, запрещение, запрет, **~ын шугам** линия обороны

ХОРИГЛОХ 1) запрещать, воспрещать, отговаривать, 2) обороняться, баррикодировать, преграждать. загораживать, **цөмийн зэвсгийг ~** запрещать ядерное оружие, запрещение ядерного оружия, **~сон хууль** запретительный закон, **~сон хэм хэмжээ** запретительная норма

ХОРИО 1) запрет, запрещение, воспрещение, 2) заключение, арест, 3) запретный, запрещающий, 4) карантин, **~ тэмдэг** запрещающие знаки, **~ны хугацаа** срок карантина, карантийный срок, **гэрийн ~** домашний арест, **~нд орох** быть под запретом, **~ цээр** карантин, **~ цээрийн журам** карантинные правила, **~ цээрийн магадлагаа** карантинное свидетельство

ХОРИОТОЙ запретный, запрещающий, запрещённый, карантийный, **~ худалдаа** запрещённая торговля, **~ бүс** запретная зона, **~ тоглоом** запретная игра

ХОРИХ 1) запрещать, воспрещать, не позволять делать что-нибудь, 2) отговаривать, 3) заключать в тюрьму, бросить в тюрьму, 4) загораживать, преграждать, **зам хааж ~** загородить путь, **~ газар** места заключения, **жирийн дэглэмтэй ~ анги** колония обычного режима, **~ газрын дэглэм** режим места заключения, **~ ял** лишение свободы, **бүх насаар нь ~** пожизненное заключение в тюрьме, **нохой хорь!** придержи собаку

ХОРЛО 1.: **тоононы ~** центральный круг в дымовом отверстии юрты

ХОРЛО 2. игра наподобие домино

ХОРЛОЛ вред, вредительство

ХОРЛОХ вредить, наносить/причинять вред, **хүний амь ~** совершить убийство, **амиа ~** самоубийство, **~н сүйтгэгч** диверсант

ХОРМОГЧ передник, фартук

ХОРМОЙ 1) подол, пола одежды, 2) подошва, подножие, основание, **уулын ~** подошва горы, **тэнгэрийн ~** окоём, горизонт, **~доо салхитай** ветренный, гуляка, **~доо хий (салхи) оруулах** становиться гулякой, загулять, **~н явдал** секс, **~н онигоо** сальные анекдоты

ХОРОГДОЛ убыль, потеря, **төлийн ~** потеря молодняка, **жингийн ~** потеря в весе

ХОРОГДОХ уменьшаться, убавляться, сокращаться, **мал ~ явдал** потери скота

ХОРОГНУУЛАХ *побуд. от* **хорогдох**, уменьшать, убавлять, сокращать, **хоёр дахин ~** сокращать двое, **зардлыг ~** сократить расходы, **орон тоог ~** сократить штаты

ХОРОЛ 1. колесо, круг в буддийских ритуалах

ХОРОЛ 2. игра наподобие домино

ХОРОМ секунда, момент, мгновение, миг

ХОРОМХОН моментальнo, мгновенно, мигом

ХОРОН ядовитый, язвительный, колкий, **~ санаа** злой замысел, коварство, **~ үг** колкие слова, язвительное замечание

ХОРОО 1. 1) комитет, 2) район, квартал, **намын ~** партийный комитет, комитет партии, **гүйцэтгэх ~** исполнительный комитет, **байнгын ~** постоянный комитет, **бэлтгэл ~** подготовительный комитет

ХОРОО 2. полк, **~ны захирагч** командир полка

ХОРООЛОЛ район, квартал, **Латин ~** Латинский квартал

ХОРООМ хром, хромовые

ХОРСОЛ злоба, ненависть, отвращение, **~ төрөх** испытывать злобу, **~ төрүүлэх** вызывать злобу/ненависть, **өшөө ~** ненависть, **~ хадгалах** таить злобу

ХОРСОЛТ злобный, ненавистный, **~ дайсан** злобный враг, **~ой харах** злобно взглянуть

ХОРСОХ 1. ненавидеть, злобствовать, таить злобу, испытывать злобу

ХОРСОХ 2. чувствовать жгучую боль, **утаанд нүд ~** дым ест глаза

ХОРТ 1) ядовитый, токсичный, отравляющий, 2) вредный, злостный, **~ хий** ядовитый газ, **~ бодис** ядовитое вещество, токсичные вещества, **~ могой** ядовитая змея, **~ дайсан** коварный враг, злостный враг, **~ санаа** злой умысел

ХОРТОЙ 1. ядовитый, вредный, коварный, токсичный, отравляющий, злостный, **~ бодис** токсичные (ядовитые) вещества, **~ харандаа** химический карандаш, **~ эм** вредное, токсичное лекарство, **ажлын ~ нөхцөл** вредные условия работы, **~ мөөг** ядовитые грибы

ХОРТОЙ 2. азартный, **тоглоомд ~ хүн** азартный в игре человек, **~ ашиглах** злоупотреблять

ХОРТОН злодей, губитель, ~ мэрэгчид грызуны

ХОРХОГ мясное блюдо приготовляемое на раскалённых камнях в плотно закрытой посуде

ХОРХОЙ 1. насекомое, червь, моль, **цох ~** жук, **шанаган ~** головастик, **цагаан ~** глисты, **~ идсэн шүд** кариозный зуб, **~ идэх** а) червоточина, б) повреждение молью, изъеденный молью, в) костоеда, кариес, кариоз (зубов), **~ ааруул** род сушёного творога, **сам ~** креветка, **төөч ~** гусеница, **урт ~** табуированное имя змеи

ХОРХОЙ 2. аппетит, желание, охота, **~ хүрэх, хөдлөх** сильно хотеть, страстно желать, вызывать сильный аппетит, **~гоо дарах** умерять свой аппетит, умерить свое желание, «заморить червячка», **~ хөдөлгөх/хүргэх** вызывать желание/аппетит, **~г гозгонуулах** раззадоривать, поддразнивать

ХОРХОЙТОХ 1. зачервиветь, сильно желать овладеть чем-нибудь, сильно увлекаться чем-либо, быть страстным охотником до чего-либо

ХОРХОЙТОХ 2. *перен.* зариться на что-либо

ХОРХОЙСОХ зариться, сильно хотеть чего-либо, гореть желанием иметь что-либо

ХОРЧГОР засохлый, чахлый, смятый, помятый, скомканный, сморщенный

ХОРЧИЙХ ссыхаться, чахнуть, коробиться, морщиться, мяться

ХОРЧИН хорчины — монгольская народность в АРВМ

ХОРШИХ 1) объединяться, обобществлять, соединяться, кооперироваться, сотрудничать, составлять компанию в каком-либо деле, 2) перемешивать, смешивать, подмешивать

ХОРШОО 1) кооперация, кооператив, 2) магазин, **~ дэлгүүр** *парн.* магазины, **~нд очих** сходить в магазин, **эд хэрэглэгчдийн ~** потребительская кооперация, **орон сууцны ~** жилищный кооператив, **өндөр ~** старое название первого двухэтажного магазина в Улан-Баторе — ныне Музея изобразительных искусств

ХОРШООЖУУЛАЛТ обобществление, кооперирование, объединение

ХОРШООЖУУЛАХ обобществлять, кооперировать, обращать в кооперативное имущество, объединять на кооперативных началах
ХОРШООЛОЛ кооперирование, кооперация, **үйлдвэрийн ~** производственная кооперация, **хөдөө аж ахуйн ~** сельскохозяйственная кооперация, **~ын өмч** кооперативная собственность
ХОРШООЛОХ кооперировать, объединять, обобществлять
ХОРЬ народность хорин, **~ буриад** хоринский буриад
ХОРЬ/ХОРИН двадцать, **~н мянга** двадцать тысяч, **~н дөрөв** *разг.* автомобиль «Волга ГАЗ-24»
ХОРЬДАХЬ двадцатый по счёту, **~ удаагаа** в двадцатый раз
ХОРЬДУГААР двадцатый, **~ зуун** двадцатый век
ХОРЬТ банковский билет в двадцать денежных единиц, **~ын дэвсгэрт** купюра в двадцать тугриков
ХОС 1. пара, парный, **~ гутал** пара сапог, пара ботинок, **~ ~оор** попарно, парами, **~ туурайтан** парнокопытные, **~ зонхилох** муз. двойной доминант, **~ хөөцөл** двойная фуга, **залуу ~** молодые, **~ амраг** влюблённые, **~ хөдөлгүүрт онгоц** двухмоторный самолёт
ХОС 2. двадцатиперстная кишка у мелкого рогатого скота
ХОСГҮЙ бесподобный, превосходный, несравненный, уникальный
ХОСЛОЛ сочетание, комбинация
ХОСЛОХ сочетаться, соединяться, комбинироваться
ХОСЛУУЛАХ *побуд. от* **хослох**, сочетать, соединять, комбинировать, **онол дадлагыг ~** сочетать теорию с практикой, **өнгө ~** сочетать различные цвета
ХОТ 1) город, 12) группа юрт, стойбище, **нийслэл ~** столица, столичный город, **~ын дарга** мэр города, **гол ~** главный город, **~ тосгон** город и деревня, **~ын хүн ам** городское население, **~ын захиргаа** префектура, городское управление, **~ын төв** центр города, **~ын зах гарч явах** выехать за город, **~ айл** группа юрт
ХОТГОЙД *хотогойты монгольская народность*
ХОТГОР впадина, котловина, **~ газар** лощина, низменность, впадина, **~ хамар** седлообразный нос, **хөндийлжийн ~** карстовая котловина, **Их нуруудын ~** Котловина больших озёр
ХОТЖИЛТ урбанизация
ХОТЖИХ (їйл явц) урбанизация
ХОТОЧ охраняющий стойбище, **~ нохой** дворовая собака
ХОТХОН городок, **цэргийн ~** военный городок
ХОТЫНХОН горожане, городские жители
ХОХИМОЙ: ~ толгой череп, **~ яс** скелет
ХОХИРОГЧ потерпевший, пострадавший
ХОХИРОЛ *убыток, ущерб, урон, потеря,* **~ыг арилгах** возмещать убытки, **~ учрах, ~ хүлээх/үзэх** нести урон, нести потерю, понести ущерб, **~ учруулах** наносить ущерб, **~ нөхөн арилгуулах тухай шаардлага** требование о возмещении убытков, **~ыг нөхөх, ~ гаргуулах** компенсировать убыток, возмещать убыток, **~ их биш байлаа** ущерб был невелик, **ихээхэн ~** большие потери, большой урон
ХОХИРОЛГҮЙ без ущерба, без потери, безубыточный
ХОХИРОЛТОЙ убыточный, невыгодный, наносящий урон, причиняющий ущерб
ХОХИРОХ терпеть ущерб, нести урон, потерпеть/пострадать от *чего-либо*
ХОХЬ 1) утрата, неудача, неуспех, 2) бедный, одинокий, **«~ чинь»** «сам виноват и получи!»
ХОЦРОГДОЛ отсталость, **~ыг арилгах** ликвидировать отсталость
ХОЦРОГДМОЛ отсталый, отставший, **~ орон** отсталая страна
ХОЦРОХ 1) отставать, оставаться позади, 2) оставаться, опаздывать, **амьдралаас ~** отставать от жизни
ХОЧ прозвище, кличка, **~той болох** получить прозвище
ХОЧЛОЛ клеветническое донесение, **~ын бичиг** памфлет
ХОЧЛОХ прозывать, давать прозвище/кличку
ХОШГИНОГ 1) прямая кишка, 2) анус, зад, задний проход
ХОШИГНОЛ балагурство, шутки, юмор, весёлая болтовня
ХОШИГНОХ шутить, балагурить, острить, **тэр ~ дуртай** он любит балагурить/шутить
ХОШИН шутливый, юмористический, шуточный, комический, **~ үг яриа** смешной рассказ, анекдот, шутка, **~ жүжиг** комедия, сатира, **~ үг** прибаутка, меткое слово
ХОШНОГО 1) прямая кишка, 2) анус, зад, задний проход, **~ урвах** выпадение прямой кишки
ХОШОЙ дважды, **~ баатар** дважды герой, **~ аварга** дважды чемпион
ХОШУУ 1. 1) клюв, 2) заострённая часть чего-либо, наконечник, **зааны ~** хобот, **таван ~** пятиконечная звезда, **таван ~ мал** пять видов скота, **анжисны ~** сошник у плуга, **үзэгний ~** перо ручки, **цэнэгт ~** боеголовка, **шувууны ~** клюв, **халуун ~тай** тепломордые животные (лошади, овцы), **хүйтэн ~тай** хладномордые животные (коровы, верблюды), **нохойн ~** шиповник, **алтан ~ өргөх** доносить, заниматься доносами, иметь злой язык, **~ цорвойх** подобострастно просить о чём-либо
ХОШУУ 2. мыс, **хадан ~** каменный мыс
ХОШУУ 3. хошун, уезд (административная единица в дореволюционной Монголии)
ХОШУУВЧ намордник
ХОШУУД хошуты — западно-монгольская народность
ХОШУУЛАХ складывать клином, углом
ХОШУУРАХ двигаться клином
ХОШУУЧ майор, майорский, **~ генерал** генерал майор, **«~ Хуй»** майор Вихрь (кинофильм)
ХОШУУЧЛАГЧ руководитель, лидер, предводитель, авангард, передовой, **тэмцээнд ~** лидер турнира/состязания
ХОШУУЧЛАХ 1) быть в авангарде, быть передовым, предводительствовать, лидировать, 2) лидерство, **шатрын тэмцээнд ~** *лидировать в шахматном турнире*
ХОШХИРОХ покрикивать, посвистывать (о грызунах и ... птицах)
ХӨВ 1. *усилительная частица:* **~ хөх** совсем синий, **~ хүйтэн** совсем холодный, очень холодный
ХӨВ 2. глубина, бездна (о воде)
ХӨВГҮҮН юноша, мальчик, **охид ~д** юноши и девушки, мальчики и девочки
ХӨВӨГЧ плавающий, дрейфующий, плавучий, **~ мөс** дрейфующие льды, **~ гүүр** плавучий мост
ХӨВӨГЧИД планктон
ХӨВӨЛЗӨХ 1) колыхаться, качаться, 2) плыть, **хамаг юм нүдэнд нь ~нө** всё плыло у него перед глазами
ХӨВӨЛТ дрейф, **мөс ~** дрейф льда
ХӨВӨН вата, хлопок, хлопчатобумажный, ватный, хлопковый, напоминающий вату, как вата, хлопковидный, **шилэн ~** стекловата, **~тэй хөнжил** ватное одеяло, **~ хураах** убирать хлопок, **эрдсийн ~** минеральная вата, **ариутгасан ~** стерильная вата, **~ эд** хлопчатобумажная ткань, **түүхий ~** хлопок-сырец, **~ утас** хлопковая пряжа, **~гөөр хийсэн цаас** хлопчатая бумага, **~тэй пальто** пальто на вате, **~гийн үйлдвэр** хлопчатобумажная промышленность
ХӨВӨӨ 1) набережная, побережье, берег, 2) край, поля, кайма, каемка, оторочка, **голын ~н дээр** на берегу реки, **өргөн ~тэй малгай** шапка с широкими полями
ХӨВӨӨЛӨХ окаймлять, **тариалангийн талбайг ~сөн гол зам** дорога, окаймляющая посевы

ХӨВӨХ 1. плавать, дрейфовать, плыть, **тэнгэрт үүл ~нө** облака плывут по небу
ХӨВӨХ 2. разматывать (напр. нитку)
ХӨВРӨЛ: **үр ~** зародыш, эмбрион
ХӨВРӨХ разматываться
ХӨВСГӨР рыхлый, рассыпчатый, **~ хөрс** рыхлая почва
ХӨВСИЙХ быть рыхлым, стать рассыпчатым
ХӨВСӨРГӨН хвастливый, кичливый, **~ залуу** хвастливый молодой человек
ХӨВГҮҮН мальчик, юноша
ХӨВЧ 1. лес, тайга
ХӨВЧ 2. тетива (у лука)
ХОХИРОЛ убыток, ущерб, урон, потеря, **~ыг арилгах** возмещать убытки
ХӨВЧИРХИЙ мужской половой орган у животных
ХӨВЧЛӨХ 1.: **нум ~** прикладывать тетиву к луку
ХӨВЧЛӨХ 2. напрягать, **биеэ ~** напрягать мускулы
ХӨВЧЛӨХ 3. уходить в тайгу, таёжничать
ХӨВЧТӨН хордовые
ХӨГ 1. гармония, настройка, строй, **хуурын ~ нийлүүлэх** настраивать музыкальный инструмент хур, **~ шилжүүлэг** модуляция, **~ эгшиглэгээ** тональность
ХӨГ 2. 1) что-либо смешное, 2) позор, срам, **~ийн, ~тэй** а) забавный, смешной, б) странный, в) позорный, **~тэй явдал** смешная история, забавный случай, **~ийн хүн** странный человек, **~өө тарих** срамиться, позориться, **~өө чирэх** опозорить себя
ХӨГ 3. препона из кошмы для предупреждения преждевременной случки (у баранов и козлов)
ХӨГЖИЛ 1) развитие, прогресс, расцвет, рост, 2) веселье, душевный подъём, **аж үйлдвэрийн ~** развитие промышленности, **оюун ухааны ~** умственное развитие, **~ баясал** радость, веселье
ХӨГЖИЛДӨХ веселиться, забавляться, развлекаться
ХӨГЖИЛТ развитие, прогресс, **манай орны ~** развитие нашей страны
ХӨГЖИЛТЭЙ 1) развитой, 2) весёлый, жизнерадостный, **өндөр/их ~ орнууд** высокоразвитые страны, **буурай ~** слаборазвитые, **~ яриа** забавный рассказ, **~ байх** а) быть развитым, развиваться, б) быть весёлым, жизнерадостным
ХӨГЖИМ 1) музыка, 2) музыкальный инструмент, **дагалдах ~** аккомпанемент, **сонгодог ~** классическая музыка, **~д, ~ийн аялгуунд бүжиглэх** танцевать под музыку, **~ мэдлэг** музыкознание, **~ийн онол** теория музыки, **~ийн сонсгол** музыкальный слух, **~ийн бичил** стиль музыкальный, **үлээвэр ~** духовой оркестр, **үндэсний ~** национальная музыка, национальный музыкальный инструмент, **~ийн зэмсэг** музыкальные инструменты, **~ сонсох** слушать музыку, **~ хөглөх** настроить музыкальный инструмент, **~ тоглоом** эксцентрика музыкальная, **~ийн бүтэлийн бүтэц** структура музыкального произведения, **~ийн журам** музыкальная система, **~ийн их сургууль** консерватория, **«~ захиалах»** «заказывать музыку»
ХӨГЖИМДӨХ играть на музыкальном инструменте, **морин хуураар ~** исполнять музыкальное произведение на национальном инструменте моринхуур
ХӨГЖИМТ музыкальный, **~ жүжиг** музыкальная драма
ХӨГЖИМЧИН музыкант, **нэртэй ~** знаменитый музыкант
ХӨГЖИНГҮЙ развитой, **~ капиталист орон** развитая капиталистическая страна
ХӨГЖИХ развиваться, прогрессировать, процветать, **~ж буй орнууд** развивающиеся страны, **хурдан эрчимтэй ~** быстро и интенсивно развиваться
ХӨГЖӨӨН веселье, забава, развлечение, **~ дэмжигчид** болельщики
ХӨГЖӨӨХ *побуд. от* **хөгжих**, развивать, развёртывать, усиливать, раздувать, **~нт нэвтрүүлэг** развлекательная программа
ХӨГЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **хөгжих**, развивать, развёртывать, **ардчиллыг ~** развивать демократию
ХӨГЛӨГЧ настройщик, настройщик музыкальных инструментов
ХӨГЛӨРӨХ 1) валяться, быть небрежно разбросанным, оказываться беспорядочным, 2) толпиться во множестве, скопляться во множестве, 3) плестись, брести, **шалан дээгүүр ~** валяться на полу
ХӨГЛӨХ 1. настраивать, налаживать, **төгөлдөр хуур ~** настроить рояль
ХӨГЛӨХ 2. попадать в смешное положение, срамиться
ХӨГЛӨХ 3. привешивать самцам-производителям препону из кошмы для предупреждения нежелательной случки
ХӨГЛҮҮР камертон
ХӨГТЭЙ 1. настроенный (о музыкальных инструментах)
ХӨГТЭЙ 2. забавный, чудной
ХӨГЦ 1. плесень, **~тэй талх** хлеб с плесенью
ХӨГЦ 2. азурит
ХӨГЦРӨХ плесневеть, покрываться плесенью, **чийгэнд ~** плесневеть от сырости
ХӨГШИД старики, **өвгөд ~** старцы
ХӨГШИН старый, престарелый, старушка, **~** *разг.* жена, старуха
ХӨГШРӨЛ старость
ХӨГШРӨХ стареть, стариться, **тэр бүр ~чээ** он совсем состарился
ХӨДЛӨЛ движение, порыв, волнение, подвижка, **сэтгэл ~** эмоции
ХӨДЛӨЛТ движение, **газар ~** землетрясение
ХӨДЛӨМТГИЙ подвижный, изменчивый, двигающийся, **газар ~ бүс** сейсмическая зона
ХӨДЛӨХ 1) двигаться, трогаться, шевелиться, 2) трудиться, работать, **салхи ~в** ветер поднялся, **~лгүй суух** сидеть не шевелясь, **сэтгэл ~** быть тронутым, волноваться, **гар ~** а) драться, б) трудиться, **~ өмч** движимая собственность, **~ эд хөрөнгө** движимое имущество, **~бөл хөлс зогсвол зоос** *приблизительно:* без труда не вынешь рыбку из пруда
ХӨДӨЛБӨРГҮЙ непоколебимый, незыблимый, **~ үнэн** незыблемая истина
ХӨДӨЛГӨГЧ движущий, направляющий, **хувьсгалын ~ хүч** движущие силы революции
ХӨДӨЛГӨӨН 1) движение, 2) езда, ходьба, **коммунист ~** коммунистическое движение, **хөл ~ ихтэй гудамж** многолюдная улица, **тасралтгүй ~** непрерывное движение, **үндэсний эрх чөлөөний ~** национально-освободительное движение, **гудамжны ~** уличное движение, **~ий нэгдүгээр хууль** первый закон динамики, **~ зохицуулагч** регулировщик движения
ХӨДӨЛГӨӨНГҮЙ непоколебимый, незыблимый, неподвижно, незыблимо, **~ зогсох** стоять неподвижно, **~ мөрдөх** незыблимо, последовательно соблюдать
ХӨДӨЛГӨӨНТ подвижной, подвижный, **~ тоглоом** *спорт.* подвижные игры
ХӨДӨЛГӨӨНТЭЙ подвижный, живой, ловкий, **~ хүн** подвижный, ловкий человек
ХӨДӨЛГӨХ приводть в движение, пускать в ход, двигать, трогать, шевельнуть, **гараа ~** шевелить/двигать рукой, **~ хүч** движущие силы
ХӨДӨЛГҮҮР двигатель, мотор, **дотоод шаталтын ~** двигатель внутреннего сгорания, **атомын ~** атомный двигатель, **дизель ~** дизельный движок, **цахилгаан ~** электрический движок

ХӨДӨЛМӨР труд, **гар ~** ручной труд, **оюуны/биеийн ~** умственный/физический труд, **бүтээлч ~** созидательный, творческий труд, **~ зохион байгуулалт** организация труда, **~ хамгаалал** охрана труда, **~ийн нөхцөл** условия труда, **~ийн чадвар** трудоспособность, **~ийн нөөц** трудовые ресурсы/резервы, **~ийн хууль** трудовой кодекс, **~ийн хуваарь** разделение труда, **~ийн бус орлого** нетрудовые доходы, **~ийн гэрээ** трудовой договор, **~ийн маргаан** трудовой спор, **үргүй, хий ~** напрасный труд

ХӨДӨЛМӨРЛӨХ *трудиться, работать*, **арван цаг ~** работать десять часов, **~ чадал** трудоспособность, **~ хүрээнд ялгаварлан гадуурхах** дискриминация в области труда

ХӨДӨЛМӨРЧ трудолюбивый

ХӨДӨЛМӨРЧИН трудящийся, работающий

ХӨДӨӨ 1) худон, сельская местность, степь, 2) сельский, деревенский, провинциальный, **~гийн хүмүүс** сельское население, сельчане, **~гийн амьдрал** сельская жизнь, **~ нутаг/газар** сельская местность, **~ аж ахуй** сельское хозяйство, **~ аж ахуйн нэгдэл** сельскохозяйственное объединение

ХӨДӨӨЛҮҮЛЭХ хоронить, совершать погребение

ХӨЕӨ стожок, корм, собранный грызунами

ХӨЗӨР игральные карты, козырь, **~ тоглох/тавих** играть в карты

ХӨЗӨРДӨХ играть в карты

ХӨЗӨРЧИН игрок в карты, картёжник

ХӨЛ 1. 1) нога, лапа, 2) ножка, ножки, дно, **гар ~** руки и ноги, **урд/хойт ~** *передние/задние ноги*, **баруун/зүүн ~** левая/правая нога, **~ дээр гишгэх** наступить на ногу, **~өө ачих** положить ногу на ногу, **~д орох** начинать ходить, делать первые шаги (о ребёнке), **~ мэдэн гүйх** бросаться со всех ног, **~ алдах** сбиться с ног, суетиться, **~ хорих цаг** комендантский час, **~ийн ул** ступня, подошва ноги, **~ийн өлмий** стопа ноги, **~ийн шагай** лодыжка, **~ийн шилбэ** голень, **~ бөмбөг** футбол, **~ийн цэц** рефери, судья в борьбе, **~ машин** *ножная швейная машина*, **ширээний хөл** ножка стола, **~гүй ус** глубокая вода, бездонная вода, **малын ~** поголовье скота, **гүүрний ~** опоры моста, **~ нэгдэх** быть в сговоре, **~ дээрээ босох** стать на ноги, **~ хэрэх** скитаться, **~ийн дөрөөнд нь, гары нь ганзагаад хүргэх** воспитать, поставить на ноги кого-либо

ХӨЛ 2. полох, смута

ХӨЛБӨРӨХ валяться на земле, кувыркаться

ХӨЛДӨЛТ замерзание, **~ийн цэг** точка замерзания

ХӨЛДӨӨЛТ замораживание, обмораживание, отмораживание

ХӨЛДӨӨХ *побуд. от* **хөлдөх**, замораживать, обмораживать, отмораживать, **ус ~** заморозить воду, **хамраа, чихээ, хөлөө ~** обморозить/отморозить себе нос, уши, ноги

ХӨЛДӨХ 1. замерзать, мёрзнуть, **~ж үхэх** замёрзнуть насмерть

ХӨЛДӨХ 2. брать за ногу (напр. подсаживая на лошадь)

ХӨЛДҮҮ мёрзлый, замороженный, **~ газар** мёрзлая земля, **~ мах** *замороженное мясо*

ХӨЛЖИХ 1. богатеть, становиться богатым, становиться на ноги, **ихэд ~** сильно разбогатеть

ХӨЛЖИХ 2. обзаводиться верховыми животными, приобретать транспортные средства

ХӨЛӨГ 1. доска, **шатрын ~** шахматная доска

ХӨЛӨГ 2. судно, корабль, **огторгуйн ~** космический корабль, **байлдааны ~** военный корабль, **худалдааны ~** торговое судно

ХӨЛӨГ 3. лошадь, экипаж, **~ морь** лошадь, аргамак, рысак, **~н тэрэгний орд** созвездие Кассиопея

ХӨЛӨГЛӨХ 1. летать, лететь, плавать на корабле

ХӨЛӨГЛӨХ 2. ездить на коне

ХӨЛРӨХ потеть, покрываться испариной/потом, **гар ~ч байна** руки потеют

ХӨЛС 1. плата, оплата, заработок, вознаграждение, **~ний ажилтан** наёмный рабочий, **цалин ~** жалованье, заработная плата, **ажлын хөдөлмөрийн ~** оплата труда/работы, **нэмэгдэл ~** бонус, **байрны ~** квартирная плата, **~ авах** получать вознаграждение/оплату, **~ төлөх** оплачивать вознаграждение, производить оплату, **~ний байр** наёмная квартира, **~өөр эдлэх** снимать, брать в прокат

ХӨЛС 2. пот, испарение, **хүйтэн ~** холодный пот, **~ гарах** потеть, **.~ асгарах/цуттгах** обливаться потом, **~ний булчирхай** потовые железы

ХӨЛСГҮЙ бесплатный, без оплаты, даровой

ХӨЛСЛӨГДӨХ *страд. от* **хөлслөх**, наниматься, быть нанятым, работать по найму

ХӨЛСЛӨГЧ наниматель, хозяин, отдающий внаём, **байр ~** *снимающий квартиру*, квартирант, **~ийн эд хөрөнгийг эвдэх, гэмтээх** порча имущества хозяина

ХӨЛСЛӨХ нанимать, брать на работу по найму, **ажилчин ~** нанять рабочих, **байр ~** снять квартиру

ХӨЛСЛҮҮЛЭХ: **байр ~** сдать квартиру в наём

ХӨЛСӨӨН: хөл ~ суматоха, смута

ХӨЛТЭЙ 1) имеющий ноги, ножки, 2) людный, оживлённый, 3) зажиточный, состоятельный, **дөрвөн ~** четвероногий, на четырёх *ножках/подставках*, **~ гудамж** людная/оживлённая улица, **~ хүн** состоятельный человек, **~ худалдаа** торговля с большим оборотом капитала

ХӨЛХӨХ шататься, шляться, бродить

ХӨЛЧҮҮ пьяный, хмельной, пьяный вид

ХӨЛЧҮҮРХЭЛ опьянение

ХӨЛЧҮҮРХЭХ пьянеть, быть пьяным, оказываться хмельным

ХӨМРӨГ фонд, запасы, ресурсы, закрома

ХӨМРӨХ перевёртываться, опрокидываться

ХӨМРҮҮЛЭХ *побуд. от* **хөмрөх**, перевёртывать, опрокидывать

ХӨМСӨГ 1. бровь, **~ зангидах** хмурить/насупить брови, **өтгөн ~** густые брови

ХӨМСӨГ 2.: **цонхны ~** карниз

ХӨМСӨГ 3. обрыв

ХӨМХИЙ нижняя губа, **~ зуух** кусать нижнюю губу

ХӨНГӨВЧЛӨХ облегчать, делать легче, *длелать менее трудным*, упрощать, смягчать, **хөдөлмөр ~** облегчить труд

ХӨНГӨДӨХ 1) оказываться легче, чем надо, быть слишком лёгким, 2) *перен.* оказываться легкомысленным, быть неосмотрительным, быть ветреным

ХӨНГӨЛӨЛТ облегчение, льгота, привилегия, скидка, смягчение, **албан татварын ~** налоговые льготы, **~ үзүүлэх/олгох** давать/предоставлять льготу, **~тэй билет** льготный билет, **~тэй үнээр худалдах** *продавать по льготной цене*, продавать со скидкой, **~ хасах** лишать льгот, **~тэй зээл** льготный кредит

ХӨНГӨЛӨХ 1. кастрировать, оскоплять, холостить

ХӨНГӨЛӨХ 2. облегчать, делать лёгким, давать льготу, смягчать, **ачаа ~** облегчать нагрузку, **ял ~** смягчать наказание

ХӨНГӨМСӨГ 1) легкомысленный, ветреный, 2) вежливый, учтивый, **~ хүн** легкомысленный человек, **~ зан** легкомыслие, *легкомысленное поведение*

ХӨНГӨН лёгкий, легковесный, нетяжёлый, нетрудный, **хүнд ~** вес, тяжесть, **~ явдалтай бүсгүй, ~ хийсвэр эмэгтэй** легкомысленная женщина, **~ гэмт хэрэг** мелкое преступление, **~ ажил** лёгкая работа, **~ жин** лёгкий вес, **~ үйлдвэр** лёгкая промышленность, **~ цагаан** аллюминий, **~ цагааны исэл** глинозём, **~ шийтгэл** лёгкое наказание, **~ гишгэх** легко ступать

ХӨНГӨВЧЛӨХ облегчать, делать легче, *длелать менее трудным*, упрощать, смягчать, **хөдөлмөр ~** облегчить труд

ХӨНГӨДӨХ 1) оказываться легче, чем надо, быть слишком лёгким, 2) *перен.* оказываться легкомысленным, быть неосмотрительным, быть ветреным

ХӨНГӨЛӨЛТ облегчение, льгота, привилегия, скидка, смягчение, **албан татварын ~** налоговые льготы, **~ үзүүлэх/олгох** давать/предоставлять льготу, **~тэй билет** льготный билет, **~тэй үнээр худалдах** продавать по льготной цене, продавать со скидкой, **~ хасах** лишать льгот, **~тэй зээл** льготный кредит

ХӨНГӨЛӨХ 1. кастрировать, оскоплять, холостить

ХӨНГӨЛӨХ 2. облегчать, делать лёгким, давать льготу, смягчать, **ачаа ~** облегчать нагрузку, **ял ~** смягчать наказание

ХӨНГӨМСӨГ 1) легкомысленный, ветреный, 2) вежливый, учтивый, **~ хүн** легкомысленный человек, **~ зан** легкомыслие, легкомысленное поведение

ХӨНГӨН лёгкий, легковесный, нетяжёлый, нетрудный, **хүнд ~** вес, тяжесть, **~ явдалтай бүсгүй, ~ хийсвэр эмэгтэй** легкомысленная женщина, **~ гэмт хэрэг** мелкое преступление, **~ ажил** лёгкая работа, **~ жин** лёгкий вес, **~ үйлдвэр** лёгкая промышленность, **~ цагаан** аллюминий, **~ цагааны исэл** глинозём, **~ шийтгэл** лёгкое наказание, **~ гишгэх** легко ступать

ХӨНГӨРӨХ 1) облегчаться, становиться лёгким, делаться нетяжёлым

ХӨНГӨРҮҮЛЭХ смягчать, смягчающий, **гэм бурууг ~** смягчать вину, **~ нөхцөл байдал** смягчающие обстоятельства

ХӨНДИЙ 1. 1) полый, пустой, 2) полость, пустота, пустое пространство, **~ байшин** пустой дом, **~ гоймон** макароны, **амны ~** полость рта, **хэвлийн ~** брюшная полость, **модны ~** дупло дерева/в дереве, **~ хэвэлтэн** кишечнополостные

ХӨНДИЙ 2. долина, **голын ~** долина реки, **хөндлөн ~** долина поперечная

ХӨНДИЙ 3. поодаль, не прикасаясь, **~ тавих** поставить поодаль, **~ байх** избегать, сторониться, держаться подальше, держаться в стороне

ХӨНДИЙРӨХ 1) отделяться, отслаиваться, 2) отчуждаться, охладевать к кому-либо, отходить от кого-либо, становиться чужим, отдаляться, **цаглашгүй их хайр дурлалын / цадигтүй хүслээ хоёрхон удаа хангаж / цаад эмэгтэй яагаад ч бүү мэд / хөндийрч эхэллээ / (хувийн захиа)** лишь дважды предавшись / необузданной страсти ненасытного чувства / та женщина почему то стала / охладевать к нему (из частного письма)

ХӨНДЛӨН 1) поперёк, через, 2) поперечный, горизонтальный, **~ огтлох** резать поперёк, **~ татах** протянуть что-либо поперёк, **зам, гудамж ~ гарах** пересекать дорогу, улицу, **~ шугам** горизонтальная линия, **~ огтлол** поперечный разрез, поперечное сечение, **~гийн шүүгч** арбитр, третейский судья, **~гийн хүн/эттээд** чужой человек, постороннее лицо, **~гөөс оролцох, ~д хөлөө чихэх** вмешиваться

ХӨНДЛӨНГӨӨР поперёк, крест накрест, горизонтально

ХӨНДӨГДӨХ *страд. от* **хөндөх**, 1) раздражаться, воспаляться, 2) подниматься, быть поднятым, касаться, 3) ощущать, испытывать физическую боль, **энэ асуудал ~в** этот вопрос был затронут

ХӨНДӨЛДӨХ располагаться в поперечном направлении, **зам ~** становиться поперёк дороги, преграждать путь, застревать

ХӨНДӨХ 1) раздражать, причиняя боль, 2) поднимать, касаться, ущемлять

ХӨНДҮҮР болезненный, **биеийн ~ газар** болезненная часть тела, **хүрэхэд ~ байна** прикосновение болезненно, больно

ХӨНДҮҮРЛЭХ побаливать, ощущать боль

ХӨНЖИЛ одеяло, покрывало, **хөвөнтэй ~** ватное одеяло, **~ийн даавуу** подоодеяльник, **~өөр хучих** укрыться одеялом

ХӨНӨӨЛ вред, ущерб, губительность, **~ учруулах** причинять вред, наносить ущерб

ХӨНӨӨГЧ губитель, вредитель

ХӨНӨӨЛТ губительный, пагубный, вредный, вредительский, вредоносный

ХӨНӨӨХ губить, вредить, наносить ущерб, причинять вред

ХӨНТРӨХ опрокидывать(ся), перевёртываться, **ам руугаа ~** выпивать залпом

ХӨӨ 1. сажа, копоть, **~ хар** чёрный как уголь, **цул ~ болчихсон** весь в саже

ХӨӨ 2. неприятность, помеха, причина, вина, плохие последствия

ХӨӨ 3.: **~ хуяг** кольца в кольчуге, кольчуга

ХӨӨГДӨХ *страд. от* **хөөх**, выгоняться, изгоняться, исключаться, быть выгнанным, оказываться исключённым, отстраняться, **сургуулиас ~** исключаться из школы, отчисляться от школы

ХӨӨЕ эй! **~, чи хаашаа явж байна?** эй, ты куда идёшь

ХӨӨМИЙ 1. горловое пение, зев, горло, **~ гүн** носоглотка

ХӨӨМИЙ 2. мех брюшной части шкуры

ХӨӨМИЙЧ горловой певец, исполнитель хөөмий

ХӨӨНГӨ 1) разбухший, раздутый, вздутый, опухший, 2) одутловатость

ХӨӨНГӨТӨХ становиться опухшим, быть одутловатым, **өвдөөд нүүр нь ~** болезненная одутловатость лица

ХӨӨР радость, весёлое настроение, **баяр ~ болох** радоваться, испытывать радость, **нүдэнд нь баяр ~ гэрэлтэнэ** радость светится в глазах

ХӨӨРГӨН хвастливый, чванливый, легкомысленный, **~ залуу** хвастливый парень

ХӨӨРГӨХ 1. запускать, заставлять высоко взлететь, давать высоко подняться, **пуужин ~** запустить ракету

ХӨӨРГӨХ 2. пробуждать тщеславие, спесь

ХӨӨРГӨХ 3. радовать, вызывать весёлое настроение

ХӨӨРӨГ 1. табакерка для нюхательного табака, **~ зөрүүлэх** обмениваться в качестве приветствия табаком из своих табакерок

ХӨӨРӨГ 2. кузнечный мех

ХӨӨРӨГ 3.: **усан ~** пожарная команда

ХӨӨРӨГДӨХ 1. накачивать воздухом кузнечные меха

ХӨӨРӨГДӨХ 2.: **салхи ~** сильно дуть (о ветре)

ХӨӨРӨЛДӨХ разговаривать, беседовать

ХӨӨРӨӨ: **яриа ~** разговоры, беседы

ХӨӨРӨХ 1. подниматься, повышаться, кипеть, **агаарт ~** подниматься в воздух, **~ талбай** стартовая площадка

ХӨӨРӨХ 2. возбуждаться, радоваться, быть в весёлом и радостном настроении

ХӨӨРӨХ 3. хвастаться, хвалиться, кичиться

ХӨӨРӨХ 4. разговаривать, беседовать

ХӨӨРҮҮ нервный, легко возбудимый, хвастливый, кичливый

ХӨӨРХИЙ бедный, жалкий, **~ амьтан** бедняга, бедняжка, **~ болох** отдать богу душу

ХӨӨРХИЙЛӨЛ жалость, сочувствие, сострадание

ХӨӨРХИЙЛӨЛТЭЙ жалкий, возбуждающий жалость, вызывающий сострадание, жалостный, **~ харагдах** выглядеть жалко, **~ байх** иметь жалкий вид, **~ царай** жалостное выражение лица

ХӨӨРХИЙЛӨХ сочувствовать, жалеть, сострадать, проявлять жалость

ХӨӨРХӨН милый, миловидный, красивый, симпатичный, хороший

ХӨӨС пена, пузырь, **савангийн ~** мыльная пена, мыльный пузырь, **далайн ~** морская пена, **~ гарах** пениться, пузыриться, **~ цахруулан ярих** говорить с пеной у рта

ХӨӨСРӨХ пениться, пузыриться, покрываться пеной

ХӨӨСРҮҮЛЭХ заставить пениться, пузыриться, **~н баяжуулалт** флотация

ХӨӨХ 1. 1) прогонять, выгонять, изгонять, исключать, изъять, 2) преследовать, гнаяться за кем-либо, **гэрээс ~** выгонять из дому, **сургуулиас ~** выгонять/исключать из школы, **~н хэлэлцэх хугацаа** срок давности, **нэхэмжлэлийн ~н хэлэлцэх хугацаа** срок исковой давности, **~н гаргах** изгнание, **мөр мөрөө ~** идти своей дорогой

ХӨӨХ 2. пухнуть, разбухать, стать одутловатым, делаться вздутым

ХӨӨЦӨЛДӨХ 1) гнаться, 2) гонка, **нэр алдар ~х** гнаться за карьерой, **зэвсэглэлээр ~** гонка вооружений

ХӨӨШ эй!

ХӨРВӨХ перевёртываться, переворачиваться, **адуу ~** валяться (о лошади)

ХӨРВҮҮЛЭГ *переложение, аранжировка*

ХӨРВҮҮЛЭХ переводить, перелагать

ХӨРГӨГЧ холодильник, рефрижиратор, **~д хийх** класть в холодильник

ХӨРГӨЛТ охлаждение, прохлаждение

ХӨРГҮҮР охладитель, холодильник

ХӨРГӨХ прохлаждать, охлаждать, остужать, давать остывать, делать *холоднее*, **цай ~** *давать чаю остыть*

ХӨРӨГ портрет, **босоо ~** портрет во весь рост, **улс төрийн ~** политический портрет, **~ зурах** рисовать чей-либо портрет, писать портрет кого-либо, **~ зураач** портретист

ХӨРӨНГӨ 1. 1) имущество, средства, достояние, 2) капитал, фонд, средства, **~ чинээ** имущественное положение, **улсын ~** государственное имущество, **нийгмийн ~** общественное достояние/имущество, **хөдлөх ~** движимое имущество, **үл хөдлөх ~** недвижимое имущество, **~ хураах** конфисковать имущество, **эргэлтийн ~** оборотный капитал, **үндсэн ~** основной капитал, **байнгын ~** постоянный капитал, **~ оруулалт** капиталовложение, инвестиции, инвестирование, **~ оруулалтын үр ашиг** эффективность капиталовложения

ХӨРӨНГӨ 2. дрожжи

ХӨРӨНГӨТ капиталистический, **~ байгуулал** капиталистический строй, **~ нийгэм** капиталистическое общество

ХӨРӨНГӨТӨН капиталист, буржуазия, капиталистический, буржуазный, **~ орон** капиталистическая страна, **~ий хувьсгал** буржуазная революция, **~ий бус хөгжлийн зам** некапиталистический путь развития

ХӨРӨӨ пила, **гар ~** ручная пила, **дархны/мужааны ~** столярная пила, **төмрийн ~** лучковая пила для металла, **цахилгаан ~** электропила, **~ний шүд, ир** зубья пилы, **~ рам** пилорама

ХӨРӨӨДӨЛТ пиление

ХӨРӨӨДӨХ *пилить*, **мод ~** *пилить дрова*

ХӨРӨХ охлаждаться, остывать, **даарч ~** зябнуть, мёрзнуть

ХӨРС почва, грунт, кожица, тонкий покров, **үржилт ~** плодородная почва, **сэвгэр ~** рыхлая почва, **~ний ус** грунтовая вода, **~ судлал** почвоведение, **~ний эвдрэл** эрозия почв

ХӨРШ сосед, соседний, **айл ~** а) сосед, б) по соседству, соседний, **сайн ~ийн харилцаа** добрососедские отношения, **хойт ~** *северный сосед — Россия*, **урьд ~** *южный сосед — Китай*, **~ зэргэлдээ орнууд** соседние страны

ХӨСӨГ транспорт, перевозочные средства, **ердийн ~** гужевой транспорт

ХӨТЛӨГЧ ведущий, управляющий, караванщик, **~ дугуй** ведущее колесо

ХӨТЛӨХ вести, водить, управлять, **морь ~** вести лошадь на поводу, **хүүхэд ~** вести ребёнка за руку, **данс ~** вести *счёт/книгу*

ХӨТӨЛБӨР руководство, программа, **хурлын ~** программа собрания

ХӨТӨЧ сопровождающий коней, смотрящий за лошадьми, грум, конюх

ХӨХ 1. синий, голубой, **~ тэнгэр** голубое небо, ~ зелёный (о растениях), **~ тариа** рожь, **~ бух** *синица*, **~ийн шашин** *даосизм*, **~ ягаан** фиолетовый, **~ товцонгийн орд** созвездие Гидры

ХӨХ 2. женская грудь, **хүүхдэд ~өө хөхүүлэх/өгөх** дать грудь ребёнку, кормить ребёнка грудью, **~ний хүүхэд** грудной ребёнок, **~ний даруулга** лифчик, бюстгалтер, **~ний товч** соски

ХӨХӨВЧ лифчик, бюстгальтер

ХӨХӨГЧИН серая, сивая (о масти самок животных)

ХӨХӨЛТ сосание, соска

ХӨХӨӨ 1. кукушка

ХӨХӨӨ 2.: **~ өвөл** самое холодное время зимы/зимой

ХӨХӨХ 1. сосать, **хөхөх/мөөм ~** сосать грудь

ХӨХӨХ 2. делать минет

ХӨХӨХ 3. ободряться, оживляться

ХӨХРӨХ 1. хохотать, **элгээ хөштөл ~** хохотать до упаду

ХӨХРӨХ 2. синеть, **дээр тэнгэр ~нє** сверху синеет небо

ХӨХТӨН млекопитающие

ХӨХТРҮҮ слепень

ХӨХҮҮЛ 1. грудной, **~ нас** грудной возраст, **~т эх** кормящая мать

ХӨХҮҮЛ 2. награда

ХӨХҮҮЛЭХ 1. *побуд. от* **хөхөх**, кормить грудью, давать грудь

ХӨХҮҮЛЭХ 2. поощрять, **~н дэмжих** стимулировать, поддерживать

ХӨХҮҮЛЭХ 3. *груб.* дать отсосать

ХӨХҮҮР 1. бурдюк для кумыса

ХӨХҮҮР 2. табакерка для нюхательного табака

ХӨШИГ занавес, занавеска, штора, **«төмөр ~»** «железный занавес», **~ татах** задёрнуть занавеску, **~ буулгах** опустить занавес, **~ нээх** открывать занавес, раздвинуть занавес, **театрын ~** театральный занавес

ХӨШИГЛӨХ крошить, рубить, мелко резать, **мах ~** рубить мясо, мелко нарезать мясо

ХӨШИХ 1. коченеть, *цепенеть, деревенеть, окостенеть*, застывать, замирать

ХӨШИХ 2. задвигать, подпирать, приподнимать, **модоор ~** приподнимать палкой

ХӨШИХ 3. упрямиться, не двигаться с места

ХӨШИХ 4. шить иглой

ХӨШӨӨ памятник, **дурсгалын ~** обелиск, **~ босгох** воздвигать, ставить памятник, **~ мод** — название Кош-Агач (Алтай)

ХӨШҮҮН 1) неподатливый, негибкий, неповоротливый, 2) упрямый, капризный

ХӨШҮҮРЭГ рычаг, **~ээр өргөх** поднять рычагом

ХӨШҮҮРГЭГДЭХ поднимать рычагом

ХРИСТОС христианский, **~ын шашинтан** христианин

ХРОМ 1. хром (металл)

ХРОМ 2. хром (кожа), **~н гутал** хромовые сапоги

ХУАНДИЙ император (китайский)

ХУАНЛИ календарь, календарный, **ширээний/тасалдаг ~** настольный/ отрывной календарь, **~ийн жил** календарный год

ХУАНЛИЧЛАХ определять по календарю, **~сан төлөвлөгөө** календарный план

ХУАР: **хээ ~** узоры, орнаменты

ХУАРАГНАХ располагаться в казармах

ХУАРАН казарма, казарменный, **~гийн дэглэм** казарменный порядок, **Улаан~** красные казармы — район в Улан-Баторе

ХУВ (ан) 1. янтарь, янтарный, янтарного цвета, **~н бугуйвч** янтарное запястье, янтарный браслет, **~ шаргал ямаа** коза палевого цвета

ХУВ 2. маленькие уши, ушко, **~ чихтэй** ухо пнём, **~ хонь** овца с маленькими ушками

ХУВ 3. *частица усиления к словам с начальным:* **ху-**, **~ хуурай** совсем сухой

ХУВ 4.: **~ дээл** шуба из овчины

ХУВААГДАГЧ делимое, кратное

ХУВААГДАХ делиться, разделяться, подвергаться делёжу, быть разбитым, оказываться раздробленным, **хоёр хэсэгт ~** разделиться на две части

ХУВААГДАШГҮЙ неразделимый, единый

ХУВААГДМАЛ раздельный, разделённый, раздвоенный, **~ сэтгэл** раздвоенные чувства

ХУВААГЧ 1) делитель, разделитель, распределитель, 2) разделительный, **~ тэмдэг** разделительный знак

ХУВААЛТ распределение, разделение, разложение

ХУВАЛЗ 1) клещ, 2) *перен.* паразит

ХУВААРИЛАЛТ распределение, разделение, **үндэсний орлогын ~** распределение национального дохода, **жигд биш ~** неравномерное распределение

ХУВААРЛАГЧ распределитель

ХУВААРЛАХ распределять, разделять, делить, между кем-нибудь

ХУВААРЬ деление, разделение, распределение, назначение, шкала, **хичээлийн цагийн ~** расписание уроков, **галт тэрэгний ~** расписание поездов, **олон улсын хөдөлмөрийн ~** международное разделение труда, **~ийн дагуу**, **~аар** по расписанию, **~т өмч** обособленное имущество, **цельсийн ~** шкала цельсия

ХУВААЛЦАХ делить между собой

ХУВААХ делить, распределять, **хэсэг болгон ~** делить на части, **бүлэг болгон ~** делить на группы, **таллан ~** делить пополам, **тэнцүү, тэгш ~** делить поровну, **~ тэмдэг** знак деления

ХУВАНЦАР пластмасс, пластик

ХУВИЛАХ 1. превращаться, меняться, принять другой вид, обращаться во что-либо другое, **мөс болж ~** превратиться в лёд

ХУВИЛАХ 2. размножать, копировать, делать копию, **хувилагч машинаар ~** размножать на ксероксе

ХУВИЛАХ 3. воспаляться, нарывать

ХУВИЛБАР вариант, версия, вариация, **янз бүрийн ~** разные варианты/ версии

ХУВИЛГААН *рел.* хубилган, перерожденец, преемник, **~ чулуу** *геол.* александрит

ХУВИЛГАХ изменять, менять, превращать, **царайгаа ~** меняться в лице

ХУВИН ведро, **~ сав** посуда, **Ариунболд Чинбаа хоёр ~ дүүрэн архи МОНЦАМЭээр бариад явж байсан** Ариунболд и Чинбаа тащили по МОНЦАМЭ полное ведро водки

ХУВИРАМТГАЙ изменчивый, непостоянный, неустойчивый, **~ зан** изменчивый характер

ХУВИРАМХАЙ изменчивый, непостоянный, неустойчивый

ХУВИРАХ изменяться, превращаться, трансформироваться, **үзэл бодол нь ~чээ** взгляды его изменились

ХУВИРГАЛ изменение, трансформация, **~ын арга** *лингв.* трансформационный метод, метод трансформации

ХУВИРМАЛ изменённый, превращённый, трансформированный

ХУВРАГ послушник, ученик ламы

ХУВХАЙ 1) бледный, блёклый, 2) побелевший и увядший на воздухе, 3) голый

ХУВХАЙРАХ 1) побелеть, выгореть на воздухе, 2) *перен.* совершенно, полностью разориться

ХУВЦАС одежда, платье, **ажлын ~** рабочая одежда, спецодежда, **албаны ~** форменная одежда, **дотуур ~** нательное бельё, **гадуур ~** верхняя одежда, **гэрийн ~** домашний халат, **унтлагын ~** ночная рубашка, **дулаан ~** тёплая одежда, **ёслолын ~** парадная одежда, **бэлэн ~** готовое платье, **~ны өлгүүр** вешалка, **~ны шүүгээ** платяной шкаф, **~ны бөөс** вошь платяная, **~ны сойз** платяная щётка, щётка для одежды, одёжная щётка, **~ өмсөх** а) одеваться, б) носить одежду, **~ тайлах** раздеваться, **~ солих** переодеваться

ХУВЦАСЛАХ одеваться, одевать, **сайхан ~** одеваться хорошо, **хүүхэд ~** одевать ребёнка

ХУВЬ 1.: **~ хүн** индивид, личность, **~ийн** личный, собственный, индивидуальный, частный, **~ийн хариуцлага** личная ответственность, **~ийн сургууль** частная школа, **~ийн өмч** частная собственность, **~ийн халдашгүй байдал** неприкосновенность личности, **~ийн нууц** личная тайна, **~ийн аюулгүй байдал** личная безопасность, **~ийн сонирхол** личные интересы, **~ийн амьдралын хүрээ** сфера личной жизни, **~тай хүн хур бороогоор** добрый человек в дождь приходит

ХУВЬ 2. доля, акционерный капитал, акции, пай, **~ нийлүүлэгч** акционер, **~ нийлүүлсэн лийгэмлэг** акционерное общество, **~ нийлүүлсэн хөрөнгө** акционерный капитал, **~ хэмэр** вклад

ХУВЬ 3.: **~ заяа** судьба, участь, **~на борлуулж довоо шарлуулах** вариться в собственном соку

ХУВЬ 4. процент, **зуун ~ баталгаатай** гарантия на сто процентов

ХУВЬ 5. экземпляр, тираж

ХУВЬД: миний ~ по-моему, что касается меня…

ХУВЬСАЛ (т) изменение, превращение, эволюция, **аажим ~** постепенное изменение, постепенная эволюция, **чанарын ~** качественное изменение, **~ын онол** эволюционная теория

ХУВЬСАМЖ вариация, мутация

ХУВЬСАМТГАЙ изменчивый, легко подвергающийся изменению/эволюции

ХУВЬСГАЛ революция, **үндэсний ~** национальная революция, **монгол ардын ~** монгольская народная революция, **соёлын ~** культурная революция, **шинжлэх ухаан техникийн ~** научно-техническая революция, **~ын өмнө/дараа** до/после революции

ХУВЬСГАЛЖИХ революционизироваться

ХУВЬСГАЛЖУУЛАХ *побуд. от* **хувьсгалжих**, революционизировать

ХУВЬСГАЛТ революционный, **~ тэмцэл** революционная борьба, **~ хүчин** революционные силы

ХУВЬСГАЛЧ революционер, революционный

ХУВЬСГУУР *техн.* преобразователь, трансформатор

ХУВЬЦАА акция, **~ эзэмшигч** держатель акций, **~т компани** акционерная компания

ХУВЬЧЛАЛ приватизация

ХУВЬЧЛАХ приватизировать

ХУГА *частица при глаголах:* **~ цохих** разбить, переломить ударом, **~ татах** сломать, изломать, оторвать

ХУГАЛАХ ломать, переламывать, **урам ~** портить настроение, **нэр ~** компрометировать, дискредитировать, подрывать авторитет

ХУГАРАЛ *физ.* преломление, **гэрлийн ~** преломление света, **давхар ~** двойное преломление

ХУГАРАЛТ 1) перелом, переламывание, ломка, 2) ломаться

ХУГАРАМТГАЙ ломкий, хрупкий, легко ломающийся

ХУГАРАХ ломаться, переламываться, разбиваться на куски, **урам ~** разочаровываться, падать духом, **хуурай мөчир хялбархан ~** сухие сучья легко ломаются

ХУГАРХАЙ 1) сломанный, изломанный, переломанный, 2) обломок, осколок, ~ **саравчтай малгай** фуражка со сломанным козырьком, **модны** ~ обломок дерева
ХУГАС половина, ~ **шил** полбутылки, **замын** ~ половина дороги
ХУГАЦАА срок, **түр** ~ короткий срок, богино, **эцсийн** ~ крайний срок, **урт** ~ длительный срок, **тогтоосон, заасан** ~**нд** в указанный срок, к условленному сроку, ~ **тогтоох** устанавливать срок, назначать срок, ~ **сунгах** продлить срок, **суралцах** ~ срок обучения, **цэргийн албаны** ~ срок военной службы, ~ **дуусснаар дуусгавар болох** прекращаться с истечением срока
ХУГАЦААГҮЙ бессрочный, бессрочно, ~ **амралт** бессрочный отпуск, ~ **гэрээ** бессрочный договор, ~ **түрээс** бессрочная аренда
ХУГАЦААТ ограниченный сроком, имеющий срок, срочный, ~ **цэргийн алба** срочная военная служба, ~ **зээл** срочная ссуда
ХУГАЦААТАЙ имеющий определённый срок, ограниченный сроком, срочный, **хүүг** ~ **төлөх** срочная уплата процентов, ~ **хадгаламж** срочный вклад
ХУД сват
ХУДАГ колодец, **өрөмдмөл** ~ буровой колодец, **уурхайн** ~ шахтный колодец, ~**нийн ус** колодезная вода, ~ **лайдах** очищать дно колодца от ила, «~» женщина, имевшая много половых партнёров
ХУДАЛ 1) ложь, неправда, враньё, 2) ложный, неправдивый, ~ **хэлэх** говорить неправду, ~ **өвдөх/өвчлөх** претворяться больным, симулировать болезнь, ~ **гэрчлүүлэхээр яттах** склонять к лжесвидетельству, ~ **мэдүүлэг өгөх** лжепоказание, ~ **цуурхал** ложный слух
ХУДАЛДАА торговля, продажа, **улсын** ~ государственная торговля, **бөөний** ~ оптовая торговля, **жижиглэн** ~ розничная торговля, **хувийн** ~ частная торговля, **хоршооллын** ~ кооперативная торговля, **гадаад** ~ внешняя торговля, ~**ны танхим** торговая палата, ~**ны хэлэлцээр** торговые переговоры, ~**ны гэрээ** торговый договор, ~**ны харилцаа** торговые отношения, ~**ны төлөөлөгч** торговый представитель, ~**ны татвар** налог с оборота, ~**ны төлөөлөгч** торговый представитель, ~**ны тэнцэл** торговый баланс, ~**ны цэг** торговая точка, торговая сеть, ~**ны эрх** торговое право, ~**ны онц эрх** торговая монополия, ~ **тарифийн ерөнхий хэлэлцээр** Генеральное соглашение по тарифам и торговле
ХУДАЛДААЧИН торговец, купец, **шиг** как кот, спрятавший ноготки
ХУДАЛДАГЧ продавец, продавщица, ~ **хийх** работать продавцом
ХУДАЛДАХ торговать, продавать, ~**н авагч** покупатель, ~**н авах** покупать
ХУДАЛЧ лгун, врун, **зэвүү хүрмээр** ~ презренный лгун
ХУДАМ: ~ **монгол бичиг** род монгольской письменности
ХУДГАЙ сваха
ХУДЛАА ложь, ~ **ярих** лгать, обманывать
ХУДЛАХ свататься, сватовство
ХУЖАА *разг.* хуацяо, китаец-эмигрант, китаец
ХУЖИР солончак, солонцы, сода
ХУЖИРЛАХ давать солончак животным, пасти скот на солончаках, пастись на солончаках (о животных), **нүд** ~ наслаждаться зрелищем чего-либо
ХУЖИРСАХ испытывать недостаток соли (о скоте), стремиться на солончаковые пастбища (о скоте)
ХУЙВАЛДААН заговор, **засгийн эсрэг** ~ антиправительственный заговор, ~ **хийх** устраивать заговор, быть в заговоре, ~**ыг илчлэх** раскрывать заговор
ХУЙВАЛДАГЧ заговорщик
ХУЙВАЛДАХ организовать заговор, быть в заговоре, **сэм** ~ вступить в тайный заговор
ХУЙЛААС рулон, руло, ~**тай цаас** рулон бумаги
ХУЙЛАХ 1. завёртывать, свёртывать в рулон, сматывать, **хивч** ~ свёртывать ковёр
ХУЙЛАХ 2. вкладывать в ножны, класть в футляр
ХУЙЛМАЛ свёрнутый в рулон
ХУЙЛРАА спираль
ХУЙЛРАХ клубиться, кружиться, крутиться, вихриться
ХУЙМАГ блины, ~ **хийх** стряпать блины, ~ **идэх** есть блины
ХУЙХ кожа черепа, ~**аа маажих** чесать затылок, озадачиться
ХУЙХЛАХ 1) палить, опаливать, спалить, сжечь, 2) *перен.* вести себя свирепо, свирепствовать, **хонины толгой** ~ палить баранью голову, ~**сан өвчүү** палёная грудинка (о мясе)
ХУЙЦАЙ густой суп из овощей и мяса
ХУЛ 1. большая деревянная чаша для кумыса, ~ одны орд созвездие Дельфина
ХУЛ 2. саврасый (о масти лошадь)
ХУЛАН кулан, дикая лошадь, ~ **жороо** сойка пустынная
ХУЛАНЦ: ~ **аваг** прапрадед, ~ **эмэг** прапрабабушка
ХУЛГАЙ воровство, кража, хищение, ~н анчид браконьеры, **шугамын** ~ воровство микроавтобусных маршрутов в Улан-Баторе, ~ **хийх** совершить кражу, воровать, ~ **гээг** *анат.* затылочная ямка
ХУЛГАЙЛАХ воровать, красть, похищать, **тэр юм** ~**даг болжээ** он стал воровать, ~**сан эд зүйлийг нуун далдлагч** укрыватель заведомо краденного имущества
ХУЛГАЙЧ вор, хищник, **халаасны** ~ карманник, карманный вор, ~ийг бариарай! держите вора!
ХУЛГАНА мышь, ~**ы хавх** мышеловка, ~**ы нүх** мышиная норка, ~ **жил год** мыши/крысы, первый год двенадцатилетнего цикла по восточному календарю, ~ **яр** сибирская язва у скота, ~ **өвчин** туберкулёз подчелюстных желез, ~**ын орд** кладовая мыши, «~» «мышь» компьютерная
ХУЛГАР 1) корноухий, 2) *эвф.* сурок, тарбаган, ~ **чихтэй хурга** корноухий ягнёнок
ХУЛГАХ пятиться, не решаться, не осмеливаться, **хэлэхээс** ~ не осмеливаться сказать
ХУЛДААС клеёнка, **шалны** ~ линолеум, **хүүхдийн** ~ детская клеёнка, ~**н самбар** линолеумовая доска, доска из линолеума
ХУЛДААСЛАХ обивать клеёнкой/линолеумом, покрывать линолеумом /клеёнкой
ХУЛЖИХ убегать, уклоняться, удирать, **нойр** ~ не спаться, страдать бессоницей
ХУЛИГАН хулиган, сорванец, озорник, архаровец
ХУЛМАГАНАХ *многокр. от* **хулмайх,** 1) прижимать уши, норовя укусить (о лошади), 2) *перен.* чувствовать вину, робеть
ХУЛМАЙХ прижимать уши, стараясь укусить (о лошади)
ХУЛМАС дурной, неприятный запах пота под мышками
ХУЛС 1) бамбук, бамбуковый, 2) тростник, тростниковый, ~**н ташуур** бамбуковый кнут, ~**н шүгуй** бамбуковая роща, ~**ны ширэнгэ** тростниковые заросли, ~**т нуур** камышовое озеро, ~**ны баавгай** панда
ХУЛУУ 1. тыква
ХУЛУУ 2. подагрические боли в суставах
ХУЛХИ ушная сера, внутреннее ухо, ~ **ухах** чистить уши, ~ **нь буух** усмириться, укротиться, стать смирным, покорным
ХУЛХИДАХ обмануть, «наколоть»
ХУЛХИТАХ образовываться (о сере в ушах)
ХУЛЧГАНАХ трусить, робеть, бояться
ХУЛЧГАР робкий, трусливый, пугливый, ~ **залуу** трусливый парень

ХУЛЧИЙХ бояться, пугаться, трусить, робеть, **чи ~ж байна уу?** ты боишься? **~ хэрэггүй** не надо трусить

ХУМИХ складывать, свёртывать, собирать, подбирать что-либо в небольших размерах, на небольшой площади, **юмаа ~** собирать вещи, убирать свои вещи

ХУМС ноготь, коготь, **гарын ~** ноготь на пальце руки, **~ны будаг** лак для ногтей, **~ын чинээ** с ноготок, очень маленький, **~ засал** маникюр, педикюр, **эмгэн ~** улитка

ХУМСЛАХ 1) щипать ногтями, 2) *перен.* воровать понемножку

ХУМХ 1) кувшин, 2) гончарный, **~ын наанги шороо** гончарные глины, **~ын орд** созвездие Водолея

ХУМХАА: ~ өвчин малярия, **~н шумуул** малярийный комар

ХУМХИ пылинка, песчинка, пыль, **~ийн тоос** мельчайшая пыль, **~ийн тоос дарах** покрываться пылинками

ХУМХИХ складывать, свёртывать, собирать, подбирать, **гар ~н суух** сидеть сложа руки

ХУН лебедь, **~ цагаан** белый, белоснежный как лебедь

ХУНАР: хувцас ~ *парн.* одежда

ХУНГАР сугроб, сугробина, **эргэн тойрон ~ даржээ** легли сугробы кругом

ХУНГАРЛАХ образование сугробов снежных заносов

ХУНДАГА рюмка, бокал, чарка, **болор ~** хрустальные рюмки/бокалы, **~ дүүргэх** наполнить рюмку, **~ өргөх** поднимать бокал, предлагать/провозглашать тост

ХУНДАГАЛАХ наливать в рюмку/в бокал, **дарс ~** наливать вино в бокал

ХУНИАС складки, сборки, плиссе, **~тай банзал** плиссированная юбка

ХУНИРАА складка, морщинка

ХУНИХ стягивать шнурком в складки

ХУНТАЙЖ принц, царевич, наследный принц

ХУНШ совесть, совестливость, дружелюбие, предупредительность, добродетельность, **~ сайтай нөхөр** добродетельный, совестливый товарищ

ХУНШГҮЙ бессовестный, несовестливый, недружелюбный

ХУНШТАЙ совестливый, дружелюбный, добродетельный

ХУР 1. дождь, **~ын ус** дождевая вода

ХУР 2. прошлогодний, сохранившийся с прошлого года/от прошлых лет, **~ тарга** нагул животного, сохранившийся с прошлого года

ХУР 3. *звукоподражание:* **хар ~ хийх/гэх** хрюкать, рычать

ХУР 4. тетерев

ХУРААГДАЛ собранный, убранный, отобранный, конфискованный, **~ хөрөнгө** конфискованное имущество

ХУРААГДАХ *страд. от* **хураах**, убираться, собираться, взиматься, отбираться, конфисковаться

ХУРААГУУР аккумулятор, накопитель (напр. энергии)

ХУРААГЧ 1) собиратель, сборщик, 2) собирающий, дуу **~** магнитофон, **татвар ~** сборщик налогов

ХУРААЛТ уборка, сбор, собирание, собрание, **ургац ~** уборка урожая, **жимс ~** сбор фруктов

ХУРААМЖ порядок, пошлина, сбор, **~гүй бараа** беспошлинные товары, **нисэх онгоцны буудлын ~** аэропортный сбор

ХУРААНГУЙ 1) сокращённый, краткий, 2) тезис, краткое изложение, резюме, реферат, **~ түүх** краткая история, **илтгэлийн ~** тезисы доклада, **~ хэмжээ** масштаб

ХУРААНГУЙЛАЛ сокращение, обощение, резюмирование

ХУРААНГУЙЛАХ сокращать, кратко излагать, резюмирование, **~сан үг** сокращённое слово, **~ж тайлбарлах** толковать ограничительно

ХУРААХ 1) конфисковать, отчуждать, взимать, взыскивать, собирать, 2) складывать, убирать, 3) накапливать, скапливать, 4) останавливать, запрещать, **буян ~** накапливать добродетели, **татвар ~** взимать налоги, собирать налоги, **тариа ~** убирать урожай, **мөнгө ~** накоплять деньги, **зэвсэглэл ~** разоружать, разоружение, **амьсгаа ~** умереть, **~сан эд зүйл** конфискованные вещи

ХУРАЙ ура, хурай

ХУРАЙЛАХ кричать ура

ХУРАЛ 1) собрание, заседание, **их ~** съезд, конгресс, **Бага ~** Малый хурал, конференция, **бүгд ~** пленум, **тайлан сонгуулийн ~** отчётновыборное собрание, **нээлттэй, хаалттай, өргөтгөсөн ~** открытое, закрытое, расширенное собрание, **~ын тэргүүлэгчид** президиум, **~ын хэлэлцэх асуудал** повестка дня, **~ нээх/хаах** открывать/закрывать заседание, 2) религиозное богослужение, **~ ном** молебен, 3) небольшой монастырь

ХУРАЛДААН заседание, сессия, **хаалттай ~** закрытое заседание

ХУРАЛДАХ собираться, стекаться, заседать

ХУРАЛДУУЛАХ *побуд. от* **хуралдах**, собирать, созывать собрание, заставлять собираться/скопляться, **ээлжит бус их хурал ~** созвать внеочередной съезд

ХУРАЛДАГСАД заседающиеся, участники собрания

ХУРАНДАА полковник, **дэд ~** подполковник, **~ генерал** генерал-полковник

ХУРАХ собираться, сходиться, съезжаться, накапливаться, скопляться

ХУРГА ягнёнок, **~ны арьс** мерлушка, **~н чих** щавель

ХУРГАЛАХ ягниться, окотиться (об овцах)

ХУРД скорость, быстрота, темп, **~ авах** набирать скорость, **сансрын ~** космическая скорость, **~ хэмжүүр** метроном, **хөдөлгөөний ~** скорость движения, **гэрлийн ~** скорость света, **эргэлтийн ~** скорость вращения, **дундаж ~** средняя скорость, **дууны ~** звуковая скорость

ХУРДАВЧЛАХ ускорять, убыстрять, делать быстро/спешно, спешить

ХУРДАН быстрый, скорый, быстро, скоро, **~ морь** скакун, беговая лошадь, **~ галт тэрэг** скорый поезд, **дуунаас ~** сверхзвуковой, **~ ярих** говорить быстро, **~ хөгжих** быстро развиваться, **~ бичиг** скоропись, стенография, стенограмма, **~ шаламгай** проворный, быстрый, **~ шаламгай нь хөшүүнийгээ иддэг дэлхий** мир, в котором проворный выигрывает у медлительного

ХУРДАС скопление чего-либо, кумулятивное образование, отложения, **бул чулууны ~** отложения валунные, **хүндийн хүчний ~** отложения гравитационные

ХУРДАСГАГЧ ускоритель, ускорительный

ХУРДАСГАЛ ускорение, убыстрение

ХУРДАСГАХ ускорять, убыстрять, торопить

ХУРДАСГУУР ускоритель

ХУРДАЦ темп, ход, **хөгжлийн ~** темп развития, **~ыг удаашруулах/түргэтгэх** замедлять/ускорять темп

ХУРДДАХ быть слишком быстрым/скорым, проявлять излишнюю поспешность

ХУРДЛАХ 1) ускорять, убыстрять, 2) скакать, мчаться, бежать, **~аарай!** быстрее!

ХУРДСАХ ускоряться, убыстряться, прибавляться (о скорости)

ХУРИМ свадьба, **~ын өдөр** день свадьбы, **~ хийх** справлять свадьбу, **нэрийн ~** трапеза по случаю именин, **мөнгөн ~** серебряная свадьба, **магтсан хүүхэн ~н дээрээ унгана** перехваленная девица на свадьбе пердит

ХУРИМТЛАЛ накопление, **~ын сан** фонд накопления

ХУРИМТЛАГДАХ *страд. от* **хуримтлах**, накопляться, собираться, быть накопленным

ХУРИМТЛАХ накапливаться, собираться, коллекционироваться

ХУРИМТЛУУЛАХ *побуд. от* **хуримтлах**, накапливать, собирать, коллекционировать

ХУРМАСТ *миф.* хурмуста, верховный из всемирных духов, **~ын элч** альбатросы

ХУРУУ 1. палец, **эрхий ~** большой палец, **долоовор ~** указательный палец, **дунд ~** средний палец, **ядам ~** безымянный палец, **чигчий ~** мизинец, **~ны хээ** отпечатки пальцев, **~гаараа заах** показывать пальцем, **~ даран тоолох** считать по пальцам, **~ дүрэх** присваивать, пользоваться чем-либо в корыстных целях, **~ оролцох** участвовать в какой-либо афере, **~ жигүүртэн** археорнис

ХУРУУ 2. спицы, **тоононы ~** спицы, жерди в дымоходном отверстии юрты

ХУРУУВЧ напёрсток

ХУРХИРАА 1) храпение, 2) издающий храп, **~ хүн** храпун

ХУРХИРАХ храпеть, **тэр их ~даг** он сильно храпит

ХУРЦ 1) острый, наточенный, 2) резкий, яркий, сильный, зоркий, 3) жирный, **~ хутга** острый нож, **~ өнцөг** острый угол, **~ гэрэл** резкий свет, **~ өнгө** яркий цвет, **~ нар** яркое солнце, **~ нүд** острые глаза, **~ ухаан** острый ум, сметка, **~ зан** резкий характер, **~ хэл** острый язык, **~ өвчин** острая боль, **~ үнэр** острый запах, **~ шүүмжлэл** резкая критика, **~ шөл** жирный суп

ХУРЦАДМАЛ напряжённый, сложный, обострённый, **олон улсын ~ байдлыг намжаах** ослабить международную напряжённость

ХУРЦАДАЛ обострение, усиление, заострение, **цаашдын ~** дальнейшее обострение (положения)

ХУРЦДАХ оказываться слишком острым/наточенным, становиться острым, обостряться, **олон улсын байдал ~ж байна** международное положение обостряется

ХУРЦАТГАХ 1) точить, заострять, делать острым, 2) обострять, усиливать, **харилцааг ~** обострить отношения, обострение отношений

ХУРЦЛАХ точить, делать острым/наточенным, заострять, **хутга ~** точить нож, **~сан хүрз/хутга** заострённая лопата, точёный нож, **~ арга** экспрессионизм

ХУРШИХ 1. горкнуть (о жирах)

ХУРШИХ 2. становиться дождливым

ХУРШИХ 3. нагуливать жир в течение нескольких лет (о животных)

ХУРШМАЛ прогорклый, **~ тос** прогорклое масло

ХУРЬЦАЛ совокупление, половое сношение, страсть, вожделение, похоть, **~ын ажил** занятие сексом, **~ үйлдэх** совершить половой акт с кем-либо, **~ тачаангүй** вожделение, страстное желание

ХУРЬЦАНГУЙ страсть, сладострастие, страстный, чувственный, похотливый

ХУРЬЦАХ 1) совокупляться, иметь половое сношение, 2) вожделеть, страстно желать, иметь секс, **эд баялагт ~** вожделеть к богатству, **хүүхэнтэй ~** иметь половые сношения с женщиной

ХУС (ан) берёза, берёзовый, **~н ой** берёзовый лес

ХУСАМ накипь, пригорелая корка на дне котла при кипячении молока, **~ сорьц** задирковая проба

ХУСАХ 1) скоблить, соскабливать, очищать, 2) брить, **сахал ~** бриться

ХУСРАН яловая, но дающая молоко, бесплодная, но доющаяся (о скоте), **~ үнээ** яловая корова

ХУСРАХ яловеть, но продолжать давать молоко

ХУСУУР скребок, скребло *спец.*

ХУТАГ 1. счастье, преподобный

ХУТАГ 2.: **~ олох** обрести благополучие, просветление

ХУТАГТ 1) святой, преподобный, 2) хутухта (высший сан буддийского духовенства в XIX — начале XX века)

ХУТГА нож, **сахлын ~** бритва, **хоолны ~** кухонный нож, **балиус ~** нож для мяса, **~ны ир** лезвие ножа, **~ загас** анчоус

ХУТГАЛАХ 1. ударить ножом, вонзить нож

ХУТГАЛАХ 2. беспрестанно мешать

ХУТГАЛДАХ смешиваться, перемешиваться, **өвчтөнтэй ~** иметь контакты с больными

ХУТГАЛУУЛАХ получать удар ножом

ХУТГАХ мешать, перемешивать, смешивать, взбалтывать, **бусдыг ~н үймүүлэх** интриговать против других, **~н үймүүлэгч** интриган

ХУУ 1. медный кувшин, чайник

ХУУ 2. всё, полностью, начисто, дочиста, всё до единого, **~ явцгаа!** уходите все! **~ идэж дуусгах** съесть дочиста

ХУУ 3. *частица усиления при глаголах:* **~ татах** срывать/сдирать что-либо с чего-либо

ХУУВЬ совет, совещание, **~ нийлэх** совещаться

ХУУДАС лист, страница, **~ цаас** лист бумаги, **номын ~** страница книги, **хэвлэлийн ~** печатный лист, **ухуулах ~** агитационная листовка, **эмнэлгийн ~** больничный лист, лист нетрудоспособности, **~ны дугаар** нумерация страниц, **нэрийн ~** визитная карточка, **сонины ~н дээр** на газетных страницах, на страницах газет

ХУУДУУГҮЙ честный, несомненный, прямой, правдивый, порядочный, безупречный, честно, прямо, безупречно, безукоризненно, **~ үнэн** сущая правда, несомненная правда

ХУУДУУТАЙ сомнительный, неважный, нечестный, неправдивый, **~ хэрэг явдал** сомнительное дело, сомнительный поступок

ХУУЗ бакен, бакенбарды, **~ сахалтай хүн** человек с окладистой бородой

ХУУЛАЛТ копировка, копирование, списывание, **хөрс ~** *горн.* вскрышные работы

ХУУЛАХ 1. списывать, выписывать, копировать, **номноос ~ж бичих** списывать с книги

ХУУЛАХ 2. сдирать, срывать, **арьс ~** сдирать кожу, **багий нь ~** срывать маску, разоблачать

ХУУЛБАР копия, выписка, **зургийн ~** копия картины, **~ авах/хийх** снять/сделать копию чего-либо

ХУУЛБАРЛАХ копировать, снимать копию, подражать, точно воспроизводить

ХУУЛБАРЧ копировщик

ХУУЛГА копия, факсимиле, выписка

ХУУЛЬ закон, кодекс, декрет, **үндсэн ~** основной закон, конституция, **иргэний ~** гражданский кодекс, **хөдөлмөрийн ~** закон о труде, кодекс законов о труде, **эрүүгийн ~** уголовный кодекс, **сонгуулийн ~** избирательный закон, **нийгмийн хөгжлийн ~** законы общественного развития, **~ийн зүйл** статья закона, **~ийн этгээд** юридическое лицо, **~ийн томъёолол** формулировка закона, **~ийн хүчин чадал** юридическая сила, **~ийн байгууллага** законодательное учреждение, **~нар бататгах** легализовать, **~ зөрчих, завхруулах** нарушать, извращать закон, **~ сахих** соблюдать закон, **~ бус, ~иас гадуур** незаконный, незаконно, **~ийг тойрч гарах** обход закона, **бичигдээгүй ~** неписанный закон, **~ ёсны эрх** законные права, **~ийн хариуцлага** ответственность перед законом, **~ ёсны ашиг сонирхол** правовой интерес, **~ ёсны үндэслэлээр тухайн улсад оршин сууж байгаа гадаадын иргэн** иностранцы, проживающие в стране на законном основании, **~ мэдэхгүй байлаа гээд хүн хариуцлагаас зайлахгүй, харин мэддэг хүн амархаан зайлна** незнание закона не избавляет от ответственности, зато знание — запросто

ХУУЛЬЧ юрист, **~ийн зөвлөгөө** консультация юриста

ХУУЛЬДАХ юридически подчёркивать, ссылаться на закон, придерживаться закона, действовать по закону
ХУРЦЛАХ точить, делать острым/наточенным, заострять, **хутга ~** точить нож
ХУУМГАЙ легкомысленный, необдуманный, неосторожный, поверхностный
ХУУМГАЙДАХ оказываться слишком легкомысленным, быть излишне неосторожным
ХУУР: ~ (название музыкального инструмента), **морин ~** морин хур, **аман ~** губная гармошка, **төгөлдөр ~** рояль, пианино
ХУУРАГДАХ *страд. от* **хуурах**, обманываться, быть обманутым, впасть в обман
ХУУРАЙ 1. сухой, засушливый, **~ уур амьсгал** сухой климат, **~ мод** сухое дерево, сухие дрова, **~ сүү** сухое молоко, **~ ханиад** сухой кашель, **~ газар** сухая земля, суша, континент, материк, **~ замын цэрэг** сухопутные войска
ХУУРАЙ 2. напильник, подпилок, **бөөрөнхий, гурвалжин, хавтгай ~** круглый, трёхгранный, плоский напильник
ХУУРАЙДАХ 1. оказываться достаточно сухим
ХУУРАЙДАХ 2. подпиливать подпилком, подтачивать/стачивать напильником
ХУУРАЙЛАХ 1. 1) высушивать, засушивать, осушать, делать сухим, **наранд ~** высушить на солнце
ХУУРАЙЛАХ 2.: **хүүхэд ~** перепеленать ребёнка
ХУУРАЙЛАХ 3. осушить, выпить без остатка, съесть всё подчистую
ХУУРАЙСАХ делаться сухим, **хоолой ~** чувствовать сухость в горле, **~ч өвдөх** сухие роды
ХУУРАЙШИЛТ 1) сухость, 2) высыхание, **цаг агаарын ~** сухость климата
ХУУРАЙШИХ становиться сухим, высыхать
ХУУРАМЧ ложный, фальшивый, фиктивный, **~ инээмсэглэл** фальшивая улыбка, **~ хүн** фальшивый человек, **~ мөнгө** фальшивые деньги, фальшивая монета, **~ тайлан зориуд гаргах** составление заведомо ложных отчётов, **~ даруу зан** ложная скромность
ХУУРАХ 1. обманывать, надувать, **~н мэхлэх** мошенничать, обманывать, **сууна гээд ~в** обещал жениться и обманул
ХУУРАХ 2. отдираться, шелушиться, отлупливаться
ХУУРАХ 3. жарить, поджаривать, **~сан мах** жареное мясо, **төмс ~** поджарить картофель
ХУУРГА гуляш, блюдо из поджаренного мяса, жаркое
ХУУРМАГ ложный, фальшивый, фиктивный, обманчивый, **~ баримт бичиг** фиктивный документ, **~ пүүс** фиктивная компания, **~ царай** обманчивая наружность
ХУУРМАГЛАХ подделывать, фальсифицировать
ХУУРТАХ быть обманутым, обманываться, **дэмий найдаж ~** обмануться в ожиданиях
ХУУРЦАГ кассета, **дүрс бичлэгийн ~** видеокассета, видеолента
ХУУРЧ игрок на музыкальном инструменте, на хуре, хурист, музыкант, **төгөлдөр ~** пианист, **дуучид ~д олон байна** много певцов и музыкантов, **баян ~** баянист
ХУУЧ 1) старое, прошлое, былое, прежнее, 2) последняя половина, конец (месяца), **~ үг** поговорка, **~ хөөрөх** повествовать, рассказывать о чём-либо прошлом, вспоминать прошлое, прежнее, **сарын ~** последняя фаза луны, последняя половина/треть месяца лунного, **намрын ~аар** к концу осени
ХУУЧИВТАР довольно старый, старенький, староватый, подержанный, изрядно поношенный, **~ дээл** поношенная шуба
ХУУЧИД 1.: хучид — народность во Внутренней Монголии
ХУУЧИД 2. предки, **өвгөд**.**~** предки
ХУУЧИН 1) старый, ветхий, старинный, 2) поношенный, 3) бывший, прежний, прошлый, **~ыг баримтлах** быть консервативных взглядов, **~ заншил** старинный обычай, **~ арга** старый метод, **~ танил/найз** старый знакомый/друг, **~ хэвээрээ** по-прежнему, **~ удирдлага** прежнее руководство
ХУУЧИНСАГ устаревший, **~ үзэл** консервативные взгляды
ХУУЧИР хучир (монгольский музыкальный инструмент), **~ дарах** играть на хучире
ХУУЧЛАХ повествовать о прошлом, рассказывать о былом, вспоминать былое
ХУУЧРАХ 1) устареть, отживать, становиться устаревшим, делаться старым, 2) изнашиваться, ветшать, приходить в ветхость, **~сан** устарелый, устаревший, отживший, обветшалый, **~сан үзэл бодол** отжившие, устарелые взгляды
ХУУЧТАЙ страдающий хронической, застрелой болезнью, **үе мөчний ~ хүн** человек, страдающий хронической болезнью суставов
ХУУШУУР хушуры (род мясных чебуреков)
ХУЦ 1. баран-производитель, **сайн үүлдрийн нарийн ноост ~** породистые тонкорунные бараны-производители, **~ хөөх** покрывать овцу (о баране-производителе)
ХУЦ 2. *перен. вульг. простореч. бранное слово, досл.*: не лай, «не гони волну»
ХУЦАХ лаять, гавкать, тявкать, лаяться
ХУЦТАХ покрывать (о баране-производителе)
ХУЧААС покрытие, покрывало, покров, **тунамал ~** покров осадочный
ХУЧИГДАХ покрываться, быть покрытым, прикрываться, эргэн тойрон **цасаар ~жээ** всё кругом покрыто снегом
ХУЧИГДМАЛ покрытый, крытый, накрытый
ХУЧИЛГА покрытие, **цасан ~** снежный покров
ХУЧИЛТ покрытие, накрытие, покрывание, **замын ~** дорожное покрытие
ХУЧИХ покрывать, накрывать, крыть, **хүүхдийг хөнжлөөр ~** покрыть ребёнка одеялом
ХУЧЛАГА покрывало, покров, **~ дэвсгэр** постель
ХУЧУУЛАХ внезапно, врасплох нападать
ХУШ (ин) кедр, кедровый, **~ны самар** кедровые орехи, **~н шугуй, ой** кедровая роща, кедровый лес
ХУШГА 1) грецкий орех, 2) яички, половые железы, **~ харвах** род игры
ХУЯГ 1. панцырь, латы, броня
ХУЯГ 2. тюремщик, стражник, надзиратель, латник
ХУЯГ 3. *ист.* **~ эр** воин, военнообязанный
ХУЯГЛАХ покрывать бронёй, бронировать
ХУЯН ломота в суставах, **~ хөөрөх** чувствовать ломоту в плечевых суставах
ХУВРЭХ 1. зарождаться, пускать ростки
ХУВРЭХ 2. развязываться, разматываться
ХУВЭРДЭХ шитьё на живую нитку
ХУГДГЭР сутулый, сгорбленный, горбатый
ХУГДИЙХ горбиться, сутулиться, нагибаться, сгибаться
ХУДЭР 1. руда, рудный, **~ үүсэл** рудообразование, **зэсийн, төмрийн ~** медная, железная руда, **гандмал ~** руда блеклая, **шигтгээлэг ~** руда вкрапленная, **~ийн биет** рудное тело, **~ийн орд** рудные месторождения, **~тэй давхрага** рудоносный слой, **~ийн багана** бонанца
ХУДЭР 2. крепкий, сильный, здоровый, **~ чийрэг өвгөн** крепкий здоровый старик, **~ бахим гар** крепкие, сильные руки
ХУДЭР 3. кабарга, **~ийн заар** струя кабарги, мускус кабарги
ХУДЭРЖИЛТ оруднение
ХУДЭРТ рудоносный, **~ талбай** рудоносная площадь

ХУДЭРШИЛ рудоносность
ХУЖ 1. благовонная курительная свеча, ~ **барилцах** брататься
ХУЖ 2. линолеум
ХУЖЛЭГ: ~ **хулгана** *зоол.* выхухоль
ХУЗУУ шея, шейные позвонки, **~ний ороолт** шарф, **~ний зүүлт** ожерелье, **аман** ~ атлант, первый шейный позвонок, **хатан** ~ эпистропей, второй шейный позвонок, **~ний ороолт** кашне, шарф, **~н дээр нь зайдлах** сесть на шею, ~ **заах** упрямиться
ХУЗУУВЧ 1) ошейник, 2) перешеек, 3) рукав для входа в самолёт, **тугалын/нохойны** ~ телячий/собачий ошейник
ХУЙ 1. род, поселение, ~ **нэгдэл** община
ХУЙ 2. *анат.* пуповина, *мед.* пуповина, пупочный канатик, **~н бэхлэлт** *мед.* прикрепление пупочного канатика, ~ **татах** с пристрастием относиться к родственникам, **~н холбоотой** кровнородственные
ХУЙ 3.: ~ **~гээр ургах** расти полосами (о деревьях)
ХУЙЛЭХ собираться стаями в период течки (о животных)
ХУЙС 1. пол, **эр эм** ~ мужской, женский пол, **~ээ солих** менять пол, **хэлзүйн** ~ грамматический род
ХУЙС 2. пупок, пуповина, пупочный, **дэлхийн** ~ пуп земли, **~ний нүх цөнхөр** пупочная ямка, ~ **тэмтрэх** истреблять/уничтожать поголовно, совершить геноцид
ХУЙС 3. бутон, головка цветка
ХУЙТ холод, мороз, ~ **орох** наступление холодного периода
ХУЙТРЭЛТ похолодание, охлаждение
ХУЙТРЭХ холодать, морозить, похолодать
ХУЙТЭВТЭР холодноватый, холодновато, **өнөөдөр** ~ **байна** сегодня холодновато
ХУЙТЭН 1. 1) холод, мороз, стужа, 2) холодный, морозный, студёный, остывший, 3) холодно, морозно, **өвлийн** ~ зимний мороз, ~ **ус** холодная вода, **тэсгим** ~ трескучие морозы, ~ **салхи** морозный ветер, ~ **харц** холодный взгляд, ~ **сэтгэл** холодная душа, ~ **зэвсэг** холодное оружие, ~ **дайн** холодная война, ~ **газар** холодное место, **~ээр хүлээн авах** оказывать холодный приём, холодно принять
ХУЙТЭН 2. *мед.* гонорея, ~ **тусах/хүрэх /авах** заболевать гонореей
ХУЛХГЭР довольно *большой, чрезмерно широкий, просторный,* свободный (об одежде)
ХУЛХИЙХ быть *слишком большим, оказываться очень широким,* свисать, висеть мешком (об одежде)
ХУЛХЭХ сосать, **чихэр** ~ сосать конфету
ХУЛЦЭЛ: ~ **өчих** просить извинения
ХУЛЦЭНГҮЙ терпеливый, обладающий *терпением,* ~ **хүн** терпеливый человек, **юмыг ~гээр давах** терпеливо переносить что-либо
ХУЛЦЭХ терпеть, сносить, проявлять терпимость
ХУЛЭМЖ погреб, теплица, **цэцгийн** ~ теплица для цветов
ХУЛЭХ связывать, стягивать
ХУЛЭЭГДЭХ *страд. от* **хүлээх**, ожидаться, быть ожидаемым, задерживаться
ХУЛЭЭЛГЭХ *побуд. от* **хүлээх**, заставлять ждать, *держать в* ожидании, задерживать, **хариуцлага** ~ привлекать к ответственности, **үүрэг** ~ возлагать обязанности
ХУЛЭЭС 1) связка, повязка, верёвка, которой стянуто что-либо, 2) *перен.* плен, подчинённость, зависимость
ХУЛЭЭХ 1) ждать, ожидать, 2) получать, принимать, признавать, сознавать, **түр** ~ подождать немного, **~н зөвшөөрөх** признавать, **~ж авах** принимать, воспринимать, **~н авалт** приём, **~н авагч** приёмник, **~н авах цаг** приёмные часы, **~н авах газар** приёмный пункт, **буруугаа/алдаагаа** ~ признавать свою вину/свои ошибки
ХУМ: **юм** ~ *парн.* вещи, утварь, предметы
ХУМҮҮЖИЛ воспитание, воспитанность, **~ийн ажил** воспитательная работа, ~ **сайтай** хорошо воспитанный, ~ **муутай** дурно воспитанный
ХУМҮҮЖИЛГҮЙ невоспитанный, с плохим воспитанием, плохо воспитанный
ХУМҮҮЖИЛТЭЙ воспитанный, благовоспитанный
ХУМҮҮЖИХ воспитываться, **хүүхдийн цэцэрлэгээр** ~ воспитываться в детском саду
ХУМҮҮЖҮҮЛЭГЧ воспитатель, воспитательница
ХУМҮҮЖҮҮЛЭХ воспитывать
ХУМҮҮН человек, ~ **төрөлхтөн** человечество
ХУМҮҮС люди, население, лица, **албаны** ~ официальные лица, **гэр бүлийн** ~ члены семьи, **хариуцлагатай** ~ ответственные лица, **хөдөлмөрийн чадвартай** ~ работоспособное население, **ажилгүй** ~ безработные люди, бездельники
ХҮН 1. человек, люди, ~ **төрөлхтөн** человечество, ~ **ам** население, ~ **амын орлого** душевой доход, ~ **амьтан** человек, люди, **~ий мөс, ~ий үнэр** совесть, **~ий, гаднын** ~ постороннее лицо, чужой человек, **~ий эрх** человеческое право, **~ий ухаан** человеческий разум, **жирийн** ~ простой человек, **хашир, хэрсүү** ~ опытный, много видавший человек, **гэнэн** ~ наивный человек, неосторожный человек, **залуу** ~ молодой человек, ~ **тэрэгчин** рикша, **ухаантай** ~ умный человек, **эрдэмтэй, номтой** ~ учёный, эрудированный человек, **шударга, зарчимч** ~ справедливый, принципиальный человек, ~ **бүрт ногдох татвар** подушный налог, **яриа** ~ разговорчивый человек, **сайн муу** ~ хороший, плохой человек, **хар** ~ муж, **танихгүй** ~ незнакомый человек, незнакомец, **~ий зэрэгт орох** выйти в люди, **~ий амаар будаа идэх** жить чужим умом, **~ий гар харах** материально зависеть от кого-либо, ждать помощи, **~ий гараар могой барих** *приблизительно:* чужими руками жар загребать, **~ий үнэр алдах** потерять человеческий облик, ~ **дүрст бичин** обезьяна человекообразная, **~мич** шимпанзе, ~ **төст мич** горилла, **~ий цагаан хорхой** бычий солитер, **сайн** ~ **явснаа, муу** ~ **идснээ** добрый (хороший) человек о том, где бывал, дурной человек о том, что ел, ~ **болгон адилгүй хүлэг болгон жироогүй** не каждый конь иноходец, не все люди одинаковы, ~ **таван одны орд** созвездие Кассиопея
ХҮН 2. продолговатая ямка на верхней губе у человека
ХҮН 3.: ~ **орхоодой** женьшень, ~ **орхоодойн ханд** женьшеневая настойка, настойка из женьшеня
ХҮНГҮЙ безлюдный, ~ **газар** безлюдное место
ХҮНГҮЙДЭХ 1) становиться безлюдным, обезлюдеть, 2) не хватать рабочей силы, **ажил хийх ~ээд байна** некому работать, нет рабочих рук
ХҮНГЭНЭХ гудеть, издавать гул, грохотать
ХҮНД 1. 1) тяжёлый, 2) трудный, утомительный, серьёзный, ~ **ачаа** тяжёлый груз, ~ **жин** тяжёлый вес, ~ **жонш** *геол.* барит, ~ **үйлдвэр** тяжёлая промышленность, ~ **нөхцөл** трудные условия, ~ **өвчин** тяжёлая, серьёзная болезнь
ХҮНД 2. 1) тяжесть, 2) *разг.* штанга, **~ийг өргөх** поднять тяжесть, поднятие тяжести, **~ийн төв** центр тяжести, **~ийг өргөгч** штангист, **~ийг өргөх** поднять штангу
ХҮНД 3. честь, достоинство, почёт, уважение, **нэр** ~ авторитет, **итгэл** ~ *доверие, почёт*
ХҮНДДЭХ быть слишком тяжёлым, трудным
ХҮНДЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **хүндлэх**, быть уважаемым, почитаться, быть почитаемым
ХҮНДЛЭГДЭХ *страд. от* **хүндлэх**, быть уважаемым, быть почитаемым
ХҮНДЛЭЛ уважение, почтение, почёт, **гүн** ~ глубокое уважение

ХҮНДЛЭХ уважать, почитать, **ахмадыг ~** уважать старших, **гүнээ ~** глубоко уважать
ХҮНДРҮҮЛЭХ *побуд. от* **хүндрэх**, осложнять, ухудшать, делать более серьёзным
ХҮНДРЭЛ осложнение, ухудшение, трудности, **цаг агаарын ~** климатические трудности, ухудшение погоды
ХҮНДРЭХ становиться тяжёлым, тяжелеть, осложняться, **өвчин ~чээ** болезнь осложнилась
ХҮНДТЭЙ пользующийся уважением, авторитетом, почтеный, авторитетный, достойный, уважительный, **~ шалтгаан** уважительные причины
ХҮНДЭТ почётный, уважаемый, высокий, **~ зочин** почётный, высокий гость, **~ гишүүн** почётный член, **~ харуул** почётный караул, **~ цол** почётное звание, **~ жуух** почётная грамота
ХҮНДЭТГЭЛ уважение, почтение, **~ хүлээх** пользоваться уважением, внушать уважение, **~ үзүүлэх** выказывать уважение, заверение в уважении
ХҮНДЭТГЭХ уважать, почитать, **амь үрэгдсэн** дайчдын **дурсгалыг ~** чтить память погибших героев, **~н хүлээж авах** принимать с большим уважением
ХҮНИЙРХЭХ чуждаться, стесняться
ХҮНЛЭГ гуманный, человеческий, человечный, гуманно, по-человечески, **~ үйлс** гуманный поступок, **~ ёс** гуманизм, **бусдад ~ хандах** обращаться с другими по-человечески, **~ бус харьцах** жестоко, бесчеловечно обращаться
ХҮННҮ хунну, гуны
ХҮНС продовольствие, продукты, **хоол ~** продовольствие, провиант, **~ний дэлгүүр** продовольственный магазин, продуктовый магазин, **~ний хангамж** продовольственное снабжение, **~ний агуулах** продовольственный склад, **~ний нөөц** продовольственные резервы, **~ний үйлдвэр** пищевая промышленность
ХҮНТЭЙ людный, **олон ~ газар** многолюдное место
ХҮНХЭР 1) углублённый, глубокий, вогнутый, 2) выбоина, впадина, углубление, **~ таваг** глубокая тарелка
ХҮНЦЭЛ мышьяк
ХҮНЧЛЭХ очеловечивать, развивать свойства человека в ком-, чём-нибудь
ХҮР 1.: **~ дүү** нар младшие братья, младший шурин
ХҮР 2. обрыв
ХҮР 3.: **~ хорхой** щелковичный червь, шелкопряд
ХҮРГҮҮЛЭХ *побуд. от* **хүргэх**, доставляться, быть доставленным, доставлять через кого-либо, поручать доставить
ХҮРГЭГЧ доставщик, **шуудан ~** почтальон
ХҮРГЭН зять, **~ ах** старший зять, муж старшей сестры
ХҮРГЭХ 1) доставлять, посылать, 2) доводить, провожать, сопровождать, 3) дотрагиваться, прикасаться, **гэрт нь ~ж өгөх** проводить домой, сопровождать до дому, **хэл ~** сообщать, доставлять известие, **мэнд ~** передавать привет, **баяр ~** приветствовать, поздравлять, **тус ~** приносить пользу, оказывать помощь, **хор ~** вредить, приносить вред, **уур ~** сердить, злить, **инээд ~** вызывать смех, смешить, **нойр ~** навевать сон
ХҮРД 1. колесо, барабан, круг, **~тэй худаг** колодец с колесом
ХҮРД 2. молитвенный цилиндр, **~ эргүүлэх** вращать молитвенный цилиндр
ХҮРД 3. личинка моли
ХҮРЖИГНЭХ 1) мурлыкать (о кошке), 2) грохотать, громыхать
ХҮРЗ лопата, **~ээр ухах** копать лопатой
ХҮРЗДЭХ копать, сгребать лопатой
ХҮРЛИЙЗ имеющий на четверть другую кровь, креол, **~ бүсгүй** креолка
ХҮРЛИЙХ багроветь, мрачнеть, делаться мрачным, стать угрюмым, становиться неприветливым
ХҮРЛЭГЭР мрачный, угрюмый, неприветливый, багровый, **~ царай** мрачное, неприветливое лицо
ХҮРМЭН базальтовый, **~ үе** базальтовый слой
ХҮРНЭ хорёк
ХҮРТВЭР *мат.* числитель
ХҮРТЭЛ до, вплоть, по, **нэгээс арав ~** тоолох считать от одного до десяти, **өнөөдрийг/өнөөг ~** до наших/до сегодняшних дней
ХҮРТЭХ 1. доставать, хватать на всех
ХҮРТЭХ 2. 1) удостаиваться, 2) получать, принимать, **шагнал ~** удостаиваться награду
ХҮРТЭХҮЙ осязание, чувство осязания
ХҮРТЭЭЛ достояние, **ард түмний ~** народное достояние
ХҮРТЭЭМЖ достаток, достаточность, что-либо, имеющееся в достаточном количестве, достояние
ХҮРТЭЭМЖГҮЙ недостаточный, недостаточно
ХҮРТЭЭМЖТЭЙ достаточный, хватающий всем, доступный
ХҮРТЭЭХ *побуд. от* **хүртэх**, удостаивать, выделять долю, давать полагающуюся при распределении долю
ХҮРХРЭХ рычать, **арслан ~нэ** львы рычат
ХҮРХРЭЭ водопад, **уулын ~** горный водопад
ХҮРХРЭЭТЭХ ниспадать (о водопаде)
ХҮРШГҮЙ недостижимый, недосягаемый, **~ өндөрлөг** недостижимая вышина
ХҮРЭЛ бронза, бронзовый, **~ медаль** бронзовая медаль
ХҮРЭЛЗГЭНЭ сверчок, сверчковые
ХҮРЭЛЦЭХ хватать, оказываться в достатке, **бидний мөнгө ~гүй** денег у нас недостаточно/не хватает
ХҮРЭЛЦЭЭ достаточность, достаток, **~ сайтай** довольно достаточный
ХҮРЭЛЦЭЭГҮЙ недостаточный, нехватающий количественно, недастаточно, **~ байх** быть недостаточным
ХҮРЭЛЦЭЭТЭЙ достаточный, хватающий, имеющийся вдоволь, зажиточный, достаточно, зажиточно
ХҮРЭМ 1. базальт, базальтовый, **~н бэгэлцэг** платобазальт, **~лэг чулуулаг** базальтоиды
ХҮРЭМ 2. куртка, **савхин ~** кожаная куртка
ХҮРЭН коричневый, бурый, **~ баавгай** бурый медведь, **хар ~ өнгө** темно-коричневый цвет
ХҮРЭНТЭХ быть коричневым, выглядеть коричневым, становиться коричневым
ХҮРЭХ 1) доходить, доезжать, добираться, достигать, 2) трогать, касаться, дотрагиваться, 3) быть в достатке, быть достаточным, **гэртээ ~** добираться до дому, **зорьсондоо ~** достичь своей цели, **насанд ~** достигать совершенолетия, **үгэндээ ~** сдержать слово, **гар ~** трогать рукой, касаться рукой, **биттий хүр!** не трогай! **инээд ~** хочется смеяться, **уур ~** сердиться, злиться, **нойр ~** хотеть спать, клонить ко сну, **залхуу ~** лениться, **ханиад ~** болеть гриппом, простудиться, **шээс ~** иметь позыв (к мочеиспусканию), **баас ~** иметь позыв (о действии кишечника)
ХҮРЭХГҮЙ 1) не достигать, не доставать, 2) недоставать, не хватать, 3) недостаточный, **өвдөг ~ ус** вода (в реке) не достигающая, не доходящая по колен, **хүч ~** сил не хватает, **зуу ~ төгрөг** без малого сто тугриков
ХҮРЭЭ 1. крупный монастырь, стан, лагерь, *ист.* прежнее название монгольской столицы
ХҮРЭЭ 2. рама, ореол, круг, кайма, контур, **цонхны ~** оконная рама, **нүдний шилний/саравчны ~** оправа для очков
ХҮРЭЭ 3. сфера влияния, диапазон
ХҮРЭЭЛЭГЧ 1) окружающий, 2) окружение
ХҮРЭЭЛЭЛ окружение, окружающая среда, близкие
ХҮРЭЭЛЭН 1) исследовательский институт, 2) стадион, 3) сад, двор, **эрдэм шинжилгээний ~** научно-исследовательский ин-

ститут, **цэнгэлдэх ~** стадион, **ургамлын ~** ботанический сад, **~ буй орчныг хамгаалах** закиты окружающей среды

ХҮРЭЭЛЭХ окружать, окаймлять, **улам нягтаар тойрон ~** ещё теснее сплотиться вокруг кого-, чего-либо

ХҮСЛЭН желание, стремление, **~ болох** сильно хотеть, ожидать с нетерпением, гореть желанием

ХҮСНЭГ графа, **~ татах/хийх** графить

ХҮСНЭГТ таблица, диаграмма, схема, **~ бөглөх** заполнить таблицу

ХҮСЭЛ желание, охота, стремление, **~ эрмэлзэл** чаяние, стремление, **таны ~ээр** по вашему желанию, **~ийг биелүүлэх/хангах** удовлетворять чье-либо желание

ХҮСЭЛТ желание, просьба, мнение, запрос, **~ээ илэрхийлэх** выразить щественный, **~ зэвсэг** мощное оружие

ХҮСЭХ 1) желать, хотеть, стремиться, 2) просить, **сайн сайхныг ~** желать наилучшего, **эрүүл энхийг ~** желать здоровья, **тусламж ~** просить помощи

ХҮҮ 1. сын, мальчик

ХҮҮ 2. процент, **~тэй зээл** процентный заём, **ашиг орлогын ~** процент прибылей, **~гүй зээл** беспроцентный заём, **~гийн өр** долг по процентам

ХҮҮДИЙ мешочек, куль, **~д хийх** класть в мешок

ХҮҮДИЙЛЭХ класть в мешок, **гурил ~** ссыпать муку в мешок

ХҮҮЕ *возглас, которым обращаются к кому-нибудь в начале речи:* эй, слушай, слушайте, **~, найзаа, нааш ир!** эй, дружок, иди-ка сюда!

ХҮҮЛЭХ 1. отдавать деньги под процент, заниматься ростовщичеством, **мөнгө ~** капитал, ростовщический капитал

ХҮҮЛЭХ 2. разрывать, отрывать клок, лоскут

ХҮҮР труп, мертвец, **~ оршуулах газар** кладбище, **Шидэт ~ийн үлгэр** Сказка о волшебном мертвеце

ХҮҮРНЭЛ рассказ, повесть, повествование, повествовательный, **~ийн маягаар, хэлбэрээр** в стиле, в форме повествования/рассказа, **~ийн төрөл** повествовательные жанры, **~** дуу романс

ХҮҮРНЭХ рассказывать, повествовать, **түүх ~** повествовать об истории

ХҮҮРЭГ: **цан ~** *парн.* иней, изморозь

ХҮҮХЭД дети, ребята, ребёнок, **хөхүүл ~** грудной ребёнок, **сургуулийн насны ~** дети школьного возраста, **сургуулийн өмнөх насны ~** дети дошкольного возраста, **эрэгтэй ~** мальчик, **эмэгтэй ~** девочка, **өргөмөл ~** приёмный ребёнок, **өнчин ~** сирота, **~ийн цэцэрлэг** детский сад, **~ийн тоглоом** детские игрушки, **~ийн өвчин** детская болезнь, **~ийн тэтгэлэг** пособие на детей, **~ олох** забеременеть, **~ төрүүлэх** рожать, **~ өсгөх** вырастить ребёнка, **~ зан гаргах** ребячиться, *вести себя* по-детски

ХҮҮХЭДГҮЙ не имеющий ребёнка, бездетность, **~ айл** бездетная семья, **~н** татвар налог на бездетность

ХҮҮХЭЛДЭЙ кукла, кукольный, **~н** театр кукольный театр

ХҮҮХЭМСЭГ жуир, бабник, гулёна

ХҮҮХЭН 1. девушка, женщина, **залуу ~** молодая девушка, **сайхан ~** красивая девушка, **нөхөртэй ~** замужняя женщина, **эмч ~** женщина-врач, **~тэй танилцах** познакомиться с женщиной, **~ эргүүлэх** ухаживать за девушкой, **хар энгэртэй ~** женщина, приносящая несчастье

ХҮҮХЭН 2. дочь, девочка, **манайх хүү ~ хоёртой** у нас сын и дочь

ХҮХЭР сера, **~ийн хүчил** серная кислота, **цэвэр ~** самородная сера

ХҮХЭЭН *обращение:* дитя! мальчик! девочка!

ХҮЧ (ин) 1. сила, мощь, **ажиллах ~** рабочая сила, **үйлдвэрлэх ~** производительные силы, **зэвсэгт ~н** вооружённые силы, **~н зүйл** фактор, хугацааны **~н зүйл** *фактор времени*, **гол ~** главная сила, **эрчим ~** энергетика, **биеийн ~** физическая сила, **В ~** сила ветра, **морины ~** *лошадиная сила*, **татах ~** *сила тяготения/притяжения*, **түлхэх ~** сила сопротивления, **~ чадал** мощность, **үйлдвэрлэлийн ~н чадал** *производственные мощности*, **~ хэрэглэх** применять силу, применение силы, **~ээ дайчлах** мобилизовать свои силы, напрягать все усилия, **~ээ сорих** испытывать свои силы, **~ орох** набираться силы, **~ээр авах** брать силой, **~н төгөлдөр** болох вступать в силу, **~нгүй** болох утратить силу, **~нгүй болгох** считать недействительным, делать недействительным, **~ хэрэглэсэн гэмт хэрэг** преступление с применением насилия, насильственное преступление, **~ хэрэглэхээр айлган сүрдүүлэх** угрожать насилием

ХҮЧ 2. кислотность, **~ орох** становиться кислым

ХҮЧ 3. нагул, упитанность, **~ авах** жиреть (о скоте)

ХҮЧДЭЛ напряжение, **их, өндөр ~ийн гүйдэл** ток высокого напряжения, **эргэх ~** напряжение вращательное

ХҮЧДЭХ делать/выполнять что-нибудь силой, напрягать силы, проявлять усилие

ХҮЧИЛ кислота, кислотный, **~ төрөгч** кислород, **ялзмагт ~** гумусовая кислота

ХҮЧИЛЛЭГ кислотный, **~ чанар** кислотность, **~ бороо** кислотные дожди

ХҮЧИН *разг.* изнасилование, **~гийн хэрэг** дело об изнасиловании, **~гийн хэргээр хатуу шийтгэгдэх** строго караться/жестоко наказываться за изнасилование, быть строго наказанным за изнасилование

ХҮЧИНГҮЙ недействительный, **~д тооцох** считать недействительным, **~ болгох тухай нэхэмжлэх** иск об аннулировании чего-либо

ХҮЧИНДЭХ изнасиловать, насиловать

ХҮЧИНТЭЙ действительный, действующий, сохраняющий свою силу, **~ хэвээр байх** быть/оставаться действительным по-прежнему, **~ сонгууль** действительные выборы

ХҮЧИР тяжёлый, тяжкий, изнурительный, **хүнд ~ ажил** изнурительная работа, **~ өвчин** тяжёлая болезнь, **~ хэрэг, ял** тяжкие преступления

ХҮЧИРХИЙЛЭЛ насилие, изнасилование, злоупотребление властью, жестокость, грубость

ХҮЧИРХИЙЛЭХ насиловать, применять силу, производить насилие, совершать жестокость, грубой силой заставлять делать что-либо

ХҮЧИРХЭГ мощный, могучий

ХҮЧИТ сильный, крепкий, мощный, **~ бөх** борцы, силачи

ХҮЧЛЭХ проявлять усилие, напрягать силы, стараться изо всех сил, применять силу, насильно принуждать

ХҮЧТЭЙ 1) сильный, мощный, 2) жирный, упитанный, 3) сильнодействующий, **~ нөлөө** сильное влияние, **~ тарган морь** жирная лошадь, **~ хор** сильнодействующий яд, **~ эм** сильнодействующее средство, **~ цохих** сильно ударить

ХҮЧТЭН сильный, силач, атлет, **~ий өмнө хүчгүй нь буруу** перед сильным бессильный виноват

ХЭВ 1. порядок, правило, нормальное состояние, **~ заншил** обычай, традиция, **нийтийн ~ журам** общественный порядок, правило, **~ гажил** деформация, **уян хатан ~ гажил** деформация пластичная, **~ээрээ байх** быть по-прежнему, быть как и раньше

ХЭВ 2. образец, внешние формы, модель, фасон, шаблон, печать, **~ сайтай** *с хорошей фигурой*, **бичгийн ~** почерк, **гутлын ~** сапожная колодка, **хувцасны ~** фасон одежды, **~ийн талх** формовой хлеб

ХЭВ 3. форма, **тоосго цохих ~** форма для кирпича

ХЭВ 4. отпечаток, след, **амьтны хөлийн ~** отпечаток ног животного
ХЭВ 5.: **үйл үгийн ~** *грам.* залог, **үйл үгийн үйлдүүлэх ~** побудительный залог глагола
ХЭВИЙН нормальный, нормально, в порядке (о делах), **~ бус** ненормальный, необычный, необыкновенный
ХЭВИЙХ наклоняться, крениться
ХЭВЛИЙ живот, утроба, грево, **~гээр дурандах** лапароскопия, **газрын ~** недра земли
ХЭВЛҮҮРДЭХ формовать, **шавар ~** формовать глину
ХЭВЛЭГДЭХ *страд. от* **хэвлэх**, печататься, издаваться, быть изданным, опубликоваться, **~сэн өдрөөс** со дня опубликования
ХЭВЛЭГЧ издатель, печатник
ХЭВЛЭЛ печать, издание, пресса, **~ захиалах** выписывать периодическую печать, **~ийн хуудас** а) печатный лист, б) страницы печати, **гүн ~** глубокая печать, **~ийн газар** издательство, **~ийн бага хурал** пресс-конференция, **~д бэлтгэх** готовить к печати/к изданию/к выпуску, **~д зориулсан биш** не для печати второе издание книги
ХЭВЛЭЛТ печатание, издание, **ном ~** печатание книг
ХЭВЛЭМЭЛ печатный, напечатанный
ХЭВЛЭХ 1) печатать, издавать, 2) печатный, **сонин ~ж гаргах** печатать газету, **~н нийтлэх эрх чөлөө** свобода печати, **~ газар/үйлдвэр** типография
ХЭВЛЭЭР: ~ явагчид пресмыкающиеся
ХЭВРЭГ хрупкий, ломкий, непрочный, **~ төмөрлөг** хрупкий металл
ХЭВТҮҮЛЭХ *побуд. от* **хэвтэх**, укладывать, заставлять лечь, положить, **эмнэлэгт ~** положить в больницу
ХЭВТЭР 1) постель, ложе, 2) лёжка, подстилка для скота, **~ийн өвчтөн/дэглэм** постельный больной/режим, **~т орох** быть прикованным к постели
ХЭВТЭХ ложиться, лежать, **унтахаар ~, орондоо орж ~** ложиться спать, ложиться в постель, **эмнэлэгт ~** ложиться в больницу, лежать в больнице
ХЭВТЭШ 1) ложе, постель, 2) лежбище, лёжка (для скота)
ХЭВТЭЭ 1) в лежачем положении, 2) горизонтальный, **~ шугам** горизонтальная линия
ХЭВЦГИЙ противный (о характере), своенравный
ХЭВЦЭГ кипчак
ХЭВШИЛ уклад, обычай, **амьдралын ~** уклад жизни, **нийгэм эдийн засгийн ~** общественно-экономический уклад
ХЭВШИХ 1. становиться традицией, стать привычкой, входить в обыкновение
ХЭВШИХ 2. разнашиваться (об обуви)
ХЭВШМЭЛ установившийся, привычный, устойчивый, неизменный, **ахуй амжиргааны ~ дэглэм** привычный порядок жизни, **~ хэллэг** фразеология
ХЭВЭГ шелуха, мякина
ХЭВЭГЧ жующий, жвачный, **~ амьтад** жвачные животные
ХЭВЭЛ живот, утроба, брюхо, **~ хөлтөн** брюхоногие
ХЭГЖҮҮН спесивый, надменный, упрямый
ХЭГЖҮҮРХЭХ быть спесивым, оказываться надменным, быть упрямым
ХЭГЗЛЭХ сдирать, надсекать
ХЭД (эн) 1) сколько, как много, в каком количестве, 2) больше, более, свыше, 3) несколько, **энэ ~н төгрөгийн үнэтэй вэ?** сколько это стоит? **Шинэ Зеландын хүн ам хэд билээ?** Каково там население Новой Зеландии? **одоо цаг ~ болж байна?** сколько сейчас времени? **та ~н настай вэ?** сколько вам лет? **таны утасны дугаар ~** вэ? какой у вас номер телефона? **~н удаа** сколько раз, **~н үгээр хэлбэл** в нескольких словах, **тавин ~н онд** где-то в 50-ые годы, **~ ~н удаа, ~ дахин** несколько раз
ХЭДГЭНЭ шмель
ХЭДДҮГЭЭР который, какой, **та ~ байранд амьдардаг вэ?** в каком (номере) доме вы живёте?
ХЭД ДЭХ который, какой, **~ удаа** который раз
ХЭДИЙ 1) сколько, как много, в какой мере, в какой степени, 2) хотя, хоть, несмотря на то, что, **~чинээ** сколько, какой величины, как много, **~ удах вэ?** как долго продолжится? сколько времени потребуется?
ХЭДИЙВЭЭР хотя
ХЭДИЙД когда, какого числа, **~ ч хамаагүй** когда угодно, в любое время
ХЭДИЙН 1) тогда, в то время, в тот момент, в прошлый раз, 2) уже давно, **би аль ~ сэрсэн** я давно уже проснулся
ХЭДИЙНЭЭ давно, уже давно, давным давно
ХЭДИЙНЭЭС с давних пор, издавна
ХЭДҮҮЛ сколько, несколько, **та гэртээ ~ суудаг вэ?** сколько у вас человек дома? сколько у вас членов в семье? **бид энд ~ээ ирсэн** нас приехало несколько человек
ХЭДХЭН всего несколько, немного
ХЭДЭНТЭЭ несколько раз, неоднократно, **~ тааралдах** неоднократно встречаться, несколько раз видеться
ХЭДЭРЛЭХ быть непослушным, оказываться противным, быть несговорчивым, упрямиться, упрямствовать
ХЭЗЭЭ когда, **та ~ явах вэ?** когда вы уезжаете? **~ ямагт** всегда, вечно, **~нээс** а) с какого времени, когда, б) издавна, с давних пор
ХЭЗЭЭД всегда, постоянно, в любое время
ХЭЛ 1. 1) язык, язычок, 2) язык, речь, **~ний үзүүр** кончик языка, **хонхны ~** язык колокольчика, **~ээ гаргах** показать язык, **~ээр долоох** лизать языком, **~ээ хазах** прикусить язык, **монгол ~** монгольский язык, **үндэсний ~** национальный язык, **харь, гадаад ~** иностранный, чужой язык, **төрөл ~үүд** родственные языки, **~ ярианы соёл** культура языка, **эх ~** родной язык, материнский язык, **ярианы ~** разговорный язык, **утга зохиолын ~** литературный язык, **бичгийн ~** письменный язык, **этгээд ~** жаргон, **~зүй** грамматика, **~шинжлэл** лингвистика, языкознание, **гадаад ~ сурах/үзэх** изучать иностранный язык, **гадаад ~** мэдэх знать иностранный язык, владеть иностранным языком, **~д орох** начинать говорить (о детях), **~ амаа олох/ололцох** найти общий язык, **~ ам хийх /гаргах** ссориться, сеять раздор, жаловаться, **~ амы нь сугалах** всё разузнать, **~ барих** поддерживать связь
ХЭЛ 2. известие, сообщение, весть, **~ сураг авах** получать известии, **~ явуулах/хүргэх** сообщать, передавать сообщение
ХЭЛБИЙЛГЭХ *побуд. от* **хэлбийх**, 1) склонять, наклонять, искривлять, 2) *перен.* искажать, извращать
ХЭЛБИЙХ склоняться, наклоняться, крениться
ХЭЛБЭЛЗЭЛ колебание, качка, колыхание, *муз.* вибрато, **үнийн ~** колебание цен, **уур амьсгалын ~** колебание климата
ХЭЛБЭЛЗҮҮЛЭХ *побуд. от* **хэлбэлзэх**, раскачивать, качать, колыхать, колебать
ХЭЛБЭЛЗЭХ 1) наклоняться, крепиться, 2) колебаться, качаться, колыхаться
ХЭЛБЭР форма, вид, фигура, **~ дүрс, ~ янз** *парн.* облик, контур, фигура, **биеийн ~ галбир** фигуры, внешнее очертание человека, **ажлын ~** форма, вид работы, **дэлхий бөмбөрцөг ~тэй** земля имеет форму шара, **~ төдий** формальный, формально
ХЭЛБЭРДЭГЧ формалист
ХЭЛБЭРДЭЛ формализм, формальность, **хүнд суртлын ~** бюрократический формализм

ХЭЛБЭРДЭХ проявлять формальное отношение к чему-нибудь, соблюдать внешние формальности, быть формалистом
ХЭЛГИЙ косноязычный, немой
ХЭЛГҮЙ 1) *немой, не говорящий*, 2) без вести, бесследно, **төрөлхийн ~** немой от рождения, **~ алга болох** пропадать без вести, исчезать бесследно
ХЭЛЛЭГ оборот речи, выражение, **өвөрмөц ~** идиомы, **хэвшмэл ~** фразеология
ХЭЛМЭГДҮҮЛЭЛТ репрессия, **~ийн жилүүд** годы репрессии
ХЭЛМЭГДҮҮЛЭХ *побуд. от* **хэлмэгдэх**, репрессировать, наносить вред, причинять ущерб, повреждать, терроризировать, **гучаад онуудад гэмгүй олон хүнийг ~жээ** в тридцатые годы было репрессировано много невинных людей
ХЭЛМЭГДЭЛ репрессия, вред, ущерб, опустошение, разорение
ХЭЛМЭГДЭХ репрессироваться, подвергаться репрессии, подвергаться опустошению/разорению, терпеть урон/ущерб
ХЭЛМЭРЧ устный переводчик, толмач
ХЭЛМЭРЧЛЭХ устно передавать/переводить, делать устный перевод
ХЭЛТГИЙ 1) наклонный, покатый, 2) набекрень, набок, 3) пол, половина, **~ сар** полумесяц, **~ хэнгэрэг** бубен
ХЭЛТИЙЛГЭХ *побуд. от* **хэлтийх**, наклонять, кренить, валить набок, кривить
ХЭЛТИЙХ наклоняться, крениться, покоситься, быть наклонным
ХЭЛТЛЭХ отламывать, отбивать, откалывать
ХЭЛТРҮҮЛЭХ *побуд. от* **хэлтрэх**, избавлять, освобождать, спасать, выручать, **үхлээс ~** избавить от смерти
ХЭЛТРЭХ 1. отламываться, откалываться, отпадать
ХЭЛТРЭХ 2. избавляться, освобождаться, избегать чего-либо неприятного, **аюулаас ~** избавиться от опасности, **амь ~** избежать смерти, быть помилованным
ХЭЛТЭРХИЙ осколок, обломок, **их бууны сумны ~** осколок снаряда
ХЭЛТЭС отдел, отделение, **боловсон хүчний ~** отдел кадров
ХЭЛҮҮ клитор, **~ таалах** ласкать клитор, **~ний суурь** ножки влагалища, **~ний их бие** тело клитора
ХЭЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **хэлэх**, давать высказаться, заставлять сказать, позволять говорить, передавать, сообщать через кого-либо, **хүнээр ~** сообщать через кого-либо
ХЭЛХГЭР широченный, просторный, мешковатый (об одежде), отвислый
ХЭЛХИЙХ быть мешковатым, просторным (об одежде)
ХЭЛХЭХ 1) нанизывать, продевать через отверстие, 2) *перен.* соединять, собирать в одно, связывать вместе, 3) *индексировать*, **утсанд сувд ~** нанизать жемчуг на нитку
ХЭЛХЭЭ 1) связка, связь, 2) нить, шнурок (для нанизывания), 3) индекс, указатель, **~ холбоо** связь, контакт, взаимоотношения, **ураг төрлийн ~** родственные связи, **~ яс** скелет, **~ эгшиглэгээ** *муз.* цепной лад, **үгсийн ~** индекс, список слов, **~ гинжийн орд** созвездие Северная корона
ХЭЛХЭЭС нить, шнурок (для нанизывания)
ХЭЛЦ фраза, фразеологический, **~ийн толь** фразеологический словарь
ХЭЛЦЭЛ сделка, **~ хийх** заключать сделку
ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ *побуд. от* **хэлэлцэх**, ставить на обсуждение, вносить на рассмотрение, **хамт олноор ~** ставить на обсуждение коллективом
ХЭЛЭЛЦЭХ обсуждать, разговаривать, **шүүмжлэн ~** обсуждать, разбирать, **~н тохирох** договариваться, **~ асуудал** повестка дня, **~ж буй асуудал** обсуждаемый вопрос, **~н тохиролцогч этгээдүүд** договаривающиеся стороны
ХЭЛЭЛЦЭЭ 1) переговоры, 2) соглашение, договорённость, сделка, уговор, **дээд хэмжээний ~** переговоры на высшем уровне, **гал зогсоох тухай ~** переговоры о прекращении огня, **~ хийх** вести переговоры, **~рийн үйлчлэх хугацаа** срок действия соглашения
ХЭЛЭЛЦЭЭР соглашение, **гэрээ ~** договор, **~ байгуулах** заключить соглашение, **худалдааны ~** торговое соглашение
ХЭЛЭМГИЙ речистый, бойкий на язык, **~ доломгой** разбитной
ХЭЛЭХ говорить, сказать, рассказывать, **үг ~** произносить речь, **үнэнийг ~** говорить правду, **худал ~** говорить неправду, лгать, соврать, **саналаа ~** высказать свое мнение, **өөрөөр ~бэл** иначе говоря, то есть, **~зэд яах вэ?** о чём говорить? всё ясно
ХЭМ 1) мера, пределы, рамки, 2) градус, температура, **~ хэмжээ** норма, **~ хэмжээ тогтоосон гэрээ** нормативный договор, **20 ~ халуун** 20 градусов тепла
ХЭМЖИГДЭХҮҮН величина, **адил ~** равные величины
ХЭМЖИГЧ измеритель
ХЭМЖИЛ измерение, **~ зүй** система мер
ХЭМЖИЛТ измерение, **өндрийн ~** измерение высоты, **байр зүйн ~** измерения топографические
ХЭМЖИХ измерять, мерить, отмеривать, измерительный, **алхаагаар ~** мерить шагами, **урт богиныг ~** измерять длину, **~ багаж хэрэгсэл** измерительный прибор
ХЭМЖҮҮР 1) измеритель, измерительный прибор, 2) критерий, **халуун хүйтний хэмжүүр** термометр, **хэмжүүр болох** служить критерием
ХЭМЖЭЭ 1) мера, размер, объём, 2) уровень, норма, **уртын ~** мера длины, **талбайн ~** размер площади, **ордын ~** размер месторождения, **гадаргуугийн ~** меры поверхности, **арга ~ авах** принять меры, **түр арга ~** временная мера, **~ хязгаар, хэр ~** мера, предел, **соёлын ~** культурный уровень, **амьдралын ~** жизненный уровень, **мэдлэгийн ~** уровень знаний, **орлогын ~** уровень дохода, **үлэмж ~гээр** в значительной мере, **~ авах** мерить, брать мерку, размер, **дээд ~ний уулзалт** встреча в верхах, встреча на высоком уровне, **ялын дээд ~** высшая мера наказания
ХЭМЖЭЭГҮЙ 1) неизмеримый, безмерный, непомерный, неизмеримо, безмерно, безгранично, 2) неограниченный, безграничный, **~ эрх мэдэл** неограниченная власть, **~ баярлах** безмерно радоваться
ХЭМЖЭЭЛШГҮЙ неимеримый, неограниченный, чрезвычайный, неисчислимый, неизмеримо, неограниченно, неисчислимо, **аж амьдрал урьдынхаас ~ дээр болов** жизнь стала неизмеримо лучше прежней, **~ баялаг** неисчислимые богатства
ХЭМЖЭЭС 1) масштаб, 2) отмеренный участок
ХЭМЛЭХ 1. измерять, мерить
ХЭМЛЭХ 2. грызть, раскусывать зубами что-либо твёрдое, **нохой яс ~ж байна** собака грызёт кость
ХЭМНЭГДЭХ *страд. от* **хэмнэх**, быть сэкономленным, экономиться
ХЭМНЭЛ 1. ритм, ритмика
ХЭМНЭЛ 2. экономия, бережливость
ХЭМНЭЛ 3. измерение
ХЭМНЭХ экономия, расходовать экономно, **аривлан ~** экономить, сберегать, **~ж зарцуулах** расходовать бережно, **менгө ~** экономить деньги, **түлш ~** экономить топливо, **цаг ~** экономить время
ХЭМХ 1. *частица усиления при глаголах:* **~ цохих** разбивать, раздроблять
ХЭМХ 2.: **өргөст ~** огурец
ХЭМХДЭГ что-либо размолотое, помолотое, **~ будаа** крупа, **сагагийн ~** гречневая крупа

ХЭМХДЭС лом, обломки, ~ **төмөр** железный лом, **чулуугийн** ~ обломки пород
ХЭМХЛЭХ разбивать, дробить, разрушать, сломать, **сандал** ~ сломать стул
ХЭМХРЭХ разбиваться, раздробляться, разрушаться, обваливаться, разламываться, сломаться
ХЭМХЭРХИЙ 1) разбитый, сломанный, 2) обломок, ~ **ширээ** сломанный стол, **шилний** ~ обломок стекла
ХЭМЭЭХ 1) именовать, обозначать, называть, 2) *употребляется в роли союзного слова*
ХЭН кто, **энэ/тэр** ~ **бэ?** кто это? кто он? ~ **мэдэх вэ?** кто знает? **Таны нэр** ~ **бэ?** Как Вас зовут? **нэр чинь** ~ **билээ?** как тебя звать-то? ~**ий** чей, чья, чьё, чьи, **энэ** ~**ий ном бэ?** чья эта книга? ~**ий ч байсан,** ~ **ч байсан** кто бы ни был, ~**ий ч доор орохооргүй байх** никому не уступать в чём-либо
ХЭНГЭРЭГ 1. барабан, бубен, ~ **дэлдэх** бить в барабан, **хагархай** ~ болтун, пустолов, пустомеля, бесструнная балалайка, **чихний** ~ барабанная перепонка
ХЭНГЭРЭГ 2.: **цээжний** ~ грудная клетка
ХЭНЗ 1) вторая трава, вырастающая к осени после покоса, отава, 2) родившийся осенью, поздний (о молодняке скота), 3) родившийся от пожилых родителей (о детях), ~ **хүүхэд** поздний ребёнок
ХЭНХГЭР очень широкий, крупный (о людях)
ХЭНХЭГ одержимый чем-нибудь, страстно желающий чего-либо, чрезмерный, превосходящий меру, мания, 2) прожорливый, обжора
ХЭНШҮҮ гарь, ~ **үнэртэнэ** пахнет гарью
ХЭНЭГГҮЙ 1) благодушный, спокойный, равнодушный, безразличный, невозмутимый, 2) благодушно, равнодушно, безразлично, ~ **харц** равнодушный взгляд, **алив юманд** ~ **байх/хандах** благодушно, безразлично отнестись к чему-нибудь
ХЭНЭЭ 1) мания, психоз, 2) одержимый чем-нибудь, «шизо», ~ **тусах** страдать манией
ХЭНЭЭРХЭЛ истерия, психоз, мания
ХЭНЭЭРХЭХ психовать, вести себя истерично
ХЭНЭЭТЭЙ истеричный, психопатический, ~ **хүн** психопат, истерик, псих, идиот
ХЭРВЭЭ если, в случае, ~ **дургүй байгаа бол/байвал битгий яв** если не хочешь, то не ходи
ХЭРГЭМ титул, сан, чин, ~ **зэрэг олгох** присваивать кому-либо титул, титуловать, **зэрэг** ~**тэй хүн** титулованное лицо
ХЭРЗГЭР что-либо каркасоподобное, скелетообразное, тощий, очень худой
ХЭРЗИЙХ быть скелетообразным, каркасоподобным
ХЭРЛЭГ *мед.* ревматизм
ХЭРМЭЛ 1. бродяга, странник, пилигрим
ХЭРМЭЛ 2. перевязанный крест-накрест
ХЭРСҮҮ проницательный, сообразительный, осторожный, осмотрительный, ~ **хөвгүүн/хүү** проницательный мальчик
ХЭРҮҮЛ ссора, раздоры, ругань, скандал, склока, ~ **гаргах** начинать ссору, ~ **өдөх** затевать ссору, искать ссору с кем-либо, **бөөн** ~ шумная ссора, **гэр доторх** ~ семейная склока
ХЭРҮҮЛЧ спорщик, скандалист, склочник, склочный, ~ **хүн** склочный человек, скандалист
ХЭРХЭВЧ ни в коем случае, никак, ~ **болохгүй** никак нельзя, совершенно невозможно, ~ **чадахгүй** никак не можем
ХЭРХЭН как, каким образом, **чи үүнийг** ~ **хийв?** как ты сделал это?
ХЭРХЭХ как поступать, как делать, как быть
ХЭРЦГИЙ 1) жестокий, свирепый, зверский, 2) жестоко, свирепо, зверски, ~**гээр алах** а) зверски убить, б) зверское убийство, ~ **аашлах, авирлах** поступать жестоко, обращаться свирепо, вести себя жестоко
ХЭРЦГИЙЛЭЛ жестокость, зверство, ~ **явуулах** учинять зверство, свирепствовать, терроризировать
ХЭРЦГИЙЛЭХ поступать жестоко, зверствовать, неистовствовать, свирепствовать, терроризировать
ХЭРЧИГДЭЛ *геол.* срез, **идэгдлийн** ~ срез эрозионный
ХЭРЧИМ 1) отрез, кусок, 2) полено, **нэг** ~ **мах** один кусок мяса
ХЭРЧИХ нарезать, разрезать, мелко резать, крошить, **хуттаар** ~ резать ножом, **мах** ~ мелко резать мясо
ХЭРЧЛЭЭ надрез, нарезка
ХЭРЧЛЭЭС надрез, зарубка, затеси
ХЭРЧЛЭЭСЛЭХ делать зарубку, делать надрезы, надрезать
ХЭРЧЭЭ род печенья
ХЭРЭВ если, в случае
ХЭРЭГ 1) дело, 2) нужда, необходимость, **хувийн** ~ а) частное дело, личное дело, б) досье, личное дело, **бусдын** ~**т оролцох** вмешиваться в чужие дела, **ямар нэгэн** ~**ээр ирэх,** ~ **болгож ирэх** приходить по делу, **огт өөр** ~ совсем другое дело, **гэмт** ~ преступление, ~ **үүсгэх** возбуждать дело, ~ **шийдвэрлэлт** разрешение дела, **гэмт** ~ **хийх/гаргах** совершать преступление, ~**ийн болсон нөхцөл байдал** фактические обстоятельтсва дела, ~**ийг ил таслах** слушать дело в открытом заседании, ~**ийг хэрэгсэхгүй болгох** *юр.* прекращение производства по делу, ~ **болох** пригодиться, годиться, ~ **эрхлэгч** делопроизводитель, администратор, ~ **эрхлэх газар** управление по делам
ХЭРЭГГҮЙ 1) ненужный, непригодный, 2) не нужно, не надо, незачем, ~ **юм** ненужная вещь, **үзэх** ~ не стоит смотреть
ХЭРДЭС моток, клубок
ХЭРЭГЖИХ реализоваться, осуществляться, претворяться, **амьдралд** ~ претворяться в жизнь
ХЭРЭГЖИЛТ претворение, осуществление, реализация, **төлөвлөгөөний** ~ осуществление плана
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **хэрэгжих**, реализовать, осуществлять, претворять, **шийдвэр** ~ осуществить решение
ХЭРЭГЛЭГДЭХ использоваться, применяться, употребляться, **тийм арга өргөн** ~**дэг** такой метод широко применяется
ХЭРЭГЛЭГДЭХҮҮН материал, сырьё
ХЭРЭГЛЭГЧ потребитель, потребительский, **эд** ~**ийн хоршоо** потребительская кооперация
ХЭРЭГЛЭЛ 1) потребление, 2) инструмент, **цагаан** ~ бельё, **бичгийн** ~ письменные принадлежности
ХЭРЭГЛЭХ применять, употреблять, использовать, потреблять, **практикт** ~ применять на практике, **зэвсэг** ~ применять оружие, **хууль зүйн хэм хэмжээ** ~ применять нормы права, **байдаг аргаа/хамаг аргаа** ~ использовать все возможные средства, **ойлгогдохгүй үг** ~ употребить непонятное слово, **шинэ арга** ~ применять новый метод
ХЭРЭГЛЭЭ потребность, ~**ний бараа** потребительские товары, ~**ний хугацаа** использовать до…
ХЭРЭГСЭЛ средства, оборудование, **үйлдвэрлэлийн** ~ средства производства, **тээврийн** ~ средства транспорта, **цагаан** ~ постельные принадлежности
ХЭРЭГСЭХ принимать во внимание, учитывать, считать, считать нужным, придавать значение
ХЭРЭГСЭХГҮЙ не придавать значения, не считать нужным, не считаться, игнорировать, ~ **болгох** отклонять, аннулировать, считать недействительным

ХЭРЭГТЭЙ 1) нужный, необходимый, 2) надо, нужно, необходимо, должно, следует, целесообразно, **үүнийг заавал хийсэн байх** ~ это должно быть сделано

ХЭРЭГТЭН обвиняемый, подсудитый, изысканный, нарядный, ~ **эр** денди, щеголь, франт

ХЭРЭГЦЭЭ нужда, потребность, необходимость, **чухал** ~ важная необходимость, **амьдралын** ~ жизненные потребности, **ажиллах хүчний** ~ потребность в рабочей силе, **ямар ч** ~ **алга** нет никакой необходимости, ~ **гарвал** в случае необходимости

ХЭРЭГЧ: **ажил** ~ деловой, деловитый, **ажил** ~ **хүн** деловой человек, **ажил** ~ **хамтын ажиллагаа** деловое сотрудничество

ХЭРЭЛДЭХ ссориться, ругаться, скандалить, **нохой** ~**нэ** собаки грызутся

ХЭРЭМ 1. белка, ~**ний арьс** беличий мех

ХЭРЭМ 2. крепость, крепостная стена, кремль, **Цагаан** ~ Великая китайская стена

ХЭРЭХ 1. бродить, скитаться, шляться

ХЭРЭХ 2. сплетать, связывать

ХЭРЭХ 3.: ~ **өвчин** ревматизм

ХЭРЭЭ ворон, ~**ний нүд** *бот.* спаржа даурская

ХЭРЭЭД кераиты, одно из монгольских племён

ХЭРЭЭС 1) крестик, 2) моток, клубок

ХЭСҮҮЛ 1) бродяга, скиталец, бездельник, праздношатающийся, 2) бродячий, кочующий

ХЭСҮҮЧЛЭХ бродить без дела, слоняться, скитаться, шляться

ХЭСЭГ 1) часть, участок, кусок, 2) группа, **хоёр** ~ две части, два куска, ~ **газраар мэдээ алдуулах** сделать местную анестезию, ~ ~**ээр хуваах** делить на две части, делить на части, ~ **хүн** группа людей, некоторые люди, несколько человек, ~ **зуур, нэг** ~ некоторое время, **ордын** ~ участок месторождения, **эгэл** ~ элементарная частица

ХЭСЭГЛЭХ разделять на части, разрезать на куски, расчленять

ХЭСЭГЧЛЭХ делить на части, ~**н гүйцэтгэх** частичное (по частям) исполнение, ~**н төлөх** платить частями

ХЭСЭХ бродить, шляться, слоняться

ХЭТ 1. 1) будущее, 2) начало, основание, ~**ийн зорилго** цель в будущем, перспективная задача, ~**ийн төлөвлөгөө** перспективный план, ~ **нутаг** родная земля, родной край

ХЭТ 2. чрезмерно, слишком, чересчур, ультра, сверх-, ~ **их, олон** слишком много, ~ **бага, цөөн** слишком мало, ~ **авиа** ультразвук, ~ **ягаан туяа** ультрафиолетовые лучи, ~ **хүчтэй хөдөлгүүр** сверхмощный двигатель, ~ **их гүрэн** сверхдержава, ~ **үнэлэх** переоценить, ~ **түрүүлэх** слишком опережать

ХЭТРҮҮЛЭХ завышать, превышать, перебарщивать, ~**н зарах** перерасходовать, **зардлыг** ~ завышать расходы, ~**н ярих** преувеличивать

ХЭТРЭХ превышать, превосходить, переступать меру, **төсвөөс** ~**сэн зардал** расходы сверх сметы, **долоо хоногоос** ~**гүй** не позже чем через неделю

ХЭТҮҮ пузырь, пузырёк, **үр хөврөлийн** ~ **(цулцан)** зародышевый пузырёк

ХЭТЭВЧ кисет, кошелёк

ХЭТЭРХИЙ чрезвычайно, чересчур, очень, слишком, ~ **хүйтэн** чересчур холодный, ~ **халуун** слишком горячий, очень жаркий, ~ **их унтах** слишком много спать

ХЭХРЭХ 1) отрыгивать, 2) отрыжка

ХЭЦ 1. натянутая верёвка

ХЭЦ 2. косогор, склон, покатость, ~ **газар** труднопроходимая местность

ХЭЦ 3. шаманский бубен

ХЭЦЛЭХ натягивать верёвку

ХЭЦҮҮ 1. трудный, тяжёлый, сложный, затруднительный, ~ **асуудал** трудный вопрос, сложная проблема, ~ **цаг үе** трудное время, ~ **байдалд орох** попадать в трудное положение, ~ **хүүхэд** трудный ребёнок

ХЭЦҮҮ 2. умелый, опытный, ~ **хүн** опытный человек

ХЭЦҮҮДЭХ оказываться в затруднительном/трудном положении, бедствовать, быть в безвыходном положении

ХЭЦҮҮРХЭХ быть серьёзным, хладнокровным

ХЭЭ 1. узор, орнамент, рисунок, **үндэсний** ~ национальные орнаменты, **торгоны** ~ узоры на шёлке, **хуруугны** ~ отпечатки пальцев

ХЭЭ 2.: ~**гээ барах** вести себя без стеснения

ХЭЭВНЭГ уравновешенный, хладнокровный, невозмутимый

ХЭЭГҮЙ 1. без узора, не имеющий узора, без орнамента, ~ **авдар** сундук без орнамента

ХЭЭГҮЙ 2. без церемонии, простой, небрезгливый, фамильярный, амикошонский

ХЭЭЛ 1. зародыш, плод в утробе (о животных), ~**тэй хонь** суягная овцематка, ~**тэй үүү** жерёбая кобыла, ~**тэй үнээ** стельная корова, ~**ийн хугацаа** время жеребости, стельности

ХЭЭЛ 2.: ~ **хахууль** взятка, коррупция, ~ **хахууль авах** брать взятку, ~ **хахууль өгөх** давать взятку

ХЭЭЛТҮҮЛЭГ случка, осеменение, случной, **зохиомол** ~ искусственное осеменение, ~**ийн хугацаа/үе** случной сезон

ХЭЭЛТҮҮЛЭГЧ производитель, самец, производящий потомство (о животных), **сайн үүлдрийн хэлтүүлэгч** породистый производитель

ХЭЭЛТҮҮЛЭХ *побуд. от* **хэлтэх**, случать животных, оплодотворять самку, **үүү ~/гишгүүлэх** случить жеребца с кобылой

ХЭЭЛТЭГЧ 1) матка, самка (о животных), 2) маточный

ХЭЭЛТЭХ беременеть (о животных), стать беременной, суягной, стельной

ХЭЭЛЭХ выводить узоры, орнамент

ХЭЭР 1. 1) степь, поле, 2) необжитые места, ~ **хонох** ночевать в степи, ~**ийн сургууль** полевое учение, тактическое учение, ~**ийн цэргийн** командлагчид полевые командиры, ~**ийн нохой** табуированное имя волка, ~**ийн ажил** полевые работы, ~**ийн жонш** полевые шпаты

ХЭЭР 2.: ~ морь гнедой конь

ХЭЭТЭЙ узорчатый, орнаментальный, имеющий узоры, с узорами, с рисунками, с орнаментами, **навчин** ~ с рисунками в виде листьев

ХЭЭХЭН: юухан ~ кое-что, что-либо, юухан ~ сурах кое-чему научиться

ХЯДААН: алаан ~ *парн.* резня, бойня, побоище

ХЯДАГЧ: алан ~ *парн.* террорист, убийца

ХЯДАН Кидань, киданьцы — одно из монгольских племён до средних веков

ХЯДАХ убивать, истреблять, уничтожать

ХЯДЛАГА побоище, резня, бойня, аллага ~ резня

ХЯЗААЛАН четырёхгодовалый, ~ **морь** четырёхгодовалая лошадь

ХЯЗГААР граница, предел, рубеж, грань, **эх орны халдашгүй дархан хил** ~ священные неприкосновенные рубежи страны, **юм болгонд** ~ **байдаг** всему есть предел, **хувирамжийн** ~ предел изменчивости, **алдааны** ~ предел погрешности, ~ **тогтоосон хугацаа** предельный срок

ХЯЗГААРГҮЙ 1) безграничный, бескрайний, беспредельный, бесконечный, неограниченный, 2) безгранично, беспредельно, бесконечно, неограниченно, ~ **баяр хөөр** безмерная радость, ~ **огторгуй** бесконечное мировое пространство, ~ **уудам тал** бескрайняя степь, ~ **хайрлах** безгранично любить

ХЯЗГААРЛАГДАХ *страд. от* хязгаарлах, быть ограниченным, ограничиваться, не выходить за пределы чего-нибудь, являться пределом, **үүгээр ~гүй байх** не ограничиваться этим

ХЯЗГААРЛАГДМАЛ ограниченный, предельный, ограниченно, ограниченность, ~ **нөхцөл** ограниченные условия, ~ **хувьцаат компани** компания с ограниченной ответственностью

ХЯЗГААРЛАЛТ ограничение, ограниченность, ~ **тогтоох** установить ограничение, ограничить, **~гүй** без ограничений

ХЯЗГААРЛАХ 1) ограничивать, ограничиваться, ставить в какие-нибудь рамки, положить конец чему-нибудь, 2) ограничительный, эрхийг нь ~ ограничить кого-либо в правах, **~сан хууль** ограниченный закон

ХЯЗГААРЛАШГҮЙ неограниченный, безграничный

ХЯЗГААРТАЙ ограниченный, имеющий границу/предел, предельный, **хэмжээ ~ мөнгөн хөрөнгө** ограниченные денежные средства

ХЯЛАА мелкий снег, падающий при солнечном сиянии

ХЯЛАВ: ~ хийх искоса посматривать, бросать косые взгляды

ХЯЛБАЛЗАХ коситься, смотреть искоса, высматривать/выглядывать воровски по сторонам

ХЯЛАЙХ 1) косить (о глазах), 2) *перен.* недолюбливать, чувствовать нерасположение, неприязнь к кому-либо

ХЯЛАР 1) косой, косоглазие, 2) косо, искоса

ХЯЛБАР 1) лёгкий, нетрудный, простой, незамысловатый, незатейливый, 2) легко, нетрудно, незатейливо, 3) недорогой, дешёвый, сходный (о цене), 4) недорого, дешёво, ~ **ажил** лёгкая работа, ~ **үнэтэй бараа** недорогие товары, ~ **арга** нетрудный способ, простой метод

ХЯЛБАРЖИХ упрощаться, стать простым, оказываться нетрудным, популяризироваться

ХЯЛБАРЖУУЛАХ *побуд. от* **хялбаржих**, упрощать, делать простым/нетрудным, популяризировать

ХЯЛБАРЧЛАЛ упрощение, популяризация

ХЯЛБАРЧЛАХ упрощать, популяризировать

ХЯЛБАРШИХ упрощаться, стать простым, оказываться нетрудным, популяризироваться

ХЯЛБАРШУУЛАХ упрощать, делать простым/нетрудным, популяризировать, **~сан зохиол** популярная литература

ХЯЛГАНА ковыль, **шивээт ~** ковыль волосатик

ХЯЛМАН белобрысый

ХЯЛГАС 1) волос, волосы, 2) волосяной, **~н дээр дүүжигнэх/тогтох** держаться на волоске, находиться на волоске от смерти, **~н хорхой** острица, **~т мод** кокосовая пальма

ХЯМГА 1) бережливость, экономия, 2) забота, заботливость, попечение

ХЯМГАГҮЙ небережливый, неэкономный, неаккуратный

ХЯМГАДАХ 1) быть бережливым, беречь, экономить, 2) заботиться, оберегать, налаживать, **арвилан ~** беречь, экономить, **хадгалан ~** сохранять, **эмхлэн ~** налаживать

ХЯМГАТАЙ бережливый, экономный, заботливый, аккуратный

ХЯМД 1) дешёвый, недорогой, сходный, 2) дёшево, недорого, ~ **үнэр авах** покупать по дешёвой цене, по дешёвке

ХЯМДРАХ снижаться, дешеветь, уцениваться, **үнэ ~сан бараа** уценённые товары

ХЯМДРУУЛАХ *побуд. от* **хямдрах**, дешевить, удешевлять, уценивать, снижать, **бүтээгдэхүүний өөрийн өртгийг ~** снижать себестоимость продукции

ХЯМРАЛ кризис, беспорядок, обострение, расстройство, **улс төр эдийн засгийн ~** политический и экономический кризис, **санхүүгийн ~** финансовый кризис

ХЯМРАЛДАХ приходить в кризисное состояние, приходить в упадок, приходить в столкновение

ХЯМРАХ 1) находиться в состоянии кризиса, приходить в упадок, деградировать, 2) ухудшаться, расстраиваться, нарушаться

ХЯМСАА пинцет, щипцы

ХЯМСАЙХ пренебрегать, кичиться чем-либо, проявлять высокомерное отношение, быть надменным

ХЯМСГАР надменный, высокомерный, горделивый, кичливый

ХЯНАГЧ 1) наблюдатель, контролёр, 2) корректор, 3) надзиратель

ХЯНАЛТ контроль, наблюдение, **хатуу ~** строгий контроль, **гүйцэтгэлийн ~ шалгалт** проверка исполнения, контроль за исполнением, **~ын байгууллага** контрольный орган, **~аас зайлсхийх** уклоняться от контроля, **~н харгалзах хугацаа** *юр.* испытательный срок, **төрийн ~** государственный контроль, **~д байх** быть под контролем, оказываться под наблюдением, **~ тавих** вести контроль, **~д авах** взять под свой контроль, взять под своим наблюдением, **~ын тоо** контрольные цифры

ХЯНАМГАЙ осторожный, аккуратный, осмотрительный, наблюдательный

ХЯНАХ 1) контролировать, проверять, наблюдать, следить, 2) наблюдательный, **хүний ажлыг ~н шалгах** контролировать чью-либо работу, **гудамжны хөдөлгөөнийг ~ж ажиглах** наблюдать за уличным движением, ~ **байр** наблюдательный пункт, **цахилгааныг ~ тоолуур** контрольный счётчик электрической энергии, **~н шалгалт** ревизия, **~н шалгах хороо** комитет контроля

ХЯНГАН 1. отвес, крутизна, гребень горы

ХЯНГАН 2.: ~ **шилбэ** передняя сторона голени у человека

ХЯНУУР осторожный, осмотрительный, осторожно, осмотрительно, ~ **ажиллах хэрэгтэй** надо работать осторожно

ХЯР 1. гребень, верхний край, хребет, **уулын ~** гребень гор

ХЯР 2. обруч луки монгольского седла, **ясан ~** обруч из кости

ХЯРАА: үүрийн ~ предрассветные сумерки

ХЯРАМ кипячённая вода с молоком

ХЯРАМЦАГ ливер, ~ **болгох** превратить в котлету, стереть в порошок

ХЯРАХ 1. прятаться, скрываться (напр. о зверях)

ХЯРАХ 2. мелко резать, крошить мясо

ХЯРВАС запах горелой шерсти

ХЯРГАХ 1) стричь, **хонь ~** стричь шерсть овцы, 2) *перен.* скосить (напр. автоматом)

ХЯРС *зоол.* корсак, **~ны арьс** шкура корсака

ХЯРУУ иней, **цан ~** *парн.* иней, изморозь, ~ **унах** покрываться инеем

ХЯРУУЛ: цацагт ~ страус, **тэмээн ~** страус

ХЯСАА 1. скала, круча, **хадан ~** утёс, скала

ХЯСАА 2. досада, досадная помеха, **ямар, яасан ~нтай юм бэ!** как досадно! какая досада! **~нтай явдал** досадный случай

ХЯСАА 3. горнило, горн кузнечный

ХЯСАА 4. устрица.

ХЯСАХ мешать, задерживать, препятствовать, доставлять неприятность

ХЯСЛАН досада, досадная помеха, обидная задержка

ХЯТАД Китай, китайский, китаец, ~ **хэл** китайский язык, ~ **харх** крыса бамбуковая

ХЯХАГДАХ *страд. от* **хяхах**, притесняться, быть притеснённым, оказываться стисненным, подвергать-ся грубым ограничениям в действиях

ХЯХАХ притеснять, стеснять, ограничивать кого-либо в действиях, **хүний эрхийг хууль бусаар боож ~** незаконно стеснить кого-либо в правах

ХЯХНАХ скрипеть, каркать

ХЯХТНАХ скрипеть, производить скрип, **хаалга ~на** дверь скрипит

Ц

ЦАА: ~ **буга/гөрөөс** северный олень
ЦААГУУР за, подальше, глубже, **уулын** ~ за горой, за гору
ЦААД противоположный, тот, дальний, отдалённый, ~ **тал** та сторона, противоположная сторона
ЦААДАХ находящийся по ту сторону чего-либо, дальний, отдалённый
ЦААДАХЬ находящийся по ту сторону чего-либо, дальний, отдалённый
ЦААДТАА по ту сторону чего-либо, **Туулын** ~ по ту сторону реки Тола
ЦААДУУЛ находящиеся за кем-, чем-либо, стоящие за спиной кого-либо, **~аа дуудаач** позовите тех, кто находятся/сидят/стоят за вами
ЦААЗ 1) закон, кодекс, **хууль** ~ *парн.* закон, 2) запрет, запрещение, 3) казнь, наказание, **хууль ~т төр** правовое государство, **дархан ~тай газар** заповедник, **~ын тавцан/индэр** плаха, эшафот, **~ын дээд хэмжээ** высшая мера наказания, **~аар авах, ~аар хороох** смертная казнь, казнить, **~аар хороох ял шийтгэгдэх гэмт хэрэг** преступление, наказуемое смертной казнью, **~аар хороох ялыг гүйцэтгэх** приведение в исполнение смертного приговора
ЦААЗЛАГДАХ *страд. от* **цаазлах**, 1) быть запрещённым, запрещаться, 2) подвергаться казни, быть казнённым
ЦААЗЛАХ 1) запрещать, находиться под запретом, 2) казнить, подвергать смертной казни, **мөрийтэй тоглоомыг** ~ запретить азартные игры
ЦААНА дальше, подальше, за, позади, **голын** ~ за рекой, за реку, **наана** ~ тамсям, туда-сюда, **хилийн** ~ за границей
ЦААРГАЛАХ проявлять пассивность/бездеятельность, отрекаться от прав на что-либо, бездействовать, быть несогласным/неохотным, **~н суух** бездельничать
ЦААС(ан) бумага, бумажный, бумажные деньги, **бичгийн** ~ писчая бумага, **сонингийн** ~ газетная бумага, **дөрвөлжин, тууш шугамтай** ~ бумага в клетку, в линейку, **дардаг/бэх уудаг** ~ промокательная бумага, промокашка, **~н хонжоо** бумажная прибыль, ~ **мөнгөний нэг хэв маяг** бумажно-денежный стандарт, **~н хонжоо** бумажная прибыль, **~н малгай өмсгөх** «вешать лапшу на уши», незаслуженно хвалить, возвеличивать
ЦААСЛАХ заклеивать бумагой
ЦААТАН оленевод, оленеводы — название народности на севере Монголии
ЦААШ(аа) дальше чего-либо, далее, подальше, ~ **нь тавь** положите подальше
ЦААШЛАХ идти дальше, удаляться
ЦАВ 1. *частица усиления к словам с начальным ца-:* ~ **цагаан** совсем белый, белый-пребелый
ЦАВ 2. трещина, щель, **ан** ~ расселина, щель, ~ **гарах** дать трещину, треснуть
ЦАВ 3. трапеза, угощение для ламы, ~ **барих** преподносить кушание
ЦАВ 4.: **яв** ~ как раз, точно
ЦАВАГ прокладка (под войлоком в юрте, между верхом и подкладкой дэли)
ЦАВУУ клей, **бичгийн, модны** ~ канцелярский, столярный клей
ЦАВУУДЛАГА клейка
ЦАВУУДАЛТ клейка, склеивание
ЦАВУУДАХ намазывать клеем, клеить, склеивать
ЦАВЧИГЧ рубщик, **мод, мах** ~ рубщик леса, мяса
ЦАВЧИМ крутой, обрывистый, отвесный, ~ **хад** отвесные скалы
ЦАВЧИХ 1) рубить, отрубать, резать, разрубать, 2) бить передним копытом (о лошади), 3) моргать, **сүхээр мод** ~ рубить дрова топором, **мах** ~ рубить мясо, **нүд** ~ **зуур** в мгновение ока
ЦАВЬ *анат.* пах, паховый, паховой, **~иар өвдөх** боль в паху, **~ны булчирхай** паховая железа
ЦАГ 1) время, пора, период, 2) час, 3) часы, 4) погода, климат, **өдрийн** ~ дневное время, **зун** ~ летнее время, ~ **тооны жил** календарный год, **одоо, орчин** ~ настоящее время, современность, **ажлын** ~ рабочее время, **завтай, чөлөөтэй** ~ свободное время, ~ **үргэлж** всё время, всегда, ~ **тухайд нь** своевременно, **~ийн хуваарь** расписание, **дуртай ~таа** в любое время, ~ **алдах** терять время, **хэдэн** ~ **болж байна?** который час? **арван хоёр** ~ двенадцать часов, **~ийн дараа** через час, **~т зуун километр хурдтай явах** ехать со скоростью сто километров в час, **хоолны** ~ час обеда, пора обедать, **амралтын** ~ час отдыха, **хүлээн авах** ~ приёмные часы, **оргил** ~ часы пик, **бугуйн** ~ наручные часы, **ширээний** ~ настольные часы, **сэрүүлэгтэй** ~ будильник, **~ийн зүү** стрелки часов, **~ийн багш** преподаватель-почасовик, **ажлын ~ийн хөлс** почасовая оплата труда, **~аар төлөх** почасовая оплата, ~ **түлхэх** завести часы, ~ **түрүүлж/хоцорч явна** часы спешат/отстают, ~ **уур** погода, ~ **уурын станц** метеорологическая станция, ~ **тэмдэглүүр** хронограф
ЦАГАА 1. кипячённый тарак, кипячённый кумыс, **идээ** ~ *парн.* угощение
ЦАГАА 2. бельмо, ~ **бүрхэх** покрываться бельмом
ЦАГААВТАР беловатый, ~ **өнгө** беловатый цвет
ЦАГААЛАХ отмечать Новогодний праздник, проводить встречу Нового года (по лунному календарю монголов)
ЦАГААЛЖТАН логосевые
ЦАГААН 1) белый, 2) незлопамятный, добродушный, добрый, 3) ровный, гладкий, ~ **идээ** молочный продукт, ~ **архи** водка, ~ **талх** белый хлеб, ~ **будаа** рис, ~ **баавгай** белый медведь, ~ **сар** первый весенний месяц года по лунному календарю, ~ **санаа, сэтгэл** чистосердечность, доброта, ~ **газар** равнина, открытая степь, ~ **зам** ровная гладкая дорога, ~ **толгой** алфавит, ~ **байван** купорос белый, ~ **тугалга** олово, ~ **шүнх** калюмель, ~ **хүнцэл** аргенит, ~ **шөнө** белые ночи, **~аар нүүх тоглох** *шахм.* играть белыми, ~ **алт** платина, ~ **амар** белый амур, ханка, ~ **түрүү** эдельвейс, ~ **цэнэ** пион белоцветный, ~ **шаваг** полынь дернистая, ~ **загас** валек, белорыбица, речной конёк, ~ **хэлтэг** серебряный карась, ~ **ордон** Белый дом, ~ **хадар** сигхадары, ~ **мах** *анат.* прямая кишка, ~ **тугалга** олово, **~, ногоон дарь эх** название молитвы, ~ **мах гарах** геморрой, «~ **номгөгт баатрууд**» «люди в белых халатах», ~ **гэрэлт** *иноск.* Луна
ЦАГААНТАН 1) белый, белые, белогвардеец, 2) белогвардейский, **~ы үлдэгдэл** белогвардейские остатки
ЦАГААРАХ белеть, становиться белым, виднеться (о белых предметах)
ЦАГААТАХ реабилитироваться, добиться реабилитации, получать реабилитацию, оправдываться, **~гаж болох үйлдэл** действие, которое может быть оправдано
ЦАГААТГАЛ реабилитация, восстановление репутации, оправдание, опровержение
ЦАГААТГАХ реабилитировать давать комунибудь реабилитацию, правдывать, **хэрэгтнийг** ~ оправдать подсудимого, **нэр алдраа** ~ реабилитировать честное имя, **~сан дүгнэлт** оправдательный вердикт, **хэлмэгдэгсэдийг** ~ реабилитировать репрес-

сированных людей, ~ **нөхцөл байдал** оправдывающее обстоятельство, ~ **үндэслэл** основания для оправдания, ~ **таслан шийдвэрлэх тогтоол** оправдательный приговор

ЦАГААЧ(ин) эмигранты

ЦАГААЧИН 1. скотовод-батрак, скотовод, оставшийся без скота и вынужденный заниматься поденщиной

ЦАГААЧИН 2. эмигранты

ЦАГААЧЛАЛ эмиграция

ЦАГААЧЛАГЧ эмигрант

ЦАГААЧЛАХ эмигрировать, жить в эмиграции, эмиграция, **гадаадад ~** эмигрировать за границу, **~ журам** иммиграционное регулирование, **~ зөвшөөрөл** иммиграционная виза

ЦАГАРИГ обруч, кольцо, **~ боов** сушки

ЦАГАРИГЛАХ 1) делать обруч, кольцо, 2) свернуться клубком (о собаке, змее и.т.д.)

ЦАГДАА милиционер, полицейский, **ойн ~** лесник, лесничий, **~гийн газар** милиция, полиция, **~гийн газрын харгалзагч** полицейский надзиратель, **~гийн хяналтанд шилжүүлэх** передача под надзор полиции, **~гийн эрх хэмжээ** компетенция полиции

ЦАГДАН: ~ сэргийлэх милиция, **~ хоригдсон этгээд** лицо, содержащееся под стражей, **~ хорих** заключение под стражу

ЦАГДАХ караулить, надзирать

ЦАГИРАГ кольцо

ЦАГЛАШГҮЙ непостижимый, невообразимый

ЦАГЧИН часовщик, мастер часовых дел, **~ шүүгч** *спорт.* секундометрист

ЦАДАХ наедаться досыта, насыщаться, **хоолондоо эс ~** не насытиться, **~тал идэх** наедаться досыта

ЦАДИГ 1. мера, предел, граница, **~аа мэдэх хэрэгтэй** надо знать свою меру, **~тай байх** соблюдать меру

ЦАДИГ 2. житие, жизнеописание

ЦАДИГГҮЙ 1) не знающий свою меру, превышающий предел, границу кого-чего-либо, 2) непринципиальный, беспринципный, необузданный, несдержанный, сумасбродный, **~ авирлах** вести себя непринципиально/аморально, быть сумасбродным

ЦАДИГГҮЙРХЭХ вести себя необузданно, беспринципно, оказываться сумасбродным, быть несдержанным

ЦАДИГГҮЙТЭХ вести себя необузданно, беспринципно, оказываться сумасбродным, быть несдержанным

ЦАЙ чай, **сүүтэй ~** чай с молоком, **хар ~** чай без молока, **шахмал, дугуй булантай ~** прессованный, кирпичный чай, **байхуу ~** байховый чай, **~ны халбага** чайная ложка, **~ны данх** чайник, **~ чанах, хийх** варить чай **~ аягалах, хийх** наливать чай, **~ сүлэх** забеливать чай молоком, **~ уух** пить чай, **хүнд ~ уулгах** пригласить кого-либо на чашку чая, **Нэг удаа Монголын нэрт зохиолч Ч.Чимид гуай гуанзанд орсон чинь нэрт яруу найрагч Ц.Гайтав гуай бас ~ уугаад сууж байжээ. Тэгсэн Ч.Чимид гуай: — Гайтав гуай бас ~ уудаг байсан юм уу? гэж гайхсан дүр үзүүлсэнд Ц.Гайтав гуай: — Чимид гуай бас ~ гэж мэддэг байсан юм уу? гэж амыг нь таглажээ.** Однажды известный монгольский писатель Ч.Чимид зашел в столовую и увидел там не менее известного поэта Ц.Гайтава за чашкой чая. — Оказывается, уважаемый Гайтав пьёт чай? — притворно удивился Ч.Чимид — Оказывается, уважаемый Чимид знает, что такое чай! — парировал поэт.

ЦАЙВАР светлый, беловатый, бледный

ЦАЙДАМ 1) солончаки, 2) широкая степь, долина

ЦАЙЗ крепость, цитадель, **~ыг бүслэх** осадить крепость

ЦАЙЛАХ 1) организовывать чаепитие, угощать чаем, чаевать, чайничать, чаёвничать, 2) устраивать завтрак, ужин в честь кого-либо, устроить банкет

ЦАЙЛГАН чистосердечный, добродушный, откровенный, **~ хүн** чистосердечный человек, человек с открытой душой

ЦАЙЛГАХ 1. забелить, делать белым, **үүр ~** дожидаться до рассвета, дожидаться, когда забрезжит заря

ЦАЙЛГАХ 2. молотить зерно

ЦАЙЛГАХ 3.: **гар ~** *разг.* дарить кому-либо что-либо, давать что-нибудь в качестве сувенира, подарка, давать что-либо в качестве платы за услуги

ЦАЙЛЛАГА банкет, приём, **~ хийх** устраивать банкет

ЦАЙР цинк, цинковый, **~ хувин** цинковое ведро, **~ын исэл** цинкит

ЦАЙРАХ 1) белеть, белеться, становиться белым, 2) приучаться, привыкать, 3) нисколько не стесняться, отнюдь не стыдиться, не чувствовать стыда

ЦАЙРДАХ цинковать, покрывать слоем цинка

ЦАЙРДМАЛ цинковый, покрытый слоем цинка

ЦАЙРТАЙ цинковый, содержащий цинка, **~ тос, түрхлэг** цинковая мазь, **~ цагаан будаг** цинковые белила

ЦАЙХ становиться белым, белеть, бледнеть, 2) седеть, стать седым, **айгаад цонхийж ~** бледнеть от страхи, **үүр ~** рассветать, **толгойны үс ~** седеть, покрываться сединой

ЦАЛ: ~ буурал белый, как лунь, совсем седой, **~ буурал сахалтай өвгөн** с совершенно седой бородой старик

ЦАЛГАР небрежный, нерадивый, неаккуратный, расхлябанный, беспечный, небрежно, неаккуратно, беспечно, расхлябанно, **~ назгай байдал** небрежность, разгильдяйство, халатность

ЦАЛГАРДАХ быть слишком небрежным, сказываться чрезмерно расхлябанным, разгильдяйничать

ЦАЛГИА волна, вал, плеск

ЦАЛГИХ плескаться, брызгать, разливаться через край, **ус ~ж асгав** вода из ведра расплескалась

ЦАЛИН зарплата, жалованье, стипендия, **бодит ~** реальная заработная плата, **дундаж ~** средняя заработная плата, **сарын ~** месячная заработная плата, **~гаас татвар төлөх** уплата налогов с зарплаты, **сул ~** пенсия, **тусгай сул ~** персональная пенсия, **~ тавих, олгох, ~ өгөх** выдавать зарплату, **нэрэмжит ~т оюутан** стипендиат

ЦАМ религиозная мистерия, танец — пантомима монахов

ЦАМААН привередливый, прихотливый, слишком разборчивый (в еде), капризный, **~ эмэгтэй** привередливая женщина, привередница

ЦАМААНДАХ оказываться чрезмерно прихотливым быть слишком привередливым/капризным

ЦАМХАГ башня, вышка, **телевизийн ~** телевизионная башня, **харуулын манаачийн ~** караульная будка, сторожевая вышка, **өрөмдлөгийн ~** буровая вышка, **өргөгч ~** подъёмный кран

ЦАМЦ рубашка, рубаха, сорочка, **гадуур ~** верхняя рубашка, **дотуур ~** нижняя рубашка, **~ны товч** рубашечная пуговица, **~ны даавуу** рубашечная ткань, **гэрээс дан ~тай гарах** выйти из дому в одной рубашке

ЦАН 1. иней, изморозь, наледь, **~ хүүрэг** *парн.* изморозь

ЦАН 2. музыкальные тарелки

ЦАНА лыжи, лыжный, **~аар гулгах, явах** ходить на лыжах, **~ын спорт** лыжный спорт

ЦАНАЧИН лыжник, лыжница

ЦАНГАА жажда, позыв к питью, **~ гаргах** утолять жажду

ЦАНГАХ испытывать жажду, томиться жаждой, жаждать

ЦАНГИНАХ звенеть, дискантировать, звучать, раздаваться (о голосе кого-либо), **~аа хоолой** дискант

ЦАНТАХ индеветь, покрываться инеем/изморозью, **модод хүртэл ~жээ** и даже деревья заиндевели

ЦАНХ 1. обострение болей в желудке

ЦАНХ 2. щекотливость
ЦАР 1. большая неглубокая металли-ческая тарелка
ЦАР 2. объём, масштаб, размер, **~ хүрээ ихтэй** крупного масштаба, большой по объему, **мэдлэгийн ~** объём знаний, умственный кругозор
ЦАР 3.: **толины ~** тонкое цинковое покрытие зеркала
ЦАР 4. изморозь
ЦАР 5. кратер
ЦАР 6. пулевая рана
ЦАРАА объём, масштаб, размер, диапозон, **~ны бус** тесситура
ЦАРАЙ *лицо, физиономия, облик, выражение лица,* **~ барайлгах** нахмуриваться, **~ орох** поправляться, выглядеть лучше, **~ сайтай, хөөрхөн ~тай** с красивым лицом
ЦАРАЙЛАГ приятный, милый на вид, миловидный, красивый (о лице), **~ эмэгтэй** миловидная красивая женщина
ЦАРАЙТАЙ 1) имеющий какое-либо лицо, какой-нибудь облик, 2) приятный, миловидный, красивый, **муухай, цонхигор царайтай** с безобразным бледным лицом
ЦАРАЙЛАХ *разг.* выглядеть, иметь какой-нибудь вид, принимать какой-либо облик, производить какое-либо впечатление своим видом, **муухай ~** безобразно выглядеть, иметь безобразный вид, **өрөвдмөөр ~** иметь жалкий вид жалко выглядеть
ЦАРАЙЧЛАХ 1) ухаживать, льстить, заискивать, унижаться, 2) зависеть от кого-либо, подчиняться, повиноваться, **хүүхэн ~** ухаживать за женщиной, **даргыг ~** заискивать перед начальством, льстить начальству, **тэнгэр ~** зависеть от погоды, подчиняться погоде, **гуйж ~** унизиться до просьбы
ЦАРВАН полынь крупноголовчатая
ЦАРГИЛ кислофон
ЦАРГИХ 1. стрекотать, издавать стрекот
ЦАРГИХ 2. слепнуть от блеска снега
ЦАРДАЙЛГАХ *побуд. от* **цардайх**, выпячивать, выпучивать живот
ЦАРДАЙХ выпячиваться, выпучиваться, вздуваться (о животе), **гэдэс ~лаа** живот выпятился/выпучился
ЦАРДАХ 1) крахмалить, 2) асфальтировать, **цамцны зах, ханцуй ~** крахмалить воротничок и манжеты рубашки, **гудамж ~** асфальтировать улицу
ЦАРДМАЛ 1) крахмаленный, крахмальный, накрахмаленный, 2) асфальтированный, **~ дотуур хувцас** крахмальное бельё, **~ зам** асфальтированная дорога
ЦАРДУУЛ 1) крахмал, клейстер, 2) крахмальный
ЦАРС дуб, дубовый, **~н шал** дубовый пол, **~ны навч** дубовый лист
ЦАРЦАА саранча, *разг.* самолёт АН-2
ЦАРЦААХАЙ саранча
ЦАРЦААХ *побуд. от* **царцах**, охлаждать, заморивать, застуживать, сгущать на холоде, давать застывать, **хайлсан шар тос ~** сгущать на холоде топлёное масло
ЦАРЦАЙХ мокнуть
ЦАРЦАХ застывать, затвердевать, сгущаться на холоде, охлаждаться, остывать, замораживаться, **өөх ~жээ** жир застыл, сало застыло, **ус, газар ~в** вода, земля замерзла
ЦАРЦДАЛ кора, **эх газрын ~** континентальная кора
ЦАРЦМАГ желатин
ЦАРЦМАЛ желе
ЦАРЦУУ застывший, затвердевший
ЦАС(ан) 1. снег, снежный, снеговой, **хайлмаг ~** талый снег, **~аар хучигдсан уул тал** покрытые снегом горы и степи, **~н хучлага** снежный покров, **~ малгайлан орж байна** снег идет хлопьями, **~аар шидэж тоглох** играть в снежки, **~ны ус** снеговая вода, **~н хүн** снеговая баба, **~н шуурга** вьюга, метель
ЦАС 2. томпак (сплав металлов), **~ сав** томпаковая посуда
ЦАСТ(ай) снежный, покрытый снегом, **~ уул** гора, покрытая снегом
ЦАТГАЛАН сытый, **~ нохой** сытая собака, **би ~ байна** я сыт
ЦАТГАЛДАХ слишком наедаться, чересчур насыщаться, быть слишком сытым
ЦАТГАХ насыщать, кормить досыта
ЦАХ 1. младенец, **улаан ~** только что родившийся ребёнок
ЦАХ 2. подпорка, упор
ЦАХ 3.: **~ суудлын орд** *астр.* созвездие Живописца
ЦАХАР чахары одно из монгольских народностей
ЦАХИЛГААН 1. 1) электричество, электрический, 2) телеграмма, **~ гэрэл** электрическое освещение, **~ гүйдэл** электрический ток, **~ станц** электрическая станция, **~ орон зайн хөгжим** электронная музыка, **~ гагнуур** электросварка, **~ шат** лифт, **~ соронзон** электромагнитная волна, **~ явуулах** послать телеграмму, **~ хоовон** электроплитка, **~ товч** застёжка молния, **~ дэвээхэй** электрический скат (рыба)
ЦАХИЛГААН 2. молния, **~ цохив** молния сверкнула
ЦАХИЛГААНЖИХ становиться электрофицированным, электрифицироваться
ЦАХИЛГААНЖУУЛАЛТ электрификация
ЦАХИЛГААНЖУУЛАХ *побуд. от* **цахилгаанжих**, электрифицировать, **хөдөө нутгийг ~** электрифицировать сельскую местность
ЦАХИЛДАГ ирис
ЦАХИМ: **~ тооцуур/бичүүр** компьютер
ЦАХИУР кремень, кремневый, **~ буу** кремневое ружьё
ЦАХИУРЛАГ: **~ чулуулаг** кремнистые породы
ЦАХИХ 1) блеснуть, сверкнуть, 2) высекать огонь, **цахилгаан ~в** сверкнула молния, **хэт, цахиур ~** высекать огонь огнивом
ЦАХЛАЙ 1. чайка, **цагаан ~** серебристая чайка
ЦАХЛАЙ 2. лишай
ЦАЦАГ кисть, бахрома, **тугийн алтан ~** золотые кисти знамен, **~тай хөшиг** занавески с бахромой
ЦАЦАГДАХ *страд. от* **цацах**, быть разбрызганным, брызгаться, 2) быть разбросанным/рассыпанным, разбрасываться
ЦАЦАГТ: **~ хяруул** страус
ЦАЦАГТАЙ украшенный кистями/бахромой, бахромчатый
ЦАЦАГЛАХ обшивать бахромой, украшать кистями, связывать в кисть
ЦАЦАХ 1. брызгать, опрыскивать, бросать, разбрасывать, раскидывать, рассыпать, **ус ~** брызгать водой, **шороо ~** посыпать землей, **үр ~** сеять, засевать, разбрасывать семена, **тал тал тийш нь ~** разбрасывать, раскидывать в разные стороны
ЦАЦАХ 2. поперхнуться (жидкостью, слюной) закашляться
ЦАЦРАГ луч, радий, **нарны ~** солнечный луч, **~ идэвхт бодис** радиоактивные вещества, **~ туяарал** радиация
ЦАЦРАГТАН радиолярии
ЦАЦРАЛ *сияние, луч, блеск, излучение, яркий свет*
ЦАЦРАЛТ излучение, сияние, распространение, расхождение (о лучах), радиант
ЦАЦРАХ сиять, сверкать, блистать, излучаться
ЦАЦРУУЛАХ *побуд. от* **цацрах**, излучать, распространить, испускать (о различных видах лучистой энергии)
ЦЕМЕНТ цемент, цементный, **~ийн зуурмаг** цементный раствор, **~ийн үйлдвэр** цементный завод
ЦЕХ цех, **~ийн дарга** начальник цеха, **угсрах ~** сборочный цех, **цутгах ~** литейный цех
ЦИРК цирк, цирковой, **~ийн тоглолт** цирковое представление, **~ийн жүжигчин** циркач, артист цирка, **~ийн үзүүлбэр** *цирковой* номер

ЦИЙДЭМ вода с молоком
ЦИЙЛГЭР стеклянный, неподвижный (о взгляде)
ЦИЙХ быть стеклянным, неподвижным (о взгляде)
ЦОВОО 1) бойкий, ловкий, проворный, смышлёный, 2) бойко, ловко, проворно, ~ **сэргэлэн** бойкий, смышлёный, сообразительный, ~ **хариулах** живо бойко отвечать
ЦОВООДОХ оказываться слишком бойким, быть очень ловким, быть чрезмерно сообразительным/подвижным
ЦОВООЛОГ бойкий, живой, проворный, толковый, смышлёный
ЦОВД гвоздика, ~ **тах** шипы, подкова (у обуви)
ЦОВДЛОХ пялить, распяливать, растягивать, **нойтон арьс** ~ растянуть сырую кожу
ЦОГ 1. жар, тлеющие угли
ЦОГ 2. величие, великолепие, блеск, огонёк, искорка, живость, ~ **хийморьтой ажилтан** работник с огоньком, ~ **жавхлан** величие, ~ **жавхлант хаан** его императорское величество
ЦОГИХ скакать (о лошади), идти мелким галопом галопировать
ЦОГС куча, груда, **галын** ~ костёр
ЦОГТ(ой) пламенный, горячий, блестящий, великолепный, жизнерадостный, бойкий, **~ой эх орончч** пламенный патриот
ЦОГЦОЛБОР комплекс, комплексный, ~ **хөтөлбөр** комплексная программа, ~ **барилга байгууламж** комплексное сооружение
ЦОГЦОС тело, телосложение, фигура, **бие** ~ *парн.* человеческий организм, тело
ЦОГШИХ тлеть, сгорать без пламени
ЦОДГОР пузатый, пухлый, пухленький
ЦОДОЙХ оказываться пухленьким, быть пузатым
ЦОЙЛОХ отделяться, оторваться, выделяться, отличаться
ЦОЛ 1. звание, чин, титул, **хүндэт** ~ почётное звание, **хөдөлмөрийн баатар** ~ звание героя труда, **дэлхийн аварга** ~ звание чемпиона мира, **эрдмийн** ~ учёное звание, **цэргийн** ~ воинское звание, **бөхийн** ~ хвалебная ода борцу, **нэр** ~, ~ **хоч** прозвище, кличка, ~ **авах** получить звание, ~ **олгох** присвоить звание
ЦОЛ 2. всплеск воды
ЦОЛЛОХ титуловать, называть кого-либо по званию, славить, восхвалять
ЦОЛМОН утренняя звезда, Венера, **үүрийн, үдшийн** ~ утренняя, вечерняя звезда
ЦОМ кубок, ~ **булаалдах тэмцээн** розыгрыш кубка, **дэлхийн аваргын ~ыг эзэмшигч** обладатель кубка чемпиона мира, **болор** ~ хрустальный кубок — ежегодный поэтический конкурс в Монголии
ЦОМБОЙХ становиться слегка коническим/выпуклым
ЦОМБОН: ~ **аяга** чашка с отлогой стенкой
ЦОМОГ 1. альбом, либретто, **зургийн** ~ фотоальбом
ЦОМОГ 2. скирда, стог
ЦОМОГЛОХ стоговать сено, скирдовать хлеба
ЦОМОРЛИГ 1) букет, 2) сборник, антология, **цэцгийн** ~ букет цветов, **уран зохиолын** ~ сборник, антология художественных произведений
ЦОМТГОЛ сокращение, ограничение, **орон тооны** ~ сокращение штатов
ЦОМТГОХ сокращать, уменьшать, обобщать, налаживать, **орон тоо** ~ сокращать штаты
ЦОМЦГОР съёжившийся
ЦОМХОН упорядоченный, сокращённый, обобщённый, краткий, компактный, небольшой
ЦОНДГОР выпяченный, выпуклый, пузатый
ЦОНДОЙХ выпячиваться, выпучиваться, оказываться выпяченным, быть выпуклым, быть пузатым
ЦОНДОН 1. выпяченный, выпуклый, пузатый
ЦОНДОН 2. предзнаменование, примета, предвещание, **муугийн/сайны** ~ предзнаменование, предвестие чего-нибудь плохого/хорошего
ЦОНХ окно, оконный, **~оор харах** смотреть в окно, **~ны хүрээ, ~ны жааз** оконная рама, **нэг ~ны үйлчилгээ** обслуживание в одно окно, **~ны шил** оконное стекло, **~ны салхивч** форточка, **~гүй** без окна, **хичээлийн** ~ окно между уроками, **хоёр ~той өрөө** комната с двумя окнами, **худэргүй** ~ *геол.* окно безрудное
ЦОНХИГОР бледный, нездоровый, без румянца (о лице)
ЦОНХИЙХ побледнеть, становиться бледным, стать нездоровым, **өвчтөн ~ж турсаар байна** больной бледнеет и худеет
ЦОО 1. *частица усиления при глаголах:* насквозь, навылет, про-, вы-, ~ **буудах** простреливать, ~ **хатгах** прокалывать, протыкать, пронизать; ~ **цохих** пробивать, прорывать, продырявить
ЦОО 2. *частица при именах:* совсем, совершенно, ~ **шинэ** совсем новый, с иголочки, ~ **бүрэн** совсем полностью, в полном комплексе, полный комплект
ЦООЖ замок, **ил** ~ висячий замок, **далд** ~ врезной замок, ~ **түлхүүр** замок и ключ, **~той байлгах** держать под замком/на замке, **~ны нүх** замочная скважина, ~ **тайлах** отпереть замок
ЦООЖЛОХ замыкать, запирать на замок, **цоожоор** ~ запереть на замок, **хаалга** ~ замкнуть дверь, **өрөөгөө** ~ запереть комнату замком/на замке
ЦООЛБОР прорезанный/перфорированный орнамент, перфорация
ЦООЛБОРЛОХ прорезать орнамент, перфорировать
ЦООЛОХ пробивать отверстие, продырявливать, перфорировать, просверливать, прокалывать, компостировать, **автобусны билет** ~ компостировать автобусный билет, **хүүхэн** ~ *вульг.* лишать девственности
ЦООЛТУУР пробойник, кернер, перфоратор, компостер, инструмент/прибор для пробивания, **дархны, мужааны** ~ кузнечный пробойник
ЦООЛТУУРДАХ пробивать пробойником
ЦООНОГ 1) скважина, 2) вертикальная нора у грызунов, **газрын тосны** ~ нефтяная скважина
ЦООНОГЛОХ 1) пробуравить скважину, 2) вырыть вертикальную нору
ЦООРОХ пробиваться, прокалываться, продырявливаться
ЦООРХОЙ 1) дыра, отверстие, щель, 2) дырявый, **ханын** ~ дыра в стенке, **онгорхой** ~ **хувцас** одежда в дырах, **гэрийн** ~ дыры в юрте, ~ **шуудай** дырявый мешок, **ханцуйны ~г нөхөх** зашить дыру на рукаве, **ойн** ~ поляна
ЦООХОР 1. 1) пёстрый, пятнистый, чубарый, 2) орнаментированный, узорчатый, с орнаментами/узорами, ~ **авдар** сундук с орнаментами, с узорами, ~ **азарга** чубарый жеребец, ~ **даавуу** ситец, ~ **хулс** бамбук, ~ **майлз** лавр, сельдерей, ~ **зараа загас** мраморный морской ерш
ЦООХОР 2. черновик, черновой, **бичгийн** ~ черновик письма, черновой текст
ЦООХОРЛОХ 1. делать пятнистым, пёстрым, испещрять, орнаментировать
ЦООХОРЛОХ 2. составлять, делать черновик, писать вчерне
ЦОР 1.: ~ **ганц, ~ын ганц** одинокий, совершенно один, единственный, только один
ЦОР 2. гвалт, галдёж, ~ ~ **гэх/хийх** а) дерзить, галдеть (о детях), б) слегка кашлять (о детях)
ЦОРВОГОР вытянутый, надутый (о губах)
ЦОРВОЙЛГОХ *побуд. от* **цорвойх**, выдавать вперёд, оттопыривать, делать торчащим, надувать губы, **хушуугаа, уруулаа** ~ оттопырить губы

ЦОРВОЙХ оттопыриваться, выдаваться вперёд, стать торчащим, **~сон уруул** оттопыренные губы

ЦОРГИХ 1) прожигать дыру, прокалывать калёным железом, 2) *перен.* обдавать жаром

ЦОРГО горлышко, труба, кран, носик, **усны ~** водопроводная труба, водопроводный кран, **данхны ~** носик чайника, **бурхээрийн ~** перегоночная труба, по которой стекает выкуренная молочная водка

ЦОРОЙХ 1) лезть вверх, подниматься вверх, вздыматься, 2) вздыбиться, стать на дыбы (о лошади), становиться на задние ноги (о животных), **мод өөд ~** лезть на дерево, **морь ~в** конь вздыбился

ЦОХ 1. жук, **~ хорхой** жук, ~ подслушивающее устройство

ЦОХ 2. теменные бугры, середина верхней части лба

ЦОХ 3.: ~ хар чёрный-пречёрный

ЦОХИГДОХ *страд. от* **цохих**, быть разбитым/разгромленным, терпеть поражение, **дайсан бүрэн бут ~в** враг был полностью разгромлен/разбит

ЦОХИЛТ удар, отпор, биение, **гол/үхлийн ~** главный/смертельный удар, **харин хүчтэй ~** ответный, сильный удар, **зүрхний ~** биение сердца, **судасны ~** удар/биение пульса, **ганц ~оор** одним ударом, **~ өгөх** давать отпор

ЦОХИО утёс, скала

ЦОХИУР колотушка, ракетка для настольного тенниса, клюшка (хоккей)

ЦОХИХ 1) бить, ударять, колотить, биться (о сердце), 2) играть на музыкальном инструменте, 3) разбить, разгромить, **хаалга ~** стучать в дверь, **хонх ~** звонить в колокол, ударять в колокол, **бөмбөр ~** ударять в барабан, бить в барабан, **бичгийн машин ~** печатать на машинке, **салхи ~** простудиться, **дайсныг ~** разбить врага, **утас ~** подавать телеграмму, послать телеграмму, **мөнгө ~** *разг.* а) зарабатывать большие деньги, калымить, б) присваивать деньги

ЦОХЛОХ особо подчёркивать, выделять среди других

ЦОХОЛТ резолюция, **~ хийх** накладывать/положить резолюцию, **өргөдөлд захирлын ~ хийлгэхээр өгөх** передать заявление на резолюцию директора

ЦОХОХ 1. накладывать резолюцию

ЦОХОХ 2. подчёркивать, выделять среди других, особо отмечать, **нэр ~ назвать по имени**

ЦОЧИР 1) внезапный, неожиданный, 2) внезапно, неожиданно, вдруг, **~ хүйтэл** внезапное, резкое похолодание, **~ уурлах** вдруг, неожиданно рассердиться

ЦОЧИРДОХ быть внезапным, быть неожиданным, оказываться неожиданно резким

ЦОЧИХ вздрагивать от испуга, пугаться

ЦОЧИМТГОЙ пугливый, тревожный

ЦОЧМОГ 1) неожиданный, внезапный, 2) вспыльчивый, горячий, резкий, **~ уур** вспыльчивость, **~ өвчин** острое заболевание

ЦОЧОО испуг, волнение, тревога, растерянность, тревожный сигнал, **~ өгөх** вызывать тревогу, **~ болох** являться тревожным сигналом чего-либо

ЦОЧООХ пугать, внушать страх, тревожить, приводить в смятение

ЦОЧРОЛ возбуждение, волнение, раздражение, раздражительность, **мэдрэлийн ~** нервное раздражение, **~ болох** вызывать раздражение, раздражать

ЦОЧРООХ *побуд. от* **цочрох**, раздражать, возбуждать, воздействовать, осложнять, усиливать, **арьс ~** вызывать раздражение кожи, **мэдрэлийн судлын үзүүрийг ~** раздражить кончики нервов, **~ эмчилгээ** «шоковая терапия»

ЦОЧРОХ раздражаться, возбуждаться, осложняться, усиливаться

ЦӨЛ пустыня, пустынный, необитаемый, безлюдный, **~ говь** пустыня

ЦӨЛЛӨГ ссылка, изгнание, **~т явуулах** сослать в ссылку, **~т байх** быть, жить в ссылке, быть в изгнании

ЦӨЛМӨХ забирать, отнимать, присваивать, **~н дээрэмдэх** всё разграбить

ЦӨЛӨХ ссылать, высылать, изгонять, отправлять в ссылку, **алс газар ~** сослать в отдалённый край

ЦӨМ 1. 1) ядро, косточка, 2) ядерный, **атомын ~** атомное ядро, ядро атома, **~ийн урвал/физик** ядерная реакция/физика, **дэлхийн ~** ядро земли, **~ийн реактор** атомный реактор, **~ийн эрчим хүч** ядерная энергия, **~ийн зэвсэг туршилт** испытание ядерного оружия, **~ийн дайн/эрин** ядерная война/эра, **халуун ~ийн зэвсэг** термоядерное оружие, **~ийн туршилтыг хориглох тухай гэрээ** договор о запрещении ядерных испытаний

ЦӨМ 2. всё, все, **бид ~өөрөө** мы все, **~ ёсоороо** всё в порядке

ЦӨМ насквозь, **~ цохих** пробить

ЦӨМЛӨХ пробивать, прорывать

ЦӨМӨӨ ядро, **самрын ~** ядро ореха

ЦӨМӨРХИЙ 1) имеющий пробойку, пробитый, разбитый, 2) пробойна, пролом

ЦӨМӨХ грызть, щёлкать, **самар ~** щёлкать орехи

ЦӨМРӨХ пробиваться, прорываться, проваливаться, вторгаться, **хүний нутагт ~н орох** вторгаться в чужую территорию

ЦӨӨВТӨР 1) немногий, немногочисленный, малочисленный, 2) немножко, маловато, немноговато, **~ мөнгө надад бий** у меня есть немного денег

ЦӨӨДӨХ оказываться слишком немногочисленным, быть чрезмерно малочисленным, не хватать, недоставать численно

ЦӨӨЛӨХ делать малочисленным/немногочисленным, сокращать численность, уменьшать в количестве

ЦӨӨН 1) мало, немного, несколько, 2) малочисленный, немногочисленный, ограниченного количества, **~ оюутан үлдэв** осталось несколько студентов, **дайнаас ~ хүн эргэж иржээ** немногие вернулись с войны, **~ хүнтэй баг** малочисленная команда, **дуу ~тэй хүн** неразговорчивый, немногословный человек

ЦӨӨНХ меньшинство, меньшая часть, **үндэсний ~** национальное меньшинство, **~ санал** меньшинство голосов

ЦӨӨНХИ меньшинство, **~ олонхидоо захирагдах** подчинение меньшинства большинству

ЦӨӨРӨМ пруд, небольшое озеро

ЦӨӨРӨХ численно сокращаться, уменьшаться в количестве, становиться меньше, делаться немногочисленным, **гэмт хэргийн тоо эрс ~в** резко сократилось количество преступления

ЦӨӨРҮҮЛЭХ *побуд. от* **цөөрөх**, делать малочисленным, количественно сокращать, уменьшать в количестве, **хурлын тоог ~** сократить количество разных собраний

ЦӨӨХӨН 1) совсем малочисленный, очень немногочисленный, немногий, 2) совсем немного, очень мало, **~ мал бэлчинэ** немногочисленный скот пасётся, **~ хоног амрах** отдохнуть несколько дней

ЦӨӨХҮҮЛ *спец.* камерный, **~ хөгжим** камерная музыка, **~ найрал хөгжим** камерный оркестр

ЦӨС 1. жёлчь, жёлчный, **~ний гэр** желчный пузырь, **~н чулуу** желчный камень

ЦӨС 2. *бот.* василистник малый

ЦӨХӨХ не под силу, никак не мочь, не справляться, отчаиваться, огорчаться, удручаться, уставать

ЦӨХРӨЛТ отчаяние, огорчение, уныние, усталость

ЦӨХРӨЛТГҮЙ неутомимый, упорный, настойчивый, неутомимо, упорно, настойчиво, **санасандаа хүрэхээр ~ зүтгэх** упорно добиваться своего

ЦӨХРӨХ отчаиваться, впадать в отчаяние, терять надежду, удручаться, оказываться в безвыходном положении

ЦӨЦГИЙ сливки, сливочный, **сүүний ~г авах** снимать с молока сливки, **~н тос** сливочное масло, **~н, ~тэй зайрмаг** сливочное мороженое, **~тэй цай** чай со сливками

ЦУВ плащ, дождевик, **борооны ~** дождевой плащ

ЦУВАА колонна, вереница, движение гуськом, движение друг за другом, **жингийн ~** караван, **машины ~** вереница, колонна автомобилей, **жагсаалын ~** колонна демонстрантов, **цэргийн ~** эшелон, **тогруун ~** журавлиный клин

ЦУВАЛТ следование друг за другом следование гуськом

ЦУВАХ 1) идти друг за другом, идти гуськом, двигаться вереницей, идти цепочкой, идти по одиночке, 2) течь, литься, ссыпаться, **~ж орох** входить друг за другом, **нүднээс нуух ~на** глаза гноятся

ЦУВДАЙ внутренности мелкого скота

ЦУВРАА арфеджио

ЦУВРАЛ серия, цикл, **~ үйлдвэрлэл** серийное производство, **~ лекц** цикл лекций, **~ хөгжим** циклическая музыка

ЦУВРАХ идти друг за другом, двигаться колонной, следовать друг за другом

ЦУВРУУЛАХ отправлять друг за другом, **~ж төлөх** платить частями, в рассрочку

ЦУГ вместе, совместно, **~ явах** идти вместе, **~аараа хамт** все вместе

ЦУГЛААН митинг, собрание, сбор, сходка, **хурал ~** *парн.* собрание, **~ зохион** созвать/организовать митинг, **~ хийх эрх** право на проведение собраний

ЦУГЛАРАЛТ сбор, собрание, митингование

ЦУГЛАРАХ 1) собираться, сходиться, съезжиться, 2) скучиваться, накапливаться (о снеге, пыли, песке), **бид маргааш ~на** мы соберёмся завтра, **шүүгээний ард хог тоос зөндөө ~чээ** за шкафом накопилось много мусора и пыли, **олон хүн ~чээ** собралось много народу

ЦУГЛАХ собираться, сходиться, съезжаться, накапливаться

ЦУГЛУУЛАГЧ коллекционер, собиратель, марок - филателист

ЦУГЛУУЛАХ *побуд. от* **цуглах**, собирать, коллекционировать, сводить, хуучны **ховор ном ~** собирать антикварные книги, **зоос ~** коллекционировать монеты, **марк ~** коллекционировать марки, **хүмүүс ~** собирать людей, народ, **хашааны цас ~ж овоолох** скучить снег во дворе, **хог шороо ~** собрать сор, **дэлгүүрээр явж идэж уух юм ~** ходить по магазинам и собирать продукты питания

ЦУГЛУУЛБАР коллекция, коллекционированный, **зоосны ~** коллекция монет, **~ зураг** коллекционированные картины

ЦУГЛУУЛГА 1. 1) коллекция, набор, 2) сбор, собирание, коллекционирование, **маркийн ~** коллекция почтовых марок

ЦУГЛУУЛГА 2. коллекция, экспонаты

ЦУЛ сплошной, чистый, беспримесный, самородок, **~ мах** сплошная мякоть, **~ ой** сплошной лес, **~ алт** чистое золото

ЦУЛБУУР повод, чембур, **~ын сур** ремень для повода, **~ овс** *бот.* касатик тонколистый

ЦУЛБУУРТ сом (рыба)

ЦУЛГУЙ голый, непокрытый, гладкий, пустынный, одноцветный, без украшений, **~ газар** пустынная местность, **~ цаас** неисписанная бумага, **~ торго** шёлк без узоров

ЦУЛГУЙДАХ оказываться голым/пустынным, быть одноцветным

ЦУЛХГАР пухлый, **~ хацар** пухленькие щеки

ЦУЛЦГАР пухлый, пухленький, пышный, несколько вздутый

ЦУНЦАЙХ полнеть, раздуваться (о лице)

ЦУРАМ пожарище, погорелое место

ЦУРАМДАХ выжечь траву во время пожара

ЦУРХИРАХ рыдать, галдеть, **~н уйлах** рыдать, стонать

ЦУС кровь, **~ гоожих/гарах** истекать кровью, **~ тогтоох** остановить кровь, **~ юулэх** переливать кровь, **~. алдах** кровотечение, **~ харвах** кровоизлияние, **~ны даралт** кровяное давление, **~ны эргэлт** кровообращение, **эцсийнхээ дусал ~ыг хүртэл** до последней капли крови, **~н өшөө** кровная месть, **~ нөөж** *парн.* кровь, **~ багадалт** анемия, малокровие, **~ харвах** апоплексия, **~ ойртолт** кровосмешание, **~ны энэргүй холбоо** общество доноров, **~н бундуу** гематома

ЦУСГҮЙ бескровный, без крови, **~ алах** *досл.* убить без крови, сильно подводить кого-либо, **усгүй газар ~ дайн хийх** *загадк. досл.* вести бескровную войну в безводном месте (шахматы)

ЦУСДАХ обагрить, **гараа ~** обагрить руки кровью

ЦУСЛАХ 1) пускать кровь, 2) *вульг.* жрать

ЦУСТ кровавый, кровопролитный

ЦУСТАЙ имеющий кровь, кровавый, кровянистый, **~ мах** кровянистое мясо, **~ чацга** кровавый понос, **~ цэр гарах** а) кровохарканье, б) кровохаркать, **~ хутга** окровавленный нож

ЦУТГАЛАН приток, впадение реки, **Сэлэнгэ мөрний ~** приток реки Сэлэнгэ

ЦУТГАЛТ литьё, отливка, разливка

ЦУТГАМАЛ литой, отлитый, литьё

ЦУТГАХ 1) лить, отливать, обливать, 2) чеканить, **бороо ~ж байна** дождь льёт, **хөлс минь ~на** пот льёт с меня градом, **зоос ~** чеканить монету

ЦУТГУУР 1) форма для литья, 2) лейка

ЦУТГУУРЧИН 1) литейщик, 2) чеканщик

ЦУУ 1. уксус, эссенция, **хоолны ~** столовый уксус, **~ны хүчил** уксусная кислота, **~нд дарах** мариновать

ЦУУ 2. слава, **алдар ~, нэр ~** слава, известность, **~ ихтэй зураач** известный художник

ЦУУ 3. молва, слухи, **~ тараах** пустить слухи, **~тай хүүхэн хуримгүй, дуутай тэнгэр хургүй** громовое небо дождя не даёт, барышни с громкой славой свадьбы не дождутся

ЦУУ 4.: **~ татах** разрывать/раскалывать надвое

ЦУУ 5.: **~, ~** возглас, которыми подзывают коз и козлят

ЦУУЛАХ разрезать надвое, раскалывать надвое

ЦУУРАЙ эхо, отзвук, отголосок, резонанс, **хашгирсаны ~** отголосок крика, **урьдын цагийн ~** отзвуки прошлого

ЦУУРАЙТАХ раздаваться, звучать, повторяться эхом, **ойд ~** раздаваться в лесу эхом

ЦУУРАХ 1) рваться надвое (напр. о ткани), 2) раскалываться надвое (напр. о доске, палке), 3) *разг.* преувеличивать, распространять (о слухах)

ЦУУРГА замок, щеколда, **цоож ~** замки

ЦУУРХАЛ молва, слухи, толки, кривотолки, **~ тараах** распространять слухи, **~д үл иттэх** не верить слухам

ЦУХАЛДАЛ нервность, нервозность, раздражение, гнев

ЦУХАЛДАХ 1) нервничать, раздражаться, сердиться, негодовать, возмущаться, 2) быть узким, оказываться тесным, чувствовать тесноту, **дэмий /хий ~** зря нервничать

ЦУХАЛЗАХ временами показываться и исчезать, показываться, выглядывать

ЦУХАС вскользь, слегка, наполовину, **~ дурдах** слегка коснуться, упомянуть вскользь, **~ хэлэх** говорить не до конца, недоговаривать

ЦУХУЙХ торчать, высовываться, показываться, появляться

ЦУЦАЛТГҮЙ 1) неустанный, неослабевающий, 2) неустанно, неослабно, упорно, **~ тэмцэл** неустанная борьба, **~ ажиллах** неустанно работать

ЦУЦАХ уставать, утомляться, обессилеть, ослабевать, **явган их яваад ~ж ядрах** уставать от продолжительной ходьбы

ЦУЦЛАХ аннулировать, отменять, признавать недействительным, **гэрээ ~** аннулировать договор, **гэрлэлт ~** разводиться, **~сан тухай баримт бичиг** документ о расторжении договора, о денонсации

ЦУЦЛУУЛАХ расторгать, привести к аннулированию, **~ тухай нэхэмжлэл** иск о расторжении

ЦҮЛ *звукоподражание:* **усанд ~ гэтэл/хийтэл унах** бухнуться в воду

ЦҮЛХГЭР выпуклый, выдающийся вперёд

ЦҮЛХИЙХ разбухать, пучиться

ЦҮНХ сумка, **гар ~** ручная сумка, **бичгийн ~** портфель, **хоолны ~** сумка для покупок/продуктов, **~нд хийх** положить в сумку

ЦҮРДИЙХ надуваться, разбухать, распухать

ЦҮҮ кольца для замка, **хаалганы ~** кольца у двери для запирания на замок

ЦҮҮЦ 1) долото, стамеска, 2) стамесочный, **~ний иш/бариул** стамесочная рукоятка

ЦҮҮЦДЭХ долбить долотом, выбивать стамеской

ЦЭВ *частица усиления:* совсем, совершенно, исключительно, **~ хүйтэн** совершенно холодный, **~ цэнхэр** совсем голубой, **~ цэвэр** исключительно чистый

ЦЭВДЭГ 1) мерзлота, мёрзлость, 2) мёрзлый, оледенелый, промерзший, **мөнх ~** вечная мерзлота, **~т шаантаг** мерзлотные клинья, **~ сэтгэл** бессердечность, чёрствость

ЦЭВДЭГШИЛ замерзание, обледенение

ЦЭВДЭГШИХ обледенеть, становиться мёрзлым, замерзать, оказываться оледенелым, быть мёрзлым

ЦЭВКА заключённые, которым доверены хозработы

ЦЭВРҮҮ волдырь, пузырь, миндалины, **түлэгдсэн газар ~ үсрэв** от ожога вскочил пузырь

ЦЭВРҮҮТЭХ становиться пузырчатыми, покрываться пузырями/волдырями

ЦЭВЭР чистый, опрятный, самородный, чисто, опрятно, красиво, **~ цэмцгэр** *парн.* чистоплотный, опрятный, **~ агаар** свежий воздух, **~ ус** чистая вода, **~ алт** чистое золото, **~ орлого** чистый доход, **~ ашиг** чистая прибыль, **татвар төлөхийн өмнө ~ ашиг** чистая прибыль до вычета налогов, **~ жин** нетто, **~ үнэ** чистая цена, **ариун ~** чистота, гигиена, **~ царай** красивое лицо, **~ хувцаслах** красиво, чисто одеваться, **~ оёх** красиво шить

ЦЭВЭРЛЭГЧ уборщица, уборщик, чистильщик

ЦЭВЭРЛЭГЭЭ уборка, чистка, **их ~** генеральная уборка, **химийн ~** химическая чистка, **~ хийх** делать уборку, чистить

ЦЭВЭРЛЭХ 1) чистить, убирать, чистить комнату, **шал ~** подметать пол, **гутал ~** чистить сапоги, **хувцас ~** чистить одежду, **~ байгууламж** очистное сооружение

ЦЭВЭРХЭН *уменьш. от* **цэвэр**, чистенький, опрятный, хорошенький, 2) чистенько, красиво, **~ бичих** писать чисто, красиво, писать почище

ЦЭВЭРЧ чистоплотный, чистый, опрятный, **~ хүн** чистоплотный человек

ЦЭВЭРШИЛ 1) очищение, чистота, чистоплотность, опрятность, 2) *мед.* климакс, климактерий

ЦЭВЭРШИХ становиться чистым, делаться опрятным, очищаться, 2) *мед.* климакс, климактерий

ЦУХАС вскользь, слегка, наполовину, климактерический

ЦЭГ 1. точка, **огтлолцох ~** точка пересечения, **буцлах ~** точка кипения, **~ тавих** а) поставить точку, б) *перен.* прекратить, перестать, прерывать, **таслалтай ~, ~тэй таслал** точка с запятой, **~ цэглэл** пунктуация

ЦЭГ 2. пункт, место, **эмчилгээний ~** медицинский пункт

ЦЭГЛЭХ подводить итоги, заканчивать (молитвенную службу)

ЦЭГНЭХ оценивать, ценить, взвешивать, **дүгнэж ~** расценивать

ЦЭГЦ порядок, **эмх ~** *порядок,* **~тэй болгох** *приводить в порядок,* навести порядок

ЦЭГЦЛЭЛТ упорядочение, приведение в порядок

ЦЭГЦЛЭХ упорядочивать, приводить в порядок, наводить порядок

ЦЭГЦРЭХ упорядочиваться, налаживаться, **ажил хэрэг сайхан ~лээ** дело хорошо наладилось

ЦЭЛ *усилительная частица:* **~ залуу** совсем молодой, молоденький, **~ хүйтэн** очень холодный, **~ буурал** совсем седой

ЦЭЛГЭР 1) обширный, широкий, просторный, привольный, 2) светлый, **~ тал** широкая, привольная степь, **~ танхим** просторный зал, светлый зал

ЦЭЛИЙХ 1) становиться обширным, простираться, быть широким, 2) быть светлым

ЦЭЛМҮҮН ясный, чистый

ЦЭЛМЭГ ясный, чистый, **~ өдөр** ясный день, **~ тэнгэр** ясное небо

ЦЭЛМЭН ворс, ворсинка

ЦЭЛМЭХ проясняться (о небе), **тэнгэр ~в** небо прояснилось

ЦЭЛХГЭР водянистый, опухлый, опухший

ЦЭЛХИЙХ быть водянистым, оказываться опухлым, опухать

ЦЭЛЦГЭР 1) студенистый, 2) мягкий и жирный, **~ хацар** пухлые щёки

ЦЭЛЦИЙХ быть мягким и жирным

ЦЭЛЦЭГНҮҮР желе, холодец

ЦЭЛЦЭГНЭХ двигаться, шевелиться (о мягком и жирном, о студенистом)

ЦЭЛЭГ ретивый, **~ морь** ретивый конь

ЦЭЛЭЛЗЭХ двигаться (о чём-либо обширном напр. о море), колыхаться

ЦЭМБИЙХ быть чистым, опрятным, оказываться аккуратным/нарядным

ЦЭМБЭ сукно, суконный, из сукна, **~н дээл** суконное дэли, дэли из сукна, **~ний үйлдвэр** суконная фабрика

ЦЭМБЭГЭР чистый, опрятный, аккуратный, нарядный

ЦЭМЦГЭР франтовской, нарядный, аккуратный, чистый, подобранный

ЦЭМЦИЙХ быть нарядным, быть опрятным, оказываться чистоплотным/чистым, становиться франтоватым

ЦЭМЦЭГНЭХ 1) щеголять, 2) жеманничать

ЦЭНГЭГ пресный, **~ нуур** пресное, пресноводное озеро, **~ ус** пресная вода, **~ усны загас** пресноводные рыбы

ЦЭН 1.: **үнэ ~** цена, ценность, **үнэ ~тэй эд** ценные вещи

ЦЭН 2. мера веса около 4 гр.

ЦЭНГЭЛ веселье, развлечение, забава, **жаргал ~** *парн.* счастье, наслаждение, блаженство, **~ эдлэх** наслаждаться, быть в блаженстве

ЦЭНГЭЛДЭХ веселиться, развлекаться, забавляться, наслаждаться, **баясан ~** радоваться, наслаждаться, **~ хүрээлэн** стадион

ЦЭНГЭХ веселиться, развлекаться, забавляться, наслаждаться, блаженствовать

ЦЭНХЭР светло-голубой, светло-синий, голубой, **~ тууз** голубая лента, **~ нүдэн бүсгүй** голубоглазая девушка, **~ дэлгэц** голубой экран, **~ аврага загас** тихоокеанская сельдевая акула, **~ жараахай** горчак (рыба)

ЦЭНХЭРЛЭХ 1) делать светло-синим, синить, 2) синеть, казаться светло-синим, отливать светло-синим цветом, **~н харагдах уулс** синеющие вдали горы

ЦЭНХЭРТЭХ становиться светло-синим, синеть, виднеться (о светло-синем)

ЦЭНЭГ заряд, **~ бүхий буу** заряженное ружьё, **цахилгаан ~** электрический заряд, **~ авах** а) зарядиться получить заряд, б) *перен.* получить заряд, запасаться некоторым количеством чего-нибудь, **эерэг ~** положительный заряд, **сөрөг ~** отрицательный заряд, **~т хэсгүүд** *астр.* корпускула

ЦЭНЭГЛЭГДЭХ *страд. от* **цэнэглэх**, заряжаться, быть заряжённым

ЦЭНЭГЛЭЛ заряжение, подзарядка

ЦЭНЭГЛЭХ заряжать, **буу ~** зарядить ружьё, **зай ~** зарядить батарею, аккумулятор, **биеэ ~** зарядиться

ЦЭНЭГТЭЙ заряжённый, заряженный, **~ буу** заряженное ружьё

ЦЭР 1. мокрота, **~ хаях** отхаркивать мокроту, **~ний шинжилгээ** анализ мокроты, **~ ховхлох эм** отхаркивающее средство

ЦЭР 2.: **~ ~ хийх** трещать, стрекотать (о насекомых)

ЦЭРВЭХ держаться подальше, избегать, уклоняться, не осмеливаться подходить/прикоснуться

ЦЭРД мел, **~ээр бичих** писать мелом

ЦЭРЭГ солдат, войско, армия, цирик, солдатский, военный, воинский, **~ татлага** мобилизация в армию, **~т татах** мобилизовать в армию, **~т татагдах/дайчлагдах** быть мобилизованным в армию, быть призванным в армию, **~ээс халагдах** демобилизоваться, **~ийн алба** военная служба, **~ийн албан хаагч** военнослужащий, **~ийн зөвлөл** военный совет, **~ийн анги** воинская часть, **~ийн тойрог** военный округ, **~ийн сургууль** военное обучение, военное училище, военные манёвры, **~ийн эмнэлэг** военный госпиталь, **~ийн шүүх** военный суд, **~ийн цол** военное звание, **~ийн бааз** военная база, **~ийн эвсэл** военный блок, **~ийн үйлдвэр** военная промышленность, **~ийн найрал хөгжим** военный оркестр, **явган ~** пехота, **хуурай замын ~** сухопутные войска, **шинэ ~** новобранец, **~ тэргүүлэгчийн орд** *астр.* созвездие Андромеды, **~ийн албанаас зайлсхийгч** уклоняющийся от службы в армии, **~ийн бүртгэл** воинский учёт, **~ийн олзлогдогч** военнопленный, **~ийн эрх зүй** военное право

ЦЭРЭГЖИЛ милитаризация

ЦЭРЭГЖИХ военизироваться, милитаризоваться

ЦЭРЭГЖҮҮЛЭХ 1) военизировать, милитаризовать, 2) милитаризация, **~сэн сургалт** военизированное обучение, **аж үйлдвэрийг ~** военизировать промышленность

ЦЭРЭГЖҮҮЛЭЛТ военизация, милитаризация

ЦЭС список, **хоолны ~** меню, **цалингийн ~** платёжная ведомость, ведомость на получение зарплаты, **~ бүртгэл** регистр

ЦЭХ 1) прямой, 2) прямо, **~ шугам** прямая линия, **~ зам** прямая дорога, **~ суух** сидеть прямо, **~ шударга/шулуун** честный

ЦЭЦ суд, **үндсэн хуулийн ~** конституционный суд, **~ булаалдах** спор, дискуссия

ЦЭЦЭГ 1. цветок, **амьд ~** живые цветы, **хээрийн ~** полевые цветы, **тасалгааны ~** комнатные цветы, **хиймэл ~** искусственные цветы, **~ тарих** сажать цветы, **~ийн дэлгүүр** цветочный магазин, **~ дурсгах, бэлэглэх** преподнести, подарить цветы, **хөшөөнд ~ өргөх** возложить венки к памятнику

ЦЭЦЭГ 2. крест (в картах)

ЦЭЦЭГЛЭЛТ расцвет, процветание, цветение, **хөгжил ~** процветание

ЦЭЦЭГЛЭХ цвести, расцветать, процветать

ЦЭЦЭГЧИН цветочник, цветочница

ЦЭЦЭН 1) мудрый, умный, 2) меткий, **~ ухаан** мудрость, **~ үг** афоризм, **~ буу** меткое ружьё

ЦЭЦЭРЛЭГ сад, парк, **хотын ~** городской сад, **жимсний ~** фруктовый сад, **хүүхдийн ~** детский сад, **~ийн хүмүүжүүлэгч** воспитатель в детском саду

ЦЭЦЭРЛЭГЧ садовник, садовод

ЦЭЦЭРХҮҮ хвастающийся своей мудростью/своим умом, умничающий, **~ хүн** умник

ЦЭЦЭРХЭГ кичащийся своей мудростью, считающий себя умным

ЦЭЦЭРХЭЛ мудрствование, философствование

ЦЭЦЭРХЭХ мудрить, мудрствовать, умничать, философствовать, **хий битгий цэцэрх!** напрасно не мудри! **та хэтэрхий ~ж байна** вы слишком мудрите

ЦЭЭЖ 1) грудь, 2) память, **өргөн ~** широкая грудь, **~ээр** наизусть, на память, **~ээр унших, мэдэх** читать, знать наизусть, **~ бичиг** диктант, **~ээр бичүүлэх** диктовать, **«аавын ~»** грузовая машина с широким бампером

ЦЭЭЖЛЭХ выучивать наизусть, запоминать, **шүлэг ~** выучить наизусть стихи, **~ ашигтай** полезно выучивать наизусть

ЦЭЭЛ 1) глубокое место реки, 2) ключ, источник, родник (постоянно бьющие из земли), 3) просторный, свободный, 4) тенор, тенорный, теноровый, **~ тасалгаа** просторная комната, **~ хоолой** тенор, **~ хөгжмийн зэмсэг** теноровые инструменты

ЦЭЭЛ 2. акватория, омут, **тэнгэсийн ~** акватория моря

ЦЭЭР 1) запрет, запрещение, карантин, 2) табу, **~ тавих** а) наложить запрет; б) установить карантин, запрещать вход, **~тэй бүс** запретная зона

ЦЭЭРЛҮҮЛЭЛТ кара

ЦЭЭРЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **цээрлэх**, наказывать, карательный, **залхаан ~** карать

ЦЭЭРЛЭЛ наказание, запрещение, **~ үзүүлэх** подвергать наказанию

ЦЭЭРЛЭХ налагать запрет, табу на что-либо, брезговать

ЦЭЭРЧ брезгун, брезгливый

Ч

Ч *усилительная частица:* даже и, **чи ~, тэр ~, би ~, ер нь хэн ~ ингэх л байсан** и ты, и он, и я, и вообще кто бы ни был-всё равно так поступил бы, **мэдсэн ~ мэдээгүй юм шиг, сонссон ~ сонсоогүй юм шиг сууна** он сидит, будто и не знает и не слышит

ЧАА: ~ ~ возглас, которым отгоняют коз и овец, ~ **гэх ямаагүй туу гэх нохойгүй** и коз нет, которым крикнул бы чаа! и собак нет, которым кликнул бы туу!

ЧААВААС *междометие выражающее: жалость, сочувствие, сожаление, отчаяние, досаду:* **~, ийм юм болох гэж!** жаль, что так случилось! **~ өнөөх чинь дахиад шалгалтандаа уначихаж!** бедный, он опять провалился на экзамене!

ЧАВГА слива, жужуб, **хар ~** чернослив, **~ны чанамал** варенье из сливы, сливовое варенье

ЧАВГАНЦ 1) монахиня, 2) *перен.* старуха, 3) бабий, **~ яриа** бабьи сказки, бабья болтовня, **далан долоон ~ын ажилтай** — иметь кучу всяких дел

ЧАВХ 1) приспособление для охоты на пушного зверя, рогатка, 2) курок

ЧАВХДАС струны, **яттын ~** струны арфы

ЧАВХДАСТ струнный, **~ хөгжим** струнный инструмент, **~ найрал хөгжим** струнный оркестр

ЧАВХДАХ 1) стрелять из рогатки, 2) *перен.* бежать очень быстро, двигаться с большой скоростью, плестись

ЧАГ *звукоподражание:* **~ ~ хийх** тикать; **цаг жигдхэн ~ ~ цохилно** часы мирно тикают

ЧАГНААЛ сигнал, сигнальный гудок, сирена (автомобиля)

ЧАГНААЛДАХ подавать сигнал (об автомобиле)

ЧАГНАХ слушать, прислушиваться, подслушивать, **чимээ ~** а) прислушиваться к шуму, б) ждать вести, **бусдын яриаг, нууцыг ~** подслушивать чужие разговоры, чужие тайны

ЧАГНУУР 1) фонендоскоп, стетоскоп, 2) трубка (телефона), **өвчтөнийг ~аар чагнах** выслушивать больного стетоскопом, **утасны ~** телефонная трубка

ЧАГТ 1) чека, клин, 2) застёжка, 3) задвижка, 4) *перен.* препятствие, заграждение, помеха, **кардан ~н гол** карданный вал

ЧАГТАГА 1) верёвка, прикреплённая к верхнему кругу юрты, 2) *перен.* препятствие, преграда, помеха

ЧАГТГАЛАХ зацепляться верёвкой за что-то

ЧАДАВХИ потенциал, **оюуны ~** умственный потенциал, **шинжлэх ухаан техникийн ~** научно-технический потенциал

ЧАДАЛ 1) мощь, сила, мощность, 2) способность, талант, умение, **үйлдвэрлэлийн хүчин ~** производственные мощности, **цэргийн хүчин ~** военная мощь, **~ ихтэй** сильный, мощный, **~ багатай, муутай** слабый, немощный, **~ чинээ** зажиточность

ЧАДАЛГҮЙ 1) бессильный, слабый, немощный, 2) малоспособный, мало знающий, 3) бедный, неимущий

ЧАДАЛЖИХ 1) становиться сильным, делаться мощным, 2) делаться способным, стать умелым

ЧАДАЛТАЙ 1) сильный, мощный, обладающий силой, 2) способный, умелый, искусный, 3) зажиточный, состоятельный

ЧАДАМГАЙ 1) способный, умелый, ловкий, искусный, виртуоз, умело, ловко, искусно, **~ удирдлага** умелое руководство, **боломжийг ~ ашиглах** умело использовать возможности, **~ тоглох** искусно играть

ЧАДАХ мочь, уметь, быть в состоянии, **тэр уншиж бичиж ~на** он умеет читать и писать, **ганц ~ юм** единственное, что он (она) может делать, на что способен, **хэн нэгийг ~** одержать победу над кем-либо, показать кому-либо что почём, добиться (её), **~ж байгаа хүнд (юманд) арга байхгүй** победителей не судят, **~ чинээгээрээ, ~ ядахаараа** по мере своих сил, в меру своих способностей

ЧАДВАР умение, способность, мастерство, **мэргэжил ~** квалификация, **мэдлэг ~** знание и умение, **уран ~** мастерство, **ажиллах ~, ажлын ~** работоспособность, умение работать, **худалдан авах ~** покупательная способность, **хөдөлмөрийн ~** трудоспособность, **төлбөрийн ~** платежеспособность, **төлбөрийн ~ын фонд** ликвидный фонд, ликвидность

ЧАДВАРГҮЙ неспособный, неумелый, **~ мэргэжилтэн** малоспособный специалист

ЧАДВАРЖИХ стать способным, быть талантливым, делаться умелым, расти

ЧАДВАРЛАГ умелый, искусный, способный, сильный, **~ оюутан** способный, сильный студент

ЧАДВАРЛАХ делать искусно, выполнять с умением/умело, проявлять способность/умение

ЧАДВАРТАЙ 1) умелый, способный, искусный, 2) состоятельный, **хөдөлмөрийн ~** трудоспособный, **~ чинээлэг айл** зажиточная семья, **~ ажилтан** умелый работник

ЧАДМАГ 1) умелый, способный, сноровистый, ловкий, искусный, умело, ловко, 2) искусно умеючи, 3) зажиточный, 4) натренированный

ЧАЛЧАА болтливый, многословный, **хоосон ~** пустая болтовня, **~ амьтан** болтун, болтливый человек

ЧАЛЧИХ болтать, пустословить, **дэмий ~** нести вздор, **худлаа ~** болтать глупости

ЧАМ *основа косвенных падежей личного местоимения* чи, **~д ном байна уу?** у тебя есть книга? **үнийг би ~д авчирлаа** это я принёс для тебя, **тэр ~айг дуудаж байна** он зовёт тебя, **би ~аас захидал хүлээж байлаа** я ждал письма от тебя, **би ~тай хамт явмаар байна** мне хочется пойти вместе с тобой, **чамайгдаа!** ну, погоди!

ЧАМБАЛ: ~ын хүрд наадам вид национальной игры

ЧАМАРХАЙ висок, височный, **~н яс** височная кость, **~ уруу цохих** ударить по виску

ЧАМБАЙ крепкий, сильный, здоровый, плотный, плотного/крепкого сложения, способный, аккуратный

ЧАМИН шикарный, тонкий, изящный, нарядный, элегантный, шикарно, тонко, изящно, **~ эд** шикарная вещь, **«~ цагаан торгон дэвүүрийг зүлгэн дээр орхих шиг чамайг би мартах гэж үү?»** «да, разве ж забуду тебя, как забывают изящный веер на мягкой траве?»

ЧАМЛАМХАЙ придира

ЧАМЛАХ не удовлетворяться, быть недовольным, хотеть еще больше, требовать еще больше, **сурсан эрдмээ ~** быть недовольным своими знаниями, **~аар чанга атта** *посл.* держи что дают, дают — бери!

ЧАНАГШ дальше, далее, подальше, **~ үргэлжлүүлэх** дальше продолжать

ЧАНАД за, дальше, по ту сторону, **хилийн ~/~д суух** жить за границей

ЧАНАГДАХ *страд. от* **чанах**, свариться, вариться, быть варёным

ЧАНАЛТ варка, варение

ЧАНАМАЛ варёный, варенье, **~ тутрага** вареный рис, **алимны ~** яблочное варенье, **~ жинс** *разг.* варёные джинсы, варёнка

ЧАНАР качество, свойство, достоинство, добротность, **шинж ~** свойство, **яс ~** качество, **мөн ~** сущность, **тоо ~** количество и качество, **бүтээгдэхүүний ~** качество продукции, **мөн ~** сущность, **тооноос ~т шилжих** переход количества в качество, **~ын өөрчлөлт** качественное изменение, **~ын үзүүлэлт** качественный показатель, **~ сайтай гурил** мука высокого качества, **~ чанарга** достоинство, **стандартад тохирох ~** стандартное качество, **~ын дээд зэрэглэл** высшее качество, **~ын баталгаа** гарантия качества, **~ мод** платан (дерево), **~ын гэрчилгээ** сертификат качества, **~ын дээд зэрэглэл** высшее качество

ЧАНАРГҮЙ плохой, низкокачественный, плохого качества, плохо, некачественно, **~ бүтээгдэхүүн** низкокачественная продукция, **хүн/хүний ~** бессовестный, недобросовестный

ЧАНАРЖИХ стать лучше, качественно улучшаться

ЧАНАРЖУУЛАХ *побуд. от* **чанаржих**, качественно улучшать, делать более качественным, сделать лучшим

ЧАНАРЛАГ добротный, доброкачественный

ЧАНАРТАЙ 1. качественный, хороший, хорошего качества, качественно, с хорошим качеством, **сайн ~ бараа** высококачественные товары

ЧАНАРТАЙ 2. имеющий определённые свойства, **орон нутгийн ~** местного значения, местный

ЧАНАХ варить, **цай ~** варить чай; **мах ~** варить мясо, **~сан өндөг** варёное яйцо, **~сан жимс** варенье

ЧАНГА громкость, сильный, громкий, крепкий, строгий, сильно, крепко, громко, строго, **~ дуу** громкий голос, **~ яригч** громкоговоритель, **~ ярих** громко разговаривать, **~ инээх, уйлах** громко смеяться, плакать, **~ үнсэх** крепко целовать

ЧАНГААНЗ абрикос, урюк

ЧАНГААХ 1) натягивать, тянуть, таскать, тащить, 2) *разг.* приставать к женщине, 3) задерживать, оттягивать, **ханцуй дээрээс ~** тянуть за рукав

ЧАНГАДАХ становиться более строгим быть слишком сильным, слишком суровым, **шийтгэл нь арай ~в** наказание для него оказалось слишком суровым

ЧАНГАЛАХ укреплять, усиливать, делать строгим, затянуть, натягивать, **бүсээ ~** потуже затянуть пояс

ЧАНГАСАХ 1) крепчать (о морозе), разыгрываться (о буре), 2) становиться строгим

ЧАНГАТГАГЧ усилитель

ЧАНГАРАХ укрепляться, усиливаться, крепчать, натягиваться, становиться строгим, становиться сильным, **бие ~ч чийрэгжив** здоровье укрепилось, **хүйтэн ~ч байна** мороз крепчает

ЧАНД строго, твёрдо, **хатуу ~ хориглох** строго запрещать/запрещаться **нарийн ~ сахих** строго соблюдать, **~ барил** *муз.* строгий стиль

ЧАНДАА фактура, **барааны ~ бичих** выписать фактуру на товар

ЧАНДАГА заяц-беляк, заяц полярный

ЧАНДАР 1) белый пепел, 2) пух, **хунгийн ~** лебяжий пух, 3) останки, тело

ЧАНДАРЛАХ кремировать

ЧАНДЛАХ укреплять, усиливать, вводить строгие правила

ЧАНДМАНЬ *миф.* драгоценный камень, исполняющий желание

ЧАНДРУУ белый пепел, урна с прахом

ЧАНСАА качество, добротность, **чанар ~** *парн.* добротность, **~ сайтай эдлэл** доброкачественное изделие

ЧАНСАА разряд (у борцов)

ЧАНТУУ узбек, узбечка

ЧАНХ 1) прямо, 2) совсем, совершенно, **~ дээр** прямо над головой, в зените, **үдийн нар ~ дээр байдаг** полуденное солнце находится в зените, **~ буруу** совершенно неправильный/неправильно, **~ өөр** совсем другой, абсолютно не похожий, **~ эсрэг** прямо противоположный/противоположно

ЧАРАЙ: арай чарай едва, еле-еле, с трудом

ЧАРГА сани, санки, салазки, **~аар гулгах** кататься/ехать на санках

ЧАРГАЧИН возница, кучер на санях

ЧАРГУУЛДАХ волочиться, тащиться, цепляться, прицепляться

ЧАРЛАА визгливый

ЧАРЛАХ кричать, орать, реветь, **байдгаараа ~** кричать во весь голос

ЧАРМАА: ~ нүцгэн совершенно голый, совсем нагой

ЧАРМАЙ *бот.* голоплодник

ЧАРМАЙЛТ стремление, старание, усилие, усердие, **~ гаргах** проявлять усилие, **~ын үр дүнд** в результате старания/усилий

ЧАРМАЙХ стараться, прилагать усилия, стремиться, усердствовать, **байдгаараа ~** стараться изо всех сил, **хий дэмий ~** стараться впустую

ЧАС 1) *частица усиления:* **~ халуун** очень горячий, совсем горячий, **~ улаан** ярко-красный, 2) грядка, клумба, огород, рисовая чека, **цэцгийн ~** цветочные клумбы, 3) **~ ~ хийх** визжать, пищать, 4) **час** несчастливый (о времени), **~ өдөр** неудачный день

ЧАХРАХ скрипеть, хрустеть, **хөлд цас ~на** снег хрустит под ногами, **хаалга ~на** дверь скрипит

ЧАЦ 1. конечности, руки и ноги, **~ урттай, богинотой** с длинными, короткими конечностями, **чацархуу** рослый, высокий, **~ мөч** конечности

ЧАЦ 2. вес

ЧАЦАРГАНА облепиха, облепиховый, **~ны тос** облепиховое масло, **~ны чанамал** варенье из облепихи, **яшилдуу ~** крушина

ЧАЦГА понос, **~ алдах** страдать поносом, **цагаан ~** колибактериоз

ЧАЦУУ 1) равный, одинаковый, 2) ровесник, ровесница, сверстник, 3) наряду с, вместе с тем что .., **тэд нас ~** они ровесники, **ажиллахын ~гаар суралцах** сочетать работу и учёбу

ЧАЦУУЛАХ делать равным, уравнивать

ЧАЦУУРАХ делаться равным, уравниваться

ЧАЦУУТАН ровесники, сверстники, одногодки, однолетки

ЧЕК чек, чековый, **~ээр мөнгө авах төлөх** получить/заплатить деньги по чеку, **~ бичих** выписать чек, **~ийн дэвтэр** чековая книжка, **нэрийн ~** именной чек, **хуурамч ~** поддельный чек, **тооцооны ~** расчётный чек, **хөрвөх ~** трансфертный чек, **~ийн тооцоо** чековый счёт, **~ийн тасалбар** чековая карточка, **~ийн дэвтэр** чековая книжка

ЧЕМОДАН чемодан, чемоданный, **~д юмаа хийх** класть/положить вещи в чемодан, **~ы цоож** чемоданный замок

ЧЕНЖ *от англ.* change (менять) меняла, торговец, коробейник, **валютын ~** меняла, **махны ~** мясной «диллер»

ЧЕХ чех, чешка, чешский

ЧИ ты, **~ юу хийж байна** что ты делаешь, **~ би дээ хүрэх** переругаться

ЧИВ 1. *частица усиления:* **гэрт ~ чимээгүй байв** в доме было совсем тихо

ЧИВ 2. половой орган самца

ЧИГ 1. направление, курс, тенденция, **зүг ~** направление, **~ баримжаа** ориентация, **~ баримтлан** линия, политика, **~ шугам** линия, курс, **улс төрийн бодлогын ~** направление курс политики

ЧИГ 2. *мед.* лубок, шина, повязка с шиной

ЧИГ 3. дверная занавесь из циновки

ЧИГГҮЙ 1) недальновидный, 2) нерешительный, 3) без вести (пропавший)

ЧИГЖИХ конопатить, затыкать и забивать дыры и щели, засыпать, заделывать, шпаклевать
ЧИГЖЭЭ то, чем конопатят, затычка
ЧИГЖЭЭС то, чем конопатят/затыкают, затычка, шпаклёвка
ЧИГЛҮҮЛЭГЧ направляющий, ~ **хүч** направляющая сила
ЧИГЛҮҮЛЭХ направлять обращать, **анхаарлаа** ~ направлять внимание, **хүчээ** ~ направлять силы
ЧИГЛЭЛ направление, ориентировка, тенденция, течение, **уле ардын аж ахуйг хөгжүүлэх үндсэн** ~ основные направления развития народного хозяйства, **утга зохиолын** ~ литературное направление/течение
ЧИГЛЭХ направляться, двигаться по направлению, идти по направлению, **тэр наашаа ~ээд айсуй** он идет по направлению к нам
ЧИГТЭЭ прямо, по направление движение
ЧИГЭЭРЭЭ прямо, ~ **яв** идите прямо
ЧИГЧИЙ мизинец, ~ **хулгана** мышь малютка
ЧИЙГ влага, влажность, сырость, ~ **даах/~ татах,** ~ **болох** увлажняться, делаться влажным, **~нийн улаан хорхой** червь дождевой
ЧИЙГЛЭГ влажный, влажность
ЧИЙГЛЭХ увлажнять, делать влажным, напитать влагой
ЧИЙГТЭЙ влажный, сырой, пропитанный влагою, ~ **уур амьсгал/~ агаар** влажный воздух, ~ **салхи** влажный ветер
ЧИЙГТЭХ 1) увлажняться, делаться сырым, влажным, сыреть, 2) болеть цингой, **хөрс ~в** почва увлажнилась
ЧИЙДЭН электрическая лампа, **ширээний** ~ настольная лампа, **жаран лааны** ~ лампа в шестьдесят свечей, **гар** ~ карманный фонарь, **гудамжны** ~ уличный фонарь
ЧИЙР 1) тропа, тропинка, 2) **чихний/чихэн** ~ болох прожужжать все уши, надоесть всякими разговорами
ЧИЙРЭГ *крепкий, сильный, здоровый,* ~ **хүн** крепыш
ЧИЙРЭГЖИЛТ закаливание, укрепление, **биеийн** ~ закаливание организма
ЧИЙРЭГЖИХ закаливаться, укрепляться, становиться крепким, делаться здоровым, **бие ~лээ** здоровье закалилось
ЧИЙРЭГЖҮҮЛЭЛТ закалка, укрепление, оздровление
ЧИЙРЭГЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **чийрэгжих**, делать сильным, крепким, укреплять, закаливать, оздоровлять, **биеэ** ~ закалить свое здоровье, **хүүхэд** ~ закалять ребенка
ЧИЙХРАХ начинать потеть, слегка потеть, **хөлс** ~ слегка потеть
ЧИЛИ чилиец, чилийка, чилийский
ЧИЛИЙХ 1) *разг.* удирать, убегать, исчезать, **нүд** ~ выпучить глаза, 2) удлиняться, затягиваться, тянуться
ЧИЛЭХ уставать, утомляться, неметь, затекать
ЧИЛЭЭ усталость, утомление, изнеможение, онемение, **биеийн** ~ **гаргах** отдохнуть
ЧИЛЭЭРХЭЛ недомогание
ЧИЛЭЭРХЭХ чувствовать усталость, недомогания
ЧИМЧИГНЭХ ощущать боль, жжение
ЧИМХ щепотка, ~ **давс** *щепотка соли*
ЧИМХЛЭХ *многократ. от* **чимхэх**, 1) щипать, пощипывать, 2) брать щепотками
ЧИМХЛҮҮР кропотливый, ~ **ажил** кропотливая работа
ЧИМХҮҮР щипцы, щипчики, пинцет, **ёотонгийн** ~ щипчики для сахара
ЧИМХЭХ 1) щипать, пощипывать, щемить, **гар** ~ щипать руку, 2) обшивать лентой край рукава или борта шубы и т.д.
ЧИМЭГ украшение, наряд, убранство, эпитет, **хүзүүний** ~ ожерелье, ~ **болох** быть украшением
ЧИМЭГЛЭЛ украшение, декорация, иллюстрация, оформление, **гоёл** ~ украшения, наряды, **тайзны** ~ сценическое оформление, декорация, **номын** ~ иллюстрация к книге, **сүлд модны** , вовать усиленный прилив крови/ или молока в груди
ЧИМЭГЛЭХ украшать, оформлять, **амьд цэцгээр** ~ украшать живыми цветами, **туг дарцгаар** ~ украшать флагами, **ном** ~ оформлять книгу, ~ **урлаг** декоративное искусство
ЧИМЭГТЭЙ украшенный, нарядный, приятный, **чихэнд** ~ **үг** приятные для слуха слова приятно слышать
ЧИМЭХ украшать, наряжать, убирать, **эдээр биеэ чимснээс эрдмээр биеэ ~сэн нь дээр** *погов. посл.* лучше украшать себя знаниями, чем вещами
ЧИМЭЭ 1) шум, звук, 2) молва, слух, весть, известие, сообщение, **анир ~, дуу** ~ шум, звук, **хөлний** ~ шум шагов, **сураг** ~ весть, известие, ~ **гаргах** издавать звук, ~ **намдах** становиться тихо, **~гүй болох** затихать, замолчать, **~гүй хөдлөх** двигаться бесшумно, **~гүй бай!** перестаньте шуметь! не шуметь! молчать! **сураг ~гүй алга болох** пропасть без вести
ЧИМЭЭГҮЙ молчание, тихий, ~ **хот** кладбище, погост
ЧИМЭЭТЭЙ шумный, громкий, сенсационный, ~ **хэрэг** сенсационный случай, шумное дело
ЧИН 1) ~ **улс** Цинское государство, Цинская династия (в Китае), 2) ~ **үнэнч** преданный, верный, честный, ~ **зориг,** ~ **зүрх** непоколебимая храбрость, ~ **зүрхнээсээ сэтгэлээсээ** от всего сердца, от всей души от глубины души, всем сердцем, ~ **хэмээн** старательно
ЧИНГЭЛЭГ 1) деревянный ящик для хранения вещей, 2) контейнер, **бэлцгэр** ~ горбатый кузовок (рыба)
ЧИНЖААЛ: ~ **хутга** кинжал
ЧИНЖҮҮ перец, паприка
ЧИНИЙ твой, твоя, твоё, твои, **энэ ~ ажил** *это твоя работа*
ЧИНИЙХ что-либо твоё, **энэ** ~ это твоё, это принадлежит тебе
ЧИНЭЭ 1) зажиточность, имущественное состояние, **хөрөнгө** ~ имущество, 2) **чадал** ~ сила, мощь, **хэр** ~ способность, предел, возможности, величиной с, **туулайн** ~ **юмыг уулын ~ болгох** *из мухи делать слона,* **хуруун** ~ величиной с палец, **өдий** ~ столько; **хэдий** ~ сколько, **хэр ~гээрээ** по мере своих сил и возможностей, **~нд нь тулгал** до предела, до отказа
ЧИНЭЭГҮЙ неимущий, бедный
ЧИНЭЭГЭЭР как можно больше
ЧИНЭЭЛЭГ зажиточный, состоятельный, ~ **амьдрал** зажиточная жизнь, ~ **аж байдал** благосостояние, ~ **хүн** состоятельный человек, **баян ~ аж төрөх** жить зажиточно, богато
ЧИНЬ *используется как притяжательное местоимение, подчёркивающие принадлежность, связь предметов:* **тэгсэн** ~ поэтому, таким образом, **нөхөр ~ тэгээд яасан бэ?** ну и что твой муж на это? **наадах** ~ вот этот (это, что рядом)
ЧИРГҮҮЛ 1) прицеп, 2) баржа, ~ **онгоц** баржа
ЧИРГҮҮЛДЭХ волочиться, быть волочимым
ЧИРЭГДЭЛ волокита, беспокойство, неприятность, ~ **учруулах,** ~ **болох** причинять волокиту, вызвать беспокойство
ЧИРЭГДҮҮЛЭХ заставлять испытывать волокиту
ЧИРЭГДЭХ волочиться, тащиться, быть втянутым в неприятность
ЧИРЭХ тащить, волочить, **хормойгоо** ~ волочить подол, **хөлөө** ~ волочить ноги, **гай** ~ навлекать несчастье, **төвөг** ~ причинять неприятность
ЧИХ ухо, уши, ~ **дүлий, хатуу** тугой на ухо, глухой, **~нд хэлэх** говорить на ухо, **~гүй толгой гаргах** пропускать мимо ушей, **дэлдэн** ~ оттопыренные уши, лопоухий, ~ **дөжрөх** глохнуть, **~нд чийр болтол үглэх** прожужжать все уши, **~нд хонх уях** талдычить одно и то же, **~нд нь хар ус хийх** сообщить крайне неприятную весть, ~ **тавих** держать ушки на макушке, прислу-

шиваться, ~ **хатуурах** становиться глухим, **тогооны ~** ручки у котла, **тэрэгний ~** чека у телеги, **хурган ~** щавель

ЧИХИХ пихать

ЧИХМЭЛ чучело, тушка, **арслангийн ~** чучело льва

ЧИХЭВЧ наушник, **~ углах** надеть наушники

ЧИХЭЛДЭХ толкаться, тесниться, толпиться

ЧИХЭР сахар, конфеты, **элсэн ~** сахарный песок, **цаастай ~** конфета, карамель, **гаатай ~** мятные леденцы, **~ийн сав** сахарница, **~ийн манжин** сахарная свёкла, **~ боовны үйлдвэр** кондитерская фабрика, **~ийн хайрцаг** конфетная коробка, **шоколадтай ~** шоколадные конфеты, **~ өвс** солодка

ЧИХЭРЛЭГ сахаристый, сахароносный, сладкий, **~ амт** сахаристый вкус, **~ ургамал** сахароносные растения, **~ шүүс** сладкий сироп

ЧИХЭХ 1) набивать, совать, вталкивать, втискивать, заталкивать, пихать, 2) *перен.* жрать, объедаться, **шуудайд ноос ~** набивать мешок шерстью, **чемоданд юм ~** совать вещи в чемодан, **чихэнд хөвөн ~, чихээ хөвөнгөөр бөглөх** заткнуть уши ватой

ЧИЧГЭНҮҮР 1) трепещущий, дрожащий, вибрирующий, 2) дрожание, вибрирование, **лааны ~ гэрэл** трепетный свет свечи

ЧИЧГЭНЭХ дрожать, трястись, вибрировать

ЧИЧИГНЭХ дрожать, трястись

ЧИЧИРГЭЭ дрожь, дрожание, вибрирование, вибрация, трясение, тряска,

ЧИЧИРХИЙЛЭЛ дрожание, сейсмичность, вибрация, вибрирование, **~ судлал** сейсмология

ЧИЧИРХИЙЛЭХ дрожать, вибрировать, давать вибрацию, трястись

ЧИЧИРХИЙШИЛ сейсмичность

ЧИЧИХ 1) тыкать, колоть, пронизывать, 2) притеснять, стеснять, **саваагаар ~** тыкать палкой во что-либо, **хуруугаар ~** тыкать пальцем

ЧИЧРЭГ: ~ өвчин лихорадочный озноб

ЧИЧРЭЛТ дрожание, вибрирование, трясение

ЧИЧРЭХ трепетать, дрожать, содрогаться, трястись, **даарч ~, хүйтэнд ~** дрожать, трястись от холода, **айж ~** дрожать от страха, **бүх бие ~** дрожать всем телом, **өвдөг ~нэ** дрожат колени, **сохор зоос бүрийг харамлан ~** трястись над каждой копейкой

ЧИЧЛҮҮР кинжал, **~ загас** кинжалозуб (рыба)

ЧОНО волк, волчий, **өлөгчин ~** волчиха, **~ын бэлтрэг** волчонок, **~ загас** восточная зубатка (рыба), **~ авлах, ~ын ав** охотиться на волков, **~ нохой өлзийлөх** уберечь скот от потерь, **~ын амнаас гараад барын амаад орох** из огня да в полымя, **~ өтлөвч ишгэндээ зөв, цорж өтлөвч догжиртоо зөв** старый конь борозды не портит, **~ тарвагацах** детская игра, **~ үүрэндээ өлзийтэй** ворон ворону глаз не выклюет, «**~ цатталан, хонь бүтэн**» «и овцы целы, и волки сыты», **~ын орд** *астр.* созвездие Большого пса, **чоны хүзүүнд мах зүүгээд явуулах** пустить волка в стадо, пустить козла в огород.

ЧӨДӨР 1) путы, тревога, 2) помеха, преграда, препятствие, **суран ~** ременная тревога, **ажилд ~ болох** быть помехой в работе, **~ өвс** вьюнок, **~тэй морь** стреноженный конь

ЧӨДӨРЛӨХ 1) тревожить, спутывать (лошадь), 2) препятствовать, служить помехой, являться преградой, мешать, **хөгжил дэвшлийг ~** тормозить развитие и прогресс

ЧӨЛӨӨ свободное время, досуг, **зав ~** свободное время, **~ заваараа** в свободное время, на досуге, **~ гуйх** просить освобождения от работы, просить освободить от работы, **~ зөвшөөрөл** разрешение, **~ авах** освобождаться от работы, **~ өгөх, олгох** освобождать от работы, **~ зав гаргах** выкроить свободное время, **эрх ~** свобода, **эрх ~ний хөдөлгөөн** освободительное движение, **өргөн ~** проспект, бульвар

ЧӨЛӨӨГҮЙ несвободный, занятый, без разрешения

ЧӨЛӨӨЛӨГДӨХ *страд. от* **чөлөөлөх**, освобождаться, быть освобождённым, стать свободным, **их ачааллаас ~** освободиться от большой нагрузки, **татвараас ~сөн** освобождённый от налогов

ЧӨЛӨӨЛӨГЧ освободитель, освободительный, **~ арми** освободительная армия

ЧӨЛӨӨЛӨЛТ освобождение

ЧӨЛӨӨЛӨХ 1) освобождать, увольнять, 2) освободительный, **үүрэгт ажлаас ~** освобождать от обязанностей, **албан тушаалаас ~** освободить от занимаемой должности, **албан татвараас ~** освобождать от налогов, **~ дайн** освободительная война

ЧӨЛӨӨЧЛӨХ 1) выкроить время, находить свободное время, 2) воспользоваться чьим-нибудь отсутствием

ЧӨЛӨӨТ свободный, **~ зах зээл** свободный рынок, **~ бөх** борьба вольного стиля, **~ сонгууль** свободные выборы, **~ өрсөлдөөний зарчим** принципы свободной конкуренции, **эдийн засгийн ~ бүс** свободная экономическая зона

ЧӨЛӨӨТЭЙ свободный, освобождённый, свободно, **~ цагтаа** на досуге, **~ худалдаа** свободная торговля, **японоор ~ ярих** говорить по-японски свободно, **~ хөрвөх валют** свободно конвертируемая валюта

ЧӨМӨГ костный мозг, керн, **өрмийн ~** керн буровой, **~ алдах** худеть, истощаться

ЧӨМӨГЛӨХ нагуливать жир, становиться упитанным (о скоте)

ЧӨМӨГТЭЙ хорошо упитанный (о скоте)

ЧӨРГӨР худой, хилый, тонкий

ЧӨРИЙХ быть худым/хилым, оказываться тонким

ЧӨТГӨР черт, дьявол, **~ ав!** чёрт возьми/побери! **~өө үзэх** смотреть чёртом (волком) на кого-либо, **~ шулам руугаа тонил!** убирайся ко всем чертям! **~ийн хуруу** *геол.* белемниты, **~ийн гал** блуждающий огонёк

ЧУЛУУ(н) камень, каменный, **адуун ~** валун, **эрдийн ~** драгоценный камень, **~ шидэх** кидать камень, запускать камнем, **~н байшин** каменный дом, **~н нүүрс** каменный уголь, **~н давс** каменная соль, **~н нүүрсний уурхай** каменные копи, **~н алгана** морской окунь, **~гаар өрөх/босгох** воздвигать из камня, каменная кладка, **~ өнгөлөгч, засагч** каменотёс, **~н гиваан** лимонит, **үхэр ~** валун, глыба, **хайр ~** галька, **~н бар** литография, **~ хөөлгөх** подтолкнуть кого-либо к бесполезным действиям, **~ хаях** интриговать, бросать камень (кость) раздора, **~ хөөх** напрасно тратить силы, **~н зэвсгийн үе** каменный век, **саран ~** лунный камень, **өнгөт ~** камни цветные, **элгэн ~** кровавый камень, **~н мандал** литосфера, **~ болгох** улучшить что-либо

ЧУЛУУДАХ бросать, кидать, швырять, **чулуу ~** швырять камни

ЧУЛУУЖИЛТ окаменение, окаменелость, диагенез

ЧУЛУУЖИХ 1) окаменеть, превращаться в камень, 2) окаменелый, **эртний амьтдын ~сан үлдэр** окаменелые остатки древних животных, **~сан мод** окаменелое дерево

ЧУЛУУЖМАЛ окаменелый

ЧУЛУУЛАГ 1) каменистый, 2) горная порода, **судлын ~** жильная порода, **талстат ~** кристаллическая порода, **хүдэр агуулагч ~** рудоносная порода, **~ судлал** *геол.* петрология, **~ийн гарал** *геол.* петрогенез

ЧУЛУУРХУУ 1) каменистый, 2) наподобие камня, напоминающий камень

ЧУЛУУЧИН каменщик, каменотёс

ЧУУЛАХ собираться стекаться, происходить (о сессии), **~аар цуглах** собираться на сессию

ЧУУЛГА ансамбль, **ардын дуу бүжгийн ~** ансамбль народной песни и пляски

ЧУУЛГАН сессия, **Улсын Их Хурлын ~** сессия Великого Государственного хурала, **НҮБ-ын ерөнхий ассамблейн ~** сессия Генеральной ассамблеи ООН

ЧУХАГ 1) редкий, редкостный, 2) важный, необходимый, нужный, 3) скудный, убогий, **~ ном** редкая книга, **~ нээлт** важное открытие, **~ жил** неурожайный год

ЧУХАГЧЛАХ считать важным/необходимым, признавать редким

ЧУХАЛ важный, существенный, актуальный, необходимый, важно, необходимо, существенно, **амин ~ санал** жизненно важное предложение, **бүгдээрээ мэдэх нь ~ байна** важно чтобы все знали, **~ хүчин зүйл** важный фактор

ЧУХАЛЧЛАХ считать, важным, придавать особое значение, обращать особое внимание, признавать актуальным/злободневным

ЧУХАМ в действительности, на самом деле, именно, конкретно, точно, **~ юу гэж хэлсэн бэ?** что именно сказал/что сказал на самом деле

ЧУХАМДАА на самом деле, в действительности, определённо, конкретно

ЧУХАМХҮҮ именно, точно, действительно, на самом деле, **~ учрыг би мэдэхгүй** я не знаю точную причину, **~ энэ тухай асуух хэрэгтэй** надо спросить именно об этом

ЧУДЭНЗ спичка, спичечный, **хайрцагтай ~** коробка спичек, **~ний хайрцаг** спичечная коробка, **~ зурах** чиркать спичкой

Ш

ШААГИХ 1) шуметь (о людях), 2) сильно идти, шуметь (о дожде)

ШААЗАН фарфор, фаянс, фарфоровый, фаянсовый, **~ аяга таваг** фарфоровые чашки и тарелки, **~ сав** фаянсовая посуда, **~гийн үйлдвэр** фарфоровая промышленность, **~гийн шавар** фарфоровая глина, каолин, **~гийн худалдаа** торговля фаянсом

ШААЗГАЙ сорока, сорочий, **~ шагшина, шагширна** сорока стрекочет, **~н өндөг** сорочьи яйца

ШААНТ: ~ чөмөг большая берцовая кость

ШААНТАГ клин, клинообразный, клиновидный, клиновой, **~ шаах** забивать вбивать клин, **~ цохиж гаргах** выбить клин, **~ үсэг** клинопись, клинообразные письмена

ШААНТАГДАХ забивать клин, заклинивать, вклинивать

ШААНТАГЛАХ заклинивать, вклинивать

ШААР чаинки, подонки, остатки, брак, изъян, **цайны ~** чаинки, чайная гуща, остатки чая, **хүний ~, нийгмийн ~** подонки общества, **~ мал** забракованный для чего-либо скот, **бага ~** хулиганьё

ШААРДАГДАХ *страд. от* **шаардах**, требоваться, потребоваться, нуждаться, **үйлдвэрт ажилчид ~ж байна** заводу требуются рабочие

ШААРДАХ требовать, настойчиво добиваться, заставлять, **тайлбар ~** требовать комментариев, объяснений, **~и гаргуулах эрх** право требования, **огцрохыг ~** требовать увольнения, ухода в отставку, **шахаж ~** принуждать, заставлять, **алдагдлыг нөхөхийг ~** требовать возмещения убытков

ШААРДЛАГА требование, **шахалт ~** принуждение, **олны ~аар** по требованию массы, народа, **~ хангах** отвечать требованиям, удовлетворять требования, **~ тавих** выдвигать требования, требовать, **~ биелүүлэх** выполнить требования, **нэмэлт ~** дополнительное требование, **хууль ёсны ~** законное требование, **~аас татгалзах** отказ от претензий, **буцаан нэхэмжилсэн ~** право обратного требования

ШААХ вбивать, забивать, ударять, бить, **гадас ~** забить кол, **хадаас ~** забивать гвоздь, **нударгаар ~** ударить кулаком

ШААХАЙ 1) тапочки, ботинки, туфли, **биеийн тамирын ~** спортивные тапочки, **гэрийн шаахай** домашние тапочки, **~тай мотоцикл** мотоцикл с коляской, **гоёлын ~** нарядные туфли, 2) орудие пытки для битья по щекам

ШАВ 1. *частица усиления:* **~ шар** совсем жёлтый, жёлтый-прежёлтый

ШАВ 2. 1) мишень, цель, 2) знак, поставленный на месте, избранном для стоянки юрты, 3) *геол.* пикет, **~ буудах** стрелять в мишень, **~ тавих** заложить основу, фундамент

ШАВААРАЛДАХ *взаимн. от* **шаваарах**, толпиться, скучиваться, скапливаться, образовывать кучу, **Бөхийн өргөөний үүдэнд хүмүүс ~жээ** у входа во Дворец борьбы скопилась много народу

ШАВААС замазки, обмазка, штукатурка, **ханын ~** штукатурка стен, **цементэн ~** цементовая замазка

ШАВААРАХ собираться в кучу толпиться, тесниться

ШАВААСЛАХ штукатурить, обмазывать, замазывать

ШАВАГ полынь полевая

ШАВАЙ 1) кровяная колбаса, 2) кушанье приготовленное из желудка маленького рогатого скота, **~ нь дүүрэх** получать удовлетворение, отводить душу

ШАВАР 1) грязь, слякоть, 2) глина, глиняный, из глины, **~ үсэргэх** забрызгать грязью, **~т шигдэх** вязнуть в грязи, **~ зуурах** месить глину, **~ байшин** глиняный/глинобитный домик, мазаная хата, мазанка, **~ын хулт** кета (рыба), **~ угаал** грязевая ванна, **~ эмчилгээнд явах** поехать на грязи, **~т унасан шарын эзэн гэгчээр** неимоверные усилия в тяжёлой ситуации, **~ын хаалт** грязевик (у машины)

ШАВАРДАХ обмазывать глиной, покрывать грязью

ШАВАРЛАГ глинистый, **~ хөрс** глинистая почва

ШАВАРЧИН штукатур

ШАВАХ 1. обмазывать, замазывать, **шавраар пийшин ~** обмазать печь глиной

ШАВАХ 2. скапливаться, скучиваться, толпиться, тесниться

ШАВДАХ 1) подгонять, гнать, требовать, 2) торопиться, спешить, **ажлаа ~** поторапливать с работой

ШАВХАГДАШГҮЙ неисчерпаемый, неиссякаемый, **~ эх булаг** неиссякаемый источник

ШАВХАЙ грязь, слякоть, **гудамжны ~** слякоть на улице

ШАВХРУУ остатки, объедки, **цайны ~** чайная гуща, чаинки

ШАВШЛАГА 1) обливание, 2) *мед.* примочка

ШАВХАЙТАЙ грязный, слякотный, **~ гутал** грязные сапоги, слякотные сапоги

ШАВХАХ исчерпывать, черпать до дна, вычерпывать, осушать, **бүх хүчээ ~** исчерпать все силы

ШАВХРУУ остатки, подонки, объедки, **цайны ~** остатки/подонки чая, **хоолны ~** объедки пищи, **архины ~** остатки водки

ШАВХУУРДАХ ударять, бить, хлестать, стегать

ШАВШИХ обрызгивать, опрыскивать, поливать, кропить, обливать, **хүйтэн усаар толгойгоо ~** обливать голову холодной водой

ШАВЬ 1. ученик, последователь, послушник, **нэрт эрдэмтний ~** ученик известного учёного, **~ орох** стать чьим-либо учеником

ШАВЬ 2. шабинары, крепостные духовных феодалов

ШАВЬЖ насекомое, **~ судлал** энтомология, **~ идэштэн** насекомоядные, **~ийн хүүхэлдэй** куколка насекомого

ШАВИЛАХ быть послушником; учеником кого-либо

ШАГ 1.: **~ хийх** оказываться довольно хорошим, **~ хийсэн зохиолч** довольно хороший/толковый писатель

ШАГ 2. мелкая спекуляция, бутылка водки, являвшаяся объектом спекуляции

ШАГ 3. шах (конём, слоном, ферзём)

ШАГ 4. шах (монарх)

ШАГАА 1) альчик, таранная кость, игральная кость, 2) лодыжка, щиколотка, **~ тоглох, наадах** играть в альчики, играть в игральные кости

ШАГААГУУР глазок в двери

ШАГААХ 1) смотреть, заглядывать, поглядывать, подсматривать, 2) прицеливаться, 3) придираться, 4) уткнуться, **сэм ~, ~ж харах** осторожно заглядывать куда-либо, **хаалгаар ~** заглядывать в дверь, **буу ~** целиться из ружья, **ном ~** уткнуться в книгу, **ул ~** подсиживать, интриговать

ШАГААЧИН игрок в кости

ШАГАЙ таранная кость, лодыжка, **~ харвах** играть в кости

ШАГАЙХ 1) смотреть, заглядывать, подсматривать **цонхоор ~** подсматривать в окно, 2) прицеливаться, **буу ~** целиться из ружья, **ул ~** *перен.* подсиживать, интриговать

ШАГГҮЙ *разг.* серьёзный, вдумчивый, толковый, **~ залуу** толковый парень

ШАГЛАХ 1. шить, строчить второй раз, загнув шов

ШАГЛАХ 2. спекулировать, перепродавать

ШАГНАГДАХ *побуд. от* **шагнах**, награждаться, быть награждённым

ШАГНАЛ 1) награда, премия, 2) гонорар, вознаграждение, **мөнгөн ~** денежная награда, **төрийн ~** государственная премия, **Нобелийн ~** Нобелевская премия, **номын ~** гонорар за книгу, вознаграждение за книгу, **зохиогчийн ~** авторский гонорар, **~ын хоног** своего рода тюремные трудодни, по совокупности которых «скашивается» срок

ШАГНАЛТ 1) награждение, премирование, 2) лауреат, имеющий награду, **төрийн ~** лауреат Государственной премии

ШАГНАЛТАН лауреаты, **Дэнзэн зураач Нобелийн ~ болно байх** художник Дэнзэн, возможно станет лауреатом Нобелевской премии

ШАГНАХ награждать, премировать, присваивать, **одонгоор ~** наградить орденом, **мөнгөөр ~** премировать деньгами, **баатар цолоор ~** присвоить звание героя

ШАГНУУЛАХ *побуд. от* **шагнах**, награждаться, быть награждённым, представлять к награде

ШАГШИХ дивиться, удивляться, поражаться, **~н магтах** восхвалять, **~н муулах** хулить

ШАГШУУР солома, печенье в виде тонких палочек

ШАГШУУРГА высокие заросли камыша

ШАГШРАХ щелкать языком в знак удивления

ШАДАР 1) близкий, ближний, 2) поблизости, вблизи, около, в окрестности, **~ хүн, нөхөр** близкий человек, товарищ, **хотод ~ суух** жить поблизости города, **~ сайд** заместитель министра, *устар.* товарищ министра, **~** дипломатический ранг «советник», **~ гурван цэрэг** «Три мушкетёра», **~ цэрэг** охранник, адъютант

ШАДАРЛАХ приближать кого-либо к себе, сближаться быть рядом с кем-то

ШАЖИГНАХ хрустеть, скрипеть, шелестеть, шипеть

ШАЗРУУН гордый, важный, своенравный, **~ залуу** гордый парень

ШАЗУУР нижняя губа, уголок рта, **~ зуух** кусать губы, таить злобу, иметь зуб на кого-либо

ШАЙБ шайба

ШАЛ 1. пол, **модон, чулуун ~** деревянный, каменный пол, **~н дээр унагах** уронить на пол

ШАЛ 2. совершенно, совсем, абсолютно, **~ дэмий** совершенно напрасно, совсем зря, **~ худал** сплошная ложь, **~ тэнэг** абсолютно, совершенно глупый

ШАЛАВ быстро, **~ яв!** иди быстро! иди скорее, **~ хийх** быть расторопным

ШАЛАВХАН быстренько, живо, скорее, **эндээс ~ зайлцгаая/явцгаая** скорее уйдём/удерём отсюда

ШАЛАВЧ подстилка, **эсгий ~** войлочная подстилка юрты

ШАЛАМГАЙ быстрый, проворный, шустрый, юркий, ловкий, **~ хөдөлгөөн** юркое движение, **~ хөвгүүн** шустрый мальчик, **ажилд ~** проворный в работе

ШАЛАМГАЙЛАХ быть быстрым, оказываться проворным, быть юрким, шустрым, оказываться ловким, **~н хөдлөх** двигатья проворно

ШАЛАХ 1. упрашивать, настойчиво спрашивать, настаивать, **Цэцэгээг хичнээн ч ~аад тэр зөвшөөрсөнгүй** как Цэцэг ни упрашивали, она не согласилась

ШАЛАХ 2. *шахм.* 1) шах, 2) шаховать, **ноёныг ~** объявить шах королю

ШАЛБААГ лужа, **гудамжны ~** лужи на улицах

ШАЛБАЙХ 1) образовывать лужу, 2) промокнуть до нитки, промокнуть сквозь, сильно промокнуть, 3) стать слабым, оказываться вялым

ШАЛБАЛАХ царапать, сдирать кожу

ШАЛБАРАХ сдираться, оцарапываться

ШАЛБАРХАЙ царапина, ссадина

ШАЛБИЙХ мокнуть, терять форму (от сырости), стать вялым/слабым

ШАЛГААХ упрашивать, настаивать, надоедать вопросами, **гуйж ~** упрашивать, **байцаан ~** допрашивать

ШАЛГАГЧ 1) контролёр, 2) экзаменатор, **гаалийн ~** таможенный контролёр, **~ багш** экзаменатор

ШАЛГАЛТ 1) проверка, испытание, контроль, 2) экзамен, зачёт, **гүйцэтгэлийн ~** проверка исполнения, **паспортын ~** проверка паспортов, **элсэлтийн ~** вступительные экзамены, **анги төгсөх ~** выпускной экзамен, **улсын ~** государственный экзамен, **~ өгөх** сдавать экзамен, **~ давах** выдержать экзамен, **~д унах** провалиться на экзамене, **~ын үе** экзаменационная сессия, **~ын комисс** экзаменационная комиссия, **сорилт ~ыг давах** преодолеть испытания

ШАЛГАРАЛ отбор, выбор, **байгалийн ~** естественный отбор

ШАЛГАРАХ отличаться, выделяться среди других, отличаться каким-либо достоинством, **бусдаасаа ~** выделяться среди других, **монгол хэлний мэдлэгээрээ ~** выделяться своим знанием монгольского языка

ШАЛГАРУУЛАЛТ 1) отбор, выбор, подбор, 2) аттестация, переаттестация, **багш нарын дахин ~** переаттестация преподавателей, учителей

ШАЛГАРУУЛАХ *побуд. от* **шалгарах**, отбирать, выбирать, подбирать, выделять среди других, **өрсөлдүүлэн ~** выбирать путём конкуренции

ШАЛГАХ 1) проверять, испытывать, 2) экзаменовать, **дэвтэр ~** проверять тетради, **ажлы нь ~** проверять чью-либо работу, **хүчээ ~** испытывать свои силы, **амаар, бичгээр ~** проверять устно, письменно, **хянан ~** контролировать

ШАЛГУУЛАХ *побуд. от* **шалгах**, проверяться, быть проверенным, подвергаться проверке, экзаменоваться, сдавать экзамен

ШАЛДАН голый, обнажённый, раздетый, нагой, непокрытый, **~ ван** голый король

ШАЛДЛАХ 1) оголяться, обнажаться, раздеваться, 2) оголять, обнажать, раздевать

ШАЛЗ 1.: **~ чанах** разваривать, ошпаривать

ШАЛЗ 2. овечий клещ

ШАЛЗЛАХ ошпаривать, разваривать (мясо и т.д.)

ШАЛЗРАХ ошпариваться, развариваться

ШАЛИГ 1) игривый, любопытный, 2) развратный, легкомысленный

ШАЛИГДАХ быть любопытным, развратничать, прелюбодействовать

ШАЛИГЛАЛ 1) любопытность, 2) легкомыслие, легкомысленность, похотливость

ШАЛИГЛАХ оказываться любопытным, быть игривым, быть легкомысленным, развратничать, **~н самуурах** развратничать

ШАЛИГУЙ 1) ничтожный, незначительный, несущественный, 2) немного, чуточку, незначительно, ничтожно, **~ дээр** чуть лучше, **~ юмаар хөөцөлдөх** заниматься мелкими делами, ничтожными вещами, **~ өчүүхэн хэсэг** ничтожно малая часть

ШАЛИХГУЙ мелкий, незначительный

ШАЛМАГ проворный, быстрый, юркий, шустрый, 2) проворно, быстро, шустро, **гавшгай ~ залуу** проворный парень, **~ хийх** делать быстро

ШАЛТАГ повод, предлог, **ямар ~аар** по какому поводу, **тийм ~аар** под таким предлогом, **~ эрэх** искать повод, **~ болох** служить поводом/предлогом, **~ болгох/олох** отговариваться, найти повод, **таттгалзах ~ гаргах** найти предлог для отказа, **хэрүүлийн**

~ предлог для ссоры, повод для ссоры, ~ **мундахгүй** найдётся повод без проблем, **элдэв ~ тоочих** искать кучу причин

ШАЛТАГЛАХ находить повод, отговариваться, пользоваться каким-нибудь предлогом, ссылаться на что-либо, **өвчнөөр** ~отговариваться болезнью, притворяться больным

ШАЛТГААЛАХ зависеть от чего-либо, служить причиной, **энэ танаас ~на** это будет зависеть от вас

ШАЛТГААН причина, основание, логика, **хүндэтгэх** ~ уважительная причина, **ямар нэгэн ~аар** по той или иной причине, **~гүйгээр** без причины, без повода, **учир ~ы ухаан** логика; **~т холбоо** причинная связь, ~ **заахгүйгээр татгалзах** *юр.* отвод без указания причины, **бие ~тай болох** забеременеть

ШАЛТГААНГҮЙ не имеющий причины, беспричинный, **ямар ч** ~ безо всякого повода, без всяких причин

ШАЛТГААНТАЙ 1) имеющий причину, причинный, 2) беременная, **бие ~ эмэгтэй** беременная женщина

ШАЛЧГАР 1) слишком лёгкий, тонкий (напр. об одежде), 2) *перен.* трусливый, робкий, ~ **нимгэн хувцас** тонкая одежда

ШАЛЧИЙХ 1) свиснуть, 2) трусить, бояться, робеть, оказываться трусливым/робким

ШАЛЬДАР: ~ **бальдар** наивный, простодушный, легкомысленный, ветренный

ШАЛХАЙХ 1) быть мешковатой (об одежде), 2) быть дряблой (о коже), 3) обрюзгнуть, тучнеть (о человеке)

ШАЛЧГАНАХ 1) хлюпать по воде, грязи, 2) болтать чепуху, трепаться

ШАМАРГА пурга, метель, (обычно весной), **цасан** ~ снежная буря/вьюга

ШАМРАГА вьюга, метель

ШАМБАЛ Шамбала — мифическая страна в Гималаях, **~ын дайн** священная война

ШАМДАХ усердствовать, стараться, стремиться, прилагать усилие, проявлять усердие, **~н ажиллах** работать с усердием, усердно работать

ШАМДУУ 1) усердный, прилежный, старательный, усердно, прилежно, старательно, 2) спешный, торопливый, **яаруу ~ хэрэг** спешное дело, **яаруу ~ хүн** торопливый человек, ~ **ажиллах** усердно работать

ШАМЛАХ засучивать, отворачивать, подворачивать (рукава)

ШАМПАН: ~ **дарс** шампанское

ШАМРАХ засучиваться, задираться, отворачиваться (напр. о рукаве)

ШАМШГАР имеющий длинный продолговатый подбородок

ШАМШИГДАЛ растрата

ШАМШИГДУУЛАГЧ расхититель, расточитель, растратчик

ШАМШИГДУУЛАХ растрачивать, расхищать, расточать, присваивать, **мөнгө идэж** ~ расточать деньги, **бусдын юмыг** ~ присвоить чужое имущество

ШАМШИХ присваивать, растрачивать, расхищать

ШАН 1. вознаграждение, поощрение, награда, премия, ~ **хүртэх, авах** удостоиться награды, получить вознаграждение, ~ **хүртэх** *перен.* получить взбучку

ШАН 2. борозда

ШАН 3. газ (ткань)

ШАНАА скула, **өргөн ~тай хүн** скуластый человек

ШАНАГА ковш, черпак, половник, поварёшка, **шүүр** ~ шумовка, **~аар хутгах** черпать ковшом, **экскаваторын** ~ ковш экскаватора, «~ **нь тав**» *букв.* «пять тугриков за ковш молока» — шутливое прозвище жителей Центрального аймака

ШАНАЛАЛ скорбь, мука

ШАНАЛАХ скорбеть, печалиться, страдать сокрушаться, **өвчинд, өвчнөөр** ~ страдать от болезни

ШАНАЛГАА страдание, мучение, муки, боль, **сэтгэлийн/биеийн** ~ душевное/физическое страдание

ШАНАЛГААТАЙ мучительный, причиняющий муку, ~ **өвчин** мучительная боль

ШАНЗ 1. шандз (музыкальный инструмент)

ШАНЗ 2. фарш, **котлет хийх үхрийн махан** ~ говяжий фарш для котлет

ШАНЗЛАХ фаршировать, начинять фаршем, **загас** ~ фаршировать рыбу, **~сан хиам** фаршированная колбаса

ШАНТАЙХ 1) быть вздёрнутым или курносым, 2) морщить нос, 3) сердиться, дуться

ШАНТГАР курносый, вздёрнутый, ~ **хамартай** со вздёрнутым носом, ~ **хамартай Баясаа** курносая Баяса

ШАНТРАХ робеть, бояться, не осмеливаться, **аждаас** ~ бояться работы, **ямар ч бэрхшээлээс ~гүй** не бояться никаких трудностей

ШАНЦАЙ салат, овощной салат, *бот.* корица

ШАР 1. жёлтый, рыжий, русый, ~ **тос** топлёное масло, ~ **шашин, ~ын шашин** ламаизм, ~ **айраг** пиво, **өндөгний** ~, ~ **эд** яичный желток, ~ **молор** *геол.* цитрин, ~ **шороо** желтозем, ~ **мөрөн** Хуанхэ (жёлтая река), ~ **шувуу** филин, ~ **дэглий** цапля жёлтая, ~ **хаданд очих** попасть в психиатрическую лечебницу, ~ **сэмжлэх** распутничать на старости лет, ~ **шувглах** перейти из духовного (ламского) сословия в светское, «расстричься», ~ **өвчин** желтуха, ~ **хацар** желтощек, нельма (рыба), ~ **сэрвээт жад загас** тихоокеанский желтоперый тунец, ~ **хэлтэг** золотая рыбка, китайский карась, **золбин** ~ *разг.* такси

ШАР 2. изжога, ~ **хөөрөх/хөдлөх** страдать изжогой, **~аа тайлах** опохмелиться

ШАР 3. гнев, ярость, **хор** ~ *парн.* зависть, чувство досады, ~ **хөдөлгөх** задеть за живое, ~ **гозойв/хөдлөв** злость берет, ~ **гаргах** кичиться, вести себя спесиво

ШАР 4.: ~тай байх въедливость, быть въедливым, ершистым

ШАР 5. вол, **тэргэнд** ~ **хөдлөх** запрягать вола, ~ **шиг зүтгэх** работать, как вол

ШАРАА *разг.* стыд, позор, **олны өмнө ~ болох** опозориться перед людьми

ШАРАГЧИН соловая (о самках животных)

ШАРАЙГОЛ шарайголы (монгольская народность в Северном Тибете)

ШАРАХ 1. 1) жарить, 2) загорать, **мах** ~ жарить мясо, **наранд** ~ загорать на солнце

ШАРАХ 2. стыдить, позорить, **олны өмнө** ~ стыдить перед людьми

ШАРАХ 3. покрывать чем-либо (напр. цветным металлом), **алт** ~ золотить, покрывать золотом, позолотой, **мөнгө** ~ серебрить, покрывать серебром

ШАРВАЛЗАХ 1) махать, вилять (хвостом), 2) *перен.* юлить, подлизываться

ШАРВАХ 1) вилять, махать, хлестать (*напр.* хвостом), 2) *перен.* заносить, накренить/машину

ШАРГА соловый (о масти), палевый (о цвете), ~ **азрага** жеребец соловой масти

ШАРГАЛ соловый, палевый, желтоватый, жёлтенький ~ **өнгө** палевый цвет, **намрын** ~ **нар** бабье лето, *досл.* осеннее жёлтое солнце

ШАРГАЛТАХ желтеть, становиться жёлтым, виднеться (о жёлтом), золотиться

ШАРГАЧИН самка дзерена

ШАРГУУ 1) упорный, усердный, 2) упорно, ~ **хүн** упорный человек, ~ **тэмцэл** упорная борьба, ~ **оролдлого** упорное усилие, усердная попытка, ~ **ажиллах** упорно работать

ШАРЖИГНАХ хрустеть, скрипеть, шелестеть, шипеть, **халаасанд түлхүүр ~на** в кармане гремят ключи
ШАРИЛ останки, труп, мумия, ~ **тайлах** умирать
ШАРИЛЖ бурьян, **хамба** ~ ромашка лекарственная, ~ **ургах** покрываться бурьяном, расти (о бурьяне)
ШАРЛАХ 1) желтеть, становиться жёлтым, 2) болеть желтухой, **өвс ~ж байна** трава желтеет, **алтны дэргэд гууль ~на** рядом с золотом и латунь желтеет, с хорошим поведешься — хорошего наберёшься
ШАРЛАГА *мед.* **цахилгаан** ~ электрофорез, **тосон** ~ парафиновое лечение, **наран** ~ солнечная ванна
ШАРТАХ похмелять, похмелье
ШАРХ рана, язва, **хүнд** ~ тяжёлая рана, **сумны** ~ пулевая рана, **ходоодны** ~ язва желудка, ~ **боох** перевязывать рану
ШАРХЛАХ поражаться язвой, получать ранение
ШАРХДУУЛАХ *побуд. от* **шархдах**, ранить, наносить ранение
ШАРХИРАХ ныть, ломить, мозжить, **хөл ~аад байна** у меня нога ноет
ШАРХЛАХ быть поражённым язвой, получать ранение
ШАРХТАЙ раненый, ~ **байлдагч** раненый боец
ШАРХТАН раненый, раненые, ~ **зөөх** перевозить раненых
ШАТ 1) лестница, трап, 2) ступень, этап, фаза, стадия, 3) *муз.* тон, **цахилгаан** ~ лифт, **дүүжин, олсон** ~ веревочная лестница, ~**аар өгсөх/уруудах** подниматься/спускаться по лестнице, **анхан ~ны** первичный, первоначальный, элементарный, **анхан ~ны шүүх** суд первое инстанции
ШАТААХ поджигать, сжигать
ШАТАЛБАР шкала, **Рихтерийн** ~ шкала Рихтера
ШАТАЛТ сгорание, дотоод ~**ын хөдөлгүүр** двигатель внутреннего сгорания
ШАТАР шахматы, ~ **тавих/тоглох** играть в шахматы, ~**ын хөлөг** шахматная доска, ~**ын өрөг** шахматная партия
ШАТАРЧИН шахматист, **эмэгтэй** ~ шахматистка
ШАТАРДАХ играть в шахматы
ШАТАРЧЛАХ делать/выполнять что-либо в шахматном порядке, *играть по круговой системе*; ~**н барилдах** бороться по круговой системе
ШАТАХ гореть, сгорать, **байшин ~ж байна** дом горит, ~**даг бодис** горючий материал, ~ **хий** горючий газ, ~ **тослох** материал *горючие и смазочные материалы*, ~**даг занар** горючий сланец
ШАТАХУУН горючее, ~ **хэмнэх** экономить горючее, ~ **түгээх станц (ШТС)** бензозаправка
ШАТЛАЛ *геол.* шкала, **хатуулгийн** ~ шкала твёрдости, **геологийн цаг тооллын** ~ шкала геохронологическая
ШАТЛАХ образовывать градацию/иерархию, располагать уступами
ШАТЛУУР бальность, **газар хөдлөлийн** ~ бальность землятресения
ШАХАГДАХ *побуд. от* **шахах**, быть прижатым, быть придавленным, притесняться, оказываться притеснённым, ~**н хавчигдах** подвергаться *притеснению, подвергаться гонениям*
ШАХАЛДАХ тесниться, толпиться, толкаться, **битгий ~аач!** не толкайтесь!
ШАХАЛТ сжатие, притеснение, давление, ~ **үзүүлэх** оказывать давление, ~ **хавчилгад байх** *подвергаться стеснениям*, оказываться под чьим-нибудь давлением
ШАХАМ около, почти, до, чуть ли не, **цаг** ~ **хүлээх** ждать *почти* час, **өдөр бүр** ~ чуть ли не/почти каждый день, **хоёр жил** ~ **өнгөрлөө** прошло почти два года
ШАХАХ 1. прижать, прессовать, прижимать, выживать, **дайсныг голд м** жать противника к реке, **өвс** ~ *спец.* прессовать сено
ШАХАХ 2. *приближаться, подходить вплотную*, **дал ~сан хүн** человек в возрасте около семидесяти лет
ШАХАХ 3. требовать, заставлять, настаивать, **өр төлбөрийг нэхэмжлэн** ~ требовать уплаты долгов, **цагт нь дуусгахыг ~ж шаардах** заставлять закончить в срок, **айргаар** ~ заставлять пить много кумыса
ШАХАХ 4.: **шар** ~ откармливать вола на убой
ШАХАХ 5. «впаривать»
ШАХМАЛ 1) брикет, 2) *сплющенный, сдавленный, сжатый, спрессованный, сжатый*, 3) откормленный на убой, ~ **түлш** спрессованное топливо
ШАХУУ 1. около, почти, до, чуть ли не..., **сар** ~ **амрах** отдыхать почти месяц
ШАХУУ 2. напряженный, ~ **төлөвлөгөө** напряжённый план
ШАХУУРГА 1) пресс, 2) насос, помпа, ~**ын станц** *насосная* станция
ШАХЦАЛДАХ *взаимн. от* **шахах**, тесниться, толпиться, давиться, ~**н суух** сидеть в тесноте
ШАШИН религия, религиозный, **бурхны** ~ буддизм, ~**ы ёс** религиозный обряд, ~**гүй үзэл** атеизм, ~**ы сургаал** религиозное учение, **бөөгийн** ~, **харьяа** ~ шаманизм, **лалын** ~ ислам, **шарын** ~ ламаизм, ~ **шүтэх эрх чөлөө** свобода вероисповедания, **үнэн алдартны** ~ православная религия, **уламжлалт бус** ~ нетрадиционные религии
ШАШИНТАН верующий, последователь религий, **бурхан** ~ буддист
ШВЕЙЦАР Швейцария, швейцарцы, швейцарский
ШВЕД Швеция, шведы, шведский
ШЕФ шеф, шефство
ШИВНЭЛДЭХ *взаимн. от* **шивнэх**, шептаться, шушукаться
ШИВНЭХ шептать, **чихэнд** ~ шептать на ухо, ~**н ярих** говорить шёпотом
ШИВНЭЭ шопот, шушуканье
ШИВРЭХ моросить, накрапывать
ШИВРЭЭ моросящий, накрапывающий, ~ **бороо** моросящий дождь
ШИВШИГ срам, позор, стыд, ~ **болох** срамиться, позориться, ~**ээ хүтгэх** опозориться
ШИВШИГТЭЙ 1) позорный, постыдный, мерзкий, гнусный, 2) позорно, гнусно, постыдно, шившигтэй явдал позорный поступок, ~ **оролдлого** постыдная попытка, ~ **гүтгэлэг** гнусная клевета, **ямар ~ юм бэ?** какой позор?
ШИВШИХ 1) обращаться к божеству (в шаманизме), 2) шептать заклинания, заклинать
ШИВШЛЭГ заклинание
ШИВЭР 1.: ~ **авир хийх** перешёптываться, шушукаться, ~ **бороо** мелкий дождь
ШИВЭР 2. пот, потливость ног, ~ **арилгагч** средство против потливости ног
ШИВЭР 3.: ~ **хадран** сибирский хариус, ~ **хилэм** сибирский осётр
ШИВЭРТЭХ страдать потливостью, потеть (о ногах)
ШИВЭХ 1. колоть, прокалывать иглой, татуировать
ШИВЭХ 2.: **компьютерт юм** ~ набирать (текст) на компьютере
ШИВЭЭ 1. изгородь, частокол
ШИВЭЭ 2.: ~**т хялгана** кобыль волосатик
ШИВЭЭС татуировка
ШИВҮҮР шило с тонкой спицей, ~ **эмчилгээ** акупунктура
ШИГ как, словно, точно, **тэр англиар англи хүн** ~ **ярьдаг** он говорит по-английски, как англичанин, **би хараагүй юм** ~ **байна** кажется, я это не видел

ШИГДЭХ 1) погрязать, увязать, застревать, втыкаться, вонзиться, 2) *перен.* никуда не выходить, **шаварт ~** увязать в грязи, **гэрийн мухарт ~** не выходить из дому, сидеть дома

ШИГТГЭМЭЛ 1) мозаика, 2) мозаичный, **~ зураг** мозаичный рисунок

ШИГТГЭХ вставлять, втыкать, вонзать, погружать во что-либо

ШИГҮҮ плотный, густой, **~ ой** густой лес, **~ хүн ам** плотное население, **~ нэхээстэй эд** плотная ткань

ШИГШИХ 1) отбирать, выбирать, 2) сеять, просеивать, веять, **шилж ~/~ ялгах** выбирать, выделять, **тариа ~** веять зерно

ШИГШМЭЛ отборный, отобранный, отличный, **~ цэрэг** отборные войска

ШИГШЭЭ сборный, отборный, **~ баг** сборная команда, **~ тоглолт** финальная встреча

ШИД волшебство, магия, чудо, **ид ~тэй** волшебный, чудотворный, чудесный

ШИДЭЛТ 1. бросание, кидание, метание, **оновчтой ~** меткий бросок

ШИДЭЛТ 2. намётка, намётывание (о шитье)

ШИДЭХ 1. кидать, бросать, швырять, метать, **чулуу ~** бросать камни, кидать камнями, **жад ~** метать копьё

ШИДЭХ 2. намётывать, подшивать, пришивать, шить редкими стежками

ШИЖГЭР проворный, ловкий, умелый, искусный

ШИЖИГНҮҮР живой, подвижный, юркий, проворный, умелый, **~ залуу** юркий, проворный парень, **ажилд ~ хүн** умелый в работе человек

ШИЖИГНЭХ 1) двигаться, шевелиться (о живом, проворном человеке), 2) шелестеть, шипеть

ШИЖИМ 1) верёвка, бечёвка, шнурок, 2) связь, связность, взаимная зависимость/обусловленность, причинная связь; 3) край, конец, **юмны ~ийг олох** найти причинной зависимости/связи чего-либо

ШИЖИН: **чихрийн ~, ~ өвчин** диабет

ШИЖИР чистый, червонный, **шижир алт** чистое червонное золото

ШИЙ спектакль, **сүүдэр ~** *уст.* кинофильм

ШИЙГУА арбуз, арбузный, **~ны хальс** арбузная корка

ШИЙД *разг.* решение, **ам ~ өгөх, гаргах** дать/принять устное решение

ШИЙДВЭР решение, резолюция, **тогтоол ~** резолюция, **эцсийн ~** заключительное решение, **~ гаргах** выносить/принимать решение, **~ биелүүлэх** выполнять решение, **~ийн үндэслэл** основание (вынесенного) решения, **~ийг өөрчлөх** отменить решение

ШИЙДВЭРГҮЙ нерешительный, **~ хариу** нерешительный ответ, **~ байх** быть в нерешительности, оказываться нерешительным, проявить нерешительность, **~ зан** нерешительный характер

ШИЙДВЭРЛЭГДЭХ *страд. от* **шийдвэрлэх**, решаться разрешаться, **~ээгүй асуудал** нерешенные вопросы, **удахгүй бидний хувь заяа ~нэ** скоро наша судьба решится

ШИЙДВЭРЛЭХ 1) решать, разрешать, 2) решающий, **асуудал ~** решать вопрос, **~ ялалт** решающая победа, **~ хүчин зүйл болох** являться решающим фактором, **~ санал** решающий голос

ШИЙДВЭРТЭЙ решительный, решающий, **~ арга хэмжээ авах** принять решительные меры, **~ тэмцэл** решительная борьба

ШИЙДЭМГИЙ решительный, **~ хүн** решительный человек

ШИЙДЭХ решаться, решать, принимать решение, **асуудал ~** решать проблему, **~чихсэн хүн** человек готовый на всё

ШИЙДЭГДЭХ *страд. от* **шийдэх**, решаться, разрешаться, быть решённым, быть разрешённым

ШИЙР жилы, **~ заах** проявлять выдержку

ШИЙТГҮҮЛЭХ *побуд. от* **шийтгэх**, подвергаться наказанию, быть наказанным, наказываться, **хатуу ~** получить суровое наказание

ШИЙТГЭЛ наказание, приговор, **~ хүлээх** заслужить наказание, **~ оноох, ногдуулах** налагать на кого-либо наказание

ШИЙТГЭВЭР приговор, осуждение

ШИЙТГЭХ наказывать, приговаривать, подвергать наказанию, **гэм буруутныг ~** наказать виновного, **шоронд хорихоор ~** приговорить к тюремному заключению, **хуулиар ~** подвергать наказанию по закону

ШИГТГЭЭ 1. инкрустация, мозаика, разноцветные камешки для инкрустации

ШИГТГЭЭ 2. вкрапленники, **хүдрийн ~** вкрапленники рудные

ШИЛБҮҮР 1. кнут, бич

ШИЛБҮҮР 2. жгутик, **~ хөлтөн** паукообразные жгутоногие

ШИЛ(эн) 1. стекло, стеклянный, из стекла, **цонхны ~** оконное стекло, **чийдэнгийн ~** ламповое стекло, **өсгөдөг/томруулдаг ~** увеличительное стекло, **нүдний ~** очки, **архины ~** бутылка, **~н** эдлэл стеклянные изделия, товары из стекла, **~ний үйлдвэр** стекольный завод

ШИЛ(эн) 2.: **~н хүзүү** затылок, шея, **~ээ маажих** почёсывать затылок

ШИЛБЭ 1. петля для пуговиц (у дэли)

ШИЛБЭ 2. 1) голень, 2) стебель у растений, **хөлийн ~** голень

ШИЛБЭ 3.: **шар ~** двухгодовой верблюд

ШИЛДЭГ лучший, отборный, избранный, **~ зохиол** избранные произведения, **~ сайн нөхөр** лучший друг, **~ морь** лучший скакун

ШИЛЖИЛТ 1. переход, переходной, переходный, **капитализмаас социализмд шилжих ~** переход от капитализма к социализму, **~ийн үе** переходный период, **~ийн нас** переходный возраст

ШИЛЖИЛТ 2. миграция, *геол.* переход, **~ийн засгийн газар** переходное правительство, **урвуу ~** переход обратный

ШИЛЖИХ 1) переходить, переезжать, переводиться куда-либо, 2) переходящий, **хотоос хөдөө ~** переехать из города в село, **он ~ мөнгө** переходящие суммы, **шилжилтийн нас, ~ нас** переходный возраст, **~ вексель** переводной вексель

ШИЛЖҮҮЛЭГ перевод, **мөнгөний ~** денежный перевод, **мөнгө ~ээр явуулах** выслать деньги переводом **банкны ~ батламж бичиг** банковский аккредитив

ШИЛЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **шилжих**, переводить, передать, **өөр ажилд ~** переводить на другую работу, **хараа ~** перевести взгляд, **хэргийг шүүхэд ~** передать дело в суд, **морины хүчинд ~** в пересчёте на лошадиные силы, **зохиогчийн эрхийг ~** передача авторских прав

ШИЙР 1. ноги (у животных), **~ хатаах** продолжать дело родителей, подражать им

ШИЙР 2. острые концы подсошкики для ружья

ШИЛЛЭХ застеклять, **цонх ~** застеклять окно

ШИЛМҮҮС хвоя, иглы, **нарсны ~** сосновая хвоя

ШИЛМҮҮСТ хвойный, **~ ой** хвойный лес

ШИЛМЭЛ отборный, **~ бараа** отборные товары

ШИЛРЭХ 1. удаляться от стада перед отёлом (напр. о корове, верблюде)

ШИЛРЭХ 2. приносить плод, рожать в укромном месте (о животных)

ШИЛТГЭЭН замок, крепость

ШИЛҮҮС рысь, рысий, **~н** дээл рысья шуба

ШИЛЧИН стекольщик

ШИЛЭЛТ выбор, отбор, **~ хийх** сделать выбор

ШИЛЭХ отбирать, выбирать, **сайныг нь ~** выбирать лучшее

ШИМ 1. сок, питательность, **малын ашиг ~** продуктивность скота, **үр ~** эффективность, эффект, **үржил ~** плодородие, **ашиг ~тэй мал** продуктивный скот, **хөрсний ~** плодородная почва, **~тэй зүйл** питательные вещества, **~тэй ургамал** сочные растения

ШИМ 2.: **~ гарал** *геол.* биогенез

ШИМ 3.: **~ чулуу** *геол.* биолиты

ШИМ 4.: **~ мандал** биосфера

ШИМ 5.: **~ цул** биомасса

ШИМ 6.: **~ ертөнц** органический мир

ШИМТ: амт ~ вкус, **амт ~гүй** невкусный, безвкусный

ШИМТГЭЛ отчисление, вычет, издержки, **цалингаас ~ авах** произвести вычет из зарплаты, **гарч буй ~ийг тооцоолох** учёт текущих издержек

ШИМТГЭХ отчислять, вычитать, **цалингаас ~** отчислить из зарплаты

ШИМТЭЙ сочный, питательный, плодородный

ШИМТЭХ стараться, стремиться, *усердствовать*, рваться, **эрдэм номд ~** стремиться к знаниям

ШИМШРЭХ ныть, ломить, **зүрх ~из** сердце ноет

ШИМЭГЧ паразит, **~ хорхой** глисты

ШИМЭХ сосать, высасывать

ШИНГЭДЭХ оказываться слишком жидким, быть слишком разбавленным

ШИНГЭЛТ 1) просачивание, впитывание, 2) растворение, 3) переваривание, усвоение (пищи), 4) *перен.* заход (напр. солнца), **хоол ~** переваривание пищи, пищеварение, **нар ~** заход солнца

ШИНГЭЛЭХ разбавлять, разводить, разжигать, **усаар ~** разбавлять водой, **сүү ~** разжижать молоко

ШИНГЭН 1) жидкий водянистый, разжижённый, разбавленный, 2) редкий, **~ түлш** жидкое топливо, **~ саван** жидкое мыло, **~ сүү** жидкое молоко, **~ цай** жидкий чай, **~ дуу** тонкий голосок, **~ үс** редкие волосы, **~ бодис** жидкость, **~ хаягдал** гидроотвал, **~ мөр үзэх** мочиться, пускать струю

ШИНГЭРҮҮЛЭХ *побуд. от* **шингэрэх**, разбавлять, разжижать, делать жидким

ШИНГЭРЭХ 1) разбавляться, разжижаться, делаться жидким, стать жиже, становиться жидким, 2) становиться редким, редеть

ШИНГЭХ 1) впитываться, всасываться, пропитываться, 2) растворяться, 3) перевариваться, усваиваться, 4) заходить (о *солнце*), **давс усанд ~дэг** соль растворяется в воде, **хоол хурдан ~в** пища быстро переварилась, **нар ~ж байна** солнце заходит

ШИНГЭЦ усвояемость, **~ сайтай хоол** хорошо усвояемая пища

ШИНГЭЭХ 1) впитывать, всасывать, пропитывать, 2) переваривать, усваивать, **хоол ~** переваривать пищу

ШИНЕЛЬ шинель

ШИНЖ признак, примета, свойство, **өвчний ~ тэмдэг** признак болезни, **онцгой ~ тэмдэг** *отличительная* черта, **базаахгүйн ~** плохая примета, **гол ~** главный признак, главная черта, **~ төлөв** образ, **~ чанар** качество

ШИНЖИГЧ исследователь, наблюдатель, предсказатель

ШИНЖИЛГЭЭ исследование, изучение, анализ, проба, **~ сорьц** *проба*, **эрдэм ~ний ажил** научно-исследовательская работа, **хөрөнгө оруулалтын эдийн засгийн үр ашгийн ~** анализ экономической эффективности *инвестиций*, **задлан ~** анализ, **эрдэм ~ний ажилтан** научный работник/сотрудник, **эрдэм ~ний байгууллага** научные организации, учреждения, **цусны ~** анализ крови, **эмнэлгийн ~** медицинское обследование, **балансын ~** анализ баланса

ШИНЖИХ 1) исследовать, изучать, 2) предсказывать, 3) наблюдать, рассматривать **аршаан ус ~** исследовать минеральные воды

ШИНЖЛЭГЧ исследователь

ШИНЖЛЭЛ исследование, изучение, наблюдение

ШИНЖЛЭХ исследовать, изучать, анализировать, **~ ухаан** наука, **~ ухааны академи** Академия наук, **хөдөлмөрийн ~ ухааны үндэстэй зохион байгуулах** научная *организация* труда, **~ ухаан техникийн дэвшил** научно-технический прогресс, **найрлагыг задлан ~** анализировать состав чего-либо

ШИНЖЭЭЧ исследователь, эксперт, **арилжааны ~** коммерческий эксперт, **~ийн мэдүүлэг** показание экспертизы

ШИНШИХ обнюхивать (о собаке)

ШИНЭ новый, свежий, **~ жил** новый год, **~ түүх** новая история, **хувцасны ~ загвар** новая мода/модель одежды, **~ загварын машин** машина новой модели, **~ мэдээ** свежие новости, **~ талх** свежий хлеб, **~ санаачлага** новаторство, **~ийг санаачлагч** новатор, **~ийн нэгэн** а) Новый год по лунному календарю, б) первый день нового года, **~ төрмөл** кайнозой, **~ үүсэц** новообразование, **~ бадрангуй арга** *муз.* неоромантизм, **~ мөр** абзац, параграф, **~ сонгодог арга** *муз.* неоклассизм

ШИНЭВТЭР новенький, более новый

ШИНЭДЭХ оказываться слишком новым, быть новичком

ШИНЭКОВ салага, новичок

ШИНЭЛЭГ новый, новенький, **~ санаа** новизна

ШИНЭЛЭХ 1) праздновать Новый год (по восточному календарю), 2) обновлять

ШИНЭТГЭГЧ обновитель, новатор, реформатор

ШИНЭТГЭЛ обновление, новшество, **эдийн засгийн ~** экономическое обновление, **~ өдөр** день лунного месяца

ШИНЭТГЭХ обновлять, устраивать по новому, реформировать

ШИНЭЧЛЭЛ *обновление*, реформа, **өөрчлөл ~ хийх** бэлтгэл подготовка к обновлению, **эдийн засгийн дорвитой ~ хийх** провести серьёзную экономическую реформу, **эдийн засгийн ~ийн арга хэмжээ** мероприятия экономической реформы

ШИНЭЧЛЭЛТ обновление, реформа, **~ийн бодлого** политика реформы/обновления, **өөрчлөлт ~** перестройка

ШИНЭЧЛЭХ обновлять, реформировать, **~н тоноглох** переоборудовать, **~сэн найруулга** в обновлённой редакции

ШИР(эн) 1. 1) кожа, шкура, 2) кожаный, **~н цүнх** кожаный портфель, кожаная сумка

ШИР 2: **өр ~** долги, **өр ~ хийх** брать в долг, **өр ~ээ дарах** погашать долги

ШИРВЭХ 1. мотать, хлестать (например хвостом)

ШИРВЭХ 2. бросать недружелюбный взгляд

ШИРВЭЭ узкий, **~ сахал** усы

ШИРГЭЛТ испарение, высыхание, выброс пара, **шингэний ~** испарение жидкостей

ШИРГЭХ 1) испаряться, высыхаться, пересыхать, 2) *перен.* переставать доиться, исчезать (о молоке в вымени), **үе үе ~дэг худаг** временами *пересыхающий* колодец

ШИРГЭШГҮЙ неиспаряющийся, пересыхающий, неиссякаемый, неисчерпаемый, **~ ундрага** неиссякаемый источник

ШИРГЭЭЛТ испарение, высыхание, доведение до испарения/высыхания, кипячение, **ус ~** кипячение воды

ШИРГЭЭХ испарять, выпаривать, доводить до высыхания/испарения, заставлять выпариваться полностью, **буцалгаж ~** выпаривать кипячением

ШИРДЭГ матрац, стёганый тюфяк

ШИРЛЭХ обшивать кожей, шкурой

ШИРМЭЛ 1. закалённый (о металле)

ШИРМЭЛ 2. прошитый

ШИРМЭН чугунный, ~ **тогоо** чугунный котёл, ~ **хурим** 6-ая годовщина свадьбы

ШИРТЭХ следить не спуская глаз, уставиться глазами, всматриваться, пристально смотреть, **анхааралтай ~н харах** внимательно всматриваться

ШИРҮҮН 1) шершавый, шероховатый, 2) строгий, суровый, сильный, 3) грубый, ожесточённый, ~ **арьс** шершавая кожа, ~ **салхи**, сильный ветер, ~ **дуу** грубый голос, ~ **гар** грубые руки, ~ **үг** грубое слово, ~ **эсэргүүцэл** ожесточённое сопротивление, ~ **тулалдаан** ожесточённый бой, ~ **авирлах** вести себя грубо

ШИРҮҮСЭХ 1) ожесточаться, усиливаться, 2) стать строгим, оказываться суровым, **салхи ~в** ветер усилился

ШИРҮҮХЭН 1) довольно строгий, несколько суровый, 2) построже, сурово

ШИРХ 1. вши у скота, власоед

ШИРХ 2.: ~ **үс** густые волосы

ШИРХЭГ 1) штука, экземпляр, 2) штучный, 3) волокно, **хэдэн ~ алим** несколько штук яблок, **арваад ~** штук десять, **хоёр ~ бичих** написать в двух экземплярах, **цасны ~** снежинка, **~ийн бараа ширхэглэн худалдах бараа** штучные товары, ~ **ч байхгүй** нет ни одной штуки, **~ийн үнэ** цена поштучная

ШИРХЭГЛЭХ производить штуками, исчислять по количеству штук, отпускать поштучно, **тамхи ~н зарах** продавать папиросы поштучно

ШИРХЭГЧЛЭХ: **хуулийн заалтыг ~н биелүүлэх** а) соблюдать букву закона, б) беспрекословное постатейное выполнение закона, в) строго соблюдать закон

ШИРЭВ: ~ **татах** недружелюбно поглядывать по сторонам

ШИРЭЛДЭХ сплетаться, спутываться, взъерошиваться (о волосах и т.п.)

ШИРЭМ чугун, чугунный, ~ **цуттах** лить чугун

ШИРЭНГЭ роща, пуща, заросли низкорослых деревьев, джунгли, **~ийн хууль** закон джунглей

ШИРЭЭ 1. стол, **бичгийн ~** письменный стол, **хоолны ~** обеденный стол, **дугуй ~** круглый стол, **цайны ~** чайный столик, **мэс заслын ~** операционный стол, **~ний хөл** ножки стола, **~ний нүд** ящик стола, **~ний бүтээлэг** скатерть стола, **~ний чийдэн** настольная лампа, **~ний одон бөмбөг** настольный теннис, ~ **засах** накрывать стол, ~ **бүтээх** накрыть стол скатертью, ~ **хураах** убирать со стола, **~нд суух** садиться за стол

ШИРЭЭ 2.: **хаан ~** престол, **хаан ~нд суух** вступать на престол

ШИШ сорго, гаолян, **эрдэнэ ~** кукуруза

ШКАФ шкаф

ШОВГОР конус, остроконечный, конусообразный, островерхий, торчащий, ~ **орой** конусообразный пик

ШОВОЙХ быть остроконечным оказываться островерхим, торчать, выдаваться, выступать

ШОВХ острый, островерхий, остроконечный, ~ **загас** коротконосая копье-рыба

ШОГ 1) шутка, юмор, насмешка, проказа, 2) шуточный, комический, юмористический, ~ **үг,** ~ **ярих** шутка, анекдот, ~ **зохиол** сатира, ~ **сэтгүүл** юмористический журнал, ~ **зан** шутливый характер, ~ **зураг** карикатура, ~ **дуурь** опера буффа

ШОГЛОХ 1) насмехаться, подтрунивать, подшучивать, потешаться, издеваться, 2) обижать кого-либо, вредить кому-либо, **хүүхэд биттий ~оорой** не обижайте детей

ШОГЧ шутник, проказник, комик, острослов

ШОГШГОЙ шишки, **самрын ~** ореховые шишки

ШОГШИХ ехать/идти тихой рысью

ШОГШОО 1. тихая рысь, трусца, **~гоор явах** ехать трусцой

ШОГШОО 2.: ~ **ханиад** грипп

ШОГШООРОЙ детёныш кабарги.

ШОГШРОХ щёлкать языком, подзывать собаку

ШОДГОР тонкий и короткий (о хвосте)

ШОДОЙ *разг.* половой член

ШОДОЙХ оказываться, быть тонким и коротким, торчать (о коротком хвосте)

ШОДОН короткий и жидкий, торчащий (о хвосте), ~ **шүүлт** долгохвостые (рыбы)

ШОДОХ бросать/тянуть жребий

ШОЛ: ~ ~ (звукоподражание бульканию) буль-буль, кап-кап, ~ ~ **гэх/хийх** капать (о жидкости)

ШОЛБОГОР 1) вялый, слабый, дряблый, 2) низкосортный, низкокачественный, недоброкачественный, негодный

ШОЛБОЙХ 1) оказываться дряблым, становиться слабым, вялым, 2) промокнуть насквозь до нитки

ШОЛХГОР дряблый, вялый, слабый, отвислый, обвисший, мешковатый

ШОЛХОЙХ дрябнуть, обвисать, быть дряблым, оказываться слабым, стать мешковатым

ШОМБОГОР конусообразный, островерхий, суживающийся к концу

ШОМБОЙХ иметь вид конуса, быть островерхим, оказываться остроконечным

ШОМБОН конусообразный, островерхий

ШОН столб, свая, **утасны ~** телеграфный столб, **хилийн ~** пограничный столб, **замын ~** километровый столб, **морины ~** коновязь, столб для привязания лошадей, **тулгуур ~ шаах** забить сваю

ШОНГҮЙ не осмеливаться ответить, быть не в силах делать что-либо

ШОНТГОР острый, заострённый, ~ **хамартай** остроносый, остромордый

ШОНТОЙХ быть острым/вытянутым вперёд, выдаваться (о морде животного, о челюсти, носе человека)

ШОНХОЙХ быть остроносым, оказываться остроносым, вытягиваться вперёд (о носе)

ШОНХОР 1. сокол, кречет

ШОНХОР 2. *зоол.* наездник (пчела)

ШОНХОР 3. острый, ~ **хамартай хүү** курносый, остроносый мальчик

ШОО 1) игральные кубики, 2) кости, косточки (в виде кубиков, на которых гадают)

ШОО 2: ~ **метр** кубический метр

ШООВДОР нелюбимый, пренебрегаемый, ~ **хүүхэд** нелюбимый ребёнок

ШООВДОРЛОХ не особенно любить, недолюбивать, чувствовать нерасположение к кому-либо, относиться к кому-либо с пренебрежением

ШООЛОХ насмехаться, подшучивать, глумиться, издеваться

ШОРВОГ пересолёный, слишком солённый, **далайн ~ ус** солёная морская вода, ~ **шөл** насыщеный солью суп, солёный суп, ~ **уусмал** рассол, ~ **ус** рапа, **давсны ~ ус** рапа соляная

ШОРВОГДОХ стать слишком солёным, быть пересолёным, пересолить

ШОРГООЛЖ муравей, муравьиный, **~ны үүр/бут** муравейник, **үүрээ эвдүүлсэн ~** как разорённый муравейник.

ШОРЛОГ шашлык, ~ **шарах** жарить шашлык

ШОРЛОХ 1) вонзать что-либо острое, 2) нанизывать и жарить мясо на вертеле, 3) заострять что-либо, делать острым

ШОРОН 1. тюрьма, **~д хийх** заключать в тюрьму, **~гоос гаргах** выпустить из тюрьмы, **~д суух** сидеть в тюрьме, **~д орох** попасть в тюрьму, **~гоос оргох** убежать из тюрьмы, **~гийн харгалзагч** тюремный надзиратель

ШОРОН 2. взмывшая над другими гора
ШОРОО земля, пыль, почва, ~ **тоос, тоос** ~ пыль, ~**гоор дарах/булах** засыпать землей, ~**нд дарагдах** быть в пыли, покрываться пылью, ~ **хөдөлгөх** быть живым, ~**н гараг** Сатурн
ШОРООДОХ пачкать землей, уронить на землю, **өвдөг** ~ быть побежденным в борьбе
ШОУ шоу
ШОУДАХ балдеть
ШОХОЙ мел, известь, ~**гоор бичих** писать мелом, **түүхий** ~, **болсон** ~ негашёная/гашёная известь, **хлорын** ~ хлорная известь, ~**н уусмал** раствор извести, ~**н чулуу** известняк
ШОХОЙДОХ белить, **хана** ~ белить стены арстве
ШӨВГӨР острый, остроконечный, шиловидный, шилообразный, ~ **гутал** остроносые ботинки/сапоги, ~ **үзүүр** острый конец
ШӨВГӨРДӨХ быть слишком остроконечным оказываться острым, шилообразным
ШӨВИЙХ становиться остроконечным/шилообразным
ШӨВӨГ 1. шило
ШӨВӨГ 2. полуфинал (в борьбе), **дунд** ~ четвертьфинал (в борьбе)
ШӨВӨГДӨХ прокалывать шилом
ШӨВӨГРӨХ войти в финал (о борьбе)
ШӨВХ острый, островерхий, остроконечный
ШӨЛ суп, бульон, **хар** ~ суп с мясом, **тунгалаг** ~ бульон, **тахианы** ~ куриный бульон, ~ **уух** есть бульон, суп, «**шинэ** ~ **уух**» зарезать барана, *разг.* новые амурные приключения
ШӨМБӨГӨР конусообразный, остроконечный
ШӨНӨ ночь, ночью, ~ **дунд/дөл** полночь, ~ **ирэх** приехать ночью, ~**ийн харанхуй** ночная мгла, ночная тьма, ~**ийн цаг** ночное время, ~**ийн нам гүм** ночная тишина, глухая ночь, ~**ийн баар** ночной бар, ~**ийнээлж** ночная смена, **өдөр** ~**гүй** и днём и ночью, дни и ночи, «**хоёр зүрхэндээ исгэсэн энэ** ~**ийн дарсыг, хожим үхэл залгилж согтоно**» (Б.Лхагвасүрэн) «искрящееся в двух сердцах вино этой ночи опьянеет до самого смертного дня»
ШӨНӨЖИН всю ночь, в течение ночи, ~ **явах** ехать всю ночь
ШӨРГӨӨХ чесаться, тереться обо что-либо (о скоте)
ШӨРМӨС жила, сухожилие, жилистый, ~ **татах** судорога, конвульсия
ШӨРМӨСӨН: ~ **чулуу** асбест
ШӨРМӨСЛӨГ 1) жилистый, 2) выносливый, крепкий
ШӨРМӨСТЭЙ 1) жилистый, 2) выносливый, сильный, крепкий
ШТАБ штаб, штабной, **жанжин** ~ генеральный штаб, ~**ын дарга** начальник штаба, ~**ын байр** штабное помещение
ШУВТ *частица усиления при глаголах:* 1) напролёт, насквозь, навылет, 2) беспрерывно, всё, всё время, всегда, бесконечно, 3) прямо, ~ **татах** вырывать, вытащить, **тэр нэг цаг** ~ **ярив** он беспрерывно говорил в течение часа, **шөнө** ~ **яваад** ирэв всю ночь шли, ехали
ШУВТАЙХ суживаться книзу, быть узким внизу и широким вверху
ШУВТАН суживающийся книзу, узкий в нижней части и широкий в верхней, ~ **мөр** узкие плечи, ~ **өмд** суживающиеся брюки
ШУВТЛАХ 1. 1) проходить через что-либо 2) завершить, закончить, **ажлаа цагт нь** ~ закончить работу в срок
ШУВТЛАХ 2. спускать, снимать (например: штаны)
ШУВТРАГА 1) конец, финал, 2) заключительный, **тэмцээний** ~ финал матча/состязания, ~**ын тэмцээн** финальный матч, заключительный турнир, **дайны** ~**аар** к концу войны
ШУВТРАХ 1. 1) проходить насквозь, 2) подходить к концу, заканчиваться, завершаться, **тэмцээн** ~**в** матч завершился, **ажил** ~**ч байна** работа подходит к концу
ШУВТРАХ 2. 1) сниматься, спускаться (о штанах), 2) выдавливать, выжимать содержимое, **үнээний хөх** ~ тянуть соски коровы (*при доении*), **гэдэс** ~ очищать кишки от содержимого (у заколотого животного)
ШУВУУ птица, **усны** ~ водоплавающие птицы, **нүүдлийн** ~ перелётные птицы, **махчин** ~**д** хищные птицы, **гэрийн** ~ домашняя птица, ~**н ферм** птицеферма, ~**ны өд** птичьи перья
ШУВУУХАЙ *пташка, птичка*
ШУВУУЧИН птичник, птичница
ШУГАМ 1) линия, черта, 2) линейка, **шулуун/тахир** ~ прямая/кривая линия, **агаарын** ~ воздушная линия, **төмөр замын** ~ железнодорожная линия, **хот хоорондын** ~ междугородная линия, **их өндөр хүчдэлийн** ~ высоковольтная линия, **дипломат** ~**аар** по дипломатическим каналам, **телефон** ~ телефонная линия, **жанжин** ~ генеральная линия, **логарифмийн** ~ логарифмическая линейка, ~ **татах** проводить линию, «~**ын хулгай**» «леваки», водители микроавтобусов, ворующие маршрут
ШУГАМДАХ *линовать, проводить линию, разграфлять,* **цаас** ~ линовать бумагу
ШУГАМТАЙ линованный, в линейку, разграфленный, ~ **цаас** линованная бумага, **тэшүү/дөрвөлжин** ~ **дэвтэр** тетрадь в косую линейку/ в клеточку
ШУГУЙ *роща, бор, чаща,* **нарсан** ~ сосновый бор
ШУДАРГА 1) честный справедливый, преданный, бескорыстный, 2) прогрессивный, **арчун** ~ **хүн** честный, бескорыстный человек, ~ **тэмцэл** справедливая борьба, ~ **бус өрсөлдөөн** недобросовестная конкуренция, ~ **бус хэлцэл** *нечестная сделка,* ~ **ёс** *справедливость,* ~ **эзэмшигч** добросовестный владелец
ШУЛАМ ведьма, демон, демонический, ~/~ **шиг эхнэр** демоническая женщина, женщина-вамп, ~**ын шүлгүүд** сатанинские стихи
ШУЛАХ 1) глодать, *отделять (мясо от костей),* 2) обдирать, сдирать, 3) *перен.* эксплуатировать, 4) *перен.* спекулировать, ~**сан мах** мясо отделенное от костей
ШУЛГА косноязычный, картавый, неясный, нечистый (о произношении), ~ **хүн** косноязычный, картавый человек, **төрөлхийн** ~ косноязычный/картавый *от природы*
ШУЛГАНААН 1) лепет (о детях) 2) щебет, чириканье (о птицах), **хүүхдийн** ~ детский лепет, лепет ребенка
ШУЛГАНАХ 1) лепетать (о детях), 2) щебетать, чирикать (о птицах), 3) страдать косноязычием, быть косноязычным
ШУЛМАС *миф.* баба-яга, *демон, леший, домовой*
ШУЛУУДАХ 1) оказываться слишком прямым, 2) решать, **би хөдөө явахаар бүр** ~**лаа** я окончательно решил уехать в худон/в сельский край
ШУЛУУН 1) прямой, 2) прямо, ~ **зам** прямая дорога, ~ **шударга зантай хүн** прямодушный человек, ~ **гэдэс** прямая кишка, ~ **явах** идти прямо
ШУЛУУХАН 1) прямой, довольно прямой, 2) прямо, открыто, ~ **хэлэх** прямо сказать
ШУМБАГЧ ныряющий, ныряльщик, водолаз, ~ **завь** подводная лодка, подлодка
ШУМБАЛТ ныряние, нырок, купание
ШУМБАХ 1) нырять, погружаться, окунаться в воду, 2) *перен.* утопать в чём-нибудь
ШУМУУЛ комар, москиты, комариный, ~ **хазаад байна** комары кусают, **хумхаан** ~ *малярийный комар*
ШУНАГ алчный, жадный, корыстный, ~ **зантай хүн** корыстолюбивый человек, ~ **сэтгэл** жадность, корыстолюбие, ~ **тачаал** плотоядность, охотливость
ШУНАЛ 1) страсть, сильное желание, вожделение, азарт, 2) алчность, жадность, *корыстолюбие*

ШУНАМГАЙ алчный, жадный, корыстнолюбивый
ШУНАХ 1) сильно увлекаться чем-либо, вожделеть, входить в азарт, 2) жадничать, быть падким, жадным до чего-либо
ШУНАХАЙ алчный, жадный, корыстный, ~ **нүдээр харах** смотреть жадными глазами, жадно смотреть, ~ **сэдэлт бүхий гэмт хэрэг** преступление в целях наживы
ШУНАХАЙРАЛ алчность, жадность, корыстолюбие
ШУНАХАЙРАХ 1) быть жадным, алчным, оказываться корыстным, 2) быть падким на что-либо, **~н уух** жадно пить
ШУРАГ 1) шуруп, болт, винт, 2) винтовой, ~ **эрэгдэх** завинтить шуруп, винт, **~нийн тав** винтовая шляпка, **эрэг** ~ *парн.* винты
ШУРАГДАХ винтить, привинчивать, завинчивать, ввёртывать/отвёртывать винт
ШУРГАЛАХ проникать, пролезать, пробираться куда-либо
ШУРГААГ шест, жердь, **~н хашаа** изгородь из жердей
ШУРГАХ пролезать, проникать, пробираться
ШУРГУУ упорный, настойчивый, твёрдый, упорно, настойчиво, твёрдо, ~ **тэмцэл** упорная борьба, ~ **хүн** настойчивый человек, ~ **ажиллах/зүтгэх** упорно работать, упорно добиваться своего
ШУРГУУЛ выдвижной ящик, **ширээний** ~ выдвижной ящик стола
ШУУГИАН шум, сенсация, ~ **дэгдээх/тарих** поднять шум, вызвать сенсацию, **үймээн** ~ суматоха
ШУУГИАНТАЙ шумный, сенсационный, ~ **хэрэг** сенсационный процесс
ШУУГИЛДААН шум, галдёж, гудение
ШУУГИЛДАХ *взаимн. от* **шуугих**, шуметь, галдеть (о многих)
ШУУГИХ 1) шуметь, галдеть, 2) шуметь, звенеть (напр. в ушах), 3) *перен.* разговаривать, шуметь, **хүүхдүүд ~в** дети расшумелись, **миний чих ~д байна** у меня в ушах звенит, **энэ киноны талаар их ~ж байна** об этом фильме много шумят
ШУУД прямой, непосредственный, прямо, непосредственно, ~ **нэвтрүүлэг** прямая передача, трансляция, ~ **нотлох баримт** прямое доказательство, ~ **өв залгамжлагч** прямой наследник, ~ **санаа** прямой умысел, ~ **сонгох эрх** прямое избирательное право, ~ **хохирол** прямые убытки, ~ **сонгууль** прямые выборы, ~ **замаар** прямым путём, **танаас** ~ **хамаарах** непосредственно зависеть от вас
ШУУДАГ специальный бандаж борцов, нижняя часть одежды борцов
ШУУДАЙ мешок
ШУУДАЙЛАХ класть/сложить в мешок, ссыпать что-либо в мешок, **гурил** ~ ссыпать муку в мешок, **юм хум** ~ сложить вещи в мешок
ШУУДАН почта, **~гаар захиа явуулах** посылать письмо по почте/почтой, **агаарын** ~ воздушная почта, **төв ~гийн газар** главный почтамт, ~ **зөөгч** почтальон, **~гийн хайрцаг** почтовый ящик, **~гийн марк** почтовая марка
ШУУДАНЧ почтальон
ШУУДРАХ двигаться беспрепятственно, идти прямо, решаться на что-либо
ШУУДУУ траншея, канава, ров, канавка, **гэр тойруулан** ~ **татах** рыть канавку вокруг юрты
ШУУЗ нарезанное и засолённое мясо
ШУУМАГ нижний, узкий конец штанов, штанина, **өмдний ~ийг гуталд чихэж өмсөх** заправить нижний узкий конец брюк в сапоги
ШУУРАХ мести, бушевать (о метели), вьюжить, свирепствовать (о ветре)
ШУУРГА буря, метель, пурга, буран, **хүчтэй** ~ сильная буря, **цасан** ~ снежная буря, метель, пурга, **~ны өмнө тэнгис давалгаалж, / шуударсан долгио нь үсчин / ирж хажуудах охины минь / өлмийд хүрч ханаран цалгихы / нь харж байхдаа / долгионтой цуг өлмийд нь / хүрэх юмсан** / я помню море пред грозою, / как я завидовал волнам / бегущим бурной чередою / с любовью лечь к её ногам / как я желал тогда с волнами / коснуться милых ног устами
ШУУРХАЙ быстрый, оперативный, интенсивный, быстро, оперативно, интенсивно, ~ **арга хэмжээ** оперативные меры
ШУУРХАЙЛАХ быть оперативным, выполнять что-либо быстро, оперативно, оказываться быстрым, интенсивным, упорствовать
ШУУХ 1) поднимать, подбирать (подол), отворачивать, засучивать, 2) худеть, **хормой** ~ подбирать подол, **хяаа** ~ отворачивать/поднимать нижние концы кошм юрты
ШУУХАД: **хүүхэд** ~ дети, малолетние, **цагаан сараар өвгөнийд бүх хүүхэд ~ нь цугларчээ** к старику на Цагаан сар (новый год) собрались все его дети
ШУУХИНАА насморк, **ханиад** ~ **хүрэх** схватить насморк
ШУУХИНАХ сопеть, издавать носом шипящие звуки
ШУУХИТНАХ сопеть, издавать носом шипящие звуки
ШУШМАА (шушимаа) 1) одно из прежних названий китайцев, проживающих в Монголии, 2) несведущий, не разбирающийся в чём-либо
ШҮВТЭР 1) аммиак, 2) амиачный, едкий (о запахе), 3) запах мочи
ШҮГЭЛ свисток, **~ээр шүгэлдэх** засвистеть в свисток
ШҮГЭЛДЭХ свистеть в свисток, издавать свист
ШҮД 1) зуб, 2) зубец, 3) зубной, **дээд доод** ~ верхние и нижние зубы, **үүдэн** ~ передние зубы, **сүүн** ~ молочный зуб, **араа** ~ коренные зубы, **хиймэл** ~ искусственные зубы, **хөдөлсөн** ~ шатающийся зуб, **~ээ гаргах** показывать зубы, **~ээ ярзайлгах** оскаливать зубы, **~ээ хавирах** скрежетать зубами, **~ээ зуух** стискивать зубы, **~ээ чигчийлэх/ухах** ковырять в зубах, **~ний уг/ёзоор, шүдний сурвалж** корень зуба, **~ний өвчин** зубная боль, **~ний эмч** зубной врач, дантист, **~ний оо** зубная паста, **~ний сойз** зубная щётка, **~ний чигчлүүр** зубочистка, ~ **авах** удалять зубы, ~ **ломбодох** ставить пломбу в зуб, **миний** ~ **өвдөж байна** у меня зуб болит, **хөрөөний** ~ зубья у пилы, **~т могоолзой** острозубый угорь
ШҮДГҮЙ беззубый, ~ **ам** беззубый рот
ШҮДЛЭН трёхгодовалый (о скоте), ~ **дарга** маленький начальник
ШҮДЛЭХ 1) прорезаться (о зубах), 2) осматривать зубы (у скота), 3) нарезать зубы, насекать зубцы, **тармуур** ~ делать зубья к граблям
ШҮДТЭЙ имеющий зубы, зубчатый, ~ **дугуй** зубчатое колесо
ШҮДЭНЗ спичка, спичечный
ШҮЛС 1) слюна, слюни, 2) ящур, ~ **хаях** плевать, ~ **түрхэх** слюнить, смазывать слюной, ~ **залгих** а) глотать слюну, б) *перен.* жаждать сильно желать, ~ **гоожуулах** распускать слюни, **аалзны** ~ паутина, **~ний булчирхай** слюнные железы
ШҮЛСДЭХ слюнить, слюнявить, пачкать слюной, **хуруугаа** ~ слюнить пальцы
ШҮЛСТЭХ заболевать ящуром (о коровах)
ШҮЛТ щёлочь, щёлочный, **~ийн урвал** щёлочная реакция
ШҮЛТЛЭГ щёлочный, ~ **чанар** щёлочность, ~ **ус** щёлочная вода
ШҮЛТЭХ жаждать, гореть желанием, сильно желать, усердствовать
ШҮЛҮҮС рысь
ШҮЛХИЙ 1. слюнявый
ШҮЛХИЙ 2. ящур (болезнь скота)
ШҮЛХИЙТЭХ болеть ящуром (о рогатом скоте)
ШҮЛЭГ стих, стихотворение, ~ **бичих/унших** писать/читать стихи, **арван дөрвөн мөрт** ~ сонет

ШҮЛЭГЛЭХ сочинять стихи, писать рифмованными строчками, слагать стихи
ШҮЛЭГЧ *стихотворец, поэт*
ШҮНГЭНЭХ свистеть, жужжать, гудеть, лететь со свистом
ШҮР(эн) коралл, коралловый, **утсанд ~ хэлхэх** нанизывать кораллы на нитку, **~н зүүлт** коралловое *ожерелье, коралловые* бусы, **~н улаан хацар** алые, как коралл щёки, **~н арал** коралловый остров, коралловые рифы, атолл
ШҮРГЭХ задевать, нечаянно коснуться зацепить, **~ гийгүүлэгч** фрикативный согласный
ШҮРШИХ опрыскивать, брызгать, **үнэртэй усаар ~** брызгаться духами
ШҮРШҮҮР душ, спрей, **~т орох** принять душ
ШҮТЛЭГ 1) верование, вера, 2) культ, **шашин ~** вероисповедование, **~тэй хүн** религиозный человек, верующий
ШҮТЭХ 1) веровать, верить, 2) преклоняться перед кем-, чем-либо, сильно уважать, **~н бишрэх эрх чөлөө** свобода совести, **ганц хүнийг тахин ~** культ личности
ШҮТЭЛЦЭЛ взаимная связь, взаимные контакты, взаимоотношение
ШҮТЭЛЦЭЭ *взаимоотношение*, взаимосвязь, взаимозависимость
ШҮТЭЭН 1) святыня, 2) культ, верование
ШҮҮ 1. *частица усиления и утверж-дения ведь:* **би биш ~** не я ведь, **би сонсоогүй ~** я ведь не слышал
ШҮҮ 2. селитра
ШҮҮГЧ судья, член жюри, **олон улсын ~** судья международной категории, **ардын ~** народный судья, **~ийг татгалзах** отказ (отвод) судье
ШҮҮГЭЭ шкаф, сейф, **хувцасны ~** платяной шкаф, **номын ~** книжный шкаф, **ханын ~** стенной шкаф, **шатдаггүй ~** несгораемый сейф, шкаф
ШҮҮДЭР роса, **өглөөний ~** утренняя роса, **мөнгөлөг ~** серебристая роса
ШҮҮДЭРТЭХ покрываться росой
ШҮҮЛТ 1) отбор, проверка, 2) фильтрование, 3) *просеивание*, 4) *процеживание*
ШҮҮЛТҮҮР фильтр, **~ээр гаргах** пропускать через фильтр, **~тэй янжуур** сигареты с фильтром
ШҮҮЛЭГ зачёт, зачётный, **дүнтэй ~** дифференцированный зачёт
ШҮҮМЖ рецензия, суждение, **номын ~** рецензия на книгу
ШҮҮМЖЛЭГДЭХ критиковаться, подвергаться критике
ШҮҮМЖЛЭГЧ критик, **утга зохиолын ~** литературный критик
ШҮҮМЖЛЭЛ *критика*, **~, өөрийн ~** критика и самокритика, **хурц ~** острая критика, **доороос гарах ~** критика снизу, **санал ~** дискуссия, прения, **санал ~ таслах** прекращать прения
ШҮҮМЖЛЭХ критиковать, подвергать критике, указывать недостатки кого-чего-либо, **~н хэлэлцэх** обсуждать, **бусдыг ~** критиковать других, **хурал дээр ~** критиковать на собрании
ШҮҮР 1. сито, решето для процеживания, фильтр
ШҮҮР 2. гребёнка (с частыми зубьями)
ШҮҮР 3. метёлка, веник, метла
ШҮҮРДЭХ 1. 1) мести метлой, 2) расчёсывать гребёнкой
ШҮҮРДЭХ 2. выбирать, отбирать
ШҮҮРХИЙ недоваренный, кровоточащий, **~ өндөг** яйцо всмятку
ШҮҮРЭЛ фильтрация, **~т** инфильтрация
ШҮҮРЭХ хватать, хвататься, цепляться
ШҮҮС сок, **ходоодны ~** желудочный сок, **жимсний ~** фруктовый сок
ШҮҮХ 1. 1) производить разбор дела, расследовать, судить, 2) суд, юстиция, **хэрэг ~** разбирать дело, **Дээд ~** Верховный суд, **~ яам** министерство юстиции, **ардын ~** народный суд, **цэргийн ~** воен̈ный суд, **~ эмнэлэг** судебная медицина, **~ийн танхим** зал суда, **~ийн хурал** заседание суда, судебное заседание, **~ийн байцаалт** судебное разбирательство, **~н таслах** судить, вести судебный процесс, **~н таслах ажиллагаа** судопроизводство, **~ бүрэлдэхүүн** состав суда, **~ дуудахад эс очих** неявка в суд, **~ийн байцаалтын үр дүн** исход судебного процесса, **~ийн журмаар мэдэгдэх** объявлять в судебном порядке, **~ийн магадлал** определени̋ суда, **~ийн практикт гарсан тохиолдол** судебный прецедент, **~ийн сэтгэц гэм судлал** судебная психиатрия, **~ийн шийдвэрийг биелүүлэх Ерөнхий газар** Главное Управление исполнения судебных решений, **~ээс дампуурсанд тооцох** объявление банкротом по суду, **~д шилжүүлэх/өгөх** подавать в суд, **хөл бөмбөгийн тэмцээн ~** судить футбольный матч, **~ийн хэрэг** *судебное дело*
ШҮҮХ 2. цедить процеживать, фильтровать, **усыг марлиар ~** процедить воду через марлю
ШҮҮХ 3. выигрывать, **шатар тоглож ~** выиграть шахматную партию
ШҮҮХ 4. отбирать, выбирать, **олны дотроос ~ж авах** выбирать из многих, **ном ариутган ~** редактировать книгу
ШҮХЭР 1. зонт, зонтик
ШҮХЭР 2. парашют, **~ээр үсрэх** прыгать с парашютом, прыжок с парашютом, **~ээр буух** спуститься на парашюте, приземляться на парашюте
ШҮХЭР 3. пламенница
ШҮХЭР 4. *бот.* курильский чай или лапчатка
ШҮХЭРЧИН парашютист
ШЭЭЛГЭХ дать, заставить мочиться, писать (как правило о детях)
ШЭЭС моча, мочевой, **~ алдах** описаться, **~ний сүв** мочевой/мочеиспускательный канал, **~ хөөх/~ хүргэх эм** мочегонное средство, **~гүүдэл** анурия, **хоноцын ~ тээж явах** забеременеть от заночевавшего в юрте путника
ШЭЭХ мочиться, писать

Э

ЭВГҮЙДЭХ 1) быть недружным, несогласным, 2) оказываться неудобным, неприятным, 3) чувствовать неловко, быть в неловком положении

ЭВГҮЙТЭХ 1) чувствовать себя плохо, 2) оказываться в неловком, неудобном положении, **бие/дотор ~** чувствовать себя плохо

ЭВДЛЭХ ломать, разбивать, разрушать, **тоглоомоо ~** ломать игрушки

ЭВДРЭЛ развал, разрушение, разруха, эрозия, **хөрсний ~** эрозия почв, **~ сүйдэл** *парн.* крушение, катастрофа

ЭВДРЭЛЦЭХ рассориться, порвать дружеские отношения

ЭВДРЭХ ломаться, разбиваться, разваливаться, рушиться, **~ч хэмхрэх** разрушаться, выйти из строя, **ааш зан ~** портиться, развращаться

ЭВДЭГЧ нарушитель, разрушитель

ЭВДЭРШГҮЙ нерушимый, несокрушимый, крепкий, прочный, **~ найрамдал** нерушимая дружба

ЭВДЭРХИЙ 1) обломок, развалина, руина, 2) разрушенный, сломанный, развилившийся, **~ байшин** развилившийся дом

ЭВДЭХ ломать, разбивать, разрушать, 2) расчленять, **цоож ~** сломать замок, **байшин сав ~** разрушать дом, **эмх журмыг ~** нарушать порядок, **амгалан тайван байдлыг ~** нарушать покой, беспокоить, **мах ~** расчленять тушу на части

ЭВИЙ 1. ах, увы: **~ зайлуул!** ах, бедный ты мой!

ЭВИЙ 2. самка выдры

ЭВИЙЛЭХ ахать, причитать = монтаж, сборка, подбор, и соединение, сочетание, объединение, **дуу хөгжмийн ~** музыкальный монтаж

ЭВЛҮҮЛЭГЧ монтажник, сборщик

ЭВЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **эвлэх**, 1) мирить, заставлять мириться, 2) приводить в порядок, улаживать, 3) собирать, составлять, соединять, объединять, монтировать, **муудалцсан хүүхдүүдийг ~** мирить поссорившихся детей, **машин угсарч ~** монтировать машину

ЭВЛЭГ 1) вежливый, обходительный, учтивый, приличный, 2) удобный, приятный, 3) обильный, изобильный

ЭВЛЭЛ союз, **үйлдвэрчний ~** профессиональный союз

ЭВЛЭГХЭН нежненький, довольно вежливый, приятненький

ЭВЛЭЛДЭХ *взаим. от* **эвлэх**, объединяться, организоваться в союз

ЭВЛЭРҮҮЛЭГЧ примиритель, посредник

ЭВЛЭРҮҮЛЭХ *побуд. от* **эвлэрэх**, 1) мирить, примирять, 2) примирительный, **эхнэр нөхрийг ~** мирить мужа с женой, **~ үг** примирительные слова

ЭВЛЭРШГҮЙ непримиримый, бескомпромиссный, **~ дайсан** непримиримый враг, **~ зөрчил** непримиримые противоречия, **~ тэмцэл** непримиримая борьба, **~ тэмцэл хийх** вести непримиримую борьбу

ЭВЛЭРЭГЧ примиренец, соглашатель

ЭВЛЭРЭЛ перемирие, перемирение, **үндэстний ~ тогтоох** установить, восстановить национальное перемирие, **түр ~ тогтоох** заключить перемирие

ЭВЛЭРЭХ мириться, ладить, примиряться, **дутагдалтай ~** мириться с недостатками, **ийм байдалтай ~ч болохгүй** нельзя мириться с такими положениями, **хэрэлдээд ~** мириться после ссоры

ЭВЛЭХ мириться, ладить, **өөрсдөө, хоорондоо ~** идти на мировую, мириться

ЭВРЭХ сохнуть, высыхать, **угаасан хувцас наранд хурдан ~ч байна** на солнце бельё быстро высыхает

ЭВРЭЭХ *побуд. от* **эврэх**, сушить, просушивать, **наранд ~** сушить на солнце

ЭВСЭГ дружный, мирный, **~ гэр бүл** дружная семья

ЭВСЭЛ блок, коалиция, **нам-ба нам бусчуудын ~** блок партийных и беспартийных, **цэргийн ~** военный блок, **~ийн засгийн газар** коалиционное правительство, **~ холбоод** союзы, блоки

ЭВСЭЛДЭХ образовывать блок, объединяться в блок/в союз

ЭВСЭХ соглашаться, сговариваться, образовывать блок

ЭВТ (эй) 1) дружный, дружественный, мирный, согласный, единодушный, 2) дружно, мирно, согласно, единодушно, **бидний ~тэй амьдрал** наша согласная жизнь, **~тэй суух/аж төрөх** дружно жить

ЭВТЭЙХЭН удобно, аккуратно, полюбовно

ЭВХМЭЛ складной, раздвижной, свёрнутый, **~ ширээ** раздвижной стол, **~ ор** складная, раскладная кровать, раскладушка, **~ үсэг** вязь, орнаментальное письмо

ЭВХРЭЛДЭХ свёртываться, сжиматься

ЭВХРЭХ 1) свёртываться, сворачиваться, складываться, 2) катиться (о волнах), **гэдэс ~** заворот кишок

ЭВХЭХ свёртывать, складывать (напр. складные вещи), сматывать (напр. верёвку), **хивс ~** свёртывать, скатывать ковёр, **нямбайлан ~** аккуратно складывать, свёртывать

ЭВХЭЭС сгиб, складка

ЭВХЭЭСТЭЙ свёрнутый, сложенный, скатанный, **~ хивс** свёрнутый ковёр

ЭВШЭЭХ зевать, **том ~, байдгаараа ~** зевать во весь рот

ЭВЭР 1. 1) рог, рога, 2) роговой, **бугын ~** оленьи рога, **цусан ~** панты, **ямааны ~** козий рог, **~ хүрээтэй шил** роговые очки, **~тэй туулай үзсэн юм шиг** смотреть как баран на новые ворота

ЭВЭР 2. мозоль, **хөлийн ~** мозоль на ноге

ЭВЭР 3. чёлка, косички (у детей)

ЭВЭРШИХ покрываться мозолями, делаться мозолистым, **~сэн гар** мозолистые руки

ЭГДҮҮ 1) недовольство, возмущение, негодование, раздражение, 2) ласка, проявление нежности (о детёнышах, о ребёнке), 3) насмешка, издёвка, **~ хүргэх/хөдөлгөх** а) возмущать, раздражать, негодовать, б) вызывать чувство ласки/любви

ЭГДҮҮТЭЙ 1) раздражающий, возмущающий, возмутительный, 2) вызывающий чувство ласки, нежности (о ребёнке и детёнышах животных)

ЭГДҮҮЦЭЛ негодование, возмущение, недовольство, **~ төрүүлэх, хүргэх** вызывать чувство негодования, приводить в негодование, возмущать, действовать на нервы, **~ хүрэх, төрөх** возмущаться, раздражаться

ЭГДҮҮЦЭХ негодовать, возмущаться, раздражаться, **ялимгүй зүйлд ~** раздражаться из-за пустяков

ЭГДҮҮРХЭХ возмущаться, негодовать, быть недовольным/возмущённым, раздражаться

ЭГЗЭГ сложность, запутанность, критический момент, обстоятельство

ЭГЗЭГТЭЙ сложный, запутанный, критический, рискованный, **~ асуудал** запутанный вопрос, **~ нас** критический возраст, **~ байдалд байх** находиться в критическом положении

ЭГНЭГТ навсегда, вечно, всегда, **би ~ мартахгүй** я никогда не забуду, **~ хамт байх** всегда быть вместе

ЭГНЭЭ ряды, шеренга, **тэргүүн ~** первый ряд, **арын ~** последний ряд, **армийн ~нд** в рядах армии, **тэргүүн ~нд явах** идти в первых рядах, **~ ~гээр** ряд за рядом, рядами, **хоёр ~гээр** в две шеренги

ЭГҮҮЛЭХ возвращать, вернуть, отдавать обратно, **номын сан ном ~н өгөх** вернуть книги в библиотеку

ЭГЦ 1) крутой, отвесный, вертикальный, 2) прямой, ровный, 3) круто, отвесно, вертикально, 4) прямо, ровно, **~ эрэг** крутой берег, **~ шугам** ровная линейка, ровная линия, **~, ~ээрээ явах** идти прямо, **~ гудамж** прямая улица, **~ шударга хүн** прямой, честный человек

ЭГЦЛЭХ 1) делать крутым, отвесным, 2) быть или делать прямым, выравнивать

ЭГЦРЭХ 1) становиться крутым, отвесным, стать вертикальным, 2) оказываться прямым, быть прямым, выравниваться

ЭГЦХЭН *уменьш. от* **эгц**, крутенький, довольно крутой, отвесный, довольно прямой

ЭГЧ 1) сестра, старшая сестра, 2) старше, **~ дүү нар** а) сёстры, б) сёстры и младшие братья, **төрсөн ~** родная сестра, **тэр надаас тав ~** она старше меня на пять лет

ЭГЧМЭД старшая, более взрослая (о женщине)

ЭГШИГ 1) мелодия, музыкальный звук, 2) гласный звук, **хөгжмийн ~** мелодия музыки, **~ зохицох ёс** гармония гласных, **~ийн босоо чиглэл** *муз.* вертикаль звуков, **~ийн журам** *муз.* звуковая система, **~ийн өндөр** *муз.* высота звука, **~ийн хэвтээ чиглэл** *муз.* горизонталь звуков, **~ийн цуваа** *муз.* гамма, **~лэгээ** *муз.* лад, **~лэгээт хөг** *муз.* ладотональность, **~лээ** *муз.* тембр, **~лээс** *муз.* нота

ЭГШИГЛЭХ мелодично петь, мелодично играть (о музыке)

ЭГШИГТ мелодичный, благозвучный, музыкальный, **~ гийгүүлэгч** *лингв.* вокализованный согласный, **~ дуу** мелодичная песня, мелодичный мотив

ЭГШИХ сохнуть, высыхать, сушиться

ЭГЭЛ *простой, рядовой, обыкновенный,* **~ хүмүүс** простые люди, **~ жирийн амьдрал** обыкновенная, простая жизнь, **~ хэсгүүд** *физ.* элементарные частицы

ЭГЭМ ключица

ЭД 1. эти, **~ нар** эти *люди, они*

ЭД 2. 1) вещь, имущество, 2) имущественный, товарный, 3) экономический, **~ хөрөнгө, ~ хогшил** имущество, **~ хэрэглэгч** потребитель, **түүхий ~** сырьё, **~ хөрөнгийн байдал** имущественное положение, **~ийн засаг** экономика, **~ийн засгийн хууль** экономический закон, **~ийн засгийн бодлого** экономическая политика, **~ийн засгийн хөгжил** экономическое развитие, **~ийн засгийн үр ашиг** экономический эффект, **~ийн засгийн урамшуулалт** экономическое стимулирование, **~ийн засгийн хямрал** экономический кризис, **~ийн засгийн газарзүй** экономическая география, **~ийн засагч** экономист

ЭДГЭРЭХ выздоравливать, поправляться, вылечиваться, заживать, **тэр бүр ~сэн** он совсем выздоровел, **шарх ~в** рана зажила

ЭДГЭХ стать здоровым, выздороветь, поправляться, вылечиваться, зажить

ЭДГЭЭР эти, **~ хүн** эти люди, **~ийг/~ номыг унш** читай эти книги

ЭДГЭЭХ *побуд. от* **эдгэх**, вылечивать, исцелять, делать здоровым избавлять от болезни, **өвчтөнийг ~** вылечить больного

ЭДЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **эдлэх**, давать пользоваться чем-либо, позволять, употреблять/использовать что-нибудь

ЭДЛЭГДЭХҮҮН объект использования

ЭДЛЭЛ вещи, имущество, изделия, **шаазан/мөнгөн ~** фарфоровые/серебряные изделия, **модон ~** деревянные изделия

ЭДЛЭХ пользоваться чем-либо, употреблять что-либо, *применять* что-либо, испытывать, претерпевать, «иметь», «поиметь» женщину, **эрх ~** пользоваться правами, **газар ~** *пользоваться* землёй, **ял ~** нести наказание, **зовлон ~** терпеть мучение, переносить страдания,

ЭДЛЭХҮҮН вещи, владение

ЭДҮГЭЭ теперь, сейчас, в данное/настоящее время

ЭЕ мир, согласие, дружба

ЭЕЛДЭГ 1) вежливый, приветливый, 2) вежливо, приветливо, **~ зан** вежливость, учтивость, **~ харьцах** вежливо обращаться

ЭЕР 1. рыбий жир

ЭЕР 2. вкусовые свойства пищи

ЭЕРЭГ 1) любезный, деликатный, приятный, 2) положительный, позитивный

ЭЗГҮЙ необитаемый, безлюдный, пустой, **~ арал** необитаемый остров, **~ хойгуур/хооронд** во время отсутствия, заглазно, **~ байх** отсутствовать, **~ хоосон гэр** пустая юрта, юрта, где отсутствует хозяин

ЭЗГҮЙРЭХ становиться безлюдным, пустеть, стать бесхозным, становиться лишённым хозяина

ЭЗГҮЙЧЛЭХ пользоваться отсутствием кого-либо

ЭЗЛЭГДЭХ *страд. от* **эзлэх**, быть захваченным, оккупированным, оккупироваться, захватываться, **~сэн нутаг** захваченная территория

ЭЗЛЭГЧ захватчик, оккупант, **харийн булаан ~д** иностранные захватчики, **булаан ~ дайн** захватническая война

ЭЗЛЭХ 1) оккупировать, захватывать, обладать, владеть, 2) занимать, **хүчээр булаан ~** оккупировать, насильственно отнять, **стратегийн хувьд чухал төмөр замыг ~** захватить важную в стратегическом отношении железную дорогу, **тэргүүн байр ~** занимать первое место, **суудал ~** занять место, **даргын суурийг ~** занять место председателя, **номын тавиур бүхэл ханыг ~ж байна** книжные полки занимают всю стену

ЭЗЛЭХҮҮН объём, ёмкость, **байшингийн ~** объём здания

ЭЗТЭЙ не к добру, слишком, чересчур, **~ халуун өдөр** слишком жаркий день, **~ дүрсгүй хүүхэд** очень недисциплинированный ребёнок

ЭЗЭГНЭХ хозяйничать, владеть, обладать

ЭЗЭГТЭЙ хозяйка, хозяюшка, **гэрийн ~** хозяюшка дома, домашняя хозяйка

ЭЗЭМДЭХ обладать, владеть, захватывать

ЭЗЭМШИГЧ обладатель, владелец, **эвлэлийн илгээлт ~** обладатель ревсомольской путёвки

ЭЗЭМШИЛ 1) обладание, владение, 2) занятие, захват, оккупация, **газар ~** землевладение, **харийн ~д байх** находиться в чужом владении

ЭЗЭМШИХ 1) обладать, владеть, 2) овладевать, осваивать, изучать, 3) занимать, оккупировать, захватывать, **атар газар ~** поднять целину, **техник ~** овладевать техникой, **мэргэжил ~** специализироваться, овладеть профессией, **гадаад хэл ~** владеть иностранным языком

ЭЗЭН *хозяин, владелец,* **гэрийн ~** хозяин дома, **банкны ~** банкир, **~ суух** становиться хозяином, **хэлсэн үгэндээ ~ болох** быть хозяином своего слова, сдержать своё обещание, **захиаг ~д нь хүргэх** доставлять письма адресату, **хувь заяандаа ~ болох** стать хозяином своей судьбы, **хэргийн ~** виновник чего-либо, **~ий ёсоор** как хозяин, по-хозяйски, **~ хичээвэл заяа хичээнэ** *посл.* всяк своего счастья кузнец, **Их ~ий ер бусын элч** ангел господень

ЭЗЭНГҮЙ 1) *не имеющий хозяина,* бесхозяйный, бесхозный, **~ хөрөнгө** бесхозное имущество, 2) безлюдный, необитаемый

ЭЗЭРХИЙ властный, авторитарный, *произвольный*

ЭЗЭРХИЙЛЭХ властвовать, самовольничать, быть властным/авторитарным

ЭЗЭРХЭГ агрессивный, деспотический, захватнический, ~ **этгээд** властный человек, ~ **ёс** деспотизм

ЭЗЭРХЭХ господствовать, властвовать, поступать самовольно, захватывать, действовать силой

ЭКСКОВАТОР: **алхагч** ~ шагающий экскаватор

ЭКСПОРТ 1) экспорт, 2) экспортный, ~**ын худалдаа** экспортная торговля, ~**ын үнэ** экспортная цена, ~**ын бараа** экспортные товары

ЭКСПОРТЛОХ экспортировать, **аж үйлдвэрийн бараа** ~ экспортировать промышленные товары

ЭЛ 1. этот, данный, упомянутый, ~ **асуудал** данный вопрос

ЭЛ 2. **звериная нора, тарваганы** ~ нора тарбагана

ЭЛБЭГ 1) обильный, изобилующий, 2) свободный, великоватый, 3) обилие, изобилие, **бороо ~тэй улирал** дождливый сезон, обильный дождями сезон, ~ **дэлбэг** богатый в изобилии, ~ **дэлбэг амьдрах** жить в обилии, **манай орон эмийн ургамлаар ~ баян/манай оронд эмийн ургамал ~ ургадаг** наша страна обильна лекарственными растениями/в нашей стране в изобилии растут лекарственные растения, ~ **дээл** свободная шуба, шуба не по размеру

ЭЛБЭГДЭХ 1) становиться слишком обильным, 2) быть свободным, великоватым, быть не по размеру, **энэ цамц надад ~ж байна** эта рубашка мне великовата

ЭЛБЭГШИХ становиться обильным, множиться, быть в избытке, **энэ жил царцаа ~в** в этом году развелось много саранчи

ЭЛБЭГШҮҮЛЭХ *побуд. от* **элбэгших**, добиваться изобилия чего-либо, делать обильным, снабжать в достатке

ЭЛБЭРЭЛ глубокое уважение, почтительность, почёт, почтение (к родителям, родным), **эцэг эхдээ ~ үзүүлэх** окружать родителей почётом

ЭЛБЭРЭЛТ благодетельный, достойный почёта/благодарности, почтительный к родителям

ЭЛБЭРЭХ благодетельствовать, относиться с почтением (к родителям, родным), делать добро к родным

ЭЛБЭХ помогать, поддерживать, способствовать, выполнять совместно

ЭЛГЭВЧ набрюшник

ЭЛГЭМСЭГ любящий свою родню, родной, родственный, ближний, задушевный

ЭЛГЭМСҮҮ любящий свою родню, родной, родственный, ближний, задушевный

ЭЛГЭМСЭХ любить своих родителей, свою родню

ЭЛДҮҮР 1. выделка кожи

ЭЛДҮҮР 2. скалка для раскатки теста

ЭЛДЭВ всякий, разный, различный, ~ **бусын юм** всякое, всякие вещи, ~ **янзын шалтгаанаар** под разными предлогами, по различным причинам, ~ **бусын амьтан цугларчээ** собрались всякие люди, ~ **төрлийн** всякий, разного рода, ~**ийг үзэх** видеть всякое, переносить всякое, ~**ийн нь үзэх** всячески испытывать кого-либо, мучить, терзать, ~ **эсийн юм ярих** болтать всякую всячину, ~**ийн арга хэрэглэх** применять всякие способы, ~**ээр хараах** всячески ругать/проклинать

ЭЛДЭВЛЭХ ухищряться, чудесить, чудачить, чудить

ЭЛДЭХ 1. гнать, гнаться, преследовать

ЭЛДЭХ 2. 1) выделивать, мять, 2) раскатывать, **арьс** ~ выделивать кожу, **гурил** ~ раскатывать тесто

ЭЛИТ элита, элитный, ~**ийн батальон** элитный батальон монгольской армии

ЭЛС (эн) 1) песок, 2) песочный, песчаный, ~**н чихэр** сахарный песок, ~**н манхан** песчаные барханы, ~**н цаг** песочные часы, ~**н хөрс** песчаная почва, **алттай** ~ золотоносный песок

ЭЛСҮҮЛЭХ *побуд. от* **элсэх**, принимать, завербовывать, вербовать, вовлекать, **намд** ~ принимать в партию, **шинэ гишүүн** ~ принимать новых членов, **дээд сургуульд** ~ принимать в вуз, **сайн дурынхныг** ~ вербовать добровольцев, **ажилчид** ~ завербовать рабочих

ЭЛСҮҮЛЭГЧ вербовщик

ЭЛСЭГЧ абитуриент, вступающий, поступающий, ~**д авах** принимать абитуриентов

ЭЛСЭЛТ приём, вступление, поступление, вербовка, ~**ийн шалгалт** вступительный, приёмный экзамен, ~**ийн комисс** приёмная комиссия

ЭЛСЭХ 1) вступать, поступать, 2) вербоваться, **гишүүнээр** ~ вступать в члены, **намд** ~ вступать в партию, **их сургуульд** ~ поступать в университет, **ажилд** ~ поступать на работу, **цэрэгт** ~ вербоваться в армию

ЭЛЧ посланец, курьер, нарочный, **дипломат** ~ дипломатический курьер

ЭЛЧИН посол, посланник, **онц бүрэн эрхт ~ сайд** полномочный и чрезвычайный посол, ~ **сайдын яам** посольство, ~ **зөвлөх** советник-посланник

ЭЛЭГ 1. печень, печёнка, ~**ний өвчин** болезни печени, ~**ний үрэвсэл** воспаление печени, **миний ~ өвддөг** у меня печень болит, **тугалын** ~ телячья печёнка

ЭЛЭГ 2. насмешка, издёвка, ~ **доог** насмешка, издёвка, шутка, ~ **доог хийх** насмехаться, издеваться, ~ **барих** издеваться, ~**ээ хөштөл инээх** смеяться до колик, надрываться от смеха

ЭЛЭГ 3. родственники, ~ **садан** родня

ЭЛЭГДЭЛ износ, изнашивание, амортизация, ~ **хорогдол** *парн.* износ, изнашивание, **оньсыг ~ээс хамгаалах** предохранить механизм от изнашивания

ЭЛЭГДЭХ изнашиваться, износиться, стираться, **миний гутал ~в** моя обувь износилась

ЭЛЭГЛЭХ 1) имитировать, подражать, 2) насмехаться, издеваться, иронизировать, передразнивать, подшучивать, пародировать

ЭЛЭХ изнашиваться, стираться, **оймсоо** ~ изнашивать носки

ЭМ 1. лекарство, медикаменты, препарат, **ханиадны** ~ лекарство от кашля, ~ **бичиж өгөх** прописывать лекарство, ~ **уух** принимать лекарство, ~**ийн ургамал** лекарственные растения, ~**ийн сан** аптека, **усан/шингэн с** микстура, **нунтаг** ~ порошок, **үрлэн** ~ таблетки, **хатуу, хүчтэй** ~ сильно действующее лекарство

ЭМ 2. 1) женщина, жена, 2) женский, **эр ~ болох** вступить в брак, **эр ~ хоёр** муж и жена, ~ **хонь** овца, овцематка, ~ **хүйс** а) женский пол, б) *грамм.* женский род

ЭМГЭН старуха, ~ **эх** бабушка, ~ **нарын охид** моложавые женщины после 40 лет, *букв.* «баба ягода опять»

ЭМГЭНЭЛ скорбь, траур, соболезнование, ~ **илэрхийлэх** выражать соболезнование, ~**ийн цахилгаан утас** траурная телеграмма, ~ **дуу** *муз.* реквием

ЭМГЭНЭЛТ скорбный, печальный, трагический, трагичный, ~ **явдал** трагический/печальный случай, ~ **жүжиг** трагедия

ЭМГЭНЭЛТЭЙ 1) трагический, печальный, 2) трагически, печально, ~**гээр төгсөх** заканчиваться трагически

ЭМГЭНЭХ горевать, скорбеть, быть в трауре, соболезновать

ЭМЖИХ обшивать, окаймлять, кантовать, **ханцуй** ~ обшить лентой края рукавов

ЭМЖЭЭР обшивка, кантовка

ЭМЗЭГ 1) болезненный, больной, болевой, 2) восприимчивый, чувствительный, нежный, балованный, 3) хрупкий, ломкий, ~ **газар** больное место, ~ **асуудал** больной вопрос

ЭМЗЭГЛЭХ 1) быть болезненным, быть чувствительным, 2) оказываться слабым, быть нежным, 3) быть хрупким

ЭМНЭГ необученный, необъезженный, неприученный к упряжке/к седлу

ЭМНЭЛЭГ 1) медицина, 2) лечение, 3) лечебница, поликлиника, госпиталь, 4) медицинский, **хүн ~** медицина, **мал ~** ветеринария, **ардын ~** народная медицина, **нэгдсэн, төв ~** объединённая центральная клиника, **сум дундын ~** межсомонная больница, **хүүхдийн ~** детская больница/поликлиника, **~ийн тусламж** медицинская помощь, **~ийн үзлэг** медицинский осмотр, **~ийн үйлчилгээ** медицинское обслуживание, **~ийн ор** медицинские койки, **~ийн сувилагч** медицинская сестра, **шүүх ~** судебная медицина, **~т очих** сходить в поликлинику

ЭМНЭХ 1) лечить, 2) лечебный, целебный, **~ арга, хэрэглүүр** целебное средство, **эмээр ~** лечить лекарствами, **айргаар ~** лечить кумысом

ЭМТЛЭХ крошить, откалывать, отламывать, обламывать

ЭМТРЭХ 1) зазубриваться, 2) крошиться, отламываться, откалываться

ЭМТЭРХИЙ 1) обломок, кусок, осколок, 2) щербина, зазубрина, 3) зазубренный, отломанный, **~ хутга** нож с зазубринами

ЭМХ порядок, система, **~ цэгцтэй болгох** приводить в порядок

ЭМХЛЭХ приводить в порядок, упорядочивать, систематизировать, формировать, унифицировать, **засгийн газрыг ~н байгуулах** формировать правительство, **замд авч явах юмаа ~** собрать вещи в дорогу

ЭМХТГЭГЧ составитель, **унших бичиг ~** составитель хрестоматии

ЭМХТГЭЛ сборник, коллекция, **үлгэрийн/шүлгийн ~** сборник сказок/ стихотворений, **ойн ~** юбилейный сборник, **~ хөгжим** *муз.* попури

ЭМХТГЭХ 1) *составлять*, 2) *упорядочивать*, систематизировать, формировать

ЭМЧ врач, *медик, доктор, лекарь*, **бага ~** фельдшер, **их ~** врач, **ерөнхий ~** главный врач, **цэргийн ~** военный врач, **малын ~** ветеринарный врач, **шүдний ~** зубной врач, дантист, **хүүхдийн ~** педиатр, детский врач, **~ нарын зөвлөлгөөн** консилиум, совещание врачей, **~д үзүүлэх** *показаться врачу*

ЭМЧИЛГЭЭ 1) лечение, терапия, 2) лечебный, **~нд явах** отправиться на лечение, **~ хийлгэх** *проходить лечение*, **~ний шинэ арга** новый метод лечения, **~ний факультет** лечебный факультет, **~ний байгууллагууд** *лечебные учреждения*

ЭМЧЛҮҮЛЭГЧ пациент, пациентка, больной, лечащийся

ЭМЧЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **эмчлэх**, лечиться, **нэртэй эмчээр ~** лечиться у известного доктора

ЭМЧЛЭГЧ лечащий, лекарь, ~ эмч лечащий врач

ЭМЧЛЭХ 1) лечить, 2) лечение, 3) лечебный, **өвчтөн ~** лечить больного, **~ арга** метод лечения, **~н сэргийлэх хэлтэс** лечебно-профилактический отдел, **зайнаас ~** лечение на расстоянии, **цахилгаанаар ~** лечить электричеством

ЭМЭГ: **~ эх** бабушка

ЭМЭГТЭЙ 1) женщина, 2) женский, **~ хүүхэд** девочка, **залуу ~** молодая женщина, **нөхөртэй ~** замужняя женщина, **~ багш** учительница, **~чүүдийн зөвлөл** женский совет, **~чүүдийн эмч** гинеколог, «**~ хүнийг юм яриулах хэдэн арга бий, харин дуугай болгох ганц ч арга байхгүй**» (Буше) «Есть тысячи способов заставить женщину говорить, но ни одного, чтобы заставить её замолчать» (Буше), **~ хүнийг хичнээн бага хайрлана элэг зүрхий нь төчнөөн уяраана Уруу татах хэрмэл торондоо улам баттай оруулж чадна** Чем меньше женщины мы любим / Тем легче нравимся мы ей / И тем ее вернее губим средь обольстительных сетей

ЭМЭГТЭЙЛЭГ женоподобный

ЭМЭЭ бабушка

ЭМЭЭЛ 1) седло, 2) седельный, **~ дээрээ мордох** сесть в седло, **~ тохох** седлать, **~ дээрээ суух** сидеть в седле, **~ийн бүүрэг** седельная лука, **~тэй морь** лошадь под седлом, **~ийн мод** ленчик

ЭМЭЭЛЛЭХ седлать, осёдлывать, **морь ~** седлать коня

ЭМЭЭХ 1. бояться, страшиться, не сметь, стесняться, **танихгүй хүнээс ~** стесняться незнакомых людей

ЭМЭЭХ 2. страх, боязнь

ЭМЭЭХ 3. *астр.* Фобос — спутник Марса

ЭН 1. ширина материи, **нарийн ~тэй бөс** узкая материя, **наян сантиметр ~тэй даавуу** материя в восемьдесят сантиметров в ширину

ЭН 2.: ~түрүүнд/тэргүүнд в первую очередь, прежде всего

ЭНГИЙН простой, обыкновенный, обычный, элементарный, **~ хүн** заурядный человек, обыкновенный, простой человек, **~ яриа** простой разговор, **~ бутархай** простая дробь, **хамгийн ~ юмыг ч мэдэхгүй байх** не знать даже самое элементарное

ЭНГҮЙ 1) неизмеримый, необъятный, беспредельный, безмерный, громадный, неизмеримо, беспредельно, безмерно, **~ эрдэм мэдлэг** громадное знание, **~ олон хүн** бесчисленное множество людей

ЭНГЭР 1. лацканы, борта, **дээлийн ~** борт одежды, **~ийн цаг** карманные часы, **~ийн зүүлт** нагрудное украшение, **~ цоолох** *разг.* получать награду, **~ зөрүүлэх** делить ложе, заниматься любовью, **~ зөрж буй янагсын / Энгүй амин хором нь мартагдашгүй** Незабываемо мгновенье / Теченья жизненных потоков, / вкущающих нектар любви

ЭНГЭР 2. южная сторона, южный склон горы, **уулын ~т** на южном склоне горы

ЭНГЭРЛЭХ идти по южному склону горы

ЭНД здесь, тут, **~ээс холгүй** недалеко отсюда, **~ тэндгүй** везде, всюду

ЭНДҮҮ 1) ошибочный, неправильный, 2) ошибочно, неправильно, **~ ташаа** ошибочно, заблуждение, **та ~ ярьж байна** вы неправильно говорите

ЭНДҮҮРЭЛ ошибка, погрешность, заблуждение

ЭНДҮҮРЭХ ошибаться, заблуждаться, **~ч тоолох** ошибаться в подсчётах/в вычислениях, **~ч ярих** говорить неправильно

ЭНДЭХ 1. 1) ошибаться, заблуждаться, **та ~ээгүй биз?** вы не ошиблись? **би ~үүрчээ** я ошибся

ЭНДЭХ 2. умереть, погибнуть, автомашины ослоор ~ гибнуть от автомобильной катастрофы/в автомобильной катастрофе

ЭНДЭХ 3. здешний, находящийся здесь, **~ийн хүн биш** не здешний человек, **~ ажил арай дуусаагүй байна** здесь работа ещё не закончена

ЭНТЭЭ находящийся на этой стороне, **уулын ~** на этой стороне горы

ЭНҮҮХЭН 1) всего лишь это, только это, 2) совсем недалеко, *близко*, **~ийг унш!** читай всего лишь это! **~д гуанз бий** здесь совсем недалеко находится столовая, **~дээ гэхэд, хэлэхэд** между нами говоря

ЭНХ 1) спокойствие, мир, 2) спокойный, мирный, **~ тайван** мир, **~ тайвны төлөө тэмцэл** борьба за мир, **~ тайвныг хамгаалах** защищать мир, защита мира, **~ тайвнаар зэрэгцэн орших зарчим** *принцип мирного сосуществования*, **~ тайванч гадаад бодлого** мирная внешняя политика, **~ эрүүл, ~ мэнд** здоровый, благополучный

ЭНХЖИН рай, страна счастья

ЭНХРИЙ *нежный, ласковый, милый, родной, любимый*, **~ харц** ласковый взгляд, **~ үг** ласковые слова, **~ охин** любимая дочь

ЭНХРИЙЛЭЛ *ласка, нежность, любовь*, **хайр ~** *любовь*, забота

ЭНХРИЙЛЭХ ласкать, ласково относиться, нежить, проявлять нежность, оказывать ласку, нежно любить, **хүүхдээ ~** ласкать своего ребёнка, **амьтныг ~** любить животных

ЭНЭ это, этот, **~ жил** этот год, текущий год, **~ мэт** подобно этому, таким образом, и тому подобный и так далее

ЭНЭРЭЛ сострадание, гуманность, человечность, милосердие, **~ийн сан** фонд милосердия, **~ үзүүлэх** из милости, проявлять милость/гуманность

ЭНЭРЭНГҮЙ милосердный, гуманный, человечный, сострадательный, **~ сэтгэл** милосердная душа, **~ явдал** милосердный, гуманный поступок, **~ ёс** гуманизм, человечность, **~ нийгэм** гуманное общество

ЭНЭРЭХ жалеть, щадить, проявлять гуманность, быть великодушным, оказываться милосердным, **~н хайрлах** миловать, любить, **~ сэтгэлгүй** жестокий, бездушный, беспощадный

ЭНЭТХЭГ Индия, индийский, **~ийн далай** Индийский океан

ЭНЭХҮҮ этот, данный, настоящий, упомянутый, **~ эттээд** этот человек

ЭР 1. 1) мужчина, муж, 2) самец, 3) сила, **сайхан ~** красивый мужчина, **~ эм** муж и жена, супруги, самец и самка, пара, **~ эм бололцох** вступать в брак, **~ эмийн холбоо** половые связи, **~ хүн** мужчина, **~ үхэр** вол, **~ эмгүй** и мужчины и женщины, без различия пола, **~ийн чадал** сила, **~ алдаж эрэг нурдаг** и мужчина ошибается, и берег осыпается

ЭР 2. *лингв.* задний ряд, мужской (о гласном), **~ эгшиг** гласный заднего ряда

ЭРВЭГНЭХ першить, позывать к кашлю, щекотать в горле, **хоолой ~ээд байна** в горле першит

ЭРВЭЭХЭЙ бабочка, **дэнгийн ~** ночная бабочка, **«шөнийн ~»** девица лёгкого поведения

ЭРГҮҮ глупый, бестолковый, неразумный, идиотский, **~ мунхаг/тэнэг хүн** идиот, круглый дурак

ЭРГҮҮЛ 1. 1) патруль, обход, 2) патрульный, **~ хийх, ~д гарах** нести патрульную службу, патрулировать, **хэсгийн шөнийн ~** ночной обход участка, **~ийн цагдаа** патрульный, патрульный милиционер

ЭРГҮҮЛ 2. кухонная подставка

ЭРГҮҮЛ 3.: ~ суурь токарный станок

ЭРГҮҮЛЭГ 1. водоворот, пучина, спираль

ЭРГҮҮЛЭГ 2. лебёдка, ворот, **~тэй худаг** колодец с водоворотом

ЭРГҮҮЛЭХ *побуд. от* **эргэх**, 1) крутить, вертеть, вращать, завинчивать, поворачивать, 2) возвращать, вернуть, **~ж өгөх** возвращать, вернуть, обратно давать, **номоо ~ж авах** обратно взять свою книгу, **өвчин ~** часто хворать/болеть, страдать хроническим недугом, **хүүхэн ~** приударять за женщиной, ухаживать за девушкой, волочиться за девушкой

ЭРГЭЛДҮҮР вертушка, **татлагат ~** вертушка на троссе

ЭРГЭЛДЭХ кружиться, вертеться, вращаться

ЭРГЭЛЗЭЛ сомнение, опасение, колебание, неуверенность, недоумение, скепсис

ЭРГЭЛЗЭХ сомневаться, колебаться, быть неуверенным в чём-нибудь, относиться скептически, не решаться, **юмны үнэн эсэхэд ~** сомневаться в истинности чего-либо, **даалгаврыг биелүүлнэ гэдэгт ~гүй байна** не сомневаюсь, что вы выполните задания

ЭРГЭЛЗЭЭ сомнение, колебание, нерешительность, неуверенность, **үнд ~ алга** в этом нет сомнения, **~ төрүүлэх** вызывать сомнения, повергать сомнению

ЭРГЭЛЗЭЭГҮЙ 1) несомненный, очевидный, 2) неоспоримый, бесспорный, 3) несомненно, очевидно, 4) неоспоримо, бесспорно, **~ үнэн** бесспорная/очевидная истина, **ямар ч ~** вне сомнения, без сомнения

ЭРГЭЛЗЭЭТЭЙ 1) сомнительный, подозрительный, спорный, вызывающий сомнения, не внушающий доверия, 2) сомнительно, подозрительно, спорно, **энэ надад ~ санагдана** это мне кажется сомнительным

ЭРГЭЛТ 1) вращение, оборот, 2) переворот, 3) посещение, **дугуйны ~** вращение колеса, **цусны ~** кровообращение, циркуляция крови, **дэлхийн ~** вращение земли, **барааны ~** товарооборот, **мөнгөний ~** денежный оборот, **төрийн ~** государственный переворот, **цэргийн ~** военный переворот, **өвчтөнд ~ оруулах** навести больного, **~ийн хөрөнгө** оборотный капитал, **~ийн хөрөнгө мөнгө** оборотные средства, **~ээс гаргах** изъять из обращения

ЭРГЭН: ~ тойрон вокруг, в окрестности

ЭРГЭХ 1) кружиться, вращаться, вертеться, поворачиваться, 2)возвращаться, вернуться, **баруун тийшээ ~** повернуть направо, **тэнхлэгээ тойрон ~** вращаться вокруг своей оси, **~дэг сандал** вращающийся стул, **гэртээ ~ж ирэх** возвращаться домой, **цаашаа ~** поворачиваться спиной, **миний толгой ~ж байна** у меня кружится голова, **харуул манаа ~** обходить караульные пункты, **өвчтөн ~** навестить больного

ЭРГЭЦҮҮЛЭЛ рассуждение

ЭРГЭЦҮҮЛЭХ *побуд. от* **эргэцэх**, вздумываться, размышлять, обдумывать, взвешивать, **юмыг тал талаас нь сайтар ~н бодох** тщательно подумывать что-либо со всех сторон

ЭРДҮҮ: ~ хоолой альт (о голосе), **~ бүрээ** *муз.* альт

ЭРДЭМ знание, образование, кругозор, учёность, **~ мэдлэг** *парн.* знание, **~ шинжилгээний ажил** исследовательская работа, **~ шинжилгээний өгүүлэл** научная статья, **~ шинжилгээний байгууллага** научное учреждение, научно-исследовательская организация, **~ийн зэрэг** учёная степень, **~ийн цол** учёное звание, **~ийн зөвлөл** учёный совет, **~ сурах** получать образование, учиться знанию, стать образованным, **ерөнхий ~** общее образование

ЭРДЭМТЭЙ имеющий образование, образованный, учёный, **~ хүн** учёный человек, **~ хүн далай, эрдэмгүй хүн балай** *посл.* ученье — свет, а неученье — тьма

ЭРДЭМТЭН учёный, **~ нарийн бичгийн дарга** учёный секретарь, **~ болох** стать учёным, **дэд ~** кандидат наук

ЭРДЭНЭ драгоценность, сокровище, **~ийн чулуу** самоцветы, драгоценные камни, **~ийн чулуу судлал** геммология, **~ шиш** кукуруза, **есөн ~** девять драгоценностей

ЭРДЭНЭТ 1) драгоценный, 2) обладающий каким-либо свойством

ЭРДЭС 1) минерал, 2) минеральный, **~ бордоо** минеральные удобрения, **~ ус** минеральные воды, **~ судлал** минералогия, **~ийн будаг** минеральные краски, **шим гаралт ~** биогенный минерал, **зохиомол ~** искусственные минералы, **чулуулаг бүрдүүлэгч ~** породообразующие минералы, **үлдмэл ~** реликтовые минералы, **~ийн түүхий эд** минеральное сырьё, **~ийн баялаг** минеральные ресурсы

ЭРДЭСЖИЛТ минерализация

ЭРДЭСЛЭГ: ~ бүрэлдэхүүн минеральный состав

ЭРДЭХ 1) быть самонадеянным, проявлять самоуверенность, вести себя самонадеянно/самоуверенно, 2) рассчитывать на кого-либо, на что-либо

ЭРИН эра, эпоха, **шинэ ~** новая эпоха, новая эра, **~ мөчлөгтэй маргад залхаг / Эрхэм заншил нь л ноёрхог (А.Пушкин)** К чему бесплодно спорить с веком? / Обычай деспот меж людей (А.Пушкин)

ЭРЛИЙЗ 1) метис, помесь, гибрид, полукровка, 2) гибридный, скрещённый, **~ үүлдрийн мал** скот, животное скрещённой породы

ЭРЛИЙЗЖИХ подвергаться гибридизации/скрещиванию, становиться гибридным

ЭРЛИЙЗЖҮҮЛЭЛТ гибридизация, метисация, метизация, скрещивание пород

ЭРЛИЙЗЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **эрлийзжих,** подвергать гибридизации/ скрещиванию, делать гибридным, производть скрещивание, **адууг илжигтэй ~** скрестить лошадь с ослом

ЭРЛЭГ 1) *миф.* царь ада, повелитель преисподней, владыка подземного, злой дух, 2) *перен.* враг, **чоно бол малын ~** волк — враг скота

ЭРМЭГ 1) яловая, бесплодная, бездетная, похожая на самца, 2) мужественный, смелый, храбрый

ЭРМЭЛЗЭЛ стремление, устремление, желание

ЭРМЭЛЗЭХ настойчиво стремиться к чему-либо, добиваться чего-либо, сильно желать чего-либо, мечтать, стараться достичь чего-либо, **оюутанд гарын авлага болох юм бичихийг би ~ж байна** я стараюсь написать учебное пособие для студентов

ЭРОТИК эротика, эротический

ЭРС 1. 1) прямо, решительно, резко, категорически, 2) резкий, прямой, решительный, **~ өөр** совсем другой, **~ зан** резкость, резкий характер, **~ шулуун хүн** резкий, прямой человек, **~ хориглох** категорически запрещать, **эх газрын ~ тэс уур амьсгал** резко континентальный климат, **~ ялгаатай шинж** резко отличительный признак, **~ тэс** категорический, **~ шүүмжлэх** резко критиковать, подвергать резкой критике, **~ хүйтрэх** резко похолодать

ЭРС 2. *грам.* средний, **~ үг** слово среднего рода, **~ авиа** нейтральный звук

ЭРСДЭЛ риск, **~ийг хуваарилах** распределение рисков

ЭРСДЭХ 1. быть слишком резким, быть решительным, быть прямым

ЭРСДЭХ 2. подвергаться чему-либо, **хилс хэрэгт ~** подвергаться ложному обвинению, **дайнд амь ~** погибать на войне

ЭРТ 1) рано, 2) старинный, древний, античный, 3) раньше, в старину, в древности, **өглөө ~** рано утром, ранним утром, **~ босох** вставать рано, **~ унтах** рано ложиться спать, **~ цагт** в древнее время, в древности, **~ний түүх** античная, древняя история, **~ний ном** старинная книга, **~ний бичээс** древняя надпись, **~ үед** в древности, в старину

ЭРТДЭХ являться раньше назначенного времени, оказываться преждевременным, **ийм дүгнэлт хийхэд арай ~ж байна** рановато сделать такой вывод

ЭРТЛЭХ собираться куда-либо спозаранку/пораньше, **бид өглөө ~н гарав** мы выехали спозаранку, **~н босох** встать рано утром

ЭРТҮҮД *разг.* не так давно, некоторое время назад, **би чамд энэ тухай ~ хэлсэн** не так давно я тебе сказал об этом

ЭРТХЭН пораньше, ранёхонько, раньше всех, довольно рано, заранее, **~ ирээрэй** приходите пораньше

ЭРТЭЧ любитель рано вставать, **~ хүн** ранняя пташка (о человеке)

ЭРТЭЭД некоторое время тому назад, давненько, **аль ~ тэр явсан** он давненько уехал/ушёл

ЭРТЭЭР не так давно, рано

ЭРҮҮ 1. челюсть, подбородок, **дээд, доод ~** верхняя и нижняя челюсть

ЭРҮҮ 2. 1) пытка, 2) уголовный, **~ тулгах** подвергать пытке, **~ийн хууль** уголовный кодекс, **~гийн хэрэг** уголовное преступление

ЭРҮҮЛ 1) здоровый, 2) чистый, свежий, 3) трезвый, **~ мэнд** здоровье, **~ мэндийн улмаас** по состоянию здоровья, **~ мэндийн төлөө** за здоровье, **~ мэндийн/эрүүлийг хамгаалах яам** министерство здравоохранения, **~ агаар** свежий воздух, **тэр өнөөдөр согтуугүй, ~ байна** он сегодня не пьяный, а трезвый, **~ ухаантай хүн** человек трезвого ума

ЭРҮҮЛЖИЛТ 1) оздоровление, 2) выздоровление, 3) вытрезвление, **хүн амын ~** оздоровление населения

ЭРҮҮЛЖИХ 1) оздоровляться, оздороветь, выздоравливать, 2) стать трезвым, трезветь, **тэр/түүний бие бүрэн ~жээ** он окончательно выздоровел

ЭРҮҮЛЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **эрүүлжих,** 1) оздоровлять, делать здоровым, 2) вытрезвлять, заставлять отрезвиться, 3) оздоровительный, **~ арга хэмжээ авах** принять оздоровительные меры, **~ газар** вытрезвитель

ЭРҮҮЛШИХ оздоровляться, стать здоровым

ЭРХ 1. право, власть, **~ ашиг** интересы, **~ мэдэл** власть, **~ дарх, ~ ямба** привилегия, **~ чөлөө** свобода, **бүрэн ~** полномочия, **~ үүрэг** права и обязанности, **~ чөлөөний хөдөлгөөн** освободительное движение, **~ чөлөөг байлдан олох** завоевать свободу, **~ баригчид** власти, руководители, власть придержащие, правящие круги, **~ээ эдлэх/ашиглах** воспользоваться правом, иметь право, **~тэй байх** иметь право, **~ээ хамгаалах** защищать права, **~ийг нь хасах** лишать кого-либо права, **иргэний ~** гражданские права, права гражданства, **хүний ~** человеческие права, права человека, **сонгуулийн ~** право на голосование/выборы, **сурах ~** право на образование, **амрах ~** право на отдых, **засгийн ~ авах, засгийн ~нд гарах** прийти к власти, стоять у власти, **~ зүйн заншил** правовой прецендент, **~ийн бичиг** патент, **~ үүргийн тухай журам** статус, **зөвшөөрлийн ~ийн бичиг** патентная лицензия, **бараа оруулах ~ийн бичиг** свидетельство на право ввоза товара, **~ийн цогц** совокупность прав, **~ чөлөө анхны сая доллараас эхлэдэг (Америкийн зүйр цэцэн үг)** свобода начинается после первого миллиона долларов (Американская поговорка)

ЭРХ 2. избалованный, капризный, изнеженный, **~ танхи хүүхэд** избалованный ребёнок, изнеженный ребёнок, **~ дураараа байх/аашлах** быть своенравным, самовольничать, своевольничать

ЭРХ 3. чётки

ЭРХБИШ соответственно, надлежащим, соответствующим образом, во что бы то ни стало, в определённой степени, в некоторой степени, непременно, безусловно, **энэ бүхнийг ~ харгалзвал зохино** всё это следует учитывать надлежащим образом, **тэр ~ мэдэх ёстой** он непременно должен знать

ЭРХГҮЙ 1) *не имеющий права, бесправный,* 2) непременно, обязательно, безусловно, **өөрийн ~ уйлах** невольно заплакать

ЭРХИЙ большой палец

ЭРХИЙВЧ напёрсток для большого пальца при стрельбе из лука

ЭРХЛҮҮЛЭХ *побуд. от* **эрхлэх,** ласкать, баловать, **хүүхэд ~** баловать ребёнка

ЭРХЛЭГЧ 1. заведующий, управляющий, **бичиг хэргийн ~** заведующий канцелярией, **тэнхимийн ~** заведующий кафедрой, **хичээлийн ~** заведующий учебной частью

ЭРХЛЭГЧ 2. редактор, **ерөнхий ~** главный редактор

ЭРХЛЭХ 1. играть (о детях), ласкаться, ласкаться, **хүүхдүүд гадаа ~ж байна** дети играют на улице

ЭРХЛЭХ 2. 1) заведовать, ведать, управлять, 2) заниматься, **тэнхим ~** заведовать кафедрой, **аж ахуй ~** заниматься хозяйством

ЭРХТЭН 1. орган, **өгүүлэх ~** орган дыхания, **бэлэг ~** половой орган

ЭРХТЭН 2. имеющий власть, власть придержащие

ЭРШҮҮД: ~ зан прямой, мужеподобный характер (у женщин)

ЭРХШЭЭЛ влияние, контроль, **~д байх** находиться под контролем, **~д автах/орох** поддаваться влиянию

ЭРХЭМ 1) лучший, наилучший, важный, 2) дорогой, уважаемый, почтенный, ~ **сайн** самый лучший, ~ **чухал** самый важный, ~ **хүндэт** многоуважаемый

ЭРХЭМЛЭГЧ предпочитающий, **энх тайвныг** ~ **хүч** миролюбивые силы

ЭРХЭМЛЭХ предпочитать, отдавать преимущество, признавать преимущество, уважать, дорожить, **циркээс театрыг илүүтэйд** ~ предпочесть театр цирку, **сурахыг** ~ предпочитать учиться

ЭРХЭМСЭГ уважаемый, великосветский, ~ **ноёд хатагтай нараа** уважаемые дамы и господа

ЭРЧ 1. инерция, темп, ~**ндээ хөдлөх** двигаться по инерции

ЭРЧ 2. скрученность, замотанность, скручивание, ~**ийн нь чангаруулах** скручивать ещё туже, ~**ийг хариулах** раскручивать

ЭРЧИМ интенсивность, энергия, ~ **хүч** энергия, энергетика, **дулааны** ~ **хүч** тепловая энергия, **түлш** ~ **хүч** топливноэнергетическая промышленность, **ажлын** ~ интенсивность в работе

ЭРЧИМЖИЛТ интенсификация, интенсивность

ЭРЧИМЖИХ интенсифицироваться, делаться/стать более интенсивным

ЭРЧИМЖҮҮЛЭХ *побуд. от* **эрчимжих**, интенсифицировать, делать более интенсивным, увеличивать интенсивность чего-либо

ЭРЧЛҮҮР маховик, маховое колесо

ЭРЧЛЭХ скручивать, сучить, туго свивать, **аргамж/олс** ~ скрутить верёвку

ЭРЧТЭЙ 1) кручёный, туго скрученный, 2) интенсивный, энергичный, сильный, ~ **утас** кручёные нитки

ЭР□ҮҮД прямой, решительный

ЭРЭВГЭНЭХ першить в горле

ЭРЭГ 1. берег, **далайн** ~ берег моря, **далайн** ~ **дээр орших** находиться на берегу моря, **нуурын** ~ **дээр буух** остановиться на берегу озера, ~**т тулах/хүрэх** достичь до берега, **эгц** ~ круча, яр

ЭРЭГ 2. винт, ~ **шураг** *парн.* винт, болт

ЭРЭГДЭХ ввинчивать, завинчивать, крутить

ЭРЭГТЭЙ мужчина, мужской, ~ **хүний хувцас** мужская одежда, мужское платье, ~ **хүүхэд** мальчик

ЭРЭГЦҮҮЛЭЛ размышление, углубление мыслью, обдумывание, взвешивание

ЭРЭГЦҮҮЛЭХ размышлять, углубляться мыслью, обдумывать, взвешивать

ЭРЭГЧИН самец, ~ **тахиа** петух

ЭРЭЛ поиск, искание, ~ **сурал болох** искать, заняться поисками, ~ **хайгуулын ажил** поисковые работы, ~**ийн шалгуур** поисковые критерии

ЭРЭЛТ спрос, ~ **хүсэлт** *парн.* просьба, требование, ~ **хүсэлтийг хангах** удовлетворять требование, просьбу, ~ **нийлүүлэлт** спрос и предложение, ~ **буурах** инфляция спроса

ЭРЭЛХИЙЛЭЛ: ~**ийн уран зохиол** детективная литература

ЭРЭЛХЭГ мужественный, храбрый, смелый, ~ **зориг** мужество, иерархичность

ЭРЭМДЭГ 1) калека, инвалид, 2) искалеченный, изуродованный, повреждённый, ~ **зэрэмдэг болох** стать калекой, становиться инвалидом

ЭРЭМДЭГЛЭХ калечить, искалечивать, портить, повреждать, наносить увечье

ЭРЭЭВЭР: ~ **хураавар** *парн.* разнородный, разносоставный, разношёрстый, разнообразный, различный, всякий

ЭРЭЭГҮЙ без церемоний

ЭРЭЭЛЖЛЭХ: **миний нүд** ~**нэ** у меня рябит в глазах

ЭРЭЭЛЭХ 1. 1) пестреть, пестреться, быть пёстрым, 2) пестрить, делать пёстрым, придавать пёструю окраску, **даавууг хээгээр** ~ пестрить ситец узорами

ЭРЭЭЛЭХ 2. 1) церемониться, стесняться, 2) брезговать, ~**ж цээрлэлгүй идэж уух** кушать не стесняясь

ЭРЭЭН 1) пёстрый, разноцветный, 2) пестрина, пестрота, ~ **хивс** пёстрый ковёр, ~ **даавуу** пёстрая материя

ЭРЭЭНТЭХ пестреть, выглядеть пёстрым, оказываться разноцветным, мелькать (о чём-либо пёстром)

ЭРЭЭЧИХ пестрить, марать, писать, **цаас** ~ марать бумагу

ЭС 1. клетка, **олон** ~**т бүтэц/тогтоц** многоклеточное строение чего-либо

ЭС 2. нет, не, **тэр** ~ **хариулав** он не ответил, ~ **мэдэх** не знать, ~ **харгалзах/хайхрах** не учитывать, не обращать внимание

ЭСВЭЛ или, либо

ЭСГИЙ 1) войлок, 2) войлочный, ~ **гэр** войлочная юрта, ~ **малгай/гутал** войлочная шляпа, валенки, ~ **туургатан** *иноск.* монголы, ~ **хийх** делать войлок, ~ **хийх газар нохой хэрэгтүй** *приблизительно:* как телеге пятое колесо, как собаке пятая нога

ЭСГҮҮР 1. нож для кройки меха, кожи

ЭСГҮҮР 2. закваска, дрожжи

ЭСГҮҮРЧИН закройщик, закройщица

ЭСГЭЛТ 1) кройка, 2) кроить

ЭСГЭХ 1) кроить, выкраивать, закраивать, 2) кройка, 3) порезать, обрезать, **хувцас** ~ кроить одежду, ~ **оёх дугуйлан** кружок кройки и шитья, **гар** ~ порезать себе палец, **дүр** ~ *разг.* притворяться, играть роль

ЭСРЭГ против, напротив, наперекор, вопреки, анти-, ~ **тал** противоположная сторона, противник, оппозиция, ~ **тэмцэх** бороться против, **салхины** ~ против ветра, ~ **байх** быть против кого-, чего-либо, ~ **тэсрэг** контрастный, ~ **бием** антитела

ЭСХҮЛ или, или же, ~ **чи яв,** ~ **би явья** или ты пойдёшь, или же я пойду

ЭСЭЛ окись

ЭСЭРГҮҮ против, наперекор, вопреки, контр-, **хувьсгалын** ~ контрреволюционер, ~ **сурталчилгаа** противоположная пропаганда

ЭСЭРГҮҮЦЭЛ сопротивление, противодействие, протест, оппозиция, **материалын** ~ *спец.* сопротивление материалов, **прокурорын** ~ протест прокурора, **дайсны** ~ сопротивление противника, ~**ийн хөдөлгөөн** движение сопротивления, ~**ийн цуглаан** митинг протеста, ~ **үзүүлэх** оказывать сопротивление, ~**тэй учрах/тулгарах** встречать сопротивление, **дайсны** ~**ийг няцаах** сломить/отразить сопротивление противника, ~ **илэрхийлэх** выражать протест, заявлять протест, ~**ийн ноот** нота протеста

ЭСЭРГҮҮЦЭХ сопротивляться, противодействовать, протестовать, оказывать сопротивление/протест, **дайсныг** ~ сопротивляться противнику, **өвчнийг** ~ сопротивляться болезни, **зэвсэглэлээр хөөцөлдөхийг** ~ протестовать против гонки вооружений

ЭСЭРГЭНЭ сыпь, **улаан** ~ скарлатина

ЭСЭХ или, **би түүний ирж чадах** ~**ийг мэдэхгүй** я не знаю, он сможет прийти или нет

ЭТГЭЭД 1. 1) сторона, 2) лицо, элемент, **хоёр** ~ две стороны, обе стороны, **зарим** ~ некоторые люди, **дайсан** ~ противник, враг

ЭТГЭЭД 2. иной, необычный, странный, чудной, чудаковатый, ~ **хачин зантай хүн** человек со странностями, странный, чудной человек, ~ **үзэл бодол** странные взгляды, ~ **хэл** жаргон, арго

ЭТИОП эфиоп, эфиопский

ЭФИР эфир

ЭХ 1. 1) мать, 2) материнство, 3) материнский, **эцэг** ~ родители, **эмэг** ~ бабушка, **хадам** ~ свекровь, тёща, **хойд** ~ мачеха, **алдарт** ~ матьгероиня, ~ **баригч** акушерка, ~ **нялхсыг хамгаалах** охрана материнства и младенчества, ~**ийн хайр** ма-

теринская любовь, ~ **орон** родина, ~ **мал** матка самка, **зуун ~ээс авах төл** приплод от ста маток, ~ **төрмөлийн эрин** археозойская эра, **~ийн саная үрд, үрийн саная ууланд** *приблизительно:* мать о дете думает, а детё в горы тянет (подальше от материнского дома), **~ийн эрхт ёс** матриархат

ЭХ 2. начало, источник, зачин, **бүр ~нээс нь, ~нээсээ аваад** с самого начала, **~нээсээ эцсээ хүртэл** от начала до конца, ~ **бичиг** подлинник, оригинал, **~ний, том үсэг** заглавная буква, ~ **зохиох** составлять черновик, образец

ЭХ 3. рукопись, ~ **бичиг** *оригинал*, ~ **зохиох** *составлять образец*

ЭХЛЭГЧ начинающий, начинатель, зачинщик, инициатор

ЭХЛЭХ начинать, начинаться, **ажиллаж** ~ начать работать, **эхнээс нь** ~ начать с начала, **яриа** ~ начать разговор, **хичээлийн шинэ жил ~лээ** начался новый учебный год

ЭХНЭР жена, замужняя женщина, **~тэй** женатый, **~гүй** неженатый, холостой, ~ **авах** жениться

ЭХҮҮН едкий, горький, ~ **цай** густой, горький чай

ЭЦЭГ 1) отец, 2) отцовский, ~ **эх** родители, **өвөг** ~ дедушка, **хадам** ~ *свёкор*, тесть, **хойд** ~ отчим, **өргөсөн** ~ приёмный отец, **~ийн өв** отцовское наследие, **~ийн гэр** отцовский дом, ~ **болох** а) стать отцом, б) отцовство, ~ **тогтоох** а) установить отцовство, б) установление отцовства, **бүх ард түмний** ~ отец народов, ~ **мал** производитель, самец

ЭЦЭЛТ усталость

ЭЦЭНХИЙ тощий, худой, исхудавший, истощённый, ~ **морь** тощая лошадь, кляча, ~ **туранхай** *парн.* сильно истощённый, изнурённый

ЭЦЭС конец, **~ийн** конечный, последний, окончательный, **~ийн зорилго** конечная цель, **~ийн хугацаа** крайний срок, **~ийн үнэ** окончательная цена, **~ийн хүсэл** последняя воля, **~ийн шийдвэр** окончательное решение, **~ийн ~т** в конце концов, **энэ сарын ~ээр/~т** к концу текущего/сего месяца, ~ **болох** кончаться, завершаться, **нас** ~ **болох** *скончаться, умереть*, ~ **болгох** *положить конец*

ЭЦЭСЛЭХ кончаться, оканчиваться, завершаться, **нас** ~ скончаться, умереть

ЭЦЭХ уставать, утомляться, изнуряться, истощаться, **~ж турах** худеть

ЭЦЭСЛЭЛ конец, **нас** ~ кончина, смерть

ЭЦЭШГҮЙ неутомимый, не знающий усталости/утомления

ЭЦЭЭХ *побуд. от* **эцэх**, изнурять, истощать, доводить до полного утомления

ЭЧНЭЭ 1) заочный, 2) заочно, в отсутствии, ~ **сургалт** заочное обучение, ~ **анги** заочные курсы, ~ **оюутан** заочник, ~ **суралцах** учиться заочно, проходить заочное обучение

ЭШ 1. рукоятка, ручка, стебель растений

ЭШ 2. источник, основа, *муз.* стиль

ЭЭ *междометие* о, ой, ох, ~ **болохгүй шүү!** о, нельзя! ~, **халаг!** ох, как жаль! ~, **мэдэхгүй** ой, не знаю

ЭЭДМЭГ заквашенное молоко

ЭЭДРЭХ 1) путаться, запутываться (напр. о нитках), 2) запинаться, говорить с трудом, заплетаться, **хэл ~в** язык заплетается

ЭЭДРЭЭ путаница, запутанность, осложнение (положения), **хэргийн** ~ запутанность дела

ЭЭДРЭЭТЭЙ запутанный, осложнённый, ~ **хэрэг** запутанное дело

ЭЭДРЭЭТЭХ путаться, запутываться, осложняться, становиться запутанным, оказываться осложнённым

ЭЭДЭМ заквашенное молоко, сырок, **амтат** ~ сладкий сырок

ЭЭДЭХ *киснуть, кваситься, прокисать, свёртываться (о молоке)*, **сүү ~лээ** молоко свернулось

ЭЭЖ мама, **~дээ захиа бичих** писать письмо маме

ЭЭЗГИЙ творог

ЭЭЛ счастье, **~тэй** приносящий счастье

ЭЭЛЖ 1) смена, очередь, черёд, череда, чередование, 2) очередной, сменный, ~ **халаа** смена, ~ **дараа** очерёдность, **~ээр**, ~ **ёсоор** по очереди, в порядке очереди, посменно, **~ээр ажиллах** работать посменно, по очереди, **эхний ~нд** а) в первую очередь, б) в первой смене, в первую смену, ~ **дугаар хүлээх** ждать своей очереди, **оройн** ~ вечерняя смена, **хоёр ~ээр ажиллах** работать в две смены, ~ **дараалал тогтоох** установить очерёдность, ~ **дугаараар зогсох** стоять в очереди, **миний** ~ мой черёд, моя очередь, **~ийн жижүүр** посменное дежурство, **~ийн ажил** сменная работающий свою родню, родной, родственный, ближний, задушевный, **~ийн амралт** очередной отпуск

ЭЭЛЖИЙНХЭН смена, сменщики, **оройн** ~ **ирлээ** пришла вечерняя смена

ЭЭЛЖИТ очередной, посменный, **сонины** ~ **дугаар** очередной номер газеты, **~/~ бус их хурал** очередной/внеочередной сьезд, ~ **зорилт** очередная задача

ЭЭЛЖЛЭЛТ чередование, **үеийн** ~ *геол.* чередование слоёв

ЭЭЛЖЛЭХ сменяться, переменяться, чередоваться, **~н ажиллах/жижүүрлэх** *работать/дежурить поочерёдно*

ЭЭЛТЭЙ приносящий удачу/благополучие, приносящий счастье

ЭЭМЭГ серьги, серёжки, **алтан** ~ златые/золотые серьги

ЭЭНЭГШИХ привыкать, привязываться друг к другу

ЭЭРҮҮ заикающий, страдающий заиканием, ~ **хүн** заика

ЭЭРҮҮЛ веретено, прялка, **~ээр утас ээрэх** прясть на прялке, сидеть за прялкой

ЭЭРЭХ 1. 1) прясть, 2) прядильный, **утас** ~ прясть пряжку, шерсть, ~ **тасаг** прядильный цех, ~ **машин** прядильная машина, **машинаар** ~ машинное прядение, **гараар** ~ ручное прядение

ЭЭРЭХ 2. заикаться, страдать заиканием

ЭЭРЭХ 3. 1) приставать, не давать проходить, навязываться, не пускать, 2) страдать частой, продолжительной болезнью, **овчин** ~ продолжительно болеть, часто хворать

ЭЭРЭХ 4.: **хүүхэд** ~ зарыдать, закатиться плачем

ЭЭТГЭР с загнутым вверх носом (о монгольской национальной обуви)

ЭЭХ греть, нагревать, греться, **наранд** ~ греться на солнышке

Ю

ЮАН: ~ улс Династия Юань (1271-1368 г.г.)
ЮАНЬ юань, денежная единица в Китае
ЮБКА юбка
ЮЛД меч
ЮМ 1. вещь, предмет, что-либо ..., ; ~ **бодох** думать о чём-либо, ~ **хийх** что-либо делать, **нилээд** ~ **үзсэн хүн** человек много повидавший, бывалый человек, **сарын/биений** ~ месячные, менструация, ~**ны учир мэдэх** понимать, знать суть вещей, ~**ны эзэн сумны занги** ключевая фигура, «первый парень на деревне»; ~**нд явах** отправляться, идти по делам
ЮМ 2. *частица выражающая подтверждение, вопрос, усиление:* есть, являться, быть таковым, **өө, чи ирсэн** ~ **уу?** о, ты, оказывается, приехал? **хэн чамд хэлсэн** ~ **бэ?** кто же тебе сказал это?
ЮМБҮҮ слиток серебра в 50 лан
ЮМГҮЙ ничего, отсутствие чего-либо; **за юу байна вэ?** ~ **шивдээ** ну что, какие новости? да, ничего особенного
ЮМСАН *частица, выражающее или усиливающее желание что-либо сделать:* **чамайг нэг харах** ~ хотел бы на тебя взглянуть (хотел бы на тебя хоть одним глазом взглянуть), **ингэхгүй л** ~ этого не может быть, не должно быть
ЮУ 1. что? **энэ** ~ **вэ?** что это? ~**ны өмнө** прежде всего, ~ **гэнээ?** что вы (ты) сказали? **яарах** ~ **байх вэ?** куда спешитьто? **энэ** ~ **гэсэн үг вэ?** что это за слово? что сиё означает? ~ **ч атугай** в любом случае
ЮУ 2. *вопросительная частица, употребляемая после слов с долгими гласными и дифтонгами заднего ряда:* **энэ тэгээд баталгаатай** ~**?** это подверждается, это надёжно?
ЮҮБКЭ юбка
ЮУР юр, юрский период, ~**ын хүрээлэн** *парн.* парк Юрского периода
ЮУХАН совсем немного, чуть-чуть, ~ **хээхэн,** ~ **хүүхэн** *парн.* кое-что, какая-то мелочь, ~ **хүүхэн цуглуулах** собирать пожитки, кое-какие вещи
ЮҮДЭН капюшон, башлык, «~ **малгай ёсон мантуу**» шутливый ответ на переспрашивание, **юу? юу?** что-что?
ЮҮЖ связка, сноп
ЮҮЖЛЭХ вязать снопы
ЮҮЛГҮҮР воронка
ЮҮЛҮҮР воронка
ЮҮЛЭХ 1. переливать, лить через воронку, **цус** ~ переливать кровь, **галав** ~ всемирный потоп, конец света, ~ **бөглөө** воронка
ЮҮЛЭХ 2. менять, сменять, **морь** ~ менять лошадь под седлом

Я

ЯАВ что случилось, почему, **охин минь ~, юу болов?** что с тобой, дочка,что случилось? **чи хэлэхгүй ~?** почему ты не сказал?

ЯАВАЛ как, каким образом, **~ дээр вэ?** как лучше? как быть? **~ яа!** поступай как считаешь нужным!

ЯАГААД почему, **~ гэвэл** ...потому что..., **~ үгүй гэж?** почему бы нет?

ЯАДАГ как быть, **одоо ~ билээ?** и как теперь быть? **~ юм бэ!** подумаешь!

ЯАЖ как, каким образом, **түүнд ~ туслах вэ?** как ему/ей помочь? **~ болох вэ!** нельзя ведь! никак нельзя! **би ~ ч чадсангүй** я ничего не смог сделать

ЯАМ министерство, **Гадаад харилцааны ~** Министерство внешних сношений, **элчин сайдын ~** посольство

ЯАМАЙ 1) хорошо, хорошо что ..., кстати, приятно, ничего, 2) *может употребляться при выражении недовольства, нежелания:* **бороо ороогүй нь ~** хорошо что дождь не пошёл, **~, ~, би тийшээ явахгүй** ну нет же, я туда не пойду, **~ шүү дээ** *разг.* не хочется не могу, не хочу, «да отстаньте же от меня!»

ЯАРАВЧЛАХ спешить, торопиться, стараться поскорее закончить, делать что-нибудь быстро, убыстрять, ускорять, **бид номоо шилжүүлэхээ ~ хэрэгтэй боллоо** мы вынуждены были быстрее сдать книгу в печать

ЯАРАЛ срочность, спешность

ЯАРАЛГҮЙ не спеша, размеренно, не торопясь, **~ хийх** делать не спеша, **~ явах** идти не спеша

ЯАРАЛТАЙ спешный, экстренный, срочный, торопливый, срочно, спешно, экстренно, **~ хэрэг** срочное/спешное дело, **~ захиа** срочное/спешное письмо, **~ цахилгаан утас** срочная телеграмма, **~ захиалга** срочный/спешный заказ, **~ тусламж** экстренная помощь, **~ явдал/тохиол** экстренный случай, **~ хүргэх** срочно доставить что-нибудь, **ажлаа ~ дуусгах** срочно закончить работу

ЯАРАХ спешить, торопиться, **ажилдаа ~** торопиться на работу, **биттий яар!** не торопитесь! **явахаа ~** спешить с отъездом, **юмыг хийж гүйцэтгэх гэж ~** *торопиться с выполнением* чего-либо, **~/~сны хэрэгтүй** нет нужды спешить не надо торопиться, **~вал даарна** *посл.* поспешишь - людей насмешишь, поспешишь - замёрзнешь, **~сан цагт зам бүхэн муруй** когда спешишь, все дороги извилисты

ЯАРМАГ ярмарка, ярмарочный, **бөөний худалдааны ~** ярмарка оптовой торговли, **~ худалдаа** ярмарочная торговля, **~** район в Улан-Баторе

ЯАРУУ торопливый, спешный, поспешный, срочный, **~ хүн** торопливый человек, **~ хэрэг гарвал** в случае спешности, **~ чухал ажлаар хот явах** ехать в город по срочному и важному делу, **~ сандруу, ~ тэвдүү** торопливый, суетливый, **чи их ~ явна уу?** ты сильно торопишься?

ЯАРУУДАХ оказываться спешным, быть слишком торопливым, **~ж болохгүй** нельзя слишком торопиться не стоит чересчур спешить

ЯАРУУЛАХ торопить, заставлять торопиться, поручать делать что-либо быстро, доводить до спешки, **захидлын хариуг ~** торопить кого-либо с ответом на письмо, **явахыг ~** торопить с отъездом

ЯАСАН 1) что случилось, что произошло, 2) какой, 3) как, **~ сонин ном бэ** какая интересная книга, **~ сайн юм бэ!** как хорошо!

ЯАХ что делать, как быть, зачем **одоо ~ вэ?** что теперь делать? **чи энүүгээр ~ гэсэн юм бэ?** зачем это тебе, зачем это тебе понадобилось?

ЯВ 1.: ~ тав, ~ цав совершенно, полностью, точно, **~ цав/тав тохирох** а) полностью соответствовать, точно совпадать, б) точно договориться

ЯВ 2.: *частица усиления:* **~ ягаан** совершенно розовый, ярко-розовый

ЯВААНДАА со временем, в дальнейшем, в процессе/в ходе чего-нибудь, **~ сурах** со временем научиться, научиться в ходе чего-либо, **~ тэр ойлгоно** со временем он поймёт

ЯВАГДАХ *страд. от* **явах**, проводиться, осуществляться

ЯВАЙ облик, вид, **~ муутай** опустившийся, захирелый

ЯВАЛДАХ возжаться, совокупляться, таскаться с кем-либо

ЯВАХ 1) ходить, идти, ехать, ездить, **явган ~** ходить пешком, **мориор ~** ездить верхом, **унаагаар ~** ехать, ездить, **дугуйгаар ~** ездить на велосипеде, **цанаар ~** ходить на лыжах, **машинаар ~** ездить на машине, **ажлаар ~** ездить по делам, **томилолтоор ~** ездить в командировку, **галт тэргээр ~** ездить поездом/в поезде, **амралтаар ~** ездить в отпуск, **гудамжаар ~** идти по улице, **ажилд ~** идти на работу, **гадаадад ~** ездить за границу, **хамт/цуг ~** идти/ехать вместе, **хурдан ~** идти/ехать быстро, **удаан, аажуу ~** идти медленно, 2) делать ход в шахматной или карточной играх

ЯВГААР пешком, **~ явах** идти пешком

ЯВГАЛАХ 1) передвигаться, идти собственными ногами/на собственных ногах, 2) лишать кого-либо средств передвижения/лошади, делать кого-либо пешим заставить спешиться

ЯВГАН 1. 1) пеший, пешком, 2) мелкий, короткий, низкий, **~ хүн** пешеход, **~ зам** тротуар, **~ цэрэг** пехота, **~ явах** идти пешком, **~ суух** сидеть на корточках, **~ үлгэр** сказочка, **~ хэрүүл** мелкие дрязги, **~ ширээ** маленький столик, **~ салхи** позёмка, ветерок, **~ хулгай** мелкое воровство, мелкая кража

ЯВГАН 2.: ~ шарилж *бот.* полынь Адамса

ЯВГАРАХ лишаться лошади/средств передвижения, спешиваться

ЯВДАЛ 1) ход, походка, 2) дело, занятие, 3) случай, положение, событие, **хэрэг ~** событие, **азгүй, золгүй ~** несчастный случай, несчастье, **адал ~** приключение, **хүний ~** дело посторонних, **~аар, алхаагаар таних** узнавать по походке, **бузар ~** гадость, мерзость, **шударга бус ~** несправедливость, **салан задгай ~** небрежность, расхлябанность, **морины ~** аллюр

ЯВДАЛТАЙ хлопотливый, проблемный, **~ хэрэг** хлопотливое дело

ЯВУУ маленькая раковина каури

ЯВУУЛ: ~ын хүн прохожий, проезжий, транзитный пассажир

ЯВУУЛАГЧ отправитель, **~ийн хаяг** адрес отправителя

ЯВУУЛАХ *побуд. от* **явах**, 1) посылать, отправлять, командировать, заставлять идти/ехать, 2) проводить, осуществлять, вести, **хичээл ~** *проводить урок*, **захидал ~** посылать письмо, **ачаа ~** отправить груз, **кампанит ажил ~** проводить кампанию, **энх тайванч гадаад бодлого ~** проводить политику мира, **хурал ~** проводить собрание, **тэмцэл ~** вести борьбу

ЯВУУЛГА происки, подстрекательство, провокация

ЯВУУР эффект, эффективность, польза

ЯВУУРГҮЙ неэффектный, бесполезный, бесперспективный

ЯВЦ ход, процесс, **ажлын ~** ход работы, **~ын дундуур** в ходе чего-либо

ЯВЦУУ 1) тесный, узкий, 2) замкнутый, ограниченный, ~ **хүн** узкий/ограниченный человек, ~ **эрх ашиг, сонирхол** узкие интересы, ~ **мэргэжил** узкая специальность/специализация, ~ **байдал** замкнутость, ~ **үзэл** эгоизм, ~ **гудамж** узкая/тесная улица, улочка

ЯВЦУУРАЛ 1) теснота, узость, узкость, 2) ограниченность, ограничение, стеснение

ЯВЦУУРАХ 1) становиться узким, стать тесным, 2) быть ограниченным во взглядах

ЯГ 1. во время, ровно как раз, точно, точь-в-точь, в обрез, **тэр ~ мэддэг** он как раз знает, «~ **ш дээ!**» ну-ну, держи карман шире

ЯГ 2.: ~ **хийх** издавать треск, **толгойгоо ~ хийтэл цохих** треснуться головой

ЯГААН розовый, ~ **хацар** розовые щеки, **хуа ~** фиолетовый, ~ **цээнэ** *бот.* пион, ~ **жонш** *геол.* родохрозит

ЯГААРАХ розоветь, становиться розовым, ~**н харагдах** розоветь, виднеться (о розовых предметах)

ЯГГҮЙ исключительный, серьёзный, отменный, довольно хороший, необыкновенный, ~ **хэрэг явдал** исключительный случай, ~ **сайхан эд байна** отменная вещь

ЯГЖГАР коренастый, приземистый, малорослый

ЯГЖИЙХ становиться приземистым, оказываться малорослым

ЯГЗАЙХ 1) обнажать зубы, оскаливать, оскаливаться, 2) капризничать, упрямствовать

ЯГЗГАР 1) имеющий оскалённые зубы, 2) упрямый, капризный

ЯГШИХ 1) занимать твердую позицию, 2) быть нудным, неуступчивым

ЯГШТАЛ накрепко, плотно, *перен.* неотступно, ~ **тохирох** предметно договариваться

ЯГШУУР запор, засов

ЯДАМ: ~ **хуруу** безымянный палец

ЯДАНГИР 1) слабый, маломощный, 2) бедный

ЯДАРГАА утомленно, усталость, «затраханность», **мэдрэлийн ~** неврастения, **хэт ~** переутомление, ~ **ихтэй хүн** переутомлённый человек, **энэ хүн ёстой ~** ну он меня просто «затрахал»

ЯДАРГААТАЙ утомительный, обессиливающий, напряжённый

ЯДАРШГҮЙ неутомимый, неустанный

ЯДАХ не мочь, не уметь, не быть в состоянии, **арга ~** быть в крайнем состоянии, не иметь возможности, **үзэн ~** ненавидеть

ЯДАХДАА(н) на худой конец, в крайнем случае, по крайней мере, к сожалению, **аргаа ~** на худой конец, ~ **шөнө орой болчихжээ** к сожалению, была поздняя ночь

ЯДМАГ 1) слабый, немощный, 2) бедный, неимущий, ~ **биетэй** со слабым здоровьем, ~ **амьдрал** бедная жизнь

ЯДРАХ 1) уставать, утомляться, обессиливать, 2) обнищать, бедствовать, оказываться в безвыходном положении, ~ **цагт нохрийн чанар танигдана** *погов.* друзья познаются в беде, **ажилдаа их ~** сильно устать от работы, **замдаа ~** утомляться от дороги

ЯДРУУ 1) слабый, вялый, усталый, 2) беспомощный, немощный, слабый

ЯДУУ 1) бедный, неимущий, скудный, 2) слабый, бессильный, немощный, 3) бедно, нищенски, **нийгмийн ~ давхрага** бедные, неимущие слои общества, ~ **зүдүү амь зуух/аж төрөх** бедно жить, бедствовать, **тэр мэдлэг чадвараар ~** у него слабое знание

ЯДУУВТАР бедноватый, довольно бедный, бедновато, нищенски

ЯДУУРАЛ обнищание, обеднение, разорение, нищета, бедность, пауперизация, ~**д орох/хүрэх** впадать в нищету, разоряться, нищать, ~**ын түйл** крайняя нищета, предел обнищания, ~**ыг бууруулах төсөл** проект снижения уровня бедности

ЯДУУРАХ беднеть, нищать, разоряться, **ядуур ~саар бараг гуйлгачин болох** беднеть с каждым днём и стать почти нищим

ЯДУУС беднота, бедные, неимущие люди

ЯЗ *частица усиления:* ~ **цохих** разбить, ~ **чанах** разваривать

ЯЗАА: **хэзээ ~ны** давнишний, уже давно, давным-давно, **бид хэзээ ~ны танилууд** мы давнишние знакомые/давно знакомые

ЯЗАЙХ кривиться, морщиться, перекоситься, покоситься

ЯЗГАНАХ кишеть, шевелиться (напр. о множестве насекомых)

ЯЗГУУР 1) корень, основание, происхождение, 2) коренной, **үгийн ~** корень слова, **ард түмний ~ эрх ашиг** коренные интересы народа

ЯЗГУУРТАН аристократия, аристократический, ~ **зан** аристократические замашки, ~**ы амьдрал** жизнь аристократов

ЯЗРАХ надорваться, разрываться, прорываться, раздираться

ЯЙЖГАР корявый, еле-еле держащийся

ЯЛ наказание, судебный приговор, отсидка, ~ **эдлэх** отбывать наказание, ~ **эдлээд гарах** отсидеть, ~ **хэлтрүүлэх** оправдывать, помиловать, амнистировать, **алах ~** смертная казнь, ~**ын дээд хэмжээ** высшая мера наказания, ~ **багтаах** *юр.* поглощение наказания, ~ **тулгах** предъявлять обвинение, ~ **нэгтгэх** соединение наказаний, ~ **оногдуулах** назначение наказания, ~ **тэнсэх** условное наказание, ~ **хойшлуулах** отсрочка наказания, ~ **хүлээх үйл** наказуемое поведение, ~ **шийтгүүлэгч** осуждённый, ~ **шийтгэдээгүйд тооцох** погашение судимости, ~ **шийтгэсэн таслан шийдвэрлэх тогтоол** обвинительный приговор, ~ **эдлэх** отбывать наказание, ~**ын төлөвлөгөө, ~ын дүгнэлт** обвинительный акт

ЯЛАА муха, мошка, ~**ны хор** мухомор, ~ **батгана** *парн.* мухи

ЯЛАГДАГЧ побеждённый

ЯЛАГДАЛ поражение, ~ **хүлээх** терпеть поражение, ~**гүй явах/байх** не иметь поражений, ~**аас аврах** спасти от поражения

ЯЛАГДАХ *страд. от* **ялах**, быть побеждённым, терпеть поражение, **тэмцээнд ~** потерпеть поражение в состоянии

ЯЛАГДАШГҮЙ непобедимый, ~ **арми** непобедимая армия, ~**, дийлдэшгүй хүч** непобедимая непреодолимая сила

ЯЛАГЧ победитель, ~ **ялагдагчид** победители и побеждённые

ЯЛАЛТ победа, ~ **байгуулах, ~д хүрэх** одержать победу, ~**ын баярын өдөр** праздник/день победы, **хувьсгалын ~** победа революции

ЯЛАНГУЯА особенно, в особенности

ЯЛАХ побеждать, одерживать победу, **өрсөлдөгчөө ~** одержать победу над противником

ЯЛГАА различие, разница, отличие, дифференциация, нюанс, **их ~** огромная разница, **үзэл бодлын ~** различие во взглядах, **үнийн ~** разница в цене, **насны ~** разница в годах

ЯЛГААГҮЙ безразличный, одинаковый, безразлично, **надад ~** мне безразлично

ЯЛГААТАЙ различный, отличный, различающийся, отличающийся, с различием

ЯЛГАВАР различие, отличие, дифференциация, разница, сальдо, **ангийн ~** классовая дифференциация, ~**тай хандах** дискриминационный подход, **клирингийн идэвхтэй ~** активное сальдо по клирингу, **хөрөнгөний хөдөлгөөний ~** сальдо движения капиталов

ЯЛГАВАРЛАЛ дискриминация, **арьсны ~** расовая дискриминация

ЯЛГАВАРЛАХ различать, отличать, дифференцировать, **арьсны өнгөөр ~** расовая дискриминация, ~**и үзэх** относиться по-разному

ЯЛГАГДАХ отличаться, различаться, дифференцироваться, **хоорондоо эрс ~** резко отличаться друг от друга

ЯЛГАГЧ сортировщик, сортировщица, сортировочный, ~ **машин** сортировочная машина
ЯЛГАДАС выделения, экскременты
ЯЛГАЛ различие, отличие, разница, **тийн** ~ падеж
ЯЛГАМЖ различие, отличие, несходство между кем-, чем-либо, **~тай хураамж** дифференциальная пошлина
ЯЛГАРАХ различаться, отличаться выделяться, обособляться, **бусдаасаа** ~ отличаться среди других
ЯЛГАХ 1) различать, отличать, отделять, обособлять, дифференцировать, 2) различительный, отличительный, **үнэн худлыг** ~ отличить правду от лжи, **том жижигээр нь** ~ сортировать по величине, **өнгө** ~ различить цвет, **~ж таних** распознать, различать, ~ **тэмдэг** знак различия, ~ **шинж тэмдэг** различительный признак
ЯЛГУУСАН победоносный, ~ **арми** победоносная армия, ~ **дуулал** оратория
ЯЛДАМ 1. приветливый, приятный, миловидный, ~ **харц** приветливый взор
ЯЛДАМ 2.: **энэ ~д** в связи с этим, кстати
ЯЛДАМХАН приветливый, нежный, приятный, миловидный, приветливо, нежно, приятно, ~ **бүсгүй** миловидная девушка, ~ **зан аашь** приветливый характер
ЯЛЗ: ~ **чанах** разваривать
ЯЛЗЛАХ 1) разваривать, 2) гноить, подвергать гниению
ЯЛЗМАГ гниль, затхлость, перегной, гумус, **~ийн хүчил** гумусовые кислоты, **~т нүүрс** сапропелиты
ЯЛЗМАГТАХ гнить, становиться затхлым
ЯЛЗРАЛ тление, гниение, разложение, загнивание
ЯЛЗРАХ 1) развариваться, разваривать, 2) гнить, гноить, **өвс ~ч байна** сено гниёт
ЯЛИА беззаботный, беспечный, безмятежный
ЯЛИГТҮЙ незначительный, ничтожный, небольшой, малый, ~ **тушаал** ничтожная должность, ~ **зүйлээр оролдох** заниматься пустяками
ЯЛИМГҮЙ незначительный, ничтожный, несущественный, пустяковый, пустячный, ~ **цастай** малоснежно
ЯЛЛАГАА *юр.* обвинение
ЯЛЛАГДАГЧ обвиняемый, подсудимый, **~ийг байцаах** допрашивать обвиняемого, **~ийг батлан даалгад гаргаж цагдан хорихоос чөлөөлөх** освобождение обвиняемого из под стражи под поручительство
ЯЛЛАГДАХ *страд. от* **яллах**, обвиняться, быть обвиняемым
ЯЛЛАГЧ обвинитель, обвиняющий, **улсын** ~ государственный обвинитель, **олон нийтийн** ~ общественный обвинитель
ЯЛЛАХ обвинять, осуждать, наказывать, **хэрэгтнийг** ~ обвинить подсудимого, **эвдэж хулгайлсан гэж** ~ обвинить в краже со взломом
ЯЛТ преступный, ~ **хэрэг** преступление
ЯЛТАН 1. преступник, осуждённый, арестант, заключённый
ЯЛТАН 2. плоский, ~ **таваг** плоская тарелка
ЯЛТАС пластинка, тонкий слой чего-либо, **~н арьстан** пластинокожие
ЯЛТГАР плоский неглубокий, ~ **төмпөн** плоский/неглубокий таз
ЯЛХГАР 1) обрюзглый, обрюзгший, толстый, 2) слизистый, студенистый
ЯЛХАЙХ 1) быть обрюзглым, обрюзгнуть, быть толстым, 2) быть слизистым, студенистым
ЯЛЦАЙХ быть слизистым, клейким
ЯЛЦГАЙ слизистый, клейкий, кашицеобразный
ЯМАА(н) коза, козий, козлиный, ~ **харнулах** пасти коз, **янгир** ~ тур, козерог, дикий, горный козёл, **~ны ноолуур** козий пух, **~ны ишиг** козлёнок, **~ны мах** козлятина, **~н сахал** козлиная борода, бородка клином, **~ны мах халуун дээрээ** куй железо пока горячо, **~ны арц** можжевельник малый, **~ны хилэн** плющ, **~н бүрээ** раковина, ~ **загас** барабулька, козарыба
ЯМААЧИН козовод, пастух коз
ЯМАГТ всегда, постоянно, всё время
ЯМАР какой, каков, что за, как, **таны бие ~ байна** как ваше здоровье, как вы себя чувствуете, ~ **янзын хүн бэ?** а) что за человек, б) какой человек
ЯМАРВАА любой, всякий, каждый, какой-нибудь, ~ **нэг ажил** любая работа, ~ **нэгэн хэрэг гарвал,** ~ **тохиолдолд** при любом случае, если случиться что-нибудь
ЯМБА *привилегия, почёт, преимущество*
ЯМБАТАН сановный, привилегированный, комфортный, «**~ы ягаан**» дом в центре Улан-Батора, где долгие годы жило начальство
ЯМБИЙ *пренеб.* что-либо пришедшее в ветхость, развалина, **Үнэнбатын ~ машиныг хүмүүс тоож авахгүй** кто купит у Унэнбата его машину развалюху?
ЯМБИЙХ становиться негодным, ветшать
ЯМБУУ бязь
ЯН бактерия, ~ **судлал** бактериология
ЯНАГ возлюбленный, любимый, сердечный, ~ **амрагийн дуу** любовная песня, ~ **эхнэр** любимая жена, **нууц** ~ *любовник, любовница*
ЯНАГЛАГЧ любовник, любовница
ЯНАГЛАХ любить влюбляться, относиться с любовью/дружески
ЯНГИНАХ 1) ныть, ломить, мозжить, 2) издавать неприятный высокий звук, **шүд ~на** зуб ноет
ЯНГИР горный, дикий козёл, **~ын сүрэг** стадо диких горных козлов
ЯНГУУЧ 1) притворщик, симулянт, не переносящий боль, 2) обидчивый, капризный
ЯНГУУЧЛАХ притворяться больным, вести себя притворно, симулировать
ЯНДАН 1. дымоходная труба, **үйлдвэрийн** ~ фабричная труба, ~ **дуран** перископ, ~ **хөллөгч** трубочист
ЯНДАН 2. свисток, гудок
ЯНДАН 3. тощий, худой, ~ **морь** тощая лошадь
ЯНЖУУР сигарета, ~ **татах** курить сигарету
ЯНЗ вид, форма, стиль, манера, характер, образец, ~ **бүрийн, олон ~ын,** ~ **~ын** разный, разнообразный, различный, разного рода, **нэг ~ын** однородный, однотипный, **ямар ~аар** как, каким образом, **хуучин ~аараа** по-прежнему, по-старому, **~гүй зан гаргах** вести себя странно, неровно
ЯНЗАГА детеныш антилопы, оленя и т.п.
ЯНЗЛАХ 1. приводить в порядок, убирать, придавать надлежащий вид, **үс гэзгээ** ~ придавать причёске надлежащий вид, поправлять причёску
ЯНЗЛАХ 2.: **хүүхэн ~** заниматься любовью с женщиной, «трахать»
ЯНХАН проститутка, проституция, **~ы газар** дом терпимости
ЯНХИР костлявый, тощий, худой
ЯНЦГААХ ржать, издавать ржание (о лошади)
ЯНЧААН денежная единица, китайский доллар, тугрик
ЯНШИХ надоедать, докучать, заливисто лаять (о собаке)
ЯПОН Япония, японцы
ЯР 1. язва, ~ **тэмбүү** сифилис
ЯР 2. сук, сучок (в древесине)
ЯРАВГАНАХ 1) *гримасничать*, морщиться, 2) *перен.* вести себя высокомерно, надменно
ЯРАВГАР высокомерный, надменный, заносчивый
ЯРАГЛАХ стонать, кряхтеть, охать
ЯРАЛЗАХ сверкать, блестеть

ЯРАХ 1. раздвигать, разрезать, вскрывать, **хөшиг ~** раздвигать занавески

ЯРАХ 2.: **хонь ~** разрезать кожу овцы, чтобы снять шкуру

ЯРВАЙХ корчить гримасу, морщиться, быть надменным

ЯРВИГ затруднение, сложность, хлопоты, **~тай явдал** затруднительный поступок, сложное дело

ЯРГА бойня, резня, **~ хийх** устроить бойню

ЯРГАЛАЛ резня, бойня, **цуст ~** кровавая резня

ЯРГАЛАХ колоть, резать, убивать

ЯРГАЧИН 1) палач, убийца, 2) мясник

ЯРГУЙ *бот.* анемон, подснежник

ЯРДАГ капризный, упрямый, непослушный

ЯРДАГЛАХ капризничать, упрямствовать, быть непослушным, вести себя слишком непослушно

ЯРЗАЙЛГАХ *побуд. от* **ярзайх**, обнажать ряд чего-либо, **шүдээ ~** оскаливать зубы

ЯРЗАЙХ обнажать ряд чего-либо, **~н ~тал инээх** смеяться обнажив зубы, сверкая зубами

ЯРЗАГНАХ оскаливаться

ЯРЗГАР обнажённый, оголённый, **~ шүд** оскалённые зубы

ЯРИА 1) разговор, беседа, 2) разговорчивый, болтливый, **~ хөөрөө** беседа о том, о сём, тары-бары, **нөхөрсөг ~** дружеская беседа, **чин сэтгэлийн илэн далангүй ~** задушевная открытая беседа, **~ хийх** провести беседу, **дэмий ~** ерунда, чепуха, **хоосон ~** пустой разговор, болтовня, **дугуй ширээний ~** беседа за круглым столом, **~ны хэл** разговорный язык, **хар ~** просторечие, **хар ~ны үг** просторечные слова, **~ хүн** разговорчивый человек

ЯРИГДАХ *страд. от* **ярих**, обсуждаться, говориться, быть темой разговора

ЯРИЛЦАГЧ собеседник

ЯРИЛЦАХ беседовать, разговаривать, говорить с кем-либо

ЯРИЛЦЛАГА интервью, собеседование, **~ өгөх** дать интервью, **~ авах** брать интервью

ЯРИУЛАХ *побуд. от* **ярих**, просить, рассказать, заставлять рассказать, **дурдатгалыг нь ~** просить поделиться/рассказать своими воспоминаниями

ЯРИХ говорить, разговаривать, беседовать, **үнэнийг ~** говорить правду, **англиар ~** говорить по-английски, **~даг морь вэ!** ну сказанул!

ЯРУУ благозвучный, мелодичный, славный, **~ найраг** поэзия, **~ найрагч** поэт, **~ алдар** слава, **~ зохиол, ~ найрал хөгжим** симфоническая музыка, симфонический оркестр

ЯРШИГ бремя, тягость, хлопоты, заботы, **~! ~аа!** нет! отстань! не буду!

ЯС 1. 1) кость, 2) косточка, скорлупа, 3) каркас, остов, **араг ~** скелет, **~ хугарах** перелом кости, **зааны ~** слоновая кость, **сүүжний ~** кость таза, **хоолойд тээглэсэн ~** как кость в горле, **~ амрах** отдыхать, получать покой, **самрын ~** скорлупа ореха, **~ мод** каркас, стропила, остов, **~ны авъяастай** с талантом от рождения

ЯС 2.: **~ хагацах** рожать, освобождаться от бремени

ЯС 3.: **~ үндэс** национальность

ЯС 4. качество, **~ сайтай эд** вещи хорошего качества, **~тай, ~ сайтай даавуу** прочная материя, добротная ткань

ЯС 5.: **~н бариа** *мед.* костная гумма

ЯСТ имеющий кость, костлявый, **~ мэлхий** черепаха, **~ загас** костные рыбы

ЯСТАН народность, **бага ~** малые народности

ЯТГА арфа, **~ тоглох** играть на арфе, **~ шаазгай** *зоол.* сойка

ЯТГАЛГА уговор, убеждение, внушение, **ямар ч ~д орохгүй/автахгүй** не поддаваться никаким уговорам

ЯТГАХ уговаривать, убеждать, внушать, **тэр охиныг ~аад ч нэмэргүй** ту девушку и смысла нет уговаривать, **~аад хэрэггүй** не надо уговорить

ЯХИР бывалый человек, человек, которого не проведёшь

Название и суть некоторых буддийских молитв (читаются для):

«Ногоон дарь эх»	Преодоления трудностей, избавления от 404 болезней, от бедности. Помогает при коммерческих операциях
«Дарь эхийн мандал шиваа»	Преодоления трудностей, избавления от 404 болезней, от бедности. Помогает при коммерческих операциях
«Цагаан шүхэрт»	Преодоление проклятий, злого языка, зависти, сглаза от опасности землетрясений
«Сэндонма»	Сберегает от зависти, сглаза
«Додудба»	Для закрепления благоденствий в будущей жизни
«Цэнд, Цэвээн, Цэсум»	Для продления лет жизни и избавления от болезней
«Дасүн»	Для увеличения поголовья лошадей и избавления их от болезней
«Лүгсүн»	Для увеличения поголовья овец и избавления их от болезней
«Чүгсүн»	Для увеличения поголовья овец и избавления их от болезней всех 5 видов скота
«Алтангэрэлийн даллага»	Для обогащения, зажиточности
«Намсрайн даллага»	Для обогащения, зажиточности
«Таравчимбуу»	Для благоденствия в будущей жизни и избавления покойного от плохой кармы в будущем
«Жигжид жанчог»	Для обеспечения райской жизни покойным
«Ширнэн дундог»	Самая крепкая молитва: Дабы не было в семье потерь и сглаза, зависти со стороны других
«Мамын Түгон»	От болезней и смертельной опасности, в спиртные времена
«Ламын чодбын цогчод»	Для заманивания грехов, в т.ч. и покойников(цогхор)
«Чогжу мүнсэл»	Для удачи при поездках
«Жийбийдончэн жонаа»	Для избавления от болезней малолетних детей
«Цагаан дарь эх»	Для благополучия родов и многих лет жизни

Общепринятые переводы произведений монгольской литературы

1. **«Монголын нууц товчоо»** (XIII в.) — «Сокровенное сказание монголов»
2. **«Чингисийн эр хоёр загалын тууж»** — «Повесть о двух скакунах Чингиса»
3. **«Алтан товч»** (XVII в.) — «Золотые застёжки»
4. **«Чингис богдын есөн өрлөгтэй өнчин хөвүүн цэцэлсэн шаштир»** — «Шастра о мудрых беседах мальчика-сироты с девятью военноначальниками Чингиса»
5. **«Саган цэцэний түүх»** — «История Саган цэцэна»
6. **«Хөх дэвтэр»** — «Синяя книга»
7. **«Шар дэвтэр»** — «Жёлтая тетрадь»
8. **Рашпунцаг «Тай Юваан улсын болор эрх»** — Рашпунцаг «Хрустальные четки юаньской династий»
9. **Инжинааш «Хөх сударр»** — Инжинаш «Синяя книга»
10. **«Убаши хунтайжийн үлгэр»** — «Сказание об Убаши хунтайж»
11. **«Гэсэрийн тууль»** — «Сказание о Гэсэре»
12. **«Хан Харангуйн тууж»** (XVIII в.) — «Повесть о хане Харангуе»

13. «Амарсанаагийн домог» — «Легенда об Амарсана»
14. «Эрдэнийн эрх» (XIX в.) — «Драгоценные четки»
15. «Болор толь» — «Хрустальное зеркало»
16. «Хуульч Сандаг» — «Хуульч Сандаг»
17. «Тэжээвэр нохойн үг» — «Слово домашней собаки»
18. «Хайлж байгаа хаврын цасны үг» — «Слово тающего весеннего снега»
19. «Гэлэг балсан» — «Гэлэгбалсан»
20. «Тэнгэрээс хур гуйсан нь» — «Как просим у неба дождя»
21. Балансэнгээ «Далан худалч» — Балансэнгэ «Небылицы»
22. Данзанравжаа «Үлэмжийн чанар» — Данзанравжаа «Красота»
23. Ахтаан Бабыйн «Бүргэд найраглал» (XX в.) — «Орёл поэма»
24. Ц.Гайтав «Сүхбаатар» — Ц.Гайтав «Песнь о Сухэ-Баторе»
25. Ц.Дамдинсүрэн «Гологдсон хүүхэн» (тууж) — Ц.Дамдинсурэн «Отвергнутая девушка» (повесть)
26. Ц.Дамдинсүрэн «Буурал ижий минь» (найраглал) — Ц.Дамдинсурэн «Моя седая матушка» (поэма)
27. Ч.Лодойдамба «Тунгалаг Тамир» (роман) — Ч.Лодойдамба «Прозрачный Тамир» (роман)
28. Ч.Лхамсүрэн «Хүрэн морь» (найраглал) — Ч.Лхамсурэн «Бурый конь» (поэма)
29. Д.Намдаг «Цаг төрийн үймээн» (роман) — Д.Намдаг «Смутное время» (роман)
30. Д.Нацагдорж «Миний нутаг» (найраглал) — Д.Нацагдорж «Моя родина» (поэма)
31. Д.Нацагдорж «Учиртай гурван толгой» (дууль) — Д.Нацагдорж «Три печальных холма» (либретто оперы)
32. Ж.Пүрэв «Гурван зангилаа» (роман) — Ж.Пурэв «Три узла» (роман)
33. Д.Пүрэвдорж «Хөх даалимбан тэрлэг» (роман) — Д.Пурэвдорж «Баллада о синем дэли» (поэма)
34. Б.Ринчен «Үүрийн туяа» (роман) — Б.Ринчен «Утренняя заря» (роман)
35. Ш.Сүрэнжав «Ерэн баатарын дууль» (поэма) — Ш.Сурэнжав «Баллада о девяносто героях» (поэма)
36. Д.Сэнгэ «Аюуш» — Д.Сэнгэ «Аюуши»
37. Л.Түдэв «Уулын үер» — Л.Тудэв «Горный поток» (роман)
38. С.Удвал «Их хувь заяа» (роман) — С.Удвал «Великая судьба» (роман)
39. Д.Цэвэгмид «Хоньчин Найдан» (тууж) — Д.Цэвэгмид «Пастух Найдан» (повесть)
40. М.Цэдэндорж «Морин хуур» — М.Цэдэндорж «Морин-хур»
41. Ч.Чимид «Би монгол хүн» (шïлэг) — Ч.Чимид «Я — монгол» (стихотворение)
42. С.Эрдэнэ «Өгүүллэгүүд» — С.Эрдэнэ «Рассказы»
43. Б.Явуухулан «Би хаана төрөө вэ?» (шïлэг) — Б.Явуухулан «Где я родился?» (стихи)

Основные сокращения в монгольском языке

АА	Ардын арми	Народная армия
АБОТ	Алтны борлуулалтад ногдуулах (оногдох) татвар	Налог на реализацию золота
АБТА	ардын боловсролын тэргүүний ажилтан	передовой работник народного образования
АОС	Амины орон сууц	Индивидуальное жилье частей дом
АЗЕГ	Авто Замын Газар Ерөнхий	Главное управление автодорог
АМА	Арилжаа Мэдээллийн Алба	Служба коммерческой информации
АМХЭГ	Ашигт малтмалын хэрэг эрхлэх газар	Управление по делам полезных ископаемых
АНДСТ	Ази Номхон Далайн Судлалын Төв	Научно-исследовательский Центр АТР
АНУ	Америкийн Нэгдсэн Улс	США — Соединенные Штаты Америки
АНЭУ	Арабын Нэгдсэн Эмират Улс	ОАЭ — Объединенные Арабские Эмираты
АПУ	«Архи пиво, ундаа» компани	Компания по производству спиртных изделий, пива и прохладительных напитков
АҮБХН	Аж үйлдвэрийн бараа худалдааны нэгдэл	Промышленно-торговое объединение
АҮК	Ашигт үйлийн коэффициент	КПД коэффициент полезного действия
АТББ	Ашгийн төлөө бус байгууллага	некоммерческая организация
АХБ	Азийн Хөгжлийн Банк	Азиатский банк развития
АУИС	Анагаах Ухааны Их Сургууль	Медицинский университет

АЦС	Атомын Цахилгаан Станц	Атомная Электростанция
АЦХХ	SARS — амьсгалын цочимог халтай хам шинж	атипичная пневмония
АХЭ	Ардчилсан хүчний эвсэл	Коалиция демократических сил
АЭ	«Ардын эрх»	название газеты, «Народная воля»
БАШ	Барих, ашиглалтанд шилжүүлэх	сдача объекта «под ключ»
ББСБ	Банк бус санхүүгийн байгууллага	небанковская финансовая организация
ББХК	Бүрэн бус хариуцлагат компани	Компания с ограниченной ответственностью
БГҮ	Байгалийн гамшигт үзэл	Природные катаклизмы
БГХӨЭСТ	Байгалийн голомтот халдварт өвчнийг эсэргүүцэн судлах төв	Центр исследования очагов природной инфекции
БЗД	Баянзүрх Дүүрэг	Район Баян-Зурх Улан-Батора
БЗҮ	барьцаалан зээлдүүлэх үйлчилгээ	
БЗХӨ	бэлгийн замын халдварт өвчин	инфекции, передаваемые половым путём
БНБАУ	Бүгд Найрамдах Болгар Ард Улс	Народная Республика Болгария
БНАСАУ	Бүгд Найрамдах Ардчилсан Солонгос Ард Улс	Корейская Народно-Демократическая Республика
БНЗӨБЦТС	Багануур, зүүн өмнөд бүсийн цахилгаан түгээх сүлжээ	
БНКУ	Бүгд Найрамдах Куба Улс	Республика Куба
БНСУ	Бүгд Найрамдах Солонгос Улс	Республика Корея
БНХАУ	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс	Китайская Народная Республика
БНУУ	Бүгд Найрамдах Унгар Улс	Республика Венгрия
БНЭУ	Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улс	Республика Индия
БОХЯ	Байгаль Орчныг Хамгаалах Яам	Министерство охраны природы
БӨБА	Банкны өр барагдуулах алба	Служба ликвидации банковских долгов
БУА	барилга угсралтын ажил	строительно-монтажные работы
БҮК	Байшин үйлдвэрлэх комбинат	Домостроительный комбинат
БХО	буурай хөгжилтэй орон	слаборазвитая страна
БХЯ	Батлан Хамгаалах Яам	Министерство обороны
БЦДБЧ	Бүх цэргийн дуу бүжгийн чуулга	Всеармейский ансамбль песни и танца
ГАМАС	гаалийн албаны мэдээллийн автоматжуулсан систем	автоматизированная информационная система таможенной службы
ГХЯ	Гадаад Хэргийн Яам	Министерство Иностранных дел
ГЕГ	Гаалийн Ерөнхий Газар	Главное управление Таможни
ГСА	Говьсүмбэр аймаг (гурван сумтай аймаг)	Аймак Гоби-Сумбэр (или аймак из трёх сомонов)
ГИХАЭА	Гадаадын иргэн харъяалалын асуудал эрхэлсэн алба	Служба по делам иностранных граждан и подданства
ГХУС	гэмт хэрэгээс урьдчилан сэргийлэх	профилактика преступлений
ГЯ	Гэгээрлийн Яам	Министерство Просвещения
ДАШТ	Дэлхийн аварга шалгаруулах тэмцээн	Чемпионат мира
ДБМИҮЗ	дээд боловсролын магадлан итгэмжлэх үндэсний зөвлөл	
ДБУАТ	Дуурь бүжгийн академик театр	Академический театр оперы и балета
ДЗҮТ	Дэлхийн залуу үе танхим	Всемирная Палата «Молодое поколение»
ДК	Дипломат корпус	Дипломатический корпус
ДНБ	дотоодын нийт бүтээгдэхүүн	валовый внутренний продукт ВВП
ДМСН	Дэлхийн Монголчуудын соёлын нийгэмлэг	Международная организация монгольской культуры
ДОМХ	Дайнд оролцогчдын Монголын хороо	Монгольский Комитет ветеранов войны
ДОХАМИ	Далайн орнуудтай хамтран ажиллах Монголын нийгэмлэг	Монгольское общество сотрудничества со странами (тихо)океанского бассейна
ДУАТ	Драмын улсын академик театр	Академический драматический театр
ДХБ	Дэлхийн худалдааны байгууллага	Всемирная торговая организация
ДЦС	Дулааны цахилгаан станц	Теплоэлектростанция – ТЭЦ
ДШСГ	Дулааны шугам сүлжээний газар	Управление теплосетей
ДЭМБ	Дэлхийн Эрүүл Мэндийн Байгууллага	Всемирная Организация Здравоохранения
ДЯЯ	Дотоод Явдлын Яам	Министерство Внутренних Дел

ЕБС	Ерөнхий боловсролын сургууль	Общеобразовательная школа
ЗБГХТТ	Зохион байгуулалттай гэмт хэрэгтэй тэмцэх тасаг	Отдел по борьбе с организованной преступностью
ЗГМ	«Засгийн Газрын Мэдээ»	Название газеты, *букв.* «Правительственный вестник»
ЗГХК	Засгийн газар хоорондын комисс	Межправительственная комиссия
ЗГХЭГ	Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газар	Управление делами Правительства
ЗЗЭЗ	Зах зээлийн эдийн засаг	Рыночная экономика
ЗУДС	Залуу удирдагч сан	Фонд «Молодой руководитель»
ГТТГ	Гал түймэртэй тэмцэх газар	Управление по борьбе с пожарами
ГХОГХА	Гадаадын хөрөнгө оруулалт, гадаад худалдааны агентлаг	Агентство по иностранным инвестициям и внешней
ЗХА	Зүүн хойд Ази	Юго-Вооточная Азия
ИАТУГ	Иргэний Агаарын Тээврийн Удирдах Газар	Управление Гражданской Авиации
ИДЭ	Иод Дутлын Эмгэг	Недостаток йода в организме
ИЗИС	«Их Засаг» их сургууль	Университет «Их Засаг»
ИНЕГ	Иргэний нисэхийн ерөнхий газар	Главное управление гражданской авиации
КАС	Конрад Аденауэрийн сан	Фонд Конрада Аденауэра
КАЭЗ	Казиногийн асуудал эрхлэх зөвлөл	Совет по вопросам казино
КУДС	Кино урлагийн дээд сургууль	Институт киноискусства
ЛАН	Либерал Ардчилсан Нам	Либерально–Демократическая Партия
ЛЭОС	Либерал эмэгтэйчүүдийн оюуны сан	Интеллектуальный фонд женщин-либералов
МАА	Мал аж ахуй	Животноводство
МАСН	Монголын Ардчилсан Сэргэн Мандлын Нам	Монгольская Партия Возрождения
МАХГХ	Монголын ахмадын холбооны гүйцэтгэх холбоо	Исполнительный комитет Монгольской федерации ветеранов
МАХН	Монгол Ардын Хувьсгалт Нам	Монгольская Народно-Революционная Партия
МБШТХ	Монголын буддын шашинтны төв хэвлэл	Центральный печатный орган монгольских буддистов
МГАХХОУХ	Монгол гаралтай ажил хэрэгч хүмүүсийн олон улсын холбоо	Международная федерация деловых людей монгольского происхождения
МГТХЭГ	Монголын газрын тосны хэрэг эрхлэх газар	Управление «Монгольская нефть»
МЕТТ	Мэргэжлийн ерөнхий түвшин тогтоох (тест)	Тест для определения уровня квалификации
МЗҮТ	Монголын Залуу үе танхим	Монгольская палата «Молодое поколение»
МЗХ	Монголын Залуучуудын Холбоо	Федерация монгольской молодежи
МЗЭ	Монголын Зохиолчдын Эвлэл	Союз Монгольских Писателей
МИАТ	Монголын Иргэний Агаарын Тээвэр	Монгольская гражданская авиация
ММТН	Монголын малчин тариачны нам	Монгольская партия животноводов и земледельцев
МНТ	«Монголын нууц товчоо»	«Сокровенное сказание монголов»
МОУБНХ	Монголын Орос хэл уран зохиолын багш нарын холбоо	Федерация монгольских преподавателей русского языка и литературы
МОНЦАМЭ	Монголын цахилгаан мэдээний агентлаг	Монгольское Телеграфное Агентство
МОХ	Монголын оюутны холбоо	Союз монгольских студентов
МӨХ	Монголын өмгөөлөгчдийн холбоо	Союз монгольских адвокатов
МСДН	Монголын Социал-Демократ Нам	Монгольская Социал-Демократическая Партия
МСҮ	Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэл	ПТУ
МСҮТ	Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төв	Центр профессионально-производственного обучения
МСХ	Монголын сэтгүүлчдийн холбоо	Союз монгольских журналистов
МРА	Монголын рекламын ассоциаци	Монгольская рекламная ассоциация
МРТХЭГ	Монголын Радио Телевизийн Хэрэг Эрхлэх Газар	Управление делами Телевидения и радиовещания (Гостелерадио)
МТДИТЗ	Монголын тахир дутуу иргэдийн Төв зөвлөл	Центральный совет инвалидов Монголии
МУАНХХ	Монголын урлагийн ажилтны нийгэмлэгүүдийн холбооны хороо	Комитет федерации союзов работников искусств Монголии
МУЕПГ	Монгол улсын Ерөнхий прокурорын газар	Генеральная прокуратура Монголии

МУШЁТ нам	Монголын Уламжлалт Шударга Ёсны төлөө нам	Партия за монгольскую традиционную справедливость
МХХ	Монголын хувийн хэвшил	Частная собственность
МХТҮТ	Монголын Хүүхдийн төлөө Үндэсний Төв	Монгольский Национальный центр детей
МЧАСЭ	Монголын Чөлөөт Ардчил-сан Сэтгүүлчдийн Эвлэл	Монгольский Союз свободных демократических журналистов
МСУИС	Монголын Соёл Урлагийн Их Сургууль	Монгольский Университет культуры и искусств
МУИС	Монгол Улсын Их Сургууль	Монгольский Государственный Университет
МХБ	Монголын Хөрөнгийн Бирж	Фондовая биржа
МХААХҮЗ	Монголын хөдөө аж ахуйн хоршоологчдын холбоо	Союз сельхозкооперации
МУЗ	«Монголын уран зохиол» хэвлэлийн газар	Издательство «Монгольская литература»
МУЗН	Монголын Улаан Загалмайн Нийгэмлэг	Монгольское общество Красного Креста
МҮЭХ	Монголын үйлдвэрчний эвлэлүүдийн холбоо	Федерация монгольских профсоюзов
МЭӨ	Манай эриний өмнөх	До нашей эры
МЭХ	Монголын Эмэгтэйчүүдийн Холбоо	Федерация монгольских женщин
НАА	Нийтийн Аж Ахуй	Коммунальное хозяйство
НДА	Нийгмийн Даатгалын Алба	Служба социального страхования
НИК	Нефть Импорт Концерн	Концерн Нефтьимпорт
НӨТ	нэмэгдсэн өртгийн татвар	НДС — налог на добавленную стоимость
НХБ	Нефть хангамжийн бааз	Нефтебаза
НҮҮ	Ноос угаах үйлдвэр	Шерстомойное предприятие
НҮБ	Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага	ООН — Организация Объединенных Наций
НҮБХХ	Нэгдсэн үндэстний байгууллагын хөгжлийн хөтөлбөр	Программа развития ООН
НҮЭМ	Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд	Репродуктивная медицина
НХГ	Нефть хадгалах газар	Нефтехранилище
ОСК	Орон сууцны контор	Жилищная контора
ОСНАА	Орон сууц нийтийн аж ахуй	Коммунальное хозяйство
ОУАЭА	Олон улсын атомын энергийн агентлаг	МАГАТЭ
ОУВС	Олон Улсын валютын сан	МВФ — Международный Валютный Фонд
ОУВСС	Олон Улсын валют санхүүгийн статистик	Международная валютно-финансовая статистика
ОУНБ	Олон улсын нисэх (онгоцны) буудал	Международный аэропорт
ОУОХ	Олон Улсын Олимпийн Хороо	Международный Олимпийский комитет
ОУПХ	Олон улсын парламентын холбоо	
ОУСК	Олон улсын санхүүгийн корпораци	
ОУТ	Олон улсын тэмцээн	Международные соревнования
ОХУ	Оросын Холбооны Улс	Российская Федерация
ОУШХ	Олон Улсын Шатрын Холбоо	ФИДЕ — Международная Федерация Шахмат
ОУЧҮЭХ	Олон Улсын Чөлөөт Үйлдвэрчний Эвлэлийн Холбоо	Международная Федерация свободных профсоюзов
ОУЭЗБДС	Олон улсын эдийн засгийн бизнесийн дээд сургууль	Институт международной экономики и бизнеса
СБД	Сүхбаатар дүүрэг	район Сухэ-Батор (в столице)
СБХ	Судар Бичгийн хүрээлэн	Комитет Наук
СМӨ	Сэтгэл мэдрэлийн өвчин	Психическая болезнь
СӨХ	Сууц өмчлөгчдийн холбоо	
СТА	Соёлын тэргүүний ажилтан	Передовой работник культуры
СХД	Сонгино хайрхан Дүүрэг	район Сонгино хайрхан
СУАТ	Сонгодог Урлагийн Академик Театр	Академический театр классического искусства
СУӨТОУХ	Сүрьеэ уушигны өвчинтэй тэмцэх олон улсын холбоо	Международная федерация по борьбе с туберкулёзом и лёгочными заболеваниями
СЭЗДС	Санхүү эдийн засгийн дээд сургууль	Финансово-экономический институт
СЭКЭ	Сэтгэцийн эмгэгийн клиникийн эмнэлэг	Клиническая больница психических расстройств
ТНСА	Төр нийгэм судлалын академи	Академия общественно-политических исследований

УБОК	Улсын байнгын онцгой комисс	Государственная постоянная чрезвычайная комиссия
УНДЕГ	Улсын нийгмийн даатгалын ерөнхий газар	Главное управление государственного страхования
УННС	Улсын нийтийн номын сан	Государственная публичная библиотека
УСХЗТ	Улсын стандартчилал хэмжил зүйн төв	Государственный центр весов и стандартов
УТБА	Улс төрийн боловсролын академи	Академия политического образования
УХЭХБГ	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлийн газар	Регистрационная палата по недвижимому имуществу
УЭАХСА	Улсын эрүүл ахуй халдвар судлалын хяналтын алба	Государственная служба контроля за инфекционной обстановкой и здоровой средой
ҮАБ	Үндэсний нийт бүтээгдэхүүн	Валовый национальный продукт
ХҮЭХ	Хувийн үйлдвэрийн эздийн холбоо	Федерация владельцев частных предприятий
ХҮЯ	Худалдаа Үйлдвэрийн Яам	Министерство торговли и промышленности
ХБ	Хөдөлмөрийн бирж	Биржа труда
ХАҮТ	Худалдаа Аж Үйлдвэрийн Танхим	Торгово-Промышленная палата
ХАА	Хөдөө аж ахуй	Сельское хозяйство
ХААҮИС	Хөдөө аж ахуйн Үндэсний Их Сургууль	Сельскохозяйственный национальный Университет
ХНО	Хайгуулагчийн нийт орлого	Роялти
ЦЕГ	Цагдаагийн Ерөнхий Газар	Главное управление полиции
ӨМӨЗО	Өвөр Монголын Өөртөө захирах орон	АРВМ — Автономный район Внутренняя Монголия
ЦӨХС	Ю. Цэдэнбалын өвийг хамгаалах сан	Фонд охраны духовного наследства Ю. Цэдэнбала
ТББ	Төрийн бус байгууллага	Негосударственная организация
ТБЭ	Төмөр Бетон Эдлэл	Железобетонные изделия
ТИС	Техникийн Их Сургууль	Технический университет
ТЗУХИ	Төрийн Захиргаа, Удирдлагын хөгжлийн институт	Институт Госадминистрации и развития управления
ТЗҮААГ	Төр засгийн үйлчилгээ аж ахуйн газар	Управление по обслуживанию правительственных учреждений
ТӨҮГ	Төрийн өмчийн үйлдвэрийн газар	
ТУН	Төслийн удирдах нэгж	
ТҮЦ	Түргэн үйлчилгээний цэг	ларёк , «Бистро»
ТТГ	Тагнуулын Төв Газар	ЦРУ — Центральное Разведывательное Управление
ТТХГ	Төрийн тусгай хамгаалалтын газар	
ТХҮХ	Тогтвортой хөгжлийн үндэсний хөтөлбөр	Национальная программа стабильного развития
ТЭХС	Төвийн эрчим хүчний систем	Центральная энергосистема
ТЭЗҮ	Техник-эдийн засгийн үндэслэл	ТЭО — Технико-экономическое обоснование
УААА	Улс ардын аж ахуй	Народное хозяйство
УАХЭГ	Улсын архивын хэрэг эрхлэх газар	Управление государственной архивной службы
УАДБЧ	Улсын Ардын Дуу Бүжгийн чуулга	Ансамбль народной песни и танца
УБ	Улаанбаатар	Улан-Батор
УБИС	Улсын Багшийн Их Сургууль	Государственный педагогический университет
УБТЗ	Улаанбаатар төмөр зам	УБЖД — Улан-Баторская железная дорога
УБХОЗЗАК	Улаанбаатар хот орчны зам засвар арчлалтын компани	Компания по ремонту автодорог в Улан-Баторе
УБХТН	Улсыг Батлан Хамгаалахад Туслах Нийгэмлэг	Общество содействия обороне страны
УГЖ	Улсын гавъяат жүжигчин	Заслуженный артист
УДШ	Улсын Дээд Шүүх	Верховный суд
УИД	Улсын Их Дэлгүүр	Государственный универмаг
УИХ	Улсын Их Хурал	ВГХ — Великий Государственный Хурал
УКТЭ	Улсын Клиникийн Төв Эмнэлэг	Центральная Клиническая больница
УМБГ	Улсын Мөрдөн Байцаах Газар	Государственное следственное управление
УЦС	Усан Цахилгаан Станц	ГЭС — Гидроэлектростанция

УЦУЭШХ	Ус цаг уурын эрдэм шинжилгээний хүрээлэн	Научно-исследовательский институт метеорологии
УСАГ	Ус сувгийн ашиглалтын газар	Управление эксплуатации водоснабжения
ҮАБЗ	Үндэсний Аюулгүй Байдлын Зөвлөл	Совет национальной безопасности
ҮДК	Үндэстэн дамнасан корпораци	
ҮЖХ	Үндэсний Жүжгийн Хүрээлэн	Национальный театр
ҮОХ	Үндэсний олимпийн хороо	Национальный олимпийский комитет
ҮСГ	Үндэсний статистикийн газар	Национальное статистическое управление
ҮТЕГ	Үндэсний татварын ерөнхий газар	
ҮТМ	Үндэсний Түүхийн Музей	Национальный исторический музей
ҮЦҮ	Үнэт цаасны үйлдвэр	Фабрика ценных бумаг
ҮЭ	Үйлдвэрчний эвлэл	Профсоюз
ХАЁТ	Хөгжлийн албан ёсны тусламж	
ХБНГУ	Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улс	ФРГ — Федеративная Республика Германия
ХДС	Хөдөлмөрийн дээд сургууль	Институт труда
ХЗЯ	Хууль зүйн Яам	Министерство юстиции
ХК	Хувьцаат компани	Акционерная Компания
ХМА	Хэвлэл мэдээллийн алба	
ХХК	Хязгаарлагдмал Хариуцлагатай компани	Компания (общество) с ограниченной ответственностью
ХИД	Хүнсний Их Дэлгүүр	Продовольственный магазин
ХОТШ	Хөрөнгө Оруулалт Технологи Шинэчлэлт	Инвестиции и технологическая модернизация
ХОЭБ	Хөрөнгө оруулалтын эрхийн бичиг	«Ваучер»
ХТССТХ	Хар тамхи, садар самуунтай тэмцэх алба	
ХТҮТ	Хүүхдийн төлөө үндэстний	
ХУД	Хан-Уул дүүрэг	Район Хан-Уул Улан-Батора
ХЭАА	Хувираа эрхлэх аж ахуй	Личное (частное) хозяйство
ХЭҮТ	Хүчирхийллийн эсрэг үндэсний төв	
ХЭХБ	Хүний эрхийг хамгаалах байгууллага	Организация охраны прав человека
ХДХВ	Хүний дархлал хомсдолын вирус	Вирус СПИДа
ХУД	Хан-Уул Дүүрэг	Район Хан-Уул (в столице)
ХЦ	Хилийн цэрэг	Пограничные войска
ХТЗГ	Хотын тээвэр зохицуулал-тын газар	Управление регулирования городских перевозок
ХЭАХН	Хэрэглэгчдийн эрх ашгийг хамгаалах нийгэмлэг	Общество защиты интересов потребителей
ХЯЭГ	Хуулийн ял эдлэх газар	Место исполнения наказания по суду
ЧД	Чингэлтэй дүүрэг	Район Чингэлтэй (в столице)
ШУА	Шинжлэх Ухааны Академи	Академия наук
ШТМ	Шашны түүхийн музей	Музей истории религии
ШТС	Шатахуун Түгээх Станц	Заправочная станция
ШУӨЗО	Шинжаан Уйгар Өөртөө Засах Орон	Синьцзяно-Уйгурский Автономный Район
ШУТМК	Шинжлэх Ухаан Техник Мэдээллийн Компани	Компания по делам науки, техники и информации
ШУТХ	Шинжлэх Ухаан-Техникийн Хүрээлэн	Научно-технический институт
ШХЭАХТХ	Шинээр хэлмэгдэгсдийн эрх ашгийг хамгаалах түр хороо	
ШШБЕГ	Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх ерөнхий газар	Главное управление исполнения судебных решений
ЭҮНХ	Эвсэлд үл нэгдэх хөдөлгөөн	Движение неприсоединения
ЭЗК	Эдийн засгийн коллеж	Экономический коллеж
ЭЗБХ	Эдийн засгийн байнгын хороо	Постоянный комитет по экономике (в Великом Государственном Хурале)
ЭЗХТЗ	Эдийн засгийн харилцан туслах зөвлөл	СЭВ — Совет экономической взаимопомощи
ЭЗЦОДЗ	Эрдмийн зэрэг цол олгох дээд зөвлөл	
ЭХЗҮ	Эрчим хүчний засварын үйлдвэр	Энерго-ремонтное предприятие
ЭША	Эрдэм шинжилгээний ажилтан	Научный сотрудник
ЭЗЧБ	Эдийн засгийн чөлөөт бүс Арга Зүйн Төв	Свободная экономическая зона здоровья

ЭМТ	Эрүүл Мэндийн Төв	Медицинский центр
ЭМЯ	Эрүүл Мэндийн Яам	Министерство здоровья
ЭСЯ	Элчин Сайдын Яам	Посольство
ЭЦГ	Эрүүгийн Цагдаагийн газар	Управление уголовной полиции.
ЭУБК	Эрдэнэтийн Уулын Баяжуулах комбинат	Горно-обогатительный комбинат «Эрдэнэт»
ЭХГУУЯ	Эрчим Хүч Геологи У ул Уурхайн Яам	Министерство энергетики, геологии и горнорудной промышленности
ЯБХГ	Ядуурлыг бууруулах хөтөлбөрийн газар	Проект по снижению уровня бедности
ЭЯГБХУТК	Эмэгтэйчүүдийг ялгаварлан гадуурхах бүх хэлбэрийг устгах тухай конвенци	Конвенция об искоренении всех форм дискриминации женщин

Как монголы называют родственников

Авга	Родственники со стороны отца
Авга хүргэн ах	Муж старшей сестры отца
Авга бэргэн	Жена старшего брата отца
Авьсан	Жена старшего брата мужа
Ажин	Жена младшего брата мужа
Ач	Внук
Бага авга	Младший брат (сестра) отца
Бага нагац	Младший брат (сестра) матери
Баз	Женатые на сестрах
Бөл	Дети сестёр
Бөлөнцөр	Дети сестёр матери
Бэргэн	Жена старшего брата, невестка
Гуч	Праправнук
Жич	Правнук, правнучка
Зээ	Внучка или племянница по материнской линии
Нагац	Родственник со стороны матери
Нагац бэргэн	Жена старшего брата матери
Үеэл	Двоюродные братья и сёстры
Худ	Родственники со стороны зятя
Худгуй	Родственники со стороны невесты
Хур дүү	Младший брат (сестра) мужа или жены
Цусан төрөл	Родственники со стороны матери
Ясан төрөл	Родственники со стороны отца

Два основных варианта названий чисел в монгольском языке

	Число	по А.Ролбийдоржу ЭИБ Экспорт-импорт банк Экспортно-импортный банк	по Д.Ишбалжиру ЭМСАЗТ Эрүүл Мэндийн Сургалт Учебно-методический центр	
1.	1	Дан	Дан	Единица
2.	10	Аравт	Аравт	Десять
3.	100	Зуут	Зуут	Сто
4.	10^3	Мянгат	Мянгат	тысяч
5.	10^4	Түмт	Түмт	десять тысяч
6.	10^5	Бумт	Бумт	сто тысяч
7.	10^6	Саят	Саят	миллион

8.	10^7	Живаа	Живаа	десять миллионов
9.	10^8	Дүнчүүр	Дүнчүүр	сто миллионов
10.	10^9	Тэрбум	Хулд	миллиард
11.	10^{10}	Их тэрбум	Тоолол	
12.	10^{11}	Наяд	Тэрбум	
13.	10^{12}	Их наяд	Улаан	
14.	10^{13}	Маш дэлгэмэл	Хямрал	
15.	10^{14}	Их маш дэлгэмэл	Машид	
16.	10^{15}	Тунамал	Эвсэх	
17.	10^{16}	Их тунамал	Хэлэх	
18.	10^{17}	Ингүүмэл	Үгүйсгэх	
19.	10^{18}	Их ингүүмэл	Ялгах	
20.	10^{19}	Хямралгүй	Өглөгч	
21.	10^{20}	Их хямралгүй	Бүдүүн	
22.	10^{21}	Ялгуулагч	Шүтээн	
23.	10^{22}	Их ялгуулагч	Татагч	
24.	10^{23}	Өөр дээр	Удирдагч	
25.	10^{24}	Их өөр дээр	Хойч	
26.	10^{25}	Хөөн удирдагч	Гийгүүлэгч	
27.	10^{26}	Их хөөн удирдагч	Шалтгаан	
28.	10^{27}	Хязгаар үзэгдэл	Язгуур	
29.	10^{28}	Их хязгаар үзэгдэл	Үзэсгэлэн	
30.	10^{29}	Шалтгаан зүйл	Гэрэл	
31.	10^{30}	Их шалтгаан зүйл	Эрт	
32.	10^{31}	Үзэсгэлэн гэрэлт	Үе	
33.	10^{32}	Их үзэсгэлэн гэрэлт	Сайн ерөөгч	
34.	10^{33}	Эрхт	Эрхэм	
35.	10^{34}	Их эрхт	Дээд	
36.	10^{35}	Сайтар хүргэсэн	Ерөөгч	
37.	10^{36}	Их сайтар хүргэсэн	Оногч	
38.	10^{37}	Онон одох	Явах	
39.	10^{38}	Их онон одох	Мөнгө	
40.	10^{39}	Живэх тоосон билэг	-	
41.	10^{40}	Их живэх тоосон билэг	Тамга	
42.	10^{41}	Билэг тэмдэг	Тэмдэг	
43.	10^{42}	Их билэг тэмдэг	Хүч	
44.	10^{43}	Хүчин нөхөр	Хурд	
45.	10^{44}	Их хүчин нөхөр	Тохио	
46.	10^{45}	Тохио	Мэдэхгүй	
47.	10^{46}	Их тохио мэдэхүй	Гарах	
48.	10^{47}	Тийн болсон	Хүчит	
49.	10^{48}	Их тийн болсон	Нүд	
50.	10^{49}	Хүчин нүд	Энэрэгч	
51.	10^{50}	Их хүчин нүд	Дурлал	
52.	10^{51}	Асрахуй	Баясах	
53.	10^{52}	Их асрахуй	Бясалгал	
54.	10^{53}	Нигүүлсэнгүй	Далай	
55.	10^{54}	Их нигүүлсэнгүй	Дарлах	
56.	10^{55}	Баясгалангуй	Ихсэлт	
57.	10^{56}	Их баясгалангуй	Хос	
58.	10^{57}	Хэмжээлшгүй	Маш тоогүй	
59.	10^{58}	Цаглашгүй	Урвах аравт	
60.	10^{59}	Үгүүлшгүй		
61.	10^{60}	Хэрэглэшгүй		
62.	10^{61}	Үйлдэж дуусашгүй		
63.	10^{62}	Үлэшгүй		

Общепринятые переводы названий монгольских художественных фильмов

1.	«Монгол хүү» (1936)	«Сын Монголии»
2.	«Норжмаагийн зам» (1938)	«Путь Норжмы»
3.	«Сүрэг чоно» (1939)	«Волчья статья»
4.	«тарваган тахал» (1940)	«Чума»
5.	«Анхдугаар хичээл» (1940)	«Первый урок»
6.	«Амьдралын зам» (1941)	«Дорога жизни»
7.	«Аймшиггүй эх оронч» (1942)	«Бесстрашный патриот»
8.	«Сүхбаатар» (1942)	«Его зовут Сухэ-Батор»
9.	«Морин цэрэг танкист» (1942)	«Танкист и кавалерист»
10.	«Хил дээр гарсан хэрэг» (1942)	«Случай на границе»
11.	«Цогт тайж» (1945)	«Степные витязи»
12.	«Шинэ жил» (1954)	«Новый год»
13.	«Гэм нь урдаа» (1955)	«Раскаяние»
14.	«Бидэнд юу саад болж байна?» (1956)	«Что нам мешает?»
15.	«Манай аялгуу» (1956)	«Наши мелодии»
16.	«Сэрэлт» (1957)	«Пробуждение»
17.	«Гурван найз» (1958)	«Три друга»
18.	«Ардын элч» (1959)	«Посланец народа»
19.	«Морьтой ч болоосой» (1959)	«Эх, коня бы мне!»
20.	«Элбэг дээл» (1960)	«Просторное дэли»
21.	«Салхины амт» (1960)	«Вкус ветра»
22.	«Улаанбаатарт байгаа миний аавд» (1961)	«Моему папе, который живёт в Улан-Баторе»
23.	«Үүрээр» (1961)	«На рассвете»
24.	«Алтан өргөө» (1961)	«Золотая юрта»
25.	«Гологдсон хүүхэн» (1961)	«Отвергнутая девушка»
26.	«Хөхөө гэрлэх дөхлөө» (1962)	«Хухо пора жениться»
27.	«Түмний нэг» (1962)	«Один из народа»
28.	«Баясгалан» (1962)	«Баясгалан»
29.	«Толбот хивс» (1963)	«Пятна на ковре»
30.	«Аман хуур» (1963)	«Губная гармошка»
31.	«Хоёр найз» (1963)	«Два друга»
32.	«Энэ хүүхнүүд үү» (1963)	«Ох, уж эти девушки»
33.	«Нүгэл буян» (1963)	«Грех и добродетель»
34.	«Зэрэг нэмэхийн өмнө» (1965)	«Перед получением титула»
35.	«Ус» (1965)	«Вода»
36.	«Сэтгэлийн дуудлагаар» (1965)	«По зову сердца»
37.	«Хүний мөр» (1965)	«След человека»
38.	«Цэргийн хүү» (1966)	«Сын солдата»
39.	«Үер» (1966)	«Наводнение»
40.	«Хил дээр» (1967)	«На границе»
41.	«Төгсгөл» (1967)	«Исход»
42.	«Өглөө» (1968)	«Утро»
43.	«Өндөр эзэж» (1968)	«Душа матери»
44.	«Нийслэл хүү» (1968)	«Парень из столицы»
45.	«Агуйн нууц» (1968)	«Тайна пещеры»
46.	«Анхны алхам» (1969)	«Первые шаги»
47.	«Дайны тухай өгүүллэгүүд» (1970)	«Рассказы о войне»
48.	«Тунгалаг Тамир» (1970-1973)	«Прозрачный Тамир»
49.	«Талын цуурай» (1970)	«Эхо в степи»
50.	«Хүргэн хүү» (1970)	«Зять»
51.	«Улаан дарцаг» (1971)	«Красный флажок»

52.	«Тэмцэл» □ II анги (1971)	«Борьба»
53.	«Дайсны цэргүүдээ сонсоцгоо» (1971)	«Слушайте на той стороне»
54.	«Тулалдааны өмнө» (1972)	«Перед битвой»
55.	«Эхлэлт» (1972)	«Начало»
56.	«Ичээнд нь» (1972)	«В логове»
57.	«Баянбулагийнхан» (1973)	«Баянбулакцы»
58.	«Шинэ танилууд» (1973)	«Новые знакомые»
59.	«Моторын дуу» (1973)	«Гул мотора»
60.	«Уулзалт» (1974)	«Встреча»
61.	«Нар хэртсэн жил» (1974)	«Год затмения солнца»
62.	«тамирын охин» (1974)	«Дочь Тамира»
63.	«Хөдөөгийн баясгалан» (1974)	«Радости села»
64.	«Нэг ангийн хоёр» (1974)	«Одноклассники»
65.	«Өндөг» (1975)	«Яйцо»
66.	«Хань» (1975)	«Жена»
67.	«Сүхболдын яриа» (1975)	«Рассказы Сухболда»
68.	«Эх бүрдийн домог» (1975)	«Легенда об оазисе»
69.	«Мартагдашгүй намар» (1975)	«Незабываемая осень»
70.	«Алтан соёмбын дуулал» (1975)	«Песнь о золотом соёмбе»
71.	«Анхны хайрын дууль» (1975)	«Баллада о первой любви»
72.	«Хүний төлөө» (1976)	«Во имя человека»
73.	«Хүний амь» (1976)	«Жизнь человека»
74.	«Хонины найр» (1976)	«Чабаны»
75.	«Шинэ хотын гэрэл» (1976)	«Огни нового города»
76.	«Зуслангийн найзууд» (1977)	«Друзья на даче»
77.	«Хөх ногооны униар» (1977)	«Весенние миражи»
78.	«Дабааны цаана даваа» II анги (1977)	«За перевалом перевал»
79.	«Их замын эхэнд» II анги (1978)	«Начало великого пути»
80.	«Солонгын таван өнгө» (1978)	«Пять цветов радуги»
81.	«Хайрхан өндөр хаа байна?» (1978)	«Где она, бирюзовая гора?»
82.	«Газрын жигүүр» (1978)	«Крылья земли»
83.	«Газрын үнэр» (1979)	«Запах земли»
84.	«Бушхүүгийн үлгэр» (1979)	«Сказка о Бушху»
85.	«Хоньчин Найдан» (1979)	«Чабан Найдан»
86.	«Тойрох хуудас» (1979)	«Обходной аист»
87.	«Тууврын замд» (1979)	«Гуртовщики»
88.	«Үүрийн цолмон» (1979)	«Утренняя звезда»
89.	«Өнөр бүл» (1980)	«Большая семья»
90.	«Шийдвэрлэх алхам» (1980)	«Решающий шаг»
91.	«Гул Аранжин» (1980)	«Непутёвый Аранжин»
92.	«Хүний сайхан сэтгэл» (1980)	«Доброта»
93.	«Говийн зэрэглээ» (1980)	«Гобийские миражи»
94.	«Цэрэг эрсийн жирийн өдрүүд» (1981)	«Солдатские будни»
95.	«Гэрлэж амжаагүй явна» (1981)	«Я не успел жениться»
96.	«Говь Хянганд тулалдсан нь анги» (1981)	«Через Гоби и Хинган»
97.	«Хатанбаатар» (1981)	«Хатан-Батор»
98.	«Тэмцлийн оч» (1982)	«Пламя борьбы»
99.	«Хуучин сүмийн нууц» (1982)	«Секрет старого храма»
100.	«Тоншуул» (№ 1, 2, 3) (1982)	«Дятел»
101.	«Гарын таван хуруу» (1983)	«Пять пальцев руки»
102.	«Үүр цайхын өмнө» (1983)	«Перед рассветом»
103.	«Сахиус уу, сахиул уу?» (1983)	«Ангел или дьявол?»
104.	«Газарчин» (1983)	«Проводник»
105.	«Гийнгоо» (1983)	«Скачки»
106.	«Ингэх гээд байсан юм» (1983)	«Этого следовало ожидать»
107.	«Багын найз» (1983)	«Друг детства»

108.	«Тоншуул» (№ 1,2,3,4) (1983-84)	«Дятел»
109.	«Гарьд магнай» (1984)	«Легенда о борце»
110.	«Ард Аюуш» (1984)	«Арат Аюуш»
111.	«Загийн алим» (1984)	«Плоды саксаула»
112.	«Нарны унага» (1984)	«Солнечный жеребёнок»
113.	«Саруул талын ерөөл» (1984)	«Песня светлой степи»
114.	«Ялалтын дуун» (1984)	«Песнь Победы»
115.	«Санаж яваарай» (1984)	«Зарубка на память»
116.	«Тань руу нүүж явна» (1984)	«Кочуем к вам»
117.	«Зарлаагүй дайны оршил» (1984)	«Пролог необъявленной войны»
118.	«Намрын халуун өдрүүд» (1985)	«Жаркие дни осени»
119.	«Байлдааны даалгавар» (1985)	«Боевое задание»
120.	«Фронтод явах өргөдөл» (1985)	«Хочу на фронт»
121.	«Галын урсгал» (1985)	«Огненный поток»
122.	«Ацаг шүдний зөрөө» (1985)	«Тайна серебряной монеты»
123.	«Би чамд хайртай» (1985)	«Я тебя люблю»
124.	«Бид мартахгүй» (1985)	«Мы не забудем»
125.	«Их замын тоос» (1985)	«Люди с большой трассы»
126.	«Нандин эрдэнэ» (1986)	«Сокровище»
127.	«Сүүдэр» (1986)	«Тень»
128.	«Ирж яваа цаг» (1986)	«Оттепель»
129.	«Ирэх хаврын цэцэг» (1986)	«Цветы будущей весны»
130.	«Илүү сартай зун» (1987)	«Долгое лето»
131.	«Хүний хүн» (1987)	«Чужак»
132.	«Үлгэр дууссан хойно» (1987)	«Когда кончается сказка...»
133.	«Би нисэх дуртай» (1987)	«Я люблю летать»
134.	«Ховор хүмүүс» (1987)	«Редкие люди»
135.	«Мандах нарны туяа» (1987)	«Свет восходящего солнца»
136.	«Мандухай цэцэн хатан» (1988)	«Мудрая княжна Мандухай»
137.	«Уул усны үр сад» (1988)	«Дети гор и воды»
138.	«Амьдралын нахиа» (1988)	«Росток жизни»
139.	«Хэцүү даалгавар» (1989)	«Трудное задание»
140.	«Хөх өвсний нуур хөлгүй» (1989)	«Бездонное озеро Хух-овсний»
141.	«Мартагдсан дууль» (1989)	«Забытая баллада»
142.	«Эргүүлэг» (1989)	«Водоворот»
143.	«Сэрүүн дуганы мөхөл» (1990)	«Конец храма Сэрун»
144.	«Алтан шонхор» (1990)	«Золотой сокол»
145.	«Хүн чулууны нулимс» (1990)	«Слёзы каменного бабы»
146.	«Аргамжаа» (1991)	«Верёвка»

Список использованной литературы

Ц. Дамдинсүрэн, А.Лувсандэндэв
«Русско-Монгольский словарь» УБ. 1982

Б. Кукэ, Ш.Цэрэв
«Мал эмнэлгийн гурван хэлний тайлбар толь» УБ.1996

«Современный словарь иностранных слов» Москва, 2000

В. С. Елистратов
«Словарь русского арго» Москва, 2000.

Ж. Батсүрэн, М. Мягмаржав, Д. Баясгалан, Н. Батсух
Русско-Монгольско-Английский словарь инженерно-геологических терминов. УБ. 2002.

С. Нарангэрэл
Англо-Монголо-Русский юридический словарь.УБ. 1998.

Ц. Хайдав, Т. А. Меньшикова
«Лекарственные растения в монгольской медицине» УБ, 1978.

«Номхон далайн баруун хэсгийн агнуурын загасны нэрсийн толь бичиг»
Пекин 1964.

Н. Жанцанноров
«Хөгжлийн онолын нэр томьёоны хураангуй тайлбар толь» Улан-Батор.

И. Дамбажав, Д. Солонго, Д. Алтан-Од
«Монгольско-Русский словарь по орфографии классического монгольского письменного языка» Прага, 1995 год.

Ю. Кручкин
«Монголо-Русский словарь», Сеул 2000 год.

Оглавление

От автора 6

Русско-монгольский словарь

А 9
Б 17
В 33
Г 66
Д 78
Е 100
Ж 102
З 107
И 139
Й 153
К 154
Л 182
М 192
Н 214
О 259
П 307
Р 415
С 452
Т 509
У 533
Ф 556
Х 563
Ц 572
Ч 575
Ш 583
Щ 590
Э 591
Ю 596
Я 597

Монгольско-русский словарь

А 603
Б 622
В 649
Г 650
Д 668
Е 692

О 755
Ө 765
П 774
Р 776
С 777
Т 797
У 823
Ү 832
Ф 838
Х 839
Ц 874
Ч 882
Ш 887
Э 897
Ю 905
Я 906

Приложения

Название и суть некоторых буддийских молитв (читаются для) 910
Общепринятые переводы произведений монгольской литературы 910
Основные сокращения в монгольском языке 911
Как монголы называют родственников 917
Два основных варианта названий чисел в монгольском языке 917
Общепринятые переводы названий монгольских художественных фильмов 919
Список использованной литературы 922

Справочное издание

Юрий ***Кручкин***

БОЛЬШОЙ СОВРЕМЕННЫЙ РУССКО-МОНГОЛЬСКИЙ — МОНГОЛЬСКО-РУССКИЙ СЛОВАРЬ

Гл. редакторы: *Доржсурэнгийн Санжсурэн*
Борисийн Ундармаа
Корректор: *А. Романцева*
Верстка: *М. Демидова*

«Восток – Запад»

Тел./факс: (495) 101-36-29
Для корреспонденции: 127106, Москва, а/я 12
E-mail: info@muravei.ru
Интернет: www.muravei.ru

Общероссийский классификатор продукции
ОК-005-93, том 2; 953005 — учебная литература

Санитарно-эпидемиологическое заключение
№ 77.99.02.953.Д.003857.05.06 от 05.05.2006 г.

ООО «Издательство АСТ»
170002, Россия, г. Тверь, пр. Чайковского, д. 27/32
Наши электронные адреса:
WWW.AST.RU E-mail: astpub@aha.ru

ООО «Восток — Запад»
129085, г. Москва, Звездный бульвар, 21, стр. 1

Отпечатано с готовых диапозитивов
в типографии ОАО «Издательство «Самарский Дом печати».
443080, г. Самара, пр. К. Маркса, 201.
Качество печати соответствует качеству предоставленных диапозитивов.

Ю. Н. Кручкин

Большой современный русско-монгольский — монгольско-русский словарь

Словарь рассчитан на самые широкие круги как российских, так и монгольских читателей.

Издание может успешно использоваться при изучении монгольского языка и выполнении переводов.

Особое внимание уделено современному разговорному языку, таким образом, словарь поможет в овладении монгольским языком, привьет навыки устной речи.

ISBN 5-17-039772-0

